Harmadik évfolyam. 1. szám. 1894. január 1.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Eötvös-utcza 10. SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS KIADÓHIVATAL: VI. ker., Teréz-körut 41.

418

TARTALOM:

Emin: *Ujévkor.* — Lazzaroni: *A hét.* — Cserhalmi Hecht Irén: *A költő sirja.* — Gerő Attila: *Dalaimról.* — Tóth Béla: *A boldogasszony dervise.* — Szabolcska Mihály: *Vajda-Hunyadon.* — Baumbach-Koltai: *A kék harisnya.* — Gulliver: *A mi tüzérünk.* — Küry Klára — Szirmai Imre. — Szinház. — Irodalom. — Képek.

Páratlan kedvezmény!

Ujév közeledtével minden művelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy a rendes napilap mellett, milyen szépirodalmi lapra fizessenek elő? Erre a kérdésre a jelen irodalmi viszonyok között **csak egy válasz** *lehet. És pedig fizessünk elő a* **legdiszesebb kiállitásu, leggazdagabb tartalmu és a legtöbb illusztráczióval diszitett**

Magyar Géniusz

czimü képes hetilapra, mely ujévtől kezdve **páratlan kedvezményben** *részesiti előfizetőit.*

A **Magyar Géniusz***-nak ugyanis sikerült az*

„OTTHON"

MAGY. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

szerkesztőségével egyesülve oly kedvezményt nyujtani előfizetőinek, mely páratlanul áll a magyar irodalomban. E két előkelő irodalmi vállalat ugyanis olyformán lépett szövetségre, hogy igazán potom áron szerezhető meg **együtt** *mind a kettő.*

A **Magyar Géniusz** *képes hetilap és az* **Otthon** *képes havi folyóirat előfizetési ára együtt véve*

egész esztendőre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis **12 frt egész évi előfizetésért** *kap az előfizető egy rendkivül diszes kiállitásu, magas irodalmi szinvonalon álló, aktuális képeket tartalmazó, előkelő hetilapot, továbbá a 12,* **mondd tizenkét kötetből** *álló, havonkint megjelenő folyóiratot az* **Otthont,** *melyről a közönség és a kritika egyhangulag elismerte, hogy az a legelső és legelőkelőbb folyóiratunk, mert körülötte csoportosul a magyar irodalom és művészet szine-java.*

Az ujév előtt belépő előfizetők már megkapják az Otthon karácsonyi számát, mely egész kincstára a magyar irodalmi és művészi termékeknek.

Az előfizetési pénzek a kettős irodalmi vállalatra a **Magyar Géniusz kiadóhivatalához** *(Teréz-körut 41. szám) küldendők.*

Egyes szám ára 20 kr.

Az „Országgyülési Értesitő“
kiadásában megjelentek
„ÁGAI BÉLA TÁRCZANOVELLÁI.“
A diszesen kiállitott kötet
a „Magyar Ujság“ kiadóhivatalánál kapható.
Ára **1** forint, vidékre bérmentve **1** forint **5** kr.

LE COLUMBUS
a legjobb enyvnélküli
valódi franczia
SZIVARKAPAPIR

SCHÖN ÁRMIN
legjobb hirnevü
czipőáruk gyára és raktára
(alapittatott 1860-ban).
BUDAPEST, váczi-utcza 2.

Ajánlja saját készitményeit bámulatos olcsó árakon.

Hölgyeknek:

	Párja frt
Elegáns aranyporos bőrczipő	2.50
Lakkczipő csokorral legfin.	2.50
Legf. bőr- vagy lasting komod-czipő	1.50
Fin. zergebőr magas gombolós topán	5.—
Ugyanilyen chevreaux bőr igen elegáns angol varrott talppal	6.—
Legfinomabb zergebőr czugos czipők, 16 cm. magas, elegáns, erős dupla talppal	4.—
Leginomabb oroszlakk igen meleg, erös duplatalppal	5.—
Legfinom. oroszlakk, meleg bélés posztó betéttel	5.50
Legfin. keztyübőr 16 cm. magas, elegáns	5.—
Leginomabb keztyübőr angol varrással	5.50
Legfin. minden szinü atlasz báli czipők, legelegánsabb kiállitással	2.50
Legf. lasting czugos czipő szivforma elegáns Polonais	4.—
Legfinomabb borjubőr czipők regatta-czipő	2 frttól 3.80

Uraknak:

1 pár reggeli papucs vagy czipő legj. minős. nemez v. bőrből saját gyártmány	1.50
Legfinomabb borjubőr czipők a gondolható legjobb minőségü, erős	6.50
Ugyanaz dupla talppal	5.—
Legfin. szalonlakk czipő keztyübőrből angol varással	6.50
Férfi gombolós topán	7.50
Korcsolya-topán	7.—
Vizhatlan bagaria térdig érő cszizma, jó minőségü, kezes kedem a vizhatlanságért	14.—
Oriási választék fiu- és leánycsizmában (különlegességek) 3 forinttól	7.—

Ezgyéves önkénteseknek előirás szerint elkészitett csizmák és bakancsok. Tovább czipőáruk fiuk, leányok és gyermekek számára minden alakban, czugos vagy odalgombokkal, igen elegáns. **Az áruk tartósságaért kezeskedtetik.** Megrendelések vidékről, mérték szerint utánvét mellett a legpontosabban eljesittetnek. Árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek

Meglepően hat Czerny J. Antal „keleti rózsateje“
mely oly vakitó fehárságot és
üde ifju szint

kölcsönöz az az arczbőrnek, mely más szer által el nem érhető kitünő még *májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés* ellen; eltávolitja a *bőrnek tisztátlanságát*, minden *sárga és barna arczszint* és egyidejüleg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ártalmatlan. *Ára 1 frt.*

Balzsamszappan hozzá 30 kr.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve. Beszerzési forrás

CZERNY J. ANTAL, Bécs, I. Wallfischgasse 5. sz.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel. 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezen felül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az *összes Czerny-féle készitményekről* kivánatra *ingyen és bérmentve*. — *Raktár: Budapesten Török József gysz. Király-utcza 12.* Továbbá *Komáromban* Kirchner, *Miskolczon* dr. Herz, *Kassán* Megay G., Wandrascheck, *Debreczenben* Rotschnek, *Szegeden* Barcsai, *Aradon* Elias Armin, Ring, *Temesvárott* Tarcsay, *Ungvárott* Hoffmann, *Lugoson* Vértes L., *Zágrábban* Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. Csak akkor valódi, ha *Anton J. Czerny* névvel el van látva. Levélczim és gyár

Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl-Ludwigstrasse 6. sz. (saját házában.) 688

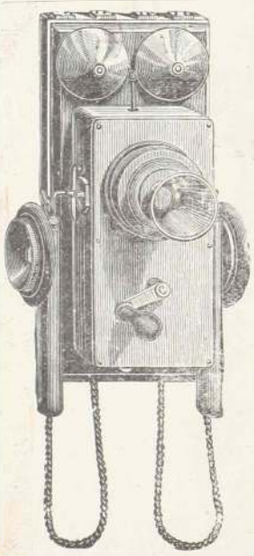

GRAFIT MIKROFON
szabadalom.

Hivatalos méréš szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat
legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka
Budapest, V., Dorottya-utcza 8 604

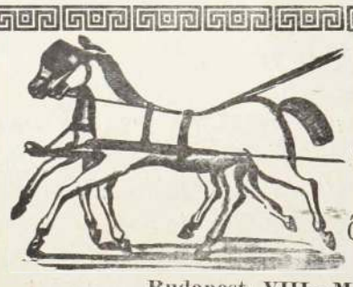

Szigeti Lajos
szij-, nyereggyártó
és böröndös
Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

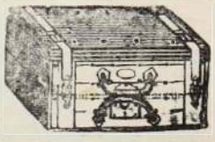

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Uraságí kocsisok díjtalanul elhelyeztetnek.
A legujabb kantárrugók kaphatók.

Narancs és czitrom

5 kilós posta-kosárban, franko minden postaállomásra utánvéttel	1.50
1 hordó oroszhal franko küldve	1.50
Datolya marokkói legszebb	1.60
Datolya Kalifat	—.60
Füge legszebb, szultán dobozokban	—.50
« « szmirnai	—.40
« « koszoru	—.24
Czukrozott gyümölcs, kevert	1.80
Maroni görczi legnagyobb	—.28
Mandola papirhéju franczia	1.60
Mogyoró olasz kiváló szép	—.72
« szicziliai	—.60
« feltört	1.—
Malaga szőlő, kiváló minőség	1.50
« « legfinomabb	1.30
« « finom minőség	1.20
Aszalt szilva boszniai, válogatoltt, nagy	—.48
« « « I. rendü	—.32
Hámozott szilva Brünella	1.—
Görczi füge savanykás	—.50
Szultán kenyér Rahatlekum	2.—
Nougat mandolás török csemege	2.—
Sutschuk szultán kolbász 1 drb	—.20
Ananász 1 drb üvegben	2.—
» 1 « dobozban	1.40
Tiroli dió vékony héju	—.28
Erdélyi dió	—.32
Franczia dió	—.52

Vidékre megrendelések 5 kiló vételnél, esetleg vegyesen is rendelve kilónként, ingyen csomagolás és postamentesen küldve 10 krral drágább.

SCHUSTER GYULA
füszer-, bor-, csemege-, thea- és rum-üzlete
Budapest, VI., Andrássy-ut 61. sz.
Fiók-üzlet: I., Döbrentei-tér 2.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI
SZÉPIRODALMI ÉS MŰVÉSZETI
HETILAP

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS

III. ÉVFOLYAM I. KÖTET

BUDAPEST

„KOSMOS" MŰINTÉZET, KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

1894.

308.623

TARTALOMJEGYZÉK
A
MAGYAR GÉNIUSZ
III. ÉVFOLYAMÁNAK I. KÖTETÉHEZ.

MAGY. AKADEMIA KÖNYVTÁRA

I. Szöveg.

Költemények.

Auer István: Ezelőtt . . . 306
Buza Barna: Mi volna édesebb 51
Buday László: Tündérmese 53
— Válás után 85
— Harag 133
— A hűtelenhez 181
Borostyán Irma: Csillagszemmel 387
Bartók Lajos: Kossuth 224
Beszkid István: Kutuzov dalaiból 258
— Szerelmi mámor 365
Béni V.: Kiábrándulva 365
Cserhalmi H. Irén: A költő sirja 3
Csokonay M.: Kata 83
Csukássy Jenő: Elmulás 91
— Romok 155
Császár Margit: Vágyás 381
Császár Elemér: Szeliden morajlik 395
Dalmady Győző: Templom és gyár 349
Dömötör Pál: Tóth Kálmán emléke 365
Erdélyi Zoltán: Éji dalok 108
— Találkozás 253
— Laura-dalok 334
— Elmult tavasz 397
— Álmodtam ujra 413
Feleki Sándor: Csak egy . . . 40
— A régi naptár 67
— Három év után 101
— A vadrózsákból 179
— Három bimbó 307
— Esküvő 274
— Idegen költőkből 380
Gerő A.: Dalaimról 5
Gallovich I.: Év utolján 69
Giuseppe: Az én kutyám 116
— Erdő mélyén 238
— Mikor azt hiszem 261
— Altató 279
— Régi dal, régi dal 358
Hiador: A tömkeleg 127
— Két fecske 317
Halász Gy.: Szajnaparton 302
— A boulognei erdőben 269
— Husvét 196, 197
Halász Dezső: Megdicsőült 222
Jakab Ödön: Kossuth 200
Komócsy J.: Költemények 417
— Jókai 23
Kassai V.: Több világosságot 37
Lipcsey A.: Jókai 23
Leander: Hullámok 58
— Ifjuság 33
Lévay M.: Ligetben 74
— Tél 74
— Nem az vagyok 117
— Anyám betegségekor 165
— Csendes boldogság 201
Martos F.: Ella 323
Maróthy János: Jó tanács 271
— Koldus dal 333
— Erdőben 242
Pósa L.: Jókai Mórhoz 23
Palágyi L.: Emlékezés egy nyárra 71
— A költő jutalma 290
— A legszebb táj 347
Ruzicska L.: Adieu 55
Rudnyánszky Gy.: Az ősi házban'149
Roboz A.: A denunciáló 171
Sass Ede: Romeo ébredése 211
— Viszontlátás 261
Szabolcska M.: Vajda-Hunyad 8
— Költemények 126
Szilágyi Géza: Megmentve 138
— Virágcsata 347
— Eljegyzés 285
Szász Béla: Nyalka Feri 301
Thomka Pál: Harmatozik 139
Várnai Emil: Messze 106
Versényi György: A koszoru 415
Zelei Imre: Szerettelek 50

Regény.

Teodoro Guerrero: Fekete felleg, forditotta Szalai Emil 213, 227, 243, 254, 278, 291, 307, 339, 355, 371, 387, 403, 420
Márkus Miksa: A galamb 422.

Elbeszélések, rajzok és életképek, szinművek.

Abigail: Mese a végzetről 181
Aladár: Köd 119
Bródy Sándor: Erzsike hercegné 388
Beőthy László: Regény a kávéházban 151
Baumbach: A kék harisnya
Balogh Imre: Pákozdy Blanka 27
— Farsangi jelenet 106
Béla Henrik: Bálban 58
Békefi A.: Liza foglalkozást keres 85
Benedek Elek: Szép Czerczeruska 86
— Hadak útja 302
Brociner Marco: Álarczosbál 347
Coppé F.: Egy baleset 181
— Féltékenység 254
Domahidy-Újfalusi Amadill: A végzet 209.
Fr. Klotild: Egy álom 67
— A poéta 413
Flammarion C.: Éva 318
Gulliver: A mi tüzérünk 11
Gabányi Árpád: A negyedik parancsolat 69
— A nyájas dadogó 253
Gárdonyi Géza: Annuska apácza lesz 134
— Az ételek királya 317
Hall A.: A vőlegény kalandja 46
Harmath Lujza: A kis vadvirág 139
Hevesi József: A Rivieráról 148
— A vég kezdete 195
— A gyermek 381
— A roulette-asztalnál 160
Hevesi Sándor: A mártir 414
Jókai M. A koldus veréb 21
— Jobb odalenn? 333
Jusztus Dezső: Tréfa kisasszony 370
Korpádi Béla: A rozmaring 45
— Örvény szélén 109
Kempf Borostyán I. Férfihűség 92
Kövér Ilma: Nero 102
— Csak legalább megigérné 348
Kis Vitéz: Kenyérkereset 118
Konrád Irma: Akarat 126
Kenedi Géza: Elza 237
Kovássy E.: Dalos Ferkó darutolla 381
Lázár Béla: József 140
— Meghalt a kis lány 294
Mantegazza: A zsarnok férj 258
Mendés Catulle: Három találkozás 264
Oláh Ida: Szent Venczel 57
Osten H: Mefisztó köszöntője 293
Pekár Gyula: Eldobott virág 117
Rákosi Viktor: A fürdő orvos 344
Reutter Sándor: Miss Rose 322
Sajó Alad.: Dolgozó kisasszonyok 292
Satanella: Hitvány 170
Sass Ede: Egy angol története 75
Szarvas Mariska: A rózsák 90
— Szerelem 287
Szőllősi Zsigmond: Nyomorult 239
Shriner Oliva: A kápolna romjai 365
Sipulusz: Utazás a nyaralás körül 390
Tóth Béla: A boldogasszony dervise 5
Tolnai Lajos: Eltörött lánczok 281

Személyekről.

Küry Klára 14
Szirmai Imre 14
Jókai önmagáról 20
Karczag Vilmos: Jókai emlékező tehetsége 22
Emin: Csepreghy Ferencz 35
A magyar klérus 50
Percy: Perczel Dezső 66
Zichy Géza gróf 82
Feleki Sándor dr.: Scheuthauer Gusztáv 95
— Kovács József dr. 130
— Chyzer Kornél dr. 341
Munkácsy Mihályról 98
J.: Tóth Imre 109
Jubilans: Ambroise Thomas 392
Laudator: Szabolcska Mihály 132
Sperans: Márkus József 146
Kordial: Paulay Ede 178
— Kossuth Ferencz 250
— Tóth Kálmán 364
V. S.: Kossuth és Görgey 205
Komócsy József 409
Kossuthról 223
Szabó József dr. 251
Királyasszonyunk 283
Kopácsy Juliska 272
Az akadémia uj rendes tagjai 346
Fóth

Esztétika és kritika.

—*ai:* Az asszony verve jó 142
— A kis alamuszi 174
— Rafael 62
Császár Imre: Művész érzékenység 62
Dömötör Pál: Tóth Kálmán lirája
Emin: A cziterás 158
— A nemzeti szinház premierje 80
Germanicus: Hanele 138
Gulliver: Egy uj magyar humorista
h. j. ő.: De profundis 279
Laudator: Tavaszi tárlat 276
— Az uj Dunahidak tervei 373

Sculptor: A Baross-szobor mintái
Silberstein Adolf dr.: Lelki különbségek 54

Vegyesek.

Balog Arthur: Az anarkizmus 403
Demonstrator: A liberalis nagygyülés 162
Emin: Ujévkor 1
Hevesi József: Zywa Nasi Bronia 410
Humanus: A luglochi barlang 315
Karczag Vilmos: Kossuth szónoklatai 226
Kordial: A legdrágább vendég
— Megdicsőülés 234
— A legárvábbakért 67
Kiss József dr.: A főváros küldöttsége Turinban
Molnár Victor: Csáky Albin gróf otthona 274
Pater Pacifius: János evangélioma 114
— Az ezredéves kiállitás 183
Spectator: Elmélkedések 213
— Levél egy venezuelai képviselőhöz 265
— A jövendő miniszterelnök 362
— Tohnvabohu 378
— Az uj kormány 394
Spinoza dr.: A senki fiai 334
Egy jubiláló ujság 295
Az uj országház épitkezései 315
Apróságok Tóth Kálmán életéből 372

Aforizmák.

Jókai Mór: Életigazságok (több számban)
«Szinházi krónika» Justinustól és Emintől minden számban
«Hét» Lazzaronitól minden számban
Irodalom.

II. Képek.

Arczképek.

Ágoston József 82
Alix herczegnő 302
Az uj kormány 396
Az akadémia uj tagjai 346
Barbi Alice 15
Bubics Zsigmond 51
Billroth 102
Bokor József 174
Basso dr 218
Chyzer Kornél dr 342
Csepreghy Ferencz 34
Császka György 50
Cselka Nándor 50
Dalmady Győző 359
Daróczy Vilmos 305
Erzsébet királyné 284
Farkas Ödön 283
Fehér Ipoly 50
Firczák Gyula 51
Fischer Rudolf 315
Hesszeni nagyherczeg 292
Japáni mikádó 183
Jókay Mór 17
Komócsy József 109
Khuen-Héderváry gróf 301
Klamarik János 281
Küry Klára 4
Kopácsy Juliska 277, 278
Károlyi Alajos grófné 68
Kovács József dr 130
Konti József 157
Kossuth Lajos 195, 204, 220, 221, 222
Kossuth Lajos anyja 222
Kossuth Lajos gyermekei 222
Kossuth Ferencz 221, 250
Kossuth Lajos Tivadar 221
Lukácsy Sándor 141
Mária Immaculata 158
Márkus József 146
Munkácsy Mihály 98
Magyar hirlapirók Turinban 252
Paulay Ede 177
Perczel Dezső 64
Puccini Giacomo 170
Ruttkayné 200
Sándor Miklós hg 302
Steindl Imre 297
Szabó József dr 251
Szeredai Leo 173
Szabolcska Mihály 132
Szilágyi Lajos 83
Szirmai Imre 14
Teleszky István 114
Tóth Imre 114
Vay Miklós br. 330
Vaszary Kolozs 50
Vaszilievics Adél 173
Victoria Melitta hgnő 292
Zalka János 51
Zichy Géza gróf 82.

Képek.

Mannheimer: Az ő betegei 9
Pettenkobben: Szerelmi idill 12
Szent Gellért halála 13
Álmos fiainak megvakitása 29
Jókai jubileum a Vigadó nagytermében 36
Vajda Zsigmond: Bál után 44
— Leálczázva 57
Vright: Angol szépség 60
Könnyü teher 69
Az uj Burg főbejárata Bécsben 120
A rendőrök iskolája Párisban 124
Idill 148
Strobl: Baross Gábor szobra 162
Amerika legmagasabb épitményei 169
Küzdelem az indusokkal 169
Rókavadászat 172
A német császár és családja 181
Munkácsy: Honfoglalás 185
Kossuth dolgozószobája 200
Az első pillangó 201
Husvét reggele a szabadban 204
Husvét Betlehemben 205
A parkban 208
Kossuth lakóháza Turinban 210
Engedjétek hozzám a kisdedeket 212
Részletek a Manon operából 213
Kossuth a ravatalon 218
Kossuth iróasztalnál 219
Geiger: A nemzet gyásza 225
Kossuth a halálos ágyon 228
A turini gyászház 229
Kossuth temetése 235, 236, 237, 240
Kaczérkodás 253
Vilmos császár megtekinti a 13-as huszárokat 265
Sorella: Két jó barát 266
Blaas: Gonosz nyelvek 267
A 13-as huszárezred tisztikara 316
Az uj országház szobrai 305, 317, 324, 327
A főváros küldöttsége Turinban 268
A luglochi barlang 267
Róma az orvosi kongresszus alatt 272
Szibériai számüzöttek lefényképezése 273
Fischer: A d'Este villa terrasza Tivoliban 276
A német császár Rómában 285
Tüzvész falun 288
Veszedelmes kocsiut 289
Az uj országház kupolás terme 320
Az uj országház 300, 308
Kőraktár az uj országház épitkezésénél 305
Egyenünnepély az uj országháznál 325
Geiger: A polgári házasság a főrendiházban 317
Egy jeruzsálemi zsidó 337
Visszaélés a bizalommal 336
Munkácsy: Elbeszélés 309
Jön édesapa 352
Egy kellemes délután 353
Erdő sürüjében 356
Erő és ártatlanság 356
Az angol királyné megnyitja a manchesteri csatornát 368
Az első urvacsora 384
Hazatérés a mezőről 385
A jó czimborák 397
Egy kosár apróság 400
Pihenés 405
Halálrakinzás Perzsiában 406
Koszcziuszko Tadeusz 413
Raclavice 412
Lesben 416
Képek a lembergi kiállitásból 421

Kéziratok.

Khuen Héderváry gróf kézirása 361

1894. évi január 1. III. évfolyam. 1. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... . 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

MAGY. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

UJÉVKOR.

Búcsúztatjuk már az ó-esztendőt, sürgetjük már, noszogatjuk már, hogy menjen. A kit esztendeje ilyenkor olyan szivesen, jó lélekkel köszöntöttünk, annak sietünk ajtót nyitni. Hadd menjen!

Sok jót ugy se hozott, rosszat eleget! Sok jót, ha akarna, se vihetne magával; roszszat meg ugy se visz! Hadd menjen!

Már rég nem hittünk benne, látván terméketlenségét, sivárságát, áldástalan voltát, de azért egyre biztatgattuk magunkat, hogy talán mégis! Talán utolsó pillanatban összeszedi minden erejét s megmutatja, hogy ember a talpán. Hiába! Néhaněha ugyan ugy tetszett, mintha most, most szökkenne egy napot s kinn terem a porondon; csak ugy duzzadtak erei a tetterőtől, csak ugy dobogott a szive a buzgalomtól! De ismét ellankadt, elgyengült, összeroskadt, összepuffadt, mint mikor megpukkad a hatalmas léggömb és silány posztódarabbá esik össze.

Tekintsünk csak vissza a letűnt esztendőre! Mely maradandó alkotások, mely nagy események jelzik majd ez évet a századok végtelenségében? Mi fogja ez esztendő hírét fentartani, ha majd feltornyosulnak előtte az uj idők árjai? Semmi! Az elmult esztendő planétája: a Nyárspolgár, lévén se nem jó, se nem rossz. Élt napról-napra: nem pillantott vissza, nem tekintett előre, nem nézett jobbra, nem vetette szemét balra. Csak baktatott a maga rendes, kimért útján, csak ép hogy a végire érjen. Morzsolgatta a napokat, mint koldusasszony az olvasót, még csak utána se látott, vajjon van-e még sok szem a zsinóron, lemorzsolta-e már az utolsót.

Nos, igen, lemorzsoltad!

Akkor hát térjünk pihenni örök nyugovóra őseim, elődeim mellé! Tán jobb lesz ott!

Azt azonban szivesen elismerjük, hogy sok mindenbe belefogott. Még pedig derék dolgokba, a melyekbe még belefogni is érdem. Örökségül maradt rá az elődjétől ennyihány öcskös holmi. Hogy messze ne menjünk, a legutolsót emlitem fel először.

A polgári házasság! Be sok olcsó tintát, be sok olcsó papirt és drága betüt pazaroltak el csak a miatt is, hogy vajjon világra lesz-e valaha csak a terve is. De nem csak tinta, papir, betü fogyott miatta sok, de idő és szó még több. S mi lett a foganatja a sok takargatott s nyilt ellenlábaskodásnak? Az, hogy most már még inkább megerősödtek az ostromolt alkotmány pillérei. Kiállják azok most már a puskagolyót, az ágyúgolyót, a petárdát, a faltörő kos döngetését és a — szamarak rugdalózásait. De még csak az épület állványai törnek égnek; hátra van még a ház, vagy mondjuk szebben, a palota felépitése. Vigyázzanak az épitőmesterek is, a pallérok is, a kőművesek is, de még a téglahordó napszámosok is, hogy hiba vagy mulasztás ne essék a munka körül. Egy rosszul berakott gerenda; egy hitvány tégla s bedül az egész.

De e nagy palotához kisebb-nagyobb melléképületek tervét is megrajzoltatta az ó-esztendő. Vagy ha az előbbit nagyapának tekintjük, akkor ez apróbbakat keresztfiainak nézzük.

Apropos! keresztfiú. Jó hogy szóba került. Mert az egyik keresztfiú ép, a fiúk, no meg a lányok elkeresztelése volna. A másik *keresztfiú* pedig kereken tiltakozik, hogy neki a *keresztel* bárminemü rokonsága volna. (Hogy kire? vagy mire gondolok? azt a rég elmaradt talányok helyében megoldhatja a szives olvasó, én meg nem mondom).

De az emlékezés kényszerit bennünket, hogy kissé el is komolyodjunk!

Hányt a hab az imént, hogy a letünt esztendő uralkodó planétájául ne bigy-

FERENCZ FERDINAND KIRÁLYI HERCZEG UTITÁRSASÁGA.

gyeszszem-e oda, hogy: Öngyilkos. A naponta néha kétszer is megujuló rendőri raportokról nem is szólok erre vonatkozólag, mert ékesebben vagyis komorabban szól majd a rideg számadás, a statisztika.

De kettőt nem hagyhatok felemlitetlenül, bár nehezemre esik belekapni a még alig behegedt, sajgó sebekbe!

Mi vitte azt a két embert a magakereste halálba?

Az egyik felkapott a Politika lovára s azon száguldott előre. Földet se értek a paripa lábai, meg se állt egy pillanatra, meg se pihent, egyszerre ott termett elül. Hogy a paripa tüskön-bokron át vágtatott, hogy nem is mindig a — bár nem is a legrövidebb, de — jó úton haladt, azt ki kérdé? Ott volt legelsők sorában, többet ennél nem tudakoltak . . . Egyszer csak a lovas azon veszi észre a dolgot, hogy útközben a nemes paripa megsebezte lábát s a kissé behegedt seb ki tudja mitől? üszkösödni készül.

Eh! Belevágja a paripa bordájába a sarkantyút, ostorával belecsap a szügyibe s előre! Neki a hegyszakadéknak!

Beleveszett a ló is, meg a lovas is!

A másik se mindennapi ember volt. A nagyok között emlegetik majd az ő nevét is, de nem egy csatasorban küzdött az előbbivel. Haladt, haladt ő is a pályán előre, de nem őrült rohanással. Évek teltek, évek múltak, mig egy-egy lépcsővel feljebb hágott. S mikor már odafent volt, ritka, titokzatos dolog történt vele. Elfogta egy kései érzelem: a parázsából kitört a hamvadni készülő tűz s lobogott, lángolt és — égetett iszonyun.

E tűz elemészté . . .

Egy durranás! . . . Egy zuhanó test . . . Egy hörgés . . . és odavolt! Megtört szép szeme fénye, halavány orczája viaszossá sárgult.

Az alkotó szellem, az alkotó erő kiszállott örökre!

Keserű emléknek, szomorú gondolatnak! Keserüség, búbánat fog el.

Kopognak . . .

Sietek! Nyitom már! No, ne zörgessen olyan türelmetlenül! . . . Nyikordul a zár, megnyilik az ajtó.

Adj isten jó estét! Szilveszter apó.

Hess! búbánat. Hess! keserüség. Mulassunk! Vigadjunk! Hajrá! haj! Dinomdánom!

Csitt!

Alig vettük észre a zajban: már megint üt az óra! . . . tiz . . . tizenegy . . . tizenkettő!

Éljen! Éljen! Hozta isten, ifiasszony!

Emin.

A HÉT.

Potpouri.

A párisi chanson modern művésznője világkörutra indulván, betévedt ide, mi közénk is.

Minő elhagyottnak érezhette magát, magányos óráiban. Hol van vajjon Páris zaja, fénye, csillogása, bűbája? Hol a villette, melyben nevelkedett; a Szajna tuloldala, hol muzsája kifejlődött; a boulevard, melynek talaján élhet csak igazán?

Itt minden olyan különös, hideg, egyszerü, néma, ah, c'est très rigolo, ez a sok német fölirat, akárcsak Bécsben, ezek a német lapok, akárcsak Bécsben, ez a sok divatbolt, akárcsak Bécsben. Minden, minden olyan, mint Bécs, c'est la même chose.

Karácsony estéjén olyan kihaltak az utczák.

— Hol van a cortège? — kérdé magyar utitársát a diva.

Az utitárs még nem volt Párisban.

— Cortège, qu'est-ce que ça?

— Hát vig, karácsonyi menet, jó kedv az arczokon, hullámzó nép a boulevardokon, confetti dobálás, serpentine eregetés...

— Nálunk családias ünnepély a karácsony, karácsonyfával és házi mulatságokkal.

— Ah, c'est très rigolo!

Másnap hosszu sétát tett a városban a diva. Egy csomó tapasztalattal tért vissza.

— Csodálatos, mesélte, itt olyan kevés bolton olvastam: *on parle français*. Nálunk majdnem mindenütt beszélnek egy idegen nyelvet.

— Itt is, a németet.

— Hát a magyar: az nem német?

— Nem.

— C'est très rigolo! Én azt hittem, hogy ugyanaz. Hiszen más minden olyan, mint Bécsben.

FERENCZ FERDINAND KIRÁLYI HERCZEG TIGRISVADÁSZATON.

Az első fellépése után ámulattal konstatálta, hogy — Budapesten nem tudnak franczíául.

— Hát már egészen elfeledték a franczíát? — kérdé.

— Hisz nem tudtunk mi soha.

— Nem? Én Pissot könyvében azt olvastam, hogy itt mindenki perfekt franczia. Hogy itt franczia ujság is megjelenik.

— Az igaz, itt mindenféle nyelven jelenik meg ujság, még magyarul is. Itt kérem van német, tót, volapük, oláh, szerb, bulgár, lengyel, cseh ujság, még franczia is, *Revue l'Orient* a neve. Persze Budapestet aztán egészen az Orientre képzelik, très loin, très loin . . .

Észrevette, hogy elkeseredés hangzik ki e szavakból, s vigabb témára terelte a beszédet. Párisról kezdett el beszélni, arról a drága városról, hová szive már ugy visszavágyott. Ott jó. Sokszor, lefekvés után, félálomban, maga sem hiszi, hogy ő Ivette Guilbert. Azt gondolja, hogy mind ez csak álom, ő még a szegény Sylla, a ki a *Hôtel Voltaire* padlásszobájában él a diákjával, aztán ugy szeretik egymást és egy fehér moll ruháról álmodik.

Aztán csak megérinti az ágya selymes baldachinja, s érzi, hogy ő már Ivette, az ünnepelt művésznő, a ki ép most tért haza a bárónő estélyéről, a hol énekelt, a hol tapsolták, a hol beczézték. Hogyan történt az?

Csodálatos, az ő kis diákja szerelmes szavából ő már kiérezte ezt. De csak ebben a bűbájos városban sikerülhetett! Légy ezerszer áldott szép Páris!

Mi is lelkesedni kezdtünk az ő nagyhatalmu bűvészmestere csodás voltáért, csakhogy a sors, mikor hatalmában voltunk, hidegen — kikerült. Tantaluszként ott álltunk a rózsás almák előtt, de nem volt erőnk leszakitani azt.

Ivettenek volt ereje.

S ebben a pillanatban gyülölet szállotta meg a szivemet, a szerencsés kalandornőben Párist gyülöltem, a szeszélyest, az észnélkülit. S Ivette énekelni kezdett.

Ah, hát azért?

Most már tudtam, hogy miért fedezte fel Páris, miért rajong érette a világ, miben bűvös ereje. Nem kalandornő ő — a sors választása igaz művészetet ért. Ki tudja fejezni korát, a századvég ellentéteit, a raffinált kontrasztokat, — voila tout.

*

1772-ben egy *igaz magyar* lépett fel az irodalomban, a franczias bécsi millieu közepett, s hirdette a magyar érzés, a magyar nyelv, a magyar géniusz hatalmát.

Ez az igaz magyar — valahányszor idegen hatást, idegen kultuszt lát — mint a bika a viador vörös kendőjétől, felbőszülve, előre ront.

Itt volt Duse. Az igaz magyar olasz hatástól félt, a Duselázt kigunyolta.

Itt volt Sarah. Az igaz magyar franczia hatástól félt, a Sarahlázt kikaczagta.

Itt volt Judic. Az igaz magyar franczia hatástól remegett, a Judiclázt kipisszegte.

Minek nekem Duse, meg Sarah? Itt van Jászai, itt van Márkus.

Minek nekem Judic? Itt van Blaháné.

Az nem magyar ember — a ki ezeknek tapsol. Ha még angol lenne, az még hagyján! Az angol komolyság a mi berber komolyságunkhoz talál. De franczia? Olasz? Az csak csillog, de nincs tartalma.

— Hát a német? Ott van tartalom.

— De megemészthetlen. Apage! Vagy angolt, vagy semmit. Csinálj *magyar művészetet.*

Az igaz magyar kibeszélte magát s a kortesbeszéd után ismét hasra fordul, és alszik tovább. Mert a modern igazmagyar és a Bessenyei-féle között az a különbség, hogy a régi pallérozta a nyelvünket, irt rajta, faragta, de a mellett tanulta a külföldit. A modern, sem nem ir, sem nem olvas, ő egyszerűen — igaz magyar.

Itt járt a napokban ismét a modern igaz magyar.

Hogy Ivette eljött, hát felmorgott mély álmából.

— Ah, hát megint rajongsz *franczia-magyar?* Nem kell néked Blaháné? Franczia pikantéria az istennőd? Pokolba véle!

Már csak bocsánatott instálok, jó estét mondván, ténsuram, de hát csak eljöttem a magam pörös igazában, hogy hát amondó lennék, méltóztatnék engem is kihallgatni. Igaztalanul vagyunk mi vádolva, elnevezve, hogy hát franczia magyar. Mert hát igaz, a mi igaz, hogy mi voltunk légyen Párisban, hallgattunk is, láttunk is egyetmást, megolvastunk néminemű könyvet, az irás mesterségének titokzatos rejtekeibe is ügyekezünk beférkőzni azért, de hát magyar embörnek éreztük mi magunkat a *Concert Parisienne* puha szőnyeges padozatján is, tapsolván Ivette Guilbertnek. Mert hát, tekintetes téns uram, bocsánatot instálok, hogy oly soká alkalmatlankodom, egyszeribe befejezem a szavam, aztán csak hagyom én aludni a téns uramat, mert hát aludni kő. Abból indultunk ki volt, hogy a mi magyar, ne legyen oláh. Egy kis látás, stilus-béli tudomány, látóhatártágulás, az izlés finomitása, a világ sorjának maga megértése, csak nem árthat a magunk miveltség-fundamentumán, csak segithet rajta. Tudjuk mi kérem igen is jól, hogy mi hiányzik ottlenn, de azt is, hogy mi van meg. Tudjuk instálom azt is, hogy miből lehet magyarságot nevelni, hol kell és hol nem. De adjuk meg a francziának a mi az övé, csak úgy adja meg ő is nekünk, a mi a miénk.

Téns uram elfeledkezett tán az Elektralázról? Hát még a Lemondás-láz? A dolovai nábob leánya-láz? Az semmi? Tudjuk mi, hogy mi jó, akárki fia csinálta!...

De már látom, hogy a tekintetes téns úr nagyon álmos, hát nyugodalmas jójszakát kivánok...

Lazzaroni.

A KÖLTŐ SÍRJA!

Néma sirdomb sziklabércz tövében,
Puszta völgynek elhagyott ölében.
Dalnok nyugszik ott lenn eltemetve.
Dalt susog az esti szél felette.

Márványemlék nem fehérlik rajta;
Nincs a sírnak aranyfeliratja;
Cziprusombot nem ültettek rája;
Rég elkorhadt kicsi keresztfája.

De a költő porladó agyából
Tölgyfa nőtt fel emlékoszlopául.
Minden dal, mitől zeng lombozatja,
Lelkének egy fenkölt gondolatja.

Szivporából vadvirágok nőttek,
A sirhantra hímes leplet szőttek.
Édesb itt a virágkehely méze,
Benn rejlik a költő érzeménye.

Édes illat árja ömlik szerte,
Az a költő portól váló lelke.
Képzeti mind pillangókká válnak,
Zsongva, lengve, játszin szálldogálnak.

Szívhez szólóbb itt a madárének,
Ragyogóbbak csillagi az éjnek,
Enyhébb itt a szellő is mint máshol
Elhunyt költő dalos mámorától.

És ha roskadozva itten dől le
Bánatűzte vándor pihenőre:
Édes álmok boldogító képe
Vonja bűvös hálóját köréje.

Ráhajolnak lengő virágszálak,
Tarka pillék homlokára szállnak,
Dalos madár csókos kéjét zengi,
Hajnalszellő fürtjeit átlengi.

Álmában felzeng a szellemének:
«Vége lesz a kínos bánatéjnek,
Hajnal fénye virrad a világra,
Lesz jogod örömre, boldogságra!

Bár a dalnok szenderg eltemetve,
Dala a világot ébresztette,
Harczi kürtje hivó hangzatára
Kél az ember szent nagy jogcsatára.

Énekétől millió szív feldobban,
Lelke fénye millió szemben lobban.
Szent eszméi hagyományképp szállnak
Szájról-szájra az egész világnak.

S lesz ki felveszi a lantot ujra,
Harczi zajra rezdül zengő hurja;
Míg a dalnak érlelő hevében
Szabadságra érnek meg a népek.

Vége lesz a régi szolgaságnak,
Bú, nyomor dalos örömre válnak
És betöltve szent nagy hivatását
Az utolsó költő sírba szállhat.»

Elnémult a szellemajkak hangja,
Csend borul a dalttakaró hantra;
Hajnallégben lassanként elhalnak
Zengzeti a földöntuli dalnak.

S lobot vet a fenkölt eszmék fénye,
Lángra gyult az alvónak reménye —
S bár a költő nincs a földön többé,
Eszmelángja ég és él örökké.

Cserhalmi Hecht Irén.

KÜRY KLÁRA.

DALAIMRÓL.

— *Gerő Attilától.* —

Éltem eleddig olyan bús, sötét volt,
Mint téli éjre omló sűrű köd.
Nem volt örömben soha semmi részem,
Soha sem jártam sugarak között
S ha néha mégis fényt látott szemem:
Hulló csillag volt, eltünt hirtelen.

S égő arczomba köny perdült utána;
Nem fénye: hamvadása szólt nekem.
Szirmok, kelyhek pompája másnak nyilott,
S ha hervadtak, seb támadt lelkemen,
Lelkembe szöktek, mindenünnen az árnyak,
Nem hagyva helyt derűnek, ragyogásnak.

Ezért ha ajkamon sóhaj fakad fel,
Ne gúnyolódjatok jó emberek.
Mint némult dal visszhangja a tar erdőn,
Ha énekem oly zokogón rezeg.
Oh, mert minden dalom egy-egy fény árnya
És egy-egy hervadásnak könyhullása.

A BOLDOGASSZONY DERVISE.

Török história.

— Irta: TÓTH BÉLA. —

I.

Az Ur 1620-ik esztendeje körül élt nemes Jászberény városában bizonyos Sólya Kelemen nevezetü deák, a ki egyetlen fia vala Sólya Gáspár uramnak, a pápista plébánosnak.

. . . Igen tisztelt eretnek, pogány és egyéb istentelen olvasóimat alázattal kérem: ne méltóztassanak korán örvendezni, a mért 1620 táján a jászberényi katholikus plébánosnak fia vala. Mert ez a fiú nem rút paráznaságból születék, hanem vala isteni és emberi törvény szerint való igaz nemzettje nagytiszteletü Sólya Gáspár uramnak, a ki, mielőtt a papirendbe lépett volna, hét esztendeig tisztes, épületes társaságban élt az ő jó feleségével, Szoboszlai Fruzsina asszonyommal. Meghalálozván ez a jó lélek, Sólya Gáspár uram oly igen elbúsulta magát, hogy negyven esztendős ember létére nem átallott a paulinus barátok közé állani. Ott hagyta szép nagy birtokát, elbúcsuzott kis fiától és bement szivének nagy sebével a monostor falai közé, hogy ottan töltse el gyászos életét. Mikor a második apród-esztendőt szolgálta volna, gróf Forgách Ferencz kardinális, az esztergomi érsek, vizitálni jöve a monostort és elálmélkodék, hogy a pelyhetlen állu, siheder novicziusok között egy szakállas, élemedett ember is vagyon. Megszólitván és kihallgatván őtet, bölcsen ezt mondá nékie:

— Fiam, becsülöm benned, hogy nagy szomoruságodban istenedhez fordultál és az egyház szolgája akarsz lenni. De szegény magyar hazánknak több haszna lenne abból, ha petrinus pap lennél. Tanult és vitéz híredet már hallottam. Ilyen emberre nagy szükség vagyon ott, a hol a pogány török az úr és a mi szent vallásunkat észszel és erővel kell megvédelmezni. A votum solenne még hátra van, szabad eljönnöd a derék paulinusok közül. Végezd el isteni félelemmel a szent theológiát; akkor aztán majd pappá szentellek és plébánosnak teszlek olyan helyre, a hol sok jót cselekedhetsz.

Négy esztendő múlva igy lett Sólya Gáspár uram jászberényi plébános. És viselte az ő hivatalát buzgósággal és becsülettel.

A fia, Kelemen deák, külső országokban végezte el a studium generalét; és minekutána a pádovai univerzitáson baccalaureus lőn, hazatért az ő atyjához, nemes Jászberény városába.

Nagytiszteletü Sólya Gáspár uramnak öröme tellett fiában, a ki messzeföldről a tudákosság borostyánát hozta haza. De azt már nem látta örömmel, hogy Kelemen deáknak mindig csak világi hívságokon jár az esze. A helyett, hogy aquinoi szent Tamást forgatta volna, mindig amaz olasz Petrarca verseit és Balassa Bálint énekeit

olvasgatta; ez a két könyvecske még éjszaka is a vánkosa alatt volt. És holdas estéken kobzot pengetett ablakában, holmi csapodár virágénekek mellé. Mert maga is csinálgatott efféléket. Koboz és virágének a parókián! ilyen megbotránkozást nem tűrhetett a nagytiszteletü úr.

— Kelemen, Kelemen, — mondá az ő fiának, — miért bibelődsz te mindig szerelmes versekkel?

— Kedves apám uram, — válaszolá Kelemen deák — azért bibelődöm mindig szerelmes versekkel, mert magam is szerelmes vagyok.

A nagytiszteletü úr a logika embere volt, ennélfogva fölöttébb meg tudott becsülni minden nyomós argumentumot. Ez pedig ugyancsak nyomós argumentum vala.

— Frecandum puci! — szóla jámbor, tisztes káromkodással.

— És kibe vagy szerelmes?

— Szerelmes vagyok egy derék hajadonba, Dienes Rozsály leányasszonyba, nagytiszteletü Dienes Péter uram leányába.

Mikor nagytiszteletü Sólya Gáspár uram ezt a beszédet meghallotta, mind a két kezével az asztal szélébe kapaszkodott, hogy le ne szédüljön a földre.

Mert rettenetes dolgot mondott Kelemen deák.

Ama Dienes Péter nem volt más, mint a czeglédi kálvinista prédikátor. Megrögzött, nyakas eretnek, a kivel a nagytiszteletü Sólya Gáspár évektől óta mérges konczertácziókat folytatott; először csak szóval, aztán mikor ugy meggyűlölték egymást, hogy mindenik kerülte a másikat: nyomtatásban.

Dienes Péter irt egy ilyen titulusu könyvecskét: *Lehel kürtjének csufos megrepedése, avagy egy jászberényi szátyár, kérkedő pápista papocska csácsogó szájának az igazság csirizével való örökös betapasztása.*

Mire Sólya Gáspár visszavágott egy még mérgesebb könyvecskével: *A hazugság csirize, melybe az eretnek Dienes Péter, mikor másra akarná kenni, holtáig úgy beléragadott, hogy nincsen ki belőle még a fűlé sem, pedig az elég hosszú vagyon ő kemének.*

És most Kelemen deák, az ő fia, *pro primo* azt mondja, hogy szerelmes ennek a csirizes embernek a lányába; és *pro secundo* nem átallja «nagytiszteletü» papi titulussal illetni ezt a hitvány eretneket, a kinek még a kend is alig dukál!

Hallatlan és rettentő dolog vala ez. Sólya Gáspár egy darabig némán állott, még mindig az asztal szélébe kapaszkodván; aztán egyszerre égnek emelte két karját, mint a ki átkot akar mondani.

De csak ennyit mondott:

— Takarodj, takarodj a szemem elől, te istentelen és ne lássalak többé.

Ez azonban éppen elég volt Kelemen deáknak. Illedelmesen meghajtotta magát az atyja előtt, aztán befordult szobájába és nemsokára a Zagyva partján látták őt menni, könnyű kis zöld palástban, a hátán kobozzal, mint a ki sétálni megy a füzesbe.

Pedig a jó Kelemen deák a nagy világnak vágott neki.

II.

Ment, mendegélt a szegény fiú, maga se tudta merre. Csak később vette észre, hogy a hatvani országuton ballag. Neki ugyan mindegy volt akár Hatvan, akár Gyöngyös, akár Apáti felé megy; csak épp Czegléd felé nem ment volna a világért sem. Mert szörnyű, keserves szégyenkezéssel gondolt Czegléd városára, a hol a szép, a jó Rozsály boldog reménykedéssel várja őt. Mi dolga lehet ottan olyan bujdosó peregrinusnak, a minő mostan ő? Kivert kutya módjára oldalogjon a kis kert sövénye körül és Dienes Péter uramnak jussa legyen ráförmedni: «Mit csavarogsz itt, te nebuló?»

Lesütött fejjel bandukolt a gyepes gyalogúton és még azt sem hallotta, hogy a feje fölött a levegő-ég kis hegedőse, a szántóka-madár énekel.

A mint igy ballagna, szinte belebotlott valami furcsa török emberbe, a ki az út szélén kuporgott. Ilyen törököt még nem látott Kelemen deák. Nem turbán volt a fején, hanem megfordított mozsárformájú, magas süveg, durva sárga nemezből való. Egész alakját bő kék palást burkolta be. És ez a csodálatos szerzet meg se moczczant, mikor a fiú hozzája lépett, csak összehúzódva ült a földön és mintha mereven bámult volna maga elé. «Mi leli ezt a törököt?» — gondolta magában Kelemen deák és az ember arczába pillantott. A török sovány, sárga ábrázata halaványvolt, akár csak kifutott volna belőle minden vér.

És ebben volt egy kis igazság. Mert a kék palást körül tiszta piros volt a pázsit: a süveges ember sűrü vértócsában ült.

Kelemen deák a vallára ütött neki:

— Mi bajod van te?

A török erre felvetette bágyadt pilláit és elhaló szózattal tiszta olasz nyelven igy felelt:

— Nem értem a beszédet. Ne bánts. Nékem mostan meg kell halnom.

— Nem addig a' barátom, — vágott közbe Kelemen deák olaszul. — Mondd, ki sebesitett meg?

A török véghetetlen nagy nyugalommal szólt:

— Engemet az isten sebesitett meg.

— Az isten? Ugyan mivel?

— Az ő akaratjával, a mi jobban vág minden fegyvernél. Dervis vagyok. Budára törekedtem Konstantinápolyból. De az istennek nem kell az én zarándoklatom. A lábamban megpattant egy ér és a véremet most a föld iszsza. Eredj és hagyj engemet meghalni. Isten rendelte ezt igy.

— Igen ám, barátom; csakhogy az isten azt is rendelte, hogy én erre jőjjek. Ha nem akarja, hogy tovább élj, nem hozott volna engemet közeledbe. Mutasd csak a lábadat . . .

A dervis megösmerte, hogy ez az ifju igazat és okosat beszél. Kinyujtotta palástja alól ösztövér lábát, melyből, a bokája fölött vastagon csurgott a sötét vér.

Kelemen deák Pádovában megfordult az orvos-iskola tájékán is. Tudta, mi a teendő. Iziben lehasitott a maga palástja széléből egy pólyának való hosszú darabot, hogy lekösse a megszakadt eret.

A dervis azonban azt mondta:

— Zöld szövet az én testemen nem lehet. Mert a zöld a próféta szine. Én pedig nem vagyok emir.

— Sebaj, jó ember. Hát majd szakitok a te palástodból. Az kék.

Szóla Kelemen deák és meg is cselekedte. A vérzés nyomban elállott, mihelyt a kötés leszoritotta az eret. A dervis hagyta, hogy elbánjanak vele, aztán megszólalt:

— Szomjazom. Tégy velem másik nagy jót: adj innom.

A deák fölkapta a zarándok kobakját, elszaladt vele a patakra és visszasietett a friss itallal. A dervis nagyot huzott belőle és azonnal egész megéledt.

— Köszönöm, — mondá aztán. — Halil dervissel két nagy jót tettél és ő háládatos szolgád néked. De ki vagy te, jó keresztyén? Kobzot látok a hátadon. Muzsikus vagy?

— Muzsikus nem igen; talán inkább olyan poéta-féle.

A dervis arcza mosolygás derüjétől világosodott meg.

— Poéta? Hiszen akkor mi testvérek volnánk, mert én is poéta vagyok. Engem ugyan az isten arra méltatott, hogy keringéssel hirdessem dicsőségét: mevlevi, vagy mint ti hivjátok: tánczoló dervis vagyok. De mellesleg arra is ráérek, hogy gházelekben magasztaljam ez világ szépségeit, a mik mind istentől valók. Hát mikor verselek is, csak őt dicsérem.

— Annál jobb, hogy nem hagytam elfolyni a véredet. A jó poéta mindig korán hal meg. De hallod-e, poéta pajtás, most gondoljunk arra, hogy miként juthatsz emberlakta helyre; mert te beteg vagy és étel, ital, nyugalom kell néked. Látom, hogy jártányi erőd sincsen. Sebaj. Van nekem kettőnkért is. Fölveszlek a hátamra. Hatvan egy jó futamodás ide.

— Hatvan? — szólt a dervis örvendezve. Az odavaló kádi: Ahmed ben Musztafa nékem jó barátom, sőt atyámfia.

— Akkor sebaj, jó Halil. Gyere hát iziben. Karold át a nyakamat. Ej, be könnyü legény vagy te! Ügetvést is el tudnálak vinni Hatvanig.

Szólt Kelemen deák és utnak indult eleven terhével. A dervis pedig lehajtotta süveges fejét pártfogójának vállára és minduntalan valamit mormogott a fiu fülébe. Ezt már nem értette Kelemen, mert arabul volt. Mivelhogy az igazhitü ember, a mikor áldást mond, mindig arabul mondja.

III.

Nagytiszteletü Sólya Gáspár uramra szomoru napok virradtak, minek utána fiát kiüzte az ő hajlékából. Nemcsak szivének keserüsége vala igen nagy, de isten nagy csapásokkal is látogatta meg hiveit. A Zagyva folyó áradása elsöpörte fél Jászberényt. Félig romba dőlt még a Nagy-Boldogasszony temploma is, hogy ne legyen hol megengesztelni a haragvó Urat. És mikor a vész után a hivek és az ő papjuk arra gondolának, hogy régi erősségébe és diszességébe helyeztessék vissza a szentegyházat: a török hallani sem akart az épitkezésről.

Megbolondultál te pap? — szóla a kemény hatvani kádi, Ahmed ben Musztafa, mikor Sólya Gáspár uram nagy alázattal elébe járult, kikönyörögni engedelmét a templom kijavitására. Alláh azért rongálta meg a ti babonátok helyét, mert nem hall-

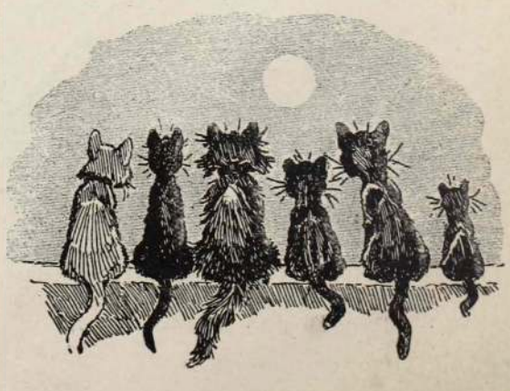

gatja örömest a berbitélést, a mit benne végbe visztek. És ki hallott olyat: épületet tatarozni? A ház is olyan, mint az ember: eljő az ő halálának az órája. Az ellen rugódozni nem szabad. Gonoszság Alláh végzésében meg nem nyugodni. Csak eredj innen, te pap és ne beszélj nekem ilyen kárhozatos dolgokat.

— De kádi uram, hát hol imádjuk a mi istenünket?

— Az a ti dolgotok, emberfia. Az enyém meg az, hogy ilyen csúf nyelvelésre ne hallgassak.

Nagy szomorusággal tért haza nagytiszteletü Sólya Gáspár uram és hallván a rossz hirt, véle bánkódék egész Jászberény városa. Mindenek búsan tekintettek a Nagy-Boldogasszony rohanladozó temploma felé, mint a hogy a család néz a beteg anyára. A régi egyház pedig, annyi jó és rossz nap látója, egyre jobban pusztult. Falai roskadoztak, födeléről mindig söprötte a zsindelyt a szél. Az öreg plébános betegen ült zsölyeszékében az ablaknál és homályosodó szeme az ő szent áldozatainak veszendő helyén csüggött.

IV.

Egy nap lovas csaus vágtatott be a parókia udvarára és levelet vont elő csalmája melléről. A hatvani kádi irta ezt a levelet: hogy a jászberényi plébános rögtön jelenjék meg előtte.

A nagytiszteletü úr párnák között, kocsin vitette magát Hatvanba. És elálmélkodott, mikor látta, hogy a kádi egész diván közepett várja őt. Volt a hatalmas úr árnyékába sereglett törökség között egy nagysüvegü vándordervis is, a minőt Magyarországon csak ritkán lehet látni.

— Pap uram, szólt Ahmed efendi szokatlan nyájasan, azért kérettünk tégedet úri színünk elébe, hogy bölcseségedtől kérjünk tanácsot.

A reverendisszimus még jobban álmélkodott.

— Mi a keresztyének tévelygéses törvényeiben nem vagyunk járatosak. De szeretünk igazságot tenni mindenkinek az ő jussa szerint. Mostan itéletet kell mondanunk egy olyan kétséges dologban, a minek mi nem vagyunk tudói, mert keresztyén ész kell hozzá. Ha bölcs tanácscsal segitesz ki bennünket e zavarodásból, megjutalmazlak. Elküldöm törvényszékünk egy okos emberét Jászberénybe, és ha ő is azt vallja, hogy az a Nagy-Boldogasszony temploma nevü babonás hely csakugyan tatarozásra szorul, hát megengedem, hogy kifoltozzátok.

A nagytiszteletű úr egyszerre egészséges lett és oly sok bölcseséget érzett magában, hogy kész lett volna a kádi előtt még a filozófusok kövét is tüstént megtalálni.

— Nos, pap uram, kezdjük, — szólt Ahmed efendi. — Hány istent imádtok ti keresztyének?

A plébános megörült, hogy ilyen könnyü a kérdés.

— Egyet, kádi uram.

— És valahány felekezet vagytok, mind azt az egyet imádjátok?

A nagytiszteletü úr még jobban örvendezett.

— Tulajdon azt az egyet, bölcs biró. És hogyan is imádhatnánk mást, mikoron csak egy van?

— Jól beszélsz, pap úr. E szerint ti mind testvérei vagytok egymásnak, mert egy isten teriti rátok az ő palástját?

A reverendisszimus szinte elmosolyodott; hiszen ha ilyenek a kérdések, a jövő héten már kőmivesek és ácsok dolgoznak a Nagy-Boldogasszony templomán.

— Ugy vagyon, emberséges kádi, — felelé elégedett szivvel. — A mi tanitómesterünk, az Ur Jézus Krisztus mondotta elsőben a világon, hogy mind atyafiak vagyunk és ugy kell szeretnünk felebarátunkat, mint önmagunkat.

— Derekasan mondotta. Becsületére válik. És a ki nem szereti az ő felebarátját, az vétkezik?

— Nagyot vétkezik, biró uram, — válaszolt Sólya Gáspár és azt érezte, hogy boldog hizásától feszül a reverendája.

— Mindezt jó tudni nekünk, müzülmánoknak, szólt a kádi, csöndesen czirógatva szép fekete szakállát. Hát most hallgasd meg a pörös kérdést; mert ezeket csak ugy mellékesen kérdeztem. Élt valamikor, valahol két becsületes keresztyén, a kik ugyan más-más módon, de csak egy istent imádtanak. Az egyiknek volt egy legényfia. A másiknak nem volt fia, hanem volt kertje és abban a kertben nyilott egy szépséges szép rózsaszál.

A nagytiszteletü úr ránczba szedte a homlokát. Mit emlegeti ez a török a keresztyének rózsáskertjeit? A kádi pedig tovább beszéllett:

— Az a legény igen derék, becsületes és tudós ifjú volt. És egyszer nagy betegségbe esék. A szive fájt neki. És tudta, hogy a szive nem gyógyul meg, mig az övé nem lesz az a szép rózsaszál . . .

— Engedelmet kérek, kádi uram, — vágott közbe a reverendisszimus, — orvosdoktor preskribálta néki ezt a medikamentumot? A mit azért kérdezek, mert az én időmben a kardiakusokat még nem szokták rózsaszálakkal kurálni . . .

— Pap uram, — szólt Ahmed efendi meglehetős derczésen, — kegyelmedet én nem azért hivattam ide, hogy a jeles orvostudományban vetélkedjünk; mert ahhoz egyikünk sem ért. Kegyelmednek kutya kötelessége elhinni, hogy ama derék legénynek a fájós szivét csakis az az egy rózsaszál gyógyithatta meg . . . És azt az orvosló rózsaszálat meg is kaphatta volna a beteg fiú, ha a tulajdon apja nem tiltja el tőle . . .

— Rogo humillime! kiáltott a plébános, már azt is elfeledvén, hogy törökkel beszél. — Annak az apának igen nyomatékos argumentumai lehettek, mikor igy itélte meg az ő fiának dolgait . . .

— Nyomatékos argumentumok? — mondá a kádi egyre bosszúsabban. Hát nem volt a rózsás kert ura becsületes uriember és egy istent imádó keresztyén, éppen olyan, mint ő? Nem volt az a rózsaszál tiszta, ártatlan és szemérmetes? Hallod-e pap, én attól tartok, hogy a ti templom nevü házatok nem igen fog fölépülni, ha te nékem kétféleképpen beszélsz. Mert az imént olyasmit mondottál, hogy ti keresztyének atyafiak vagytok és szeretitek egymást. Mostani beszédedből pedig épp az ellenkező sül ki. Hát atyafiság ez, szeretet ez?

Nagytiszteletü Sólya Gáspár uram nagy verejtékcsöppeket törült le homlokáról.

— Emberséges biró, mondá szinte nyögve, én azt hiszem, hogy ennek a dolognak semmi köze sincsen a jászberényi Nagy-Boldogasszony templomához.

— Jól vagyon, pap uram, — szólt a kádi mogorván. — Ugy hát eredj. Ne beszéljünk többet erről a pörös ügyről. Én tanácsot kértem tőled. Te sem tudsz adni. Ne pocsékoljuk egymás idejét. Lehet, hogy talán később még eszedbe jut valami okos dolog. Azt ird meg nékem levélben. Három napig várok az irásodra. Mostan pedig jó estét kivánok te kegyelmednek.

V.

Nagytiszteletü Sólya Gáspár uram halálos betegen érkezett haza Jászberénybe. Ugy szedték le a kocsiról párnástul és mindjárt bele is fektették nyoszolyájába. Két napig nem bocsátott embert magához az öreg úr. Harmadnap virradóra rettenetes szélvész kerekedett és a Boldogasszony templomának tetejét végképpen lesodorta. A szomoru omladék csonkán, csupaszon meredt a levegőégbe. S a reverendisszimus mindezt látta az ő ágyából.

Egy óra mulva lovas ember vágtatott Hatvan felé, süvege mellé tűzött levelet vivén. Este aztán visszatért a parókiára és övébe nagy pecsétes pergamen vala szoritva.

. . . . Az a pergamen mai napig megvagyon valamely levéltárban és török irásának tudós emberek forditása szerint ez az értelme:

A mi alul van irva, megerősitem.

A legszegényebb ember. (Alláh irgalmazzon nékie!)

Ahmet ben Musztafa, *hatvani kádi.*

Ez igazbeszélő levélnek az az oka, hogy a Jász-Berényben lakó gaz keresztyének és alávaló istentelenek (verje meg őket Alláh az ő haragjával), hitván papjuk révén engedelmet kértek az igazságos törvényszéktől (áldja meg szerzőjét Alláh!), hogy balgatag babonája helyének, a Nagy-

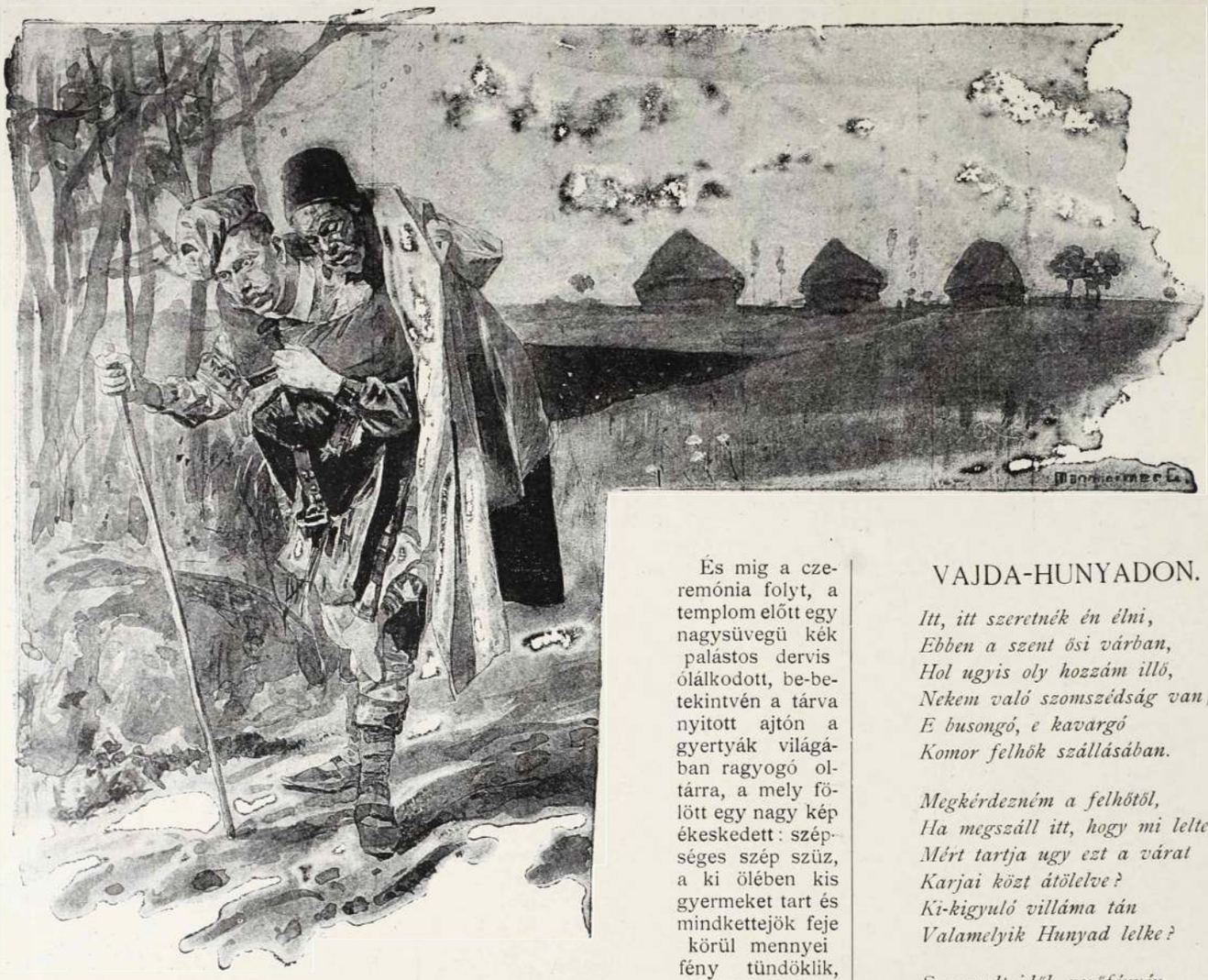

Boldogasszony nevü szerencsétlen templomnak haszontalan fedelét és aláváló falát kijavittassák; hogy csalással és kárhozattal teljes szertartásuk idején legyen hol összegyülekezniök.

A próféta törvényszéke hites embert küldött ki, hogy meggyőződjék a dolog mibenlétéről. Ama hites ember azt a silány templomot jól megvizsgálta és az átkozott keresztyének gaz vallomását igaznak találta.

Ennélfogva az igaz törvényszék megengedi, hogy a gyalázatos keresztyének ama kárhozatos templomot mindenestül ujra épitsék vagy kijavitsák, az ő hitvány akaratjuk szerint.

Iratott 1033-ik esztendőben, moharrem havának 12-ik napján. Tanuk: Mohamed spáhi, Szinán aga és Halil dervis.

VI.

Mikor pedig a jászberényi Nagy-Boldogasszony templom régi fényében ragyogott, egy májusi vasárnap reggelén nagytiszteletü Sólya Gáspár uram ritka pompával áldotta meg az immár erős falakat és a virágos, aranyos oltárt. Ugyanaz nap kora délután pedig esküvő volt a templomban, ugyancsak nagy pompával; a plébános ur összeadta az ő fiát, Kelemen diákot Dienes Rozsály tisztes hajadonnal, tiszteletes Dienes Péter czeglédi prédikátor uram leányával.

Az egész város összesereglett erre a ritka szép esküvőre.

És mig a czeremónia folyt, a templom előtt egy nagysüvegü kék palástos dervis ólálkodott, be-betekintvén a tárva nyitott ajtón a gyertyák világában ragyogó oltárra, a mely fölött egy nagy kép ékeskedett: szépséges szép szüz, a ki ölében kis gyermeket tart és mindkettejök feje körül mennyei fény tündöklik, mig kezüket áldólag terjesztik ki.

A dervis soká nézte a képet, aztán mosolyogva dörmögte magában:

— Isa anyja, Mirjám, hát bizony te nekem köszönöd ezt a ritka szép templomodat. Azt hiszem, most történt először ezen a világon, hogy a Nagy-Boldogasszonynak dervise legyen. De megérdemled, jó Mirjám, mert nélküled most nem volna boldog a derék Kelemen deák és az ő édes párja.

Sőt megérdemled azt is, Boldogasszony, hogy én néked tiszteletet tegyek a magam módja szerint.

Azzal hirtelen körültekintett, hogy nem lesi-e valaki.

Mindenki bent volt a templomban, nézni a ritka szép esküvőt, a drága ruhákat és hallgatni a gyönyörü orgonaszót.

És ekkor Halil dervis ledobta kék palástját, rövid ujjasának bal csücskét beszoritotta az öve mellé, kiterjesztette a két karját, behunyta a szemét és tizenhétszer megfordult maga körül olyan sebesen, mint az orsó.

... A virágok, a viaszgyertyák között pedig, fönt az oltáron, a Nagy-Boldogasszony édességesen mosolygott és áldás sugárzott az ő malasztos kezéből.

VAJDA-HUNYADON.

Itt, itt szeretnék én élni,
Ebben a szent ősi várban,
Hol ugyis oly hozzám illő,
Nekem való szomszédság van;
E busongó, e kavargó
Komor felhők szállásában.

Megkérdezném a felhőtől,
Ha megszáll itt, hogy mi lelte?
Mért tartja ugy ezt a várat
Karjai közt átölelve?
Ki-kigyuló villáma tán
Valamelyik Hunyad lelke?

S a mult idők verőfényén
Elmerengve némán, lassan:
Oh itt lenne módom benne,
Hogy magamat kisírhassam,
S a dicsőknek lábok nyomát,
Lábok nyomát csókolhassam!

Szeretném, ha a halál most
Egyszeriben rám találna,
Hogy a lelkem egyenesen
Abba a felhőbe szállna,
S riadókat menydörögve,
Hegyen, völgyön vele járna!

... Itt, itt szeretnék én élni,
Ebben a szent ősi várban,
Hol ugyis oly hozzám illő,
Nekem való szomszédság van.
E busongó, e kavargó
Komor felhők szállásában.

Szabolcska Mihály.

AZ Ő BETEGEI.

A KÉK HARISNYA.

Irta: BAUMBACH RUDOLF.

Fordította: KOLTAI VIRGIL dr.

Az erdőszélen, a hol azok a virágok diszlenek, a melyek a nagyobb árnyékot nem szeretik, a hol a mezei egér tanyázik és a zöld gyik, a hol az ökörszem röpköd a bokrokon s aranyos bogarak zümmögnek a vadrózsákon, állott mint előőrs, két öreg fenyő, a melyek egy gyökérből kinőtteknek látszának. A kettős fa alatt volt egy mohával benőtt kőpad, a padon egy hölgy ült, ki társnői legnagyobb részétől az által különbözött, hogy termetén ott voltak horpadások, a hol másoknál domborodások vannak. Égkékszinü ruhát viselt és széles karimájú szalmakalapot s ez beárnyékozta arczát, melyre két zsemlyeszinü fürt hullott. Jobbjában csinos iró ón, baljában kis piros könyv volt, a melynek fedelén aranyozott betükkel volt irva: «Theodolinda szivvirágai.»

Theodolinda költőnő volt s legutolsó szivvirága ez:

Az erdő hüs mohában
Egy rózsa állt magában,
Legény arra jövén
A rózsát letöré.

A rózsa szólott nyögve:
Oh jaj le vagyok törve!
De ah, a kebleden
Meghalok szivesen.

A költőnő beirta a verset és tengerkék szemei vágyva tekintettek a távolba, de az ifjú, a kire gondolt, csak nem akart jönni. Az ifjú e pillanatban egy pár víg czimborájával a «Fehér szarvashoz» czimzett csapszékben ült, s kisebb gondja is nagyobb annál, hogy a rózsát letörje.

Theodolinda sóhajtott s egy pipitért szakitott le. «Ő szeret,» susogá, mig hegyes ujjai a virág fehér szirmait téptették, «ő szeret szivből, — fájdalommal, — mindenek fölött, — őrülten, — egy kissé, — semmit. — Oh, jaj neked szegény Theodolinda.»

«Ejh ez elkoptatott gyermekjáték», szólt és megvetően eldobta a megkopasztott virágot. Aztán felfogta ruháját s az erdőbe ment, hogy annak isteni félhomályában, ha csak lehet, még néhány szivvirágot szakitson.

Ha Theodolinda nem városi, — hanem a hegyekben lakó parasztleány, bizonyára előrelátóbb lett volna, midőn erdőn keresztül vette utját s legalább a borókabokorról egy ágacskát vitt volna magával czipőjében, mely a varázst megsemmisiti. De az ilyen finom városi kisasszony nem ismeri az erdő titkait.

A hol a leghatalmasabb jegenyefák mohhal benőtten állnak, nő az árnyékban az úgynevezett útvesztő fű. A fekete rigón kivül azt még senki sem látta, de sokan, a kik ráléptek s a varázsellenes szer nem volt velük, érezték hatását.

Mig a költőnő napsugárból és boldogságból, fájdalomból és árnyékból összeállitotta szivvirágait, lassankint az erdő mélyébe jutott. Csakis a beálló alkony s erős vágyódás, a mely gyomrát nyugtalanitá, a mit a közönséges emberek éhségnek neveznek, figyelmeztette őt a visszatérésre. Azon az úton, a melyen jött, visszafordult, de az erdő szélére csak nem tudott jutni, mert körbe járt, a mit az útvesztő fű okozott, a melyre véletlenül lépett. — Oh fájdalom, oh rettentő fájdalom! Mind sötétebb lett. Az éjjeli vadak suhantak el előtte az úton, mint árnyékok s a baglyok huhogása hallott. Theodolinda kétségbe esett.

De, ime egyszerre csak egy kis ház előtt áll, a melynek ablakai világosak. Megkönnyebbült szivvel kopogott az ajtón. Ez kinyilt s Theodolinda belépett.

Bent három csinos nő, nem nagyobbak egy gyermekleánynál, lepénysütéssel voltak elfoglalva. Három erdei nimfa volt. Közönségesen láthatatlanok, de a ki az útvesztő fűre lépett, azt láthatja az erdei nimfákat és sok mást is.

Jó szivvel és szolgálatkészen fogadták az eltévedtet, egy zsámolyt tettek számára a tüzhöz és adtak neki kenyeret és tejet. Theodolinda bizalmat érzett irántuk s csakhamar egészen jól érezte magát körükben, kivált mikor a nimfák megigérték, hogy másnap a helyes útra vezetik.

«Ez aztán csodálatos egy kaland, ilyesmi csak egy költőnővel történhetik», gondolta Theodolinda s az egész lényén olyan borzalommal vegyes örömet érzett, mint a gyermek, kinek kisérteties meséket mondanak el. — De ezután jött még csak a java.

Az ablakon kopogtak s egy férfihang szólt:

Nővérkék nyissatok ajtót,
A hold beragyogta a tót,
Ragyogott az utam előtt,
Ereszszétek be a sellőt.

«Már megint itt van!» szólt az egyik asszonyka, a szemtelen, a békezavaró: anyja, a vén sellő, küldi ide. Meg akarja őt házasitani, hogy a könyelmű legény rendhez s családias élethez szokjék s azt hiszi, hogy nekünk tisztesség, ha az ő menye lehetünk. De én inkább leány maradok, mintsem a zöld erdőtől megváljak és az ő felesége legyek.»

«Én is, én is», szólt a másik két nimfa. Theodolinda azonban hallgatott.

«Be kell őt eresztenünk», szólt ismét az első, «itt nem segit semmi. Nagyon félelmes ficzkó, nem szabad őt felingerelnünk.» És sóhajtva félre tolta a zárt.

A sellő-fiú belépett. Szép arcza és karcsú termete volt. Haja persze zöld volt, de Theodolinda kisasszony azt találta, hogy nagyon jól áll neki.

A látogató egy kicsit duzzogott, a mint a nimfák vendégét meglátta, de mint illedelmes úri ember, bosszuságát nem mutatta ki s oly szeretetreméltó volt, mint csak egy sellő-fiú lehet. Theodolinda beszédes lőn; beszélt bálokról s szini előadásokról, a sellő türelmesen hallgatta. Azután ő neki kellett beszélnie s szivesen tette.

Igen finom ember volt, minden esetre jobb, mint a hire. S aztán meg a tóban kristálypalotája van, a mi szintén nem megvetendő s az öreg sellőmama is bizonyára kedves asszony. Igy gondolkozott Theodolinda s képzeletében már mint egy új Melusina himbálódzott a habokon s hattyú-toilettben lebegett a levegőben.

Azt akarta, hogy a sellő belásson lelkébe. Azért néhány bevezető szó után elővette kebléből a piros könyvecskét s elkezdte költeményeit felolvasni.

Egy ideig hallgatta a sellő türelmesen s elismerő szavakat mormogott. De végre felugrott és szólt: «A mennykőbe is! majd elfelejtettem, az erdei manó hitt meg tartlipartiera. Bocsánatot kérek.» Szólt és rohant ki a házból.

Megdöbbenve bámult Theodolinda az ajtóra, a melyen át eltünt; a nimfák pedig örvendve tapsoltak, s kiáltottak: «Ezt ugyan jól csináltad! Ezt ugyan jól csináltad! kapsz is jutalmat érte!»

S az egyik nimfa a ládához ment s kivett belőle egy gombolyag kék fonalat s e szavakkal nyujtá a költőnőnek: «Vigyázz rá jól; áldás jár vele!»

Theodolinda nem tudta elgondolni, mit jelent mindez. Boszankodva a sellő magaviselete miatt s kimerülve a nap fáradalmaitól, nyugvóhelyet kért. A nimfák leveles ágyat vetettek neki; lefeküdt s elaludt.

A mint fölébredt, az erdő szélén a kettős fenyő alatt találta magát. A fák koronáját hűvös reggeli szél ingatta s játszadozott Theodolinda zsemlyeszinü fürteivel.

«Tehát álmodtam!» szólt magában, és az éjet az erdőben aludtam át!» Tapogatott ott, a hol a piros könyv szokott lenni, de a könyv elveszett. Megijedve ugrott föl, s ekkor öléből egy gombolyag kék fonal esett a földre. — Tehát még sem álmodott!

Kereste a piros könyvet, de hiába, az elveszett. Lehangolva és borzongva iparkodott haza oly gyorsan, a mint csak tudott, hogy az erdei kaland után felüdülést találjon. Hatalmas náthát kapott.

Mig Theodolinda gyöngélkedése miatt szobafogságban volt, emlékezetből új könyvecskébe irta költeményeit. A régit, mig aludt, a nimfák csenték el, hogy Theodolinda szivvirágait hathatós szerül alkalmazzák, a sellő tolakodása ellen. Ez tényleg be is szüntette látogatásait s nemsokára egy jó családból származó sellőleányt vett nőül.

A kék gombolyag azonban, a mit a nimfák a költőnőnek vendég-ajándékul adtak, nem közönséges gombolyag volt; annyit lehetett róla legombolyitani, a menynyit az ember akart és még sem fogyott le.

És Theodolinda kisasszony kötött belőle sok harisnyát s a mellett költött is, ha az utczán ment, az emberek igy szóltak: «Jön a kék harisnya!»

A MI TŰZÉRÜNK.

Irta: GULLIVER.

Mikor beköltöztem a mostani lakásomba és első este hazaérkeztem, a feleségem egészen elképedve igy szólt:

— Képzeld csak egy tűzér . . .

— Miféle tűzér?

— Egy tűzér van a konyhában!

— Áh! . . . Ohó! . . . Hát mért nem dobod ki?

— Mondtam már, hogy menjen, de nem akar!

— Micsoda? Nem akar? No majd megmutatom mindjárt, hogy akar! A tűzér repülni fog!

Kirohantam a konyhába. A takaréktűzhely mellett csakugyan ott ült egy hórihorgas, szőke ficzkó, a ki az 5. tűzérezred uniformisát viselte. Mikor engem meglátott, fölpattant, katonásan összecsapta a bokáját és feszesen szalutált.

Én a szakácsnéhoz fordultam, a ki pirulva sütötte le a szemeit és azt mondtam neki:

— Rézi, mit jelentsen ez? Nem megmondtuk magának, mikor belépett, hogy szeretőt nem szabad tartania?

— De kérem nagyságos úr!

— No csak ne feleseljen Rézi! Egyszerüen nem tűröm a dolgot! Vagy túl ad a szeretőjén, vagy elhagy bennünket! Válaszszon!

A leány, a kit ily kényes alternativa elé állitottam, közel volt hozzá, hogy elpityeredjék. Valami rángás volt észrevehető az ajka körül, a mint azt felelte:

— De kérem nagyságos úr, hiszen nem is én hozzám jött ez!

És rámutatott a tűzérre.

— Nem magához? Hát ugyan kihez?

A tűzér erre ujra szalutált és megszólalt:

— Jelentem alásan, igazán nem a Rézi kisasszonyhoz jöttem.

— Hanem? — kérdeztem némi csudálkozással.

— Hát jelentem alásan, már én csak idetartozom.

Kezdtem a dolgot még inkább nem érteni. Ha nem lettem volna mindig barátja a katonaság és polgárság közt fönnálló jó viszony ápolásának, valószinüleg kidobom a tüzért. De igy azon iparkodtam, hogy leküzdjem a boszúságomat és nyugalmat erőltetve magamra, szóltam:

— No de hát magyarázza ki magát!

Arra aztán a katona végre ki is magyarázta magát:

— Alásan megkövetem, másfél esztendő óta ide járok ebbe a lakásba. Másfél esztendő előtt, mikor regruta voltam, itt szolgált a szeretőm, a Julcsa. Ő azóta elment innen, de én nem. Más uraság is jött ide azóta lakni, de azért én csak eljárogattam ide tovább is. Nagyon ideszoktam. Gondoltam, a nagyságos úr se haragszik talán . . .

Olyan őszinteséggel és olyan megnyerő ostobasággal mondta el mindezt, hogy én igazán nem tudtam megharagudni rá. Ha jól emlékszem, mosolyogtam is.

Nem tudtam, mit feleljek hamarjában a tűzérnek. Beláttam, hogy neki bizonyos jogai vannak a lakáshoz és hogy nagyfoku kiméletlenség volna, ha most kiutasitanám őt, a ki olyan nagyon ideszokott, hogy bár változtak a lakók és változtak a szolgálók, de azért hűségesen csak beállit minden este. Mit mondjak neki?

Megkérdeztem, hogy hivják?

— Böléndek Andrásnak, szolgálatára! — felelt nagy illemtudással.

— No hát Böléndek András, mondok én magának valamit. Ha már úgy áll a dolog, hogy maga másfél esztendő óta idejár, isten neki, én se bánom. Hanem aztán megemberelje ám magát Böléndek András, hallja-e?

— Értem kérem!

— Hát maga mit szól hozzá Rézi? — kérdeztem aztán a szakácsnét, a ki látható érdeklődéssel hallgatta végig a tüzérrel folytatott párbeszédemet.

A leány előbb rám nézett, aztán a földre szegezte tekintetét, aztán rásandított a tüzérre, majd halk hangon megmondta:

— Én nem bánom!

Vállat vont ehhez a kijelentéshez. De a hangja, arczkifejezése nagyon érthetően elárulta azt a nagy és mély rokonszenvet, melylyel minden érző keblű szakácsné a hadsereg iránt viseltetik.

Böléndek András azontul csakugyan mindennapos vendége lett a konyhának.

Bebizonyult róla, hogy igen szerény modorú és fölötte jó fiú. A mint elvégezte a szolgálatát, pontosan eljött és ép oly pontosan távozott fél kilenczkor a kaszárnyába.

Nyilván az ő személyének hatása volt, hogy Rézi alaposan megváltozott. A milyen komor természetű leányzó volt addig, ép oly vidám, fürge lett, mióta Böléndek András mindennapos látogató lett nálunk. Nagyon rövidlátónak kellett volna lennem, ha nem veszem észre, hogy Rézi szerelmes lett a tüzérbe. Erre nézve elegendő bizonyitek volt az is, hogy Rézi nap nap után elsózta a levest, a mi szakácsnéknál tudvalevőleg a szerelem leghatározottabb tünete.

Hozzá a tüzér igen hasznavehető fiúnak bizonyult. Fát, szenet hordott föl a pinczéből a harmadik emeletre, készségesen szaladt el borért, sörért, kétségkívül már csak azért is, mert igen jól tudta, hogy neki szintén kijut belőle.

Szóval, lassan-lassan egész természetesnek találtuk, hoy a mi tüzérünk minden este ott legyen. Szinte családunkhoz tartozónak kezdtük tekinteni. A gyerekek egész elragadtatással beszéltek a «katona bácsiról», a ki pompásan tudott ócska skatulyákból kocsikat, sárgarépából pedig pipát csinálni. Őszinte örömömre szolgált, hogy Böléndek András teljesen meg van elégedve a kosztunkkal. Egyetlenegyszer tett csak kifogást. Rézi akkor zsemlyés gombóczot főzött, nem tudván, hogy András ez étel iránt határozott ellenszenvvel viseltetik.

A tüzér egy katonához illő nyiltszivüséggel meg is mondta akkor a feleségemnek:

— Kérem, zsemlyés gombóczot ne tessék többé főzetni, mert különben legnagyobb sajnálatomra kénytelen volnék kimaradni!

Hát igen természetes, hogy azóta nem is főzettünk abból az ételből.

Nemrég aztán igen sajnálatos dolog állt be.

Egy este valaki kopogtatott a szoba ajtaján és belépett a tüzér.

Menten megláttam rajta, hogy valami nagy dolgot akar mondani, menten rosszat kezdtem sejteni.

— Valami baj van? — kérdeztem.

A tüzér bánatosan lehorgasztotta a fejét és tompa hangon igy szólt:

— Bucsuzni jövök!

— Bucsuzni? De hát miért? Hova megy, miért megy, mi történt?

— Holnap letelik a három esztendőm. Megyek haza Ócsára!

Persze, persze . . . Erre nem is gondoltunk. Azt hittük, már ezentul mindig ugy lesz, hogy András eljárogat hozzánk, egyáltalában nem is foglalkoztunk azzal a lehetőséggel, hogy valamikor elmaradjon. Rá akartam beszélni, hogy kapituláljon és szolgáljon még három esztendőt, a mire ő azt felelte:

— Szivesen tenném, de hát tetszik tudni az öreg anyám . . .

Ime hát, bele kellett törődnünk a válás gondolatába. Rézi zokogott, a gyermekeim üvöltöttek, a feleségem is törülgette a szemeit, én magam is meg voltam indulva.

— Ki segit majd nekem czipőt tisztogatni? — bömbölt a szakácsné.

— Ki csinál nekünk ezentúl kis kocsit skatulából? — bőgtek kisdedeim.

Hanem mindez hasztalan volt.

Másnapra megrendeltem egy omnibuszt. Arra fölpakkoltam a családot is, Rézit is és elhajtattam a kaszárnyához. Legalább kikisérjük András a vasuthoz.

A mi tüzérünk már várt reánk. Az egyenruhát már ledobta magáról, csak épen a katonasipka emlékeztetett még rá, hogy ő a hadsereg tagja volt.

Mintha temetésre mennénk, olyan szomoruak, olyan meghatottak voltunk mindnyájan, mikor az omnibusz elindult a vasút felé.

Bucsuztunk.

S a mikor aztán a vonat elindult, zsebkendőinkkel még soká, soká intettünk a mi tüzérünknek.

SZERELMI IDYLL.

— Pottenkofen festménye után. —

SZENT GELLÉRT HALÁLA.

A MAGY. SZINÉSZET IFJU GÁRDÁJA

KÜRY KLÁRA.

A Küry Klára carrièreje: egy fényes üstökös pályafutása. Egyszerre jelent meg, hirtelen és váratlanul tündöklő fényben, káprázatólag s egy csapásra a maga részére hóditotta az egész magyar szinházi publikumot, a legblazirtabb kaszinói tagtól kezdve a legszerényebb kis deákocskáig.

Nincs magyar szinésznő, a ki oly rohamosan a szivébe tudta volna magát lopni ennek a mi kényes igényű, finnyás közönségünknek, mint ez az aranyos kedélyű, babaarczú primadonna; s tegyük hozzá, hogy alig pazarolhatná szeretetét, lelkesedését méltóbb művésznőre ez a publikum, mint ő reá, a ki a pajzán jó kedvnek, finom izlésnek, bájnak és kellemnek valóságos megtestesülése.

Hány gondborította homlokon simitotta már el a barázdákat az ő pajzán kaczagása, gyermeteg mosolya, mely olyan tiszta, bájos fénynyel ragyog azon a serapharczon, mint a szivárvány, mely szétoszlatja a komor ég fellegét. A mint megjelenik a szinpadon, egyszerre fölvidul minden arcz, felé fordul minden szem, elfelejtjük egy pillanatra, hogy szinházban vagyunk, s repeső szivvel, áhitatos gyönyörrel nézzük ezt a kedves arczú, vidám gyermeket, a ki azokkal a sötéten ragyogó, mosolygó szemeivel, kis gödröcskés állával, gyermekien teljes ajkaival, édes csicsergésével olyan, mint egy kedves álomlátás, melyet hajnali szenderében szokott látni az ember; csodáljuk azt a minden vonásban, minden mozdulatban magát kedvesen jellemző bájat és eszményi szépséget, mely első tekintetre megragadja az emberben mindazt, a mi érez és eszmél: szivet lelket és észt...

Küry Klára igazi művésznő, a szó legnemesebb értelmében. Gondolkozó és ambicziózus művésznő, a ki nem csak külsőségekkel hat s nem tartja a kivívott fényes diadalokat elegendőknek arra, hogy most már azok babérjain pihenjen és mintegy azokon élősködjék, hanem mindig ujat, nagyobbat akar és tud nyujtani. Hogy nemcsak a népszinmű és az operette terén, de a komolyabb dráma terén is mily fényesen nyilatkozik az ő hatalmas talentuma, azt legutóbb bizonyitotta be a Wildenbruch-féle «Búbos pacsirtában», a melyben derék partnerével, Szirmaival együtt valóban bámulatraméltó érdekes és fényes dolgokat produkált.

Az ő fenomenális sikereinek a titka pedig a lényében nyilvánuló báj és kellem bűvös, lebilincselő varázsa mellett abban a természetes egyszerűségben, keresetlenségben rejlik, a mely közvetlenné, szívrehatóvá teszi mindig játékát. Ez alatt a jellemző egyszerűség alatt azonban korántsem kell érteni a részletbőség és az árnyalatok hiányát, csak e részletek összhangos egybefogását, egészbe öntését, egygyé egészitését. Minden alakitásán — a természetesség mellett — egyaránt meg van a legmerészebb jelzés erélye s a leggyöngédebb összeolvasztás bája. A mellett midőn a színen van, szakadatlanul játszik, legkisebb hézag sincs játékában, sohasem pihen, mint sokaknak szokása, ha épen közvetlenül nincs dolguk.

A szinész szellem — különösen a népszinmű és operette-szinészeken — rendszerint nagyon meglátszik, hogy csak játszanak; nem annyira szerepökben, mint inkább a közönség előtt érzik magokat: a közönséghez fordulnak, közlekednek vele, várják, kérik, követelik tetszése jeleit, vagy legjobb esetben is elárulják, hogy ügyelnek rá. Küry Klára oly szabadon játszik, hogy szinte nem is látszik játszani, vagyis csak magának játszik; nem tudja, hogy nézik és természetességénél fogva teljes csalódást képes előidézni.

SZIRMAI IMRE.

Ez a természetessége megóvja őt a túlzástól, a mesterkéléstől, elkerültet vele minden fölösleges czifrát és sallangot, a melyekkel a szinészek szeretik magokat csinosítani. Az a természetesség s egyszerűség ez, a mely minden igazi művésznek sajátja; az az egyszerűség, mely a szépet nem akarja szépíteni, sem a mi ékes, még álékességgel halmozni; az az egyszerűség, mely a nehézségek legyőzése által sem akar tündökölni, mihelyt a nehézség legyőzése nem egyéb mesterségnél, mely a tömeg tapsát kinyeri ugyan, de nincs művészi czélra irányozva; az az egyszerűség, a mely haszontalanul nem piperéz semmit s fölöslegesképen virtuóznak sem akar látszani: nem produkálja magát, de a szépet, az eszményt.

S ez az igazi művészi nagyság — bármily tündöklő volt eddig is carrièreje — pályájának még elején áll s ha a legfokozottabb reményeket fűzzük fényes talentumához, azt hiszem, akkor sem fogunk csalódni benne. A népszinház diszes primadonnagárdájában ő képviseli *Kopácsy* Juliskával együtt a jövőt; s ez elé a jövő elé tehát a legnagyobb bizalommal s a legmesszebbmenő várakozásokkal nézhetünk. *Y.*

SZIRMAI IMRE.

Sivárak, mostohák a mi szinházi viszonyaink s épenséggel nem alkalmasak arra, hogy a fiatal tehetségeknek az utat egyengessék fejlődésük felé s izmosodásukra a szükséges teret biztositsák. Egyetlenegy állandósitott drámai műintézetünk van: a nemzeti szinház, ez pedig — természetesen — szűk arra nézve, hogy minden igazi tehetségnek helyet adjon szinpadján s igy a túlnyomó többségnek a vidéki vándorélet sanyaruságaival kell megküzdenie s igy még a tehetségesebbek is — ha csak nincs rendkivüli energiájuk s fejlett művészi érzékük, mely megóvja őket a vidéki szinészet ferdeségeitől és izléstelenségeitől — nem a művészet apostolaivá lesznek, hanem a kóborélet czigányaivá.

A főváros második szinházában, a népszinházban vajmi csekély tér jut a drámai tehetségnek. Igy történt azután, hogy a fiatalabb művészi gárda egyik legintelligensebb s legambicziózusabb tagjának, *Szirmai* Imrének, csak azért, mert tehetségének a népszinház repertoireja kielégitő tápot nem nyujthatott, évek hosszú során kellett küzdenie, mig végre az utóbbi időben — egynehány igazán fényes művészi produkczió után — magára tudta vonni a művészi körök figyelmét, melyek egyszerre ámulva látták be, hogy abban az emberben, a kit ők eddig csak «ügyes szinész»-nek tartottak, nem mindennapi tehetség és erő lakik.

A Sudermann-darabokban: «A becsület»-ben, meg a «Sodoma pusztulásában», azután a Wildenbruch-féle «Búbos pacsirtá»-ban, majd legutóbb a Rátkay «Csillaghullás»-ában olyan hatalmas drámai alakitásokat nyujtott, melyek minden kétséget kizárólag mutatták, hogy Szirmai, ha kifejlődésére — a mint arra alapos reményünk is van — kellő tér nyittatik, rövid idő mulva a magyar drámai művészet egy erős oszlopa leend.

Már is egy öntudatos és önálló művész, a ki sohasem ragaszkodik üres sablónokhoz, hanem eredetit nyujt minden alkalommal, a ki maga fürkész, maga lát s a maga lábán jár. Behat szerepének legrejtettebb csirájáig s felpattantván annak legtitkosabb rugóit, minden mozzanatát kiemelni igyekszik.

Játékának minden legkisebb detail-részlete szigoru tanulmány és számitás eredménye; nem az ösztöne, hanem az agya vezeti. E mellett a minuziózitásig menő számitás eredményét oly természetes és igaz alakban tárja nézőinek szeme elé, hogy sohasem árulja el tulajdonképen, hogy számitás s a gazdag részletezésben sohasem enyészik el az egésznek egysége.

Alakitó erejének tág regisztere s tehetségének sokoldalusága pedig egyenesen bámulatra méltó.

Mint bonvivant, meglep eleganciájával, distingvált beszédmodorával, könnyedségével és fesztelenségével; a mikor karrikiroz, tud kaczagtató lenni a nélkül, hogy

a jó izlés és a művészet határvonalát egy pillanatra is átlépné, a legválságosabb helyzetekben is megóvja őt fejlett művészi érzéke a túlzástól s a komédiázástól; mindenkor megmarad diszkrétnek, finomnak és szellemesnek. Ha szerelmest játszik, akkor átszellemül egész lénye és *tud szeretni* a szivével, nem pedig az agyvelejével, vagy idegeivel, a hogy a mi amorosoink manapság rendesen szeretni szoktak a szinpadon. És épen, mert abból a vértömlőből fakad minden szava, minden vallomása, minden kifakadása, a melyben minden erő, minden érzés, minden indulat egyesül, azért ezek a szivből fakadó hangok meg is találják az utat a néző szivéhez s megrezegtetik annak húrjait.

A mi szerelmes színészeink rendesen rávetik az ész gyeplőjét a szivükből fakadó indulatokra, mert félnek, hogy a szivük magával ragadja a túlzásra, vagy — Uram bocsáss! — természetellenességre ragadja. Természetesen nem is hat a szivünkig az ő szárazon kopogó szerelmi vallomásuk; hogy is, ha nem a szivből jön, hanem — a szürke velő rostjaiból.

Szirmai tud a szivek hurjain játszani, mert *tud szeretni* a szinpadon *a szivével,* s nem pattogtat szigorú feszességgel s józan értelmességgel szerelmi vallomásokat.

Avagy nézzük, mennyi erővel, milyen markans vonásokkal festi ő a «Csillaghullás»-beli vén parasztot, milyen találó és karakterizáló minden szava, minden mozdulata.

Ha ennek a nagy tehetségü és ambiciózus művésznek valódi helyén: a nemzeti szinpadon kellő teret nyujtanak, úgy — azt hiszszük — fényes dolgok produkcióját várhatjuk eredeti, izmos tehetségétől. S örömmel regisztrálhatjuk azt a hirt is, hogy többé nem kell a nemzeti szinház igazgatóságának felfedeznünk Szirmait, mert végre ott is reá irányult a figyelem s reméljük, hogy nemsokára az ország első szinházában fogunk tapsolhatni diadalainak és örvendeni sikereinek.

BARBI ALICE.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(«Az ember tragédiája.» — Két premiere. — «Nagymama» és «Dóra.» — «Hunyadi László.» — Erkel Sándor.)

Karácsony első napján — a rendes szokáshoz hiven — bérletszünetes előadásban az «Ember tragédiája» ment a nemzeti szinpadon; hogy a nézőtér zsufolásig megtelt, azt talán fölösleges is emlitenünk.

Ennek a fenséges drámai költeménynek, melynek zseniális szinrealkalmazása örök disősége marad Paulaynak, immár nagyon közeledik a századik előadásához. Épen tiz esztendeje, hogy először szinrekerült s — a mi páratlanul áll a nemzeti szinház történetében — egy-két hónap alatt megéri századik előadatását. S talán ez az egyetlen darab, a melyhez tiz esztendő alatt még sohasem adtak szabadjegyet, mert minden alkalommal zsufolt nézőtér előtt adták.

A hétfői előadásnak különös érdekességet kölcsönzött az a körülmény, hogy a két főszerepet uj kezekben láttuk: Ádámot *Somló* játszotta, Évát pedig *Fáy* Szeréna s tegyük mindjárt hozzá, hogy mind a ketten fényes megérdemelt sikert arattak.

Somló — leszámitva hangjának fogyatékosságát, a melyről végre sem tehet — a legjobb Ádám, a kit eddig láttuk. Mély gondolkozás s alapos tanulmányozás gyümölcse ez az alakitás, melynek minden részlete, minden legkisebb mozzanata egy öntudatos, gondolkozó és önálló művész szellemére vallott. A mellett az egyes részleteket össze tudta kapcsolni egy szerves egészszé, ugy, hogy játéka nem volt mozaikszerü összetétel, hanem egy kerekded egész. Legnagyobb hatást a Keppler-jelenetben ért el, melynek végeztével — a mi eddig még páratlanul áll — hosszantartó nyiltszinü tapssal jutalmazta a publikum a jeles művész nagy intelligenciáról tanuskodó játékát.

Fáy Szeréna nemes hévvel s hatalmas erővel játszotta meg Évát. Az egész előadás különben kifogástalanul összevágó és kerekded volt.

* * *

Két premiere volt erre a kétre kitüzve. Szombaton volt a *Fenyéri* Mór «Szegedi boszorkány» czimü népszinművének a bemutatója, előtte való napon pedig a *Váradi* Antal sok viszontagságon keresztül ment «Rafael»-jének a premiereje lett volna, ha *Hegyesi* Mari asszony az utolsó órában meg nem betegedik s hirtelen elő nem kell rántani a «Válás után»-t.

Váradinak határozott pechje van az uj darabjainak bemutató előadásaival. Még emlékezünk reá, hogy a «Tőr»-t hányszor kellett elhalasztani, mig szinrekerülhetett végre, azután a «Hun utódok» első előadása elé mennyi akadályt görditett a Jászay-sztrájk s most ime, elődei példáját hiven követi a már a nélkül is annyiszor elodázott Rafael.

* * *

Kedden «Nagymama», szerdán pedig a Sardou «Dóra»-ja ment, mind a kettő zsufolásig megtelt nézőtér előtt s amabban a mi utolérhetlen *Prielle* Cornéliánk brillirozott az ő örökké ifju, üde művészetével, emebben pedig *Márkus* Emma ragadta fényes játékával ismételten viharos tetszésnyilvánitásra a publikumot.

* * *

Az operaház keddi előadásának szinlapját bátran vörös festékkel lehetett volna nyomni, mint a diszelőadásokét rendesen szokás.

«Hunyadi László» került szinre, melyet az igazgató egyenes fölkérésére a jelenleg szabadságidejét élvező *Erkel* Sándor vezényelt azzal a korrektséggel, biztonsággal, nyugodtsággal és erővel, a melyhez tőle szokva vagyunk. Az egész előadás bámulatos preczizitással ment, a legörvendetesebb pedig, hogy a mi zseniális karmesterünk, a kit oly nehezen vagyunk kénytelenek nélkülözni a karmesteri széken, olyan pompás szinben van, hogy alapos lehet a reményünk arra nézve, miszerint legközelebb ismét megkezdheti, illetve folytathatja működését az operában.

Azt hiszszük, még alig mult el két hónapja, mikor az Erkel Sándor szabadságolásából az intendáns kicsinyke rosszakarói olyan nagy kázust csináltak s akkora port vertek fel, mintha az operaház lételét fenyegette volna valami akut veszedelem.

Mi akkor kijelentettük nyiltan, hogy az intendáns eljárását és álláspontját korrektnek és helyesnek tartjuk. Erkel egy évi szabadságidőt kért, az intendáns pedig hivatkozva arra, hogy a szabályzatok a szabadságidő maximumát három hónapban szabják meg, csak ezt a maximális szabadságot adta meg, nem akarván törvényt bontani, mikor a törvény keretén belül is kinálkozott helyes és kielégitő megoldási mód, mert hiszen a három hónapot meg lehet ujra három hónappal s azt ismét három hónappal hosszabbitani, ha esetleg szükség mutatkoznék erre nézve.

Ime e héten már — pedig még korántsem telt le a három havi szabadságideje — friss erővel, egészen megerősödve dirigalta a kitünő karmester Hunyadi Lászlót s adja Isten, hogy ne is legyen szükség a szabadságidő meghosszabbitására.

A két hónap előtti hajsza pedig nem volt egyéb, mint sok hűhó semmiért.

Justinus.

IRODALOM.

Gyermekkönyvek. A Wodianer F. és fiai czég kiadásában két gyönyörüen kiállitott képeskönyv jelent meg. Az egyik: «*Tarka-barka színek — Csengő-pengő rímek.*» A másik: «*Czifra képek mulatságnak — Apró dámák s uracskáknak.*» 3—6 éves gyermekek részére. A színes rajzok oly művésziek, hogy igazi díszmű számba mennek e kedves kis rímes könyvek, melyek bizonyára széles körben fognak elterjedni. A képeket *Radó* Antal pompás versei kisérik. Radó a kedves, egyszerü, gyermekes hangot kitünően találta el s a kis világban ép oly örömmel fogják szavalgatni a tanulságos, piczíny versikéket, a mily gyönyörük fog telni a remek képekben. A kis díszmunka az uj évi könyvpiacznak ugy kiállitásra, mint belső értékre — érdekes és becses terméke s ajánljuk a szülők figyelmébe.

Magyar zsoltárfordítások. Gerő Attila tehetséges fiatal poéta, kitől lapunk is közölt több csinos zsoltárfordítást, a zsoltárokat egy kötetbe gyüjtve bocsájtja közre. A kiadás költségeit a pesti zsidó hitközség bőkezű és irodalompártoló elnöke Kohner Zsigmond fedezi.

*

Regény-Szalón. Zempléni P. Gyula, ki buzgó és érdemes fordításaival szerzett magának nevet, érdekes vállalatot indított a jelzett czímen. A kéthetenként megjelenő füzetek közlik a modern prózai és verses külföldi irodalom termékeinek szine-javát és igy bizonyára kapós olvasmány lesz. Az eddig megjelent két füzet gazdag, változatos tartalma tesz legjobb bizonyságot Zempléni finom izléséről és szerkesztői ügyességéről. A gyönyörüen kiállitott füzetekben Daudet, Pedro de Alarcon, Copée, Sudermann, Feuillet, Rodirewicz s más kiválóbb irók munkáit találjuk gondos és szép fordításban. Ugy tudjuk, hogy legjobb hazai műforditóink vesznek részt e füzetek szerkesztésében s ép azért kivánatosnak tartjuk, hogy a forditó neve is ott legyen minden czikk után. Az értékes vállalatot ajánljuk olvasóink szives figyelmébe. Előfizetési ára fél évre 4 frt, negyedévre 2 frt. Kiadóhivatal: Népszinház-utcza 26.

Jó hajfestőszer már soknak juttatott álláshoz, melyet a nélkül nem kapott volna. «*Czerny Tanningen*»-je ilyen szer, melynél egyszerűbb, ártalmatlanabb és jobb nem létezik. A *Czerny J. Antal*-féle czég, (Bécs I. Wallfischgasse 5.) mint gyártmányaiért kapot 10 kitüntetés (arany, ezüst és bronz kiállitási érmek) tulajdonosa, szivesen ad ingyen mindennemü felvilágositást. A megfelelő hirdetés e lapban is figyelemreméltó,

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hírnevü zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

A «Magyar Géniusz» irodalmi vállalat r. t. részvényei elkészülvén, tisztelettel értesittetnek a részvényesek, hogy részvényeiket a fővárosi bank részvénytársaságnál (Erzsébet-körut 1. sz.) bármikor átvehetik.

Hirdetések felvétetnek
a kiadóhivatalban
Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

Ganz Izidor

czipő-raktára

Budapest, Haris-bazár

belső bolthelyiség 20. sz.

A legjobb hirnevnek örvendő czipő raktár

Uraknak:

1 pár fin. zergebör topán wichsbesetzczel frt 5.—
1 pár orosz lak topán angol varrott ... ... « 6.—
1 pár magas száru bagaria topán ... ... « 7.—
1 pár gombos angol topán ... ... « 6.50
1 pár angol Bergsteiger ... ... « 6.—

Hölgyeknek:

1 pár zergebör topán magas szárral ... ...frt 3.50
1 pár posztó orosz lakkal ... ... « 4.50
1 pár keszty bör lakkal ... ... « 4.50
1 pár gombos angol topán ... ... « 4.50
1 pár füzős koresolya topán ... ... « 4.50

Gyermekczipők és csizmák nagy választékban, olcsó árak mellett. Ugyszintén téli komot czipők nagy választékban.

697

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK HAJÓZÁSI VÁLLALATA.

157.287/93. sz.
CIV.

HIRDETMÉNY!

A m. kir. államvasutak hajózási vállalata rendes gőzhajó járatait a Szávában az előrehaladott időnyre való tekintettel Belgrád és Sabácz valamint Mitrovicza és Rácsa között **f. é. november hó 10-vel megszünteti**. Ezen naptól fogva tehát a gőzösök a Szávában további intézkedésig csak Sabácz és Mitrovicza között fognak naponkint az alábbi menetrend szerint közlekedni és p.:

LEFELÉ

Indulás:	**Mitrovicza szávapartról**	délután	**2**	órakor	—	perczkor.
«	« **város**	«	**2**	«	**15**	«
«	**Jarákról***	«	**3**	«	—	«
«	**Klénakról***	«	**4**	«	**15**	«
627 Érkezés:	**Sabáczon**	«	**4**	«	**30**	«

FELFELÉ

Indulás:	**Sabáczról**	reggel	**7**	órakor	—	perczkor.
«	**Kleaakról***	«	**7**	«	**15**	«
«	**Jarakról***	«	**8**	«	**20**	«
«	**Mitrovicza város**	«	**9**	«	**20**	«
Érkezés:	« **szávaparton**	«	**9**	«	**40**	«

* Ladik állomások.

Jegyzet. A gőzös csatlakozik Mitroviczán az érkezésnél és indulásnál a Bpest és Zimony felé 2 óra 35 pkor d. u. induló 4611. sz. vonathoz, illetve Bpest-Zimony felől 12 óra 50 pkor d. u. érkező 4612 sz. vonathoz.

Figyelmeztetés. Tekintettel a késő őszi időjárásra, melyben hosszabb hajóut a ködös idő következtében bizonytalanná válik, figyelmeztetjük az utazó közönséget, hogy Belgrád és Sabácz között a közlekedés a legczélszerübben Indián történhetik meg és pedig: Indulás vasuton Belgrádból 8 óra 5 pkor d. e. érkezés Mitroviczán 12 óra 50 p. d. u. innen indulás hajóval Sabáczra 2 órakor d. u. érkezés Sabáczon 4 óra 30 p. d. u. Az ellenkező irányban indulás Sabáczról reggel 7 órakor érk. Mitroviczán 9 óra 40 p. d. e. innen vonattal tovább indulás 2 óra 35 p. d. u. érkezés Belgrádon 7 óra 05 p. este. A hajó és vasut összesen kerül Belgrádból Sabáczra vagy megforditva az I-sö helyen 3 frt 80 kr., a II-ik helyen 2 frt 75 kr., a III-ik helyen 1 frt 75 kr.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztositthasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonna kifizettetik.

Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 714

Magyarországi vezérigazgatóság Budapest, Bécsi-u. 5.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-ucza 8.

Röviditett sürgönyczim: **Gazdasággépgyár, Budapest.**

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

Saját hazai gyártmány.

Gőzcséplő-készletek **első rangu** minőségben.

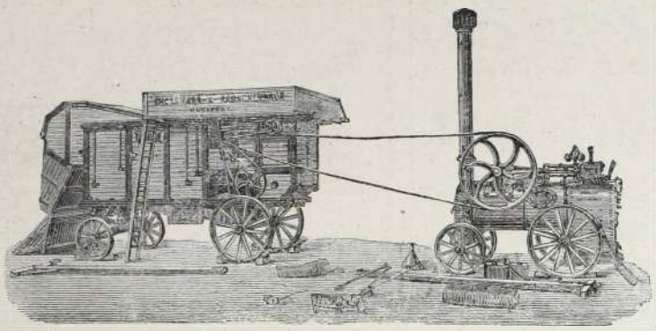

GŐZCSÉPLŐ-KÉSZLETEK

valamint a gazdaságban szükségelt

összes gazdasági gépekben

saját hazai gyártmány!

Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositásokkal szivesen szolgál a fenti gyár

igazgatósága.

610

Tartalékos tisztek

a legelegánsabban és izlésteljesen, olcsó árban felszereltetnek

WEINER és GRÜNBAUM

osztr. cs. és magy. kir. udvari szállitóknál,

Budapest, Váczi-utcza 27.

Árjegyzéket, mely minden katonai szolgálati jelentést és utasitást tartalmaz, ingyen és bérmentve küldünk.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz badörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik. 614

STUMPF SÁNDOR

kocsigyáros

BUDAPEST.

Gyár: Liliom-utcza 8.

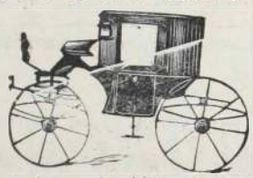

Raktár: Muzeum-körut 9. sz.

Képes árjegyzék kivánatra ingyen

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

Baume de Vènus

Finomitja, fehériti a bőrt, megvédi a fagytól. Gátolja a bőr gyuladását borotválás után.

Levélbeli megrendelések pontosan és leggyorsabban eszközöltetnek.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.–, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerekképes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasításai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvereséget, bőrátkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TŐRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

Hein János

BUDAPEST,

Kerepesi-ut 82. sz.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések

és

átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

!! A farsangi idényre !!

BISENIUS C.

üzlethelyisége

Bécsben, I., Singerstrasse 11. szám.

TELEPHON 4929.

Legolcsóbb nagybani árak.

Árjegyzékek ingyen.

Nagyszerü választék a legujabb cotillon érmekből.

tuczatonként ... ... **10** krtől felj.
Cotillonhuzalok ... **75** « « «

Minden fajbeli **álarczok** és **jelmezdiszek,** gyapjuszakál **10** krtől, parókák **1.25**-től feljebb. — Komikus fejfödök, pattanóbonbons és cotillonsorok. Bohós zeneszerek keménypapirból.

Mindennemü **diszitéseket báli szalonok** részére, legizlésebb kivitelben; helyben és vidéken szolgáltatunk.

Szines szalonlángok cotillonalakok megvilágitására.

Magnesium, melyet felgyujtva, villamos világosságot nyerünk, **reflektorokkal** együtt.

Czéllövészethez és dijtekéréshez való **diszitmények** érmeknek kaphatók

ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság Budapest, VII. Nagy diófa-u. 14.

Tevékenysége kiterjed **városi** és más nagyobb szabásu **vizmüvek** és **csatornázások** épitésén kivül: **házi viz- és légszeszvezetékek, légszesz- és villamvilágitások, water-closetek, szivattyutelepek** stb. berendezésére, mindeme munkálatokat kiváló szakerők vezetése mellett a legnagyobb tökélyylyel végezvén. E helyt még felhivjuk figyelmét a légszeszvezetékekkel kapcsolatban álló kitünően felszerelt **csillárraktárra** ugy légszesz mint villamvilágitásra combinált szerkezetekkel. Különös gondot forditunk a szintén ezen osztály keretébe tartozó: **központi fütések, szárító-kamrák, szellöztetések, gőzfözö-, mosó- és fürdö-intézetek** berendezésére, mely munkálatok tartós és szolid kivitel tekintetében, vállalatunk egy különlegességét képezik. Gazdag és a kor szinvonalán álló berendezéssel ellátott **fémöntöde és mechanikai mühely,** gyártatnak többek közt a már elődünk alatt közelismeretet kiérdemelt és általunk még inkább tökéletesitett **vizvezetéki szerelvényi tárgyak** ugymint: fő- é-viztelenitő-, átfolyó- és kifolyó-csapok, szelepek, tüzi csapok stb. Nagy gonddal és kitünő anyagból készitett **épületbádogmunkák, horganyöntvény-diszitmények,** bronze-gyártmányaink, nemkülönben nickelezési és galvanoplasticai munkáink szintén egy különösen e czélra ujonnan berendezett, minden igényt feltétlenül kielégitő gyári mühelyben állittatnak elő és az érdekelt szakkörökben már régi idő óta teljes méltányást találnak. Megemlitjük végül az általánosan elismert és közegészségügyi szempontból kiválóan fontos **Pasteur-féle vizszüröket,** melyeket ugy városi vizvezetéki berendezésekhez alkalmazhatólag, valamint egyszerü feltöltésre is gyártunk, miért is ez utóbbiak bárhol a vidéken, a hol viznyomás nem áll rendelkezésre, egyaránt használhatók. Ugyan-ezen szempontból fontosak továbbá: **fertötlenitö készülékek** és orvosegyetemi berendezési tárgyaink névszerint: forgatható bonczasztalaink, mütö-aquariumaink, dohfuvó-készülékeink, thea-konyháink, vegyi fülkéink stb. Ezen nagyjában felsorolt ipartermékeinken kivül m. g több más iparczikk gyártását tervezzük, a melyekre nézve annak idején lesz szerencsénk külön részletes tudositással szolgálni. Amidön hazai iparvállalatunkat ujolag is nagybecsü párfogásába ajánlnók s a tisztelt közönséget eleve a legpontosabb kiszolgálásról biztositjuk, maradunk kitünő tisztelettel **ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság.**

Költségvetésekkel szivesen szolgálunk.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

A tisztelt hölgyvilághoz!

Van szerencsénk tisztelettel tudatni, hogy **hatóságilag engedélyezett**

Végeladásunk

már csak rövid ideig, **1894. február 1-ig** tart, és addig az egész raktárnak minden áron el kell adatni.

Alkalom kinálkozik tehát különösen

KARÁCSONYI ÉS UJÉVI AJÁNDÉKOKUL

ujdonságoknak,

selyemáruk, peluche-ok, bársonyok, csipkék, szalagok, függönyök, bélésáruk, diszitések stb. stb.-ben

csekély áron való beszerzésére.

FISCHER MÓR ÉS TÁRSA

Budapesten, bécsi-utcza 4. sz., az országos központi takarékpénztár épületében.

715

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

Harmadik évfolyam. 2. szám. 1894. január 7.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Eötvös-utcza 10. SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS KIADÓHIVATAL: VI. ker., Teréz-körut 41.

TARTALOM:

Jókai Mór: *Jókai önmagáról.* — Jókai Mór: *A koldus veréb.* — Karczag Vilmos: *Jókai emlékezőtehetsége és népszerűsége.* — Ünnepi költemények Jókairól. — Névy László: *Jókai.* — Prém József: *Jókai mint drámairó.* — Balogh Imre: *Pákozdy Blanka.* — Paganini hegedüje. — Szinház. — Irodalom. — Képtalány. — Képek.

Páratlan kedvezmény!

Ujév beálltával minden művelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy a rendes napilap mellett, milyen szépirodalmi lapra fizessenek elő? Erre a kérdésre a jelen irodalmi viszonyok között **csak egy válasz** *lehet. És pedig fizessünk elő a* **legdiszesebb kiállitásu, leggazdagabb tartalmu és a legtöbb illusztráczióval diszitett**

Magyar Géniusz

czimü képes hetilapra, mely ujévtől kezdve **páratlan kedvezményben** *részesiti előfizetőit.*

A ***Magyar Géniusz****-nak ugyanis sikerült az*

„OTTHON"

szerkesztőségével egyesülve oly kedvezményt nyujtani előfizetőinek, mely páratlanul áll a magyar irodalomban. E két előkelő irodalmi vállalat ugyanis olyformán lépett szövetségre, hogy igazán potom áron szerezhető meg **együtt** *mind a kettő.*

A ***Magyar Géniusz*** *képes hetilap és az* ***Otthon*** *képes havi folyóirat előfizetési ára együtt véve*

egész esztendőre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis **12 frt egész évi előfizetésért** *kap az előfizető egy rendkivül diszes kiállitásu, magas irodalmi szinvonalon álló, aktuális képeket tartalmazó, előkelő hetilapot, továbbá a 12,* **mondd tizenkét kötetből** *álló, havonkint megjelenő folyóiratot az* **Otthont,** *melyről a közönség és a kritika egyhangulag elismerte, hogy az a legelső és legelőkelőbb folyóiratunk, mert körülötte csoportosul a magyar irodalom és művészet szine-java.*

Az ujév előtt belépő előfizetők már megkapják az Otthon karácsonyi számát, mely egész kincstára a magyar irodalmi és művészi termékeknek.

Az előfizetési pénzek a kettős irodalmi vállalatra a ***Magyar Géniusz kiadóhivatalához*** *(**Teréz-körut 41. szám**) küldendők.*

Egyes szám ára 20 kr.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik. 614

Röviditett sürgönyczim: **Gazdasággépgyár, Budapest.**

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

Saját hazai gyártmány.

Gőzcséplő-készletek **első rangu** minőségben.

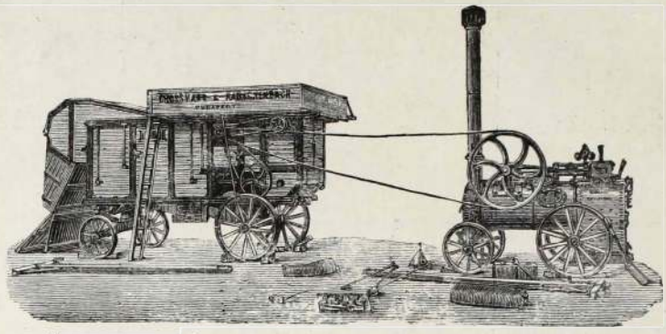

GŐZCSÉPLŐ-KÉSZLETEK

valamint a gazdaságban szükségelt

összes gazdasági gépekben

saját hazai gyártmány!

Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositásokkal szivesen szolgál a fenti gyár

igazgatósága.

610

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

LE COLUMBUS

a legjobb enyvnélküli 732

valódi franczia

SZIVARKAPAPIR

STUMPF SÁNDOR

kocsigyáros

BUDAPEST.

Gyár: Liliom-utcza 8

Raktár: Muzeum-körut 9. sz.

Képes árjegyzék kivánatra ingyen

704

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Baume de Vènus

Finomitja, fehériti a bőrt, megvédi a fagytól. Gátolja a bőr gyuladását borotválás után.

Levélbeli megrendelések pontosan és leggyorsabban eszközöltetnek. 711

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszere kképes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

675

1894. évi január 7. III. évfolyam. 2. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... . 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GENIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RESZVENYTARSASAG.
MEGJELENIK MINDEN VASARNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZAM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

JÓKAI ÖNMAGÁRÓL.

Gyermekkorom emlékei visszahatolnak egész a napoleoni világharczok korszakáig; a magyar insurrectióig. Apám maga is ott verekedett Győr alatt a francziákkal, mint nemesi hadnagy. Még én láttam azokat a nyugalmazott huszár főstrázsamestereket, a kik egy elveszthetetlen golyóval a lábukban, s azokat a nagy vállalkozókat, a kik egy (nagyon is elveszthető) millióval a zsebükben jöttek haza a világháboruból; s hallgattam a történeteket, a mikben maguk is résztvettek, a «kend az Alvinczy?» adomáját (a sárkánytalan puskával), a «retirálj, Komáromig meg se állj!» gúnydalát; e mesés korszakot, a mikor Komáromban volt az udvar! Még láttam azt a csodaszép hölgyet, a kiről az «Aranyember» legendája szól; egykor császári kegytől fölemelve, aztán elfeledve, megvénülve. Még én találkoztam azokkal a mult századbeli senátorokkal, a kik a czopfot megtartották, csakhogy a nyakravalójukba kötve viselték. Még én ismertem azokat a magyar embereket, a kik az arczukat simára borotválták, de hozzá kuruczöltözetben parádéztak. Hát azokat a polgárokat, a kik egyenruhában jártak, hogy az öltözetükről meg lehetett őket ismerni: ez a szabó, ez a molnár, ez a csizmadia, ez a takács!

Aztán még olvastam azokat a könyveket, a miket csak leirni volt szabad; de kinyomtatni nem; néhányat még most is tartogatok.

Talán el sem hiszik már, hogy ilyen korszak is volt valaha.

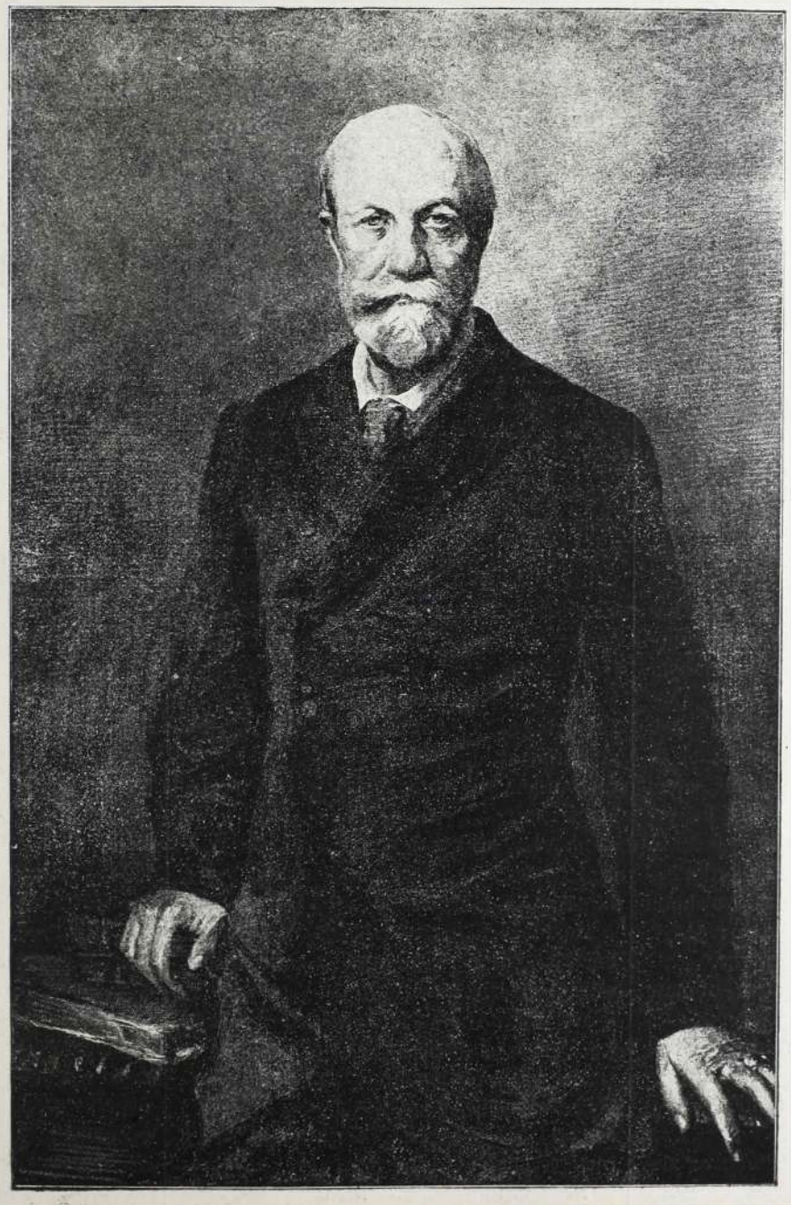

JÓKAI MÓR.

Jött helyébe a másik: az ébredés, az újjá alakulás kora. Táblabiró kornak csúfolják mai nap. *Pecsovicsokról* beszélték és *Kubinszkiakról*. Két nagy tábor volt. Fegyvere, zászlója, vezére sok! Ütközeteik nagyok! — Úgy elmultak, mint egy álom! A történetiró feljegyezte küzdelmeiket; de hova lettek azok a tarka képek, a mikben az élet nyilatkozott?

Szétfútta őket a szabadságharcz; következett rohammal a forradalom, a népátalakitó fordulat, a mesés harczok, a mámoritó diadalok, a kétségbeesés: azután az elnyomatás, a hősi ellenállás a néma türelemben, a világháborító reménykedés. Ezer ellentétes helyzet, indulat, fogalom; de a korszak minden eleme ugyanaz: ma hősök, holnap földönfutók; ma a rémület szörnyetegei, holnap a nevetség karrikaturái; népvezetők, aztán rabok; nagy urak, aztán földönfutó koldusok; rablókalandorok, s népmesék hősei, a sorstul jobbrabalra forgatva: óriási katasztrófáktól letiporva és megint fölelevenülve, egymással szembeállitva. Egy lehetetlen korszak. Átélni is nehéz: átérezni még nehezebb.

Fátyol takarja már! — S most megint egy új «Maëlstrom» ragad bennünket magával; a mi egészen elválik attól a jegestengertől, a mit hátrahagytunk; a szikláktól, a forgatagoktól.

Ennek a négy különböző korszaknak minden eseménye, minden alakja átvonult a szemem előtt. Kicsiny pont voltam benne, de mindenütt ott voltam.

Jártam a korszak legnagyobb hőseivel együtt diadalútjaikon, s futottam futó betyárokkal együtt úttalan pusztákon, mocsarak, erdők sűrűjében: ott voltam Bécs város és Budapest ostrománál, a bombatűz közepett, s a feldúlt Komárom romjai közt; s láttam a világot a fejemre szakadni Világosnál; e tem czigány bográcsából s királyi asztalok ezüst tálairól; voltam szegény ördög, a ki zsidógyerekeket tanit magyar nyelvre havi két forintért, s voltam bankelnök, a ki százezrekkel hajigálózik; volt a nyakamon kötél-

hurok és érdemrend-szalag; megdobáltak koszorúval és sárral; hallottam magamat hivatni irókirálynak és Kossuthkutyának; huszonhárom esztendős koromban egy év alatt csináltam forradalmat, háborúba mentem és megházasodtam; — egyiket se bántam meg . . . .

És a míg ezt a földglobust, a minek Magyarország a neve, annyiszor körülkerültem, mennyi alakjával kellett megismerkednem az egymást váltó kornak! élők és halottak nekem modellt általak: hívásomra most is előjönnek, változatosságban kifogyhatatlanok. Emlékkönyveimben annyi tárgy van följegyezve, hogy még egy másik ötven év sem volna elég azokat mind feldolgozni.

De őszintén be kell azt vallanom, hogy segítségem is van. Maga a közönség. A mi csak jellemző adat, ötlet fölmerül a napok történetében, azt nekem mindenünnen beküldi maga az ismeretlen jóbarát. Sok éven át az általam szerkesztett humorisztikus lapot úgy szólván maga a közönség irta tele; s ezeken a lapokon van a magyar népélet minden rétegeiben és fázisaiban ismertetve. Azentúl jó barátjaim közé számíthattam olyan szellemi kincstárnak nevezhető nagy alakját a magyar közéletnek, mint *Deák Ferencz* és *Nyáry Pál*, a kik élő krónikásai voltak a magyar világnak, a legalantabb rétegektől a legmagasabbakig. Én bennük az én porrá lett aranybányámat siratom.

Azonkivül, akármerre járok az országban, jóakaróim mindenütt elém hozzák azokat a hagyományokat, történeteket, a mik a vidékhez vannak kötve; régiségbuvárok, történettudósok figyelmeztetnek a historiai események közé beszövődő regényes epizódokra; nyomában igazitanak rejtélyes, titokszerü alakoknak; úgy hogy mondhatnám, hogy az egész magyar nemzet együtt dolgozik velem.

Igaz, hogy ez a közreműködés csak olyan, mint mikor Liszt Ferencznek a figyelmét megragadta ez a népdal: «nem ettem én ma egyebet, fekete retket, kenyeret!» s csinált belőle egy nagyszabású oratoriumot. Én is csak egy akkordot kapok meg, egy végső catastrophát, s ahhoz kell hozzá divinálnom a megelőző regényt.

Ez a mesterség pedig igy megy.

Elmondom az egész titkomat: utánam csinálhatja akárki.

Vagy egy vezéreszmém akad, vagy egy történelmi adatom, vagy egy lélektanilag megoldatlan eseményem az életből. Ez ötlet, véletlen, ajándék, lelet.

Akkor ehhez meg kell találnom az alakokat, a mik ezt a történetet keresztül viszik. Ez már tanulmány. Sok munka, buvárkodás, megfigyelés, megválogatás kell hozzá. Útmutató a korszak; de még arra is rá kell előbb találni, mert nem minden mesét lehet akármely korba áthelyezni. Annak a kornak a szokásait, hangulatát, fogalmait, uralkodó eszméit, divatját, néha még a nyelvét, kifejezéseit is át kell tanulmányozni; gyakran a történet helyszinét beutazni, tájak, viseletek rajzait felvenni, műhelyek titkait tanulmányozni, szaktudósoktól leczkét venni, stb. stb.

Mikor aztán ez megvan, akkor maguknak az előteremtett alakoknak kell kidolgozniok a regénymese egész szövevényét. Itt már nem segít senki: egyedül a fantázia. Akkor belehelyezem magam az egyes alakoknak a kedélyhangulatába: iparkodom bennük élni. A gyilkosnak, az árulónak, a kéjencznek, a zsugorinak a lelki állapotját épen úgy a magamévá teszem, mint a szenvedőét, a kétségbeesettét, a haragos bosszúállóét. Ilyenkor ha a családom tagja, vagy a legkedvesebb barátom háborgat is, rosszúl esik; lehet, hogy akkor épen zsarnoki kedvemben talál, indulatos vagyok, vagy elérzékenyülök, a könnyekre fakadásig; vagy az egekben járok és gyönyörködöm. Egy ajtónyitás, s az egész hangulatnak vége van. Újra kell kezdeni. — Bele kell melegednem a tárgyamba: a nélkül is lehet ugyan irni, hidegen, kiszámítva; hanem olyan munka is az aztán. Lehet, hogy szabályszerűbb, de én azt akarom, hogy az olvasó érezze azt a meleget, a mi engem hevített.

Ülve soha sem gondolkozom, hanem járkálva. Előbb az egész hosszú regényt apróra kidolgozom a fejemben; a legrészletesebb dialogokig (kivéve a leiró részeket). Ilyenkor a fantázia átveszi a memoria szerepét s az egész munka úgy készen van a fejemben, hogy le tudnám diktálni. Hanem diktálni nem szeretek; mikor dolgozom, nem akarok emberi arczot látni. Mikor aztán leülök, akkor egyszerre megirok egy nap egy nyomatott ivet; de megesik, hogy kettőt is, egy szó kitörlés, igazitás nélkül. S hogy valósággal a képzelet pótolta az emlékezetet, bizonyitja az, hogy egy év mulva már úgy olvashatom a regényemet, mint valami idegen munkát, nem tudom, mi van benne, s nagyon kiváncsi vagyok rá, hogy a regényhősöm hogy fog kigázolni abból a hinárból, a mibe belelovagolt?

Ha hibásak a regényalakjaim, az a hibájuk, hogy nem látom őket; mert bennük vagyok. Ha kívülről mintáznám őket, lehet, hogy lábon állnának; — de mi lenne a szárnyaikból?

Már ezt a hibámat meg nem javithatom. Vénebb leszek, de okosabb nem. Igy kell azt a közönségnek elfogadni, a hogy meg van.

Nem tartom semmi érdemnek, hogy sokat dolgoztam; nem követelek érte se a jelenkortól, se az utókortól semmit, még azt sem, hogy olvassák. Magamnak irtam; gyönyörűségem volt benne. Ez volt a világom, életemnek titka, utamnak vezetője, nagy bajokban vigasztalóm, balsors csapásai között védelmezőm, jobb idők reménnyét, megnyugvást, uj erőt új küzelmekhez ez adott, ez az iróasztal; elvesztett vagyont ez adott vissza, rámtámadó ellenségeket ez vert vissza; az életet ujra kezdeni ez buzdított. Beszélgetünk egymással, s még mindig van egymásnak valami mondani valónk. Sok jó volt, a mit szerettem ezen a világon, sok elmult már belőle: a többit itt kell hagynom. Megnyugszom benne. Hanem hogy az iróasztalomat itt kell hagynom: azt sajnálom.

S ha már ennyire mentem az emlékszellőztetésben, hadd mondjam el azt is, hogyan lettem én regényiróvá.

Előrebocsátom, hogy fatalista vagyok, omenekben, praedestinatióban hiszek: a földöntúli világ, az életentúli élet, az érzékektől felfoghatatlan lények befolyása sorsunkra, meggyőződés nálam. Egész életemen át annyi rendkívüli csoda által szabadultam meg magam kereste veszélyekből, hogy egészen theosophistává lettem.

Maga a családomnak czimere is egy kész regény. Ütközet volt a magyar király és a török vezér között. Egy fiatal zászlótartó felfedezi a királynak, hogy a spanyol tüzérek meg vannak vesztegetve az ozmanoktúl: szándékosan rosszul lőnek. «Lőjj te jobban!» mond neki a király. Erre a zászlótartó odalép az ágyuhoz, czélba veszi a török vezér sátorát s úgy odatalál a szakállas golyóval, hogy a vezér halva terül el. Ez mind le van festve a czimerpaizsunkon: a zászlótartó az ágyúval a veres mezőben, alatta a török tábor a félholdas sátoraival, a vezér a középsátorban: csak egy fiatal hajadon hiányzik még (az én praesumtiv ősanyám), a ki a koszorút a hős zászlótartó fejére feltegye, s kész a regény.

Ezt hallottam én elbeszélni, mikor még nagyon kicsi gyerek voltam, az édes apámtól. Neki is voltak költői, művészi hajlamai. Emlékezem azokra a jó vastag papirosra irt verses könyveire, a mikhez igen jellemzően rajzolt és kiszinezett alakok is voltak festve. Meg volt neki Blumauer travestalt Aeneise is, saját rajzaival illustrálva; s milyen szépeket tudott nekem mesélni a «Szalonna várról», — «Csalóka Péterrül», — «Hüvelycsik Palkórul» — a «farkas komáról», — meg a «jövendőmondó czigányasszony»-ról az insurrectio alatt! — Hanem a hivatala egészen mostoha talaj volt a költői és művészi hajlamokra. Ügyvéd volt és a városi árvavagyon pénztárnoka. Ezekhez az ellentéte kell a poézisnak: s nála az is meg volt. A rendszerető pontosság.

Visszaemlékezem rá, hogy egyszer kis gyermekkoromban felvitt magával az apám a városházára, a hol a hivatala volt, s megmutogatta a nagy vasládákat, a mik mesterséges zárakkal nyiltak fel, s azokban azt a sok mindenféle csillogó és penészes pénzt. Egy hivatalnoktársa is jelen volt, az ellenőr. Egy gömbölyű fatányér-

ban álltak a legkisebb ezüst pénzek, ötkrajczárosok. «No, végy el belőle magadnak egyet!» monda az ellenőr. Szép fényes ujveretű pénzek voltak. — «Nem szabad, *az a másé*» mondám. «Igen, de én a helyett egy öcska ötöst teszek vissza a magam zsebéből» biztatott a jószivű gyermekbarát. Erre aztán bátorságot vettem magamnak egy ötöst kiszemelni a sok közül. De nagyon égette én nekem az az ötös a markomat. Mégis csak olyan pénz ez, a mi az én apám gondviselésére van bízva. Mikor senki se nézett oda, visszatettem az ötöst a tálkába. Mikor az apám halálával a számadásait és a pénztárt átvették: öt krajczárral többet találtak benne a kimutatásnál. Ez az én visszalopott ötkrajczárom volt. És én annak az ősömnek a *véres kezére*, a ki egy török basát ölt meg, nem vagyok büszke; de az apámnak a *tiszta kezére* az vagyok.

Milyen angyali élet volt annál a mi házunknál! Soha sem hallatszott ott egy haragos szó. Testvéreim szerették egymást, engemet még jobban. Mikor kis gyerek voltam, iskolába mentem, Eszter nénémnek a házajtóból utánam kellett addig nézni, míg az iskola kapuján befordulok. Nagyon félénk voltam. Három tárgya volt különösen félelmem fantáziájának. Azok a nagyszakállú zsidók, — azután a veszett kutyák — és az élve eltemettetés. Ez az utóbbi rém annyira üldözött, hogy egy kis papirra felirva szüntelen a derekamra kötve hordoztam a *végrendeletemet*, (8 éves gyerek), a miben arra kérem az anyámat, hogy ha meghalok, ne temessen el felbonczolás nélkül. — Leghamarabb kibékültem a zsidókkal: az élve eltemettetéstől nem rettegek, halva se temetnek már el engem! hanem a kutyáktól még most is félek s bot nélkül nem járok az utczán.

Az elemi iskolában volt egy kedves tanitóm, Székely János; leczke után sokszor ott tartott s mesélt nekem régi szép adomákat Mátyás királyról, Mária Terézia udvari bolondjáról, találós meséket, a mik közül egyre emlékezem: az elseje mindig *fur*; a vége, *lány* előtt csipked s szúr: ha kitalálod is furcsa, ha nem találod is «furcsa». Ez aztán arra buzditott, hogy én is csináljak találós mesét: még pedig versben. Az első siker arra buzdított, hogy még merészebb kisérletet tegyek. Volt egy utczán járó bolond a városban, a ki mindig azt kiabálta, hogy «urak a papok!» (nem is volt egészen bolond). Erről irtam verset. Egyszer odafenn járt Komáromban *Tóth Lőrincz*, akkor épen a tudós akadémiától pályakoszorúzott költő, (Komárom a poéták hazája); meglátta az én két versemet, elhozta Pestre, kiadatta az egyiket a Regélőben, a másikat a Társalkodóban: alányomtatva az egész nevem predikátumostól, az életkorommal együtt: kilencz éves. — Ez volt a fátumom. Ezzel el voltam jegyezve a muzsának. El volt döntve, hogy nem lesz belőlem se szolgabiró, se viczefiskális. — Még egy másik muzsának a csábjai is keresztezték az utamat, a festészeté; tollrajzaim közül egy, a mit 14 éves koromban rajzoltam, szintén a nyilvánosságnak lett átadva (Tóth Ferencz, ref. szuperintendens arczképe) s sok olajfestményű arczkép heverhet még, ha emlékezik még rájuk valaki, tőlem, a világban; hanem ez nem volt komoly szenvedély.

Tiz éves koromban a szülőim *cserébe adtak*. Kedves patriarchalis szokás volt ez; két család összebeszélt: az egyik lakott Pozsonyban, a másik Komáromban; az egyiknek a gyermekei nem tudtak magyarul, a másiké németül: kicserélték őket. Családi gond, jó iskola egyforma mind a két helyűtt. Pozsonyban *Zsigmondy* tanár fiai és leányai voltak az én testvéreimnek és nekem a helyetteseim Komáromban. Nekünk is, azoknak is, mindenikünknek volt igy egy «édes anyja», meg egy «liebe mutter»-je. Ugy tekintették egymást, mintha testvérek volnánk. Az akkori tanrendszer mellett már a 11 éves gyermeknek kellett tanulni a poezist, prosodiát, természetesen latinul, ornata syntaxist! Aztán meg a kegyetlen görög nyelvet. De mind hasznát vehetni annak!

Mikor Pozsonyból hazakerültem, már akkor az én feledhetlen jó apámat halálos betegen találtam. Még abban az évben meg kellett ismernem azt a megmérhetetlen nagy fájdalmat, a mi az árvaságra jutás. Ez annyira összetörte a lelkemet, hogy halálos beteg lettem utána. Csak áldott jó Eszter néném ápolásának köszönhetem, hogy megmaradtam. Itt hozta elém (ismét) a sors azt a férfiut, a kinek befolyása egész életemre kihatott, Vály Ferenczet. Elébb tanárom volt. Később sógorom lett, ki nénémet elvette. Puritán szigoruságu ember volt. Sok oldalu tudományos miveltséggel birt. Nem csak azt tanitotta, s nem csak azokban a tanórákban, a mik kötelezett tantárgyak és órák voltak, hanem mindenfélét, a mi az életben hasznos, a mi a miveltséget kiegészíti. Reggeltől estig foglalkozott a lélekmiveléssel. Senki sem sokallta meg. Ugy tudott tanitani, hogy az gyönyörüség volt. Egy évben előszedette velem a gymnasium könyvtárából a nagy incunabulákat, s azokból készittetett velem tanulmányokat, s három év alatt megtanitott francziául, angolul és olaszul. Igaz, hogy mindennap télen-nyáron öt órakor reggel már ott kellett lennem az ő irószobájában; de azt meg is szoktam, ugy, hogy most is mindig hajnalban kelek fel s tiz óráig dolgozom: mikor más ember felkel, már akkor én elvégeztem s járok a publicum officium után.

Ez alatt mindennapi gyakorlataim voltak a rhetorika és poézis feladványai; de azok (hála Istennek!) mind elégtek a padláson Komárom bombáztatása alatt; nem kell rettegnem, hogy valahára kinyomtatják.

Tizenhét éves koromban a pápai főiskolába küldött el szeretett jó anyám, a hol akkor kitünő tanári kar volt: Tarczy, Bocsor, Stettner; mind elsőrendü tudományos kapaczitások: a kiknek az előadásait nem «muszáj»-ból hallgattuk, hanem a tudvágytól hevitett ifjui lélek vonzódásával. És azután (ismét) a sors oly kortársak közé hozott, a kiknek a szelleme versenytérre kényszeritett. Ott voltak Kerkapolyi, Petőfi, Petrick Soma, Gondol Gábor, Bárány Gusztáv, Bathó Bálint, Gaál Péter; mind nevek, a miknek a betüi maig is fényesek. Ott volt «Képző-társasága» a fiatalságnak, a hol hetenkint irodalmi müveket olvastunk fel, azokat birálatra kiadtuk, a birálatokat is felolvastuk; ebben az évben egy «Tavasz» czimü almanachot is szerkesztettünk s akadt rá kiadónk: ebben jelent meg az *első elbeszélésem*.

Ekkor tele voltam egészségtelen képzelődéssel. A miket irtam, csupa világfájdalom, embergyülölet, sentimentális érzelgés; rendkivüli, hihetetlen esetek hajhászása: a mihez járult még az is, hogy testileg is sokat szenvedtem. Folyvást fájt a mellem: elhitettem magammal, hogy tüdővészben vagyok. Jó anyám azt hitte, hogy a pápai éles levegő és meszes viz a bajom, s elküldött az áldott levegőjü alföldre, Kecskemétre, a jogi tanfolyamra. Áldott legyen érte! Mert itt lett én belőlem ember; e derék tősgyökeres magyar városban: és különösen itt lett belőlem magyar iró. Itt ismertem meg az igazi népéletet, a maga kifogyhatatlan változatosságában; a néphumort, a puszták világát, egész iróí működésemnek az alaphangulatát itt sajátitottam el, s a mellett testileg is megerősödtem: elmult rólam e mellbaj, a világfájdalmas bolondságok, uj vért, uj szivet kaptam, és kedvet a munkához. — Tizennyolcz éves voltam, mikor az első drámámat irtam Kecskeméten, a minek a czime *«Zsidó fiu»* (tárgya: Fortunatus Imre II. Lajos pénzügyére.) Ezt a müvemet Petőfi másolta le, minthogy pályamü volt, idegen kéz irásának kellett lenni; s az akadémiai pályázaton *dicséretet* nyert e drámám, sőt öt szavazat közül kettő: Vörösmarty és Bajza, a száz aranyos pályadijra ajánlotta azt. A munkának természetesen, nagy hibái voltak. Vörösmarty és Bajza atyai szeretettel hivtak oda magukhoz és nem restelltek naphosszant fáradozni velem, hogy ezeket a hibákat kigazitani segitsék. (Ugyan ki tenné ezt meg a mai világban fiatal iróval?) Utoljára azt mondtam: «Irok én ennél jobbat, menjen ez a semmiségbe!» S a «Zsidó fiu» soha sem jelent meg.

A tárgyát később feldolgoztam «Fortunatus» czim alatt novellának.

Tizenkilencz éves koromban irtam az első regényemet, a *«Hétköznapok»*-at. Az egész kecskeméti visszaemlékezés: zabo-

látlan fantázia szüleménye; de itt-ott olyan leirásokkal, hogy most nem tudnék hasonlót irni. Ezt Hartleben adta ki, Nagy Ignácz ajánlatára, igen tisztességes tiszteletdij mellett. — Azontul aztán nem kellett nekem többet a prókátorság. Maga a princzipálisom, a derék Molnár József ajánlotta Heckenastnak kiadásra a két első kötet novellámat: «*Vadon virágai*» czim alatt. Azok közül az *első* novella «*Sonkolyi Gergely*» hat kiadást ért meg, s angolra is lett forditva (Hungarian sketches. Mrs. Stuart.)

Husz éves koromban már állandóul Pesten laktam s tagja voltam a Petőfi által tervezett «*tizek társaságának*», melynek irodalmi missiója volt; de nem kezdett hozzá.

Petőfi befolyása nagy tényező volt pályám kezdetén. Az ő fényes sikerei buzditottak engem is. Bámulói voltunk mind a ketten a franczia romantikusoknak, aztán Shakespearenek, Byronnak, Shelleynek; — első műveimen észrevehető a Hugo Viktor és Sue Jenő bálványozása; csak a humorisztikus munkáknál érvényesül valami önállóság. Kerestem a rendkivüliségeket, a soha meg nem történteket. Ambitióm volt, olyan helyeken járni, a hol még pegazus patkója nyomot nem hagyott.

Ekkor szólitott fel Frankenburg az általa kiadott «*Életképek*» szerkesztésének átvételére. Huszonkét éves voltam. Nem a magam érdeme, hanem a közreműködött irótársaké, hogy bátran elmondhatom, miszerint annál becsesebb évfolyamai magyar szépirodalmi lapnak nem voltak, talán nem is lesznek. Olyan irodalmi csillagzatok, mint Petőfi, Arany, Vörösmarty, Tompa egyszerre, egymás mellett, körülvéve Jósika, Gyulai, Szász, Lévay és annyi más ifju tehetségtől. Hanem engem a lapszerkesztés elszibbasztott. Költő és szerkesztő egyszerre nem lehet valaki. Lehet, de rossz lesz, vagy az egyik, vagy mind a kettő.

Jöttek aztán az 1848-iki márcziusi napok. Akkor kezdtem lenni huszonhárom esztendős.

Hogy mit csináltunk ezeken a napokon az más lapon van megirva; annyi bizonyos, hogy a forradalom egész más irányt adott az eddigi költői működésnek.

Engem is ragadott magával Petőfi, mint Phaetont a világgyujtogató napszekér.

Szerencsémre, hogy (ismét) a sors összevezetett ugyanekkor egész életemnek jó nemtőjével, a feleségemmel: akkor még *Laborfalvy Rózával.*

Maga is egy rendkívüli tehetség: az előadó művészetben párját nem találó alak; erős, önálló lélek; a mellett széles tanulmánynyal, ismeretgazdagsággal megáldva: akarata aczél, hanem a szive arany.

A mi életemben sikernek nevezhető, annak legnagyobb részét neki köszönhetem.

Nem beszélek életem regényéről, a minek ő volt vezérfénye, s azt hálával kell elismernem; a ki elolvassa *Politikai divatok* czimü regényemet, ott a főalakban sokszor ráismerhet. Hogy keresett fel bujdosásomban, hogy szabaditott meg ezer veszély közül, hogy jött velem fényes életmódbul hosszú nyomort, üldözést, halálrettegést viselni a szabadságharcz alatt? ez mind az *embert* illeti csak; de hogy mi befolyást gyakorolt egész irodalmi működésem irányzatára, arról műveimnek egész sorozata beszél. A mi láng van bennük, az az ő szikrájánál gyúlt meg. Egy irónak a kedély az, a mi az eső és napsugár a kertésznek: mesterség, üvegház pótolja mind a kettőt; de a zamatot csak amaz adja meg. S ezt a kedélyt köszönhetem az asszonynak.

Annak, hogy olyan sokat dolgozom, az egyik oka az is, hogy szeretek otthon lenni.

S hogy még egyet megvalljak, még a bírálóim legelsőjét is tisztelem az én aszszonyomban. Az ő itélete nekem oraculum.

És én egyáltalában nagyon tisztelem a bírálókat. Köszönöm, ha velem foglalkoznak, s tanulok tőlük. Petőfi mindig beczézett, annak minden nagyon jó volt, a mit irok. Ez elrontja a fogat. A kritika keserű, de gyógyit. Sokat köszönök Gyulainak, még többet Aranynak és Keménynek, a kik, ha nem nyilvánosan is, de magánhasználatra szánt bírálataikban olykor kegyetlenül bántak velem, s nagyon jót tettek vele.

Azonban az iró hiába dicsekedik Apolló kegyeivel, ha a főszemély nincs az oldala mellett: a kiadó. Horatius Flaccus idejében Maecenas, atavis edite regibus! Én professzionátus iró vagyok negyven év óta. Szépirodalmi munkáim jövedelméből élek, tisztességesen, jogosult igényeimnek megfelelő módon. A kik ebben segédkezet nyujtanak, a kik a közönség részvétét számomra fentartják, terjesztik, méltók rá, hogy hálás emlékezettel kronológiai sorban felemlitsem őket. Magyar kiadóim voltak: Hartleben Adolf, Heckenast Gusztáv, Emich Gusztáv, Müller Adolf, az Athenaeum, a Franklin-Társulat, Pfeiffer Nándor és István, Ráth Mór, Révay Testvérek, Stampfel Károly, Abaffi — és a Nemzeti Szinház. Munkáimból magyar nyelven mintegy két millió kötet számra menőt terjesztettek el.

De a mit még kevésbé hagyhatok felemlités nélkül, ez azon külföldi kiadók és forditók megbecsülhetlen barátsága, a melylyel ők egy ilyen kis «anonym» nemzet troglodyth irójának a műveit a földrészünket lakozó minden nemzet nyelvén megismertetni törekedtek. Angol, német, franczia, hollandi, dán, svéd, lengyel, orosz, finn, olasz, spanyol, cseh, román, szerb, szláv, horvát és török nyelven megjelent műveimnek kiadói, átültetői, megbirálói sorából alig tudom kiválasztani azokat, a kiknek legtöbb hálával tartozom: Wallner, Janke Ottó, Braun von Wiesbaden, Schmidt Julian, Uhlbach, Jalava, Patterson, De Gerando Antónia grófnő, Stuart M. grófnő, Callier A. grófnő, Hemgren Károly, Axel Damkier, Jovanovics, Kertbeny Károly, Dux Adolf, Kárffy, Silberstein, Geist, Schwarz Armin, Weisz Julian, Helfy I., Brelich E., Pock Waczláw, Sasváry, Erődy, Lindau Pál, Fleischer Richard, Karpeles, Heigel s a jelen művem kiadója, a magyar nemzettel annyira rokonszenvező, Kárpátainkat évenkint meglátogató Prochaska: teschenі könyvkiadó. — Tisztelet annak, a kit megillet. A jó forditó és a jó kiadó az irónak az, a mi a *szárny* a madárnak. Egy «*toll*» még nem röpit el.

A magyar tudományos akadémiának az elismerését is hálás köszönettel kell felemlitenem, mely nekem a levelező-tagságot 1850-ben, ugyszólván, előlegezte; mert még ekkor mindössze hat kötet munkám volt csak a közönség előtt: a «Csataképeket a forradalomból» ebben az évben irtam. Az akkori rémuralom alatt a magyar tudományos akadémiának sem volt szabad közgyülést tartania: én tehát olyan formán lettem tudóstársasági taggá, hogy *az akadémiai igazgató-tanács ajánlatára* az akkori *katonai főparancsnokság által neveztettem ki,* (a hogy ezt a kiállitott diplomám bizonyitja). Nem hiszem, hogy a kerek földön volna még valaki, a k hasonló úton jutott a halhatatlanok sorába! Csak 1859-ben jutottam be ujra rendes tagnak megválasztás utján.

És mostan, legvégül, hadd szóljak rólatok, leghivebb munkatársaim, segitőim, gyámolitóim: *édes szép zöld fáim!* a kiket ültettem, magjáról neveltem, ójtva idomitottam: égnek emelkedő földi társak. Ti tudjátok, mennyit suttogtatok nekem? mennyi gondolatot hullattatok alá virágaitokkal? hányszor kerestem nálatok eszmét, felüdülést? mennyi álmot, ábrándot árnyékoltatok be? egész világ üldözése ellen hogy rejtettetek el? szivnek nehéz háborgásait hogy csendesitettétek el? Ha egyszer valaki idejön azt kérdeni, miért tudtam többet dolgozni nyáron mint télen, mondjátok el neki, hogy ti is ott voltatok akkor.

A szabad természet volt az én sokatirásomnak legfőbb, legmélyebb titka!

Jókai Mór.

Az igaz embernek igazságtalanságot elkövetni csak ugy fáj, mint azt elviselni.

«A becsületem sohasem volt kiskoru!»

Jaj de szép a férfi-arcz olyankor, mikor ez a dicsfény ragyogja körül: «becsület!»

Jókai Mór.

Saját egykori olajfestménye.

JÓKAI MÓR 18 ÉVES KORÁBAN. (1843).

Jókai olajfestménye 1843-ból.

JÓKAI MÓR ÉDESANYJA.

Saját egykori rajza után.

JÓKAI MÓR 24 ÉVES KORÁBAN. (1849).

A KOLDUS VERÉB.

Irta: JÓKAI MÓR.

Egyszer a budai hegyek közé menve, valami pákosz siheder elém áll egy madárral, hogy vegyem meg: még pedig verébbel. Olyan nagyon kért, hogy vegyem meg, hiszen csak egy krajczár kell érte. Hogy is lehetne egy verébért többet kérni egy krajczárnál.

Nekem ugyan a világon akármi másra volt szükségem, csak verébre nem; hanem azt gondoltam, hogy ennek a fiunak nagyon kell ez a krajczár; ennek a verébnek pedig nagyon kellene a szabadság; hát csak megvettem a jámbort.

A sváb kölyök szaladt a krajczárral, hogy vissza ne hívhassam vele, én pedig tenyeremre tevém a madarat, hogy röpüljön, a hova akar.

De ez csak nem repült sehová a jámbor, hanem ült a tenyeremen nagy gubbaszkodva, felborzolt tollakkal, s csak a fejét emelgette felém.

Közelebbről nézve észrevettem aztán, hogy a kis madárnak az egyik lába eltörött, hihetőleg a tőrben vergődése közben, s csak a bőrfoszlánynál fogva függ azon. Már ezen majd segitünk, mondám a jámbor szenvedőnek, s elővéve oltókésemet, szépen lemetszém vele az összezuzott csontot. Én bizony szivesen ojtottam volna be szegénynek másik lábat is, de ámbár ojtott lábu emberekről már hallottam, ojtott lábu madarakat nem ismerek; s e helyett zsebemben hordott viaszszal és gyolcs-szatyinggal, mint a féle kertész ember, bekötém az amputált lábat. Nem tudom, helyesen cselekedtem-e, mert sebész nem vagyok.

— Látod, verebecske, mondám, ez rád nézve épen nem hiba, hogy most már csak egy lábad van, ugy is két lábbal is csak egyet szoktál lépni, ez tehát nálad nem tesz különbséget. Most már repülj Isten hirével.

Szót is fogadott, elrepült, s láttam, hogy felszállt a fára, s meg tudott biz állni egy lábon.

Hetek is elmultak azután, a midőn egy délben családommal a szabadban reggelizve, egyszer csak egy fakó veréb odarebben elénk, s a legotthonosabb barátsággal kezdi magát bemutatni. Előbb csak ott fityfirikel a porban, köszörüli az orrát a földhöz, a mi sajátságos tisztelgési forma lehet a veréb nemzetnél, azután mind közelebb jön, a fejét farkát billegetve, mórikál, mint valami jó ismerős.

— Nézd, — mond a nőm, — ennek a madárnak csak egy lába van.

Valóban, az én sánta madárkám volt az. Honnan tudta ki: hogy én hol lakom? hogy tudott utánam jönni? micsoda ösztön vagy észjárás sugta meg neki, hogy ez az ember, a ki engem nem evett meg mikor foglya voltam, bizonyosan ennem is ád ezentul? Elég az hozzá, hogy attól fogva, minden reggel, délben és ozsonnakor megjelent az én koldus verebem az asztalnál. Oda tippegett szép alázatosan csiripelve, mintha mondaná: «adjanak ennek a szegény koldusnak, az Isten nevében, valami kis morzsát; egy kezem, egy lábam elvesztettem a lépvesszőn, odahaza is két neveletlen árvám éhezik, az apjukat levágta az ölyv, a gonosz ellenség, ne sajnáljanak egy falat kenyeret a szegény koldustól.»

Nyár vége felé szavainak bizonyságául el is hozta magával két felnőtt fiacskáját. A két nagyfejü, sárga száju kamaszt odaállitotta egy rózsasövény mellé, maga pedig odajött őket bemu atni és kikérni számukra jövendőbeli pártolásunkat. Azután felszedegette a neki hányt kenyérdarabkákat s visszament hozzájuk, felosztotta az alamizsnát közöttük anyailag s csiripelt hozzájuk erősen; bizonyosan ilyenformát mondhatott nekik:

«Látjátok ti nagy kamaszok, ide s tova magatok szárnyára fogtok kelni. Hát azután csak ide jőjjetek ti is. Itt ti is kaptok morzsalékot, itt nincs sem macska, sem lépvessző, sem verébfogóvas. De azután szépen viseljétek magatokat, gyalázatot ne hozzatok a fejemre. A fáról nem szabad leenni a gyümölcsöt, hanem kéztől kell várni. Köszönjetek szépen!»

Nem is bántották a verebek az én kertemben semmi gyümölcsöt. Ennek egyik oka különben az is lehet, hogy még eddig egy szem gyümölcsöt sem termett.

JÓKAI SZÜLŐHÁZA KOMÁROMBAN.

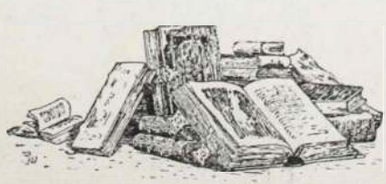

6 sz. Második
magán tanulóság.

FŐISKOLAI BIZONYÍTVÁNY

a helv. hitv. dunántuli egyházkerület papai tanintézetétől

A tanuló neve, vallása, kora, születéshelye, megyéje, iskolai pálya-évei	Erkölcse	Előmeneteli osztályzata	
		Első félévben.	Második félévben.
Jókai Mórtz ur. Helvét hitvallású 17 éves születésű Brétkomáromban Komárom megyében. Iskoláinkban az 1841/2-diki tanévben a második évi folyamot szakra tartozó előmenetel mellett hallgatta és tanulta, azokból nyilvános vizsgálat alá bocsátatott, és az itt bevégzett osztályzatokat nyerte:	1ső Rendes	Hajdanban történetekben . Kitünő Franczia nyelvben . Kitünő Diák literaturában . Kitünő Természettan első részében . Kitünő Alkalmazott mértan első félében . Kitünő Vegytan első félében . Kitünő Német nyelvben . Kitünő Magyar nyelvben . Kitünő	Magyar történetekben . . Kitünő Egyetemes Természetben . . Kitünő Magyar országi Természetében . . Kitünő Magyar ország Közgyogában . . Kitünő Természettan 2ik félében . . Kitünő Alkalmazott mértan 2ik félében . . Kitünő Vegytan 2ik félében . . Kitünő Franczia nyelvben . . Kitünő Német nyelvben . . Kitünő Magyar nyelvben . . Kitünő Görög nyelvből . . Kitünő

Minek nagyobb hitelességéül adtuk ezen neveink aláírása- s főiskolánk pecsétjével ellátott bizonyítványt.
Kelt Sápán, Októberhó' 26-án 1841

Mátyás Viss Sámuel főiskolai igazgató

aláírva:
Bocsor Sámuel r. ny. tanár
Szeremley Sámuel tanintézeti gondnok
Czeglédi Sámuel ny. r. tanár

Papán, a ref. főiskola betüivel ny. Debreczeny K. 1840. (Helyesen: B-Collegium.)

Erdélyi fényképe után.

JÓKAI BIZONYITVÁNYA.

JÓKAI EMLÉKEZŐ TEHETSÉGE ÉS NÉPSZERŰSÉGE.

Mindenki tudja, hogy Jókai nemcsak nagy iró, de egyike a legzseniálisabb szónokoknak is. Sokszor hallottam az ő bűbájosan szép beszédeit.

De két izben, debreczeni hirlapiró koromban, meg is kellett szereznem a beszédeket lapom részére. Egy-egy fáklyásmenet alkalmával mondotta el azokat Jókai.

Stenographus nem volt kéznél, s igy nem maradt más hátra, mint a beszédeket magától szerezni meg.

Jókai az ő kedves, nyájas szetetreméltóságával fogadott, s mikor elmondtam neki a kivánságomat, nem is gondolkodott sokáig, hanem leült az iróasztalához s leirta nekem az elmondandó beszédét.

Mialatt irta, megtanulta.

Este az ünnepélyes aktus alkalmával szóról-szóra ugy mondta el.

Egy más alkalommal meg megforditva csinálta a dolgot.

Ez akkor történt, midőn megboldogult neje, *Laborfalvi* Róza ünnepelte jubileumát országszerte, s ő köszönte meg a felesége tiszteletére rendezett fáklyásmenetet.

Nem tudtam előre, hogy Jókai beszélni fog, s azért nem gondoskodhattam ezuttal előre.

Másnap, mikor beállitok hozzá azzal az alázatos kéréssel, hogy adná ide lapom részére azt a beszédet, ugy tett, mint a mult alkalommal: leült az iróasztalához s leirta.

Most meg már a kigondolt, vagy talán a ki se gondolt, csak rögtönözve elmondott beszédre emlékezett vissza úgy, hogy le tudta azt irni szóról-szóra.

*

Vagy hat év előtt a délibábos Hortobágyot látogatta meg Jókai festők társaságában. Akkor gyűjtötte ott az adatokat ahhoz a szép népies regényhez, melyet «Sárga rózsa» czim alatt irt meg.

Megnézte a birka-usztatást, a gulyást, a ménest, a csikófogást, s hogy minél jobban megismerkedjék a csikós, gulyásnéppel, a korcsma ivójában közéjük telepedett s együtt nótázgatott velük. A furfangosabb, eredeti nóták szövegeit menten kis jegyzőkönyvébe irta. (Egy-egy szó jegyzet elég volt, hogy emlékeztesse az egészre.)

Ebéd táján megszólal Jókai:

JÓKAI FARAGVÁNYA.

— Elég is volt talán a délibábból, lássuk most a déli levest.

Ebéd után a Jókai tiszteletére megkezdődött az igazi mulatság. Ünnepe volt csaknem az egész hortobágyi személyzetnek. Ott ittak, danolásztak, tánczoltak a csárdában, és míg a festők egymásután rajzolgatták a typikus alakokat könyvecskéikbe, addig Jókai hallgatagon, hosszan, fáradhatlanul szemlélte az igazi tősgyökeres magyar alakok mulatságát s később ő is közéjük elegyedett s csaknem kigördült a könyű jóságos szemeiből, mikor egyszer csak elébe áll az egyik csikós, Fülep József.

Derék, piros-pozsgás képű, jól megtermett erőteljes férfi.

Kezében egy pohár tele borral, megpödörgeti bajuszát, mint a kinek nagy beszédje vagyon, s felköszönti Jókait:

— Eddig is ismertem én Jókai urat hiréből, miket róla olvastam. Azt kivánom az úristentől, hogy minden magyar szivben örökre fenmaradhasson a Jókai név.

— Köszönöm, édes barátom, — viszonzá Jókai és erőteljesen megrázta a csikós markos kezét, — köszönöm, többre becsülöm, ezeket az egyszerű szavakat száz czifra felköszöntőnél.

Aztán társalgás közben elmondta ez a Fülep József, hogy azért, mert ő ilyenolyan csikós ember, jártas ő a tudományban is.

Igy dicsekedett:

— Van nekem otthon Debreczenben kérem alázatossággal vagy 30 kötet regényem és sokat olvastam a Jókai úr irományaiból, a mik szanaszéjjel vannak az országban mindenfelé.

Karczag Vilmos.

Milyen végtelen mélység és magasság egy nőnek szerelme. Az ember elszédül, ha hosszan néz belé.

Az asszony-szivbe nem lehet annyi özön keserűséget önteni, hogy a mi egyszer édes volt, keresztül ne érezzék rajta.

Jókai Mór.

ÜNNEPI KÖLTEMÉNYEK JÓKAIRÓL.

JÓKAI.

Szavalta a szegedi 1894. január 6-iki Jókai-ünnepen SZIRMAY IMRE.

Dicső halántékát övezze borostyán,
Hallhatatlan neve legyen érczbe vésve.
Népek vetekednek, hódolatot hozván,
Valahogy e naptól egy is el ne késne.
Ünnepén a magyar géniusznak,
Szemeink ma csudás tűzben úsznak.

Szivünk dobogása magasabb, büszkébb lett,
Gondolatunk sasként, szabadon fenn szárnyal.
Mert nem önmagának, egész nemzetének
Épite templomot, lobogó oltárral.
Magyar névnek, hirnek szent egyháza,
Dölyfös ellent pompád megalázza.

Csüggedező hittel mennyit tévelyegtünk,
Létünk joga felől majd kétségbe esvén.
Zivatarok árja megáradt felettünk,
Gyakorta elbujt a kivezető ösvény.
Ezer évnek bús ködén keresztül
Lelkünkbe ma uj reménység rezdül.

Nem lehet az, hogy a kiélt roha törzsnek
Száradóban uj, szebb hajtása fakadjon,
Kit egy márczíusi fuvalom kidönthet,
A természet tavaszt néki minek adjon?
A nagy ember nem önbecsén drága,
Létjogunknak élő bizonysága.

Körülöttünk im a század lelke bágyadt,
Méhe az időnek kimerült, meddő lett.
Kebelünkben akkor nagy fényesség támadt,
Messzi világolván a multnak, jövőnek.
Dicső lángész, ki nem alvó fáklya,
Lobogásod egész világ látja.

Képzelete — másnak — szép, hideg csillagzat,
Ah de nekünk otthon, melengető tűzhely.
Bámul az idegen, ha szavára hallgat,
De mi vérünk felforr ősi, magyar tűzzel.
Napkeleti kincseit kitárja,
Pára lesz az élet komor árnya.

Ezt a fajt még senki, soha nem ismerte
Oly igazán, mélyen, szive gyökerében.
Hímes dalba szőni senki nem is merte,
Mi rejlik a magyar szellem tengerében.
Mennyi gyöngyünk napvilágra hoztad,
Foglalatját te megaranyoztad.

Hadak ura, öreg, külön magyar isten,
— Örvényből ki mindig révpartra vezérel. —
Tetsző áldozatot el nem fogad ingyen,
Meg is áldott érte mind a két kezével.
Megadta, hogy ép szívvel megérnéd
Dicsőséged, időd teljességét.

Ki merészel téged mondani öregnek?
Orczádon az évek soha redőt nem szánt.
Ragyogó szemedből még fiatal lelked
Kisugárzik, mint a tiszta vizű gyémánt.
S míg körötted babér erdeje nőtt,
Nem ismertél soha te pihenőt.

Örökifjusággal viruló aggastyán,
Ki magad istenek sorsosává tetted,
Ez ünnepi fény közt most is az aggaszt tán,
Hogy örök munkádból rabol el egy perczet.
Ó csak addig ne ragadjon utad,
Míg lábadhoz ejtjük koszorúnkat.

Lipcsey Ádám.

JÓKAI MÓR.

A zsellér-kunyhótól
Fel a palotáig,
A szegény munkástól
Egész a királyig:
Miért tart az ország
Oly fényes ünnepet,
Midőn egy nagy nevet
Áldással emleget?

Jőjjetek, jőjjetek
Ifjak és vének:
Legyünk részesei
Az Ő ünnepének,
Kivel a jó Isten
A magyart megáldá:
Saját szent lelkének —
Kegyelmét adván rá!

Jőjjetek, tanuljunk
Az ő példájából,
Kinek nagy szivéből
Honszerelem lángol;
Lángesze fényével
Nemzetét oktatja,
Az egész világnak
Azt be is mutatja.

Óh, mily nagy jóság van
Az Ő szellemében,
Ki vezércsillagunk
A sötét, vak éjben:
Eljön és vigasztal
Mi nagy bánatunkban,
Biztat, megerősit
Jóakaratunkban!

Leül a betegnek
Bús ágya szélére,
És megrendül ajkán
Sok tündér-meséje.
A ki azt hallgatja
Szive újul, épül,
Fájó lelke gyógyúl
A tündér-mesétül.

Egy félszázad óta
Velünk van miudenütt,
Ott tartja jobb kezét,
Hol szivünk vére üt:
Könyeink' szárítja,
Tanít szépre, jóra;
Magyar nemzetünknek
Ő nagy tanitója!

Nincs szavunk, a mely Őt
Méltóképdicsérje,
Nincs oly mértékünk, mely
Nagyságát megmérje:
Ha nagyot, ha szépet
Akarunk mondani
Ő róla, csak nevét
Mondhatjuk: — Jókai!

Őtet ünnepli ma
Magyarország népe:
Nagy, kicsi egyaránt
Szine elé lépve,
Koszorút ad neki,
A ki nemzetének —
Egész világ előtt
Adott dicsőséget!

Komócsy József.

JÓKAI MÓRHOZ.

Hazám nagy költője, dicsőség nevednek!
Szép csillagbetűkkel írtad az égboltra.
Idegen bérczeknek hóborított ormát,
Tenger partjait is messze beragyogja.
Tiszta ragyogását mindenütt csodálják . . .
Babérral köszöntik szülőfölded táját.

Bámuljon a világ: Te csak a mienk vagy!
Dallal itt ringatta anyád a bölcsődet.
Magyar volt tanitód. Álmaidat itthon,
Pillangós mezőkön andalogva szőtted.
Magyar a te szived minden dobbanása,
Gyönyörű nyelvednek zengő muzsikája.

Tarka könyveidből édesdeden hallom
Erdeink zúgását, vadgalamb búgását,
Búzakalászoknak áldott zizegését,
Csöndesen felsiró furulya szólását.
Darumadár krúgat, gólya kelepelget
Valahol a pusztán, a nádas tó mellett.

Mibe mártod tollad, hogy úgy hozzánk beszél
Minden kis betűből a kezed vonása?
Hazai virágok illatos kelyhébe,
Délibáb tükrébe, a Tisza habjába?
Belemártod keblünk kellős közepébe,
Ezerév bújába, kevés örömébe.

Uralkodol rajtunk. Nagy vagy Te, hatalmas!
Királyok hatalma a tiedhez gyönge.
A te koszorúdból többet ér egy levél,
Mint a koronáknak valamennyi gyöngye.
Trónok fölött trónolsz fénylő magasságban,
Örökös tavaszban, örök napsugárban.

Pósa Lajos.

JÓKAI AZ Ő DOLGOZÓ SZOBÁJÁBAN.

ERDÉLYI FÉNYKÉPE UTÁN.

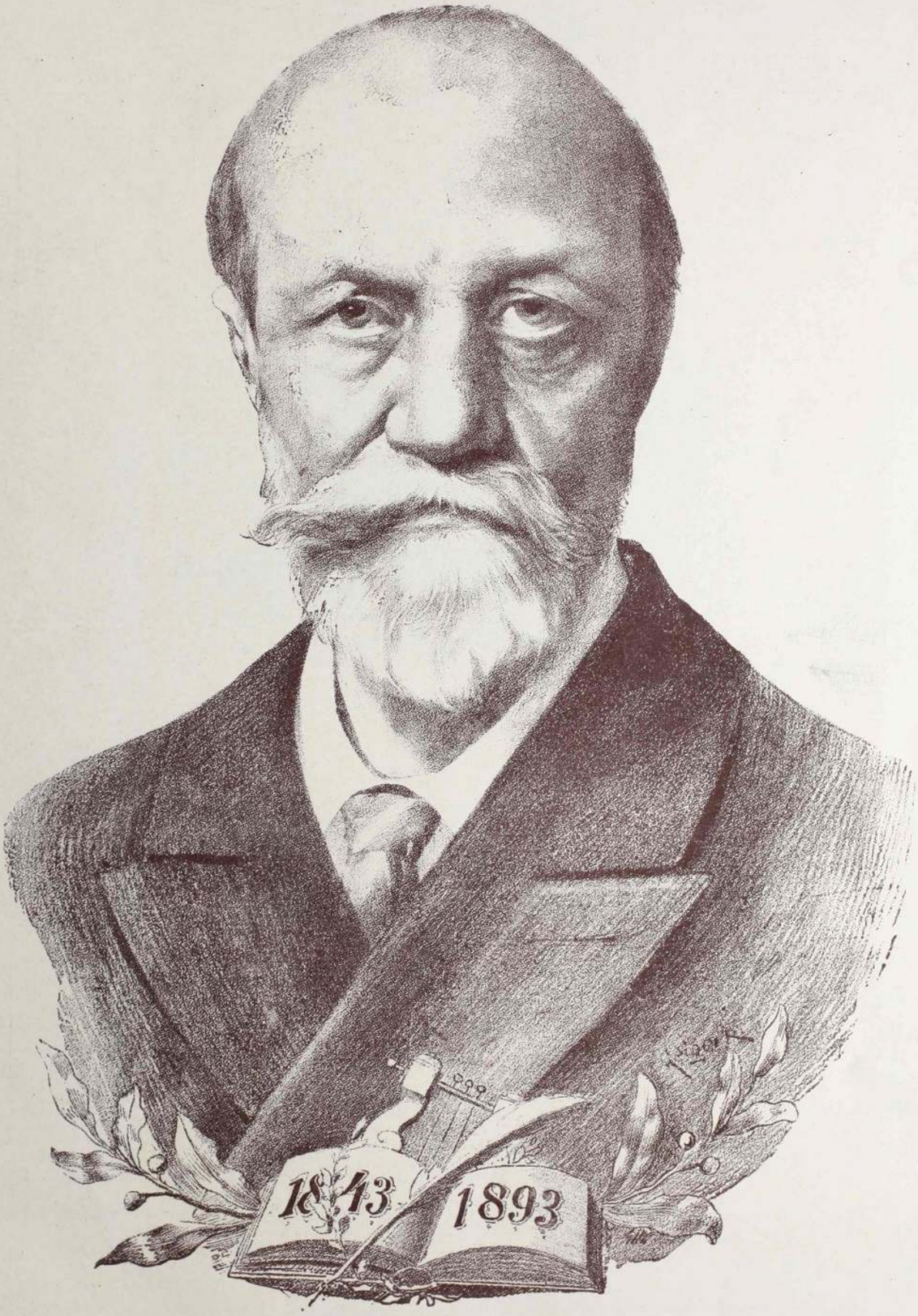

Jókai Mór.

JÓKAI ARCZKÉPE 1878-BAN.

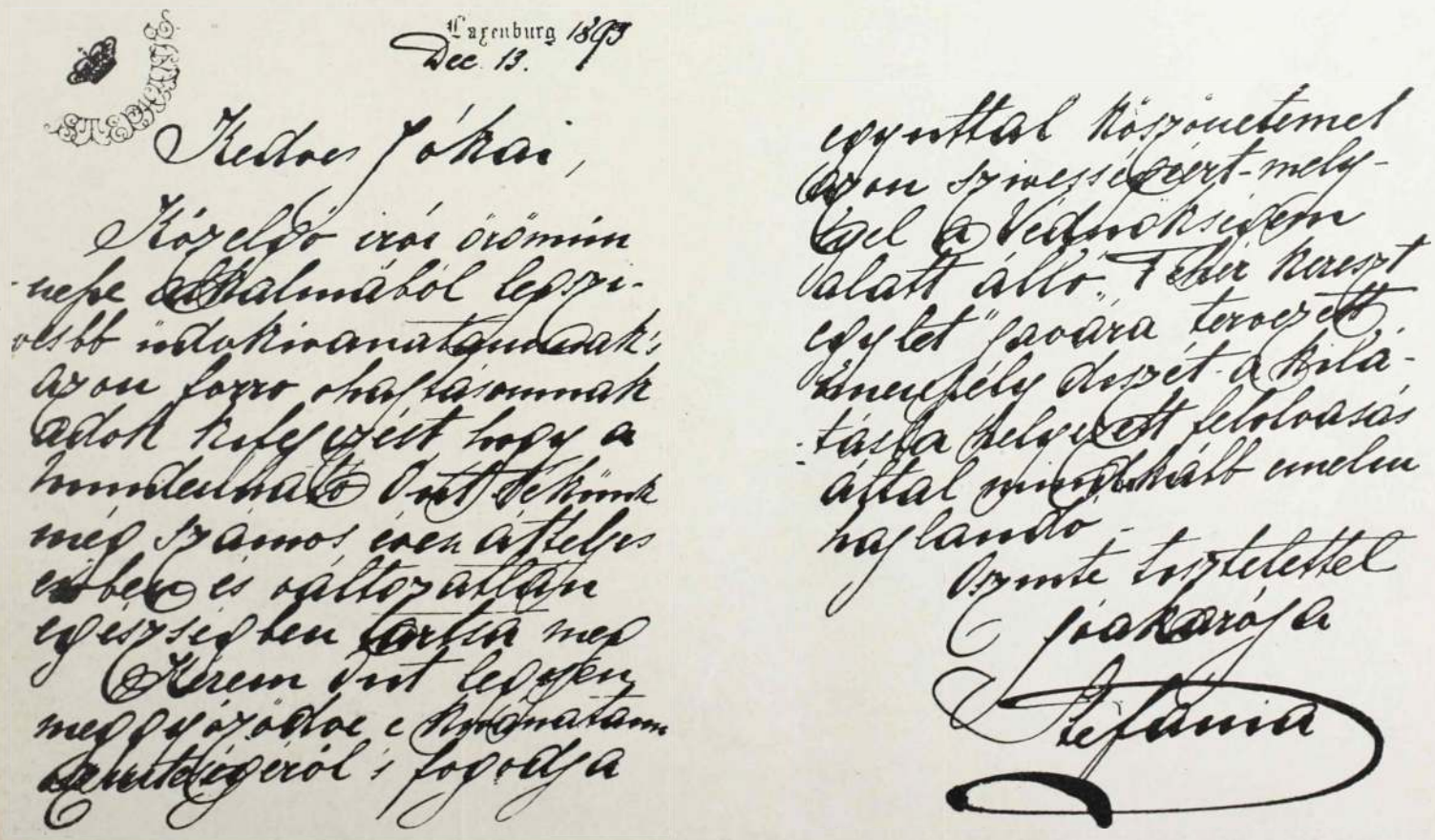

Laxenburg 1893
Dec. 13.

Kedves Jókai,

Közelgő irói örömünnepe alkalmából legszivesebb üdvkivánatamnak; azon forró óhajtásomnak adok kifejezést hogy a mindennáló Ont sékünk még számos éven áttelyes erőben és változatlan egészségben tartsa meg.

Kérem Ont legyen meggyőződve e kivánatam szinteségéről s fogodja egyúttal köszönetemet azon szivességéért-melyet a Védnökségem alatt álló „Fehér kereszt egylet" javára tervezett ünnepély díszét a kilátásba helyezett felolvasás által mindenkáb emelni hajlandó.

Oszinte tisztelettel
Jóakarója
Stefánia

STEFÁNIA ÖZVEGY TRÓNÖRÖKÖSNÉ FŐHERCZEGNŐ LEVELE JÓKAIHOZ.

JÓKAI.

— Irta: NÉVY LÁSZLÓ. —

Jókainak roppant termékenysége és tevékenysége méltán ejt bámulatba mindenkit, annyival inkább, mert a mi az ő neve alatt világot látott, annak minden betűjét ő maga irta. Ehhez Isten különös adománya kivántatott. De meg is becsülte s ugy használta fel ezt az adományt, hogy az idő meg nem csökkentette az erejét. Ha ma egy lapszerkesztő arra kéri, hogy ne feledkezzék meg róla, azt mondja mosolyogva: «elfogyott a nóta.» És ezt mondja egy másodiknak meg egy harmadiknak is; — és ir egyszerre mind a háromnak. Birja a munkát, mert örömét találja a munkában, s életmódja olyan, hogy jut reá idő. Gyermekkora óta mindennap hajnalban kel fel s dolgozik tiz óráig; aztán jönnek, mint maga mondja: «nobile officiumok». Egy, néha két nyomtatott ivet is megir egyhuzamban. Egyszerre több munkán szokott dolgozni, s egynek fáradságát úgy piheni ki, hogy másra tér át. Igy magyarázható meg az a paradox mondása, hogy «sokat dolgozik, hogy még többet dolgozhassék.» Volt sulyos beteg: vért hányt; és ő ebben az állapotban is irt. Az ágyra egy kis állványt csináltatott s azon irta meg — még Tallérosy Zebulon levelét is Mindenváró Adámhoz. Egyébiránt egészséges szervezete van; tornázik, kitünően lő és viv. Két párbaja volt — mint szerkesztőnek. Az egyik kardra ment Bulyovszky Gyulával, a másik pisztolyra Pulszky Ferenczczel. Amaz az ellenfél megsebesülésével végződött, emez minden baj nélkül.

Művészi ügyessége nemcsak a rajzolásban és festésben tünt ki, hanem a műfaragásban is. Senkitől sem tanulta, de pompás dolgokat csinál fából, elefántcsontból. Fogságában felesége mellképét faragta ki hársfából meglepő hűséggel. Az ilyen foglalkozás is üdülésre szolgál irodalmi dolgai között.

Mint igazi költő, rajong a természetért. 1853-ban a Svábhegyen megvett egy több holdas puszta telket, melyen kőtörések elhagyott gödrei ásitoztak. Ebből a sivár helyből gyönyörü kertet, szőlőt csinált ő maga, házat épitett s egész kis gazdaságot rendezett be rajta. A gyümölcstenyésztés egyik szenvedélye; a siker büszkesége. Különösen hiresek az ő dinnyéi. Szivós kitartással és fényes eredménynyel védi gyümölcsfáit, szőlejét a természeti ellenségek ellen; az ő tőkéi még most is termik a tüzes nedvet; barátságos házában saját kitünő vörös borával kinálja vendégét. Vannak házi állatjai, énekes madarai, a melyekkel szintén jut ideje foglalkozni. Ez a kedves «fecskefészek» az ő igazi otthona, hol a természet fenséges nyugalma, egy tündéri panoráma, a fűszeres levegő, madárdal és lombsuttogás, a minden röghöz, bokorhoz, fához füződő emlékek költészetre hangolják az embert . . .

Hosszu éveken át élvezte költőnk zavartalanul ez idylli magány boldogságát, mindaddig, mig erdős, regényes szomszédságát szőlőhegygyé nem alakitották. Mikor azonban a «szőlőmivelő vandálok» elpusztiták a hegység ős diszeit, s korcsmai kurjongatás kezdte felverni a tájék csendjét: fájó szivvel bár, de megvált egy időre a drága tanyától. Balaton-Füreden vett villát s ott szokta tölteni a nyarat egész neje haláláig. Ekkor eladta a nyaralót s azóta, tetemesen megváltozván a svábhegyi viszonyok, ismét az ő régi fecskefészke az a hely, hová a főváros zajából az ő módja szerint pihenni, — azaz dolgozni menekül. Rendes fővárosi lakását a Bajza-utczában Feszty Árpád festőművész kedves, izléses villájában, szerető rokonok közt tartja.

Egyébként Jókai a természetet nemcsak a költő szemével nézi, hanem a tudós ismeretével és érdeklődésével. A természettudományokat behatóan tanulmányozta; mint botanikus jóval több a dilettansnál. Különös szeretettel foglalkozik a csigákkal, melyekből ritka szép és értékes gyüjteménye van. Szellemesen irta meg a csigák regényét is az Üstökösben. Különben természettudományi ismereteit nagy hatással tudta értékesiteni nem egy regényében.

Jókait irodalmi érdemeiért a szokásos kitüntetés érte, midőn a M. T. Akadémia 1858-ban levelező, 1861-ben rendes és 1882-ben tiszteletbeli tagjává választotta. A Kisfaludy-Társaságnak 1860 óta tagja. 1878-ban az ő elnöksége alatt alakult meg és áll fenn a Petőfi-Társaság. Hitfelei 1862-ben azzal tisztelték meg, hogy megválasztották a felső-baranyai protestáns egyházmegye világi elnökének. De fejedelmi kegyekben is nagy mértékben részesült. A királyné a koronázás idejében gyönyörüséggel olvasta müveit s érdeklődött a költő személye iránt is. Jókai Deák Ferencztől tudta meg ezt, s 1869-ben megjelent regényét, a «Szerelem bolondjai»-t személyesen nyujtotta át ő Felségének. 1876-ban a királytól a Szent-István-rend kiskeresztjét kapta, 1885-ben pedig Rudolf trónörökössel jutott ismeretségbe. Ekkor indult meg t. i. «Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben» s a trónörökös főherczeg Jókait bizta meg a magyar kiadás szerkesztésével. Ez a megtisztelő, de nagy felelősséggel járó munka gyakrabban hozta őt érintkezésbe a nagyrahivatott fejedelmi sarjjal, a kiben nemcsak az uralkodáshoz való fényes tulajdonságokat, hanem oly szellemi képességeket és hajlamokat tanult ismerni, melyek előtt a költőnek is hódolattal kell meghajolnia Minden magyar szív mélyen érezte a veszteséget, mely a nemeslelkü királyfi váratlan halálával érte a hazát; Jókait annál jobban leverte a szerencsétlenség, mert jobban tudta és tudja másoknál: milyen lélek költözött el akkor közülünk. Kegyeletének méltó kifejezést adott abban az akadémiai beszédben, melylyel a május 5-én tartott nagygyülésen a boldogultnak emlékét ünnepelte.

Jókai élvezi a nagyok és hatalmasok tiszteletét és barátságát; volt része elégszer nyilvános ünnepeltetésben; értékes emléktárgyak beszélnek körülötte átélt fényes napokról; de minden fénynél, minden díszjelnél és zajos ünnepnél drágább előtte övéinek, iró- és polgártársainak szeretete; maga az *érzés*, nem a pompázó formaság. Költészetének a szív melege, minden eszményért való lelkesedés egyik főtulajdonsága. Gyengéd, ragaszkodó, szerető lélek ő mint ember is, a kit viszont csak szeretet tesz boldoggá. A politikai küzdelmek okozhatnak neki keserüséget; a kritika élesebb szavai megháborithatják egy-egy óráját; csalódhatott sokszor az emberekben; vallhatta érzékeny kárát gyakran jószivüségének; de lelke egyensúlyát, azt a derült harmóniát, mely magánéletét oly széppé teszi, ily behatások meg nem bonthatják.

A sors kedvezése oly nőt adott melléje, a ki őrző angyalként kisérte életútjain, a ki együtt járt vele a költészet magas régióiban, s a kitől ihletést nyert irói munkásságához. Ennek a széplelkü nőnek elvesztése volt szivének legnagyobb fájdalma. Családjának minden tagja rajongó szeretettel csügg rajta, s az a boldog, a ki gyengéd figyelemmel valami jelét adhatja e szeretetnek. Mint szerkesztő, nem helyzetével, politikai állásával, irói hírnevével és tekintélyével, hanem jó szivével és nyájasságával, minden komoly törekvést méltányló baráti szeretetével hatott munkatársaira, a kiknek az ő körében kellemes otthonná lett a nehéz munka helye. Hány fiatal tehetség köszöni neki előmenetelét, szerencsés irányát és sikereit! Még azok is, a kik távolabb állnak tőle, áhitatszerü tisztelettel és szeretettel vonzódnak hozzá, mert tudják, hogy az ő nemes érzelmekben gazdag lelke a nemzeti müveltség minden munkásának becsülője és barátja. És tiszteli és szereti őt mindenki, a ki irodalmi alkotásait ismeri. Vannak nagy elmék, a kik müveikkel bámulatot keltenek, elragadnak, a kik lelkünket eszmékkel gazdagitják, — de a kiknek személye, egyéni jelleme nem vonzza, talán nem is érdekli az olvasót. Ők elérhetik a klasszicizitás dicsőségét; de szélesebb körben, a nemzet minden rétegében bizonyára kevésbé hatnak, mint az oly iró, a kinek müveiből az individualitásnak az az oldala is kitünik, mely az érzés nemességéből alakult. Jókait az ő humorában, páthoszában, ideálizmusában *szereti* az olvasó; közlékenysége meghittjévé teszi a közönséget, a mely szinte látja és hallja őt, a mikor olvassa. A kik csak forditásban olvassák müveit, az idegenek is érzik és emlegetik szeretetreméltóságát; mennyivel inkább érzi és méltányolja azt a magyar ember, a kinek szivéhez ő az ő édes nyelvén beszél!

Csak a szeretet magyarázza meg azt, hogy a nemzet olyan jubilaeumi ünneppel üli meg kedves költőjének félszázadra terjedő irói munkásságát, a minőt alig jegyeztek még fel más költő biografusai. A szeretet nyilvánulásának tekinti ő maga is, azért fogadja az ünneplést örömmel és hálás szivvel. Elhallgat ez alkalommal minden politikai ellenkedés; díszpolgárrá választja őt város város után; üdvözlik törvényhatóságok és testületek; a főváros elrendeli, hogy a tanuló ifjuságnak Jókai jubileuma ünnepje legyen. Mert bármenynyire különbözzenek a nézetek egymástól a politika napi kérdéseiben, egyben soha komoly hazafi nem kételkedett, abban t. i., hogy Jókai *nagy nemzeti költő*, a kinek haza- és fajszeretete nemcsak világitó, de melegitő és termékenyitő fény, a kinek müvei a nemes érzés, tiszta erkölcs és eszményi életirány jótékony hatását fogják gyakorolni a késő nemzedékekre is.

JÓKAI MINT DRÁMAIRO.

Irta: PRÉM JÓZSEF.

A regény és dráma merőben ellentétes két formáját csak ritka iró kezeli egyenlő szerencsével. Jókai szereti ugyanazt az anyagot e két teljesen különböző módon feldolgozni. Már legelső drámai kisérletével különösen experimentált. A «Zsidó fiú»-t Vörösmarty és Bajza tanácsára átdolgozta s a nemzeti szinház előadásra is elfogadta a verses művet. A czenzor azonban nem engedte meg a szinrehozatalt s igy a dráma feledésbe ment. De a tárgyat nem akarta eldobni Jókai s megirta belőle a «Fortunatus Imre» czimü novelláját, mely legelső elbeszéléseinek egyike. Érdekes dolog már most, hogy félszázad mulva a jubiláns költő ebből a novellából ujra meg akarta irni a drámát, mert ennek kézirata elveszett. Már félfelvonást készitett el belőle, a mikor Gyulai Pál meglepte a «Zsidó fiú» ötven év előtti kéziratával, mely csakugyan Petőfi Sándortól ered. Maga Jókai mondja, hogy: «Ha a Rothschild-sorsjáték főnyereményét hozta volna (az Akadémia levéltárnoka) a számomra, nem örvendeztetett volna meg ugy, mint ezzel a meglepetéssel.»

A drámából készült novella s novellából készülő dráma meséje eléggé ismeretes. Maga Jókai csak mosolyog az ifjukori kisérleten és Szana Tamáshoz irott levelében maga legjobban mulat rajta. Ám azért az üldözött, lenézett zsidók sorsát már akkor igaz emberszeretettel és költői mély érzéssel tüntette föl. A ghettóba kiüzött zsidónő panasza megindító. S mily erőteljes az önérzet festése az öreg zsidó e szavaiban:

«Mi gazdagok vagyunk, mienk a lét
A nagy világnak minden szélei.
Az Ur népének ismerik hirét,
S hatalmasok vagyunk, miénk a pénz,
A hős hirének fényt mi készitünk,
Mi nélkülünk királyok esnek el,
S rohantában megáll a győzelem.
Magunk leszünk egy utcza népe, és
Utczánkba majd eljárnak mind azok,
Kik nem sziveltek meg minket közöttök
Nagy és kicsiny s ott várnak ajtainknál
Mig megnyitjuk nekik. Mienk a pénz! — —
A hang üres, nyomát se hagyja fenn,
A gúnymosolyt nem látják húnyt szemek
De az arany örökké megmarad
És úr a földön és a föld alatt.»

Maga Jókai most, félszázad múlva, ilyen tréfásan szólitja meg önmagát és mond itéletet a kisérletéről: «Hát, édes fiacskám, unokácskám, Móriczkám: elolvastam a darabodat végig. Azt, hogy ilyen nagy fába vágtad a fejszédet, azt, hogy a históriai alakok formálásához gyöngécskék a kezeid, azt, hogy a verselésed nagy bővében van a bombasztoknak, mind megbocsátanám, még azt is, hogy ideád sincs a szinpadi technikáról; — de hogy te ötven esztendővel anticzipáltad a zsidó egyenjogusitás kérdését, arra nem találok mentséget. Eredj még vissza az iskolába!» A mi pedig a darab önfeláldozó, naiv, nagylelküsködő hősét illeti, arról maga a költő mondja: «Ilyen hősök nincsenek a világon!»

Nem czél nélkül időztem hosszabban Jókai ez első darabjánál, hisz nagyérdekü következtetések vonhatók belőle a jubiláns iró drámairására.

A vigjáték terén 1851-ben tett kisérletet a «Lunaticus» czimü darabjával. Az 1860-ban megjelent szinművek gyüjteményében a «Murányi hölgy» három felvonásu verses komédia olvasható. Különben ritkábban hódol a vig múzsának. Ez annál feltünőbb, mert Jókainak éppen a humor és a komikum egyik legerősebb oldala. De derült temperamentuma, a komoly drámában is sűrűn ki-kitör s ennek köszönhetjük, hogy szomorujátékaiban is pompás tragikomikus részletek enyhitik a borus hangulatot, mint ezt Shakespearenél is gyakran találjuk. Az ötletek különös halmazát találjuk a «Jószivü ember»-ben, mely nem vigjáték, nem is bohózat, hanem szeszélyes jelenetek sora, melyekben a személyek egész serege jön-megy. Központul maga a szerző szolgál, a kit az ábrázoló szinész, a nemzeti szinház első előadásakor, Jókai élethü maszkjában játszott, utánozva hangját, mozdulatait.

Az évezredek óta fönnálló szigoru drámai szabályokat nem sokba veszi az «Aradi hősnők» czimü történeti vigjáték sem, melynek mát keletkezése is mutatja, hogy nem valódi benső szükség, hanem a megtréfálás czélja hozta létre. Az aradi nők elhamarkodva kimondták, hogy nem olvassák többé Jókait, mert a képviselőházban a véderő vita alatt a hirhedt paragrafusok mellett szavazott. Erre a költő ép oly elhamarkodva megigérte, hogy olyat ir, a mit az aradi nők mégis olvasni fognak. A szép ellenfeleket magasztaló vigjáték azonban mellőzi az alakitásnak azt a módját, hogy a cselekvény inditó okait a néző lássa, tudja és a közönséget annyiban érjék meglepetések, a mennyiben mulat azon, mint járják a mitsem sejtő alakok a bolondját. E helyett előkészités és megokolás nélkül tesznek mindent a személyek. A nézőt oly meglepetések érik, a milyeneket a novella vagy regény nyujt, a hol az érdekfeszités módja homlokegyenest ellenkező, mint a drámában. A regénynél soha se szabad sejtenünk semmit, hogy a hatás teljes legyen; a drámában ellenben mindent exponálni kell az irónak, az alakokat és az eseményeket, s a hatás abban nyilvánul, ha látjuk miként hat mindenik esemény az egyes alakokra. A regénynél idő előtt semmibe sem avatják bele az olvasót; a drámánál hamarabb kell megtudnunk mindent, mint a személyeknek. Azért ez a történeti vigjáték nem is aratott sikert.

Jókai szomorújátékai közül legnépszerűbbé vált a «*Szigetvári vértanúk*», melynek tárgya ismét inkább eposznak való.

Drámaibb, sőt tragikus jellemek a «Könyves Kálmán» szomorujátékban Kálmán király és öcscse Almos. A két testvér viszályát erőteljesen rajzolja az iró. De a folytonos összetüzés, kibékülés végre fárasztóvá válik. Almos ingatagságát, fékezhetlen és gyönge természetét csak mélyebb jellemzés; Kálmán alakját pedig realisztikusabb szinek birnák valószinűvé tenni. Az expozició kitünő, de a bonyodalom derekán kezdődő fantasztikus fordulatok teljesen igazolják egy hires bécsi kritikus, Speidel Lajos itéletét, ki a Burgszinházbeli előadás után azt irta Jókairól: «Ein verschnupfter Shakespeare.» Nagy polemiákra adott alkalmat és okot «Dózsa György» is. Itt a drámai hős többet töpreng, mint tesz, többet haboz és igér, mint cselekszik és bevált. Azt a proczesszust, hogy az alapjában nemes népvezér, mint lesz keresztes vitézből (főrangu kedvese iránti szenvedélye által s az országnagyok megvetésén fölindulva), lázadók és gyujtogatók vezére, az egész drámán végig nagyon hézagosan fejleszti a költő. Igazi érdeklődést és rokonszenvet nem is bir kelteni iránta, hiába ülteti a tüzes trónra és adat fejére tüzes koronát.

A hazai talajt ritkán hagyja el Jókai a drámáiban. A II. Károly angol király udvarában uralkodott korlátoltság s ebben a nagy elméjü, szabadságszomjas Milton sorsa: kiválóan érdekelte. Igy irta meg a «Milton» drámát. A költő gonddal igyekszik rajzolni a viszonyokat. Miltont igazán érdekes helyzetekbe juttatja. Az «Elveszett paradicsom» vak költője ellen saját gonosz neje lép föl:

«Vádolom sir John Miltont és leányát
Hogy köztük büvös-bájos lánczolat van.
Emberfölötti összeköttetés.»

Milton fájdalommal mondja, hogy «Korán születtem én még!» S kétségbeesve látja milyen nőt kellett magáénak mondania:

«Oh irgalom! Hadd menjek innen el
Hisz kinzó gondolat megtudni azt
Egy férjnek, hogy hitvese megcsalá.
Hogy esküdt ellensége s gyilkosa,
De százszor kinosb még megtudni azt,
Hogy a nő, kit imádunk, ostoba!

Igazi poézis szól hozzánk Milton haldokló jelenetében. De ez a poézis az egész darabon át nem drámai konfliktusokból eredő poézis, mert hisz Milton, mint a darab hőse megint nem az az alak, a minek az igazi drámai hőst képzeljük.

A mikor regényeit («Szép Mikhál,» az «Arany ember,» továbbá «Fekete gyémántok,» «Keresd a szived») dolgozza át drámákká: akkor sem a szigoru forma az, a minek meghódol Jókai, hanem a saját műve, melynek minden szépségeit, hatásosságát konczentrálni igyekszik.

PÁKOZDY BLANKA.

Irta: BALOGH IMRE.

Pákozdy Blankát csak néhány hónappal ezelőtt hozták el a rádi kolostorból. Nagyon jól nevelték ott a fiatal lányokat, legalább igy járta a monda. A környék gentriei szerették feleségeiket «a jó asszony forrásából» válogatni, a mint a rádi kolostort nevezték. Ott még ismerték a feleség-gyúrás mesterségét. Első rendü háziasszonyok kerültek ki onnan, a kiknek főztjei után a legfinnyásabb gourman is megnyalhatta az ujját. Házasságtörést Rádon nevelt asszony nem igen szokott elkövetni. Azonkivül — a mint legalább a rádi nevelés theoriája szólott — minden szép és nemes iránti hajlandóság bevésődik ott a női kedélybe.

Hiszen lehet is a dologban valami, ha a theoriáknak a tapasztalati élet megfelelne. A rádi kolostor apáczái igen sokat és sok szépet tanitanak. Maga a környék, a kolostor fekvése, mely a hegy oldalán, mint valami púp emelkedik, a festői érzéket, a költői vénát, az ideális reflexiókat felébreszthetí az amugy is gyengéd, arra felé forduló női lelkekben.

Gyönyörü egy tájék is az. Az erdőfedte hegyek ugy tünnek fel, mint Semiramis kertje, különösen ha köd ereszkedik rájuk, olyanok, mintha csakugyan ringó, zöldes volnának. A kolostor tornya ilyen-

kor az égbe nyúlik. Azt hinné az ember, hogy innen nem is mehet az ima másfelé, mint egyenesen a jó istenhez ezen a tornyon át harangzúgás kiséretében és tisztán, menten minden földi zür-zajtól, mocskos légtől.

Igen ám, csakhogy a növendékeknek meg van engedve hébe-hóba a kilencz águ koronás fogaton a családi jourokra haza hajtatni, ha — à la bonton — ő nagysága a mama jár közben a fejedelemasszonynál. Persze, annál sokkal jobb hiszemüek a rádi kolostor szent testvérei, semhogy a növendékekben turpisságot sejtsenek. Ments Isten, hogy valamelyik rádi iskolás lány Jókai regényeit olvasná! Hoffmann meséi és Monte Christo iratainak csiszolták azok izlését.

Hanem asszonyvér csak asszonyvér. Legalább én meg vagyok győződve, hogy Pákozdy Blanka egy-egy otthon töltött estélykor a czukkedlis dobozba be-becsomagolta a «Két szarvu embert», máskor meg az «Oceániát», sőt néha több kötettől se ijedt meg, és Isten bocsá — még talán Bocaccionak is talált helyet.

Hanem azért Blankát szemérmetes, jó növendéknek qualifikálták Rádon. A botanikát legjobban értette, gyönyörü bogárgyüjteménye volt és aquarellefestéseit bámulták a zárdabeli ájtatos testvérkék.

Rajongó idealistának, természetimádónak és ismerőnek tartották. Természetesen erről tudott az egész környék szalonpublikuma és büszke volt rá a Pákozdy-család is.

Blanka különben érdemesnek mutatkozott a köztiszteletre, mert csak mikor egy-egy perczre megszabadulhatott a tudákos fejedelemasszony émelygős szeretkezésétől, csak akkor szaladt végig a kolostor kongó boltíves folyosóján jóizüt nevetve, hogy a rémes folyosó visszhangzott attól. Ilyenkor a jó testvérek ugy örvendeztek kedvenczük boldogságának, a kit annyira meghat a zárda áhitatos szentsége, tudása.

Tényleg pedig ugy áll a dolog, hogy Pákozdy Blanka a folyosó falára pingált freskós szenteknek — szamárfület mutatott a félhomályban.

Az orgona a legbúsabb mollban búgott, mikor Pákozdy Blanka, a kolostor gyöngye és virága megvált onnan, hogy kilépve a meghúzódott áhitatból, a nagyvilág közös tribünjén átadja fenkölt lelkét a közönséges halandók társadalmanak.

A kolostor számára eltemették, elsirátták, ő maga is sirt — kivülről, jobban mondva szemeivel. Minden testvér kezére egy búcsú könyet ejtett, minden csókot megsózott — egy hamis könynyel, belől pedig ugy csiklandozta valami, a mi neki olyan jól esett, a mitől olyan boldog volt. Tetszett neki, hogy ő olyan nagy kópé, hogy ő másoknak szamárfüleket rak . . .

Kling-klang . . . kling-klang . . .

Jaj be búsan siratja a rádi kolostor harangja Pákozdy Blanka távozását . . .

*

Ugyancsak egyszerü Pákozdy Blanka históriája.

Régi jó mondás az, hogy az ember, mikor másokat ámitani akar, önmagát csalja meg.

Regényeket olvasni nem bün. De a képmutatás igen. Blanka lelke egészen más volt, mint a minek akárki is képzelte, még talán tulajdon anyja is. Beszéltek róla, mint a rádi kolostor legderekabb növendékéről, de nem jósoltak neki kiváló szerepet a szalonéletben. Ugy mondták, hogy legjobb volna ki se mozdulnia a moszatos kolostorfalak közül. Ott merenghet a nap bíboros kelésén, a hold regényes kalandjain, a fenyvesek vadregényein, de a jourokba csak «matt»-ságot vihet magával.

Pedig Pákozdy Blanka lelkében felülkerekedett annak világosabb fele.

Sokat gondolkozott titokban jövendő életéről. Élt benne egy eszmény, ennek az eszménynek egy megtestesitett alakja beleszőve bűbájos ábrándokba, élnivágyó érzelmekbe, boldogságos szerelembe . . .

Ugy szövődött lelkében a titokban olvasott regények hőseiből egy Manuello, lassan, de intenziven, mint a selyemgubó. A mit az ember lopva tesz, az jobban vésődik valójába. Blankának lelkéhez nőtt az az eszmény; testet öltött alak volt az, a melyet nem ismert közvetlenül, de melynek bíbora, mámora, fénye eltöltötte lényét és mintha ez mind Bód Szilárdot illetné . . .

Egykor az sugta neki — hogy még a fülemile se hallja — egy kis bohème diákocska fülébe a marosmenti füzesben:

Majd ha doktor bácsi leszek, ugy-e leszel a feleségem . . .

Az első hó megnyitotta a szép Stefánovitsné szalonját.

Pákozdy Blanka oda készült megvalósitani álmát. Ugy számitott a sikerre, az uj élet biztos alapjára ezen az estélyen, hogy megsemmisitve akarta látni hazug multjának minden emlékét.

Növénygyüjteményét kis hugának ajándékozta. Bogaraival durczáskodó kis öcscsét csitította el. Aquarelle-festéseit a szobalánynak adta át kályhagyujtónak. Egész nap dúdolta a nótát:

Maros vize folyik csendesen . . .

Pedig az rohant és ki tudja, mi mindent ragadt magával.

Az igaz, hogy Pákozdyné értett a toilettecsináláshoz. Blankát myozotisz kék selyem kosztümbe bujtatta. Pénzért se találhatott volna akárki is egy ránczot azon a praxitelesi alakon. A serail vívmányaira nem volt szükség. Fehér volt Blanka arcza, mint a damaszkusi nyilott rózsa, pirositó nem illett arra. Eleget viritott két bíbor ajka, mint az izumvirág hajnalpiros szirmai . . .

Jóizü kaczagás hullámzott épen Stefánovitsné szalonjában, mikor Pákozdyék beléptek. Blanka delikát lelkében egy halovány «félsz» rezgett végig. Arra gondolt, hogy hát ha itt ő rajta nevetnek. Szokásban van az ujdonsült szereplőket szólni-róni. Talán nem is csalódott.

Inkább csalódott a publikum. Holmi reszketős, miatyánk-arczu lányt vártak és ime, e helyett Blanka első mozdulata, remek alakja, sikkes mosolya meglepett mindenkit.

A szép Stefánovitsné ajkába is harapott ugy titokban. Kezdett valamit bánni. De azután hamar kiverte fejéből azt a gondolatot és vendégei elé szaladt.

Blanka egy pillanat alatt végigmérte a termet. Kissé mégis szokatlan volt neki. Ilyen helyekre sohase vitték, ha azelőtt haza hozták a kolostorból.

A vakitó fény, buja parfume-illat, az a sok pikáns arcz. A terem tropikus külseje: gordéniák, pálmák, tenyeres kaktuszok, fikuszok, leanderek . . . az egész szalonon valami csiklandós keletiesség ömlött el. Azután meglatott még valakit és ettől a pillanattól kezdve ugy érezte, hogy jó helyen van: ez az illat jobb, édesebb, mint a tömjénszag.

Bód Szilárd ült az asztal egyik sarkánál. Ha nem is tulságosan látszott rajta a viszontlátás öröme, de elég kedves plivel fogadta Blankát. Sefánovitsné jól megfigyelte ezt és most még jobban megbánt valamit. Tervek kúszáltak agyában és ő hirtelenében választott azok közül.

Ugy csinálta a dolgát, hogy az első négyesre lekötötte magának Bódot. Azonkívül is folyton talált számára foglalatosságot. Hol vice-házigazdának nevezte és szerepet osztott neki, hol énekeltette, majd a czigányok nyakára küldte, végre pedig észrevétlenül behivta a kártyaterembe és pro memoria megkérdezte, hogy emlékszik-e szavára?

Bód azt felelte, hogy igen és nevetett. Stefánovitsné meg volt elégedve.

De Blanka remegett, boszankodott, különösen mikor Stefánovitsné azt találta tréfából mondani, hogy ugyan milyen lehet a rádi kolostor többi növendéke, ha a legszentebb ilyen?! De hozzá tette, hogy csak tréfál és koczintott Bóddal, meg Blankával.

A tour de main se hozott nyugtot a szegény leánynak. Ugy megszoritotta kezeit Bódnak háromszor is. De hiába. Mikor forgott karjaiban, még oda is érintette habos arczát Bód Szilárd selymes bajusza hegyéhez, tüzes szemeivel ugy kérte, hogy beszéljen már *arról* is . . . Bód Szilárd nem értette.

Kezdett valami keserűt érezni, a minek nevét nem ismerte: csalódás. Ugy öntudatlanul arra gondolt, hogy ha ő Rádon nem figurázott volna a szűz anya leple alatt, talán Bód Szilárd is többet gondolt volna rá. Öngyilkosnak érezte magát és ez végtelenül fájt, fájt nagyon, mert az égető sebet piszkálta egyre Stefánovitsné.

No, ugy-e édesem — szólott úgy éjféltájt Blankához — ha a kolostorban is igy ment volna, akkor nem bujt volna a bárányborbe.

Bód Szilárd úgy nevetett erre, mint a ki az eget már bőgőnek látja.

Ugy-e Bód úr — folytatá Stefánovitsné — nem ér semmit az a szenteskedés. Csak úgy szép az élet. Mennyivel többet foglalkoztunk volna, mennyivel jelentékenyebb szerepet szántunk volna Blanka kisasszonynak, ha tudjuk, hogy a «rádi szent kisasszony» nem miatyánkozni jő el.

Bód szilárd csak nevetett. Volt szemeiben valami mámoros fény, a mi a szép férfit százszor szebbé teszi. Hogy szenvedett a szegény Blanka! Egészen magánkívül egy szóval se volt képes visszavágni Stefánovitsnénak.

A szép asszony pedig jól kiszámitotta tervét.

Hirtelen felkelt helyéről, mintha végkép el akarná hagyni a két ifjut.

Pá maguknak kicsinyeim . . .

Pákozdy Blanka alig tartotta vissza könyeit.

Még két lépésnyire elment Stefánovitsné, mikor Blanka szenvedélyétől elkapatva fölemelte poharát, hogy koczintson Szilárddal.

A régi emlékekért Bód, ur . . . az én lelkem nyugalmáért . . .

És mikor letette poharát, még oda súgta neki:

Az én szegény szerelmes szivemért . . .

Ki se mondta még az utolsó szót, Stefánovitsné már visszafordult.

Blanka megijedt attól, a mit tett. Belátta, hogy szenvedélyében végzetesen megalázta magát.

És Bód Szilárd mit felel erre — kér-

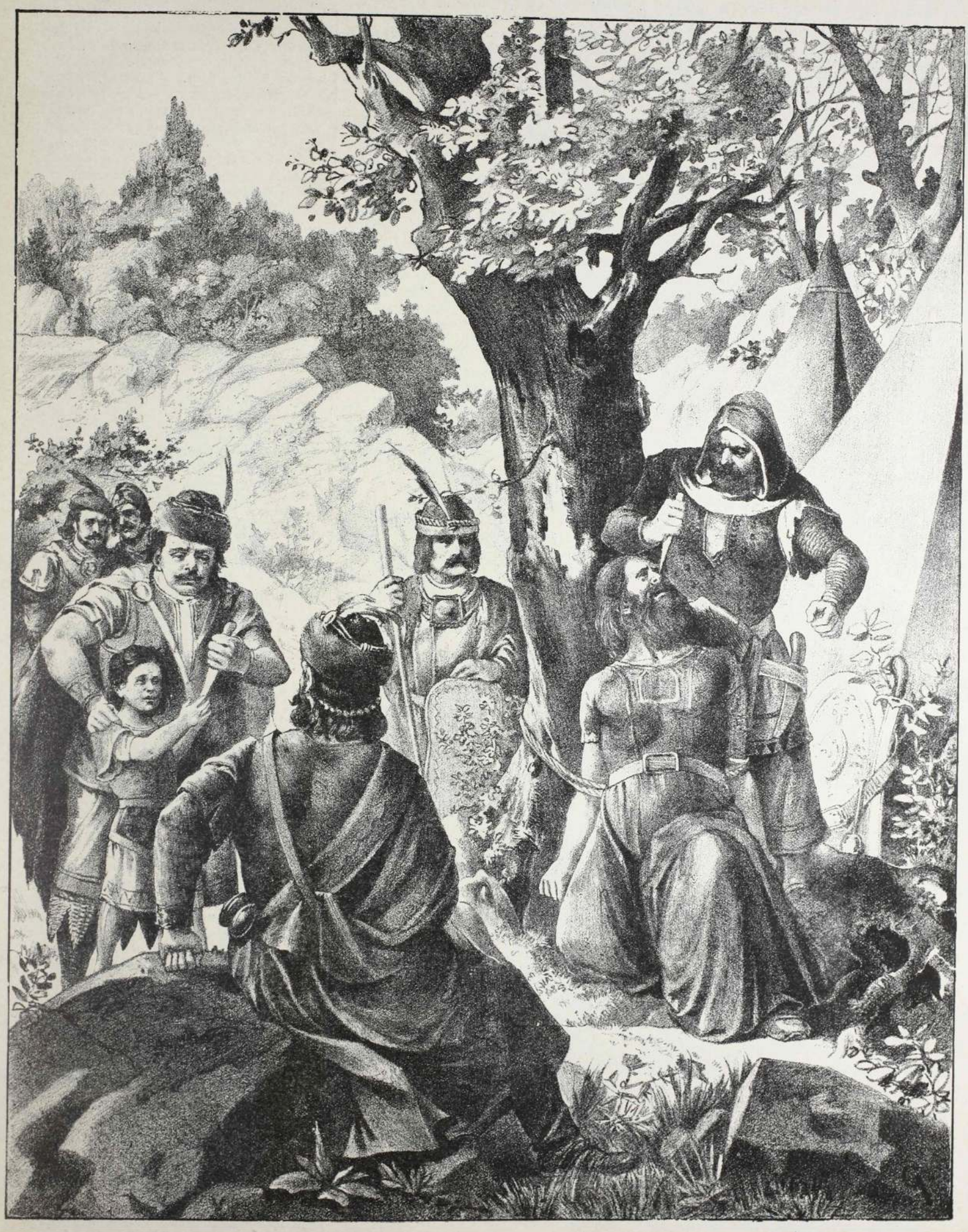

ÁLMOS ÉS FIÁNAK MEGVAKITÁSA.

MUTATVÁNY A «KOSMOS» MŰINTÉZETBEN MEGJELENŐ «MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUM»-BÓL.

dezte szilárdan, de szilaj hévvel Stefánovitsné? Jó szerencse, hogy a társaság többi tagja médisençe-szal volt elfoglalva.

Részeg emberen mindig több hatalma van az asszonynak, mint a lánynak. De ki tudja, igazán részeg volt-e Bód Szilárd?...

Blanka felemelkedett, hogy szemébe nézzen a férfinak mikor őt felemeli, vagy leteperi félig alázott helyzetéből.

Bód Szilárd pedig belekuksolt teli poharába, kereste a fenekét, azután megragadta és deliriumos állapotának megfelelő selypes hangján azt felelte, hogy:

Többet ér egy szép szerető, akármilyen feleségnél, még ha Rádon nevelték is...

Azután inni akart. Csakhogy Stefánovitsné diadalában úgy odakoczintott, hogy Bód pohara szerte tört...

Még meg is kérdezte Blankát, hogy nem-e szúrta meg egy szilánk?...

Nem látta senki, csak Stefánovitsné azt az egy könyet, mely azon a finom arczon végig pergett. De azt mindenki rossz néven vette, hogy Pákozdyék oly korán megrontották a társaságot.

*

Kling-klang... Kling-klang...

Jaj be busan szólt a rádi kolostor harangja, mikor Pákozdy Blanka oda visszatért.

Az első napokban kissé mélabús volt. De a jó nővérek ezt a túláhitatosságnak tulajdonították.

Blanka pedig rendezgette testvérkéi által össze-vissza tépett növény és bogárgyüjteményét és javitgatta meghurczolt festményeit. Készített azonkivül melancholikus vázlatokat.

A szalonokban tovább is beszéltek Pákozdy Blanka ájtatosságáról, melynek ujabb jelét adta visszavonulásával.

Stefánovicsné úgy szokta volt ezt mondani, hogy «kutyából nem lesz szalona...» a mire Bód Szilárd elmosolyogta magát rendesen. Csakhogy milyen volt ez a mosoly! Oh jérum!

PAGANINI HEGEDŰJE.

I.

A hegedü csengett és zengett.

De nem, nem volt az csengés, hanem kaczagás és sirás, pajkos koboldoknak vihogása, sás közé búvó vizitündérek nevetése; pokoli zene volt, mely az embereket dévaj jókedvre ragadta, s a holtakat megreszkettette sírjaikban.

Ördögi, visszataszító alak volt az is, a ki végig húzta a vonót a húrokon. A hideg, borús deczemberi délután ott gubbaszkodott a magányos pusztai korcsmában, a búbos kemencze mellett levő padon. Sápadt volt az arcza, hollófekete a szeme. Széles ajaka vigyorgásra huzódott, jobb válla magasabb, mint a bal s a jobbik láb idomtalan lólábhoz hasonló. Nem csoda, hogy a fiatal ember korán megtört férfihoz volt hasonló.

De annak a hegedűnek a játéka!

«Hej, huj, sohse halunk meg!» Ott bent a legényeket meg leányokat szilaj tánczra perditette, künn pedig végig szállt a nóta a végtelen hóleplen, mint sirás és vihogás, mint szélnek eresztett ezernyi tarka, szilaj dalnak visszhangja, mint a melódiáknak vad, tomboló hullámai, melyek keresték és kergették egymást, melyek jöttek és mentek, s majd bacchusi «evoe»-be csaptak át, s majd utána rögtön leheletszerü, kisérteties «memento mori»-ban haltak el.

A korcsmárosné titokban keresztet vetett magára, s azután igy szólt Pallay Géza grófhoz, a kinek szánja a korcsma előtt állott meg:

— Mindnyájan ismerjük, gróf úr, ezt a hegedűst; gróf úr, én, az egész környék és uram, még sem ismerjük őt. Mondhatom, hogy ez mindent tud, a mi csak a világon történik. A szomszédos Pernye falu papja mindannyiszor olvasóját morzsolgatja, valahányszor a hegedűst látja, s a szomszédság vén asszonyai lólábának homoknyomaiból jósolgatnak a fiatal lányoknak. Szó a mi szó, valami félelmetes van ebben az emberben. Sokan azt hiszik, hogy jómódu emberek gyermeke, s hogy az iskolából elkergették őt, mások meg azt mondják, hogy a valóságos — —

— «Ördög!» hangzott a csacska asszony háta mögött. A hegedűs állott ott s még egyszer megszólaltatta hegedűjét oly gúnyosan, oly metszően és fájdalmasan, hogy a kutya is nyöszörgött á boglyas kemencze mögött.

— Jézus Mária, tedd le már azt az ördöngős hegedűt! dadogta a korcsmárosné, mialatt elszörnyűködve tartotta be tenyerével két fülét.

A nótázó mosolyogva felelt:

— Csak arra szeretném Pallay gróf urat kérni, vigyen el a szánján ugy, mint máskor, mert az ilyen lólábbal (s ekkor idomtalan lábára gúnyos pillantást vetett) bizony, bizony komisz dolog a kóborlás.

A gróf nevetett, felhajtotta borát s felugrott helyéről.

— Pista! Még egy pokróczot a hegedűművészünk részére is, — szólott oda kocsisának. — Azután előre!

A gróf elől haladt, a hegedűs utána baktatott.

A korcsmárosné borzadva pislantott a hegedűsnek béna lábára s a kocsisnak sem lehetett ínyére az uj utitárs, mert hatalmasat vágott a lovak közé.

«Csingi-lingi, csingi-lingi!» hangzott a végtelen pusztaságon keresztül.

Pallay Géza gróf, ki körülbelül harmincz-harminczöt éves kellemes külsejü férfi volt, egy ideig hallgatagon dőlt hátra a szánban. Azon gondolkodott, mi vitte rá a hegedűst, hogy nagy művészetével házról-házra, korcsmáról-korcsmára barangoljon. Különös gusztus! Gondolataiba elmerülve himbálta fejét ide-oda.

— Alaposan megijesztetted az embereket — szólt a gróf mosolyogva. — Nem is veszem nekik rossz néven, ha téged ördögnek tartanak, mert a pokolra mondom, csak az ördög tud ugy a hegedűvel elbánni, mint te.

— Igaza van gróf úr, csak az ördög! — bólogatott a hegedűs, mialatt arczán valami villámszerü fény futott végig. — Miért ne hegedűlhetne az ördög? Az ördög egykor mint fénysugáros angyal lebegett az égben, mig Szent Mihály a mélységbe nem lökte. Az ördög ismeri a menyországot, a földet, a pokolt s ha egyszer azután a pokol kinszenvedéseit, a menyország gyönyöreit és a föld örömét és bánatát egy dalba önti össze, nem csoda, ha az emberecskék felnyitják fülüket és szájukat.

Azután visszasimitá fekete haját, mely a deczemberi szélben denevér szárnyaként lebegett a beesett halánték körül.

— Igen, igen uram, igaza van, — szólalt meg ismét rövid idő mulva, — az ördög olyan hatalmas, alkotó erejü hegedűművész, a milyen több a világon nincs, mert már évezredek óta húzza vonóját az a pokoli hegedűs és már évezredek óta őrjöngés vesz erőt az embereken, ha hegedűjéből kicsalja a síró, bánatos vagy vidám hangokat. Hol végződik az ördögi, és hol kezdődik az isteni? Te, uram, azt mondod, hogy a földet isten teremtette, tehát a föld istennek képmása. Hogy van hát az mégis, hogy ezen az isten alkotta földön léptennyomon dämoni dolgokra akadunk. Én nekem erre csak egy magyarázatom van: az isten és a dämon nincsenek oly nagy úr által egymástól elválasztva, a minő úr a néphitben az ég és a pokol között tátong. A régi népek isten alakjaikban összeolvasztották az istenit az ördögivel s maga a kereszténység is bizonyos engedményeket tesz ezen igazságnak, a mennyiben a dämonról azt állitja, hogy bukott angyal, hogy ugy taszitották le az égből.

A csodálatos hegedűs elhallgatott és mereven, gondolatokba elmerülve, szomoru arczczal tekintett maga elé. Az öreg kocsis, a kinek hátán borzongás futott végig, mikor hallotta, mint dobják egy kosárba az istent meg az ördögöt, mindennemü áhitat nélkül, valamit dörmögött bajusza alatt az «istentelen jött-ment nép»-ről s haragosan a lovak közé vágott.

Köröskörül halálos csend. Csak a tovasikló szán és egy sereg holló, mely károgva telepedett le egy közeli dérlepte cserjére, zavarta meg ezt a nagy némaságot. Különben minden élettelen, minden megfagyott a rengeteg hófeleplen, melyre a lebukó nap vörös fényét vetette.

— Miért csapnak oly nagy zajt a hollók? — szólalt meg a gróf, kit figyelmessé tett a fekete madársereg folytonos károgása.

— Mi is volna? Bizonyára egy elhullott szarvas, dörmögé magában az öreg.

— Vagy egy ember, a ki a hóban szerencsétlenül járt, gunyolódott a hegedűs.

— Te néked azt persze jobban kell tudnod, zúgolódott a kocsis és hevesen a lovak hegyébe csapott.

A gróf hirtelen megállj-t parancsolt.

— Azt hiszem igazad volt hegedűs barátom, mondá Pallay gróf, mialatt a szánból leugrott s egy csomó vasedényre, reszelőre és egérfogóra mutatott, a minővel a drótos tótok szoktak házalni.

— Hová lett a szegény tót fiu, a ki ezt a portékát czipelte? — kérdezte a gróf maga körül tekintve.

A két férfi térdig hóban bukdácsolt, hogy valami nyomra lelhessen.

— Itt van! — szólalt meg hirtelen Pallay gróf és egy megmeredt, érdes kézre mutatott, mely utolsó erőmegfeszitéssel iparkodott magáról lerázni a nehéz halotti lepelt.

— Fektessük a fiút gyorsan a szánra, — parancsolá a gróf, ki időközben a hegedűs segitségével kihúzta a fiút a hó alól.

— Ne állj oly bambán a munkához, Pista. Először a ruhát húzd le testéről, azután a csizmákat a megfagyott lábakról. És most gyömöszöld meg jól a testét! Segits te is, hegedűs barátom, dolgozd meg jól a fiút, akár csak a hegedűd volna. Lám — szólt a gróf egy kis vártatva — fáradozásunk eredménye nem sokáig várat magára, a végtagok már elveszitik merevségüket, a szív is dobogni kezd. Ide vele, a hány takaró csak van! A te bárányborös bundád is jó lesz, Pista!

— Hagyjuk meg neki bárányborös bundáját — gunyolódott a hegedűs hangosan kaczagva — magával viszi majd az örökkévalóságba, mert a nélkül az isten a kecskék közé számitaná.

A két férfi, kik a jól betakart fiút a szánba lefektették, jóizüen nevetett s a szán ujra tova röpült.

Még egy ideig károgva követték a hollók a szánt, mintha visszakövetelnék elragadt áldozatukat.

— Érti gróf úr ezeknek a madaraknak a beszédét? — kérdezte a hegedűs tréfásan, mialatt vonójával felfelé mutatott.

— Nem, mert nem vagyok oly okos, mint te.

— No hát, gróf úr, az okos hollók, — a kik gyakran száz évesek lesznek — azt kiáltják ide, hogy az emberek legtöbb esetben árulással fizetik vissza a jótéteményeket és hogy az ön szerencséjére és a tót fiú sorsára jobb lett volna, ha őt a hideg hótakaró alatt örökre elszenderülni hagyta volna.

Folyt. köv.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(Tante de bruit pour une omlette. — A «Szegedi boszorkány» bukása. — Yvette Guilbert. — Küry Klára első föllépése. — Jókai-jubileum a szinházakban.)

Tant de bruit pour une omelette . . .

Annyit irtak, beszéltek a *Nikisch* memorandumáról, hogy a beavatatlanok, a kik elég vakok voltak keresztül nem látni a szitán, komoly válságtól tartottak már s íme, megjön a belügyminiszter döntése, a mely szerint minden marad a régiben s kisül, hogy az egész hajsza nem volt egyéb, mint sok hűhó semmiért.

S kénytelenek elhallgatni végre is azok, a kik czélzatosan bujtották föl a derék operaházi igazgatót erre a káros lépésre, s erőszakosan fújták fel a dolgot: *Zichy* és Nikisch kibékültek, azaz hogy nem is volt okuk a kibékülésre, hiszen nem is volt közöttük alapjában semmi differenczia.

* * *

Úgy olvastam a vasárnapi lapokban, hogy a «*Szegedi boszorkány*» megbukott s ezt a bukást a malicziának és a rosszakaratnak annyi különféle nemével regisztrálták a népszinházi referensek, hogy, azt hiszem, szegény *Fenyéri*nek örökre elment a kedve attól, hogy darabot irjon. Hát valóban oly nagy bűntény nálunk egy kevésbbé jó, vagy mondjuk ki hát, rossz darabot irni, még akkor is, ha ebben a rossz darabban a tehetségnek kétségtelen nyomai látszanak? Hát olyan gazdag már a mi népszinműirodalmunk, hogy egy kezdő fiatal embernek, a kiben tehetség és szorgalom van, csak azért, mert az első nagyobb kisérlete nem sikerült, vasvillával s bunkós bottal vegyük el a kedvét attól, hogy idővel jobbat irhasson?

Bezzeg arról a csábító marchande-de-mode leánykáról (?), a ki rekedtes, sipító hangján eldanolt trágár kupléival ezereseket énekelt ki a zsebünkből, zengtek olyan dicshymnusokat az ujságok, hogy a mi színpadunk legnagyobbjai is megirigyelhették.

Tárczákat, a *művészeti* rovatban hasábos tudósításokat interwiew-kat s isten tudja, mi mindent irtak erről a franczia speczialitásról s megcsinálták az Yvette-lázt.

Pedig ezer ember közül, a kik az orfeum szinpadáról bámulhatták ezt a nagyszemű, vöröshajú csúnya leányt, húsz sem értette, hogy mit danol, de azért tapsoltak őrülten neki, mert hiszen az ujságok, a melyek Barbi Alicet nyolcz sorban búcsúztatták, kolumnákat s a legpazarabb epithetonokat szentelték ennek a fenomennek . . .

* * *

Volt különben e héten egy kis *Küry*láz is.

Szerdán lépett fel először harmadfélhavi betegsége után az aranyos Klárika a népszinház deszkáin a «Nebántsvirág»-ban s olyan fogadtatásban részesitette őt a szinház minden zugát megtöltött publikum, a milyenben csak igazi kedvenczét szokta részesiteni. Egész virágos kertté változott a szinpad abban a pillanatban, a mikor Küry Klára a szinpadra lépett s perczekig zugott a taps és éljenzés, mely nyilt szinen épen ugy, mint felvonások után számtalanszor ismétlődött az egész előadás alatt.

* * *

A népszinház pénteken a «*Czigánybáróval*», a nemzeti szinház pedig csütörtökön «Manlius Sinister»-rel, pénteken «Szigetvári vértanukkal», szombaton pedig az «Arany ember»-rel jubilálta Jókait.

Manlius Sinister, Jókainak ez a nagyon régen nem adott darabja uj betanulással és szereposztással került szinre s az ünnepi hangulatban levő publikum igen kedvezően fogagta ezt a szép drámai részletekben bővelkedő darabot. A czimszerepet *Mihályfi* játszotta nemes hévvel s hatalmas erővel. Magas művészi nivón állott az *Újházi* Mesembriusa és a *Fáy* Szeréna Sophronája. Az egész előadás kerekded és összevágó volt, a kiállitás igen szép s a rendezés is kifogástalan.

Másnap volt a tulajdonképeni ünnepi előadás, a melyen Jókai is megjelent, a ki természetesen egész este lelkes ovácziő tárgya volt.

A «Szigetvári vértanuk» első és utolsó felvonása került szinre, az operai ének- és zenekar közreműködésével. Zrinyit *Bercsényi*, Annát *Fászai* Mari, Máriát *Cs. Alszeghy* Irma játszotta, sőt a statiszták is a nemzeti szinház művészeiből kerültek ki. Előadás után «*Apotheozis*» volt, melyben a költő megkoszoruzott szobra körül a szinház összes művészei és művésznői képeztek tableaut, mialatt az operaház magán énekesei és énekkara a hymnuszt énekelték. Az egész előadás hangulata emelkedett lelkes volt.

Az előadásnak már fél kilenczkor vége is volt, s ezután Jókai a népszinházba ment, a hol tiszteletére a «Czigánybáró»-t adták.

A nemzeti szinház negyedik Jókai előadása, a már betanult «Könyves Kálmán» a Hegyesi Mari betegsége miatt elmaradt.

Justinus.

IRODALOM.

Jókai Mór. Irta: Névy László. A Petőfi-társaság egy életrajzi vázlattal is lerójja tiszteletének adóját, elnöke iránt. Abban a meleg hangban, melyen Névy László életrajza van irva, nemcsak a közlelkesedés nyilvánul, hanem a baráti tisztelet és szeretet is, mely a Petőfi-társaság tagjait Jókaihoz fűzi. Különben pedig az egész életrajzi vázlat sikerülten csoportosítja Jókai életpályájának eseményeit s irodalmi működéséről is sok jellemzetest mond. A füzet ára 25 kr.

*

Ünnepi olvasmányok. A nép és az ifjuság számára az Eötvös-alap bizottsága emlékfüzetet adott ki a Jókai-jubileum alkalmából Komócsy, lendületes ódája, mint bevezetés után jobbára szemelvényeket ad magának a jubilánsnak műveiből úgy, hogy a hosszas iró egész pályája áttekinthető e mutatványok nyomán. A füzet ára 20 kr. tiszta jövedelmét a Tanitók-Házának czéljaira fordítják. (L. mutatványunkat.)

*

Jókai Mór, élet és jellemrajz. Irta *Prém József*. A most lefolyó Jókai-jubileum alkalmából a «Kortársaink» czimű vállalat 27. füzete gyanánt a jubiláris költő életrajza jelent meg. Rövid, alig két ivnyi terjedelmű az egész munka, velősen összefoglalva Jókai egész pályáját s munkainak dióhéjba foglalt szellemes méltatását magába foglalja. Kiadta Stampfel Károly Pozsonyban. Ára 20 kr. (L. mutatványunkat.)

Lázár Béla, a mi Lazzaronink, kinek pompás heti krónikáit oly nagy élvezettel olvassák lapunk olvasói, mai számunkhoz előfizetési felhivást mellékel «Elbeszélések» czimű kötetére. Ez elbeszélések egy része ép lapunkban jelent meg, s igy fölösleges munkatársunk kötetét e helyen feldicsérni. Olvasóink ösmerik ezt a finom, subtilis, elemzésre hajló elbeszélőt, a minőnek Lázár Béla a «Fekete fatyol» czimű, nemrég lapunkban megjelent elbeszéléseiben itt mutatkozik. Ajánljuk felhivását olvasóink szives figyelmébe.

KÉPTALÁNY.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cserél tetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körut 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

T. olvasóinkhoz!

A ***harmadik*** *évfolyam küszöbén bizalommal fordulunk ezennel a* ***Magyar Géniusz*** *t. olvasóihoz és szives figyelmükbe ajánljuk hetilapunkat, mely immár megizmosodva halad a maga utján az előre kitüzött czél felé. Programmot az uj évfolyam kezdetén nem kell adnunk, olvasóink ismerik törekvéseinket, méltányolják azokat és ennek köszönhetjük, hogy a* ***Magyar Géniusz*** *mindinkább megerősödve és megizmosodva, mind többet és többet nyujthat előfizetőinek.* ***Gazdag, magas irodalmi szinvonalon álló tartalom, minél tökéletesebb illusztrácziók:*** *ime ez a mi főtörekvésünk. Képekben mutatjuk be hetenként az elmult hét nevezetesebb eseményeit, ugy hogy olvasóink nemcsak olvassák, de* ***látják*** *is azokat a nevezetes eseményeket és vezérlő férfiakat, kik, illetőleg melyek felé a mult héten a közfigyelem irányult. És ebben a tekintetben a* ***Magyar Géniusz egyedül áll az összes*** *illusztrált lapok között.*

Viszonzásul a nagy közönség rokonszenvének elhatároztuk, hogy előfizetőinket

páratlan kedvezményben

részesitjük, oly kedvezményben, melyre hiába keresnénk példát még a külföldi irodalomban is.

Elhatároztuk ugyanis, hogy a ***Magyar Géniusz*** *előfizetőinek az*

„OTTHON“

czimü képes havi folyóiratot is ***rendkivüli kedvezmény*** *gyanánt adjuk.*

Az ***Otthon****-ra fölösleges szót vesztegetnünk. E havonkint megjelenő diszes folyóirat egy példányát megküldtük előfizetőinknek, kik meggyőződhettek, hogy oly irodalmi művet kapnak havonként, mely egymaga is megéri azt a csekély előfizetési összeget. Az* ***Otthon*** *a legjobb irókat és a legkiválóbb művészeket számitja munkatársai közé és minden száma tele van a legjobb irodalmi művekkel és illusztrácziókkal. Minden egyes füzete közöl vagy* ***tiz*** *elbeszélést a legjobb iróktól és különös figyelemmel van a külföld legujabb termékeire. Közöl ezenkivül állandóan egy* ***regényt*** *is, mely a karácsonyi mellékletből, hogy a* ***Magyar Géniusz*** *előfizetői teljesen befejezett könyvet kapjanak, ki van hagyva.*

A ***Magyar Géniusz*** *az* ***Otthon****-nal együtt bőségesen ellát egy családot egész hónapon át irodalmi olvasmányokkal.*

A ***Magyar Géniusz*** *képes hetilap és az* ***Otthon*** *képes havi folyóirat előfizetési ára együttvéve*

egész esztendőre 12 frt, fél évre 6 frt, negyed évre 3 frt,

vagyis ***12 frt egész évi előfizetésért*** *kap az előfizető egy rendkivül diszes kiállitásu, magas irodalmi szinvonalon álló, aktuális képeket tartalmazó, előkelő hetilapot, továbbá a 12,* ***mondd tizenkét kötetből*** *álló, havonkint megjelenő folyóiratot, az* ***Otthont,*** *melyről a közönség és a kritika egyhangulag elismerte, hogy az a legelső és legelőkelőbb folyóiratunk, mert körülötte csoportosul a magyar irodalom és művészet szine-java.*

Az ujév előtt belépő előfizetők már megkapják az Otthon karácsonyi számát, mely egész kincstára a magyar irodalmi és művészi termékeknek.

Előfizetni különben magára a ***Magyar Géniusz****-ra is lehet; és pedig egész évre 10 frt, fél évre 5 frt, negyed évre 2 frt 50 kr; — mig az* ***Otthon*** *előfizetési ára egész évre 6 frt, fél évre 3 frt. —* ***Együttvéve a Magyar Géniusz*** *és az* ***Otthon*** *egész évre 12 frt, fél évre 6 frt, negyed évre 3 frt.*

Az előfizetési pénzek a kettős irodalmi vállalatra a ***Magyar Géniusz kiadóhivatalához (Teréz-körut 41.)*** *küldendők.*

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvereséget, bőratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

Hein János

BUDAPEST,

Kerepesi-ut 82. sz.

Különlegességi üzlet sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések

és 686

átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

!! A farsangi idényre !!

BISENIUS C.

üzlethelyisége

Bécsben, I., Singerstrasse 11. szám.

TELEPHON 4929. 706

Legolcsóbb nagybani árak.

Árjegyzékek ingyen.

Nagyszerü választék a legujabb cotillon érmekből.

tuczatonként ... ... **10** krtól felj.
Cotillonhuzalok ... **75** « «

Minden fajbeli **álarczok** és **jelmezdiszek,** gyapjuszakál **10** krtól, parókák **1.25**-tól feljebb. — Komikus fejfödök, pattanóbonbons és cotilloncsokrok. Bohós zeneszerek kemény papirból.

Mindennemü **diszitéseket báli szalonok** részére, legizlés sebb kivitelben; helyben és vidéken szolgáltatunk.

Szines szalonlángok cotillonalakok megvilágitására.

Magnesium, melyet felgyujtva, villamos világosságot nyerünk, **reflektorokkal** együtt.

Czéllövészethez és dijtekéréshez való **diszitmények** érmeknek kaphatók.

ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság Budapest, VII. Nagy diófa-u. 14.

Tevékenysége kiterjed **városi** és más nagyobb szabásu **vizmüvek** és **csatornázások** épitésén kivül: **házi viz- és légszeszvezetékek, légszesz- és villamvilágitások, water-closetek, szivattyutelepek** stb. berendezésére, mindeme munkálatokat kiváló szakerök vezetése mellett a legnagyobb tökélyjyel végezvén. E helyt még felhivjuk figyelmét a légszeszvezetékekkel kapcsolatban álló kitünően felszerelt **csillárraktárra** úgy légszesz mint villamvilágitásra combinált szerkezetekkel. Különös gondot fordituuk a szinten ezen osztály keretébe tartozó: **központi fütések, szárito-kamrák, szellőztetések, gőzfőző-, mosó- és fürdő-intézetek** berendezésére, mely munkálatok tartós és szolid kivitel tekintetében, vállalatunk egy különlegességét képezik. Gazdag és a kor szinvonalán álló berendezéssel ellátott **fémöntöde és mechanikai műhely,** gyártatnak többek közt a már elődünk alatt közeliss merést kiérdemelt és általunk még inkább tökéletesitett **vizvezetéki szerelvényi tárgyak** ugymint: fő- é viztelenitő-, átfolyó- és kifolyó-csapok, szelepek, tüzi csapok stb. Nagy gonddal és kitünő anyagból készitett **épületbádogmunkák, horganyöntvény-diszitmények,** bronze-gyártmányaink, nemkülönben nickelezési és galvanoplasticai munkaink szinten egy különösen e czélra ujonnan berendezett, minden igényt feltétlenül kielégitő gyári műhelyben állittatnak elő és az érdekelt szakkörökben már régi idő óta teljes méltánylást találnak. Megemlitjük végül az általánosan elismert és közegészségügyi szempontból kiválóan fontos **Pasteur-féle vizszüröket,** melyeket úgy városi vizvezetéki berendezésekhez alkalmazhatolag, valamint egyszerü feltöltésre is gyártunk, miért is ez utóbbiak bárhol a vidéken, a hol viznyomás nem áll rendelkezésre, egyaránt használhatók. Ugyan-ezen szempontból fontosak továbbá: **fertőtlenitő készülékek** és orvosegyetemi berendezési tárgyaink névszerint: forgatható bonczasztalaink, mütő-aquariumaink, dohfuvó-készülékeink, thea-konyháink, vegyi fülkéink stb. Ezen nagyjában felsorolt ipartermékeinken kivül még több más iparczikk gyártását tervezzük, a melyekre nézve annak idején lesz szerencsénk külön részletes tudósitással szolgálni. Amidőn hazai iparvállalatunkat ujolag is nagybecsü párfogásába ajánlnók s a tisztelt közönséget eleve a legpontosabb kiszolgálásról biztositjuk, maradunk kitünő tisztelettel **ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság.**

686 **Költségvetésekkel szivesen szolgálunk.**

SCHÖN ÁRMIN

legjobb hirnevü 717

czipőáruk gyára és raktára

(alapittatott 1860-ban).

BUDAPEST, váczi-utcza 2.

Ajánlja saját készitményeit bámulatos olcsó árakon.

Hölgyeknek:

	Párja frt
Elegáns aranyporos bőrczipő	2.50
Lakkczipő csokorral legfin.	2.50
Legf. bőr- vagy lasting komodczipő	1.50
Fin. zergebőr magas gombolós topán	5.—
Ugyanilyen chevreaux bőr igen elegáns angol varrott talppal	6.—
Legfinomabb zergebőr czugos czipők, 16 cm. magas, elegáns, erős dupla talppal	4.—
Legfinomabb oroszlakk igen meleg, erős duplatalppal	5.—
Legfinom. oroszlakk, meleg bélés posztó betéttel	5.50
Legfin. keztyübőr 16 cm. magas, elegáns	5.—
Legfinomabb keztyübőr angol varrással	5.50
Legfin. minden szinü atlasz báli czipők, legelegánsabb kiállitással	2.50

	Párja frt
Legf. lasting czugos czipő szivforma elegáns Polonais	4.—
Legfinomabb borjubőr czipők regatta-czipő	2 frttól 3.80

Uraknak:

1 pár reggeli papucs vagy czipő legj. minős. nemez v. bőrből saját gyártmány	1.50
Legfinomabb borjubőr czipők a gondolható legjobb minőségü. erős	6.50
Ugyanaz dupla talppal	5.—
Legfin. szalonlakk czipő keztyübőrből angol varással	6.50
Férfi gombolós topán	7.50
Korcsolya-topán	7.—
Vizhatlan bagaria térdig érő cszizma, jó minőségü, kezes kedem a vizhatlanságért	14.—
Oriási választék fiu- és leánycsizmában (különlegességek) 3 forinttól	7.—

Egyéves önkénteseknek előirás szerint elkészitett csizmák és bakancsok. Tovább czipőáruk fiuk, leányok és gyermekek számára minden alakban, czugos vagy odalgombokkal, igen elegáns. **Az áruk tartósságáért kezeskedtetik.** Megrendelések vidékről, mérték szerint utánvét mellett a legpontosabban eljesittetnek. **Árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek**

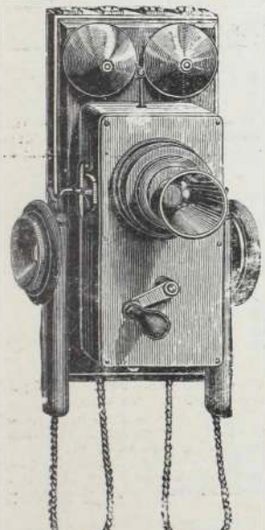

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8 604

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

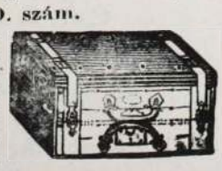

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Fontos hölgyeknek!!

— **1894.** —

január 1-jétől fogva, egy a főüzleti helyiségemtől teljesen elkülönitett 733

hölgytermet

kizárólagosan csakis **női kiszolgálattal** nyitottam, melyben **haskötők, méh-előesési** és **köldöksérvkötők, orthopaediai füzők** és **egyenesitő gépek,** valamint **kivattirozások a test csinositására és ép formázására mérték szerint készittetnek.** Továbbá ugyanitt nagy raktárt tartok: **Irrigátorok,** mindennemü **fecskendők, «Diana öv»** havi baj elleni **kötelékek, gummiáruk, kötszerek** és a betegápoláshoz szükséges összes tárgyakról. Gyermekágyas nőknek legjobban ajánlom, egy általam legczélszerübben összeállitott **szekrényt** (cassettát) a legszükségesebb tárgyakkal felszerelve. Kivánatra a hölgyek mértékvétel és megbeszélés végett lakásukban is felkerestetnek. Ez által egy rég óta érzett hiányon segiteni óhajtok. A mértékvétel **Keletiné** asszony által eszközöltetik.

Kiváló Tisztelettel **KELETI J.** cs. és kir. sz. gyáros.

KÜLÖN NŐI TERMEM:

Budapest, IV. koronaherczeg-utcza 16, II. em. ajtó 14.
Főüzlet: Budapest, koronaherczeg-utcza 17. szám.

CZERNY TANNINGENÉ-JE

a legjobb és leghatásosabb

Hajfestőszer

mely ólom nélkül való és ártalmatlan mind a hajnak, mind a szakállnak, nemkülönben a szemöldöknek visszaadja már egyszeri használat után **sötét szőke, barna vagy fekete természetes színét** a szerint, a milyen színü a megőszülés előtt volt. Ezt a színt sem szappannal való mosdással, sem gőzfürdőben nem veszti el. Egy tégely ára 2.50 kr. Kaphatók továbbá rizspor, crémek, illatszerek stb. Ható-ágilag védve és lelkiismeretesen átvizsgálva kaphatók

CZERNY J. ANTAL-nál

BÉCS. St., Walfischgasse Nr. 6.

Az orosz kápolna házában. Küldemények postautánvéttel azonna eszközöltetnek. Árjegyzék megtekintésre ingyen és bérmentve Raktárak a nagyobb gyógyszertárakban és illatszerü letekben. Rendelmények 5 frton felül bérmentve küldetnek. Raktár **Budapesten** Török József gyógysz. Király-u. 12. sz. Továbbá **Komáromban** Kirchner, **Miskolczon** Dr. Herz, **Kassán** Wandraschek, **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Ring gyógyszerészeknél, Elias illatszerésznél. **Temesvárott** Tarcsay. — Csak akkor valódi, ha Anton J. Czerny névvel van ellátva. — **Ezt a hirdetést megőrizni szivesked-jék, mert csak ritkán jelenik meg.**

688

Meghivó.

—

A „MAGYAR GÉNIUSZ"

IROD. VÁLLALAT RÉSZV. TÁRSASÁG

folyó évi január hó 14-ikén

délelőtt 11 órakor tartja

rendes évi közgyülését,

a Fővárosi Bank részv. társaság helyiségeiben (Erzsébet-tér 1.)

A részvényesek ugyanott deponálhatják részvényeiket.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a „MAGYAR GÉNIUSZ" mult félévi folyamára

(1893. január—junius hónapokra)

tetszés szerinti szinekben és rendkivül diszes kiállitásban

1 forint 30 krjával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., ker., Teréz-körut 41. sz.

Ne vásároljon senki

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát** meg nem látogatta. Ezen jólhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

697

Hirdetések felvétetnek

a kiadóhivatalban

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

Ganz Izidor

czipő-raktára

Budapest, Haris-bazár

belső bolthelyiség 20. sz.

A legjobb hirnévnek örvendő czipő raktár

Uraknak:

1 pár fin. zergebör topán wichsbesetzezel	frt 5.—
1 pár orosz lak topán angol varrott	« 6.—
1 pár magas száru bagaria topán	« 7.—
1 pár gombos angol topán	« 6.50
1 pár angol Bergsteiger	« 6.—

Hölgyeknek:

1 pár zergebör topán magas szárral	frt 3.50
1 pár posztó orosz lakkal	« 4.50
1 pár kesztyü bör lakkal	« 4.50
1 pár gombos angol topán	« 4.50
1 pár füzős korcsolya topán	« 4.50

Gyermekczipők és csizmák nagy választékban, olcsó árak mellett. Ugyszintén téli komot czipők nagy választékban.

697

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK HAJÓZÁSI VÁLLALATA.

157.287/93. sz.
CIV.

HIRDETMÉNY!

A m. kir. államvasutak hajózási vállalata rendes gőzhajó járatait a Szávában az előrehaladott időnyre való tekintettel Belgrád és Sabácz valamint Mitrovicza és Rácsa között **f. é. november hó 10-vel megszüntetí**. Ezen naptól fogva tehát a gőzösök a Szávában további intézkedésig csak Sabácz és Mitrovicza között fognak naponkint az alábbi menetrend szerint közlekedni és p.:

LEFELÉ

Indulás:	**Mitrovicza szávapartról**	délután	**2**	órakor	—	perczkor.
«	« **város**	«	**2**	«	**15**	«
«	**Jarákról***	«	**3**	«		«
«	**Klénakról***	«	**4**	«	**15**	«
Érkezés:	**Sabáczon**	«	**4**	«	**30**	«

FELFELÉ

Indulás:	**Sabáczról**	reggel	**7**	órakor	—	perczkor.
«	**Klenakról***	«	**7**	«	**15**	«
«	**Jarakról***	«	**8**	«	**20**	«
«	**Mitrovicza város**	«	**9**	«	**20**	«
Érkezés:	« **szávaparton**	«	**9**	«	**40**	«

* Ladik állomások.

Jegyzet. A gőzös csatlakozik Mitroviczán az érkezésnél és indulásnál a Bpest és Zimony felé 2 óra 35 pkor d. u. induló 4611. sz. vonathoz, illetve Bpest-Zimony felől 12 óra 50 pkor d. u. érkező 4612. sz. vonathoz.

Figyelmeztetés. Tekintettel a késő őszi időjárásra, melyben hosszabb hajóut a ködös idő következtében bizonytalanná válik, figyelmeztetjük az utazó közönséget, hogy Belgrád és Sabácz között a közlekedés a legczélszerübben Indián történhetik meg és pedig: Indulás vasuton Belgrádból 8 óra 5 pkor d. e. érkezés Mitroviczán 12 óra 50 p. d. u. innen indulás hajóval Sabáczra 2 órakor d. u. érkezés Sabáczon 4 óra 30 p. d. u. Az ellenkező irányban indulás Sabáczról reggel 7 órakor érk. Mitroviczán 9 óra 40 p. d. e. innen vonattal tovább indulás 2 óra 35 p. d. u. érkezés Belgrádon 7 óra 05 p. este. A hajó és vasut összesen kerül Belgrádból Sabáczra vagy megforditva az I-sö helyen 3 frt 80 kr., a II-ik helyen 2 frt 75 kr., a III-ik helyen 1 frt 75 kr.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonna kifizettetik.

Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

Magyarországi vezérigazgatóság Budapest, Bécsi-u. 5.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-ucza 8.

Harmadik évfolyam. 3. szám. 1894. január 14.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Eötvös-utcza 10. SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS KIADÓHIVATAL: VI. ker., Teréz-körut 41.

TARTALOM:

Emin: *Csepreghy Ferenczről.* — Kassai Vidor: *Több világosságot.* — Jókai Mór: *Álom-élet.* — Trónörökös világ-utja. — Feleki Sándor: *Csak egy.* — Sajó Aladár: *Olcsó ebéd.* — Paganini hegedűje. — Két halott. — Hall Albert: *A völegény kalandja.* — Lazzaróni: *A Hét.* — Szinház. — Képek.

Páratlan kedvezmény!

Ujév beálltával minden művelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy a rendes napilap mellett, milyen szépirodalmi lapra fizessenek elő? Erre a kérdésre a jelen irodalmi viszonyok között **csak egy válasz** *lehet. És pedig fizessünk elő a* **legdiszesebb kiállitásu, leggazdagabb tartalmu és a legtöbb illusztráczióval diszitett**

Magyar Géniusz

czimű képes hetilapra, mely ujévtől kezdve **páratlan kedvezményben** *részesiti előfizetőit.*

A **Magyar Géniusz***-nak ugyanis sikerült az*

„OTTHON"

szerkesztőségével egyesülve oly kedvezményt nyujtani előfizetőinek, mely páratlanul áll a magyar irodalomban. E két előkelő irodalmi vállalat ugyanis olyformán lépett szövetségre, hogy igazán potom áron szerezhető meg **együtt** *mind a kettő.*

A **Magyar Géniusz** *képes hetilap és az* **Otthon** *képes havi folyóirat előfizetési ára együtt véve*

egész esztendőre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis **12 frt egész évi előfizetésért** *kap az előfizető egy rendkivül diszes kiállitásu, magas irodalmi szinvonalon álló, aktuális képeket tartalmazó, előkelő hetilapot, továbbá a 12,* **mondd tizenkét kötetből** *álló, havonkint megjelenő folyóiratot az* **Otthont,** *melyről a közönség és a kritika egyhangulag elismerte, hogy az a legelső és legelőkelőbb folyóiratunk, mert körülötte csoportosul a magyar irodalom és művészet szine-java.*

Az ujév előtt belépő előfizetők már megkapják az Otthon karácsonyi számát, mely egész kincstára a magyar irodalmi és művészi termékeknek.

Az előfizetési pénzek a kettős irodalmi vállalatra a **Magyar Géniusz kiadóhivatalához** *(***Teréz-körut 41. szám***) küldendők.*

Egyes szám ára 20 kr.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arcporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arcpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik. 614

Rövidített sürgönyczim: **Gazdasággépgyár, Budapest.**

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

Saját hazai gyártmány.

Gőzcséplő-készletek **első rangu** minőségben.

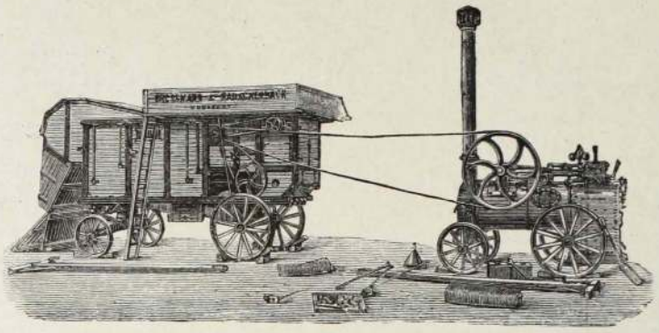

GŐZCSÉPLŐ-KÉSZLETEK

valamint a gazdaságban szükségelt

összes gazdasági gépekben

saját hazai gyártmány!

Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositásokkal szivesen szolgál a fenti gyár

igazgatósága.

610

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszeréről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Baume de Vènus

Finomitja, fehériti a bőrt, megvédi a fagytól. Gátolja a bőr gyuladását borotválás után.

Levélbeli megrendelések pontosan és leggyorsabban eszközöltetnek. 711

STUMPF SÁNDOR

kocsigyáros

BUDAPEST.

Gyár: Liliom-utcza 8

Raktár: Muzeum-körut 9. sz.

Képes árjegyzék kivánatra ingyen

704

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erös és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki rahuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszere kképes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

675

1894. évi január 14. III. évfolyam. 3. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

MAGY. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

A PIROS BUGYELLÁRIS JUBILEUMA.

I. Csepreghy Ferencz. II. Csepreghy mint asztalos-legény

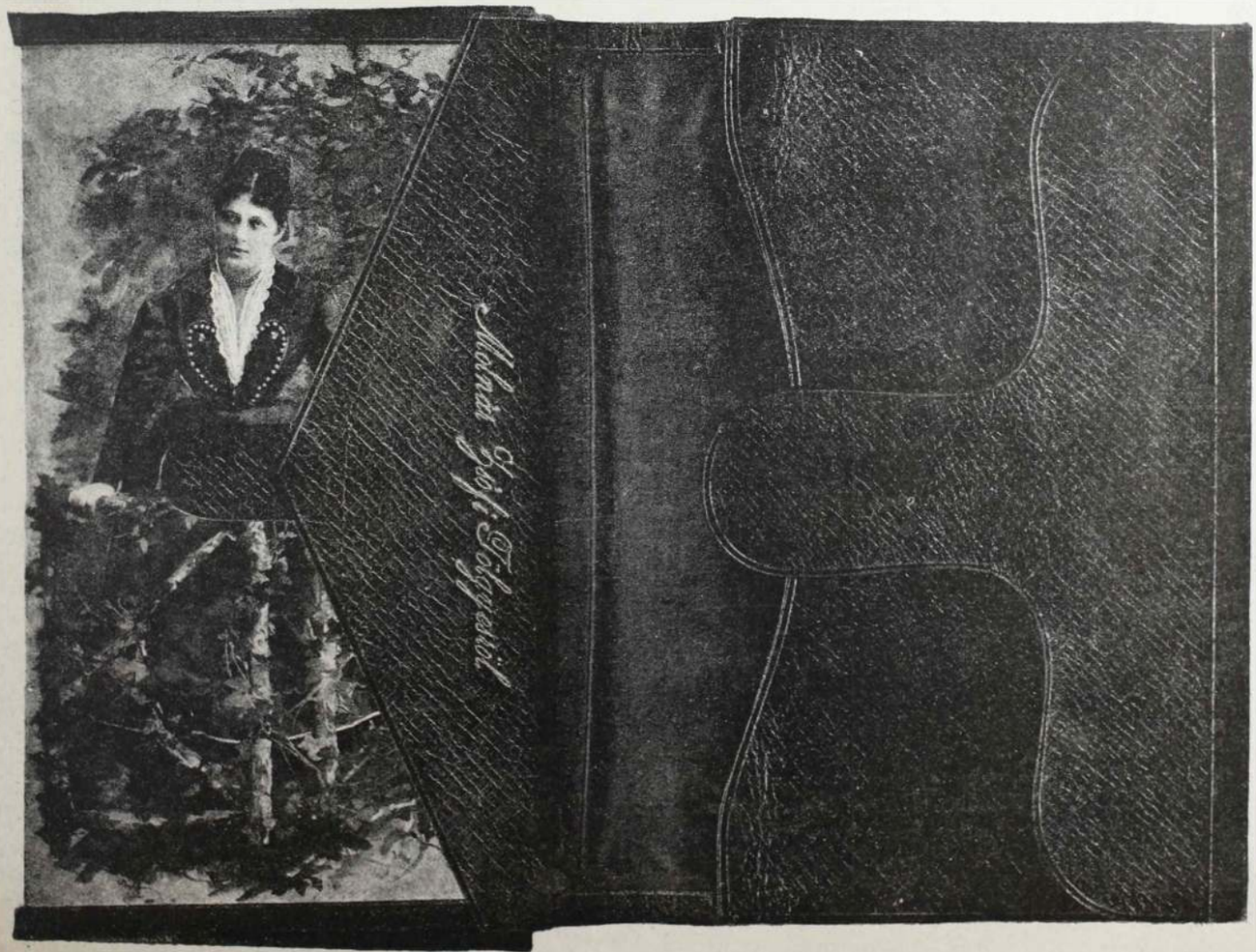

EZT A PIROS BUGYELLÁRIST KÜLDTE EMLÉKÜL BLAHÁNÉ A BETEG KÖLTŐNEK.

CSEPREGHY FERENCZRŐL.

A «PIROS BUGYELLÁRIS» 100-ik előadása alkalmából.

Több telt el egy évtizednél, hogy a *legjobb magyar népszínmű* írója ott porlik a kerepesi-úti temetőben. Bizony, bizony nem sokat emlegették azóta a hirét-nevét? csak egy-egy istentelen rossz népszínmű előadásakor sohajtottak föl vigasztalanul: Hej Csepreghy! hej Csepreghy! miért is kelle neked oly korán itt hagynod bennünket! . . . Élete virágában hanyatlott sírba s utána elárvult az a gyenge csemete, melyet Szigligeti ültetett s ő ápolgatott, oltogatott Tóth Edével együtt.

Előttük is semmi, utánuk is semmi.

Mint a hatalmas czövek árviz idején, ugy kiemelkedik abból a tenger sok munkából, a mit ez a két ember alkotott, Tóth Ede és Csepreghy Ferencz.

Elmondottak már a Csepreghy népszinműveiről sok szépet, sok jót, de a szegény költőről keveset beszéltek. Persze, hiszen csak asztalos legény volt a maga idejében . . . Dicsérgetik, sőt remekként is magasztalják a munkáit, de azért a drámairók között még se adnak neki helyet. Alig akadt ember, a ki csak valaha valakitől is hallotta Katona, Kisfaludy, Szigligety, Csiky, Dóczi, Berczik, Karczag stb. drámairók sorában emlegetni. Se Csepreghyt, se Tóth Edét! Hát mit vétett ez a két szegény poéta? Mert olyan isten kegyelméből való poéta volt mind a kettő, mint akármelyik az idézettek közül. Mert népszinművel remekeltek? Hát ez ok a becsmérlésre? Akárki is tagadólag rázza a fejét, de azért Csepreghy és Tóth Ede mégis csak *népszinműiró* s nem *drámairó* marad.

Pedig háládatlanság ez kiváltkép Csepreghy Ferencz iránt! Elkeseritő háládatlanság! Még csak nem is igaz! — a mint alább következik.

Majdnem azon járatban volnék, hogy szerénymagam felfedezzem a Csepreghy drámairót, ha meg nem tette volna már — de ugy látszik nem sok látszata lett — a leghivatottabb Rákosi Jenő. Szava nem lelt visszhangot, siket füleknek beszélt. Megirta, hogy milyen jeles drámairó volt ez az istenben boldogult Csepreghy Ferencz; milyen sikerült a *Saul* tragikuma; milyen szubtilis vígjáték a *Vizözön*, de nem volt foganatja. Pedig adott hozzá kész bizonyságot is: öt vaskos kötetet, valamennyi a Csepreghy Ferencz munkája. Többet nem ért el vele, minthogy a derék kolozsvári nemzeti szinház színre keritette a Sault is és még egy más tragédiáját. (A budapesti nemzeti szinháznak ugy látszik derogált szóba állani egy Csepreghyvel.) Különben pedig azt az öt kötetet se sokan olvassák, nekem is csak ugy esetleg akadt a kezembe.

S csodálatos dolgokat olvastam s láttam azokban a kötetekben. Egész uj világ nyilott meg előttem. Egy jeles magyar irót fedeztem fel magamnak . . .

Először vagy tiz ivre való verset olvastam át. Friss, falusi illat csapott belőlük felém; olyan kedvesen éreztem magamat mellettük, mint mikor régi ismerősökkel találkozom. Semmi tettetés, semmi affektáczió; meleg érzések, mindig választékos, izléses előadás.

Egyik-másik vers egészen meglepett, mint pl. a Jókaihoz intézett.

Ime felfedeztem magamnak *Csepreghyt, a poétát.*

A Piros bugyellárison és a Sárga csikón áthaladtam, régi ismerősökként köszöntvén mindkettőt. A Vizözön olvasásába fogtam; szemeim csak ugy falták a betüt; le se tettem a könyvet, mig végire nem értem. Mintha káprázat fogott volna el. Hogyan? hát ez eddig elkerülte a világ figyelmét: ezt a bájos munkát elfeledték, ez a pompásan kigondolt s pompásan meg is irt mű a lomtár porába került? Megirta pedig róla Rákosi Jenő, hogy ne szégyenkezzék a *Vizözön* egy *Csongor és Tünde* mellett se, sőt egy *Szent-Iványéji álom* mellett se kell ép gubbaszkodva összekuporodnia. Mily kár azért az elragadó jelenetért az első felvonás végén, olvasásban is megkapja, elragadja az embert. Már maga az idea is, vígjátéktárgyul felhasználni az özönvizet, merész költői agyra vall s a kivitel még merészebb. Három cselekvényt sző itt össze Csepreghy is, mint Shakspere is a Szent-Iványéji álomban. Át és átjárja egymást a Jáfet s szerelmese, a Szivkirály s a bárkabeli szerelmesek meséje. S kaleidoskopszerüen gyorsan váltják egymást a képek s pompás szinjátékká alakulnak.

Azt hinnék tán unalmas, ugynevezett poétikus darab. Dehogy, mulatságos, kaczagtató, akár valami Bisson-féle bohózat. S van tényleg valami inyencznek való franczias íze, a hol a bárka lakóinak szerelmi históriáját szövögeti . . .

S ezt a jóizü, édes poézistól s drámai erőtől átszaturált darabot előadták, de csak kevésszer — látványos szinmű gyanánt. Pedig valóban jobb sorsot érdemelne.

A valahára még is csak felépülő vígszinház sikerült akvizicziót tehetne benne.

Még a Saulról s más sok munkáról is megemlékezném, de elvégre a *Piros bugyellárisról* is kell szólanom. Beköszöntőül azt az állitást koczkáztattam meg, hogy a legjobb magyar népszinmű. Nos, én annak vallom. Hiszen csak két versenytársa volna: A Falu rossza és a Sárga csikó. A Sárga csikótól is eltekinthetünk, maga Csepreghy is többre becsülte ennél a Piros bugyellárist. S azután olyan — nem hibában, de tán balságban leledzik ez a darab, hogy látatlanba is félretehetjük a jubiláns darab mellett. A gyilkos megtérése és teljesen eltakart töprengése kissé megtámadható motivum, kiváltkép, midőn a megtérést nem látjuk, csak elbeszélni halljuk.

Marad szemben egymással a Falu rossza és a Piros bugyelláris. Itt már nehéz a választás. Az egyik vígjáték, a másik dráma. Már megbocsássanak, de én a Piros bugyellárist jobb komédiának tartom, mint a milyen drámának a Falu rosszát. Ennek az utóbbinak a vége kissé deus ex machina, kissé szentimentális, azért szeretem jobban az elsőt. De hát nem ragaszkodom nyakasan a szóhoz, hadd haladjanak karöltve a Piros bugyelláris és a Falu rossza.

Büszkeségünk lehet ez a két mű! Mert soha tőrülmetszettebb, sikerültebb alakot, mint Finum Rózsi és Kósza Gyurka, Gonosz Pista, meg a huszárőrmester. S a Göndör Sándor, meg a Török Zsófi biróné asszony, kiket legelől kellett volna emlegetnem s a többi, hisz az egész személyzetet czitálnom kellene.

1878. november 23-án adták először a Piros bugyellárist. A szerző nem lehetett jelen a premièren. Félt a hűs időktől. A hideg téli levegő elől Sanremóba menekült. Izgatottan leste a hireket. Sógora, Rákosi Jenő s jó barátai napról-napra tudatták vele a próbák haladását. A premièrről csak másnap hallott hirt. Table d'hautenál ült a feleségével együtt. Izgatottan izgett-mozgott. Beteg fürdőtársainak feltünt a sápadt Csepreghy Ferencz izgatottsága . . . Tálczán sürgönyt hoz a szolga Csepreghynek. Átveszi a sürgönyt. Nem meri felbontani . . . Széna vagy szalma. Pillanatnyi habozás után feltöri a sörgöny pecsétjét . . . Élet! Diadal! Örömmel mutatja nejének. Az asztal mellől sokan felugrottak s felé rohantak. Ő pedig örömtől ragyogó szemekkel lobogtatta azt a sürgönyt, mely megváltotta a lidércznyomástól s boldogsággal töltötte el. Csakhamar elterjedt a fürdővendégek közt a Piros bugyelláris sikerének hire. A beteg költő alig győzte fogadni az üdvözléseket. Csak némelyek rázták sajnálkozva a fejüket. Szegény ember! Nem ir még egyet . . . Szegény! . . .

Hazulról is egyre kapta a szerencsekivánó leveleket. Kiváltkép Rákosi Jenő és Evva Lajos a szinház akkori h. titkára tudatott vele mindent, a mi az uj darabot illette. Bő kritikát irt levelében, őszintén a darabról is, a személyekről is.

«A Piros bugyelláris — irta egy levelében Rákossy — eddig, igaz, hogy nagyobbrészt vasárnapokon derekasan megállotta a sarat. A szinészek belejátszották magukat, kiaknázzák a dolgot nem mindig a darab szellemében, de mégis hatással. A közönség élvezi, tapsol és gyönyörködik s mint a tantiémből látni fogod, itt van mindig teljes számmal. A darabnak két baja volt. Az egyik, hogy a genre maga nem az a közönséges népszinmű-sablon, mely magától játszódik, ha van benne jó szerep. Itt karaktereket kell játszani, értékes szöveget értékesiteni. Ez egyszerre nem megy. Hozzá a helyzetek nem nagy sarokkövekből vannak épitve, mint a

Csikóba. Minucziózusabbak, finomabbak, tehát nem könnyen érvényesithetők. Meg kell azt a színésznek fogni mind a két kezével. De egészben hatással adják és kezd lábra kapni a vélemény, hogy ez legjobb munkád.»

Íme egy kalap alatt a színészekről is szólottam. Csak Vidor, Horváth Vincze és Blaháné vettek részt a maiak közül a premièren. Majd mind a három mind a száz előadásban játszott.

Kósza Gyurka szól alább magáért, Horváth Vincze se szorul az én elcsépelt dicséretemre. Blaháné pedig prezentáltatik a következendő kis aktában. Ez is szól majd magáért, meg a Török Zsófi biróné asszonyomért.

Íme, a biróné levele szóról-szóra, betűről-betüre. A levelet 1878-ban küldte a betegnek San-Remoba.

«Edös Biró uram!

Hát bizony mi idebe jártunk Pestön, me hát aszonták, hogy itt meg talál,, hatnánk a Piros Bugyellárist a mit csillag Pár jártában kel,, „tében e vesztet. A Bugyellárist szerencséssen megis talál tuk hál istenek, de az 500 for biz abbú e tivedt, most aztán hát azon töprenkedtünk hogy hát má most há leszünk, hát a jutott a eszünkbe hogy e kügyük keenek az én kipemet benne, me hát tetszik tunya a mint az utczán koriczátunk meg tetszet Molnár Zsófi mindenkinek — oszteg hát nem is hagy tak azok a sok ifijurak nekem békit addig jártak utánam, hogy hát mennék be bátyám uramékkal velük egy bolt ba ahol egy nagy isten verte gip ál abba csak bele köl nekem nizni hát olyan gyün ki belüle mint én, há e is mentünk mi mindnyája oda átam a gipelé, osztég rittig olyan gyütt ki belől mint én vagyok, ejnye de ördöngős egy mesters ig is az, hát édes biró uram itt kügyük a kipet hogy hát higyen szavunknak hogy hát igaz is a mit mondtunk osztég a Bugyellárist is e kügyük me ez egyenesen kelmedet illeti. Már most csak azt kivánjuk az fölséges ur isten tül hogy agyon kelmednek erőtt egéséget ez uj esztendőben és ugy kedves hitestársának is, és hogy a jó isten segélje haza mentü hamarabb me már szeretnénk látni galambom.

Molnár Zsófi

igaz a majd e felejtem megirnya hogy hát Csillag Pál (Tamássy) csak úgyan megházasodott és e vette a kis menczikét.

Idáig az akta. Könyfoltok rajta, a beteg költő könyei áztatták a levelet. Mi nem szólunk hozzá egy szót se, se isten áldását nem kivánjuk arra, a kinek a keze irása. Lekivánta már szegény Csepreghy Ferencz a csillagot is az égről s minden isten áldást, a mi csak vagyon a menyországban.

Haza várta Molnár Zsófi az *edös biró uram galambomat*. Haza is jött az ajándék piros bugyellárissal a szive mellett. De a fölséges istentől hiába kérte Molnár Zsófi, hogy *agyon az edös biró uramnak erőtt, egéséget* ez uj esztendőben. Nem adott a fölséges isten! Szegény Csepreghy Ferencz rég álmodott már Török Zsófi biró asszonynyal, Kósza Gyurkával, meg a két kommenczios nótás kódissal.

Megsiratta *úgy a kedves hitestársa is*, megsirattuk mi is. Ma is ri utána a lelkünk. Megsiratta Molnár Zsófi is; aztán csipkés kendőjével letörölte a szeme könyeit s azon viganósan, aranyos jó kedvben ugrott ki a rácsos ajtón s nevetett, nótázott nagy vigan, a hogy Török Zsófihoz illik.

A közönség pedig ugy tapsolt belé, hogy hólyagosra verte a tenyerét.

Emin.

* * *

Érdekes, jellemző és becses ereklye az a levél, melyet *Csepreghy Ferencz* San Remóból *Evva Lajosnak* küldött.

***Sanremó**, decz. 1-én 1878.*

Kedves barátom és kenyerestársam!

Nem is kezdem avval, hogy különös köszönetet mondjak szeretetreméltóságáért, mert a szeretetreméltóság rendes dolog önnél, s hogy én annyiszor mondjak levélben köszönetet, ahányszor ön nekünk arra okot ad: azt nem lehet kivánni ilyen hanyag levélirótól, mint én. S igy ebbeli adósságomat csak akként törlesztem, hogy megint öntől hitelezek.

Megkaptuk a levelét, megkaptuk a kritikákat. — Közben mondva arra kérem, hogy ha különös ok nincs rá, ne ajánlat mellett küldje leveleit, a mennyiben az ajánlott leveleket személyesen, útlevéllel fegyverkezve lehet csak elhozni a postáról, mig a közönséges levelet a szállodába hozza a portás.

Hogy a Bugyelláris sok mindenféle apró akadály és malőr daczára kivívta a közönség tetszését . . . (azt hiszem az eddigi kimutatások után nem illetlen ezt mondanom!) . . . képzelheti, milyen örömmel töltött el bennünket? s igazán mondhatom, nem csak azért, mert a mi részünkre dicsőséget és hasznot igér, hanem azért a nehány jó lélekért is, a ki igaz szeretettel örül minden jónak, mely bennünket ér, és igaz részvéttel fájlalna minden csapást, mely bennünket fölkeresne. Hogy első sorban kit értek, azt ugy hiszem önnek fölösleges ide irnom, azt pedig, hogy önt is ama kevesek közé számitom, tulajdonitsa három évi önzetlen barátságának, melylyel hozzám hivataloskodásunk első napjai óta szakadatlanul viseltetett.

A mit bekasszált és kifizetett helyettem, az mind helyes, — vajjon a nyomdász még nem jelentkezett a Piros bugyelláris nyomásának az áráért?

Illenék, hogy a Bugyelláris személyzetének is megküldjem üdvözletemet és köszönetemet, de hogyan irjak annyi temérdek levelet? És hogyan fejezzek ki egy és ugyanazon érzelmet annyi variáczióban, hosszabban és rövidebben, a mint az illetők rangja és fontossága megkivánja? — Vagy járjak el jó baka szokás szerint, ide irván: hogy azon kivül pedig tisztelem és köszöntetem: Soldosné nsgán kezdve a Leveles Misiig? Erre is önt kérem meg tehát, osztogassa ki: kézcsókomat, ölelésemet, kézszoritásomat, üdvözletemet, kit ahogy illet; — juttasson pedig azonkivül azoknak is, a kik a darabon kivül vannak. Kérem őket együtt és egyenként: tartsanak meg jó emlékükben és szives barátságukban addig is, mig viszontlátom őket! Továbbá, hogy teljes részvéttel vagyok azok iránt, a kiknek rosz szerep jutott.

Üdvözlöm továbbá a szinészeken kivül Linczet, Lukácsit, a karmestereket, Wohlfartot, Nagy Vinczét, szóval apraját-nagyját s kivánom a fölséges uristentől, hogy mindnyáját jó egészséggel jó egészségben találjam együtt s egy fia hijja se legyen.

Önnek pedig még egyszer szives barátságába ajánlva magamat maradtam

igaz hive

Csepreghy Ferencz.

* * *

A PIROS BUGYELLÁRIS 100-IK ELŐADÁSÁN.

Ha babonás volnék, szentül elhinném hogy a sír néha megnyilik és porladozó lakója előttünk megjelen.

Elmondok egy parányi esetet.

A Piros bugyelláris első felvonásában mint Kósza Gyurkát becsuknak a kóterbe, a hol — nem lévén huzamosb ideig a szinpadon jelenésem — mindenféléről el-elszoktam gondolkozni: igy tettem a jubiláris előadáson is . . . . . .

Lassankint visszaemlékeztem a mű első előadására, különösen arra az előadásra, melyen már a szerző is jelen volt; — eszembe jutott, mikép igyekeztünk mindnyájan jól játszani, hogy neki, a már akkor beteg költőnek örömet, gyönyörüséget szerezzünk, a szerzőnek, a ki kipirult arczczal, csillogó szemekkel leste művének előadását, mig a nagy hatás, mit a darab a tomboló közönségre tett, oly izgalomba hozta, hogy a szinpadra menekült az álfalak mögé, épen oda, a hol én csücsültem a kóterben.

Fölötte kiváncsi lévén véleményére — már azért is, mivel engedelme nélkül egy pár rögtönzéssel toldtam meg szerepemet, — siettem megkérdezni tőle: hogy tetszik a Kósza Gyurka? Csepreghy egy pár másodperczig rám nézett — aztán szótlanul nyakamba borult és megcsókolt, — ennyit suttogva csak: «áldja meg az isten mindnyájukat!» s eltávozott.

A jubiláris előadáson épen ez a jelenet jutott eszembe, az emlékezet előmbe hozta Csepreghyt kipirult arczczal, csillogó szemekkel, a nagy felindulástól izgatottan járva-kelve az álfalak között . . . s már épen kérdezni akartam, hogy tetszik a Kósza Gyurka? . . . mikor valaki megfog vállamon, rám hajlik és megcsókol! . . . majdnem megdermedtem, s mikor kissé magamhoz térve megfordulok . . . előttem látom Rakosi Jenőt, a költő sógorát . . . Az első meglepetésben majdnem azt kérdeztem: «Ő küldte a csókot? . . . De Rákosi Jenő leereszkedő mosolya, barátságos kézszoritása s jóindulatu gratulácziója Kósza Gyurka 100-ik elkóterezéséhez, felébresztett álmodozásomból — és végszavamat hallván, a szinpadra léptem.

Tudja Isten! Ezt a parányi esetet nem birom még most sem felejteni. Ha babonás volnék, szentül elhinném, hogy a sír néha megnyilik s porladozó lakója az őket szeretőknek olykor megjelen.

Vidor Pál.

A «JÓKAI-JUBILEUM» A VIGADÓ NAGYTERMÉBEN.

Jókai megköszöni a közönségnek ünnepeltetését.

TÖBB VILÁGOSSÁGOT.

— *Kassai Vidortól.* —

Mit tanácsol az ész a szivnek hiába?
Nem nyugszik az soha bölcs akaratába.
Mért a szív oly gyönge, az ész meg oly hideg?
E bántó ellentét minek van itt, minek?
Mikor az ész veled pár okos szót váltott,
Mi van a kebelben, mi szórul, mi fáj ott?
Több világosságot!

Az ész tudni akar, a szív hinni szeret,
Az tudni nem elég, ez lesz hite veszett.
Majd meg mindakettő gyors szerepet cserél:
A szív tudni akar, az ész hinni remél:
A mig ez is, az is tudni, hinni vágyott,
Azon veszi észre, hogy tövisbe hágott
Több világosságot!

Ily csalfa játékban kedve kinek telhet?
Hol van, hol az elme, ki erre felelhet?
Az urtól nem jöhet. Ő a legfőbb jóság,
Lehet-e benne ily ördögi bohóság?
De mégis hogy türi e nagy fonákságot,
Irgalmat tesz avagy irgalmatlanságot?
Több világosságot!
Több világosságot!

ÁLOM — ÉLET.

(Egy férj viziói, ki neje halálán megőrült.)

Irta és felolvasta: JÓKAI MÓR.

I.

Különös eszme az, nem birom felfogni . . .

Ki jöhetett valaha arra a gondolatra, hogy az ember meghal? Itt ül mellettem, beszélek vele, kezét kezemben tartom, szemeibe nézek s egyszer lehunyja szemeit, elhallgat: keze még itt van a kezemben és azt mondják, hogy ő már nincsen, mert meghalt.

Azt mondják, hogy el is fogják temetni; könyeznek fölötte és igyekeznek vigasztalni.

Nem tudják azt az emberek, hogy mi összebeszéltünk egymással, hogy ez a sok halotti készület mind hiába történik; koporsó, szemfödél, gyászkoszoru, fejfa, mind csak tréfa és játék. Mi tudjuk, hogy mit végeztünk együtt.

Ugy-e kedves Emelkám, emlékezel reá, hogy mit igértél? Nem maradsz ott, visszajösz. Nekem kedvesem maradsz! soha el nem távozol tőlem, mindig ott fogsz lenni mellettem. Nem, nem küldelek el többet mellőlem, mikor dolgozom; nem fog engemet többet ottléted zavarni, belenézhetsz irásomba és olvashatod, az engemet nem háborgat. Egy perczre se távozzál el tőlem többet. Ha sétálni akarsz menni, félbehagyom munkámat és veled megyek.

Eddig is szerettük egymást, ezután még jobban fogjuk szeretni. Megvénülünk szépen együtt: milyen szép fogsz lenni fehér hajjal: hogy fogjuk majd egymást nevezni «édes öregemnek».

Csak már vége volna ennek a szomoru harangszónak.

Ha ezt a harangot és ezt az énekszót hallom, még magam is elszomorodom. Alig állhatom meg, hogy ne sirjak. Pedig hogy megbántanálak azzal! Hogy neheztelnél rám érte, hogy hát nem hittem igéretednek? tudtam kételkedni benned.

Nem, kedves Emelkám. Vigyétek már azt a koporsót; minek ez a hosszas tartóztatás? ugy sem igaz ebből semmi: valami csalárd kigondolta s az együgyüek

A czigányok ajándékot nyujtanak át József főherczegnek.

elhitték. A kiknek nincs hitük, a kik még tán örülnek annak, hogy egy halottat eltehetnek a föld alá.

Indul már a menet: hogy döczög a szekér fekete terhével! Az emberek megállnak és olvassák az aranyos betüket: «meghalt húsz éves korában» s ugy sajnálkoznak rajta. Én pedig ugy nevethetném az arczom elé tartott kendő mögül: a bolondok azt hiszik, hogy ő meg van halva; pedig ő jól tudja, hogy mi történik itt? Ha ezen át kell esni, legyen meg, azután elvetettük a gondját.

Megint énekelnek és harangoznak; már ez örökké igy fog-e menni? Mennyi nézőnk van! Érdekes tragédiát játszunk! húsz éves nő koporsója után gyászoló férj tántorog. Láttam ilyent a szinpadon is, akkor is csak igy sirtak rajta, pedig tudta minden ember, hogy a mint legördül a függöny, halottak és gyászos felek mennek haza karöltve, vacsorálni.

Végtére valahára eljuttottunk a czélhoz; hányják már a földet a koporsóra. Ez mégis kellemetlen hang, mikor igy kong a hantoktól ütött deszka, mindig tovább a zuhogás, utoljára rátaposnak a földre s egy egész halom támad fölötte; ha az ember azt gondolná, hogy ott csakugyan maradt valaki odalenn, a kivel még tegnapelőtt beszélt, a kinek szemei reá mosolyogtak, a kinek keze melegen szoritá az övét, képes volna megőrülni bele. Én bámulom, hogy az emberek, a kik ezt elhiszik, képesek hazamenni a temetőből és ott hagyni egyes-egyedül azt, a kit idehoztak.

No de siessünk innen; isten hozzád fehér virágos akáczfa; engem várnak oda-haza. Köszönöm, hogy olyan szépen virágzol itt a sir mellett.

II.

Kissé reszketett a szivem, midőn ajtómat fölnyitottam; egy perczig nyugtalanitott a kétség: ha vajjon igaz-e az? De hogy tudtam kételkedni? Van-e nekem józan eszem, hogy azt ne higyjem, a mit látok?

Ott feküdt az én kedvesem most is, fehér ágyában és aludt; csendesen léptem oda, hogy fel ne ébreszszem; arcza befelé volt fordulva és könnyü pirosság ömlött el rajta; fehér karja kivül volt a takaróján, szépen lehuztam hálóköntösének csipke-

ujját kezefejéig, hogy meg ne hüljön. Erre feltekintett és rám mosolygott. Kérdezém tőle, hogy jobban van-e? Sokkal jobban. A mióta betegsége megfordult, sebesen tér vissza életereje; hanem orvossága elfogyott, azt ujra meg kell rendeltetnem. A cselédnek mondtam, hogy siessen a gyógyszertárba s mondja, hogy a tegnapelőtti reczipét ujra készitsék el. A cseléd nemsokára visszajött és azt mondá, hogy a gyógyszerész bámulva kérdezé tőle: hogy mi szükség már arra az orvosságra? — A bolond! Mit kérdezi ő, hogy mi szükség az orvosságra, ha én ugy kivánom; az ő dolga elkésziteni azt és nem okoskodni. Az van még hátra, hogy a patikárosok is okoskodjanak. Hozd az orvosságot!

Oh az én kedvesem igen jó beteg; pontosan, a mint az óra üt, maga kéri az orvosságot; én szoktam azt neki kanalába tölteni. Igen jó orvosság; az isten áldja meg azt az orvost érte, a ki azt rendelte.

Mintha jelszóra jönne; éppen itt lép be az orvos; a derék ember; meg kell őt ölelnem.

Ugy-e hogy nőm most már minden veszélyen kivül van? Tapintsa üterét; nem ver már lázasan, szemei is egészen tisztak. Köszönöm önnek figyelmét. Ime húsz aranyat készitettem itt ön számára, szegény ember vagyok, ez minden pénzem most; de örökre lekötelezett adósa maradok.

Az orvos nem tudom miért nézett rám olyan zavarodottan; a pénzt nem fogadta el, s hogy ráerőszakoltam, a cselédemtől küldte vissza, nekem pedig azt mondta, hogy siessek mentül előbb e városból; utazzam egy ideig, vagy menjek rokonaimhoz, keressek szórakozást.

Én? jelenleg? Midőn feleségem betegen fekszik. No ez szép volna tőlem. Nekem ugy látszik, hogy ennek az orvosnak valami kerék hiányzik a fejéből. Az igaz, hogy tudományos ember, hanem raptusai vannak; már sokszor vettem rajta észre. Sajnálom szegényt.

Majd meg ismerőseim kezdenek terhemre lenni; odajönnek csoportostul a nyakamra s elkezdenek vigasztalni, mintha nem tudom micsoda baj ért volna. Emlegetik sajnálkozva szegény nőmet. Csitt! az istenért! Itt a beteg előtt; hiszen mindent meghall; gyerünk inkább a mellékszobába. Olyan zavartan beszél minden ember, mintha az öt érzéke közül valamelyiket elvesztette volna.

Ugy hivogatnak magukhoz s ajánlkoznak, hogy éjjelre ott maradnak nálam. Én meg nem foghatom, hogy lehetnek az emberek olyan tolakodók?

— Engedelmet uraim; betegem szavát hallom, sietnem kell hozzá.

— Itt vagyok, kedves Emelkám! leráztam minden embert a nyakamról, most már egyedül maradhatunk: mi ketten.

III.

Ma kelt fel először az ágyból az én kedves Emelkám; menyire elfogyott betegsége alatt! Egy ruhája sem illik rá, kénytelen voltam a szabót elhivatni, hogy derekait igazitsa ki mind.

Ez a szabó bolondos egy fiú! Hogy kaczagott minden szavamon, a mit mondtam neki. «Szűkebbre csináljam ugy-e? Szalagokat is rakjak rá? uj csipkéket a gyürődöttek helyett?» Ezen ő mind olyan jóizűen tudott kaczagni.

Kértem, hogy egyet a ruhák közül délutánig igazitson meg; azt a világoskéket, a mi olyan jól illik az ő halovány arczához, szőke fürteihez: mindig ugy szerette a világoskéket. Ma szép idő van, ki akarom őt vinni sétálni, kimegyünk a városligetbe, egyet fordulunk a szép napfényen, az neki jót fog tenni. Kérem igen szépen, hozza haza délutánig azt a ruhát.

A szabó egy darabig nevetett, akkor elkezdett sirni, hogy a könyei csorogtak a két szeméből. Már az igaz, hogy sohasem láttam ilyen csodálatos bohókás ficzkót vén emberben.

Mégis jókor haza küldte a ruhát, azt izente, hogy ujévkor ráér majd elküldeni az árjegyzéket, ne siessek vele. Milyen jó ember.

Gyönyörü délután volt; bérkocsit hozattam; kimentünk a városligetbe; a tónál Emelka le akart szállni, hogy karomon egyet sétáljon a fák között, szép zöld volt már a mező mindenütt, a fákon kis madárkák énekeltek, mi ott andalogtunk karonfogva s beszélgettünk mindenféle kedves dolgot. Emelka azt óhajtotta, hogy bárcsak egy ibolyát találna a harasztban. Én azt mondtam, hogy még nincsen ideje; de ő mégis talált egyet, azt leszakitotta és gomblyukamba tűzte. A ki nem hiszi, megmutatom; most is itt van.

Egészen felüdülve tért haza, a friss levegő nagyon használt neki; olyan jó kedve támadt. Leültünk a zongora mellé s játszottunk négy kézre egy mazurt Chopintól. Megpróbáltam, hogy ha én elhagyom, tudja-e tovább? akkor ő is abba hagyta; azt mondta, hogy nálam nélkül nem tud semmit és nevetett . . . oh, olyan szép, mikor nevet!

Igy mulattunk egész vacsora idejéig. Ma vacsoráltunk egész betegsége óta először együtt; magam készitettem el teritékét oda mellém, nem biztam a szobaleányra, nehogy valami hiba legyen és ő haragudjék. Kedvencz étele volt; szokás szerint én tettem tányérjára; de olyan keveset evett; alig látszott meg az ételen; én nem tudom mivel él?

Azután lefektettem, eligazitám vánkosait; odakészitém fejéhez kis poharát, csengetyüjét. Igen szépen kért, hogy olvassak neki valamit Petőfiből; azt mindig nagyon szerette. Elővettem a könyvet és olvastam neki sokáig fenhangon.

Addig olvastam benne, mig egyszer a czipruslombokra forditottam; valami ugy elszomoritott egyszerre; — hirtelen becsaptam a könyvet és letettem a kezemből. Aludjál már én kedvesem.

IV.

Nagyon elszoktam már az emberi társaságtól. Nála nélkül nem tudok sehova menni. Ha egy óráig kinn vagyok valahol, olyan nyugtalan leszek, futnom kell haza, hogy meglássam nem történt-e neki valami baja? ő pedig ugy nem szeret emberek közé menni; ha hozzám jönnek is mások, félre ül az ablakhoz, és nem elegyedik a társalgásba: alig veszik észre, hogy jelen van. Legtöbbször szobájába távozik, ha valami profánus ember jön hozzám s nem kérdezősködik tőlem, hogy ki volt itt?

Nem engedem őt a háztartás gondjaival vesződni; minden után magam látok; én pörlekedem a cselédekkel is; éppen ma kergettem el a szobaleányt; a szemtalen! mikor Emelka ledült hálószobájában aludni, ez rányitogatott ajtót, ablakot. elkezdett porolni, s még danoláshoz fogott. Milyen ez a cselédség?

A fehérneműt is magamnak kell számbavennem. Olyan tisztán marad minden ruha, a mit levet, a hogy fölvette, és soha sem szakad semmi rajta.

Én nem is tudom, hogy ő miért nem tesz úgy, mint más nő, a kinek oly sok pipere kell; soha eszébe sem jutna, ha én meg nem lepném néha egy-egy uj divatu mantilleal, uj kalappal; azok is mind olyanok maradnak hónapok mulva is, mint uj korukban voltak.

Különben én nagyon szeretem, hogy igy van; egészen elszoktatott a kávéháztól, most este is odahaza ülök, s ha abbahagytam a munkát, előveszszük a sakkot s eljátszunk késő éjfélig; különös, hogy ő csak a feketével tud játszani, én meg csak a fehérrel; ő többször megver engem, mint én őt, mert sokszor igen szórakozott vagyok.

A multkor eszembe jutott, hogy arczképét még nem birom; ő soha sem akart senkinek ülni; kértem, hogy tegye meg nekem; valami keveset tudok festeni, fiatalabb koromban sok arczképet rajzoltam mulatságból. Ez különösen jól sikerült. Barátaim, a kiknek megmutattam, a bámulattól alig birtak magukhoz térni. Azt mondták, hogy ez csodálatos. No bizony, nagy csoda kell ahhoz, valakit, a ki elénk ül, vonásról-vonásra lerajzolni! — egy kis technikai ügyesség az egész.

V.

Kezd már hozzászokni, hogy eljárjon velem a világba.

Meglátogatjuk néha együtt a műtárlatot, a hangversenyeket, s rendesen eljárunk a szinházba, akármit adnak. Bérlettem két zártszéket, egyet az ő számára, másikat magamnak; ott ülünk az utolsó jelenésig. Egyszer valami csavargó jegyszedő, nem a rendes, szinte zavarba hozott. A mint átadtam neki mind a két jegyet, csak az egyiket akarta elvenni, azt állitva, hogy hiszen csak magam lépek be. Pedig Emelka is volt a karomon. Más ember, ha ittas, egyet lát kettőnek, ez meg kettő helyett egyet. — Ritka tünemény a világon.

A farsang kezdetén egy meghivó jegyet kaptam valami tánczmulatságba, a mit fiatal urak rendeztek. A meghivó jegyre csak az én nevem volt egyedül irva. Nagyon felingerültem rajta, siettem rögtön a rendezőhöz: «barátom, megbántás akar-e ez lenni, vagy mi? azt tudjátok, hogy nekem feleségem is van, tudtok tán valami okot rá, hogy kihagyjátok, midőn engemet meghivtok?» A rendező kimenté magát; tévedésből történt s utána irta a jegyre nőm nevét is.

Elmentünk oda.

Ujdonat uj bálköntöst varrattam Emelka számára a legutóbbi divat szerint, fehér csipkefodrok voltak rajta, zöld virágfüzérekkel. Olyan volt benne, mint egy tündér.

Az egész bálban nem volt szebb nő, mint az enyim: büszke is voltam reá. Nem tánczolt senkivel, csak mindig én velem sétált; valami gróf ** jött oda egynéhányszor hozzám, a ki ugy tett mintha velem akarna beszélni; pedig látszott, hogy nőm szépsége csalta oda, az igen kellemetlenül hatott rám; nem is maradtunk ott soká; a nyugóra alatt elhagytuk a tánczteremet. Jobb minekünk otthon kettecskén.

Mikor az ember ugy szereti egymást, mint mi, s ugy nem tudja azt eltitkolni, mint mi, akkor csak kellemetlenül érinti minden találkozás avatatlan emberekkel.

Szeretnék valami puszta szigetben lenni

egyedül csupán ő vele, hogy senki se tudna felőlünk semmit. — Sértenek engem az emberek szemei.

VI.

Meg kell tébolyodnom, meg kell tébolyodnom! Nem találom ide haza nőmet!

Ma reggel még megcsókolt, midőn hivatalos dolgaimba mentem s midőn visszatértem, nem volt oda haza.

Semmi, semmi nyoma, hogy hova távozott? Nyargalok, mint az őrült, egyik szobából a másikba, nem találom sehol; kifutok az utczára azon reményben, hogy mire visszatérek, már akkor otthon lesz; — hasztalan; ő nincs ide haza.

Nincs ide haza! Hát mehet ő valahova nálam nélkül? Hát teheti ő azt, hogy ne legyen ott, a hol én őt keresem? Hogy történhetett az? Ki magyarázza azt meg?

Valami rossz szellem jár szivemen keresztül: sejteni kezdek, és azt jobb volna nem sejteni: ő hűtelen hozzám! Igen, igen, láttam, midőn lopva tekintett vissza arra a grófra, a ki ama tánczvigalomban ugy kerülgeté; oh én mindent jól észre tudok venni.

Vártam rá késő estig; akkor vettem kalapomat, rohantam gróf **-hoz.

— Uram, engemet nőm mai nap elhagyott, önnek tudnia kell, hogy hol van ő? Feleljen erre rögtön és azután menjünk el valahova, a honnan egyikünknek nem szabad visszatérni: mert én beteg vagyok s engem nem gyógyit meg más, mint a vér; — akár az öné, akár az enyim. Oh ez az ember tudta nagyon jól, hogy én őt meg fogom ölni, azért is beszélt velem olyan szeliden, olyan csillapitólag.

Kért, hogy ne háborogjak. Fogadta becsületszavára, hogy nem adott okott ingerültségemre; többen is voltak nála, azok mind oda jöttek hozzám, kérleltek, csillapitottak; elmondták, hogy tán nics is ugy, a hogy én gondolom. Tán rokonaihoz ment nőm, s majd vissza fog térni, tán valami véletlen baj érte.

Ugy bántott, hogy ezek az emberek mind ugy beszéltek velem, mint valami beteg emberrel. Végre egy hideg képü férfi erős hangon rám rivallt.

— Ugyan nem szégyenli ön, okos ember létére, ilyen lármát csapni és nejét hirbe hozni minden alap nélkül. Okos ember az ilyesminek előbb végére jár, s azután verekszik, de épen nem üt zajt.

Ez csakugyan meggyőzött. Igaza volt. Nekem csakugyan hallgatnom kellett volna, és nem kiabálnom ki, a mi velem történt. Meghunyászkodtam. Hazamentem. Bezárkóztam szobámba, és elkezdtem sirni. Egész éjjel sirtem. Oh én nem tudtam hozzászokni, hogy ily egyedül legyek ide haza.

Ugy dúlt bennem valami, reszketett minden tagom. Azt gondoltam ki magamban, hogy meg fogom őt ölni, ha ujra megtalálom. Igen! Meg fogom őt ölni. Látni akarom még egyszer ugy a koporsóban fekve, a hogy már egyszer láttam s akarom, hogy annak én legyek az oka. Akarom. Nem lehet annak a gyűlöletnek a fenekét megmérni, a mi most az én szivemet eltölti.

Ugy tetszik, mintha hálószobájában zörgést hallanék. Hazajött; a mellékajtón jött be. Hallom a selyemsuhogást, a mint a köpenyét leveti. Hah, hol van a kés, a mit megköszörültem. Felszakitám az ajtót dühösen, kezemben az éles késsel, ott állt ő előttem; olyan szeliden, csendesen, mint máskor s én kiejtém kezemből a vasat s odarogytam lábaihoz, elboritva azokat csókjaimmal, könyeimmel s fuldokolva rebegém:

— Oh Emelkám, hol voltál, hol voltál ilyen sokáig?

Ő előbb nem akart felelni, hanem utóbb megszánt, lehajolt hozzám és sugott valamit, hogy hol volt? a mitől az én ereimben meghült a vér: a forró gyülöletet, az őrjöngő szenvedélyt egy percz alatt halálos zsibbadás jege váltotta fel.

Azt sugá csendesen, titkolódzva, — hogy ott künn volt — a temetőben, — megnézni ottani szállásán — eltérünk-e mind a ketten?

Engem ájulva vettek fel onnan.

VII.

Most beteg vagyok, igen nagy beteg. Azt mondják, ideglázam van, félre is beszélek néha.

Tehát elférünk-e ott mind a ketten?

Emelka itt ül ágyam mellett s ápolgat és szemeit le nem veszi rólam.

Hogy meghalaványodott néhány nap alatt, keze olyan hideg, mikor kezemre teszi, mint a jég és szemeinek alig van valami fényük.

Néha ugy tetszik, hogy nem egyéb már, mint egy árnyék.

Magam is ily árnyék fogok lenni.

Lám — harmadszor virágzik azóta az ákácz!

Nemsokára bátran mondhatják az emberek szobámban minden székre, hogy az üres szék; nem fog azon senki ülni, mikor ők nem látják.

Halványulsz, reszketsz ágyam mellett, szelid alak; a mint életem lángjai lohadnak, ugy enyészik a te alakod is: az utolsó lobbanásnál eltüntél velem együtt. Tedd a kezedet kezembe. Nemsokára majd megtudjuk: mennyi hát igaz a halálból?

A TRÓNÖRÖKÖS VILÁG-UTJA

— Interwiew. —

Alkalmam volt két hadi-tengerészeti gépaltiszttel beszélgetni, a kik résztvettek Ferencz Ferdinánd kir. főherczeg világkörüli utjában.

Elmondták az utat röviden, fősúlyt fektetve azon érdekesebb momentumokra, a melyek még nem kerültek eddig a nyilvánosság elé. És a mit elmondtak, szól a következőképen.

*

A főherczeg korán ébredt. 6—7 órakor reggel már a vezénylő hidon volt s a parancsnokot, lovag Becker Lajos sorhajókapitányt kézszoritással köszöntötte. A fedélzeten reggelizett. Leggyakrabban: teát ivott, sonkát, vajat evett pirított kenyérrel. A délelőttöt a magyar nyelv, illetőleg a magyar stilisztika tanulásával töltötte el s báró Prónay Dezsővel óra hosszán át magyar nyelven beszélgetett. Mikor a déli 12 óra elérkezett — hajós szokás szerint — ebédhez ült a főherczeg. Kedvencz ételét a vadhús képezte. Mindig magyar bort ivott, melyet a budapesti országos mintapinczéből küldtek a hajóra. Vizet igen kevesett ivott s helyette Giesshübli savanyú vizet élvezett.

Az ebéd ideje alatt a haditengerészet zenekarának 16 tagja játszott. A magyar darabokat igen szereti a főherczeg, sőt akárhányszor azt a dal-egyveleget, melyben a Rákóczy-indulő is foglaltatik — a Fenség egyenes kivánságára játszotta el a zenekar.

A főherczeg elragadtatással hallgatta e lelkesitő hangokat s örömmel tapsolt zenészeinek. Kedves passzióját képezte, ha a tánczban gyönyörködhetett.

Voltak a hajón szép számmal magyar fiúk is, a kik a trónörökös kérésére a zene hangjai mellett csárdást tánczoltak. A főherczeg a végtelenségig elnézte volna a derék magyar gyerekek szilaj tánczát s minden alkalommal dicsérő szavakkal jutalmazta őket ügyességükért.

A délutánt ő Fensége tudományos könyvek olvasásával töltötte. Azokról a vidékekről, városokról olvasott, a melyekhez a hajó közeledett, hogy odaérve, már tiszta képe legyen a város, vagy vidék fekvéséről, lakosairól, nevezetességeiről.

Eközben elérkezett az est. 7—8 óra körül volt a vacsora ideje, a mely után még 2—3 óra hosszáig elbeszélgetett vagy olvasgatott a főherczeg s 10—11 órakor nyugalomra tért.

Csend volt ezután, csak a hullámok ütemes csapkodása kelt a haladó hajó nyomán.

*

— A hajó — röviden előadva — a következő nagyobb helyeket érintette: Portseid, Suez, Colombs, Bombay, Calkutta, Singapore, Batavia, Thursday, Sidney, Numea, a Salamon szigeteken: Ugi és Api, Selvinbay, a papuák hazájában: Moresby, Jule.

Itt, e pontnál állapodjunk meg egy keveset.

Ezen a szigeten osztrák hittéritők vannak, a kik nagy önfeláldozással teljesitik missziójukat.

Az ő sorsuk azonban nem kétségbeejtő, mert apáczák is vannak a szigeten, a kik szintén igen szép küldetést végeznek: ápolják a hittéritőket, persze csak akkor, ha véletlenül bajuk történik.

Ez a hely igen érdekes volt a hajó személyzetének, mert a «Kaiserin Elisabeth» árva volt az asszonyoktól, a hajó fedélzetén apró asszonyi lábacskák nem jártak soha.

A paradicsom Jule nemsokára a hajó mögött maradt.

Aru szigetcsoporthoz ért azután a fenséges utazó s itt Dobó szigetén tartottak rövid megállapodót.

Majd Amboinát és Borneo szigetén Sarswakot ejtették utba.

Eddig minden legcsekélyebb zavar nélkül haladt utján a hajó. A viz minden időben nyugodt volt s a merre a Kaiserin Elisabeth járt, elsimult a hab a tengerek felett. A nap ragyogó képét, vagy a csillagsugáros égboltot verte vissza a tenger csillogó vize. Hong-Hong és Nagasaki között fordult a csöndes állapot. Ködös szürkeség vágott a nap elé s a cyclon barnára verte a hullámokat. A barometer hirtelen nagyot esett, hideg szél süvöltött s a hajó árboczai recsegtek a vihar erejétől. Az óriási hajó, mint a gyenge bölcső ringott a nyugtalan habok felett s a tarajos hullámok magasra vágódva, a hajó fedélzetét keresték. A hajó 33°-ot ingott s a tenger vize átcsapott a fődélzeten. A vészmadarak erős vijjogással keringtek a levegőben s nyomon kisérték a hánykódó hajót.

Rövid időre nyugtalanság markolt a szivekbe. De nem soká tartott.

A főherczeg szilárd vonásai elhajtották a félelmet s a nyugalom maradt ur a hajón.

Ebben a vészthozó időben egy angol hadihajó tünt fel a láthatáron. Az angol hajó utjából visszafordult s Hong-Hong felé fordult.

Ezt tartotta legtanácsosabbnak a Kaiserin Elisabeth parancsnoka is és a hajót visszaforditotta Hong-Hong felé. A veszedelmes cyclon azonban lassan-lassan lecsendesült s bár az angol hadi hajó befutott Hong-Hong kikötőjébe — a főherczeg hajója hirtelen megfordult s folytatta utját Nagisaca felé.

A «Kaiserin Elisabeth» csak Jokohamáig vitte a főherczeget. Itt átszállt az «Express» nevű japán hajóra és ez vitte a fenséges utast az Egyesült Államokba. A Kaiserin Elisabeth Jokosuka városánál kötött ki, a honnan Dogba, a hajó-javitó medenczébe került.

Itt megtisztitották a hajó testén lerakodott koralképződésektől, ujra átfestették s a diszbe öltöztetett, kipihent hajó ismét a nyilt tengerre jutott.

A «Kaiserin Elisabeth» visszatérésében Coreában állapodott meg, melynek fejedelmével kereskedelmi szerződést kötött — főkép bevitelre.

Nagyon elhagyott sziget ez.

Müveletlen nép lakja, melynek kenyerét a házi ipar és prém adja.

Két igen érdekes feljegyezni valót ád ez a sziget.

Corea magasságos fejedelmének igen különös passziója van: az audienciákat éjféli 12 órakor tartja.

A «Kaiserin Elisabeth» személyzete is ebben az órában tisztelgett a fejedelemnél, a ki igen barátságos ur és láthatólag öröme tellett az európai vendégekben.

A második érdekességet Corea fővárosáról: Seul-ról irhatjuk.

Ettől a várostól még a mi magas czivilizácziónk is tanulhatna.

Ugy áll a dolog, hogy Seul városának hatalmas főtere van s ezen a főtéren óriási kallanokban nap-nap után mázsaszámra főzik a hust.

Ez a hus a szegény embereké.

A ki arra megy, beleböki kését a hus közé s akkora darabot vesz ki belőle, hogy egész napra bőven elég neki.

És ezt müveletlen nép, szegényes város csinálja.

Mi nálunk, Magyarországon még egy melegedő szobáért is bizonynyal éveken át — hiába — kellene dikcziózni.

Coreából ezt a szivet érintő tapasztalatot hozták a hajó utasai.

Azután vitte őket a gőzös tovább.

Colonbón, Adenen s a Suezon át Portseidba jutottak s csakhamar Pólában kötött ki e nagy utat járt hatalmas hajó.

Ezalatt a főherczeg San-Franczisköban, Chikagoban, New-Yorkban járt.

Megtekintette, tanulmányozta a keleti nagy városokat s lassan-lassan a hazatérésre gondolt.

Mielőtt a hazatérésről irnánk, elmondunk még egyet-mást a herczegről.

A főherczeg valósággal patrónusa volt a legénységnek.

Nem mult el nap, hogy 30—40 emberrel ne érintkezett volna. Mindenikhez volt egy szivélyes, nyájas szava.

A parancsnoknak s a tiszteknek külön meghagyta, hogy a legénységgel emberségesen, sőt jól bánjanak.

Sokszor ő maga rendelte el, hogy a legénységet szárazra engedjék s mikor a hajóra visszatértek, ételt, italt adatott nekik.

Szóval a hajón a leghumánusabb bánásmód uralkodott.

Ki is mert volna kegyetlen és igazságtalan lenni ott, a hol a legénység a fenséges főherczegben talált védelmezőt.

És ez a szép bánásmód meghozta azt a ritka eredményt, hogy a 450 közül egyetlen egy sem szökött meg a hajóról!

Ez határozottan ritka eredmény, mert alig jár egyetlen hadihajó is ekkora utat, a melyről 20—25 ember Ausztráliába, vagy más idegenbe ne szökött volna.

Ehhez a hajóhoz nem a fegyelem, hanem a hűség és szeretet fűzte az embereket.

Ferencz Ferdinánd főherczegnek nagy passziója volt a hajón: az állatok gyüjtése. Egész menazsériát rendezett be itt s maga gondoskodott állatjainak etetéséről. Egész sereg: kakadu, papagály, majom,

EMLÉKÉREM

Ferencz Ferdinánd főherczeg világkörüli útjáról.

óriási kigyó, tekenősbéka, krokodil volt a hajón, melyeket Lloyd gőzösök vittek haza.

Ő Fensége folytonosan jó hangulatban volt s nem kis örömet szerzett neki, hogy a hajó összes személyzeténél is vidámságot látott. Szeretetet keltett ott minden ember szivében s különösen a magyarok nem győzték dicsérni a humánus és magyarbarát főherczeget. A hajón baj soha nem volt s a főherczeg az egész tiz hónap alatt egyetlen egyszer sem volt beteg.

Végre sürgöny érkezett Pólába. Ő fensége megérkezését jelentette azzal a kivánsággal, hogy a főherczeg a «Kaiserin Elisabeth»-tel 1893. deczember 19-én találkozni óhajt Pólában.

A kitűzött napon a Kaiserin Elisabeth a Cap Compeuen várta a főherczeg megérkezését.

Póla ünnepi díszt öltött.

Lobogó-erdő hirdette a fenséges vendég közeledtét, ki messze útról tért meg, ki távol világrészekből igaz szeretettel jön hazája felé.

A Kaiserin Elisabeth legénysége parádéban sorakozott a hajó fedélzetén.

Mikor pedig a látóhatárba ért a főherczeg hajója, eldördült az első ágyulövés, mely a várakozóknak üdvözletét vitte meg a közeledő hajóhoz.

A Fantasie Yacht gyorsan szelte maga előtt a vizet s haladásában az ágyúk üdvözlő lövései kisérték.

Mikor a huszonegyedik lövés elhangzott, a gálacsónak odasimult az óriási hajóhoz, mint ha emberek ölelkezését példázta volna, — s a Fenség riadó éljenzések közepette a «Kaiserin Elisabeth» fedélzetére lépett.

Valóságos öröm-mámor fogta el a kedélyeket, a mit a főherczeg is jól látott és nemes szivét meghatottság töltötte el.

Azzal kezdte, hogy felolvasta Ő Felségének, a királynak köszönő iratát, mely a nagyoknak épen ugy szólt, mint a hajó legigénytelenebb emberének.

Azután kiosztotta az érdemjeleket.

A legénység minden egyes tagjának emlékérmet adott, melyet a főherczeg maga tűzött fel az érdemes tengerészek mellére.

Az érem igen díszes kiállitásu. Czimlapján horgony látható, melyet koszoru foglal át. A horgony fölött van a kétfejü sas, e fölött a korona és a vezércsillag. A czimlapon ezek a szavak olvashatók: «Reise S. M. Schiff Kaiserin Elisabeth.» Az érem hátlapját koszoru köriti, melynek belsejébe e szavak vannak vésve: «Ostindien, Australien, Süd-See, Inseln, China, Japan 1892—1893».

CSAK EGY.

KELTERBORN.

A lámpa fénye mellett,
Hol nem lát senkisem,
Törődött ősz anyóka
Mért sirsz keservesen?

«A veszteség részünkről»
— Igy irja azt a lap —
«Egyetlen egy vitéz volt
S ez nem jelent sokat».

Ah, milyen keserű gúny!
***Egyetlen egy** vala.*
S ez egyetlen, ki meghalt,
Egyetlen egy fia!

Feleki Sándor.

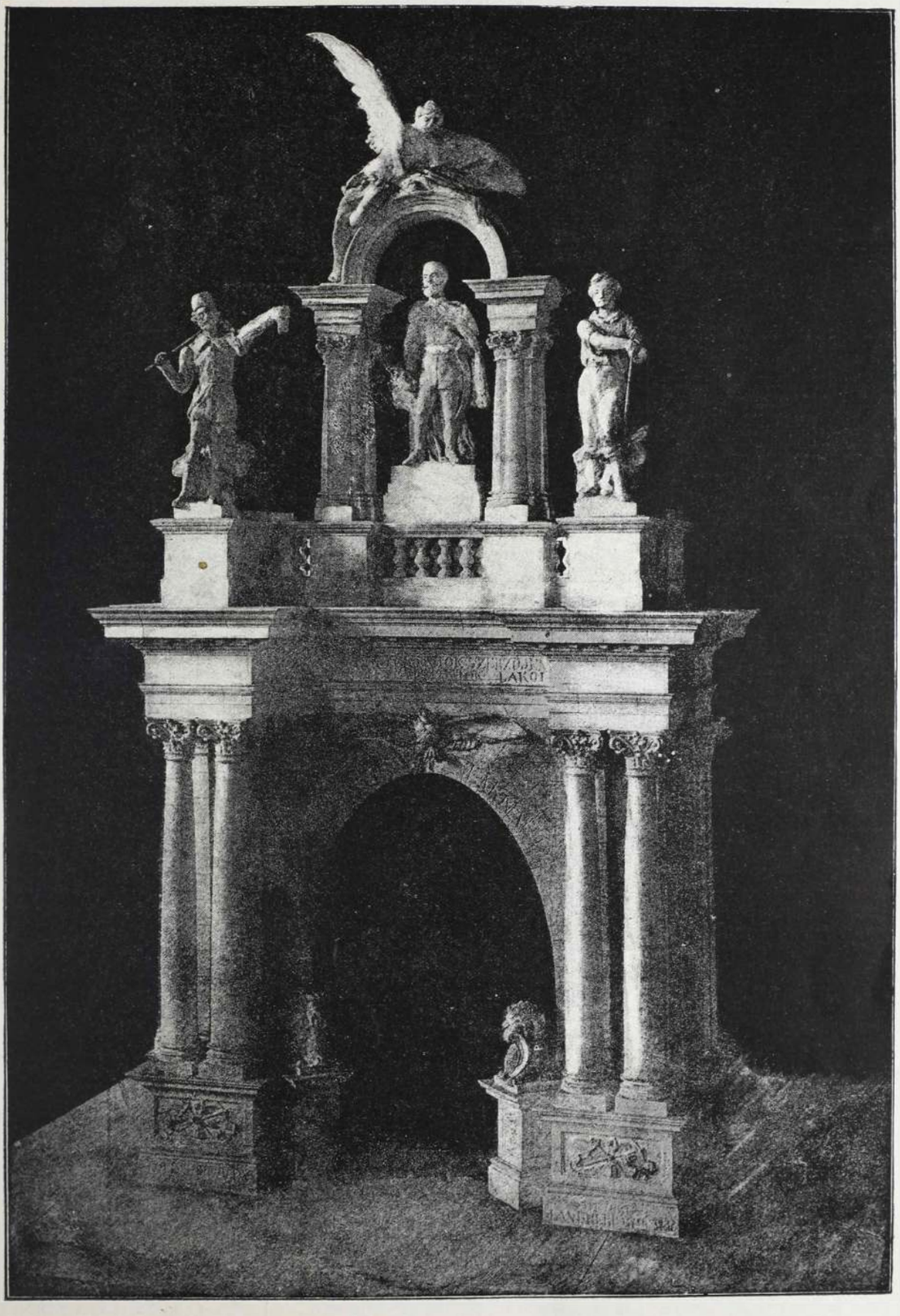

A JÓKAI-TÁRNA SELMECZBÁNYÁN.

Tervezte: LANDHERR GYULA műépítész. — Készítették: KOLLÁTOR és WILIDKA szobrászok.

OLCSÓ EBÉD.

Irta: SAJÓ ALADÁR.

Délelőtt tizenegy óra. Ködösek az utczák, hideg van. A szálló köd rohanó életet önt mindenbe: jól táplált uri emberek fölhajtott gallérral sietve sietnek, hogy minél hamarabb meleg helyre, barátságos vendéglőbe, fűstös kávéházba jussanak; prémes bundába burkolt asszonyok, kipirosló arczú leányok szaporán emelgetik picziny lábaikat, még a villamos kocsik kalauzai sem állanak meg szivesen a kocsival úgy, mint máskor, alig várják meg, mig a fagyoskodó emberek felszállanak a kocsira. A rendőr zsebbe mélyesztette a kezeit, föl- s alásétál és nagyokat dörmögve panaszkodik a hideg ellen. A sarki hordárok hárman-négyen a gesztenyesütő öreg asszony köré gyülnek és a kályha fölött melengetik rongyos keztyükbe bujtatott kezeiket.

Hideg van. Rongyos ruhában, reszkető ember belép egy kis földszintes ház alacsony kapuján. Sietni szeretne ő is, menekülni a dermesztő hidegtől, de ernyedt izmai már nem birják a sietést. Rogyott térdekkel, szemlesütve ballag. Nagyon aprókat lép szaporán, azt hinnéd szinte, hogy egy helyen emelgeti lábait. Befordult a kapun, a melyen épen akkor lépett ki egy hozzája hasonló alak. Meg se nézték, észre se vették egymást. Szegény mind a kettő, mit törődjenek egymással.

Hosszabb-rövidebb időközökben még több szegényesen öltözött férfi és nő ment be abba a kis házba. Némelyik szinte kitünt a többi közül magatartásával, ruházatával. Mintha nem született volna szegény embernek s nem ajándékba kapta volna a viseltes felöltőt, melyet hord. Világos könnyű felöltő a hideg télben. Régi jó idők maradványa. Fordult a sors, téli kabátra nem tellett, hordja a világos felöltőt, mig darabokra nem szakad.

Én is bementem. Kicsiny az udvar és üres. Jobbra hét-nyolcz falépcső vezet a föld alá. Baloldalt egy üvegajtón keresztül látom, hogy egy öreg asszony tésztát gyur. Asztala tele van már levesbe való csipkékkel, de csak dolgozik tovább. A tésztahalom nő, egyre nő, de hiszen itt szükség is van reá. Jobbra tartottam én is, mint a szegény emberek. Népkonyhába jutottam.

Hosszúkás a szoba, sima, szép fehérre meszelt falakkal. Se kép, se diszités, még csak «házi áldás» sincs rajtuk. Mellettük a szoba egész hosszában zöld asztalok vannak s mindenik mellett nyolcz-tiz szék. Szemben az ajtóval üvegfalakkal elzárt kis rekesz mögött jóságos arczú öreg asszony ül. Előtte egyenlő darabokra szeldelt kenyerek, egyik skatulyában apropénz, a másikban papir szeletek. Mint az előttem állók mindegyike én is tiz krajczárt számoltam le eléje, mire jó darab kenyeret és egy ebédre szóló utalványt kaptam. Leültem az egyik asztal mellé, mely még üres volt és alig pár percz mulva egy asszony elém tálalt egy csésze levest meg egy nagy tál káposzta főzeléket, melyen jól megfőtt marhahusdarab terpeszkedett. Hozott kést, villát, kanalat és mindezek után elvette tőlem azt a jegyet, melyet a kifizetett tiz krajczárért kaptam. Egy kancsó viz, só és paprika ott volt már az asztalon, hát csak ennem kellett.

Nehéz feladat volt ez nekem. Kényelmetlenül érzi magát az ember, ha annyi idegen szem figyel minden mozdulatára, megvigyázzák, hogyan emeli szájához a kanalat. Igaz, hogy senkisem kérdezte, ki vagyok, de vörös bőrkeztyüm és világos kamáslim okozta, hogy a hosszu asztaloknál jóizüen falatozó emberek, asszonyok gyanusitó pillantásokkal méregettek végig.

Ettem. Igaz, hogy nem vagyok válogatós, de még a válogatós emberek is jó étvágygyal fogyasztanák el ezt az ebédet, különösen ha napjában csak egyszer ennének és éhesek volnának, mint azok valamennyien, a kik ide a népkonyhába járnak. Igen, mint az idejáró állandó vendégek. Vannak közöttük olyanok, kik hat-hét év óta naponta itt csillapitják éhségüket, olyan törzsvendégek, a milyenek minden korcsmában vannak. Pontosan jönnek, összeszoknak, megbarátkoznak egymással és ezek már külön asztalhoz ülnek, hogy ne zavarja őket senkisem. Pedig mennyire különböző elemek. Az egyik beleszületett a szegénységbe, a másikat csak sorsának átka vitte bele. De most közös a sorsuk, hát közösen viselik.

A becsületes szegénységet jól lehet itt látni. A hosszú zöld asztaloknál már egyik hely sem üres és ha valaki távozik, hamar akad helyének uj gazdája. Egyre változnak a vendégek, de mindannyian szegény emberek. Volt időm bőven, hogy szemügyre vehessem az egybegyülteket és egy fiatalabb legény, ki mellém telepedett le, egyik-másik felől tudott is nekem beszélni.

*

Gazdag urak, kik a kávéház óriási ablakain át unatkozva bámulnak ki a ködös levegőbe, szép asszonyok, kik langyos, illatos levegőjü szobáitokban a legujabb toiletteválságról gondolkoztok, menjetek el egyszer a népkonyhába, nézzétek meg a szegényeket, kik kemény munkával keresik meg azt a tiz krajczárt, melyért ebédet kapnak. Tudom, mindjárt adakoztok, gyüjtést inditotok a népkonyhák számára, hogy még sok, még több embernek adhassanak olcsó, jó ebédet. És meglep az, a mit látni fogtok. Te kaczér menyecske bizonyára emlékszel még arra a magas szőke fiatal emberre, a ki olyan hamisan, olyan tüzesen nézett reád tegnap délután, a mikor bársonyos kelmét vásárolván, kijöttél a boltból. Lapos fogpiszkálót szorított az a fiatal ember szép fehér fogai között és te azt hitted, hogy valami gazdag vendégségből jön. Talán épen olyan szép asszonynál ebédelt, mint a milyen te vagy.

A népkonyhából jött, ma is ott ebédelt, ott eszik mindennap. Szegény ember nagyon, de palástolni tudja. És sokan vannak itt ilyenek. A legkülönbözőbb emberek találkoznak a népkonyhában. Sáros, piszkos munkásemberek mellett jó kabátos férfiak ültek, a kikre az utczán senki sem fogná rá, hogy a népkonyhában ebédelnek. A kórházból most kikerült halvány, sápadt leánynyal élénk beszélgetésbe ereszkedik egy fekete bajuszú egyetemi polgár, a kinek keservesen szerzett néhány forintjából könyveket kell szereznie, vizsgadijat kell fizetni és olykor még haza is küld pénzt özvegy édes anyjának, hadd higye, hogy jó módban él a fiú, pénzt keres, sok pénzt.

Tudom, hogy sokan nem hiszik azt el. Naturalista irók találnak el ilyen dolgokat, pedig ez nem mese, ez való: én láttam azt a fiatal embert és vele együtt sok szerencsétlent. Nem is az a tragikus, hogy napszámosok, a kiknek nem mindennap kerül munkájuk és a legalsóbb, de sokszor a legelvetemültebb embereket láthatjuk itt egy csomóban, hanem az, hogy intelligens embereknek is kell idejárniok, mert protekczió nem terem számukra s mert derekuk nem tud meghajolni a náluknál nagyobb urak előtt.

Az egyik asztalnál egy régi ismerősömet láttam. Ő persze most nem akart reám ismerni, tudta, hogy nem a szükség kergetett engem erre a helyre, hogy itt csak dilettáns vagyok. Fejét félrefordította, röstelte magát előttem. Ő a pazarkezű ügyvéd, a ki mindig a legelőkelőbb helyeken ebédelt és ott is csak olyat, a mi drága volt, a ki többet költött borravalóra, mint a mennyit most három ebédre, itt ül a szegények között. Nem szólítottam meg, tudtam, hogy rosszul esnék neki, hiszen ő a hibás a dologban. Jó módban élt, de nem ismerte a pénz értékét. Rossz fát tett a tűzre és azért elvették diplomáját. Bizalmát vesztve feljött a fővárosba, a hol nem tudott boldogulni. Most úgy tudom, másolással keresi meg azt a kevés pénzt, mire szüksége van. Lakása nincsen, csak olyan ágyrajáró és a népkonyhában ebédel.

S a mig őt nézem, felzavart gondolataimból éles gyermekhang. Kis piczi leány jött be. Kék szemeivel bámulva tekint széjjel. Kendőbe csavart két nagy bögrét emelget. Kezet csókol az öreg asszonynak és kaczagva jelenti:

— Eljöttem a kosztért!

Viszi haza az ebédet szegény apjának, a kinek nincsen ideje ide jönni; hat pár czipőt kell estélig megfoldoznia, hogy téli ruhát vehessen ennek a pajkosszemű kedves kis leánynak.

Intelligens emberek, kik valaha jobb napokat láttak, tömegesen jönnek. A ki nem tudott még leszokni az uri tempókról, az nem megy ki a konyhába a maga porcziójáért, megvárja mig kiszolgálják, mert hát ezt is megteszik. Egy őszülő ember ócska, de tiszta ruhában, világos tavaszi felöltőben ül az egyik sarokban. Se nem hall, se nem lát, csak eszik mohón, vágygyal. Hamar elfogyasztja ebédjét. Feláll, odamegy a pénztárhoz és megfizeti még egy ebédnek az árát. Kétszer eszik, ki tudja, mióta koplal szegény!

Ebből a vendéglőből nem fogynak ki a látogatók. Télen-nyáron egyforma sürűen jönnek, hiszen szegény emberek mindig vannak és enniök ezeknek is kell. Négyszáz-ötszáz szegény ember kap itt naponta tisztességes ebédet és a mellett egy-két órát meleg szobában tölthet. Pedig ez sem utolsó dolog annál, a kinek nem telik fára, szénre és hidegben is az utczán tölti a nap legnagyobb részét.

A kerületi népkonyhák nagy jótétemény a szegény emberekre. Igen, de hány van ebben a nagy fővárosban, a kinek sem tiz krajczárja, sem elég protekcziója arra, hogy az előljáróságnál ingyenjegyet szerezhessen. A kik éheznek, nyomorognak, koldulni szégyelnek, munkát sem kapnak és szenvedniök kell. Nem igaz állitás az, hogy mindenki kap munkát, a ki dolgozni akar. Tudom, hogy az nem igy van. Ez csak a szegények elől gondosan begombolkozó emberek theóriája, a kik pénzt nem adnak, de nem adnak munkát sem.

PAGANINI HEGEDŰJE.

2.

— Hegedűs barátom, hegedűs barátom, jótéteményt nem gyakorolni az ily esetben, egyenlő volna valamely gonosztettel.

— Eh! — vetette közbe a másik. — Sok jó cselekedetet gyakorol, uram. Az egész környék az ön nemeslelküségéről beszél. És mégis, mégis gróf úr — ekkor a hegedűs fejét vállai közé húzta és gúnyosan vigyorgott — az ön jól elzárt házába is behatol majd az ördög s elviszi onnan azt a részt, mely őt jogosan megilleti.

Pallay gróf nevetett.

— Kópé barátom, — válaszolá, — mit beszélsz az én jól elzárt házamról, hiszen én magam viszem be szánon az ördögöt házamba?! Nincs-e asztalom mindenkor megterítve a te ördöngős személyed részére? És nem állanak-e mindenkor nyitva a pallai kastély kapui a te ördöngős művészeted részére?

A hegedűs együtt kaczagott a gróffal.

— Nagyon hálás vagyok, — szólt gúnyosan meghajolva. — De tévedni méltóztatik gróf úr, ha azt hiszi, hogy ezzel megelégszem. Szó sincs róla. A pokol megjelölte azt, a mi az övé és az a pokolé is lesz.

A gróf ezen beszélgetés alatt mégis kissé kellemetlenül érezte magát. Csak akkor sóhajtozott fel szabadon, midőn a szán a kastély udvarába kanyarodott.

— Éjfélre jár; ugy látszik, már mindnyájan alszanak, — mondá a gróf kedvetlenül.

— Ohó, ezeket majd felhegedűljük álmaikból; jártas vagyok az éjjeli szerenádokban — csettentett a hegedűs nyelvével s már a következő pillanatban a tornáczon állott. A hegedű síró, kaczagó hangjai végig sikongtak az éjjeli csöndben.

Hej, hogy felugrándoztak álmukból a férfiak meg lányok!

Fent az emeleten egy negyed óra mulva már a tót fiúval voltak elfoglalva.

Alul, boros pohár mellett ült a hegedűs a szakácsné szomszédságában s elbeszélte neki, hogy ő és hegedűje egyenesen a pokolból származnak és ha hébe-hóba megunja a nótát, odaadja hegedűjét másnak, de az a másik mindenkor az ördögé meg pokolé lesz, testtel és lélekkel.

Bizony, bizony, testtel és lélekkel, hahaha!

És a hegedűs húzta, húzta, hogy a szakácsné ijedve rohant el és futtában elveszité szoknyáját, meg a papucsokat.

— Hahaha!

II.

Gyermekek, asszonyok és macskák nem birnak meglenni játékszer nélkül; igy volt ez a világ kezdetétől fogva s igy fog maradni mindaddig, mig az utolsó nő játékszerét szét nem törte, mig az utolsó macska utolsó nótáját el nem dorombolta.

Közbe-közbe bizony nagyon gonosz, kegyetlen játékok ezek, a melyeknek úgy örvendenek a kicsiny és nagy macskák. Igy Nápolyi Johanna maga fonta a zsineget, a melylyel férjét megfojtatta, igy hullottak Sámson hajfürtjei Delila ölébe, igy játszott Kleopatra Marcus Antoniussal, mialatt játszadozva széttépte babérkoszoruját.

És a kis Gabriella, Pallay Géza gróf gyámleánya? Alig telt bele három hónap, már is átidomitotta a szép tót fiut játéktárgyává, babájává, udvari bolondjává, kis majmává, tudálékos kutyájává!

— Ajándékozd nekem, Géza bácsi, ajándékozd nekem! könyörgött Gabriella komtesz, mialatt villogó szemekkel nézett gyámapjára. Olyannak látszott, mint ama Heródiás, midőn Heródestől keresztelő szent János fejét és életét kérte.

És igy a szegény, de szabad vándorfiu csinosan felöltöztetett rabszolgává változott át. Nem járt már most egérfogókkal, reszelőkkel, palacsintasütőkkel házalni, nem kopogtatott be faluból faluba, hanem fantasztikus egyenruhában ült a bakkon, állt ebéd alatt Gabriella széke mögött s leste annak minden pillantását. Azt cselekepte, a mit Gabriella komtesz a tizenhárom éves leány parancsolt. Mert a pallai kastélyban Gabriella komtesz uralkodott. Pallay gróf engedte, hogy ezek a kis zsarnoki kezek elragadják tőle az uralmat; nem is vette észre, hogy saját házában a királyi méltóságtól a miniszterségig sülyedt.

Persze Gabriella is értette, hogy kell kormányozni.

Elragadó volt ez a kis királynő. Csak látni kellett őt, a mint a parancsokat osztogatta, a mint a kis Michel Pétert (ilyen prózai neve volt a tót fiúnak) dologra utasitotta, vagy pedig ha jó kedvében czukorkákkal etette. Megtörtént az is, hogy haragjában rózsás kis ujjainak körmeit is éreztette vele.

Még szerencse volt, hogy a kis Gabriellát tavaszszal Bécsbe óhajtották vinni a nemesi kisasszonyok nevelőintézetébe és hogy ezen erőszakos Semiramis kormányzása csak rövid interregnumra szorult.

Gabriellában volt valami a dantei pokol alakjaiból.

Kaina, Ptolomea, Antenora igy lebeghetett a költő szemei előtt. Hajfürtjei vöröses szőkék, szemei éjsötétek voltak s belőlük az érzékiségnek örökké változó lángjai csaptak elő; kis fehér fogai hegyesek voltak, mint a farkasé. Azok közé a hajlékony deli alakok közé tartozott, melyek oly gyorsan, buján és pompásan nőnek, mint a délszak növényei. Minden mozdulatában valami szinjátszás, valami kigyószerü sikamlósság volt, szóval azon nők közé tartozott, a kiknek bűvös körébe jutni valóságos veszedelem . . .

— Igy, igy! — mondogatta a hegedűs, mikor ismét a kastélyba bekopogtatott. — Nézzétek csak, a kis Gabriella grófnő madarat zárt kalitkájába. Szegény madár! Jól össze fogják törni szárnyait, de ki tudja, ki adta a madárnak az éneklés tehetségét?! Hahaha! Meglássuk, nem-e tudom a kis bús tekintetü Pétert az én oldalamra áthegedűlni. — A hegedűs e szavakra hangosan kaczagott és szerszáma után nyúlt.

Az első tavaszi nap volt. A szellők rendkívül enyhén lengedeztek, a bokrok mögött már nyiltak az ibolyák s a vadgesztenyék a visszatérő kikelet ünnepére feltűzték ezer meg ezer fehér és piros virággyertyáikat. Vajjon a mindenható erejű tavasz, vagy a bűvös varázsu hegedűjáték tette-e, elég az hozzá, hogy már az első dallamok után a maga oldalára csalta a fiút. — Tanits meg ugy hegedűlni, a mint te hegedűlsz! — dadogá Péter, mialatt zokogva kulcsolá át a mindenható hegedűművész térdeit.

A hegedűs nevetett és megsimogatta a fiúnak fekete, göndör fürteit.

— Látod kis Gabriella — gúnyolódott, — most megkezdődött a harcz közöttem és te közötted — a harcz egy emberi lélekért; ki fog győzni, én-e vagy te?

— Én! — A kis grófnő vágta ezt a szót oda királyi arczkifejezéssel.

De a parancsoló tekintet ez alkalommal kissé erőszakos volt és a bokrok mögött, a hol az első ibolyák nyiltak, Gabriella haragos könyeket hullatott.

Hogyan?! Ő, Gabriella grófnő lefoglalt maga részére egy élő játékszert, a szegény hazátlan koldusból embert csinált és ime, most jön egy más valaki, s el akarja tőle ragadni! És a leghallatlanabb az volt, hogy Pallay gróf, ez az első miniszter, a ki Gabriella minden kivánságát teljes névaláirásával erősitette meg, az ő duzzogására szintén határozott nem-mel felelt.

«Gyermek vagy, kedves Gabriella», válaszolt neki: «Jó, hogy az ég a szegény Péternek oly tehetséget adott, a melylyel később majd megkeresheti kenyerét. Ápolni és előmozditani akarjuk ezt a tehetséget, mert arra, hogy továbbra is egérfogókkal és reszelőkkel házaljon, te már alaposan elrontottad. Nem gondolod ezt te magad is?»

De Gabriella úgy vélte, hogy erőszakosan avatkoztak az ő szent jogaiba s nem lett volna Éva törzséből való, ha meg nem mozditott volna minden eszközt, hogy birtokát megvédje. Ez a kis Gabriella valóságos Semiramis volt, a ki hadi terveket kovácsolt. Istenem, mit nem tesz az ember, ha arról van szó, hogy elveszitett országokat visszahódítson.

Igy lett Gabriella kokett. Első kisérlete volt ez ezen zsánerben s ez az első kisérlete várakozása felett sikerült. Gabriella azon korban volt, midőn a gyermek nővé alakul át és csodálatos érzelmek világai tárulnak elébe.

Igen, Gabriella mindenféle kokett dolgokat talált föl, ártalmasan ártatlan játékokat, a minőket ő előtte alig gondolt ki nő.

Ha a vonót kicsavarta Péternek kezéből, ugy ezen vonó varázsvesszővé alakult át kezében, midőn vele a fiúnak fejét megérintette. Milyen fluidum áradhato t ki ezekből a fehér, formas kezekből!

A szegény fiú nem tudta, de nem volt képes arra, hogy ezt a kis fehér kezet elbocsássa, ha együtt barangoltak erdőkön, réteken. És a mikor egy szép napon ez a picziny kéz a tarka mezőn a földre vonta, szivesen engedett neki.

— Gabriella nefelejcsből font neki koszorút, — súgta ezen a nevezetes délután a pintyőke a csíznek, a midőn röptében a kökénybokorra telepedett le.

— És éppen most meg is csókolta a fiút — dalolá a csiz és szégyenkezve repült tova a magas fűben pihenő fészkére, melyből öt kis pettyes tojás tündökölt elő.

Vajjon igaza volt-e a pintyőkének meg a csíznek? Meglehet, hogy igaza volt.

Péter ebben az órában egy hangot sem tudott kicsalni hegedűjéből.

Az orgona gúnyosan mosolygott, mintha átlátott volna a világon, meg az embereken. Gabriella grófnő pedig néhány nappal később kocsiba ült, mely őt a vasúthoz vitte.

A kis királynő arczvonásain meglátszott, hogy az első győzelem az övé volt.

III.

Három év repült tova.

A kis tót fiúból derék, csinos fiatal ember lett, a kinek bánatos szemeiben oly irás volt látható, melyet megérteni senki sem tudott.

És Gabriella grófnő? Ki tudott róla?

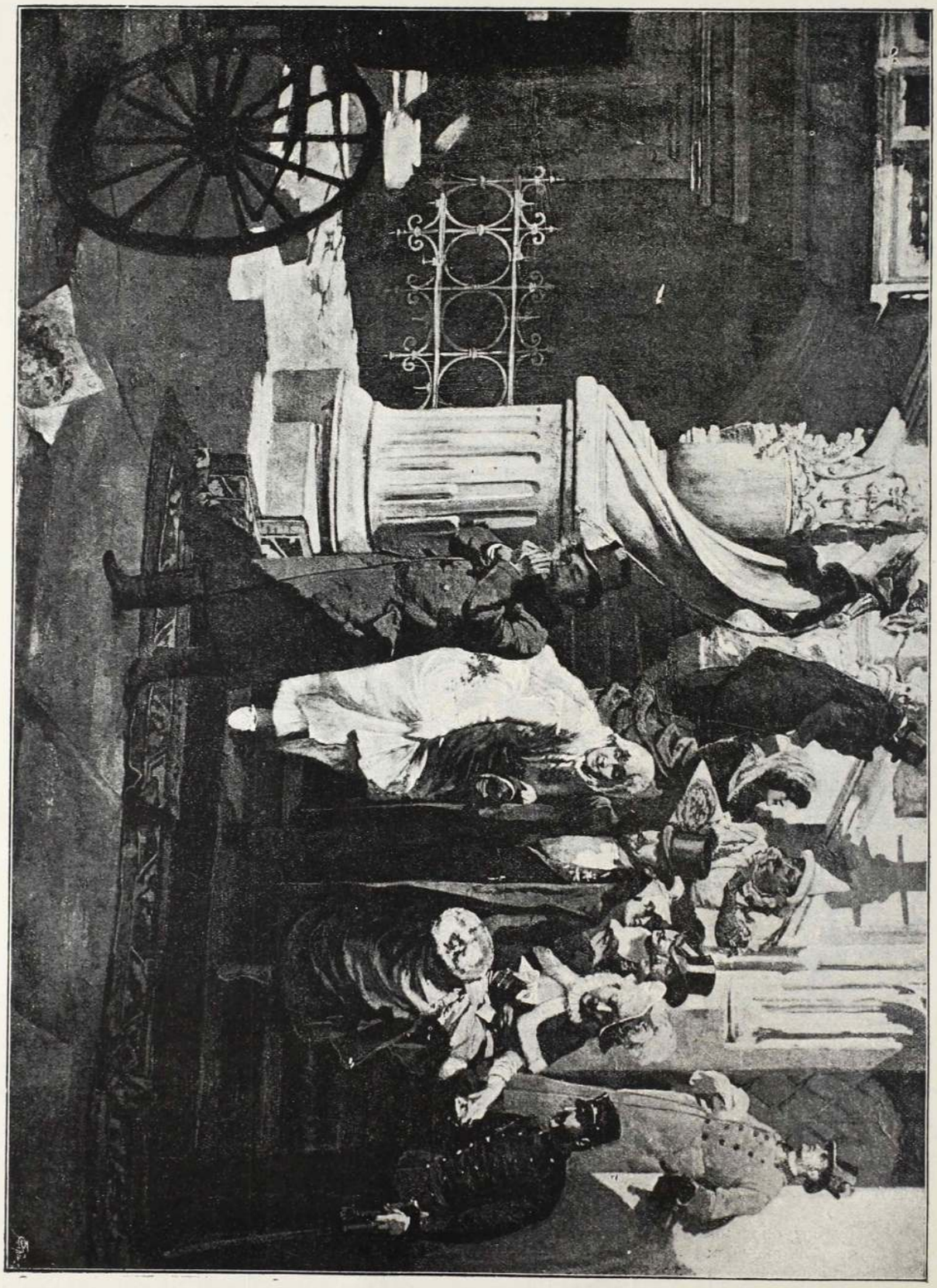

BÁL UTÁN. VAJDA ZSIGMOND FESTMÉNYE.

Egyedül Pallay gróf. De ez keveset beszélt. Álmodozott, mosolygott. Az utolsó éveket inkább Bécsben töltötte gyámleányánál, mint birtokán s midőn az egyik napon visszatért — a tavasz ismét ott virult erdőkön és réteken — ismerőseinek bemutatta Gabriellát — mint menyasszonyát.

Oh milyen szép lett a komtesz! Emberek megbabonázására született ez a nő; megtestesült napsugár, mely elperzsel mindent.

És ez az egykori kis Gabriella, ki kifejlődött, pompás, buja orchideához hasonlitott, megtanulta, mint kell az emberek között mozogni. Lábának dobbanása, ruhájának suhogása, ajakának nevetése, mindez ugy hangzott, mint egy érzéki, bacchusi melódia, mely elkábit, megrészegit. Csak a figyelmes szem vehette észre, hogy abban, mint huzza fejét vállai közé, mint süti le szempilláit, mint mozgatja karjait, mintha lepkeszárnyak volnának, hogy ezen változatos, szeszélyes játékban kegyetlen kokelteria, jól meggondolt számitás rejlik.

Hogy nézett ez a kis, nagy dáma egykori játszótársára! Valóban, egészen megfeledkezett róla.

Pallay gróf által elbeszéltette magának a hőből való kimentését, mintha sohasem hallott volna erről.

Istenem, hát hogy is lehet minden embernek történetét észben tartani, mikor azok olyan közömbösek, mint az útszéli por! És minek kellett Gabriellának a por! Az ő útja virágokon és örökzöldön vitt át. Az iskolás fiúk esküvője napján kék ibolyákat és illatos orgonát szórtak útjára, a kastélytól a templomig.

A hegedűs legbolondabb nótáit húzta s mikor pihenőt tartott, hogy néhány pohár bort felhajtson, félrehivta a tót fiút.

— Ugy-e fiam, csöndes és sápadt lettél az utolsó napokban? — szólott suttogó hangon. — Elzárt paradicsomról álmodol. De vigyázz, a paradicsomban a kigyó leskelődik . . . Hahaha, ugy-e szépnek találod ezt a boa constrictor kigyót, vagy talán Gabriella-kigyó a neve? Hej, bizony ritka szép, csillogó kigyó ez! Valamit súgok neked, titokban, mély titokban: mérgét már befecskendezte a te lelkedbe és ha Pallay gróf nem mentette meg volna életedet, még ma este tőrt döftél volna szivébe!

Péter megkövülve állott ott. Ugy érezte, mintha egy kéz letépte volna a fátyolt lelkéről és a mikor ebbe a lélekbe, mint egy örvénybe belepillantott, mintha tűz és jég, majd meg mintha jég és tűz érte volna.

Nem tudta, hogy mi történt vele. Kimenekült a parkba. A hársfa alatt levő padon gubbaszkodott és várt és várt.

És ime, arra jött, a kit várt.

Látta őt, a mint férjének karján halad a lépcsőn lefelé. Lónyeritás. Kinyiló és becsapódó kocsiajtó zaja, ezüsthangu kaczagás és a kocsi tovarobogott.

Hová?! Az elveszitett paradicsomba!

Ő, a szegény hazátlan jól tudta azt. Gondolatai, érzékei utánuk kergették őt, el is érte őket, de a paradicsom kapuja, mely azok előtt felnyilott, ő előtte becsukódott. Mert a szerencsétlen számára nincs paradicsom és nincs szerelem.

Ha ezek a szerencsétlenek egyszer szerencsét akarnak, jogtalanul el kell azt rabolniok a gazdagok és szerencsések asztaláról.

Csend! Mi volt az? A hárs bólogatta fejét a szegény Péter fölött s a hegedűs, ki a bokrokon át osont oda, hirtelen mellette termett és hegedűjét a fiatal ember kezébe téve, titokzatos hangon igy szólt:

— Az egyiknek a hegedűt, a másiknak a menyasszonyt.

Az ifjú felrezzent álmodozásából. Majd a hegedűsre bámult, majd meg a hegedűre:

— Hogyan? Lehetséges-e? — dadogta majdnem öntudatlanul. — Nekem akarod adni a te fenséges hegedűdet?

— Legyen a tied! — szólt a hegedűs nevetve.

— És te, hegedűs?

— Én? Elmegyek innen! Mit is keresek itt. A mag el van vetve, már a fűszálak is sarjadzanak.

— Hát mondjad meg, mi a hegedűnek az ára?

— Mi az ára? Isten és ördög sohasem űznek kereskedést. Vagy mindent kérnek, vagy semmit sem!

GÖNDÖCS BENEDEK.

ALKÉR GUSZTÁV.

— Az én mindenem elég kevés volna! — dadogá az ifjú.

— Hm, a mint veszszük. Eddigelé csak fejedet veszitetted el, de lelkedet még nem!

Péter mélyen lehajtotta fejét a hegedűre. — Szegény lelkem! — zokogá halkan.

— Igazad van, hogy «szegény lelkem!» mert el fogod veszitени ezt a lelket.

— Elveszitени! Azt mondod elveszitени?!

— Igen, ma vagy holnap.

— És kié lesz?

— Az enyém, vagy azé a nőé! Különben az teljesen mindegy. Isten áldjon meg, ezt nem szabad az ördögnek mondania, tehát: élj boldogul!

Folyt. köv.

KÉT HALOTT.

I. GÖNDÖCS BENEDEK.

Jó, öreg időkből, jó öreg ember volt; mintaképe a szorgoskodó, körültekintő, a legapróbbat is meglatoló hazafinak. Higgadt lelkével élt át nagy időket, a vér sose pezsdült meg hevesen ereiben. Derékul megállta mindenütt helyét, a hová csak került. Sose járt elől zászlót lobogtatva, tárogatva, ott kullogott mindig híven a nagyok nyomában, mindenre rámondván nagynyugodtan: No jól van, hát legyen. Ismerték az egész országban a *gömbölyü plébánost* legkiváltkép a méheiről. Igen, a méhek voltak az ő lelki gyönyörei kora ifjuságától utolsó perczéig. Ha itt Pesten tartózkodott, hej de fájt a szive azok után a zümmögő, dolgos és rendben, jó erkölcsben élő állatkák iránt. Ha a képviselőház ülésein el-elmerengett, tudták már a honatyatársak, a méhek járnak az eszében. Nem is volt sose hosszú időre távol hazulról nyugta. A vagyonát, a hívőket rábizta a káplánra, meg az ispánra, de a méhikéket nem hagyta. S minden esztendőben legalább egyszer felemelte szavát a méhek érdekében, szivére kötvén az excellenciás miniszter úrnak, hogy ne feledkezzék meg az iczi-piczi mézes mesteremberekről se s legyen gondja, hogy a méhtenyésztés e hazában mennél szélesebb körben felvirágozzék. S egy-egy ilyen beszéd után elégülten dőlt vissza a padra, mert érzé, hogy megtette kötelességét a haza iránt.

Volt még egy kedvelt eszméje, a melyről beszélt is, irt is sokat: a millenium megünneplése a pusztaszeri síkon. Élthalt ezért az eszméért, maga irt, maga nyomatott, maga terjesztett kötetre menő memorandumokat s mikor látta, hogy kevés a szava foganatja, búnak eredt s visszavonult a nagy világtól, az emberektől.

A pusztaszeri apátságról a mult héten halála hirét hozta a telegráf. Szegény Göndöcs bácsit azóta beszentelték, elföldelték. A derék, istenes ember sirja fölött most ott zümmögnek búsan, szomoruan az ő elhagyatott, iczi-piczi árvái . . .

II. ALKÉR GUSZTÁV.

Budapest székesfőváros második alpolgármesterének halála nem váratlan csapás. Régen betegeskedett már Alkér Gusztáv. Mikor uj hivatalába lépett, felváltván vele a tanácsosi állást, már egészsége megrendült volt, alig egy-két hónapig tölthette be uj hivatását, mert a betegség elvonta a megszokott munkálkodásának köréből. Alkér Gusztáv már mintegy beleszületett a városi hivataloskodásba. Édesatyja is Pest városának tisztviselője vala. Benne nevekedett tehát a fia a városházi légkörben. Nem is volt a megboldogult soha más pályán, mint a városi hivatalin. Ismerte

a főváros ügyeit töviről-hegyire. Ép ez volt kútfeje előrehaladásának. Mert minden térre alkalmas erő volt, tájékozott, járatos volt mindenben a szegényügytől a vásárcsarnokig. De legnagyobb szeretettel a tanügy iránt viseltetett. Tanácsos korában ép a tanügy jutott a vezetése alá. S meg is látszott a működésén, hogy szivesen végzi. A fővárosi elemi iskolák az ő idején indultak virágzásnak, az ő befolyásának köszönhető az a sok szép iskolaépület, melyek immár díszei Budapestnek. A községi polgári, de még inkább a kereskedelmi iskolák az ő alkotásai, az ő eszméje voltak s a kivitel is egészen az ő munkája volt. Páratlan, részrehajlatlan ember volt hivatalában, befolyásolásnak keveset engedett, a mi pedig nagy szó ép a székesfőváros hivatalaiban.

Derék, tisztviselőt vesztett benne a főváros közönsége, derék tisztviselőt s olyan munkaerőt, a melynek hiányát meg fogjuk érezni.

A VŐLEGÉNY KALANDJA.

(Angolból.)

— Irta: HALL ALBERT. —

Már pittymallott, midőn utitáskámmal kezemben, a «sziklához» czímzett vendéglő felé irányitottam lépteimet a pályaudvarból.

Nősülni akartam. A férfi életében komoly fordulópont a házasság és ez a tény egészen betöltötte gondolataimat. Boldog, izgatott és ideges voltam. Menyasszonyomat imádtam és gyöngéd szeretettel csüggtem édes anyámon — azonban egyik sem árult el valami kölcsönös vonzódást az első ismeretség alkalmával. Édes anyám úgy emlegette az esküvőmet, mintha temetésemről lett volna szó, ez pedig nem valami épületes dolog.

Jövendőbelim az elhunyt F. tábornok egyetlen leánya volt és mivel hogy a tábornokné alig két éve volt özvegy, azt óhajtotta, hogy az esküvőt teljes csöndben tartsuk meg és menyasszonyomnak ez ellen nem volt semmi kifogása.

Elhatároztuk, hogy mindjárt az esküvő után a kontinensre utazunk és esküvőnket csak elutazásunk után hirdetjük a lapokban.

Anyósom, arra a gondolatra, hogy leányától meg kell válnia, vigasztalhatatlan volt és elhunyt férjét még mindig a zsebkendője fekete szegélyei mögött gyászolta.

Esküvőmre egészen egyedül keltem útra. Anyám, midőn búcsút vett tőlem, így szólt: «Remélem, hogy sohsem bánod meg e lépést, szegény fiam!» Szóval az egész dolog nagyon kényelmetlenül hatott reám, és azt szerettem volna, hogy minél hamarabb túlessem rajta.

Emmám édes anyja egy villában lakott a Themse partján. Menyegzőnk másnapra volt kitűzve, s én kénytelen voltam útközben meghálni valahol. A «sziklához» czímzett vendéglő sokatigérkezőnek látszott és gyalog szándékoztam odáig menni, mert úgy gondoltam, hogy a séta fölüditi tagjaimat. Tényleg jobban éreztem magamat és örvendtem a szép vidéknek, midőn egyszerre egy férfi furcsa viselkedése kötötte le figyelmemet.

Kiürítette zsebjeinek összes tartalmát. Levelek, kártyák, papirok egymást követték, minekutána tulajdonosuk apró darabokra tépte. A folyó magával vitte a papírszeleteket. Ezeket követte zsebkendője, azután pénztárczája, a melyből azonban kiszedte előbb a pénzt és vissza dugta a zsebébe.

— Mégsem akar öngyilkos lenni — gondoltam magamban.

Elővette zsebkését s a kalapja belsejéből egy szalagot oldott le, melyet apró darabokra vágott, azután összeszoritott öklét fenyegetőleg emelte a magasba, kapta utitáskáját és sietős léptekkel távozott.

— Nincs helyén az esze — szóltam magamban, a hogy tovább mentem. Midőn az előtt a hely előtt elhaladtam, a hol az imént állott, megállottam és a folyóra néztem. Lenn a viz papírszeletekkel volt teli, melyek tova úsztak az árral; csupán egy vizitkártya akadt meg a fűben, a part mélyedésben. Felkaptam és elolvastam

Cheops P. Mizzle.

Furcsa név, gondoltam magamban. Talán meg akarja változtatni a nevét; én legalább megtenném. És zsebre dugtam a kártyát, azzal, hogy örömet szerzek vele Emmának, a szállóba mentem. De nagy rémületemre, az első, a kibe beleütődtem, régi ismerősöm: Plauder úr volt.

Mindenki tudja, hogy olyan helyek is vannak, a hol egyáltalában nem lehet vizet kapni; de azért van egy bizonyos kis gép, mely folytonos fúrással a legkeményebb sziklán is áthatol, míg vízhez nem jut. Plauder úr minduntalan a gépre emlékeztet. Voltak emberek, kik a rendes szivatytyúnak ellentállva, minden reménynyel felhagytak, midőn ez nekik állt a fúróval.

Ha Plauder rájön, hogy a szállóban voltam, mindenütt üldözne és addig ostromolna kérdéseivel, míg mindent elmondanék neki, nem csak azt, hogy másnap esküvőmet akartam tartani, hanem azt is, hogy mit szóltam erről meg arról, mit cselekedtem ezzel meg azzal és mit gondoltam effelől meg affelől, mindent a mit csak tudtam. A ki ismeri hazám ujságainak szokásait, hogy minden menyegzőt minden körülményekkel és a lehető informácziókkal közölni szoktak, és megtudja, hogy Plauder úr épp olyan hírneves hírlapíró, mint a minő rettegett interviewoló, elképzelheti, mért voltam azon, hogy éppen ma ne találkozzam vele. Hajnalban akartam felkelni és szobámban megreggelizni. Szóval meg kellett ugranom Plauder elől.

Mélyen szememre húztam a kalapomat, egy oldalajtón surrantam be a házba, egy pinczér fogadott, a büszke szálló-vezetőhöz vezetett, a ki különös pillantást vetett reám és tollat és könyvet tett elébem. Jaj, a vendégkönyv, erre nem is gondoltam! Végem van! Plauder bizonyára elolvassa az ujonnan érkezettek neveit és rögtön a szobámba ront.

Egy nagyszerű gondolat kisértett. Nem ismert senki. Lehet, hogy ide sohsem térek többé vissza. Idegen nevet szándékoztam beírni és Plaudert tévútra vezetni. Egy gonosz szellem súghatta ezt a fülembe, mert hirtelen eszembe jutott ez a név, melyet a talált kártyán olvastam és ugyan abban a pillanatban ott állott már az idegenek könyvében:

Cheops P. Mizzle.

Abban a perczben, midőn letettem a tollat, eszembe jutott, hogy talán rászedhetek és elpirultam. De akkor már késő volt. Mást nem tehettem, mint, hogy elrejtőzzem fenn a szállóban, a míg megjön a reggeli vonat. Nagy sietve követtem a pinczért a számomra kijelölt szobába.

A hogy benn voltam, pompás vacsorát rendeltem, s a pinczért jó borravalóval ellátva, biztonságban éreztem magamat.

— Értsen meg jól, barátom, — szóltam a pinczérhez, — akárki keres, nem vagyok itthon. Nagyon fáradt vagyok és rögtön lefekszem. Keltsen föl elég korán, hogy a hat órai vonatról le ne késsem, a kávét pedig hozza fel szobámba.

— Szolgálatjára, uram. Minden esetre uram. Parancsol még valamit, uram? — kérdezte a pinczér.

— Egyéb semmit, — válaszoltam. Nesztelenül távozott szobámból. Betettem utána az ajtót, ráfordítottam a reteszt és megkönnyebbülten lélegzettem föl. — Meg vagyok mentve, — suttogtam, — meg vagyok mentve, legalább Plaudertől!

Megvacsoráztam, elszittam szivarkámat, lehajtottam egy vagy két madeirát Emmám egészségére és lefeküdtem.

Nem valami puhák a szállói matraczok, s az enyém sem tett kivételt e tekintetben. Mindazáltal csakhamar és mélyen elaludtam. Egyszerre csak erős koczogás hallatszott a szobám ajtaján. Fölébredtem. Természetesen csak a pinczér volt, de még sem hittem, hogy hat óra lehetett, mert nagyon sötét volt még. Előszedtem órámat a vánkos alól és gyufát gyujtottam. Még három óra sem volt; a koczogás azonban ismétlődött.

— Ki az? — kiáltottam.

— Én vagyok uram! — válaszolta a pinczér.

Hiszen azt mondtam, hogy hat órakor ébreszszen föl! — kiáltottam.

— Igen, uram. A vonat még nem érkezett meg. Egy úri ember óhajt önnel beszélni.

Plauder csakugyan megcsípett és most ez egyszer valóban túltett magán. Dühös voltam daczára, arczátlansága fölött el kellet magamat kaczagnom.

— Mondja meg annak az úrnak, hogy alszom, — szóltam a pinczérhez.

— Igen, uram, megmondtam ezt neki, azonban ő nem tágit és beszélni akar önnel.

— Jól van, mondja meg neki, hogy feküdjék le; holnap majd beszélhet velem!

— Igen, uram, — mondá a pinczér, de rövid vártatva ismét visszatért és így szólt: — Azt mondta, hogy ki kell nyitnia az ajtót, uram! — És erre egy más hang szólt közbe: — Remélem nem fogja vendégeim nyugalmát megzavarni. Azt hiszem, hogy egyikünk sem bánja meg, ha azt az urat csöndesen, szép szerével beereszti.

Plaudert tehát nem rázhattam le nyakamról.

— Mi jogon háborgatnak engem! — kiáltottam fel dühösen, — megtiltom önnek, hogy éjszakai álmomban megzavarjon. Nekem pihennem kell az éjjel. De azért ereszsze be, ha másként nem lehet. — És felkeltem, félretoltam a reteszt és ismét lefeküdtem.

Nehéz lépés zaja hallatszott a szobámban, ezt követte egy másik, azután az ajtó ismét becsukódott és a lámpát meggyujtották. Felülve az ágyamban, két jól megtermett férfit pillantottam meg, kik közül az egyik hátával az ajtónak állt s a másik az ágyamnál foglalt helyet.

Meglehetős nagy összeg pénzzel utaztam, melyet a nászutazás költségeire szántam és hirtelen eszembe jutott, hogy ezek tudomást szereztek róla. Ezek a férfiak nyílván rablók lehettek. Értékes utitáskám, melyben értékpapirjaim, készpénzem, Emma jegygyűrűje és egy drágagyöngyökből való nyakék, melyet menyasszonyom számára vettem, a földön feküdt, a szekrény előtt. Pisztolyom vánkosom alá volt rejtve. Ez utóbbit előszedve, készen álltam, hogy életemet és vagyonomat megvédjem. De a férfiak egyike kikapta kezemből a fegyvert, a másik rámvetette magát és a kezében levő forgópisztolyát mellemnek szegezte.

— Segitség! kiáltottam. — Gyilkosok! Megrabolnak, meggyilkolnak! Segitség! Segitség!

Ekkor közbelépett a vendéglős. — Igen tisztelt uram, úgy sem változtat a dolgon semmi, ön pedig a házam jó hírnevét tönkre teszi.

— Világos, — ha ön tolvajokkal czimborázik!

— Tolvajokkal? — szólt a revolveres férfi. — Azért jöttünk ide, hogy önt elfogjuk. Mi titkos rendőrök vagyunk, s ön ezt jól tudja. Hiszen az egész héten a nyomában voltunk.

— Titkos rendőrök? — kiáltottam fel. — Eszerint megint vargát fogtak, mint rendesen.

— Akkor ön is vargát fogott, midőn Cheops P. Mizzle nevet irt a vendégkönyvbe! — felelte az egyik gúnyosan.

— Ah! hát igy vagyunk? — válaszoltam meglepődve.

— Igenis, — felelte a titkos rendőr. — Ön szerencsésen megugrott előlünk, midőn éppen a nyomában voltunk, azonban a szálló egyik vendége, Plauder úr, a ki mellesleg mondva, meglehetős jártas a mi mesterségünkben, szíves volt bennünket a vendégkönyvbe irt nevére figyelmeztetni.

— Oh, Plauder úr! És kérem uraim, szeretném tudni, hogy micsoda rosszat követtem el.

— Csalásokat!

— Csalásokat?! Nos hát, beismerem, másnak a nevét irtam a vendégkönyvbe, ezt azonban csupa tréfából tettem.

— Ezt a tréfát véletlenül nagyon drágán fogja megfizetni, — viszonzá a titkos rendőr.

— Megmondom önnek az okát: azt óhajtottam . . .

— Nem szükséges, hogy ön itt magát mentegesse Mizzle úr, — szólt a másik.

— Nevem Lamm, Lamm Joachim.

— Már késő. Ön éppen most ismerte be a csalást. Jöjjön velünk, ön a mi emberünk. Talán sikerül önnek a legközelebbi vonattal velünk jönni, igy legalább elkerüli a feltűnést. Keljen föl és szedje össze sátorfáját.

— Nem értem önöket, — szóltam a két titkos rendőrhöz. — Azért akarnak letartóztatni, mert hamis nevet irtam a vendégkönyvbe? Nem rossz szándékból tettem; elmondok mindent, őszintén.

— Mi azért tartóztatjuk le önt, mert Silberpfennig Izsák nevét egy csomó váltón aláírta, ön ezt jól tudja.

— Sohsem tettem! Sohasem láttam a Silberpfennig Izsák úr váltóit!

— Különös! Hiszen ön évek hosszú során át a pénztárosa volt!

— Én? Én? Én nem voltam a pénztárosa senkinek! Most már értem! Cheops P. Mizzle egy csaló, a kit önök keresnek?

— Úgy van, viszonzá a titkos rendőr.

— És önök tévesen annak tartottak — válaszoltam. Ostobaság volt tőlem ezt a nevet beírni. Azonban biztosítom önöket, nevem Lamm Joachim! Esküvőmre utazom. Édes anyám üzletében vagyok Liverpoolban. Nem az vagyok, a kit önök keresnek.

— Nem akarnánk erőszakot használni — mondá az idősebbik titkos rendőr. Hasztalan akar bennünket, vén rókákat, tévútra vezetni. Leghelyesebben cselekszi, ha jó szántából követ bennünket.

Kínos helyzetben voltam. Természetes, hogy ártatlanságom csakhamar kiderül, hiszen szembesiteni kellett engem Silberpfennig úrral. Az ottmaradás elkerülhetetlen volt; nem utazhattam el; esküvőmet el kellett halasztanom, Emmám nyughatatlan lesz. Egy gondolatom támadt hirtelen.

— Vendéglős úr, — szóltam, mintegy megkönnyebbülten, — hívja ide Plauder urat! ő ismer engem.

— Valószinüleg valamely czinkostársa — vélekedett az egyik titkos rendőr.

— Nem, — válaszolta a vendéglős — Plauder úr minden nyáron itt szokott lakni, ő mindenkit ismer.

— Ez valószinüleg egy kisérlet lesz: hogy húzza-halaszsza a dolgot, — mondá a titkos rendőr. Semmi esetre se keltse fel az urat!

Azonban a pinczér, a kinek eszét már az első pillanattól fogva nem tudtam eléggé megbecsülni s a kinek jelenlétét elmulasztottam észrevenni, igy szólt:

— Plauder úr ébren van. Éppen most vonta kérdőre a házi szolgát a lárma fölött. Ő mindenütt ott akar lenni, a hol valami történik.

Néhány pillanat mulva Plauder úr csakugyan beállított. Sohsem hittem volna, hogy valamikor annyira megörvendek neki, ha viszontlátom! Első szavai is ezek voltak:

— Micsoda? Ön ilyen kínos helyzetben! Ön, a ki olyan finom, becsületes ember! Mondjon el kérem, mindent.

A legnagyobb készséggel megtettem. Mindent elmondtam neki, a hogy *incognito* akartam utazni, a hogy útközben egy kártyát találtam és a rajta levő nevet a vendégkönyvbe irtam. Arra a kérdésre, hogy miért akartam ismeretlenül maradni, csak annyit válaszoltam:

— A hirlapi közlemények! Mi egészen csöndben akartuk menyegzőnket megülni és azt akartuk, hogy elutazásunk előtt ne tudjon senki semmit felőle.

És Plauder el volt ragadtatva. Birtokában volt az első ujdonságnak, a mely ő rá nézve nagybecsü volt, a titkos rendőrök pedig szabadon bocsátottak, természetesen nem valami szívesen.

Én pedig a hat órai vonattal elutaztam, Plauder ur meg elkisért a pályaudvarhoz.

S azt hiszem, hogy alig volt még esküvő, a mely oly általánosan ismertté lett, mint az enyém. Plauder legalább is ötven hírlaptudósitónak irhatta meg esetemet, mert másnap reggel valamennyi ujság hosszu közleményeket hozott kalandomról és mindenki, a ki engem és menyasszomat ismerte, elkisért bennünket a gőzhajóig.

A HÉT.

(A Jókai-jubileum a vidéken. — Magyar vallásapostol, uj hit — de hol a hivő?)

Az örömből is, az ürömből is kivettük a részünket.

Az öröm, ah az édes, a megható öröm, mikor egy egész ország lelkesedve kiáltotta a nagy költőnek a zúgó éljent!

Az üröm, eh, hát volt az is, keserű, csípős, kiábrándító, mikor báró Eötvös Loránd, a kit ép úgy felültettek, akárcsak bennünket polgárokat, felbontotta Tisza Lajos gróf levelét, a királyi helyett.

De ez csak amolyan ürömcsepp, ahhoz a nagy sérelemhez képest, a mely a teméntelen sok küldöttet érte.

Ők Jókai előtt akartak diszmagyarban, kaczkiásan, eldefilirozni. No de megjárták, szegény jó vidék! Tudod rajongok éretted, (most, mikor már nem fenyegetsz, mikor az elnyeléstől nem kell többé tartanom), s teremtucsese, sajnállak!

— No fiam, hogy festettél Jókai előtt?

— Sehogysem, bátyám uram. Elmaradt az a szám.

— El-e? Hát mán miér?

— Mert hát sokan voltunk vala!

A feleség igy szólott:

— No apuskám, hát hogy feszített az atilla?

— Sehogy lelkem, elmaradtunk!

— Hol lumpoltál előtte való éjszaka?

— Sehol lelkem. Ott voltam én idejébe.

— Ott-e?

— Ott én, lelkem. De elmaradt a felvonulás.

— Na, azér érdemes is volt költségbe verni magadat. Még az se vót? No lám . . .

A jelentés meg igy hangzik:

«Tisztelettel jelentem tekintetes küldőimnek, hogy küldetésemben becsülettel eljártam. Ott voltam annak rendje és módja szerint a nagy költő jubileumán (a kit az Uristen ne átaljon soká nem éltetni), átadtuk vala a diszoklevelet, tokostul együtt, a miről jelen jelentésemet tisztelettel beterjesztjük». A vármegye szónoka:

— Hallottuk, tisztelt gyülekezet, előttem szóló ékes jelentését. Igaz, hogy a fővárosi bizottság által meghatározott programm a maga teljességében nem tartatott be . . .

Országgyülési képviselő, ki jelen van: Nem volt betartható.

Az ellenzéki klikk feje: Hát mikor tartja meg a mameluk a szavát? *(Nagy zaj! Ellentmondás jobbfelől! Elnöklő főispán csenget!)*

— . . . De mert a küldöttség feladatának kitünően megfelelt.

Az ellenzéki klikk feje: Elvertek vagy ötszáz forintot a klubbjukban! *(Az kell! Nem is smuczig a bicskei!)*

— Fáradozasaikért kérem a jegyzőkönyvi köszönetet . . .

Az ellenzéki klikk feje: Helyes! Részvét kifejezés a százasokért! *(Általános helyeslés. A küldöttség hajlong. Kaczaj. Taps.)*

*

A kinek hite van, az még enyhet lel.

Van hát egy magyar ember is, a ki — most, a sok emberboldogító között — felcsapott vallásalapitónak.

Vékony magas, fekete kabátos, szemüveges úri ember. Széles nagy koponyával, mely elől megszükül, villogó szemekkel, rövidre vágott kecskeszakállal.

Ugy tünt fel, hogy a németek fővárosában elnyerte a filozófiai pályadíjat a németek elől. Akkor ide haza is tudomást

vettek róla és megtették könyvtárnoknak valamelyik minisztériumban.

Irt egy munkát, megint. Az ilyen könyvtárnok nemcsak megházasodik, de könyveket is ír, egymás után. Rendesen olyan könyveket, melyeket csak «szakkörök» olvasnak, tehát azok, a kik hajthatatlan ellenségei a szerzőnek. Ezeknek az ítéletétől függ az igazi tudós. Ha ezeket veri le a lábáról — az aztán diadal. Mert nagy különbség az, regényt írni, meg tudományos könyvet, plane — eredetit. A regényírónak végtelenül hálás olvasóközönsége van. Egy élczért — kezet csókolva, egy szerelmi vallomásért — szerelmet vallana, egy jól megcsinált végért — akár végleg az övé lenne. Az a taps könnyen szerzett taps. A tudósnak minden tudós ellensége. Pedig csak tudósok olvassák, rendesen féltudósok. Ezeknél hálátlanabb, irigyebb népet képzelni sem lehet.

Egész regényt lehetne erről írni. Csak Schopenhauer esetére hivatkozom. Mondjunk bármit a nagy filozófról, az kétségtelen, hogy okos ember volt, s hogy érdemes vele foglalkozni. Szegény már megőszült, mikor tudomást vettek róla. Azt hiszik, hogy kortársai nem ösmerték? Dehogy nem. Csakhogy eltagadták az ösmeretségét. Hiszen egy hallei professzor csak nem fogja elösmerni, hogy van a világon egy másik *élő* ember, a ki bölcsebb, mint ő? S plane, a ki Frankfurtban tanít! Ha az illető elpusztult, ez más. Akkor tarthat róla előadásokat. Az már nem konkurrenczia. Sőt dicsőség. Ösmeri annak a műveit, a kit nem ösmert senki. Ah, minő «olvasott»!

A meglepő azonban az, hogy a mi tudósunk könyveit sokan olvasták. A vigasztaló ismét ez, hogy — nem a tudósok. Igy történt, hogy könyvének meg lett a hatása.

Mert hát miről szólott ez a könyv?

A vallásról.

Igen, a XIX. században még mindig beszélnek a vallásról. A világ olyan, hogy a hitet nem egyhamar adja fel. Sőt — napról-napra hivőbb.

A pozitivisták — hisznek abban, hogy nincs felsőbb lény, hanem a világot természeti erők uralják, s az emberi szellem kormányozza, a humanismus szelleme meg összetartja.

Ez is hit.

Alakulnak kisebb szekták, Swedenborg követői, a budhisták száma napról napra nő.

Svedenborg követőinek templomában is voltam. Olyan forma, mint egy kisvárosi zsinagóga, kékre festett falaival, a közepén, a barnás asztalon, a bibliával, mely előtt a pap intelmeket szór hívői közé, a szeretetről és a mértékletességről. Párisban van vagy kétszáz hive, de Európában több mint egy millió. Az a tanuk, hogy tanácsokat a mult nagy alakjaitól kell kérnünk, a kikkel ők beszélni tudnak. Egy-egy ilyen gyülekezet, mely egyszerűen hypnotikus álomba süllyedés, iszonyatos látvány, betegek vagy őrültek számára való. De a budhisták is terjesztik vallásos elveiket Európában. A *Musée Guimet*-ben jelen voltam egy budhistikus istentiszteleten. Horiou-Toki nevü pap tartotta, s csodálatos mennyi nép sereglett össze. De Rosny, a ki kitünő tudós, a párisi egyetem tanára, a feje a franczia budhistáknak, számuk egyre nő. Még magyarul is kiadták a kátéjukat, úgy látszik, az európai nemzetközi szövetség pénzéből.

Van tehát egy magyar böleselkedő is, a ki vallásos eszmékkel lépett fel, s azt a tant hirdeti, hogy a vallás az emberiesség ideáljának keresztülvitelén alapszik, a paradicsomot, a mennyországot nem képzeleti világban, hanem itt a földön, a munkában, küzdelemben, fáradságban, örömben, gyászban kell keresnünk. Szellemi közösségre vágynak, szellemi közösségre akarnak hívei lépni.

A prófétának *Schmidt* Jenő a neve. A vallásának: *Szellemi vallás*. De mi a neve a hiveinek?

Lazzaroni.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(Nemzeti szinház: *A papa*. A Garay-pályázaton dicsérettel kitüntetett vigjáték 3 felvonásban Irta *Berczik* Árpád. Először 1894. január 12-én adták.)

Igazán kár volt, hogy a Garay-pályabirák olyan rossz hirét keltették «A papá»-nak. Nem jó darab, az igaz, de hát mostanság olyan kétségbeejtően meddő az eredeti drámairodalom jó darabokban, hogy meg kell becsülnünk a kevésbbé jó darabokat is.

A papában van egy jó ötlet; és egy jó ötlet már nem egy darabot mentett meg a bukástól. Ennek a jó ötletnek az eredménye: az eléggé kedves és mulattató első felvonás. «Jaj, azok az első felvonások!» fogják önök mondani, azok rendesen egy gyönge második s egy még gyöngébb harmadik felvonásnak a bevezetői. Hát annyi bizonyos, hogy ez esetben önöknek igazuk van: az első felvonástól a darab mind laposabbá és unalmasabbá válik, látszik, hogy erőlködik a szerző a cselekvénynek vékonyka fonalát huzogatni, vonogatni, hogy csak kiteljék belőle a harmadfél órát betöltő három felvonás.

Baráthy uramnak (a papa) két leánya van: az egyik már párta alatt van, a másik még hajadon, de már szerelmes. Baráthy bácsi egy áldott jószivű, derék ember, de bogarai vannak; többek között azt kivánná, hogy a veje csak úgy szeresse őt is, mint a leányát s miután erre Menyhért uram épen nem hajlandó, örökös a harcz apa és vő között. A fiatal menyecske ráveszi férje urát, hogy születése napjára látogassák meg az öreget. A mikor Baráthy hirét veszi a látogatásnak, azonnal pakkoltatni akar s a fürdőhelyet elhagyni, nehogy ujra kitörjön közöttük a harcz.

De már későn van, a vendégek megérkeztek. Menyhért egy régi jó pajtásával találkozik, Téry Gyulával, a ki szerelmes Lottiba, a Baráthy fiatalabb leányába s ez viszont szereti őt, de «a papa» hallani sem akar erről a szerelemről, mert ő olyan vőt akar, a kivel nem kell szüntelenül hadi lábon állani, a ki őt is csak úgy szereti, mint a leányát, az estéket vele töltse el kártyázással, vagy dominózással. Talált is már ilyen fiatal embert: Galacsin Mukit, a kinek már oda is igérte a leányát.

Menyhért megigéri Gyulának, hogy a leány kezét megszerzi neki s a midőn a menyecske esdekel neki, hogy ne ellenkezzék a papával, hanem kössenek végre békét, a béke föltételéül azt köti ki, hogy Lottit Téry Gyulának adják feleségül. Malvin magára vállalja, hogy ezt keresztül viszi és rögtön hozzá is fog az öreg szivének meglágyitásához. Először csak annyit akar «a papá»-nál kieszközölni, hogy Gyula a házhoz járhasson s mikor Baráthy ezt megtagadja azzal a megokolással, hogy udvarlásaival el találja bolonditani a Lotti fejét, Malvin végre, nem találván más kibuvót, azt mondja, hogy Téry Gyula olyan ember, a ki nem szokott fiatal leányoknak udvarolni, csak fiatal asszonyoknak.

Ebből támadt aztán a bonyodalom. Az öreg előtt Gyula mindig Malvinnal foglalkozik s ez már kezdi a vejét sajnálni, hogy a felesége mással kaczérkodik; Menyhért is a féltékenyt játsza s Baráthy mindig Lottit küldi oda villámháritóul, valahányszor Gyula és Malvin együtt vannak s igy a fiatal szerelmes pár minduntalan együvé kerül, a papa közvetitésével. Galacsin Muki is megérkezik az eljegyzéshez az édes apjával együtt, a ki dühös kneippista s boldogot boldogtalant nyakon önt a kannájával. A zavar, a félreértés fokozódik, végre aztán, mikor már eltelt a harmadfél óra, Gyula megkapja a Lottit, Menyhért kibékül az apósával. Galacsin Mukinak pedig kiteszik a szüret

Ez a sujet meglehetős sovány arra, hogy egy három felvonásos vigjátéknak az alapját képezze s épen azért gyakran válik unalmassá, vontatottá a darab. Igen gyakoriak benne a meddő, azaz a cselekvényt előbbre nem vivő beszélgetések és jelenetek, de az ügyes szerkezet a Berczik szinpad-ismeretére vall.

Vannak eredeti alakjai, a melyek kaczagtatók, vannak szellemes ötletei, gazdag helyzet-komikuma és néhány jól megirt jelenete, a melyek — azt hiszszük — nem fogják eltéveszteni a hatásukat.

Nem jósolunk most a főpróba után nagy sikert a darabnak, de, úgy gondoljuk, hogy a «Miniszteri tárcza» után még «A papá»-nál rosszabb darab is kedvező fogadtatásra számithatna.

Az előadás pompás volt. Az előadók között első helyen kell *Ujházit* emlitenünk, a ki egy csekély epizód-alakból (Galacsin) valóságos kabinet-alakot kreált, pedig alig hiszszük, hogy a szerepe egy árkust kitett volna. Valahányszor ettől a hatalmas művésztől egy-egy epizód-alakot látunk, mindannyiszor eszünkbe jut Pierre Wolffner az a szellemes és igaz mondása, hogy: «Au théâtre il y a de petits artistes, il n'y a de petits rôles.» — *Vizvári* kaczagtató volt a czimszerepben. — *Csillag* Terézznek hálátlan feladattal kellett megküzdenie Malvin elmosódó, jelentéktelen szerepében. De hogy ezzel a háládatlan feladattal fényesen megküzdött, azt nem is kell emlitenünk: kedves és szeretetreméltó volt, mint mindig. — *Dezső* (Téry Gyula), *Gyenes* (Menyhért), *Tolnayné* (Lotti) és *Zilahy* (Galacsin Muki) előnyösen egészitették ki az ensemblet.

Justinus.

Jó hajfestőszer már sokakat juttatott álláshoz, melyet a nélkül nem kaptak volna. «*Czerny Tanningen*»-je ilyen szer, mely nél egyszerűbb, ártalmatlanabb és jobb nem létezik. A *Czerny J. Antal*-féle czég, (Bécs I. Wallfischgasse 5.) mint gyártmányaiért kapot 10 kitüntetés (arany, ezüst és bronz kiállitási érmek) tulajdonosa, szivesen ad ingyen mindennemű felvilágositást. A megfelelő hirdetés e lapban is figyelemreméltó,

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

Dr. Lengiel Fr.-féle
nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrveresseget, böratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

Hein János

irodáját január 1-től

BUDAPEST,

Csömöri-ut 87. szám

alá helyezte át.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések

és 686

átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

!! A farsangi idényre !!

BISENIUS C.

üzlethelyisége

Bécsben, I., Singerstrasse 11. szám.

TELEPHON 4929. 706

Legolcsóbb nagybani árak.

Árjegyzékek ingyen.

Nagyszerü választék a legujabb cotillon érmekből.

tuczatonként ... ... **10** krtól felj.
Cotillonhuzalok ... **75** « «

Minden fajbeli **álarczok** és **jelmezdiszek,** gyapjuszakál **10** krtól, parókák **1.25**-tól feljebb. — Komikus fejfödők, pattanóbonbons és cotilloncsokrok. Bohós zeneszerek kemény papirból.

Mindennemü **diszitéseket báli szalonok** részére, legizlés sebb kivitelben; helyben és vidéken szolgáltatunk.

Szines szalonlángok cotillonalakok megvilágitására.

Magnesium, melyet felgyujtva, villamos világosságot nyerünk, **reflektorokkal** együtt.

Czéllövészethez és dijtekézéshez való **diszitmények** érmeknek kaphatók.

A n. é. közönségnek becses tudomására hozom, hogy az

„Abbazia kávéház"

nagyobbitási és átalakitási munkálatai befejezést nyertek. Az uj helyiségek már megnyittattak, mire mélyen tisztelt vendégeimnek szives figyelmét ezennel felhivom.

STEUER GYULA

a «Fiume» és «Abbazia» kávéházak tulajdonosa.

SCHÖN ÁRMIN

legjobb hirnevü 717

czipőáruk gyára és raktára

(alapittatott 1860-ban).

BUDAPEST, váczi-utcza 2.

Ajánlja saját készitményeit bámulatos olcsó árakon.

Hölgyeknek:

	Párja frt
Elegáns aranyporos bőrczipő ...	2.50
Lakkczipő csokorral leglin. ...	2.50
Legf. bőr- vagy lasting komodczipő	1.50
Fin. zergebőr magas gombolós topán	5.—
Ugyanilyen chevreaux bőr igen elegáns angol varrott talppal	6.—
Leglinomabb zergebőr czugos czipők, 16 cm. magas, elegáns, erős dupla talppal	4.—
Leglinomabb oroszlakk igen meleg, erős duplatalppal	5.—
Leglinom. oroszlakk, meleg bélés posztó betéttel	5.50
Leglin. keztyübőr 16 cm. magas, elegáns	5.—
Leglinomabb keztyübőr angol varrással	5.50
Leglin. minden szinü atlasz báli czipők, legelegánsabb kiállitással	2.50

	Párja frt
Legf. lasting czugos czipő szivforma elegáns Polonais	4.—
Leglinomabb borjubőr czipők regatta-czipő	2 frttól 3.80

Uraknak:

1 pár reggeli papucs vagy czipő legj. minős. nemez v. bőrből saját gyártmány	1.50
Leglinomabb borjubőr czipők a gondolható legjobb minőségü, erős	6.50
Ugyanaz dupla talppal	5.—
Leglin. szalonlakk czipő keztyübőrből angol varással	6.50
Férfi gombolós topán	7.50
Korcsolya-topán	7.—
Vizhatlan bagaria térdig erő cszizma, jó minőségü, kezes kedem a vizhatlanságért	14.—
Oriási választék fiu- és leánycsizmában (különlegességek) 3 forinttól	7.—

Ezgyéves önkéntesecknek előirás szerint elkészitett csizmák és bakancsok. Tovább cipőáruk fiuk, leányok és gyermekek számára minden alakban, czugos vagy odalgombokkal, igen elegáns. **Az áruk tartósságáért kezeskedtetik.** Megrendelések vidékről, mérték szerint utánvét mellett a legpontosabban eljesittetnek. **Árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek**

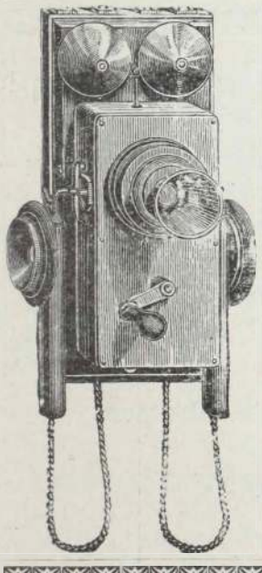

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8. 604

Fontos hölgyeknek!!

— 1894. —

Január 1-jétől fogva, egy a főüzleti helyiségemtől teljesen elkülönitett 733

hölgytermet

kizárólagosan csakis **női kiszolgá'attal** nyitottam, melyben **haskötők, méh-elöesési** és **köldökszorvkötők, orthopaediai füzők** és **egyenesitő gépek,** valamint **kivattirozások a test csinositására és ép formázására mérték szerint készittetnek.** Továbbá ugyanitt nagy raktárt tartok: **Irrigátorok,** mindennemü **fecskendők, «Diana öv»** havi baj elleni **kötelékek, gummiáruk, kötszerek** és a betegápoláshoz szükséges összes tárgyakról. Gyermekágyas nőknek legjobban ajánlom, egy általam legczélszerübben összeállitott **szekrényt** (cassettát) a legszükségesebb tárgyakkal felszerelve. Kivánatra a hölgyek mértékvétel és megbeszélés végett lakásukban is felkeresetnek. Ez által egy rég óta érzett hiányon segiteni óhajtok. A mértékvétel **Keletiné** asszony által eszközöltetik.

Kiváló Tisztelettel K E L E T I J.
cs. és kir. sz. gyáros.

KÜLÖN NŐI TERMEM:

Budapest, IV. koronaherczeg-utcza 16. II. em. ajtó 14.
Főüzlet: Budapest, koronaherczeg-utcza 17. szám.

Dr. SCHÖFFER-féle

ANTIRHEUMATICON.

Az egyetlen, valóban hatásos szer **csúsz, köszvény, fejgörcs (migrain) és izületi bajok ellen,** mely méltán csodaszernek nevezhető és melyet nem lehet elég melegen ajánlani a szenvedő emberisógnek.

Egyszeri bedörzsölésre megszünik a fájdalom.

Ismételt használatra a baj végkép meggyógyul.

1 üveg ára helyben 1 frt, vidékre frt 1.20

Főraktárak Budapesten: **Török József** úr gyógytára Király-utcza 12. sz. és **Hazslinszky R.** úr gyógytára VIII. Sándor-tér, kapható továbbá **Reiner Lipót és Ferencz** úraknál Király-utcza 41. sz. és a legtöbb gyógyszertárban Budapesten.

KÖSZÖNET-NYILVÁNITÁS.

Budapesten, 1893. márcz. hó 25-én.

Dr. Schöffer urnak helyben.

Számos tanárok s kiváló hirben álló orvostudorok tanácsát kikértem a szememben és fejemben uralkodó rheuma enyhitése czéljából, de sikert nem arattam. A véletlen Tekintetességedhez menesztett s ma boldogságom legmagasabb polczán állok, mert visszaadatott nekem ép egészségem, a miért hálás köszönetemet szavazom meg.

Wilhelm Regina, VI. Hunyadi-tér 10. sz. ajtó 6.

Hirdetések

felvétetnek

a

kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI., Teréz-körut

41. sz.

Ganz Izidor

czipő-raktára

Budapest, Haris-bazár

belső bolthelyiség 20. sz.

A legjobb hirnévnek örvendő czipő raktár

Uraknak:

1 pár fin. zergebőr topán wichsbesetzczel	frt 5.—
1 pár orosz lak topán angol varrott	« 6.—
1 pár magas száru bagaria topán	« 7.—
1 pár gombos angol topán	« 6.50
1 pár angol Bergsteiger	« 6.—

Hölgyeknek:

1 pár zergebőr topán magas szárral	frt 3.50
1 pár posztó orosz lakkal	« 4.50
1 pár kesztyü bör lakkal	« 4.50
1 pár gombos angol topán	« 4.50
1 pár füzős korcsolya topán	« 4.50

Gyermekczipők és csizmák nagy választékban, olcsó árak mellett. Ugyszintén téli komot czipők nagy választékban.

697

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:

Budapest, Ferenc József-tér 5-6.

a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.

a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frk. 125,305.151.—
Évi bevétel biztositások és kamatból	« 22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	« 271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	« 125,732.050.— « 1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

MAGYAR KIR. ÁLLAMVASUTAK.
Budapest jobbparti üzletvezetőség.

34878/287. sz.

Árverezési hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70. §-a értelmében elárusitandó kiváltatlan szállitmányok nyilvános elárverezése Győr állomásukon **1894. évi január hó 22-én délelőtt 9 órától** kezdve tartatik meg, mely árverezésre a t. cz. közönség ezennel meghivatik.

Budapest, 1893. deczember 30.

Az üzletvezetőség.

Utánnyomat nem dijaztatik.

MAGYAR KIR ÁLLAMVASUTAK.
Budapest jobbparti üzletvezetőség.

1. sz.

Árverési hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70. §-a értelmében elárusitandó kiváltatlan szállitmányok nyilvános elárverezése Budapest dunapart állomásukon **f. hó 15-én csütörtökön délelőtt 9 órától** kezdve tartatik meg, mely árverésre a t. cz. közönség ezennel meghivatik.

Budapest, 1894. január 1.

Az üzletvezetőség.

Utánnyomat nem dijaztatik.

Legnagyobb kitüntetés az 1893-iki chicagói világkiállitáson

„Dr. GRAF-féle BOROGLYCERIN"

A legfinomabb rózsaolajjal illatozva,

el van ismerve, mint felülmulhatlan bőrápoló-kosmetikum, megvédi a kezeket és az ajkakat a kicserepesedés és érdesség, az arczot pedig a vörösség ellen, azonfelül puhává, fehérré és üdévé teszi a bőrt. Használtatik továbbá sebek kezelésénél, ugymint zuzódások, feldörzsölések, égési sebek, bőrkiütések, fagydaganatok és a gyermekek sebes volta alkalmával.

Legjobb óvszer minden az izzadás hatása alatt szenvedő testrészeknek.

Ugy télen mint nyáron nélkülözhetlen.

Az illető helyek lehetőleg előbb szappanvizzel tisztitassanak.

A „Dr. GRAF-féle boroglycerin"

a német császár családjában, valamint a német- és angolországi legmagasabb és magas körökben mindennapos használati szer.

A „Dr. GRAF-féle boroglycerin"-t

a berlini csász. egészségügyi hivatal, továbbá orvosi kitünőségek: dr. Bergmann tr., csász. orosz államtanácsos, dr. Bardeleben, I. oszt. t. egyészségügyi tanácsos, főorvos, stb. jóváhagyták és melegen ajánlják.

A „Dr. GRAF-féle boroglycerin"

a német hadsereg sok csapatrészébe nagy eredménynyel van bevezetve.

Különös figyelmeztetésül: Kérjen ön határozottan **„dr GRAF-féle boroglycerin"-t,** figyelje meg a kézvonást rajta, s óvakodjék minden értéktelen utánzattal.

Ara darabonként 35 kr.

Raktárak Budapesten: **Török József urnál** valamint minden gyógyszertárban és illatszertárakban, ugyszinte **Neruda Nándor, Detsinyi Frigyes, Detsinyi Károly, Lux és Utasi** (Muzeum-körut 15.) **Molnár és Moser, Petrovics Mik., Reiner Lipót és Ferencz, Waltersdorfer Pál** droguistáknál; **Budán Bieber és Wirth** uraknál.

736

Magyarországi vezérképviselőség és szétküldési iroda:

Krauss Sándor

Budapest, Régi pósta-utcza 1. szám.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-ucza 8.

Harmadik évfolyam. 4. szám. 1894. január 21.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Eötvös-utcza 10. SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS KIADÓHIVATAL: VI. ker., Teréz-körut 41.

TARTALOM:

Juridicus: *A nagy gyülés.* — Zelei Imre: *Szerettem egykor . . .* — Lazzaróni: *A Hét.* — Buza Barna: *Mi volna édesebb?* . . Buday László: *Tündér mese.* — V. S.: *A kőbányai repülő ember.* — Dr. Silberstein Adolf: *A lelki különbségek.* — Korpádi Béla: *A rozmaring.* — Ruzitska László: *Adieu! . . .* — Oláh Ida: *Szent Venczel.* — Béla Henrik: *Bálban.* — Paganini hegedűje. — Sz. E.: *Rafael.* — Kató. — Irodalom. — Szinház. — Képek.

Páratlan kedvezmény!

Ujév beálltával minden művelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy a rendes napilap mellett, milyen szépirodalmi lapra fizessenek elő? Erre a kérdésre a jelen irodalmi viszonyok között **csak egy válasz** *lehet. És pedig fizessünk elő a* **legdiszesebb kiállitásu, leggazdagabb tartalmu és a legtöbb illusztráczióval diszitett**

Magyar Géniusz

czimü képes hetilapra, mely ujévtől kezdve **páratlan kedvezményben** *részesiti előfizetőit.*

A **Magyar Géniusz***-nak ugyanis sikerült az*

„OTTHON"

szerkesztőségével egyesülve oly kedvezményt nyujtani előfizetőinek, mely páratlanul áll a magyar irodalomban. E két előkelő irodalmi vállalat ugyanis olyformán lépett szövetségre, hogy igazán potom áron szerezhető meg **együtt** *mind a kettő.*

A **Magyar Géniusz** *képes hetilap és az* **Otthon** *képes havi folyóirat előfizetési ára együtt véve*

egész esztendőre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis 12 **frt egész évi előfizetésért** *kap az előfizető egy rendkivül diszes kiállitásu, magas irodalmi szinvonalon álló, aktuális képeket tartalmazó, előkelő hetilapot, továbbá a 12,* **mondd tizenkét kötetből** *álló, havonkint megjelenő folyóiratot az* **Otthont,** *melyről a közönség és a kritika egyhangulag elismerte, hogy az a legelső és legelőkelőbb folyóiratunk, mert körülötte csoportosul a magyar irodalom és művészet szine-java.*

Az uj előfizetők megkapják az Otthon karácsonyi számát, mely egész kincstára a magyar irodalmi és művészi termékeknek.

Az előfizetési pénzek a kettős irodalmi vállalatra a **Magyar Géniusz kiadóhivatalához** *(Teréz-körut 41. szám) küldendők.*

Egyes szám ára 20 kr.

STUMPF SÁNDOR

kocsigyáros

BUDAPEST.

Gyár: Liliom-utcza 8. Raktár: Muzeum-körut 9. sz.

Képes árjegyzék kivánatra ingyen 704

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

675

Baume de Vènus

Finomitja, fehériti a bőrt, megvédi a fagytól. Gátolja a bőr gyuladását borotválás után.

Levélbeli megrendelések pontosan és leggyorsabban eszközöltetnek. 711

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

Fontos hölgyeknek!!

— **1894.** —

Január 1-jétől fogva, egy a főüzleti helyiségemtől teljesen elkülönitett 733

hölgytermet

kizárólagosan csakis **női kiszolgá'attal** nyitottam, melyben **haskötők, méh-előesési** és **köldöksérvkötők, orthopaediai füzők** és **egyenesitő gépek**, valamint **kivattirozások a test csinositására és ép formázására mértéke szerint készittetnek.** Továbbá ugyanitt nagy raktárt tartok: **Irrigátorok**, mindennemü **fecskendők**, «**Diana öv**» havi baj elleni **kötelékek, gummiáruk, kötszerek** és a betegápoláshoz szükséges összes tárgyakról. Gyermekágyas nőknek legjobban ajánlom, egy általam legczélszerübben összeállitott **szekrényt** (cassettát) a legszükségesebb tárgyakkal felszerelve. Kivánatra a hölgyek mértékvétel és megbeszélés végett lakásukban is felkeresetnek. Ez által egy rég óta érzett hiányon segiteni óhajtok. A mértékvétel **Keletiné** asszony által eszközöltetik.

Kiváló Tisztelettel **KELETI J.**

cs. és kir. sz. gyáros.

KÜLÖN NŐI TERMEM:

Budapest, IV. koronaherczeg-utcza 16, II. em. ajtó 14.

Főüzlet: Budapest, koronaherczeg-utcza 17. szám.

Ne vásároljon senki

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

607

Röviditett sürgönyczim: **Gazdasággépgyár, Budapest.**

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

Saját hazai gyártmány.

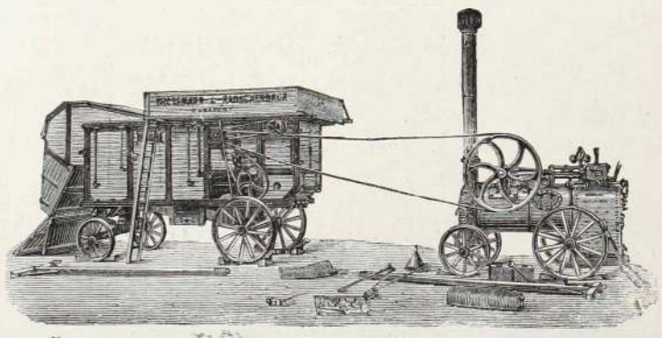

Gőzcséplő-készletek **első rangu** minőségben.

GŐZCSÉPLŐ-KÉSZLETEK

valamint a gazdaságban szükségelt

összes gazdasági gépekben

saját hazai gyártmány!

Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositásokkal szivesen szolgál a fenti gyár

610 **igazgatósága.**

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint piperészer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÈME POMPADOUR,

ez azon szer, melyiyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

1894. évi január 21. III. évfolyam. 4. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... . 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

A MAGYAR KLÉRUS

A KATHOLIKUS NAGYGYÜLÉS ALKALMÁBÓL.

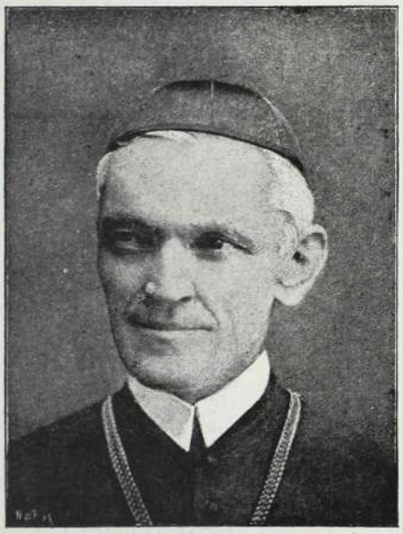

VASZARY KOLOS
herczegprimás.

FEHÉR IPOLY
pannonhalmi főapát.

CSÁSZKA GYÖRGY
kalocsai érsek.

CSELKA NÁNDOR
érseki helynök.

A NAGYGYŰLÉS.

Levél *Pater Renitentius*-hoz.

Szállok az úrhoz! Köszöntetem! Adjon a jó isten lelki atyámnak jó egészséget az uj esztendőben. No, végre hát felkerült ebbe a mi rezidenciás fővárosunkba erre az istenes, szent alkalomra. Soká tologatta, halasztgatta a jövetelét, a míg igazában rászánta magát. Feljött végre és itt van valahára.

Ugy is rég diskuráltunk olyan jóízűt, jólesőt, hát az egyszer megteszszük, ha csak papiron is fekete betűkkel. Ugy-e sok, sok atyafival, földivel szállott a vasutra, hogy itt lehessen ezen a nagy napon? Jól is tette! Hadd lássák meg egyszer már a mi szűrös, báránysüveges honfitársaink hogy milyen szép is a mi hazánk legislegnagyobbik, legislegszebbik városa, Budapest, a hol lovat se fognak a kocsiba, mégis jár s nincs is rajta kémény, a mely a füstöt okádná; a hol gyujtófa se kell, mégis ugy kigyulik s ugy fénylik a lámpás, hogy öröm látni. De másért is jól tették, hogy feljöttek, nemcsak ezért a mi szép székesfővárosunknak megtekintéseért. Tudtuk eddig is, hogy kelmedék istenfélő, jó keresztyének, a kik úgy hiszik a szentírást, a hogy megírva vagyon szóról-szóra, betűről-betűre; de ha tudtuk is, nem láttuk. A mi pedig van, azt a mai világban jó meg is mutatni, mert ha van is, azt hihetnék, hogy nincs. Feljöttek ide Budapestre s ime láttuk is, hallottuk is, a mit különben csak tudtunk. Eddig csak *hittük*, hogy sok, sok, nagyon sok jó keresztyén van a mi édes hazánk földjén, de most már *el is hiszszük* a szivünk, lelkünk nagyobb gyönyörűségére.

Sok egyebet bizony nem láttunk, nem hallottunk, nem is tudtunk meg kedden délután. Pedig szó volt róla, hogy ez a nap még más egyebekről is fog tanubizonyságot tenni: hogy se jegyző előtt nem akarnak meg esküdni a mátkapárjukkal, se a szegény izraelita hitsorsosaikat nem akarják szerető szivvel a keblükre fogadni, se az ujszülötteket a községházán, vagy a rektor uramnál nem akarják beírni. Mindjárt nem hittük el a mende-mondát s ime, jól sejtettünk.

Mert hiszen, ha igy összegyülekeztek egy csomóba, csak tanuságot tettek volna róla! De nem igen tettek. Elmondották ugyan, hogy ez is jó volna, ha volna, az is jó volna, ha nem volna; de kereken egyiket se manifesztálták — hogy ujfent deák szót mondjak.

S ebben is nagy gyönyörüsége telt a lelkünknek. Hát hogyne! Hiszen egy szóval se mutatták ki — mert bizonyára nem is akarták — hogy a hirhedt korszellemnek útjába fognak állani. Türedelmes, békés emberek jó maguk. A világért se kapnának belé az idő kerekébe. Hozzágondolják mindenhez a maguk porczióját, de nem állnak ellent. Igy is kell!

A király ő felségét is üdvözölték alázatos, hódoló lélekkel, a mint a magyarok mindig is szokták. S a mi jó királyunk kedvesen is fogadta az alázatosság s a hódolat jelét. Igy is szokta mindig a mi jó királyunk, a kinek atyai szivét, persze, hogy meghatja, ha látja alattvalóinak ragaszkodását. És a mért oly sokan voltak együtt és a mért oly ritka alkalomból gyülekeztek egybe, nem átallotta a saját neve alatt felelni a levelükre. Áldja meg az uristen érte a mi jó királyunkat!

A pápa Ő szentségét is üdvözölték. Ezt is jól tették. Igaz keresztyének szeretettel s tisztelettel csüggenek az ur Jézus Krisztus földi helytartóján, a ki lakozik az örök város legislegközepén.

Azután elmondottak sok épületes prédikácziót. Ezt is jól tették. Ha egybegyülnek a hivek, kell is őket jól tartani legalább szóval. S nem volt hiú a beszédük, mert ország-világ kiolvashatta belőlük, hogy a népoktatásról, a szegény papok sorsáról s más egyébről is szeretnének gondoskodni, ha volna — pénzük, sok, sok pénzük; s hogy egynémely hivő lelket furdalni fog, ha a papnál előbb mátkájával a jegyzőhöz megy esküt tenni s hitet fogadni. De hát ez utóbbit oly csendben, oly nyugodalmasan, oly tiszteletreméltó, békés hangon mondották el, hogy meg lehetünk győződve, miszerint azt a lelki furdalást majd csak könnyű szerrel elcsititják.

Ennyi történt azon a nevezetes nagygyűlésen, a melyen temérdek ember és asszony, szűrös parasztember és selyemruhás úri asszony volt jelen. Más egyéb nem, ha csak az éljenzéseket számba nem veszszük. De hát éljenezni a magyar ember más alkalommal is szokott: ha a zsidót üti is éljenez, ha zsidó polgármestert vagy bírót választ, akkor is éljenez és — ha kell, még egyébkor is éljenez.

De történt még egyéb is.

A sok éljenzés, a sok beszéd, a sok tolongás kifárasztotta a hívőket; üdülni, pihenni kelle. Hol üdülhetni jobban, mint jó vacsora, jó bor mellett? Nos, hát csaptak lakomát is. Ezt is jól tették! Ezt legislegjobban tették! Ha éhesek, hát egyenek! Ha ihatnékom bizserget, hát igyanak! Igy tartja a regula. S ettek, ittak is. De azt se feledjük el, hogy azon a nagygyűlésen sok embernek lett volna, mit elmondania. De nem jutott rá mód s idő. Nos, a lakomán lett rá mód is, idő is. S a befagyott beszédek a bor tüze mellett felengedtek s folyt a szó, mint az áradat.

Ezzel azután elmondtam volna mindent, a mi történt. Tán még többet, kevesebbet semmiképen. Ennyi esett meg kedden, több egy fikarcznyival se.

Nos, ugy-e azt kérdi erre, hogy — ha csak ennyi történt — érdemes volt-e annyi derék hívőt fölczitálni a székes fővárosba. Érdemes volt, hogyne! Látták a várost, a szép utczákat, meg a villamos vasutat, meg a vigadó messzehíres nagytermeit; hallottak sok beszédet s ettek-ittak. Többet pedig nem adhatni azért a kis summáért, a mennyibe a zónás vasút bilétája került.

Maradok pedig a szép ünnepség alkalmából lelkiatyáméknak teljes szivemből gratulálva

igaz felebarátja

Juridicus.

SZERETTEM EGYKOR...

Szerettem egykor, édes álmodásban,
A mig eljött a gyászos ébredés,
S reám tapadt egy hosszú, kinos álom,
A melynek ébredése oly nehéz.

Szemedbe néztem — megnyilott szemekkel,
S megtért az álmom, hosszan, édesen...
Csodát miveltél, légy most már irgalmas,
Hogy ébredésem többé ne legyen.

Zelei Imre.

A HÉT.

— A katholikus nagygyülésről, egyedül csak arról. —

A dominók, Pierrot-k, Pierrette-k, Arlechino-k kiköltöztek a Vigadó nagytermeből, átadták — még meleg helyüket — a mondva csinált felbuzdulás, lelkesedés, meghatottság, ima és szívhez szólás jezsuita vezéreinek.

A farsangi tréfák méltó folytatása volt ez.

Hans Sachs tollára lenne szükségünk, hogy ékes rigmusokban énekelhessük meg.

Ott volt a nép, a szegény nép, hogy tüntessen az ágyasság, a törökös nőcserebere, az erkölcs pusztitói ellen.

Mert ez a nép felfogása a polgári házasságról, igy magyarázta meg ezt neki a fekete hadsereg!

Mutamur — sajnos!

A Mátyás dicső serege, mely igaz ügyekért harczolt vala, oda kölcsönözte a nevét az ámitók csapatjának.

Ott volt a sok papi hivatalnok is.

Eljöttek tiltakozni azok ellen, a kik uruk és zsarnokuk kezéből ki akarják csavarni a szent, a mindenekfölött álló konczot. Tisztában vannak ugyan azzal, hogy a kórusban kiáltott *nem* merő tréfa, de fujták lelkesedve. Hasbeszéd volt!

Ott volt a mágnásvilág is.

Eljöttek védeni fajuk tisztaságát, melyet a jogos meszaliánsz immár végpusztulással fenyeget.

A korszellem követelte reformok előtt meghajoltak egykor apáik. A Széchenyiek, Eötvösök szelleme azonban kiveszett belőlük. Miként Franciaországban, ők is a

BUBICS ZSIGMOND

kassai püspök.

pietizmus karjaiba vetették magukat — legalább ugy tüntetik fel.

Érdekük beszélt belőlük, csatájuk a *nemes önvédelem* csatája volt, — igen, mert érzik, hogy a polgárság ereje a degeneráczió felé hajlókat — végelpusztitással fenyegeti.

Legyen hát joguk — nem sok vizet zavarnak már — szavuk: az az ige, mely elhangzik — üres vétó, melyen, mint göröngyön, áthajtat a modern kor szekere.

Ott voltak ám ők is, a hősök és vezérek, ah, nem a Tomoryak utódjai!

S ők beszéltenek. Megdöbbenve hallgattuk. Hogyan? Lehetséges-e ez? Ma, a XIX. század végén, mikor az utolsó babonás olasz paraszt, a leghülyébb kretin, a sindevésző vendomi pór, ah mindenki, mindenki tisztában van a házasság kérdésének fontos feladataival, a fajok vegyülésének üdvös voltával, melyet tehát előmozdit minden nemzet, hogyan, lehetséges-e az, hogy a fiziologiai tények ilyen egyszerü és vakmerő meghazudtolásai minden ellentmondás nélkül hangozhattak el egy előkelő, művelt, titokban bizonyára felvilágosult, modern emberekből álló nagy népgyűlésen?

Igen, minden, minden lehetséges.

A coups de théatre legközönségesebb fogásai, a levélcserétől kezdve a távirattal való ámitásig minden, minden lehetséges.

Történhet ezután bármi.

Ha Szapáry Gyula gróf zsidóvá térne át, ha Vaszary Kolos primás a párisi grandrabbin állásával cserélne, ha a sok káptalani uradalmi tisztviselő zsidókat választana meg képviselőnek, ha Wekerle felcsapna osztrák börziánernek, mindez nem lepne meg.

A világ legnagyobb csodája sem.

Ez volt a vég, ez volt a nihil, ez ez!

Norvégiát beutazta Björnsterne Björnson, népgyülésről népgyülésre vándorolt, hogy egy, hazája közjogát veszélyeztető törvényről elmondja a nézetét.

Egy Björnsonra volna most szükségünk.

Népgyüléseket kellene tartani, szerte a hazában. Az ámitók kezében ott van a kathédra, fel kell állitani a szószéket a fórumokon, hogy megmagyarázzák a népnek, főkép az asszonyoknak, hogy elámitják őket, hogy a durva, trágár versek, a melyeket a nép között terjesztenek, nemcsak rondák, de hazugok is, hogy tudja meg a nép, hogy itt nem szentségvédelem, hanem pusztán konczháboru folyik, igen, tudja meg.

Népgyüléseket kell tartani.

Ez nem olyan megvetendő idea, mert félő, hogy az elámitott nép odaadja a nevét a fekete hadsereg üzelmeinek, s izgalmat okozni kár volna, kár.

Nyugodt, őszinte hangon, meg kell magyarázni a mi józan, értelmes népünknek, hogy mi is az a polgári házasság, mi is a vallás szabad gyakorlatának joga, hogy mi az igaz, szabad meggyőződés?

S a magyar nép, melynek lelkében ép

FIRCZÁK GYULA

munkácsi püspök.

csak az ideálok rejtőznek, bizonyára fel fogja tudni érni észszel, hogy mi az igazság, mi az ő java, ki dolgozik az ő jövendő boldogságán: a képviselője-e vagy a papja?

Mi az önzetlenség: a jövendő Magyarország érdekeiért lelkesedni? Vagy a magunk hasának a táplálásáért?

Ez a kérdés, magyar nép!

Itt az idő — válaszszatok!!

*

És ez nem politizálás, mert a polgári házasság kérdésének fejtegetése, a fekete hadsereg harcziriadójának az elhessegetése — nem politika.

Egyszerűen, tárgyalása a hét eseményeinek, melyeknek ez volt a legkimagaslóbb — afférja.

*

Csak most láttuk, mennyi a pap nagy Magyarországon. Az utczák, kávéházak, szinházak, vendéglők (főkép a vendéglők!) telten telvék voltak a legsötétebb papi egyenruhákkal.

Mennyi kellemes emlékkel térnek meg majd csöndes, de gazdag parochiájukra!

Elmondhatják, hogy jöttek, láttak, *győztek*.

Az igaz, hogy győzelmük könnyű volt; a főváros, Páris módjára be van rendezkedve.

— Hát mi mindent látott főtisztelendő úr Pesten?

— A Lipótvárosi bazilikát — feleli a hiveinek.

— Az országházat — feleli a közjegyzőnek.

— A szinházakat — feleli az aljegyző feleségének.

Ah, de mit felel a gazdasszonyának?

Lazzaroni.

MI VOLNA ÉDESEBB?...

Mi volna édesebb?
Epedni mindig, örökké utánad,
Érezni azt a kinos-édes vágyat,
Emésztő boldog lázban égni,
Utolsó perczemig remélni,
Mig meghalok, s az édes álom
Tovább folyik a másvilágon.
Vagy birni tégedet?
Hozzásimulni kebled bársonyához,
Élvezni a kéjt, mit tested sugároz,
Megrészegülni csókjaid tüzétül,
S mig lelkem őrült, vad mámorba szédül,
Egy percz alatt meghalni, — oda menni,
A hol nincsen már többé semmi, semmi.

Buza Barna.

ZALKA JÁNOS

győri püspök.

BENDE IMRE
nyitrai püspök.

LÉVAY IMRE
a piaristák rend-főnöke.

A TERVEZETT UJ ORSZÁGOS KASZINÓ.

Czigler Győző tanár terve szerint.

TÜNDÉRMESE.

— *Buday Lászlótól.* —

Szerelmünk, Louise, tündérmesébe illik,
Olyan csodás, ábrándos, furcsa volt.
Körültánczoltak könnyü, fürge villik,
S fölénk ezüstlombú erdő hajolt.
Rubin színében pompázott az alkony,
S reggel aranyfényben uszott az ég;
Te voltál a féltett tündérkisasszony,
S a bujdosó királyfi én valék.

Megvíttam érted. Büszke harczra keltem,
És győztem is, legalább úgy hivém;
A díjat ott kerestem szép szemedben,
Mely biztatón mosolygott én felém.

Általbolyogtuk aztán — kéz a kézben —
Tündérországnak rózsa-berkeit;
Jártunk smaragd mezőkön, tarka réten,
Bársony gyep fogta fel kis lépteid.

Mesébe illik, szép tündérmesébe
A mi szerelmünk boldog kezdete:
De hajh, egész modern izü a vége:
Csalódással, hűtlenséggel tele.
Meg nem láthat többé együtt az alkony,
S légyotton meg nem lep az esti pir:
Mást csókol a féltett tündér kisasszony,
S szegény királyfi — búsan verset ir.

A KŐBÁNYAI REPÜLŐ EMBER.

Wellner és Martin tanár dicsőségéből részt kér immár Budapest is, és pedig a fővárosnak épen az a kerülete, mely eddig hiresebb volt a gazdag sertéshajcsárairól, mint a tudományos technika terén produkált korszakalkotó vívmányairól. És bár a mi derék Kőbányánk semmi ambicziót nem mutat arra, hogy Athén mellett emlegessék nevét a jövő évezred krónikásai, — ki tudja, nem ő fogja-e végre is elvinni a pálmát ebben a versenyben, mely a repülőgép problemájának megoldása felett a legközelebbi hetek alatt kifejlett?

Annyi tény, hogy Wellner és Martinnak komoly konkurrense támadt Scharp Henrik kőbányai gyógyszerészben s a ki hallotta, hogy e becsületes honfitársunk szerénysége mellett is mennyi önbizalommal, a lelkesedés mily rózsás optimizmusával beszél találmánya remélhető sikeréről, pillanatig sem kétkedhetik afelől, hogy meggyőződésének forrása a tények igazságában rejlő erő.

Alkalmunk volt meglátogatni a repülőgép titka kutatásának e legujabb adeptusát, hogy a nyilvánosság előtt mindeddig ismeretlen találmányáról tájékoztassuk a nagy közönséget, s a benyomás, melyet nyertünk, az, hogy Scharp rendszere, melylyel az ember repülését lehetővé akarja tenni, teljesen eltér ugy Wellner, mint Martin kolozsvári egyetemi tanár szerkezeteitől s mindegyikük közt legközelebb jár a repülőgép problemájának legtermészetesebb kiinduló pontjához, mely abban áll, hogy a madárszárny anatomiai konstrukcziójának ellesésből származtassa le a repülés törvényeit.

A gondolat maga nem uj, legalább ha hihetünk a régi latin iróknak, a mechanikai tudománynak nem egyszer sikerült már tökéletes madár-automatokat állitani elő, melyek magoktól röpdöstek s szálltak ágról-ágra és csodálatosan utánozták a madarak énekét is.

Egy ily gépezet feltalálója volt többek közt a hires Boeotius, kihez irt levelében az osztrogotok királya, Theodorik nagy magasztalással szól elmés röpülő és éneklő madarairól.

Századokkal később Theophil görög császár számára készitett bizonyos Leo nevü tudós szinarany madarakat, melyek aranyfákon szálltak ágról-ágra s gyönyörü éneklésökkel bámulatba ejtették egész Konstantinápolyt. Sajnos, Theophil utódja, Mihály, mint Glycas és Manassé emlitik, hogy tékozló életmódját fedezhesse, megint beolvasztotta a keleti császárok aranymadarait.

A Mátyás udvarában élt Regiomontanusról emlitik, hogy egy vaslegyet készitett vendégei mulattatására; mely az asztalnál köröskörül repdesett s a vendégek fejére és kezére szállott le. Mi több, állitólag V. Károly császárnak Nürnbergbe tett látogatása alkalmából a jeles tudós egy mesterséges sasmadarat bocsátott fel a város egyik bástyájáról, mely nagy távolságra repült az érkező császár elé s elérve őt, visszafordult s folyvást feje fölött

SCHLAUCH LŐRINCZ.

csattogtatva szárnyait, a nézők nagy meglepetése közt kisérte vissza a város kapujáig. Ebben a históriai adatban csupán csak az a kis hiba van, hogy Regiomontanus 1475-ben halt meg, V. Károly császár pedig 1500-ban született.

Legnevezetesebb kisérlet volt e nemben a görög Archytusé, ki a keresztény időszámitás előtt négy századdal fábrikált egy fa-galambot, mely a belezárt levegőnél fogva — mondja Aulus Gallius — a levegőben fenn tudta magát tartani, csak az volt a baj, hogy ha egyszer leesett, többé nem tudott ujra fölemelkedni.

Mindezek az adatok kétségen kivülivé teszik, hogy a repülés mechanikáját már a régi századok tudósai megoldották, s ez a fölfedezés is, mint annyi más, idővel elveszett, feledésbe ment, csak ugy mint a delfti porczellán technikája, mint a régi mesterek lazurja, mint a cremonai hegedű titka és a többi.

A nehézség azonban ott rejlik, hogy a madár szárnyait mozgató erő miképen hozható arányba az emberi test nagyobb súlyával és csekélyebb mellizmaival. A repülő mozgásnál három lényeges dolog veendő szemügyre: 1. a mozgató erő, melynél fogva a madár teste a levegőben függ; 2. ennek eszközei, a szárnyak; 3. az állat testsúlyának ellenállása. Ugyde a madár szárnyainak mozgató ereje tizezerszerte akkora, mint testsúlyának ellenállása, s ez az egész erő mellizmaiban fekszik, melyeknek tömege körülbelül hatodrészét teszi a madár teste tömegének. Ellenben az emberi mellizmok századrészét sem teszik ki az ember egész testsulyának; ha tehát az embernek szárnyakat akarnánk adni, kiszámitották, hogy e szárnyaknak nem kevesebb mint négyszáz négyszögláb terjedelmüeknek kellene lenniök, a mi természetesen képtelenség.

És ebben állt valóban a bökkenője minden eddigi kisérletnek, mely az embernek szárnyakat akart adni, hogy velök vágyai korlátlanságába emelkedjék.

Malmesburg angol szerzetes szárnyat kötve kezére, szélirányában levetette magát egy toronyról, de alig repült 25 lépést, földre zuhant és betörte bordáját.

A perugiai Dante szintén fölemelkedett meglehetős magasra, de egyik szárnya eltörvén, egy templom födelére esett s lábát törte.

Hasonló eseteknek volt tanuja Páris és Würtemberg is, mig a régi Rómában Nero idejéből emlit Svetonius egy esetet, mikor egy uj Icarus nagy nézőközönség szemeláttára szállt fel a levegőbe, de alázuhanva szörnyet halt s kiömlő vére a császár palástját is beszennyezte.

Mindezek a merész kisérletezők figyelmen kivül hagyták a madárrepülés fiziologiai feltételeit; elvont képzeletbeli konstrukczióik nélkülözték a mindennapi tapasztalat próbáját.

A mi Scharp vizsgálódásaiban legtöbb várakozásra jogosit, az épen az a körülmény, hogy hosszas közvetlen megfigyelés eredményeit vette alapul s ezeknek irányadása szerint szerkesztette meg szárnykészülékét, mely mindenben megfelel az élő madárszárny mechanizmusának.

A gépezet embernagyságu s szárnyainak aránya semmiben sem különbözik a közönséges madárnál észlelhető aránytól. A feltaláló ugyanis abból indul ki, hogy a madárnál sem felel meg a szárnycsapások által helyéből kitolt levegő a madár teste súlyának, hanem azon jóval alul marad.

Egészen más természeti tünemények azok, melyek a helyváltoztatás e módját lehetővé teszik.

Hogy mi lehet az az analog természeti törvény, mely a madár repülésében az emberi repülésre is alkalmazható, az természetesen a feltaláló titka, a melyet egyelőre óvakodik nyilvánosságra hozni, de annyit elárulhatunk, hogy eltérőleg Wellner vitorlakerekeitől, Scharp rendszere óragépezetre van alapitva, mely önműködőleg hozza mozgásba a modell szárnyait. A próbák, melyeket eddig tett vele, teljesen beváltak s a készülék több méternyi távolságra akadálytalanul repült többek szemeláttára.

Érdekes az is, hogyan jutott Scharp arra az eszmére, hogy a repülőgép kérdése megoldásával behatóbban foglalkozzék. Mint kiváló galambkedvelőnek naponta volt alkalma szeliditett galambjait etetés alkalmával egész közelről venni szemügyre. Feltünt neki, hogy a galambok minden felszállásuknál ugyanazt a mozdulatot tették. Ez rávezette a repülő mozgás erőtanának közelebbi tanulmányozására s nem sok idő mulva megérlelte benne azt a meggyőződést, hogy az ember repülésének annyit kutatott titka csakis azon elvek szemmeltartása mellett oldható meg, melyek a madár repülésének folyamatában tárulnak elénk.

Pár év előtt Scharp a bécsi hadügyminisztériumban is bemutatta terveit, hol azok a szakkörök előtt élénk figyelemben részesültek.

Pénz azonban a kisérletezésre nem volt s igy az életrevaló eszme elaludt. Megelégedtek azzal, hogy Párisba, Londonba irányozzák a fiatal feltaláló figyelmét s elismerő szavakkal buzditsák a további próbálkozásokra.

Most a Wellner és Martin s legujabban a berlini Lilienthal Otto sikerei valószinüleg siettetni fogják a teljesen magyar és minden ízében eredeti találmány befejezését is.

Scharp medgyesi születésü, jelenleg mintegy 35—36 éves fiatal ember, ki e komoly studiumot szenvedélyes odaadással űzi.

V. S.

A LELKI KÜLÖNBSÉGEK.

(Szellem és jellem.)

Irta: Dr. SILBERSTEIN ADOLF.

Akaratunk alól a physis, úgyszólván megszabadult. A vérünknek vagyunk játéktárgyai, az éghajlat, a kor és a nem befolyásait uraljuk. Olyan ketreczbe vagyunk zárva, melyet nem törhetünk széjjel, mert ez a ketrecz rész önönmagunkból. A szabadság a szellemnek és a jellemnek birodalmában kezdődik. Persze csak az olyan szabadság, a milyen a pórázra kötött gyermeké, mert a szellem és a jellem birodalmában is vannak olyan szeghetetlen törvények, a melyeket nem mi alkottunk meg, a melyeket vagy öntudatlanul követünk, vagy pedig tudatosan meghajlunk előttük.

Ha már az egyéniségnek a phisis szerint való eme beosztási alapjai

Physis

temperamentum	*test-alkat*	*ég-hajlat*	*kor*	*neme*
a) cholerikus	erős	meleg	gyermek kor	férfi
b) vérmes	hajlékony	forró	ifjuság	nő
c) phlegmatikus	lomha	mérsékelt	férfikor	férfi asszonyos
d) melancholikus	gyönge	hideg	agg	asszonyias (férfias)
vagy *a*+*b*, *c*+*d*, stb.	stb.	stb.	stb.	stb.

a maguk összes lehető combinátióikkal az egyes társadalmi typusok megkülönböztetése számara valóságos dús tárházul szolgáltak: — az árnyalatok szinte mérhetetlenekké lesznek, ha a

Psyche

elvére térünk át.

A végtelenség uralkodik rajta, és bátor hajósnak kell annak lennie, a ki neki merészkedik ennek a partok hiján levő oczeánnak és el nem téved rajta.

Oszszuk el legelébb az embernek, ennek az isten és állat határán álló teremtménynek egész, végtelen, minden lehető combinátiójával temérdek belsejét két főrészre: a *szellem* és a *jellem* categóriáira.

Tekintsük legelébb is a szellem különös világát.

Mindenki tisztán érezheti, hogy ebben a világban az emberi egyéniségek közt való különbségek legsubtilisabb skálájának kell lennie. Olyan skálának, mely más-más dimensiókba terjed. A *magasság* skálájának, mely a tökéletesség csúcsa felé igyekszik, a *szélességének*, mely a harmonikus *encyclopädikus* műveltséget foglalja magában és a *mélységének*, mely a rátermettségtől és tehetségtől, végig a legkülönbözőbb talentumokon, a kinyilatkoztatással egy fogamzásu *genie*-ig terjed.

A ki az emberi szellemnek csodáit, a maguk valamennyi dimensiójában kifejtve akarja látni, a ki a hivatásunkon érzett büszkeségtől el akar telni, olvassa el *Hegel*-nek még mindig el nem avult Phänomenologiáját. Itt csak annyira terjeszkedhetünk ki, a mennyire ez a gyakorlati szinpadi használat szempontjából szükséges.

A szellem az anyagban gyökeredzik; az agyvelő, a legistenibb eszméknek ez a foglalója csak akkor kezd működni, ha hirhozói, az érzékek, a hozzá vivő érzékidegek munkára serkentik. Az érzékidegek a szellemnek legelőbb tápláló dajkálói, majd készlettárai, végül pedig életelixirjei. Ugy kellene, hogy az érzékeknek köszörülése és gyakorlása — a miben az indiánusok és az állatok jóval fölülmultak bennünket — nevelésünknek kiegészitő része legyen. Már az érzékek fogékonysága és fejlődöttsége tekintetében is olyan különbségek vannak az emberek között, melyeket a nyelv ezekkel a poláris ellentétekkel fejez ki, hogy *élesérzéküség*, *tompa érzéküség*. E tulajdonságok azokon, a kik birják őket, egyénileg is kidomborodnak. A zenész egyénisége csak oly hamar nyilvánul, mint például, mint azé a férfié, a kinek *nyilt* a látása. A jó hallásu ember olyan idealista, a ki a belső, mindig emberi világba merül és szüntelen a sphärák zenéjét hallja. Az éles látásu egyén a dolgoknak mélyére néz, gyanakvó, gyakorlati ember, mig az a kinek érzékidegei könnyen ingerlékenyek: érzéki és már a puszta képzet is felizgatja őt. «Romeo és Juliá»-ban is az érzékiség a főszerep.

A finom *tapintat*, mint érzéki sajátság, a társadalmi életre is átterjed. A parasztot nem bántják a hőmérsékletben a nyomásban, a fájdalomban való hirtelen ugrás. Az ideges városi legfinomabb árnyalatokra is reagál. A *sensibilitás* és *sensitivitás* az ideg- és megfelelő lelki állapotoknak olyan kapcsolata, a melyre ugyan csak ügyet kell vetnünk. A magasabb és müveltebb körökben ez az ingerekre való reagálás betegességgé fajul. Milyen sensibilis Hamlet, milyen megkeményedett Claudius, milyen sensitiv Ophelia, mig Laertesnek olyanok az idegei, akárha kötelek volnának!

Egy másik különbség az érzékeknek gyakorlati czélokra való felhasználásából támad. Annak, a ki *minden érzékének gazdája*, egyenes ellentéte az, a ki *eszén kivül* van, a nyugodtan megfontolt emberrel a *szórakozottnak* a szinpadi alkalmazásban hálás alakja áll ellentétben.

Az érzékek fogyatékait részben tragikusan, részben pedig komikusan, igen hatásosan értékesitették. A világtalanságot és a némaságot például tragikusan, a rövidlátást és a nagyothallást pedig rendesen komikusan alkalmazták.

Az érzékeknek szakadatlan működése az agyvelőt a tüneményeknek beláthatlan sokaságával látja el, melyek Beneke szerint az agyban mint *nyomok* folytatódnak. A hallás e szerint millió ilyen nyomnak tartaléka, fegyvertára és azokhoz az alig látható rovásokhoz hasonlithat, melyeket a phonográph tűje a staniol lapra vés. Az agy-phonograph az embereket különös kategóriákba osztja. Mert ugy látszik, hogy aszerint, a mint az *emlékezet* fogékony, hatásbiró, tartós és hű; a szellemi superioritás különválik az inferioritástól. Az emlékezet még nem minden, de a vaksággal egyértelmű volna, ha ezt az igazán emberi sajátságot, — melynek az állati értelem bizonyos fokig hiján van, — nem becsülnők meg kellőleg. Emlékezet nélkül nincs se tudós, se genie, se nagy szónok, sem szinész. Az emlékezet óriás tárházából kerülnek a villámszerü, termékenyitő, gyönyörködtető «ötletek.» A jó emlékezetű ember mindig eleven veszedelme annak, a kinek hibákat kell lepleznie, vagy multja emlékeitől kell tartania. A polémia megsemmisitő fegyvereit a dús és hű emlékezet szolgáltatja.

Minél müveletlenebb valaki, annál gyengébb és hűtlenebb az emlékezése. A képzelet árja alámossa a maga gyönge gátjait, s ezért a müveletlen naiv ember soha sem tud valamit az igazsághoz hiven elbeszélni. A mondák, mesék, a szó fia beszéd, a rágalmak leginkább ott támadnak, a rosszul disciplinált emlékezetben, melyet kinőtt már a képzelet burjánfüve.

De nemcsak a müveletlen, hanem az elbizott embereknek is gyönge szokott lenni emlékezetük. A despoták és primadonnák szeszélyességét is ez okozza. Elbizottságukban «ma már nem tudják, hogy tegnap mit akartak.» Ismerik emlékezésük gyengeségét és ezért ingerlékenyek; nem

egy közülük éppen ellenkezésével, noha igaza volt, a maga bukását okozta. Azt láttuk tehát, hogy az érzékek használatára és az emlékezet minőségére való tekintettel az egyéniségek csakhamar gyakorlati és fantasztikus, körültekintő és szórakozott, erős szellemű, lélekjelenléttel biró és lelki szegény, közönséges elmékre oszlanak.

A ROZMARING.

Irta: KORPÁDI BÉLA.

Az egész környéken tisztelték és szerették az én nagyanyámat. Sokban hasonlított a boldogult Szatmárynéhoz. Meg volt áldva ép azzal a szelíd nyugalommal, és szemeiből meleg szeretet sugárzott ki. Esténként, mikor már nem engedtük, hogy szemeit még a kötögetéssel rontsa, oda ültettük közibénk, fiatalok közé és mindig mesélt valamit, valami életbe vágót.

Egyszer, épen uj év táján, azzal a kérdéssel állt elő: Tudjuk-e, miért szokás nálunk menyegző alkalmával rozmaringot kitűzni?

— No lássátok, — kezdette jóizű humorával, a mit még a régi jóidőkből őrizett meg, — ti mindig olyan nagyra veszitek a tudományotokat. Azt mondjátok, hogy az folyton halad előre. Én meg azt állitom, hogy ti még mindig csak a régieken rágódtok! Nem igaz? Össze halmoztok könyvet-könyvre és semmi uj felfedezést se tesztek. Ott tartotok, a hol az én dédanyám! Igen! Ne ellenkezzetek!

Most a szerelemről vitatkoztok és nem tudtok zöld ágra vergődni. Azt akarjátok kifejezni, a mit szóval nem lehet. Hogy mi a szerelem?

És komoly, ünnepélyes hangon így folytatta:

— Épen uj év táján volt. Ilyenkor a szerelem elvándorol az ékszerészekhez; szerelmes szép asszonyok a gyémánt csillogásából mérlegelik udvarlóik őszinteségét.

Csak egy helyre nem hatolt el az ékszer csábító fénye. Boldogfalván lakott egy előkelő család. E család állott a szülőkből és egyetlen Ilma leányukból. A leány szépségéről beszélni felesleges volna. Ő maga nem is sejtette, mert mindig a falun tartózkodott. Szerény szépség volt, okos észszel, szelíd tekintettel. Átellenben tőlük lakott egy gazdag báró szinte egyetlen Hugó nevű fiával. A két gyermek együtt nőtt fel. Együttesen játszadoztak a poros utakon. Egyik megtanította a másikat arra, a mit nem tudott. Az ifjú a leányt lovaglásra, Ilma meg a fiút szép imádságra.

A két gyermek nagyon kedvelte egymást. Eközben múlt az idő és ők észre se vették, hogy már egészen megnőttek. A nők sokkal előbb ébrednek öntudatra, mint a férfiak. Ilma gondolkodni kezdett. Szeretetre méltónak találta Hugót, de arra nem gondolt, hogy valamikor a felesége lehessen. Megegyezett tehát az ifjuval, hogy csak a barátság szigorú kötelékében maradjanak. Soha szépség és szerelemről ne beszéljenek.

Az ifjú inkább megörvendett ennek és azt mondotta: Ezt könnyen megtehetem, mert sokkal szívesebben beszélek barátságról, mint szerelemről. Az előbbi szó édességét már ismerem. Az boldogit körödben. A szerelem ismeretlen szózat! Barátnő után vágyódtam én és nem is akarok mást ismerni, csak a barátságot. Azt akarom, hogy barátnőm legyél, édes Ilmám és azt hiszem, hogy ezt fel is leltem benned. Te jó tanácsokkal szolgálsz nekem, én meg szivem mélyébe zárom tanácsodat.

Ilma is meg volt ezzel elégedve, de nem úgy a nagymama. Ő jól hallotta a két gyermek beszélgetését, s mosolygott hozzá!

Ép ilyen öreg anyóka lehetett, mint én vagyok, mondotta jóságos mosolylyal az én nagyanyám; és kis pihenés után folytatta elbeszélését:

— A jó öreg mama belátott a két gyermek szivébe és tapasztalt okos tekintetével észre vette, hogy még nincsenek tisztában önmagukkal.

Semmit se szólt. Kiment a kertbe. Tél, hideg, kemény idő volt.

A fákon csillogott a zuzmara. És a földet vastag hóréteg takarta. Az öreg anyóka felásatott a meleg hótakaró alul egy rozmaring bokrot. Azután reszketeg kezeivel leverte róla a havat. Bevitte a szobába. Azonnal kellemes illat áradt szét. A gyermekek megcsudálták a növény üde zöld szinét, melyet a fagyos földben is megtartott. Az agg nő középen szétvette a rozmaringtőt. Felét átadta az ifjú bárónak, a másik felét meg unokájának adta.

— Gyermekeim, — mondotta szelíden — miként ez a rozmaring ketté vált, úgy kell Önöknek is szétválni. Ön, — szólt az ifjuhoz — el fog menni nehány hónapra rokonaihoz külföldre; Ilmám meg szépen itthon marad, mert leánynak a házi tűzhely körül a helye. Csak a barátság édes illatát viszik magukkal. És most figyeljenek. De jól, hogy mit akarok.

— Beszéljen nagymama, — kérte Ilma könyes szemmel.

— Igen, igen — hangoztatja az ifju is. — Parancsoljon, jó nénike. Tanácsa szent előttem!

— Ön fiam, elviszi ezt a rozmaringot, és bármerre jár, kalapjába tűzi. Te meg, édes leányom, mindig a melleden viseled! Már most, mindannyiszor, ha egymásra gondolnak, e rozmaring tűleveleiből egyet letördelnek. És ezzel meglátjuk, hogy mint jó barátokhoz illő, — gondoltak-e gyakran egymásra?

Nehány nap mulva Hugó atyja kivánságára hosszabb útra kelt. Ilma egyedül maradt vissza. Unatkozott. Kiment a kertbe, a hol semmi élet se látszott. Csak a lombtalan galyak között susogott a szél. A magányos gyermek megállt, hallgatta a szél panaszát és mély álmadozásba merült. Reá gondolt, a távoli barátra. Kezével önkénytelenül a rozmaringhoz nyúlt és letört egy tűlevelet Szomorúan vissza fordult. A nap halvány fénye épen áttört a sűrű levegőn. A leányka a kis galambház tetején két galambot látott játszadozni. Szép kis fejecskéiket össze dugták, mintha csókolódznának. A *him* felbúgott, mig a nő sajátos kaczagását hallatta. Ilmát e látvány még jobban elszomorította. Ismét Hugóra gondolt és nagyanyjának tett igéretéhez képest ismét letört egy tűt a rozmaringszálból. És igy ment ez napról-napra. Mindig csak barátjára gondolt. És mindig kopaszabb lett a rozmaring a szép leány keblén.

Ép igy volt Hugó is. Bárhova ment, gondolatai mindig csak Ilmánál voltak. És hogy ő is eleget tegyen az öreg asszony óhajának, mindig tördelte a rozmaringszál levelkéit. Mert ha vadászaton volt, mindig csak az forgott a fejében, be jó volna, ha Ilma őt most látná. Ez megakadályozta őt a lövésben. Keze nem járt elég biztosan. Feje se volt tiszta! Ha szép asszonyok társaságában időzött, alig tudta unalmát palástolni. Szeméből ki lehetett olvasni, hogy gondolatai máshol kalandoznak. Ilmára gondolt, hogy menynyivel egyszerűbb, kedvesebb az mesterkéletlen társalgásával. És milyen szívből jövő tanácsokat tudott neki adni! Igy egyszer csak üres lett a rozmaringszál. Csak a kórója maradt viszsza.

Eközben elmult a tél. A föld alul már kikandikált a hóvirág és az ibolya. Hugó se birta tovább. Vissza kivánkozott és vissza is tért Boldogfalvára.

A nagymama egy szép tavaszi délután ismét együtt találta őket. Jóságosan mondotta:

— No gyermekeim, mutassátok elő a rozmaringot; az elárulja, mennyit gondoltatok egymásra?

Mosolygott az öreg anyóka a fiatalok pirulásán. Különben is tudta, hányadán van velök.

Szégyenkezve mutatták elő a levél nélküli kórókat.

— Mindig csak Ilmára gondoltam, — mondotta halkan Hugó.

— Én meg Hugóra, — viszonzá még halkabban a leányka.

— Mert szerelem lakik a szivetekben, — egészíté ki vidáman a boldog nagymama. Legyetek férj és feleség, mert különben ugy jártok, mint ez a rozmaring. Elszáradtok; elhervadtok!

Ugy is történt. Boldog pár lett belőlük. És azóta a rozmaring, mint az álhatatosság jelképe szerepel a lakodalmakon.

ADIEU! . . .*

Én nem tudom miért, — de vége;
Én nem tudom miért, — de fáj;
Én nem tudom, — de megkönyeztem —
— Ugy küzködött szegény madár.

Vergődött, kinlódott szegényke, —
Kalitja rácsát verdesé . . .
A kin is — vajjon — igy halódik,
Igy néz az elmulás elé?!

Hogy összehúzta árva testét!
— A dallos élte elröpült, —
Utolsót dobbant szive vére, —
És holtra dermedten kihült.

— Ki fogja majd fölverni dallal
Az én borus magányomat, —
Ki fog nekem csattogni hajnal,
Ha most ez is már elhagyott?

. . . Társam, madárkám, itt a válás,
Te már tudod, mi vár amott.
— Oh, tudd meg, hogy mi várja majdan
A másik itt feledt rabot!

Ruzitska László.

* Szerzőnek legközelebb megjelenő könyvéből.

AZ ÖREG MUNKÁS. — FABRES FESTMÉNYE UTÁN.

SZENT VENCZEL.

Irta: OLÁH IDA.

Elmult két nyár, el két év is, és az apró házaspárról semmi hirt nem hallottunk.

Eleinte aggódtunk miattuk, találgattuk az okát elmaradásuknak, s végre megegyeztünk azon hiedelemben, hogy a kis emberpár közül az egyik meghalt. Még pedig az asszony. Szegényke jól járt, oda való volt. Meg se sirattuk, fel sem sóhajtottunk érette, olyan természetesnek és ideje jöttének találtuk az asszonyka halálát.

A sir virága volt már egynehány esztendő óta, egyedül a szeretet tartotta benne eddig is fenn az életet.

Hanem erre a véghetetlen gyöngéd szeretetre, a melylyel az apró Himmel Venczel körülvette még apróbb feleségét, annak a gondolatára igazán megnedvesültek a szemeink.

Valóságos hős volt mi előttünk az a kis ember, a szeretet, az önfeláldozás néma martirja, egy négy esztendő óta idegbajos asszony szolgálatában.

Mert valóságos szolgája volt a borzasztó, kis sárga asszonynak, a kinek, sokszor elmondtuk magunk között: még a kutyája sem lettünk volna.

— Hol vagy Venczel? Gyere Venczel, hozzad Venczel, szaladj Venczel! — a beteg asszony szájából igy folyt a szó reggeltől estig. És a kis Venczel ugy engedelmeskedett, mint egy jól dresszirozott vizsla.

Hogy a felesége méregbe ne jöjjön, maga takaritotta annak szobáját; sepert, törült, ágy alá mászott, czipőt takaritott, a haját az asszonynak más ember fia nem tudta kifésülni, olyan szép simára összecsavarni, és maga Diana istenasszony nem tudott olyan görög kontyot kerekitni, mint apró Venczel barátunk.

Sem éjjele, sem nappala nem volt az emberkének.

Jött, ment, futott, szaladt, ült, mesélt, énekelt, olvasott, zongorázott, a hogy jött a felesége szeszélye.

Ha annak úgy tetszett, hogy sirjon, sirni kellett néki is; ha kaczagási kedve jött, kaczagott ő is.

És ő próbálta fel az asszony helyett minden hónapban az új ruhát, a mi Bécsből rendesen kijárta az istentelen asszonykának. Mi ugy ösmertük meg őket, hogy egy késő tavaszi napon, a mint épp Olaszországi utjokból hazafelé mentek, az asszony rosszul lett az uton, a mi falunknál ki kellett szállniok, s hozzánk vezette jó csillaguk.

Anyám emberbaráti részvétből szobát nyittatott e szánalmás külsejü beteg asszonynak, s ott töltöttek két hetet, a mig az asszony jobban lett.

Soha sem láttam olyan kétségbeesett emberi arczot, mint a minő a kis emberé volt, mikor eszméletlen állapotban levő feleségét leemelte a kocsiról. A világért sem engedte volna meg, hogy valaki segitségére legyen, csak mikor lefektette őt az ágyra, s gyorsan körülnézett a szoba butorai között, fordult hozzánk könyörgő arczczal: A tükröt hölgyeim! esedezem nagysádtoknak, a tükröt, a hány van, távolitsák el hamarosan a szobából.

Csodálkozva néztünk anyámmal össze.

Ő észre vette, s felénk hajolva suttogta:

— Fel talál ébredni, és első dolga lenne tükörbe nézni. Nem tudja, milyen nagy beteg. A festékes dobozt meg a zürzavar között elvesztettem a kabátom zsebéből. A szobaleányt el is küldtem már a szomszéd városba, hogy másikat hozzon.

A mig alszik, — tetszik tudni, mert nagyon sokára, de aztán nagyon mélyen alszik el, — s hangja még suttogóbb lett, s félre pislantott az ágy felé, — ki szoktam pirositani az arczát; szép, egészséges, fiatalos pirral. De milyen nagyszerűen sikerül, — s dicsekedőn villant meg a szeme; — három éve már, hogy ezt a praxist folytatom.

A ruháit, harisnyáit meg kitömetem, azt mondom: igy divat, s ő mindent elhisz a mit én mondok; — s újra megvillant dicsekedőn a kis ember szeme.

— Mert nagyon szeret, nagyon, de hát én őtet?!

Szerelmi házasság volt a mienk kérem! Megszöktettem a feleségemet; meg én, — s a kicsi majomképü emberke jókedvűen kaczagott, de egy mozdulatára a feleségének hirtelen ott hagyott bennünket.

Csöndesen elmosolyogtuk magunkat anyámmal, de éreztük, hogy szemeink nedvesek lesznek.

Ezek a furcsa emberkék aztán ugy megszerettek bennünket, mi meg őket, hogy egy évben kétszer is ellátogattak aztán hozzánk.

Hanem most elmult két év is, és sem színöket nem láttuk, sem hiröket nem hallottuk.

Egyszer egy téli délutánon kocsi állt meg előttünk. Kiváncsian (mint falun szokás) szaladtunk az ablakhoz.

Egy kicsi, telt idomu asszonyka ugrott le a kocsiból, s egy nagy száraz, hektikus embert segitett le maga után.

— Kik lehetnek ezek? — kiáltottunk fel csodálkozva.

Rögtön megtudtuk.

Nagy lármával nyilt fel az ajtó s a kicsi asszony örömrepesve szaladt nyakunkba.

LEÁLCZÁZVA. — VAJDA ZSIGMOND EREDETI RAJZA.

— Nem ismernek? — kiáltotta el magát olyan hangon, a mi nagyon is ismerősnek tetszett előttünk, de szemeinknek nem voltunk képesek hitelt adni.

— Talán csak nem? — De igen! — kaczagott a csöpp asszony, a *volt* Himmel Venczelné.

Majnem megbotránkozva és hihetetlenül kiáltottunk fel mindannyian:

— Volt! S — ez — az úr? — szólt anyám az asszony megett álló utálatos monstrum alakra mutatva.

— A férjem, — mosolygott «volt Himmelné», — Drexler Tivadar nyugalmazott lovassági kapitány.

Eszünkbe sem jutott a szokásos «ör-

vendek» szó megcserélése, csak bámultunk amugy igazán, azt hiszem egy csöppet sem szalonképes módon.

— Lehetetlen! — kiáltott fel végre anyám.

— Miért? — pattant fel a lovassági kapitányné.

— Hát a kis Himmel Venczel? — kérdeztem én szomoruan, érezve, hogy lesz okom a szomoruságra, ha a kis ember sorsát megtudom. A kapitányné elfintorította a száját.

— Az — a bolond? Meghalt.

Megbotránkozva kiáltottunk fel:

— Lehetetlen!

A kapitányné elvörösödött mérgében.

— Már ujra lehetetlen! És miért? Mi van abban lehetetlen: hogy egy ember meghaljon és a felesége ujra férjhez menjen?

— Ez igaz, ebben nincsen semmi lehetetlen, — mondták a mi összetalálkozott szempárjaink.

— De hát hogy történt? — kérdezte anyám feszülten. — Hogy van az, hogy ő az egészséges, meghalt s kegyed, a beteg, él?

— Hja! tessék azt az Istentől és a szerelem hatalmától kérdeni, — kaczagott az asszony. — De a mit tudok felőle, azért elmondom, csak ozsonnát kérnénk előbb. Először is az én muczuskámnak, a ki nagyon megéhezett, ugy-e édeském?

A muczuska istentelenül eléktelenitett cseh dialektussal magyarázta magyar nyelven éhségének nagyságát s anyám sietett háziasszonyi kötelességének eleget tenni.

— Jó lesz ugy-e egy kis tejfölös kávé, meg füstölt oldal egy kis jó kolbászszal, hozzá káposztacziha, ugy-e kapitányné asszony?

— Az Isten őrizzen! — tiltakozott kapitányné asszony. — Azaz hogy nekem jó, csak a muczuskának nem. Az ő számára kérek: két csésze teát, két piritott zsemlével, hozzá vajat, egy kiló rostélyost, meg egy kis jó bort.

Az uzsonna alatt aztán két eddig ismeretlen tényállásról lett biztos tudomásunk. Először megtudtuk: hogy milyen étvágya van egy heptikás, nyugalmazott cseh lovassági kapitánynak. Másodszor meg: hogy miért halt meg az a «bolond» Himmel Venczel? Hát csak azért, hogy még hamarosabban mondjam el, mint a megboldogult volt élete párja mondotta azt: mert féltékenységi bánatában agyonlőtte magát a «bolond».

Igy fejezte be az asszony szavait, a kinek apró Venczel igazán bolondja volt, a ki féltette még a szél fuvallatától, a ki, — a ki — minek mondjam tovább?

Olyan dühös lettem, hogy alig vártam ennek a rossz, csapodár asszonynak elmenetelét.

Egy pár óra mulva utaztak is tovább Arcóba.

Most ő vitte az urát, ő volt annak bolondja, mint néki az — a kis igazi Szent Venczel.

Mikor a kapitányát ellátta már a láb-, fej- és ülő-vánkosokkal, kicsi, nagy keszkenőkkel, egynehány rókabéléssü bundával, meg nem állottam, hogy oda ne súgjam neki:

— Jobban szereti ezt, mint a másikat?

— De mennyivel! — mosolygott a hálátlan teremtés, — elválattam a feleségétől, hogy engem elvegyen.

Oh! kicsi Szent Venczel! ne botránkozz meg ott fent a menyországban, méltó helyeden, ez asszony gyarlóságán.

A mennyire tőlünk tellett, megboszultunk téged azzal, hogy kapitányné feleségedet nem invitáltuk többé magunkhoz, sőt én még ügyesen kikerültem a tőle jövő kézszoritást is.

HULLÁMOK.

Ragyogó nyár: az ég mosolygott,
Virágok nyiltak és szivek . . .
Én álmodoztam, elmerengtem
A fodros, habos viz felett.
Minden sugárzott, alig birta
Gyönge szemem a fényözönt,
Ah, milyen szép egy nap is volt az,
Midőn először láttam Önt.

Először láttam hamvas arczát,
Először szeme sugarát,
Mely véremet a nap tüzénél
Még égetőbben járta át.
Oh, mért nem köthettem meg akkor
Az idő szárnyas kerekét,
Mely annyi, annyi gyönyörünket
Durván rebbenti szerteszét.

Gondoltam: mi szép volna most, ha
Egy hajócska várna reánk
És mi, a boldogságtól üzve
Sebten kereket oldanánk;
És mennénk messze, tengeren túl
Végtelen gyönyörök elé
— Hol kék az ég, a nyár örökös —
Egy édesebb világ felé.

Messzi maradna el mögöttünk,
Ki velünk van: barát, rokon,
S mi szabadon bolyongnánk szerte,
Virágos, nyájas tájakon . . .
Oh szép a kép, mit merészen fest
Ki maga elé a képzelet.
Szép, de hazug, mert a mi utunk
Tudom jól, kétfelé vezet.

Az ön sorsa, meg az én sorsom
Előre veti árnyékát,
Mi lesz velem, ha itt az óra,
Mit lelkem a jövőben lát?
Ha ön fölveszi nászfátyolát,
És a harang cseneg-bonog . . .
Bús harangszó, szorul a szivem,
Ha a jövőre gondolok.

Már látok egy karcsú hajócskát
A fodros, hullámos vizen,
Mely egy urat s egy bájos hölgyet
El innen, messzi elviszen.
Az úr mellékes, — de a hölgy az
Önre hasonlit szerfelett . . .
S én könyes szemmel, elborultan
Állok a habos viz felett.

Leander.

BÁLBAN.

— Irta: BÉLA HENRIK. —

Már messziről látjuk, hogy a kaszinó nagyterme fényesen ki van világitva és tisztán halljuk valamely divatos keringőnek ritmikus hangjait. Kérdezősködésünkre megtudjuk, hogy bál van, a melyet a helybeli *krajczáregyesület* rendez pénztára javára.

— És ki van itt? — kérdezzük tovább.

— Mindenki, — hangzik a felelet.

— Mindenki?

— Nos igen, jótékony a czél és igy nem igen szabad válogatósnak lenni.

— Aha!

— Különben a méltóságos grófné a bál patronája.

A fényesen kivilágitott és temérdek tükörrel, képpel, függönynyel feldiszitett teremben számos kotériára oszlik meg a társaság.

Láthatatlan magnetikus erő van a társadalomban, a mely különböző elemeit elválasztja egymástól és ösztönszerűleg összetartásra készti azokat, a kik hasonlatosak egymáshoz.

A terem egyik szögletében, lehetőleg szeparálva, ül a grófné, a főispánné ő méltósága, körülvéve egyrészt saját előkelő gárdájától, a mely a vidék arisztokráczziájából és gentryjéből kerül ki, másrészt egy csomó embertől, a kikkel egyszer találkozott, a kikre egyszer rámosolygott, a kiknek köszöntését el szokta fogadni és a kik most tüntetnek, el akarván hitetni a publikum naiv részével, hogy ők is benfentesek a főispánéknál.

A grófné mindezt tudja, látja, de nem veszi észre.

Rendkivül nyájas; kedvesen, vidáman beszélget környezetével és ugyanaz a kedves vidámság látszik arczán, midőn bizalmasan egy-egy csipős, éles, megsemmisitő megjegyzést sugnak a fülébe.

E szöglet közelében csoportosul a másik kotéria, melynek tagjai régi czéhbeli gazdag polgárok, földbirtokosok, gyárosok és a város előkelő hivatalnokai. Az asszonyok mindenben, viseletben, magatartásban a grófnét szeretnék utánozni és ugy gerálják magukat, mintha semmi köz sem volna közöttük, mintha ők is oda tartoznának a grófné társaságához.

Bedenyikné, a milliomos serfőző felesége és a *krajczáregyesület* elnöke, minden pillanatban mosolygó, fontoskodó arczczal fut oda a főispánnéhoz, mintha valami különös mondanivalója lenne és lassu, méltóságos léptekkel tér vissza helyére, győzedelmes pillantással tekintve végig a termen.

A következő pillanatban szomszédja a gazdag Gradiczkyné csinálja meg ugyanezt a manövert, nehogy Bedenyikné valahogy nagyobb tekintélyre tegyen szert.

A grófné végtelen barátságosan fogadja őket, még sem maradnak ott tovább egy pillanatnál.

Valami rendkivüli lehet a grófné modorában, hogy annyira vonzza s egyuttal távol tartja magától az embereket.

Távolabb a diplomás osztály, orvosok, ügyvédek, tanárok családjai ülnek; majd a módos kereskedők, iparosok következnek.

Egészen különvált csoportot képez a — zsidóság.

Mindezek ismerik ugyan egymást, hébekorba meg is szokták egymást látogatni, kényszeredve és kötelességből — és itt a bálban is köszöntik egymást s futólag

érintkeznek is egymással; de utóbb a felsőbbek olyan közömbös arczczal nézik a többit s olyan szórakozottan felelnek egy-egy kérdésükre, hogy végre is a hasonló elemek ösztönszerű vonzódásával visszavonulni kényszerülnek . . .

Azonban folyik a mulatság, táncz táncz után következik, a keringőt tipegő, ezt mazurka váltja fel, majd csárdás következik, aztán ismét keringő és igy tovább.

Most azonban valami feltünő dolog történt. Bély Andor báró tánczolt, még pedig Hoffernével, Gradiczky bérlőjének fiatal feleségével.

A báró, a kit fiatalnak neveznek, bár korát bajos volna meghatározni, nagyon ritkán szokott tánczolni, de ha egyszer belekezd, akkor sportot űz belőle és túltesz valamennyi tánczoson.

Hanem akkor azután bizonyos czéljai is szoktak lenni a bárónak, a mire számos példát tud a vidéki krónika.

— Kivel tánczolt most maga? — kérdezte tőle a főispánné, olyan kedves arczkifejezéssel, a minővel csak előkelő asszony tud nézni az emberre.

— Egy nagyon szép asszonynyal, — válaszolt a báró.

— Kicsoda az?

— Valami Hoffernek a felesége. Ott áll a mamlasz ura az ajtóban s olyan tekintettel néz körül, mintha Othelló szerepét készülne eljátszani. Szeretném tudni, mire való ilyen embernek olyan . . . olyan delikát asszonyka!

Azzal elment a kis Platán Gyurkát és Raday Viktort bemutatni a szép asszonynak.

— Ne hagyjátok minden pitypoty emberrel tánczolni! — sugta a fülükbe.

Bedenyikné észrevevén a főispánné érdeklődését, rögtön ott termett mellette. Gradiczkyné természetesen nyomban követte a példáját.

— Gyönyörű zsidó asszonyka, méltósága! — kezdte a szót Bedenyikné.

— Az én bérlőm felesége, — szólt közbe Gradiczkyné büszkén, mintha az ő érdeme volna, hogy a bérlőnek szép felesége van.

— Jóravaló ember az a Hoffer Sándor, csakhogy roppant féltékeny a feleségére. Tán három éve, hogy házasok és most hozta először nyilvános társaságba . . .

— Az asszony meg rátartó, kényes, nem szereti a maga fajtájabeli társaságát . . .

— Igen, magasabbra vágyik. Nálam tettek látogatást; de én nem viszonoztam . . .

— Nálam is voltak; de én nem voltam otthon . . .

— Hanem a báró, az a báró! — kiáltott fel Bedenyikné, ugy igyekezvén mosolyogni, a hogy a főispánné szokott.

A báró most harmadszor tánczolt, rövid időközben Hoffernével, a ki rendkivül szimpatikus arczu asszony volt. Alakja karcsú és formás, és kitünően tánczolt. Hozzá jókedvü is volt, szeme csillogott, arcza égett; tudta, hogy mindenki most őt nézi s büszke volt sikerére.

A beállott szünetben odament a férjéhez, a ki morózus arczczal s összevetett karral állt helyén és pajkos hangon felkiáltott:

— Oly jól érzem magamat, Sándor!

— Pedig az imént még azt mondtad, hogy fáj a fejed.

— Nem igaz, nem fájt.

— Hát?

— Csak nem akartam tánczolni azokkal a nem tudom kikkel és kedvetlen voltam.

— Most pedig megjött a kedved?

— Meg.

Hoffer egy pillanatig elgondolkozott, azután mélyen a szeme közé nézve, kérő hangon szólt:

— Mariska, kérlek, menjünk haza!

— Ugyan, Sándor . . .

— Kérlek, te itt járatlan és tapasztalatlan vagy, kérlek, menjünk haza!

— De mikor olyan jól érzem magamat.

— Majd máskor is megtalálod ezt a mulatságot.

— Aztán mit szólnának az emberek, hogy olyan hirtelen hazaszökünk?

— Késő van már, körülbelül egy óra, mire kiérünk a pusztára, három lesz.

— De édes Sándor! — rimánkodott az asszonyka.

— Jól van hát, maradj! — hagyta rá a férje. — Átmegyek ide a kis szobába, — szólt azután, azzal megfordult és kiment.

A báró közeledett most Hoffernéhez.

— Nagyságos asszonyom — igy szólt hozzá — hallottam, hogy a férje, az a csunya ember, már haza akarta vinni . . .

Hofferné zavarba jött és nem válaszolt.

A báró felajánlotta karját és sétálgatva folytatta:

— Arra az unalmas pusztára bizony még ráér kimenni! . . . Kérem szépen, törvényt kellene hozni arra, hogy ilyen aranyos asszonykát ne legyen szabad kivinni a pusztára. Nincs kérem semmi szabadság ebben a mai korban, az ember sohasem teheti meg azt, a mit szeretne . . . Hallod Gyurka — szólitotta barátját — hallod, az a csunya ember már ki akarta vinni ő nagyságát a pusztára.

Gyurka persze szörnyűködött a csunya ember zsarnokságán és minden szent nevében tiltakozott ellene. Olyan komikus volt ez az egész, hogy Hofferné mosolygott a nyilván tréfás beszéden. Mégis sajátságos nyugtalanság vett erőt rajta. Önkéntelenül körülnézett és a tekintetek, a melyekkel találkozott, fokozták nyugtalanságát.

Izgatottá, idegessé lett. Szerette volna, ha férjét ott látja a teremben és mégis félt, hogy hátha most be talál jönni.

Szórakozottan hallgatta a bárót, a kinek a beszéde nem mulattatta többé, de bántani kezdte. Karját kiszabaditotta az övéből, mert érezte szoritását és érezte, hogy mindenki látja, mint szoritja a báró a karját.

— Tudja, — diskurált egyre a báró — tudja, én most olyan különösen érzem magamat, olyan különösen . . . Milyen lakásuk van ott a pusztán? . . . Szépnek, tündérinek kellene lennie! . . . Tündérpalota, Vénusz temploma az! . . . Ah, a kincs értékét meg kell tudni becsülni, különben kárba vész . . .

Hofferné egészen megzavarodott s midőn a zene most csárdást kezdett húzni s a báró felkérte, hogy tánczolja vele, szinte kábultan engedett a kérésének. A báró észrevette zavarát s egészen közel hajolva hozzá, beszélt tovább, előkelő hangon, rejtett értelemmel, sejtető czélzattal. A fiatal asszonyka egész testében remegett; szeretett volna felkiáltani, de nem mert, félt.

Aztán hirtelen elhatározással megállt, keresztül tört a tánczoló sokaságon és kiment a folyosóra. Első gondolata az volt, hogy kihivatja férjét, beviszi a terembe, a báró elé és azt kiáltja oda neki, a mit Francillontól hallott:

— Sándor, öld meg ezt az embert!

De midőn Hoffer sietve kijött hozzá s aggódó arczczal kérdezte, hogy mit kiván: leverten, szomoruan csak annyit mondott:

— Menjünk haza, Sándor!

PAGANINI HEGEDÜJE.

3.

A hársfa megmozdult, mintha hidegtől dideregne, a sárga hársvirágok ráhullottak az álmodozó göndör fejére. A titokzatos hegedűs eltünt. Csak lólábának nyomai maradtak vissza a homokban.

Csodálatos nyomok! Vajjon mit magyarázott volna belőlük a jósló czigányasszony?

IV.

Igenis, el akarta hagyni a kastélyt. Összecsomagolta batyuját, magához vette hegedűjét. Dallamok, édes-bűvös dallamok zsongtak lelkében. Mi kell még neki?

Midőn épen kilépett a kastélyból, (időközben beköszöntött a nyár) a postakocsi hajtatott el arra. «Trarara, tara, tara» fujta a kocsis vigan, de ő részére szomoru egy nóta volt.

Épen fel akart ugrani a kis kocsira, midőn hintó robogása hallatszott. Ő volt az, ő, a kiért már annyit szenvedett. A hintóban visszadőlve feküdt és kaczagott, mint a gyermek, a mikor Péter batyujával és hegedüjével meglátta.

— Nézd csak Géza, milyen furának látszik.

Bizony elég furcsának tetszhetett az ő szegényes holmijaival, melyet egy gyapjuszövetből készült piros kendőben tartott.

Pallay gróf melléje lépett s jobbját barátságosan vállára tette.

— Ma, megérkezésünk napján szó sincs az elutazásról — szólott a gróf. — Sietős dolgom van Bécsben és pár óra mulva ismét elutazom. Mit ér az olyan ház, a melyben hiányzik a gazda meg a zene?

Péter mint egy álmában bólintgatott fejével. Maga sem tudta, vajon saját lábán került-e vissza a kastélyba, vagy pedig tündérkezek vitték oda.

Fülében édes-gúnyos női kaczagás csengett vissza. S aztán bünt követ-e el, ha visszatér?

Hiszen csak messziről akarta őt látni, csak még egyszer óhajtotta az ő közelségét érezni, csak még néhány napig szerette volna az ő hangját hallani!

Nem, ő nem kereste a Gabriellát. De ki tudja, hátha ez kereste őt; hiszen a nők olyan kiszámithatlanok, olyan szeszélyesek és tetszeni vágyók!

Mikor két nap mulva az erdőben találkoztak, úgy állt ott Péter mint a ki bűnét tudja. Szemeit a földre szegezte, arcza kipirult. És Gabriella ujra kaczagott. Nagyon furcsának tűnhetett neki Péter az ő ügyetlen viselkedésével s a rosszul eltitkolt szerelemmel, mely minden vonásából kiolvasható volt.

— Ej ez pompás alkalom! Egész egy cavaliere servante-ra van szükségem, a ki ezen elvarázsolt erdőből kivezet. Nézzen meg csak jól! — E közben egy mogyoróággal rávert hosszú uszályos ruhájára, mely majdnem térdig átázott volt. Talán a forró augusztusi szél űzött velük játékot, vagy talán nagyon közel állottak egy-

EGY ANGOL SZÉPSÉG. — MISS WRIGHT ECSETRAJZA.

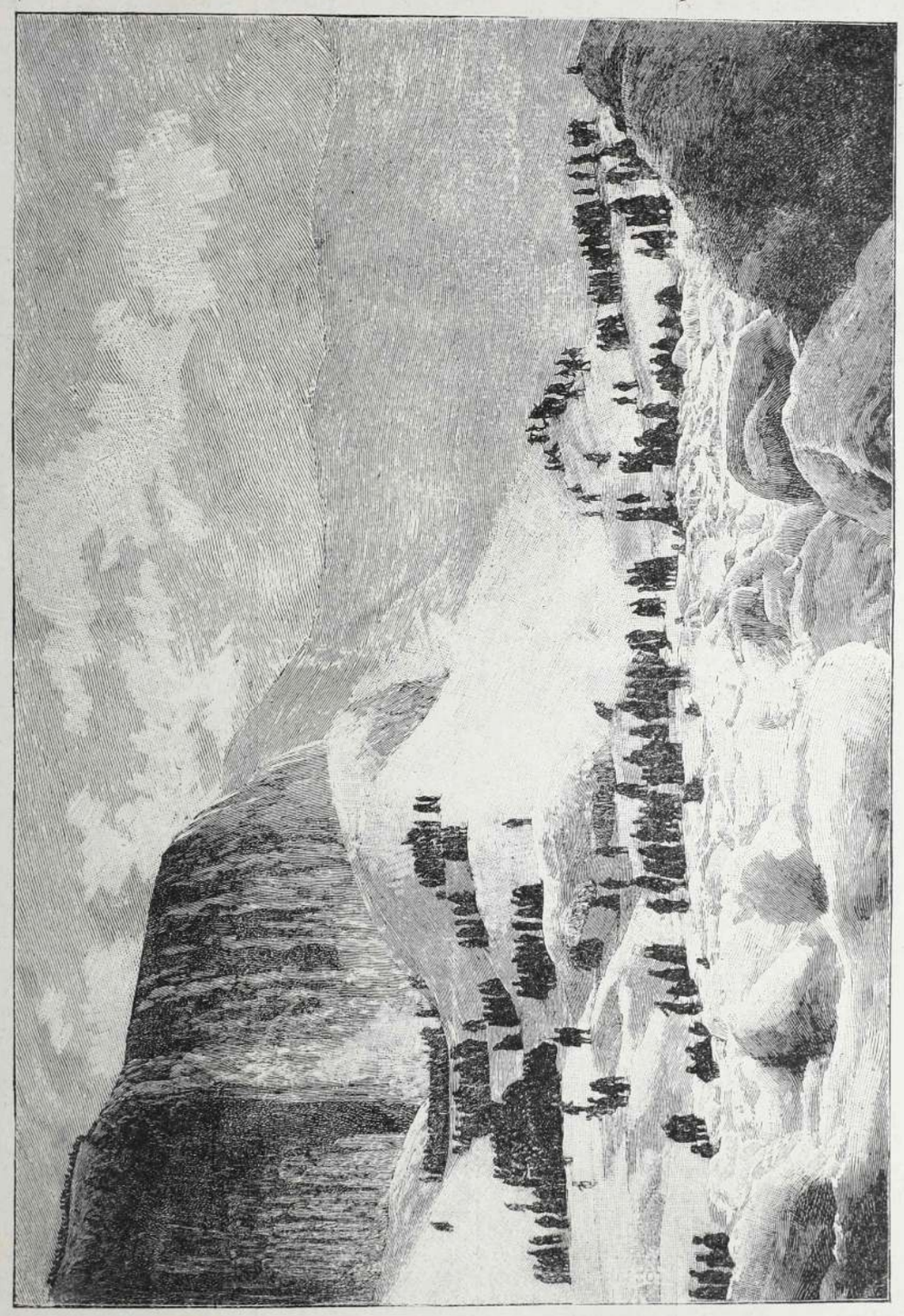

A BEFAGYOTT NIAGARA ZUHATAG.

máshoz, elég az ahhoz, hogy a pajkos szél Gabriellának hosszú lebegő fátyolát Péternek nyaka és arcza köré csavarta és ez az ő naiv ügyetlenségében minél inkább akart kiszabadulni, annál jobban bonyolódott bele.

— Meg van fogva, meg van fogva!

Gabriella egy facsonkon foglalt helyet. Haja felbomlott, ajkai félig megnyiltak, vonásaiban valami kiváncsi, leselkedő volt. A hatalmas varázsú Viviana-hoz hasonlított ebben a pillanatban, a ki egykoron Merlint hálózta be. És vajon Péter is Merlin volt-e?

Ő nem, ő egy igen ostoba, ügyetlen ficzkó volt. Midőn Gabriella őt magával együtt a földre vonta és Péter a fátyoltól megszabadulni törekedett, a comtesse karcsu kis lábát az ő térdére fektette, a mint az ember ráteszi lábát arra, a mit meghóditott. És ekkor Péter ugy reszketett, hogy a fátyolt szétszaggatta. Felugrott és akadozva kért bocsánatot, akár egy iskolás gyermek.

— Milyen ügyetlen maga és milyen gyerekes! Menjen és rendeljen részemre kocsit!

Gabriella hangja nagyon szigorú volt. Péter tova rohant, mintha az erdő, és mintha az egész világ égne körülötte. Szegény fiú! Még a következő napokon is az ő ruháinak illatát vélte belehelni, még sokáig érezte kis szájának leheletét. A következő éjjel olyan furcsát álmodott. A fátyol kötéllé változott át és Gabriella maga fojtotta meg őt picziny fehér kezeivel.

A következő reggelen, midőn a verandán áthaladt, ott látta Gabriellát az egyik kerti asztalnál, a mint irt. Oda hivatta őt, tetőtől talpig megnézte s a papirt visszatolva, így szólt hozzá! «Unatkozom». Péter ügyetlenül meghajolt. «Talán leveleket óhajt méltóságod a póstára küldeni?»

— Igen. Az egyiket férjemnek, a kinek holnapután van a születésnapja és mivel csak négy nap mulva tér vissza, levélben kell gratulálnom. — E szavaknál egy előtte fekvő szivarkatárcza után nyúlt és czigarettára gyujtott.

— Pallay Géza gróf húsz évvel idősebb mint én. — E szavakat nyujtott, hideg hangon mondotta.

Midőn Péter öt perczczel később a levéllel a póstára indult, nehányszor gondolkodva állott meg az ország-úton. És mindannyiszor hangokat vélt hallani a csöndes nyári estében.

— Pallay Géza gróf húsz évvel idősebb mint én. — Harmadnap este, mikor a kastély személyzetének szabad napja volt a szomszédos bücsú miatt, magához hivatta Pétert és megizente, hogy hegedűjét is hozza el.

Midőn Péter belépett, a chaiselongueon feküdt kinyujtózva. Fölötte piros fényű lámpa égett és sajátságos fényt vetett sápadt arczára és fenséges formáira. A lebocsájtott függönyökön át a rózsák és éjjeli violák kábító illata lopózott be a szobába.

— Játszon valamit Péter, akarom hallani, mennyire haladt a művészete! — Jóakaró mosolylyal mondotta ezeket a szavakat, de utánuk mindjárt, mély gondolkodásba merült. Mikor úgy mozdulatlanul, merev tekintettel feküdt, egy sphinxhez hasonlított. Péter kezébe vette a titokzatos hegedűsnek titokzatos hegedűjét. Már az első hangok után, melyek a csöndes szobában fölcsendültek, úgy beszélt a hegedű mint az emberi hang. Majd halkan, szégyenkezve, majd ujongva meg sírva. Majd elhalóan, majd meg felsikoltva szólt ez a hegedű mindarról, a mit az emberi szív érez, a mi az emberi szivet megindítja. És a hegedű elmesélte mindazt, mit a bús szemű szegény fiú saját szájával sohasem mert volna elmondani. Azt mondotta: «Szeretlek te szép asszony! Te vagy nappalaimnak fénylő napja, te vagy éjjeleimnek álma, te vagy a szépségnek megtestesült képe, mely bennem él. Nem tudom, nem is kérdezem, vajon az égből hullott fénylő csillag vagy-e, vagy pedig csalfa lidérczfény-e az alakod, mely a pokol lángjaiban fogantatott. Csak annyit tudok, hogy te vagy a szegény fiúnak minden vagyona, csak annyit tudok, hogy te vagy a szerencsétlennek minden szerencséje. Ha aranyhajaddal megfojtod őt, szivesen tűri, ha fehér kezeiddel kitéped szivét kebeléből, nem áll ellent, mert ez a szív a te tulajdonod s e szívben nem rezeg egy rost sem, mely ne lenne a tied, nem él benne egy érzelem sem, mely kimondhatlan kéjjel ne érted lángolna és lobogna»

Így és még szilajabban szólt a hegedű a nagy némaságban és azután majdnem félelmetes csend állott be.

A hegedűs leroskadt a padlóra s mellette hevert hegedűje, szétszakitott húrokkal. A félhomályban oly sápadtan fénylett arcza, mintha rég el lett volna választva törzsétől.

A chaiselongueon fekvő szép asszony félig felemelkedett. Feje lassanként oda hajolt a félig alélt fiúra. Valami diadalmas vonás látszott mosolygó arczán.

Azután lassan, félig habozva, félig megkivánva, fehér kis kezei közé fogta az ifjúnak kábult fejét.

Így vette egykor kegyetlen kezébe Herodiás Keresztelő Szent Jánosnak fejét.

De egyet nem tudott Herodiás, a mit Gabriella tudott, ujból felélesztení áldozatát. De Gabriella tudta azt, Gabriella még játszhatott zsákmányával, mely kezeibe esett, Gabriella képes volt a halálra szántat még egyszer életre hivni. És vajjon nem-e édes egy holtat ujra feltámasztani? Nem-e édes megfigyelni, mint lüktetnek ujra az erek? Nem-e mámoritó megfigyelni, érezni, mint éleszti nagyobbra és nagyobbra a szenvedély vihara az élet lángját, mig föld, ég és pokol, minden, minden elsülyed egy egyetlen hullámzó, növekvő lángtengerben?

A szobában olyan nyomasztó volt a lég. Az éjjeli vidék illata a hold fehér, mágikus fényén szállottak be az ablakon át, és mikor a szegény hegedűs aléltságából felébredt, egy sápadt, mosolygó arczot látott, mely fölötte diadalmasan fénylett, két forró ajakat érzett ajakán égni és érezte, mint vonja őt le két kar gyönyörökbe, fájdalomba, bűnbe, végpusztulásba.

— — — — — — — — —

És ujra bekopogtatott a nyár. Elhervadtak az éjjeli ibolyák és elvirágoztak a rózsák.

A kastély kapuja előtt Pallay gróf fogata állott meg.

A gróf nem egyedül jött vissza; magával hozott két vidámkedvü huszártisztet is.

És Péter?

Két órával később átlőtt szivvel találták meg a nagy hársfa alatt. Megölte önmagát.

— Nem tudod Gabriella, miért lett öngyilkos e fiatal ember?

— Én?!

Épen lawn tennist játszott a pázsiton a két huszártiszttel és vállait vonta.

— Mit képzelsz? Csak nem törődhetünk olyan emberekkel, a kik nekünk oly közömbösek, mint az útszéli futó homok.

Ez az egyik augusztusi napon történt. Négy héttel később egy borus őszi délután megjelent a titokzatos hegedűs és elvitte hegedűjét.

Oda ajándékozta egy fiatal olasznak, a ki olyannak látszott, mint a valóságos halál és szemei ugy fénylettek, hogy akár Dante Infernojában is világithattak volna.

— Egyelőre nem fizethetem meg neked a hegedűt! — szólt az olasz.

— Ah, az mellékes dolog! — vigyorgott a hegedűs — csak nevedet szeretném tudni.

A halálképü fiatal ember zsebében levő kopott kis könyvéből kitépett egy lapot s ezt a két szót irta rá:

Niccolo Paganini.

(Vége.)

RAFAEL.

Tragédia 4 felvonásban. Irta: Váradi Antal.

Senki asszonyi szépséget még ugy fel nem magasztositott, mint a «minden idők legnagyobb mestere», Rafael, istenivé varázsolván, a mi emberi, a mi profán. Az a szegény fornarina (pékleány) merte-e csak álmodni is valaha,, hogy szépsége, fensége előtt egész világ hajt majd térdet s hogy messze földről, tengeren túlról jönnek az ő szépsége csodálatára. Életében egyszerü polgár lányka volt, vagy még az se! Szegény munkás ember volt az apja, ki ugyancsak izzadva dolgozott a mindennapi kenyérért, hiszen pékmester volt az istenadta. S erről az igénytelen leánykáról immár köteteket irtak, ki kutatták arcza vonásait, szempillái hajlását, ajkainak szabását, a haja szinét stb. Hogy is ne! Hisz Rafael Madonnájához ő volt a mintakép.

De nem csak a kutató tudós foglalkozott e szegény lánynyal, ujra meg ujra megihlette a poéta lelkeket is az egész föld kerekén. Se szeri, se száma azoknak a költő műveknek, melyek őt s természetesen, a mestert választák tárgyakul, regényt, drámát, költői elbeszélést ki tudja hányat irtak róluk? És valóban csak úgy feltolakszik ez a tárgy; az események sajátos históriai csoportosulása már kész kompozicziót: Rafael utolsó modellje a Fornarina, a Rafael festette legszebb női arcz a sixtini Madonnáé; röviden e mű megteremtése után elhuny a mester s a Fornarináról nem hallani többet. Sőt belevegyülnek még Rafael és Fra Barnabo hires barátsága s a firenzei és urbinói s más olasz udvarok, kétségkivül némi reális alappal biró, fenmaradt mendemondái.

Váradi igy hát, bár kissé taposott, de termékeny talajra lépett, mert tér nyilik elég e tárgynál a fantázia szabad röpülésének is. De lehetőleg hű maradt az alaposan tanulmányozott historikumhoz, nyujtván már ennek puszta csoportositása is poétikus mesét.

Stella, a pékmester lánya a készülőfélben levő szent Péter templomban jár a néptömegben s csodálja Rafael bevégzett s bevégzetlen alkotásait; az ifjunak öltözött Antonia, Urbino herczegasszonya is ott van a nép közt s várja a mestert, kit lángolón szeret. Elhagyta férjét, gyermekét, csakhogy Rafael közelében lehessen.

Rafaelt pedig szomoruság, kétség fogja el, nem tudja megalkotni élte czélját, a főoltár Madonnáját, mert nem szállja meg az ihlet, mert nincs az a minta, ki lankadó alkotó erejét feléleszsze. Meglátja Stellát, kit a nép kivonultával is a teremhez köt a képek csodálata. Fellobban a láng a mester keblében, érzi, hogy az ihlet percze közel. Keblére szoritni készül a leányt, midőn a pékmester kiált alulról s hogy Stella nem felel, fel is jön keresni a terembe. Együtt találja lányát Rafaellel; sejtelem szállja még, de a valót még nem tudja. Feltárná ugyan előtte az igazat Urbino herczegasszonya, de ezt Fra Barnabo, a hűtlenül elhagyott férj küldöttje tartja vissza.

Rafael titkon elszöktette a Fornarinát s már kész is ennek képmására a Madonna, mely előtt örök szerelmet esküszik a művész Stellának. A pékmester neje keresi gyermekét s Urbino herczegasszonya elvezeti az uj képhez, hol világossá lesz az anya előtt lánya gyalázata s kétségbeesésében s haragjában a képet szentelő biboros érsek előtt gyalázza a bűnben fogamzott alkotást. Ezzel Fra Barnabo Rafaelt s Stellát inkvizitori itélettel, máglyával sujtja, ha a gyalázkodó asszony szavai valók; ám gyermeke életéért megtagadja lányát az anya.

S Rafael együtt él tovább a szép Stellával. Urbino herczegasszonyát e miatt megszállja a féltékenység ördöge. Ha övé nem lehet Rafael, Stelláé se legyen s mérgezett tőrrel a leányra tör. De Rafael a karjával felfogja a csapást s a seb az ő karján fakad, Antonia megölte e csapással Rafaelt, mert hisz a tőr hegye mérgezett vala. De önmagát is megsebezte a féltékenységtől elvakult asszony s «meggyónva bár, de feloldatlanul» kiadja lelkét.

Rafael senyved, sorvad, a méreg apasztja vérét. Utolsót alkotna még, de nincs ereje. Mikor pedig megtudja, hogy Stellát anyja magával vitte, végső ereje is elhagyja s ecsettel a kezében összeroskad, meghal s a «lelke elszáll oda, hol nem fáj a szerelem.»

Ime, ez az uj tragédia meséje. Romantikus, mint a kor, a melyben játszik, romantikus, mint hősei a históriában. S kiváltkép alkalmas mese Váradinak, az ő ismert stilusának. Mindig mestere volt a költői dikcziónak, lirai s drámai munkáit egyaránt ez emelte arra a magas irodalmi nivóra, a melyen Váradi műveit tudjuk. Rafael is e stilusban van irva, minden sora, minden mondata magasan szárnyal, felülemelkedik a mindennapin, a közönségesen.

Rákosi Jenő azt jegyezte meg egyszer, hogy Váradinak a kis ujjában van az egész szinpadi technika. Nos, ennek is ujabb bizonyságát adta Rafaelével. Minden lehető technikai eszközt megragadott s belefoglalt munkájába; tablóival s csoportositásaival kiváltkép tudott hatni. Ezt az akadémiánál is kiemelték annak idején, mikor a Rafael a nagy Karácsonyi-díjra pályázott sikertelenül ugyan, de dicséretet aratva.

Somló személyesitette a főalakot, Rafaelt, még pedig szép sikerrel. Hol tűz, ifjuság, lelkesedés kell, ott ellankad ereje, de a hol tudás, értelem érvényesülhet, ott kicsillan kiváló tehetsége. Legjobban láttuk ezt az utolsó felvonásban a haldoklás és mindenek felett a meghalás jelenetében, hol valóban remeket nyujtott. Ilyen minden konvenczionálist kerülő s reális meghalást ritkán látunk nemzeti szinpadunkon. A gyönyörü Stella dikcziót Hegyesy Mari asszony szavalta. Nála megfelelőbb Fornarinát keresve se találhatott volna Váradi. Hegyesy is legjobban az utolsó felvonásban emelkedett ki.

Urbinó herezegasszonyának nagy szerepét Fáy Szeréna játszta. Valahára ő is jutott egy nagyobb uj szerephez, melyre már évek óta várt. Meg is felelt derékul a nem minden tekintetben hozzá mért szerepnek. Nyilt jelenetben is tapssal jutalmazta nem egyszer a közönség a szép alakitást. Felekiné játszta Stella anyját, Egressi a bíboros érseket.

—*al*—

KATÓ.

— Heltai Jenő versei. —

Két évvel ezelőtt egy fiatal poéta elég vakmerően uj hangot vitt bele a magyar versirodalomba. Könnyü, pajzán hangon mondotta el egyszerü, igénytelen témáit és a mikor egy kötetre valót összeirt, kilépett vele a nagy közönség elé. Mennyi bizalommal tekintett első könyvének sikere elé, csak az tudná megmondani, a ki szintén irt már könyvet és bujta a lapokat, hogy mit tartanak felőle. Sokat várt és csalódott, csak annyit ért el, a mennyit mindenki, ki már kötettel szerepelt, tudták, hogy él.

Akkoriban akadtak kritikusok, kik jámbor moralista létükre a legerősebben kikelnek az ifjú poéta ellen. A tehetséget elvitatták tőle, a verseket rosszaknak mondották és kikeltek az általa megadott uj hang jogosultsága ellen. Kinek volt igaza? Nem ezeknek a moralistáknak. *Heltai* Jenő, a fiatal poéta most uj kötettel lép elő, melyben elárulja, hogy tehetsége megizmosodott, judiczíuma erősebben kifejlődött, de hű maradt az ő zsáneréhez és most mindenki tapsol neki.

Minden műfajnak megvan a maga jogosultsága, ha erre hivatottak teremtik meg és azt a hivatottságot *Heltaitól*, a *Modern dalok* és a *Kató* szerzőjétől elvitatni nem lehet. Kényes utakon jár, melyekről könnyen letérhet az ember, hogy sértő, vaskos, durva legyen. A szerelemről dallani, helyesebben a szeretkezésről, mely a pillanatnak él s fütyülve felejti el a csalódásokat, mely mindig uj és uj szerelmet keres és elég egy világos könnyű ruha, egy csipke, hogy lángra lobbanjon — nem könnyű dolog. És hogy ebben mennyi igazság van, bizonyítja nehány novellista, ki, mert az most divatos, csak az asszonyokról ir, a «kívánatos» asszonyokról, de olyan meztelen naturalizmussal, mely tetszhetik egy kicsiny körnek, de a józlésü közönségnek nem.

Heltai nem a divatnak ir, ő maga a divat megteremtője. Szegény ez a mi irodalmunk. Évek kellenek míg fölmerül egy erős uj tehetség, a ki nem rágódik a mások által eldobott konczokon, a ki nem utánoz, hanem uj csapáson halad, melyen csakhamar mások is követik őt. Elég sokáig csend volt a magyar versliteraturában: uj hangot nem lehetett hallani. *Kiss* József óta csupa tapogatódzás a versirás, kivéve azokat, a kik Kiss Józseftől kaptak inspirácziót, de olyan hangot, mely tessék és eredeti legyen, nem lehetett hallani. Heltai megtalálta ezt a hangot, nem most, hanem már két év előtt megjelent kötetében és azóta egyre sűrűbben akadtak olyanok, a kik utánozni próbálták őt. Hogy ez eddig senkinek sem sikerült, az csak Heltai értékét emeli, a ki *Kató*-jában mint öntudatos, kész poéta áll elénk.

Poémái a legegyszerűbbek, annyira, hogy szinte fölkiált az ember: nini, ezt én is meg tudnám így csinálni. Dalol Katóról, dalol önmagáról és dalol a kaszárnyáról. Ime ezek közül egy mutatónak.

MENJÜNK A PAPHOZ...

Elég soká szerettük egymást,
Elég soká gyötört a láng,
Az irigyek s a jó barátok
Ujjal mutatnak már reánk.
Elég soká epedtem érted,
Szálljon szivedbe irgalom,
Hallgasd meg esdő unszolásom:
Menjünk a paphoz angyalom!

Ki ezt a verset irja hozzád,
Mig két szemében köny fakad,
Igaz, csak egy szegény poéta,
De hát te sem vagy gazdagabb,
Padlás-szobám nagyon szegényes,
De nálad sincs külön szalon...
Tüzd ezt a rózsát szöghajadba,
Menjünk a paphoz angyalom!

Valószinü, hogy éhezünk majd
S ha jő a tél, nem lesz tüzünk,
De akkor csókjainkból élünk
S ha fagyni fog — ölelkezünk.
A mig telik czérnára, tűre
És tinta lesz az asztalon —
Nem csüggedünk a küzdelemben.
Menjünk a paphoz angyalom!

S ha háztetőnkre száll a gólya
És kis fiúcskát hoz nekünk,
Nem, nem cserélünk tíz királylyal
És minden Krőzust megvetünk.
Szivemből ekkor fog fakadni
Legszebb, legédesebb dalom, —
Vedd föl fehér muszlin-ruhádat,
Menjünk a paphoz angyalom!

Ha életünk már télbe hajlik
S homályba vont az alkonyat,
Ifjan marad mindig szerelmünk,
Bár ifjuságunk elfonnyadt.
S együtt fogunk pihenni ott is,
Hol ránk borul a sirhalom,
Fond gömbölyü karod karomba,
Menjünk a paphoz angyalom!

IRODALOM.

A szív. Irta Edmondo de Amicis. Fordította Radó Antal. Azt hiszem, alig van valaki — gyermek vagy felnőtt — a kinek szemében egy könycsepp nem csillogott, mikor ezt a munkát olvasta. A kit a mostani világnézetek még nem fásitottak el egészen, a kiben még egy szemernyi kedély van, azt kell, hogy mélyen megindítsa Edmondo de Amicis munkája. Pedig az egész mű csak egy egyszerü napló, egy tiz éves tanulónak jegyzetei az ő iskolai élményeiről. De mennyi érzelem, mennyi melegség, mennyi tragédia van ezekben az apró, kis jegyzetekben. E munkája után de Amicis nemcsak a jelenkor, hanem egyáltalán a legnagyobb irók között foglal helyet. Kit ne indítanának meg azok az aprók epizódok, melyeket a kis Henrik naplójában följegyez. Mindannyi apró tragédia, melyek ott ját-

szódtak le nagyrészt az iskola szűk határai között. Ez a könyv kell, hogy ott foglaljon helyet a biblia mellett. «A szív»-nek nem szabad hiányoznia egy tűzhelynél sem. A szülők, a haza és embertársai iránt való szeretetet sem a szülők, sem a tanitók nem olthatják be oly mélyen a fogékony gyermeki lélekbe, mint ez a munka. Olaszországban «A szív» egy év alatt hetven kiadást ért. Meg vagyok róla győződve, hogy nincs művelt ország, a hol ez a munka ezer és ezer példányban el ne terjedne. Az iskolákban a tanitóknak száraz példák helyett ezt a munkát kellene olvastatni s a szülők gyermekeiknek nem vehetnek becsesebb munkát, mint de Amicis művét. A napló között egyes kis apró mesék vannak elszórva, melyeket Henrik tanitója beszél el óra közben s Henrik ezeket a meséket feljegyzi. Mindegyik kis mese egy megragadó, szivhez szóló történet, mely a szülők vagy a haza iránt való szeretet glorifikálása. Ezt a szép költői munkát csak költői lélek fordithatja le híven. S valóban Radó Antal jeles műfordítónk és poétánk volt a leghivatottabb arra, hogy a magyar ifjuság kincsévé tegye ezt a remek művet. Nemcsak a kitünő olasz fordító, hanem a kiváló poéta keze is meglátszik a magyar kiadáson. Költői, nemes nyelvezet, könnyedség, gyönyörü szép magyarság és hűség egyesülnek Radó fordításában, mely által hazai irodalmunk oly ifjusági munkával gyarapodott, a minőt csak sok, sok évtized alatt egyszer irnak meg. A Wodianer F. és fiai czég, mely a munkát rendkívül szépen, gyönyörű rajzokkal bocsájtotta közre, nagy szolgálatot tett e munka kiadásával a magyar irodalomnak. Kivánjuk, hogy minél gyakrabban és minél szélesebb körben terjedjen el. Fiatalok és öregek, szegények és gazdagok — ha egyszer ezt a munkát elolvasták, szent könyvként fogják őrizni és soha el nem feledik azt a mély, lélekig ható impressiót, melyet mindenkire gyakorol, a kiből a nemesebb érzelmek még nem haltak ki. Kritikát akartam erről a szép munkáról irni. Két hete annak, hogy elolvastam. De még most is annyira fogva tartja lelkemet ez a sajátságos, csodás könyv, hogy nem birálhatom meg a kritika rideg mértékével. Csak annyit mondhatok, hogy talán nem túlzok, ha azt állitom, hogy ez a legszebb és legnemesebb ifjusági könyv, melyet valaha irtak. Ára 2 frt 80.

*

Buday László, kinek csinos költeményei közül lapunk is bemutatott egyetmást, előfizetést hirdet összegyüjtött verseire. A kötet húsvétra jelenik meg mintegy tiz ivnyi terjedelemben. Előfizetések Buday László nevére, Kerepesi-út 1. szám alá küldendők.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(Jubiláris előadások a népszinházban: «A próba házasság» és a «Szultán». — A nemzeti szinház premièrejei. — Várszinházi mizériák.)

Maholnap piros betükkel kell majd a népszinháznak azokat a szinlapjait nyomni, a melyek nem jubiláris előadást hirdetnek.

Kezdte a sort a «Szökött katona», azután a «Piros bugyelláris», jövő héten pedig talán megérjük már a «Tót leány» századik előadását. E héten pláne kétszer is jubilált a népszinház: szerdán a «Próba házasság» czimű vaudevillenek, pénteken pedig a Verő György operettejének, a «Szultán»-nak ötvenedik előadását ünnepelte. Természetesen mindkét alkalommal zsufolásig megtelt a nézőtér, lelkes tapsok, kihivások quantum satis s egész virágos kertek.

A Gerő Károly darabja a mult év február 18-án került először szinre s igy (miután két hónapi vakáczió is közbeesett) kilencz hónap alatt érte meg az ötvenedik előadását. Minden bizonynyal olyan siker, a milyenre nem tudnánk hamarjában más példát emliteni. Pedig hát a bemutató előadás után senki sem merte volna megjósolni, hogy ez az énekes bohózat ötven előadást is megér, a kritikusok meg bunkós bottal verték el a port fölötte, s unisono kimondották, hogy ez a darab élvezhetetlen. Csakhogy hát a sajtó képviselői szabad jegyen járnak a szinházba, meg aztán azt sem tudhatták, hogy *Sélley* Sándor doktor ur olyan kiváló jóakarója Gerő Károlynak s igy történt, hogy a publikum, melynek minden tagja lefizeti az obulusát a belépő jegyért s a mely nem kritizálni, de élvezni megy a szinházba, úgy találta, hogy a «Próba házassság» nagyon mulattató bolondság, a melyet igenis lehet élvezni.

Ha nem volna igy, alig hiszem, hogy kilencz hónap alatt megérte volna az ötvenedik előadását.

* *
*

A nemzeti szinházban minden hétre esik mostanság egy-egy premiére.

A «Papá»-nak mult heti bemutatóját e héten «Rafael» követte, s már jövő hétre három egy felvonásos vigjátéknak első előadása van kitüzve: A *Karczag* Vilmos «Ideál»-ja és «Szülői ház»-a s az *Andreánszky* Jenő «Katonásan»-ja.

Igenis, a *Várady* Antal annyi viszontagságon keresztül ment «Rafael»-jét csakugyan bemutatták végre e héten, egy esztendei készülés, húzogatás-halogatás után. Először betanulták Nagy Imrével a czímszerepben s mikor már csaknem elkészültek vele, akkor közbejött a Nagy Imre betegsége. Akkor azután betanulta Somló Rafaelt, de mire ő is elkészült vele, már Nagy Imre jobban volt s ismét ő vette át. Egy éjszaka főbelőtte magát Nagy Imre s «Rafael» ismét elmaradt; majd Somlónak adták megint a szerepet s most már ugy látszott, mintha semmi sem állana útjában a premièrenek. De hát el sem hinnők, hogy Váradi Antal irta a darabot, ha már ennyi viszontagság után sikerült volna szinrehozni; a bemutató előadás estéjén tényleg lemondott Stella személyesitője, a szépséges Hegyessi Mari s «Rafael»-t megint elhalasztották.

Most végre csakugyan bemutatták a darabot s annyi bizonyos, hogy a sok halogatás nagy hasznára volt magának az előadásnak, mert oly összevágó, kerekded s minden részletében precziz volt, hogy valóban mi kivánni valót sem hagyott fenn.

* *
*

A várszinházban is premiére volt e héten: először adták a «Lemondás»-t.

Mi pedig ezt az alkalmat ujra megragadjuk arra, hogy a várszinház kérdésének mentől előbb való megoldását sürgessük s felhivjuk a szinházak legfelsőbb vezetésével megbizott belügyminiszter úr figyelmét azokra a mizériákra, melyeket a várszinház jelen állapotában szükségképen maga után von.

Tény, hogy Budának szüksége van egy szinházra, bizonyság erre nézve, hogy a várszinházban rendezett minden előadás alkalmával szorongásig megtelik a nézőtér. De hát okvetlenül szükséges, hogy a budaiak a nemzeti szinház s az opera tagjai által rendezett pongyola, kedvetlen előadásokat élvezzék s csak háromszor hetenkint, mikor pedig minden napra is telnék bőven publikum? Szükséges, hogy a kormány a 17.000 frtnyi évi szubvenczión felül ezereket dobjon ki a deficzit fedezésére? Szükséges, hogy a közönség egy rozoga kényelmetlen szinházba járjon, melynek nézőtere szűk, szinpadja kicsi, butorai kopottak, düledező díszletei rongyosak és a legnagyobb mértékben hiányosak? Mulhatatlanul szükséges, hogy a nemzeti szinház művészeti érdekei csorbuljanak a várszinházi alkalmatlan koloncz által?

Nem sokkal eszélyesebb volna-e tárgyalásokba bocsátkozni Krecsányival, a ki már régebben folyamodott azért, hogy adják neki a várszinházat azzal a subvenczióval, a melyet eddig élvezett és ő a szinházat átalakitja, kellő bútor — és díszlettárról gondoskodik és naponként gondosan betanult, művészi nivón álló előadásokat rendez. Ennek a derék szinigazgatónak eddigi működése kétségtelen garanczia arra nézve, hogy a mit igér, azt be is váltaná mindenkinek a megelégedésére.

Nyerne ez által a budai publikum, mely az egyoldalú, unalmas műsor helyett, a pongyola, készületlen s kedvetlen előadások helyett naponként előkelő nivón álló, kerekded, összevágó előadásokban gyönyörködhetnék, változatos, gazdag, minden műfajt felölelő repertoiret kapna s kényelmes szinházban élvezhetné az előadásokat. Nyerne a nemzeti szinház, mert megszabadulna ettől a nyűgöző kolonczától. Nyerne a fővárosi színészet, mert egy állandó szinházzal szaporodnék. Nagyot lendülne a vidéki színészet, mert a vidéknek egy nagy állomása megüresednék. Nyernének a fiatal, tehetséges színészek, a kiknek nem kellene a vidéki vándorélet sanyarúságait keresztül küzdeni, míg a fővárosba juthatnak. Nyerne az állam, mert nehány ezer forintnyi évi deficzittől megszabadulna. Nyerne a szinmű-irodalom, mert az erőteljes, de még kiforratlan tehetségeknek tér nyilnék a működésre. Nyerne . . . .

Folytassam?

Justinus.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cserélletnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

A bihar-szilágyi olajipar részvény-társaság gróf Teleki Géza elnöklete alatt rendkívüli közgyülést tartott, mely az alapszabályok módositásával foglalkozott és kiegészitő választásokat ejtett meg. Az igazgatóság következőleg alakult: gróf Teleky Géza (elnök), Miklós Gyula országgyülési képviselő, Popper István, Jellinek Henrik, Schwarz Félix, Engl Pál, Popper Károly, Szunnyogh Péter. Felügyelő bizottsági tagok lettek: Benke Gyula, dr. Molnár József, Kovácsy János, Héder Sándor, dr. Veith Sándor. — A társaság olaj- és petroleum gyárai teljes működésben vannak.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

FOGAK

egészen természet utáni,
egyenkint ép ugy, mint
egész
fogsorok,
rágáshoz használhatók,
legujabb rendszer szerint,
jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon
készíttetnek.

Fog-specziálista

Király-utcza 47. sz. | **RÓNA IMRE** BUDAPEST | Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

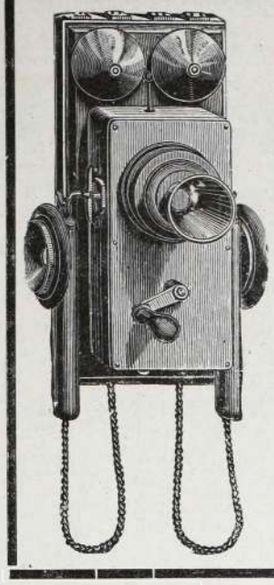

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat
legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetű telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házitűrgöny, villámháritó** és **villamos világitási berendezéseket**
jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8 604

Dr. Lengiel Fr.-féle

nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrverességet, böratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.59. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÔRÔK JÓZSEF gyógyszertárában,
Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

Hein János

irodáját január 1-től
BUDAPEST,
Csömöri-ut 87. szám
alá helyezte át.
Különlegességi üzlet
sétányok és kertek
ültetésére,
ujjá
berendezések
és 686
átalakitások.

Ismertetések és ajánlatokkivánatra.

SCHÖN ÁRMIN

legjobb hirnevü 717
czipőáruk gyára és raktára
(alapittatott 1860-ban).
BUDAPEST, váczi-utcza 2.

Ajánlja saját készitményeit bámulatos olcsó árakon.

Hölgyeknek:

	Párja frt
Elegáns aranyporos bőrczipő	2.50
Lakkczipő csokorral legfin.	2.50
Legf. bőr- vagy lasting komodczipő	1.50
Fin. zergebőr magas gombolós topán	5.—
Ugyanilyen chevreaux bőr igen elegáns angol varrott talppal	6.—
Legfinomabb zergebőr czugos czipők, 16 cm. magas, elegáns, erős dupla talppal	4.—
Legfinomabb oroszlakk igen meleg, erős duplatalppal	5.—
Legfinom. oroszlakk, meleg bélés posztó betéttel	5.50
Legfin. keztyübőr 16 cm. magas, elegáns	5.—
Legfinomabb keztyübőr angol varrással	5.50
Legfin. minden szinü atlasz báli czipők, legelegánsabb kiállitással	2.50

	Párja frt
Legf. lasting czugos czipő szivforma elegáns Polonais	4.—
Legfinomabb borjubőr czipők regatta-czipő	2 frttól 3.80

Uraknak:

1 pár reggeli papucs vagy czipő legj. minős. nemez v. bőrből saját gyártmány	1.50
Legfinomabb borjubőr czipők a gondolható legjobb minőségü, erős	6.50
Ugyanaz dupla talppal	5.—
Legfin. szalonlakk czipő keztyübőrből angol varással	6.50
Férfi gombolós topán	7.50
Korcsolya-topán	7.—
Vizhatlan bagaria térdig érő csizma, jó minőségü, kezes kedem a vizhatlanságért	14.—
Oriási választék fiu- és leánycsizmában (különlegességek) 3 forinttól	7.—

Ezgyéves önkénteseknek előirás szerint elkészitett csizmák és bakancsok. Tovább czipőáruk fiuk, leányok és gyermekek számára minden alakban, czugos vagy odalgombokkal, igen elegáns. **Az áruk tartósságáért kezeskedtetik.** Megrendelések vidékről, mérték szerint utánvét mellett a legpontosabban eljesittetnek. Árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek

---

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
VI. ker., Teréz-körut 41. szám.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.
a társaság házában.

Ausztriai fiók:
Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.
a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frk.	125,305.151.—
Évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	125,732.050.—
	«	1.853,916.605.—

értékro megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

KÖSZÖNET-NYILVÁNITÁS.

Budapest 1893. augusztus hó 16-án.

Tek. Dr. Schöffer urnak Helyben.

Nőm márfél év óta rendkivüli hátgerinczi rheumában szenvedett, az Antirheumaticon oly kitünő gyógyhatással vala, hogy ma teljes egészségének örvend, az örök hálától áthatva, maradok mély tisztelettel

Bozsa István, 569. sz. rendőr.

Dr. SCHÖFFER-féle

ANTIRHEUMATICON.

Az egyetlen, valóban hatásos szer **csúsz, köszvény, fejgörcs (migrain) és izületi bajok ellen,** mely méltán csodaszernek nevezhető és melyet nem lehet elég melegen ajánlani a szenvedő emberiségnek.

Egyszeri bedörzsölésre megszünik a fájdalom.

Ismételt használatra a baj végkép meggyógyul.

1 üveg ára helyben 1 frt, vidékre frt 1.20

Főraktárak Budapesten: **Török József** úr gyógytára Király-utcza 12. sz. és **Hazslinszky R.** úr gyógytára VIII. Sándor-tér, kapható továbbá **Reiner Lipót és Ferencz** úraknál Király-utcza 41. sz. és a legtöbb gyógyszertárban Budapesten.

Ezen gyógyszer a nagyméltóságu m. kir. Belügyminiszteriumnál 95310/93 sz. a. bemutatott.

A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR-EGYESÜLET.

LIV-ik évi rendes közgyülését

1894-ik évi február hó 4-ikén, délelőtt 10 órakor fogja megtartani Budapesten, Pest vármegye székháza dísztermében (IV., Granátos-utcza.)

Tárgysorozat:

1. Jelentése az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak az 1893-ik évi üzlet eredményéről.
2. Határozathozatal a mérleg és tiszta jövedelem iránt.
3. Igazgatósági előterjesztés az alapszabályok néhány szakaszának módositása iránt.
4. Hat igazgató választása (alapszabályok 23. §-a) s az ezen választások folytán esetleg a felügyelő-bizottság és választmányban megüresedő helyek választás utján való betöltése.

Ezen közgyülésre a t. cz. részvényesek azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 14. §-a értelmében csak oly részvényes gyakorolhatja akár saját személyében, akár meghatalmazott által szavazati jogát, kinek részvénye 1893. deczember 31-ig nevére iratott s a közgyülést megelőző nap d. u. 5 óráig az egyesület főpénztáránál még le nem járt szelvényeivel együtt letétetett.

Budapest, 1894. január hó 16.

AZ IGAZGATÓSÁG.

(Utánnyomat nem díjaztatik.)

MAGYAR KIR. ÁLLAMVASUTAK.
Budapest jobbparti üzletvezetőség.

34878/287. sz.

Árverési hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70. §-a értelmében elárusitandó kiváltatlan szállitmányok nyilvános elárverezése Győr állomásukon **1894. évi január hó 22-én délelőtt 9 órától** kezdve tartatik meg, mely árverezésre a t. cz. közönség ezennel meghivatik.

Budapest, 1893. deczember 30.

Az üzletvezetőség.

Utánnyomat nem díjaztatik.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ mult félévi folyamára
(1893. január—junius hónapokra)
tetszés szerinti szinekben és rendkivül diszes kiállitásban
1 forint 30 krjával megrendelhetők
a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában
Budapest, VI., ker., Teréz-körut 41. sz.

Nagy feltünést keltett
megjelenésével
a legszebb és legolcsóbb történeti mű
a
Magyar Történeti Album
E diszes kötésü 50pompás szines képet tartalmazó és 150 oldalra terjedő albumnak **ÁRA 2 FORINT.**
Megrendelhető a **SZABAD SZÓ** kiadóhivatalában, **BUDAPEST, VI., Teréz-körut 41. szám.**

Azok, a kik a
SZABAD SZÓ
képes politikai napilapra
legalább egy negyedévre előfizetnek,
INGYEN
kapják és kiadóhivatalunkban azonnal átvehetik
a „Magyar Történeti Album“-ot
Vidéki uj előfizetőink részére pedig
azonnal postára teszszük.

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,
minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 „	Fél oldal	„ 5.—
Negyed évre	1 „	Negyed oldal	„ 2.50
		Nyolczad oldal	„ 1.25

TARTALOM:
Időszerü szakczikkek — Tárcza. — Szemle — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, kiazért a „Szőlőszeti és Borászati Lap“ kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.
Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-ucza 8.

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Percy: *Perczel Dezső.* — **Lazzaróni**: *A Hét.* — **Kordial**: *A legárvábbakért.* — **Fr. Klotild**: *Egy álom.* — **Feleki Sándor**: *A régi naptár.* — **Gallovich István**: *Év utólján.* — **Gabányi Árpád**: *A negyedik parancsolat.* — **Palágyi Lajos**: *Emlékezés egy nyárra.* — **Tormay Cécile**: *Egy régi történet.* — **Lévay Mihály**: *Ligetben.* — *Tél.* — **Sass Ede**: *Egy őrangyal története.* — **Császár Imre**: *Művész-érzékenység.* — **Emin**: *A nemzeti szinház premièrje.* — **Szinház.** — **Irodalom.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

„KOSMOS" MŰINTÉZET BUDAPEST

STUMPF SÁNDOR

kocsigyáros

BUDAPEST.

Gyár: Liliom-utcza 8. Raktár: Muzeum-körut 9. sz.

Képes árjegyzék kivánatra ingyen 704

Baume de Vènus

Finomitja, fehéríti a bőrt, megvédi a fagytól. Gátolja a bőr gyuladását borotválás után.

Levélbeli megrendelések pontosan és leggyorsabban eszközöltetnek. 711

Fontos hölgyeknek!!

— 1894. —

Január 1-jétől fogva, egy a főüzleti helyiségemtől teljesen elkülönített 733

hölgytermet

kizárólagosan csakis **női kiszolgálattal** nyitottam, melyben **haskötök, méh-előcsési** és **köldöksérvkötők, orthopaediai füzök** és **egyenesitő gépek**, valamint **kivattirozások a test csinositására és ép formázására mérték szerint készittetnek.** Továbbá ugyanitt nagy raktárt tartok: **Irrigátorok**, mindennemü **fecskendők**, **«Diana öv»** havi baj elleni **kötelékek, gummiáruk, kötszerek** és a betegápoláshoz szükséges összes tárgyakról. Gyermekágyas nőknek legjobban ajánlom, egy általam legczélszerübben összeállitott **szekrényt** (cassettát) a legszükségesebb tárgyakkal felszerelve. Kivánatra a hölgyek mértékvétel és megbeszélés végett lakásukban is felkerestetnek. Ez által egy rég óta érzett hiányon segiteni óhajtok. A mértékvétel **Keletiné** asszony által eszközöltetik.

Kiváló Tisztelettel KELETI J.
cs. és kir. sz. gyáros.

KÜLÖN NŐI TERMEM:

Budapest, IV. koronaherczeg-utcza 16, II. em. ajtó 14.
Főüzlet: Budapest, koronaherczeg-utcza 17. szám.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

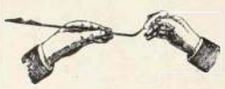

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

675

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Saját hazai gyártmány.

Röviditett sürgönyczim: **Gazdasággépgyár, Budapest.**

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

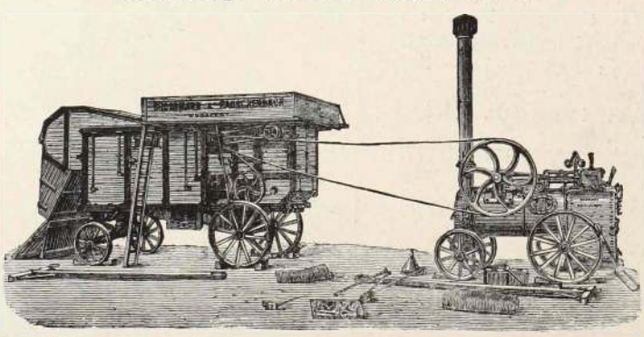

GŐZCSÉPLŐ-KÉSZLETEK

valamint a gazdaságban szükségelt

összes gazdasági gépekben

saját hazai gyártmány!

Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositásokkal szivesen szolgál a fenti gyár

igazgatósága.

610

Gőzcséplő-készletek **első rangu** minőségben.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

1894. évi január 28. III. évfolyam. 5. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

PERCZEL DEZSŐ.

Sok szóbeszéd folyt a mult héten a képviselőház alelnökéről, a szabadelvű párt egyik legelőkelőbb tagjáról. Azt beszélték és irták róla, hogy reverzálista — titokban. Tiltakozott ez ellen Perczel Dezső testestül-lelkestül, de a haragosok nem akartak hinni a szavának. Mert manapság bizony kevés hitele van a szónak, irás kell, saját kézzel kanyaritott aláirás. Sőt még mikor a t. ház elnöki székéből proklamálta, hogy ő bizony nem adott soha s nem is ad soha emberfiának olyan irást, a melyben szabadelvü hitvallását tagadja meg, még akkor is azt zúgta a tömeg, hogy: Irást! irást!

Irás jött ugyan, de viszájára. A kakasdi plébános egyre küldözte a haragosoknak a maga keze irta leveleket, a melyben bizonyságot tészen a reverzális mellett; s ámbátor a leghivatottabb tanu, Wosinszky Mór plébános úr, a jeles régész, odaállott a Perczel Dezső pártjára, mégis sokan hittek a reverzálisban.

Azt a bizonyos levelet követelték, a melyen Perczel Dezső választóinak vallomást tészen az ő istenes voltáról.

Wosinszky plébános úr pedig megtagadta annak a levélnek kiadását két okból: 1. mert az a levél magánlevél, 2. mert azt a levelet nem találta.

Hogy magán levél, azt tagadásba vonták a haragosok.

A haza üdve ellenében nincsen semmi, a mi privát; elő hát avval a köztulajdonra változott magánlevéllel! S már meg is hajolt a jó szivü Wosinszky Mór a haza nagyobb üdveért s fel is hágott a pulpitusára, hogy előkeresse a polczról azt az ominózus levelet. De hajh! nem találta.

«Ahá!» — kiáltott föl a haragos tábor. Ime, eltünt a levél! Diadal! Viktória!

De nem soká tartott az örömük. Egy ócska könyvből még is előkerült a levél s lőn világosság.

Hát mi is tünt ki abból a levélből? Nesze semmi, fogd meg jól! Igérte Perczel Dezső, hogy majd iparkodik az *elkeresztelési kérdésben* egy nézetre jutni Magyarország előpapjával, a primással. Ennyi az egész.

S ime, még most is hangoztatják a haragosok, hogy Perczel Dezső szavaszegő, istentagadó.

No tisztelt uraim, ha a kigyelmedék istenessége csak az elkeresztelésből áll, akkor azt mondom egy régi jó operett szavával, hogy: alázatos szolgája!

Percy.

PERCZEL DEZSŐ.

A HÉT.

— A társadalom és a simonia. —

Az öreg Bismarck vénségére pietizmusba esett s feloldásért remegve, bűnét bánja, mea culpa-t zeng s veri a mellét.

— Igen, bűnös voltam, vétkeztem, bocsássatok meg nekem!

Az embernek néha kedve kerekednék Antonioként (mint a hogy Váradi darabjában teszi Mihályfi), fel nem oldani a vén kecskét.

Olyan jól esett nekünk ujságíróknak, hogy az öreg Bismarck félreismert, azt mondván többek között a mesterségünkről, hogy csak annak való, a ki már minden egyébre tehetetlen.

Mert néha, ugy érezzük, igaza van.

Teszem, mikor törvényt kell ülni a Linderek felett.

*

Egy esztendeje, a Panamáról beszélgettem egy franczia ügyvéddel. Az ő éleslátó szemével jó eleve megmondta, hogy mi lesz a botrány vége. Semmi, nyugalom, unalom. A lapok folyton véle foglalkoztak hónapok óta. Meg fogják únni. Eljön az idő, mikor már nem olvasnak róla semmit. Igen, ha az ilyesmit egy hét, két hét — mondjuk négy hét alatt le lehetne tárgyalni. De négy hónapig?! Chut! Ez sok. Megunják.

Ma már pokoli fordulat állhat be az ügyben, nem venné észre senki. Mert a Panamát elfeledte mindenki. Aztán felsóhajtott.

— Mintha bizony csak nálunk lenne ilyesmi. Megesnék belé. Van ilyen még Angliában is, sőt ott a legtöbb. Van önöknél is. De még nem tudják! Ez az egész.

*

Akkor gúnyos mosoly vonult végig az ajkaim körül. Udvariasságból hallgattam. De magamban hevesen tiltakoztam ellene.

— No bizony. Nálunk ilyesmi?! Nálunk simonia?! Ez merő lehetetlenség.

Jött aztán az első, a kicsi.

Azt mondták egy tanárról, hogy megzsarolta a növendékei szüleit.

Ekkor meglepődtem.

Aztán olvastam egy képviselőről, hogy megzsarolt egy püspökjelöltet és ártatlan embert is belekevert a maga csúf játékaiba.

Ez már megdöbbentett.

Itt van, itt van a Panama!

*

A Panama aztán befedte a mi képviselőnket egészen. Ráolvasták, hogy nála ez elv, nem is kivétel. Hogy nem az első s nem lenne az utolsó sem, ha véletlenül rajta nem veszt. Tudta róla ezt mindenki. Mint a hogy bizonyos akadémikusok «tudományával» tisztában volt évekig mindenki. De csend, általános a hallgatás.

LINDER GYÖRGY.

Tisztelet vette körül. Rettenthetetlen tekintély. Valóságos tisztelet. Végre előmászik sötét odujából az ürge, gyanu, vád képében. S a vádakat követik társaik. Akkor leönti az ürgét mindenki. Most már persze szabad a vásár.

Hogyne? Simonia! Tűz van! Tűz van! Segitség! Veszély! Itt bűzlik valami, mintha csak Dánia szagát éreznék!

A konsternáczió egyszerre általános.

*

— Nini! — kiáltasz fel jámbor olvasóm. Hiszen ez a kronikőr még a publikumot szidja?

Csakhogy észrevetted!

Igenis, vagyok olyan bátor! Engemet a vádnál jobban elkeserit az, hogy ilyesmiket évekig türnek, hogy ilyen emberek éveken át létezhetnek, hogy ilyesmiket mindenki idők folyamán át tud — s hallgat.

Ez undoritó!

Te, ő, ti, ők — mindnyájan ép olyan barbárak vagytok, az orgazdaság vádja rátok szakad — rád, becsületesnek látszó társadalom, mely most megrökönyödve futsz a biróhoz s igazságot kérsz.

Hát mért nem hívnak meg téged is a vádlottak padjához? Téged, ki elnézted, szemet hunytál éveken át? Eh, a te purista lelked sem mocsoktalan!

*

Dixi: Nem olyan szép az ujságirás. De ilyenkor érezzük a szenvedély kéjét. Pir futja el orczánkat, a felháborodásé, s mennydörögve szeretnők orditani lelkünk feltámadó érzéseit, e fellázadt érzés hangjait.

Röstelkedj bölcs társadalom, mely a legképtelenebb helyzeteket teremted meg, s igényeiddel vágyódást, viszonyaiddal alkalmat, osztályéleteddel módot adsz arra, a mit eltitélsz, büntetsz és megvetsz.

Van-e ám rá jogod?

Hiszen a biró, a maga ügyében, nem lehet igazságos. S te nem is vagy az!

Keritőnőként jársz el, s felháborodol az ártatlanságát siratő lelki fájdalmán, hipokrita könyekkel csúszol a vesztes felé, krokodil-lélekkel zokogsz a halálán, miután csörgő kigyóként bűvös hatalmadba keritetted s nyáladdal bevontad, csakhogy könnyebben nyelhesd el! Aztán vállat vonsz s felsóhajtva igy szólasz:

— C'est la guerre!

*

PETROVICS GERASZIM.

Örök-e ez a harcz? Mikor lesz vége? Kié lesz a győzelem?

De igy nem maradhat.

A társadalom, a mi társadalmunk beteg.

A mikor csak félreutakon lehet czélhoz jutni, az egyenes út bevehetetlen vár, mikor azt látjuk, hogy a törvények kijátszása, ha sikerül, becsületet, dicsőséget, hatalmat ad, s annyian elhagyják — Európa szerte — az egyenes utat, mert érdemesnek tartják a becstelen út megpróbálását, — nem, ez nem maradhat igy.

Bakunin terve avagy Marx-é szerint fog megváltozni a világ? Hertzka utopiája válik-e be? — Nem tom.

De valami változás csak lesz!

Mint a leveleki béka — én is érzem előre az időfordulást, jelek szólanak s a fejlődés törvénye, (mely olyan, mint az inga járása: mikor elérte a csúcspontot, visszahull) azt diktálja. A törvény szava pedig parancs. A történelem tanusága szerint kulturánk kialakulása engedelmeskedett kényszerítő erejének mindenha.

S én üdvözlöm előre a változást! Bizom áldásaiban! Az emberi szellem hatalma majd csak rendet fog hozni a maga belső erejével!

Lazzaroni.

A LEGÁRVÁBBAKÉRT.

Bazár a Károlyi-palotában.

Nagy baj a szegénység, nagy baj a betegség! Örökös gyötrődés a szegény ember élete; örökös búbánat a beteg ember sorsa. De a szegény emberen még a lutri is segithet; a beteg emberen pedig majd csak elébb utóbb fog valami patikaszer. Mind a kettő könnyen segithet magán, ha az úristen egy kissé rájuk fordítja a szemét.

Hej! de van a szegénységnél, és a betegségnél is nagyobb nyomoruság: az árvaság. Mert az istenadta árván még az úristen sem segithet. A föld ki nem adja többé lakóját, ha egyszer belé tért megnyugodni.

De tudok én még az árvánál is árvábbat. Nem is árva és még is százszor az, mert apja megtagadta, anyja kilökte. Jó magyarsággal talált gyereknek mondják, a kit úgy szednek fel az utcza saráról, vagy egy setét kapualjból. Pedig az apja tán gazdag, nagy úr, kinek asztalának hulladékaiból elélne nem egy, de sok, sok ilyen piczi féreg; az anyja tán valami szegény, elkárhozott lélek, a kit pénz vagy hizelkedő, csábitó szó vont a bűn ösvényére, a gyalázatba. Az a nagy úr hamar betelt a szegény lélekkel s fütyülve odébb állott; az a szegény asszony pedig sirt keservesen annak az embernek a hűtlenségén, kinek — meglehet — még a nevét se tudta.

S világra lett egy kis poronty, kinek a feje akkora sincs, mint az öklöm. S ez az uj siró-rivó valami nagy zsivajjal enni is kért és siránkozott, hogy ápolja, dédelgesse az édes anyja.

A szegény édes anyának pedig volt sok, sok dolga, hogy csak a betevő falatot is megkeresse s most evvel a siró-rivó homunkuluszszal vesztegesse az idejét, evvel a könyöknyi emberkével, a ki örök tanusága annak a csalfa ember hűtlenségének.

El, el a szemem elől s a — kenyerem mellől!

S szaggatott pólyába burkolva kiteszi egy zugba az utczára. Fáj bár a szive utána, hogy majd megszakad belé, de azért még is kiteszi. Rosszabbik lelkével óhajtaná, hogy pusztuljon el a kicsike, de azért összetett kezekkel imádkozik az úristenhez, hogy könyörüljön meg a szegény *apátlan* árván, ki immár *anyátlan* is.

S az, ki szivén hordja minden halandó sorsát, ráfordítja tekintetét arra a didergő cseppségre is és irgalmasságot ad az emberi szivekbe. S egy jó ember megszánja a bepólyált kis teremtést, felemeli s elviszi egy házba, a melynek kapuján egy nagy, nagy *fehérkereszt* ékeskedik. Abban a házban pedig vannak jó asszonyságok, kik melengetik a kisdedet, enni-inni adnak neki, dédelgetik, ápolgatják, elringatják, elaltatják.

S a kis gyereknek játszó társai is akadnak a házban, de hány? Valamennyi egyforma ruhácskába öltöztetve, mintha testvérkék volnának. Egyformán szeretik, becézgetik mindannyit, a mint a jó anya egyformán szereti gyermekeit.

S a kicsikék nőnek, gyarapodnak, felcseperednek; mikor már jó nagyocskák, tanitgatják is őket olvasásra, betüvetésre, később valami jó mesterségre és más egyebekre, a miket a derék emberek mind tudnak.

S igy lassacskán idő multával derék ember, jó polgár válik abból a vesztének indult teremtményből, kit a könyörületesség dajkált, az irgalmasság nevelt, a jótékonyság oktatott egykoron.

Helyébe, abba a fehérkeresztes kapuju házba uj árvát hoznak, kit ugyanabban a bölcsőben ringatnak, ugyanabba a ruhácskába öltöztetnek, ugyanavval a játékkal vidítanak fel.

S igy folyik ez rendben-sorban isten s az ember dicsére s a haza üdvére.

Erre a nemes czélra azonban nem elegendő a jó szív s a könyörületesség; mert bár szép és istenes dolog mind a kettő, de kevés bennük az éltető. A jó szív mellé még egyéb is kell, hogy ezt az üdvös czélt elérhesse, a könyörületesség. Pénz kell, sok pénz, a melyen sok, sok kis bölcsőt, sok, sok ruhácskát, sok, sok czipőcskét lehessen vásárolni. S az irgalmas, leleményes jó lelkek tanakodnak, mi módon lehetne szépszerivel ezt a gazdagok erszényeit megnyitni, hol belőlük áradjon az áldás.

S az egyik ily irgalmas jó lélek, egy nagyúri asszony, ki immár megtanulta, tudja, érti s érzi, mi az igazi szenvedés, könyörülő szive sugallatával egy derék tervet eszelt ki. Hozzá is látott mindjárt a kivitelhez.

Nem átallotta felkeresni a tollforgatókat Otthonukban s ezekkel a tapasztalt s leleményes emberekkel tanácskozott Károlyi Alajos grófné a magagondolta terv felett.

S immár a terv megvalósuláshoz közeledik. Nemsokára megnyilnak a grófné termei a közönség számára s majd tódulnak a gazdagok a hevenyészett boltokba. S majd alkudnak felfelé a nemes elárusitó hölgyekkel s liczitálnak Stefánia királyi herczegasszony képeire, Jenő királyi főherczeg ezüst kupájára, Munkácsy vázlataira, a nagy Széchenyi István aranygombos botjára és más egyebekre.

S majd cseng az arany s ropog a bankó és halomba gyűl a sok, sok pénz. S majd ácsolják az uj bölcsőket, gyúrják a friss czipókat ott abban a fehérkeresztes kapuju házban s a legárvábbak majd éghez emelt szemekkel imádkoznak a sok könyörületes emberért s azért az áldott lelkü nagyúri asszonyért, ki jóságával elárasztja, magához öleli azokat az apátlan, anyátlan árvákat, kiket apjuk megtagadott, anyjuk kilökött a napvilágba.

Kordial.

EGY ÁLOM.

Irta: FR. KLOTILD.

Hogy mily boldogság 16 évesnek lenni, legjobban látható volt Tilda örömtől sugárzó arczán.

Mily kimondhatatlanul boldognak érzem magam, szólt ugrándozva a szép fiatal leány, kinek tiszteletére ma fényes estélyt rendezett szerető anyja és a nagy, fénylő szemek megelégedéssel néztek körül a kis rococo szalonban, melynek összes zegét-zugát a barátnők és ismerősök illatos üdvözlete, tarka virágai töltötték be. Végig nézegette a virágokat, hogy ugyan melyiket tűzze a keblére, és egy illatos ibolya-csokor után nyult.

Hosszan, mélyen, ábrándosan nézte a virágokat . . .

Ugyan el fog-e ő is jönni? . . . Mi szépet fog nekem mondani, és hogy fog majd csodálkozni, ha uj toilettemben lát. Sokáig merengett, mig végre az álom lecsukta szemeit.

Egy nagy hajó fedélzetén találta magát; a tenger iszonyuan zajgott, a hullámok dühösen csapkodták a recsegő hajót, mely az egyik oldalról a másikra dült . . .

«A fedélzetre, a fedélzetre!» kiáltja a halálra sápadt kapitány.

A matrózok emberfeletti erővel és hörgő mellel dolgoznak, de hiába minden, minden elveszve, a tenger kérlelhetlen és kit egyszer hatalmába kerit, azt ki nem engedi. És most áldozatra van kedve, nincs menekvés, vége mindennek, meg kell halni a szegény reszkető embereknek, kik egyik a másikhoz simulva, kérő tekintettel keresnek segélyt.

A fedélzeten iszonyú zűrzavar uralkodik, a hajó lassanként sülyed.

A kapitány hiába kiáltja parancsát, nem hallgat senki rája, mindenki csak magára gondol, csak a maga vagyonát iparkodik biztonságba hozni.

Ott egy fiatal anya szoritja kis gyermekét magához, és vad, kétségbeesett tekintettel néz körül, hol találna segélyt? Mindenütt ugyanazon tekintettel találkozik, elveszve minden reménytelenül.

Amott egy öreg házaspár tartja egymást szorosan átölelve és zokogva susogják: erősen tarts, együtt menjünk a halálba.

A szegény Tilda merően bámul maga elé, és minden jajszó nélkül néz a halál torkába. Csak szive fáj és sajog.

Ma lettem 16 éves, oly kimondhatatlan boldog voltam és most meg kell halnom, el kell merülnöm ebbe a nedves sírba!

A gyermekleány iszonyodva hunyja be szemét, hogy ne lássa, hogy körülötte mi történik.

Csak az a jó, hogy legalább nem egyedül, hanem az *ő* virágcsokrával mehet le a sírba. Hogy fog majd siratni halálom után! . . .

«Imádkozzatok emberek, vége van, el vagyunk veszve!»

Egy iszonyu jajszó, egy borzasztó roppanás és . . . Tilda felébredt.

«Hol marad Tilda kisasszony?» üti meg egyszerre fülét az öreg Lizi néni hangja. «A vendégek már itt vannak» és ismerve elkényeztetett kedvencze gyengéjét, mosolyogva teszi hozzá: «Már Imre urfi is itt van!»

Lassankint elszállt Tilda szeméből az álom, sietve dugta övébe az édes ibolyacsokrot, aztán könnyed léptekkel ment az érkező vendégek közé.

Midőn Imre urfit megpillantotta, egyenesen feléje tart és örömtől sugárzó arczczal kiáltja felé:

«Nem fuladtam be, élek, itt vannak az ibolyák is . . . jaj de iszonyatosan zúgott a tenger; még most is reszket a lelkem!»

Imre csak nézi, hogy mi történt Tildával és aggódva tekint a lázasan fénylő szemekbe.

«Rosszul érzi magát Tilda kisasszony?...

Tilda észrevette a csodálatos, kérdő tekintetet és elpirulva veszi észre, hogy elkottyantotta magát.

Imre, ki nagy önmegelégedéssel látta, hogy Tilda az ő ibolyáit tűzte fel; a táncz alatt tüzes szavakkal susogta Tilda fülébe... az első szerelmi vallomást.

A souper alatt Tilda elmesélte álmát, de azt elhallgatta, hogy Imre ibolyacsokrával akart a hideg, néma sírba menni.

A szép est vége felé közelgett, a vendégek egyenkint hazafelé szállingóztak.

Imre, ki az utolsók között távozott, bucsuzóul azt kérdé halkan Tildától, hogy beszélhet-e egy év mulva a mamával, mire Tilda, az ábrándos Tilda, hamiskás mosolylyal dúdolja vissza, hogy:

«Mi köze hozzája, idővel majd megtudja!

Alázatos szolgája! . . .»

A RÉGI NAPTÁR.

— GREIF. —

Megsárgult, ócska naptár
Szobámban a falon,
Lapozgatok bent gyakran
Ha bánt az unalom.

Bár régesrég lepergett
A neki szánt idő,
De hogyha rátekintek,
Az ismét visszajő.

Feltünnek ujra nékem
A hónapok s hetek,
Feltün az év előttem,
A melyben született.

És az öröm s a bánat,
Mit átélt a kebel,
Mind ujra bekopogtat,
Mind friss életre kel.

Gond, sóhaj rég feledve,
Ujból átéreztem,
Minél tovább forgatja
E lapokat kezem.

E könyv után a lelkem
Oly forrón mért eped,
Mi az, hogy az én arczom
Könyektől ellepett?

Mi tart lekötve hozzá,
Mi vonz olyan nagyon,
Mint hogyha tőle függne
Szerencsecsillagom?

Egy hang megsúgja nékem,
Mi e bűvös erő:
Ifjúkorom szép álmát
Varázsolta elő.

Feleki Sándor.

GRÓF KÁROLYI ALAJOSNÉ.

ÉV UTOLJÁN.

— *Gallovich Istvántól.* —

Lejátszódott az ócska szindarab!
Felséges munka! Mindig uj marad,
Mindig vonzó a mint elénkbe tárul
Szabad természet fényes szinpadárul;
Reklámját dob, czintányér nem verik,
«Közkivánatra» nem «rendeztetik»
Mégis folyvást ott jár a műsoron
— Csak a szereplők változnak nagyon.

Mily élet, sürgés-forgás volt a szinen!
Leczkéjét tudta itt mindenki híven.
Hogy egybevágtak mind a részletek!
— Menyből intézték alkotó-kezek...
Pirulva, zengő, vig pacsirtadallal
Hogy ébredett az első tavaszhajnal!
Hogy bontá széjjel bimbós fürteit!
— Elnéztük volna világ végeig.

S tündérszárnyán a mint suhant tova,
Kiöltözött a kopár fák sora;
A suttogó zománczos lomb alatt,
Szőhettünk édes, bűvös álmokat —
Csalit bokrán meg később mit talált?
— Lágy fészkin egy, pelyhes madárcsalád!
Hogy bujtak össze... Hát nem volt-e szép,
E csicsergő, vidám idylli kép?!

Látványos tűzjáték is volt elég,
Ha megdörrent a felhő-terhes ég
S villámfénynél rivallt a fergeteg
— Láttán a lélek szinte megremeg...
Szivárványt gyujtott csakhamar kelet,
Vigasztalván a kishitüeket,
A bérez is ujra fénysugártól égett:
Derűs arczczal fordult felénk az élet.

S egész határban felcsengett a dal,
— Dicséretesen működött a kar!
A föld reménytelt munkás-népe
Hálát mormolva gondolt Istenére.
... Aztán mind elhomályosult a lámpa:
Alkony borult a csöndes őszi tájra;
Sápadt lombot hullajtó fák alatt
Csüggedten állt a bús poéta-had...

A fátyol egyre sürűbb lett, sötétebb;
Csak távol kunyhók mécsvilága égett.
A hegygerincz, a róna mind befödve,
Lomb és poéta elveszett a — ködbe...
Aztán csöndeskén hullongott a hó,
— Úgy, úgy, halottnak szemfödél való!
Öröm, boldogság nem tart mindörökkön.
— Jó éjszakát! Legördült már a függöny!

A NEGYEDIK PARANCSOLAT.

Irta: GABÁNYI ÁRPÁD.

Kiss Márton uram jó módu parasztgazda. Volt neki kis nádfedeles háza, néhány hold földje, két ökre, egy tehene, jámbor és derék — kicsit kövér — hites társa s a mi mindezeknél több: egy fia, Ferkó, utolsó gyerek hat testvér közül, kik egymás után haltak el mind, még csecsemő korukban.

Marczi bácsinak — igy nevezte Kiss uramat a falu népe — egyetlen büszkesége, gyönyörüsége és reménye a fiában összpontosult.

Ő érette dolgozott, fáradozott, kuporgatta a filléreit, csak hogy jól nevelhesse és boldoggá tegye.

— Hallod-e, hitestárs — szokta mondani mindennap legalább egyszer — ha már a mennybéli megbízott bennünk és nem vette el ezt az utolsó csemeténket is, hát már most kiteszek én magamért, lélek ugyse kiteszek! A Ferencz fiamból olyan nagysás úr kell hogy legyék, mint akár a viczispány, ki minden héten egyszer négy lóval hajtat keresztül a falun.

— Hagyja kend apja! Uraság még nem boldogság; — válaszolt a derék asszonyka, két duzzadt karjával könyökig belevájkálva a dagasztó teknőbe, hogy a tészta csak ugy nyög bele.

— De boldogság a tudomány!

— Azt is ki tudja?

— Ki? hát az urak, máskép csak nem ölnék magukat a tanulással szopós koruktól késő vénségükig. Az én Ferencz fiam is hadd okuljon, tanuljon, és legyen belőle «nagysás úr.» — Ezeket mondá Marczi bácsi s derékon fogta a borzas Ferkó gyereket, nagyot czuppantott a homlokára, aztán parasztjóságba mosolygó arczczal kérdezte: — Mi leszel Ferencz fiam?

— Úr!

— Ugy van fiam, még pedig «nagysás úr.» A mint vége az aratásnak, beviszlek a városba és ott beadlak a kis iskolába, a hol majd megtanitanak rá, hogy a könyvet hogyan tartsd a kezedben? meg hogy «csá»-ról «hajsz»-ra vagy «hajsz»-ról «csá»-ra kell-e olvasni a betüt? Aztán ha minden könyvet tudni fogsz, a mit a kis iskolába tanitanak, akkor a nagy iskolába kerülsz, a hol keresztapád, főtisztelendő Szeghalmy uram a direktor, az majd megtanit a diák szóra, meg arra, hogy mit gondol az ember, ha gondolkodik? Ha majd ezt az iskolát is végig jártad, elküldelek Pestre, a császári királyi fő-főiskolába, a melyben mindent meg lehet tanulni, a mi jó csak van, még azt is, ha két ember összeperöl egymással, melyiknek van igaza? Meg hogy az egész országban, minden embernek mennyi az adóssága? és hogyan kell beszedni az adót attól is, a kinek semmije nincs. Az benne a legnagyobb jó, hogy ebből az iskolából már az ember ugy kerül ki, mint úr! No, ugy-e megértettél fiacskám, igy lesz? Igy ám!

KÖNNYÜ TEHER.

És ugy is lett. A mint vége volt az aratásnak és a Kiss Márton uram összegyüjtött pénzecskéje száz forinttá nőtt, egy vasárnapi reggelen Marczi bácsi befogta a két ökrét a szekérbe, elhelyezte rajta a Ferkó gyerek minden czók-mókját, azonfelül egy tarisznyát, melyet a feleség tele tömött finom tepertős pogácsával — mert hát azt a Ferkó gyerek mindig nagyon szerette, — egy jókora darab szalonnával, mert az is jó, ha megéhezik az ember, — egy fél czipóval, — nehogy a máséra szoruljon, — végül a legtetejében egy sült csirkével. Aztán ölébe vette a Ferkót és elkezdett tőle búcsúzódni. Kaczagva fogott hozzá és sirás lett a vége. Meg ujból kezdte, kétszer is, háromszor is a szivére szoritotta, ezer áldást mondott rá és fürösztötte könyeivel, csókjaival.

— Édes egyetlen magzatom! Lelkem fiam! Az irást tanuld meg leghamarább. hogy levelet küldhess nekünk, majd a rektor urammal kiolvastatjuk belőle, hogy egészséges vagy-e? nincs-e semmi bajod? Aztán ha Isten jóra viszi a dolgodat, meg ne feledkezz ám rólunk, anyádról, ki oly nagyon szeret és apádról, a ki mindenét neked adja. Áldjon meg a mindenek áldója. Csak boldognak tudjalak, egyebet nem kivánok.

Igy búcsúzott el tőle az anyja.

Aztán az apja vette közre:

— Fiam Ferencz ide hallgass! Mióta az eszemet tudom, sohasem sirtam, csak 48-ban, mikor hazám fölháborodásának eleget tettem és Vácznál ellőtték mellőlem Vasadi Józsi legkedvesebb czimborámat, s az összeroskadva, felém nyujtotta remegő kezét s igy kiáltott: «Isten áldjon meg Marczi! Én nem mék tovább» . . . Hát akkor emlékezem, hogy mintha könyeztem volna, de azóta nem volt víz az én szememben, csak most van, lásd-e? Te mégy, mi meg itt maradunk. Mikor léped át megint ezt a portát, azt csak az öreg Isten tudja, de akár mikor jőjj, legyen az éjjel vagy nappal, mi szivesen látunk s itthon leszel köztünk, s a mink van, az a tied is lesz. Tanulj mentül többet, hogy annál nagyobb úr lehess, mert mentül nagyobb úr leszel, én annál boldogabb leszek. Szervusz!

Ezek után föl is telepedtek volna ők a szekérre, ha az anyjuk vissza nem tartóztatja megint a fiát, s Marczi bácsi csak azzal a szent igérettel tudta őt az ölelő karokból kiszabaditani, hogy:

— Ha majd Ferencz fiamból «nagysás úr» lesz, felmegyünk mind a ketten Pestre s meglátogatjuk őt, a milyen igaz, hogy élek!

Aztán csikorogni kezdett a szekér, mintha siratnák a kerekei Ferkót, a két ökör buta szomorusággal hajtotta le fejét, Marczi bácsi nagyokat kurjantott, Ferkó vigyorogva majszolta a pogácsát, a kövér kis paraszt asszony pedig ott állt a sövényhez támaszkodva, köténybe rejtve könyben úszó arczát, s integetett a fia után még akkor is, mikor a szekeret már csak ugy gondolomra látta.

*

Olyan derék gyerek lett ám a Ferkóból, hogy biz Isten ritkitotta párját! Több esze volt, mint valamennyi társának s olyan jól tanult, hogy egy egész esztendővel hamarabb került a felső iskolába, mint többi társai. Mikor az apja felment a városba, hogy őt jól elhelyezze, nem győzött benne gyönyörködni, s haza kerülve, azt sem tudta, milyen szavakkal dicsérje Ferencz fiát az anyjuk előtt.

— Feleség! ha látnád azt a fiút! Milyen okos arcza van! Mekkora nagy a homloka. Aztán meg hogy jár, olyan egyenesen, mint a nádszál, a fejét oly büszkén tartja, hogy szinte látszik mennyi tudomány van benne. Aztán milyen foghegyről beszél mindenkivel, még a professzoraival is. Hozzám is csak néha szólott s akkor is ugy, hogy: «Hallja apám! Tudja apám?» Gyönyörüség volt hallgatni. Egészen nagysás úrnak termett az a fiú!

— Hát engem kérdezett-e sokat a lelkem?

— Azt üzeni neked, hogy nem volt olyan jó a pogácsa, mint tavaly, meg hogy a csirkét nem szereti sülve, hanem rántva.

— Hát még? Egészséges-e?

— Olyan piros, hogy majd kicsattan.

— Meghiszem azt!

— Ugy hát én is boldog vagyok.

És a két öreg aztán igy elvigasztalgatta magát egész éven át, addig, mig Marczi bácsi megint felrándult a városba, hogy megtudja, kell-e valami a Ferencz fiának, és hogy megtudja, mennyi fizetődik érte az iskoláztatásért? Egyszer csak aztán kisült, hogy ezután keveset kell fizetni, mert Ferkó olyan jól tanul, hogy valami «ispendium»-félét adogatnak neki a tanitói, a miből mindenre telik.

Ki volt boldogabb, mint Marczi bácsi, látván, hogy a fia mennyire közeledik azon időhöz, mikor nagysás úr lesz belőle. Hát még egy napon, midőn betoppant hozzájuk a sánta Iczig s jelenti, hogy a városból jön, a hol beszélt a Ferencz urfival, a ki azt üzeni az apjának, hogy nem szükséges érte mennie a városba, mert ő letette az exameneket és holnapután utazik Pestre, az egyetemre. Volt nagy öröm, nagy ribillió! Marczi bácsi Ferencz fia az egyetemre utazik! Nem is szekéren, hanem vonaton, még pedig a maga költségén! El is dicsekedett vele faluszerte s nem is emlegeti Ferkót máskép, csak: «Fiam a nagysás úr! . . .»

Mindenki örült, csak az anyjuk nem, az napról-napra többet búsúlt és nagyobbakat sóhajtozott, ha Marczi bácsi a fiát emlegette.

— Mégis csak ellátogathatott volna hozzánk is, hogy ha annyi «ispendiuma» van! — mondogatá váltig a jó asszonyka, s ilyenkor megeredtek a könyei s ráborult arra az ágyra, melyben az ő Ferkó fia született, a ki megfeledkezett róla attól a naptól kezdve: a mióta úrnak ment.

Marczi bácsi pedig a boglyakemencze mellé telepedve, bodor füstöket eresztgetett pipájából s azokban a füstfelhőkben mindenféle palotákat látott, melyekben az ő fia lakik, melyek az ő tulajdonai, és látta, mennyi cselédje, szolgája s alattvalója van, kik földig hajolnak előtte, mert hogy ő «nagysás úr!»

Senki sem volt oly boldog, mint Marczi bácsi. Senki sem volt oly boldogtalan, mint az ő hitestársa.

*

Már nehány esztendeje is elmult, hogy Kiss Márton uram semmit sem hallott a fiáról. Azt sem tudta él-e? hal-e? Levél nem érkezett, hirmondó nem jött. Marczi bácsi eleinte azzal vigasztalta magát, meg búsongó hitestársát, hogy:

— Tömérdek ám a dolga annak a fiúnak, nem ér rá irni. Majd bizony abban az egyetemben nincs is egyéb dolga az embernek, mint leveleket firkálni!

Idővel azonban, hogy egyik év a másik után következett és Kiss uram szivében egyik remény a másikat ölte meg, de soha sem teljesült egy sem, az ő kedve is őszbe borult, mint a feje.

Egyszer aztán neki keseredett és elhatározta végére járni a dolognak. Be fog menni a városba és ott tudakozódik a fia után.

Azoknak a jószivü professzoroknak, kik «ispendiumot» adtak valamikor a fiának, tudniok kell, hogy merre van? hogy van? mi lett belőle?? — — —

Elment, kérdezősködött és meg is tudta nagy lelki gyönyörüségére, hogy az ő fiából híres ember lett. Pesten van, és most már ő tanit abban az egyetemben, a hol még nem is régen ő tanult. Aztán meg «iró» is, a ki könyveket csinál s a mit leir, azt drágán fizetik és mind egy szálig kinyomtatják, hogy örökre megmaradjon.

Marczi bácsi haza rohant és nyakába borult az anyjuknak.

— Mondtam, tudtam, hogy nincs ideje levelet irni, mert sok a dolga a könyvcsinálással. Meg az is igaz, hogy «nagysás úr» lett belőle, a kinek minden szavát, minden betüjét drága pénzen veszik!

De ha neki nincs ideje irni, van nekem időm hozzá menni! Elmegyünk anyjuk, elmegyünk mind a ketten. Kádas Gergely koma meg akarta venni az ökröket, hadd vegye, eladom neki, s az árán fölmegyünk Pestre. Vasuton én is, meg te is. Meglepjük a fiamat, hadd örüljön, mi is örülni fogunk, ugy-é anyjuk boldog leszel?

Az anyjuk nem birt válaszolni, kaczagott is, sirt is, és ettől a naptól kezdve egyebet sem tett, csak sütött, főzött elemózsiát az útra . . . no meg tepertős pogácsát a Ferkó gyereknek. Ő nem tudta nagysás úrnak képzelni a fiát, előtte mindig csak a szöszke fejü, borzas Ferkó állott, mint őt utoljára látta.

Marczi bácsi készült a nagysás urhoz, boldog hitestársa pedig az ő szeretett Ferkó fiához. És beköszöntött a várvavárt nagy nap, melyen Marczi bácsi magára vette a legfehérebb ingét és az ünneplő ruháját, az anyjuk pedig bokorugró viganóját, selyem fejkendőjét, himzett derékra valóját, zavarában még a piros szélü imakönyvet is előszedte, melyet rendesen megforditva szokott tartani — az olvasásnak nem tudása miatt, — azt vélte, hogy templomba megy, oda is ment ő, a fiához!

Egy csomó tarisznya tele ennivalóval, nehány batyú ruha neművel, keszkenő, fejkendő, gyócs ing, csizma, bunda, kalap, s ki tudná mi minden került a szekérre, mely a két boldog embert a vasúti indóházhoz vitte. Minden telesded teli volt, de legkivált a szivük, reménynyel, ábrándokkal.

És aztán! . . . Mint tüszkölt a gőz paripa, hogy zakatoltak az egymáshoz lánczolt kocsik, milyen gyorsan váltakoztak az eltünedező tájak . . . ! Csak az ő szivük vágtatott még sebesebben, s előzte meg a repülő vonatot, mely őket azon lényhez viszi, kinél nagyobbat, kedvesebbet nem ismernek a föld kerekén!

*

Nagyságos Kiss Ferencz egyetemi tanár úr éppen a miniszteri tanácsos urral és egy öreg barátjával értekezett dolgozó termében, midőn az inas jelenteni jött, hogy két nagyon furcsa egyén kiván «okvetlenül» beszélni a tanár urral.

— Kik azok?

— Idegenek.

— Mifélék?

— Parasztok. Meg vannak rakodva mindenféle czók-mókkal.

— Bocsássa be őket.

A másik pillanatban Marczi bácsi és az ő hűséges élete párja örömtől sugárzó arczczal, dobogó kebellel lépett a terembe. Szinte látszott, hogyan emelkedik az öreg asszony szivetájéka a beleszorult végtelen boldogságtól. Marczi bácsi már a küszöbön kitárta karjait, de belépve, hirtelen zavarába azt sem tudta, hogy kit öleljen keblére a jelenlévő három ur közül?

Nagyságos Kiss Ferencz tanár ur, a mint a két furcsa alakot megpillantá, először elhalványodott, aztán egy futólagos tekintetet vetett a tanácsos urra és öreg barátjára s piros lett, mint a főtt rák.

Marczi bácsi végre felismerte fiát, és hangos kiáltással rontott feléje:

— Ferencz fiam, édes gyermekem, mi vagyunk!

— Édes jó magzatom! nyögdécselte az öreg asszonyka, mert a szemébe tóduló könyektől se nem látott, se szólni nem birt.

A nagyságos tanár ur e megszólításra méltóságos, kevély állásba csapta magát s egy lépést tőn visszafelé.

— Mi akar ez lenni? kérdé végtelen gőggel, tetőtől talpig méregetve Marczi bácsit.

— No nézd a gonosz csont! — mondá kaczagva Kiss uram — még ránk se akar ismerni. Hát «nagysás uram», itt volnánk hallod-e? Én is, meg az anyád is! Ismerj ránk hé! Rossz fiu!

Ezzel ismét olyan mozdulatot tett, mintha meg akarná ölelni a fiát, de annak egy visszautasitó kézmozdulata egyszerre megfagyasztá benne a vért.

— Mi ez? Ferencz!... Vagy talán nem nagyságos Kiss Ferencz úr előtt állok? Másnak hivják az urat?

— Én Kiss Ferencz tanár vagyok, — szólt a kérdezett száraz, tompa hangon, mely azonban bizonyos félénk remegést árult el — de kik önök?

— Már hogy én ki vagyok?! kiáltott fel nagy szemeket meresztve Marczi bácsi, s hol a feleségére, hol a jelenlevő két urra tekintett. Én, én talán az apád volnék, vagy mi?

— Nem tudok róla semmit. Szegény emberek, maguk eltévesztették az ajtót! János, vezesse ki ezeket az embereket — szólt a nagyságos tanár úr és egy alázatos kézmozdulattal a szomszéd szobába vezette a miniszteri tanácsos urat, szó nélkül a faképnél hagyva a két jó lelket, kivülök még csak az inas maradt a szobában s az öreg úr, ki meglepetéssel és mély részvéttel pillantott Marczi bácsira és remegő hitestársára.

Egyikük sem tudott szólni nehány perczig, végre Marczi bácsi — ki eddig ugy állt, mint egy sóbálvány — felkarolta a majdnem összeroskadó anyókát s a két becsületes parasztlélek egymás keblére borulva sirt, mint két vén gyerek.

Nem tartott sokáig. Az én Marczi bácsim és zokogó hitvese mindent elpanaszolt annak a jó, öreg úrnak, ki őket kérdésekkel ostromolta, s azt is megigérte nekik, hogy majd beszélni fog a fiokkal, kit a kevélység ördöge el akart tőlük szakitani.

Azután jó tanácsokkal szolgált nekik és fogadóba szállitotta őket, hogy legyen hová lehajtani fejüket.

Másnap abban a szegényes fogadóban, hol a mi két öregünk szállva volt, megjelent a «nagyságos úr» inasa s egy lepecsételt levelet adott át Marczi bácsinak azzal az üzenettel, hogy ura két száz forintot küld azzal a meghagyással, hogy neki többé semmiféle körülmények között ne alkalmatlankodjanak.

Marczi bácsi hol elhalványodott, hol kipirult, mintha gutaütés környékezné, végre torkon ragadta a cselédet, lábaihoz dobta a pénzt s reszkető hangon rikácsolta:

— Hallod-e! Eredj haza, vidd vissza a mit hoztál s mondd meg a gazdádnak ezt: tegnap ő nem akart ismerni, ma én nem ismerem őt, s ismeretlen embertől — akárki fia legyen is, ha mindjárt a császári királyi miniszter — én pénzt el nem fogadok! — Egyet penderitett az inason s kidobta a szobából.

Szomoruan, nagyon szomoruan érkezett haza Marczi bácsi pesti útjából, senki sem kérdezte tőlük, hogy milyen szerencsével jártak, arczukra volt irva a szégyen és fájdalom.

Ők maguk is nagyon elnémultak.

De midőn Kiss Márton uram ismét egyedül látta magát hűséges hitestársával a törpe, gerendás szobácskában, akkorát csapott botjával az előtte álló kerek asztalra, hogy az közepén ketté hasadt, az erős somfabot pedig szilánkokban repült szanaszéjjel — és fölkiáltott:

— Adta komisz kölyke! ugy nézette magát, mintha igazi *nagyságos úr volna*, pedig hát csak az én fiam!

*

Másfél évre ez esemény után nagy gyásza volt az egyetem tanuló ifjuságának és a tudománynak. Hosszú fekete lobogók és szomoru arczok hirdették egy jeles tudós elhunytát, kit oly fiatalon, legszebb férfikorában ragadott el a halál.

Kiss Ferencz tudós és költő temetésére kondultak meg a harangok, búsan és szomoruan.

Aztán kivitték őt oda, honnan nem jön többé vissza soha senki.

Tanitványai körében egy bizottság alakult, melynek czélja volt: a szeretett tanárnak diszes síremléket állitani.

Nemsokára elkészült a síremlék, csak a felirat hiányzott róla, miután a tanitványok nem tudtak megegyezni abban, hogy mit vessenek a sirkőre, fölkeresték az igazgatót s kikérték tanácsát.

Az a derék öreg úr, ki egykor oly szivélyesen fogta pártját Kiss Márton uramnak és a hitestársának, szigoru arczczal fordult a küldöttséghez.

— Tudják mit, uraim? ha hozzám fordultak tanácsért ez ügyben, ugy én azt ajánlom mint legtalálóbbat és leginkább illőt arra a síremlékre, hogy vessék rá ezt: «*Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú életü lehess a földön*».

EMLÉKEZÉS EGY NYÁRRA.

I.

Mikor leginkább rád szorultam,
Akkor hagyál el hűtlenül,
Mikor barátim elhagyának,
És a balsors is én rám támadt,
S szivemből is rám tört a bánat,
Akkor hagyál te egyedül.

Oh te kislelkü gyönge asszony,
Olyan vagy, mint a többiek,
A szerencsés pártjára kelnek
És fölkapottat ünnepelnek,
Sebzettet megsebezni mernek
S halál-döfést rajt' ejtenek!

II.

Nem siratom az elmult ifjuságot,
Oh mily gyönyör, hogy rajta túl esék!
Vakon tévelygve jártam a világot.
Oh boldog én, hogy férfivá levék!

Nem siratom, — de átkozom a multam,
Bár ne maradna egy emlék se rám,
És bár ne tudnám, milyen dőre voltam
S rólad mily dőre álmot álmodám.

III.

Nem vagyok én haragtartó,
Bosszúért nem égek én,
Bárha kezed sebet ejtett,
Sérelmet én elfelejtek
S megbocsájtok könnyedén.

Oh de soha nem felejtem,
Mit tanitnak e sebek:
Hogy te soha nem szerettél,
Vélem olyan rosszat tettél,
Mit az tesz, ki nem szeret.

IV.

Ha te arra vársz, hogy
Bocsánatot kérjek,
Az én büszke szivem
Beh rosszul isméred.

El fog mulni addig
Még sok nyár hiába
S kárba vész számunkra
Minden szép virága.

El fog mulni addig
Még sok vidám tél is
És elmulsz majd te is
És elmulok én is.

V.

Nagyvilági hölgynek szánt téged a végzet,
S vadonba tett mégis szegény remetének.
Hóditni, ragyogni, tündökölni vágyol,
S dicstelen elhervadsz fénykörödtől távol.

Sóhajtva szemlélem lelked vivódását,
Megnyesett szárnyaid kinos csapkodását,
Elepedő szived olthatatlan szomját,
Minden vágyad, terved, egész élted romját.

VI.

Hogyha a lelkemet
Teneked adhatnám,
Végtelen tetterőm
Lelkedbe olthatnám!

Reményem, hitemet
Beléd lehelhetném!
Megtört életedet
Ujjá teremthetném!

Palágyi Lajos.

EGY RÉGI TÖRTÉNET.

Irta: TORMAY CÉCILE.

Kigyultak a csillagok a podulini kolostor felett . . . lent pedig haldoklott egy barát . . .

*

Két páter álldogált az ajtóban, s kezeiket összekulcsolva, szórakozottan imádkoztak, a harmadik az ágy fölé hajolt s egy feszületet vitt haldokló társa ajkai felé.

— Vidd innét . . . én nem csókolgatom! Menjetek el, el . . . Szeretnék egyedül lenni . . .

A három barát összenézett s halkan dörmögve kimentek a folyosóra, melyeken lépteik fáradtan kongtak végig. Egy falon függő lámpában olaj égett s kellemetlen nehéz illatot lehelt, mely a nyirkos, penészes kripta-szaggal össze ölelkezve inalt be a czellába, hol az a haldokló ember egyedül maradt.

Felkönyökölt, halálosan fáradt fejét a falnak támasztotta s merően nézett az ablak vasrácsaira, melyek kitárt karjaikkal elzárták tőle a kék eget, a költői berkeket, halmokat, szép szerelmes völgyeket, az életet és mindent... mindent....

A mécses lángocskája néha-néha élénkebb lánggal lobbant fel, s ilyenkor bevilágitotta a vakolatlan szalma ágyas czellát. A haldokló barát sovány, hosszú teste időnként összerándult s feje oda-oda ütődött a falhoz. Fehér hosszú kezeivel pedig bele markolt a szalmába. Várt . . . várt valamire, tán a halálra!

*

Előkelő vadász társaság indult utnak a druzbaki-i fürdőből. A lengyel arisztokrácia mint egy szeszélyes tarka aranyos pillangó sereg a XIII—XV. században ezt a vadregényes fenyő övezte völgy-virágot választotta ki a Kárpátok flórájából, s rá lebbent, de nem pihenni, itt is nyüzsgött, élt s a hallgató fenyők közt sok száz fényes lovag és hölgy zavarta a vadat. A nagy vadász társaság fényes kiséretével csendesen kanyargott a fenyvesben előre.

— Hát csak hinni és szeretni akar megtanulni?

— Csak, de ez nagyon sok . . . ez minden!

— Ugyan vegye fel az ostorom, leejtettem.

A férfi, kihez a szók intézve voltak, leugrott lováról, felemelte a graczieuse aranyfogantyús korbácsot s felnyujtotta a hölgynek, kivel beszélgetett s ki mellett azelőtt lovagolt.

Csupa fenség, ragyogás, fény.

Magas, kissé sovány alakja volt, s feje az . . . oh az olyan volt, mint a minőről csak álmodni lehet!

És Lodominszky álmodott felőle!

Az életunt elkényeztetett gavallér, ki másokat bolonditani tanult egész fényes pályafutásán, meghunyászkodva, némán állt az asszony előtt.

Megszerette őrülten, kinzón, a herczegnő pedig csak mulatott rajta. Játszott vele, mint azzal az aranyos fehér korbácscsal.

A mai vadászaton Heléne megkérdezte Lodominszkyt, miért jött Druzbakira s ő a fent mondottat válaszolta: «Hinni és szeretni akarok megtanulni». És szeretni megtanult!

— Szeressen, ha jól esik, de ne szóljon erről nekem soha, mert tudja, az zavarja nyugalmamat — szólt Heléne egy meleg reggelen, mikor együtt sétáltak a csendes, örök árnyú fenyőfák alatt.

A férfi hosszan, fájón nézett rá, s azután kucsmájával játszva viszonzá:

— Zavarja nyugalmát! Istenem, ez nem egészen jó szó. Miért beszél igy, miért oly nagyon hideg?

Heléne nevetni kezdett, s e nevetésből kitünt egész őszinte gúnyos hideg lénye. Megállt, fehér fantasztikus ruhájának ujjai hátracsusztak s azután csupán fehér karjait mellén szorosan összefonta.

— Vazul, mondja, soh' sem volt szerelmes? Hát hogy van az, hogy mégis keringnek azok a csodálatos szerelmi kalandok, melyeknek hőse ön, szép gavallér!

A herczeg csak állt, merően bámulva maga elé, azután kinyujtotta kezét egy fenyő ágacska után, letörte s szinte ál-

TŰZ A CHICAGÓI KIÁLLITÁSON.

Feltekintett! Milyen szép volt az arcza! Nagyon emlékeztetett annak az arisztokrata vivőrnek, Borgia Caesarnak keskeny barna vonásaira.

S az asszony, ki lustán nyujtotta ki kezét a korbács után, észre látszott venni, hogy az a máskor oly hideg, gőgös arcz félénk, engedelmes . . . szerelmes.

Négy nap előtt érkezett a fiatal Lodominszky herczeg Druzbakira.

Kiváncsian fogadták s bámultak rá a hires szép emberre, a nőhóditóra, ki után a varsói udvarnál a trónteremben maga a királyné is megfordult.

Mikor a kék vizű forrásnál, akkor négy nap előtt megállitotta szép karcsú nyakú «Honeur» lovát, hát első tekintete arra az asszonyra esett, és azóta . . . mit tudta ő, mi történt vele?

A hölgy Tanowszky Heléne herczegnő volt. Micsoda asszony!

modozva szivta be illatát, végre megszólalt:

— Az régen volt, az egy más világ volt s más voltam én is. A fényes, illatos szobák urnői szerettek, elkényeztettek engem s hálából bolonditottam őket. Önt Heléne szeretem nagyon . . . nagyon!

— Eh, Vazul, hisz ön hires arról, mily szépek szerelmi vallomásai, s most nekem lehajtott fejjel szomorúan csak azt mormogja: «szeretem nagyon, nagyon»! Hát beszélni is elfelejtett?

— Ugy hiszem elfeledtem, legalább azt a régi, hizelgő, bolondos nyelvet nem tudom már.

— Beszéljünk másról — szólt az asszony s kezét hóditó kedvességgel fektette a férfi karjára — jöjjön meséljen nekem valamit utazásairól meg a magyar lyem csipkék lágy illatos fodrai bugyogyantak elő, a ránczba rakott sárga lengyel csizmák, mindez mintegy tovatünő álomkép suhan szép asszonyával előre. A mazurka pedig zene-kisérete volt ennek a költeménynek.

— Ki az a fiatal ember, ki a feleségemmel tánczol? — kérdé Tanowszky, egy középkorú, vörös, kellemetlen arczú férfi a mellette álló hölgytől.

A férj csak az nap reggelén ért a fürdőbe, hol kipihenni vágyta a fárasztó udvaronczi munkát.

Az asszony véletlenül egy régi elhagyott szeretője volt Lodominszkynak, s féltékeny, sokat mondó hangon mormogá:

— Ah, az Lodominszky, a hires nőhóditó, jó lesz kedves herczeg egy kissé vigyázni.

Tanowszkyt sértette az asszony beszéde,

— Hát igaz, nem tudom tagadni: én szeretem önt, — szeretem úgy, mint egy Istent, — hangzott Heléne lágy hangja.

Tanowszky megállt, piros duzzadt nyakán kidültek az erek s keze marokba feszült kardja markolatján.

— Adjon reményt, csak egy kicsit, egy keveset — sóhajta Lodominszky s lecsuszva székéről, oda térdelt az asszony elé.

— Nekem férjem van s nem fogok soha megfeledkezni róla. E perczben oly fenséges volt a nő, hogy Lodominszky hallgatagon vonta ajkához kezét.

— Heléne, ez a beszéd olyan nemes, mint ön maga!

Tanowszky közébük lépett.

Lodominszky felugrott térdelő helyzetéből, s oly gőgösen állt a férj előtt, mint régen a meghóditott asszonyok előtt.

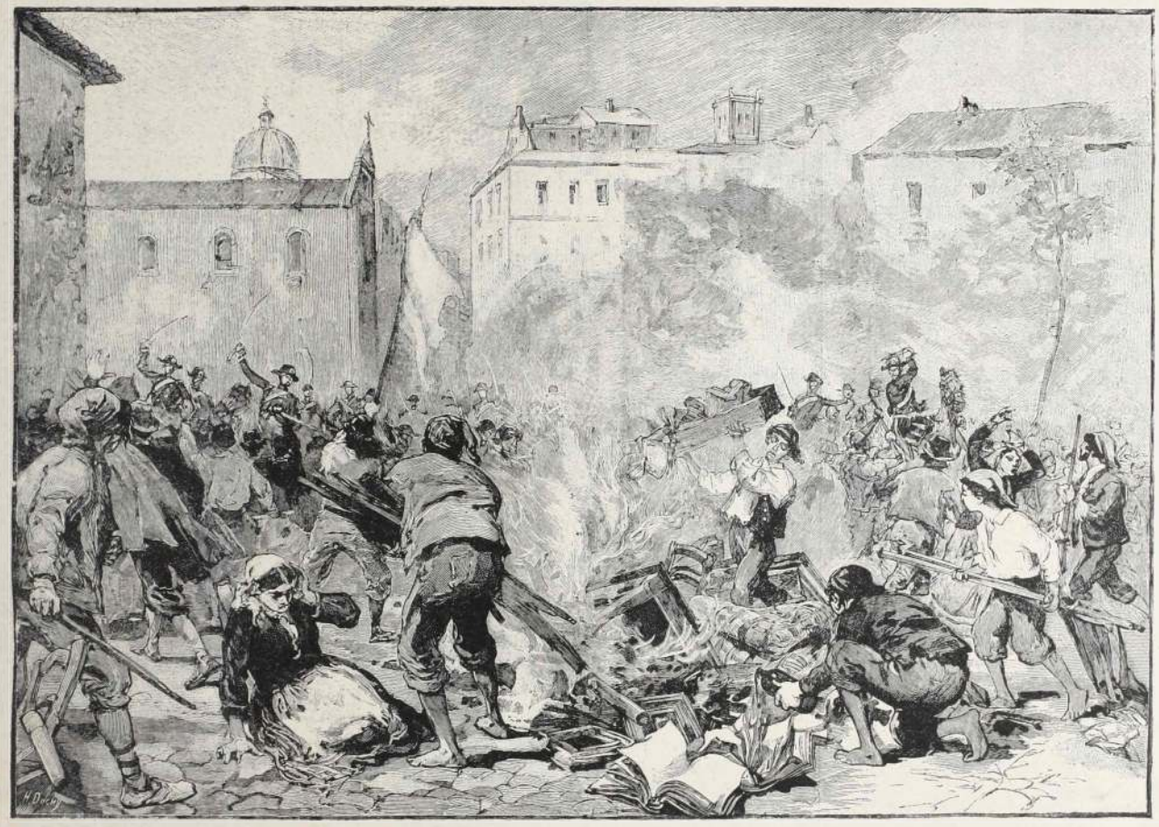

A SZICZILIAI ZENDÜLÉS.

királynőről. Hogy néz ki? Mit beszélt, na jöjjön, jöjjön és meséljen nekem!

*

Hosszan, kiváncsian pislantottak be a csillagok a bálterem ragyogó, nyitott ablakain.

Csak ugy özönlött a világosság szerte a teremben, belebotolva, meg-megcsókolva a gyémánt és smaragd ékköveket, melyek a fényes lengyel öltönyökön ékeskedtek.

Mazurka fájó, szerelmes ütemei hullámzottak végig a levegőn, s a párok zajtalanul, csak a sarkantyuk pengésétől kisérve osontak előre.

Lodominszky Helénevel tánczolt.

Nyugodt, elegáns mozdulatai lekötötték a nem tánczolók figyelmét.

Prémes öltönye hóditóan feszült nyulánk alakján, magas hajtókás gallérja, mely keblén szétnyilt, s közte fehér selyem csipkés ing kivillant.

Heléne szemei lesütve, mint a szende szüzeké, de arczán a pirosság, mely a szerelem tüzét árulja el, s ajkán a mosoly, mely a győzelmet hirdeti.

Tanowszky feje szédült.

— Milyen szépek voltak igy együtt, milyen jól össze illenek — suttogta saját magának, azután végig simitva érdemrendes mellén, bement, hova Heléne és a herczeg szöktek.

Egy ablakmélyedésben fenyő ágak között ültek.

— Elégtételt!

— Megadom!

— Mikor?

— Egy óra mulva!

Tanowszky szótlanul megfordult s hagyta el a termet, sem nem hiva magával feleségét, sem nem sértve őt meg egy tekintettel. Az a hű lovagias ember ezt az elégtételt adta nemes hitvesének.

Soká álltak szótlanul egymás mellett, végre Heléne szólalt meg, mialatt két kezét a férfi vállára tette. A két kis kéz bizalmasan merült bele a lágy nyusztprémbe, mely a herczeg vállán lustálkodott, s mélyen, könyörögve nézett szeme közé:

— Vazul, egyszer ön azt mondta, hogy a ki szeret, az mindenre képes. Ugy-e ön szeret engem? — — hát hallgasson meg. Az Istenre és szerelmére kérem, ne vivjon férjemmel!

A csillagok lassankint eltüntek az égről,

a gyenge fuvallat, mely azelőtt a fák ágai közt kóborolt, orkánná nőtt s rémes melódiákat orditva zúgott a fenyvesen keresztül, az eső pedig kopogva hullott az ablaküvegekre.

Lodominszky hallgatott, nem tudott felelni.

— Vazul meneküljön, férjem megöli önt, — — — — ön halva, ő gyilkos, és én szegény — — — — szegény asszony ártatlanul száműzve az emberek köréből, mit teszek? Könyörüljön! — Kezeit összekulcsolva nézett tovább is a férfira kétségbe esetten, kérően.

— De Heléne, gondolja meg, ha elfutok a viadal elől, mit mondanak az udvarnál, a fővárosban is mind, mind a többiek!

— Ha igazán szeret, mit törődik a többiekkel, én szeretni, imádni s áldani fogom egész életemen át. Menjen, fusson s feledjen.

Kint dühöngött a szél s a mazurka ütemei a zivatarral elvegyülve betódultak a küzködő férfihez.

Vazul körülnézett, tekintete megtörött s feje zúgott.

— Megteszi?!

— Szeszély az egész s nem tudja mit kiván. De én megyek, éljen boldogul, oly boldogul, mint a minő boldogtalanul én élni fogok.

Megfordult s az ajtó felé indult, ki a szabadba, vissza sem tekintve, végig osont a ház tetője alatt s az istállóhoz ment. Belépett. A lovászok egy lóczán iddogáltak s vígan nevettek.

— Nyergeld fel «Honeurt!» — suttogta rekedten Lodominszky.

Kivezették a lovat a ház elé, a zuhogó eső csak ugy ömlött a karcsú, fényes szőrü állatra.

Feltették rá a vörös aranynyal, tehát a Lodominszky színekkel hímzett csillogó nyerget, melyen oly sok ragyogó órát töltött vadászat, verseny, udvarlás közben a herczeg.

A férfi intett a lovászgyereknek, hogy maradjon s ő maga halkan, kantárnál fogva kivezette az udvarból a lovat.

Mikor a kapuhoz ért, egy magas alak állta útját, kinek fehér habos ruhájáról csorgott a víz.

A nő karjait kitárva, megölelte a férfit s hosszan, búcsúzóan megcsókolta.

Ez volt a hála — és Lodominszky nem kért többet!

Megcsókolták egymást, a férfi magához szoritotta a nőt erősen, őrülten, azzal a nagy, határtalan szerelemmel. Azután felugrott lovára, de az asszony kezét nem eresztette, fogta, szoritotta s csókokkal halmozta el. Heléne kiszabaditotta s Honeur nyulánk, nedves nyakát átölelve, hirtelen megcsókolta az okos állatot, aztán halkan súgta:

— Rád bizom, vigyázz rá és szeresd, szeresd, megérdemli.

És mintha a ló megértette volna, hátra forditotta a fejét és hű, okos szemeivel urára pillantott.

— Menjünk — sugá Vazul alig hallhatóan s Honeur kirepült az udvarból, nekivágva a sziklás, kanyargó útnak.

A férfi visszafordult, lassan elmaradt mögötte a kivilágitott fürdő és a zene hangja egyre gyengébb lett. Szeméből kitörölt egy könyet, ezzel siratta el becsületét, szerelmét, fényes életét és mindent, mindent, a mi Druzbakival együtt mögötte elmaradt. — — — —

A ló rohant s ő maga sem tudta, hova megy.

Talán csak szeszélye volt annak a büszke asszonynak az, hogy ő meneküljön, ezt ezerszer kérdezte saját magától, mindig hozzá toldva:

— Ő nem tudja, mit áldoztam!

Az eső, mely csatornákat mosott a férfi prémes öltönyén, lassan keresztül szivárgott az izmos tagokig s hidegen ölelgette. — — —

Csizmája nyikorgott a nedves bőrnyergen, keztyűje oda tapadt a kantárszárhoz, s elegáns, nyulánk lábszárai fáradtan szoritották a lovat — — — ki volt merülve, fázott és olyan nagyon szerencsétlen volt — — pihenni, menekülni szeretett volna emlékei és az emberek elől.

Már soká nyargalhatott, mikor egyszerre világosság tűnt szemébe. Podulinba ért. Lovának patkói végig csattogtak a város kövezetén, itt-ott egy-egy betegnél virrasztó asszony, vagy álmatlan szerelmes kidugta fejét az ablakon s csodálkozva nézett az átázott éjjeli lovagra.

A kolostor nagy falának tövébe lovagolt, fent a toronyban kettőt ütött a harang.

— Itt megpihenek — gondolá azután s megdöngette a kolostor kapuját, lerázta magáról az esti cseppeket s megtörölte nedves arczát.

A szél fujt s a viharos fekete fellegek öntötték alá az esőt.

Lodominszky még egyszer kopogott s most nyikorgott a zárban a kulcs s egy kopasz barát feltárta az ajtót.

A szél lobogtatta lámpáját, csuháját pedig fel-fellibbentette s hideg, velőt fagyasztó leheletével a barát arczába köpköpte az esőt.

— Bocsáss be!

— Mi nem adunk éji szállást — szólt gyenge hangon a páter.

— Nem adtok? Nos jó, hát itt maradok barátnak.

Ez a gondolat csak most fogamzott meg Lodominszky fejében s azt találta, ez az egyetlen mód, melylyel a világ elől elrejtőzhetik.

— Nos jöjjön!

— Megyek — szólt a herczeg leugorva lováról s átölelte nyakát.

A szegény állat odasimult urához s orrát vállára fektette. Lodominszky csak ölelte hosszan a kedves sima nyakat s azután oda szoritotta ajkát s megcsókolta. Ez a csók meleg volt! — — —

Talán ugyanott érte, hová nemrég az a szép asszony nyomta búcsúcsókját.

— Hát mit gondol, meddig állok itt az esőben? — rivalt a páter a férfira, kinek szeméből az állat fejére peregtek könyei. Hogyne sirt volna, hisz az utolsó, a mit szeretett, attól kellett elválni.

Eleresztette a kantárszárat s belépett az ajtón, melyet a barát utána gondosan bezárt. Aztán végig mentek egy kis kerten s a nagy, nehéz tölgyfakapun beléptek a hideg, nyirkos kolostorba.

Barát lett. Csendes, hallgatag, beteg barát. Azon a borzasztó zivataros éjszakán halálra fázott.

Ha meghajolva, szép hóditó arczával söpört a templomban, finom gyűrűs kezével végig simitotta homlokát, meg-megállt köhögni.

A kolostorban senki sem szerette s ő sem szeretett senkit.

Hitetlennek, fehérkezünek, asszonytekintetünek hivták s mindig gúnyolták, ő nem felelt nekik, bőjtjeiket betartotta, dolgozott s látszólag imádkozott is. — — Ilyenkor Helénere gondolt.

Egy reggel azután nem birt már felkelni s azóta nem mozdult ki czellájából, mindig csak hanyatt feküdt és várt — várt valamire, tán a halálra!

*

A három barát ujra visszatért s kettő közülök csendesen megállt az ajtóban, a harmadik pedig odament a haldoklóhoz.

— Gyónj meg s könnyebben halsz meg, aztán ezt a feszületet csókold meg, el fognak mulni fájdalmaid. — — —

— Vidd feszületedet — hörgé a férfi s halvány arcza, melyre az ablakon beszűrődő szürkületi homály, meg a haldokló mécses fénye esett, oly nagyon hasonlitott Borgia Caesar kiélt szerelmes arczára.

— Vidd — — vidd — s kezével eltolta magától a keresztet — szeretni megtanultam, de hinni nem! — — —

Visszaesett a szalmára, feje a falba ütődött, még egyet vonaglott, azután merev lett, mint a kőszentek künn a templomban.

*

Kialudtak a csillagok a podulini kolostor felett, — — — lent pedig halva volt egy barát.

LIGETBEN.

Smaragdos fűben kóborolva
Mélázgatok, jövök-megyek,
Hímes virágok tarka népe
Felém mosolyogva integet;
Madár is megrebben az ágon
Neszel, meg ujra dalra gyujt
Óh szép az élet, hogyha fénye
S zománcza még meg nem fakult!

Szivem örök derült remélve
Ugy elcsapong, ugy elmulat,
Fürkészi: lát-e még sokáig
Virágok közt futó utat?
Nehéz sóhaj kél fel a fákon,
Sárgult levél kanyarg elém:
Tudom, mit képzelek csak álom,
Kergethetem — nem lesz enyém!...

TÉL.

Ködös téli bús időnek
Kiterjesztve szárnya,
Elborult a nevető ég
Hej szivem a szép tavaszt még
Mindhiába várja!

Utas ember jégbe, fagyba
Térdig hóban gázol,
Réti virág törve, fagyva,
Zord idő, ha merengsz rajta
Még magad is fázol.

Kihal mező puszta fája
Gyász halotti emlék;
Dalba kapni temetőben
Sirhalmok közt elmenőben
Jól hát hogy is esnék?!...

Lévay Mihály.

EGY ŐRANGYAL TÖRTÉNETE.

— Irta: SASS EDE. —

I.

A KIK A «MAJD»-BÓL ÉLNEK.

A leány érett, piros szája olyan közel volt a fiatal ember ajkaihoz, hogy csak egy gondolat volt, a mi elválasztotta őket. Hanem az aztán hatalmas gondolat volt... A szemeik is egymásba mélyedtek. Hát megelégedtek azzal, hogy a szemük csókolózzék.

Szidi tudniillik, — a kinek nagyon szőke volt a haja és nagyon fehér a bőre — az ablaknál ült és varrt. Az orvosnövendék pedig föléje hajolt és nézte, hogy milyen sebesen varr.

Gábornak eszébe jutott, hogy a mesében az ilyen ujjakra azt szokták mondani, hogy tündérujjak... A lány vidám, édes hálával mosolygott föl a bókra.

Majd, édes fiam, majd ... mormogta valaki a sarokból.

A sarokban ült egy vakuló, süketülő, bénuló öreg asszony a kályha mellett, a mely már az ő sírba hidegülő szervezetének kiegészitő részét képezte. Ám daczára annak, hogy szemei már csak a tárgyak körvonalait birták kivenni, mindig észrevette, ha a fiatalok azon ponton voltak, hogy most mindjárt egymás karjaiba omlanak. Az eleven erkölcsi törvény akkor megszólalt a sarokból, mint valami földöntúli, intő szózat:

Majd ...

A két szem azután ismételte azt egymásnak, szikrázva, epedve, a jövő reményeit ragyogva boldogan, szenvedélyesen:

Majd ...

*

Bámulom az épitőmesterek zseniálitását, a kik egy ilyen emberraktár megalkotásában oly csodás leleményességet fejtenek ki: hogy lehet, mennél kisebb helyre, mennél több nyomoruságot zsufolni? Mert annyi nyomoruság fér egy ilyen bérházba, hogy elég volna egy-egy nagyobb fajta vidéki városnak.

Négyemeletes a ház és nyolczvan bérlő lakik benne. Az albérlőket, az ágybajárókat meg se merem számolni. Hogy menynyien laknak itt, bizonyitja azon körülmény, hogy a házmesterné — bármilyen szapora beszédü asszonyság lett légyen is — soha, soha ki nem fogy a pletykából, a midőn a házbeliek ügyeit-bajait a szomszéd házmesternével eltárgyalja. Pedig milyen sebesen beszél az a házmesterné, milyen sebesen! Senki a házbeliek közül perelni nem mer vele — csak az a vén kofaasszony mert, a kit mult héten temettek el a pinczéből — isten nyugtassa meg — s a ki győztesen állott ki az összes lakók nagy szivbeli gyönyörüségére, a rettenetes házinspektornéval való dühös tusára, mely tusát csipőre tett kézzel szokott symbolizálni az alakitó művészet.

Lakott ebben a házban mindenféle ember, csak úr nem. Diákok, joghallgatók, masamódlányok, kasszirnők a padláson; diurnisták, mesteremberek, handlék, kishivatalnokok, uzsorások az emeleten, gyári munkások, szatócsok, feslett életü lányok a földszinten; napszámosok, kofák a pinczében.

Egyik szegényebb a másiknál, s egyik jobban tiporja gőgös megvetésével a lakótársát, mint a másik. S ha kigyulladna a rettenetes emberbörtön: senki, senki a másik segitségére nem sietne.

Nem igaz, hogy a szegénység részvéttel viseltetik az iránt, a ki testvére a piszkos rongyban. A falusi szegénység tán összetart; a nagyvárosi szegénység tele van gyülölettel. A gazdagokban nem látják olyan konkurrensüket, mint a szegényekben. A sajtkukacz esküdt ellensége a másik sajtkukacznak, mert az is az ő eledelét fogyasztja.

Egyik koldus kárörömmel nézi a másik nyomoruságát.

De legjobban haragszanak a lakók arra az első emeleti zsidó familiára, a mért olyan szapora, minden évben uj gyereket produkálnak: egészen elárasztják az egész udvart.

Deputatióban is voltak ezért már a háziurnál, de az nem akarta kitenni a sokgyerekes zsidót, mert az volt a legpontosabban fizető lakó. De üti veri, is minden lakó ezeket a gyerekeket, ha kezébe kaphatja.

S olyankor a zsidó asszony neki dől az emeleti rácsnak és a megsértett anyai szeretet kofa eloquentiájával perel. Az egész ház kigyülekezik a folyosóra; ez valóságos ünnep. S ha valamelyik lakónál temetés van: az még nagyobb ünnep. S ha valamelyik lakónál árverés van: az sátoros ünnep. Az egész ház tele van rossz indulattal. Bűnnel. Szenynyel.

Sodoma az ilyen ház, nem érdemli a tüzesőt se.

Hadd pusztuljon magától.

S egy ilyen ház tele van anyaggal száz naturalista iró számára. Tele van anyaggal komédiák, tragédiák és szoczialista munkák megirására. De legtöbbször rendőri hirek jelennek meg róla: lopás, sikkasztás, öngyilkosság, gyilkosság, razzia ...

De lehet találni egy ilyen házban tárgyat egy sugaras költemény megirására is. Találnak ott olyan alakot is, a kit megénekelhetnénk csengő, csókolozó rimekben, a kit körülfonhatnánk a költészet csinos, bűbájos virágaival, ha értenénk hozzá. Hát csak prózában beszélek rólad, szép, szegény Szidim!

*

Ezek az emberek a «majd»-ból éltek.

A «majd» az a tőke, a mely sehol sincs meg, — a kamataiból még is meg lehet élni.

A «majd» az a hegyi kalauz, a ki a sziklára vezető ut fáradalmai közepette egyre a kilátásról beszél, mely bűbáját az ormon a fáradt utas elé tárja.

A «majd» nagy hypnotizateur folyton a jövőre suggerája az ember gondolatait. S a jelen szenvedéseit a hypnotikus álomban nem érezzük.

Mikor a fővárosba költözött a két család, mindjárt elkezdték a «majd» kenyerét fogyasztani. Egyéb kenyerük nem is igen volt.

Állott pedig ez a familia az özvegy Korponainéből, a ki fiával, meg a még öregebb özvegy Sugár Tamásnéból, a ki a leányával költözött a fővárosba. Eleinte szomszédok voltak, két kicsi földszintes lakásban laktak. S mert nem voltak fővárosi szegények, hanem vidéken tönkrejutott emberek: hát nem gyülölettel, hanem ragaszkodással tekintettek egymásra. A ragaszkodás, meg a növekvő szegénység okozta, hogy az öreg Korponainé fölmondta a lakást és együvé költöztek a szomszéd lakásba, a mi állott két piczi, de nagyon piczi szobából, a mit egy közös konyha választott el. Oh! nem vesztek össze a közös tüzhelyen, mint a többi közös konyhák gazdasszonyai, a kik kész volnának mérget kavarni a «lelkem szomszédasszony» hig rántása közé.

Együtt főztek és együtt étkeztek barátságosan. A konyha volt az ebédlő. Az ételszagban nem esett olyan jól az ebéd, de meg lehet ám azt szokni nagyon szépen, fődolog, hogy ebéd legyen. Aztán a szobába nem lehetett bemenni, mert az egyikben feküdt az öreg Korponainé betegen; a másik pedig a Gábor tanuló szobája volt.

Ez a Gábor volt, a ki az ő «majd»-juk megtestesitését képezte.

Ha majd Gábor befejezi tanulmányait, ha majd leteszi a szigorlatokat, ha majd megkapja az orvosi oklevelét — majd... és azt már részletezni sem merték, attól a lelkük elkáprázott, hogy minő boldogság várakozik rájuk majd!...

Addig csak tengődjünk és minden megzsugorgatható fillért költsünk rá, költünk a «majd»-ra. Oh! a mai világban a remény boldogságát se adják ingyen. A Gábor tanulmányaira sok pénz kellett. És Gábornak tisztességes ruhában kellett járni az egyetemre. A tandíjra, a tankönyvekre, a tisztességes ruhára való pénzt pedig — Gábor nem tudta megkeresni.

Mert Gábor nagyon szorgalmas fiu volt. Éjt és napot a könyvei mellett töltött. A mellett megpróbálta, hogy családja helyzetén könnyitsen holmi leczkeadással. Szerzett is magának tanitványokat.

De a szülők csakhamar fölmondtak neki, mert ügyetlen volt a fiu és tompa az esze: maga is nehezen vette be a szörnyü tudományt, a boncztant, a latin szavakat, nem hogy nálánál eleven eszűbbeket oktasson. Kétségbeesve jött haza, mikor egy-egy családnál megint talpára kötötték az utilaput .... Maga magának sem merte bevallani — nemhogy otthon bevallotta volna — hogy mi az oka a szerencsétlenségének? Az isten rettenetes szükmarkusága, midőn az ő szegény agyát megalkotta.

Oda haza persze vigasztalták.

Nem szabad magadat annyira erőltetned, kedves fiam, mondta neki reszketve az édes anyja, a ki érezte, tudta fiának gyámoltalanságát. Oh mégis milyen szeretettel csüggött rajta!

Ne vállaljon többé leczkéket, — iparkodjék idehaza mielőbb letenni a szigorlatokat! szolgált jó tanácscsal Sugárné.

De hát miből éljünk? fordul háttal a fiu és kibámul az ablakon, mint a ki nem mer az övéire nézni, a kiken segiteni nem képes. Ez a kérdés nagy csöndet támasztott a szobában. Csönd támadt, mint a léket kapott hajón, midőn a matrózok érzik, hogy az a következő perczben a viz alá bukkan, és már nem is átkozódnak, nem is jajveszékelnek, nem is imádkoznak.

És a csendbe, mint a közeli szív mentő harangja csengett bele a szép Szidi hangja:

Miből? Édes Istenem! Hát többet fogok dolgozni én. Hiszen olyan jól fizetik az én munkámat!

És odament Gáborhoz, mert tudta, hogy a szegény, vékony eszü fiúnak van szüksége legtöbb vigasztalásra és bizalmasan nevetett a lelkébe a kékszemü Szidi.

Csak te tanulj itthon és szerezd meg a diplomát. Ne törődj addig semmivel... Azután «majd»...

Majd ...

És kibontotta a sötét szobában aranyos szárnyait a jótevő, áldott tündér és ott repesett; repesett az én egyszerü elbeszélésem szegény boldog hősei és az én Szidim szőke, aranyos feje fölött ...

FARSANGI KÉP: PIERROT ÉS PIERRETTE.

S a fiú tanult. Két kezébe fogta nehéz felfogásu koponyáját és kényszeritette bevenni a borzalmasan nehéz tudományt. Muszáj, muszáj, muszáj neki azt megtanulni, muszáj önmagáért, muszáj családjáért, muszáj azért a tündérért, a ki a másik szobában egész éjszaka varr, mig ő egész éjszaka magol.

Nagyobb heroizmus volt tőle egy oldalt megérteni, elsajátitani, mint más szellemeknek áttanulmányozni egész könyvtárakat. Sirt a kétségbeeséstől és ujjongott a diadaltól tanulása közben. És a leány ugy méltányolta végerőfeszitett iparkodását, a tehetségtelen ambiczió vad erőszakoskodását — ugyszinte szerette ezt a fiút, a ki csupa jóakarat és csupa lelki szegénység . . .

Ünnepe volt a nagy, rideg kaszárnyának. Nem sátoros ünnep. Nem árverés. Csak temetés. Az is nagyon kopott.

Az öreg Korponainét temették.

Halálos ágyán az özvegy megfogta a fia, meg a Szidi kezét és egymásba tette azokat és összeszoritotta a végrendelkező halott erejével.

A leány meg a fiatal ember szemei a könyeken át összemosolyogtak és azt ragyogták: majd . . .

És a sorvadásba ment özvegy öreg asszony szemeit édes szeliden befogta a «majd» . . .

II.

«AZ ISTEN JÓ . . .»

Miből fogunk élni? Istenem, hát többet fogok dolgozni én!

Hiszen olyan jól fizetik az én munkámat! Mondta a leány.

Voltaképen lehetetlen volt ám megérteni Szidit, hogy akarhat ő ezentul még többet dolgozni, mikor annakelőtte is akkor látott a munkához, mikor az első kakaskukorékolás elhangzott . . . akarom mondani, mikor az első pokróczverő pálcza elkezdett puffogni; — és abba hagyta azt, mikor már a viczeházmester a ház leglumpabb lakóját, a hónapos szobás hamis kártyást is beeresztette a haragos menydörgéssel bezuhanó kapun . . .

Hanem hát a helyzet olyan volt a kétegy familiában, hogy csakugyan nem volt más szalmaszáluk az inség tengerén, mint a fehér Szidi apró, sovány, durván varrt és horgolt és himzett ujjai — abba kapaszkodtak hát, és nem törődtek vele, mint a vizbefuló nem törődik, ha fenntartja-e őket az a mentő kezecske?

Abba kapaszkodott az öreg Sugárné, a Szidi magával is jó tehetetlen édes anyja, az a vakuló és siketülő asszonyság, abba a Szidi kis huga, a ki a házkörüli dolgokat végezte nagy ügyetlenül, hogy Szidi zavartalanul élhessen a család-fenntartás őrangyal-kötelességeinek.

És abba kapaszkodott — keserű, fájó kénytelenségből — a szerencsétlen, örökké magoló orvosnövendék is.

Hát Szidi tényleg többet dolgozott. Legalább több, sokkal több pénzt hozott haza.

Csodamódon sokat tudott keresni, csodamódon sokat.

Valósággal olyan volt, mint a mesebeli bárányka, ha a gazdája ebédelni akart, hát megrázta a bundáját és kihullott belőle a legborsosabb vendéglői számla kifizetésére is elég arany. S ha a gazdája vacsorálni akart, megint csak rászólt a báránykára és az megint kirázott a gyapjúja közül egy pár csillogó, ujdonatuj veretü körmöczit.

Ha kellett pénz a mészárost, péket kifizetni: volt.

Ha kellett a házbérbe: hát volt.

Ha kellett a patikára, persze, hogy volt. És ha kellett a Gábornak tankönyvre, tandíjra, oh de mennyi volt.

Szidi, mikor kész munkáját a boltba vitte, mindig későn, nagyon későn jött haza. Alig győzték várni étlen szomjan a teritett asztalka mellett.

A vacsora háromszor elhült, háromszor felmelegedett, mig végre nagy sebbel-lobbal berobbant, arcza lángoló pirosra gyúlva a sietségtől.

A kitörő öröm ujjongása, a hála meleg ölelő karjai fogadták.

Isten hozott!

Hol maradtál ily sokáig? Mennyire aggódtunk. Egyél édes lelkem! zsibongták köröl a csikorgó hideg daczára is fölhevült, átizzadt leányt és tömték volna bele a vacsorát a szeretet zsörtölődésével, hogy alig-alig csipegett.

Később aztán elkezdtek kérdezősködni: Édes Szidi, a Giza eltörte a nagy lábast, ujjat kellene venni . . . telik?

Telik!

Lelkem Szidi . . . a fáskamra is kiürült. Van annyi?

Van!

Azután az öreg asszony félre vonta a sarokba, hogy a Gábor ne hallja.

Szidim, drágám . . . A szegény Gábort az ócska zekéjében majd megveszi az isten hidege . . . A kéz alatt kinálnak egy ócska, de azért pompás téli kabátot. Megvehetem? Van annyi pénz?

Van, van, van! ismételgette a leány és keblébe kapott és kirántott onnan egy csomó pénzt — kirántotta azt és vad diadal ujjongással szórta szét a szobában, egy-kettő a markába is szakadt . . . Szikrázott a szeme és toppantott a kis lábával, mintha az inség sziszegő sárkányának tiporná el a mérges fúlánku fejét . . .

Van, van, mindenre van! kiáltott győzelmesen és szétnézett aggódó majd örömrepeső övéin és kaczagott, kaczagott tomboló jó kedvvel a szép Szidi, kaczagott, mig a szemei megteltek könnyel és levágta magát az ágyra és a szobában lévők nem tudták, hogy elszédült vagy pedig annyira sir az örömtől? Oh, mert csak a diadalmas öröm, a busásan megfizetett munka, a családfenntartás sikerének büszkesége okozhatta ezeket a könyeket!

És megvigasztalódva, mondhatjuk boldogan tért nyugalomra a kis család, a hős Szidi családja.

Az ágy hideg volt egy kissé, mert egész nap takarékoskodtak a fával, no de csakhamar fölmelegitették és elszunyadtak édesen. A «majd» tündére elkezdte rázni hűvös mákjait.

Az ő munkabiró, kenyérkereső, édes, nagyon édes lányáért imádkozott az öreg süketülő, bénuló asszony.

És egyszerre csak azt érezte, hogy az ő imádságába foglalt leánya odakuszik mellé az ágyba és átöleli, görcsös, lázas erővel; és azt érzi, hogy a szegény, szőke Szidinek az arcza, a haja csupa forró, omló köny és anyja mellett is vad kétségbeeséssel zokog . . .

Ej, hát mért is zokog ilyen szivet elsiróan ez a leány?

Mi bajod gyermekem? csodálkozik ott az anya. — Szidi alig hallhatóan tördeli: Ugy-e anyám . . . nem haragszol reám?

De istenem, hát miért?

Szidi még hevesebben ölelte az öreg asszonyt, hogy szinte fájt a törődött gyöngeségnek.

Szidi nem tudott erre a kérdésre felelni. Csak azt súgta:

Hogy . . . hogy olyan sok pénzt hoztam haza . . .

Aztán egyszerre megrettent, hogy mit mondott. Megrettent, hogy az anyja megtalálja érteni és abba belehal. És tréfára forditotta a dolgot. Kaczagott az éjszakában, szerelmes-gyöngéden simult anyjához a könyeitől nedves ágyban és elámitotta annak rémüldöző lelkét.

Semmi, semmi édes anyám. Tréfáltam... oly zavart vagyok, azt sem tudom, mit beszélek örömömben, hogy az isten erőt ad nekem, hogy mindnyájatok gondját viselhessem . . .

Az isten jó . . . susogta már félálomban az öreg asszony.

Az isten jó — felet Szidi.

És a főnököd, a ki ugy méltányolja a te munkádat, az is nagyon jó ember lehet.

Szidi fölkelt anyja mellől, hogy a saját ágyába megy. Ki kellett mennie a szabad légre, pedig hűvös volt, élesen szikráztak a deczemberi éj csillagjai. A csillagok tekintetét, melyek azt ismételgették, a mit anyja mondott, azt nem birta elviselni . . . Hanem lenézett a fekete, vigasztalanul fekete udvarba, a hol a házmester révedező lámpája előtt most baktatott befelé a hamis kártyás, a ki befejezte mára rendeltetett korcsmából való kidobatásait és a ki egészen más véleményt táplált és hangoztatott arról a jó istenről . . .

És ez a szegény leánynak, a ki a negyedik emeletről nézett az udvar mély, sötét kútjába — jól esett . . . Folyt. köv.

MŰVÉSZ-ÉRZÉKENYSÉG.

— Irta: CSÁSZÁR IMRE. —

A különböző jellemző tulajdonságok között, melyek az igazi művész-egyéniséget azzá teszik, az elsők között említhető az érzékenység is. Annyira elválaszthatatlannak tartom a talentumtól, hogy e — általános felfogás szerint — hiba nélkül el sem képzelem a művészt, legyen bár az festő, szobrász, iró, szónok, előadó művész, működjék bár a legelvontabb terén is a művészet nagy terrenumának. Többékevésbbé minden művész részese e sajátosságnak, a melynek kisebb-nagyobb fejlettségét az elért művészi sikerek határozzák meg. Az egyéniség e hibás vonását érzékenységnek nevezik köznyelven, de talán inkább megfelel értelmének és jelentésének az *önérzet* kifejezés.

A művész-egyéniség, mint ilyen, annyira más elbirálás alá esik a többi társadalmi individuumtól, hogy a jellemző sajátságok, melyek emezeket nagygyá, jelessé, elitlendővé stb. teszik, amazoknál talán éppen ellenkezőleg értelmezendők. Az érzékenység különben minden fogékony, meleg temperamentumban meg van, sőt meg kell lennie, de az bizonyos, hogy a művész-érzékenység nagyban különbözik ettől, a mi különben éppen nem csodálatos.

Hiszen már magában véve az exponáltabb társadalmi helyzet, a művész-cselekedeteket elbiráló közvélemény, a kiváncsiaskodás és a többi jogosult, vagy még inkább jogosulatlan abnormalitás az egykorú társadalom részéről, megmagyaráznák az érzékenységet, ha bensőbb inditó okai nem volnának is.

Nem mondom, hogy a fonák helyzetek

előidézésében nincs részök magoknak a művészeknek is. Mert bizony a hatásvadászat, a póz rabjai közöttük is akadnak elegen, csakúgy, mint a társadalom minden rétegében. Sőt aránylag elenyésző csekély ezeknek a száma a társadalom többi pozőrjeihez viszonyítva. E századvégi izű nyavalya bizony inficziálja ezt a kis külön társadalmat is, melyet a művészetek alkotnak. Akad a művészek között is akárhány, a ki rabja a divatos feltűnéshajhászásnak, — de hát ezekben rendesen hiányzik a művész egyéniséget jellemző tulajdonságok legtöbbje s ezek közt az önérzet is.

Nem akarom, nem szeretném elhinni, hogy a magáról való beszéltetés, bármily alapon, okvetlen szükséges volna a nagygyá leveshez. Az én véleményem szerint a művészi cselekedetek súlya igen sokat veszít értékéből az által, ha akár megérdemelve, akár megcsinálva, közszájon forog a művész-ember hire.

Az a művész, ki azt állitotta: «Csak beszéljenek és irjanak rólam. Nem bánom, ha azt irják is, hogy ezüstkanalat loptam», szerintem nem igen helyesen okoskodott. A közönség legnagyobb része szereti ugyan a botrányt, a divatos hatásvadászatot, de csak addig, mig olvassa, vagy hallja; de viszont lehetetlen, hogy ezekből egy csepp keserű konzekvenczia hátra ne maradjon lelkében. És egy csepp már elegendő. A művésznek nincs okvetlenül szüksége arra, hogy ujjal mutogassanak rá az utczán, ha azon megy.

A hirnév terjed, mint a futótűz. A rossz hir még ennél is gyorsabban; de azt hiszem, inkább ismerjenek valakit alkotásaiból, érdemelje meg hirnevét az örök igazság szolgálatában, épitse fel nagyságát a közvélemény előtt művészete nyilvánvaló tényeiv l s az így szerzett hirt nem mossa el egy ügyesebb pozőr, a ki többet tud magáról beszéltetni. «A hir csak esztelen kongás s ha a hordó üres, leginkább kong». Ám a nagyobb hordó, a melyik még üresebb, még jobban fog — hirleni.

A művész-egyéniség lélektana nagyon sok finom megkülönböztetést mutat fel és kinál az észlelőnek. A legeltérőbb és mégis összhangzó sajátságok vegyüléke, melyek közül egy is elég volna a más embert teljes életére képtelenné tenni, teszi nagygyá igen gyakran a művészt.

Az impressziók iránti nagy fogékonyság, a közvetlenség, a világos szem, mely képes *meglátni* mindent és a többi sajátság idegessé teszi minden kicsinyességgel szemben s erői teljes tudatában vissza kell hogy utasitsa azt, a minek nincs értelme. A mit nem ért, azt nem ismeri, sőt el sem ismerheti. Egy kevéssé önző ez a felfogás, mert csak az bir értékkel előtte, a mi fogékonyságát fölébreszti, érdeklődését leköti. De ebben az esetben aztán világosabban és sokkal többet lát, mint más. Az értéket sokkal inkább meg tudja becsülni, az impressiókat megérti, élvezi és a tanulságot megtalálja. Kiindulási pontja: az igazság szolgálatában, az általános érdekek és a maga gyönyörűsége. A benyomások első bájos vagy fenséges virágát ő szakitja le, először ő tüzi keblére s a saját egyéniségén keresztül szűrve alkotja meg a művet. Olyanná alakul az kezében, a milyen hangulatot benne ébreszt s az a művészete, hogy azt a saját külön hangulatát a művészetnek megfelelő formában juttassa kifejezésre. A mikor egész lelkét, teljes tudását odaadja a hangulatnak, melyből alkot, minden vágyát beleteszi, összes imádata azt fogja körül, azt a művet, a melynek létrehozásáért áldozott a maga életéből, a maga szive melegét lehelte bele s ha attól minden igaz ok nélkül elfordulnak, azt kicsinylik, meg sem értve még, akkor keserűségre válik benne minden érzés, haragja kitörését nem állitja meg semmi — csak egy uj hangulat, egy másik impresszió. Ujra alkotni fog, ujra odaadja minden melegségét s talán ujra nem értik meg. Méltó harag, nemes érzékenység ez, az önérzet jogosult érzékenysége.

Nem futva a hir után, nem szédelegve s pózolva, a modern felfogás szerint talán nem lesz oly hirtelen közismertté a művész neve, a hiuság nem lesz kielégítve, de vajjon így téve, nem nyer-e ez által a művészet, az igazság? Nem kell-e a művésznek a saját énjét alárendelni a művészet nagyobb érdekeinek? S a ki a művészetnek él, neki áldozza munkásságát, tehetségét, mindenét, nem lehet-e jogosan önérzetes és kicsinyességekkel szemben érzékeny?

Azt hiszem, talán mondanom sem kell, hogy csak a hivatottakról lehet szó, mert amazok nem eshetnek ugyanazon elbirálás alá. A művész-egyéniségnek, már a milyennek én képzelem azt, ki a beléje helyezett isteni adományt nem heverteti parlagon, hanem maga teljes erejével a gyarapitásán fáradozik, csak több tudással lehet imponálni. A mennyire meghajol minden és mindenki előtt, kitől tanulhat, a miből inspirácziót meríthet, éppen oly mereven fogja visszautasitani, a mit egyéniségéhez méltatlannak itél.

Az igazi művész-egyéniség előre tör, vezettetve a benne rejlő szikra által, az örök igazság felé vezető ösvényen. Irányadója a kor szinvonala, az egykoru élet, társadalom s maga a művészet fejlődése és alakulása.

Lehetetlen meg nem érteni meg nem bocsátani, sőt nem méltányolni a művészérzékenységet. A művészi egyéniség érzékenysége körülbelül egy ambiczióval s egyik a másiknak kiegészitője! Már pedig, azt hiszem, azt senki sem fogja állitani, hogy ambicziő nélkül művész-haladás képzelhető. A művészi alkotás oly közel áll a teremtés fogalmához, s a művész maga őserő, a ki úgyszólván semmiből alkot, tárgytalan, kézzel meg nem fogható s ez az eszme, a gondolat. A gondolat viszi közel az embert istenéhez, oly közel az erők forrásához, a mennyire csak fölérhet, egész a szédülésig.

Anyagja fölött uralkodva, belátva az impressziók útján az emberi lélek legmélyére, egész a vesékig, megértve a gyarló idegszálak összes működését, megfigyelve, sőt visszaadva azt a maga fenséges, beteges vagy nyugodt működésében, ez isteni adománya segélyével oly munkát végez, a melyre csak ő képes a maga rendeltetése segélyével. Az eszmét, a gondolatot a saját szive vérével táplálja, cseppenkint ontva ki azt a czélért. A művész kétszer él és valódi élete művében van. A másik, a valóságos, csak erő és anyaggyüjtés az alkotás művéhez.

Csoda-e, ha érzékeny a támadásokkal szemben? Minden kicsinyességben, értelmetlenségben a művészet profanálását látja s fáradozása kisebbitését. Tudja azt, hogy az esetleg személye ellen táplált és szitott ellenszenv a művészet rovására megy s munkálkodásában megzavarva, elveszti a bizalmat saját erejéhez, a mely bizalomra pedig feltétlenül szüksége van.

A csak kissé gyöngébb alkotású művészegyéniség, de hányszor jut el a csüggedés útjára. Agya rémképeket fest eléje szárnyaszegett reménynyel, csalódott ambiczióval s ő tétován áll, pedig talán csak az ostoba véletlen okozza szenvedéseit. Az ilyen aztán magába vonul, szenved és saját magát emészti fel. Önlelkével jut harczba, a melyben mindig csak vesztes lesz.

Az erőteljes, a ki rendesen erőszakos is a külső befolyásokkal szemben, gyakran keres ellenséget a puszta légben s maga lesz sokszor kicsinyeskedővé, keresve és látni vélve a mi tulajdonképen nincs. Erőszakossága gyakran a kiméletlenségig ragadja, hiuvá teszi és önfejüvé.

Mindkét árnyalat túlzott, káros és éppen azért igen gyakori. Pedig alig képzelhető nagyobb csapás, mint az ily túlfeszített érzékenység. Megbénitja az alkotó erőt, modorossá, félénkké teszi az egyiket, szürkévé, egyhanguvá, lármássá, hivalkodóvá, hatásvadászóvá a másikat.

Minden ember, a ki önálló munkát végez, meg van áldva ambiczióval. Még csak jó szabólegény sincs ambicziő nélkül. Ezelőtt évekkel a véletlen megismertetett egy kis töpörödött vén leánynyal, ki kalapdiszitésből szerzett pénzecskén tengette életét. Érdekes, typikus alak volt, csupa ráncz, csupa ifju idealizmus. Naiv a képzelhető legnagyobb fokig. Hanem a mi mesterségét, akarám mondani művészetét illeti: tele ambiczióval és odaadással. Egy alkalommal, éppen midőn foglalatoskodott, az egyik házikisasszony a zongorához ült s játszani kezdett, azt hiszem valami akkor divatos keringőt. «Az istenért», könyörgött a kis divatárusnő, «kérem ne tessék zongorázni, mert el tetszik zavarni eszméimet».

No lám, a kis divatárusnőnek, ki ócska kalapokat varázsolt újjá és házról-házra járt, meg volt a maga ambicziója s eszméi profanálását látta a banális walzer hangjaiban.

Az ambiczióban gyökerező érzékenység csak oly szükséges és jellemző sajátosság, mint akár a közvetlenség a kifejezésben. A művészi egyéniséget megalkotó tulajdonságok szorosan össze vannak forrva egymással, úgyannyira, hogy szinte garancziát nyujtanak egymásnak egymásért.

A mint hogy művészet és művész el sem képzelhető egymás nélkül, úgy viszont nincs ambicziő érzékenység nélkül. Természetes, hogy csak az a művész-érzékenység, melynek gyökér-szálai a többi tulajdonságokkal egyfokuak s együttes erővel járulnak a törzs fejlődéséhez. A művész érzékenységének nem szabad nagyobbnak lenni talentumánál, mert csak ennek nyilvánvalósága teszi jogosulttá.

A NEMZETI SZINHÁZ PREMIÈRJE.

(1. *A szülei ház.* Vigjáték 1 felvonásban. Irta: *Karczag Vilmos.* 2. *Az ideál.* Vigjáték 1 felvonásban. Irta: *Karczag Vilmos.* 3. *Katonásan.* Vigjáték 1 felvonásban. Irta: *Andreánszky Jenő*).

Ha elmondom Karczag Vilmos két piczi vígjátékának a meséjét, a nyájas és szives olvasó arra a meggyőződésre fog jutni, hogy azok a régi deák nyelven beszélő urak mégis csak okos emberek voltak vala. Mert a mesemondással tanuságot teszek egy istentudja, milyen ócska közmondás mellett, hogy t. i. contraria juxta se posita magis elucescunt. Mi pedig ékes magyar

nyelven annyit mond, hogy: állitsd szembe az ellentéteket s még jobban kitünnek. Sőt az ilyen fajta ellentéteknél, mint a milyet Karczag Vilmos bemutatott, két apró komédiájában, még ki is bővíteném profán tudásommal azt a deák mondást s úgy írnám, hogy: et etiam autor elucescit (t. i. hogy: és a szerző is még jobban kitünik.)

Mert, — hogy a szócsavarásnak véget vessünk, — ennek a két kis vigjátéknak a tárgya merő ellentét, akárcsak tűz és víz, napsugár és boru. Az első, a Szülei ház, idilli zsánerkép, vagy — beszéljünk nyiltan, — igazi népszinmű; az Ideál pedig szalónvígjáték a legmagasabb fajtából.

Ime a két mese majd legjobb tanuságot tesz:

1. Csipkés István uram boldogan bakterkodik a 148-as számú takaros bakterházban. Hív élete párja Borbála asszony és a keresztlánya Juliska forog a gazdaság körül. Míg az apuka úgy oda áll a váltólámpás mellé, mint a peczek, az asszonynépség tehenet fej, főzögett, sütögett, varrogat, a mint ép sorja — rendje tartja. Van Csipkés István bakter uramnak egy édes fia is, kit annak idején ácsmesterségre adott. De a fiú odafenn jár Budapesten s a mint levelében írja, nagy úr lett egy épitőmester kegyelméből és a maga szorgalmából. György úr vagy régi nevén Gyurka azt írta, hogy hazajön apámuraimékhoz látogatóba. Csipkés István bakteruram pedig kiáll a gyorsvonat elé. Nagy szomorúan áll a váltó előtt, mert hiszen a gyorsvonat úgy se hozhatja a szegény bakter fiát, mert harmadik osztály úgy sincs a gyorsvonaton. De nini, ki tekingett ki az első osztályu kocsi ablakából? Engem ucscse! a Gyurka fiú! Majd hogy bele nem ájul örömébe a vén bakter. Az ő fia! az ő Gyurka fia az első osztályban, a bársonyszékeken! Borbála asszony a konyha után lát frissibe, Juliska pedig virággal hinti be a bakterházhoz vezető ösvényt.

Jön! jön! Jön a Gyurka! Nyakába borul az édesapja, — mert kimesterkedte az asszonyoktól, hogy előbb ő, az apa ölelí meg a fiút — s nem is engedi át a fiát az asszonyoknak. Aztán egyszerre mind a hárman ölelik a fiút, hogy csak úgy izzad bele. De éhes lévén a vendég, ebédhez ülnek. Lebbencslevest, töltött káposztát és kürtös fánkot tálal a jó szomszédasszony, Rostásné; a bakter uram pedig hozza a hűs pinczéből az ó diószegit. De bizony keserűre válik az édes ebéd, mert György úr elmeséli már a levesnél, hogy ő bizony házasodhatnék: egy pesti gazdag, úri frájlát venne feleségül. Elszomorodik e szóra Csipkés István uram is, Borbála is, a hív élete párja és a keresztlánya, Juliska is. Mert máskép gondolták ők hárman e dolgot!

De közbe-közbe szemet vet ám György Juliskára. S mikor látja, mekkora keserüséget okozott bolondos terveivel a szülei házban, felveszi régi zubbonyát, inaskori kötényét, fejébe csapja a bakterkalapot s ugy áll apja elébe. Aztán meg Juliskával vált édes szavakat s a két gyerek hintára ül s játszanak, hogy: hinta, palinta! Mikor pedig György urat annyira átjárta a szülei ház levegője, hogy már-már beleszeret a Juliska leányasszonyba s arról kezd beszélni, hogy feleségül veszi az apuka keresztleányát, akkorát pottyan a hintáról, hogy csak ugy roppan belé a háta. Lassacskán egészen átváltoztatja, vagyis inkább ujból a régivé alakitja a szülei ház, hogy elfeledi azt a czifrálkodó, ángolul, farancziául és németül párlirozó pesti úri leányt s beleszeret a Juliska leányasszonyba s el is veszi feleségül... Fütyül a vonat s Juliska meg Gyurka kiállanak a vonat elé a veres zászlóval s Csipkés István bakter uram és hív élete párja, Borbála, most köszöntik csak igazán a gyereküket, a ki csak most jött haza, mert előbb csak a teste járt itthon, a lelke pedig fenn kujtorgott abban a ménkű nagy városban.

Ez volt a *Szülei ház* meséje. Az *Ideálé* pedig a következő:

Eliz kisasszony már egy félesztendeje *ismeri* Szalánczi Elek doktort, pedig sose látták egymást közelről, sose váltottak szót. Csak ugy az ablakon át *diskuráltak* a függönynyel, madáretetéssel, virágöntözéssel a szerelmesek nyelvén. A leányka ugy hiszi, hogy Elek, az ábrándos, szerelmes férfiu, a milyennek egy ifju lány ideálját álmodja.

Elek is a jó, gondos, jószivű, dolgos gazdasszony mintaképének véli Elizt. A sors, a leány atyja Somaváry Gábor képében, összehozza a szerelmeseket s ime mi tűnik ki: Szalánczy Elek komoly, peszszimista doktor, ki vegyelemzi a szerelmet s ki gyengédségét csak a szenvedő emberiség javára tartogatja, kinek szakálla tüskés, ki fekete pápaszemmel nézi a világot, ki ólmos botot hord izomerősitőül, kinek az énekes madár csak tanulmánytárgy, ki az életet kiszáradt pataknak, korhadt fának festené. A lány kiábrándul Szalánczy Elek doktorból, de azt az Eleket, ott az utcza tulsó oldalán az ablaknál még mindig forrón szereti. A testet öltött ideálra csak boszankodni, haragudni tud, de az ideált ott, ott az ablaknál, azt imádja. Az apa kinálgatja neki Szalánczy Elek doktort, de az nem kell a leánykának, azt nem szereti, attól borzad; de rajong azért a *kis doktorkáért* ott, ott az ablaknál, oda át. A doktor úr is ép ugy kiábrándult a dolgos, munkás, gazdasszonykodó leány helyett rajongót, ábrándozót talált valóságban, ki nem való egy oly reális foglalkozással biró egyénhez, mint a milyen a doktor úr.

«De legalább a doktor-bálon tánczoljanak együtt!» mondja Somaváry Gábor a kiábrándultaknak.

«Sajnálom, de nem tudok tánczolni!» válaszolja Szalánczy Elek doktor.

«Haha! Egy ideál, a ki még tánczolni se tud!» szól kaczagva, de kissé keserüen Eliz kisasszony.

Nos, ez a két hebehurgyán reprodukált mese meggyőzhetett, hogy fentebb nem hazudtam. De bármily ellentétes a két tárgy, mégis sok a rokonvonás bennük. Lelki metamorfózist mutat be mind a kettő, pszihologicze alaposan és a legapróbb részletezéssel elénk állitva. A ki a távolból csak egyszer is hazatért a falusi szűkkörü szülei házba, az érezte, hogy az ilyen átalakulást a nagy városban érteni se tudjuk, hogy férhettünk meg abban a piczi határban; abban a piczi határban pedig veszettül szidjuk azt a poros, czifrálkodó, minden jobb érzést lelkünkből kipusztitó nagy várost.

Igazi poétai gondolat mind a kettő, elég anyag volna akár egy-egy ötfelvonásos komédiára. Nem, a Szülei házat, dehogy is szánnám komédiára, azt népszinműre szánnám. Milyen idilli, milyen népies a bakterház szűk köre! Távol esik még a falvacskától is; egyedül áll a virágos rétek közepett s nem tud többet a nagy világból, mint azt a füstöt ontó, nyolcz kereken járó szörnyeteget s a kocsiablakokból kitekintgető kürtőkalapos nagyurakat.

Az Ideál eszméje fölér a Szülei házéval, sőt — megvallom — még többre is becsülöm: mert igazán megkapó gondolat, a melyet megtestesit: azt ott, oda át az ablakban szereti, azt, kit könnyü fölérni leányészszel, de ököllel, kézzel sehogy.

S nemcsak tárgyban, de stilusban is mennyire elüt a két mű! A Szülei ház népies nyelven, népies stilusban, az Ideál a szalón finom, kimért stilusában. Ebben is merő ellentét a két kis munka.

Karczag Vilmos e két darabbal keresztutra jutott: jobbra a népszinmű felé, balra a magas vigjáték felé visz az út. Mi azonban azt mondanók, hogy ne lépjen az egyik útra se, hanem — mind a kettőre. Magasfajta vigjátékot irni, mint a milyen az Ideál, szép dicsőség, s meg is becsült dolog, azért induljon el a balfelőli uton. De ne becsüljük kevesebbre az igazi népszinművet, a milyen felé a jobbik ut vezet. Ha igy halad majd azon az úton, mint a hogy megkezdte a Szülei házzal, úgy még derekabb munkát fog mívelni; mert mai viszonyaink közepett már az is derék dolog, ha olyan kaliberü drámairó, mint a *Lemondás* szerzője, népszinmű irásra tollat vesz a kezébe.

Koronája volt a két vigjáték nagy sikerének a kitünő előadás. Constantin Abbé óta alig jutott Ujházi olyan kitünő szerephez, mint Csipkés Istváné. Avval az édes humorral, csillogó kedélylyel alakitotta meg bakter uramat, a milyennel zsáner szerepeit rendesen. De ezuttal még a szokott kitünőn is kivált, olyan hiven, olyan ragyogóan játszotta meg e remekül jellemzett alakot. A Gyurka fiu szerepében Dezső jutott uj szerepkörhöz. S ime az ifju gárdának e jeles tehetségü, ambicziózus tagja naturburschnak is bevált; mikor a köténynt felöltötte, nyilt jelenetben is megtapsolta a közönség. Vizváriné a fehérhajú, jószivű Borbála asszonyt játszotta méltó párjaként Ujházi bakterjének; együtt viditották fel, együtt rikatták meg a publikumot. Alszegi Irma Juliskájáról sok volna a mondani valónk, olyan természetességgel, olyan bájosan játszott. De mondani valónkat elteszszük más alkalomra, a mikor majd bővebben szólhatunk róla. Rostásnét Lányiné játszotta. Az Ideál előadása nem kevéssbbé volt kitünő. Csillag Teréz Elize a legjelesebb alakitások egyike, mit valaha e nagy művésznőtől láttunk. Ragyogó, szines, napsugáros volt ez az alakitás, mint egy kitűnő plein-air kép. Az ábrándos leányka s a kiábrándult leányka egyként idelája lehetne e szerepében. Hát még Náday doktorja! Hogy ez a művész még mindig tud a jelesben ujat produkálni! Invenczijának forrása — ugy látszik — ki nem apad soha. Bercsényi kis szerepét teljesen érvényre emelte s avval a kevés mondanivalóval, a mi osztályrészeül jutott, néhanéha nagy hatást ért el.

A közönség véges-végig nagy figyelemmel s igazi jó kedvben hallgatta Karczag két uj művét. Kaczagott a bakter uram tréfáin, de az apa s Juliska leányasszony keserűsége könnyeket csalt ki a szeméből.

A Szülei ház után alig győztek szinészek és szerző a lámpák előtt megjelenni. Az Ideál sikere ép ily nagy volt. A kis mű poétai szépségei mélyen hatottak a közönségre s nem egy kedves mosoly-

gós leányarcz borult el a tréfák ellenére is gondolván: Édes istenem! tán az én vis-á-vis-m is ilyen.

Az *Ideál* után is sokat, nagyon sokat tapsoltak szerzőnek és színészeknek.

3. Andreánszky Jenő «Katonásan» czimű munkáját talán hűvösben irta. Fegyverforgatás miatt a boldog szerző ott hűsöl már jó ideje (s hűsölni fog még jó ideig) a szegedi államfogházban. S úgy látszik a hűvösön jó ötletei vannak az embernek, mert a *Katonásan*-ban az egyik ötlet a másikat hajszolja. A meséjét el se tudnám mondani, olyan bonyolódott, úgy össze-vissza van szőve.

Huszáros történet; Gárday Albert huszár őrnagy haragját és megbékülését adja elő. Haragos az ujságirókra, mert *operettalakok*-nak nevezik a lovas hadsereget a füstnélküli lőpor feltalálása óta s a hugait dehogy is adná ujságiróhoz. De egy ujságiró neve megtéveszti.

Huszár Elemér a jó fiu neve, ez tévedésbe ejti az öreg urat s olyan bonyodalomba viszi, hogy sehogy se tud kilábolni belőle. Végre is belátván haragja hiu voltát, Olga lányát Huszár Elemér ujságirónak odaadja, Jolán hugát pedig feleségül veszi Lengey Emil miniszteri titkár, ki tartalékos huszárhadnagy. Igy hát a *huszár* becsületnek részben *névleg*, részben *tényleg* elég vagyon téve.

Módfelett mulattató ez a munka. Ugyan az ember kissé megaprehendálna néha a régi módi név cserén, félreértésen, de ideje sincs rá a sok kaczagás miatt. Mert annyit kaczagott belé a közönség, hogy harmadnap is megérzi.

A *Katonásan* előadása a legjobbak közé tartozott.

Az ujságiró szidó, haragos huszár őrnagyot Ujházi játszotta meg, olyan mókásan, olyan vigan, hogy néha magamagát is megnevetette. A két vőjelölt szerepét Mihályfi és Dezső emelték érvényre még pedig teljesen. Ujháziné Székely Kornélia a *kedves, szép asszony* szerepében ismét megmutatta, hogy derék tagja színházunk ansambléjének, nem kevésbbé Palotai Piroska Olga szerepében.

Emin.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(Négy premiére egy héten. — Jubileumok az operában. — A nemzeti szinház betegei. — «A vigszinház-részvénytársaság.»)

Két premiére, vagyis jobban mondva nem is kettő, hanem négy premiére volt e héten: egy a népszinházban és három a nemzetiben.

Amott a *Konti* annyiszor elodázott «Cziterás»-át adták elő szombaton, emitt pedig három eredeti egyfelvonásos vígjátéknak volt a bemutatója egy nappal előbb: a *Karczag* Vilmos «Ideál»-jának és «Szülei ház»-ának és az Andreánszky Jenő «Katonásan»-jának.

A három kis darabról bővebben van más helyen szó, itt csak arra akarunk rámutatni, hogy milyen kár, hogy oly ritkán rendeznek a nemzeti szinházban ilyen egyfelvonásos estéket. A pénteki est kicsapongóan vidám hangulata és zajos sikere fényes bizonyság arra nézve, hogy a mi publikumunk nemcsak olyankor, a mikor egy-egy kilencz óra előtt végződő darabhoz töltelékül, hanem máskor is, a mikor önálló estéket rendeznek ilyen kis egyfelvonásos darabokból, szivesen elmulat azoknak könnyed bohóságain.

Nem lehet azt sem említés nélkül hagynunk, hogy a nemzeti szinház valóban mindent megtett a három eredeti darabnak a sikere érdekében. Az előadás gondos, kerekded, összevágó volt, a rendezés kifogástalan s a «Szülői ház»-hoz Spanraft által festett frappánsul szép uj díszletek méltó keretét képezik a szinpadon lejátszódó bájos kis idyllnek.

* * *

A népszinház e héten kivételesen nem jubilált; ámde e helyett jubilált az opera, a mely méltó fénynyel és pompával ünnepelte e hónap 27-én, szombaton *Hunyady László* első előadásának ötvenedik évfordulóját.

Délelőtt Erkel szobrát koszorúzták meg a szinház tagjai, este pedig Hunyady László került szinre a nagy zeneköltő méltó fiának, Erkel Sándornak dirigálása mellett s Bianchi Biankával Hunyady Erzsébet szerepében. Az előadás előtt pedig nagy tableau volt, a melyben Hunyady László szereplői, továbbá Erkel Ferencz egyéb operáinak személyei vettek részt, természetesen mindannyian a megfelelő kosztümökben.

A szinpad közepén volt elhelyezve az Erkel Ferencz szobra, mely előtt sorra elvonultak a szereplők és küldöttségek s mialatt az énekkar a Hymnuszt adta elő, babérkoszorukat raktak a szobor talpára. Az opera első felvonásának a finálejában pedig részt vettek a szinház összes férfi szólistái is. A szinlap két részből állott: az egyik a szombati, a másik pedig az ötven év előtti első szinlapot mutatta hű másolatban, Erkel Ferencznek 1841-ből származó arczképével együtt.

* * *

Az operaház különben egy más jubileumra is készül mostanában.

Február elején lesz u. i. három esztendeje annak, hogy Zichy Géza gróf vezeti mint intendáns a nemzeti szinház és az opera ügyeit.

Ezt az alkalmat nagy ünnepséggel akarják az operaház tagjai megülni s a programm összeállitásán máris nagyban dolgoznak.

* * *

A nemzeti szinháznak folytonosan vannak betegei és csak nem akar még egy napra sem elmaradni a szinlap aljáról a betegek névsora. Jászay Mari már két hete időzik Arcoban, hogy makacs légcsőhurutjától megszabaduljon s nemsokára *Paulay* is kénytelen lesz egy időre Olaszország enyhébb égalja alatt keresni üdülést. Mindenesetre csapás az intézetre nézve, ha kitünő vezetőjét bárcsak rövid időre is, nélkülözni kénytelen, de reméljük, hogy a lehető legrövidebb idő alatt ismét friss egészségben fogja átvehetni az érdemes igazgató a szinház vezetését.

* * *

Ekképen megirván a főváros három szinházának a krónikáját e hétről, irjunk még valamit a negyedik szinházról is, a mi ugyan még nincs meg, de már három éve a «megoldás küszöbén» áll.

Addig már végre eljutottunk volna, hogy három esztendei vajudás után végre a buzgó és fáradhatatlan kezdeményezők részvénytársasággá alakultak, s e héten meg is tartották alakuló gyűlésüket. A kormány pedig 200,000 frtnyi kölcsönt adott a szinháznak, hátra volna most még a nem kevésbbé illetékes faktor: a főváros, a melytől a részvénytársaság mindössze 15—20,000 frt évi szubvencziót kér s cserében ezért egy nagy, állandó szinházat igér, a mely díszére fog válni a székes fővárosnak s jelentékeny tényezőnek igérkezik a főváros kulturális életében. Ha ezt a szubvencziót megkapja, másfél év alatt a szinház megnyilik.

Mi most nem pazaroljuk hiában arra a tintát, hogy — ki tudja hányadszor — kimutassuk, mily égető szüksége van a mi fővárosunknak egy negyedik szinházra s hogy annak létesitése érdekében épen a fővárosnak még nagy pénzáldozatoktól sem volna szabad visszariadnia, csak arra mutatunk, hogy épen a főváros ezerféle bizottsága volt az, a mely mindig elposványositotta ezt az ügyet s nem engedte megoldásához juttatni, ideje volna végre, ha hivatásának és kötelességének tudatára ébredne.

Hiszen szerényebbek nem is lehetnének a Vigszinház-részvénytársaság intézői, mint mikor mindössze 15—20,000 frtnyi évi szubvencziót kérnek. Feld is kap hat ezer forintot évenként a fővárostól azért, a miért négy hónapon át játszik városligeti deszkabódéjában.

Justinus.

IRODALOM.

Kántor Imre *Örökkévalóság* czimen adta ki verseit. Ha akadtunk is a kötetben egy s más csinosabb dolgokra, de örökkévalóságot korántse jósolunk nekik. Az *Isten* czimü cziklusban vannak jobb versei, melyekben szebb gondolatok csillanak fel itt-ott. Ha Kántor Imre a külformákra kissé több gondot fordit, még derék munkákat is produkálhat. A kötet ára 1 frt 50 kr.

*

Császár Imre: A művészetről czimü könyvéből közlünk mutatványt e számunkban. Legközelebb visszatérünk e munka bővebb tárgyalására.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

H. B. A másik. Konstatálnunk kell jelentékeny haladását. A pszichológia titkaiba — úgy látszik megfigyelés alapján — eléggé behatolt. Hogy mégis e czikke sem közölhető, azt annak tulajdonitsa, hogy dolgozatának meséje kissé elkoptatott. Keressen fel bennünket máskor is — csak a papir egyik felére irott — dolgozataival és a siker nem fog elmaradni.

L. E. Mezőhegyes. Olytartalmu könyv tényleg megjelent. Forduljon valamely fővárosi könyvkereskedőhöz az bővebb felvilágositást fog adhatni, s utánvéttel meg is küldi a könyvet. Czégeket elvből nem ajánlunk. Első levelét nem kaptuk meg.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevü zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körut 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:

Budapest, Ferencz József-tér 5-6.

a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.

a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én ... ... Frk. 125,305.151.—
Évi bevétel biztositások és kamatból ... ... « 22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) ... ... « 271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál ... ... « 125,732.050.—
értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke ... ... « 1.853,916.605.—
értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

KÖSZÖNET-NYILVÁNITÁS.

Budapest, 1894. január hó.

Tek. Dr. Schöffer urnak Helyben.

Uraságod által ajánlott gyógyhatásu szesz bedörzsölése által több éven át szenvedett bordaszurásaim és lábszaggatásaim teljesen elmultak, nem mulaszthatom el e gyógyhatásu szert a szenvedő embertársaimnak legmelegebben ajánlani, mint a hála hü szolgája

Joszt József, fodrász és borbély
Soroksári-utcza 72.

Dr. SCHÖFFER-féle

ANTIRHEUMATICON.

Az egyetlen, valóban hatásos szer **csúsz, köszvény, fejgörcs (migrain) és izületi bajok ellen,** mely meltán csodaszernek nevezhető és melyet nem lehet elég melegen ajánlani a szenvedő emberiségnek.

Egyszeri bedörzsölésre megszünik a fájdalom.

Ismételt használatra a baj végkép meggyógyul.

1 üveg ára helyben 1 frt, vidékre frt 1.20

Főraktárak Budapesten: **Török József** úr-gyógytára Király-utcza 12. sz. és **Hazslinszky** R. úr gyógytára VIII. Sándor-tér, kapható továbbá **Reiner Lipót és Ferencz** úraknál Király-utcza 41. sz. és a legtöbb gyógyszertárban Budapesten.

Ezen gyógyszer a nagyméltóságu m. kir. Belügyminiszteriumnál 95310/93 sz. a. bemutattatott.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kinyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himl6helyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvereséget, böratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

Hein János

irodáját január 1-től

BUDAPEST,

Csömöri-ut 87. szám

alá helyezte át.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések

és 686

átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

SCHÖN ÁRMIN

legjobb hirnevü 717

czipőáruk gyára és raktára

(alapittatott 1860-ban).

BUDAPEST, váczi-utcza 2.

Ajánlja saját készitményeit bámulatos olcsó árakon.

Hölgyeknek:

	Párja frt
Elegáns aranyporos bőrczipő ...	2.50
Lakkczipő csokorral legfin. ...	2.50
Legf. bőr- vagy lasting komodczipő	1.50
Fin. zergebőr magas gombolós topán	5.—
Ugyanilyen chevreaux bőr igen elegáns angol varrott talppal	6.—
Legfinomabb zergebőr czugos czipők, 16 cm. magas, elegáns, erős dupla talppal	4.—
Legfinomabb oroszlakk igen meleg, erős duplatalppal	5.—
Legfinom. oroszlakk, meleg bélés posztó betéttel	5.50
Legfin. keztyűbőr 16 cm. magas, elegáns	5.—
Legfinomabb keztyűbőr angol varrással	5.50
Legfin. minden szinü atlasz báli czipők, legelegánsabb kiállitással	2.50

	Párja frt
Legf. lasting czugos czipő szivforma elegáns Polonais	4.—
Legfinomabb borjubőr czipők regatta-czipő	2 frttól 3.80

Uraknak:

1 pár reggeli papucs vagy czipő legj. minős. nemez v. bőrből saját gyártmány	1.50
Legfinomabb borjubőr czipők a gondolható legjobb minőségü, erős	6.50
Ugyanaz dupla talppal	5.—
Legfin. szalonlakk czipő keztyűbőrből angol varrással	6.50
Férfi gombolós topán	7.50
Korcsolya-topán	7.—
Vizhatlan bagaria térdig érő cszizma, jó minőségü, kezes kedem a vizhatlanságért	14.—
Oriási választék fiu- és leánycsizmában (különlegességek) 3 forinttól	7.—

Ezyévres önkénteseknek előirás szerint elkészitett csizmák és bakancsok. Tovább cipőáruk fiuk, leányok és gyermekek számára minden alakban, czugos vagy odalgombokkal, igen elegáns. **Az áruk tartósságáért kezeskedtetik.** Megrendelések vidékről, mérték szerint utánvét mellett a legpontosabban eljesittetnek. **Árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek.**

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Teréz-körut 41. szám.

FOGAK

egészen természet utáni,
egyenkint ép ugy, mint
egész
fogsorok,
rágáshoz használhatók,
legujabb rendszer szerint,
jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon
készittetnek.

Fog-speczialista

Király-utcza 47. sz. | **RÓNA IMRE** BUDAPEST | Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

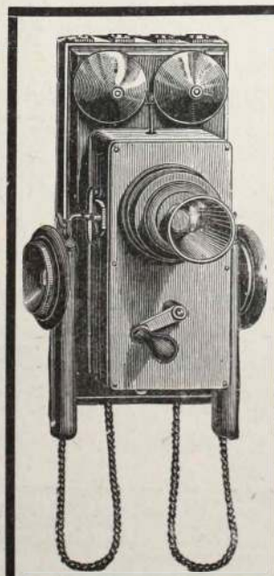

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8. 604

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. * Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 «	Fél oldal	« 5.—
Negyed évre	1 «	Negyed oldal	« 2.50
		Nyolczad oldal	« 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek. — Tarcza. — Szemle — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap“ kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik.

Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatósága

BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

A

SZABAD SZÓ

képes politikai napilap

legujabb kedvezményei.

A **„SZABAD SZÓ“,** melyről talán már fölösleges elmondani, hogy a **legjobb** és **legolcsóbb magyar napilap**, hetenkint **„KOSZORU“** czimmel egy rendkivül gazdag és előkelő tartalmu, képekkel diszitett **szépirodalmi hetilapot** ad mellékletül.

Továbbá **„KALAPÁCS“** czimmel maró és csipös élczektől duzzadó **élczlapot,** mely hetenkint **talányt** is közöl, és a megfejtők között

52 Jószív sorsjegyet és 52 kötet szépirodalmi könyvet

sorsol ki. **Ezenkivül még a következő páratlan kedvezményekben részesiti** előfizetőit:

Azok az előfizetők, a kik a **„Szabad Szó“-ra az egész 1894. éven** keresztül előfizetnek oly módon, hogy az előfizetési összeget **negyedévenkint** küldik be, megkapják

1. **A „Magyar Történeti Album“-nak már megjelent kötetét nyomban, a mint az első évnegyedi előfizetést beküldik.**
2. **A pünkösdkor megjelenő „Irók és művészek Albuma“ és „Közigazgatási Album“ közül azt, a melyet maguk választanak.**
3. **A „Magyar Történeti Album“-nak karácsonykor megjelenő 2-ik kötetét.**
4. **A „Szabad Szó“ 1895. évre szóló karácsonykor megjelenő nagy képes naptárát.**

Előfizetési ár:	Egész évre . . .	Budapesten	**10** frt,	vidéken	**12** frt.
	Fél « . . .	«	**5** «	«	**6** «
	Negyed « . . .	«	**2.50** «	«	**3** «

Az előfizetési pénzek a «Szabad Szó» kiadóhivatalához (Teréz-körut 41. szám alá) küldendők.

Jegyzet: Nem előfizetőknek a diszes kötésü 50 pompás szines képet tartalmazó MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUMOK egyes, 150 oldalra terjedő köteteit kötetenkint **2 frt bolti árért** megküldjük.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. FEBRUÁR 4.

6-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Percy: *Zichy Géza gróf.* — **Carolus:** *Ágoston József.* — **Szilágyi Lajos.** — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Csokonay Árpád:** *Kata.* — **Buday László:** *Válás után.* — **Békefi Antal:** *Liza foglalkozást keres.* — **Benedek Elek:** *Szép Czerczeruska.* — **Szarvas Mariska:** *A rózsák.* — **Csukássy Jenő:** *Elmulás.* — **Kempf Borostyáni Irma:** *Férfi hűség.* — **Sass Ede:** *Egy őrangyal története.* — **Feleki Sándor:** *Scheuthauer Gusztáv.* — **Színház.** — **Irodalom.** — **Képtalány.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

„KOSMOS" MŰINTÉZET BUDAPEST

STUMPF SÁNDOR

kocsigyáros

BUDAPEST.

Gyár: Liliom-utcza 8.

Raktár: Muzeum-körut 9. sz.

Képes árjegyzék kivánatra ingyen 704

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

„COLUMBUS"

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erös és csengő hangot nyerünk általa Minden veröre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismer nyilatkozata tanuskodik. Ára veröpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—**, **2.50**, **3.—** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

675

Baume de Vènus

Finomitja, fehériti a bőrt, megvédi a fagytól. Gátolja a bőr gyuladását borotválás után.

Levélbeli megrendelések pontosan és leggyorsabban eszközöltetnek. 711

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

Fontos hölgyeknek!!

— **1894.** —

Január 1-jétől fogva, egy a főüzleti helyiségemtől teljesen elkülönitett 733

hölgytermet

kizárólagosan csakis **női kiszolgá'attal** nyitottam, melyben **haskötők, méh-előcsési** és **köldöksérvkötők, orthopaediai füzők** és **egyenesitő gépek**, valamit **kivattirozások a test csinositására és ép formázására mérték szerint készittetnek.** Továbbá ugyanitt nagy raktárt tartok: **Irrigátorok**, mindennemü **fecskendők**, «**Diana öv**» havi baj elleni **kötelékek**, **gummiáruk**, **kötszerek** és a betegápoláshoz szükséges összes tárgyakról. Gyermekágyas nőknek legjobban ajánlom, egy általam legczélszerübben összeállitott **szekrényt** (cassettát) a legszükségesebb tárgyakkal felszerelve. Kivánatra a hölgyek mértékvétel és megbeszélés végett lakásukban is felkerestetnek. Ez által egy rég óta érzett hiányon segiteni óhajtok. A mértékvétel **Keletiné** asszony által eszközöltetik.

Kiváló Tisztelettel KELETI J.
cs. és kir. sz. gyáros.

KÜLÖN NŐI TERMEM:

Budapest, IV. koronaherczeg-utcza 16, II. em. ajtó 14
Főüzlet: Budapest, koronaherczeg-utcza 17. szám.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Röviditett sürgönyczim: **Gazdasággépgyár, Budapest.**

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

Saját hazai gyártmány.

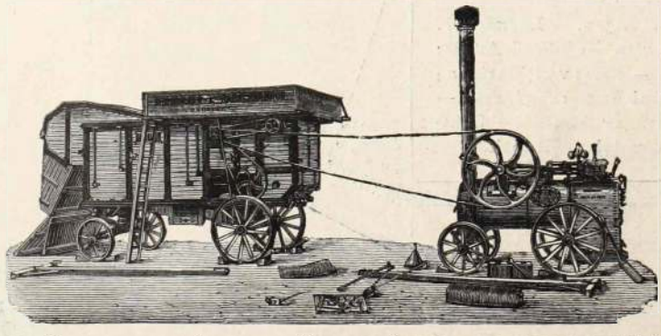

GŐZCSÉPLŐ-KÉSZLETEK

valamint a gazdaságban szükségelt

összes gazdasági gépekben

saját hazai gyártmány!

Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositásokkal szivesen szolgál a fenti gyár

610 **igazgatósága.**

Gőzcséplő-készletek **első rangu** minőségben.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

1894. évi február 4. III. évfolyam. 6. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... . 2 « 50 «
Egyes szám ara 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TEREZ-KÖRUT 41. SZÁM.

ZICHY GÉZA GRÓF

V. B. T. T.

Ő felsége Zichy Géza grófot, a magyar királyi operaház és a nemzeti színház intendánsát valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki. A kitüntetett gróf már le is tette az esküt ő felsége előtt.

Ezt az érdekes hirt olvastuk a lefolyt héten a napilapokban. S úgy mellesleg azt is emlegették a héten, hogy immár kerek három esztendeje, hogy Zichy Géza gróf az opera élén áll. Világos, hogy a két dolog határozott összefüggésben van, s igy ő felsége az opera körül szerzett érdemeiért tüntette ki az intendánst. Ime, ez a tény sokatmondó s kritikát gyakorol — illetékes kritikát — a magyar királyi opera vezetése felett.

Sok minden történt e három év alatt, sok szó, sok beszéd folyt e tárgyban, sok betüt vetettek papirra az opera és a gróf intendáns körül. S e sok eseménynek, e sok szónak, e sok beszédnek, e sok irásnak határt szab e kinevezés. Mert szabadságában és jogában áll bárkinek kritikát gyakorolni a köz emberének működése felett akármily irányban, akármily szempontból, akármily mértékkel, de midőn oly magas helyről nyilatkozik meg a kritika, mint ezúttal, egyidőre legalább meghajlik az illetékes bíró is.

Mikor az intendáns három év előtt átvette az opera vezetését, nehéz feladat várt rá.

A sajtó nagyrésze s a közönség elégületlen volt a műintézet vezetésével és minden oldalról Mahler Gusztáv igazgató eltávolitását hangoztatták. S az uj intendáns részben engedve a közóhajnak, másrészt belátván Mahler Gusztáv direktorságának áldatlan voltát, felmentette az igazgatót állásától.

E felmentés nagy anyagi áldozatába került az operának, mert hisz Mahler végkielégitése jelentékeny összegre rugott.

Az opera anyagi viszonyai meg is érezték volna e hatalmas áldozatot, ha Zichy gróf a maga készségével és ambiciójával nem állitja vissza az alig helyreállt egyensúlyt.

Harmadfél esztendeig az intendáns az igazgatói teendőket is elvégezte. Maga is ép ugy részt vett az opera műszaki vezetésében, mint az igazgató szokta; gyakran dirigálta a főpróbákat, a rendezésre felügyelt, a legapróbb kérdésekben is maga intézkedett.

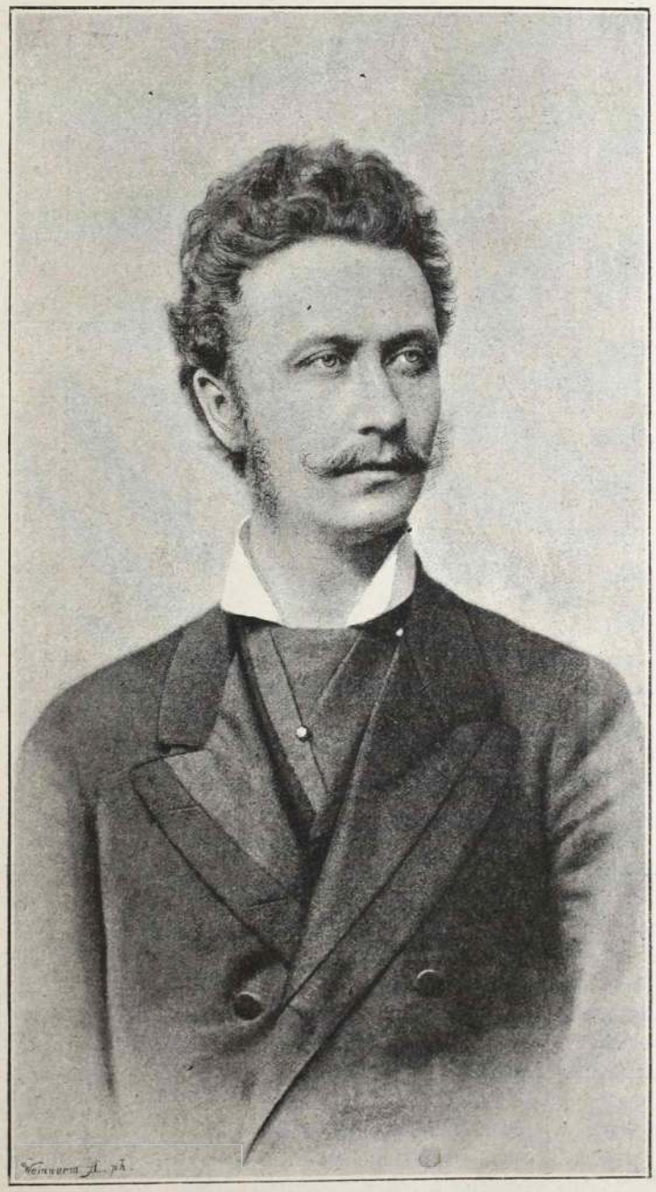

GRÓF ZICHY GÉZA V. B. T. T.

Mikor pedig az áldozatokat az opera kiheverte, átadta az igazgatást egy jól, gondos körültekintéssel megválasztott direktornak, Nikisch Arthurnak.

De fáradtságos és nehéz volt e három esztendő a testi-lelki munkától eltekintve is; mert számos nézettel, számos iránynyal s számos gáncsolóval kelle megküzdeni.

Voltak mindjárt kezdetben olyanok, a kik nem szivesen látták ez uj állásában Zichy Géza grófot; voltak, a kik görcsösen ragaszkodni akartak a régi rezsimhez, melynek hátrányos oldalait sehogyse akarták belátni; sőt olyanok is voltak, kik nem tekintvén a körülményeket, kárhoztatták az intendánst, mert az opera igazga teendőit is átvette.

Lassan-lassan e hangok is elnémultak. A nagyközönség észrevette a gáncsolódások rugóit

A régi rezsim pártfogói kezdték belátni, hogy az uj rezsim legalább is felér a régivel; a kik pedig a direktort nem látták szivesen az intendánsban, azokat elnémitotta az uj igazgató fellépte.

Kerestek még ezután is csomót a kákán, de hiába, mert ime, direktor és intendáns békés egyetértésben fáradoznak az opera felvirágoztatásán s ép oly békésen járul hozzá a dolgok menetéhez a fő-főitélőmester, a nagyközönség.

Most, hogy esztendők fordulván, ő felsége is hozzájárult az intendáns derék működésének elismeréséhez, mi is üdvözöljük Zichy Géza grófot uj méltóságában, a valóságos belső titkos tanácsosságban.

Percy.

ÁGOSTON JOZSEF.

A legélénkebb öröm, kitörő lelkesedés hangjai keltek szárnyra hirtelen a vigadótéri palota bureau-szobáiban, amikor megtudta az életosztály tisztikara, hogy szeretett főnökét: *Ágoston József* vezértitkárt az «Első Magyar Általános Biztositó-Társaság» legutóbbi igazgatósági ülésén aligazgatóvá nevezték ki. Ritkán keltett még ily őszinte, irigylés nélkül való sympathiákat egy *kollega* kitüntetése mint a jelen esetben. A létért vivott küzdelem talán seholsem fásítja el a szíveket anynyira ridegekké, mint a hivatalok aktaporral telített, dohos levegőjében: a vállalatok versengése az alkalmazottak minden képességét kihasználja az üzlet érdekében, míg ezzel párhuzamosan az egyéni ambiczió, a mely érvényesülni és fölülkerekedni akar, az idegeket még inkább elcsigázza a végső erőfeszitéssel. Az üzleti verseny kapzsi konkurrencziává, a tisztviselők vállvetett iparkodása stréberséggé az «Első Magyar»-nál soha el nem fajulhatott. E kiváló intézetet folyton magas színvonalon tartják fényes tradicziói, az alapitók: egy Deák Ferencz, báró Sennyey Pál, Lónyay Menyhért, gróf Dessewffy Emil, Somssich Pál, báró Eötvös József szelleme, vezérférfiui előkelő gondolkodásmódja, a nemes értelemben vett konzervativizmus mellett korszerű reformok elől el nem zárkózó, sőt azokat épenséggel kezdeményező, valódi szabadelvűség. Miként szülőjének: a Földnek, kétféle mozgása van az embernek is: saját érdekei tengelye s a társadalom globusa körül. Hogy e kettős irányzat az «Első Magyar»-nak úgy fejlődésében, mint hivatalnokai magatartásában minden ellentét elsimitásával a legszebb harmóniába olvadt, ennek érdeméből jelentékeny rész Ágoston József negyedszázados munkásságát illeti meg. Hangsúlyozva emeltük ki föntebb a «kollega» kitüntetését, mert az intézetnek kivált életosztályában az összes tisztviselőket, a főnökön kezdve a legifjabb gyakornokig, az együvé tartozás rokonérzete, igaz kartársi viszony fűzi egybe s a lázas munka hevében, idegeskedésből eredhető apró surlódásoknak is Ágoston József humánus bánásmódja, nyájas példaadása mindenkor elejét tudta venni. Liberális intencziói megvalósításában buzgón segédkeznek neki *Róna Márk* s *dr. Havass Rezső*; működésüket ugyanez alkalommal osztályfőnökökké való előléptetésükben érte a méltó elismerés.

Kisjókai Ágoston József az E. M. Ált. Biztositó Társaság ujonnan megválasztott aligazgatója azok közé a ritka kiválasztottak közé tartozik, a kiknek megadatott, hogy még munkabirásuk javakorában élvezzék a megérdemelt, önszorgalommal elért pályatetőn termő babérokat. Mi a jeles hivatalnok előléptetésében nemcsak a tisztviselői pálya babérait látjuk: hanem egy művelt lelkületű, fenkölt gondolkodású férfiú emelkedését, a ki közéletünknek is egyik rokonszenves, kedvelt alakja. Ismerjük őt mint ama nálunk kevesek egyikét, a kik a művelt franczia nemzetnél oly sokan vannak s kiket Jules Janin «a könyvek barátjának» nevez, mint finom izlésű bibliofilt. Ő maga is szívesen irogatott fiatalos hévvel verseket, és a hatvanas évekbeli *Nefelejts* néhány csinos verse alatt olvashatjuk az akkor a pesti műegyetemet látogató fiatal technikus nevét. 1864 óta állandóan a fővárosban tartózkodik, melynek előkelő köreiben jól ismerik az ő szeretetreméltó egyéniségét. 1866 óta pedig állandóan szolgálja az Első Magyar Általános Biztosító Társaságot, előbb mint főmérnöke és mathematikusa, legujabban mint aligazgatója. De azért nem lett hűtlenné fiatalkori ideáljához s szívesen áll az irodalom szolgálatában is, melynek tiszteletre méltó Maecénása. Fölkutatta Baróti Szabó Dávid ismeretlen iratait s kiadván azokat, becses dolgozatot irt mellékük. A Budapesti Szemle 1885-iki évfolyamában pedig Bártfai Lászlóról irt alapos irodalomtörténeti tanulmányt. Czikkeinek a száma is szép, melyeket különféle hazai lapokban, legtöbbször aktuális technikai vagy társadalmi kérdésekről irt.

ÁGOSTON JÓZSEF.

Azoknak a fényes tradicziónak légkörében munkálkodva, melyek ez elsőrangú hazai intézetünkhöz fűződnek, Ágoston Józsefet tisztelet és szeretet veszi körül hivatalnokai és a közélet kitünőségei részéről, kik benne a mintaembert, mintafőnököt ismerik és becsülik.

Carolus.

SZILÁGYI LAJOS.

Buzgó, gondos ember nyerte el fáradságának, szorgalmának, tehetségének jutalmát Szilágyi Lajos személyében, kit az opera és a nemzeti szinház műszaki tanácsosának neveztek ki. Elsőrangu szerepe volt eddig is az opera vezetésében s működésének körében ugyancsak meglátszott az igazi szakember keze. Mert soha kifogást nem emeltek az opera ellen műszaki kérdésekben, soha eset nem merült fel, hogy e téren valami gáncsolni való lett volna. Sőt ép ellenkezőleg: ha már korholták, ócsárolták e nagy műintézetet, a műszaki részben csak dicsérő, helyeslő szót hallottunk.

Ezentul Szilágyi Lajos működési köre majd a nemzeti szinházra is kiterjed. Örvendünk, hogy igy a nemzeti szinház műszaki vezetése is igy ily jeles kezekbe jutott.

Székelyföldvári Szilágyi Lajos 1851-ben született. Felsőbb tanulmányait Berlinben, a királyi épitészeti akadémián végezte, de a mérnöki oklevelet a budapesti királyi József-műegyetemen nyerte el. Alig 19 éves korában már Ybl Miklós mellett működött, mig 1872-ben államszolgálatba nem lépett. A fővárosi közmunkák tanácsához osztották be királyi segédmérnöknek. Itt tizenkét évig volt a köz- és magánépitkezések előadója s e téren a főváros rendezése körül számos érdemeket szerzett. 1876-ban az operaház épitészi bizottságának tagjává neveztetett ki, majd pedig az épitkezés műszaki ellenőrévé. 1884-ben az operaház megnyiltával — hasznos és sikeres működésének elismeréseül — miniszteri főmérnökké és az operaház műszaki felügyelőjévé neveztetett ki.

1886-ban Keglevich István gróf intendáns felhivására rendezte az opera adminisztrácziójá és szabályozta ugy, hogy még ma is megérzik e rendezés nyoma. Zichy Géza gróf intendáns felkérésére 1893-ban ismét élére állott az opera műszaki adminisztrácziójának.

Egész Európát beutazta az uj műszaki tanácsos és tanulmányútjain szerzett tapasztalatait bőségesen fel is használta tevékenységében.

Szinházi technikai és adminisztrativ kérdésekben elsőrangu tekintély s véleményét az illetékes körök mindig kikérik.

Ő felsége — sikeres működéseért — 1884-ben és 1886-ban legfelsőbb elismeréssel, 1885-ben a Ferencz József-renddel tüntette ki.

A HÉT.

— Kétféle szempont: melyik lesz a győztes? —

Vérpiros födelü könyv fekszik előttem. Jean Grave irta. *Az anarchiáról* szól.

A társadalom haldoklik, irja. Oka: az állam, mely csak katonát tud követelni és adót. Az egyén szabadságát §-okkal, meg rendőrökkel korlátozza. Hát halál az államra!

Oh, mily szép lenne, ha állam, § és rendőrök nélkül élhetnénk szabadon, vágyaink, hangulataink, hajlamaink szerint!

Oh, mily szép lenne, ha az emberiség igazi, eszményi czéljait szolgálva, élhetnénk a tudomány, művészet és jóllét gyarapitásának!

Hát halál a bourgeoisera!

— — Vaillant hóhérjának piros talárja rikít ki a háttérből.

Dob pereg s trombita harsog. «A párisi úr» igazitja a guillotine csavarjait.

Pap nélkül, fölemelt homlokkal s körülvágott inggel lép oda a halálra itélt. A kis leányának a naiv kaczagása cseng még a fülébe. De mosolyogva dugja be fejét a «pápaszembe» s a gép sivitva csap le a nyakára. Brr! Tarara! Brrrr! . . . A tetemre meg ráborul a fehér lepel.

— — Hát halál a bourgeoisera!

*

Kis-Bügördön pedig prédikál a káplán úr:

«Látjátok híveim, hová vezet az istentelenség? Megátalkodott gyilkosságra, embervérre vágyásra. Most már nincsen szegény Frankhon biztonságban, sem az emberi vadállatoktól, sem tulajdon véreitől. Most már félve lépnek ki az utczára, ha vajjon nem hág-e a lábuk dynamitbombára? Félve ülnek be a kocsiba, ha vajjon nincs-e elrejtve az ülés alatt dynamitbomba? Félve mennek a képviselők a kamarába, hátha ismét bombát dob közéjük az elvetemedett, istenétől elfordult, erkölcsi érzésétől megfosztott vadállat? Szinházban nem mulathatnak szabadon, mert hátha közéjük csap az emberiségéből kiszabadult vad, embertelen érzés vezette gyilkoló düh?

«Látjátok híveim, mire vezet a hitetlenség?

«Most már nincs se hitük, sem istenük, sem erkölcsük. Lopnak, rabolnak, csalnak, vesztegetnek, mert nincs családjuk, nincs meg a házasfelekben az isteni kötésen alapuló tudat, nincs szentsége frigyöknek, nincs igazi lélekből fakadt érzés, mely a házasfeleket egybefonja, mint Jézus híveit.

«Ezért kufárkodás lőn a házasság.

«Ezért adásvevési szerződés a házassági együttélés.

«Ma nálam vagy, ma szeretlek.

«Holnap meguntalak, el veled!

«És ezt az állapotot akarják becsempészni közénk?

«Látjátok híveim, látjátok!»

*

És a mi érzésünk, mely népgyülések tartását követelte, pediglen bevált.

Az egész ország megmozdult!

A szabad, kicsinyes szempontoktól ment, igazi liberális felfogás győzelmeskedett az egész hazában mindenütt.

A reverzálisok ellen tiltakoznak mindenfelé.

És szóltanak vala igy:

«A tiszta családi béke nem a hókuszpókuszon alapszik. A mindent átölelő *szeretet*, mely a férfit a nőhöz, a nőt a férfihez vezeti, volt, lesz az igazi családi érzés forrása.

SZILÁGYI LAJOS.

«Ez az érzés nem a hiten alapszik, hanem a lélek diszpoziczióján. Minő fájó, sértő tudat volt, hogy szerelemért nekem erőszakot kellett tennem őseim vallásán.

«Én hiszek az Istenben, jó katholikus, jó protestáns vagy jó zsidó akarok maradni.

«De a feleségemnek kiszemeltem azt a más hiten levő leányt. Hát mért kellessék vagy egyiküknek ezért hitet cserélni?

«Maradjon meg mindenki a maga hitében.

«Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.

«Oh, hogy fájhat egy előkelő szellemű embernek, mikor oda ment jegyesével a paphoz:

— Főtisztelendő ur, szeretem ezt az embert, felesége akarok lenni. De törvényeink értelmében — szólott a mátka — csak ugy lehetek a neje, ha hitemet elhagyom. Hát protestánssá leszek.

És a pap rámennydörög a reszkető leányra.

Pokollal, ördöggel, purgatóriummal dobálódzik. És mikor abban a szerelem erősebb, mint az ördögtől való félelem s kéri, hogy kijelentéséről adjon irást, igy ordit rá a pap:

— Pokolba nem adok utravalót!

«Hát mire való az ilyesmi?

«Müvelt lelkü, rendithetlen meggyőződésü, igaz hivőt miért kellessék kikergetni a hitéből?

«*Hisz ez a reform a papok mellett, az ő tanaik érdekében iródott. Meg akarja őrizni a hiveiket!*»

*

Ez a két álláspont harczol most egymással!

— Kié az igazság?

— Bizonyosan a liberális párté.

— Kié lesz az igazság?

— ? ?

*

A «Figaro» most megírhatja, hogy kivel minő mulatságos dolog esett meg.

A legmulatságosabb pillanatom az lesz, ha *a liberális elvek győznének!*

Lazzaroni.

KATA.

Esengő hő szerelmi szómra
Ha gúnykaczaj lesz a válaszod, —
Ne hidd, hogy gyötrő fájdalomban
Szivem megtörni láthatod,
Ne hidd, hogy eltiporva, fájva,
Vérezni látod szivemet; —
Megzavar majd a kaczagásban,
Hogy én is kaczagok veled!

Esengő hő szerelmi szómra,
Ha az lesz majd a válaszod,
Hogy kebelemre rá borulva
Zajongó szivem hallgatod; . . .
Mielőtt össze csókolhatnám
Szemeid, orczád, ajkadat: —
Leborulok kis lábaidhoz
És jól kisirom magamat!

Csokonay Árpád.

«A SZÜLEI HÁZ.» KÉPEK KARCZAG VILMOS VIGJÁTÉKÁBÓL.

RAJZOLTA: GEIGER RICHÁRD.

VÁLÁS UTÁN.

*Irta: **Buday László.***

Kiért ujabb ábránd hevit,
Akad leányka, jó szelid,
S hogy ujra éledjen reményem,
Szivét hiven megosztja vélem.

Majd nem kaczag lángom felett,
De annál hivebben szeret:
Oh kell, hogy ekkor majd belássam,
Mi gonosz voltál te irántam.

A te szived, az sem marad
Soká hideg, soká szabad,
S szemérmed bár titkolva rejti,
Majd megtanul az is szeretni.

S te is átérzed sorra mind
A percznyi élvet, hosszu kint,
S ki még nem ismerél keservet,
Majd sírni megtanit szerelmed.

Másnak játéka lesz szived,
Ki hangodat nem érti meg . . .
Tudom, hogy ekkor általérzed,
Mi voltam egykor én te néked!

LIZA FOGLALKOZÁST KERES.

Irta: BÉKEFI ANTAL.

Alig aludt egy órácskát a szegény kis Lizi, folyton az forgott lázas fejében, hogy már megsokalják ezek a jó emberek, a kiknek jóvoltából födél alatt van, a várakozást. Meglehet már holnap elébe áll a jólelkü postaszolga és ezt mondja:

— Lássa, Lizike, meg ne haragudjon, de lássa, mink is igen nagyon szegények vagyunk. Nagyon jó leány maga, de végtére is, lássa, ugy-e belátja, ugy-e nem haragszik?

Lizát a szegényes hónapos ágyon elfutotta a láz. Igaza van, igaza Mák Tamás úrnak, ők igen nagyon szegény emberek, egy postaszolga, a kinek 30 frt havi fizetése van, nem tarthat a házánál és nem etethet egy élhetetlen, faczér kisasszonyt, a kinek a fehér kezeire a minap is egy úri asszony azt mondta: az ilyen fehér kezek gyanusak, ezek azok, ismerem, a melyek nem szeretik a — hideg vizet. S nem fogadta fel Lizát, bár a bőbeszédü bonne és egyéb cselédelhelyező úr torkaszakadtából ajánlta az elszegényedett kis úri lányt.

S ha jó Mák Tamás, a postaszolga és tisztességes felesége, a kik negyedik hónapja tartják őt a jó reménység fejében, valóban azt találnák neki mondani, hogy tovább nem várnak, vagy szegődjék már el akárhogyan is, vagy szerezzen más jó embereket, a kiknek szivök van s előlegeznek neki egy kis zugot, mig szerencsét ad az Isten, ha ezt mondják: hova menjen a nagy hidegben és vékony ruhácskáiban a kis Lizi, az elszegényedett úri lány, a kit hónapos ágyában ezek a véghetetlen súlyos gondolatok gyötörnek. Pénzecskéje, a mit az útról hozott, elfogyott mind, sok előleg kell az elhelyezőintézetek tulajdonosainak, a kik négy hónap óta bolonditják a munkát kereső Lizácskát. Egyik is azt mondja, másik is: nagyon sokat kell nekik utazni, járni, fáradni, levelezni a kisasszonyka érdekében, mert ilyen finom fehérkezü kisasszonyt nem kommendálhatnak el mindenféle, közönséges házba.

A helyszerző urak jóindulatu véleménye szerint az is fölötte nagy baj, hogy Liza kisasszonyka olyan érzékeny természetü-nek látszik. A ki szolgálni akar, annak nem szabad mindjárt könybe lábadni a szemeinek, mint a hogy Lizi szemei keseregnek csillogva, mikor ujabb és ujabb csalódással és igéretekkel kell eltávoznia a helyszerző hivatalból. Többen is voltak ott efféle kisasszonykák, a kik állást kerestek, de ezek közül egy se könyezett, sőt úgy tetszett Lizinek, hogy ezek igen vidám, boldog leányok, a kiket ő irigyel.

STEFÁNIA ÖZVEGY TRÓNÖRÖKÖSNÉ A VAKOK INTÉZETÉBEN.

Nem jön álom az elszegényedett, szőke úri lányka szemeire, melyek olyan könynyen sirnak, mert rá vannak szoktatva. Azt gondolta azután: minek jött el hazulról?

Persze, minek jött el? Otthon? Csak ha nagyon szépet álmodik, akkor jöhet már vissza abban az álomban Lizácska otthona.

A kis úriház a kertjével, a virágaival, a méheivel, az ámbituson a derék, nyájas öreg úr egy nagy karosszékben, a ki Lizácskát a térdére ültette, a konyhán a vidám, kedves asszonyság, a ki egy kissé nagyzolt és szerette a vendégséget, azok pedig tudvalevőleg, ha rá vannak szabaditva, mindent megesznek: a család jólétét és sokszor a boldogságát is.

A nyájas öreg úr alig tudott meghalni. Simogatta Lizácskát és kérdezgette tőle megszakadó lélekzettel: mi lesz belőled, édes gyönge pillém?

A szegény, jóságos asszonyság szive majd széthasadt, a mint kérte: Ne hagyj itt, ne hagyj itt minket.

Hátha még tudta volna, hogy alig hagyja ott őket a nyájas öreg úr, mindjárt ott lesznek a tömérdek váltóval, a mit magáért, de jórészt másokért aláirt a boldogult és kilökik őket: őt és Lizát.

Ki is lökték. Azaz hogy adtak mégis egy kis zugot az elliczitált házban Liza kisasszonynak és anyjának, a kik éjjel sötétben sirtak, mert nem volt gyertyájuk.

A gyámoltalan, vézna asszony, Liza anyja, látta, hogy ő nem tud dolgozni, gyenge is volna rá, koldulni se akart és miután meghányva-vetve mindent, arra az eredményre jutott, hogy ő, a gyámoltalan, dologra képtelen asszony csak fájdalmas nyüg a Lizi nyakán, a ki ő miatta nem mozdulhat és mivel hitte, hogy Lizi, ámbár igen gyönge kis teremtés, de iskolákat tanult és beszél francziául is, inkább

meg tud állni egyedül a világban, miután mindezzel ott a sötét kis szobácskában leszámolt: megmérgezte magát.

A nagybácsi pedig, a kinek a házához elkisérték Lizit, nemsokára rátámadt a beteges, szép, halvány leányra, hogy nem tűri a háznál, mert csábitgatja a fiát. A fiú és leány tényleg szeretni kezdték egymást.

Ez a feslésében megölt égies szerelem, mint soha ki nem alvó csillag ragyog a kis, sovány, szegény Lizi szomorú éjszakáján.

S most itt van, negyedik hónapja bolonditják már a fővárosban, a hova menekült, a jó helyszerző urak, a kik elvették minden pénzét és helye, a hol megszerezze kenyerét, még nincs. És ha Mák Tamás és jóságos neje végre megsokalja a dolgot, meglehet már holnap kiadják az utat az élhetetlen, faczér kisasszonykának; hova megy ő ebben a nagy hidegben, vékony ruhácskájában?

Igy el-elsirdogált és remegett, hogy már nemsokára reggel lesz, a párnája forró lett; bár soha meg ne virradna, hogy ne kellene a szegény szállásadó emberek szemébe nézni, a kiknek jóságával igy visszaél, hogy ne kellene többé leülni az asztalukhoz és enni, a miért nem tud fizetni. Sötét, csunya, nagyfejü pillangók röpdöstek a kis hónapos ágyacska fölött, ah, az a rossz, fájdalmas álom! Lizi forró feje alácsúszott a párnán. Elaludt . . .

A munkások órájában már kint volt az utczán. Gyapotkendőjét összefogva nyakán, sietett a vékony, könnyü teremtés a czifra kötömegek közt, a mikben az ilyen fehér kezü kisasszonyok, mint ő is, szépecskén meleg dunna alatt álmodnak még. Mit törődött ezzel Liza! Az ő dolga sokkal fontosabb. Meglehet, hogy ez a nap dönti el élete sorát. Szilárdan eltökélte, hogy ha álláshoz nem jut ma, nem megy többé vissza a jóságos emberekhez, hanem ir nekik egy levelet, melyben bocsánatot kér tőlük és elmondja, hogy nem tudna már tovább a szemükbe nézni, bocsássanak meg néki, mert olyan élhetetlen, olyan gyámoltalan és gyáva, ne itéljék el, majd dolgozni fog és egy napon bemegy hozzájuk, megfizeti a tartozását és megcsókolja a jóságos kezüket.

Ha pedig — édes jó emberek — nem megy a munka Lizácskának, akkor Lizácska meg fog halni.

Abból ugyan édes kevés hasznuk lesz önöknek, ha Lizi meghal, de ha van tulvilági élet, az ő lelke imádkozni fog a szegény postaszolgáért és jóságos feleségéért, a kik ágyat adtak neki, enni adtak az ő élhetetlen sovány testének.

Ezt fogja irni, ha ma nem kap munkát.

De — minő öröm — nem lesz szükség a szomoru levélre.

A helyszerző úr, boldogitó képpel és jótevő hangon elébe kiált:

— Kisasszonyka, most megfogtuk, egy pompás hely, gyerekek mellé, rögtön mehetünk.

Egy roppant nagy házba mentek, a harmadik emeletre.

Liza el-elmaradt a lépcsőkön, bárhogy igyekezett és hajtotta az öröm.

Az öröm, melynek rózsái szép, nemes arczán kifakadtak, az öröm, mely szelid, tiszta szemeiből kisugárzott.

Az igénytelen, egyszerü teremtés nagy lihegve, erősen belekapaszkodva a lépcső karfájába, utólérte odafönt jótevőjét, a karika lábu elhelyező urat, a ki mint tapasztalt szakférfiu, nem mulasztá el a rosszmellű kisasszonykának tanácsolni, hogy most szépecskén pihenje ki magát.

Liza rendbe szedte a kis tüdejét, megigazitotta tiszta kabátját, kendőjét és igen bátortalanul lépett be leendő urnőjének küszöbén.

Milyen szemekkel fog a nagyságos aszszony rá nézni?

Végig fogja-e méregetni tekintetével?

Ő erős lesz, a ki boldogulni akar, annak nem szabad érzékenykedni, minden kicsiséget zokon venni.

Hát nézzen végig rajta; ő állni fogja és bátor lesz.

S egyszer csak puha szőnyegre lépett és előttük állt egy hájas, széles urnő, zsiros, foltos pongyolában.

Nagy, húsos kezével rámutatott a kis sovány bonnra:

— Ez az?

Szúrós, nagy szeme volt, de a hangja nem volt épen visszariasztó.

— Ez az kérem, igen jó házból való, elszegényedett nemes, kérem, — hajlongott és darálta a helyszerző, ki ezután a lányhoz fordult: adja csak ide a könyvét, nézze meg kegyesen nagyságos asszony, még nem volt eddig alkalmazásban, de a szükség . . . oh a szükség . . . igen ajánlhatom.

A szörnyü erős kövér urnő a könyvet föl sem nyitotta.

— Hogy hivják kisasszony? — kérdezte Lizától, a ki már érezte, hogy bátorsága elhagyja.

— Ádám Liza, kezét csókolom.

— Kedves kisasszony, oh, oh, szegény, hiszen maga nagyon gyengécske. Minő vékonyka kis karjai vannak.

— Oh nem, tessék elhinni nem! — felelt megijedve szegény Liza . . . csak ugy nézek ki.

A kövér dáma nyájasan biczczentett bolyhos fejével és figyelmeztette:

— De három kis gyerek gondozása vár önre, a kik már nagyocskák; ugy látom, magácska nem birna velök, meg ezzel a három emelettel. Azok nem piskóták ám, nehéz kis legénykék.

— Oh, én elbirom, felelt Liza, a ki e pillanatban roppant erősnek hitte magát.

S éppen kapóra törtek be a kis czifra, kövér banditák, a nagyságos asszony vásott csemetéi a szobába, a hol a mama bonnt nézett a számukra.

— Na itt vannak — mosolygott a kövér dáma — a legkisebb csak hagyján, hanem a Pittuka (a ki az anyja sleppjébe kapaszkodott) nyakas urfi, nem szeret ám emeletet mászni.

Liza kétségbeesve nézett a gyerekre, majd a nagyságos asszonyra és kérő hangon bizonykodott.

— Elbirom, elég erősnek érzem magamat.

— Hát próbálja meg, nézzük, — szólt a hájas urnő, oda állitva a sovány kis bonne elé a pufók, nagyfejü, vastag Pittukát . . . Emelje föl.

Liza úgy érezte, hogy egyszerre megerősödtek a karjai, megemelkedett lapos, szük melle, kipirosult az arcza, hirtelen leguggolt, átfonta sovány karjaival a kövér, husos gyereket, a ki visitott, rugdalózott és — emelte.

Oly szánalmas volt szegényke e pillanatban.

Csaknem vonaglani látszott, a mint minden áron ölébe akarta fölemelni a gyereket, áttetsző homlokerei kidagadtak, szemei könybe lábadtak, szaggatott lélegzete csaknem fuldoklásba ment át és egyszer csak lecsuszott vékony karjairól a kövér gyerek.

Csaknem sirva fakadt és sietett mentegetni magát:

— De ha nem rugdalózik, fölemelem.

A próba nem sikerült, a hájas dáma értésére adta a kisasszonynak, hogy az ő fiaihoz erősebb bonne kell, nagyon sajnálja.

A kis Liza kissé megszédült, aztán ment a helyszerző ur után, a ki a lépcsőn boszankodva mormogott:

— Én nem tehetek róla, ha a kisasszonyka olyan gyámoltalan.

S ott hagyta a lépcsőn Lizit, a ki mire leért erről a nehéz, nagy utról az utczára, ujból megcsinálta magában azt a szép levelet, a mit a jóságos postaszolgáéknak irni fog . . .

S ha pedig, édes jó emberek, nem megy a munka Lizinek, akkor Lizi meg fog halni.

SZÉP CZERCZERUSKA.

— Irta: BENEDEK ELEK. —

Hol volt, hol nem volt, egyszer egy szegény özvegy ember s annak két szép leánykája. De aztán olyan szép volt mind a kettő, hogy királykisasszonyoknak is beillettek volna. Be bizony.

Lakott az özvegy ember szomszédságában egy özvegy asszony s ez egyszer, mikor a nagyobbik leányka, a kit Czerczeruskának hívtak, az udvaron játszadozott, átalszólt a keritésen:

— Te leányka, mondd meg az édes apádnak, hogy vegyen feleségül engem s én titeket tejbe, vajba fürösztgetlek.

Megörült ennek Czerczeruska, futott az édes apjához s mondja, hogy mit üzent a szomszédasszony.

— Biz' a' jó lenne, — mondá az özvegy ember — s még az nap feleségül vette a szomszédasszonyt.

Hiszen jó dolguk volt a leánykáknak egy hétig, kettőig, czirókálta a mostohájuk, de aztán csak megfordult az indulatja, s a szegény árvák többször kaptak verést, mint ételt.

— Hallod-e, — mondá Czerczeruska a hugának — ez a gonosz asszony még elpusztit minket, menjünk világgá.

— Én nem bánom, — mondá a kisebb leányka, — menjünk világgá.

Jókor reggel fölkeltek s azt mondták a mostohájuknak, hogy eprészni mennek az erdőbe, ha eleresztené.

— Csak menjetek, — mondotta az asszony, — úgy sem veszem semmi hasznotokat. S mikor a leánykák kimentek a kapun, utánuk szólt lassan, de Czerczeruska jól hallotta: az Úr Isten engedje meg, hogy a mely állat lábanyomából isztok, azzá változzatok!

Na, ment mendegélt nagy búsan a két leányka, s mikor az erdőbe értek, azt mondja Czerczeruska a hugának: Hallod-e, nehogy valamiféle állatnak a nyomából igyál, akárhogy megszomjuhozzál. A kicsi leányka megigérte s azzal eprészni kezdettek. Szedegették az epret, egymásra nem is gondoltak, s lassankint, egyik erre, másik arra, elbódorogtak.

Egyszere csak erősen megszomjazott a kicsi leányka, de nem talált sem forrást, sem patakot. Mit csináljon, Istenem, mit

csináljon? Meghal a nagy, erős szomjuságtól, ha egy csepp vizet nem talál. Ment, mendegélt keseregve, sírdogálva s ihol talált egy csepp vizet valami állatnak a lábanyomában. Ó bizony iszik belőle, akármiféle állattá változzék, gondolá magában. Hát, Uram Jézus ne hagyj el! — a hogy egy cseppet ivott, mindjárt őzzé változott.

Eközben Czerczeruska tele szedte a kosarát s néz erre, néz arra, hát sehol sincs a kicsi hugocskája. Keresi, kiabálja. s jaj Istenem, nem találja. Sírt Czerczeruska, sírt keservesen, hogy zengett belé az erdő. Hát egyszer csak szalad felé keserves nyihogással egy őzecske, nyaljafalja Czerczeruskának kezét, arcát, mindenét.

— Óh Istenem, — sírt Czerczeruska, — ez bizonyosan az én kicsi testvérem! Nem fogadá meg a szavamat s őzzé változott.

Megölelte az őzike nyakát s úgy vezette az erdőn át, folyton sírva, keseregve.

De még csak akkor sírt igazán Czerczeruska, a mikor messziről egy vadászt pillantott meg. Két csövű puska volt a vállán s egy kopó szaladgált, szimatolt előtte. Istenem, Istenem, ha meglátja a vadász, még meglövi a kis testvérét. Néz erre, néz arra, hogy hová rejtőzhessenek el. Áldott szerencsére meglát egy szénaboglyát, s hirtelen mögéje huzódnak. De hiába huzódtak, mert a kopó megszimatolta az őzecskét, de nem bántotta, hanem hirtelen megfordult, visszaszaladt gazdájához, ugrált, vinnyogott s addig neki békét nem hagyott, míg egy darab kenyeret nem adott. A kopó felkapta a kenyeret, elszaladt a boglyához, ledobta Czerczeruska elé, visszaszaladt a gazdájához s még erősebben ugrált, vinnyogott.

Csudálkozott a vadász, nem értette a kopó dolgát, mert máskor nem is gondolt evésre, míg haza nem tértek a vadászatról. Hanem azért dobott neki még egy darab kenyeret. A kopó ezt sem ette meg, hanem szaladt egyenesen a boglyához s Czerczeruska elé dobta a kenyeret, aztán vissza megint a gazdájához, felszökött rá s olyan keservesen vinnyogott, mintha leütötték volna a derekát.

— No, várj csak, — mondá a vadász, — még adok egy darab kenyeret, de már most magam is megnézem, hogy hová viszed, mert lehetetlen képes, hogy mind magad ennéd meg.

No hiszen elállott szeme, szája a vadásznak, mikor látja, hogy a boglya tövében egy szépséges szép leányka sírdogál, s mellette egy őzecske nyihog keservesen. Czerczeruska ráborult az őzecskére, s könyörgött a vadásznak: — Ó édes vadász bácsi, ne bántsa ezt a szegény őzecskét, mert ez az én testvérkém.

— Mit beszélsz, te leányka, te, — nevetett a vadász, — már hogy lehessen leánynak őz testvére.

Czerczeruska erre elmondotta, hogy kik s mik ők, hogy milyen szerencsétlenül járt kis testvére.

Kicsordult a köny erre a beszédre a vadász szeméből s azt mondta: — Ne félj, Czerczeruska, nem bántom a testvéredet, de sőt inkább magammal viszlek palotámba. Mert úgy tudd meg, hogy én vagyok ennek az országnak a királya.

Azzal kézen fogta Czerczeruskát, Czerczeruska pedig átölelte az őzecske nyakát s úgy sétált a királyi palotába.

Ott a király megparancsolta, hogy az őzecskét külön kertben tartsák, Czerczeruskának pedig minden ember engedelmeskedjék, kedvét keresse neki, a ki jót akar.

Na, kedvébe is járt mindenki Czerczeruskának, csak egy udvarbéli asszony, a ki dajkája volt a királynak, nézte rossz szemmel. Ennek az asszonynak volt egy lánya s mind azon mesterkedett, hogy a király vegye feleségül az ő leányát. Mert hogy szavamat össze ne keverjem, a királynak még nem volt felesége. Hiába ajánlották neki a legszebb királykisasszonyokat, egy sem tetszett neki. Örült ennek az asszony, de bezzeg megijedt, mikor Czerczeruskát meglátta.

— Bizonyosan ezt akarja feleségül venni a király, — gondolta magában, — de abból ugyan nem lesz semmi.

Csak azt várta, hogy a király elmenjen hazulról, lement Czerczeruskával abba a kertbe, hol az őzecske lakott. Volt ennek a kertnek a közepén egy tó s mikor ennek a partján jártak, azt mondja az öreg asszony:

— Állj csak meg Czerczeruska, nézd meg magad a tóban, milyen szép vagy.

Czerczeruska belé nézett a tóba s abban a minutában a gonosz asszony belélökte.

— Hej Istenem, nyihogott az őzecske keservesen, szaladgált a tó körül, de az öreg asszony oda szólt neki:

— Nyihogj, nyihogj, csak ne beszélj.

Haza jő estére a király s megy a Czerczeruska szobájába egyenesen.

Hát Czerczeruska nincs ott.

Hivatja az asszonyt:

— Hol van Czerczeruska?

— Bizonyosan a kertbe ment. Mindig ott játszadozik az őzecskével.

Megy a király a kertbe, keresi, kiabálja Czerczeruskát, de csak az őzecske volt ott, az pedig csak nyihogott, szaladgált, nem tudott szólani.

Megszomorodott a király erősen. Azt hitte, hogy Czerczeruska elbujdosott a palotából.

Kurrentáltatta az egész országban, teméntelen aranyat igért annak, a ki visszahozza Czerczeruskát, de igérhette volna fele királyságát: Czerczeruskát senki meg nem találta.

Egész napokon keresztül ott járt-kelt a király a kertben s az őzecskét simogatta, kérdezte: nem láttad-e Czerczeruskát? de az őzecske csak nyihogott, nem tudott beszélni.

Látta ezt az ördöngős, gonosz asszony s megijedt, hogy ha a király mindig a kertben jár, még valahogy eszébe jut, hátha a tóba taszították Czerczeruskát. Ő bizony elpusztitja az őzecskét is. Megvárta, hogy a király menjen el hazulról, egyszeribe mészárost hivatott s bementek a kertbe, hogy vérét vegyék szegény őzecskének.

Haj, szegény teremtés, mikor meglátta, hogy jő a mészáros a késsel, neki rugaszkodott s szaladt a tó körül, a hogy csak birták gyenge lábai. Hiába csalogatták, meg nem állott. S halljatok csudát: a mint a tó körül szaladgált, a nagy ijedségtől megjött a szava s elkezdett beszélni:

Kelj ki, édes Czerczeruskám,
Tónak fenekéből,
Nagy halnak beléből!
Fenik a kést gyenge bőrömnek,
Mossák a réztányért piros véremnek!

Éppen ebben a szempillantásban érkezett a kertbe a király s hallja, hogy mit kiabál az őzecske. Mindjárt összekiabálja az egész udvar népét, kimeríti a tó vizét, kifogatja a nagy halat, a hasát fölvágatja s hát csakugyan benne volt Czerczeruska. Ugy láttam, mint ma, hogy élt s még százszor szebb volt mint annakelőtte.

Volt öröm, de milyen! A kicsi őzecske is akkorákat ugrott örömében, hogy egyszer csak keresztül bucskázott a fején s hopp! hallgassatok ide! — egyszeribe visszaváltozott leánykának.

E közben a tó ismét megtelt vízzel. No, ha megtelt, a király meg is fogatta a boszorkányt, belédobatta a tóba. Czerczeruskát pedig fölvezette a palotába, egyszeribe papot hivatott, az összeeskette s még az nap a fiatal pár tojáshéjba kerekedett, a Küküllőn leereszkedett.

Ha kiszállanak, legyenek a ti vendégetek.

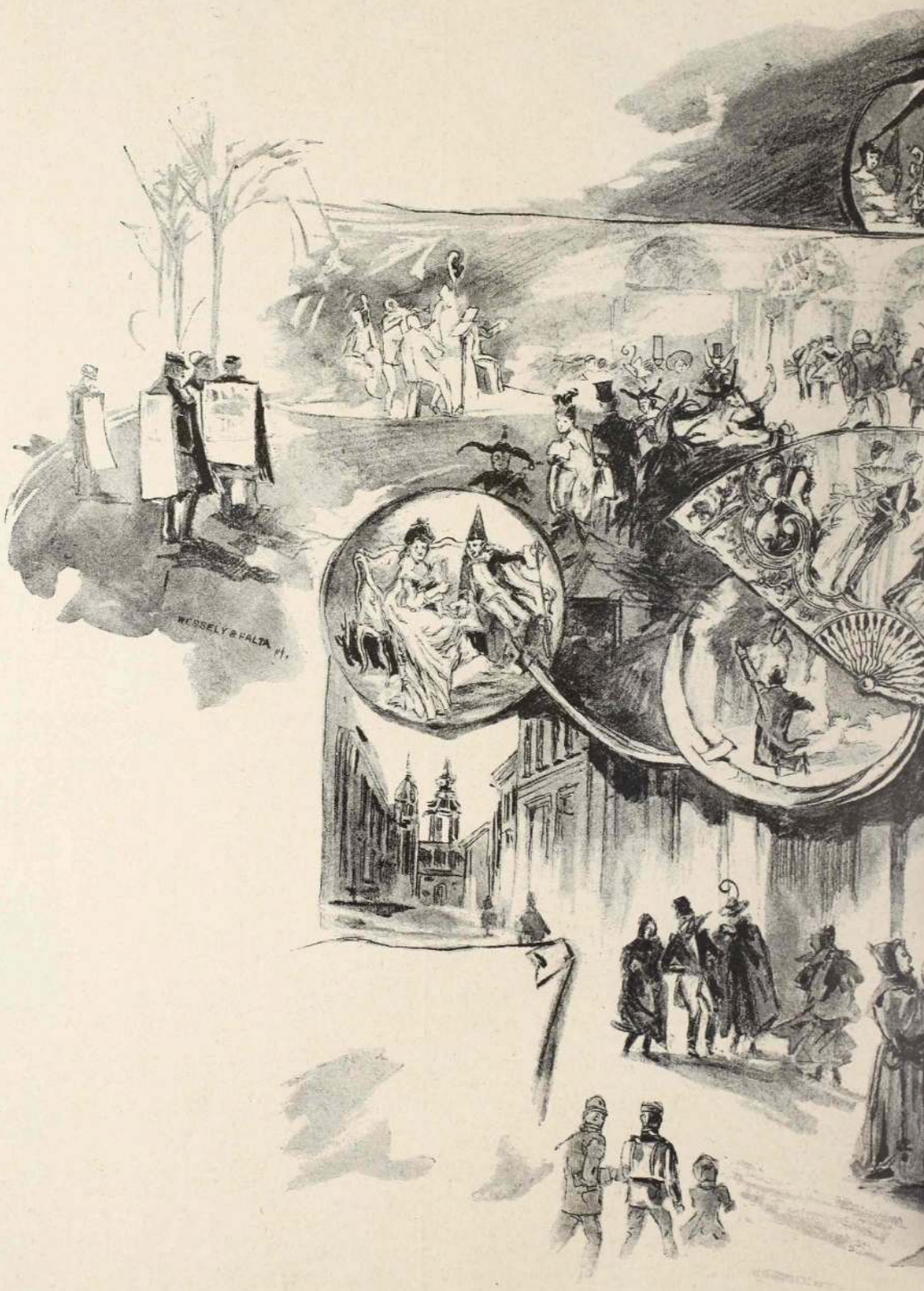

FARS

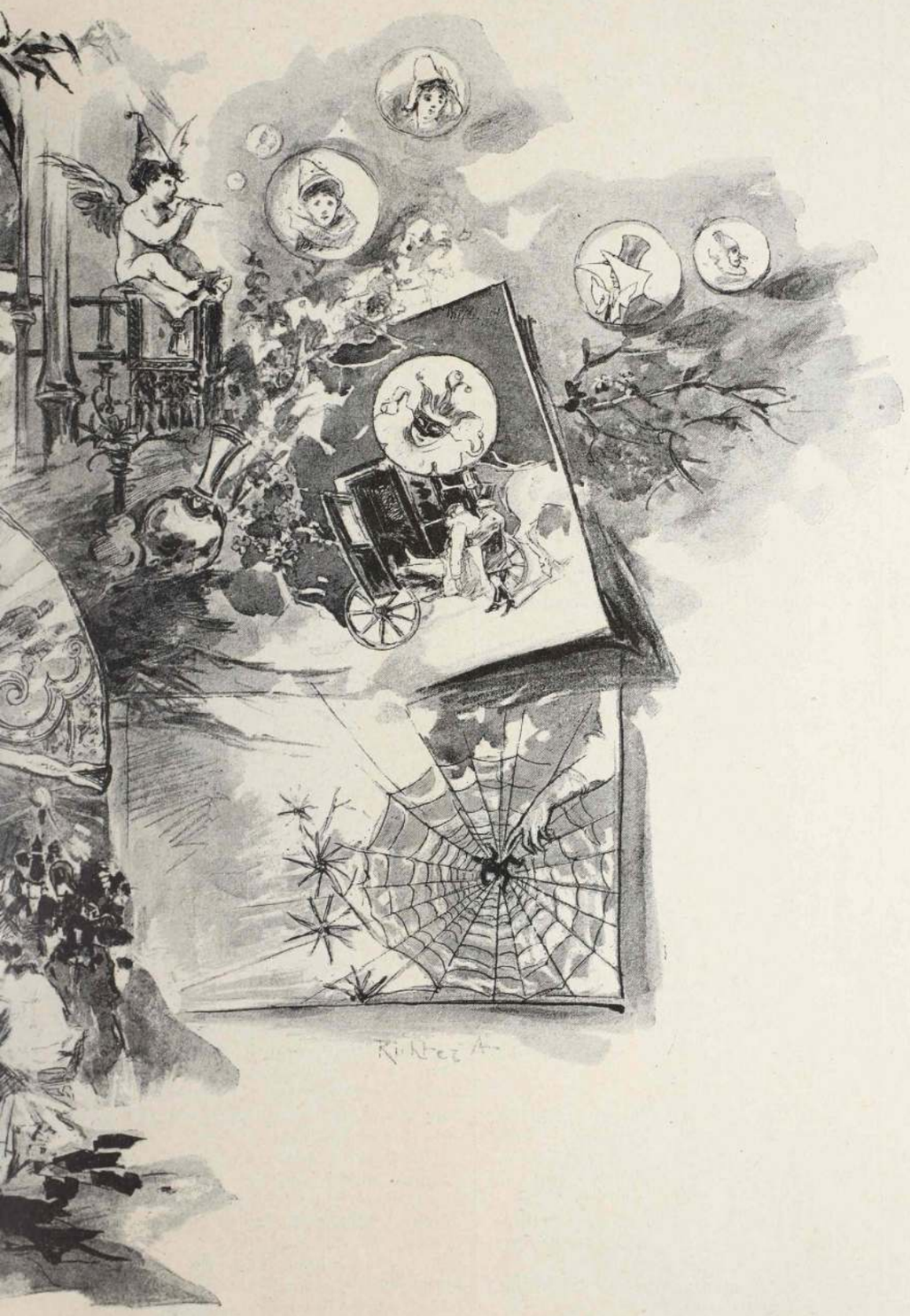

KÉP.

A RÓZSÁK.

— Irta: SZARVAS MARISKA. —

Kedvetlenül dobja félre a félig elszitt czigarettát az oroszlánfejet ábrázoló hamutartóba, végig sétál a szobában, melynek padlatára óriási virágokkal tele szőtt szőnyeg borul, azután — abban hagyja azt is!

Leverő, komor gondolatok bolygatják, nem tudja, mihez fogjon.

Visszavonult, hogy gondolatait rendezze, elmélkedjék cseppet uj helyzete felett, s véget vessen, ha csak lehetséges, a lelkét időközönként megrohanó érzelgésnek, mely minduntalan megbontja nyugalmát . . . erőtlenné, bátortalanná teszi, s ime, csodálkozva veszi észre, hogy megint csak annál a pontnál tart, megint csak ott!...

A komoly sötét kárpitok helyett, melyek szobája falát fedik, futóka virágos kis kertet lát, rezeda szegélyes utakkal, rikító színű falusi virágokkal tarkázva, a virágos szőnyeg lábai alatt, elővarázsolja a rétet, méh zümmögésével, harmatos illatával, s a csatajeleneteket ábrázoló festmények mellett pedig mindenütt egy halvány fő tünedez fel, s szerelmes látományok kavarognak!

Ez! Ez!

Ezt nem akarja látni... mert ezek előtt a víziók előtt, semmivé foszlik összes bölcsesége, akaratereje, romokká zúzik a szépen összeállitott terv!

Ezt pedig nem szabad!

Nem lehet!...

Elfordul — kitárja az ablakot, melyen a szomoru novemberi délután hűvös párás levegője tódul a langyosra fűtött szobába.

Vigasztalan esőre váló idő, vizenyős ködös levegőjével, szüntelen zúgással a lombtalan fák között.

Nincs mit nézni a fakó töredezett rongált kövezeten, melyen lomha nehézkes járással döczögnek odább a mindenfélével megrakott szekerek, — nincs mit nézni az őszerű hamvas épületeken, melyeknek hulladozó falán meg-megcsillan az alkonyi ég aranyos reflexe. Egynéhány alak kóborol, jár fel s alá, meleg felöltőbe burkolódzva, lassu vagy izgatott, szapora léptekkel — nem törődik velök...

Pedig ügyelni akart mindenre, hogy gondolataitól szabaduljon, hogy lerázza magáról azt a roppant terhet, mely oda ült egész sulyával a mellére, s megnehezitette lélekzetvételét...

Nem akart látni abból semmit, a mi folyton kisértette, inkább ezt a mindennapi közönséges életet, a maga egyhanguságában, kicsinyes érdekek után kapkodó, futkosó embereivel, jelentéktelen dolgaival...

Pár perczig belemerül az utczai élet nézésébe, de csak úgy néz mindent, mintha valamely ködfátyolos álmot látna, melynek homályán túl, ott leskelődik a való — az élet!...

Nem veszi észre, hogy szólitják — az ajtó nyilására sem lett figyelmessé, csak a harmadszori szólitásra fordul meg, a feszes öltönyű legény felé.

— Mi az?

— A bokréta megérkezett!

— Átvetted?

— Igen!

— Hol van?

— Bent!

Odahagyja az ablakot — átmegy a piczi szobába, melynek egyetlen, de széles ablakán, tömör rózsaszínű fényben ömlik be az alkony színe.

Elegáns kis szoba apró préselt bőr bútoraival, faragott magas szekrényekkel, melyeken aranyos czirádájú japáni vázák díszelegnek, s nehéz értékes szőnyegek borítják a falakat. Finom czigaretta-illat tölti be a levegőt, s versenyre kel az itt-ott heverő piczi selyem keztyűk, hervadt bokréták intensiv illatával.

Félre lebbenti az óriási arany lepkékkel tele szőtt veres függönyt, azután kiemeli a bokrétát a négyszögű deszka dobozból.

— Pompás!...

Önkénytelenül jegyezte meg, a hogy a gyönyörű csokrot kezébe vette!

Mintha egyszerre aranyos sugár folyna szét a sötét bútorzatú szobában, az illatos üde rózsák szine ott játszik, imbolyog mindenen, az ablakon beszakadó világosság meglopja, megkapja szinét s oda festi a falakra, a szőnyegre, a magas szekrények tompa fénytelen faragványai fölé...

Édes szerelmet lehelő, kábító illattal telt meg a levegő, egyszeriben, mintha egy egész langyos illatos nyári áramlat töltene be mindent, virágos ligetek, csalogánydalos szerelmes nyári esték varázsa támad fel!...

Forgatja kezében a kanárisárga rózsacsokrot, megigazitja az apró gyűrődött leveleket, a buja kis lombok közé rejtőzött gyöngyvirágszálakat, azután arra gondol, eszébe jut, milyen öröme fog telni ebben a csodaszép csokorban annak a fakó vértelen arczú kis sovány leánynak, a kit ő pár nap óta menyasszonyának nevez!

Feltűnést fog kelteni a mai estélyen, midőn oda lesz állítva Virike szobájában, a himzett teritékü asztalra a világos ellenzővel fedett lámpák közé.

Szinte látja, érezni véli a kis leány hálás szerelmes pillantásait, kis nyulánk, majdnem fejletlen alakját, melynek soványságát nem képes elfedni, mérsékelni, a divatos epoulettes bő redőjű öltöny.

Érezni véli, a mákszinü szemek langyos, érzékeny tekintetét, látja a feléje nyujtott kis sovány kezet, melyen ékköves gyűrűk csillognak, s a melyek megremegnek az ő egyszerű udvarias, de minden szenvedélytől ment szoritására, érintésére.

Ime előtte van az egész!

A nagy kivilágított ebédlő, meleg fényű csilláraival, csillanó bronz szobrok, értékes vázák, a fénytelen maszív szekrényeken, sugarak a falakon, sugarak a vert ezüst és ébenfa keretü tükrök sima lapján, szín, fény, illat, a gazdagság, a jólét melege mindenütt...

Leteszi a bokrétát.

Hiszen ezt kereste!...

Hát — megvan!...

Volt része az önzetlen édes szerelem ideálizmusában, — volt... s véget kellett vetnie, mert utját állta ez a szerelem — fogva tartotta a lelkét, szabályozta a gondolatait, megakasztotta mindenben...

Nem! Nem lehetett így «előre jutni», emelkedni, carrieret csinálni semmiképen!

Az élet komoly!

Egészen másból áll, mint édes hevülésekből, szerelmes viziókból!...

Az erdőn szedett vadvirág-csokrok elhervadnak: a csalogánydal ideje elrepül, az édes aranyos viziók szétfoszlanak a való könyörtelen világitásában, kilobbanak a hevülések, ellankad a viharos szívverés, a szenvedély ereje megtörik... s így-így minden — s mi marad utánna? Semmi! Semmi!

Épen ettől a «semmitől» akar menekülni... ettől!...

Mig ezeket elgondolta, nem vette észre az idő haladását; egészen bealkonyult. Már nem ömlött be vörhenyes szín a nyitott ablakon, homályos, különféle alaku árnyak rajzolódtak a kárpitokon s vonultak meg a magas, faragványos szelvények megett.

Künn csendesült az utczai élet! Csak néha koppant meg egy-egy lépés a kövezeten, s lágy zizegés hallatszott, a hogy megeredt a ködös, hamvas őszi eső s fényesre mosta a poros kövezetet.

Ez volt az egész.

Betette az ablakot, melyen most már hideg esti szél csapott be, meglobogtatva az arany lepkés függönyöket, betette, aztán hirtelen eszébe jutott, hogy készülnie kell, ha el nem akar késni a menyasszonyától...

Behúzta maga után az ajtót — és — — keze egyszerre csak erőtlenül siklott le a zárról, arczát halványság futotta be...

— Tima!

Kezét felemelte egy pillanatra, mintha üdvözlésre akarná nyujtani, de a következőben aláhanyatlott mind a kettő bágyadtan... erőtlenül!...

— Itt vagyok!

Fátyolozottan, de édesen csengett a hangja s ott állt halványan, karcsún a jól ismert egyenes tartással, merő feketébe öltözve, meg se mozdult, csak a szép halovány fő hajolt meg kissé s remegő kezei szorongatták azt a két cseppnyi kezet s a sötét öltöny redője közé buvó arany szőke fejecskét.

— Megijedtél tőlem?

— Megijedtél én tőlem? — Mondta még egyszer s fekete szeme meglobbant s halvány arczán pirosas foltok gyúltak ki.

A férfi közelebb lépett, de nem fogta fel a sötét szemek lobbanó pillantásait, — elfordult — aztán visszaesett tekintete az előtte álló leányra, a ki halkan ismételgette:

— Megijedtél tőlem?... Éntőlem?...

— Ne mondd! Szó sincs erről, én meg nem ijedtem tőled, Tima?

— Mit gondolsz!?...

— Semmit! Láttam megdöbbenésedet, nem vártál... Mondd hogy ugy van?

— Nem vártalak, az igaz!... Nem vártalak — most!...

— Most vagy később, az mindegy! Nem vártál!

Bíztál büszkeségemben, bíztál megsértett önérzetemben, bíztal megaláztatásomban, halálra sértett szerelmemben!... Tudtad, hogy az olyasmi után, a mi közöttünk történt, nem kell látnunk többé egymást... nincs semmi közös az életünkben, nincs keresnünk való egymásnál, ebben bíztál, ezt hitted, ugy-e?...

S igazad is van!

Ugy kellene lennie, el kellene téged kerülnöm, bárhol találjalak is, és meg nem ismerni soha, ez volna a természetes rendje a dolognak, igy szokott ez lenni mindig, — de én nem vagyok olyan, mint mások, nem birok olyan lenni, erősen szerettelek — nekem mindenem voltál — elhagytál, pedig hűségesen szerettelek — elhagytál minden ok nélkül, egyszerre, mert neked vagy valaki másnak ugy tetszett, eljöttem hozzád, magadtól — tetőled

akarom hallani, hogy csakugyan ugy van-e, a hogy irtad? Csakugyan ugy van-e?

Irni könnyü! — Könnyebb — itt vagyok, visszahoztam a leveledet — a szemembe mond, tőled akarom hallani, hogy nem szeretsz bennünket többé . . .

Hangja megcsuklott, mintha zokogásba olvadna át végtelen kétségbeeséssel, tekintete végig siklott a fiatal férfi halavány arczán . . .

— Hát nem szeretsz többé?

— Azt ne mondd!. Nem foglak feledni soha! . . . Nem tudlak . . .

— És elhagysz mégis?

— Kell!

— Nem értelek! Nem értelek — tagolta a nő, mintha kínos félálomban beszélne.

— Szeretsz és mégis elhagysz! Hogy mondtad — kell! Szeretsz — nem birsz, nem tudsz elfeledni s mégis eljegyezted magadat, lehetséges ez?

— Gondolod?

— Lehetséges, Tima!

Az élet oly komoly, a férfiunak hivatása van, előre kell hogy törekedjék, én sokat veszitettem, rokonom, ismerősöm nincs, — ama család . . .

Tima hirtelen elbocsátotta a két csöppnyi kezet, eltolta magától a sötét ruhába búvó aranyszőke gyermekfejet — előre lépett egy kicsit.

— Ne szólj nekem többet! Ne szólj arról a családról!

Megvetettem eddig a gazdagságot, a fényt — semmibe sem vettem, ma elismerem a hatalmát! . . . Látom, hogy mindent meg lehet szerezni érte, mindent . . . mindent! . . .

— Tima!

— Mit kivánsz tőlem?

— Hallgass meg komolyan, elmondok mindent, figyelj reám s be fogod látni . . .

A leány rá nézett végtelen fájdalommal sötét szemeiben, azután felemelte szótlan kis kezét, oda fogta a szemei elé, hogy ne lásson semmit.

— Nem akarok hallani semmiről, szakadt fel a hangja tompán, nem akarok tudni semmit.

Szerettél, — nem szeretsz! Enyém voltál — elveszitettelek! Megmondtad, vége mindennek, mindennek vége . . . ismételgette s szép ifju vonásai elvesztették minden szépségüket, lágyságukat a szavak alatt, szempillái lecsukódtak, mintha rögtön meg akarna halni . . .

— Jól van megyek.

— Nem Tima, ne váljunk igy?

Feléje nyujtotta erős vonalu férfias kezét, — bocsáss meg nekem ne váljunk igy el . . .

A leány mozdulatlan maradt, nem fogadta el a feléje nyujtott kezet, visszahuzódott a feléje közeledő férfitől.

— Nem válhatunk másként — szeretlek — szerettél — elhagysz, mintha soha nem ismertél volna — legyen — ne lássuk hát, ne ismerjük hát egymást többé, megyek!

Pár percznyi csend állott be.

A válságos nehéz órák nyomasztó mély tragikus csendje.

A kályhában lobogó tüz sárgás vörhenyes szine szét fut a kárpitokon, rá hull a függönyökre, végig surran fényes világos sávokban Tima fekete öltönyén, megvilágitja halovány arczát, mely mozdulatlan és merev, mintha kihalt volna belőle az élet s az erő . . .

Ezt a merev csendességet valamely zsongó érthetetlen hang szakitja meg, halk elfojtott csicsergés . . .

Hirtelen fordulnak meg mind a ketten! A kicsi! Egészen megfeledkeztek róla.

Egy ideig mulattatta a helyzet — a deli szép imponáló alaku férfi arany sujtásos, fényes buzavirágszin öltönyében, de azután a heves kitörő szavak megfélemlitették — csendesen elhuzódott félre — körül tipegett a szobában, elmerült a sok tarka holmi nézésében, megtapogatta a székek rozsdaszin szövetét, játszott a pamlag bársonypuhaságu bojtjaival, lekuporodott a mintás szőnyegre, melynek nagy veres pipacsait hiába igyekezett letépni, egyszerre csak megállt.

Nagy kék szemei felcsillantak az örömtől, piczi keblében megszorult a lélegzet, vágyva nyujtotta piczi kis karjait a nyitva maradt szobaajtó felé, melynek nyilásain át a pompás illatu aranysárga rózsák integettek.

S most?

Tima kitárja az ajtót, azután meglepődve réműlten néz az utána sietó férfiura.

A pompás, illatos bokréta ott hevert kegyetlenül széttépve a sötét szőnyegen, — a rózsák szertehullva, egész halmaz a kanárisárga levelekből, fázósan összezsugorodva, részegitő illatot terjesztve az egész szobában . . .

Kuszált drótszálak bujtak ki a nehéz fehér atlasz mansettából, melyre hervadtan borult néhány fényes, szines erezetü levél . . .

Tima elpirult, zavartan hajolt le a kicsihez, megragadva a nedves kezecskéket.

— Mit csináltál?! Mit csináltál?!

Tekintete oda siklott szomoruan, bocsánatkérően a fiatal emberre, a ki mereven nézte az egészet . . . zavartan szólitotta:

. . . Kellemetlenséget okoztunk neked — a csokor . . . a menyasszonyodé volt — ugy-e bár?

A férfi nem szólt semmit — elforditotta a fejét azoktól az édes könyörgő szemektől, nézte a széttépett a rózsákat, melyek ott hevertek a szőnyegen, mint a szétfolyó arany, nézte a cseppnyi kezecskéket, melyek egy pillanat alatt megsemmisitették ahhoz a csokorhoz fűződő reményeit, — terveit s melyek most remegve simulnak Tima öltönyéhez, nézte, aztán befutotta az arczát valami!

Hirtelen odébb dobta a kúszált, megtépett bokrétát s gyorsan oda térdelt a kicsi mellé, kezébe szedte egyenként az apró bűnös ujjacskákat s most ő nézett kérőn Tima sötét szemeibe.

Ne bántsd!

ELMULÁS.

Nincs más vágyam semmi
Csak aludni menni,
Mély álomba veszni, elmulni csendesen,
Hogy ne fájjon lelkem egyetlen sebe sem,
A mult szenvedése, búja ne gyötörjön
S ne féljek a kintől, mely még ezután jön.
Csak aludni menni! . . .
Nincs más vágyam semmi.

Szemeimre szálljon
Édes örök álom.
Ne lássam e vásár piszkos fertős sarát,
Melybe összevegyül szülő, gyermek, barát,
Becstelenül küzdve pénzért egymás ellen...
Mert nincs női erény, nincs már férfi jellem.
Édes örök álom
Szememre hadd szálljon.

A süket éj csendjét
Hangok fel ne verjék.
A pár igaz hangot, mely örömet hozna,
Amúgy is elnyelné a sok vad tivornya,
Hiú hazugságok sértő undok zaja,
A felbőszült inség éles hörgő jaja.
Hangok fel ne verjék
A süket éj csendjét.

Ne lebbenjen soha
Szó ajkamról tova.
Szünjék meg a panasz, némuljon az átok,
Melyet mint tüzesőt hullat nyelvem rátok,
Ész nélkül küzködő, bűnbe fult tömegek,
A kiket pusztulás, végromlás fenyeget.
Szó ajkamról tova
Ne lebbenjen soha.

Ne mozduljon karom
Bármiként akarom,
Hogy ostort ragadjon s verje, mint állatot
A sok sok gazembert, ki azzá válhatott,
A kik által a föld lőn a bűn világa,
Őrült kéj tanyája... Hisz úgyis hiába!
Bármiként akarom
Ne mozduljon karom.

Agyam homály födje,
Feledésnek ködje.
Ha csend lesz körülem s mélységes nyugalom
Nem irigylett földem, egy süppedő halom
Majd boldoggá teszen, mert mindent feledtet,
Nem enged töprengnem rossz világ feletted.
Agyam homály födje,
Feledésnek ködje.

Szemeimre szálljon
Édes örök álom.
Hangok fel ne verjék a süket éj csendjét,
Ne lebbenjen soha szó ajkamról tova,
Bármiként akarom, ne mozduljon karom,
Agyam homály födje, feledésnek ködje.
Csak aludni menni! . . .
Nincs más vágyam semmi.

Csukássy Jenő.

FÉRFI HŰSÉG.

— Irta: KEMPF BOROSTYÁNI IRMA. —

A régi udvarházban nagy sürgés-forgás volt. Kocsi kocsi után gördült be a tágas udvarba.

Selyem köntösű asszonyok, fehérruhás kis lányok hámozódtak ki a családi bundákból.

Öreg urak bajmolódtak a botosokkal és a megfagyott bajusz alól czifrán kanyaritgatták el a dermesztő, fagyos szél mivoltát.

Benn a szobákban már vig élet folyt. Az ebédlőben az asztal görnyedésig volt megrakva.

A nappali szobából kihordták a butorokat és itt huzták Marcziék a talp alá valót.

A pipatóriumban repült a bankó és ürültek a billikomok.

A háziasszony nem győzte fogadni a jókivánatokat.

Katalin estéje volt, az ő névnapja, melyre az egész környékből összesereglettek a gentry családok.

A hőmérő a szobákban már a vacsora előtt magas fokra szállott. Egy pár hővérü asszonyka a téli kertbe huzódott, hol zavartalanul cseveghettek.

Sütöttek, főztek, szidták a cselédeket, kritizálták a házi asszonyt, rágalmazták barátnőiket.

S mikor mindenből kifogytak, a férjekre került a sor. Persze hálás théma volt ez is!

— Beszélhettek nekem akármit — szólt a szöszke alispánné — nem minden férfi egyforma. Már biz én az uramért tűzbe merném tenni a kezemet. Szeretném azt az asszonyt ismerni, a ki el tudja csábitani.

— Boldogok a hivők Ella — válaszolá a tüzes szemü Bérczyné. De attól félek, megégetnéd az ujjacskádat. A te férjed se különb. Hidd meg édesem, azt a szomoru tapasztalatot szereztem két évi özvegységem alatt, hogy a házas emberek még rosszabbak, mint a nőtlenek. Garçon ember közt még csak akad idealista, de nős ember közt soha. Még nem találtam férjre, a ki ne akart volna udvarolni a felesége háta mögött. No, ne félj, a tied még nem . . . De én benne se bizom. Lehet valakinek szép Heléna felesége, de azért a másé mégis csak szebb és kivánatosabb.

— Te csalódtál, Ilonám — vágott közbe a pamlag sarkából a kis Kovácsné — és a csalódás pessimistává tesz. Hidd meg az én uram se törődik kivülem semmiféle asszony néppel, lehet az olyan szép, mint a milói Venus.

— No, no, kár olyan nagyon exponálni magát ilyen csalárd fajzatért — szólt mosolyogva a bájos özvegy. Fogadást ajánlok, hogy a ti uratok se különb. Nem leszek nagyon kaczér, nem fogom őket nagyon felbátoritani és meglátjátok, hogy hódolni fognak nekem.

— Áll a fogadás — kiáltott fel mindkét asszonyka.

Léptek hallatszottak és a három menyecske elhallgatott.

Azután halkan suttogtak egyideig, s végül nagy titkon megállapodtak valamiben.

A vacsora alatt a vig társaság elhatározta, hogy egy nagy kirándulást rendez szánokon a szomszéd bánya városba, hova gyönyörü út vezet.

Ott fognak ebédelni, délután tánczolni és este fáklyafény mellett jönnek haza. A tervet nagy lelkesedéssel elfogadták. Csak legyen hát szánút.

Ez nem váratott sokáig magára. Pár hét mulva vastag hólepel fedte a földet.

Mentek a sta'éták szerte-szét, vitték a piczi levélkéket és lőn nagy készülődés. Gyúrták a pogácsákat, előkerültek az ősi bundák és a butykosok megteltek jó házi meggy és dió pálinkával.

A resiczai kaszinó vendéglősénél megrendelték az ebédet és a szomszéd városból elhozatták a fáklyákat.

A kitüzött napon együtt volt az egész társaság utra készen.

Várták, hogy csendesedjék a hó fergeteg, mely egész hegyeket hordott össze.

Evéssel, ivással kellett a várakozási időt agyonütni. A villásreggelinél megindultak a mesék eltemetett szánokról, rettenetes farkas kalandokról.

A kirándulási kedv nagyon megcsappant.

Egyre fogytak a vállalkozók.

Végül is csak kilencz férfi és három hölgy mert elindulni. Bérczyné volt az egyik, egy mama menyasszony lányával a második és harmadik merész amazon.

Bunda, fegyver, kulacs garmadával került a szánokba, elég lett volna egy szibériai kiránduláshoz is.

— Jancsikám meg ne hülj!

— Dódim, jól betakard a lábad!

— Kálmán vigyázz a puskára!

— Náczi, ne adjatok a kocsisnak pálinkát, felfordit! — kiáltott, sikongott, esdekelt vagy hat asszony.

De végre elindultak.

A kocsisok a lovak közé vágtak és csillingelve repültek a pihent táltosok.

Társalgásról szó sem lehetett az uton, sivitott a szél és a szemük közé dobta a havat. Elég gondot adott a hideg ellen való védekezés.

Az útszéli csárdákban meg-megálltak, előszedték az elemózsiát, hogy erőt gyüjtsenek a hátralevő nagy útra.

Öt óra lett, mire Resiczára értek. A korcsmárosné kétségbeesetten tördelte már kezeit, hogy a pecsenyék már elszáradtak, a felfújtak összeestek.

Elszéledtek már a czigányok is.

De lassankint minden kérdés megoldódott és igyen összefagyva, kiéhezve, a kevésbbé jó ebéd is fölségesen izlett.

Olyan jókedv kerekedett, hogy még pezsgős üvegek is durrogtak csakhamar. Éltették a távollevő és jelenlevő asszonyokat, ittak fű, fa egészségeért és húzatták a szép asszony nótáját.

Bérczyné elemében volt. Vig volt, szellemes és eleven. Ajkán csábos mosoly, szemében kaczérság.

Az urak bomoltak érte.

Milyen szép, milyen csábos, volt az általános vélemény. Aztán még hozzá özvegy is! Ura sincs, a ki párbajra hivná a tolakodót.

Bérczyné asztal-szomszédai az alispán és a mérnök voltak.

Már kivetette a hálót és volt kilátás sikeres halfogásra.

A hazamenetelről persze szó sem lehetett; ilyen időben Isten kisértés lett volna útnak indulni.

Szobákat rendeltek, de elhatározták, hogy a lehető legrövidebb ideig veszik igénybe azokat.

— Éljen az arany szabadság! Ki kell használni a szabadságot! Éljen a függetlenség! — kiáltozta egy pár boldog férj.

Mikor a hangulat már tetőpontra hágott, a hölgyek visszavonultak szobáikba. Fáradtak voltak, pihenni akartak.

Bérczyné két csésze téát rendelt a szobájába. Faggatták kinek, miért?

Kaczér mosoly volt a válasz. Az urak persze felbátoritásnak vették.

Mindenik megpederte a bajuszát — remélt és önmagában vélte fölfedezni a hóditót, a kit a szép özvegy egy csésze téára fog meghivni.

A mulatság tovább folyt, zajosabban és élénkebben hölgyek nélkül. Szólt a dana, pengett a czimbalom és megeredtek az árviz előtti pikáns adomák. Zúghatott a szél, rázhatta az ablakot a fergeteg. Feledve lőn a hóvihar, a hazatérés. Elvezni akarta mindenik a pillanatnyi élvet.

Bérczyné azalatt meggyujtotta szobájában a lámpát, átvette a szobaajtóban a pinczértől a teát és letette az asztalra. Aztán bekukkantott a hálófülkébe és halkan szólt:

— Jertek, jertek asszonykáim melegedni, itt a tea! Jöhettek bátran — a Sipkaszorosban minden csendes.

És a hálófülkéből kilépett az alispánné és a mérnökné.

— Hát vesztettünk, vagy nyertünk, Ilus?! — szólt egyszerre a két menyecske.

— A fogadás ideje még nem járt le, holnap délig tart a határidő. A mi késik, nem múlik.

Örömmosoly villant meg az asszonyok arczán.

— A diadal biztos. Mi győztünk! — szólt a kis Kovácsné.

— Csak csendesen, csendesen asszonykák. A folyosón járkálhatnak és gyanut fog kelteni, ha szobámból susogás hallszik.

Összebujtak a pamlagon hármacskán és halkan, nagyon halkan beszélték meg a nap eseményeit.

Közelgett a kisértetek órája: az éjfél. Nehezedtek a szempillák, aludni készült a három barátnő.

De hah! Léptek nesze hallszik a folyosó puha szőnyegén, majd halk kopogás.

— Szép asszony, még ébren van?! . . . Hivjon már meg egy csésze teára . . . szeretnék magácskával egy fél órát elcsevegni. Nem tudok aludni. Engedjen be, ne féljen tőlem, jámbor férj vagyok. Szeretnék valamit a fülecskéjébe súgni.

— Ugyan mit, alispán úr? — felelé az ajtón keresztül Bérczyné, ki alig tudta a kárörvendő nevetést visszatartani.

— Minő hideg czímezés egyszerre, Ilus nagysám! Ne haragudjék, megbabonázott az este engem is. Meg akarom mondani, hogy maga egy imádandó menyecske, hogy eddig vak voltam, hogy nem láttam bájait. De helyrehozom . . . hű lovagja leszek . . .

— Menjen, menjen, csunya, rossz ember — szólt haragosan Bérczyné — de rögtön menjen, mert különben becsöngetem a szobaleányt. Szégyelje magát, házas ember létére ilyeneket tenni.

— De Ilus nagysám!

— Menjen, de rögtön, mert ha nem . . . ugy mindent elmondok a feleségének.

Ez hatott; az alispán úr hosszú orral távozott.

Szegény kis felesége odabent pedig ráborult Bérczynére és keservesen zokogott.

— Nyertél, fényesen nyertél Ilonkám! Ó a nyomorult! . . . Jobban ismerted, mint én . . .

De mintha a kert felőli ablakon kopognának.

— Csitt . . . csitt . . . oltsuk el a lámpát.

— Ki az, mit akar? — szólt a belső ablakot kinyitva a szép asszony.

— Én vagyok, egyik hű imádója, Ilus nagysám! — szólt egy hang, a kiben mindhárman Kovács mérnökre ismertek.

— Mit akar itt a kisértetek órájában? — szólt Ilus.

— Jöttem esedezni, boldogitson engem azzal a csésze teával . . .

— Kérem . . . kiadjam az ablakon? Hát már mindent megittak? . . . Rum is kell?

— Ne incselkedjék, szép asszony! Jól tudja maga, hogy nem a tea kell nekem, hanem maga!

— Szemtelen! — kiáltott Ilona és dühösen becsapta az ablakot.

A kis mérnökné görcsösen felkaczagott és mérgesen tépdeste keszkenőjét.

— Nyomorult, nyomorult! És én még a tűzbe akartam tenni érte a kezemet.

— Nos, ugy-e megnyertem a fogadást? Ugy-e jobban ismerem az uratokat, mint ti?!

— Igaz, igaz, győztél — szólt szomoruan az alispánné. — De ez a győzelem végzetes lesz rám. Elválok Janitól.

— Én is Józsitól! — zokogta Kovácsné.

— Bizony nem váltok ti, menyecskék! Ez is ok?! Akkor minden asszony adja be a válópört ebben a minutumban. Mondtam, hogy egyért se állnék jót. Béküljetek csak ki szépecskén. Az idő mindent elmos. Elfeleditek ezt is, bárminő keserüen bánkódtok most rajta.

— Soha, soha!

— No, de most rajta, boszút akarok állni. Itt van Döményi Pista, lánykori udvarlóm. Visszaadom a kölcsönt. Udvaroltatok magamnak és tánczolok kivilágos kivirradtig.

— Igazán be akartok menni? — kérdé Bérczyné.

— Be, be!

— Isten neki, lássunk a toilettehez!

Fél óra mulva, az étteremben épen a kállai kettőst járták az asztalokon, a három asszony betoppant.

Egy pillanatra síri csend lett. A zene elhallgatott, oly nagy volt a meglepetés.

A két egérúton járó férj halotthalvány lőn.

Csupa józan lett mindenki.

De aztán kitört az üdvrivalgás! Éljenek, éljenek!

Sohse kérdezte egy se, ide repültek-e, léghajón jöttek-e, csakhogy itt vannak.

— Tánczolni akarok — szólt kis vártatva Kovácsné az urához.

— De Adél kérlek, ilyen tánczosokkal!

— Akarok! — szólt durczásan a kis menyecske.

A hangban annyi volt kifejezve, hogy a férj nem tett több ellenvetést.

Döményi már ott termett . . . Szabad kérnem Adél nagysám?

A másik két asszonynak is csakhamar akadt tánczosa és fáradhatlanul járták, különösen Kovácsné.

Olyan szemeket vetett Döményire, hogy az majd elolvadt.

A mérnök úr kedve nagyon lelohadt. S inditványozta is, hogy jó volna nyugalomra térni, de senkisem egyezett bele.

A téli nap késő sugarai még együtt találták a társaságot.

Egyenesen a szánokba ültek, kimerülten, hallgatagon.

A két asszony nem vált el, hanem behozta a papucskormányt.

Ez volt a léprement férjek szörnyü büntetése.

EGY ŐRANGYAL TÖRTÉNETE.

— Irta: SASS EDE. —

III.

KÉT VALLOMÁS.

Az egész egyetem tudta Gáborról, hogy nagyon szorgalmas, tisztességes, jó fiu. Jó fiu a «jó»-ság azon fokáig, mikor az már nem rokonszenvet és becsülést, hanem szánalmat kelt. Ez a szánalom aztán csúfolódássá fajult volna, hogyha Gábor sápadt, szenvedő komolysága el nem némitja őket.

SCHEUTHAUER LÁTOGATÁSA AZ IZR. KÓRHÁZBAN.

(Pillanat felvétel után.)

Szivesen barátkoztak volna a szegény ficzkóval, de az visszahúzódott tőlük, mint a rovatlan előéletüektől a szemérmes bűnös. Eredendő a bűne. Veleszületett a hibája. Buta. Rettenetes azoknak a lelkeknek a szenvedése, a kik tudják magukról, hogy nekik nem adott szárnyakat a gondviselés a tudás világába repülni. Hogy az ő agyuk hiányos: csak arra való, hogy az érzékeitől a központba futó idegek észrevételeit tudomásul vegyék. De a benyomásokat feldolgozni nem tudják. Rettenetes azoké, a kik az «állat» és az «ember» határán vergődnek. Csak a vágyuk van meg, hogy ők nemes, okos, fenkölt gondolkodásu emberekké legyenek és törnek előre ezen az úton, mely egy fényes paradicsomba vezet, de elbotlanak a homályban minden kicsi rögben.

A teljes lelki vakság nem olyan borzasztó, mint a lélek félhomálya. A butaság — a butaság öntudata nélkül — isten áldása. De a butaság, a butaság világos tudatával; azzal a tudattal, hogy a koponyánkban egy darab lusta állomány van; hogy a lelkünkben ott, a hol másoknak a legnemesebb gyönyörök birodalma él, — fekete, puszta, hideg ür van, ez a legrémségesebb isten verése a világon.

Mint mikor a saskeselyű éles karmaival megragadja a zsákmányát és föl akarja magával czipelni a véres holt tömeget a magasba, az oromra, ugy ragadta meg a Gábor iparkodása, ambicziója a saját tehetetlenségét.

Fölemelt fővel nem is mert az utczán járni.

Mint a megkorbácsolt kutya, sompolygott el a büszke házak falai, a boltok káprázat-kiállitásai mellett. A nehéz bűntudat lehajtott fejével.

S egyszer aztán jött idő, mikor a legkevélyebben emelkedett föl az az évekig lehorgasztott, sunyi fő. Mikor majdnem sirva borult nyakába tanárainak, a kik őt oly boldoggá tették.

Mikor lelkendezve rohant végig az utczán és a hogy beért az óriás szürke ember-börtönbe: már a lépcsőn kitárta a karjait, már a lekopott festésü boltok visszhangozták a kiáltást: Szidi, Szidim!

Vad diadalzajjal tört be lakásukba, melynek a legközelebbi házbérét már ő fogja fizetni. Ugy állott meg a küszöbön, mint egy hérosz, a kinek a szeme azt várja, hogy mindenki térdre fog előtte borulni.

Oh hiszen térdre is borultak előtte.

Az öreg asszony, a ki a halálához közelebb volt, mint az élethez s a ki ugy szerette őt, mint a tulajdon fiát, végerőfeszitéssel kelt föl a kályha melletti karszékéből és szinte térden csúszva, bálványimádó szeretettel vergődött oda hozzá.

A kis Géza örült, örömében nem tudta, sirjon-e vagy nevessen, de mégis legjobbnak látta kifutni a szobából és föllármázni az egész házat a nagy ujsággal, a megváltás dicső tényével, hogy Gábor letette az utolsó szigorlatot, Gábornak zsebében a diploma. És a tagadhatatlanul szenzációs hir hallatára egyszerre tódultak a megvetéssel tűrt lakók szobájába a gratulálók, az örömben résztvevő jó szivek.

Híven részt vettek ők eddig is, ugymond, a család szenvedéseiben, csakhogy nem akarták ezt kimutatni, hogy a résztvevő arczok tükréből ne olvashassák a saját nyomoruságukat.

Feltünt az ajtóban a házmesterné átölelhetetlenül terebélyes termete, a ki iszonyú perelést kezdett a viczével, hogy mért engedi a cselédleányoknak a fáskosarakat künn hagyni a folyosón, ime most is majd felbukott bennük a fiatal nagyságos úr.

A jó házmesterné, ha öröme volt is, akkor is perelt, jókedvnek, boszúságnak, haragnak, szenvedésnek az volt nála a kifejezése, hogy valakivel perelt.

És besompolygott a szobába a hamis kártyás is, a ki — délután 4 óra lévén — nagyban dörgölte ki szemeiből az álmot

és hévvel ismételgette: «Mindig mondtam én, hogy a becsületes munka és iparkodás» . . . És káromkodott egy nagyot, de igen nagyot.

Oh nagy dolog az, mikor a «majd», a remények, az igéretek minden magasztosságával egyszerre földre szakad!

Mikor az álom, az az álom, mely még az álmadozó lélek elé is félve szállott, egyszerre megfogható, egy átölelhető, összecsókolható, hosszan, hosszan, az egész életen át összecsókolható valóságképen omlik a karjainkba . . .

Az az álom, a mit máskép ugy hívnak, hogy édes szőke Szidim.

Ej de hát hol van Szidi?

Gábor azt vette észre, hogy már a házmesterné kebelén is sirt egy sort, de Szidi még nem pihent a karjai között.

Hova lett Szidi? Az az örömmámor tombolása közepett egy nagy kendőt keritett a nyakába — nem azért, hogy meg ne fázzék, hanem csak gépies megszokásból — és lopva kisurrant az ujjongó szobából, mint az őrangyal onnan, a hol már semmi szükség rája többé.

*

Mert hiszen világos, hogy semmi szükség rája többé abban a családban, melynek már van kenyérkeresője.

Mivel Gábor nem puszta diplomát hozott haza, a mi még szintén nem kenyér és a nagy fényes betük, szintén csak a «majd»-ról beszélnek, hanem valósággal kenyeret.

Egy pénzesebb orvos barátja valami uj, külföldi vegyészeti gyógymód meghonositására gyógytermet nyitott és megigérte, hogy mihelyt Gábor tanulmányait befejezte, maga mellé fogadja őt segédjének . . . Havi kétszáz forinttal. Paradicsomot teremthet a családjának.

A hivatalavesztett szegény kis őrangyal ment, ment az ösztöne után, mely őt csodálatosképen a Dunapartra vezette.

Későre járt már a kora tavaszi, hűvös éjszaka. A Dunaparton azért sokan sétáltak. Kaczki, szép leányok, a fölvetett fátyol alul merészen csillogott szerte a szemük.

A hogy Szidi a lomha folyamról nézte, melyen épen előtte siklott át a Margitsziget mulató népével hazafelé zakatoló hajó. Egyszerre a Gábor kezét érezte a vállán.

Megismerte, hogy a Gábor keze: olyan gyöngéd, szerelmes kéz nincs több a világon.

Mért jött utánam Gábor? sóhajtott a leány, inkább a hömpölygő folyamóriásnak beszélve, mint Gábornak.

Gábor zavarba jött erre a kérdésre. Hogy mért jött ő a leány után? Hát nem tudná azt Szidi?

Zavarba jött, hogy neki azt most el kell mondania, a mit oly természetesnek talált és azt hitte, hogy Szidinek is egészen magától értődőnek kell tartania azt a dolgot; mihelyt neki zsebében van az útlevél a kenyér országába, hát egy gyönyörü, de nagyon gyönyörü reggelen narancsvirágot tesznek a szőke Szidi hajába, aztán elmennek az Isten házába és visszatérnek onnan, mint . . .

Itt nem tudta folytatni Gábor, a hogy mondókájában e pontig ért. A leány szerelmesen simult hozzá és gyönyörittas hálával imádkoztak föl reá szemei — aztán fölkaczagott.

Hát ezért jöttél utánam, Gábor?

Megmagyarázhatlan kedve támadt ám a leánynak itt, a között a sétáló publikum közt, egy éjjeli kávéház reávetődő éles fénysávjában állva. És ezt mondta Gábornak:

— Ej, Gábor, de jó szeme van magának.

— Miért?

— Hogy . . . hogy nem tévesztett össze a többiekkel, a kik itt sétálnak . . .

Gábor nem tudta hirtelenében megérteni, mit mondott a leány, de ösztönszerüleg nagyon megijedt. Erősen szoritotta magához a leány karját és a szemei feleletet kértek a szemeitől.

— Nézze Gábor, — gyorsitotta meg lépteit Szidi — mi annyi szomoru estét eltöltöttünk már együtt. Nem kóstolhatnánk meg valamit a világ örömeiből? Menjünk el valami mulatóhelyre. A hol a zene szól. A hol a zene vígan szól.

Gábor rá hagyta magát venni erre.

És benyitottak a legelső kávéházba, a hol ugyancsak húzta egy hölgyzenekar. A muzsikájuk hasonlitott a kibomlott hajukhoz: az is oly zavaros, torzonborz, kusza volt. Szidi megfogta a Gábor kezét:

— Tudja, édes Gábor, miért hittam én magát most ide. Nem, hogy évek hosszú szenvedéseit kimuzsikáltassam a szivemből ezeknek a leányoknak a hegedülésével. De mert a mit magának el kell mondanom, azt nem tudnám elmondani ott; az előtt a szük ablak előtt állva, a hol olyan sokszor álldogáltunk órák hosszáig. Az én vallomásomnak ez a korcsma a helye. Ahol ilyen lányok kaczagása hallatszik . . . Látom az arczáról, mennyire utálja ezeket a teremtéseket. Nem jól érzi magát ebben a kávéházban. Húzódik tőlük, én hozzám . . . Oh! a szivem majd kiszakad a kaczagástól, mikor látom, hogy húzódik maga ő tőlük én hozzám, Gábor!

Gábor most kezdte érteni Szidit. Rémlátóan kerekre nyilt szemeiből látszott, milyen rettenetesen érti. De mégis . . . nem . . . érthetetlen dolog . . . Szidi, a szép, édes, tiszta Szidi? De miért?

A leány aztán elmondta neki, hogy miért. Belesuttogta a tomboló víg muzsika zajába.

Elmondta, minő hazugságot űzött ő velük, mikor azzal áltatta mindnyájukat, hogy a sok pénz az ő becsületes munkájának a jutalma.

Eleinte az is volt. De a becsületes munka fizetése kevés volt.

A leány sokszor ődöngött az utczán és nem mert hazamenni, mert nincs mivel betömni az ezertorku inség száját. Az utcza a leggonoszabb tanácsadó. Az utcza a kirakatok fényével, a női ruhák czifraságaival, a gaval érok elegánciájával, kábitó, zajos sürgésével, mint egy óriás folyam ragadta sodrába. Mintha az ár kimosta volna agyából a gondolkodást, szivéből a nemesebb érzelmeket . . .

Mije maradt? Az öntudatlan, akaratnélküli teste, mely áldozatul dobta magát. És legrettenetesebb volt arra gondolni, hogy bár szörnyü kénytelenségből áldozta is föl a testét és a lelke kínpadon fekvés gyötrelmeit szenvedte át: azért a bűnös testének ez gyönyört okozott . . .

Oh mennyire igazat adott a flagelláns csapatok asszonyainak, a kik korbácscsal verték a Magdolna testüket.

Elmondta világosan, hogy ő mind ez ideig csalta őket.

Mikoriban elkésve, lihegve ért haza, mindig a bűn karjaiból tépte ki magát, hogy övéihez siethessen, a kik rajongó szeretettel repesték körül.

Nem volt méltó arra a rajongó szeretetre.

Ugy állott előttük, mint a becsületes munka hősnője, mint az inség imádságot érdemlő őrangyala.

És mi volt?

Megvetni, eltaposni való czéda teremtés volt.

Rútul csalta őket.

De most tovább nem akarja (az ámitást) folytatni a csalást. Nem akarja az ámitást a templomba vinni; myrtussal a fején, vőlegényével az oldalán . . . fölállott és rátette kezét a fiatal ember vállára.

Most már hazamehetünk Gábor.

Gábor nem nézett rá, nem az egész elbeszélés alatt.

A sarokba bámult, a hová ép most hajitottak egy félig kiszivott szivart. Egy mezitlábos virágos gyerek, a ki egy óriás rózsabokor terhe alatt görnyedezett, odasündörgött és fölvette.

Látszott az arczán, hogy végtelenül boldog a kis filozóf . . .

IV.

CSAK EGY ESTÉT!

A testegyenesitő intézet óriás ablakos, szellős, világos termét, — a hol tömkeleget képezett a sok nyujtó, trapez, mint valami légtornász társulat podiumán és annyi volt a villanygép, mint Edison dolgozó szobájában, — az utolsó göthös fiú, az utolsó pupos leány is elhagyta már. A kellemes, meleg benyilóban eddigi sikereikről és azok alapján intézetük kibővitéséről beszélgettek a gyorsan hirre kapott orvostanár és segédje dr. Korponai Gábor.

A kollégiális szeretet leghevesebb kézszoritásával váltak el egymástól.

Gábor sietett haza fészkébe.

Nagyon soká eltalált beszélgetni a kollegájával, egy közeli templomtorony villanyos óra lapja késői időt mutatott.

A novemberi est minden kellemetlensége káromkodtatták az utczán lótó emberiséget. Mint valami óriás pilleraj, csapongott a szélben ide-oda a nagy pelyhü hó. A járdán azonban nátha-termő nedvesség terült el, az ég könyeinek Petőfi természettani törvényének megfelelő átváltozása.

Gábort egy drága téli felöltő, meg az a prémes önérzet melegitette, hogy ő ma ismét sok és nagy jót tett.

A tanácsos angolkóros leányának, — a ki olyan szépen kéri őt a kura alatt: Ayez pitie de moi, monsieur le docteur! a ki még a fájdalom természetes hangjait se találja el magyarul, hanem francziául jajgat, mint jó nevelésü gyermekhez illik — már kevésbé kajla a lába, a kis báró hátán is sikerült laposabbra gyurni a fertelmes pupot.

És eme jótevő, fárasztó napi működés után, bizony elégedetten siethet ő most haza, — a feleségéhez.

Jó estét Gábor, surrant hirtelen mellé egy karcsu alak, kellemes, tavaszi illatot terjesztvén a csunya, téliesen hideg és sötét estén.

Szidi volt, a kinek valamikor nagyon szőke volt a haja és nagyon fehér a bőre.

A haja most veresen lángolt elő a kalapja alól, hogy pikánsabb jelenség legyen. Az arczára is gyönyörüséges, piros rózsák voltak festve.

Lestem magára régen Gábor, szaporázta

a szót a lány, találkozni akartam veled. Láttalak is, hanem akkor a feleséged vezetted a karodon, hát nem akartalak megszólitani.

(Egyéb se kellett volna, ugyebár? . . .) Hanem most itt vagy, és én bizony a karodba csimpajkodom, igy ni. Bizony mi szépen elszakadtunk egymástól Gábor. Pedig valaha ej be szűk helyen nyomorogtunk együtt! Oh de hagyjuk ezt. Nem akarok a panaszkodás unalmasságába esni. Mikor te engem abból a nőzenekaros kávéházból hazakisértél, egy szó, egy szemrehányó, egy fájdalom kitörés nélkül, sejtettem a halálitéletemet. Hogy meg voltál lepetve másnap reggel, mikor hűlt helyemet találtad. Talán kellemes is volt e meglepetés. Nem, nem voltál te rossz és a végzetet igazságtalansággal vádoltad, tudom, és sajnáltad, ha nem is engem, de a történteket, mindazáltal a legészszerűbb megoldásnak tünt fel előtted az, hogy én szép engedelmesen távoztam. Hagytam ugyan hátra egy czédulát, melyre fölirtam, hogy hol találhatsz, ha meg akarsz váltani én cserbenhagyó Messiásom, a ki másképen csináltad volna a bibliai jelenetet Magdolnával. Te! mikor én ott téged vártalak — mert vártalak ám bizalommal soká — bolondosan szép ábrándjaim támadtak. Hogy eljösz ám te értem bűnbocsátó, édes drága istenem, hogy azontul imádság legyen minden gondolatom, minden szivdobbanásom érted — mert akkor buktam el, mikor az első szigorlatodra kellett a pénz — te is föláldoztad értem az illuziókat, a miket az én angyaltisztaságomhoz fűztél. Te, arról ábrándoztam, hogy én neked feleséged leszek. Te! soha senkinek a világon nem volt még felesége. Én lettem volna az első. Én alkottam volna meg ennek a szónak az igazi fogalmát. De csitt! nem beszélek tovább. A házasságban a lélek semmi, minden a test. Eltartott téged ez az én testem, azután nem kellett neked ez az én testem . . . Igazad van. Elvetted a gymnasztikus professzor barátod hugát, a ki nagyon szerethet, látom rajtad. Hanem én is szeretlek Gábor.

Szeretném azt a szót olyan hangon kiejteni, hogy lángba boruljon tőle a lelked, füledbe sugjam? Vagy hangosan kiáltsam? Hogy hiszed el jobban? Megőrülök érted Gábor. Én miattad áldoztam föl magamat. A tisztaságom volt az ára a te diplomádnak. És szeretlek most is Gábor, mikor ennek daczára eltaszitottál. És feledem a multak szenvedéseit, sanyaruságát, munkáját érted; feledem a te szivtelen, kegyetlen erényességedet, ha egy estét adsz nekem Gábor! Csak egy estét! Nézd, nézd, magamhoz szoritalak, nézd, átölellek, nézd, megcsókollak itt az utczán.

És feleletért kapcsolódtak szemébe a szemei.

Gábor pedig kifejtőzött a karjai közül és valósággal félve nézett a szép veszedelmes Szidire.

Nem lehet Szidi; sietek haza a feleségemhez.

*

Egy kávéház előtt állottak, mely sárga, epés fényt teritett a járdára és Szidi, mielőtt belépett volna, utána kiáltott a távozónak: Ugyan kérem. Ugy látom, hogy a szivarja ég. Adjon egy kis tüzet a czigarettemhez. Igy ni. Köszönöm, Lássa, még is tett velem valami szivességet.

És Szidi, a ki egykor az én csodált, körülrajongott, tüneményes, édes hősnőm volt, belépett a kávéházba. (Vége.)

SCHEUTHAUER GUSZTÁV.

1832—1894.

Pihenni tért hát ő is, az öreg tudós. Itt hagyta e világot hirtelen, minden bucsúszó nélkül.

De hát kitől is búcsúzott volna el a fakó, kopott ruhás tudós? Hiszen nem volt senki, a ki nézetben, természetben vele megegyezett. Az excentrikus külsejü, nagy eszű és miveltségű tudós kivel is barátkozott volna?

Az ő egyenes lelkülete, az ő nagy tudománya nem illett már bele a modern világ keretébe, hol az üres léhaság, a stréberség és gerinczhajlongás egyengetik az utat fölfelé.

Jól látta és jól tudta ő ezt s ezért menekült az emberek közül az ő meghitt barátai, a könyvek közé. Ő sem kereste a barátokat, az emberek sem keresték az ő barátságát.

Hiszen olyan kevesen voltak, a kik az ő mély, universális műveltségével, az ő éles eszével megmérkőzhettek volna. Azt mondották rá, hogy zsugori. De hát mire is költötte volna a pénzt?

Szinházakba, mulatságokba nem járt, vendégségeket nem adott, mert barátai alig voltak, ruházata pedig két-három évtizeden is megfért rajta.

Egyetlen kiadását a könyvek képezték. Bujdosta az antiquár könyvkereskedéseket s a hol valami érdekes munkát talált — akár orvosit, akár nem orvosit — azt megszerezte magának.

Mert Scheuthauer nem volt egyoldalu tudós.

Az orvosi munkákat ép ugy szerette, mint a numismatikát, a heraldikát vagy — Zola munkáit. A ki könyvtárát látta, az alig győzte a bámulást, hogy az a sok iszonyu könyv mint fér meg egymás mellett. De nem csak könyvtárában, hanem fejében is megfértek szépen.

Nem volt a tudománynak, az ismereteknek az országa, melyekben az öreg tudós nagy jártassággal, sőt egyesekben nagy tudással ne birt volna.

Midőn több év előtt a németek hires regényirója Ebers György Egyptomban egy papirost fedezett föl, melyben meg volt emlitve a rettenetes nyavalya, mely ott évtizedek előtt az emberek között pusztitott, Scheuthauer kisütötte, hogy azt egy mikroszkopikus állat, a dochmius duodenalis okozta.

Ebers értesült erről s a papirusban a leirt betegség teljesen egyezett az ezen állat által okozott bajjal.

A nagy német tudós Scheuthauerhez irt levelében adott elismerésének és csodálkozásának kifejezést, hogy mily éles megfigyelések utján jutott a baj kutforrásának felismerésére. Ez a törődött, fehér haju tudós nemcsak a tudományok, hanem a szépirodalom iránt is élénk érdeklődést tanusitott és a szív zsiros elfajulását oly jól ismerte, mint a művelt nemzetek szépirodalmát.

E sorok irójának ép a télen volt alkalma vele az ujabb magyar szépirodalomról beszélni és igazi csodálkozással tapasztaltam, hogy ebben a czinikusnak látszó, rideg külsejü férfiuban mennyi idealizmus lakozik.

Az ujabb magyar poétákról beszélgetett velem oly jártassággal, mint a szépirodalom tanára.

Közel egy negyed századon át szolgálta hazánkban a magyar orvosi irodalmat. Dolgozott nagy tudással és becsülettel. Soha ovácziókat nem várt, ordókat nem kért.

Megmaradt mindig az ifjuság buzgó, lelkes oktatójának. A fiatalabb és idősebb orvosok mind az ő kezei közül kerültek ki s ha el is lehet rá mondani, hogy szigoru volt, de sohasem volt igazságtalan tanitványaival szemben.

Az utolsó éveit elkeseritette az a gondolat, hogy őt nyugdijazni fogják. Pedig hogy szeretett dolgozni. Ez bántotta őt leginkább, ez keseritette meg utolsó napjait.

Most, egy becsülettel és szorgalommal megfutott életpálya után ott pihen a heiligenkreuzi sirboltban. Itt hagyta kathedráját, a kórboncztani tanszéket, melyen oly szeretettel csüngött. Itt hagyta kedves könyveit s az egyetlen élő lényt, a kivel oly jó barátságban élt — papagályát. Itt hagyta és elvonult örökös nyugalomba. A mint életében nem szerette a czifrságokat, ugy halálában sem óhajtotta azt. «Ha én meghalok — szokta a czinikus tudós mondani — nem bánom, ha úgy visznek ki mint egy ebet.»

Temetése egyszerű volt, a hogy kivánta.

Rendőrök nem képeztek sorfalat, kiváncsi közönség nem tódult oda, pedig egy negyed századon át tett annyit a haza érdekében, mint azok, a kiknek czifra temetését ezrével bámulja a nagy közönség, s a kik fényes ravatalon sok ordótól diszitve pihennek.

Azok közé tartozott, a kik a modern felfogással ellentétben állanak. Nevét nem forgattatta a lapokban, a poseoláshoz nem értett, audiencziákra nem jelentkezett. S ha ő maga azt kivánta is, hogy halála után nevét se tudják többé, emléke fenn fog maradni, nemcsak mint egy minden tekintetben eredeti emberé, hanem mint nagy tudósé is.

Tennyson «siri éneke» hadd teljesüljön nála is:

Pihenj, pihenj ottan alól!
Az emberi nyelv, az álnok,
Ne zavarja csöndes álmod,
Hadd tomboljon a világ,
Sirodon kis madár dalol,
S ráborul a nyirfa ág,
Hadd tomboljon a világ!

Feleki Sándor.

*

Scheuthauer tanár, mint minden külsőségnek, úgy a lefotografáltatásnak is nagy ellensége volt, ugy, hogy már 30 év óta nem fényképeztette le magát. Az itt közölt képet úgy kapta le róla Rózsavölgyi Imre gyógyszerész, a mint épen a pesti izr. kórház hullaházából indult kifelé, a hol bonczolást végzett. A kép közepén látható a tudós, tőle balról Stiller Bertalan tanár, jobbra Feleki Sándor dr. Hátul a többi kórházi orvos.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(*Népszinház*: Elhalasztott premiére. Vendég szereplés. — *Nemzeti szinház*: A beteg igazgató. A február és márcziusi ujdonságok. Thurán Anna. A negyedik előadás. — *Zichy* Géza v. b. t. t. — A nemzeti szinház fölöslege.)

A Konti «Cziterás»-ának az a sorsa, a mi a Váradi darabjainak: több mint egy esztendeje, hogy készülnek reá, ki is tűzték már, tudja Isten hányszor, de a premièret csak mindég el kell halasztani közbejött akadályok, vagy egyik másik primadonna megbetegedése miatt. A mult hét utolsó napjára is ki volt tűzve, de *Komáromy* Mariska hirtelen megbetegedett s a bemutató előadást megint csak el kellett odázni bizonytalan időre.

Ehez járult még, hogy *Hegyi* Aranka is megbetegedett s így történt, hogy a szezon kellő közepén vendégszereplés volt a népszinházban. *Ledovszky* Mariska, a temesvári szinház primadonnája lépett föl kétszer e héten: kedden a «Szegény Jonathan»-ban énekelte Harrietet, csütörtökön pedig a Verő György «Szultán»-jában a czimszerepet. Ledovszky Mariska tulajdonképen nem vendég a fővárosi publikum előtt, csakis a népszinházban az, mert voltaképen a fővárosi primadonnák közé számítja a mi publikumunk ezt a ritka szép hangú, intelligens játékú művésznőt, a kit a budai szinkörben kedvelt meg. Szépen énekelte most is végig mind a két partieját s valóban rászolgált azokra a sűrű tapsokra, melyekkel a népszinház közönsége mindkét alkalommal kitüntette.

* * *

Paulay Ede, a nemzeti szinház érdemekben gazdag igazgatója szerdán utazott el nehány heti tartózkodásra Abbáziába, hogy megrongált egészsége az enyhe éghajlat alatt helyreálljon. Jellemző dolog, hogy tizenhat esztendei igazgatása alatt ez az első eset, hogy Paulay elhagyja teendőit s szabadságidőt vesz magának s hogy ezt épen a szezon derekán teszi, azért van, mert orvosai a legsürgetőbben kényszerítették erre. Kétségtelen, hogy ez a nehány heti önkéntelen távollét is valóságos csapás most a haute-saisonban a szinházra nézve, de ebbe bele kell nyugodnunk, mert hiszen létérdeke a szinháznak, hogy fáradhatatlan vezetője bajának elhanyagolása által származható hosszabb betegség által ne legyen kényszerítve más kezekre bízni az intézet ügyeinek vezetését, hanem, hogy mentől előbb megerősödve, friss egészségben folytathassa ismét tevékenységét.

Az igazgató távolléte alatt különben az intézet intendánsa, *Zichy* Géza gróf vezeti a nemzeti szinház ügyeit.

Paulay különben, mint gondos, előre látó vezetője a szinháznak, úgy hagyta el azt, hogy távolléte idejére is előkészített mindent, a repertoiret főbb pontjaiban megállapította s az ujdonságok sorrendjét és idejét maghatározta. Ezek sorában első lesz *Szécsi* Ferencznek a Garay-pályázaton megdicsért «Baba» czímű vígjátéka, mely e hó 16-án kerül először szinre a főbb szerepekben *Vizváriné*-val, *Lendvayné*-val, *Rákosi* Szidivel, *Tolnainé*-val, *Ujházi*-val, *Gyenes*-sel, *Zilahi*-val stb. Ezután következik a Dumas-fils «Kaméliás hölgy»-ének föleleventése a Szemere Attila uj fordításában, melyből már szintén folynak a próbák. A czímszerepet P. *Márkus* Emília fogja kreálni, Armandeot *Mihályfi*, Prudence-t *Vizvári*-né, Az öreg Duvalt *Szigeti* Imre, Gastont *Császár*, Varviellet *Gyenes*, Gusztávot pedig *Dezső* fogja játszani. A reprise e hó 23-ára van kitűzve. Egy hétre rá (márczius 2-án) lesz a *Herczeg* Ferencz «Három testőr» czímű bohózatának a bemutatója, melynek főbb szerepei a *Csillag* Teréz, *Lánczy* Ilka, *Náday*, *Vizvári*, *Zilahi*, *Gabányi*, *Császár* kezében vannak. Márczius vége felé pedig *Bartók* Lajos «Örvény» czímű vígjátékát fogják bemutatni.

E szerint a nemzeti szinház következő két hónapja elég érdekesnek, szinházi eseményekben gazdagnak igérkezik.

* * *

Thurán Annát adták kedden, részben uj szereposztással a nemzeti szinházban. Mutter Anna boszorkányt a beteg Jászay Mari helyett *Fáy* Szeréna játszotta nagy önmegtagadással, rendkivüli igyekezettel s óriási hatással. Egyetlen jelenetében hosszas, megérdemelt nyiltszinű tapssal honorálta szép játékáért a publikum. Konstil szerepét, melyet eddig Náday játszott *Iványi*-tól láttuk s bár helyenként látszott, mint küszködik a nem neki való szereppel, az egész alakitás magas művészi nivón állott; meglátszott rajta, hogy gondos, mélyreható tanulmány eredménye. A közönség minden felvonás végén zajos tapssal jutalmazta érte. A többi szerepek a régi jó kezekben voltak.

* * *

Szerdán adták negyedszer a legutolsó zúgig megtelt nézőtér előtt a mult héten bemutatott három kis vígjátékot: «A szülői ház»-at, «Ideál»-t és a «Katonásan»-t. A közönség igen jól mulatott a kedves apróságokon s mindegyik után zajosan hívta a szereplőket.

* * *

Zichy Géza grófnak, a magy kir. operaház és a nemzeti szinház érdemes intendánsának, ki ebben a minőségben már három esztendeje vezeti nagy önfeláldozással s buzgósággal a két intézet ügyeit, a király e hónap 23-án kelt legfelső kéziratával a valóságos belső titkos tanácsosi méltóságot adományozta.

* * *

A nemzeti szinház vezetősége most tette kozzé az 1893-iki év mérlegét. E szerint, daczára annak, hogy a kiadások ismét sok ezer forinttal emelkedtek, főleg a művészi személyzet fizetésének javitása által, a mérleg ismét nehány ezer forintnyi fölösleget mutat fel. Mindenesetre dicséret illeti ezért a nemzeti szinház vezetőségét, de egyszersmind ebben is rejlik egy kis tanuság, hogy t. i. a nemzeti szinház mellett, melynek immár majdnem egész nézőtere bérelve van, mily égető szüksége volna a székes fővárosnak egy negyedik szinházra.

De hogysem erről a régen unalmassá vált thémáról beszéljek, inkább félbeszakitom «Heti krónikā»-mat.

Justinus.

IRODALOM.

A Dugonics-Társaság évkönyve. Szerkeszti: Békefi Antal. Tartalmas, vaskos kötetet adott ki a buzgó Dugonics-Társaság Szegeden. A hivatalos részen kivül gondosan megszerkesztett album ez a kiadvány, melybe valamennyi neves szegedi iró és tudós irt czikket. Különösen kiválnak Reizner János históriai tanulmánya mellett, Kemeche Jenő, Irányi dr. és Békefi Antal elbeszélései. Az egész kötet híven ábrázolja a szegedi irodalmi életet, melynek képviselői közül immár sokan díszei lettek hazánk irodalmának. Csak a Mikszáth, Sebők és Pósa neveire utalunk. (L. mutatványunkat.)

*

Benedek Elek: Magyar mese és mondavilág. Egyik legérdekesebb irodalmi vállalat Benedek Elek mesegyüjteménye. Összegyüjti a maga ragyogó talentumával, ujból elregéli azokat a gyönyörü szép meséket, melyek eddig ily teljesen összegyűjtve nem voltak. S annak ellenére is, hogy mai irodalmi nyelven és stilusban adja elő a meséket, nem veszitenek népiességükből s zamatjukból. A füzetet szépen illusztrálja Széchy. Kiadja az Atheneum. Egy füzet ára 25 kr. (L. mutatványunkat.)

KÉPTALÁNY.

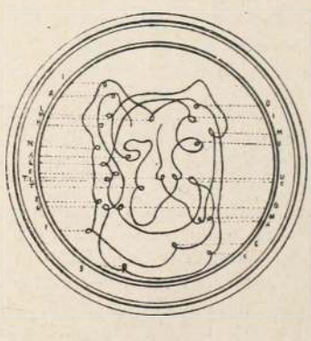

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Annak a társaságnak, mely testületileg fejezte ki üdvözletét lapunk szerkesztősége előtt, óhajtására ezt üzenjük: «Igazuk van. Olyan megtámadások nem érinthetnek bennünket...»

Nizzába. Dehogy feledkeztünk meg! Bizonyság rá a mult szám. Kétszeri szives megemlékezéséért fogadja őszinte köszönetünket. A fagyos Budapestről küldjük szives üdvözletünket a kék egü Nizzába. Hát az igért czikkek hol maradnak? Jó mulatást és ujból köszönet.

W. I. Nádasszegi-puszta. Az első küldemény olyan jó volt, hogy kérnők a folytatását is.

H. A. Székesfehérvár. Róna Béla úr (Adalbertus) már nem munkatársa szerkesztőségünknek. Tudtunkkal jelenleg az «Egyetértés» irodalmi rovatának dolgozótársa.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevü zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-kőrut 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

„THE GRESHAM"

ELETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:

Budapest, Ferencz József-tér 5-6.

a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.

a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frk.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	125,732.050.—
	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiokok.**

Ne vásároljon senki

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

607

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirlából kiolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvereséget, bőratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

Hein János

irodáját január 1-től

BUDAPEST,

Csömöri-ut 87. szám

alá helyezte át.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések

és 686

átalakitások.

Ismertetések és ajánlatokkivánatra.

SCHÖN ÁRMIN

legjobb hirnevü 717

czipőáruk gyára és raktára

(alapittatott 1860-ban).

BUDAPEST, váczi-utcza 2.

Ajánlja saját készitményeit bámulatos olcsó árakon.

Hölgyeknek:

	Párja frt
Elegáns aranyporos bőrczipő	2.50
Lakkczipő csokorral legfin.	2.50
Legf. bőr- vagy lasting komodczipő	1.50
Fin. zergebőr magas gombolós top. n	5.—
Ugyanigyen chevreaux bőr igen elegáns angol varrott talppal	6.—
Leginomabb zergebőr czugos czipők, 16 cm. magas, elegáns, erős dupla talppal	4.—
Leginomabb oroszlakk igen meleg, erős duplatalppal	5.—
Leginom. oroszlakk, meleg bélés posztó betéttel	5.50
Legfin. keztyübőr 16 cm. magas, elegáns	5.—
Leginomabb keztyübőr angol varrással	5.50
Legfin. minden szinü atlasz bäli czipők, legelegánsabb kiállitással	2.50
Legf. lasting czugos czipő szivforma elegáns Polonais	4.—
Leginomabb borjubőr czipők regatta-czipő	2 frttől 3.80

Uraknak:

1 pár reggeli papucs vagy czipő legj. minős. nemez v. bőrből saját gyártmány	1.50
Leginomabb borjubőr czipők a gondolható legjobb minőségü, erős	6.50
Ugyanaz dupla talppal	5.—
Legfin. szalonlakk czipő keztyübőrből angol varással	6.50
Férfi gombolós topán	7.50
Korcsolya-topán	7.—
Vizhatlan bagaria terdig erő cszizma, jó minőségü, kezes kedem a vizhatlanságért	14.—
Oriási választék fiu- és leánycsizmában (különlegességek) 3 forinttól	7.—

Ezgyéves önkénteseknek előirás szerint elkészitett csizmák és bakancsok. Tovább clipőáruk fiuk, leányok és gyermekek számára minden alakban, czugos vagy c algombokkal, igen elegáns. **Az áruk tartósságáért kezeskedtetik.** Megrendelések vidékről, mérték szerint utánvét mellett a legpontosabban eljesittetnek. **Árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek.**

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Teréz-körut 41. szám.

FOGAK

egészen természet utáni, egyenkint ép ugy, mint egészséges fogsorok, rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon készittetnek.

Fog-specializta

Király-utcza 47. sz.

RÓNA IMRE

BUDAPEST

Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom áteilenében.

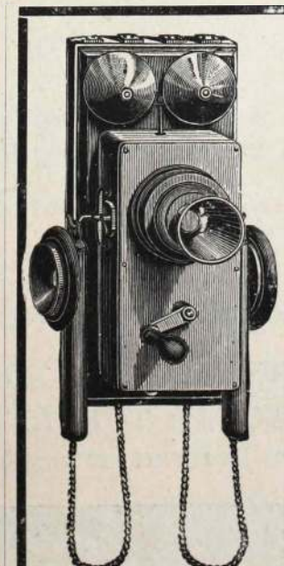

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8. 604

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. * Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 «	Fél oldal	« 5.—
Negyed évre	1 «	Negyed oldal	« 2.50
		Nyolczad oldal	« 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek. — Tarcza. — Szemle. — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap“ kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

Az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár

RENDES KÖZGYÜLÉSÉT

f. évi február hó 17-én délutáni 4 órakor

budai osztályában (II. ker., fő-utcza 2. szám alatt, saját épületében) tartja, melyhez a t. cz. részvényesek az alapszabályok 12., 14. és 15. §-ai értelmében tisztelettel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentésének, valamint a mult évi zárszámadások előterjesztése, a mérleg megállapitása, a nyereség felosztása iránti határozathozatal, s az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megszavazása.
2. Tizenkét igazgatósági tagnak választása három évre.

☞ Azon t. cz. részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni s szavazati jogukat személyesen vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtják, sziveskedjenek az alapszabályok 18. és 20. §-ai értelmében legkésőbben 3 nappal a közgyülés előtt a takarékpénztár központi vagy budai osztályában (V. ker., Dorottya-utcza 4. szám, vagy II. ker., fő-utcza 2. szám) letenni; ugyanott a megvizsgált 1893. évi zár-számadások és a felügyelő-bizottsági jelentés példányai az alapszabályok 147. §-a értelmében átvehetők.

Budapesten, 1894. évi január hó 31-én.

Az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár igazgatósága.

A

SZABAD SZÓ

képes politikai napilap

legujabb kedvezményei.

A **„SZABAD SZÓ“**, melyről talán már fölösleges elmondani, hogy a **legjobb** és **legolcsóbb magyar napilap**, hetenkint **„KOSZORU“** czimmel egy rendkivül gazdag és előkelő tartalmu, képekkel diszitett **szépirodalmi hetilapot** ad mellékletül.

Továbbá **„KALAPÁCS“** czimmel maró és csipös élczektől duzzadó **élczlapot,** mely hetenkint **talányt** is közöl és a megfejtők között

52 Jósziv sorsjegyet és **52 kötet szépirodalmi könyvet**

sorsol ki. **Ezenkivül még a következő páratlan kedvezményekben részesiti** előfizetőit:

Azok az előfizetők, a kik a **„Szabad Szó“-ra az egész 1894. éven** keresztül előfizetnek oly módon, hogy az előfizetési összeget **negyedévenkint** küldik be, megkapják

1. **A „Magyar Történeti Album“-nak már megjelent kötetét nyomban, a mint az első évnegyedi előfizetést beküldik.**
2. **A pünkösdkor megjelenő „Irók és művészek Albuma“ és „Közigazgatási Album“ közül azt, a melyet maguk választanak.**
3. **A „Magyar Történeti Album“-nak karácsonykor megjelenő 2-ik kötetét.**
4. **A „Szabad Szó“ 1895. évre szóló karácsonykor megjelenő nagy képes naptárát.**

Előfizetési ár: Egész évre . . . Budapesten **10** frt, vidéken **12** frt.
Fél « . . . « **5** « « **6** «
Negyed « . . . « **2.50** « « **3** «

Az előfizetési pénzek a «Szabad Szó» kiadóhivatalához (Teréz-körut 41. szám alá) küldendők.

Jegyzet: Nem előfizetőknek a diszes kötésü 50 pompás szines képet tartalmazó MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUMOK egyes, 150 oldalra terjedő köteteit kötetenkint **2 frt bolti árért** megküldjük.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. FEBRUÁR 11.

7-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 frt = 20 kor.
félévre 5 « = 10 «
negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Munkácsy Mihályról. — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Jókai Mór:** *Aforizmák.* — **Dr. Zollner Béla:** *Jótékony gyilkosság.* — **Feleki Sándor:** *Három év után.* — **Kisteleky Ede:** *Az utolsó halástai juhász.* — **Kövér Ilma:** *Neró.* — **Balogh Imre:** *Farsangi jelenet.* — **Várnai Emil:** *Messze.* — **Egy nagyvilági hölgy:** *Látogatások.* — **Erdélyi Zoltán:** *Éji dalok.* — **Billroth.** — **J.:** *Tóth Imre.* — **Korpádi Béla:** *Örvény szélén.* — **V. S.:** *Modern vademberek.* — **Szinház.** — **Irodalom.** — **Képtalány.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

„KOSMOS" MŰINTÉZET BUDAPEST

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismer nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—**, **2.50**, **3.—** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

675

Baume de Vènus

Finomitja, fehériti a bőrt, megvédi a fagytól. Gátolja a bőr gyuladását borotválás után.

Levélbeli megrendelések pontosan és leggyorsabban eszközöltetnek. 711

Fontos hölgyeknek!!

1894

január 1-étől fogva, egy a főüzleti helyiségemtől teljesen elkülönitett

HÖLGYTERMET

kizárólagosan csakis **női kiszolgálattal** nyitottam, melyben **haskötők, méh-előesési és köldökservkötők, orthopaediai füzők** és **egyenesitő gépek**, valamint **kivattirozások a test csinositására és ép formázására mérték szerint készittetnek.** Továbbá ugyanitt nagy raktárt tartok: **Irrigátorok**, mindennemü **fecskendők**, **„Diana öv"** havi baj elleni **kötelékek, gummiáruk, kötszerek** és a betegápoláshoz szükséges összes tárgyakról. Gyermekágyas nőknek legjobban ajánlom, egy általam legczélszerübben összeállitott **szekrényt** (cassettát) a legszükségesebb tárgyakkal felszerelve. Kivánatra a hölgyek mértékvétel és megbeszélés végett lakásukban is felkerestetnek. Ez által egy rég óta érzett hiányon segiteni óhajtok. A mértékvétel **Keletiné** asszony által eszközöltetik.

Kiváló tisztelettel **K E L E T I J.**
cs. és kir. sz. gyáros.

KÜLÖN NŐI TERMEM:

Budapest, IV. koronaherczeg-utcza 16, II. em. ajtó 14.
Főüzlet: Budapest, koronaherczeg-utcza 17. szám.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Röviditett sürgönyczim: **Gazdasággépgyár, Budapest.**

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

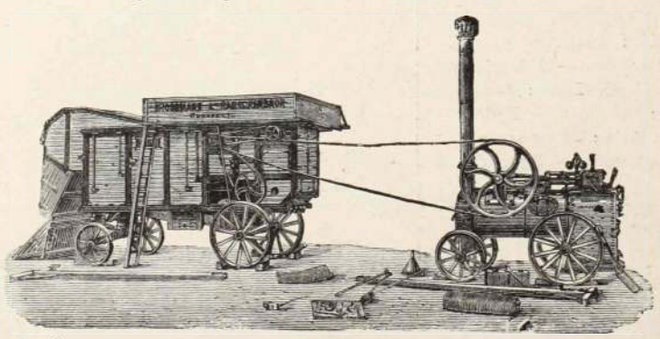

GŐZCSÉPLŐ-KÉSZLETEK

valamint a gazdaságban szükségelt

összes gazdasági gépekben

saját hazai gyártmány!

Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositásokkal szivesen szolgál a fenti gyár

igazgatósága.

610

Saját hazai gyártmány.

Gőzcséplő-készletek **első rangu** minőségben.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

1894. évi február 11. III. évfolyam. 7. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

MUNKÁCSY MIHÁLYRÓL.

Az a kép, mely a honalapitó Árpád dicsőségét hirdesse, immár útban van hazafelé; vashengerre göngyölve hozza a gőzkocsi a hét magyar vezért, a hódoló népségeket s a széles magyar rónát — Párisból. Várjuk, várjuk, hogy majd csak elénk robognak diadalmas őseink kelevézt forgatva, kardokkal vagdalva, hófehér paripákat ülve meg.

Munkácsy Mihály a modern festőművészet egyik legkimagaslóbb alakja. Nem alkotásainak száma emelte őt arra a magas piedesztálra, melyre helyezi a nagy világ s melyre mi is lelkesülve pillantunk fel itthon.

Hiszen majd ujjon el lehetne számlálni az ő műveit; félszáz képet se festett, bár huszonöt esztendeje is van, hogy első jelentős művét, a Siralomházat megfestette.

A mi minden képnél a *nagyságot* megadja, az a konczepczió vakmerősége, mondhatni határtalansága.

Egy *Krisztus Pilátus előtt*-öt nem szemlélhetünk oly szemmel, mint egy kitünő Mesdag vagy Firle Walter képét. Mesdag művét fölérjük majnem kezünkkel, mert hisz kezünk mellől, lábunk alól, szemünk elől von el egy darab valót. Ezekben a — kétségkivül bámulatos — művészekben azonban mégis van valami kifejezhetlenül polgári, hogy ha tetszik, nyárspolgári; mélyebb effektusokat nem keltenek ugyan egyszerüségük, nemességük, valóságuk által, de a fenség érzetével nem töltenek el, mert egy cseppet sem merészek.

Munkácsy alkotásai ellentétei ezeknek. Mindenekfelett merészek, vakmerők. Felhág a létra legmagasabb fokára, onnan a magasból már csak egy lépés van a bukásba.

Más szemmel kell az ő munkáit néznünk. A mint más szemmel nézünk egy jeles históriai tragédiát egy jeles társadalmi dráma mellett. Nem csak hogy más szemmel nézzük, de egészen mást nézünk. Munkácsy realizmusa nem egy a Kroyeréval, a mint Shakspere realizmusa nem egy a Sudermanéval vagy Strindbergéval. Pedig Sudermann is reális, Shakspere is reális. Ha Suderman versben beszéltetné Janikow Willit, mint Shakspere Othellóját, kaczagnánk ép ugy, mint kaczagnók azt, ha egy Mozart-halálát oly preciőz részletességgel festenénk meg, mint egy miniatür szalonképet.

MAGY. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

MUNKÁCSY MIHÁLY.

Munkácsy képei nem is arra valók, hogy közelről szemléljük. Durván van odavetve minden ecsetvonás, a legmegkapóbb momentum rajtuk közelről csak festékfolt, távolról nézve azonban az ily folt, az ily színcsomó egy-egy finom, karakterisztikus vonás. Az ő képeit a szakértőséget színlelők hengerré görbitett tenyerükön át nézik, kifejezvén ez által azt, hogy távolról szebb.

Sokat gáncsolták Munkácsyt tónusainak komorságáért. Igaz is: szereti a homályt, ebben Rembrandt híve, az alaptónus nála mindig setét. De nem annyira a feketeséget szereti, mint a barna színt, a mely a tragikai tárgyakhoz jobban illik. E barnaságból ragyogtatja ki a sárgásfehéret éles ellentét gyanánt. Már abban nem híve Rembrandtnak, hogy a kontúrokat elmosatja a homálylyal. Munkácsy inkább disszonánssá teszi az átmenetet, de a tárgyak vonalait el nem mélyiti.

De ugy látszik az a sokat meghányatott *setétség* nem iskolája Munkácsynak, mint a nagy mesterek általában nem hívei egy iskolának se merően, vakon követvén az akademicze kiczirkalmozott szabályokat. A homályos tónust tárgyai miatt alkalmazta. A mint tárgya élénkebb, színein is kiragyog a verőfény.

Ime az Árpád-kép, melyet már a nyáron ismertetett lapunk. A kép alaptónusa

semmikép se a homály. A magyar alföld napsugara árad el rajta, besugározván a diadalmas harczosokat s a hódoló szlávokat. Csak Árpád mögött borul el kissé egy terebélyes fa árnyában.

De elvégre is még ráérünk ujból ismertetni a képet, hiszen még csak úton van. Hanem arról fogunk beszámolni, mint fogadták a művet odakinn a nagyvilágban — Párisban.

Mikor Munkácsy a májusi szalónba szállitotta képét, tényleg akadt hang — ha nem is teljesen mérvadó is — a mely hibáztatta itt is, ott is a képet. Mert a kép nem is volt még tényleg befejezve; a mester maga is kijelentette, hogy van még dolog rajta. Ujult buzgalommal a nyaralás után, friss erővel látott a munkához s ime, most hogy újból kiállitotta a képet Georg Petit szalonjában, a kritika egyhangúlag teljes elismeréssel adózott a nagy mester iránt. A franczia köztársaság elnöke is elment a rue Séze-i szalonba és gratulált a művésznek ez újabb diadaláért.

Az összes franczia lapok magasztaló czikkeket irtak a képről. Még olyan lap is, mint a Figaro és a Journal des Débats lelkesedésének ad kifejezést. Az akadémikusok lapja, Tempes is igy ir: Három hónapig tartó ernyedetlen munkával a tökélynek a legmagasabb fokára emelte a képet.

A jövő hétre talán már megérkezik ez a nagy mű. Izgatottan s reménykedve várjuk, mint valami nemzeti esemény beálltát. Mert, hogy a *Honfoglalás* nemzeti esemény lesz, abba előre is bizalmunkat vetettük már akkor is, mikor Munkácsy Mihályra bizták a nagy mű megalkotását.

A HÉT.

— Ellentétek viharja. —

Imé beterjesztették a polgári házasságról szóló törvényjavaslatot a Ház elé, s nyilvánosságos lészen a harcz, mely eddiglen a titokban, a sötétben, tilos útakon folyt.

Ámitások helyett becsületes érvek fognak küzdeni egymással.

Kritika követi majd a kimondott szót.

Hát csak elválik!

Igazán csodálatos ez a fin-de-siècle!

Myszticizmus és *atheizmus* viv benne haláltusát.

A vak hit és a szabadság — mindkettő ellentét — mindkettő véglet — mindkettő: *nem* az Igazság.

*

A nagyatádi méntelep egy fiatal hadnagya, Elsholcz Róbert meglőtte magát.

Nem volt ez az öngyilkosság szenzációs.

Egy hadnagy, elvégre nem is volt szerelmes, — szomorú! De köznapi.

Az *ok* nem az!

Elsholcz Róbert mysztikus volt és vallásos problémák meritették ki agyát. Az aztán megbomlott.

Elvont bölcselmi kérdésekkel foglalkozott, a német vizenyős, népszerü iratok, melyek a hit és tagadás, a végtelenség és a világegyetem, a tér és idő és papság problémájával, Jézus Istensége, az Isten személyisége kérdéseivel töltik meg 2 vagy 3 ivnyi tartalmukat, rontották meg. A legdrágább a czimlapjuk, mely tarka.

De rövidek, mert olcsók.

És idéznek és hivatkoznak és fejtegetnek és magyaráznak és ki és be és le és felfedeznek, csodálatos chaoszban, rendszer, elv, eszme, terv nélkül.

Olyan embernek, a ki methodus nélkül olvas, könnyen megbomlik az agya. Vagy belebutul, vagy megőszül.

De fogynak.

Van olvasóközönségük, mert most — úgy fordult a világ! — Az emberek érdeklődnek az ilyes dolgok iránt!

Az anarchia, az atheizmus reakcziója ez!

Vaillant lefejezése, Büchner népszerütlensége — a myszticizmus terjedésével jár karöltve.

Még ma a fekete hadsereg uralkodik, folyton ébrentartják a vakbuzgóságot, s beteges idegrendszerekben ez myszticizmussá is fejődhetik.

Ezt igenis értem. Hiszen a tények, a mechanikai elmélet ellenhatásakép a mythoszokhoz való visszatérés járhat. Miért ne?

Igy volt ez a kontrasztos kulturák korában mindenha.

Van hát myszticizmus!

Mert hit, az van, kell hogy legyen, s Goethével szólva, bizony nincs jogunk kételkedni, még ma sem!

Mi jogositana fel annak az állitására, hogy — nem hiszek? Hát tudok már valamit?

De a myszticizmus, az más?!

Az már betegség, korunk betegsége.

Az már az az Elsholczok tragikuma!!

*

Már most — ezek után — ki fog csodálkozni, ha elbeszélem, hogy Párisban, — mint a *Tepms*-ban olvasom, — *atheista* társaság alakult, mely minden istenhivő vallás ellen fordulva, harczol a rend, az állam és a hittel.

Clovis Hugues, az ösmert párisi dalköltő az elnökük.

Már a munkásnegyedben meg is alakult az egyesület, s ujra kereszteltek minden tagot, ezzel a formulával:

A szocziális köztársaság és a forradalmi szoczializmus eszméje nevében; a természet; a világos nap; a fény, mely neveli a növényeket; az igazság és az igazságszolgáltatás nevében engedd meg nekem, kedves gyermekem, hogy megkereszteljelek és kérjem rád a világmindenség áldását. Légy igaz polgár s felelj meg kötelmeidnek. Szabadság nincs többé, az egyenlőség csak óhaj, testvériség még csak ezután lesz. Minden erőddel, akaratoddal, energiáddal légy az eszme mellett . . .

VAILLANT.

Ez eszme: a tagadás szelleme!

Nincs, nincs, nincs semmi, sem Ég, sem Pokol, sem ellenség!

Csak Föld van, csak Hús, csak Vér, csak Üdv, csak Kéj! . . .

— — Ah, hallom a Bachansnők dalát, a Syrének énekét. Phryne zenéjét, idegeim elkábulnak, halló! halló! — Gibbon jóslata mintha bételnék. Carlyle vészszózata, mintha beteljesülne.

Nincs már erkölcs, nincs már mérték, csak kétségbeesett Józanság!

*

Ilyetén körülmények között, nem természetes-é, ha akad iró, a ki a dolgok rendbehozatalára, az ellentétek elsimitására, a bajok orvoslására, betegségünk irjának: a katholiczizmust ajánlja!

Bourget az.

Ilyetén körülmények között, nem természetes-é, ha akad bölcsész, a ki a dolgok helyes mederbe terelésére, az új rend bölcselmeképen: egy új Vallás alapitásán fáradozik.

Eugen Schmidt az.

Ilyetén körülmények között, nem természetes-é, ha akad kritikus természet, a ki a dolgok természetes lefolyását bevárni, az ellentétek önkénytes lesimulását meg nem akadályozni szeretné?

Én vagyok az!

*

Ez a kép, ez a modern kor belső életének a képe.

Mi is benne vagyunk a harczban.

Ez a harcz ám nyilvánosságos lészen.

Ámitások helyett becsületes érvek fognak küzdeni egymással.

Kritika követi majd a kimondott szót.

Hát csak elválik.

Lazzaroni.

AFORIZMÁK.

Ha valaki a szivét akarja kielégiteni, az eszik burgonyát és boldog. Ha pedig a gyomrát édelgeti inkább, akkor a szivnek jut a burgonyatáp.

*

Oh a szerelem sok embert kényszeritett már életrevalóvá lenni.

*

A féltő nők, a megsebzett szivek boszúállásai világtörténeti sarkpontok.

*

Mikor egyszer a féltékenység fantáziája felhevül, annak a délibábja egész nap dolgozik.

*

A mit Dante kifeledett a pokol kínszenvedései közül, ez az: látni egy szerető nőnek, egy más nő karjai közt, szerelmi boldogsága teljében azt a férfit, a ki az övé lehetett volna

*

A filozófoknak is vannak, szép asszonyok és jó borok között lucidum intervallumaik.

*

Tisztelet az anyai szeretetnek — egész a hitvesi szerelemig. Ott az a másik szerelem megy elől.

*

«Találd ki, mi az: a mi, ha nagyon kevés, akkor sokfelé eloszlható, ha nagyon sok, eloszthatatlan.»

A nő kitalálta: «a szerelem.»

*

Hát a szerel'm olyan gyümölcs, a mely
Elérik, ha sokáig áll?

*

Vak minden, a ki szerelmes

*

Rémlátó, a ki gyűlöl.

*

A szerelemre nem elég az, hogy van ok szeretni.

*

A csók olcsó; a könny drága.

*

Egy boldog óra a családi körben
Nem több-e, mint a hír örök szava?

Jókai Mórtól.

«JÓTÉKONY GYILKOSSÁG».

Ezzel a czímmel egyik fővárosi napilap François Coppének egy tárczáját közli, melynek tartalmát röviden vázolni kívánnók a Magyar Géniusz olvasói előtt, mivel Coppé dolgozata rendkivül érdekes lélektani problémát fejteget; természetes, hogy a szerző a maga részéről megoldja feladatát és saját véleménye felől eléggé tájékoztatja az olvasót.

Szerénység illik az ifjuhoz. Sietek azért legelőbb is annak kijelentésével, hogy teljesen tudatában vagyok saját kicsinységemnek, midőn Coppé dolgozatához néhány megjegyzést fűzök és ezen kijelentésemet magától értetődő dolognak tekintheti mindenki, látván, hogy érdemes garszontársam, gróf Tisza Lajos sem átallotta bevallani, hogy «a tollat, sajnos, távolról sem forgatja oly mesterileg, mint Jókai». Mit sem von le a derék gróf szerénységéből — sőt ellenkezőleg — hogy ezt az állitását a jubiláló Jókaihoz intézett levelében irja, a melyről, — tekintve azt, hogy a királyi elismerést is melléje csatolta — nyilván tudnia kellett, hogy a lapok közölni fogják és igy nyilatkozata okvetlenül tájékoztatni fogja a netán még kételkedőket . . .

De hát beszéljünk komolyan — ennyit Coppé bizonyosan megérdemel. És ha nem juthat is eszembe, hogy esztetikai szempontból elemezzen a szóban forgó dolgozat poétikus szépségeit: azt hiszem, Coppé minden olvasójának joga van arra, hogy valamely lélektani kérdésben, esetleg a szerzővel szemben is, véleményt formáljon és ezt — ha módja nyílik reá — ki is fejezhesse.

Az eset röviden a következő:

Pierre Masson őrsvezető volt a . . . számú gyalogezredben és nagyon megkedvelte Louis Pascal önkéntest. Soha önkéntes nem volt még méltóbb feljebbvalója szeretetére. Louis Pascal derék fiú volt. «Champigny-nél 1870-ben — igy beszéli Masson — megsebesültem és a poroszok bizonyosan elfogtak volna, ha Pascal, ki maga is két sebből vérzett, a legsűrűbb golyózáporon keresztül nem vitt volna a bekötöző helyre».

Ez bizony nagyon derék cselekedet, az tiszta dolog; és csak természetes, hogy Masson teljes szivéből megszereti életének megmentőjét.

Louis Pascal hadnagygyá lesz és mint ilyen szolgálja tovább hazáját, az őrsvezető pedig megválik a hadseregtől és a vasútnál nyer alkalmazást.

Találkoznak egyszer a jory-i állomáson. A hadnagy úr czivilben. Miért? Ez egyszerű. Szerelmes lett egy angyalba és elvette feleségül, természetesen kaucziő nélkül. De ez mit sem tesz. Pascal boldog. Szerény hivatala után, melyet egy bankárnál kapott, megelégedetten él.

Helyzete folyton javul és szinte fényessé válik, mikor őt főnöke társául fogadja. Semmi sem hiányzik már teljes boldogságához és Pierre, a ki ezentúl minden vasárnapon hivatalos Pascalékhoz, szivéből örvend barátja családi boldogságán és gyönyörködik a pajzán, szőke fürtü gyermekekben.

Hirtelen máskép lett. Louis Pascal egy ködös téli estén felkeresi barátját és ezeket mondja a mindjárt rosszat sejtő Pierrenek:

«Tönkre vagyok téve. Kielmann, az üzletársam gazember. Visszaélt aláirásommal, merész üzletekbe bonyolított be, úgy hogy két hónap mulva minden a nyakamba zúdul. Akkor meg leszek gyalázva.

Nem marad egyéb hátra, mint az, hogy golyót röpitsek agyamba. Ha te visszautasitod, a mire kérlek, akkor haza megyek és megteszem. Azzal a gondolattal fogok meghalni, hogy nőmet és három gyermekemet egyetlen egy sous nélkül hagyom hátra a világban... Látod ettől a fájdalomtól megóvhatnál Masson».

— ?!!!

— Nőm javára 100,000 frank erejéig biztositottam magamat. Az öngyilkosság azonban megsemmisiti a kötvényt. Most halld!... Itt egy kés, fogd meg te is. Együtt a szivembe fogunk szúrni. Azután feltéped a ruhámat, mintha kiraboltak volna és a feleségemnek lesz kenyere...

Meg akarod tenni egykori hadnagyodnak ezt a szolgálatot?... Masson, értesz engemet?

— — — — — — — — —

Louis Pascal megragadta barátja kezét, kért, rimánkodott, zokogott...

És ismét rimánkodott és zokogott...

Pierre Masson nem volt képes ellentállani s a két marok Pascal szivébe döfte a kést...

* * *

Eddig a történet. Coppé megadja Massonnak az abszolucziót. Helyes-e ez a megoldás, az most már a kérdés. (Olvasóink nézetnyilvánitását e tárgyban szivesen veszszük. *A szerkesztőség.)*

Eleve is élét kivánom venni annak a feltevésnek, mintha a psychologiai mozzanatok méltánylása nélkül, egyoldalúan, akár a «Ne ölj!» rideg tilalma, akár pedig a bűntető igazságszolgáltatás száraz paragrafusai szerint mérlegelném a dolgot és elzárkóznám az erkölcsi momentumok elől, midőn azon határozott véleményben vagyok, hogy *Pierre Masson cselekedete feltétlenül elitélendő.*

Mi bírhatta őt ilyen bűntény elkövetésére? A hála? Nevetséges. Az a gondolat, hogy Pascal másként agyonlövi magát, tehát őt úgy sem mentheti meg a haláltól, holott a gyilkosság látszatával legalább özvegyéről és árváiról gondoskodva van?

Méltán feltehető, hogy Louis Pascal valósággal golyót röpített volna agyába, ha kérését barátja megtagadja. Becsületérzése határozottan ezen feltevés mellett szól. *De a feltevés még nem bizonyosság.* Ismervén Pascalnak családja iránti gyengéd szeretetét, nem kell-e önkénytelenül is arra gondolnunk, hogy tönkre jutása után *magát a halált csak a gyilkosság látszatáért kereste,* hogy ekkép övéiről gondoskodhassék? Nem-e ezért akart meghalni *két hóval bukása előtt?* Nem-e ez volt főrugója szándékának?

De vajjon nem állhat-e be a kétségbeejtő helyzet daczára kedvező változás? És ha ilyen változás be nem áll is, vajjon lehetetlen-e, hogy Pascal, nyugodtabban mérlegelvén helyzetét, a *becsülés* vagyis a *külső becsület* elvesztése daczára saját, *igaz becsületességének* tudatában fogja keresni és feltalálni erkölcsi támaszát?

Hiszen kétségtelen, hogy ő maga ártatlan és egyedül társa okozta bukását.

De ha Pascal öngyilkos szándékához egyáltalában nem férhetett volna is barátja részéről kétség; ha egészen bizonyos volna is, hogy az öngyilkos a legnagyobb nyomorban hagyja hátra családját: következik-e ebből, egyrészt hogy Massonnak joga, — vagy csak elegendő oka is legyen arra, hogy megölje Pascalt, másrészt pedig az, hogy az öngyilkos családjának nyomorán segíteni ne lehetne? Nem, uram, az emberek ma már nem halnak oly sűrűn éhen, ha egyetlen sous sincs is a zsebükben. És a kétségbeesésre tán legkevésbbé van ok akkor, midőn a franczia népről van szó, mely a mellett, hogy a megér-

demelt tiszteletben részesíti a becsületes munkát, egyszersmind a leggyengédebb szivű és legnemesebb nemzete e földkerekségnek.

Ha Masson úr szereti Pascalt, — a mi iránt pedig nincsen kétségem — akkor oltalmába fogja venni az öngyilkos családját, ha már barátjának végzetes lépését elhárítani nem képes; de megölni Pascalt — ez lélektani lehetetlenség.

Kárhoztassuk bár, de nem csudálkozunk a gyilkoson, ki féltékenységből vérét ontja annak, kit tán legjobban szeretett a világon. Az ilyen esetekhez többnyire a psychopathologiának is van bizonyos mértékben köze és ez a körülmény sokat megmagyaráz. A rablógyilkos ténykedése pokoli gonoszság, de okszerűség teszi érthetővé. Massont egyszerűen nem értjük. Cselekedetével, nem is szólva arról, hogy a biztosító társaság kárára Pascal csalásának válik részesévé, *közönséges büntényt* követ el, mely csak érthetetlenebbé válik, ha a jótékonyság «jellegé»-vel akarják előttünk plauzibilissé tenni.

Ezt a morált ismerjük már. Láttuk elégszer fattyuhajtásait a multban és látjuk — sajnos — még napjainkban is. Ez ellen a morál ellen pedig kötelessége állást foglalni mindenkinek, ki egyetért velünk abban, hogy a czél *nem* szentesíti az eszközöket.

Dr. Zollner Béla.

A «KORONA-BAZÁR» SZINHELYE A KÁROLYI-PALOTÁBAN.

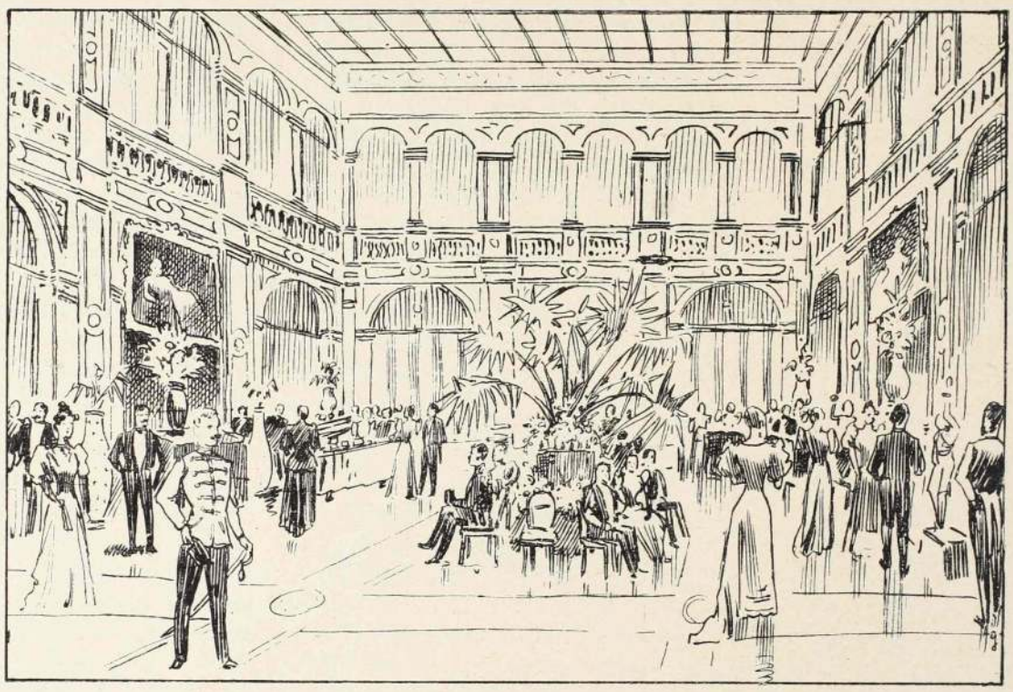

TÉLI KERT A NAGY CSARNOKBAN. A TOMBOLA ÉS AZ ÁRVERÉS RÉSZÉRE.

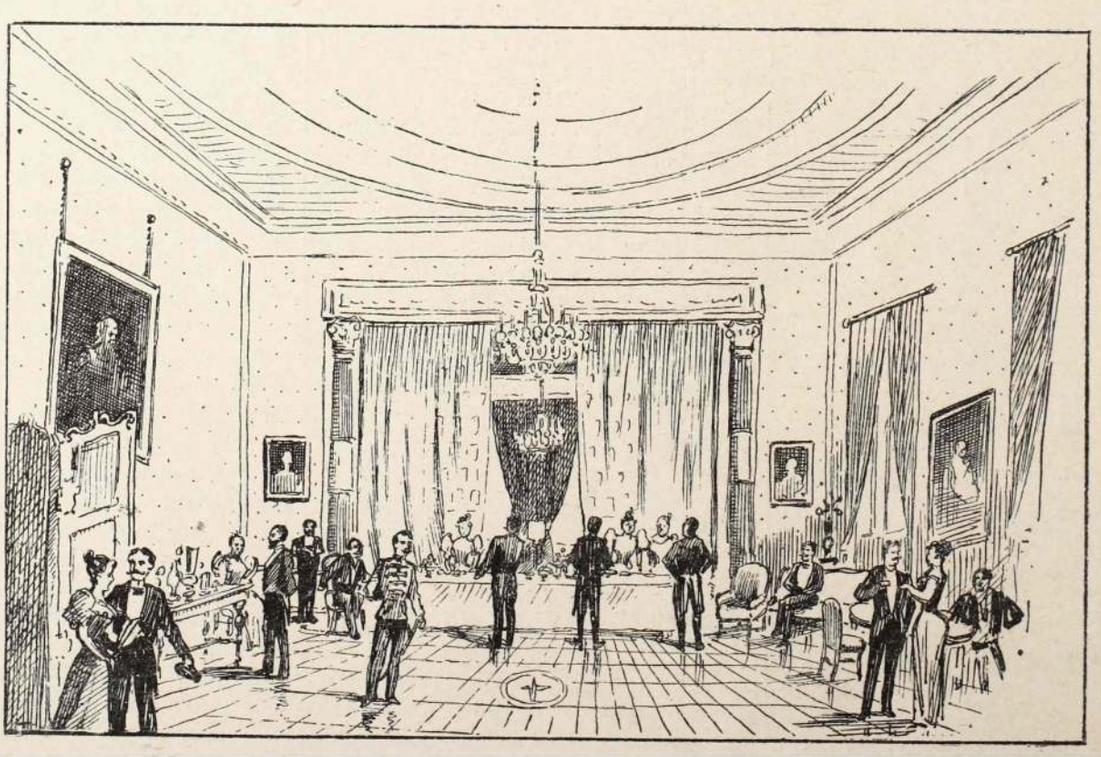

BUFFET-TEREM.

HÁROM ÉV UTÁN.

— Február 13. —

Fagyos, zord, téli regg volt,
S fakón fénylett a nap,
Mikor reád vetették
A szürke hantokat.

Kinőtt azóta sokszor
A fű a sír felett
De a szívembe többé
Nem szállt a kikelet.

Bolyongtam messze, messze,
Körülvett czifra fény,
De én csak egy sírt látok,
Egy sírt a völgy ölén.

S míg szól czigány zenéje,
S borban felszáll a gyöngy,
Hallom, mint dübörögve
Hull sírba a göröngy.

Daloltam is azóta,
De bús volt a dalom,
Mint ott a sírra szálló
Bánatos fuvalom.

S ha sujt a sors csapása
S reményem cserbe hágy,
Elviszi kis falumba
Bús lelkemet a vágy.

El-elviszi falúmba
S egy síron megpihen,
Ott szabadon zokoghat,
Nem látja senkisem.

Aztán könnyebbült szívvel
Vívom a lét-csatát,
Egy hang szól biztatólag:
Harczolj tovább, tovább!

Feleki Sándor.

AZ UTOLSÓ BALÁSTAI JUHÁSZ.

Irta: KISTELEKY EDE.

Még egyszer meglátogatta a délibáb a balástai pusztát; azután elköszönt, búcsút vett tőle s nem is tér azóta oda többé vissza.

Mikor legutoljára elöntötte tündértavával, a kerek égnek hajlatával összeölelkező vadvirágos pusztát, ott ült Benkő Gábor, a balástai juhász, egy félig begyepesedett homokbuczkán. Meg-megtörülgette deresedő bajuszát lebegő ingujjával, aztán mintha az arczát is megsimogatná, meg mintha a szeméhez is oda kellett volna nyulnia. Majd kezével egyet legyintett a melegségtől reszkető levegőbe.

Mereven nézte azt a reszkető tündértavat, a délibábot.

Látta, hogy lassan-lassan folyik széjjel. Elmult a dél is s még sem akar elmozdulni.

Sokáig öleli a virágokat, sokáig tartja körülfogva a kutyatejes buczkákat, ott fekszik mereven a tájékon, mint egy bucsuzó gyermeknek csókban édesanyja arczához tapadott ajka.

Hulláma nincs, nem lebben, nem reszket látszatos tündérvize.

Hanem ugy délután három óra tájban valami zaj támad benne. Sivító, szélkiáltó madárcsapat vonul el fölötte. S a délibáb, mintha áradna, dagadna. Benyúlik a balástai nagy major felé, megemeli ott az épületeket s becsalja mesés vizébe a kötönyi templomot tornyostul.

Azután elkezd vergődni, mintha szaporán ölelgetné a tájat s elkezd remegni, szakadozni, foszladozni. S lassan láthatlan párává olvadozva eltünik.

Ez volt bucsuja a délibábnak a balástai pusztától s ez volt bucsuja Benkő Gábornak a balástai délibábtól.

A délibáb nem látta többé ezt a pusztát, Benkő Gábor pedig nem látott többé délibábot.

Mikor az alkonyat beállott, teli volt a mező harmattal. Talán nem is harmat volt az, talán az eltávozott délibábnak odasirt könyei.

Mert jöttek másnap a szegedi urak. Kimetélték a legdúsabb részét a pusztának, hancsikokkal körülhatárolták, póznákkal körülbástyázták.

Aztán dobszóval kiadták árendába harmincz kerek esztendőre.

Ez volt annak az oka, hogy elbucsuzott a délibáb a pusztától, hogy elbucsuzott Benkő Gábor a délibábtól.

Mert tudni kell, hogy Benkő Gábor rég

SIMITS DJOKA, AZ UJ SZERB MINISZTERELNÖK.

ellenséges lábon állott a balástai urasággal. Az a kétszáz holdas dús kaszáló, mely a balástai uraságnak birtokából oda szögellett ki a pusztaszélbe, az bontotta meg a barátságot, ha ugyan fönnállott valamikor közöttük.

De minthogy az a kaszáló, mióta Benkő Gábor juhász, mindig ott állott a pusztaszélben, mérget lehet rá venni, hogy Benkő Gábor sohase állott barátságban a balástai urasággal.

Nem akarta ezt az örökvitát a jó uraság. A kiosztott pusztarésznek egy harmadát, mely éppen a kaszálója elé esett, kibérelte a várostól, aztán váltott rá a kincstártól dohányültetési engedélyt; tanyát épittetett vagy hármat, s a tanyákba kertészeket telepitett.

Nagyon elcsunyult a puszta képe. Szegény Benkő Gábor inkább a szivéből adott volna egy darabot, csak meg ne rongálták volna az ő birodalmát. Nem elég, hogy annak a kaszálónak habos gyönge füvébe nem haraphat többé az a kétszáz ürü apró fogacskájával; a «czangák» se javulhatnak fel többé rajta, az «apáczák» se kóstolhattak abba, mielőtt az üző kosokat közéjük eresztik.

Nem elég, hogy elzárták előle azt a kis Kanaánt, hanem még innen is elfogták a java sima mezőt.

Azt a kövér zsombékos lapost, melyen Szent-György után oly szép zölden bujt ki a fű, mit az ő kis báránykái olyan nagyon szerettek, most ekével túrták föl s oh — hogy lehetett hozzá szivük — beültették dohánypalántákkal.

Bágyadtan, csüggedten ballag Benkő Gábor a megmaradt gyérfüvü pusztarészen nyája után. Gondolkozik az elmult szebb időkről.

Kis bodor nyájkergető kuvasza egészen mellélapulva mendegél utána. S mintha értené a gazdája bánatát, a földön húzott bot fényes kampójától fogva végig tekint Benkő Gáboron, azután, hogy arczába néz, tompán elvakkantja magát.

Szomoruan béget a koplaló nyáj is. Tallózgat a ritkás mezőn. Föl-fölkapják fejüket a toklyók, megállnak egy meztelen buczka árnyékában, aztán nyöszörögve szaglászszák körül az öreg pásztort.

Hallja Benkő Gábor, hogy enni kérnek tőle. Ránczos barna homlokán leperdül a verejték, engedi folyni onnan, még annyit se törődik magával, hogy egyszer is végig húzná izzadó homlokát az ingeujjával.

Ha valaki látott egy sápadt asszonyt, kinek házánál nincs egy falat ennivaló, aztán gyermekei körülfogódzanak szok-

nyájába s rívó nóta-hangon kérik a kenyeret, az elképzelheti Benkő Gábor állapotát.

Leül a vén juhász nyája közé a buczka oldalába.

Lecsügged a feje, majd föltekint s szétnéz a szűkmesgyéjü tartományon.

Azután föltekint a ragyogó tiszta levegőbe.

Galambok szállnak át feje fölött suhogva.

Galambok az ő országában! . . . Hol ezelőtt daruk krugattak, vércsék visongva röpködtek, sivalkodó bibiczek szálltak csapatostul a szomszédos kötönyi tóra. Ezt a levegőt nem szántotta csapkodó szárnyával bárgyu galambnép soha.

Most már fölemeli ingeujját, de a szemetájékán törülget valamit. Halkan lihegi maga elé a maga nevét: Gábor, Gábor . . . Benkő Gábor.

A kertészek, hogy a dohánypalántákat közelebbről locsolhassák, veremkutat ástak a kis puszta szélében, mert a majorbeli kút nagyon messze esett oda. Abból meregették aztán a vizet bádogkannáikba. Mindig ott őgyelegtek, ott vigyáztak. Még éjnek éjszakáján is kinn háltak a tanyájuk előtt, sehogy se lehetett Benkő Gábornak egy kis fűkaptatóra mögéjük kerülni nyájával.

Hanem egyszer csak gondol valamit a vén juhász . . .

Szép csillagos éjszakára virrad. Mert hát a juhásznak sokszor csak este virrad . . . A veremkútban fogytán volt a víz Oda ült le Benkő Gábor a szélére. A hűvös kútárokba lelógatta mezitelen lábait és gondolkozott.

Mikor a csillagok aprója tünedezni kezdett az égről, valamivel hajnal előtt, lelépett a kút patkájára. Azután kezébe fogta a vödröt s meritette a vizet.

A kút körött a száraz gyep mohón itta magába a rálocsolt friss nedvességet. Mikor aztán eltelt s nem fogadta már be, kis tócsa állott meg fölötte.

A heverésző beteg nyáj a hűsitő levegőre, mit a szél a kilocsolt vizről hozott, fölkelt s lassan odavánszorgott a kút köré. Némelyik térdére bukott s ugy szivta magába az italt.

Benkő Gábor pedig csak meritette, meritette szegény báránykáinak a vizet, hogy hajnalra a kútnak már csak a feneke látszott.

Akkor föllépett a veremből s a kút partjára kivetett száraz homokkal megszórta a mocsáros kútfeneket.

Másnap a balástai uraság kertészei, hogy a dohánypalántákat meglocsolhassák, kénytelenek voltak kocsiba fogni, a kocsira hordót tenni és ugy mentek be a távol eső major kútjára vizért.

Mikor eltávoztak, nagyot lélegzett az öreg Benkő.

Megindult, némán vezette az utána vánszorgó nyájat át a dohánypalántákon, be egyenest abba az elrekesztett mennyországba.

A czangáknak csak a fejük látszik ki a kaszáló dus sarjfüvéből.

A tavaszi bárányok ugy járnak benne, mint a tó vizében, előre-előre bukva, uszkálva.

Ugy látszik, megindul ujra a háboru a vén pásztor és a balástai uraság között.

És folyik a régi elkeseredett harcz.

Ahány veremkutat betemet Benkő Gábor, annyiszor lakik jól nyája a régi kedves helyen.

Nem lehet az öreg eszén tuljárni, nem lehet a vén juhászt kiszoritani a pusztából.

Embernek odáig nem terjed hatalma.

Hova is lenne ő, ha innen elszoritanák.

Nincs tovább a világ, egyik vége ott van a kötönyi nagy dombnál, a másik vége emitt a tabáni erdőnél.

A mi azon tul van, az idegen. Hát ki az az ember, a ki őt vénségére el akarja üzni otthonából, idegenbe kergetni? . . . Hát ki? . . .

Innen szedte harmincz esztendőnek előtte azt a virágbokrétát kalapjára, melylyel megtetszett Balázs Zsófinak, — azok a virágok be hamar is elhervadtak! — no, de van virág másik, nyilik itt még, — annak is itt kell nyilni, a melyiket az ő koporsójára tesznek.

Kiüzen a balástai uraság Benkő Gáborhoz:

— Hallod-e te Benkő Gábor? Ne nyavalyogj már vénségedre ezen a kipusztitott földön a te csenevész birkáiddal. Letelt már te rólad az idő. Nézd, nézd, mily betegek a te báránykáid, nincs azoknak itt orvosságuk ezeken a kisült buczkákon, — add el a nyájadat!

Hogy mit felel erre az öreg juhász?

Megrántja a két karján fölfelé az inge ujját, aztán jobb kezével mélyebben szoritja fejébe a kalapját, hosszú gamós botjával egyet kanyarit áz üres levegőben s némán megfordul.

Ezt feleli erre Benkő Gábor, el lehet mondani a balástai uraságnak.

Pedig talán igazán is jobb lenne Benkő Gábor.

Mert kezd hullani a nyáj. A nyár égető szárazra fordul.

A gyér zöld mező elhalványodik, aztán kipirul, mint az ég alkonyatkor, — lelkes állat nem legelhet arról egy harapást sem.

A veremkutakat se kell már kimerni Benkő Gábornak, nem kell azokat betemetnie, nem huznak föl azokból a kertészek csak annyi vizet sem, hogy egy fűszálat megitathatnának, — kiszáradtak azok végkép.

És hull a nyáj a szárazságtól.

Jött az emberinél is nagyobb hatalom, mely Benkő Gábort ki akarja szoritani a balástai pusztáról.

De mintha ott benn az uraság nem hinné, hogy ez a hatalom végezhet a vén juhásszal.

Kiüzen neki még egyszer:

Hallod-e te Benkő Gábor? Kiméld meg a szegény párákat . . . nem akarom megvenni tőled, mert ugy is tudom, hogy el nem adod, — kezed alatt pedig elhull egy szálig. Hanem jőjj be az én takarmányomra, csapj fel hozzám feles juhásznak.

Csak annyit vihettek válaszul az uraságnak, hogy Benkő Gábornak nem kell kompánia, még ha az maga a balástai uraság is; eddig is megélt, ezután is megél a maga szabad akaratjából.

Hanem, ha adósa, ha tartozik az uraságnak ama kártételekért valamivel, most módjában van fizetni.

S a mint hullanak a czangák, hullanak a beteg ürük, lerántja egyenkint gyapjas bőrüket a balástai utolsó juhász, küldözgeti be a majorba, hogy most módjában van fizetni . . . itt küldi az árát apránkint a kártételnek, más pénze nincs, nem is volt soha, — még Balázs Zsófinak is a jegygyürüjét is ilyen pénzen vásárolta.

A vén Benkő Gábor nagyon is sürüen törleszti azt az adósságot.

Alig lézeng már a kétszáz ürüből tiz darab, — azok is bágyadtan dülöngöznek el, valahányszor tovább akarnak lépni.

A bárányok már mind elhullottak; az «apáczák» bőrei is benn száradnak már a majorban.

Csak egy öreg kos, (háromszor csavarodott, esztergált végü szarvacskája van) az birja legtovább talpon a gazdája mellett.

Sirásóvá lett a vén juhász.

Könyezve temetgeti el a buczka körül az elhulló nyájat.

A szomszéd tanyák lompos kuvaszai kijárnak éjjelenkint a szagra s a vén ember alig győzi utánuk hajigálni kampós botját, hogy azok a csunya ebek ne háborgassák álmukban az ő kedves jószágait.

Maga is az utolsó három nap alatt ugyan összeesett.

Ott fekszik a nagy buczka gyepes barlangszájánál subáján.

Nagyokat lélegzik.

Egyik kezében kampós botját szorongatja, másik kezével a mellé guborodott öreg kosnak bodor homlokszőrét simogatja, kis kutyája ott virraszt fejénél.

A megmaradt ürüből ismét elhullt kettő.

Ezeket már nincs ereje eltemetni.

Bealkonyodik.

Sürüen kicsillagosodik az ég. A tejut nagyon tisztán kivehető.

Harmat nem hull; a fullasztó hőség alább hagyott ugyan, de azért a levegő mintha fojtogatni akarna.

Fojt is.

Az utolsó ürüket fojtja meg.

Egy nehányat rugdalnak maguk körül a szegény párák, azután kinyujtózkodnak.

Fölemeli egy kissé fejét subájáról Benkő Gábor, hogy lássa utolsó mozdulásukat.

Azután ismét lehanyatlik.

Egyszer csak hallja, hogy a majorbeli nagy hamvas kuvaszok ott morognak körülötte.

Tépik a szegény párákat.

Egy rojtos farkú eb pedig közülök itt ássa a buczka oldalát.

Bántó fájdalom nyilalik a szivébe; megrándul a karja, kampós botja végére csusztatja markát, ott megszoritja s egy nagyot erőlködve, elvágja azt az ebek közé.

Aztán vissza hanyatlik, nagyot rándul a teste, szétvetett kezei a gubbaszkodó öreg kosra s a mellette virrasztó kis bodor kutyára hullanak, mintha megáldani akarná azokat, aztán elalszik — örökre!

Megdermedt egyik kezét körülnyalogatja a gazdátlanul maradt eb, másik kezére pedig, mint vánkosra, lehajtja a fejét az elhullott nyájnak utolsója, a vén kos, s elalszik ottan, el az is — végkép.

Az utolsó balástai juhászt csak a halál szoritotta ki a pusztából.

A kötönyi temetőben hantolták el Benkő Gábort.

NERÓ.

— Irta: KÖVÉR ILMA. —

Csak névrokona volt a vérszomjas zsarnoknak. És nem is Antiumban és nem is 37 esztendőkkel K. e., de K. u. a 19-dik századnak berekesztő éveiben látott napvilágot M...-ben, Kovács Dénes körorvos kis falusi kastélyának hátsó udvarán, a tiszta, jól gondozott — kutyaólban.

Mert Neró, a mi Nerónk, egy négy lábon járó vizsla volt. Okos, sárgás-barna szemekkel, puha szőke orral; nagy lifegő, csokoládé-barna fülein egy-egy tyuktojás nagyságu fehér folttal. Ugyanilyen szinárnyalatu öltözetet viselt testének egyébb részein is; és viselte folyton folyvást betartván azt a takarékos kutyadivatot, hogy nem cserél-berél naponta más és más toilettet.

Neró még kölyökkutya volt; körülbelül hat hónapos. Személyes tulajdonságai között főleg a konfidensségig hajtott nyájasság tünt ki.

A mi Nerónkat azonban nem Burrhus, nem Seneca-féle jelesek vitték be a tudományok labyrintusába, csak Kovács Dénes — junior — az alig 12 éves, anya nélkül fölcseperedett kamasz.

Dini oktatta Nerót a boton való átugrásra, két lábon szolgálni (magyarul aufwartolni) és apportirozni. Ebben jeleskedett legfőképpen a tanitvány; ebben igazi szakképzettségre tett szert mihamarább. Ez volt az ő valódi terrenuma.

— Neró! Neró! kiabált egyik gyakorló óra alkalmából Dini, látván, hogy növendéke veszedelmes czéltudatossággal lohol a platánfasor felé s a következő másodperczben kikapja Balás Gusztáv hátra tett kezéből a puha nemez kalapot, s az ezt követő pillanatban, féktelenül szilaj kedvvel iramodik el vele, ide-oda rázva szájában a zsákmányul ejtett tárgyat.

— Neró! Neró!

Ezt már lágyabb, zengzetesebb hang ejtette ki. Ennek a dallamos hangnak a tulajdonosa utána is szaladt az ebnek és kiszabaditotta a kalapot éles fogai közül.

— Tessék Balás bácsi.

— Köszönöm, édes, aranyos kis Gitácskám.

Át akarta venni.

— Na, mit csinál . . . ? Csak nem törüli abba a szép köténykéjébe az én csúf kalapomat . . . ?

— Már miért volna a Balás bácsi kalapja csúnya?

És milyen édesen mosolygott e szavaihoz, avval a csöpp szájával!? . . . Szinte utána fintorodott az a tréfa piczi orrocskája, sőt az egész kotnyeles kis arcz . . .

Valóságos kotnyeles ábrázatocska, a hogy régebben megállapitotta ezt róla Balás Gusztáv; még abban az időben, a midőn afféle fehér vesszőből fonott gömbölyü valamiben rejlő csörgöt hozott számára, a melyet később egy kis ágas-bogas ezüst csöngetyü váltott föl, a végén piros selyem szalaggal nyakon kötött viola gyökérrel. Ezt követték a bábuk, a melyeknek fitos pofácskáját úgy válogatta össze Balás, hogy éppen olyan lenszőke hajuk, szakasztott az a hunczutos nevető kék szemük és hasonló, gyönyörüen szabálytalan arczocskájuk legyen, mint az aranyos Gitának.

Ma már csak egy-egy Maréchal Niel, Gloire de Dijon vagy egyéb, időszerü diszpéldánya Balás Gusztáv megyeszerte hires virágházának, pótolja az idejemúlt ajándéktárgyakat.

Úgy ám; Gita ma már 18 éves.

— Hogy a nyakára nőnek az embernek az ilyen csöpp babák!? . . . szokott fölsóhajtani Balás Gusztáv, a mint el-elandalodik nézésében a darázsderekú, karcsú, kivánatos kis portékának, a ki alig pár év előtt még az ölében ugrándozott.

Hát már az is túlhaladt álláspont. Oh, be kár!

Balás bácsi ez időszerint ugyancsak szűk korlátok között mozoghat és a virágokon kivül, legfeljebb arra érzi magát autorizálva, hogy ha a parkban sétálgatnak, úgy ejti meg, hogy az aranyos mellé szegődjék; benn a szobában pedig, leül a zongora mellé és rágyujt a legujabb csárdásra, polkára, keringőre, már a mit a tánczra perdülő fiatalság — igazabban szólva: a mit a kis Gita — kiván. És végre Balás Gusztáv resszortjába tartozik a gameokot számlálni lawn-tenisznél. Hanem abban sok hibát ejt; ejti nevezetesen olyankor, a midőn Gitán a sor: mikor a bűvös-bájos babának lenge és mégis formás, mégis gömbölyü alakja kapkodhajlong a tolllapda után; ilyenkor minden gondolata összegabajodik Balás Gusztávnak és odatolakszik valamennyi a szürke szemeibe, a melyek egy rebbenés nélkül tapadnak oda . . . ő reá . . . .

Alig adta át a leányka a Nerótól megmentett kalapot Balás bácsinak, utólérték őket a többiek.

Balás, Mina néni: özv. Karikás Fridolinné mellé került; ahhoz a puffadt arczú, a kelleténél sokkal kerekebb idomokban duzzadozó asszonysághoz: Kovács testvérnénje mellé, a ki fivérének két anyátlan gyermekét gondozza, már 12 éve, mióta a kis Dini világrajövetele elvitte a szegény mamát. A doktor nem nősült ujra.

Karikás Fridolinné hallható módon szedve be a friss levegőt, szótlanul halad a ház mindennapos vendégének, a doktor tarokk-kompánistájának oldalán.

Kovács ugyan, tengersok elfoglaltságának miatta csak nagy estével kerül, haza de partnere rendesen már a kora délutáni órákban át szokott bandukolni, alig egy kis sétányira eső tanyájáról, hogy dispositiójára legyen barátjának, mihelyst hazajön.

Ez a nagy előzékenység főleg egy év óta nyilatkozott meg Balás Ágostonnál.

Gusztáv most is azzal indítja meg a társalgást, a mit már nem egyszer hangoztatott, miközben a némi távolságban lépkedő Gitán felejti tekintetét:

— Hogy el is röpül az idő!? . . . . Kész nagy leány . . . Csak ilyenkor látom, hogy mennyit vénülök . . .

Mina néni megint a szokott, kitérő refrainnel vág vissza:

— De sokszor is eltünődöm én e fölött, Balás, hogy maga, a ki olyan nagyszerüen rendezett viszonyok között él; mert húsz nincs az egész megyében hozzáfogható, szerencsés gazda. Magának még a jég is elkerüli a vetését, mert Balás Ágoston földje iránt respektussal viseltetik minden elemi veszedelem . . . . Bizony, mondom, nem értem: hogyan élhet eféle magányos veréb-életet az ilyen Istentől dédelgetett ember . . . ? Mondja meg igazán: miért nem házasodott meg maga?

— Hja! mikor egész életének cselekedeteivel se tesz egyebet az ember, mint okot szolgáltat azokra az örökre felelet nélkül maradó «miért»-ekre . . . . És elvégre, ha meg is tudnám tán mondani az «azért»-jét, ezzel már nem tehetem megtörténtté a meg nem történtet . . .

— Nem-e? . . . . hát házasodjék meg és . . . .

— Most, a mikor már innét-onnét ötven éves leszek?! . . .

— Baj is az! Kap maga azért feleséget, a javából.

— A javából? . . . hm! . . . Hát tudja, édes Mina nagysám, gonosz jószág ám a férfi: mindig a szeme után indul a szive. Csúf hiba, hanem hát benne leledzünk mindannyian.

— De hisz van a világon elég csinos leány . . .

Kétkedőleg ingatta a fejét Balás.

— Régi és általánosan elfogadott nézet, hogy relativ fogalom a szépség; de az én koromhoz találó leányok szépség' dolgában már mégis . . .

— Micsoda? . . . tán csak nem gondolja, hogy valami vén leányt képzelek . . .? No persze! tán megbomlott, hogy . . .

— De, könyörgök, az én éveimben . . .

— Eh, a férfinek nincsenek évei! A férfi . . .

— Az is csak vén ember, mikor már 50 éves; főleg a nőtlen férfi: az agglegény . . .

— Ugyan hallgasson! Kap az a csunya férfi feleséget 50 éves korában is; kap bizony, akár egy 18 éves leányt, ha ő akarja . . .

Balás Ágostonnak arczába csapott a vér, arra a nyomatékkal hangoztatott «18»-ra; vagy tán arra, hogy Mina néni éppen akkor fogta föl asszonyi, mindentlátó szemeivel az ő pillantását, a mikor odafelé tévedt tekintete, a hol az állt, a ki éppenséggel 18 éves . . . ?

«Kap bizony, akár egy 18 éves leányt, ha ő akarja . . .»

Ezt a pár szót hajtogatta magában Balás Gusztáv még akkor is, midőn már jól éjszakába nyult az est; és ő még folyton ott himbálódzik abban a szomorún néma, garçon szobában, a régi nádhintaszéken . . .

— Hejh! Balás Ágoston, Balás Ágoston! miért nem házasodtál te meg, hisz nagy Don Juan voltál a magad idejében . . . ?

Most már lehetne egy akkora fia, a ki elvehetné . . . .

Az ő fiának a felesége, az ő kis menye a . . . .

A kis Gita!? . . .

Mélyet, hosszút sóhajtott, mintha gyökerestől kiszakadt volna onnan belülről, a mi fájt; pedig nem.

Aztán oda módositotta elmélkedését, hogy: miért is nem halasztotta el a bölcs Isten abbeli szándékát, hogy őt a világra teremtse, legalább 20 esztendőkkel; úgy ő most csak 29 éves lenne, ő pedig 18 . . . . . Összeillő párocska; — mig úgy . . . . .

«Kap bizony, akár egy 18 éves leányt, ha ő akarja . . .»

De vajjon tudná-e őt szeretni, egy kicsit, egy iczit-piczit; annyit, mint — egy jó papát; azaz mint egy jó — nagybátyát; azaz . . .

Azaz, hogy bizony ennyi se volna neki elégséges.

A kezében szorongatta azt a szürke kalapot, melyet az aranyos baba mentett meg m délután az ő számára, a rettentő Neró fogai közül.

Azt hitte még most is rajta látja annak a parányi, gödrös kacsócskának lágy, rózsaszin újjait; még most is rajta érzi

édes érintésének vértforraló melegségét. Czirógatta a kalap peremét, mintha csak az ő gyönyörű, kedves, puha kezecskéjét simogatná.

És ha csak ma este vette volna kezdetét, ha nem mutatkozott volna már e rendellenes lelkiállapot hetek, hónapok, sőt — Isten tudja csak, hogy mióta már.

Aztán tette a mit gyakran: oda képmerészkedik létezni és vakmerősködik meg-meg mozdulni: megdobbani, kalapálni — kegyetlenül.

Ó! Micsoda gyönyörű álomkép ez. Hadd lássa, hadd nézze még . . . .

Eltünt . . . .

Fölrezzent. Összerázkódott.

Eltűnt valóban.

Szép álmok; szép semmik! . . . .

hogy csakhamar éppúgy játszi pajtásának tekintette Balást, mint a Dini fiút.

De Balás türelmes volt, mint a bárány, mint a valóságos czukor-bárány.

Sőt — miután kiismerte Nerónak egy specziális gyöngeségét, megcselekedte még azt is, hogy mielőtt Kovácsékhoz ment volna, betért a mézesbáboshoz és megvásárolt egy-egy csomó mézeskalács-kiflit

BISMARK MEGLÁTOGATJA BERLINBEN A NÉMET CSÁSZÁRT.

zelte azt az igézetes angyalt a szoba egyes részeibe; oda a kandalló mellé, apró lábait a tabouretten pihentetve, a fejecskéjét megveti a szék háttámlányába . . . . Ő pedig szorosan mellette áll . . . . Gyöngéden föléje hajlik . . . . Megnyilnak az ajkai és eléje önti a szivét, minden titkával; ezt a bolondos, félénk szivet, a mely a bal oldalon pironkodik, a fölött érzett szégyenletében, hogy ő még most is ott

Fölsóhajtott.

Jaj, de föl is forgatta az ő lelkibékességét az a Mina néni!! . .

Ettől fogvást éppen annyit settenkedett Balás Gusztáv özvegy Karikás Fridolinné mellett mint Gita körül. Sőt a kis Dini, de még a Neró kegyeit is kereste: annyira-amennyire a familiához tartozik az is.

Neró azonban gyakran és förtelmesen visszaélt a baráti indulatával, elannyira, Neró számára. Ez a tényked es föltétlen grácziáját eredményezte a vizslának.

De voltak napok, mikor bánat borult Balás Gusztáv kétségek között hányt-vetett kedélyére. Beálltával kedélyhangulata e ködös korszakának, bús egyedülségben ődöngött Kovácsék parkjában, mint a párját vesztett gerle. Azalatt ott benn — délutáni szokáskép — tánczra kerekedett az ifjúság. Valaki más zongorázott nekik. Folyt. köv.

KÉSZÜLŐDÉS AZ ÁLARCZOS BÁLRA.

FARSANGI JELENET.

— Irta: BALOGH IMRE. —

SZEMÉLYEK:

Mama
Erzsi } *leányai.*
Margit

Vizit-szoba amerikai bőrotthonkákkal bútorozva, melyek zsanilia takarókkal vannak áthúzva.)

MAMA *(egyedül)*. Úgy látszik ez a farsang még is jól fog végződni. Lebonyolítom a lányaim házassági ügyeit, akár egy fiskális. Mert ilyennek kell ám lenni a gondos anyának. Ah! ha a férjre bíznám, a férjre, a ki egész nap a dohos akták között bujkál-turkál, mikor pedig haza jő, szivarra gyujt és úgy maga elé takarja azt a nagy fene ujságot, hogy a bóra se fujná ki a kezeiből; igen, ha a férj uramra bíznám, a ki még a báli költségekért is megvakarja azt a csupasz koponyáját, hát bezzegbezzeg, maholnap fejemre nőnének a lányok. Oh, azok a bohó férjek! Nem akarják belátni a bálok fontosságát, mintha bizony őket *(mosolyogva)* nem ott fonták volna be. De azért a leányok előtt jó lesz óvatosnak lenni. Ha látják, hogy nagyon igyekszünk túladni rajtuk, még makacskodnának is. Nini, amott jő Erzsi. Ugyan mit akarhat, hiszen azt mondtam nekik, hogy rosszul érzem magam, itt a vizit-szobában akarok nyugodtan pihenni.

ERZSI *(az ajtón bedugja fejét)*. Mamus!

MAMA *(egy bőrtámlásban ül és alvást színlel)*.

ERZSI *(belép)*. Alszik. Jaj, ha nem ébred fel, veszve vagyok, leány maradok megint.

MAMA *(mintha álmából riadna fel)*. Ki az? Te vagy Erzsi?

ERZSI *(ijedten)*. Én mamus; — aludtál... csak aludj kérlek . . .

MAMA. Aludjam; de hát akkor minek háborgattál?

ERZSI *(összeszedve magát hízelgően)*. Édes mamus!

MAMA *(félre)*. Valami titka van a lánynak! Aha, farkas van a kert alatt! *(fenn)*. Nos hát mit akarsz tőlem, hogy felzavartál szunnyadásomból?

ERZSI *(hízelgően)*. Édes mamus...

MAMA. Csak kivele no!

ERZSI. Mamus, édes mamus, igérd meg a te aranyos, gyémántos, engedelmes, szófogadó, szerető leányodnak...

MAMA *(félre)*. Furcsán beszél.

ERZSI *(könyörögve)*. Igen mamus, a te szófogadó leányodnak, hogy . . .

MAMA. Hogy...

ERZSI. Hogy a nőegyleti bálra . . .

MAMA *(szigorúan)*. Bálra, semmi bálra. Itthon fogunk ülni. Együtt nem akartok menni, kettőre nem telik!

ERZSI. De édes, aranyos mamus, ha te megigéred, hogy a regatta bálra megyünk, akkor Margit is el fog jönni! Csak addig makacskodik, a míg bízik a te engedékenységedben. Hanem ne félj drága mamus, ha egyszer látni fogja, hogy mi megyünk a nőegyleti bálba, inkább sem hogy itthon maradjon...

MAMA. Itthon marad, nem marad, mindegy. Az egyik zavart, a másik kiadást okoz. De hát szeretném tudni, miért kötöd te magad úgy ahhoz a nőegyleti bálhoz? Miért nem engedsz te a hugodnak? Bár most már...

ERZSI *(türelmetlenül)*. Tudod mama, ha nem viszel a nőegyleti bálba, akkor én...

MAMA *(mintha megijedne)*. Akkor te...

ERZSI. Akkor én — soha férjhez nem megyek!

MAMA *(tényleg megijedt)*. De Erzsi, mit beszélsz?

ERZSI *(elpirul)*. Hát mikor te olyan hajthatatlan vagy!

MAMA. Szeretném tudni, micsoda összefüggés van a nőegyleti bál és a te férjhez menésed között?

ERZSI *(kezeit össze csapja)*. Na hallod mama, hát te nem is tudod, hogy Kapor jegyző a főrendező!

MAMA. Nos, és Kapor jegyző?

ERZSI *(zavarral)*. Kapor je-jegyző . . . hát ő rendezi a második négyest és arra engem — — de hát te semmit se tudsz mama?

MAMA. Mindent tudok; kérlek hagyj magamra, majd meggondolom a dolgot. *(Erzsi ugrálva távozik)*.

MAMA *(egyedül)*. Ez a leány úgy látszik tudja mit tesz. Csak szeretném, ha Margit is ilyen jól végezné a dolgát. Ah *(sóhajt)* egy vőm tehát már volna, azaz, hogy én már egy adag anyósjelölt volnék, de a másik! *(Elhallgat és a karosszékbe ül)*.

MARGIT *(ellenkező oldalon jön, mint Erzsi. Bedugja fejét)*. Mamus.

MAMA *(alvást színlel)*.

MARGIT *(belép)*. Alszik. Jaj, ha nem ébred fel, veszve vagyok, lány maradok megint.

MAMA *(mintha álmából riadna fel)*. Ki az? Te vagy Margit?

MARGIT *(zavartan)*. Én mamus... aludtál... csak aludj kérlek.

MAMA. Aludjam? De hát akkor minek háborgattál?

MARGIT *(összeszedve magát, hízelgően)*. Édes mamus!

MAMA *(félre)*. No ez ugyan jól megy. Ki hitte volna, hogy mind a kettő egyszerre *(fenn)*. Nos, hát mit akarsz tőlem, ha már felzavartál?

MARGIT *(hízelgőn)*. Édes mamus!

MAMA. No csak kivele!

MARGIT. Igérd meg édes mamus, a te szófogadó, engedelmes jó leányodnak, a ki téged úgy szeret...

MAMA *(félre)*. Ez is anyafajta!

MARGIT. Igen mamus, a te örökké háládatos leányodnak, hogy...

MAMA. Hogy...

MARGIT. Hogy a regatta bálba...

MAMA. Bálba, semmi bálba, itthon fogunk ülni. Nénéddel együtt egy bálban megegyezni nem akartatok, kettőre nem telik.

MARGIT. De édes mamus, ha te megigéred, hogy a regatta bálba megyünk, akkor Erzsi is el fog jönni. Ő csak addig makacskodik, a míg bízik a te engedékenységedben. Hanem ne félj drága mamus, ha látni fogja, hogy mi a regatta bálba megyünk, akkor inkább sem hogy itthon maradjon...

MAMA. Itthon marad, nem marad, mindegy. Az egyik perpatvart, a másik kiadást okoz. De hát szeretném tudni, miért kötöd te magad úgy ahhoz a regatta bálhoz? Miért nem engedtél te a nénédnek? Most már különben is késő...

MARGIT *(türelmetlenül)*. Tudod mama, ha nem viszel a regatta bálba, akkor én...

MAMA. Akkor te...

MARGIT. Akkor én — vén leány maradok, majd meglátod!

MAMA. De Margit, mit fecsegsz?

MARGIT. Hát mikor te olyan makacs vagy!

MAMA. Szeretném tudni, mi összefüggésben van a te férjhez menésed a regatta bállal?...

MARGIT *(kezeit összecsapja)*. Na hallod mamus, ha te még azt sem tudod, hogy Radó főhadnagy a bálbizottság elnöke!

MAMA. Nos és Radó főhadnagy . . .

MARGIT. Hát az a Radó főhadnagy az engem a második négyesre . . . De hát mamus, milyen mamus vagy te, ha ezt sem tudod?

MAMA. Kérlek Margit, hagyj magamra, majd gondolkozom a dolog felől. *(Margit ujjongva el.)*

MAMA *(egyedül)* A leányaim ugyan rám ütöttek. Rókábbnál rókábbak. Csak most két szék között plűre ne essem! Aha, egy eszme, egy eszme . . .

ERZSI *(beront)*. Mamus, édes mamus, Kapor jegyző levelet irt nekem, hogy még a nőegyleti bál előtt megkér, csakhogy bizonyosan vele tánczoljam a — szívnégyest. Édes mamus, úgy-e...

MARGIT *(beront)*. Drága aranyos mamus, Radó főhadnagy azt irta nekem most épen egy hordárral küldött levélben — úgy-e nem haragszol — hogy a regatta bálra elvárja anyját és hugát; beleegyezem-e, hogy akkor egyut:al meg is kérjen? Édes mamus, ugy-e a regatta bálba . . .

MAMA *(félre)*. Milyen hatalmas érvek! Ezek már leveleznek is! Ügyesebbek, mint én voltam.

ERZSI, MARGIT *(egyszerre)*. Ugy-e mamus, engem hallgatott meg?

MAMA *(hunyorítva)*. Gyerekek, gyertek csak ide *(átkarolja az egyiket bal- másikat jobbról)*. Pszt, meg ne hallja senki. Én a bál előtt nehány órával migrént fogok kapni. Tudjátok úgy hirtelenül . . .

ERZSI, MARGIT *(egyszerre)*. Tudjuk, tudjuk!

MAMA. Majd kapkodunk ide-oda; orvosért szalajtunk, az azt fogja mondani, hogy nem veszélyes, csak itthon kell maradnom, mert a terem hősége árthat . . . Te a Bakonyiékkal, te a Lőrinczékkel fogsz menni . . .

ERZSI, MARGIT. Aranyos, drága mamus!

(A függöny legördül.)

MESSZE.

Azt mondják, azt írják,
Egyre csak azt hallom,
Bánatos az arczod
Drága kis galambom.
Szomorúan jársz, kelsz,
Szótalan az ajkad:
Csak szemedben csillog
Drága, fényes harmat.

Ird meg szép szerelmem
Egy hosszú levélbe:
Drága, gyöngéd lelked:
Milyen bánat érte?
Bánatos virágom,
Mond — ki ártott néked?
Szerelmes szivemnek
Ird meg, hogy ki vétett?

De még se írj semmit:
Megsúgja a szívem,
Azért vagy szomorú
Mert szeretsz még hiven
S magamról tudom én,
Milyen bús az élet,
Hogyha messze vagyok,
S nem lehetek véled!...

Várnai Emil.

LÁTOGATÁSOK.

Irta: EGY NAGYVILÁGI HÖLGY.

A hölgyek látogatásai szigoru illemszabályokhoz vannak kötve. A szabályok elhanyagolása vagy nem tudása sok kellemetlen következménynyel jár; a nem viszonzott látogatás mellőzést von maga után és a meghivók is elmaradnak a megsértett háztól.

A szokásos időköz után tett látogatás bizonyos hidegséget idéz elő a hölgyek között, a melynek előidézése nem mindig szándékos.

Első látogatást mindig az köteles tenni, a ki a városba érkezik, mint újabb letelepedő vagy hosszabb távollét után visszatérő, esetleg mint látogató, ki pár hetet szándékozik ott tölteni. Felkeresi mindazokat, kiknek ismeretségét óhajtja s kikről feltételezi, hogy megközelitését szivesen veszik.

Egyes illetékes házak mellőzése sértés számba megy.

Különbséget teszünk a délelőtti és délutáni látogatások közt.

Előbbit 11 és 1 óra között, utóbbit 3—6 óra között teszszük.

Nagyon magas rangu körökben 1 óra előtt csakis bizalmas barátok és barátnők kereshetik fel egymást, csupán «ismerősök», nem.

A barátnők nem is kötelezvék a szabályok ama szigoru betartására, mely a formaszerü látogatásoknál megköveteltetik.

A szertartásos látogatás ideje háromtól négyig, félszertartásos 4—5-ig, öttől hatig már a barátságos jellegü társaság van együtt.

Mikor a hölgy kocsin megy látogatásra, a ház előtt kiszól inasának: «Kérdezze, itthon van-e X. urnő?» Ha gyalog érkezik, ő maga teszi a kérdést a portásnál. Tagadó válaszra magától egy, férjétől két névjegyet hagy hátra. Ő csak a nőt kereste fel, férje azonban a ház uránál és asszonyánál óhajtotta tiszteletét tenni! Ezt jelzi a kettős névjegy.

Igenlő válaszra a látogató hölgy szó nélkül követi az oldalvást előtte haladó inast vagy szobaleányt, a ki mintegy az utat mutatja a szalon felé, hol bejelenti az érkezőt.

A bejelentés csak gyakori látogatónál, benső barátnőnél felesleges.

A szolgálattevő egyén megáll az ajtónál s megvárja, mig a vendég nevét mondja és belépésre kész.

Ha az urnő fogad, felesleges névjegyet adni az inas kezébe.

A bejelentésnél az illető cselédnek bizonyos formákat kell megtartani, hogy az illem ellen ne vétsen.

Ha a vendég egyszerüen mondja: Jelentse be X...-nét, vagy Y... grófnő-t», ő illendően hozzáteszi «ő nagysága» vagy «ő méltósága».

Az inas nem kopog az ajtón, csak felnyitja, belép és a ház urnőjével szembe fordulva, úgy jelenti az érkezőt, kinek helyet adott a belépésre.

Ha az urnő nincs a szalonban, a látogató helyet foglal, de megjelenésénél felál és elébe lép.

A cselédnél nem illik bármi után tudakozódni s őt kikérdezgetni az urnő hogyléte, holléte felől.

A férfi vendég kezében tartja kalapját és botját a mint a szalonba lép, úgy köszönti az urnőt, ki kezét nyujtja elébe. A kalapot és botot csak azután helyezi egy székre vagy széke mellé a földre, sőt tovább is kezében tarthatja.

Távozáskor addig nem fedi be fejét, mig az urnő szeme előtt van.

A kalapot az előszobában hagyni, bizalmaskodás jele és tapintatlanság; azt csak a családhoz tartozók tehetik; a ki kalapját az előszobában szegre akasztja, az otthon van a háznál.

Rendes fogadáskor, délutáni téán, luncheon-ok, ebédek stb. alkalmával forditott szabály uralkodik; a meghivott vendég kalapját künn hagyhatja, a meghivás feljogositja erre.

Ilyenkor az urak a keztyüt is lehuzhatják, főleg, ha tea lesz körülhordva; de távozás előtt ismét fel kell azt huzni.

Az urnő, ki fogadás napján, a szokott órákban a szalonban tartózkodik, a bejelentést hallva, feláll, a vendég elé siés kezet nyujt neki; azután ujból elfoglalja helyét és az érkezettnek szó nélkül jelöl ki helyet, lehetőleg magához közel. Idegenek jelenlétében az urnő és vendége izléstelennek tartják a bizalmaskodó modort, e helyett igyekeznek illő mérséklettel és udvariassággal fejteni ki a legnagyobb önuralmat.

A szeleskedő asszony, nagyobb társaság előtt, savoir-vivre hiányában szenved.

A társalgásban való nagy járatlanságot árul el az a nő, ki vendégét csupán albumokkal, fotografiákkal, diszkötetekkel, képes lapokkal, rajzkisérletek bemutatásával igyekszik szórakoztatni.

Élénk, mindent felölelő társalgásnak kell pótolni mindent; rossz jel, ha ily segitő eszközökhöz folyamodunk.

A vendégeket érdeklő témák gazdag készletével kell fölfegyverkezni és néhány pikáns «on dit»-val fűszerezni a beszédet; mert hát annak soha sincs sem vége, sem hossza, a szertartásos látogatások pedig 15—20 perczig tartanak.

E nehány perczet kell feledhetlenné, kellemessé varázsolni a látogató számára, hogy mindig szivesen gondoljon ránk.

Ilyen látogatások alkalmával, czukorkákat kivéve, nem szokás frissitőkkel szolgálni; kivételesen teát hordanak körül; vidéken az uraknak finom bort.

A legfeszesebb vendég fél négy után érkezik s ha a közben, vagy már előbb, teát hordanak fel, természetesen őt is megkinálják.

Ha a ház asszonya kevés vendéget vár, a tea-asztalka előre el van készitve a szalonban s az urnő maga lép oda egy csésze teát töltendő minden érkező vendégnek. A férfiak segédkeznek abban s ha nagy leány van a háznál, vele együtt szolgálják ki a vendégeket.

Ha az első vendég után 10—15 percz mulva uj vendég érkezik, amannak illő távozásra készülődni.

Nővendég elé a háziasszony felkel, férfivendége hasonlót tesz, de ha nő van nála, az ülve marad.

Férfilátogató fogadására csak akkor kel fel az urnő, ha az illető magas állásu, tisztes koru egyén, kit illő pár üdvözlő szóval fogadni.

A második látogató az urnő közelében foglal helyet, ki bemutatja vendégeit egymásnak, ha nem volnának azok is ismerősök.

Ha sok vendég van együtt, a külön bemutatás felesleges. Az ügyes asszony a társalgás folyamán megtudja a jelenlevőket a nélkül ismertetni egymással, a férfiak pedig elvégzik ezt a szertartást egymás közt. Előkelő szalonokból az oda nem illő elemek, természetesen, ugy is ki vannak zárva.

Mikor egyik vendég a másik nyomában érkezik, az urnő mindkettővel egyszerre társalog, de az előbb érkezett távozik előbb, 10—15 percz után. Ha csak egy vendége van, azt illő az előszobáig kisérni és távozását az ajtónál bevárni. Ez annak a jele, hogy szivesen látott vendég volt és nem sietnek utána bezárni az ajtót. A ház ura még tovább is kisérheti a lépcsőig, ha különös nagyrabecsülésének akar kifejezést adni.

Mikor két látogató van, az urnő az elsőnek távozásakor felál, kezet fog vele és csak ugy kiséri az ajtóig, ha magasabb rangu az ottmaradottnál.

Ismerős látogatók szintén kezet fognak búcsúzáskor, a nem ismerős ülve marad és csak fejhajtással viszonozza a köszöntést. A férfiak mindkét esetben felállanak, nem maradhatnak ülve, ha az urnő ellenkezőt cselekszik.

A férfi és nőlátogató, futólagos társalgás után, távozáskor nem szorit kezet, sőt ha nem váltottak szót, fejbólintással sem adja jelét a nő, hogy tudomást vett róla, kivéve, ha külön be voltak mutatva egymásnak.

Ismerős és udvarias férfivendég ajtót nyit a távozó hölgy előtt, de nem kiséri ki, csak ha a ház urnője felszólitja erre. A hölgy meghajtja magát, de nem nyujtja kezét.

A mint az urnő a búcsúzó vendéggel kezet fogott, csenget, hogy az inas vagy szobaleány az előszobában készen legyen ajtót nyitni és esetleg a fogatot előkiáltani. Ennek elmulasztása hiba volna.

Falun, hol a lovakat ki is szokták fogni, a távozni akaró vendég engedelmet kér, hogy csengethessen és rendeletet adhasson a ház cselédeinek. Ekkor vagy ő, vagy az urnő, vagy egyik férfivendég csenget és a belépő inasnak a távozni készülő adja ki a parancsot, hogy fogasson. A háziak ezt nem tehetik, mert olybá tünnék fel a dolog, mintha el akarnák küldeni a vendéget.

Ha egy hölgy barátnőjét oly háznál keresi fel, hol ő nem ismerős, nem a ház urnője, hanem baratnője után kell tudakozódnia, otthon van-e; távozáskor névjegyet hagy hátra, ha távolról ismerős a ház asszonyával, ellenkező esetben felesleges.

Mikor a szállóvendég látogatót vár, illő őt magában hagyni a szalonban, kivéve, ha a látogató közös ismerős, vagy férfi és a szállóvendég fiatal leány. Ez utóbbi esetben a ház urnőjének kötelessége részt venni a társalgásban.

Esetleg ha az urnő benn van a szalonban, mikor a látogatót jelentik, a bemutatás után rövid ideig még marad, azután magukra hagyja a vendégeket és csak akkor jelen meg ismét, mikor sejti, hogy az illető hölgy távozni készül s búcsúzni óhajt.

Vannak esetek, mikor a szállóvendég látogatója és a ház urnője óhajtják az ismeretséget, akkor a közös barátnő vagy ismerős becsengeti a szobaleányt, hogy jelentse az urnőnek is a látogató ittlétét.

Az ismeretséget erőszakolni nem lehet, továbbra tehát csak azok tartják fenn, esetleges bemutatás után, a kik rokonszenvet éreznek egymás iránt.

Faluhelyen nem igen jönnek ismeretlen látogatók a házhoz, mert az egész környék ismeri egymást.

A látogatóba kocsizó hölgy olyan nő-

A BÉKECSÓK VILMOS CSÁSZÁR ÉS BISMARK KÖZÖTT.

kisérőjét, ki a háznál ismeretlen, lenn hagyja a kocsiban, kivéve, ha be akarja mutatni, vagy fiatal leány, ki még nem tesz számot a társaságban.

Férj és feleség ritkán járnak együtt vizitbe, csak ha uj házasok, vagy már nagyon öregek és össze vannak szokva.

A mama felnőtt leányát mindig magával viszi, ha az már be van mutatva a társaságba.

Két barátnő is mehet együtt, de egész család, apa, mama és leányok ritka esetben vonulnak be csapatostul a városi salonokba. Falun azonban minél több a vendég, annál jobb. Ott a külön vizitelés nem divat.

A fiatal hölgy, ki csak a család leányával ismerős és azt meglátogatja, bemutatja magát az anyánál és ha az nem volna otthon, névjegyét hagyja hátra az előszobában számára. Általában a fiatal leány vendégei mindig hagynak hátra névjegyet, ha a mama beteg, nem fogadhat vagy nincs otthon.

Az úrnő mindig előre kiadja a rendeletet cselédeinek, mikor «nincs otthon», ha vendég érkeznék.

«Nincs itthon» annyit jelent, mint nem fogadhat.

A «nincs itthon» nem direkt hazugság, mert a társadalomban jártas egyének értik, mit jelent. Ez csak forma, mely egyszerűen a mentegetőzéseket kerüli el, melyekkel indokolni kellene, hogy mi okból nem fogadhatja a látogatót. Indokát senki sem közli cselédségével, csak utasítja őket az udvarias szólásformával élni.

Ha az úrnő idejében elmulasztaná kiadni a rendeletet, kellemetlen jelenetek fejlődhetnek. Az inas vagy szobaleány haboz és megvárakoztatja a vendéget, a mig bemegy megtudakolni, az úrnő otthon van-e vagy sem. Ha ilyenkor tagadó válaszszal tér vissza, a látogató azt is képzelheti, hogy csak az ő számára nincs otthon.

Mikor a kimenőre készülő hölgyhez látogató érkezik, az inas megmondhatja a látogatónak és kijelentheti, hogy megtudakolja, fogad-e mégis? A körülményektől és a látogatás czéljától függ, hogy a látogató megengedje azt, vagy csupán névjegyét hagyja ott.

Az inas vagy szobaleány soha se mondja az érkező vendégnek, hogy már van benn valaki, hanem tárja fel előtte szó nélkül az ajtót.

A «five o' clock tea» alkalmával a szolgák rangsorozat szerint hordják szét a teát, utoljára hagyva a ház úrnőjét. A telt csésze mellé czukrot és tejszínt szolgálnak, melyekből a hölgyek látják el magukat. A tálczán vajasszelet vagy teasütemény is van felszolgálva. A hölgyek az üres csészét egy közel eső asztalkára helyezik, honnan a cselédség később távolítja el.

ÉJI DALOK.

I.

Édes álom szállj le, szállj le
Szép leánykám két szemére,
Holdsugár te koszorút fonj
Barna fürtös szép fejére.

Röpke szellő, altató dalt
Dudolj neki halkan, lágyan,
Fönnvirrasztó, vágyó lelkem
Ne zavard az álmodásban!

II.

Alszol édes puha párnán,
Arczod, mint a rózsa,
Édes álom, boldog álom
Mosolyog le róla.

Ablakodon lopva néz be
Halvány csillag fénye, —
S téged látva, ragyogóbban
Száll vissza az égre!

III.

Csillagsugáros éjszaka
Míg másnak álmot ád, —
Engem virrasztva lát, a mint
Rád gondolok, terád!

Csillagsugáros éjjelen
Szobádba csönd honol,
Bágyadtan ég az éji mécs, —
S te — másról álmodol!

Erdélyi Zoltán.

BILLROTH.

1829—1894.

Billroth meghalt.

A ki évtizedeken keresztül csak vérrel dolgozott, csak késsel gyógyitott, a ki száz- meg százezer embertársának kórágyánál szemébe nézett a halálnak, ma nem egyéb, mint egy hideg, érzéktelen tetem. A ki vagy nyolczvanezer embert altatott el betegen, hogy egészségesen ébreszsze fel azokat, ma maga aludt el örökre.

Neki nem csak a nevét, de a kezét is ismerték a két polus között. Akkor került a bécsi egyetemre, a mikor ott három olyan csillag ragyogott zenitjén, mint Skoda, Hebra és Oppoltzer. Ennek a háromnak fényében növekedett, emelkedett magasra. És mikor az orvostudománynak ez a három legnagyobb csillaga kialudt, mind azt a ragyogást, a mi egykor az övék volt, Billroth magának gyüjtötte össze.

Iskolát alapitott ő is. Európának egyetlen orvosa volt, a ki elmondhatta magáról, hogy szinte egyedüli speczialistája a lőtt sebeknek. Mikor Nebeling seréttel töltött fegyverrel sebesitette meg Vilmos császárt, Billrothot nivták a beteg uralkodóhoz. Esmarchhal, a világhirű német orvossal működtek együtt a csatatéren és bámulatos buzgósággal, lelkiismeretességgel tanulmányoztak, csak hogy előre vihessék azt a tudományt, a mely a földön a legmagasztosabb. És a ki Billrothot ismerte, vagy csak egyszer is látta a sebészeti asztal mellett, a mint hosszú operáló ruhájában, finom ujjai között az életet osztó kést tartva, prelegált: az tudja, hogy mily szeretettel csüngött tárgyán. Jóságos szeméből vigaszt olvashatott a beteg, átlátszó, világos előadásából pedig tudományt merithettek medikus hallgatói.

A nagyhirű bécsi iskolának utolsó tagja tűnt le Billrothban. Azok közé az egyetemi tanárok közé tartozott, a kik nem maguknak tartják tudományukat, hanem könyvekbe teszik le. És Billroth könyvei egytől-egyig az orvosi irodalom stilisztikai remekei.

Billroth Tivadar 1829-ben született a Rügen szigeten fekvő Bergen nevü városban. 1852-ben avatták doktorrá, ugyanezen évben a berlini klinikán Langenbeck asszistense lett és ugyanitt habilitálták 1856-ban dóczenssé. 1859-ben Zürichbe hivták meg a sebészet tanárának és a sebészeti klinika igazgatójának. 1867 óta a sebészet tanára a bécsi egyetemen. Billroth mint sebész világhirét kézi ügyességének, alapos, sokoldalu orvosi képzettségének és klasszikus tollának, ékesszólásának s a górcsövészetben való jártasságának köszönhette. Nagyszámu tudományos dolgozatai s közleményei német és bécsi szaklapokban jelentek meg. Azonkivül számos fejezetet irt a Pithával közösen kiadott sebészeti kézikönyvbe és Lückének német sebészetébe. Magyarra le van fordítva híres és sok kiadást ért kitünő könyve: «Az általános sebészi kór- és gyógytan 50 előadásban», ford. Gabriely Kálmán, 97 fametszet (Buda 1869, Orvosi könyvkiadó társulat.) 1892-ben az egyetem és a diákság

BILLROTH TANÁR.

tanári működésének 50-ik félévét fényesen megülték. Volt tanitványai «Beiträge zur Chirurgie» czimü ünnepi díszmunkával kedveskedtek neki; szülőházát pedig emléktáblával jelölték meg.

Halála nem érkezett váratlanul. A nagy tudós már évek óta szenvedett szívelzsirosodásban és baja ellen Abbaziában keresett gyógyulást. Innen kaptuk ma a táviratot, hogy Billroth az éjjel egy órakor szívszélhűdésben meghalt.

Bécsben gyorsan elterjedt halálának híre és mindenfelé nagy megdöbbenést keltett.

A nagyhírü tanár holttestét holnap szállitják Bécsbe, a hol nagy pompával fogják eltemetni.

TÓTH IMRE.

(Nemzeti szinházi rendező.)

Minden okosan és czéltudatosan vezetett szinháznál a publikum figyelmét és érdeklődését kizárólag a szinpadon történő dolgok, a művészi produkcziók bilincselik le s a kulisszák között végbemenő dolgok közül legföljebb a csiklandós szinházi pletykák és «on dit»-k iránt érdeklődik. Csak válságos időkben avatkozik a n. é. közönség a szinház belügyeibe s fordítja a művészi produkczióktól elterelt figyelmét az igazgatósági iroda s a vezetőség ügyebaja felé.

Nem is csodálkozunk tehát azon, ha a *Tóth* Imre arczképét, melyet itt mutatunk be olvasóinknak, sokan kérdő arczczal fogják vizsgálgatni, mert hiszen a nemzeti szinház habituéi is legföljebb annyiból ismerik őt, hogy majdnem minden nap ott szerepel a neve a színlap alján, egyik napon mint Jean, másik napon mint Georges s igen kevesen tudják azt, hogy ez a hangyaszorgalmú, szerény ember a nemzeti szinház belső életének egyik legelső, érdemekben gazdag mozgatója és intézője s az igazgatónak jobb keze. Csak most, hogy a Nagy Imre halálával megüresedett drámai főrendezői tisztet is ő tölti be ideiglenesen, kezd a neve szélesebb körben is érdeklődést kelteni.

Magába zárkózott, komoly ember; csak ritkán tesz egy-egy megjegyzést, de ezek azután jobban fején találják a szöget, mint másoknak egész disszertácziókra menő nagyképű szónoklatai. A mellett mindenkihez nyájas és előzékeny; szeretik is és tisztelik mindannyian tagtársai, följebbvalója és alárendeltjei egyaránt, szigorú kötelességtudásáért, finom tapintatosságáért, pártatlanságáért. Széleskörü műveltséggel és képzettséggel bir, de sohasem csillogtatja azt; komoly, lelkes tisztelője a művészetnek s előkelő, disztingvált izlésü rendező.

A rendezői talentumot egykori tanára, Paulay Ede ismerte föl benne még a színi tanodában s nem is eresztette el magától, hanem itt tartotta a nemzeti szinháznál, mint alrendezőt. S a Paulay biztos, éles szeme itt sem csalatkozott; olyan erőt akvirált benne a nemzeti szinház részére, a kit nem egykönnyen lehetne nélkülözni, vagy helyettesiteni.

Az igazgató mellett mind szélesebb tere nyilt az intézet vezetésében, melynek rövid idő alatt egyik elsőrendü faktorává küzdötte fel magát.

Bámulatos memóriájánál csak hidegvére csodálatraméltóbb.

Akárhány darab van, melynek rendezése közben bele sem pillant a rendezői könyvbe, pedig az ahhoz értők a megmondhatói, hogy ez nehezebb munka, mint egy operát partitura nélkül végigdirigálni. A legkomplikáltabb helyzetekben sem hagyja cserben emlékezőtehetsége s a legválságosabb pillanatokban s fejetlenségben is megőrzi példabeszéddé vált flegmáját.

A mellett kiváló szinésztehetség, melynek ugyan azóta, a mióta a rendezői teendők teljesen elvonják az előadó művészet teréről, nem adhatta tanujelét, de épen a multkoriban mondotta pl. a nemzeti szinház egy bájos és szellemes művésznője, kinek «Didi» (a nemzeti szinházban Tóth Imre mindenkinek, az igazgatótól le az utolsó dekorátorig csak: Didi) kollegája volt a színitanodában, hogy a «Felolvasónő»-ben az öreg Cobridge kapitányt annyi drámai erővel játszotta meg, hogy két zsebkendőt is telesirtak, valahányszor látták.

TÓTH IMRE.

Paulay benső bizalmára és barátságára méltatta ezt a páratlan szerénységü, de annál ambicziózusabb és lelkiismeretesebb embert, az intézet vezetésében széles teret nyitott neki s véleményét minden alkalommal kikéri s fontolóra veszi. Most is, hogy az igazgató hosszabb időre kénytelen volt eltávozni a haute saison kellő közepén, Tóth Imre a — ha nem is hivatalosan kinevezett helyettesitője, de — tényleges vezetője a nemzeti szinház minden ügyének.

J.

ÖRVÉNY SZÉLÉN.

— Irta: KORPÁDI BÉLA. —

I.

Béldy Ákos szenvedélyes gazdász.

Messze földön elterjedt az ő hirneve. Mindenki elismeréssel adózott neki azért, hogy a szent-tarjai majorátust ő emelte mintagazdasággá.

A kizsarolt földeket ismét termékenynyé tette. Az elhanyagolt utakat tataroztatta, mindenfelé sugár jegenyefákkal beültette. A hol csak kellett, széles árkot huzatott, hogy a hegyoldalról alászakadó nyári záport felfogja és igy a vetésekben kár ne történjék.

A roskatag épületekre is kiterjedt a figyelme. A tetőt zsindelylyel fedette és veres téglából magas kéményt huzatott a cselédlakásokban.

Igy eltüntek az egészségrontó füstös konyhák és fehér lakások vidámitották fel a fáradt béresembert, ha vasárnap mise után kiült a pitvarban, hogy a hét apróceprő eseményeit megvitassák.

És ilyenkor nagy álmélkodva elbeszélték egymásnak, hogy most messze földről, valahonnét Taliánországból hozat a tiszttartó úr csudaszőrü, tömzsi, izmos, tenyészbikát. Kosok jönnek Spanyolországból és tenyésztenek olyan birkát, melynek fehér, bársonypuha szőre van.

És valóban mindez megtörtént, mindez igaz lett!

Béldy Ákos nem nyugodott. Kora reggeltől késő estig talpon volt. Utána járt az etetésnek. Megnézte, elég mélyen szántanak-e a béresek. Kap-e a csikóménes tiszta és elegendő vizet! Bent a szobában egy pillanatig se volt türelme.

Csak a pusztát szerette ő sajátságos csendességében. Boldog volt, ha azt a friss levegőt szívhatta.

Ment messze, messze be a buja vetések közé. És midőn már elfáradt a sok járáskelésben, leült egy fa alá a buja fűben és örömittasan nézett szét a ringó vetéseken.

Feje fölött gerlék búgtak. Messziről elhatott hozzá a gulyacsorda kolompja, a birkanyáj szelid bégetése, a mint az eb éles csaholással összébb tereli. És e fasorok, a miket ő maga ültetett, saját kezeivel ápolt, gondozott, édes örömmel nyesegette; ah! mindez büszkeséggel töltötte el.

És a nagy öröm közepette bizony nem igen gondolt arra, hogy mig ő itt gyönyörködik, addig szép neje vágyva várja. Kitekint a messze elterülő pusztába, a hol csak a délibáb áltatja csalóka fényével s mást se lát, mint a napfényben tündöklő eget és a pázsittal benőtt földet.

Szinte rosszul esett a fáradt gazdának, midőn hosszas kimaradás után fáradtan hazatért és neje duzzogva fogadta:

— Már megint sokáig váratott magára! Olyan hosszú volt a délelőtt!

Már rendesen várta az izletes ebéd. Neje kinálta, töltögette a jégbe hűtött bort és unatkozva hallgatta, a mit öt év óta folyton hallott, hogy milyen a vetések állása. Ma egy pinczgaui tehén leborjazik. Nem sokára birkaúsztatás lesz.

A férj mindezt örömmel beszélte el. Neje titkos sóhajjal hallgatta.

Oh! A fiatal asszony már nem csak megszokta, de meg is únhatta ezt a társalgást. Hisz öt év óta mindennap hallja. Csak az egyetlen gyermekük, a kis Birike ne aludnék; de a kicsi nem tudta bevárni az édes papáját. Előbb kap ebédet. És ilyenkor már rendesen alszik. Ha a kis gyermek fenn van, legalább vele is foglalkozik az apja. Igaz, hogy akkor is fantáziál a gazdaságról. Még Birike szépségét is összeköttetésbe hozza vele. Ép olyan szelid nézése van, mint a merinói báránykának; a kis teste is olyan finom, bársonypuha. És igy ment ez mindig és mindennap. Csak a gazdaság! Erről folyt a diskurzus.

Senkitől se látva sokszor hullatott könyeket a fiatal asszony. Zugolódott a sors ellen, mert életét ilyen pusztaságban kell tölteni. Minden öröm nélkül. Merev egyformaságban. Társaságba is csak alig mennek. Akkor is papékhoz vagy jegyzőékhez.

Siratta a fiatal nő szép ábrándjait.

Mert voltak ábrándjai. Álmodozott deli termetü, vidám, életteljes ifjuról, a ki méltányolni fogja feltünő szépségét, megérti vágyteli szivét.

És a sors lassanként tépte le reményeit! Most már öt éve van férjnél. És minő férj?

Itt megálltak a fiatal nő gondolatai. Elpirult és akaratlanul is azt mondotta:

Szorgalmas, derék ember!

S csak halkan, félénken mondotta hozzá:

De ennyi aztán az egész!

Mikor a kis leánya megszületett, azt hitte, hogy minden meg fog változni. Az anyai öröm feledteti vele az unalmat. Ideigóráig igy is történt. Azután ismét unatkozni kezdett. Az unalom pedig lélekölő kín, vészthozó!

Olykor, de bizony nagy ritkán eszébe is jutott Béldy Ákosnak, hogy nem csuda, ha a felesége megelégedetlen. És azután ő már ötven körül jár. A felesége meg huszonöt éves. Láncz milliomadta! Hisz a leánya lehetne.

De hát ha az Isten igy rendelte!

Neje Kálmánczay ispán leánya volt. Ott nőtt fel előtte elragadó szépségében. És tudja isten hogyan történt, de egyszerre csak kedvet kapott a nősüléshez. Hogy mért nem előbb? Mert nem igen járhatott utána. Előbb a nagy birtokot kellett rendezni. Ez pedig nem megy olyan hamar, mint a nősülés.

Azután meg . . . No hát csak mondjuk meg ugy, a mint van. Mikor meg az idő eljárt, akkor már ő is restelt messze földön járni. És az se gyerekjáték, hogy ő hetekig távol legyen a gazdaságtól. Hogy a mit ő éveken át hősies önfeláldozással megteremtett, mindazon fáradtsága gyümölcse elveszszen.

Maga előtt látta a szép Kálmánczay Ellát.

Sokáig küzködött önmagával. Őszülő volt már a haja. Sok fárasztó munkálkodásban elnehézkesedett a teste. Hát bizony nem volt ő mai gyerek!

Félt; maga is félt! És mikor öt évvel ezelőtt kinn sétált a vetések között, Isten szabad ege alatt, nem egyszer monologizált igy magában:

Hallod-e te Ákos! Jól vess számot a tetteiddel! . . . Mert látod, vén gyerek vagy te! És az asszony nem olyan ám, mint a vetőmag. Nem lehet tetszés szerint kicserélni . . . Eszed az örökös kenyerét, akár édes, akár keserű az!

És az igy ment tizszer, huszszor . . . sokszor.

Ilyen morfondirozás közben találkozott egyszer a szép Ellával.

A lányka igazán szép volt. Magas, mint a sugár jegenye; szemei izzók, feketék s vígan kaczagók. Az arczbőre egészen olyan, mint az aczélos piros búza.

Kezében egy csomó epret tartott.

Béldy Ákos egyet köhintett. Kétszer végig pödörte a magyarosan kifent bajuszát és remegő hangon kérdezte:

Hova megy és honnét jön, Ellácska?

Amint látja, Ákos bácsi; epret szedtem!

És nem fél egyedül?

Kitől?

A kigyótól!

Ah! A mi kigyóink nem csípnek!

De mégis jobb volna egy kisérő! . . .

Azután nevetve hozzá tette: Vagy valami kisértő!

Ez a szó mulattatta Ellát. Pajkosan kérdezte:

Ugyan, bácsika! Talán kisértetről akart beszélni!

Jó, legyen hát kisértet!

A kisértettől épen nem félek!

Nem-e? s hà én volnék a kisértet!

Ön? . . . Talányokban beszél!

Béldy Ákos belátta, hogy Ellának igaza van. Maga is nevetségesnek találta, hogy ő álutakon jár.

Egész bátran kimondotta:

Ellácska megkérem mamájától a kezét!

Ella egyszerre elkomolyodott. Nagy sötét szemeivel ránézett. De csakhamar felülkerekedett jó kedve, s enyelegve viszonzá:

Ugy? Hisz ön apám lehetne!

S ön a lányom! Ép azért jól összeférhetnénk!

Nehány hét mulva Kálmánczay Ella férjhez ment Béldy Ákos tiszttartóhoz.

II.

Nagyban folyt az aratás. A tisztartó úr egész nap talpon volt, mert az árpát vágták. Ez pedig sürgős munka. Tartani kell az időváltozástól. Az árpa igen kényes portéka. Ha elveszti szép fehérségét, sokat veszit értékéből is.

Azért nézte Béldy Ákos folyton az eget. Fürkészte a madarak repüléséből az idő járása, és hogy alsó vagy felszél fúj-e? Mint régi gazda tudta, hogy az alszél esőt hoz, és hogy ha a fecske alant repül, akkor is megered a zápor. De hála Isten! sehol a legkisebb felhő sem látszik. Tiszta, szép idő van. A tiszttartó vígan nézte a vastag árparendet, mint fehérlik hosszú sorban a kasza vágás után.

Ilyan nagy munkaidőben kihalt, csendes a puszta. A férfiak el vannak foglalva sürgős munkával, a vászoncselédek meg kimennek a tarlóra kalászfejet gyüjteni.

Béldyné kézimunkával kezében álldogált az ablaknál. Türelmetlenül nézett az átelleni kastély udvarára, és arczát élénk pír boritotta.

Kisietett az előszobába. Csengetett. Kis leányát kérette magához. Az a kertben játszott és nem akart bejönni.

A fiatal nő egyedül volt; egyedül a nagy szobákban. Ismét vissza sietett a legelsőbe, mely a legbarátságosabb volt Itt várt és hallgatódzott.

Nem kellett soká várakozni. Minden előleges bejelentés nélkül, bizalmas kopogtatással nyitott be hozzá a szomszéd kastély fiatal tulajdonosa: Ocsvay Arzen.

Valamikor, még gyermekéveikben együtt játszadoztak a park kavicsos utain. Azután Ella tovább is pusztai leány maradt. Arzent meg elvitték nevelő intézetbe. Szép, fess huszár lett. Bejárta a kerek földet. És most csak az ősi birtokot jött megtekinteni. A mellett felkereste a régi ismerősöket. Ákos bácsit. A kis Ellát.

Mi lett belőlük, mi?

Ákos bácsi egészen megöregedett. Arzen erőteljes férfiu; és a kis Ellából gyönyörűséges asszony lett.

Találkoztak. Egy pillantás volt; a szemeknek gyors fölvillanása. És Arzen nem tudott megválni birtokától.

Mindig készülőben volt, hogy elutazik, és mindig maradt.

Mikor olyan jól el tudott csevegni azzal a szomorú asszonynyal.

Hogy mi minden történt azóta. Ákos papa mennyi sok fát ültetett; ápolgatta, nyesegette őket. Azután, hogyan történt az egész dolog . . . Hogy ő eleinte szabadkozott, nem akart férjhez menni az Ákos bácsihoz. De az édes anyja kérte, és sok könyhullatással rá is beszélte.

Oh! Hogy az a világlátott urfi ezt olyan szivesen meghallgatta.

Igy lett Arzen mindennapos vendég a tiszttartóéknál.

Sokszor félt a fiatal asszony. Észre vette, hogy nagyon is bele feledkeznek egymás tekintetébe. Ilyenkor magához szorította kis leányát és megnyugodott.

Most is kisietett a kertbe Birikéért. De a gyermek atyjánál volt. Bizonyára a bonne is velök van.

Mig Béldyné a kertben időzött, aközben Arzen egész otthoniasan végig ment a szobákon. Sehol senkit se talált. Benyitott a legutolsóba is.

Csinos tizenhét éves leányka mosolyogva lépett eléje. Amelie volt, Birike bonneja. Urnője az egyik ajtón kiment, ő meg a másikon bejött. S igy kikerülték egymást.

Arzen a mai kor gyermeke volt. Egészen megelégedett a véletlen találkozással.

Csak ketten voltak a szobában. Pusztán, a hol a csend olyan nyomasztó.

Arzen mindig pajkosabb, tüzesebb lett.

Szerelmes szavakat sugott a szép Ameliehez. Megcsipte a piros kis ajakát.

Amelie fenyegette: Vigyázzon, mert meggyűl velem a baja!

Arzen meghódolt a pillanat nyujtotta gyönyörnek. Egészen megfeledkezett arról, hogy hol vannak.

Átölelte a szép nő hajlékony derekát.

Béldyné már visszatért a kertből és szobor mereven állott az ajtónál. Egész teste olyan fásult lett. Nem tudott benyitani. Csak azt hallotta: «Ön egy szemtelen!» És egy erős, hatalmas csattanás következett. Amelie öt ujjának nyoma. lángvörösen verődtek vissza Arzen arczáról

A fiatal nő magasan tartott keze még elárulta a helyzetet, a midőn Béldyné az ajtót felszakítva, haragtól villogó szemekkel, s dühösen mondotta Arzennak:

Uram! Távozzék, s át ne lépje többé e ház küszöbét!

Amelienak meg csak annyit mondott:

Te jó, tisztességes leány vagy!

S homlokon csókolta. Magában gondolta:

Jobb vagy, mint én vagyok!

Most már belátta, hogy nagy a különbség egy férj és egy udvarló között.

Béldy Ákos este azzal a hírrel lepte meg a feleségét, hogy reggel megmutatja Ocsvaynak, milyen árpát kell termelni. Egészen elkedvetlenedve mondotta másnap:

Az a kósza gyerek már meg összeszedte a s[illegible]fáját. Azt mondják, hogy elutazott!

MODERN VADEMBEREK.

Az emberi lélek tanulmányozója előtt mindez ideig csekély figyelemben részesült az a kóros hajlam, mely bizonyos egyéneknél, legtöbbnyire katonáknál, fegyenczeknél, tengerészeknél az emberi test egyes részei tetoválásában nyilvánul.

Mindenki ismeri az ily műtétek anyagát, eszközeit, s az általa kifejezett ábrázolatokat, de kevés embernek van fogalma arról, hogy ez a nagy mértékben elharapózott szokás, azonkivül, hogy a közegészségügyre állandó veszélyt képez, egyúttal bizonyos homályos összefüggésben áll az egyén erkölcsi hajlamaival, értelmi képességeivel is, a mennyiben azoknak beteges elfajulását mutatja.

Ezt bizonyitja most egy hírneves franczia orvos. És miután tébolydákban, fegyházakban számos hasonló esetet figyelt meg, azok egybevetéséből arra a következtetésre jut, hogy az emberi test tetoválásai, bár nem ritkán a közönségest jóval meghaladó művészettel vannak végrehajtva, mindig csak a bűnre vagy az e féle betegségre erős hajlandósággal biró egyéneknél találtatik fel.

Első megfigyelése egy 40 éves marseillei tengerészre vonatkozik, kit neje ellen elkövetett gyilkossági kisérlet miatt tartóztattak le.

Őrültsége azon kezdődött, hogy üldöztetve hitte magát, ételeiben különös izt és szagot vélt fölfedezni, mintha meg akarták volna mérgezni.

Két előkarján látszott a tetoválás, a jobbon két keresztbe fektetett evező s közepén a háromszinü zászló, balkarján egy horgony ily aláirással: «1857 julius.» Az egész hivatásszerü tetováló munkája volt, kinek 50 centime-ot fizetett.

Egy este megszökött a tébolydából betörve egy ablakot s csak másnap találták fel, a mint nejéhez lopózott.

Igen erős és hegyes kés volt nála s észrevették, hogy frissen van tetoválva mellén.

Sohasem tudták meg, hogy mért és mi módon adta alá magát ez újabb műtétnek.

A rajz jobb melle fölött kihivó tartásu nőt ábrázolt rövid szoknyában, mezitláb, szétbontott hajjal, a mint egy pohárba valami folyadékot öntött, alatta e fölirás: «*A bűn.*»

Bal melle fölött ellenben egy komoly tartásu tengerész látszott, ki fölemelt jobbjában tőrt tartott, alatta e fölirás: «*A bosszú*».

Mint látszik tehát, a beteg, ki rajzolni épen nem tudott, rövid tartamu szökése alatt is gyilkos szándékának és rögeszméjének megörökitésével foglalkozott.

Még érdekesebb egy 33 éves postás esete, ki vallásos halluczinácziókban szenvedett és magát isten boszuló karjának tartotta, ki lesujt az istenkáromlókra. De az ördög meg akarja akadályozni, hogy véghez vigye az Ur akaratát.

Tiszta utánzásból már 16 éves korában tetováltatta jobb karját egy nő által, habár nagyon szenvedett alatta.

Az ügyesen szerkesztett kék rajz egy kötéltánczosnőt ábrázol, frigiai sapkában, jobb kezében lobogó, felette csillag. R. F. betük közt, lentebb L. K. B. betük s a tánczosnő alatt 1870. évszám.

A beteg meg volt győződve, hogy e jelek arra szolgálnak, hogy őt a gonosz lélek incselkedései elől megmentsék s biztositsák számára a halhatatlanságot; épp ezért az operácziót egyre ujból kezdte, minden lehető módon szénport és tintát igyekezve beszerezni, hogy a bőrére tetovált rajznak nagyobb tartósságot biztositson.

Látnivaló mindezekből a szoros összefüggést mely a korábbi tetoválások és a későbbi téboly természete közt van. És az értekező csakugyan ugy tapasztalta, hogy ez obscén tárgyu képek mosdatlan beszéddel jártak rendesen; a vallási tárgyu testrajz vallásos őrültre vallott, a kinek bőrét koronás királynő diszitette, az királynők szerelméről ábrándozott.

Erre mutat még több felsorolt tapasztalata is a czikkirónak.

Következő esete egy oly egyén, a ki 16 éves korában nyerte a tetovált jegyeket, melyek egyik karján két madarat mutatnak, a mint csőrükben koszorut tartanak, melyen egy sziv csüng, továbbá két összefonódó szivet, I. Napoleon szoboralakját, másik karján pedig egy pipázó férfit, a mint kezét egy asszonynak nyujtja, egy ijas cupidót s egyéb erotikus ábrázolatokat.

Az illető egyén maga választotta e jeleneteket az operatőr könyvéből, mert rendkivül szerelmes természetü volt s azt hitte, hogy hasonló emblemák biztositják számára a diadalt az asszonyoknál.

Jellemző minden esetre, hogy deliriuma is kizárólag az asszonyok körül forog.

Előbb azt hitte magáról, hogy minden szeretőjét megölte, majd azt, hogy kis lányokon követett el erőszakot, a kiket aztán kegyetlen módon eltett láb alól, végre magát hitte minden exotikus bűntett elkövetőjének. E pácziens különben meggyógyult.

Emlit egy péket a szerző, a ki a jobb karján a Krisztus kinszenvedése teljes jeleneteit viselte, szépen kitüzdelve. Tébolyában nagy bűnösnek hitte magát, sopánkodott, hogy elvesztette üdvösségét s örök kárhozatra van szánva. Egy titokteljes szózat azt sugta neki, mit kell tennie, hogy az Urat kiengesztelje s azóta gyakran bőjtölt, ugy, hogy erővel kellett torkán az ételt lenyeletni, kizárólag konyha hulladékokon táplálkozott s minden idejét vezeklésből a szükségszékeken töltötte, honnan sokszor erővel kellett kiüzni.

Az elmekór hasonló tüneteit mutatta egy lakatos, a ki karján egy koronás nő profilját viselte, mellette nyillal átlőtt szivet és sirkeresztet. Ez saját vallomása szerint mindig szerette a szomorú és szép dolgokat. Előszeretettel kereste fel a temetőket, hol a sirból kikelő hangokat hallott, melyek figyelmeztették, hogy halotti szemfedője meg van már szőve s nemsokára utánok fog menni. Deliriumában azt erősitette, hogy egy királynő van neki szánva, azért üldözik őt irigységből, de ő diadalmaskodni fog, mert acusticus összeköttetésben van a rejtélyes királynővel ki szivét s trónját szánta neki.

A saját tetoválásnak egy érdekes esetéről is tud felvilágositást adni a franczia orvos. Ez egy kőmüves, a ki 12 éves korában maga végzett tetoválást karjain, mely czélra kinai tust és tűt használt. A kép, mely bal előkarján látszott, meglehetős kezdetleges, de éppen megőrzött keresztet mutatott.

Talán e figyelemre legméltóbb kóreset mégis egy csizmadiáé, ki testi sértés miatt már két izben volt elitélve. Ez háta egész hosszában egy sisakos, fegyveres Romulus alakját tetováltatta magára. 28 cméternyi nagyságban; két keble közt a szent család képe volt látható, felette kiterjesztett szárnyu galambbal, balkarján felül Mehemet Ali koronás alakja, alól egy varázsló jelmezben; jobb karja Kléber tábornokot mutatta igen szép kivitelben, azután két keresztbe helyezett kulcsot, keresztbe tett babérágat, a beteg nevének kezdőbetüit, jobb keze feje vadmacskát, balczombja a térden fölül egy szaladó pójáczát, a mint fölforditott széket emel, egy más kötéltánczost lefordított seprüvel, egy harmadikat, jobb kezében nyúl, a balban egy pecsenyesütő, alatta a felirat: «ha megcsiplek» s az évszám 1850. A jobb czomb előrészei közvetlenül a térd fölött egy női mellkép. Mindezek egy kóbor arab tűjének művei voltak s az operáczió egy hónapig tartott, mely idő alatt a pácziens, ki akkor Afrikában katonáskodott, ingyen lakást és kosztot adott a művésznek. A csizmadia az arab asszonyoktól kapott kedvet a tetoválásra, a képek közül csak a katonai és vallási tárgyuakat választotta maga, utóbbiakat azért, mert mint katonának nem volt alkalma gyakran járni templomba. Mikor kitört rajta az őrültség, a hadviselés átalakitásával foglalkozott, napjait terjedelmes iratok fogalmazásával töltötte, melyeket hármas boriték alatt küldött meg a tábornokoknak. De sohasem vette a tollat addig kezébe, mig le nem térdelt, hogy felnyitott ingén vallási jeleitől kérjen inspirácziót.

Nem terjeszkedünk ki tovább a franczia orvos észleleteire, csupán azokból vont következtetéseit összegezzük még röviden, melyek ebben foglalhatók össze, hogy a tetoválás ábrázolata nem véletlenek, hanem az egyén gondolkozási és érzelmi módjának kifejezői, s úgy a későbbi téboly, azoknak egész jelentését visszatükrözheti. Az emberi test tetoválásait a czivilizált embernél egy-egy tudós méltón nevezi értelmi jelentésüeknek, méltón hasonlítja össze elvi ábrázolatjaikat a hieroglyfekkel, mint a melyek a vallásosság, szerelem, bosszú, vagy hiuság általános érzetei megjelölésére alkalmasak.

V, S.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(*Nemzeti szinház*: A király látogatása. Kisfaludy-est. — *Népszinház*: «Szép Helena.» — Az új igazgató-tanácsos. — A nemzeti szinház uj palotájának és a vígszinháznak kérdése.)

A mult héttel kezdjük az e heti krónikát.

A király a mult hét utolsó napján meglátogatta a nemzeti szinházat. A dátumot is feljegyezzük, érdemes reá: 1894. febr. 3-án Dórát adták, ezt a nem régen föllelevenitett franczia szinművet. Nem kutatjuk, szerencsés volt-e a választás s nem lett volna-e helyesebb valami eredeti darabbal előállani ilyen ritka alkalommal, hogy igy ne csak a szinházat, de a magyar drámairodalmat is érte volna a kitüntetés, mi csak azt jegyezzük föl, hogy 1894. febr. 3-án Ő Felsége meglátogatta nemzeti szinházunkat s ott csaknem harmadfél órát töltött, mert e nélkül — azt hiszszük — hiányos volna krónikánk.

* * *

Minden esztendőben egy napot a Kisfaludy emlékezetének szentel a nemzeti szinház. Mint minden évben, úgy most is a «Hűség próbája» és a «Pártütők» elő-

adásával rótta le a kegyelet adóját a magyar vigjátékirók atyja irányában az ország első szinháza. Az előadás nem volt egészen kifogástalan; kissé vontatottan, döczögve ment s az összjáték sok kivánni valót hagyott fent. *Ujházinak* a «Pártütők»-beli öreg biró szerepe olyan brilliáns alakítás, a minőhöz foghatót keveset láthatunk a nemzeti szinpadon. — A publikum nem töltötte meg egészen a nézőteret, de annyit mulatott és kaczagott különösen a «Pártütők» bohóságán, hogy bizonnyal nem bánta meg, a ki végig nézte. Különben hát minden alkalommal úgy van ez, hogy február 5-én minden esztendőben fel szokta fedezni Kisfaludyt a publikum és sajtó egyaránt. Mi csak azt sajnáljuk, hogy mindig ugyanazzal a két darabbal ünnepli Kisfaludy emlékezetét a nemzeti szinház s nem igyekszik egy kis változatosságot teremteni azzal, hogy felváltva más-más munkáját adatná elő. Azt hisszük, ez által a publikum érdeklődése is fokozódnék a Kisfaludy-esték iránt.

* * *

«Szép Helena» ment szerdán a népszinházban K. *Kopácsy* Juliskával a czímszerepben. Zsúfolt ház élvezte az Offenbach fülbemászó melódiáit, kaczagott a rengeteg mókákon és bolondságokon és tapsolt a bájos művésznő gyönyörű játékának és kellemes, erőteljes hangjának. Sokat tapsoltak még a *Dárday* kitünő Párisának, a *Győry* Gizella temperamentumos Orestesének és a *Kassai*, *Solymosi*, *Tollagi* kaczagtató mókáinak.

* * *

A *Vécsey* Sándor báró állása, mely Vécseynek József főherczeg udvarmesterévé történt kineveztetése által üresedett meg, be van már töltve. Zichy Géza gróf kinevezte *Reviczky* Károly nyugalmazott honvédezredest a magy. kir. opera és a nemzeti szinház igazgató tanácsosává s már e héten be is mutatta őt mind a két szinház tagjainak.

* * *

Erősen készül a nemzet, az ország a millenium mentől fényesebb megünneplésére. Méltán és joggal vár a magyar, különösen a fővárosi szinészet is sokat az ezredéves ünnepélytől; új hajlékot remél a nemzet első szinháza számára a mostani rozoga, disztelen alkotmány helyett.

S ime, a multkoriban összeállított szervezetet olvasgatva, hiában kerestük a millennium alkalmára emelendő monumentális paloták között az új nemzeti szinházat. Talán újra elodázták a kérdést — a következő ezredévig? S majd a millenniumi ünnepségeken a nemzeti szinházban rendezendő díszelőadások alkalmával a mostani kivülről belülről toldozott-foldozott szinházacskába vezessük a világ minden részéből ide özönlő idegeneket s büszkélkedjünk, hogy ime, ez a mi drága nemzeti kincsünk, az ország első és egyetlen drámai szinháza? Avagy menjünk a szomszédba s kérjük el az operaházat egy pár estére, mert akad minden egyébre pénz, csak épen arra nem, hogy tisztességes hajlékot emeljenek a nemzeti szinháznak

* * *

A vígszinház kérdése is vajudik.

S miután most sorsa ismét a főváros kezébe van letéve, félünk tőle, hogy ismét — Isten tudja, hányadszor — sikerülni fog a derék városatyáknak a kérdést elposványosítani. Pedig hát Felséges Urunknak nemrég hangoztatott dicsérő szavai, melyek Budapestet példaképen állították Bécs elé, csak növelhették volna a főváros intéző köreinek ambicziójat.

S ime, mi történik?

Az, hogy a vígszinház tervének fölmerülése óta Bécsben épen a harmadik szinházat csinálják meg; megnyilt azóta a «Volkstheater», nemrégen a «Raimunds Theater» s most már a Landstrassen épitendő kilenczedik bécsi szinház létrejötte is biztositva van. Pedig Bécsben nem indulnak meg olyan kedvező auspiczium között a szinházak, a minők közepette nálunk a vígszinházat megnyithatnák.

Szinházi dolgokban mégis csak mi tanulhatnánk a bécsiektől.

Justinus.

IRODALOM.

Sajó Aladár, lapunknak is rendes dolgozótársa, a kinek érdekes, finom tollal megirt történeteiben lapunk olvasóinak is többször volt alkalmuk gyönyörködni, *De profundis* czím alatt a főváros nyomoráról könyvet ad ki. Ezekre a meleg szivvel és nagy megfigyeléssel megirt tanulmányokra olvasóink figyelmét már eleve is felhivjuk. A szerző a következő előfizetési felhivást küldte be hozzánk: *De profundis* czímmel könyvet adok a gazdag főváros sötét nyomoráról. Elvezetem az olvasót azokra a titkos helyekre, bűnbarlangokba, a hová csak rendőri razziákon juthat el az ember; megmutatom, hol születnek, hogyan nőnek fel a társadalom nyomorultjai és megismertetem egyszersmind azokat az emberbaráti intézményeket, melyek a szerencsétlenek nyomorát enyhiteni akarják. Nem czélom a visszataszitó részletezés, nem túlozok a nyomornak, az elzüllöttek, a kitaszitottak életének megirásánál, csak azt és ugy mondom el, a mit és ahogyan láttam és tanulmányoztam.

Könyvem gazdagon illusztrálva márczius közepén jelenik meg. Előfizetési díja 1 frt (2 korona), mely összeget február végéig nevemre a «Magyar Hirlap» szerkesztőségébe (József-körút 47.) kell küldeni.

Budapest, 1894. februárban.

Sajó Aladár.

*

A nem rég elhunyt dr. Bak Izrael özvegye előfizetést hirdet egy «*Imádságos könyv zsidó hajadonoknak*» czímű munkára. Az imádságos könyvet javarészben maga dr. Bak Izrael készítette el, de be nem fejezhette. A befejezés és sajtó alá rendezés munkáját Sebestyén Károly vállalta magára.

A könyv márczius hó végén jelenik meg. Egy példány ára 1 frt; díszesen kötve 2 frt. Az előfizetések özv. Bak Izrael dr.-né czímmel Árpád utcza 11. alá küldendők.

*

Lázár Béla (Lazzaroni) felkéri ivtartóit, kik mind ez ideig nem küldték még be az íveket, hogy azokat nevére, akár e laphoz, akár a Nemzet szerkesztőségébe minél előbb beküldeni szíveskednének. *Elbeszélések* czímű kötete sajtó alatt van, s rövid időn szétküldetik.

*

Kisteleki Ede «*Szabad ég alatt*» czímen adta ki elbeszéléseit. Valamennyinek tárgya a magyar, kiváltkép alföldi népéletből van meritve. Zamatos, népies nyelven adja elő néha-néha kissé szentimentális meséit, de a lelki állapotok rajza és elemzése is gyakorta sikerült. Jelesebbek rövidebb elbeszélései, mint pl. Az eltiltott dülő út vagy a Vidra vize. Kiváltkép az első magában egy sikerült szép románcz. Kisteleki jól ismeri az alföldi népet, nyelvét, minden csinját-binját s jól tenné, ha megpróbálkoznék valami nagyobb formákkal, melyekben népismeretét érvényesitheti. A kötet Szegeden jelent meg, de kiállitása nem igen dicséri Endrényi Imre könyvnyomdáját. Ára? (L. mutatványunkat.)

KÉPTALÁNY.

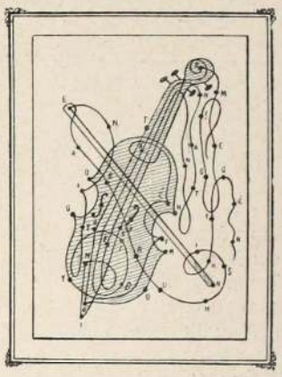

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

A hűség mindig megleli jutalmát.

Megfejtők: Torma Erzsike, Martinyi Pál, Grósz Gizella, Frussa Jolán, Neuhauser Vilmos, Schvarcz Nándor, Rosner Anna, Reiner Aranka, Schlésinger Mariska, Stern Lipót, Steiner Jenő, Bodnár Antal, Pettik Ágoston, Rabics Károly, Kovács József, Barna Dezső, Beck Kálmán, Takács István, Frankl Gyula, Klein Anna, Lőwi Antal, Guttmann Alfréd.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Szigeti Vilmos úr (Nagy-Becskerek). Lázár Bélának lapunkban közölt «Fekete fátyol» czímű novellája, melyről ön oly kiváló elismeréssel emlékezik meg, igenis benne lesz a szerzőnek «*Elbeszélések*» czimű kötetében.

Erdélyi Ilona k. a.-nak (Szolnok). *Reismann Vilma* k. a.-nak (Nagy-Várad). Fenti üzenetet kérjük elolvasni. Benne lesz a lapunkban közölt «*Erős, mint a halál*» czimű kisebb elbeszélés is, melyet szintén Lázár Béla irt. Érdeklődésükért köszönet.

R. K. Budapest. Bár nevét gyakrabban láttuk heti lapjainkban, ez elbeszélése mégse áll lapunk nivóján.

H. J. Kaposvár. Mit gondol? Ilyen verset a Magyar Géniuszba!

Privát műhelyemben a legfinomabb *téli kabát* vagy a legfinomabb *öltöny*, vagy a legfinomabb *felöltő* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob utcza 27. szám. I. em. 6. szám.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hírnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-kőrút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.
a társaság házában.

Ausztriai fiók:
Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.
a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én ... Frk. 125,305 151.—
évi bevétel biztositások és kamatból ... « 22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) ... « 271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál ... « 125,732.050.—
értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke ... « 1.853,916.605.—
értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

FOGAK

egészen természet utáni,
egyenkint ép ugy, mint
egész
fogsorok,
rágáshoz használhatók,
legujabb rendszer szerint,
jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon
készittetnek.

Fog-speczialista

Király-utcza 47. sz. | **RÓNA IMRE** BUDAPEST | Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom áteilenében.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himl6helyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvereséget, bőratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,**
Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

Hein János

irodáját január 1-től
BUDAPEST,
Csömöri-ut 87. szám
alá helyezte át.
Különlegességi üzlet
sétányok és kertek
ültetésére,
ujjá
berendezések
és 686
átalakitások.
Ismertetések és ajánlatokkivánatra.

SCHÖN ÁRMIN

legjobb hirnevü 717
czipőáruk gyára és raktára
(alapittatott 1860-ban).
BUDAPEST, váczi-utcza 2.

Ajánlja saját készitményeit bámulatos olcsó árakon.

Hölgyeknek:

	Párja frt
Elegáns aranyporos bőrczipő	2.50
Lakkczipő csokorral legfin.	2.50
Legf. bőr- vagy lasting komodczipő	1.50
Fin. zergebőr magas gombolós topán	5.—
Ugyanilyen chevreaux bőr igen elegáns angol varrott talppal	6.—
Legfinomabb zergebőr czugos czipők, 16 cm. magas, elegáns, erős dupla talppal	4.—
Legfinomabb oroszlakk igen meleg, erős duplatalppal	5.—
Legfinom. oroszlakk, meleg bélés posztó betéttel	5.50
Legfin. keztyűbőr 16 cm. magas, elegáns	5.—
Legfinomabb keztyűbőr angol varrással	5.50
Legfin. minden szinü atlasz báli czipők, legelegánsabb kiállitással	2.50

	Párja frt
Legf. lasting czugos czipő szivforma elegáns Polonais	4.—
Legfinomabb borjubőr czipők regatta-czipő	2 frttől 3.80

Uraknak:

1 pár reggeli papucs vagy czipő legj. minős. nemez v. bőrből saját gyártmány	1.50
Legfinomabb borjubőr czipők a gondolható legjobb minőségü. erős	6.50
Ugyanaz dupla talppal	5.—
Legfin. szalonlakk czipő keztyűbőrből angol varrással	6.50
Férfi gombolós topán	7.50
Korcsolya-topán	7.—
Vizhatlan bagaria térdig erő csizma, jó minőségü, kezes kedem a vizhatlanságért	14.—
Oriási választék fiu- és leánycsizmában (különlegességek) 3 forinttól	7.—

Ezgyéves önkénteseknek előirás szerint elkészitett csizmák és bakancsok. Tovább clipőáruk fiuk, leányok és gyermekek számára minden alakban, czugos vagy oldalgombokkal, igen elegáns. Az áruk tartósságáért kezeskedtetik. Megrendelések vidékről, mérték szerint utánvét mellett a legpontosabban eljesittetnek. Árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
VI. ker., Teréz-körut 41. szám.

CSÁSZ. ÉS KIR. MŰSZAKI IGAZGATÓSÁG ZÁGRÁB.

190. szám.

Pályázati hirdetmény.

Az összes, kerek 6000 forinttal előirányzott munkák és szállitások, uj kapcsok bevonását, a megrongált első emeleti boltozat gerendák és a fiumei katonai élelmezési intézet gabonaraktára tetőszarufáinak kicserélését illetőleg, biztositása czéljából **1894. márczius 4-én 10 órakor délelőtt** a cs. és kir. zágrábi műszaki igazgatóság irodájában, **Zágráb, Gundulics-utcza 5.** irásbeli pályázati tárgyalás tartatik meg.

A szerződési feltételek és segédeszközök **1894. február 26.** a cs. és kir. 17. kezelési bizottságánál (az élelmezési intézetben) Fiumében megtekinthetők.

A cs. és kir. műszaki igazgatóság
kezelési bizottságától Zágráb.

745

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. * Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 «	Fél oldal	« 5.—
Negyed évre	1 «	Negyed oldal	« 2.50
		Nyolczad oldal	« 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek. — Tarcza. — Szemle — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap“ kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

A Belvárosi takarékpénztár részvénytársaság I-SŐ RENDES KÖZGYÜLÉSÉT

folyó évi február hó 15-én délután 4 órakor tartja saját helyiségében (IV., koronaherczeg-utcza 3. szám), s arra t. cz. részvényeseit az alapszabályok 18. és 19. §-ai értelmében tisztelettel meghivja.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentésének, valamint a mult évi zárszámadásnak előterjesztése; a mérleg megállapitása; a nyereség felosztása iránti határozathozatal és az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása.
2. Nyolcz felügyelő-bizottsági tag választása és dijazásuk megállapitása.
3. Több választmányi tag választása.
4. Az igazgatóság inditványa a társulati alaptőke felemelése iránt.
5. Az igazgatóság által javasolt alapszabály-módositások.

☛ Azon t. cz. részvényesek, kik a közgyülésen személyesen vagy más meghatalmazott részvényes által résztvenni óhajtanak, sziveskedjenek nevükre irt részvényeiket az alapszabályok 20. § a értelmében legkésőbben 3 nappal a közgyülés megtartása előtt az intézet pénztáránál letéteményezni, a hol egyszersmind a mérleget és felügyelő-bizottsági jelentést a 49. § értelmében átvehetik.

Budapest, 1894. február 5-én.

A Belvárosi takarékpénztár részvénytársaság igazgatósága.

A

SZABAD SZÓ

képes politikai napilap

legujabb kedvezményei.

A „SZABAD SZÓ“, melyről talán már fölösleges elmondani, hogy a **legjobb** és **legolcsóbb magyar napilap**, hetenkint **„KOSZORU“** czimmel egy rendkivül gazdag és elökelő tartalmu, képekkel diszitett **szépirodalmi hetilapot** ad mellékletül.

Továbbá **„KALAPÁCS“** czimmel maró és csipös élczektől duzzadó **élczlapot,** mely hetenkint **talányt** is közöl és a megfejtők között

52 Jósziv sorsjegyet és **52 kötet szépirodalmi könyvet**

sorsol ki. **Ezenkivül még a következő páratlan kedvezményekben részesiti** előfizetőit:

Azok az előfizetők, a kik a **„Szabad Szó“-ra az egész 1894. éven** keresztül előfizetnek oly módon, hogy az előfizetési összeget **negyedévenkint** küldik be, megkapják

1. **A „Magyar Történeti Album“-nak már megjelent kötetét nyomban, a mint az első évnegyedi előfizetést beküldik.**
2. **A pünkösdkor megjelenő „Irók és művészek Albuma“ és „Közigazgatási Album“ közül azt, a melyet maguk választanak.**
3. **A „Magyar Történeti Album“-nak karácsonykor megjelenő 2-ik kötetét.**
4. **A „Szabad Szó“ 1895. évre szóló karácsonykor megjelenő nagy képes naptárát.**

Előfizetési ár: Egész évre . . . Budapesten **10** frt, vidéken **12** frt.
Fél « . . . « **5** « « **6** «
Negyed « . . . « **2.50** « « **3** «

Az előfizetési pénzek a «Szabad Szó» kiadóhivatalához (Teréz-körut 41. szám alá) küldendők.

Jegyzet: Nem előfizetőknek a diszes kötésü 50 pompás szines képet tartalmazó MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUMOK egyes, 150 oldalra terjedő köteteit kötetenkint **2 frt bolti árért** megküldjük.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. FEBRUÁR 18.

8-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Pater Pacificus: *János evangyeliuma X. 12.* — **Lazzaróni**: *A Hét.* — **F—r I—e**: *A török határszélről.* — **Giuseppe**: *Az én kutyám.* — **Lévay Mihály**: *Nem az vagyok.* — **Pekár Gyula**: *Két eldobott virág.* — **Kis Vitéz**: *Kenyérkereset.* — **Aladár**: *Köd.* — **Jókai Mór**: *Aforizmák.* — **Kövér Ilma**: *Nerő.* — **Gárdonyi Géza**: *Vilma.* — **Szabolcska Mihály költeményeiből.** — **Konrád Irma**: *Akarat.* — **Hiador**: *A tömkeleg.* — **Szinház.** — **Irodalom.** — **Képtalány.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

„KOSMOS" MŰINTÉZET BUDAPEST

CSÁSZ. ÉS KIR. MŰSZAKI IGAZGATÓSÁG ZÁGRÁB.

190. szám.

Pályázati hirdetmény.

Az összes, kerek 6000 forinttal előirányzott munkák és szállitások, uj kapcsok bevonását, a megrongált első emeleti boltozat gerendákat és a fiumei katonai élelmezési intézet gabonaraktára tető-szarufáinak kicserélését illetőleg, biztositása czéljából 1894. márczius 4-én 10 órakor délelőtt a cs. és kir. zágrábi műszaki igazgatóság irodájában, Zágráb, Gundulics-utcza 5. irásbeli pályázati tárgyalás tartatik meg.

A szerződési feltételek és segédeszközök 1894. február 26. a cs. és kir. 17. kezelési bizottságánál (az élelmezési intézetben) Fiuméban megtekinthetők.

A cs. és kir. műszaki igazgatóság
kezelési bizottságától Zágráb.

745

Dr. Lengiel Fr.-féle

nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngeddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvérességet, böratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,**
Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

Hein János

irodáját január 1-től

BUDAPEST,
Csömöri-ut 87. szám
alá helyezte át.

Különlegességi üzlet
sétányok és kertek
ültetésére,
ujjá
berendezések
és 686
átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

A magyar általános takarékpénztár részvénytársaság ez idei rendes közgyülését f. évi február hó 26-án, délután 6 órakor tartja meg. Az 1893. évi mérleg a következő számadatokat mutatja ki: *Vagyon:* Pénztárszámla (1893. decz. 31-én) 103,080 frt 61 kr., váltószámla 1.931,744 forint 35 kr. értékpapirok (különféle sorsjegyek 5646 frt 52 kr. előlegekben értékpapirokra 577,716 frt 17 kr. különféle adósoknál 80,095 frt 06 kr. b torok, pénzszekrények stb. tökéletesen leirva. Biztositéki letétszámlán, 4 letétben 7418 frt 25 krajczár követelési összeg a sorsjegyosztálynál 869,926 frt 81 kr. összesen *3 575 627 frt 67 kr. Teher:* Részvényalaptőke: 1.000,000 frt, tartalékalaptőke 61,972 frt 81 kr, ellátási pénztár 11,565 frt 36 kr, betétekben 2.343.781 frt 32 kr, alapitók számlája, egyenlegért 95 frt 17 kr. alapitók jutalékszámlája fel nem vett részek 229 frt 75 kr, fel nem vett osztalék 27 frt, ovadékszámlán 7418 frt 25 kr, különféle hitelezők 38.709 frt 25 kr. átmeneti kamatok 16,768 frt 33 kr; *tiszta nyereség 95,061 frt 53 kr, összesen: 3.575,527 frt 77 kr.* Az igazgatóság a közgyülésnek javaslatba hozza, hogy a kimutatott 95,061 frt 53 krnyi tiszta nyereségből a rendes tartalékt5kének *4707 frt 42 kr* datálása után, a mely igy *66,679 frt 23 krra* emelkedik, az 1893. részvényszelvények 7 frttal, az alapitói igazolványok pedig darabonkint 95 frttal váltassanak be. A kiosztandó tiszta nyereség tehát 7.95%. A lefolyt üzletév jövedelméből ezenkivül a sorsjegyosztálynak még egy nagyobb összeg, mint átmeneti kamat- és tartalékfelesleg vétetett figyelembe, melynek felhasználása a jövő évek számára tartatott fenn. A betétülladéknak 400,000 forinttal emelkedése az előző évhez arányitva, kellő bizonyitékát nyujtja a közönség növekedő bizalmának ez intézettel szemben és a részvényesek annál is inkább elismeréssel tartoznak az intézet vezetése iránt, mivel daczára a folytonosan szaporodó takarékintézetek érezhető versenyének, az intézet üzleteinek további emelkedését kivivni tudta, a nélkül, hogy a legszigorubb szoliditás és elővigyázat elveitől eltért volna.

MEGHIVÁS

a **Magyar ipar- és kereskedelmi bank részvénytársaság** részvényeseinek 1894. márczius 1-én délelőtt 11 órakor Budapesten, az intézet saját helyiségében (**Nádor-utcza 4. szám alatt**) tartandó

III-ik RENDES KÖZGYÜLÉSÉRE.

NAPIREND:

1. Az 1893. évi mérleg és igazgatósági jelentés előterjesztése
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. A tiszta nyeremény mikénti felosztása iránti határozat.
4. Az igazgatóságnak és felügyelő bizottságnak adandó felmentvény iránti határozat.
5. Határozathozatal az üresedésben lévő igazgató-tanácsosi állások betöltése iránt.
6. A felügyelő-bizottság tagjai számának meghatározása, ezen tagok megválasztása és javadalmazásuk megállapitása.

Azon t. részvényesek, a kik a közgyülésen személyesen, vagy meghatalmazott által résztvenni kivának, felkéretnek, hogy részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt

Budapesten a társaság pénztáránál, vagy **Bécsben a Wiener Bank-Verein-nál**

ugyanott dijmentesen rendelkezésükre bocsátott consignatiók kiséretében, legkésőbb 8 nappal a közgyülés megtartására fent kitüzött határidő előtt, tehát bezárólag folyó hó 21-éig letenni sziveskedjenek.

A letett részvényekről elismervény és a közgyülésen való részvételre szóló igazolási jegy állittatik ki.

Minden 25 darab letett részvény egy-egy szavazatra jogosit.

Ha valamely részvényes más szavazatképes részvényes által kivánja magát képviseltetni, ugy az erre vonatkozó meghatalmazását az igazolási jegy hátsó lapján kitölteni és aláirni tartozik.

Senki sem birhat 100 szavazatnál többet, sem saját nevében, sem meghatalmazás utján.

A felügyelő-bizottság által megvizsgált évi mérleg a közgyülés elé terjesztendő jelentéssel együtt; a közgyülést 8 nappal megelőzőleg a társaság irodájában közzététetik.

Budapest, 1894. február 8.

Az igazgatóság.

1894. évi február 18. III. évfolyam. 8. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

JÁNOS EVANGYÉLIOMA X. 12.

Kedves híveim az Úrban!

«És mondá az Úr fija, Jézus a farizeusokhoz: Kinek nem tulajdonai a juhok, látván eljőni a farkast, elhagyja a juhokat és elfut; a farkas pedig elragadozza és eloszlatja a juhokat . . . Hasonlás támada a 'Sidók között e beszédért és némelyek ezt mondják vala: Ördög vagyon benne és bolondoskodik! Miért hallgatjátok őtet? Valyon az ördög megnyithatja é a' vakok' szemeit?»

Az üdvös szenteletnek Innepén szólok hozzátok alázatos szivvel, alázatos ajakkal. Hallván, keressétek számban, a mit szólni akarok vala s távoztassátok el magatoktól a sátánt, ki füstölgő ajakával sugdosni fogna felétek hamis prófécziát igaz szavaimról. Ime hallgassatok figyelvén szavaimra.

Olvastátok János apostol szentelt evangyéliomát! Olvastátok s épületes irásain megenyhült szivetek. Ugy legyen! Üssétek fel ujfent régi bibliátokat, melyet ékes bötükkel adott vala a jó magyar népnek az Ur az ő alázatos szolgájának, Károlyi Gáspárnak a kezeinek általa. És olvasván álljatok meg egy szempillanatra a tizedik káputnál s eszelődjetek egy kicsinyég azokon az aranyszavakon, mit a mi Urunk, Jézus Krisztus szót szólván monda a farizeusokhoz!

Vagynak hát előttetek sik mezőben szelid juhok, bégető, nyájas állatok. A sík peremén erdő fái merednek az égnek s rázzák hatalmas üstökeiket. Nyájas juhok a síkon, fenevadak az erdőben. És áll a juhok mellett egy ember, az ő botjával és vigyáz a legelő juhokra. És vigyáz rájuk. Ledűl a fűre, alszik, orczájára húzza a kalapot. Vigyáz rájuk, mert nincs, hogy mért vigyázzon.

Ordas szava hallik az erdőből. A szó egyre közeledik.

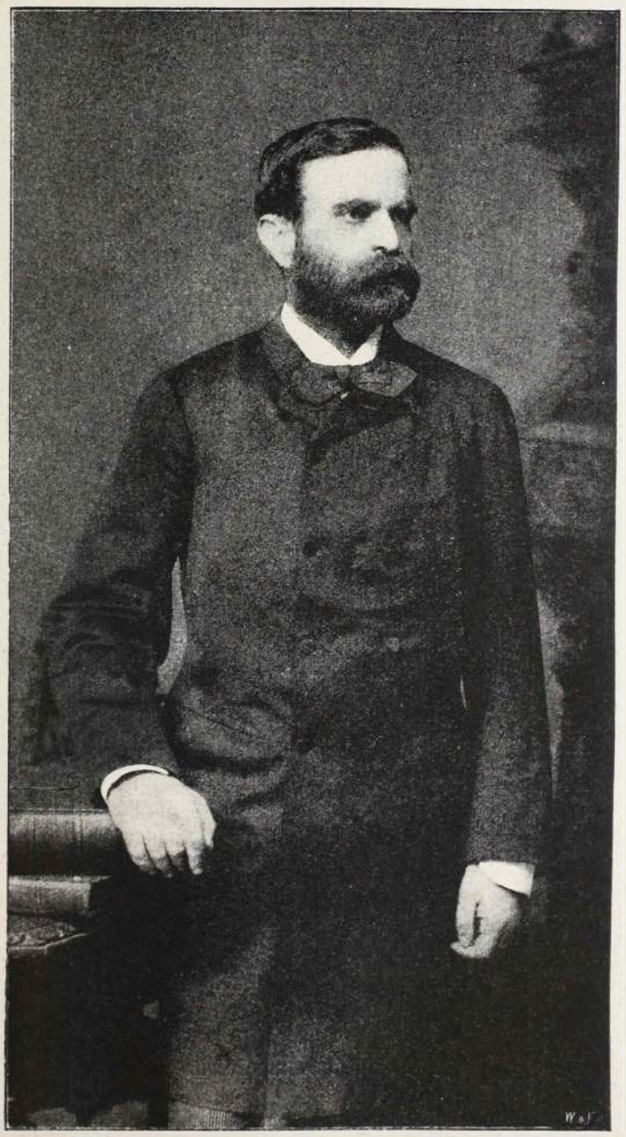

TELESZKY ISTVÁN,
a polgári házasságról szóló törvényjavaslat előadója.

Az ember talpra ugrik, körülnéz s toportyánférget lát rohanni az erdő mélyiből a juhok felé.

Nem is okoskodik, hanem elfut az ember! S mit mond, híveim az Urban, ez emberről az Ur fia! *Nem tulajdonai ennek az embernek a juhok!* Mert, igy szól az Ur fia megesleg:

Az én életemet adom a juhokért. (Ján. ev. X. 15.) Hogy tehát földi, szegény ember szavával szóljak: az igazi gazda a maga juhait, ha jön a farkas, el nem hagyja, de felgyűri az inge ujját, felemeli a furkósbotját s körülcsapkod, hogy megvédje a juhait. Még az életét is odaadja érte!

De támada hasonlás a zsidók között, mert ördög nem nyithatja meg a vakok szemeit.

Én is azt mondom, híveim az Urban, hogy az ördög nem nyithatja meg a vakok szemeit.

Ti is azt mondjátok, mindenki azt mondja.

Itt is áll a szentelt irásban, mit isten mondott emberi betükben — s igy hát igaz!

De, híveim az Urban! ha ördög nem nyithatja meg a vakok szemeit, vajjon, a ki megnyitotta a vakok szemeit, lehet-e ördög.

Ugy-e, híveim az Urban, nem lehet. A ki tehát immáron megnyitotta a szemeiteket, nem ördög, hanem derék, becsületes ember. Nem hajtja el előled a juhokat, dehogy! Ketten őrzitek ezentúl. Két gazdája van; te is gazda vagy, ő is gazda. Lehetsz te is kisebbik gazda, lehet ő is nagyobbik gazda!

Nem azon a sarkon fordul, hogy ki a gazda, hanem, hogy megmaradjon a juh!

Ne szálljatok perbe, mert más is őrzi a bárányaidat, hanem őrizd vele együtt. S ha megnyitják a vakok szemeit, ne haragudj, mert immár nem csak te *akarod* megnyitni a szemeket, hanem más — ha elébed ugorva is, immár meg is nyitja a vakok szemeit.

Őrizzétek együtt a juhokat a setét erdőből előtörő farkasok elől és segédkezzetek egymásnak, hogy együtt nyithassátok meg a vakok szemeit, hogy látnának világosságot, fényességet.

És örülj, hogy immár látnak a vakok! És ne busúlj, hogy nem egész nyájadat őrizte meg a másik gazda. Mert mit szól a mi Urunk fija a zsidókhoz.

Más juhaim is vagynak nékem, melyek nem ez akolból valók: azokat is majd elő

kell hoznom és az én szómat hallgatják! (Ján. ev. X. 16.)

Ime, szóla az Ur fija ujabb bölcseséget.

Sok, sok a juh, kiket őrizni rendelve vagynak az őrizők a világra. De végesek a szemeink, belátni egyszerre a nagy síkot nem lehet! De végesek a karjaink s mindet egyszerre felkarolnunk nem lehet! De végesek a markaink s mindent egyszerre felmarkolni nem lehet. És, hiveim az Urban, véges a mi eszünk is, és mindent egyszerre felérnünk eszünkkel nem lehet. És végezetül, végesek a mi erőink, mindent egyszerre lebirni, legyőzni nem lehet!

Majd! majd! A más juhokat is elő kell hozni és szótokat meghallgatják. És akkor *majd* lészen egy akol és egy pásztor!

Hiveim az Urban! Elmondám, ime az üdvös szenteletnek Innepén, a miket elmondottam.

Ragadozzatok követ, ha szivetek el nem távoztatván a sátánt, sugallja ezt nektek. De én is kérdvén kérdelek benneteket, mint az Ur fija kérdé a 'sidóktól: *Ezek a dolgok közül melyikért kövesztek meg engem?*

Ha pedig eltávoztatván a sátánt, kegyesség szállott légyen szivetekbe, mondjátok nékem a szentelt könyv szavával: Jóllehet semmi tsudát nem tett, de valamelyeket mondott, igazak voltak.

Hiveim az Urban! Végezvén végét szegem szómnak s kegyesen mondom hozzátok megesleg János apostol szavaival: *Ha* ***azokat*** *tselekszem, ha nékem nem akartok is hinni, hidjetek a' tselekedeteknek!*

És tarta e kegyes beszédet alázatos szivvel a kegyes és kegyetlen hívekhez

Pater Pacificus.

A HÉT.

— Virradás! — Ködfátyolképek. — Műudvariasság. — Modern bálrendezőség. — Nagyszerű felfedezés. — Európa és hazánk! —

«Fölvirradt hát végre a dicső nap hajnala . . .»

Dicső? Az lesz-e?

Lázas izgalommal néz az ország a tárgyalások elé. Megnyugvással, mert hisz az előadói tisztet régi, ismert debatteur tölti be, a jeles *nagyváradi* fiskálisból államtitkárságra emelkedett Teleszky István.

S készül reá a szabadelvüség minden hive. Pártállás nélkül.

A harcz — az bizonyára szép lesz. Reméljük.

*

Volt a Kisfaludy-társaságnak, ma egy hete, egy rendkivül érdekes gyülése.

Azért volt érdekes, mert — mint ködfátyolképeknél — legombolyodott előttünk a legutóbbi negyedszázad egész irodalma.

Az elnök, a ki az elvek és eszthétikai tételek kultuszának őre, tudással, tiszta, egyszerüen nemes stilusban fejtegetett, elemezett egy régi, sokszor hangoztatott, de soha el nem évülő ideát. A meggyőződés heve rezgett szónokias előadásában. Szinte hallottuk a hangjában a hatvanas évek ideális lelkesedését, eszményi felhevülését, pathoszát és lendületét. Azt a kort, mikor Tóth Kálmán, egyik kezét csipőjére illesztve, a másikkal a magasba mutatva, fotografáltatta le magát, mintha csak azt deklamálná: «Nem tudom én, melyik dicsőbb . . .?»

Aztán a titkár, a ki stilisztikai fényével még a száraz jelentésre is csillámot tud rakni. Akárcsak a hetvenes évek literatora.

Majd jött az első tárczairók egyike, a ki a nyolczvanas évekbeli tárczának csevegésszerü, ötletes, elnyuló, hosszas, terjengős tipusát elevenitette fel. A pathoszt kiszoritotta az elmésség, a lendületet a hang melegsége, az eszményi felhevülést az éloge színgazdagsága. Már nem lelkesit, nem buzdit, nem int, nem dorgál az emlékbeszéd, nem akar javitani, oktatni, meggyőzni többé. Mulattatni vágyik, ékes, kedves, tréfás, ötletes csevegés az ideálja.

Jött utána a nyolczvanas évek hamis pathosza, csinos rímeivel, Hugo Victor: hasonlataival, lendületesnek látszó exklamációival, érzelmes sleppjével s hazafias de egyszinü borujával. Pesszimisztikus hang, sötét képek, a kellő végmegnyugvással, a felcsillanó végreménnyel.

Aztán a modern novella.

Alakjai merő hideg, számító, unatkozó emberek. A kik *Szentpétervárott* attasék, valahol a vidéken unatkoznak, jegybe lépnek egy régi módi, naplóvezető szerelmes vidéki leányzóval, kérőznek fiatalkorbeli emlékeken szabados, unatkozó pesti dámákkal, a kik már Zolán és Bourget-n nevelkedtek, «*A Hét*»-ből szívják szellemüket és a «*Pesti Hirlap*» szerkesztői üzeneteiből veszik életfilozófiájukat, az *Orfeumból* bon mot-ikat. Ezek az alakok unalomból eljátszák a trois petit cochon «ménagé à trois»-ját, vagy uj fordulatként, a népmese molnárja módján, megölik a szeretőt. Ez már a kilenczvenes évek guydemaupassant-os tárczarajza!

Végül jött a borsszemjankós szatira, derült, egyszerü, magyaros, meg nem fertőzött levegőjével, egészséges gúnyjával, aranyjánosi rímeivel, kozmaandoros technikai bravurjával.

A novellairó hősnői mosolyogtak a vidéki kisasszony naivságán, de mikor a családi perpatvart feszegették, mindegyikük a maguk lakása kulcsára gondolt:

— Hátha megtudja a férj, hogy két kulcsa van az előszobának?

A szatiraíró alakjai pedig feltünően kaczagtak az ötleteken, a vesékig ható gúnyon, nehogy rájuk ösmerjen a szomszédjuk!

— No ez igazán pompás! Akkurát ilyen az én Laczi barátom!

Mert hát egy szamárral, mindenki azt hiszi, hogy egygyel kevesebb van a társaságban, mint a mennyi tényleg ott van. Vagy tegyünk a szamár helyett (ha e kifejezést durvának találják) akarnokot, műszeretőt, műhirnevet . . . a hogy tetszik!

*

Most pedig térjünk át a hét egy másik nevezetes felfedezésére, a melyik ép olyan mulatságos, mint akár az a fentebb vázolt hipokritaság.

Ezt a felfedezést — egész véletlenül csináltam. De igen jellegző korvonásnak tartom.

A finomság, az udvariasság terjed nálunk nagyon. Csakhogy ez az udvariasság *műudvariassággá* fajul.

Ez a morálja a felfedezésemnek. Azért kezdem ezzel, hogy eltérjek valamiben Phaedrus régi recipéjétől. Ez már igy modern.

Sőt, hogy még modernebb legyek, ide rakok egy csillagot.

*

Pofozkodó terem felfedezésem czíme.

A modern bálrendezőség ugyanis mindent elkövet közönsége kényelmére. Nemcsak a rendezőség fizeti az összes költségeket, nem csak értékes ajándékokkal kedveskedik hölgyvendégeinek, nemcsak kimondja gyűlésein elvi határozatként, hogy a hölgyek iránt — kor és szépségkülönbség nélkül — szivesnek és udvariasnak kell lenni, (mert ez elvi határozatra szükség volt. A görögök az apagyilkosságra nem hoztak törvényt, nem volt szükségük rá!)

A modern bálrendezőség ezzel nem elégszik meg.

Nemcsak a terem belső rendjére ügyel, élő kordonok vonásával, vagy akkép, hogy ha nagy a zűrzavar: egy *kemény* tánczossal közzéjük tánczoltat, s igy csinálva helyet, tisztitsa meg a levegőt. Hogy hull az áldozat jobbról-balra, akárcsak egy lovas attaknál, — az nem tesz semmit, r. m. l.

A modern bálrendezőség még ezzel sem elégszik meg!

Nemcsak a bál külső rendjére ügyel, hogy holmi kétes alakok és bizonytalan firmák ne tolakodhassanak be, s ha mégis megtörténik, hát akkor fűhöz-fához kapkodnak, egyik a másikat sarkantyuzza, hogy hát nem oda Buda, rajta, rajta, rajta hát, az még sem járja, hogy igy meg amugy!

De az alak azért ott marad.

A modern bálrendezőség még ennél is többet tesz!

Kimondja, hogy ha valakinek elintézendő ügye van, azt ne benn a teremben intézze el, sőt, hogy ezt kikerülhesse, tudtára adatja a hangos szóvitába, sőt már a kelletinél élesebb párbeszédbe ele-

gyedő uraknak, hogy van egy ilyes czélra fölötte alkalmas, teljesen elkülönitett, teljesen messze fekvő, teljesen üres és teljesen rendelkezésükre álló terem, hol névjegyek kicserélése, hirtelen egybegyülő négyes csoportok tárgyalása, sőt ha a dolog komoly, a tettlegességre vetemedés bármily formája — igen kényelmesen elintézhető!!! Mert udvariasnak kell lennünk.

Mert minek feltünést csinálni!

Oh, pium desiderium!

— — Hiszen volt-é már olyan ügy, mely ép a feltünés keresése mián támadt volna?

S mialatt a bálrendezőség berendezi a pofozkodó termeket, s mialatt a társaskörök intézik továbbad haszon nélküli akcziójukat a párbaj ellen, Franczia országban folytatják a párbajt, életre halálra, dinamitbombákkal, halálhörgés és siralom közepett.

A mi nálunk játék, ott komoly, szomoru való!

Igy volt ez mindenha. Nálunk tréfa az élet, ott künn, a müvelt nyugaton, idegborzongató komolyság.

Ej jobb a mi sorunk! Tréfáljunk . . .

Lazzaroni

A TÖRÖK HATÁRSZÉLRŐL.

ČAJNIČA, február hó.

Elmondok egyet-mást egy messze vidékről, azokról az emberekről, a kik hivatva vannak egész Európa békéje felett őrködni s e mellett vigyáznak arra is, hogy a mi kedves, jó szerb, montenegrói s albán szomszédjaink lehető kevésszer tiszteljenek meg becses látogatásaikkal. Mert se üres kézzel nem jönnek ilyen vizitek alkalmával, se üres kézzel nem távoznak. Hogy mivel távoznak, azt a viszonyok s a jó szerencse forgandósága szabja meg: de hogy mivel jönnek, mit hoznak, azt előre is tudjuk: handzsárt.

A mi törzsállomásunk, Čajniča, egy apró török városka, a határtól alig nehány kilométernyire van.

Épitkezés dolgában olyan, akárcsak valami kis óláh falu. Csakhogy tisztább, sokkal tisztább, tisztaság dolgában még egy hollandi falu mellé is bátran odaállithatnók.

Alacsony, hófehérre meszelt házak köröskörül; három minarét veti égnek hosszú nyakát a városkában. A karcsú tornyok párkányáról napjában többször felhangzik a müezzin vontatott éneke, imára szólitván a buzgó híveket: Allah il Allah! Mohamed rasul Allah!

A város mély katlanban fekszik; a katlant fenyveserdőkkel boritott óriási hegyek alkotják.

A legmagasabb csúcson fellegvár épült, melynek ágyui fenyegetőleg tátogatnak a völgyben elterülő helységre s a messze húzódó országútra, intő jelként tisztelkedni szeretö szomszédainknak. Hejh! sok sóhaj eredt a világnak ebből a fellegvárból!

A bástyaormokról sóvárogva tekintgetnek a debreczeni bakák arra, arra északnak, szép hazánk felé. Odavágyik a lelkük a délibábos, sik, napsugáros rónára és a sárga földig átkozzák ezt a görbe országot, hol jobbra is, balra is, előre is, hátra is csak hegyet lát az ember.

A TÖRÖK HATÁRSZÉLRŐL.: FERHÁD BÉG.

Lepuskázni való vadállat bőviben van a környéken.

Medve, vaddisznó, róka s kiváltkép őz akad lépten-nyomon a rengetegben.

Szabad időnket — a mi kevés ép jut a terhes szolgálat mellett — vadászattal töltjük. Rendes vadásztársaságunkat az idevaló török földesurak képezik, kikkel — lévén valamennyien jóravaló, derék emberek — igazi jóbarátságban élünk.

Legjelesebb alakja az idevaló török társadalomnak Ferhád bég. Valóságos tipusa a török úrnak. Magassága lehet vagy két méter, hatalmas mellével, markáns arczvonásaival félelmes benyomást kelt a szemlélőben. Sose láttam e törököknél jobb vadászokat. Nem is töltik egyébbel a napot, mint állathajszával.

A napokban is rendeztünk velük egy nagyobb vadászatot — őzre.

Fölállottunk egy erdei csapáson s gyönyörködtünk a vadászok legédesebb zenéjében: a kopók csaholásában.

Jobbra tőlem, mintegy ötven lépésnyire állott Ferhád bég barátom.

Kis idő mulva a sürüből iszonyu lárma s fülsiketitő kutyavonitás hallik felénk. Ferhád bég hirtelen rám kiált:

— Vigyázz uram, jön a krnak!

Nem értvén a szláv nyelvet, törtem a fejemet, mi az isten csudája lehet ez a krnak?

Pár percz mulva nagy csörtetést hallok s törtet egyenest nekem a krnak egy hatalmas vadkan képében.

Bizony furcsa érzés fogott el hirtelenében, mert vaddisznót eddig csak pecsenye alakjában láttam volt.

Kezdtem is kokettirozni a mellettem levő fával. Ám szörnyen restellettem volna a szégyenletes futást Ferhád bég előtt s azért ráduplaztam a krnakra.

Nem találtam.

A vad dühösen nekem ront. Alig volt tiz lépésre tőlem.

Hirtelen elvetem fegyveremet, kirántom tőrömet s elszántan várom mi fog történni.

Hirtelen durranás s a vad hörögve elterül. A fejéből pedig patakként omlott a meggyszinű vér.

Ferhád bég pedig gúnyosan lép feléje s kezét nyujtva mondja: Látod uram, itt a krnak!

A párájavesztett állatból persze jóizű pecsenye lett mihamar.

De török barátaink nem vettek részt a lakomán.

Tisztátlan az Alkorán szerint a lőtt állat husa.

De különben is hűséges hivők lévén, alázatos szivvel megtartják a szent próféta szent könyvének a parancsait. Józanok és mértékletesek majdnem valamennyien. Egészségesek s nagy kort érnek meg.

Ferhád bég apja már meghaladta a 109 esztendőt, de azért még nem egyszer vesz részt a vadászkompániában.

A TÖRÖK HATÁRSZÉLRŐL: EGY VADÁSZTÁRSASÁG.

Még vadászat előtt lefényképeztem a vadásztársaságot, ismerve a komšiak szokásait, hogy t. i. hajtás után tüstént elszélednek.

Hogy nekibámultak ezek a török uraságok, mikor elmagyaráztam, hogy mi fog történni!

Hát még midőn pár percz mulva megmutattam nekik a kész fotográfiákat. Erre aztán már kereken kijelentették, hogy ilyen ördöngösségre csak giaur képes s hogy ilyen pokoli mesterségért Allah megbüntetné az igazhivő mozlimet.

Általában jóravaló nép lakja ezt a vidéket. Naivan, de őszintén gondolkozik. Jellemző, hogy mit válaszolt Ferhád bég azon kérdésemre, vajon 1878-ban ő is a felkelők közt volt-e? «Mivel azt mondották, hogy a *svábák* (ez a czíme itt minden idegennek) el akarnak bennünket pusztítani, bizony én is lelőttem egy párt közülök; de ha tudtam volna, hogy a svábák csak a javunkat akarják, akkor még én segítettem volna az atyafiaimat megzabolázni».

Talán érdeket fog kelteni az a hír is, hogy csapatainknál most kisérleteket tesznek a *ski* használatával. S a hortobágyi homokhoz szokott bakáink hamar megkedvelték ezt a sportot és úgy beletanultak rövidesen, hogy a messze barangoló járőrök immár szép eredményeket értek el evvel a havas mesterséggel.

No de erről majd legközelebb többet!

F—r I—e.

AZ ÉN KUTYÁM.

Hadd szálljak földre a magasból,
Homályba csillagfény után:
Eszmék helyett hadd énekeljek
Erényeidről, kis kutyám!

Okos, szemes, tapintatos vagy,
Jól tudsz urat választani;
Más rád kiáltna: lusta jószág!
Én így beczézlek: kis Ami!

Mások talán kétségbe vonnák
Ezernyi képességedet,
Rád mondanák: ugatni sem tud,
Apportirozni sem szeret.

Nem tudna két lábára állni,
Szolgálni szépen, emberül,
Nyulat se tud kergetni-fogni,
Inkább sunyit s mögéd kerül.

Sok más hibád is felsorolják,
Szidják csavargó voltodat;
Hány rónna meg, hogy hízni kezdel,
S mindenbe mártod orrodat . . .

Igy jár az ember a világon,
Ha céljait nem ismerik!
De lásd, te böles vagy; józan elméd
Okul s tapasztalást merit.

Ugatni nem tudsz — mért ugatnál?
Ugat helyetted más elég!
Hisz láthatod, hogy ezt az ebtől
Az ember eltanulta rég!

Apportirozni semmi kedved?
Azt is nagyon bölcsen teszed:
A gesztenyét miért kaparnád,
Ha semmi hasznát nem veszed?...

No, hogy szolgálni nem tanultál,
Ezért meg is becsüllek én;
Emberre bízd a szolgaságot
S nevess kicsinyes érdekén.

Mert, hogy bajusz alatt mosolyogva
Bölcselkedel, szentül hiszem,
Hogy ugratnák a kis nyulacskát
Kergetve szárazon-vizen!

Szóval, hiába is tagadnád:
Elmés egy humorista vagy;
Csak járd tovább is a világot
S kutyáliter józan maradj!

Igy, igy lehet csak boldogulni
S hájat növelni csendesen;
Maradj továbbra is filiszter,
Kutass ki mindent rendesen.

Melegre menj, mikor hideg van,
Szaladj, ha látod a botot . . .
Megalkudozni, árral úszni
Biztos, nyugalmas állapot!

Ha földre szállok a magasból,
Homályba csillagfény után:
Be rám fér egy kicsit tanulni
Erényeidből, kis kutyám! . . .

Giuseppe.

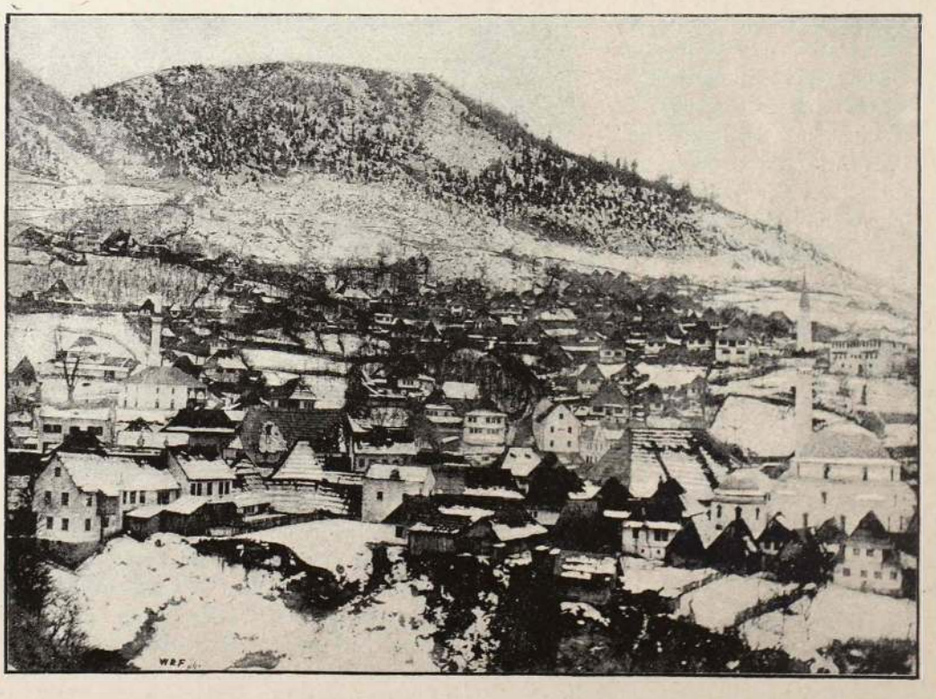

A TÖRÖK HATÁRSZÉLRŐL: ČAJNIČA LÁTÓKÉPE.

NEM AZ VAGYOK...

Nem az vagyok, mi voltam egykor,
Érzem, tudom, nem az vagyok!
Regék ködös, rejtelmes árnyán
A lelkem már nem andalog;
Mesés világba nem repül már
Velem sosem a képzelem,
Elhervadóban a remények
Fakó világ, a hol ma élek,
Virágit hej nem tépdesem!

Fülembe cseng kaczaj, vidámság, —
Nemrég kartöltve járt velem;
Arczom örömben égve lángolt
S nem perzselé a gyötrelem;
Ifjukorom derűs sugára
Ma már kilobbanóba' van,
Virágok édes illatárja
Feléd se visz ma már apálya,
Hiába biztatom magam!

De nem borít a csüggedés el,
Szivem rajong, szivem remél!
Poros uton, kopár berekben
Akad még zöldelő levél;
Letarlott bár az ősz mezője
Tavaszszal ébred és kihajt,
Legyen csak egy parányi fényem
Ragyogva sorsom éjjelében
Nem rettegem a vészt, vihart!

Lévay Mihály.

KÉT ELDOBOTT VIRÁG.

Irta: PEKÁR GYULA.

Még égett a csók sajgó ajkain; mi történt? — hogy történt? Anyja a többi tiszttől búcsúzott a verenda lépcsőjén, de az a sötét blouzeos karcsú alak még mindig mellette állott a vadszőlő árnyában. Már nem beszéltek, — nem is néztek egymásra, — csak behunyt szemmel álmodtak az örök boldogságról... Kezét fogta. — «Egy virágot?...» Tán nem is mondta, de a leány ösztönszerüleg melléhez kapott. Letépte onnan a rózsabimbót, de a virág meg volt tűzve, csak nehezen engedett, mintha beljebb — szívébe gyökeredzett volna bele; — úgy érezte, mintha azt is kitépte volna vele együtt... És mikor a karcsú blouse válldragonerjébe beletűzte, — már tán nem is volt mi dobbanjon keblében... De elszédült e bűbájos közelségtől: forgószél ragadta meg — két ölelő kar, száját pedig valami izzó bélyeg égette össze, melynek édes — kínos fájdalma zsibbasztóan sajgott, — vonaglott végig egész testén. Vére tornyosodó hullámokban csapott fel szelíd kék szemeibe, ábrándos szép szőke fejébe. Az első csók, — az első csók, édes jó Istenem!

Aztán mint egy szíven sebzett gazella összerezzent s ész nélkül rohant be a kastélyba, — be-be szobájába, — aztán ki kis balkonjára, hol aléltan rogyott hintaszékébe. A faluba, lakásukra térő huszártisztek kaczagó kardcsörgése hosszan, mélán hangzott el a holdvilágos park árnyában...

Még égett a csók sajgó ajkain: mi történt? hogy történt? nem tudta, — csak azt, hogy az a rejtelmes, szinte félelmes, fantasztikus függöny, melynél idáig félénk gondolatai mindig megakadtak, — most egyszerre félrelibbent előtte s ő remegve lépett át egy csodás uj világba, — a szerelem birodalmába...

*

S ott feküdt kis balkonján, hintaszékében mozdulatlanul, szinte élettelenül; úgy örült, hogy senki se törődik vele, senki se néz utána... egyedül akart lenni ketteben uj barátnőjével: szerelemmel. Vajjon ez is olyan hamis-e, mint a többi barátnő... Nem tudta, de ismét eszébe jutott valami, tán ép a csók, — egy gyöngét sikoltott s aztán nehezen, — görcsösen rázkódott össze a kéj emlékétől...

Majd kissé megnyugodott, s ártatlan szelíd kék szemeivel körül nézett. A hold magasan járt a tájon, s szinte kékes árnyékaival bűbájosan misztifikálta a romantikus parkot és az ódonszerű egyszerű falusi kastélyt. Eszébe jutott, hogy az operában Pesten látott ily díszletet Romeo és Julia előadásán... Romeo gondolatára ismét összerezzent. «Eta! Eta!» hangzék e perczben valami távoli szobából. «Alszol?» Eta alig ismert rá... Nem ismert ő rá semmire se, minden uj volt neki, — mintha most nyitotta volna ki a szemét először.

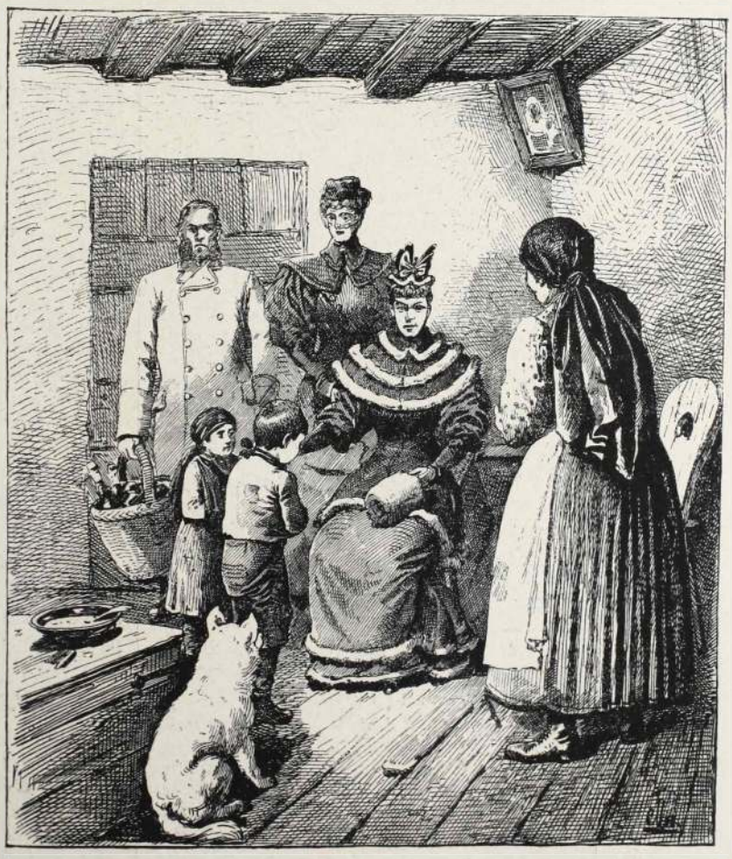

MÁRIA VALÉRIA FŐHERCZEGNŐ MEGLÁTOGAT EGY NAPSZÁMOS-CSALÁDOT.

De hogy is történhetett mindez, igy egyszerre egy délután s egy este alatt? Lassankint hézagosan állította össze emlékeinek foszlányait, melyeket annak az izzó csóknak a szerelemtüze összeperzselt. Délután négy órakor még ott ült a balkonon s szemei hosszan, valami méla vággyal — de nyugodtan, szinte lemondólag pihentek meg a láthatáron. Lelke oly nyugodt, tiszta volt, mint az a kék augusztusi ég, — legfeljebb csak kicsit szomorúnak érezte magát, mert eszébe jutott, hogy már két hónapja elmult tizenhat éves... Magába zárkózott, álmodozó leány létére már oly régóta várt valamit, a mi nem jött el, hogy most már, tán ép e napon, — le is mondott róla örökre. Közben fájdalmas mosolylyal olvasgatta a dandy-vértanú «Anyégin» históriáját... pár helyen elmosolyodott; mikor ő még hitt az ilyenekben! S ártatlan kék lelkületét valami csodálatos szerelmi aszkezis töltötte el. Szinte kéjelgett a lemondás gyönyöreiben... Elhatározta, ír egy barátnőjének: legyenek együtt apáczák... Igen, apácza leszek, mondá magának hangosan, s oly büszke volt, mikor ezt a szót kimondta.

Azonban ép e perczben kardcsörgés és zaj hallatszott belülről. De Eta meg se mozdult. Hallá, hogy jönnek fel: magyar hangok, német «Cav'lerie»-bókok, sarkantyúcsengés és kaczagás a lépcsőn, —

ülnek le a salonban — iszszák theájukat... Mit érdekelte már mindez őt? Nyugodtan, belekövesedve tizenhat éves aszkezisébe ült továbbra is balkonján. Isten hozzád ifjuság! susogá párszor pathetikusan.

Egyszerre sürgés, forgás hallatszik — egy csengő fiatal huszárhang felel: «Na, ich werd' das Fräulein schon suchen» s indul a szobákon át a balkon felé, «Eta! Eta! hol vagy?» hallatszik a mama hangja utána. Eta csak nyugodtan maradt továbbra is. Lélekzetét visszatartá — valami csodás fanatizmussal merevedett bele mozdulatlanságába, «Eta nagysám!» — közeledik a szép fiatal hang, «hol van?» Egyszerre aztán kitoppant a hang a balkonra...

E toppanástól fogva azonban inogni kezdenek az Eta emlékei. A vér mintegy örvényben kezdett viharzani egész testében, — csak homályosan emlékezett viszsza, hogy a karcsú, ragyogó, pengő sarkantyús jelenség bemutatkozott s bókokkal kevert kaczajok egész illatával árasztotta el... Aztán bementek a salonba... Egy idősebb kapitány, valami lengyel, Nowgorodszky beszélt az anyjával, — aztán volt még ott három más tiszt. De az «övé» — vagyis javítá ki magának, az a ki érte jött, volt a legszebb, — magas, elegáns... És beszéltek eleinte mindnyájan vele, — később aztán már csak az «ő» hadnagya foglalkozott vele. Fél óra mulva Eta úgy érezte magát, mintha — be volna csípve, pedig hisz semmit se ittak, csak theát. Mintegy álomban ült le a zongorához, mellette az a magas, szép alak csengő arany-barytonban intonált egy Tosti-dalt. Azok a higgadt, «lucida intervallák», melyekben a végletekig felsrófolt lelki erővel gondolt vissza apácza-fogadalmára, mindinkább ritkultak, — mult életének emléke mintha eszeveszett sebességgel távolodott volna tőle... Igazán nem tudta mi történik vele... Pár tourt tánczoltak is... aztán fotografiákat néztek együtt... aztán... aztán csak annyit érzett, hogy a pörge kis bajusz mosolya és az a két sötét szem egész — egész lelke mélyére hatol... aztán...

Eta behunyta a szemét. Emlékei mintegy végzetes görgeteg omlottak le lelkébe. Omlottak visszatarthatatlanul, — a szerelem sodorta őt magával... Lihegve, fuldokolva gondolta át sorban az est egyes mozzanatait egész a csókig... Ott aztán felsikoltott, úgy, mint az elébb — s ismét oly nehezen — görcsösen — zokogva rázkódott össze a kéj emlékétől... Szerelmes vagyok! kiáltá rajongó örömmel.

Eta felnézett. A hold már lehanyatlott az égen s meleg álmos fénye fáradtan, mint egy alvó sápadt kéz pihent az elszunnyadt tájon. Felsóhajtott: oly édesen — kinosan — kéjesen fáradt volt... félre hajtotta ábrándos szőke fejét, — jött még egy gyönge pillanat... még egyszer összerázkódott a csók emlékére s aztán elaludt.

... És álmodott szépet, aranyosat — olyat, a milyet csak tizenhat éves szőke szerelmes leányok álmodhatnak. «Ő» jött el érte: lábujjhegyen lebbent a balkonra, — letérdelt melléje, — karjaival át — átölelte és megcsókolta hosszasan, édesen... Szegény leány, csak a sápadt holdvilág látta, mily paradicsom mosolyodott el a csókra. Aztán karon fogta férje őt s elindultak hosszú útra, — tán az élet útjára... Gyönyörű tavaszias, virányos mező terült el előttük, melyen aranyos napfény ragyogott. Körülöttük szelíd marguéritek, szenvedélyes pipacsok és hű ibolyák virítottak... Az ég kék vala: fényes az örök szerelem boldog derűjétől. — — És ők e szép mezőn egymás szemeibe tekintve boldogan mentek előre...

*

Egyszerre felébredt. Trombitáltak. Felugrott: most jutott csak eszébe, hogy egész éjjel nem feküdt le. Az égen halaványan pirkadt a hajnal s a hüvös levegőben távolról a tovább rukkoló század patkó s fegyver zaja hallatszott. A balkonról jól lehetett látni, hogy a század távolabbi országútra tért, — a tisztek azonban úgy látszik közelebbi utat választva a park alatt akartak átvágni. Csakugyan már hallatszott is a Nowgordszky kapitány éles rikácsoló hangja. Az aznapi manővert beszélték meg...

Eta felugrott, nesztelenül szaladt át a házon, le a parkba; — szívdobogva, boldogan futott a sűrű cserjékkel szegélyezett rácsozatig s ott elbujt. Ah, a jó Isten olyan jó: megengedi, hogy meglássa «őt» még egyszer, mielőtt elmenne, hogy örökre visszatérjen... A tisztek ép akkor értek oda. Közönyösen vitatkoztak a patrullok felett.

— Te, Taszi, mondá a kapitány, te fogod a második patrullt vezetni.

«Ő» unottan vette ki térképét s bontá szét... A kantárszárt eleresztve, nyugodtan léptetett el a rácsozat mellett. Még csak föl se pillantott a kastélyra.

A leány szive kétségbeesetten kezdett dobogni.

— Verstanden, Taszi? — mondá a kapitány vígan. Be kilumpoltan nézesz ki. Sokat ittatok az éjjel Dóránál, mi?

Taszi fáradtan mosolygott...

— Csak aztán húzd ki magad, ha a corpscommandánsnak jelentesz. Micsoda *szemét* van a dragoneredre akasztva?

Taszi hanyagul pillantott a vállára.

Szegény Eta a rácsozathoz támaszkodott, hogy el ne düljön.

— *Valami virág* — weiss der Teufel, — mormogá «Ő» s egy hanyag mozdulattal, mint a hogy az ember a ruhájáról a port szokta leverni, — leseperte válláról a szegény hervadt rózsabimbót...

*

És Eta ott állt mereven, mozdulatlanul virága felett. Oly végtelenül csendes, — nyugodt volt: minden meghalt benne.

Ah, ez a virágos álom hát ily hamar elvirított...

Szegény rózsabimbó ott fuldokolt a sárban. Eta felvette, megcsókolta s aztán egyszerre tört ki belőle a kétségbeesés viharos zokogása. A virágot felvehette, de szíve örökre ott maradt a sárban...

Már nem égett többé a csók sajgó ajkain, — fekete seb maradt a csók helyén a leány lelkében, — olyan seb, a milyen sose szokott behegedni...

A tisztek pedig csak tovább lovagoltak — és továbbra is csak unottan vitatgatták a manővert s az avancement estélyeit.

KENYÉRKERESET.

Irta: KIS VITÉZ.

Téli zimankós idő volt. Jégcsapok csüngtek alá még az emberek bajuszairól is.

Sebbel-lobbal végezte dolgát mindenki, s az utczákon, mintha egymást kergették volna az emberek. Még a csavargó sem ácsorgott, hanem kezeit rongyai közé dugva trappolt czéltalanul, fejét sunyi módra vállai közé húzva; a «silbakkoló» katona dobogva tette meg nyolcz—tiz lépésnyi sétáját.

Hó boritott mindent és a fűtetlen szobák ablakait ujjnyi vastagon jégréteg vonta be.

Urak és úriasszonyságok bolyhos, prémes bundáikba burkolóztak, s koronkint egy-egy utczafordulónál vastag keztyüs kezeikkel lopva meglapigatták veresre csipett füleiket.

Ilyen időben még az iró embernek se sok kedve akad megfigyelésekre. Ő is ugy cselekszik, mintha sietős dolga volna és gyors léptekkel igyekszik a jó meleg — kávéházba.

De egy jelenet pillanatra még is annyira lekötötte figyelmemet, hogy ime egy kis közlemény tárgyául szolgált.

Vannak még olyan városok, a hol vízvezeték hiányában egyes házakhoz vízhordók hordanak vizet a város alatt kevélykedő folyamból.

Kicsi, fésületlen, hosszú szőrü lovacskák vannak a talyiga elé fogva, melyre a vízzel telt hordó van erősitve.

A csap lyukába hason fadugó van dugva. Mikor ezt a vízhordó kihúzza, a víz vastag sugarakban ömlik az apró bádog vedrekbe.

Egy-egy ilyen vízhordó 30—40 emeletre hordja fel naponkint a nehéz vedreket.

Egy gyönyörü, vakitóan szép vizhordó leány káprázтatott el egy pillanatra. Vizet bocsátott vedreibe s aztán a teher alatt megnyult karjaival vitte a vedreket a lakásokba.

— Megvárom, mig visszajön, — gondoltam.

Fáztam, de a hideg még jobban megborzongatott, mikor láttam azt a gazda nélkül maradt vizes hordót.

Egyetlen egy dongája, vagy abroncsa sem látszott ki a jégrétegtől, s az oldalán olyan vastag jégcsapok forrasztották oda a talyiga gerendáihoz, mint a karom. Az a szép leány az imént erős fejszével vagdalt le néhány ilyen utjában álló jégcsapot, s ezalatt a jégsziporkák szilajon ugráltak rózsapirosra csipett arczába úgy, hogy szemeit egyre hunyorgatnia kellett.

A bájos leányka szabályos, szép termetével, feltünő finom arczbőrével, villogó nagy kék szemeivel ugy látszik másoknak is magára vonta figyelmét, mert észrevettem, hogy a közelben két urihölgy és egy katonatiszt is megállottak egy pillanatra.

Az egyik nő a vizhordó felé mutatott, — s valami szellemeset mondhatott, mert mindhárman nevettek.

A hölgyek nagy tollas kalapban tetszelegtek, s felöltőjük széles koczkáival s szokatlan szineivel eléggé feltünő volt arra nézve, hogy az arczukat boritó fátyol alatt finom festéket gondoljon az ember.

Bucsuztak a katonatiszttől, de nagy kaczagások közt még kétszer háromszor csókot dobtak utána.

A két nő még várt pár pillanatig.

Még egyszer látni akarták a szép vizhordó leányt.

Mikor visszajött, észre sem véve a körülte ácsorgókat, zavartalan folytatta megszokott dolgát.

A dermesztő hideggel nem törődve lucskolt tovább meztelen kezeivel a jeges vizben.

Hallottam, mikor az egyik uri nő részvétre ébredve ezt mondta barátnőjének:

— Milyen *kár* ezért a gyönyörü gyermekért, hogy ilyen keserves munkát végez.

— Könnyebben is megkereshetné a kenyerét — az ostoba!

KÖD.

— Irta: ALADÁR. —

Végigjártam a bálokat. Áttivornyáztam számtalan éjszakát. Láttam az elite-bálok büszke leányseregét, a czikornyátlan bolondestélyek álarczba bujt hősnőit és megundorodva a szinlelő hízelgéstől, az erőltetett jókedvtől, egyhangú lemondással teszem nyugalomba összegyűrt frakkomat.

Végignyujtózom a pamlagon; a közel multnak tarka jelenetei bolondos egyvelegben ujra feltárulnak előttem. Itt egy halovány képű Gretchen kimért hidegséggel nyujtja kezét a szegletes Don Juannak, amott valami kokett, fesztelen kisasszony korlátlan jó kedvvel borul udvarlója vállára, «sans gêne» dől bele karjaiba . . .

Mintha a zenének andalító hangja, a bókoló gavallér mámorba kábította volna, s a meggondolatlan leány beleveti magát tánczosa karjába.

Az uniformis jól fest a sneidig asszonyka előtt, kellő hatást ér el, s meglehetős harmóniában van a flegmatikus férj bamba tekintetével.

Az élénk asszony körül egész udvar képződik; a ragyogó nap körül ott lebzselnek a kicsiszolt csillagok . . . A nagyvilági asszony sikkesen visszavág egy-egy sikamlós bókra. Ehhez is, ahhoz is van valami szava, férje ura pedig hűségesen őrzi báli belépőjét, amorettes legyezőjét.

A legyező amorettjei enyelgő naivsággal tekintgetnek a megtermett garde damera, ő pedig vontatott gondolkozással töpreng a tegnapi árfolyamok felett.

Csevegés, kaczagás van a bálteremben. Pajkos jó kedvvel lejtenek a párok, édesen pihegnek a kifáradt tánczosnők, s a velenczei tükrök fenséges eredetiséggel tükrözik vissza a dekolltirozott vállakat.

Mindenütt fény, pompa, kábító boldogsággal hat a lelkekre a duhajkodó csárdás, az andalító keringő . . . s mégis, úgy képzelem, mintha vastag ködréteg borítaná be az egész tánczterment.

Köd ül a lelkeken, köd ül a sziveken. Minden tánczoló pár egy-egy homályos ködrétegbe van burkolva előttem, s minden mosoly, minden kaczaj mysztikus kérdőjellé válik. A női szív titkos rugóit, a limonádés lánykák egyhangú derültségét, csintalankodását ujra meg ujra elemeire bontom, s nem birok szabadulni a rejtélyek tömegéből.

Vajjon az az ábrándosképü kisasszony ott magas coiffurjével a bársony pamlag sarkában igazán szívesen beszél-e minden udvarlójával? Mindegyikkel szemben barátságos arczot mutat, s tüzes pillantásából, gyorsan változó mimikájából nem lehet kiválasztani a valóságot.

Százrétű arcza van, s mindig vidámságot színlel; eleven vonásai valami titkos sötétséget rejtenek magukba.

Finom, eloszló ködszerű anyagnak tartom, mely, ha rátekintünk, egy pillanat alatt szertefoszlik, semmivé lesz. Háromnégy lépésről észrevétlenül kell rászegezni figyelmünket, hogy valódi tulajdonságaiból a legparányibb fragmentumot is felfedezzük . . .

Amott egy fiatal leányka csucsorítja ajkát mézédes szavakra. Válogatott nüanszirozással beszél kopaszfejű lovagjának a legujabb romantikus históriákról.

A babácska fejében ezüstös holdvilág, gyorsan surranó sajkák édes emléke motoszkál egybefüzve valami csintalan danával.

Rövidruhás lányka korából maradt meg emlékezetében a csónak-kirándulások boldog ideje, mi előtte oly régi idők emlékeként dereng . . . hisz már tavaly nyáron volt . . . Akkor még rövid ruhát viselt, most pedig már fenn a bálteremben példás figyelemmel hallgatja a kitanult lovag mesterkélt históriáit . . .

S a multnak gyermeteg álmai észrevétlenül folynak össze a boldog jelen káprázatos csalfaságával. A ragyogó napsugár tavaszi melegét felfogja a ködnek nyomasztó tömege.

* * *

A bolondos farsangnak vége; hints hamut mámoros fejedre, könnyelmű gavallér. Vezekelj ártatlan bűneidért, hogy komolyan foghass munkádhoz.

Nézz fel a magasba, nézz körül mindenfelé. Frakkodat nyirkos pára ülte meg a báltermek fényében; egészségtelen mérge hozzátapad kényes testedhez.

Hagyj fel esztelen terveiddel, ne gondolj a csintalan leányok hizelgő szavára. Állj vasmarokkal a munkához, s oszlasd szét a ködnek áthatlan masszáját. Gondolj arra a kopottruhás varróleányra, kihez becsületed, férfiúi tekintélyed köt.

A báléji arczok kitörölték tán emlékedből? Úgy-e, mert nem láttad egyik bálon sem? Nem csinált magának fényes selyem ruhát, nem öltött fel dominót, hogy elferdítse eszedet, s magához kössön álnok szavakkal . . .

Ne feledd, hogy míg te tomboltál, mulattál, ő összekuporgatott filléreit megtört testű, mellbeteg apjának vitte haza, ki ezerjófüvel, enyhitő teával foltozza meg rongyos életét, s viaszsárga arczára az örömnek forró könyeit csalja ki leányának szeretete, becsületes hűsége. Kifogástalan gavallér vagy, ki be szokta váltani szavát, s egy sértő kifejezésért bátran szembeszállsz nyomorult ellenfeleddel.

Oldd fel, becsületes lovag, keserves munkájától a szenvedő hajadont. Mit bámulsz, mit csodálkozol? Tán sért az őszinte szó? Velődig hat a jó tanács, mit egy jó barátod adott e zűrzavaros, ködös világban? Ne nézz rám oly bambán, ha te a szerelmedet, igéretedet fitymálva megveted; én miattam üzérkedhetel hazug szavaiddal tetszésed szerint.

Ha szereted a ködös világot, élvezd korlátlanul . . . s dőzsölj benne mámorral.

* * *

Hiába integettek felém, nyomorult koldusok, enmagam nem küzdhetek a makacs világgal. Én látom körülöttünk és felettünk az ijesztő ködréteget, de a világot konok meggondolatlanságával nem robbanthatom a légbe, hogy a sűrű fellegek eloszoljanak; s ujra megszülessék az önzetlen szerelem, szeretet világa . . .

Nézzétek, nekem is volt egy tubiczás angyalom. Dédelgettem, mint az ártatlan gyermeket, s egy szép napon jobban felnyitva szemeit, hátat fordított hű kedvesének.

Én is fáztam már veletek együtt, ha látlak benneteket, elfogódik szivem . . . . én is remegtem a betevő falatért, s a büszke, gazdag asszony akkor is grandezzával lépdelt el előttem, a fényes batár rám szórta a piszkos sarat . . .

Mi látjuk a ködös világot, a gazdagok nem látják, mi szenvedünk, ők mulatnak . . . De nem igy tart szüntelen; az ő szemük is gyakran meglátja a ködtömeget s ijesztőleg elsárgulnak tőle.

De csak néhány perczre, illatos zsebkendővel befogják orrukat, és ismét elfeledik a ködös világot . . .

* * *

Tiszta lég után vágyakozom. Fáj a szivem, fáj a lelkem . . . Kifutok az erdőre, hogy az árnyas fák alatt, kis ibolya illatában elfeledjem az emésztő köd sötét birodalmát.

Kopár még az erdő, nem szól a csalogány. A természet még alszik.

Mikor jön el már a feltámadás napja, hogy beteg szivemmel irt találok az erdő rejtekén? Várj türelemmel. Vidám dáridóból jön haza valami jókedvü vendégség; a nők ledéren bujnak a férfiak karjába . . .

Feltekintek a magasba. Vastag párafátyol, köd nehezül a földre . . .

AFORIZMÁK.

Mi az a valódi csók?

— Édes az, hogy ugy kivánják? Éget az, félni kell tőle?

*

A nők homlokát körül önkényt támad a korona.

*

Az első csókkal megkoronázta magát a nő királynénak.

*

Az ég a megdicsőült lelkeké; de a hamvaknak is meg van joguk azon földhöz, melyben nyugszanak.

*

«A csatatéri halál az égbe visz.»

*

A harcz közepén már gyönyörüség terem. De odáig rosz az út.

*

Ha mind vasból volnánk is, eltemetne bennünket a ránk ömlő láva.

*

— «A pokol!» Azt nálunk már ezelőtt nyolcz évvel eltörölte egy parlamenti akta, a mennyországgal együtt.

— Ah! s mi lett az idvezültekből s elkárhozottakból?

— Az elsőbbekből oxygén, az utóbbiakból hydrogén.

Jókai Mórtól.

AZ UJ VÁRKAPU FŐBEJÁRATA BÉCSBEN.

ANARCHISTA HIRLAPOK.

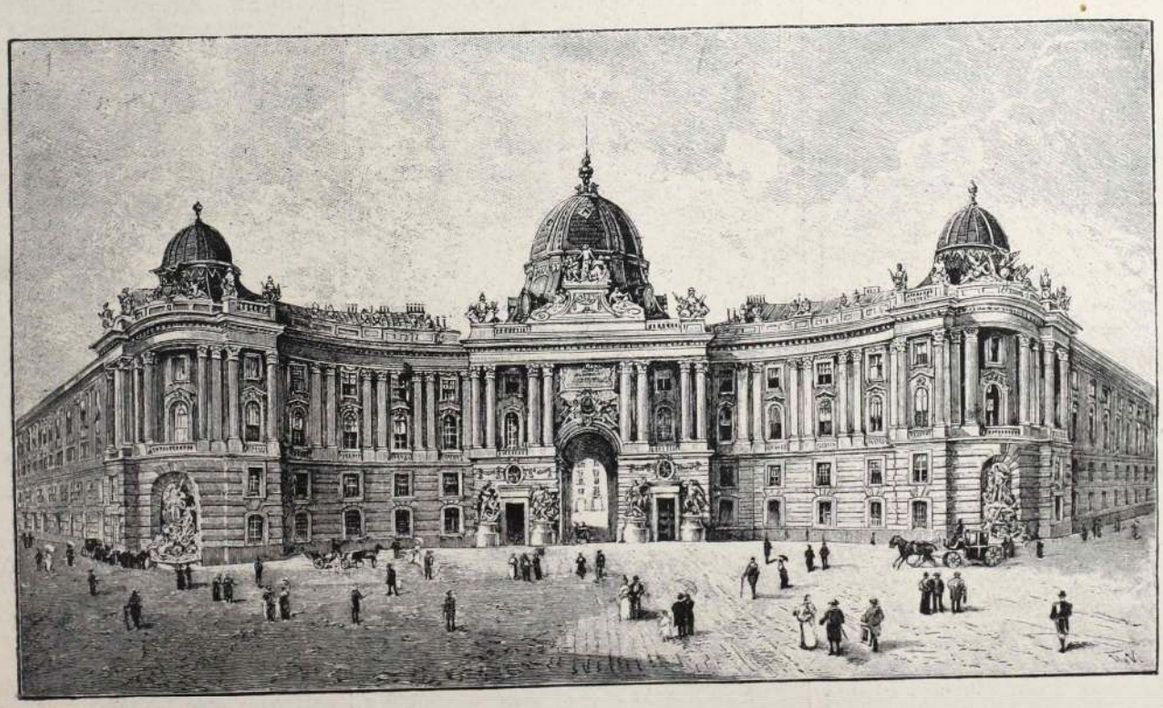

AZ UJ VÁRKAPU BÉCSBEN.

NERÓ.

— Irta: KÖVÉR ILMA. —

(Vége.)

Balás leült a kerti kanapéra, arra, a mely szemközt van a szalon ablakával.

Hosszan rajt felejtette révedező szemeit a parkra néző ablakon. Látta a belül ellebbenő párokat és azok között a kicsikét, a ki a fiatal hadnagy; Szaniszló Kálmán karján lejtette a keringőt....

A hadnagy úr a nyáron maródinak jelentkezvén, itt szabadságol a nagybátyjánál, a tanfelügyelőnél. Ez mutatta be ezt az uniformist a doktoréknál...

Szaniszló Kálmán a legszenvedhetlenebb mindazok között, a kik csak megfordulnak Kovácséknál. Úgy illegeti magát, ugy hordja azt a czédrus-egyenes alakját, mintha...

Ellenszenves fiziognomia; azzal a bolond fekete sörénynyel a fején; a kis kunkora bajusz, meg a villogó fekete szemek...

No bizony, hát nem villognak-e az ő kanári madarának a szemei, meg azé a harkályé, mely a feje fölött kopog, vagy nem szór-e valóságos foszforfényt a Kuli czicza undok szemepárja...

De nagy virtus is az!?...

Öntudatlanul ment végbe az a három tempóból álló taglejtés, a mint keze belecsúszott a nadrágzsebbe, a mint kihúzta abból a kis bőrtokba foglalt tükrös bajuszkefét és a mint láttávolba emelte az arcza irányába...

Folytatta a kritizálást:

Az a fekete dús haj olyan tömött, mint akár a merinóé és olyan fekete, mintha királytintával öntötték volna fejbe...

Az ő haja, persze, nem annyira sűrű, a mennyiben itt-ott egy kis folytonossági hiány mutatkozik már... Nincs piczi, kacskaringós bajusza; de azt a kemény, tüskés szakállt leberetváltathatja minden héten, minden második napon...

Igaz ugyan, hogy a szemei nem szikráznak, nem is fénylenek, de eléggé nyájas, eléggé jóságos a nézésük.

Olyan szelid tekintettel merengett a tükörbe, hogy szinte ráolvadt az ábrázata a fényes lemezdarabkára.

Aztán eltekintve mindentől, be kell ismernie, hogy vele szemben sokkal bizalmasabb, sokkal fesztelenebb az édes, mint bármelyik udvarlójával.

Oh, megfigyelte ő ezt. Azoknak kerüli a tekintetét, a hadnagyra meg épen rá se emeli a gyönyörű szemeit, de soha; mig ő rá teljes bizalommal, bátran ráveti, rajta nyugtatja azt a nyugalombontó szemepárját...

Ha összeveti a tényeket, még arra az eredményre jut, hogy az a kis leány...

Ezt már nem merte végiggondolni.

Egy alkonyaton, mikor a sűrűn befásitott útra értek, a hol azt hitte Balás Ágoston, hogy a fölejük hajló, gyöngéden diskrét lombok beárnyékolják iruló-piruló arczát, olyan hangon hebegte, mint egy breviáriumot morzsoló szeminárista:

— Gi... Gi... Gitácska, mondom, édes, kis Gitácska, ne nevezzen magácska engem mindig Balás bácsinak...

— Hát hogyan?

— Hát egyszerüen Gu... Guszti...

— Gusztinak, mint a papa?...

— Mondom, hogy Guszti bácsinak.

(Egyelőre még nem volt hozzá bátorsága, hogy a «bácsi»-t is lealkudta volna.)

Aztán hogy, hogy nem történt, arról bajos volna számot adni; ha csak ez a melódikusan kiejtett «Guszti» bácsi nem inspirálta, de tény, hogy ezen az estén esett meg Balás Ágostonnal, midőn ismét Mina nénivel sétálgatott a parkban, hogy ilyen őszinte szavakban csattant ki régesrég fojtogatott érzelme:

— Hejh, csak egy kis lány volna a világon, a kit én szeretni tudnék...

— És milyen névre hallgat az a kis leány? — kötődött a néni, a ki belát a vesékbe.

— Hát azt, édes Mina nagysám, a keresztény kalendáriumban található legszebb névvel ékesitették föl, a mint hogy ez competál is neki: Margitnak hivják; Ko... Ko... Kovács Margitnak...

Özv. Karikás Fridolinné ugy tett, mintha a világon a legtermészetesebb dolgot hallaná:

— Hát vegye el feleségül a hugomat.

Egy másodperczre elállt a szava; aztán valami olyasfélét dadogott:

— Hisz ide se adná az apja.

— Magának?! a testi lelki jó barátjának?

— Hiszen éppen ez a baj.

— Baj bizony, hogy maga nagy poltron.

— És vajjon hozzám jönne-e? és vajjon tudna-e szeretni engem az a drága kis jószág?

— Hogy tudná-e szeretni? Ebben a korban ugy van még az ilyen kis teremtés, mint akár az a zsenge repkény: oda simul, oda kúszik minden erősebb támaszhoz, ugy, hogy semmi idő sem fejti le annak a kebléről, a ki egyszer karjaiba zárta.

Balás Ágoston Mina néni energikusan kiejtett szavainak hatása alatt, ilyen szilárd támasznak érezte magát, a kit e kis repkény védelmére teremtett a gondviselés.

Megnyilatkozott szivének minden titkaival özv. Karikás Fridolinné előtt.

És az angyali, az isteni Mina néni magára vállalta a közbenjárói szerepet.

Egy nap esett közbe.

Mire másnap délelőtt — a legnagyobb ankszietások között — megkörnyékezte a doktorék parkját Balás Ágoston, azzal jött eléje Karikásné, hogy Gusztávnak már csak az elengedhetlen formalitásokon kell átesnie.

— Beszéljen a fivéremmel és minden rendén van.

— Be... be... szél... jek a fi... fi... vérével... Hát gondolja, hogy... hogy nem kosaraz ki?

— Attól nincs mit tartania. Jöjjön el hozzá ma este hét órára, itthon lesz. Maga megkéri tőle szépen a Margit kezét és ő szives örömest rájuk adja áldását.

Hát ez körülbelül ugy megreszkettette Balás Ágostont, ott benn, a szive tájékán, mintha egy világ ingott volna meg vele együtt.

Szüknek érezte a keblét ekkora gyönyörüség befogadására.

Kezet csókolt Mina néninek (ő tudja hányszor, vagy tán ő legkevésbbé?) és olyan léptekkel indult hazafelé, mintha minden egyes lépés után egy-egy esztendő hámozódnék le ötven éves válláról.

Ezen a délutánon — természetesen — nem ment át Kovácsékhoz; ezt már a solennitás se engedte.

Aztán a doktor csak estére lesz otthon és az édes bubának nagy migrainje van, a mint ma reggel mondotta Mina néni.

— Meghült, mert mindig kendő nélkül futkos künn; kommentálta a néni.

No, majd lesz neki rá gondja, hogy ezentul még a szellő se érje; hogy beburkolózzék az arczocskája hegyéig, ha csak ki is kukkan az ajtón; de sőt ott kezdi, hogy ki se engedi kukkanni.

Árnyékává, leheletévé válik, a ki egy szempilllantásra se távozik mellőle. Oh, hisz csak egy perczre is távol tudni magától őt, ez őrjületes lenne!

Mert ezentúl...

Ezentúl?!

Reggeltől estig nem tett egyebet, mint azt hajtogatta, hogy mi lesz ezentúl.

És összegezve mindemez «ezentúl»-okat, a végeredmény az volt, hogy Balás azt érezte, miszerint ezentúl, mint eddig, odaadná a lelkét azért a drága teremtésért, de érezte azt is, hogy olyan forrón, olyan féltékenyen szeretni, még Othello is tőle vehetne leczkét a féltékenységből.

Féltékeny? kire?

Édesen csöppent szivére gondolata annak, hisz ő az az erős támasz, a ki a zsenge repkény oltalmára rendeltetett.

Esti hét óra felé elindult az élethorderejű utra.

Finom fekete szalon ruhában lépkedett a kis szerpentin uton.

Az alsó rácskapun nyitott be a doktorék házába, mert látta, hogy a főbejáraton át jönnek-mennek a vendégek.

A doktornak szabad estéje van s ilyenkor megindul a jó ismerősök búcsú-járása.

Balás Ágoston gyorsan haladt egy ágúton, a parkot szegélyző eleven sövény mentén.

Egyenesen Dénes dolgozó szobájához visz, mely a ház végében van.

Olyan fürgén, olyan szaporán szedegette a lábait, hogy nyitott zekéjének szárnyai csak ugy csattogtak utána.

A szive, a feje tele volt a legtarkább, a legszivárványosabb gondolatokkal, a melyek azt az érzést szuggerálták neki, hogy tényleg szárnyai nőttek, a melyekkel röpül — egyenesen a mennyország kellős közepébe.

Hopp!

Mi az!

A patvarban, megakadt valamiben!

Idegesen fordult vissza, bozót? cserje? ág? vagy miféle szív és lélek nélkül való tárgy az, a mi utját állja neki most?

Hát nem bozót, nem cserje, ág sem volt, hanem volt a Neró kutya, a mely — csak ő mondhatja meg honnét — előhajtatva, megkapta a libegő zeke végét, melynek lefegése nagyban fölkelté játszi kedvét.

— Az ördögben! Neró! bocsásd el a kabátomat Neró! Na, kutyácskám, legyen eszed, mert aztán megharagszom.

Nem vette be a szép szót, de annál jobban szájüregbe kapta a zekét.

— Neró! Nerócskám! Átkozott döge, most mindjárt agyonváglak.

Már komolynak kezdte nézni Balás a veszedelmet és nagyokat rántott a zekén, melynek csücske Neró éles, csipkés fogai között volt.

Jó pár perczig kaczalódtak, ungorkodtak igy egymással, mignem a kabát hozott egy salamoni és rögtön végre is hajtott itéletet: fél szárnya ott maradt — a véreb szájában.

Mint néhány hét előtt a nemez kalappal: nagyokat vakkantva, prüszkölve iramodott neki Neró a zsákmánynyal.

Balás Gusztáv tágra peczkelt szemek-

kel meredt a kutya után, bámulta a szájában levő posztó darabot.

Idő kellett hozzá, a mig magához tért és át birta érteni a helyzetet.

Hátratekerintette a nyakát és valamenynyire meggyőződött toilettejének siralmasan tönkre silányulta felől.

Kétségbeejtő inczidens!

Igy be nem mehet leendő apósa elé, de szintoly képtelenség, a mi egyetlen kivezető út lenne a rettenetes hinárból, hogy haza rohanjon öltönyt cserélni, mert a vendégek kiszállingóznak a parkba és már egészen benépesitik az utakat.

Tarthatatlan állapot!

Közel állt ahhoz, hogy elveszitse az eszét, a midőn — mindennek betetőzésére — lépteket hallott az orgona bokrok mögül, sőt látta, hogy az utmenti nagy lompos fűzfa lombjai megli bbentek.

Nem volt idő a tétovázásra.

Ilyen komikus toiletteben nem kerülhet emberi szemek elé.

A közvetlen mögötte lévő, vad szőllővel befuttatott kerti pavillonra esett téveteg pillantása. Egyetlen mentővár!

Beugrott, még pedig nem is a rendes följáraton, de arról a lóczáról, mely szorosan a kis pavillon mellett húzódik el.

Ugrás közben még egyszer szemébe tünt Neró.

Ott nyargalódzott a zeke szárnyaival.

Rácsikorgatta a fogait Balás.

— Oh Neró! Neró! nyöszörögte, olyan pillantás kiséretében, a milyet csak arra a másik Neróra vethettek szerencsétlen áldozatai.

Két alak bontakozott ki a fűzfa lombjai közül.

A kis Gita volt az egyik, a másik Szaniszló Kálmán.

Velük egyidejüleg tipegett ki a mennyország belső termeiből a szerelmesek vén dadája, kidugta buksi fejét a fakó ábrázatu öreg hold.

Itt-ott már egy-egy piczi csillag is megelőzte társait és kikönyökölve azon a mérhetetlen nagy ablakon, gyermekes kandisággal pislogott lefelé.

Vajjon mire volt kiváncsi az a naiv csillagocska?

Visszaölelkeztek a megbontott fűzfaágak, mire Gita helyet foglalt a pavillon előtti lóczán.

A hadnagy állva maradt előtte.

Pár perczig olyan hangulat uralkodott: a mit novellai műnyelven igy jelezhetnénk: beszédes, ékesszóló csönd borult a tájra.

Szaniszló Kálmán kissé előrehorgasztott fejjel révedezett, mig ujjai gépileg téptették a leveleket a kezében tartott kis fűzfaágról.

A szürkés zöld levélkék Gita ölébe hullottak.

Öntudatlanul szedegette össze.

A hadnagy szólalt meg:

— Holnap letelt a szabadságidőm. El kell utaznom.

Gita keble megemelkedett.

— Az én szabadságomnak is vége: férjhez fogok menni.

Szaniszló derékon törte a fűzvesszőt és még a kard is megcsörrent az oldalán, akkorát rándult a teste.

— Ejnye, de csúf tréfákat csinál. Hát illik ez ilyen szomoru pillanatban?

— Hisz ha csak tréfa volna, édes Kálmán . . .!

Szaniszló szemei még tüzesebben villogtak.

— Az ég szerelmére Gita, hát mit vettettem magának? Miért bánik velem ilyen kegyetlenül, épen ma . . .?

Leirhatlan tekintet volt az, a mit a hadnagy arczára vetett s a mely lángot fogott azoknak a szemeknek kisugárzásából.

— Hisz . . . hisz én azt hittem, Gita hogy . . . maga az enyém, hogy maga az én édes párom lesz!? . . .

Gita szomoruan ingatta a fejét.

— Mikor olyan szegény leány vagyok. Lássa a papának ez a kis birtoka adósságokkal van ám terhelve.

— Az Istenért! hisz nem kérek én pénzt; nem kell nekem a maga pénze!

— De mikor meg magának sincs . . .

— Ejnye, Gita, azt hiszi maga, hogy föltétlenül pénz szükséges arra, hogy boldogok . . .

— Föltétlenül szükséges a főhadnagynak ahhoz, hogy megnősülhessen, hogy letehesse a kaucziót. Megmondtam én mindent Mina néninek s ő aztán fölvilágositott mindenről. Vontatottan folytatta:

— Persze, egy kissé már késő, mert hát tegnap óta tudom, hogy maga . . . aztán maga is tudja, hogy én magát . . . Oh, Kálmán, emlékszik-e: tegnap mikor azt mondta: «Legyen a feleségem és . . . és meg is tartottuk az eljegyzést egy . . .

— Egy édes csók erejéig, Gita, a mit ott a platánsorban, innét a tizenegyedik fánál adott nekem; — suttogta a hadnagy, lehetőleg közel lépve a lánykához.

Gita lesütötte a tekintetét. Kérő hangon rebegte;

— Kedves, jó Kálmán, szépen kérem: felejtse el azt az egy csókot, hisz csak egy kis csók volt az . . .

— Még csak az kellene! Ha ezer esztendeig élnék, még akkor se tehetném. Ez volt az első csók a maga mézes szájacskájáról . . .

— És az utolsó, Kálmán!

— Gita!

— Kálmán!

— Hát . . . hát ki az a nyomorult . . .?

— A . . . a Balás Ágost bácsi.

— Szent Háromság egy Isten! Gita! . . .

— Azt mondja a Mina néni, hogy ez észszerü cselekedet s hogy nekem nem szabad válogatnom. Oh, sokat sirtam én tegnap óta, édes Kálmán.

Hevesen vágott szavába a hadnagy:

— És hiszi maga, hogy szeretheti ezt a csúnya, vén embert?

— Már hogy képzel ilyet!? . . . De hát lássa, ha a magáé nem lehetek: mindegy nekem, akár Balás bácsi, akár a vén patikus a «Zöld kigyó»-tól.

Akkorát sóhajtott, hogy minden érző szív megsajdulhatott bele.

— Nekünk örökre el kell válnunk, édes Kálmán.

— De . . .

— Nekem soha többé nem szabad magát látnom.

— Édes . . .

— Soha se szabad még közelembe jönnie sem.

Megfogta a hadnagy kezét, a ki, mint valami delejes vonzásra közeledett és leült melléje.

— Hisz a . . .

— Soha se szabad még egy baráti kézszoritásra se odanyujtanom a kezemet . . .

Bizonyosan öntudatlanul tette mind a két kezét a hadnagyéba.

— Gitám!

— És soha se lett volna szabad megengednem magának, a mit tegnap, a tizenegyedik fánál . . .

A feje a hadnagy vállára billent, ez pedig föléje hajolt, olyan közel, hogy aligha volt valami távolság a két ajak között. A leányka gyönge pihegése egygyé vált lázas zihálásával a tüzes, fiatal hadfinak. Elhallgatott. Ismét az a nagy csend kerekedett fölül, a mit jó ideig nem zavart meg más, mint valami czuppanásféle nesz.

Nagy vártatra Gita szólalt meg.

Szakgatott, siránkozón panaszos volt a hangja:

— Igérje meg, édes, jó Kálmán, hogy minden évben, legalább nehányszor . . . hogy nagyon sokszor ellátogat hozzánk, ha férjnél leszek . . .

A nagy némaság daczára, a mi körülöttük terjengett, sem Gita, sem a hadnagy nem vetettek ügyet a hátuk mögött hallszó zajra, a mint a pavillonra kúszott vadszőllő levelei megzizegtek, sőt azt se hallották meg, hogy nagy erővel vágta be valaki az alsó rácskaput . . .

*

A következő napon történt.

Szaniszló Kálmán éppen kétségbeesve csatolta be kézi bőröndjét, mikor egy hivatalos szinezetü úr kopogtatott be hozzá.

Hivatalos környülirással adta elő az érkezett, hogy nála egy nagy összeg van letétben, a melyet mai napon kell átszolgáltatni Szaniszló hadnagy urnak. Egy bizonyos, a ki még a fiatal úr nagyapjának tartozott ezzel, az unokával szemben akarja leróni tartozását. Irás nem volt róla, csak becsületszóval irta alá az illető.

Tág szemekkel bámult a hadnagy és csak az idegen távozása után tudott enynyit kérdezni a szobában szintén benn levő nagybátyjától, a tanfelügyelőtől:

— Ki volt ez az úr?

— A közjegyző a székvárosból és jogtanácsosa nehány helybeli uraságnak: Lomniczi Adorjánnak, valamint Balás Ágostonnak is.

— Hát megbizható, hát szavahihető ember . . .?

— Minden kétséget kizárólag.

Igy aztán elhitte a hadnagy, hogy csakugyan pénz az a pénz, a mit a markában szorongat, s hogy csakugyan őt illeti, mikor egy közjegyző, egy jogtanácsos állitja.

— Kauczió! . . . Gita! . . .

Ennél többet nem birt kiejteni, csak még azt dadogta, hogy már most csak az esti vonattal utazik el.

*

A következő napon történt, hogy Balás Ágoston útrakészen bekopogtatott Kovácsékhoz és nagy ámulatára-bámulatára Mina néninek, kijelentette, hogy búcsúzni jött, mert betölti régi vágyát: Afrikába megy — tigrisvadászatra.

— Legyen boldog, Margit kisasszony.

E rövid bucsúszókkal vált el a kis Gitától, meg egy keserü szemrehányással teli pillantással, a melyben azonban benne volt a szegény Guszti bácsinak az önzetlen szive.

*

A következő napon történt, mikor kikisérték a bucsúzó vendéget a doktorék, Neró épen akkor lakmározott a rács mellett egy hatalmas csomag mézeskalácskiflin. Vajjon hol jutott hozzá? . . .

Hát ez a Neró titka. De hogy milyen szives szolgálat fejében kapta, ezt még maga Neró se sejti.

VILMA.

Irta: GÁRDONYI GÉZA.

Én akkor nyolcz éves voltam. Ő hét. És szerettük egymást.

Különös szerelem volt ez, és megmagyarázhatatlan. Talán a liliomok szeretik igy egymást, mikor havas fehér tisztaságukban összehajladoznak, csak arczaikkal érintkezve gyöngéden, hallgatag szerelemmel. Oh, hiszen akkor csak abban láttuk a különbséget, hogy engem ifiúrnak hívtak, őt pedig kisasszonynak; neki hosszú haja volt, nekem rövid; s ő tarka kis skótszoknyában járt, én pedig belefértem egy olyan iczi-piczi kis térdigérő nadrágocskába, a minőben most a fiam jár.

Mert régen volt ez, nagyon régen. Az emlékezetnek egész erdején kell visszabolyonganom, addig a virágos kertig, a hol ő vele az angyalszerelem idylljeit átéltem; ha úgy találom is őt, félénk tünődéssel kérdezem: álom volt-e? valóság volt-e? Mert az ő arcza nékem álomgyönyör, az ő hangja pedig álomzene.

Mondom: akkor gyermekek voltunk.

Falun laktunk, a hol az én apám gépész volt, az ő apja tiszttartó. A kis falusi iskolában a pajkos lurkók mindenkinek osztottak szeretőt. Nekem őt osztották, pedig én még őt akkor nem is ismertem.

Utoljára is kiváncsivá tett az a kérdés, hogy milyen az én szeretőm?

Elmentem az udvarukba. Az nagy gyepes udvar volt. A kanczellária előtt erdeje nőt a papsajtoknak és egyéb jóravaló falusi füveknek. A papsajtok között két kis úriruhás kisasszony játszott. Egy béresgyerek megmutatta, hogy az én szeretőm az a kisebbik, a Vilma kisasszony.

— A kisebbik?

Valami áhitatszerű érzés szállott a szivembe. Hát az a bájos, selyemhaju, fehérarczú iczi-piczi kisasszony az én szeretőm! Micsoda csepp kis keze van! A szeme pedig olyan mesehallgató, ábrándos, mint a nagy porczellánbabáké!

Egy darabig kerülgettem. Mindig közelebb mentem hozzájuk, s az ujjamat a számba dugva, úgy tettem, mintha észre sem venném őket.

Valami gerenda feküdt a fű között.

A két kisasszony billegetve sétál végig a gerendán.

Én kritizáló szemmel néztem. Aztán a nélkül, hogy bemutattam volna magamat, beszélgetni kezdtünk.

— En is tudok ám.

— Próbálja no, ha tudja.

Ráléptem a gerendára, s végig billegtem rajta hősiesen.

A kisasszonykák csodálkozva nézték az ügyességemet.

Én pedig nem cseréltem volna dicsőséget Napoleonnal sem.

Ezzel kezdődött az ismeretségünk.

Ettől a naptól kezdve mindennap eljártam hozzá.

Rendjén találtam, hogy ő az én szeretőm, habár erről egy szót sem szólottunk. Együtt játszottunk a szobákban és a parkban, s mikor a nénjét a gouvernant oktatta, mi ketten összehajtottuk a fejünket, átöleltük egymást és bizalmasan sugdosódtunk.

Miket sugdostunk?

Mit kérdezett? Mit kérdeztem?

Mit feleltem? Mit felelt?

Már nem tudom.

Olykor aztán ő is meglátogatott engem. A házunk mögött volt egy nagy kert.

Ott sétálgattunk a gyümölcsfák alatt, és kergettük együtt a lepkéket.

Egy szép tavaszi napon, mikor az almafák virágoztak s a méhek zenekara játszott az almafák körül, az a vágyam támadt, hogy menjünk karonfogva.

Vilma belegyezett.

Az valami kedves, feledhetlen érzés volt, a mint igy karonfogva mentünk. Mintha andalitó muzsikával lett volna tele a levegő.

Talán a fűszálak muzsikáltak a kertben, talán csak az a két kis bolond szív muzsikált.

Nem mondta: szeretlek. Nem mondtam: szeretlek. De azt hiszem, mindaketten egy szívvel gondolkoztunk, mert egyszer, mikor az arcza az enyémhez ért, én megcsókoltam őt, és ő visszacsókolt engem. Megcsókoltuk egymást azzal az ábrándos komolysággal, a mely a tiszta és igaz szerelem jellemvonása.

Nem tudom megmagyarázni, mi indított arra bennünket, hogy csókolózzunk. Szenvedélyesen, kipirultan boldog tekintettel csókoltuk egymást, és nem beszéltünk ilyenkor semmit, vagy ha beszéltünk is, az nem a szerelemre vonatkozott.

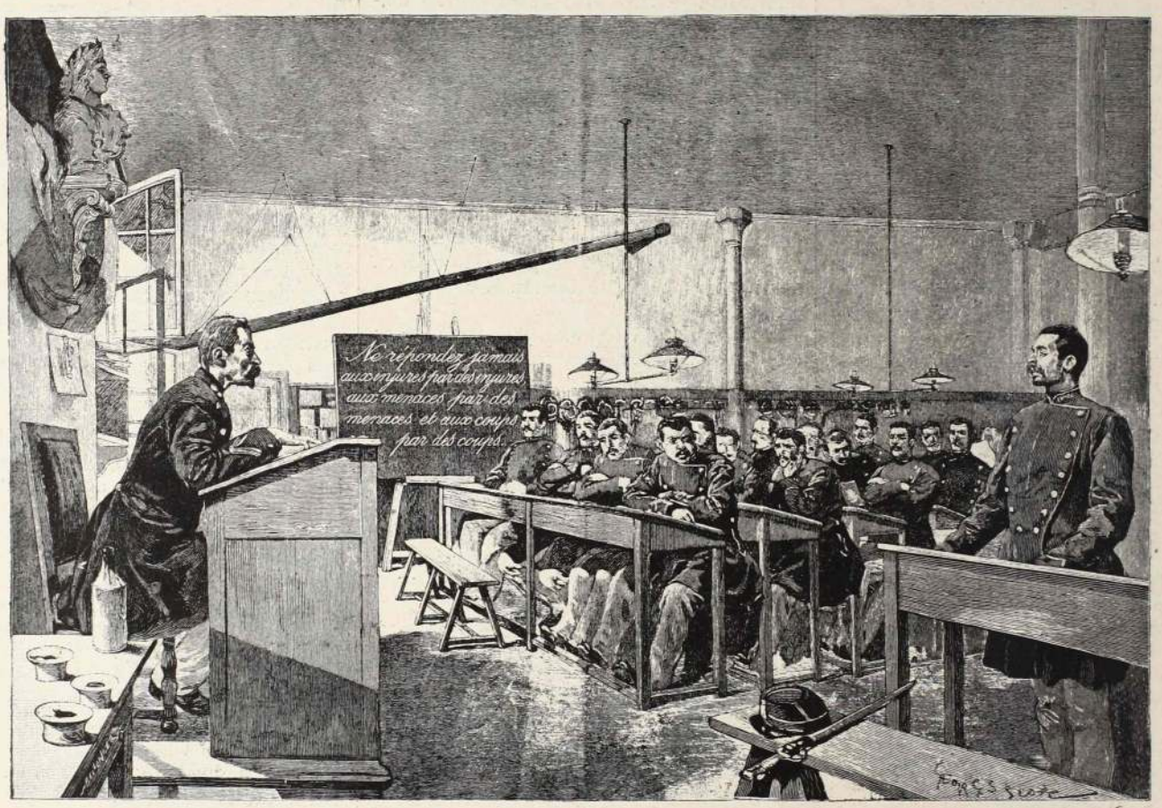

A RENDŐRÖK ISKOLÁJA PÁRISBAN.

Egy napon valami gyászhir érkezett a házukba. Ugy emlékszem, a távolban lakó nagymamájuk halt meg. A szobákban csend volt és szomorúság. Neki is megparancsolták, hogy szomoru legyen és ő szomoru is volt. Széket huzott az ablakhoz és a fejecskét a kis kezeire támasztva, kedves bánatossággal nézett az udvarra.

Én is segitettem neki szomorkodni. Odatérdeltem melléje, és szintén kinéztem az ablakon.

Akkor beszéltünk először arról, hogy szeretjük egymást.

— Vilma, — mondtam elmerengve, — igérje meg, hogy maga lesz a feleségem.

— «Idéjem», — felelte komolyan és áhitattal.

— Isten bizony?

— Isten bizony!

A szivére tette a kezét, és az ég felé

pillantott. Az «Isten bizony» nagy szó volt előttünk.

Mind a ketten hittük, hogy az Isten a nagy urasági lak padlásán lakik s nem egyszer látni véltük a hosszu fehér lengedező szakállát.

— Maga ugy hí engem, hogy te.

— Maga is engem.

— Én is.

— És mit fogunk csinálni?

— Játszunk. Délben mazsolát eszünk. Délután virágokat szedünk. Őszszel szüretelünk.

— Télen belebujunk egy nagy meleg bundába, olyan puhaszőrü bundába, mint a mamáé.

— És mesélünk.

— Mesélünk egymásnak.

Aztán hirtelen elborulva így szólt:

— De hátha nagyok leszünk, aztán elmegyünk innen lakni, aztán sohsem látjuk egymást.

(Belátott ez a gyermek a jövendőbe!)

Én azzal a könnyelmű lelkesedéssel, a mely még most is meg van bennem, igy feleltem:

— Még ha a világ végére, a Balatonig mennének is, én fölkeresem Vilma, és mégis csak maga lesz a feleségem.

Oh bár fölkerestem volna, oh bár megtaláltam volna.

Mert voltam én azóta a Balatonnál, de nem találtam őt.

Elvesztettem; s reszkető szívvel gondolom néha, hogy talán a boldogságomat vesztettem el.

Azóta huszszor virágoztak a borsodi almafák, de nekünk nem virágoztak többé soha. Csak álmaimban találkozom olykor vele. Ilyenkor ismét nyolcz éves fiú vagyok. Ő a szeretőm.

Ott andalgunk a virágzó almafák között, és hallgatunk, komolyak vagyunk. Olykor átölelem, gyöngéden, mintha egy liliomvirágot ölelnék s a boldogság szomjával illesztem ajkaimat az arczára. Ha pedig elröppen az álom, a homlokomat a tenyerembe téve, tünődöm hosszan, szomoruan, hogy vajjon mi lett belőle: asszony-e? boldog-e? vannak-e gyermekei? Emlékszik-e rám?

Ha ujra találkoznánk, vajjon mit mondana? Ha ujra jarnánk az almafák alatt . . .

ANITA.

SZABOLCSKA MIHÁLY KÖLTEMÉNYEIBŐL.

ERDŐN.

Ne féljetek tőlem
Kis madarak,
Maradjatok itten,
Nem bántalak.

Mulassátok békén
Magatokat,
Kezdjétek elölről
Nótátokat.

Ne vegyétek föl se,
Hogy itt vagyok . . .
— Én is csak magamnak
Dalolgatok.

—

A SZAJNA PARTJÁN.

A Szajna partján el-elbolyongok,
Hullanak rám a platánfalevelek,
A platánfa-lombok.

Nem tudom mért? hogy? de nekem drága
Az őszi tájak halaványlevele,
Halaványvirága.

A Tisza partján egy idő óta
Volt írva rájuk valami szomorú,
Zokogó nóta.

. . . Levélre, lombra itt is találok;
De nótát rajtuk hiába keresek,
Hiába várok.

—

ÖNGYILKOS.

Ha önkényt elhajítja éltét
Egy-egy boldogtalan:
Az orvosoknak a fejével
Ugyancsak dolga van.
Fölmérik pontosan alakját
Súlyát az agyvelőnek . . .
Csak a szivével nem törődnek.

—

TELJES EGÉSZ ÉLETEMBEN . . .

Teljes egész életemben,
Nem gyűlöltem, csak szerettem;
Minden embert, minden sorsban,
Ha leány volt, annál jobban!

Mégse tudott engem senki,
Csak megcsalni, csak rászedni,
S kinevetni alattomban,
Ha leány volt, annál jobban.

AKARAT.

— Irta: KONRÁD IRMA. —

A férj négy heti szabadságot kapott, s elutazott Karlsbadba; a felesége pedig, az a csöndes kis elnyomott, akarat nélküli asszonyka kikisérte az állomáshoz, s aztán szinte megkönnyebbülten tért haza. Megkönnyebbülten nézett széjjel az üres lakásban; sehol az a szigorú, komoly arcz, sehol az a parancsoló hang, mely csaknem mindig rendreutasitólag szólt hozzá, hanem csak ő egyedül, szabadon önállóan, azt tehet a mit akar, s úgy a mint akarja. Mióta a világon van, nem volt független soha, egy óráig sem.

Leánykorában az apja főnnhatósága alatt állott, s mikor az a komor, hozzáférhetetlen férfi, durva organumán meg szólalt, majd elájult ijedtében az a filigrán, gyöngéd teremtés.

Egyszer aztán férjhez ment, maga sem tudta, hogyan? Az apja behivatta a szobájába, és mialatt ő reszketve, szemlesütve előtte állott, igy szólt hozzá:

— Ez az úr itt megkérte a kezedet, nőül mégy hozzá!

Fölnézett, és látott egy férfit, kinek az arcza egy árnyalattal kevésbbé volt mord, mint az atyjáé, kinek a haja egy árnyalattal kevésbbé volt ősz, mint a papáé s a hangja is egy árnyalattal kevésbbé dörgő, mint a papáé.

Nem szólt semmit, nem mondott igent. De hiszen nem is kérdezte tőle senki. Hanem örült a zizegő, fehér selyem menyasszonyi ruhának, a szalagcsokros csipke főkötőknek s a *nagyságos asszony* czímnek. Azt alig vette észre, hogy atyja helyett most a férje rendelkezett vele, integette, figyelmeztette erre is, arra is. «Ezt igy csináld; ezt nem szabad tenned, az meg nem illik».

Szót fogadott ellenvetés nélkül, gépiesen.

Hanem később aztán társaságba kezdett járni, és ott látott sok mindent. Ideges, zsarnokoskodó asszonyokat, engedékeny, galáns férjeket, papucshősöket, kikkel a feleségük csak úgy hányavetin bánt. És ezek láttára fölébredt benne a mindez ideig elfojtott, de minden nőben szunnyadó uralkodási vágy. Persze szerényen, kis mértékben, mint a hogy az egész asszonyka olyan véghetetlenül szerény volt, kisszerű volt.

Ha csak egyszer akaratát nyilvánithatná, ha egyszer, oh csak egyetlen egyszer kérdeznék az ő óhaját, a véleményét, az akaratát! Ha ő csak egyetlen egyszer parancsolhatna a helyett, hogy mindig, folyton csak engedelmeskedik».

Megdobbant a szive az örömtől, mikor legelőször hallott a férje utjáról. «Négy heti függetlenség, négy heti önállóság», zúgott a fülében. De ugyanakkor megszólalt a lelkiismerete is: «gyalázatosság örülni férjed távollétének» — hangzott belsejében.

Az öröm lett a győztes. Reszketve nézte férje első készületeit, reszketve, hogy az megmásithatja szándékát.

Még az utolsó pillanatban, az imént a vasutnál is, mily érzések vettek rajta erőt! Meghatotta-e férjét az elválás s más efélék. Mialatt egymás mellett haladtak ki a perronra, félig mosolyogva, félig tétovázva szólott a férj, a ki mindig komoly, mindig határozott.

— Szeretnéd-e, ha elvinnélek?

Az asszony érezte, hogy elsápadt. Ha ő most engedelmesen, közönyösen, szemlesütve azt mondja, hogy «a mint akarod», hát akkor férje képes őt jutalmul még magával is vinni.

És akkor oda a szabadság!

Nála meg nem szokott erélylyel megállott az asszony és csillogó szemekkel sovárgó hangon mondá:

— Nagyon, nagyon szeretném.

Ime, milyen finom diplomata volt az az igénytelen kis asszony!

Férje csodálkozva nézett reá.

Ez formális óhaj volt, az óhaj már közel van a kivánsághoz, a kivánság meg rokon az akarat nyilvánitásával. Akarata pedig nem szabad, hogy legyen, egy asszonynak.

A férj arcza ujra olyan lett, mintha érczből volna öntve.

— «Csak jobb lesz neked itthon. Menj szépen haza, s viseld jól magad! Négy hét nem hosszu idő.»

Négy hét nem hosszu idő, ismétli most az asszonyka.

Alig elég arra, hogy a börtönből kiszabadult lélek egy-két szippantást tehessen a szabad levegőn.

Négy hét elröpül, mint egy fuvallat, s ujra föl kell venni a rablánczokat, melyeket a szabadság édes órái után még egyszer oly nehéz lesz viselni.

Legelőbb is egy buzavirágszinű ruhát keresett elő, s magára ölté.

Kelengyéjének egyetlen darabja volt, melyet maga a saját izlése szerint választott.

Minden egyebet férje, s ennek egy nagynénje vásárolt, a nélkül, hogy őt megkérdezték, a nélkül, hogy bármikor is hozzászólhatott volna.

Férje soha sem engedte fölvenni ezt a ruhát.

«Fertelmes rajtad ez a ruha! — jelenté ki több izben. A szemem elé ne kerüljön többet.

Végig nézett magán.

«Nem vagyunk egy véleményen», gondolá mosolyogva — én ugy vélem, nincs ennél testemhez illőbb ruha.

Kinyitotta az ablakot, s kihajolt az utczára.

Ezt is szigoruan tiltotta férje, pedig neki talán épen ezért oly élvezetes volt kihajolni a nyitott ablakon.

Oly lágyan simogatta az arczát az enyhe őszi szellő.

Még soha sem érezte ily balzsamosnak, ilyen édes langyosnak a levegőt; még nem látta ilyen ragyogóknak a napsugarakat soha.

Hirtelen visszakapta a fejét.

A szembeeső háznak szintén nyitott ablakából, két fekete szem meredt reá. Hogy ismét kipillantott, még aranyzsinóros egyenruhát, s hosszu szőke bajuszt vett észre. Zavarodottan csukta be az ablakot, lebocsájtotta a redőnyöket.

Ledobta magáról a buzavirágszinü ruhát s fölvett egy szürkét, melyben olyan volt, mint egy irgalmas nénike.

— Talán mégis igaza van Jenőnek, nem illik az utczára kihajolni. S ez a világos ruha talán csakugyan nem való nekem, a ki elvégre is már asszony vagyok!

Hanem azért másnap megint fölvette és azután minden nap.

És megint kinyitotta az ablakot. Csakhogy most már nem hökkent vissza, mikor a vizaviját megpillantotta.

Mert mi van abban különös, ha ő unalmában az utczára kitekint, és ha az a katonatiszt ott a szomszédban, szintén unatkozik, és szintén kinyitja az ablakát?

Hát tessék! Mit tehetek én róla? Hogy pedig oly konokul reám szegezi a tekintetét, hát annak én ép ugy nem vagyok oka!

Lehet, hogy a velenczei mozaik hajtűimet nézegeti a frizurámban.

Igy okoskodott magában az asszonyka.

Egy délelőtt aztán névjegyet hozott be a cseléd. Valami hosszú, nemesi név volt rajta, alatta pedig apróbb betükkel «*cs. és kir. huszárfőhadnagy*». Ismét fölülkerekedett benne a félénk, határozatlan, gyámsághoz szokott természet. Kezeit tördelte, nem tudta mitevő legyen?

— Oh csak Jenő volna itt — sóhajtá majdnem sirva. Lassankint összeszedte erejét. Hiszen utóvégre már huszonkét éves s csaknem másfél év óta asszony.

— Kéretem azt az urat — szólt a cselédhez.

Csakugyan a vizavi volt.

Valami semmis kifogással lépett be.

Látogatását ismételte másnap. Jött harmadnap, negyednap is.

Azután mindennap. És olyan kedvesen tudott társalogni!

A négy hét hamar eltelt. Azon a napon, melyen haza várták a férjet, a főhadnagy a szokottnál kevesebb ideig maradt. De mikor fölállt, hogy elbucsúzzék, hirtelen odatérdelt az asszonyka elé és igy szólt:

— Akar-e engem szeretni? Akar-e a férjétől elválni? Akar-e az enyém lenni?

Végtelen öröm sugárzott ki e szavakra az asszonyka arczán. Mint valami édes, bűvös-bájos zene hangzott füleinek ez a háromszoros «akar-e?»

Eljött hát mégis az a sóvárogva remélt, óhajtva várt pillanat, mikor az ő akarata számot teszen. Felelhet immár ő is nemmel vagy igennel, a hogy *akarja!* «A hogy akarom», mondogatja diadallal. Óh hiszen teljesült életének egyetlen óhaja, egyetlen álma, ő is *akarhat* egyszer. S ő ezzel beéri, s elégedetten, szives-örömest hajtja fejét ma ujra a járom alá. Mert hiszen a saját akaratából, a maga *akaratából* történik.

Lehetne másképp is, de ő igy *akarja*. Olyan szilárd, olyan határozott a hangja, a mint válaszol:

— Nem akarok. Nem *akarok*, mert szeretem a férjemet, ő is szeret engem. Ma megérkezik és . . . — itt már ujra visszaesik régi Griseldis modorába s szinte alázatosan folytatja: . . . és ő nem akarja, hogy én férfivendégeket fogadjak. Kérem ne jöjjön hát többé. Köszönöm eddigi . . .

Volt hát neki is már egyszer akarata. Volt egy percz, mikor nem volt zsinóron rángatott báb.

Ez neki elég.

Örül, hogy férjét viszontlátja; öltözködik, hogy elébe siessen.

Direktoár-kalapjának bársony szalagjait nem oldalt köti meg a nyakán, pedig tudja jól, milyen jól illik a csokor oldalt kötve. Hanem a közepén köti meg az álla alatt.

Elékteleniti az arczát az a csokor az állán, de a férje igy szereti, igy akarja.

A TÖMKELEG.

Kezdedtben volt az ige,
Ki egy világot létre hoz,
Világosság eredt belőle;
Most, lett az ős fakó kaosz.

Az alkotó kaoszból
Földet teremte és napot;
Az ember a fényes világból
Mit alkot holnap? nem tudod.

Volt hajdan is szép Graeciában
Egy útvesztő mély tömkeleg,
De onnan egy selyemfonál vitt
Mit Theseus híven követ.

Hiador.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(*Nemzeti szinház*: «A baba». Bohózat 3 felvonásban, irta *Szécsi* Ferencz. 1894. február 16-án adták először. — *Népszinház*: «Az asszony verve jó». Népszinmü 3 felvonásban, irta *Lukácsy* Sándor. — A cziterás. — Cabotins.)

Erre a hétre megint két premiére volt.

A nemzeti szinház «A babá»-t, Szécsi Ferencznek a «Miniszteri tárcza» és a «Papa» mellett harmadsorban megdicsért bohózatát mutatta be pénteken.

Határozottan szerencsétlensége Szécsinek, hogy első nagyobb szinpadi kisérletére ezt a mi publikumunknál elriasztó vignettát kénytelen ragasztani: A Garay-pályázaton megdicsért bohózat. A nemzeti szinház elgyötört közönsége kevés rosszabbhangzásu nevet ismer s előitéletes a Garay-pályaművek irányában. S mi tűrés-tagadás, erre az előitéletre jogos alapja is van: egyszerűen megbizik a Garay-pályabirák kompetenciájában s elhiszi, hogy összes társai között a boldogult «Mai divat« volt relative a legjobb darab, melynél tényleg rosszabb volt a «Miniszteri tárcza» s a «Papa».

Csak természetes, hogy a «Babá»-ra már eleve kimondta, hogy az még feledésbe merült kollégáinál is gyatrább tákolmány.

Shakespeare legyen azután, a ki a hét óra előtt megformulázott sententiát megmásitani, a babonás előitéletet lerombolni s a jéghideg hangulatot fölheviteni képes.

Miután pedig nem Shakspeare, csak egy tehetséges kezdő, az is első nagyobb szárnypróbájával állott sorompóba, nem csodálkozhatunk azon, hogy ez a nehéz dolog nem sikerült neki.

Szécsi Ferenczben — dicséretére legyen mondva — volt annyi őszinteség és önkritika, hogy darabjának nem arrogálta a «vigjáték» megtisztelő czimét, hanem nevezte a gyermeket, a midőn kiiratta a szinlapra, hogy: «*bohózat*» 3 felvonásban.

Annyi ötletből, annyi jó gondolatból, annyi kaczagtató helyzetből s annyi jóizű bolondságból, a mennyi a «Babá»-ban felhalmozva van, egy kis rutinnal, szinpadismerettel és leleményességgel két bohózat is kitelnék; de Szécsin nagyon meglátszik a kezdő, a ki össze tudja ugyan hordani az anyagot, de nem tudja azt elrendezni, feldolgozni s a publikumnak tetszetős formában beadni. A «coups de théâtre» előtte ismeretlen fogalom. A mi publikumunk raffinált, s kineveti a naivitásnak azokat a legegyszerübb eszközeit, a melyekkel a «Baba» szerzője dolgozik. Annyi szinpadi raffinement és fogás sincs benne, a mennyi két jelenetnek *egymásból folyó* megirására szükséges.

Néha ötletet ötletre halmoz, ugy, hogy azok bőségében elvesztjük a fonalat, a melynek segitségével a bohózat menetét figyelemmel kisérhetjük, máskor pedig laposká, unalmassá válik, elsekélyesedik. Az ajtók folyvást nyilnak és záruInak, az alakokat dróton ránczigálja a szerző: jönnek, mennek, minden igaz ok nélkül. Elmondják a szerepüket, sarkon fordulnak s kimennek, hogy helyet adjanak mas szereplőknek. A szcenirozás a lehető legprimitivebb.

Mindezek azonban olyan hiányok, a melyeket gyakorlat és szinpadismeret mellett igen hamar el lehet sajátitani, s különösen a modern franczia szinműirók ebbeli művészetét ajánljuk a Szécsi figyelmébe, a kik valóságos virtuózok a szinpadi fogások és raffinériában: ebben rejlik az ő hatásuk titka.

Az előadás különben igen jó volt.

Ujházi (Beilner Vendel, nyug. őrnagy) valóságos kabinet alakot teremtett a maga lehetetlen szerepéből. Az ő Beilnerjénél kedvesebb és kaczagtatóbb Kraxelhuber Tóbiást képzelni sem lehet. *Gyenes* (Érdy Mihály nyug. őrnagy) egy hálátlan nagy szereppel küzdött meg diadalmasan. *Zilahi* (Gertner Ignácz), *Gabányi* (házfelügyelő), *Vizváriné* (Beilnerné), *Császár* (Zeno), *Tolnainé* (Vilma) minden tehetségüket latba vetették s bizonynyal nem rajtuk mult, hogy az ujdonság fényesebb sikert el nem érhetett.

* * *

Ugyanaz nap, a mikor a nemzeti szinházban a «Babá»-t mutatták be, került először a népszinházban színre *Lukácsy* Sándornak három felvonásos eredeti népszinmüve, melynek a czime: «Az asszony verve jó», s melynek zenéjét *Lányi* Géza irta, főszerepét pedig *Blaha* Lujza játszotta.

A népszinház érdemes főrendezője mai árva és satnya népszinműirodalmunknak legszorgalmasabb s leghivatottabb ápolója, a kinek művei önmagukban egész repertoiret alkotnak.

Most bemutatott darabjára s az előadásra különben legközelebbi alkalommal vissza fogunk térni.

* * *

A népszinházban a héten érdekes és szép jövővel biztató kezdő tett szinpadi kisérletet. *Inkey Gizella* kisasszony lépett fel a «Madarász» Postas Milkájában s szépen csengő, üde hangjával, bátortalan, de tetszetős játékával megnyerte a közönség tetszését. Szinpadra termett tehetség, a ki *idővel* az operette és soubrette szerepeknek szivesen látott előadója lehet.

* * *

Azt hiszszük, az európai szinpadok idei téli szezonjának legnagyobb eredménye játszódott le kedden a «Théâtre Français» deszkáin. *Pailleron*-nak, a közönség dédelgetett kedvenczének, az «Egér» és az «A hol unatkoznak» szellemes szerzőjének várva-várt uj darabját mutattak be e

napon, melynek czíme: «*Cabotins*» (Vándor komédiások.)

A kontinens összes nagyobb színházai nagy érdeklődéssel nézték a premièret, mert a darabtól mindenütt túlságosan sokat vártak. Talán épen ezek a túlságig fokozott igények, a feszült várakozás okozta, hogy a première-publikumot a darab nem elégitette ki egészen s a «Cabotins» sikere messze elmaradt a «Le monde on l'on s'ennuie» fényes diadalától.

Mindamellett — nem kételkedünk benne — Pailleronnak ez az uj vígjátéka rövid idő alatt be fogja járni az összes nagyobb szinpadokat s talán a külföldi publikumnak, mely a párisi fogadtatás után nem fog oly vérmes reményeket táplálni a darab irányában s kisebb igényekkel fog székébe ülni, sokkal jobban fog tetszeni a «Cabotins», mint a franczíáknak.

Justinus.

IRODALOM.

Pekár Gyulá-tól megjelent a *Dodó főhadnagy problémái* czímű novella-kötet. A jelességekben gazdag kötetre legközelebb visszatérünk. (L. mutatványunkat).

*

Hock János bőjti szent beszédei második kiadásban is megjelentek a Singer és Wolfner czégnél. Volt már alkalmunk e kötetről szólani, melynek filozófiájában a modern katolikus filozofia ragyogón tükröződik vissza. Pompás magyarságával s költői, lendületes nyelvével is megkapják e beszédek az olvasót. Eszmei tartalmuk is méltán sorakozik a nagy franczia egyházi szónokok beszédeihez. Különben is Bossuet Hocknak mestere, mint előszavában meg is vallja, s méltó epigónja a mi képviselő — egyházi szónokunk a nagy franczia mesternek.

*

Gárdonyi Géza, a fiatal írói gárda ez a jeles tagja, a kit kedves, humoros apró tréfái és elbeszéléseiből lapunk olvasói is jól ösmernek, egyszerre két kötettel lép a nyilvánosság elé. Az egyik kötet czíme «*Tárczák*». Ebből már mai számunkban közlünk egy szép mutatványt. A másik kötet, melynek «*Novellák*» a czíme, a költőnek a poetikusabb munkáit foglalja magában. Mindenik kötet vékonyka fogásra nézvést, de annál értékesebb, nyomósabb a tartalmát tekintve, mert a szerző hirlapokban megjelent temérdek sok dolgozatának szinét-javát válogatta és gyűjtötte össze a két kötetben, melyekről még hosszasabban is szándékozunk megemlékezni.

*

Kalauz az ujabb magyar irodalomban. Ez a czíme *Petrik* Géza érdemes bibliografusunk legujabb könyvészeti munkájának, mely ugy a könyvkereskedőknek, mint az irodalommal foglalkozó közönségnek nagy hasznára lesz. E munka nagy részletességgel öleli fel az ujabb irodalom anyagát és a legspeciálisabb tárgycsoportokra való beosztásánál fogva igen megkönnyiti azt a munkát, melyet az embernek a keresésre kell fordítani, ha egyik, vagy másik szak irodalmának lényegesebb termékei iránt érdeklődik. A munka 10 füzetben fog megjelenni, egy-egy füzet ára 40 kr. A könyvkereskedők egylete adja ki, s nyomdai kiállitása is igen csinos.

*

Irodalmi eseményként regisztrálhatjuk *Szabolcska* Mihály *Hangulatok* czimü kötetét, melyből e számban mutatót is közlünk. A kötetet jövő számunkban méltatjuk.

*

Sybilla Rómában. Irta: Flamma. Egyike azon röpiratoknak, melyeket az aktuális nagyfontosságu politikai viszonyok szülnek a világra. Flamma azonban jóval különbözik a többi röpiratiróktól. Nemcsak polemizál és dörgő frázisokkal vagdalkozik a légben, de alapos készültséggel és nagy tudással felfegyverkezve csapása mindig talál. Hatalmas históriai anyaggal szolgáltat bizonyságot a tridenti házasság ellen, uj érveket szolgáltatván ezzel a polgári házasság mellett. A könyv előkelő kiállitasban Révai testvéreknél jelent meg. Ára 1 frt 20 kr.

KÉPTALÁNY.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Négy kis húrban ennyi bánat nem is tudom hogy fér meg!

Megfejtők: Torma Erzsike, Reiner Henrik, Nagy Jolán, Major Károly, Neuhauser Vilmos, Guttmann Alfréd, Spann Ignácz, Kohn Gyula, Beck Kálmán, Beck Berta, Neuhauser Samu, Frussa József, Pettik Ágoston, Bédi Istvánné, Zdeborsky Etelka, Bóné Béla, ifj. Posszert János, Rosner Anna, Schvarcz Aranka, Klier Mihályné, Fehér Ernő, Szamuely J., Kasai Imre, Farkas Irén, Pottok Samu, Schlésinger Mariska, Stern Lipót, Steiner Jenő, Bodnár Antal, Schwarcz Nándor, Lőwi Antal, Klein Anna, Frankl Gyula, Rózsa Lajos, Takács István, Barna Dezső, Csizmadia Gyula, Stárk Sándor, Rabics Antal, Braun Ferencz, Kovács József, Pál Gyuláné.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

F. G. Déva. Köszönet érdeklődéséért. Pater Renitentius elolvashatja e heti vezérczikkünket is, melyben Pater Pacificus szólal meg.

K. J. H.-Böszörmény. Egy régibb dolgozatára akadtunk. S ime, felhasználjuk kissé átsimitva. Levelet is küldünk. Szivesen látjuk dolgozatait máskor is, de csak a papir egyik oldalára irjon. Üdvözlet.

Sz. G. Budapest. Mind a négy bevált. Biztató kezdet. Csak arra kérjük, hogy a külső formára nagyobb gondot forditson.

M. L. Budapest. Régi gondolat, ósdi nyelvezet. Ki beszél már manapság «szű»-ről?

Fr. Kl. Nizza. Köszönjük. Várjuk a folytatását. Üdvözlet.

H. J. Nizza. A redakczió összes tagjai szives üdvözletüket küldik mindnyájuknak. Jó mulatást.

Th. P. Budapest. Az egyiket besoroztuk.

Szakértői nyilatkozat egy 8 lóerejü gőzcséplővel történt próba-cséplésről. Vélemény az Első magyar gazdasági gépgyár részvény-társulat által Gyitvu pusztán (Deés mellett, Erdély) özv. Katonáné ő nagysága birtokán próba-cséplésre hosszabb időre munkába állitott nyolcz lóerejü vasrámás gőzcséplőgépről és annak munkájáról.

Alulirott a jelzett gőzcséplő-gépet, mint gazdaszakértő, munkában megszemléltem és arról több gazda és földbirtokos jelenletében szerzett tapasztalat alapján a következő véleményt adhatom:

A gép vas rámával a legjobb faanyag felhasználásával van készitve és egy teljesen uj találmányt képező, nagy tökélylyel kivitt pótszalmarázóval ellátva, úgy, hogy a mig egyrészt a szerkezet szilárdsága a tartósságot biztositja, másrészt a kézi villának teljesen megfelelő munkát végző zseniális szerkezetü szalmarázó oly tökéletesen visszarázza a szemet, hogy a kidobott szalmában, illetve az alatt a földön buzaszem egyáltalán nem találtatott. Épugy nem találtatott szem a kalászokban sem, a mi más oldalról a gép verőszerkezetének tökéletességét bizonyitja.

Ezen gép rosta- és választó-szerkezete is igen tökéletes, úgy hogy a két osztályban kiömlő mag teljesen piaczképes állapotban kerül a zsákba, a minek további tisztitása (rostálása) nem szükséges.

A zsákok egészen uj találmányu, nagyon könnyen és gyorsan kezelhető készülékkel erősittetnek a kifolyó csatornákhoz a zsákok legcsekélyebb rongálása nélkül.

A gép munkaképessége, pontos megfigyelésem szerint óránként 500 nagy kéve, vagyis 10 munkaóra alatt 5000 nagy kéve, a mi 200 huszonöt kévés keresztnek (kalangya) felel meg, melyből kitetszik, hogy a gép a legnagyobb munkaképességgel bir.

A gép tengelyei és perselyei szintén igen kitünő szerkezettel birnak, ugy, hogy a meggyulladás veszélye ki van zárva.

Mely tapasztalatok alapján véleményezem, hogy ezen cséplőgép czéljának és rendeltetésének minden tekintetben tökéletesen megfelel és azt bárkinek beszerzésre ajánlhatom.

Kelt Kolozsvárt, 1894. évi január 8.

Szenterzsébeti Szakáts Péter
az erdélyi gazdasági egylet titkára.

A „Siófok" Balaton-fürdő részvénytársaság vasárnap tartotta közgyülését. Az elért anyagi eredmény a lefolyt évben 19,766 frt 18 krt jövedelem. Az üzleti fölösleg, a kiadások levonása után 11,015 frt 74 kr, melyet az értékcsökkenései törlesztési alap javára forditanak.

Privát műhelyemben a legfinomabb *téli kabát* vagy a legfinomabb *öltöny*, vagy a legfinomabb *felöltő* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob utcza 27. szám. I. em. 6. szám.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevü zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerűségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvételel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

675

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli díszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

Minden könyvkereskedő útján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

Magy. kir. államv. igazgatóság.

5967/CII. sz.

Hirdetmény.

Délnémet osztrák-magyar vasuti köteléki árudijszabás 1891. április 10-től érvényes III. rész. 2-ik füzete. Gácsország délnémet köteléki dijszabás szept. 1-től érvényes III. r. 1. és 2. füzete.

A mennyiben a **gabona, hüvelyes vetemények, maláta és őrlemények**, továbbá **korpára** szóló közvetlen dijtételek a porosz és szász k. államvasutak, valamint az elsasslothringiai birodalmi vasutak között fennálló mérsékelt dijszabások folytán alájértetnek, úgy a délnémetosztrák, magyar és gácsdélnémet forgalomban közvetlenül rovatolt küldeményeknél, melyekre a közvetlen dijtétel a reexpeditió alkalmával helyre állittatik, az átrovatolás mellett elérhető legolcsóbb dijtétel 100 klgként 0·03 márkával rövidítve a fent megnevezett dijszabási füzet fennállásának tartama alatt, de legkésőbb 1894. év végéig visszatérités utján megtérittetik. —

A vonatkozó visztérítési beadványok az eredeti szállító levelekkel felszerelve, a szállitmányok feladásától számitandó hat havi időközön belül a bajor k. államvasutak vezérigazgatóságához, melyek közvetitésével a visszatérités eszközöltetik — benyujtandók.

A vasuti és közlekedési közlöny 1893. évi 88-ik számában 104065/CII. szám alatt közzé tett hasontárgyu hirdetmény ezennel hatályon kivül helyeztetik.

Budapest, 1894. február hóban.

A m. kir. államvasutak

IGAZGATÓSÁGA,

a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Fontos hölgyeknek!!

1894

január 1-étől fogva, egy a főüzleti helyiségemtől teljesen elkülönitett

HÖLGYTERMET

kizárólagosan csakis **női kiszolgálattal** nyitottam, melyben **hasköték, méh-elöesési és köldökszorvkötők, orthopaediai füzők** és **egyenesitő gépek**, valamint **kivattirozások a test csinositására és ép formázására mérték szerint készittetnek.** Továbbá ugyanitt nagy raktárt tartok: **Irrigátorok**, mindennemü **fecskendők**, **„Diana öv“** havi baj elleni **kötelékek, gummiáruk, kötszerek** és a betegápoláshoz szükséges összes tárgyakról. Gyermekágyas nóknek lejobban ajánlom; egy általam legczélszerübben összeállitott **szekrényt** (cassettát) a legszükségesebb tárgyakkal felszerelve. Kivánatra a hölgyek mértékvétel és megbeszélés végett lakásukban is felkeresetnek. Ez által egy rég óta érzett hiányon segiteni óhajtok. A mértékvétel **Keletine** asszony által eszközöltetik.

Kiváló tisztelettel K. E. L. E. T. I. J.

cs. és kir. sz. gyáros.

KÜLÖN NŐI TERMEM:

Budapest, IV. koronaherczeg-utcza 16. II. em. ajtó 14.

Főüzlet: Budapest, koronaherczeg-utcza 17. szám.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Összes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

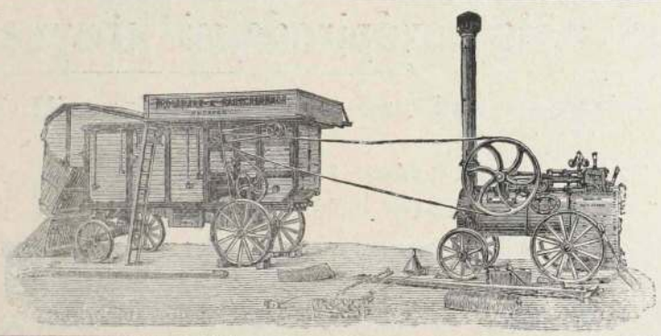

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönyczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

Hol keressük a legjobb

ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÈME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour“ az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel“ lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.
a társaság házában.

Ausztriai fiók:
Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.
a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én ... ... Frk. 125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból ... ... « 22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) ... ... « 271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál ... ... « 125,732.050.—
értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke ... ... « 1.853,916.605.—
értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

FOGAK

egészen természet után,
egyenkint ép ugy, mint
egészét
fogsorok,
rágáshoz
használhatók,
legujabb
rendszer
szerint,
jótállás mellett, bámulatos olcsó
árakon
készittetnek.

Fog-speczialista

Király-utcza 47. sz. | **RÓNA IMRE** BUDAPEST | Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

A SZABAD SZÓ

képes politikai napilap

legujabb kedvezményei.

A **„SZABAD SZÓ"**, melyről talán már fölösleges elmondani, hogy a **legjobb** és **legolcsóbb magyar napilap**, hetenkint **„KOSZORU"** czimmel egy rendkivül gazdag és elökelő tartalmu, képekkel diszitett **szépirodalmi hetilapot** ad mellékletül.

Továbbá **„KALAPÁCS"** czimmel maró és csipös élczektől duzzadó **élczlapot,** mely hetenkint **talányt** is közöl és a megfejtők között

52 Jósziv sorsjegyet és 52 kötet szépirodalmi könyvet

sorsol ki. **Ezenkivül még a következő páratlan kedvezményekben részesiti** előfizetöit:

Azok az előfizetők, a kik a **„Szabad Szó"-ra az egész 1894. éven** keresztül előfizetnek oly módon, hogy az előfizetési összeget **negyedévenkint** küldik be, megkapják

1. **A „Magyar Történeti Album"-nak már megjelent kötetét nyomban, a mint az első évnegyedi előfizetést beküldik.**
2. **A pünkösdkor megjelenő „Irók és művészek Albuma" és „Közigazgatási Album" közül azt, a melyet maguk választanak.**
3. **A „Magyar Történeti Album"-nak karácsonykor megjelenő 2-ik kötetét.**
4. **A „Szabad Szó" 1895. évre szóló karácsonykor megjelenő nagy képes naptárát.**

Előfizetési ár: Egész évre . . . Budapesten **10** frt, vidéken **12** frt.
Fél « . . . « **5** « « **6** «
Negyed « . . . « **2.50** « « **3** «

Az előfizetési pénzek a «Szabad Szó» kiadóhivatalához (Teréz-körut 41. szám alá) küldendők.

Jegyzet: Nem előfizetőknek a diszes kötésü 50 pompás szines képet tartalmazó MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUMOK egyes, 150 oldalra terjedő köteteit kötetenkint **2 frt bolti árért** megküldjük.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. FEBRUÁR 25.

9-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre 10 frt = 20 kor
Félévre 5 " = 10 "
Negyedévre 2.50 " = 5 "
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Feleki Sándor dr.: *Kovács József.* — Lazzaróni: *A Hét.* — Lukácsy Sándor: *Szakasztott az anyja lánya.* — Friedmann Ede: *„Jótékony gyilkosság".* — Laudátor: *Szabolcska Mihály.* — Budai László: *Harag.* — Harmath Lujza: *A kis Vadvirág.* — Gárdonyi Géza: *Annuska apácza lesz.* — Fr. Klotild: *Nizzai levél.* — Szilágyi Géza: *Megmentve.* — Bakonyi Károly: *A Palkó.* — Thomka Pál: *Harmatozik . . .* — Lázár Béla: *József.* — Jókai Mór: *Aforizmák.* — —a —i: *Az asszony verve jó.* — Színház. — Irodalom. — Képtalány. — Szerkesztői üzenetek. — Képek.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

„KOSMOS" MŰINTÉZET BUDAPEST

CSÁSZ. ÉS KIR. MŰSZAKI IGAZGATÓSÁG ZÁGRÁB.

190. szám.

Pályázati hirdetmény.

Az összes, kerek 6000 forinttal előirányzott munkák és szállitások, uj kapcsok bevonását, a megrongált első emeleti boltozat gerendákat és a fiumei katonai élelmezési intézet gabonaraktára tető-szarufáinak kicserélését illetőleg, biztositása czéljából 1894. márczius 4-én 10 órakor délelőtt a cs. és kir. zágrábi műszaki igazgatóság irodájában, Zágráb, Gundulics-utcza 5. irásbeli pályázati tárgyalás tartatik meg.

A szerződési feltételek és segédeszközök 1894. február 26. a cs. és kir. 17. kezelési bizottságánál (az élelmezési intézetben) Fiuméban megtekinthetők.

A cs. és kir. műszaki igazgatóság
kezelési bizottságától Zágráb.

745

Dr. Lengiel Fr.-féle
nyirfabalzsam
Kir. szab. Svédhonra

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kinolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvereséget, bőratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak. használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÔRÔK JÓZSEF gyógyszertárában,
Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és épitési munkákat; hengerszékeit, hámozó- és egyéb malomgépeit; turbinákat és gázmotorokat; villamos világitást és erőátvitelt nagyobb távolságokra; vasuti-kocsikat és vasuti felszereléseket; mindennemü kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze gyártásra szolgáló gépek.

HIRDETÉSEK
felvétetnek
a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
VI., Teréz-körut 41. sz.

Ne vásároljon senki

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

607

A legnagyobb haladás a biztositás terén a

„NEW-YORK“

életbiztositó-társaság

EGYETEMES KÖTVENYE.

Az **egyetemes kötvény** az eddig érvényben volt dijak mellett oly előnyöket biztosit, minőket egyetlen más biztositó-társaság a világon nem nyujt.

Egy év után a kötvény megtámadhatlan és a **párbaj,** meg **öngyilkosság** koczkázatát is fedezi.

Ha a haláleset bekövetkezik, miután a kötvény egy teljes évig érvényben volt és a dij kellően be lett fizetve, a társaság a biztositott összeg kifizetését semmiféle okból sem kifogásolhatja.

Az **egyetemes kötvény** nem tartalmaz semminemü megszoritást foglalkozás és utazás tekintetében.

Ha valaki 30 éves korában e New-York egyetemes kötvényével 10,000 forintot biztosit és 3 évi dij befizetése után a dijfizetést beszünteti, **minden levonás és minden további befizetés nélkül az egész 10,000 frt erejéig biztositva marad még tovább 9 évre.**

4	évi dij befizetése után még további	**14**	évre											
5	„ „ „ „ „ „ „	**15**	„											
7	„ „ „ „ „ „ „	**13**	„	és kap	**13**	év mulva	**2320**	frtot						
10	„ „ „ „ „ „ „	**10**	„	„ „ „	**10**	„	„	**4380**	„					
11	„ „ „ „ „ „ „	**9**	„	„ „ „	**9**	„	„	**5000**	„					
15	„ „ „ „ „ „ „	**5**	„	„ „ „	**5**	„	„	**7230**	„					

A New-York 1893-ban a legnagyobb üzletet csinálta, melyet biztositó-társaság valaha elért, a mennyiben 1893-ban 1 milliárd 119 millió korona erejéig állitott ki kötvényeket.

Bővebb értesitést ad a magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, Deák Ferencz-tér 1. sz.

FOGAK

egészen természet utáni,
egyenkint épugy, mint
egészés
fogsorok,
rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon készittetnek.

Fog-speczialista

Király-utcza 47. sz. | **RÓNA IMRE** BUDAPEST | Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

1894. évi február 25. III. évfolyam. 9. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

KOVÁCS JÓZSEF.

Meg nem tört, hatalmas testtel és meg nem tört szellemi és lelki erőben üli meg az ország legnagyobb sebésze, *Kovács József*, tanárságának huszonöt éves jubileumát.

Volt és mostani tanitványai kivánságának tesz inkább eleget a hírneves professzor, midőn negyedszázados tanári működését ünnepséggel engedi megörökíttetni, mert a ki az ő személyét ismeri, az jól tudja, hogy mi sem áll tőle távolabb, mint az ünnepeltetés.

De most, mikor tágabb családja — volt és mostani tanitványai — óhajtják hálájukat kifejezni a jeles embernek, nem térhet ki ő sem — bárhogy is szabadkozzék — az ovácziók elől, melyeket életében sohasem keresett.

Régi, elkoptatott hasonlat, de senkire sem alkalmazható inkább, mint Kovács professzorra, hogy kartársai közül úgy emelkedik ki, mint az erdőben a hatalmas, egyenes tölgyfa a törpe bokrok között. Kiemelkedik egy fejjel, nemcsak testben, hanem lélekben is.

Nem sok emberről lehet elmondani azt, a mit róla: Kimondotta mindenkor nyiltan és bátran véleményét föl- és lefelé. A mai korban, midőn a hajlongás és csúszás-mászás egyengeti az utat fölfelé, fényes példaként áll Kovács József alakja, ki szókimondó, őszinte volt mindenkor s minden körülmény között, akár az ő saját érdekeiről volt szó, akár nem.

Talán ép az az őszinte szókimondás, az elnézést nem ismerő egyenes fellépés, ezen oly ritkává vált tulajdonok, imponáltak azoknak, a kiknek utján Kovács mind magasabbra emelkedett.

A mily egyenes és őszinte a nagy sebész a magánéletben, ép oly keresetlen, egyszerű mint professzor.

Tárgyának komolyságát előadás közben egy-egy jó élczczel szakítja meg s a szigorúnak és keménynek látszó tanár jóizű adomáin nem egyszer fakadnak kaczajra hallgatói

Az egyszerű, józan gondolkozásmódot szereti a tudományban is, és ellensége minden nyakatekert csűrés-csavarásnak. A szigorlónak rendesen csak azt szokta mondani: «Gondolkozzék csak parasztos észjárással és rájön majd a kérdés nyitjára.» És valóban annak, a ki Kovácsnál a józan gondolkodás szerint ad feleletet, ha különben ismeretei nem is valami nagyok, már is félig nyert csatája van.

Nincs nagyobb bosszúsága, mintha a szigorló nem egyenesen felel kérdéseire s mindenféle kerülő utakon akar arra rátérni.

Egész nagy sereg kitünőnél kitünőbb sebész került ki az ő kezei közül, a kik az ő nála nyert ismeretek alapján váltak az emberiség jótevőivé.

Utoljára hagyjuk, hogy Kovácsról mint sebészről szóljunk.

Rendkivüli ügyesség, éles szem, finom megfigyelés és biztos kéz, ezek képezik Kovács sokat csodált operácziónak főjellemvonásait.

Az ő műtéteinek hire hazájának határain is túl terjedt s a kőoperálás terén a nagy sebészt külföldön ép ugy ismerik, mint nálunk.

Rendkivüli gazdag tapasztalatait számos nagyérdekü dolgozatában bocsátotta közkincscsé.

Soha olyant nem irt, a mit ő maga, saját szemeivel nem tapasztalt és ebben is eltér azoktól a «tudósoktól», a kik mások munkáiból komplikálnak egy uj művet.

Kovács a magyar embernek igazi prototipusa. Szilárd, erős elhatározás, bizonyos büszke dacz, nyilt, bátor szókimondás, rendkivül éles ész, józan gondolkodásmód és sanguinikus temperamentum egyesülnek benne.

Nem e lapokban van helye, hogy az ő nagy érdemeit kellőkép méltányoljuk.

Mint tudós, mint operateur, mint tanár egyaránt méltó arra, hogy hazája büszkén

Ellinger fényképe után.

DR. KOVÁCS JÓZSEF.

és hálával tekintsen rája. Évtizedek óta buzgó harczosa az orvosi érdekeknek és a saját lapjában, a «Gyógyászatban» annak kiváló, jeles szerkesztőjével, *Schächter* Miksa drral együtt, nem egy olyan eszmét penditett meg és propagált, melyeknek gyümölcseit az orvosok már élvezik, vagy csak ezután fogják élvezni.

Hogy csak egyet emlitsek, ilyen az orvosi kamarák nagyfontosságu kérdése, mely nem sokára a megvalósulás stádiumába lép.

A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlése körül — hol az állandó választmánynak hat éven át volt elnöke — valamint a nagyszerü, legujabb vívmányok szerint készült klinika felépitése és berendezése körül is nagy érdemei vannak. Itt csak működésének legfőbb pontjait emeltük ki. Az orvosi tudomány és társadalom számos ágában tett még Kovács tanár nagy szolgálatokat a tudománynak és hazának, mely most — huszonöt éves tanári jubileuma alkalmából — hálásan emlékezik ezekre vissza.

Kovács József tanár született 1832-ben Tengeliczen. 1858-ben Bécsben szülészmesterré avatták, majd ugyanazon évben a pesti egyetemen a sebészi oklevelet nyerte el. 1859—61-ig a hírneves Balassa tanár klinikáján mint műtőnövendék dolgozott, 1861—63-ig pedig ugyanott mint asszistens működött. 1866-ban a sebészi műtéttan magántanára lett a pesti egyetemen, 1867-ben a medenczebeli szervek sebészi bajaiból nyerte el a magántanárságot. Még 1866-ban a Ludoviceum katonai kórházában az I. sebészeti osztályon főorvos lett. 1867-ben helyettes, 1870-ben rendes tanárrá nevezték ki az egyetemre. 1874—75-ig az egyetemen a doktori méltóságot viselte. 1876-ban a Lipót-rend lovagkeresztjével tüntette ki a király. Hat éven át volt az orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlésének elnöke s három év óta elnöke az igazságügyi orvosi tanácsnak. Mostani jubileuma alkalmából ő felsége a Ferencz József-rend középkeresztjét a csillaggal adományozta a nagy sebésznek.

A jeles tanár keze alól számos jeles sebész került ki s ezek egy része (Réczey, Thanhoffer, Mihálkovics, Schächter, Báron, Bakó, Verebélyi, Iszlay, Farkas, Szénásy, Feleki, Makara, Nusser, Buday, Prochnov, Alapi stbben) egy nagy tudománynyal készült orvosi munka szerkesztésével emelik a jubileum fényét.

Ifju erővel és kitartással lép a tudós tanárságának második negyedszázadába. Volt tanítványai, az egész orvosi kar, szívből kivánja neki, hogy nagy tehetségét és energiáját még igen soká fordíthassa a tudomány s a szenvedő emberiség javára.

Feleki Sándor dr.

A HÉT.

Cabotins!

Az egész élet merő komédia.

Ezt a banális igazságot senki sem akarja elhinni.

Mindenki, a maga ügyét-baját, a maga esetét olyan nagy komolyan veszi, tekinti, elemezi, tárgyalja, hogy annak a csöppségét sohasem éri fel észszel.

Mert nagy filozófia kell ahhoz, hogy a maguk csipetnyiségén ne akadjunk fel.

Pedig mégis — komédia ez az élet!

Most, hogy a szobámba zárt a gyöngélkedésem, hogy csak az ablakomon át látom a világot, a háztetőkön a ragyogó napot, a mozgó árnyalakokat, melyeket embernek neveznek közszólásként, s gondolkozom azon a nagy izgalmon, mely elfogja az ország lakóit, most látom, érzem, talán tudom is, hogy az élet merő komédia.

Nincs olyan képviselője a magyar hazának, a melyik ne volna szabadelvű érzelmü — látszatra.

Van olyan is, a ki ultramontán — látszatra.

De elenyésző csekélységben.

S már most, hogy szónokol, töri magát, sérteget, éljenez, gunyolódik egy egész csomó uri ember — látszatra.

Mert mi lehet ennek a törvényjavaslatnak a vége az alsó házban?

Biztos győzelem!

Hasztalan akadékoskodik az örök kasuista: Apponyi, a vég biztos, s véle a siker.

Mire való tehát ez a nagy, lázas katonásdi?

S ebbe a nagy lármába belezúg a nép — a képviselőház előtt, s rajta függ a szeme az ország minden polgárának, ettől remélve üdvét, boldogságát; ettől? Mitől? A törvényjavaslattól vagy az izgalomtól?

Nem jobb lenne e, ha ott, a hol szükség lesz reá, a főrendiházban rendeznék el a javaslat sorsát, a főrendiház tökéletes ujjá alakitásával.

Az az ósdi szerkezet, hadd döczögjön egy utolsót.

Ideje volna!

Ez a hadizaj, most — merő komédia.

A permutáczió és variáczió összes tételeit igénybe veszik az ellenzék tagjai, csakhogy ők is mondhassanak valamit. Nem nehéz azonban ráösmerni a *forrásra*.

Eh, ez az egész hadizaj merő komédia.

*

A politikai élet komédiásaitól elfordulva — a szinpad komédiásait tekintsük meg.

Pailleron darabját értem.

Muget bohême-élete ihlette meg a költőt. Amolyan *Chat noir*-t hozott a szinpadra, rendkivül mulatságos jelenetekkel. Annyi bizonyos, hogy a modern párisi bohême-élet ösmerete nélkül fele élvezetünk van csak a darabnál.

Minthogy bizonyosra vehetjük, hogy nálunk is szinre kerül, elmondok egyetmást a párisi *Komédiásokról*. Ma ugy is aktuális!!

Párisban roppant nehezen lehet igazi sikert elérni.

Pedig mindenki a sikerért rajong.

Succès! Succès!

Ez a szó — mindenek álma.

Az igazi tehetségnek végre beüt, de addig?

Addig bizony sokat kell nélkülöznie. Ezt a kort, a siker előtti időt, bohêmekornak nevezik.

Ösmeretlen tehetségek kompániába szoktak állani, a hol kedélyesen, vigan töltik el az időt.

A társaság költő tagja chansonokat ir, a zeneszerző zenét ir hozzá, a piktor tréfás karikaturákat csinál, a szobrász kalácsbélből apró modelleket gyur . . . mind az egymás mulattatására.

Ilyen bohême-kompánia számtalan akad Párisban, nem egy közülök hirt is szerzett, a legtöbbje azonban mint *«kedélyes ficzkó»* hal meg.

Tavaly télen egy ilyen bohême-társaság, melynek *Chat noir* volt a neve, elhatározta, hogy estéit — idegenek előtt — pénzért fogja mutogatni.

Ezek az esték gyors sikert arattak. Páris összes vig legényei ebbe a társaságba állottak..

A Chat noir minden este bemutatott valamit primeur-nek, s e dalok, tréfás rajzok, chansonettek, pantomimikák, egyfelvonásos darabok az esprit, a fiatalos lélek, a könnyedség typikus képviselői voltak.

A társaság egypár tagja immár világhirű ember.

Aristide *Bruant* teszem, a kinek dalait Ivette Guilbert énekelte (A la villette), (s a kiről már egy tavalyi párisi czikkemben bővebben megemlékeztem, ép e lapok hasábjain) — a dalköltő és korcsmáros, a ki ma már Páris egyik legnépszerűbb embere.

Ebből a társaságból indult ki a régi franczia vigság (la vicille gaité française) feleleventése.

Alphonse *Allais* a metodikus abszurdum mestere.

Ő bohóságokat irt s ő maga mondta el, vig pillanat-karikaturákkal, *Willotte* vagy *Steinlen* kisérték.

Hanem ez már a succèshez jutott bohême!

Pailleron olyan társaságot rajzol, mely még nem ösmeri a hirnév mámorát.

La tommate a társaság neve, a darab második felvonásában chat noir-i produkcziót rendez.

Ebben kitünő volt ifjabb Coquelin szavalata, a ki — önmagát játszotta, egy monologot adott elő, a minőt sokat szaval a szalonokban.

Ez valóban nagy élvezet lehetett.

Mi majd szerényebb műélvezettel is beérjük.

Valószinűleg Horváth Zoltán fogja szavalni — Horváth Zoltán egyik áriáját. Ez ugyis utánozhatatlan!

*

A politika és a szinházi élet bohêmejei a hét nevezetes alakjai.

Uralkodni fognak a jövő héten is, ki tudja meddig tart el ez a vita?

S ha ez a vita mégegyszer annyi ideig fog eltartani, — okát, jogát, értelmét nem látom be.

Mire való?

Csak komédia, füst, szó, beszéd, hang az egész!

Tessék cselekedni: a főrendiházban!

Lazzaroni.

SZAKASZTOTT AZ ANYJA LÁNYA.

Lukácsy Sándortól.

Alföld sikján, Tisza partján
Áll egy árva halász-kunyhó, —
Csakis kéménye látszik ki,
Ugy betemette a nagy hó.
Fényes tündöklő napsugár
Gúnyolódik a hideggel,
Metsző éles pusztai szél,
Játszik porzó hótömeggel.

A környéken elszórt tanyák
Kutyái is feljajdulnak,
Ugatva a hideg napfényt
Kínosan felvonítanak.
Az úton egy rákényszerült
Pandur-féle ember tipeg,
Féken vezetgeti lovát,
Levette róla a hideg.

De a kunyhó belsejében
Enyhébb ám az időjárás,
A bubosban tőzeg lángol,
Ki-kicsap a sziporkázás. —
Ablak, ajtó ki van ásva
A környező hótömegből,
Jégfolyosó vezet belé
A Tisza fagyott tükréről.

Belül a szűk szobácskában
A kályha meszelt padkáján,
Henyél a vén halászgazda
Alá teritett subáján. —
Ég is, nem is a pipája,
De azért csak szopogatja,
A gerendára bámulva
Messze szálong gondolatja.

A tenyérnyi kis ablaknál
Tulipántos láda végén,
Dologedzett ép férfi ül
Elmerengve a napfényen.
Fenékig fagyott a Tisza,
Haszontalan a lékvágás;
Mire a hal rátalálna,
Betemeti az uj fagyás.

Kiri mind a két emberből
A magyaros jó természet,
Mint a csukák ugy hallgatnak,
Gondolván nagyot, merészet. —
Az öreg a multat sinyli,
A fiatal jövőt épit, —
Hajdan könnyű volt az élet,
Ma nem győzik vesződségit.

Egy harmadik személy is van
A szűk hajlék kamrájában,
Piros pozsgás szép menyecske
Sürgölődzik gyors mozgásban.
Istenadta jó egészség
Sugárzik le két arczáról,
El nem hizott gömbölyüség
Ruganyzik minden tagjáról.

A padkán gunyasztó halász
Szemefénye, szép leánya,
Három hónapos menyecske
Halász legények bálványa!
Ura, ki az ablaknál ül,
Szintén beválik helyére,
Nőtlen korában is kiállt
A legénység elejére!

Néha egyet lopva sandít
Izgó-mozgó asszonyára,
Aztán mintha megrestelné
Kibámul a jég hátára. —
Tudja, hogy a menyecskének
Hét határban nincsen párja,
Hej! de van egy nagy hibája:
Nyelve, mint az orsó járja.

Nem is pihen a menyecske,
Talál dolgot minduntalan,
Itt rakosgat, ott türülget.
Fogas, tálas nagy kínban van.
Tornyos ágynak teritőjét
Ide-oda huzogatja,
Dunyha, vánkos csak ugy pöffed,
A mint helyre lapogatja.

Egyszer megáll nagy hirtelen,
Belébotlott az urába,
Mintha dolga akadt volna
A min az ül, a ládába. —
Aztán szörnyű begyes módon
Pittyedt szájjal egyet csettent,
A mitől a czirmos macska
A sutból a padra szökkent.

Színlel epés nagy haragot,
Kérdi a legfelsőbb hangon:
«Biz el nem mozdulna innét,
Ha erővel fel nem rántom!
Mért nem fordul egyet kivül?
Bizony le nem fagy a füle!
Itt gubaszkodik egész nap,
Mint egy olyan félész hüle!»

Pörölésnek, pattogásnak
Vége so se szakadt volna,
Ha az ura egy szócskával
Rá valamit válaszolna. —
De van esze, bölcsen hallgat
Pedergetvén kajla bajszát,
Tudja, hogy a szóváltásnak
Ugy se venné semmi hasznát. —

Elégülten szemlélgeti
Asszonyának szép termetét,
Azonközben mindenféle
Furcsa eszmék járják fejét:
«Megverném, mert kivánja már,
De hát vétek isten ellen,
Hogy szép puha bársony bőrét
Kék foltosra csépelgessem!»

Ezt gondolva szembe fordul
Nagy hirtelen asszonyával,
Fejtől talpig végig nézi
Furcsa gyanus mosolygással.
«So se zsémbelj édes rózsám,
Nem azért tettünk mink hitet,
Másképen lesz ne félj mindez,
Ha a gólya kelepelget.» —

A menyecske kitalálja
Az urának gondolatját,
Fülig pirul s kötényébe
Rejti lángzó arczulatját. —
Zavarában nem tehet mást,
Oldalba böki az urát,
Aztán gyorsan kifordulva,
Rácsapja a ház ajtaját.

Utánna sandít a gazda,
Eltünődik nagy sokáig;
«Mit nem érne, ha a nyelve
El nem érne a fogáig!»
Nyughelyéről a vén halász
Hogy a sok szót meg ne bánja,
Válvonitva oda veti:
«Szakasztott az anyja lánya!»

«JÓTÉKONY GYILKOSSÁG».

Igen tisztelt szerkesztő úr!

A «Magyar Géniuszban» megjelent és dr. Zollner Béla tollából eredő birálat kellemes meglepetés volt mindazoknak, kik *François Coppé* «jótékony gyilkosság» czimű beszélyét olvasták. Midőn nehány hónappal ezelőtt eredeti szövegben ismerkedtem meg Pierre Masson dilemmai helyzetével, szintén nem tudtam megbarátkozni Coppé megoldásával és nagy örömömre szolgál, hogy egy magyar irodalmi lap helyénvalónak találta megbirálni és megczáfolni ezen lélektanilag tökéletesen indokolatlan konkluziókat.

Már Horatius tanitott bennünket arra, hogy a poétáknak sok meg van engedve. Szemet hunyunk tehát, ha valamely költeményben tiszta jambusok helyett egy egész garmada trochaeust fedezünk föl, avagy megforditva; — veniam damus, accipimusque vicissim, ha a költő oly felfogást árul is el hősei cselekedetei körül, mely homlokegyenest ellenkezik a mienkkel, — de bárha lépne fel mindig ellene ily tekintélyes irodalmi tényező, mint az Önök lapja, ha egy idegen költő szeszélye megnyerni akar bennünket oly álláspont részére, melyet sajnálni igen, de helyeselni semmi szín alatt nem tudunk.

Élve tehát szíves engedelmével, csak nehány szóval akarom indokolni abbeli meggyőződésemet, hogy ugy Louis Pascal, valamint Masson cselekedetei minden szempontból elitélendők, de elitélendő a beszély

szerzője is, mert ily ferde nézet terjesztésével csak *elősegiti azon visszás fölfogások meggyökeresedését, melyek becsületbeli dolgokban társadalmunk müveltebb rétegeit amugy is áthatják.*

Az itélni nem tudó köznépet megóvják a mérvadó tényezők, midőn a ponyvairodalom kinövéseit éber szemekkel ellenőrzik és nem tűrik oly férczregények terjesztését, melyek a köznép gondolkodásmódját tévútra terelik. Hálás feladata lenne tehát hazánk tekintélyes belletrisztikus hírlapjainak, *ha az önök által inaugurált irányt folytatnák és nem tűrnék*, hogy az *ékes irályu poéták révén lelkületünk megmételyeztessék.*

Mert csűrés-csavarás nélkül kimondom: *Louis Pascal előttem nem hős, hanem közönséges csaló*, Pierre Masson pedig nem «jótékony», hanem *közönséges gyilkos*, kit terhel még azon körülmény is, hogy hálátlan lett egykori életmentője iránt.

Avagy csakugyan *hős lenne az*, ki, ha nem önokozta vagyoni tönk előtt áll, de becsülete mindeddig szeplőtlen, öngyilkossá lesz, halála okát azonban palástolja, hogy ekként családja javára egy biztositó társulatot 100,000 frank erejéig «beugraszszon?»

Hiszen a börtönök benépesitői felerésze, a sikkasztók, csalók stb. szintén nem egy esetben családjaik javára forditották az összeharácsolt összegeket.

Tán megbocsátható nekem, igen tisztelt szerkesztő úr, ha ilyen valómerő konkluziókkal szemben koczkáztatok egy ízetlen szójátékot, midőn azt mondom, hogy Coppé ezen beszélyével csak kópéskodott.

Pascal nimbusa igy megsemmisülvén, hősi barátjának cselekedetét sem leend nehéz kellő világitásba helyezni.

Előrebocsátom, hogy valami fényes lumennek nem tartom magamat. Ha azonban hozzám fordulna egyik barátom ilyen pitoyábilis helyzetben, válaszom ez lenne: Kedves Louis öcsém! Igaz, nehéz lesz mai kényelmes életmódodtól megválnod, fájni fog, hogy a közel jövő szomoru napokat hozand családodra; de jól tudod, hogy nemes vonzalmad kedvéért lemondtál fényes auspiciumokkal indult katonai pályádról és szerencséd csillaga nem hagyott el.

Bizzál benne most is, mert vagyonodat tönkretette ugyan gaz üzlettársad, de becsületed magad és a világ előtt ép maradt.

Kivánhatnád-e végül, hogy én, egykori feljebbvalód és őszinte barátod, becsületben megfutott életpályám alkonyán bűnrészese legyek egy ravaszul kieszelt csalásnak, mely a biztositó társulat kárára irányul? . . .

Ugy hiszem erre barátom bánálisabb, de tisztességesebb módot választana családjának fentartására, mint a palástolt öngyilkosságot.

Fogadja igen tisztelt szerkesztő úr igaz tiszteletem kifejezését s sziveskedjék átadni dr. Zollner Béla úrnak őszinte üdvözletemet.

Bécs, 1894. évi febr. hó 13-án.

Friedmann Ede
hirlapiró

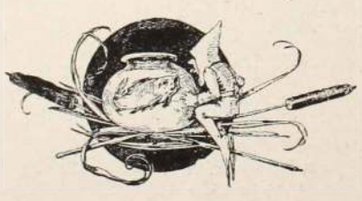

SZABOLCSKA MIHÁLY.

Harmadesztendeje akadémikus kritikusok is felfedeztek valakit. Egy ismeretlen nevű poétáról világgá bocsátották a hirt, hogy ime elérkezett a rég várva várt lirikus, a ki hivatva van arra, hogy méltó epigonja legyen a nagy magyar lirikusoknak, jelesen pedig, ép népies szinezete miatt — Petőfinek. S ezuttal is kitünt, hogy milyen ősigazság nálunk Temistoklésznek az a mondása, hogy üss, csak hallgas meg. Ütöttük, ütjük mai napiglan is az akadémiát, de azért, a mit kimond, mégis félig szentirás előttünk. Elolvasván azokat a bizonyos fennen hirdetett, akademicze feldicsért poémákat, megvallotta minden illetékes és illetéktelen kritikai tényező, hogy Szabolcska Mihályban valósággal nagy epigont remélhetünk.

Szabolcska tevékenységében pedig az a rendkivüli dicséret és kitüntetés vajmi kevés változást okozott; legfölebb tán annyit, hogy poémáit ezentúl nem rejtette a fiókja setétjébe, hanem el-elküldözte Genfből, Párisból, majd megtelepedvén, Szász-Régenből a metropolisz lapjainak. Se túlhajtott munkálkodást, se ellányhulást nem keltett benne a nagy elózs. Maradt az, a kinek kezdettől fogva megismertük.

SZABOLCSKA MIHÁLY.

Az azóta letelt három esztendő munkálkodásának gyümölcse előttünk van immár. A derék Singer és Wolfner czég küldötte be az izlésesen kiállított kötetet: *Hangulatok. Költemények. Irta Szabolcska Mihály.*

Ritkán fogtunk könyvet nagyobb érdeklődéssel kezünkbe, mint a Szabolcska Mihályét. Mert nemcsak arról van szó ezúttal, valjon banális vagy kevésbbé banális poémákat kapunk-e, valjon helyesen cselekedett-e a fiatal verselő, hogy kötettel lépett a nagy közönség elé; de arról is szó van ezúttal, valjon a közönség és — fiat justitia — forum academicum nem csalatkozott e részben csak előlegezett hitében és bizalmában. S ezzel aztán áttérhetünk a kötet tulajdonképi ismertetésére.

Valami túlságos nagy köre Szabolcska érzelem világának alig van, sőt ellenkezőleg inkább szűknek kell mondanunk e kört. Csak olyanformának tudom én képzelni az ő életfolyását, ehhez az érzelemhez képest, hogy ott lakik egy kis sárgára meszelt paplakban valahol egy dombos hegyoldalon; a lankáson kertecske, gondozott viragágyakkal; a kert mögött méhesek, a dolgosok zümmögése úgy hallik a vidék csendjében, mint a jóságos anyának altató dudolása. Mert ritkán is szól Szabolcska másról, mint a maga szivének apró kelő-tűnő érzelmeiről.

A levélhullás, a napsugár, a virágnyílás illeti meg egyszerű valóját. Mintha leülne az erdő mélyin egy korhadt tőkére s ott egymagában döngicsélne magamagának; még a madárkákat se akarja háborgatni, a nótájával *(Erdőn)*. Már az olyan nála, hogy a bulevárdok zajába belécsendülő harang fakaszt belőle dalt, vagy hogy a Notredame nagy harangjának kongásán ábrándozik egy kicsinység. Hanem ha olvas egy hírt a szegedi lapban, vagy ha belép egy szurtos kurtakocsmába valahol a németek közt, arra már megindul a szíve igazában és olyan nóta röppen ki az ajakáról, hogy átjárja a szívet-lelket.

S nem lesz talán érdektelen, ha elmélkedünk erről a dologról ez alkalommal. Valjon méltóbbak-e a magasztos, — erről mondjuk — ódai érzelmek a lirikus tollára, s hogy kevesellenünk kell-e a szűk érzelem világot. Én úgy vélekedném, hogy tekintve a lírai poézis teljesen szubjektiv voltát, egyiket se lehet a másiknak fölébe helyezni. De — s itt meg kell állnunk egy pillanatra — sokkal több bizalmat vetek a kiskörü érzelemvilágba, mint a nagy magasztos érzelmekbe. Csak az őszinteséget tekintve, nem egyebet! Mert bizony, bizony, mindinkább meggyőződünk arról, hogy sok fennen hányt-vetett nagy érzelem merő frázis sokaknál, az apró szűkebb érzelmekkel pedig alig akarna valaki is kérkedni, mert biz' azok a maguk nemes egyszerűségükben nem, ha sokat mondok is, de nem falrengetők.

Ezért becsülöm én oly nagyra Szabolcska poézisét. Mert tiszta, mert őszinte! Sose csapjuk össze kezeinket, ha olvassuk az ő verseit, sose kiáltunk fel, hogy: oh! a hipokrita! hanem vele együtt abban a kis világban olyan nyugodalmas békés, jóleső érzelmek fognak el!

De ujra hangoztatom, nem akarok ujból elózst irni Szabolcska Mihály kötetéről.

Azonban arról még sem mondhatok le, hogy meg ne emlékezzem arról is, hogy van ebben a kötetben a sok-sok jeles és kiváló közt három-négy olyan poéma is, mely legnagyobb poétáink legjelesebb költeményei mellett is disze lesz mindig irodalmunknak. A *Salzburgi csapszékben, A Grand Caféban, Hortobágy, Idehaza*, olyan poémák, melyeket akár Petőfi is megirhatott volna. Ezt kellett, hogy elmondjam feldicsérésképen is. És nem félek, hogy megaprehendálnak érte s azt mondják, hogy frázis, vagy kollegiális vállveregetés. Nem félek pedig azért, mert ha többet nem, de ezt a nehány poémát ismeri az országban mindenki, a ki érdeklődik az irodalom iránt, s mindenki, a kinek csak egy kis jóérzéke van, ha a többire nézve nem is, — de erre a nehány poémára nézve velem egy véleményem van.

Laudátor.

HARAG.

*Irta: **Buday László**.*

Szivemre tűnő árnyát ráveti
Egy percznyi felhő, múló kis harag,
S fellobbant vérem minden jót felejt
És minden érzést büszkén megtagad.

A mit szerelmem font fejed köré,
Letépem arczodról a glóriát;
Erényeidben többé nem hiszek,
S egyszerre meglátom minden hibád.

Ez volt a bálvány? Ezt szerettem én?
És erre szórtam szivem kincseit?
Vakságomat kaczagni kellene,
És — két szemem könyűvel megtelik.

Hiú, kaczér vagy, büszke, szivtelen,
Oh mért nem vettem észre ezt elébb?!
Elkésve bár, most megtagadlak én
S szerelmem többé nem nyujtom felédd.

Aztán, hogy elvonul szivem felett
A percznyi felhő, elfutó harag,
Más színben látlak ujra téged is,
S áldásra váltom minden átkomat.

A régi kedves, régi hű leány . . .
Hogy is törhettem én te ellened?
Megbánom büszke lázadásomat,
És megsiratom durva vétkemet.

Bűnbánó képpel, úgy köszöntelek,
Te nem tudod, miért e hang, modor,
Fehér kezed forróbban csókolom,
Te nem tudod, miért, s csodálkozol.

A KIS VADVIRÁG.

— Elbeszélés a székely népéletből. —

Irta: HARMATH LUJZA.

Tavasz van. Az ébredés, az élnivágyás, az öröktörvény nyilvánulása látszik mindenen. Valami csodás bűvölet száll meg embert, fűt, fát és állatot. A fák rügyező ágai duzzadnak az uj életerőtől, a fű lerázza magáról a száraz avart, kidugja üde, zöld fejecskéjét a napfényes világra, a levegő bódító, fűszeres illattal telik meg, és a madarak az uj fészek rakás nagy munkájához kezdenek. A föllegtelen menybolt derüje a távoli havasok ködében vész el s a nap melegítő sugarai pazar fénynyel boritják be a hosszú, téli álmából pihegve ébredő természetet.

Künn a mezőn javában folyik a tavaszi munka. A fényes ekevas minden fordulónál nagyot villan a ragyogó napfényen. Fiatal, barna legények tartják az eke szarvát s csattintásuk behallszik a közeli kis faluba s nem egy lányszív rebben meg tőle, ha az ismerős hang viszhangot kelt a ház ablakán. Pacsirta száll dalolva a légben, fűzfatilinkót fuj a gyermeksereg, mely ott játszik a faluvégi füzesben s a legelőre hajtott juhnyájak kolompja messze elhallszik a zöldellő hegyoldalról.

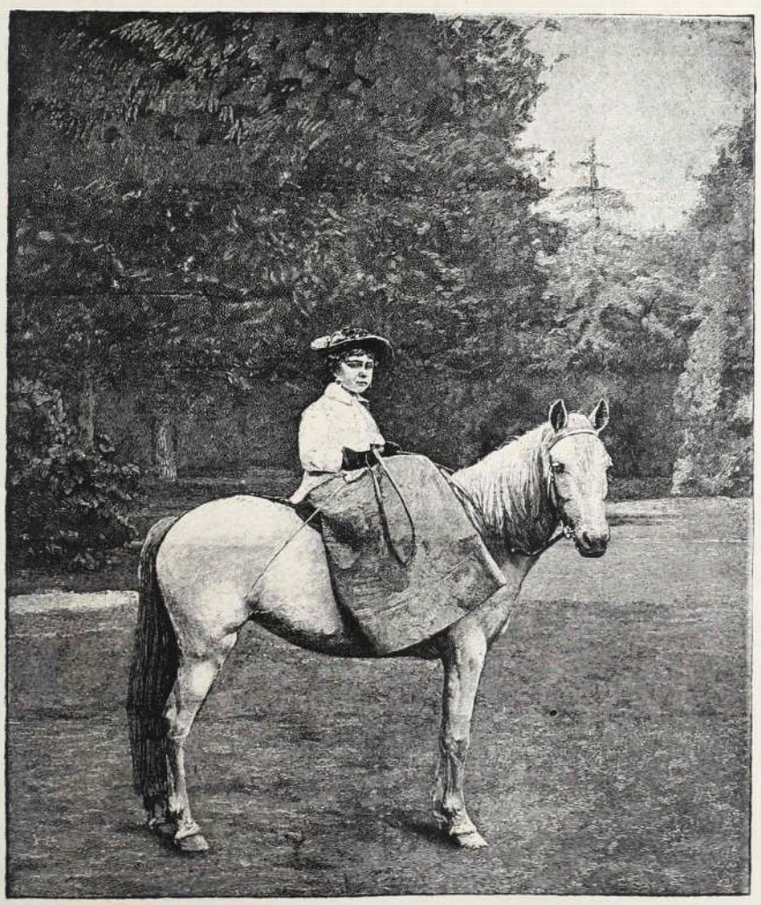

A SZERENCSÉTLENÜL JÁRT KIS BATTENBERG HERCZEGNŐ.

A kis Vadvirág ajkán is — a hogy Katát nevezik a faluban — szinte kaczag a dal, a mint ki ér a tágas, szép mezőre, hol sárga békavirág, kék nefelejcs és lilaszín kökörcsin nyilik a virágfakasztó napsugár melegén.

Gyermekded kis lány, alig tizenhat éves s gondtalan szivén még nem vonultak át vésztjósló fellegek, melyeket mi élettapasztalatoknak nevezünk. Rá mind ez ideig egyforma vidámsággal mosolygott az élet s csengő kaczagásától még a kis pacsirta is vidámabban rebben meg, ha hallja.

Most is fegyelmet nem ismerő, tele torokkal fújja a vidám dalt s csak a keresztútnál lévő megváltó képénél hallgat el, ahol is buzgón vet keresztet.

Észre sem vette, hogy már itt van, oly könnyű szívvel jött s még jó, hogy hirtelen eszébe jutott anyja intése:

«Mikor a keresztúthoz érsz Kata, el ne felejts keresztet vetni, és a mit azon perczben megóhajtasz, az bizonyára beteljesül».

A kis Vadvirágnak szüksége is van ez anyai tanácsra, mert máskülönben örökvidám, szilaj természete nem igen ismerné a buzgalmat.

Igy mindig eszébe jut s nem felejti el sem az imádságot, sem az óhajtást.

Megáll, keresztet vet s hangosan, őszinte lélekkel mondja ki szive vágyát és szinte-szinte rossz néven veszi, hogy az a fából faragott szomorú képű szent nem felel azonnal kérésére.

Mert nem is olyan nagy dolog az, a miért Kata itt előmenőben olyan szépen kéregeti a megváltót, nem kerülne az a jó Istennek semmibe, ha meg is adná.

— Oh, uram Istenkém, szépen instállak, add meg nekem a szép rokolyát, melyet már többször kértem, egy pár uj csizmát jó hegyes sarokkal és egy kis parafémumot, hogy . . .

Körül nézett s habár nem látott senkit, mégis jónak hitte alább szállitani hangját.

— A jó Isten a gondolatot is megérti — és suttogva folytatta:

— Hogy Pali elvehessen feleségül.

Máskor a kimondott instanczia után könnyű szívvel szaladt az útnak, ma egy különös dolog megállni készti.

A természet ébredésének csodás harmóniájába a kakuk madár hangja szólt bele élesen.

A kis Vadvirág kaczagva állt meg az ismerős hang hallatán és jókedvvel, mint ki a kedvező feleletről bizonyos, kérdé:

— Kakuk madár, hány esztendeig élek?

Kakuk!...

— Egy!?... Hát ez mi? Kakuk el ment az eszed?... Kakuk hány esztendeig élek?

Semmi felelet.

— Enyje!

A kis kaczagó leány megdöbbenve csóválja meg a fejét s aztán könyelt szemekkel, némult ajakkal folytatja utját. Sehogy sem fér meg eszében e dolog. Érzi, hogy szemei mind jobban telnek meg könyekkel s meg sem áll a forrásig, mely a közeli hegyszakadékban, éger fák sötét lombjai alatt tör elő.

A forrás melletti lankáson kis bárányok játszodtak egy bedőlt fa mellett, vidám bégetésük messze elhallszott s mint egy féktelen gyermekcsoport, olyan munkát vittek véghez. Hófehér, fekete, meg pettyes báránykák szaladtak egymásután s a fához érve valóságos száltómortálékat csináltak. Egy-egy fönn maradt a fán s meggörbített háttal, figyelő bamba szemekkel incselkedett az utánna jövőkkel, míg aztán az ár elsodorva a hőst, együtt hentergett a puha füvön a többivel.

Hányszor nevetett a kis buta báránykák vidám játékán Kata, ma feléjük se néz, ugy elfoglalják szokatlan komoly gondolatai.

A forrástól nem messze fiatal, zömök, értelmes arczu legény szántott, s a mint meglátta a vizért jövő leányt, pihenőre hajtotta ökreit, ő maga meg a leány felé tartott.

Kata ma nem látja, még a megszólítás is mintha nem hozzá beszélne.

— Jó napot Kata!

Mély hallgatás.

— Hát mi az Kata? Nem felelsz?... Csak nem némultál meg?

— Még nem.

— Hm!... Tán bántott valaki?

— Nem.

— Hát mi bajod?

— Semmi.

— Semmi!... Ni, ni, Isten bizony könyeket látok szemedben: hát ez mi? Csak nem sirtál, vagy mi?

— Egy kicsit.

— Miért?

— Ne is kérdje Pali, nagy bajom van erősen?

— Neked!... Nagy bajod!... Enyje Kata, bizony nem ismerek reád!... Hogy te sirj, ez má' nagy dolog!... A kis Vadvirághoz sehogy sem illik!... Tyüh, de rosszul áll!... De haragosan nézel ki, te mosolygó Katicza, te vidám Vadvirág!

A leány szemében meg-megvillant a derü e szavak alatt, de még szivét nyomta valami.

— Hagyjon má' békét Pali, ne tréfáljon — szólt félig duzzogva — mert bizony Isten mindjárt kaczagok!

— Hisz egyebet se szeretnék annál! — felelt a legény nevetve s meg akarta fogni a kezét, de a leány elkapta előle. — Mond csak Kata, mi bánt?

— Ne is kérdje.

— Tán a világ fordult ki a sarkából?

— Az ám, kifordult.

— Kata, ha nem mondod meg azonnal, hogy mi bajod, megharagszom erősen, vagy már nem szeretsz?

— Lehetne is az!

— Hát egyeben mit törődöl?

— Épen az a nagy baj!

— Az, hogy engem szeretsz?

— Az.

— Hát értem sirsz?

— Bizony nem is a lelkekért!

— Bántottalak?

— Dehogy!

— Hát aztán mi a manó jut eszedbe?

A leány letörölte könyeit s szemei ujra csintalanul ragyogtak.

— Tudja Pala, furcsa dolog az erősen!

— Furcsa!... Tán máshoz erőltet anyád?

— Van eszében!... De még hiába is tenné! — itt kaczagott a leány. — Aztán kellenék is én valakinek! — tette hozzá csintalanul. — Senkinek! Nem, nem. No ne nézzen olyan haragosan, hiszen épen az a baj, hogy a kinek kellettem, hűtelen lesz hozzám.

— Már én?... Tán megbomlott az eszed, Kata? Mér' lennék én te hozzád hűtelen?

— Azt csak a jó Isten, meg kigyelmed tudja csupán!

— Miket beszélsz te össze-vissza: tán javasasszonynál jártál?

— Nem én.

— Álmodtad?

— Nem.

— Hát mi a menydörgős menykő! — tört ki végre a legény.

— Nó, nó, ne jőjjön olyan indulatba, Pali, a madár mondta.

— Miféle madár?

— A kakuk madár.

A legény elnevette magát.

— Enyje Kata, de soha sem hittem volna, hogy ilyen nagy ördögbordája légy, csakhogy szinte rám nem ijesztettél! No nézze meg az ember a kis Vadvirágot, mi mindent tud!

Át akarta ölelni a leányt, de az kisiklott karjaiból.

— Nem tréfa az Pali, hanem szomoruság! Megkérdeztem a kakuk madarat, hogy hány esztendeig élek és azt felelte: egyig. Pedig keresztúton álltam és akkor beteljesedik.

— Madár beszéd, bolond beszéd!

— Bár ugy volna, de ugy félek! Azt mondta egyig s én nem szeretnék meghalni.

— Isten mentsen!

— De ha maga elhágy, ha hűtelen lenne...

— Én?... Tehozzád!... Kata, Kata!

— Akkor én egyben meghalok!... Tudja Pali, egyébért nem, de azért igazán meghalok!... (Folyt. köv.)

ANNUSKA APÁCZA LESZ.

Irta: GÁRDONYI GÉZA.

Jun. 10.

Megfogadtam, hogy apácza leszek.

Az apáczák jók, kedvesek, tiszta-szivűek. Szereti őket az Isten.

Sohasem tudtam elképzelni a mennyországot apáczák nélkül.

Három nap óta vagyok itthonn.

Bejártam az erdőt és a mezőt. Az erdő most is olyan, mintha mindig ünnep lenne benne.

A fák imádkoznak; a méhek énekelnek; a darazsak orgonálnak. A virágok lelke fölszáll az égbe.

A mező is a régi nagy teppich. Olyan, mint ezelőtt öt évvel volt.

A nagy, okos fehér ludak bolondos kis sárga libákat sétáltatnak a fű között. Milyen furcsa, hogy Julcsát már nem találom ott.

A libákat más leányok őrzik.

Julcsa megnőtt; férjhez is ment szegény.

Oh Istenem! a férje már kétszer megverte.

A mama azt mondta, hogy már én is nagy leány vagyok: ideje lesz, hogy férjhez menjek.

— Soha, soha! — kiáltottam mélyen megrendülve.

S kimentem a kertbe. Elbujtam a lugas alá és ott sirtam, hogy milyen szomoru a sorsa a leánynak.

Jun. 12.

Ma volt nálunk Balogh ur.

Ez a Balogh ur földbirtokos. Szomszédunk.

Ez akar elvenni.

Ez akarja azt, hogy ne legyek apácza.

Éreztem, hogy sápadt vagyok. A tagjaim remegtek.

Ugy néztem rá, mint gyilkosra, és a tekintetem által éreztettem vele, hogy gyülölöm.

Ő mosolygott.

Megfogta a kezemet. (Meg merte fogni!) Azután azt mondta, hogy a kezem picziny és fehér.

— Mama, — szóltam a kezemet a halántékomhoz kapva — a fejem fáj.

A mama az ablakot okozta.

Balogh ur azt ajánlotta, hogy aludjam és szépeket álmodjak.

A mamának kezet csókoltam és Balogh urat egy fagyos fejbólintással köszöntve, a szobámba mentem.

Csakugyan kábult voltam.

Ez az ember fölizgatott. Lázt éreztem és haragot.

Megnéztem a kezemet.

Csakugyan picziny és fehér.

Milyen jól fog állani, ha majd a templomban összeteszem.

Végig dőltem a kanapén, és a mint ott nyugodtam, ugy tetszett, mintha a fejedelemasszony ruhája lengene mellém. Behunytam a szemeimet.

Igy mindig látom őt, a mikor akarom. Ott állt előttem ez indigókék ruhájában; vállán a nagy hófehér gallérok, szép, szentes, halovány arczán égi jóság; lenvirágkék szemeiben áhitat.

Az orgonának altató szent morajlása hullámzik körülöttem.

És a fejedelemasszony azt susogja:

Vigyázzatok, hogy kisértetbe ne essetek!

Oh, csak most világosodik meg a lelkem!

A kisértő megjelent! Sziv, lélek, légy erős!

Jun. 13.

Ma családi tanács volt.

A papa elmondta, hogy megnézte a telekkönyvet és a Balogh ur birtokát.

— A házasság kivánatos, — jegyezte meg határozott hangon.

És a nélkül, hogy a véleményemet kérdezte volna, pipára gyujtott.

A mama hosszan bólogatott a fejével és az okuláré mellől rám tekintve, csöndesen ismételte:

— A házasság kivánatos.

— Papám, — szóltam fulladozó hangon — én apácza szeretnék lenni!

A papa erre földhöz csapta a fidibuszt és felém fordulva, haragosan kiáltott:

— Vigye el az ördög az apáczáidat!

Többet nem hallottam e rettenetes istenkáromlásból.

Befogtam a füleimet és átfutottam a szobámba.

Oh, milyen rettenetes ez a papa! Lát-

szik rajta, hogy őt nem az apáczák nevelték.

Jun. 14.

Kati a kulcslyukon át kihallgatta a családi tanácskozás folytatását, és elmondta nekem, hogy nem erőltetnek többé a házasságra; Balogh ur jöhet-mehet nálunk, de nekem többé nem fognak róla szólani.

Örömömben Katinak adtam a szent Genovéva képet, a melyre rá van irva: «*Nagyistván Annuskának, a hallgatás érényeért — Theresia testvér.*»

— Most már jöhetsz kisértő! — gondoltam diadalmasan.

Hát nem itt termett?

Ismét az a mosolygó arczu. Egyebet se tud, csak mosolyogni.

A bajusza mint két kis fekete mókuspemzli úgy áll az orra alatt. Arra kért, hogy fogadjak el tőle egy rózsát; az ő kertjéből való.

Jó: engedek a kisértésnek. Hadd bizza el magát.

Majd a diadala tetőpontjáról vetem a szégyenbe.

Elfogadtam a rózsát, és a hajamba tűztem.

— Oh, milyen szép igy! — kiáltott összecsapva a kezét, olyan szép, mint egy tündér.

Éreztem, hogy a vér átmelegiti az arczomat.

Titokban magam is észrevettem már, hogy szép vagyok, de arra még soha sem gondoltam, hogy olyan szép vagyok, mint egy tündér.

Balogh ur beszélt aztán más furcsaságokat is.

Megkérdezte, hogy melyik a kedves szinem? szeretek-e tánczolni? ki a kedves költőm? voltam e már szinházban? és hogy a sütemények között mit szeretek jobban: a mandulatortát-e, vagy a puszedlit?

Én mindezekre a kérdésekre komoly megfontoltsággal mondtam el a véleményemet: kedves szinem a kék, de néha a rózsaszint jobban szeretem; tánczolni csak akkor szoktam, ha alkalmam van reá; a költők közül Mindszenti Gedeont kedvelem; szinházban még nem voltam, de ha erkölcsös darabokat adnak, megnézem, s a sütemények között méltányolom a puszedlit is.

Balogh ur erre megragadta a kezemet és igy szólt:

— Annuska kegyed a legkedvesebb leány a világon.

És mielőtt megakadályozhattam volna, forró csókot nyomott a kezemre.

*

Ágyam mellé tettem a lavórt, és hideg vizbe tartottam a kezemet.

A csók rajta maradt. Égetett.

Valami különös zsongásban volt a vérem.

Néha fölkeltem az ágyamból és a gyertyát a kezembe véve, a tükör elé álltam, A rózsa csakugyan jól illett a hajamhoz.

Buzgón imádkoztam a jó Istenhez, hogy űzze el tőlem a hiú gondolatokat, és engedje meg, hogy kerubokkal és szeráfokkal álmodhassak.

Isten nem hallgatta meg a kérésemet: egész éjjel Balogh urat láttam mosolyogni.

Jun. 17.

Ma számot vetettem magammal.

Elhatároztam, hogy Balogh urral komolyan beszélek: megmondom neki, hogy ne áltassa magát, engem nem tántorithat el a szent szándékomtól soha.

El is jött.

Festői szép nyakkendője volt. A bajusza hegyesen állott.

Meghajtotta magát és azt mondta:

— Engedje meg Annuska, hogy királynőnek tekintsem.

Erre a kivánságára nem voltam elkészülve.

Hiába fogadtam meg, hogy ma okos leszek: nem tudtam felelni.

A kertben csak ketten voltunk. Én egy széken ültem, ő állott.

A rezeda illatát hozzánk hajtotta a szellő, s egy fecskefarku pillangó vitorlázott a rezedák felé.

— Fogja meg! — kiáltottam, hogy meneküljek a zavaromból.

És a pillangó felé futottam.

Balogh ur lekapta a kalapját.

A pillangó a légben himbálózva szállott előttünk.

Futottunk, futottunk.

Egyszer csak eltünt a pillangó, s mi az erdőszélen állva, tágra nyitott szemekkel. mosolyogva bámultunk egymásnak kipirult arczába.

Jun. 21.

Meg kell vallanom, hogy ez a Balogh ur kedves ember.

Ma két kötés pamutot tartott a karján, mig legombolyitottam; s az utolsó szálat ráhunczutkodva az ujjára, magát is fel akarta velem gombolyittatni.

Azután verset is irt hozzám.

A jó Isten tudja, hogyan csempészte a kötőkosaramba.

Ott találtam.

Érdekes vers és gyönyörü.

Csak ennyi:

«Ha megtalálod, szivem bájos álma,
E versemet a kis kötőkosárba; —
Tudd meg: nem köthetsz annyi kis szemet,
A hányszor érted szivem megremeg!»

Ezt a verset azonnal lemásoltam és elküldtem Therésia testvérnek a postán. Megkértem, hogy tartsa titokban.

Jun. 24.

Ma nagy esemény történt.

A méhes mellett ültünk.

A kötényem tele volt bodzavirággal. A mama bizott meg, hogy szedjek össze egy csomót herbatéának a télre.

Balogh ur segitett.

Megigértem neki, hogy ő is kap belőle, ha köhög.

Azt felelte, hogy minden bizonynyal köhögni fog, s ha én magam nem főzöm meg a téáját, hát akkor meglehet, meg is fog halni.

Erre megint nem tudtam, mit mondjak. Ennek a Balogh urnak az eszejárását nem lehet kitanulni.

— Annuska, — folytatta Balogh ur mélyen megható hangon — tudja-e azt, hogy én szeretem magát.

A nap fényes aranyhurokat eresztett a lomboktól a földig.

A méhek hegedültek azokon. A verebek énekeltek a muzsikához.

Zengett, zsongott, énekelt minden.

Azt hittem mondtam valamit, de nem mondtam semmit.

— Annuska, üdvösségem, — szólt Balogh ur, gyöngéden megfogva a kezemet.

Akkor magamhoz tértem.

Eszembe jutottak ujra az apáczák: Theresia testvér az ő sovány kis liliomkezével, égbenéző arczával; a szentszavu harangok; a templom mennyezetén a felhőkön lebegő mennyország képe; az orgona, a fátyollal áttakart szakramentum és a tömjénködben uszó, apró lángokkal koszoruzott oltár.

— Balogh ur, — szóltam elszorult szivvel, — én apácza leszek.

A sugárhurok eltüntek a diófa alól. Az árnyék megsötétült.

A méhek elhallgattak.

Balogh úr fölnézett az égre és igy szólt:

— Eső lesz.

Jun. 25.

Egész éjjel nem tudtam behunyni a szemeimet.

Sirtam.

Sajnáltam azt a jó, kedves Balogh urat, és bünösnek éreztem magamat a nélkül, hogy a bünömet megtaláltam volna.

Bántam, hogy szomoruságot okoztam neki.

Szegény Balogh ur, ő sohasem okozott nekem szomoruságot.

Föltérdepeltem az ágyamban és könyörögtem az Istenhez, hogy vigasztalja őt meg hamar, már holnap.

Éreztem, hogy Isten meghallgatta a kivánságomat.

Jun. 26.

A mama megdorgált, hogy az ablakok kinyitásával főfájást okozok az egész háznak.

Mert minden ablak nyitva volt.

Azt hitték, hogy a pipafüstöt eregetem, pedig én Balogh urat vártam.

Délután már reszkettem a nyugtalanságtól.

Kimentem a rétre és az erdőszélre.

Nem jött el.

Jun. 28.

Végre eljött!

Szokatlanul komoly volt. Azt hittem beteg, de nem mertem megkérdezni. Pedig mást is szerettem volna tőle kérdezni.

Azt, hogy mi a véleménye az apáczák felől?

Mikor a mama kiment a szobából, felsóhajtott.

— Mi baja Balogh ur? — kérdeztem részvéttel.

— Annuska nagysád, — felelt bánatosan, — utoljára látjuk egymást.

Hideg futott rajtam végig. A himzőtű megreszketett a kezemben.

— Annuska nagysád, folytatta szivetrázó hangon, — kegyed azt mondta, hogy apácza akar lenni.

— Ugy van, — feleltem elapadt lélekzettel.

Balogh ur búsan folytatta:

— Hát elhatároztam, hogy én is lemondok a világi életről; ha kegyed apácza lesz, én meg beállok barátnak.

Majd elájultam.

A szemeim kápráztak. A homlokomhoz kaptam, és ugy néztem rá félig holtan, félig elevenen.

— Áldja meg az isten, szólt reszkető hangon, és megfogta a kezemet, hogy megcsókolja.

Nem tudtam egy hangot felelni.

Csak fogtam, fogtam erősen a kezét; azután hirtelen fölemekedtem, és átfogtam a nyakát a karjaimmal; átöleltem, magamhoz fontam a lelkemmel is.

Nem eresztettem el barátnak.

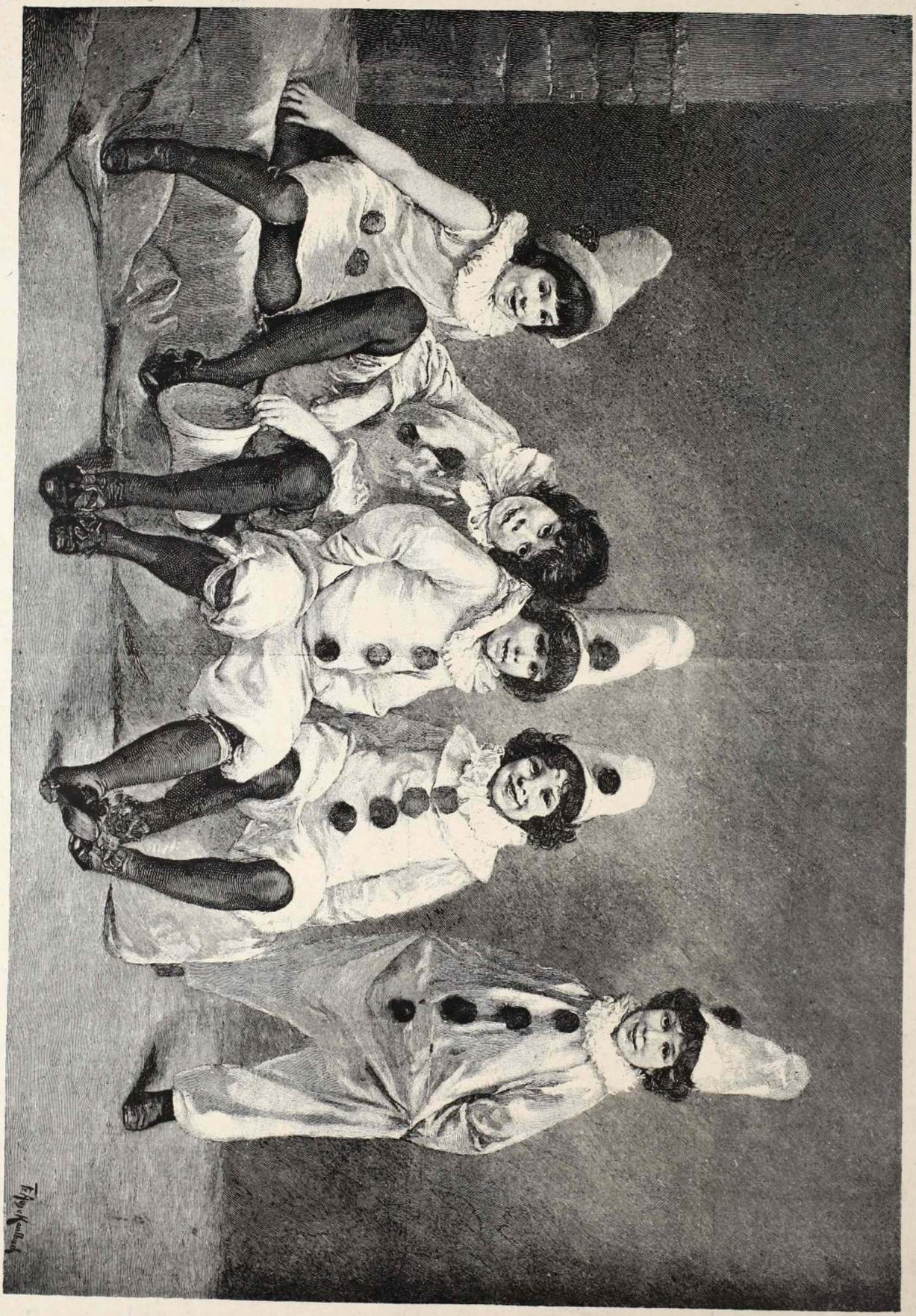

GYERMEKEK FARSANGJA.

NIZZAI LEVÉL.

(Képpekel.)

1894. február 7.

Kedves doktor úr!

A földnek édenkertjéből irom Önnek e sorokat.

Benne vagyok a kellő közepében — Nizzában.

Hogy ez az egyetlen szó mit jelent, azt csak az tudhatja, ki itt van, a ki láthatja és élvezheti Istennek e mesterművét.

Hogy mily tündéri szép Nizza, azt sem leirni, sem elképzelni nem lehet.

Narancs-, czitrom- és oliv-erdőktől körülövezve nyugszik az örökké hullámzó Földközi tenger partján, mely majd enyelegve, majd haragosan fürészti partjait. Deli, sugár pálmák, melyek versenyeznek az öreg, hófödte hegyekkel és mindinkább igyekeznek feltörni az örökös mosolygó azur kék éghez; lépten nyomon találhatók, a sötét zöld lomb közül kikacsintó narancsok, a legszebb kaméliák, rózsa bokrok, melyek gyönyörű fenséges képet alkotnak.

Ezeket nézni, csodálni soha eléggé nem lehet. Ha elképzelem, hogy nálunk havazik, hideg fagyos szél süvölt végig a néma tájon, itt meg az aranyos meleg napsugár süt, és minden virágzik, a levegő tele van édes mámoritó illattal, oly boldognak érzem magam, mint a pacsirta, mely üde, tiszta reggelen kiterjeszti szárnyait és repül fel, fel a magasba, fürödve az aranyos napsugárban.

A rendes reggeli séta rendesen a virág-piaczra vezet, hol számtalan rózsa, szegfű, ibolya hivogatja, csalogatja a vevőket és bizony senki sem megy el onnét üres kézzel.

Ki birna annyi szépségnek ellentállni, már csak azért is, mert szegény, gazdag, egyaránt vehet virágot, hiszen majdnem ingyen kapni őket.

Azután a Promenade des Anglais-en zajlik fel és alá a legelegánsabb publikum, németek, francziák, angolok, egyszóval a világ minden tájáról összesereglett emberek.

Nem látni itt bús arczokat, itt mindenki mosolyog, nevet, tréfál, mulat.

De hogy is lehetne ez másként a paradicsomban.

Sa majesté le Carneval e napokban tartotta diszes bevonulását,

Nem hiszem, hogy a világnak még egy ura kérkedhetne ily fogadtatással.

Soha nem vártak uralkodót ily türelmetlenséggel, soha sem lépett fejedelem trónjára annyi tisztelettel, oly sok ovátióval és ily enthusiasmussal.

Az összes utczákon halad végig a menet, a tömeg folyton nő, ezer meg ezer ember kiséri őt tánczolva, nevetve, ujjongva és számtalan bohóságot űzve.

De ne tessék azt hinni, hogy ez csak a nép; a legelegánsabb urihölgyek, gavallérok épp úgy tánczolnak az utczán, mint akármelyik halász a feleségével. Bébék, Pierettek, Harlequinek, Beduinok, egyszóval a legváltozatosabb kostümök oly bizarr szinpompáju képet nyujtanak, melyet elfelejteni nem lehet soha.

És az a csodálatos, ki nem fogynak soha a jó kedvből, kifáradhatatlanok. Igy megy ez kora reggeltől késő éjszakáig.

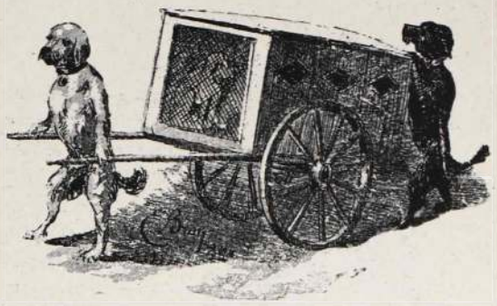

Carneval ő Felségének semmi sem elég szép, semmi sem elég drága.

Aranyban, fényben, pompás szinekben ünneplik trónra léptét, a fáklyák világánál, rakéták durrantásánál, lampiónok fényénél egy tűztengerben hal meg, tudniillik a farsang utolsó napján elégetik.

«*Le Carneval est mort, vive le Carneval.*»

Azután az éjen a maskarák vigabbak, mint máskor, kitombolják jó kedvüket, olyanok, mint a megtestesült ördögök. Itt meg ott lát az ember hosszú arczokat, siró rivó kis leányokat, kik sirnak a Carneval után, mely megint meghalt és ők *misére* az idén is «hoppon» maradtak.

Ennél is szebb azonban a «*Batailles des Fleurs.*»

A plaçe fénylik, szikrázik a tündéri napsugárban.

Az egész Promenade des Anglais-en húzódnak végig a tribünök, melyeken szebbnél szebb hölgyek — maguk is bűvös-bájos virágok — könnyű, lenge nyári toiletteben foglalnak helyet.

Az ágyuk eldördülnek a corsó megkezdődik.

Virágokkal megrakott kocsik robognak végig; itt illatos ibolyák, ott halvány nárcziszok, bársonyos rózsák, mindenütt virágok.

Számtalan csokor repül ide, majd oda a nizzai arisztokraczia kezeiből.

Karcsú missek, fénylő tüzes szemű szlávok, gracziöz spanyolnők, klasszikus olasz arczok, elegáns, chices franczia nők, renommált millionárusok nagy számmal találkoznak itt és nem egy csokor repül oly emberek kezéből, kiknek fejét korona ékesiti.

A hölgyek felállnak a kocsikban és teli kézzel dobálják a virágokat, de nem ugy

kedves doktor ur, mint nálunk, félve, hogy talán nem illik, alig mernek egy-egy virág-csokrot eldobni, hanem egész szivből lélekből jövő vigsággal és szeretetreméltósággal. Ismerőst, idegent egyaránt megajándékozva megy itt végbe a virág-corsó.

Hiába, nincs meg ott Budapesten az a természetes szivből jövő vigság, itt az emberek igazán mulatnak, fesztelenül, nem lebeg örökösen a szemük előtt a végtelen vastag Etiquette-Codex, noha a bonton ellen soha sem vétenek, és örökre chicesek, elbájolók maradnak.

Most már eleget fecsegtem, nagyon is sokat. *

Ön kedves Doktor bácsi, csodálkozni fog, hogy az egész levelemben betegségről nem volt szó, de mondja meg őszintén, talál az ember itt időt — betegnek lenni?

És miután nem hiába mondják, hogy ha a lélek tele van örömmel és boldogsággal, elmulik minden földi baj, engedje meg kedves Doktor úr, hogy most az egyszer a patiens ordináljon a doktorának: hallottam, hogy ön is gyengélkedett; mondok egy orvosságot, melytől rögtön meggyógyul: jöjjön Ön is ide a nizzai paradicsomba!

A viszontlátásig üdvözli

Fr. Klotild.

* Mindenkor szivesen látjuk szellemes leveleit. A Szerk.

MEGMENTVE.

Végtére hogy ütött az óra:
Ő nem mehetett a találkozóra.

A szép, erős, daliás ember,
Ki csak ugy játszik gyönge lányszivekkel.

Talán az Isten sem akarta,
És visszatartá őt hatalmas karja?

Utjába állott a véletlen,
Vagy más oka? — Minek tovább keresnem?

Hiszen elég, szivem, ha látod:
El nem tapostak egy szelid virágot . . .

Szilágyi Géza.

A PALKÓ.

— Irta: BAKONYI KÁROLY. —

Fényes, tiszta, üde tavaszi éjszaka volt. A hold belebámult a Kőrös hullámos tükrébe, a székesegyház keresztje fölött ott ragyogott az esthajnalcsillag és egy szelid fuvalom járta át a lomha háztömböket.

A czukrászda nyitott ajtaján kifénylett a sárga gázvilág, átszőve a kitóduló szivarfüst kék ködével s mint valami ozonateur öntötte ki a csokoládé illatát.

Benn huszártisztek cognacoztak.

A kadét makaóra osztotta ki a kártyát.

— Egy üveg cognac a bank! — mormogta bosszúsan, mert már eddig is sokat vesztett, azután végignézett a kompánián.

— Hopp! — kiáltotta Poroszkay hadnagy annak jeléül, hogy tartja a bankot és mosolyogva fordult egy bodros fejü leány felé, ki mellette ült és a kártyáját fogta — Palkó, kérjünk még egyet?

Palkó bicczentett a fejével és pajkosan kacsintott a kadétra:

— Hozhatom a cognacot?

Az épen összecsapta a maga kártyáját.

— Veletek nem lehet játszani! — és a fogai közt szólt oda egy beretvált bajuszu hadnagyhoz:

— Te nábob, vedd meg a Pejkót. Eladom azt a dögöt!

A kártyát szétszórta a földre és rátaposott.

— Gyerek! — mondta Poroszkay elfordulva tőle.

Palkó épen hozta a cognacot és töltött.

— Ide is tölts, neked is kell innod!

Palkó nem is ellenkezett, hanem töltött és ivott.

Belenézett Poroszkay ábrándos, kék szemeibe, melyek most szokatlanul ragyogtak és kigyúlt az arcza.

Lőrenthey főhadnagy ott ült a lány másik oldalán, idegesen pödörve kis, barna bajuszát. Bántotta hiúságát, hogy most amaz van felül.

A hadnagy tréfásan integetett felé, azután megfogta a lány üterét.

— Palkó te be vagy rugva! A cognactól vagy a főhadnagy úr szép szemeitől?

— A cognactól — kaczagta Palkó pajkosan.

Lőrenthey vállát vonogatta.

— Ma nékem, holnap néked.

— Nem ugy van főhadnagy úr, mert ma is nékem és holnap is nékem.

Lőrenthey félig-meddig tréfásan fenyegette meg a kezével.

— Beszélj fiú, beszélj! De mit szólnál hozzá, ha én is beszélnék? Tudod-e, hogy miről?

A hadnagy lesütötte szemeit.

— Szép tőled, hogy nem teszed azt, főhadnagy úr.

Bellára gondolt, a polgármester szőke leányára, kinek néhány napja kérte meg a kezét.

A dologról még csak a főhadnagy tudott s igy nem lett volna szép dolog tőle, ha azt most kibeszéli.

Bosszúságát mellőztetéseért azonban nem tudta elrejteni. Átment a másik sarokba a szép Mariskának udvarolni s nemsokára ezek sugdosásából csak azt hallotta, a mint időközönkint fölkaczagtak.

Palkónak bolondos kis fejét teljesen elforgatta a szép huszárhadnagy. Az édes beszédek, melyeket fülébe sugdosott, egészen elszédítették. Igaz szerelemről ábrándozott, sírig tartó hűségről, fényes lakodalomról.

Szerelmes lett Poroszkay ábrándos kék szemeibe és boldog volt, ha ezek a szép szemek az övéin nyugodtak.

Igy ment ez vagy három, négy napig.

Lőrenthey a szellemtelen szépségért soha sem lelkesedett, azért hát faképnél hagyta a Mariskát. Szeretett volna Palkóhoz visszapártolni. El is kezdett vele ujra tréfálkozni.

— Berta kisasszony, ha meg nem sértem . . . — szólitotta ezentul és felugrott székéről, ha mellette elhaladt. Palkó kaczagott ezen a játékon, de már nagyon beleszeretett Poroszkayba.

Egy délután térzene volt a bolt előtti téren.

A czukrászdában összegyült a város színe-java.

Ott volt Bella is, kinek aznap volt a jegyváltása. Félkeztyüjét lehúzta, hogy a gyűrűjét láthassák és türelmetlenül nézett szét vőlegénye után.

Poroszkayt az őrnagy fogta el útközben; gratulált neki és jóakaratu kérdésekkel halmozta el, azért késett.

Mikor megérkezett, menyasszonya gyermekes örömmel kiáltotta messziről:

— Kedves Dezső, csakhogy végre megjött!

— Bocsásson meg édesem . . . — kezdte Poroszkay és kezet csókolva ült le mellé.

Palkó már ott állt a háta megett. Az örökös mosoly odafagyott ajkára, halványabb lett a fehér márványasztalnál és apró szemei szúró tekintettel meredtek Bellára.

— Parancsol valamit a hadnagy úr? — szólalt meg reszkető félhangon a szék mögül.

— Köszönöm Berta, kissé később.

Közönyös hangon mondta ezt, még csak el sem fordult Bellától.

Palkó arczát elfutotta a vér. Összeszoritott ajkakkal bámult a levegőbe. Érezte, hogy egy nagy könycsepp fut végig az arczán és a tarka társaság összefutott szemei előtt. Nem látta már sem Bellát, sem a többieket. Lőrentheyt sem, a ki a szemközti asztalnál élete-halálra udvarolt egy pajkos leánykának.

Kirohant a konyhába; ott ráborult egy székre és hangosan zokogott.

Szép ábrándjait siratta, megcsúfolt szerelmét, kijátszott jóhiszeműségét. Fájt neki, hogy megcsúfolta, kijátszotta, de legjobban fájt az a közöny, melylyel megcsúfolta, kijátszotta. Csak egy játékszernek érezte magát, melyet megúntak, eldobtak. És tudta, hogy ez sorsa neki. Lehet ő ügyes, hű, szerelmes, csak megmarad szegény czukrászleánynak, a kit senki sem fog komolyan venni. Életczélja marad, hogy a cognacos poharakat töltögesse és a vendégekre mosolyogjon. Jövője, hogy elhervadjon, megvénüljön. Kiszáradjon, mint a félrelökött sütemény, melyet eldobtak a prézlis fiókba. Kiszáradjon ebben az illattal, zajjal, mámorral teli fényes környezetben . . .

Fájó lelkét ennek az igazságtalan helyzetnek keserű érzete bosszúra ingerelte.

Óh, a kinek a boldogságát földúlták hidegen, érzéketlenül, annak nagyon édes a bosszú!

Lőrentheyt választotta eszközül a boszszúra.

Ő mit sem változott irányában. Tréfált vele csak ugy, mint azelőtt és a mint látta, hogy Palkó ismét hozzászegődik, eljátszott, elmókazott vele csak ugy, mint azelőtt.

Poroszkayt első újabb közeledésekor erélyesen, szenvedélyesen utasitotta vissza.

— Palkó, Palkó, beh nagy csacsi vagy! — mondta az az ő édes, finom hangján és magára hagyta Lőrentheyvel.

És a Lőrenthey helyzetén sokat javított e fordulat.

Palkó az első erősebb ostrom után megadta magát. Ujra megszédült az ő kis feje, szive ujra megdobbant és ébredezett benne az az érzelem, melyet régebben kezdett Lőrenthey iránt érzeni.

Az ilyen változás nagyon könnyen ment nála.

Már nem igen bántotta, hogy Poroszkay nem szereti, de föltett szándéka maradt, hogy csúnya érzéketlenségeért megboszulja magát.

Gyakran hallott a Lőrenthey híres affairjeiről.

Nem kellett egyebet tenni, mint a két büszke embert összeveszíteni. És ez a hiú, rátartós Lőrentheyvel nem volt nehéz dolog.

Csak annyit mondott neki, hogy Poroszkay hangosan dicsekedett, hogy a szép Bellát nem kapta volna meg az egész divizióban senki, csak ő, már elhidegült irányában.

Másnap Palkó már tovább ment.

— Főhadnagy úr, délelőtt ujra itt volt a hadnagy úr.

— Mit mondott? — kérdezte idegesen.

— A menyasszonyával dicsekedett. Azt mondta, hogy a főhadnagy úrnak nem adták volna oda soha.

— Palkó, hát igazán ezt mondta?

— Igazán! — felelte Palkó félénken.

Akkor lépett be Poroszkay. Lőrenthey nem fogadta a köszönését.

A hadnagy oda ment elé és mélyen meghajtotta magát.

— Ha terhedre nem vagyok, főhadnagy úr: jó estvét kivánok!

Lőrenthey végignézte szemével és nyers hangon kérdezte:

— Ki hitt ide?

A hadnagy azt hitte, hogy csak az enyelgése nem sikerült, s mosolyogva felelte:

— Nem értelek.

— Nehéz a felfogásod kedvesem.

Még erre sem volt tisztában a helyzettel.

Komolyan ismételte:

— Igazán nem értelek.

A másikban e higgadtságra fölfortyant a vér.

— Ha nem akarsz megérteni, bujj a menyasszonyod szoknyája mögé!

— Azt nem fogom tenni főhadnagy ur! — és hirtelen távozott. Az ajtót erősen becsapta maga után.

Másnap kardpárbajt vivtak.

Lőrenthey nagyon erősen találta megvágni ellenfelét.

Az orvosok azt mondták, hogy helyzete veszélyes.

Most már sajnálta a mit tett. Órákig elült a beteg ágya mellett és rakta lázas fejére a vizes ruhát.

— Te akartad — mondogatta Poroszkay, ha magánál volt — kár érte szót is vesztegetni. Ugy sem halok bele.

Lőrenthey komolyan aggódott miatta.

Mikor Palkó kérdezte, hogy folyt le a párbaj, csak annyit mondott:

— Félek, hogy szegény Poroszkay meg fog halni.

A lány ijedten ragadta meg erre karját.

— Főhadnagy ur, az istenért, igaz a mit mondott?

— Sajnos, nagyon igaz. Föl voltam hevülve. A párbaj előtt megcognacoztattak. Szavamra, nem akartam olyan erősen megvágni.

— Istenem, istenem, — jajgatta Palkó — akkor én is meghalok.

Lőrenthey félreértette a dolgot és kezdett bosszankodni.

— Hát annyira bele vagy bolondulva? Az nem hallotta már mit mond.

Kezei közé temette arczát és sirt.

Lelkiismeret furdalásai elől a sirásban keresett könnyebbülést, aláhulló könyeiben kiöntötte minden szemrehányását maga ellen.

Bűnösségének érzése túlzásokra hajtotta.

Ha valaki az ajtót kinyitotta, azt hitte, hogy a Poroszkay halálát jönnek jelenteni.

Elképzelte, a mint megfeketedett sebhelyével kiterítve fekszik előtte és ajkai nem nyilhatnak meg soha, soha többé, hogy neki megbocsásson. Pedig úgy kellett neki ez a bocsánat.

Összekulcsolt kezeit rányomta Lőrenthey vállára.

— Főhadnagy ur, édes főhadnagy ur, vigyen el engem a hadnagy urhoz.

A főhadnagy meglepetve, gúnyosan nézett rá.

De látva az arczán a fájdalmas kétségbeesést, egy szót sem mondott

Némán fölállt és kardot kötött.

Palkó egy nagy kendőt vett magára és követte őt.

Kocsiba ültek és hajtattak a kaszárnya felé.

Poroszkay valamivel jobban érezte magát.

Ágya mellett égett a lámpa, valami franczia regényt olvasott.

— Hát téged mi lelt, hogy ide jöttél? — kiáltá, bizonyosan vőlegénységére gondolva Palkó felé, ki szepegve állott meg ágya előtt, s mikor meleg kezével végig simogatta karját, szenvedélyesen ragadta meg kezét.

— Hadnagy urbocsásson meg nekem. Én vagyok az oka, hogy most itt fekszik, én akartam, hogy a főhadnagy ur kihivja és ezért mindenfélét beszéltem neki. Ha tudtam volna, hogy ilyen nagy baj lesz belőle, nem tettem volna; hadnagy ur igazán nem tettem volna. Csak egy kicsit akartam megbüntetni, hogy ugy bánt velem; igazán nem tettem volna, ha ezt tudom.

Poroszkay gyöngéden veregette meg arczát.

— Azért nem kellett volna ide jönnöd Palkó. Micsoda gondolat volt ez? Vagy azt mondták, hogy meg fogok halni? Palkó, te jó leány vagy, nagyon jó leány. Légy nyugodt, nem fogok meghalni, nem fogok Palkó meghalni, ne sirj. Eredj vissza, mert a Mariska beárul, hogy nálam voltál. Meg fogod látni, nem halok meg. Isten veled Palkó! Nagyon jó leány vagy.

Palkó még egy ideig pityergett az ágy mellett, azután elsiettek.

Egész visszauton szótlanul ültek egymás mellett.

Olyan különös volt nekik, hogy a hadnagy az egészet fel sem vette.

Némán, szó nélkül ültek egymás mellé a boltban.

Üres volt a bolt, egyetlen gázláng villogott asztaluk fölött, sárga fényében apró porszemek tánczoltak.

A másik sarok felé csodálatos szürkeség vonta be az üvegharangokat, melyek alatt ugy feküdtek a sütemények, mint egy-egy koporsó.

A főhadnagy letette szivarját és abból egyszerre mint valami kéményből, pihenés nélkül szállott egyenesen fölfelé a füst.

— Te Palkó, hogy tehettél ilyen ostobaságot? — szakitá meg a némaságot a főhadnagy szemrehányó hangja.

Palkó látta, hogy Poroszkay tul van a veszélyen.

Lelkiismerete megnyugodott, most kitört belőle a megsértett női büszkeség.

— Szerelmes voltam bele főhadnagy ur, megmondom, mert már nem vagyok. Ő akarta, hogy szerelmes legyek bele. Most már látom, hogy csak ezt akarta!

Könyezve folytatta kis szünet után.

— Oh főhadnagy ur, hát senki vagyok én, hogy igy tegyenek velem? Engem szabad hitegetni, megcsalni, elbolonditani, mert csak szegény czukrászleány vagyok? A hadnagy ur olyan csunyán bánt velem, nagyon csunyán, főhadnagy ur. Udvarolt nekem, mondta, hogy szép vagyok, ügyes vagyok, hogy szeret engem. Azt mondta, hogy szeret engem és mikor már egészen belebolondultam, Istenem akkor tudtam csak meg, hogy van már menyasszonya.

Kihevülve mondta ezeket, helylyel-közzel el is pirult és olvadozva, szerelmesen nézett a főhadnagy szemébe.

Az pedig végigsimogatta borzas haját, hizelegve hajolt arczába és egész természetesen, ártatlanul, még szinte szemrehányásképen sugta a fülébe:

— Te bolondos, csacsi Palkó, hiszen nekem is van menyasszonyom!

HARMATOZIK...

Harmatozik . . . szépen szól a csalogány.
«Jer ölembe, jöjj te hamis kis leány!
Megölellek, megcsókollak százszor is . . .
Ráadásul od'adom még
Od'adom még cserébe — a szivem' is! . . .»

Fujdogál az enyhe szellő csöndesen,
Ringatja az arany kalászt édesen;
«Drága kincsem, kékszemü szép angyalom
Légy itt ezen a világon
Te légy: üdvöm, menyországom, mindenem.»

Hull a levél . . . Nem dalol már a madár,
«Csalfa leány!... Jaj be hamar elhagytál»...
Hej, miért is van a földön a leány:
Szép a szeme, de a szive, —
De a szive — hamis, hűtlen, csapodár! . . .

Thomka Pál.

JÓZSEF.

(Elbeszélés.)

Irta: LÁZÁR BÉLA.

Élet-é az ilyen, élet?

Még vörös, álmos, kidagadt szemmel oktatni magántanulókat délig. Aztán ebédelni. Nehéz, teli gyomorral oktatni gymnázistákat estig. Aztán vacsorálni. Félig kábult fővel, félálomban, ágyban, homályosuló öntudattal elmélkedni az akaraton és képzelődésen, az értelem problémáin és az öntudaton. Elfujni a lámpát, s aztán aludni, nehéz, kínos álmot. Fojtott, tompa lélegzete fel-fel hangzik az éjben . . .

Hát élet-é az ilyen, élet?

I.

Ugy a mint volt, csatakosan, beállitott a tornáczba. A kopottas gyékényt, mely ott barnálott a pallón, erősen megrugdosta s benyúlott a törött ablaküvegen, gyujtófát szedett elő, s lassan becsoszogott a konyhába.

— De hogy megválunk, édes fiam! Mi is, ő is én, is. Hajh! hajh!

Az öreg ember kedvetlenül járt-kélt egyet-kettőt.

Gondolatai kínozták.

— Holnap már bemégy? fordult fiához.

— Be.

— Én is munkába állok. Micsoda élet vár reánk! Mind a ketten egyre gondoltak s mind a ketten kerülgették. Egymásra való tekintetből. Pedig ott állott közöttük az a jóságos öreg asszony, csoszogó lépteivel, mosolygó szemeivel, beesett arczával, melyen a tüdővész rózsái nyilnak. Mint örülne fia szerencséjének? Mint hozná eléjük a meleg levest, friss czipót és a kövér libatöpörtőt fürgén kínálva, megczukrozva dicsérgetéseivel, jó szivével, szeretetével? Az egyiknek édesanyja, a másiknak felesége volt. Hol van? Egy hete, hogy künn nyugszik, az igaz, hogy nem messze tőlük, de mégis oly nagyon messze!

Az öreges ember odalép a rozoga almáriomhoz, s kihúzza a fiókját. A hol a friss czipó állott, hajh! most üres, nincs a ki gondoljon reájuk.

Megdőbbenve néz maga elé. A fiú felemeli szemét s odakúszik édes apjához, átöleli, az meg rádől a vetetlen ágyra s kitör belőlük szivük nagy fájdalma.

Az édes otthon, a szerető család megoszlik, mert megbomlott a láncz, oda a mindnyájukat összetartó kapocs...

Ugy elsírnak, úgy elzokognak kettecskén.

*

Schlesingerné másnap finom mosolylyal mondta az uj nevelőnek:

— Kérem, vigye Tiborkát a Diana-fürdőbe.

Mert mikor az uj nevelőt meglátta, az volt az első gondolata, hogy, «be kár ezért a fiatal emberért. Hogy elhagyja magát. Igy csak nem ülhet asztalomhoz!? Na majd!» A nevelő úrnak igazán jól esett a gondoskodás, a fürdő, meg az uj toilette sötét fekete posztóból, mert gyászol. Alig lehetett volna ráismerni. Ha most az a jóságos asszony láthatná!

A főtisztelendő úr is észrevette a változást.

— Schlesingeréknél van már? — kérdé az előadás után.

— Igenis, tanár úr, ott.

— Na csak aztán?! Kézcsókomat ő nagyságának! Megmondja?

— Tanár úr . . .

Ő nagysága kedvesen vette az üzenetet.

— Oh ez az aranyos ember!

Nagyon jól érezte magát Schlesingeréknél. Az úr is finom, előkelő, kivel öröm társalogni, hisz lehet vele Spinozáról is beszélni, bár mint mondja, ő nem tartja elég moralisnak Spinozát s csak a budhismusért lángol.

A nevelő úr később rájött, hogy mind kettőt csak a Mayer-féle Lexikon révén ösmeri, de azért érdeklődik Spinozáért s végre is egy ember, a ki érdeklődik iránta. Társai nem értik, ösmerősei, a bocherek megvetik, pedig Spinoza, — ah!

De még ő nagysága is rá-ráveti szemeit, ha szerényen meghúzódva el-el magyarázza egy-egy tanát prófétájának, kiért

IDYLL.

Ekkor nyilt meg ujfent az utcza-kapu. A fiú megállott s bevárta a jövevényt.

— Te vagy benn, Dávid? — kérdé kívülről a hang.

— Én vagyok, apám.

A szobában égett már a lámpás. Nyakig sáros volt mind a kettő. Az őszi kabát a fiún a gallérig csatakos, nadrágjáról késsel szedhették volna le a sarat. Apjának arczába is fröcscsentett egy pár cseppet egy elrobogó komfortábli.

Észrevették egymáson az állapotukat, de egy pillantásra is alig méltatták, nem hogy szóra. Odaültek az asztalhoz.

— Benn voltam Schlesingeréknél — szólalt meg a fiu. — Felfogadtak. Teljes ellátás, havi 15 frt. Egy fiu mellé. Áldott ember mégis a főtisztelendő tanár úr — látod.

— Igaz.

— Voltam nála, megköszöntem melegen, nagyon szívesen fogad . . .

— De kezet csak nem csókoltál? Ugy-e? Az tiltva van. — Na még, idegen kép előtt meghajolni? Háláld meg hálával.

Kis vártatra felsóhajt:

ugy lelkesedik, s kit ideálképül tűzött ki maga elé.

— Valóban szép, dicséretre méltó határozat.

Egy ebéd után, a mint mindenről és semmiről csevegve nagy lelkinyugalommal szürcsölték a fekete kávét, odafordul csak egyszer az úrhoz és kérdi:

— Bocsánat, micsoda vágás az a homlokán nagyságodnak?

Az úr elkomorul s kedvetlenül, de metsző gúnynyal mondja:

— Nem én estem el s én vertem be a fejem!

Az asszony arczán e szavakra végig vonaglottak az idegek. Égető gyűlölet sugárzott ki a szemekből és puderfedte arcza lángba borult. Mérhetetlen keserű boszuvágy és fájdalmas tehetetlenség képe volt. Kisuhant.

A nevelő úr azok közé az emberek közé tartozott, kik fiatalságuk mellett a meglett férfi benyomását teszik ismerőseikre. Gyermekkorában ifju, ifju korában férfi. Az édes gyermetegség bohó éveit elnyelte a szegénység molochja.

Az úr eldobta czigarette-jét, másikat gyujtott, végig vágta magát a hintaszéken s beszélni kezdett. Csak suttogott, de hangján végig rezgett az évek elfojtott gyűlöletének egy egész összhangtalan skálája!

— Tíz éves a seb, akkor még másodkönyvelő voltam a banknál. Ott laktunk az úriutczában, szegényes kisszerű lakásban. Egész nap az irodában valék, az estéim nőmé voltak. De ő «unatkozott». A hogy a házasságtörést manapság megokolják. Unatkozott... Hisz ezzel minden meg van magyarázva! hogy a fiatal férj családi élete, hitvesébe vetett bizodalma, munkakeve, az ok az előretörekvésre, a szorgalomra, a társadalmi tisztességes emelkedésre — egyszerre hirtelen — süppedőbe süllyedjen, elszálljon, mint a buborék. Ezek az asszonyok!

Nagyot fujt maga elé az illatos czigarettefüstből. A nevelő úrnak felvert képzeletében úgy tetszett, mintha a Vesuv füstölögne.

Mennyi szenvedély, minő elfojtott keserv e hideg bureaukratában?!

— Unatkozott! — (s idegesen egyet rántott a vállán.) Mennyire szerettem! Harczba szállottam érette az édesanyámmal, kinek nem volt inyére, hogy elveszem, mert keveselte a hozományát. Hát biz a kevés volt: Semmi! Meg voltunk kicsi kis otthonunkba, s két mód felett boldog évet töltöttünk. Ennek az emléke el nem fog pusztulni a szívemből soha! Aztán oda költözött mellénk, egy hónapos szobába, az az ember. Rácsolt... erre az egyre emlékszem. S Melanie elfeledte küzdelmeinket, elfeledte azt a boldog két esztendőt, s odadobta magát egy katonatiszt ölébe, kinek a szép zsidóasszony elvégre is jó volt unaloműzőnek. Hitt szerelmes verseinek... Heinéből irta ki a szemtelen. Mikor rátaláltam, meg nem állhattam — még abban a hangulatban sem, — hogy keserűen fel ne kaczagjak! (S mosoly vonaglott végig ajkai körül.) Nézzen oda!

A hálószoba felé mutatott.

A két ágy oda volt támasztva a falhoz, — hosszában.

— Tíz éve áll igy — suttogá! Nálam maradt azért a két esztendőért, de meg titkolni is akartam, bár idővel mindent megtudtak. Ah! kis város!

— Tiborka ugy-e hasonlit reám?

A nevelő úr intett, de szólni nem tudott.

Megnyílott előtte im egy családi szentély sötét titka!

Ezek a hidegen, suttogva mondott szavak tíz éves pokoli gyűlöletet meg fájdalmat regéltek. Az úr egyhangúan szívta tovább czigarettejét s nézte a bodor füstfelhőket. Merengve hosszan.

A nevelő úr megdermedve vette elő az illusztrált Goethét, nézte a képeket, de nem látott semmit. Csend.

Mikor az asszony bejött a szobába, a Vesuv ismét kialudt, az úr szemében az a régi kifejezéstelen kifejezés, minő tíz év óta, csak mintha glóriafény villogná körül sebhelyes homlokát. Az asszony nem látta ilyennek; a hideg bosszuvágyó, gyűlölködő ellenséget látta csak benne, kihez úgy oda van kötve, vasláncczal, mint a gályarab a társához, s nincs szabadulás sehol!... sehol! Szabadítót! Szabadítót nekem!

Az ablakhoz ült, homlokán piros folt égett, a szivében metsző fájdalom.

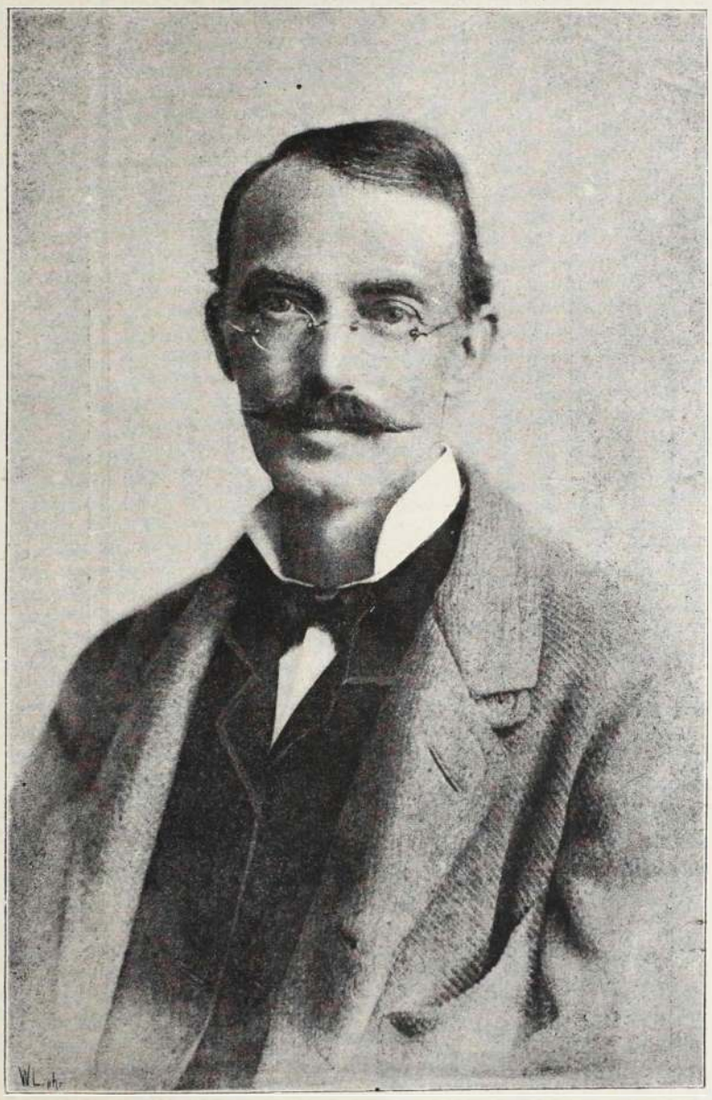

LUKÁCSY SÁNDOR.

— Hogy még mindig itthon van! Hjah, még csak fél három. Minő lassan halad az a mutató. — Terhére volt néki a levegő, melyet be kellett szívnia azzal az emberrel, kinzójával, hóhérjával, egy szobában. Az a sebhely örökké szégyenére emlékezteti, valóságos pallos, mely egyre veri arczába a szégyenfoltokat. Brr! — hideg áram berzenkedik a vállán, az ajkai meg lázasan remegnek.

— Ma meg felhozta... A nevelő úrra nézett, kit szeretett volna megtépni ügyetlen, lomha kérdéseért. De az oly szende, ártatlan képpel ült az asztal mellett, s nézte a rajzot, melyen Faust hitvallását suttogja Margitnak, álmélkodva a gondolatok fenségén, kutatva titkos értelmüket, s elfedve, hogy él, hogy most hol van, hogy csak az imént játszódott le előtte egy rémes, tragikus jelenet. Az élet nem kapta meg úgy, mint a költészet. Az első pillanatban még sejtette, hogy nagyobb fájdalmat lát maga előtt, mint a minő az övé, a mért elvesztette az édes anyját; hisz az ő fájdalma tiszta, szent, s nem fűződik hozzá semmi egyéb, csak egy kedves öreg asszony jóságának áldott emléke: míg ahoz a másikhoz vesztett szerelem, fojtott bosszuvágy, ki nem elégített ambiczió és a pokol ezer ilyen szörnyetege! Ez a sejtelem ám végigsuhant a lelkén, simán, finoman, alig hagyott ott nagyobb emléket annál a gondolatnál, hogy... nem is gondolat az, csak félő érzet: az asszonytól. Az élő asszonytól! De csak az élőtől, mert a poesis Margitjához nem félelem, de meleg, érdeklődő delejes vágy vonzotta! S kisérte álmaiban, kisérte ébrenlétében. Margit, Borgia Lukreczia, Gabler Hedda, Nóra, Julia voltak kedvencz alakjai: vagy jobban mondva, ezekből állitotta magának össze: *a nőt*. S míg ő elmerengett csalfa Faust csábitgató szavain, a Margit naiv szerelmén, egy közönséges asszony, szóval egy igazi, egy élő asszony bosszankodó tekintete tapadt arczára, ki azt szerette volna tudni, hogy tud-e valamit, tud-e mindent?

A nevelő ur arcza ám nem válaszolt e kérdésre semmit.

Az ur pedig eldobta a kiégett szivarkát, s eltávozott.

A léptek felverték merengéséből a nevelő urat is s felállott.

— Hogy halad Tiborka? — fordult feléje az asszony.

— Jól, igen jól.

— Hogy felelget az iskolában?

— Nem igen felelt mostanáig.

— Ah, azért jobb lesz, ha megkérdezzük a főtisztelendő tanár urtól. Levelet irok hozzá, elviszi?

— Csak parancsolni mél...

— Kérni fogom. Ön felmegy most a gymnáziumba?

— Fel.

Megirta a levelet.

A levél igy hangzott:

«Kérlek. Ötre. A majomnak Tiborkáról üzenj.»

— Hiszen Tiborka kitünő előmeneteleket tesz! Különösen mostanság, az ön szakavatott és buzgó vezetése alatt. S megveregette a vállait a főtisztelendő tanár ur.

(Folytatása következik).

AFORIZMÁK.

A haza nem oszt ajándékokat, a haza áldozatokat követel.

Ti gazdagok vagytok; az ország a szegény!

*

Az állam alapja a gyermekek erkölcse.

*

Az ég már nem barátja senkinek:
Nagy távol az, melynek nincs gondja ránk.
Védszent, — próféta, — nem véd: — ez mese.

*

Imádkozni némely nőnek életszükség. Reggel azokért a bűneiért, a miket már elkövetett, este azokért, a miket ezután akar elkövetni.

*

— A boszúállás istenek bűne: állatok erénye. A megtörtént rosszat jóvá nem teszi . . .

*

Miért laktok ti akkor ott az égben:
Te Zeusz! Ormuzd, Osiris, Zebaoth!
Vagy a mi néven a buták neveznek;
Kik élő lénynek nevezik az űrt!
Rossz szellemek a földnek urai,
S a sors egy láthatatlan átok, semmi más!

*

Irtóztató sors az isteneké!
Unalmas élet így örökké élni
Tehetetlen mindenhatóságban.

*

Megrészegül a föld a vértől, és tüzet
Okádik rád. Megbűzhödik a lég
A mondott átoktól, és döghalált
Lehel reád veszendő ivadék!
Hogy a kit a véres harcz megkímélt,
Az éhség ölje meg; és a kit
A tenger kivet, a föld nyelje el.

*

A népnek fáj az, ha éhezik, ha botot kap, ha fiát elviszik katonának, de a jármot, a mi a nyakát nyomja, nem érezi.

*

Az ostobaság egy istenség, annak oltára van, az oltárnak papja van, és annak a papnak neve «ezenzor».

*

Az «emberiség érzete» erősebb, mint a «szabadságvágy» s ez védelmére kel a rabszolgának, ha azt a czár üldözi, s a czárnak, ha azt a rabszolga üldözi!

*

Úgy látszik, mai nap olcsó a babér,
Zöldjével főznek, ágával sepernek.

*

A harcz csak arra jó, hogy fogyjon a zúgolódó nép!

*

Azt hiszi az a szegény katona, hogy ha ő a vérét ontotta idegen földön, attól az ő hazájában lesz zöldebb a fű!

*

A kitől félnek, az hatalmat gyakorol.

*

A burgonya nem egyéb, mint egy óriási nagy hazugság, a mivel az embereknek a gyomrát megcsalják.

*

Elveszni csak annak lehet, a ki valakié.

*

A példa ragadós. Kivált a megöltéké.

Jókai Mór.

AZ ASSZONY VERVE JÓ.

(*Lukácsy Sándor* népszínműve. Előadatott a népszínházban 1894. febr. 16-án.)

Lukácsy Sándor nesztora a magyar népszínműíróknak. Tóth Ede, Csepreghy Ferencz jelesebbeket termeltek nála, de alig van még egy iró, kinek a népszínház repertoárjában nagyobb része volna, mint Lukácsy Sándornak.

Dehogy is akarnók ezzel mondani, hogy a Lukácsy munkái nem ütnék meg a kellő mértéket! Csak a *Vereshajut* kell felemlitenünk s elismeréssel adóztunk a termékeny népszinműirónak. Mert olyan munka a Vereshaju, melyet készséggel odaállithatunk akár a Piros bugyelláris mellé is, vagy a Falu rossza mellé is. Alig becsülnők kevesebbre a Veréb Jankót a Kósza Gyurkánál, vagy a Szilaj Katát a Bátki Tercsinél.

De nem is csuda, hogy ugy beletanult Lukácsy a szinpadi mesterségbe. Hiszen már harmadesztendeje megülhette volna szinházi pályájának negyvenedik évfordulását; hogy pedig a népszinház főrendezője, annak is már meg van hovatova huszadik esztendeje. Igy hát — hogy Rákosi Jenő szavaival éljek — a kis ujja hegyében van az egész szinpadi technika s ugy megforgatja a kis ujja körül a hatásoknak hódoló szinházi publikumot, hogy csak na!

Megirt életében félszáznál több szinpadi munkát, jobbára csupa népszinművet és egy se akadt a félszázban, a melyet nagy hatással ne adtak volna mindenfelé. Ebben a tekintetben össze merném mérni azzal a nagy német boszorkánymesterrel, a kit a maga idejében Kotzebuenek hivtak s a kiről azt mondja a krónika, hogy bármely adott témára vagy tárgyra megirt egy nagyhatásu munkát. Sőt azt is feljegyezte erről a németről a krónika, hogy sétálván barátaival az utczán, kötőtűt látott meg a földön.

— Barátaim! — mondá hirtelen a német boszorkánymester — mához két hétre a Stadttheater egy Stricknadel czimű vigjátékot fog előadni. Szerzőjét van szerencsém bemutatni: Kotzebue Ágoston, szerény magam, ha megengedik.»

Nos, én nem akarnám Lukácsyt Kotzebueval összemérni, semmi áron, mert Kotzebue csak technikus volt, a poéta belőle egészen hiányzott, de a hatások ismeretének tekintetében kezet foghatnak bátran egymással.

Ilyen fajta gondolatok szállottak meg bennünket *Az asszony verve jó* előadásán. Magam előtt láttam Lukácsy Sándort, a mint a rendezetlen szinpad közepén állva, méregeti magában, hogy itt fog állni Csákány Pista, itt omlik a karjaiba Kalász János uram Zsófi lánya, emitt meg Kalász István suhint a pipaszárral a szájas Boris asszony hátába. S bizonyára megelevenedtek előtte az üres támlásszékek a sötétség homályában és a tapsoló zsöllék kaczagását is hallani vélte. Mert a Lukácsy Sándor iróasztala ugyancsak zajos portéka lehet. Zokogás, kaczagás, tapsvihar lebegnek felette, mikor leül mellé a szerző, hogy megtoldja még egy jóizű jelenéssel a készülő munkát. S az iróasztal fürge, jóságos szellemei átszállanak esténkint a népszinház alsóbb s felsőbb regióiba s ha lehullani készül a kordina, ujból nekierednek s most már valóságban lezúdul a taps, a kaczagás.

De hogy is ne törne ki falrengető kaczaj, mikot a kehes Bogár s a poczakos Dudás veszekednek a Zsófi leányasszony kezéért. A két veszedelmes konkurrens együtt járnak a lány után, s ámbátor a mit az egyik akar, azt a másik sehogysem akarná, mégis nem tenne csak egy lépést is egyik se a másik akaratja nélkül.

Minek is mondanám el az uj népszinmű meséjét? Ismeri azt a nagyközönség a napilapokból is, de már jórészben a szinházból is. Hiszen a szinházlátogatóközönség azon a 6—8 előadáson, melyet az *Asszony verve jó* immárom megért, csak úgy tódult a népszinházba s így biztosra vehető, hogy már ismeri a darabot. A vidéki közönség? No, az is meg ismeri majd néhány nap mulva, hisz kétségtelen, hogy ez a sokat tapsolt népszinmű mihamar elterjed széles ez országban.

Igy megadván a derék szerzőnek a mi megilleti, nehány szót az előadásról is kell szólnunk.

Kalász Zsófit Blaháné adta. Erről tehát többet nem is szólunk. Szirmai kitünő asszonyverő, mulatós gazdáját, Kis Mihály énekes Csákány Pistáját Lubinszky Szilaj Ferkéjét se emlegethetjük bővebben ezúttal. De azt már nem venném a lelkiismeretemre, hogy a Német-kassai duóról ne szóljak. Mert a népszinház kitünő kómikai előadásainak krónikájában is méltó, hogy külön lapra jegyezzék fel. A kehes, czingár sarkon járó Bogár Danit Németh játszotta rendkívüli hatással; már megjelenése is falrengető kaczagást keltett. De hogy mennyi komoly tartalom volt e karakter megalkotásában a jeles szinész részéről, az a közönség elismerése mellett is fel kell jegyeznie a kritikának, Kassai Dudása méltópárja volt a Németh alakításának.

Ő is meggyőzhette Németh Józseffel együtt a publikumot, hogy a szinész szerepe néha-néha olyan mint a muzsikusé a libretto iróé mellett. Egyszer a librettista lép előtérbe a zeneszerző rovására máskor meg a muzsikus emeli fel a maga emelkedett nivójára a szövegirót.

—a—i.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(Paulay Ede. — Egy tényleg megtartott première. — A «Cabotins» és a — «Három testőr» meg a «Dame aux Camélias»).

A nemzeti szinház nagyérdemű igazgatója, *Paulay* Ede szabadságidejének félbeszakitásával feljött a fővárosba. Örömünk azonban nem teljes, mert a kitünő igazgató, habár körünkben van is már, még egy ideig nem veheti át a szinház ügyeinek vezetését, mert megrongált egészségét nem állithatta még teljesen helyre.

Paulayt, a ki tizenhat évi igazgatása alatt még egyetlenegy alkalommal sem szabadságolta magát, bizonyára legjobban bántja, hogy épen most, az haute saison kellő közepén kell távol lennie az intézettől, melynek ügyét-baját másfél évtized óta páratlan odaadással s önfeláldozó lelkesedéssel igazgatja, de reméljük, hogy a legrövidebb idő alatt friss egészségben s megifjult erővel veheti át ismét a nemzeti szinház ügyeinek vezetését.

* *

E héten végre előadták a *Konti—Murai* «Cziterás»-át a népszinházban. Szinte hihetetlen tény, de úgy van.

Az igaz, hogy a premiére estéjén még öt perczczel hét előtt a szerzők oly szentül meg voltak győződve, mint a direktortól kezdve az utolsó dekorátorig a szinház személyzetének minden tagja, hogy a sokat hányt-vetett s megszámlálhatatlanszor elódázott operettet valami «közbejött akadály» miatt ujra nem lesz lehetséges előadni. De mindannyian csalódtak föltevésükben, mert a «Cziterás» annyi hányatás s oly sok viszály után végre révbe ért s 1894. febr. 23-án, pénteken megérhette első előadását.

A darabról magáról és az előadásról különben más alkalommal emlékezünk meg.

* * *

Egy franczia lap a Théâtre Français legutóbbi premièrejéről, az Édouard Pailleron «Cabotins»-járól irva, emliti, hogy az előadás mily kerekded s összevágó volt, «a mi különben — igy folytatja — nem csoda, tekintve, hogy a darabból összevissza nem kevesebb, mint *száz* próbát tartottak.»

Nálunk ennyi próba elégséges volna tiz premièrre is, vagyis egy egész szezon összes uj darabjainak a betanulására s ott egyetlenegy darabnak előkészületésre fordítnak ennyi időt. Igy azután természetes, hogy az ensemble tökéletes s kivánni valót nem hagyhat fenn, hogy az előadás megérik, s a szerepek átmennek mintegy a szinészek vérébe. Botlásról, fennakadásról, szerep nem tudásról, vagy más hasonló, nálunk nem épen ismeretlen nyavalyákról ott ilyen körülmények között természetesen szó sem lehet.

* * *

Egy ilyen nagy, lelkiismeretes gonddal betanult előadás azután, a hol a legcsekélyebb részecske is kidomborul, az egyenetlenség elsimul s kiaknázatlanul nem maradhat semmi, rossz darabot is képes megmenteni, jó darabból pedig remekművet csinál.

Mennyire mások — fájdalom — nálunk a viszonyok.

Minden két hétre okvetlenül kell egy-egy premièrenek esnie s igy a legodaadóbb igyekezet mellett is az előadás csak felületes lehet, mert hiszen a próbák csekély száma miatt, arra is alig van idő, hogy szinészeink a szerep *szavaival* teljesen tisztában legyenek, hogy a darab megérjék s átmenjen a szereplők vérébe, arról szó sem lehet.

Az a tradiczió, — mert tényleg nem egyéb, mint tradiczió — hogy minden két héten be kell egy-egy uj darabot mutatni, abból az időből ered, a mikor nemzeti szinházunknak még kétségbeesett küzdelmet kellett folytatnia a kedvetlen közönség érdeklődésének fölkeltése végett s kénytelen volt a kvalitás nemes fegyverét letenni, hogy a kvantitás fegyverével harczoljon: jelentvén t. i. minden premiére egy-egy megtelt nézőteret.

Ezzel a tradiczióval azonban legfőbb ideje volna most már szakitani. Nemzeti szinházunk, hála Istennek, olyan pártolásnak örvend, a minővel a kontinensnek semmiféle szinháza nem dicsekedhetik, fényes anyagi eredményeket mutat fel, semmi sem állja tehát annak útját, hogy a kvantitás kérdését teljesen számon kívül hagyva, a darabok megrostálására s az előadás kvalitására mentől nagyobb gond fordittassék.

Művészeinket is nagy koloncztól szabaditanák meg azzal, ha a kétesebb értékü darabokat, vagy tehetséges kezdőknek első kisérleteit nem mutogatnák be nyakra-főre az ország első szinpadján, hanem a nagyobb vidéki szinpadokra utalnók — mi által a vidék is igen sokat nyerne — s a nemzeti szinházban csakis abszolut értékü művek kerülnének előadásra, de ezek azután oly előadásban, a melyekhez gáncsnak még árnyéka se férhessen.

Igy természetesen ritkábbak lesznek a premièrek, de minden bizonynyal élvezetesebbek s nagyobb jelentőségüek.

Mindezt csak abból az ötletből mondottuk különben el, hogy egy franczia lap a Pailleron «Cabotins»-járól irva, megemliti, hogy a darabból mindössze *száz* próbát tartottak, nálunk pedig — de ezt már nem az illető franczia lap irja — jövő héten lesz a «Három testőr»-nek a premièreje, a rákövetkező héten pedig a «Kaméliás hölgy»-et mutatják be teljesen uj szereposztással s betanulással.

Justinus.

IRODALOM.

DODO FŐHADNAGY PROBLÉMÁI.

A magyar irodalom legujabb művelői előszeretettel keresik fel a kaszárnyák és gyakorlóterek környékét, hogy onnan válaszszák ki tárgyukat és hőseiket. Víg kardcsörgés és sarkantyúpengés cseng felénk az elegáns kötetekből és egy ugyszólván teljesen uj világ tárul elénk a leirásokban s párbeszélgetésekben.

Sajó Aladár az ő jóizü «Katonáéknál» czimü rajzai, *Abonyi* Árpád pompás bosnyák tárczái, *Herczegh* Ferencz az érdekes «Dolovai nábob leányá»-ban és legujabban *Pekár* Gyula a «Dodo főhadnagy problémái» czimü regényében, mely most hagyta el a sajtót s a melynek megjelenése valóban «irodalmi esemény» számba vehető, — a katonaéletnek hiven ellesett árny- és fényoldalait mutatják be közönségünknek.

Ez minden esetre örvendetes jelenség. Először is mert uj téren, uj alakokkal ismerkedünk meg, aztán meg egy csapásra két legyet fognak a magyar ifjakban, a kik eddig idegenkedtek az egyenruhától, a vonzó leirások kedvet ébresztenek a katonai pálya iránt (még ha ezek a leirások karikaturák is . . . a mint a jogászgyerekek egytől-egyig Bukovay Absziknak szeretnének tartatni), — a magyar leányok pedig megszeretik a magyar irodalmat . . . az abban szereplő fess katonatisztek kedveért.

Mind a mellett nem találom óhajtandónak, hogy a kaszárnyairodalmat túltengeni engedjük. A társadalomban — különösen a magyar társadalomban — a katonatisztnek olyan sajátos helyzete van, mint a katholikus papnak meg az apáczának: ugyszólván csak akkor válnak regényvagy színműhőssé, a mint kollizióba jutnak állásukkal és kivetkeznek az állam vagy az egyház ruhájából. A mig ezt viselik, csak epizódszerepre hivatvák a szinpadon és a regénykötetben.

Pekár Gyulának annál is inkább megbocsájtható, hogy el szeret kalandozni a kaszárnyák környékére, mert maga is csak nem régen vetette le azt a csillogó huszárattilát, mely olyan szépen simult jól megtermett termetéhez és az ő minden apróságot megpillantó szemével annyi érdekes tipust gyüjtött szellemi analizáló kamrája számára!

«Dodo főhadnagy problémái»-val a kezemben, sokkal inkább szeretném a szerző egyéniségének problémáját ismerni és megfejteni.

Annyi s oly nagy ellentéteket látok ez emberben. Külsejére: hatalmas alakú, férfias, szép arczu athléta, kiről lerí a polgári ruha és a kit egyenruhában, magyar diszben, a mult századok jelmezeiben, vagy trikóban szeretnék látni, mint a Robinettivel viaskodó Massont, vagy a paripát fölemelő Jagendorfert, vagy a repülő ágyúgolyót felfogó «homme canon»-t.

Arczára nézve: egy sikerekhez szokott «beau». Ajka szenvedélyes, húsos orra érzéki, szeme fürkésző és éppen nem a női *lélek* titkait látszik fürkészni.

A mellett: páratlan vívó, bravuros korcsolyázó, fáradhatlan regattista, tüzes tánczos, virtuóz lovas, minden sportnak kedvelője . . .

Ez az egyik Pekár, a kit önök gyakran láthatnak, fehér szegfüvel a gomblyukában, feszülő izmokkal s aczélos léptekkel járni alá s fel a váczi-utcza aszfaltján.

Ki hinné el, hogy ugyanez a Pekár Gyula, ha odahaza iróasztalához ül, egészen átváltozik. A gladiateurből penseur lesz. Massont Bourget váltja föl. A kihivó mosoly eltűnik az arczról és merengő kifejezésnek ad helyet. Az a kéz, a mely kevéssel ezelőtt evezőlapátot, kardmarkolatot, kantárszárat szoritott, egy vékony bambuszdarabba dugott tollat épen olyan biztosan bir fogni és azzal a hegyes aluminium-szerszámmal egy egész társadalmi osztály hölgyeit, urait betükben lefesti, hibáikkal, erényeikkel, gyöngéikkel, titkolt nagy tulajdonságaikkal, furcsaságaikkal, félszegségeikkel, szerencsés és szerencsétlen állapotukban, józan és ittas fővel, éjjel és nappal, olyan hiven és olyan igazán, mintha mindnyájuk szivében, mindnyájuk lelkében kvártélyon lett volna.

Ki magyarázza meg nekem e kétféle ember egységét? Ha csak az az én régi rögeszmém nem, a mely szerint egy testben két vagy három, vagy több lélek is lakozik.

Egymástól különböző, egymáshoz idegen, egymással ellenséges több lélek, a melyek örökös ádáz harczban élnek egymással, mig földi házuk összedől és ők kiszabadulva elválnak egymástól.

Óh beh sokat-mondhatnék a bensőmben vivódó rejtelmes harczokról! De most nem ezekről van szó, hanem a «Dodo főhadnagy problémái»-ról, a melyekről — most veszem csak észre — még egy szót sem szóltam.

Nem is szólok.

Ha kritikát akarok irni, el kell árulnom a regény meséjét, ezt pedig nem teszem.

Hogy miért nem?

Van nekem egy szép asszony ismerősöm, a kibe már tizennégy év óta szerelmes vagyok. Talán még jobban szeretném, ha az a rossz szokása nem volna, hogy a regényolvasást a kötet végénél kezdi . . . holott én az érdekes munkákat ugy szoktam olvasni, hogy a tenyeremmel elfödöm a lapot és csak soronkint, szavankint, betünkint engedem a szép leirá-

sokat, a mély fejtegetéseket, a kedves párbeszédeket, az érdekfeszitő eseményeket szemem elé jutni.

. . . Már pedig *Pekár* Gyula regénye megérdemli, hogy az én módszerem szerint olvassák.

Kriptogam.

*

Wekerle László: Az isten. Régóta nem jelent meg metafizikai munka magyar nyelven; külföldön sincs sok hive manapság, a reális gondolkozásmód idejében, a rendesen minden reálizmustól ment metafizikának. Didont kivéve még kiváló katolikus, dogmatikus gondolkozót se tudnánk hamarjában megnevezni. Mindamellett, lévén számtalan kifürkészhetlen és valószinűleg soha át nem látható jelenség, a metafizika soha se fogja idejét mulni; mert az ember soha se fogja elhinni, hogy lehetnek oly dolgok is, a mit valóban soha se fog felérni eszével. A metafizikai elméletek egységesitéséről szó se lehet. Leibnitz monádjai ép úgy nem találnak egyhangú elismerésre, mint egykoron Pythagoras számrendszerei. Mert a mig csak *észszel* s nem *készel* is fölérhető bizonyitásokat látunk, a kétség mindig helyet talál agyunkban. Wekerle László a neczesszizmusban látja a világrend egységét. Isten van, mert kell lennie, s kell, hogy ez az Isten a legfőbb rendező legyen stb. Ilyenek tantételei s az ily dogmatikus (bár formában kerüli a dogmát) kinyilvánitásokat hinni is kell. Mert vagy feltétlenül hiszi valaki, vagy egyáltalán nem hiszi; metafizikában alku nincs. Minden metafizika egy darab teologia. Az alapeszmében való hit, vakhit uralkodik a metafizikában, mint a teologiában.

Wekerle László határozott elismerést érdemel munkájáért, melyet készséggel sorolunk kevésszámu filozófiai munkáink közé; de már tudományos munka számba nem veszszük, nem mintha módszere nem volna tudományos, de mert kevéssé vagyunk hajlandók arra, hogy a metafizikát általában tudománynak tekintsük, még ha egy Schelling, egy Leibnitz, egy Locke, vagy egy Schoppenhauer adja is elénk.

KÉPTALÁNY.

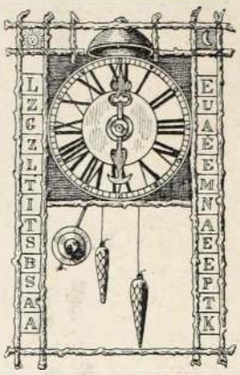

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Nem érez, ki érez szavakkal mondhatót!

Megfejtők: Reiner Henrik, Neuhauser Vilmos, Jung Anna, Guttmann Antal, Spann Ignácz, Kohn Gyula, Beck Kálmán, Beck Berta, Neuhauser Samu, Frussa József, Abramovits Rezsin és Etel, Karádi Mihály, Pettik Ágoston, Bédi Istvánné, Bóné Béla, Schvarcz Aranka, Lang Kelemen, Kasai Imre, Pottok Samu, Farkas Irén, ifj. Posszert János, Lang József, Rosner Anna, Schlésinger Mariska, Herrer Jenő, Stern Lipót, Schwarcz Nándor, Löwi Antal, Klein Anna, Frankl Gyula, Rózsa Lajos, Takács István, Barna Dezső, Csizmadia Gyula, Stärk Sándor, Rabics Antal, Braun Ferencz, Vajda Mihály, Kovács József, Grünwald Gyula, Zubán Szaveta, Benedek Anna, Gáy Géza, Vajda Mariska, Major Károly, S. Szendrői Ármin.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

S. R. Nagy-Enyed. A «Nem évek» és a «Fogadás» hangulatos versek, de a kidolgozás rendkivül pongyola. Sem rimelésre, sem verslábakra nem fordítja a legkisebb figyelmet sem, pedig e nélkül jó verset irni nem lehet.

Két szerelem stb. Budapest. Verseit nem közölhetjük.

A «M. G.» egy budapesti olvasója. Igaza van önnek, tévedés folytán került lapunkba. Máskor nagyobb vigyázattal leszünk.

D. D. Budapest. Nem felel meg lapunknak.

W. J. Nádasszegi puszta. Az elmaradt lapok mennek. Hát a küldemény folytatása hol késik. Ilyenkor a legjobb. Üdvözlet Gy. részéről is.

Fr. Kl. Nizza. A «bácsi» köszöni a bókot. Jó mulatást.

G . . . . Adél Szeged. Ez olyan kérdés, a melyet igy távolból megoldani nem lehet. Ha az úr és a hölgy rokonok vagy bizalmas — tán gyermekkori — régi ismerősök, úgy nem esik baj, ha a hölgy a csókot elköveti. Ha pedig nem annyira jó barátok, tán csak pillanatnyi az ösmeretség köztük, úgy illik, hogy az úr a kötőt visszaadja. Mert a játék mégis csak játék, a csók pedig tagadhatatlanul komoly dolog.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Privát műhelyemben a legfinomabb *téli kabát* vagy a legfinomabb *öltöny*, vagy a legfinomabb *felöltő* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob utcza 27. szám. I. em. 6. szám.

Bekötési táblák a «Magyar Géniusz» fél évi folyamára a legváltozatosabb, tetszés szerinti szinekben, rendkivüli diszes és művészies kiállitásban kaphatók a kiadóhivatalban.

Előfizetőink közül senki se mulaszsza el a bekötési táblákat megrendelni, mert ezáltal maradandó becsü, diszes kötetek birtokába jut, melyek bármely szalon asztalán helyet foglalhatnak.

Czerny J. Antal „Tanningene-je"

a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb

hajfestő-szer

haj és szakáll, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanazon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete természetes szinét** visszanyerni, melylyel az őszülés előtt birt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ara 2.50 kr.**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, crémek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, coniferenspritek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

CZERNY J. ANTAL-nál

BÉCS, I., Walfischgasse 5. sz.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel. 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve..

Raktár: Budapesten, Török József Király-u. 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Megay G., Wandraschek. **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Eliás Armin, Ring. **Temesvárott** Tarcsay. **Ungvárott** Hoffmann. **Lugoson** Vértes L. **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Levélczim és gyár: *Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl Ludwigstrasse 6.* (saját házában.)

MAGYAR KIR. ÁLLAMVASUTAK.

21846. sz.

Hirdetmény.

Osztrák-magyar-franczia-vasuti kötelék.

(A gabonadijszabáshoz a II. pótlék kiadása.)

A «Vasuti és közl. közlöny» f. évi 6. számában 4491. számu hirdetmény értelmében február 15-vel életbelépő II. sz. pótlék csak **folyó évi április hó 1-én lép életbe.**

Budapest, 1894. február 13-án.

A magy. kir. államv. igazgatósága

a részes vasutak nevében is.

Utánnyomat nem dijaztatik.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

„COLUMBUS"

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—**, **2.50**, **3.—** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

675

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

Baume de Vènus

Finomitja, fehériti a bőrt, megvédi a fagytól. Gátolja a bőr gyuladását borotválás után.

Levélbeli megrendelések pontosan és leggyorsabban eszközöltetnek. 711

Fontos hölgyeknek!!

1894

január 1-étől fogva, egy a főüzleti helyiségemtől teljesen elkülönitett

HÖLGYTERMET

kizárólagosan csakis **női kiszolgálattal** nyitottam, melyben **haskötők, méh-előesési** és **köldöksérvkötők, orthopaediai füzők** és **egyenesitő gépek, valamint kivattirozások a test csinositására és ép formázására mérték szerint készittetnek.** Továbbá ugyanitt nagy raktárt tartok: **Irrigátorok,** mindennemü **fecskendők, „Diana öv"** havi baj elleni **kötelékek, gummiáruk, kötszerek** és a betegápoláshoz szükséges összes tárgyakról. Gyermekágyas nőknek legjobban ajánlom, egy általam legczélszerübben összeállitott **szekrényt** (cassettát) a legszükségesebb tárgyakkal felszerelve. Kivánatra a hölgyek mértékvétel és megbeszélés végett lakásukban is felkerestetnek. Ez által egy rég óta érzett hiányon segiteni óhajtok. A mértékvétel **Keletiné** asszony által eszközöltetik.

Kiváló tisztelettel K E L E T I J.

cs. és kir. sz. gyáros.

KÜLÖN NŐI TERMEM:

Budapest, IV. koronaherczeg-utcza 16. II. em. ajtó 14.

Főüzlet: Budapest, koronaherczeg-utcza 17. szám.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Összes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

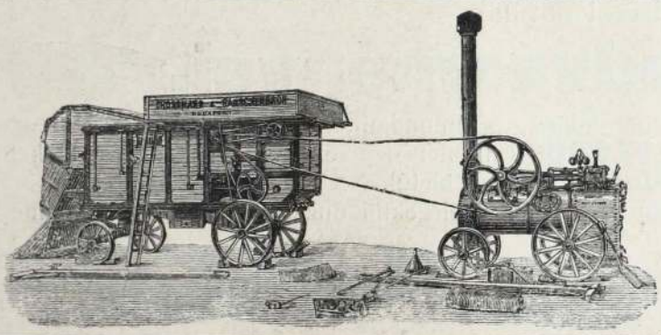

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgőnyczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

HIRDETMÉNY.

A SCHLICK-féle vasöntöde- és gépgyár részvénytársaság

részvényesei a **Budapesten 1894. évi márczius hó 11-én** délelőtt 11 órakor a **Magyar országos központi takarékpénztár üléstermében** (IV., Deák Ferencz-utcza 7. szám) megtartandó

XXV. RENDES KÖZGYŰLÉSHEZ

ezennel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A zárszámadás előterjesztése a felügyelő-bizottság jelentésével.
3. A mérleg megállapitása, határozathozatal a tiszta nyereség felosztása és kifizetése tárgyában, felmentvény az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak.
4. Meghatalmazás adása az igazgatóságnak, egy a társulati hivatalnokok és müvezetők számára tervezett nyugdijintézet létesitésére.

☞ Azon részvényesek, kik a közgyülésen részt venni óhajtanak, részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt **a Magyar országos központi takarékpénztárnál** (IV., Deák Ferencz-utcza 7. sz. a.) a társ. alapszabály 15. §-a értelmében a legkésőbben bezárólag **1894. évi márczius 7.** napjáig letéteményezni tartoznak. Az alapszabály ugyanazon §-a értelmében megkivántatik, hogy a részvény legalább 60 nappal előbb iratott a letevő saját nevére.

Az igazgatóság jelentése a közgyülést megelőző napon a Magyar országos központi takarékpénztárnál átvehető.

Az igazgatóság.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók: Budapest, Ferencz József-tér 5-6. a társaság házában.

Ausztriai fiók: Bécs, Gizellastrasse 1. szám a. a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frk. 125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	„ 22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	„ 271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	„ 125,732,050.— „ 1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Hein János

irodáját jannár 1-től

BUDAPEST,

Csömöri-ut 87. szám

alá helyezte át.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

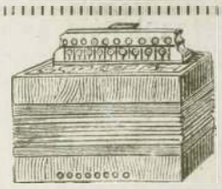

HANGSZERT

15%-al olcsóbban vásárolhat mint bárkitől, ha tőlem

képes nagy árjegyzéket

kér, mely ingyen és bérmentve küldetik meg.

Varju Károly

cs. és kir. szabad. hangszeripar, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

„SZABAD SZÓ"

képes politikai napilap

legujabb kedvezményei.

A **„SZABAD SZÓ"**, melyről talán már fölösleges elmondani, hogy a **legjobb** és **legolcsóbb magyar napilap**, hetenkint **„KOSZORU"** czimmel egy rendkivül gazdag és elökelő tartalmu, képekkel diszitett **szépirodalmi hetilapot** ad mellékletül.

Továbbá **„KALAPÁCS"** czimmel maró és csipös élczektől duzzadó **élczlapot,** mely hetenkint **talányt** is közöl és a megfejtők között

52 Jósziv sorsjegyet és **52 kötet szépirodalmi könyvet**

sorsol ki. **Ezenkivül még a következő kedvezményekben részesiti** előfizetőit:

Azok az előfizetők, a kik a **„Szabad Szó"-ra az egész 1894. éven** keresztül előfizetnek oly módon, hogy az előfizetési összeget **negyedévenkint** küldik be, megkapják

1. **A „Magyar Történeti Album"-nak már megjelent kötetét nyomban, a mint az első évnegyedi előfizetést beküldik.**
2. **A pünkösdkor megjelenő „Irók és művészek Albuma" és „Közigazgatási Album" közül azt, a melyet maguk választanak.**
3. **A „Magyar Történeti Album"-nak karácsonykor megjelenő 2-ik kötetét.**
4. **A „Szabad Szó" 1895. évre szóló karácsonykor megjelenő nagy képes naptárát.**

Előfizetési ár: Egész évre . . . Budapesten **10** frt, vidéken **12** frt.
Fél « . . . « **5** « « **6** «
Negyed « . . . « **2.50** « « **3** «

Az előfizetési pénzek a «Szabad Szó» kiadóhivatalához (Teréz-körut 41. szám alá) küldendők.

Jegyzet: Nem előfizetőknek a diszes kötésü 50 pompás szines képet tartalmazó MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUMOK egyes, 150 oldalra terjedő köteteit kötetenkint **2 frt bolti árért** megküldjük.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. MÁRCZIUS 4.

10-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

gész évre 10 frt = 20 kor.
élévre 5 « = 10 «
egyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Sperans: *Márkus József.* — **Lazzaróni**: *A Hét.* — **Jókai Mór**: *Aforizmák.* — **Hazay Berta**: *„Jótékony gyilkosság".* — **Hevesi József**: *A rivieráról.* — **Rudnyánszky Gyula**: *Az ősi házba....* — **Harmath Lujza**: *A kis vadvirág.* — **Beöthy László**: *Regény a kávéházban.* — **Csukássy Jenő**: *Romok.* — **Germánicus**: *Hanele.* — **Lázár Béla**: *József.* — **Emin**: *A cziterás.* — **Explicátor**: *Képeinkhez.* — **Szinház.** — **Irodalom.** — **Képtalány.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

„KOSMOS" MŰINTÉZET BUDAPEST

A MAGYAROK

TALÁLKOZÁSI HELYE

VELENCZÉBEN.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

Összes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

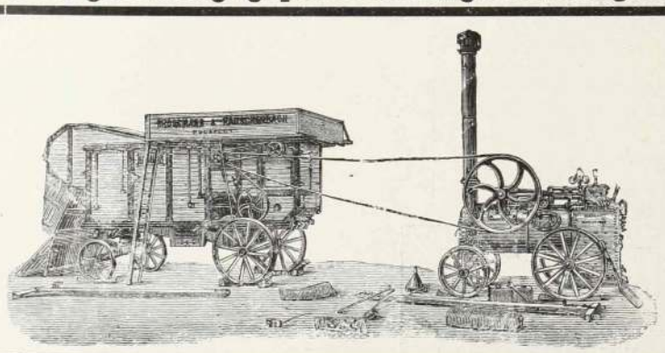

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönyczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

Fontos hölgyeknek!!

1894

január 1-étől fogva, egy a főüzleti helyiségemtől teljesen elkülönitett

HÖLGYTERMET

kizárólagosan csakis **női kiszolgálattal** nyitottam, melyben **haskötők, méh-előesési és köldöksérvkötők, orthopaediai füzők és egyenesitő gépek,** valamint **kivattirozások a test csinositására és ép formázására mérték szerint készittetnek.** Továbbá ugyanitt nagy raktárt tartok: **Irrigátorok,** mindennemü **fecskendők, „Diana öv"** havi baj elleni **kötelékek, gummiáruk, kötszerek** és a betegápoláshoz szükséges összes tárgyakról. Gyermekágyas nőknek legjobban ajánlom, egy általam legczélszerübben összeállitott **szekrényt** (cassettát) a legszükségesebb tárgyakkal felszerelve. Kivánatra a hölgyek mértékvétel és megbeszélés végett lakásukban is felkerestetnek. Ez által egy rég óta érzett hiányon segiteni óhajtok. A mértékvétel **Keletiné** asszony által eszközöltetik.

Kiváló tisztelettel K E L E T I J.
cs. és kir. sz. gyáros.

KÜLÖN NŐI TERMEM:

Budapest, IV. koronaherczeg-utcza 16. II. em. ajtó 14.
Főüzlet: Budapest, koronaherczeg-utcza 17. szám.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

1894. évi márczius 4. III. évfolyam. 10. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

MÁRKUS JÓZSEF.

Márkus József volt tán a legfiatalabb tanácsos a székes-főváros tanácsosi karában s ime, mégis ő lépett nyomába a nem rég elhunyt Alkér Gusztávnak; majdnem egyhangulag választotta meg a közgyűlés a székes-főváros alpolgármesterének. Legfiatalabb tán korban is, erőben is. S nagy léptekkel haladt volt előre nehány év alatt, két esztendeje sincs, hogy csak jegyző volt a czíme s ma már elérte — mondhatni — azt az ideált, a mely városi hivatalnok előtt lebeghet.

Nem tudunk sokat eddigi érdemeiről, hisz másodrangú állásban a dicsőség mindig az első vezetőnek szól; csak annyi szivárgott ki a Lipót-utczai vörös téglából épült rengeteg ház falai közül, hogy a legkorrektebb, legerélyesebb s legszigorúbb hivatalnok volt valamennyi kartársai között.

De nem is akarunk tudni arról, a mit eddig tett.

Mert eddigi működési terén nem lehetett valami sok foganatja az ő tevékenységének; öreg, nyugalomra vágyó, részben beteges emberek állottak előtte s ezekre ráerőszakolni a serényebb munkát tán még kiméletlenség is volna.

De most megnyilott előtte a tetteknek igazi tere.

Most ő járhat elől és vezethet.

Márkus József bizonyára tövirőlhegyire ismeri városi adminisztrácziónk nagy és kis hibáit.

Hisz — ha kelletlenül is — neki is része volt bennük.

Azért hát tekintsen körül ujból, még pedig figyelmes, fürkésző szemekkel, mert az igazi erőlankasztó és veszedelmes hibák a legapróbbak, legrejtettebbek. Nehéz lesz a dolga, azt tudjuk.

Hagyományos mulasztásokkal, régtől datálódó tévedésekkel s félreértésekkel kell majd megküzdenie.

De csak rajta! Annál nagyobb lesz a diadal.

Egy világvárosnak készülő kapitális vezetőjének azonban nemcsak erélyesnek, buzgónak kell lennie. Egyúttal művész is legyen.

Napról-napra művészi feladatokkal kell megküzdenie a város fejlesztésének keretében. Mert nem elég, ha egy város helyes irányban, egészségesen, egységesen fejlődik, szépen is fejlődjék.

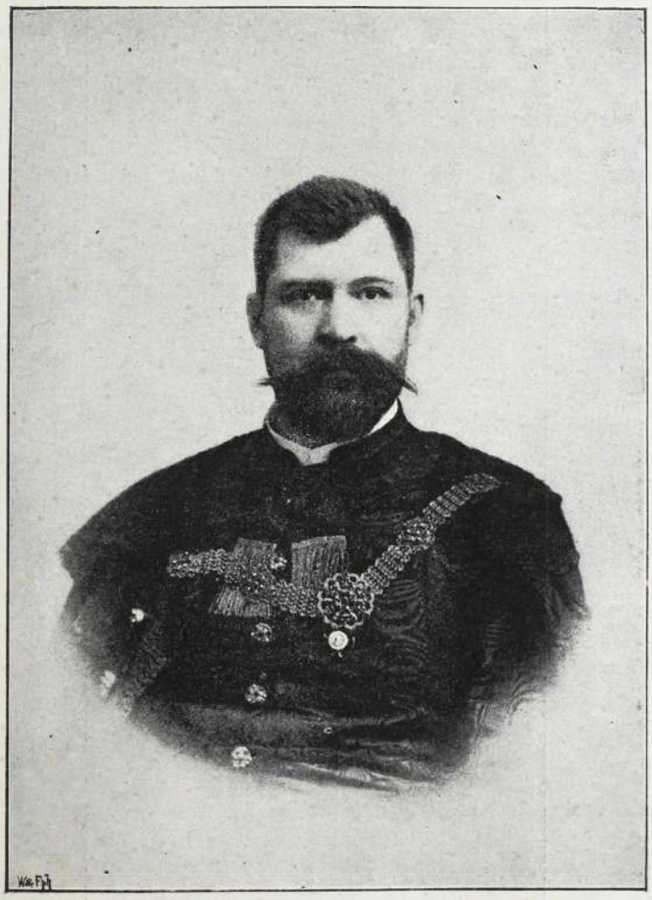

MÁRKUS JÓZSEF,
Budapest uj alpolgármestere.

A nagyság, a kiterjedt kereskedelem, a kielégitő egészségi viszonyok nem vonzzák az idegent, a külföldi idegent. A világjáró angol felkeresi Párist, Berlint, Bécset, hogy e nagy városok szépségeiben gyönyörködjék s nem azért, hogy ellenőrizze, valjon hány ember pusztult el a lefolyt héten vörhenyben, vagy difteritiszben.

S bizony, bizony a természet adományán, a bámulatos Dunaparton kivül alig is van még nálunk valami, a mi művészi szépségeivel vonzana.

Maga a város rendezése se szép.

Itt kell akarni s tenni.

S Márkus Józsefbe e tekintetben is készséggel vetjük bizalmunkat; a művészi érzék, a szép iránt való vonzódás bizonyára meg lesz benne, a mint oly nagy mértékben meg van édes testvérében.

Persze mindezekkel nem akartuk azt mondani, mintha a székes-főváros nem a szépet illető adminisztrativ dolgait háttérbe akarnók szoritani.

Sőt ellenkezőleg, még jobban előtérbe akarnók hozni.

De tudunk elképzelni módot, hogy a kettő összeegyeztessék.

Mert, ha teszem, óhajtunk új kórházat — a mi egészségügyi teendő — avval kivánni tudjuk azt is, hogy ne szolgáljon valahogy modellül — a szent Rókusnak szentelt épület, a mi pedig már a szépet illeti.

De hát nem czélozunk tovább azokra a teendőkre, a melyek az uj polgármesterre várnak.

Jobban tudja azt ő, semhogy mi avatatlanok neki a jó maga belátásánál helyesebb utmutatással szolgálhatnánk.

Tudja Márkus József uj polgármester jól, hol a baj, hol kell orvoslás.

S mi bizunk i sbenne, — eddigi tevékenysége után kötelességünk is, hogy bizzunk benne — hogy nem fog késlekedni a doktor szereppel.

Remélvén, hogy nem csalatkozunk ez őszinte bizalmunkban, szivesen üdvözöljük Márkus Józsefet, a székes-főváros uj alpolgármesterét.

Sperans.

A HÉT.

Hogy készült Munkácsy «Honfoglalása?»

Mi más e hét eseménye, mint Munkácsy képének ünneplése?

Az országház vitái szélnek mennek majd. Elfeledik azokat a nagy mondásokat, nyakatekert stilvirágokat réges-rég.

Ki fog emlékezni azokra a tréfás, komikus és nyomoruságos jelenetekre, álgrófjával, fűrészporos dobozaival egyetemben, mikor Munkácsy alkotása mint élni fog, hatni fog még s lelkesitő, eszméket keltő hatása nemzedékeket fog megtermékenyiteni.

Beöthy Zsoltnak nemcsak igaza van, de remekül is fejezte ki magát, mondván:

Ez nem magyar tárgyú kép, ez a magyarság képe, az elmult ezredév dicsőségének és bölcseségének képe, mely a jövőnek is tanitója lesz.

Hogyan s hol készült el ez az alkotás?

A krónikairó tisztsége most igazán kedves helyzetbe hozott.

Egy lángelme közelében élni — boldogság.

Vissza emlékezni reá — kétszeres öröm!

*

Az avenue de Villiers egy remek kis magán-hôtelje előtt állott meg a kocsim. Az utczára néző homlokzatának jobb fele, az első emelettől kezdve a padlásig, merő üvegtábla.

A nagy atelier-be innen özönlik be a világosság — sejtém.

— Itthol van a mester?

— Nincs, a mester nappal mindég Neuilly-ben van.

Mikor aztán neuilly-i műterme elé érkeztünk, sietve mentem át a kopár kerti udvaron, a tágas műterem szemközti ajtaján.

Az ajtó-nyilással szemben állott a nagy kép.

A fény, a szinpompa káprázatba ejtett.

Ott lenn, a földig érő vászon alsó részén, erősen meggörbülve, dolgozott egy alak.

Egyenest feléje tartottam.

— Emlékszik még reám mester?

Aztán visszahökkentem.

Hiszen ez egy festett alak. A csalódásig meglepően festve.

Hátam mögött női kaczaj csengett fel, s mikor megfordultam, ott állott a mester-mosolyogva.

A hölgyek aztán elbeszélték, hogy ők is így jártak.

Valóban az a lehajló alak, mely az ajtóból legelőször ötlik szemünkbe, a megfestés remeke. Csodásan élethű. Bámulatra méltóan igaz.

Pénteki nap volt, a mester vendégeket fogadott.

Páris előkelő világa hetenkint kizarándokolt a műterembe, hogy figyelemmel kisérje a kép keletkezését.

Csodálta mindenki ezt az aggódó gondot, azt a körültekintő aprólékoskodó figyelmet, melylyel a mester minden ecsetvonást kimért. Ennek a képnek élt évekig. Maga a kompozicziója egy ihletett pillanat terméke volt. Gondolata Muzsájának egy szerencsés látogatásakor született.

— Mester — kérdeztem tőle — hogy szokott képzelete megnyilatkozni? Alakot vagy eszmét, csoportozatot vagy ideát lát-e meg előbb?

— Igen különböző. Hol az eszme jött előbb, hol a csoport. Látok egy jelenetet, azt addig alakitom, míg ideám tetszeni kezd. Máskor ideám van s ahhoz keresek sujet-t. Maga az alakítás, a kész eszméhez való idomitása az alakjaimnak tart a legtovább. Az az, ezt nem is tudom sohasem befejezni.

Honfoglalásával is így tőn. A kompozicziő alapvonásait nem tekintve, egyre változtatott azon, alakitá, egyszerűbbé, világosabbá, igazabbá tette. Jó magam három változtatást figyelhettem meg.

Az első látogatás alkalmával, ott, a hol most Árpád előtt zöldes térség van, állott egy női alak, kis, alig tizenöt éves fiát átölelve, s lelkesen mutatva Árpádra, mintha csak így szólana: «Látod fiam? Ez a mi vezérünk, ez a mi honszerző nagy fejedelmünk!»

A büszkeségnek, az anyai oktató gondnak, a történet szájról-szájra adásának szimboluma volt e nő.

Második látogatásomkor a két alak eltünt.

— Levakartam — szólt a mester — mert ez a csoport kissé túltömött volt. Kevés volt a levegője, most szabadabb a tér s azután a jobboldalon a nyugalom, a vezéri bölcseség higgadtsága hadd legyen éles ellentétben a bal oldalon a vitézek kitörő, zajongó lelkesedésével.

S mennyire igaza volt!

Milyen pompásan hat az a zöldes térség, a levágott, csonka törzszsel. Béke, nyugalom, fény, levegő, főkép pedig nyugalom a jobb oldalon, Árpád vitéz társai között, kiknek csoportjában, maga a vezér, a primus inter pares, bölcseségével, intelligencziájával válik ki. Az ilyen vezér foglalhatott, szerezhetett hazát. Az ilyen vezér fékezhette meg a hadi élet zajában higgadtsághoz nem szokott népet. Milyen csillogó, bölcs, okos szemek! Hogy lelkesedik a nép, hogy rohan feléje mindenki, kicsije, nagyja.

Mikor aztán harmadszor mentem képet nézni, eltűnt az előre tolongó nép is a tábor mögött, a helyett ott terjengette ágait egy terebély s törzséhez hozzátapadt a vezéri sátor vászna.

— Hová lett a nép?

— Ezt is átváltoztattam, mert nagy volt a mozgás a jobboldalon még mindig. A terebély ágai elveszik a kilátást a nagy magyar alföldre, de konturjai kilátszanak. Jobb-e igy?

Erős meglepetés volt, de be kellett vallanom, hogy ez is előnyös változtatás. Idyllt vitt bele a jelenetbe, emelte annak meseszerü voltát. *Hisz ez az egész kép olyan, mint egy gyönyörü népmese!*

Most, hogy a főrendiházban láttam a képet, ujfent változtatásokat vettem észre Nem tekintve a részletek pompás kidolgozására, a kompoziczióban magában jelentősek a változtatások.

Az első mindjárt az, hogy megszűkült a látóhatár.

— Miért ez, mester?

— Mert a fő jelenet epikai nyugalma kissé elnyujtottnak tetszett, az alakok a széles látókörben elvesztek. Kisebbitettem a horizont, hogy egységesebbé, központibbá tegyem a főjelenetet.

Aztán ott vannak a portrait-k. Jókainak, Tisza Lajos grófnak és Munkácsynak arczképei, azok is a legutóbbi nyáron készültenek . . .

Bizony-bizony — nagy műgonddal készült, de hatalmas alkotása ez Munkácsynak.

A mesternek legmagyarabb képe.

A honfoglalásnak igazi apotheozisa!

S minő sok remek szép episodjelenet!! Egész éposz!!!

*

Munkácsy egyik pénteki fogadó estélyén, azt kérdezte tőle egy kis franczia leány:

— Ugyan mester, mikor dolgozik, mikor csinálja ezt a sok szép képet? Hiszen mindég a társaságban van?

Szegénynek a «társaság» elvette az egész idejét. Mint más — csodálkozott — nem úgy van véle? Nem bizony, kedves Hortense. Nem bizony! A nagy mestereknek abban van az erejük, hogy minden mellékes előttünk, csak egy nem: a művészet.

De a Művészet hálás is. Szolgáit megjutalmazza: fejlődő, igazi talentummal.

Lazzaroni.

AFORIZMÁK.

A kik úgy egymás szemeibe néznek, ott marad a lelkük fogva, ott marad kicserélve egymás szemeiben.

*

A nő szerelmét nem szokás koldulni, hanem megháditani.

*

— Luczifer ott maradt a paradicsomban. — Éva pedig bujdosik a paradicsomon kivül.

*

Az első két testvér is leányokon veszett össze: egy szép leányon, meg egy rút leányon.

*

Oda volt láncolva e nőhöz: annak a mosolygása volt rá nézve a napfény, könyei a zivatar.

Jókai Mór.

«JÓTÉKONY GYILKOSSÁG».

VÁLASZ DR. ZOLLNER BÉLA URNAK.

Mintha látnám a doktor önérzetes, fölénynyel teljes mosolyát, a miért egy asszony merészkedik hozzászólani a férfiak közötti barátság kérdéséhez. A barátságot Orestes és Pylades óta a férfiak monopolizálták és azóta férfiigazságnak hirdetik, hogy asszonyok között nincsen barátság. Miképen akarok tehát én a «jótékony gyilkosság» kérdésében véleményt mondani?!

Engedje meg, doktor úr, hogy jó előre kijelentsem, miszerint Ön nem érdemli meg azt a kitüntetést, hogy a barátság kizárólagos bérlői közé soroztassék, mert különben nem érthetném, hogy miképen jutott ahhoz, hogy Pierre Masson cselekedetét *elitélje* . . .

Igenis elitélje. Mert az itélet bonczkését e cselekedet el nem birja.

Itt elegendő, hogy megtörtént: az ilyen cselekedetek nem öntudatosak, tehát kívül esnek a lélektani vizsgálódás körén, ezt indokolni nem lehet.

Ha Pierre Masson talált volna nyugalmat és rendelkezett volna annyi higgadtsággal, mint a melylyel doktor úr mérlegeli ezt a kérdést, midőn Louis Pascal kétségbeesett helyzetét előtte feltárta, *akkor Pierre Masson nem szerette volna Louis Pascalt.* De Pierre Masson szerette Louis Pascalt, szerette, mint önönmagát.

Pascal fájdalma Pierrenek fájdalma, Pascal kétségbeesése Pierre kétségbeesése, Pascal halála Pierre halála.

Vannak pillanatok, a midőn az ész, a higgadtság elhal, a fájdalom teljhatalmú úrrá, zsarnokká válik és ilyen pillanatokban követtetnek el azon borzasztó őrültségek, melyeket megfejteni nem lehet — mert az ész mindig csak őrültséget fog találni.

Louis Pascal, bár önhibáján kívül, olyan helyzetbe sodortatik, melyben a férfi megszünt élni, becstelenné válik, vagy a melyeket elbirni nem képes.

Én asszonylétemre nagyon jól felfogom a Heine-féle «Was schert mich Weib, was schert mich Kind»-féle eszmét és ha a két granátost érdem szerint akarnók dicsőiteni, annak nyujtanók a pálmát, a ki a földön semmit sem tekintve, a halál torkába rohant a császárért, és nem annak, a kit kunyhója kéményének füstje haza csalta, bár ez talán *okosabban* cselekedett.

Ha meg tudjuk érteni, hogy egy impérator alakja a testvért a testvér elleni gyilkosságra késztethet, akkor meg tudjuk érteni Pierre Massont és megértjük Louis Pascalt.

Pierre és Louis két test egy lélek; az élet szenvedései, küzdelmei, örömei lelkeiket egybeforrasztották.

Hosszú vergődés után a béke és jólét sugarai aranyozzák be életüket, a melyen karöltve egymás szemébe tekintve akarnak végig menni.

De ime villám czikázik a derült égről. *Egy* csapással sujtja le Pierre-t és Louis-t; ha Louis tönkretéve, Pierre is el van veszve.

Ha François Coppée a modern realisták tetszelgéseihez képest Pierret közvetlen tettének elkövetése után rövid pipájából füstöt eregetve, mutatta volna be, *akkor Pierre Masson vadállat lett volna.*

De a tett történt, a függöny legördült és a ki megérti Pierre Massont és Louis Pascalt, az nem kiváncsi a dráma hatodik felvonására, az tudja, hogy Louis Pascalt szivén találta a tőr, Pierre Massont pedig agyonzúzta végzete.

VILLÁSREGGELI A JÉGEN.

Nem tudom, nem is vagyok kiváncsi arra, hogy Pierre meddig viselte tettének ólomsúlyát, következett-e be reakczió vagy sem. Ők elkövették a tettet azzal, hogy nem törődnek semmivel. Après nous le déluge, elkövették egy esztelen pillanatban, de örök dicsőségére barátságuknak. Nem barátság volt ez abban a pillanatban, hanem kivetkőzés önönmagából, itt már az egyiknek szívverése gyorsítja a másik szív dobbanását, *itt nincs különbség Pierre és Louis között,* itt nincsenek síró özvegyek és jajgató árvák, itt a *Végzet sötétsége* szállt le két ember lelkére, a mely azt elborítván, elöli a gondolatot.

Tudom, hogy a végzetszerűség fogalma nem fér meg a fin de siècle eszközeivel; de nem azért, mert a végzetet természetes alapjaira vezetjük vissza.

De miért állunk meghatottan a görög végzet-tragoediák előtt? Nem azért, mert sajnáljuk a végzet áldozatait, hanem azért, mert érezzük, hogy gyakran cselekszünk végzetes indokokból mi is, hogy nem térhetünk ki előlük.

Igy fogva fel a dolgot, François Coppée novellája nem más, mint *a végzet hatalmának példája az emberi értelem felett.* Ép azért tévedésnek tartom a jelen esetben az elbeszélés egyes tényeit, Pascal szavait stb. mérlegelni, mert nem helyezkedünk a cselekvő személyek kedély hangulatába.

Csak az érzés túlsúlyának szempontjából lehet itt itélni, az értelemnek nincs joga beleszólani.

Az anya, a ki gyermekével, a férj, a ki feleségével, a szerető a ki kedvesével a halál torkába rohan, valamennyien a Végzet áldozatai.

Csak *egy* pillanat alkalmas a tett végbevitelére: hogy mit tettek volna öt perczczel később — a Duna hullámaiban, az mellékes dolog. Pedig dr. Zollner úr azt vizsgálja, hogy miképen cselekednék a józan ember.

A kik Pierre és Louis tragoediáját bonczolgatják, azon szerepet játszák, mint a kik kondoleálnak, midőn a halál egyik kedvesünket elragadja.

Látta-e már dr. Zollner úr, hogy azok, a kik fájdalomtól megtörve gyászolnak, egymást vigasztalták volna? Sohasem! Ők nem ismernek vigaszt, rajtuk erőt vett a közös fájdalom és a vigasztalás legfölebb növeli fájdalmukat.

Pierre nem tanácsolhatott Louisnak, Pierre nem segíthetett Louis baján: *Pierre csak oszthatta,* magáévá tehette. És e pillanatban megszünt a kettejük közötti különbség, Pierre tette ugyanazonos Louis tettével.

Az ilyen cselekedetek végbevitetnek *egy,* csak *egy* pillanatban, egy perczczel később nem.

Hogy e pillanat után mit cselekedett Pierre, az már a Pierre-ek egyéniségétől függ, de a válság pillanatában *minden Pierre egyenlő, minden Pierre öl* és a helyzet végzetes volta minden Pierret magával ragadott volna.

Hazay Berta.

A RIVIERÁRÓL.

Nizza, febr. 17.

Mintha csak pusztító tatárjárás után kerültem volna ide: úgy érzem itt magamat, valahányszor a tavaszi szellő idehoz a teremtésnek e bájos csodájához, az isteni Rivierához. Mintha egy kegyetlen kéz letarolt volna itt előttem mindent, a mi szép, a mi remek, a mi költői.

Nekem nem maradt már itt semmi. Magyar iró ne is jöjjön Nizza környékére, learatott, letarolt, elirt itt már előle mindent, mindent egy irótársunk: *Szűry Dénes*.

A Rivieráról irott bájos könyvében benne van a szivárvány minden szineivel, a napsugár minden fényével, ennek a vidéknek bámulatos panorámája.

Hiába borul reám nizzai kékségével az égbolt: nem irhatok róla, mert leirta azt már Szűry Dénes.

Hiába csillogtatja felém rezgő fényü tükrét a kékes-zöld tenger: elmondta már locsogását *Szűry* Dénes.

Hiába zizegnek fölöttem a *Promenade des Anglais* zöld pálmái: rég elirta már előlem suttogásukat Szűry Dénes.

Hiába temetkezik lelkem a nizzai életnek csodálatos zajába, hiába lelkesülök a raffinált izlésért, a minduntalan megnyilatkozó franczia szellemért, az embereknek ama bizonyos általános előkelőségeért, melyet éppen csak itt, a legműveltebb nemzetnél találunk meg: Tollamon akad a betü, mert mindezt megirta már Szűry Dénes.

Hiába kacsintotok felém piros arczotokkal, gömbölyü narancsok az ablakom alatt; hiába kaczérkodol komoly zöldségeddel oh babérfa, hiába külditek hozzám illatotokat Nizzának bájos gyermekei: gyönyörü szép ibolyáim: nem irhatok rólatok . . . Hiszen csak azt ismételném, a mit oly bájosan irt meg Szűry Dénes . . .

És a mint itt ülök a veranda ablakánál és a meleg napsugár a meleg papiroson csillog, ráillesztem tollam hegyét a fényes mezőre és rábizom a napsugárra, a mire magam vállalkozni nem merek: arjzoljon ő egy vázlatot, egy kis skizzet, egy apró kis silhouettet a kontinensnek e legszebb gyöngyéről.

Hátra vetem magamat a karos székben és mig a tollat a papirosra szegezem, szemem ott mereng a messze távolságban és először is téged látlak félivben kanyarodó, tenyészetben bujálkodó, napsugárban fürdő, mesés palotáktól ékes szép öböl!

Több varázs van benned, mint az Ezeregyéjszaka összes tündérmeséiben!

A nap bőkezüen szórja reád ragyogó sugárkincseit és te csillogva nevetsz reá vissza virág mosolyában, harmatcseppekben, narancs pirjában, kertjeid fényes-zöld lombjai körül és a tenger végtelen azurjából . . .

Simán, fodor nélkül, káprázтató csillogással simul hozzád a tenger. Oly csendes, oly nyugodt, oly méltóságos, oly fenséges, mint maga a Teremtő Erő. És milyen jámbor, milyen szelid. Egy pajkos kis szellő jön és meglegyinti langyos suhogással: a tenger játszi himbálással rezegteti meg tükrét és fehér hullámtaréjjal nevet feléje.

És a kis himbáló hullámok tréfásan enyelegve kergetik egymást és odaverődnek a part csillogó fövenyéhez és csobogó zúgással beszélnek egymással.

És mintha érteném a beszédjüket.

Mintha ez a nevetés az emberek gyarló nagyképüsködésének szólana, mintha egymás közt nevetnék azokat a szenvedélyes indulatos, elkeseredett harczokat, miket az emberek gigási elbizakodottsággal, nevetséges nagyképüsködéssel és nagyralátó törpeséggel vivnak egymás ellen, és melyek idővel ép ugy elsimulnak az idők végtelenségébe, mint a hogy elsimul, elvész, elnyelődik az a néhány apró kis hullámtaréj a tenger határtalanságában. És eszembe jutnak otthon a héroszi küzdelmek, melyek most folynak elkeseredve, kegyetlen szenvedélylyel, gyilkos erőszakkal a felett, hogy a pap előtt-e, vagy a *polgármester* előtt? . . .

És hogy gázolnak egymás becsületében, hogy fenyegetőznek életre-halálra, hogy forgatják a gyilkot . . .

Nevetséges, nevetséges! . . .

Egy kis hullámverés és aztán a tajtékzó tarajok elsimulnak, elvesznek, elzajlanak a nagy mindenségben.

— — —

De nini a napsugár hova ragadta a tollamat! . . .

Nem ábrándozni, nem filozofálni akarok én itt . . .

Élni, élni, élni. Az emberi zajba belevegyülni; belekaczagni e vidám zsivajba; egy foszlányt tépni a jókedv rózsaszinü felhőjéből, mely idehúzódott ebbe a kis zugolyba és ráilleszteni kalapom mellé bokrétának . . .

Nézd, nézd, milyen csillogó, ragyogó arcza van a boldog jólétnek.

Minden szem úgy nevet itt, mint az ég derüje; minden arcz ugy ragyog itt, mint a tenger, ha a nap csókolja.

Mindenki szép itt és fiatal és üde és boldog, mint a Riviera virágai . . .

Zsongó-bongó élet az utczákon, a tengerparton nevetés, kaczagás, gondnélküliség.

Ékszerek ragyognak, virágok virulnak, fogatok robognak és a tenger locsogásába vidám zene zendül belé.

A nap melegen süt alá és fényt szór szerte . . . szerte . . .

Fehér napernyők és világos toilettek őrült fényüzéssel . . .

Ki hinné, hogy pár száz kilométernyire innen tél van, a hol fáznak az emberek?

Ki hinné, hogy a nap nem küldi sugarait mindenüvé, hogy van árnyék is és van nyomor, szegénység!

És a zsibongás, a kaczagás, a vidámság egyre tart . . .

Szép asszonyokért, bájos leánykákért szellemmel és vagyonnal versenyez az arany ifjuság . . .

Néha kedélyesen, néha elkeseredve, életre-halálra, gyilkot forgatva.

Lenn pedig csendes locsogással veri hullámait a tenger a part fövényéhez.

Csobogó zúgása mintha beszéd volna: «Nevetséges, nevetséges!»

Egy kis hullámverés az egész . . . a tarajok elsimulnak, elvesznek, elzajlanak a nagy mindenségben . . .

Hevesi József.

AZ ŐSI HÁZBA...

Rudnyánszky Gyulától.

Az ősi házba nem vihetlek,
Rég elszakadtam onnan én;
Nem adhatok mást hű szivednek:
Légváram egy-két költemény.

Nincs semmim a kerek világon,
De engem ez csöppet se bánt;
Azért mégis csak én imádom
A földön a legszebb leányt.

És volna bár enyém az ország
Minden kastélya, egyiket
Se hinném méltónak tehozzád!
Inkább kis fészket építek.

Mesék pompája, mit királyfi
Szán kedvesének, mind kevés;
Csak azzal tudna az kiválni,
Hogy a királyné ott te léssz!

Kis fészket inkább a galambnak!
Mondd, ugy-e több nem kell nekünk!
Csupán egy kis ház, egy kis ablak,
Melyből az égbe nézhetünk?

Vagy az sem! A vándor madárnak
Otthont egy-egy fa lombja ád —
S az emberek mégis megállnak
Csodálni bűbájos dalát.

A KIS VADVIRÁG.

— Elbeszélés a székely népéletből. —

Irta: HARMATH LUJZA. (2)

— Nó, ha csak az a baj — szólt könynyebbülten a legény — akkor ugyan olyan sokáig élsz, mint az öreganyám, kiről tudva van, hogy százöt esztendőt számlált!

Ezen aztán mind a ketten nevettek sokáig s a kis Vadvirág vidám dallal tért vissza a keresztúthoz s ott bámulva nézett a szent képre, melyhez a vallásos gyermekkor bizalma fűzte.

— Az elébb megijedék vala — szólt vidáman — rám ijeszte az a csunya madár — de mért halnék én meg egy év alatt, hiszen az nem lehet, hogy Pali hűtelen legyen. Ugye jó Istenkém, az nemlehet?

Kata ugy vette észre, — meg is esküdne rá, — hogy a szent kép igenlőleg intett fejével és ő muló gonddal tartott hazafelé.

* * *

A hópelyhek egész nap kavarogtak a levegőben, a szél vonitott, mint a veszett állat, a házak tetejéből kiszivárgó füst lenyomulva, az utczák levegőjét egészen fojtóvá tette s az út beleveszett a végtelen hótengerbe.

Sehol semmi nyom nem látszott, ember, állat nem járta az úttalan utakat, az egész falu néptelennek tűnt fel, a házak összeolvadtak a fehér hómezővel, a befagyott ablakokból alig szürődött ki némi tűzvilág.

A falu első gazdája, Kibéd Ambrus házánál látszik elevenebb élet, a mennyiben a cselédek most mentek ki a vacsoráról s a meg-megnyiló ajtón át fényesen csillan meg a tűzhely fénye, a két ablak is fényes tűzszemekkel bámul bele a vihartól vert éjszakába s a tornáczon rudakra aggatott törökbúza csövek fehér zúzmóval födve, mint valami gyémánttal kirakott arany szalag ragyog fel a belülről hirtelen rávetődő fénynél.

A tűzhely körül vidám beszélgetés folyt s együtt vannak a belső emberek. Ambrus gazdának habár ötven év nyomja is vállait, de ugy kifeszül pirosra hízott arcza, hogy alig néz ki negyvennek, jókedvén meg nyilvánvaló, meglátszik, hogy az élet gondja nem sanyargatta meg szerfelett. Pipálva ült a székelyesen faragott, tulipánosra festett magas hátu széken, mig túlfelől az «anyjuk» eregette a szálas kenderfonállal telt orsóját. A tűztől kissé távolabb, a homályos szögletben, csinos fekete szemü lány enyelgett a mellette ülő legénynyel.

— Hát úgy lesz az *aprók* — szólt nevető arczczal a gazda — hogy a farsang végén lakodalmazunk.

— Mér' nem az elején? — felelt duzzogva e leány.

BOMBAMERÉNYLET EGY PÁRISI KÁVÉHÁZBAN.

— Nem lehet.

— Minek annyit várni? Ugy-e Pali?

A legény némán intett fejével.

— Még sok a baj — folytatta a gazda. — A ház nincs készen s én nem akarom, hogy itt üljetek a nyakamon! Ki-ki kaparjon magának! Mikor a Pali apja meghalt — ki nekem igen jó emberem volt — rám bízta fiát s én akkor megfogadtam volt, hogy ugy gondoskodom róla, mintha enyém lenne. No hát ne essék hiba benne. Adok nehány hold földet, házat, tehenet, ökröt és juhot. Én se kezdtem többel az életet s most Istennek hála nem megyek egypár forintért a szomszédba!

— Engem ki is felejtett apám uram! — nevetett a leány.

— Igaz bizony! No hát még adok egy házi-keresztet mindezek fejébe.

Mind nevettek.

A leány pirulva, szerelmesen simult a legényhez.

— Látod Pali, milyen gonosz ez az én apám, hogy ijeszget!

— Csakhogy nem ijedek meg ám könynyen! — felelt a legény, de a tréfához tompán hangzott szava s szemei olyan tétován jártak körül a szobában, mintha gondolatai távol imbolyognának innét...

— Csak azt nem szeretem én, — szólt kissé gondolkozva Ambrus gazda — hogy te olyan fanyal, olyan ízetlen-főzetlen lettél egy idő óta Pali!... Mintha mindig szorítná torkodat a kimondott szó.

— Az a természete! — felelt helyette a leány. — Nem lehet egyformán víg mindenki, apám uram!

— Igaz a! — szólt komolyan bele a legény.

— Tudja a fránya az én időmben nem úgy volt! Mikor anyjukomat hozzám igérték, csakhogy ki nem ugrottam a bőrömből. Emlékszel Kalári?

— Emlékszem Ambrus! — mosolygott az asszony.

— Most még szeretni sem úgy szeret az ifjuság, mint az én időmben! Nekem szük volt a világ, olyan széles jó kedvem támadt egyszerre, hogy ide igérték Kalárit! Egész nap hessegettem dalommal a madarakat ott künn a mezőn s a kaczagás majd kilyukasztotta oldalom. De más, de szebb világ volt! Bánt téged valami?

— Nem bánt semmi.

— Félsz tán az élettől?

— Nem.

— Tán különb leány kellene Zsuzsikánál? Vagy mi?

— Enyje apám uram, de falángatja ma Palit! szólt bele a leány s megszorongatta a legény kezét. — Hagyja békén kigyelmed, jó ő nekem így is, szeretem én Palit így is!

S ragyogó szemekkel, szomju ajakkal csókolta meg a szótalan legényt.

— Hát jól van, jól, Isten neki, hanem aztán hozzám ne jőjjetek jó kedvért!

POISSON RENDŐR, A PÁRISI BOMBAMERÉNYLET ÁLDOZATA.

— Ne féljen apám uram, nem lesz szükség reá! — felelt a leány nevetve.

*

Künn ezalatt javában tombolt a vihar, a himbáló kútágas meg-megcsikorgott a szél üvöltésén, a kutyák nyüszölve húzódtak a fészer alá s a jeges hópelyhek nagy zajjal csapódtak az ablakhoz. Ugy jajongott, sirt, vonitott minden, mintha az utolsó itélet közelednék.

És ebben a farkasüvöltő, viharos éjszakában egy kisded emberi alak bandukol végig az utcza hosszán és úgy-úgy neki veti magát a rohanó szélnek, mintha birokra akarna kelni a rettentő hatalommal. Botorkálva, küzködve, halad mindinkább előre a nyomtalan úton, valóságos harczot folytat minden lépésért. Mindegyre úgy belevágódik a puha hótengerbe, hogy alig tudja magát belőle kikaparni. Aztán nagy bajjal feltámbáskodik s ujra folytatja küzdelmes útját. Sötétlő formája merőn válik ki a hó tiszta fehérjéből s csak innét látszik, hogy valami szerencsétlen emberi állat.

Boldog bizonyára nem indul neki az emberirtó éjszakának, örül ha csöndesen, békén ülhet a tűzhely melegénél, övéi körében s nem kisérti az Istent, hogy czélját érje.

Nagy, nagy oka lehet annak, hogy az ember hadat izenjen, harczra keljen a semmi élőlény iránt nem kegyelmes orkánnak.

Ugy lehet, hogy oda benn annak a szegény emberi szívnek mélyén nagyobbat üvölt a vihar, mint ide künn, habár ez a házakat próbálja bontogatni féktelenségében.

A kisded alak a Kibéd Ambrus háza felé törekszik s ha igy folytatja, el is éri czélját.

Még egynehányszor belekavarodik a hóba, aztán az út melletti árok nyeli el perczre, alig tud kivergődni belőle, mig végre fáradtan, kimerülve lép be az utczaajtón és majdnem félhalva dől a ház ablakára.

Kevés a mit lát, mert homályossá teszi az üveget a ráfagyott jég, de annál több a mit hall, majd minden kimondott szó oda verődik lüktető fejéhez.

A halálos itéletet nem hallaná jobban, mint azt a nehány szót, melyet a leány oly tiszta csengéssel, a szerelem oly igaz ékesszólásával felel apjának:

— Szeretem én Palit igy is!

A villám csapása nem lehetne sujtóbb, mint e szavak.

Rég gyanitja, hogy Pali hűtelen, de mostanig szive mindig remélt, mindig bízott, most már aztán akár megáshatja sirját, vége a reménynek . . .

Jajongó szivvel, meggondolás nélkül kerül az ajtónak.

Kutya nem ugatta, ember nem gátolta, felnyithatta az ajtót akadály nélkül.

A hóval boritott alak láttára ijedten ugráltak fel a bennlevők.

GRÓF ZICHY E., A NIZZAI LEGJOBB GALAMBLŐVŐ.

Ő csak egyet látott, azt, a ki édes bizalmasságban ült a leány mellett.

— Hát *ezt* veszi el? — szólt fogvaczogva, megrémült hangon Kata, mialatt rámutatott a Kibéd Ambrus lányára.

— *Ezt* hát! — förmedt reá a gazda gorombán. — Mi bajod véle? Elpusztulj előlem azonnal!

A leány ijedten fordult meg s neki futott ujra az üvöltő éjszakának.

Pali utána vetette magát, de a gazda az ajtóban lefogta.

— Megállj te szerencsétlen, hova indulsz? Vesztedbe?

— Engedjen kigyelmed!

Kibéd Ambrus vas marokkal szoritotta a legény karjait:

— Mit akarsz? Nem vagy te *ahhoz* való! Koldulni akarsz egész életedben? Ezért neveltelek? Ezért kinlódtam, vesződtem veled, hogy most, mikor embernyi kort értél, megbolondulj? — Megrázta a legényt, hogy észre téritse. — Azt akarod, hogy kidobjalak az utczára?

— Ereszszen!

— Nem, nem! Vesztedet látom, megállj!

A legény gyönge jellemek módjára tehetetlenül vergődött az erős szavak alatt, s nyöszörögve jött ki a szó a torkán.

— De hát mi lesz belőle, mi lesz? . . .

— Mi? . . . Asszony, mint más leányból! Van elég legény a világon, akad hozzá való is felesen! Mit akarsz? Ha te hozzá kötöd magad, akár a koldus botot veheted a kezedbe. Légy eszeden! Gondold meg, hogy te ott kezded az életet, a hol számos törekvő ember végzi. No, ember légy, fiú! Aztán látod ez a haszontalan vászoncseléd is esekedik utánad!

Leányára mutatott, ki zokogva borult a padra.

Kibéd Ambrus magával huzta a legényt s oda vitte zokogó leányához.

— No, legyen eszetek, béküljetek ki hamarosan, az egész dolog nem érdemes egy pipa dohányra. No, nem olyan világra szóló dolog az egész! Pali megcsipte a kis Vadvirágnak a szemét, tán mondott is egy-két szót neki s az mindjárt készpénznek vette. Hát melyik legény nem teszi, legyen esze a leánynak és ne higyje el mindjárt! No, semmi! Eféle dolog megesik minden leányon, minden legényen. Még az én időmben is, pedig hej, de más világ volt akkor! No egy-kettő, öleljétek meg egymást hamarosan!

S a leányt oda vonta a legény karjaiba!

— Annyi az egész, mint nyári időn a fergeteg: még szebben jön fel a nap utána. No, hogy inkább kedvetek teljék, siettetjük a dolgot. El lehettek tavaszig itt is, nem ütjük le egymást a lábáról!

Aztán, mint ki dolgát jól végzé, egészen megnyugtatott lélekkel ment a *benyilóba*, hogy alkalmat adjon az ifjaknak a kibékülésre.

*

Folyt. köv.

WUTTGE, A BERLINI KÖZP. LOVAGLÓ ÉS KOCSIZÓ-INTÉZET IGAZGATÓJA, CSIKÓS ÖLTÖZETBEN.

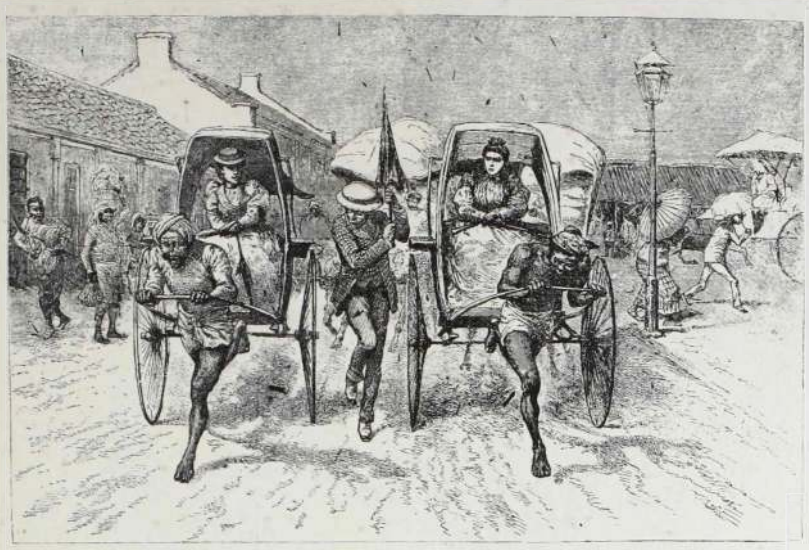

UTCZAI ÉLET CEYLONBAN.

REGÉNY A KÁVÉHÁZBAN.

Irta: BEÖTHY LÁSZLÓ.

A Wassermangel-kávéház gázlángjait meglobogtatta a szél: bizonyosan a hátulsó ajtót nyitották ki, a mely a Wassermangel ur lakásába visz.

Theodor, a főpinczér, kíváncsian nézett hátra, aztán megigazitotta a nyakkendőjét és előre szaladt a czigányokhoz.

Gyurka, a primás megkopogtatta a hegedűjét, a banda rágyujtott a Rákóczy-indulóra.

A konyhából a kiváncsi tüzlegény és szeretője, a mosogatólány kidugták a fejüket, megnézni a szokatlan mozgalmokát.

A kicsiny, fényes márvány asztalok mellett ülő vendégek fölnéztek az ujságjukból, olyik nem látott semmit és megint elmerült az olvasásba.

Egyiküknek azonban lelkesedetten emelte sörös poharát köszöntésre.

A harmadik billiard asztal mellett pedig egy ur a dákójával katonásan szalutált.

A Wassermangel ur lakásának az ajtaján egy fiatal, gömbölyű szőke asszony lépett ki fehér kötővel, az oldalán egy csomó kulcs csörömpölt.

Mögötte jött az ura, a kávéház-tulajdonos, a kit a törzsvendégek egyszerűen a *vén Manglinak* szoktak nevezni.

Nagyon kövér és szőke ember volt. Egy kicsit ragyás is, de az arczáról valami sunyi boldogság sugárzott le.

Büszkén integetett szét a vendégeknek, még az ajka is mozgott hozzá hangtalanul:

— Látjátok, a feleségem. Ugy-e ti is meg akartátok kapni, de mégis én kaptam meg.

Csak a bizalmasabb ismerőseire nem mert nézni.

A nagy, vén gyerek elforditotta a fejét, mint a tettenért bűnös, azok pedig fejüket csóválva olvasták tovább az ujságjukat.

Wassermangel szinte bocsánatot akart kérni, de nem mert, félt tőle, hogy ezt fogják felelni:

— Oh te vén golyhó, hát még lehozod ide. Nem elég, hogy egy Wassermangel, egy kávés Wassermangel elvette a saját kávéházának a kasziros kisasszonyát, hanem a mézes hetek után még lehozza ide hozzánk a hajdani birodalmába. Pfuj, szégyeld magad. Téged nem választunk meg többet esküdtnek sem.

Wassermangel lehajtotta a fejét és ballagott a felesége után.

Tudta, hogy igazuk van ezeknek a régi czimboráknak, de ő nem tehet a dologról. Ugy kell lenni, hogy Nella, ez a bolondos szőke fejü Nella megzavarta az ő, különben éber eszét.

Hiszen sokáig küzdött ő a csábitás ellen, de végre is Nella lett a győztes. Nem is bolondság.

Ki tudna ellentállani a Nella szőke hajának, a melyből hamisan lóg ki a bodros fru-fru.

Hát az a kék szem, az a fitos orr, azok a kivánatos gömbölyűségek a lány testén.

Egyszer megleste a leányt, a mint éjfél felé — nagyon melege volt — a kártyaszoba benyilójában levetette a fűzőjét.

Sötét is volt, Nella is igen óvatos volt, ugy, hogy az ő éhes szeme egy-két rózsaszinű ingfodornál nem tudott egyebet látni, de ez a haszontalan battiszt rongy egészen megzavarta a fejét.

Attól kezdve egyebet sem tett, mint Nellát nézte.

Egész nap a kasszával szemben levő márványasztalnál ült és falta tekintetével a leányt.

Már a pinczérek is megbotránkoztak rajta.

— A vén zsugori, hogy ügyel a szegény kisasszony kezére. Jaj lesz neki, ha egy darab czukorral többet ad a teához.

Nella kisasszony azonban bátran adhatott métermázsányi czukorporcziókat, Wassermangel ur észre sem vette.

Az ő kövér, széles, német fejéből ez a hullámos haj egészen kiszoritotta az üzletet.

Nellácska bátran svindlizhetett volna össze egész kis hozományt, a gazdája nem szidta volna meg érte. Csak akkor volt haragos az öreg, a mikor Nella trónusához oda dülleszkedett valami fiatal ember és bizalmasan szorongatta a kezét. Ilyenkor adta az üzletembert:

— Csak vigyázni, kisasszony, aufpassen, mert hiba lesz . . . — mondá, rögtön bocsánatkérő tekintetet vetve Nellára, hogy olyan szigoru tudott lenni hozzá.

Egyszer azonban hiába volt a figyelmeztetés.

A kassza mellett álló fiatal ember a barátságos figyelmeztetésre nem mozdult. Különben is kellemetlenül merész, magas, barna bajuszos ur volt, a kire, mint a maga ellenfelére, idegenkedve nézett Wassermangel.

— Ugyan öreg, hagyjon bennünket el — mondta az ismeretlen, abba fáradva, hogy egy piros szegfűt dugjon a Nella szőke hajába — olyan régi ismerősök vagyunk, ugy-e Nella? Hohó, micsoda napokat éltünk mi már együtt a *Trieszt*-ben meg a *Velencé*-ben. Te vándoroltál kávéházról-kávéházra, én meg utánad. Mondd meg az öregnek, hogy nem vagyok én rossz vendég.

Nella egy szót sem szólt.

Lesütötte a szemét, nem mert ránézni Wassermangelra.

— Vagyunk mi sokan. Ujságirók, meg egyéb rosszéletü emberek. Egész társaság. Ugy is hittak bennünket, hogy: *a Nella lovagjai*. Van köztünk mindig egy atyamester.

Wassermangelnek nem volt egészen tiszta képe arról, hogy mi az a lovag, és mit jelent az, hogy ha valaki ebben a társaságban atyamester, de azért közelebb lépett a fiatal emberhez.

Az idegen, a ki egy kicsit be volt csipve, eldobta a czigarettáját.

— Most én vagyok az atyamester. Mindig a kit te szeretsz, Nella. Hohó, igaz, tudod-e, hogy kiadtuk a kis Veér verseit. A Tomiét, a kitől én téged örökbe kaptalak. Emlékezel-e rá Nella? Milyen csunya volt a kórházban, mikor már rosszul volt, Hogy sirattad. Hanem hamar megvigasztalódtál velem. Akkor még jobb dolgunk volt Nella. Még ki tudtam fizetni hónapos szobánkat. Milyen szép kis szoba volt. Reggel felé mindig eljöttem érted a kávéházba, elhoztam az ujságot, aztán együtt

TŰZIJÁTÉK MAROKKÓBAN.

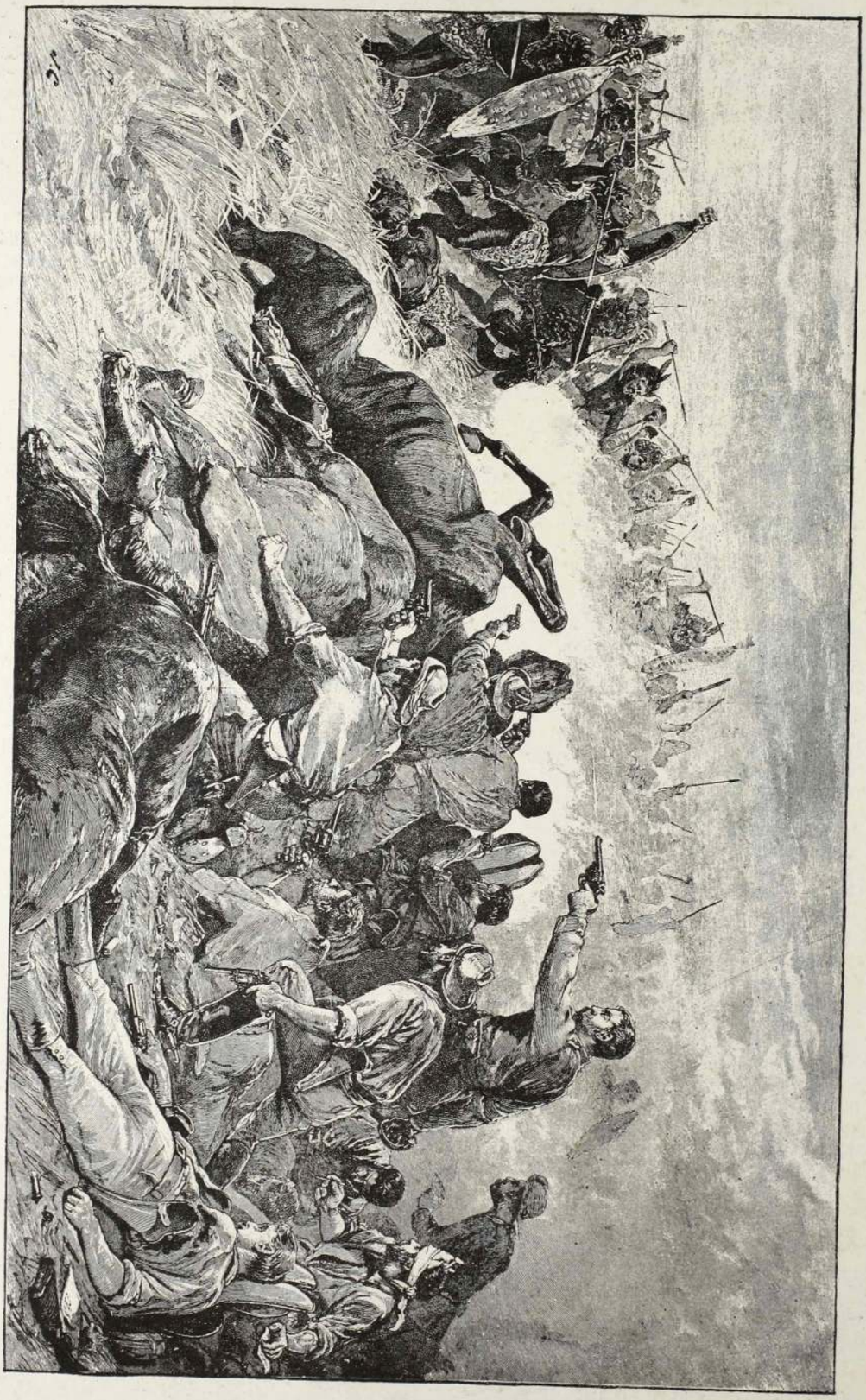

HARCZ NÉGEREK ÉS FEHÉRBŐRŰEK KÖZÖTT.

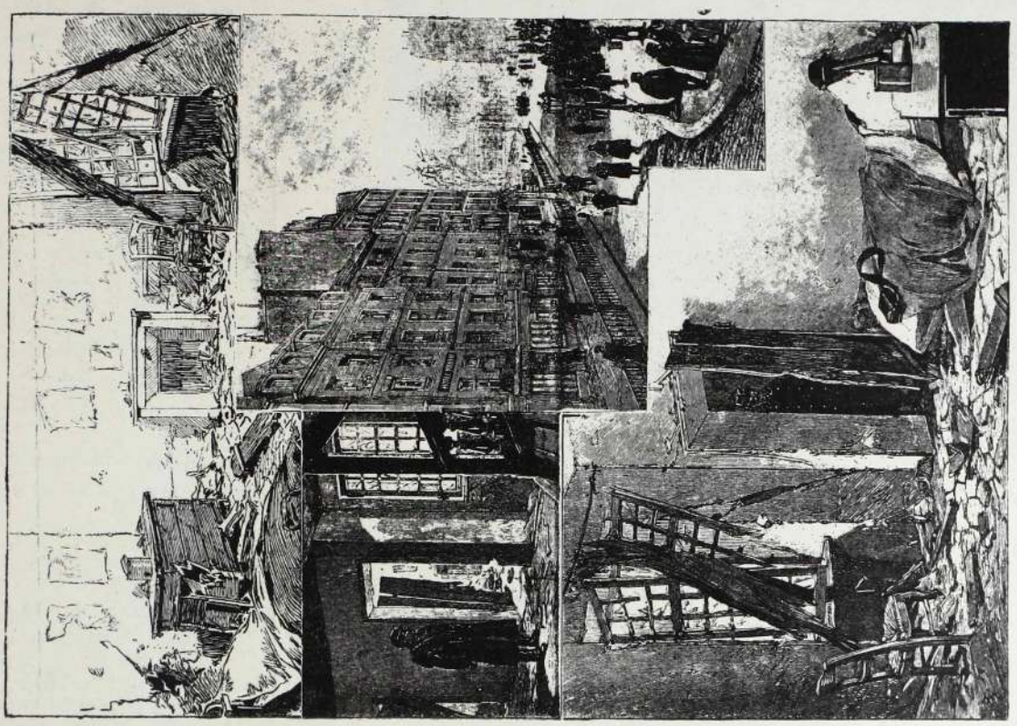

PÁRISI BOMBAMEREVYLET A SAINT-LAZARE UTCÁBAN.

OROSZ KATONÁK GYAKORLATA HOCZIPÓKBEN. (MEDVE-VADÁSZAT.)

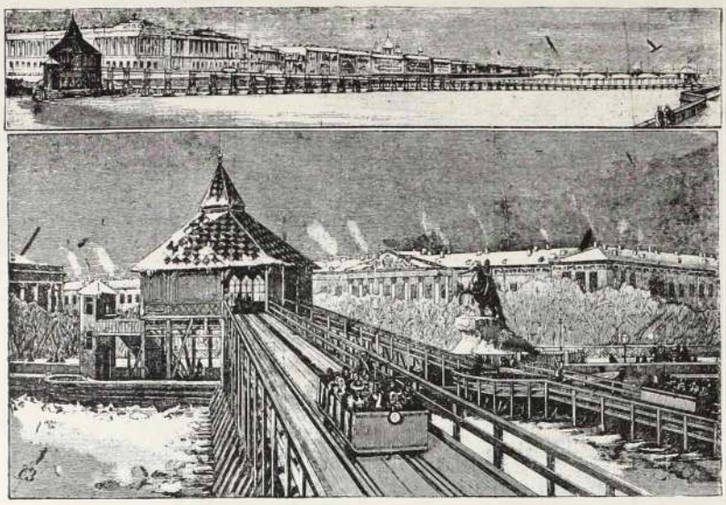

EGY VASÚT A NEWA FÖLÖTT SZT.-PÉTERVÁRON.

mentünk haza. Kék szalagos volt az ágyad.

A Nella piros volt, mint a tűz.

Wassermangel nagy, husos ajkai rángatóztak.

Hiszen nem hitte ő, hogy ez a leány tiszta.

Sok leány, asszony megfordult már itt a kasszában, tudta mennyit érnek. De mégis a Nellának olyan szép kék szeme van, olyan őszintén tudott vele nézni. És igy . . . ő előtte.

Az ismeretlen Bibó Imre, leült a kassza előtt és téát kért.

Wassermangel hátrament a billiard asztalokhoz.

Nem hallgatta tovább.

Oda szólt a főpinczérnek, hogy téát vigyen annak az urnak.

— Rummal Nella és négy darab czukorral. Tudod, hogy ugy szeretem — mondta Bibó és nézte a leányt, volt szeretőjét.

Lassan szürcsölte a téát és tovább beszélt:

— Hát megtaláltalak megint. Csakhogy megvagy. Nem haragszom ám már, ne félj tőlem. Tallóst is kidobtuk a társaságból, nem fogsz vele találkozni. Akkor sem haragudtam ám én rád igazán, a mikor megcsaltál vele. Végre is eléggé hű voltál hozzám. Hát olyan a véred, megcsaltál s vége. Elfelejtettem én már azt akkor, hanem Tallósra haragudtam. Nem akartam, hogy együtt lásson veled, azért nem feleltem leveleidre. Pedig szerettelek és te is szeretsz. Itt a bizonysága: a leveleid. Most aztán egy hét óta bujom a kávéházakat, hogy hol vagy. Van is egy kis szobám. Most a *Nemzetőr*-nél vagyok szinházra, meg sok minden egyébre. Van 100 forintom fix, 20—30 meg költség. Megél abból egy bojtár. Mikor szabadulsz ki ebből a butikból? Meg akarom mutatni a szobámat.

Nella már egy egész csomó számot irt bele a könyvbe.

Furcsa kis számadás lesz ebből reggelre.

A czeruzájának hegyét is eltörte, ugy hozzányomta a márványhoz, a mikor végre csendesen, szinte bűnbánóan megszólalt:

— Itt lakom.

— Itt a kávéházban. Talán az a kövér sváb a legujabb szeretőd?

— Nem a szeretőm, de nagyon jó ember. Egy kis szobám van fönn az emeleten. Bezárom, mikor lefekszem, igazán. Ő mondta, hogy jöjjek ide: megárt, ha éjjel mászkálok az utczán.

— Hát gondos az öreg és sok pénze van, ugy-e?

— Nem tudom, nekem nem adott soha belőle. Meg se kinált. Pedig nagyon szerelmes belém. Egész nap itt ül előttem.

— Ej, ugyan. Egy piszkos sváb. Én is szerelmes vagyok beléd és akarom, hogy engem szeress. Nem tréfálok, tudom, hogy szeretsz. Összeszoktunk két esztendő alatt. Vélem jössz.

— Nem megyek, Imre. Nagyon soká szerettelek, most is szeretlek és már meguntam.

A leány arczát elöntötte a pirosság.

— Meguntam ezt a vándorlást, a piszkot, a főkönyvet. Azt akarom, hogy szeressenek az emberek. Ne csak úgy . . . Egy kicsit becsületes akarok lenni.

— Talán csak nem vesz el a sváb?

A leány zavartan babrált a kasszán és szerencsésen felforditott egy rumos üvegecskét. Arra felé nézett, a hol Wassermangel hevesen magyarázott valamit Theodornak, a főpinczérnek. Valószinüleg a szive baját. Végre suttogva megszólalt.

— Talán . . . el . . .

Bibó föltette a czilinderét.

— Fizetek. Oh a kis Nella, milyen ravasz és milyen becsületes. Hiszen az nem akadály.

Nella fölállt a kasszában és egy kicsit előrehajolt. A szája lefelé görbölt s szeme megtelt könynyel és pityeregve szólalt meg:

— Ravasz vagyok, de becsületes akarok lenni. Igazán becsületes, hidd el. Ha uram lesz, nem csalom meg. Elhiszed?

Bibó valami nótát kezdett fütyölni és fölállt.

— Nem hiszem.

Azzal elment ki a gázlángos éjszakába.

A vén Mangli még egy darabig tanakodott Theodorral, a főpinczérrel.

— Hát igazán?

— Persze . . . olyan jó lány és szereti is az urat. Már hallottam és a tűzlegény is tudja.

Wassermangel fölkelt a helyéről és oda ment a kasszához, a melyről kövér tenyerével egy csomó czukrot lesöpört.

— Nella kisasszony — szólalt meg komolyan — jöjjön hozzám feleségül. Az üzlet jól megy, nappal maga lesz a kasszában, éjjelre fogadok mást.

Nella lesütötte a szemét és nem felelt, csak zavartan ingatta a fejét. Wassermangel kétségbeesetten nézett rá:

— Azért nem akar. Nem baj. Az a magas úr, ugy-e? Nem baj, maga nem tehet róla: Nagyon szép ember, ugy-e okos is? De sokat csavarog. Hanem ezután nem lesz semmi, igérje meg. Lássa, én nagyon szeretem magát. És a feleségemnek becsületesnek kell lenni.

Kövér tenyerét fölfelé hajtotta a czukorhalom tetején. Nella egy darabig nézte, egy kicsit elkezdett rini (nagyon könnyen sirt), aztán beletette a nagy kézbe a maga rózsaszín karmocskáit:

— Igazán becsületes leszek.

Ez annak a bevonulásnak története, a mely a Wassermangel kávéház vendégeit izgatottságba hozta.

II.

A háromhetes visszavonultság után az uj asszony egy kicsit szégyelte magát az üzletben.

Azelőtt, hajh azelőtt, mikor az Imre eljött érte a kávéházba, hohó, akkor vígan ment a dolog.

A főpinczér elhessegette a kései udvarlókat a kassza elől, megmutatva nekik, hogy az ott a szeretője. Ő meg valami kedves büszkeséggel ment el Bibóval. Hát a szeretője, kinek mi köze hozzá.

De most, hogy a férje jött mögötte és volt számadó társa, Theodor, bókolva csókolt kezet neki, a nagyságának, elfutotta arczát a pirosság. Aztán úgy nézték őt, mintha sohasem láttak volna három hetes asszonyt.

A gázlámpák melegétől is elszokott azalatt a három hét alatt. A kávészag, a czigaretta füstje elöntötte az arczát és ő olyan jóizüen szítta be ezt a megszokott illatot.

Elől a czigányok valami keringőt húztak. Az uj asszonyka, mintha a háromhetes szobaáristomban elernyedtek volna gömbölyü, fehér tagjai, egyet nyujtózott titokban, aztán könnyü tánczlépésben sietett előre. A vén Mangli alig tudta követni.

Nem ment el egészen odáig, a hol azelőtt ülni szokott. Helyén egy kövér, fekete lány ült. Rövidre nyirt haja ezer fodorban szaladt szét. Nem volt csúnya, de az ő asszonyi tekintete sok apró hibát fedezett fel rajta.

EGY UJ VELOCZIPÉD.

Nagyon fehér volt az arcza, a szeme kék gödrös.

Kassziros leány, de nem a Nellák fajtájából.

És a kassza márványán Bibó Imre támaszkodott.

Udvarolt a leánynak erősen, az meg mosolygott rá.

Meg-megsimogatta bodros fekete haját, az meg tűrte.

Micsoda egy perszóna ez?

Már épen szólni akart az urának, de nem tette meg.

Az ő haját is simogatták egyszer és milyen jó volt.

Hiszen ebben a levegőben több szabad, annak a lánynak nem rójják föl. Neki sem azelőtt.

Óh milyen jó, milyen könnyü, milyen más ez a levegő.

De hogy jön ide ehhez a lányhoz Bibó Imre.

Vajjon mindig ide szokott járni, vagy csak az ő boszantására jött épen most ide.

De hiszen honnan tudta volna, hogy ő éppen ma fog lejönni.

Ugy kell lenni, hogy most ide szokott járni.

Ehhez a nagy fekete lányhoz. Pedig milyen csúnya, most látja csak, hogy határozottan csúnya.

Bibó Imre leült a nagy asztalhoz.

— Téát.

Nella meghuzódott mögötte egy oszlopnál és nézte, hogy a nagy fekete Jolán hogyan méri ki a czukrot a teához és hogyan vág föl egy czitromot melléje.

Nella félig hangosan, majdnem ingerülten oda szólt a pinczérhez:

— Adja vissza a czitromot. Rumot és négy darab czukrot kérjen a kisasszonytól.

Bibó az ismerős hangra hátrafordította a fejét.

Nellának arczába futott a vére. Bibó visszaküldte a pinczért:

— Ki mondta magának, hogy én rummal iszom a teát. Czitromot adjon hozzá és sok czukrot. Ki látott négy darab czukrot valaha. Jolán, olyan teát adj, a milyet szoktál.

Nella megfordult. Meg volt alázva. Hát az a jöttment foglalta el az ő helyét az Imre szivében.

Óh, hogy szeretett volna visszaülni a kasszába, kezébe venni a czeruzát és irni, irni a számokat csak azért, hogy Imre megint rummal igya a teát. Irigyelte azt a nagy, fekete leányt, a ki itt ülhet egész éjjel a kávéházban, a hova Imre bizonyosan megint eljön.

Milyen jó is itt. És milyen unalmas volt ez a három hét.

Ez a jó ember a férje, a ki olyan tudatlan és annyit csókolja. Olyan rövid eszü, sohasem szól egy szót sem, csak csókol.

Aztán az ujja mindig krétás, mikor feljön a kávéházból. Igazi szamár, vén Mangel.

Milyen szép volt az Imre szobája, meg az a kék ágy. És a kávéház most mintha fényesebb volna. Bibó meg olyan szép, csak a bajusza csapzott össze: nem viselik gondját.

A tüdeje kitágult, a mint beléje ment a kesernyés levegő és irigykedett az uj kaszsziroskisasszonyra, a kinek nem kell becsületesnek lennie.

Szinte idegenkedve fordult el az urától, mikor az alázatosan közeledett hozzá, majdnem bocsánatot kérve:

— El kell mennem, ma este, saczikám. Nem eresztenek, régen nem láttak a Klopfer és Steinbrückner . . . tudod, a Steinbrückner. Nem haragszol, ugy-e?

Bibó Imre is fizetett és ment. Megszoritotta a nagy fekete leány kezét:

— Reggelre visszajövök, érted — szólt neki — és elmegyek hozzád.

Wassermangel fölment a lakására a kabátjáért. Nella egy perczig utána nézett, aztán félénken és óvatosan oda ment Bibóhoz, a ki egy czigarettára gyujtott:

— Imre, nyolcz órakor gyere föl hozzám. Balra az első emeleten. Az uram nem lesz otthon.

Bibónak ideje sem volt, hogy megszoritsa a kezét. Az elsietett a billiárdok felé.

Mentében még oda szólott Theodornak, a főpinczérnek:

— Bibó úrnak ezután rummal és négy darab czukorral adják a teát.

A BETEG MÁRIA IMMACULATA FŐHERCZEGNŐ.

ROMOK.

— Irta: CSUKÁSSY JENŐ. —

Fenn a hegy tetején, csendes őszi estén
Romok között járok,
Multakon merengve,
Hősök nagy tettein és dicső elestén.
Elmult szép időkről már senki se beszél,
Csak a regét mondó éjjeli röpke szél.
Az emlékezet meg e fénylő ködpára
Lágyan ringva rengve,
És a holdsugárok
Ezüst fátylat vonnak a rom vén falára.

Nem volt ilyen csendes akkor régen e hely,
Hősi harczok után
Vigan szólt a zene,
Győzelem ünnepén koczódott a kehely.
Multtal nem gondolva éltek a jelennek
Hősi küzdelemnek, boldog szerelemnek.
S hiába jött a vész győzhetetlen serge,
Vad horda ellene:
Hősi harczok multán
Hir, dicsőség hangja babérukról zenge.

Ám mire gyönge lett az ellenség karja
Árulás elértė;
Szinlelő jóbarát,
A ki a várurnak csak javát akarja —
Pedig ellene tör titkon fondorkodva,
Mint viz alat bujó csalfa örvény sodra.
Meghóditja szivét hizelgő maszlaggal
És az hiszi szavát
Éltét adná érte,
— Azalatt meg közelg czinkos gyilkos haddal.

Csak mikor már késő és körül van véve,
Ébred a valóra,
Hogy barátja orvul
Gyilkos mérget adott szivéért cserébe.
Megalázva fetreng békókban előtte
Itéletét várva. Az nevet fölötte,
Vele együtt kaczag, álnok czinkos hadja.
Majd büszkén elfordul,
Nem hajt kérő szóra,
Megy a tobzódókkal s őt békókban hagyja.

Egyideig járja a vad győzelmi tor,
Tomboló tivornya;
Aztán összehordva
Drágaságot, kincset, elvonul a bitor.
Az elhagyott várnak nincsen már lakója,
A ki ellenségtől, pusztulástól ója.
S mely egykoron erős, győzhetetlen vala,
Baglyoknak lesz odva
Roskadozó tornya,
Lassan összeomló mohosodó fala.

Szivem is erős volt, vár szikla tetején,
Sok ellent legyőzött;
Mig végre hitt neked,
Hisz azt mondtad szeretsz s hogy a szived enyém.
Oh de elárultál; szerelmed másé lett —
Aztán kigunyoltál s az kaczagott véled
S az egykor büszke szív, erős, nagy, hatalmas,
Téged most is szeret,
Siratja a győzőt —
Összeomlik lassan és lesz bús romhalmaz.

Egyedül bolyogva csendes őszi estén
Romok között járok,
Multakon merengve,
A te emlékeden, szerelmünk elvesztén.
Elmult szép időkről már senki se beszél,
Csak a regét mondó éjjeli röpke szél.
Az emlékezet meg, e fénylő ködpára
Lágyan ringva rengve,
És a holdsugárok
Ezüst fátylat vonnak a rom vén falára.

HANELE.

Németországban az irodalom megtérő bűnöst fogadott be ismét: visszatért a Sturm und Drang periodus. Csakhogy ezúttal forditott világot élünk. A visszájára stürmolnak a buzgó germánok, minden Drang kerülésén erősködnek. Ép oly üdvriadallal fogadják az uj drángiereket, mint egykoron köszöntötték Klingert, vagy Zachariást, vagy Schulzet, vagy más nagynak hirdetett lovagját a szárnyas pegázusnak.

junk rövidség okáért, mert még Suderman nem oly különálló jelenség Németországban sem, nemhogy a világirodalomban önálló szerepet juttatnánk neki. De Gerhard Hauptman tökéletesen külön álló minden más profán irótól.

Az az irány, melynek ő megteremtője, vezére, követője egyszemélyben, egymagában egészen sajátos valami itt a föld kerekségén. Tovább haladni azon az ösvényen, a melyet ő taposott, kész lehetetlenség.

Mert *Gerhard Hauptman a legreális-*

czélja az élet egyes jeleneteinek tökéletesen hív felvétele. Meséről, kompoziczióról szó sincs, a mint az élet rövides momentumaiban sincs mese, kompoziczió. Például a Takácsok első felvonása! A takácsoknak kiadják a gyapotot, a felügyelő méri a szőrös porokát, a munkások pedig diskurálnak minden érdektelen tárgyról. Vagy teszem a *Biberpelz!* Ellopnak egy bőrös bekecset és nem lelik meg. Ez a mese. Kihallgatások, apa és anya veszekedései, fagyoskodás stb. ilyenekkel telve a darab. De szerkezetről, meséről, mint

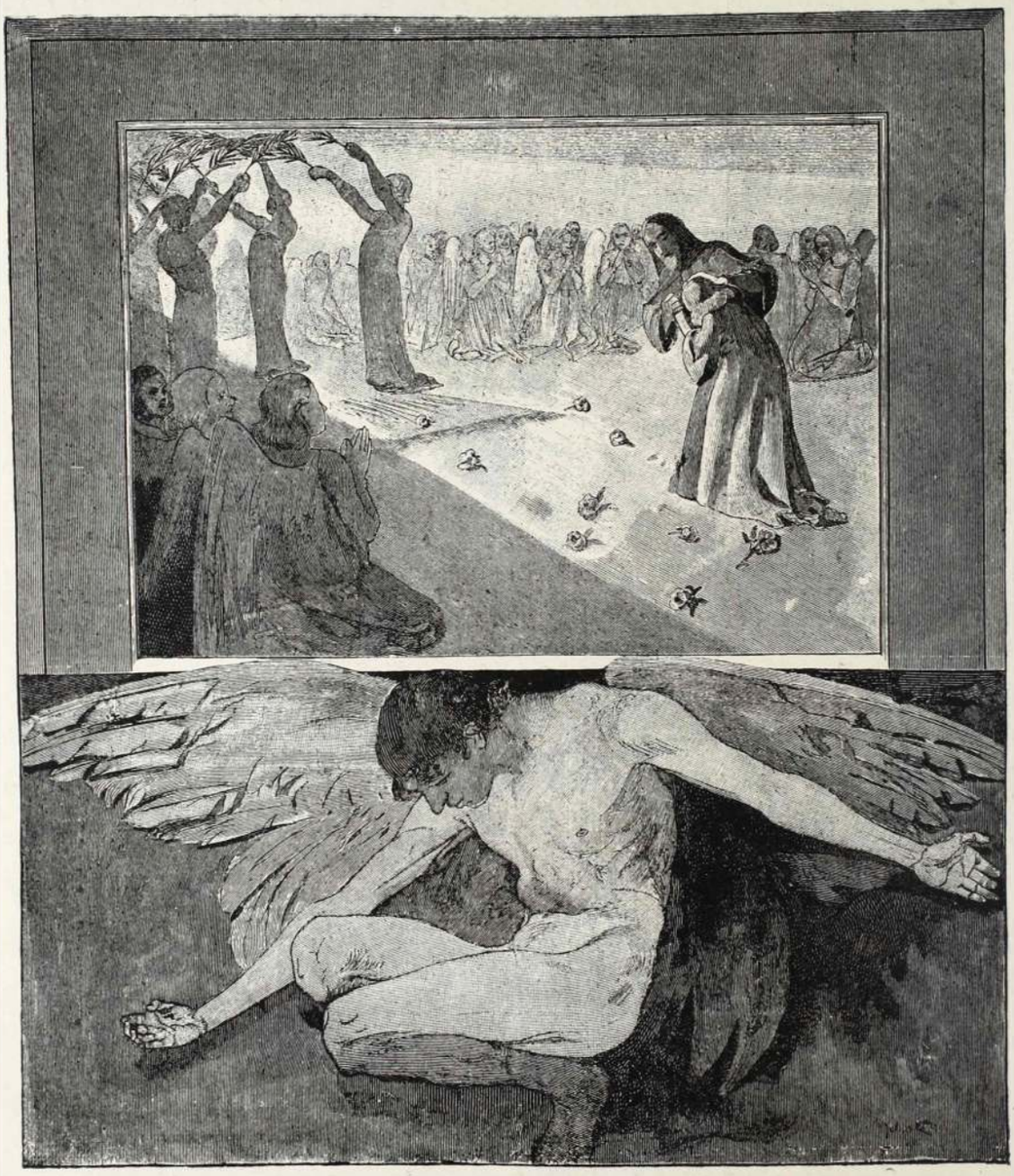

HANELE ÁLMA.

S elől vágtatnak a hosszú tábor legelején versengve a diadalért Sudermann és Gerhard Hauptman. Veszedelmes versenytársak, veszedelmes a küzdelem, melyet e két modern titán (?) vív immár a harmadik esztendeje.

Sudermann messze elhagyta régi társait, megtagadván az eddig korrektnek ismert versenyszabályokat; de a kopasz képü Hauptman még ennek a torzonborz, heves vérü legénynek is elébe ugratott s most — kétségkivül csak egyelőre — magában száguld előre.

De hát csak Gerhard Haptmanról szól-

tább szerző mindenek közül, a kik valaha éltek és irtak.

Szándékosan kerülöm az iró vagy pláne a *költő* szót. Mert ha már meg is engedem, hogy autornak czimezték Hauptmant, de a költő titulust bizonyára maga Hauptman is eltávoztatná magától.

Az iróművészeket rendesen a festőkkel vetik egybe. Nos, Hauptman nem festő, hanem határozottan fotográfus. Azt a szolgálatot, a mit ő tesz az irodalomnak, egy jókezü stenográfus is megteheti. Hauptman agya se egyéb, jó stenográfusnál. Mert *irodalmi* munkái egyedüli alakja és az eddigi irodalmi termékekben szokásos, szó sincs.

Igaz, az élet olyan, a milyennek Hauptman festi, de hogy az élet ugy, a mint van, a köz- és társas élet diskurzusai magukban *szépirodalmi mű, költemény* volna, azt ki merné állitani.

Ám a Hanelet kissé más szemmel kell néznünk, mert valójában más, mint akár a Weber, akár a Biberpelz, akár a College Crampton. S kisértésben vagyunk, vajjon ne véljük e Pálfordulásnak a Hanelet Gerhard Hauptman pályájában. Mert már Hanneleben számos vonást tudtunk

felfedezni, melyről Hauptman megtérésére mernénk következtetni. Régi barátai talán meg is aprehendáltak miatta, de a poézis igazi hívei szivesen látják e nagy kaliberü iró tehetségének változott megnyilatkozását.

A kis Hanele alatt beszakad a jég, de Sider erdész kimenti a leánykát s Gottwald tanitóval együtt a koldus Pleschke lakására hozzák.

A leánykát eleinte a rongyszedők s más szegény emberek gondozzák, majd Márta testvér ápolgatja Wachler doktorral együtt.

Hanelet forró hideg láz fogja el és igy szunnyadván el, lázas álmai vannak. Álmában megveri apja, anyja átadja neki a menyország kulcsait, angyalok jelennek meg előtte s hívják a fényességes menyországba. Majd megjelen a halál néma angyala s magához öleli a leányt.

Mind ezt álmodja a leányka. De álma tovább szövődik. Álmába tehát már meghal. S míg idáig a jelenetekkel beszélgetett, szót váltott, innen kezdve — lévén álmában halott — nem szólal meg többé. Eltemetik a szegény Hanelet álmában. Ragyogó üvegkoporsót hoznak a parasztlegények, a szabó díszes ruhát, felöltöztetik a halottat. Az iskolás gyerekek is eljönnek a temetésre s Gottwald tanitó prédikál. Majd a schwarzer Engel megszólal s a földi létről szól a hívőknek s angyalok felemelik a kis Hanelet az égbe. Eddig az álom.

A szín elborul s Hanele ágya körül látjuk Mártha testvért s Wachler doktort:

Márta: Nos? doktor úr.

Wachler: Meghalt. (S a függöny legördül).

Ime ez a kis mese a Hanele meséje.

Hanele álmodja, hogy meghalt s — tán e lázálom hatása alatt — valóságban meghal.

Szerény kis kompozicziő, de elvégre, mégis kompozicziő.

S a költészet nem is csak a mesében rejlik. Vannak megkapó részletei e költeménynek, a mint Hauptman jogosan is, czímezi Bühnendichtungnak a Hanelet.

Megragadó, bájos kép az, midőn az iskolásgyerekek körülállják a koporsót s az egyik kilép közülük s bocsánatot kér a halottól, hogy Haubenprinzessinnek csúfolták.

Vagy nem igazi költemény a fekete angyal nagy beszéde. Sőt versben is van irva. Gerhad Hauptman versekben beszél! Igaz, hogy az Armenhäuslerek népies, durva párbeszédeiben hű akar maradni multjához, de csak ki-kiszökken ott is belőle s olyan alakot teremt mellettük, mint a jóságos lelkü Gottwald tanitó. Szinte fáj hallanunk a Tulpe leányasszony durvaságait s szájaskodásait, midőn a kis Hanele álmában azt rebegi, hogy menyaszonya lesz a derék tanitó bácsinak.

Gerhard Hauptman uj munkájának, a Hanelenek igazán csak örvendhetünk. S a ki ismeri a Hauptman előbbi munkáiban oly ferdén megnyilatkozó nagy talentumot, kalapot emelhet az ilyenek előtt. Mert annyi tudást, annyi megfigyelést, annyi poézist beléöntve, egy — a modernek szerint — ócska irányú műbe, felléphet tán egykor Hauptmann is arra a magas piedesztálra, melyre a világ helyezte a germánok nagy szellemeit, Goethével kezdvén a díszes sorozatot. ***Germánicus.***

JÓZSEF.

(Elbeszélés.) (2)

Irta: LÁZÁR BÉLA.

— Meg fogom *ezt* irni ő nagyságának! S ezt irta:

«Jövök. Gondoskodtál-e mindenről? Kezeidet csókolja szerető és örökké hű...»

— No, csak adja ezt oda ő nagyságának.

A nevelő úr úgy érezte, hogy neki most valamit mondania kellene. De mit?

— Ő nagysága benn van? kérdi hazaérve, a szobalányt.

— Migraineje van.

— Levelet hoztam — — s ha átad...

— Beviszem.

Szobájában Tiborka várta.

— Földrajzot tanulok — ujságolta mártir arczczal.

Végig heveredett a divánján s kezdte gondolatjait rendbe szedni. Jól érezte magát. Mellszorulásai nem kinozták, étvágya

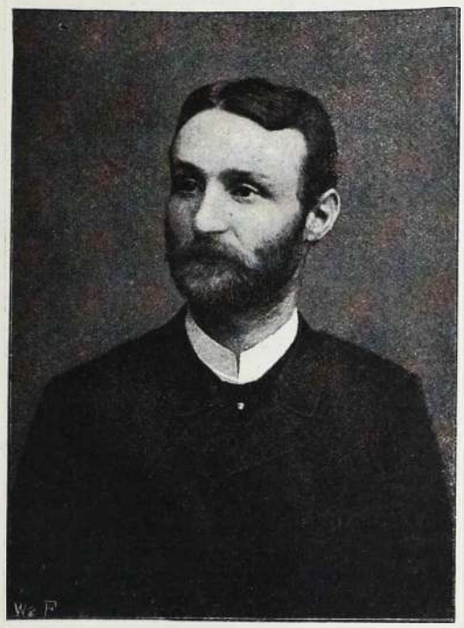

KONTI JÓZSEF.

rendes, s apját is segélyezhette. S mindezt édes anyja halála után — — A sors szeszélyes.

Kárpótolni akarja? Vizsgálni kezdte a lelkiismeretét.

Philosophiai tanulmányait, mintha abbahagyta volna, s nini, kedvencz Spinozáját megeste a por! Igen, az uj viszonyok, az uj levegő, az uj emberek, az uj körülmények.

Még nem rendelhette őket maga alá, még azok uralkodnak rajta. Mindez másképp lesz. Csak megösmerje őket. Ebben is halad.

Felállott, s megpillantotta asztalán az illusztrált Faustot.

— Ki hozta be?

— Én — felelte Tiborka — a képeket néztem.

Hátha az a rácsaló katonatiszt tulajdonkép Faustlélek volt? Az úr — lehet — nem értette meg, nem akarta megérteni, csak ő nagysága ösmerte fel benne a lelket.

Heine is mellette bizonyít. Hisz Faust ragadozó kapzsisága, önző életkedve egészen jogosult. Igen, Spinoza, mondja — s odalépett a könyvespolczhoz s elővette kedves könyvét:

«A bölcsek dolga — olvasta — e világ dolgait használni és annyit a mennyit lehetséges, élvezni, magát mérsékelt és kellemes táplálék által erősíteni — — A bölcseség nem a halál, hanem az élet szemlélete».

Igen, Isten mindenütt jelen van, az isteni mindég bennünk van, s mindég az isteni értelmében járunk el, ha tetteinket a jó iránti lelkesedés vezeti. Mi a jó? Az Istenben való élet. Ez lehet a czél, a jutalom és büntetéstől való félelem ettől meg nem tántoríthat.

A jóra való hajlam lelkünkből sarjad. Annak az embernek Faustlelke lehetett, nem, *Faustlelke volt*, mely vágyott a legfőbb jóra és kereste azt. Lelkiismerete tisztaságát bizonyítja szabados fellépése, hogy a maga igazát karddal is megvédte.

Sajnálta az urat, de hitt a másiknak is a lelkében. Mert hátha? Nem olyan könnyen romlanak az emberek. Valóságos istenkáromlás lenne, azt mondani... Nem, nem volt rossz az az ember, csak életszomjas.

A legszomorúbb alak ő nagysága. Valóságos Margit, hitt az égi csábnak; s könnyen hihetett.

Talán volt abban a férfiban valami a költői, vagy a bölcsészi kedélyből, a mi meghódítá. Hisz az úr... a legjobb akarattal sem mondható... sarkasztikus, kinzó ember... Vág minden szava, szúr a tekintete.

Szegény asszony!

A szalón felől léptek zaja hallatszott s Tiborka kiváncsian kérdé tőle:

— Ki jöhetett?

A másik perczben már kifutott a szobából.

— A szobalány nincs itthon, a szalon be van zárva, a mamának még mindig migraine-je van — szólott mikor bejött, s megnyugodva tanulta tovább Ausztrália földrajzi nevezetességeit.

A nevelő úr mormogta magában:

— Szegény asszony!... Szegény asszony!

Másfél óra mulva kulcscsattanás hallatszott, de mire Tiborka kiment, az előszobában már minden csendes volt.

A nevelő úr álmodozva suttogta egyre magában:

— Szegény asszony!... Szegény aszszony!

*

Ha az úr, az a kedélytelen, szúrós és bölcsészi elmélkedés nélküli férfi lett volna a nevelő úr helyében, talán Tiborkának a szavára, hogy «az előszobában minden csendes», megértette volna, hogy közönséges históriát szemlél, melynek nem Margitok és nem Faustok a hősei és azok éppen nem a Spinoza elvein tépelődnek.

De hát «szemlél»-e a nevelő úr?

Eszmélkedik, szájába rágott, felfedett igazság-hulladékokon. De a finom megfigyelés, a látás intenzivitása néki nem adatott.

Hiszen ez a pár szó annyit jelent, mikéntha Verescsagin, megfestvén a harczteret, a milyen az egy véres harcz után, azt irja ra «melancholiával»: «A Sipka-szorosban minden csendes...» Minden csendes!

Mennyi eleme a tragédiának rejtőzött el Tiborka szavában: «Az előszobában minden csendes». Most már. Persze.

Teltek a napok, a hetek. A nevelő úr egyre belemélyedt philosophiai felfogásába s hozzá is kezdett egy értekezésnek a megírásához: «A Faustlélek jogosultsága az életben». Ő hitt ő nagysága Margitságában, Spinoza elvei alapján. Levezetésében és dedukciójának erős és logikus voltában meg nem szünt volna kételkedni semmiért. Lassanként hallatott is egyes megjegyzéseket a nő érdekében a férfi előtt, s az fel nem foghatta azok értelmét. Hát nem értette meg, hogy ez a nő az ő ideálizmusának a hóhéra? Hát lehet-e azt megbocsátani? Eh, Spinoza! Az élet, a szív, a gyűlölet! Ezek mások. Isteni jóság? Csak a nihil, a semmi, a nirvána, a vég a csábító s míg az megjön: élvezzünk, de a ki ebben gátol, azt leölöm, eltiprom, megsemmisítem, széjjel marczangolom, élve, lassan, napról-napra. Ez a kéj! Ez a büntetés!

A nevelő úr megijedt ettől a gyűlölettől!

S ha ez a gyűlölet valaha ujabb tápot nyerne és joggal? Az a kékes láng, mi ebből a szunyókáló, de folyton égő parázsból kicsapna: megsemmisitené áldozatát egy pillanat alatt!

Nem tudta, nem ösmerte ezt a lángoló szivet — úgy látszik — senki, csak a nevelő úr! Csak ő előtte — természeti szükségből — hogy elvégre önmagát meg ne semmítse, ha sokáig — még tovább, elfojtódnék — megnyílott előtte. Nem kérte, nem ösztökélte.

Ha az az asszony ösmerné ezt a feneketlen gyűlöletet, melyet a közöny, a fel sem vevés, a mivel sem törődés leplez?!

Kár oly nagyon bízni abban a fásultságban, szép asszony?

De ki mondja meg ezt néki? Ki adja tudtára? Ahhoz előbb gyanu, vagy legalább annak egy-egy elröppenő árnya kell, hogy figyelmeztesse a veszélyre — még a jó barát, a tisztelő sem teheti, a minő a nevelő úr, — az a legkevésbbé sem. Az ő szemében mártirnő, Margit ő nagysága! Napról-napra jobban.

Nem hitt a rosszaságában, nem hitt a bűnében; csak a merengő, szelíd, szép kék szemében, mely mintha azt suttogta volna: «Én ártatlan üldözött, én szegény áldozat».

*

Schlesingerék, mikor csak tehették, az estét a Szent-György-téri czukrászatban töltötték. Ösmerőseik, rokonaik társaságában.

A czukrászat a kisvárosi élet góczpontja. Itt itélnek élők és holtak felett. Jutalmaznak és büntetnek, a hogy nekik tetszik.

Irók a czukrászatba jönnek, ha a helyi lapban megjelent czikkük hatásáról személyesen akarnak meggyőződni. A kaczér asszony hóditani, a férj kártyázni, az orvos páczienset fogni, az ügyvéd klienset keriteni, a mérnök megbizatást nyerni, de mindannyia idejár. Azaz, mindegyik typusnak csak egy része. A melyik benn van a cliqueben. A többit, a betolakodottat, az idegent, a jöttmentet (mert annak nézik), — menten kinézik. Ez ellen ám nincs appelláta.

Edes kisvárosi esték! Ti nyugodalmas, csendes téli esték! Mennyi a poézistok, hogy vágyódom utánnatok!...

(Folyt. köv.)

A CZITERÁS.

(Konti József operetteje.)

Soha se láttam volt Konti Józsefet, soha se beszéltem volt azelőtt vele. Kiváncsi voltam az Eleven ördög s Suhancz szerzőjére.

Másfél esztendő előtt egy szinházi hir még inkább felköltötte érdeklődésemet. Uj operette kerül szinre Konti Józseftől. *Cziterás* a czime.

S a kerepesi-úton jártomban, ha a Népszinház elé kerültem, mindig fürkészőn tekintettem körül a számos borotvált és borotválatlan képű úri nép között: valjon melyik lehet?

De nem tudtam miről ismerjem meg! Uj meg uj komünikék keltek szárnyra a Népszinház szűk titkári irodájából. Elmarad, ismét elmaradt; Küry Klára beteg, Hegyi Arankát torokbaj bántja, stb. stb. S most kezdtem elképzelni a Konti József alakját, arczát.

Most már volt ismertető jel, a miről felismerhessem!

Ugy képzeltem, a hogy valami képirómüvész a kétségbeesést allegorizálná. Lehorgasztott fővel, elborult ábrázattal, kinos ajak éllel, megtört termettel. S valahányszor kétségbeesett ember iramodott el mellettem, azt hittem, no ez az, ez Konti!

Azóta sok-sok hányódás-vettetés, tologatás, halogatás után szinre került a *Cziterás* s én megláttam Konti Józsefet. Milyen csalódás, milyen meglepetés! Dehogy a kétségbeesés allegoriája, a vidámságé, és az örömé!

Csak úgy sugárzik az arcza az örömtől, a boldogságtól.

Bizonyára még álmában is mosolyog, vagy felkaczag.

Felkeléskor és lefekvéskor bizonyára tapsol is örömében.

No, de van is miért!

Tanum rá az a két elájult asszonyság, kiket úgy szorongatott a lelkes közönség a népszinház pénztára mellett, hogy lélekzetük elakadt s eszméletlenül rogytak a tolakodó-verekedő jegyváltó publikum karjaiba — Konti nagy örömére.

S mit jelent a tolongás egy szinház pénztáránál?

Itélet ez a tolongás, nem egyéb. Mert ki itél valójában egy szindarab felett? Ugy-e bár a publikum?

Nos ha a publikum a Cziterásért tolakodik, verekedik s — elájul, akkor hogy is lehet-e kétségbe vonni Konti *nagy sikerét*.

De hát tulajdonkép nem is a nagy sikerről, hanem a Cziterás czímű operetteről kell beszámolnunk.

Ugy mellékesen, félvállról azt is megemlitjük, hogy valami Murai Károly nevű úri ember irta hozzá a szöveget.

Ismerünk ugyan egy Murai Károly nevű szellemes novellistát és vigjátékirót, de a Cziterás Muraija kétségkivül nem ez. Sőt reménykedem, hogy Murai Károly a jeles novellista és vigjátékiró tiltakozni fog az ilyen druszaság ellen.

Várjuk is nyilatkozatát.

Mert az már még se járja, hogy egy Murai Károly neve alatt átöltöztetett királyfiak, házi szentté avatott parasztlánykák, királyi biborba bujtatott nótás-cziterás személyiségek, Kukurilló, Kukurilla és Kukurilli nevű egyének lássanak napvilágot.

S azt se hiszszük el, hogy ilyen bombáztatásokat s nemeslelkű megszabaditásokat inszczenáljon a Huszárszerelem szerzője.

Talán a Cziterás Muraija kért néhány tanácsot attól a mi régi Murai Károlyunktól. Gól Tamás és Pól Tamást bizonyára a Virágfakadás autora tanácsolta furcsa druszájának s ezért elismerésünket készséggel rendelkezésére bocsátjuk a Cziterás szerzőjének, hogy adja át az igazi Murai Károlynak.

Furcsa. Ez a Konti József mégis csak ludas valami ördöngős mesterségben. Még ilyen szöveggel is úgy belefurakodott a nagyközönség fülébe.

A fülébe, no meg a szivecskéjébe is.

Mert a szép nóta is átjárja ám a szivet. S milyen furfangos módon csinálja is ez a Konti. Incselkedik a szövegiróval. Megvárja, mig a közönség boszankodik egyet, azután lecsap.

Mikor a publikum elfanyaritja az arczát az expoziczió banálitásain, előáll Rozettas, eldalolja s elkasztanyettázza az *Anita* dalát. A fanyar arczok kiderülnek az édes melódiára s szinte nehezére esik az embernek ülve maradni a széken. S a cziterás Pabló barkarollájánál ujból kisértésbe jutunk.

Szeretnénk felugrani s lágyan lejteni a Pabló dalára, ütemre hajlitni derekunkat s libbenni jobbra-balra.

S belép a királyfi s beszél. Nagyot ásitunk.

Hirtelen megrezzen a karmesteri pálcza, a tenorista közeleg a sugólyuk felé s ime, ujra gyönyörü melódiát hallunk, a mely azután ott zümmögne a fülünkbe egész napon, ha be nem lépne Kukurilli kisasszony s olyan marsot nem harsogna, hogy kiűzi fülünkből a lágy zümmögést s dobognánk a lábunkkal, ha nem félnénk, hogy megaprehendál érte a szomszédunk.

Az első felvonás végén észre se veszszük, hogy milyen naiv a végjelenet, hanem a hatalmasan megirt szeksztett fogja el egész érdeklődésünket.

Fel se ámulunk az elragadtatásból s már megjelenik előttünk boldogságtól sugárzó arczczal a szerző s a közönség hólyagosra veri a tenyerét.

A második felvonásban ismétlődnek a most illusztrált epizódok és jelenések.

A harmadik felvonásban detto. Ámbátor a sok a jóból is megárt s természetesen a zeneszerző is elvégre lankadni kezd. S ha ilyenkor nem jő segitségére a librettista, könnyen baj lehet. De hát Gól Tamás és Pól Tamás működni kezdenek s zengenek kuplékat a hazug ujságokról. Kukurilló úr is kuplézik és igy meg van mentve a harmadik felvonás is a librettista és a zeneszerző közös buzgalmából és törekvéséből.

Operette pedig rendesen három felvonásos. Mire a hólyagosra vert tenyerek nyugalomba készülnének vonulni, már oltogatják is a csillár lángocskáit.

A Cziterás szerzője pedig muzsikus barátai karján vígan, tán az Anita dalát fütyörészve, halad kifelé a folyosókon. Hogy is ne haladna vígan. Bánja is, hogy mit mondana a közönség, ha még egy felvonás volna. Nincs s a három felvonás alatt pedig kihólyagosodtak a tenyerek.

A valóságos nagy siker után átmegy a Pannóniába és spriczczert rendel.

Gavallér, fizeti az egész asztaltársaság czehjét.

Mulatott, legyen is vígan, mert igazán volt miért.

Ha pedig valami tisztelője babérkoszo-

rúval lepné meg, akaszsza fel az egész babérkoszorút a maga szobájában, a maga ágya fölé.

Az ál-Murainak ne juttasson belőle egy halavány levélkét sem.

De nem rossz tanácscsal szolgáltunk. Csak tépje le felében a felét annak a koszorúnak. S ezt a felét (szerénysége mián felteszszük, hogy a nagyobbik fele lesz) adja oda azoknak, kik, mint gondolám, a gondolán a zeneszerzővel együtt hajóztak át a viharokon. (Ezért a rossz vicczért nem engem kell szidni, hanem az ál-Murait.)

Együtt emlitjük Kűry Klárát s Komáromi Mariskát, mert kettejüknek együtt tapsolt a közönség pompás alakitásukért. Kűry Anita dalát ujrázták meg először, utána nyomban a Kukurilli belépőjét, melyet Komáromi Mariska harsogott el nagy fennen a maga parádés hangjával, mely opera után sóhajt.

Vidor Pablóját se kell dicsérnünk banális szavakkal. Régi ismerőse ő a közönségnek.

Gól és Pól Tamásban Kassai és Ujvári kaczagtatták meg a publikumot; fényes alakitásukat nem egyszer jutalmazta taps a nyilt szinen.

Solymosi kupléin is volt mit nevetni s Tollagi fürgeségén is.

Dárdai neve pedig véletlenül került ide az utolsó helyre, énekéért akár a legelsők közé is irhattuk volna.

Az előadást Konti dirigálta. Hogy figyelmesen és lelkesen-e, azt gondolja el ki-ki magának. De ne egy gondolán!

Emin.

KÉPEINKHEZ.

E számunkban már jelentékenyen megváltoztattuk illusztrácziónk rendjét s reméljük, hogy olvasó közönségünk szivesen is fogadja e változtatást, melylyel lapunk művészi nivóját kivánjuk emelni. Lapunk eddig is nagy figyelemmel kisérte az aktuálitásokat, de képeinkben eddigelé inkább az önálló kompozicziókat kerestük. De úgy hiszszük, hogy az aktuálitások illusztrácziói sokkal nagyobb érdeklődéssel kiséri a hetilapok olvasó közönsége. Mert a mi akár napilapokban, akár e lapok hasábjain is politikai, társadalmi, művészeti, irodalmi stb. kérdés felmerül, annak rajzban való megjelenitése nemcsak érdekes, de — hiszszük — becses munka is. Természetesen a jövőben is a hazai események bemutatását tartjuk első sorban feladatunknak, de a nagyvilág jelentős eseményeinek művészi illusztrácziókban való bemutatásáról is kellőleg gondoskodni fogunk.

De régi irányunkhoz se leszünk hűtlenek s önálló művészi kompozicziók részben a napi eseményekről, részben képzőművészetek köréből nem vesztenek teret lapunkban.

***

A lefolyt hetek legérdekesebb eseményeinek egyike a párisi Terminus kávéházban elkövetett bomba merénylet volt. A robbanás pillanatát s szinhelyét a rombolás előtt és után tüntetik fel képeink. Az az ökölnyi bomba iszonyu pusztulást vitt véghez s alapjában mégrongálta a szép hôtelt, mely Páris legelőkelőbb helyén a saint Lazare-pályaházzal szemben mered kétszer kezdett tetejével égnek.

Érdekes technikai munkát fejeztek be szent Péterváron. A Néván át hatalmas hidat vertek, melynek czélja egyedül az, hogy útul szolgáljon egy u. n. szibériai vasútnak. A magasból elinditott kocsik minden más erőbehatás nélkül gördülnek át a jeges Néván. Csak a nehézségerő hajtja le a hid völgyébe s ismét fel az emelkedett pályatoronyba.

Vadkanvadászó orosz katonákat mutat be egy másik képünk. Sikolyákon (hóczipőkön) járják be az erdőket. Tulajdonkép hadászati kisérlet az egész, valjon beválik-e a sikolya sürgetőbb katonai műveletekre.

Kabilok elleni harczot illusztrál egy nagyobb kompozicziónk. Az a véres harcz, melyet Észak-Afrikában vívnak már hosszú idő óta a spanyolok, számos áldozatot vitt a pusztulásba. De a kabilok egyre növekvő csapatait még mindig nem tudták leverni az önfeláldozó katonák.

Indiai szokásokat mutatunk be két képen. A tűzugratást hirből már bizonyára ismerik olvasóink és sokan szörnyülködtek is tán már e veszedelmes gimnasztikán. Embervonta kólyák régente Európaszerte divatoztak, de ma már barbár szokásnak tekintjük.

Explicátor.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(*Nemzeti szinház*: «A három testőr». Az «Ember tragédiája» hétköznapon. — *A népszinház* kasszadarabjai. — *Opera*: Az uj tenorista. — Készülődések a nemzeti szinházban).

A hét eseménye a *Herczeg* Ferencz várva-várt bohózatának, a «Három testőr»-nek a premièreje volt.

A darabot, melyhez a «Dolovai nábob leánya» sikere után oly nagy várakozásokat fűztek, pénteken mutatták be igazán mintaszerü előadásban és fényes kiállitással.

A bohózatról magáról jövő héten lesz bőven szó.

***

Tizenegy esztendeje, a mióta az «Ember tragédiája» legállandóbb s legjövedelmezőbb kasszadarabja a nemzeti szinháznak, először történt meg e hét csütörtökén, hogy nem ünnepnapon, hanem hétköznap adták elő. Az intézkedés nagyon helyes volt, mert igy a Madách remeke legalább azoknak is hozzáférhetővé vált, a kiknek ünnep- és vasárnapon lehetetlen a szinházbajárás. Hogy pedig csak ugy eladták az összes jegyeket már napok előtt, mintha csak ünnepnapon ment volna a darab, az természetes.

Készülnek különben már az «Ember tragédiája» jubileumára is. A tavaszszal éri meg ugyanis századik előadását, melyet méltó fénynyel, pompával és ünnepséggel szándékozik megülni a nemzeti szinház.

***

Lassankint mégis csak letünedezik a betegek névsora a nemzeti szinház szinlapjáról.

E héten *Jászay* Mari érkezett meg hat heti távollét után San Remoból, hová makacs torokbaja miatt volt kénytelen menni. S hogy most meggyógyulva, pihenten s megerősödve jött vissza kitünő tragikánk, azt hiszszük, a műsor élénkülését nem alap nélkül remélhetjük.

***

A népszinház egész heti műsorát «Az asszony verve jó» és «A cziterás» töltötte be, a mi természetesen naponkint az utolsó zúgig megtelt nézőteret jelent. Abból a lelkes hangulatból itélve, melylyel a közönség ugy a Lukácsy népszinművét, mint a Konti operettejét naponkint fogadja, valószinü, hogy Evva hosszú időre kasszadarabot szerzett velük.

***

A távozó Szirovatka helye be van immár töltve az operaházban, még pedig a sajtó és közönség egyhangu megelégedésére van betöltve.

Igaz, hogy az uj tenorista, a kit különben *Renardinak* hívnak, és a ki a mult héten a Mascagni «Parasztbecsület»-ében mutatta be magát, mint Turiddu, zajos, megérdemelt sikert aratva, nem húz 10, vagy 12 ezer forintnyi évi fizetést, hanem mindössze másfélezret, de ez szép reményekre jogositó hanganyagából s intelligens játékmodorából éppen semmit sem von le, a minthogy a Szirovatka hangját nem növelte és esetlen játékát nem csiszolta az a körülmény, hogy egyszerre 12 ezer forintnyi gázsit követelt. Hogy távozik, most már nincs okunk sajnálni, mert Renardiban olyan erőt sikerült az intendánsnak az opera részére akvirálni, a ki a távozó tenoristával *legalább* is fölér.

***

A jövő héten két reprise lesz a nemzeti szinházban.

Csütörtökön elevenitik fel a Szigligeti «Mamá»-ját, melyet Szathmáryné játszott utoljára a nemzeti szinpadon. A jövő heti reprise alkalmával *Vizváryné* fogja a czímszerepet játszani. A rákövetkező napon lesz a Dumas-fils «Kaméliás hölgy»-ének új betanulásban való első előadása, melyre már rég ideje készül a nemzeti szinház s mely egészen premiére számba megy. Tizenhat esztendeje nem adták, azóta, hogy *Szacsvayné* vendégszerepelt benne s minden szerep uj kézben van. A czímszerepet P. *Márkus* Emilia fogja kreálni, Armandot *Mihályfi*, az öreg Duvalt *Szacsvay*, Prudencet *Vizváryné*, Nichettet *Tolnayné*, Gusztávot *Dezső*, Rieux Gastont *Császár*, Varvillet *Gyenes*, Saint-Gandenst *Gabányi*, Naninet *Keczeri* Irén fogják játszani.

A «Kaméliás hölgy» után a Jókai «Könyves Kálmán»-ját fogja bemutatni új betanulásban a nemzeti szinház. Ez a reprise ugyan már tervbe volt véve a Jókai-jubileum alkalmával rendezett cziklus keretében, de akkor a Hegyesi Mari betegsége miatt maradt el. A czímszerepet *Gyenes*, Ingolit pedig *Hegyesi* Mari fogja játszani.

Ezután a nemrég fölelevenített, majd a Nagy Imre megbetegedésével hirtelen letűnt Moreto féle «Közönyt közönynyel»-nek a reprise-e következik, ezt pedig a *Bartók* új vígjátékának, az «Örvény»-nek bemutató előadása fogja követni, április elején. Ez lesz az utolsó eredeti ujdonság ebben a szezonban. Az «Örvény» után már csak a Sudermann «Otthon»-a következik, Magda szerepében *Jászay* Marival.

Justinus.

IRODALOM.

Gárdonyi Géza-tól a napokan két kötet került ki a sajtó alól Singer és Wolfner kiadásában. Az egyik kötet címe: *Tárczák*. Csupa napilapokban megjelent tárczákat foglal magában. Tanuskodik a kötet arról, hogy Gárdonyi Géza invenciója jelentékeny s kiváltkép, hogy ízléses ember. A mindinkább meghonosodó fin de siècles izetlenkedéseket jobb érzéke folytán kerüli. Egy-egy szerény tárcza szerényebb keretében elmond egy-egy tréfás falusi, kisvárosi vagy fővárosi históriát vagy inkább tréfát s nem számít többre, csakhogy jobb kedvü közönség elmosolyodik a megjegyzéseken s a mese furcsaságain. Csak itt-ott látszik meg, hogy Gárdonyi kezd belekerülni a főváros áldatlan légkörébe, mely termékenynyé teszi az írót s mégis sivárrá. (L. Megismételt idill). De bizunk benne, hogy vigyáz majd magára s a maga poétai lelkére, s hogy mindig többre fogja becsülni az ízléses poétai holmit — ha kevésbbé hatásos is — mint az izetlent, ha falrengető hahota fakad is a nyomában.

A másik kötet címe: *Novellák*. Tán csak azért kapta ez a kötet ezt a komolyabb hangzású titulust, mert kevesebb a tréfa benne. Mert e novellák is csak tárczaszerűek; egy-egynek terjedelme is csak akkora, hogy ép megszorulhat egy napilapban — vonal alatt. Mégis meglátszik az egyes novellákon, hogy gondosabban írta Gárdonyi e komolyabb tárgyú tárczákat. A mint hogy kellett is, hogy így legyen. Mert tréfán kaczag az ember ha izetlen is, ha ostoba is. De a mi komoly, az csak akkor hat, ha igazán van megfelelő komoly eszköze, a melylyel hasson. De ép ezért kissé jobban megválogattam volna e kötet egyes darabjait. A *Mi az a szerelem?* mellé nem tettem volna oda a *Csodálatos történetet*, mert a díszharmónia igy kirívó. Legkedvesebb e kötetben az *Annuska apácza lesz* czimű novella, mely igazán élvezetes olvasmány s a maga egyszerűségével elragadó. Jól tenné Gárdonyi Géza, ha azon az ösvényen maradna, melyet ezzel a kis novellával jelelt ki magának. Falrengető hahota s falrengető taps tán kevesebbé jut majd így osztályrészeül. De őszinte elismerés annál több, jó barátok inszczenálta harsogás helyében. Egy-egy kötet ára 60 kr.

*

Ariosto «Őrjöngő Lorántja». Nagybecsű munka hagyta el a sajtót. *Radó* Antal dr. kiváló műfordítónk magyarba átültette Ariosto hatalmas művének értékesebb részeit. Az érdekes munkára jövő számunkban visszatérünk. Addig is felhívjuk rá olvasóink figyelmét.

*

Rudnyánszky Gyula: Szerelem. Költemények. Budapest. 1894. Szinte visszahökkentem, a mikor hirtelenében átlapoztam e kötetet. Száz szerelmes vers egy lakomára föltálalva több, semhogy egy nyárspolgárias elme és lélek elbirhatná. Hiszen még a szerény nyárspolgár azt se tudja fölérni észszel, hogy szerelmesnek lenni is lehet, nemhogy szerelemből verset írni, pláne 100, mondd száz verset. De Rudnyánszky Gyula nevének volt még annyi presztisze előttem, hogy ne tegyem félre átolvasatlanul a kötetet s — ha kissé kénytetve is — szorgalmasan elolvassam. S nem vallottam kárát. No, hasznát se nagyon! Kárát azért nem, mert nem árt meg idegeinknek egy kis friss érzés, a milyet a boldog szerelem kelt bennünk. Rudnyánszky pedig javarészben boldog szerelmes és így tudunk gyönyörködni szenvedélyén, melyet ildomosan tár a nyájas olvasó elé. Hasznát se vallottuk, mert mi hasznát is vallanók annak, hogy az isten tudja hány ezer *csinos* szerelmi poéma mellett még százat átfutott szemünk s felfogott agyunk. Ámde ép itt a bökkenő! Szemünk gyönyörködik, ha a szerelmi máglya lobogását véli látni, agyunk is nyugodt, nem tör ki boszankodva, hogy hát ujra mily ostoba frázisok — mert Rudnyánszky épenséggel nem banális. Sőt a fülünknek is jól esik a Rudnyánszky száz poémája, csengvén hibátlanul mind a száz költemény. Ha a szót fura módon tovább akarnám csavarni, még azt is mondanám nagy banálisan, hogy a nyelvem is meglelte olvasáskor a magáét, mert ízléses is a száz poéma. Csak a szív, az a szív! Ha ezt a kis portékát be se vennők, mennyi pompás vers volna a világon. De ha nem tagadhatjuk meg semmiáron azt a dobogó valamit! Hogy pedig valamennyi érzékünk mellett, ép szívünk maradt ihletlenül, azt én annak tudom be, hogy Rudnyánszky nem eléggé — naiv. Nehéz dolog is kitapasztalt értelemmel, fővárosi fáradalmak után vidéki redakcziók fojtó légkörében naivul szeretni. Mert a szerelem, ha nem naiv, nem is igazi szerelem. Lehet fizikum lázas állapota, lehet kénytetett ihlet, lehet vélt érzelem, de szenvedélyesen szeretni csak a naiv-érzésű ember tud, vagy magyarán mondva — ha úri ruhában jár is, ha tanult, ha művelt, ha tudós is — a paraszt. Rudnyánszky pedig úr!

Különben pedig az ízléses kötetet jó akarattal ajánljuk a kedves poémákat szerető közönség figyelmébe. Ára 5 korona.

Laudátor.

Utazás a keletre. Nagyon érdekes programmú utazást rendez tavaszszal a nagyváradi keresk. tanintézet igazgatója, *Propper* N. János, a ki már több sikerült expedicziót rendezett a résztvevők megelégedésére. A mostani utazás terve szerint a kivándorlók márcz. 19-én indulnak Budapestről és Trieszt, Zára, Korfu, Korynthon át *Athénbe* hajókáznak; husvétkor *Konstantinápolyba* érkeznek, hol a *szultán* is fogadja a magyar utazókat. Azután a társaság a Fekete tengerre és *Kis-Ázsiában* is látogatást tesz. A visszatérés vasuton Románián keresztül történik. Az érdekes tanulmányútra jelentkezni lehet a nagyváradi keresk. tanintézet igazgatóságánál. Daczára, hogy olyan kényelmes utazás, a részvételi költség 270 frtban van megállapítva.

KÉPTALÁNY.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Lezúg az élet, mint a sebes patak.

Megfejtők: Reiner Aranka, Neuhauser Vilmos, Jung Anna, Guttmann Antal, Spann Ignácz, Kohn Gyula, Beck Kálmán, Beck Berta, Neuhauser Samu, Frussa György, Abramovits Rezsin és Etel, Karádi Mihály, Pettik Ágoston, Bédi Istvánné, Bóné Béla, Schvarcz Aranka, Lang Kelemen, Kasai Imre, Pottok Samu, Farkas Irén, ifj. Posszert János, Lang József, Rosner Anna, Schlésinger Mariska, Herrer Jenő, Stern Lipót, Schwarcz Nándor, Lőwi Antal, Klein Anna, Frankl Gyula, Rózsa Lajos, Takács István, Barna Dezső, Csizmadia Gyula, Stärk Sándor, Rabics Antal, Braun Ferencz, Vajda Mihály, Kovács József, Grűnwald Gyula, Zubán Szaveta, Benedek Anna, Gáy Géza, Hegyi József, Zahaika Emil, Jaulusz Samu, Vajda Mariska, S. Szendrői Ármin, Lang Irén, Feuer Ede, Deutsch Jozefin, Klier Mihályné, Szamuely Ignácz, Ligeti József, Ligeti Róza, Buri János, Barinka Sarolta, Ferandt Jozefin, Wellner Anna, Wellner Mariska, Fekete Mariska, Csernei Irma, Walénta Borbála, Krécsi Mari, Bucsák Borbála.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készítem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

The Mutual new-yorki életbiztosító-társaság. Egy New-Yorkból érkezett kabelsürgöny következőképpen jelzi a nevezett társaság 1893. évi üzleti mérlegének eredményét: Biztositéki alap 1894. január 1-én 967 millió frank, szaporodás 60 millió frank. Teljesen tehermentes külön nyeremény-tartalék 93 millió frank, szaporodás 15 millió frank. Összes bevétel 1893-ban 217 millió frank, szaporodás 9 millió frank.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hírnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cserélletnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Bekötési táblák a «Magyar Géniusz» fél évi folyamára a legváltozatosabb, tetszés szerinti színekben, rendkivüli diszes és művészies kiállitásban kaphatók a kiadóhivatalban.

Előfizetőink közül senki se mulaszsza el a bekötési táblákat megrendelni, mert ezáltal maradandó becsű, diszes kötetek birtokába jut, melyek bármely szalon asztalán helyet foglalhatnak.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik.

Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatósága

BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

HIRDETÉSEK

felvétetnek

a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Teréz-körut 41. sz.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és épitési munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Dr. Lengiel Fr.-féle

nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvérességet, böratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÔRÔK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

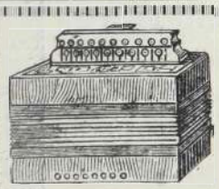

HANGSZERT

15%-al olcsóbban vásárolhat mint bárkitől, ha tőlem

képes nagy árjegyzéket

kér, mely ingyen és bérmentve küldetik meg.

Varju Károly

cs. és kir. szabad. hangszeripar, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Hein János

irodáját január 1-től

BUDAPEST,

Csömöri-ut 87. szám

alá helyezte át.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:

Budapest, Ferencz József-tér 5-6.

a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.

a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frk.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál... ...	«	125,732.050.—
értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Ne vásároljon senki

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

607

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerűségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.— és 3.50.** Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

675

Czerny J. Antal „Tanningene-je"

a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb

hajfestő-szer

haj és szakáll, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanazon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete természetes szinét** visszanyerni, melylyel az őszülés előtt birt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ára 2.50 kr.**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, cremek, arczkenöcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, coniferensprítek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb. stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

Czerny J. Antalnál Bécs, I., Walfischgasse 5.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve..

Raktár: Budapesten, Török József Király-u. 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Megay G., Wandraschek. **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Eliás Ármin, Ring. **Temesvárott** Tarcsay. **Ungvárott** Hoffmann. **Lugoson** Vértes L, **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Levélczim és gyár: *Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl Ludwigstrasse 6.* (saját házában.)

„SZABAD SZÓ"

képes politikai napilap

legujabb kedvezményei.

A **„SZABAD SZÓ"**, melyről talán már fölösleges elmondani, hogy a **legjobb** és **legolcsóbb magyar napilap**, hetenkint **„KOSZORU"** czimmel egy rendkivül gazdag és előkelő tartalmu, képekkel diszitett **szépirodalmi hetilapot** ad mellékletül.

Továbbá **„KALAPÁCS"** czimmel maró és csipős élczektől duzzadó **élczlapot,** mely hetenkint **talányt** is közöl és a megfejtők között

52 Jósziv sorsjegyet és **52 kötet szépirodalmi könyvet**

sorsol ki. **Ezenkivül még a következő kedvezményekben részesiti** előfizetőit:

Azok az előfizetők, a kik a **„Szabad Szó"-ra az egész 1894. éven** keresztül előfizetnek oly módon, hogy az előfizetési összeget **negyedévenkint** küldik be, megkapják

1. A „Magyar Történeti Album"-nak már megjelent kötetét nyomban, a mint az első évnegyedi előfizetést beküldik.

2. A pünkösdkor megjelenő „Irók és művészek Albuma" és „Közigazgatási Album" közül azt, a melyet maguk választanak.

3. A „Magyar Történeti Album"-nak karácsonykor megjelenő 2-ik kötetét.

4. A „Szabad Szó" 1895. évre szóló karácsonykor megjelenő nagy képes naptárát.

Előfizetési ár: Egész évre . . . Budapesten **10** frt, vidéken **12** frt.
Fél « . . . « **5** « « **6** «
Negyed « . . . « **2.50** « « **3** «

Az előfizetési pénzek a «Szabad Szó» kiadóhivatalához (Teréz-körut 41. szám alá) küldendők.

Jegyzet: Nem előfizetőknek a diszes kötésü 50 pompás szines képet tartalmazó MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUMOK egyes, 150 oldalra terjedő köteteit kötetenkint **2 frt bolti árért** megküldjük.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. MÁRCZIUS 11.

11-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

gész évre 10 frt = 20 kor.
élévre 5 « = 10 «
egyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Demonstrator: *A liberális nagygyülés.* — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Lévay Mihály:** *Anyám betegségekor.* — **Harmath Lujza:** *A kis vadvirág.* — **Hevesi József:** *A roulette-asztalnál.* **Satanella:** *Hiltvány.* — **Roboz Andor:** *A denunciáló.* — **Lázár Béla:** *József.* — **Én:** *Egy uj magyar humorista.* — **Dr. Zollner Béla:** *„Jótékony gyilkosság".* — **—a —i.:** *A kis alamuszi:* — **Explicátor:** *Képeinkhez.* — **Szinház.** — **Sculptor:** *A Baross-szobor mintái.* — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

„KOSMOS" MŰINTÉZET BUDAPEST

MEGHIVÁS

a „Pesti magyar kereskedelmi bank“

52. rendes közgyülésére,

mely **1894. évi márczius hó 17-én délután 6 órakor** a bank helyiségében megtartatni fog.

TÁRGYAK.

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg megállapitása a nyeremény felosztása iránti határozat és a felmentés megszavazása.
3. Igazgatósági választások.
4. A felügyelő-bizottság választása.

Az alapszabályok 19., 20. és 21. §§-ai értelmében minden részvényes, kinek részvényei 3 hónappal a közgyülés előtt a bank könyveiben nevére be vannak jegyezve, jogositva van a közgyülésben résztvenni, vagy magát meghatalmazott által helyettesiteni, kinek azonban szintén részvényesnek kell lennie.

A szavazati jog érvényesitése czéljából a részvények, szelvényeikkel együtt, az alapszabályok 18. §-a értelmében **f. évi márczius hó 14-ig** a bank értékpapir-pénztáránál leteendők, hol is az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 198. §-a és az alapszabályaink 45. §-a értelmében a megvizsgált évi mérleg, a felügyelő-bizottság jelentésével együtt nyolcz nappal a közgyülés előtt átvehető.

Budapest, 1894. márczius hó 1-én. **Az igazgatóság.**

Fontos hölgyeknek!!

1894 január 1-étől fogva, egy a főüzleti helyiségemtől teljesen elkülönitett

HÖLGYTERMET

kizárólagosan csakis **női kiszolgálattal** nyitottam, melyben **haskötők, méh-elöesési és köldökszorvkötők, orthopaediai füzők és egyenesitő gépek,** valamint **kivarrozások a test csinositására és ép formázására mérték szerint készittetnek.** Továbbá ugyanitt nagy raktárt tartok: **Irrigátorok,** mindennemü **fecskendők, „Diana öv“** havi baj elleni **kötelékek, gummiáruk, kötszerek** és a betegápoláshoz szükséges összes tárgyakról. Gyermekágyas nőknek legjobban ajánlom, egy általam legczélszerübben összeállitott **szekrényt** (cassettát) a legszükségesebb tárgyakkal felszerelve. Kivánatra a hölgyek mértékvétel és megbeszélés végett lakásukban is felkeresetnek. Ez által egy rég óta érzett hiányon segiteni óhajtok. A mértékvétel **Keletiné** asszony által eszközöltetik.

Kiváló tisztelettel **KELETI J.**
cs. és kir. sz. gyáros.

KÜLÖN NŐI TERMEM:

Budapest, IV. koronaherczeg-utcza 16. II. em. ajtó 14.
Főüzlet: Budapest, koronaherczeg-utcza 17. szám.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában
Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Összes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

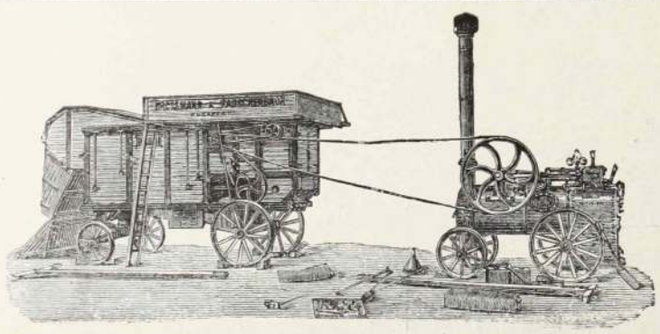

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönyczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÈME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour“ az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel“ lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.
illatszer- és pipereszappan gyári raktára.
Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.
Nagy raktár rendkivül jó minőségü
fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.
Utánzásoktól óvatik.

1894. évi márczius 11. III. évfolyam. 11. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

BAROSS GÁBOR SZOBRA.

STROBL ALAJOS ELSŐ PÁLYADIJJAL KOSZORUZOTT PÁLYAMŰVE.

A LIBERÁLIS NAGYGYŰLÉS.

(Ujabb levél Pater Renitentiushoz).

Tisztelt lelki atyám!

Megaprehendált multkori levelemért s nem is válaszolt. Sőt az a kegyes tanitás, melyet János evangyéliomához fűztem volt, az se fakasztott betűt a jóságos kezéből Én azért mégis irok, mert ezúttal fúrja a sok betű, meg a szó az oldalamat. Tán örök nyilalást éreznék a bordáim közt, ha a szó s a betű bennem rekedne.

Beszéljünk őszintén, szóljunk világosan, mondjunk ki mindent kereken! Nos, lepipálták jó magukat, szörnyűséges módon lepipálták.

Hogy is ne! Hát mi is volt a maguk huszonöt garast fizető atyafiaiknak sokasága ahoz a rengeteg népsummához képest, a mely a fél városligetet betölté — potyán. Hány ember is fér el azokban a mulatós termekben? Akárhány, csakhogy kevés. Isten szabad ege alatt pedig megfér szoronkodás nélkül a nagy világ.

Igy hát ezen a contratumultuson soksok ember vett részt. Nem is mondom meg, hogy mennyi, mert akármennyit mondanék, hazudnám. A mint hogy hazudott is valamennyi feketebetűs ujság, mikor a népség számáról irt.

Ha az ön legjobb házi barátja az egyházi államra törekvő Magyar Állam tizenöthuszezer embert emleget, talán nem mond igazat. De talán a napsugáron sütkérező s árnyon hűsölő Pesti Hirlap se őszinte, mikor kinyilvánitja matematikai számadások alapján, hogy — akár lehet, akár nem — *legalább* is kerek négyszázötvenezer ember vett részt ezen a veszedelmes gyűlésen.

Ne higyjen egyiküknek se, hanem higyjen nekem, ki azt mondom, hogy sok-sok ember volt ott jelen s éljenezte torkaszakadtáig a hamisitatlan liberalizmust.

És a mint maguk is felkerítettek a metropólisba bárányból süvegű, szőrrel bélelt bekecsű atyafiakat, a kiknek az ultramontán aspirációkról annyi eszméletjük sincs, mint nekem az ős hún rovátkos irásról, ép úgy a liberálisok is felczepekedtek ezekkel a szegény atyafiakkal. Ha egyébre nem is, de arra jók voltak e konkurrenciás csoportosulások, hogy szélesebb körökben is elterjesztették a főváros megismerését a nép között. S ez üdvös czél; e mellett még az államvasutak jövedelmét s az idegenek forgalmának statisztikáját is gyarapitották, a mi szintén nem megvetendő.

Politikai érték! No, persze, annak is kell, hogy legyen. Hát volt a maguk gyülésének is nagy politikai értéke. Hogyne! A maguk számára. S volt az utóbbi gyűlésnek is nagy politikai értéke. Hogyne! A liberálisok számára. Most már csak azon fordul meg, hogy ki tud belőle nagyobb tőkét kikürtölni. Mert azé lesz a diadal.

De annyi mégis bizonyos, hogy önök olyan gyűlést, mint a vasárnapi gyűlés volt még se tudtak volna összetoborozni. Mert ki merészel az ár ellen úszni? A vakmerő, vagy a ki nagyon is megbízik a karjai erejében. És még valaki. Hogy kopott, ócska és tán ostoba szójátékkal éljek, a merő vak is, a kit nem is a kezénél, de az orránál fogvást vezetnek. S bizony a mi jóságos népünkben van sok ilyen.

A plébános úr is húzza, a biró úr is húzza. A káplán is húzza, a jegyző is húzza. S az istenadta, nem hogy megállna, a mért két legalább is egyforma erő húzza, hanem megy ide is, oda is, a hogy ép sorja járja.

Nos, a mi illuminált budapesti népünk nem vakmerő. Sokkal józanabb, semhogy olyannak menjen neki, a mibe könnyen belevághatná a fejét. De nem is nagyon önhitt. Hálistennek van elég tapasztalása, a mely megtanitja arra, hogy az okosabb enged, kiváltkép az olyannak, a mi még a bolondnak is kedvére lehetne, nem csak az okosnak. Hogy pedig nem merő vak, arról gondoskodott már a tek. székesfővárosi tanács is a villamvilágitás elterjesztésével.

Nyitott szemekkel nézünk mi idefenn és látunk is.

A sok villany — a haladás jele — föl is világositott bennünket.

És igaza van az utcza népének, mindig igaza van.

Soha még ablakot be nem vertek igaztalanul, soha embert az utcza hiába meg nem tépázott.

A kit megéljenzett, az meg is érdemelte, a kit megabczugolt, az ugyancsak rá is szolgált.

Hogy pedig olyan változandó, forgandó valami ez az éljenzés és ez az abczugolás, abban sem a nép a ludas.

Az utcza népe ösztöne után jár. Valami láthatatlan, kifürkészhetetlen valami von embert emberhez, csoportot csoporthoz.

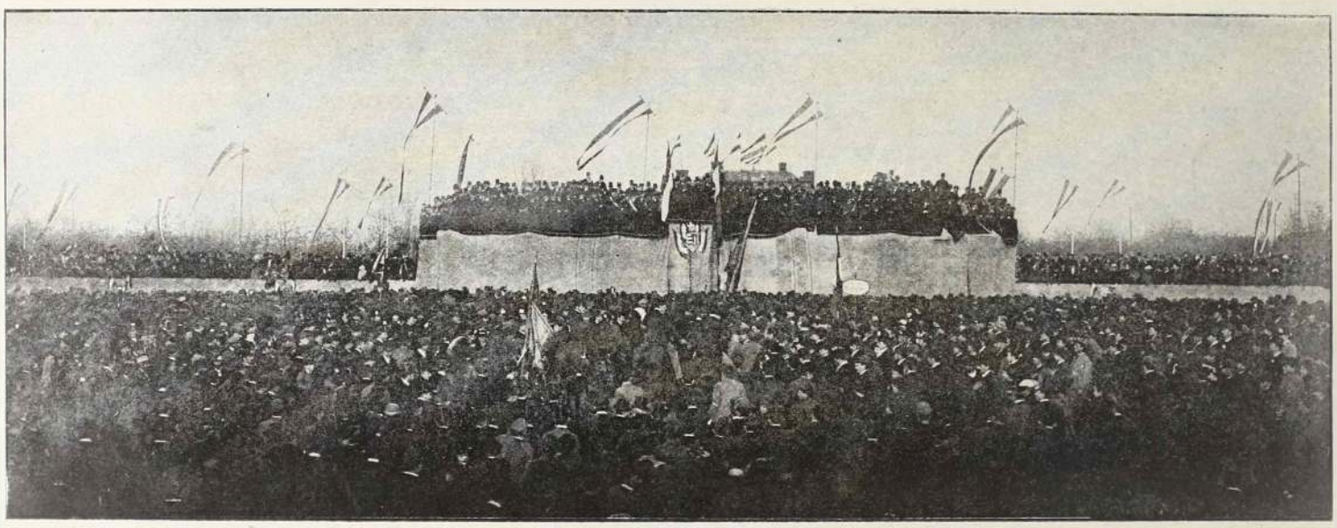

A MÁRCZIUS 4-IKI NAGYGYŰLÉS. Pillanatfénykép-felvétel után.

Valami ismeretlen erő és érzés ad az ajkakra hangot igazi, vad harmóniába. Az utcza mindig egyhanguan szavaz; soha diszharmónia nem vegyül igazságos szavába.

Vagy mikor guillotine alá vitték a büszke arisztokratákat, akadt-e ember a nép közül, ki a megszabaditást megkisérlette volna?

Ugy-e nem?

Vagy látott-e lelki atyám valaha önmagával meghasonlott utczai csoportosulást?

Ugy-e nem látott? Én sem. És senki sem.

S a mért az igazságos bíró az utcza népe, szóval a nép, a magyar nép nyilatkozott meg a mult vasárnapon a haladás, a hamisitatlan liberálizmus mellett, azért ne haragudjék rám ezúttal lelki atyám, ha ezúttal ellene szegülök ámbátor jóakaratu, ámbátor kegyes és ámbátor jóhiszemü tanitásainak és én is beállok az utczai tüntető nép sorába. Mert bizony-bizony, ebben

az igaztalan világban jól esik a szivünknek egyszer igazat, helyeset is tenni.

Ha lelkiatyám meg is haragszik érte, én nem félek, mert a helyes út mindig az egyenes s a jóra vezető.

Kárörvendés nélkül, de a nagy siker mián büszkén üdvözli hívséges szolgája

Demonstrator.

A HÉT.

— Kiábrándulás a fényből. — Mignon-hangulatok. —

1848—1867—1894.

Jelentős számok ezek! A magyar nemzet igazi renaissance-korát, s annak nagy fordulópontját jelölik.

A forradalom — a kiegyezés — az egyházpolitikai vita.

Alig hiszem, hogy túlzással mutatja majd ki az idő a mi lelkesedésünket. A magyar közvélemény olyatén fényes és nagyszabású megnyilatkozásának a szemtanui valánk, a mire nincs sok példa e században.

A külföldön sem.

A fekete hadsereg karéneke a Vigadóban, szellőzúgás volt ahhoz az orkánhoz képest, mely *Éljen*-ek és *Ugy van*-okban tört fel az éghez.

Ez a lelkesedés olyan általános volt, hogy — a középkori krónikás hangján beszélve — még agg banyák is vigadoztanak és egy szívvel-lélekkel tört ki az egyakarat, hogy peniglen meglégyen hozva az polgári házasság!

Vox populi, vox dei!

*

A mi pedig a Munkácsy-fogadtatást illeti, az is fényes volt. Szalma-lelkesedésünk odáig ragadt, hogy a művészt a «Gyere haza» nótával rikattuk meg.

Megható jelenet!

De persze arra ki sem gondol, hogy éljenzésből — nem lehet megélni.

S a világhírű embertől egyebet is kiván a világ, mint — bankettezést.

*

A hét egyébként is fényes volt. A házban szónokoltak, még mindig csak ugy általánosságban, persze már a tücsökbogár belekeverésnél tartanak. Ha igy folyik tovább, nemsokára már oda fognak járni a gymnázisták is — mert érdekes uraktól történelmi, irodalmi és természettudományi leczkéket vehetnek!

S még nem is kapnak majd szekundákat.

A magántanulók különben mind egy szálig ott vannak már. Olcsó elemi oktatás!

*

Az «Otthon» tündérestélye is fényesnek igérkezik.

Mozgó publikum mellett — persze, kellő csöndben! — fényes tehetségek fényes előadásokat fognak bemutatni.

A gázlángok fénye mellett.

Az «Otthon»-nak szerencséje van mindebben. A mihez kezd — az mind fényesen sikerül.

Természetesen azért, — mert *liberális*.

*

A klerikálisok lapja is fényesen bukik az ideáival.

A legfényesebb az volt, mikor Apponyit Széchenyivel vetette össze (!). Természetesen azért volt ez is fényes, mert megteremtette véle — ah, siralmas diadal! — a *fényes abszurdumok*-at.

*

Szóval uszunk a fényárban.

Kábító, mámoritó fényben.

Valósággal kétségbeejtő ez a fény, hisz merőben csinált, keresett, hamis. A reakcziója be fog következni. Igy nem maradhat.

Ez a sok csinált hirnév, hamis fény, mesterséges becsület, mely csak úgy szakad ránk, s elfog minden kiutat, a legképtelenebb emberek szereplése a közéletben, a legfurcsább és legösmeretlenebb sötétségből való hirtelen felülkerekedés, a mint molnárból gyárigazgató, könyvkereskedőből milliomos, vagy báró vagy lapszerkesztő lesz, a mint ma pisztolyokkal karriért, plagiumokkal akadémiai tagságot, szimoniával képviselőséget szereznek — — nem, nem, ez nem tarthat sokáig!

Ha Bodnár Zsigmondnak igaza lenne, már rég beállott volna az ellenhatás!

Undor s kiábrándulás fogja el az embert.

A század elején a szépség szemléletébe beleunt lelkek sivár pesszimizmusba süllyedtek. J'ai vu de trop tonne heure la beauté parfaite, szólottak elkeseredve.

Ma minden máskép van.

A rútat, az undoritót, az erkölcsi és fizikai piszkot látja csak az ember maga körül.

Az emberek áskálódók, irigyek, durvák és roppant buták.

De minő hiúk, de minő nagyravágyók!

S munka árán akarnak czélhoz jutni?

Dehogy, intrigák, mesterkedések, aprócseprő fondorkodások, jelentéktelen reklámok folytán.

Nagyszabású tanulmányokkal ki foglalkozik?

Dolgozni — nevetség!

Kőnyomatos híreket gyártani — ez a fő!

Na Bodnár Zsigmond, itt vagyunk mi már nyakig az akczióba, hadd jőjjön az a reakczió!

Lássuk!

*

A tavaszi napsugár megaranyozta a házfedeleket.

Tiszta fényes a levegő is!

De még ez a fény is, ez a sugár is hazug.

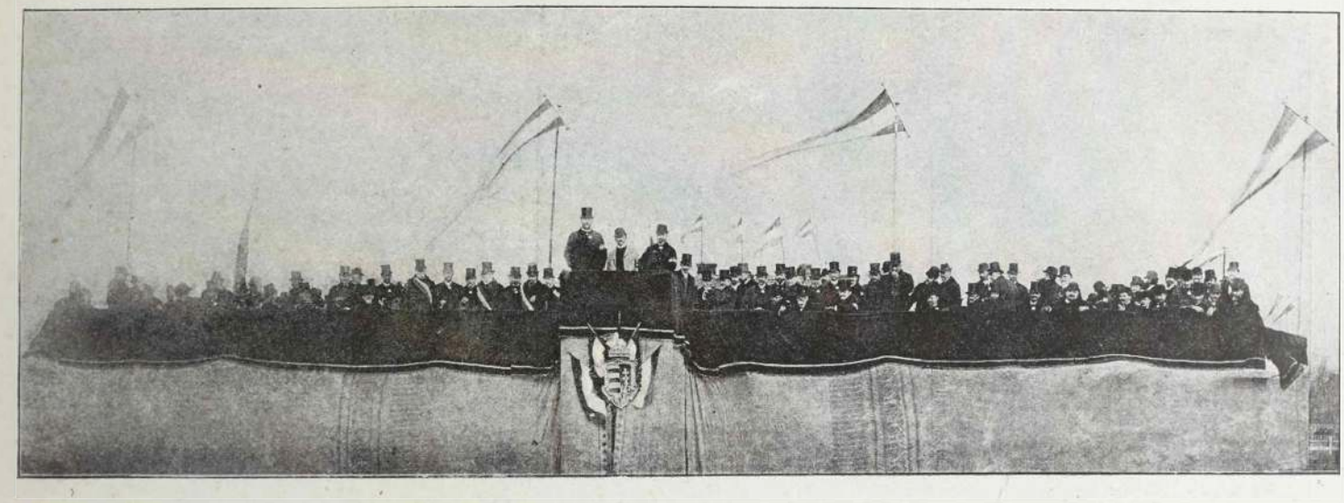

A MÁRCZIUS 4-IKI NAGYGYŰLÉS: A KÉPVISELŐK TRIBÜNJE. Pillanatfénykép-felvétel után.

Hideg szél fú odakünn, influenzát dob reánk, ez a kegyetlen, betegitő szél.

A közvélemény is telve van betegségcsináló mikrobákkal.

A tiszta, fényes liberalizmusba hamis elvek gombáit repítik. S azok tenyészni kezdenek.

Vajjon az a friss falusi szellő, melyet a jó vidék hozott magával, meg fogja-e tisztitani a levegőt?

Nagyon elkélne!

*

Vágyom el messze. Olaszország napsugaras virányaira!

Talán a távolban veszítenek ezek a konturok élességükből s visszajövet fellelem nyugalmamat.

Most izgat, lázit ez a sok, mindenféle bovaryzmus.

Nincs hova menekülni.

Az irodalom is, a művészet is teli van a maga mérges gombáival.

Ott is fertőzött a levegő.

Ott is apró érdekek harczolnak, vezérgondolatok hiján.

Boldog az, ki távol van.

Lazzaroni.

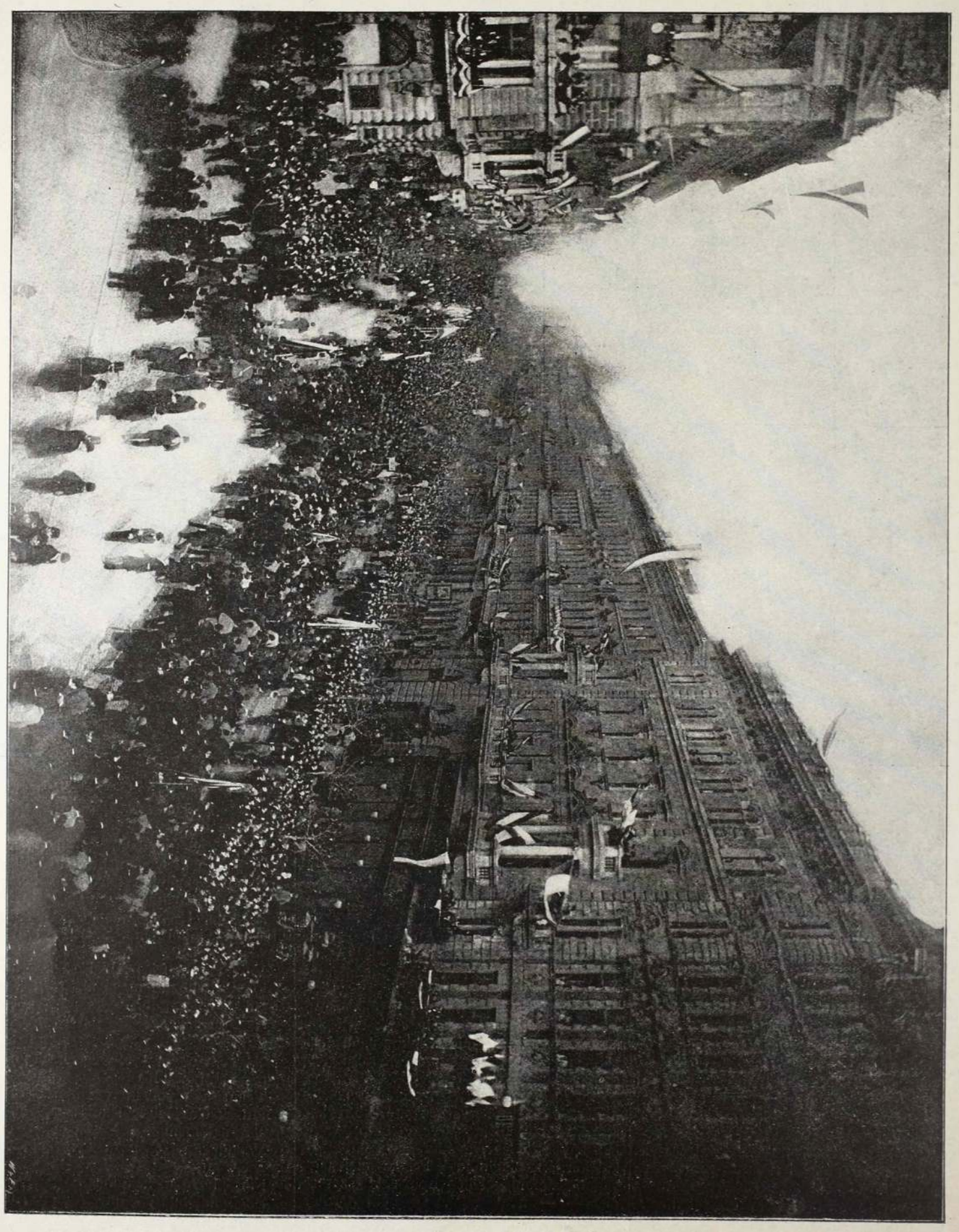

A MÁRCZIUS 4-IKI NAGYGYŰLÉS: KIVONULÁS AZ ANDRÁSSY-UTON.

Pilla-atfénykép-felvétel után.

ANYÁM BETEGSÉGEKOR.

*Irta: **Lévay Mihály.***

Hosszú, nagy út a Golgotára!
Sokáig járod jó anyám,
Erőm leroskad, nincs hatalmam
Enyhitni lelked bánatán!
A fájdalom nehéz keresztjét
Kilencz év óta hordozod,
Szemedből néma köny patakzik
Borúba vonva homlokod.

Miért e büntetés terajtad,
Ki nem vagy erre érdemes?
Okát elmém sosem találja,
Bár mindenütt kutat, keres?
Hisz lelked szende, tiszta, áldott,
A jók között legjobb te vagy!
Örőm alig kisér utadban,
De szived fáj, keserve nagy.

Karod, mely átölelve tartott
Erőtelen, kezed nehéz,
Hervadsz naponta, sirva látom,
Megöl a hosszas szenvedés;
Csókomra nem nyílik fel ajkad,
Szép arczod óh be bánatos!
Szilaj, kegyetlen, vad haraggal
Emészt a kór, reád tapos.

Hosszú, nagy út a Golgotára!
Mikor lesz vége Istenem?
Lemondjak néma csüggedésben,
Vagy tán szabad reménylenem?
Ne büntesd, im elédbe állok,
Helyette én hadd szenvedek,
Óh vedd le róla s rakd reám mind
A súlyos, nagy kereszteket!

A KIS VADVIRÁG.

— Elbeszélés a székely népéletből. —

Irta: HARMATH LUJZA. (3)

A végtelen magasságban élő Isten tudja csak az emberi szivek dolgát kitalálni, a véges emberi ész gyarló ahhoz, az akaraterő meg éppen semmivé törpül a nehéz munkában!

Hogy és miként történt, nem tudná azt Pali elmondani, — nincs is annak története — csak egyszer azon vette észre magát, hogy jegyet cserélt gazdája és jótevője leányával s a kis Vadvirágra meg mind kevesebbet gondol . . . vagy többet: ki tudná azt elmondani! . . .

Eleinte mintha nem vette volna oly erősen a lelkére, csöndesen, kötelesség tudással végezte dolgát mint eddig, de aztán mind komorabb, mind szótlanabb lett, mintha pénzért mérné a hangot, mig végre aztán nem látta ember jó képét. Szombat esténként bandalodva ment el a Katáék ajtajáig s ott aztán megfordult s szaladt haza felé, mintha üldöznék. Talán ez utat is azért tette meg, mert igy volt ez gyermekkora óta.

Még mint gyerekek együtt játszottak a szőke Nyárád partján, majd együtt szedték a rét virágait s együtt jártak a vasárnapi tánczba.

A vidám, gondtalan kis Vadvirág tőle nem hitt komolysággal szerette a legényt. Játszian, öntudatlanul jött az érzelem, de kiolthatlan mélységgel nőtt szivéhez. Oly mély, igaz érzés töltötte be lelkét, hogy csalódásra nem is gondolt, a kakuk szava csalt először könyeket a kis leány szemébe.

Egyszer aztán jött egy nap, mikor a legény nem mosolygott oly sugárzó szemekkel reája, mint azelőtt és szombaton este hiában várta szakadó, pihegő lélekkel jöttét . . .

Mélyen megdöbbent.

Bajosan ásta be magát a kétség bizalommal telt szivébe, de egyszer csak megtelt keserűséggel és azon tul nem volt nyugta többé.

Hűtlen lett Pali . . .

Ez a gondolat mint egy borzasztó őrjöngés futott át valóján és ott jajongott körülte szüntelen.

Kijárt a mezőre, de Kibéd Ambrus más tanyára küldte a legényt, elment a keresztuthoz, de már onnan is csak keserűséget hozott szivében haza, hisz ha emberben nem hihet, ki neki több volt mint az Isten, hogyan higyjen a megváltóban, ki megenged történni ily borzasztó dolgokat.

Végre télnek fordult az idő ujra s Kata arczáról is lemállott az üde tavasz rózsája. Nem az a vidáman kaczagó Vadvirág volt többé — a miért székely szokáskint nevét kapta — hanem mint kisértet imbolygott szüntelen.

Hóban, viharban, kijárt a Nyárád-partra

HÓCZIPŐS KATONA.

a malom zúgóhoz, mintha ott keresné az elvesztett nyugalmat . . .

De a legénynyel nem találkozhatott. Kibéd Ambrus mindent elkövetett, hogy a legényt megtartsa leányának. Pali, mint gyermeksége óta idegen kenyéren nőtt árva, hozzá volt szokva az engedelmességhez és tán észre sem vette, mikor a háló már oly szűkre szorult körülte, hogy abból menekvése nem volt többé.

Hanem azon a viharos éjszakán, midőn az elhagyott leány mint egy élő szemrehányás állt elébe, lelkében megrendült az egyensúly és nem volt nyugodalma többé . . .

Bizony megfoghatatlan a női szív, hogy ezen a komor, szótalan, mindig láthatatlan alakokkal küzködő, halovány legényes mit tudott szeretni a gazdag Ambrun lánya! . . .

Kaphatott volna szebbet, jobbat nálánál, akár minden ujjára százat s neki mégis csak ez az egy kellett, épen csak ez az egy a sok közül.

És az ébren, alva más hangot hall, azt a szelíd, gyermeteg és mégis oly végtelenül szomorú hangot.

«Hát *ezt* veszi el?»

És nem nyughatik többé, lelkén mint éhes fenevad marása ott rágódik az önvád folyton.

Látja a menyegzői készületeket és irtózik tőle, látja boldogan mosolygó jegyesét és szeretné két szemét kitépni, hogy ne lássa. Folyton a kis Vadvirágra gondol, kinek vidám kaczagása, úgy hiszi, felérne Kibéd Ambrus minden vagyonával. Fülébe meg folyton oda verődnek azok a szavak, melyeket azon a szép mosolygó tavaszi napon mondott neki a lány:

«Ha hűtelen lesz hozzám, igazán meghalok!»

Mikor esténkint behajtják a szép juhnyáját, mely az egész vidéken ritkítja párját s mikor látja, hogy az egész széles utczát betölti a tehén csorda, mely mind az ő udvaruknak tart és mikor látja a sorba rakott, hatalmas asztagokat a csűrös kertben, úgy elfutja szivét a keserűség, hogy szeretne elfutni messze, hogy ne lásson e gazdaságból semmit, a melyért eladta szive nagy kincsét, a mi látja, hogy mennyivel nagyobb volt mindezeknél.

De hát nem képes lerázni magáról a terhet, gyönge, tehetetlen hozzá.

*

Ilyen díszes, szép virág még soha sem díszlett a vőfélyek kalapján, ilyen széles selyem pántlika nem diszitett vőfélypálczát mint ez alkalommal. A virág két ágra szakadt s arany pillangó volt a közepén, mely messze csillogott a napfényben, a pálczán meg tetőtől-talpig széles virágos szalagok lebegtek.

Válogatott legények és sorba hivogatják az egész falut, mert Kibéd Ambrus nagy büszkén óhajtja, hogy ott legyen vala-

mennyi, nem kimél költséget, fáradságot egyetlen leányától.

Tisztesség tudással nyitják meg az ajtót s nyilt értelmes tekintettel kezdik:

«Kibéd Ambrus és hűtes társa Nyerges Kalári tisztőltette kigyelmeteket és szívesen látja egész háznépét mint közönségesen leányának Zsuzsikának és Dömös Palinak esküvőjén a szent hit meghallgatására és egy kis étel-ital elköltésére.»

Szépen be van tanulva, jól is megy egy darabig, de aztán úgy elkinálják a vőfélyeket *csak egy pohár* borral, hogy este felé bizony sok elmarad a rigmusból.

De hát ezen meg nem ütközik senki, az lenne a megbotránkoztató, ha ép oly feltartott, könnyű fejjel térnének vissza a legények, mint a hogy reggel indulának s nem tudná a székely atyafi, hogy mivel tartozik a megtiszteltetésre.

Eféle nem esik meg székely földön. Inkább maga éhezik, de a vendégét úgy megbecsüli, hogy az nem hagy semmi kivánni valót fenn.

Most, hogy a vőfélyek eljárták a meghívót s közeledett a szombat, a «siratós» napja, az egész faluban megindult a sütés-főzés. Siratóba senki sem megy üres kézzel, mert ez a legnagyobb szégyen volna.

Szép virágos porczellán vagy cserép tányérra — kinek-kinek a módja szerint — rakják a szép pirosra sült csörögét, lepényt vagy kürtös-fánkot, letakarják háziszőtt, hímes asztalkendővel, melléje tesznek egy pár evő eszközt, vagy poharat, s így viszik a menyasszonynak ajándékul.

A nászasszonynak aztán szerfelett nagy a gondja, a «termő ág»-ra, mely nélkül székely lakodalom meg nem esik. Ugy fel lesz az szombat estére cziczomázva süteménynyel, czukor-pereczekkel meg szebbnél szebb szinű keskeny szalagokkal, hogy lesz mit nézzen a vendégsereg rajta s még évek multán is mint nevezetességet fogják emlegetni az Ambrusék termő ágját.

*

Szép tiszta, téli est volt, a világos menyboltról fényesen kaczagtak le a csillagszemek, s a hó majdnem nappali fényt árasztott mindenre.

A lakodalmas ház vidám zenéje messze kihallatszott az utcza-végbe és a hó csikorgott a sietö léptek alatt.

Majdnem az egész falu együtt van már s vígan foly a mulatság. A legények olyan széles jó kedvvel kurjongatnak, dobbantgatnak, mint akár csak az úrfiak a fényes parquetten, míg az öregek egyre ürítgetik a poharat az *irigyelt, boldog* pár egészségére.

Oh, ne irigyeljétek, ne óhajtsátok e *nagy* boldogságot magatoknak . . .

Ott van a jegyző, bíró, kántor s a Nyárád parti gazdag malommester, kiről tudva van, hogy nem teszi be a lábát minden szalmás vityillóba. Most is egy uj ezüst tallért tett a menyasszony tányérára s olyan délczegen járja a lassút a boldog menyasszonynyal, hogy csupa gyönyörűség nézni őket.

Épen rákiáltott a czimbalmosra, hogy:

— Hadd hallom már azt a ropogóst! — midőn valaki megránczigálta mandliját:

— Gazd'uram, gazd'uram nagy baj van!

— Mi az ördög? — förmedt rá a lisztes molnár-inasra — még itt sem hagytok veszteg?

Az inas reszkető ajakkal tagolta:

— Nagy baj, nagy baj! — — —

— Tán a ház ég, vagy mi, hogy olyan vátolt képpel állsz elé?

— Nem a! A kis Kata —

— Mi bajom vele!

— A kis Vadvirág —

— A menykő csapjon beléd, eredj má' dolgodra!

A fiú sirásra fogta a dolgot.

— Gazd'uram jőjjék má', ezóta meg is hala szegény!

A molnár hirtelen megállt a fiú előtt s rákiáltott:

— Kiről beszélsz? Ki halt meg? Hol halt meg?

— A kis Vadvirág a Nyárádba ölte magát!

A molnár nyakon fogta a fiút s úgy rázta ki a szót belőle.

— Tán meggajdultál, vagy a rossz lélek bujt beléd fiú? Szólj hamarosan.

— Ne bántson kigyelmed gazd'uram, igaz a mit beszélek!

A zene hirtelen elhallgatott, mind a fiú körül gyült az egész násznép.

— Azon a léken ugrott be — beszélte a fiú szörnyülködve, — melyet ma vágtunk ott a gáton felül. Már estevégbe hajlott az idő, mikor arra felé láttam bandukolni, azt hittem, most is csak ugy bolyong, mint máskor, 'iszen gyakran járt szegény arra mostanában, de egyszer csak egy sikoltást hallok és mire oda nézek, eltűne a jég alatt.

— Szent Isten!

A borzalom kiáltása hallszik minden ajakról és rohanva fut az egész násznép a malom felé . . .

Csak a menyasszony állt ott egymagában és halvány, kétségbeesett arczczal, tétova szemekkel keresi vőlegényét . . .

*

És végre virradatkor sok keresés után az alsó gátnál találták meg a kaczagó kis Vadvirág és az irigyelt, boldog vőlegény hulláját . . .

A legény karjaiból nem tudták kivenni a lányt, ugy kellett őket együtt eltemetni.

(Vége.)

A ROULETTE-ASZTALNÁL.

(Emlékezés Monte-Carlora.)

Irta: HEVESI JÓZSEF.

Otthon ültem pompás dolgozószobámban a Wertheim-szekrény Nr. 5. előtt és pogány módra szidtam a bécsi köszörűsöket.

Ollómnak ugyanis végképen kikopott már az éle és én csak nagy erőlködéssel voltam képes a garmadaszámra fölhalmozott értékpapirosok kuponjait lenyirbálni. Kezem már egészen sebes volt a nagy iparkodástól és épen inasomat akartam beszólitani, hogy őt is jól összeszidjam, midőn a portièrek hátravetődtek és a fehérharisnyás Jean egy háromtagu küldöttséget jelentett be, melynek élén Falk Miksa állott.

Tisztában voltam a küldöttség czéljával. Megköszönni jött azt az alapitványt (ha jól emlékszem 33,120 frankot, mint fölöslegét a 900,000 franknak, melyet Monte-Carloban nyertem), melyet a hirlapirói nyugdijintézet javára tettem.

A küldöttség minden tagja frakkot, fehér nyakkendőt öltött erre az ünnepélyes pillanatra s az igen tiszteletreméltó vezető jóságos arcza is szokatlan komoly volt:

Szépen félkörbe sorakoztak és a keleti szőnyegekkel, becses festményekkel boritott falakról csakhamar viszhangzott az üdvözlő szó:

«Nemes pártfogónk!»

«Mélyen tisztelt barátunk!»

— — — — — — — — — —

A vonat éleset füttyentett és én fölébredtem.

Monte-Carloban voltunk.

Alig egy órája indultam el Nizzából pompás dejeuner és egy üveg Lacrima Christi után.

A tavaszi nap próbaelőadást tartott a nyári hőségből és mire a kupéba jutottam, lehámlott rólam a felső gúnya. Csodálatos zürös, zavaros zsibongás volt a nizzai pályaudvarban.

Ezer meg ezer ember tolakodott a pénztárak vaskorlátaihoz, hogy jegyet váltson — Monte-Carloba.

Soha életemben ilyen forgalmat! Mintha csak osztogatnák és nem fosztogatnák a pénzt ott, hova az az egész emberáradat iparkodott.

Egy első-osztályu kupéban foglaltam helyet és a pompás olasz bortól, tavaszi verőfénytől, zsibongó zajtól elkábítva, jól esett meghúzódnom egy bársonyos sarokba.

A vonat csakhamar megindult és lágyan ringató zakatolása, gyöngéd himbálása nem annyira álomba, mint inkább jóleső, édes révedezésbe, ábrándozásba hajtott.

És az ábrándok nagy festőművésze, a képzelet csodálatos ecsetjével elém varázsolta a nagy zöld asztalt, melyen ugy csillog a tömérdek aranypénz, mint zöld mezőn a napsugártól ragyogó harmatcseppek.

S én átváltoztam lepkévé és fölszürcsöltem mind, mind ezt a sok csillogó harmatot ugy, hogy minden lépésemet áldás kisérte.

Nagyon világosan emlékszem még, hogy a 16-os szám hozott nekem szerencsét.

Egy napoleont dobtam a zöld asztalra és az véletlenül a 16-ra gurult. A crupier rám tekintett. Intettem neki, hogy csak hagyja rajta.

Egy percz multával 36 napoleont kinált a bankár.

Ott hagytam a tételt.

(Persze álomban sokkal hazárdabb az ember.

Nem telt bele néhány percz, a kis fehér csont golyó ismét a 16-os rovatba gurult be.

A bankár ki akart fizetni 36 × 36 = 1296 napoleon = 25,920 frank.

Tagadólag ráztam a fejemet.

A bankár megértett.

Meghagyom a tételt.

(Pedig ébren a legmagasabb tét csak 12,000 frank lehet.)

Természetes, hogy a játszók serege irigykedve és csodálkozva nézett rám, a rejtélyes idegenre, a ki — mint regényhőshöz illik — egy arczizom rándulása nélkül rakja föl ezt a tömérdek összeget.

Olyan nagy volt az álmélkodás, hogy a közönség csaknem elfelejtett rakni.

A croupier alig győzte kiabálni:

«Faites le jeu, messieurs!»

De nem igen volt foganatja.

Megforgatta tehát a roulettet, a kis fehér csontgolyó kipegve-kopogva futott körbe és ismét letévedt a 16-ik zónába.

Általános csodálkozás, szörnyűködés, izgatottság, kiabálás.

És mindez nekem szólt. A nap hősének.

A bank meg volt ütve: a croupier csengetett és két inas két zacskó aranynyal termett az asztalnál — kifizettek.

Összesen 46,656 napoleont, vagyis 933,120 frankot kaptam.

Régi tervemhez és föltett szándékomhoz képest (mert mi tűrés-tagadás már régóta föltettem magamban, hogy a monte-carlói bankot egyszer megütöm) 33,120 frankot a hirlapirói nyúgdijintézetnek ajándékoztam és ennek igen tisztelt elnöke már el is mondta volna köszöntő beszédét, ha véletlenül a vonat nem füttyent és én föl nem ébredek!

— — — — — — — — —

Monte-Carloba érkeztünk.

Egy pillanat alatt kiürült a végtelen hosszú vonat és egy nagy emberáradat hömpölygött fölfelé a meredek hegynek, melynek előrészén büszkén emelkedik a monte-carlói tornyos kaszinó.

Bámulatos nagy épület ez, mely itt a legbujább tenyészet közepette, csodálatos architekturájával mesebeli varázslatnak tetszik.

A kivilágitott tornyokat a messze tengerről látni lehet és a lykurgi tenger utasai ez irányra mutatva, mondogatják:

«Ime a modern Babylon!»

Monaco országa mindössze 15 négyszög mértföld területet foglal el.

Az egész fejedelemségnek lakossága nem több 6000-nél s ezek abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy nem fizetnek adót.

Fizeti helyettük a bank.

Midőn ugyanis Blanc Lajos, a játékbank bérlője, Károly Honoré herczegnek ajánlatot tett, hogy Monacoban játékbankot állithasson föl, ez kikötötte, hogy a bank fizeti az egész ország adóját.

A herczeg ezenkivül fél millió frankot kap évenként.

De a harmincz év alatt, hogy a játékbank működik, Monaco csodálatos változáson ment keresztül és az elhanyagolt piszkos, ronda helyből valóságos paradicsom lett.

Az emberi művészet versenyre kelt a természet teremtő erejével ugy, hogy szebb helyet, mint Monte-Carlo, képzelni sem lehet.

De az az áradat, mely a tornyos kaszinó felé tört, vak a természeti szépségek iránt.

Azt a játékszenvedély mohó kapzsisága vezérli és akárhánynak még csak egy gyönyörködő tekintete sincs e bájos hely felé.

Igen soknak még csak annyi türelme sincs, hogy a lankásan emelkedő széles lépcsőzeten sétáljon föl és a lassu emelkedéssel a bámulatos szép vidékben gyönyörködjék.

Ott van a lift, mely mesés könnyüséggel juttat föl a pokol tornáczára, a játékbank lépcsőzetes bejáratához.

A bejárat előtt a legszebb, legbujább, legremekebb park terül el, milyet valaha láttam; mintha e mesés paloták a legtropikusabb vidékre volnának varázsolva.

De kinek van itt érzéke a természeti szépségek iránt?!

Minden más érzéket rég eltompitott itt már a gyalázatos játékszenvedély, mely mint rontó igézet vesz erőt mindenkin, a ki erre a helyre teszi a lábát.

— — — — — — — — —

Az emberáradatot követve én is a kaszinó előcsarnokába léptem.

Livrés inasok utasitottak, hogy felső öltönyömet a ruhatárba tegyem.

Hosszas tolongás után tulestem ezen is. Be akartam lépni a kaszinóba, hanem itt meg jegyet kértek tőlem.

Mert Monacoban megóvják a látszatot. Kaszinóba csak belépti engedély mellett lehet menni.

Az igaz, hogy nem igen válogatósak a jegyek kiosztásában.

Kap mindenki, a ki nem monacoi benszülött, mert ezeknek tilos a belépés. Én is kaptam egy zöld jegyet, nevemre kiállítva, melylyel megengedtetett nekem, hogy a cercle des etrangèresbe léphessek.

A jegy előmutatása után kitárult előttem a nagy szárnyas üvegajtó és én egy széles, tágas csarnokban voltam, honnan különféle ajtók, különféle termekbe vezettek.

A monte-carloi hangversenyek világhirűek.

80 zenész csodálatos harmoniával játszik itt.

Mindegyikük igazi művész. Monte-Carloba nem is megy senki sem a rouletten szerencsét próbálni, hanem zenét hallgatni.

Pedig ezeknek a füleknek itt csak egy zene létezik: az aranyok csengése. Én őszintébb voltam a többieknél. Bevallottam, hogy nem zenét hallgatni jöttem e helyre, hanem játszani.

Be sem léptem tehát a konczert-terembe, hanem egyenesen a játékszobákba léptem. Mert több játékszoba van és mindegyik szobában több játékasztal.

Templomba, ha lépek vala, nem fogadhatott volna mélyebb, áhitatosabb csend, mint a szenvedélyek e fényes, pazar tanyáján.

Kevés túlzással mondhatnám, hogy a légy röpülését hallani lehetett.

Pedig a hatalmas nagy teremben négy játékasztal áll és mindegyik körül legalább is száz személy.

De valamennyi visszafojtott lélekzettel lesi a játék menetét.

A roulette-asztal jóval nagyobb a billiárdasztalnál, zöld posztóval van borítva és sárga vonalak által képezett keretekbe vannak számok és betük alkalmazva. Az asztal közepén kétfelé van választva és mindkét oldalon ugyanaz az ábra látható s ilyenformán mindkét részen lehet játszani a középen alkalmazott roulette esélyeire. Ezek pedig következők:

1. Solo, vagyis a tét egyetlen számra történik; nyerés esetén a bank — minthogy 36 szám van — 36-szorosan fizeti a tétet.

2. Páros vagy páratlan; nyerés esetén a bank megkettőzteti a tétet.

3. Vörös vagy fekete, melynek nyerési chanceai ugyanazok, mint az előbbié.

Ezeken kivül vannak még más kombinácziók is, melyeket azonban ritkán vesznek igénybe.

Az asztalon mind a 36 számnak külön kerete van, ugyszintén külön osztálya a pair-impairenek és rouge-noirnak. Ezenkivül van egy kerete a 0-nak (zeró) is. És ha a golyó zerót mutat, a bankár nyer, kivéve, ha valaki zeróra tesz.

Az asztal közepe táján ül a croupier. Ő az asztal kormányzója. Előtte a pénzhalmazon túl, az asztal közepén alkalmazott roulette.

Ez egy tálforma fekete edény, mely 72 osztályra van osztva. Ez osztályok mindegyikében egy szám van és pedig fölváltva fekete és vörös számok. Ilyenformán a 36 szám kétszer van meg a rouletteben.

«Faites vos jeux messieurs», hajtja egyre a croupier és mikor látja, hogy a tételkedv lohadni kezd, egyet csavar a gépezeten, mire egy kis fehér csontgolyó őrületes gyorsasággal kezd forogni a roulette-tál szélén. Mindaddig, mig a gép forog, a golyó a szélen marad, de mihelyt a a forgás gyöngül, a golyócska leperdül valamelyik szakaszba és az a szám nyert, mely e szakaszba jegyezve van. Mikor a gyakorlott szemü croupier észre veszi, hogy a forgás gyengül és a fehér golyó nemsokára le fog perdülni, elkiáltja magát: «Rien ne va plus!» És az ezután fölrakott tételeket az employerek visszataszitják.

Midőn a golyó leperdült, megkezdődik a kifizetés és a beseprés. Azaz hogy rosszul mondtam ki: előbb a beseprés, azután a kifizetés.

Mindez hihetetlen gyorsasággal történik. Az asztal két szélső sarkán ül két hivatalnok, szemben a croupierrel szintén egy, az asztal hosszán két-két oldalt még két-két ember.

Ilyenformán összesen nyolcz ember kezel egy-egy asztalt.

Ezek mindegyikének van egy kis fogatlan fagereblyéje, hasonló a szénvonókhoz, melylyel besöprik az aranyakat. A nyerőknek pedig vagy odadobják pénzük mellé a pénzt, vagy pedig — ha nagyobb tételről van szó — mellé számlálják. Mindez azonban egy perczet sem vesz igénybe. Hja az idő drága itt!

Mindenki megkapja a maga pénzét és ebben a lázas, izgatott tömegben csak ritkán fordul elő, hogy egy tételt ketten is vindikáljanak maguknak. Ha megtörténik ilyen eset, a bank kifizeti mindkét czivakodót, de a tisztelt felek ezentul szigoru felügyelet alatt állanak.

— — — — — — — — —

Sehol alkalmasabb talaj a psychologiai, phisiognomiai tanulmányokra nincs, mint a roulette-asztal mellett.

Ahány arcz, annyi külön kifejezés, annyi érzés, annyi szenvedély. De azért vannak itt arczok, melyek egy Lavatert is tévútra vezetnének. Ezek a habitüék, kiknek egy arczizmuk sem rándul meg, bármit jelentsen számukra a fehér golyó perdülése; ép oly egykedvüen rakják zsebre a nyereséget, mint a mily közönyt mutatnak, ha veszitenek.

El akarják hitetni, hogy ez nekik mindegy. Mintha bizony ez a világ itt ráérne törődni velük!

Mindenki magával van itt elfoglalva és azzal a kis fehér golyóval, melytől néha egy élet sorsa függ. Mert ha ez a golyó nem találja el a kellő irányt, már készen van a zsebben az a másik golyó, mely bizonyára nem fog czélt téveszteni . . .

A kezdő játékosok többnyire mosolyogva közelednek a vész helyére, a zöld asztal mellé.

Mint a hogy az ember egy ismeretlen kedves játékot csupa kiváncsiságból meg szokott tekinteni.

Mosolyogva, sőt bizonyos örömmel teszi le első arany-áldozatát a játék zöld oltárára és akár nyer, akár veszit, egyformán ragyog az arcza.

De ki az, a ki megkóstolva ezt a veszedelmes, ingerlő, kéjes szenvedélyt, vissza tudna fordulni? . . .

Az első aranyat csakhamar követik a többiek és . . . a mosolygó, ragyogó arcz mindinkább fakulni, sápadni kezd, a játék átváltozik komor, rideg valóvá, az idill akárhányszor sötét tragédiává . . .

Mert a ki be nem éri pár napoleonnal, és nem menekül a szerencse első mosolygásával, az ritkán menekül ebből a veszedelmes hálóból.

Nagy néha elő-előbukkan ugyan egy mesebeli ánglius, a ki fölrobbantja a bankot (mint a hogy pár hét előtt is előfordult), de másnap-harmadnap az is ott hagyja beafsteaken kipróbált fogait.

Különösen feltünő a sok asszony ebben a teremben.

A nők legszenvedélyesebben áldoznak a játéknak. Fiatalja, öregje (ha ugyan van öreg!) kérlelhetlenül üldözi itt a szerencsét, és ha a szerencse ő felsége nem veti magát az ő karjai közé, elvégre is ő kénytelen magát vetni más karjai közé.

Ott ülnek a zöld asztal körül, előttük pénz és jegyzőkönyv, melybe a kijött számokat és azok szinét jegyzik, hogy abból kombináljanak.

De itt minden kombinácziónak vége — a bukás.

Láttam a milói Vénuszt, a kapitoliumi Vénuszt, a medici Vénuszt. De valamenynyinél két nő jobban elragadott.

Mind a kettő élt és mind a kettő remekebb volt mint azok, melyekkel a görög művészek tették halhatatlanná a női szépséget.

Az egyik Rómában tűnt föl bámulatos szépségével a Szent-Péter templomban, mikor XIII. Leó pápa jubiláris miséjét tartotta.

Ebben a teremben a legkisebb tét egy napoleon, (a többiekben 5 frank), a legnagyobb 12.000 frank. Itt őrült nagy tételek vannak forgalomban és ebben a temperamentumban szokott fölmelegedni a leghidegebb angolok vére is.

És hogy milyen ragadós, izgató ez a szenvedély, azt kezdtem tapasztalni magamon is. Érezni kezdtem, hogy fog el lassacskán a játékszenvedély mámora és szinte hallani véltem, hogy csörögnek zsebeimben az aranyok, a mint kifelé kívánkoztak a zöld asztalra.

FERIDA, EMIN PASA LEÁNYA.

Visszamentem a roulette-asztalhoz, hogy szerencsét próbáljak. Három-négy embersor fogta karikába a nagy zöld asztalt és én csak nagynehezen tudtam befurakodni.

Az első aranyat természetesen a megálmodott számra tettem.

Ott ragyogott csakhamar a szegény 20 frankosom a 16-os számon.

A croupier megcsavarintotta a roulettet, a fehér golyó kábító gyorsasággal futott karikába.

Én bizalommal néztem az eredmény elé. Hiszen megálmodtam.

Még pár pillanat és a golyó az 5-ös zónájába hullott alá.

Vesztettem.

Ujra tettem. Ismét a 16-ra. Hiszen nekem nyernem kell 933.120 frankot. Már csak a hirlapirók nyugdijintézete kedvéért is.

Vesztettem, vesztettem . . .

Fél óra mulva készen voltam.

Szerencsére retourjegyet váltottam, különben nem tudom, hogyan jutok vissza Nizzába. Hacsak a banktól nem kérek utiköltséget. Mert ez minden vesztőt ellát utiköltséggel.

— — — — — — — — —

Sötét, komor gondolatokba merülve vettem magamat az első osztályu kupé bársonyos sarkába.

Még annyi kedvem sem volt, hogy sétát tegyek a híres monte-carloi parkban.

Ugyan ki szeret sétálni fény és pompa közepette, mikor üresen tátong felé lapos pénztárczája?

Mint Marius ama bizonyos karthágói romokat, sirattam én is szétfoszlott ábrándjaimat.

Fucs minden szép reménynek!

Mehetek tovább.

És a vonat kerekei mintha nem himbáltak volna többé olyan lágy ringatással. Egyre azt zakatolták:

«Faites vos jeux, messieurs!»

A kupéban ültek többen is, a kik élénken beszélgettek. Különösen kivált a zsivajból egy női hang.

— Milyen szerencse, többet nyert 900.000 franknál.

— És milyen számra rakta?

— Következetesen a 16-ra.

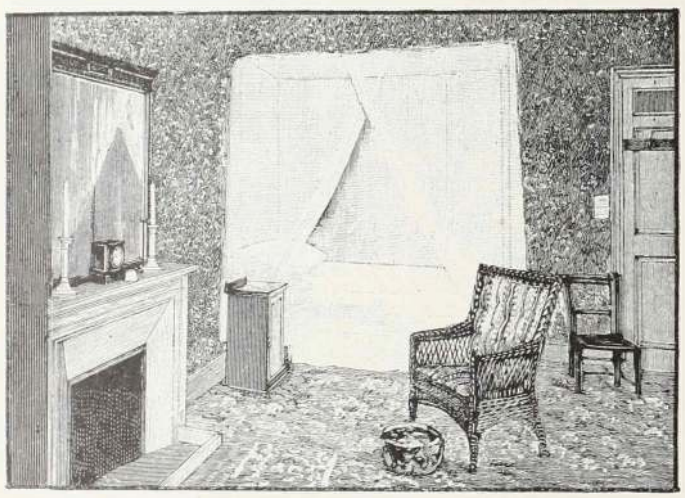

A KIRÁLY HÁLÓSZOBÁJA CAP-MARTINON.

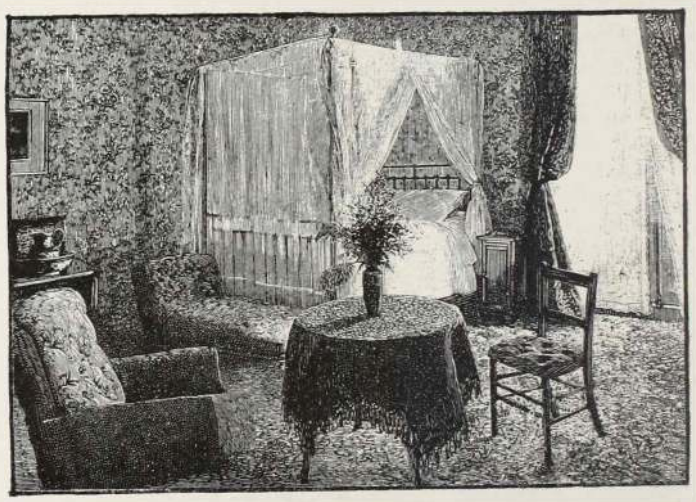

A KIRÁLYNÉ HÁLÓSZOBÁJA CAP-MARTINON.

A szépségnek minden tökéletességével ékeskedett.

Az Isten másik bájos teremtését itt láttam a monte-carloi barlangban. Ott állott a játékasztal mellett és én még most is csodálom, hogy láttára az őrülten forgó csontgolyó hirtelen meg nem akadt.

Ebből is látni, hogy a női szépség mindig szélsőségek között mozog.

— — — — — — — — —

Egy másik teremben a trente-et-quarante járta. Itt magasabb tételeket lehet tenni. De a bank csak a tételt kettőzteti meg. Kártyát vet itt a bankár és pedig két sorban. Az első sort addig veti, mig a kártyák pointje meghaladja a harminczat. A második sort szintén addig. A mely sor azonban közelebb van a harminczhoz, az a nyerő.

Itt is járja a rouge és noir. És pedig rouge akkor nyer, ha az első kártyasor pointja kevesebb, a noir pedig, ha a második kevesebb.

Fölugrottam a bársonyos sarokból és részletek után tudakozódtam.

Istenem, milyen malheur!

A 16-os szám csakugyan háromszor jött ki egymásután, de — *egy másik asztalnál.*

Az én álmodott 933.120 frankomat egy angol nyerte meg.

Képzelem, hogy szidja az most otthon a bécsi köszörüsöket és milyen élvezettel hallgatja végig az angol hirlapirók nyugdijintézetének Falk Miksájától a szép üdvözlő beszédet! . . .

KÜZDELEM AZ INDUSSAL.

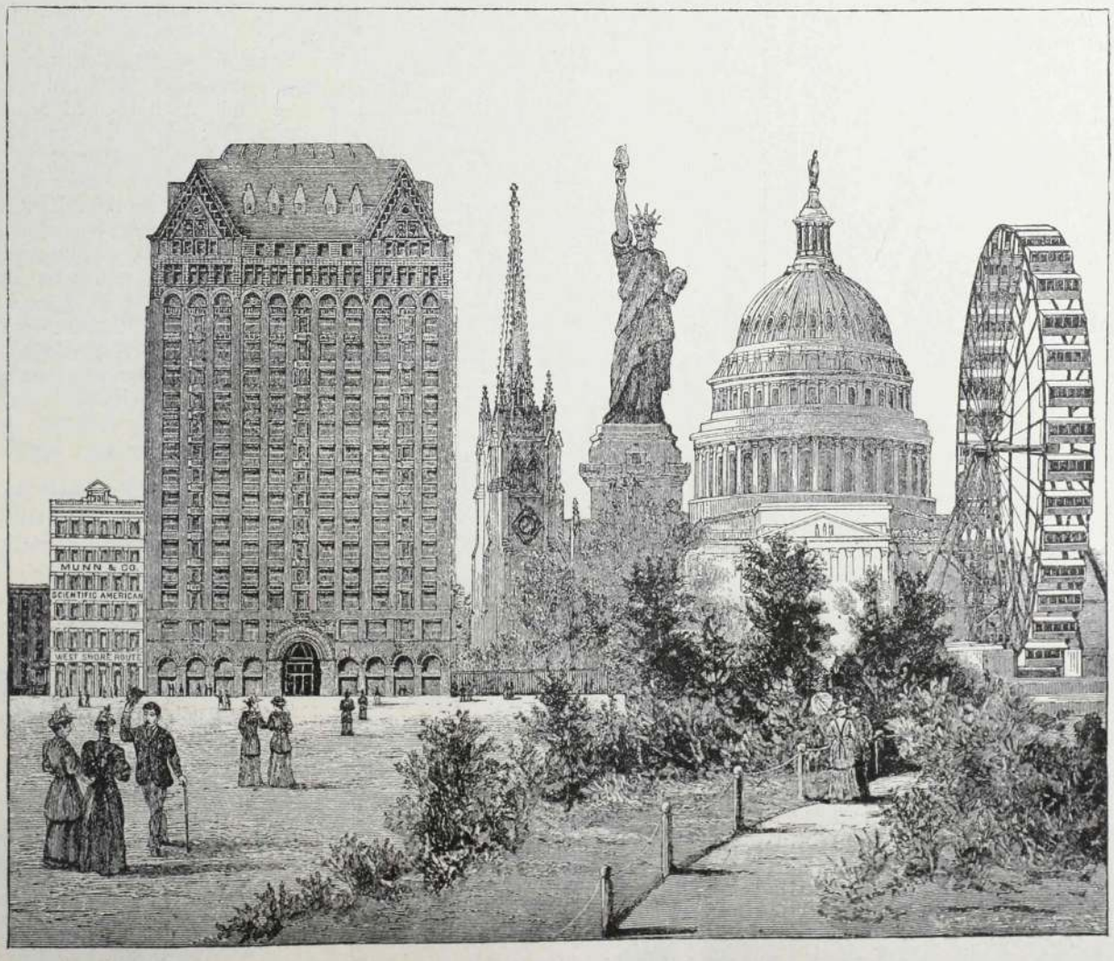

AMERIKA LEGMAGASABB ÉPITMÉNYEI.

KIRÁLYUNK ÜDÜLŐ HELYE: A CAP-MARTIN SZÁLLÓ.

HITVÁNY!

Irta: SATANELLA.

Az igaz, hogy furcsán cselekedett. Olyan különösen, rémségesen hangzott a lövés hangja ott a fényes, úri násznép között, bizony, kellemetlen refrénje volt az «igen»-nek, mely a mátkapár ajkairól elhangzott.

S nem is a leányt nézték, hanem őt, a férfit, de ő nyugodt maradt, oda se ment, meg sem nézte az összeroskadt leányt, hanem arájának nyujtotta karját, azt vezette ki, mintha nem is ismerte volna amazt soha. Pedig nem volt egész oly nyugodt; nem sajnálta, boszankodott a leány felett. Mintha bizony ő lett volna az első, kinek boldogsága felett elhalad valamely önző férfi, de azért nem öli meg magát a leány és — és ő kereste az utolsó hetekben, szeretett volna neki mondani valamit, maga sem tudta mit, de a leány kerülte és ha mégis találkoztak, olyan mosolygó volt és oly hideg — megközelithetlen. Igaz, mit is mondhatott volna, hisz regélt eleget a világ, a fényes, nagy vagyonról, jegyese nászajándékáról.

A jegyese — most már asszony, az ő hitvese, de egyszerre olyan idegen neki, nem, nem szerelemből vette el, nevetséges, de nem is volt ellenszenves előtte, de ha a másik jól talált, meghalt, akkor az nagy baj leszen, nagy baj. S jól talált — meghalt. Hisz nem ritkaság egy lány megsemmisülése, kit megtört a szerelem csodás misztériuma, de ez esetben nagyon is feltünő volt, egész botrány.

A társaság, a világ álszentes romlottságában szivesen szemet húny, de hiába, most nem lehetett.

Elitélték a férfit, nem nyiltan, oh nem, de azért lassan nehezedett reá az a bizonyos valami, mit kimondani nem lehet, minek se neve, se alakja s mégis létezik. Köszöntöttek neki, de nem nyujtottak kezet; felkeresték aktuális, hivatalos ügyekben, a magánembert mellőzték.

A férfi látta, érezte ezt, de nem tehetett ellene, még csak nem is panaszkodott, szemrehányásra sem volt oka, mindenki előzékeny, udvarias volt iránta és barátságot kierőszakolni lehetetlen.

Aztán nem csodálkozott rajta, önmagát is megvetni kezdte, valami magyarázhatlan undort érzett minden iránt.

A pompa, mit neje lakába hozott, terhére lett, minden melegebb önzést elfojtott az a másik, azt látta maga előtt rövid ruhában, mint viruló gyermekleányt s mint állt előtte lesütött szemekkel, biboros arczczal és e szépséges kép mellett az aszszony csunya volt és elhervadt. Mikor élt, nem törődött vele, elhagyta és most, hogy nincs, beleszövődik még álmába is.

Hanem azért a világnak semmi joga hozzá, semmi, mondják szembe, nyiltan itéletüket, de ez a néma, ez az elfojtott rosszalás, ez nem férfias és egyedül ez a titkos megvetés lázitotta vérét, perzselte agyát. Ez kergette otthonról és hozta össze léha, üres társasággal. Olyanokkal, kiknél a nőcsábitás sport és kik előtt nem szent senki, semmi.

Kártyáztak és ittak és boros fővel koczczintottak egymásra, egymás hóditására. Rá is került a sor. Fiatal, szőke tiszt volt a szóló:

— Már biz fenegyerek vagy — mondá bortól rekedtes hangján — rám sem hat az asszonyi komédiázás, köny, sóhaj. De hogy elmenj a mellett a leány mellett, mikor ott lövi agyon magát szemed láttára a templom küszöbén és felé se nézesz, ez — bravour.

A férfi felriadt.

— Hagyjatok békét vele! Meguntam, szép se volt, nem kellett, punktum!

A tiszt nem hagyta abba, egész piros volt mikor felelt, a kezével meg hadonázott valamely láthatatlan ellenséggel:

— Bizony szép volt és hű hozzád. Bolondultunk utána, de reánk se nézett; mikor már eljegyezted a bankárleányt, akkor is csüngött rajtad, én tudom. Te ölted meg, mert pénz kellett — hitvány vagy — hitvány!

S a szó, mely elhangzott, felszabadított egy elrejtett, sötét vádat és a fiuk, kik ott ültek az asztalnál, ismételték egytől-egyig, mint valami gonosz echó:

— Hitvány! hitvány!

A férfi, ki talán legtöbbet ivott, de azért józan maradt, felállt, odalépett a tiszthez, oly közel, hogy lehellete érte annak arczát és kérdezte:

— Mit mondott az úr?

Attól a metsző, jéghideg hangtól nyomban elszállott a mámor, egyszerre lett józan mindenik és a kit kérdezett, és azon a hangon felelt; ő sem tegezte, hanem odavágta élesen:

— Hallhatta az úr, hangosan beszéltem.

— Találkozunk!

Végre vége volt az alakoskodásnak, odamondták szemébe, hogy hitvány, de megfenyíti az illetőt és lemossa, letörli vérrel a világ minden megalázását.

Élet-halálharcz leszen, mit vívni fog. Még a segédekre is ráragadt felük elkeseredése.

Hajthatatlanul ragaszkodtak feltételeikhez. A sértés óriási, ők a kihívók, övék a fegyvernem megállapitása; legyen pisztoly és 30 lépés távolról, öt-öt lépés avance-szal, háromszori golyóváltással. Könnyen, boldogan lélegzett fel.

Ma mondja utoljára emberfia: hitvány. Még csak nem is titkolta afférjét; tudta az asszony is, az a sápadt martirnő, ki szenvedett és türt és kitartott mellette mindvégig.

Mikor aztán bucsuzott tőle, megszánta nagyon.

Odavonta fejét szivére és megcsókolta arczát melegen.

Az asszonyban kitört a rejtett kin, elfojtott szenvedély; átfonta nyakát és kérte:

— Ne menj el!

— Muszáj! — viszonzott a férj.

Az asszony zokogott.

— Megverekszel miatta, pedig már nincs is, meghalt és engem itt hagysz, pedig én élek és szeretlek, tán vissza sem jösz, nem látlak többé — ne menj el — ne, ne!

A férfi ránézett a siró asszonyra. Lám ezt is tönkretette, ennek boldogságát is megrontotta.

Azt halálba kergette, ennek életét törte meg — hitvány, hitvány az.

De hiába, ő mégis férfi, erősebb, emez csak asszony, szegény, nyomorult aszszony, neki kell vigasztalni őt, a gyengébbet.

Megsimitotta haját, arczát, s hangja is lágy volt, egész poéta lett:

— Nem, ne hidd, kedves, nem miatta verekszem; miattad és az én jövő életemért. A golyó elsivít, el is kergeti az árnyat mindörökre. Aztán itt sem maradunk; dehogy, dehogy. Elviszlek magammal messze tájakra, hol mindig süt a napsugár. Ott épitünk magunknak kicsi fészket, mit körülfon szines hajnalka és zöld folyondár. Te nem látod az én ősz hajamat és nekem te leszsz az örök szép, az örök ifjuság, te egyedül. Te nekem élsz és én tied leszek — ha visszajövök.

Az asszony lehunyta a szemét; mily édes álom, és ugy ismételte lassan, halkkal, mint egy gyermek, egyszer, — százszor:

— Gyere vissza! Gyere vissza!

Pedig nem jött vissza többé; az aszszony hiába, de hiába várta . . .

GIACOMO PUCCINI, A MANON SZERZŐJE.

A DENUNCZIÁLÓ.

Mindig aktuális!

Mig az asszony a sok éket
Egymás után veszi kézbe,
Férje-ura jelentősen
Hunyorgat az ékszerészre,
S oda intvén maga mellé
Hozzá hajlik fontoskodva
S mint ki szörnyű titkot fed fel
Mondókáját súgva mondja:

«Jó barátom . . . hogy is mondjam,
Szörnyű nagy baj ére engem:
Csodálatos betegségbe
Esett az én feleségem!
Mindhiába hordom össze
A mi szép van közel-távol
Nem kell neki, csak az, a mit
Titkon csen a más boltjából.

Mit tegyek hát? elkisérem
Akármilyen útra készül:
S a mit elvisz, a mit elrejt
Kifizetem tudta nélkül.
Vigyázzon hát jóbarátom!
S segédje is legyen résen,
Jegyezzék fel hiba nélkül
A mit elcsen feleségem!»

Több se kell a jó boltosnak!
Segédjéhez rohan menten
S megsugván a szörnyű titkot,
Lesbe állnak mind a ketten.
Egyik jobbról, másik balról
Mered a hölgy két kezére,
Mig a jó férj árván marad,
Motoszkálva, keresgélve . . .

. . . S távozván az uri dáma,
Férje marad még egy szóra
«Semmi uram! szólt a boltos,
Csak egy hitvány czüst óra!»
«Csak egy óra? no ez csuda!
Valóságos haszon mára!
No, de megyek, vár a kocsi:
Ime itt az óra ára!»

A jó boltos segédjével
Vissza rakván mindent rendben,
Egyszerre csak sápad . . . ordit:
«Mostan ugyan lépre mentem!
Olyan voltam, mint a hal, mely
Meg nem látja hol a háló!
Gyilkos! rabló! tolvajbanda!
Haramia, utonálló!
Segéd uram! mit szól ehhez?!
No most ugyan szépen leszünk!
Koldus lettem! fogjunk kezet:
Egyikünknek sincsen eszünk!
Nem látja, hogy derék vevőnk
Mindkettőnket hogy vitt jégre,
Hogy csak mese, praktika volt
Asszonyának betegsége,
Mert a míg mi dámájára
Leselkedtünk bolond módra:
A gazember tág zsebébe
Bőven omlott gyűrű, óra . . .»

*

Jaj! be sok az erkölcsbíró,
Leleplező, prédikáló,
A kik garral hirdetik, hogy
Merre feszül csalfa háló,
Kik a világ figyelmének
Egyre ujabb konczot dobnak
S alig győzik dobra verni
Kik és merre, mennyit lopnak!...

Roboz Andor.

JÓZSEF.

(Elbeszélés.) (3)

Irta: LÁZÁR BÉLA.

Az az, dehogy, dehogy vágyódom — — Hiszen csak ép e pillanatban villan fel előttem annak a sok hypokritaságnak, éretlen urhatnámságnak, toilette-mutogatás és megszólási-dühnek vigyorgó képe. Rémképek, de valók.

Mint vágja magát végig az a hadnagyocska a bársony díványon s fujja a czigarette-füstöt, mintha legalább is generális lenne! Minő nagy úrnak képzeli most magát, ő, középpontja a publikumnak, az asszonyok kedvencze, ő, a legdelibb, a legfessebb! Vagy az a másik, az a jogász, kinek kalapja ma nagyot hóditott a Főutczán, hisz az utczaszegleti boltossegéd menten rendelt egyet magának s a legközelebbi vasárnap délután, bizton olyanban fog ágálni ő is — a kávéházi frájla előtt.

Hát az a hatalmas helyi politikus, az a kövéredésnek induló agglegény, minő dühhel beszél szónoki sikereiről egy élemedett úrhölgynek, s dicsekszik 23 szavazatot nyert indítványával, mely Deák Ferencz bármelyik felirati javaslatával bátran kiállja a versenyt, ugy-e? Most biczeg be a legszellemesebb vezérczikkiró, s lesi czikke hatását, melyben Bismarck-nak tanácsokat osztogat az «európai béke miként való leghelyesebb fenntartását illetőleg». Nagy ész! S az asszonyok? S az a sok szellemes (— pikánsnak nem merem nevezni! —) kaland?! S az a társalgás, s magas erkölcsi szinvonal . . . . «Elég! a példa fáj . . . kisvárosi czukrászat az!»

Schlesingerék is e társaságba jártak. Az asszony egyik dísze volt e körnek, a hol nagyon jól ismerték, jobban, mint a férje is, meg a nevelő úr is. Tudták, hogy szellemes asszony, de azt is, hogy szorgalmas olvasója a Pesti Hirlap szerkesztői üzeneteinek és nézetei is szerfölött hasonlítanak az azokban kifejtettekhez.

Hát kell-e egyéb?

A Pesti Hirlap rövid egy év alatt «szellemes»-sé teszi a legizléstelenebb asszonyt is.

Melanie szorgalmasan merített ebből a forrásból. Délelőttönként — betanulja.

Ebben, az igaz, túltesz rajta a kis doktorné, a ki még szellemesebb, mert az a «Magyar Hirlap»-ot is átböngészi s úgy látszik, sikerrel.

Melanienak ösmerték azonban összes kalandjait is, s talán jobban mint ő maga. Mert ez is a kisvárosi élet egyik vonása. Ösmerik egymást itt az emberek, csak ugy, mint a zsebeiket.

Végy egy csukát, s másnap tudja a félváros, hogy asztalodra egy czápa került. Haljon meg a nagynéned unokatestvérének mostoha fia s elfognak halmozni részvét kifejezéssel.

Kisérj végig egy szép leányt a Fő-utczán, fényes délben, s este be fog koczogtatni valamelyik női szabó, hogy felajánlja szolgálatait a menyasszonyod toilette-jeihez, s az aranyműves, hogy «oferálja» igen olcsón a «schmukkot».

Ezeken az összejöveteleken állandó udvarlója Schlesingernének — *a férje.*

A szegény ember titkolni akarta helyzetüket, viszonyukat s a világ előtt adta a szerető, a megbocsájtó férjet.

A nevelő ur eleinte fel nem foghatta ezt, később hasznára akarta fordítani s egy este, a czukrászatból visszajövet, mikor az ur bejött a szobájába, hogy egy utolsó szivarkát csevegés közben elszivjon, ily szavakra fakadt a nevelő ur:

— Nem a bibliára, nem is Spinozára hivatkozom, lássa Schlesinger úr, hanem a józan, a tiszta, a belátó eszére, nemes, melegen érző szivére, melyet bizonyára meghatott egy mártirnő sanyarú sorsa, kit igazán elkeseríthet, fojtogathat, égethet az a látvány, melyet az ön szeretetreméltósága a társaságban, hidegsége itthon nyujt, s melyet ő sohasem érdemelt meg.

— Sohasem! Hagyja el kérem, maga még naiv gyerek, Jó éjszakát!

A nevelő úr ugy állott ott, mintha leforrázták volna.

Az igaz, nehézkes, döczögős mondat volt, a mit mondott, de a szivéből beszélt, s ha szive lett volna az urnak, meghatotta volna.

Az urnak azonban nincs szive! Nincs, nincs, nincs!

Szegény asszony! Szegény áldozat! Ilyen ember vas jármát nyögöd! Szegény Margit te!

Ez a sok felkiáltó jel a nevelő úrnak egy-egy heves gesztusát jelzi, melylyel gondolatait kisérte, a mint fel s alá járt szobájában, még jó ideig.

— Naiv gyermek én, igy tépelődött magában.

De hátha igaz? Hátha az élet csakugyan ilyen komédia? Hátha a költők hazudnak? Ha az a sivár, kapzsi, száraz, szinjátszó és aljas? Elet, élet!

Ez a gondolat, ez a kétség félelemmé növekedett a lelkében s nem hagyta aludni.

Lázasan forgolódott ágyában, végre elkezdett számokat olvasni, egy, kettő három, . . · negyven . . . száz . . . s elaludt.

A napok pedig multak, egyik a másik után, anélkül, hogy valami történt volna. Járta az iskolát, tanult, tanított, ennyi az egész.

Néha napján felkereste az édes apját, vitt neki valamit s együtt szomorkodtak a multakon.

Változás csak akkor állott be az életében, mikor a főtisztelendő tanár ur ajánlatára beiratták Tiborkát a tánczisko lába s néki vele kellett mennie.

Eljött ugyan ő nagysága is, sőt a főtisztelendő tanár ur is eljárt, ugy tetszik, rendesen s ő nagyságával csevegett, de Tiborkára neki kellett felügyelnie.

Ez azonban nehéz mesterség volt.

Mert mi tűrés-tagadás, a nevelő urnak nagyon megtetszett a kis Pirike, az Ehrlich Pirike, a gazdag Ehrlich Pirike, s annyira el volt véle foglalva, hogy Tiborkára alig is vetett ügyet.

Igen, Pirike megigézte.

Rövid történet ez nagyon.

A táncztanitó bemutatta őket egymásnak, az első touron elestek mindaketten s közös ügyetlenségük felköltötte egymás iránt érdeklődésüket.

Csevegni kezdtek s ugy találták, hogy nagyon jól érzik magukat egymás társaságában.

Alig is várták mind a ketten, hogy eljőjjön a kolonbamenés napja s egész este egymást bujták.

Rendesen a terem balsarkában ültek, hol háboritlanul szemlélhették a nyüzsgő-mozgó társaságot s cseveghettek félhangon. Nem igen háborgatták őket.

A fiatal emberek, a nevelő ur jóbarátai megnyugodtak abban, hogy Pirike a másé. Szép leány volt pedig.

Vérvörös haja jól illett lángoló arczához.

Mikor beszélt, fényes szemepárja behatolt a nevelő ur beszédes szemein át, melyekkel a sugarokat felfogta, a lelkébe s ott forradalmat okozott.

Tulajdonképp blaustrumpf hajlamai voltak, fiatal éveinek romlatlan sentimentalismusával.

Ez volt a nevelő ur ideálja. Ha én fogalmaztam volna előtte — bizonyára hevesen tiltakozott volna ellene.

Blaustrumpf! Sentimentalismus! Két gyűlöletre méltó szó!

A szó gyűlöletreméltó, mert kinövései azzá tették.

De hogy a nevelő ur ábrándképének megfelelhessen a leány, e kettőből kellett állania.

Ezt a nevelő ur nem is tudta, csak érezte, de el nem nevezte volna igy semmiképp.

A mi Pirikében vonzotta, tiszta, nemes, ideális lelke volt, s másrészt az a leányoknál nem mindennapi módon kifejlett érdeke a magasabb eszmék iránt.

Sokat tudott; ösmerte a «klasszikusokat», beszélt idegen nyelveken és magyarul is.

Az iskola nem vette el nyelvi érzékét, s a magyar nyelvet első mesterétől, dajkájától, mesehallgatás közben sajátitá el. S a nevelő urat az is kellemesen érintette, hogy nem sértette a fülét az a sok divatos germanizmus, meg galliczizmus. melyekkel a modern fiatal leány *chik*-ből él. Megértették egymást.

Csendesen merengő lélek volt mindkettő.

Az ilyen szivekben hamar válik a rokonszenvből szerelem. Anélkül, hogy tudták volna! Anélkül, hogy valaha megtudták volna! . . .

Társalgásuk a lehető legközönyösebb tárgyakról folyt.

A nevelő ur elmondta napi élményeit s kifejtette reflexióit, elpanaszolta multja bánatát, szive veszteségét, meg anyja gyászos halálát.

A leány hallgatta megindult szivvel, édes rokonszenvvel.

Ehrlich Pirike, a gazdag kereskedő lánya, úgy elmerengett a szegény ifju tövises életpályáján s ugy elörvendett napja kiderültén. Csakhogy most jó sorban van!

Megindultan köszönt Schlésingernének, mikor a kolonidő elmult s ment a gouvernante-jával haza.

Az nem értette meg, honnan ez a szives, ez a meleg hang?

A nevelő ur szivében is felderengett annak az érzése, hogy mennyit köszönhet ő asszonyának?

Nemcsak a kényelmes, uri életet, nemcsak azt, hogy módot nyujt édes apja segithetésében, de a mi mindeneknél édesebb: a Pirike ösmerését.

Ez az érzés azonban nem vált öntudattá lelkében, nem mintha mesterségesen elfojtotta, s talán azzal a gondolattal hessegette volna el: mihez vezet mindez? Ő, a szegény diák és Pirike, a gazdag, bájos leány, a kire . . .?!

Ez a gondolat nem ébredt fel az ő szűz lelkében soha.

Pirike csak az ő *nőjének* a képe, égből leszállt ideálkép, a kit tisztelni, imádni kell, s a ki olyan-olyan távol van mindentől, a mi földi, a mi salak . . . Pirike maga az Ég.

Folyt. köv.

RÓKAVADÁSZAT.

EGY UJ MAGYAR HUMORISTA.

Mosolygó figurák. Irta: GULLIVER.

Nem félek bevallani, hogy nem minden elfogultság nélkül ülök e könyvméltatás megirásához. Tudom, ki az a Gulliver, ismerem irói pályáját, mely sokkal hosszabb és jóval nagyobb eredményei vannak, mintsem azt gondolnák is azok közül a legtöbben, kik itt látják Gulliver arczképét. Örülök az alkalomnak, hogy róla irhatok, de természetes ez az én elfogultságom, hiszen arról van szó, hogy egy kitünő ujságiró-kollegámat, egy jó barátomat vezessem a nagy közönség elé és elmondjam mindazt, a mit ő a jó pajtásság révén nem akart dobra üttetni. Íróemberről beszélek és hogy a személyes vonatkozások, melyek közötte és közöttem vannak, nem tartanak vissza attól, hogy ismertetést irjak könyvéről, melynek érdemét éppen csak ő nem akarja elismerni, oka ennek az, mert látom, hogy egyre-másra dicsérő kritikákban, magasztaló sorokban emelnek mesterségesen magasra olyanokat, kik azt éppenséggel nem érdemlik meg.

SZEREDAI LEÓ.

Érzem és tudom, hogy az az elfogultság, mely talán az én tollamat vezeti, nem árthat e bírálat igazságosságának; erősen hiszem, hogy ezek az én igénytelen soraim nem szólnak érdemetlenről és meg vagyok győződve arról, hogy a jóizlésű közönség, mely elolvassa a *Mosolygó figurák* könyvet, mindenben igazat ad nekem úgy, a mint következetesen visszautasítja a mesterségesen megteremtett irodalmi alakok munkáit. Mert csak ideig-óráig lehet félrevezetni a közönséget, mely szerencsére mindig jól meg tudja különböztetni a valódi érdemest, a minden áron kitűnőséggé dicsért érdemetlentől.

Gullivernek valójában *Szeredai* Leó a neve és segédszerkesztője egy fővárosi napilapnak. Az ujságírók, kik tudják, mennyi és milyen munkát kell végeznie egy nagy napilap segédszerkesztőjének, kétszeres elismeréssel kell, hogy adózzanak neki könyve megjelenése alkalmából. Hiszen szinte megmagyarázhatatlan az is, mikor tudott magának időt szakítani a könyv irására és különösen mikor lehetett idegromboló ujságírói munkája közepette olyan virágos jó kedvben, hogy papírra vethette kacagtató, pajkos históriáit.

Ha nem ismerném *Szeredai* segédszerkesztőt és nem volnék tisztában egész kedélyvilágával, akkor bizonyára magam is sokat töprengenék, hogy ezt a kérdést megfejthessem, igy azonban nekem egészen természetesnek tetszik a dolog és csodálkoznom csak akkor lett volna okom, ha *Szeredai* Leó valami szentimentális munkával lépett volna a nagy közönség elé vagy tudományos s az emberi társadalmat közelebbről érintő kérdések fejtegetésébe bocsátkozott volna.

A *Mosolygó figurák* teljesen rávall *Szeredai* Leóra. Arra a Gulliverre, a ki örökké vidám, tréfálkozik a legkomolyabb kérdések fölött is, mindenben a nevetségeset keresi és ha kifáradt az ujságszerkesztés nehéz munkájában, akkor mások mulattatásában keresi és találja pihenését.

Azt hiszem, igaza volt annak, a ki azt mondotta, hogy Gulliver mindig ilyen víg fiú marad, akkor is, ha megöregszik és néha mindig kétséges, vajjon komolyan gondolja-e azt, a mit elbeszél avagy tréfálkozik.

A milyenek az ő *Mosolygó figurái*, éppen olyan ő maga is az életben. Bizonyos, hogy azokat a históriákat, melyeket megirt, legalább részben ő maga élte át, mert szereti a mások rászedését, de nem haragszik, ha valaki őt tudja ügyesen felültetni. Vigan fogja föl az életet, keserűséget nem ismer és jókedvű vidám volt akkor is, a mikor leginkább fárasztó ujságírói munkáját végezte, a mikor riportereskedett.

Tiz-tizenkét évi ujságírói működésre tekinthet vissza ez a fiatal ember és akkor tette már nevét ismertté ujságírói körökben, a mikor riporter volt. A közönség nem ismerte őt. Ki is törődik azokkal, a kik a rablásokról, a gyilkosságokról referálnak vagy akár az árvamegyei inségről hoznak bő értesítéseket? Mert *Szeredai* Leó volt az első a magyar ujságírók között, a ki bámulatos ujságírói szimatjával megérezte, hogy Árvában baj van keletkezőben, ő volt az első, ki erre a veszedelemre figyelmeztette a jószivű embereket és segitséget kért az éhezők számára. A többiek már csak az ő példáját követték.

S most ez a kitünő ujságíró *Gulliver* álnév alatt egy kötet humoros karczolatot és tárczát bocsát közre, melyeken meglátszik ugyan, hogy aktualitásokkal foglalkozó napi ujság számára készültek, de melyek igy kötetbe gyűjtve sem veszitenek érdekességükből. Az a körülmény, hogy a kötet a valódi név elhallgatásával jelent meg, jó thémát adna annak fejtegetésére, helyes-e, hogy az iró álnevek és jegyek mögé rejtőzzék, és indokolható-e különösen a közönség szempontjából az irónak eme rejtőzködése. Az ilyen bujkálásban mindig van kis hiuság és kis számitás.

Régi dolog, hogy már a találgatás az ismeretlen szerző után, a kiváncsiság, ki rejtőzik az álnév mögött, érdeklődést kelt a könyv iránt és emeli annak kelendőségét. Azt hiszem, hogy *Szeredai* Leó nem annyira hiuságból, mint inkább számitásból irta könyvére a Gulliver nevet. Ez illik hozzája, a ki praktikus szempontból néz és lát mindent, a mint hogy ez karczolataiból is kitünik.

Szó sincs róla, hogy ezt rossz néven lehetne venni tőle annál kevésbbé, mert hosszú ujságírói pályája alatt elég alkalma volt meggyőződni arról, hogy a mi közönségünket még mindig ilyen ártatlan fogásokkal lehet legjobban meghóditani. Az igazság kedvéért meg kell azonban jegyeznem, hogy a *Mosolygó figurák* nem szorult még erre a fogásra sem.

A *Mosolygó figurák* olyan emberek, kiket mi naponta látunk, őszinte lelkü, derék embereknek ismerünk és eszünkbe sem jut, hogy nevetségeseknek tartsuk őket.

Gulliver ha szóba áll velük, első pillanatra azt veszi észre rajtuk, a mi komikus és azt siet nekünk tudtunkra adni s megmutatja könyvében azt is, mennyire nevetséges minden e földön, mennyi komikum van a látszólag legkomolyabb mindennapos jelenetekben és hogy az cselekszik helyesen, a ki úgy tesz mint ő: semmit sem vesz túlságos komolyan és kinevet mindeneket. Könyvében van néhány darab, mely méltán felkelti a figyelmet, mert hozzájuk hasonlót legkiválóbb humoristáink is csak jó óráikban irtak, de akkor sem tulságos nagy számmal.

Mulattató, igen érdekes könyv, mely egy igazi humoristával ismertet meg bennünket. Kár, hogy irója nem helyezett a könyvre olyan súlyt, mint a milyet helyeznie kellett volna, mert akkor két-három karczolatot kihagyott volna a kötetből, mely akkor igazán kifogástalan munka lett volna. Az irásmód is helylyel-közzel pongyola, de mind a mellett tiszta magyaros és ritka folyékonyságú, a mi szintén nem utolsó érdem manapság, mikor úgynevezett «kitünő» iróink a nyakatekert kifejezésekkel akarnak feltünni és idegen szót idegen szóra halmozva fitogtatják müveltségüket, hogy igy pótolhassák azt, a mit tehetség dolgában az isten megtagadott tőlük.

Én.

«JÓTÉKONY GYILKOSSÁG.»

NYILT LEVÉL HAZAY BERTA URHÖLGY Ő NAGYSÁGÁNAK.

Nagyságos Asszonyom!

Nem volt kétségem az iránt, hogy abban az esetben, ha Coppée dolgozatához fűzött észrevételeimre valaki *ellentmondólag* válaszol, az minden bizonynyal asszony lesz. Felesleges tán megjegyeznem, hogy ezen állitásom *nem* az általam elfoglalt álláspont helyességére vagy helytelenségére vonatkozik. Nem. A jövendő századok fiziologusai ám kutassák: miért van, hogy az asszony mindennek és minden áron ellentmond; én csak konstatálom, hogy maga ez a körülmény nem egészen ismeretlen a férfivilág előtt. Kétség kivül örök és változhatlan természeti törvénynyel állunk szemben.

A felvetett kérdés érdeméhez — bocsánat — most sem mondhatnék egyebet, mint a mult alkalommal. És pedig főleg azért nem, mivel *a konkrét esettel kapcsolatban* a Nagyságod által, elismerem, szellemesen képviselt *altruismus* elvét a legnagyobb mértékben betegesnek, a *«végzetszerüség»*-et pedig nemcsak az irodalomban meghaladott álláspontnak, hanem egész általánosságban is olyan metafizikai fogalomnak tekintem, melynek forgalmi értéke beltartalmának teljesen megfelelő. Ugyanazért e két elv alapján felépült fejtegetésének czáfolásába természetesen nem bocsátkozhatom.

Azonfelül, — miért ne vallanám be? — mint békeszerető polgár szivesen meghajlok *a tények logikája* előtt; ez pedig arra tanit, hogy a vitában (és vitán kivül is) mindig a nőké az utolsó szó. Ehhez, nagyságos Asszonyom, Önnek a szokás által szentesitett joga van. Ildomtalanság volna tőlem, ha ezen jogától megfosztani kivánnám.

Friedmann Ede úr fogadja czikkeért ez úton őszinte köszönetemet, nagyságos Asszonyomnak pedig illő hódolattal vagyok

készséges szolgája:

Dr. Zollner Béla.

VASZILIEVITS ADÉL, OPERAI ÉNEKESNŐ.

HEGYI ARANKA. K. KOPÁCSY JULISKA.

A KIS ALAMUSZI.

Operette 3 felvonásban irta és zenéjét szerezte *Bokor József.*

Ugy vélem elpirulok, valahányszor kezet fogok ezzel a nagy bajuszu, hegyes szakállu emberrel.

Van is miért. Mert még a legcsipetnyibb zsurnalisztában is van valami a bohémvérből, legalább a mi a bohémvér lassú forgását és csepegését illeti; a lassú vérkerengés pedig lomhává, fáradttá vagy magyarosan mondva, lustává teszi az embert. S ép ezért kellene elpirulnom, valahányszor Bokor Józseffel szóba állok.

Merő ellentéte ő a renyhe embernek. Egy maliciózus barátja sátánnak keresztelte el, olyan sátánnak, a ki egyik kezében a karmesteri pálczát, másik kezében a tollat tartogatja éjjel-nappal egyaránt. Más tekintetben pedig Bokor József ugy tesz, mint az iskolásgyerek: tanrendre járja nála.

Irás, muzsikálás, dirigálás, komponálás nála óraszámra járja pontosan.

De még milyen pontosan. Az óra üt s a bemártott tollat visszahelyezi a pulpitusra s odaül zongorájához s játszik.

Ujra üt az óra, már az ötsoros papir mellett van s öltögeti a fekete fejü kottabetüket.

Ujra üt az óra s kapja kalapját s czingár sétapálczáját és kerek három perczenet alatt a népszinházhoz érvén, a negyedik perczben már a taktust veri.

Ujra hazakerül az óra ütésére és már ujra ott ül az iróasztalánál s irja legujabb valamijét. (Hogy mit? az még titok. Majd tán valami pályázat eredményének kihirdetése megoldja.)

No, de délután elindul hazulról nem az óra ütésére. Mert csak félórára indul el. Karjára ölti élete párját és sétál. De csak félórára.

Ám ez a félóra se a sétáé, mert erős gyanum van, hogy még ez a félóra alatt is dúdolgat és a fejemet merném felrakni rá, hogy ez a dúdolás ludas lesz mihamar valami fürge operettben. Lévén a népszinház első karmestereinek egyike muzsikus mindenekelőtt.

Erkel Elek elhunyta óta is egyre dicsérik az uj rossz népszinművek jó nótáit. Pedig alig dolgozik más manap a népszinmű számára, mint Bokor József. Sokszor szerzőnek menti meg legalább a succés d'estimet, ámbátor a szövegbotrány meg se érdemli.

S hogy aztán a rossz népszinművek nótája szájról-szájra jár és ezzel a rossz népszinmű neve is terjed, az bizony nem a szövegiró érdeme.

Bokor igy hát kész mentőangyala egyikmásik irónak.

Mert ha dagadásig tapsolnak egy-egy népszinművet, a közönség is az irónak tudja be a sikert, az iró is magának arrogálja. A szerény muzsikusról megfeledkeznek, bár ő néki szól tulajdonkép a taps.

De Bokor maga is szövegiró. S fura dolgok esnek meg vele.

A maga népszinmű szövegéhez nem annyira iparkodik a nótákkal.

Talán hiú ember, azért? Nem hiszem. De ugy vélem, többre becsüli a népszinmű irodalmi, semmint zenészeti nivóját. Valószinüleg ugy okoskodik, a hogy kell is: a népszinmű szinmű s nem operett.

Azért a maga szinművét nem adja oda a maga muzsikájáért.

S jól is teszi.

Külsőségekért ne áldozza föl a belbecset. Pedig belbecsű drámai művekhez van tehetsége, azt a sajnálatosan korán letünt Falusi történetnél is megmutatta. Néptársadalmi problémát vet föl s megoldani törekszik.

BOKOR JÓZSEF.

S baj az, hogy a megoldás nem talál? Hát a szalon-drámák megoldása mindig helyes?

De hát a népszinház bizony — tán sajnálatosan is — nem a problémák szinháza.

Ott nóta, vigasság kell.

S Bokor József megismervén ez uj légkört, vig is, nótás is.

Tanú rá a Kis alamuszi, melybe készséggel vetjük bizalmunkat. A főpróba után annál is inkább, mert rendkívül nagy hatást tett az éles és kritikus szemű s fülű hallgatóságra.

Mindenki azt hajtogatta, hogy a siker nagy lesz, óriási lesz.

Nos hát bizunk benne, és biztosra veszszük.

S majd-majd hogy bizalmunkat nem hiába pazaroltuk, arról számot adunk majd jövő heti referádánkban.

—a—i.

KÉPEINKHEZ.

A kormányzás nehéz szellemi fáradalmait a király a Tengeri Alpok tavaszi égalja alatt piheni ki. Ott, a franczia földön találkozott felséges nejével, ki hosszú tengeri utazgatás után ért a Cap-Martinra. Képeink a pompás arhitektúrájú szállót mutatják be, a hol ő felségeik üdülő napjaikat töltik. Az egyik kép a szálló homlokzatát tünteti fel az előtte elterülő berekkel. Másik két képünk ő felségeik hálószobáit tünteti fel: a maguk egyszerűségével és csinyjával igen kellemes benyomást gyakorolhatnak a bennlakóra.

A mult héten emlékeztünk meg az orosz katonaság sikolya (ski) gyakorlatairól. Ujabban a mi hadseregünkben is kisérleteket tesznek a sikolyával s úgy látszik, hogy be fog válni az uj intézmény. Képünk egy közöshadseregbeli bakát tüntet fel, hóczipőben tolóbottal, melylyel esetleg a megállhatást előmozdítja.

Emin basa árvája az az érdekes arczú lányka, kit egy más képünkön mutatunk be. Ha ugyan igazán árva, mert már annyiszor keltették veszett hírét ennek a buzgó kutatónak, hogy már hinni is alig tudjuk, hogy a katasztrófa igazán bekövetkezett.

Amerika öt legnagyobb épületét is bemutatjuk: A legmagasabb a chikágói szabadkőmüves templom a maga húsz emeletével; utána sorban következnek: a newyorki szabadságszobor, melyet a franczia nemzet adományozott az uniónak; a washingtoni kapitólium az Amerikában annyira honos görög stilusban; a nyolczvan méter magas Trinity Church (Szentháromság templom) Newyorkban; végül a chikágói kiállitás híres Ferris-kereke, mely tulajdonkép árú vagy személy emelésre szolgált. Mind ez öt épület bár ép terjedelmük folytán meglehetősen bombasztok, mégis arhitektúrájuk nem oly banális, mint sok európai nem óriási épitmény.

Giacomo Puccini portraitjét is adjuk. Egy-két hét mulva lesz az operában *Manon* premièrje, melyet mindenfelé oly nagy sikerrel adtak. Szerzője, Puccini Olaszország egyik legelőkelőbb muzsikusa és komponistája, kinek hírét azonban csak a Manon terjesztette világgá.

Explicátor.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(*«A három testőr»*. Bohózat 3 felvonásban irta *Herczeg* Ferencz. Bemutató előadása a nemzeti szinházban 1894. márcz. 2-án.)

A «Dolovai nábob lánya» megérdemelt nagy sikere után kettős várakozásokat fűztünk a Herczeg kiváló tehetségéhez s feszült érdeklődéssel néztünk «A három testőr» premièreje elé.

Talán épen a túlcsigázott várakozás az oka, hogy a mult heti bemutató előadás után egy kis csalódással keltünk fel helyünkről. Sokat mulattunk, jóizüen kaczagtunk a darab mókáin, az igaz, de Herczegtől, a ki elsőrendű tehetségnek bizonyult a szinpadon is, egyebet vártunk. Ő nem elégit ki bennünket, ha egyszerűen megnevettet szellemes ötleteivel és sokszor képtelen karrikaturáival, tőle, a józan, nyugodt, éles szemű megfigyelőtől többet várunk. Igaz, hús és vérből való alakokat várunk, melyek még a bohózat keretében is legföljebb annyira legyenek karrikirozva, hogy valóságukban még hihessünk, a társadalmi életből kiszakított kép hű rajzát nem pedig hihetetlen torzképet s e mellett azt, hogy e hű rajznak művészi bemutatása közben megragadjon szellemességével, meggyőzzön igazságával.

A világért sem akarnók ezzel azt mondani, hogy a «Három testőr» értéktelen, rosz darab, a melyet mentől hamarább le kell szoritani a repertoireról. Ha más irta volna, talán teljesen mellőztük volna ezeket a kifogásainkat, de Herczeggel szemben, a ki első szárnypróbájával oly eklatáns jelét adta fényes, nagy reményekre jogosító szinpadi tehetségének, megengedhetjük magunknak azt a luxust, hogy őszintébben és keményebben beszéljünk produkciójáról, mint azoknak a zsenge drámaíróinknak próbálkozásairól, a kiket egy erősebb fuvalom képes egészen szárnyszegetté tenni.

«A három testőr»-ben annyi a jóizű ötlet, annyi a kaczagtató, élére állitott, komikus helyzet, annyi a jókedvű szatira, annyi a kedély és szellem, hogy abból más drámaíró három bohózatot is farag, különösen, ha nem ejti el rögtön az egyiket, hogy egy másikat mutasson be, hanem kihasználja s kiaknázza őket sorban. S ha Herczegben több a leleményesség, a színpadi raffinement s a konstrukczionális ügyesség, akkor a darab — azt hiszszük — oly hatást ért volna el, a minő a magyar drámairás történetében ritkitotta volna párját.

Mert bohózat-irónak — különösen, ha tisztában van azzal, hogy torzalakokat s fonák képeket mutat be — nem szabad szem elől téveszteni azt, hogy mihelyt csak egy pillanatnyi időt enged a publikumnak arra, hogy gondolkozzék a látottak és hallottak fölött, akkor már vesztett ügye van, mert a közönség tudatára ébred annak, hogy a mit lát, az nem való s rösteli azt, hogy kaczagott a visszás dolgokon.

Nem mondjuk el a «Három testőr» cselekvényét, mert hiszen az a legmellékesebb a darabban, a fő a *miként*. Az egész darab csupa elevenség, csupa mozgalmasság, daczára annak, hogy az akczió roppant vékony, elenyésző benne; az ötletek gyorsan váltakoznak s a második felvonásbeli szerkesztőségi jelenetek igazán mesteriek.

Az alakok közül hívebbek és jobban sikerültek a mellék alakok, mint a főszemélyek, a minthogy az egész darabban nem a főcselekmény, hanem az epizódok az uralkodók.

A főalakok között egy sikerült van, a melynek a valóságában is hiszünk: *Pollacsek*, az ugorkafára kapott nyárspolgár, a ki eleinte erélyesen tiltakozik az ellen, hogy őt gentlemane-nek nevezzék, mert ő békés borkereskedő s fényesen be is bizonyítja, hogy ő párbajképtelen, mint akár egy hordó, később azonban, a mikor Rátky a sajtó hatalma által megteszi őt lovagias emberré, lassanként maga is elhiszi, hogy ő egy rettegett párbajhős, a ki légiónyi párviadalaiban garmadaszámra lőtte le ellenfeleit.

Kevésbbé sikerült a Rátky, legkevésbbé pedig a Liza alakja.

Feltétlen elismeréssel kell azonban az epizódalakokról megemlékeznünk: Latorka, a jubiláns könyvvezető, a ki huszonöt esztendeje szolgál már a nagyságos ur üzletében s a ki annyira berug a jubileumi ünnepélyen, hogy Pollacsek ur kidobatja, mert: «zavarja a jubileumot.»

A párbajozó munkatárs, a megfélemlített poéta, a szavaló lengyel, a ki tulajdonképen amerikai gyorsfényképész stb. stb. mind fényesen megrajzolt, az életből kiszakított, igaz alakok.

Az előadás pompás volt.

Náday (Rátky) nagy ambicióval dolgozta ki a szerkesztő alakját s minden tehetségét latba vetette, hogy elfogadhatóvá tegye azt.

Vizvári igen mulatságosan játszotta meg Pollacseket.

Csillag Teréz kedves és bájos volt, mint mindig.

Lánczy Ilkának háládatlan feladattal kellett megküzdenie Róza szerepében, melyet sok bájjal és diszkrécióval játszott meg.

A mellékalakok személyesitői egytől-egyig méltók voltak partnereikhez. *Latabár* sok jellemzetességgel mutatta be a krakéler Hortovayt, *Zilahy* (Kosniczky Kázmér), *Kőrösmezey* (a poéta), *Dezső* (Flóris), *Abonyi* (a párbajozó munkatárs), *Faludy* (a fürge riporter) kivétel nélkül remekül játszottak.

Justinus.

A BAROSS-SZOBOR MINTÁI.

Csak a véletlennek köszönheti a szoborjury, hogy nem korholta le a sajtó a sárga földig.

Pedig megérdemelte volna ósdisága, maradisága miatt. Hiába minden beszéd, a régi vaskalapos szokásokból egy hajszálnyit se enged.

A szobor-pályaműveket, ismét csak utólag mutatták be a nagyközönségnek. Az a véletlen pedig minálunk igazi véletlen:

helyes itéletet mondott a bizottság; olyat a mely előtt készséggel meghajolhat a művész is, a közönség is.

Strobl Lajost tüntették ki az első díjjal. Nos, megérdemelte, igazán megérdemelte. Mert eredeti, szellemes a munkája s hivatva van némileg uj irányba terelni szobrászatunk fejlődését.

Sőt én úgy vélem, hogy Strobl Lajos munkája már a fejlődés uj irányának egyik alkotása.

Mert nem ő kezdte ez irányzatot nálunk. Ugy vélem, Róna József lehetett az édes apja.

Értem a reálisabb, frázisos allegóriákat kerülő irányt.

Még Zala is a régi mellett küzdött aradi szobránál, még ott is epikusak az alakok.

A mióta pedig Róna szabadságharcz-szobrán csata allegoriáját megalkotta, azóta kezdődött a fordulat.

Csak tekintsünk végig a Baross-szobor mintákon.

Még az alantas színvonalú munkákon is jobbára reális allegoriák. A Donáth sziklahengeritő munkása, a Köllő kalapmegemelő napszámosa, a Szász Gyula alakjai nem csupa kézzel felérhető szimbolumok-e.

És sajátságos módon maga Róna tett ép ezúttal kitérőt.

Ugy látszik a saját irányának külső sikertelensége késztette rá, hogy engedményeket tegyen, maga teremtette eszmékből a régi konvencziónak: s Baross szobrát számos kissé régibb modorú allegoriákkal látta el.

De haladjunk sorjában.

A Strobl Lajos mintája igazi poétai, szellemes ötlet.

Hullámok körülzajongta sziklán áll Baross Gábor, kezében papirlappal. Előre tekint a messzeségbe. Lábai alatt zúgnak a habok.

Az árban úszik Hermes hires pálczájával kezében, jelképezvén a kereskedést. A sziklán, a vasúti közlekedés szárnyas kereke gördül alá.

A szobor hátsó felén Danubius rengeteg teste küzd a habokkal, de hiába, a vizár már-már elborítja. Az egész kompozicziò mint e szükszavú illusztráczióból is kitünik, allegória, mely lehetőleg fölkarolja Baross pályáját. De hiányosan, mert az ipart is mellőzte, ez azonban nem tehet számot, mert elvégre is a szobormű nem krónika.

Van azonban egyéb, a miért még az eredeti műtől is félek.

És pedig két dolog.

Első sorban a Strobl Baross-portraitje sehogy se válik be. Még csak nem is jó hasonmása a korán elhunyt államférfiúnak. Jellemét meg éppenséggel nem fejezi ki. De ezen a bajon könnyebben változtathatni, mint a másikon.

Félek ugyanis a hullámcsapástól. Mert az ércz nem simulékony, nem hajladozó, mint akárcsak az agyag is.

A finomult redőket s hajlásokat érczszínű érczen megadni alig is lehet. Festeni pedig szinesre egy szoborműt, még gondolni is abszurdum.

Igy hát Strobl derékul végezte volna a maga minta-alkotását; de hogy kivitelben megállja-e majd helyét, az nagyon is kérdéses.

Azért is jól fontolják meg az illetékesek, mielőtt megbizást adnának a Strobl mintájának kivitelére. Mert a díj megillette tényleg jogosan, de hogy az igazi feladatra, a szobor megalkotására ezzel a tervvel képes lesz-e, abban már az igazi technikával is le kell számolni.

A Strobl pompás talapzatára a Szécsi Baross alakját állitanám. Az ő portraitja — a szalónkabátos — a legjobb az összes pályaművek között s tanujelét adja Szécsi nagy haladásának.

Ilyen jeles portrait csak Zala Andrássyjában láttunk, de se azelőtt, se azóta nem. Baross egész jelleme a maga szilárdságával, elhatározottságával ki vagyon ez agyagmintában fejezve.

Már a Szécsi szoborművének arhitekturáját kevesebbre becsüljük; kissé kandallószerű s félig hautrelief s félig különálló alakjaival bizarr benyomást keltenek a komolyság helyett.

Róna József ugylátszik magát akarta megtagadni ezúttal és erővel a nyakába vette, a mit eddig kerülve-került, a konvencziót.

Eredeti felfogásával s radikális irányzatával eddig nem nyervén el a biráló bizottságok babérait — ámbátor a sajtóét és a nem hivatalból birálókét mindig — tán ez egyszer a hivatalos jurynek akart kedvében járni és engedett a maga nézeteiből. Körülrakta a talapzatot allegóriás alakokkal, melyek részben mellette, részben ellene nyilatkoznak az ő régi művészetének.

Nem műbecs szempontjából; mert hisz ez alakok is igazi poétai lélek szüleményei a maguk kifejező egyszerüségével. De feldolgozásukban konvencziókat keresni látszik.

Ép igy a szobormű talapzatának arhitekturájával is, melyekben pedig szintén különben mindig eredeti volt.

Igy hát azt ismételjük, a mit már nem egyszer e lapok hasábjain, Róna József még mindig a mi jövendő legnagyobb művészünk.

Egyszer . . . majd . . . majd . . . egyszer, no, de akkor igazán megmutatja, hogy mit tud.

Már sokszor megmutatta volna, tanunk rá Aranyszobra és Szabadságszobra, de ha nem engedték!

No, de egyszer . . . majd . . . egyszer engedni is fogják.

Rövidség okáért csak e három kitüntetett pályaműről emlékezünk meg. A többi mintegy tizenkettőn is sok nyoma van a tudásnak és haladásnak.

Nem egy helyütt kész művészek keze és lelke nyomát véljük felismerni, de bizony-bizony van egynehány felette gyenge kisérlet is.

De nem vagyunk mi pesszimisták és bizni tudunk még abban is, hogy a púpos Baross-portrait kompozitora (?) is fog még szobrot készitени a székes főváros egy terére. De addig is még tanuljon ornamentikát és anatomiát.

Sculptor.

A képtalány és a megfejtők névsora, térszüke miatt, e számból elmarad.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hírnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Czerny J. Antal „Tanningene-je"

a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb

hajfestő-szer

haj és szakáll, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanazon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete** természetes **színét** visszanyerni, melylyel az ősülés előtt birt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ára 2.50 kr.**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, cremek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmenyek, pomadék, conifere-nspritek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

Czerny J. Antalnál Bécs, I. Walfischgasse 5.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve..

Raktár: Budapesten, Török József Király-u. 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Megay G., Wandraschek. **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Eliás Armin, Ring. **Temesvárott** Tarcsay. **Ungvárott** Hoffmann. **Lugoson** Vértes L, **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Levélczim és gyár: *Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl Ludwigstrasse 6.* (saját házában.)

FOGAK

egészen természet utáni,

egyenként ép ugy, mint

egész

fogsorok,

rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon készittetnek.

Fog-specziálista

Király-utcza 47. sz. **RÓNA IMRE** BUDAPEST Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

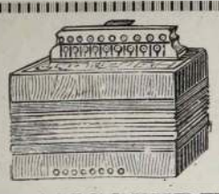

HANGSZERT

15%-al olcsóbban vásárolhat mint bárkitől, ha tőlem

képes nagy árjegyzéket

kér, mely ingyen és bérmentve küldetik meg.

Varju Károly

cs. és kir. szabad. hangszeripar, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Hein János

irodáját január 1-től

BUDAPEST,

Csömöri-ut 87. szám

alá helyezte át.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:

Budapest, Ferencz József-tér 5-6.

a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.

a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én ... Frk. 125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból ... « 22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) ... « 271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál ... « 125,732.050.—
értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke ... « 1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Budapesti közuti vaspálya-társaság.

HIRDETMÉNY.

A budapesti közuti vaspálya-társaság

XXIX. rendes közgyülése

folyó évi márczius hó 28-án délelőtti 10 órakor az evang. iskolaépület disztermében (IV. ker., sütő-utcza 1. sz.) fog megtartatni.

NAPIREND:

1. Igazgatóság évi jelentése; előterjesztése az 1893. évi zárszámadásnak és mérlegnek, s a felügyelő-bizottság erre vonatkozó jelentésének; az osztalék megállapitása; határozat a felmenvtény megadása érdemében.

2. Előterjesztés és határozathozatal az Andrássy-uton tervezett villamos vasutnak létesitése tárgyában.

3. Előterjesztés és határozathozatal a társaság vonalainak villamos erőre való berendezése tárgyában.

4. Részvényes inditványa: a budapesti helyi érdekü vasutak részvény-társaság közgyülésének mikénti megtartása tárgyában.

Netaláni egyéb inditványok a t. cz. részvényesek köréből, amennyiben alapszabályszerüen (8 nappal a közgyülés előtt irásban) fognának az igazgatóságnál bemutattatni.

5. Négy felügyelő-bizottsági tag ujbóli megválasztása.

6. A választmány ujbóli megválasztása.

☛ Szavazati jogot adnak a társaság közgyülésein (alapszabályok 15. és 29. §§.) egyaránt a társaság részvényei s illetőleg élvezeti jegyei, ha legalább négy nappal a közgyülés előtt az igazgatóságnál letéteményeztetnek; de a névre szóló részvények csak annyiban, a mennyiben a részvénykönyvben 45 nap óta vannak a letevők saját neveire irva.

Felhivatnak tehát a t. cz. részvényes urak, kik a jelen közgyülésben résztvenni óhajtanak miszerint a czimleteiket, a szelvényekkel együtt, bezárólag f. évi márczius 24-ig az igazgatóságnál (VI. kerület, Andrássy-ut 9. sz.) d. e. 9—12, d. u. 4—5 óra között tértivény mellett letenni méltóztassanak, hol a szavazási igazolványokkal egyidejüleg az előterjesztendő zárszámla és mérleg, valamint a felügyelő-bizottság jelentése is lesz átvehető.

Budapest, 1894. márczius 3-án.

Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Uraságí kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Dr. Lengiel Fr.-féle

nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kitolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodalatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvereséget, bőratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50.** Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

675

Angol-Osztrák Bank.

Az angol-osztrák bank részvényeseinek

XXX-IK KÖZGYŰLÉSE

1894. márczius 28-án este 6 órakor fog megtartatni az osztrák mérnök- és épitész-egylet termében (Bécs, Stadt, Echsenbachgasse Nr. 9.)

Tárgysorozat:

1. Az igazgató-tanács évi jelentése.
2. A felügyelő bizottság jelentése az 1893. évi zárszámadásról s e fölött való határozat.
3. Határozat az 1893. évi mérleg szerint mutatkozó tiszta nyereség hovafordításáról.
4. Inditvány az ideiglenes részvényjegyek forgalma iránt s az ezzel összefüggésben lévő alapszabály-módositás.
5. Az igazgató-tanács tagjainak megválasztása.

Az alapszabályok 40. szakasza*) értelmében szavazatra jogosult részvényes urak felkéretnek, hogy ideiglenes részvényeiket (Provisional Schares)
Bécsben az angol-osztrák bank számvevőségénél (Strauch-gasse 1.)
Londonban az angol-osztrák banknál,
Budapesten, Brünnben, Prágában és Triesztben az angol osztrák bank fiókjainál, **bezárólag folyó évi márczius 20-ig** (mint az alapszabály szerint utolsó határidőig) letétbe helyezzék.

Az alapszabályok 37. szakasza értelmében meghatalmazások csak szavazatra jogosult részvényeseknek adhatók.

Bécsben, 1894. márczius 8-án.

Az angol-osztrák bank igazgató-tanácsa.

*) Az alapszabályok 40. §-a: Minden részvényes egy szavazatra van jogositva minden birtokában levő 25 részvény után.
(Utánnyomás nem díjaztatik.)

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság.

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és épitési munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit**; **turbinákat** és **gázmotorokat**; **villamos világitást** és erőátvitelt nagyobb távolságokra; **vasuti-koesikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait**; **gép-** és öntött-munkáit, **acélöntés**; **papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Hirdetések

felvétetnek

a

kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI., Teréz-körut

41. sz.

A Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden nemü munkát

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

„SZABAD SZÓ"

képes politikai napilap

legujabb kedvezményei.

A **„SZABAD SZÓ"**, melyről talán már fölösleges elmondani, hogy a **legjobb** és **legolcsóbb magyar napilap**, hetenkint **„KOSZORU"** czimmel egy rendkivül gazdag és előkelő tartalmu, képekkel diszitett **szépirodalmi hetilapot** ad mellékletül.

Továbbá **„KALAPÁCS"** czimmel maró és csipős élczektől duzzadó **élczlapot,** mely hetenkint **talányt** is közöl és a megfejtők között

52 Jósziv sorsjegyet és **52 kötet szépirodalmi könyvet**

sorsol ki. **Ezenkivül még a következő kedvezményekben részesiti** előfizetőit:

Azok az előfizetők, a kik a **„Szabad Szó"-ra az egész 1894. éven** keresztül előfizetnek oly módon, hogy az előfizetési összeget **negyedévenkint** küldik be, megkapják

1. **A pünkösdkor megjelenő „Irók és művészek Albuma" és „Közigazgatási Album" közül azt, a melyet maguk választanak.**
2. **A „Magyar Történeti Album"-nak karácsonykor megjelenő 2-ik kötetét.**
3. **A „Szabad Szó" 1895. évre szóló karácsonykor megjelenő nagy képes naptárát.**

Előfizetési ár: Egész évre . . . Budapesten **10** frt, vidéken **12** frt.
Fél « . . . « **5** « « **6** «
Negyed « . . . « **2.50** « « **3** «

Az előfizetési pénzek a «Szabad Szó» kiadóhivatalához (Teréz-körut 41. szám alá) küldendők.

Jegyzet: Nem előfizetőknek a diszes kötésü 50 pompás szines képet tartalmazó MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUMOK egyes, 150 oldalra terjedő köteteit kötetenkint **2 frt bolti árért** megküldjük.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. MÁRCZIUS 18.

12-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Kordial: *Paulay Ede.* — Lazzaróni: *A Hét.* — Feleki Sándor: *A vadrózsákból.* — Balogh Imre: *Falusi tragicomoedia.* — —r: *Ezredéves orsz. kiállitás.* — Jókai Mór: *Aforizmák.* — Budai László: *A hűtelenhez.* — Coppée Ferecz: *Egy baleset.* — Lázár Béla: *József.* — —ai: *Színészetünk jövő nemzedéke.* — Erdélyi Zoltán: *Egy éve...* Konrád Irma: *Két levél.* — Emin: *A kis alamuszi.* — Explicátor: *Képeinkhez.* — Képtalány. — Képek.

MAGY. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

„KOSMOS" MŰINTÉZET BUDAPEST

MEGHIVÁS

a Magyar leszámitoló- és pénzváltó-banknak

1894. évi márczius hó 30. napján délutáni 4 órakor a polgári kereskedelmi testület nagytermében (**Budapest, V. ker., Eötvös-tér 1. sz. a.**) tartandó

XXIV-ik rendes közgyülésére.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése az 1893. évi üzletről.
2. Az igazgatóság számadása és a megállapitandó osztalék fölötti inditványa.
3. A felügyelő-bizottság jelentése az igazgatóság által elkészitett évi számadás- és mérlegről, valamint a nyereség felosztását illetőleg tett inditványok megvizsgálásáról.
4. Határozathozatal ezen tárgyak fölött és felmentvény kiadása az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére.
5. Az alapszabályok 3., 7., 17. és 29. §-ainak módositása.

☛ Azon t. cz. részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni kivánnak, felhivatnak, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében részvényeiket, még le nem járt szelvénynyel együtt, legkésőbb **folyó évi márczius 27-ig** a társaságnál Budapesten, vagy az Union-Bank-nál Bécsben letéteményezzék.

A megvizsgált mérleg és az erre vonatkozó felügyelő-bizottsági jelentés 1894. márczius 22-től kezdve a társaság helyiségeiben a részvényesek rendelkezésére áll.

Budapesten, 1894. márczius hó 10-én.

Az igazgatóság.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. * Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 «	Fél oldal	« 5.—
Negyed évre	1 «	Negyed oldal	« 2.50
		Nyolczad oldal	« 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek. — Tárcza. — Szemle — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap" kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Összes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

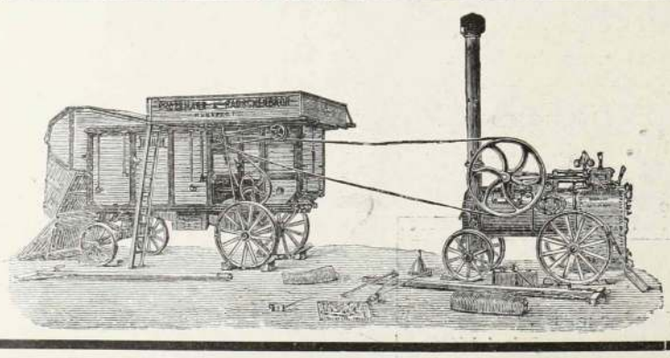

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönyczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

1894. évi márczius 18. III. évfolyam. 12. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVENYTARSASAG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

PAULAY EDE. †

Kidőlt a vezér! Thalia vidám, kaczagó, beszédes csapatja némán áll a frissen hantolt sír előtt; a szemekből könyár fakad, keblek mélyéből sóhajok szakadnak fel. A ki annyiszor vezette diadalra e derék csapatot, az immár odalenn pihen az enyészet birodalmában, honnan «nem tért még meg földi utazó».

A magyar nemzet színészetének élén állott hosszú éveken át Paulay Ede. A nemzeti szinház jár színészetünk legelején, a nemzeti szinház direktora a legelső színészember széles e hazában. Ő irányította szinészetünk haladását a maga nagy talentumával s vezető képességével; a mit a színészet terén kezdeményezett, rövid nehány nap alatt visszhangzott az ország minden vidékein, a hol csak a múzsa felütötte volt tanyáját.

De működése, mely ámbátor nem terjedt túl a maga mivoltában az előadó művészet terén, az irodalmon át a kulturánkban is jelentős volt. Sok remekét irodalmunknak a nagy közönség tán nem is fogadta volna oly bensőleg magához, ha Paulay Ede nem jelenteti meg a nemzeti szinház deszkáin. Az Ember tragédiája tán csak filozófelmék kutatta, poros polczokon heverő munka marad, ha ő nem alkalmazza szinre nagy rendezői talentumával. Ép igy a bájos Csongor és Tündét is.

Mind e két munka immár legismertebb és a nagy közönségtől is legbecsültebb művek közé tartozik s mindenha hirdetni fogja Paulay Ede nevét.

Hogy mi volt ő a nemzeti szinháznak, arról nehéz volna szólani. Éltető lelke, mindene. Nem *egy* ember erejéhez mért volt az a tevékenység, a melyet ő kifejtett. Még igazgató se volt, máris egyedül vezette e legelső műintézetünket; mikor kinevezték direktorrá, akkor csak a czímben nyert működése változást, tényleg az maradt, a mely főrendezői működése alatt volt. Azokat a híres, fényes előadásokat mind az ő vezetése alatt élvezte közönségünk a magyar művészet legnagyobb dicsőségére; gazdag műsorát is neki köszönheti a nemzeti színház.

PAULAY EDE.

Drámaíróink iránt — mondják — szigorú volt; de csak kötelességet teljesített ezzel irodalmunk nivója iránt. De azért jóakaratáról s a fejlődő tehetségek iránt való rokonszenvéről számtalanszor meggyőződhettünk.

Tettekben gazdag életpályáját a következőkben adjuk:

Paulay Ede Tokajban született 1836. márczius 15-én. Atyja, Paulay György, kincstári sótiszt volt. Már gyerek korában is hajlandóságot érzett a színészet iránt. E miatt különös szeretettel foglalkozott az irodalommal s az idegen nyelvekkel. Nem annyira az előadó művészet vonzotta az ifjút a színészpályára, mint inkább a rajongás, melylyel a drámai költészeten csüggött. S ámbár sok tudása és sok értelme volt a színészethez, valami kiváló előadó szinész soha se volt; még is vidéken mint első rangú szinész is megállotta helyét. Különösen termetének alacsony volta képezett akadályt pályájában s e miatt csengő hangja és kifejezéses arcza sem érvényesültek kellőkép.

1852-ben lépett fel először s már három év mulva az akkor híres győri szinház első szerelmese volt. Magára vonta itt a veterán iró Kovács Pál dr. figyelmét s ez ajánlotta be Havi és Hegedűs jeles társulatához. Szabadkán, Debreczenben, Kolozsvárott nagy sikerrel játszott. Nőül vette időközben Gvozdanovics Juliát, az országszerte híres Jánosinét és vele együtt aratta diadalait.

Mint rendező már ez időtájt is kivált. Jó híre érdeklődést keltett Paulay Ede iránt Pesten is és 1863-ban meghívták a nemzeti szinházhoz vendégszereplésre.

Hamletet, Bánk bánt s a Rang és Mód egyik nagyobb szerepét játszotta még pedig oly sikerrel, hogy rögtön szerződtették.

Azonban a másodszinészségnél tovább sose vitte.

A fővárosi publikum modorosnak és Egressyé mellett tulságosan patethikusnak vélte játékát. Az ép az időtájt felállított sziniakadémiának titkára lett mihamar s rövid idő mulva tanára. Nagy buzgalommal és ambiczióval teljesítette itt feladatát. *A színészet elmélete* czímű munkájával kitünő kézi könyvet is irt ez intézet részére. Az ő vezetése alatt tanultak s fejlődtek ki színészetünk mostani jelesei mint Nagy

Imre, Helvey Laura, Rákosi Szidi, Vizváriné, Márkus Emilia s színészeinknek nagy sora. Mert élete végső napjáig buzgó tanára s direktora maradt a sziniakadémiának.

A hetvenes évek eleje óta a komoly szinművek rendezését vállalta magára, majd Zichy Antal intendánssága alatt végkép búcsút mondott az előadó művészetnek s átvette a nemzeti szinháznál a főrendezői állást.

Hogy az ehhez való tudását, ismereteit gyarapitsa, nagyobb utazásokat tett a külföldön, 1872-ben a kormány megbizásából beutazta Német-, Olasz- és Franciaországot s tapasztalatairól egy vaskos kötetben számolt be a kormánynak, mely a jelentés egy részét az országgyülés elé is terjesztette.

A Budapesti Szemlében is számottevő értekezéseket irt a színészet köréből.

Később ismét megnősült, nőül vévén a jeles tehetségü színésznőt, Adorján Bertát és feleségével együtt Angliába ment, hol hosszú ideig tanulmányozta a hatásos angol szinpadi rendezés titkait.

Szigligeti Ede elhunyta után nem is nevezhettek volna ki más direktort, mint Paulay Edét.

Nem is változott meg a régi kitünő vezetés a nemzeti szinháznál e kinevezéssel, hisz a beteg Szigligeti helyett már régóta Paulay maga végezte az igazgatói teendőket.

De rövid idő alatt még jobban fellendült a nemzeti szinház, mert Paulay hihetetlen energiával látott teendőihez. Minden erejét s idejét a szinháznak szentelte s a szinház fejlődésén meg is látszott a jeles, erélyes kéz munkája.

Uj téren is tett mihamar kisérletet, még pedig rendkivüli sikerrel. Klasszikus darabokat alkalmazott színre.

A görög klasszikusokon kezdette: Antigonén, Edipuson. Folytatta Plautuson, kinek Bramarbarusát adatta elő.

Majd Shakspere soha nem adott szinműveit rendezte szinpadunkra: Cymbelint, IV. Henriket stb.

Molièrenek majd valamennyi nagyobb művével megpróbálkozott és mindig szerencsésen.

A spanyol klasszikusok: Calderon, Moreto, Lope de Vega is sorra kerültek.

Betetőzte mind ez alkotásokat az Ember tragédiájának szinrehozatala.

Mit sosem hitt volna maga Madách se, azt Paulay megtette, és hogy mily eredménynyel, azt legjobban bizonyitni fogja az Ember tragédiájának májusi századik előadása.

Az irodalom terén különben is működött. Sok szinművet forditott franciából. Racine Iphigenia Aulisban-ját és Bajazetjét, Ponsard Galileijét, Parodi Legyőzött Rómáját, Molière Szeleburdiját stb. Irodalmi érdemeiért a Kisfaludy-társaság is tagjául választotta.

*

E tettekben gazdag életpályának immár egy sóhajtással vége szakadt.

A magyar színészet vezérét örök nyugovóra kisértük.

Szorult szivvel láttuk a gyászba borult özvegyet és a nagy csapásról mit sem sejtő mosolygó két neveletlen árvát. Haj! de még nagyobb fájdalom, szomoruság s kétség fogott el bennünket, midőn felocsudva a hirtelen csapás levertségéből, a nemzeti szinház jövőjére gondoltunk.

Vajjon ki fogja egy könnyen betölteni az ő helyét, kinek lesz annyi ereje, mint Paulay Edének volt.

Bizony, bizony fájva sóhajthatunk föl a kesergő nagy poétával, hogy halnak, halnak, egyre halnak, szine-lángja a magyarnak.

Kordial.

A HÉT.

— Friss után hallgató. — Paulay és Kossuth. —

Vigan kezdődött a hetünk, aztán átcsapott a bús melódiába.

Az «*Otthon*»-nak fényes volt a bálja, fényes a konczertje, fényes a közönsége — egyszerre csak gyászfátyol borult reá, meghalt egy derék ember, a kit az a közönség mind — szeretett, s haldoklik egy lángeszű magyar ember, a kit az a közönség mind — imádott.

*

GLADSTONE BÚCSÚJA.

Hogy történt mindez?

Olyan álomszerü ez a hét. Csupa erőszakos, izgató esemény. Merő opium, mely kába álomba sülyeszt . . .

Az a báli éjszaka, előbb. Ott volt egész Budapest, legalább a szebbik nemből.

Soha annyi szép nőt egy helyütt. S mindannyi szeret vagy szeretett. Ismeri vagy epedi.

Mámor este meg az agyamat, hahogy végignéztem. Ismét éreztem azt a remegést, melyet a franczia a siker mértékének tart.

Igen, igen, végigborzongott valami. Ugy éreztem, hogy illatok szállingóznak a levegőben s teli tüdővel szívtam magamba a női test melegének kisugárzó illatát.

Képzeletemben az ezeregyéj szultánja voltam s mámorba sülyedten hallgattam a szultána meséit, dalait, a hurik énekét s karagözjátékoknak tüntek fel a monológok, proverbek, paródiák, a tréfák és szellemes játékok, melyek tarka egyvelegben követték egymást, folyton, folyton, még álmomban is végigkisértve.

Bűbájos éjszaka volt.

Aztán, félig kábultan, egy tompán hangzó hír ébresztett fel.

A szinházban az este ép a *Proletárokra* készülték.

Szeretem ezt a darabot, mert vigasztal.

Egy uj irány sikerének emléke köt hozzá, az első hazai dráma, mely szakitott a képzelt világ lehetetlen alakjaival s igazi emberek rajzára törekedett. Az első magyar darab, mely az én kedves fővárosom életét rajzolja, az az első magyar szinműíró irta, a ki ezzel a darabjával az igazi élethez fordult, és szellemében, megfigyeléseiben igazat tudott nyujtani, az első magyar dráma, melyben nincsen hamis páthosz, ha alapjában kissé mesterkélt is.

Ezt a darabot Paulay hozta színre. Ez egy *tett* volt.

A *Proletárok* mindig Paulay érdemeire emlékeztettek. Igaz, szerencsés időben működött. Volt három jeles franczia irója és volt egy termékeny, ötletes magyar megfigyelőtehetsége. De tudta az anyagát felhasználni, beosztani, kiemelni és nem volt mereven elzárkózott a dráma újabb evolucziója elől sem.

Csak Ibsen propagálására gondolok, melynek meg lesz a maga jótékony hatása ezentul, ha eddig nem is tűnt ki oly jelentős mértékben.

Ilyen gondolatok között határoztam el, hogy ismét megnézem a *Proletárok*-at.

S jött a hír: meghalt Paulay!

Nagy csapás, éreztem, nagy csapás ez a magyar drámairodalomra, még nagyobb talán a színészetre! Hát lesz-e vajjon olyan utódja, a ki meg foja érteni a kor intő s követelő szavát, mely azt hangoztatja, hogy a magyar irodalmi életet és annak száz ellentétjét kell a szinpadra hozni, hogy tükröt tartva a kornak, vezesse azt!

A képzelt világ álomszerű alakjai, sőt még a Dumas-féle filrealismus sem hat, sem vezet, sem tanit többé. Igazság, igazság! Ezt epedi ma mindenki, lelke mélyén. Vajjon megérti-e ezt az utódja?

Paulay megértette.

Valahányszor csak alkalmam volt vele e tárgyban beszélni, csupa panasz, csupa elégedetlenség volt.

Érezte, hogy, a mint a dolgok folynak, nem nyujthatja az egészet, azt, a mire ő vágyott, folyton többre, az igazságra vágyott, ebben az irányban buzdított s példákkal mutatott utat.

Mikor Henry Becque-et szóba hoztam előtte, elkérte a drámáit elolvasásra. Lelkesedve beszélt aztán róla. Nehéz feladatnak látta a bemutatást, sok külső ok miatt, de elhatározta, hogy legyőzi azokat sorban.

Ibsen *Rosmersholm*-jára is készült. A darab példát mutat arra, hogyan kell lélektani problémát drámai akczió keretében tárgyalni.

— Talán tanulni fognak belőle módszert az iróink, mondá. A sok külsőség

egymásra halmozása még nem dráma. Azokban a napokban ép egy romantikus kisérlet aratott külső sikert a szinen, de ő tisztában volt azzal, hogy mi annak a belső értéke.

Ki tudná rövid megemlékezés keretében Paulay önálló felfogását, lelke ideálját feltüntetni?

A kik őt közelebbről ösmerték, tudják, hogy nagy tervei voltak, s hogy terveit az ő lassú, de biztos czélratörése rendre sikerhez juttata volna.

De a sors máskép akarta! — —

*

Most pedig szorongva lessük, hogy mit végzett a nagy Ismeretlen, a nagy magyar, a szent bölcs élete sorsában?!

A magunk apró-cseprő ügyei eltörpülnek az ő életeért való remegésünk mellett. Nincs az ajkunkon más kérdés, nem keresünk a szemközt jövő ösmerős tekintetében egyebet, csak ezt: Hogy van Ő?

Magyarország félelembe esve hallgatja most Dr. Basso szavát.

Örömbe és aggodalomba tud ejteni szemöldökének egy hunyoritása, mint Jupiteré.

Kinos láz, mely a szabadság napjának szokott kitörő lelkesedését is halkabbá teszi.

Nagy betege van a hazának!

*

Vigan kezdődött a hetünk, de átcsapott a bús melódiákba!

A friss után jött a hallgató.

S ha az ég . . . ah, erre még gondolni is nehéz!

Lazzaroni.

A VADRÓZSÁK-BÓL.

— Saphir. —

Szeretem én a rózsaszált,
Ha felölt szines éket,
S nem kérdi tőlem senkisem:
Szeret a rózsa téged?

A csillagot is szeretem,
Bár sugara nem éget,
S nem kérdi tőlem senkisem:
Szeret a csillag téged?

Szeretem én a szép tavaszt,
Ha ébreszt fát, cserjéket,
S nem kérdi tőlem senkisem:
Szeret a tavasz téged?

A «vadrózsát» is szeretem,
A sok dalt róla zengem,
S nem kérdem magamat se meg:
Szeret viszont-e engem?

Feleki Sándor.

FALUSI TRAGICOMOEDIA.

Irta: BALOGH IMRE.

Tisztesség ne essék, mondván, nem épen megvetendő hivatal a kotliki szolgabirósági díjnokság. Jár vele 400 frt fixum és a becsület erejéig — czulag. Lévén ugyanis a kotlikiaknak mai napig is még fülemile füttyféle perpatvaraik, a melyeket a szolgabiró úr őtekintetessége Árva Dódi reszortjába osztott szőröstől-bőröstől.

Árva Dódi!

Tisztelettel bemutatom őt. Sajna, hogy Kotlikon nem találkozik elite kalapos. Ennek tulajdonitható csupán, hogy czilinderje születése óta nélkülözi a vasnak hasznos hatását. Pedig Árva Dódinak mindegy, akár feketét, akár vöröset mutat a kalendárium, ő — leibrokban jár.

Szegény leibrok! megelőzte korát és igy nem töltheti be kellően hivatását. Mire igazi szükség lett volna rá, a két hátulsó gombja csak a gerincz közepéig tudott jutni.

Hasonló sorsban részesültek Árva Dódi lábbeliei is. A sárga bocskora télbe nyúlt. Igaz, hogy ilyenkor legalább kopottabb előrészét elfedi a kalucsni. Ellenben a csizma kánikulakor kerül a sutba.

Egyebekben pedig Árva Dódi első gigerlije Kotliknak.

Felszállt az ázsiója különösen, mióta a princzipális szegény búcsút mondott a hivatalnak és a földi létnek egyszerre, és helyébe a vármegyei választásokig Lovassy Athanázt rendelte ki az alispán.

Gentilhomme ember volt Lovassy, tetszett az irnokának. Az igaz, sneidigabb volt nála, de minden bolygónak meg van a maga udvara, őt nem tusirozta a princzipális.

A viszontbecsülésben sem volt hiány.

Mikor Árva Dódi szegény édesanyját temette, Lovassy zsirált neki a költségek erejéig. Csak zsirált! Mikor pedig a sógorát temette, — mert hát ki tehet róla, ha az is meghalt — akkor kifizette a költségeket az «Entreprise de pompes funebres»-nek ától czettig. Semmi gyanakvás ne essék.

Árva Dódi nővére ép oly jó hírben állott becsület, mint szépség dolgában.

Lőn pediglen, hogy még a megyei választás előtt szárnyra kelt a hír és zúgottbúgott Lovassyról, Árva Dódi nővéréről stb. stb. . . .

A kotliki szolgabirói díjnokság egyre szebb és jobb helyzetet nyert, Árva Dódi személye pedig egészen besugározta azt fényével.

Egy szép napon csak arra ébredtek az emberek, hogy Árva Dódi parthie-képes, a szolgabirói díjnokság jelen személyesitőjében — családi alap.

Hja, manapság a sógorság nagy szó; sógorsággal időt takaritunk, az idő pénz . . .

*

Nem épen különlegesség gyanánt emlitendő, hogy Kotlikon kir. végrehajtó is van, mint inkább csak azért, mert Kemény úr Annuskája sikkes fruska a maga nemében.

És hát — szó a mi szó — Kemény úr ambicióját kielégitette volna a szolgabirói díjnok, eltekintve attól, hogy Árva Dódi szerelmi búbánatban utazott Annuskáért.

Tisztán érthető a dolog, hogy egyik fél sem emelkedett felül jussán.

Irnok és végrehajtó, végrehajtó és irnok: van benne bizonyos szimfónia, de minden esetre tökéletes reciprocitás . . .

Röviden szólván, megesett a szerelmi vallomás az ovoda batyusbáljan.

Kemény úr azonban nem azért magy. kir. végrehajtó, hogy a mit végre akar hajtani, azt ne hajtsa is végre. Föltételül csak azt szabta Árva Dódinak, hogy Lovassyt — sógorává tegye, akkor már csak a familia kedvéért is oda adja neki lányát.

Mit tud arról a világ, hogy föltételesen vagy föltétlenül! Elég ha rágódhatik a puszta tényen.

Árva Dódi kezet kapott Kemény úrtól, a lepkehir hadd zúgjon-búgjon, ha nincs jobb dolga.

Hiszen azt mondják, hogy Afrikában van hely, a hol még a pára is zeng. Hát vén Európában már a hir se suttoghasson? . . .

Suttogjon! Árva Dódi tekintélye még is csak egyre nőtt.

Tudja isten, leibrokja is megnyúlt, sőt mintha most már hosszú is lett volna a csipőben. A czilindert is kimenesztette a divatból és még közönséges czipőt is viselt.

Enfine a tekintély öregbedett és Árva Dódinak alapos reménye volt családi összeköttetésbe jutni a főszolgabiróval.

Te szegény Dódi, hát te nem tudtad, hogy nem jó urakkal egy tálból cseresznyézni?!

Bizony isten, mai napság legjobb geschäft a szoczializmus; és ha nem volna késő, ajánlanám pártfogásodba . . .

Az igaz, hogy Kemény urat is illeti e tanács, hogy hát miért is kell megsinylenie a rosszul fizető adófizetőknek az ő hypotetikus családi összeköttetéseit?

*

Télviz idején volt a választás. Akkor lett unisono szolgabirává Lovassy Athanáz. Hogy ki volt arra legbüszkébb, azt megmondja az egyszerü okoskodás. Primo Árva Dódi, de Kemény úr sem hagyott fenn kivánni valót büszkeség dolgában.

Történt azonban, hogy Lovassy a választás után néhány napig odamaradt, Árva Dódira bizván a hivatalt. Úr is volt a végrehajtó úr jövendőbeli veje ott, mint hal a vizben.

Ezen idő alatt megtartatott az eljegyzés Kemény úr házánál. A főszerepet jövendőbeli Athanázné (özvegyült Tök Rókusné) született Árva Eleonóra vitte és szertelen jókedv hullámzik vala, folyván a bor, mint Kanaánban a tej és méz, s kivánván Kemény úr az ő felköszöntőjében hasonló fesztelen jókedvet az ő kedves familiárisának, Lovassynak eljegyzésén is.

A mire pedig megjegyzendő itten, hogy Lovassy maga kivánta ezt igy, mit persze csak Árva Dódi tudott, hogy idő előtt még se szolgáljon czégérül ő tekintetessége a rossz nyelveknek.

Vajjon hol járt ezen idő alatt az uj szolgabiró?

— — — — — — — — —

Kemény végrehajtó úrnak még is szemet szúrt, hogy Lovassy nem mozdul, nem emlegeti a maga házasságát. Hiszen az olyan természetes valami, hogy Lovassy Árva Dódi özvegy nővérét elveszi. Hát minek ezen vajudni olyan soká?

Esztelen pedantéria!

Pedig bizony Athanáz szepegett ugy magában Árva Dódi családjától. Végre is ő csak szeretőt akart. És ezt csak megengedheti magának irnoka familiájával szemben. Hát ki adja neki a mindennapi kenyeret? Ő. Hát ki emelte rangjára Árva Dódit? Ő. Kinek a garderobja mentette

meg a közbeszéd gúnyaitól? Az övé! Na, ez csak megér egy hitvány özvegyasszonyi becsületet! Hol az a szoczialista, a kinek ez ellen kifogása van?

Hát csak lassan, — gondolta magában a szolgabiró, ha már eddig van a dolog. Lassú viz partot mos.

Volt is olyan jó dolga Árva Dódinak, mint csizmadiának a kaptafájánál.

Egészen intim volt már princzipálisával. Nem egyszer rábicsaklott nyelve a «per tu»-ra. Persze, hogy ezer bocsánatot kért mindig utána.

. . . Végre is azonban Árva Dódit már harmadszor volt hirdetendő a plébános; Lovassy még mindig habozott.

Kemény úr felvetette az alternativát jövendő veje előtt: vagy-vagy . . .

Szombaton este a hivatalos órák után Árva Dódi a princzipálisa elé lépett.

Lovassy értett a mimikaolvasáshoz. Szóhoz sem engedte irnokát. Megveregette vállát és azt mondta:

— Menjen csak holnap el nyugodtan a misére, majd aztán délután előadom konkrét határozatomat.

Milyen hosszú egy éj volt az Kemény úrnak, a ki alig várta, hogy Lovassyval brudert ihassék! . . .

Szépen kicsipte magát vasárnap délelőttre.

Foglalni se ment aznap, hanem nejét karjába öltve, büszke boldogsággal mentek a misére.

Már egészen Lovassy sógorának érezte magát.

Ájtatosan imádkoztak mind aketten.

Prédikáczió után következett a hirdetés.

Elhangzott Árva Dódi és Kemény Annuska neve harmadszor is.

A végrehajtó úr elégülten mosolygott nejére.

A következő pillanatban azonban igy folytatta a plébános úr:

— Házasságra lépnek még Lovassy Athanáz helybeli főszolgabiró — Csipkés Mártha, Csipkés Antal megyei főjegyző leányával . . .

Többet is akartok tudni? Hát — hiszen [elmondtam: quod erat demonstrandum.

MÜLLER BÉLA, KIÁLLITÁSI FŐMÉRNÖK.

EZREDÉVES ORSZ. KIÁLLITÁS.

III. A KIÁLLITÁS FŐMÉRNÖKE.

Abban a nagy munkában, mely az 1896-iki ezredéves országos kiállitás tervezése és előkészitése körül az erre kiszemelt vezető közegeknek jutott, igen jelentékeny az a szerep, a mely a műszaki osztály vezetőjére vár. A műszaki osztály élére a kereskedelmi miniszter olyan szakembert állitott, a ki eddigi szakbavágó munkálkodásával általános elismerést aratott s a ki mint kiállitási mérnök ma talán a legelső hazánkban.

Müller Béla orsz. középitészeti felügyelő már az 1885-iki kiállitás alkalmával megmutatta tehetségeit, melyeket főleg a terület kedvező beosztása, az épületek czélszerü csoportositása s általában az installáczió, végre a műszaki szolgálat helyes szervezése körül érvényesültek.

Tehetségeinek és munkásságának méltatása volt tehát, midőn a kereskedelmi miniszter az ezredéves orsz. kiállitás műszaki irodájának a vezetését is rábizta.

És rövid egy évi munkálkodás után a műszaki osztály főnöke, a ki nem volt uj ember e téren, azt a bizalmat, melylyel a szakkörökben találkozott, lényegesen fokozta előterjesztéseivel, javaslataival, terveivel.

Az ő keze alól került ki a kiállitás helyzetrajzának mai beosztása, az ő vezetése alatt állapittattak meg a nevezetesebb épitkezésekre vonatkozó határozatok, az ő kitünő izlése, finom érzéke és becses tudása érvényesül a kiállitás műszaki rendezése körül.

És különösen ki kell emelni, hogy komolysága, érett megfontolása és jellemének integritása oly becses oszlopává teszik a kiállitási igazgatóságnak, a kire mindig föltétlenül számithatnak kollégái s főnökei a vezetésben.

Müller Béla országos középitészeti felügyelő kiállitási főmérnök született Pesten 1844-ben, hol középiskoláit is végezte. Műszaki tanulmányait Budán a kir. József-műegyetemen 1867-ben fejezte be, és a vizsgálatok letétele után hosszabb tanulmányi utat tett Német-, Olasz- és Franczia-országban.

Hazatérve 1868—1878-ig mint épitészmérnök működött a fővárosban, különösen pedig a sugárúti épitővállalatnál, a hol Lechner Lajos és Petschacher Gusztáv épitészek mellett tevékeny részt vett az Andrássy-út létesitése és annak első részeinek kiépitése körül.

1880-ban államszolgálatba lépve, négy éven át Szeged város rekonstrukcziójában kiváló tevékenységet fejtett ki, a mennyiben a tömeges épitkezéseknél, de különösen az uj városház, a szinház és több más középület felépitésénél szakképzettségével és czélirányos épités vezetésével nagyban hozzájárult, hogy a város romjaiból oly rövid idő alatt ujból feltámadhatott.

Szegedi működését ő felsége a koronás arany érdemkereszttel jutalmazta meg.

Időközben több európai nagyobb szabásu kiállitást, különösen a műszaki fejlődés stádiumában tanulmányozván, 1884. év elején az általános országos kiállitás főmérnökévé neveztetett ki. — Hogy ezen állásában 16 hónap alatt mit és mily sikeres munkát végzett, az még az egész országban ismeretes; jórészt az ő érdeme, hogy az 1885-iki volt az első nagyobb szabásu kiállitás, mely a megnyitás napjára készen volt.

E részbeni kitünő működésének elismeréseül országos középitészeti felügyelőnek lett kinevezve.

Az 1885-iki kiállitásnak jurytagja és a nagy jurytanácsban előadója volt az épitésipari csoportnak.

Ezek után a volt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium részére épült palota épitésének műszaki ellenőrzésével volt megbizva, később pedig a kereskedelemügyi minisztérium műszaki, illetve épitészi szakosztályában működött, mig a millenniris kiállitás munkálatainak megkezdésével a miniszter úr bizalma ismét feléje fordult és a kiállitás műszaki osztályának vezetését reá bizta.

E minőségben eddig teljesitett szolgálatai feljogositanak arra a reményre, hogy az ezredéves országos kiállitásnak Müller egyik oszlopos előmunkása és ma is előre látható sikernek egyik méltó osztályosa leszen. —r.

AFORIZMÁK.

Hogy elpirult az alabastromarcz! Tehát mégis van ott a jég alatt élet, csak napja hiányzik. A házasság az örök tél rá nézve, az örök éjsarki tél. És a szerencsétlen jégországból nincsen menekülés. A nő hü.

*

A mondott szó üres beszéd, az érzett szó az igazi.

*

«A ki félt, az megszünt először becsülni a nőt, azután önmagát.»

*

A szép szoborarcz, mely nem tud mosolyogni, sok boldogtalan életnek volt már okozója. De hát miért engedte át a vidám kaczagás varázsát másnak?

*

«Vesd el magadtól ezt a pompás házat, nézd: itt az én szivem a helyett, lakjál abban!»

*

— Hátha az ember csak úgy a lelkében csókolja meg a másiknak a lelkét, az is vétek-e?

Jókai Mór.

A HŰTELENHEZ.

— Guerrero. —

Ha a virágot kézről-kézre adják,
Színe halványul, szirma lehull, éke,
Elhagytál engem, más kedvese lettél,
Majd újra másnak hulltál kebelére.

De mit élesztettél szelíd szavakkal,
A szerelemtől most is ég szívem;
És látva hűtlenséged, csalfaságod,
Csak szánni tudtak, ám átkozni nem.

Ha majd elhervadtál te is, virágom,
Kórházba jutsz, ott halsz meg, úgy lehet,
Ki szívta csókod, megvet, elfeled mind,
Imát dehogy mond holttested felett.

A bűn föd el. Ki nézve szánva még rád?
Maga az Isten az is elfeled;
A menyország kapuját meg nem nyitja néked,
Kerubja lángpalossal fenyeget.

Hogy szomjaz ekkor útra kélő lelked
Csak egy fohászt, csak egy búcsú imát!
Csak egy imát, mely megvált bűneidtől,
S megnyugvás, béke írját hinti rád!

Ki lesz, ki lesz majd ekkor az egyetlen,
Kinek fohász lesz az ajkán, köny szemén?
Szeretőid közül ki fog siratni?
Ki mond imát a vétkezésért? Csak én.

Buday László.

EGY BALESET.

Irta: COPPÉE FERENCZ.

A Mouffetard-utczai Saint-Médard templom egyházkerületének hívei nagyon szegény emberek voltak, nem nagyon vallásosak és abbéjuknak vajmi kevés jövedelmet juttattak.

A vasárnapi istentiszteleten is csak alig nehányan vettek részt, többnyire nők, nehány munkás asszony, egy pár öreg polgárnő és népviseletökben öltözött cselédlány.

A férfinemet egy-két öreg paraszt ember képviselte, kik hónuk alatt a sapkával a puszta kövezetre az oszlop mellé térdeltek, ujjaik közt az olvasót forgatva, szemüket a boltozaton levő védszentek festett képeire szegezve, ajkukat gépiesen mozgatták.

Hétköznapokon a templom majdnem üres volt. Télen, csütörtökön nehány perczig a mellékfolyosókon a konfirmáczió oktatásra jövő növendékek léptei hallhatók. Néha-néha egy-egy szegény asszony nehány apró gyermekkel, karján csecsemővel is ide téved, hogy a kápolnában a Szűz-Mária oltárán egy gyertyát áldozzon. Vagy a szentély felől hallatszott egy ujszülött sírása, kit épen kereszteltek, vagy a mi még leggyakoribb volt, egy szegényes, egyszerű fekete lepellel beborított koporsót szentelt be a pap egy kis csoport gyászoló asszony jelenlétében, az alatt a férfiak, kik nagyon felvilágosodottak, a templom előtt ácsorogtak.

Igy aztán Faber abbé, a templom vikáriusa, vajmi ritkán talált valakit a gyóntató-széknél és nagy ritkán hallott valami érdekesebb vallomást, mint nehány vén asszony gyónását. De az abbé híven teljesítette kötelességét és minden kedden, csütörtökön és szombaton 7 órakor pontban megjelent a Szent-János oltáránál, s ha senki sem volt ott, legalább elrebegett egy imát.

*

A mult héten egy estén ismét a templom felé vezető meredek utczán igyekezett fel Faber abbé, nehezen küzdve nyitott ernyőjével a hóvihar ellen. Majdnem bizonyosra vette, hogy hiába fáradozik s már magában kezdte bánni, hogy otthagyta jó meleg szobáját, hol a barátságos tűz mellett az asztalkán épen felütve fekszik érdekes olvasmánya a pápaszemmel a félbehagyott helyen.

A NÉMET CSÁSZÁR ÉS CSALÁDJA.

Épen szombat volt; ekkor szokott nehány öreg özvegy asszony, kik ebben az olcsó városrészben tőkécskéjükből élődtek, eljönni az absolutióért, hogy a rákövetkező vasárnapon urvacsorájukat elnyerhessék.

Ezért a jó pap nem mulasztotta el, mint valami lelkiismeretes pénztáros a reteszt felnyitni, hová a hívők, kiknek a gyóntatószék mint egy takarékpénztárul szolgált a paradicsom számára, hetenkint kis bűneik lajstromát letették.

Faber abbé szombaton legkevésbbé szeretett pedig a Mouffetard-utczába jönni; ekkor kapták ki rendesen a munkások heti bérüket, kik a papságnak épenséggel nem voltak hódolói, ilyenkor épen tömve volt az utcza munkásokkal. Ha szent ember is volt, még sem volt a legkellemesebb ilyen rosszakaratú tekintetek előtt szemét lesütve elhaladni és fülét mindenféle sértő szavak hallatára befogni. Különösen nem szívesen ment el az abbé egy bizonyos pálinkás bolt előtt, hol a gázzal világított helyiségben különféle: absynth, keserű liqueur, Madeira, ürmös stb. feliratu hordók voltak felállitva és honnét nagy pálinkaszag áramlott ki a nyitott ajtón. Az ivó-asztalnál rendesen egész csapat mulatozó, iszákos hosszú, zubbonyos, magas sapkás ficzkó ült, kik a fekete reverendás papot sértő szavakkal illették.

Szerencsére, ma este a rossz idő a csőcseléket elűzte onnét és most sértetlenül érhetett a templomhoz. Faber abbé megnedvesítette a szentelt vízzel mutatóujját, keresztet vetett, az oltár előtt meghajtotta magát s gyónószéke felé indult. A derék pap ma legalább nem jött hiába, egy bűnbánó várt már rá.

*

És pedig férfi! Ez a Saint-Médard templomban a legnagyobb ritkaságok közé tartozott; de a mint az abbé a boltozatról lelógó lámpa vörös fényénél a fehér zubbonyt és a szöggel kivert czipőt észrevette, azt gondolta, hogy egyike azon kivételes munkásoknak, kik még falusi szokásaikhoz híven megóvták jámborságukat. Azt hitte, hogy olyanféle vallomást hallhat, mint attól a szakácsnőtől, ki mindannyiszor avval vádolta önmagát, hogy a piaczpénzből félretesz és mégis magán kívül volt, ha arra hívta fel, hogy adja vissza asszonyának a pénzt. A pap mosolygott

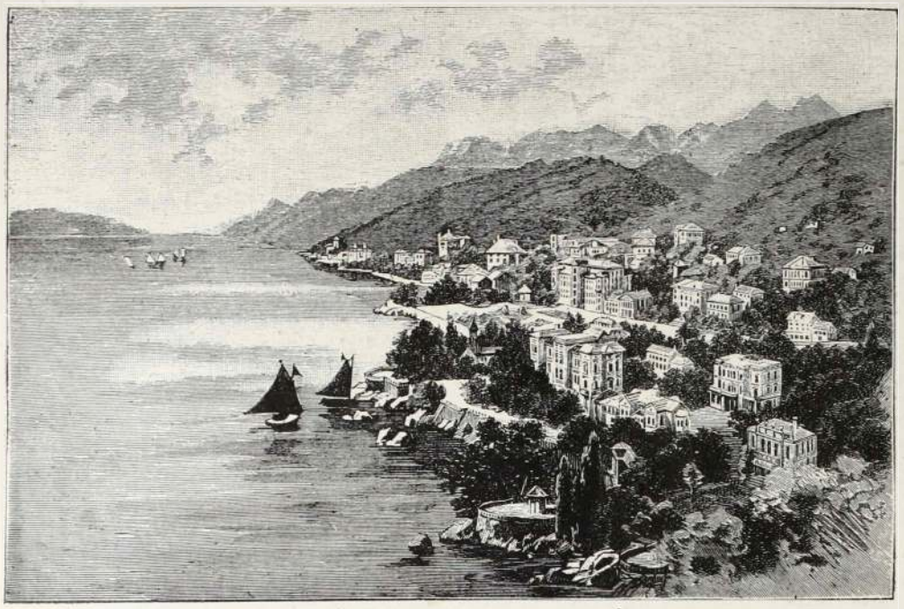

A NÉMET CSÁSZÁR ABBÁZIÁBAN: ABBÁZIA LÁTKÉPE.

magában, ha arra a polgárra visszaemlékezett, ki mielőtt megnősült, e szavakkal kért egy gyónóczédulát: — Sem nem gyilkoltam, sem nem loptam, a többiben válogathat. — Most is a legnagyobb lelki nyugalommal lépett fel a gyóntatóba, és miután még egy szippantást tett burnótszelenczéjéből, minden izgalom nélkül félre vonta a kis zöld függönyt a rácsozott ablak elől.

— Tisztelendő úr... dadogta egy durva, erőltetve halkított hang.

— Barátom, most nem vagyok tisztelendő úr... mondd el a Hiszekegyet és nevezz engem atyádnak.

A férfi, kinek arczát az abbé ki sem vehette az árnyékban, akadozva elmondta az imát, úgy mintha már csak nagy nehezen emlékezett volna rá, aztán halk hangon kezdé: — Tisztelendő úr... azaz nem... atyám, bocsásd meg, ha nem úgy beszélek, a mint illik, de már 25 éve nem gyóntam meg, igen, mióta szülőhelyemet elhagytam... Tudja, hogyan van az Párisban... Aztán én sem voltam sokkal roszszabb, mint sok más és azt is gondoltam, hogy az Úristen elnéző lesz irántam. De most olyasmi nyomja a lelkemet, a mit egyedül elviselni képtelen vagyok, meg kell hallgatnia tisztelendő úr! Gyilkoltam!

Az abbé felszökött helyéből e szavakra. Egy gyilkos! Itt most már nem üzleti hanyagságról, felebaráti rágalmazásról és hasonló vénasszonyi fecsegésről volt szó, mire ő csak fél füllel szokott figyelni és a mire tiszta lelkiismerettel absolutiót adott. Gyilkos! Abban a fejben, mely oly közel ért az övéhez, egy büntett gondolata és véghezvitele szülemlett meg és az összekulcsolt kezek tán nedvesek még a vértől... Izgalmába kis félelem is vegyült és az abbé alig birt szavakat találni.

— Valld meg bűneidet, fiam... Isten irgalma végtelen.

— Hallgassa végig az egész történetet — mondá a férfi fájdalmas remegő hangon. — Kömives legény vagyok, húsz év előtt jöttem Párisba egyik földimmel, iskolatársammal..... Együtt szedtünk madárfészkeket és együtt jártunk iskolába. Philippenek hivták, az én nevem Jacques. Szép, magas fiú volt, én mindig otromba, nehézkes. Ritka jó munkás volt, én meg csak nagyon közepes. Büszke voltam barátságára, örültem, ha vele járhattam vagy ha vállamra ütve, jó vén csacsijának, nevezett. Szóval, szerettem, bámultam őt. Egyszer aztán szerencsés véletlen által egy mesternél kaptunk mind a ketten munkát. Este azonban magamra hagyott, mulatni szeretett és el-elment pajtásaival... az ő korában érthető volt, örült az életnek s nem voltak kötelezettségei; mig ellenben én nem tehettem igy, takarékoskodnom kellett, beteg anyám még akkor élt s neki küldtem haza félrerakott pénzecskémet. Egy gyümölcsös kofánál laktam és étkeztem, ki különben a kőmiveseknek főzött. Philippe nem ott evett, a mi kosztunk bizony nem is volt a legjobb, de a kofa szegény özvegyasszony volt, kinek az én pár forintom a kosztért nagyon jól esett; aztán hogy őszinte legyek, mindjárt beleszerettem lányába. Szegény Catherine! Nemsokára meghallja tisztelendő úr, hogy mi lett belőle. Három évig tartott, mig be mertem vallani érzelmeimet; mondtam már, hogy szegény munkás voltam, a mit szereztem, alig volt volt elég magamnak és beteg anyámnak, igy nem igen gondolhattam nősülésre. Mikor szegény anyám végre meghalt, félretehettem valamicskét és mikor azt hittem, hogy elegendő lenne háztartás-alapitásra, beszéltem Catherinevel. Eleinte sem nemet, sem igent nem mondott. Édes Istenem! hiszen én jól tudtam, hogy senki sem fog csak úgy a nyakamba ugrani. Mi csábító lett volna rajtam? Catherine mégis tanácskozott anyjával, ki engem szolid, jó munkás embernek tartott és becsült, beleegyezett a házasságba, sőt az esküvő napját is kitüztük. Óh, mily boldog hetek voltak ezek! Persze láttam, hogy Catherine nem tulságosan vonzódott hozzám, inkább csak tűrt, de ismervén jó szivét, azt reméltem, hogy idővel valahogyan kivivom szeretetét. Philippenek természetesen a munka közben mindent elmeséltem és mikor Catherine jegyesem lett, meg akartam őket egymással ismertetni. Hogy tovább mi történt, azt körülbelül sejtheti, tisztelendő úr. Philippe szép, vig, szeretetreméltó volt, minden, a mi csak én nem voltam, igy aztán a nélkül, hogy szándéka lett volna, akaratlanul belebolondult Catherine. Catherine jószivű, nyilt lélek, a mint ennek tudatára ébredt, mindent bevallott. De ezt a perczet sohasem felejtem el, Catherine születésnapja volt, vettem neki egy kis arany szivet, beletettem gondosan egy kis vattával bélelt dobozba, egyedül voltunk a hátsó szobácskában, ő épen a levest hozta nekem. Kivettem a zsebemből a dobozt, kinyitottam s megmutattam neki az ékszert.

Ekkor könyekben tört ki.

— Bocsáss meg, Jacques, — mondá — de tedd el ezt a jövendőbeli feleségednek, én az nem lehetek. Mást szeretek. Philippet szeretem!

*

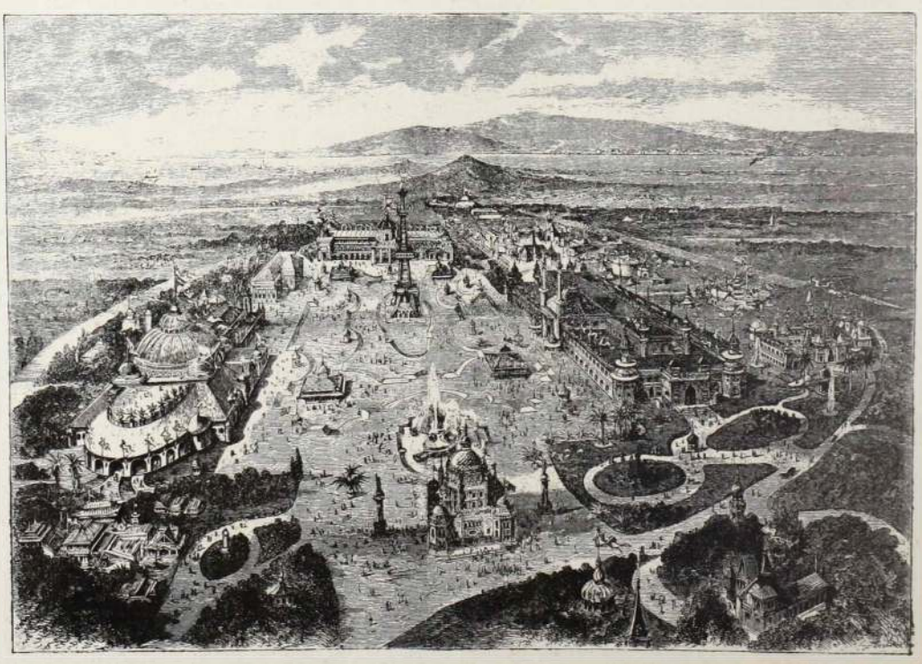

A SAN-FRANCISKÓI VILÁGKIÁLLITÁS MADÁRTÁVLATBÓL.

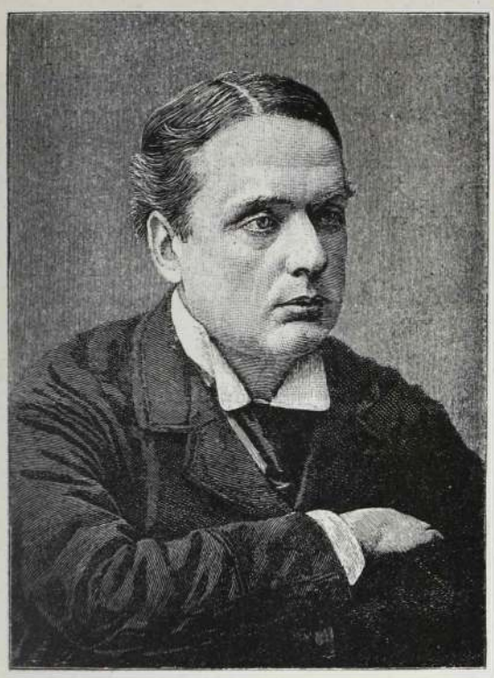

ROSEBERY UJ ANGOL MINISZTERELNÖK.

Nagyon fájt ez nekem akkor, tisztelendő úr, nagyon fájt. De mit tehettem, ha mind a kettőt ugy szeretem? Ha boldogságukat akartam, ugy csak össze kellett őket házasitanom, minthogy pedig Philippe mindig kissé könnyelmüen élt és sohasem volt pénze, oda kölcsönöztem megtakaritott filléreimet, hogy belőle butort vehessenek. Meg is házasodtak s eleinte minden szépen ment; kis fiuk született, kinek én lettem keresztapja, Camille nevet adtam neki anyám emlékére.

Kevéssel a gyermek születése után azonban Philippe kezdett nem jó életet folytatni. Csalódtam benne, ő nem termett a házas életre, nagyon is élvhajhászó volt. Tisztelendő úr is ilyen városrészben él, hol szegény emberek laknak, ismerheti kivülről az efféle történeteket, mikor a munkás lassankint a tétlenségnek, iszákosságnak adja magát, napokig munka nélkül lustálkodik, a napszámát magának tartja és ha kicsapongásaitól elfárad, akkor tér csak haza, hogy feleségével összekapjon és megverje. Ilyen lett Philippe is rövid két év alatt. Eleinte megkiséreltem pirongatni, néha el is szégyelte magát és igyekezett javulni. De nem sokáig tartott. Intéseim végre csak ingerelték, ha hozzájuk mentem és észrevette szánakozó tekintetemet, mikor a szegény, gondteli, lesoványodott Catherinere és a zálogház által kifosztott szobában körülnéztem, borzasztó mérges lett. Sőt egy napon oly merész volt, hogy házasságtöréssel vádolta feleségét, ezt a tisztességes asszonyt, ki oly tiszta mint a jóságos Szűz Anya; szememre vetette, hogy azelőtt és most is szeretem, szóval oly aljas dolgokkal vádolt, melyet elismtélni is restellek. Már akkor is torkon akartam ragadni. Inkább mérsékeltem magamat és lemondtam arról, hogy Chaterinet és kis keresztfiamat meglátogassam; Philippel még néha találkoztam, ha egy épületnél dolgoztunk.

Azonban érthető, hogy sokkal inkább szerettem Catherinet, és a kis Camillet, semhogy tovább ne törődtem volna velük. Szombat este, mikor Philippe rendesen elment pajtásaival heti bérét elinni, lakásuk körül járkáltam és rendesen találkoztam Camillal; kikérdeztem, és ha nagyon nagy volt nyomoruk, persze nem engedtem sohasem üres kézzel haza. Azt hiszem, a nyomorult Philippe tudta, hogy segitem feleségét, de inkább szemet hunyt, mert nagyon inyére volt a dolog. De nem akarok hosszadalmas lenni, nagyon is szomorú a história.

Évek multak, Philippe mindig mélyebbre sülyedt a bűnben, de Catherine, kit, a mennyire lehetett támogattam, felnevelte fiát, ma már husz éves, szép fiatalember, tiszta jellemű, bátor mint az anyja. Nem lett munkás belőle, rajzolni tanult az esteli iskolában, kiképezte magát, s most egy épitésznél van meglehetős fizetéssel alkalmazva.

Otthonuk az iszákos apa daczára, türhető lett. Camille anyját szerető jó fiu.

Két éve találkoztam Catherinnel. Szegény asszony, hogy megváltozott! hanem mégis örült a lelkem, mikor uriasan öltözött fia karján láttam őt sétálni.

De tegnap este, mikor vacsora után a korcsmámból kiléptem, Camillel találkozom, kezét nyujtja — oh! ő cseppet sem büszke s nem szégyenli meszes, foltos zubbonyomat — azonnal észrevettem, hogy valami nincs rendjén.

— No mi ujság Camille?

— Mi volna! Az, hogy tegnap volt a sorozás és én épen a tizes számot huztam. Tengerész katona lettem. Elküldenek olyan gyarmatokra, hol a sárgaláztól elpusztulok; mindenesetre 5 évig kell szolgálnom, itt kell hagynom anyámat gyámoltalanul, egyedül apámmal, ki még tán sohasem volt oly iszákos és gonosz, mint most. Igen ez az ujság. Tönkre kell menni, megvert bennünket az Isten!

Oh! mily borzasztó éjjelt töltöttem. Képzelje csak, tisztelendő úr, a véletlen ostobasága folytán a szegény anya husz évi fáradsága egy pillanat alatt romba dől, hogy a fiu egy zacskóból a szerencsétlen számot huzza!

Reggel, az átvirrasztott éjszakától egészen összetörve, a Boulevard Aragora mentem, az épülethez, mely éppen munkában van. Dolgozni kell az embernek, akármilyen nehéz a szive! Felmásztam hát az állványra — már a negyedik emeletnél tartunk — s hozzáfogok a munkához. Egyszer valaki a vállamra üt, Philippe volt. Csak akkor dolgozott már, mikor épen tetszett neki vagy csak azért, hogy megkeressen annyit, a menynyit, épen el akart inni. De mesterünk kénytelen volt akár milyen jött-ment munkást felfogadni, minthogy bánatpénzt kell fizetnie, ha az épület a kitüzött időre el nem készül.

Jó régen nem láttam már Philippet, alig ismertem rá. A pálinkaivás remegő kezű, őszszakálú aggá tette, valóságos rom lett.

— Fiad, ugy-e, rossz számot huzott? — mondám neki.

— És ha? — felelé durva hangon és gonosz tekintettel. — Te is bosszantani akarsz evvel, mint Catherine és Camille? Ő sem különb másnál, hadd szolgálja a gyerek a hazát! Az ördögbe! jól tudom, mi jár az eszükbe. Ha nem élnék, nem kellene fiamnak beállni . . . De az ő fájdalmukra még a világon vagyok s egyelőre még itt maradok, Camillenek nem lesz kilátása egy özvegyasszony fiává lenni.

Özvegy asszony fia! Oh, tisztelendő úr, minek is mondta ki ezt a végzetes szót? A gonosz gondolat nem hagy el többé, mig a szerencsétlen mellett dolgoztam.

Elképzeltem, hogy mit fog szegény Catherine szenvedni, ha nem lesz mellette fia, ki támogatta és megvédte, egyedül fog maradni evvel a durva részeges nyomorulttal, kit mindenre képesnek tartottam.

A közeli templom óra 11-et ütött, a munkások uzsonnázni mentek, Philippe és én maradtunk az utolsóknak az állványon, a mint be akart menni s a lépcső első fokára lépett, rám vigyorgott és gunyos nevetéssel, rekedt borizú hangon igy szólt hozzám. — Lám még mindig megállom a helyemet. Camille még soká nem lesz ám özvegyasszony fia!

Ekkor a dühtől fejembe szökött a vér, magamon kivül voltam. Két kezemmel megragadtam a létra végét, melybe Philippe kapaszkodott és mialatt ő segitségért kiáltott, lelöktem a létráról. Szörnyet halt, azt hitték, hogy baleset érte. De Camille legalább özvegyasszony fia, s nem lesz katona.

Ime, tisztelendő úr, ezt tettem; ezt kellett önnek és a jó Istennek elmondanom. Bánom bűnömet és vezeklek az bizonyos; de ha meglátom Catherinet gyászruhájában boldogan fia karján sétálni, kisértetbe jönnék nem bánni meg, a mit elkövettem. Hogy ezt elkerüljem, kiándorlok Amerikába. De, ime, tisztelendő úr, fogadja tőlem e kis arany szivet, a mit Catherine visszautasitott, mikor bevallotta, hogy Philippet szereti, megőriztem életem kevés szép napjainak emlékeül.

Adja el és az árát oszsza ki a szegények közt.

Nyert-e Jacques Faber abbé-től absolucziót?

Az az egy kétségtelen, hogy az öreg pap nem adta el az arany szivet. A mennyi körülbelül értékének megfelelt, azt beledobta a templom perzselyébe és az ékszert Szűz Mária oltárára helyezte, a hol gyakran imádkozik a szegény kőmives lelke üdveért.

A MIKÁDÓ, JAPÁN CSÁSZÁRA.

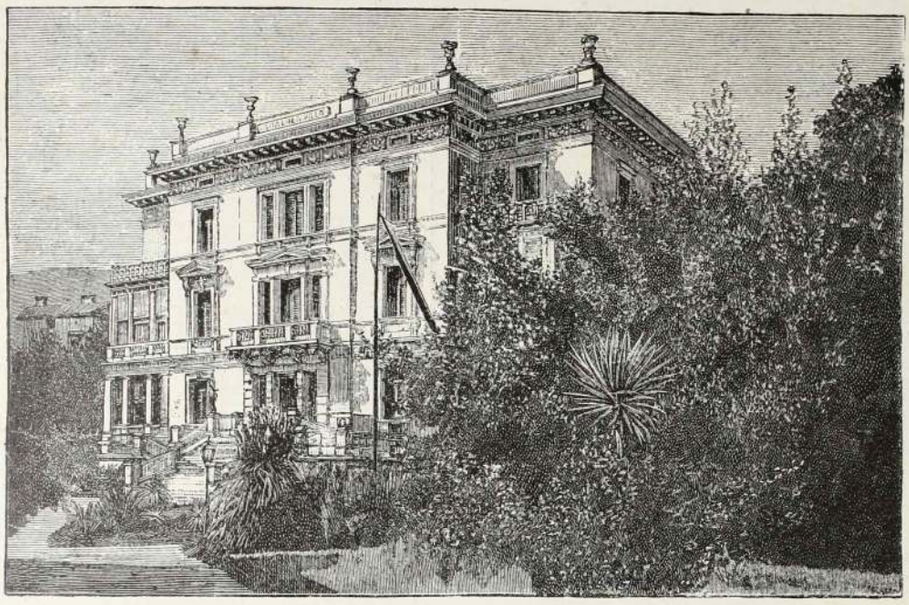

A NÉMET CSÁSZÁR ABBÁZIÁBAN: ANGIOLINA VILLA, A CSÁSZÁR GYERMEKEINEK LAKÓHELYE.

A KIRÁLY A

A «H

TÉKBARLANGBAN.

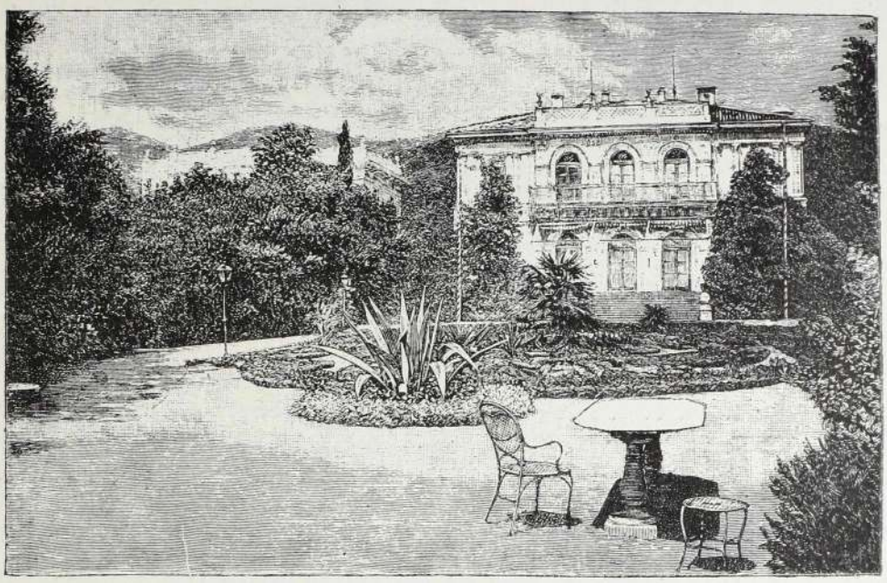

A NÉMET CSÁSZÁR ABBÁZIÁBAN: AMÁLIA VILLA, A NÉMET CSÁSZÁRNÉ LAKÓHELYE.

ALAS.

MUNKÁCSY MIHÁLY FESTMÉNYE.

ERNŐ HESSENI NAGYHERCZEG ÉS MENYASSZONYA VIKTÓRIA COBURG-GÓTHAI HERCZEGNŐ.

JÓZSEF.

(Elbeszélés.) (4)

Irta: LÁZÁR BÉLA.

Édes álmokat, édes ábrándokat, költői hangulatokat köszönhet ő Pirikének s ezért drága neki most az ő képe. S ezért tiszteli ő oly mélyen, oly igazán őnagyságát. Költői ábrándjai megalkotóját.

Kandalló mellett, csendes magányban, érzelmei hangot nyernek s e hangok verslábakban ugrándoznak; zürös-zavaros képeket lát, gondolatok, képek, szinesek, rikítók ötlenek agyába .... most mintha vörös lenne, majd lilaszinű, de barnásan lilaszinű, nem ... angyalian fehér, duzzadó csipkediszszel, a mint végigdől a kereveten, künn halk zongoraszólam, s fekete frakkos deli ifjú, kalappal kezében, a hölgy előtt ... megmozog ... a nő? nem! ... de mégis, mintha az ... legyezőjével int, a férfi eléje térdepel s könyekben tör ki!

Fölébred, szemei könyben usznak, s odaül iróasztala elé s ir, ir, alig veti a betüket, keze csak úgy rohan, rim rimre visszacseng s mikor a vers kész, még mindig kábult fővel, megittasodva susogja maga elé a sorokat, érezve, alig megértve, érzelmeinek viharzó, tomboló hullámzásában.

*

A nevelő úr betévedt egy este (nem volt kolonnap) a Szent György-téri czukrászatba. A társaság együtt volt. Ő meghúzódott egy sarokban és ujságot vett elő. Észre se vették.

Schlesingerné volt a soron. Nevet nem emlitettek, mindenki tudta, kiről szól a nóta. Az «uj esetet» tárgyalták. Abban mindenki egyetértett, hogy a fiatal főtisztelendő tanár úr csakugyan csinos ember. Csodálatos! Milyen szemei vannak mindig ennek az asszonynak! Hogy «kinézte a jó prédát.» Hogyan? «Még mindig?» Ah! kérem, hiszen pompás szinben van az az asszony. Remek menyecske az! igaza van. A vén szarvas naiv hitében s irigylésre méltó butaságában megbizhat s csak nem engedi magát agyonkinoztatni. Nincs is joga a vén szarvasnak ahhoz. Nem az első eset s ő sem volt jobb annak idején a deákné vásznánál. Ki emlékszik a kis Gizikére, a ki itt szolgált ki azelőtt a czukrászatban, s a ki akkor utazott *esetleg* Pestre, a mikor a vén szarvas; bár akkor még fiatal kopó volt! Eh! a dologban csak az a bámulatos, hogy az a tisztességesnek látszó fiatal ember, az a szerény anyámasszony katonája, az a «vén majom» a hogy a levelekben czimezgették, postásnak állott be. Ő hurczolgatta a leveleket. A szobalánytól tudom. Ugy — hát leveleket is váltottak? Persze. De a legérdekesebb, hogy a vén szarvas a nevelőre bizta a kolon ideje alatt a feleségét, jóra! hiszen az meg úgy látszik érti a helyzetét ...

A nevelő úr alig figyelt eleinte a beszédre, kezdett aztán egyetmást megérteni belőle.

— Na de hogy szállóban adnak egymásnak rendezvoust, ezt a baklövést nem tettem volna fel Schlesingernéről.

A név kipattant. A nevelő úr felugrott. Oda se néztek. Folyt a szó tovább.

Kisurrant.

Csak gázolt át az utakon.

Nem nézte, hogy merre van a járó. Sárban és pocsolyában, csak előre, üztehajtotta heves, izzó felindulása. Előre — — előre.

Hűvös, fagyos szél csapkodott arczába s szemeit elfutotta a könypatak. Felhúzta gallérját s nyakát vállai közé vonta. Hasztalan.

A hézagokon átsurrant a szél s teste remegett.

A házereszekről le-lehullott egy-egy kövér, vizes hócsepp, az egyik ép az ajakára.

Megrázkódott, aligha észrevéve. Gondolatai kinozták. Töredezett mondatokat suttogott maga elé, félve, fázva, remegve, ki-kitört belőle meghalt ideálizmusa, hatalmas fájdalma, s temette lelke nemességét.

Oda van az, oda!

Ugy hitte, hogy most tennie kellett valamit? De mit?

Előbb, dühe győzedelmeskedvén, boszúra, véres boszúra gondolt. De a képzelete előtt felcsapódó véres hulla kijózanitá.

Megállott s nagyot lélegzett.

A nagy piaczon volt s érezni kezdte a fagyos szél borzongatásait. Visszafelé indult.

Hallgatni fog. Magába fojtja bánatát. Tűr. Nem! Ezerszer nem! Ezt nem lehet eltűrni.

Hogyan, egy nő, ki aljasabb Madách Évájánál a forradalmi jelenetben, mire annak a kegyelem?

«Tölts velem egy éjszakát, polgár!» szavalta hangosan s a kihalt utcza visszhangzott bele, a szél pedig gúnyosan felsivított; «Polgár! Polgárok!»

Mit tegyen? Mit?

Boszút fog állani! Boszút! Beszélni fog, mint Jeremiás, meg fogja semmisíteni szavának erejével, a morál szépségeinek hatalmával, mint Spinoza tenné.

De mi lesz véle?

Ki ebből a Gomorából; kimenekül visszatekintés nélkül, ha a kietlenbe, a sivatagba jut is!

Ő a becsületét nem mocskosítja el, soha, soha!

Ázva-fázva, gémberedett ujjakkal nyitott be szobájába.

Az asztali lámpa ernyője mögött ott ült asszonya s levelet irt.

Az ajtó-zörejre felpillantott.

Tiszta, zavartalan volt ez a tekintet.

— Jó, hogy jön nevelő úr. Kérni akartam, hogy vigye el ezt a levelet holnap reggel a tanár urnak ...

S nyugodtan irt tovább.

Az az ember, ott az ajtófélfánál, odadőlt a falhoz, hogy le ne essék. Bátortalan, gyáva félelem megerőtleníté. Elszállott a boszúvágy, a szónoki erő, a morális felindulás, a leczkéztetési düh, elszállott minden — — minden — —

Az asszony pedig nyugodtan irt tovább.

Végre a férfi is magához tért s képzelete előtt ott ficzkándoztak azok a megsemmisítő szavak, melyeket hallott s melyeket — válaszképp — elgondolt. Szinesek, ragyogók voltak.

Felbátorodott.

Töredezetten, de szilárdan beszélt:

— Nem viszem el. Többet — soha — soha —

Az asszony meglepetten nézett fel.

— Miért? — dadogta.

— Postillon d'amour nem voltam, nem leszek. Nagyságod mást is felhasználhat ily reám nézve lealacsonyitó munkára — — ha — mindenképen ragaszkodik hozzá — ha —

Az asszony felugrott.

— Nevelő úr!

— Nem fog elijeszteni. Mindent tudok, most már én is tudom. A félvilág beszéli. Nékem is megmondták.

— Hazudtak.

— Hazudtak? Igaz ez? Jó. Elhiszem. Adja ide azt a levelet. Ha Tiborkáról szól, úgy is elolvashatom.

Az asszony ijedten kapott a levél után.

Felragadta és megtörten suttogta:

— Hallgasson — a férjem előtt — — igéri?

S könyörögni kezdett.

Szerelemről, kínról, gályarabságról, megoldhatlan lánczokról beszélt, végig dőlt a diványon és zokogott, zokogott.

A nevelő úr pedig, még mindig a falhoz dőlve, nézett rá mereven. Mindjobban megindult.

A sirás erősen hatott az idegeire s a bűnbánó Magdolnát látta maga előtt. «Az vessen rá követ, ki bűntelen» suttogta magában s közelebb lépett.

Megfogta az asszony kezét s megcsókolta. Az asszony tekintetében pokoli fény villant fel.

Megsimogatta a nevelő úr sovány kis kezét s úgy könyörgött hozzá. Eközben mindjobban feléje hajolt s bűvös lehellete érintette.

— Hallgatni fog, ugy-e? Hisz tulajdonkép büntelen vagyok. A világ! Mit higyjen maga, a bölcs, az okos ember, a világnak.

Csengetés hallatszott.

Tudta, hogy férje jött meg. Megszoritotta, valamivel erősebben, a nevelő kezét és fojtott hangon mondta:

— Hallgat? Legalább holnapig. Igéri?

— Igen. Én . . .

Tovább nem szólhatott, az asszony kisuhant a szobából. Magára maradt.

Ezer uj érzéssel és képpel gazdagabban, nagy fájdalomtól, erős szégyenérzettől áthatottan.

Lángolt az arcza, valami fojtogatta a torkát.

Erőtlenül dőlt végig a díványon és a levegőben még érezte az asszony parfumejának illatát. Mohón szivta magába. Aztán gondolatnélküli, mámoros magánkivüliségbe sülyedt.

Megijedten tekintett órájára, mikor magához tért. Éjfél elmult. Levetkezett, de nem tudott elaludni. Hosszan, nehezen lélegzett és erős fejgörcsei voltak. Behunyta szemeit s a levegőben fakó, szintelen alakokat látott s gúnyos, vigyorgásszerü hangokat hallott.

Levél — — majom — postás — zúgott a légben s kínozták.

Hallgatni fog. Hisz ugy sem segithet a dolgokon. De azután? Mi lesz aztán? Itt maradjon? Ez lehetetlen. Megsérti lelke tisztaságát és Pirike becsülését bitorolná. Ez a pont az, hol megszünik az érdek s megszólal a becsület.

Jól van, hallgatni fog s módot keres az elmenésre. Mikép? Mikép?

S mig ezen kinlódott, ajkai akaratlanul dadogták: egy—kettő—három — a képek egyre zavarosabbakká váltak — tiz — negyven — száz s elaludt.

Fejfájással ébredt fel. Az utczán találkozott Pirikével és együtt mentek az iskola felé.

Szerette volna megmondani, hogy minő nagy bánat nyomja a lelkét, de hogyan? Akkor mindent el kellene neki beszélni s lehet-e ezt a szüzi lelket ilyen gondolatokkal bepiszkolni?

Még czélozni sem mert reá és annál jobban elhangolódott.

Egész délelőtt szótalanul ült helyén, alig figyelve arra, a mi körülötte történt. Felelt is jól, de mindezt öntudatlanul. Ebéd alatt is szótlan volt, az asszony, véle szemben, nem mert reá pillantani. Látta, hogy azt is megviselte az éjszaka. Szemei beesettek s homlokán az erek kidagadtak. Az úr észrevette és megkérdi okát.

— Erős migraine-em van — mondotta. — Ebéd után lefekszem.

— Küldjek az orvosért?

— Nem. El fog múlni magától. A migraine-stift mindig használ.

A lekete kávét már szobájába vitette.

Délután iskolából jövet, a főutczán, a Magyar király kávéház táján összetalálkozott a nevelő úr Pirikével.

A leány levertnek látszott, szokatlan melegséggel, mély érzésü hangon beszélt jelentéktelen dolgokról. Hogy minő szép himzésen dolgozik, hogy milyen kedves Jókainak Páter Péterje, melyet most olvas.

A nevelő úr érezte, hogy — mert ilyen jelentéktelen dolgokról ilyen szónokias melegséggel beszél — valami mondani valója van. Egyenesen megkérdezte:

— Pirike kisasszony! Valami történt kegyeddel? Szomorú.

Pirike hirtelen elpirult.

— Velem? — dadogta.

— Érzem a szavaiból. Nem mondhatná el? Nekem sem?

Csodás bátorsággal ismételte szavait, nyomatékosan ejtve:

— Nekem sem?

A leány ránézett. Ugy érezte, hogy ennek az embernek elmondhatja. Hiszen, talán, talán, ép őt illeti? Szeretné is, ha őt illetné, meg nem is. Félti, mert szereti. Az ifju szív megnyilatkozása ez; annak a csodás asszonyszerelemnek, annak a vak, nem számitó, de örökkön élő ösztönnek a bimbófakadása Pirikét is megérinté. Ösztönszerüen vonzódott ehhez a hallgatag, félős kis komoly gyermek-emberhez, kinek minden varázsa ép tisztaságában rejlett. Tiszta volt a lelke, tiszta volt a szive, az agya, az értelme, mindene.

Az örök női-szerelem a tisztasághoz vonzódik!

Nem igaz, ne higyjétek, hogy szerelmet ébreszt a raffinéria, a dandy ravasz tettetése, a kiszámitott bók, az üres hitegetés, a csalárd fennhéjázó hányjavetiség. Nem! Csak elbódit pillanatra, mint az erős szagu parfume.

Milyen jól esik azután szabad levegőn, üde, tiszta léget szivnunk.

Az örök nőiséget csak a tisztaság ejti meg! Az a szerelem, mely két ellentétes nemü lényt lebilincsel egymáshoz üdén, erősen, őszintén, melegen, örökre, életre, halálra, csak üde, tiszta lelkekben fakad.

Pirikét, ösztöne sugallatára, igazi szerelem hajtotta a nevelő úrhoz s a nevelőt az a csodás, érthetetlen vak ösztön meg Pirikéhez.

A leány ránézett.

— Csodás érzéseim voltak — beszélte a leány. — Mi kelté fel bennem? Nem tudom. Csak nem az, hogy délben, mielőtt asztalhoz ültünk volna, akaratlanul is meghallottam, miként alkudozik a nővérem kérője apámmal a hozományon? Ezer forinton veszekedtek. Az ember egyre a nővérem érdekeit hajtogatta, apám mintha csak pótkávéról beszélne, dicsérte nyakrafőre a nővérem előnyeit. Csunya beszéd volt, igaz. Ugy látszik, megegyeztek, mert a kérő nálunk ebédelt. Én alig tudtam egy falatot is lenyelni. Rosszul éreztem magam és szobámba siettem. Le kellett dőlnöm a díványra, és bár ébren maradtam, lázasan, fáradtan, — szédülést éreztem s rémképeim támadtak. Mintha közeli nagy szerencsétlenség fenyegetne, hangokat hallottam a levegőben, csodálatosan éles, csengő, fenyegető hangokat. Nevemen szólitottak és én ijedten ugrottam fel. Nem volt senki a szobában, csak az ablakfüggöny rezzent meg. Rémülve meredtem rá. Azt hittem, hogy emberfej volt és elállott lélekzetem, összeszorult a szivem. Nem emberfej volt, csak az ágyfő kiálló csúcsa. Ismét hangot hallok. Intett, védett, meg fenyegetett ez a hang. Mitől? Szakadásról, bánatról, szerencsétlenségről suttogott, mely érni fog. Engem? Kitől szakadok el? Kihez tartozom? Bánat ér. Miféle? Büntetnek? Miért? Hideg verejték gyöngyözött a homlokomon és fáradtan, erőtlenül töröltem le. Mély álomba merültem, melyből a szobalány költött fel. Iskolába kellett mennem. Mi volt ez?

A nevelő félt e beszédtől. A lány melléje huzódott, lassan, apró lépésekben mentek, hogy idejük maradjon. Mindegyikük egyet akart volna mondani, s a torkukat fojtogatta a szó.

A nevelő agyában ilyen gondolatok jártak:

— Pirike édes, lelkem jobbfele, ne féljen, ne ijedezzen. Mitől tart? Szerencsétlenségtől? Istenem, micsoda szerencsétlenség fenyegethet bennünket azon az egyen kívül, hogy nem leszünk egymásé? De hisz egymásé leszünk! Hogy fogok dolgozni! Lázasan, erőtfeszitve, szilárdan, csak előre, előre; küzdeni fogok viharral, vészszel egyaránt. S eltelnek az évek, ügyvéd leszek s maga az én szerető feleségem. Egymásé vagyunk, egymásé leszünk. Bizzék a szivemben, miként én megbizom a magáéban. Nincs az a földi hatalom, mely elválaszthat magától. Soha, soha!

Pirike meg ezt akarta mondani:

— Én édes mindenem! Bizom benned, mint Istenben. Tudom, hogy hű maradsz, mert tiszta a lelked, nemes az érzésed, nagy az eszed, erős vagy a küzdelemben. Egyszer csak a tied leszek, s te az enyém, Nem félek bútól-bajtól, ha látlak, ha szemedbe tekintek, mely olyan édesen, olyan bátortalanul néz rám. Nyujtsd ide a kezed, tekints reám bizton, bátran, nem hagylak el soha, soha.

(Folyt. köv.

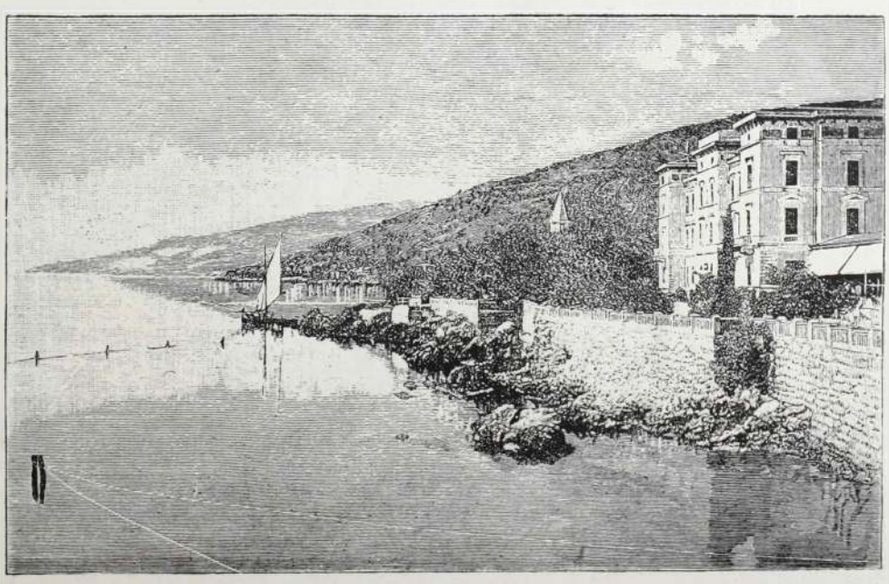

A NÉMET CSÁSZÁR ABBÁZIÁBAN: QUARNERÓ-HOTEL.

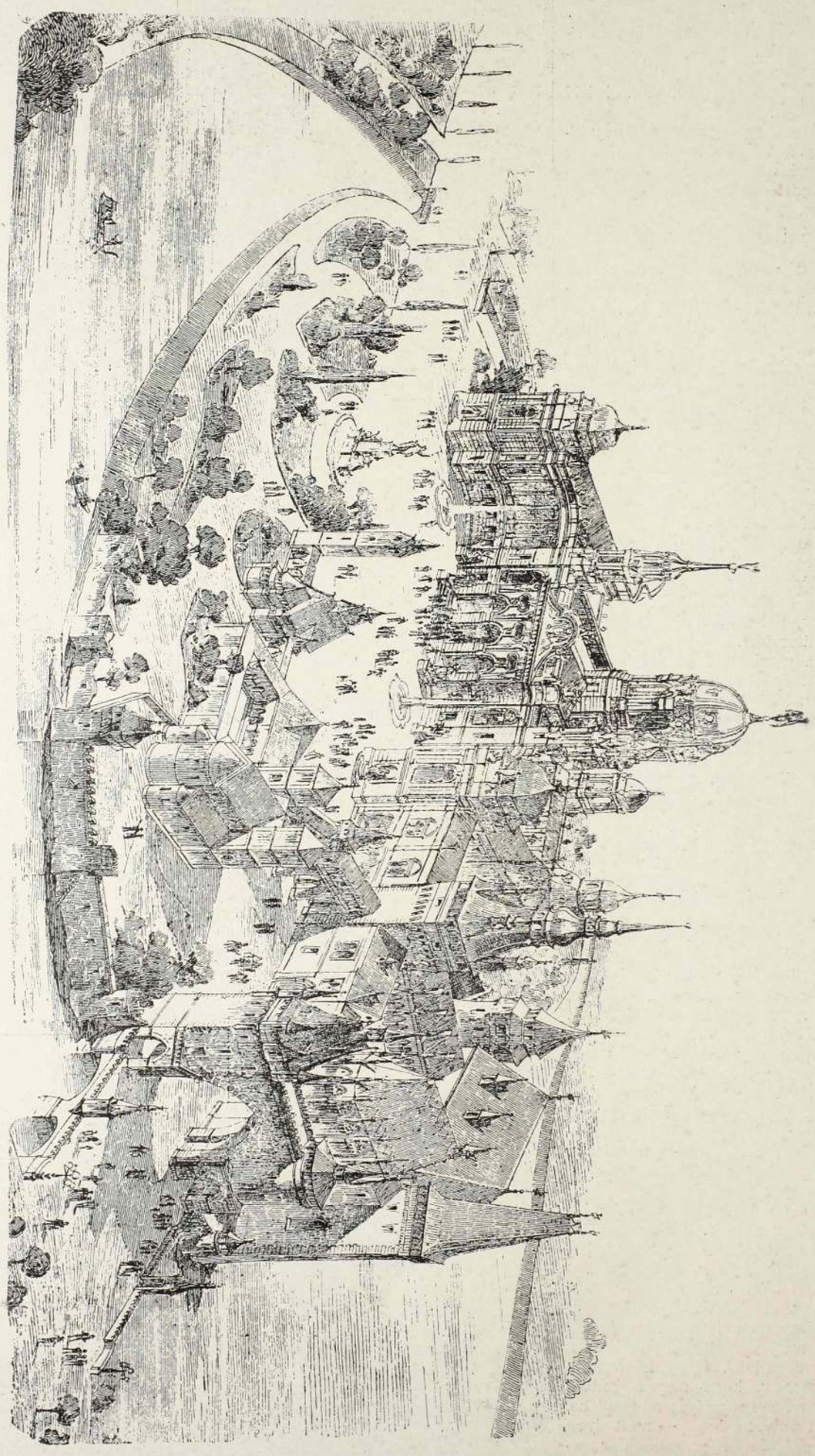

A TÖRTÉNELMI KIÁLLITÁS CSARNOKA.

Alpár J. kitüntetett pályaműve.

BAJNÓCZY VALÉRIA.

NOVÁK IRÉN.

TUBOLY KLEMENTIN.

NÓGRÁDI JULISKA.

SZINÉSZETÜNK JÖVŐ NEMZEDÉKE.

Virágvasárnap táján meglebbentik alig kipelyhedzett szárnyaikat a fecskefiak és kiszállnak a nagyvilágba. Kinek szárnyacskája erősebb, kié meg gyöngébb! Majd ha telik — mulik az idő, csak felcseperedik valamennyi s magasan szárnyal az anyafecskék módjára, nagyobb gyönyörűségünkre.

Mondhatni névtelen hős még ennek a viruló, kedves arczú seregnek valamennyi katonája. Minek is hányna bennünket a hab a fölött, hogy ugyan mit is irjunk róluk külön-külön. Mert külön-külön — a maga természetes rendje és módja szerint — még valamennyi édes-kevés. Nem is lehetne másként, hisz az ember valamivé csak ott lehet, a hol meg van rá a mód, eszköz s az alkalom. Az iskola pedig még nem teszi valamivé az embert, sőt kevesebbé, mint a mi, mert felébreszti az öntudatot, mely avval fúrja az ember lelkét, hogy bizony te még semmi se vagy, de avval is biztat, hogy még sok, nagyon sok lehetsz.

Nos, ebből a szép gárdából bizony még sok lehet; rejtett energiája ők egy darab magyar kulturának. Valjon ez a sok reménynyel kecsegtető, rejtett erő kitör-e, vajjon az áldásos forrás felbuzog-e? az még a jövő kérdése. Mi készséggel vetjük bizalmunkat ebbe a gárdába; sokszor meggyőződtünk, hogy nincs okunk előre is kétségeskedni.

Nagy a munka, végtelen út áll előttük. Azért kivánunk hát sok kitartást, sok buzgalmat a dologhoz és sok szerencsét a meredek, göröngyös útra.

—ai.

GRÉGER SZERÉNA.

KÚRTI SAROLTA.

MARKOVICS MARGIT.

SALAMON KATICZA.

EGY ÉVE...

Erdélyi Zoltán.

Egy éve mult, hogy összejöttünk
A bálteremben valahol.
S reggel felé már azt kérdeztem:
Szabad-e tudnom, hol lakol?

Előbb mamáddal kell beszélnem,
De ám ne féljek: jó mama!
... S a bál után egy komfortáblin
Hárman robogtunk már haza.

A komfortáblit én fizettem,
De az nem bántott engemet,
Veled álmodtam akkor éjjel
S ez megnyugtatta lelkemet.

Aztán eljártam házatokhoz,
S ti büszkék voltatok reám,
Nekem még szörnyen hizelgett, ha
Azt mondták rád, hogy: szép leány!

Mamádnak kézcsókkal köszöntem,
Kutyádnak czukrot vittem én,
S virágra is telt néha-néha,
Kivált a hónap elsején.

Idill volt szóval kettőnk élte,
S egyszerre mégis vége lett.
Tragédiát akart mamácskád:
Kivánta, váltsunk hát jegyet!

Én elbúcsúztam vérző szívvel,
S hogy így történt, mamád oka:
Beláthatod: idillből, édes,
Fó dráma nem lehet soha!

... Egy éve mult... s te ismét bálban
Tánczolsz most mással valahol,
S reggel felé tán ujra kérdik:
Szabad-e tudni, hol lakol?

KET LEVÉL.

— Irta: KONRÁD IRMA. —

I.

Irén! Mindazt, a mit én itt Önnek irni fogok, élőszóval akartam volna elmondani ma reggel. De mikor ott ültem önnel szemben, mikor láttam, édes, napsugáros arczát, mikor nedvesen fénylő, égkék szemeibe néztem, mikor alig egy lépésnyire tőlem finom, fehér, átlátszó kezeivel kelengyéje darabjaira az *Ön* és az *én* kezdőbetűimet himezte, mikor hallottam szeliden, lágyan csengő hangját, a mint az esküvőnk napja fölött vitázott az édes anyjával s tervezgette, hogy mi lesz, hogy lesz azután, az esküvőnk után, akkor éreztem, hogy nem vagyok képes, és nem is leszek rá soha képes, hogy Önnek megmondjam azt, a mi a szivemre iszonyú súlyként nehezedik.

Erre a papirra bizom tehát. S még igy is hányszor, oh hányszor hagyom félbe az irást, s hányszor rejtem el arczom szégyenkezve kezeimben, szégyenkezve a miatt, a mit Önnek tudtára kell adnom.

Irén! Én visszaadom Önnek a lott szavát, és kérem, esdve kérem, mentsen föl, oldjon föl Ön is igéretem alól. Mert mi nem lehetünk egymással boldogok soha!

Irén! Én tudom, Ön e perczben megvet engem, a mint hogy én magam is megvetem magam.

Tudom, hogy nincs még egy oly nyomorult ember a föld kerekségén, a ki megtenné azt, a mit én megteszek.

És mégis kérem, esdve kérem, mentsen föl adott szavam alól. Mi nem lehetünk egymással boldogok soha!

Irén! Mikor én ezelőtt egy fél évvel, mint pályavégzett, kész ember hazajöttem s Önt megpillantottam, azt hittem, hogy végre sok hányattatás s tévelygés után elértem czélomat, megtestesülve látván ideálomat.

Éreztem, hogy mi ketten egymásnak vagyunk szánva, hogy az Ön fénytsugárzó alakja, az Ön napsugaras arczocskája arra van teremtve, hogy az én további éltemet beragyogja, besüsse, bemelegitse.

Ez volt akkor az én szilárd hitem. És megkértem az Ön kezét.

S Ön megigérte.

Azóta én mindennap hálát adtam az istennek, hogy sikerült Önt megnyernem. De — érzem, érzem régóta, hogy ez a hálaadás mindennap lanyhább, gépiesebb, s ma reggel éppenséggel kerülte a háladó szó ajkamat.

Irén! Mi nem lehetünk egymással boldogok soha!

Engedje meg, hogy őszinte vallomást tegyek Önnek.

Nem sértheti az Önt, mert csak az világlik ki belőle, hogy mily tökéletes Ön, s mily nyomorult vagyok én.

Ember vagyok, gyarló ember, szenvedélyes ember.

Végtelen nagyon tudok érezni örömöt, bánatot.

Soha sem tudtam megérteni az Ön örökké nyugodt, örökké higgadt, egyformán mosolygó kedélyét.

A fél év óta, a mióta jegyese vagyok, érte Önt öröm is, bánat is. Ön nem ujjongott örömében, nem jajveszékelt fájdalmában; az arcza nem változott soha, a mosoly, mely mint egy napsugár honol rajta, nem tűnt el arról soha. Tudom, hogy ez csak az Ön lelki nagyságáról tanúskodik, de nekem mégis fájt, nagyon fájt, hogy Önt kelle ilyennek látnom.

Gyarló ember vagyok, nem voltam kifogástalan vőlegény sem.

Gyakran elhanyagoltam Önt, nem látogattam meg pár napig. Mikor először megtörtént, kissé félve kopogtattam be az Önök ajtaján.

Oh, mily édes félelem volt az! Mosolyogva varázsoltam magam elé az Ön arczocskáját, duzzogóan, piczi ajkait haragosan egymásra szorítva, szivárványivű szemöldeit boszúsan összevonva, sima fehér homlokát szigorúan összeráncczolva, s előre élveztem képzeletben, — a harag nyomába lépő kibékülés édességét.

De nem igy történt.

Ön derült arczczal fogadott, mint mindig. Nem kérdezte, hol voltam, miért nem jöttem tegnap, tegnapelőtt. Nem vetette szememre hanyagságomat. A hangja nyájas, szelid volt és egykedvű, mint rendesen.

Sokszor megesett, hogy rosszkedvű voltam, ideges, türelmetlen; néha meg is bántottam Önt egy-egy ingerült szóval. És Ön mégis mindig egykép nyugodt maradt.

Soha sem láttam a szemeit villogni, az arczát kipirulni a haragtól, vagy a boszúságtól; nem láttam egy ideges, türelmetlen mozdulatát soha; nem hallottam Öntől mást, mint csöndes, higgadt, megfontolt szavakat.

Ember vagyok, telve hibákkal, gyarló, állhatatlan ember.

Az örökös kék ég, az örökké zöld fák, az örökké langyos levegő, az örökös derültség kedvetlenné, ingerültté tesznek.

Vágyódom a sárguló falevelek, a csipős hideg, a fellegek, a köd, a zivatar után.

Az örökös egyformaság megöl. Változatosság, az az én életem.

Hogy örvendjek az üde harmatos, tavaszi reggelnek, az enyhe, balzsamos nyári levegőnek, a ragyogó napsugaraknak, a virágok szinpompájának, ha nem kellene télen át mindezt nélkülöznöm! Hogy imádhassam az Ön aranyos, édesderűs kedélyét, az Ön angyali jóságát, ha Ön nem vonja azt meg néha tőlem, hogy a nélkülözés után kétszer oly édesen essék.

Irén! Ha Ön csak egyszer kikelt volna ellenem, ha csak egyetlen egyszer szeszélyes lett volna velem szemben, — lett volna bár igazságtalanul, méltatlanul is, — oh, csak egyetlen egyszer! — érzem, tudom, hogy nem jutottam volna oda, hogy Önnek ezt a levelet irjam!

De igy Ön a földig aláz engem tökéletességével.

Kérem, esdve kérem, mentsen föl engem adott szavam alól.

Irén! Mi nem lehetünk egymással boldogok soha!

II.

Sándorom! Atyám már elküldte hozzád levelét, melyben felbontja a köztünk levő köteléket, és én ennek ellenére is még mindig ezzel a régi megszólitással élek. Hisz nem fogod te e sorokat meglátni, elolvasni soha.

Nem küldhetem én el neked ezt a levelet soha, mert Szilassy Irén nem irhat annak, ki visszautasitotta a kezét.

Soha sem fogod te e sorokat elolvasni, soha sem fogod te megtudni, hogy az a miért meguntál, a miért visszaadtad szavamat, s visszakérted a magadét, hogy az az én örökös egykedvűségem álcza volt csak, álcza, mely alatt végtelen szenvedélyesség forrongott, álcza, melyet a te kedvedért vettem föl, hogy megszerettessem magam általad.

Nem, te mindezt nem fogod megtudni soha!

Tizennégy éves lehettem. Fékezhetlen, tulélénk, a végletekig szenvedélyes leányka. Te, mint egyetemi hallgató, hazajöttél a szünidőre s meglátogattál bennünket.

Ott ültél édes anyámmal a jázminlugasban, s idegesen tépegetted az illatos fehér virágokat, s szórtad le a szürke porondra. Beszélgettetek.

Anyám tréfásan kérdte tőled: «Ugyan mondja már Sándor, mikor csillapul le már egy kissé? Mikor lesz egy kissé nyugodtabb, higgadtabb? Az Istenért! Hisz olyan, mintha csupa tüzből volna.»

És te mosolyogva felelted:

«Nyugodt, higgadt, nagyságos asszonyom? Az nem leszek én soha. Nem változik meg már ez az én természetem soha. Ilyen leszek én mindvégig, a milyen most vagyok. Hanem sose aggódjék e miatt. Majd segitünk a dolgon máskép. A feleség úgy is a kiegészitő része a férjnek. Nos hát veszek majd magamnak nyugodt, csöndes, derült természetű asszonyt.»

Anyámat mulattatta e beszéd. Tovább kérdezősködött s addig faggatott, mig lefestetted előtte ideálodat.

«Ne legyen szeszélyes, ideges, türelmetlen, hanem vidám, derült, mosolygó mindig. Ne ábrándozzék, ne legyen holmi fellengős ideálista, hanem vegye az életet úgy a mint van, a praktikus oldaláról.

Én a kertben krokettet játszottam a nevelőnőmmel.

Egy golyó odagurult a lábaidhoz, én érte mentem, s hallottam mindent, a mit mondtál.

Az eszembe véstem jól.

A mióta eszmélten láttalak, ismertelek, ábrándoztam rólad.

Tetszettél nekem fénylő, sötétbarna hajaddal, villogó szemeiddel, izgatag, türelmetlen lényeddel.

Csakhogy te persze észre sem vettél engem.

Hanem most, most kell, hogy figyelmes légy reám, annak a lerajzoltad eszményképnek a mintájára fogom én átformálni, idomitani magam magamat, én a bohó tizennégy éves leányka!

És az Isten adott hozzá erőt. Attól a naptól fogva, mintha nem is én lettem volna én. Szüleim, testvéreim, nevelőnőm nem foghatták meg, hogy lett egyszerre a vad, zabolátlan, féktelen leánykából nyugodt, ildomos magaviseletű, komoly nő. Szenvedélyességemnek vége volt. Én, a ki a kicsapongásig jókedvű tudtam lenni, s a következő pillanatban minden ok nélkül a legkeservesebb sirásban törtem ki, most egyként nyugodt, vidám voltam mindig. Oh, csak én tudom mennyi lelki erőmbe került nekem ez az önkínzás! Mert én nemcsak mások előtt tettettem, a saját szobámban, a sötétben, ha egyedül voltam, akkor sem mertem szabad folyást engedni érzelmeimnek. Féltem, hogy akkor mások előtt nem tudok majd uralkodni magamon, s akaratom ellenére is kitör belőlem, régi természetem. Egyszer meghallottam, hogy egy szinésznőnek udvarolsz a fővárosban.

Akkor azt hittem, hogy nem tudok

többé szinlelni, s meg kell, hogy lássák rajtam a kint, mely belül égetett. És még sem. Odaléptem a tükörhöz. Szinte vissza hökkentem. Mosolyogtam akkor is. Abban a perczben magam is azt gondoltam, hogy kihalt belőlem minden érzés. De egy hirtelen, éles, belső fájdalom megmondta, hogy csak az akaratom óriási.

És te azt írod, hogy én nem aggódtam, nem nyugtalankodtam, nem bosszankodtam ha elmaradtál, nem hevültem föl, ha megbántottál. Óh, én édes Istenem! Minden szavad késként járja át bensőmet. Óh, hogy csak én tudom, mily véghetetlenül szenvedtem minden nap, a melyen nem láttalak.

De te nyugodt, higgadt feleséget akartál, vidám, derült kedélyüt. Hát voltam higgadt, nyugodt. Mosolyogtam, pedig a szívem majd megszakadt belé.

És most, mikor előttem fekszik leveled, melyből látom, hogy köztünk mindennek, mindennek vége, most legalább szeretnék keserűen fölkaczagni, fölkczagni, hogy ime az, a miért én megtagadtam a való természetemet, a miért elfojtottam mindazt a szenvedélyt, a mi bennem lángolt, a miért én kiirtottam magamból minden fellengős hajlamot, s a miért lemondtam mindenkorra az ábrándozásról, hogy az, a miért mindez történt, maga is egy bohó, bohó, esztelen, immár szétfoszlott ábránd volt. Szeretnék fölkaczagni hosszan, keserűen, de nem szabad; nem szabad, mert nekem ezt az álczát, a melyet a te kedvedért fölvettem, hordanom kell mindvégig, örökké — te érted.

Nem szabad megtörtnek, bánatosnak látszanom, mosolyognom kell örökké, hogy te, a te mélyen érző szíveddel, ne érezz lelkifurdalásokat, hogy ne illesd ön magadat szemrehányással, a miért meg keserítetted, megrontottad az én életemet.

Soha sem fogod te ezt a levelet meglátni, elolvasni. Soha sem fogod te megtudni, mennyire szeretlek.

A KIS ALAMUSZI.

(Ifj. Bokor József operettje. Előadatott a népszinházban márczius 9-én.)

A főpróbák után az előadások rendesen kiábrándítják a kritikust. Vagy óriási bukást remél s helyette fényes diadal, vagy nagy sikert jósol s a premiére bukik irgalmatlanul. Ez egyszer bizony dehogy is csalódtunk. A mult héten e hasábokon a főpróba után *fényes, nagy sikert* profécziáltunk s ez a profécziánk nemcsak hogy beütött, de még a publikum által túl is liczitáltatott. Legékesebb tanuságunk azok a zsúfolt házak, a melyek előtt a Bokor operettjét egyre játszszák s az a sok, sok előjegyzés, melyekkel hetekkel előre is lefoglalják az operett jegyeit.

De rendesen — hogy a pápaszemes méltánylás és dorongolás elmaradhasson — a jóakaró kritika a publikummal biráltatja meg a bírálatban is a darabot. Olyan mosom kezeimet féle kritika ez, melynek megirása mellett maga a kritikus is boszankodik, mormogván a bajusza alatt ekkép: Ej! üsse a kő! Hát bánom is én; ha tetszik, hát vegyétek be ezt az irgalmatlan medeczinát. Én nem rontom el kedveteket. A tollam hegyével úgyse nyársolhatlak föl, te ezer fejű vagy inkább fejetlen szörnyeteg!» A Bokor József operettjének azonban bátran nekimehetni avval a hegyes nyársaló, szúró holmival. De bizony visszapattan róla.

Mert azt jó előre is konstatáljuk, hogy ilyen izléses, finom operett esztendők óta nem fordult meg a népszinház deszkáin.

Az utóbbi évek gonosz divatjaként a szöveggel nem is törődtek a szerzők. Csak legyen nehány falrengető viccz — ha fületlen is, csak legyen nehány hatásos finálé, csak legyen egy csomó aktuális kuplé, akkor majd csak áthajókázik a szöveg a tengeráron. Ezt a németektől tanulták, mert ezek librettói olyan banálisan naivak. Bokornak iskolája inkább a mindig finom érzékű és finom ízlésű francziák voltak, kiknél a fődolog, akármi legyen is, a mi napvilágot lát, de befezett, egész, kerek legyen a dolog. Nos, hát Bokor e tekintetben már nem is tanítvány, de — sokakkal szemben — már kész tanító is. Mert az ő librettója — *mint az egész sajtó osztatlanul elismerte* — olyan, a milyenben rég volt részünk; a maga *kedvességes mulattató*, volta mellett kerekded, jól megkomponált s fokozatos kifejléssel bír olyannyira, hogy akadtak olyan jóakarók (?) is, kik azt hajtogatták, hogy ez a librettó nem is eredeti, hanem valami szellemes franczia művének fordítása. Hát ennek csak örüljön Bokor József, mert e kétségeskedésben sok dicséret rejlik; de minden esetre jellemző közviszonyainkra, hogy se abban meg nem bíznak, hogy magyar ember is tud sikerült dolgot alkotni, se pedig nem szerepelhet nálunk bárki is a közteren a nélkül, hogy látatlanba, előre is rosszat ne gondolnának felőle.

Különben pedig az operett meséje Renard vicomte kalandra vágyásán fordul meg; a nőgyűlölőnek nevelt Tom alakját váltja fel ez a pajkos gróf s Tom helyett őt kapatja rá Mac Donald uram az ölelésre. Olyan bonyodalmasan van összevissza szőve ez a kedves téma, hogy végigkisérni alig is tudnók, de az a szövevény oly szépen legombolyodik utolsó függönygördültekor, hogy öröm nézni. Mindezen által nem hagyhatjuk emlitetlenül az utolsó börtön felvonást, melynek megkomponálása olyan sikerült, hogy mármár buzdítanók az ambicziózus szerzőt, hogy néha-néha a Kerepesi-úti másik szinházra is gondoljon.

Az operett alakjai közül még ki kell emelnünk Sarah asszonyt a milliomos Mac Donald feleségét, kinek főszerep jutott a Renard Tom duo tanyitványkodásában. Végig kíséri a cselekményt a három gigerli-márki, kiknek kalandra vágyása, folytonos felsülése egyre felderíti a közönséget

Bokor mestersége a muzsikusság lévén, ő irta a Kis alamuszi zenéjét is. Ha a libretto kevésbbé jó lett volna, akkor zenéjét még többre becsültük volna. De hát mert a librettó oly pompás, e csak jó zenét utána kell a szövegnek helyeznünk. Pedig igazán jó ez a muzsika is. Bokor inkább a melódiás zenének hive; a programm zene csak itt-ott csillan fel egy egy élére állitott momentumnál. Elvégre is ez meggyőződés és irány dolga. Annyi azonban bizonyos, hogy a nagy publikum s még hozzá a népszinház publikuma azt az utat szereti taposni, a melyen Bokor is jár. Melódia melódiát vált fel az operett során, majd mindegyik énekszámot fel kellene sorolnunk, mert alig tudnánk kifülelni, hogy melyik dallam kedvesebb, fülbemászóbb. Mert hogy behizelgő, kedves melódiák az Alamusziéi, azt hallhatta a kendővel, bundával várakozó garde-sereg is; a szinházból jövet már dúdolták utczaszerte a Kis alamuszi nótáit.

Kiemeljük mégis a Tom vezér-melódiáját, *Hogyha volt, hogyha van* kezdetűt, mely pajkos, enyelgős dal s humoros hangulatot kelt; ép így vezér-melódia a *Nincs párom nékem* kezdetű belépő dal s a *Ha csókol, ha ölel*-keringő. Zeneileg kitűnik a *Csak rajta! rajta* szövegű bordal, melyet a közönség négyszer is kivánt hallani. Az utolsó felvonás zenéje a legjobb; benne a Pisszegő szekesztett olyan munka, a mely Hervének is becsületére válnék.

Kitünő volt az operett előadása is. A cserepárt Hegyi Aranka s Tollagi játszották. Amaz exszczellált a maga fürgeségével s játszisságával, emez a maga naivságával. Nagy hatásosan énekelte Hegyi Aranka a Benard vicomte dalait s olyan hetyke, olyan takaros ál-Tom volt, hogy kész gyönyörűség. Tollagi alakitása méltán sorakozik e jeles művész eddigi alakításaihoz. S a mit különösen méltatnunk kell Tomjában, mindenkép kerülte az izetlen vaskosságokat, melyek ép egy ily szerepben kisérthetnek. Jól kigondolta s pompásan megjátszotta e nehéz szerepét.

Nagy sikert aratott Sarah szerepében K. Kopácsy Juliska. A kedvelt primadonna alakitását folyton folyvást tapssal kisérte a közönség, s valamennyi dalát megujrázták. S produkált a művésznő valami olyat is, a mit még nem is láttunk soha: a szerpentin tánczot, a maga gyors, változatos lejtésével rendkivüli hatást ért el; ujra meg ujra ismételnie kellett e gyönyörű s nehéz produkcziót. Sajna, hogy az Alamuszi előadások az ő távoztával — mondhatni — pótolhatlan veszteséget szenvednek.

Német József adta Mac Donaldot a maga jól ismert és sokat megkaczagott humorával. Az Amerika-rika nótával, alakitása kitünő momentumainak egész sórával sok tapsot árasztva. Győri Gizella helyén volt a Mary szerepében, csak néhaneha fogta el egy kis lámpaláz jelentékeny szerepében. A három márkit Dárdait, Ratkót, Kiss Mihályt s a törvényszéki duót Kassait, Solymossyt sokat is kaczagták. Vidorné szobaleányát is dicsérőleg kell felemlitenünk.

Történeti hűség kedvéért megemlitjük, hogy az operett minden zene számát meg kellett a szereplőknek ismételniök.

A zeenkart a komoly arczú szerző dirigálta, kinek ugyancsak kelle hajlongania az est folyamán az egyes zeneszámoknál a karmesteri pódiumon s minden függönygördültekor az állhatatosan, tapsoló publikum előtt.

Emin.

KÉPEINKHEZ.

Ugy véljük kiválókép megörvendeztetjük olvasóinkat a Munkácsy honfoglalás képének közlésével. Bár ezrivel tódul a közönség e remekmű nézésére, az egész magyar haza csak nem járulhat oda. Igy hát nekünk is kijut abból az érdemes feladatból, hogy nemzetünk e büszkeségét bemutassuk a közönségnek. Irtunk már sokat erről a képről, az igaz eleget soha.

De azért inkább szóljon e remekmű magáért. A kép szinnyomású másolata is megjelent a Könyves Kálmán részvénytársaság kiadásában. A társaság, melynek szivességéből mi is közöljük e képet, valóban hazafias missziót teljesit Munkácsy nagy alkotásának terjesztésével.

Munkácsy Mihály mesterművének mindennemű reprodukciójára nézve ugyanis a kizárólagos jogot a «Könyves Kálmán» magyar irodalmi és könyvkereskedő részvénytársaság szerezte meg. Az említett czég most elkészített egy, az eredeti festményhez hűen szinezett aquarell-képet, mely igen tetszetős és kiállitása is pompás. A szines kép 105 cm. széles és 72 cm. magas. Kerete gazdagon diszitve és aranyozva van, a melyben a kép üveg alatt fahátlappal van elhelyezve. Ára 32 frt.

A történelmi kiállitás csarnokát Alpár Ignácz zseniális terve szerint a bemutatott kép mintájára fogják készíteni. Annálinkább sikerültnek kell mondanunk e tervet, mert nemcsak hogy magában kiváló művészi értékkel bir, de ezenfelül hazánk épitészi remekeinek egy-egy részletét is feldolgozta benne az épitő-művész. Maga az épület is történelmi kiállitás lesz. Jobbról Vajda-Hunyad részleteit látjuk. Hátterben külön állóan a jáki templom román formái merednek égnek, a gót csoport határán a segesvári vár kaputornyát látjuk. Feldolgozta Alpár e tervezetében a hazánkban divott valamennyi stilusokat: a románt, a gótot, a reneszánszt, sőt a bal szárnyon a barokknak is juttatot részét. S mégis az épület a maga egészében a modern hatását gyakorolja, kiemelkedő kupolájával s oszlopos oldalszárnyaival. Az Alpár Ignácz épitménye bizonyára legelső ékessége lészen a kiállitásnak, melynél a történelmi jelleg kiemeléséről bőven gondoskodott a vezetőség azzal is, hogy ily művészi, históriai kompozicziót ajánlott kivitelre.

A német császári család Abbáziában tölti a tavaszt. Ennek ötletéből mutatjuk be e hires klimatikus fürdőhely látóképeit, a villa Amáliát s a villa Angiolinát a felséges vendégek lakta villát, a gyönyörű tengerpartot s az abbáziai villák távlatát.

Királyunk még mindig üdülőben van a Rivierán. Különös szeretettel keresi fel a vidék nevezetességeit s már többször megjátogatta a hires és hirhedt montecarlói játéktermeket. Az izgatott játékosokat még az ily felséges vendég belépte sem zavarja s egyre perdül a rulett, egyre telik a bank s egyre ürül a játékosok zsebe. Kié ürül, kié telik, már a milyen forgandó a szerencse.

Gladstone — Roseberry: a mult s a jövő. Az elaggott nagy államférfiú kénytelen volt visszavonulni a közélettől; se ereje, se szeme nem birta meg már a nehéz fáradalmakat. Nem a politika sodorta el arról a magas polczról, a melyen állott, hanem a saját teste gyengesége. Most már nem kell aggodnia a kényes ir kérdésen, mely egész életén át foglalkoztatta. Dehogy! a miért nem miniszterelnök, azért bizonyára végtelen aggodalommal csügg mindenen, a mi hazáját illeti. A haza nála is mindenekelőtt, de azután szive szerette egy öreg, nagyon öreg, vak ember — Homeros. Roseberry a jövő embere; vagy tán csak a jelené; mert immár le is szavazták egyszer. Ezzel közel volt ahhoz, hogy őt is már nem a múlt emberei között emlegetjük. De ez a hihetetlenül szerencsés ember, majd csak talál valami panaceára. Kiheveri ezt a kis balesetet s megállja helyét nagy poziczióján.

Explicátor.

Márkus Emilia remek Gauthier Margitjáról való bírálatunkat térszűke miatt csak a jövő számunkban közölhetjük.

KÉPTALÁNY.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

A tavasz ébredése.

Megfejtők: Reiner Aranka, Neuhauser Vilmos, Jung Anna, Guttmann Antal, Spann Ignácz, Kohn Gyula, Beck Kálmán, Beck Berta, Neuhauser Samu, Frussa György, Abramovits Rezsin és Etel, Karádi Mihály, Pettik Ágoston, Bédi Istvánné, Bóné Béla, Schvarcz Aranka, Lang Kelemen, Kasai Imre, Pottok Samu, Farkas Irén, ifj. Posszert János, Lang József, Rosner Anna, Schlésinger Mariska, Herrer Jenő, Stern Lipót Schwarcz Nándor, Lőwi Antal, Klein Anna, Frankl Gyula, Rózsa Lajos, Takács István, Barna Dezső, Csizmadia Gyula, Stark Sándor, Rabics Antal, Braun Ferencz, Vajda Mihály, Kovács József, Grünwald Gyula, Zubán Szaveta, Benedek Anna, Gáy Géza, Vajda Mariska, Barna Annuska, Somogyi Katicza, Brandl Mariska, Sallosy Mariska, Szendrői Ármin, Lang Irén, Treulich Jakab, Rosner Dániel és Arnold, Ligeti József, Ligeti Róza, Buri János, Barinka Sarolta, Ferandt Jozefin, Wellner Anna, Wellner Mariska, Fekete Mariska, Csernei Irma, Walénta Borbála, Krécsi Mari, Bucsák Borbála, Honig Nelli és Ilona, Timár József, Starciszky Erzsike.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cserél tetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Bekötési táblák a «Magyar Géniusz» fél évi folyamára a legváltozatosabb, tetszés szerinti szinekben, rendkivüli diszes és művészies kiállitásban kaphatók a kiadóhivatalban.

Előfizetőink közül senki se mulaszsza el a bekötési táblákat megrendelni, mert ezáltal maradandó becsű, diszes kötetek birtokába jut, melyek bármely szalon asztalán helyet foglalhatnak.

Czerny J. Antal „Tanningene-je"

a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb

hajfestő-szer

haj és szakáll, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnála haj ugyanazon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete természetes színét** visszanyerni, melylyel az ősszülés előtt birt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ára 2.50 kr.**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, crémek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, coniferenspritek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

Czerny J. Antalnál Bécs, I. Walfischgasse 5.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve..

Raktár: Budapesten, Török József Király-u. 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Megay G., Wandraschek. **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Eliás Armin, Ring. **Temesvárott** Tarcsay. **Ungvárott** Hoffmann. **Lugoson** Vértes L, **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor valódi, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Levélczim és gyár: *Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl Ludwigstrasse 6.* (saját házában.)

FOGAK

egészen természet utáni, egyenkint épugy, mint egészen fogsorok, rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon készittetnek.

Fog-specialista

Király-utcza 47. sz. **RÓNA IMRE** BUDAPEST Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom ételében.

CZIMBALOM

hegedű-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Hein János

irodáját január 1-től

BUDAPEST,

Csömöri-ut 87. szám

alá helyezte át.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:

Budapest, Ferencz József-tér 5-6.

a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.

a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én ... Frk. 125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból ... « 22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) ... « 271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál ... értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke ... « 125,732.050.—
« 1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Magyar Jelzálog-Hitelbank.

HIRDETMÉNY.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank t. cz. részvényesei az **1894. márczius hó 29-ik napján, d. u. 4 órakor** a bank helyiségeiben (V., Erzsébet-tér 9. sz. a.) tartandó:

XXV-ik rendes közgyülésre

ezennel tisztelettel meghivatnak.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság évi jelentése.
2. Az 1893. évi mérleg megállapitása és a felmentvény megadása.
3. Határozathozatal a tiszta nyereség hovafordítása iránt.

A részvények letehetők:

Budapesten: a bank főpénztáránál (V., Erzsébet-tér 9. sz. a.) és a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-banknál.
Bécsben: az Union-banknál.
Párisban: a «Société générale pour favoriser le dévaloppement du Commerce et de l'ndustrie en France» czimü banknál.

Az igazgatóság.

Alapszabályok kivonata.

20. §. 10 teljesen befizetett részvény vagy 20 részvényjegy tulajdona egy szavazatra jogosit.

21. §. Részvényesek, kik szavazó-jogukkal élni akarnak, kötelesek a közgyülés összeülte előtt legalább 8 nappal, részvényeiket téritvény mellett letéteményezni.

A letéteményezés a bank pénztáránál, vagy más, a hirlapokban kijelölt helyeken eszközlendő.

22. §. A szavazójog személyesen vagy meghatalmazott által gyakorolható. Meghatalmazás csak részvényeseknek adható.

Testületek, intézetek és kereskedelmi czégek, továbbá nők és kiskoruak a közgyülésen törvényes képviselőjök által vehetnek részt, ha azok különben részvényesek nem volnának is.

Azoknak, kik szavazó jogukat igazolták, a részvények és az utánok járó szavazatok számának megjelölésével ellátott igazoló jegyek adatnak ki.

A részvények a részvényes által sajátkezüleg aláirandó jegyzékbe, számszerü sorrendben és pedig a Magyar Jelzálog-Hitelbanknál 1, minden egyéb letéthelyen 2 példányon bejegyzendők.

A letevő a letett részvényekről téritvényt nyer és a részvények annak idején, a közgyülés megtartása után, csakis ezen téritvény visszaadása mellett fognak neki kiszolgáltatni.

Az 1893. évi mérleg és jelentés 1894. márczius hó 21-től kezdve a t. cz. részvényesek rendelkezésére áll.

Dr. Lengiel Fr.-féle

nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kitolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvereséget, bőratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.–, 2.50, 3.—** és **3.50.** Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

675

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Hirdetések

felvétetnek

a

kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI., Teréz-körut

41. sz.

A Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden névenevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK.

23561/94. számhoz 36718.

(A husvéti ünnepek alkalmából mérsékelt áru menettérti jegyek kiadása Budapestről Rómába.)

A m. kir. államvasutak igazgatóságától nyert értesülés szerint a husvéti ünnepek alkalmából, f. é. márczius hó 10-től kezdve bezárólag ugyanezen hó 17-ig Budapestről Rómába és vissza szóló I. és II. oszt. menettérti jegyek fognak kiadatni, az I. oszt.-ban 67 frt 50 kr. a II oszt.-ban 51 frtnyi mérsékelt áron.

Ezen jegyekkel, melyek a visszautazásra f. é. április hó 5-ig éjfélig érvényesek és bá mely személyszállitó vonat, — tehát a gyosvonatok — használatára is jogositanak, — az odautazás Fiume — Anconán át és visszautazás Florencz, Bologne, Velencze, Fiumén át, avagy megforditott irányban történhetik.

Az utazás ezen jegyek alapján Fiuméban és Anconában minden formálitás nélkül, továbbá Budapest és Fiume között, még pedig ugy az oda, mint a visszautazásnál egyszer, Olaszországban pedig az illető állomásfőnökök láttamozása mellett 6-szor megszakitható.

A fent emlitett menettérti jegyek a m. kir államvasutak Budapest keleti pályaudvar állomásán, budapesti városi menetjegyirodájában (Hungária szálló) és a Cook-féle menetjegy-irodában (Dorottya-utcza) válthatók, a hol egyéb felvilágositások is nyerhetők.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik.

Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatósága

BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

„SZABAD SZÓ"

képes politikai napilap

legujabb kedvezményei.

A **„SZABAD SZÓ"**, melyről talán már fölösleges elmondani, hogy a **legjobb** és **legolcsóbb magyar napilap**, hetenkint **„KOSZORU"** czimmel egy rendkivül gazdag és előkelő tartalmu, képekkel diszitett **szépirodalmi hetilapot** ad mellékletül.

Továbbá **„KALAPÁCS"** czimmel maró és csipös élczektől duzzadó **élczlapot,** mely hetenkint **talányt** is közöl és a megfejtők között

52 Jósziv sorsjegyet és **52 kötet szépirodalmi könyvet**

sorsol ki. **Ezenkivül még a következő kedvezményekben részesiti** előfizetőit:

Azok az előfizetők, a kik a **„Szabad Szó"-ra az egész 1894. éven** keresztül előfizetnek oly módon, hogy az előfizetési összeget **negyedévenkint** küldik be, megkapják

1. **A pünkösdkor megjelenő „Irók és művészek Albuma" és „Közigazgatási Album" közül azt, a melyet maguk választanak.**
2. **A „Magyar Történeti Album"-nak karácsonykor megjelenő 2-ik kötetét.**
3. **A „Szabad Szó" 1895. évre szóló karácsonykor megjelenő nagy képes naptárát.**

Előfizetési ár: Egész évre . . . Budapesten **10** frt, vidéken **12** frt.
Fél « . . . « **5** « « **6** «
Negyed « . . . « **2.50** « « **3** «

Az előfizetési pénzek a «Szabad Szó» kiadóhivatalához (Teréz-körut 41. szám alá) küldendők.

Jegyzet: Nem előfizetőknek a diszes kötésü 50 pompás szines képet tartalmazó MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUMOK egyes, 150 oldalra terjedő köteteit kötetenkint **2 frt bolti árért** megküldjük.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. 13-IK SZÁM. MÁRCZIUS 25.

MAGYAR GÉNIUSZ

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF

ÉS

KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Emin: *Kossuth Lajos.* — **Hevesi József:** *A vég kezdete:* — **Husvét.** — **Jakab Ödön:** *Kossuth.* — **Lévay Mihály:** *Csendes boldogság.* — **V. S.:** *Husvéti legenda.* — **Gabányi Árpád:** *A művésznö férje.* — **Abigail:** *Mese a végzetről.* — **Lázár Béla:** *József.* — **Domahidy-Ujfalussy Amadil:** *A végzet.* — **Sass Ede:** *Romeo ébredése.* — **Guerrero—Szalai:** *Fekete felleg.* — **Schröder—Vetzák:** *Mi lett egy szamárból.* — **Szinház.** — **Irodalom.** — **Képtalány.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.
a társaság házában.

Ausztriai fiók:
Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.
a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én ... Frk. 125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból ... « 22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) ... « 271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál ... értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke ... « 125,732.050.—
« 1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Hein János

irodáját január 1-től

BUDAPEST,
Csömöri-ut 87. szám
alá helyezte át.

Különlegességi üzlet
sétányok és kertek
ültetésére,
ujjá
berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatokkivánatra.

CZIMBALOM

hegedü-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék
ingyen és bérmentve.

Varju Károly
cs. és kir. szab. hangszergyáros,
számos arany és ezüstérem birtokosa.
BUDAPEST,
VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Dr. Lengiel Fr.-féle

nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvereséget, bőratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,
Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

Védjegy 319. és 320. szám.

Az általánosan ismert, jó hirnévnek örvendő s több oldalulag kitüntetett sósborszesz-készitményem — kelendősége gyanánt fogva — sok utánzásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon a czimjegyeimet módositom s arra kék nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, begyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

Sósborszesz

általánosan elismert kitünő háziszer; különösen a **bedörzsölés-kenő-gyuró-gyógymódnál (massage)** igen jó hatásu. Ajánlható egyszersmind **fogtisztitó szerül** is, a mennyiben a **fogak fényét** elősegiti, a **foghust erősbiti** és a **száj tiszta, szagtalan izt** nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén **fejmosásra** is a **hajidegek** erősitésére, **a fejkorpaképződés megakadályozására és annak megszüntetésére.**

Egy nagy üveg ára **90** kr., egy kisebb üveg ára **45** kr.

Brázay Kálmán
Budapesten, IV. ker., Muzeum-körut 23. szám.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden veröre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.** —, **2.50, 3.**— és **3.50.** Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

675

Olvasóinkhoz!

Az uj évnegyed küszöbén teljes bizalommal fordulhatunk tisztelt olvasóinkhoz, mert mindvégig iparkodtunk lapunkat azon a magas nivón tartani, a melyre kezdettől fogva helyeztük. S valóban, szinte páratlan az a rokonszenv s az a jóakarat, a melylyel a **Magyar Géniuszt** mindenütt fogadják. Az olvasók olyan hatalmas táborát gyüjtöttük magunk köré, a milyen tán még egy magyar szépirodalmi lapot se vett körül. Mi pedig fennállásunk óta folyton olyan fényes irói gárdával jelentünk meg a közönség előtt, a milyenre még alig volt példa hirlapirodalmunkban.

Ime, csak e husvéti számunkat tekintve, legkiválóbb poétáink nevét olvashatni abban az ékes sorozatban, melylyel kedveskedni kivántunk olvasóinknak.

A nagy becscsel biró szépirodalmi czikkek mellett mindig kiváló tekintettel vagyunk az **aktualitásokra**, melyeket **könnyed modorban, izléses feldolgozásban adunk közzé.**

Gondoskodásunk egyik legfőbb tárgyát képezik **illusztrácziónk**, melyekben csak a lefolyt héten honositottuk meg uj irányunkat. Ez irányunk szerint a jövőben is nagy sulyt helyezünk arra, hogy minél szebb művészi compozicziókat adjunk közre, de első sorban az aktualitások illusztrácziót fogjuk kultiválni. A napi eseményeket képben is megjelenitjük. Olvasóink előtt, még pedig a legkiválóbb rajzolók által eszközölt művészi felvételekben.

Igy hát ha bármely müvelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy mely szépirodalmi lapra fizessenek elő erre a kérdésre csak egy válasz lehet. Fizessünk elő a legtartalmasabb, legdiszesebb kiállitásu

„MAGYAR GÉNIUSZ"

czimü hetilapra, mely a maga kitünő volta mellett még páratlan kedvezményben is részesiti előfizetőit.

A **Magyar Géniusznak** ugyanis sikerült az

„OTTHON"

szerkesztőségével egyesülve kedvezményt nyujtani mely egyedül áll a magyar irodalomban. E két kiváló irodalmi vállalat ugyanis oly formán lépett szövetségbe, hogy igazán potom áron szerezhető.

A „Magyar Géniusz" képes heti lap és az „Otthon" képes havi folyóirat előfizetési ára együtt

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis 12 frt egészévi előfizetésért kap az előfizető **egy rendkivül diszes kiállitásu magas nivóju, aktuális képet tartalmazó előkelő hetilapot, továbbá tizenkét kötetből álló folyóiratot, az „Otthon"-t, melyet a közönség s a kritika egyhangulag legelső folyóiratunk gyanánt üdvözölt, mert körülötte csoportosult a magyar irodalom és a művészet szine-java.**

Ime, ilyen lesz programmunk a jövőre is. Hivek maradván irányunkhoz, haladunk előre! Tartozunk ezzel annak az olvasóközönségnek, mely a Magyar Géniuszt oly meleg szeretettel s annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a „MAGYAR GÉNIUSZ" szerkesztősége.

Előfizetések a „Magyar Géniusz" kiadóhivatalához (Teréz-körut 41.) küldendők.

1894. évi márczius 25. III. évfolyam. 13. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

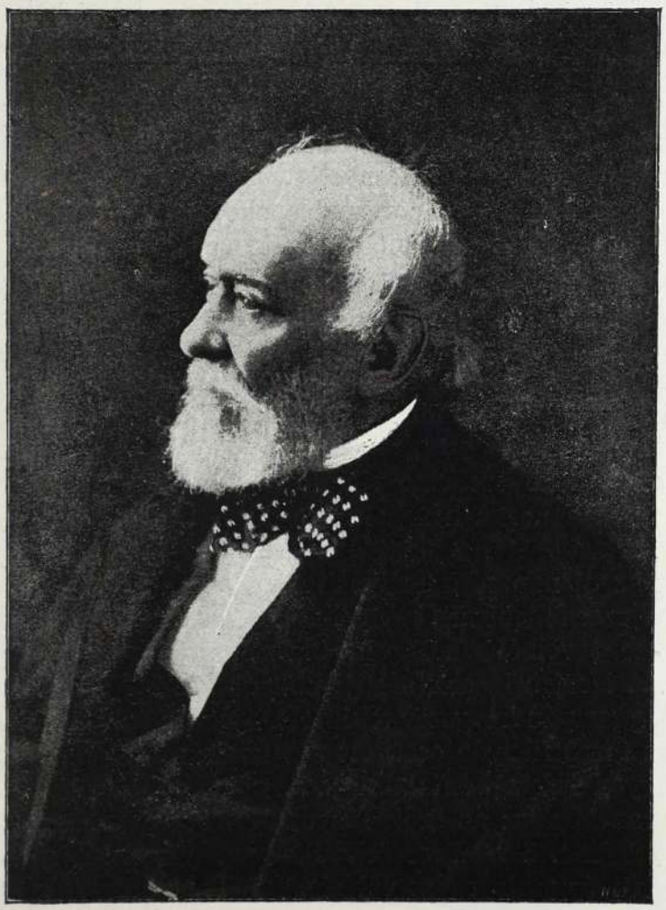

KOSSUTH LAJOS UTOLSÓ ARCZKÉPE.

KOSSUTH LAJOS

1802—1894.

Elvégeztetett...

A szent ember lelke elszállott... Kossuth Lajos elköltözött — örökre!

Nem ragyog nekünk a tavaszi napsugár. Szemünk elborult, csak gyászt lát mindenütt. Nem hoz enyhületet a husvét várvavárt reggele. Hitet, reményt, bizalmat hirdetnek a felzendülő zsolozsmák s mi megtörten, bizalmatlanul, reménytelenül borulunk térdre.

Lefutott a menybolt legragyogóbb csillaga, egy sugárzó napnak fénye hunyt el.

Meghalt a legnagyobb magyar! Nem! Csak a kegyetlen hír tárogatja világgá ez iszonyú szózatot! Mi nem hiszszük, nem hihetjük!

Előttünk lebeg daliás alakja, halljuk az idvezitő igét büszke ajakáról, érezzük, hogy itt van közöttünk; mintha látnók nemzete élén magasan lengetve a diadalmi zászlót.

Igen! Kossuth Lajos él... s élni fog örökké! De haj! Csak hiú káprázat a látomány, a csengő szózat csak visszhangja az elnémult ajak rezzenésének, a győzedelmi kép csak fantomja a rég testet öltött ideálnak. Meghalt!

Félistenünk volt. Azt hittük, nem közönséges halandó, mint magunk vagyunk. S ime, keserű leczke! A legnagyobb mester, a halál volt tanitónk.

A kelő századdal támadt, a tünő századdal mult el. Emberöltőkön át volt nemzetének mentora. Vezetett a sötétségben, fényes szelleme bevilágitotta a vak éjet.

Nagy volt! Fel se tudjuk érni törpe voltunkkal. Nagy volt lélekben, tettekben, erkölcsben, jellemben egyaránt! Óriás volt erőben s akaratban!

Rettentő erejével nekirontott a sötétség kapujának, a korhadt alkotmány beomlott: s lön világosság!

Ő akart! S az ő akaratára talpra szökkent egy satnyuló, pusztuló nemzet. A százados por ellebbent s a porfellegen átláttunk.

Óriás volt ő a tudásban! Feltárta hazája előtt az Igazság könyvét s mi olvastunk belőle. S testet öltött az ige, elkövetkezett a Jog birodalma.

Nagy volt ő a szenvedésben! Egy évszázadért tett és egy évszázadért szenvedett.

Királya volt a szónak! Szavára héroszok s titánok lettek a világra. Szavára kikeltek sírjaikból hadverő hőseink. Szavára mint egy ember, egy egész nemzet kapott a rozsdás kardhoz s rohant előre, szembe a legveszedelmesebb ellennel, a Sötétséggel. S a nap leküzdte az éjt. Ám a fenevad szétszaggatá bilincseit és előorditván társait, tátott torokkal tüzet okádva tört elő.

A setétben ismét az ő szelleme világitott. Távoli nemzetek tekintettek reánk e fénynél, tengeren túl is szánakozva nézték a magyar nemzetet e fáklya világánál.

S lön uj idő...

S ezt a fényt az uj nap se homályosithatta el. Még csak el se halványult ragyogása. Sőt ha egyszer-egyszer fellobbant, egy egész nemzet üdvözölte s köszöntötte a tündöklést. Pedig csak messze távolból tündökölt, Olaszország napsugáros tájairól. A déli szél hozta felénk sóhaját... Mert sok, sok sóhaj rebbent Turin felől a magyarok hazája felé!

A galambősz aggastyán hányszor tekintett fájón erre északra, mifelénk. S olyankor megnyilallott a szive s forró könyár csorgott alá homályosuló szemeiből.

Fájt neki, nagyon fájt a hontalanság...

De most már van hazája: az örök fényesség birodalma. De most már nem szenved többé: enyhülést lelt odafenn. S mi üres szívvel, üres lélekkel járunk-kelünk idelenn. Üresnek, pusztának, sivárnak érezzük egész valónkat. Most, mikor már elvesztettük, érezzük csak igazán, mi volt ő nekünk.

Mesterünk voltál, oh! nagy Mester! Vezérünk voltál, oh! csodás Vezér! Őrlelkünk voltál, oh! magasztos Lélek! De a tanitás nem ért véget! Mert örök tanulmány lesz nekünk a te magasztos, fenkölt példád. A vezér nem ejté ki kezéből a lobogót. Mert az a zászló, melyet te lengettél, örökre kitűzve lesz a nemzet elé messze czél gyanánt. Az őrlélek is virraszt nemzete felett. S jóságodért, nagyságodért, magasztosságodért mivel adózunk mi neked? Könyűvel, mely párává oszlik, sóhajjal, mely eloszlik a semmiségben és áldással, mely puszta szó!

Mi voltál te és mik vagyunk mi?!

Emin.

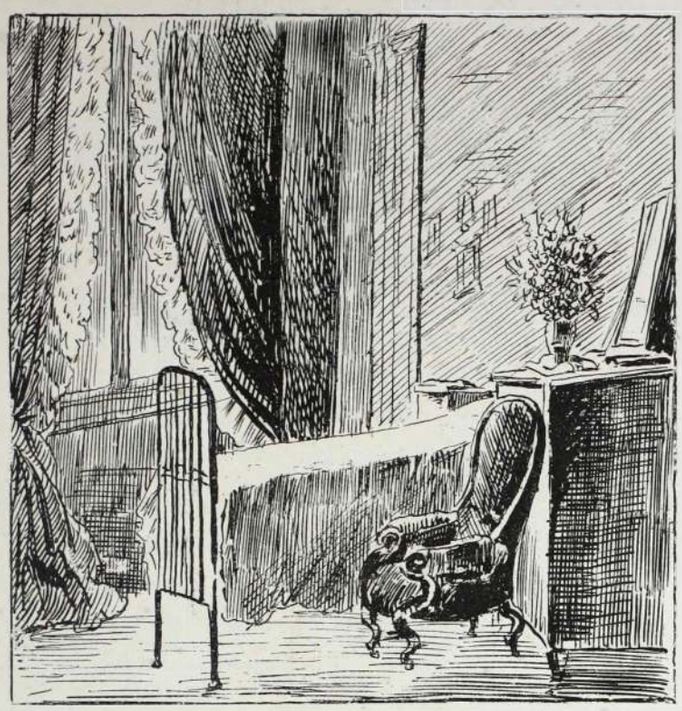

KOSSUTH HÁLÓSZOBÁJA.

A VÉG KEZDETE.

Mikor hire járt, hogy Kossuth gyöngélkedik, nyughatatlan, türelmetlen fájó vágy fogott el, hogy Magyarország legnagyobb fiát még egyszer láthassam. És hol már több izben jártam, ujból elzarándokoltam Torinoba.

Kossuth több izben szivesen fogadott és így bátran bizhattam benne, hogy ujból szine elé járulhatok.

Február 14-ikén délelőtt 11 órakor szándékoztam becsöngetni annál az ajtónál, mely előtt már annyi magyar zarándok állott dobogó szivvel.

De már kora reggel talpon voltam. Nem volt türelmem. Húzott, vonzott a vágy, hogy felkeressem a via dei mille 22-ik számú házat, melyben *Kossuth Lajos* lakik.

Szép, napos idő volt.

Ott sétáltam föl s alá a házzal szemben levő kis sétatéren és szemeimet nem tudtam levenni Kossuth házáról, különösen pedig arról az elsőemeleti erkélyről, mely mellett Kossuth dolgozóasztala állt.

Annak a szürke, kopott háznak halhatatlan lakójára gondoltam folyvást, a ki egykoron lángszavával egy egész nemzetet, egy egész világot fölrázott közönyéből és a ki most oly csöndesen remetéskedik itt idegen földön, elhagyatva öreg testvére társaságában.

Vajjon sejtik-e azok a jámbor járó-kelők az utczán, hogy kit rejtenek maguk között ezek a szürke falak? Tudják-e, hogy egy egész nemzet fohásza, imádsága száll minden pillanatban e ház lakója felé? Megremeg-e az a föld, melyen itt járok, és melyet ő naponta taposni szokott, a nagy ember lábai alatt? . . . Büszkék-e ezek a lombok, ezek a bokrok, ezek a virágok, ezek a szobrok, hogy Kossuth pillantása először őket éri naponta? . . .

Kossuth ablakánál mozgást vettem észre... Megremegtem . . . Nem ő volt. Az inas foglalatoskodott az ablakánál.

Végre megkondult a közeli toronyban az óra. Tizenegyet ütött. Nőm, a ki velem volt, annyira meg volt indulva, hogy alig volt képes járni. Átvágtunk a sétatéren és egyenesen a 22-ik számu házba léptünk. És aztán balra a lépcsőhöz.

Oh, jól ismertem én itt már a járást.

Ki tudná azt leírni, milyen elfogódottak voltunk, mikor azokon a kopott lépcsőkön fellépkedtünk.

A fordulónál ott láttuk magunk előtt azt a kis barna üveges ajtót, mely Kossuth lakásába vezet. Rajta egy kis sárgaréztábla e fölirattal:

KOSSUTH

Csöngettem.

Az ajtó megnyilott: egy ősz matrona állott előttünk, valódi mintaképe a magyar urnőnek.

Ruttkayné volt, Kossuth nővére.

A magyar köszönésre fölvidult az arcza, és mikor megismert, örömmel nyujtotta felénk kezét, karjait.

Szobájába vezetett, mely a bejárattól jobbra esik. (Kossuth lakosztálya a bejárattól balra van, és egy előszobán lehet dolgozó-szobájába belépni.) Megkinált üléssel, feleségemet maga mellé ültette a pamlagra, én szemben foglaltam helyet egy karosszékben.

Az egyszerü szobában, a nagy száműzött nővérének szobájában minden Magyarországra emlékeztet. A temérdek nemzeti szinü szalaggal diszitett koszoru, Kossuth megkoszoruzott mellszobra, a hazai történetből vett képek, a Kossuth-család képei, és a mi fő, a budai honvéd-szobor másolata, melyet a magyar nők készittettek és küldtek meg Kossuthnak.

Látta rajtunk a derék, jó asszony, a kit szintén megpróbált a gondviselés, hogy elfogultak vagyunk, hogy alig tudunk beszélni.

Ő kérdezett:

— Mi hir van a kedves Magyarországon?

— Aggódva néz az egész nemzet Turin felé.

— Oh, szegény bátyám, beteg, nagyon beteg. Most is ágyban fekszik. Az influenza nagyon megtámadta. Elgyengült. Ugy aggódom érte. Kérem, kilenczvenkét éves aggastyán. — Egyszer kigyógyult belőle, hanem aztán ujból meghült és most rosszul van. Alig lát, hallási képességét is elvesztette. Mikor az imént benn voltam nála (itt Ruttkayné egy nyitott ajtóra mutatott, mely Kossuth szobájába nyilott) s idegesen mondta: «Ne fáraszd magadat, látom, hogy mozog az ajkad, de nem hallok én semmit.»

Ruttkayné könyezve hallgatott el. Megindított minket is a szegény asszony.

— Nagyon ideges és türelmetlen most, szegény bátyám — folytatta. Azt a jó embert, a kinek soha az életben nem volt egyetlen zokszava, most nem vagyok képes semmivel sem kielégiteni. Sőt sok tekintetben házsártoskodik. Nem tetszik neki a főztem. Nem izlik neki semmi. Nincs inyére semmi. Beteg, nagyon beteg.

— És az orvos?

— Oh, milyen derék ember az a Basso. Nem is orvosa neki, hanem rajongó tisztelője, barátja, gyermeke. Egész éjeket itt tölt mellette, ápolja, gyógyitja. Naponta ötször is itt van nála. Éppen ebben a pillanatban távozott. De eljön ismét egy óra mulva. Ő vezeti sétálni. Ő támogatja, mert bátyám már járni sem igen tud és az inas nem tudja ugy vezetni.

Halk köhécselés hallatszott a mellékszobából. *Kossuth volt.*

Ruttkayné bement hozzá és csakhamar visszajött. Szemeiben könyek csillogtak.

— Emlitettem, hogy ön itt van, szerkesztő ur, de ő — *nem értett meg*, Istenem, istenem!

Természetes, hogy nem akartuk háborgatni a nagy beteget. Bármennyire szerettük volna őt látni, fájó szivvel kellett erről lemondani. Kiméletlenség lett volna.

Ruttkayné sokáig ott marasztalt magánál, kérdezősködött a hazáról, hova ő csak akkor térhet vissza, ha —

Nem fejezte be. Megértettük ugyis...

Ráborult a feleségemre és csókolta, mig szemei könyeztek. Szomoruan, nagyon szomoruan távoztunk Kossuth házából.

Hevesi József.

KOSSUTH LAJOS (1846).

HU

Azt hiszszük, kedves meglepetésben részesítjük olvasóinkat, midőn hazánk legjelesebb poétáitól közlünk egy-egy kis ve viselve van ebben a füzérben, melyért nemcsak a mi, hanem olvasóink őszinte köszönetét is nyilvánítjuk íróinknak,

Husvéti bárány.

Ha bárányt látok, fáj a szivem,
S örvend is rajta egyaránt;
Mert ártatlannak folyt a vére,
De megváltás lett az miránk.

Szeresd azért mindig, fiacskám,
A kis szelid bárányokat!
Ki tudja, melyik vérzik el majd,
Közöttünk ártatlanság miatt.

Hiador.

A havashegy tövénél.

Föl a csúcsra hívnak, — de mineh?
Idelent is látok eleget;
Annyira onnan se láthatnéh,
A mennyire én most szeretnéh.

Hanem hogyha tudnám róla azt,
Hogy az a csúcs mindent megfagyaszt,
Vágyat, bút, szerelmet: — meglehet,
Én is fölvinném a szivemet!

Szabolcska Mihály.

18

Ne kérjetek
Törött e la
Tegyétek f
Némán szo
A nagy ha
A legszebb
Tán ép mo
A dicsdalt

Mikor a nagymama . . .

Mikor a nagymama himent a konyhába,
S magunkra maradtunk egy pillanatkára,
Megfogtam kis kezét, égett, mint a szivem,
S azt kérdeztem: „Igen? mondja édes: igen?'

Csend volt. Az óra is megállott a falon.
Elpirult s mosolygott az én kis angyalom.
Mosolygott s könyezett; majd szemét lehunyta . . .
A nagymama bejött. Nem hagyott magunkra.

Gárdonyi Géza.

Üzenet a távolból feleségemnek.

Szép angyalom, hajnal, ha eljő,
Midőn félálom fátyla fed még:
Üres párnámra ne hajolj át,
Mert csókom hasztalan keresnéd . . .

Ne félj! nem egymagad virasztasz,
Ébren lel engem is a hajnal,
S ha karom üres, nem ölellek,
Tele van ajkam bőven sóhajjal!!

Szász Béla.

Szeresd a . . .

Szeresd a költők könyveit —
Nincs hűbb barát, mint lágy dalok;
Öröm nemesb lesz általok,
S megédesülnek könnyeid.

Radó Antal.

Munka.

Nem a gögös henyeségé:
A munkáé a jövő!
A jövő, hol többé nem lesz
Tétlen kar, meg léha fő!
Hol csak annak adja bérét,
Gazdagság, szerencse, hír,
A ki ésszel, fürge kézzel
Elszántan dolgozni bir.

Ábrányi Emil.

A leg
A gor
Nézd
S a
Elnéz
S mit

Álldogálok . . .

Álldogálok hünn a mezőben.
Hosszú árnyék fekszik előttem
Leborulva mélyen a porba,
Mint ura előtt a rabszolga.

Mondd meg csak, édes hű árnyékom,
Ki velem jársz minden tájékon:
Ilyen gyáván porba borulni,
Kitől tudtad ugyan tanulni?

Jakab Ödön.

Oly tiszta, olyan . . .

(Geibel)

Oly tiszta, olyan hűs az éj,
Ugy fénylik a csillagok ezre.
Oh mint szerettél egykoron
S csókoltál gyönyörtelve.

Oh mint szerettél egykoron —
Hol most az üdv, a kéj?
Ugy fénylik a csillagok ezre,
Oly tiszta, hűs az éj!

Prém József.

ÉT.

husvéti számunk alkalmából tiszteltek meg bennünket. A régi és ujabb irói gárda majdnem minden kiválóbb tagja kérkra, azonnali készséggel vállalkoztak arra, hogy e füzetünket szebbnél szebb verseikkel gazdagitsák. A Szerk.

eket,
s beteg;
t,
zni most;
zavarná
tapad rá...
sösége
ik üdvébe.
Zalár József.

A hervadásnak búja.

A hervadásnak búja
Szivemre ráborult,
De im gyógyirra leltem:
Mély búmról énekeltem
És szivem fölvidult.

S csodák csodája történt:
Lelkem megint virul
S a hervadás fuvalma
Elzengve édes dalba',
El hervadatlanul.

Palágyi Lajos.

Valami gyász.

Valami gyász, valami bú
Borong a nagy természeten,
Mely az ég boltján irva van
S a hullongó falevelen.

Oh, e sötét betüket én
Mindenhol látom, olvasom;
Szivemben is, én kedvesem,
A te szép, szende arczodon!

Varsányi Gyula.

Jóban meg . . .

Jóban meg rosszban is volt részem,
Most mindezt már közönynyel nézem,
Az én lelkem kihalt mező
Hol nincs madárdal s fü se nő.
Csak néha szól egy szellő sirva, lágyan:
Piczinv falumba vissza-vissza vágyom!-

Feleki Sándor

Tilalomfák erdejében.

Muzsikaszó rabja vagyok hangos vigalomba',
S hejh, minden lány, minden asszony egy-egy tilalomfa!
Tilalomfák erdejében elbódulva járok. —
Tán ki se találok . . .

Jó pajtások, mondjátok meg künn a nagyvilágnak,
Hogy rab vagyok, hogy meghalok, hogy sohase látnak!
S meglássátok, fel is kötöm magam utoljára —
Egy tilalomfára! . . .

Szávay Gyula.

Legenda.

Rózsabokor — a nagy égre —
Az első lányt arra hérte:
Oltsa be a zöld levelü fáját,
Hajtsa rája szép piros orczáját.

Arczát a lány ráhajtotta,
Mig megfogant, ott tartotta;
S kivirult a rózsabokor ága,
Igy nyilt ki a szerelem virága.

Temérdek.

Föltámadunk!

Hiszek te benned, örökös erő!
Ősz, tél, tavasz, nyár intésedre jő.
Lényedbe olvad mult, jövő, jelen, —
Te benned lesz a véges — végtelen!

Halász Dezső.

ét ér
ehér,
ánykörét,
ly éjsötét.
Mezei Ernő.

Az első bál.

irrad. Előáll az uri fogat.
száll az apa, anya és leánya,
A felkelő nap halvány foltokat
zat hármuk révedező homlokára.

evélyen csügg az apa a jövőn,
A lány rajong egy nyiló szebb világrul
zupán az anya érzi könyezőn:
A szebb világ ép most örökre zárul!

Lenkei Henrik.

A menyasszony.

Nem kérdem, mért halt meg, az isten akarta!
Fehér menyasszonyi ruhája volt rajta,
Fején a koszorú.

Tudom, hogy egyhoron mindenek elmulnak,
De ha a virágok már tavaszkor hullnak,
Az olyan szomorú!

Lauka Gusztáv.

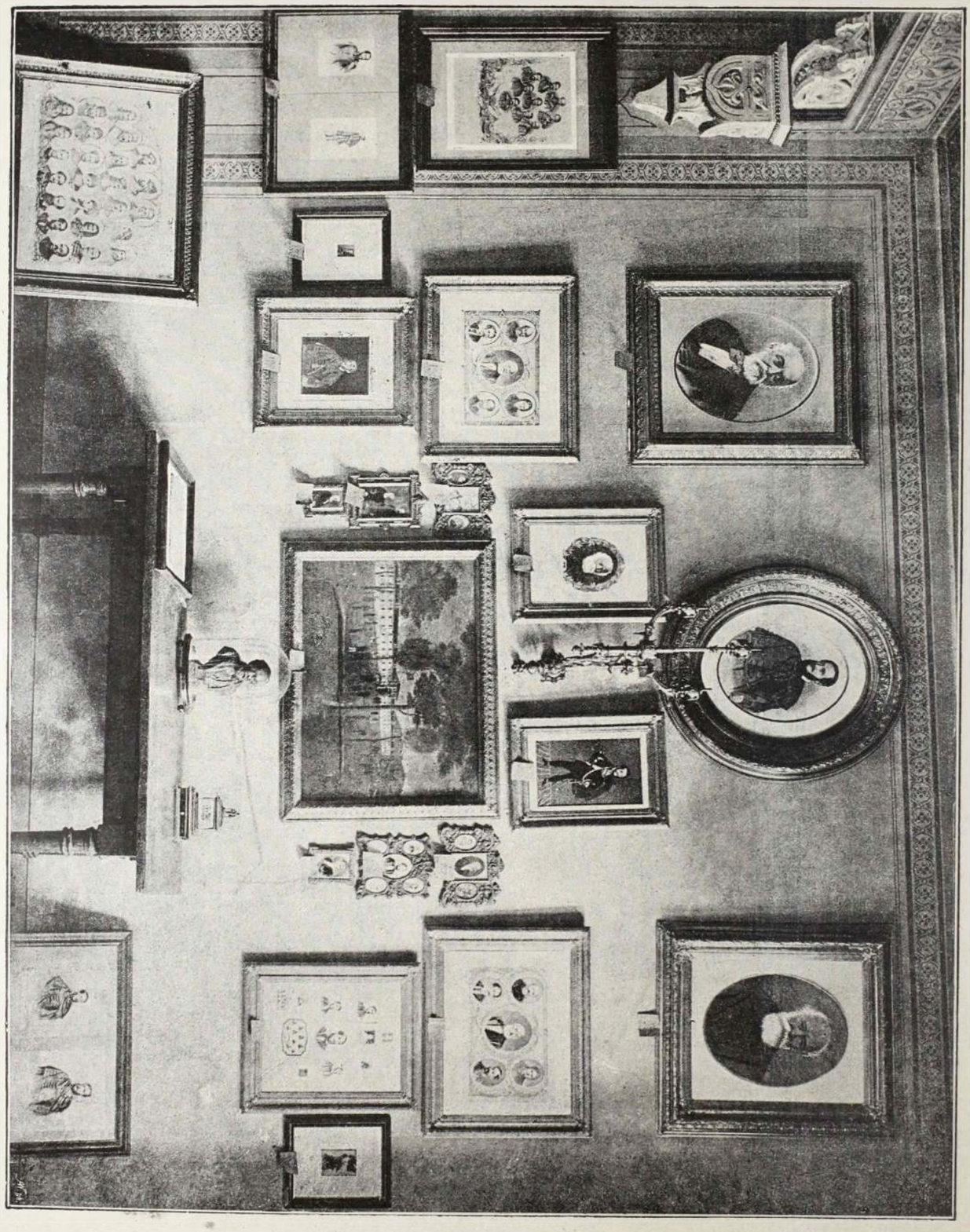

KOSSUTH ARCZKÉPEI A SZABADSÁGHARCZ MUZEUMÁBAN.

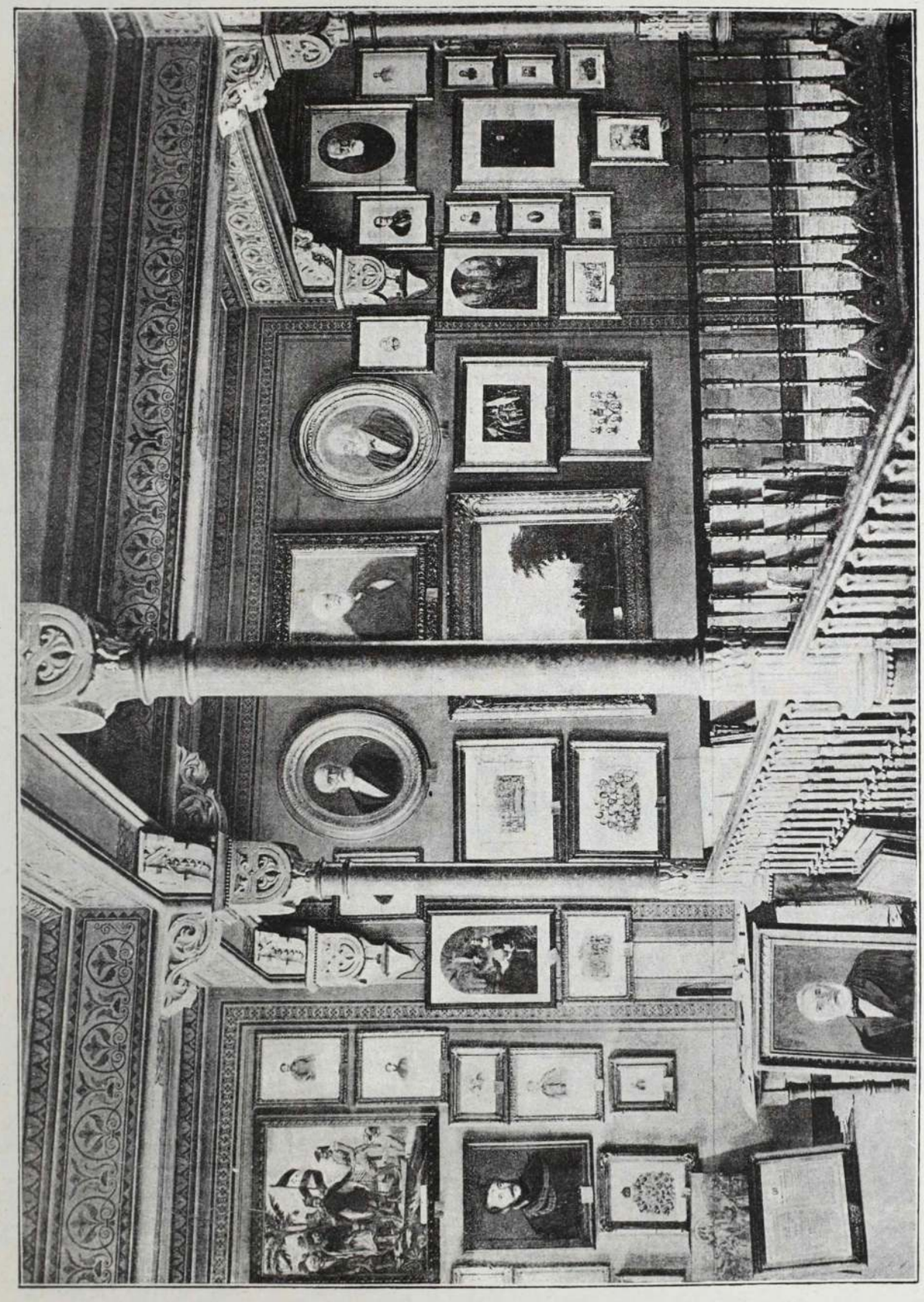

KOSSUTH ARCZKÉPEI A SZABADSÁGHARCZ MÚZEUMÁBAN.

KOSSUTH.

Meghalt Kossuth Lajos! Jaj, vége van, vége!
Hiába volt minden hire, dicsősége:
Mint akárki máson e siralom völgyén,
Rajta is csak bételt a szomorú törvény!

Elesett, elomlott, az idő legyőzé,
Földdé leve ismét, mi vala a földé!
Világra kilátszó alakja megtörten
Jól elfér immár egy csekélyke gödörben!

Oh, mikor először ide hagyott régen,
Hogy a hontalanság bús kenyerén éljen:
Koldusan indula útnak, üres kézzel,
Mindössze csupán a kedvünket vivé el.

Hej, de most nem csak a kedvünk megyen véle,
Nem csak azt viszi el a végtelen éjbe:
Legragyogóbb multunk vala hozzá kötve,
Azt viszi magával a sirba örökre!

RUTTKAYNÉ-KOSSUTH LUJZA.

Mert az a sok csoda, mit a honvéd hajdan
Végbevitt kardjával künn a csatazajban,
Valahogy mégis csak valóságnak tünt fel,
Mig az ő alakja egészen nem tünt el.

De ha már nem lesz ő itt élő bizonyság,
S őrizni a multat csak holt betük fogják:
Harczaink emléke elfakúl időre,
S ingatag hitelű mese lesz belőle!

Sirjatok, magyarok, öntsétek a könnyet:
Elment Kossuth Lajos, nem jő vissza többet.
Csillag lett a lelke fenn a magas égen,
Hogy örök időkig ott fényesen égjen.

Üstökös csillag lett, mely mikor megjelen,
Elfogja a földet babonás félelem.
S mintha istent látná, úgy tekint fel rája
Néma csodálattal a világ négy tája...

Jakab Ödön.

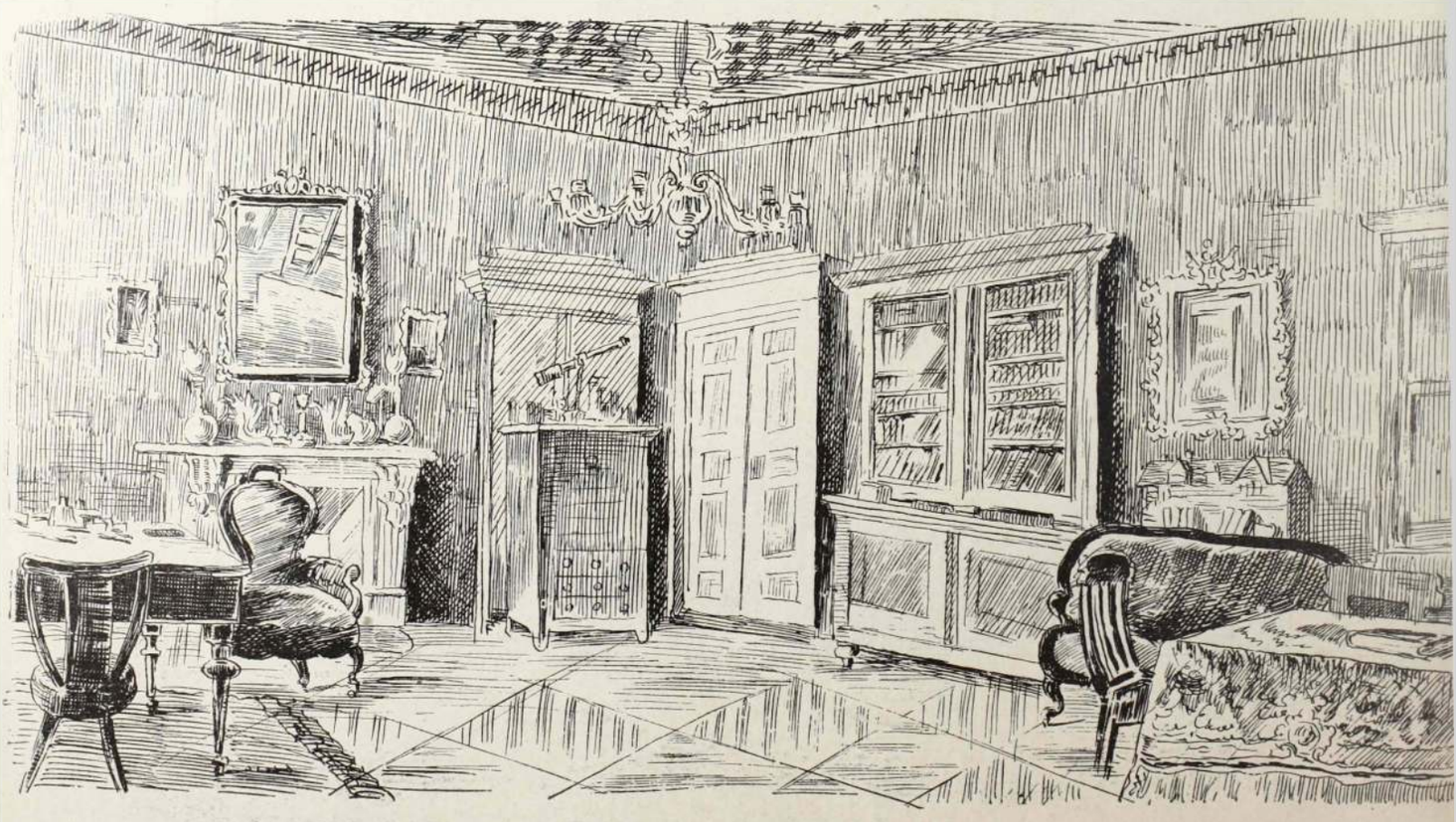

KOSSUTH DOLGOZÓ SZOBÁJA.

CSENDES BOLDOGSÁG.

Irta: Lévay Mihály.

Csendes boldogság volt, a mit mindig kértem,
Viharok zúgása meg ne bontsa fészkem;
Utam gyöngyvirágos patak partján járjon,
Házamra a béke hógalambja szálljon.

Legyek eltakarva a világtól messze
Pályám aranyosra a verőfény fesse,
Csalfa csillogásnak még szinét se lássam
Ne epedjen lelkem nagyratörő lázban!

Öreg házam alján legyen egy kis kertem,
Nyiló virágok közt hadd éledjen kedvem,
Iratos mezőkön hadd bolyongjak nyárban,
Enyhe tűzhely védjen, télen hogy ne fázzam.

Megadta az Isten, a mit esdve kértem!
Csendes magány áldott küszöbére léptem,
Hű szomszédom lett a napsugaras róna,
Boldogságom képe mosolyogj rám róla!

EGY HUSVÉTI LEGENDA.

A kereszténység mély és poetikus hagyományát, mely a Golgotha keresztjén megdicsőült Üdvözítő emlékét ünnepli az elnémult harangok mély gyászával, az irodalmi és tudományos szédelgés nem egyszer használta fel tendenciózus czéljaira, hogy történelmi okmányok koholásával vagy hamisitásával csempészsze be felfogását a köztudatba.

Ép úgy vétkeztek e czélra klerikális részről, mint szabadkőmüvesi tendenciákkal s érdekes ismerni e misztifikácziók forrását és czéljait és lerántani a leplet azok hazugságairól és tévelygéseiről.

Tizenöt évvel ezelőtt egy obskurus amerikai irat lepte meg a világot azzal a fölfedezéssel, melyet 1859-ben állitólag egy anonym német tudós tett volna a vatikán kézirattárában, napvilágra hozván *azt a hivatalos jelentést, melyet Pontius Pilatus Tiberius császárhoz intézett volt* Krisztus felfeszittetéséről, hű s közvetlen előadásával mindazoknak a részleteknek, melyekre már kétezredéves mult boritja áthatlan sürű fátyolát.* De a nagy szenzáczióra számitott «Acta Pilati» csak epigonja volt egy 1849-ben, a forradalmi radikálizmus hullámvetései tetőpontján megjelent szabadkőmüvesi férczelménynek,** mely egy állitólagos alexandriai lelet nyomán ismertette Krisztus halálát s feltámadását, azzal a históriai eredménynyel, hogy a *Megváltó tulajdonképen meg sem halt, hanem halálos lethargiájából tanitványainak az essénusoknak sikerült őt titkos gyógymódjukkal életre ébreszteni.* Mindezek a koholmányok természetesen sokkal ügyefogyottabbak, semhogy a kritikát egy pillanatra is komolyan foglalkoztathatnák. Az utóbb emlitett állitólagos lelet tárgya egy levél, melyet egy úgynevezett therapeuta, az esoterikus tudományokat és titkos occultismust művelő essénusok rendjének egy főbb tagja intézett volt az alexandriai essénusokhoz Krisztus halála és fölfeszittetése körülményeiről, oly czélzattal, hogy lerontsa azokat az előitéleteket, melyekbe a szóbeli és bibliai hagyományok eddigelé burkolták a meztelen történeti valóságot. A levelet állitólag egy pergamenttekercsben találták meg Alexandria egy régi, görög szerzetesek által lakott épülete könyvtárában. *De alig fogott kibetüzéséhez egy jelenvolt tudós, mikor egy hittéritő orthodox fanatismusában kisérletet tett a régi okmány megsemmisitésére.*

Mindamellett sikerült az eredeti latin szöveget szószerint lemásolni s *szabadkőmüvesi uton* Németországba juttatni.

ELSŐ PILLANGÓ.

Jegyezzük meg mindenek előtt, hogy az essénusok régi rendje tulajdonképen a mai szabadkőmüvesek előfutárja volt, mely gonddal ápolta a pythagorikus tanokat, s tagjait kizárólag a földmüveléssel való foglalkozásra szoritotta.

Ismerték a rend tagjai a növények és ásványi anyagok gyógyitó erejét, időnként összejöveteleket tartottak s magát Jézust is rendjükhöz számitották.

A házasság intézményét nem kárhoztatták el, de maguk inkább tartózkodtak tőle, közösen elköltött ebédjükre tisztán megmosakodtak s felöltöztek, szolgáló személyzetet nem tűrtek maguk körül. Titkaik megőrizésére magukat eskü alatt kötelezték, a forradalmi aspiráczióktól távol tartották magukat; czéljuk a béke volt, s leginkább gyakorolt erényük a jótékonyság és vendégszeretet.

Ez a jelmondat: «béke veletek!» szolgált titkos ismertető jelökül; ebédnél a kenyeret megtörték és a poharat kézből kézbe adták.

* «Acta Pilati. Shelhiville Jud. 1879.»

** Wichtige historische Enthüllungen über den Todesart Jesu. Leipzig 1849.

Az apokrif levél Jézusról különben a legmélyebb tisztelet hangján szól, sőt magát is essénusnak mondja, de a mi halála körülményeit illeti, tele van fantasztikus részletekkel, melyek nyilvánvalóvá teszik azt a tendenciát, hogy a bibliai hagyomány természetfölöttiségét kivetkőztesse csodás jellegéből s a pozitiv magyarázat világánál mutassa be.

Hogy a Krisztussal együtt fölfeszített két gonosztevővel szemben a Megváltó nagyobb bünösségét már a kivégzés aktusában is kifejezésre juttassák a zsidók, e czélból — így adja elő ezt a levél — a Krisztusnak szánt keresztet feljül meghosszabbitották, holott rendes körülmények között a kereszt közönséges alakjában nem nyult túl a két karja szinvonalán. Most kezeit erősen leszorították, hogy «minden vér a test törzsökébe szaladt, s lélegzete nehézzé vált», lábait azonban nem verték át szöggel.

Nagyon festői az állitólagos dokumentum azon része, mely a nagy világdrámát kisérő természeti tüneményeket vázolja erős és hangulatos szinekkel.

Estefelé járt már az idő, mikor a föld egyszerre megrendült, mind sötétebb lett, daczára annak, hogy ép holdtölte volt; a holt tenger felől sűrű vöröses köd támadt s a nép riadtan oszlott szét.

Mikor az Isten fia fejét az utolsó sóhajtással aláhajtotta, nagy zúgás keletkezett a levegőben, a zsidók azt hitték, hogy rossz szellemek suhannak végig az ég és föld között, pedig az essénusok szerint az csak a földrengést megelőző rendes meteorologiai tünet volt.

Hanem a kérdés az, miért nem segitettek az essénusok, holott élet és halál titkának birtokában voltak, kínos halált szenvedő mesterükön? Meg kell vallanunk, hogy a felelet erre nem könnyű, hanem a szabadkőmüves kommentátorok ügyesen kettévágják a gordiusi csomót, mert egyszerűen azt vetik ellen, hogy Jézus *maga volt az, a ki nem akarta, hogy megmentsék; minden áron halni akart*, hogy az ige beteljesüljön.

Különben — és itt a szenzácziós fordulat — Jézus meg sem halt voltaképen, tehát föl sem támadhatott, mert az essénusok birtokukba kerítették testét s abban még életet találva, csodás szereikkel magához teritették, aztán kilopták sirjából és elrejtették. Ime részletesen a történtek magyarázata.

Mikor a vélt hullát a keresztről levették, Nicodemus és József is jelen voltak. Az előbbi megvizsgálva a testet, gyorsan félrevonta Józsefet s azzal a bámulatos fölfedezéssel lepte meg, hogy *meg van győződve Jézus megmentésének lehetőségéről*, csupán azt kötötte lelkére, hogy János apostolnak semmit se szóljon, mert ő nem tudná visszafojtani kitörő örömét s ezzel mindent koczkáztathatna. De hogy az élesztési kisérleteket megejtsék, a testet minden áron birniok kellett, mielőtt még csontjait szétzúznák.

E czélból megállapodtak, hogy Pilátushoz folyamodnak, ki titokban máris bánta a történteket, s fölkérik a test átengedésére, hogy illően eltemethessék. Pilátus szivesen teljesitette kivánságukat, s ekkor Nicodemus ujra vizsgálat alá vette a Megváltó holtnak vélt testét, s látva, hogy a sebből vér és viz vegyesen folyik, reménye most már teljes bizonyosságnak engedett helyet, félrevonta Józsefet s közölte vele, hogy *Jézus nem halt meg, csak ereje kimerült és most már biztosra veszi feltámasztását.* Mindenek előtt a testet óvatosan lefektették, kezeiből kihuzták a szögeket, mialatt Nicodemus hosszú byssus-szalagokat gyógykenőcsökkel vont be s azokat Jézus teste körül csavarta, hogy előzze abból a halálos meredtséget. A kéz sebeit is balzsammal vonta be, de az oldalsebet nem zárta el, mert czélszerűnek találta, hogy azon a test genyedése akadálytalan kifolyást nyerjen.

Utoljára elhelyezték a testet egy közeli sziklabarlangba, melyet előbb aloéval és mindenféle fűszerszámokkal jól kifüstöltek; a merev tagokat puha mohára fektették s a sirüreget kővel zárták le, hogy az illő anyag át meg áthassa a sirbolt levegőjét.

Ugy de Kaifás élt a gyanupörrel, hogy Pilátus ki fogja adni Jézus holttestét tanitványainak, azért kémeket küldött ki, hogy ott leselkedjenek a szent sír körül s figyelemmel kisérjék a történendőket. A véletlen azonban ismét segitségére jött az essénusoknak, mert egy közbejött ujabb földindulástól a sziklák meghasadtak és nyilásaikból piros lángok löveltek ki; a levegő zúgott, a vadállatok ijedten szaladtak szét, a sirboltban égő lámpa borzalmas árnyakat vetett ki a néma éjszakába s mindezen látványnak rémletes titokzatossága annyira hatott a babonás zsidókra, hogy irtózat fogta el őket, s mikor ép a perczben egy essénust is megpillantottak a sziklás ösvényen a sirbolt felé közeledni bő fehér ruhában, melyet a rend szabályai szerint magára öltött, többé nem győzhették le gyáva félelmöket s azt hivén, hogy a menny angyala közeledik feléjök, hanyatthomlok futásnak eredtek.

Ellenben az essénus nyugodtan lepett a sirbolthoz s letelepedett annak szája elé. Egy széláram eloltotta most a sírban égő lámpát s a hajnali világosság üditőn áramlott be a sötét üregbe. Egyszerre halk nesz hallatszott a kriptából, az essénus közelebb lépett, mire különös illat csapta meg, olyan, a milyet villámlás alatt lehet érezni.

A sírboltba betekintő tanitvány meglepetten látta, hogy a halott ajkait mozgatja, fellélegzik, majd szeme is fölnyílik s kérdően tapad a tanitványra.

E perczben ért oda Nicodemus is huszonnégy essénussal s látták társukat a sír előtt térdelni, ölében tartva Jézus fejét, ki lassan eszmélve, halk hangon rebegte: «hol vagyok?» Mindent elmondtak neki, ezután nehány datolyával kinálták, mézbe mártott kenyeret adtak neki és kevés bort nyelettek vele, hogy erőhöz térjen s magokkal vive, gondosan elrejtették egy essénus közeli házába.

Ezeket adja elő az érdekes documentum a Megváltó halála és feltámadása mysteriumáról, arról a nagy eseményről, melynek emléke most, kétezer év multán is oly frissen él a kereszténység népei szivében, mintha csak tegnap történt volna, melynek édesbús költői tragédiáját ujból és ujból átéli az emberszív, évről évre, valahányszor a felujuló tavasz melegétől fölpezsdül a kihalt természet. Az emberi léleknek, a történelem nagy gondolatainak is vannak ilyen tavaszai, a mikor a modern pogányság sivár leple alatt megdobban az örök hit felbuzduló forrása, az emberiség reményeinek és küzdelmeinek, gyászának és örömeinek mély szimboluma.

V. S.

A MŰVÉSZNŐ FÉRJE.

Irta: GABÁNYI ÁRPÁD.

Szegény öreg János bácsi! Mintha most is látnám, a mint előre hajlott testtel, apró tipegő léptekkel elsurran mellettem az utczán.

«Ad libitum» nőtt, hosszú, hamvas, fehér hajszálai itt is, ott is kikandikálnak ócska, esőkorbácsolta kalapja alól; gallértalan nyaka, nagy kendőbe burkolva, tépett vászon kabátjába bele vette magát az isten hidege, félre taposott sarkú czipőin több a lyuk, mint a talp, úgy, hogy lába majdnem meztelenül érinti a hideg talajt; kezeit egymásba dugva tartja a kabát ujjában; *még a járása is fázik.* Január közepén ez nem csoda!

Hova siet? a korcsmába? hogy egy ital papramorgóval befűtsön magának?

Nem.

János bácsi nem iszákos, pénze nincs, elzálogosítani még kevésbbé.

Vagy talán családja körébe siet, hogy az édes szeretet lángjával melengessék kedvesei dermedt tagjait?

Nem.

János bácsinak senkije sincs!

Talán koldulni megy s az irgalom egy falat kenyerét kalaplevéve kérni a könyörülőtől?

Nem.

János bácsi minden nyomorúsága daczára önérzetes ember, nem fogad el alamizsnát.

Hova megy hát?

Ama sarok boltba egy üveg «koromfekete alizarin téntáért.»

Csonka János bácsi, egy kis vidéki színtársulat tagja és szerepezője.

Hajdan, nagyon-nagyon régen volt ez. Elhagyta szüleit, elhagyta az iskolát, a kényelmet, a jómódú társadalmat, a vidám baráti kört, a szép kilátásokat — — mindent, mindent elhagyott és követte a múzsa csalogató intését és szive sugallatát, — művész lett.

Azaz, hogy csak akart lenni, mert biz a dolog nem sikerült sehogy.

Ha énekelnie kellett a karban, minden hangja más vármegyében járt; ha szólnia kellett, az átkozott lámpaláz hurkot vetett a nyakába és megnémitotta; emlékező tehetsége gyönge volt; egy alkalommal inast játszott, kinek az első felvonásban ezt kell jelenteni: «A ló nyergelve van.» A másodikban pedig ezt: «Tálalva van.» János bácsi a mint kilépett, megpillantotte a terem ajtajában szép feleségét, a mint egy elegáns úr éppen megcsipte az állát; rettentő zavarba jött, és két mondókáját összevonva felkiált: «A ló tálalva van.»

Nem volt biz ő neki semmi tehetsége a színészethez, csak az a végtelenül lelkesülő húsdarab, melyet némelyek szívnek neveznek.

Mivel minden városban megbukott és szerette volna máshol a csorbát kiköszö-

rülni, valahányszor a társulat helyet cserélt, János bácsi más nevet vett fel.

Volt ő Rózsalomby, Szerelemfy, Dely, Daly, Repkényi, Ábrándy, Zengy, Felhősy stb. de mindig y-ba végződő valami. Az igazgató már megszokta, hogyha új állomásra érkeztek, megkérdezi tőle:

Csonka úr! Micsoda nevet irjunk a színlapra?

De hát miért türték meg a társulatnál, ha semmi hasznát se vették, miért nem akadt egy jóakarója, a ki őszintén megmondta volna neki, hogy ne reménykedjék és keressen más pályát.

Hja! ennek igen nagy oka volt.

Nem küldték volna őt el egy világért sem, sőt még buzdították, hogy csak várjon türelemmel, mert belőle egykor kiváló művész lesz.

Vigasztalták, hogy minden művész belesült első föllépтébe.

Ez pedig azon egyszerű okból történt, mert János bácsi felesége a szép Lina, volt a társulat éltető eleme.

Most miután már ismerik hősömet, elmondom a históriáját.

Mint már említettem, János bácsi fiatalon lépett a szini pályára.

Hős szerelmes akart lenni, de nem vált be inas színésznek sem; de ha nem játszhatta is a szerelmest a színpadon, annál inkább játszta az életben.

Arcza csinos és kellemes, modora kedves volt.

Megismerkedett Lina kisasszonynyal, ki akkor mint kezdő énekesnő működött a társulatnál.

Megszerették egymást halálosan, — a hogy mondani szokták.

A fiú rajongott a lányért, az pedig viszonzá érzelmeit. Együtt épitették a merész légvárakat, együtt örültek, együtt szomorkodtak, a mult szenvedéseit feledték, a holnaptól vágyaik teljesülését remélték — boldogok voltak.

Rövid idő mulva férj és feleség vált belőlük.

Nem a lelkész adta őket össze, de az a mindenható erő, az a hatalmas Isten, melynek a föld teremtményei vallás-különbség nélkül hódolnak — a szerelem!

Csonka Jánosból nem lett színész, de igen ám a feleségéből művésznő.

Rövid idő mulva első énekesnője lett a társulatnak.

A közönség zsufolásig tölté a nézőtért, ha ő játszott és énekelt.

Hogyne? Hisz ez a barna asszony maga volt a megtestesült szépség, arcza üde és friss, mint a rózsa alma, a hová szeme sugára villant, ott gyujtott, ezüst tiszta hangja belopódzott a szivekbe.

Elragadó, imádásra méltó, *bolonditó* volt Tudta ezt jól Csonka úr, mert ugyancsak féltette *drága mindenét*, a hogy nevezni szokta.

A direktor is tudta és örömest eltűrte Csonka uramat, csakhogy el ne veszitse a társulat vonzerejét — kenyerét.

De tudta még valaki más is, mert egy este, előadás után Csonka úr — kit neje a kis Juliska lányuk őrizetére haza küldött — várta, várta kedves kis feleségét, éjfélig, éjfél utánig, reggelig, és azon túl soká — — várta, várta, hasztalan.

Drága mindene eltünt, elment, megszökött.

A társulat megbukott és Csonka uram két éves kis leánykájával egyedül maradt — kenyér nélkül.

Szíve sajgott és puszta volt, mint egy kirabolt templom, lelke elkomorult, a mosoly örökre eltünt ajkáról, vádolta az Istent, éhségtől siró kis leányára tekintett és együtt sirt vele.

Mihez fogjon?

Színésznek nem volt alkalmas, visszalépni, más pályát keresni, már késő volt. Aztán hová is ment volna?

Szülei rég ott voltak, a hol ő szeretett volna lenni; avagy tán rokonaihoz forduljon alamizsnáért?

Nem!

Ajánlkozott sugónak, elfogadták. Nyomorult életét még nyomorultabb fizetésből tengette.

Barangolt faluról-falura, városról-városra, a nyomor összetörte, az idő hamvat hintett fejére.

Később a súgás kenyerét is *elette* előle más. Ráfogták, hogy dadog, s nem lát jól, a betük összefolynak előtte; — talán igaz is volt — ekkor ajánlkozott, mint szerepiró.

Leánya Juliska ekkor már 17 éves volt. Tökéletes hasonmása anyjának. Miatta nem akart lemondani a szini pályáról, mert a lányka szépen énekelt, hangja hasonlított az anyjáéhoz, hasznát is vették már a korusban s fizetést is kapott.

A társulat már 4 hó óta működött X-ben.

Juliskát nagyon szerették; minden fellépte alkalmával virágot kapott.

Egy lányos képű ifjú udvarolni kezdett neki, Csonka uram féltette lányát, mint a szeme világát.

A fiatal ember jelentkezett az igazgatónál: színész akart lenni.

Csonka uram egy napon levelet kapott Balkányi gróftól, melyben az fölkéri, hogy haladék nélkül látogassa meg.

Csonka uram nagyon megijedt. Nem tudta mire vélni a dolgot, de azért mégis fölvette legépebb öltönyét, kölcsön kért egy frakkot s egy pár fehér keztyüt és jelentkezett a grófnál. Csonka bácsit ekkor már rég Felhősynek hivták s ezt a nevet nem is változtatta.

— Felhősy úr! — mondá a gróf szigoru tekintettel az összetöpörödött múzsafihoz — fiam szerelmes az ön lányába!

János bácsi hebegni kezdett, zavarba jött, aztán bocsánatot kért a gróftól, hogy méltóságos fia szerelmes az ő leányába.

— Ön fiamat a szini pályára akarja csábitani! Ez ellen óvást teszek mint magam, ugy nőm a grófné nevében is.

E perczben föltárult az ajtó és belépett a grófné.

János bácsi elhalványodott, szemei a grófnéra meredtek, nézte mint egy kisértetet, karját kiterjeszté — még az ujja hegye is remegett, aztán az öröm és kétségbeesés hangján fölkiáltott:

— Drága mindenem! Nőm! — s térdre esett a grófné előtt.

* * *

János bácsi két napig feküdt a lakásán, beteg volt, nagyon beteg. Juliskát hintóban vitték a gróf kastélyába.

A multkori libériás szolga ismét levelet hozott János bácsinak. Remegő kézzel, kidülledt szemekkel olvasta:

«Kedves barátom! Nőm egykor ismerte önt, ma nem szabad ezt tennie, ő törvényes nőm.

Leánya nem törvényes gyermek, én őt örökbe fogadom. Önnél nyomorba sülyed, nálam boldog lesz. A mi önt illeti, igérem, hogy minden évben segiteni fogom egy bizonyos összeggel. Gondoljon lánya boldogságára és ne gátolja meg azt.

Egyetlen föltételem, hogy azonnal hagyja el a várost.

Balkányi gróf.»

A szegény öreg szeme könybe lábadt. Körültekintett — egyedül volt a világon, senkije többé! Szobácskája kicsiny volt és hideg, szive forró és tág, hogy a mindenséget magába foglalhatta volna. Mit tegyen? Ha leánya leendő boldogságára gondolt, mosolyogni kezdett; ha magára gondolt, köny tolult szemébe.

A levélhez egy 100 frtos bankjegy volt csatolva.

— Igen, igen! megyek, mindenesetre megyek! Nem fogom gátolni boldogságát! Megyek! A holnap már nem fog itt találni!

Ezt dünnyögte magában és pakolni kezdett. Összecsomagolta tollait, az elválhatlan tintatartót, az üres papirlapokat; olykor-olykor megtörülve szemeit a tenyerével, aztán lefeküdt, hogy hajnalban elutazhasson.

A szinházszolga, kit az igazgató másnap reggel János bácsihoz küldött egy halmaz szereppel — vigyorogva jelenté a direktornak:

— Csonka bácsi azt izeni, hogy nem ir több szerepet!

— Miért nem?

— Mert meghalt! Ott fekszik az ágyán, már hideg.

HUSVÉT REGGELE A SZABADBAN.

HUSVÉT BETLEHEMBEN.

MESE A VÉGZETRŐL.

Irta: ABIGAIL.

Herendy Lajos nagy, majdnem herkulesi teste szinte megremegett a dühtől. Két keze ökölbe szorult és úgy kiabálta rekedten ziháló mellel: «Hazudsz!»

A leány, ki mellette ment, úgy nézett fel hozzá mint valami sebzett erdei őz. Nem is sokat beszélt, csak összekulcsolta két kezét és úgy ismételte halkkal, szomoruan:

Higyj nekem! Esküszöm nem én voltam az, a kit láttál!

Lajos felkaczagott. Olyan metsző és olyan rémes volt ez a hangos rút nevetés, hogy a járó-kelők az utczán megütődve fordultak meg és épp olyan metsző és épp olyan éles is volt a hang, melylyel Virág Ellának felelt.

— Ugyan kérlek, csak nem akarod letagadni, a mit a két tulajdon szememmel láttam, nem akarod letagadni, hogy te voltál az, a ki tegnap este tizkor egy részeges emberrel, kaczagva, mint egy elveszett, karonfogva mentél, nem akarod tagadni, hogy odahajolt hozzád, majd megcsókolt, de ha tagadod is — elég, ha én láttam.

Ella feljajdult. — Légy eszeden, könyörgött, hisz otthon ültem egész este. A férfi csak még dühösebb lett. — Ismerlek, szólt lihegve a haragtól, letagadod te még a csillagokat az Isten egéről is. Hazug a lelked, hazug a tested, de velem nem fogsz többé komédiázni. Én megvetlek és többé nem ismerlek soha, érted soha!

Az utolsó szót már csak a kóbor szellő hozta Ellához, maga Lajos már távol volt. Ott hagyta az utczán a leányt egyedül.

Ellában megbénult minden gondolat, eztán öntudatlan ösztöntől kergetve átsietett a másik oldalra. Oda simult a férfihez és úgy szólt esdve kérve: «Lajos, Lajos higyj nekem: ártatlan vagyok!»

Lajos ránézett. A mi állati kegyetlen brutalismus csak ebben a nyomorult emberi szervezetben van, mind ott volt abban a két szemgolyóban, mely végtelen gyülölettel meredt arra a kérő, zokogó gyermekre és a hangban is ott volt mind az, mi bánatot, mi gyötrelmet hozhat a mint mondá:

«Eredj te hitvány!»

A leány ment. Nem tudta ugyan, hogy hová, csak ment előre, mind előre. Nem látta az embereket, nem látott senkit, semmit.

Valami végtelen nehéz suly borult testére és szemeit, ezeket a ragyogó csillagokat, mintha sötét fátyol boritotta volna. Düledező, támolygó léptekkel botorkált és nem értette, miért fut egyszerre össze ennyi nép, nem értette, mi okozza azt az iszonyú fájdalmat, mi ezer szurásként mardosta mellét és záródó pillákkal félig öntudatlanul hallotta, mint kiabálják körülte zagyva összevisszaságban:

Orvost, orvost, elgázoltak egy leányt.

Szemei becsukódtak. Széles vérsáv jelölte az utat, a mit a kocsiig maga után hagyott. Sok, sok vér, mely szép csendesen folyt, folyt mindaddig, mig magával vitte a leány ifju viruló életét.

*

Sötét este volt, mikor Herendy Lajos hazafelé ment valamely éjjeli kávéházból. Magas szép alakja mintha kicsinyt, nagyon kicsinyt meggörnyedt volna és mintha azon a gondtalan férfiarczon egy ismeretlen komor kéz néhány éles redőt vont volna.

Virág Ella különös borzasztó halála mintha sötét árnyát a férfi lelkére is vetette volna és mintha most is hallaná édes, lágy hangját, a mint esdekel: Lajos ártatlan vagyok!

Hiába üzte el ezt a kisértő, babonás képet. Hiába mondta magának, hogy ez a hazug leány halálát megérdemelte százszor, hiába hivta vissza hűtlen emlékezetébe azt a másik képet, azt, a mint látta öreg este egy idegen vén emberhez simulni kaczéran, hangos nevetéssel.

Hiába csak ott kisértett az a nehány szó és hiába bujt előle bárhová, hiába futott előle a kába mámor, a zakatoló lázas élet karjába.

Itt látta maga előtt Ellát nagy ijedt szemével, olyan ijedt és olyan rémült tekintete csak az ártatlanság vagy a feneketlen undok bünnek lehet.

S ott látta maga előtt a leányt, a mint felnézett. Ott nehány lépésnyire ment előtte az a leány, kinek sirjára titkon visz virágokat és kinek hült, édes tetemére az első fekete nehéz hantot ő dobta evvel a két tulajdon kezével.

Herendy Lajos megállt. Fölegyenesedett egész nagyságában, levette kalapját, mélyen szivta be a hűs esti levegőt és úgy mondta lassan borzadva: megőrültem!

Pedig nem őrült meg. A leány ott volt, ott előtte. Ez ő volt, az ő kecses járása, sajátos fejhordozása, az ő arczával úgy a mint élt, létezett testestől-lélekestől és a leány nem volt egyedül.

Férfival ment. De nem öreggel, hanem valami süldő, kamasz ficzkóval. Annak karjába kapaszkodott, hangos kaczajjal, sértő nevetéssel.

Lajos szemei elé veres köd borult. Odarohant a leányhoz, lehajolt hozzá oly közel, hogy forró lehelete érinté annak arczát, hogy aztán eltántorodjék mint a kit Isten sujtó, büntető keze ér.

Igen, ez a leány úgy nézett ki, mint ama másik a föld alatt. Olyan volt az arcza is, még az alakja is, minden, minden, csak valami hiányzott, egy semmiség: az üde himpor, a hamis ártatlanság, az Isten képmása. Ennyi, nem több, csak ennyi.

A férfi felemelte öklét, hogy összezúzza ezt a nyomorult teremtést, de aztán lehanyatlott fölemelt keze, összetört egészen.

Egész tisztán tudott gondolkozni, pedig olyan furcsa, különös érzés bántotta, mintha tüzes vasabrincs szoritaná körül halántékát és ez a karika mind összébb, összébb huzódik úgy, hogy végre megrepeszti koponyáját, ezt a bolond fejet, melyet oly botorul és önhitten hordott egykor, olyan nagyon, nagyon magasan.

«Lajos ártatlan vagyok!» zúgott a fülében most is. Persze, hogy ártatlan volt. Ártatlan és tiszta, miként a mennybeli angyalok, de ő nem tiszta.

Hiszen látta őt két szemével, a mint megyen arczátlanul éjnek idején valami ripők férfival, látta ezzel az ő saját csaló bünös két szemével.

És saját kába rémlátomásainak jobban hitt, mint ennek a tiszta, esdő szempárnak, jobban, mint annak a szűzi, drága leánynak.

Megsértette, megbántotta, megölte.

Halál és kárhozatba kergette és azt hitte neki, nagy Isten, neki van igaza.

Hanem bünhődik is végtelenül. Ez a karika a feje körül már egészen összeszorul.

Agya mindjárt szétfröcscsen. De ezt nem várja be. Milyen nagyszerü is ez az állati ösztön, szépen haza hozta lakásába és itt az iróasztal fölött van az örökké töltött kis revolver.

Ezüstös csöve csábosan int felé, oda szoritja szegény kinzott agyához és a mint megnyomja a ravaszt, boldog mosolylyal csak ennyit mond:

Édes követlek!

Szemei lezáródtak. Széles vérsáv jelölte a golyó utját. Sok, sok vér, mely szép csendesen folyt, folyt mindaddig mig magával vitte a férfi ifju viruló életét.

JÓZSEF.

(Elbeszélés.) (5)

Irta: LÁZÁR BÉLA.

Ha elmondták volna! Nem volt ám bátorsága hozzá egyiknek sem. Csak ott állottak, az utcza szegeletén, némán, merengőn nézve egymás szemébe, kiolvasva abból százszorszép szavakat. De hangra nem nyilott ajkuk. Némán váltak el.

A fiú meg ment tovább, tovább, ezer fájósan-édes érzéssel a szivében. Átkozta gyávaságát, megpirult önmaga előtt. Vágyott még egy utolsó pillantásra, s visszafordult. A lány ép akkor fordult be a kapunál, tekintetük találkozott. Mintha odanőtt volna a lába a földhöz, egy egész hosszú perczig nem tudott megmozdulni, nézett, nézett az ürbe. A leány eltünt. A lámpagyújtogató ép abban a pillanatban gyújtotta fel a gázlángot s a fény a szemébe csillant. Magához tért, s indult haza.

Hirtelen felujjongott. Hiszen ma kolon-

nap van s igy egy félóra mulva ismét találkoznak. Szaporázta a lépteit, azt remélve, hogy ezzel hamarább telnek a perczek. Most már egészen öntudatánál volt. Érezte, hogy hallgatása milyen nagy szerencse. Hiszen a legválságosabb napokat éli. Hiszen nevelői állását veszélyezteti becsületének érzése, s mi lesz vele azután, azután? Ez a gondolat kínozta, mig haza ért.

A kapuban a szobaleánynyal találkozott, s Tiborkával.

— Hová mennek? kérdezte tőlük.

— A kolonba, — felelt a szobalány, — oda viszem Tiborkát. A nagysága meghagyta, hogy várjak ott addig, mig a nevelő úr utánunk nem jön.

— Ő nagysága nem megy? Még mindig fáj a feje?

— Igen. Nagyon panaszkodott. Meghagyta, mondanám meg a nevelő urnak, ha találom, hogy siessen haza, mondani is akar valamit.

— Ugy-e mindjárt eljön a nevelő úr! — kérdi Tiborka.

— Mindjárt, csak átöltözöm, s ha ő nagyságával beszéltem.

— Alászolgája!

— Isten vele.

Az asszony ott ült szobája pamlagán s várta.

Csak egy-két napsugár szegte át a szoba levegőjét, s a háttért megeste a sötétség.

Az asszony fehér pongyolája átcsillámlott a sötétségen: Ugy tetszett, mintha egy fehér folt, lomhán, hanyagul, odavette volna magát a jóleső feketeségbe.

A nevelő úr torkát fojtogatta valami. Felhevült, izgatott lelkére nyomasztó hatással volt az a fehér folt. Félt tőle, megremegett és bátortalanul lépett előre, egyet-kettőt. Aztán megállott s mint szárnyaszegett madár vergődött magára hagyottan. Várta a szót, mely kisegitse. A kérdést, melyre feleljen s vágyott a némaság után.

— Édes nevelő úr — szólt meg egy siránkozó hang.

Meghatotta. Oda lépett a nőhöz s kezét nyujtá. Az idegesen megkapta s magához vonta. Leült mellé. Részegitő illat terjengett a légben. Felszívta, mint elbóditott lepke a mérges illatott, mintha levegő után vágyna, s fojtogatná valami. Panaszát bűbájos igézet követte, lázas sóhajt rémes fenyegetés. Véres képeket vert fel képzelete, a nőnek is, neki is, s bódult hangon, fejét veszitve beszélt hozzá. Kért, rimánkodott, s megeredtek könyei. Becsület, szerelem, évtizedes mellőzés, fojtott düh, epekedés és őrült vágy szárnyra kaptak, hangot nyertek, ékesen, felcziczomázva, betanult frázisokban, hangzatos igékben. A nevelő úr alig értette, mindjobban elhült belé. Ki ez a nő? Nem értette meg a lelkét, csak érezte szenvedelme hevét, lüktető ereit, felizgatott képzelete őrült rohamát, lehellete fojtó melegét, mely közel, egészen közel arczát érintette, s hozzá tapadt bóditó mámorba ringatva.

A nő magához vonta s a nevelő érezte hogy egyet fordult véle a világ. El veszité öntudatát s csak egy nedves, forró ajk érintésétől ébredt fel. Lihegve felugrott, kiszakitá magát a nő karjaiból s villogó szemekkel menydörögte:

— Soha, Soha!

A nő lázas kaczagásba tört ki, melyet hirtelen, átmenet nélkül, csukló zokogás követett. Most már megértette.

Semhogy a világ szájára kerüljön ismét, hát fel akarta magát áldozni. Minő hetaera!

A zokogás megszünt.

— Gondoltam erre is — szólt a nő. El akar árulni? Meg akar semmisiteni, őrült becsületességével, bamba naivságában, jól van, tegye, ha tudja. Kezemben van. Megmondom férjemnek, még ma, ebben az órában, hogy undok lépést tett ellenem s ő hinni fog, mert már gyanakszik, azt hiszi, hogy védelmezését tilos szerelem sugalta. Ah nem félek öntől, bamba gyerek.

S kirohant a szobából.

A nevelő úr ugy állott ott, naivságában, ártatlan becsületességében, kidobva, kitaszitva, állásától, becsületétől megfosztva megfosztva ép becsületes érzése miatt, mint a gyermekét, szeretteit vesztett Niobe.

Érzéstelenül, fájdalom nélkül.

Gépiesen gyujtott lámpát és szedelőzködött össze. Egy óra mulva már útban volt haza, a sáros, locs-pocs úton, atyja házikója felé. Szivét nem hasgatta fájdalom, arczát bátran, őszintén tartotta egyenest, tiszta nyilt tekintettel.

Gondolat nem kóválygott agyában. Öntudat nélkül, mint hypnotikus álomban, lépett az alacsony szobába. Atyja jóizüen falatozott. Mikor meglátta a fiát, előérzettől kinoztatva, felkiáltott:

— Baj van?

— Nincsen baj atyám. Elhagytam az állásomat, haza jöttem.

— Mi történt? — hörgé megtörve az öreg. S pillanat alatt végig álmodta a multat, s a kinos jövendőt, elgondolta, hogyan fogja nélkülözni a havi segélyt, s miből fognak már most ketten elélni?

— Az Örökkévaló mennydörgés, villámlás, s a hegynek füstölgése közepett mondá: és ne kivánjad a te felebarátodnak feleségét. Atyám, megtartottam az Ur szavát. Ez történt. Bűnös vagyok?

Az öreg ember görcsös zokogás közt áldotta meg a fiát.

A Szent György-téri czukrászatban harmadnap élénk este folyt le. A szép asszony elkergette a nevelőt s kibékült a férjével. Bámulatosan ügyes asszony. De ki hitte volna arról a bamba gyerekemberről, hogy férfi? Tulajdonkép tetszett mindenkinek a történet is, a nevelő úr is, de ezért egyhangú volt a megbotránkozás. Gyalázat! — kiáltottak khorusban. Ah! tudtuk mi ezt előre. Hiszen Schlesinger maga beszélte, hogy feltünően védi az asszonyt, persze, szerelmes volt belé. Na de ilyet! Mire vetemedett az a kis «majom». Ah! Ah!

— Jól tette, ha elkergette. Nincsenek ma már gyermekek! Schlesingerné kivágta magát a bajból, a főtisztelendő urnak egyszerre szabad lett az útja. Minő ügyes asszony!

— Te, szólt oda egy fiatal jogászgyerek a helybeli ujságiróhoz, nem gondolnád, hogy kieszelt csel az egész? Ahogy én ösmerem azt a nevelőt, nem képes az ilyesmire. Nincs abban vér. Hiszen őrülten szerelmes Pirikébe? Nem értem az egészet. Ennek háttere van.

— Igen, ennek háttere van — felelt rá a másik nyomatékosan.

Egy pillanat alatt azt rebesgette a társaság:

— Igen, ennek háttere van.

— Hátha olyan modern József az a bácsi? Amilyen bamba, kitelik tőle!

— Modern József? Ez pompás! Persze, persze!

Ebben a pillanatban lépett be Schlesingerné férje karján. Megérezte, hogy róla beszélnek és hanyag előkelőséggel üdvözölte a jelenlevőket.

Azok egyszerre az állandó szinház tervéről kezdtek beszélni.

*

Hogy röpülnek az évek!

Öt esztendővel az elmondottak után haza kerültem. A városkámban mindössze csak annyi változott, hogy itt egy uj ház még pedig emeletes, amott uj kövezet tarkállik, a Szent-György tért út szegi át, a Nagypiacz meg ki van kövezve. Az emberek ugyanazok, kevesebb kedélyjyel, még szárazabb hanggal, unalmasabb arczczal.

O! azok a kisvárosi esték! Még mindig hosszadalmasok, csakhogy nyáron a sétányon, télen a czukrászatban ölik el. A pletyka folyik, csakhogy most másokról. Az állandó szinház terve, a reáliskola épületének ujjáalakitása, a városház modernizálása: tervek még ma is! Azt hiszem, azok is maradnak örökké.

Schlesingerné is csak az, a ki volt: szép asszony. Hála Isten, a kendőzés művészete örök ifjuságot kölcsönöz a hervadó női bájaknak!

De a nevelő úr az megváltozott...

Esett az eső, mikor a városba értem Utálom a kisvárost, ha esik. A kávéház tele volt, a czigány valzereket játszott, s minden szám után tányérozott. Én a czigányt akkor szeretem, ha nekem huzza és ha magyar nótákat játszik: valzerei és tányérozása elkeseritett. Lángoltam a dühtől.

Egyszer csak egy ütött-kopott alak állott meg az asztalom előtt. A nevelő úr volt.

Bizony alig ösmertem rá!

Elszedelőzködtem és vittem magammal a szállásomra.

Czigarettára gyujtottunk, cognacot itattam vele, a mitől a szeme megvillant.

— Na most beszélj! — szólottam hozzá.

— Miről?

— Mindenről. Schlesingernéről, Pirikéről, magadról, apádról.

— Apám meghalt. Magamra maradtam. Pirike férjhez ment, és Schlesingerné él uri módon, boldogan. Én még boldogabban.

Kiéreztem a gúnyt a szavából.

Szakálla megeresztve, szintelen ajkai, sárgás fogsora, borzas haja, kopottas felöltője, kifoszlott nadrágja, gyürődött ingelője azt sugták felém: a nevelő úr nem boldog!

Nem igaz. A nevelő úr boldog!

Pompás állása van, iroda-vezető egy előkelő ügyvédnél, csak ugy kapkodják a legelőkelőbb, gazdag családok, hogy adjon órákat a nebulóiknak. Azt hirlelik róla, hogy kiváló szakember, társai bámulják jogi ösmereteit. Az igaz, hogy még nem vizsgázott, de annyit tud mint egy egész vizsgáló bizottság. Sok pénzt keres. Boldog.

Nem igaz. A nevelő úr nem boldog, csak él.

Sokat szenvedett, eltemette az apját és jelen volt a Pirike esküvőjén is. Kapott akkor ott a templomban egy fájdalmas pillantást, mely végig hasogatta szivét, veséjét. Apai kényszerről, anyagi kérdésekről, mély bánatról, illuziók haláláról regélt ez a pillantás. Ah!... Ez a pillantás majd megőrjité. Haza ment, kezébe vette véletlenül Schoppenhauert és be sem zárta addig, mig végig nem olvasta.

Mikor befejezte, felkelt, nem érzett szi-

A PARKBAN.

vében fájdalmat, csak ürességet, végtelen ürességet.

Nos, hát élni fog.

Élt eddig is, de nem tudta miért. Most már tudja. *Az élethez való vágyakozás buta ösztön, az akarat, hogy éljünk, vak vágyakozás! Nos, hát élni fog.*

Mig ezt nékem szaggatottan, zavarosan kifejtette sajnálkozva, fájdalmasan fájó érzéssel néztem.

Aztán — minden czél nélkül, csak ugy szokásból, — ellene beszéltem. Egyre jobban, lelkesebben, azt akartam, hogy magam is higyjek benne. Mert hát az élet szép álom. Valósitsuk meg, legalább törekedjünk feléje. El a hitvány külsővel, az anyaggal, törjünk az ideál felé; előre, bátran nemesen! Tűzzünk ki magunk elé czélt, magasztosat, dicsőt és dolgozzunk.

Oly édes a munka, ha nemes czél vezérel!...

A nevelő úr odafordult felém:

— Igazad lehet. Azelőtt én is igy tanitottam, mikor Molière «Tudós nők»-jét fejtegettem. Emlékszel? De tudod mit? Adj még egy czigarettet és hagyj engem élni.

Elpirultam.

Zavartan nyujtottam feléje a kért czigarettet és...

Eh, hát hagytam élni!

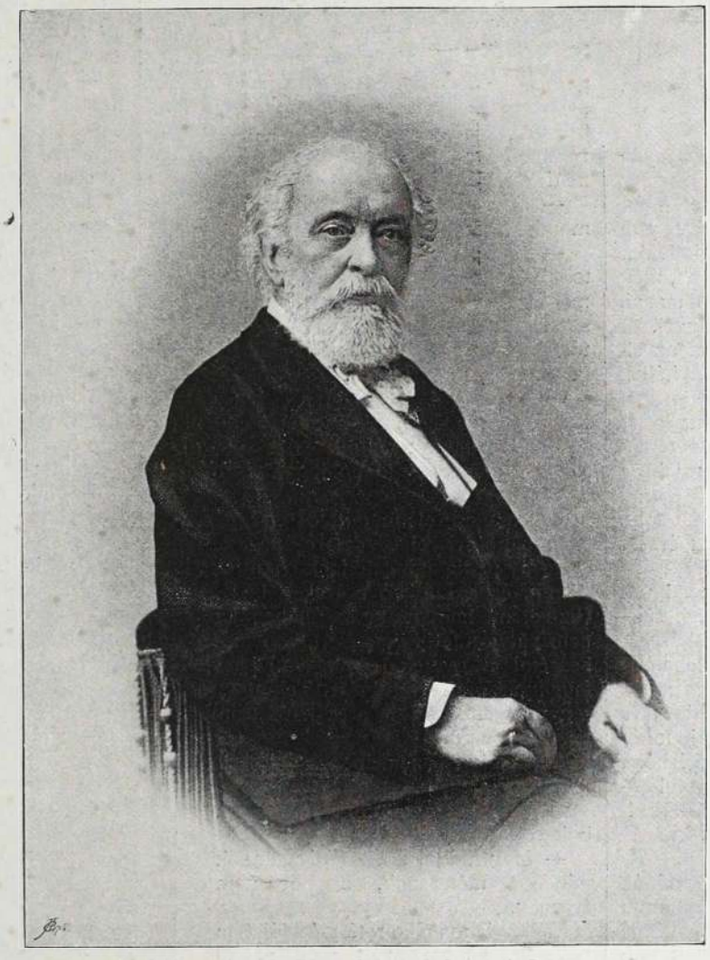

KOSSUTH LAJOS.

A VÉGZET.

Beszély.

Irta DOMAHIDY UJFALUSSY AMADIL.

Borongós őszi délután volt. Az erdő fái kopáran nyujtózkodtak a páratelt légbe. Ékességük, a rezgő levelek, sárgultan, fáradtan hevertek a földön, nyirkos illatot terjesztve.

Megúnták az örökös suttogást, a szellő pajzánkodásait és — pihentek.

Az erdő sikos ösvényén két lovas haladt.

Délczeg lovas volt mind a kettő, az egyik merész, kissé hetyke huszártiszt, a másik közönséges czivil, fess lovagló öltözékben.

Paripáik prüszkölve, habos szájjal, szegett nyakkal, óvatosan lépdeltek a csúszós talajon, a két gazdájuk pedig kedélyes társalgást folytatott.

— Ugyan mondd csak, mikor jártál erre utoljára — kérdé Révay Tibor a huszártisztet.

— Régen, nagyon régen, magam sem tudom mikor — viszonzá báró Ladányi Gábor.

— Bizony nem is szép tőled, hogy gyermekkori játszótársadat annyira elhanyagoltad... előbb is meglátogathattál volna.

— Szabadságom, mint tudhatod rendesen igen rövid ideig tart, s ezt szüleimmel kell töltenem. Öregeim határozottan megkövetelik ezt tőlem, miután ezredem távol fekszik az otthontól s ők tehát ritkán láthatnak. Ha egyszer-másszor haza kerülök, kolosszálisan beczézgetnek, egyik a másikat igyekszik túlszárnyalni a kényeztetéssel, s hallani sem akarnak arról, miszerint szabadságomat mással is megosszam. Most is alig-alig eresztettek el erre a három hétre. Mondhatom, sok kérésembe került a dolog, s midőn tegnap búcsúztunk, jelét is adták annak, hogy távozásom rosszul esik nekik.

— Szerintem barátaid irányában is vannak kötelességeid, s a midőn engem meglátogatni jöttél, csupán csak e kötelességnek tettél eleget, édes Gáborom.

— Magam is igy gondolkozom, de te is többször felrándulhatnál a fővárosba, már t. i. hozzám. Nagy mulatságokat csapnánk együtt!

— Az utóbbi időben ismételten fölkerestelek lakásodon, de soha sem találtalak oda haza.

— Ezentúl szállj egyenesen hozzám, akár vagyok otthon, akár nem, tekintsd szobáimat a magadéinak.

— Miután ezúttal nekem is szenteltél egy pár hetet, legközelebb igénybe veendem szivességedet.

— Derék lesz tőled, majd meglátod, nem bánod meg!... Jól megmulattatlak!

Az eső ezalatt megeredt.

— Forduljunk tehát vissza — mondá egykedvűen a huszártiszt.

— Tehát nem vagy kiváncsi a grófnéra? Nem igyekszel megragadni az alkalmat, vidékünk legszebb asszonyával megismerkedhetni?

— Milyen?

— Bájos és szelid mint a galamb.

— Akkor szörnyen unalmas lehet... Ismerheted e tekintetbeni nézeteimet, fölötte únom az erényhősök mulattatását... halaszszuk a látogatást máskorra, holnapra vagy később a hogy neked tetszik!... Van idő elég! Én nem égek a vágytól megismerkedhetni vele.

Révay vállat vont és kedvetlenül, szótlanul forditotta vissza lovát.

Fél órai lovaglás után elhagyták az erdő kanyargós ösvényét és egy széles mezei útra értek ki, melynek végében látszott Révay Tibor tanyája.

Az egyszerű, de úrias kinézésű lakóház kissé távolabb állott a többi cserepes épületektől, s háta mögött csinos kert terült el, hatalmas tölgyfákkal.

Az udvaron vidám kutyaugatás fogadta az érkezőket; a házigazda összes kedvenczei előrohantak óljaikból, szemhunyorgatással, prüszköléssel, ugrándozással adva kifejezést örömüknek.

Révay mindegyiknek juttatott egy-egy nyájas szót s simogatást és bevezeté átázott vendégét a számára berendezett lakosztályba.

Este azután, a jóizűen elköltött vacsora után a kandalló sustorgó tüze mellett Ladányi ismét fölvette a lovaglás alkalmával elejtett társalgás fonalát, némi érdeklődéssel mondva:

— Nem bánom, ha beszélsz valamit szomszédnődről.

És beleveté magát a legkényelmesebb s a legnagyobb karosszékbe, zsebéből ezüst szivartárczát szedett elő és halkan fütyörészni kezdett.

— A grófné, mint már talán jeleztem is, angyali szépség és özvegy — szólt Révay élénken.

— Ah!

— És nagyon fiatal.

— Kezd a dolog érdekes lenni.

— Árva és anyósával él.

— Utóbbi elmaradhatna.

— A legkellemesebb egyetértés uralkodik köztük.... Az öreg grófné egyetlen egy fia elvette a szegény, de jó családból való, árván maradt Lilit és egy rövid év mulva özvegyen hagyta. A kétségbeesett anya pedig fiának halála folytán, az általa istenített nőre ruházta át összes szeretetét és saját leányának tekinti. Lili képezi egyedüli örömét, vén napjait ő teszi türhetővé, ő a rideg kastély napsugára.

— «Érdekes história» — kezdé dúdolgatni Ladányi a «Nebántsvirág» ismeretes couplet-ját.

— A grófné jóformán négy évig gyászolt és a külvilággal addig egyáltalában nem közlekedett. Az idén azonban hazahozta egyedüli testvérét az intézetből, s azóta vigabb lett a kövesi kastély. Ebédeket, estéket rendeznek, szóval mulatnak.

— Tibor, te nagy vétket követtél el irányomban!

— Hogy-hogy?

— Miért nem mondtad nekem mindezeket előbb!... Ha előzetesen lettem volna a tények állásáról informálva, most talán a grófné valamelyik bizarr szalon-

KOSSUTH LAKÓHÁZA TÜRINBAN.

Jában üldögélnénk vígan csevegve s élczelve.

— A grófné igen kedélyes teremtés, maga a szelidség, vegyülve a kedves pajzánságnak ama nemével, mely mindenkit meghódit. Élete teljesen kifogástalan, még a rossz nyelvek sem képesek rágalmazni, minden tettére, minden szavára ügyel.

— Akkor nem sokat vesztettem az elmaradt látogatással! Leirásod után itélve, még sem az én genre-om ő méltósága. Az olyan szelid galambokat, mint a te Lilid, kerülni szoktam, elálmosodom társaságukban. Én csak Thalia és Terpsichore hölgyeit kedvelem.

— Javithatatlan ember! . . . Tehát soha sem voltál még szerelmes, azt az érzést értem, a mely tiszta és önzetlen?

— Dieu m'en garde, mon garçon!

— A virágzást elkerülni nem lehet — mondá tréfásan Révay.

— Nos barátom, azért is élek léha életet, hogy ha valaha megesne velem az az égbekiáltó szerencsétlenség, miszerint a te dicsőitett szerelmed erőt venne rajtam és én annak az illetőnek a kezét megkérném, ő iszonyodva forduljon el a híres mulatótól, a könnyelmü huszártiszttől — szólt Ladányi negédesen s hetykén.

— Szeretnél kosarat kapni?

— Minden esetre. Hiszen nem tudnék házas ember lenni, megölne az egyhangu élet . . . De különben azt hiszem, eléggé pánczélozva is vagyok én már azon költőies érzelem ellen, a mely azt tűzi ki nemes czélnak, hogy csak egyet boldogit, csak egyért lángol örökre.

— Megbánod te még szavaidat, édes Gáborom.

— Ismételten mondom, hogy ha az ég annyira elfordulna tőlem, miszerint belebolondulnék valami erényhősnőbe és nőmmé kivánnám tenni, hálás lennék egy kosárért, a mely a házasság tragédiájától megmentett.

— Sok ilyen ember lépen akadt már és áldta sorsát, hogy alkalmat adott lemondani a léha életről. Te is igy járhatsz még.

— Barátom nem ismersz, ha igy beszélsz.

— Nem akarok à la Kasszandra rosszat jósolni, de ugy sejtem, hogy szavaidat megbánás követendi. A könnyüvérü emberek leginkább olyan nők irányában szoktak fellobbanni, a kikről nem is álmodoztak, a kikről hallani sem akarnak.

II.

A kövesi kastély ragyogott és csillogott, mert hiszen Lili grófné a vidék előkelőségeinek estélyt adott.

Az egész díszes közönség már egybe volt gyűlve, midőn Révay Tibor és a szintén meghivott Ladányi belépett a szalónba.

— Amott van Lili grófné — sugá Révay a huszártiszt fülébe.

Ladányi kiváncsian nézett az előttük elhaladó nőre, a ki a belépőket megpillantva, megállott a szoba közepén.

Sugár, elegáns nő volt, kékesen zománczozott szemekkel, előkelő magatartással. Puha, svéd kesztyűs kezét barátságosan nyujtá Révay felé, a ki azonnal bemutatá neki barátját.

— Szép öntől, hogy szintén eljött — mondá Ladányinak.

— A napokban óhajtottam tiszteletemet tenni — szólt amaz udvariasan meghajtva magát — de a Tibor által kieszközölt szives meghivás megelőzött. Fogadja méltóságod legmélyebb hálámat kegyességeért.

— Szót sem érdemel az egész dolog. Kedves szomszédunk barátai mindenkor szivesen láttatnak nálunk — viszonzá Lili Révayra nézve. A ki boldogan viszonozta tekintetét.

Lili azután elsuhogott és egy pár idegenebb hölgygyel kezdett csevegni.

Révay pedig mindenkinek bemutatta Ladányit, és a Lili nővérével, a kedves kis Gizivel ott hagyta egy szegletben. Ladányi nem nagyon tett ki magáért, hanem hagyta beszélni a gyerek leányt, a ki ismételten faggatta szórakozottságáért. Tekintete gyakran megakadt a Lili arczán és szinte félhangon mondá:

— Nefelejcs szemeiben valami különös mágnes van.

Gizi elpirult, azt hitte neki szólt a bók s naivul viszonzá:

— Ugy tudom a huszártisztek sok mindent mondanak, a mit nem éreznek.

Ladányi magához tért és jóizüen nevetett, hanem azért mód nélkül únta magát a leánykával és valami ürügy alatt nemsokára megugrott tőle. Helyét egy beszédes uracs foglalta el, a ki mindent elkövetett a Gizi meghóditására.

Ladányi pedig egy ablakfülkébe vonult és keresztbe font karokkal, félig behúnyt szemmel nézte a társaságot.

A vacsora alatt egyik lovagja ő volt a bájos háziasszonynak, de csillogó mulattató tehetsége ezúttal cserben hagyta.

Kedélyes, szellemdús megjegyzései, melyekkel már sikereket aratott, sehogy sem akartak eszébe jutni, igen köznapi frázisokkal állott elő, melyek szinte a torkán akadtak, a midőn Lili az ő szelid, tiszta szemeivel ránézett. Végre abbahagyta a kisérletezést és a társalgás vezetését a Lili másik szomszédjának adta át. Utoljára már egy szót sem szólt, idegesen evett-ivott, homlokán pedig egy két ráncz képződött, a bosszuság jele.

Étkezés után Révay ült Lili mellé s a midőn utóbbinak csengő nevetése körül hizelegte Ladányi füleit, ő is hozzájok szegődött, de még most is inkább a hallgató szerepét játszotta.

— Báró úr, ön nem felelt meg várakozásomnak — szólt Lili tréfásan — én önt hírből mint fölötte kedélyes embernek ismerem, de az ellenkezőről voltam kénytelen meggyőződni.

— A grófné körében még a beszédről is megfeledkezhetünk, egy bájos istennő közelében ülve, meg van engedve a meghatottság.

— Ellensége vagyok a bókoknak, szótlanságának adjon más okot.

— Lili grófnénak nem lehet bókolni, a mit neki mond az ember, az mind való, mert «egyesülve vannak benne a nők összes bájai».

— Ügyes vagy barátom, — vágott közbe Révay — de nézetedet magam is osztom.

— Kérem, ne hozzanak zavarba, — mondá Lili vidáman nevetve és finoman faragott legyezőjével babrálva — még nem is kérdeztem önt Ladányi, meddig szándékozik vidékünkön tartózkodni?

— Csak három hétig! . . . Már sejtem, hogy aranjuezi napokként, gyorsan fog az idő elrohanni.

— Látogatásodat meghosszabbithatod valami ürügy alatt, és majd megsürgönyözzük öregeidnek — mondá Révay.

Ladányi lassan bocsátotta ki ajkain drága szivarjának illatos füstjét, és egy futó pillantást vetve Lilire, csak annyit mondott:

— Majd meglátjuk.

Ezalatt a teát behozták és Lili az értékes sévresi csészékbe kezdé öntögetni a párolgó italt.

Gizi segédkezett neki, mindenkit kinálgatva és egyesek előtt teli rakva az inasok által széthordott csinos asztalkákat Kugler-süteményekkel.

— Nekünk semmit sem ad? — kérdé Révay.

— Haragszom Ladányira — viszonzá

KOSSUTH LAJOS SÉTA KÖZBEN.

a kis hölgy méltósággal, — képzelje, ott hagyott a vacsora előtt magamban a kereveten ... Szerencsére hamar megkönyörült rajtam valaki.

— A kicsike neheztel rám — mondá Ladányi Révaynak, — kérlek békitsd ki helyettem.

Előbbi föl is állott és szellemeskedni kezdett a kis házikisasszonynyal, a kinek Révay régi kedvencze volt.

Ladányi pedig még egyszer kisérletet tett, mulattatási tehetségét a tespedésből fölrázni, a midőn Lili egy csésze teával leült helyére, s ezúttal fényes sikert aratott igyekezete, jókedve visszatért, a szellemes ötletek egymást érték, és a mikor hazaértek Révayval, nem állotta meg, hogy annyit ne mondjon:

— Lilid nagyon nyájas, megnyerő modoru asszony, de én is kitettem ám magamért.

Folyt. köv.

ROMEO ÉBREDÉSE.

Tisztelt közönség! im, szentül igérem
Hogy lelkesedni nem fogok nagyon.
Poetikus ámbátor a czégérem:
De holdvilágos nem lesz a dalom.
...Bár fölvirulsz szivembe néha-néha,
Romok rózsája, szép romantika!
(Ha engedi az uralgó planéta:
Az egyházpolitikai vita...)

Mert lelkesülni nem divat manap.
A kopott Múzsa petrezselymet árul.
Költő, nagy ritkán, ha megszánja csak:
Fölkérve egy-egy tourra őt galánsul.
A modern élet parkettjén a rímek
Mind orra buknak — oly keserves ez!
Jó publikum, ne lásd előre rémet,
Versembe' tán még — poezis se' lesz.

Hisz ilyenek majd mind a mai versek! —
Tehát: az óra éjfélt hirdetett;
Valaha fölhasználták ezt a perczet
Az élelmes, szörnyű kisértetek.
De ma? ugyan, kit is kisértenének?
Hisz kikaczagnák őket, rémesen!
Jól tudják ők: a bölcs emberiséget
Nem érdemes már kisérteni sem...

Tehát, éjfél volt, a hogy elzenegtem.
Üres, kihalt már a redakczió.
Kiterjesztette áldóan felettem
Magasztos szárnyát a Szenzáczió.
Dicsőségem kevély koszorujához
Nagy-buzgón fontam egy uj levelet...
Megveheti, négy krajczárt a ki áldoz —
Nekem talán még azt se' éri meg...

S egyszerre, mi történt, mily csoda, halljak!
Mi meglepetés, a mi rám lecsapott!
Ime: rímbe kaczagják, versbe' dalolják
A szerb válságot a távíratok.
A szürke falakból, a rideg szobából
Rózsalugas lesz, mennyei lak.
S a fényből, az égből, az illatárul
Előmbe szökel egy délczeg alak.

A legszebb ekvitácziós huszárnál
Hóditóbb, sneidigabb egy dalia.
Szava édesb a bülbül-csattogásnál:
— «Köszöntlek oh Pieridák fia!
Emlékszel még az erkély jelenetre?
Én vagyok az a nagy ábrándozó!
Jól ismersz, persze; költő vagy te, persze.»
— ««Én ujságíró vagyok, Romeo!»»

«Tudom... vásári zaja a világnak
Az éj szelid keblén elhallgatott.
Te zengő lelkét a nagy éjszakának,
A csalogányos bűbájt hallgatod.
Csalogányfészek maga is a szíved,
Dal röppen abból szerte, millió...
Mondd, ki az ideálod, ki a híved?»
««Én ujdonságot irok Romeo!»»

«Ah! ujdonságot? Értem, igen, értem.
Szegény ifjut imád a szőke lány.
A zsarnok apát kérik, sírva térden
Nem és nem! menydörg az a vén zsivány.
S még egy menyországos találka —
És megreped a szív, a bánkódó.

DR. BASSO, KOSSUTH ORVOSA.

«Vagy ő, vagy senki! s kiszenved a lányka.»
—««Máshoz ment férjhez, édes Romeo!»»

Az ócska dráma-hős csak bámul-ámul,
Még a gitárját is a sutba vetve.
S poetikus ajkárul — oh mutamur! —
Elröppen egy sallangos szedtevette.
— «Meglátogatni jöttem Juliámat,
Ki egykor híven együtt halt velem.
Hát itt e földön egy uj aera támadt?
Hát Juliámat többé nem lelem?»

««Meglátogatni jöttél Juliádat — —
Ne félj, ma is lelsz sok oly szép leányt.
Ha jó parthie vagy, ne gyötörjön bánat,
Még kapsz is vele gazdag hozományt.
Ha nem: biz ő nem sorvad el magába',
Mulat, farsangol, pletykázik, feled...
Hogy visszatértél e kalmár-világba —
Hej! Juliád itt többé nem leled!»»

S nem akart, nem birt érteni az árva,
Szemébe bánat ült ki, végtelen.
És fölzokogott, két karját kitárva:
«Adjátok vissza Juliám' nekem!

Az nem lehet, hogy ő hiába halt,
Hogy tőle nem tanultatok, ti lányok!
... Mutassátok meg hát a ravatalt:
A szerelemtelen világot...»

««Menjünk az éjbe.»»... Jó, ő felcsapott
Ráadtam szolgánk überzieherét,
Hogy elrejthesse — mit el nem hagyott —
Pacsirta-lelkű, régi hangszerét.
És vittem mulatságba, bálba,
Hol minden a szerelmet zengte,
A vérforraló walzer árja,
A lég a rózsa-örvényü teremben'.

S ő láta mindent! fényt és szenvedést;
Mellőzött lányok martyr-arczát,
Házasságszerző, forró ölelést;
A liliomok életharczát...
Kakas szólalt... és kimerülve végkép,
Leroskadánk egy kávéház ölébe,
Cognacozó, kártyázó, léha népség...
Szemét ő undorral födé be.

Magára hagytam; hadd sirassa el
Örökre eltűnt, regeszép világát.
Vérkönyet sírhat, — nem támasztja fel
Az üdvözítő Ideált, a drágát!
... Im, a kaczérság márvány-trónusán
Takaros, parfümös tündér enyelgett;
S hogy visszatértem — bűvös látomány! —
Nem ott állt Romeo a kassza mellett?!

Vállára csaptam: «Ej, no lám, te svindler!
Vén Romeo, nem szégyelled magad?
Patvarba krokodilus könyeiddel,
A melyek Juliádért hulltanak!
Az eszményiség meggyilkolásával
Vádolsz az ég előtt, te áruló!
És enyelegsz a kaczkiás bűbájjal?
... Hová sülyedtél, büszke Romeo?

Vádat ne vess szemébe mai lánynak'
És ne vádold a mai ifjakat!
Ledér, könnyelmű sodra a világnak,
Ládd, Eszmény! téged is, hogy elragad!
... Kalmárok vagyunk,... dobon veszik,
adják
A szíveket vásári alkuvók.
Virul ez üzlet... nincsenek manapság
Se Juliák, se Romeok!

Forr, lázasan forr az iparkodás:
Sürög-forog a sok karrier-kovács;
Pakfong érdemből hamis pénz verése,
Becsületnyitó kulcsok készitése;
Az eszme? nincs ma irva lobogóra,
A «nagy elvhez» — boltot nyit a világ
Kufára van csak, de nincs Romeoja!
Ez a te gyászosabb tragédiád!»

*

A dráma-hős rám nézett néma jajjal,
A lányra még egy ábrándot vetett;
S multjába szálló, lemondó sóhajjal
Búgott föl tompán: «Fizetek!»
Riad az alvó Ganyméd, rohan...
Romeo hosszan vájkál a zsebébe...
Kidobták volna csúfosan —
A kapuczinert fizettem érte...

Sass Ede.

HUSVÉT.

ENGEDJÉTEK HOZZÁM A KISDEDEKET.

FEKETE FELLEG.*

Teodoro Guerrero regénye.

— Spanyolból fordította: SZALAI EMIL. —

I. FELHŐTLEN ÉG.

Alfredo Penalver nem volt több negyvenöt esztendősnél. Gazdag lévén, tagja volt a kortesnek is egy szomjas választókerület jóvoltából.

Fiatal korában sok asszony bolondult utána, mert valóságos férfiszépség volt. S még most is, ámbátor szeme körül redők verődtek s termetre is kissé elhízott, szép férfiúnak mondhatni.

Koromfekete szemei csak úgy ragyognak, mint azelőtt, csak úgy sugárzik belőlük a szenvedély, a tűz.

Arcáról leolvashatni, hogy boldog ember. Mintha egyre mosolyra húzódnának vonásai; kissé pittyedt ajka is mintha egyre mosolyra készülne.

A kandalló előtt ült egy karosszékben. A jobb térdén kis szőkehajú leánykát himbált.

Majd lehajolt hozzá s össze-vissza csókolta a gyermek kedves arczocskáját. A baltérdén fiucska lovagolt s néha-néha akkorát húzott picziny kezével a békés *lóra,* hogy majd előre bukott az alig négy esztendős lovas.

Az agglegények tán kaczagnának a papa türelmén, de Alfredo Penalvert végtelenül boldoggá tette ez az *állatkínzás* s a csapásokért csókkal jutalmazta a fiúcskát. A sok óvatos lovagoltatástól és himbálástól alig ért rá, hogy egy-egy pillantást vessen az ablak felé, hol egy szőnyegpamlagon, arczát a kezére támasztva, a felesége ült, s nyugodtan nézte ezt a bájos látványosságot. Csak olyankor rezzent fel Adriana, ha a lovacska kelleténél magasabbra ficzánkolt, vagy ha az apuka azt a szőkehaju lánykát jobban meghimbálta, semmint szokta.

Majd kifáradt a lovas is, a lovacska is. Adriana karjaira fogta a két gyermeket s lefektette őket a pamlag sarkában. Alfredo pedig lehajolt a felesége mellé és mélyen szemeibe pillantott a mosolygó asszonynak.

— Tudom, miért mosolyogsz? Engem nevetsz ki, ugy-e? mert ilyen nagy türelemmel bajlódom a gyerekekkel.

— Te mondád, Alfredo. Kiolvasod te mindig szemeimből a gondolatomat. Csak az arczomra tekintesz és már tudod akaratomat.

Alfredo magához szoritotta az asszonyt és csókot nyomott az ajkára. Adriana is átkarolta urát és homlokon csókolta. A lovas eközben kipihente fáradalmait s felugorván, nyakába csimpajkodott az anyukának.

A leányka se pihent soká, hanem föllállott a pamlagon és belekapaszkodott a mama nyakába.

— Nini! féltékenyek rám a gyerekek! — kiáltá nevetve Alfredo s tapsolni kezdett örömében.

— Ugy kell! — vágott közbe ujongva az asszony.

De Alfredo odaugrott a kis csókolódzó csoporthoz és mindhármukat átkarolván, hol az egyiket, hol a másikat csókolgatta.

— No látod, hogy szidják a te gonosz lelkü barátaid a házasságot — mondá kis szünet mulva Adriana. — Pedig a mi boldogságunk sirig fog tartani. Boldogok leszünk, mig meg nem halunk.

— Ej, ne gondolj ilyenekre, Adrianám.

RÉSZLET A MANON UJ OPERÁBÓL. (3. FELV.)

A mióta gyerekeim vannak, egészen elfeledtem, hogy halandók is vagyunk. A mig isten a gyerekeinket élteti, addig élni akarok. Élni! Nélkülük nem kellene most már az élet semmi áron!

— Hát én? Én . . .

— Te, Adrianám? Test vagy te a testemből, lélek a lelkemből, szív a szivemből! Én, te és a gyerekek egy test, egy lélek, egy szív vagyunk. Tudnátok-e ti meglenni nélkülem? Hová lennék én nélkületek? Édesem!

— Alfredo!

— A mig ifjú voltam, hóbortos is voltam. Csak a jelennel s magammal törődtem. Azt hittem, nem fűz semmi a jövőhöz, se a társadalomhoz, melyben élek. De mióta te az enyém lettél, a mióta ennek a két angyalnak életet adtál, azóta érzem . . . érzem, hogy nem magam vagyok ezen a világon, hogy kötelességeim vannak irányotokban s az emberek iránt. Érzem, hogy kell a jövőre is gondolnom; nem magamért, érted. Érted s a gyermekeinkért!

— Igen, Alfredo, én tanitottalak megismerni a szegények nyomorát. Mert azelőtt bizony gőgös ember voltál. Ugy bizony. De most már áldják a szegények minden léptedet.

— Őrangyalom vagy, Adriana.

— Köszönöm ezt a szép czímet! — mondá nagyot bókolva Adriana és kisiklott a férje karjai közül.

— Te kis gonosz, nem szöksz el előlem! — kiáltott Alfredo és elfogván Adrianát, ujra összevissza csókolta. Adriana pedig lágyan Alfredo arczára legyintett.

— Itt a fizetés! Akarsz még! Kikapsz!

— No, verj meg muczuskám, verj meg! Dádá!

— Még mindig olyan szeles vagy! Szégyeld magad!

— Nos, hát szégyellem magam . . . Nini, hiszen már mosolyog az erkölcsprédikátor. Szégyeld magad!

S együtt kaczagtak mind a ketten.

Majd komoly hangon folytatá Alfredo a dévajkodásból félbeszakitott beszédet:

— De a Gusztit embernek nevelem ám!

— Olyan embernek, a milyen az apja! — jegyzé meg Adriana hizelkedő hangon.

— Nem, nem! Jobb legyen az apjánál!

— Lehetetlen!

— Lehetetlen? Nem érted, mily nagyot mondasz ezzel, Adrianám! Lehetetlen! Nagy mester a tapasztalat! Én megtanultam, hogy nagyon is lehet. Nagyon is. Mert sok göröngye van az életnek, a melyen a gyenge lábu ifjuság könnyen elbotlik, ha szabadjára bocsátják. Nagyon könnyen elbotlik.

— Van tán mit megbánnod? Alfredo! Olyan szomoruan mondod mindezt.

— Nincs, nincs. Nem kell szégyellenem multamat. Ha valami kis felleg rá is borulna, te eloszlatnád tiszta leheleteddel . . .

— Én . . .

— Te, édesem . . .

— Nem értelek.

— Hát élek-halok szerelmedért s gyermekeinkért. Nem tisztel, becsül engem minden ember?

Adriana nem értette sehogyse Alfredo e szavait. Félve tekintett urára és bár nem tudta miért, homályos sejtelmek fogták el. Majd vontatottan kérdé:

— Valami emlék bánt?

— No, csak ne légy gyanakvó, Adrianám — mondá Alfredo s megsimogatta neje arczát.

— Ugy hát mért remegtetsz meg furcsa szavaiddal.

— Csak balgaság! Tökéletes szeretnék lenni, hogy méltó lehessek hozzád.

— Hizelkedő! . . . De mondd Alfredo, szeretsz e te ugy engem, mint a hogy én szeretlek téged?

— Te kis bohó, hát nincs elég bizonyságod?

— Van, van . . . Persze hogy van . . . De mennyi! Száz, ezer! De azért mégis . . . Tegnap . . .

— Tegnap! Még mindig bánt az, a mi elmult . . . a mi . . . a mi nem is illet téged . . .

* Megkezdjük *Teodoro Guerrero* «Fekete felleg» czimü regényének közlését. Olvasóink figyelmét felhivjuk erre a kiváló munkára, melynek szerzője a modern spanyol irodalom egyik legkiválóbb alakja. Valami sajátságosan egyéni van az ő stilusában és müveinek konczepcziójában. Minden izében modern; kiragad valami társadalmi problémát és megoldja, a mint a tapasztalt és élesszemü, éleseszü ember szokta. Nem kisérletez személyeivel, mint a ferde úton járó modernek szokták, hanem biztosan vezeti cselekvényeit. S e modernsége mellett van benne bizonyos a romantikusból is; ha ugyan az érzés melegét romantikusnak kell nevezniink. Mindenesetre ritkaság az ujabb sivár regényalkotások között, hogy egy regényt meleg szivvel irt legyen meg egy iró. Mert sokan az ilyenre ráfognák, hogy hazudik, ócska módon érzelgősködik. De Teodoro Guerrero annyira önálló s annyira egyéni, hogy nem irányittatja magát mások kétesindoku vélelme szerint, hanem ir a maga módján. Hogy milyen ez az ő módja, arról olvasóink mihamar meg fogják ismerni ebben a kitünő munkában, melyet *Szalai Emilnek,* a spanyol irodalom alapos ismerőjének és mivelőjének forditásában közlünk.

— Engem minden illet, Alfredo. Szeretlek, szerettelek, szeretni foglak. Soscm is szerettem mást. Te voltál az első, a ki hevesebben dobogtatta meg a szivemet. Minden érzelmem, minden gondolatom tied. Soha egyetlen pillanatra se távozott el a képed a szivemből, minden dobbanása érted van. Agyamban sose fészkelt még más gondolat mint ...

— Tudom, Adriana. Egészen az enyém vagy! Tudom!

— És te! ... Ha multad kerül szóba, lesütöd szemeidet és ...

— Édesem! Ez csak merő gyanakvás! Asszonyi szeszély!

— Nem szeszély, Alfredo. De boldogtalan lennék, ha tudnám, hogy csak egy gondolatod is, más valakit illet. Félek, hogy az emlékek elrabolnak csak egy hajszálnyit is az én Alfredomból. Talán nevetséges is vagyok, de én akarom, hogy egészen enyém légy. Féltelek! Féltékeny vagyok ...

— Adriana!

— Csak a multadra! Mert nem ismerem, mert nem vagy őszinte ... Ha van mit megsiratnod, veled együtt megsiratnám; ha van miért keseregned, megosztanám veled a keserüséget.

— Ez már több a gyöngédségnél, édes Adrianám, mondá Alfredo leülve felesége mellé. Én is csak olyan voltam, mint a többi fiatalok. Balgaságok után futkostam, hiuságokra vadásztam. De te nyugodt lehetsz, most egészen a tied vagyok. Azok az asszonyok, a kik a sok botorságok közepett elém akadtak, egy szilánkot se rabolhattak szivemből. Sose éreztem igaz szerelmet, míg téged meg nem ismertelek. Ne félts, ne aggódj! Ne kínozd magad! Nincs árny, mely ijesztőn közénk tolulna, nincs emlék, mely elvonná tőled csak egy gondolatomat is. Érted élek s gyermekeinkért! Csak előre nézek, előre! Hátra egy pillantást se vetek.

— Alfredo! életem! — s Adriana nyakába borult elkomorodott urának.

Az inas Nicolas de Velascot jelentette be. Adriana kibontakozott férje karjaiból s kedvtelen hangon mondá:

— Milyen alkalmatlan látogatás!

— Mit akarsz ettől a szegény Nicolastól? — felelé Alfredo mosolyogva — hisz nem árt ez a szegény ember egy fiaszunyognak se.

— Hallgass! Rosz ember, a kinek szive sincs.

— Nem ismered te Nicolast. Van szive, de még milyen!

— Hát akkor minek tettető!

— A modern iskola nevelése! Épp ellenkezőt szinlel, mint a mit érez. De mi együtt nevekedtünk; engem nem csal meg. Jó fiú ez a Nicolas és jó barát. De nem bizik a férfiakban, mert nem ismeri őket, s nem bizik az asszonyokban, mert csupa olyanokkal akadt dolga, a kik kiábrándították, megcsalták s elkeseritették életét.

— S csak az asszonyok voltak a hibásak?

— No, meg az ő oktalansága. De majd mi megtanitjuk.

— Nem, nem! Lehetetlen!

— Nem hiszed? Nicolas irigyli a mi boldogságunkat, így hát jó tanitvány lesz.

— Nem, Alfredo, találkozni se akarok vele!

— Adriana!

— Nem. Magam se tudom miért, de kerülni akarom ... Most süt a nap, sétálni megyek a gyermekekkel. Pá!

S az asszony kéznél fogva a kis Gusztit és a kis Clotildet, kisuhant a szőnyegajtón. Alfredo pedig lehajolt a kandallóhóz s egy vasfogóval szenet vetett a tűzbe.

Folyt. köv.

MI LETT EGY SZAMÁRBÓL.

(V. Schröder.)

Kis-Ázsiának azon részében, mely a török birodalomhoz tartozik, élt hajdan egy híres seik.

Ismeretlen származásu szent mausoleumában lakott, melyet a népképzelet az igazhivők összes erényével ruházott fel.

RÉSZLET MANON UJ OPERÁBÓL. (4. FELV.)

A hivők ezrei, kik évről-évre ide zarándokoltak és itt a számtalan szerencsétlenségből kigyógyultak, elhalmozták őt bőségesen ajándékokkal.

Egyik táblaolajat hozott az öröklámpa fenntartására, a másik kövér borjúval, vagy tollas állattal járult a seik háztartásához. Igy a seik minden földi szükségtől megszabadult, egyedül a mennyei dolgokkal s az emberi nem jövőjével foglalkozott.

Dicsősége nap nap után nőtt. A fiatal dervis, ki szolgája és tanitványa lett, boldognak érezte magát, hogy a seik dicsőségében és boldog perczeiben részes volt s hogy a nagy megtiszteltetésben részesülhetett, hogy a seiknek szolgálhatott.

Végre a régi dervis megúnta a dicsőséget és letelepedett egy másik faluba.

Az uj dervis igen rest és ostoba ember volt.

Tiz évig lakott a mausoleumban a nélkül, hogy a legcsekélyebb vágyat is mutatta volna szerencséje megalapitására.

Egy szép napon azonban igy szólitja meg a seik, miközben egy szamarat hozatott elő:

«Allah kerim, nagylelkű Isten! (evvel kezdi mindig beszédét a mohamedán pap) Fiam, te itt nem akarsz már tanulni, menj máshová, lehet, ott több kedved lesz a tanuláshoz. Ülj fel e szamárra, vezéreljen Isten és egy prófétája: Mohamed. Utazz szerencsésen!

A dervis alázatosan megcsókolta a seik kezét, aztán elvette a szamár kötőfékét és vezette avval a szándékkal, hogy mihelyt a mausoleumot elhagyja, rá ül.

Rá is ült, de néhány lépés után a szamár oly gyenge volt és úgy sántitott, hogy alig lehetett rajta ülni.

A dervis mellett egy kis cserje virult, ezt azonnal ki is törte, hogy a szamarat tovább futásra ösztökélje.

Igy a szamár még az nap és éjjel is ment, de a hajnalban megúnta a földi dicsőséget s kiszenvedett.

A dervis most gondolkozott, hogy mit kell tennie.

«Hagyjam itt feküdni a szamarat — mondá — húsa megrothad gyorsan; én idegen vagyok, le fognak tartóztatni, jogtalanul bánnak el velem és meglehet, a fogságot sem kerülöm ki».

Ezen töprengés után elhatározta, hogy a szamarat azon helyre, hol elesett, eltemeti.

Mély sirt ásott és nagy sirdombot hányt igaz hivő módjára, aztán a munkától elfáradva leült a sirhalom mellé és töprengett helyzetén.

A sok sóhajtozás és sirás közepette egy sereg lovast vett észre, a mint a síkságon vágtattak.

Szép lovakkal, gazdag öltözetben lovagoltak el előtte, s mindegyiknek figyelme a dervisre volt irányitva, ki a halom mellett ült.

A lovagok egyike igy szólt: «Két dervisnek kellett itt lennie, az egyik meghalt itt az útban, az életben maradt pedig eltemette».

E szavak figyelmessé tették a gazdag beyt, ki ezután tiszteletteljesen hozzá lovagolt és mondá:

Allah legyen veled és adjon neked egészséget! Mi látjuk, hogy te testvéredet vesztéd el, de hagyj fel a panaszkodással; mi, hála Allahnak, vidám emberek vagyunk. Mi egy mauzoleumot óhajtunk épiteni a te elhunyt testvéred hamvai fölé, ezt te fogod őrizni, tehát ne aggódj jövődről.

A dervis látta, hogy előnyére lesz a tévedés, nem szakitotta félbe a beyt, hanem iszonyuan nyögött és sóhajtozott. Végre igy kiáltott fel:

Nagy vagy Allah, kegyed pedig megmérhetetlen, de mégis egy ilyen társat elveszteni, ki hosszú ismeretségünk ideje alatt egy sértő, egy nem igaz szót nem ejtett volna ki száján! A türelemnek igazi példányképe volt!

A sok vigasztaló szó után egész megörült annak gondolatára, hogy mily tiszteletthez jut a szamár kimulása által.

Rövid idő multán egy szép mauzoleum épült a sirhalom helyén.

Az örök lámpa égett csontjai felett, a dervis pedig őrködő seik lett.

A hivők ezrei zarándokoltak minden vidékről az *uj szent* nyughelyére.

Idők folyamán a mauzoleum leghiresebb lett egész Ázsiában és a seik pedig még volt főnökét is felülmulta dicsőségben.

A seik maga nagyon csodálkozott, hogy

a *Szent* hamvainak érintésétől «a sánták jártak, a vakok láttak és a bélpoklosok megtisztultak».

Az öreg seik látta, hogy dicsősége el van homályositva. Elhatározta, hogy vetélytársát felkeresi és bölcseségéből valamit elsajátit.

Az út hosszú volt, de mégis örömmel tette ezt.

Ki tudná azonban az ő indulatát leirni, midőn belépésekor a seikben régi szolgájára ismert, kit ő egykor ostobaságáért elkergetett.

Mindketten felismerték egymást, de az öreg nem akarta kimutatni.

A fiatal seik azonban azt gondolta, hogy nem ismerte őt fel régi ura, ezért ő szólitotta meg.

Ezután nehány napig volt szolgájánál maradt.

Egy este, mikor egész egyedül voltak, megkérdezte halkan volt szolgájától ekképen:

«Adjon neked Allah hosszú életet! Mondd meg nekem, a sors mily változása által jutottál ily nagy dicsőséghez?»

Ez pedig alázatosan igy felelt:

«Atyám, mindezt annak a sánta, nyomorult és haldokló szamárnak köszönhetem, a melyet te nekem adtál, midőn elhagytalak. Ennek a sirja e mauzoleum, minden tisztelet őt illeti».

Az öreg seik ezen hosszan gondolkozott. Majd megsimitván szakállát, igy szólt:

«Nagy vagy Allah! Vai adjaceb! Tudd meg, hogy azon mauzoleumban, a hol én magam is oly sok tiszteletet élveztem és oly sok előnyben részesültem, a te szamarad atyjának csontjai nyugosznak.

Ford. Ifj. Vetzák Ede.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

A Dumas-fils «Dame aux Camelias»-ját elevenitették fel két héttel ezelőtt tizenhat esztendei pihentetés után a nemzeti szinházban.

A péntek esti reprise sokáig emlékezetes marad mindazok előtt, a kik végigélvezték.

Azzal az impresszióval keltünk föl helyünkről a darab végeztével, hogy az utolsó évek szinpadi eseményeinek legóriásabbját éltük át héttől tiz óráig. Ünnepe volt a magyar szinművészetnek, a mikor a *Márkus* Emilia Gauthier Margitjában egy olyan fényes, olyan hatalmas, minden izében átgondolt, némely nüanszaiban grandiózus drámai alakitást ismertünk meg, a melyhez hasonló ragyogó produkcziót évek óta nem volt alkalmunk látni magyar szinpadon.

Ki merjük mondani, hogy a Márkus Emilia Gauthier Margitja a magyar szinpadi művészet egyik legfényesebb diadala s a kik úgy találták, mintha Iza, Francillon, Claire és Froufrou óta a Márkus Emilia művészetében stagnálás állott volna be, azoknak tévedésére eklatáns argumentum a nagy művésznőnek ez a legfenomenálisabb alkotása.

Pedig nagy, igen nagy dologgal kellett megküzdenie az este.

A Duse és a Sarah emléke élt a nézők lelkében és végre is senki sem próféta a saját hazájában.

Ha csak egy hajszálnyira emlékeztetett volna játékmodora, hangja vagy akár felfogása a föntemlitett világjáró művésznők játékára, hangjára vagy felfogására, az itéletet megformulázta volna a mi kegyetlen publikumunk ilyeténformán: Az utánzás a művészetnek csak első, primitiv grádusa.

De ez a publikum, a mely a Duse és Sarah emlékével eltelve jött el péntek este a nemzeti szinházba, hogy fölényes mosolylyal kritizáljon s konstatálja, hogy mit és miképen sajátitott el a mi Margitunk az olasz és a franczia Margittól, egyszerre azon vette magát észre, hogy a külföldi művésznők emléke lassanként eltünedez emlékéből, egyszerre tudatára ébredt annak, hogy minden erő, mely a művészetben tényleg *erőnek* bizonyult, önálló és senkihez sem hasonlitható e föld kerekségén, csakis önmagához, s a publikum, mely kritizálni jött s készen tartotta kegyetlen bonczkését, egyszerre megfeledkezett magáról s lélekzetét visszafojtva figyelt a művésznő minden mozdulatára, minden hangjára, majd összeverődtek a tenyerek s orkánként zúgott fel a lelkes őszinte, igazi enthuziasmus szülte tapsvihar.

Eredeti és igen sok uj dolgot produkált Márkus Emilia Gauthier Margitban. De a mi azt a leirhatatlan hatást előidézte, nem ez az ujság és eredetiség volt, hanem főképen a játéknak, az alakitásnak az az igazsága, őszintesége, természetessége és nemes egyszerüsége, mely minden hangban, minden mozdulatban fényesen nyilatkozott meg. Oly szabadon játszott, hogy — szinte látszott rajta az — hogy megfeledkezett arról, hogy csak játszik, a könyei záporkint omlottak, elhalaványodott, majd elpirult; szinte megfeledkezett a közönségről s elfelejtette, hogy nézik. S valamint ő maga nem látta a közönséget, ugy a közönség sem látta benne Márkus Emiliát, hanem Gauthier Margitot s ebben látjuk mi a szinpadi művészet legfőbb kulmináczióját, midőn a művész — különösen egy ilyen hazug dráma hazug alakjaival — teljes illuziót képes kelteni lelkünkben s azt mindaddig ébren tartani, a mig a függöny utolszor hull le, e mellett pedig nem produkálja önnönmagát, hanem a szépet, az eszményt.

Épen ez által a megkapó, szivünkbe markoló közvetlenség által, a túlzásnak, szentimentalizmusnak látszatát is kerülő, mesterkéletlen, minden fölösleges czifraság, sallang és affektácziótól ment természetesség által volt képes teljes csalódást előidézni. S ezt tekintjük mi az ő legragyogóbb diadalának.

Nem volt egy mozdulata, egy hangja, a melyre rá lehetett volna fogni, hogy nincs igazi művészi czélra irányozva, hogy nem közvetlenül a szivből fakad, hanem a tömeg tapsáért van megcsinálva. Finomabb, gyönyörü detailrészletekben gazdagabb, cizellirozottabb s brilliánsabbul nüanszirozott alakitást a nemzeti szinpadon nem láttunk, mint a péntek esti reprise alkalmával. Minden effektus, minden akczió a szivből fakadt s igy meg is találta útját a nézők szivéhez és összefacsarta azt; szép orgonaszerü hangja ugy játszott a szivek húrjain, mintha egy hegedűvirtuóz játszanék nyirettyűjével.

A legnagyobb feladatok megoldására a legegyszerűbb és legtermészetesebb eszközöket használta, nem piperézett semmit és fölöslegesképen virtuóznak sem akart látszani; nem akart tündökölni a nehézségek legyőzése által sem, mihelyt a nehézség legyőzése nem látszott előtte egyébnek mesterségnél, mely kinyeri ugyan a tömeg tapsát, de nincs igazi művészi czélra irányozva.

Ha valamit kifogásolhatunk, az az első felvonás első részének a tónusa, a mely egyrészt nem volt elég kicsapongóan vidám, másrészt pedig hiányzott belőle a megtört humornak az a keserüsége, melyet — nézetünk szerint — ebbe a hangba bele kellett volna tenni. A Márkus Emilia Margitja már az első felvonásban is túlságosan komoly, egy kissé mélázó volt. Kétségtelen, hogy már itt elő kell tüntetni a komoly arczot, de — azt hiszszük — nem ennyire élesen és szembeszökőn. De különben ez felfogás dolga és ugy lehet, hogy mi tévedünk.

Mindezek után pedig csak ismételhetjük azt, a mit föntebb mondottunk, hogy a Márkus Emilia Gauthier Margitja a magyar szinpadi művészetnek egyik legfényesebb diadala.

Kitünő volt a *Vizváryné* Prudencea és a *Császár* Rieux-Gastonja is. A *Mihályfi* Armandja elejétől végig hideg, komoly s oly higgadt volt, mintha egy angol államférfit játszanék. Pedig hát épen Armand mondja a harmadik felvonásban, hogy «a valódi szerelem okoskodni nem szokott.» A *Szacsvay* Duvalja roppant pathetikus volt. Az egész előadáson meglátszott, hogy sok készülés és próba előzte meg: az ensemble kerekded, összevágó volt, a miért föltétlen dicséret és elismerés illeti a rendezőt, Náday Ferenczet.

* * *

Az Operában a mult héten premiere volt: *Puccini Manon Lescaut*-ja. Az uj operának meséjét Prévost abbé hason czimü világhirü regénye szolgáltatta, melyben a szerelmében állhatatlan s szerelmeért vétkező Manon Lescaut élettörténete van megirva. A bon garçonok tipusa, Des Grieux az opera férfihőse. E kitűnő regény azonban csak kevéssé alkalmas szövegtárgy, mert az egész regény épen nem drámai. S Puccini se tudta valami nagy drámai erővel felruházni. Az uj opera zenéje kiváló talentum műve, Puccini zenei tudása fölér a Mascagniéval vagy a Leoncavalloval; csakhogy Puccini emezeknél kissé különködőbb. Erősebben hajlik Wagner-felé s ez az, a mi merő ellentétben áll melódikus zenéjével. Melódiákban Rossini és Verdi tanitványa, hangszerelésben teljesen a Wagneré. Se melódiái, se hangszerelésének finomságai nem tudnak önállóan kiemelkedni, s ez teszi kissé zavarossá Puccini zenéjét. Mégis csak elismeréssel fogadhatjuk a Manon Lescaut bemutatását, mert egy egész uj s hat éves is, de rendkivül érdekes és tanulságos iránynyal ismerkedtünk meg általa.

Kitünő alakitás volt az Ábrányiné Manonja. Játékával, melyben híven tükrözte vissza a kaczér leány jellemét, pompás énekével egyaránt elragadta a közönséget. A premier javában neki köszönheti a sikert. Osztozott vele a sikerben Perotti és Odry is. Beck az öreg Lescautban meglepő haladás tanujelét adta. A zenekart Nikisch dirigálta, még pedig a lehető legtökéletesebben.

Justinus.

IRODALOM.

Satanella: Tárczák. Kiadja az Országgyülési Értesitő könyvnyomda részvénytársaság. Ebben a Satanellakisasszonyban valósággal van valami a nevéből: virgoncz, fürge, akár csak a neve. Incselkedik a nyájas olvasóval, akár csak egy neki szabadult fia ördög. Ma itt üti fel a fejét valahol, sőt — furcsák furcsája — akad olyan nap, hogy egyszerre két helyütt is kikandit a Satanella név. Egy hivatásos tárcza mester megirigyelhetné ezt a fürgeséget s férfi létére okulhatna ennek a kisasszonynak példáján. Ime, nehány hónapi satanelláskodásnak az eredménye egy jókora kötet, telve izléses históriákkal. Mert Satanella kisasszony mindenek felett izléses holmikat ir. Ha egyébért nem, már csak azért is izléses volna, mert nem olyan émelyitően szentimentális, mint a Marlittnak s a Marie Sophie Schwarcznak szép utódai. Sőt olyanokra is akadunk ebben a kötetben, a mely a maga erejével és energiájával akár férfi kezére is vallhatna. Satanella kisasszony ebben a kis körben még egyikmásik társadalmi problémával is foglalkozik, persze a maga kedves dévaj modorában; nem tárgyal nagy hangon egy-egy ily kérdést, de szépecskén, finoman oldja meg a maga Satanella voltához képest. Az *irodalmi bácsinak*, Ágainak a Finike tetszik legjobban a tárczák közül. Nekem is tetszik ez az aranyos mesécske, de azért nem adnám oda érte cserébe a Nellikét, ezt a pompás kis holmit, melyet akárhányszor el tudnék olvasni egymásután. No, de olvassa el a közönség is és akkor velünk együtt szidni fogja azt a sötétlelkű embert, ki az merészelte mondani egyszer, hogy nem való toll az asszony kezébe.

*

Ruzicska László: Ősz. Dobrovszky és Franke kiadása. Talán van abban valami keresettség, ha egy első kötet ilyen borongós czim alatt jelenik meg. Mert a lirikus legyen még a czimben is őszinte. Különben a kötetben — el kell ismernünk — véges végig őszinte marad a fiatal poéta s ezt készséggel érdemül tudjuk be. Csak itt-ott csillan fel az a fin de siécles szokásos blazirtság, kiéltség affektálása. A kis aberrációkért kárpótoltak bennünket a Sarolta cziklus csinos dalai és a Szemfedő cziklusban megnyilatkozó szenvedélyes bánat. Látszik, ha Ruzicska mindig csak a Göthe értette Gelegenheitsgedichtokat ir, még számottevő poéta is válhatik belőle. Mindenesetre a formákban még sokat kell tanulnia, mert kiváltkép rimei itt-ott gyengék.

*

Uj zeneművek. Hubay Károly «Magyar hazánk dalgyöngyei» czimű népdal gyüjteményben, mely gyüjtemény a legjobb és legkedveltebb magyar népdalokat czigányos modorban letéve tartalmazza, ismét két magyar népdal, melyeknek a czime: «Boldogtalan voltam teljes életemben» és «Rózsa termett a kertemben de piros» énekhangra vagy zongorára szerzé Bodó Alajos, jelent meg. Határozottan azt állithatjuk, hogy a zenei téren ilyen dallamos és fülbe-mászó két magyar népdal még nem jelent meg és ennélfogva ezek nem sokára ép oly elterjedtségnak fognak örvendeni, mind az ugyanabban a gyüjteményben megjelent «Nincsen csillag mind lehullott az égről» czimü népdal. A dalok a «Harmonia» zenemű és zongorakereskedés kiadásában, Budapest Váczi-utcza 9 sz., jelentek meg. Ajánljuk a magyar népdalkedvelőknek figyelmébe. Ára 1 korona. *Tiz eredeti dallamos magyar népdal* czigányos modorban, szerzik Fráter Béla és Szápáry Pál gróf. A «Harmonia» zenemű és zongorakereskedés kiadásában jelentek meg. 1. Elandalgok bánatosan a réten. 2. Meghallotta panaszomat egy dalos madárka. 3. Nyit a kertünk rózsa bokra. 4. Hársfa levél szomorúan hulldogál le a fáról. 5. Hajladoz a nádvessző. 6. Ne sirasson soha senki engemet. 7. Feltekintek sóhajtva a nagy égre. 8. Mit bánom én, ha a babám hűtelen. 9. Kicsépelték a búzaszemet. 10. Kis leányka szöszke leány. Ára 2 korona.

KÉPTALÁNY.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Üres fazék legjobban kong.

Megfejtők: Neuhauser Vilmos, Reiner Aranka, Jung Anna, Guttmann Antal, Spann Ignácz, Kohn Gyula, Beck Kálmán, Beck Berta, Neuhauser Samu, Frussa György, Abramovits Rezsin és Etel, Karádi Mihály, Pettik Ágoston, Bédi Istvánné, Bóné Béla, Schvarcz Aranka, Pottok Samu, Lang Kelemen, Kasai Imre, Farkas Irén, ifj. Posszert János, Lang József, Rosner Anna, Schlésinger Mariska, Herrer Jenő, Stern Lipót, Schwarcz Nándor, Lőwi Antal, Klein Anna, Frankl Gyula, Rózsa Lajos, Takács István, Barna Dezső, Csizmadia Gyula, Stärk Sándor, Rabics Antal, Braun Ferencz, Vajda Mihály, Kovács József, Grünwald Gyula, Zubán Szaveta, Benedek Anna, Gáy Géza, Vajda Mariska, Barna Annuska, Somogyi Katicza, Brandl Mariska, Sallosy Mariska, Szendrői Ármin, Lang Irén, Treulich Jakab, Rosner Dániel és Arnold, Ligeti József, Ligeti Róza, Buri János, Barinka Sarolta, Ferandt Jozefin, Wellner Anna, Wellner Mariska, Fekete Mariska, Csernei Irma, Walénta Borbála, Stawiczky Erzsike, Németh Karola, Feuer Ede, Révai Aladár.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Czerny J. Antal „Tanningene-je"

a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb

hajfestő-szer

haj és szakáll, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanazon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete természetes színét** visszanyerni, melylyel az őszülés előtt birt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ára 2.50 kr.**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, cremek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomadék, coniferenspritek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

Czerny J. Antalnál Bécs, I. Walfischgasse 5.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve..

Raktár: Budapesten, Török József Király-u. 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Megay G., Wandraschek. **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Baresai, **Aradon** Eliás Ármin, Ring. **Temesvárott** Tarcsay. **Ungvárott** Hoffmann. **Lugoson** Vértes L, **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Levélczim és gyár: *Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl Ludwigstrasse 6.* (saját házában.)

FOGAK

egészen természet utáni, egyenkint épugy, mint egészen **fogsorok,** rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon készittetnek.

Fog-specialiste

Király-utcza 47. sz. **RÓNA IMRE** BUDAPEST Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előírás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimerítő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

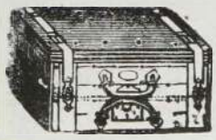

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok díjtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. — Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 «	Fél oldal	« 5.—
Negyed évre	1 «	Negyed oldal	« 2.50
		Nyolczad oldal	« 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek. — Tárcza. — Szemle. — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap" kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

Magyar kir. államvasutak Budapest jobbparti üzletvezetőség.

6101/12785. szhoz.

Árverezési hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70. §-a értelmében elárusitandó ki nem váltott és felesleges áruk nyilvános elárverezése **Győr állomásunkon folyó évi április hó 3-án délelőtt 9 órától** kezdve tartatik meg, mely árverezésre a t. cz. közönség ezennel meghivatik.

Budapest, 1894. márczius hó 4-én. 1—2

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Összes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

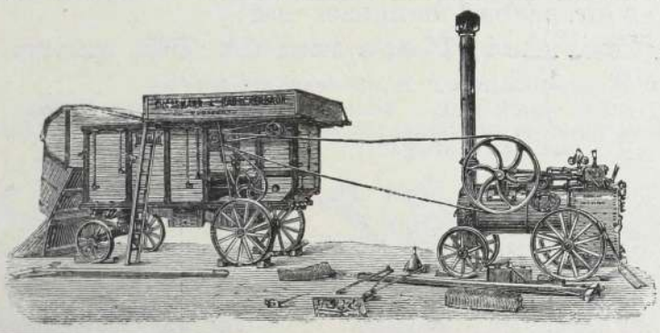

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönyczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÈME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségát megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és építési munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és erőátvitelt nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Magy. kir. államvasutak
Budapest jobbp. üzletv.
6100. sz.

Árverési hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70. §-a értelmében elárusitandó kiváltatlan szállitmányok nyilvános elárverezése Budapest-dunapart állomásunkon **f. hó 29-én csütörtökön délelőtt 9 órától** kezdve tartatik meg, mely árverésre a t. cz. közönség ezennel meghivatik.

Bpest, 1894. márcz. 1.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

A Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK.

32498/94. sz.

Hirdetmény.

Rajna-westfáliai-osztrák-magyar vasuti kötelék.

(Árfolyamkülönbözeteket tartalmazó függelék életbeléptetése.)

A rajna-westfáliai-osztrák-magyar vasuti kötelék dijszabás 1893. évi deczember hó 1-től érvényes II. rész 4. füzetéhez folyó évi április hó 1-ével «függelék» lép életbe, mely az emlitett dijszabásban foglalt dijtételekből levonandó árfolyamkülönbözeteket tartalmazza.

Ezen «függelék» a végpályáknál megszerezhető.

Budapest, 1894. márczius hóban.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága
a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik.

Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság
BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

STERNBERG ÁRMIN ÉS TESTVÉRE

cs. és kir. szabad. hangszer-ipar

Budapest, VII. kerület, Kerepesi-ut 36. szám.

Feltünést keltő ujdonságok a hangszer-ipar terén:

Czimbalommal egyesitett zongorák. — Amerikai harmoniumok. — Zenélő és automatikus fantázia-tárgyak: zenélő székek, zenélő palaczkok és korsók, zenélő pipere- és ékszerszelenczék, zenélő dohányzó-készletek, zenélő aquarium, gardineux és virágtartók.

HARMONIKA

saját készitményü a legkitünőbb hangokkal
frt 4.—, 5.—, 6.—, 7.—, 8.—
és feljebb. Most jelent meg az
ELSŐ MAGYAR HARMONIKA ISKOLA

(30 legszebb dallal, melynek segélyével minden előzetes zeneismeret nélkül a harmonika-játszást egy fél óra alatt mindenki megtanulhatja. A harmonika iskola ára 1 frt, mely összeg beküldése után bérmentve küldi a kiadó

Sternberg Ármin és testvére
cs. és kir. szabad. hangszeripar
Budapest, VII. ker., Kerepesi-út 36. szám.
Megrendelések az árak előleges beküldése mellett v. utánvéttel eszközöltetnek.

Nagy képes árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve.

Képes mechanikai hangszer- és zongora-árjegyzék ingyen és bérmentve.

Czimbalmok pedállal és anélkül.

Uj szerkezetü czimbalmaink szép, erős, telt hangjuk, **tartós hangolásuk,** valamint csinos alakjuk és kiállitásuk folytán mindenütt köztetszésben részesülnek, minélfogva azok ugy a legjobb zenekaroknál, mint a legelőkelőbb termekben, mint gyakorlatilag kifejlett és diszes hangszerek mindenütt s méltán első helyet foglalnak el.

A mechanikai czimbalom gépezete nagyon egyszerü, szerkezete szólid és tartós. A kalapácsok biztosan és szabályszerüen verik a hurokat, melyek minden hangot, fordulatot és accordot tisztán, időnként a szükséges tompitással, pontosan a zenének megfelelőleg, adnak ki. Ha a legtöbb ilynemü hangszernél mondanunk kell, hogy azok többé vagy kevésbé nem dicsekedhetnek nemesebb hatással, ugy a **„mechanikai czimbalom"**-nál el kell ismernünk, hogy ez minden fekvésében **tisztán és nemesen,** sőt **kedvesen, fülbemászóan** hangzik. Ehez járul még, hogy játék közben különféle változatok és hangszin-zetek: piano, pianissimo trillákkal, crescendo és forte, pontosan az eredeti zenéhez hiven, előhozhatók e hangszernél, a mi a játéknak és összhatásnak rendkivüli tökélyt és szépséget kölcsönöz.

A **„mechanikai czimbalom"** ezen nagyszerü tulajdonságai folytán még a zeneileg legmüveltebb körökben is közkedveltséget viv ki magának. A **„mechanikai czimbalom"** diszes butordarabot is képez, küseje ébenfa-fényezetü, aranyvésésekkel diszitve, szóval oly elegáns kiállitásu, hogy még a legelőkelőbb szalonoknak is diszére válik. A hangszer kótalapjai, melyek elpusztithatatlan bőrpapir- és vászonszövetekből vannak összeállitva, **teljes zenedarabokat** tartalmaznak és nagyságukra nézve korlátlanok. Bármely tánczvagy classikus darab, magyar hallgató vagy csárdás, operai nyitányok és egyvelegek, bármily hosszuak legyenek is, csonkitatlanul jutnak érvényre. A zenedarabok meglepő eredetiséggel, pompásan vannak rendezve. Az egyes darabok nagyságai a müsorból vehetők ki.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. 14-IK SZÁM. APRILIS 1.

MAGYAR GÉNIUSZ

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF

ÉS

KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Kordial: *A legdrágább vendég.* — **Jókai Mór:** *Aforizmák.* — **V. S.:** *Kossuth és Görgey.* — **Halász Dezső:** *Megdicsőült. Kossuthról.* — **Bartók Lajos:** *Kossuth mint szónok.* — **Guerrero—Szalai:** *Fekete felleg.* — **Domahidi Ujfalussy Amadil:** *A végzet.* — **Szinházi krónika.** — **Irodalom.** — **Képtalány.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

Összes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

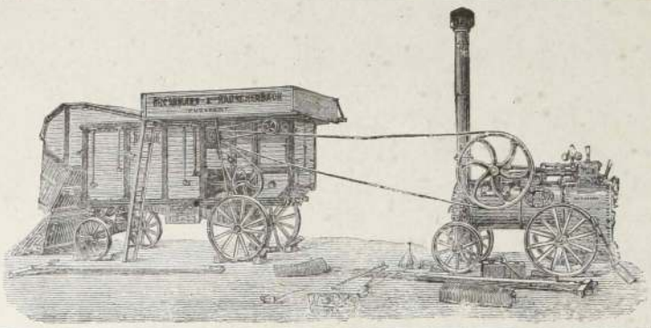

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélcim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönycim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

Dr. Lengiel Fr.-féle

nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kitolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrverességet, bőratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÔRÔK JÓZSEF gyógyszertárában, Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

A Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését jótállás mellett, legolcsóbban. Elismert legjobb minőségü aszfalt-anyag vidékre is szállittatik.

TELEFON.

Hein János

irodáját január 1-től

BUDAPEST,

Csömöri-ut 87. szám

alá helyezte át.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITO-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:	Ausztriai fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.	Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.
a társaság házában.	a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frk.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	125,732.050.—
	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

1894. évi április 1. III. évfolyam. 14. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre .. ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

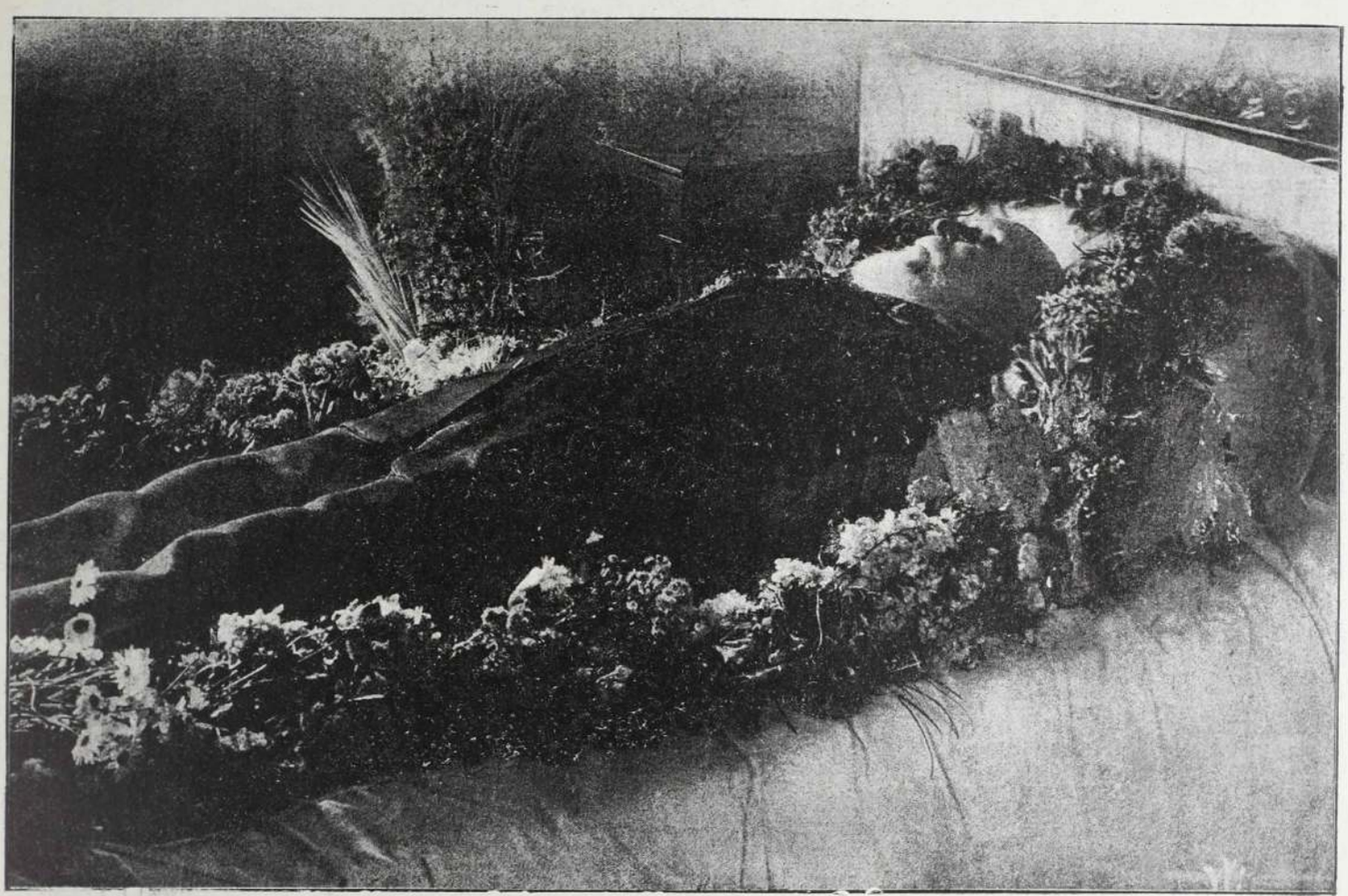

KOSSUTH A RAVATALON.

Ambrozetti fényképe a helyszínen

A LEGDRÁGÁBB VENDÉG.

Vér volt a vérünkből, lélek volt a lelkünkből, szív volt a szivünkből és mégis csak vendégünk!

Enmagunk üldöztük ki a hazából, enmagunk kárhoztattuk sírig való száműzetésre s mégis most magunk megyünk el érette alázatos szívvel, könyező szemekkel, a fájdalomtól megtört testtel s földre borulni kész, remegő térdekkel. Most megyünk el érette, csak most!

Késő! Késő!

Félelem fog el, ha pillantást vetünk előre, a messze jövendőbe.

A háládatlanság bélyegét sütik majd reánk, szolgalelküséggel fognak vádolni. Intő példaként emlegetnek majd bennünket az iskolásgyermekek előtt.

Epés gyülölet forrott a mi szivünkben is, mikor ékesen szóló professzorunk a Rákóczyt kitagadó őseinket ostorozta. Ép ily gyűlölet lesz az is, a melylyel majdan utódjaink reánk gondolnak, reánk, a végtelenül s kegyetlenül háládatlanokra.

De a ravatal mellől felszálló füstgomoly elfogja szemünk elől a távolt s nem enged a messzeségbe pillantanunk.

A felbúgó sirám felriaszt fásultságunkból s a szemeinkből omló könyzápor elűzi a kábultságot.

Sirjunk! Sirjunk!

Pedig vigasztalódni szeretnénk. Mert gyöngeség és kishitüség volna egy Kossuth Lajost *csak* megsiratni s meggyászolni. Nem! ennél többet érdemel.

A kőnyár eloszol pára képében, a gyászfátyolt is szétfoszlatják az idők.

Ilyen elmulandóval tehát nem adózhatunk Neki.

Mivel adózzunk hát?

Hajh! nehéz volna szóval kifejezni mindazt, a mivel adóznunk kellene, ha tartozásunkat leróni akarnók.

Nincs becse, ára annak, a mivel Ő szolgált hazájának.

A nagyok, a legnagyobbak tevékenysége olyan, mint azok a művészi, ritka kincsek, melyeket féltve őrzenek nemzetek és melyeknek lehetetlen volna becsüket szabni, lévén megbecsülhetetlenek. Mert, hogy mi lett volna a magyar hazából, ha a szerencsés végzet nem küld hozzánk egy Kossuthot, azt ki tudná csak el is képzelni?

Azt pedig, hogy mit adott a végzet benne, csak ugy tudnók fölérni, ha tudnók, mi lett volna belőlünk, ha ő nincs.

Vigasztalódni szeretnénk!

Ám nem tudunk. Hiába erőszakolnók

magunkra a nyugalmat, az isten akarata előtt való meghajlást s a büszkeség érzetet, melylyel a felmagasztosult nagysága tölt el! Lelkünkben vigasztalanok, megtöröttek s törpék vagyunk.

Egy vigaszunk mégis van!

Gyászol az egész *nemzet* s vele gyászol a nagy világ.

Az egész *nemzet* közérzése tán még sohase nyilatkozott igy meg, mint most a gyászban.

S a nagy világ tekintete is rajtunk csügg, jeléül annak, hogy magyar is tett valaha vllágra szólót — Kossuthtal és Kossuth által.

Élte virágában felénk irányitotta az ó és uj világ figyelmét, halála felébresztette iránt unk az idegen nemzetek rokonszenvét. S most látjuk csak igazán, milyen kevés vagyunk mi.

Egy Kossuth-vezette szabadságharcz, egy Kossuth halála kell, hogy felénk forduljon a világ.

Valóban kevés vagyunk s nagy vala Ő!

S mikor bánatunkról és az Ő fölérhetlen nagyságáról szólunk ékes tanujelként, igaz szivből jövő áldás lebeg ajkainkon:

«Legyen áldott, ezerszer áldott Olaszhon dicső királya!»

Egy király kötött gyászfátyolt a süvegére a legnagyobb magyar halála miatt.

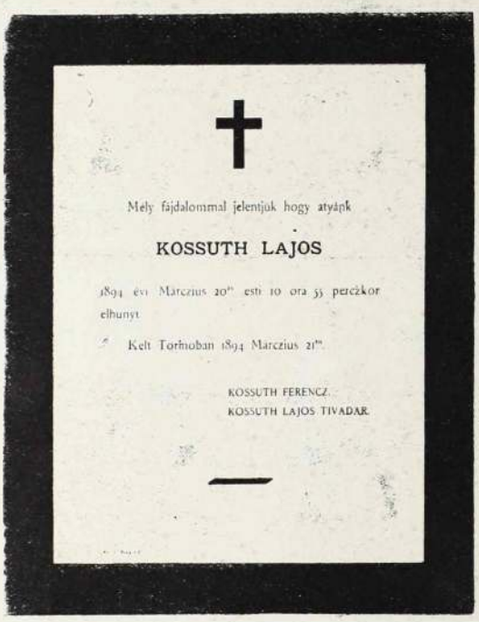

Mely fájdalommal jelentjük hogy atyánk

KOSSUTH LAJOS

1894 évi Márczius 20-án esti 10 óra 55 perczkor elhunyt

Kelt Torinoban 1894 Márczius 21-én.

KOSSUTH FERENCZ.
KOSSUTH LAJOS TIVADAR.

A KOSSUTH-FIÚK MAGYAR GYÁSZJELENTÉSE.

Francesco Kossuth di Kossuth e d'Udvard, e
Luigi Teodoro Kossuth di Kossuth e d'Udvard
partecipano con sommo dolore la morte del loro amato
e venerato genitore

LUIGI KOSSUTH
DI KOSSUTH E D'UDVARD
già Governatore eletto del Regno d'Ungheria

avvenuta a Torino il 20 Marzo 1894 alle ore 22.55.

A KOSSUTH-FIÚK OLASZ GYÁSZJELENTÉSE.

Szorult szivvel hallgattuk e hirt. Isten, hát lehetséges! Majd meg azt hittük, hogy hazugság, őrült agy fantáziájának torzszüleménye! Nem! nem hazugság, de édes valóság! Nem! nem balképzelem, de testet öltött fényes ideál. Igen, ideál! Mert nem ideál-e a fejedelmi szózat a halott rava tala felett? Nem ideál-e a fejedelmi elismerés a népszabadság apostolának?

Idegen király vagy, óh egységes Itália dicső fejedelme! De azért alázattal hajlunk meg felséges trónusod előtt és zokogva ujra meg ujra áldó szót rebegünk.

Hála néked is, hősi olasz nemzet!

Két nemzet állott a legnagyobb halott koporsója körül. Sirtak az olaszok, sirtak a magyarok. Mert két hazája, két népe, két nemzete volt Kossuth Lajosnak. Mi kiűztük, az olasz befogadta; az olasz szegezte le a koporsója fedelét, mi hantoljuk el örökre.

Soha ilyen mostohát!

Mostoha, a ki jobb az édes anyánál, mostoha, ki nagyobb szeretettel csügg a gyermekén, mint az édes anya, mostoha, ki gyengédebben ápolja, beczézi, vigasztalan fiát, mint az édes anya.

Igen, igen! Mi voltunk az igazi mostohák.

Olaszország holtan adta visza a legnagyobb magyart. Isten veled örökre! — ezt rebegi a távozó felé. Mi pedig hálaadásképp csak annyit felelünk az olasz nemzet felé, hogy áldja meg érte az isten!

Most, csak ennyit szóval. Le fogjuk azonban róni hálánkat tettekkel is.

Óh! vajha alkalmunk lenne rá minél előbb!

Útban van már a legnagyobb halott!

Kesergő részvét, fekete gyász kiséri olasz földön mindenütt. Gyászfátyolos kalappal int búcsút az olasz nép a generale felé. Majd elborul az ég. Köröskörül homály, feketeség. De nem a gyász sötétsége ez, de a zordonság félelmetessége: osztrák földön robog át a gőzkocsi a legnagyobb halottal. Lapátold a szenet te kormos ember, hadd izzon vörösre a kazán. Vágtass, repülj te szörnyeteg. Csak el, el e végzetes földről. Hadd nyiljanak meg az ég csatornái és mossák el a nyomot is, a merre haladtál.

Egy utolsó dörrenés! Irtóztató robaj!

A végtelen gyász közepett az öröm sikoltása tör ki a kebelből.

Itthon vagy, itthon, te nagy Hontalan. Nem vagy már hontalan, itt vagy, mienk vagy! Nem vagy már száműzött; elmentünk éretted, elhoztunk.

Itt vagy minálunk, az ország szivében; annak is a legeslegközepében.

Ezer, meg ezer érzés fog el egyszerre. Az öröm küzd a bánattal óriás csatát. A vigság támadt a gyászra. A derü nekiront a borúnak. A nap küzködik a fellegekkel.

Ki tudja, nagyobb-e gyászunk homálya, mint szemünkben a fényesség, mely örömünknek hirdetője?

Szeretnénk harsány hangon kiáltani a nemzet felé, hogy: le a gyász fekete jeleivel s tűzzük ki az öröm, a diadal jelét, a büszke trikolórt!

Ám nem tud kitörni lelkünkből az öröm kiáltása, szavunk zokogásban fúl el.

Sirunk! Sirunk!

De vajjon a keserűség inditja-e meg könnyeinek árját, vagy az öröm? A fájdalom vagy az öröm könyüi patakzanak szemünkből? Együtt mind a kettő.

Mint a csodás mesék siró-nevető szemü királya, egyik szemünkből a fájdalom miatt omlik a forró könyü, másik szemünket az öröm fakasztja meg.

Sirunk, mert elvesztettünk, sirunk, mert visszanyertünk! Zokogunk, mert elköltöztél zokogunk, mert visszajöttél. Nem vagy többé s ismét a mienk vagy.

Oh! kishitű az, ki azt tartja, hogy csak elmulandó, elporlandó tested lett ismét a miénk.

Lelked, szellemed is ujra a mienk lett.

Köszöntünk, legdrágább vendég, köszöntünk! S zokogván leborulunk s gyászszal-örömmel kiáltjuk:

Üdvöz legyen közöttünk szellemed!

Kordial.

AFORIZMÁK.

— Hátha az embert álmában éri az, hogy megcsókol valakit, azért is megbünhődik-e?

*

Az embernek álmában még jobban tud fájni a szive, mint ha ébren van.

*

Az idvezitő átkozta meg talán a csókot, mert azóta is ott van minden csókban valami Judásból.

*

A kapott sebet hamarább elfeledi a férfi, mint a felesége arczán hagyott csók nyomát.

*

A gratuláló versektől mindig iszonyodtam. Olyan az, mint a csók a keztyüs-kézre.

*

A költő, a lángész, ha egyszer falura kivetette magát, elveszett az irodalomnak.

*

Ha meghaltak, pompásan eltemetjük őket és mindegyiknek szobrot emeltetünk.

Jókai Mór.

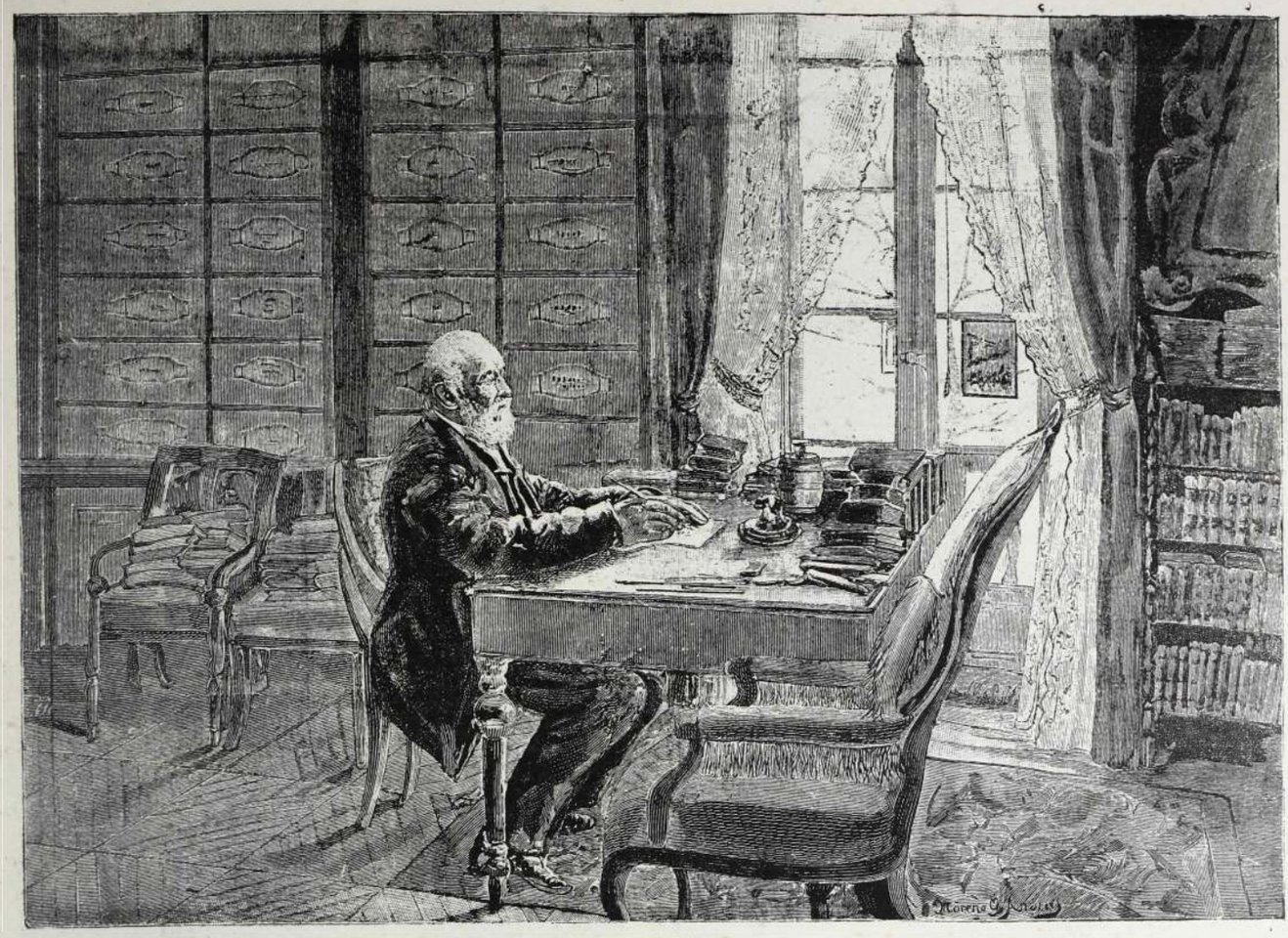

KOSSUTH AZ IRÓASZTALNÁL.

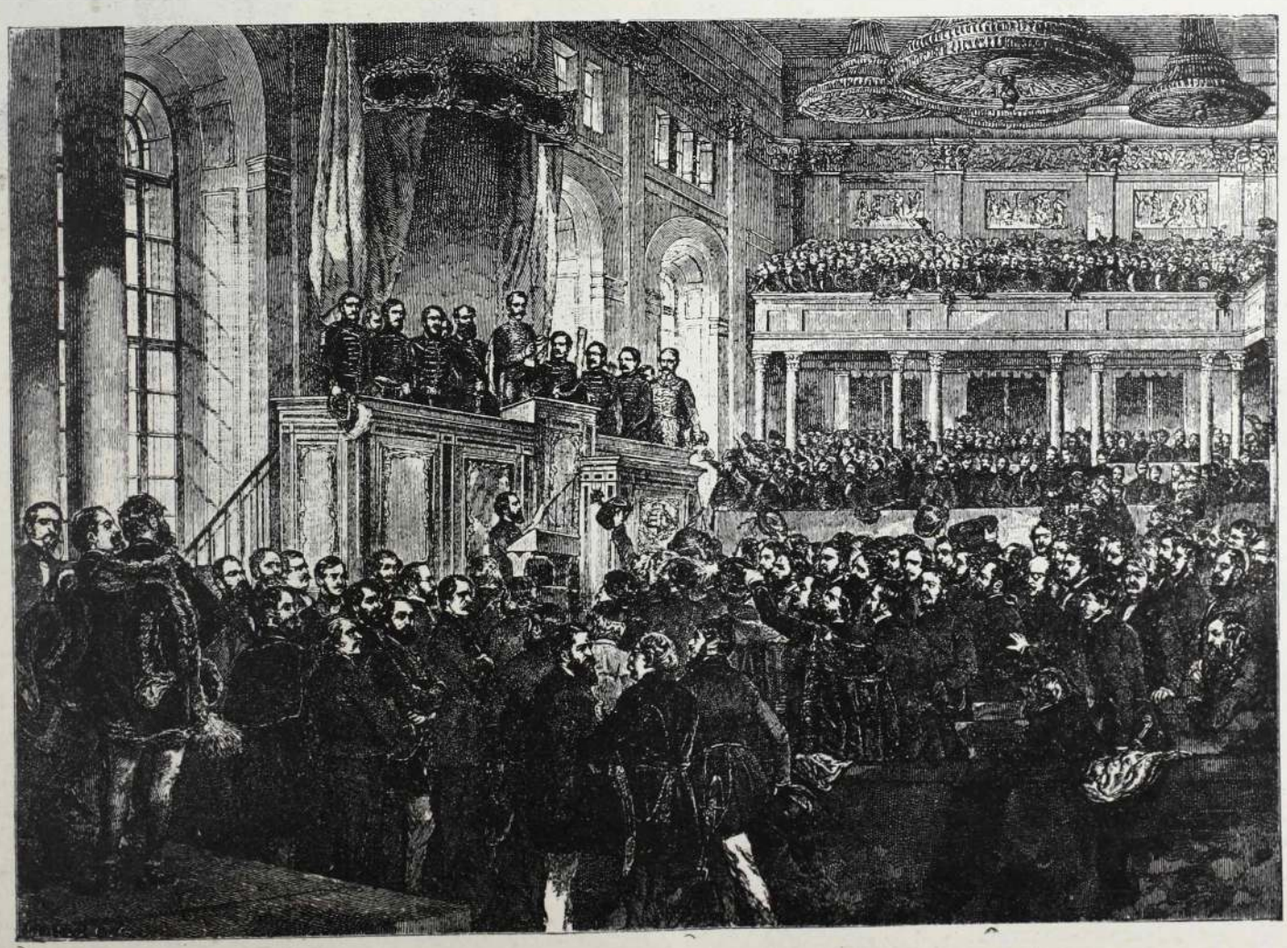

AZ 1848-IKI ORSZÁGGYŰLÉS MEGNYITÁSA BUDAPESTEN.

KOSSUTH 1857-BEN.

KOSSUTH ANYJA.

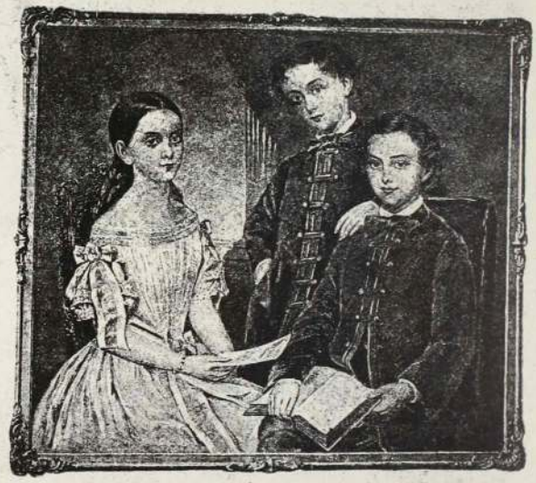

KOSSUTH GYERMEKEI.

KOSSUTH 1853-BAN.

KOSSUTH 1842-BEN.

KOSSUTH FERENCZ.

KOSSUTH LAJOS 1852-BEN.

KOSSUTH LAJOS TIVADAR.

KOSSUTH ÉS GÖRGEY.

Hazánk nagy fia rettegve várt halálának első hirére, lent a visegrádi remetelakban egy őszbeborult aggastyán nehány könyűt törült ki szemeiből, titkon, senkitől sem látva.

Nagy históriai jelentőségü könycseppek voltak ezek; szomoru és fenséges emlékek keltek azokban egy pillanatig életre, mert a 48-as nagy idők minden dicsősége, minden felelőssége a két titáni alak vállaira nehezült, kiknek egyike most omlott össze, estében megrázva az országot egyik végétől a másikig; másika pedig örömtelen, sivár magányban várja a történelem ítéletét.

Kossuth és Görgey gyászos vetélkedésében minden forradalmak közös sorsa testesül meg; a polgárhatalom és a militarizmus szembeállása egymással, szükségtelen kicsinyes emberi szempontokat vegyiteni az események indokolásába, Görgeyt Kossuth teremtette meg és Kossuthot Görgey buktatta meg, s az önvédelmi harcz epizódjainak egész lánczolata Schwechattól Világosig, e két férfiu körül fonódik.

A kik Görgeyt szeretnék tisztázva látni, azok a schwechati megfutamodás odiumát is Kossuthra szeretnék háritani. Ezzel szemben azonban érdekes tudni, hogy a schwechati csatát inkább megnyertnek, mint elvészitettnek tekintette Kossuth, ki ép a nemzetőrök megfutamodása pillanatában érkezett a csata szinhelyére Bónis Samuval együtt tajtékzó lovakon. «Vissza, vissza a csatába» — menydörgött Bónis — de már késő volt, a sereg, mely látta őket tovább vágtatni, többé nem fordult vissza, hanem követte vezéreit — *hazafelé*.

Még végzetesebb volt a szabadságharcz egész kimenetelére az erős Buda ostroma, mely elvonta a hadsereget a Bécs felé való előnyomulástól és ezt is általánosan Kossuthnak tulajdonitják. Ezzel szemben hivatkoznak Görgey huzódozására, a ki azt mondta volna: «Jobb lenne Bécs ellen menni, Buda ugy sem szalad el».

Tény, hogy közvetlenül Buda bevétele után Görgey, Klapka s mások pártot akartak képezni az országgyülésen a letétel visszavonására.

Szemere biztos forrásból értesült, hogy Görgey vele is szándékozott szövetkezni Kossuth megbuktatására.

Görgey méltán tarthatott attól, hogy a függetlenségi nyilatkozat rossz hatást tesz osztrák tisztjeire, de viszont Kossuth mentségére is el kell ismernünk, hogy ő meg attól félhetett alaposan Görgeynek szertelenül megnövekedett népszerüsége mellett, hogy ha a függetlenségét a debreczeni országgyülés ki nem kiáltja, ugy előbb-utóbb a hadsereg teszi ezt, és ebből csak katonai diktatura származhatik. Ez tartotta vissza Kossuthot, hogy Görgeyt már januárban meg nem fosztotta a fővezérségtől, csak azért, hogy nehogy katonai revolte-ot okozzon, holott Görgey 1849. január 4-iki váczi proklamácziójából már nyilvánvalóvá lőn Görgey terve, hogy Kossuthot és a honvédelmi bizottmányt megbuktassa. E proklamáczióra való czélzással irta Kossuth már január 19-én aggályos előérzettel Szemeréhez, hogy «Görgey közel áll ahhoz, hogy áruló legyen, ha ugyan nem az már is».

KOSSUTH LAJOS 1847—48-BAN.

Mindezek, igaz, arra kényszeritették Kossuthot, hogy Bemmel Nagyváradon titkos összejöveteleket tartson, melyekben lelkére kötötte Bemnek, hogy ne fogadjon el Görgeytől rendeleteket. De nem nagyravágyása, nem féltékenykedése volt az, mely e lépésre birta; hiszen szavahihető tanuk állitják, hogy Kossuth a legfőbb hatalmat is felajánlotta Görgeynek, csakhogy a hazát el ne árulja.

Azonban Görgey magatartása minden inkább, mint bizalomkeltő volt már hosszabb idő óta.

Rónay Jáczintnak mindeddig napvilágra nem jutott följegyzéseiből tudjuk, hogy Görgey még Buda bevétele után is futásra gondolt.

Midőn ugyanis Lukács Sándor arra kérte, hogy ruharaktárul engedje át a budai laktanyák egyikét, Görgey válasza ez volt: «Maradjon csak régi helyén, *onnan könnyebb lesz tovább állani.*

A győri csata után végre meghiusitotta Görgey Kossuth utolsó tervét is, mely még egyedül fordithatott volna a dolgok állásán.

Kossuth tanácsa az volt, hogy Görgey Komáromban huszezer ember hátrahagyásával, a megállapitott haditerv értelmében a Tisza-Maros vonalon hatolva előre, egyesüljön Vetter, Perczel, Dembinszky és Kmettyvel, s a konczentrált pontból operáljanak Jellasich, Paskievics vagy Haynau ellen.

Ugyde Görgey nem akart helyéből mozdulni, hanem Kossuthot Pest elhagyására szólitotta fel és gúnyosan kért tőle haladéktalanul száz milliónyi összeget.

Nem csoda, ha voltak, a kik azt állitották — egy Szemere is — hogy Görgeynek Szőnynél kapott fejsebe *magyar kardtól eredett és hátulról.*

Elkövetkezett a világosi gyásznap.

Kossuth utolsó pillanatban is meg akarta hozni az áldozatot Görgey mérhetetlen becsvágyának, mikor az augusztus 10-én Aradon összegyült képviselők előtt késznek nyilatkozott kormányzói méltóságát Görgey kezeibe tenni le.

Ekkor olyan jelenet fejlődött ki, melynek minden részletéről még alig hullott le a lepel, de mely egy brumaire 18-ika ismétlődését sejteti az aradi vár falai között. Egy 1849-ben Pesten, Müller Adolfnál nyomatott ily czimü felettébb ritka röpirat: «Szózat, melyet a megcsalatott magyar néphez intéz egy barátja» — azt állitja, hogy e szavakra fölállt egy képviselő — ki volt, nem tudni — és súlyos szemrehányásokkal illette Kossuthot, mint a ki elámitotta az országot és fejét kivánta.

Erre *mindnyájan felugráltak s kivont kardjukkal már-már megrohanták a kormányzót s a többi miniszereket, s e legvéresebb tragédiát csakis Horváth, Szilágyi akadályozta meg, a ki összetett kezekkel könyörgött honfitársaihoz, hogy ne szennyezzék be vérrel a magyar név becsületét.*

A kormány és Kossuth menekülésénél előállott határtalan zavart és fejetlenséget rendkivül érdekesen jellemzi e részlet. Az aradi vár egyik zugában — irja naplójegyzeteiben Rónay — ő és Lukács Sándor *ráakadtak arra a vaskos könyvre, mely azok nevét tartalmazta, kiket a kormány a forradalom érdekében titkos megbizatással külföldön s itthon szétküldött.* Külön rovatok alatt volt itt följegyezve a megbizott neve, a küldetés czélja, a fizetett napidijak s a küldött ajándékok s végre az eredmény. Ingerülten látta Rónay és Lukács igy könnyelműen kompromittálva annyi hazafi életét s biztonságát. Lukács szerencsére elrejtette a könyvet, azzal a feltett szándékkal, hogy Kossuthhoz viszi azt s neki adja át, de Kossuth már nem volt Aradon; mi történt tovább a fontos okmánynyal, senki sem tudja.

A mi Kossuth és Görgey végzetes viszálykodását illeti, mely oly sulyos következményekkel járt a szabadságharcz kimenetelére nézve, ám tisztázzák Görgeyt mások, s legelső sorban ő maga; nagy és feledhetlen halottunk emlékének tartozunk azzal, a mit kimutatni megkisérlettünk, hogy Kossuth abban teljesen ártatlan volt, a ki a közérdeknek mindig és minden körülmények közt alá tudta rendelni személyes becsvágyát. Becses tanuságot szolgáltat a mellett maga Rónay is, emigránstársa az idegen földön, a ki bár távolról sem helyeselte föltétlenül Kossuth minden lépését, ezért nem habozik Naplójában elismerni róla, hogy «a mint ő ismeri honfitársait, igazán nem tudja, hogy Kossuth helyében melyikök nem lett volna nálánál sokkal szeszélyesebb, követelőbb, hatalmaskodóbb arisztokrata.»

V. S.

MEGDICSŐÜLT.

Kilenczvenkét év súlya nyomta
Búbánatos fenkölt fejét,
Viszik, viszik már nyugalomra
A megdicsőült remetét.

Mi tartá őt fel ily sokáig?
A vágy, a hit, a tetterő,
Emléke mint a nap világit,
S nevének fénye egyre nő.

Hazájának használni vágyott;
Haza-haza — üzengetett,
Szitott szivünkben szentelt. lángot,
Oltártüzet élesztgetett.

S villámokat szórt, mikor látta,
Hogy szent ügyünk lejtőre jut,
Igéinek zengett varázsa:
Arczunk, agyunk, szemünk kigyúlt!

De megjöve a rettentő hir:
Kossuth apánk kiszenvedett!
Megrezzen a föld, nyilik a sir,
Mély gyász borit két nemzetet.

Nincs óriás, ki a halállal
Győzelmesen tusázni bir . . .
— Ám szelleme magasba szárnyal,
Azt nem takarja el a sir,

Itt fog lebegni fényes lelke
Napsugárban fejünk fölött,
S szivárványt von a fellegekre,
A mig a felhő mennydörög.

Áldást áraszt a drága honra
A menybe szálló szelleme,
S ereklye lesz a hamva, csontja,
Mint Szent Istvánnak jobb keze!

Halász Dezső.

KOSSUTHRÓL.

E kitünő jellemrajz az elhunyt legnagyobb magyar egy testi-lelki jóbarátjának műve. Sok felette érdekeset és újat mond el keretében e tartalmas czikknek, mely a legőszintébb s legigazabb jellemrajzok közül való.

Annyira teljesen le van festve Kossuth jelleme és lelkülete az ő hosszú életpályája különféle műveiben, hogy e sorok irója, bár éveket volt feledhetlen szerencséje mellette és közvetlen közelében tölteni, alig jegyezhet fel róla oly vonásokat, melyek ama szétszórt művekből is ki ne világlanának.

E karczolatnak nincs is igénye akár ujságra, akár jelentőségre; épp oly kevéssé, mint irójának hajlandósága egy általa leghőbben tisztelt nagyságnak házi szentélyén a diskréczió takaróját csak meg is érinteni.

Olyanok tán némi érdekkel olvassák ez ismétlést is, kiknek ebben a mi ügyesbajos korunkban nincs elég érkezésük Kossuth régibb és újabb iratait tanulmányozni, vagy a kinek fogalmaira tán kissé zavarólag hatott az az ezer és egy «jellemrajz», mely legalább ez utóbbi tizenhét évben, a széles haza lapjaiban évente megjelen, többnyire csak futólagos Kossuth-látogatók tollából.

Mondom: *többnyire*, nem mindig; mert tudok egyebek közt esetet, hogy egy felvidéki lapban, egy felvidéki tanár, ki némileg történetiró hirében is áll (!), ki soká Kossuthnál nem volt, nem átallott verbatim közölni különfele párbeszédeket, melyek Kossuth és neje között folytak éjnek idején és melyek «bizonyitják», hogy Kossuthnak nem csak szándéka volt királylyá lenni 1849-ben, de már alig választotta el egy hajszál, hogy magát annak rendi-módja szerint meg nem koronáztatta. És idejekorán megvallom, én ilyen fontos leleplezésekkel, mint ez a jó úr, ne n szolgálhatok! én soha Kossuth hálószobájában el nem bujtam gyorsirói készülékkel. Hanem tán nem szerénytelenség részemről azt hinni, hogy kisebb jelentőségü dolgokban tán áll rendelkezésemre egy pár hiteles adat felőle, miután kedvező sorsomul jutott, hogy figyelemmel kisérhettem őt hosszú időn át munkaközben és pihenés alatt, egyedül és társaságban, bizalmas és idegen körben; örömben s még többször búban.

Azt mondják, a havasok csak messziről látszanak magasaknak, lábuknál állva nagyságuk eltűnik. El ám tekintetünknek, de elménk azért jól tudja, hogy a havas magassága ekkor is változatlan.

Nincs abban semmi habozni való, elismerni, hogy az igazi nagy ember, ha velünk együtt fáradozik is a mindennapi élet terheiben, fejében ekkor is emelkedettebb régiókban jár, mint a meddig a közönséges ember felér.

Nekem abból az időszakból, melyet Kossuth mellett átéltem, legboldogitóbb lelki elégtételem az, hogy benne az annyi tehetségekkel és erényekkel megáldott hazafi mellett egy igazán jó, igazán nemes embert tanultam ismerni.

A mint emlékezetem végig futja azokat a szép napokat és magam előtt látom nagy hazánkfiát ezer apró és nagy cselekedeteiben: lehetetlen nem látnom egyúttal azt az erkölcsi eszményt, mely felé ő mindig s mindenben törekszik. Micsoda lelkierő az, mely nem ismer sem szeszélyt, sem önzést, sem árnyékát az önhittségnek, de igenis józanságot a ridegségig, lemondást a nélkülözésig s szerénységet a megalázkodásig, csakhogy mindenben a legnemesebb ideált követhesse! Ha van emberi élet, mely Isten előtt kedves, ugy bizonyára ilyen az.

Mivel megtörtént, hogy évekig naprólnapra ugyanegy munkával volt elfoglalva, hébe-korba egy kis szabad időt vett magának szórakozás végett, változatosság kedvéért vagy csupa szeszélyből is.

Kossuthot, ha csak egészsége engedte, sohasem láttam napközben pihenni, sőt mikor aggkorával járó időnkinti gyöngélkedés elfogta is, csak legritkább esetben fordult elő, hogy reggeltől estig legalább valameddig ne ült volna iróasztalánál.

Nem kötötte semmi szerződés vagy kö-

telezettség, hogy egy nap mennyit kell végeznie, de az a magasabb, mert önként elismert morális tudat, hogy egyetlenegy percz sem adatott elvesztegetésre, sohasem távozott az ő elméjéből. S pedig minő szivet és észt tépő munka volt az övé ez utóbbi évek alatt? Nincs az az érző magyar, kinek lelke az iratok három kötetének olvasására el ne borulna; hát még azé, a ki annak a dicső, bár végczéljában eredménytelen mozgalmaknak odaadó főhöse volt! Mennyi meghiusult jóakarat, buzgalom és remény! S az olvasó csak a kiválogatott iratokat látja; hát még az a rész, mely nyomtatásba nem ment, mennyi keserűséget okozott! Egy közel hatvanéves közpálya után, melynek a mi történelmünkben párja nincs, ujra átélni annak annyi fájdalmait! Sokszor egész beteggé tette a szomoru emlékek halmaza és ilyenkor kivánta, hogy bár inkább hozzá se fogott volna az egészhez. Máskor napokra szótlanná tette, de azért a munkával fel nem hagyott. Lehetetlen volt az önuralomra tisztelettel föl nem tekinteni.

S a mint ebben állhatatos volt, ugy ragaszkodott mindenben életszabályaihoz. Az emberek, kik közelébe jutottak, bámulattal hallották, hogy a nyolczvan éves aggastyán mily katonásan betartja napirendjét.

Mindig egyidőben kelt és akár «lengedezett a lágy zephir», a mint a mi poétáink oly szivesen, bár igen gyakran alaptalanul ráfogják Turinra, akár félölés volt künn a hó, megtette rendes sétáját, melynek hosszú voltát bizonyára máig is emlegeti egyik-másik magyar látogató, kit «egy kis mozgásra» magával vitt. A dietában sem ismerte kivételképen a fényüzést, s ez nem megy a legtöbb embernek sehogy sem a fejébe. Hogy Magyarország volt kormányzója, kit két világrész ugy ünnepelt, mint fejedelmeket alattvalók soha, a legegyszerübb háztartással beérje.

Láttam levélváltást szegény magyar emigránsok között a hatvanas évek elejéről, hol egyik a másiknak elmondja, hogy Kossuth egy napon magánál fogta reggelire Nerviben és mig neki «extrá»-t adatott, maga egy kis polentával megelégedett.

Mire a másik azt felelte, hogy egyszer történetesen ő is reggeli idején jött Kossuthhoz, és szintén oly egyszerünek találta a menu-t, hogy az olasz kormány kegyelméből «aspettativá»-ban levő szegény tiszt létére nem vállalkoznék rajta megélni.

Nem tudom, van-e az emigráczióban szerepeltek között olyan, ki nem volna megelégedve az elismeréssel, mely neki az Iratok-ban kijut.

Nem olvastam ily irányban panaszt a lapokban. Ellenben oly megjegyzést hallottam, hogy volt amaz időszak szereplői között néhány olyan, ki sohasem hitte volna, hogy Kossuth a saját tekintélyéből fog nekik kölcsön adni és őket történeti személyekké felavatni.

Valóban a ki annak a korszaknak változatait ismeri, láthatja, mennyire ki van tüntetve minden apró közszolgálat is, ha forrása tiszta volt.

Kossuth a maga részéről megnyugvást talált abban, hogy kötelességét az adott viszonyok közt mindig teljesitette. Vele született hajlamainál fogva ő inkább magános, visszavonult természetü volt. A mint azt többször gyönyörüen kifejtette: őt természetes vágyai sohasem húzták a nyilvánosság felé, ha mégis oly bőven kijutott neki, kötelességérzete vitte oda. A sok ünnepeltetés neki nem birt örömet okozni, inkább terhére volt.

Annyi dicsőség lett osztályrészévé, hogy maga is sokalja; nemhogy a másét kivánná, közönynyel nézi, ha mások az övét vitássá teszik.

Sokan megtagadták érdemét a jobbágyfelszabaditás körül. Hogy ő az eszmének *csak* terjesztője s megvalósitója volt, nem egyszersmind első megpenditője. De mit bánta ő azt, hogy mások az érdemen osztozkodnak; csak ha a tény áll, hogy a hazának annyi lakosa polgárrá lett.

Ha volna benne csak nyoma is az önző dicsvágynak, hiszi-e akárki is, hogy akkor az ő multjával, az ő képességeivel s az ő munkaszeretetével a külföldön marad, köztevékenységről lemond s magát a világ elől ugy elzárja, hogy immár az ujabb (idegen) nemzedék nevét is alig ismeri? Az igazság, hogy neki, mint ő maga mondani szokta: még a puszta emlegettetés is csömör. Horatius, a — ki szerint a dicsőség gyönyöre abban áll, hogy a tömeg ujjal mutat reád s azt mondja! «ez ő» — komédiás. Neki nagyobb gyönyör volt az hogy Turin utczáin zavartalanul sétálhat,

KOSSUTH FELESÉGE.

kevés ember háborgatja köszönéssel. «Miért is köszönnének? Mi vagyok én, ki vagyok én? Istenucse, okos emberek, hogy békében hagyják a szegény öreget» — volt szokása mondani — ha a tárgy szóba jött. Mi, kik meg voltunk szokva benne hazánk atyját, milliók jóltevőjét tisztelni, eleinte szinte tréfára voltunk hajlandók a kérdést venni, hogy «ki ő?» De csakhamar látnunk kellett, hogy ő maga egész komolyan érté. Csodálatosan érintetlenül hagyta őt mindaz, a mi naponta az ő dicséretére mondatik. Soha eszébe nem jutott magát implicite, egy félfejjel magasabbra odaállitani bármely müvelt embertársánál. Sőt ellenkezőleg. Bárkit meglephetett, kinek hosszabb társalgása volt vele, mily kész örömest fogadt el mindenkitől még oly kis tudnivalót s vitaközben nemcsak mennyire udvariasan meghallgatta az elenkező nézeteket, de meg is hajlott mihelyt meggyőződve érezte magát. Előtte semmi sem oly jelentéktelen vagy érdektelen, hogy valami megjegyezni valót ne talált volna benne. Hányszor el-elnéztem, a mint legsilányabb vidéki lapjainkat a vezérczikk czimétől a nyomdász nevéig végig betüzte. Néha, kivált eleinte, meg nem állhattam, hogy meg ne kérdezzem, vajon azok az émelyitő bombasztok, az a szánalmas eszme-korlátoltság, a sok személyes czivakodás nem teszik-e próbára türelmét? Mosolyogva ráhagyta, hogy bizony-bizony nagyon is; de koronkint rámutatott, hogy a sok lom között talált egy-egy hasznos közleményt is, valószinüleg az is plágium volt valamely nagyobb vagy idegen lapból, hanem denique hasznos volt.

Általában Kossuth annyit élt, tapasztalt és tudott, hogy eljutott odáig, hogy a bölcseség kezdete beismerése annak, hogy mily keveset tudunk. Tájékozva volt a tudomány minden ágában, egyik másikában (geologiában, botanikában stb.) maga is valóságos tudós, de ez nemcsak hogy nem töltötte el az istentagadó gőgjével, hanem ellenkezőleg azt mutatta neki, mily sokat nem tud még a tudomány; mennyi kutatni való van és marad mind mélységben, mind magasságban s mennyi tér van s marad örökre a hivés számára.

Az ő léte valóban szeretet volt. Egész életét mások boldogitására szentelte. Még mikor gyűlölt is, a mások jóléteért tette.

Ama számosoktol is (vagy inkább számtalanokról), kik hozzá s az ügyhöz hűtlenekké lettek, inkább hallgat, semhogy nehezteléssel beszélne. A kik pedig mellette s az ügy mellett kitartottak, vagy a kik környezetében voltak, azokra jóindulata lankadhatlanul kiterjedt. Kivül esnék e különben nagyon töredékes és hiányos vázlat keretén s egyéb iránt is fönt kitett szándékommal ellenkeznék, itt egyes példák felsorolásra kiterjeszkednem.

Csak általánosságban jegyzem meg, hogy a ki egyszer szolgálatot tett, az az ő bőséges hálájára mindig számithatott. Cselédeknek soha humánusabb gazdája nem volt mint ő. Előtte az is érdem, ha valaki nem bántotta, ha idegen maradt hozzája. A gyöngébbek, a gyámoltalanok és a szenvedők s igy a nagyobb tömeg mindig birták leggyöngédebb rokonszenveit. Sokszor beszélte a mint sétáiról hazajött, hogy munkások haladtak előtte vagy mögötte s beszélgetésekből folyton hangzott ki a «pan», a «travail» meg a «masná» (piemonté'ul: kenyér, munka meg gyerekek) s mély érzéssel tette hozzá, mint telik el a népnek élete e három dolog felől való folytonos gondoskodásban. Az apró nép játszi mulatozásait oly jóságosan el-elszokta nézni, szelid mosolylyal a piczinyek boldog gondatlanságán, és sajnálkozással a kemény sors tudata fölött, mely reájuk vár már koruk tavaszán Végtelen nehéznek tartotta a szolga kenyerét. Jól tudta, hogy mindenben teljesen egyenlők az emberek nem lehetnek, mégis sokat fejében járt az a bántó gondolat, hogy egyik ember a másiknak szolgája legyen Az övéiről ugyan alig lehetett mondani, hogy szolgái voltak, oly keveset kivánt tőlük s oly sokat engedett nekik. Ha csak egy pohár vizet kért is inasától, a legkiméletesebb kérés alakjában tette.

Mindenkiben talált részvétreméltót. Önmagában is. Mert az életet nehéz és szomoru adománynak tartotta, melynek lemorzsolása sok kinnal jár, de a melyet, ha már egyszer adatott, komolyan kell venni. Ő komolyan is vette s a saját legjobb tehetsége szerint hivatását be is töltötte. Az élet élvezetéhez nem volt fogékonysága; a mi kevés öröm volt is számára, csak negative birta érezni; mig az egész világ fájdalma tudott neki fájni.

Egy egész világért élt és szenvedett!

KOSSUTH.

Irta: BARTÓK LAJOS.

Száműzött, jöjj haza, utad szabad már!
Koporsó zár be, — nyitva már hazád!
Te élő szive voltál, s az maradtál,
De mert szeretted: meg nem láthatád.
Te oly nagy voltál, hogy hazád kicsiny volt,
Hogy befogadjon . . . tenné már, szegény holt,
S jajgatva zúg a szél a honi pusztán,
Midőn halva királya, az oroszlán!

Oh, meddig vártuk, hogy majd fogsz *izenni*,
És nem nekünk kell mennünk, — jössz magad!
Te nem jövél, s most érted kelle jönni . . .
S mit sem izen népednek ajakad!
A népszabadság dörgő ajkú atyját,
Demosthént im csontujjak fojtogatják.
Zsarnok halál lehelleni sem enged,
Ki milljókba öntél szavaddal lelket!

De nem, zsarnok halál, ne félj az égtől,
Hogy a szabadság agg hősét megölted!
Barátja voltál . . . csak a számüzésből
Váltád meg, mely önkényt keresve szörnyebb.
Mert ő szabadságot adott honának,
De hona néki nem, leghűtlb fiának.
Elhagyta hát, szabadsághoz hiven,
S honához hű — majd földében pihen . . .

Ki távol voltál, mégis mindenütt
S mindig jelen, mint isten, s ki se látott,
Mint a napot, mely mindenekre süt,
S mindenkit látva áraszt hőt s világot;
S szabadsághősnek örök volt uralmad,
S hontalanul sem vesztéd birodalmad;
Most Magyarország megnyilik neked,
Nem temetés vár — diadalmenet!

Czézárok élve, nemzethősök halva
Tartják meg győzedelmi útjokat,
De nem kiséri tiprottak siralma,
Átok, halál nyomukban nem fakad!
Koporsód népek ezre kapja vállra,
S hullámukon reng e fekete bárka,
Mint Noéval, s benn szebb jövönk reménye,
A megmentett szabadság drága lénye!

Nagy szellemed hazátlan' nem bolyonghat,
Szállj át az Alpokon s Kárpátokon,
Példájaként a többi hóditónak,
Mint egykor Hannibal, Napoleon.
Gyászlobogóval hősei most ragadják
A névtelen félisteneknek atyját.
Nyisson utat bérczen földindulás, —
E koporsóban a feltámadás!

S a nép ujongó mennydörgése árad,
Hozván haza a szentelt hamvakat:
Jaj a lánczoknak, jaj a szolgaságnak,
A merre e koporsó elhalad!
Él Kossuth! él eszménye! él örökké!
Nem válik szive honi földben röggé!
S magyar szabadság lángigéje szól
Még ékesebben néma ajkiról!

Itália, ki a számkiüzöttnek
Hont adál élve: holtan add nekünk!
Szép, büszke testvér! hadd búcsuzni tőled,
Többet adtál neki, mint nemzetünk:
Mi nékünk nem volt, s mindennél drágább,
Vendégszerelmed legdicsőbb virágát,
A szabadságot! nyiljék virulón
Hős honfivér-locsolta partidon!

S csak a koporsót viszszük tőled el mi,
Turin, Kossuth városa, csak a gyászt!
Dicső emléke itt fog tündökölni,
Magad megfosztva hálátlan' ne lásd!
Ide zarándokoltunk, mint szent Mekkába,
Kik még hiszünk a nép akaratába,
S ha int hazátok: Eljövünk megint,
És ujra győznek együtt fegyverink!

Im, elbocsátunk most, Kossuth hajója,
Koporsó! Menj, s vigy örök életet!
Hazádba szállj, szabadság bujdosója,
S mint te, oly törhetlen lesz nemzeted!
Csupán a szűk sir, a mit néked adhat;
De szent oltára lesz az a magyarnak,
Hol térdre hullva fogadással áldoz,
Hogy hű lesz hozzád, s a szabad hazához!

Geiger Rikárd rajza.

A NEMZET GYÁSZA.

MESZLÉNYINÉ KOSSUTH ZSUZSÁNNA.

KOSSUTH MINT SZÓNOK.

Kicsi gyermekkorom óta valahányszor Kossuth Lajos nevét kiejtették előttem, mindig megjelent képzeletem előtt az a magasztos alak, a mint csodálatos szónoklatával feltüzeli hallgatóit és csatára lelkesit. Mintegy varázsütésre ott áll előttem a délczeg férfiu s hallani vélem erőteljes, csodálatos, zengzetes hangját, mely megbizsergeti bennem a vért.

Azt hiszem, hogy igy van ezzel minden igaz magyar ember.

Nagy irigye voltam annak a dicső kornak, mely élvezte a mi heroszunkat java idejében, lelkesedett tüzes szónoklatán s átérezte azt a boldog érzetet, hogy *szót fogadhatott* Kossuth Lajosnak.

Nagy idő mult el azóta. Irásból tanitjuk, mesével meséljük évről-évre, napról-napra, hogy milyen hatalmas nagy alak Kossuth Lajos. A legnagyobb magyar Magyarországnak, a legnagyobb politikus az egész világnak. A magyar gyerek már az anyatejjel beszívja a Kossuth-imádást s mire kicsi ajka megtanul kenyeret kérni, megtanulja azt is, hogy: «Éljen Kossuth Lajos.»

Volt az én lelkemnek mindig egy titkos vágya: vajha én is meghallhatnám egyszer az életben Kossuthot.

És ez a hő vágyam beteljesedett. Hallottam őt. Még pedig akkor, mikor öt év előtt egy óra hosszáig tartó nagy politikai szónoklatot tartott vagy 600-ra menő magyar hallgatók előtt. — Az utolsót!

Szent az a nap.

A párisi kiállitásra utazásunkban a magyar karaván utba ejtette a nagy hazafi lakóvárosát, Turint, csak azért, hogy megünnepelhesse Kossuth Lajost.

Szép verőfényes nyári meleg nap volt. A rengeteg nagy étterem alig volt képes befogadni a magyar zarándokokat s a hőség csaknem fulasztó volt. De azért nem tett türelmetlenné senkit, mert az asztalfőnél fent ott ült Kossuth Lajos.

Közelébe furakodtam és két óra hosszáig, mig az ebéd tartott, nem vettem le a szemem az őszbe borult kormányzó arczáról. Jól eső mosoly ült átszellemült arczán, mikor a teremben magyarjai között szétnézett, a boldogság érzete ragyogott két beszédes szeméből s jobb kezével idegesen babrálta evőkészletét.

Nehezen teltek a perczek, mert mindegyikünk arra vágyott, bárcsak szólna már s hallhatnánk őt.

Ugy éreztük mindnyájan, hogy majd ha felkel, s megcsendül ajkán a szó, mint egy varázsütésre az öreg bölcs, miként Faust, egyszerre leveti fehér haját, fehér szakállát, s megjelenik előttünk az a 48-as alak, az ő göndör fekete szakállával, a kit azóta álmainkban csak ugy ismertünk. Mert hát nekünk nem öregedett meg Kossuth s nem is fog soha.

Majd ha valamikor érczbe öntik nemes alakját az utókor részére, eszébe nem jut senkinek, hogy azt az öreg ural ál-

KOSSUTH 1857-BEN.

litsa elébünk, a kihez ma zarándokutra járunk s a kit nekünk képekben mutogatnak. A mi Kossuth Lajosunk az a délczeg, erőtől duzzadó fiatal féfiu, a ki nekünk hazánkban uj hazát teremtett.

Nos hát, az ősz haj, fehér szakáll nem tünt el; az, a ki mély halotti csendben felállott, a 90 év körüli, hajlott törzsü öreg ur volt. — Szuró fájdalom nyilalt lelkembe.

S mialatt elábrándozva, elálmélkodva hallgattam a szavakat, mik Kossuth Lajos ihletett ajkairól előtörtek, egyszerre csak valami szilaj menydörgés üti meg füleimet s megjelenik előttem hangja, fris, fiatalos erejével, temperamentumos, heves gesztusaival, a művészi szónoklás minden külső jelenségével a régi, a fiatal Kossuth Lajos.

A nagy beszéd hevében a hazafi lelkét elfogja valami keserüség, valamely erős felindulás, vagy talán elkeseredett harag vesz erőt rajta s e perczben alakja kiegyenesedik s két szemében megjelenik az a mindeneket gyilkoló villám, mely végig czikáz a teremben s számadásra szólitja a hallgatókat. Összeszoritott öklével az asztalra üt s a poharak a rettenetes csendben összecsengenek.

Azt hiszi az ember, hogy jaj annak, a ki most hazug lélekkel áll itt, mert az a magasztos alak, a ki látnoki szemével a lelkekbe néz, most összemorzsolja, agyontiporja mindnyáját.

Azt hiszi az ember, hogy fegyver van az oldalán s rohannia kell az ellenség elé. Azt hiszi az ember, hogy nem mult el 40 esztendő a nagy napok óta, az ellenség ellenség maradt, a levegőben romlott a pára, a magyar földet jött-ment nép tapodja, háza homlokzatáról letépték a nemzeti lobogót s a harangokat, melyek imádkozásra szólitották a békés magyar embert, most félrekonditották.

Jaj, hogy zúgott ennek az öreg embernek a hangja.

Ez, az igazi Kossuth Lajos, a kit én hallani vágytam.

Az az utolsó nagy beszéd, a mit Kossuth a magyar zarándokoknak mondott, ép oly fényes, hatásos, lelkesitő művészettel volt elmondva, mint a minőkkel 40 év előtt lázba hozta a fél világot.

Hej, hogy tudna az az öreg remete, ha elhagyná remeteségét, még ma is beszélni minekünk. Az ő szavaira, villámos dörgéseire hogy bujna sarokba minden *hitehagyott* magyar, s hogy ragadna fegyvert ujjongva, lelkesedve minden *igaz* magyar ember.

Vagy talán mind azok volnánk, azokká lenénk akkor mindnyájan s nem akadna kivető közöttünk egy se?

Karczag Vilmos.

KOSSUTH 1849-BEN.

FEKETE FELLEG.

Teodoro Guerrero regénye.

II.

KETTŐS KÖNYVELÉS.

Nicolas de Velasco épen olyan idős volt, mint Alfredo Penalver. Külseje, testtartása mindennapi emberre vallott, jelleme azonban egyáltalán nem közönséges volt. Édes kevés rokonszenvvel viseltetett a nagyvilági társaság iránt, melyben az emberek jobbára csak szinlelésből, mesterkedésből és hazugságból élnek. Sőt kerülte is az embereket s csak Alfredoval kötött barátságot, vagy inkább tartotta fenn a barátságot, mert a két férfi már gyermekkor óta ismerte egymást.

De Nicolast se szerették sokan. Kiváltkép az asszonyok gyülölték, sőt féltek is tőle. Szerencse, hogy Nicolas gazdag volt, s igy nem is igen szorult az emberekre. De nem is érezte magát lekötelezve az emberek iránt.

Kalappal a fején lépett Nicolas a szobába. A felöltőjét se vetette le a benyilóban. Kezett fogott Alfredoval és igy szólt:

— Bölcsen teszed Alfredo, hogy itthon maradsz ebben a hidegben. Fertelmesen fú odakünn. A kutyámat se verném ki ilyen időben.

— Ebben ugyan igazad van. De azért ma még belekóstolok ebbe a hidegbe.

— A kortesbe mégy? No, mert a hazáért nem is sokallhatod, hogy nyakadba kell venned szelet-vihart s a fagyot is fölibe.

— Néha még nyáron is ránk, képviselőkre, ránk támad szél s vihar.

— Van tán valami hazamentő törvény tárgyalás alatt? — kérdé Nicolas nevetve.

— Ej te minden komoly dologból tréfát üzöl. Nem olvasod naponta a tudósitásokat az ülésekről?

— Isten mentsen! Hová gondolsz.

— Ej! kiméletlen vagy!

— Hjah, Alfredo, mindenkinek van valami szokása, valami mániája. Képviselő lettél, mert választóid belebolondultak csinos arczocskádba. Neked meg az a mániád, hogy szentül meg vagy győződve, hogy van még, a mit az emberek komolyan vesznek . . . S magadat is komolyba veszed. S nem tudsz számolni a világgal, hanem lelkes vagy mód felett, mint tán senki. Pedig csak a hideg észszel számitók okosak.

— En megteszem, a mi tőlem telik s érzem, hogy megnyugtatom ezzel a lelkiismeretemet.

— A lelkiismereted! Hát ez mi fán terem? Olyat beszélsz, a mi egészen uj előttem.

— Ne gúnyolódj; magad se hiszed el, a mit mondasz.

— Nem gúny ez. Való!

— Őrjöngsz. Ez csak az örökös magány következménye. Magányodban alkalmad se volt megismerni az embereket. A vak világból beszélsz ily képtelenségeket.

— Láttam, Alfredo, eleget a világból, a társaságból. Többet is az elégnél, mert kezdettől fogva nagyitón át néztem. Még most is fáj belé a szemem.

— Ép ez a különbség köztünk. A te szemed a sok nézésbe belefáradt, az enyém még tágabbra nyilt. Most látok csak igazán, most, mikor boldog vagyok, igazán boldog.

— Csodálatos! Alig tudom elhinni, hogy valóban te voltál az az Alfredo Penalver, a kivel annyi sok mindenen mentem keresztül. Az egyre kitörő ifjú most békés törvényhozó polgár. Furcsa!

— Egy cseppet se!

— De biz az! Édes istenem, mennyi kaland! mennyi szép asszony! S most . . .

— Ne beszélj a multról, mert elpirulok belé. Örökké sajnálni fogom, hogy áldozat lettem ezeknek az asszonyoknak az oltárán, kik nem tesznek egyebet, mint elrabolják az ember legszebb illúzióit.

— No te ugyan nagyot változtál s különös ideákkal telitetted meg a fejedet. Kiváncsi vagyok, mit tennél most, ha Fermina előtt állanál, tudod, a kiért annyi bolondságot követtél el. Igen, Ferminának hitták.

— Fermina! — ismétlé Alfredo nagyranyitott szemekkel.

— Nem is emlékszel rá? . . . Fermina? A Principe-szinházban ismerted meg s azután úgy futottál utána, mint valami kis ugrifüles kadét. Strázsáltál az ablaka alatt, mint valami bakter, felkapaszkodtál az erkélyére, mint valami tolvaj s megverekedtél érte, mint valami pöffeszkedő hadnagyocska. Egész Madrid rólad beszélt. S te lettél a győztes sok versenytársad közt! Nos, hát Fermina is azok közül való volt, kik elrabolták illuzióidat? . . . Azután együtt éltetek, mig el nem hagytad. Irt neked Fermina leveleket, sok, sok levelet, melyeket te fel se bontottál . . . És sirt Fermina sokat, nagyon sokat. És végre Fermina kórházba került és meghalt Sorvadásban. Hát ez is elrabolta illúziódat? Csak igazságosak legyünk, Alfredo. Ha folyó számlaid rendben vannak, gondolj a még le nem rótt tételekre is.

Alfredo Penalver a pamlag karjára dőlve hallgatta e komoly beszédet. Kiváltkép az utolsó szavak hatottak erősen a lelkére. Mintha egy vasbunkóval a mellére vágtak volna.

— Bántanak ez emlékek? Alfredo.

— Igen, Nicolas. Fátyolt szeretnék vetni multamra, de olyan sürüt hogy . . . .

— Legkönnyebb módja a bajok orvoslásának! Fátyolt reá! S büszkén hivalkodsz a lelkiismereteddel. Derék! Fátyolt boritni mindenre!

— Nincs más mód! Nincs!

— Dehogy nincs! Tedd a mit én! Ne tarts semmit se magadra, se érzéseidre, se pedig lelkiismeretedre. S ne prédikáld, hogy a ma jobb a tegnapnál, mert csak magadat csalod vele.

— Ne légy kegyetlen, Nicolas. Ne akarj erőnek erejével kiábránditani. Engedj boldognak lennem . . . .

— No, persze hogy engedlek. De hagyj te is engem nyugton s ne zaklass örökké evvel a te uj életeddel, melyet ideálként állitasz elém. Ne akarj új csalódásokba vonni.

— Ne vedd rossz néven, hisz érted szándékomat, Nicolas. Úgy szeretlek téged s oly boldognak érzem magam, hogy szeretném ha neked is részed volna az ilyenben . . . . Ha neked is volna szerető feleséged s szép gyermekek vennének téged is . . . .

— Ne folytasd, mert elriasztasz a házadból!

— Soha!

— Örülök a sorsodon s veled együtt örvendek. Néha tán irigyellek is. Sőt hinni akarom, hogy igazi, őszinte ez a te boldogságod. S mosolyogni is tudok, ha Adriana rád pillant vágygyal teli szemeivel azt hivén, hogy ő az első asszony, a ki megihlette s birta szivedet. Hiába: az asszonyok jobban szeretnek mint mi, s könnyebben csalatják meg magukat . . . .

— Ujra kinozni akarsz? Nicolas.

— Nem, nem! Csak igazságot szolgáltatok az asszonyoknak s kiváltkép a te feleségednek, a ki oly boldognak érzi magát a megcsalattatás közepett. Én csak azt kivánom neki is, meg neked is, hogy ne is hulljon le szeméről soha a fátyol, mely annyi mindent eltakar a szeme elől. Bizony, bizony, a te boldogságod pajzsa csak ez a lenge fátyol! . . .

— Adriana nem ismeri multamat s az emlékeket, melyek multamhoz fűznek. Ej, ezek az emlékek nem zavarják meg az én szerelmemet. Szeretem Adrianát, igazán, szivemből!

— Hát azokat az asszonyokat, kik elrabolták illuzióidat, hogy szeretted?

— Szórakozásból!

— Csak szórakozásból! Pedig egyikmásik e szórakoztató asszonyok közül szivét, hitét . . . becsületét . . . életét áldozta fel miattad! Neked persze hit, becsület, élet, szóval szerelem, csak szórakozás volt!

— Pompás! Feledj el mindent! Helyes! A lerovatlan számlák könyvét a világért se nyitod ki! . . . Mert nincs hozzá bátorságod. Visszarettennél a sok tartozástól!

— Egészen Adrianámé vagyok. Emlékeim nem érdekelnek többé.

— Ez a baj! No, ládd-e? Ha kell, én is tudok prédikátor lenni. S magad lehetsz tanu rá, hogy a prédikációim nem is egészen hatástalanok. Akarod, hogy naponta elmondjam, minek az évfordulója van. Kitünő emlékező tehetségem van s felfrissithetem a tiedet.

— Elég ebből. A mult az legyen örökre mult.

— Helyes. Add kezed, Alfredo. Csak aztán ne akarj mindenáron engem boldoggá tenni.

A szőnyegajtón Alfredo Penalver inasa lépett be levéllel a kezében.

— Mit akarsz Miguel? — kérdé Alfredo.

— Egy fiatal ember, a ki ezt a levelet átadta, a fogadó szobában várja a méltóságos uramat.

— Uri külsejű?

— Nem uram. Valami szegény ördög lehet! — mondá a szolga megvető hangon.

— Mondd, hogy várjon.

A szolga eltávozott, Alfredo pedig folytatta a beszélgetést s elfeledte felbontani a levelet.

— Hát végleg megházasithatatlan vagy!

— Én is azt hiszem, mert még a te boldogságod se káprázta el a szemeimet.

Alfredo hirtelen a levélre pillantott s Nicolas szavaira válaszolni is feledvén, a boriték irására függeszté a szemeit.

— No mi az — kérdé odalépve Nicolas.

— Nem tudom . . . ez a levél . . .

— Ki irta e levelet? Tán valami választód?

— Nem tudom mi lehet, de olyan furcsán érzek. Rossz sejtelmek fognak el . . . Mintha valami vészhirt hozna ez a levél. Az ördögbe is! Nem merem felbontani!

— Én nem félek semmitől. Add ide, majd én felbontom s elolvasom. Ha rossz van benne, meg se mutatom, hanem egyenesen a tűzbe dobom.

— Nem, csak bolondságot beszélek! mondá Alfredo remegve.

— Akkor hát nyisd ki a levelet és ne légy olyan gyámoltalan.

Alfredo Penalver letépte a boritékot s átfutotta a levelet. Felsikoltott s leroskadt a pamlagra.

KOSSUTH A HALÁLOS ÁGYON.

— Mi az?

— Oh éreztem! — dadogta a levelet földre ejtve — az én sejtelmeim! — s arczát kezeibe temette.

— Ördögbe is! A dolog komolynak látszik — mondá Nicolas — s a levelet felemelte a földről.

Olvasni kezdé:

— *Filomena Maldonado.* Ismerem ezt a nevet — mormogta fogai közül. Filomena Maldonado. Igen! emlékezem.

S odament Alfrédóhoz s vállára tevén kezét, igy szólt:

— Ez a levél megnyitja a lerovatlan számlák könyvét. Légy erős és olvasd.

(Folytatása következik.)

kos ősz és a tél fagya alatt is a szerelmet fakasztó tavaszt ábrázolva.

Lili grófné kényelmesen heverészett egy meggyszinü selyem pamlagon, mely körül csinos zsöllyék csoportosultak. Mellette könyvekkel megrakott japáni asztal állott, kezeiben egy vörös kötetü művet tartott, de nem olvasott. Álmatag szemei a magas üvegajtón pihentek, de midőn Révayt és Ladányit a küszöbön megpillantotta, lankadtsága mintegy varázsütésre elmult és vígan, üdén köszönté vendégeit.

— Jó reggelt uraim — szólt kellemesen mosolyogva — telepedjenek le és gyujtsanak rá.

— Méltóságodon még nyoma sem látszik a tegnapi éj fáradalmainak — bókolá Ladányi, szegletbe állitva kardját és a zsöllye mellé helyezve el sipkáját.

a huszártiszt, fekete bajuszát pedergetve — viseld magad jobban.

— Lili grófnénak nem lehet ellenem komolyan kifogása — viszonzá Révay — de különben talán gunyolódik, miután nagyon is sokszor alkalmatlankodom.

— Ah dehogy! — erősitgeté Lili — merő igazság a mit mondtam, a gunyolódás nem kenyerem.

— Én az ellenkezőt tapasztaltam — vágott közbe Révay.

— Ön ma bal lábbal kelt föl, szokatlanul bosszús hangulatnak örvend — szólt Lili kissé negédesen és elfordulva Révaytól, másik vendégével kezdett foglalkozni.

Előbbi tüzetesen vizsgálni kezdé a téli kertet, megnézett minden növényt és a gyönyörü márványszobor előtt megállott.

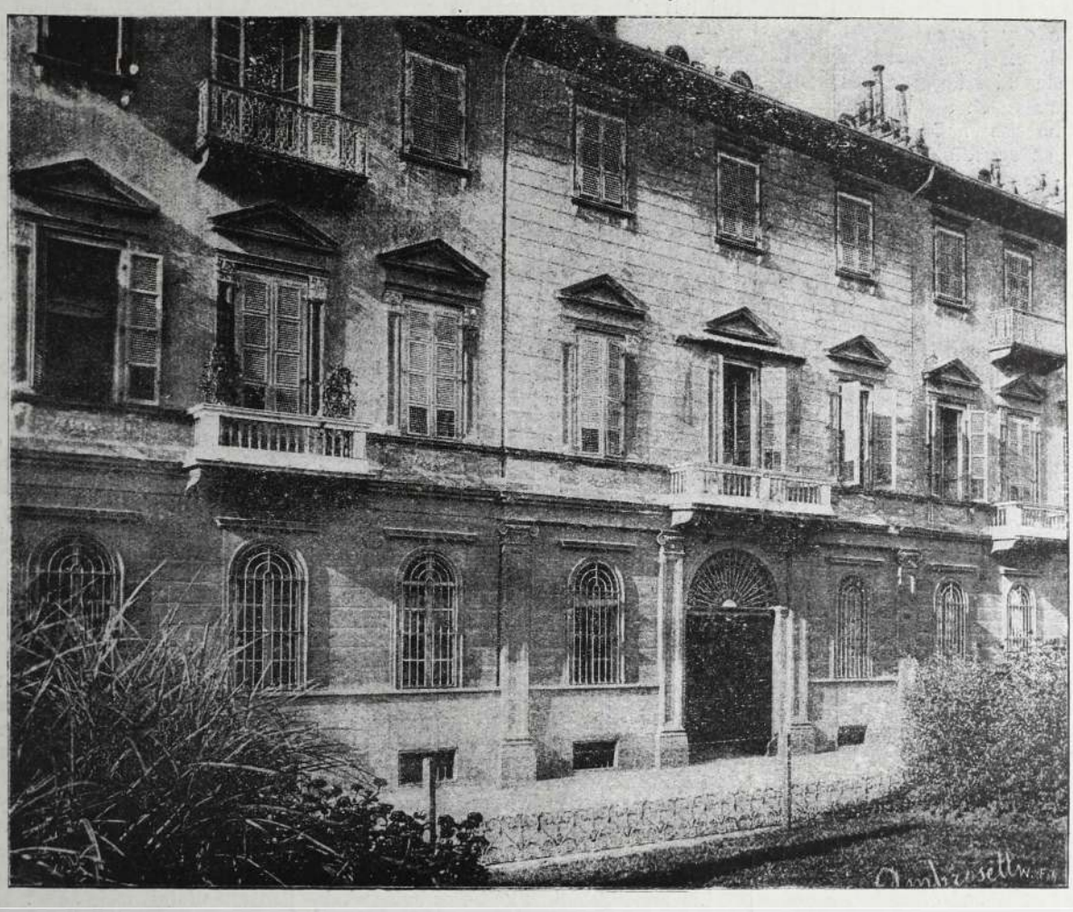

A TURINI GYÁSZHÁZ.

A VÉGZET.

Irta: DOMAHIDY UJFALUSSY AMADIL.

III.

A téli kertben kellemes meleg levegő uralkodott, a növények langyos vizzel permetezett levelei és virágai bámulatos és üde illatot árasztottak szét. Egy-egy tarka fő kiváncsian kandikált ki a friss zöldből, epedve hajolva az üvegtáblákon át reájuk mosolygó hideg nap felé.

Az átlátszó hamvas falakra sötétlevelü borostyán kúszott föl, egy-egy ág negédesen himbálódzott, ha egy eltévedt gyenge szellő valami kis résen behatolhatott.

A karcsu pálmák, komor kaméliák és czitromfák között «Persephone» istenaszszonynak márványszobra fehérlett, a nyir-

— Alig egy negyed órája, hogy felkeltem, fölségesen kialudtam magamat egy pár óra alatt, Gizi azonban még mindig Morpheus karjaiban pihen, nem voltam képes fölébreszteni.

— Én le sem feküdtem! . . . Egyáltalában nem voltam álmos, járkálgattam a kertben, megtekintettem a barátom tanyájának minden zege-zugát és lestem a perczet, a midőn lóra ülve, a szép szomszédnőnknek tiszteletemet tehetem.

— Révay ritkán szerencséltet látogatásával, nem tudom miért kerül engem, reménylem azonban, hogy ezentul legalább vendége kedveért gyakrabban átránduland.

Lili egy kérdő pillantást vetett Révayra, a ki látszólag igen el volt merülve egy czifra levelü azaléa szemlélésébe, figyelmen kívül hagyva Lili direkt felszólitását.

— Tibor! . . . A grófné panaszkodik rád, hogy elhanyagolod — szólt oda neki

— Nagyon tetszik a bájos istennőm? — kérdé tőle Lili.

Ladányi egy haragos tekintetet vetett Révayra, kissé mérges volt, hogy a szép asszonyt nem tudta teljesen lebilincselni s hogy az, az ő mulatságos adomái, szellemes társalgása daczára mindig a barátjával volt elfoglalva.

— Talán felesleges vagyok — kérdé tréfás hangon, habár szive mélyében komolyan neheztelni kezdett Lilire, hiszen most az egyszer igazán igyekezett kellemeskedni és fáradtsága kárba veszett. Sértette az az önérzetét, hogy az ő jelenlétében, a mikor ő a legszebb, leghóditóbb szinben igyekszik magát föltüntetni, igyekezetének tárgya másra is gondol.

— Azt hiszem inkább én vagyok a fölösleges — mondá Révay némi gúnynyal és meghajtva magát, kiment a szabadba. Kénytelen volt magának bevallani, hogy

feltékeny volt Ladányira, szégyelte magát, de nem tehetett róla. Régen szerette már Lilit, titokban és forrón, de nem mert vallomást tenni. Büszke volt és egy kosár vérig sértette volna. Visszafojtotta tehát sérelmeit szive mélyébe, azon reményben, hogy idővel kiűzi onnan majd azt a szerelmet, a mely elérhetetlen bálványt emelt magának. Már szinte nyugodt volt, de a midőn észrevette, hogy Ladányi foglalkozni kezd Lilivel, érzelme ismét fölkorbácsolódott és oly borus, bosszús hangulat vett rajta erőt, hogy nem tudott magán uralkodni.

Az estély alatt is és egész reggel zsörtölődő kedvében volt, nem is igen akart Lilihez átlovagolni és csak hosszas habozás után engedett Ladányi kérésének és a midőn barátja egyenesen oda ült Lili mellé, a szó szoros értelmében megbánta a látogatást.

Körülkerülte egy párszor a parkot, azután ismét belépett a téli kertbe, egy rövid negyedóráig udvariasan társalgott és azután a hazamenetelt ajánlotta.

— Kérem ne siessenek — mondá kedvesen Lili — az egyedüllét egy átmulatott éjszaka után igen unalmas, filantropikus dolgot művelnek, ha nem hagynak még itt és csevegnek velem.

Révay sem mondhatott ellent a bájosan előadott kérésnek, elszántan leült és következetesen, maga elé nézve, mintegy vizsgálva a puha szőnyeg tarka-barka mintáját, egykedvüséget szinlelve hallgatott, Lili pedig jóizüen élczelt a huszártiszttel, olykor-olykor félénken, szinte lopva tekintve a szótlan férfira.

IV.

Ladányi báró mondhatni mindennapos vendége lett Lilinek. Órákig el tudott vele csevegni, sőt még Gizivel is barátságot kötött.

Öltözetére különös gondot forditott, hosszasan állott a tükör előtt, bajuszát pedergetve, a feszes attilának minden ráncát elsimitva, lakk czipőjéről a legparányibb porszemet is letörölve.

Révaynak soha sem emlitette Lilit, mind a mellett sokat beszélt, vígan fütyörészett s néha-néha szinte ábrándosan merengett.

— Poétikus hangulatu, álmodozó huszártiszt ujság nekem — szólt egy nap Lili pajzánul nevetve, a midőn együtt üldögéltek a kis barátságos szalonban — jőjjön oszlassuk el mélabúságát s legyen lovagom sétám alatt . . . A friss levegőre vágyódom.

— Ezer örömmel állok szolgálatára — viszonzá Ladányi és készséggel követte ki a parkba Lilit, a ki meleg ruhát öltvén magára, kedélyesen szedegette apró lábait a fagyos havon, a mely káprázatóan csillogott a halvány nap hideg fényében.

Lili karcsú alakjához sötét kék felöltő simult lágy fehér prémmel a nyak körül. Arczára üde piros szint varázsolt a csipős téli levegő, ajkain bohókás mosoly lebegett.

A báró tekintete mohón tapadt rá, le nem tudta szemeit venni arról a bájos leányos alakról, és szinte erőmegfeszitésébe került látásán föl nem kiáltani: «imádlak Lili, légy az enyém, légy nőm.»

De összeszoritotta ajkait és szótlanul haladt mellette.

A szűk attila majd szétpattant mellén, szivében az érzések árja hullámzott, s mégis hősiesen hallgatott.

— Ah! Futólagos bohó érzelem az egész — gondolá magában — de a mely azonban elég kellemetlen órákat és álmatlan éjszakákat okoz . . . mindezek daczára nem tárom föl előtte szivemet, hátha akkor bánnám már meg a dolgot, mikor a visszalépés lehetlen volna.

— Ön ma feltünően komoly — szólt Lili társalgást kezdve.

— Holnap utazom — viszonzá hidegen Ladányi — talán ez szomorit el.

— Már elhagyja vidékünket — kérdé Lili udvarias érdeklődéssel.

— Szabadságom lejárt, az elválás azt hiszem, nagyon nehezemre fog esni.

— Az általános vélemény szerint a hadsereg könnyen feled, a búcsú fájdalma csupán pillanatnyi lehet — jegyzé meg Lili hamvas rózsás arczát Ladányi felé forditva.

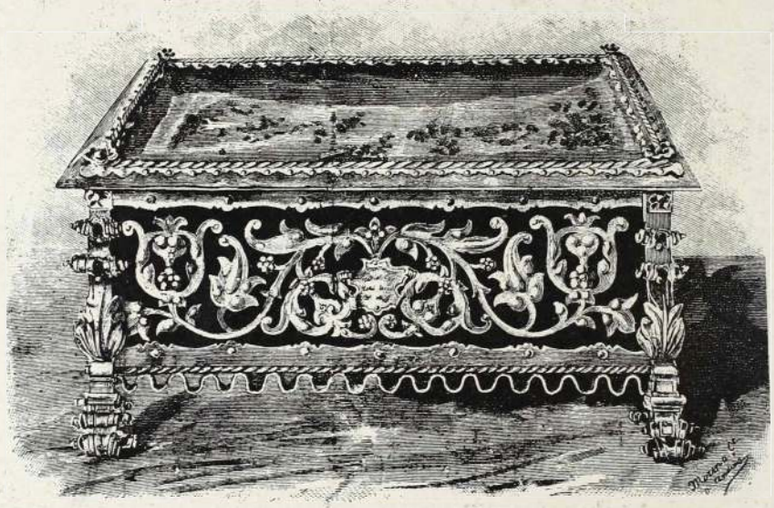

A LÁDA, MELYBEN KOSSUTHNAK A HAZAI HANTOKAT VITTÉK.

— Szép asszonyok még könnyebben vigasztalódnak — mondá némi gúnynyal a báró — a gondüzésre ugy gondolom Tibor is vállalkozna.

Lili arisztokratikus kék eres halántékába pir tólult s félénk pillantást vetett Ladányira, mintegy meggyőződést szerzendő arról, zavara észrevétetik-e?

De Ladányi nem nézett rá, szép szemei a fehér tájon függtek.

Itt-ott egy árva veréb ugrándozott a kopár fák ágain, egyhangúan csiripelve és a csillogó hóban zajos varju csoport mulatozott.

— Térjünk vissza — mondá Lili a park rozsdás vasrácsozatához érve — birodalmam eddig tart, de ha nincs ellenére, még egyszer le és fel mehetünk.

Még egy fél órát járkáltak a lombtalan fák alatt, melyek olyan fáradtan, komoran nyujtották hólepte galyaikat az átlátszó tiszta légbe.

A fess huszártiszt tekintete mindinkább forróbban simult Lili alakjához, nevető eperajkaiban, hamvas arczában, bodor hajában gyönyörködve, szivét még soha nem érzett lángoló érzelem, mondhatni lázas szenvedély töltè be.

Midőn visszamentek a szalonba és Lili a búcsúzáskor csepp kezét nyujtá neki, a kelleténél hosszasabban tartotta fogva a keskeny ujjakat és a vallomás már ismét ajkain volt, a mikor Gizi hangosan nevetve történtetett elő a mellékszobából, Lilit kiabálva.

Ladányi hirtelen kiegyenesedett, ajkait összeszoritotta, feszesen szalutált és elegáns meghajlással távozott.

V.

Midőn fölérkezett a fővárosba, megkönnyebbülten lélegzett föl; a füstös, aranyos termekben, zajos kávéházakban, vig zene és dal mellett próbálta Lethe vizét kóstolgatni.

Minden áron szabadulni akart a hirtelen fakadt emésztő szerelemtől, de hiába, a Lili gyermekded arcza mindenhova üldözte őt.

A karácsonyi ünnepek alatt leutazott Tiborhoz, de Lili grófnénál nem tehetett látogatást, mert amaz éppen akkor Gizi nővérével együtt a Rivierán időzött.

Leverten került vissza Pestre, és ismét feledni igyekezett.

Első igazi szerelme azonban annyira befészkelődött szive mélyébe, hogy nem volt képes szabadulni tőle.

Gyötörte, kinozta magát, mig végre márczius végén, ezredesének beteget jelentvén, leszökött Révayhoz, s ezúttal szerencsésebb volt, mert Lilit is otthon kapta.

Ismét a téli kertben találjuk föl őket.

Lili kedvetlenül, idegesen babrálja Pierre Lotinak egyik nevezetes művét, Ladányi sápadtan, keserű mosolylyal ajkain ül vele szemközt.

— Tehát kikosaraz? — szólt reszkető hanggal.

— Soha sem lennék az ön neje — mondá Lili őszintén — nem tudnék önben bizni.

— Multam és régi elveim után elösmerem, hogy megérdemlem eme szavait, de ha igéretet teszek, miszerint imádni fogom önt, tenyeremen hordandom s választását soha sem fogja megbánhatni, még akkor sem lágyul meg szive irántam?

— Kérem ne unszoljon, mert nem szerethetem önt . . különben is bizonyos vagyok benne, hogy ön feledni fog s aztán kineveti önönmagát ezen önfeledt pillanatért, a melyben komolyan szerelmet vallott.

— Egykoron talán úgy tettem volna, de most egész lényem, természetem megváltozott.

— Remélhetőleg rövid időre — kivánom, hogy ismét a vig, szellemes huszártiszt váljék önből, a ki hódit, de meg nem hódol.

És Lili még mosolyogni is próbált, pedig szörnyen bántotta a dolog, daczára annak, hogy lelkiismerete teljesen nyugodt volt, hiszen ő soha sem kaczérkodott Ladányival, csak nyájasan társalgott vele, úgy, mint a hogy mindenkivel.

Főfájást adva okul, igyekezett minél előbb végét vetni a szellemetlen párbeszédnek és barátságosan köszönve könyes szemmel tünt el boudoirjában.

Ladányi hosszasan nézett utána, azután fölrázkódott tompa merengéséből és katonásan kiegyenesedve lépett a szabadba.

Pár hét mulva azzal a hirrel lepték meg, hogy Lili jegyet váltott Révayval.

Gúnyos kaczajba tört ki a sors igazságos volta felett.

Őt, a ki egykoron könnyelműen kosarat kivánt szive választottjától, megbüntette a végzet és Révay, a ki önzetlenül titkon epedt éveken át, megkapta jutalmát.

Később a kis Gizi is férjhez ment Ladányinak valami öcscséhez, de ő soha sem házasodott meg.

Csak egy nőt kivánt nejévé tenni, annek a kedvéért mindenre képes lett volna, de az mást szeretett.

Egy komor, szigoru generális lett belőle, a ki gyakran megkinozta tisztjeit, Lili és Tibor pedig földi paradicsommá varázsolták egymásnak az életet.

(Vége.)

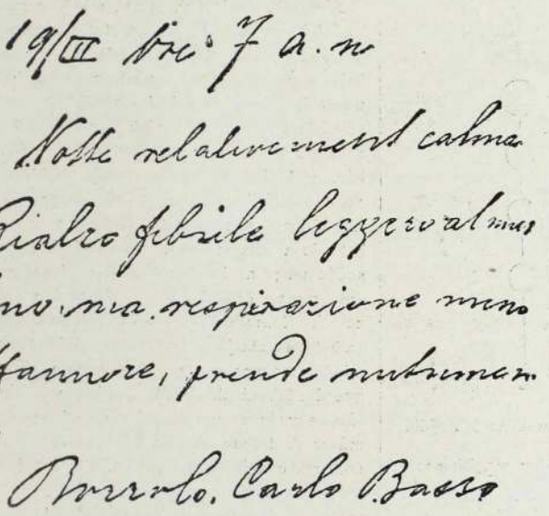

BULLETINEK KOSSUTH UTOLSÓ ÓRÁIRÓL.

SZINHÁZI KRONIKA.

(Gyász és politika. — Provizórium. — Ujdonságok az Operában. — Egy kis kirándulás. — Szárnybontás.)

Nem csörög a sapka a komédia manójának fején. A gyászfátyol lefogja a vidám hangokat s legfeljebb csak bús kopogás hallik alóla. Az országos gyászban szinházaink is osztoztak, már úgy, a hogy, a maguk módja szerint. S ámbátor tán legjobb lett volna úgy tenni, a mint Deák halálakor is történt, hogy a komoly s tréfás *mulatság* szüneteljen a gyász alatt, mégis a kárhoztatásnak csak legkisebb jelével se illethetjük a szinházak vezetőségeit. A népszinház magánvállalat s ilyen voltához képest a gondolható legszebben megtette kötelességeit. Gyász mezt öltött s szünetelt, a míg a kollegák. Többet még kivánni se lehetne tőle. Azért a kötelesség tudásért pedig dicséret illeti meg. A nemzeti szinház is «oly sok viszály után» gyászt öltött. Az opera nem! S mi ezért, ismételjük, csak egy szóval se illethetjük a vezetőséget. Pedig nagy baj és tapintatlanság az a tény, hogy az a lobogó nem ékeskedett ott az opera homlokán. De hát elvégre is van még az opera vezetőjénél nagyobb úr is. S ha ez a nagyobb úr politizál, ám tesék! Majd látja hasznát, vagy kárát. De mi, szinházi krónikás létünkre, nem politizálhatunk.

***

A nemzeti szinház — úgy látszik — uj érának néz elébe. Még eddig ugyan csak provizórium számba vehetjük az uj igazgatási rendszert, de az ily provizóriumot állandósitva szeretnők s tán fogjuk is látni. Hat tapasztalt szinésztag vezeti a Nemzeti szinház ügyeit, élükön Zichy Géza gróf intendánssal. E tanács határoz a repertoár s a jelentősebb folyó ügyek felett, sőt a fontosabb szerepek kiosztásánál is felemeli szavát. Igen üdvös volna ez így a jövendőben is. Mert a repertoárt illető s a személyi kérdéseknél határzottan több tekintélye volna az ily tanácsnak mint az *egy* direktor személyének; számos jobbára kisszerű, de mégis sok galibát okozó viszálkodás volna ezzel elkerülhető. Az igazgatási tanács már megállapodott a legközelebbi ujdonságokban is. Sudermann *Otthonja* már a jövő héten kerül színre. Még pedig kettős kiosztásban. A premiéren Jászai játszsza a főszerepet Ujházyval, Nádayval; majd Márkus Emilia veszi át Jászai szerepét, közötte a fiatalabb férfigárdával.

Nyomban e premiére után kiválóan érdekes Pálmay rediviva! A Deutsche Zeitung: Pálmay übertroffen! stb. stb. De hát a mi közönségünk sokkal jobban ismeri a Kopácsy Juliska művészetét, semhogy magunkra kellene idéznünk egy idegen ország egyhangu véleményét.

***

Vissza kell hamar térnünk Budapestre, mert majd megfeledkeztünk volt valamiről. Pedig már jóformán idejét is multa, Ám nem mi vagyunk a hibásak, hogy az országos gyász miatt a krónikásnak is le kelle tennie a tollat. A Népszinházban az ujon szerződött primadonna, *Hentallerné-Pauli Mariska* mutatkozott be a mult héten, még pedig pompásan. Üdvözölhetjük a Népszinházat ez igazán kitünő uj erő megszerzéseért, kiről bizonyára még sokszor lesz alkalmunk szépet és jót irni. Hentallerné a Bokor József *Kis alamuszi*-jában lépett fel, melyen folyton zsúfolt ház mulat.

***

Láttuk immár a jövendő szinészetet az országos szinész akadémia vizsgáin. S tudunk bízni, mert akadtak a jövendő nemzedékben olyanok is, akik már manap is kész szinész számba vehetők. Novák Irénből, Tuboly Klementinből, Gréger Szerénából, Erdélyi Rózsából, Tyroler Blankából, Markovics Margitból, Nogrády Jolánból jó szinésznők válnak, nemkülönben Janovics Jenőből, a sziniakadémia repriz következik: Moliére Képzelt betege, szintén kettős kiosztásban.

***

Ujdonságra készülnek az Operában is. Még április elején kerül szinre a kolozsvári zeneakadémia direktorának, Farkas Eleknek operája, a Vezeklők. Járatos körök nagy reménynyel és sok bizalommal tekintenek ez ujdonság elé. Kivánatos is volna, hogy e nagyszabású eredeti mű sikert is arasson. Tapsoljunk már egyszer magyaroknak is. A taljánok már megelégelhették.

***

Ez egyszer a krónikás egy passzusra búcsút mond a két egy magyar fővárosnak s Bécsnek fordul. Ne eredjen meg miatta a kárhozat nyelve: egy darab magyarság, egy darab Budapest verte ott fel egy időre fészkét. A Karltheater pedig ugyancsak megköszönte ezt a fészekrakást! Husvét vasárnapján lépett fel először Kopácsy Juliska Bécsben, Jakobey *Brillantenkönigin* czimü operettjében. Hogy milyen óriási sikerrel, arra nézve legjobban szeretnők sorra czitálni az egész bécsi sajtót. A Fremdenblatt igy köszönti: legjelesebb tehetségéből Fehér Dezsőből, Kalmárból s Endrei Ödönből is. Hát csak ki, ki a nagy világba! Tanuljatok sokat, nagyon sokat, s akkor szivesen látunk ujra benneteket ott, a honnan kiindultatok, a Nemzeti szinház deszkáin. A viszontlátásra. *Emin.*

IRODALOM.

ARIOSTÓ ÖRJÖNGŐ LORÁNTJA.

(Az egész legértékesebb részeit magyarra forditotta *Radó Antal*. Két kötet. A Kisfaludy-társaság kiadása.

Minden műforditásnak az a czélja, hogy valamely külföldi jelesebb szellemi termék egy másik nyelv kincsévé is tétessék. A forditónak tehát nemcsak arra kell tekintenie, hogy híven adja vissza az eredeti szöveget, hanem arra is különösen ügyelnie kell, hogy az igy átültetett munkát közelebb hozza az illető nemzet szelleméhez. Ezt pedig főképen az által éri el, hogy a mű átültetéséhez oly formát választ, mely leginkább felel meg a

nemzet izlésének, szellemének, szóval arra kell törekednie, hogy mennél kevésbbé lássék idegenszerünek az átültetett munka. Csakis igy érhető el az, hogy a forditott munkát nem mint idegent, hanem mint húsból való hust tekinti a nemzet. E szempontokból indulnak ki már jó idő óta az összes modern európai műforditók, a kik hiven megtartják a forditandó munka tartalmát, de a formát mindig a nemzet szelleméhez mérten választják. Sajnos, Németország és hazánk még mindig az ősi felfogáshoz alkalmazkodnak s forditóink nagy része még most is hiven ragaszkodik az eredetinek formájához, nem törődve azzal, hogy az igy átültetett mű átmegy-e a nemzet vérébe, vagy sem. Örvendetes kivételt tesz ezen kopott, elavult felfogású műforgitók közül *Radó* Antal dr. jeles poétánk és műforditónk, a ki — mint már egyéb alkalmakkor is — szakitott ezen konzervativ, czélszerütlen iránynyal s a forditás hűsége mellett arra is iparkodik, hogy a munka igazán átmenjen a nemzet vérébe. Hogy ezen felfogás csak előnyére válik a műnek, azt legfényesebben bizonyitja a fent jelzett két kötetes mű forditása, melyben Ariosto őrjöngő Lorántjának szebb részeit mutatja be magyarul. Valóságos élvezet ezeket a szépen csengő verssorokat olvasni. Idegen munka, majnem szó szerinti hűséggel leforditva, de azért mégis pezsgő magyar vér lüktet mindegyik sorában. Mert Radó átérezte, hogy Ariostó munkájának jellemző fővonása a népies hang s ezt nem tudná hiven vissza adni, ha megmaragna az eredeti olasz stanzák mellett. Ezért a magyarban keresett oly formát, mely leghivebben adja vissza a népies hangot. Erre legalkalmasabbnak tartotta Arany János egyik töredékét, a «Stanzák Mátyás király dalünnepére» czimüt. És hogy Radó szerencsés kézzel és jó izléssel választott, azt minden müvelt olvasó el fogja ismerni. Örömmel mondhat juk: Ime, egy igazi magyar és magyaros műforditás. Igazán zavarban vagyunk, ha válogatnunk kell, hogy a forditott két vaskos kötetnek melyik részét mondjuk legsikerültebbnek, mert Radó mindegyik énekben mint a műforditás igazi mestere mutatja be magát. Csupa szépen perdülő rithumikus sorok, szebbnél szebb rimek, sehol egy erőltetett konstrukczió, sehol egy izléstelen kifejezés. És a mily gondot fordit Radó a forma tökéletességére, ép oly művésziesen kezeli a magyar nyelvet. Mindenütt csak szerencsével tartotta meg a népies magyaros hangot, de sehol sem válik póriassá. Az egész forditáson meglátszik, hogy igazi költő volt az, a ki a munkát átültette, mert igy forditani csak az képes, a ki maga is poéta. Az éposz nem egy sikamlós helyét finom díszkréczióval adja vissza. Az Angyélika, Alána országa, Asztolf utazása a holdba, Roger és Bradamant, A hűség próbája mind oly részletek, melyek irodalmi értéküket sohasem fogják elveszitenі és Radó művészi forditása által a magyar irodalomnak is közkincsé lettek. Sok évi fáradozásnak munkája Radónak ezen ujabb két kötete. De örömmel tekinthet e fáradságra vissza, mert nagy szolgálatot tett vele a magyar irodalomnak. Nem muló, zajos napi sikerért dolgozott, de a hol az igaz tehetséget és nagy forgalmat méltányolni tudják, ott Radó Antal nevét is elismeréssel fogják mindenkor emliteni.

A munkához a kiváló forditó terjedelmes tanulmányt irt s ebben az egész éposz kivonatát is adja.

KÉPTALÁNY.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Boldog ünnepet!

Megfejtők: Neuhauser Vilmos, Reiner Aranka, Jung Anna, Guttmann Antal, Spann Ignácz, Kohn Gyula, Beck Kálmán, Beck Berta, Neuhauser Samu, Frussa György, Abramovits Rezsin és Etel, Karádi Mihály, Pettik Ágoston, Bédi Istvánné, Bóné Béla, Schvarcz Aranka, Pottok Samu, Lang Kelemen, Kasai Imre, Farkas Irén, ifj. Posszert János, Lang József, Rosner Anna, Schlésinger Mariska, Herrer Jenő, Stern Lipót, Schwarcz Nándor, Löwi Antal, Klein Anna, Frankl Gyula, Rózsa Lajos, Takács István, Barna Dezső, Csizmadia Gyula, Stärk Sándor, Rabics Antal, Braun Ferencz, Vajda Mihály, Kovács József, Grünwald Gyula, Zubán Szaveta, Benedek Anna, Gáy Géza, Vajda Mariska, Barna Annuska, Somogyi Katicza, Brandl Mariska, Sallosy Mariska, Szendrői Ármin, Lang Irén, Treulich Jakab, Rosner Dániel és Arnold, Ligeti József, Ligeti Róza, Buri János, Barinka Sarolta, Ferandt Jozefin, Wellner Anna, Wellner Mariska, Fekete Mariska, Csernei Irma, Walénta Borbála, Major Károly,

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Kossuth Lajos †. Most, midőn a magyar szabadságharcz halhatat'an apostola: Kossuth Lajos sirba szállott, a különféle vállalatok nemes versenyre kelnek egymással, hogy a nemzet nagy halottjának vonásait az utókor számára megörökitsék. Ezen képek közül különösen kiválik egy «Kossuth Lajos és az aradi vértanuk megdicsőitése» czimü allegoriai kép, mely Kozics Ferencz hazánkfia, hirneves müncheni akadémiai festő eredeti festménye után husz szinü remek olajnyomatu kivitelben sokszorositva lett. Ez a kép, melynek láttára imádatszerü ihlet szálja meg a honfikebelt, oly diszesen és oly fenségesen örökiti meg allegorikus csoportozatban Kossuth Lajos és a 13 aradi vértanu halhatatlan alakjait, hogy méltó reá, miszerint azt minden magyar ember megszerezze és oltárkép gyanánt lakásának diszéül megőrizze. A kép háromféle nagyságban rendelhető meg minden könyv- és mükereskedésben, vagyis közvetlenül *Sebők Lipót* mükereskedésében Budapesten, VI., aradi utcza 8. sz. következő árakon: az I. nagyságu, melynek hossza 95, szélessége 63 czentiméter, darabonkint 4 forintba, a II. nagyságu, melynek hossza 63, szélessége 48 czentiméter, darabonkint 2 forintba, a III. nagyságu, melynek hossza 47, szélessége 32 czentiméter, darabonkint 1 forintba kerül.

Czerny J. Antal „Tanningene-je"

a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb

hajfestő-szer

haj és szakáll, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanazon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete természetes szinét** visszanyerni, melylyel az őszülés előtt birt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ára 2.50 kr.**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, cremek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmenyek, pomádék, conifére-nspritek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

Czerny J. Antalnál Bécs, I. Walfischgasse 5.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve..

Raktár: Budapesten, Török József Király-u. 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Megay G., Wandraschek. **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Eliás Ármin, Ring. **Temesvárott** Tarcsay. **Ungvárott** Hoffmann. **Lugoson** Vértes L, **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Levélczim és gyár: *Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl Ludwigstrasse 6.* (saját házában.)

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi bárónő) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Védjegy 319. és 320. szám.

Az általánosan ismert, jó hirnévnek örvendő s több oldalulag kitüntetett sósborszesz-készitményem — kelendősége folytán — sok utánzásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon a czimjegyeimet módositom s arra kék nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, begyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

Sósborszesz

általánosan elismert kitünő háziszer; különösen a **bedörzsölés kenő-gyuró-gyógymódnál (massage)** igen jó hatásu. Ajánlható egyszersmind **fogtisztitó szerül** is, a mennyiben a **fogak fényét** elősegíti, a **foghust erősbiti** és a **száj tiszta, szagtalan izt** nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén **fejmosásra** is a **hajidegek** erősitésére, **a fejkorpaképződés megakadályozására és annak megszüntetésére.**

Egy nagy üveg ára **90** kr., egy kisebb üveg ára **45** kr.

Brázay Kálmán

Budapesten, IV. ker., Muzeum-körut 23. szám.

Magyar kir. államvasutak Budapest jobbparti üzletvezetőség.

6101/12785. szhoz.

Árverezési hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70. §-a értelmében elárusitandó ki nem váltott és felesleges áruk nyilvános elárverezése **Győr állomásunkon folyó évi április hó 3-án délelőtt 9 órától** kezdve tartatik meg, mely árverezésre a t. cz. közönség ezennel meghivatik.

Budapest, 1894. márczius hó 4-én.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 „	Fél oldal	„ 5.—
Negyed évre	1 „	Negyed oldal	„ 2.50
		Nyolczad oldal	„ 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek — Tarcza. — Szemle — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap" kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

CZIMBALOM

hegedü-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék *ingyen és bérmentve.*

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

A **„COLUMBUS"** czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, e.ős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50.** Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

675

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Teréz-körut 41. szám.

Nagyszerüen

olajfestmény után, művésziesen **20 szinben** előállitott kép.

Kossuth Lajos

és az aradi vértanuk

megdicsőitése

legnagyobb természethűségben.

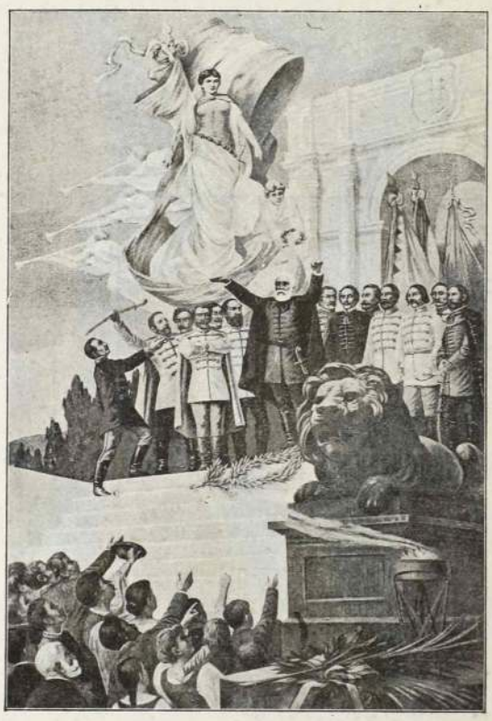

Az általános feltünést keltő, ismert hazabeli festő,

Kozics Ferencz

nagyszerü olajfestménye után művésziesen, **20 szinben** előállitott

Kossuth Lajos

és az aradi vértanuk

megdicsőitését

ábrázoló képek a következő 3 nagyságban megrendelhetők:

I.	nagyság	63	cm.	széles,	95	cm.	magas	drbja	**4**	frt.
II.	„	48	„	„	63	„	„	„	**2**	„
III.	„	32	„	„	48	„	„	„	**1**	„

utánvét vagy a pénz előleges beküldése mellett

Sebők Lipótnál, Budapest

Aradi-utcza 8. szám.

A pénz előleges beküldése után (legjobban postautalványnyal) bármelyik postaállomáshoz bérmentve küldöm.

5 darab megrendelésénél 1 darab, 10 darabnál 3 darab ingyen.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. 15-IK SZÁM. ÁPRILIS 8.

MAGYAR GÉNIUSZ

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

A RAVATAL A NEMZETI MUZEUMBAN.

TARTALOM:

Kordial: *Megdicsőülés.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Várnai Emil:** *Kossuth koporsójánál.* — **Kenedi Géza:** *Elza kisasszony.* — **Giuseppe:** *Erdő mélyén . . . .* — **Szőllősi Zsigmond:** *Nyomorult.* — **Jókai Mór:** *Aforizmák.* — **Hires magyar lovak.** — **Maróthy János:** *Erdőben.* — **Guerrero—Szalai:** *Fekete felleg.* — **Szilágyi Géza:** *Vége.* — **Hevesi József:** *Látogatás Kossuthnál.* — **Képeinkhez.** — **Irodalom.** — **Képtalány.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

Összes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

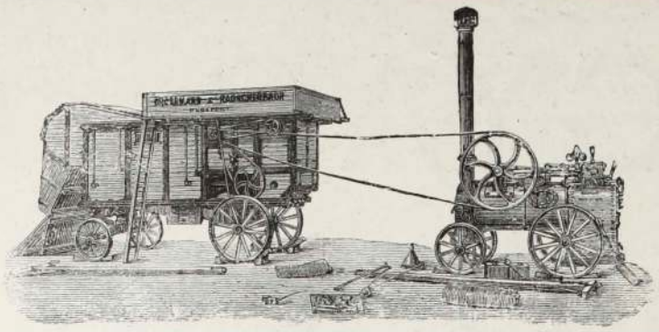

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélcím: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönyczím: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

(SZLAVONIÁBAN).

KITÜNTETVE:

Budapest 1885. London 1892.

Vasuti állomása Pakratz-Lipik (déli vasut) vagy Okucane (m. á. v.)

Egyetlen jódos alkalikus hőforrás a kontinensen. Állandó hőjoka 64 C. Hegyek által védett égalj. **A legnagyobb fénynyel és pompával berendezett és színpaddal ellátott gyógyterem,** valamint hasonló nagy fényüzéssel kiállított **uj étterem és kávéházi helyiségek** és egy nagy uj gyógyszáloda. **Villamos világitás. Pompás és nagy fedett sétány,** bazárhelyiségekkel. Porczellán, márvány és izzasztó fürdők, uj s terjedelmes fürdőmedenczék. A fürdő a nyugateurópai nagy fürdőhelyek színvonalára lett emelve.

A lipiki alkalikus ódos hévviz ivó- és fürdőkúrának a legjobb sikerrel használtatik a test nyákhártyáinak mindennemü hurutos bántalmainál (gyomor-, bél-, gégehurut stb.) mindennemü csüzos és köszvényes bajoknál, mirigy és vérbajoknál, görvélykórnál, izzadmányoknál stb. Mint hivatalos fürdőorvos **Dr. Marschalko Tamás** működik.

Mérsékelt áru menetjegyek a déli vasuton 31% tourretur-jegyek, a m. á. vasuton zóna.

Jódviz-szétküldés

mindig friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: **Édeskuthy L. és Mattoni és Wille** ásványvizkereskedőknél Budapesten. Bármily fölvilágositással készséggel szolgál

a lipiki fürdőigazgatóság.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

A Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

Hein János

irodáját január 1-től

BUDAPEST,

Csömöri-ut 87. szám

alá helyezte át.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITO-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:

Budapest, Ferencz József-tér 5-6.

a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.

a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frc.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	125,732.050.—
	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

1894. évi április 8. III. évfolyam. 15. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP

MEGDICSŐÜLÉS.

... És a nyitott sírra ráhengeritették azt a szörnyű kőlapot, melyre ez egyetlen szó van vésve: Kossuth.

Finita la tragedia!

Véget ért a gyász pompája, melylyel a nemzet kegyelete s a haza részvéte adózott a sírba szállott legnagyobbnak. A halott mellett pislán virrasztó gyertya utolsót lobbant, a méla gyászdal utolsó akkordja elszállott a légben, a komor pap lemorzsolta végső imáját.

A többi néma csend ...

Ám a lelkeket óriás teherként nyomja ez a hallgatás, mely félelmesen reánk borult, midőn a marczona legények kitörölvén a könyeket szemükből, megránditották a nyirkos köteléket s a sárga bükkfakoporsót lebocsátották a föld mélyébe A megilletődés nyugalma-e ez a némaság, vagy tán a kitörni vágyó érzések erőszakos lefojtása?

Mind a kettő. Könyeinket rejtjük, titkoljuk, mert szégyeljük, hogy nem tudunk egyébbel adózni egy Kossuthnak, mint a sóscseppekkel, melyeket ontani bármikor kész a gyenge ember.

A megilletődés pedig csak most vesz rajtunk igazán erőt, most, mikor már kikisértük, eltemettük, elföldeltük és könyűinket is letörültük.

A hirtelen csapás súlya inkább csak a könyeket fakasztja, az érzés külső s tán hiú megjelenését; a szivnek nem mindig van része a sirásban. De a könyek nyomában kelő levertség s megilletődés mindig igaz és őszinte, a valódi gyász jele.

A megilletődésben az észnek is van szava. Legkiváltkép ezúttal.

A gyász kezdetén csak azt éreztük, hogy Kossuth apánkat elvesztettük, hogy a legnagyobb magyar nincs többé. De most már iszonyu gondolatok kerengenek az agyban, arról, hogy Kossuth apánkkal mi lesz.

Szeretnők elhessegetni e kisértő gondokat, melyeket Hamlet ugy fogalmazott, hogy «Caesar is csak a föld röge lett, lyukat töm és elzárja a szelet». Hinni se tudjuk, hinni se akarjuk, hogy egy Kossuthban volt csak valami is, a mi mulandó.

Nem birjuk elválasztani testétől a lelkét s eszméit. És még is kell, kell! Hiába! Minden kisérlet csak kápráztatás, önámitás.

A RAVATAL A NEMZETI MUZEUMBAN.

Kossuth Lajos teste is csak porból lett, porrá lett, a mint földi sárhüvely volt a Megváltó teste is.

S ép ez az, a mi oly szomoru, oly végtelenül szomoru és fájó! Hát nincs semmi se, a mi az ily nagy szellem *földi megjelenését* örök időkre szólóvá tegye? Hát az a végtelen szellem oly gyenge, hogy azt a semmiséget, melynek test a neve, nem tudta áthasonítani a maga örökös voltához? Hát az alkotó megtagadta az idők folyamát mindentől, a mi földi, a mi emberi?

Ha pedig tovább fűzzük eszmélkedésünk fonalát, még szörnyűbb gondolatok szállják meg az agyat. Mert mig szemtőlszembe, testestül látjuk az eszme hirdetőjét, addig szkepszis nélkül hinni, bízni és lelkesedni tudunk. De a mint nem látjuk fennen lobogni a zászlót, a mint elbukott a diadalmas standart hordozója, mintha az ideált is sűrű homály boritaná el.

A mint szó eszme nélkül nem hat a menybe soha, ép ugy — félünk — eszme szó nélkül se tud a szivek mélyére hatolni.

S ha akarjuk is bizalmunkat vetni abba, hogy az Ő nagy eszméi átérzett ideálja is ennek a nemzetnek, mely vele s általa lett csak igazán azzá, a mi, még is elfog a kétség, hogy vajjon a vezér letűnte nem sujtotta-e halálra a hadsereg éltető lelkét és lelkesitő szellemét? Vajjon a ragyogó ideál nem borult-e örök időkre a mulandóság s a feledés ködébe?

Nem, ne fogjon el a kétség, nincs okunk reá!

Felemelhetjük bátran fejünket, büszke önérzet dagaszthatja a kebleket, mert ott láttuk Kossuth táborában ezt a széles, szép hazát. Nem vettünk búcsút tőle, csak kikisértük pihenőre. Nem váltunk el tőle, mert minden időkre egybeforrott vele e nemzet.

Nem lesujtó az ilyen halál, de vigasztalás.

Nem gyászpompa az ily temetés, de a győztes vezér fényes triumfusa. Igen, megdicsőülés volt ez, nem temetés!

Merész, vakmerő fantázia nem költhette volna meg szebben.

Nincs oly fényes kép, mely fölérne a mult hét tükrének ragyogásával. A ki látta, sose fogja elfeledni. Késő unokák is eltelnek majd azok regéivel, kik híven elmondják majd azt, a mi e napokban történt.

Gazdagabbak lettünk e napokban, gazdagabbak önérzetben, büszkeségben. Nem a hiúság önteltsége ez, de igazi, őszinte és jóleső érzet. Könyektől fátyolos szemünkkel ha visszatekintünk, szinte kápráztat a látomány, melynél nagyobbat, fenségesebbet, magasztosabbat szemlélni alig adatott meg emberi szemnek.

A Muzeum gyászbavont oszlopcsarnokából gyertyák sárga fénye szűrődött alá végigárasztva halványságával a terem feketéjét.

Azon a bámulatos lépcsőzeten szanaszét hevertek a szebbnél szebb koszorúk ezrei.

Egész az Arany-szoborig csupa koszorú, még Piroska és Toldi nyakába is nemzeti színű szalagos koszorúk jutottak. S az egész környéket elözönlötte az a végtelen néptömeg.

Eljöttek az ország minden tájáról, hogy egalább azt a koporsót láthassák, melyben Kossuth apánk hamvai porladnak. Csak úgy tódulnak a rácsos kapukon át. Megállanak a kapu előtt és sirnak, zokognak keservesen.

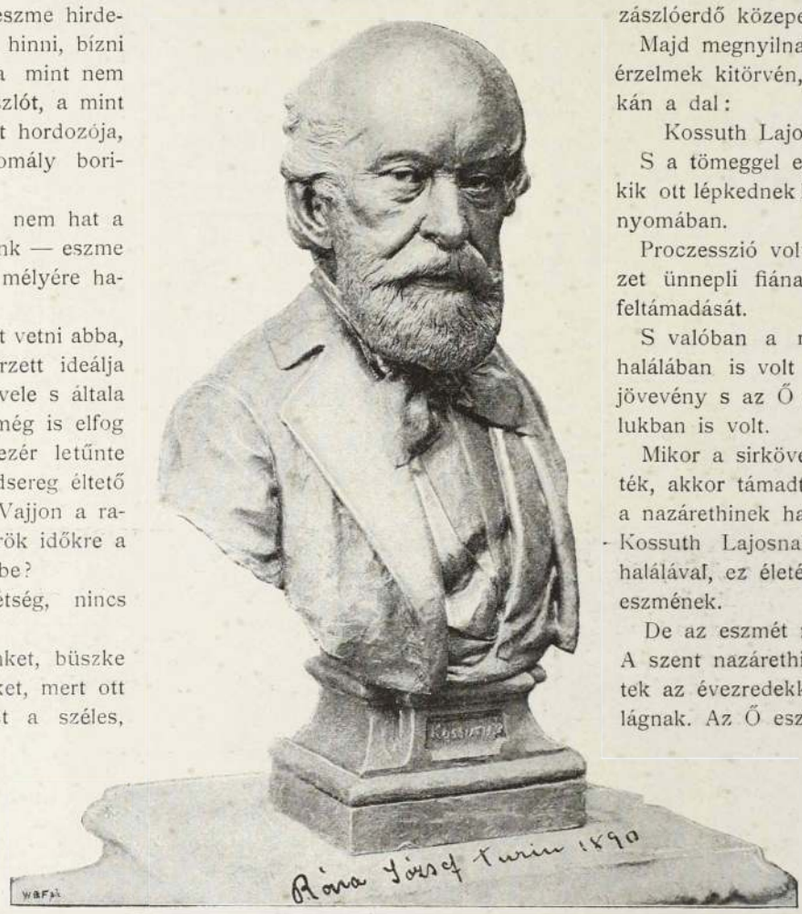

KOSSUTH SZOBRA.

A tömegre zöldes-sárga fényt vet a lobogó kandeláber; az óriási rohanatban is a bánat, a szomorúság csendje.

Az egész város kinn volt az utczán. Elveri az éjfélet, az áradat még egyre tart. Az ég peremén megjelen a hajnal pirja, s az a néptömeg még sem ritkul.

Két éjjel, két nappal folyton tartott ez a búcsújárás.

Mint valami csodás szent helyre, úgy tódultak ide az emberek. S ugyanazok az alakok is megjelentek, a kik a csodatévő zarándok helyeket keresik fel, megtört aggok, bénák.

A bajtársak, kik együtt küzdöttek vele. Akkor is így tolongtak a nyomában s körülötte. De hajh! A béna lábak akkor vadul dobbantottak, hogy elriaszszák a holló s varjú tábort; a karok kardot forgattak s zászlót lengettek, a beesett mellek büszkén dagadtak.

Most körülállják a vezér koporsóját s bár rejteni akarják, megered szemükből a könypatak.

S megindult a koporsó nagy útjára. Az utczák feketék a gyászlobogóktól s a gyászos tömegektől.

Megemelik a kalapokat s bár letűz a nap súgára, úgy állanak ott fedetlen fővel, mig el nem vonul az a husz koszorú kocsi, utánok a hadfiak csapatja, majd a nyolczlovas gyászmenet s nyomában a zászlóerdő közepett százezerek.

Majd megnyilnak a néma ajkak s az érzelmek kitörvén, felzendül százezrek ajkán a dal:

Kossuth Lajos azt üzente . . .

S a tömeggel együtt dalolnak azok is kik ott lépkednek közvetlenül a gyászkocsi nyomában.

Proczesszió volt ez, melyben egy nemzet ünnepli fiának, igazi megváltójának feltámadását.

S valóban a mint életpályában, ugy halálában is volt rokonvonás a nazarethi jövevény s az Ő sorsában, úgy a halálukban is volt.

Mikor a sirkövet testük fölé hengergették, akkor támadt föl mind a kettő. De a nazárethinek halála vitt a Golgothára, Kossuth Lajosnak élete volt az. Amaz halálával, ez életével esett áldozatul a nagy eszmének.

De az eszmét nem zárta le a sirköve. A szent nazárethi eszméi is megmérkőztek az évezredekkel s uj életet adtak a világnak. Az Ő eszméi is évezredekre fognak szólani és életforrása lesznek mindétig nemzetének.

Most éreztük igazán, hogy van a halálban is vigasztalás: a feltámadás.

Fel fognak támadni azok, kik Vele együtt küzdöttek, hogy diadalra juttassák eszméit, feltámadunk mi is, gyenge utódok, hogy részünk jusson a nagy küzdelemben.

De a Kossuth eszméi nem fognak feltámadni.

Nem! Mert az eszmék nem haltak meg s nem is halhatnak meg soha!

— — —

A nyitott sirra pedig ráhengergették azt a szörnyű kőlapot, melyre ez egyetlen szó van vésve: Kossuth.

Finita la tragedia!

Kordial.

A HÉT.

A fekete város és a nyugtalan ember. — Két hét története. — Kossuth és Itália. — Fel a munkára.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy nyugtalan ember. Az volt a tulajdon szokása, hogy akármi történt vele — elégedetlen volt mindig, más után vágyott mindig.

Hogy kitavaszodott — ment ő már messzi földre, vándorolt hetedhét országba, egyszer csak eljutott a fekete városba.

Gyászba borult ez a város. A hány emeletes ház, annyi ékes gyászdisz. A hány pincze, annyi fekete fátyol, mely egy öreg ember arczképét övezte körül. Szótalan némaság omlott végig a fényes utczákon. Gyászkarkötők, gyászövek a kalapokon, fekete ruhák, szomoruság az arczokon, mélyen lefátyolozott, sötét tekintetü nők az utakon, sehol zene, szinházak zárva.

— Hol vagyok én vajjon? — kérdé a nyugtalan ember.

Megszólitott egy gyereket.

— Kit gyászoltok fiú?

— Apát.

— A te apádat?

— Nem, mindnyájunkét.

— Hogy hívnak?

— Igy meg igy.

— Hát azt, a kit gyászolsz?

— Kossuth Lajos.

Nem értette ezt a nyugtalan ember. Megszólitott egy öreg urat.

— Kit gyászol bátyám uram?

— Apánkat.

Megszólitott erre egy gyászba borult nőt.

— Kit gyászol néném?

— Apánkat.

— Erre aztán igy szólott a nyugtalan ember:

— A nép atyja volt hát Kossuth Lajos bizonyára.

Mikor másnap elment a temetésre, erre a fényes megnyilatkozására egy hatalmas népszívnek, igy szólott a nyugtalan ember:

— Hogy szerethette ez a hős a népét, ha ez a nép igy szerette a hősét!

*

Két hét története két szó: *Meghalt Kossuth!*

Ez a szomorú eset megállitotta a napot az égen, igazábban, mint egykor Jozsué!

Minden, minden ezt a halált gyászolta, a történelem is, mert tudta, hogy legnagyobb alakjai egyikét veszitette el.

Ragyogó szép Olaszország földjét jártam, hogy nagy apostolunk megszünt szenvedni.

Elhomályosult az éj hirtelen, árnyék borult szép Velenczénkre, a canal grande festői palotái elveszejtették szineiket, nyugtalan lázba ejtett a sziveinkre omló gyász.

Egész Olaszország együtt érzett velünk.

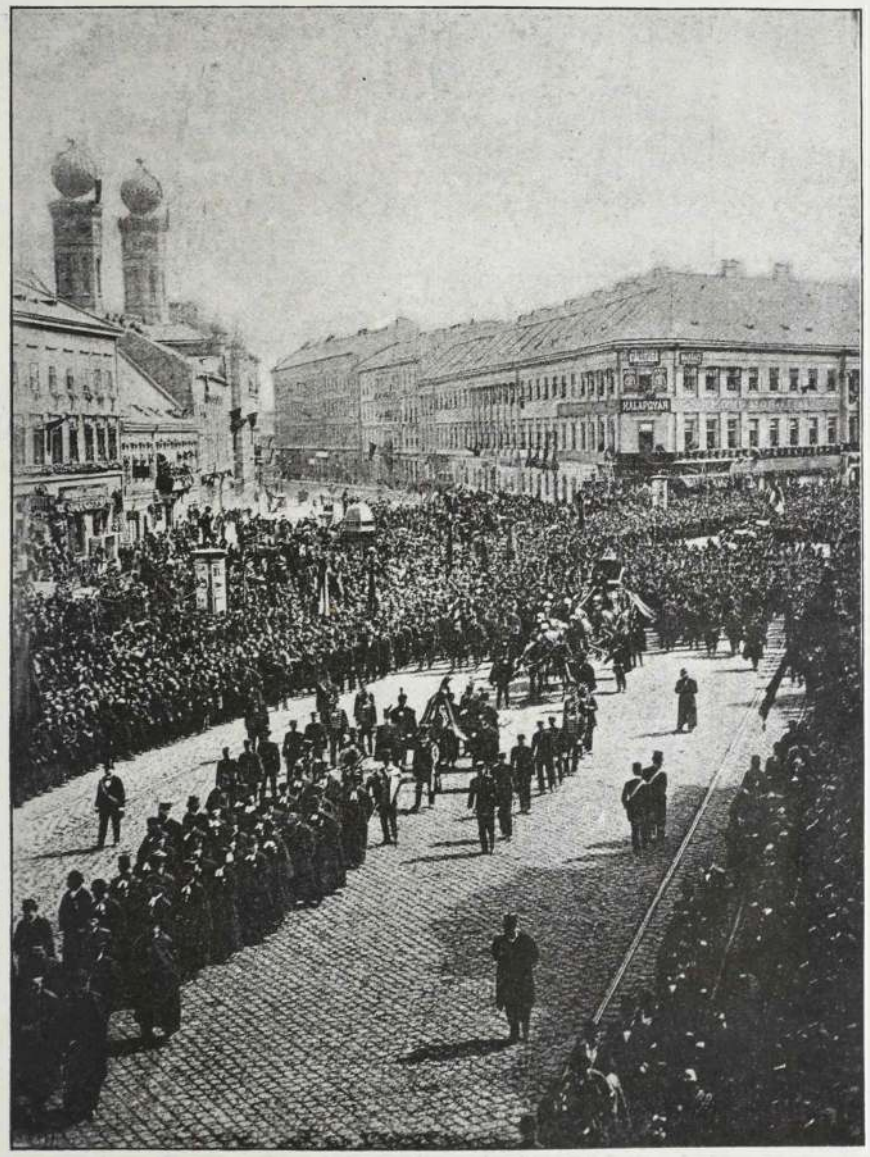

KOSSUTH TEMETÉSE. Kalmár fényképfelvételei.

A halottas menet a Károly-körúton.

Mert a hősök kultusza még ép e szép világban, hol lépten-nyomon emlékbe ütközünk, hol a lelki nagyság, bátorság és erő emlékezete kiirthatatlan és örök, hol nemcsak Carlyle, hanem mindenki héroszkultuszra emelkedhet, mindenki, kit a modern léhaság skepticzismusa még nem fosztott meg az őszinte érzéstől.

Ez a te igazi nagyságod szép Itália!

— Hogyan, ön magyar és itt van? Nem megy Turinba?

Ahány olaszszal csak beszéltem, ez volt a csodálkozó kérdése. Mert az olaszok előtt is Európa legfontosabb eseménye most Kossuth Lajos halála. Várva várták, mit szól hozzá Umberto. Részvéttáviratával közlelkesedést keltett.

Olaszország lázban volt, a részvét, a megrenditő eset, s főkép a budapesti tüntetések keltette lázban. Nem tudták megérteni, mi keltette fel a háborgást s főkép, hogy mi az, hogy a királyság a Kossuth-kultuszban nem a szabadság apostolának dicsőitését látja?!

— Hát nem lehet-e valaki hű, loyalis alattvalója királyának, ha a mellett szive meleg érzésével ragaszkodik is ahhoz a meseszerü, nagy, csodás történeti héroszhoz, ki néki a szabadságot, az egyéniség érvényesülését, a nagy fejlődésre alkalmas reformokat megalkotta? Hát ellentét-e a gyász a szabadság apostolának halálakor és a loyalis királytisztelet? Főkép akkor, mikor az a hérosz immár halott. Mikor az a hérosz immár a világtörténelemé. Mikor csak arról volt szó, hogy megmutassák Európának, hogy ime tisztelik nagyjaikat, meleg szeretettel tudnak hozzájuk ragaszkodni. Hisz ez, éppen ez, ez a *kegyelet*, ez az *érzés*, mely olyan drága, mert olyan ritka, ez az, a mi Európa előtt ismét nagygyá tette a magyar nevet.

*

Hát eltemettük!

A mult felelevenült könybeborult szemeink előtt, aztán letörültük a könyet és láttuk a jelent.

Kétszeresen megbecsüljük most. Szép hatalmas ez a haladás, mely a multon épült ugyan, de szorgalmunk gyümölcse.

Kezdjünk hozzá a munkához, mert nagy és nehéz feladat várakozik reánk.

Az ő szent nevével ajkainkon megyünk belé a harczba!

Az ő szent hazaszeretete ad erőt a küzdelemre!

Az ő szent emléke fog lelkesiteni az áldatlan harczban, a sötétség, a gyülölet, a kislelkűség ellen . . .

Lazzaroni.

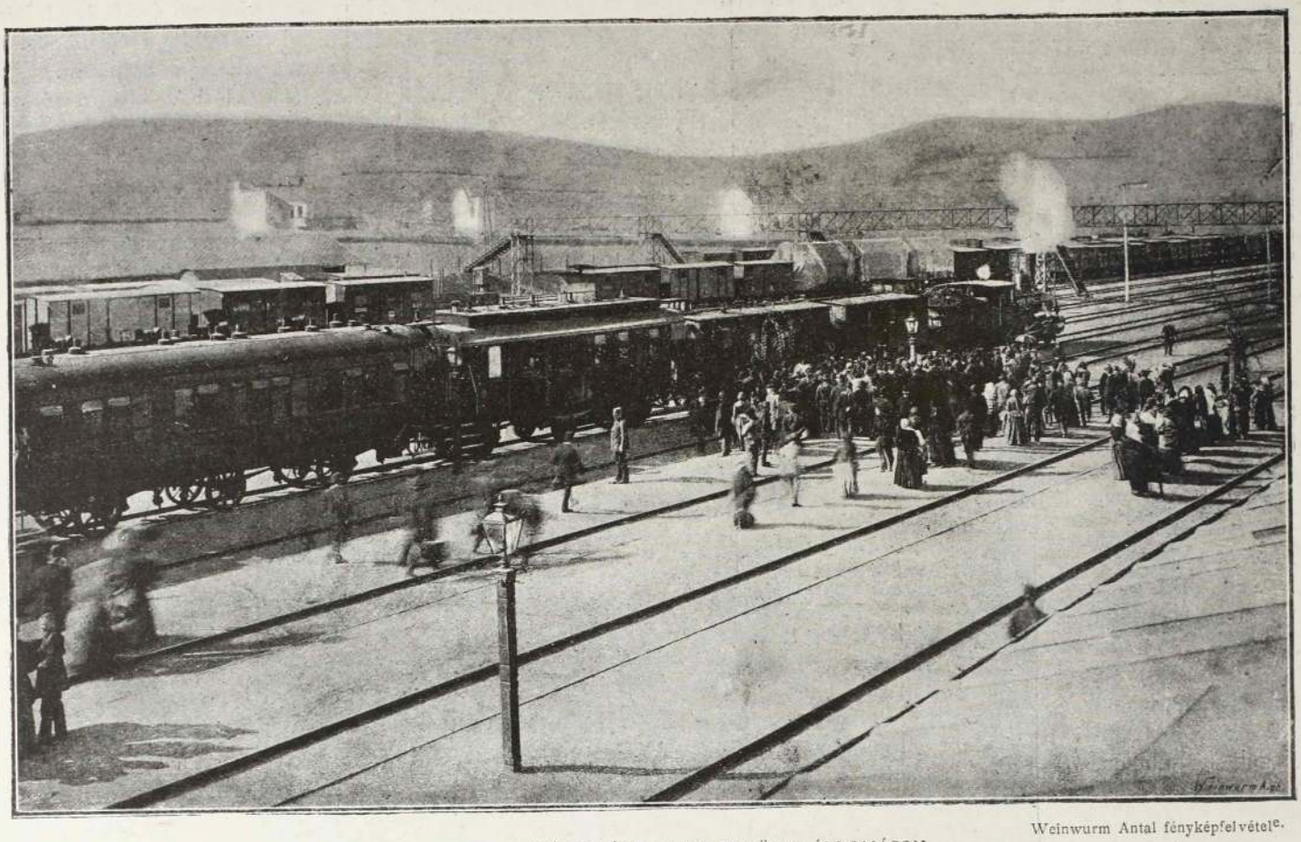

Weinwurm Antal fényképfelvétele.

A HOLTTEST MEGÉRKEZÉSE: A KELENFÖLDI ÁLLOMÁSON.

Mai és Társa fényképfelvétele.

A HOLTTEST MEGÉRKEZÉSE: MENET A VÁCZI-KÖRUTON.

KOSSUTH KOPORSÓJÁNÁL.

— *Várnai Emil.* —

Ott álltunk a koporsónál:
Gyermek, ifju, agg
S reá tettük mindannyian
A koszorukat.

A gyermek, a koszoruját
Mikor letette,
Gyöngyharmattól ugy csillogott
Minden levele.

Mosolygott és hullt a könye,
Nézett szerteszét,
Virág . . . szalag . . . mennyi gyertya,
Minden milyen szép!

Az ifju, a koszoruját
Mikor letevé,
Imádkozva borult le a
Koporsó elé.

Megcsókolta . . . eszmét látott,
Fényes szent napot,
A kit Isten a magyarnak
Örökre adott . .

Jött a férfi — és utána
Megtört aggastyán,
Gyászéremmel a mentéjén,
Gyászszal a kardján.

S meghajtá a törött kardot
A vezér előtt,
Mint valaha, mikor harczba
Ugy követte őt.

S lelkébe a sok szép emlék
Ujra feltámadt,
Kossuth apánk, a sirba is
Megyek utánad.

ELZA KISASSZONY.

EGY PIKÁNS HISTÓRIA.

— IRTA: KENEDI GÉZA. —

A vadkacsák, már t. i. a himnemüek, azt szokták tenni, hogy költés idejében, a mikor magukra maradnak, neki állanak «kajtárkodni». A mennyi gácsér van a környéken, az mind összeverődik valami tisztáson s ott hápog unalmában.

A városi urak is igy cselekesznek a kánikulában, a mikor oda van a familiájuk költeni, pénzt. Ott kajtárkodnak a Hangliban, Pilzeniben, Reutterben, Abbaziában (itt Eötvös Károly a főkajtár), Szikszayban, Angol királynőben; a hol csak valami tisztás akad.

Erről különben nem érdemes beszélni; agyon van már irva. Hanem hogy mit hápognak, az a valami.

Örök vesztesége a szellemnek és a humornak, hogy épen ezt nem lehet megirni. Különösen azt, a mit az öreg urak beszélnek, mert azok a legrosszabbak.

Volna is az asszonyoknak mit olvasniok a fürdőben!

Már-már rávitt a kisértet, hogy a «gyöngébbeket» különféle irodalmi kenőcsökkel szalónképessé tegyem; de az igazat megvallva, az «erősebbek» érnének legtöbbet.

Apage Satanas! . . .

Végre arra a témára került a sor, hogy miképen vagyunk is hát az asszonyokkal? Nem uj, de mindig érdekes.

Mindenféle nézetek voltak és mindenféle történetek.

Némelyik olyan volt, hogy a hangos kaczagástól az egész publikum reánk nézett.

Megszégyeltük magunkat s a lányokról kezdtünk beszélgetni. Ez sokkal szelidebb sujet. Ebbe az öregebb urak nem igen szólottak bele.

A Belényesi Ákos mondta el ebben a genreben a legszebb históriát. Még nem öreg úr, de már nem is épen fiatal. Még nem lehet róla föltenni, hogy a memoirjait irja; de már azt sem, hogy henczeg.

KOSSUTH TEMETÉSE. Harsányi Jenő fénykepfelvétele.

A halottas menet az Erzsébet-körúton.

Asszonyi dolgokban ezek a legmegbizhatóbb és legigazságosabb emberek.

Ezt az egyet én is utána mondhatom.

A HISTÓRIA.

. . . Tehát, akkor még amolyan tandijmentes egyetemi hallgató voltam. Az apám, szegény, jó nevelést adott; a franczia és a zongora a kis ujjamban volt. (Azóta átment a hüvelykujjamba.) Ez volt a szerencsém. A fővárosban még a házmesterek leányai is tanulnak francziául és zongorázni, annál inkább a kávésokéi. Hamarosan ráakadtam egy kis preczeptori állásra.

Valami kövér, Bohlenberg nevü kávés lakott a kerepesi úton és annak kellett a tudományom. A kávésnak nagy gyémántgyűrű volt az ujján, a feleségének pedig két mogyorónagyságu gyémántfüggője. Egyébre már nem igen emlékezem belőlük. Különben is csak mellékszemélyek voltak az esetnél.

Nem voltam követelő. Csakhamar megalkudtunk, hogy ingyen reggeli kávén és kapucznineren kivül 8 frt 50 krt kapok havonkint és ezért a «kis Elzát» a felsőbb leánytudományokban oktatom s természetesen a zongorában és a franczában.

Azt mondták, hogy meg leszek elégedve a növendékemmel.

Mikor elibem vezették, mindjárt észrevettem, hogy baj van. A leány gyönyörü volt; több: fölséges. Arányosan kifejlett nyulánk termet, sürű szemöldök (ez a legveszedelmesebb), ismeretlen tüzektől zavarban égő szemek, a melyek kiváncsian surrantak rajtam végig. A mama azzal mutatta be:

— Ez az én legdrágább gyémántom.

Ebből mindjárt kitaláltam, hogy a mama nagy kedvelője a gyémántoknak, de azokra sokkal nagyobb gondot visel.

Az apa elégedetten mosolygott s elmagyarázta, hogy egyetlen gyermek, a kit kissé elkényeztettek. Azért maradt el a tanulásban is, pedig már 16 éves elmult stb. Körültekintettem, s mivel a lakás fényes volt, megkoczkáztattam egy kérdést:

— És a gouvernante!?

A mama boszúsan összeránczolta a szemöldökeit.

— Fölhagytam velük. Már nyolczat fogadtam neki . . . de tetszik tudni, ezek a gouvernanteok csupa arrogánczából állanak. A férjemnek ugyan más nézete van (egy szúrós pillantás Bohlenberg urra), de egymásután elkergettem őket.

Bohlenberg úr köhécselt és én bemutattam magamat a kis Elzának. Az egészből csak azt vettem ki, hogy itt össze kell magamat szedni. Megkérdeztem, hogy mikor legyenek a leczke-órák? Ő nagysága kifuvolázta, hogy d. e. 8—9-ig és d. u. 2—3-ig; ez lesz a legjobb.

— De hiszen nagysádtok akkor a kávéházban vannak.

— Épen azért!

— Hm! No jól van igy is. Nekem mindegy.

Még aznap elkezdődött a leczkeadás. Összeszedtem minden tekintélyemet, de Elza kisasszony is összeszedte minden ellentállási képességét. Hogy makacs lett volna, azt nem mondhatom; hanem mikor legtöbb szükségem volt a figyelmére és a szorgalmára, akkor egyszerre csak reám nézett égő, nagy fekete szemeivel és én azonnal kiugrottam a sinekből.

Valamiféle titkos aknaharcz fejlődött ki lassankint köztünk s én a leczkeórákra örömmel vegyes agodalommal kezdtem följárni. Mikor az első emeletre fölbaktattam, rendesen megállottam a felelépcsőn: pihennem kellett, mivel ugy tapasztaltam, hogy a lépcsőn való járás nagy szivdobogást okoz. Nem értettem ezt az állapotot, mikor sohasem voltam szivbajos ember.

Különösen a délutáni órák voltak nehezek. Akkor volt a franczia, meg a zene. A leány a franczia alatt szokta kifejteni a legerősebb makacsságot s mikor a zongorához ültünk egymás mellé (egyedül voltunk, a Róza szobaleány a konyhában mosogatott ilyenkor), már akkor rendesen nagy volt bennem a diszharmonia. Olykor a butorok is tánczoltak a szemeim előtt s a «kis Elza» összevissza játszott mindent. A darab végén sokszor félreforditota a fejecskéjét s mélyen, odaadóan belenevetett a szemembe:

— Mire gondol, Ákos ur? (Hozzá még a keresztnevemen szóllitott.)

Én pedig arra gondoltam, hogy szent Isten, mi lesz ebből!?

Egy napon azután, szinte váratlanul zuhant reám a katasztrófa. Szép májusi nap volt. Mikor beléptem, a zongorán gyönyörü orgonabokréták voltak föllállitva. A szoba telve volt virágillattal s mindennek olyan különös, szédítő szine volt. Bohlenberg ur és kedves neje odalenn javában mérték a czikóriát, a cseléd pedig a távoleső konyhában nótázott.

Valami nagy nyugtalanság lepett meg s a szivem csaknem hangosan kezdett verni. A legunalmasabb franczia rendhagyó igéket véttetem vele elő. Egy darabig a «s'en aller» igével vesződtünk s hogy még czifrább és unalmasabb legyen, az y betüt is belekapcsoltuk. Az igaz, hogy bolondok jöttek ki belőle. A tagadó sübjonctif-nál tartottunk:

— Que je ne m'en fusse pas allée!

A leány leirta s azután hirtelen reám nézett:

— Mondja kérem, Ákos ur, minek ezt nekem tanulni? S épen ön kinoz vele; épen ön!

Hangja csaknem ingerült volt és észrevettem, amint szemeit elfutotta a nedvesség.

Fölállottam s bár szédült a fejem, leföljárva korholtam a leányt. Az egyensúly annyira meg volt zavarva bennem, hogy járkálás nélkül nem birtam voltna föntartani. Egész szónoklatot tartottam, hogy időm legyen a lecsillapodásra; kezdtem nem bizni magamban.

Végre lecsöndesedett a vihar. Szinlelt bosszúsággal raktam össze a franczia könyveket és irásokat, azután pedig összeránczolt szemöldökkel folytattam:

— Kisasszony, most zongorázni fogunk.

A leány, mint egy szelid bárány, engedelmeskedett.

Erre nem számitottam s meg voltam lepetve.

Éreztem, a mint megkeményitett szivem egyszerre engedni kezd. Bántam szigoruságomat s tennem kellett valamit, hogy megbékitsem.

Gyöngéden megsimitottam puha, illatos haját.

A zongora előtt állottunk s a sátán akkor bizonyára ott leskelődött a zongora alatt; talán vigyorgott is . . .

Alig, hogy a kezem a leány fején nyugodott, a kis Elza hangos zokogásban tört ki. Valóságos vulkanikus kitörése volt ez az elrejtett, visszafojtott érzelmeknek. Megsajnáltam szegényt.

Lehajoltam, hogy illatos fehér kendőjét elvonjam szemeiről.

S ebben a pillanatban nagy dolog történt.

A gyönyörü leányka keblemre vetette magát s fuldokolva zokogott. Puha karjai nyakamat átfogták s szivemen éreztem a mint keble emelkedik.

Szédülten karoltam át hajlékony derekát s szemeim előtt fekete és vörös felhők vonultak el.

A leány tördelve zokogta:

— Magamra hagy mindenki . . . itt hagynak, nem törődnek velem . . . nem szeret senki . . . ön sem . . . pedig én önt szeretem, szeretem, szeretem . . .

Megtántorodtam.

Valamit mondani akartam, de rettenetes szédülés fogott el s a szőnyegen — magam sem tudom hogyan — térdre estem.

A leány még szorosabban ölelte át a nyakamat s éreztem forró lehelletét ajkamon . . .

Belényesi Ákos ekkor hirtelen megállott. A vacsora-társaság nagyra kinyilt szemekkel várta a végét; az osztálytanácsos úrnak még a szája is tátva maradt:

— Hát aztán . . .

Azonban Belényesi Ákos diskréten mosolygott.

— Tovább nem mondom! A ki tudni akarja, jöjjön el holnap hozzám reggelire, ott megtudhatja.

A t. kajtár urak persze dühöngtek. Volt, a ki irigyen nézett Belényesire, volt, a ki az egészből egy kukkot sem hitt el.

* * *

Másnap ott reggeliztünk nála és kisült, hogy okos ember.

Ha tegnap fejezte volna be, mindenki azt mondta volna:

— Szénát neki!

Engedelmével itt közlöm a levélkét hűséges másolatban:

Kedves Ákos!

Már a mult vasárnap vártuk önt, sőt a gyerekek a kertet lampionokkal is fölékesitették az ön tiszteletére. A Józsi egy kiló görögtüzet is hozott a városból, tudja, mikor bent volt és meghivónkat önnek átadta.

Nem képzelheti, milyen kedves élet van itt.

A két kis lány olyan, mint a mókus; a fiu pedig egész hőssé lett a falusi levegőtől. Már minden falubeli gyerekkel ismerős és egész kis századot szervezett belőlük. A parasztgyerekek a katonák, az uri gyerekek a tisztek, ő pedig a tábornok. A honvédmajor (az igazi), a ki az árendás-utczában nyaral, tegnap itt volt és megszemlélte a századot. Jót nevetett neki s megjósolta, hogy a fiuból egy második Hannibál lesz.

A férjem (a kinek tudta nélkül irom e levelet) telve van örömmel s mióta szabadságát megkezdette, legalább 5 kilóval — nehezebb. Szemmel láthatólag jól érzi magát, mondhatnám boldog. Mit mondjak többet, mint, hogy biró létére a törvényeket is otthon hagyta.

A mi engem illet, mindent elkövetek, hogy boldogságának hija ne legyen, s ezért most már megparancsolom, hogy a vasárnap reggeli vonattal kijőjjön. Önt nagyon szeretjük, s nélküle nem érezzük magunkat teljesnek.

A kocsi ott várja az állomásnál. Este nagy tűzijáték lesz az ön tiszteletére. A szomszédból a Sivó leányok konczertre jönnek át. Megsugom, hogy az egyik van olyan derék, mint — ön.

Milyen furcsa is, ha az ember meggondolja, hogy mindez «akkor» az ön elhatározásán függött s egész boldogságunkat csakis önnek köszönhetem. Legyen tehát következetes és most ne rontsa meg távolmaradásával.

Szivből üdvözöljük, csaknem öleljük önt

Elza.

A léggyöngébbek kedveért még hozzá kell tennem, hogy ez a Belényesi voltaképen egyetemi tanár és nem huszártiszt.

ERDŐ MÉLYÉN . . .

Erdő mélyén szerte barangolva
Hallgatok a fülemile-dalra.

Vigan kezdi, szomorúan végzi ...
Úgy elsirja, hogy szivem is vérzi.

Mi lehet oly édes-fájó benne? . . .
. . . Egyszerre csak lehúll az ölembe.

Úgy elnéztem, hogy észre se vettem,
Fáradt golyó csapott le mellettem.

— Fáradt golyó csak úgy idetévedt,
Kis madárkám, nem akart az téged.

De, csak vérzik megsebezett szárnya,
Nem dalolsz már erdő csalogánya!

Nem dalolsz már, szerelemről nékem,
Ott pihensz a kis bokor tövében.

Betakarlak száraz falevéllel,
Megsiratlak két szemem könnyével . . .

Hej! ha épen engem talált volna:
Énrám ugyan senki sem gondolna! . . .

Giuseppe.

NYOMORULT.

Irta: SZŐLLŐSI ZSIGMOND.

Szinte könyörgött neki:

— Mondd hát, hogy nem igaz!

— És ha nem mondom!?

Ez az éles, kegyetlen hang azután egyszerre lángra lobbantotta háborgó vérének minden egyes cseppjét.

Zavaros, szürke szemei lobot vetettek:, előrenyujtott vastag, barna nyakán kidagadtak az erek, erős két keze ökölbe rándúlt; ugy toppant előre, mint egy vérig bőszitett hatalmas bölény.

— Nem mondod — Te . . . te czéda te nyomorult . . . te rongy!

Szakadozottan, lázasan, szinte perzselve sistergett ajkai között a szó. Az asszony egyszerre halálra sápadt, riadtan ugrott hátra és sikoltva emelte fel óvólag a kezét:

— Gábor! Az istenért, Gábor!

Ez nem látott, nem hallott. Olyan volt, mint az őrült. Az asztalon valahogyan egy legyező került a kezébe s abban a pillanatban az asszony finom, hamvas arczán végigsajdult egy lüktető keskeny véres vonal, mialatt a törékeny jószág ezer darabra szakadva hullott szerteszét.

Ez szörnyű, irtóztató volt. Egy szó, egy hang, egy jaj nélkül bukott előre az asszony, Csete Gábor pedig szinte megrettenve hőkölt vissza s azután rohant, rohant ki a szobából fél őrülten.

Nem, soha sem volt még ilyen Csete Gábor, a jó Gabi, a szelid Gabi, a becsületes, lágy Gabi.

A kezei öntudatlanul görcsösen tépdesték le ziháló széles melléről a ruhát a mint futott fújva a fövényes kerti uton. Ott hátul azután ledobta magát egy mohos kőpadra, széles verejtékes homlokát odaszoritotta hatalmas öklei közé, egy darabig nézett maga elé üveges meredt szemmel, azután feltört hatalmas mellkasából egy dörgő, mély hang és a szegény óriás karjára támasztva fejét sirt, zokogott tehetetlen, keserű dühében keservesen.

Mikor azután órák múlva visszavánszorgott, a kicsiny villa, mely ugy épült, hogy a boldogság puha fészke legyen, üres volt már. Az asszony elment, szó nélkül, ugy a hogy volt pusztán.

Nem vitt magával egyebet, mint azt a zsebkendőt, a mit odaszoritott lüktető, sajgó arczához.

A vén Simondy Gáspár nem volt otthon, mikor a leánya halálra fáradtan, porosan, gyalog toppant be az ormótlan pusztai kastély téglázott ambitusára. A kasznárné, egy ijedt képü kicsike öreg asszony nagy fejcsóválások és lengetések között ugyan, de némán engedelmeskedett, mikor leánykori szobáját parancsolta felnyittatni. — A fiatal asszony szava oly kemény, szinte érdes volt, hogy a kérdezősködés épenséggel nem látszott ajánlatosnak.

Az ajtót becsukta maga után s végtelenül kimerülve vetette le magát a kis peluche ottománra. Nagyon kedves, hűvös kis szoba volt ez. Csupa fehérség, csupa szalag, csupa illatos tisztaság. Kertre nyiló ablakára becsüng a futó vadszőllő csipkés levele s bemosolyog egy-egy sötétkék ritkás fürtöcske.

Az egyedüllét jól esett neki. Bűnös volt, bűnös már régen, de soha sem érezte ezt ugy mint e pillanatban. Hitványnak és nyomorultnak érezte magát és el kelle ismernie, hogy most e harczban az egyszer ő maradt a vesztes.

Megcsalta Csete Gábort, igenis megcsalta, Megcsalta, mert nem szerette, mert megvetette, mert utálta ezt az embert, a ki óriás létére gyöngébb volt, mint egy gyermek; a ki legtehetősebb úr volt a környéken és soha egy parancsoló szó el nem hagyta az ajkait. *Bosszantóan* áldott *jó* ember volt és kiállhatatlanul szelíd.

Nem, Simondy Margitnak nem való volt az ilyen minta férj. Ez a lobogó vérü fiatal asszony izgalmak és nem idillek után vágyódott. Ha Csete Gábor vad, kegyetlen, ha szilaj és brutális, — ha kínozta, ha gyötörte volna az asszonyt, az hűséges kutyája lett volna. De mert állandóan térdelt előtte, megunta és megutálta. Szabadulni vágyott tőle.

És most ugy érezte, hogy a játékban ő maradt a vesztes. Az a Csete Gábor, a kit most elhagyott, nem az volt, a kit megvetett, a kit megúnt. Nem a térdelő, enengedelmes *báb*, hanem a haragjában rettenetes *férfi*. A mint végigtapintja az ütés égő nyomát, mintha kéjes zsibongást érezne utána.

A hiszterikus lelkek alacsony gyengeségével epedett a megaláztatás, a függés után s azt hitte, hogy a brutalitás az igazi férfiasság. Az őrjöngő, tomboló emberben az ő ideálját vélte feltalálni: a férfiut, az urat, az erőt, a mely sujt, üt, — ha mindjárt asszonyt is.

A távoli akáczok mögött mintha hivogatva integetne felé a kis svájczi villa zöldre mázolt teteje, — a melyet egyenesen az ő számára épittetett Csete Gábor.

Milyen hatalmas, milyen elragadó volt ez a haragvó ember szilaj, vad dühében. A testén most is átfut valami kéjes borzongás, a mint maga előtt látja, s úgy érzi, képes lenne előtte leborulni és imádni, mint egy istent.

Ingerült volt s a láz gyötörte. Órák hosszáig elbámulta azt a távoli zöldes tetőt, mintha várna valakit onnan.

Ötödnapra azután elhatározta, hogy visszamegy — haza, .. ugy a mint eljött onnan. S valami különös gyönyört érzett ebben a megalázkodásban.

Visszamegy Csete Gáborhoz, leborul előtte, meggyónik neki töredelmesen és ha az elveri, ha megrugdalja, eltűri szótalanul, némán, mert az gyönyörűség lesz neki.

A tükörbe nézett. A szemei be voltak esve, az arcza sápadt volt és ernyedt.

A fehérvirágos kaczér kis szalmakalap rózsaszin selyemszalagját megkötötte az álla alatt és ezzel készen állott a zarándok-útra.

Ebben a pillanatban kopogtak az ajtón. Idegesen, bosszusan nyitotta ki a becsukot ajtót.

S a másik pillanatban előtte állott — Csete Gábor.

Nem a villámló szemű, dagadó mellű, felemelt öklű Csete Gábor, hanem a mindennapi, alázatos lágy Gabi, behúzott vállal, nyugtalan zavaros tekintettel, lehajtott alázatos fővel, szánalmasan.

Oh, hogy elröpült egyszerre az asszony szivéből mindaz, a mit az előbb érzett s jött a helyébe keserüség, undor, megvetés.

A megtört ember ott állt az ajtóban meghajolva, a bocsánatkérő szó reszketve halt el ajkain, s az asszony, a délczeg, kiegyenesedett haragos asszony villámló szemekkel, szenvedélytől és megvetéstől remegő hangon kiáltott oda neki:

— Takarodjék! Nyomorult!

AFORIZMÁK.

Ugyanazon férfi az egyik asszony mellett gyáva bölcs, a másik mellett eszeveszett hős.

*

A diadalmaskodó asszony kevély lelke nem éri be a boldogsággal: az a más boldogtalanságát is akarja élvezni.

*

A főrangu hölgynek nem csak büszkesége van; hanem szenvedélye is. S a kettő megfér szépen együtt.

*

Ha a keserüségeknek ellenmérgét tudja valaki! Ha a széttört boldogságot ismét egészszé varázsolhatja egy csoda? s nincs-e az asszonyszivben csoda elég?

*

Mit asszonyszív kigondolt és az Isten
Nem fordit el: az ellen védelem nincs.

*

— Oh az asszonyok, — a kik szeretnek, — országokat képesek megmozditani, — mikor kétségbe esnek . . .

*

Előttük, utánuk jár a hűtelenség, mint az árnyék: megcsalják még a szentet is, mikor imádkoznak hozzá.

*

Az asszonyok mindenre képesek. Még arra is, hogy a férjükbe beleszeressenek.

*

Egy féltékeny asszony százat csinál. Ez a nyavalya a legragályosabb a világon.

*

Némely nőnek a férj arra kell, hogy legyen kin gyakorolni a háladatlanság ösztönét.

*

Egy kettő vágott óriás hazánk
S ha összeforr, és összeforrni kell:
Jaj annak akkor, a kit átölel.

*

A szerencsétlenség már jó kulcs egy szép nő ajtajához.

Jókai Mór.

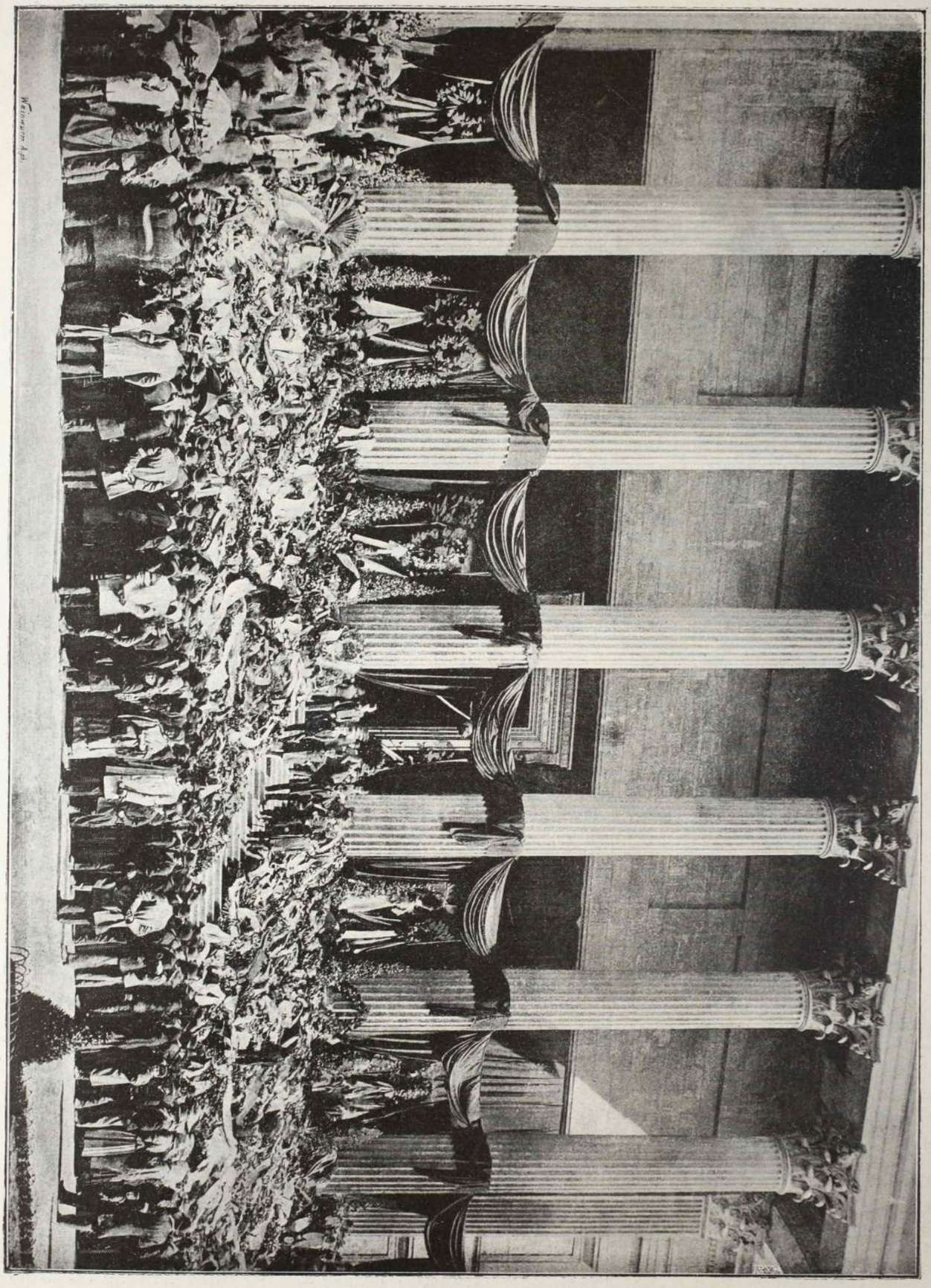

KOSSUTH TEMETÉSE.

Koszorúk a nemzeti múzeum lépcsőzetén.

Weinwurm A. fényképfelvétele.

Mint pusztuló családunknak eliő szülöttje
én köszönöm meg a család nevében az ország-
gyűlés részvétét

A képviselő ház, soha sem képviselte kivebben
a nemzet érzelmét mint most, midőn eljött
messze földre elhozni a magyar nép kegyeletét,
tolmácsolni a magyar nép szeretetét, mély
bánatát Atyám hült tetemeinél

Önök egy ország gyászát hozták, melyek
igazi értelme abban van, hogy a gyásszóban
remény vegyül. Mint a megváltó feltáma-
dott halálából úgy a magyar nép megváltója
~~feltám~~ ~~halálában~~ ~~akkor~~ fel támadott, márig is a magyar nép
szivében, ő vissza fog menni most mint halott
szeretett hazájába, milliók kesergő szive fog dobogni
az ő kihült szive helyett, és milliok könyes fogják
mint hullámzó tenger körül özönleni a fel támadott
halottat

Ő meghalt, földi lénye eltávozott ezen
nyugalmas házból, nyugalmasabb helyre teszi a
hazá szent földébe a honfi kegyelet, de szelleme
át költözött honfitársai kebelébe, emléke
oda ült a magyar nép tűzhelyéhez, sirjából
hazafiság fog sugárzani, és a jövő nemzedékek
önzetlen honszerelmet fognak e sirból meriteni –

KOSSUTH FERENCZ KEZEIRÁSA.

(Részleges szövege annak a beszédnek, melyet Turinban a nála tisztelgő képviselőházi küldöttséghez intézett.)

HIRES MAGYAR LOVAK.

A magyar faj mindig különös dicsőségét találta abban, hogy Európa előtt a par excellence lovas nemzet hírében emlegessék. Széchenyi csak épen kimondta volt a nagy jelszót, mely azóta a magyar lótenyésztés öntudatába ment át; de a magyar lovak hirét már ő előtte megalapitotta tenyésztőinek becsvágya, a buzgósága, ugy, hogy már a mult század végén s a jelen század elején mint nevezetes istállók tulajdonosai szerepelnek Magyarországon Eszterházy és Pálffy herczegek, Hunyady, Festetich, Károlyi, Széchenyi, Erdődy, Apponyi grófok, Erdélyben a Mikesek, Bánffyak, Eszterházy, Bethlen, Haller, Lázár, Kemény stb. főrangú családok.

Mária Terézia és József császár uralkodása lótenyésztésünk történetében az állam gyámkodásának nevezetes fordulóját jelzi azzal az állami díjjal, melyet a legjobb három évesek megjutalmazására ekkor alapitottak s évenkint október elején osztottak ki.

Egy külön, e czélra rendelt jury választotta ki a jutalomra érdemes állatokat s azokról a kimutatást az udvari haditanács elébe terjesztette. Kezdetben a díj 25—30 arany volt, de lassankint jelentékenyen felszállott.

A gazdasági élet felvirágzására azonban még fokozottabb mértékben hatottak a debreczeni, nagyváradi, pesti, győri, székesfehérvári, szombathelyi, soproni és kőszegi híres lóvásárok.

Ilyet négyet tartottak évenkint Debreczenben, még pedig vizkereszt napján, áprilisban Szent György napján, augusztusban a Lőrincz-napi és októberben a Dénes-napi vásárt, s ezeken a lovak száma nem ritkán 4—6000-re ment s Moldva, Bukovina, Erdély is erősen volt képviselve.

Nagyvárad hat vásárt tartott minden évben és pedig vízkereszt napján, húshagyón, virágvasárnapon, pünkösd napján, szeptemberben az Egyed-napi s októberben a Ferencz-napi vásárt. Végre Pestnek is látogatott vására volt évenkint négyszer, de különösen a József-napi s augusztusban a János fővétele napi.

A fajok nemesitése az okszerű tenyésztés és keresztezés terén elsők egyike, a ki példát adott a magyar lótenyésztésnek. Hunyady gróf volt ürményi, nagyszabású ménesében, mely mintegy 500 darabot foglalt magában tiszta és kevert arabs, angol és magyar vérből. Categs nevű angol csődörét ezer aranyért egyenesen Londonból hozatta a gróf; de még nevezetesebb aquiziciója volt a gróf ménesnek a híres Tajar arab csődör megszerzése, melynek csontváza később a bécsi állatgyógyintézetbe került s Hlavkol és Hunyad nevű csikóitól származó ivadékai a fényes generációk egész sorozatát szolgáltatták verseny-istállóinkba.

Tajart, mely arabsul «leggyorsabbat» jelent, 1811-ben Fechtig báró vette meg Kairóban ugyanakkor, mikor az egyiptomi, pasa palotájába ebédre hivott előkelő mamelukok rettentő lemészárolása történt. A velök volt hátas lovak akkor az albán orgyilkosok zsákmányául estek, kik nyilvánosan eladásra bocsátották. Igy vette meg Fechtig báró szenvedélyes kedvelője e század elején az arabs méneknek, ki sokat utazott ebben az időben Egyiptomban s már két évvel előbb két csődört adott el a magával hozottakból a keszthelyi Festetich-uradalomnak s kettőt Eszterházy-herczegnek Ozorára.

Ujabb utjából Tajarral együtt Szafirt s két arabs kanczát, Dsemilt és Troitit hozta magával. Mindkettőt Hunyady gróf vette meg, mihelyt Trieszben partra szállottak s pedig csupán Tajarért ezerötszáz aranyat adott.

E híres állat, — melynek vonásait 1826-ban a kitünő festő, Hess is megörökitette s képét Bécsbe vitték, — a Ghise törzsből származott s Murad bej tulajdona volt a napoleoni hadjárat idejében, kitől Kalifa pasához jutott. Lábán kese volt, homlokán csillaggal, nyakán és térde alatt különböző ütközetekben kapott sebhelyekkel, melyekhez jobb felén a tengeri út alatt a hajó oldalától eredt horzsolás is járult.

Triesztben történt megvételekor húsz éves volt. De előhaladt kora daczára sem szaporaságban, sem erőben, kitartásban, gyorsaságban és okosságában nem multa felül egy kortársa sem. Ivadékai közül többet adtak el német fejedelmeknek s unokája, Hunyad, még tökéletesen hasonlított hozzá.

Okosságáról csodákat beszélték az egyiptomi hadjárat idejéből, hogy hogyan őrködött gazdája s őt gondozó kis szolgája felett. Többször megtörtént, hogy éjszakának idején, miután elfogyasztotta abrakját, a legkisebb nesz nélkül a legelső gyanus zajra fölébresztette alvó gazdáját.

Majdnem egyidőben ezzel került Bábolnára is e század elején az első arabs ló, egy Tifla nevű kancza, melyet Konstantinápolyban vettek. Csikója Siglani-Gidran nevet kapott. — Ettől eredt mai hire Gidran — ivadékainak is, miután az első Gidrant előrehaladt korában kifejlődött tüdőbaja vitte sirba.

A bábolnai ménes többi eredeti arabs vérei közül nagyságra első helyet foglalt el a Babilonia szomszédságából, a damaszkusi erdők közül származott Anar, tizenöt markos, egy hüvelyk és két vonal magas, első bal és mindkét hátsó lábain fehér csődör, azután a fekete, homlokán nagy csillagos Samhan, az aranypej Koheb, az Obayan raceból, a mind a négy lábán fehér Kendzsics Baba, végül Krimalkin angol kancza apja Krimalkin, anyja Zelwitz.

Mint katonai ménes azonban már a mult században Mezőhegyest illette az első rang. Csaplovics 16,684-re teszi a mezőhegyesi ménes összes állományát. A telepet 1785-ben II. József császár alapitotta, hogy feljavitsa az apró hazai fajt és e czélból Mecklenburgból, Nápolyból és Spanyolországból jelentékenyen szaporitotta az eredeti állományt, ugy hogy 1811-ben már 10—12 ezerre ment számuk s a mezőhegyesi méntelep Európában a legnagyobbnak tartatott az orosz orlovi mellett, mely 200 négyszögmértföldnyi területen 8000 félvad lovat számlált. Sajnos, a hosszú út viszontagságai, az éghajlatváltozás, az alkalmas helyiségek hiánya stb. oly járványos betegségeket vontak maguk után, melyek a lóállomány számát lassankint 9000-re, majd 7000-re, 5000-re s végül 3500-ra apasztották le, mint Patellani megjegyzi 1737-ben kiadott útleirásában.

Az intézmény eredeti tervét Cavallar készitette és később Hadik gróf, Montgelany s Riedel tábornokok tökéletesitették, de legnagyobb virágkorát Bubna tábornok fő méntelep-felügyelő és utódja Hardegg gróf vezetése alatt érte el, bár kiváló érdemeket szereztek a fejlesztés körül Csekonics, Hufel, Traun-Tavarra és Bocksberg ezredesek is. Nekik köszönhetni, hogy Mezőhegyes már e század első éveiben mintaszerü felszerelést nyert, ellátva gyógyszertárral, angol patkoló-géppel stb.

Ez időbeli arabs fél- és telivérjei közt emlitve találjuk Patellani olasz munkájában a rendkivül könnyüséggel és gyorsasággal vágtató s leggyorsabb futása közben pillanat alatt lábaival a földbe gyökerező Dakest, az élénkszemü, méltóságos járásu Amtart, szája körül fekete petytyekkel s arabs lónál ritka 15 markos mérettel, a csodálatos termékenységéről s ivadékai szépségéről ismert Assadet, a norman faju csődörök közt pedig mindenekfölött az idősbb Noniust, fején csillaggal. Ezt 1811-ben hozták Franciaországból s lótenyésztésünk ma is számos kitünő formáju ivadékot köszönhet neki. Egy-egy mezőhegyesi csődörért 1848-ban 1800—2000 frankot adtak.

Híre volt már a mult században a herczeg Eszterházyak ozorai ménesének is, melynek eredete több mint másfél századra nyúlik vissza és tulajdonosa nagy értékü arabs és angol telivérekből állitotta össze, melyek közül elég a Sacrito, Darth, Auditor, Oruill neveket emliteni.

Az elsőbb emlitett angol telivér egyike volt a legjobb lovaknak, melyeket Magyarország valaha látott s a pesti lóversenyen annak idején hétszer vitte el a pálmát.

Az első alapitó halála, az igazgatók és felügyelők folytonos változása azonban az ozorai ménest is a hanyatlás szélére vitték.

Tiszta vérei elkorcsosodtak nápolyi, spanyol törzsek és perzsa keresztezések utján, a nélkül, hogy czélt, hogy nagy termetü és erős hámos lovakat s szép formáju és gyors nyergeseket kapjanak, elérték volna.

A marczali ménes dicsőségét a magyar lótenyésztés multja, a jeles angol félvér, Splinderbar nevében ered, mely angol gyepeken számos izben vitt el díjat.

Ellenben a keszthelyi gazdaság túlságosan nagy fejü, széles orru, erős nyaku csikói nem szolgáltak a nemes formáju állatok typusainak emelésére.

1822-ben a kirchschlagi, stájerországi istállóját a kedvezőtlen égalji viszonyok miatt Magyarországra, az Inkeyek lengyeltóti uradalmába áttett Fechtig báró ismét egy szállitmány arabs lóval gazdagitotta a hazai lóállományt, melyből szükségleteiket Ferencz császáron kívül Hardegg gr., Pálffy herczeg, Brudern báró s a Vitzay-féle iregi istálló fedezték.

Idegenek közül Fechtig bárótól látták az istállóikat: a württembergi király, weili és schaumhauseni ménese számára a bajor király, Rzevutzky orosz gróf, a hesseni istálló és Napoleon Jeromos.

ERDŐBEN.

— UHLAND —

Erdőben járok gondtalan,
Rablótól meg nem ijedek —
Csupán egy hű szivem vagyon,
S a szív, az nem kell senkinek.

Mily zörrenés a fa mögött?
Gyilkos kivánja éltemet? —
Nem: — kedvesem szökell felém
S halálra ölel engemet.

Maróthy János.

FEKETE FELLEG.

Teodoro Guerrero regénye. 3

III.

A LEVÉL S A KI A LEVELET HOZTA.

Alfredo nem is nyujtotta ki kezét a levél után. Mintha azt sugta volna valami mögötte, hogy e levél elolvasása után kedves családi fészkét messze fogja kerülni a boldogság. Megjelent tehát az ég peremén az az iczi-piczi fekete pont, melytől ugy retteg a hajós. Szélvészt, vihart, orkánt jelent az a semmitmondó sötét foltocska.

— No, hát nem akarod olvasni a Filomena levelét? — kérdé Nicolas sürgetve.

— Nem — viszonzá Alfredo leverten.

— Mitől félsz?

— Semmitől?

— Nos akkor . . . Csak nem vagy gyerek!

— A te prédikácziói egészen elkeseritettek.

— Ha nem olvasod el mindjárt ezt a levelet, bedobom a kandallóba.

— Nem, nem.

— Nem értelek . . . Félsz egy asszonytól? Pedig bizonyára nem egyéb ez a levél, mint egy szemtelen hiteleződnek a számlája, a kit elküldhetsz egynehány jó szóval, mondván, hogy most nem tudsz fizetni. Az adósságok ki nem fizetése ugy is divik manapság a mi köreinkben . . . Én kitünően emlékezem erre a Filomena Meldonadóra. Valóságos szőke szépség volt. Cádizban ismerkedtünk meg vele, mikor ott voltunk tengeri fürdőn. Arra is jól emlékezem, hogy te sehogyse tetszettél nekem akkortájt. Te vakmerő voltál, az asszony pedig véghetetlenül merész és kaczér. Halálosan beléd bolondult, te pedig ezer meg ezer ostobaságot követtél el érette. A leány egy divatárusnőnél dolgozott volt anyjával együtt. Ott hagyta a masamódmesterséget és elszökött veled Gibraltárba. Ott te találtál egy fekete szemü zsidóasszonyt, a ki Filomenánál is szebb volt és kaczérabb; azért hát visszatértél Spanyolországba — persze a szép zsidóasszony is veled jött — s ott hagytad azt a szegény leányt egyedül abban az idegen városban . . . Sokat beszéltek erről a kalandocskáról a csacska Cádizban! Emlékszel rá, Alfredo?

— Emlékezem . . . — dadogta Alfredo zavarodottan. Nyomorult voltam, kegyetlenül nyomorult!

— És azóta nem hallottál semmit Filomena felől?

— Nem.

— No, most ugy látszik eljött, hogy feléleszsze holt emlékeidet. Kétségkívül a szentimentálizmus egész szókincsével támad reád, hogy hálójába keritsen. Szegény asszony! Hát nem tanulta meg ennyi idő alatt, hogy a szerelem nem olyan, mint a bor: mentől inkább ó, annál jobb . . . Kezd érdekelni engem a dolog. Ha nincs ellenedre, bele kóstolok ebbe a levélbe, a mely bizonyára ékes példája az asszonyi élelmetességnek és furfangnak. Engem ucscse! én nem tudnék belekezdeni egy ilyenfajta levélbe, se be nem tudnám fejezni. Ám az asszonyok! . . . ez az ő legpompásabb mesterségük. Csak az a kár, hogy nem tudnak irni.

Penalver nem felelt, Nicolas pedig folytatá:

— A ki hallgat, beleegyezik. Zárd el légmentesen a szivedet és hegyezd mind a két füledet, hogy halljad, mit ir exszeretőd, Filomena Maldonado.

«*Lovag úr!* . . .» A kezdet ép oly különös, mint a mily prózai. Nem gondolod, Alfredo? Legalább is nevetséges egy időben czímekkel fontoskodni s felpattantani akarni egy szivnek rejtett nyitját.

— Kérlek olvasd a levelet a nélkül, hogy magyarázgatnád — mondá Alfredo boszúsan.

— Annál jobb! Hát hallgasd:

«*A szerencsétlenség jogokat ád, a jólét kötelességeket szül. A közvélemény Önt jó embernek, nemesnek, nagylelkünek, kitünő családapának és mocsoktalan jellemü polgárnak tartja; abba a sötét zugba, a hova iszonyu nyomoruságomat elrejtem a világ szemei elől, szintén ez a szava a közvéleménynek, mely csak a jóság, a derekasság, a könyörületesség hosszú gyakorlása után nyilatkozik meg ily egyhanguan. Nagyon szerencsétlen vagyok! És ha igaz, hogy a szerencsétlenség jogokat ád; ugy bocsássa meg egy kétségbeesett anyának vakmerőségét, ki a jó, a derék, a nemes, a nagylelkü és mocsoktalan jellemü férfiú lábai elé borul, hogy az megadja az anya lelkének nyugalmát s megóvja a gyermekét egy fenyegető nagy csapástól. Se a magam fájdalmáért, se a magam nyomoruságáért nem kopogtatnék Önnél az irgalom kapuján. De anya vagyok, kinek egyetlen védője, egyetlen támasza a fia, kit a törvény elrabolni készül anyja mellől. Katonának akarják vinni a fiamat; a haza el akarja rabolni gyermekemet! Mentse meg uram! Ön gazdag és jó, nagylelkü és nemes! Legyen irgalommal s vesse oda ezt a csekély alamizsnát egy kétségbeesett anyának. Könyörüljön! . . . Alamizsnát! . . . Az isten fizesse meg!* ***Filomena Maldonado.***

Az utolsó szót kiejtvén, Nicolas barátjára pillantott, ki halaványan, reszketve, félőn tekintett körül.

A zavarodottság meglepte Nicolast.

— Mi bajod van? . . . Szinte félek rád nézni . . . Azt hitted, Filomena azért jön, hogy elrabolja boldogságodat. Sokkal okosabb asszony, semhogy ezért jönne. Ért a kor filozófiájához. A helyett, hogy rég hamvadó parázs közt kapargálna, inkább alamizsnát kér, hogy megmentse fiát a sorozásnál. Gazdag vagy, adhatsz neki. Hiába, csak szerencsés ember vagy! Olcsó pénzen menekülhetsz!

Alfredo felegyenesedett s szótlanul kivette Nicolas kezéből a levelet s olvasni kezdte:

— . . . *nagylelkűnek, kitűnő családapának és mocsoktalan jellemű polgárnak tartja.* Ugy látszik gúnyolódik ez az asszony.

— Ne törődj véle, édes Alfredom. Add meg neki azt az alamizsnát, a melyet kér és aztán vége. Az ilyen fogások csak asszonyi fegyver. Méregbe mártják a nyilat, hogy biztosabban hasson.

— Alamizsnát a fia részére! — mormogá maga elé Alfredo oda se ügyelve barátjára.

— Elég keveset kér!

— Nem vagy eszednél Nicolas, ha nem tudod fölérteni — suttogta Penalver, megszoritván barátja karját. Ez a levél halálra sebezte a boldogságomat.

— A ki nincs eszénél, az te vagy. Egy hitvány papirlappal kisodortatod magad a kerékvágásból!

— Az én sejtelmem . . .

— Nos, mi az a te sejtelmed?

— Nemcsak alamizsnáért könyörög ez a levél, de egy iszonyú titkot is fedett fel előttem. Iszonyat!

Nicolas barátjára szegezte szemét, mintha félne, hogy az megőrül.

Penalver remegve folytatá:

— Ezt a levelet egy fiatal ember hozta, a ki odakinn áll az ajtóm előtt, mint valami koldus. Az az ember, a kit még a cselédem is lenézett . . . Oh! . . .

— Az az ember hála a te kegyelmességednek, nem lesz katona! Nos aztán!

— Az az ember, Nicolas . . . az ên fiam!

Penalver egy székbe roskadt.

— Ezer ördög! — kiáltott Nicolas, nagyra nyitván a szemeit. Baj, baj! Nagy baj! . . . Kezdek magam is reszketni belé. Hát nem hallottál soha egy szót se e felől a fiú felől. Szent Isten!

— Soha egy szót se! Magad mondtad, hogy ott hagytam Filomenát Gibraltárban. Azóta nem hallottam felőle.

— Hát akkor meg hogy tudod, hogy ez az ember a te fiad?

— Érzem, érzem! . . . S a lelkiismeretem súgja.

— No, se baj! Kinyitottad a lerovatlan tartozások könyvét s egyenlítsd ki a számlákat. S eleget tettél!

— Nem, Nicolas, a lelkiismeretet nem lehet igy egyszerűen elnyugtatni.

— Ha igy van a dolog, akkor meg kell vallanom, Filomena közönséges, mindennapi asszony. Más asszony követel, ő csak könyörög; azt se magáért, hanem a fiáért. Csak azért fordul hozzád, mert a viszonyok kényszerítik rá. Kezdem elhinni, hogy az asszonyok többet érnek a férfiaknál. Szegény Filomena! csak az irgalmasság kapuján kopogtat be nálad, pedig akár ajtóstul is berohanhatna. Isten tudja, mennyit küzködött lelkével, mig erre a lépésre elszánta magát . . . S mennyit szenvedhetett, mig ennyire vitte, hogy felnevelte gyermekét. Ki tudja mennyi nyomort s kint állott ki a fiáért. Te pedig, az apa, mit tettél a gyerekért?

— Én! Nicolas. Én aljas, nyomorult vagyok!

— S mit akarsz most tenni?

— Ne kérdezd! Ki kell tárnom karjaimat, hogy keblemre szoríthassam a fiamat.

S Alfredo az ajtó felé rohant.

De a küszöbnél Nicolas elérte s megragadta a vállánál.

— Megállj! A szív rossz tanácsadó. Az élet ily fontos pillanataiban jobb előre megfontolni a következményeket. Vigyázz!

— Hát mit tegyek? Tanácsolj valamit, mert én tanácstalan vagyok. Az eszem megállott s csak a szivem dobog.

— Ülj le, Alfredo.

Penalver leült és figyelt barátjára, ki nyugodt hangon szólott:

— Szinte megtapsolni szeretnélek nemes érzésedért, de előbb csak latolgassunk egy kissé . . . Ha igy rögtön engedsz érzéseidnek, mit szól . . . mit szól Adriana hozzá?

— Oh! — tört ki Penalver és arczát elfödé kezeivel. Adrianát megöli ez a csapás, megöli!

— Hát ép azt akarjuk, hogy ne ölje meg s csak el se keseritse. Szerencse, hogy itt voltam, legalább megfékeztelek... Akarod-e megfogadni tanácsomat?

— Hogyne, az istenért! . . .

— Ugy hát térj magadhoz, szedd össze erődet és bizd az egész dolgot az időre. Majd az elrendezi a dolgot a maga természetes módján. Fogadd el ezt a fiatal embert, de nehogy meglássa, mi forr ben-

KOSSUTH SZEMFEDŐJE.

Az erdélyi nők ajándéka.

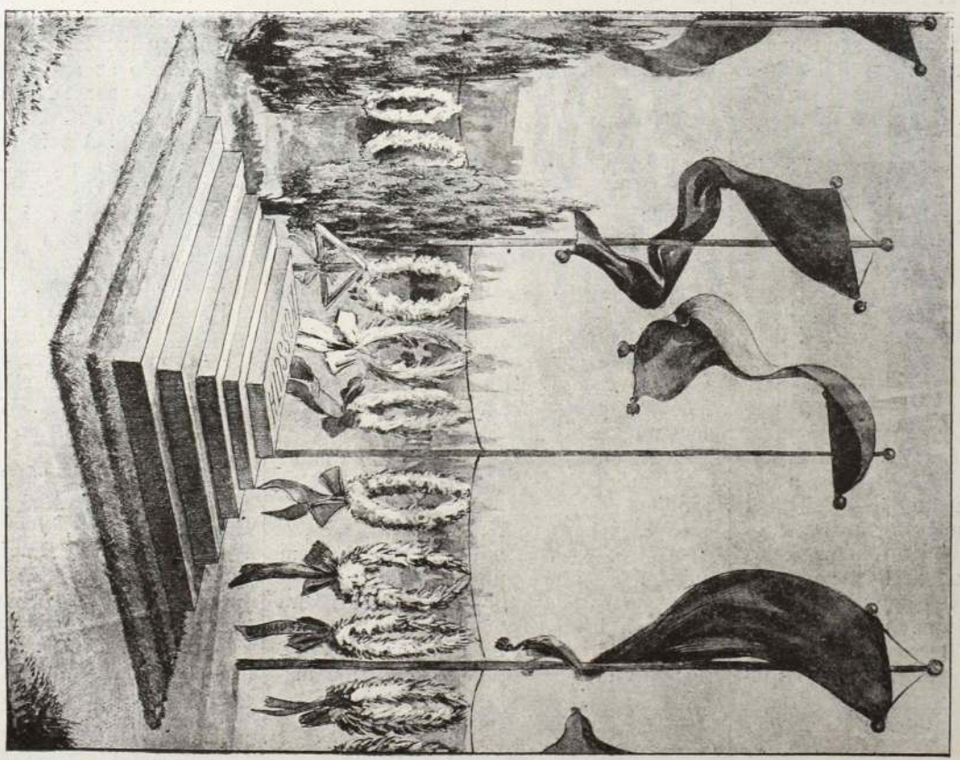

AZ UTOLSÓ ÁLLOMÁS.

Kossuth sírhalma a kerepesi temetőben.

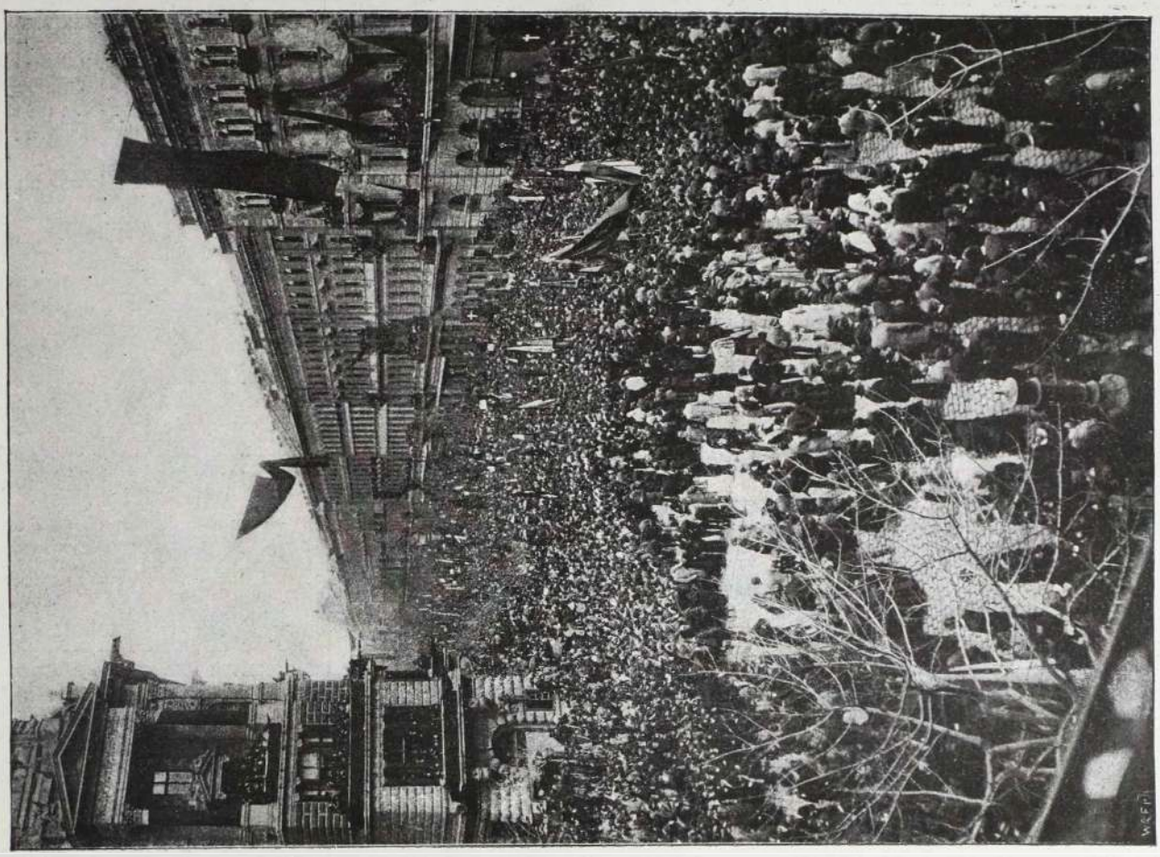

KOSSUTH TEMETÉSE: MENET AZ ANDRÁSSY-ÚT TORKOLATÁNÁL.
(Mai es Társa fényképfelvétele.)

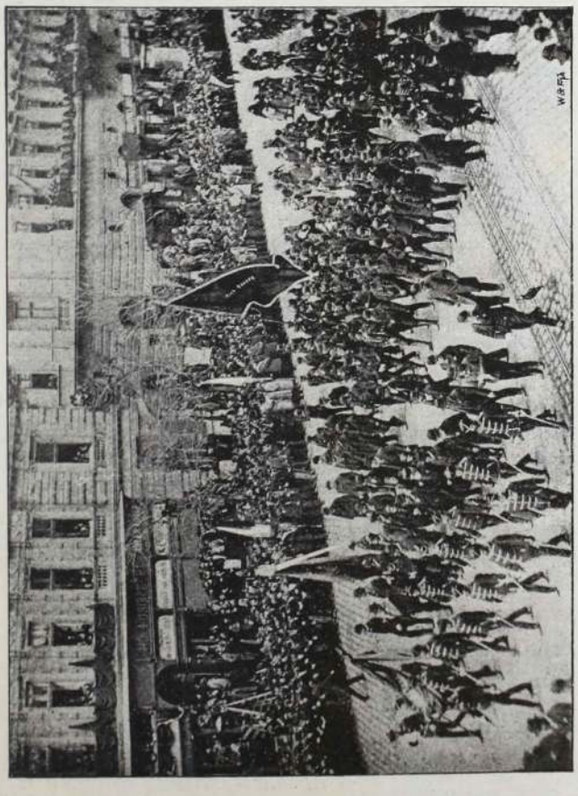

KOSSUTH T. METÉSE: MENET AZ ERZSÉBET-KÖRÚTON.
(Dr. Schwarcz Béla amateur fényképfelvétele.)

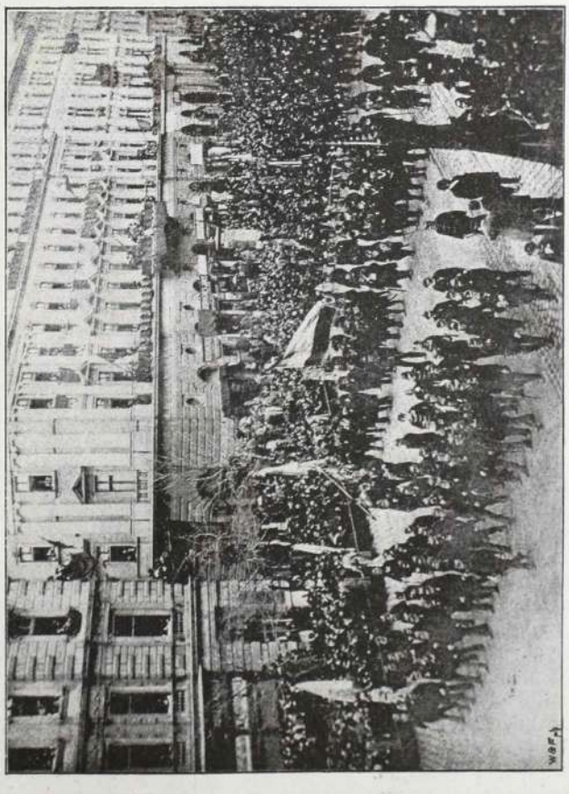

KOSSUTH TEMETÉSE: 1848—49-IKI AGGHONVÉDEK.
(Dr. Schwarcz Béla amateur fényképfelvétele.)

ned. Gondolj mindig jelen boldogságodra és arra, hogy ezt csak okosságod tudja megvédeni. Váltsd meg a fiút a sorozás alól s ha kitűnik, hogy a fiú csakugyan a te fiad, gondoskodjál a sorsáról, meg az anyjáéról. Persze csak ugy közvetlenül, mintegy titokban. Gazdag vagy, hát kiválthatod őket a nyomortól. Képviselő vagy, van befolyásod. Szerezz hát a fiúnak valami hivatalt, túl a tengeren, Amerikában. Majd egyszer aztán megvallhatod az egész dolgot a feleségednek is s az meg fog neked bocsátani. Az asszonyok mindent megbocsátanak annak, a ki szeretni tud, még azt is, ha megcsalja őket. Csak azt nem bocsátják meg, ha valaki nem tud szeretni.

— Nem ismered Nicolas Adrianát.

— Nagyon is jól ismerem! Egészen elvakítottad. Azt hiszi, hogy egyedüli szereplő a te históriádban. Majd az idő kiábrándítja ebből szépecskén, lassacskán, óvatosan. A kik avval kezdik, hogy vakon szeretnek, avval végzik, hogy nagyon is megnyilik a szemük.

— Szegény Adrianám!... Lehetetlen! Ez a csapás...

— Csak nyugodtan, Alfredo, nyugodtan. Megmondtam, a mit megmondtam. Engedj meg a jó szónak. Fogadd el már ezt a fiatal embert, régen vár odakünn. Én megyek. Jelenlétem zavarna.

— Elmégy, Nicolas? Félek egyedül.

— Légy férfi s küzdj meg gyengeségeiddel. S tanulj meg filozófusnak lenni. Ne félj, nem lesz semmi baj. Csak okosan, okosan! No, pá. Isten veled.

Nicolas megszorította barátja kezét s eltávozott.

Odakinn elment a Filomena fia előtt s erősen a szemébe nézett.

Alfredo Penalver egyedül maradt a szobában.

Körülötte forgott a világ. Mintha a bútorok sorra elvonulnának előtte sebesen, sebesen, hogy szédült belé a feje. Egy székhez kapott s mintha szűnni kezdene az irtóztató forgás.

A fejéhez kapott.

Majd összerázkódott s kezei aláestek. Mintha éhes is, szomjas is volna; szárazságot érzett a torkában.

De lassan-lassan megnyugodni látszott. Fejét mellére csüggesztette és gondolkodott.

Kis vártatva felegyenesedett s a csengőzsinór felé közeledett, hogy behivassa a levél hozóját.

Már ki is nyujtotta a kezét a zsinór felé, de hirtelen visszarántotta.

Adriana jelent meg a szőnyegajtóban a gyerekekkel együtt. Guszti és Clotilde az apjukhoz szaladtak s átölelték a térdét. De Alfredo mozdulatlanul állott s le se pillantott a gyerekekre.

Adriana is közelebb lépett férjéhez, kinek különös magaviselete mindjárt felköltátte figyelmét.

— Mi bajod van Alfredo? — kérdé az asszony kissé ijedt hangon.

— Semmi, édesem! — viszonzá Penalver nyugodtságot szinlelve s erőszakolt mosolylyal.

— Nem, nem, valami történt. Valami nagyon komoly dolog!

— De miért?

— A gyerekek megakarnak csókolni s te le se hajolsz hozzájuk.

— Szórakozott voltam.

— Sose láttalak ily komolynak. Szemeiden át én a lelkedben olvasok. Valami baj ért Alfredo!

— Nem. Nem, ha mondom.

— Megcsalsz!

— Adriana.

— Még egy óra előtt a boldogság csak úgy sugárzott az arczodból, most pedig végtelen fájdalom rí le róla. Szólj, Alfredo, beszélj! Hát nincs jogom ismerni érzéseidet, Alfredo?

Penalver megfogta a felesége kezét s magához vonván az asszonyt így szólt:

— Ugy-e sose adtam okot, hogy panaszkodj reám?

— Soha. De ép ez a bizalmad bátorít fel, hogy követeljem, hogy megoszszad velem fájdalmaidat is... Egy óra alatt egészen megváltoztál. Bizonyára Nicolas az oka... Mit mondott neked ez az ember?

Egy gondolat villant meg Alfredo agyában. Nyugodt hangon válaszolt:

— Belátom Adriana, hogy nem rejthetem el előtted érzéseimet, mert te szivembe látsz. Valóban, Nicolas látogatása nagyon megváltoztatott lelkem mélyében.

— Beszélj, beszélj!

— Előfordul egy s más a mindennapi életben, a mit az asszonyok nem tudnak egy könnyen igazán felérteni. Ezért akartam eltitkolni azt a hirt, a mely elég sulyosan illet engem s viszonyaimat.

— Ha csak erről van szó... Anyagi viszonyokról... Istenem, milyen boldog vagyok, hogy csak ennyi! — tört ki Adriana örömében.

— No látod, Adriana, nem érzel velem mindig együtt.

— Hát ilyen csekélységek is leverhetnek, hiszen mi szeretjük egymást, édesem! — s az asszony kaczéran mosolyogva férje vállára hajtotta a fejét.

— De a csapás nagy!

— Szegények lettünk?

— Nem, kedvesem. De mindenki nehéz szívvel viseli el a sors rosszra fordulását.

— S megtudhatnám mekkora a csapás?

— Nicolas rossz hireket hozott. Nagyon alászállottak az értékpapirok, sokat vesztettünk.

— Baj, baj! De hát mit tegyünk? Sebaj! Majd eladjuk a kocsit, lovat. Egyszerűbben, takarékosabban élünk. Megférünk mi kisebb fészekben is... No, ne légy olyan komoly... Mosolyogj, Alfredo... Nevess velem együtt!

Az asszony kaczagott.

Alfredo Penalver komor maradt.

Adriana hirtelen elhallgatott s férjének szemébe tekintve igy szólott:

— Már nem szeretsz!

— Adriana!

— Nem, nem szeretsz. Megnyugtatni akarlak s nem nyugodsz meg. Hideg vér! kiáltom s te aggódsz. Nem szeretsz, mert nem vigasztalódsz meg szavaimra.

— Ne vedd ily szigorún, Adriana. Tudod, most nem vagyok egészen ura érzéseimnek. Majd nyugodt is leszek, hidegvérű is. Csak menj kissé sétálni s ha visszatérsz, ujra a régi Alfredod leszek.

— Sétálni menjek, mikor te aggódsz, búsulsz, Alfredo.

— No, menj, édesem. Szavaid megnyugtattak. Nézd, a gyerekek is hogy kivánkoznak a friss levegőre. No, menjetek, édeseim, menjetek!

— Jer velünk, Alfredo. Jer! Ugy is utoljára kocsizunk ki!

— Utoljára?

— Persze! Holnap már csak gyalog mehetünk. Kar a karban, előttünk a gyerekek. Meglátod milyen szép lesz és én milyen megelégedett leszek. Majd holnap közli a hirdetésünket a *La Correspondencia*: Egy kocsi két lóval eladó. Czim a kiadóhivatalban. Ugy-e milyen jól értek én az ilyenhez... No, de jer ma velünk.

— Lehetetlen, Adrianám. Be kell zárkóznom irószobámba, hogy rendbehozzam számláimat. Alaposan meg kell ismernem helyzetemet. Csak menjetek szépen s ne is gondolj az egészre... Ne félj, édesem, majd gondoskodom, hogy a kocsi, ló megmaradjon.

— Törődöm is a kocsival, meg a lovakkal. Vigye a manó!

— Mama! menjünk — rikoltozá a kis Guszti s Clotilde is segitett neki a rikoltozásban a maga cseppecske hangjával.

— No, menjetek, menjetek, mert még elpityerednek a gyerekek.

Alfredo megcsókolta feleségét s a gyerekeket is lehajolván össze-vissza csókolta. Aztán elkisérte őket az ajtóig.

Mikor pedig már a lépések nesze és a gyerekek nevetgélése elhangzott, odament a csengőzsinórhoz s nagyot rántott rajta.

Egy szolga lépett be.

— Jöjjön be az a fiatal ember!

S Alfredo Penalver egy kék selyem karszékbe vetette magát, hogy ugy fogadja a fiát.

Jobb kezét kabátja gombjai közt levő nyilásba csúsztatta. Tán mert nagyon erősen lüktetett a szive.

(Folytatása következik.)

VÉGE.

I.

Megmondja-e sóhajtásom,
Megmondja-e teneked,
Hogy mi az én legszebb álmom,
Hogy én miért szenvedek?

Megmondja-e pillantásom,
Megmondja-e teneked,
Hogy mi az, a mire vágyom,
Mi sorvasztja szivemet?

Ha már meg nem mondja néked
Pillantásom, sóhajom:
Soha, soha meg nem érted,
Minek is még szólanom?

II.

Bús tréfa volt az egész.
A hős nem volt merész,
S magától a deli lányka
Oh! jaj, ki nem találta.

Sajnálatos eset:
Ölelés, csók meg nem esett;
Szépecskén szétmenének:
S ez vége a mesének.

III.

Kinek képét álmimba szőttem,
Az egyszer elsuhant előttem:
Sötét ködben aranysugár,
Siket éjben dalos madár.

Sohasé' volt még ily közelben,
S én mitse szóltam, mitse tettem:
Csak néztem, hogy tűnik tova,
Ki vissza nem jő már soha!

Szilágyi Géza.

LÁTOGATÁS KOSSUTHNÁL.

Most már csak künn látogathatnám meg a kerepesi uton, hol annyi hányodás után fáradt teste a hazai földben nyugovóra talált.

Hadd frissitsem föl ezuttal emlékét annak a látogatásnak, melyet három évvel ezelőtt tettem a nagy hontalannál. Leirtam akkor naplómban. Idézem belőle szóról-szóra.

Turin, 1891. febr. 8.

Déltájban érkeztem ma a magyarok Mekkájába, Turinba és déli egy órakor már ott sétáltam a via dei Mille 22-ik számu háza előtt, dobogó szivvel, boldog rajongással nézve az erkélyes első emeletre, mely Kossuth Lajosnak ád hajlékot. Még korainak tartottam, hogy felzörgessek nála, de végtelenül jól esett lelkemnek, hogy itt sétálhattam a ház előtt. Oda támaszkodtam a szemben levő kis sétahely vasrácsozatához és néztem ablakait, azokat az ablakokat, melyeken át az ő szeme merengve szokott kitekinteni a hazája felé húzodó felhőkre, hogy egy sóhajban küldjön általuk üdvözleletet a hazának, melyben nincs többé számára hely.

Föltettem magamban, hogy Kossuthnál tett látogatásomat megirva, óvakodni fogok attól a hibától, melybe legtöbb látogatója esik, hogy t. i. egyéni érzelmekkkel foglalkozzam. Elhatároztam, hogy elhallgatom azt a borongó fájdalmas, édes, csodálatos érzést, mely elfogja az embert, mihelyt a nagy férfiu bűvös közelségébe jut. Nem először léptem át — Kiss József dr. utitársammal — e szent hajlék küszöbét, nem először jártam meg azokat az elkoptatott lépcsőket, melyeken a kilenczvenéves aggastyán lassu, óvatos léptekkel szokott naponta le és feljárni és mégis midőn ma szemben állottunk azzal a kis üvegajtóval, melynek alján kis sárgaréztáblán *Kossuth* szó olvasható, ismét éreztem azt a végtelen elfogultságot, mely itt első látogatásom alkalmával is erőt vett rajtam.

Csengettem! Giorgio, az inas ajtót nyitott és ismét benn voltunk abban az alacsony előszobában, melynek egyik ajtaja Kossuth dolgozó szobájába nyilik.

Pár másodpercz mulva kitárult ez a kis ajtó és Kossuth előtt állottunk. Magyarország volt kormányzója ott ült iróasztala előtt és mikor beléptünk, felénk közeledett és kezét nyujtá.

Meglepett arczának viruló szine, kék szemeinek tiszta derüje.

— Egészséges vagyok, mondá Kossuth, mikor vele szemben helyet foglaltunk, szellemi erőm frissesége ellen nem panaszkodhatom, hanem a test, a test bizony már nagyon érzi a kilenczven év sulyát. A dolog nem megy többé olyan könnyen, sőt gyakran nehezemre is esik.

Midőn egy magyarországi barátjának üzenetét átadtam neki, mely szerint iratai negyedik kötetének kéziratát a nyomda már nagyon várja, igy szólt:

— Hja bizony, még várni kell. Mert nem adhatom ki a kezemből a kéziratot, mig az egész kötettel el nem készülök. Fontos okmányokat kell áttanulmányoznom és akárhányszor ezek szerint módositanom a már megirott dolgokat.

Az idei rendkivül szigoru télről szólva, bevallotta Kossuth, hogy azzal az eszmével foglalkozik, hogy átköltözik Firenzébe, hol mégis enyhébb az égalj és — *olcsóbb az élet.* Turini lakása 3000 frankba kerül (ezelőtt 3600 frankba került, de házigazdája 600 frankot engedett), ily lakást pedig Firenzében sokkal olcsóbban megkaphatna.

— Nevetséges, ugymond, hogy én fiaimmal együtt a hazából száműzve, idegen külföldön, messze távolságtól elválasztva, lakjunk egymástól. Hiszen Nápoly, hol fiaim laknak, messzibbre van ide, mint Páris. Ámbár nehezemre fog esni innen eltávozni. Olyan régen lakom már itt. És a hurczolkodás ebben a korban, ennyi holmival, csigagyüjteményemmel, herbáriumommal, irományokkal, bizony nem kis feladat.

Aztán — mintha szándékosan ki akarta volna magát szakitani a melankólikus hangulatból — hirtelen fordulattal kérdezé:

— Hát otthon mi ujság? Magyarország most boldog, csendes. És az uj kabinet? Tetszik az országnak?*

Kiemeltük a kormány tevékeny, munkás tagjait. Kossuth végighallgatott s csak bizonyos tartózkodással nyilatkozott.

Csáky Albin grófot nagyrabecsüli, hogy nem tér ki egyes, Magyarországon kényesebb kérdések felvetése elől, sőt bátran szembeszáll velük. Kár, hogy miniszterségének kezdetén a német nyelvre vonatkozó rendeletével népszerütlenné tette magát, no de ugy látszik, hogy ezt a csorbát már kiköszörülte. Wekerlében is értelmes, törekvő férfiút lát. De mi a vélemény Szilágyiról?

Kiemeltük, hogy a Szilágyi miniszterségе elé különösen az ügyvédek tekintettek nagy várakozással. E várakozásoknak még eddig nem igen felelt meg.

— Ugyan kérem, azok az ügyvédek — vágott közbe derült mosolylyal Kossuth, — azokat nehéz kielégiteni. Emlékszem, hogy egy angol iró a következő adomát beszéli el az ügyvédekről: Egy török káditól kérdezték egyszer, hogyan tudnak a törökök ügyvéd nélkül igazságot szolgáltatni? Mire a bölcs kádi igy felelt: «En még azt nem értem, hogyan tudnak az európaiak ügyvéddel igazságot szolgáltatni».

Aztán mintegy elmélyedve emlékeinek gazdag tárházában, a törökökről kezdett beszélni. Igaz, hogy le van nekik személyesen kötelezve, de végtelenül meg is szerette őket és különösen csodálja jellemük, erkölcseik tisztaságát, romlatlanságát.

— Emlékszem reá, hogy midőn Vidinből Sumlába mentünk török kiséretünkkel, útközben egy bolgár faluba jutottunk, hol egy éjet töltöttünk. Egyes házakba szállásoltak el bennünket. En egy derék muzulmánnál laktam, tiszta, egyszerü szobában. Mikor elhelyezkedtem, megkérdeztem házi gazdámtól, hol vannak holmijaim? A gazda megnyugtatott, hogy a holmikra ne legyen gondom, igen jó helyen vannak. Minthogy azonban a holmik közt irományaim is voltak, megkértem, mutatná meg, hová tette őket? Az én házigazdám erre kivezetett az utcza közepére. Ott volt egy garmadában minden podgyászom. Ijedten mondtam neki, hogy teheti ezeket a dolgokat az utczára, hát ha ellopta volna valaki? Az én török emberem erre csodálkozva nézett reám és igy szólott: «Ki vinné el a másét?»

Hogy mennyire lovagias a török nép a nők és gyermekek iránt, erre is mondott példát Kossuth. — Asbóth ezredes, a ki szintén kiséretemben volt, egy 8—10 éves inast vitt magával. Igen vásott ficzkó volt (most, ugy tudom, valami metodista pap Amerikában) és gyakran felbosszantotta gazdáját. Egy izben Asbóth jól megfenyitette a gyereket. Ettől a percztől kezdve elvesztette a törökök rokonszenvét. Nem titkolták irányában lenézésüket, megvetésüket. S mikor megkérdeztem, hogy miért haragusznak reá, kijelentették, hogy az ezredes gonosz ember, mert képes volt egy gyermeket megverni. Erre pedig csak gonosz ember képes.

Mig a kilenczven éves aggastyán beszélt, csodáltam hangjának érczes csengését, azt a mosolygó derüt, mely tiszta kék szeméből kisugárzott, azt a biztosságot, melylyel czigarettáját sodorta. Lába bádog melegitőn pihent és nagy, széles talpu czipőbe volt bujtatva. Kossuth később elmondta, hogy 1848-ban lába megfagyott és most is fáj neki a lába, ha hideg van. Kezén félkeztyüt visel, fején ernyős sapka fekete selyemből. Beszéde, mozdulatai, társalgásának gyors fordulatai, egészséges, jóizü nevetése nem árulják el, hogy csaknem egyidős a hanyatló századdal, csak ha felkel, szállja meg lelkünket a bús kérdés: hol van az a délczeg, daliás alak, a ki egykor Czegléd piaczán lobogó lelkesedéssel gyujtotta lángra a népek ezreit?

Tágas dolgozószobája falait képek boritják.

A haldokló Petőfi a segesvári csatatéren, családi arczképek, az öreg úr arczképe, melyet Parlaghi Vilma festett. Az asztalokon könyvek, albumok halmaza, iróasztala előtt nagy állvány, tele okmányokkal, fiókok szerint rendezve, osztályozva. Az ablakon egy üvegfénykép azt a jelenetet ábrázolja, midőn a 25-ik §. ellen tüntető budapesti lakosság végigvonul az Andrássy-úton. Iróasztala telve könyvekkel, külföldi és magyar hirlapokkal, melyeket csaknem kivétel nélkül megkap.

— Nem győzöm olvasni valamennyit és — tevé hozzá mosolyogva — ne vegyék rossz néven, ha egy őszinte vallomást teszek. A mult nyáron nehány hetet a Svájczban töltöttem. Luganoba érve, nagyon érdekelt az 1800 méter magasba felkapaszkodó hegyi vasút. Ezt meg akartam nézni és tovább utazni. De Lugano anynyira megtetszett, a vidék oly szép, a vendéglő olyan otthonos, az emberek olyan barátságosak, az ételek olyan jók voltak, hogy nem tudtam elhagyni e helyet. Itt maradtam. Minthogy otthon másképen intézkedtem, nem küldték utánam a hirlapokat. Két hétig nem olvastam ilyenformán ujságokat és — ne vegyék rossz néven — igen jól éreztem magamat és nem nagyon éreztem hiányukat.

Kossuth nagy érdeklődéssel kérdezősködött irodalmi viszonyaink felől, különösen nagy elismeréssel szólott a magyar zsurnalisztikáról, bár a hirlapirodalom izmosodásában a szépirodalom s jelesen a könyvvásárlás hanyatlása miatt aggódik.

Ruttkayné után tudakozódtunk s Kossuth biztositott, hogy hugának nagy örömet fog okozni, ha bemegyünk hozzá.

Becsengette inasát.

— Mondja meg a signorának, hogy magyar urak vannak itt.

Az inas csakhamar azzal a hirrel jött vissza, hogy Ruttkayné vár bennünket.

Mélyen megindulva búcsúztunk el Kossuthtól. Az ő hangja is mintha kissé megremegett volna, mint az alkonyi szellő, mikor az ajtóhoz kisért és kezét nyujtva mondá:

— Isten önökkel, igen köszönöm, hogy meglátogattak!

Aztán visszafordult lassu, nehéz léptekkel dolgozó-asztalához.

* Akkor lett Szapáry a miniszterelnök.

A mi szemeinket nedves fátyol borította el . . .

*

— *A sinistra!* szólt az inas. És balra egy kis folyosón át eljutottunk Ruttkayné-hoz, Kossuth fenkölt lelkű testvéréhez, a ki megosztja bátyjával a bujdosás sulyos napjait.

Végtelen meleg szivességgel, sugárzó örömmel fogadott.

Oly rég nem hallott már magyar szót, oly ritka mostanában a magyar vendég nálunk.

Csak legalább egy magyar ember laknék Turinban!

Mióta az őszszel Magyarországon járt, nem bir magával. Szive telve honvágygyal, az édes, drága magyar hazáról álmodozik, ábrándozik folyvást és ha gyöngélkedik, betegeskedik, csak az az egy kivánság, óhajtás tölti el lelkét, hogy otthon, magyar földön haljon meg.

És ezt a honvágyat nemcsak ő érzi, hanem érzik Kossuth fiai is, kik végtelenül szeretnék látni Magyarországot, melyet zsenge gyermekkorukban hagytak el.

Imádásszerű szeretettel és ragaszkodással beszélt bátyjáról, kinek a gondviselés csodás erőt adott, hogy életének késő alkonyatán saját munkájával kereshesse meg mindennapi kenyerét.

Mert a kilenczven éves aggastyán most mindennapi kenyérért dolgozik. A turini bank bukása mélyen megrendítette anyagi viszonyait, a mint hogy Turinban alig van család, melyet a bank be ne rántott volna.

És Magyarország volt kormányzója, a jobbágyak tizezreinek felszabaditója, életének bús alkonyán, messze idegenben, napestig veti a betűk barázdáját és csak akkor teszi le a tollat kezéből, mikor fájdalommal kell tapasztalnia, hogy aggkorának testi gyöngesége nem bir lépést tartani ifjan maradt szellemével . . .

És az a jóságos asszony, vérző szivvel nézi bátyját, kit a sors annyi nehéz megpróbáltatáson vitt keresztül és szemeinek hulló könyeit alig volt képes eltitkolni előttünk, midőn nemes szive megnyilatkozásában ezeket elpanaszolta.

Azután ismét rajongó lelkesedéssel beszélt a magyar hazáról, hol ő olyan boldog napokat töltött a mult ősszel, üdvözletet küldött ismerőseinek és omló könyekkel búcsúzott el tőlünk.

Kikisért az előszobába is, hogy «annál tovább beszélhessen magyarul» és utánunk integetett, mig a lépcsőkön le nem jutottunk.

*

Künn Turin utczáin vig rivalgással jártak, keltek, ujongtak a farsangi bohók. Tarka, czifra, rikitó ruhákat viseltek és a szedett-vedett koczabanda zenéje mellett űzték a farsang dévaj tréfáit.

Mélyen megilletődve léptünk ki Kossuthék házából.

Egyik-másik bolond figura csodálkozva nézett a két komoly idegenre, mások észre sem vettek.

Ujongtak, rikoltottak, lármáztak, kaczagtak tovább.

Tudták is ők, honnan jövünk!

Hevesi József.

KÉPEINKHEZ.

Jelen számunk összes képei a Kossuth temetésének vannak szentelve. A modern technika bámulatos vivmányai tehetik csak lehetségessé, hogy aránylag ily rövid idő alatt ily sikerült képekben és ennyi sok jelenetben mutathatjuk be e szomoru eseményt. Az igaz, hogy ebben temérdek sok munkatárs segédkezett nekünk. Budapestnek legkiválóbb fényképészei: *Mai és társa, Weinwurm, Kalmár, Wessely és Falta.* Természetes, hogy igen sok működvelő fotografus is megörökitette a magasztos jeleneteket. Dr. Schvarcz Béla és Harsányi Jenő ur szivesek voltak egy két sikerült fölvételüket rendelkezésünkre bocsátani. A gyönyörü szép fotografiát, mely az erdélyi nők által készitett selyem halotti leplet mutatja, lapunk szerkesztője Turinban szerezte meg. A *Magyar Géniusz* jelen számát bizonyára minden magyar házban, hol Kossuth emlékét tisztelik, szivesen fogadják majdan tőlünk.

IRODALOM.

Szénrajzok czimmel a magyar irodalomnak egy igen érdemes munkása, *Kenedi Géza* egy szépirodalmi kötetet bocsátott közre. Kenedi a szépirodalomban rajzaival s különösen társadalombölcseleti dolgozataival tünt ki. Ezen a téren nálunk csaknem egyedül áll. Eredeti fölfogását, tudását s emberszerető humorral szeliditett kritikai kiméletlenségeit, melyeket jobbára Quintus álnév alatt ir, mindig élvezettel olvassa a magyar közönség. Merész izlése s gondolatjárásnak sajátszerü elevensége nevét a magyar hölgyközönség előtt is kedveltté tette. A Szénrajzok Kenedi Géza első szépirodalmi kötete, rendkivül érdekesen megirt társadalmi tanulmányok, egész sorozat humoros rajz kiséretében. Dolgozatainak anyaga a legmodernebb kor és a legmodernebb ember (a nőt is beleértve) a maga fonákságaival és eltakargatott vagy elnézett bűnejvel. A becses könyv, melyből jelen számunkban mutatványt közlünk, Singer és Wolfner kiadásában jelent meg.

KÉPTALÁNY.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Sorsát senki el nem kerülheti.

Megfejtők: Stawiczki Erzsike, Marosi Jánosné, Schik Regina, Feuer Ede, Schvarcz Samu, Neuhauser Vilmos, Reiner Aranka, Jung Anna, Guttmann Antal, Spann Ignácz, Kohn Gyula, Beck Kálmán, Bilniczer Szára, Jeszkel József.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyárára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Czerny J. Antal „Tanningene-je"

a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb

hajfestő-szer

haj és szakáll, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanazon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete** természetes **szinét** visszanyerni, melylyel az ősszülés előtt bírt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ára 2.50 kr.**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, cremek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmenyek, pomádék, conifere-nspritek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőilla'szerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

Czerny J. Antalnál Bécs, I. Walfischgasse 5.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve..

Raktár: Budapesten, Török József Király-u. 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Megay G., Wandraschek. **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Eliás Armin, Ring. **Temesvárott** Tarcsay. **Ungvárott** Hoffmann. **Lugoson** Vértes L, **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Levélczim és gyár: *Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl Ludwigstrasse 6.* (saját házában.)

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

BUDAPESTI VILLAMOS VÁROSI VASUT RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

HIRDETMÉNY.

A budapesti villamos városi vasut részvénytársaság t. cz. részvényesei az **1894. évi április hó 16-ik napján d. e. 11 órakor** a társaság helyiségeiben VII., kertész-utcza 20. sz. alatt tartandó

III-ik RENDES KÖZGYÜLÉSRE

ezennel tisztelettel meghivatnak.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság évi jelentése és az abban foglalt inditványok.
2. Az 1893. üzleti év mérlegének és zárszámadásának előterjesztése.
3. A nyereség felosztására vonatkozó javaslat.
4. A felügyelő-bizottság jelentése és a felmentvény megadása iránti inditványok.
5. Az alapszabályszerü sorsolás utján kilépő igazgatók helyeinek betöltése iránti intézkedés.

A részvények letehetők f. évi április hó 8-ig: az Angol-osztrák bank budapesti fióktelepénél (V., fürdő-utcza 6. sz. a).

Az igazgatóság.

Kivonat az alapszabályokból:

18. szakasz: Minden részvényes jogosiva van a birtokában levő minden 25 darab társasági részvény után egy-egy szavazatot a közgyülésen gyakorolni. Szavazati joggal biró azon részvényesek, kik a közgyülésen személyesen vagy helyettes által résztvenni kivánnak, kötelesek a közgyülés megtartására kitüzött határnap előtt **8 nappal** részvényeiket, a le nem járt szelvényekkel együtt, az igazgatóság által a közgyülést egybehivó hirdetményben kijelölt letéti helyeken letenni.

21. szakasz: Azon részvényesek, kik személyesen nem jelennek meg a közgyülésen, magukat egy e czélból külön meghatalmazott szavazatképes részvényes által képviseltethetik. Kiskoruak, vagy gondnokság alatt állók törvényes képviselőjük által képviseltetnek; nők és jogi személyek oly meghatalmazott által is képviseltethetik magukat, kik maguk nem részvényesek.

Olvasóinkhoz!

Az uj évnegyed küszöbén teljes bizalommal fordulhatunk tisztelt olvasóinkhoz, mert mindvégig iparkodtunk lapunkat azon a magas nivón tartani, a melyre kezdettől fogva helyeztük. S valóban, szinte páratlan az a rokonszenv s az a jóakarat, a melylyel a **Magyar Géniuszt** mindenütt fogadják. Az olvasók olyan hatalmas táborát gyüjtöttük magunk köré, a milyen tán még egy magyar szépirodalmi lapot se vett körül. Mi pedig fennállásunk óta folyton olyan fényes irói gárdával jelentünk meg a közönség előtt, a milyenre még alig volt példa hirlapirodalmunkban.

Ime, csak e husvéti számunkat tekintve, legkiválóbb poétáink nevét olvashatni abban az ékes sorozatban, melylyel kedveskedni kivántunk olvasóinknak.

A nagy becsesel biró szépirodalmi czikkek mellett mindig kiváló tekintettel vagyunk az **aktualitásokra**, melyeket **könnyed modorban, izléses feldolgozásban adunk közzé.**

Gondoskodásunk egyik legfőbb tárgyát képezik **illusztráczióink**, melyekben csak a lefolyt héten honositottuk meg uj irányunkat. Ez irányunk szerint a jövőben is nagy sulyt helyezünk arra, hogy minél szebb művészi compozicziókat adjunk közre, de első sorban az aktualitások illusztrácziót fogjuk kultiválni. A napi eseményeket képben is megjelenitjük. Olvasóink előtt, még pedig a legkiválóbb rajzolók által eszközölt művészi felvételekben.

Igy hát ha bármely müvelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy mely szépirdalmi lapra fizessenek elő erre a kérdésre csak egy válasz lehet. Fizessünk elő a logtartalmasabb, legdiszesebb kiállitásu

„MAGYAR GÉNIUSZ“

czimü hetilapra, mely a maga kitünő volta mellett még páratlan kedvezményben is részesiti előfizetőit.

A **Magyar Géniusznak** ugyanis sikerült az

„OTTHON“

szerkesztőségével egyesülve kedvezményt nyujtani mely egyedül áll a magyar irodalomban. E két kiváló irodalmi vállalat ugyanis oly formán lépett szövetségbe, hogy igazán potom áron szerezhető.

A „Magyar Géniusz“ képes heti lap és az „Otthon“ képes havi folyóirat előfizetési ára együtt

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis 12 frt egészévi előfizetésért kap az előfizető **egy rendkivül diszes kiállitásu magas nivóju, aktuális képet tartalmazó előkelő hetilapot, továbbá tizenkét kötetből álló folyóiratot, az „Otthon“-t, melyet a közönség s a kritika egyhangulag legelső folyóiratunk gyanánt üdvözölt, mert körülötte csoportosult a magyar irodalom és a művészet szine-java.**

Ime, ilyen lesz programmunk a jövőre is. Hivek maradván irányunkhoz, haladunk előre! Tartozunk ezzel annak az olvasóközönségnek, mely a Magyar Géniuszt oly meleg szeretettel s annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ szerkesztősége.

Előfizetések a **„Magyar Géniusz“** kiadóhivatalához (Teréz-körut 41.) küldendők.

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK.

27828/94. sz.

Hirdetmény.

Rajna-westfáliai-osztrák-magyar vasuti kötelék.

Folyó évi **április hó 15-ével** Forró-Enes és Liszka-Tolcsva állomások a fenti kötelék forgalomban **1893. évi deczember hó 1-étől** érvényes II. rész, 4. füzetében foglalt kereg és cserhéj kivételes dijszabásába (2. sz.) a vonatkozó határozmányok épségben tartása mellett fognak felvétetni.

Ezen intézkedésnek dijszabási uton való rendezéseik az emlitett állomások a szóban forgó dijszabás 40. oldalán megfelelő helyen az alábbi csomóponti részdijtételekkel kéziratilag bejegyzendők u. m.:

Csomópont.

	I. c és d	II. c és d
Forró-Enes	1.22	1.20
Liszka-Tolcsva...	1.28	1.31

Az osztrák valuta jelenlegi állásának megfelelően a dijtételekből a következő árfolyamkülönbözetek kettős összegben vonandók le és pedig mindkét állomásnál.

Csomópont.

I. c. és d. 0·03 márka II. c. és d. 0·02 márka
100 kilogrammonként.

Budapest, 1894. április hó 4-én.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága
a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

Hol keressük a legjobb ARCPORT ?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperesszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és épitési munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Védjegy 319. és 320. szám.

Az általánosan ismert, jó hirnévnek örvendő s több oldalulag kitüntetett sósborszesz-készitményem — kelendősége mellett log a — sok utánzásnak levén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon a czimjegyeimet módositom s arra kék nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, begyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

Sósborszesz

általánosan elismert kitünő háziszer; különösen a **bedörzsölés kenö-gyuró-gyógymódnál (massage)** igen jó hatásu. Ajánlható egyszersmind **fogtisztitó szerül** is, a mennyiben a **fogak fényét** elősegiti, a **foghust erösbiti** és a **száj tiszta, szagtalan izt** nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén **fejmosásra** is a **hajidegek** erősitésére, **a fejkorpaképződés megakadályozására és annak megszüntetésére.**

Egy nagy üveg ára **90** kr., egy kisebb üveg ára **45** kr.

Brázay Kálmán

Budapesten, IV. ker., Muzeum-körut 23. szám.

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. * Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 «	Fél oldal	« 5.—
Negyed évre	1 «	Negyed oldal	« 2.50
		Nyolczad oldal	« 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek. — Tarcza. — Szemle. — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap" kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

CZIMBALOM

hegedü-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, e.ős és csengő hangot nyerünk általa Minden veröre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

675

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik.

Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

HIRDETÉSEK FELVÉTETNEK

a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Teréz-körut 41. sz.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. ÁPRILIS 15.

16-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Kordial: *Kossuth Ferencz.* — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Szabó József.** — **Erdélyi Zoltán:** *Találkozás.* — **Gabányi:** *A nyájas dadogó.* — **Mártonffy Imre:** *Féltékenység.* — **Paolo Mantegazza:** *A zsarnok férj.* — **Beszkid István:** *Kutuzov dataiból.* — **Guerrero—Szalai:** *Fekete felleg.* — **Giuzeppe:** *Mikor azt hittem . . .* — **Sz—i E—l:** *Otthon.* — **Sass Ede:** *Viszontlátás.* — **Szinházi krónika.** — **Explicátor:** *Képeinkhez.* — **Irodalom.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képtalány.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

„KOSMOS" MŰINTÉZET BUDAPEST

Összes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

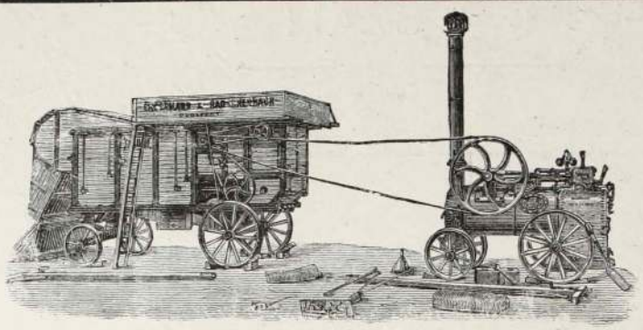

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélcim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönyczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

„SIÓFOK"

BALATON-FÜRDŐ

Posta- és távirda-állomás.

A déli vasuton Budapesttől 2 órányira.

Pompás hullámverés, pormentes levegő (a keleti s az adriai tenger fürdőit pótolja). Hatása kitünő, főleg nőknél, gyermekeknél s általában gyenge szervezetüeknél.

Megnyilik: junius hó 1-én.

Ujonnan épült kényelmes szállodák, **modern igényeknek megfelelően berendezett tágas szobákkal. Villamos világitás, jó konyha,** étkezés **pensióban** vagy **étlap** szerint.

A szállodák vezetése **Holzwarth György** urra, a **budapesti Continental** (előbb Frohner) **szálloda** tulajdonosára bizatott, a ki e téren kiváló szakerő.

Kirándulások a Balaton egész partvidékére, **evezősport, halászat,** vadászat vizimadarakra és **lóverseny.**

Bővebb felvilágositás nyerhető május közepéig a **társulat budapesti irodájában** (Mária Valéria-utcza 13.), junius 1-től a **társulat siófoki telepén,** vagy az egész idény alatt, **Holzwarth György** úrnál **Budapesten Nádor-utcza, Continental-szálló.**

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

A Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

Hein János

irodáját január 1-től

BUDAPEST,

Csömöri-ut 87. szám

alá helyezte át.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITO-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:	Ausztriai fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.	Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.
a társaság házában.	a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frc.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	125,732.050.—
	«	1,853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

1894. évi április 15. III. évfolyam. 16. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre .. ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GENIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVENYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP

KOSSUTH FERENCZ.

Abból a részvétből, a melyet a nemzet a Kossuth-fiúk előtt kifejezett, talán volt egy szikrányi, a mely a fiúkért magukért nyilatkozott meg. Lenne valami sajnálatra méltó ebben a két emberben még akkor is, ha nem atyjuk koporsója mögött tértek volna is vissza.

Szóljunk azonban csak az egyikről, az idősebbikről, Ferenczről, ki még körünkben időz s ki — tán minden kétséget kizárólag — hivatva lesz, hogy rövid idő alatt egyik vezérlő alakja legyen a magyar közéletnek.

Ötvenkét esztendős korában tért vissza Kossuth Ferencz hazájába. Mikor elment, még csak iskolásgyermek volt és igy kevés része jutott volt még ki a szülőföld áldásaiból. Oda kinn, messze idegenben fejlődött férfiúvá, idegen ország kulturája, idegen ország viszonyai hasonitották át valóját, már ugy, a hogy birták. De a mint Kossuth Lajost nem változtatta meg a majd félszázados hontalanság, ép ugy a Ferencz fiára se volt mindenben átalakitó hatással. Kossuth Ferencz is tehát megmaradt magyar embernek érzésben, gondolkodásban. S ép ez az, a miért fájó érdeklődéssel viseltetünk iránta. Mert el tudjuk képzelni azt a lelki harczot, a melylyel önmaga ellen küzdhetett. Egész lénye idevonzotta, haza és mégis odakünn kelle bujdokolnia édes atyjával együtt.

Ki tudja, tán vissza is jön, ha nem félt volna, hogy megbántja e tettel édes atyja lelkületét?

Magába fojtotta a heves indulatot és sose adott kifejezést leghőbb óhajának; legalább nem hirlett soha, hogy Kossuth Ferencz haza kivánkoznék.

Pedig, hogy mennyire összefüggött hazájával, arról legjobban tanuskodik az a jártasság, a melylyel a hazai viszonyok közt forgolódik. Ugy ismer idehaza mindent a legapróbbig, mintha nem is a londoni gimnázium s a nápolyi műegyetem lettek volna iskolái, hanem itt nevekedett volna közöttünk. Mintegy kettős életet élhetett Itáliában: a külvilágnak egészen az olaszoké volt, lelki világában itt járt közöttünk.

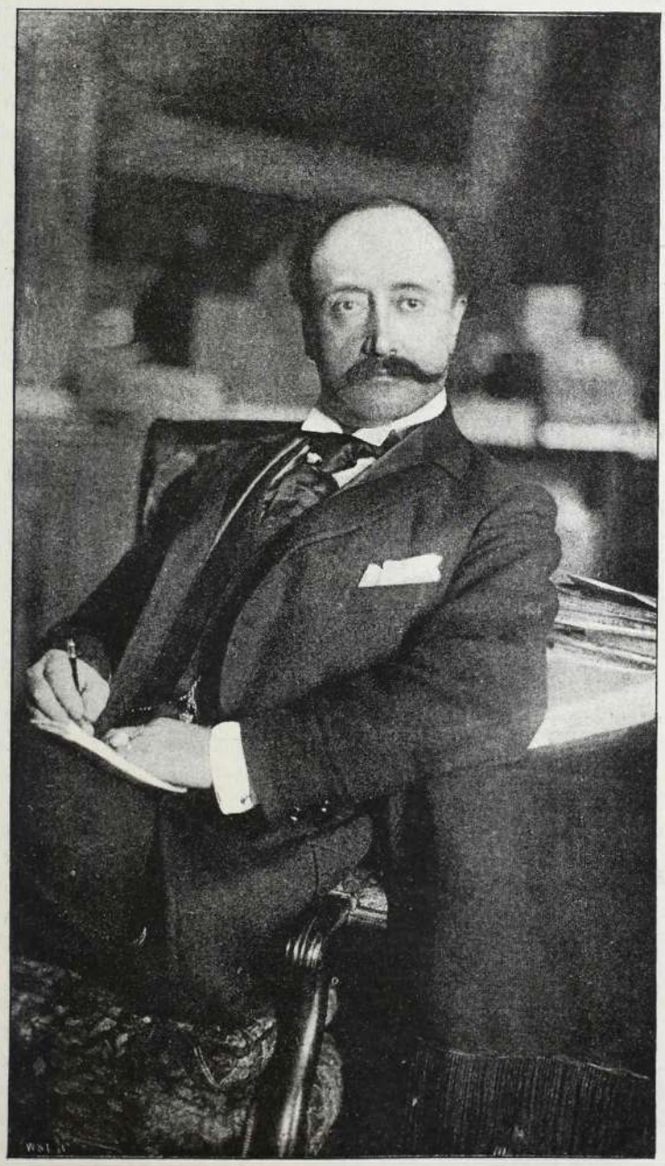

KOSSUTH FERENCZ. Ellinger fényképe után.

De elvégre is a gyászos küldetés haza hozta s most testi valójával is közöttünk van. Meg is ismertük, már a hogy ily viszonyok közepett, ily rövid idő alatt lehetett. S igazi örömünkre lett ez a bemutatkozás.

Nem jelentéktelen az, a mit Kossuth Ferencz dicső édes atyja tulajdonaiból örökölt. Mindenekfelett a szónoki ereje vall arra, hogy apja fia. Hány beszédet kelle tartania e rövid nehány nap alatt, jobbára valamennyit rögtönözve s mégis valamennyi beszédében akadunk újabb meg újabb fordulatra. Annyi konvenczionális, egyforma megszólitást hallott s tudott valamenynyire — csak ugy hirtelenében — érdekeset s tapintatosat válaszolni. Gyakorta, egy-egy kényesebb alkalommal, szónoki tapintatosságáról is becses tanuságot tett s finom elmeéllel s diskréczióval tudta kikerülni a direkt czélzatot. E tekintetben igazi diplomatának bizonyult. Mert ha csak különböző politikai irányzatok aposztrofálásánál meg tudta óvni a maga pártatlan álláspontját s nyilatkozatának presztizsét, már ez is alapos diplomataelmére vall.

De — ugy tetszik — örökölte atyja fenkölt gondolkodását is. Egy nappal, miután örök nyugovóra kisérte édes atyját, kiment öcscsével ujra a gyászkertbe és koszorút tett Deák Ferencz sírházára e szavakkal: «Te megmutattad, hogy lehet nemesen feledni és bölcsen élni!»

Nos, ez a szó méltó egy Kossuth fiához. Megemelni a kalapot az ellenfél előtt s meghajolni az ellentétes egyén nagysága előtt, nemes, önzetlen lélek sugallata.

S ez a nyilatkozata egyúttal átvezet Kossuth Ferencz multjából jövőjébe. S ez a sejthető jövendő nem megtérés, hisz nincs vétke, a melyért megtérjen; nem megtagadása az édes atyja elveinek, hisz a hazatérés s a nemes nyilatkozat mellett azt is kinyilvánitá, hogy atyja elveinek örököséül vallja magát. Hogy Kossuth Lajos távol maradt, az egyszerü következetesség volt önmagához

s elveihez; távol lévén az eszme, ideálisabban ragyoghatott a nemzet előtt. Ha pedig Kossuth Ferencz hazatér, ez megalkuvás a jelen viszonyaival a jövő fejlődés kedvéért s opportunizmus, a mely alapja mindennek, a mi politika.

A maga rendithetlensége mellett még Kossuth Lajos maga is kijelentette, hogy a politika az egzigencziák tudománya.

Nos, ebbe a tudományba tanult bele Kossuth Ferencz, mikor hazajött s meghajolt a tények előtt.

Kossuth Ferencz bizonyára az aktiv politika harczosa lesz. Nagy feladat áll előtte és sok nagy dolgot ró rá jövő pályája.

Egy csapással első felléptével kétségkivül vezérlő egyéniség lesz, minden szavára ügyelni fog az egész ország. Minden lépése döntő lesz, minden mozdulata irányt fog kijelelni. Mert az egész nemzet a Kossuth Lajos eszméinek letéteményesét látja benne. Édes atyja glóriájából kijutott neki is egy sugár. Nagy pensum, hogy ez a sugár el ne halványuljon és letüntével homályos foltot ne vessen arra a dicső glóriás alakra.

Egyelőre, már közjogi viszonyaink kényszerénél fogva is, nem fog részt venni a közélet napi kérdéseiben. Egyelőre csak szemlél s tanulmányoz. Megfigyelő poziczióba helyezkedik, hogy tisztán láthasson előre is, hátra is. Ezzel a szemléléssel egyengeti magának az utat, mert ha tisztán fog látni, megnyílik előtte a pálya.

S bízunk benne, hogy tudni fogja elháritni a gátakat, melyek elfogják előle a szabad kipillantást. Minden erejével küzdenie kell most e gátak ellen, most vagy soha. Mert egy csalódás a szín árnyalatában messze kiható lehet.

Mi készséggel vetjük hitünket s reménységünket a Kossuth Ferencz személyébe; a hogy eddig ismerjük, valóban méltán meg is tehetjük. A magyar haza őszinte örömmel fogadja kebelére hazatért legnagyobbjának hazatérő fiát és igaz lelkesedéssel köszönti Kossuth Ferenczet jövendő pályáján.

Kordial.

A HÉT.

Tárgyhalmaz.

Mintha csak a saison kellős közepében lennénk s nem integetne felénk az áprilisi napsugár, a kaczér ibolya, a szűzi szegfű, nem hivogatna a délutáni Stefánia-úti korzó, annyi sok az «*esemény*». Szinte duskál a krónikás a sok témában, melyeknek mindegyike egy-egy külön krónikát is megtölthetne.

Elmélkedni lehetne nagy tudósunk haláláu.

A kis Szabó, fürge járása-kelésével, mozgalmas arczával szinte még előttünk él, beszél s tanít.

Ez a mozgás örökkévalónak tetszett, ez a fürgeség elfáradhatatlannak, ez az élénkség el nem enyészőnek. Szinte hihetetlenül tünt fel hát a hír, hogy immár ő is erőtlen, pusztuló, meghalt.

Paulay Ede örökségéből szinre került Sudermann darabja az *Otthon*. A nemzeti szinházban otthont szerzett neki Jászai művészete.

Most már bőviben vagyunk a pakfong otthonoknak.

Van klubbunk, kávéházunk, folyóiratunk, szindarabunk, csak igazi — otthonunk nincs! A modern embert idegessége s nyugtalansága, mely kergeti egyik végletből a másikba, egyik helyről a másikra, kizárja az otthonból. Nem lesz hontalanná ma senki, csak otthonnélkülivé.

Királyunk meglátogatja Abbáziában a német császárt.

Hona van ma mindnyájunknak, modernségünk kiválólag abban nyilvánul, hogy ezt a hont szeretjük nagyon is körülzárni.

A nemzetiségi idea a modern kor vezér eszméje. De nincs egyéni békéje, békés fészke.

A modern emberé egy nagy földdarab, de sajnos! nincs olyan kis darabka földje, hol meghúzódva, a nyugodalom és a béke csöndes érzéseit élvezhetné.

Ebből fejlődött ki az a modern hangulat, mely — megalkudva a tényekkel — már gyűlöli is az otthont, csöndjével és idylljeivel.

Mi izgalmakra, rendkivüli érzésekre, komplikált hangulatokra vágyunk. Ideges természetünk kéjeleg az összetett, a kaotikus érzésekben!

Ebből az érzésből épité fel Sudermann a darabját.

A modern kozmopolita, mely fecske módjára vándorol helyről-helyre, szembe került a konzervativ csöndimádóval. Bourget, az örök vándor, a kozmopoliták mesteri festője, kiváló társat lelt Sudermann-ban, a kit szintén magával sodort az idők hangulata, a kozmopolitizmus.

Hipp, hopp, ott legyek, a hol akarok! s megy a gyorsvonat szárnyain, nemcsak képzeletében, de a valóságban is. Fortunatus bűvös sapkája az Orient-Express képében valóvá alakult.

Première Velenczében: ott van a szerző is! Première Párisban: a szerző megjelenik! Première New-Yorkban: a szerző ott van!...

S minő fürge, vidám, gondtalan, derült ember, csupa ideg, csupa ötlet ez az ember! Hosszú szakála, s mosolygó szeme bájos férfiúvá teszik.

Nem, még nem fogyhatunk ki a témából. Beszélhetnénk a főváros vendégéről, Kossuth Ferenczről.

A gyász fájdalmai után szemügyre vettük őt is. Igen kellemes férfi! — ezt mondták rá mindnyájan, férfiak és asszonyok egyaránt. Kissé sokat csókolódzott, de mindig hangulatszerűen: szónok a szónokokat! Psichari, a jeles franczia csók speczialista, a ki most Párisban nagy sikereket arat felolvasásaival a csókról, a Kossuth Ferencz csókjairól bizonyára ép olyan tiszteletteljesen beszélne, mint mi.

Az *Otthon*-ban (az ujságirók klubbját értem) tett látogatásánál elmaradt ugyan a csókváltás, de nem maradt el a szónoklat. Nem a szónoklat csinálta a legnagyobb hatást, hanem egy aktuális megjegyzése. Mielőtt a megjegyzést jegyezném fel, elmondom, hogy miért aktuális.

Az ujságirók most napirenden vannak.

Az *Élet* derék szerkesztője erősen hiszi, hogy ő indította meg a mozgalmat az ujságirók ellen, és Bánffy csak folytatta azt. Hagyjuk meg őt boldog hitében, tény, hogy a parlamentben ujságirói strike volt alakulóban, de Wekerle tapintata élét vette az ellentéteknek. Hogy kinek kell ezen örvendeni: a parlamentnek vagy a sajtónak — ezt a kérdést megfejtetlennek hagyom.

Már most hadd mondjam el Kossuth megjegyzését.

A kis társalgóban gyűltek össze az ujságirók és a vendég.

Kossuth Ferencz beszélt. Budapestről, a tárczairókról, az itthon maradásáról, s a reporterek jegyezgettek.

Hirtelen oda fordult az egyikhez:

— Aztán kérem, azt tessék ám fölirni, a mit mondok!

A nagy derültségre odafordult Rákosi Jenőhöz s megjegyzé:

— Mert tapasztaltam, hogy nem mindig az volt az ujságban . . .

Erre persze hosszas fejtegetésben ki lehetne mutatni, hogy a nagy izgalmak idején szinte lehetetlen minden szót — föltéve, hogy jól hallottuk is azt, (a mi nem

mindig történik meg) — följegyezni. Ekkor az ujságiró kölcsön kéri a képzeletét. Már pedig ez a képzelet sok érdekes és mulatságos eseménynek szülőanyja.

Néha — ha gonosz indulat vezeti a *Vaterlandot,* mikor bennünket rágalmaz — kellemetlen is.

De a legtöbbször intuiticzióvá válik s gyorsitják a fejlődést, a mi hogy nagy érdem, különösen ha országos, nemzeti ügyekben játszik közre, azt *Gyulai* Pál bizonyitotta be, Kossuthról elmondott remek nekrologjában, mely a nagy Kossuth-literaturából, melyet a nemzeti gyász napjaiban olvastunk és hallottunk, Jókai beszédével együtt, valósággal mont-blanci magassággal emelkedik ki.

Gyulai beszédének egy passzusa különösen nagy hatást tett, a mikor azt mondta, hogy Kossuth érdemeinek tiszteletе egy az alkotmány tiszteletével, ez pedig nem ellentéte a loyalitásnak.

Ez volt a mi álláspontunk is első pillanattól kezdve, a mint ezt multheti krónikánkban fejtegettük.

De bezzeg nem ez a véleménye Széchen Antal grófnak, a történetirónak és azért Akadémikusnak, kilépett hát az Akadémiából, a mit helyesen tett. Mert ha valaki ilyen sarkalatos kérdésben ellentétben áll a nemzettel, nem lehet olyan társaság tagja, mely első sorban a nemzeti közérzésen sarkallik.

De minő érdekes téma lehetett volna, akár egy hosszú krónikára is, az a fényes győzelem, melyet a szabadelvűség aratott a parlamentben? ki lehetett volna fejteni, hogy Wekerle Sándor Szerencsefira magyarosithatná a nevét, mert ez a név joggal megilleti.

Hát ellehet-e képzelni más kormányelnököt, kit ilyen harcz és ilyen sajátságos körülmények: Kossuth halála, ujságirók strike-ja — megbuktatták volna? ő diadallal kerül ki a harczból mindenkor!

Szép látvány volt az a szavazás. Békés uton elérni olyan eredményt, mely mindenütt a világon csak forradalom árán sikerült, mint azt Eötvös Károly találóan megjegyezte.

Ez a magyar faj bölcs mérsékletére vall!

Ilyen diadal előtt meg kell hajolni a főrendiháznak is.

Ebben a szavazásban a nemzet közvéleménye nyilatkozott meg. Ez ellen pedig nem szabad fenekedni.

Lazzaroni.

SZABÓ JÓZSEF Dr.

1822—1894.

Az a cseppnyi, kis emberke egyik legnagyobb dísze volt a magyar tudományosságnak. Ismerték a világ minden részén, a hol megbecsülték az igazi, nagy tudást. Magyar ember létére professzorává választotta a bolognai egyetem s az oxfordi fakultás; egy angol tudós egy újon felfedezett ásványt Szabóitnak nevezett el. S hány helyt jelent meg, hogy egymaga képviselje a magyar tudós világot; áthajózott Amerikába, hogy még egy kisebbszerü tudósgyülekezeten se hiányozzék a magyar név. S most, hogy elhunyt ez a kiváló ember, ki tán egyedül képviselte a maga tudományágát széles e hazában, ki mindenkor dísze volt a magyar tudománynak, most alig kelt figyelmet halála olyannyira, hogy számos hírlap csak néhány soros kommünikében emlékezik meg róla, mintha azt a veszteséget, mely elhunytával a magyar tudományt érte, egykönnyen, egyhamar pótolni lehetne.

SZABÓ JÓZSEF Dr. Ellinger fényképe után.

Bizony, bizony, szomoru időknek szomorubb jele, midőn a mindennapiság semmitmondó hiuságaiért megfeledkezünk a valódi érdemesről.

Az elhunyt kitünő tudósnak életrajzát a következőkben vázoljuk:

Kalocsán, 1822-ben született, a hol atyja érseki uradalmi kasznár volt. Ugyanott végezte el a piaristáknál a gimnázium hat osztályát, melyekben mindig a legelső helyet foglalta el. Szabad idejében a zenét, éneket, rajzot és tánczot művelte, a minek köszönhette főképpen, hogy minden társaság kedvencze volt.

1837-ben került a fővárosba, a hol két évig filozófiát, azután az akkori törvény szerint három évig a törvénytudományokat hallgatta. Tanulmányait 1843-ban fejezte be. Időközben megtanulta a klasszikus nyelveken kivül a németet, a franczia, az olaszt és angolt, szabad óráiban a gyorsirást is elsajátitotta.

Már gyermekkorában kiváló hajlama volt a természettudományokhoz. Mikor tanulmányait elvégezte, a selmeczi bányászati akadémia hallgatói közé állt. A szünidőkben gyalog bejárta Magyarország és Ausztria kiválóbb kohóit és bányáit. Mikor az akadémiát elvégezte, Zsarnóczán, később Felső-Bányán nyert tanári állomást. Ezeken a helyeken kiváló alkalma volt kedvencz tanulmányait, a vegytant, ásványtant és földtant gyakorlati irányban is művelni. Legelőször a magyar orvosok és természetvizsgálók 1845-iki pécsi vándorgyülésén tünt fel bámulatos szakértelmével. A fiatal 23 éves bányanövendéket a jelenlevő szakemberek lelkesülten üdvözölték.

1848-ban az első felelős magyar minisztériumba hivták meg a bányászati osztály kohászati szakához. 1849-től 1855. deczember végéig a budapesti egyetemen mint helyettes tanár működött és az ásványtanon kivül már a vegytant is előadta.

1853-ban házasodott meg, Havas Ignácz előkelő fővárosi polgár leányát, Etelkát vette nöül, a ki alig néhány évi boldog házasság után elhunyt. Hat év mulva másodszor nősült, a mikor Dulovics Valériát vezette az oltárhoz.

Egyideig a budai főreáliskola tanára és igazgatója volt, később a pesti kereskedelmi akadémia tanára lett, majd 1862-ben a budapesti Tudományegyetemen az ásványtan és geologia rendes tanárává nevezték ki. Egyetemi tanársága alatt sok, külföldön is elterjedt becses tudományos szakmunkát irt, résztvett mint kormánybiztos az 1862-iki londoni kiállitáson s több évig a budai bányabiróság elnöke is volt. A szünidőket minden évben tudományos utazásokra használta föl. Bejárta egész Európát s Afrika északi részeit. Még 1882-ben 60 éves korában is fiatal erővel és kedvvel kelt útra, hogy áthajózza az Atlanti Oczeánt s beutazza az Egyesült-Államokat, a hol részt vett az amerikai tudósok montreáli vándorgyülésén.

Mint szaktudóst az egész külföld ismerte és az ásványtan és geológia terén több nevezetes felfedezést tett, sőt egy addig ismeretlen ásványfajt nevéről «Szabóit»-nak nevez a tudományos szakirodalom.

A legtermékenyebb szakirók egyike volt. Munkáinak repertoriuma negyvenegy kötet, ezekből a legkiválóbb vaskos könyve «Az ásványtan alapvonalairól», a mely 1861-ben jelent meg első kiadásában és azóta sokszor kibővitve ma is legjobb tankönyve a természettudományi pályára készülő fiatalságnak. Müvei az eredeti kiadással egyidejüleg rendesen németül, franczául s angolul is megjelentek. Legujabb munkája a «Geologia», a melyben az uj petrografiai rész és a kőzetek geologiai beosztása valóságos forradalmat okozott a külföldi tudósok közt.

Mint tanárnak főérdeme volt, hogy nem csupán a teóriára szoritkozott, hanem szemléleti úton igyekezett tanitványaival a természettudományok titkait megértetni.

Nem volt szigoru, de pontossága, kötelességének hű megtartása minden intő szónál jobban buzditotta szorgalomra tanitványait.

Tanártársai nem kevésbé becsülték növendékeinél, a mit bebizonyitottak akkor, a mikor az 1883/4-iki tanévre a Tudomány Egyetem rektorává választották.

A Tud. Akadémia 1860-ban levelező, hat év mulva rendes tagjává, később pedig a III. osztály titkárává választotta. Szivesen vett részt minden tudományos kongresszuson, képviselte az Akadémiát az oxfordi egyetem jubileumán is, a mikor az ünneplő egyetem doktori diplomával tisztelte meg.

Tagja volt a főváros törvényhatósági bizottságának is. A vizvezeték és a kövezés fontos kérdéseinél gyakrabban felszólalt, de az utolsó években már csak ritkán látogatott el a közgyülésekre. Tavaly láttuk utoljára ott, a mikor az állatkerti czirkusz megmaradása mellett beszélt.

Egyáltalában az állatkert felvirágzása leginkább az ő érdeme.

Hosszu életében sok szép kitüntetés is érte. A király a Ferencz József-rend lovagkeresztjével, a királyi tanácsosi czimmel és utoljára nemesi ranggal tüntette ki, a «szentmiklósi» előnevet adományozván neki.

A jövő esztendőben ünnepelte volna tudományos működésének ötven éve jubileumát. A földtani társulat és állat- és növényhonositó társaság elnökeit gyászolják benne és a természettudományi társulat szép fejlődése sokat köszönhet az ő fáradságot nem ismert tevékenységének.

A MAGYAR HIRLAPIRÓK ÉS FESTŐK TURINBAN.

SALAMON ÖDÖN. FERRARIS. RÉTHY. BOSCA. LYKA KÁROLY. BRÓDY SÁNDOR.
AULICH TITKÁR. KOVÁCS DÉNES. STURM ALBERT. ÓVÁRY L'PÓT. LINEK LAJOS.
AMBROZOVICH. LUKÁTS GYULA. FIGYELMESSY EZREDES. RÁKOSI VIKTOR. KIMNACH LÁSZLÓ. ZIGÁNY KÁROLY.

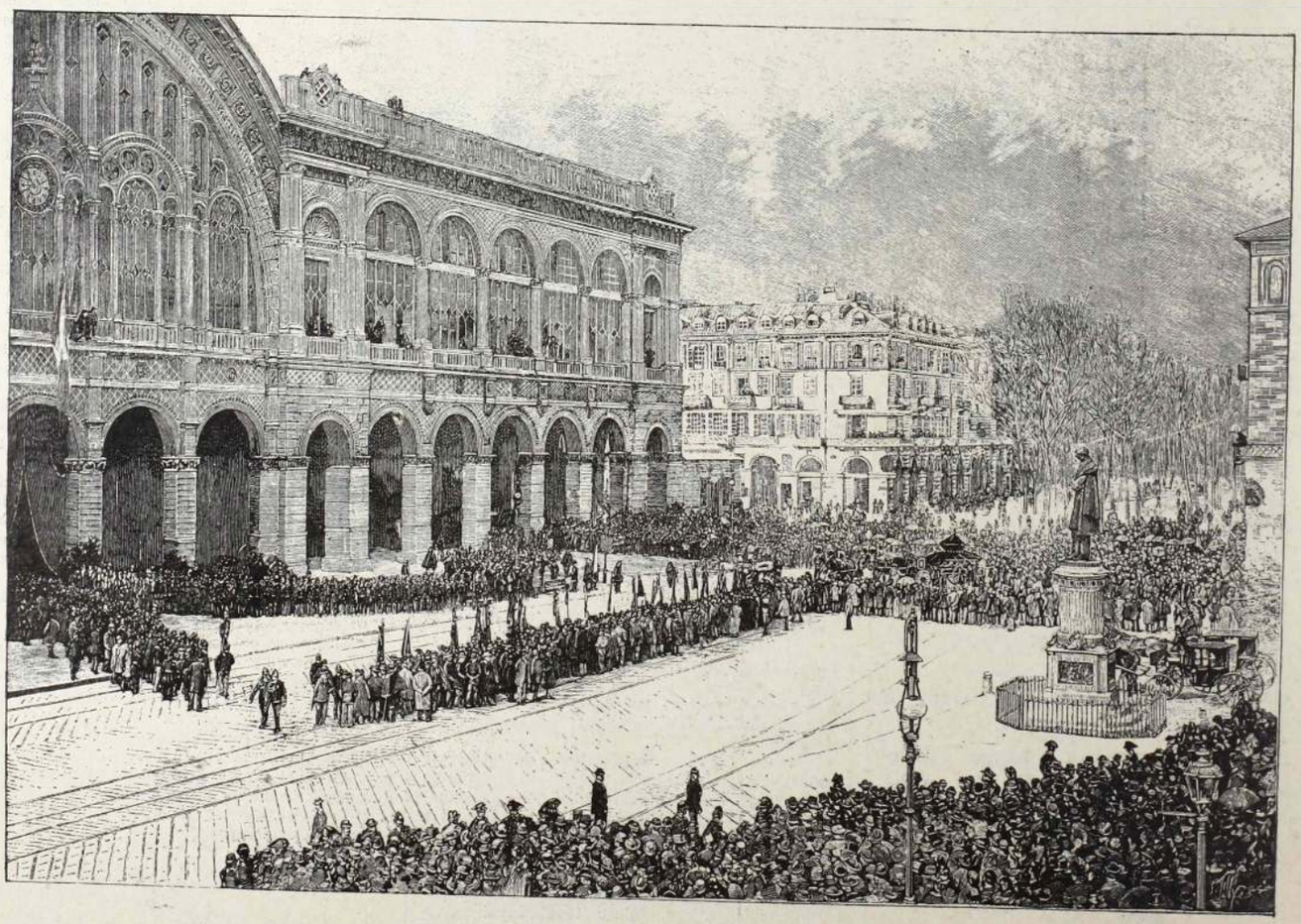

KOSSUTH LAJOS TEMETÉSE TURINBAN.

TALÁLKOZÁS.

— *Erdélyi Zoltán.* —

Az utczasarkon jöttünk össze éppen,
Alig köszönthetélek édesem!
Te elfogadtad, mint az illik, szépen,
Még csak zavart se lettem és te sem!
Ugyan miért is? Tán, hogy egyszer-egyszer
Bizalmasan beszélgeték veled,
S hallgatva, balga szivünk mint dobog-ver,
Megreszketett kezembe kis kezed?!

Talán hogy elszállt annyi édes óra,
A miknek üdve most már kárhozat?
S hogy volt idő, mikor találkozóra,
Légyottra hitt egy suttogó szavad?
Tán, hogy reád gondoltam reggel, este,
S te annyit nézted az arczképemet,
Szemem tekinteted rajongva leste,
S kivülről tudtad annyi versemet?! . . .

... A vágy, az ábránd messze szállott már ma
Mindez csupán csak emlék, semmi más,
S most, hogy utunk örökre szét van válva,
Ki kérdezné: ki volt, s ki nem hibás?
Elég, hogy eltünt, mint a mámor, illat,
A melytől néha részegek leszünk,
De újra józanok vagyunk, ha virrad,
S nem érezünk már, csupán — emlékezünk!

Ne ródd föl hát azt édes! bűnül nékem,
S viszont, tetőled sem veszem zokon:
Hogy nem szökött arczomba mind a vérem
S fölindulás nem rezgett hangodon.
S ha tán szivem, s szived megdobbant mégis,
Nem kelti föl a multat már szavuk! . . .
Kiáltsuk rá durván te is, meg én is:
Nem fáj a percz! Szavad hazug! hazug!

A «NYÁJAS» DADOGÓ.

Irta: GABÁNYI.

Kuhinka Ferencz úr évekkel ezelőtt első segéd volt a «Zöld oroszlán»-hoz czimzett, kerepesi-úti füszerkereskedésben.

Ha valaki a megtestesült nyájas előzékenység, szorgalom s üzleti életrevalóság példányképét akarja látni, annak csak Kuhinka Ferencz urat mutatom be.

Hogyan kell öt percz alatt tiz szakácsnét kiszolgálni, ugyanannyi papiros zacskóba belefujni, szép akasztót kötni a csomag körül, leszaladni a pinczébe olajért s a főnök úr üveges rekesztékében a szállitólevelet megbélyegezni; belerugni egy útban lábatlankodó kutyába, és ugyanakkor a «méltóságos« kuntschaft szobacziczuskájának az állát megcsipdesni; a petroleumos kannának ugy fogni meg a fülét, hogy a szaga ne maradjon a kézen, aztán mund-lisztes zacskón; illedelmes hajlongások között nyitni föl az ajtót, le nem taposván e közben ő nagysága ruhaszegélyét; olyan vékony szalámi szeleteket vágni, mint a legfinomabb selyempapiros; létrára szökni, aprópénzt visszaadni, senkit meg nem csalni, mindenkit kielégiteni — sohasem tudott úgy semmiféle ideálja a fűszeres segédeknek, mint Kuhinka Ferencz úr.

Hát még az a gyönyörű tenor hang, mely őt a dalkör ünnepelt férfiává és büszkeségévé teszi! . . .

KACZÉRKODÁS.

Bizony, a ki még nem hallotta Kuhinka úrtól, hogy: «Mi zengi túl a bérczeket?» annak a bérczekről és a dalról nagyon csekély fogalma van.

Mi lehet hát az oka, hogy a kereskedő világ e kimagasló egyénisége negyvenkét éves kora daczára is csak segéd és nem princzipális? Kuhinka mindent el tud végezni a világon, a mihez nem kell *beszéd*, de a hol csak egy árva szócskára van is szükség, ott túltesz rajta az utolsó máktörő, kávédaráló boltiszolga is.

A jeles férfiu kétségbeejtő módon *dadog*. Bolondos nyelve minden szónak első tagját tizszer is ismétli, a nélkül, hogy elérné a végét.

Pedig olyankor kipirul az arcza az erőlködéstől, homlokán veritékcsöppek gyöngyöznek, s olyan rángatódzásokat visz végbez az ábrázatjával, mint ha nem csak az ajkai, de a füle, szemöldöke, sőt az orra hegye is beszélni akarna.

Ha ő maga mutatná be magát, bizonyosan igy kezdené:

— Ku . . . ku . . . ku . . . ku . . . (most várhatunk tiz perczet, mig kisüti a végét,) hinka! Fe... fe . . . fe . . . (türelem, ez nem megy olyan gyorsan!) rencz!

No már mostan ki az Isten csodája volna képes vele értekezni?

Valami vidéki koczavadász rokona megbízta, hogy vegyen neki lőport. Kuhinka ur sorba vette az üzleteket.

— Van szerencsém. Mivel szolgálhatunk?

— K . . . k . . . k . . . kérek pu . . . pu . . . pu . . . pur . . . pur . . .

A kiszolgáló segéd rémülten hátrált az eleven bombától, Kuhinka ur pedig, miután elfogyott a szuszsza, dühösen felcsapta a kalapját s kirohant a boltból.

Más alkalommal a princzipálisa elküldte, hogy hozzon neki trabukó szivart.

A vas-utcza sarkán van egy ódon könyv- és hangjegy-kereskedés, azzal átellenben a szép trafikos kisasszonyok dohánytőzsdéje.

Oda lépett be Kuhinka ur, s ezüstcsengésü tenorhangon rágyujtott:

— K . . . k . . . kérek trá! . . . trá! . . . trá! . . . trá! . . . trá! . . .

Lina kisasszony nagyott nézett a furcsa vendégre, s azt hivén hogy Kuhinka ur a legujabb operette kottáit keresi, hideg flegmával mutatott az átellenes boltra.

— Ott szemben, kérem, Ruzicskánál.

Kuhinka ur elszégyelte magát, lesütött fővel osont ki az üzletből, és soha többé be nem tette oda a lábát.

De ez mind semmi ama rettenetes katasztrófához képest, mely miatt el kellett hagyni a hivatalát is.

A «Zöld oroszlán» érdemes tulajdonosa és főnöke egy nyári alkonyatkor bent ült üvegrekesztékes irodájában és egészen el volt merülve a «Tartozik» és «Követel» könyvek tanulmányozásában.

A boltban ritkán szállingóztak a vevők; kiszolgálásukra elég volt egy legény.

Kuhinka úr a pinczében dolgozott.

Egyszerre csak borzalmas kiáltozás tölti be a levegőt. Valaki irgalmatlanul rázza és rugdalja az üvegrekeszték ajtaját, elfelejtvén ijedtében, hogy merre nyilik?

A princzipális mérgesen ugrik föl iróasztala mellől.

— Megbomlott maga Kuhinka, vagy a tatárok üldözik? — kérdé a jeles férfiútól, kinek minden szál haja az égnek meredt, szemei akkorára dagadtak, mint egy-egy olasz gesztenye, kézzel-lábbal hadonázott s brekegett, mint még soha.

— Tü . . . tü . . . tü . . . tü! . . . Sp . . . s . . . s . . . s . . .! Sprcz! . . . Trcz! . . .

A zöld oroszlán elvesztette türelmét s rárivalt Kuhinka úrra:

— Az ördög bujjék magába! Ha nem tud beszélni, hát énekelje el, a mit akar.

Erre Kuhinka úr hirtelen összeszedte minden erejét, teleszivta magát levegővel, mintha a magas *C*-t akarná kiadni, glédába állt és fujni kezdte a legkétségbeesettebb hangon:

«A pinczében ég a spiritusz
És minden lángban áll!
Igen áll!
Lángban áll!
Igen lángban áll! . . . ban áll! . . .»

Hogy e dalnak mi lett a következménye, hogy a zöld oroszlán miként változott üvöltő dervissé, legény, inas, maga Kuhinka úr miként kapkodott, szaladt a tüzet oltani, — annak lefestésére az én irói talentumom nem elegendő.

A tüzet szerencsésen eloltották, de Kuhinka úr megvált a helyétől.

Most olvasom, hogy még a kereskedői pályáról is lemondott s kávéházat nyitott Szombathelyen a «*Nyájas dadogóhoz*».

FÉLTÉKENYSÉG.

Coppée Ferencztől.

Francziából: MÁRTONFFY IMRE.

Holnap telik le hat havi fogságom, melyre elitéltek, mivel főnököm pénztárából kétezer frankot sikkasztottam el; holnap reggel szabad leszek, büntetésemnek vége.

Nyolcz órakor lép czellámba a foglyár. Elhozza ruháimat, melyeket a raböltönynyel cseréltem fel, mikor idejöttem. Azt hiszem, ujak még, s ha ismét felveszem, régi külsőmet visszanyerem. Az irodába kell még mennem, átveszem elbocsátási levelemet és Margithoz sietek, ki megigérte, hogy a fogház kapuja előtt kocsival vár.

Szabad vagyok.

Szabad s ujból boldog; mert Margit, ki iránti határtalan szerelmemből követtem el a sikkasztást, azt fogadta tegnapi levelében, hogy még mindig szeret és együtt akar velem élni továbbra is mint férj és feleség. Párisban, hol a sötét multat oly könnyen lehet elrejteni, egy önérzetes, életerős fiatal ember, mint én, kinek oly kitünő kereskedői érzéke van — szerencsétlen tettem előtt főnököm társul akart fogadni — mondom, ily derék ficzkó csak kap állást. Lelkemben makacs elhatározás él és inkább agyongyötröm magam, mint egy igás ló, csakhogy Margitomnak kényelme és jóléte meglegyen.

Az élet komoly oldalaival nem törődünk. Én csak a holnapi napra gondolok, ez kedves nap lesz. Midőn kilépek a fogház kapuján, a kocsi belsejében látni fogom Margitom kedves arczát, félig elfátyolozva halványan az izgatottságtól. A kocsisnak megmondom a lakczimet, ötfrankost nyomok a markába, hogy gyorsabban hajtson, beugrom a kocsiba, mely vágtatva robog tova és a szegény gyermek sirva borul keblemre.

Oh miként fogom ölelni és csókolni.

Megérkezünk lakásunkba, a Madamerue egyik barátságos külsejü házába, honnan a Luxenbourg-palota egész parkját átlekinthetni. Ily pompás időben — szeptember végén vagyunk, az ég derült és tiszta — a fák sárguló levelei elragadó képet nyujthatnak.

A teritett asztalt a nyitott ablakhoz állitjuk; a nap halvány szelid sugarai játszadoznak a fehér teritőn, tányérok és poharak csillognak és boldog kedélyhangulatban fogyasztjuk el reggelinket, annélkül, hogy szemünket egymásról levennénk; a belső megindulástól némán, szótlanul, majd vigan tréfálva ezer tervet szövünk jövőnkre. Margit kávét önt, mellém ül, mint egykor, kezét vállamra teszi és szemembe néz. Beszivom szőke hajának finom illatát, fürtei ajkamat csókolják. Magamhoz ölelem, hisz enyém, egészen az enyém!

E boldog óra holnap lesz, hat hónapi kinos, borzasztó magány után. Mindenem meg lesz holnap, ha akarom: szabadság, szerelem és boldogság!

És mégse szabad, mégse fog ez megtörténni! Előttem fekszik néhány iv papir. Erre fogom leirni, hogy mi visz ellenállhatatlan erővel a halálba, s ha készen vagyok vele, megölöm magam. Igen, igen — a foglyár, ki oly barátságos és jó volt, hogy a fenálló határozat ellenére is adott gyergyát, melynek fényénél e néhány sort irtam, bámulni fog nagyon, ha holnap reggel czellámba lép, hogy kibocsásson és látja, hogy az ablakfélfán lógok megmerevedve, hidegen, kékes arczczal s kilógó nyelvvel.

És mégis igy fog történni, ahogy mondom. Éjjel tizenkét órakor felakasztom magamat.

Jól átfontolom a dolgot egészen, hogy az érzelmekbe tisztán beláthassak, melyek meginditottak.

Mindenekelőtt meg kell vallanom, hogy e rosszhiszemű cselekvésmódom semmiféle lelkiismeretbeli furdalást nem okoz. Igaz, hogy oly embert loptam meg, ki igazságos, jólelkü volt, pontosan fizetett, előléptetésemen buzgólkodott és munkámmal megelégedett, sőt társának akart megfogadni. De mindezek ellenére nem érzek egy csöpp megbánást se. Ha visszakerülök, ujra megcselekszem ezt. Ha Margittal ujból az ékszerész kirakata előtt állok, érzem, hogy karját az enyimbe fűzi, látom, hogy szeme miként ragyog a kiváncsi vágytól, s mint szeretné ha a gyémánt karperecz az övé lenne; Isten neki, ismét kilopok főnököm pénztárából száz Louisd'or-t és megveszem neki e «csekélységet». Sikkasztónak születtem talán, vagy eszelőssé lettem? Nem tudom meghatározni, hogy melyik, de azt tudom, hogy ujból ugy járok el.

Ah, az az asszony, mint szerettem az első pillanattól fogva, midőn szemének villámfénye elkápráztatott!

Élénken emlékezem mindenre. Két jó ismerősöm szólitott fel, hogy jöjjek velök Montmartre egyik báljára. Eleintén szabadkoztam, hogy fáradt vagyok. Le akartam feküdni. De ők addig-addig nógattak, mig végre elmentem velük.

A zenekar polkát játszott, melyből a trombita monoton hangja hallatszott ki folyton és betöltötte a termet.

A középen, hol nehány pár tánczolt, gondtalan tömeg hullámzott végnélküli körben ide-oda, törpe bokrok alatt, melyen át a légszesz fénye a megvilágitott levelek árnyékát visszaverte, mint zöld szőnyeg.

Két nő jött velünk szemben; a nagyobbik, erősen hajporozott barna — az éjjeli vendéglők eszményképe — ismerte egyik barátomat; kihivóan felszólitott, hogy italt fizessünk neki.

Helyet foglaltunk és én a másik mellé ültem; a kis szőke elbüvölt bájos és kedves arczával, és tartózkodó, szerény magaviseletével.

Első pillanatra látszott, hogy először van nyilvános mulatságon.

Nem viselt ékszert és kopottas fekete ruha volt rajta, de a mely a tisztességes lányok ismertető jele. Csak feltünő vörös tollas kalapja adta meg a jogot valakinek, hogy kérdezze: «Akarsz velem vacsorálni?»

Ez a kalap volt a czégér. Beszédbe elegyedtünk. Hangja szelid volt, mint szép szemei.

Trágár szó nem jött volna ajakára. Midőn ismerősöm egyike merész bókot röpitett felé, egész felelete erőltetett mosoly volt, melyből udvariasságot, visszautasitást és undort lehetett leolvasni.

Bájos, elragadó volt igy. Önkénytelenül eszembe jutott, hogyha költő volnék, szemei ragyogását a csillagok fényéhez hasonlitva énekelném meg.

Szerelmet lehelt első csókjával, melyet tőle kaptam, midőn bál után a bérkocsiba ültünk.

Az éj, mely ezt követte — ah, folyton éreztem forró könyeit, midőn vállamra hajtá fejét és sirva mondta el, hogy mint

gyermek ide-oda bolyongott Páris utczáin, fiatalsága a nyomor és nélkülözés szomoru ideje vala — ez éj mély benyomást tett reám és egy napon Margitot szerényes lakásából elhoztam és magamhoz vettem.

Balgaság volt tőlem, mert nem volt egyéb keresetem, csak szerény pénztárosi állásom.

S mégis beértük volna, ha Margit takarékosabb s háziasabb lett volna. Ehhez nem volt érzéke. Margit igazi párisi leány volt, ki a munkától irtózik, regényeket olvas, déli tizenkét óráig ágyban fekszik, rajong a czifrálkodás után és haszontalan csecsebecséket szeret, és nyolcz napig folyton salátát eszik, csakhogy egy pár selyemharisnyát vehessen magának.

Kis háztartásomban óriási rendetlenség támadt.

Ha este az üzletből hazajöttem, Margitot reggeli ruhában találtam. Sohasem gondolt a vacsorára s nekem a házmesternével kellett hozatnom valami hideg húsfélét.

Ha aztán kedvesem szemére vetettem ezt, nyugodtan felelé: «Látom, hogy nem való vagyok hozzád . . . De mit tehetek róla? . . . Küldj el, legalább nem leszek terhedre».

Nem tudtam mit feleljek neki, boszankodtam, hogy igy nyilatkozik viszonyunkról, pedig nélküle nem tudnék élni. Elküldjem? Néha már azon ponton valék, hogy megteszem, de az a gondolat, hogy fagyosan válunk el és még ugyanazon este abba az ocsmány tánczterembe tér vissza, honnan megszabaditottam, s hogy az első költekező vendég nehány aranyért csókot vásároljon tőle . . . Ah ez a gondolat elviselhetetlen volt! Elküldjem? De az a tudat, hogy másnap reggel ne találjam már oldalam mellett, elszédité fejemet.

Nehány hét mulva Margitomat még jobban szerettem, a szenvedély tüze égett lelkemben, s a szokás hatalma békóban tartott.

Szerettem! Szerettem! . . . szóval őrült voltam.

Midőn ismeretségünk megkezdődött, Margit egy piszkos garni szálloda szobájában lakott.

Nehány fehérnemü, szegényes ruha, melyet magán hordott és az a csunya kalap, melylyel nyilvános mulatságokon jelent meg, képezték összes vagyonát. S hogy tisztességesebb ruhában jelenhessen meg, feláldoztam minden megtakaritott pénzemet s ugyszólván adósságokba vertem magamat.

Rendetlen szokása, hanyagsága, a sok kiadás, melyet érte tettem, hogy szórakoztassam, színházak és orfeumok teljes tönkrejutással fenyegettek.

Mindenkinek adósa voltam; barátaimnak meglehetős összegekkel tartoztam, de Margit előtt nem tártam fel inséges helyzetemet.

De mit használt volna? Előre tudtam, hogy csendes, engedelmes hangon ismét azt válaszolja: «Mit tehetek róla? Váljunk el!»

Az elkerülhetlen katasztrófára nem is akartam gondolni, s ha kedvesemnél voltam, vígságot és megelégedettséget mutattam.

Ha pénzem volt, neki adtam; de szivem mélyében megcsendült a hang és borzalommal gondoltam a jövőre.

Minden ember, ki oly kétes helyzetbe jut, rendesen meghajol sorsa előtt. E megpróbáltatás nagyon közel volt, annyival is inkább, mert üzletünk egyik alkalmazottja egész nap nem beszélt egyébről, mint nyerésről és mulatásról.

Egyik nap az üzletvezető, kinek fogadásai eddig kitünően sikerültek, a következő auteuil-i lóverseny eredményét biztosra vette.

Őt a sport titkaiba Benzon nevü jockey avatta s elmondá, hogy *Tick* — eddig ismeretlen ló — fogja az első díjat megnyerni s a kik e lóra tesznek, azok tizszeres pénzt kapnak.

Hiába kardoskodott a könyvvezető az általánosan ismert s favorizált *Pique—Sept* mellett, mások ismét a saját favoritjuk mellett voltak; de az üzletvezető nem tágitott és elárulta az istállótitkokat, melyeket egy ismert és híres sportembertől hallott, a ki *Tick* győzelmét biztosra vette.

Ez az elhatározottság meghökkentett.

Ha — gondolám — az az ötszázfrankos az enyém volna, mely fiókomban hever és ha Margit hozzám jő, akkor . . . akkor megkisérlem . . . a tizszeres betét!! Ötezer frank! . . . Ebből minden adósságomat kifizethetem és békében fogok élni Margitommal hosszú ideig.

De fájdalom, csak két aranyom van. Lemondtam tehát a fényes álomról és nyugodtan vártam sorsomat.

Ügyefogyottságom és pénztelenségem ellenére megigértem Margitnak, hogy este elmegyünk a Folies-Bergéres-be, hol nehány clown különös mutatványokat ad elő nagy tetszés mellett. Hogy a kocsipénzt megtakaritsuk, gyalog mentünk kart karba öltve a Palais-Royal emberáradata közt.

Margit nem lett volna nő, ha kétszerháromszor meg nem állt az ékszerészek kirakata előtt. Gyémánttal ékitett vékony karpereczre hívta fel figyelmemet, melyért életét is odaadná.

— Mondd csak, mennyibe kerülhet az a karperecz?

— Nos — feleltem — körülbelül ötven Louisd'or . . . Semmivel se kevesebb.

Lassan, fájdalmas pillantással távozott a kirakattól.

— Hagyjuk — mondá — az ily értékes dolgok nem valók nekünk!

E pillanatban hirtelen gondolat villant meg agyamban s közel jövőnket fényesnek és boldognak rajzolta elém a képzelet.

Az istállói titkok jutottak eszembe, melyeket kartársam mondott el. Tick győzelme tehát biztos. Hátha megkisérleném, hogy kétezer frankot a pénztárból kiveszek, ebből a totalizatőrre tennék és Margitnak megvenném a karpereczet?

Hevesen szorongatta szivemet e gondolat.

Van módom hozzá, nehány napig nem is vennék észre a sikkasztást és azután, ha a lóversenyen nyertem, az elsikkasztott összeget visszatenném.

A jövőt rózsás szinekkel festettem magam elé.

Végre minden gondtól ment leszek és pénztárczám telve lesz aranyokkal. Pompás ebéd után elmegyünk egyik szinház páholyába s kedvesem háta mögött állva, csókolgatom szőke hajfürteit, melyek nyakára lógnak.

E gondolatok keringtek agyamban nehány perczig, mielőtt Margit a ragyogó ékszerről levette volna tekintetét.

Karját szorosan a magaméba fűztem s gyorsan eltávoztunk, miközben reménytől duzzadt szivem hevesen dobogott. E pillanatban megszólalt egy benső szózat: «De mi lesz akkor, ha nem nyerek?»

Kedvesemre egy oldalpillantást vetettem. Szerencse, hogy nem nézett rám e pillanatban.

A divatárú kereskedés tükrében borzadva láttam egy őrült ember arczát, ki nagyon hasonlított hozzám.

Összeszedtem minden erőmet és sikerült legyőznöm izgatottságomat.

Nos mi lenne akkor, ha nem nyernék? Akkor . . . vállat vontam e gondolatra és lehajtottam fejemet . . . börtönbe kerülök, talán fogházba . . .

A ki nem mer, az nem nyer.

A balsiker esetére megmarad Margitom, kihez életem lánczoltam, s kinek fagyos szive sohase melegedett fel, s talán mégis szeretett, ha megtudja, hogy szerelemből sikkasztottam.

Az órák repültek . . .

Miért irjam le a vihart, mely bensőmben dühöngött és mely becsületességemet pusztitotta el? Miért mondjam el, hogy mikép követtem el a sikkasztást? Miért panaszoljam el határtalan aggodalmamat, midőn a jockeytől halálra vert két ló a versenyczölöphöz ért és hallottam a győztes *Pique-Sept* nevét, mely *Tick*-et egy fejhoszszal verte le?

Sikkasztásomra rájöttek.

Elfogtak, törvény elé állitottak, elitéltek és végül ebbe a fogházba hoztak, melyben oly borzasztó kinokat állottam ki és melyet élve nem fogok elhagyni.

Igen, borzasztó kinokat állottam ki! Nem éreztem lelkiismereti furdalásokat, se az nem fájt, hogy nem lehetek szabad, vagy az, hogy banditákkal voltam együtt; sokkal borzasztóbb, maróbb fájdalom tépte szivemet: a féltékenység . . . Még soha se éreztem e borzasztó kint, s az öthónapi együttlét alatt, Margit nem viselkedett úgy, hogy ez érzést felkeltse szivemben.

Érzéketlenül a külvilággal szemben, egész nap a szobában volt — erről tényleg meg is győződtem — s ha esténkint elmentünk, soha se nézett senkire, mint azt sok asszony megteszi, hogy férje karján haladva jobbra-balra tekintget azokra, kik neki ép megtetszenek.

Margit nem volt kaczér. Aztán az én esetem nagyon megtörte.

Sűrű könyeket hullatott és önmagát okolta azért, hogy a bűnt elkövettem, s midőn engedélyt kapott, hogy a fogságban meglátogasson — testvéremnek mondta magát — láttam a rostélyon keresztül a fájdalomtól elhalványult arczát. Végre tehát szeretett.

Emlékezem még első találkozásunkra. Szomoruan pillantottunk egymásra a vasrostélyon keresztül.

— Tehát mégis való, most jó vagy hozzám? — kérdém tőle.

— Jobban szeretlek, forróbban mint valaha, hisz azt láthatod.

— Máskor oly hideg voltál hozzám.

— A mit tettél, mélyen megrenditett, elhiheted. Hogyan tudtam volna, hogy oly nagyon szeretsz? Tégy próbát velem!

— Csak egy eset győzhet meg hűségedről.

— Melyik?

— Ha megfogadod, hogy várasz, mig kiszabadulok és hű maradsz hozzám.

— Igérem és esküszöm neked.

— De miből fogsz élni? (Vége köv.)

MEZEI BERTA.

ALPÁR IRÉN.

KÁPOLNAY JULISKA.

ERDEI RÓZSIKA.

SZABÓ IRMA.

A MAGYAR IFJABB SZINÉSZ-NEMZEDÉK.

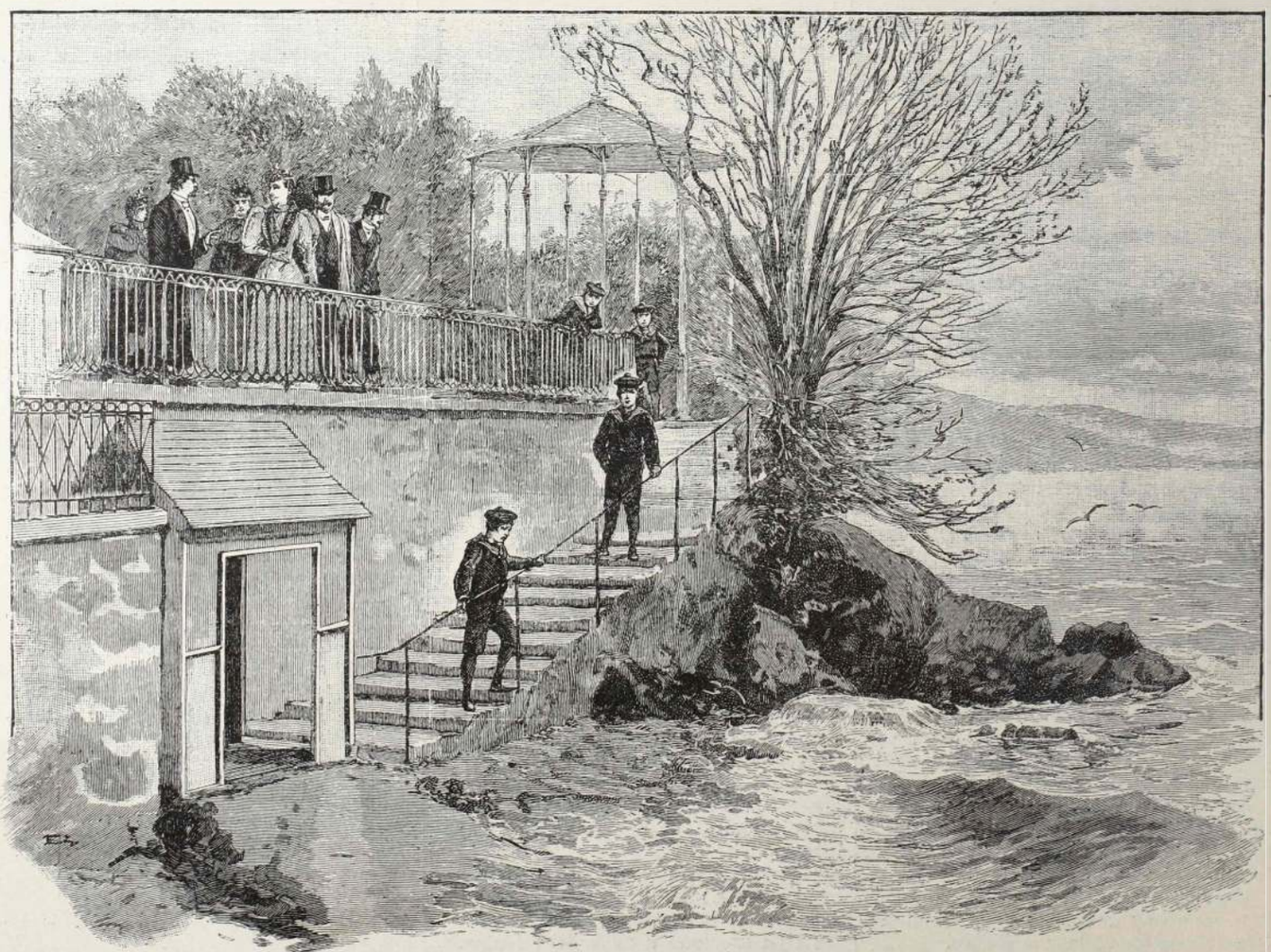

A NÉMET CSÁSZÁR CSALÁDJA ABBÁZIÁBAN.

A BÉKE OSZLOPAI.

III. SÁNDOR CZÁR. FERENCZ JÓZSEF KIRÁLY. II. VILMOS CSÁSZÁR.

A ZSARNOK FÉRJ.

Irta: Paolo Mantegazza.

Európában csak szinpadról ismerjük az ókori zsarnokot, az embetömegek tudatlanságára támaszkodó koronás szörnyet, a ki szemöldökének egy rántásával fejeket hullatott a porba, városokat pörzsöltetett föl s halálra kinoztatta az embereket.

A klasszikus zsarnok a történelem levéltáraiba eltemetett fajzat. Réteg födi, mint a masztodonokat és megateriumokat. Ásatag darabjai nemcsak a föld kérgében, hanem leginkább az emberi történelemben vannak elterjedve s még inkább el lesznek terjedve a jövőben.

Mint a hogy mostani medvéink, tigriseink s gerinczes állataink nem egyebek, mint kisebb kiadásu másolatai az őskorszakban élt ősatyáiknak, ugy az antik zsarnokok is eltüntek ugyan a föld színéről, de a tulajdonságaikat megszámlálhatatlan mennyiségü tizenketted-, s hatvannegyedrét zsarnokocska örökölte, kik nem viselnek sem koronát, sem jogart, sem görbe kardot, s a kik összehuzott szemöldökkel durva hangon gyakorolják zsarnokságukat.

A különbség köztük az, hogy ezek alkotmányos fegyverekkel, kifésült s kiszagositot czivilizáczionk mázával bevont szavakkal zsarnokoskodnak.

Az ember épp ugy születik zsarnoknak, mint szőkének, vagy barnának. A kit ez a szerencsétlenség ért, az kénytelen gyakorolni a zsarnokságot, bármilyen társadalmi körülmények közt is született s bármilyen nevelésben is részesült légyen.

Ha katona, akkor épp ugy zsarnoskodik káplár, mint ezredes korában, s a zsarnokság gyakorlásához a katonai fegyelem adja meg a hivatalos jogot. Ha a közlegény elfelejt köszönni, ha egyik-másik gombja nem ragyog eléggé, ha kissé ridegen felel, ez elégséges okul szolgál neki arra, hogy kitöltse az illetőn rossz hajlamát.

Ha miniszter, államtitkár, osztályfőnök, fogalmazó a kis modern zsarnok, mindig van valami bünbakja, a ki fölött megsuhogtathatja akaratának ostorát, a kit kényére rugdoshat.

Ha iparos, vannak munkásai, ha kereskedő, vannak segédei, ha nyomdavezető, vannak szedői, ha szerkesztő, vannak munkatársai, ha kiadó, vannak szerzői, ha imprezárió, vannak szinészei és tánczosnői.

* * *

Ha van zsarnokság, akad bűnbak is, sőt akadnak számosan, mert a juhok mindenkor és mindennütt többségben voltak a pásztorok számához képest.

Az a legközönségesebb, leggyakoribb zsarnokság, melyet e földkeregség minden tollatlan kétlábu állatja gyakorolhat. S gyakorolhatja büntetlenül, naponta a napnak mind a tizenkét órájában, az éjszakának mind a tizenkét órájában.

Ez a zsarnokság a férj zsarnoksága a felesége fölött.

Gyáva zsarnokság, mert az erő zsarnoksága a gyöngeség fölött. Aláváló zsarnokság, mert nem kell hozzá se bátorság, se értelem, se műveltség. Ostoba zsarnokság, mert nem a törvények büntetik meg, hanem a természet.

A ki zsarnokságot olt otthon, szarvakat arat otthon és egyebütt; epévé változtatja a mézet, nem érdemel se szánalmat, se bocsánatot, de még azokat az enyhitő körülményeket sem engedi meg, milyeneket a legnagyobb igazságtalanság, a legborzasztóbb büntények ügyvédei is ki tudnak eszelni.

* * *

Vannak azonban oly férjek is, kik annak daczára, hogy szeretik feleségüket, mégis zsarnokok; a kik e felett még tökéletes gavallérok, jeles polgárok s mintaképei az apának.

Ezek teljesen meg vannak győződve arról, hogy elkerülhetetlenül szükséges, miképp házastársukkal (vagy tán jobban mondva: rabszolganőjükkel) éreztessék azt, hogy ők a ház urai, hogy minden tekintély ő bennök összpontosul, ők forrásai minden jognak, urai minden parancsnak, letéteményesei a jó és rossz felett itélkező igazságnak.

A névmások közül csak az *én-t* és az *enyém-et*, ösmerik *te* és a *tied* ismeretlen szók előttük. Csak igy mondják: az én *házam*, az *én* birtok*om*, az *én* akarat*om*, az *én* vélemény*em*, az *én* óhaj*om* . . .

Tökéletesen ismeretlen előttük a *mienk* szónak minden bája, minden benne rejlő ingere, minden bensősége és zamatja. Pedig ez az egy szó mennyi gyönyör fészke, mily kedves otthona a nőnek, mily édes rejtekhelye annak az életnek, melyet párosan élnek!

A házi zsarnokocska előtt semmi se a *mienk*, minden az *enyém*. *Enyém* a gondolat, *enyém* az *itélet*, *enyém* a tapasztalat, *enyém* a gazdagság. A *mienk* az ő szemében meglazitása a házi fegyelemnek, a veleszületet jog bitorlása s az alattvaló lázadása az ő szuverénje ellen.

E lázadásnak ő az egyetlen és korlátlan birája, ő a vádló is, rendőr és hóhér egy személyben.

A gyilkosoknak meg van a maga védő ügyvédjük: a feleségnek nem szabad védelemre gondolnia. Szent és sérthetetlen dogma a férj torolhatatlansága minden házi dologban, legyen az jelentős vagy legyen bár csekélység. Szent és sérthetetlen, mint a pápa csalhatatlansága.

A zsarnokoskodás e formájában torzalakot ölt az igazságtalanság; a beavatkozás, a szeszélyesség egyesiti magában a nevetségest és a képtelent egyaránt — követelő és groteszk.

* * *

A nő vagy föllázad, vagy hallgat. Mindkét esetben szomoru a sorsa.

Ha a nő föllázad s a zsarnoknál erősebbnek bizonyul be, a férj le van győzve s utána következik a nő zsarnokoskodása, mely még rosszabb a férjénél.

Ha pedig egyenlő a kitartás és az erő mindkettőben, s ha küzdelmeik egyformán közelednek a győzelemhez s egyformán a vereséghez, akkor se vége, se hosszsza a perpatvarnak, a háboruságnak, s az otthon valóságos pokollá válik.

És ha hallgat a nő, ha gyönge vagy pedig korlátolt tehetségü, akkor megindulnak magános szobájában szivéből facsart könyei, melyek kimarják a kedélyt s bosszut nevelnek benne. És ez a bosszu annál kegyetlenebb, annál szivtelenebb lesz, minél nagyobb titokban, minél hosszabb ideig táplálja, melengeti azt a nő keblében.

Hány esetben becsteleniti meg a férjét egy olyan nő, a ki egyéb körülmények közt angyaltisztán és ártaltanul halt volna meg, csak azért, mert meg akarta magát bosszulni, — s egy bünös kéjjel teljes perczben gyönyörrel gondolja magában:

— *Nesze kedvesem, ezt a mit most kapsz, a tied* . . .

Az a «kedves», a kire ilyenkor gondol: — a zsarnok férj.

Oh mily könnyü parancsolgatni az igazság paragraphusai szerint, észokok nyomán a nélkül, hogy azért tulságosan éreztetnők a mi egyéni tekintélyünk sulyát!

Férj és feleségnek mindig együtt kéne mindent elhatározniok, együtt kéne mérlegelniök, fontolgatniok mindent, a nélkül, hogy akármelyikök parancsolgatna vagy engedelmeskednék.

Végre pedig a férfi azáltal mutatja legjobban fölényét, ha oly aprólékos kérdésekben, melyekben az igen és nem oly közel állanak egymáshoz, enged a feleségének, a ki amugy is már annyi megaláztatásnak van kitéve a szocziális életben.

Ő oly hálás tud lenni az ilyen apró engedményekért.

* * *

Kedves fiacskám, ha nem akarsz zsarnok férjet, tanulmányozd behatóan, mélyen jegyesed szokásait, érzéseit.

Azt már mondtam neked, hogy a zsarnok olyannak születik és bármennyire álczázza is természetét, a zsarnokságra való hajlamot, te megösmerheted hangjának heves kitöréséből, az ő kedvteléseiből, az ő szokásaiból.

Egy angyalszivü leányt ösmerek, a ki jegyese volt egy fiatal embernek. Mindenki azt mondta, hogy boldog pár leszen: s ime a lány egy nap visszaküldte a jegygyürüt, mert jegyese, a kis zsarnokocska, minden komoly okadatolás nélkül meg akarta neki tiltani, hogy egy barátnőjénél látogatást tegyen.

Az oroszlán megmutatta karmait, — az okos lány még jó időben menekült ki a szerencsétlenségből.

S a jövendő igazat adott neki.

KUTUZOV DALAIBÓL.

A léha, nyüzsgő nagy tömegben,
Mely hajszol rút önérdeket,
Félénken járok, — sóhaj, s dal csak,
A mely szivemben még cseneg.

Ugy búg e méla, fájó szivben,
Miként maga a fájdalom,
Miként a hervadás keserve
Setétes, csöndes alkonyon . . .

Szeretnék messze-messze futni,
El a tömegtől, — bánt a fény,
És ott szenvedni a hólepte
Magános szülőföld ölén.

Beszkid István.

FEKETE FELLEG.

Teodoro Guerrero regénye. 4

IV.

FILOMENA FIA.

Az előszobában veszedelmes módon hideg lévén, Filomena Maldonado fia nagy léptekkel fel s alá sétált, hogy a mozgás által kissé melengesse didergő tagjait.

Majd belefáradt a sok járásba-kelésbe; leült egy fapadra.

Addig-addig nézegetett maga elébe, mig lassacskán lehunyódtak szemei s elaludt.

Csinos vállas legény volt a Filomena fia. Nyulánk termetével, emelkedett homlokával s előkelőségre valló mozdulataival egészen kirítt abból a kék zubbonyból, mely hanyagul lógott alá testén. De alvás közben egészen összeesett, mintha valami megtört aggastyán csüggesztené mellére fejét ott a fapadon.

A szolga megragadta vállainál s durván felrázta.

— Menjen be a nagyságos urhoz, hallja.

Filomena fia haragosan szemébe nézett a goromba szolgának, de egy szót se szólt.

Egyenesen az ajtó felé tartott.

Félve lépkedett a puha szőnyegeken; szokatlan volt neki, hogy nem hallja a czipője sarkának kattogását.

Halkan kopogtatott s meg se várva, hogy belülről feleljenek, vajjon szabad-e belépnie, megnyomta a kilincset s belépett a szobába.

A küszöbön meghökkent; Alfredo szobájának díszes berendezése nagyon meglepte.

Alfredo Penalver felvetette a fejét s az ifjura pillantott, ki lesütött szemekkel állott a küszöbön.

Alfredonak dobogott a szive; alig birta türtőztetni magát, hogy föl ne ugorjék s ki ne fusson a szobából a rongyos ifju elől.

Bal kezével megdörzsölte szemeit, tán hogy tisztábban lásson. Majd felállott s halkan mondá:

— Lépjen közelebb!

Filomena fia mintha észrevette volna Penalver zavarát, mozdulatot tett, hogy visszavonuljon s remegő hangon e szót dadogta:

— Uram!

— Csak közelebb, közelebb!

— Nem merek uram, félek, hogy a czipőm bemocskolja a szép szőnyegeket.

Penalver végigjártatta tekintetét az ifju ruházatán.

— Csak lépjen bátran közelebb. No, csak jőjjön.

Filomena fia a szoba közepéig jött előre.

— Uram, köszönöm jóságát, köszönöm. Nem csalatkoztunk, hogy azt hittük, hogy nem fogadnak engem majd rosszul ebben a nagy házban.

— Ej! a jobb móduakról mindig csak rosszat gondolnak! — jegyezte meg Alfredo kelletlen mozdulattal.

— Az igaz, a szegények sok rosszat beszélnek a gazdagokról. De a gazdagok a hibásak.

— Ugy-e maga nem szereti a gazdagokat?

— Sőt! uram. Ellenkezőleg! — viszonzá Filomena fia. Hiszen az ő pénzükből élek magam is és nem vagyok háládatlan. Nekik is több volt régente. Hiszen becsukták már a gyárakat, meg a műhelyeket. Mi pedig éhen halhatunk, mert nekik kevesebbjük van.

— Tán valami mesterséget tanult?

— Esztergályos vagyok. A mesterem apja hires munkás volt. De a fia már kaszinóba jár s nem ügyel a műhelyre. Én csinálom meg valamennyi szebb munkáját s mégis ő a hires mester.

— S szereti a mesterségét?

— Gyűlölöm! Szeretném szétzúzni mind a két kezemet, hogy kezembe se vehessek többé szerszámot. Nem vagyok én ilyen mesterségre való. De kell dolgozni . . . Az édes anyám beteg . . . Nem varrhat, mint azelőtt . . . Élni pedig csak kell.

— Az édes anyja beteg? — kérdé Penalver hirtelen.

— Sokat szenved . . . Hiába, nem lehet áttelelni fűtés nélkül. A szén pedig szörnyű drága. A gazdám se dolgoztat már nehány hét óta. Becsukta a műhelyét. Most nem keresek se én, se az anyám.

— Hát csak az anyja miatt folytatja a mesterségét?

— Ő érte mindent megtennék, mindent! Ő nevelt fel, de mennyi gonddal, mennyi bajjal s mennyi fáradsággal! Szegény édes anyám! Oh! uram, ha tudná, menynyire szeretem!

Filomena fiának szeméből kicsordultak a könnyek.

Kendője nem lévén, a zubbonya ujjával törölte meg az orczáját.

— A jó fiu mindig együtt örvend és együtt szenved a szülőjével — mondá Penalver, csakhogy épen mondjon valamit az ifju szavaira, de maga is annyira elérzékenyült, hogy alig rejthette könnyeit. Kis vártatva pedig igy folytatta Penalver:

— Akkor hát igen jól tette, hogy felkeresett engem.

— Megvallom őszintén, sokat küzdöttem lelkemben, mig rászántam magam. Mi, már a szegény emberek, csak nagy nehezen tudjuk elhinni, hogy önök között akadnak igazi jóérzésű, nemeslelkű emberek . . . S ha édes anyám nem sinylenék olyan irtóztató állapotban, alig is nyúltam volna nagyságos uram kilincséhez . . . alamizsnát könyörögni.

— Maga büszke ember!

— Nem, nem, csak becsületes embernek tartom magamat. Érzem, hogy van erőm a dologhoz . . . De hiába futottam egyik műhelyből a másikba naphosszanta, a finom esztergályosmunka nem kell manapság az ördögnek se. Most pedig nyakamra jött a szegény fiatal emberek megváltója, a sorozás. Engem is megváltott. Kihúztam a sorszámomat, 1-es számot húztam.

— Ugy-e nem akar elmenni katonának?

— Hát ugyan, ha nem is nagyon kellemetes a katona élet, de azért, ha magam volnék a világban, szivesen ragadnék fegyvert. Talán kiugratná valami eltévedt golyó belőlem a lelket!

Penalver összerázkódott s akadozva mondá:

— Hát nem szeret élni?

— Nincs nekünk szegényeknek jogunk az ilyen szeretéshez. Mert mi csak azt tehetjük, a mit a gazdánk parancsol. Ma a gazdám azt rendeli, fogjak vésőt a kezembe, hát fogok vésőt a kezembe. Holnap a törvény puskát rendel, hát puskát ragadok. Csakhogy most nem vagyok ura magamnak. Meghalna édes anyám, ha elhagynám. Nem élné tul . . . Azért hát legyőztem a szégyenkezést, meg a restelkedést s feljöttem nagyságos uramhoz. Nem alamizsnáért, mint előbb mondottam, csak kölcsönért. Fordulhatnak még az idők s visszafizetem, becsületemre.

— Nem lesz maga katona. Maradjon csak édes anyja mellett. Szüksége lehet a fiára.

— Köszönöm, uram, köszönöm. Az isten áldja meg érette . . . Oh! édes jó anyám!

— Szót se érdemel, szivesen teszem!

— Köszönöm, köszönöm!

— Hogy hivják, fiatal barátom?

— Alfredo a nevem.

— Alfredo! — dadogta Penalver.

— Nem tetszik nagyságos uramnak a nevem? . . . Igaz, hiszen az ön neve is az!

— Nem! nem ezért! — mormogá Penalver.

— Pedig tán csinos név is ez az Alfredo . . . Az édes apámról nevezett igy el az anyám. Az apámat is Alfredonak hivták.

— Ismerte az édes atyját? — kérdé Penalver annyira reszkető hangon, hogy maga is megijedt.

— Nem, uram.

— Hát akkor sose érezte, mi az az apai szeretet?

— Nem! Sosem is éreztem hiját. Elég volt nekem, ha anyám szeretett.

— Oh! de az atya . . .

— Minek hazudjam nagyságos uram előtt. Nem is szivesen gondolok az apámra.

Penalver ereiben szinte megfagyott a vér.

— Meghalt?

— A mi részünkre meghalt, akkor, mikor elhagyott bennünket. Nagyságos uram jó családapa s ép ezért nagyon is jól fogja tudni, hogy mi az, ha egy atya elhagyja a feleségét, ki szereti s a gyerekét, ki vér a véréből.

Penalver a szivéhez kapott.

De észrevette a feltünő mozdulatát és simitgatni kezdte kabátját, mintha csak azért kapott volna a melle bal felére. Térdeit gyengülni érzé.

Egy karosszékbe ereszkedett.

Kis vártatva midőn már a hirtelen érzés lecsillapult, mondá:

— Érdekelne az a történet, beszélje el nekem bizalmasan. Üljön le fiatal ember ide mellém.

— Leüljek? Nem, nem élek vissza jóakaratával.

— No, no. Előbb azt mondotta, a szegény azt teszi, a mit parancsolnak neki. Nos, hát parancsolom, üljön le.

Az ifjú zavartan nézett Penalverre s leült egy selyem székre.

Csak a szélén húzódott meg, nem merte volna egészen ellepni azt a finom butort.

Mikor pedig Penalver maga mellett tudta azt a fiatal embert s érezte a lehelletét, a testéből áradó meleget, hirtelen fellobbanással a Filomena fia kezéhez kapott igy kiáltva:

— Fázik?

— Tegnap óta kegyetlenül — felelte a Filomena fia Penalverre meresztve tekintetét.

— Menjen oda a kandallóhoz. Üljön le ott. Vegye a lába alá azt a zsámolyt.

Az ifjú szótlanul megtette mindezt.

— Azt mondotta, hogy az atyja meghalt?

— Legalább azt kell hinnem, hogy igy van, mert nem hallottunk róla egy szót se. Lehetetlen volna különben, hogy annyi esztendő alatt ne bánta volna meg rossz

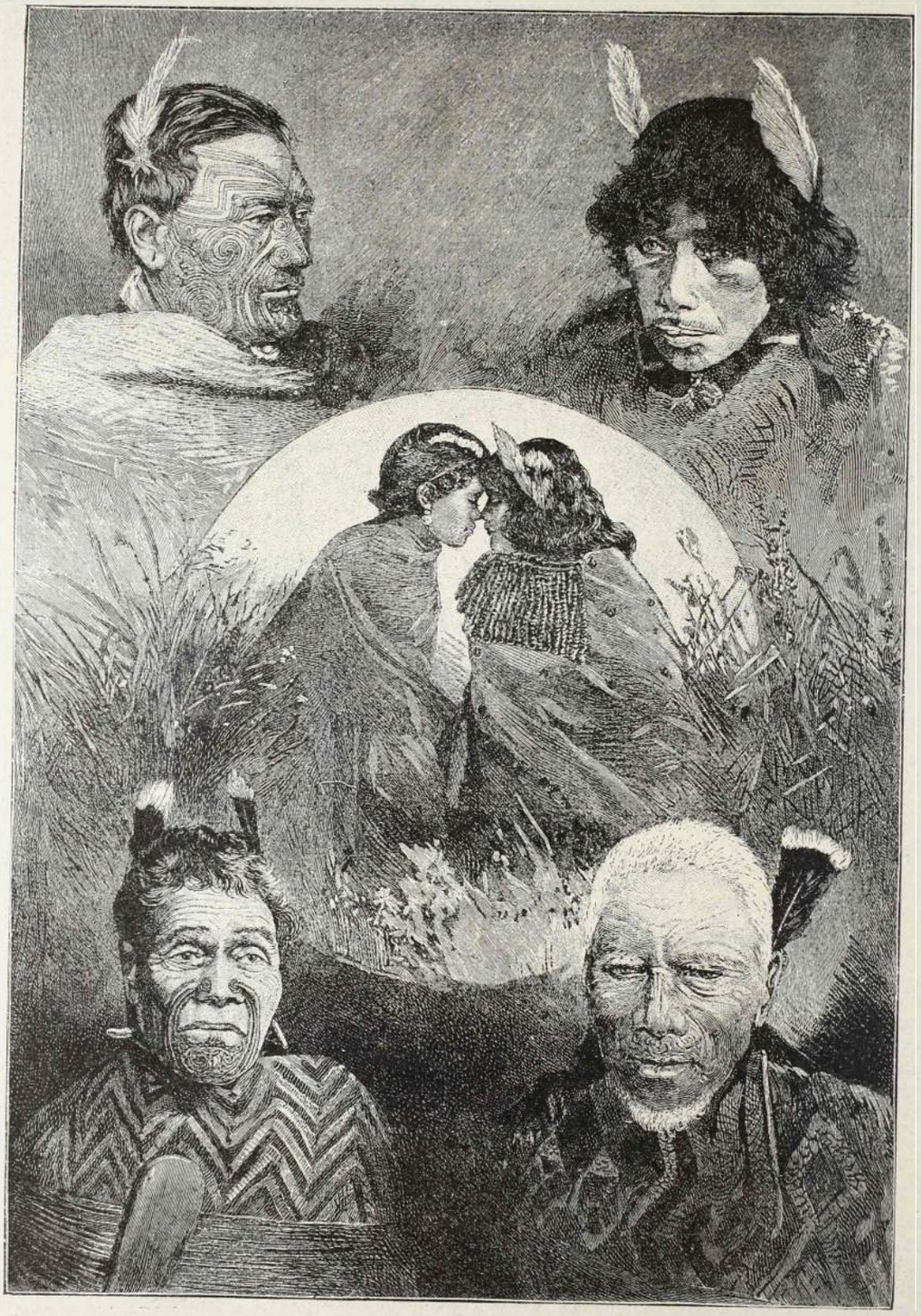

AUSZTRÁLIA NÉPEI.

tettét s nem érdeklődött volna irántunk.

— Rossz tettét? . . . — ismétlé Penalver.

— Hát nem rossz tett? Elment Amerikába anélkül, hogy csak egy szót is szólt volna az édes anyámnak, vagy hogy engem bucsuzóra megcsókolt volna. Azóta se érdeklődött irántunk. Hát megtesz ilyet egy ember, a kinek szive van. Hát nagyságos uram, el tudná hagyni nejét s gyermekét, csak úgy búcsútlanul, hiába?

— Én . . . én — rikoltá Penalver fölugorva, mint a ki futni szeretne enmagától.

A fiatal Alfredo is felállott.

Hirtelen bizalmatlanság fogta el, mely határos volt a félelemmel. Szeretett volna szökni a dult arczú ember elől. Odaosont az ajtóhoz.

— Köszönöm uram jóságát. Majd elmondom az édes anyámnak is . . . Parancsol még valamit, nagyságos uram? tetszenék tőlem még valami Penalver ur?

Penalver mozdulatlan állott, mint a kinek esze hirtelen megzavarodott.

A fejét fogta egyik kezével, a másikat ökölbe szoritotta.

Nem is hallotta az ifjú szavait. Filomena fia pedig nagy lépéssel ott termett a küszöbön. Léptében egy székbe botlott, hogy az felborult.

A zajra Penalver fölriadt.

— Elmegy! . . . fut előlem . . . A szive nem sugja meg neki . . . Fiam s nem ölelhetem meg!

S futott a Filomena fia után kiáltozni.

— Alfredo! Alfredo!

A fiatal ember megállott az előszobában. Penalver odaugrott hozzá s megfogta lágyan vállánál.

— Elmegy a nélkül, hogy megvinné a levélre a választ?

— Azt hittem . . . Rossz kedvűnek látszott, nagyságos uram . . . Talán alkalmatlankodás . . .

— Ügyet se vessen izgatottságomra. Nem vagyok teljesen egészséges. Idegbajos vagyok. Jöjjön csak be a szobába.

Penalver elől ment, Filomena fia nyomban utána.

— Mondja meg az édes anyjának, hogy szivesen segitségére vagyok. De mielőtt eltávoznék, hagyja meg a kapusnál a lakásuk czimét.

— A lakásom czimét? — mondá Alfredo leverten.

— Igen. S azt hiszem, máskor nem fog szégyenkezni, mielőtt hozzám jön.

— Oh! uram.

— Szegény fiú! — suttogá Penalver s kezét végigjártatta a fiatal ember homlokán. Akaratlanul tette, mintha valami vonná a kezét. Megfázik, ha elmegy. Felsőkabátja sincsen. Ej, csak igy jött ebben a vékony zubbonyban?

— Már az én testem jó barátságban van a hideggel, nem bántjuk egymást — mondá az ifjú mosolyogva.

— Nem, nem! Vakmerőség igy szembeszállni a fagygyal. Hiszen iszonyú hideg van odakünn. Inkább előzzük meg a bajt.

Penalver odament a fogashoz, levett róla egy szőrrel bélelt bundát. S odalépett a Filomena fiához s a vállára vetette.

— Mit tesz uram?

— Nem fogadja el ezt a kis ajándékot? Hát olyan büszke? Szinte gőgös.

— Én . . . én.

— Semmi, semmi. Gombolja be s meg van. Ezt a kis emléket csak nem utasitja vissza?

— De uram, hiszen ki sem mehetek ebben a bundában az utczára. Kinevetnek a pajtásaim. Vagy elfog valami rendőr, ha lát ily felemásan uriasan. Elvisz a Saladeroba.*

— Igaza van! — viszonzá Penalver s kivette a nadrágzsebéből erszényét s a bunda egyik zsebébe csusztatta.

— Uram!

— Vegyen rajta csupa uri ruhát, hogy ki ne ríjjon a bundából.

Filomena fia remegve szólt:

— Alamizsna! Oh! uram!

— Nem! Előleg arra a kölcsönre, melyet kért. Majd még megbeszéljük bővebben a dolgot.

— Oh! nagyságos uram! mivel hálájam meg . . . Alig tudom hinni . . . én édes istenem . . .

— Bizzék a pártfogásomban. Akarom, hogy megszeressen, mert jól esik, ha . . . ha szeretnek mások.

S magához szoritotta Filomena fiát, ki lehajlott, hogy megcsókolja Penalver kezét. Alfredo Penalver visszahuzta kezét, az ifju Alfredo pedig térdre esett.

Majd hirtelen talpra ugrott s fel se pillantván, kirohant a szobából.

Folytatása következik.

MIKOR AZT HISZEM . . .

Mikor azt hiszem, hogy
Fölmelegitettem
Álmodozó lelked,
Mikor azt hiszem, hogy
Ölelő karomban
Magad kipihented:
Nem lesz aggodalmam
Viselése könnyebb —
Ott látom szemedben
A reszkető könnyet.

Mikor azt hiszem, hogy
Édes merengéssel
Nézed a virágot,
Mikor azt hiszem, hogy
A kik úgy szeretnek
Mind szivedbe zárod:
Nem lesz bánatomnak
Viselése könnyebb —
Oh látom szemedben
A reszkető könnyet.

Aggódó bánattal
Keresem a lelked
Könnyező szemedben,
S fáj, hogy ez a lélek
Szerető szivemnek
Oly elérhetetlen —
Mégis megnyugszom, ha
Könnyedet is látom:
Csak te ne érezzed,
Csak neked ne fájjon!

Giuseppe.

* Börtönhely Madridban.

OTTHON.

(Dráma 4 felvonásban. Irta Sudermann Herman. Forditotta Márkus Miksa.)

Ha Schwarze alezredes úr szivében csak egy szikrányi is volna abból a mit — úgy mindennapi nyelven — atyai szeretetnek hivnak, úgy az Otthon egész históriája meg sem eshetnék és se az alezredes urat nem ütné meg kétszer a szél, se Magda leányzóból nem lenne sohase a híres Dall'Orto énekesnő. De mert Schwarze úr a maga nyárspolgáriasan szelid formáiban is gonoszlelkű ember, azért őt is eléri az isten büntetése — kétszer is, Magda leányzó is világra szóló cancionerá lesz. Mert — szó, a mi szó — nem igazán rossz ember az olyan, a ki a tulajdon édes leányát csak azért, mert nem akar a Hefterdingk úr felesége lenni, úgy sans gêne világgá űz. Nem, ilyen gonosz apák manapság nincsenek s tán sosem is voltak. Az ilyen apa csak a Victor Hugó romanticzizmusától átszaturált fantázia szüleménye lehet.

De hát elvégre is nem sokat nyom a latba, valjon valószinű-e az a motivum, melyből kiindul a dráma. A dráma szóljon enmagáért s akkor szivesen megbocsátjuk mindazt, a mi függöny felgördülte előtt megesik.

A Magda leányzót tehát kiüldözte volt az apja világgá s most a lány hazatér, mint világszerte ünnepelt énekesnő. Tizenkét esztendeig volt távol s — horribile dictu — e tizenkét hosszu esztendeig se az apja, se a mostoha anyaja, se a rokonság még csak annyira se érdeklődött a leány iránt, hogy kifürkészték volna, hogy hol jár, mi a neve. A leány hazatér s az apát iszonyatos sejtelmek fogják el. Mint maga mondja: tisztában maradt-e a Magda szivben s testben? Édes istenem, hát a Schwarze alezredes örök életében ott ült az ablak alatti karosszékben abban a napsugáros szobácskában? Hát nem apprehendál meg a német hadsereg azért, hogy olyan alezredest tukmálnak rá, ki még *hadnagy* se volt valaha? Nem, a Schwarze alezredes nem egészséges ember. Testben nem, hisz hűdésből egyre reszketős a keze: lelkileg se ép, mert különben nem volna oly hihetetlenül erőszakos és felejdékeny. Mintha egészen elfeledte volna, hogy a leányát valaha világgá űzte. Hát mi az a «világ?» Vagy azt hitte tán az alezredes úr, hogy egy szenvedésektől elgyötört asszonyszemély képes tizenkét hosszú esztendőn át szilárd s erős maradni egy oly Bábelben, mint a milyen Berlin? S mi több, hiszen a szegény öreg úr önmagával nincs tisztában! Elveszett leányának mondotta mindig a Magdát s mégis kétkedik a felett, valjon tiszta maradt-e testben és lélekben? Ha pedig kétkedett, úgy nem lehetett rá nézve oly iszonyu az a meggyőződés, a melyet leánya vallomásából szerzett.

Oh! egész máskép gondoltam el ezt a tragédiát még a harmadik felvonás előtt, mikor még csak a kételyek közt hánykódó apát láttam. Nem a csökönyösséget képzeltem a Schwarze alezredes tragikumának, sem azt a vonást, a melyben a Sophokles Kreonjával rokon, hogy t. i. egy közmondásszerü elvnél okvetlen kitart s abból hajszálnyit sem enged. A kétségek közt vergődő apát a tudatnak kelle vala megölnie. Ha az öreg apát a megbánás öli meg egyesülve avval a borzasztó tudattal, hogy ő volt a leánya bukásának oka, úgy a Schwarze alezredes tragikuma

felemelő lett volna s nem nélkülözte volna azt a lélektisztitó tüzet, a melyet a tragikumban szükségesnek tartanak némelyek az ócska emberek közül.

Az alezredes alakja igy hát annak ellenére is, hogy egyre prédikál a világrontó uj eszmék ellen s ezáltal modern, hanyatlani induló társadalom egy alakjának készült, bizony csak céggé kopott alak a régi szinpadi világból. Mellé állithatni azt a stafázst, melyben Auguszta asszony, Mariska kisasszony, Wendlovszky hadnagy, Wendlovszky Franciska stb. statisztálnak.

Nem igy a Magda leányasszony, a ki utolsó porczikájáig is uj és modern alak, e szavak valódi értelmében. A Schwarze alezredesnek elnevezett szinpadi machina őt dirigálja s úgyancsak van mit dolgoznia annak a szinpadi gépnek, hogy e hatalmas asszonynyal megbirkózhassék.

A Magda leányzó, minthogy az apja kitagadta, világgá megy s a maga erejéből valamivé lesz s mint rendesen történni szokott, ha a semmi valamivé lesz, büszke arra, hogy mivé tette önmagát. Hazatér, telve daczczal s büszkeséggel a maga otthonára, a melyet ő maga teremtett s melynek nincs állandó tanyája, hanem a világot jelentő deszkákon fészkel meg. A másik otthon, a szüleinek otthona a daczos büszke asszonyt megtöri, gyenge nővé silányitja. A szentimentalizmuson törik meg e hatalmas asszony ereje is. A lelkész előadja az apa betegségének szomorú történetét s ime, a lány ereje először csuklik meg. Többé nem is tud talpra állani az az asszony, hanem bukik apjával együtt. Érdekes alak, érdekes probléma, mely a Becsület szerzőjére vall! A Vorderhaus s a Hinterhaus itt együtt kerül a szinpadra s egyik lerombolja a másikat igazi nagy közdelem után.

A Keller kormánytanácsos története csekély jelentőségű e mellett, nem kevésbbé a Hefterdingk lelkész szerelmi története. Mindketten csak eszközei a Sudermann nem épen kifogástalan technikájának s egészen eltörpülnek a Magda hatalmas kompoziciója mellett. Sőt a lelkész úr még egy nagy hibában is leledzik, hogy t. i. vérbeli rokona a Becsület Trast grófjának s a Sodoma pusztulása Reiman tanárának. Pedig rokonság öreg hiba, lévén mind a két uriember tisztességes, derék emberek, kik egyebet se tesznek mint magasabb erkölcsi szempontokról prédikálnak, kivetkőzvén mindenből, a mi földi.

Sudermann Herman drámáját jó darabnak mondhatni. Van benne egy nagy gondolat s a szinpadi machinája is kitünő, ha valóságos machina is. Már pedig — mint fájdalommal tapasztalhattuk ezerszer is — manapság javában olyan szinpadi művek járják, melyekben vagy a gondolat vagy a machina hiányzik. Sőt — tán nem hazudok, ha azt állitom — hogy akadtunk az utóbbi lustrumban olyan darabra is vaj' egyre, a melyben se gondolat, se machina.

Az Otthon előadásáról osztatlan örömmel és dicsérettel szólhatunk. Kerek összevágó volt ebben az előadásban minden. S e mellett olyan két alakitást láthattunk, a milyen Jászai és Ujházié volt! Hihetetlen nagy tanulmányt s gondot forditott nagy tragikánk erre a szerepre. Fényesen megkomponálta, a hogy csak az ő nagy tudása képes s kivitte, a hogy csak egy Jászai alkotó ereje szokta. Egy csapásra benn volt a darab szokatlan légkörében s úgy mozgott benne, mintha örök életében a szalónok művésznője lett volna. Nem tudnók elaprózni alakitását, kiemelkedő részleteit s felsorolni kitünő momentumait, úgy egymásra halmozvák. Egységes konczepcziót adott remekül kivíve. Ujházi is Schwarze alezredes szerepében megrázó erővel juttatta kifejezésre a kegyetlen apa érzelmeit, kiváltkép a pisztolylyal való végjelenetében. Bercsényi legszebb sikerei közé számithatja azt, a melyet a Hefferdingk lelkész szerepével elért. Császár is kiváló tagja volt az anszámblnak. Nem nagy terjedelmű, de felette nehéz a kormánytanácsos ellenszenves szerepe s hogy ezt az alakot teljesen akczeptáltatta a publikummal, tanuságot tesz a jeles fiatal művész felfogásának helyességéről s játékának intelligencziájáról. Rákosi Szidi, Török Irma, Keczeri Irén, Dezső egészitették ki a jó anszámblt.

Sz—i E—l.

VISZONTLÁTÁS.

Armand Silvestre.

Viszontláttam végre, drága szülő földem,
Hol az örök hajnal gyermek-álmát szőttem;
— Szivem minden romtól, úgy éreztem, zárva —
S honnan egykor, gyászba, távozott az árva.

Azt a messze, drága, szent zúgát a földnek!
... Látom, agg szülőim közelgnek, köszöntnek,
Atyám komoly arcza mosolyra derülve,
Anyám nyájas arcza mély gondba merülve.

Semmi nem változott, maradt a mi régen,
A mi akkor ölelt, az a picziny éden.
Kigyózó fasornak zsongó terepélye
Sárga lombját hinti arra az ösvényre ...

Ott a kihalt bölcső, mint annak előtte,
Ott az öreg kőpad, mohával benőve.
Székek a szögletben — ahogy' álltak mindég,
Mintha rajtuk most is henyélne a vendég.

Jár-kel édes anyám, jóságos kezében
Halovány virágszál búg az őszi szélben ...
Édes apám leül — kezébe' Horáczcza —
Tölgyfája tövébe' oly kedvvel tanyáza!

Szemeik az uton mind' engem keresnek,
Hol gyermek-játékim szárnyai képződek.
Esengő hivásuk mind uiánnam szállnak
Búbánatra válnak, a hogy nem találnak ..

Zörgetem a zárt: «Én vagyok, én vagyok!»
Ismeretlen hang volt, a mely rá kaczagott...
Azok, kik most élnek apám kis hajlékán
Nem ismernek én rám ... Megfordultam némán ...

De fönn, a fal mögött, hófehér akáczfa,
Rámhajlott, lenézett illatos virága ...
— Még se' távoztam hát könyörületlenül! —
Letörtem, elvittem, könnyezve, egyedül ...

Ford. ***Sas Ede.***

SZINHÁZI KRÓNIKA.

Az uj tenorista. — A kész negyedik szinház. — A szezónvég a Nemzeti szinházban. — Harcz a Népszinház szemhatárán. — Egy darab jövő.

Érdekes vendége volt az operának. A milanói Scala szinház tenoristája, Arányi Dezső hazánkfia. Manon des Grieuxjét választotta első fellépteül s a debut szép sikerrel járt. Arányi Dezső csinos megjelenését s pompásan iskolázott hangját egy csapásra megszerette a közönség. A nagy garral távozott Szirovatka helyét be tudja majd teljesen tölteni ez az uj intelligens művész, sőt még a Perotti-Broulik duo egyik másik liraibb természetü szerepét is bizvást átveheti. Kell ugyan Arányinak még egyet-mást tanulnia s leszoknia. Játékban több élénkséget s kevesebb modorosságot szeretnek nálunk. A taljánok beelégedhetik a szép csengésü iskolázott hanggal, mi azonban kifejezett játékot is kivánunk. De a vendég — mint kinéztük belőle — hamar beletanul majd a mi viszonyainkba s akkor majd szivesen látjuk nemcsak vendégként.

* * *

A székes-főváros egy szinháza immár lehunyta szemeit a hosszú nyári álomra. A Várszinház kapui ez évadra bezárultak. A Nemzeti szinház egy nyügtől szabadult meg egyelőre, az Opera pedig nem kénytelen felemás előadásokra felvánszorogni arra a magos hegyre a Duna tulsó partján. Bizony, bizony, itt volna már az ideje, hogy a pesti oldalon levő két állami műintézetet megszabadítsák ettől a gonosztól. Mert elvégre is sok köszönet nincs ebben a vándorlásban. A repertoáron is aggodalmat okoz, a művészeknek is kényelmetlen, a jó budaiaknak sincs nagy örömére. Pedig olyan könnyen meg lehetne szabadulni a repertoár aggodalmaktól is, a kényelmetlenségektől is, még egyben a jó budaiaknak is lehetne valami nagy örömet okozni. Adják oda azt a kis szinházat egy derék szintársulatnak! Teremtsék meg igy a negyedik állandó szinházat — odaát. Majd megél az a kis szinház a maga kenyerén, Buda szivesen mulat s búsul, a hogy ép sorja kerül. S át is venné azt a szinházat szivesen valami derék direktor. Mert ha a kis szinház jövedelme nem is futhatja ki, az a szubvenczió, a melyet most áldoznak arra az intézetre — mondhatni haszontalanul — az a szubvenczió, megtehetné neki is a jó szolgálatot. S elvégre egy szinház mégis csak egy szinház. A maga egyszerű, szerényke mivoltával még a magyar drámairodalomnak is hasznára lehet, nem szólván arról, hogy a színészetünknek is jó fejlődő hely lehetne, mert ha odaát is van a magasban, a fővárosi sajtó figyelmét épen nem kerülné ki.

Nos, elég hosszú a nyár, tanakodhatni eleget a nagy melegben, békességben. Vegyék az illetékes körök fontolóra ezt a nem épen kevéssé fontos dolgocskát. Ha pedig fontolóra veszik, semmi kétség, hogy arra a véleményre jutnak, a melyet mi is ismételten hangsulyozunk.

* * *

A Nemzeti szinház csendes, de agilis működéséről elmondhatunk egyet-mást. A provizórium vezetése alatt nagyban készülődnek.

Egy-két hét alatt halom számra sorakoznak majd a reprizek. Elől fog járni a Közönyt közönnyel Mihályfival a Carlos

nehéz szerepében. Nyomában majd Lear király uj betanulásban, Edgar szerepében Somló Sándorral. Majd meg utána a szinházi szezon egyik fénypontja, a Moliére legérdekesebb darabjainak egyike a *Képzelt beteg*. Közbe fog jutni egy uj darabnak reprize: az *Otthon* Márkus Emilia Magdájával stb. Igy hát érdekes és mindenek felett értékes szezonvégre van kilátásunk; a mi ugyan ránk is fér, mert bizony, maga a szezon sok minden nélkül szűkölködött.

* * *

A Népszinház pláne buzgólkodik. Rövid idő alatt harczra kel majd a *Klári* a Virágcsatával. De félő, hogy közéjük csap majd a Champignol malgré lui (akarata ellenére Champignol) s legyűri mind a kettőt. A negyedik kelevézes vitézt — úgy látszik pihenőre küldte a Népszinház direktóriuma, mert az antrefilék a Sans Gêne asszonyságról nem kürtölnek világgá egy kukkot se. De nem aggódunk e miatt a Sardou-holmi miatt. A közmondás azt tartja, hogy: rossz pénz nem vész el.

* * *

Néhány hét előtt bemutattuk a jövő szinésznemzedék egy részét; most folytatjuk a sorozatot ezzel az öt csinos leányarczczal.

Valamennyi már befejezte tanulmányait s az évzáró vizsgán tanúságot tett képességéről. Ha továbbra is buzgólkodnak s tanulnak úgy, mint a hogy eddig, úgy derék tagjai lesznek annak a fiatal gárdának, mely hivatva van a mai szinésznemzedék helyébe lépni.

Emin.

KÉPEINKHEZ.

Egyik érdekes képünk az ötödik világrész lakóit ábrázolja. Nem is magának Ausztráliának lakói ezek a tetovirozott maórik, hanem a new-zeelandi népség egyik törzse. Ausztrália őslakói is kihalófélben vannak ép ugy mint, az indiánok Amerikában. Jobbára a szigetekre vonultak vissza, kiváltkép pedig a sziklás New-Zeeland zugjaiba. A sok szenvedések és üldözések még jobban elvaditották a maóriakat. Az angolok törekvései velük szemben hiába valók voltak, az erőszakolt művelődésterjesztés legkevésbé sem fogott rajtuk. Felette békétlen nép a maórik; a családok folytonos harczban állanak egymással s a mérgezett nyilak számos maórit pusztitanak el évente. Vadságuknak jele a tetoválás is, melyben semmiféle művészi érzékről nem tanuskodnak ellentétben a rézbőrűekkel, kik valóságos művészek az emberi bőr festésének mesterségében.

A kép alsó balsarkában feltüntetett feltollazott maóri a király; ő felsége egyedül viselhet kettős tollbokrétát a maóriak között E kegyben csak neje osztozik (a kép felső jobb sarkán). A közép csoportot maóri gyermekek alkotják, kik a szokásos keleti módon üdvözlik egymást orruk összeértetésével. A másik két maóri a főnök közül való. E képek, egy Ausztráliában járt angolnak rajzai, ki hosszabb munkát bocsát közre e kihalóban levő néptörzsről.

Explikátor.

IRODALOM.

Buday László: Versek. Kiadja Singer és Wolfner. Ára 1 frt. Az izlésesen kiállított kötetnek igazán izléses poémáiból sokat ismer lapunk olvasó közönsége, minthogy a jeles tehetségű, fiatal poéta nevét gyakorta olvashatni a Magyar Géniusz hasábjain. Ritkán akadni *első* verskötetre, a mely olyan komoly számba vehető volna, mint a Buday Lászlóé. A szokott affektált érzelgősséget, a ráerőltetett szenvedélyességet, a ragályszerüen lábrakapott pesszimizmus tettetést egyáltalán kerüli; a maga érzelemvilága, ha szerény is, de mindig őszinte. Erősebb szenvedély nem lüktet e versekben, inkább a lágy, rezignácziós hangulat uralkodik bennük; de e szelid érzelmek is igazán melegek s mindenek felett — ugy látszik — igazak. A kötet négy cziklusra van osztva. Az első a *Louise*, melynek lirai históriája a stájer havasok között játszódhatott le a hegyes-völgyes világból vett hangulatos képek és hasonlatok szerint. A második és egyuttal legsikerültebb cziklus az *Uj élet*, mely őszinte megnyilatkozása a kissé forró, de mégis elfojtott érzelmeknek. A *Mindenféle* cziklus tartalmát czíme is elárulhatja. Műforditásokat tartalmaz a negyedik rész, mely szintén kiválóbbik része a kötetnek. Igazi rutinnal és vervvel ülteti át Buday Baumbach, Victor Hugo, Bourget verseit és legkiváltkép Lenau keserűborongós poémáit, melyeknek hangulata — ugy tetszik — leginkább illik Buday László lirájához. A formák tekintetében a lehető legjobbat mondhatjuk e versekről. A verselés és rímelés elhanyagolásának ez idejében igazán jól esnek könnyedén folyó sorai s összecsendülő, jó rímei. Általában az egész kötet arra vall, hogy Buday László mihamar jó helyet vívhat ki magának fiatal lirikusaink javának gárdájában s az ilyen szép sikerü első kötet után csak buzdithatjuk a további munkásságra. Mutatványul ide iktatjuk a kötet pompás kis előljáró dalát:

EGY RÖPKE DAL . . .

Egy röpke dal, az oly kevés,
Születve mindjárt ködbe vész.
Kiről irtad? senkise kérdi,
A ki olvassa, meg nem érti.
Egy röpke dal, az oly kevés.

Egy röpke dal, az sok nagyon,
Szülője tengerfájdalom,
Szivedből tépve egy darabka,
Helyét seb, forradás takarja.
Egy röpke dal, az sok nagyon.

*

Magyar történelmi emlékek. Kiadja a Magyar tudományos Akadémia történelmi bizottsága. *Irók.* Ára 2 frt. Az utóbbi évtizedekben kiváltkép a történelmi kútfők közrebocsátásával tett nagy szolgálatot az Akadémia a magyar tudománynak. Miután a nagyobb jelentőségü, leginkább a közre vonatkozó kútfőket kiadta, most az inkább magánjellegü naplószerüeket bocsátja közre. S ezeknek az értékét se lehet kicsinylenünk. A maguk őszinteségével és közvetlenségével sok korrekturát eszközölhetni általuk. A közokiratok mindig politikai tartalmuak s ezért, ha teljesen hitelesek és megbizhatók is, mégis itt-ott javitásokra szorulnak. Különben pedig a kulturhistóriára vonatkozó adatok mindig sokkal részletesebbek és aprólékosabbak, semhogy közokiratban eléggé visszatükröződhetnének. Egy *Gyulafy Lestár följegyzéseiből* több művelődéstörténeti adat halmozható össze, mint esetleg kötetekre menő okiratokból. S e mellett az ily magánnaplók nyelvészeti értékét sem kell kicsinylenünk, mert nemcsak hogy ujabb forrásai a régi magyar nyelvnek, de a régi magyar tájszólásoknak is megőrzői. A *Keczer Ambrus napló*-jának jó hasznát veszik majd azok is, kik Magyarország történeti földrajzával foglalkoznak. A *Krman Dániel superintendens* multszázadbeli oroszországi utazásáról szóló latin leirás pedig érdekes világot vet arra, hogy mint fogták fel hazánkfiai a külföldi közállapotokat.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kiváncsi. Az illető két verset irt a mult évben lapunkban a saját neve alatt. Egyébbel nem volt munkatársa a Magyar Géniusznak.

Aiax. Bizony versei nem felelnek meg. Van ugyan némi technikája, de tárgyai, formái felette ócskák s minden poézis nélkül szükölködnek.

Bányászvilág. Czikke nem felel meg a mi lapunknak. Kéziratok visszaadására se vállalkozunk.

KÉPTALÁNY.

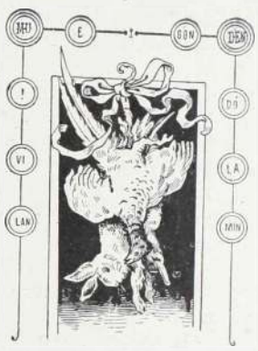

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Jaj de nehéz a szerelmet titkolni!

Megfejtők: Stawiczki Erzsike, Marosi Jánosné, Schik Regina, Feuer Ede, Schvarcz Samu, Neuhauser Vilmos, Reiner Aranka, Jung Anna, Guttmann Antal, Spann Ignácz, Kohn Gyula, Beck Kálmán, Beck Berta, Neuhauser Samu, Frussa György, Karádi Mihály, Abramovits Rezsin és Etel, Pettik Ágoston, Bédi Istvánné, Bóné Béla, Schvarcz Aranka, Lang Kelemen, Kasai Imre, Farkas Irén, ifj. Posszer, János, Lang József, RosnerAnna, Schlésinger Mariska, Schwarcz Nándor, Pottok Samu, Herrer Jenő, Csernei Irma, Lőwi Antal, Klein Anna, Frankl Gyula, Rózsa Lajos, Takács István, Barna Dezső, Stárk Sándor Csizmadia Gyula, Rabics Antal, Braun Ferencz, Vajda Mihály, Kovács József, Grűnwald Gyula, Gáy Géza, Zubán Szaveta, Benedek Anna, Vajda Mariska, Stern Lipót, Barna Annuska, Somogyi Katicza, Lang Irén, Brandl Mariska, Sallosy Mariska, Szendrői Ármin, Treulich Jakab, Rosner Dániel és Arnold, Lige József, Ligeti Róza, Buri János, Barinka Sarolta

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Czerny J. Antal „Tanningene-je“

a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb

hajfestő-szer

haj és szakáll, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanazon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete** természetes **szinét** visszanyerni, melylyel az összes eddig ismert szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ára 2.50 kr.**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, crémek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, conifererenspritek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

Czerny J. Antalnál Bécs, I. Walfischgasse 5.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve..

Raktár: Budapesten, Török József Király-u. 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Megay G., Wandraschek. **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Elias Armin, Ring. **Temesvárott** Tarcsay. **Ungvárott** Hoffmann. **Lugoson** Vértes L, **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Levélczim és gyár: *Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl Ludwigstrasse 6.* (saját házában.)

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

Hirdetések

felvétetnek

a

kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI., Teréz-körut

41. sz.

CZIMBALOM

hegedü-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden veröre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

FOGAK

egészen természet utáni, egyenként ép ugy, mint egészséges fogsorok, rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon készittetnek.

Fog-specialista

Király-utcza 47. sz. **RÓNA IMRE** BUDAPEST Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

Az Anker élet- és járadék biztositó-társaság Bécsben. *Hoyos* Rezső gróf elnöklete alatt április 5-én tartotta 35. évi rendes közgyülését. A napirend előtt az elnök megemlékezett azon sulyos veszteségről, mely a társaságot a választmány elnökének, *Zichy* Ödön grófnak és a választmány tagjának, Hánns v. *Wening-Ingenheim* elhalálozásával érte. Különösen kiemelte *Zichy* gróf érdemeit, ki a társaság alapitása óta a választmány tagja és 29 évig elnöke volt és mint ilyen a társaság felvirágzása körül különös érdemeket szerzett. A jelentésből látható, hogy 1893-ban 9401 halál- és tulélési ajánlat, 25,293.642 frt tőke és 23.613 frt járadék nyujtatott be, ebből *8042 ajánlat 21,886.661 frt tőke és 22.832 frt járadék bonyolittatott le.* Az év végével 78.226 halál- és tulélési biztositás 203,840.814 frt tőke és 92.123 frt járadék, hozzászámitva a még fennálló 6443 kölcsönös tulélési társulási jegyzést 11,392.182 frtjával és 297 baleset biztositási kötvényt, 84.966 kötvény 215,231.966 frt biztositott, illetve jegyzett tőkével és 92.123 frt járadékkal, valamint 2,653.430 frt, illetve 2,696.470 frt baleset biztositási tőke és 1124 frt napi kárpótlás maradt érvényben. 1893-ban halálesetek, visszavásárlások, életeseti járadék biztositások után a kedvezményezetteknek 1,289.960 frt a társulati tagoknak, a biztositásoknak halál esetére nyereményrésszel és a tulélési biztositások alapjából nyereményrészszel 643.727 frt, a kölcsönös tulélési társulás alapjából 1,231.846 frt, összesen 3.194.534 frt fizettetett, mig a dijtartalék és biztositási alap emelésére 5,580.994 frt fordittatott. A biztositottak részére az előny abból tünik ki, hogy a társulati tagok a részletekben befizetett 551.793 frtért 1,241.946 frtot, azaz a befizetések tartamához és a biztositott életkorához viszonyitva a betétek kamatos kamatai 7%-ot, tulélésre nyereményrészszel biztositottaknak a biztositott összeget és a biztositott tőke 21·2%-át mint nyereményrészt kapták kifizetve, mig az elhalálozás esetére nyereményrészszel biztositottaknak nyereményül az évi dij 25%-a jutott. A társulat kezességi képessége a tulélési társulás 9,011.603 frtnyi alapján kivül a következő alapokból áll: a tőkebiztositások nyereményrész nélkül biztositottak alapja és járadékbiztositások 11,246.465 frt dijtartalék és nyereményalap a tulélésre nyereményrészszel biztositottak részére 24,063.940 frt, összesen 35,310.406 frt, ehez járul még a részvénytőke 1,000.000 frt és a tőketartalék külön tartalékkal 2,333.251 frt, összesen 47,655.261 frt; a társulat összes vagyona 49,559.673 frt. A befektetést illetőleg megjegyzendő, hogy a törvényes előirásoknak megfelelőleg bécsi és budapesti ingatlanokban telekkönyvileg biztositott kölcsönökben valamint értékpapirokban van elhelyezve. — *A részvényeseknek* kamat és osztalék czimén *150.000 frt jutott, mig a halál esetére nyereményrészszel biztositottak osztalékalapjának emelésére 200.000 frt fordittatott.* Zichy Ödön gróf és Hanns v. Wening-Ingenheim helyébe Hidvégi *Nemes* Vincze grófot és *Pacher* Gusztáv v. Theimburgot választották meg.

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdőhely.

BUDAPEST.

A Szt.-Margitszigeti 43.7° C. hévviz kitünő eredménnyel használtatott mint *fürdő* vagy belsőleg mint gyógyital és *belélegzésre* a következő kóraiakok ellen: *köszvény, csúz, zsábák, idült kütegek, külsértések* után fellépett *izzadmányok, görvély és bujakor, máj, gyomor, bélbántalmak, idült székrekedés, hólyaghurut, női bántalmak, garat, gége, tüdőhurut, hüdések és idegbántalmak.* A gyógymód hathatósabbá tétele czéljából meglepő sikerrel használtatott a *massage és villamos fürdő.* 135 hold setakert, tiszta pormentes levegő és 300 vendégszoba, társalgási és tekező-terem, posta, telefon, távirda, gyógyszertár és elismert jó konyha. Rendelő fürdőorvos dr. *Bauer Antal*, főherczegi udvari orvos. Naponta katona- és czigányzene. Hajóközlekedés felóránként; menet-tértijegy: hétköznap 20 kr., vasár- és ünnepnap 30 kr., gyermekjegy 10 kr.

Fürdőidény tartama május 1-től szeptember 30-ig.

A szobaáraknál május és szeptember hóban 30 százalék engedmény.

A hévviz, mely az eddigi tapasztalatok szerint *köszvény* ellen oly hatásosnak bizonyult, hogy joggal *köszvény-gyógyvíznek* nevezhető, frissen töltve készletben, főraktár **EDESKUTY L. udv. ásványviz szállitónál Budapesten.**

Árszabály kivánatra bérmentve megküldetik.

A szt.-Margitszigeti gyógyfürdő-felügyelőség Budapesten.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

I. TŰZ-, SZÁLLITMÁNY- ÉS JÉGBIZTOSITÁSI ÜZLET.

KIADÁSOK. Harminchatodik évi zárszámla 1893 január 1-től december 31-ig. BEVÉTELEK.

	forint	kr.	forint	kr.
I. Tűzbiztositás.				
Kifizetett károk a viszontbiztositott rész levonása után	1.660,889	66		
Függőben maradt károk tartaléka	112,222	94		
Szerzési költségek a viszontbiztositott rész utáni bevétel levonásával	295,381	17		
Jövedelmi adó és bélyegilletékek	113,428	50		
Postabérek	49,084	28		
Adakozások közhasznu czélokra	6,170	—		
A tüzbiztositási üzletet terhelő igazgatási költségek	447,179	38		
Behajthatlan követelések leirása	4.889	07		
A következő évek készpénz-díjtartaléka a viszontbiztositott rész levonása után és minden megterhelés nélkül	1.900,000	—	4.589,245	—
II. Szállitmánybiztositás.				
Kifizetett károk a viszontbiztositott rész levonásával	44,374	77		
Függőben maradt károk tartaléka	14,742	83		
Szerzési költségek	4,123	16		
A szállitmány biztositási üzletet terhelő igazgatási költségek	15,633	24		
A következő évnek díjtartaléka a viszontbiztositott rész levonásával	18.415	93	97,289	93
III. Jégbiztositás.				
Viszontbiztositások és törlések	176,993	31		
Kifizetett károk a viszontbiztositott rész levonásával	777,392	33		
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztositások utáni bevételek levonása után	206,007	03		
Behajthatatlan követelések leirása	5,409	26	1.165,801	93
1893. évi nyeremény			931,351	07
			6.783,687	93

	forint	kr.	forint	kr.
Az 1892. évi nyeremény-számla: maradvány			1,077	58
I. Tűzbiztositás				
Az 1892. évről áthozott készpénz díjtartalék a viszontbiztositott rész levonásával és minden megterhelés nélkül	1.800,000	—		
434.110.345 frt 80 krnyi kötött biztositások után. valamint a folyó évben lejárt díjrészletekből befolyt díjak 5.165,901.13				
levonva: törlesztett díjak 455,620.83				
viszontbiztositási díjak 635,043.64				
lejárt visszbiztositási díjrészletek 1.093,698.78	2.183,363.25	2.982,587	88	
Az 1892. évben függőben maradt a károk tartaléka		185,321	88	4.917.859 76
II. Szállitmánybiztositás.				
Az 1892. évről áthozott díjtartalék		18,351	39	
31.013,118 frt 58 krnyi kötött biztositások után, díjak 173,447.71				
levonva: törlesztett díjak 6,456.88				
viszontbiztositási díjak 97,714.40	104,171.23	69,276	48	
Az 1892. évben függőben maradt károk tartaléka		10,673	88	98,801 76
III. Jégbiztositás.				
66.300,596 frt 16 krnyi kötött biztositások utáni díjak		1.354,971	72	1.354,971 72
IV. Egyéb bevételek.				
Beváltott szelvények után, valamint egyéb befolyt kamatok és árfolyamnyereség eladott értékpapirok és idegen pénznemek után		350,814	64	
Társasági házak tiszta jövedelme		60,662	48	411,477 12
				6.788,687 93

VAGYON. Mérlegszámla 1893 december 31-én.

	forint	kr.	forint	kr.
Elhelyezett tőkepénzek takarékpénztárak és bankoknál			2.498,966	39
Kor. 2.477,000·— M. kir. 4% os koronajáradék á 94.40 =	1.169,144 frt	— kr.		
805.000·— M. kir. italmérési jog kártalanitási 4½% kötvények á 100·— =	805,000 frt	— kr.		
364,200·— M. kir. 4% os aranyjáradék á 11,670·— =	425.021 frt	40 kr.		
Drb 11.774 Magy.-franczia biztositó r.-t. részv. á 100 =	1.177,400 frt	— kr.		
1448 drb Bécsi biztositó társ. részvények á 210.— =	304,080 frt	— kr.		
375,000 Lira olasz alapitványi kötv. á 78·15 = 293,062 frs 50 cs. á 9·31½ =	145,285 frt	73 kr.		
18.000 Pesti Lloyd társ. kötvények á 100.— =	18,000 frt	50 kr.		
A fenti értékpapirok után az év végéig esed. kamatok	17,232 frt	55 kr.	4.061,163	68
Leszámitott, visszleszámitolt és egyéb váltók			801.374	87
A társaság házai Budapesten			1.210,000	—
Különféle adósok:				
a) Pénzkészlet és maradványok a képviselőségeknél			772,060	80
b) Maradványok idegen biztositó intézeteknél			970,073	59
Jégbiztositási osztály folyó számlán			271,733	23
Központi pénzkészlet			58,618	93
A következő években lejáró dijváltók és dijkötelezvények összege	14.671,562 frt	82 kr.		
			10.643,991	54

	forint	kr.	forint	kr.
Részvényalaptőke: teljesen befizetett 2000 egész részvény á 1000 forint	2.000,000	—		
Részvényalaptőke: teljesen befizetett 2000 fél részvény á 500 frt	1.000,000	—	3.000,000	—
Társasági tartaléktőke*)			3.000,000	—
Tüzbiztositási díjtartalék készpénzben a viszontbiztositott rész levonásával és minden megterhelés nélkül	1.900,000 frt	— kr.		
Szállitmány biztositási díjtartalék készpénzben a viszontbiztositott rész levonásával és minden megterhelés nélkül	18,415 frt	93 kr.	1.918,415	93
Tüzbiztositási függő károk tartaléka			112,222	94
Szállitmány biztositási függő károk tartaléka			14,742	83
Különféle hitelezők			443,521	49
Előbbi évekről eddig fel nem vett osztalékok			1,644	—
Első magyar ált. biztositó-társaság Levay-alap			79.110	63
Tisztviselők nyugdijalapja			500 894	23
Életbiztositási osztály folyó számlán			642.085	42
1892. évi nyeremény			931.351	07
			10.643,991	54

II. ÉLETBIZTOSITÁSI OSZTÁLY.

KIADÁSOK. Harmincegyedik évi zárszámla 1893 január 1-től december 31-ig. BEVÉTELEK.

	forint	kr.	forint	kr.
Törlesztett kötvények dija	294,799	71		
Visszaváltott kötvényekért	248,200	83		
Halálesetek után kifizetett károsszeg	782,057	12		
Lejárt kiházasitási tőkékért	753,292	84		
Kiházasitási biztositásoknál haláleset következtében dijvisszatérités	141,968	46		
Függőben levő károk tartaléka	319.202	61		
Évjáradékokért	66,583	41		
Viszontbiztositási dijak	80,052	86		
Bélyegekért	70,128	45		
Irodai bér, postadijak, nyomtatványok uti- és egyéb költségek	191,548	10		
Tiszti fizetések	75.977	56		
Jövedelmi adóért	7,945	89		
Orvosi dijakért	38,746	47		
Szerzési és dijbehajtási költségek	359,708	99		
Kisorsolt biztositások tartaléka	21,000	—		
Behajthatlan tartozások leirása	10,337	47	3.461,550	77
Dijtartalék az év végén			24.187,183	01
1893 évi nyeremény			302,886	32
			27.951,620	10

	forint	kr.	forint	kr.
A mult évből áthozott dijtartalék			17.985,648	55
A Magyar-Franczia biztositó-részv.-társaság üzlete után átvett dijtartalék			4.114,172	59
Befolyt dijak: ez évben kiállitott kötvények után	933.506	85		
az előbbi években kiállitott kötvények után	3.550,833	04		
a biztositott tőke emelésére forditott nyeremények	17,832	26	4.502,172	15
Mult évi függőben volt károk tartaléka			228,608	00
Illetékek			97,880	—
Kamatjövedelem			1.023,138	72
			27.951,620	10

VAGYON. Mérlegszámla 1893 december 31-én.

	forint	kr.
Értékpapirok 21.402,152 frt 10 kr. ugyanis:		
4.893,000 Kor. n. é. m. k. 4%-os koronaj. 94 frt 40 krjával	2.309,496	—
214,800 frtnyi m k. 4%-os arany j. 116 frt 70 kr.	250.671	60
6.852,300 frtnyi m. földhitelintézeti 4% zálogl. 97¾ frtjával	6.698,123	5
4.359,800 frtnyi magyar földhitelintézeti 4%-os talajjavitási és szabályozási záloglevelek 96 frtjával	4.185,408	—
742,000 frtnyi m. földhitelintézeti 4½% zálogl. 100 frtjával	742,000	—
22,000 frtnyi m. földhitelintézeti 5%-os zálogl. 100 frtjával	22,000	—
252,000 frtnyi pesti m. keresk. bank 4½%-os zálogl. 100 frt-val	252,000	—
69,000 frt pesti m. keresk. b. 4½%-os közs. k.-kötv. 100 frtjával	69,000	—
178,600 frtnyi pesti m. keresk. bank 5%-os zálogl. 100 frtjával	178.600	—
111,000 frt kisbirt. orsz. földh.-int. 4½%-os zálogl. 100 frt-val	111,000	—
7,000 frtnyi kisbirt. orsz. földh.-int. 5%-os zálogl. 100 frtjával	7,000	—
122,000 frt kisbirt. orsz. földh.-int. 5½%-os zálogl. 100 frt-val	122,000	—
145,000 frt m. orsz. közp. t.-pénzt. 4½%-os zálogl. 100 frtjával	145,000	—
100,000 frtnyi e. bp. föv. t.-pénztár 4½%-os zálogl. 100 frt.-val	100,100	—
30,000 frtnyi magy. jelzálog-hitelbank 4%-os nyereménykölcsön kötvényei 127 frt 25 krjával	38,175	—
70,000 frtnyi m. jelz.-hitel-bank 4½%-os zálogl. 100 frtjával	70,000	—
2.226,800 frtnyi Bpest föv. 4½%-os kölcsönkötv. 100 frtjával	2.226,800	—
1.709,500 frtnyi m. k. államv. ezüstköl. 4½%-os köt. 100 frt-val	1.709,500	—
99,200 frtnyi m. k. kel. v. államk. 5%-os aranykötv. 122 frt-val	121,024	—
199,900 frtnyi m. k. 4%-os földtehermentk. kötv. 94½ frtjával	188,905	50
100,000 frtnyi m. k. italm. jogkártal. 4½%-os kötv. 100 frtjával	100,000	—
Beszterczeb.-brezovai és piski-v.-hunyadi vasuti els. köt.	1.080,747	75
212,000 frtnyi egyesitett államadósság 4²/₁₀%-os papirjáradék (május—november lejár) 97 frt 95 krjával	207,654	—
4,800 frtnyi egyes. ál. 4²/₁₀%-os (feb.—aug.l.) 97 frt 85 krjával	4,696	80
235,900 Kor. osztr. 4%-os koronajáradék 96 frt 70 krjával	114,057	65
14,000 frtnyi osztr. 4%-os aranyjáradék 118 frt 45 krjával	16,582	—
190,000 ezer frtnyi galicziai 4½%-os államkölcsön-kötvények (1883. évi) 100 frtjával	190,000	—
100,000 frtnyi galicz. italm. jogkártalan. köv. 97 frt 30 kr.-val	97,300	—
114,625 Lire 50 c. olasz 5%-os járadék és kamatai	44,409	59
1893-ban esed. kamat. és elszám. pénzküldemény	345,741	47
Jelzálog-kölcsönök	153.191	90
Kötvény-kölcsönök	2.380.637	—
Viszontbizt. kötvény kölcsönök	11.859	67
A központ tartozása folyó számlán	6 2.085	48
Vezér- és fiúgynökségek és másod tartozásai	657.393	08
	25.593,060	64

	forint	kr.
Dijtartalék 24.720,937·— levonva a viszontbiztositási dijtartalékot 533,753·99	24.187,183	01
Biztossági alap	249,257	06
Kiházasitási tőkék nyereménye	498,879	87
Függőben lévő károk tartaléka	319,202	61
Dijleszállitásokra vonatkozó nyeremények tartaléka	644	41
Előre fizetett dijak 1894—1897. évekre	7,911	17
Fel nem vett nyeremények 1891. évről	11	78
Kisorsolt biztositások tartaléka	21,000	—
Viszontbiztositó intézetek és mások követelései	6.084	41
1892. évi nyeremény	302,886	32
	25.593,060	64

Budapest, 1894. december hó 31-én.

AZ IGAZGATÓSÁG:

Agoston József, aligazg., életbiztositási osztályfőnök. **Harkányi Frigyes**, **Jeney Lajos**, **Lévay Henrik**, **Ormody Vilmos**, **báró Schosberger Zsigmond**, **gróf Zichy Nándor**. **Szende Károly**, a közp. könyv. főnöke.

A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvényben s az alapszabályokban meghatározott elvek szerint készülteknek és azok egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel teljesen megegyezőnek találtuk.

Budapest, 1894. március hó 29-én.

A FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG:

Gróf Batthyány Géza, **Giczey Samu**, **Jekelfalussy Lajos**, **László Zsigmond**, **Szitányi Izidor**. **Kaczwinszky János**, életbiztositási könyvvivő.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát, mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Az egyedüli jó forrás

csak is a

Karlsbádi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel.

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

Ujdonság

100 db. „ERZSÉBET" levélpapir és boritek **50 kr.**

100 „ „MEDEA" csont-levélpapir és boritek **75** „

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

A GANZ és TÁRSA

vasöntő- és gépgyár részvény-társulat Budán,

t. cz. részvényesei **1894. április 25-én, szerdán, délután 4 órakor Budapesten,** II. ker., Ganz-utcza, a gyár helyiségében tartandó

huszonötödik rendes közgyülésére

tisztelettel meghivatnak.

NAPIREND:

1. Évi mérleg előterjesztése, az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentései, az ezekben foglalt inditványok, a tiszta nyeremény és osztalék iránti határozat és a felmentvény megadása.
2. Inditvány alapszabályaink néhány pontjának módositása iránt.
3. Hat igazgatósági tag választása.
4. Négy felügyelő-bizottsági tag választása.
5. Netaláni inditványok az alapszabályok értelmében.

— Az alapszabályok 14., 15. és 36. §§-ai értelmében a közgyülésen csak azon részvényesek birnak szavazati joggal, kiknek részvényei a társaság könyvében legalább három hónappal a közgyülés előtt nevökre átirattak s a kik részvényeiket legalább három nappal a közgyülés előtt a társulati pénztárnál letéteményezték.

Egyébiránt részvények helyett budapesti nyilvános hitelintézetek letétjegyeit is le lehet téteményezni, ha ezekből kiviláglik, hogy a letéteményezett részvények a társulat részvénykönyvébe a letéteményező nevére vannak beirva. — A közgyülésen minden szabályszerüen letéteményezett egy-egy részvény egy-egy szavazatra jogosit, ha azok száma nem több tiznél. De ezen számon felül csak minden öt-öt részvény után esik egy-egy ujabb szavazat. — A szavazás jogát meghatalmazott által is lehet gyakorolni, meghatalmazott azonban a törvényes képviselőket kivéve, csak szavazatképes részvényes lehet.

— Az évi mérleg a felügyelő-bizottság jelentésével együtt f. évi április hó 18-tól kezdve a gyári igazgatóság irodájában a t. cz. részvények használatára közzététetik, mire azok ezennel figyelmeztetnek.

Az igazgatóság.

(Utánnyomásért nem fizetünk.)

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. ÁPRILIS 22.

17-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Speciator: *Levél egy venezuelai képviselőhöz.* — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Kiss József dr.:** *A főváros turini küldöttsége.* — **Halász Gyula:** *A boulognei erdőben.* — **Catulle Mendés:** *Három találkozás.* — **Mártonffy Imre:** *Féltékenység.* — **Maróthy János:** *Jó tanács.* — **Gr. Csáky Albin otthon.** — **Feleki Sándor:** *Az esküvő.* — **Guerrero–Szalai:** *Fekete felleg.* — **Laudátor:** *A tavaszi tárlat.* — **K. Kopácsi Juliska.** — **Tolnai Lajos:** *Eltörött lánczok.* — **Szinházi krónika.** — **Giuseppe:** *Általó.* — **Explicátor:** *Képeinkhez.* — **Irodalom.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képtalány.**

MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

„KOSMOS" MŰINTÉZET BUDAPEST

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Az egyedüli jó forrás

csak is a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET" levélpapir és boriték **50 kr.**

100 „ „MEDEA" csont-levélpapir és boriték **75** „

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

Magyar kir. államvasutak Budapest jobbparti üzletvezetősége.

20271/9516. szhoz.

Árverezési hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70. §-a értelmében elárusitandó ki nem váltott és felesleges áruk nyilvános elárverezése **Győr állomásunkon folyó évi május hó 17-én délelőtt 9 órától** kezdve tartatik meg, mely árverezésre a t. cz. közönség ezennel meghivatik.

Budapest, 1894. április hó 10-én.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

CZIMBALOM

hegedü-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, e.ős és csengő hangot nyerünk általa Minden veröre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

A legjobb hirü,

első és legnagyobb magyar

moly ellen biztositó- és MEGÓVÓ INTÉZET

mindenkinek alkalmat nyujt, hogy a télen át használt ruhákat, szőrmeféléket, függönyöket stb. stb. fáradság nélkül (mert csak egy levelezőlapba kerül, hogy az elvitelét megrendelje) a legfigyelmesebb gondozásra és minden károsodás ellen biztositva, a nyári idényre elhelyezze.

Az árak a nagytérjedelmü, szakszerü berendezés folytán, mérsékeltek! A letétjegy és az azon kitüntett összeg beküldése után a tárgyak dijmentesen a házhoz szállittatnak. **Bővebbet az árjegyzékek.**

Ó-utca 44 **Katzer József**

szűcsmester,

az arany érdemkereszt tulajdonosa,

József főherczeg császz. és kir. fensége udvari szállitója.

Védjegy 319. és 320. szám.

Az általánosan ismert, jó hirnévnek örvendő s több oldalulag kitüntetett sósborszesz-készitményem — kelendősége génél fogva — sok utánzásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon a czimjegyeimet módositom s arra kék nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, begyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

Sósborszesz

általánosan elismert kitünő háziszer; különösen a **bedörzsölés-kenő-gyuró-gyógymódnál (massage)** igen jó hatásu. Ajánlható egyszersmind **fogtisztitó szerül** is, a mennyiben a **fogak fényét** elősegíti; a **foghust erősbiti** és a **száj tiszta, szagtalan** izt nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén **fejmosásra** is a **hajidegek** erősitésére, **a fejkorpaképződés megakadályozására és annak megszüntetésére**

Egy nagy üveg ára **90** kr., egy kisebb üveg ára **45** kr.

Brázay Kálmán

Budapesten, IV. ker., Muzeum-körut 23. szám.

1894. évi április 22. III. évfolyam. 17. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRÚT 41. SZÁM.

LEVÉL EGY VENEZUELAI KÉPVISELŐHÖZ.

Világpolgártárs.

Fogadja negyvenezer kilométernyi távolból egy világpolgártársának baráti kézszoritását azon érdeklődésért, a melylyel hazám iránt viseltetik.

De mielőtt is a dologra térnék, engedje meg kijelentenem, hogy a szép Hungária nem Ázsiában van már jelenleg, hanem ide át telepedtünk meg Európában, vagy ezer esztendő előtt.

Azért kérném, hogy ezentul a levélboritékra irná az *Asia* helyett az *Európa* szót, mert kisértésbe hozhatna valami postahivatalt, a mely a levelet a Tatárországban visszamaradt őseinknek kivánná továbbitani.

VILMOS CSÁSZÁR MEGTEKINTI A HETES HUSZÁROKAT.

Felvilágositásokat kért a mi ázsiai közállapotainkról, melyeket én — a fentebbiekhez képest — európaiakra redukálok. Nos, én készséggel szolgálok, tisztelt világpolgártárs és elmondok egyet-mást jelen közviszonyainkról. Ámbátor nem éppen szivesen vallok meg sok mindent jómagunkról, lévén járatos itt nálunk sok-sok holmi, a mit önök ide át hagytak a vén Európának még akkor, a mikor innen áthajókáztak a messze Amerikába. Pedig annak már majdnem négyszáz esztendeje.

Persze odaát négyszáz esztendő sok idő. Sok mindent elnyűnek ily hosszú időköz alatt.

Minálunk azonban jól megőrzenek mindent s a hol az idő vasfoga belekapott valamibe, ott toldozgatnak-foldozgatnak s észre se veszik, hogy a sok új folt mellett is ócska a bunda.

Ebben a szép hazában most furcsa kérdések úszkálnak a felszinen. Nem tudom, megérti-e tisztelt világpolgártárs, ha igy nevezem e dolgokat, hogy egyházpolitikai kérdések.

Nos, ha tán nem érti meg, megmagyarázom: arról vagyon szó itt nálunk, hogy egyik ember üsse-e a másikat azért, mert más miatyánkot mond el a templomban, mint a másik. S a mi még furcsább, ide át minálunk akadnak még olyanok is, a kik azt kurjogatják, hogy üsse.

Kérem, tisztelt világpolgártárs, ne kaczagjon oly igen hangosan e soraimon; mert meghallja ezt a kaczagást az egész világ, Venezuelától a szép Magyarországig s mi ezt nagyon, de nagyon restellenők, bár sajnálattal kell megvallanunk, hogy a nevetség okának fele se tréfa.

De ki tudná megmondani, kinek és minek hála! a mi egyik illetékes fórumunk megegyezett abban, hogy ne üssük azt, a ki stb. De van még egy másik ilyen fórum is!

Ön, tisztelt világpolgártárs, kérdőleg tekint reám át a negyvenezer kilométernyi távolból?

Nos, igen is, úgy van!

Ne csodálkozzék s ne ámuljon e vallomásomon.

A vox populin kivül van itt még más voksoknak is szava.

Ez a nagy urak voksa.

Nagy urak? Hát ezek mi fán teremnek? fogja ön kérdeni.

Nos, nem tudnánk rá más feleletet adni, mint, hogy ezek az urak nem is teremnek, hanem vannak, bár jómaguk azt hajtogatják, hogy igen is teremnek, még pedig terebélyes fán, — a családfán. Hogy pedig a «családfa»-szó mit jelent, arra Linnéhez utasitanám, ha ez a fa nem volna olyan torz-szülöttje a természetnek, hogy még a nagy flóravizsgáló se tudta belevinni az életrevaló növények rendszerébe.

Nos, szó a mi szó, a «nagyurak» fogalom mégis csak létezik és nekünk számolnunk kell vele, ha nehéz szivvel is.

Azon fordul most meg nálunk a dolog, hogy ezek a nagy urak ütni akarnak-e, vagy békességet?

Akarnak-e haladni előre az idők kijelölte ösvényen, vagy leheverednek egy helyben s a világért se akarnának előre jutni.

Hogy mire szánják majd magukat, azt tán még ők maguk se tudják. Ej! ráérünk arra még! — bizonyára igy eszelkednek az ő szokott módjukon. Majd, a hogy eszünkbe jut úgy fogunk tenni.

Pedig, mint ön is, tisztelt világpolgártárs, annyiszor kiemelte szives levelében, a ki az államélet törzsökébe vágja bele fejszéjét, az vessen számot jóelőre magával. Mert az a törzsök ellen is tud állni s igy a sok erőt hiába pazarolták ellene. Meg aztán, ha át is hasitották azt a törzsököt, a terebélyes fa a nyakukba is dőlhet s eltemetheti a pusztitókat.

Ön minderre persze azt fogja mondani, hogy nem kell olyan komolyba venni a dolgot, az egész annyira nevetséges! Igaza van, ha igy gondolkodik; a dolog felette nevetséges. *Még Venezuelában is kaczaghatnak rajtunk.* De azért nekünk mégis komolyan kell vennünk, ép azért, mert a dolog oly veszedelmesen nevetséges. Mert félünk, hogy a magunk hibája nélkül majd teljesedik rajtunk az, a mit a franczia közmondás is prédikál, hogy a nevetséges öl.

Sokat ugy se tudnak mondani a nagyvilágban mirólunk, jót meg épen keveset. Nos, ha most megtudnak valamicskét rólunk és ez a valamicske is oly veszedelmesen nevetséges, az már öreg hiba.

De hát mit is tegyünk ilyen nehéz ügyben, ki adhatna valami jó tanácsot. Tudom, ön, tisztelt világpolgártárs, hamar készen állana a jó tanáccsal: hogy pusztitsuk el a föld szinéről azt az akaratos tábort.

Ámde erre mi azt feleljük, hogy nem vagyunk se Ázsiában, se Amerikában. Mi békés polgárok vagyunk, a kik szeretjük a csendet, nyugodalmat. Még csak meg se bolygatjuk a mások dolgát. Ha nincs is inyünkre, hogy az, a mi a másé, valóban a másé, de azért szivesen elviseljük, mert szeretünk megférni magunk között.

Nem, az ön tanácsáról, tisztelt világpolgártárs, még csak hallani se akarunk. Apage satanas! A fenyegetés nem a mi szerszámunk.

De nem is kell semmiféle tanács. Legjobb lesz, ha nem teszünk semmit ebben a dologban.

Hadd történjék, a minek történnie kell.

De azért ne szomorodjék el, tisztelt világpolgártárs és ne essék kétségbe ennek a távol hazának a sorsa fölött. Hiszen nincs is miért? Csak bizalom, bizalom! Mi is bízunk. Azt kérdi, mibe vetjük mi ezt a bizalmunkat?

Nos, megfelelek.

Bízunk abban, hogy — bár tagadják is — azok a *magasabb lények* is vér a vérünkből, test a testünkből. Azok is része a népnek, azok is része a nemzetnek.

Ha eszük ellenkezik, a szájuk megtagadja a szolgálatot.

Bízunk benne, hogy azok is élő emberek s nem árnykisértései a távoli multnak.

S bízunk benne, hogy a hajnalhasadás az ő arczukat is pirba vonja.

S bízunk benne, hogy a kelő nap fénye elé nem akarnak majd fekete fátyolt vonni. Mert tudni fogják ők is, hogy hiú az a fátyol, a nap mégis csak kisüt.

Ha pedig csalódtunk bizalmunkban, arról se tehetünk. Nem a mi hibánk lesz, hanem az övék.

Ha majd pedig a felsülésen kaczagnak Venezuelában is, akkor a kaczagást háritsák át azokra, a kik okozták, minket pedig, a búsulókat sajnáljanak.

Világpolgártársi üdvözlettel

Budapest, 1894. a polgári házasság megszavazásának havában.

Speciator.

U. i. Ne haragudjék, tisztelt világpolgártárs, hogy levelemet olyan szörnyen tragikus hangon végzem, de vannak nálunk mások is, a kik ő exczellencziájának, az igazságügyminiszternek kijelentése szerint, a dolgokat mostanában igen tragice fogják fel. Au revoir.

KÉPKIÁLLITÁS BÉCSBEN. JOAQUIN: KÉT BARÁT.

A HÉT.

— Pihenőben. —

Egy csipetnyi idő, mikor a közfigyelem nem a Sándor-utczai amfiteatrum felé fordult. Egy pár pillanat, mikor a kávéházi politikusok is pihenhetnek. Egy pár rövid nap, mikor a magyar kis és nagy Bismarckok is övéiknek élhetnek. Az igazságügyminiszter nyugodalmasan gyászolhat.

Be van fejezve a nagy vita. Győzelem a szabadelvüség megérdemelt osztályrésze!

A javaslat immár átvándorolt a főrendekhez, *szives hozzájárulást* kérve.

Amiglen ott készülnek a fenekedésre, a társadalom figyelme másfelé fordulhat.

Megpihenhet a literaturában. S a fiatal, fürge irodalom erősen ostromolja is ezt a szerencsés pillanatot. Egyremásra jelennek meg a küzdőtéren aggodalmas gonddal irott könyvekkel.

A reklám és nagydob minden, külföldön kipróbált eszközével azon vannak, hogy figyelmet kelthessenek. A mi nagynehezen csak sikerül is.

Bizony, nehéz helyzetben van most a közönség is.

Sok a tehetség! De a mi ezt még jobban megneheziti, az az, hogy ez a sok tehetség, — kaliberre és modorra nézve — ugy hasonlit egymáshoz, mint a tojás a tojáshoz.

Igazi kritikus-szem tudja csak őket megkülönböztetni, hiszen ugy vagyunk ma a prózával, mint egy pár évvel ezelőtt — a lirával. *Zengzetes* verset mindenki tudott irni. Most *sima* prózát tud mindenki.

Aztán meg a mesék is érdekesek. Rébuszokkal gyötrik a közönséget, de ez a gyötrelem izgató, hát kapnak rajta.

Valamennyi szereti a gyorsfényképészetet. Ez most divatos «művészet» és a közönséget kielégiti.

Mint egy tiszta velenczei tükörben látja meg ezekben a novellákban enmagát. A milyen a járása-kelése, a szavai, a modora, a gondolatai, a tépelődése, az izgalma, a sensation-ja, az évődése, tépelődése, jókedve, tréfái, hajlamai, mind, mind a gyorsfényképészet igazságával.

Mind a mellett elégedetlenkedik.

Most valami ujra vágyik.

Mikor egy irány eléri a tetőpontját — jön az ellenhatás. Nemsokára beáll a sorsfordulat. Már érezhetjük a levegőben. A nagy konczepcziók fognak csak érdekelni. Ezek az apróságok pedig untatni. Meglátják, ideges kisasszonyok, nem jósolok a levegőbe. A mai embernek, igy tehát a mai irónak sincs ugynevezett *sitzfleisch*-a, de megjön az idővel. Mert rá fogja kényszeriteni — a divat.

Ez a legnagyobb hatalom!

*

Ha pedig az irodalom nem elég, ott van a művészet. Tessék a tavaszi kiállitásba elsétálni. Nagyon érdekes. Nem fog

ott ugyan egetverő dolgokat látni, de nagyon jól fog mulatni. Egy pár érdekes tanulmány Munkácsytól; bizonyára érdekes lesz megfigyelni, hogy szokott a nagy művész *tanulni* — a természettől. Ezek nem gyengék tanulmánynak, hanem igazán jelentékenyek, de gyengék lennének befejezett képeknek. Hiszen nem is azok. Tudjuk, hogy minő aprólékos gonddal szokott a művész valamit befejezni. Ahhoz idő kell. Meg kell belé őszülni.

Igen érdekesek a Paczkáné rajzai. Egy jeles műbirálónk az egyiket, az *Évát*, Rembrandt rajzaihoz hasonlitotta a kivitelben s Rafaelhez a felfogásban. Kissé sok, ha meggondoljuk, hogy minő nagy az út a rajztól a festésig.

A mig az iróntól a festékig jutunk — valóságos emberöltő. A mig a festéktől — a művészi festéshez — egy másik. De kétségtelen, hogy Paczkáné az irónnal már mesterien bánik.

Tessék a festékhez nyulni!

Van azonban a kiállitáson egy kép, a diszteremben, a jobboldali falon, egy teljesen ismeretlen névtől, még műbirálóink is elhaladtak mellette a nélkül, hogy szemügyre vették volna. Pedig megérdemli.

Egy nagy, küzdelmeiben megható, ambiciójával tiszteletreméltó élet fekszik e kép mögött.

— — Leszállóban van a nap, Róma napja.

A láthatár szélén még vöröses sávok rezegnek és bearanyozzák a római patriczius ékes villáját, az országútra néző szögeletét, magas, barnás falával; lombos koronáju fáival és díszes növényzetével.

Esti hangulat, csönd, szépség, virágillat lebeg végig e képen. Egy, a természetet imádó lélek ábrándozik le róla.

Mintha csak a szivével festette volna meg, hiszen ábrándjainak igazi paradicsomkertje előtt állott. Nyugalomra, fényre, napsugárra vágyott egész életében. Képzeletében azt hitte, hogy ime, ez a táj, ez a nap, ez a virág, ez a fal, ez a madárdal, mind, mind az övé.

Dehogy az övé. A gond, a munka, a vágyódás — ez, ez az övé. Most, hogy végre kikerült a szerkesztőség négy fala közül, hol tizenöt éven át nélkülözte a napsugarat, hát boldog, sütkérezhet Olaszország fényes verőfényében, de azért a kinzó életgondok még nem tágitottak oldala mellől. De győzni fog, győznie kell, az igazi tehetség mindig győzött, mert az igazi tehetség mindig erős. Az erőssel pedig a gyöngeség — a gond és a munka nem küzdhet, mert csak edzi, erősiti. Ujult erővel fog neki és végre is diadalt vesz rajta!

Meglátják, ez a név: *Nyitray József*, nemsokára a legdivatosabb tájfestők között fog szerepelni.

Aztán csak mosolyogsz majd te is a multon, jó barátom, a rossz álmon, a mikor még egymás mellett róvtuk a bötüt, miközben előrehaladva, utat nyerve a nagy kietlenben, melynek élet a neve, föltartóztatlanul sietsz a diadal felé.

Isten vezéreljen!

*

Van még egy szavam, kedves olvasóm, figyelmébe akarom ajánlani, hogy ebben a kis szünetben el ne mulaszsza a véleményalkotást *Ráthonyi* Ákosról is, a népszinház ujonan szerződtetett fiatal szerelmeséről, a ki a legényéveket kincses Kolozsvár városában szolgálta le.

Csak hirből ismerem a művészetét, e hirek igen kedvezőek. Kolozsvárott meséket mondanak a rohamos fejlődni tudásáról.

Intelligenciájáról, csinos külsejéről pedig csak minden jót mondhatok. Szinészkvalitásokban nem szükölködik.

Valószinü tehát, hogy megkedvelik.

Lazzaroni.

KÉPKIÁLLITÁS BÉCSBEN. BLAAS: GONOSZ NYELVEK.

A FŐVÁROS TURINI KÜLDÖTTSÉGE.

Mikor a gyászhir átnyilalt a hazán, hogy Kossuth Lajos meghalt és a kormány és törvényhozás tanácstalanul állott egymással szemben, milyen módon oldja meg a nagy halott hazahozatalának kérdését, hogy egyrészről bizonyos érzékenység meg ne sértessék, másrészről pedig az egész nemzet kegyelete méltóan és impozánsul jusson kifejezésre: Budapest székesfővárosa igazán hazafias szellemtől áthatott képviselőtestülete bölcsen, meghatóan és az ország szivéhez méltóan emelte föl szavát.

Kossuth Lajos Budapest díszpolgára volt, Kossuth Budapesten fog pihenni, illő, hogy a székes főváros maga gondoskodjék a nemzet nagy halottjának hazaszállitásáról.

Budapest ezúttal is bebizonyitotta, hogy a nemzet szive itt dobban meg és hogyha hazafiságról van szó, a vezér zászlója őt illeti meg.

Megható, szivet emelő szent érzés volt az, mely a főváros bizottságát áthatotta, midőn ama határozatot érvényre emelte.

Megszünt a Lipót-utczai tanácsteremben minden párt- és magánérdek, minden személyes és egyéb tekintet, s csak egy vélemény volt: Mutassa magát Budapest méltónak a haza szent halottjához.

És méltónak is mutatkozott.

Ritka tapintattal, bölcs körültekintéssel, okosan mérlegelt intézkedésekkel és minden izében hazafias szellemtől és kegyelettől áthatva oldották meg a történi feladatot.

Természetes, hogy ezért a nemzet elismerése a huszonötös bizottság minden egyes tagját méltán illeti meg. Az oroszlánrész az elismerésből azonban *Márkus* József alpolgármesternek jut osztályrészül, a ki föllépésével, intézkedéseivel, tapintatosságával és rokonszenves egyéniségével Magyarország fővárosának képviselői iránt a legszélesebb körökben tiszteletet és rokonszenvet gerjesztett, és a ki ugy Turinban, mint egyéb olasz városokban méltóan reprezentálta Budapestet, s méltónak mutatkozott ahhoz a feladathoz, melynek megoldását első sorban reá bizták.

Alkalmi szónoklatainak melegsége, ha-

zafias szelleme és bölcs mérséklete, a hatóságokkal és egyes előkelőségekkel való érintkezése csak fokozták a rokonszenvet a szomorú alkalom iránt, mely miatt az egész nemzet gyászba borult.

Csak mulasztást követnénk el, ha ki nem emelnők *Matuska* Alajos tanácsnokot, a ki az egész uton a küldöttség érdekében mindent elkövetett és fáradságot nem ismerve, gondoskodott róla, hogy a hosszú és fáradságos utat a küldöttség meg ne érezze, s hogy ez Turinban méltóan képviselhesse Magyarország fővárosát.

Aminthogy a küldöttség Turin városa részéről a legmelegebb rokonszenvet és barátságot tapasztalta lépten-nyomon.

Legfényesebben jutott ez kifejezésre a turini városházán, hol a küldöttséget nagy ünnepélyességgel fogadták, a hol igazán megható jelenetek játszódtak le.

A rokonszenvnek ugyancsak kedves kifejezése volt a supergai kirándulás, melynek leirását a küldöttség egyik tagjára, dr. *Kiss* József urra biztuk.

Erről az epizódról, lapunk barátja a következő érdekes sorokat juttatta hozzánk:

Türr tábornok Turinban egy reggel igy szólt hozzánk:

— Turin városa — mint önök tudják — fölajánlotta, hogy arra az esetre, ha Kossuth holttestét ott hagyják Turtnban, a nagy magyar ott fog pihenni az ő Pantheonjukban, a Supergán, az olasz *királyi* család sirboltjában. Talán érdemes volna, ha önök ezt a Pantheont meglátogatnák. Bizonyos tekintetben figyelmesség is volna ez önök részéről!

A tábornok szavai visszhangra találtak és egy szabad délutánunkat arra használtuk föl, hogy Turin Gellérthegyére, a bájos fekvésű Supergára rándultunk föl siklón.

Matuska Alajos tanácsos volt a vezetőnk.

A gyönyörű kilátás, a sirbolt fényessége, a praefectus rendkivül nyájassága mindnyájunkat elragadott. Ez utóbbi készséggel tett velünk szemben kivételt és noha már a rendes idő után érkeztünk, azonnal fölnyittatta a királyi sirboltokat és maga vezetett körül többször hangsulyozván, menynyire lett volna e hely méltó Kossuth Lajoshoz. Minden egyes szava a magyarok iránt érzett rokonszenvét árulta el. Ő ismerte Kossuthot, ki többször járt itt szép tavaszi napokon és rajongó lelkesedéssel beszélt Magyarország nagy fiáról.

Hogy irántunk érzett rokonszenvének kifejezést adhasson, az egész társaságot visszatartotta és bevezetvén bennünket a királyi család számára fenntartott termekbe (az uralkodó család tagjai gyakran fölrándulnak a Supergára Turinban időznek) megvendégelt benünket, nem kimélvén az apátság pinczéjét, a mennyiben az asztalon ott csillogott Lacrima Christi, vino muscato, vino Marsala arany nedüje.

Természetes, hogy az áldomások itt el nem maradhattak.

Elsőben a praefectus köszöntötte föl meghatottságtól remegő hangon és elérzékenyüléstől könyező szemekkel a magyar vendégeket, kiket ilyen szomorú alkalom hozott Turinba, *Hahóthy* Sándor barátunk klasszikus latinsággal, továbbá az ősz *Matolay* Etele, zemplénmegyei alispán olaszul válaszoltak a szives házigazda szavaira.

Az alkony már leszállott a svájczi és franczia Alpesekre, melyek rózsaszinben csillogtak ide a messze távolból, midőn búcsut vettünk e gyönyörű szép helytől és mindannyian meghatottan vettünk búcsut rokonszenves házigazdánktól.

E kirándulás bizonyára a társaság minden tagja lelkében emlékezetes marad.

Kiss József dr.

A FŐVÁROS TURINI KÜLDÖTTSÉGE.

KRAMMER M. FEKTOR F. EHRLICH G. STADLER I. HAHÓTHY SÁNDOR. RÉMI RÓBERT. HEGEDŰS KÁROLY. MÁTTYUS ARISZTID. KISS JÓZSEF DR. LÁD KÁROLY. FREYER HUGÓ. ÖRLEY LAJOS. WAGNER JENŐ. VÉRY KÁROLY. TÓTH LÁSZLÓ DR. MEZEY LAJOS. GEBHARDT KÁROLY. RÓZSAVÖLGYI MANÓ DR. MATUSKA ALAJOS. MÁRKUS JÓZSEF KULLMANN LAJOS. BÁLINT FERENCZ.

A BOULOGNEI ERDŐBEN.

(Páris márcz. 24.)

Mintha otthon volnék! Otthon a ligetben,
Árnyán a falombnak, a magány csöndjében,
Mintha az a madár csattogna felettem,
Az a szellő súgna bús regéket nékem.
Minden, a hogy otthon! Előttem a tónak.
Csillogó vizében fürdő hattyúcsapat,
Mellettük elsuhan néhány könnyű csónak
S incselkednek velük játszi napsugarak.
Még az emberek is, akik erre járnak,
A város zajából ide menekedve,
Mintha csak ismerős alakok volnának,
Néma üdvözléssel néznek a szemembe.
Minden, a hogy otthon! Lelkem a jövőnek,
Fátyolán keresztül fényes csillagot lát,
Gondolatim tarka ábrándokat szőnek,
Fejemen látom a hírnév koszorúját,
Minden, ahogy otthon; szellő csalogánydal.
Tónak sima tükre, alakok, álomkép,
Mégis a szivemből olthatatlen vágygyal,
Száll fel a sóhajtás: Bárcsak otthon volnék!

Halász Gyula.

HÁROM TALÁLKOZÁS.

Irta: CATULLE MENDÈS.

I.

Még tán tizenhat esztendős se voltam. A sövénykörítette, árnyékos ösvényen találkoztam a kis Krisztinával. Iczi-piczi lábacskáival csak ugy szaporázta lépteit azon a homokos úton.

Akkorka volt egy-egy lépése, mint a rigó madár szökdécselése.

Miért is nem kapott szárnyra a kis Krisztina? Pedig bizonyára voltak szárnyai ruhácskája redői között, hiszen olyan volt a leányka, mint egy kis angyal. De hát nem bontotta ki azokat a szárnyacskákat, mert akaratos volt a kis Krisztina, bizony! De meg is bünhődött akaratosságáért; szinte beleizzadt, ugy emelgette lábacskáit.

KÉPKIÁLLITÁS BÉCSBEN: PLOCK H. HAZATÉRÉS.

Meg se állott csak egy pillanatra is, hogy szakitson az orgonavirágból, mely áthajlott a sövényen, és nem tépett, mint egyébkor ő is szokta a többi leánykákkal együtt, a kerek levelü baraczkfa éretlen gyümölcséből. A madárkák is hiába búgtak, hiába dúdoltak, hiába csattogtak az ösvénymenti bokrok között, a kis Krisztina nem állott meg, hogy meghallgassa panaszuk elégiáját vagy boldogságuk himnuszát.

Szinte elszomorodott a természet s haragos képet váltott, mikor látta, hogy régi kedvese, a kis Krisztina hűtelen lett hozzá.

— Ej! ej! Krisztinácska, — szólottam hozzá — magácska erre jár. Merre tart ilyen szörnyüségesen sietve? S miért kerül messze attól a kis fehérre meszelt, zöld zsalugáteres házikótól, a hol a nagymamája, az a jóságos képü öreg asszonyság, foltozgatja a maga ingecskéit s dúdolgat közbe valami bánatos, régi melódiát?

A kicsike nem válaszolt rögtön; mintha haboznék, vajjon megmondja-e az igazat. Minek is mondta volna meg az olyan jöttmentnek, mint jómagam is voltam már akkortájban is; minek is válaszolna nekem, a ki ily arczátlan módon vallattam. Majd elpirult a kis Krisztina s lesütötte szemeit. Lebocsátott pillái pedig árnyékba vonták a szeme körét. És suttogva válaszolt:

— A kicsemhez megyek. Vár rám a nyárfaerdőben, látja, ott ni! Arra jobbrafelé az úttól.

— Nézze meg az ember! Milyen okos dolgot is művel! — kiáltottam én fel. Pedig van ám sok, sok lányka, a ki a magácska korában még a bábuval játszik, azt fésülgeti, beczézi. Vagy a kis testvérkéjét tanitgatja irásra! Magácska ehelyett valami kellemesebb szórakozást és édesebb elfoglaltságot keresett. Sok, sok lány pedig a ház körül szorgoskodik, segitségére van a szolgálóknak, meg az édes anyának; porolgatja a butorokat, megtörli az ócska porczellánedényeket az állványon, öblögeti a fehérneműt. De az igaz, hogy közben feltörik a kezük s az ujjacskáik kipuffadnak, s a körmük is elkopik. Nem lelkecském, nem illik magácskának ilyesmit tenni. Ilyen fiatalon, ilyen csinos leányka létére oda kell nyujtania csókra az ajkacskáit valami borzas legénynek. Szivecskéje vágyait, álmait és titokzatos lelkének érzelmeit elégitse ki, a hogy tudja: egy csókkal, egy szivdobbanással! Hát élet volna az élet szerelem nélkül. Az ajkat az isten is csókra teremtette, mint a virágot, hogy rárepüljön a méhike. Örvendjen, mosolyogjon, a mennyit csak bir; a sirás ugyis megjön majd magától.

Siessen, siessen Krisztina, fusson még gyorsabban. A kedves már türelmetlen. Fusson, fusson az egyetlen öröm és az egyetlen keserüség után, melyért élni érdemes.

De alig hinném, hogy a kis Krisztinának még szüksége volt erre a biztatásra. Mert végig se hallgatta hosszú prédikáczióimat, hanem ujra nekieredt az ösvénynek.

Futott, futott a sudár nyárfák felé. Aztán hirtelen eltünt az erdőszélen, mint mikor a fecske lecsap a bozót bokrai közé.

Én is elindultam arra a nyárfa erdő felé.

Siettem. Már közel voltam az erdőszélhez.

A talpam alatt ropogott a homok. A sövény meg-megzizzent, a mint lépkedtem. A faágak megzördültek, a mint elsuhantam mellettük.

Nem láttam senkit.

A madarak egyre nótáztak.

Figyeltem.

Az erdő sűrűjéből suttogás hangzott, majd csókcsattanás és ujra suttogás, és ujra csókcsattanás váltakozva.

Hosszú, boldog szerelmet, szép Krisztinácska!

II.

Mikor ismét találkoztam vele, már férfi voltam.

Fényes ünnepségen kerültünk össze egy nagyúri palotában. Ugy lépkedett a ragyogó teremben, mint valami fejedelemasszony.

Alig méltatott csak valakit is egy mosolyára, egy szavára. Nem hasonlított egy cseppet sem ahhoz a kis lánykához, a ki ott szökdécselt a sövénykerítette árnyékos ösvényen, mely a nyárfa erdőhöz vezet.

Csinosabb volt akkor, de nem oly szép, mint most ebben az ékszeres pompában. Nem tudtam megmondani, az ékszerek ragyogtak-e jobban rajta, vagy azoknak a sóvár szemei, kik a szép asszonyt körülrajzották.

Mert a déli herczegek, a vénhedt nagykövetek s valamennyi udvarnokok mind csak Krisztina körül állottak. S tudta a szép asszony, hogy boldoggá tenné e nagy urak bármelyikét is, ha czipellője megoldott aranyszalagát csokorra tüzetné vele.

De Krisztina nem sok ügyet vetett e nagy urak szerelmére és rajongására. Közönyösen lépdelt közöttük az ajtó felé. Én az ajtó mellett állottam. Mikor elhaladt mellettem, megszólítottam:

Ej! ej! Krisztina, itt van? Hová tart ily nagy büszkén, meg se szánván ezt a nagyúri népet, mely egy pillantásáért eseng.

Nem válaszolt mindjárt. Közönyösen végig mért tekintetével.

Azt hiszik tán, hogy nem ismert meg a szép asszony? De megismert. Mert válaszolt szavaimra.

Lassú egymásutánban ejtette ki a szókat, mint úri nőhöz illik.

— A királyhoz megyek. Vár rám, ott ni, abban a teremben, hol őseinek képei függenek. Ma fog márkinővé kinevezni. Már meg is ajándékozott ezekkel az ékszerekkel, melyeket a sinangori rajahtól kapott ajándékba.

— Édes istenem, milyen okos dolgokat mivel! — kiáltottam fel. Van ugyan sok, sok asszony, a kik a kegyed helyén, otthon maradnak s készitik a vacsorát férjük részére vagy mosdatjak a szurtos gyerkőczöket. Ime, ez a kegyedé szebb foglalatosság. Hallgatni a herczegek suttogását, a nagykövetek mormogását s az udvaronczok alázatos bókjait! Dicsőségre, gazdagságra születtünk. Fényért, pompáért érdemes csak élni. Népek remegjenek miattunk s hajtsanak térdet előttünk. Lakjunk márványpalotában! Öltsünk bársony s selyem ruhát! Ékitsük fel magunkat csillogó ékszerekkel! Siessen, siessen Krisztina, siessen a királyhoz. De, édes Krisztina, miért olyan felette szerény? Miért éri be a márkinő czimmel s miért elégszik meg egy hitvány rajah kincsével?

Nem is hallgatta végig Krisztina prédikácziómat.

Mikor felpillantottam, már távol járt. A jászpissel és malakittal kirakott csarnokon át haladt.

Egy függönyajtó mögött láttam eltünni. Követtem.

Már közel voltam a függönyhöz. A redők egymásra borultak s én nem láttam semmit. De hallottam sugdolózást. Majd az egyhangúságot valami csattogásféle váltotta fel, mely tompán hangzott a függönyök mögül.

Ha nem ily nagy úri háznál lettem volna, csóknak véltem volna ezt a neszt.

Hosszú, boldog dicsőséget, szép Krisztina!

III.

S mikor utoljára találkoztam vele...

Nem voltam már fiatal. Szinte megvénhedtem. Szürkült már a hajam s a szakállam is.

A hátam meggörnyedt, botra támaszkodva baktattam.

A sárga levelek egészen beborították a földet; félelmesen susogott a lábam alatt.

Szomorú menet haladt el mellettem. Négy komor ember fedetlen koporsót vitt. Mint vidéken szokás, nem fedték el a halott arczát.

Halaványvolt, nagyon halaványvolt.

A koporsó nyomába szerény temetési menet, rokonok, barátok, síró asszonynépség és visitó gyerekhad. Az égen nem látszott egy kék foltocska se. Mindenütt csak szürkeség.

Majd megeredt az eső, lágyon cseperegve.

Meg-megkoppant a faágakon s a szerteheverő leveleken, majd egyhangúan, unalmasan kopogott a kopasz lombokon.

Én pedig szóltam:

Ej, ej! Krisztina, hová jár erre. Hová tart ebben a komorságban, távol a kis házikótól, távol a ragyogástól, távol — az élettől?

Azt hittem, hiába szólok. Mert a bús halottak nem szoktak hallgatni a magamféle jött-mentek hivogató, kérdő szavára s nem zavartatják álmodozásaikat.

De a nélkül, hogy csak meg is lebbentek volna a halott ajkai, halk suttogást hallottam:

— Megyek örök nyugvóra. Visznek a kis temetőbe, látja, oda ni!

— Oh! most az egyszer valóban igaza van! — kiáltottam fel — most az egyszer nagyon, nagyon igaza van. Érezte immár a legédesebb csókot, mely lezárja az ajkakat örökre. És a Halál hatalmas király, a ki a legdrágább kincscsel ajándékozta meg: az örök nyugalommal s az örök feledéssel. Hogy sietnek ezek a marczona emberek, hogy lebocsássák abba a mély üregbe! És majd rávetik a göröngyöt, sokat, sokat! S majd nem hallja többé Krisztina a madarak dalát s az udvaronczok alázatos bókjait.

S vitték a halottat. Én követtem a menetet. De nem sirtam. És két tar fűzfa között megállt a menet s én messziről néztem, a mint lebocsátják a koporsót a gödörbe.

Elmormogják az imát. És koppan az ásó, és koppan a rög. És koppan, koppan a koporsó fáján.

Hosszú, boldog álmokat, szép Krisztina!

FÉLTÉKENYSÉG.

Coppée Ferencztől. 2

Francziából: MÁRTONFFY IMRE.

— Dolgozni fogok.

— Te, szegény gyermek?

— Szabóságot tanultam, meg fogod látni.

Egy hét mulva ismét eljött, lehúzta keztyűit s megmutatta ujjai hegyén a tűszúrásokat.

Dolgozott, a mint mondá, egy nagy divatkereskedőnek és negyven sous-t keresett naponta, de remélte, hogy nagyobb munka mellett három frankig is felviheti. «Ebből meg lehet élni» — tevé hozzá nevetve. «Tánczolni nem járok, de nem is gondolok többé erre... csak egy czél lebeg előttem: kedvesemnek örömet akarok szerezni».

Ha Margit e szavakat mondá: «Kedvesem», ez oly egykedvűen, üzletszerűen hangzott. Minden tisztelőjét igy hívta. De azon a napon hangja bájosabb és megindítóbb volt, ugy hogy könyek tolultak szemembe.

Nem törődtem többé a börtön nyomoruságával, kopott raboltönyömmel, sovány ételemmel, melyet cserépedényben tettek elém, az örökhosszú álmatlan éjjelekkel! Margit szeret, a mindennapi kenyérért dolgozik, mert tisztességes lány és rám várakozik.

Lehetséges ez?

En, nyomorult ember, ki egy nőért sikkasztásra vetemedtem és felém mosolyog az örvendetes remény és engem, ha hibámért bünhődtem, ugyanazon nő karjaiba kerget. Ő azonban, ha egészen megváltozott és munka s szerelem által megifjodott, uj életet fog kezdeni, őrző angyalom lesz és minden ballépéstől meg fog óvni, ha kisértetbe jönnék.

Fogságom legválságosabb óráiban Margitra gondoltam, arcza a remény örömét önté lelkembe; ujjászülettem, felfrissültem ugy, hogy sorsommal összekerült társaim gyakran kérdezték, miért vagyok oly nyugodt és vidám.

Ez a csodálatos lelki nyugodtság — igen, én, az elitélt, a közönséges rab öltönyben boldog órákat éltem át — ez a boldog hangulat, a remény és lemondás ideje körülbelül két hónapig tartott. Ez idő alatt Margit minden héten egy órát nálam töltött, és mindannyiszor tőrszúrást éreztem szivemben, ha álmatlan éjszakáktól feketén gyűrűzött szemeit, a nyomortól lesoványodott arczát, összeszurkált ujjait és halvány, kopottas ruháját láttam.

Egy napon — e pillanattól fogva kezdődtek mardosó kínjaim — uj ruhában jött el.

Hirtelen gondolat villant meg agyamban. De ő merően szemem közé nézett s mosolyogva mondá: «Ah, te ruhámat csodálod!... Klotild adta nekem... Hisz ismered Klotildot, barátnőm, az, a ki velem volt, mikor legelőször találkoztunk... Imádója van neki, ki őrült szerelmében mindenét rákölti. Mivel engem szegényes öltözetben látott, nekem ajándékozta ezt a ruhát, melyet talán csak ötször-hatszor hordott... Nem kellett rajta sokat változtatnom... Olyan mint az uj, ugyebár?»

Ez hazugság volt! Együttlétünk alkalmával Margit sohase tett említést Klotild «barátnőjéről».

Ezelőtt együtt laktak az emlitett Garni szállodában, oly hely ez, hol csak butorozott szobát lehet kapni.

Mint szomszédnők találkoztak néha egy-

mással és együtt keresték fel a nyilvános mulatságokat, de ennyi volt az egész. Klotild, a mint én tudom, nem valami fiatal nő már, és külseje, megjelenése se volt bájos.

Nagy nyomorban élt és festett arcza könnyen megtévesztette azokat, kik a táncz után nagyon mélyen pillantottak a pohár fenekére.

Az ilyen teremtés nem számithat többé gazdag imádóra, ki ráköltse egész vagyonát.

Ez nyilt hazugság volt s ha kételkedtem is volna benne egy perczig is, az ellenkezőt bizonyiták Margitnak zavart és hazug szempillantásai.

Közel voltam ahhoz, hogy gondolataimat nyiltan közlöm vele, hogy ellenvetéseit megtehesse s hogy szinpadi jeleneteket rögtönözhessen. De féltem, hogy nem fog többé eljönni és elhallgattam szemrehányásaimat.

Hizelgő, kedves hangon beszélgetett velem s bevallá, hogy most naponta három frankon felül, tehát majdnem négy frankot keres.

A vevők megrendeléseit nem képes maga elvégezni s varróleányt kell fogadnia.

Hazugságot hazugságra halmozott, ez volt meggyőződésem.

Tombolt bensőmben a fájdalom és düh, de volt annyi lelki erőm, hogy mindvégig nyugodt maradtam.

Ő hallgatásomat a szomoru börtön magányának tulajdonitá és majdnem boldogan távozott abban a hiszemben, hogy minden szavának hitelt adtam.

Tény, hogy Margit megcsalt.

Miközben én vak szerelmem következtében elkövetett sikkasztás vétsége miatt bünhődtem, keritett magának egy szeretőt — mi több — talán közösen fogadtak ki valahol lakást. Hisz nem rég láttam megint uj ruhában s legközelebb — erre fejemet teszem — uj keztyűkkel s uj divatu kalappal jelenik meg. És nem jött arra a gondolatra, hogy látogatásai alkalmával legalább szegényes ruháit vette volna fel, vagy talán szégyenkezett az utczára kimenni kopott ruhában?

Ostoba kifogásokat használt. Bizonyára vállat vont s ezt mondá magában: «Annál rosszabb rá nézve, ha nekem nem hisz!»

Dőre, közönséges teremtés! És egy ilyen tévedt nő miatt kell nekem börtönben ülnöm! E miatt vesztettem el becsületemet!

De ha ily haszontalan teremtés volt, ha nem szeretett, miért látogatott meg? Tisztán érzéki mámorból, balga jóakaratból, mint midőn a beteg házmesternének narancsokat vitt a kórházba. Mily izlés! Részvétet érzett irántam!

Nyolcz borzasztó nap telt el és szüntelen kavarogtak e gondolatok agyamban. Majd az ijedtség vett rajtam erőt.

«Hogyne, hátha a következő napon már nem jön?»

Oly nyomorultnak éreztem magam e puszta félelemtől, hogy most láttam csak át, hogy mily drága volt nekem Margit. Megesküdtem — és ez eskümet hiven megtartottam — hogy féltékenységemet elpalástolom előtte s egy hangot se szólok, nehogy szenvedésemet és gyanumat eláruljam.

Ismét eljött — hisz fogadtam volna erre — és pedig alacsony tavaszi kalapban. Ez kiegészitette öltözékét, arcza nem mutatott fáradtságot, élénk szine üde volt. Nem, ez a nő nem élhet nyomorban, nem a mindennapi kenyérért dolgozik és nem varrhat éjjel-nappal ruhákat.

És mégis volt neki bátorsága . . . vagy talán jó szivének sugallata lett volna ez? Ki tudja?

Talán meg volt győződve, hogy jó szolgálatot tesz nekem, ha megmondja, hogy annyira meg van elégedve sorsával, már két varróleányt tarthat, röviden ha ezer hazugságot koholhatott?

Ugy tettem, mintha osztoznám örömében és hizelgő hangon kértem, hogy huzza le keztyűit s dugja keresztül a vasrostélyon, hogy megcsókolhassam.

Engedelmeskedett, s midőn kezét csókolgattam, észrevettem, hogy a tűszurások eltűntek ujjai hegyéről.

A fogház nagy órája féltizenkettőt üt, s gyertyám kialvófélben van. Sietnem kell.

És mégis, ha több időm volna, valóban borzalmas kedvet éreznék, mindama aggodalmat lefesteni és két szóba foglalni össze, mely két szó is borzalmat fejez ki: féltékeny fogoly!

Ördögi örömmel irom meg a részleteket, melyek kínpadra vontak, midőn Margit mindannyiszor látogatását tette meg. Egy esetet nem hallgathatok el; mert a fájdalom, melyet akkor éreztem, borzasztóbb volt valamennyinél.

Aznap kedvesem megérkeztét vártam és elhitettem magammal, hogy gyanakodó vagyok; lehetetlen, hogy egy magányos nő két keze munkájával annyi pénzt kereshessen, hogy piperészkedésre is teljék. Egy esemény jutott eszembe, mely teljesen megnyugtatott.

Margit sohasem hordott előttem uj ruhát — ha jó meggondolom, ő volt az oka — se ékszereket. Az egyedüli, melyet megtartott, az a karperecz volt, melyet az elsikkasztott pénzből vettem, s mint erénydijat hordotta.

Eddig szegény leány volt, de olyan, mint a rézarany, melynek különös csillogása elkápráztat, s igy sülyedt a legmélyebbre.

Eddig alig viselt ékszert, fülczimpái még át se voltak lyukasztva.

Mély megindultság vett rajtam erőt, ha ez utóbbi körülményre gondoltam. De azért még se birtam elűzni a gondolatot, hogy bár gyűrűt nem vettem észre az ujján, de a munka nyomát nem láttam rajta.

Azt is hiszem, hogy kapott ékszereket, de látogatása alkalmával nem vette fel. De azon a napon minden rózsás fényben tetszett, megdönthetetlenül élt bennem a tudat, hogy méltatlan voltam irányában és a sok gyanusitás közül csak egynek volt alapja, ezt is Margit különös magaviselete okozta.

Szokás szerint pontosan, mindig ugyanegy órában jelent meg és midőn alakját a rostélyon keresztül messziről észrevettem, először éreztem, hogy gyanum eloszlott.

De midőn jobban közeledett — ah a sejtelmek bősz iróniája! az első pillanatra észrevettem, hogy friss forradás van fülczimpáin.

Drága gyöngyökkel és gyémántokkal ékített fülbevalót hordott.

Ettől a naptól, ettől a pillanattól fogva, midőn minden kétséget kizárólag meg voltam győződve Margit hűtlenségéről, elhatároztam, hogy megölöm magam. Már régen meg kellett volna tennem. De legyen úgy, a hogy van, ember vagyok én is, s félek a haláltól, mert megvallom, hogy még mindig szeretem ezt a nőt, s ha álmatlan éjszakákon fekhelyemen ideoda fetrengek, mindig megjelenik előttem alakja.

Ah, gyönge pillanataimban mi mindenre nem voltam képes!

Már arra is gondoltam, hogy ismét magamhoz veszem; gondoltam arra is, hogy minden szégyent és gyalázatot eltűrök, csakhogy vele együtt élhessek. Kinevettem magam, kigúnyoltam bohó féltékenységemet:

«Furcsa gondolataid vannak, akár csak egy gazembernek!»

De nem tehetek másképp. Az a gondolat, hogy megcsalt, hogy egy vagy talán több férfiúval van azóta viszonya, s mig ő miatta a fogságot szenvedem.

Borzasztó düh fogott el, s képes lettem volna a legvégsőre.

Holnap, mint előbb emlitém, egyszerű kis szobánkban együtt költenénk el reggelinket, szorosan egymás mellett az ablaknál, honnan a Luxembourg parkjában az őszies és aranytól csillogó faleveleket szemléljük.

Ah, ez pompás lesz . . .

De, ha a szobában az éjjeli mulatság nyomait fedezem fel, dőzsölő, mámoros ifjaktól elhajitott szivarkadarabokat veszek észre, akkor . . . akkor képes lennék kést ragadni, hogy a hűtelen nő szivébe mártsam.

Nem! Gyilkos nem akarok lenni! Elég szomoru, hogy sikkasztóvá lettem. Jobb lesz meghalnom!

Nem táplálok iránta haragot, igy akarok meghalni, mert a megtörténten változtatni már nem lehet. Tulajdonképen ő jót akart velem s talán egy kissé szeretett is, de nem volt állhatatos.

Isten veled Margit! Te nem vagy rossz, s hiszem, hogyha e sorokat olvasod, könyeiddel fogod áztatni.

De utóbb is elfeledsz, s mással éled majd világodat.

S ha előveszed néha e fakó sorokat, mutasd meg annak a férfinak, kivel élni fogsz, hogy olvassa el, miként fosztotta meg magát az élettől egy ember, ki téged boldogtalanul szeretett.

* * *

De hallga! Az óra tizenkettőt üt, éjfél van . . .

Gyertyám utolsót lobban.

Ágytakarómból kötelet fontam, s az ablak keresztfája elég erős . . .

Bátorság, bátorság, hadd vessek véget e nyomorult életnek!

(Vége.)

JÓ TANÁCS.

— Baumbach. —

Biz fájdalom, hogy kedvesed
Már többé nem szeret,
De im azért ne szitkozódj,
Ne bántsd a nőnemet.

Ne öld a vizbe tenmagad,
Ha búslakodsz, botor!
Szerelmi búra — viz helyett —
Balzsam csupán a bor.

Nos rajta! fogd a serleget,
Szinültig van tele,
Hisz bánatod csak addig ér —
Mint kancsód feneke.

Maróthy János.

RÓMA. AZ ORVOSI KONGRESSZUS TISZTELETÉRE KIVILÁGITOTT FORUM.

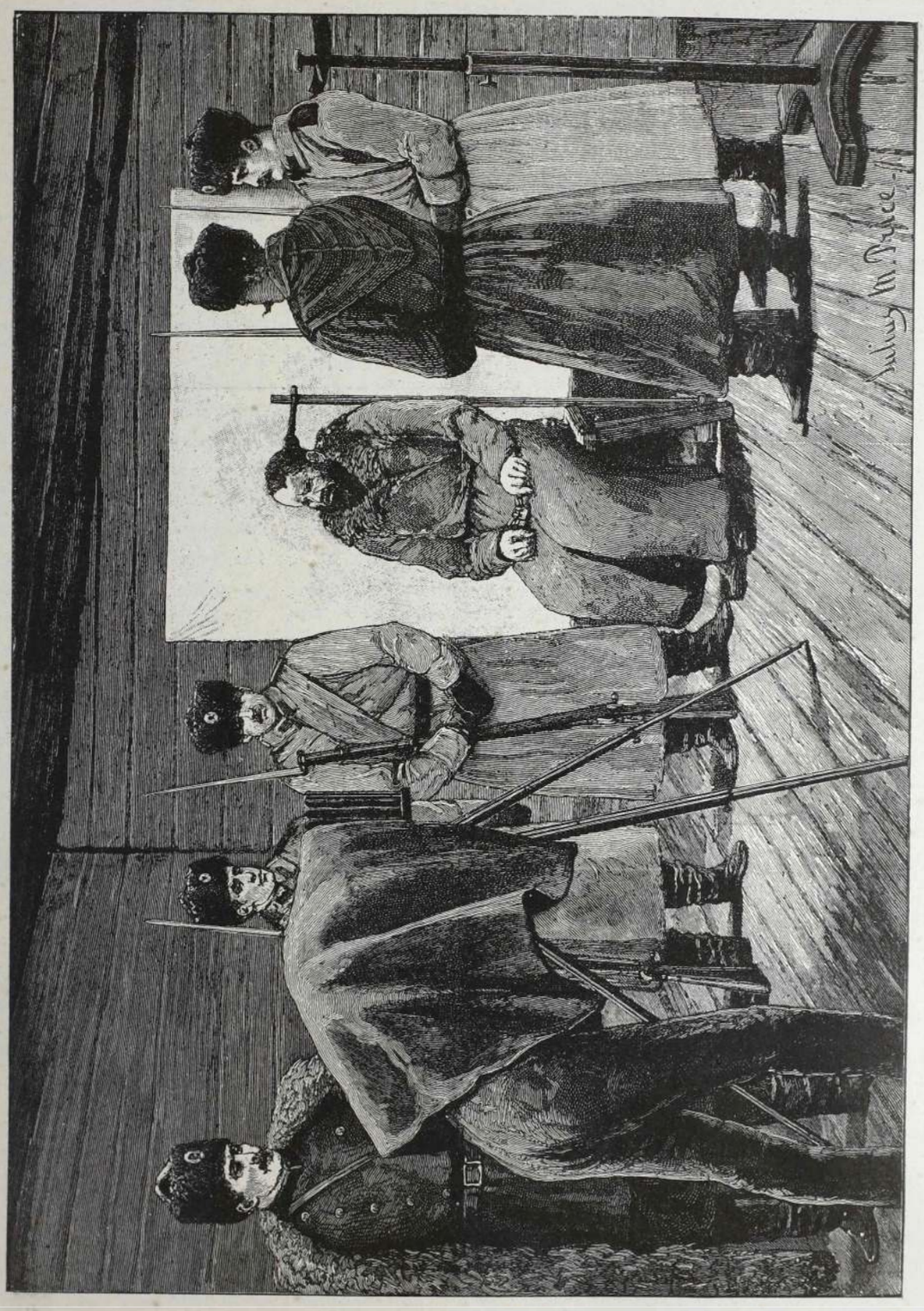

A SZIBÉRIAI SZAMÚZÖTT LEFÉNYKÉPEZÉSE.

GR. CSÁKY ALBIN OTTHON.

Minél magasabbra törekszik a nap felé a virág, annál mélyebbek a gyökerei a földben, a melyben tenyészik.

És gróf Csáky nagy szelleme családjában gyökeredzik.

Valahányszor nagyobb működési tér és országos szereplésre akarták az irányadó körök gr. Csákyt megnyerni, mindég hajótörést szenvedtek e kisérletek kedves családi otthonán, a melyet megbolygatni nem akart.

A csere nem volt egyenértékü. A fővárosi zajos élet és a politikai szereplés nem kedvez a családi életnek és sivárrá teszi a kedélyt.

A Szepességben nem annyira a főispáni méltóságot tisztelték gr. Csáky-ban, hanem inkább a nagy jellemet és annak a patriarchalis viszonynak a személyesitőjét, a mely apáról fiura száll és ezer kapcsot fűzött a grófi család és a lakosság között.

A Szepesség nagyja, apraja szerette gr. Csákyt és nélküle egy űr támadt a társadalomban, a melyet pótolni nem lehetett.

Gróf Csáky szintén fajlalta ezen viszony megbontását, mert felnőtt a szepesi emberekkel és összenőtt a szepesi bérczekkel, ösmer minden völgyet és fát, füvet és virágot; itt élte át gyermekkori álmait, itt játszott és tanult, itt kezdte meg nyilvános pályafutását és itt a boldog családi életet.

Nehéz is volt megválni a szepes-mindszenti ősi kastélytól, a hová 1866-ban költözött be fiatal feleségével a gróf és azóta folytonosan ott élt gyarapodó családja körében.

A kastély a legszebb főuri kastélyok egyike. Régi fák között emelkedik ki a kastély, gyönyörű parktól körülvéve és a legszebb kilátást nyujtva a Branyiszkóra, Szepesváralljára és a Tátra-hegycsoportra. Benne kényelmes lakás szerető házastársak számára és élénkitve gyermekek zaja és az élet komoly utjára készülő ifjak által.

És még népesebb lett nyáron a kastély, a hová előkelő társaság gyült össze és a hol az egymás közelében lakó testvérek hetenként felváltva kedves délutánokat töltöttek whisttel és tarokkal.

Nehéz volt az elhatározás ezt a helyet a fővárossal felcserélni.

Csáky megtette, de gondoskodott egyuttal arról is, hogy a nagy hiányt legalább részben pótolja.

Alig volt a fővárosban, már is egy uj otthon berendezésére gondolt és nem sokára nyaralót vett az Andrássy-uton.

Gróf Csáky egész lényével ellenkezett volna egy fővárosi bérházban lakni.

De Szepes-Mindszentet nem pótolhatja mégis a fővárosi kényelmes lakás.

Hiányzik Szepes-Mindszent üdítő levegője, hiányzanak az ott maradt emlékek és akkor csak igazán boldog a család, ha a fővárosi port elhagyva, nyaranta ott tölthet legalább két hónapot.

És ez az idyllikus szeretet, mely a grófi családot az ősi kastélyhoz és környezetéhez köti, végig vonul a családi élet minden nyilvánulásában.

Nem képzelhetni boldogabb családi életet, mint azt, a melyet gr. Csáky és felesége folytatnak.

Náluk beteljesedett az, a mit a Szentirás parancsol: «Legyetek egy test és egy lélek.»

Rajongó szeretettel csüngnek egymáson és az egyik öröme a másik boldogsága, az egyik lehangoltsága a másik bánata. Mert bánat is volt, nagy és sulyos. 1892. márczius havában temette el a család a legidősebb fiut, a ki mint országos képviselő szerepelt már a közélet terén. István grof az apa legszebb reményét vitte a sirba és vigasztalanul hagyta az utána siró családot.

A gróf családja körében tölti azt az időt, a melyet hivatalos elfoglaltsága szabadon hagy; klubba, kaszinóba csak akkor megy, ha jelenléte szükséges, különben mindig együtt van feleségével, vele jár ki, vele kocsikázik, vele tanácskozik.

Mert a grófné értékes tanácsadó is. Nagy műveltségű nő és a legbonyolultabb kérdésekben is feltalálja éleslátása és női gyengédsége a helyes utat. A grófné mindazon lelki tulajdonságokkal meg van áldva, a melyek egy oly kiváló férfiu oldalán szükségesek és annyira önnálló szellem, hogy mellette még érvényesitheti is magát.

Köztudomású, hogy a grófnő kezdette meghonositani fővárosunkban az irodalmi Szalont, vendégszerető termeibe összegyűjtvén az irodalom kiváló tehetségeit és igy alkalmat nyújtván hogy a születési és irodalmi arisztokráczia egymást megösmerje és istápolja.

Köztudomású, hogy a grófnő kezdeményezte az irodalmi «Szalon» gyakorlati érvényesülése érdekében a «Műbarátok köré»-nek az alapitását, melynek irodalmi szakosztálya az ő elnöklete alatt működik, és a melyben ő dolgozik legszorgalmasabban, mert nincs kézirat, a melyet a grófnő nem olvasott volna át és nem birált volna meg éles szemmel és kiváló kritikai érzékkel, mielőtt az a társaság könyvkiadó vállalatában megjelent.

Köztudomású továbbá, hogy a grófnő kiváló műpártoló és hogy jól forgatja a tollat is. A jótékonyczélú műkedvelői előadásoknak a Szepességben mindig a grófnő volt a lelke és még a Szepességben fordította le az «Odhin vigasza» czimű bájos költői munkát. A fővárosban pedig többször lépett sorompóba a tollával az irodalmi Szalon mellett.

A grófnő élénk szelleme nem ösmer pihenést; mindig foglalkozik valamivel, és kiváló munkásságot fejt ki emberbaráti téren is.

A grófné elnöke a Mária Dorottya-egyesületnek, tagja a polyclinikai egyletnek stb. stb.

Legnagyobb érdeme azonban, hogy ezen sokoldalú tevékenység mellett egyuttal kitünő asszony és jó anya is.

A grófi család nagy gondot fordít gyermekeik nevelésére; ugyanazt az előkelő gondolkodást, és azt a jó erkölcsöt találjuk nálunk, mint a grófi szülőknél, kik a legjobb példát adják nekik.

Különösen a fiukat szoktatják önálló gondolkodásra és mindannyian emlékeznek még Szepesmegyében azon megyei közgyülésekre, a melyeken az elnöklő gróf mellett ott ült legidősebb fia, figyelemmel kisérvén a tárgyalást. A gróf nagy súlyt fektet arra, hogy fiaiból a közügyeket alaposan ösmerő hasznos polgárok legyenek és maholnap vezérlő szerepet játszszanak.

Nagy gondot forditanak a gyermekek vallásos nevelésére is, mert a szülők érzik a kereszténység becsét és jelentőségét és oly jó katholikusok, mint csak kivánni lehet.

A lelkiismeret Isten nélkül, egy bíróság biró nélkül. A lelkiismeret világossága nem más, mint az Isten eszméjének visszfénye az ember lelkében. Ha Isten iránti hitünk elvesz, sötét lesz az ember lelke.

Szepes-Mindszenten azért minden vasárnap összegyül a grófi család a szolgaszemélyzettel a kastély kápolnájában misét hallgatni és ha vasárnaponként a budapesti ember eltéved a Hermina-kápolnába, ott fogja találni a gr. Csáky családot buzgón imádkozva.

AZ ESKÜVŐ.

— NEKRASSOW. —

Templomba lépek. Alkonyatra jár;
Egy-egy mécs pislog, gyér a fénysugár.
Sötét zugos, hatalmas régi dom
Zordon homály ül ablakaidon.
Csak néha-néha világitja meg
A mécs láng, mely ide-oda libeg.
És a kupola boltivezete,
Mint a nyitott sir, zordon, fekete.
Falából száll nedves, dohos hideg,
Hogy az embernek szive megremeg.
Nincs itt imázó, nincs itt szent mise,
Nyikorgó ajtó, nem bánt senkise ...
De im némán oltárhoz közeleg
Szegényes pár, nincs véle nászsereg.
Munkás lehet, tekintete komor,
Csontos orczáiról lerí a bor.
Ott áll mellette a lépcső fokán
Menyasszonya, redő, gond homlokán.
Szegény teremtés! Úgy sajnál szivem,
Mig tört szemed csüng az oltáriven.
Mily véletlen vetett igy össze, mondd!
Arczod mért halvány, mért epeszt a gond?
Oh értem már, lelked mért nem örül
Mért húzod össze derekad körül,
Sötét kendődet! — Ah, elég, elég!
Ugy-e jött gyakran! S oly bús volt a dal,
Melyet a hárfa húrjából kicsal?
Szivedet és magad oda adád —
S oszt sirva virrasztál sok éjszakát!
De ő hibáját im jóvá tevé
S tán szivesen visz az oltár elé.
Segélt az úr, ki mindenütt jelen,
Mért vagy mégis oly bús, reménytelen?
Tán a jövőbe száll tekinteted?
Látsz kinos nappalt, gondtelt éjeket?
Mig vézna csecsemődet ringatod,
Jő részeg férjed, nyers kezébe bot.
Sirsz, dolgozol és egyre kérdezed:
Miért szabta rád mindezt a végezet?
Mi vár még rád, mig majd a sirgödör —
Szegény! Hagyd, jobb ha sorsod nem gyötör.

Feleki Sándor.

FEKETE FELLEG.

Teodoro Guerrero regénye. 5

V.

ÚRI BUNDA A SZEGÉNY EMBEREN.

Filomena fia egyenest a folyosóra nyiló ajtó felé tartott.

A falon észrevette a maga árnyékát és egy pillanatig elégedetten nézdelte azt a sötét bundás embert ott a falon. Tetszett neki, hogy mint simul az a jó meleg bunda ahoz az árnyék emberhez. Közben belenyult a bunda zsebébe is s érezte, hogy pénzzel teli erszény van benne. Ép a mint a kilincsre akarta tenni a kezét, egy erős kéz vállon ragadja s megrázza. Filomena fia felveti a fejét. A szolgát látja maga előtt.

— Nézze meg az ember! — kiáltja durván a szolga — elakart evvel illani?

— Mit beszél? hallja! — szól a fiatal Alfredo emelt fővel, miközben arczát elborítja a pir.

— Hallatlan! Igy szolgál rá a nagyságos úr jóságára? Azt hiszi, nem ismerem ezt a bundát!

Filomena fián iszonyu harag vett erőt. Már felemelte kezét, hogy torkán forraszsza a szolgának ezeket az aljas szókat. De hirtelen megfékezte indulatát s a haragtól elránditott ajkait erőszakkal mosolyra vonta.

— Hát ismeri ezt a bundát?

— Magam porolom ki minden nap.

— No, hogy ezentul ezzel is kevesebb legyen a dolga, magammal viszem ezt a szőrös portékát.

— Azt majd meglátjuk.

S a szolga megfogta a bunda sarkát.

— Nem ereszti el? — Kiáltott rá a fiatal Alfredo.

— Már hogy is ne! Felhivatok mindjárt egy rendőrt s akkor az éjjelre lesz legalább kvártélya!

Majd megvető hangon hozzá tette:

— Hiába, a nép csak nem tudja megállni, hogy ne lopjon!

Filomena fián majd hogy ujra ki nem tört az indulat. De ismét mosolygásra fogta.

— A nép . . . . Hát kik voltak az ön ősei, báró úr?

— Tán velem akarja magát egybevetni? — mondá a szolga végig tekintve a fiatal Alfredon.

— Isten mentsen, hogy magára hasonlitsak! Nem, egy tisztességes munkás embert nem szabad egybevetni egy buta lakájjal!

— Szemtelen, még sérteget! Engem, a nagyságos úr szolgáját! . . . De ügyet se vetek rá. Nem aljasitom magam le annyira, hogy egy ilyen ember szavaival foglalkozzam . . . *Becsületes* munkásember, a ki elviszi egy idegen ember bundáját! Haha!

— Elég! — kiáltott Filomena fia. — Majd megtanitom én, nyomorult! Jöjjön be a nagyságos úrhoz! Jöjjön!

S megragadta a szolga mindkét karját és odavonszolta a szőnyegajtóhoz, mely Penalver szobájába vezet.

A szolga pedig orditott, a hogy csak tudott. Hirtelen kinyilt az ajtó s Penalver feje látszott a résen.

— Mit kiabálsz, Miguel?

— Uram . . . ez az ember . . . ez a . . .

— Hát mért nem mondja el? — szólott a Filomena fia. Ugy látszik, a gazdája jelenlétében inába száll a bátorsága. Csak mondja el, mondja.

— Mi történt? — sürgeté Penalver.

— Hát láttam, a mint ez a fiatal ember ki akar lépni az előszoba ajtaján . . .

— . . . a nagyságos úr bundájával — folytatá Filomena fia a szolga beszédét.

— Uram! ez a szolga nyomorult ember. A nélkül, hogy csak egy vonás is arczomon elárulná, hogy vétkes vagyok, mert engem gyanusitani, hogy loptam volna!

— Milyen megaláztatás! — mormogá Penalver.

— Hát nem hittem volna, — dadogá a szolga, — hogy a nagyságos úr kabátját . . .

— Hallgass! — kiáltott Penalver haraggal. — Ki adott rá jogot, hogy elbiráld, kik jönnek a házamba, és hogy én mit teszek velük. S hogy mered az én vendégemet igy gyanusitani . . .

— Uram! én hű szolga voltam . . .

— Igaza van ennek a fiatal embernek. Az arczáról is láthattad, hogy becsületes ember.

— De én . . .

— Csitt! Tüstént takarodsz a házamból.

— Uram!

— Semmi kérés! Többet ne merj a szemem elé kerülni.

A szolga a fal mellett meglapulva osont arrébb és bement szobájába, hogy összecsomagolja holmiját.

— Ugy vélem, beéri ezzel az elégtétellel — szólt Penalver, megfogván Alfredo jobb kezét.

— Köszönöm uram, köszönöm! Igaz, nagyon megsértett. De azért ne büntesse meg ily szigoruan. Én kérem, ne küldje el e miatt a jelentéktelen dolog miatt.

— Magának jó szive van; nem gyűlöli az ellenséget. De azért ne akarja megvédeni ezt a szolgát. Miguel megérdemli sorsát. Ha ma megbocsátok, holnap még arczátlanabb.

— Látja, uram — mondá Filomena fia mosolyogva — ez a kis baleset is tanuskodhatik róla, hogy furcsa lehetek én ebben az úrias bundában. Más is annak nézhet, a minek ez a szolga. No, nem?

E pillanatban kinyilt az előszoba ajtaja és Adriana lépett be a gyerekekkel.

Penalvert félig eltakarta a szőnyegajtó. Alfredo háttal volt az előszoba ajtónak. Az előszobában félhomály volt.

Adriana azt a bundás alakot férjének nézte. Oda sietet hozzá és megfogta a vállánál.

— Nos édesem, itt vagyok. Te elmégy?

Alfredo hirtelen visszafordult s megpillantván Adrianát, mélyen meghajolt. Az asszony visszahökkent s kissé felsikoltott.

Penalver odaugrott hozzá.

— Mi az? — kérdé zavartan.

— Semmi — viszonzá Adriana ismét Alfredora tekintve, kit zavarttá tett az asszony nézése.

Adriana erősen szemébe nézett férjének. Penalver lesütötte szemeit.

Pillanatnyi csend állott be, mely alatt Filomena fia szótlanul kiosont az ajtón a lépcsőgádorba. Ötével mérte lábaival a lépcsőket és mihamar leért az utczára. Odalenn pedig futásnak eredt, mint a kit kergetnek. Adriana pedig felkiáltott:

— Alfredo! ki ez az ember?

— Melyik . . . ember? dadogta a férj.

— Ez, a ki itt . . . — s odapillantott, a hol Filomena fia állott — már nincs itt . . . a ki itt állott.

— Egy szegény munkás, a ki segedelmet kért tőlem — válaszolta Penalver reszketve.

— S oda adtad azt a drága bundát?

— Fázott és . . .

— Alfredo! — kiáltott fel az asszony, kit ösztönszeruleg elfogott valami sejtelem.

— Adriana! — mondá remegve a férj.

Az asszony egy székbe rogyott. Majd hogy el nem hagyta eszmélete. Suttogva mondá:

— Remegő hangod elárul . . . Istenem!... Jaj! — szeme előtt kapkodott a bal kezével.

— Adriana! mi bajod van?

— Oh! Beteg vagyok . . . Nem látok . . . Egy sötét árny lebeg a szemeim előtt . . . Egy asszony árnya.

VI.

ANYA ÉS FIU.

Filomena az ablakpadkára könyökölve várta fiát.

Négy órakor távozott el tőle Alfredo. A szomszédos templomban ép kilenczet ütött.

Az anya aggodalma egyre fokozódott. Filomena a sok könyökléstől fáradtan egy székbe omlott.

S szövögette gondolatait.

— Kilencz óra . . . Négy alig volt még, mikor Alfredo elment. Pedig tudhatja, hogy várva várom; tudja, hogy aggódom e miatt az útja miatt, hogy nem lesz-e eredménytelen . . . Valjon elfogadta-e Penalver a szegény munkáslegényt, a ki alamizsnát kérni jött. Azt mondják, Penalver jó, nemes, nagylelkű ember . . . A világot könnyű kijátszani s port hinteni a szemébe. Gazdag, tisztelt úr ő, s nem is sejti tán, hogy egy szegény asszony itt ebben a nyomorú zugolyban, miatta szenved.

Hisztérikusan megrándultak ajkai s erőtlenség fogta el.

A lépcsőn czipőkattogás és éneklés hal latszott.

Filomena felszökkent.

— Ő az! Énekel! Igy hát nyugtató hirt hoz. Köszönöm istenem.

S kinn termett az ajtó előtt, hogy fogadja Alfredoját, ki nagy léptekkel jött fel a lépcsőkön.

— Itt vagyok már édes anyám. Örüljünk, vigadjunk anyácskám. Fényes gondolatod volt, hogy engem elküldj Penalver urhoz.

— Édes fiam! Gyere be, mert a szomszédok is hallanák. S én ezt nem akarom. De ez a drága bunda s ez a finom ruha rajtad.

— Mind az enyém. Nos, nem jól van rajtam

— De beszéld el, hogy mi történt ezalatt a hosszú idő alatt veled.

— Nézd csak, vettem ezt a nadrágot, meg ezt a mellényt, meg ezt a pár csizmát, nini. Nem urias? mondd! Nincs egy tükörünk, hogy megnézhessem magam ujra.

— Láttad? — sürgeté Filomena.

— Hogy láttam-e? De láttam ám! Penalver úr! Azt hittem, bolond. Képzeld csak, meg is ölelt. Hát még a felesége! Hogy megijedt tőlem. Milyen bútorok, milyen szőnyegek! Ha láttad volna édes anyám!

— S neked nagyon fájt, hogy nekünk nincs olyan.

— Dehogy! Csak hát jobb volna, ha nekünk is volna. De ha nincs . . . Még le is ültetett. Selyemszékre! Azt hittem elnyel a szék. Hej! milyen jól esett az ülés azokban a puha székekben.

Filomena szemeiből megeredtek a könyek.

Folytatása következik.

A TAVASZI TÁRLAT.

I.

Az idén először rendeztek nálunk tavaszi tárlatot. Alig negyedfél hónapi időköz választja el a két szalónt.

Bizony, nem sok idő és alig is hihető, hogy ilyen kis spácziumokkal állandósulhat majd az üdvös kettős-tárlati intézmény.

Mert nálunk különös jelentőséget kivánnak tulajdonitani a tárlatoknak különkülön.

A téli tárlat mintegy nemzetközi szalón légyen, a tavaszi tárlat csak hazai művészek munkáinak kiállitása.

A téli tárlatot alig is lehetne nálunk más időpontban megtartani, mint a hogy tényleg megtartják. Mert — lévén internaczionális — számot kell vetnünk az őszi berlini és párisi tárlatokkal s a télutóra eső bécsi expoziciókkal.

E világvárosok kikerülésével pedig senki se jönne el hozzánk. Azért hát nekünk a nemzetközit a kora tavaszi időre halasztani. Mert, ha létesül a tervezett Glaspalast a városligetben, ugy a főtárlat semmiesetre se lesz megtartható télen és igy a mostani tavaszi tárlat akaratlanul is a nyár-őszre szorul.

* * *

Őszinte örömmel üdvözöljük az első tavaszi tárlatot.

Alig akadt még kiállitás abban a szép Andrássy-úti palotában, a mely annyi lelki örömmel tölthetné el a szemlélőt. Pedig éppenséggel nem mondhatnók, hogy bővelkedik ez a tárlat remekekben. Sőt ellenkezőleg. Édeskevés odakünn az igaz elismerést érdemlő munka.

De negyedfélszáz magyar piktura! Nagy szó ez, tekintvén képzőművészetünk multját. Hisz alig két-három évtizede beszélhetünk magyar festő-művészetről. S hozzájárul, hogy ez a tekintélyes szám csak néhány rövid hónapnak az eredménye, mert a téli tárlat még alig néhány hét előtt záródott. Elvégre azonban a művek száma még keveset mond. De maguk a munkák is ép oly örvendetes jelenséget tüntetnek fel a maguk nagy gyengeségei mellett is. Mert soha élesebben ki nem tünt a magyar festők ambicziója és tanulási hajlama. A modern festőművészet helyes és helytelen irányai mind képviselvék e tárlaton. Még a helytelen irányokban is gyönyörködtünk, mert tanuságot tesznek a törekvésről, hogy nálunk is meghonositsák az ujat, ha rossz is. Nem minden uj, ha eltér az évszázadok óta vallott s követett irányoktól, okvetlen rossz is. S ha a sok rossz között betolakszik valamicske jó is, ezért magáért meg kell bocsátanunk a sok rossz ujdonságnak.

Egész kis tanulmányutat lehet tennünk a tavaszi tárlaton a modern iskolák között, melyek kiváltkép két irányban iparkodnak haladni.

Az egyik irány a szinezést és légkört illeti, a másik a festés materiális részét reformálja.

Az elsőhöz nem sok szavunk van; hisz meghányták-vetették ezerszer is a színeknek s a légkörnek kérdését. A merő impresszionizmus s a merő spekuláczió egyként megdőltek.

A közvetitő irány megtalálásán pedig egyre fognak fáradni. S tán egyre hiába! Mert alig hihető, hogy valaha objektive, mintegy elméletileg megoldhassák e kérdést.

A szubjektivnek generalizálása pedig ép igy nem fog sikerülni.

A szinezés és légkör lesz tehát a festőművészet elméletének perpetuum mobile-je.

Érdekesebb s kevésbbé letárgyalt a festés materiális részének kérdése. Valjon hathat-e a festő-művész anyagi eszközökkel, mint a vászon s a festék anyaga. Eddig e kérdések nálunk alig is merülhettek fel, mert nálunk — mint általában mindenütt — a finomitott, részletező s elsimított festési modor divott s a vastag ecsetkezelés is csak ép szinhatások kedvéért aknáztatott ki.

Aktuálissá teszik azonban e kérdést

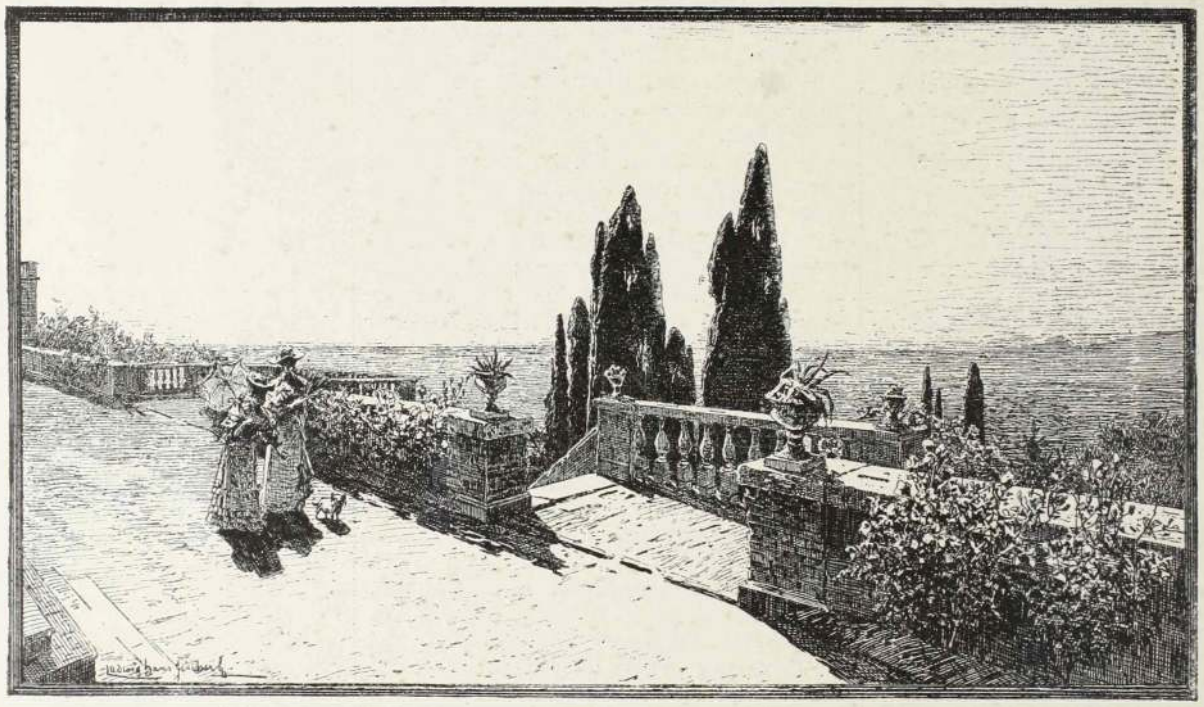

KÉPKIÁLLITÁS BÉCSBEN: FISCHER L. A D'ESTE VILLA TERRASSA TIVOLIBAN.

kell alkalmazkodnunk a nemzetközi viszonyokhoz s megtartanunk a téli tárlatot akkor, a mikor lehet.

A tavaszi tárlatot azonban inkább szeretnők nyári tárlattá átalakitni. Igaz, hogy a haute volée-nak nevezett társadalmi körök távol töltik a nyarat, de viszont a belföldi idegen forgalom nyári időben élénkebb nálunk és igy a nyári tárlatok hathatós közegei lehetnének a képzőművészetek terjesztésének hazaszerte.

Meg lehetne kezdeni azokat a tárlatokat már május közepén, mikor még az előkelőbb társadalmi körök itt tartózkodnak a fővárosban és a tárlat berekesztését ki lehetne halasztani egészen az ősz beköszöntőjéig.

Igy — feltéve, hogy volna a tárlatnak egy megfelelő kiállitási épülete, mintegy — legalább az idegenekkel szemben — állandó képzőművészeti múzeummal gazdagodhatnék a főváros.

Hisz különben is a specziális jellegü tavaszi tárlat mihamar megszűnik, mert kénytelenek leszünk a generális tárlatot, nálunk egy ambicziózus és nagytehetségű festőművésznek nehány kisérlete, egy másik már jónevű művészünk néhány munkája.

Fényes Adolf és Innoczent Ferencz képeit értjük.

Kiváltkép az elsőnek négy képe saját ságosan uj modorúak. Közelből nézve szintelenek s teljesen hatástalanok, sőt a maguk durvaságával és kidolgozatlanságukkal visszataszitó hatást is keltenek. Távolból nézve azonban meglepő hatásuak.

Plasztikájuk tökéletes. Az alakok tökéletesen kiemelkednek a keretekből, mintha nem is képek, de faragott domborművek volnának e művek.

S mi által érik el e hatást?

Azzal, hogy e képek nem is festmények, hanem valósággal: szinezett domborművek.

A festék akarattal majd oly vastagon van a vászonra helyezve, mint midőn a szobrász agyagból készíti a haut reliefet. Legfeljebb csak annyiban különbözik e

kettő, hogy a Fényes Adolf képeinek anyaga vékonyabb rétegben van vászonra rakva. Hogy a hatás mégis olyan mint a valódi dombormű, azt annak tulajdonithatni, hogy az anyag domboruságának hatása egyesül a szinek okozta plasztikával.

S valjon megállhat-e ez az irány, mely nem eredeti ötlete Fényesnek, hanem néhány dán s angol találmánya? Mint ötlet kétségkivül sikerült a festő és szobrászművészetnek ily eredeti egyesitése. Mint művészi irány azonban éppenséggel nem akczeptálható. Mert a festőművész hivatása szineivel s nem anyagával hatni. Plasztikájába a művészet épen az, hogy a szinek vegyitésével s összepárositásával éri el a plasztikát. Mert a mi általában plasztikus, az még nem szép; hisz a természeti tárgyak is plasztikusok, de azért nem okvetlen művésziek. Művészi a plasztika csak ott, a hol művészileg létesült, hol pedig technikai produkczió, ott csak mesterség.

Lehet plasztikát ép oly tökéletest alkotni mint a Fényes Adolfé, igazi művészi eszközökkel is, mint a nagy mesterek megmutatták. Az ilyen uj irany pedig alig egyéb, mint tán egy szellemes ember szellemes ötlete vagy hivalkodás avval, a mi nincs.

Szivesen elismerjük Fényes Adolf ambicióját, sőt művészetét is becsülni tudjuk e munkáiból, de nem buzdithatjuk a kezdett irány folytatására. Mindenesetre azonban érdemes dolog volt az is, hogy megismertetett bennünket a festés ez uj irányával s hogy alkalmat adott a nézetek tisztázására.

Innoczent Ferencz képei már nem ily uj irányuak, inkább végső túlhajtása egy már rég divó szintén nem művészi becsü iránynak.

Ez az irány, ellentétben a másikkal, a festmény vásznát használja fel segédeszközül s a festéket magát lehetőleg minimális vastagságban alkalmazza, sőt egyenesen levakarja.

A mult évben Kacziányi képei voltak ez irányban, de kevésbbé tulhajtva; az idén Ripp-Róna József képe halad e közép uton.

Innoczent nagy vászna, a női arczkép azonban, tekintve a vászon hatásának tulhajtását, épen ellenkező benyomásokat kelt mint, maga a művész akart. A gobelin helyett kopott vásznat látunk. Mindenesetre Innoczent ambiczióját is méltatást érdemel. de irányát még kevésbbé helyeselhetjük mint a Fényesét.

A tárlat többi irányzataink s az egyes művészek munkáinak beható tárgyalását második czikkünkben adjuk.

Laudátor.

K. KOPÁCSY JULISKA.

Csak a budapesti publikum kedveltjeit szoktuk bemutatni. Ezúttal se teszünk kivételt, midőn Kopácsy Juliskát ujból prezentáljuk. Mert hogy nem *csak* a budapesti vagyis inkább nem *csak* a magyar közönség kedveltje, hanem egy idegen országnak is ünnepelt divája, arról nem mi tehetünk.

Különben is kész jubileumi képek ezek, mert Kopácsy Juliskát immár jubilálták is odafönn Bécsben. Immár huszonötödször fellépett — egy folytában — Bécs egyik legelőkelőbb szinházában, a Carltheaterben. Hogy milyen sikerrel, arról tán mi sem tanuskodhatik jobban, mint maga ez a jubileum. A «gyémántos gyémántkirálynőnek — a mint egy ünnepi koszorú felirata nevezi — zajos ovácziókat rendeztek e forduló ötletéből? Ez ovácziók azonban csak változatos kiadása az esténként megujuló nagy sikereknek, melyekről alig győz számot adni a bécsi sajtó. Jakobey — a Gyémántkirálynő szerzője — már uj operettbe fogott, melyet egyenest a diva számára ir s több bécsi komponista között — ugy látszik — még az ősz Suppé is iróasztala mellé ül az uj primadonna kedveért.

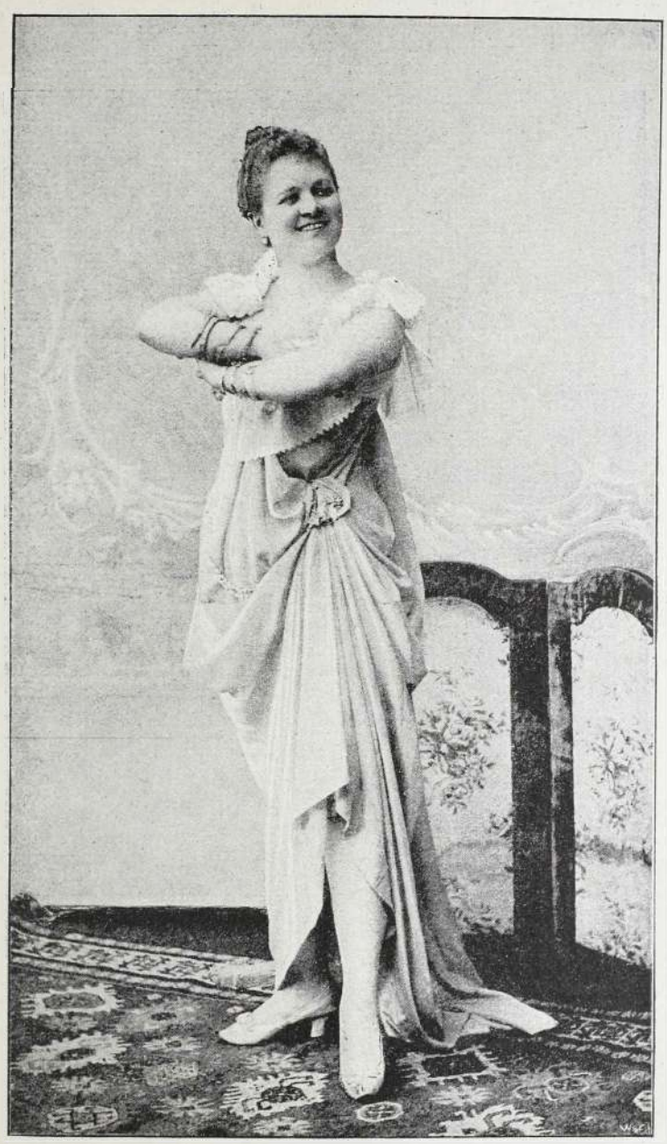

K. KOPÁCSY JULISKA A «GYÉMÁNTKIRÁLYNŐ»-BEN.

Sőt — a mire ugyan a budapesti publikum is megvakarja a füle tövét — mindenáron marasztalják a művésznőt s félő, hogy igazán el se engedik. Ott tartják kölcsönbe! Mert egészen bizony oda nem adnók!

Az a két kép, a melyet ezúttal Kopácsy Juliskáról bemutatunk, a Gyémántkirálynő operettben ábrázolja. A változatos szerep két jelentősebb momentumána k ölvételei ezek, melyeket bizonyára örömmel fogad a publikum, hogy legalább igy képben, viszontláthatja kedveltjét.

ELTÖRÖTT LÁNCZOK.

IRTA: TOLNAY LAJOS.

A nagy ebédeket gondolom három főszempontból szokták adni: vagy azért, hogy megegyék, vagy azért, hogy jól megfizessék, vagy, hogy sokat beszéljenek róla.

E három pont közül egyik alá sem tartozik a Paksy Péter ebédje.

Hatalmas arányu szép ebédnek igérkezett.

Bokor csizmadia már az ebéd adása előtt járta a falukat alkalmas malaczokért, Krisztián az orvvadász őzet igért a legbiztosabbra, a hires Kun Dávid pinczéjéből drága borok érkeztek a postán, vasuton, a Száli trafikosné egyébről se beszélt, mint a Paksy-féle speczialitásokól, Pirók Marczi hires bandája pedig már a képviselő úr uj, ujabb és legujabb szerzeményeit tanulta a nyugalmazott csehtrombitás és iskolaszéki elnök vezetése alatt.

Mindenki a legélénkebb érdeklődéssel várta ezt a ritka ünnepséget.

A plébános úr, ki halálos ellensége volt egy reverzális miatt a gazdag Paksy Péternek, — most először sajnálta életében, hogy talált valami ügyes okot a kibékülésre.

A szolgabiró, ki egy egész erdőséget ütött el a Péter bácsi kezéről — most kimondhatlan tűzzel gyalázta a Paksy-ház hitvány ebédjeit, de azért mindenütt arról beszélt.

Az adófelügyelő is uj végrehajtásokat irt elő. Az ellenségek teljes erővel megmozdultak.

— Ne menjen bátya — törekedtek lebeszélni a meghivottat — egy svihák ebédjére el nem menni hazafiság.

— Oda ne menjen, mert kiválasztom a takarékpénztári bizottságból.

— Majd meglátom.

— Mit? Te elmennél — rivallt a megyei főjegyző, — ki mint ellenség márt eddig is temérdek kellemetlenséget okozot Paksy Péternek — a tiszteletreméltó tanfelügyelőre, — egy uj iskolát se fogok épiteni a megyében — —

Pro et kontra nagy volt az érdeklődés az ebéd iránt.

— De mit is akar mindig ez a szemtelen Paksy az ebédjeivel?

— Sok az adóssága.

— Akkor mit prédál.

— A fiait akarja becsempészni jó hivatalokba.

— Hohó. Ott leszünk.

— A felesége még most is — ez ez — —

Erélyesen készült a hangulat.

A meghivottak valóságos ostromnak voltak kitéve.

Minden lépésüket detektivek kisérték.

Hallott is e mozgalomról Paksy Péter, meg nem is. Biztos volt benne, hogy a jó vadsültek nem maradnak az asztalon.

Hetykén, peczkesen haladt végig a város főutczáin.

Ott voltak a hires főzőnék — s a konyhai gépezet nagy erővel megindult.

Pattogott a tűz, sistergett a zsir, piroslott a malacz bőre, puhult a finom őz, s a pulykák, kappanok, réczék, libák kezdtek a tökéletesség felé haladni.

— Apám — szólt a kisebbik Paksy gyerek — a vendégek jöhetnének ám már. Fél egy.

— Eh!

— Máskor ilyenkor — jegyezte meg az öregebbik fiú, kit most akart apja egy megüresedett hivatalba tolni — a szilvórium már javában fogyott.

A kövér, még mindig szép Paksyné már háromszor-négyszer is végig libegett a teritett asztalok termében.

Talált igazitani valót.

A régi divatu poharakat ujabbakkal cserélte ki.

— Apám már egy óra.

— És senki — mormogá a nagyobbik fiú. Nem is lesz — tevé utána.

— Micsoda?

— Nem.

— Ej — ostoba ficzkó.

Nem merte mondani a kissebbik, csak az óráját mutogatta — két óra.

— Én mindent kilökök — tört be dühösen a mama lángoló arczczal, és haragtól zihálló tüdővel.

— Nagyságos uram — alázatoskodott Bokor uram az üvegeknél és a jeges dézsáknál — én mondanék egyet, igaz, hogy én csak egy szegény csizmadia vagyok, de örökké urak közt forogtam. Tudom, a mit tudok, csak nem mondhatok el mindent.

— Bokor is az tudja, a mit én, papa. Nem jő senki.

Az aggodalom, félelem, szégyen gyorsan nő, mint esős időben a felhő. Paksy úr odafordult a csizmadiához:

— Hát mi lesz az?

— Hát kérem alássan azokat az eltört lánczokat én most szépen összeforasztanám.

— Miféle lánczokat?

— A haragosokat, a kik annak előtte a Nagyságos úr legjobb barátai voltak, és a kik annyi kárt tudtak csinálni.

— Papa, már fél három.

— A mama lefeküdt.

— Bokor, hát hogyan gondolja?

— Hát én úgy gondolnám, hogy meghivó czédulákkal én most egyben fölkeresném a Nagyságos úr haragosait egy béke vacsorára — este nyolcz órára, mely tánczczal lenne összekötve.

— Ostoba ember maga fráter.

— Ha én megyek a czédulákkal, az mind eljő.

— Papa —

— Papa — — én irom.

Egy jó félóra még kellett mig a szégyen, megalázlatás hidján Paksy úr egy kis sétát tett.

— Fiuk, van még azokból a nyomtatott meghivókból?

— Akár egy esztendőre való, papa.

— Irjatok. Egy a plébános —

K. KOPÁCSY JULISKA A «GYÉMÁNTKIRÁLYNŐ»-BEN.

— Jól van — integetett a csizmadia, ez hatalmas láncz.

— A főjegyző —

— Ez is nagy kutya, régi rozsda eszi.

— Az adófelügyelő —

— A három leányával? a vén nővérével, a felesége két testvérével?

— Hadd egyenek.

— Kucsorát is papa?

— Azt is. Szemeti Pétert.

— Bergert.

— Bergert, Hanákot, a vén doktort, a kapitányt. És ha már ezek itt lesznek, legyen, nem bánom, hivjátok meg a három testvéremet is.

Hát mi lesz?

Hát az lesz, hogy már hét órakor népesedett a Paksy-ház.

Jött a plébános.

És sirva csókolódzottak össze.

Jött a főjegyző, az adófelügyelő egész csomó hölgygyel, és érzelmes jelenetek fejlődtek ki.

Jött — jött — jött — és még éjfél felé is jött egy-egy törött láncz.

Szólt a zene, durrogott a pezsgő, folyt a *csóndes* és az egész város a keritésen könyökölt, a ki az asztalok mellé nem férhetett.

Másnap: Péter bácsi, az az kedves bátyám, nagyszerű volt — azok a borok — azok a sültek — —

— De a czigány.

Az eltörött lánczok összeforrtak, és ma Paksy Péter úr, és ma — igen: alispán-jelölt.

De meg is lesz.

Akkor azt is leirom.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(Klári. — Intendánsválság?)

Eredeti két legény lehet ez a *Raymond és Mars*. Szeretném őket ismerni s még jobban szeretném, ha a magyar librettisták velük testi-lelki jó barátságban volnának. A jó barátság folytán majd csak ragadna a magyarokra is valami az ő szellemességükből és vigságukból.

Sőt felfogadnám ezt a két legényt jó pénzen mesterül a magyar auctorok mellé, hogy oktatást nyerhessenek tőlük a tisztességes és értelmes meseszövésben. Mindezek tán jellemezték egy kissé a *Klárit*, melynek eredeti czime *Les vinghuit jours de Clairett* (Clairette huszonnyolcz napja).

Foglalkozik pedig ez az operetté devalvált vodvill a rezervistákkal, kik huszonnyolcznapi gyakorlatra vonultak be.

Az első felvonas czibiljei mind berukkoltak már a második felvonásban. Az első felvonás tout Parisja Montargisba vonult, magával vivén a párisias légkört, a párisias vidámságot s a párisias pikantériát.

A mese szövevényét minek is mondanók el; úgy se tudnók, ha akarnók is.

Minden legcsöppebb persona is ebben a darabban egy-egy szála a szövevénynek s a félreértések s megtévedések játékának. Maga a mese magva vérbeli rokonságban van a Mamselle Nitouch-sal. Klári asszony se más, mint a menyecskévé avanzsált Denise de Flavigne.

A mi a menyecskével megesik, azt mind elvártuk a Nebántsvirág katonás kisasszonyától.

Persze az élelmes franczia kibőviti a mesét egy másik nőalakkal, a Berenice alakjával s ezáltal alkalmat nyujt arra, hogy a jótenyerű publikum egy helyett két primadonnának tapsoljon.

Ennek a vodvillnak azonban nem a meséje a legpompásabb része, hanem a staffázsa.

A maguk ügyességével úgy rendezték

el ezek a francziák, hogy a mellékalakok is, ha vezető szerepet nem is játszanak, egyre ott sürgölődjenek a színpadon s tegyenek valamit. Ha nem is egyebet, legalább mókázzanak.

Michonnet gazember, Benoit czukrász, Gibard őrmester s a huszárkapitány mind nagy szerepek, a mellett, hogy akár ott se kellene lenniök a szinen.

Adtak e mellé a néhány főepizód alak mellé néhány remek apró karikaturát, mint Poireau, a «bankár és báró» rezervista, Michotte s az anszámbl teljes.

Evvel a nagy hadsereggel aztán kirukkolnak a publikum elé s akkora hahotát keltenek egyre, hogy csak úgy rengenek belé a szinház falai.

Szóval a *Klári* pompás vodvill. Operettnek is ép oly jó, mert, a mi azzá teszi, a muzsika, szintén egy szellemes franczia-nak szellemes munkája.

Victor Roger komponistát igy hát együtt tapsoltuk a két franczia librettistával.

Venio nunc ad fortissimum . . . Az előadás!

No, ezuttal igazán pompásat produkált a népszinház.

Franczia munkát még alig láttunk ily kitünő előadásban.

Ezúttal épen nem hiányzott a játéknak az a fürgesége és jellemzetessége, melyet egy ily szellemes mű megkövetel.

Klárit Küry Klára játszotta, még pedig igazi tűzzel és vervvel. Hatalmasan boxolt és remekül forgatta a kardot.

H. Pauli Mariska mulatságos és izléses alakot csinált a Berenice kissé konvenczionális szerepéből. Énekszámát háromszor is kivánta hallani a publikum.

A férjet, Vivarelt, Szirmai játszotta, ismét csak tanúságot tévén a maga intelligencziájával és rutinjával, hogy szűk immár neki a népszinház. Ezúttal ép oly kiváló bonvivantnak és komikai erőnek bizonyult, mint komolyabb szerepeiben drámai alakító szinésznek.

Tollagi a Michonetből briliáns alakot formált. Szinte középpontja volt itt-ott az egész előadásnak. S mind ezt a legválogatottabb — mondhatni — szalónias eszközökkel.

Solymosi Gibardja és Benoit czukrásza egyként kaczagtatták a publikumot.

Egy semmitmondó, nehány szavas szerepből Fenyéri kész kabinetalakot csinált, tanúságot adván ambicziójáról és invenczió-járól.

Szabó rezervista kapitánya, Kiss őrmestere, Nánássy vicomteja és Csongori ájuldozó Michotteja is elismerő felemlitést érdemel.

Szóval a Klári hatalmasan lépett be a sorompóba.

Hogy valjon a Virágcsata le tudja-e majd gyűrni ezt az öcskös legényt, azt majd meglátjuk a jövő héten.

* * *

Intendánsválságról rebesgetnek. Az a fájdalmas gyász, mely Zichy Géza grófot érte neje elvesztésében, úgy látszik megtörte a buzgó intendáns erejét s most a két nemzeti műintézet válságnak néz elébe. Csak fentartással fogadjuk e kósza hireket, mert nem is szivesen vennők tudomásul a hirt, hogy Zichy Géza gróf vissza akar vonulni a köztevékenységtől. Kiváltkép most volna szükség az ő ambicziójára és tekintélyére, minthogy az egyik műintézetnek, a nemzeti szinháznak reformálásáról is van szó.

Különben is nem egykönnyen találnak méltó utódot, a ki már oly gyakorlati ismeretekkel birna a két műintézet körül. Most, midőn már a kezdet nehézségeivel Zichy Géza gróf megküzdött, most kellene hogy érvényesítse mindazt a gyakorlati ismeretet, a melyet a szinház körül szerzett.

Ideiglenesen pedig, mig a gyász pillanatait a megnyugvás, a vigasztalódás s az idő nem enyhitik, jó kezekben vannak az opera ügyei, Nikisch igazgató és Szilágyi műszaki tanácsos vezetése alatt.

* * *

Egy kis sajtóhibáról kell itt beszámolnunk.

A multkori művésznövendékek arczmásai alá részben téves nevek kerültek: Kápolnai Juliska neve helyett Szabó Irma nevét, Szabó Irma neve helyett pedig Tyroler Blanka nevét gondolta légyen az olvasó.

Emin.

ALTATÓ.

Igy csöndesen...
Szellőcske sem
Zavarja álmod, édesem;
Sietve száll a pillanat,
Álomba hadd
Ringassalak.

Jó angyalok,
Ti adjatok
Lelkére édes harmatot,
S mig benne menny virága nyit:
Száz gondjait
Mind hagyja itt.

Ajkad beszél,
Mosolyra kél,
Édes reményem ujra él:
Légy boldog, a mig álmodol,
S a bánatot
Ne leld sehol!

Giuseppe.

KÉPEINKHEZ.

A nemzetközi orvosi kongreszsus alkalmából Rómában fényes ünnepségeket rendeztek, melyekben az olasz királyi pár is tevékeny részt vett. Kiváltkép fényes volt a város kivilágitása s az a tűzijáték, a melyet a római fórumon rendeztek. A világtörténet egykori középpontja valósággal fényárban úszott. A reflektorok százai szórták a fényt szerteszét. Olyan látványosság volt ez, a milyenben gyönyörködni csak ritkán adatik meg az embernek. Különben tanulságul szolgálhat ez a képünk a mi fővárosunk vezető köreinek is az internaczionális demológai kongreszszus budapesti üléseinek alkalmára.

A mult héten két napig Bécsben időzött II. Vilmos német császár. Mondhatni, egész idejét magyar huszárjai körében töltötte. A magyar fiúk felette tetszettek a felségnek, ki alig győzte dicsérni a magyar katonák daliásságát, délczegségét s a magyar menázsi izletességét. Képünk azt a jelenetet ábrázolja, midőn a német császár királyunkkal együtt elvonul a huszárság előtt.

A szibériai foglyokról az ujabb időben fényképeket vesznek föl részben rendőri, részben tudományos szempontból. A pétervári antropológiai társaság közbenjárására megengedte a czár, hogy e fölvételek adatai tudományosan feldolgozva közzé is adassanak. Mindenesetre ez is haladás az elnyomott muzsikok hazájában.

A bécsi nemzetközi tárlat nehány kitünőbb képét is bemutatjuk. Az egyik Sorolla spanyol festő képe, mely kutyával játszó gyermeket ábrázol. Sorolla egyike a jelesebb spanyol állatfestőknek. Blaas képe dévaj olasz lányokat mutat be a maga szokásos modorában. A munka után pedig pompás hangulatkép a német fiatal festővilág egyik előkelő tagjától. A negyedik Ludvig Hans Fischer egy feltünést keltett plein air képe.

Explikátor.

IRODALOM.

Gróf Csáky Albin. Jellemrajzi vázlat. Irta Molnár Viktor. Kiadta Lampel Róbert. Egy bár ritkábban felszólaló, de gyakorlott tollú publiczista munkája ez a magvas essay, mely a vallás- és közoktatásügyi miniszter jellemét és életpályáját vázolja. Valóban rászolgált ily essayre Csáky Albin gróf. A modern magyar közéletnek legrokonszenvesebb tagja ez a miniszterünk, kinek eddigi időben rövid pályában tisztelendő s becsülendő multja van. A csendben működő szepesi főispánból egy csapással lett a legtevékenyebb, legbuzgóbb kormányférfiu, ki oly elveket s irányokat hozott felszinre ez országban, melyeknek megvalósulása óriási léptekkel vinné előre a a magyar nemzetet a nagy kulturállamok közé. S mint az essay oly szépen kifejti «Csáky gróf egész pályáján hirlap- s dobszó nélkül dolgozott. Az a sok derék dolog, a mi a köz elé jutott az ő tevékenységéből, az mind jobbára maga magától került felszinre. Egyszerre, váratlanul lepett meg kész művekkel, befejezett alkotásokkal. Molnár Viktor szép munkája tán az első, mely bizalmasabb bepillantást enged Csáky Albin gróf tevékenységének körébe. Olyan ember munkája ez a könyvecske, a ki jól ismeri a jeles államférfiut, s a ki bizonyára annak környezetében tanult is a miniszter

egyszerűségéből, alaposságából és komolyságából. Minden banális frazeológia nélkül őszintén irott ez az életrajz, mely bár szerényen a vázlat czimet viseli, mégis elég bő és terjedelmes. Hálás munkát is végzett Molnár Viktor e munka megirásával, mert elvégre is jól esik megismernünk azt a kört, a melyben Csáky Albin gróf dominál. Az ilyen megismerésből tanulhatunk is sok mindent, mindenek felett pedig — szerénységet.

*

Gyorsirási Olvasókönyv. Adorján Emil tanár az országos gyorsiró egyesület alelnöke «Gyorsirási Olvasókönyv» czim alatt hézagpótló szakmunkát bocsátott közre. A gyorsirási tanfolyamokban eddig sajnosan nélkülözött olvasókönyveket ez az ügyesen összeállitott anthologia sikeresen fogja pótolni. Különös elismerést érdemel szerző azért, hogy munkáját nem az olvasókönyvek sablonos mintájára irta; vonzó s az oktatásra kiválóan alkalmas anyagával e könyv előnyösen kitünik az efféle müvek közül. Emeli a mű értékét a gyönyörü autografia, mely egy ily könyvnél nem kevésbbé fontos körülmény. Adorján Emil «Gyorsirási Olvasókönyve» Ungár Jenő nagyváradi könyvkiadónál jelent meg; a kis kötet ára 1 forint, ami tekintettel a mű litografiai és igen finom kivitelü nyomására s diszes kiállitására, még a külföld hasonló termékeihez képest is olcsónak mondható.

*

A magyar ipar diadala Párisban. A párisiak, kiket tudomány, művészet, kereskedelem és ipar tekintetében mindig a világ első népének szokás tekinteni, a Magyarországon már nagy népszerüségnek örvendő villamvilágitás tekintetében csak most kezdenek magukról életjelt adni. És, a mi már igazán érdemes a feljegyzésre, az a lázas buzgalom, mit a párisiak mostanában a villamvilágitás terén kifejtenek, egy fiatal magyar iparosnak, az erdélyi születésü *Farkasnak* kezdeményezésére történik, ki, mint a La Française-féle párisi villam-lámpagyár tulajdonosa a legujabb szerkezetü és kiválóan praktikus villamos lámpáival egyszerre meghóditotta a franczia érdekelt köröket. Farkas e tökéletesitett világitó készülékeivel már a franczia vasutak, a lyoni országos kiállitás és más nagyobb, tengerentúli vállalatok berendezésébe is utat tört magának. Reméljük, hogy Farkas úrnak, ki Párisban való tartózkodása daczára is magyar állampolgár, a magyar millenium vezetősége annak idején alkalmat fog nyujtani hogy képességét és tevékenységét itthon is érvényesithesse.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Palánk. Az «Ez előtt egy évvel» czimüt közöljük.

L. A. Ezuttal, sajnálatunkra, nem váltak be.

T. A. «Arczképed előtt.» Van benne hangulat, de még lapunk mértékét nem üti meg.

I. F. L. Versét nem közölhetjük.

Fr. Kl. Meddig tart még a mély hallgatás? Reméljük nem haragszik? Üdvözlet.

KÉPTALÁNY.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Minden mulandó a világon!

Megfejtők: Stawiczki Erzsike, Marosi Jánosné, Schik Regina, Feuer Ede, Schvarcz Samu, Neuhauser Vilmos, Reiner Aranka, Jung Anna, Guttmann Antal, Spann Ignácz, Kohn Gyula, Beck Kálmán, Beck Berta, Neuhauser Samu, Frussa György, Karádi Mihály, Abramovits Rezsin és Etel, Pettik Ágoston, Bédi Istvánné, Bóné Béla, Schvarcz Aranka, Lang Kelemen, Kasai Imre, Farkas Irén, ifj. Posszer, János Lang József, Rosner Anna, Schlésinger Mariska, Schwarcz Nándor, Pottok Samu, Herrer Jenő, Csernei Irma, Lőwi Antal, Klein Anna, Frankl Gyula, Rózsa Lajos, Takács István, Barna Dezső, Stärk Sándor Csizmadia Gyula, Rabics Antal, Braun Ferencz, Vajda Mihály, Kovács József, Grünwald Gyula, Gáy Géza, Zubán Szaveta, Benedek Anna, Vajda Mariska Stern Lipót, Barna Annuska, Somogyi Katicza, Lang Irén, Brandl Mariska, Sallosy Mariska, Szendrői Ármin, Treulich Jakab, Rosner Dániel és Arnold, Lige József, Ligeti Róza, Buri János, Barinka Sarolta Kliér Mihály, Sárközy György, Csukáss Katinka, Bilnitzer Szára, Reichenfeld József, Kliér Mihályné, Lévy Ákos, Jordáky József, Tóth Sándor Papp Lászlóné, Gyáni Lajos, Árpás György, Litskó Laura, NagyLőrincz, Morankey András, Bedő János, Papp István, Török Jozefa, Békefi Laura, Stern Lina Milecz Aladár, Szécsi Miskolczy Irma, Hits Gyula Göncsi Józsefné, Gálfi Dénes, Barok Ferencz, Csurják Endre, Szabó Antal, Imre Jolán.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Bekötési táblák a «Magyar Géniusz» fél évi folyamára a legváltozatosabb, tetszés szerinti szinekben, rendkivüli diszes és művészies kiállitásban kaphatók a kiadóhivatalban.

Előfizetőink közül senki se mulaszsza el a bekötési táblákat megrendelni, mert ezáltal maradandó becsü, diszes kötetek birtokába jut, melyek bármely szalon asztalán helyet foglalhatnak.

Meglepően hat Czerny J. Antal „keleti rózsateje“

(Original Orientalische Rosenmilch)

mely oly vakitó fehérséget és

üde ifju szint

kölcsönöz az arczbőrnek, mely más szer által el nem érhető, kitünő még *májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés* ellen; eltávolitja a *bőrnek tisztátalanságát*, minden *sárga és barna arczszint* és egyidejüleg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ártalmatlan. *Ára 1 frt.*

Balzsamszappan hozzá 30 kr.

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, Crémek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, coniferspritek, szájvizek, fogporok, kefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendő illatszerek, Eau de Cologne stb. stb.

Levélczim és gyár: Währing-Carl-Ludwigstr. 6. sz. (saját házában)

Raktár: I., Wallfischgasse 5. sz.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve. Beszerzési forrás.

CZERNY J. ANTAL Bécs,

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel. 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezen felül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az *összes Czerny-féle készitményekről* kivánatra *ingyen és bérmentve.*

Raktár: Budapesten Török József gysz. Király-utcza 12.

Továbbá *Komáromban* Kirchner, *Miskolczon* Baruch, *Kassán* Megay G., Adamek, *Debreczenben* Rotschnek, *Szegeden* Barcsai, *Aradon* Eles Armin, Ring, *Temesvárott* Tarcsay, *Ungvárott* Hoffmann, *Lugoson* Vértes L., *Zágrábban* Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. Csak akkor valódi, ha *Anton J. Czerny* névvel el van látva.

FOGAK

egészen természet után,

egyenkint ép ugy, mint

egészsé

fogsorok,

rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon

készittetnek. **Fog-specializista**

Király-utcza 47. sz. **RÓNA IMRE** BUDAPEST Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik.

Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

Olvasóinkhoz!

Az uj évnegyed küszöbén teljes bizalommal fordulhatunk tisztelt olvasóinkhoz, mert mindvégig iparkodtunk lapunkat azon a magas nivón tartani, a melyre kezdettől fogva helyeztük. S valóban, szinte páratlan az a rokonszenv s az a jóakarat, a melylyel a **Magyar Géniuszt** mindenütt fogadják. Az olvasók olyan hatalmas táborát gyüjtöttük magunk köré, a milyen tán még egy magyar szépirodalmi lapot se vett körül. Mi pedig fennállásunk óta folyton olyan fényes irói gárdával jelentünk meg a közönség előtt, a milyenre még alig volt példa hirlapirodalmunkban.

Ime, csak e husvéti számunkat tekintve, legkiválóbb poétáink nevét olvashatni abban az ékes sorozatban, melylyel kedveskedni kivántunk olvasóinknak.

A nagy becsesel biró szépirodalmi czikkek mellett mindig kiváló tekintettel vagyunk az **aktualitásokra**, melyeket **könnyed modorban, izléses feldolgozásban adunk közzé.**

Gondoskodásunk egyik legfőbb tárgyát képezik **illusztráczióink**, melyekben csak a lefolyt héten honositottuk meg uj irányunkat. Ez irányunk szerint a jövőben is nagy sulyt helyezünk arra, hogy minél szebb művészi kompozicziókat adjunk közre, de első sorban az aktualitások illusztrácziót fogjuk kultiválni. A napi eseményeket képben is megjelenitjük. Olvasóink előtt, még pedig a legkiválóbb rajzolók által eszközölt művészi felvételekben.

Igy hát ha bármely művelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy mely szépirdalmi lapra fizessenek elő, erre a kérdésre csak egy válasz lehet. Fizessünk elő a legtartalmasabb, legdiszesebb kiállitásu

„MAGYAR GÉNIUSZ“

czimü hetilapra, mely a maga kitünő volta mellett még páratlan kedvezményben is részesiti előfizetőit.

A **Magyar Géniusznak** ugyanis sikerült az

„OTTHON“

szerkesztőségével egyesülve kedvezményt nyujtani, mely egyedül áll a magyar irodalomban. E két kiváló irodalmi vállalat ugyanis oly formán lépett szövetségbe, hogy igazán potom áron szerezhető meg.

A „Magyar Géniusz“ képes heti lap és az „Otthon“ képes havi folyóirat előfizetési ára együtt

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis 12 frt egészévi előfizetésért kap az előfizető **egy rendkivül diszes kiállitásu magas nivóju, aktuális képet tartalmazó előkelő hetilapot, továbbá tizenkét kötetből álló folyóiratot, az „Otthon“-t, melyet a közönség s a kritika egyhangulag legelső folyóiratunk gyanánt üdvözölt, mert körülötte csoportosult a magyar irodalom és a művészet szine-java.**

Ime, ilyen lesz programmunk a jövőre is. Hivek maradván irányunkhoz, haladunk előre! Tartozunk ezzel annak az olvasóközönségnek, mely a Magyar Géniuszt oly meleg szeretettel s annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ szerkesztősége.

Előfizetések a „Magyar Géniusz“ kiadóhivatalához (Teréz-körut 41.) küldendők.

KOSSUTH

2 szinben nyomott legsikerültebb

arczképe

melynek bolti ára **10 kr.**, az

ismételárusitóknak

a pénz előleges beküldése mellett:

10 darab	. . . . frt	—.40
50 „	. . . . „	1.80
100 „	. . . . „	3.—

Bérmentve:

10 darab	. . . . frt	—.50
50 „	. . . . „	2.—
100 „	. . . . „	3.30

küldetik meg. Megrendelések legczélszerübben postautalványnyal a „SZABAD SZÓ“ kiadóhivatalához Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz. intézendők.

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. — Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 «	Fél oldal	« 5.—
Negyed évre	1 «	Negyed oldal	« 2.50
		Nyolczad oldal	« 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek — Tárcza. — Szemle — Vegyesek — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, kiazért a „Szőlőszeti és Borászati Lap“ kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Teréz-körut 41. szám.

Összes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

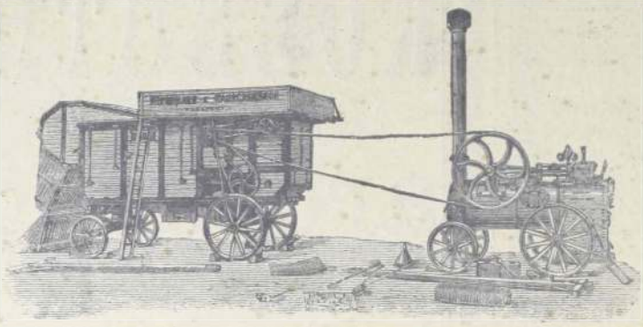

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélcim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönyczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

„SIÓFOK"

BALATON-FÜRDŐ

Posta- és távirda-állomás.

A déli vasuton Budapesttől 2 órányira.

Pompás hullámverés, pormentes levegő (a keleti s az adriai tenger fürdőit pótolja). Hatása kitünő, főleg nóknél, gyermekeknél s általában gyenge szervezetüeknél.

Megnyilik: junius hó 1-én.

Ujonnan épült kényelmes szállodák, **modern igényeknek megfelelően berendezett tágas szobákkal. Villamos világitás, jó konyha,** étkezés **pensióban** vagy **étlap** szerint.

A szállodák vezetése **Holzwarth György** urra, a **budapesti Continental** (előbb Frohner) **szálloda** tulajdonosára bizatott, a ki e téren kiváló szakerő.

Kirándulások a Balaton egész partvidékére, **evezősport, halászat,** vadászat vizimadarakra és **lóverseny.**

Bővebb felvilágositás nyerhető május közepéig a **társulat budapesti irodájában** (Mária Valéria-utcza 13.), junius 1-től a **társulat siófoki telepén,** vagy az egész idény alatt, **Holzwarth György** úrnál **Budapesten Nádor-utcza, Continental-szálló.**

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

A Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

Hein János

irodáját január 1-től

BUDAPEST,

Csömöri-ut 87. szám

alá helyezte át.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatokkivánatra.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITO-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:	Ausztriai fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.	**Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.**
a társaság házában.	a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frc. 125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	« 22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	« 271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál	« 125,732.050.—
értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	« 1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. ÁPRILIS 29.

18-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Dr. Klamarik János. — Lazzaróni: *A Hét.* — Laudátor: *A tavaszi tárlat.* — Király asszonyunk. — Szilágyi Géza: *Eljegyzés.* — Benedek Elek: *A hadak útja.* — Szarvas Mariska: *Szerelem.* — Palágyi Lajos: *A költő jutalma.* — Guerrero — Szalai: *Fekete felleg.* — Sajó Aladár: *Dolgozó kisasszonyok.* — Dr. Zollner Béla: *Mephisto lakodalmi felköszöntője.* — Béni Vilmos: *Kiábrándulva.* — Szinház — Irodalom. — Explicátor: *Képeinkhez.* — Képtalány. — Képek.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÈME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és építési munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Magyar királyi államvasutak Budapest jobbparti üzletvezetősége.

9748/20275. sz.

Hirdetmény.

Az utasok által a vasuti személykocsikban és állomási helyiségekben elhagyott s a m. kir. államvasutak Budapest keleti pályaudvar állomásán gyüjtött és eddig senki által tulajdonjogilag nem igényelt tárgyak u. m.: ruha és fehérneműek, kendők, kalapok, sétabotok, nap- és esernyők stb. továbbá mind azon tárgyak melyek 3 hónap előtt a ruhatárban letétettek. Nevezett állomásunkon podgyász kiadási helyiségében *folyó évi május hó 10. napján reggeli 9 órakor* tartandó nyilvános árverezés alkalmával a legtöbbet igérőnek azonnali készpénzfizetés mellett el fognak adatni.

Budapest, 1894. évi április hó 10-ik napján.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomás nem díjaztatik.)

Magyar kir. államvasutak Budapest jobbparti üzletvezetőség.

20271/9516. szhoz.

Árverezési hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70. §-a értelmében elárusitandó ki nem váltott és felesleges áruk nyilvános elárverezése **Győr állomásunkon folyó évi május hó 17-én délelőtt 9 órától** kezdve tartatik meg, mely árverezésre a t. cz. közönség ezennel meghivatik.

Budapest, 1894. április hó 10-én.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomat nem díjaztatik.)

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

CZIMBALOM

hegedü-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, e.ős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verére bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.— és 3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

A legjobb hirü,

első és legnagyobb magyar

moly ellen biztositó- és MEGÓVÓ INTÉZET

mindenkinek alkalmat nyujt, hogy a télen át használt ruhákat, szőrmeféléket, függönyöket stb. stb. fáradság nélkül (mert csak egy levelezőlapba kerül, hogy az elvitelét megrendelje) a legfigyelmesebb gondozásra és minden károsodás ellen biztositva, a nyári idényre elhelyezze.

Az árak a nagyterjedelmü, szakszerü berendezés folytán, mérsékeltek! A letétjegy és az azon kitüntett összeg beküldése után a tárgyak dijmentesen a házhoz szállittatnak. **Bővebbet az árjegyzékek.**

Ó-utca 44 **Katzer József** szűcsmester, az arany érdemkereszt tulajdonosa, József főherczeg csász. és kir. fensége udvari szállitója

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdőhely.

BUDAPEST.

A Szt.-Margitszigeti 43.7° C. hévviz kitünő eredmé nyvel használtatott mint *fürdő* vagy belsőleg mint gyógyital és *belélegzésre* a következő kóralakok ellen: *köszvény, csúz, zsábák, idült kütegek, külsérték* után föllépett *izzadmányok, görvély és bujakor, máj, gyomor, bélbántalmak, idült székrekedés, hólyaghurut, női bántalmak, garat, gége, tüdőhurut, hüdések és idegbántalmak.* A gyógymód hathatósabbá tétele czéljából meglepő sikerrel használtatott a *massage és villamos fürdő.* 135 hold sétakert, tiszta pormentes levegő és 300 vendégszoba, társalgási és tekéző-terem, pósta, telefon, távirda, gyógyszertár és elismert jó konyha. Rendelő fürdőorvos dr. *Bauer Antal*, főherczegi udvari orvos. Naponta katona- és czigányzene. Hajóközlekedés félóránként; menet-tértijegy: hétköznap 20 kr., vasár- és ünnepnap 31 kr., gyermekjegy 10 kr.

Fürdőidény tartama május 1-től szeptember 30-ig.

A szobaáraknál május és szeptember hóban 30 százalék engedmény.

A hévviz, mely az eddigi tapasztalatok szerint *köszvény* ellen ol hatásosnak bizonyult, hogy joggal *köszvény-gyógyviznek* nevezhető, frissen töltve készletben, főraktár **ÉDESKUTY L. udv. ásványviz szállitónál Budapesten.**

Árszabály kivánatra bérmentve megküldetik.

A szt.-Margitszigeti gyógyfürdő-felügyelőség Budapesten.

1894. évi április 29. III. évfolyam. 18. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre .. ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTARSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

DR. KLAMARIK JÁNOS.

Elvégre is a kötelesség teljesitése nem érdem s jutalmat se érdemel.

Igy állitaná fel az erkölcsi tételt az, a ki ködfellegen át szemléli a mai társadalmat. Ilyen ethico-morális axioma beválhatott tán a régi időkben, akkor is csak az elvontan gondolkodók szemében.

Ma pedig azt kell mondanunk, hogy bizony nem közönséges érdem negyven hosszú esztendőkön át híven, kitartással és egyforma buzgalommal szolgálni egy ügyet.

Az emberek testileg-lelkileg kimerülnek s akaratlanul is kevesebbet tesznek, mint a kötelesség parancsolja.

Kitartani tehát, küzdelem önmagával, küzdelem a természettel. S az ily lelki küzdelemben van mindig valami a tiszteletből. Ha tehát a köznek fáradhatlan munkását a társadalom a kötelességérzetért és hosszú, hosszú kitartásért ünnepli, akkor minden disszonanczia nélkül, osztatlanul az egész társadalom leróhatja a tisztelet adóját. Maga iránt teljesit csak ezzel kötelességet.

Dr. Klamarik János 1832. év február hó 7-én született Losonczon. Iskoláit Budapesten végezte s szaktudományait (mathematika, fizika és filozófia) Bécsben fejezte be.

Az alig 20 éves ifjút már Félegyházán találjuk, mint az ottani gimnázium helyettes tanárát. Innen 1855-ben a pécsi főgimnáziumhoz került, 1856-ban pedig a bajai főgimnázium rendes tanára lett, honnan 1860-ban a székelyudvarhelyi s 1861-ben a beszterczebányai főgimnáziumhoz jutott. Itt találta meg először azt a működési kört, mely tehetségeinek, hajlamainak és hazafias érzületének legjobban megfelelt.

A beszterczebányai főgimnázium ugyanis ez időtájt a panszlavizmus egyik főfészke volt, a hol az igazgató és a tanári kar a magyar állam ellen irányuló panszláv politikának szolgálatában állt. Az ifjuság lelkébe a magyar állam elleni gyűlöletet csepegtették, hogy az egységes szláv állam eszméjének meghóditsák őket. A fiatal Klamarik ezt egész súlyában azonnal észrevette és Zólyommegye akkori alispánjának, a magyar állameszme egyik legbuzgóbb hívének, Grünwald Bélának segitségével, valamint báró Radvánszky Antal főispánnak és az ág. evangelikusok főfelügyelőjének, s később Ipolyi Arnold beszterczebányai püspöknek közreműködésével sikerült a beszterczebányai főgimnáziumot e bűnös üzelmektől megszabaditania. De a panszláv szellem még sokáig lappangott, ugy hogy az 1867-ben igazgatóvá kinevezett Klamariknak még igen nagy munkájába került a külső izgatók az iskola szelleme ellen irányuló aknamunkájának megsemmisitése.

DR. KLAMARIK JÁNOS. Mertens és Társa

A beszterczebányai főgimnázium, mely a panszlávizmus főfészke volt, Klamarik tapintatos bánásmódja és erélye által a felső vidéken a magyar nemzeti érzület védőbástyája és tevékeny misszionáriusa lőn.

E buzgó tevékenységének és hazafias működésének jutalmául 1870-ben a Ferencz József-rend lovagkeresztjét nyerte és 1876-ban a beszterczebányai tankerület főigazgatósága is reá ruháztatott.

Már mint tanár és igazgató s számos jelét adta tudományos és paedagógiai képzettségének, és pedig az irodalom terén is. Külföldi utazásai, melyeket Németországban, Belgiumban, Angol- s Franciaországban, Olaszországban s a Svájczban tett, még jobban kiszélesitették ismereteit, ugy, hogy a középiskolai oktatásügynek és különösen a hazai középiskoláknak legbehatóbb s legalaposabb ismerője és ismertetője lett.

Ismereteinek fényes jelét adta, mikor egy nagy munkában megirta «A magyar középiskolák szervezetét». Ritka lelkiismeretességgel s alapossággal készitette ezen munkáját, mely azóta a középiskolai adminisztráczió útmutatója lőn.

Igazi munkakörét akkor találta meg, midőn 1883-ik év július havában Budapestre hivatott a miniszteriumba, hogy a középiskolai törvény végrehajtásában segédkezzék. Fél év mulva osztálytanácsossá nevezték ki s mint ilyen, a középiskolai ügyek előadója lett. 1889-ben pedig miniszteri tanácsossá neveztetett ki.

Az 1883-iki középiskolai törvény korszakalkotó volt, mert összes középiskoláinkat, melyek egymástól czél, irány és

eszközök tekintetében eltértek, egyesitette és működésük irányát úgy szabta meg, hogy a magyar állam érdeke minden iskolában érvényre jusson. E törvény megalkotása évtizedes harczba került, mig a különféle érdekek e törvényben kielégitést találtak. De sokkal nagyobb munka volt e törvény végrehajtása. S ebben Klamariké az oroszlánrész. Még nem mult el 10 év a törvény megalkotása óta, s alig van egyetlen intézkedése, mely végrehajtva nem volna. Klamarik vaskézzel nyúlt bele középiskolai oktatásügyünk zilált viszonyai közé, és mély belátásával, széles látókörével, gazdag tapasztalataival és sokszor a törvény kiméletlen szigorúságával teljesen átalakította a magyar középiskolákat. A középiskolák tankerületi beosztása, az aut. felekezeti iskolák és az állam közti viszony pontos körvonalozása, a főigazgatók és kormánybiztosok hatáskörének megszabása és érvényre emelése stb. oly dolgok, melyek csak elenyésző csekély részét képezik azon munkának, melyet a közoktatási kormánynak Klamarik vezetése alatt álló ügyosztálya kifejtett.

E közben figyelme kiterjed mindenre, a mi a középiskolai tanitás sikerét, s a mi az állam tekintélyét emeli.

Többször beutazta az országot, hogy a helyszinén szerezzen meggyőződést az állapotokról.

Vezetése alatt hazánk 180 középiskolájában 1883 óta 70 épitkezés történt, több mint 4 millió frt értékben, s középiskoláink évi javadalma 3 millióról 5-re emelkedett.

Elmondhatjuk, hogy a magyar tanárság büszke lehet arra a férfiúra, a ki a középiskolák élén állva is, mindig tanárnak érzi magát, s szerencsés az a kormány, melynek olyan munkásai vannak, mint Klamarik.

A HÉT.

— Jön a szocziális forradalom. —

Kibontott szárnyakkal közeledik csak felénk a vérpiros május elseje, de a csendőrfegyver durranása már idejekorán üdvözölte.

Mert valóban, mozsárdurranás ez a zaj csupán, komoly védelemre nem jó. A szocializmust mi egyértelemben bolonditó farkascseresznyének nevezhetjük el. Vezérférfiait futó bolondoknak. Eszméit mételynek. De ezeknél dühödtebb kifakadások sem fogják a szocziális forradalmat megakadályozni.

Most bukik a vásárhelyi főkapitány. Ő valóban tragikus alak; tehetetlen és erő nélkül állott ott, a feldühödt népakarat előtt. Hát miért volt tehetetlen? Miért erőtlen? — kiált fel a bourgeois osztály és pulyka dühében a védtelenre, az áldozatra támad. Valakin csak ki kell ereszteni ijedelmét. Hát bukjék a főkapitány. S remeg, mint a kocsonya.

Puskaporszag illant át a légen. Idefön, jó meleg, puha fészkeinkben, hirtelen úgy éreztük, hogy megremeg a föld alattunk. Egy pillanatra a franczia kommün véres apostolatnak árnyai lebegtek fel feldult képzeletünk előtt, s borzadálylyal néztünk körül.

Hogyan? Hát már hozzánk is átlátogat az a pusztitó eszme? Hát már a mi népünk békés lelkét is felforgatja?

Ez a kitörés, sejtetni engedte a krátert, melyben vegyesen háborog az izzó láva, mely ha kitör, Pompejiket temet el, igazában még, mint a Vezuv.

Mert az eszmének van csak igazi felforgató hatása. Az öl, pusztit, gyilkol, megemészt, szétdarabol! Kő kövön nem marad nyomában. Felforgat mindent, hirtelen, iszonyú romboló dühében, nem kimél semmit, jót és rosszat maga alá temet, a mint végig száguld fejünk felett s sarkantyújával szétdarabolva, szétmarczangolva, hazát, államot mindent!

Az eszme hatása feltartózhatatlan!

Lassan terjed. Ma még mértföldnyire van távol, holnap itt van, teljes közelünkben, s aztán csak halljuk, mint suhan tova iszonyú orditással, itt hagyva mérgét, mely aztán mar, vág, öl.

S mig a bourgeois-osztály tanácskozik, elnyom, s rémületéből felocsudik, aztán látva, hogy elmult minden, ismét a régi csend állott be, a régi nyugalom, s megbékélve él tovább, zsirjában majd megfuladva, addig a népet emészti az éhség kinja és rettenetes dühe, mely egyre nagyobbodik, vészesen, s tanulva az első kitörés veszélyein, él pinczehomályában, áldoz a tilos eszmeisteneknek, rendithetlen meggyőződéssel szivében.

S mi a vég?

Hová fog ez fejlődni?

Mi a kibontakozás?

Hát miért nem akarjátok meghallgatni annyi sok magyar ember nyögését, keservét? Hát miért türitek, hogy az oligarkia napról-napra ismét kezére játszsza a földet, leköti, a szegény munkást gépei által koldusbotra juttatja, s a papság és a főnemesség ezalatt bizik, bizik egyre? Miért? A gyülöletet miért türitek? A gyülölet, mely felgyülemlik abban a szegény emberben, szivéből kiöli a szeretet melegét, s elfojtja benne szive szavát, megakadályozza, hogy ideálokért lelkesedni tudjon, hogy tudjon érezni, ha e szót hallja: *haza*! igen, ez a gyülölet adja kezébe ma még a karót, holnap a fegyvert, holnapután talán a bombát . . .

Hiszen kivánhatod-e az éhes embertől, hogy kinjai közepett hazafias ideálokért lelkesedjék?

Hát azt hiszed, hogy az éhes ember rád hallgat, ha előtte a szabadelvü ideálokat fejtegeted?

A gyomor kinzó korgása csak egy szót juttat eszébe: Bosszú! Bosszú! Bosszú! Ez a szó pedig egyértelmű egy másikkal: Halál!

És mit gondolsz, nagy művészet kell-é ahhoz, hogy annak az embernek a lelkébe, ki éhezik, az európai szocziális eszméket beleverjék?

Általános szavazatjog! Hogyan, hát nem lelke ideálja lesz-é, ha meggondolja, hogy olyan emberek lesznek a törvényházban, kiket ő küld s kik ösmerni fogják az ő érzését, tudják, hogy éhezik.

Földosztás! Hát nem csalogató még gondolatnak is, hogy azt, a mit törvényes uton soha el nem érhet, kivivja a maga kétségbeesésében? A föld körülete másé, örök időre, tudja. El kell venni a jogtalanul szerzettet, igy gondolja.

S az ilyen eszmék pokolgépek!

8 órai munka! Ha elgondolja szegény, hogy ő, ki napjában huszat dolgozik, verejtékes munkában, nem tud annyit keresni, hogy ne kelljen mellette még éhezni is. Iszonyú ezt elgondolni!

A papirforradalmon már tul vannak, most már a kráter időszaki erupcziőit látjuk. Ezután csak a forradalom, a vészes, az iszonyú, következik. Fegyverkezzél bourgeois! Fel védelemre!

Vagy fojtsátok el a mozgalmat, de nem karerővel, az mit sem használ, hanem szivetek megszólalásával, s ne engedjétek, hogy annyi derék magyar ember éhező kinjában megfeledkezzék arról, hogy — *magyar!*

Lazzaroni.

A TAVASZI TÁRLAT.

II.

Magyar piktor alig maradt el a tavaszi tárlatról, a szobrászművészek ellenben szinte tüntetnek távollétükkel. De nem rójuk fel hibául nekik, inkább örvendünk miatta. Bizonyára akadt egyéb dolguk, ha nem jöttek el a tárlatra — raktármunkával. Strobl két pompás mellszobrot állitott ki abban a modorban, a melyben szokta mellszobrait megalkotni. Kissé idealizált fő és test, a virág diszitésbe helyezve. Mindkét szobor hófehér márványból faragott, a mi csak emeli az idealizáló hatást. Edelsheim báró mellképe is Strobl sikerültebb munkái közül való. Jeltsch Ede *Czigánygyerek*-et állitott ki gipszből patinás érczutánzatként. Szép anatómiai tudást prezentál a fiatal művész, viszont az arczkifejezés jellemzetességét másik alkotásán, Kohn Sámuel dr. képmásán. Petrides János *Élet*-nek elnevezett allegoriája és Ligeti *Férfi képmása* nem nagy jelentőségű, de értelmes és tehetségre valló munkák.

Festőink nagymestere, Munkácsy Mihály ezuttal hét képét küldötte el. Bizonyára némi hála lerovásnak szánta munkáinak ezt a nagy tömegét, a miért oly lelkesen fogadtuk a Honfoglalást. A hét kép közül azonban csak egy befejezett, a Javithatatlan, melyet épenséggel nem sorozhatnánk Munkácsy remekei közé. Különben is régi alkotás, az idők nem haladtak el felette nyomtalanul; szinei kissé kopottak és halványak. Az is meglátszik e magyar tárgyú képen — egy csárdában czigányzene mellett mulató betyárt ábrázol — hogy idegenben készül. Mintha a czigányok nem is a mi barna gyerekeink volnának, hanem mezitlábra vetkőzött camelot-k Páris bulvárdjairól; mintha azt a flótás gyerkőczöt neuillyi utczájáról hivta volna be magához a mester s úgy nyomta volna a szájába azt a puffasztó fúvóhangszerszámot. A Féltékenység s a Nagy fajdalom egyként bevégzetlen művek. Ha rászánná magát a mester, tán még csinálhatna belőlük Munkácsy-képet; igy csak vázlat számba vehetők. Jóval érdekesebb vázlatok a colpachi parkból való tanulmány felvételek. Munkácsy atelierjébe nyerünk általuk bepillantást s szinte látjuk a mint a mester bemártja ecsetjét s végigszántja a nagy vásznat. A maguk durva erejükkel e tanulmányok úgy hatnak, mintha kész alkotások volnának, csak tá-

volabbról kell néznünk, hogy eltünjék az ecsetkezelés rüd volta.

Benczúr két képpel állított be. Az egyik saját magának arczképe valódi Rembrandt-modorban a szinek rikitóságával s az arczélek karikirozott kiemelésével. Ép ily érdekes munka az *Amorett* is, melynél azonban már kevésbbé fogadhatjuk a Rembrandt modort. Ennyire reálisan megfestett *szerelmecskét* nem láthatunk szivesen. Inkább Rubens nyomában haladt volna Benczúr e képénél vagy Murillóéban. Mert elvégre is mi az amorettt, ha nem a szerelemnek ideálja.

Benczúr mellett Keletit kell említenünk, kit már ugyancsak régóta nélkülöztünk a tárlatokon. *Elhagyatott országút*-ja legszebb képei közül való. Abban a stilusban, melyből ugyan mindinkább távolodnak a modernek, ez a hangulatkép kész mestermű. Megrajzolása is tanúságot tesz arról a nagy talentumról, melyet oly ritkán láthatunk megnyilatkozni. A Keleti stilusával édes testvér a Telepy Károlyé. Tájképek legelső művelője ő mínálunk, ki tanitványai közé számithatja Mesterházyt, Nádlert, Mednyánszky bárót. Szintén a présieuxig finom megrajzolással, s a rezignácziós lágy hangulatok eltalálásával válik ki. Mind a tizennégy tájképe számottevő alkotása és együttvéve diszét képezik a tavaszi tárlatnak.

Bihari Sándor — úgy látszik — későn gondolt arra, hogy tavaszszal is lesz kiállitás az Andrássy-úti műcsarnokban s hirtelenében — hogy ép ne hiányozzék — csak nehány vázlatot készitett. — Befejezettebb munka csak egyik férfiarczképe, melynek jellemzetességéhez markans szinezés is járul. Tájképfelvételei azonban arról győztek meg bennünket, hogy Bihari a zsánerfestésnek mestere minálunk.

László Fülöp két férfiarczképe ismét tanuságot tesz róla, hogy milyen talentumos és ambicziozus művész festőink fiatal gárdájának ez a legjelesebbike. Kiváló műgonddal rajzol s ép oly pontossággal fest. A testszinnek eredeti felfogásával nagy hatást gyakorol a nézőre; szinte elevennek nézné az ember azokat a plasztikus kezeket, melyek a László ecsetje alól kerülnek ki. Szabó Miklósnak arczmása e mellett kitűnő beállitásával és fényhatásával is kitűnik. Ha ily úton halad ez a fiatal művész, rövidesen legelsőink között foglalhat majd helyet.

Márk Lajos «Keresztűzben»-jével eredeti világitási problémát iparkodik megoldani, még pedig nem közönséges sikerrel. Jóizű zsánerkép ez a munka. De bizonyára erős versenytársa lesz Ujvári Ignácz áhitattól és ihlettől súgárzó Máriájában, mely tán legmegragadóbb képe a kiállitásnak.

Ezután a glóriás Mária-kép után arra buzditanók Ujváry Ignáczot, hogy mennél nagyobb odaadással s ambiczióval kultiválja a vallásos festőművészetet, melyre e kép tanúsága szerint igazán rátermett.

Kubányi Lajos nagy vásznakat küldött, melyek szép reményekkel biztatnak a művész jövendőjére. Jóizű ötleteinek jóizű formát adott a Törvény nevében s Csáky szalmája czimű képeiben. A lejtőn pedig buzgó tanulmányokról s éles megfigyelésről tanuskodik s mint a jövendő állatfestőjét prezentálja ezt a szép tehetségű művészt, ki sok kisérlet után végre az idén önálló sikerült munkákat alkotott.

Nem haladhatunk el az állatfestés mellett a nélkül, hogy Pállik Béláról meg ne emlékeznénk.

Dicsérni azonban meg se próbáljuk. Nézze meg az ő képét mindenki, a ki igaz lelki gyönyörűséget akar; ki pedig megnézte, az dicsérni s magasztalni fogja mi helyettünk is.

Egyebekről befejező közleményünkben.

Laudátor.

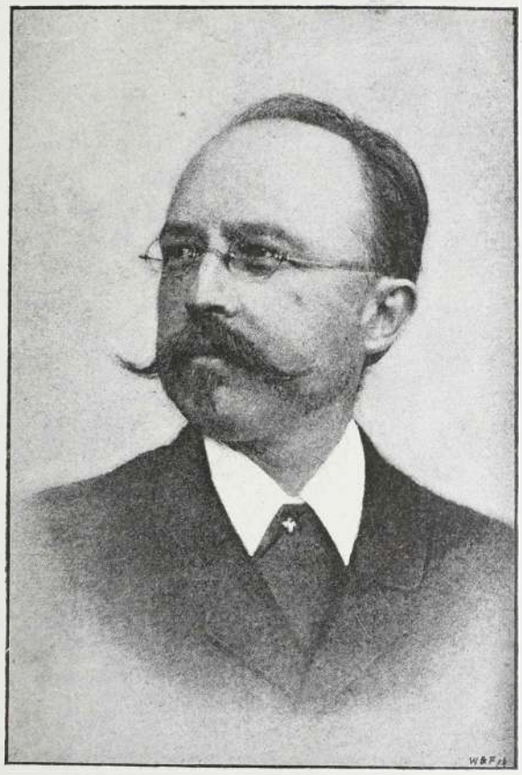

FARKAS ÖDÖN
a «Vezeklők» czimü opera szerzője.

KIRÁLYASSZONYUNK.

(Képpel.)

Messze földeken és messze tengereken járt-kelt a felséges asszony. Idegen országban hódoltak előtte idegen népek; idegen hazában köszöntötték, üdvözölték az idegen felséges asszonyt. De a távolban is bizonyára velünk volt a szive-lelke. Nincs olyan messzeség, a mely kiolthatná a szivéből az ő szeretett magyar nemzetét. Most már odaát van a szomszédban, családja boldog körében, felséges férje, a mi jó királyunk oldalán.

Visszavonzotta a honvágy, melylyel a mi hazánkon s a szomszédországon csügg. Visszavonzotta a gyermekei iránt való szeretet is. De ezúttal valami szép ünnepség is visszavonzotta. Olyan ünnepség, a mely felidézi a boldog ifjuság emlékeit, azoknak a napoknak történeteit, melyekre örvendező szivvel gondol mindenki a koronás királyoktól, a pór kunyhójának lakójáig. Oh! édes menyasszonyi évek! Töltse el emléketek a felséges asszony lelkét.

Bizony, bizony eljárt az idő a koronás házaspár felett is. Negyven esztendeje immár, hogy örök hűséget esküdtek egymásnak. Ennek az emléknek az ünnepét ülték meg nagy csendben, szerényen Bécsben, az udvar szűk körében. Nem lett belőle fényes, zajos ünnep; a felséges asszony lelkének tán nem is esett volna jól a zajosság. Élete büszkeségének elmulta óta csak a nyugalmat, a csendet szereti, a milyen a templomban van a szent gyászmiséken. S ma a régmultra való emlékezés perczei fel is viditják egy kis időre, az anya fájdalma elnyomja a menyasszony vidámságát.

Hogy is volt az negyven esztendő előtt, édes istenem? Ischlben lobbant fel a láng szivükben, Ischlben kérte meg felséges urunk a szép leányzó kezét.

Egy bálon tünt fel az uralkodónak a gyönyörü bájos főherczegkisasszony és másnap reggel korán ott állott már Ferencz József a leányzó édes anyja előtt s esedezett a leány kezéért.

Hogy ennek a kérésnek aztán milyen hetedhétországra szóló lakodalom lett a vége, arról minek is szólani.

A későbbi esztendőkről már a magyar nép is tudna sokat beszélni; meg is fogják énekelni regékben a királyasszony jóságát, nagyságát.

A nemzettel együtt örvendő és gyászoló királyasszony képét szivünkben hordjuk, emlékeznünk se kell rá, nem boritotta el egy ritka fátyollal se a feledés, mely a távollevők hírét el-elfedi.

Nem sok időbe telik és viszontlátjuk majd a mi felséges asszonyunkat. Idejön közénk nehány nap mulva, hogy viszontlássa nemzetét.

Bizony nehéz szivvel várjuk ezt a viszontlátást. Szinte dobog a várástól a kebel, mint mikor a messzi útról megtérő édesanya jöttén repesünk.

Addig is egy nemzet köszönti a távolból!

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ.

ELJEGYZÉS.

Szilágyi Géza.

Egykedvű szívem meg se' dobban,
Bizony én meg nem ijedek,
Ha olvasom majd a lapokban,
(A nyilttérben): egy szép kisasszony
S egy finom úrfi jegyesek.

Édes! megmondhatom előre:
Kinomba nem halok belé;
Csúfos botrány se lesz belőle,
Ha jegyeseddel jársz az utczán,
Nem omlok lábaid elé!

Pisztolyt se veszek majd kezembe,
Kioltani az életem';
Szívemnek eddig semmi kedve
A sírhoz. — Földi viruláshoz
Megválni fájna énnekem.

Kaczagok és derüs kedvemben
Uj tollat fogok — úgy lehet —
És összecsengő, jó rimekben,
Szép, hangulatos dalban írok
Majd gratulácziót neked.

A HADAK ÚTJA.

Irta: BENEDEK ELEK.

A hadak útjáról mesélek ma este, hallgassatok ide. Arról a hosszú, ragyogó fehér szalagról, mely csillagos estéken ott lebeg az égen. Elmondom néktek, hogy került az égre ez a fehér, ez a ragyogó fehér szalag.

Ott kezdem, hol tegnap este elhagyám: Átilla meghóditotta az egész világot. Mert amint megkerült csudálatos módon az *Isten kardja,* nem volt a földön nép, mely Átillát és vitéz seregét legyőzni birja. Pedig Átilla nem hordozta magával Isten kardját. Otthon őrizteté hármas zár alatt. De azóta, hogy megkerült a kard: szivét nem szállotta meg többé csüggetegség.

Tudta, hogy vele van az Isten s ez megnövelé karjának erejét. Sokszor mondogatta, ha feleségével, Rékával s szép dali fiaival kiült a sátor elé: most már nyugodtan fekszem koporsómba, megértem, a mire töreked-tem: enyém az egész világ. Az én vitéz népemnek adózó szolgája a földnek minden népe. De ha magában volt, sokat tünődött, évelődött azon: nem züllődik-e szerte az ő vitéz világverő népe. Azt szerette volna, ha legkisebb fia: Csaba lészen a hunok királya, az ő halála után. Sok fia közt ez volt a legkedvesebb, a legvitézebb. Csabát szerette, kényeztette az édes anyja is.

Egyszer aztán, mikor a Rika erdőben, a hol legkedvesebb vára volt Átillának, együtt valának mind: nagy szomorúság érte Átillát és fiait. Réka királyné nagy beteg lett s érezvén halálát, ágyához hivatta urát és fiait, a kik között Aladár volt a legidősebb, Csaba a legfiatalabb. S mondá búsan, könyező szemekkel: — Én most meghalok, de ne temessetek el hét napig. A hetedik napon sorba jőjjetek hozzám, édes fiaim, csókoljátok meg mind a két szememet. A kinek csókjára fölnyilnak szemeim, az legyen a hunok királya. A többi nyugodjék meg ebben: Isten rendelése ez. Álmomban jelenté meg ezt nékem.

Ezt mondván Réka, lehunyta szemeit és meghalt. És nem temették el, mig a hét nap le nem telék. Akkor sorban megcsókolták mind a két szemét a fiai. Először Aladár, azután a többiek, de Réka szemei nem nyiltanak meg. S jöve legvégül Csaba és sirva borult édes anyjára s megcsókolván szemeit, im fölnyitá azokat Réka s rámosolygott legkedvesebb fiára.

— Te leszel a hunok királya, fiam. A te csókod volt a legmelegebb. Im, itt fekszik ágyam mellett egy nyil — legyen a tied. Sok nagy bajodban hasznát veszed ennek.

Azzal ismét lehunyta szemeit s fel sem nyitá többé soha. Lent a vár alatt, hegynek tövében folyik egy patak. Annak a partján ástak sirt neki s abba temették el. És rengeteg nagy követ hengeritett rá Átilla a hegynek tetejéről, hogy mig a világ áll, emberi kéz meg ne háboritsa Réka nyugodalmát.

Sok-sok esztendő telt el Réka halála után, mikor Átilla megunta a magányos életet és másodszor is megházasodék. Mikoltnak hitták azt a szépséges szép királykisasszonyt, a kit megszeretett. Éppen azon járatta az eszét, hogy a tengereken is túl megy, hadd lám, vannak-e ottan is országok és népek. Csak legyenek, meghóditja azokat is. Ám mielőtt fölkerekedett volna vitéz seregével, megtartá a lakodalmat Mikoltal, hadd legyen asszony a háznál, a mig a tengeren túl jár.

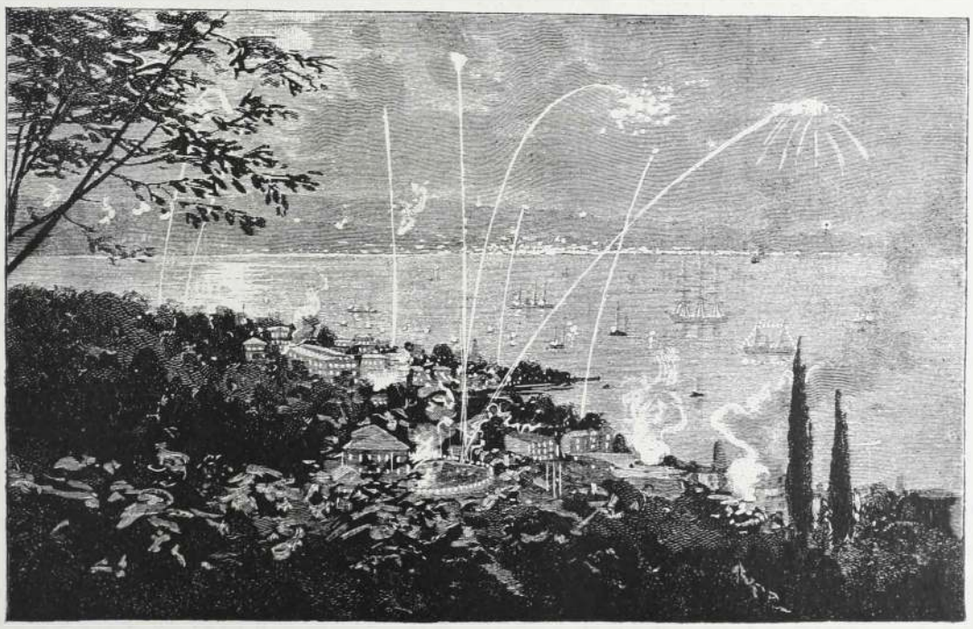

A NÉMET CSÁSZÁR ABBAZIÁBAN: TÜZIJÁTÉK.

De ím halljátok, mi történt! Meghalt Átilla a lakodalomnak éjszakáján. Midőn lefeküvék ágyába, megeredett az orra vére és világverő király megfuladott a vérében. Hej, nagy volt a szomoruság az egész országban! Hogy a ki vérét ontá annyi vitéznek, envérében haljon meg! — keseregtek a népek. — Meg sem áldhata minket! — keseregtek a fiai.

Eltemették nagy pompával Átillát. Hármas koporsóba tették a testét: *arany* volt az első, *ezüst* a második, *vas* a harmadik. Folyó partján mélységes gödröt ástak, le a viz feneke alá. Ide eresztették le a hármas koporsót s hogy emberi kéz meg ne háborithassa, s meg ne tudhassa soha senki, hogy hová temették; rabszolga népekkel ásatták a sirt, ezek földelék el s egymást le kellett gyilkolniok . . . .

Hiszen alig földelték el Átillát, megmoz-

dultak mindenfelől a legyőzött népek. Ám jól tudták, hogy nem birnak másként a vitéz hunokkal, csak ha egymás ellen tüzelik Átilla fiait. Az ármányos Detre vitéz volt az első. Ez még mindig a homlokában hordta a nyilat, melyet Bendegúz lőtt volt bele. Homlokában a nyilat s szivében a bosszút. Még akkor megfenyegette Bendegúzt: Megállj, ezt a nyilat megkeserüli még a hetedik nemzetséged is.

Ment egyenest Aladárhoz s mondta neki: — Hát te engeded legidősebb létedre, hogy Csaba, a legkisebb, legyen a hunok királya! Téged illet a királyság Isten és ember előtt.

Mondta Aladár: Igazad van Detre, de az édes anyám akarta igy. Neki pedig Isten rendelte, hogy az légyen a hunok királya, a melyiknek csókjára felnyílnak a szemei.

— Ó te világ bolondja, te! — mondá Detre — hát nem vetted észre, hogy anyád mindig Csabát szerette a legjobban! Ha téged szeretett volna jobban, a te csókodra nyiltak volna fel a szemei.

Megmaszlagosodott ettől az ármányos beszédtől az Aladár feje. Elhitte Detrének, hogy megcsalta őt az édes anyja. Mindjárt megüzente Csabának: küldje az ő sátrába az Isten kardját, mert ott van annak a helye.

Visszaüzent Csaba: — Az Isten kardja a hunoké, bátyám. Sem az enyém, sem a tiéd.

Hátha szép szerével nem adja, elveszem erővel — mondá Aladár.

Két pártra szakadtak a hunok, az egyik rész Csaba, a másik rész Aladár mellé állott.

De fölkerekedtek a góthok is s mindenféle meghóditott népek, hanem az ármányos Detre kitanította őket, hogy egy rész pártoljon Csabához, a más rész Aladárhoz, egymást azonban ne bántsák, csupán a hunokat öljék, gyilkolják, mikor a két tábor összeütközik.

Ám az ármányos Detrének nem volt elég, hogy Aladárt Csaba ellen tüzelte, s mikor már három napja tartott a szörnyű hadakozás s a hunok vérétől folyók, patakok kiáradtak, egy biztos emberét Csabához küldötte ősz öreg jövendőmondó képében.

S ez azt jövendölte a királyfinak: — Hallod-e te, Csaba királyfi, ha azt akarod, hogy te légy a hunok királya, vedd elé az Isten kardját, e nélkül le nem győzheted Aladárt.

Hitt is, nem is, Csaba ennek a beszédnek, de addig s addig gondolkozott, tűnődött, hogy felnyittatá a hármas zárat s kivette Isten kardját.

Eleget mondták az öregek: hagyd az Isten kardját, Csaba királyfi, csak addig lesz velünk az Isten, mig testvér-vérbe nem mártódik e kard.

De Csaba nem hallgatott az öregek szavára.

Összeszedte megfogyatkozott seregét s megvillogtatván Isten kardját, neki vágott a rettentő nagy seregnek. Messziről kiáltá Aladárnak: itt az Isten kardja, bátyám!

S im halljátok, összecsapott a két testvér, hogy ég s föld megnyilallott belé. Szikrádzott Isten kardja, és lángolt oly rettenetesen, hogy szemük világát vesztek sok ezeren. Es holtan bukott le szürke paripájáról Aladár és mellőle sok vitéz hun levente.

Ám egyszerre csak, halljatok csudát, Isten kardja sem nem szikrázott, sem nem lángolt többet. Reá frecscsent Aladár vére s egy csepp vértől kialvék szikra és láng. Hiába vágott Csaba jobbra, balra, sebet többé nem vágott e kard.

Ha nincs vele a maga kardja, ott ölik meg őt is.

— Megvert az Isten! — sóhajtott föl búsan Csaba. Vége a dicső hun nemzetnek vége!

Világverő vitéz seregéből nem maradt több öt ezer embernél. A többi — lehettek tizezren — sebtől s vértől vala borítva.

Fájt a szive, majd megszakadt, hogy most ezek a megsebesült vitézek is mind elpusztulnak itt. Ha legalább ezek megmaradnának! Ha ő ezeket meggyógyithatna! Még talán megtarthatná ezt a szép földet a hun nemzetnek.

S im, hogy ezen tűnődék, megnyílt az ég s turul madár ereszkedett nagy égi ragyogásban a hun vitézek fölé. Alább, alább ereszkedék és megszólalt a turul madár:

— Ne csüggedj, Csaba. Vedd elé a nyiladat, mit édes anyád halálos ágyán adott néked. Lőjj ezzel a nyillal és szaladj a vesszeje után. A mely növényre esik, annak a tejével kenesd meg vitézeidnek sebjeit és meggyógyulnak menten.

— Ez az én édes anyám hangja! — kiáltott Csaba.

De e pillanatban szélnél sebesebben felröppent a turul madár és elünt a magasságos égben.

— Azé, az! — kiálták a hun vitézek is — ez a Réka hangja.

Mindjárt hozták a csoda nyilat s Csaba királyfi meghúzta az ijjat, keresztül célozván a virágos mezőn, a hol álltanak. És szaladt a nyilvessző után a szélnél is sebesebben. S hát a vesszőt meg is találta egy széles levelű növevényen. Egyszeribe szedtek ilyen növevényt sokat. S megkenték ennek tejével a vitézek sebjeit. Erősebbek, szebbek lettek, mint annak előtt voltak.

Felkerekedének erre a hun vitézek és elindultak kelet felé. Abba az irányba, a merről Bendegúz e földre vezette a hunokat Szittyaországból.

— Vezess vissza minket a magyarokhoz, — mondák a hunok Csabának — s hivjuk el őket ebbe a szép országba. Közös erővel ujra elfoglaljuk.

— Szivemből szóltatok, — mondá Csaba királyfi, — ezt akarom én is. Menjünk vissza. De ne mind. Maradjon itt háromezer vitéz. *Székeljenek* itt, a mig mi a magyar testvérekkel visszatérünk. Ne mondhassa senki, hogy csufosan itt hagytuk Átilla országát.

S még az nap kiválék háromezer vitéz Csaba seregéből és letelepedének az országnak szélén, a szép Székelyföldön. De mielőtt visszaindult Csaba Szittyaországába, áldoztak a *tűznek*, áldoztak a *víznek*, azután a *levegőnek* s végezetül a *földnek*. S megesküdtek mind a visszatérők Isten szabad ege alatt, hogyha a székelyeket ellenség támadná, visszatérnek még a világ végéről is. Hirül hozza nékik a *tűz*, ha ez nem, a *víz*, ha a víz nem, a *levegő*, ha ez nem, a *föld*.

— Visszajövünk, vissza, — kiálták, hogy ég, föld belézendült.

A hol az Olt vize ered, ott esküvének meg. Akkor Csaba királyfi elévevé az Isten kardját és belémártá az Oltnak vizébe. Mondá hangos szóval: — Oltnak vize mosd le a testvérem vérét Istennek kardjáról.

S im az Aladár vére lefolyt az Isten kardjáról. Ragyogott, villogott, mint annakelőtte. S tevék hármas zár alá ismét és igy vitték hazafelé Szittyaországba.

Haj, de alig indultak el, még a határig sem értek, a föld megrendüle, búsan hajladoztak, integettek a fák, mintha mondták volna: vissza, vissza, bajba' van a székely!

Ugy volt, a hogy a fák megjelezték. Megtámadták a székelyeket mindenféle népek.

— Vissza! vissza! — kiáltott Csaba — utánam vitézek!

S vágtattak a sebes szélnél sebesebben, a gondolatnál is sebesebben és széjjelverték az ellenséget, de ugy, hogy hírük, poruk sem maradott.

Aztán megint elindultak Szittyaország felé. Mentek hegyeken, völgyeken által, erdőkön, mezőkön keresztül. S hát a hetedik napon, a hogy egy nagy folyóvizen át akarnak menni, egyszerre megdagad a víz, kicsap a medréből, zúgott, bőgött rettentően s mintha mindezt zúgta, bőgte volna: vissza, vissza, bajba' van a székely!

— Vissza! vissza! — kiáltott Csaba — utánam vitézek.

S vágtattak visszafelé sebes szélnél sebesebben, a gondolatnál is sebesebben s hát a víznek igaza volt: körülfogták a székelyt mindenféle népek. Széjjelverte ezeket is Csaba, hírük-poruk sem maradott ottan.

Harmadszor is fölkerekedtek a hazatérő hunok s mehettek már egy jó esztendeje, ott bolyongtak Görögország földjén, hát egyszer csak kerekedék rettentő nagy fergeteg. Onnét indult a székelyek földjéről. Elindult sebes szellő képében, repült, repült és mire oda ért, fergeteggé nevekedett. Zúgott, búgott a fergeteg s mintha mind azt zúgta-búgta volna: vissza, vissza, bajba' van a székely!

Vágtattak vissza a vitézek, sebes szélnél sebesebben, még a gondolatnál is sebesebben és harmadszor is széjjelverték a tenger ellenséget.

És indultak vissza Szittyaországba negyedszer is.

Telt, mult az idő. Eltelt ötven, eltelt száz esztendő, nem bántotta a székelyt semmiféle ellenség, élhettek békében. De hiába várták Csaba királyfit a magyarokkal. Azt hitték, talán nem is találtak vissza, ott vesztek Görögországban. Pedig visszataláltak. Csaba királyfi visszavitte Isten kardját a magyar testvéreknek. Mondá nekik: im, az én apám megtalálta Isten kardját, meg is hóditá vele a világot. Ám ahogy behunyta szemét, a gonosz szellem belénk költözék, testvér testvérre emelte kardját. Megtántorodék az én lelkem is: Isten kardját testveremnek szivébe mártám. De mielőtt eljövék, megmártám az Oltnak vizébe: im lássátok, ragyog, villog, mint ennek előtte. Jertek, magyarok, foglaljuk vissza Átilla országát.

Nagy kedve lett a fiatal vitézeknek, hogy induljanak nyomban, annyi sok szépet regélt Csaba királyfi Átilla országáról. De mondák az öregek: várjatok, addig ne induljunk, mig közülünk valakinek Isten meg nem jelenti: menjünk-e avagy nem.

Ebben megnyugodának a magyarok s éltek tovább Szittyaországban . . .

Ezen közben a vitéz székelyek is elszaporodának s éltek békességben. Messze földön hire volt nagy vitézségüknek: ellenség nem merte megháboritani. Hanem a sok mindenféle népek nem nyughattak s a hogy egy kicsit erőre kaptak, közre fogták

a székelyt minden oldalról Hiszen csak többen lettek volna! De még a fűszál is feltámadt ellenük s egy székelyre száz ember is jutott. S hiába néztek Szittyaország felé, nem jött segitség. Csaba királyfi már rég por és hamu vala, őt ugyan hiába várták.

De halljatok csudát, mi történt! Mikor éppen az utolsó csatára készült a székely, éjnek éjszakáján megvilágosodik az ég, s im a csillagoknak fényes ragyogása közt megjelenék Csaba királyfi s nyomában a vitézek, kik sok száz esztendővel annak előtte háromszor verték széjjel a székelyek ellenségeit.

Nem hagyta el a székelyeket az ő csillaguk, a Szaturnus csillag. Hirül vitte magas mennyországba Csabának: bajba' van a székely.

— Fel, fel, vitézek! — kiáltott Csaba s im fölkerekedének a halott vitézek, végig száguldanak a csillagos ég boltozatján, sebes szélnél sebesebben, a gondolatnál is sebesebben s a székely határon, hol az ég reá hajlik a hegyekre, leszállának az égből.

Rettentő rémület szállja meg az ellenséget láttára a hun vitézeknek, kik az égből szálltak le, s nem hagyják a székely testvért nagy veszedelmében. Fut a tenger ellenség esze nélkül, nincs az a vitéz, a ki megállani merjen, a ki vissza is tekintsen.

És halljátok, csodáljátok, Csaba és vitézei ismét fölszállanak a csillagos ég boltozatára s visszaszáguldanak azon az uton, a merről jövének. Ragyogó fehér ut verődik a paripák lába nyomán, a mely el nem enyészik soha s megmarad örökkön örökké: a *hadak utja*.

Ott ragyog az égen, csillagos estéken.

SZERELEM.

Elbeszélés a dunántúli népéletből.

Irta: SZARVAS MARISKA.

A halvány képű menyecske csak úgy lopva tekint az urára, a ki már jó ideje keresgél a szoba sarokban heverő «szerek» között s bosszusan felelget az édes anyjának, ki egymás után rakosgatja a himes szélü vászonruhákat a magas puhafa szekrénybe, s folyton beszél.

— Ugyan hová is készülsz már megint? Magad mondtad tegnap, hogy napszállatig ki sem mozdulhatsz a házból, mert nem lehet a külső telken semmit tenni, itthon pedig annyi a munka, hogy csak győzzed!

Elkelne akár tiz kéz!

Az eresz héjat megtépte a multkori esőzés, a zsuppot a kazalos kertekben összekuszálta a szél, a méhszin összedülőben, minden pusztulásnak indul, de téged itthon nem foghat az ember semmi áron!

Felindulás vett rajta erőt ahogy beszélt, haragosan nézett a fiára, a ki olyan fiatal volt, olyan délczeg, olyan szép, s napbarnitotta arczának meg nem mozdult egyetlen izma sem, a heves, ingerült, szemrehányó beszédre, csak a fekete szemébe lopódzott valami türelmetlen nyugtalan fény! . . .

Az öreg asszony betette az utolsó ruha darabot is a szekrénybe, végig olvasta, simogatta ránczos kezével mindegyiket s minden boszusága daczára örömmel s elégülten nézte a széles biborszinű «himeket», melyek az összehajtogatott vászonkendők végén tarkáltak, aztán megkérdezte még egyszer a fiától:

— Hát csakugyan el készülsz?

— Vallatni akar édes anyám?

Az öreg aszony nem szól most már semmit; csak a menyére pillant félénken, bátortalanul, a ki zavartan néz maga elé, kezében pihen a fényes kis tű, a czifrára kivarrott ing elő, lassan-lassan, lecsúszik előle a földre.

Nem veszi észre!

Ugy űl ott, mintha igazán nem venne észre, nem látna semmit, halvány szelid arczát mély szomoruság árnyalja be, szeme lecsukva, egyetlen mozdulata se árulja el szenvedését, lázas nyugtalanságát . . .

Künn ragyogón világit a juliusi déli nap; fényes sugarak hullnak be a kis üveg táblákon, aranyos szivárványokat rajzolva a képekkel tele aggatott falakra, apró csillogó pontokat vetnek az ablakokban viritó dupla-violák közé, ostorpattogás, döczögő szekerek zaja, lármája vetődik be, s a két sorban haza sietö iskolás gyermekek minduntalan felhangzó elnyujtott köszönése.

Megközelgett a dél.

Az öreg asszony előhordja a fapolczról a kék madaras tányérokat, kiszedi a fehér csont evő eszközöket a fiókból, megteriti az asztalt tányérokkal, poharakkal, tele festett kék lenabroszszal, a menyecske oda állitja a közepére a barna cserép kancsót, a tiszta fris kútvizzel, aztán feltálalják az ebédet.

Azonban ugy látszik, senki sem éhes!

A fiatal gazda el sem foglalja a helyét az asztalnál, ügyet sem vet az árva párolgó ételre, a kalapját veszi le a szegről, melyen valamely selyem fonállal összekötött, hervadt kerti virág csüngött, aztán a dolmányát szedi elő.

— Megyek! . . .

A menyecske koppanva ejti le kezéből a kanalat, aztán odatapad a nehéz szemrehányó tekintete az urára . . .

— Hát be sem várja az ebédet?

— Nem várom! Nem vagyok éhes, egyétek meg, nem kell!

— Nem ugy-e! . . . .

Csak ennyit mondott vissza, s fel sem nézett aztán többet a deli, szép férfira, az a pár hideg elutasitó szó, megakasztotta, elvágta a hangját, keserűséggel öntötte el a szivét!

Feje lankadtan csüggedt a keblére, mintha valamely iszonyut látna, a mit nem akarna látni, mintha bele kellene nyugodnia, törődnie valamibe, a mi szét akarja vetni a szivét.

Hiába volt minden!

A ki okozta, — a ki miatt igy volt — az nem vette észre, — nem látta!

Körülnézett még egyszer a szobában, mintha keresne valamit, szeme megakadt a piros rózsákkal tele festett órán, pillanatig mintha ügyelte volna a fürge körbe szökő mutatót, aztán — csattant a zár s egy percz alatt, már ott csillant meg a kék dolmány, a kisajtó bejáratát őrző fehér virágos bodzafák mellett.

Épen delet harangoztak.

A vakitó aranyszinű verőfény olyan éltetőn futott be mindent sugarával, arany pontocskákká változtatta az utczán felverődő vékony porréteget, berajzolta fényes szivárványokkal az illatos tüskerózsa bokrokat az udvaron, élt, pompázott, virult minden.

De odabenn a kis fehér függönyös szobában, szomorú és csendes volt minden.

Az öreg asszony meg-megkavarta az asztalon párolgó ételt s hallgatott!

Egyik sem evett.

Nem kinálták egymást egyetlen szóval sem. Nem kérdezték egymástól miért nem izlik, miért nem kell . . . szép csendesen ültek egymás közelében s nem szóltak semmit.

Egyszer aztán ránézett a menye szomoru arczára s elfogta valami a szivét.

— Nem eszel Erzsi!

— Nem eszem anyámasszony! Akár sohase lássak ételt!

Igaz.

Nem merte tovább kérdezni egyetlen szóval sem, nem akarta hogy beszéljen, hogy elmondja azt, a mit épen ugy tud, mint ő.

Felkelt csendesen, szó nélkül hordogatott ki mindent, a tányérokat a polczra, az ételt azon érintetlenül a konyhaszekrénybe, mikor aztán minden künn volt, nem ment be többé ahhoz a szelid, bús asszonyhoz, kinél jámborabb menyecskét három faluban sem találhatott volna s a kinek a szeme mindig tele van könynyel; nem ment, inkább lesietett a kertbe, a hol élt, virult, pompázott minden a ragyogo aranyos juliusi napsugárban.

A hosszan futó szőllőlugas integet legyező alaku finoman erezett leveleivel, itt ott egy kemény bogyóju fürt villan elő, máskor sorra nézegette mind, ma észre sem veszi.

Nem tud örülni az ezüstszinű összeboruló káposzta fejeknek, a biboros virágú máksoroknak, melyek messze viritó szinökkel feldiszitik az egész kertet, nem örül a dús gyümölcstermésnek, nem jut eszébe, hogy itt minden virul, minden az ő munkája, azon az egy dolgon jár a gondolata mindig.

Kegyetlenül gyötörte!

Hisz mindennek egyedül ő az oka!

Az a leány sohasem lett volna az ő menye a saját akaratából.

Rábeszélte.

Látta dolgos, szelid, jómódu, amellett egy cseppet sem kevély, épen jó lesz!

Rettenetesen félt mindig, hogy a fia valami rátartós hetyke asszonyt hoz a házhoz, meg nem becsüli őket, hozzájuk nem húz, hanem a maga akaratán jár, ezt — ismerte, — ott növekedett a szeme előtt, de hangos szavát se hallotta soha!

Rábeszélte! . . .

Pedig tudta, milyen gonosz természete, állhatatlan szive van a fiának!

Most már aztán hiába . . .

Az a szelid képü, szótalan menyecske, vissza nem téríti az urát soha, az bizonyos, — ő pedig mit tehet egy magában? Semmit.

Mit tehet egy fáradt, törődött öreg asszony?!

A fia az egyetlen férfi a háznál s ha néha-néha kitörő indulatában megharagitja, akkor meg utána nem néz sem háznak, sem csűrnek, hagy mindent ahogy van . . .

Mi lesz belőlök akkor?

De hát igy mi lesz?

Ez a gondolat foglalja el egészen, ettől nem látja meg a nyári virulást, a futkosó sugarakat a bokrok felett, lecsüggeszti a fejét szomoruan, s csak akkor emeli fel megint, mikor menye szólitja.

— Anyámasszony!?

Mindig ugy megdöbben a hangjától, mintha attól tartana, félne, hogy egyszer csak olyasmit kérdez tőle, a mire nem bir felelni.

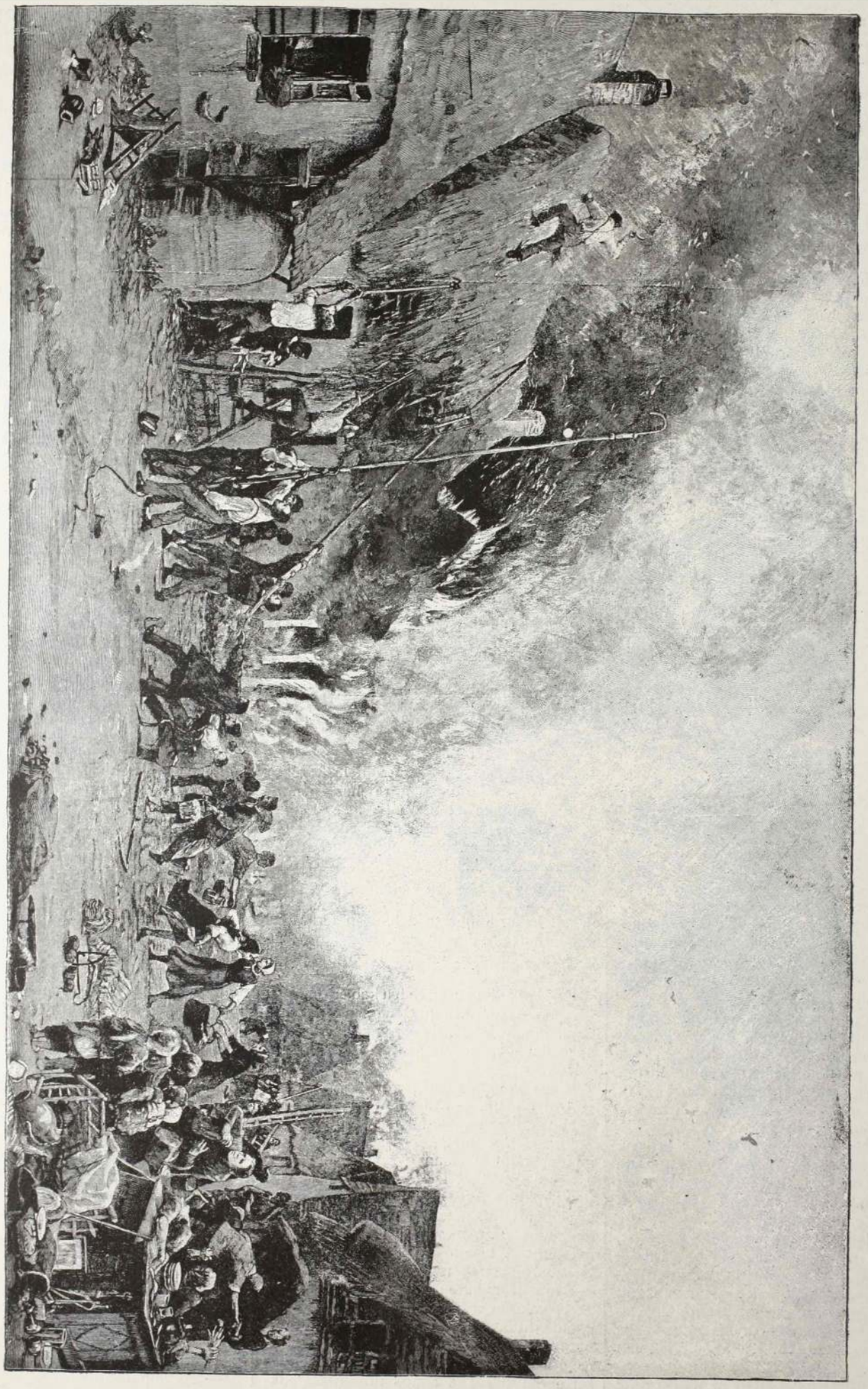

TŰZVÉSZ FALUN.

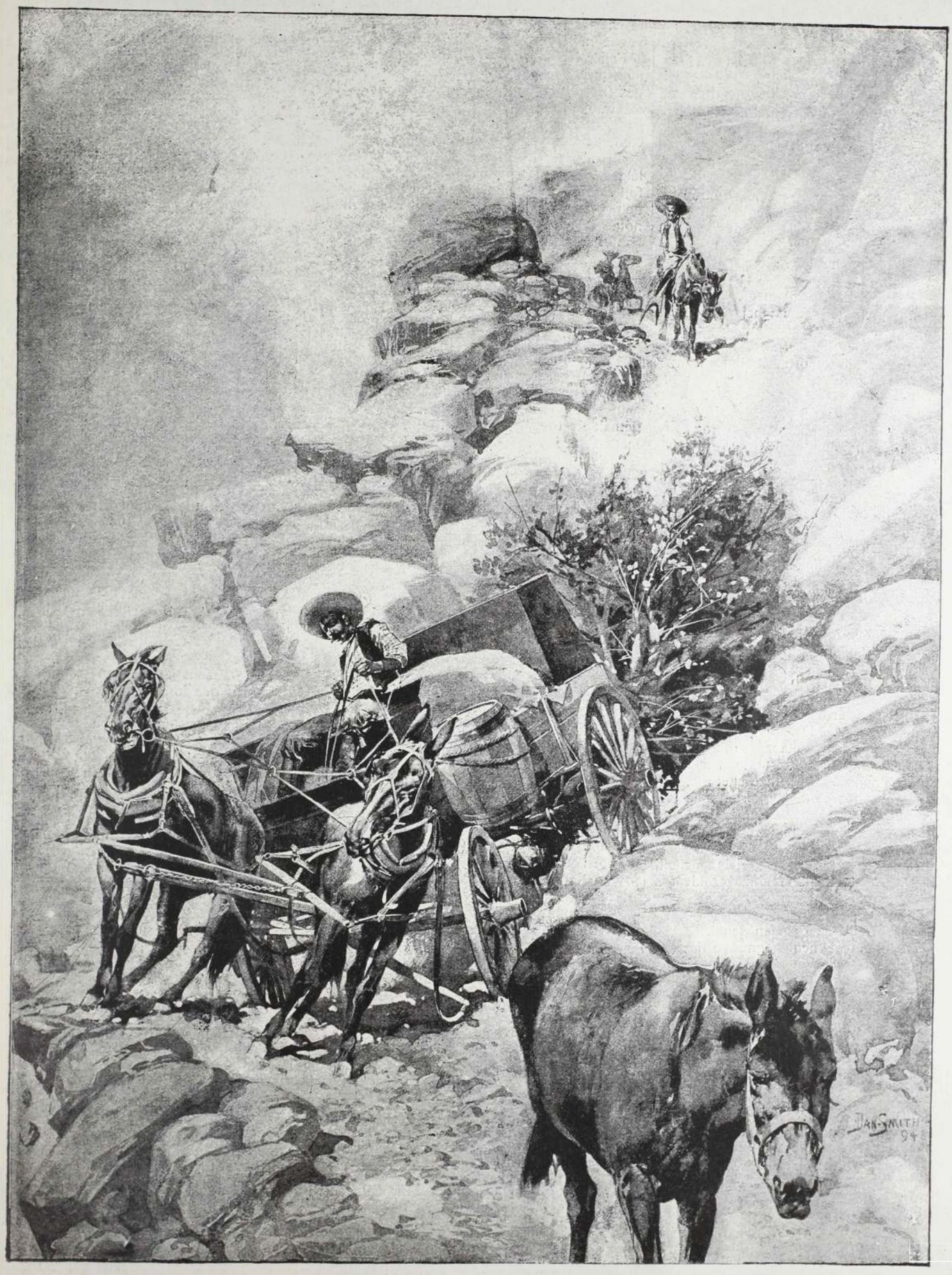

VESZEDELMES KOCSIÚT.

Nem mondott, nem kérdezett semmi különöset.

— Elmegyek egy órára, ne keressen!

— Egy órára? Hova? Haza?

— Haza — is!

— Haza is? Akkor hát még hová?

A menyecske habozott egy kicsit, várt a felelettel, aztán kissé erőltetett hangon mondta, mintha jól meggondolna minden szót kimondás közben.

— A malomba is átnézek.

— A nénédhez?

— Oda.

— Hát csak azt szeretném mondani Erzsi, ha már haza nézel egy kicsit, hát ne szólj arról a dologról az édes szülődnek semmit.

— Látod, mi haszna?

— Semmi!

— Legjobb ha a szó megfér köztünk, amint kettő három tudja, bejárja a falut — minek örüljön akárki a mi bajunknak, ugy-e?

A menyecske szomoruan bólintotta meg a fejét.

— Igaz.

Hallgatnak aztán.

Megigazitja vállain az olaszos veres kendőt, egy-két korán sárgult akaczlevél hullott a kötényére, azt leveregeti, aztán megy, — elhalad a két sor virággal beültetett kis kerti úton, mely tele van zümmögő méhekkel, pár percz mulva künn jár a kis ajtón, künn a széles utczán, melyen magasra verődik a por s tele van fénylő pontocskákkal, szivárványos vékony csikokkal a rea hulló napsugártól.

Az utczán alig járnak ilyenkor, az «erős», a «szorgos» munkaidő oda künn fog mindenkit a gabonás dülőkön, csak itt-ott csapkodja a kendert egy-egy vézna öreg asszony a szalmás udvarokon, vagy csépel egy-egy nyalab borsót a gádor alatt, miközben éktelenül rárivalkodik a kút körül futkosó lármázó gyerekekre.

Sietve leért az édes apja portájáig, már látta a lompos sárga akáczfát, milyen csak az az egy volt az egész faluban s arról hordták a hajtásokat, szemzéseket mindenfelé, látta a ház előtti kis kertet, magasra nőtt mályvarózsáival, s mikor egészen oda ért — akkor nem ment be a kapun mégse.

Megállt a szürke lécz-keritès mellett, mely itt-ott ujan volt foltozva, toldva s gondolkodott egy darabig.

Minek menjen?

Nem segit itt az ő baján senki.

Az édes anyja nem fogná pártját, az bizonyos.

— «Becsüld meg az uradat, akár miképen van is, az asszony ne hozzon, ne keressen gyalázatot a házra, hanem takarja, ahogy lehet, eddig van!»

Ezt mondaná megint — gondolja, pedig ezt nem akarja hallani, ezeket az «okos» feddő szavakat, sokkal jobban fáj a szive.

Csendesen elsiet a kis mályvarózsás keritès mellett, benéz lopva, nincs-e künn valaki a házból.

Nincs.

A kocsi az udvaron, mellette mindjárt az eke, s egyéb dolgok, szerek, szerte széjjel, semmi egyéb.

Siet.

De nem megy a malom felé, mely ott fehéredik a dupla sor karcsú nyárfák, fehér törzsű nyirek közül a tulsó félen, a helyett felkerül a Nagy Pálék kertje mellett jobbra, megkerüli a kazalos kertet hosszában, s pár percz mulva a sárga gabonatáblák közé jut, a keskeny pipacsszegélyes, buzavirágos gyalogösvényre.

Csillogó verőfény ömlik el mindenen, reszket a meleg, életerős, illatos nyári levegőben.

Fehér lepkék szállnak, röpködnek, mint megannyi felhajított kis hófehér pelyhek, az alsó dülőkről átszűrődik a dal, az aratók kalapálgató verése, zúgása, mozgása, lélekzetvétele a munkás, szorgalmas életnek!

A halaványmenyecske könyezve szemlélgeti a szép virágos mezőséget, úgy fojtja az a virágillattal telitett levegő, mintha nehéz őszi köd lenne, a vidám, csattogó nóta, mely befutotta a messze határt, bántotta, nehezebbé, szomorúbbá tette a szivét . . .

Ha úgy együtt lehetnének ők is az urával, mint a többiket, künn a kalászos táblákon, gyűjtené utána a rendet, mint a hogy a fiatal cselédeknél szokás!

Milyen könnyű, milyen édes lenne az a nehéz munka.

Délben egymás mellé ülnének, szépen, ő merné a számára az ételt, megkinálná a kis csörgős korsóból, este együtt hallgatnák az öregek meséit, együtt, egymás mellett . . . igy . . . igy.

Mélyen, szomorúan felsóhajt.

De hiszen ez nem lehet, ebből nincs és nem is lesz semmi!

Tud mindent, tudja miért sietett ma annyira az ura, tudja hova sietett, miért nem kellett neki az ebéd!

Várták.

Sietett, hogy ne várakozzék hiába sokáig az, a ki várta.

Háborgott lelkében az indulat erre a gondolatra, a szive csak úgy vergődött a fájdalomtól.

Mindegy — visszaveszem — megpróbálom . . . ha lehet — tette hozzá bátortalanul, s egy pillanatra elöntötte az arczat egy kis meleg pirosság . . .

Lassankint megkerüli az egész kertalját, felsiet egy kis dombon, itt aztán belevész a kis virágos gyalogösvény egy rozoga kis ház szalmás udvarába.

Ott megállt a barátságtalan ház előtt, mely isten tudja, mióta nem lett meszelve, tisztitva, a tetejéről lekivánkozott a borzas tetőzet, a korhadt léczekkel szegett kertben az ablakok alatt egy-egy magasba nyuló kóró képezi az egyedüli «diszt», elszáradt, elhervadt, gondozatlan, meg se lehetne mondani, mi volt, mi lehetett.

Gondolkodik egy kicsit, aztán ráteszi a kezét a rozsdás zárra . . .

— Na megállj fiam, ne arra, itt a házsaroknál lépd át a keritést, ha én hozzám igyekszel, erre ni! Ott a fekete szederfa mellett, az ajtót be ne nyissad, mert nyombán összedül ez a ragyiva jószág, csak a zár tartja bizony az egészet, rá nem ér az ember megcsináltatni, no! Erre végig a pitvaron, s most csak be, be, tette hozzá sürgetve az öreg asszony, megigazítva a nyakán keresztbe vetett fahéjszinü kendőt s lopva egy-egy kiváncsi tekintetet vetve a piruló menyecskére.

Bement szivesen.

Ugy is félt, hogy látják, észreveszik, ezt pedig nem akarta, megtellenék vele az egész falu, hogy ő ennél a szóbéli asszonynál megfordult.

A szobában megszorult a levegő, erős nyomasztó meleggel párosulva, a két piczi pléh-tulipánokkal befont ablakon gyengén szűrődött be valamely beteges sárgás világosság a künn való pazar napfényből, a sötét mestergerenda mélyen meghajolt, a nedves, ködszinü falakon régi, piszkos képek függtek, csak egy teritővel fedett, régies szekrény tetején állt egy rózsaszín üvegburával fedett kereszt.

A menyecske félénken hordozta körül tekintetét, — meglátta!

Egyszerre megkönnyebbült.

Mégis hisznek itt Istenben, jó helyen járok! . . .

Az öreg asszony bereteszelte a pitvarajtót, azután jött csak a szobába, levetette nyakáról a nagy fahéjszínü kendőt, oda tolt egy háromlábu széket a menyecske elé, maga pedig oda ült a kis ablakhoz, a hol már előbb is ülhetett, mert valami nagy kapcsos imakönyv hevert a kopott deszkán.

Egy kis ideig nézte-nézte a zavarban piruló fiatal asszonyt, aztán mosolygott.

— Te a fölső Ferencz Jánosné menye vagy, ugy-e fiam?

— Az vagyok.

— Hát aztán tudja-e az a rátartós, kontyos napad, hogy ide jöttél?

— Az nem tudja, — felelt a menyecske halkan, — nem tudja az se, még az édes szülémnek se szóltam semmit, magamtól jöttem, hallottam, hogy nénémasszony mindenféle bajról tud segiteni, hátha tudna az enyémről is . . .

Szeliden sóhajtva mondta, de mély szomoruasággal a hangjában, szép, sötét szemeit egyszeriben befutották a könyek.

— Talán beteg vagy?

— Nem vagyok az.

Remegés futotta át tagjait, lesütötte a tekintetét a földre.

— Pedig beteg vagy fiam, jól látom én azt, ugy látszik a szemeden, mintha mindig a türelmetlenség bántana, mintha sohase nyugodnál, no mi bajod? Ki vele bátran!

Közelebb huzódik a halaványmenyecskéhez s ugy néz kiváncsian rája. Mit fog hallani tőle?

Ettől a jámbor életü szelid asszonytól, a kinél békésebb, bárgyúbb menyecske nincs is a faluban, milyen jó, szelid nézése van, csendes, szótalan cseléd. Bizony meg nem érdemelte az a kevély, embertelen Ferencz familia!

Mit akarhat ez?! (Folyt. köv.)

A KÖLTŐ JUTALMA.

Költő, a nagy világtól
Jutalmadat ne kérd,
S ha mit sem ád, ne vádold,
Mellőztetésedért.

Te vándor, e világon
Mi néked megjelen
Csak átmenet, csak álom,
Csak látszat, sejtelem.

Partján egy távol honnak
Lelked már kikötött,
S mit ott nyerél, jutalmad
Az igaz és örök.

Palágyi Lajos.

FEKETE FELLEG.

Teodoro Guerrero regénye. 6

— Hát székkel is megkinált Penalver úr?

— De meg ám! Csókolni való kedves ember! Mikor látta, hogy csak ez a könnyű zubbony van rajtam, levette ezt a bundát a fogasról s a vállamra keritette. Nézd csak anyám, ezt a bundát. Milyen finom ez a prém!

— Ez a bunda . . . — mormogá Filomena remegve a felindulástól, mikor ujjait ahhoz a ruhához értette, melyet régi szeretője hordott.

— No de igaz is — folytatá Alfredo kaczagva — hogy valaki megadta ennek a bundának az árát. Képzeld csak, Penalver úr szolgája azt hitte, hogy el akarok osonni evvel a bundával. Tolvajnak nézett.

— Téged Alfredo?

— No persze! Engem. Szegény, megbűnhődött érte csúful. Elcsapta a gazdája miattam. De majd elmondok mindent. Most, pedig, nézd anyácskám, gazdag vagyok.

— Gazdag! — kiáltá Filomena meglepődve.

— Nem hiszed? Ide nézz! — s Alfredo odavetette a Penalveradta erszényt az anyja ölébe.

A vér az asszony arczába szökött. Érezte, hogy alamizsnát adott az apa fiának, ámbátor ez maga kérte. E pillanatban felébredt Filomena lelkében multjának minden gyászos emléke, hogy szorongassa szivét s elpirítsa az arczát.

— Már hiányzik belőle néhány — mondá a fiú. — Azt kivánta Penalver úr, hogy vegyek uj ruhát magamnak. S én vettem is. Nézd, ugy-e nem rossz ez a ruha?

— Nem, fiam — dadogá Filomena.

— Gondoltam mindjárt, mert a mint jöttem fel a lépcsőn, valamennyi szomszédok utánam néztek s dicsérték a szövet szinét.

— Majd ezt is elmondhatod fiam, de előbb beszéld el tovább, hogy fogadott Penalver úr? Mindjárt elfogadott?

— Dehogy! Nagyon soká kellett várnom az előszobában. El is szunditottam a sok várakozásban. De ne csudálkozz rajta. Mert tudod anyám, az utczán fertelmes hideg volt, ott abban az előszobában pedig olyan édes langyos meleg áradt szerteszét, hogy elbágyasztott, elaltatott. Huj, milyen máskép van ott, mint itt, a hol egyre fagyoskodunk.

— Gazdagságot láttál, Alfredo, s nem tetszik már neked a mi szegényes otthonunk. A fény, a pompa felköltötte benned az irigységet.

— Az irigységet! Nem! — tört ki Alfredo hévvel. De a vágyat! Szeretnék gazdag lenni, nagyon gazdag — mondá végigtekintve uj ruháján — de csak azért, hogy te jobb sorsba juss anyám s hogy Czeczíliát megörvendeztethessem, megnyerhessem. Mert szeretem! Igaz szivből szeretem! S mit adhatok neki?

— Nyomort! — mormogá Filomena fájdalommal.

— Nyomort! — sóhajtott a fiú maga elé meredve. Ej! tán jobb lett volna, ha elmegyek katonának!

— Nem, nem! — kiáltott az anya. Isten mentsen. Soha el nem engednélek.

— No, no, ne félj! Hála a mi pártfogónknak, nem is soroznak be.

— Hát megigérte?

— Meg, meg! No, de elbeszélek sorjában mindent, hogy történt meg az a látogatás.

S Alfredo elbeszélte az anyjának rendre mindazt, a mi Penalvernál történt. Filomena szeméből könyek peregtek alá, Alfredo beszéde folyamán: az öröm, a hála, s a szenvedés együttes érzete fakasztotta könyárt. Megölelte fiát s megindultan igy szólt:

— Sose válunk el egymástól, fiam, soha, édes fiam!

— Nem, anyám, soha! — s homlokon csókolta Filomenát. — Majd még fordul a mi sorsunk is. Majd dolgozom én éretted és Czeczíliáért!

— S mikor mégy el ujra Penalver úrhoz?

— Azt mondta, hogy hagyjam meg a kapusnál a lakásunk czimét. De az a história azzal a bundával, meg annak az úriasszonynak a hirtelen megjelenése annyira megzavartak, hogy elfeledtem a mit mondott a mi pártfogónk. Mikor már messze voltam a háztól, eszembe jutott. S visszamentem. A kapu előtt állott az a szolga, tudod, azzal a bundával . . . S nézze meg az ember, az a nagyúriasan pöffeszkedő s nagyúriasan goromba szolga alázatosan odajött hozzám s szinte összetett kezekkel könyörgött, hogy vegyem pártfogásomba. Én! pártfogásomba! Nevetésre fakadtam. Pártfogásomba! én!... De azért megigértem neki és egy papirdarabra fölirva odaadtam neki a czimünket, hogy adja át Penalver úrnak.

— A mi lakásunk czimét? — rebegte Filomena.

— Igen! Hogy tudósithasson, mit tett az ügyemben . . . Tán szégyelled a szegénységünket?

— Szégyellem? — kérdé az asszony hátravetve fejét. — Nem, fiam, nem. Ez a nyomor az én büszkeségem. Tisztességem jele!

— Bizonyára elküld valakit Penalver úr, hogy megtudja, megérdemeljük-e a jóságát. Kell is, hogy meglássék rajtunk a tisztesség . . . Édes anyám, kérlek, feküdj le aludni. Fáradt vagy bizonyára. A sok aggódás kimeritett. S aludj nyugton. Minden jó lesz . . . Nekem Czeczíliához kell mennem. Már rég vár rám. Félek, hogy meg is haragszik miatta. No, de majd kibékül . . . Ha szükséged lesz valamire, csak kopogj a falon és én rögtön itt termek. Isten veled, anyácskám. Jó éjszakát!

Alfredo kiment, hogy betérjen a szomszédba.

Filomena pedig rákönyökölt az asztalra és zokogott. Majd erőt vett rajta az álom. Odavánszorgott ágyához s rádőlt a szalmazsákra.

Jó idő mulva Filomena megszólalt álmában:

— Tudja a lakásunk czimét . . . Nem fog eljönni . . . Istenem! csak ne jöjjön . . . Ne . . jöjjön! . . .

VII.

CZECZILIA.

Czeczilia árvája volt Nunez vámőrnek, ki életében derék, becsületes ember volt s ép ezért szegénységben hagyta hátra családját. Nuneznét, Czeczilia anyját tökéletes asszonynak hivták az egész házban. A nagy szegénységben is fenn tudta tartani szobácskájának úri voltát tisztasággal, takarossággal és csinnal. Csak ugy ragyogott a konyha is, pedig alig volt benne, hogy mi ragyogjon. Csak itt-ott függött a falon egy fényes edény, melynek feneke, olyan likacsos volt már, mint a rosta.

Már hat esztendeje közvetlen szomszédságban laktak Filomena Maldonadoval. Alfredo és Czeczilia játék közben kerültek össze, már réges-régen s azóta ugy szerették egymást mint az édes testvérek. A szeretet lassan-lassan szerelemmé változott. A *gyerekek* alig is vették észre kezdetben azt a változást egyébről, minthogy mindinkább keresték a találkozást az udvaron. Mikor Alfredo megtermett ifjuvá, Czeczilia kifejlett hajadonná lett, akkor kezdték csak érezni, hogy a mit éreznek, az nem a játszótársak rokonszenve, hanem sokkal hevesebb, sokkal komolyabb érzelem.

Filomena és Nunezné pedig úgy érezték, hogy immár mindegyiküknek két gyermeke van s beszélgetés közben szépen kiszinezték azt a boldog jövőt, melyet a *gyerekpárnak* a maguk forró érzésükkel s elragadt fantáziájukkal szántak.

Pedig Filomena szerette volna, ha Alfredo nem csügg annyira testestül-lelkestül azon a szép lányon. Félt, hogy fiának származása gátja lesz a szerelmesek egybekelésének s boldogságának. Anya volt s ezért féltette fiát, bár nem tudta mitől? Multjának titkát rejtve őrzötte keble mélyében. Soha egy czélzást se ejtett róla Nunezné előtt, ki egészen el volt telve Alfredo dicséretével. Azt hitte hogy az isten is Czeczíliának teremtette ezt a fiút. De valami aggodalom az ő szivébe is beférkőzött s mindjobban megfészkelte magát. Aggódott a leánya jövőjén. Hisz Alfredo földhöz ragadt szegény ember volt, ki a magának valót is alig tudta megkeresni, nem hogy másod-, harmad-, negyedmagával megélhetne.

— Lányom! de Alfredo nagyon szegény!

— Anyácskám! de olyan szép!

— S micsoda! Esztergályos legény!

— De olyan jó!

— Sok, sok minden kell, Czeczilia, a házasoknak.

— De hisz Alfredo úgy szeret engem.

— Nagyon fiatal vagy még!

— De szeretem, szeretem, nagyon szeretem.

Az ilyen párbeszédek szinte napról napra ismétlődtek Nunezné és leánya közt. S végtére is az asszony, ki tetőtől-talpig derék nő volt, egyszer s mindenkorra engedett a leány e hathatósnál hathatósb érveinek. Vagy tán abban bizott, hogy majd eszére tér a lány?

Ki tudja?

Pedig Nuneznének is tetszett Alfredo. Könnyen fel tudta érni, hogy Czeczilia megszerette ezt a szegény mesterembert. Nem is az Alfredo személye volt az, a mi miatt néha aggódás fogta el, hanem a fiatal ember szerencsétlen sorsa és szegénysége, melyből Czeczíliának is ki kell vennie majd részét.

Czeczíliáék is megtudták, hogy sorozáshoz hivták Alfredot. A leány a hír hallatára zokogva fakadt és ki se fogyott a köny szeméből. Nunezné is sirt. Nem annyira a fiuért, mint Czeczíliájáért hullottak könyei.

Azt is tudták, hogy Alfredo elment valahová pártfogásért esedezni. Hogy hová, arról sejtelmük se volt. Aggódva várták hazatértét. Czeczilia kikiállott a lépcsőkre s nézett alá, vajjon nem jön-e még. Majd bement a szobácskájába és varrást vett a kezébe. De varrni se tudott, olyan nyugtalan volt. A tű kihullott a kezéből s rákönyökölt az asztalra és sóhajtott:

— Meddig késik?

Hirtelen a lépcsőről felhangzott Alfredo éneke.

— Anyám! — sikoltott a leány s rohanni akart Alfredo elé. De Nunezné visszatartotta a leányát.

— Majd bejön, ha akar.

Alfredo pedig előbb az édesanyjához ment.

— A háládatlan! — zokogott Czeczilia.

— Miért háládatlan?

— Itt várom aggódva, sirva s nem jő. Oh! Alfredo, Alfredo!

— Ne légy olyan esztelen! Majd miattad elhanyagolja az anyját. Mi?

Czeczilia elhallgatott Nunezné se szólott többet.

Egyszer csak nyilik az ajtó s egy uriasan öltözött fiatal ember toppan be.

Adjon isten jó estét!

Czeczilia nyakába borult Alfredonak. Nunezné pedig összecsapta kezeit.

— No ugy-e, milyen gavallér lettem?

— Kié ez a ruha? tudakolta kivánesian az özvegyasszony, tudván, hogy ilyen ruhára való pénze alig volt Alfredonak.

— Kié? Hát az enyém! — mondá az ifju nagy garral.

— Tán biz valami kincset leltél, fiu.

— De leltem ám! Gazdag vagyok, — legalább két hónapra.

Folytatása következik.

DOLGOZÓ KISASSZONYOK.

Irta: SAJÓ ALADÁR.

Mikor bársonyos, selymes ruhájában végig sétál déltájt a váczi utczán, megáll minden ember és bámulva tekint az elegáns szép leány után. A nők irigylik ruháját, lesik a szép leány minden mozdulatát, hogy alkalomadtán utánozhassák; a férfiak szépségét csodálják, a mely még szebbnek tünik fel előttük, mert selyembe, bársonyba öltözött.

Olyan kaczér, olyan férfibolonditó pillantásokkal tekint ismerőseire, a kik hódolva köszöntik őt. Mosolyog szüntelen, jókedvű, vidám. Nem hinné senki, hogy baja van, nagy baja annak a jókedvű leánynak.

Találkoznak véle szegény varróleányok, a kik elgondolják, milyen jó sorsa lehet annak a nagyúri dámának, a kit mindenki van krajczárból, a mit a harisnyákért kapna, épen két napig élhetnének.

És láttam még rajta kívül sok szép lányt, sok nagyúri, elegáns hölgyet, a kik mind munkát kértek, a kik mind büszke mosollyal lejtnek végig a váczi-utcza sétálói között.

Az éhség parancsol, a nyomor nagyon megalázza az embert. Hát hitte volna az a szép lány, hogy lesz idő, a mikor ő besurran a hatvani-utcza egyik házába, ott egy szűk, kicsiny, sötét szobában, mely valamelyik mágnás istállója mellé van épitve, óvatosan, vigyázva, hogy valaki meg ne lássa, félve kopogtat az ajtón, odaáll a bennlévő jószivű asszony elé és munkáért könyörög. Bizony nem hitte volna és nem is tette volna meg. Talán más könnyebb, de becstelen úton keresett volna kenyeret, ha nem akadtak volna megcsodál gazdagságáért és szépségeért. Nem kell annak dolgoznia, nem kell naphosszat a zakatoló varrógép előtt görnyednie, hogy kenyeret szerezhessen. Ugy hozza neki fehér keztyüs libériás szolga ezüst tálczán.

És a fiatal urak, a kik meglátják hosszan, némán nézik a ragyogó szépségű leányt. Egy kicsit halaványugyan, de az érdekessé teszi őt. Milyen gazdag lehet, gondolják magukban, milyen jó párti!

Én is láttam azt az úri leányt, selymes, bársonyos, ruhájában, de nem a váczi-utczában. Azt a büszke leányt, a ki féltve félti tekintélyét és megölné, ha ki elmondaná róla, hogy dolgozni is szokott, láttam könyezve, reszketve, a mint munkáért könyörgött. Csak egy pár harisnyát kért, hogy csinálhasson, mert nincs egy krajczárjuk sem otthon és még nem evett sem ő, sem édes anyja. Abból a nyolcz-emberek, a kik éppen a koldulni szégyenlő, a koldulni nem akaró szegények számára jótékony egyletet alapitanak.

A Lujza-egylet ez. Munkát kap itt olyan ember, a ki szegény, szegénységét titkolni akarja, de élnie mégis kell. Ha nyilvános helyen kér és kap munkát, megtudja mindenki, hogy szegény, elveszíti tekintélyét, melyet olyan féltékenyen őriz. De itt titokban kéri, titokban kapja a munkát, ha kilép az utczára, akkor ismét a büszke, a «gazdag», selymes, bársonyos ruhájú úri kisaszony.

Csak rövid két órát töltöttem a Lujza-egyletben, de nagyon sok dolgozó kisasszonyt láttam. Ott ültem az egyik sarokban a pamlagon és némán néztem az előttem egymásután elvonuló alakokat, melyek mind azt bizonyitották, hogy a látszat csal, a szegénység is bársonyban jár.

* * *

A HESSENI NAGYHERCZEG.

VICTÓRIA-MELITA SZÁSZ COBURG HERCZEGNŐ.

HÁZASSÁG A COBURG-CSALÁDBAN.

Az első egy öreg anyóka volt. Lehetett vagy hatvan éves. Kopottas ruha volt rajta, mely fakó, gyűrődött csipkékkel volt ellátva.

Mielőtt az asszony munkát kért, elmesélte az egész élettörténetét. Bizonyára úgy számitott, hogy a kevesebb munkát is jobban megfizetik neki, ha elmondja előkelő származását és élete szomorú históriáját. A munkát különben nagyon megválogatta, még most is arisztokrata volt.

— Csak jó és könnyű munkát adjon, szólt a munkákat kiosztó asszonyhoz. Tudja kedvesem, én szivesen dolgozom, de hát nem szoktattak hozzá. Most pedig öreg napjaimra bajos olyat megszokni, a mit sohasem próbáltam. Sohasem, mert mindig jó módban éltem. Gazdag voltam, nagyon gazdag, most meg éppen olyan szegény vagyok. Ugy mentem tönkre lassan, fokozatosan, hogy észre sem vettem és most egészen szegény vagyok, dolgoznom kell, hogy megélhessek.

Nem lehetett az asszonyt beszédjében félbeszakitani.

Jól esett neki, hogy hivalkodhatott egykori gazdaságával.

És folytatta nagy bőbeszédűséggel:

— Terjedelmes birtoka volt a férjemnek Tolna megyében. Szép birtok, nagy birtok, jól és sokat fizetett. Szép kastélyban laktunk, nagy istállóink voltak tele drága jószággal. Azt isten tudja, kié most az a birtok. A férjem meghalt, én nem tudtam gazdálkodni, a cselédek megloptak mindenhol. Magam sem tudom, hogy történt, de elárverezték a birtokot és az adósságok kifizetése után alig maradt valamim. Egy ideig rokonaimnál éltem, a kik mind szegény emberek voltak és segitettek elkölteni azt a kis pénzemet, a mi még megmaradt. De untam azt, hogy rokonaimnál éljek, ott hagytam őket és feljöttem a fővárosba — dolgozni.

Nem mondhatom, hogy a beszélő asszonyság valami nagyon meg volt indulva. Bizonyos büszkeséggel beszélt és úgy nézett széjjel, mintha mondaná: lássátok, én ilyen gazdag dáma voltam, nekem hát adjatok jó és könnyű munkát.

Sokáig válogatott a fölajánlott munkák között.

Harisnyát kötni nem akart, mert nagyon megerőlteti szemeit; a foltozásért keveset fizetnek, nem érdemes vele bajlódni. A sok válogatás után végre is kapott olyan munkát, a mivel meg lehetett elégedve.

Kitipegett a szobából.

Az ajtónál még egyszer visszafordult, meghajtotta magát, azután elment.

Nem sokáig tartott, már ismét kopogtattak az ajtón.

Félénk, szerény kopogás volt nagyon, elárulta, hogy fél az, a ki kivül van. És még mikor elhangzott a «szabad», akkor is olyan lassan, olyan félve nyitódott ki az ajtó, mintha erővel el akarná rejteni előttünk a kopogtatót.

Először csak egy fekete kalapkarimát láttam, meg egy finom kicsi lábat.

Lassan-lassan ezután bejött a szobába a leány.

Szinte háttal jött befelé, az ajtót sokáig csukogatta be, hogy húzza-halaszsza a dolgot és minél később kerüljön velünk szembe.

Sűrű, fehér fátyol elrejtette előlem arczát.

Nem tudtam, hogy kicsoda, és milyen nagy lett bámulatom, mikor a fátyolt fellebbentette s megláttam szép arczát. Mert hogy szép, az bizonyos. Jól ismertem és nemcsak én, de sokan elmondják róla, hogy szép, csak azt nem meri rá mondani senki, hogy kézi munkával keresi kenyerét.

Ezt én sem tudtam, én sem hittem eddig.

Hiszen ő maga büszkén jár mindig, a bátyja meg nagy urat játszik, előkelő társaságokban forgolódik, a hol semmi roszszat nem tudnak róla. Szeretik őt, kifogástalan gentlemannek tartják, bár senki sem tudja, miből él tulajdonképpen.

Én most megtudtam. Ez a gyönge teremtés, a ki büszkén sétál végig gavallér bátyja karján az utczán, ez a Lujza-egyletbe is eljár, de egyedül és titokban. Nem válogatós. Elfogad minden munkát, bármily nehéz és bármily rosszul fizetnek is érette. És milyen szerény itt, a mikor munkát kér, mennyire érzi szegénységét és milyen büszke odakünn az utczán, az emberek között. Soha senki meg nem tudja, hogy ő is dolgozik. Azt hiszik az emberek, hogy gazdagok, bőviben vannak mindennek, nincs más dolguk, csak hogy sétáljanak.

A leány, amikor munkát kért, ugy adta elő a dolgot, mintha ő pusztán nagyúri kedvtelésből tenné és mint később megtudtam, a pénzt, melyet munkájáért kap, látszólag mindig visszautasitja. De a munkákat szétosztó asszony ismeri őt, tudja, hogy nagyon rá van szorulva, nem enged, rákényszeriti a pénz elfogadására. Elfogadja.

— Jó lesz a szegényeknek, mondja.

* * *

Tegnap is találkoztam vele a hatvani-utczán, amikor legtöbb volt ott a sétáló. Csak olyan elegáns volt, mint máskor. Keztyüs kezében, finom fehér papirosba csavart kis csomagot vitt. Megállott mindenki, bámulva tekintett utána. Találkoztak vele szegény varrólányok, a kik elgondolták, milyen jó sorsa lehet ennek a nagyúri dámának, a kit mindenki megcsodál gazdagságáért s szépségeért. Nem kell naphosszat a zakatoló varrógép előtt görnyednie, hogy kenyeret szerezhessen. Most is bizonyára a czukrásztól visz haza finom süteményt.

Munkát vitt a Lujza-egyletbe! . . .

MEPHISTO LAKODALMI FELKÖSZÖNTŐJE.

Osten Henriktől.

— Forditotta: DR. ZOLLNER BÉLA. —

Vala pedig egyszer nagy lakodalom Phrásia országában.

Az eskető pap egybekapcsolta a jegyesek jobbjait s az ég áldását kérte a frigyre, melylyel immár férj és feleség lesznek Isten és az emberek előtt, jó és balsorsukban, örömeikben és bánatukban és egymást híven támogatni fogják az élet göröngyös útain mindörökké, Amen!

Mindannyijukon, a kik szemlélői voltak a szent cselekedetnek, ünnepies hangulat vett erőt.

Az örömanyák és örömapák önelégülten tekintettek körül; az előbbiek szemeibe könyek gyűltek, midőn az Úr szolgája az ő fényes erényeikről megemlékezett beszédében, a jegyesek pedig, a kik érezték, hogy mindenek szemei reájuk vannak irányozva, szorongó zavarban voltak.

A vőlegény jóbarátai a hozomány menynyiségéről és a menyasszony bájairól beszélgettek és az após összeköttetéseiről és befolyásáról és annak valószínűségéről, hogy a fiatal embert elő fogják léptetni hivatalában.

A menyasszony barátnői pedig arra a szép napra gondoltak, a melyen majdan ők is az oltár elé fognak lépni szivök választottjával és már most megfogadták, hogy az ő esküvő ruhájuknak hosszabb leszen az uszálya.

A többi asszonyok és leányok kölcsönösen egymás ünnepi öltözőinek szabását, szövetét és színét fürkészték éles tekintettel és egy előbbeni ruháról felhasznált szalag vagy csipke sem kerülte ki vizsgáló figyelmüket.

A jegyespár vagyontalan rokonai, kiknek számára szegényes külsejük miatt az Isten házának egy sötét zugában jelöltek helyet, azon gondolkoztak, miként fordíthatnák saját hasznukra a gazdag atyafiak ünnepi hangulatra megnyílt szíveit és türelmetlen mohósággal várták a pillanatot, mely a vendégséget a lakomai asztalhoz szólítja.

És mindannyian, a kik jelen voltak, mélyen érezték az esemény komolyságát, mely két emberi lényt nemcsak egymáshoz, hanem a jövendőbeliekhez is fűz; mindannyijuk előtt világos volt, hogy itt nemcsak két ember sorsa, hanem egyuttal egy leendő nemzedéké felől is határoztak és a nagy horderejű és súlyos felelősség tudata ránehezült a kedélyekre.

Mikor az esküvő véget ért, kocsira ültek és a menyasszonyi házhoz hajtattak, a hol bőséges lakoma várta a vendégeket. Asztalhoz ültek és vidam jókedvűséggel telt az idő.

Dévaj szavak voltak hallhatók, ha a vőlegény valami titokszerű dolgot súgott menyasszonya fülébe és egy tiszteletreméltó, kopaszfejű úr oly ügyes ravaszsággal állitotta össze mondásait, hogy egész ártatlanul hangzottak s mégis kétértelműségükkel a menyasszonyt vőlegényével együtt a legnagyobb pirulásba és zavarba ejtették.

A férfiak sunyian hunyorgattak, az asszonyok mosolyogtak, a leányok úgy tettek, mintha a hallott szavak rejtett értelmét nem tudnák, a szegény rokonok és a házi gazda cselédsége pedig, kiket az asztal szükebb végére szorítottak le, hogy falánk csemcsegésük a finom úri közönség fülét ne sértse s hogy a gazdagabb vendégek annál kényelmesebben étkezhessenek, nagy hangossággal kaczagtak, ha ugyan a folytonos rágási és szürcsölési műveleteik közepette arra is maradt egy kis idejük, hogy a társalgásra ügyeljenek.

A pap és a közjegyző, kik a jegyespár lelkét és vagyonát egybekapcsolták, szelid mosolylyal ültek a vendégek sorában, és ők is, valamint a szülők, szívük szerint örvendeztek a végzetteken.

A vidám hangzavar közepette éles csengetés hallatszott.

A vendégek egyike, a ki kiválóan bölcs és méltóságteljes férfiú volt, ütötte kése aczélját üvegpoharához.

A beszélgetés hirtelen elnémult, az ünnepély vendégei mindannyian feszült figyelemmel hallgatták Phrásia méltóságteljes és bölcs fiát, a ki ekkép beszéle:

«Igen tisztelt hölgyeim és uraim!

Mindnyájunkat, a kik e szép ünnepélyen részt veszünk, őszinte öröm fog el. Mert semmi sem tölti el az ember lelkét nagyobb elégtétellel, mintha egy új boldogság keletkezését szemlélheti. Ily reményteljes boldogság eredetének voltunk ma tanui.

Egy ifjú pár került össze, a szív sugallatát követvén.

Mily szép jövő tárul eléjök! Kölcsönös szeretet és becsülés, jóságos béketűrés és hű kötelességteljesités között fog lefolyni életük, szelid csendességgel, mint a folyam ezüstös árja, mely virágos ligeteket és termékeny virányokat érintvén, ömlik be az örökkévalóság tengerébe. Tekintsenek az ifjú párra! Mindegyikök szép és fiatal. Az egészség üdesége ragyog arczukon és frigyükből életerős nemzedék fog támadni, mely gyönyörűségére lesz önmagának és hozzátartozóinak.

S ha majd a késői kor hava lehűtendette a szerelem szenvedélyét, az ifjúi lángnak rózsás visszfénye: az emlékezés fogja betölteni tiszteletreméltó személyüket s a férfi és nő közötti szenvedélyes vonzalom szülei és nagyszülei szeretetté nemesbülve fog élni bennök továbbra is. Igy érik az ifjúság forró mustja tiszta, színarany borrá, hogy jótékony melegség gyanánt szolgáljon az öreg kornak. A boldogságnak mily csudálatos érzése árasztja el e pillanatban a szülők kebelét? Mikor kedves gyermekeik előtt, kiket gyengéd szeretettel neveltek fel, egy külön, önálló család reményteljes jövőjét tárják fel, mikor tűzhelyet épitettek számukra, mely melegítse és táplálja őket most és mindig a jövőben!

Semmi sem kerülte el szorgos figyelmüket, mely csak gyermekeik javát kereste és midőn hosszú, álmatlan éjszakákon mindent megfontoltak és gondoskodtak arról, hogy az ifjú népet csalódás és keserűség ne érhesse, ráadták a frigyre áldásukat.

Igenis, kedveseim, ez a házasság az emberek legjobb tudomása és lelkiismerete szerint jött létre és ezért emelem poharamat és üritem örömmel és a legszebb reményekkel telve az ifjú pár és derék szülőik jólétére!»

Viharos tetszészaj hallatszott. A szülők megindultan egymás nyakába borultak és keblökre zárták gyermekeiket.

Mindenki iparkodott, hogy az ifjú párral és szülőikkel koczinthasson; a szónokkal pedig, Phrásia tartomány bölcs fiával mindannyian hálásan szorítottak kezet. A szegény rokonok túláradó érzelmeiktől áthatva hangosan zokogtak és az általános zaj közepette nem mulasztották el az alkalmat, hogy a ház egészségére hamarjában nehány üveg nemes szőlőnedvet ürítsenek.

*

Midőn a kedélyek izgalma lecsillapult, egy másik vendég, Mephisto nevű, halovány, fekete szakállas úr ütötte meg késével poharát és ezeket mondá:

«Tisztelt hölgyeim és uraim!

Annak a kitünő férfiúnak ajkairól, ki imént oly felséges és megható beszédet mondott, hallottuk, hogy az emberek legjobb tudomása és lelkiismerete szerint köttetett ez a házasság.

A vőlegény komolyan számot vetett magával s valamint önmagát, azonképen kellően tanulmányozta lényét és személyiségét annak a leánynak, kinek életét és sorsát a magáéhoz kapcsolni kivánta. És ezt a nehéz feladatot vajmi hamar megoldotta. Mert nem sokszor volt alkalma, hogy választottjával egyedül lehetett — s igy annak egyéni belvilágát megismerhette volna.

Társaságokban és a báli teremben találkozott vele és nem sokkal több, mint egy rövidke táncz ideje volt neki arra, hogy kedélyi és szellemi tulajdonait vizsgálhassa. S még itt is őrködött a hű anya szeme a fölött, hogy egyetlen egy meggondolatlan szó vagy merész kérdés se érhesse és érinthesse a kedves virág szűzi kelyhének himporát.

Azután, mikor ismeretségük szorosabbá lőn és a fiatal ember eljárhatott a leány szülei házához, bő alkalma nyilt hölgyét olyannak látni, a milyen valóban volt. És ez természetes is, hiszen mindig és sokat beszélgettek együtt az időjárásról, hangversenyekről, szinházról és a könyvekről, melyeket olvastak, közös ismerőseikről, kedvencz eledeleikről és más hasonlókról.

A vőlegény ismételten elmondotta, mily jól illik menyasszonyának ez vagy az a ruhaszin vagy frizura, és beszélt neki furcsa históriákat a tótokról és lengyel zsidókról, melyeken az vidáman kaczagott. Igy aztán megismerte menyasszonyának jellemét, szokásait, lelkének legtitkosabb rugóit, általában mindazon számtalan testi és lelki tulajdonait, melyeknek a férfi és nő együttélésére nézve fontossága van.

Komoly ügybuzgalommal merült el menyasszonya szüleinek tanulmányozásába, kifürkészte azok világnézletét, hajlamait, testi szervezetük erejét, mert hiszen a szülők nemzették és nevelték fel gyermeköket, ki testi és szellemi létét azoknak köszönvén, vérökkel együtt bizonyára lényök egy részét is örökölte. Kutatta nemcsak múltját és jelenét a kedves hölgynek, kit élettársá és gyermekei anyjává kivánt tenni, hanem magából a virágból következtetést vont az érendő gyümölcsökre. Mert a nőben, ki a szük családi üvegházban tenyészik, természetének minden vágya és ösztöne csak akkor fejlődik ki igazán, ha a házasság talajába ültetik át, ha asszonynyá lesz.

Abból, a mit tőle a társas életnek őszinteségben gazdag mezején látott és hallott, alaposan következtette, mivé fog fejlődni a jövőben.

A jellemmel való komédiázás, melyet embertársainkkal szemben mindnyájan tudva vagy öntudatlanul végbe viszünk, őt nem tévesztette meg, mert a szerelem élesitette látását és elméjét megvilágitá. Számot vetett az érzékiesség fokával, mely hölgyének szűzi szivében lekötve van és viszonyitotta saját vágyakozásának mértékéhez. Mert szülei és tanitói, kik mindenféle könyvtudományt tömtek beléje, nem mulasztották el őt a felől felvilágositani, hogy ez a legmélyebb és leghatalmasabb emberi szenvedély, mely a legtöbb esetben a legnagyobb boldogság vagy boldogtalanságnak forrása.

A menyasszony természetesen nem ismerhette ki ily gondosan jövendőbelijét, mert az ő szemei elől a szülők bölcsesége egész életében minden illedelmetlenséget és csunyaságot gondosan elrejtett. A kedves gyermek hadd töltse játszi örömök között ifjúságát; az életet a maga komolyságában úgy is elég korán meg fogja ismerni. Szelleme szép könyveken fejlődött, melyeknek fényében jeles férfiak eszményi életet élnek s melyekben végezetül a nap aranysugarai mindig szelid mosolygással ragyognak elő a bús fellegek mögül.

A fiatal emberben tehát, ki kezét kérte, fényes lovagot látott, nemes és szerető férfiút, ki őt erős karjával minden veszély ellen védeni és oltalmazni fogja. S mivel lelkében a kölcsönkönyvtár mellett a valóság számára is jutott egy kis hely, örömrepesve gondolt arra, hogy ezentul neki magának lesz kedves otthona, melyben egész önállóan intézkedhetik, menten minden szülői gyámkodástól. Mert habár a szülei házban elég élvezetben volt része, de ezek módját és mértét az uralkodó szokás mégis meglehetős szűk korlátok közé szorította.

A jó erkölcsű leány nem egy élvezetről volt kénytelen lemondani, mely az asszony előtt nyitva áll. Csábitólag intett feléje a jövő.

Toilettejeit ezentul teljesen saját tetszése szerint, minden anyai beavatkozástól függetlenül készittetheti és háztartását saját belátása szerint rendezheti be. Eszményi gondolkozásánál fogva a pénz valódi becséről természetesen fogalma sem volt, de annyit tudott, hogy férjének jövedelme és saját hozománya lehetővé fogják tenni számára a kényelmes életet, a szép és izléses ruházatot, a szinházak gyakori látogatását és a jól nevelt emberek társaságát.

Télen szalónokba és bálokba fog járni, néha-néha ilyféle ünnepélyeket saját szép berendezésű házánál is fog tartani, nyáron pedig a természet szépségeiben a hegyek között, vagy a tengerparton fog gyönyörködni.

Hiszen vőlegénye oly elegáns; alakja nagyszerűen fog az övéhez illeni, ha majdan pompás prémes köpenyben, vagy szellős nyári ruhában fog vele kedvesen karöltve sétálgatni. Fekete szakálla csinosan fest az ő szőke fürtjei mellett.

Azután, ha egykor gyermekkel ajándékozná meg őt az ég, a mi ugyan kissé kellemetlen volna, mert az ilyesmi, mint hallotta, sok esetben kárára van a test karcsuságának, mégis türelemmel és megadással fogja sorsát elviselni. Mert van-e szebb egy érdekes halovány fiatal anyánál, ki hófehér csipkébe göngyölt bébéje mellett sétálgat a tavaszi nap verőfényében . . .

Vége köv.

KIÁBRÁNDULVA.

Kiégett szivemből a szerelem lángja,
Hogyha szép nőt látok, szikráját nem hányja,
Keresem a magányt, dal nem jő ajkamra,
Minek is, hiszen csak bánatból fakadna!

Milyen hosszan tudtam nézni lány szemébe,
Mostan csak úgy lopva tekintek beléje.
Nincs örömem benne: tükre nem őszinte;
Mintha örvény lenne —félek tőle szinte.

Szép nő mosolyának nagy bolondja voltam,
Mostan nem hiszek már a csalfa mosolyban.
Azt hittem hogy jóság, ami benne fényle —
Pedig nem volt egyéb — mint kétszinüsége!

Béni Vilmos.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(Egy krónikás ezer bajban. — Az ezer baj részletezése.)

Szinte borsózott a t. Emin úr háta, mikor az e heti repertoáron végigtekintett. Három première egy héten s fölibe még direktor- és intendánsválság. De ez még nem elég.

Megmozdult a két nyári szinkör s mire e sorok napvilágot látnak, már javában nótáznak a tulsóparti arénában s az olasz komédiások signore Gallina conduttoresága alatt mókáznak a Duse nyomában a városerdei szinkörben.

S a nyájas olvasó azt hiszi, hogy ezzel aztán lezártuk a heti krónikát! Ohó! Hátra van még a java: a szinháztervezések, melyek napról-napra szaporodnak.

S nos, mindenről irjon ez a szegény Emin krónikás! Ráillik bizony a felső titulus, hogy: egy krónikás ezer bajban. De hát haladjunk csak sorjában. Ha egyik-másik holmi kimarad, azért aztán ne a krónikást bunkózzák, hanem azt a tudom is én kit, a ki így szezonvégre ennyi mindent egy hétre egybe hordott.

***

Paul Ferriernek kevés hirét hallottuk eddigelé s nincs sok kilátás rá, hogy ezután bővebben fogjuk emlegetni. Most már mégis tudunk annyit felőle, hogy írt egy *231. czikk* czimű vigjátékot, a melyet a nemzeti szinház Iványi Jenő forditásában előadott.

Bizony, bizony nem sok köszönet volt ebben az importban. A szezonvégi sláger, melylyel minden esztendőben csalogatja a nemzeti szinház a nyári publikumot, alig lesz ez a vigjátéknak elkeresztelt bohózatos valami.

Hát mi is az a 231. czikk? Természetesen egy paragrafusa a franczia kodexnek, mely a válásról szól. De elvégre is már Cyprienne és Des Prunelles urak elmondottak sok-sok mindent az ilyen házassági kodexekről s ez a két, becsületes személy meg is csinált már egy ilyen váljunk el játékot.

Hát kell nekünk még részletesebben is ismernünk a franczia törvénykönyvet, mint a hogy már Sardou megismertetett vele s szükségünk van reá, hogy egy és ugyanazt játékot kétszer végig *élvezzük*. Bizony, van elég bajunk a mi házassági kodexeinkkel, még pedig sokkal komolyabb bajunk, semhogy igy kifiguráztassuk egy idegen nemzet házassági törvényét a szemünk láttára.

De tán egyebet is adott Paul Ferrier ur? Bizony édes keveset. Láttunk mi már elég *papát* és *ipát* (egyik szójátéku ebben a vigjátékban), a ki vacsorákat art Isolineokkal s a ki aludni vágyik a mulatság után. S láttunk mi már tökfilkó párbajsegédeket is s láttunk már valósdit játszó menyecskét is. Ha pedig kiváncsiak vagyunk ilyen személyiségekre, ám nézzük meg ujból a Sardou darabját, a mely szellemesen s izlésesen van megirva s ne ezt a sivár munkát, a melynek Paul Ferrier a gazdája,

Egyet azonban szivesen megengedünk Ferrier urnak: hogy tanulékony ember. Mert sokat tanult a franczia konverzáczió és technika mestereitől. S ha ennek fejében aratott sikert is és megkaczagtatta a publikumot, azért mondjon ismételt köszönetet ezeknek a mestereknek.

Mi pedig, midőn fájó búcsút veszünk Paul Ferrier urtól, azt üzentetjük vele haza ezekhez a mesterekhez, hogy máskor ne küldjék szatellesüket, hanem jőjjenek el jómaguk.

Különben őszinte köszönetet mondhat M. Ferrier a buzgó előadóknak is. Sőt mindenek felett ezeknek.

A fent említett ezer baj miatt azonban csak a művészek neveit soroljuk fel, kik — bizonyomra mondom — ez egyszerü felsoroláson kivül egytől-egyig, sokkal, de nagyon sokkal többet érdemelnek. Az előadásban részt vettek: Náday, Vizváry, Gyenes, Csillag Teréz, Lánczy Ilka, Nagy Ibolya, Bercsényi, Hetényi, Császár, Zilahi.

***

Az Operaházzal is megesett az a ritka dolog, hogy premièrje volt. Egy három lusztrum előtt elfogadott magyar operát láttunk a hét folyamán. S bizony, nem a *mai opera*-direkczión mult, hogy ez az opera nem ütött be egészen.

Tizenkét esztendő előtt, még akczeptáltunk olyan szöveget, mint a milyenre Farkas Ödön muzsikát irt. A *Vezeklők* tárgya az ősi Indiában játszik s elrejtett királyleányról szól, kit hősiesen megvált egy ismeretlen vezér.

Gál Gyula és Dávid Ferencz bizony nem sok szolgálatot tettek a buzgó muzsikusnak ennek a szövegnek a megirásával. Mert azokat a jó tulajdonságokat, a melyekkel zenei tekintetben Farkas Ödön mégis bir, egy jobb szövegen tán jobban érvényesithette volna. A szöveg banalitása és naivitása magával huzza lefelé a zenészt is.

Pedig Farkas Ödönnek van sok elméleti képzettsége az operairáshoz. Instrumentácziója szinte meglepő. Csakhogy felette sokat markol, hogy itt-ott szinte Wágnert akarja tulliczitálni. Ha néhol akaratlanul is felcsillan egy-egy melódia, erőszakkal elnyomja a hallgató ámulatára és sajnálatára.

De bizonyára sokat tanult Farkas Ödön ebből a premièrből. Láthatta, hogy a mi publikumunk nem akar mindenáron elütőt s jobb szereti a megszokottat is, csak jó legyen. Farkas Ödönbe azonban bátran vethetjük bizalmunkat. Fog ő még a maga tekintélyes tudásával jobb operát is irni a Vezeklőknél. Majd keres jobb szöveget s keres jobb mestert, mint a Sigfried komponistáját.

Az opera előadása minden tekintetben felette állott a munkának. Ney, Rotter, Broulik stb. testestül-lelkestül fáradoztak. Hogy hiába, az nem rajtuk mulott. Se Nikisch igazgatón, ki a zenekart dirigálta.

***

A Népszinház premièrjéről akarva se számolhatnék be. Mikor a publikum már olvassa e sorokat, akkor még tapsol a másik publikum a Verő György darabjának, melyről a szállongó hir regés dolgokat hallatt. Azért hát ennek a témának csak annyit mondunk: A viszontlátásra!

***

Hidegvérrel számolunk be a szinháztervekről, melyeknek száma ijesztően szaporodik napról-napra. Hidegvérrel mondjuk, mert alig türtőztetheti az ember a nyelvét s tollát, mikor hallja ezt a sok frázist s látja ezt a kevés tettet. Tehát: 1. Vigszinház. 2. Tivoli szinház a Lipótvárosban. 3. Vaudville szinház az Erzsébet-körúton. 4. Rakodczay szinháza a Józsefvárosban. 5. Veszprémi Jenő népszinháza — valahol (folytatása következik.)

A végét előre is megmondhatjuk: Semmi. De csalódni szeretnénk!

***

Intendánsválság is ... Bocsánatot kérek a tisztelt publikumtól, de a szedő is belefárad a krónikázásba, melyért ismét csak a fentemlitett ezer bajt okozzák.

Emin.

IRODALOM.

DE PROFUNDIS.

— SAJÓ ALADÁR KÖNYVE, JÁSZAI RAJZAIVAL. —

Tisztelt fiatal kisasszonyok, a kik oly igen szivesen elidőznek Herczeg Ferencz vagy Pekár Gyula egy-egy divatos novellájánál, legyenek nagylelkűek és hallgassák végig türelemmel azt, a mit egy olyan irónak a könyvéről fogunk mondani, a kit önök még nem igen ismernek, de a kit ezután a könyve után nagyon meg fognak szeretni.

Sajó Aladárról vagyon szó. Fiatal emberről, akinek tavaly jelent meg az első kötete, a «Katonáéknál». Megrajzolta ebben a kötetben katonáék minden örömét és nyomorúságát, hiven, igazán. Nem tódított, nem kisebbitett semmin semmit. Az, a mire a franczia regényirók mint «document humain»-re oly nagy súlyt fektetnek, az ennek a könyvnek minden lapján bőségesen megtalálható. Ezt elösmerték róla a kritikusok, a könyvét elolvasta a publikum, de maga a munka olyannyira egyéni, olyannyira kizárólag egy kaszttal foglalkozó volt, hogy nagyobb föltünést nem keltett sehol, csak maguknál katonáéknál.

Már most ennek a fiatal irónak megjelenik a második munkája, a «*De profundis*». Tiz tárczaszerű rajz — a «mélységből». Ez a «mélység» a főváros legsötétebb nyomora. A mit a mi divatos iróink a szalonok és boudoirok elkényeztetett publikumának szerviroznak, abban óvatosan elkerülik az ilyen nagyon sötét képek festését, keztyüs kézzel nyúlnak hozzá az élet nyomorához és hőseik között alig van egy-kettő, a kinek a zsebkendőjébe legalább hétágu korona ne volna himezve. És mi türés tagadás, elég jól esik nekünk, ha nem emlékeztetnek bennünket folyton-folyvást arra, hogy szomorú és keserves az élet, mert akárhányszor magunktól is rájövünk erre.

De hát akadhat-e valaki, a ki azt mondja: »Nem vigasztal meg bennünket szerencsétlenségünkben az az önző tudat, hogy van a világon még szerencsétlenebb ember is, mint mi és nem lebeg-e előttünk a jó kedv, a gyönyör perczeiben örök memento gyanánt a görög bölcs mondása: «Senki sem lehet boldog halála előtt!?»

Mindezekkel pedig csak azt akarom mondani, hogy nagyon megbecsülendő munkát végzett Sajó Aladár, a mikor a gazdag főváros nyomorának tanulmányozásában egyforma buzgósággal töltött el napokat és éjszakákat. Aludt a hajléktalanok menhelyén, virrasztott a város végén, fölkereste a kis gyufás gyerekeket a nyomorúlt kis pinczelakásában, ebédelt a népkonyhában, elment az őrültek közé, végig járta a nyomor tanyáit, a hol túlzsúfolt kuczkókban tanyázik a betegség meg a bűn ...

Tegyék kezüket a szivükre a mi divatos iróink, van-e közöttük csak egyetlenegy is, a ki ezt végigcsinálta? De van-e csak egy is, a ki a maga munkáira ennyi időt, ennyi tudást, ennyi ambiczió pazarolt volna? Bocsássanak meg, de nem tudom elhinni. És ha még hozzáteszem, hogy mindezeket a sötét képeket áthatja az idő érző szivének jótékony melege, gondolkozásának nemessége és fenköltsége volta, bizvást állithatom, hogy ilyen minden izében megkapó és érdekes munka régen került ki a sajtó alól és hogy az eredetisége, őszintesége

és alapossága révén nemcsak a mi litteraturánkban — a mely hasonló zsánerü könyveknek teljességgel hijával van — hanem más egyéb népek irodalmában is számot tesz.

Nagyon jól fogják tehát tenni tisztelt kisasszonyok, ha végig olvassák a Sajó Aladár könyvét. A maguk érző szivének megkapóbb, nemesebb olvasmányt egyhamar nem tudnék ajánlani. Meg fogják tudni ebből a könyvből, hogy a gazdag ragyogó fővárosban milyen szegények a szegény emberek és hogy mennyi meg mennyi szerencsétlenen lehet és kell még segiteni.

Ha még megmondom, hegy ezekhez a tárczákhoz Jászai József fiatal festőnk gyönyörü illusztrácziókat csinált és hogy azt a könyvet a Franklin-társulat állitotta ki igen előkelően és diszesen, azt hiszem, beszámoltam mindennel, a mivel ennek a könyvnek az elolvasása után tartoztam.

A könyv a Singer és Wolfner czégnél jelent meg; ára egy forint.

h. j—ő

*

Az Athenaeum Képes Irodalomtörténeté-ből (szerk. Beöthy Zsolt) megjelent a 19-ik füzet, az előbbiekhez hasonló gazdag tartalommal és szép illusztrácziókkal. Ebben *Endrődi Sándor* befejezi *Dugonics*-ról szóló értekezését; *Badics Ferencz* a nagy mű segédszerkesztője, *Horváth Ádám*-ról és *Gvadányi József*-ről, a magyaros irodalmi iskola népszerü költőiről szól, ismertetve főbb műveiket, méltatva társadalmi s irodalmi hatásukat, s végül az ugyanezen irányban dolgozó kisebb irókat. A következő czikkben *Kardos Albert: Debreczen iróit és irodalmi életét* ismerteti, részletesn méltatva Földi János, Diószegi és Fazekas Mihály természettudományi s költői munkásságát. Az utolsó czikkben *Váczy János: Az egyeztető irány* czim alatt azokról kezd szólni, kik egyik költői irányhoz sem csatlakoztak szorosan, mint Révay, Verseghy, Bacsányi stb. A füzetet számos szövegkép diszíti. Külön mellékletekül vannak a füzethez csatolva: *Mikes Kelemen törökországi levelei*-nek első két lapja és *Palocsay György* kurucz tábornok özv. Bottyánnéhoz irt üdvözlő versének hasonmásai. — A nagydiszü vállalat füzetenkint 40 krért minden könyvkereskedésben megrendelhető.

KÉPEINKHEZ.

Tatte Grainnek az a remek kompozicziója adhat csak arról fogalmat, hogy milyen a tűzvész a szalmaviskós falvakban. A kigyuladt kémény valóságos lángtengerré változtatja a békés falvacskát. Menteni ilyenkor mit is lehetne? Boldog, a ki életét meg tudja óvni a tűzlángok között. A szegény ember csekélyke holmijáról is gondoskodni szeretne, de sebtiben s zavarában alig kap fel egyebet kopott törékeny cserép edénynél s értéktelen tárgyaknál. Válogatni, fontolgatni s becsülni ilyenkor nem lehet. Csak futni futni! S megmenteni a legdrágább kincset: a családot.

Egyik képünk az abbaziai ünnepségekből hoz részletet. Fényes tűzi-játékkal fogadták a császárt, olyannal, a melyet csak olaszok tudnak rendezni a maguk gazdag fantáziájával s lelkesedésükkel. Azok a császárváró s császárfogadó napok bizonyára feledhetetlenek lesznek azok előtt, a kik látták a fényes ünnepeket s a császár előtt, a kinek tiszteletére rendezték.

Veszedelmes útat járnak meg azok a vállalkozó szellemü s vakmerő emberek, kik sziklás hegyeken alá ereszkedvén, közvetitik a hegyek elválasztotta országok forgalmát. Minden lépés halálos veszedelem. Egy ballépés s lezuhannak az iszonyú mélységbe. Szerencse, hogy a hegymászó öszvér olyan békés állat s olyan csökönyös. Megveti a lábait egy szakadék előtt s olyankor aztán megállit nagy rakományos kocsikat is. Pedig milyen édes kevésért teszik meg ezt a szörnyű utat. Alig egy kis bérért százszorosan is koczkáztatja a szegény fuvaros az életét. Lóháton vagy öszvérháton még valahogy érthető a koczkáztatás, mert kevesebb függ a véletlen esélyeitől, de kocsival megtenni az ilyen utat kész istenkisértés.

Farkas Ödön arczképét is bemutatjuk. A kolozsvári zeneiskola igazgatójának operájáról más helyen szólunk. Itt csak annyit emlitünk, hogy Farkas az ország legképzettebb muzsikusai közül való, kinek csak a gyakorlat hiányzik s a rutinja. No, de majd megszerzi a gyakorlatot is meg a rutint is s akkor majd a sikerek között ha fájva is, de rezignáczióval tekint vissza az ő operájára, a Vezeklőkre.

KÉPTALÁNY.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Hogy családásunk nagy ne legyen, keveset reméljünk!

Megfejtők: Stawiczki Erzsike, Marosi Jánosné, Schik Regina, Feuer Ede, Schvarcz Samu, Neuhauser Vilmos, Reiner Aranka, Jung Anna, Guttmann Antal, Spann Ignácz, Kohn Gyula, Beck Kálmán, Beck Berta, Neuhauser Samu, Frussa György, Karádi Mihály, Abramovits Rezsin és Etel, Pettik Ágoston, Bédi Istvánné, Bóné Béla, Schvarcz Aranka, Lang Kelemen, Kasai Imre, Farkas Irén, ifj. Posszer, János Papp Lászlóné, Gyáni Lajos, Árpás György, Litskó Laura, NagyLőrincz, Morankey András, Bedő János, Papp István, Török Jozefa, Békefi Laura, Stern Lina Milecz Aladár, Szércsi Miskolczy Irma, Hits Gyula Göncsi Józsefné, Gálfi Dénes, Barok Ferencz, Csurják Endre, Szabó Antal, Imre Jolán.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Czerny J. Antal „Tanningene-je"

a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb

hajfestő-szer

haj és szakáll, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanazon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete természetes színét** visszanyerni, melylyel az ősszüles előtt birt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ára 2.50 kr.**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, cremek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, coniferenspritek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

Czerny J. Antalnál Bécs, I. Walfischgasse 5.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve.

Raktár: Budapesten, Török József Király-u. 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Megay G., Wandraschek. **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Eliás Armin, Ring. **Temesvárott** Tarcsay. **Ungvárott** Hoffmann. **Lugoson** Vértes L, **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Levélczim és gyár: *Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl Ludwigstrasse 6.* (saját házában.)

FOGAK

egészen természet utáni, egyenként ép ugy, mint egészséges **fogsorok**, rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon készittetnek. **Fog-specialistasága**

Király-utcza 47. sz. **RÓNA IMRE** BUDAPEST Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik.

Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

KOSSUTH

2 szinben nyomott legsikerültebb

arczképe

melynek bolti ára **10 kr.**, az

ismételárusitóknak

a pénz előleges beküldése mellett:

10 darab	. . . . frt	—.40
50 „	. . . . „	1.80
100 „	. . . . „	3.—

Bérmentve:

10 darab	. . . . frt	—.50
50 „	. . . . „	2.—
100 „	. . . . „	3.30

küldetik meg. Megrendelések legczélszerübben postautalványnyal a „SZABAD SZÓ“ kiadóhivatalához Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz. intézendők.

Olvasóinkhoz!

Az uj évnegyed küszöbén teljes bizalommal fordulhatunk tisztelt olvasóinkhoz, mert mindvégig iparkodtunk lapunkat azon a magas nivón tartani, a melyre kezdettől fogva helyeztük. S valóban, szinte páratlan az a rokonszenv s az a jóakarat, a melylyel a **Magyar Géniuszt** mindenütt fogadják. Az olvasók olyan hatalmas táborát gyüjtöttük magunk köré, a milyen tán még egy magyar szépirodalmi lapot se vett körül. Mi pedig fennállásunk óta folyton olyan fényes irói gárdával jelentünk meg a közönség előtt, a milyenre még alig volt példa hirlapirodalmunkban.

Ime, csak e husvéti számunkat tekintve, legkiválóbb poétáink nevét olvashatni abban az ékes sorozatban, melylyel kedveskedni kivántunk olvasóinknak.

A nagy becscsel biró szépirodalmi czikkek mellett mindig kiváló tekintettel vagyunk az **aktualitásokra**, melyeket **könnyed modorban, izléses feldolgozásban adunk közzé.**

Gondoskodásunk egyik legfőbb tárgyát képezik **illusztráczióink**, melyekben csak a lefolyt héten honositottuk meg uj irányunkat. Ez irányunk szerint a jövőben is nagy sulyt helyezünk arra, hogy minél szebb művészi kompozicziókat adjunk közre, de első sorban az aktualitások illusztrácziót fogjuk kultiválni. A napi eseményeket képben is megjelenitjük. Olvasóink előtt, még pedig a legkiválóbb rajzolók által eszközölt művészi felvételekben.

Igy hát ha bármely művelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy mely szépirodalmi lapra fizessenek elő, erre a kérdésre csak egy válasz lehet. Fizessünk elő a legtartalmasabb, legdiszesebb kiállitásu

„MAGYAR GÉNIUSZ“

czimü hetilapra, mely a maga kitünő volta mellett még páratlan kedvezményben is részesiti előfizetőit.

A **Magyar Géniusznak** ugyanis sikerült az

„OTTHON“

szerkesztőségével egyesülve kedvezményt nyujtani, mely egyedül áll a magyar irodalomban. E két kiváló irodalmi vállalat ugyanis oly formán lépett szövetségbe, hogy igazán potom áron szerezhető meg.

A „Magyar Géniusz“ képes heti lap és az „Otthon“ képes havi folyóirat előfizetési ára együtt

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis 12 frt egészévi előfizetésért kap az előfizető **egy rendkivül diszes kiállitásu magas nivóju, aktuális képet tartalmazó előkelő hetilapot, továbbá tizenkét kötetből álló folyóiratot, az „Otthon“-t, melyet a közönség s a kritika egyhangulag legelső folyóiratunk gyanánt üdvözölt, mert körülötte csoportosult a magyar irodalom és a művészet szine-java.**

Ime, ilyen lesz programmunk a jövőre is. Hivek maradván irányunkhoz, haladunk előre! Tartozunk ezzel annak az olvasóközönségnek, mely a Magyar Géniuszt oly meleg szeretettel s annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ szerkesztősége.

Előfizetések a „Magyar Géniusz“ kiadóhivatalához (Teréz-körut 41.) küldendők.

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 „	Fél oldal	„ 5.—
Negyed évre	1 „	Negyed oldal	„ 2.50
		Nyolczad oldal	„ 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek. — Tarcza. — Szemle. — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap“ kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Teréz-körut 41. szám.

Összes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

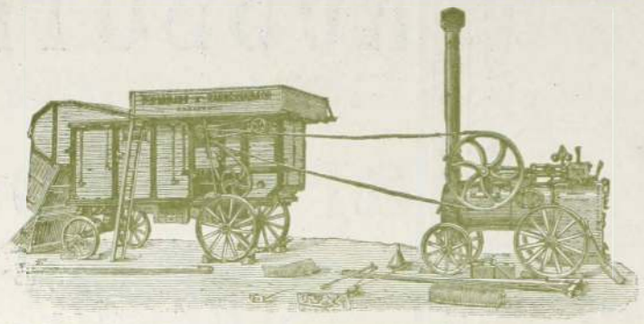

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélcím: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönyczim: Gazdaságigépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

„SIÓFOK"

BALATON-FÜRDŐ

Posta- és távirda-állomás.

A déli vasuton Budapesttől 2 órányira.

Pompás hullámverés, pormentes levegő (a keleti s az adriai tenger fürdőit pótolja). Hatása kitünő, főleg nőknél, gyermekeknél s általában gyenge szervezetüeknél.

Megnyilik: junius hó 1-én.

Ujonnan épült kényelmes szállodák, **modern igényeknek megfelelően berendezett tágas szobákkal**. Villamos világitás, jó konyha, étkezés **pensióban** vagy étlap szerint.

A szállodák vezetése **Holzwarth György** urra, a **budapesti Continental** (előbb Frohner) **szálloda** tulajdonosára bizatott, a ki e téren kiváló szakerő.

Kirándulások a Balaton egész partvidékére, **evezősport, halászat,** vadászat vizimadarakra és **lóverseny**.

Bővebb felvilágositás nyerhető május közepéig a **társulat budapesti irodájában** (Mária Valéria-utcza 13.), junius 1-től a **társulat siófoki telepén**, vagy az egész idény alatt, **Holzwarth György** úrnál **Budapesten Nádor-utcza, Continental-szálló.**

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

A Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

Hein János

irodáját január 1-től

BUDAPEST,

Csömöri-ut 87. szám

alá helyezte át.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:

Budapest, Ferencz József-tér 5-6.

a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.

a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frc. 125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	« 22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	« 271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál ... ... értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	« 125,732,050.—
	« 1.853,916,605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. **Képes kimeritő árjegyzék** külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. MÁJUS 6.

19-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Az uj országház. — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Lázár Béla:** *Meghalt a kis leány.* — **Szász Béla:** *Nyalka Feri.* — **Hevesi József:** *A gyermek.* — **Halász Gyula:** *A Szajna partján.* — **Szarvas Mariska:** *Szerelem.* — **Auer István:** *Ezelőtt egy évvel.* — **Guerrero—Szalai:** *Fekete felleg.* — **Dr. Zollner Béla:** *Mephisto lakodalmi felköszöntője.* — **Egy jubiláló ujság.** — **Szinház.** — **Irodalom.** — **Explicátor:** *Képeinkhez.* — **Képtalány.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi Bárónő) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Az egyedüli jó forrás csak is a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET" levélpapir és boriték 50 kr.

100 „ „MEDEA" csont-levélpapir és boriték 75 „

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

Magyar királyi államvasutak Budapest jobbparti üzletvezetősége.

9748/2027 5. sz.

Hirdetmény.

Az utasok által a vasuti személykocsikban és állomási helyiségekben elhagyott s a m. kir. államvasutak Budapest keleti pályaudvar állomásán gyüjtött és eddig senki által tulajdonjogilag nem igényelt tárgyak u. m.: ruha és fehérneműek, kendők, kalapok, sétabotok, nap- és esernyők stb. továbbá mind azon tárgyak melyek 3 hónap előtt a ruhatárban letétettek. Nevezett állomásunkon podgyász kiadási helyiségében *folyó évi május hó 10. napján reggeli 9 órakor* tartandó nyilvános árverezés alkalmával a legtöbbet igérőnek azonnali készpénzfizetés mellett el fognak adatni.

Budapest, 1894. évi április hó 10-ik napján.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Magyar kir. államvasutak Budapest jobbparti üzletvezetőség.

20271/9516. szhoz.

Árverezési hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70. §-a értelmében elárusitandó ki nem váltott és felesleges áruk nyilvános elárverezése **Győr állomásunkon folyó évi május hó 17-én délelőtt 9 órától** kezdve tartatik meg, mely árverezésre a t. cz. közönség ezennel meghivatik.

Budapest, 1894. április hó 10-én.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

CZIMBALOM

hegedü-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czelszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

A legjobb hirü,

első és legnagyobb magyar

moly ellen biztositó-

és

MEGÓVÓ INTÉZET

mindenkinek alkalmat nyujt, hogy a télen át használt ruhákat, szőrmeféléket, függönyöket stb. stb. fáradság nélkül (mert csak egy levelezőlapba kerül, hogy az elvitelét megrendelje) a legfügyelmesebb gondozásra és minden károsodás ellen biztositva, a nyári idényre elhelyezze.

Az árak a nagyterjedelmü, szakszerü berendezés folytán, mérsékeltek! A letétjegy és az azon kitüntetett összeg beküldése után a tárgyak dijmentesen a házhoz szállittatnak. **Bővebbet az árjegyzékek.**

Ó-utca 44 **Katzer József**

szűcsmester,

az arany érdemkereszt tulajdonosa,

József főherczeg császz. és kir. fensége udvari szállitója

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, acélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

1894. évi május 6. III. évfolyam. 19. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

AZ UJ ORSZÁGHÁZ.

Az a monumentális mű, mely első nagy alkotása a magyar épitőművészetnek, immár befejezéshez közeledik. Mire e sorok napvilágot látnak, már meg is tartották a bokrétaünnepséget, mely hirdeti az uj parlamenti épület tető alá jutását.

A köz részéről hiba volna, ha ez alkalommal meg nem emlékezne ennek a munkának zseniális megalkotójáról, a magyar épitőművészet vezérférfiáról, Steindl Imréről.

Mikor a pályázati munkák, melyek a jövendő parlamenti palota megalkotását tűzték ki czélul, a nyilvánosság előtt megjelentek, az egyhangu vélemény a Steindl pályaműve felé fordult, mint a mely hivatva van a parlamentárizmus hirdette nagy eszme méltó megörökitésére.

Igy történt, hogy a biráló-bizottság szinte egyhangulag díjazta és kivitelre ajánlotta a Steindl tervét, mely immár nem is terv, hanem mintegy kész munka gyanánt áll ott a szép Dunaparton.

S valóban zseniális alkotás ez az uj parlamenti palota. A mi tán ellenkezni fog benne a mi felfogásunkkal és általában a nyilvánosság nézetével, az nem Steindlé benne, hanem a rendelkező bizottságé. S a mennyiben a közlött és közlendő képek s az egész alkotás közkeletüsége amugy is szólottak s szólanak az alkotás remekeiről, mi szóljunk első sorban a munka bal részeiről, melyek, mint fönnebb emlitők, semmi áron se rovandók fel a zseniális arhitektusnak.

A legfőbb balság a munkán tán csak ideiglenes lesz. A főhomlokzat, mely a maga könnyedségével egyik fénypontja az épitménynek, a dunai oldalra esik, honnan se közvetlenül szemlélhető nem lesz, se közvetlen hatást nem gyakorolhat.

Igaz ugyan, hogy ez a főhomlokzat csak arhitekturailag az, a mennyiben a homlokbejárat épenséggel nem ide, hanem a Tömő-téri oldalra esik, de mindenesetre félszegség volt a rendelkező bizottság részéről, hogy a késői időkre számitván, a jövendő Tömő-Bomba-téri hídra appelláltak az épitmény főhomlokzata érdekében. Mindazonáltal megnyugszunk ebben is, hisz a magyar — bár annyiszor veszélyeztetett — parlamentárizmus csak eltart addig, a mig ólomlábakon lépkedő városatyáink ennek a hídnak a megépitésére rászánják magukat.

STEINDL IMRE.

A mi még szót érdemel, az csak a főbejáratnál megnyiló belső perspektivát illeti.

Gyönyörű oszlopcsarnok képezi az átriumot, melynek pompás hatását azonban kissé elnyomja az az egykaru lépcső, mely fölvezet a főlépcsőház remek csarnokába.

Ámde elfeledjük ezt a kis bontó hatást, mikor feljutunk abba a lépcsőcsarnokba, mely versenyez hatásban minden hasonlóval. A bécsi rajxrát átriumának hatása messze elmarad e mögött, sőt vetekedik a párisi grand opéra feljáratának imponálásával. Itt, e háromágra nyiló kupola-terem megkomponálásánál Steindl, szárnyaló fantáziája óriási tudásával kelt versenyre s e versengés eredménye lett ez a műremek, mely mindig útmutatója lesz a magyar épitőművészetnek. Különben pedig egy nagy érdeme van mindezek mellett Steindlnak. A gótikus formába bele tudta önteni a magyarosságot azokkal a szoborművekkel s reliefekkel, melyek mindig díszei lesznek a magyar épitő és képiró művészetnek.

Körül van rakva az épület királyaink és hőseink szobraival, melyek szerves összefüggésben vannak az épitménynyel és igy e parlament kész panteonja lesz a magyar hősöknek s királyoknak.

Az épitményt a második emeleten körülfutja egy csik valamennyi vármegyénknek czímerével, feltüntetvén a részek egységét e hazában.

Igy ezek által magyar formákat nyert e nyugati jellegü épitmény, melynek csodálatára bizonyára a messze napnyugatról is eljönnek majd hozzánk.

Az egész épitmény egyébként merő gót-stilben épült, ez épitésmodor legtisztább formáival. De nem a korai gót stil zordonságával, mely tán beválnék egy mogorva kolostornak vagy homályával ihletes templomnak, de a népek szabadságát hirdető parlament csak ily, a reneszánsz közelgő szellőjétől átfuvalt gótban készülhetett.

Három részre bontható ez az épitmény. A középső, kinyuló rész a diszterem, egyúttal a magyar delegáczió tanácskozó terme.

Ez a terem fog egyben a fejedelmi

aktusoknál szolgálni s az ilyen alkalmakkor a főrendiházzal együtt levő képviselőházat fogja magába foglalni.

A bal szárny a képviselőház, a jobb szárny a főrendiház ülésterme lészen. Mindkét terem mintája lehetne a megujhódott gót izlésnek. Óriási tanulmány és tudás kellett a loggiák ily mintaszerű elrendezéséhez s ritka művészi talentum a teremdíszek és az ablakrózsák ily ötletes kidolgozásához.

Steindl művészetének nem kis tanusága a menyezet is. Ez a stukkatura nálunk egészen uj, csak itt-ott látni a nagyúri házaknál s részben egyes újabb középületnél elvétve. Legjobban látható az uj városház dísztermében, mely szintén Steindl alkotása.

Az uj parlament zseniális megalkotójának életrajzát a következőkben adjuk:

Steindl Imre 1839. évi október hó 28-án Budapesten született.

Itt nyerte a kiképeztetését a műegyetem befejezéséig, 1859-ig, majd látogatta a képzőművészetek akadémiáját Bécsben, nem sokára azonban egy tanársegédi állás elfoglalására a budai műegyetemre hivatott meg.

Itt a középitészet, vizépitészet és műszaki mechanika tanára mellett mint tanársegéd működött; a gyakorlati fogások s ismeretek elsajátitása végett mint kőmives is dolgozott.

Miután mint olyan felszabadittatott, 1861-ben másodizben a bécsi képzőművészeti akadémiára vonult, hol 6 esztendőn keresztül Van der Nüll, Eitelberger, és Schmidt hirneves tanárok s épitészek tanitványa volt.

1867-ben kiképeztetése befejeztetvén, abszolutórium elnyerése után Budapestre tért vissza, hol is önálló működését megkezdette.

A Steindl által létesitett nagy számú s terjedelmű művek közül fölemlítjük a következőket:

1867—70. Andrássy Gyula, Nemes Ábrahám grófok családi sirboltjainak tervezete, Opera tervezete, A gorastó háza, Lyka háza, a Margithid-hídfőre es oszlopaira egy tervezet. A budapest-ferenczvárosi templom tervezete, 1870—75-ig készitette az aradi városház, a budapest-lipót-utczai városház, a budai ipar és kereskedelmi bank palotájának, Gyulai Sámuel gr. sirkápolnájának, Vajda-Hunyad középkori kir. vár helyreállitásának tervezeteit, — továbbá a budapesti m. kir. József-műegyetem terveit, a német birodalmi parlament terveit, melyek dicséretben részésültek, Karagyorgyevics herczeg kastélyának, a kun-bajai templom s a m. kir. állatorvosi tanintézet terveit.

Ezen utóbbi művet, valamint a budapesti opera s a budapesti Margithid hidfőinek egy tervét a kormány megbizásából készitette.

1876—94. Stendl tanár főleg Magyarország középkori műemlékeinek stylszerü helyreállitásával foglalkozott, nevezetesen a szegedi franczikánusok temploma s a kassai dom — a góth-épitészet e gyöngyének helyreállitási terveit készitette — s ez utóbbi kiváló műemlék tényleg stylszerű helyreállitását is vezeti, nemkülönben a bártfai szt. Egyed (Sáros-megye) és a máriafalvai (Vas-megye) középkori templomok, az iglói és budapest-belvárosi főplébánia templom helyreállitásait is.

Készitette továbbá Magyarország legszebb román templomának, a jaaki apátsági templom s a körmöczbányai templom helyreállitási terveit.

Ezen időben megépült a m. kir. állatorvosi tanintézet, a m. kir. József-műegyetem, — mindkettő Steindl tervei szerint s az ő vezetősége alatt.

Több rendű kisebbszerű tervezetek s épitkezések mellőzésével különösen felemlítendők azon a kormány megbizásából a műegy. épit. szakosztályának hallgatóival tett utazások, melyeknek czélja a középkori és egyéb nevezetesebb műemlékek fölmérése volt.

Ezen utazások eredménye egy körülbelül 400 rajzlapból álló gazdag gyüjtemény, mely az országos műemlékek bizottsága birtokában van s mely a bizottság által egy ízben rendezett kiállitás alkalmával a nagy közönségnek is be volt mutatva.

Mind ezen most felsorolt művek létesitése után legszebb s legkiválóbb elismerésben részesült, midőn a magy. állandó országház góth tervezetével a nemzetközi pályázaton az első dijjal kitüntettetett s terve az épitésre ajánltatott.

Jelenleg Steindl tanár a restaurácziókon kivül az évszázadokra szóló mű, valamint a budapest-erzsébetvárosi plébániatemplom épitését vezeti.

Ezen nagy s sokoldalú tevékenység mellett Steindl 1870 óta mint rendes ny. tanár az épitészi szakosztályban működik s különböző egyesületekben, bizottságokban, enquetekben érvényesiti ismereteit.

Végül felemlitjük azon kitüntetéseket, melyekkel művei s működése elismertetett s érdemesittetett.

Még tanulmányainak idejében 1865. magánépületek tervezetei után a képzőművészetek akadémiáján az elismerő okmányt, 1866-ban monumentális épületek tervezetei után ugyanott az akkori első dijat, a Függer-féle arany éremet nyerte.

1873-ban a bécsi világkiállitáson a művészet éremét (Medaille für Kunst); 1878-ban a párisi világtárlaton a harmadrendű éremmel s az officier d'academie czimmel, ugyanazon évben a Ferencz József-renddel s a székesfehérvári országos kiállitás alkalmával az arany éremmel tüntettetett ki, és Barcelonában arany érmet és az 1885. évi kiállitás alkalmával, mint az épitészi bizottság tagja, Ő felsége legmagasabb elismerését nyerte ki.

A HÉT.

— Egy jubileum története. — Az olaszok nálunk. — A közönség üdvözlete. —

Manapság könnyen összetéveszthető fogalmakká váltak a *kötelesség* és *érdem* fogalmai. Innen a sok jubileum.

Ezzel tisztában vagyunk.

Ámde azért mégis, igen nehezen lehet rajta segiteni, mert azok közé a természetünkbe belefészkelt dolgok közé tartozik, melyektől csak erőszakos operáczió tudna megszabaditani. Elvégre a társadalmi érintkezésekre is ügyelnünk kell.

Fontos dolog, hogy legyen körünk. A jubileumokat pedig ezek a körök tennék. Ritkábban az érdemek, melyeket legtöbb esetben a kötelesség helyettesit.

«De mikor a magyar tanárság, tiszteletérzetének engedve, megjubilálta . . .»

Igy irnak a félhivatalosok. A napokban megjubilált minisztertanácsosra annyi érdemet raktak, hogy ő maga is belepirult volna, ha szerencsére nem lett volna kéznél: a hideg tuss.

Bevallom őszintén: vannak-e Klamarik Jánosnak érdemei, vagy nincsenek? Biz ez a kérdés engem mindmaig nem érdekelt. Lehet, hogy vannak. Szavahihető emberek állitják. Lehet, hogy nincsenek. Szavahihető emberek állitják ezt is. Mint krónikás — pusztán a tények elmondására szoritkozom. Mert fölséges mulatság volt, annyi bizonyos.

Ime egy napon arra ébredt a hazai tanári kar, hogy Klamarik János jubilálni fog. A hívei, a pártja erre örömrivalgásba tört ki. Megalakult a rendezőség és bizonyos, hogy derék férfiakból.

Az objektiv szemlélőt ez arra a gondolatra vezette, hogy itt igazi érdem megtiszteléséről lehet szó, hiszen önző érdek annyi jeles embert nem vezethet.

Ámde megindult erre a kontrakup.

A tanári karokban akadtak nagymértékben ellenzési hajlamok. Klamarik jubilálását elitélték s végre a *Nemzeti Iskola* nyiltan hangot is adott neki. Elbeszélte a legmulatságosabb jeleneteket, melyek állitólag a gyüjtésnél és az üdvözlő irat aláirásánál játszódtak le. Sőt a napisajtóban is megtámadták, de a jubileum rendezőit mindez nem rettenté vissza. Helyes. Mert vagy arról voltak meggyőződve, hogy érdemet tüntetnek ki, s akkor az ellenkező vélemény — rágalom, vagy ha a vádak előtt leteszik a fegyvert, azt bizonyitották volna, hogy olyan embert akarnak megjubilálni, a kinek érdemeit nem ismerik. Rendithetetlenül megállották hát helyüket.

Oly sok veszély között, annyi viszály után — végre felvirradt a várva-várt nap, s el is mult — minden disszonanczia nélkül. Ünnepi beszédek, dal és művészet állottak az ünnepelt szolgálatára, de nyomukban követte a — pasquilus is, még pedig egy igen szellemes. S mig egyrészről azt énekelte Váradi Antal ihletett ajka,

hogy az ünnepelt oly szántóvető, ki derék magot vetett el, addig másrészről a csufolódó gúnyiró, a ki azt irta magáról: «Én is költő vagyok, nemcsak a Váradi Tóni», azt állitotta, hogy konkolyos magot vetett el. De ez is csak állitás, mindkét részről csak állitottak, a jövő fog igazolni.

Oh ez a jövő! Ez a sötét árnyék, mely a legkellemesebb érzések közé is befészkeli magát és keserüséget teremt a legédesebb hangulatokban is. A védő is, a vádoló is — a jövőre apellál.

Ez a jövő azonban néha biztató reménysugár, mely az elnyomottnak, az üldözöttnek a szabadság hajnalfakadását hirdeti.

Árnyék vagy fénysugár lesz-e ez a jövő?

*

Bevallom őszintén azt is, hogy ásitok most is, mikor e sorokat irom, visszagondolva azokre az ásításokra, melyekre a városligeti szinkörben, az olasz stagione előadása kényszeritett.

S ásított velem együtt — ha titokban — ha nyiltan — sok becsületesen őszinte ember, a ki be merte vallani magának, hogy Galiani unalmas vigjátékiró, az olasz szinészek közepes tehetségek s mert nem igen sokat értett a viczekből, nem tudta érdeklődését a szinpadon történtekhez kötni, s hogy őt a vén asszony, ha folyton a szinpadon van, nem érdekli, s ha a fiatal naiva nem szép, nem hisz a tüzes szerelmi vallomásoknak, s ha egy apa a fia bátyjának tetszik, nem lehet elragadtatva az ilyen maszkirozástól, s ha a szinész velenczei népnyelven beszél s ő nem ösmeri ezt a nyelvet, hát nem is érdeklődik iránta, főkép akkor nem, ha a vigjáték cselekménye roppant unalmas.

Igy szólhatni a végtelenségig.

Mert ennyi s ily jelentős kifogásokat lehetne emelni a dugába dőlt vendégjáték ellen, ha egyáltalán komoly és behatóbb birálatra érdemes lenne ez az egész kuriozum. A rajongók erre persze felkiáltanak:

— Ez a vélemény a kuriozum.

De kikből áll első sorban a rajongók e hadserege? Azokból, kik nem is látták az előadást, hanem a hazafias czélzatból kiinduló szini kritikák után itélnek. Az bizonyos, hogy a napi sajtónak igaza volt.

Dicsérni *kellett* őket. Ez az udvariasság elemi ténye. Párisban orosz góklerek léptek fel. A franczia napi sajtó agyba-főbe dicsérte is őket. De a közönséget nem lehetett félre vezetni.

Ugy tett, mint a mienk. Ignorálta a nagy művészeknek kikiáltott urakat. De mikor az éhhalállal küzködő trupp könyöradományt kért, akkor sem ment el ugyan a produkczióra, hanem — gyűjtést indított meg. Az olaszok a könyöradományra nem szorultak. De a pártolást sem érdemlik meg. Nem művészek.

*

És most üdvözöllek ó Publikum!

Emlékszel-e még, ennek az évnek az első krónikájában — a napisajtóról és a te véleményedről, melyet a napisajtóról táplálsz, disszertáltam. Azt mondottam: itélj s büntess!

Megfogadtad a szavam, legalább abból a zavarból, mely mostanig nem egy — ujonnan keletkezett vagy átalakult lapnál felmerült — a te itélő kezedre ismerek.

Olyan a lap mindig — mint a milyen a közönsége.

Ha nem tetszik a lapod — ne pártold! Ez a tiszta logika.

Azt pártold — a melyik tetszik. Igy, közvetve, te szerkeszted a lapot.

És ez lehet csak a legegészségesebb viszony Publikum és Sajtó között.

Lazzaroni.

MEGHALT A KIS LEÁNY.

Othellót adták. Az előadás álmosan indult. A bekormozott Othelló nagy akadozások között mondta el híres védőbeszédét, a sugót jobban hallottuk, mint a szereplőket.

A második felvonás vége felé ám, mintha egy pillanatra a művészet szelleme lebegett volna végig fölöttünk.

Mély csend támadt, a szinpadon Jago vad kétségbeesése, pokoli gyülölete, ideges fájdalma, csalfa eszének hatalmas, fagyos ereje művészi biztonsággal zúgott fel.

Tapsban tört ki a tömeg, és egy pillanatra ámulva néztem a lezuhogó függönyre.

Mi volt ez? Dénes Pista volt ez?

Honnan veszi ez az ember ezeket a vad, de igaz hangokat, ezt a hatalmas, de tőle szokatlan művészi erőt?

Rohantam a szinpadra.

Ott állott a szinpad mögötti kis udvar platánfája előtt és átható tekintetét belemeritette a kietlen sötétbe.

Kézszoritásomra hörgő hangon susogta:

— Nagy beteg a kis leányom . . .

Lelkének kínos fájdalmát hallottuk tehát.

Mindent megértettem.

Jago gyülöletében a szive szólalt meg. A szive, vesztett ifjusága, hosszú küzdelme, nagy szerelme, búgó bánata, apai kínja, egész életének egyetlen nagy öröme, nagy örömének, kis leányának lelkét kinzó betegsége.

Pista élete nem volt viszontagságos, de a szive nagy szenvedelmeken ment át.

Kegyelem-kenyéren, nehéz brugón nevekedett fel, hordta a Szent József tápintézet utált egyenruháját, kopottas szárétüjét, a csókát, hosszú nyolcz esztendeig. Az utolsó napokban látta meg Mariskáját.

A fásult szív lobot vetett.

Az ujvárosi templom előtt úrnapi körmenetre indultak.

Fényes nyári reggel volt, a csókát rég levetették már.

A harangzúgás, a tömjén felszálló kékes füstje, a szent zászlók lobogása, a földre szórt gyep, a hullámzó tömeg összefutott szemei előtt.

Ott állottak a templom előtti tér baloldalán, hátuk megett a diszőrséggel, előttük a baldachint vivő kispapság.

A jobboldalon a fehér apáczák növendékei alkottak sorfalat.

A nap csillogó sugárözönben ömlött a leánykák fehér ruhájára s ezer szinben ragyogtatta fel a piczi rózsaszirmos kosarakat.

Ekkor látta meg először Mariskát.

Ott állott a sorban ő is és kövér kis kezéhez puhán simult oda kosara.

A fiú szinész lett, a leány követte.

Árva leány volt, nővérei a világban, ki tudja hol, élték világukat.

Könyörületes szivü, szegény nagynénje neveltette. Mielőtt elengedte volna, megáldotta a leányt és beszélni kezdett neki az apjáról.

— Látod, Mariskám, amott azt a nagy házat, a kis híd mellett? Az az apádé volt. Mikor meghalt, mert haragudott a testvéreidre, kizárt benneteket az örökségből, a városnak hagyta mindenét. Nővéreid perlekednek évek óta, de hasztalan. A városon nem fognak ki!

Mit törődtek ők a házzal, a várossal, az örökséggel?! Az egész világ az övék volt.

Jöttek aztán a megpróbáltatások évei. Pista tanult, ha küzdve is és boldog volt csendes otthonában. Egyre emelkedett, de a tehetsége nehezen bontakozott ki és a kínos napokat nem váltotta fel a jóllét. Mariska kebelén ám mindent feledett s kis leányának gyügyögése kiölte kebléből a kétség gyötrelmeit.

— Nagy beteg a kis leányom . . .

A festékes arczon végig pereg egy könny.

— Várom a szerephordó gyerkőczöt. Hazaküldtem hirért. Milyen lassan jár az a kölyök!

Jelenetre csengettek.

Fejében kóválygotak a gondolatok, szivét kínozta a kétség pokla és hangjának metsző szarkazmusa velőkig hatott. A taps, mely visszaszólitá a lámpák elé, kínozta.

Az a gyerkőcz egyre késik.

Izgatottsága nőttön-nőtt. Hátha meghalt az a kis lány? S csak neki nem akarják megizenni?

Nehéz, kínos verejtékcseppek ültek ki homlokára. Szivének gyötrelmei valószerüvé varázsolták játékát, s gyilkoló dühe, szaggatott fölkiáltásai bámulatos hűséggel rajzolták Jago lelkét, gőgjét, gyülölségét.

A gyerkőcz megjött.

Feneketlen szomjjal leste ajkairól a szót.

— A kis Pipi jobban van, ő nagysága küldi ezt a levelet. Most jött, este felé.

Fölszakitá. Ránézett — mereven.

Meg-megtörülte szemeit, hogy jól lásson.

Szive hevesen dobogott, — sápadtan nyujtá felém a papirt.

A kuria végzése volt.

Húszezer forintnyi köteles rész kiadását határozta el a legfelsőbb biróság.

— Húszezer forint . . .

Az utolsó jelenetre csengettek. Alig hangzottak el a végső szavak, ugy a hogy volt, rohant haza.

Ajkain lebegett a hir:

— Asszony, húszezer forint . . .

Az ajtóban dermedve megállott.

Kis leánya kiteritve, felesége keserves zokogással borult lábai elé:

— Meghalt a kis leány!

Lázár Béla.

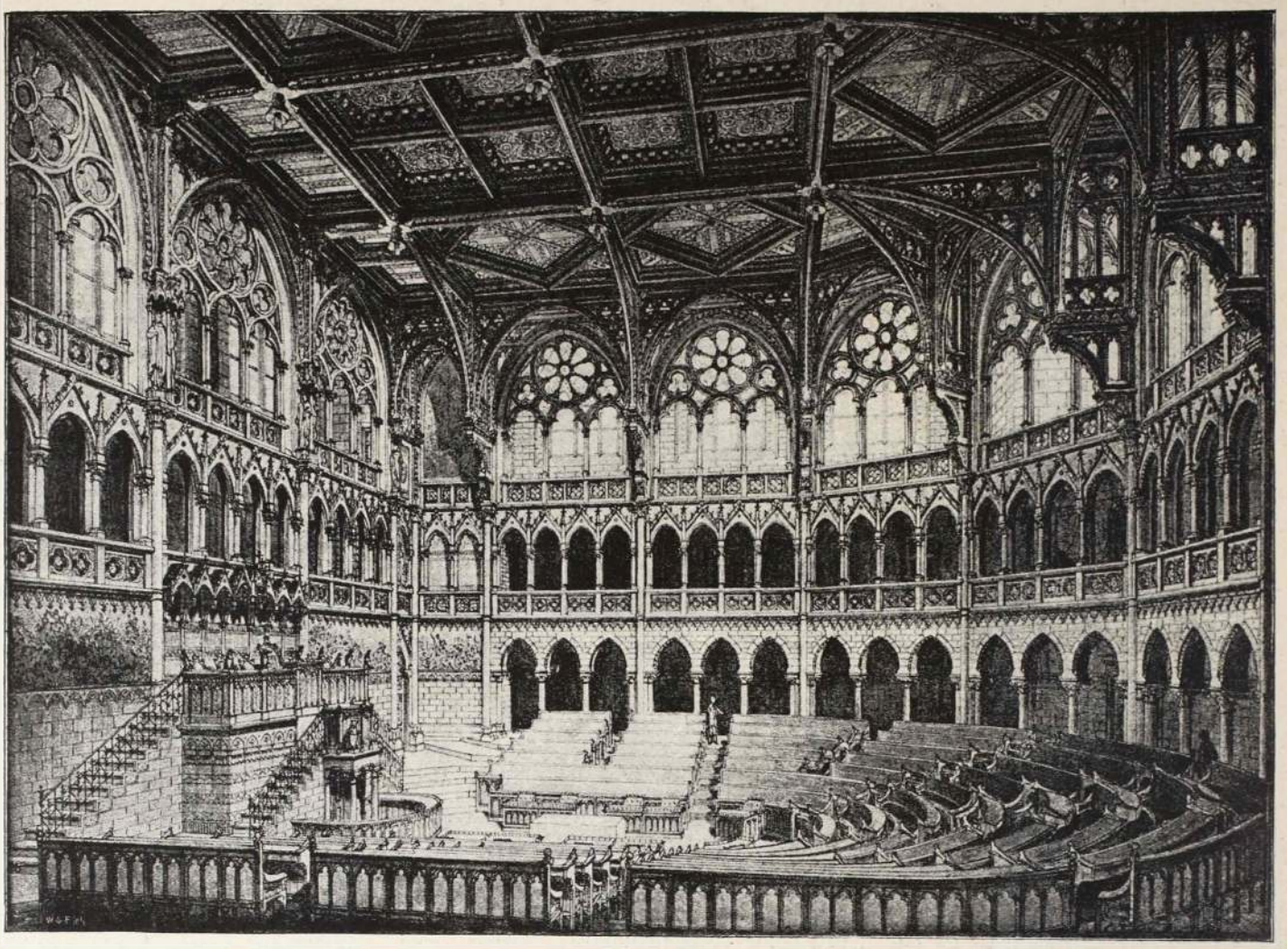

AZ UJ ORSZÁGHÁZ: FŐRENDIHÁZ.

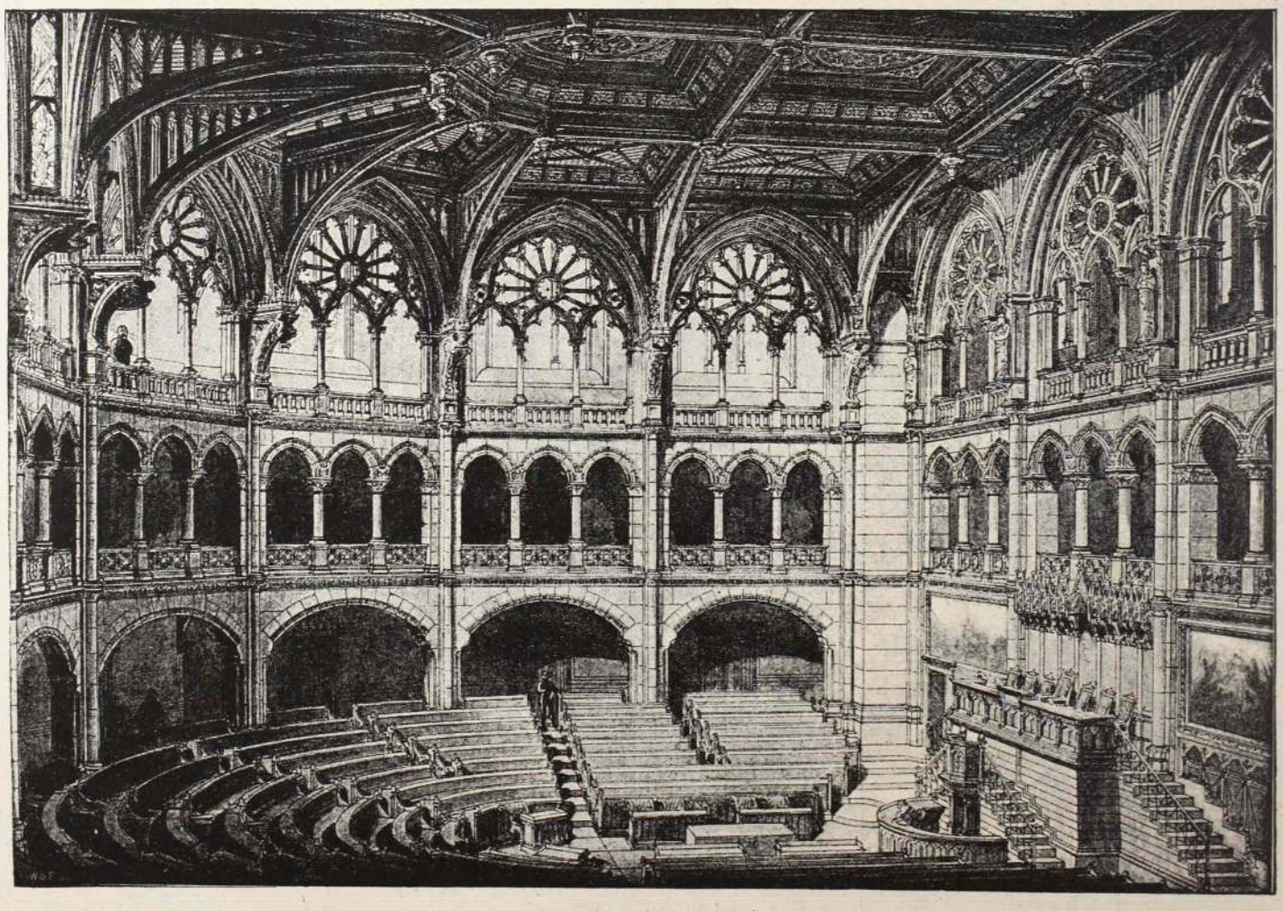

AZ UJ ORSZÁGHÁZ: ALSÓHÁZ.

NYALKA FERI.

— *Szász Béla.* —

Nyalka Feri czifra gyerek, hetyke,
Az ujjasa panyókára vetve;
Illegeti-billegeti szűrét,
Most számolja épen be a csürhét.

Beszámol ő, Isten ugy se', úgy mond:
Más jószága, ember nyakán nagy gond,
Itt van monda, még csak egy sincs hija,
— Nem hiába' ! Feri «apja fia»!

Odaállít aztán a gazdához,
Beszélne, ha tudna, — himez-hámoz.
Ha valamit vétett vagy tán kárt tett
— Nem volt sok a hiba, sem a kártett.

Hanem Feri, szólj csak, minek mégysz el?
Nem teszed azt, tudom, józan észszel.

Nincs panaszunk, se' nekem, se' neked.
— Jó gazdám volt, de mikor nem lehet.

És fölpattan barna szög lovára —
Toporzékolt, gazdáját rég várta
S elindulnak — Isten tudja merre?
Alig jönnek ezek többet erre.

— Itt láttam meg apámat, anyámat,
Itt őriztem ez maig a nyájat,
A Csillag is hol született? itten,
Itt áldott és itt vert a jó isten . . .

Ha megcsaltál, én meg nem siratlak,
A Dunának sem megyek miattad,
De itt hagyom, itt ezt a vidéket,
Nem nevetnek rajtam egy lány végett.

A GYERMEK.

Irta: HEVESI JÓZSEF.

Mikor már nem titkolhatta tovább a szégyent, melyet becsületben megőszült özvegy édes anyjára hozott, nem volt többé maradása. Menekülni akart, menekülni minden áron szégyenével, gyalázatával. Azt mondta a szegény öreg asszonynak, hogy nevelőnői állást kapott egy vidéki városban és aztán elment — világgá.

— — — —

Az igéretek csillogó szineivel káprázta tta őt el a csábító. A szerelem édes szavaival ejtette meg szivét és hazug remények csalóka képeivel bóditotta el lelkét.

Bizott benne és most itt állott a nagy világban egyedül, támasz nélkül, szivében csalódás, lelkében kétségbeesés.

Büszkesége nem engedte, hogy ahhoz forduljon, a kiért mindenét feláldozta és a ki elég nyomorult volt, eldobni őt magától, mint a letépett virágot, melyet a járó-kelők eltaposnak.

De ő nem akarta, hogy tapossanak felette, hogy megrugdalják.

Egy sötét kép rejtelmes homálya vonzotta őt magához.

A nagy bizonytalanság: a kinoktól, fájdalmaktól, szégyentől és csalódástól megváltó halál.

Az élethez nem kötötte őt senki. Édes anyjának nem mert volna többé a szeme közé nézni. Az a lény pedig, melyet szive alatt hordott, csak a szégyen érzetét keltette benne. Nagyon fáradtnak, kimerültnek, betegnek érezte magát s pihenésre, nyugalomra vágyódott, csendes pihenésre, örök nyugalomra . . .

— — — — — — — — —

A főváros utczáin barangolt. Fölkereste még egyszer azokat a helyeket, hol gyilkos szerelme született, hol «vele» barangolt, hallgatva suttogó szavának csábitó zenéjét, igéreteit a jövőről, a boldog napokról, soha meg nem szünő szerelemről.

ÉDES TEHER.

Még most is ott függ abban a kirakatban az a bájos kép, az a gyönyörü idill, melyet annyiszor elnézegettek együtt. «Enfin seule!» a czime «Végre egyedül!» A boldog mátkapár, a mint végre magára maradt az esküvő után s egymást átölelve tartják . . . . Ő is ilyennek képzelte magát hosszu fehér menyasszonyi ruhájában.

De most már vége, vége mindennek. Az ő nászágya nem puha pihevánkosokból van vetve . . . Nem messzire van az innen, nedves, hideg, surranó hullámaival.

Egy sétatér bokrok közé rejtett padjára ült és zokogott. Haj, ezen a padon is mennyi boldog perczet töltött el vele. Itt szoktak találkozni s itt rajzolta ő ki előtte a délibáb csalóka szineivel azt az ábrándos világot, melynek romjai felett most keserves könyeket kell hullatnia.

Elrejtette arczát és sirt, sirt keservesen.

Egyszerre csak nevén szólitja valaki: «Mariska!» Összerezzent. Az orvos állott előtte, házuknak régi meghitt barátja.

— Mit keres Ön itt? Mi baja? Hisz édes anyja azt mondta, hogy Ön állomást kapott, elutazott? . . .

Nem tudott hazudni. Hallgatott. Elrejtette két tenyerébe könytől ázott arczát s zokogott.

Az orvos kocsiba ültette és elvitte őt saját lakására.

— — — —

Szegény öreg, özvegy asszony, egyre kapta a leveleket lányától egy messze eső vidéki városból és siratta egyetlen gyermekét, a ki idegen kenyérre jutott . . .

Pedig az ő lánya itt volt a fővárosban az orvos egy ismerősénél s a leveleket a messze vidéki városból is az orvos egy ott lakó ismerőse közvetitette.

Mariska meghajolt ugyan az orvos atyai intései előtt, de azért szive nem nyugodott meg.

Egy sötét szándék mind jobban-jobban megérlelődött lelkében: életet adni annak, kitől azt joga nincs elvenni, de véget vetni a saját életének, mely felett föltétlenül rendelkezik. Hogy e két életet az anyai érzelmek szent kapcsai csatolják majd össze, honnan sejthette volna? . . .

Sőt elhatározta, hogy gyűlölni fogja azt a gyermeket, mint egyetlen élő jelét, emlékét annak a nyomorult csábítónak.

Hogy eltünt aztán egyszerre az a sötét szándék, a gyűlölet, a halálvágy, midőn ártatlanságának fényes glóriájával megjelent az a piros arczu, szőke haju, kék szemü, apró kövér kezeivel, lábaival olyan megható ügyetlenséggel izgő-mozgó kis teremtés! . . .

Dermedt szivébe az anyai szeretet boldog melegsége költözött s lelkének bánatos sötétjébe fénysugár lopta be magát aranyos ragyogással . . .

Érezni kezdte, hogy most már a saját élete felett sem rendelkezik. Ezzel is annak a kékszemü, szőke haju kis zsarnoknak tartozik . . .

— — — — — — — — —

Egy napon igy szólott hozzá az orvos:

— Mariska, magának haza kell menni édes anyjához . . .

Az anya elhalványodott.

— És a gyermek? . . . hebegé.

— Bizza reám!

— De doktor — —

— Most nem viheti magával. De pár nap mulva egy kishirdetés fog megjelenni a lapokban, ez meg fog önnek magyarázni mindent . . .

Szegény leány könyes szemekkel nézett az orvosra és hallgatott.

. . . Még aznap ott volt anyja házában. Csókokkal boritotta kezét, arczát, ruháit.

— Beh sápadt vagy édes leányom!

— Nagy beteg voltam édes anyám!

És bár szive tele volt fájdalommal, mégis olyan boldognak érezte magát, hogy édes anyja közelében lehetett, pedig nem mert beletekinteni jóságos arczába sem. Olyan jól érezte magát abban a szobában, melyhez gyermekkorának annyi édes emléke, a serdülő leánynak annyi szivárványos ábrándja füzte.

Óh csak az a sötét pont ne homályositaná el ennek a szent hajléknak tisztaságát, fényét! . . .

Aztán meg a gyermek miatt is aggódott, nyugtalankodott. Vajjon milyen szándéka van vele az orvosnak? — — —

Türelmetlenül olvasta naponkint az ujságokat.

Végre pár nap mulva szemébe ötlött egy kis hirdetés:

«*Anya helyett anya* kerestetik egy kis gyermekhez husz forint havi fizetésért. Ajánlatok tisztességes családok részéről dr. Keszi Gábor orvoshoz intézendők.»

Megértette a jó, becsületes, aranyos doktor bácsi szándékát.

Édes anyjához sietett e kishirdetéssel.

— Nézze csak anyám, a doktor bácsi egy kis gyermek örökbefogadást ajánlja. Hogy volna, ha mi magunkhoz vennők? Én ugy szeretem a gyermekeket s olyan szivesen elbibelődném vele . . . Aztán meg husz forint havonként jól jönne a mi szegénységünknek. Én ugyis olyan keveset tudok most keresni . . .

Az öreg asszony nem sejtette, miről van szó. Honnan is sejthette volna, hogy leánya, az ő tiszta, becsületes, jó leánya a saját gyermekét fogja a házhoz hozni?!

Beleegyezett.

Csak azt nem értette, hogy e beleegyezésre miért borul leánya a nyaka köré s miért sir olyan keservesen? . . .

— — — — — — — — —

A gyermek még aznap ott volt anyjánál, a ki boldog volt, hogy érte dolgozhatott. Mert a tartásdijat neki éjszakai munkával magának kellett megkeresnie, hogy minden hó elején a pénzt pontosan anyja kezeihez szolgáltassa . . .

De ő virasztott, szivesen virasztott . . .

Egy izben igy szólt hozzá édes anyja:

— Mariskám, még sohasem láttam ilyet, hisz te egész bolondja vagy már ennek a gyermeknek?

Mari elpirult és akadozva mondá:

— Oh anyám, hidd el nekem, úgy szeretem őt, mintha a saját édes gyermekem volna! . . .

A SZAJNA PARTJÁN.

(Páris márcz. 26.)

A Szajna partján álldogálva,
Elnézem a futó habot;
Miként ha minden hab magával
Röpitne egy gondolatot.

Köröttem zúg, zsibong az élet,
Ezrével jön, megy a tömeg;
Mindenki boldog, ujra éled,
Csupán a szivem, az beteg.

Volnék csak most a Dunaparton,
És állanék ott egymagam,
Mig rám borul a késő alkony,
Nem volnék én boldogtalan!

Halász Gyula.

SZERELEM.

Elbeszélés a dunántúli népéletből.

Irta: SZARVAS MARISKA. 2

Hiszen jönnek hozzá sokan, felkeresik mindenféle bajokkal, — szerelemért vágyakozó parázs szemü menyecskék ropogó piros selyemben, nyalka járással; halovány, hervadozó, megcsalatkozott lányok átokkal az ajkukon; hetyke legények, a kiknek a nótájuk behangozza az egész falut s idebent a kis nádfedeles szobában olyan gyengévé válnak, hogy alig ér ki belőlük a szó.

Öreg asszonyok, a kik a falu szemeláttára naponta végigrójják az utat a templomig, kezökben a nagy kapcsos imakönyvvel s itt . . .

Látott mindenfélét.

Jöttek hozzá mindig és szakadatlanul, egyik az egészségét keresni, a másik «bajt» keresett nála.

De mit kereshetett ez?

Szinte átmelegszik a hangja, mikor szólítja s olyan szánalmas mosolygás fut át a szája szögletén.

— Hát miben tehetnék a hasznodra, leányom?

A menyecske összehúzódott a kis három lábu széken, arczán meglátszott a benső tanakodás.

Nem felelt mindjárt, valami babszárral megrakott szekér döczögött el az ablak alatt, arra figyelt, a hang elhangzott, elhalt hosszan, beállt az előbbi mély csend, ebben az utczában csak elvétve járt valaki, egészen félre esett a többitől.

— Nem feleltél leányom, pedig eljár az idő! — szólalt meg az öreg asszony s kémkedő tekintetet vetett a kicsi homályos ablakon át az utczára.

Ott kint csakugyan alkonyulni kezdett.

A nap heve nem volt már oly égető, a színe sem oly aranyos, — valamely sárgás-vöröshe folyó fény töltötte, színesítette be a levegőt, az eperfák alatt hosszú árnyak kezdtek bujkálni s a borzas akáczfák körrajza oda vetődött a sárga homokra az út közepén.

— Beesteledik.

Tette az előbbihez az öreg asszony.

— A napaddal, ugy-e? segitett neki.

— Azzal nincs! felelte a menyecske s bátortalanul nézett fel.

— Ugy hát akkor csak az uraddal lehet.

Egyszeriben látta, hogy eltalálta.

Az a rettenetes sok keserűség kitört abból a halavány menyecskéből, a szeme telefutott könyekkel, feje lecsüggött sovány kis keblére, lecsüggedt mélyen, mintha nagyon nyomná annak a sulya, a mit mondani akar.

— Igaz.

Az öreg asszony szürke, kapzsi szeme megvillant, egyet emelt a vállán, a mi csodálkozás is lehetett — lehetett közöny is.

Ilyet?

Hiszen ez olyan mindennapi dolog, ilyet hallott már igen igen sokat, de «igy» még nem mondtak előtte.

— Nem szeret az urad? Hát ez olyan nagy baj? Hát ne szeresd te se, ez lesz a legjobb.

— De édes néném asszony, szakadt fel egyszerre a menyecske szivéből, nem birok ám úgy, a hogy mondja, hiszen ha én parancsolni tudnék az elmémnek, de nem lehet, nagyon benn van a szivemben, ki nem birom vetni, bár hogyan erőlködjem is rajta, pedig könnyebbségemre volna, ha nem törődném vele, mert az én velem nem törődik semmit, most már annyira ment a gyűlölsége, hogy egy kanál levest sem eszik velem egy asztalnál.

— Hát kivel eszik?

— Az ám, hogy kivel eszik! öntötte el egyszerre a menyecske vértelen arczát a lángoló pirosság.

— Az hát! Van-e oka, — valami más «cseléd» talán, — jár valakihez?

— Jár!

— Ki az?

— A Biró Pálné öregebbik menye!

— Hó, az baj! — A Bari a legszebb asszony az egész faluban! S szeme szánalommal simogatta a kis halaványt, igénytelen arczát az előtte ülő menyecskének.

Pár perczig hallgattak mind a ketten.

A szoba sötétebb lett, még egy árnyalattal a sürű meleg levegő is meghűlt kissé, az egész égen olyan viola piros sávok terjedtek, melyek bemászkáltak a parányi ablakon s vékony kis világos csikokat rajzoltak a nedves falakon, a nap veresen bukott le a «Zengő» mögé.

Az öreg asszony kinyitotta az ablakot. Sietve özönlött be rajt a borsfű illatos, bodzavirág szagos levegő s valami a künn való zajból, a méh zümmögés a kertekből s valamely csendesen, búsan hullámzó dal a messzefutó virágos mezőkről.

— Igy, most aztán megcsináljuk valahogy, mit akarsz velük fiam? Melyiknek legyünk ártalmára?

— Ártalmára?

A menyecske felkapta a fejét hirtelen, mintha nagyon megijesztették volna.

— Nem akarok én ártani nekik semmivel.

— Hát mit akarsz?

Elpirult.

— Azt, hogy az uram szíve visszaforduljon hozzám.

Az öreg asszony megelégelte a friss levegőt, betette az ablakot csendesen, aztán gondolkozóba esett.

Furcsa baj ez — nehéz rajta segiteni, nagyon.

Felkel, lassan oda csoszog egy ócska, ragyiva szekrényhez, melynek kitöredezett sarkait rozsdás vaspántok tartják, felnyitja, aztán keresgélni kezd a sok holmi között.

Van ott mindenféle «bajról» hasznos «szó»: a hideglelés elleni keresztespók, a «törvényrontó» Iványapi kender, a bűbájos mesterségü Tamás háj, az éjfélkor ültetett Benedek foghagyma, a csillogó szemü aranyos boszorkányfü, a halvány álomvirág, a körösztös kuta! Ez, ez!

Ezt kereste.

Ráakadt.

Kék papirba takargatva, mindjárt megismerte a nagy fekete keresztről, mely rá volt festve.

Megvan.

Visszarakosgatja a többit mind, aztán egy kicsit mosolyog.

Különös! Valamennyi fü között ennek az egynek a hatalmában, erejében hisz feltétlenül.

Soha meg nem csalódott benne!

A ki bevesz egy csipetnyit abból a szép finomra morzsolt füből, elalszik a szive tőle nyomban, elalszik benne minden indulat, elgyengül minden szenvedély, lassú ködös álom borul az érzékeire, meglankad a vérkeringés, gyengül az akarat, veszit teljéből, erejéből a vér hullámzása, csendesül az erek lüktetése, szeliddé, bárgyuvá lesz a legindulatosabb, legmakacsabb ember, el lehet vele bánni, ahogy tetszik.

Igy, három egyenlő részre osztja a sárga port és összegöngyölgeti egymásután remegő kezeivel.

Arra gondol, hogy milyen szépen el lehetne aludni ettől a három portól, ha ugy egyszerre meginná valaki akár borban, akár vizben!

Ez a szép álomfü, mely ott nő a régi gondozatlan patakok mellett, kékszinü csillagvirágok, ezüstös levelü illatos zsályák, sárga vizi liliomok szomszédságában, milyen szépen örökös sötét éjszakát csinálna!

Becsukja az ócska szekrényt, megnézi párszor, nem fordult-e hamisan a kulcs a rozsdás zárban, azután összehajtogatja a három papiros darabkát, megvizsgálja még egyszer, egyenlően van-e felosztva a «por», baj ne essék belőle valahogy — — ezt a világért sem akarja.

Jól van.

Egy csipetnyivel sincs több az egyikben, mint a másikban.

Hiába! Jártas már benne!

Megfordul, nézi a nyugtalan tekintetü menyecskét, valami meleg ragaszkodó és szánalmas érzés fogja el.

— Nézd!

Segiteni akarok rajtad, segitek azért is, mert sem azt a kontyos napadat, sem azt a «hires» uradat ki nem állhatom!

Jól vigyázz!

Ezt a három port odaadom, hanem ugy ügyeld, mint a két szemedet. Ezekből adj az urad ivóvizébe reggelenkint egyet-egyet, de jobb lesz, ha csak a felét adod egyszerre, a másik felét aztán este.

— Ide hallgatsz-e?

Erősen oda nézett a menyecske szemébe, a ki ott állt előtte halványan és ugy tett, mintha künn járna a gondolataival, valahol az isten tudja merre.

— Hallgatom édes nénémasszony, egy port adjak mindennap . . .

— Ugy! Három napig egymásután, azután majd meglátod!

A menyecske gyanakodva, félénken néz az öreg asszonyra, kinek szürkés szemei sajátszerüen csillogtak most, a leboruló hamvas szürkületben, mely beszivárgott a kis ablakon s elöntötte barátságtalan homályával az egész szobát.

A nagy borzas akáczok megmozdultak oda künn a régi kert előtt, csendes halk szél támadt fel.

— Eltetted a porokat?

— Eltettem.

— Jól?

A menyecske oda mutatott a keblére, melyen keresztbe fonódott a veres olajos nagy kendő.

— No jól van, most még azt mondom, hogy ha magad úgy vennéd észre, hogy az urad szótalan lesz, szótalan meg rosszkedvű, meg ne ijedj ám tőle!

— Megveszti a kedvét, nem köll neki semmi, még az étel sem! A ki kedves volt neki azelőtt, az utálatos lesz neki most, ha majd azután látod, hogy egészen elfordult azoktól, a kiket szeretett, akkor aztán a te dolgod a többi, fordítsad magadhoz szivét.

Meleg pirosság lobbant ki a halovány menyecske arczán.

— Áldja meg az Isten, édes nénémasszony!

. . . Mikor kilépett a kis csendes, homályos utczára, hirtelen a szemére húzta a kendőjét, csak az alól tekintgetett körül.

Nem látta senki.

Az utcza magányos volt és csendes, csak egy-két borzas haju gyermek őgyelgett a dombszéli szederfák aljában, de azok fel sem emelték a fejüket, észre sem vették!

SÁNDOR MIKLÓS OROSZ TRÓNÖRÖKÖS ÉS JEGYESE ALIX HESSENI HERCZEGNŐ.

ELBESZÉLÉS.

MUNKÁCSY MIHÁLY FESTMÉNYE A PÁRISI SZALONBAN. (AZ «ILLUSTRATION»-BÓL.)

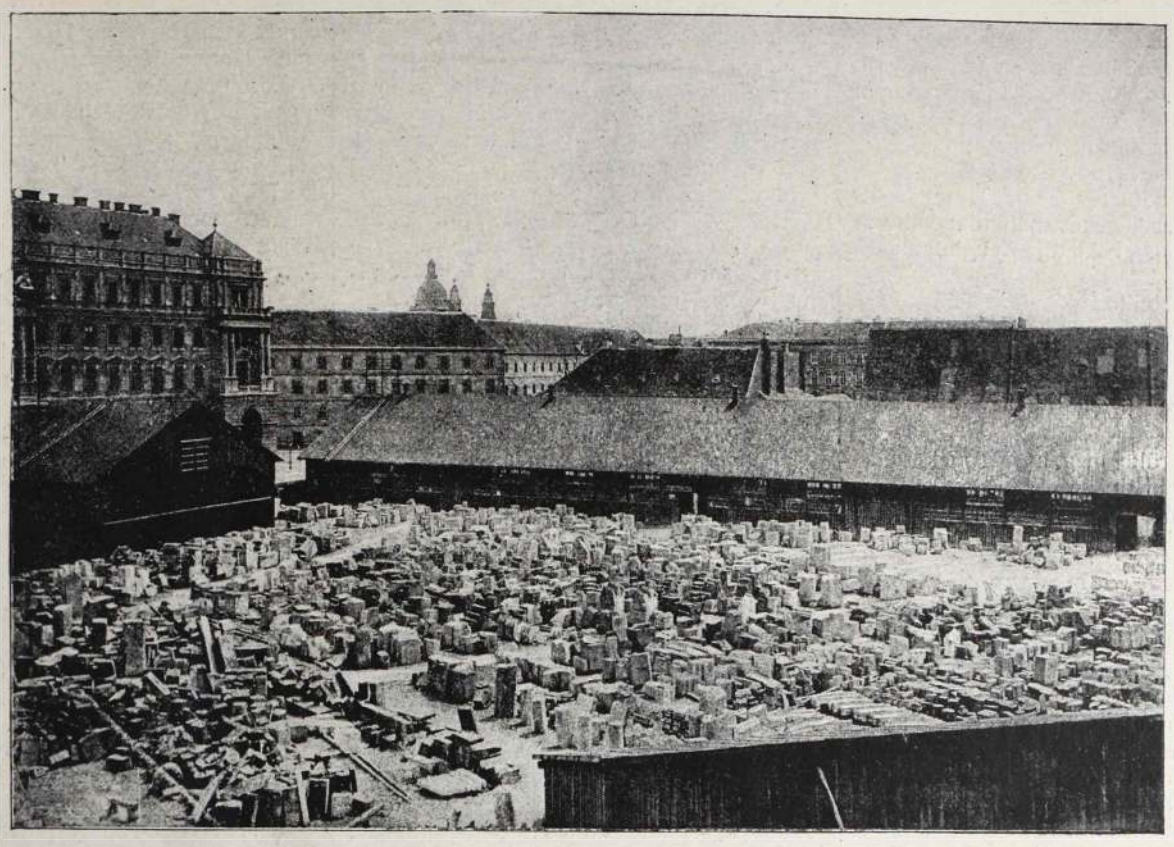

AZ UJ ORSZÁGHÁZ. KŐRAKTÁR.

AZ UJ ORSZÁGHAZ SZOBRAI.

NAGY LAJOS — BRESTYÁNSZKY BÉLÁTÓL. KÖNYVES KÁLMÁN — MAYER EDÉTÓL.

Sietett.

Míre kiért a kis gyalogösvényre, a gabonás dülők közé, este lett.

A munka zaja lecsendesült, megszünt a zsibongó zaj a határban, az arató lányok szerelmes, de egyhangu nótája sem hangzott többé, valamely szelid, édes nyugalomra intő csendesség borult mindenütt.

A menyecske is ugy érezte ezt.

Háborgó, indulatos szive lecsendesült egy kicsit, szelid, békés hangulat váltotta fel a folytonos zaklató, nyugtalankodó érzelmeket.

Megkönnyebbülten sóhajtott fel.

A rétek alja tele volt tarka mezei virágokkal, a színöket nem lehetett ugyan látni a homályban, de illatuk megtöltötte a langyos nyári levegőt.

Érezte.

Gyorsan kerülte meg a «külső kertek» alját, melyekben dús növésű, sötét lombozatú gyümölcsfák bólintgattak, azután fel a falu «szinje» mellett, egyenesen ki a nagy utczára.

Megkésett.

Sötét lett egészen s észre sem vette oda benn az idő haladását, abban a különös kicsi szobában olyan egyformán sötét volt mindig.

Mindenütt gyertya világlik már a szobákban, a sok apró fény sárgás-veres pontokat vet az utczára, s egy kissé világossá teszi a házak elejét.

A házak mellé húzódik mindenütt s nem néz a mellette elsietőkre, nem kiván látni senkit, csak gyorsan haza . . .

Mikor az édes anyja háza elé ér, még inkább siet, nem szeretne betérni mostan, gondolja, s lehajtja a fejét, hogy valamiképen fel ne ismerjék.

Mindegy!

Felismerik azért.

— Erzsi!

A kis szürke léczes kapuban állt az édes anyja, az elmaradhatlan fekete ujasban, babos kendővel a fején, s intett a kezével.

— Ide, ide.

— Jó estét anyám asszony, — szólított kelmed?

— Szóltam hát, elkerültél volna szépen, ha észre nem veszlek! . . .

— Megkéstem. Sütötte le a szemeit a menyecske a haragos tekintet elől.

— Megkéstél? Hát hol késtél meg? Hol jártál? Naphosszában kerestek nálam, kerestek a nénédnél, a malomban, tudom én merre jársz? Mondod is nekem.

— Ki keresett anyám asszonynál, az uram?

— Több esze van! Csak nem rója érted hosszában a falút, ha meg nem takarítod, megtakarítja más! Ott van dél óta annál a harsnál, te nem törődsz ő vele, ő meg nem törődik te veled, okos.

A menyecske összerezzent, a szemében fényes sugár lobbant fel s oda csapott az édes anyja csontos, szigorú arczába, minden fényével.

— Ne mondja azt anyám asszony! Sohase mondja többet előttem, hogy én nem szeretem az uramat, senki a kerek világon nem tűr érte annyit, mint én . . . hanem . . .

Nem mondta tovább.

Hallgatott, szégyelte az anyjának bevallani, hogy az urának nem kell, hogy nem törődik vele, azután meg olyan sötét lett a bensejében minden attól az egy szótól, a mit az anyja a szemébe mondott.

«Ott van dél óta . . .»

Egyszerre elfogja valami szomoru reménytelenség, érezte, a kemény lesujtó szavak oda találtak a szive közepére, kábulást érez s éles maró fájdalmat.

Megy.

De minden ötödik lépésnél megáll, mint ha végtelen gyönge lenne, mint ha egyszerre hagyta volna el minden ereje, a testi is, meg a lelki is.

Mind a kettő.

Előtte a fehérlő házsorok apró kivilágitott ablakaikkal, sárgás derengést vetve a sötét soru akáczok lombjai közé, a kapuk, a kis ajtók becsukva mind, csend, nyugalom a falak között, a piczi kertekben a virágok, a régi kapu «hirsárok» felett magasba néző rozmarin bokrok.

Az ő házuk ablakából is olyan sárgás fény tévelyedett ki az utczára, látta, az ablakon át, a három madaras tányérral megterített asztalt, a czifra levelű «muskátli» virágot, a rudat, a sok veres kivarrásu bibor csikos kendővel, s nem kivánkozott be.

Még nincs itthon!

Nem is volt.

Csak az öreg asszony ült ott a kis mécses világánál, s olvasgatott valami fakó levelű könyvből, minduntalan abban hagyta, mintha várna valakit.

Nézte egy darabig az ablakot, egyszerre befutotta a szemeit valami.

Gondolt egyet.

Sohasem fordul annak a szive ő hozzá, jobb lenne, sokkal jobb, ha az «övé» fordulna el tőle!

Nem szenvedne annyit . . . Milyen jó lenne az!

Az udvarra lépett, melyet elöntött világával a fehér nyáresti holdfény, csendesen behuzta maga után az ajtót.

Nem vette észre senki.

Nyugodt volt minden és néma a tágas «belsőségen», csak a fal melletti lapu csoportok alatt szólalt meg egy-egy őszi bogár s a terebélyes szederfák ágai között hallatszott egy-egy szárnyrebbenés.

Ez volt minden.

Figyelt egy kicsit, széttekintett, leoldotta nyakáról a nagy, olajos piros kendőt és kezébe vette a három összehajtogatott kék papirt, nézte egy darabig, aztan kibontotta mind a hármat.

Olyan volt a reá eső holdfényben, mint az olvasztott arany, apró, fényes és sárga.

Beleöntötte keskeny, napsütötte tenyerébe s összefogta erősen.

Jó lesz igy!

Mind a hármat! Egyszerre gyógyulsz meg tőle!

Eszébe jut sok szenvedése, nyugtalan, gyászos élete, a köztük levő szótalan gyűlölség, a minél rosszabb e világon már nincs s nem gondolkodik sokat.

Minek? Meggyógyul!

Nem sir többet, nem törődik semmivel, épen olyan nyugodt lesz megint, mint valamikor leánykorában, mikor még nem tudta, jó-e a szerelem, vagy rossz-e s nem volt semmi baja!

Megkönnyebbül egy kicsit, mikor hirtelen leönti az aranyszinü port, jóizüt iszik rá a kútból, a víz hideg — megrázkódik tőle.

Keserű volt nagyon . . . s mintha borzongás szaladna végig nyomban az egész testén, a feje is megszédült egy kicsit és megint előfogta a gyengeség, most még inkább, mint előbb, eleresztette a vedret s odatámolygott a pitvarba, ledőlt . . . lehajtotta a fejét a «gádor» elé teritett babszalmára.

Valamely álmos zsibongó érzés nehezült reá nem sokára és lankadttá tette a testét, egyes részeire melegség, forróság gyult ki, a szive körül meg mintha hidegebb lenne . . .

Körülötte olyan csendes volt minden!

Az őszi bogár elhallgatott a terebélyes lapubokrok alatt, a madarak ugy látszik elaludtak a szederfa biztos, védő levelei között, mert meg sem moczczantak többé, valahol a szőllőhegyekben gyujtottak tüzet a künn éjszakázó pásztorok, annak a fénye világitott le a völgybe . . .

Egyszerre felemelte a fejét.

Ugy érezte, mintha ferde irányban forogna vele az egész udvar!

A szederfák egészen a kút mellé kerülnek . . . a méhes sok apró virágaival meg amoda balra a galambház mögé . . . mindenik máshova . . . a nagy terebélyes körtefa onnét a kertből egészen a kapuhoz, és az erős szagu bodzafák ide . . . ide egészen a pitvar elé . . .

Lehunyja a szemeit s csak akkor rezzen fel, midőn valami neszt hall . . . pedig hallja tisztán, a kis ajtót nyitották fel.

Az ura . . .

Felemeli egy cseppet a fejét, valamely ólmos nehézség visszahúzza.

Látja — de nem tisztán.

Csak ugy az egészet, mintha nagyon távolról, vagy valami sűrű ködrétegen át nézné.

Valami vivódik egy pillanatra a bensejében, maga sem tudja mi — azután összezavarodik az egész.

Nem! . . . Csakugyan nem szenved. — Nem bánja, nem érzi, akár honnét jön is, mintha a szive meg se dobbanna ugy mint egyébkor, remegő féltésben . . . bágyadt inkább . . . nem érez mást, mint álmot . . . édes, nyugalmas mély álmot . . .

Vege.

EZELŐTT EGY ÉVVEL . . .

Ezelőtt egy évvel,
Ha elmentem hozzád —
Mindig könytől ázott
Szép halovány orczád.

Most meg, hogyha néha
Elmegyek hozzátok —
Csupa vidám arczot,
Boldogságot látok . . .

Ezelőtt egy évvel
Még a mennyben jártam —
Most meg a földön sincs
Nyomorultabb nálam!

Auer István.

FEKETE FELLEG.

Teodoro Guerrero regénye. 6.

— Gazdag! Te? — kiáltott fel Czeczilia. Talán nyertél a lutrin?

— Dehogy! Majd is ilyen badarságokra költöm, a mit keresek.

— No, akkor annál kiváncsibb vagyok rá, hol szerezted ezt a sok pénzt. Sőt van jogom is rá, hogy megkérdezzelek miatta.

— Persze, hogy van. Nincsen nekem titkom anyukám előtt. Már csak engedje meg, hogy igy szólitsam. — S Alfredo leült Czeczilia mellé.

A két asszony élesen a szemébe nézett.

— Ej! de lassan fogsz bele!

— Nem is tudnám, nem is akarnám elhallgatni. Sorjában elmondok mindent. Hát ugy történt, hogy az édes anyámat nagyon hányta a hab, hogy engem katonának visznek. Okoskodott, gondolkodott, hogy mitévő legyen. Egyszer csak eszébe jutott, hogy irni fog egy előkelő úri embernek, a ki Madridszerte híres jószivüségéről és könyörületességéről . . . Elmentem ahhoz az úrhoz. Ugy dobogott a szivem a félelemtől s az aggodalomtól, mikor beléptem a háza kapuján. De mihamar elszállott a félelmem is, meg az aggodalmam is, mikor az az ember magához szoritott, megölelt . . . Bizony megölelt . . . S aztán megigérte, hogy megvált a sor alól.

— Hát nem leszel katona? — ujjongott Czeczilia.

— Nem bizony, édesem. Vagy hitted tán, hogy ilyen jókedvben térek haza, ha tudom, hogy itt kell hagynom az édes anyámat támasz nélkül s hogy tőled hosszú időre el kell válnom?

— Ki lehet ez az ember, hogy merő idegenekkel ilyen jót cselekszik? — tudakolta kétségeskedő hangon Nunezné.

— Alfredo Penalver a neve.

— Hallottam már én is felőle. Azt beszélik, hogy derék, jótékony ember.

— S milyen szives. Mindjárt a pártomra állott és megigérte, hogy szerez a számomra munkát. A felesége is gyönyörü asszony, csak olyan furcsán nézett rám.

— Mit beszélsz? — szólott Czeczilia kissé nyugtalankodva nagyra nyitván szemeit. — Szép asszony a Penalver úr felesége s téged megnézett?

— Meg ám! Még nagyon is furcsán . . . Mintha érdekelném — mondá mosolyogva Alfredo. — Tán csak nem vagy féltékeny egy ilyen nagyúri asszonyra.

— A nagyúri asszonyok is csak asszonyok, te meg férfi vagy.

— Micsoda? Csak nem tréfálsz? Törődnek is azok az úri asszonyok egy ilyen szegény féreggel, mint én vagyok.

— Hát akkor mért nézett ugy meg?

— Mért? Hát tudom is én, édes Czeczilám. Ha nem átallanék csak valamit is roszallani, a mi Penalver úré, akkor azt mondanám, hogy az az asszony nem volt eszénél. Mert az olyan tekintet nem vall ép észre.

— Nem akarom, hogy eljárj egy olyan házba, a hol egy asszony ugy megnéz; még ha furcsán is!

— Hátha igazán őrült? — tört ki Alfredo kaczagva.

— Ha őrült is, csak asszony.

— Piha! Milyen csunyákat beszélsz! Ugy-e maga is ugy gondol, mint én, anyuka?

— Hát csak valahogy . . . olyanformán, — szólott Nunezné habozva. — Ej, manapság nagyon gyanus az ilyen jószivüség.

— Dehogy gyanus! Nincsen egy csipetnyi furcsa se rajta . . . Látják, milyen más ember lettem ebben az uj ruhában. A San Jeromino-utczában vettem. Nézd, Czeczilia, ugy-e más ember vagyok benne?

— Látom — viszonzá Czeczilia egykedvüen. — Azt hitted tán, hogy kedvesebb vagy nekem, a mért uj kabát van rajtad?

— Hogyne! A ruha teszi az embert. A mint jöttem az utczán, minden kirakat tükrében jól megnéztem magam s engem ucscse, meg voltam elégedve magammal, Ugy-e jól illik nekem ez a ruha?

— Ne légy olyan hiú!

— Hiába! Csak urnak születtem én. Látod, olyan nagyúrias vállaim vannak. A vésző meg a kalapács nem is igen illik a kezembe.

— Nem tetszel nekem igy Alfredo, ha gőgös vagy. Én is alázatos, meghúzódó vagyok, légy te is az. Ugy is csak szóbeszéd ez a te uraskodásod. Szegény vagyok én is, te is az vagy.

— Hála Istennek az! — fordità nyájasabbra a szót Alfredo. Mert ha nem lennénk szegények, tán meg se ismertük volna egymást. S akkor én olyan elhagyatottnak éreztem volna magam ezen a világon.

— Hát szeretsz igazán? — suttogta a leány Alfredohoz simulva.

— Édesem! hogy szeretlek-e? Te vagy boldogságom, örömem, szenvedésem, életem. Csak érted, érted akarok úr lenni és gazdag.

— Elkapatott annak a háznak a ragyogása. Nem jól tetted, hogy elmentél oda.

— Értelek már. Gyűlölöd azt a házat, mert van benne egy asszony, a ki engem megnézett.

A falon két tompa koppanás hallatszott. Alfredo felállott Czeczilia mellől s igy szólt:

— Az édes anyám hiv. Bizonyára el akar aludni. Elhagylak ma estére, édesem. Hozzá kell mennem. Megbocsátsz, ugy-e?

— Holnapig! — mondá Czeczilia, megszoritva az ifjú kezét. Gondolsz majd rám?

— Minden perczben. Fogd lelkem — s egy kis dobozt csusztatott a leány kezébe.

— Mi ez? — rezzent fel Czeczilia.

— Egy kis megemlékezés, melyet nem utasithatsz vissza. Ma először van pénzem s rád gondolok. Isten veled.

Alfredo hirtelen eltávozott.

Czeczilia meglepetten állott a szoba közepén.

Nunezné, ki látta, a mint Alfredo a leány kezébe nyomott valamit, odasietett Czeczilához:

— Mi van a kezedben?

— Nem tudom. Alfredo adta.

— Mutasd? — s az asszony kivette a dobozt Czeczilia kezéből s kinyitotta.

— Fülbevalók! Milyen szépek! — kiáltott fel örömében a leány.

— Igazán szépek! — mondá Nunezné is. — De nem szabad még felvenned.

— Miért?

— Mert előbb tudnunk kell, honnan vette Alfredo ezt a sok pénzt . . .

— Anyám! . . .

— Én is tudom . . . De azért, édes lányom, óvatosnak és szigorunak kell, hogy legyünk.

Nunezné egy nagy erszénybe tette a fülbevalókat és az erszényt perkálszoknyája nagy zsebébe nyomta.

Czeczilia szomoruan tért nyugodni. Sehogy se birt elaludni az éjjel. Része volt az álmatlanságban az örömnek is, melyet a fülbevalók okoztak. De egy szép asszonynak az arcza is ott lebegett a leány szemei előtt.

Annak az «őrült» asszonynak furcsa nézése átjárta Czeczilia szivét.

VIII.

MIGUEL SZOLGA.

Miguelnek, a Penalver szolgájának, egyre az a bundás fiatal ember járt a fejében.

Hogy miért is haragudott meg Penalver úr azért az egyszerü tévedésért, melynek csak hűsége és figyelmessége volt az oka. Egy kis tévedésért kitették a szürét! Furcsa! Érezte, hogy gazdája és a között a bundás fiatal ember közt van valami rejtélyes összefüggés.

Még jobban felkeltette kiváncsiságát a dolog, midőn Alfredo átadta neki azt a papirszeletet, hogy vigye el Penalver úrnak. Néhány tudakoló kérdést intézett is Alfredohoz, de nem kapott olyan választ, a melyből valamit kimagyarázhatott volna.

Kezdetben úgy gondolta, hogy el fogja tépni azt a papirszeletet, melyet Penalvernek küldött az az ifju.

De csakhamar mást eszelt ki.

Oda sietett annak a háznak a kapujához, a honnan csak az imént kergették el s megrántotta a csengetőt.

Kaput nyitottak.

Miguel felsietett a lépcsőkön, s benyitott az előszobába.

Megnyomta a szőnyegajtó kilincsét és bepillantott a szobába.

Adrianát látta odabenn egy karos székben ülve.

Fejét a kezén nyugtatta, mint a ki gondolatokba van merülve. Adrianát gyötrő érzelmek fogták el.

Ezer meg ezer félét össze-vissza gondolt néhány percz alatt, egyik gond a másikat hajszolta agyában.

Miguel előre lépett.

Adriana felvetette fejét s egykedvüen kérdé:

— Mit akarsz?

— A nagyságos urat keresem.

— A dolgozószobájában van talán.

— Különben is jó, hogy itt találom a nagyságos asszonyt. Elbúcsúzni jöttem, ha nem alkalmatlankodnám.

— Elbúcsúzni? — kérdé Adriana meglepetten.

— Igen, asszonyom. A nagyságos úr elkerget a háztól.

— Miért?

— Az együgyüségemért.

— Már sok esztendeje vagy a szolgálatunkban, de még nem igen vettem észre, hogy együgyü volnál.

— Inkább úgy mondja, nagyságos asszonyom, hogy a nagyságos úr nem igen törődött holmi csepp dolgokkal. Ha tudtam volna, hogy aziránt a fiatal ember iránt a nagyságos úr érdeklődéssel viseltetik, dehogy is mertem volna . . .

Adriana mozgolódni kezdett székén s félbeszakitotta a szolga beszédét:

— Micsoda fiatal ember?

— Volt itt délután valami rossz kalpagú, rongyos czipőjü fiatal ember. Azt hittem koldulni jött vagy mi egyéb ilyenért. S látom, hogy a nagyságos úr bundájával távozik, hát megállitottam az előszobában. Ezért aztán megharagudott.

Adriana talpra ugrott. A szemei szinte kigyultak.

S oda rohant a szolgához.

— Ki volt az a fiatal ember?

— Nem tudom . . . De ezt a papirt . .

— Mutasd! — kiáltott Adriana, kiragadván a papirszeletet Miguel kezéből.

— Asszonyom! . . . Tán nem lett volna szabad így mindent kifecsegnem.

Adriana izgatottan fenhangon olvasta: *«Filomena Maldonado, Pozas-utcza 80. szám. Padlás.»*

— Ki ez az asszony? Mondd!

— Azt mondta, hogy az édes anyja lakik ott.

— S ezt a papirt . . .

— A nagyságos úrnak küldeti az a fiatal ember.

Adriana egy pillanatig gondolkodott. Majd hirtelen így szólott:

— Miguel! akarsz a szolgálatunkban maradni?

— Oh, asszonyom, ha lehetséges volna.

— No jó! De te nem látsz, nem hallasz semmit.

— Nem, asszonyom, nem.

— Holnap utána jársz, hogy ki ez a Filomena Maldonado. Tudakozódol utána, de úgy, hogy senki se gyanítsa, mi a szándékod. S ha majd a férjem nem lesz itthon, beszámolsz nekem mindenről, a mit megtudtál.

— Készséggel szolgálatára vagyok asszonyom. Nem fogja megbánni, hogy megbizott bennem.

— Most pedig vigye be ezt a papirt a férjemnek. De észre ne vegyen semmit.

Miguel kiment.

Adriana leült ujra a karosszékbe.

Gondolkodni akart.

De mintha megszünt volna az agya működni, egy gondolat se támadt benne.

Mereven maga elé nézett.

Miguel pedig biztos léptekkel ment végig a szobákon egészen Penalver dolgozószobájáig.

Ott köhécselt egyet az ajtóban s benyitott.

— Ujra itt vagy? — rivallt rá Penalver.

— Bocsánatot kérek nagyságos uram, de az fiatal ember rám bizta az utczán ezt a papirt.

— Micsoda papirt?

— Nem tudom. . . . . Méltóztassék, itt van.

— Jól van, menj! — szólott Penalver ujra keményen, hogy elrejtse meglepetését s kedvetlenségét.

Miguel kiosont a szobából.

Folytatása következik.

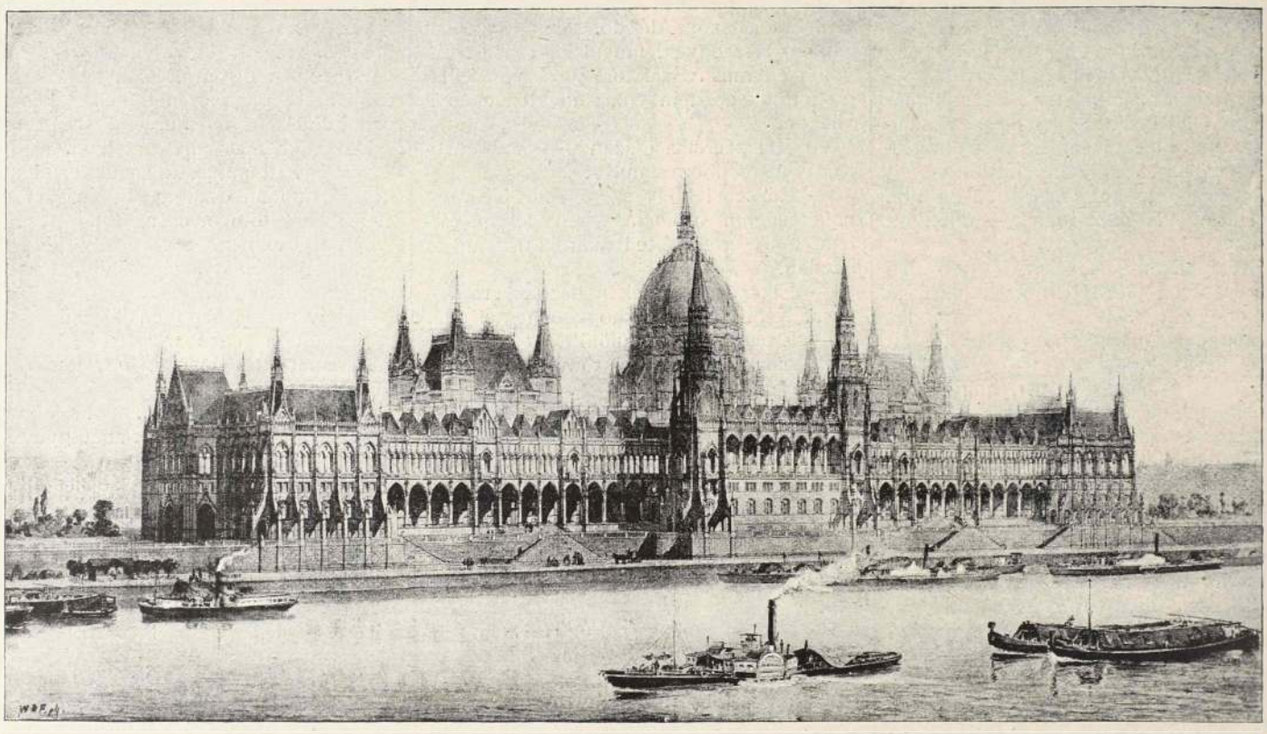

AZ UJ ORSZÁGHÁZ.

MEPHISTO LAKODALMI FELKÖSZÖNTŐJE.

Osten Henriktől

— Forditotta: DR. ZOLLNER BÉLA. — 2

Ekkép a menyasszony is érezvén, hogy a fiatal emberben fel fogja találni életboldogságát, neki adta szivét és kezét.

És a megfontolásban az öregek nem maradtak mögötte az ifjaknak. Az apák sokszor találkoztak és komolyan értekezvén, beszéltek eleget gyermekeik boldogságáról. Nem holmi mellékes kérdések, igy például a kölcsönös vonzalom, foglalkoztatták e komoly és derék férfiak elméjét, sőt ellenkezőleg, az uj életközösség erős fundamentumai körül forgott mindig a társalgásuk. A menyasszony atyja egész multját és jelenét kifürkészte a fiatalembernek, kire leányát bízni szándékozott. Kutatta annak előéletét s noha eközben megtudta, hogy az ifju azelőtt kedvelte a vidám poharazást, játékot és a könnyelmű nők társaságát, ezt a körülményt nem számitotta be neki valami nagyon szigorúan, mert hisz a fiatalságnak ki kell magát tombolnia és nem igazi jó bor az, a melyik must korában nem forrott eléggé. Azonfelül nem volt-e ő fiatalságában maga is vidám ficzkó és nem vált e házassága folytán méltó családapává és derék állampolgárrá? Igaz ugyan, hogy a jeles férfiút aggasztotta némileg leendő vejének haloványsága. De hát ennek alkalmasint nincs semmi jelentősége és bizonyára mulandó valami. Hiszen csak nem vizsgáltathatja meg orvossal a fiatal ember egészségi állapotát. Az ily eljárás egyáltalában nem szokásos és a túlságos óvatosság e tekintetben kétségkivül sértő lett volna a vőlegény családjára.

Hiszen elvégre is az a fődolog, hogy a fiatal embernek jó hivatala van s vagyonos és magas korban lévő szülők gyermeke. A vőlegény szülei hasonló ügybuzgalommal érdeklődtek a menyasszony hozománya iránt.

A férfiak tanácskozmányain csakhamar az asszonyok is anyai szeretettel vettek részt. És mikor a dolog e legfontosabb részén túl voltak, adták meg könyek között a szívek e frigyéhez áldásukat. A boldog vőlegény karjaiba zárta piruló menyasszonyát és a szülők jelenlétében megcsókolta annak szűzi homlokát.

A menyasszony édesanyja ezután nagy buzgalommal barangolta be a város összes boltjait, hogy beszerezze mindazokat a hasznos házi eszközöket és tarkaságokat, melyekkel drága gyermekét ellátni kivánta a házasság uj világának útjára.

Heteken keresztül vizsgálólag próbálta a különböző fajta székeket, fauteuilokat, kereveteket és hasonló házi butorokat, hogy mindenből a legtartósabbat választhassa ki. Az anya szeme szüntelen szőnyegeken és függönyökön járt, keze pedig folyton a szöveteken babrált s lószőr és toll között vájkált. A legjobb ingeket,

a legfinomabb alsó szoknyákat és a legszebb harisnyákat, melyek a mosás alatt nem fakulnak meg, kereste ki s elméjének egész élességét és megfontoltságát összeszedte, hogy drága gyermekét majdan ugyancsak semmiféle csalódás ne érhesse. Nem rettent vissza semmi vesződségtől és fáradtságtól, midőn leánya boldogságáról, az ő egyetlen gondjáról volt szó. Gyárosok és kereskedők, asztalosok és szabónők, kárpitosok és varróleányok jártak-keltek folyton a házánál s ezek mindegyikéhez volt elegendő ideje és figyelmessége. Mennyi álmatlan éjszakát okozott a derék asszonynak az a kérdés, hogy gyermeke nevének kezdő betűit milyen színben és melyik minta után hímeztesse a lepedőkre és zsebkendőkre. De mindezt a nehéz munkát szívesen végezte, hiszen gyermeke lelki üdvösségének válik javára! Eközben megismertette leányával azokat a kötelességeket, melyek a házasságban az asszonyra várakoznak, ellátván őt okos tanácsokkal az iránt, hogy miként fürkészsze ki és fordítsa saját hasznára a fiatal férj gyengéit.

Saját tapasztalatainak gazdag tárháza tanította őt arra az arany igazságra, hogy az asszonynak már jó eleve hozzá kell látnia ahhoz, hogy férjével szemben saját akaratát mindenben érvényre juttassa. A mézeshetek alatt, mikor a férj szíve, a szerelem első mámorában úszván, gyenge és komoly ellentállásra képtelen, kell, hogy egy okos asszony az uralmat magához ragadja, mert később, midőn a szenvedély hülőfélben van, ugyancsak nehéz már őt a szolgaság igája alá hajtani. Megmutatta gyermeke előtt a legbiztosabb utat, mely férje szívéhez és tárczájához vezet és feltárta előtte a hadiszerek egész fegyvertárát, a kéréseket, hizelkedéseket, könyeket, ájulásokat, a kedvetlenséget és migraint, melyek a gyenge nőt győzelemre juttatják. Megismertette vele mindazokat az iszonyú tűszurásokat, melyeket a férj szavainak szándékos elcsavarása és félremagyarázásával, duzzogással, ellentállással, zárkozottsággal és mesterkélt fagyossággal ejteni lehet s melyek miatt a legbékésebb természetű férfi is dühöngővé lesz és előbb-utóbb az eszét veszti.

A menyasszony édes atyja gyakran értekezett a közjegyzővel, hogy vele együtt megállapitsa a házassági szerződés pontozatait. Minden eshetőséggel számot vetettek: hogy mi történjék a vagyonnal a férj vagy a nő halála esetén, vagy ha valamelyik fél elkövetett hibája miatt a válás szükségesnek mutatkoznék.

A vőlegény naponkint meglátogatta menyasszonyát; csokrokkal és ajándékokkal kedveskedett neki, melyeket a hölgy készen vásárolt és (természetesen) saját kezűleg himzett szivar- és pénzes tárczákkal, óra-állványnyal és más ily gyengéd apróságokkal viszonzott.

Ezentúl már többször magukra maradhattak, mint azelőtt és a vőlegénynek szabad volt megcsókolnia menyasszonyát. Ilyenkor sokat beszélgettek leendő lakásuk berendezéséről és a butorzatnak miként történendő elhelyezéséről.

Az utczán karöltve jártak, ahogy ez jegyesekhez illő, szóval megtörtént minden és úgy, a mint történnie kellett.

Igenis, tisztelt hölgyeim és uraim, ez a házasság az emberek legjobb tudomása és lelkiismerete szerint jött létre és mindazok, kiknek e szép frigy kötése körül valamely szerep jutott, nyugodt önérzettel tekinthetnek szíveikbe, mert kellő komolysággal és megfontolással teljesitették mindnyájan kötelességöket.

És ha, mitől a jó Isten óvjon, az uj pár és leendő családjának sorsa a jövőben szomorúra válnék; ha megtörténnék, hogy a férj és nő minden benső vonzódás, lélekközösség és oda adás nélkül állanak egymással szemközt, kik csak azért, mivel a szokás igy kivánja, viselik élethossziglan a házasság súlyos bilincseit, ha mindketten, egymásban támaszra nem lelvén, lejtőre jutnak, a melyen sülyedés és kárhozat vár reájuk; s ha tán azonfelül e frigyből satnya nemzedék támad, mely a neki lélekben idegen szülők testi és szellemi nyomoruságain sinlődik egész életén keresztül: akkor ez iszonyú csapásokért nem vádolhatunk senkit sem.

A Gondviselés kifürkészhetlen akarata rendelte igy és valamely sötét végzet az oka mind e szerencsétlenségnek.

Emberi gyarlóságunknak semmi része sincs mindezek felidézésében, mert ez a házasság legjobb tudomásunk és lelkiismeretünk szerint köttetett! Ugyanazért az egész, igen tisztelt társaság javára üritem poharamat!

A felköszöntőt egyetlen helyeslés sem kisérte.

DARÓCZI VILMOS.

EGY JUBILÁLÓ UJSÁG.

A «*Magyar Dohányujság*» most ünnepli fenállásának tiz éves jubileumát. Hazai nemzetgazdászatunkban egyetlen kultur-növény sincs, a mely oly nagy szerepet játszana mint a dohány, — a mely először is mint egyedárúsági czikk ma már évenként mintegy 30 millió forint tiszta jövedelmet hoz az államkincstárnak, — másodszor mint termelési ág okszerű termelés és kezelés mellett, minden más egyéb növénynél jövedelmezőbb, mert egy katasztrális hold dohány-termésének évenkinti átlagos jövedelme 150—200 frt, sőt helyenként még ennél is jóval több, úgy hogy egy évi jó termés nem ritkán a földnek örök árát kiadja; — hogy pedig közgazdászatunkban a dohány-termelés mily jelentékeny tényező, arról legjobban meggyőz a hivatalos statisztika, melynek adatai szerint az 1892. évben, Magyarországon 677 községben, 73.612 kat. hold területen, 11.059 termelő (és ezek mellett legalább is mégegyszer annyi dohányos kertész-család foglalkozott a dohánytermeléssel) a kiknek a beadott 531.829 métermázsa dohányért, 9.849.711 forint beváltási árt fizetett ki az államkincstár.

Ezen egyszerű számadatokból is eléggé kitünik a dohány-termelésnek nemzetgazdászati kiváló jelentősége.

És ennek daczára, még csak egy évtizeddel ezelőtt is (a dohánytermelés általános szabályait tartalmazó néhány régibb kézikönyvet s a nagyobb hirlapokban nagyritkán megjelent egy-két elszórt czikket leszámitva) a modern gazdászati haladás elveinek megfelelő okszerű dohánytermelés és kezelésről nálunk senki nem irt, nem beszélt, s dohány-szakirodalomról egyáltalán szó se volt.

Daróczi Vilmosé az érdem, hogy ezt megteremté.

Ő volt az, a ki a magyar dohány régi jóhirnevének és kelendőségének nagy hanyatlását s a régi elavult nyomokon haladó termelésünknek mizeriáit fájdalmasan tapasztalva, a pangásnak indult magyar dohány-ügy felkarolására, 1884-ben a «Magyar Dohányujság»-ot megalapitá, s az ő kiváló szakértelme, szivós kitartása, önzetlen áldozatkészsége és a hazai dohány-ügy felvirágzása valóságos rajongással csüggő nemes szenvedélye, egy évtized alatt oda vitte a dolgot, hogy a kezdetben alig ismert (sőt némelyek által sokáig félreismert) igénytelen kis lap, a kezdet nehézségeit diadalmasan leküzdve ma már a legelterjedtebb tekintélyes és közkedveltségű szaklapok egyikévé lőn, a mely 10 évi működésével minden irányban, örvendetes lendületet adott a hazai dohány-ügynek, s a haladás érdekében kifejtett buzgólkodásával egyaránt kiérdemelte a dohánytermelő közönségnek bizalmát és ragaszkodását, valamint a dohányügy legfelső forumának, a pénzügyminiszteriumnak és leghivatottabb kritikusának, az országos magyar gazdasági egyesületnek teljes elismerését.

Daróczi Vilmos, a lap jeles szerkesztője egyike azon keveseknek, a kik egész életöket egy czélnak szentelik. Az ő éltető eleme: a dohánynyal való foglalkozás, annak folytonos tanulmányozása s tapasztalatainak a termelőkkel való közlése. Lapjának minden számát nagyrészt ő maga irja, népszerű stilusban, jóizű magyarsággal, a melyet a laikus is teljesen megért és élvezettel olvas. Nincs is talán lap, a mely oly familiáris viszonyban állna közönségével, mint a Dohányujság. S hogy mennyire szeretik és nagyrabecsülik a dohánytermelők, azt megmutatták a lap tiz éves jubileuma alkalmával, a midőn a legtekintélyesebb nagytermelők, országos nevű kapaczitások ép ugy, mint az egyszerű kisgazdák, valósággal elárasztották szerencsekivánataik és meleg elismerésük számtalan nyilatkozatával.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(Virágcsata. — Lorrain és d'Andrade. — Molnár László. — A szegény taljának.)

Két esztendő előtt egy kiérdemült népszinházi rendezőnek fényes ötlete támadt. A kiérdemült — bár friss erőben lévő — exrendező operettirásra fogta a dolgot s rengeteg diadalt aratott.

Verő György *Szultán*-ját amúgy istenigazában lebunkózta a sajtó s ennek következtében az idén jubilált is már ez az operett: megérvén a félszázadik előadást. A rendező örökre búcsút mondott a színésznépséggel való mérges vesződségnek s felülemelkedvén volt discipulusain vég-

legesen felcsapott az operettiró mesterségre. Ezentúl tehát ő lesz a népszinház udvari szállitója — egyéb muzsikus és szövegiró mesteremberek között.

Az első udvari szállítmány immár be is érkezett és falrengető tapsok között prezentáltatott a t. cz. Publikum előtt. A *Virágcsata* ezzel kijeleltetett, mint a jövő tél jubiláris operettje, mert minden kétséget kizárólag, *legalább* ötven előadást megér a jövő szinházi haute saisonig.

A jubilálandó operett szövegét is Verő György irta, zenéjét is. Igy hát literátus ember is, meg muzsikus is.

De jobb literátus-e, mint muzsikns? Ki tudna erre válaszolni?

Mondjuk el hát előbb a Virágcsata szövegéről a mondani valónkat.

Az a nagy előnye meg van ennek a szövegnek, hogy van meséje. S ez nagy előny a mai hazai operett-világban. Mert — tisztelet a tiszteletes kivételnek — felette divik nálunk is az à la Wien szöveg, melynél nem kell egyéb egy pár lerchenfeldies, szójátékos vicznél, meg egy pár furcsa átöltözködésnél, meg egy pár sikamlósan durva kuplénál, meg egy kis szentimentalizmusnál s kész a szöveg. Nos, a Verő operettjében, elejétől végig, kereken megkomponált mese van. S ez nagy érdem, melyet alig fog devalválni az, hogy bizony ez a mese kissé nem uj, kissé nem érdekes és részben nem túlságosan jóizű.

Mert bizony a Rozogi Benő, Flanel Arthur és báró Ikervári Niki agglegény-triászt jobb kompániába is lehetett volna hozni a Malmos Juditénál.

Ez az asszonyság valóságos hárpia a maga nemében s ime, a kivénhedt bonvivantkodó Rozogi Benőnek feleségül kell venni ezt az asszonyságot. Persze, mert a Malmos Irén leánya a Rozogi úrnak, a mi igy, tizenkilencz tavasz multán, tűnik csak ki.

Nos képzeljék csak el ennek a nyelves, de igazán jólelkü asszonynak a jövendőjét ennek a gaz Rozogi Benőnek az oldalán.

Vagy tán azt hiszik, hogy ez a váratlan fölfedezés annyira átalakitotta a Rozogi Benő lelkét, hogy megtér s a Kanaboka csélcsapságainak örökre valet mond. Nos, az ilyen igazán drámai allürök helyet foglalhatnak egy *Agglegények*-ben vagy egy *Vadorzók*-ban (még itt is nehezen fogadjuk), de egy olyan mulattató, pajzán, bohó s gyakorta vigságában kitörő keretben, mint a milyen a *Virágcsatá*-é, bizony, bizony, nem éppen jóleső.

Egyébként — eltekintve az alapmotivumtól — a Virágcsata igazán mulatságos holmi.

Van benne kaczagtató annyi, hogy csak no!

Minden felvonásra jut ki valami chose de bruit az ujdonságból s a kaczagtatóból.

Az első felvonás rengeteg árúcsarnoka, mely egy Váczi-utczai áruházának veszedelmes mása, a második felvonás perspektivája és virágkorzója a baba-trióval igazán élelmes és életrevaló dolgok. Legkiváltkép az a baba-trió, mely párját ritkitja.

Három személy eljátszik egy babaszinházi előadást a maga naivitásával és szegletességével.

Nos, ez briliáns ötlet, pláne ha oly briliánsul játszszák meg, mint a hogy megjátszották.

A két első felvonás ellen igy hát alig volna csak valami ellenvetni valónk is, sőt dicséret és elismerés illeti meg érettük a szerzőt.

A harmadik felvonás azonban, — mint a mely kifejtője a drámai, hibás motivumoknak, nem számithat ily osztatlan elismerésre.

A *Virágcsata* muzsikája méltó párja a Szultánénak.

Kétségkivül valamennyi nótája szárnyra kap s a maguk melódikusságuknál fogva boldog-boldogtalan dúdolni fogja a «Legszebb, a legszebb én vagyok» . . . stb. áriákat. Sőt oda is el fog kerülni ez a sok ária, a hová maga Verő is keritette a Virágcsata egyik jelenetében a Roxelánkeringőt, — a kintornára.

Ha valamit emlithetnénk a Virágcsata muzsikája ellen, az a melódiák túlságos hajhászása, mely azzal veszélyeztet, hogy Verő zenei tudását könnyen a Gassenschlágerek mezejére tereli; mitől pedig óvni kivánjuk a Babajáték és a Katonainduló muzsikus autorját. Mert ez a két zenedarab valósággal fényes a maga franczias szellemességével ugy a megkomponálásban, mint a hangszerelésben.

Persze, az eléggé sikerült darab előadása kitünő volt.

A főszerepet Hegyi Aranka alakitotta a maga művészetének teljes ragyogtatásával. Ekvivalens párja volt Komáromi Mariska, ki ez alkalommal is produkálhatta teljes hanganyagát. Csatai Zsófi is teljes mértékben kiérdemelte az elismerést, melyre a publikum is méltatta. Szintugy Csongory Mariska.

A férfigárda is kirukkolt.

Az élhetetlen, kalandra éhes Rozogi Benő Németh Józsefben kitünő alakitásra lelt. Sokat köszönhet neki az előadás sikere, mert el tudta simitani a szerep drámaiasan rüd oldalait s helyette pótolta a maga jóizü humorával. Szirmai elegánsan, sikkesen és vervvel játszotta meg a segéd szerepét, melyre több ambicziót s buzgalmat pazarolt, mint az a szerep megérdemel. Tollagi a lehető legjobb Teszéri Pista volt; pompás invenczióval és kaczagtató ötletességgel játszotta meg ezt a nem nagy, de a megjátszás által nagyon is kiemelkedő szerepet.

Fenyéri, Kassai és Szabó méltó partnerei voltak a kitünő anszámblnak.

Szóval az operett, hála a maga előnyeinek, a kitűnő előadásnak és a Molnár Árpád díszletfestő művészi kezének és a direktor úr áldozatkészségének szép sikert aratott.

Csak egytől félünk. A *Virágcsatát* nem bunkózta le eléggé a sajtó! Pedig Verő operettjeinek, ugy látszik, a sajtó bunkója adja meg a súlyt és a hatást.

* * *

Két vendégszereplés volt a lefolyt héten az operában. Lorrain Jenő vendégszereplési czélból lépett fel Faustban, mint Mefisztó, Carmenben mint Escamilló. Nagy tudásu énekes a párisi grand operának ez a volt tagja. Hanganyagán ugyan nem haladt el nyomtalanul az idő, mert kiváltkép a magas régiók csengése nem eléggé tiszta, de ezt a mindenesetre még megbecsülendő hanganyagot ritka tudással kezeli. Játéka meg pláne pompás. Kész drámai színész, kitől nem egy énekművészünk akár leczkét is vehetne.

A nagy portugált, d'Andradet is láttuk, s csodáltuk. Szinte hihetetlen a mit ez a művész produkál. Alig volt valaha énekművész, a ki ilyen drámai művészetet produkált volna. Sose hittük volna, hogy énekkel ily drámai akczentusokat ki fejezni lehessen. Rigolettoja megrázó volt, mint egy Rossinak, vagy Ujházinak tragikai alkotása. Ő maga is drámai színésznek vallja magát s szinte esetlegességnek tartja hogy énekkel együtt produkálja a drámai művészetet. Ha d'Anbradet nem áldja meg az ég ily rengeteg baritonnal, akkor is tán épp ily világhirű művésze lett volna a drámában. Örvendünk, hogy elhozták ide hozzánk ezt a világhirű művészt, kinek fogadtatása a közösség részéről élénken emlékeztet a Lassalle- és Mierzvinszkinapokra. A közönség szinte tombolt lelkesedésében s egy egész drámai jelenést is megismételtetett.

* * *

A Nemzeti szinházban is vendégszereplés volt. Molnár László, «vidéki szinész» lépett föl Hamletben. Még pedig szép sikerrel. Ugyan ez egy szereplése után még nem látjuk benne a Nagy Imre pótlóját, de azért elég szép helyet foglalhatna el a Nemzeti szinház anszámbljában. Van egy némely — úgy tetszik — természeti hibája, mely némely mássalhangzó kiejtésénél is nyilvánul, de helyettesiti ezt a magasfokú intelligenciája és szinészi tudása. Érdekkel várjuk további fellépéseit, melyekben tán ujabb jelességeiről fog tanuságot tenni.

* * *

A hires velenczei Goldoni-társulat a városligeti arénában játszik üres házak előtt. Szegények tán a Duse városligeti sikerein buzdultak fel Felddel együtt, hogy Bécs előtt ide Budapestre merészkedtek. Bizony nagy és balsikerü merészség volt, mert ezt a pompás társulatot a budapesti publikum nem akarja se felfedezni, se pártolni. Pedig kár! Mert igazi lelki gyönyörűség megnézni ezeknek a kitűnő színészeknek kitünő anszámbláját, de csak menjenek előbb Bécsbe, fedezzék ott fel őket s aztán jöjjenek vissza! S akkor majd itt is tódulunk a ligeti arénába. De a budapesti közönség ellenére is Dicenta Gallina csak Dicenta Gallina marad

Emin.

IRODALOM.

A kitűnő kritikus, Silberstein Ötvös Adolf válogatott munkái kiadásra kerülnek. Hazai iróink sorában, a kik két nyelven is utat találnak közönségükhöz, *dr. Silberstein Ötvös Adolf* a legelőkelőbb helyet foglalja el. Hirdeti a külföldnek azokat a nagy szellemi mozgalmakat, melyek hazánkban időnkint megindulnak s ismerteti Magyarország határain kivül buzgó szellemi életünket. S idehaza számot ad a napi kérdésekről s a megujhodó s keletkező irodalmi áramlatokról s hatalmas tudásával birálgatja a megjelenő könyveket, szinre kerülő szinpadi alkotásokat. Ahhoz a kettős irányu munkásséghoz képest, a melyet *Silberstein dr.* gazdag és finom szelleme kifejt, a kit hivatása a német nyelvhez köt, mig szive gyakran visszahuzza magyar anyanyelvéhez, munkáinak hat kötetre tervezett kiadása is kettősnyelvű lesz. A két kötetnyi magyar dolgozatok felét eredeti dramaturgiai és aesthetikai tanulmányok teszik ki, a második Aristoteles Poé-

tikájának fényes kommentárral kisért magyar fordítását. — Ez a két kötet «*Dramaturgiai dolgozatok*» gyüjtőczimmel jelenik meg és ára 4 forint lesz. A német dolgozatok négy kötetben mintegy nyolczvanat fognak tartalmazni azokból a százakra menő tárczákból, a melyeket a Pester Lloyd az utolsó másfél évtized alatt közölt *Silberstein Ötvös* tollából. Ennek a négy kötetnek gyüjtőczime «*Im Strome der Zeit*» lesz és előfizetési ára 10 frt.

Előfizetések Wiener Izidor könyvnyomda és kiadó-vállalat, Budapest, Eötvös-utcza 19. czimre küldendők. Midőn ezen előfizetési felhivásról számot adunk, egyszersmind felhivjuk olvasóink figyelmét erre a fontos irodalmi eseményre. Mert *Silberstein Ötvös Adolf* dr. munkáinak megjelenése bizonyára irodalmi eseménynek jelezhető azok után, a mit a jeles kritikus eddig produkált.

*

Az ifjú szerzetes. Bölcselmi költemény. Irta *Palágyi* Lajos. Előszóval kisérte Palágyi Menyhért. Irodalmunk felette szegény a filozóf-poétai munkákban. Számottevő mű e téren Madách remekén kivül alig is van. Ha itt-ott megjelenik is egy kisérlet, rendesen sokkal banálisabb, semhogy csak szót is érdemelne. Mindenesetre nem a poétai vénák hibája ez, mert költői talentum elég van minálunk, sőt sok is.

Inkább azt kell hinnünk, hogy kevés a bölcsészelme. Mert bölcselmi költemény megirásához nemcsak fegyelmezett toll szükséges, s a konczepcziónak s stilusnak merészsége, de egyben fegyelmezett filozófia, gondolkodás is. Fegyelmezett filozófiához pedig csak hosszas élettapasztalás után jut az ember, ha már áthaladt a tanulások sokaságán. Ép ezért kettős a feladat, melyet bölcselmi költemény megirása ró az iróra s ép ezért ritka még csak az elfogadható mű is ezen a téren.

A ki figyelemmel kisérte Palágyi Lajos költői pályáját, az tudta jóelőre is, hogy előbb utóbb filozófpoézisre adja magát. Hogy aztán drámai vagy fabulai, vagy epikai formát választ-e, az az esetlegesség dolga. Mert Palágyi költeményeiben mindig párosult az érzés az ész működésével. Heves, kitörő, igazán lélekből fakadó érzelmek kifejezése mellett sose hiányzott a gondolat eredetisége és merészsége. Ez nyomta el mindig formáit is, melyeken valójában uralkodni sose tudott. Mind e tulajdonságai mintegy komprimálva jelennek meg uj művében, az Ifju szerzetesben, mely alanyi munka a forma drámai volta mellett is.

Ugylátszik, hogy a kiüldözött királyfi sorsa a költő életfolyamának ideális megjelenítése, vagy inkább testi megjelenése annak a változásnak, mely a költő lelkivilágában érzelem és eszme világában lejátszódott. Az anyaginak harcza az ideálissal: ez lehetne mintegy az eszméje a költeménynek.

A fegyveresek s szerzetesek vitája az egész mű egyik legkiemelkedőbb része, erről tanuskodik. A királyfi története csak stafázsa a munkának s azért hibáznak is azok, kik a trónkövetelő tragikumában a mesét, a históriát birálják. A mese itt jelentéktelen, az a fontos, a mi az eszmét s az eszme kifejtését illeti. S Palágyi Lajos valóban nagybecsűt adott, tekintve a munka eszméjét és eszmékben való gazdagságát. Olyan részletek, mint a már érintett strófaharcz a fegyveresek és szerzetesek közt, díszére válik egy irodalomnak. Igazi őserővel dörgik a fegyveresek a maguk zordonságokban, hogy mienk a világ!

E büszke tudattól
Mig feszül a keblünk!
Mosolyogva tekintünk
Gyámoltalanokra.

S mily jellemző rezignáczióval rebegik ellenükben a szerzetesek, hogy:

Mienk a lemondás!
Alázatos érzés.
Mig tölti szivünket
Mély szomoruasággal,
Nézünk tireátok.

Ez e mellett reális is. A való életben se tekint egymásra különben az erős s az ideális.

Nem kevésbbé pompás része a munkának a démonok csábjelenete. A gondolatpárhuzamoknak s a klimaxnak egész sora követi poétai kiséret gyanánt ezt a gyönyörüen kigondolt s megkonczipált jelenést.

Kiváltkép kiemelést érdemel a munkának formája. Görög mintára dolgozta fel anyagát Palágyi Lajos, de mégis modernizálva, kissé alakitva a kor izléséhez. Kevésbbé merevebb a teljesen klasszikus formánál és sokkal hajlékonyabb. Közel áll e forma a Racine formáihoz, némileg oly modorban alakitva, mint ahogy Schiller kivánja átalakitani a klasszikai formákat. A karok alkalmazását csak helyeselhetjük filozófiai műben, mert az elmélkedéseket — bár poétai formában is — sokkal inkább fejezhetni ki az amugy is absztrakt — kórussal, mint drámai személylyel.

A kötethez kitünő előszót irt Palágyi Menyhért. De minthogy ez essayban foglaltakra alig lehet röviden reflektálni, azért fentartjuk magunknak, hogy a Palágyi Menyhért előszavával külön foglalkozzunk.

Palágyi Lajos valóban érdemes munkát végzett. Önmagában is a munkája nyereség irodalmunknak, de ha a jövendő haladás kiinduló pontjául tekintjük az Ifjú szerzetest, akkor annál is inkább üdvözöljük Palágyi Lajost e sikerült munkájáért. A kötet Lampel Róbert kiadásában jelent meg. Ára 1 frt 20 kr.

*

— *Kossuth és kora.* Egész könyvtárakat irtak össze már az 1848—49-iki eseményekről, különösen pedig ennek a fényes korszaknak hőséről, Kossuth Lajosról, kiről egymagáról számos élet- és jellemrajz jelent meg különböző alkalmakból, különböző szempontokból és politikai czélzatból. Most *Hentaller* Lajos országgyűlési képviselő, ugylátszik tisztán abból a czélzatból, hogy az igazságnak, a valóságnak megfelelőleg állitsa elénk Kossuth Lajosnak immár nagy, történelmi alakját, megirt derék könyvet, melynek czime *Kossuth és kora*. Ebben a tekintélyes kötetében Hentaller Lajos eredeti kutatások és a már kiderített történelmi adatok gondos és lelkiismeretes, kritikailag feldolgozott egybeállítása alapján, a nagy idők eseményeinek lánczolatában, mint cselekvő személyt, mint egy nagy történelmi dráma hősét, ki egy nemzetet vezet az állami függetlenségre, polgári egyenjoguságra, politikai szabadságra, állitja elénk Kossuth Lajos óriási alakját. Ritka férfiú van Magyarországon, ki oly behatóan ismeri Magyarország alkotmányos átalakulásának történetét, mint Hentaller Lajos. Csakis alapos készültség mellett lehetett megirnia *Kossuth és kora* czimü munkáját, mely kétségkivül egyik legkeresettebb olvasmánya lesz a magyar hazafiasközönségnek. Kiadta az Athenaeum. Ára 2 frt.

*

«*A Magyar Mese- és Mondavilág*»-ból, *Benedek Elek* nagy mesevállalatából, megjelent a 6-ik füzet. Benedek irodalmi formába öntött népies nyelve, mesemondó hangja ellenállhatatlannl ragadja magával az olvasót s abban a formában, a mint ő megírja a nép meséit, öregek s ifjak egyforma élvezettel olvashatják. A *Mese- és Mondavilág* most megjelent füzetének legérdekesebb darabja: *A hadak útja* (a hun mondakör utolsó fejezete), melyet ragyogó tollal irt meg Benedek, és a melyet lapunk mult számában közöltünk. Van benne aztán több szép mese, nevezetesen: Megölő Istefán, mely inkább legenda; a legszebbek közül való továbbá: A molnár leánya, Mi van a ládikában? Üssed, üssed, botocskám, stb. Az illusztrácziók is igen sikerültek. A szülők s általában a nagy közönség figyelmébe nem ajánlhatjuk eléggé e vállalatot. Egy füzet ára 25 kr. 10 füzet előfizetési ára 2 frt 50 kr. Az egész mű 50 füzetre van tervezve. Megrendelhető a kiadó *Athenaeum*-nál és minden könyvkereskedőnél.

*

A távollevők közötti szerződéskötés. Irta *Rácz Dezső*. Ugy látszik, méltán megillette ezt az eléggé terjedelmes munkát a Pasquich-díj, melylyel jutalmazták a tudományos egyetemen. Széleskörű olvasottságról és eklektikáról tesz Rácz Dezső tanuságot. Az egész irodalmat figyelemmel kisérte ennek a kérdésnek tárgyalásánál, mely a modern kor haladásával mindinkább előtérbe tolul. A közlekedési eszközök bámulatos gyarapodtával emelkedett a távollevők közti szerződések száma s faja is. S e kis műben az ujabb fejlődés eredményei is gondos figyelemmel kisérvék. Különösen helyes szempontokból tárgyalja a vegyesnek mondható szerződéseket, mint a milyen a telefon útján kötött, hol a távollét és közvetlenség egyesül. A munka két részből áll: az első a perfekczió elméleteit adja elő meglehetősen komprimálva, bár minden lényegesre kiterjeszkedve; a második rész magának a szerződésnek elméletével foglalkozik, ügyesen csoportositva az érveléseket. Az egyes tételek bezárásakép bő irodalmi szemlét is nyujt, melynek jó hasznát veheti, a ki különben is foglalkozni akar a távollevők közti szerződések elméletével. Csak egy kifogásolni valónk van: ha már a teóriák elnevezését leforditotta, legalább a fejezetek czimeit is látta volna el ily magyar czimekkel a németek helyett. Ára?

KÉPEINKHEZ.

Ugy véljük, kedveskedünk olvasóinknak annak a bő képsorozatnak bemutatásával, mely az immár tető alá jutó uj parlamenti palotát tünteti fel alapos részletezéssel.

Maga a fő-kép, mely az egész épületről

ad képet, a parlament Duna felőli oldala, mely egyúttal főoldala az egész építménynek a maga szabadon látható kupolájával és két sudár tornyával.

Nem kevésbé érdekes a két parlamenti terem látóképe, melyeknek remek mivü kiviteléről első czikkünkben emlékezünk meg. Az épitési munkálatokra vet világot az a távlatkép, mely a kőfaragó raktárt mutatja be s egyúttal szép tárlatot nyujt a környező s messzeeső, kinyúló épitményekre.

A nyilvánosság előtt még teljesen ismeretlenek azok a szoborművek, melyek szinte pantheonná fogják tenni a szabadságnak ezen épitési momentumát. Az egyik Nagy Lajost ábrázolja s Brestyánszky Béla derék műve; a másik, mely Könyves Kálmán királyunk modellje Mayer Edének pompás műve.

Mindezen szoborművek azonban még századrésze se azon sok, sok képiről alkotásnak, mely ékítni fogja az uj parlamentet.

Egészen ismeretlen a magyar közönség előtt Munkácsy *Szavalás*-a, melyet az imént megnyílt párisi Szalónban állított ki először a mester.

Ugy látszik egy kalandokról megtért lovag beszéli el virtusos dolgait, melyekből, mososolygásukról itélve, a hallgatók is ki tudják halászni, hogy mi a való. Érdekes a kép megvilágitása avval az átható plein-airrel, melyet oly ritkán látunk Munkácsy képein.

A mult esztendő tán egyik legtermékenyebb esztendeje volt tehát a nagy mesternek. Mert nemcsak, hogy befejezte azt a legnagyobb alkotását, melyben immár gyönyörködhetik a magyar közönség, de tudta felkeresni e mellett a mi téli tárlatunkat, a tavaszi tárlatot mintegy tiz, többé kevésbbé befejezett munkával s még a párisi Szalónnak is jutott.

Hiába a mesterben csak lobog még az a láng, mely megtette őt asztalos inasból Munkácsyvá s a korral s haja megderesedésével nem lankadt az a határtalan ambiczió, a mely annyi diadalt szerzett már a magyar névnek széles e világon.

A párisi Szalón egyik legkedvesebb képe a Strom Henry *Édes teher* czimű képe. Nem uj ugyan az a téma, melyet feldolgozott a jeles mester, de azért mindig szivesen megmosolyogjuk az ilyen bájos jelenetet, melyben a komoly apa hátára emeli az apró bébét s nyargalázik vele fel s alá.

Szinte visszaszáll emlékünkbe az a boldog idő, mikor jó magunk is csak ilyen csiribiri emberkék voltunk s jómagunkat is igy emelt hátára az apuka.

Bizony, bizony akárcsak meg is tudnók irigyelni ezt a szép szőke gyermeket, a ki még tud örülni az ilyen naiv kis mulatságon, melyben vigságot lelni immár elvonatott tőlünk.

Vigadj is, mulass is te parányi gyermek s ne vond félve össze a szép szemöldöködet. Nem ejt el az apuka. Vigyáz rád, mint a szeme fényére. Hopp, hopp! Gyi!

KÉPTALÁNY.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

«A kit a világ egyszer váddal illetett, azt bizonyára el is ítéli!»

Megfejtők: Stawiczki Erzsike, Marosi Jánosné, Schik Regina, Feuer Ede, Schvarcz Samu, Neuhauser Vilmos, Reiner Aranka, Jung Anna, Guttmann Antal, Spann Ignácz, Kohn Gyula, Beck Kálmán, Beck Berta, Neuhauser Samu, Frussa György, Karádi Mihály, Abramovits Rezsin és Etel, Pettik Ágoston, Bédi Istvánné, Bóné Béla, Schvarcz Aranka, Lang Kelemen, Kasai Imre, Farkas Irén, ifj. Posszer, János Papp Lászlóné, Gyáni Lajos, Árpás György, Litskó Laura, NagyLőrincz, Morankey András, Bedő János, Papp István, Török Jozefa, Békefi Laura, Stern Lina Milecz Aladár, Szércsi Miskolczy Irma, Hits Gyula Göncsi Józsefné, Gálfi Dénes, Barok Ferencz, Csurják Endre, Szabó Antal, Imre Jolán, Schvarcz Berta, Lang József, Rosner Anna, Schlésinger Mariska Schwarcz Nándor, Pottok Samu, Herrer Jenő, Csernei Irma, Lőwi Antal, Klein Anna, Frankl Gyula, Rózsa Lajos, Takács István, Barna Dezső, Stärk Sándor Csizmadia Gyula, Rabics Antal, Braun Ferencz, Vajda Mihály, Kovács József, Grűnwald Gyula, Gáy Géza Zubán Szaveta, Benedek Anna, Vajda Mariska, Stern Lipót, Barna Annuska, Somogyi Katicza, Lang Irén, Brandl Mariska, Sallosy Mariska, Szendrői Ármin, Treulich Jakab, Rosner Dániel és Arnold, Lige József, Ligeti Róza, Buri János, Barinka Sarolta Kliér Mihály, Sárközy György, Csukási Katinka, Bilnitzer Szára, Reichenfeld József, Kliér Mihályné, Lévy Ákos, Jordáky József, Tóth Sándor, Walenta Borbála, Krécsi Irma, Klansnig Béla, Spitzer Leó. Rosner Dániel és Arnold, Schvarcz Emma, Schvarcz Istvánka, Stärk Adolf, Kovács Lajos, Wisenfeld Adolf, Steinitz Antal, Kovács Márton, Weisz Bernát, Aranykövy Károly és neje.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készítem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és ranczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Bekötési táblák a «Magyar Géniusz» fél évi folyamára a legváltozatosabb, tetszés szerinti szinekben, rendkivüli diszes és művészies kiállitásban kaphatók a kiadóhivatalban.

Előfizetőink közül senki se mulaszsza el a bekötési táblákat megrendelni, mert ezáltal maradandó becsű, diszes kötetek birtokába jut, melyek bármely szalon asztalán helye foglalhatnak.

FOGAK

egészen természet utáni,
egyenként ép ugy, mint
egészség
fogsorok,
rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon készittetnek.

Fog-specialista
Király-utcza 47. sz. **RÓNA IMRE** BUDAPEST Király-utcza 47. sz.
a terézvárosi templom átellenében.

Meglepően hat Czerny J. Antal „keleti rózsateje“
(Original Orientalische Rosenmilch)
mely oly vakitó fehérséget és
üde ifju szint
kölcsönöz az arczbőrnek, mely más szer által el nem érhető, kitünő még *májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés* ellen; eltávolitja a *bőrnek tisztátalanságát*, minden *sárga és barna arczszint* és egyidejüleg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ártalmatlan. *Ára 1 frt.*
Balzsamszappan hozzá 30 kr.

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, Crémek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, coniferna-spritek, szájvizek, fogporok, kefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendő illatszerek, Eau de Cologne stb. stb.

Levélczim és gyár: Währing-Carl-Ludwigstr. 6. sz. (saját házában)
Raktár: I. Wallfischgasse 5. sz.
Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve. Beszerzési forrás.
CZERNY J. ANTAL Bécs,
a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnali utánvéttel. 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezen felül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az *összes Czerny-féle készitményekről* kivánatra *ingyen és bérmentve.*
Raktár: Budapesten Török József gysz. Király-utcza 12.
Továbbá *Komáromban* Kirchner, *Miskolczon* Baruch, *Kassán* Megay G., Adamek, *Debreczenben* Rotschnek, *Szegeden* Barcsai, *Aradon* Eles Ármin, Ring, *Temesvárott* Tarcsay, *Ungvárott* Hoffmann, *Lugoson* Vértes L., *Zágrábban* Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. Csak akkor valódi, ha *Anton J. Czerny* névvel el van látva.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik.

Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

Olvasóinkhoz!

Az uj évnegyed küszöbén teljes bizalommal fordulhatunk tisztelt olvasóinkhoz, mert mindvégig iparkodtunk lapunkat azon a magas nivón tartani, a melyre kezdettől fogva helyeztük. S valóban, szinte páratlan az a rokonszenv s az a jóakarat, a melylyel a **Magyar Géniuszt** mindenütt fogadják. Az olvasók olyan hatalmas táborát gyüjtöttük magunk köré, a milyen tán még egy magyar szépirodalmi lapot se vett körül. Mi pedig fennállásunk óta folyton olyan fényes irói gárdával jelentünk meg a közönség előtt, a milyenre még alig volt példa hirlapirodalmunkban.

Ime, csak e husvéti számunkat tekintve, legkiválóbb poétáink nevét olvashatni abban az ékes sorozatban, melylyel kedveskedni kivántunk olvasóinknak.

A nagy becsesel biró szépirodalmi czikkek mellett mindig kiváló tekintettel vagyunk az **aktualitásokra**, melyeket **könnyed modorban, izléses feldolgozásban adunk közzé.**

Gondoskodásunk egyik legfőbb tárgyát képezik **illusztrációink**, melyekben csak a lefolyt héten honositottuk meg uj irányunkat. Ez irányunk szerint a jövőben is nagy sulyt helyezünk arra, hogy minél szebb művészi kompozicziókat adjunk közre, de első sorban az aktualitások illusztráczióit fogjuk kultiválni. A napi eseményeket képben is megjelenitjük. Olvasóink előtt, még pedig a legkiválóbb rajzolók által eszközölt művészi felvételekben.

Igy hát ha bármely művelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy mely szépirodalmi lapra fizessenek elő, erre a kerdésre csak egy válasz lehet. Fizessünk elő a legtartalmasabb, legdiszesebb kiállitásu

„MAGYAR GÉNIUSZ"

czimü hetilapra, mely a maga kitünő volta mellett még páratlan kedvezményben is részesiti előfizetőit.

A **Magyar Géniusznak** ugyanis sikerült az

„OTTHON"

szerkesztőségével egyesülve kedvezményt nyujtani, mely egyedül áll a magyar irodalomban. E két kiváló irodalmi vállalat ugyanis oly formán lépett szövetségbe, hogy igazán potom áron szerezhető meg.

A „Magyar Géniusz" képes heti lap és az „Otthon" képes havi folyóirat előfizetési ára együtt

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis 12 frt egészévi előfizetésért kap az előfizető **egy rendkivül diszes kiállitásu magas nivóju, aktuális képet tartalmazó előkelő hetilapot, továbbá tizenkét kötetből álló folyóiratot, az „Otthon"-t, melyet a közönség s a kritika egyhangulag legelső folyóiratunk gyanánt üdvözölt, mert körülötte csoportosult a magyar irodalom és a művészet szine-java.**

Ime, ilyen lesz programmunk a jövőre is. Hivek maradván irányunkhoz, haladunk előre! Tartozunk ezzel annak az olvasóközönségnek, mely a Magyar Géniuszt oly meleg szeretettel s annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a „MAGYAR GÉNIUSZ" szerkesztősége.

Előfizetések a **„Magyar Géniusz"** kiadóhivatalához (Aradi-utcza 8.) küldendők.

A Fonciére pesti biztositó intézet ma délelőtt tartotta az évi rendes közgyülését. Kochmeister Frigyes báró elnöklete alatt. Az igazgatóság jelentése utal arra az örvendetes lendületre, a mely az intézet mult évi üzletén észlelhető. A tüzbiztositás ágazatában a készpénz dijbevétel, a törlések levonása után, 3,767.831 frt 94 krt tett; viszont biztositás dija fejében 1,296.171 frt 82 krt, a saját számlát terhelő bérek fejében pedig 1,610.695 frt 46 krt fizettek ki. Az életbiztositás ágazata az előző évinél sokkal jelentékenyebb nyereséget mutat föl. Elintéztek összesen 5,084.010 tőke és 1800 frt járadék összeget tevő 3118 ajánlatot kötvény kiállitással. A dijbevétel a mult évi 864.510 frt 27 krral szemben 929.904 frt 61 krra emelkedett. Kamat és egyéb jövedelem fejében 257.723 frt 72 krt vettek be, az előző évi 210.930 frt 30 krral szemben. A dijtartalék 4,190.676 frtra emelkedett. A biztositások összállománya 21,806.659 forint tőke és 7233 forint jövedék összeget képvisel és a tavalyi állománynyal szemben 1,294.252 forint tőke szaporodást tüntet föl. A baleset-, jég- és szállitmány biztositás-ágazata, szintén kielégitő volt. Az elmult üzleti év tiszta nyeresége 175,153 frt 77 kr. volt. Ebből, a különböző javadalmazások után 100.000 frt (5%) fizetendő a részvényeseknek osztalék fejében; a részvénytőke további 2%-a a részvényesek közt fölülosztalékul fizetendő. *A részvények legközelebb esedékes szelvénye ennélfogva darabonkint 7 frtjával*, május hó elsejétől lesz beváltva. A közgyülés a jelentést tudomásul vette, javaslatokat elfogadta és a fölmentvényt minden irányban megadta. Igazgatósági tagul egyhangulag megválasztották *Haas* J.-t, felügyelő bizottsági tagokul pedig *Guttentag* Gusztávot és *Földiák* Vilmost. Végül a közgyülés *Kelemen* Gyula inditványára, köszönetet mondott az igazgatóságnak s általában a vezetőségnek, az intézet ügyeinek buzgó viteléért.

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 «	Fél oldal	« 5.—
Negyed évre	1 «	Negyed oldal	« 2.50
		Nyolczad oldal	« 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek — Tarcza. — Szemle — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap" kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

HIRDETÉSEK felvétetnek a kiadóhivatalban BUDAPEST, VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

Osszes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

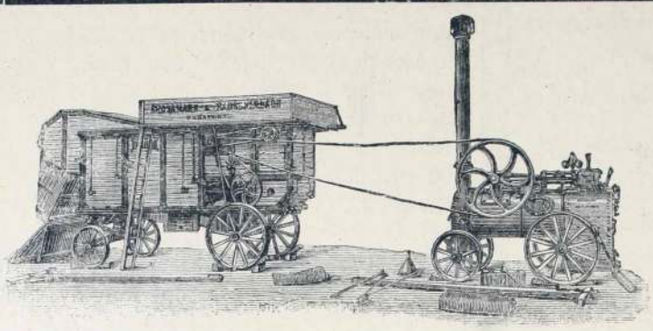

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönyczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

(SZLAVONIÁBAN).

KITÜNTETVE:

Budapest 1885. London 1892.

Vasuti állomása Pakratz-Lipik (déli vasut) vagy Okucane (m. á. v.)

Egyetlen jódos alkalikus hőforrás a kontinensen. Állandó hőfoka 64 C. Hegyek által védett égalj. **A legnagyobb fénynyel és pompával berendezett és színpaddal ellátott gyógyterem,** valamint hasonló nagy fényüzéssel kiállított **uj étterem és kávéházi helyiségek** és egy nagy uj gyógyszálloda. **Villamos világitás. Pompás és nagy fedett sétány,** bazárhelyiségekkel. Porczellán, márvány és izzasztó fürdők, uj s terjedelmes fürdőmedenczék. A fürdő a nyugateurópai nagy fürdőhelyek színvonalára lett emelve.

A lipiki alkalikus jódos hévviz ivó- és fürdőkúrának a legjobb sikerrel használtatik a test nyákhártyáinak mindennemü hurutos bántalmainál (gyomor-, bél-, gégehurut stb.) mindennemü csüzos és köszvényes bajoknál, mirigy és vérbajoknál, görvélykórnál, izzadmányoknál stb. Mint hivatalos fürdőorvos **Dr. Marschalko Tamás** működik.

Mérsékelt áru menetjegyek a déli vasuton 33% tourretour-jegyek, a m. á. vasuton zóna.

Jódviz-szétküldés

mindig friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: **Edeskuthy L. és Mattoni és Wille** ásványvizkereskedőknél Budapesten. Bármily felvilágositással készséggel szolgál

a lipiki fürdőigazgatóság.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

A Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

A

Magyar

Géniusz

kiadóhivatala

május I-től fogva

BUDAPEST,

VI., Aradi-utcza 8. szám.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITO-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:

Budapest, Ferencz József-tér 5-6.

a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.

a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frc.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	125,732,050.—
	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

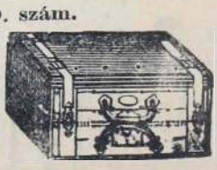

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. MÁJUS 13.

20-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Spectator: *Elmélkedések.* — Lazzaroni: *A Hét.* — Humanus: *A tueglochi barlang.* — Hiador: *A két fecske.* — Gárdonyi Géza: *Az ételek királya.* — Camille Flammarion: *Éva.* — K. Reutter Sándor: *Miss Rose.* — Jókai Mór: *Életigazságok.* — Guerrero—Szalai: *Fekete felleg.* — Martos Ferencz: *Etla.* — Az uj országház. — Feleki Sándor: *A három bimbó.* — Szinházi krónika. — Irodalom. — Képtalány. — Képek.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Az egyedüli jó forrás csak is a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET" levélpapir és boriték 50 kr.

100 „ „MEDEA" csont-levélpapir és boriték 75 „

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdőhely.

BUDAPEST.

A Szt.-Margitszigeti 43.7° C. hévviz kitünő eredménynyel használtatott mint *fürdő* vagy belsőleg mint gyógyital és *belélegzésre* a következő kóralakok ellen: *köszvény, csúz, zsábák, idült kütegek, külsértések* után föllépett *izzadmányok, görvély és bujakor, máj, gyomor, bélbántalmak, idült székrekedés, hólyaghurut, női bántalmak, garat, gége, tüdőhurut, hüdések és idegbántalmak.* A gyógymód hathatósabbá tétele czéljából meglepő sikerrel használtatott a *massage és villamos fürdő.* 135 hold sétakert, tiszta pormentes levegő és 300 vendégszoba, társalgási és tekéző-terem, pó-ta, telefon, távirda, gyógyszertár és elismert jó konyha. Rendelő fürdőorvos dr. *Bauer Antal,* főherczegi udvari orvos. Naponta katona- és czigányzene. Hajóközlekedés félóránként; menet-tértijegy: hétköznap 20 kr., vasár- és ünnepnap 31 kr., gyermekjegy 10 kr.

Fürdőidény tartama május 1-től szeptember 30-ig.

A szobaáraknál május és szeptember hóban 30 százalék engedmény.

A hévviz, mely az eddigi tapasztalatok szerint *köszvény* ellen oly hatásosnak bizonyult, hogy joggal *köszvény-gyógyvíznek* nevezhető, frissen töltve készletben, főraktár **EDESKUTY L. udv. ásványviz szállitónál Budapesten.**

Árszabály kivánatra bérmentve megküldetik.

A szt.-Margitszigeti gyógyfürdő-felügyelőség Budapesten.

Magyar kir. államvasutak Budapest jobbparti üzletvezetőség.

20271/9516. szhoz.

Árverezési hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70. §-a értelmében elárusitandó ki nem váltott és felesleges áruk nyilvános elárverezése **Győr állomásunkon folyó évi május hó 17-én délelőtt 9 órától** kezdve tartatik meg, mely árverezésre a t. cz. közönség ezennel meghivatik.

Budapest, 1894. április hó 10-én.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

CZIMBALOM

hegedű-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

A legjobb hirü,

első és legnagyobb magyar

moly ellen biztositó- és MEGÓVÓ INTÉZET

mindenkinek alkalmat nyujt, hogy a télen át használt ruhákat, szőrmeféléket, függönyöket stb. stb. fáradság nélkül (mert csak egy levelezőlapba kerül, hogy az elvitelét megrendelje) a legfigyelmesebb gondozásra és minden károsodás ellen biztositva, a nyári idényre elhelyezze.

Az árak a nagyterjedelmü, szakszerü berendezés folytán, mérsékeltek! A letétjegy és az azon kitüntetett összeg beküldése után a tárgyak dijmentesen a házhoz szállittatnak. **Bővebbet az árjegyzékek.**

Ó-utca 44 **Katzer József**

szűcsmester,

az arany érdemkereszt tulajdonosa,

József főherczeg császz. és kir. fensége udvari szállitója

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

1894. évi május 13. III. évfolyam. 20. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

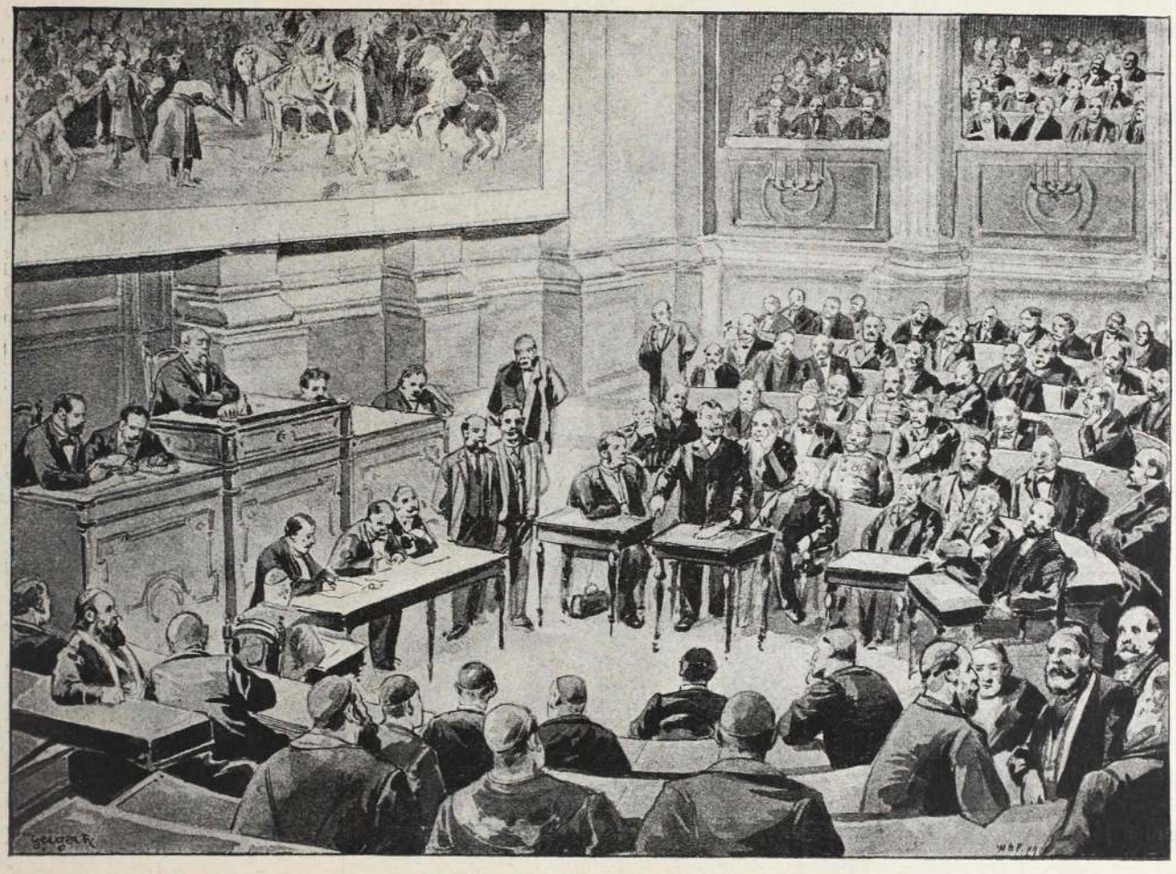

A POLGÁRI HÁZASSÁG TÁRGYALÁSA A FŐRENDIHÁZBAN.

Geiger R. eredeti rajza a Magyar Géniusz számára.

ELMÉLKEDÉSEK.

A krónikást is elfogja a szent ihlet és felcsapja a szentelt könyvet, hogy olvasson belőle és épüljön azon, a mit olvas. S ki tehet róla, ha ép egy kegyetlen lapon ütötte fel a könyvet; kegyetlen lap, mert eljövendő kegyetlenséget és pusztulást jósol azoknak, a kik «vak gőgjükben és elbizottságukban kardot emelnek». *A ki pedig kardot ragad, az kard által vész el.*

S az ájtatos könyvek nyelvét közszavakra lefordítani is szokták s a heti szakaszok nyomán kommentálni is szokták.

Végezzünk tehát mi is ujból ájtatos cselekvést és a prédikáló lelkiatyák nyomán fűzzük hozzá e szent mondáshoz a kardoskodókról való elmélkedésünket.

Bizony, bizony, a kardot felemelték és le is sujtottak kegyetlen szivvel, könyörtelen lélekkel, szörnyűséges irgalmatlansággal. S gondatlanul is és meggondolás nélkül is.

S kire suhintottak?

Egy egészséges, cseperedésnek, gyarapodásnak induló gyereklegényre. A helyett, hogy melengették, pólyázták volna, a mint illik, elpusztitani igyekeztek, ha hiába is. S arra se néztek, hogy apja-anyja ki számára neveli a gyereklegényt. Csak agyonütni, elemészteni bármi módon!

Ámde annak az ócska, rozsdás kardnak a csapása bizony alig ártott meg ennek az egészséges, pezsgővérü gyereknek.

Ugyan a fejbecsapás beteggé tette egy kis időre, de majd csak kiheveri, ha nem előbb, hát utóbb. És bármint törnek az élete ellen, bár hányszor sujtanak is rá ujabb meg ujabb csapkodásokkal, a gyerekből csak ember lesz.

Sok idő nem is fog odáig elmulni.

A csipetnyi gyerek embernyi ember lesz. S tudják-e, kardos uraimék, hogy mi lesz majd ennek a vállas, hatalmas embernek első dolga? Ráront kelmedékre, kicsavarja a kendek omlatag markából a kardot és ugy suhogat közibök, hogy ugy szétfutnak, hogy azt se tudják, hogy valaha egyben is voltak valahol.

Lóbingatják a fejüket s tamáskodnak? Pedig kár, mert ez bizony el nem maradhat. Majd mikor már jómaguk (?) csak voltak és nincsenek s nem lesznek, akkor eszmélkednek csak azon, hogy hát mik is voltunk valamikor, valahol. S mikor majd a multnak ebbe a tükrébe belepislongatnak, ijedten kapják vissza a fejüket, mert

abban a tükörben szörnyü dolgokat látnak. Pedig csak a saját maguk képét látják.

Ám akadt még hamarjában egyéb gondolatom is a kelmedék kardoskodása fölött. Ép olyan szent gondolat, mint a mit fennebb hajtogattam. Szintén csak szent könyvben olvastam valaha róla: a Heródes históriájáról, meg a betlehemi gyerekirtásról. Bizony, ezen is okulhattak volna, meg a Megváltó üdvös mondásán, hogy: engedjétek hozzám a kisdedeket.

Dehogy! A Heródes históriája kardoskodó uraiméknak csak história, a min ríni kell egy kissé, de nem okulni; a betlehemi híres pusztitás csak mese egy pusztitásról s nem megszivlelni való. Annak a békés, szent embernek a mondása pedig csak szó. A szót pedig elviszi a szél. Mondta, hát mondta. Ha nem mondta volna, ugy is jó. A kisdedet pedig rozsdás alabárddal riogatják, a helyett, hogy magukhoz fogadnák.

S meg van a kardos uraimék heródeskedésének a Ráchelje is, a kinek ugyan nincs és nem is lesz siratni valója, de búsúlni valója bizony immár vagyon. S tudják, ki ez a Ráchel? Bizony egy sokat szenvedett lélek, a kiről a legszentebb énekünk is azt tartja, hogy annyit szenvedett már hiába — jobbára szintén kardos uraimék mián — hogy már a multját és a jövendőjét is megbünhődte.

S van is sirni valója ennek a derék Ráchel asszonyságnak. Nem ezért a cseperedő gyerekért, mert ennek már meg nem árt az a fúvás, a mit a setétségből és mélységből bocsátanak a nyakába, de sirhat egyébért. A tulajdon gyermekei miatt. Mert ennek a Ráchelnek sok-sok gyermeke vagyon, a kiket egytől-egyig mind szeret, a kik egytől-egyig mind szeretik. S csak most kezd arra a tapasztalatra jutni a jó anya, hogy vannak gyermekei, a kik nemcsak hogy nem szeretik, de még pártoskodó szívvel, hűtelen lélekkel s balga észszel ellene kitámadnak.

S mivel vigasztalódjék ez a szegény, derék asszony? Édes-kevés, a mivel megenyhiteni lehessen a szíve búját. Egy csipetnyi csak. De azért megmondjuk, hogy mi az: so se volt az idegen anya magzatján köszönet, ha csak azért jött, hogy elvegye a jó eledelt a többi gyerekektől, azután visszaszökjék oda, a honnan jött. Hát bizony ezek között a kardoskodók között is sok-sok olyan akadt, a ki csak a jó zsiros eledelért jövöget ide be mihozzánk, aztán jóllakván ujra odébb áll, hogy ujra visszajőjjön és ujra odébb álljon. De azért ha verekedni hivják, szivesen jön és rugván egy jókorát a tápláló anyján, eloldalog.

Igaz is! Rugás! Ez a rugás megesleg valami régi bölcs mesét juttat eszembe. Nem szent könyvekből olvastam ki, de azért elmondom e helyen a szentes dolgok tárházában. S ne aprehendáljanak meg érte s ne támadjanak ránk a kardos uraságok, hogy a sok szent holmi közé egy kis profánt is vegyitünk. Ne is féltsék, hogy agyonnyomja az ájtatos históriákat, melyeket immár fentebb előroltam. Hiszen ártatlan, jelentéktelen s ócska mesét tálalok csak fel.

Szól pedig ez a mese egy elvénhedt oroszlánról s még egyéb barmokról.

Nem sejtik a mesét? Dehogy nem, hiszen ismerik valamennyien és a tanitó bácsi annak idején le is vonta belőle a bölcs tanuságot, mely a ló nemességében leledzett, midőn a tehetetlen ellenséget nem bántotta.

Nos, semmi közünk sincs nekünk se az öreg, kiszolgált oroszlánhoz, se a nemes lóhoz. Minket a mesének harmadik hőse érdekel, a ki nagyot rugott a szegény vén barmon. Csak az emlitett rugás ötlete adott rá alkalmat, hogy erről a meséről is szóljunk s a rugásokról megemlékezzünk. No, persze meg azokról is, a kik rugtak. Par nobile fratrum!

Még csak egyet!

Alólirott ezennel — minden esetleges vélelmezéseknek elébe vágván kijelenti, hogy minden allegorikus czélzatot távoztat ettől az elmélkedéstől, melynek egyetlen czélja a szent mondásokról való elmélkedés és gyenge velejü elménczkedés.

Miknek hiteléül

Spectator.

A HÉT.

— Politikai hangulatok. —

És megtörtént, a mire csak pirulva gondoltunk is!

Szinte hihetetlennek véltük, hogy európai kulturállamban középkori fegyverekkel győzni lehessen.

A faltörő kosok, a pánczélok, vértek, sisakok, nyilak — hát csakugyan fegyverek még az Uchatzius-ágyú mellett?

Tulajdonkép mi nem fejlődtünk. A milyen hamis Budapest fölvirágzása, a milyen pakfong a fénye, ép olyan tartalmatlan, hazug a kulturánk fejlődése is.

Van egy egész néposztály — melyre még hat a legsötétebb középkori misztikus rajongás, beleesik, engedi, hogy magával sodortassék.

Vagy meglehet, hogy ez csak az a végső harcz, az utolsó csatározás, melynek meg lesz a maga fényes ellenhatása?!

Hát csakugyan remélhetünk-e valamit?

Remélhetjük-e, hogy a közvélemény — ha van! — tomboló erőben fog felébredni, lerázza magáról lánczait és viharzó mentében elsöpri ezt a végső gátat, mely még útjában áll az igazi evolucziónak?

Igen — ezt reméljük.

Azt, hogy ez a szemforgató sok hazugság megszüli az igazságra való szomjas epekedést. Hogy az, mit szinte hihetetlennek tartottunk és beteljesült, csak fel fogja ébreszteni a gyűlöletet, a düht, a kétségbeesett önvédekezést a régi idők ijesztgető kisérteteivel, e nevetséges, papi stólába bujt árnyalakokkal, melyeket ugy elfujhat leheletével, mint akár a pelyhet a kabátról.

Ha elgondoljuk a fanatizmus sok-sok praktikáját, mely a liberális haladás gátjául szegődött, szinte kétkedünk abban is, hogy ez a reakczió beáll-e majd?

Gyermekleánykák szűzi lelkét — mint pókok — behálózták hazug rágalmakkal. Azt kérdem a minap egy apáczaiskolába járó kis növendéktől:

— Na Malvinka — imádkoztál-e mostanság sokat?

— Oh igen.

— Hát miért?

— Mert az anyaszentegyház veszélyben forog.

— Mi fenyegeti?

— A vallás felett sűrű felhők tornyosulnak.

Megdöbbenve hallgattam a csöppnyi kis gyereket. Hogy beleverték ezeket a frázisokat!

— De hát mi baj van?

— A kormány azt akarja, hogy a házasságkötést ezentul ne a templomban végezzék . . .

— Hát érted-e te ezt, Malvinka?

— Nem értem, de imádkoztam ellene!

És kiimádkozták!

És most várom a te megnyilatkozásodat, oh nép! Mit szólasz ehhez? Hát eltűröd, hogy az akaratoddal paczkázzanak? Hogy praktikák segélyével a te életfejlődésed útját elállják?

Magyar nemzet, ime a sor rajtad van: követeld hangos szóval — a főrendiház eltörlését . . .

Vagy nem! Tűrd, miként eddig is tűrtél, annyi mindent. Viseld el sorsodat.

Én azt hiszem, te tűrni fogsz, hallgatagon. Én nem hiszem, hogy a praktikus elméd le ne győzze az indulatod háborgását.

Hiszen, ha a szívedre hallgatnál, hát elviselnéd-e, hogy idegenek olyan csúf és rút hazudozásokkal rágalmazzanak a külföld előtt; hogy *memorandum*-okkal áraszszák el a művelt Európát, mely műveltségében mit sem tud a te igazságos és józan fejlődésedről és a rágalmak szerint itél meg, talán! — itél el.

De te a legenyhébb elégtételadáshoz fordulsz.

Mártyrokat csinálsz. A rágalmak iskoláját a mártyrok iskolájával akarod megbuktatni. Rossz pedagógia!

Tekints Elzász s Lotharingiára, az lehet a te igazi mértéked. Ott van csak igazi germanizálás — de — nincs *memorandum!* Ott van csak igazi gall szellem elnyomás — de nincs *memorandum!*

Az igaz, hogy aztán nincs: sajtótárgyalás sem, nincsenek mártyrok, s nincs liga.

S miért?

Azért, mert van erős, hatalmas vaskéz, mely szorit, akar, tesz és nem behúnyt szemmel cselekszik, sőt nem néz el az ujjain keresztül sem semmit.

És egy ilyen vaskézre lenne néked is szükséged!

Lazzaroni.

A LUEGLOCHI BARLANG.

Szinte kétségtelen, hogy néhány esztendő mulva az a csöpp stájer falvacska, melynek nevéről sose hallottunk ezelőtt, gazdag, virágzó község lészen. A pénzes és spleenes ángliusok, a kóbor francziák a bujdosó orosz nagyherczegek s egyéb uraságok csak ugy tódulni fognak Lueglochba, hogy lássák azt a hirhedt kávát.

Majd hogy nem félünk tőle, hogy nehány esztendő mulva akadnak még egyéb Lueglochok is, a melyek mind versengenek azért a dicsőségért, hogy az ő kávájukban rekedt az a hét barlangkutató.

De legalább is magában Lueglochban akad majd két vagy több barlang, a mely élőknek sirjává készült válni.

Sőt van még egyéb aggodalmunk is, megeshetik, hogy az az igazi barlang, melyet — zárjelben légyen mondva, jó lesz minél előbb hitelesség okáért jelzéssel ellátni — vajmi könnyen és vajmi hamar eltünik a föld szinéről.

S ugyan hová lesz? — azt fogják kérdeni.

Nos, a hová az athéni Akropolis java része: elhordják az ángliusok és a németek.

S egyszer csak majd arra ébred a világ, hogy a British Muzeumban Londonban felállitják a híres lueglochi barlangot.

Hogy mindez megeshetik, elhiszi majd mind az, a ki okult a történán.

Mert ennél nagyobb dolog is megesett már széles e világon.

Különben pedig felette érdekes a pszikológusnak az, a mi a lueglochi fenyegető katasztrófa körül történt. Az első pillanatban szinte meglepő az egész. Hiszen elpusztult már hét ember egy csomóban s nem csináltak a dologból ekkora ribilliót. S még hozzá nem is volt ez a hét ember valami nagy előkelőség, hogy a társadalom kiváltkép kiszállana érdekükben. Csak egyszerű kézművesek voltak az istenadták.

FISCHER RUDOLF BUVÁR,
a lueglochi bátor életmentő.

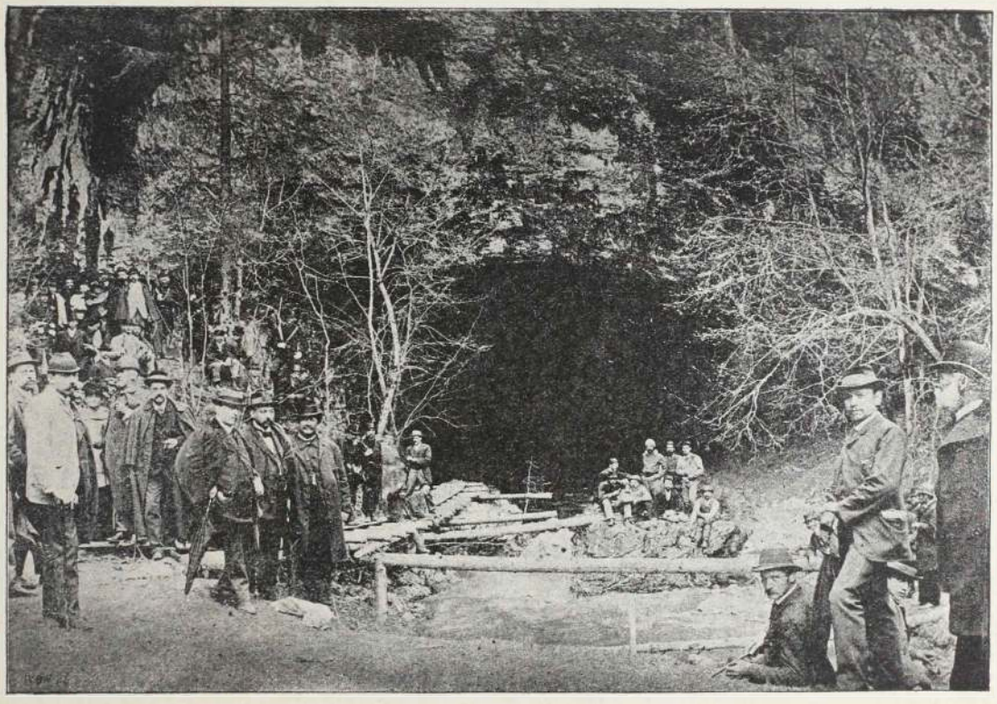

A LUEGLOCHI BARLANG BEJÁRATA.

Eredeti fényképfelvétel a Magyar Géniusz számára.

S mégis mit láttunk?

Az egész világ — persze megnyilatkozván a sajtóban — óriási érdeklődést tanusitott a szerencsétlenek iránt. Fejedelmek aggódva lesték a hireket s a katonák százait mozgósították a hét ember érdekében.

Nos, hogy ezt a mindenesetre szokatlan jelenséget — mert az érdeklődés ily mértéke szokatlan — megfejthessük, csak egy kérdést kellene fölvetnünk?

Vajjon érdekelte volna-e a nagy világot igy az egész dolog, ha biztosan tudták volna, hogy az a hét ember elpusztult? Alig hinnők.

A halottakat elsiratják s eltemetik. Ezeket is elsiratták volna, a temetést a természet végezvén el jó előre.

Egy néhánysoros kommüniké a lapokban s az egész tárgy felett napirendre térés.

Igy hát az embereknek a mai rideg korban is, dominálo érzése, a könyörületesség és embertársunk iránt való szeretet megnyilatkozása volt ez — részben.

Csak részben! Mert a másik részt kitette a fantáziától tulcsigázott kiváncsiság. Az emberek a maguk könnyen kilobbanó képzelődésükkel — a jó ég tudja — mi minden módon kiszinezték azoknak a sorsát ott a barlangban.

Gondoltak tán a hajósok rémmeséjére, melyek az éhező hajótörötteket a felebaráti husból táplálták.

Gondoltak tán valami titkos földalatti útra, mely mértföldekre visz s tán — a nép meséjeként — a világ másik sarkában lyukad ki.

S gondoltak szóval — már az illető eszmélkedő egyének kulturfoka szerint — minden hihető és hihetetlen, képzelhető és képtelen mesére.

S már most ki-ki fokozott kiváncsisággal leste, hogy mi valósult meg fantáziája rajzolt képéből.

Ugy vélem, mindenki kiábrándulhatott. Mert a mesékben van mindig valami poézis, önfeláldozás, sorshuzás az életről stb. S pláne milyen kiábrándulás lehetett azé, a ki a barlangba rekedtek kannibáli hajlamainak ébredezését eszelte ki, mert bizony az emberevésben ezúttal rejlő maga módján való poézis nagyon megcsappanhatott, mikor kisült, hogy abban a veszedelmes kávában ember helyett — gyertyát falatoztak.

Szóval az alápottyanás ez esetben teljes lehetett.

S most már birunk nevetgélve, tréfálódzva szólni arról a hét emberről. Kezd a sorsuk mulatságosnak feltünni, a maguk koplalás és gyertyaevés szerezte hirnevükkel.

De bizony elszállott volt minden kedvünk a mulatságtól, nevetgéléstől és tréfától, mikor a telegráf napról-napra hozta a hirt, hogy a patak vize emelkedik s a búvárok munkája hiába való volt.

Igy vagyunk hát ezzel is, mint az egyéb emberi dolgokkal.

Mig haladunk az eseményekkel, bennük élünk, elfog a hév, az érzés; mikor kijutottunk belőlük, s okoskodni kezdünk, silánynak, oktalannak véljük az egészet.

A lueglochi gyertyarágók is tehát emlékeztetnek emberi voltunk egyik gyöngeségére, a melyért ezúttal Luegloch nemzetes tanácsa jegyzőkönyvi hálát fog szavazni az uristennek.

Humanus.

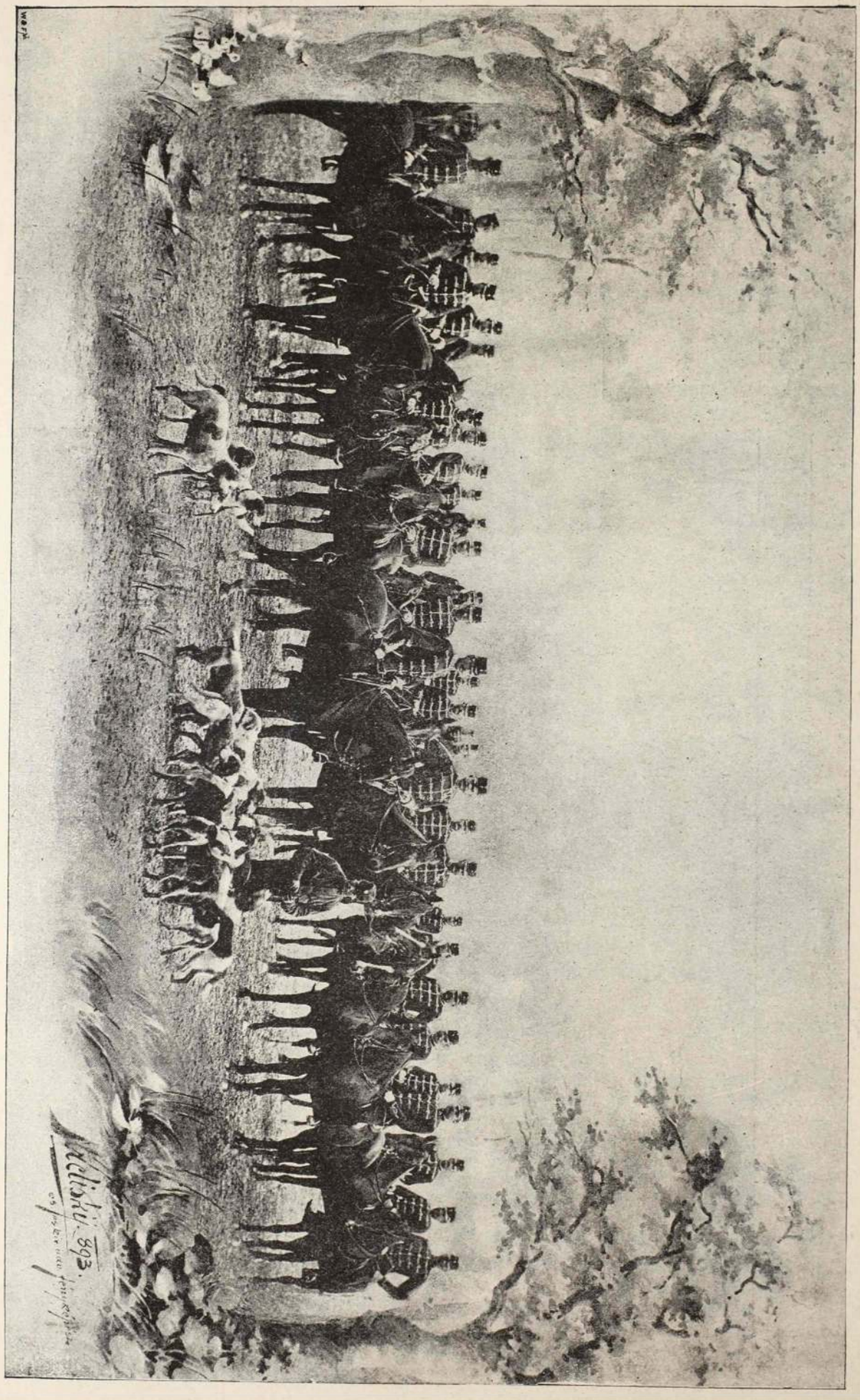

A 13-IK HUSZÁREZRED TISZTIKARA.

Streliszky fényképe után.

A KÉT FECSKE.

Hiador.

Két fecske ül a háztetőn,
Béranger kedvencz madara,
Kit úgy küldött hozzá az ég
A börtön mély rostélyira.

Légy üdvöz, áldott kis madár!
Szabadság égi hirnöke,
Meg vannak-e friss szárnyaid?
A legszebb tollad meg van-e?

Menj üdvözöld ősz mesterem!
A Hirondelle-t, ki fogva van,
Régóta várlak kis madár,
De máshol is várnak sokan.

Fényes szárnyaddal szállj oda,
Hol ülnek nagy könyceseppjei,
S dalát, ha tán elhallgatott
Vidd vissza kérlek, vidd neki.

Az egyik mintha intene:
Ereszsz be, én jó hirt hozok,
Köszöntenek volt társaid.
A rég elnémult dalnokok.

S kitárom rég zárt ablakom,
Talán az egyik majd bejő?
De mind a kettő elröpült:
«Jobb kinn a szabad levegő.»

AZ UJ ORSZÁGHÁZ.

KISS GYÖRGY SZOBORMŰVEI.

AZ ÉTELEK KIRÁLYA.

IRTA: GÁRDONYI GÉZA.

A falu nyáron zöld; őszszel sárga; télen fehér.

Ez a fehérség tiszta és határtalan. Hó, vastag puha teritő van mindenen. A keresztet is fehér prém diszíti, s az Úr Jézusnak töviskoszorus fején magyaros nagy fehér kucsma van.

A hídon álló szent János is fehér hermelin palástot kapott.

A patak mértföldekre nyuló hosszú vastag hódunyhával van betakarva.

A jó Isten takarta be a kis halakat, meg a békákat, hogy meg ne fagyjanak.

A falu és a város között ilyenkor csak annyi a különbség, hogy városon a házmesterek hányják a havat, falun pedig a háziurak, és hogy a falusi háziurak örülnek a hónak, a városi házmesterek pedig nem örülnek.

— Gyerünk vadászni, — szólott egy reggel a Marczi bátyám.

Ez a Marczi bátyám tisztességes falusi birtokos ember volt. Kár érte, hogy meghalt; meg az is kár, hogy csupán csak egy láda kalendáriumot hagyott rám örökségül. Elmentünk vadászni.

Tisza is velünk jött.

Tisza kutya volt; becsületes, okos állat. Mindössze egyszer követett el vagyon ellen való kihágást, mikor a harangozó kolbászgyüjteményét ellopta.

A harangozó, éppen ujév napja lévén, el is volt keseredve, hogy ilyen rosszul kezdődik az esztendeje, s nem tudván a tettest mindjárt kinyomozni, az összes falusi kutyákat pofonverte egy falapáttal. A kutyák azóta tutulva futnak a kertek alá, mikor a harangozót megpillantják.

Hát mondom, ez a Tisza jött velünk.

Ritkán szoktunk vadászni, mert Marczi bátyámnak régimódi kapszlis puskái voltak. Ha kevés port tettünk belejük, nem vitték a sörétet, ha pedig sok volt a töltés, akárcsak egy eleven lólábat szoritottunk volna magunkhoz.

Tiszát zsinegre kellett fogni, hogy a nyulakat el ne kergesse a puskánk elől. Marczi bátyám a ballábához kötötte a jeles állatot.

— Én leülök ide a füzfához — szólott.

— Te pedig eredj a rét tulsó végére. De vigyázz, hogy ha köztünk szalad el a nyúl, rá ne lőjj, mig az én irányomban jár, azután rálőhetsz kettőt is.

Eleinte nagy érdeklődéssel lestem, vártam a nyulakat. Nem jöttek. Lehet, hogy más határban volt dolguk, lehet, hogy ők is lestek bennünket.

Belehuzódtam a bundám mélyébe és jóizüt aludtam.

Mikor felébredtem, láttam, hogy Marczi bátyám a rét tulsó végén még mindig áll és tartja a puskát. Les a nyulakra.

Megnéztem az órám. Délutáni hármat mutatott.

— Meguntad? — kérdezte, a mint hozzáballagtam.

— Meg.

— Éhes vagy?

— Éhes.

— A kutya kiette a sonkát a tarisznyából.

Megvető pillantást vetett a Tiszára. Ez lesütötte a szemét és a bátyám háta mögé sompolygott, mintha bánná a lopást.

Pedig dehogy bánta! Egész úton vigyorgott a beste, és polkázva futkosott a varjak árnyéka után.

— Szépen állitunk haza, — szóltam. — Fiát se láttuk a nyúlnak.

— Baj is az, — felelte — én nem szeretem a nyúlpecsenyét.

— Persze sokszor van.

— Nem azért. Valami keserü mellékizét érzem. Nem magyarnak való az. Többet ér annál a szalonna is.

Megállt. A puffadt vadászkesztyűt beleakasztotta a szíjba, és egy gondolat játszott át az arczán.

— Tudod mit? Gyerünk a bacsóhoz szalonnázni!

Ezt a szót: *szalonnázni*, jelentős szemöldökemeléssel és gyönyört kifejező mosolylyal mondta ki.

En sohasem lelkesedtem a szalonnáért. Ha más nincs — gondoltam — ez is jó lesz. Elvégre is a juhászok nem étkeznek, hanem csak esznek és étlapot faluhelyen még csak emliteni sem lehet, mert azt felelnék rá, hogy minden lapot nem érdemes járatni.

Megindultunk a ropogós hóban az erdőszél felé.

Marczi bátyám elővette a tarisznyájából a pipáját. Szép fánkszínü vadászpipa volt az. Csuda, hogy a Tisza azt is meg nem ette.

Kicsiholt. Beletette a taplót. Violaszínü füstrongyokat röppentett belőle. Azután ujra zsebredugta. Féltette talán, hogy megfázik.

— Te, — szólott az úton kis idő mulva hozzám, — szereted?

Tudtam, hogy az emlékezetemet negyedórával vissza kell ugrasztani, hogy a kérdésére feleljek. Mert a falusi ember eszejárása nem olyan szökdelő, mint a városié.

A falusi emberbe, ha egyszer beleesik valami gondolat, hát meg is áll benne. Körülötte forog az esze, mint a ringlispil.

— Szereted? — kérdezte ismételve.

— Nem túlságosan, — feleltem őszintén.

— Pedig a szalonna az ételek királya, — szólott elmerengve — nemzeti eledel. Semmiféle eledel sem hasonlitható ehhez. Finom, szép, jóizü. A bacsónak különösen pompás a szalonnája. Fehér, mint a liliom. Rózsával takart liliom. Aztán a zamatja, az a sajátságos íz, a melyben össze van keverve a diótól kezdve minden fehér ételnek a lelke. Az ember ha beleharap, nyelvén érzi a sertéspecsenyének minden megidealizált zamatját.

— Vers lesz már, bátyám.

— Hát azt hiszed nem érdemelné meg a szalonna, hogy ódát irjanak róla? Isteni eledel ez! Nem is tudok szebb látványt elképzelni, mint mikor a magyar nyugalmasan, sőt bizonyos kimért méltósággal falatozza a paprikás szalonnát.

Ráhagytam, hogy az szép látvány.

Azonban az öreg fantáziája tovább dolgozott.

— Már csak nézni is gusztus, hogyan metéli apró fehér koczkákra a szalonnát; hogyan tűzi fel a fehérvári bicska hegyére, és hogyan illeszti össze az illatos puha rozskenyérrel.

— A domóját meg ropogtatja.

— A szeméből sugárzik a boldogság és az elégedettség. A szalonna zamatja egybeolvad a friss kenyér illatával, a só élénkké teszi, a paprika pikánssá.

— Igaza van, — feleltem fölizgatott étvágygyal.

Valóságos paprikás szalonna-idillben hengergődzött már ekkor minden gondolatom.

E pillanatban azon sem csudálkoztam volna, ha azt hallom, hogy Beethoven szalonna-symphoniát is irt.

Szalonna-kéjmámornak lehet nevezni azt az érzést, a mely a fantáziámat a havas, csöndes uton ringatta.

A vén bacsó az ajtóban állott. Levette a süvegét már messziről, és néhány lépésnyire elénk jött.

— No bacsó, — szólt a bátyám, — megeszünk.

A vén juhász, ugy látszik, megtisztelőnek találta ezt a bejelentést, mert mosolyogva vonogatta a vállát, s valamit dünnyögött.

— Hát elő azt a paprikás szalonnát.

A bacsó mintha valami fontos államtitkot közölne, szinte suttogva, jelentős arczkifejezéssel szólott:

— Jókor gyüttek!

— No? — kérdezte a bátyám megállva, várakozó tekintettel.

— Nyulam van.

— Nyulad?

— Az ám. Délelőtt lőttem.

— Délelőtt?

— Délelőtt. Éppen most készitette el az anyjukom.

— Helyes, — felelt elégült arczczal az öreg, és kigombolkozott a báránybundás kabátjából.

A konyhából babérillat és pecsenyeszag lengett hozzánk.

— Ez remek étel — szólott Marczi bátyám lerugva a botosokat is, — a nyulpecsenye, parasztosan elkészitve, királyi eledel!

Csettentett a nyelvével és a karos szalmaszékben kényelmesen elhelyezkedve ismételte:

— Királyi eledel!

— Hát a szalonna? — kérdeztem csudálkozva.

A kezével megvetően legyintve felelt:

— Kell a kutyának!

ÉVA.

IRTA: CAMILLE FLAMMARION.

A világ vége, ez a czime és tárgya Camille Flammarion legujabb nagy munkájának, mely az eredeti teljes diszében már megjelent magyarul is a *Kenedy* Géza hű s költői fordításában. Kiadták és nyomtatták: *Légrády-testvérek*. Az érdekes és tanulságos munka egyik szép részletét — a mely a *világ végén* még élő egyetlen hölgyről szól — itt közöljük:

A másik egyenlitői város romjai közt, mely a Ceylon szigettől délre fekvő, egykor tengeralatti völgyben terült el, egyetlen fiatal leány volt még csak életben. Nénjét s anyját megölte a hideg és vérszegénység s így ő maradt csak meg egyedül egész családjából. Az emberi nem fokozatos elhanyatlása után az utolsó arisztokratikus faj, mely hallatlan erőfeszitések árán tudta csak magát föntartani, egy darabig állhatatosan daczolt az egyetemes nyomorral és az idők viszontagságaival a paloták romjai közt, abban a hiú reményben, hogy túl fogja élni a világ utolsó romjait is; végre azonban egyedül csak ő maradt meg az egészből. Az átöröklés, mely sokszor nemzedékek előtti időkre vág vissza, az emberiség ezen utolsó virágját is csodálatos szépséggel áldotta meg, jóllehet a szépség már régen eltünt az emberiség hanyatlása korában. Mint ha valamely kiszáradó fa kérge alól, késő őszi időben még egy utolsó virágot tudott volna kicsalni a gyöngülő napsugár. Az elvénült, kimerült, kiaszott, testben és lélekben eltörpült s a vadság állapota felé visszafejlődött élőlények már hosszu idő óta csaknem valamennyien ott maradtak, szétszórt, sovány holttestek gyanánt a sivár mezőkön.

Az élet fáklyája kialvóban vala.

Az utolsó tűlevelü cserjék árnyékában, a melyek a magas üvegfödelek alatt maguk is egymás után száradtak ki, ott ült a fiatal leány s kezében melengette fiatalkora legszebb éveiben elhunyt édes anyja hideg kezeit.

Az éjszaka fagyos volt.

Az égboltozaton, mint valamely arany fáklya fénylett a holdvilág, de sugarai éppen olyan hidegek voltak; mint az ókori selenum-ezüst fénye.

Mély csönd uralkodott a roppant termekben, a halál ezen magányában, a hol a fiatal leány a saját lélekzetvételében hallhatta már csak az élet némi zaját.

Már nem könyezett többé.

Tizenhat esztendős korában több tapasztalattal és bölcseséggel birt, mint az elvirágzott korszakok emberei hatvan éves korukban.

Tudta, hogy ő a kihaló emberi faj utolsó csoportjának utolsó tulélője s hogy számára nincs boldogság, nincs öröm és nincs reménység többé.

Sem jelene nincsen, sem jövője többé; a mije van, az csak a magány, a csönd, az élet nehéz fizikai és erkölcsi küzdelme, végül pedig az örök álom.

Visszagondolt a világ egykori asszonyaira, a kik valóságosan emberi módra élhettek kedveseiknek, férjeiknek és szüleiknek; az ő kisirt szemei azonban, bármerre forduljon, mindenütt csak a halál és a pusztulás képét látják s az üvegfalakon kivül a terméketlen puszta terül el körülötte, eltünedező hó- és jégmezőivel. Néha szive hevesebben kezdett dobogni szűzies keblében, de kezeivel nem nyomta el ezt a lázongó dobogást; máskor ismét ellenkezőleg, mintha kebelében megakadt volna az élet, lélekzetet is alig birt venni. A mikor néhány perczre elszenderedett, álmában egykori játékai tüntek fel; majd mosolygó és gondtalan nővére, azután anyja, a ki tiszta és megkapó hangon tudta énekelni az utolsó költők alkotásait és messziről, mintha egy tükörből látná visszatükröződni egy ragyogó társadalom utolsó ünnepélyeit. De a mint fölérzett, eltünt ez a varázslat is és helyét azonnal a gyászos valóság foglalta el. Egyedül, csupán csak egyedül az egész világon! És talán már holnap meg kell halnia a nélkül, hogy az életet ismerte volna.

Kérlelhetetlen végzet durva törvénye ez, a mi ellen hiábavaló minden lázongás;

halálra van itélve, tehát engedelmeskednie kell, meg kell várnia a közeledő utolsó órát, a mely már nem is fog soká késni, mivel már sem a táplálkozás, sem a lélekzés nem tartotta fenn többé a szervek működését elégendőképen. Vagy talán nem is kellene annyi ideig várnia, hanem végét kellene azonnal vetnie annak a fájdalmas, elpusztulásra itélt életnek.

A fürdőterem felé indult, a hol még volt némi meleg viz, jóllehet a házi szükségletek ellátására szolgáló készülékeket már régen nem gondozták a szolgák (a régi majmoktól származó különös faj, mely a földi élet feltételeinek megfogyásával maga is ugy átalakult, mint az emberi nem), mivel ezek is áldozatul estek egymásután a beálló aszúságnak. A fiatal leány az illatos vizben megfürdött és egy gombot nyomott meg, mely felszabadította a még be nem fagyott földalatti vizfolyásokból származó villamos erőt és többféle képet varázsolt eléje.

Ugy látszott, hogy a jótékony üdülés elfeledtette vele egy időre a reá várakozó nehéz végzetet.

Ha egy kiméletlen leskelődő látta volna gyönyörü alakját, a mint egy medvebőrön állva, a magas tükör előtt hosszú hamvasgesztenyeszinü, majdnem szőke haját fonogatja, észrevehette volna, hogy ajkairól egy mosoly röppen el annak jele gyanánt, hogy sötét végzetére nem gondol többé.

Egy másik teremben fölkereste azután azokat a forrásokat, a melyek neki a megelőző napokban a táplálkozáshoz szükséges s a vizből, levegőből, növényekből és gyümölcsökből, a nap ereje által hajtott készülékek útján előállított kivonatokat szolgáltatták.

Mindez még ugy működött, mint valamely fölhúzott óramű.

Az emberiség minden tehetsége már több ezer év óta egészen arra volt irányozva, hogy végzetének törvényével sikerrel harczoljon.

A megmaradt vizeket arra kényszeritették, hogy földalatti csatornákban folydogáljanak és a nap melegét arra, hogy megmaradjon.

Az utolsó állatokat arra nevelték, hogy a gépek mellett felügyelő szolgálatot teljesitsenek, a növényeket pedig arra, hogy tápláló sajátságaikat kifejtsék.

Ez a törekvés azzal végződött, hogy a táplálkozás, a mi a mennyiséget illeti, a semmivel lett egyenlővé s az ujonan előállított táplálószert már közvetlenül lehetett elsajátitani.

Az utolsó emberi városok már napfényes üvegházakból állottak, a hova minden viztartalmu, szükséges tápláló anyag közvetlenül behatolt s ez helyettesitette a természet hajdani termelő erejét.

Azonban évszázadról évszázadra nehezebbé vált az életföntartáshoz okvetlenül szükséges elemek előállitása.

A forrás kiapadóban volt.

Az anyagot legyőzte ugyan az értelem, de elérkezett az az idő is, a mikor az értelem is a porba omlott, a Föld nem adott többé semmit s a munkások sorra kidőltek a fáradságtól.

A haláltól irtózó ember óriási küzdelme és rettenetes erélye dolgozott itt egy darabig, azonban legnagyobb erőfeszitéssel sem birta megakadályozni, hogy a talaj a vizet el ne nyelje s a természetnél szinte hatalmasabbnak látszó tudomány által előállitott utolsó készletek is elfogytak.

Éva fölkereste anyja holttestét és még egyszer kezébe vette a halott meghidegült kezeit. Az utolsó korszakok emberei, a mint már emlitettük, szellemi érzéküknél fogva transcendentális tehetség birtokában voltak. A leány arra gondolt, hogy anyja szellemét az árnyékvilágból maga elé idézze.

Ugy tetszett neki, hogy anyja szellemétől, ha nem is a valóságot kellene megtudnia, de tanácsot kellene kérnie. Egy titokteljes gondolat uralkodott szivében és gyönyörrel árasztotta el.

Ez a gondolat volt az, mely visszatartotta őt a gyorshalál kivánásától is.

Távolról megérezte azt a lelket, a ki az övével összhangban van.

Születése óta egyetlen férfi sem volt abban a törzsben, a melynek ő utolsó ivadéka vala, mivel itt a nők tulélték a halálra gyorsabban megérett férfiakat. A nagy terem könyvtárának egész hosszában elhelyezett képek mutatták csak neki őseinek s az egykori város hires embereinek arczát, de ezek közül egyetlen-egyet sem ismert.

Mindazonáltal gyakran álmodozott magában s ilyenkor ismeretlen, nyugtalanitó képek vonultak el bezárt szemei előtt. Lelke a zavaros ismeretlenségben ide-oda barangolt; az álmodozás uj életbe ringatta s ugy tetszett neki, hogy a szerelem még nem tünt el végképpen a föld szinéről. A hideg teljes uralomra vergődése óta, tehát évek hosszú sora óta megszünt már a villamos összeköttetés is a földgömb két utolsó emberi tüzhelye között.

A messzeségbe sem beszélni, sem látni, sem érezni nem lehetett többé.

Ő azonban tudott a tengerfenéki városról, akár ha csak látta volna azt válamikor, s a mikor tekintetét a könyvtárban fölállitott nagy földgömbre irányozta, azután pedig lehunyt szemmel arra a pontra gondolva, szellemi érzékét akarata tárgyává tette, képes volt a távolságba hatni, még pedig sokkal nagyobb erővel és állhatatossággal, mint ez a régi villamos készülékek segitségével egyáltalán lehetséges vala.

Fölhivást intézett a messzeségbe és érezte, hogy egy másik gondolat megértette.

A megelőző éjjel is arra a másik városra gondolt, a hol Omegár lakott s megjelent előtte az álomkép.

Mi több, hajnalban megjelent neki Omegárnak kétségbeesett cselekedete s ő akaratának erős megfeszitésével képes volt annak karját feltartóztatni.

És most halott anyjával szemben álmodozva, csaknem alélva omlott le karszékébe.

Téveteg gondolatai a tengerfenéki város fölött kalandoztak s magányos lelke keresve-kereste azt az egyetlen testvéri lelket, a ki még a föld szinén kivüle életben vala.

Az utóbbi tengerfenéki városban Omegár szintén megértette őt.

Lassan, szinte álomszerűen ment föl a léghajó fölszálló helyére s engedelmeskedett egy titokszerű befolyásnak, mely távoli hang gyanánt mintha hivta volna őt. A villamos léghajó nyugatnak vette útját s gyorsan hasitotta a tropikus földek hideg levegőjét az egykori Csöndes Oczeán, Polynesia s a Malay- és Szunda-szigetek fölött, végre pedig megállott a régi kristálypalota bejárójánál, a hol a fiatal leányt a léghajós kiszállásának zaja rezzentette föl álmodozásából.

A leány megrettenve menekült a roppant terem hátterébe, a hol a könyvtárba vezető ajtó nehéz függönyét emelte föl, hogy azon át meneküljön, azonban a férfi előtte állott, letérdelt lábai elé s kezét ezekkel az egyszerü szavakkal ragadta meg:

— Idéztél; megjelentem!

És hozzátette:

— Ismerlek régtől fogva; tudtam, hogy valahol lenned kell; láttalak is sokszor. Lelkemnek örök vonzalma vagy, de nem mertem soha hozzád jönni.

És a leány igy válaszolt:

— Barátom, tudom, hogy csak ketten vagyunk még a világon és meg kell halnunk. Egy nálamnál is hatalmasabb hang késztetett arra, hogy hivjalak. Azt hiszem, anyám magasabb parancsa volt, a ki a siron tulról akarta igy. Lásd igy alszik tegnap óta. Milyen borzasztó hosszú volt ez az éjszaka!

A fiatal ember letérdelt s megragadta a halott kezét.

Mindketten ott térdeltek a ravatal előtt, mintha imádkoztak volna.

Omegár szeliden hajolt a fiatal leány felé és fejük gyöngéden találkozott.

Éva elbocsájtotta a halott kezét és remegve válaszolt:

— Nem!

Omegár egyszerre csak fölemelkedett s megrémült, téveteg pillantásokkal tekintett körül.

A halott föléledt, fölnyitotta szemeit, kezét leánya kezéből kihúzta, megmozdult s merően rájuk nézett.

— Milyen különös álom volt, — igy szólott, anélkül, hogy Omegár jelenléte meglepte volna. — Nézzetek csak oda gyermekeim.

Kezét kinyujtva az égboltozaton szokatlan fénynyel ragyogó bolygora mutatott.

És amint mind a hárman az égi testet nézték, észrevették, hogy az égi test növekszik és gyorsan közeledik hozzájuk s az északi sarkvidéket csodálkozó szemeik előtt egészen elfoglalja.

Fölületén roppant tengerek terültek el, azokon hajókat vettek észre, levegőjében pedig egész légi hajórajok röpködtek; a tengerpartokon s a nagy folyamok torkolatainál az élet csodálatos hemzsegése uralkodott.

Nagyszerü, sürü népességgel és mozgalmassággal teljes városok tüntek föl; nem lehetett ugyan sem a házak, sem az ottani élő lények alakját megkülönböztetni, de annyit mégis láthattak, hogy az ottani emberiség egészen más természeti környezetben élve, a mienktől nagyban különbözik, más szervekkel és más érzékekkel bir, s ki lehetett venni, hogy az ottani élet határtalanul dúsabb, mint a milyen a Föld élete.

— Ime, ott leszünk nemsokára, igy szólott a halott és ott viszont fogjuk látni az eltünt emberiséget átváltozva, tökélesebb alakban. A föld hagyatéka a Jupiterre szállott. Földünk már befejezte pályafutását. Itt nem fog már több nemzedék születni. Isten veletek!

Kiterjesztette karjait, a fiatalok reá borultak és halvány homlokát megcsókolták. Azonban észrevették, hogy ez a homlok, daczára a sajátságos föléledésnek, még mindig hideg, mint a márvány.

A halott lezárta szemeit és nem is nyitotta fel többé.

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ: A KÉT HÁZ KÖZÖS CSARNOKA (KUPOLÁS TEREM)

A költö ir, csak hogyha kedve tartja.
A képiró, ha kedve tartja, fest —
És a szinészt befogják az igába,
Habár halállal sujtja öt az est.
(Petöfitöl)

Feleky Miklós.

FELEKY MIKLÓS.

FELEKYNÉ MUNKÁCSY FLÓRA.

"Minden müveszetnek feladata kimondani a valot szép formában"

Feleki Munkácsy Flóra

"Müvészt Isten jö kedvében teremt, de a babér koszorut nem anggalok fonják hanem zsornalisták."

Meszlényi Adrienne

Jan 7 – 1894

MESZLÉNYI ADRIENNE.

A szinész, ***ember-alkotásával,*** *a Teremtő munkájára vállalkozik .... Mily merész, mily magasztos hivatás! ... Mennyi ember, mennyi jellem, — a végtelenségig! ....*

De hát e szakadatlan rajzás után, az önmagából kivetkőzött, az «én»-jét folytonosan átalakitó művészből mi marad? ... Hol a súlyegyen, hogy műalkotásai özönében a saját egyénisége föl ne billenjen? .... Hol az archimedesi pont, mely gyarló eszközeivel amaz uj világot kiemelni birja?! ... Honnan ez ádáz tehetség, e dús forrás ama csodás művelethez? ....

Csak ***az*** *mondhatja meg, kinek a nagymindenséget egybefoglaló ősereje a* ***hazaszeretet*** *olthatlan lángjával, — mint az emberi jellem legfönségesebb alkatrészével, kiapadhatlan életerével — oltotta belénk a szinművészet iránti lelkesedésünket .... Ez égi adomány, — e szilárd alap, — e szent forrás nélkül, szinészkedésünk: csélcsap himpelléreskedés, idegeneket majmoló léha kontárkodás, szivetlelket ölő üres komédia!*

Budapest, 1893. deczember hó.

Egressy Ákos.

HEGYI ARANKA.

A legdrágább kincs.

Szeretem hazámat. Ha idegen sérti
Szivem lángra lobban
De magyar fajtámat, mely nyelvemet érti,
Szeretem még jobban.

— . —

Ha - mitől Ég óvjon! - úr itt más fajlenne,
Vándorútra kelnék.
De bajdosva búsan, messze idegenbe,
Egyre énekelnék.

— . —

Egyre énekelnék fajom édes nyelvén,
S vigasztalna zeném.
Az ős magyar kincset bárum nemzet földén
Híven megőrzeném.

Kozma Andor

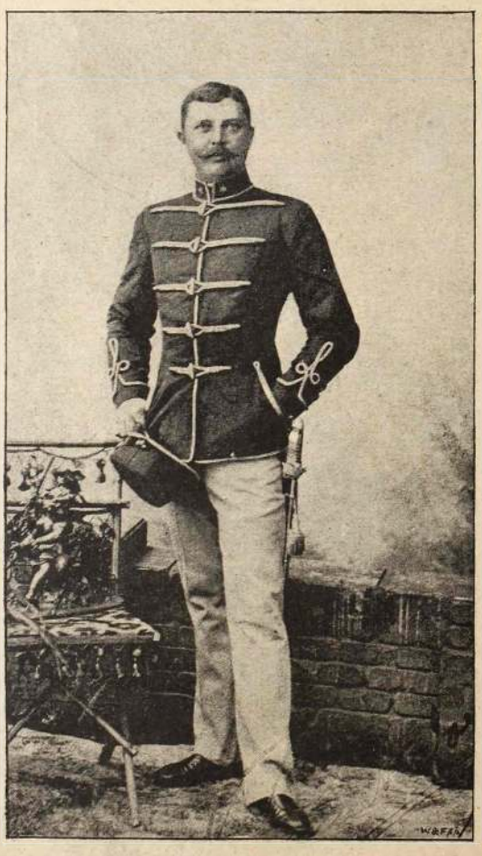

KOZMA ANDOR.

SZABÓNÉ NOGÁLL JANKA.

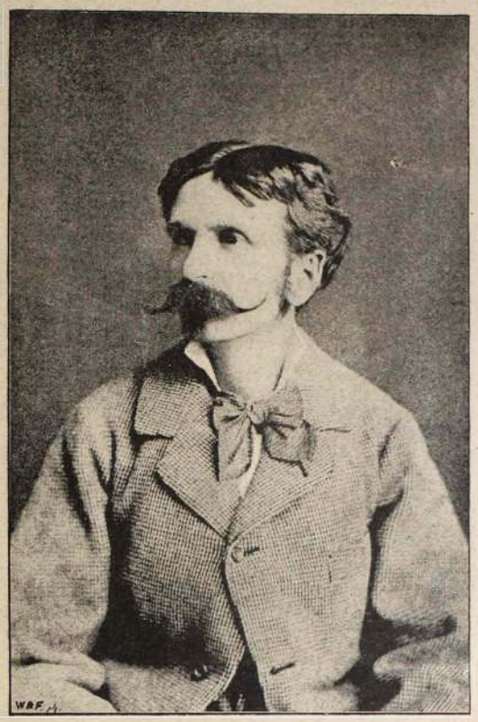

VÉRTESI ARNOLD.

Okos asszony csak harminczévek
Korácz csináltat fénykép-felvé-
teleket. Arontúl sokszorosittat
és ilyen példányt küld kárpótlá-
sul azoknak, kiket már nem
tudott meghívni a születésnapjára.

Szabóné Nogáll Janka

SZABÓ ENDRE.

ILLYÉS BÁLINT.

Nem az a kérdés: mennyit élsünk
A kalendárium szerént,
Hanem az, a mit csak szivünk tud,
Hogy mennyit szenvedénk.

Szabóendre

A művészethez csak élet kell.

Porzsoltné Lukács Juliskal

PORZSOLTNÉ LUKÁCS JULISKA.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Az élethez is kell művészet.

Porzsolt Kálmán

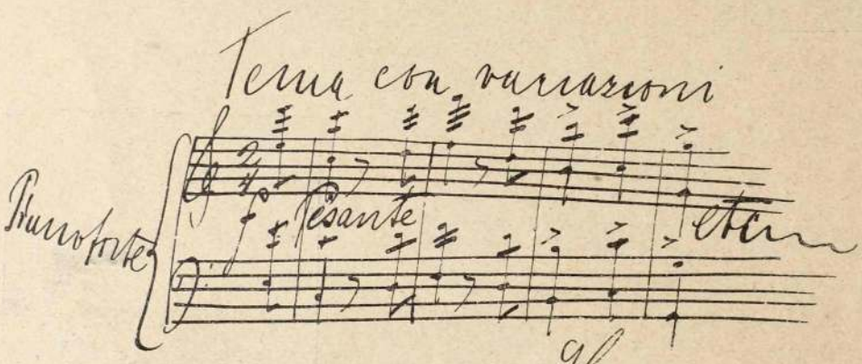

Herzfeld

HERZFELD VIKTOR.

UJVÁRY KÁROLY.

LÁNCZY ILKA.

PINTÉR.

R. SCHIFF ETEL.

REMÉNYI EDE

Akármennyire Kívánjunk is nemzeti szellemi irodalmat, nevetséges azt hangoztatni, hogy zárkózzunk el az idegen irodalmak hatása elől. Ki lesz oly őrült, hogy vesszőfutásnak találja egy magyar festőre nézve Rafael, egy magyar szobrászra nézve Michel Angelo tanulmányozását? Csak a költészet terén merik hangoztatni a nemzeti exclusivitást, pedig irodalmunk idegen remekekkel való megtermékenyülésének legmelegebb szószólója épen legmagyarabb költőnk volt: Arany János.

Radó Antal

DR. RADÓ ANTAL.

ÁBRÁNYI EMIL.

Az istentagadók kilenczven százaléka legény ember. A ki feleségét, gyermekét szereti, az imádkozik.

Ábrányi Emil

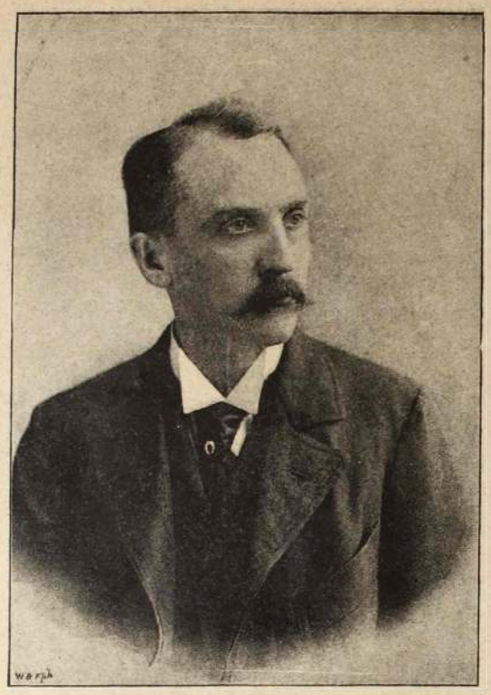

AGGHÁZY KÁROLY.

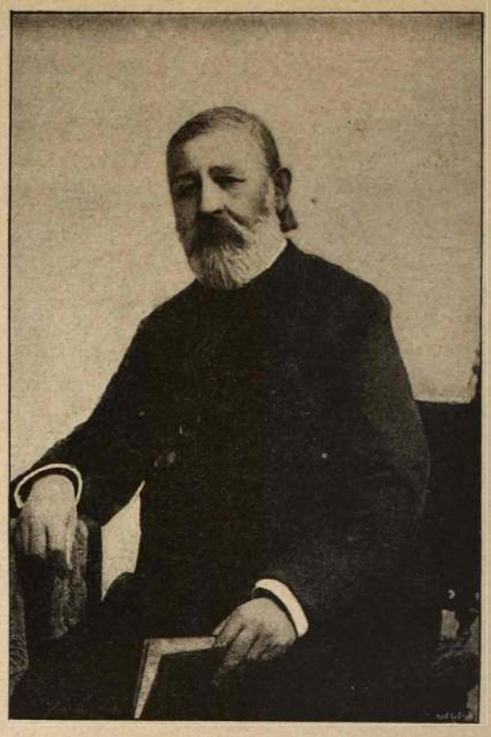

ID. ÁBRÁNYI KORNÉL.

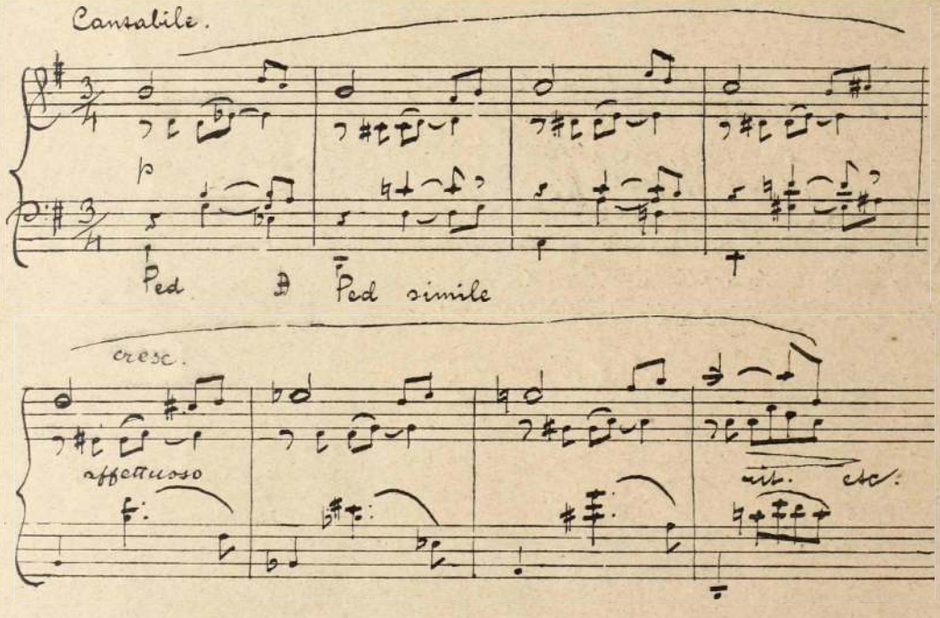

Aggházy Károly

A Testamentum-ból.

Az a tudat, hogy bár egy embernek is igaz lelki-gyönyörüséget szerzettél írásoddal, nekem legalább többet ér, mint száz írótársnak a reklámja, émelygős, hazug dicsérete.

Benedek Elek.

Nyelvtudomány.

Végtelen a nyelvtudomány,
De rövid az élet,
Mondják sokan, sok a talány
S akadály tömérdek.

—

Mi fölösleg, hát ne válaszd,
Hanem a mi ***lényeg :***
A vízből is tejet választ
A flamingo, értsd meg.

Ind Velős Mondások 243. (Böhtlingk kiad.) Sanskritból.

Hegedűs István.

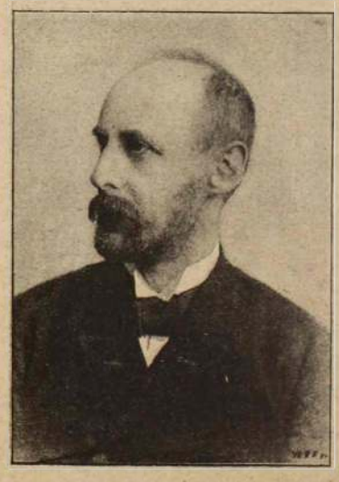

HEGEDŰS ISTVÁN.

RÁKOSI SZIDI.

Boldogtalan ez: a ki csak egyre
vágyott.
Boldogtalanabb: ki ez egy vágyát,
Késön találta meg!

Rákosi Szidi
1893 nov 23án.

PESKE GÉZA.

GYÖRGYNÉ.

Akkor vagyok csak igazán boldog
ha festek.

Peske Gézáné

SOMLÓNÉ VADNAY VILMA.

Meg vagyok róla győződve, hogy a morális birtokok létezését, értékét és nagyságát az ember önmaga teheti igazzá. S hogy az emberi léleknek ezt a teremtő erejét az ellenállítás: hogy mindez csak képzelődés — nem tangirozza, még ha igaz is az.

Csányi Gizella.

A művészetet az élet kelyhéből merítsük.

Vizváriné Szigeti Jolán

1893 December 4.

VIZVÁRINÉ SZIGETI JOLÁN.

Az emberi szellem ifjukora akkor kezdődik, mikor a testi vágyak nagyobbára megszüntek. Tudom, hogy nagyon sokan a testi vágyakat nem szeretnék feláldozni sem a szellem ifju koráért, sem az egész szellemért általában véve. De ez nem határoz. A szellem embere csodálkozva látja az élet őszén nyilni a rózsákat, látja a pálmákat felnyúlni az égbe. A sors ironiája csak az, hogy mig a testi élet lassan-lassan elfonyad a halál felé vezető úton s a test végre majdnem megkivánja a felszabadulást az élet kínjai alól, addig a szellem, minél hosszabbra nyúlik az élet, annál ifjabb és erőteljesebb lesz és igy mindenesetre legszebb virágában hull a porba.

Dr. Silberstein Ötvös Adolf.

VIZVÁRI GYULA.

Minél komolyabban játsza a komikus a szerepét, annál jobban nevetik. Attól tartok, hogy ha komolyan akarnék aphorismát irni, sohsem úgy járnék.

No hát inkább nem irok!

Vizvári Gyula

ÉLETIGAZSÁGOK

Jókai Mórtól.

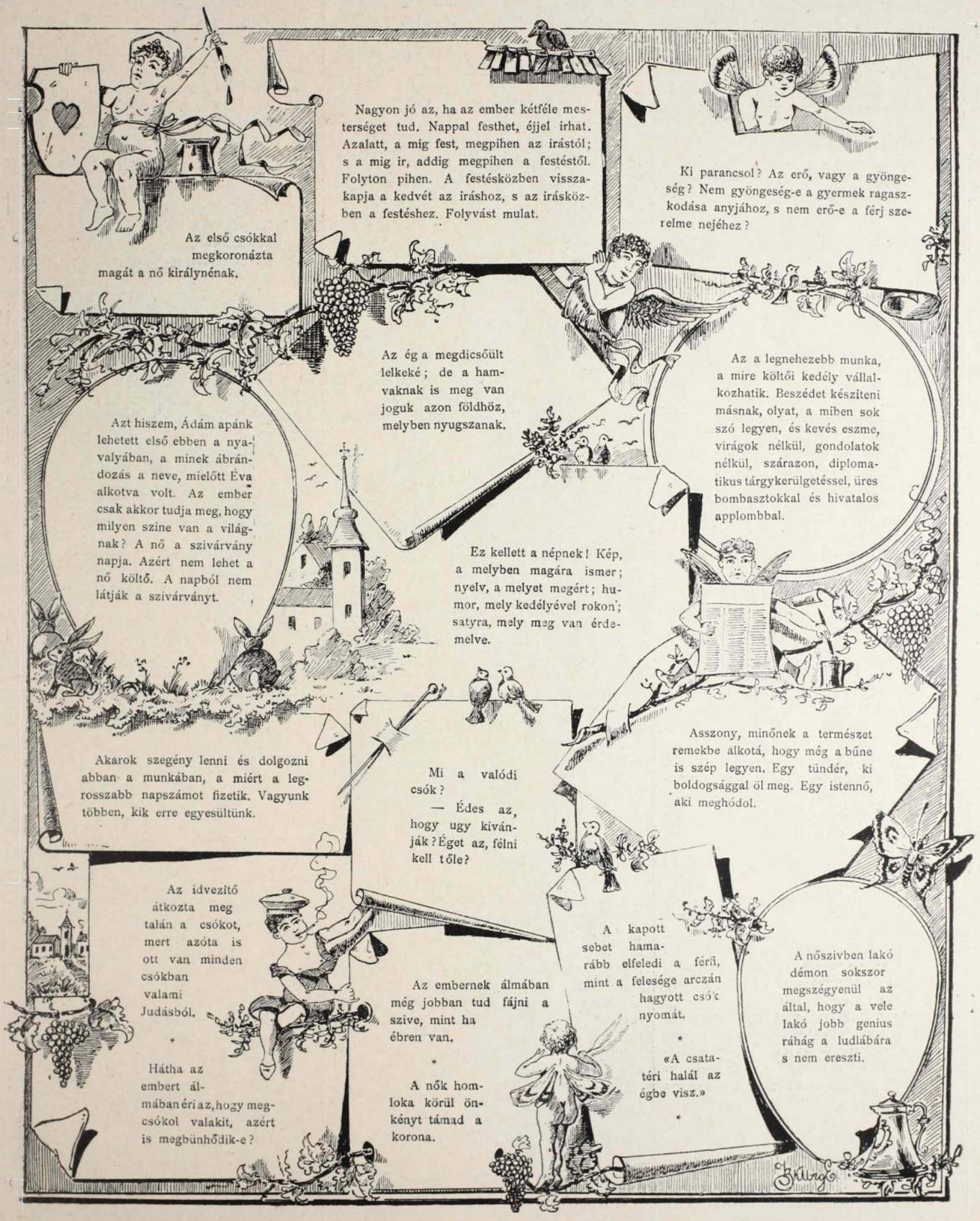

MISS ROSE.

ELBESZÉLÉS.

— IRTA: K. REUTTER SÁNDOR. —

I.

A nappali hőséget gyenge hűs szellő váltotta fel, az égboltozaton rózsaszinű felhő foszlányok uszkáltak és a levegő telitett volt kellemes, balzsamos virágillattal. A városligetben sokan sétáltak; mindenki törekedett, hogy a nappali tikkasztó meleg után az üditő hűs esti levegőt szívhassa.

Hat fiatal emberből álló kis társaság haladt a czirkusz felé. Gondtalanul, fecsegve sétáltak, mint kik mulatni és szórakozni akarnak. Bedő Béla volt a társaság központja. Mulatságos apróságokat mesélt gyermekkori éleményeiről, szerelméről és barátai jóizűen kaczagtak. Érdekkel hallgatták, mert abban a hirben állott, hogy «nőgyűlölő.» Valaki egyszer reá fogta és azóta rajta tapadt az a melléknév. Pedig az illető mondott valami igazat, mert Bedő sajátszerű különcz volt.

Szerette a víg társaságokat, ő maga azonban mindig csendes volt; résztvett barátai mulatságain, de távol tartotta magát a kicsapongásoktól.

Mikor a czirkuszhoz értek, az előadás már megkezdődött. Két páholyt béreltek és helyeiket elfoglalták. A legválogatottabb programmot adták elő.

Bedő Béla hidegen nézte az előadást. A bohóságok nem mulattatták, sőt untatták. Végigjártatta látcsövét a közönségen, mely inkább érdekelte.

Körülbelül kilencz órakor a nézőközönség nyugtalan lett. A programm hatodik száma következett, az a részlet, a midőn a szép s mint tisztelői nevezték — isteni miss Rose fog fellépni.

Szünet alatt a zene egy fülbemászó Strauss-keringőt játszott és az egyenruhás szolgák a manége porondját gereblyézték. Mindenki nyugtalanul fészkelődött helyén, a karzati publikum pedig tapsolással és lábdobogással adott hangot türelmetlenségének. Végre a zene elcsendesült, és két lovász gyönyörű fekete lovat vezetett be. A függönyök nehány pillanat mulva szétnyiltak és a várva várt miss ruganyos léptekkel a köröndbe lebbent. Óriási tapsvihar fogadta, a közönség lelkesült, tombolt.

A miss feltünően szép volt. Magas és karcsú termetű, hajlékony idomokkal.

Aranyszőke hajat görög mintára fésülte, s a dús fonatot arany abroncsba szorítá össze. Bájos gyermek-arczát rózsaszinű árnyalat boritá; hosszú, sötét szempillái alatt két fekete szem ragyogott elő bánatosan. Talán ez a tekintet volt az, a mely őt érdekessé tette.

Miss Rose utánozhatlan gyakorlatokat végzett: minden mozdulata, minden lépése és ugrása oly tökéletes volt, hogy a nézőt elbájolta és meghóditotta. Művészi mutatványait lelkesülten végezte csodálatos előkelőséggel és páratlan merészséggel.

Bedő Béla a szép angol leányra szegezte látcsövét és hosszasan nézte. Megfigyelte minden mozdulatát, szemmel kisérte minden lépését, s olykor elszorult szivvel ügyelt vakmerő ugrásaira. Mikor azt a szép arczot vizsgálta, talált valamit abban, a mi vonzotta, a mi lekötötte. Az arcz komolysága, az a melancholikus, bánatos tekintet a szép leányt sympathikusá tette. Mutatványait nyugodtan végezte és a tapsvihart komolyan fogadta. Beszélték, hogy még senki sem látta mosolyogni.

Bedő Béla ugy érezte, hogy rabja lett e nőnek, hogy ő, kire minden nő benyomás nélkül maradt, ki a nőket chablonos figuráknak tekintette, ő szerelemre gyulladt egy szép komédiásleány iránt.

Küzdött feltámadt érzelmei ellen s azzal akarta megnyugtatni magát, hogy ezek az érzelmek csak pillanatnyiak s azonnal el fognak múlni, mihelyt nem fogja látni a leányt és távol lesz e helytől.

Csalódott: a miss már régen visszavonult, de szemei előtt még mindig a szép leány káprázott.

Mikor az előadás véget ért és ő barátaival hazatért, az esti látványosságra gondolt. Szemei előtt megjelent egy szép, nagyon szép szőke fej, bánatos, komoly vonásu arcz és fényes fekete szemek.

Bedő boszúsan terelte el figyelmét e képtől, később azonban elmosolyodott. Gyöngének tartotta magát és kiváncsi volt a következő napra.

Az éjjelt lázasan töltötte, soká nem aludt el és mikor az álom elfogta, ismét csak egy kép foglalkoztatta — a czirkuszi előadás.

Másnap betegen kelt.

Az ebédlőben anyjával találkozott, ki arczának szintelenségén megijedt.

Béla sápadt volt és fáradt, betegnek érezte testét és lelkét.

Napok multak, de ő ki sem mozdult lakásából.

Olykor kimondhatatlan harag támadt bensejében, szerette volna azt a leányt, a ki oka volt lelki betegségének, bántalmazni, megfojtani; mig máskor őszinte sajnálkozással gondolt reá.

Szerelme, szenvedélye nem csökkent, hanem fokozódott.

Ellenállhatatlan erő vonzotta őt ki a ligetbe. Ott őgyelgett órákon át a czirkusz körül, de nem látta azt, a kit keresett.

Nem mert bemenni, mert attól tartott, hogy ismerőssel találkoznék, a kivel beszélnie kellene és a ki felfedezné lelki állapotát.

Négy nappal később anyjával elhagyta a fővárost és birtokukra utazott. Nehezére esett, de győzött akaratereje.

Azt hitte, hogy a magány, a távolság és a megváltoztatott életrend meg fogja gyógyitani.

II.

A nyár vége közeledett. A főváros utczái megnépesedtek, s a nyilvános szórakozó helyek megélénkültek.

A vidékről és a fürdőkből a nyaralók és üdülők ismét visszatértek a metropolisba.

Egy szerdai napon Bedő Béla megérkezett. Ugy érezte, hogy teljesen kigyógyult. Vig kedélye visszatért. Sokkal könnyebbültebbnek, szabadabbnak érezte magát. Örömmel kereste fel barátait és újult élvezettel kezdte előlről szórakozásait. A szép missre alig gondolt, mind a mellett a czirkuszba nem ment; kerülni akarta az alkalmat, hogy lássa.

Langyos, derűs est volt. Az «Angol királynő» kertté alakitott udvarán sokan vacsoráztak.

A czigányzene magyar dalokat játszott.

Bedő Béla nehány barátjával az egyik asztalnál borozgatott. Már távozni készültek, a midőn a társaságban hirtelen mozgás támadt. Béla, ki háttal ült a bejáratnak, megfordult, s maga előtt látta miss Rosét, egy idős nő és barátja, Szentléleky Imre báró kiséretében. Boszúsággal s örömmel vegyes izgatottság fogta el. A menekülés késő lett volna, mert ők egyenesen feléjök tartottak, kénytelen volt velök találkozni.

Szentléleky Imre, a ki állandó kisérője volt a szép missnek, oda vezette a hölgyeket az asztalhoz, a hol azok az urak általános kérésére helyet foglaltak.

Miután Bélát bemutatták, a társalgás megindult; Rose beszélt magyarul.

Bedő eleinte alig beszélt. Rendbe szedte zavaros gondolatait és izgatott kedélyét csillapitotta. Később néhány megjegyzést tett, és tekintete gyakran találkozott a missével. Ilyenkor villamáram járta át testét. Ugy érezte, hogy Rose szemei kutatóan, fürkészően hatolnak az övéibe — egészen a szivéig.

Tiz óra után a társaság távozni készült.

— Elkisérem önöket — mondá Szentléleky a misshez.

— Köszönöm, de nem fogadhatom el, mert az urak rossz néven veszik, ha mindig csak ön kisér.

— Ugy van, eltalálta! — hangzott fel körülötte.

— Én tehát elhatároztam, hogy ma más kisér — folytatá a miss tréfásan.

— A legnagyobb örömmel — volt az urak egyhangú válasza; kivéve talán Bélát, ki még mindig boszúsan állt kissé félre a csoporttól és várta a vitatkozás eredményét.

— Miután azonban valamennyien el nem kisérhetnek, mert csak egy kocsim van — jegyzé meg miss Rose — bizzuk a sorsra. Mondjuk, hogy az legyen ma lovagom az urak közül, ki legközelebb lakik hozzám.

A urak szemei Bélára estek, a ki összeszoritott ajkakkal állt mögöttük. Ő volt az a szerencsés, ki egy utczában lakott a szép missel.

Bedő udvariasan meghajtotta magát és karját nyujtá a missnek.

— Ha ugy tetszik, mehetünk.

Az utczán az urak elbucsúztak. Miss Rose társalgónője és Béla kiséretében kocsijába szállt és elhajtatott.

Béla az első perczekben kellemetlenül érezte magát. Boszantotta, bántotta az a tudat, hogy minden küzdelme ellenére összekerült a missel, hogy udvarolnia kell neki és látnia azt a szép és veszélyes arczot.

A kocsiban alig beszéltek. Béla érezte, hogy képtelen lett volna nyugodt választ adni.

A mint egy-egy gáz vagy villanylámpa előtt, szemei a missre estek, az a bánatos tekintet, a merev arczvonások ismét szivéig hatottak.

Sajnálni kezdte a leányt.

Kéjjel szivta be a kocsiban szétáradó rezedaillatot és kéjjel legeltette szemeit Rose karcsú termetén.

Kimondhatlan vágy fogta el. Birnia kell ezt a leányt, bármily nehézségek álljanak is az utjában, — birnia kell!

Mikor a miss lakása elé értek, kábultan szállott ki a kocsiból.

Kiemelte és a kapuhoz kisérte.

Rose igen kedvesen köszönte meg Béla udvariasságát és mondá:

— Kedves Bedő úr, igérje meg, hogy meglátogat.

Folyt. köv.

FEKETE FELLEG.

Teodoro Guerrero regénye. 7

IX.

FÉRJ ÉS FELESÉG.

Nicolas de Velasco este tiz órakor felment Alfredo Penalverhez. Sehogy se tudott volna nyugvóra térni, mielőtt el nem mondja neki az ő Alfredo barátja, hogy miként esett meg a Filomena Maldonado fiának látogatása.

Mintha valami azt sugta volna a fülébe, hogy szükség lehet rá jó barátjának házánál.

Bizony volt is. Mert a boldogság immár messze elkerülte azt a kedves családi fészket. A gyerekek aludni tértek anélkül, hogy a szüleik megszokott dédelgetéseiből kijutott volna a részük. Férj és feleség került egymást azóta a jelenet óta, melyben egyik szereplő az idegen fiatal ember volt.

Az asszony egyre rosszullétet szinlelt s nem akart a többiekkel együtt asztalhoz ülni.

Alfredonak nagy lelki megerőltetésébe került, hogy gyermekeivel s a ház cselédeivel gyengéden bánjék; ideges volt, étvágya is elhagyta. Visszavonult dolgozószobájába.

Adriana pedig a nélkül, hogy kutatná e dolgok okát, mivoltát, könyek között iparkodott megenyhülni.

Adriana csupa szív, csupa szeretet, csupa gyengédség és csupa — gyengeség volt; a maga tulságosan finom érzékenységével azt hitte, hogy ime, összeomlott egész jövendője az alatt az egy jelenet alatt. Féltékenység fogta el.

S ez annál veszedelmesebb volt az ő lelkében, mert az egyszer benne megfogant érzést még az ész meggyőződése is alig irthatta ki.

A szolga Nicolas de Velascot jelentette be.

S a ház barátja már be is lépett.

Adrianát meglepte ez a látogatás. Bár ezúttal nem érzett semmit a szokott ellenszenvből Nicolas iránt, mégis kissé kellemetlen is volt a vendég, mert a könyek ép kicsordulóban voltak.

Adriana kezét nyujtotta Nicolas de Velasconek s mosolyt erőltetett ajkaira. De ép ez a mosoly lett az asszony igazi érzéseinek elárulója.

Nicolas tudta, hogy az asszony ellenszenvvel viseltetik iránta s ép ezért feltűnt neki ez a nyájasnak látszó fogadás, melyből a jól megfigyelő mindjárt kiolvasta az ép ellenkező érzést.

— Egyedül? — kérdé Nicolas de Velasco mosolyogva, mintegy feleletül az asszony mosolygására. Eddig mindig csak együtt láttam csicseregni a madárkákat ebben a fészekben.

— Alfredo szobájában van — viszonzá Adriana alig titkolhatván a kedvetlenséget, melyet Nicolas szavai okoztak.

— Nos, akkor engedelmével jó éjszakát kivánok — s meghajolt s ment Alfredo szobája felé.

Mikor Nicolas belépett, Penalver megállott. Mert már hosszú idő óta egyre rótta a szobát hatalmas lépteivel.

— Tán sokat ültél, hogy így lótsz-futsz fel s alá.

— Te vagy. Nicolas? Csakhogy eljöttél.

— Baj van, ugy-e? Fellegek a szemhatáron . . .

— Már több a fellegeknél. Boldogságom szinte oda van örökre. Nagy szükségem van reád — szólott Alfredo s odamenvén az ajtóhoz, ráforditotta a závárra a kulcsot s leeresztette a plüsfüggönyt, hogy a hallgatózóktól ne legyen mit tartania.

— Nagyon fontoskodó és felette félénk vagy — mondá Nicolas a keleti szőnyeggel bevont divánra vetvén magát.

— A legnagyobb veszély környékez; nagyobb veszély nem is fenyegethet családapát. Filomena fia . . .

— Az az, hogy őszinték legyünk, a te fiad . . .

— Csitt, csitt! Csak halkan! Nos, a végzet ép akkor hozta haza Adrianát, mikor a fiú ép távozóban volt. Az előszobában látta a fiút. Milyen lett egyszerre a szegény asszony . . .

— A milyen lesz minden asszony, a ki sejteni kezdi, hogy a férje megcsalta — mondá kaczagva Nicolas.

— De hát hogy sejthette, hogy annak a rongyos ruházatu embernek valami köze van én hozzám?

— Pah! Igazán olyan korlátolt vagy édesem. Hát nem tudod, ki ébresztette fel benne a gyanút?

— Nem.

— Te magad.

— Én . . . Bolond vagy?

— Az az, hogy szemeid fedték fel a titkot előtte. Ügyetlenek vagyunk mi férfiak. Kiváltkép mikor Adriana belépett, feltámadt benned az a hideg lelkiismereti szózat és szemeid elárultak. Ha asszony volnál, el tudtad volna rejteni igaz érzésedet és ki se gyaníthatta volna, hogy az iránt a legény iránt csak egy csipetnyit is érdeklődöl.

— . . . Nem, ez nem tarthat igy tovább. Én nem lehetek ilyen félszeg helyzetben a feleségemmel.

— Hat mit akarsz tenni?

— Meg kell váltanom a katonaságtól Alfredot, aztán el kell távolitanom Madridból.

— Madridból?

— Igen, Nicolas.

— Száműzni akarod azt a szegény fiút?

— Csak azt akarom, hogy ne lássam. Pedig mikor itt volt ugy, de úgy szerettem volna megölelni, megcsókolni azt a fiút . . . De érzem, érzem, hogy ha az apai szeretetnek kaput nyitok szivemben, megnyitom házam kapuját a boldogtalanságnak.

— Szegény Alfredo.

— Ne ejts kétségbe szánásoddal. Tőled várom, hogy megnyugtass.

— Számithatsz rám.

— Vedd ezt a czimet, a Filomena Maldonado czime.

— Nem akarod meglátogatni?

— Soha! — kiáltott fel Penalver. Nem volna erőm oda állni az elé az asszony elé, kit oly csúful elhagytam. Te menj el hozzá Nicolas. Vigasztald meg és vigy neki segélyt. Nagy szükség lehet rá. Elmennék én is szivesen, de . . . Nem, nem!

— Megteszem készséggel. Szivesen teszek jót, kiváltkép teéretted. Elmegyek reggel Filomenához, keresek valakit, a kit sor alá állithatunk a fia helyett és a többi, és a többi. Pá! Én már megyek is.

— Elvárlak!

— Jó, jó!

Nicolas de Velasco eltávozott.

Alfredo Penalver pedig ujra rótta a szobát lépteivel.

Tizenegyet ütött a szomszéd szobában a tükör előtt álló remekművű óra. Az egész házban égtek még a lámpák. A tűz kialudt a kandallókban. Senki se gondolt rá, hogy megrakja. A szolgák karosszékeken horkoltak.

De se a férfi, se az asszony nem hallotta az óra ütését, nem érezte a hideget. Adriana könyeit törölgette egyre, Alfredo pedig járkált fel s alá.

Mind a kettőt kerülte az álom.

Folytatása következik.

ETTA.

Egy régi és unalmas
Dalt hegedültem én,
Kelletlenül kisérte
A zongorán, szegény,
A nénik és a bácsik
Kedélyes füstön át
Csépeltek uj ruhákat
S egyház-politikát.

A serlegek csörögtek
Kivül az asztalon —
És vége lett a dalnak
Piano, elhalón . . .
S hogy vége lett a dalnak
Piano, csöndesen,
Azt súgtam a fülébe.
«Szeretlek, kedvesem.»

«Tudom, nagyon banális
E röpke vallomás,
S alig merem remélni,
Hogy érte megbocsáss,
De nem tehetek róla —
Ha elhiszed, ha nem —
Csak annyit mondhatok, hogy:
Szeretlek, kedvesem.»

«A bácsik és nénik
Ha meglátnának itt,
Kaczagni jó időre
Tudom, hogy volna mit.
Nősülni vágy az urfi
S nincs diplomája sem —
Kegyed pedig az ujját
Ne szopja, kedvesem.»

«De hogyha mind a bácsik
S nénik, kik élnek, egy
Világot söprő zászló
Köré sereglenek,
És ugy kaczagnak rajtunk
Vad gúnynyal, összesen,
Akkor se mondanék mást:
Szeretlek, kedvesem.»

A vallomásnak vége:
Eltünt a napsugár.
Esetlen zongorámat
A por belepte már.
A néma hegedűről
Lepattogott a húr . . .
Merengve néz a ködbe
Egy sápadt troubadour.

Martos Ferencz.

MIKSA — BRESTYÁNSZKY BÉLÁTÓL

V. LÁSZLÓ — MAYER EDÉTŐL

IV. FERDINÁND — LANTAY LAJOSTÓL

V. FERDINÁND — MAYER EDÉTŐL

AZ UJ ORSZÁGHÁZ: SZOBORMŰVEK.

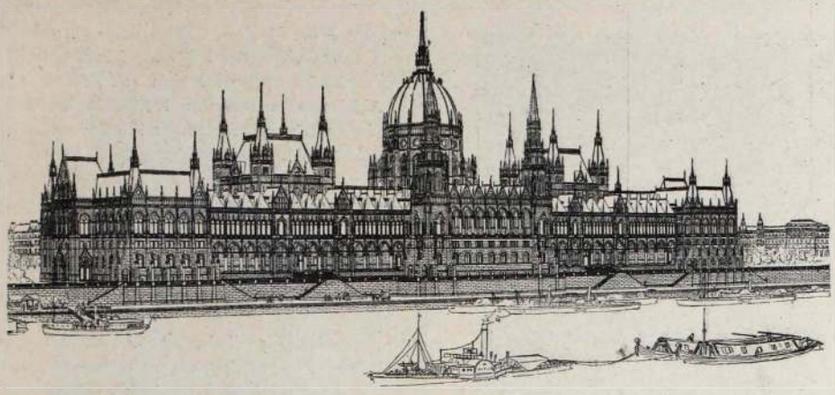

AZ UJ ORSZÁGHÁZ.

Mult számunkban már tettünk említést róla, hogy az uj országház épitkezése eljutott az egyenünnepélyhez. Ezuttal folytatólagosan közlünk még néhány érdekes képet a monumentális épületről. Magának a hatalmas alkotásnak rövid történetét szintén elmondjuk itt a következőkben.

A Sándor-utczai 1867. évben épült ideiglenes országház az 1879. évben az annak gondozásával és fenntartásával megbizott szakemberek véleménye szerint komolyabb aggodalmakra adván okot, az állandó országház épitése tovább elhalasztható nem volt, minél fogva létrejött az 1880. évi LVIII. t.-cz., a mely I. Ferencz József ő cs. és királyi Felsége által Tisza Kálmán miniszterelnök ellenjegyzésével 1880. évi deczember 14-én szentesittetvén, elrendelte, hogy az országgyülés mindkét házát befogadó állandó országház a főváros V. kerületében levő Tömő-téren épittessék s annak pályázat utján beszerezendő terve és költségvetése mielőbb beterjesztessék.

Ezek alapján a törvény végrehajtásával megbizott miniszterelnök, a főrendiház, a képviselőház, a fővárosi közmunkák tanácsa, a miniszterelnökség, a belügyminiszterium, a főváros képviseletében meghivottakból, továbbá a meghivott szakértőkből és az akkori közmunka- és közlekedési miniszterium kiküldötteiből bizottság szerveztetett, mely bizottság 1881. évi márczius 20-án tartott ülésében meg is alakult.

Ezen bizottságnak feladata volt pályázat utján biztositani a tervek beszerzését, s különösen tervezési programm megállapitása s annak kidolgozása, valamint a beérkezet pályatervek elbirálása.

Minek folytán 1881. márczius 20-tól az 1884. évig a tervezési programm kidolgoztatott s ennek alapján a nyilvános pályázat kiiratott.

A kitett határidőre 19 pályaterv érkezett be s egy a határidő lejárata után, a mely «hors concours» helyeztetett.

Az országos bizottság magát a meglevő tagjain kivül még a fővárosi közmunkák tanácsának, a fővárosnak, a m. mérnök és épitési egyletnek, a képzőművészeti társulatnak és a képzőművészeti tanácsnak kiküldésével kiegészitette.

A beérkezett pályatervek elbiráltatván, a négy dijat Steindl Imre műegyetemi tanárnak, Hauszman Alajos műegyetemi tanárnak, Schikedanz Albert és Freund Vilmosnak és Wagner Ottó, Kallina Mór és Berud Rezső épitészeknek itélte oda.

A kivitellel a terveinek átalakitása mellett Steindl Imre épitész bizatott meg.

Az előirányzati összeg a következő:

1.	a tulajdonképeni épület költségei	9,546.653 frt 83 kr.
2.	Belső diszités, falfestés, üveg festés stb.	1.402.072 « 42 «
3.	Butorzat stb.	600.000 « — «
4.	Rakpart-földjárók, vizmű-elhelyezés	250.000 « — «
5.	Adminisztrácziö	300.000 « — «
6.	A művezető épitési dija	450.000 « — «
	összesen	12.548.726 frt 30 kr.

Az 1884. évi XIX-ik t.-cz. által jóváhagyott Steindl Imre egyetemi tanár és műépitész által készitett tervek szerint emelendő állandó országház épitésének intézésére mindenek előtt a miniszterelnök egy épitészeti tanácsot, — végrehajtó közegül pedig egy szükebb körü végrehajtó bizottságot küldött ki.

Az alapozás 1887-ben megkezdetett és be is fejeztetett; az összes alapfalak tömege k. sz. 50600 köbméter.

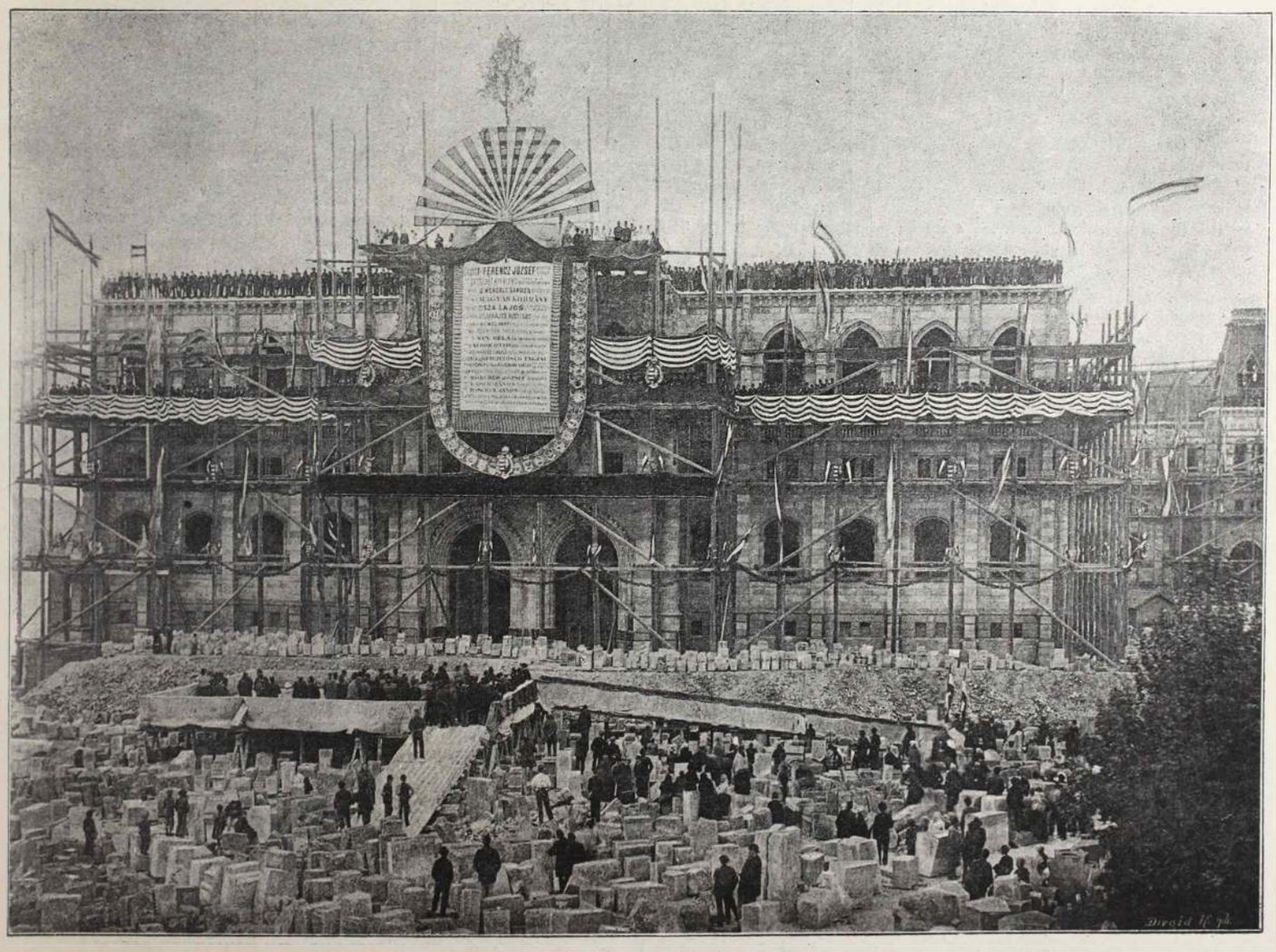

AZ UJ ORSZÁGHÁZ EGYENÜNNEPÉLYE.

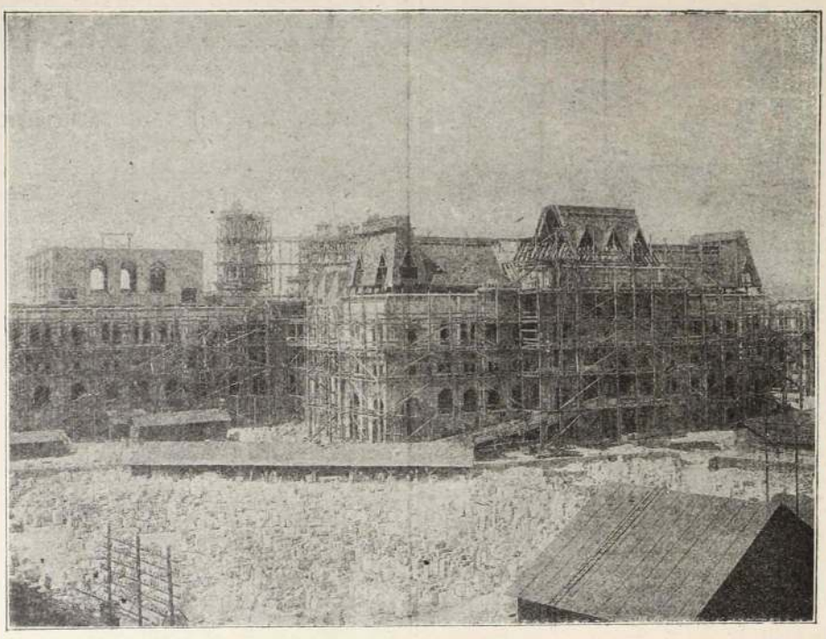

AZ UJ ORSZÁGHÁZ MAI ÁLLAPOTÁBAN (A VÁROSI HOMLOKZAT KÖZÉPRÉSZE)

Az alapok falazása már a fütő és szellőztető berendezésre való tekintettel készült.

A végrehajtó bizottság elrendelte, hogy az országház épülete gypszben nagy méretben 1—20-hoz elkészittessék s a munkával Marhenke Vilmos szobrászt bizta meg, ki azt 11.840 frtért el is készitette.

A főrendiház üléstere 300, a képviselőház üléstere 434 személyre van berendezve. Ezeken kivül 10 miniszteri, 1 elnöki, 6 jegyzői, 1 előadói és végül 6 gyorsirói szék van a teremben elhelyezve. Mind a két teremben két-két karzat van, az első emeletiek páholyok; a második emeletiek nyitott karzatot képeznek, melyekhez a négy sarokban épitett lépcsők vezetnek.

A két terem egyenlő hosszuságú és szélességü ugyan a karzatok alatt, de azok magasságában e méretek egymástól eltérnek a szerint, a milyen széles az emlitett karzat.

A termek hossza 25.60 mtr., szélessége 23.40 mtr., magassága 17.60 mtr., a karzati emeletek magassága 5.20, illetve 8.40 mtr.

A főrendiek üléstere körülbelül 510—530 személyt; a képviselőház 700—720 személyt fogadhat be.

Az előbbinek a belső köbtartalma 8800 köbméter, az utóbbinak 9810 köbméter.

A félemeleten vannak a könyvtár és levéltár, az olvasó termek, a gyorsirói és hirlapirói termek s végül az iktató és kiadó helyiségek.

A földszinten van a posta- és távirda-hivatal; könyvtár; a levéltár további helyiségei, osztály-üléstermek; pénztári helyiségek; a gondnok, valamint a gépészmérnök lakása.

A pinczében vannak a különböző raktárak; a fütés és szellőzés helyiségei, kapus és szolga lakások, rendőrség, tüzőrség helyiségei, konyhák stb. elhelyezve.

Hogy a termek akusztikája a lehető legjobb legyen, különösen figyelembe vétetett.

1. A sokszögü, a szinházi nézőterekhez hasonló alak.

2. A termeknek kiterjedése a beépitett karzatokkal lehetőleg kis kiterjedésünek vétetett, már a menynyiben tudniillik a kényelem és használhatóság megengedték.

3. A páholyszerüen berendezett karzatok szintén az akusztikát emelik.

4. Lehetőleg nagy terjedelmü hangerősitő felületek alkalmaztattak, milyenek: a famenyezet (fölötte tűzmentes második menyezet, rengeteg üvegterületek.

Kezdettől fogva már kivánva volt, hogy a világosság nem fölülről, hanem oldalról essék a termekbe e végből egy-egy teremhez 12 nagy ablak szolgál összesen 160 négyszögméternyi üvegfelülettel.

Felülről jövő világosság sehol sem használtatott fel.

Az estéli világitást illetőleg a költségvetésben a gázvilágitásra van számitva ugyan, de javasoltatott, sőt előkészittetett, hogy ha épités közben a villamos világitás a kisérletezés stádiumát túlhaladta, és oly tökélyre jutott, hogy a kivánalmaknak minden tekintetben megfelelhet, a gázvilágitás mellett villamos világitás is bevezettethessék.

A termek, csarnokok, folyosók és egyéb nagyobb helyiségek fütése, központi gőzfütéssel — kapcsolatban pulsió ventiláczióval — számittatott.

A meleg kamrákban megfelelő fokra temparirolt friss levegő megfelelő ventiláczióval a fütő kamrákon keresztül a helyiségekbe szoritttatik.

E müvelettel a helyiségben levő levegő feszereje nagyobb lesz, mint a külső levegőé — minek természetes következménye az, hogy a romlott belső levegő kifelé fog tolatni, miközben megakadályozza a küllevegő behatolását, mely proczesszus által minden léghuzamnak eleje vétetik.

Az ablakok száma meghaladja a 2000-et, köztük vannak olyanok is, melyek szélessége 3.40 m., magassága 7 m. Az ajtók száma 700, a kapuké 21.

A falazatból eddigelé 130.000 köbm. kész. melyhez körülbelül 34.000.000 tégla volt szükséges.

A falazatokra összesen 172,235.35 köbm. van előirányozva, mely quantumhoz 45 millió darab tégla használtatik fel.

VASBÓL KÉSZÜLT FÖDÉLZETEK.

A tetőkre nézve szem előtt az állott, hogy azoknak konstrukcziója oly anyagból készittessék, mely minden lehetőségnek hathatósan ellentállni képes legyen.

A tüzbiztonság minden feltételeinek szem előtt való tartása mellett figyelem különösen arra is terjedt ki, hogy a lehetőleg mindenféle reparáczióknak eleje vétessék és ha ilyenek netán előfordulnának, azok a födelek külső héjazatára szoritkozzanak.

Hogy ezen czél elérhető legyen, a szerkezeti födéltartók és szelemenek vasból; a héjazat vagyis a saruzat és deszkaboritás fából készülnek.

Az ily módon konstruált tetők két csoportba oszlanak:

1. melyek önállóak,

2. melyek szomszédrészekkel vannak kapcsolatban,

Az első csoporthoz tartoznak:

A képviselő és főrendiház kupolatermének a tetőzete és egyes tornyok.

A második csoportba tartoznak a többi tetőzetek.

A vasszerkezet összsulya 978.600 klg., a kapcsok sulya körülbelül 192.300 klg, a hengerelt és szögéeselt tartók összesen 1,499.180 klg.

A traverzák alatt 4760 db. allemez fog alkalmaztatni.

A KUPOLA TETŐZETE.

A kupola alaprajza egy 16 szög; a mely köré irt kör átmérője 25 mtr.

Ezen tizenhatszög minden szögéből egy rácsozott födéltartó emelkedik a kupola tetejéig. A most emlitett födéltartók a 16 szög szerint alakult rácsos szelemeneknek és átlasan haladó szélrácsok által támogattatnak. Ezen tartók és szelemenek hordják a fasaruzatot, a deszkaboritást és a polaforest.

Az összmagassága az ily módon konstruált kupolatetőnek a főpárkánytól a huszártoronyig 41 m. A huszártorony magassága a tető utolsó szelemenétől számitva körülbelül 24 m.

Ide a tető belsejével párhuzamosan haladó vaslépcső vezet föl.

A főrendi és képviselőház tetőzetének magassága

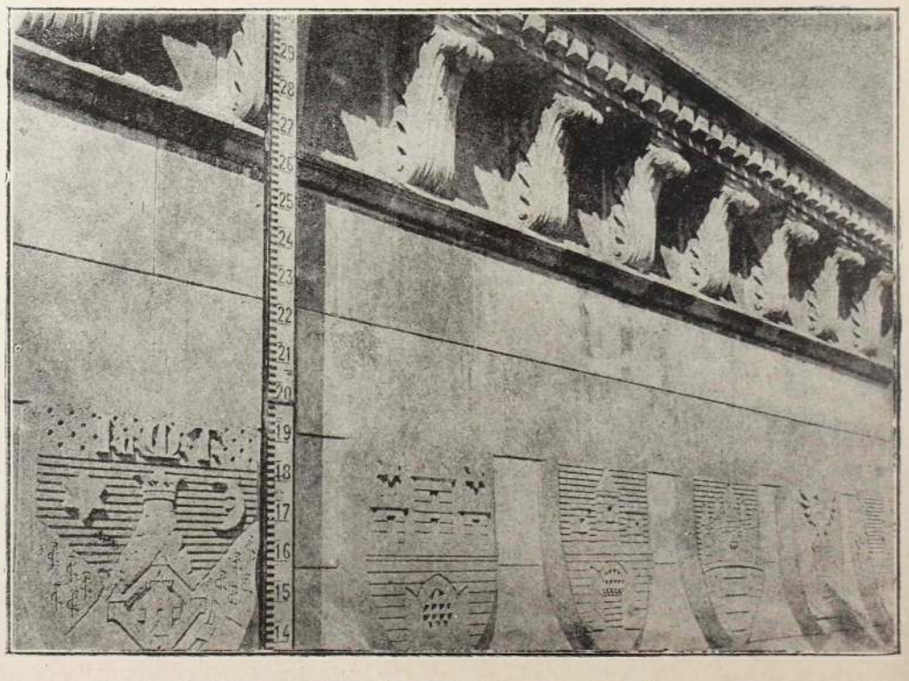

A VÁROS FELÉ NÉZŐ NAGY SZÖKELLÉK FŐPÁRKÁNYA (A MEGYÉK ÉS VÁROSOK CZIMEREIVEL)

egyenkint 15 mtr. A házak alaprajza ugyan négyzetes, de a födél mégis keresztalakuvá válik mind a négy sarkon egy-egy toronynyal.

A többi tetők szerkezete lehetőleg egyszerű és legfeljebb a nagy plateaukkal birók vannak külön rácsozatokkal alátámasztva.

A tetők részben vörös rézzel, részben angol vörös palával lesznek fedve. A palával boritandó tetők területe, körülbelül 24000 □m, a rézzel befödendő tetőhöz körülbelül 80 waggon vörösréz szükségeltetik (a végződésekhez, plateaukra, párkányokra, behajlatokra, élekre és csatornákra).

ASZTALOS ÉS LAKATOS MUNKÁK.

Az ablakok és ajtók kizárólag tölgyfából lesznek készitve, kivéve a pinczehelyiségek ajtói, mely utóbbiak puhafából készülnek.

Az előbbiek megtartják természetes szinüket, azaz nem mázoltatnak, hanem páczoltatnak.

A két ház üléstermei az osztálytermek, az elnökök és guastorok helyiségei, a miniszterek termei, az ebédlő és társalgó termek több vagy kevésbé gazdag tölgyfamenyezettel és lámberiákkal lesznek diszitve.

A többi nagyobb termek páczolt puhafa plafondot kapnak.

A padlózat legnagyobb részben kemény amerikai parquetből készül, a mi az ajtók és ablakok vasalását illeti, az a nevezetesebb termek számára kovácsolt vasból vagy aluminium bronczból, a többi helyiségeknél sárgarézből készülnek.

ÜVEGES MUNKÁK.

Az üvegmunkához tükör és belga üveg irányoztatott elő. A főbb helyiségek és folyosók üvegfestményekkel diszittetnek, az üveggel ellátandó terület körülbelül 18.0 15·25 □m.

KÖVEZET.

A folyosók, termek, lépcsőházak stb. padlói mozaikból vagy gazdagon szinezett márványból készülnek.

Az udvarokhoz pedig asphalt vagy esetleg hazánkban kitünő minőségben előforduló keramit fog használtatni.

A HÁROM BIMBÓ.

— BAUMBACH. —

Az ifjú május itt van már,
Szólt a poéta ajka.
A kertben állt egy rózsató,
Három bimbó volt rajta;
Örvendjetek bimbók, hogy itt
A tavasz, a szép gyermek
S ha rózsa lesz belőletek,
Majd ujra itten termek.

S később, hogy visszajöttem én,
Mint vándor, ki elfáradt,
Sok tövist látott csak szemem,
És három letört szárat.

Az első rózsát a kertész
Letörte késő éjjel,
Társát a csiga rágta le,
S egyet szél tépett széjjel.

Odujában szólt a bagoly:
«Ügyetlen, úgy kell néked!
Mért hagytad érintetlenül
A bimbózó cserjéket.
Letépik gyorsan a rózsát,
Bánják is rajt a tüskét.
Pajtás, ha rózsát megkivánsz,
A ***bimbót*** *tépd le tüstént!*

Feleki Sándor.

AZ UJ ORSZÁGHÁZ SZOBRA

ZRINYI MIKLÓS A KÖLTŐ — KISS GYÖRGYTŐL

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(Utazás egy szócsürés körül. — Arden Énok. — Északi fény. — Egy tárgy a jövő heti krónika számára.)

Az opera rengeteg portása már készül, hogy ráforditsa a kulcsot a dalszinmű házának remekmivü kapujára.

A közönség jobbára messze elkerüli azt a szép palotát, melyet amugy se keres fel valami nagy lelkesedéssel vagy jó lélekkel. S hiába a csalogató étek, hiába a mézesmázos lép, a publikum ismeri már az ilyet s még jobban fut, el, messzire. Most valami uj mesterséget akart kipróbálni az az operai csalogató-éteknyujtogató; de ez az uj mesterség is — fájdalom — már régi, csak hagyománya a multnak, melyhez hűtelen — ugy tetszik — csak a jövendő lesz. Ez az uj mesterség pedig appellál a mi naiv közönségünk hazafias lelkesedésére és buzgalmára.

Azt vélik: legjobb a honi termékeket legutoljára hagyni s a hazafias hév majd csak ugy tóditja a publikumot az operába. De bizony — a mit tán nem a legnagyobb örömmel tapasztalnak mindenütt — a mi közönségünk kezd naiv nem lenni és az üres lelkesedést mellőzvén, kissé át is lát a szitán. Most már csak kettő a kérdés: van-e valami látni való a szitán túl? és látják-e azok az *illetékes tényezők*, hogy a publikum immár tényleg lát a szitán túl? Ha a numero 1-re azt válaszolhatni, hogy igen, akkor fog a publikum gondoskodni, hogy a jövőben ne legyen mit látni a szitán átkukucskálván. Ha pedig a numero 2 igenelhető meg, akkor azok az illetékesek fognak gondoskodni — legalább ezt elvárhatni, — hogy a publikum a továbbiakban is lásson a szitán túl, de ne lásson odaát még se semmit.

A ki ebből a galibás szócsürésből kiokosodik, az tudni fogja, mit akarunk mondani? A kinek pedig ez a szófacsarás sötét, az ugy se fogja megérteni, ha csürés-csavarás nélkül beszélünk. Igy hát Emin ur nem vétkezik, ha kissé elménczkedik à la Polilla.

* * *

Különben pedig köszöntjük a tatai *udvari* szinház karnagyát, Raimann Rezső urat. Köszöntjük pedig a hazai zeneszerzők sorában. Mert tán joggal feltehetjük róla, hogy hazai zeneszerzőnek vallja magát, ámbátor muzsikáját német szövegre csinálta. Gross ur alkotta meg az Arden Énok szövegét, Radó Antal ur pedig csak leforditotta. A tanuság pedig ebből az, hogy Radó úr jól tud magyarul, de Gross úr nem tud *szövegül*. Igy tehát jobb lesz, ha Raimann Rezső úr mindjárt beállit az igazi helyen s magyar iróval csináltat szöveget. Igaz ugyan, hogy az Arden Énok meséjét alapjában nem Gross úr szőtte, hanem a maga ragyogó eszével egy Tenysson alkotta meg, de azért a szöveg érdeme mégis csak Gross úré. Mert a világ minden kincseért se fogjuk rá a nagy brittre, hogy igy komponálta meg ezt a mesét.

A mi a meséből az ángliusé, az briliáns is, csak a mit Gross úr adott hozzá, az veszi el ennek a drága kőnek a csillogását.

Mindezek ellenére is, még ez a szöveg is igazán megkapó dolog; az Arden Énok tragikumán még a Gross úr átdolgozásában is könyezni tudunk. Raimann Rezső muzsikája pedig jóval felette áll a szövegnek. Szerencsés kézzel és észszel ki tudta szemelni a szövegből az angolt s a zenéje ép ott emelkedik, a hol a szöveg is kiváló.

Egész zenei konczepczióval arra vall, hogy Raimann Rezső legtalentumosabb zenészeink egyike. Kiváltkép sokat várunk tőle a nagyszerkezetü drámai opera terén. A hol egyes tragikai momentumok kiemeléséről van szó, ott fel tud emelkedni a momentumokkal együtt s megkapó erővel tud hatni. Legjobban láttuk ezt a gyönyörü finálében, melynek hatalmas kifejező volta gyakorlott mesternek is diszére vall, instrumentáczióban pedig kész ember. Iránya is az olasz modernek iskolájára vall, melyet a

mi közönségünk mindig szivesen fogad. Igy hát Raimann Rezsőt tán nem hiába köszöntöttük fentebb. Nem hiába se a jelen, se pedig a jövő tekintetéből.

Poldini Ede balettje is a *szövegen* botlik meg; nem akarjuk mondani, törik meg, mert a balett ugy ahogy, mégis bevált. Az északi sarkon kibontakozó pezsgős üveg kompánia bizon nem a legmegbizhatóbb logikára vall, de azért tekintve, hogy az egész balett kedves zenéjű, jóleső és jóizű holmi, akczeptáljuk. Poldini talentumát is el kell ismernünk s őt is a tehetséges zenészek ifjú gárdájába klasszifikáljuk. Mernők buzditani, hogy a könnyedebb játékoperában vagy az operettben tegyen kisérletet. Melodiás muzsikája és franczias könnyedsége ide utalja. Addig is az Északi fény sikerével meg lehet elégedve. Nem volt osztatlan, be buzditva jóakaró.

* * *

A képzelt betegért gratulálunk a nemzeti szinháznak. Argon uram bajára és a Purgonokra még visszatérünk. Persze hogy Gabányira is.

Emin.

IRODALOM.

Megjelent *A világ vége.* Irta Flammarion Kamill. Forditotta dr. Kenedi Géza. Az érdekes kötetre, melyből mutatványt is közlünk, még visszatérünk.

*

Bak Izrael dr. Imádságos könyv zsidó hajadonoknak. Kegyeletes munkát végzett Sebestyén Károly ennek a derék könyvnek sajtó alá rendezésével. A nemrég elhunyt nemes vallásoktató hagyatéka ez a könyv, melyet a jeles pedagógus arra szánt, hogy az áhitat perczeiben fellelje benne a hajadon leány azokat a fohászkodásokat, melyekkel az éghez fordulhasson. S a formát — úgy tetszik — el is találta a könyv szerzője: jó magyarsággal, ihletes, poétai lendülettel dolgozta fel azokat a szent dalokat, zsoltárokat és imákat, melyekben oly gazdag a zsidó egyházi literatura. Igy igazán szivhez lehet férkőzni, s a gyengéd leányi szivekhez tán csak igy. Az imák komorságától tán elriadna a képzeletben gazdag s finom érzésű leányszív, de bizonyára fölenged az oly lágy és megható hangokra, mint a milyenek ebben a szép könyvben lépten-nyomon felcsendülnek. Őszintén ajánlhatjuk ezt a könyvet azok figyelmébe, a kiket illet s érdekel.

Csipke divat. A fekete moire és fekete csipke manteletek crême, csipke, vagy himzett applikáczió-diszitéssel nagyban szerepelnek. Ennek az összeállításnak tagadhatatlanul vannak előnyei, de utczai viseletnek nem elég szerény. Különben a könnyű, ruhákat nagyobbrészt a szélesebb és keskenyebb Eiffelék-guipurrel diszitik, még pedig ugy, hogy a diszitést egyidejüleg felülről lefelé és alólról felfelé alkalmazzák. Derékban övet képez az alap *felfelé* kisugárzó ékekkel, hasonlólag a nyakat is diszitl az alap *lefelé* szét sugárzó ékekkel. Nagy választékban kapható e disz, a hozzá való applikáczió-himzéssel, *Pfeiffer Dezsőnél.* Igen szépek a finom fehér malines-csipkeszélű setétkék, barna vagy másszinü fátyolok, apró selyem vagy nagyobb plüsh-pettyekkel A plüsh-pettyes fátyol még mindig divatos, fehér vagy crême brüsseli fátylak, mégis keresettebbek, mert nagyon jól állanak és moshatók.

KÉPTALÁNY.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Szerelem nélkül nincs boldogság a földön.

Megfejtők: Klier Mihály és neje, Harczy Károly, Honig Ilona, Brandenburg Esztike, Kéray Elza, Major Károly, Szabolcsi Ilona, Bercsényi Giza, Joó Aranka és Pál, Stawiczki Erzsike, Marosi Jánosné, Schik Regina, Feuer Ede, Schvarcz Samu, Neuhauser Vilmos, Reiner Aranka, Jung Anna, Guttmann Antal, Spann Ignácz, Kohn Gyula, Beck Kálmán, Beck Berta, Neuhauser Samu, Frussa György, Karádi Mihály, Abramovits Rezsin és Etel, Pettik Ágoston, Bédi Istvánné, Bőné Béla, Schvarcz Aranka, Lang Kelemen, Kasai Imre, Farkas Irén, ifj. Posszer, János Papp Lászlóné, Gyáni Lajos, Árpás György, Litskó Laura, Nagy Lőrincz, Morankey András, Bedő János, Papp István, Török Jozefa, Békefi Laura, Stern Lina Milecz Aladár, Szércsi Miskolczy Irma, Hits Gyula Göncsi Józsefné, Gálfi Dénes, Barok Ferencz, Csurják Endre, Szabó Antal, Imre Jolán, Schvarcz Berta, Lang József, Rosner Anna, Schlésinger Mariska Schwarcz Nándor, Pottok Samu, Herrer Jenő, Csernei Irma, Lőwi Antal, Klein Anna, Frankl Gyula, Rózsa Lajos, Takács István, Barna Dezső, Stärk Sándor Csizmadia Gyula, Rabics Antal, Braun Ferencz, Vajda Mihály, Kovács József, Grünwald Gyula, Gáy Géza Zubán Szaveta, Benedek Anna, Vajda Mariska, Stern Lipót, Barna Annuska, Somogyi Katicza. Lang Irén, Brandl Mariska, Sallosy Mariska, Szendrői Ármin, Treulich Jakab, Rosner Dániel és Arnold, Lige József, Ligeti Róza, Buri János, Barinka Sarolta Kliér Mihály, Sárközy György, Csukás Katinka, Bilnitzer Szára, Reichenfeld József, Kliér Mihályné, Lévwy Ákos, Jordáky József, Tóth Sándor Walenta Borbála, Krécsi Irma, Klansnig Béla, Spitze Leó. Rosner Dániel és Arnold, Schvarcz Emma, Schvarcz Istvánka, Stärk Adolf, Kovács Lajos, Wisenfeld Adolf, Steinitz Antal, Kovács Márton. Weisz Bernát, Aranykövy Károly és neje.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Bekötési táblák a «Magyar Géniusz» fél évi folyamára a legváltozatosabb, tetszés szerinti szinekben, rendkivüli diszes és művészies kiállitásban kaphatók a kiadóhivatalban.

Előfizetőink közül senki se mulaszsza el a bekötési táblákat megrendelni, mert ezáltal maradandó becsű, diszes kötetek birtokába jut, melyek bármely szalon asztalán helyet foglalhatnak.

Czerny J. Antal „Tanningene-je"

a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb

hajfestő-szer

haj és szakáll, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanazon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete természetes szinét** visszanyerni, melylyel az őszülés előtt birt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ára 2.50 kr.**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, cremek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, coniferenspritek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

Czerny J. Antalnál Bécs, I. Walfischgasse 5.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve..

Raktár: Budapesten, Török József Király-u. 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Megay G., Wandraschek. **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Eliás Ármin, Ring. **Temesvárott** Tarcsay. **Ungvárott** Hoffmann. **Lugoson** Vértes L, **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Levélczim és gyár: ***Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl Ludwigstrasse 6.*** (saját házában.)

FOGAK

egészen természet utáni, egyenkint épugy, mint egészen **fogsorok**, rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon készittetnek. **Fog-specialista**

Király-utcza 47. sz. **RÓNA IMRE** BUDAPEST Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik.

Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

MATTONI-féle ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ

BUDAPEST KELENFÖLD.

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserü források. Ivó- és fürdőgyógymód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminő okok folytán keletkezett lobos izadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyalob után visszamaradt izzadmányoknál: a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteiknél: hurutos állapotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.

Fürdő-orvos: **Dr. BRUCK JAKAB,**
az országos közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges fekvés, félórányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.

Az kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositással szivesen szolgál

Mattoni és Wille
Budapest.

Olvasóinkhoz!

Az uj évnegyed küszöbén teljes bizalommal fordulhatunk tisztelt olvasóinkhoz, mert mindvégig iparkodtunk lapunkat azon a magas nivón tartani, a melyre kezdettől fogva helyeztük. S valóban, szinte páratlan az a rokonszenv s az a jóakarat, a melylyel a **Magyar Géniuszt** mindenütt fogadják. Az olvasók olyan hatalmas táborát gyüjtöttük magunk köré, a milyen tán még egy magyar szépirodalmi lapot se vett körül. Mi pedig fennállásunk óta folyton olyan fényes irói gárdával jelentünk meg a közönség előtt, a milyenre még alig volt példa hirlapirodalmunkban.

Ime, csak e husvéti számunkat tekintve, legkiválóbb poétáink nevét olvashatni abban az ékes sorozatban, melylyel kedveskedni kivántunk olvasóinknak.

A nagy becsccsel biró szépirodalmi czikkek mellett mindig kiváló tekintettel vagyunk az **aktualitásokra**, melyeket **könnyed modorban, izléses feldolgozásban adunk közzé.**

Gondoskodásunk egyik legfőbb tárgyát képezik **illusztráczióink**, melyekben csak a lefolyt héten honosítottuk meg uj irányunkat. Ez irányunk szerint a jövőben is nagy sulyt helyezünk arra, hogy minél szebb művészi kompozicziókat adjunk közre, de első sorban az aktualitások illusztrácziót fogjuk kultiválni. A napi eseményeket képben is megjelenitjük. Olvasóink előtt, még pedig a legkiválóbb rajzolók által eszközölt művészi felvételekben.

Igy hát ha bármely művelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy mely szépirdalmi lapra fizessenek elő, erre a kérdésre csak egy válasz lehet. Fizessünk elő a legtartalmasabb, legdiszesebb kiállitásu

„MAGYAR GÉNIUSZ“

czimü hetilapra, mely a maga kitünő volta mellett még páratlan kedvezményben is részesiti előfizetőit.

A **Magyar Géniusznak** ugyanis sikerült az

„OTTHON“

szerkesztőségével egyesülve kedvezményt nyujtani, mely egyedül áll a magyar irodalomban. E két kiváló irodalmi vállalat ugyanis oly formán lépett szövetségbe, hogy igazán potom áron szerezhető meg.

A „Magyar Géniusz“ képes heti lap és az „Otthon“ képes havi folyóirat előfizetési ára együtt

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis 12 frt egészévi előfizetésért kap az előfizető **egy rendkivül diszes kiállitásu magas nivóju, aktuális képet tartalmazó előkelő hetilapot, továbbá tizenkét kötetből álló folyóiratot, az „Otthon“-t, melyet a közönség s a kritika egyhangulag legelső folyóiratunk gyanánt üdvözölt, mert körülötte csoportosult a magyar irodalom és a művészet szine-java.**

Ime, ilyen lesz programmunk a jövőre is. Hivek maradván irányunkhoz, haladunk előre! Tartozunk ezzel annak az olvasóközönségnek, mely a Magyar Géniuszt oly meleg szeretettel s annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ szerkesztősége.

Előfizetések a **„Magyar Géniusz“** kiadóhivatalához (Aradi-utcza 8.) küldendők.

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK

60488/CI. sz

Gács-bécsi kötelék forgalom.

(A II. sz. dijszabási pótlék életbe léptetése.)

A gács—bécsi kötelék forgalomban 1893. február hó 1-től érvényes dijszabás II. részhez 1894. május hó 1-étől biró érvénynyel a II. sz. pótlék lépett életbe következő hatalommal:

1. A XVII. kivételes dijszabás életbe léptetése bornak kocsirakományokban *Bécs* (északi és állampályaudvar) állomásra teherárukénti való szállitására.

2. Kiegészitések, nevezetesen Osielec állomásnak a 2. külön dijszabásba (fára) továbbá Osielec állomásnak a III. és X. kivételes dijszabásokba való felvétele.

Budapesten, 1894. május havában.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága
a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. * Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 «	Fél oldal	« 5.—
Negyed évre	1 «	Negyed oldal	« 2.50
		Nyolczad oldal	« 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek. — Tárcza. — Szemle — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap“ kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

Összes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

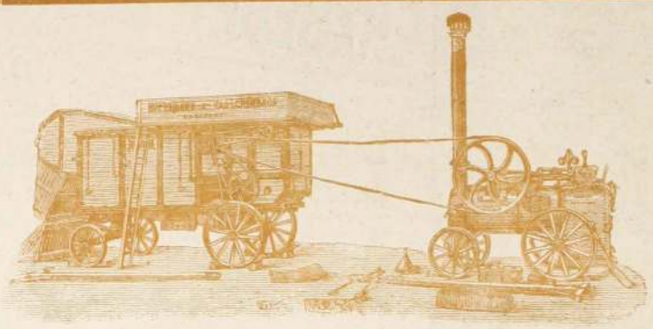

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélcím: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönyczim: Gazdaságigépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

(SZLAVONIÁBAN).

KITÜNTETVE:

Budapest 1885. London 1892.

Vasuti állomása Pakratz-Lipik (déli vasut) vagy Okucane (m. á. v.)

Egyetlen jódos alkalikus höforrás a kontinensen. Állandó hőfoka 64 C. Hegyek által védett égalj. **A legnagyobb fénynyel és pompával berendezett és zenemással ellátott gyógyterem,** valamint hasonló nagy fényüzéssel kiállított **uj étterem és kávéházi helyiségek** és egy nagy uj gyógyszálloda. **Villamos világitás. Pompás és nagy fedett sétány,** bazárhelyiségekkel. Porczellán, márvány és izzasztó fürdők, uj s terjedelmes fürdőmedenczék. A fürdő a nyugateurópai nagy fürdőhelyek szinvonalára lett emelve.

A lipiki alkalikus jódos hévviz ivó- és fürdőkúrának a legjobb sikerrel használtatik a test nyákhártyáinak mindennemü hurutos bántalmainál (gyomor-, bél-, gégehurut stb.) mindennemü csúzos és köszvényes bajoknál, mirigy és vérbajoknál, görvélykórnál, izzadmányoknál stb. Mint hivatalos fürdőorvos **Dr. Marschalko Tamás** működik.

Mérsékelt áru menetjegyek a déli vasuton 31% tourrefour-jegyek, a m. á. vasuton zóna.

Jódviz-szétküldés

mindig friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: **Édeskuty L. és Mattoni és Wille** ásványvizkereskedőknél Budapesten. Bármily fölvilágositással készséggel szolgál

a lipiki fürdőigazgatóság.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

A Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

A triesti általános biztositó társaság (Assicurazioni Generali) f. évi május hó 10-én tartott 62-ik közgyülésén terjesztettek be az 1893. évi mérlegek. A zárszámadási jelentésekből látjuk, hogy a társaság *életbiztositási dijtartaléka* 1893. évi deczember hó 31-én 39.757.609 frt 91 krra emelkedett, mig kár- és nyeremény részesülési tartalékok czimén 1.060.020 frt 07 kr. vezetteteft uj számlára elő. 1893. deczember 31-én az érvényben volt életbiztositási tőke összegek 162.807.926 frt 73 krra emelkedtek; az életbiztositási ágban az év folyamán bevett dijak 6.715.576 frt 28 krt tettek. A *tűz- és szállitmány-biztositási ágakban* a dij- és illeték bevétel 10.388.780 frt 65 kr. volt, miből 2.729.196 frt 46 kr. mint dijtartalék és 996.191 frt 01 kr. mint kártartalék lett minden tehertől menten a jövő évre átvitelezve. 1893. deczember hó 31-én érvényben volt biztositásokért a jövő években esedékessé váló dijkötelezvények összege 29.399.787 frt 58 krra emelkedett. Károkért az 1893-ik évben 9.302.329 frt 93 krt fizetett ki. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesitett kár fizetéseket, a társaság alapitása óta károk fejében 262.401.706 frt 51 krnyi, igen is tekintélyes összeget fizetett ki. Ebből a kártérítési összegből *hazánkra 49.265.865 frt 80 kr. esik* melyet a társaság *154.321 káresetben* fizetett. Az értékpapirok árfolyam ingadozása fedezetére alakitott tartalék 1893. deczember 31-én 1.190.544 frt 33 krt tett ki. A társaság biztositék alapjai az idei átutalások folytán 49.162.470 frt 81 krról 54.990.003 frt 34 krra emelkedtek. Ezekből több mint *15 millió magyar értékekre esik.* Az elért 812.185 frt 13 krnyi tiszta nyereményből a társaság osztalékul részvényenkint 120 frtot aranyban vagyis 300 frankot fizet.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok díjtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. MÁJUS 20

21-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELOFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Kordial: *Vay Miklós báró.* — **Leander**: *Ifjuság.* — **Flóra**: *Virágkorzó.* — **Maróthy János**: *Koldus dal.* — **Jobb odalenn?** — **Erdélyi Zoltán**: *A Laura-dalokból.* — **Dr. Spinoza**: *A senki fia.* — **Reutter Sándor**: *Miss Rose.* — **Guerrero—Szalai**: *Fekete felleg.* — **Feleki Sándor**: *Chyzer Kornél dr.* — **Lazzaroni**: *A Hét.* — **Szinházi krónika.** — **Irodalom.** — **Képtalány.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

Hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a budapesti keleti pályaudvaron létesitendő kocsimosó szin előállításához szükséges összes munkákra.

A tervek, a költségvetés, az egységárjegyzék, a szerződési tervezet, az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint a munkák végrehajtásához kötött feltételek a magyar királyi államvasutak magasépitményi ügyosztályában (Teréz-körut 56. sz. III. em. 14. ajtó) a hivatalos órák alatt, azaz hétköznapon 8-tól 2-ig, vasár- és ünnepnapon 9-től 12-ig megtekinthetők.

Az ajánlatokat legkésőbb 1894. évi junius hó 2-án déli 12 óráig kell benyujtani alulirott igazgatóság épitési főosztályánál (Teréz-körut 56. sz. II. em. 10. ajtó).

Az ajánlatokat ivenként 50 kros bélyeggel, a hozzátartozó mellékleteket pedig ivenként 15 kros bélyeggel ellátva, lepecsételve és következő felirattal kell benyujtani:

«Ajánlat a keleti pulyaudvaron létesitendő kocsimosó-szin előállitására.»

Az ajánlattevőket figyelmeztetjük, hogy csak az összes munkákra tett ajánlatokat fogjuk tárgyalás alá venni.

Az ajánlatok benyujtását megelőző napon, vagyis 1894. évi junius hó 1-én déli 12 óráig 2000 frt, azaz Kétezer oszt. ért. frt bánatpénzt kell a magy. királyi államvasutak központi főpénztáránál (Andrássy-ut 75. sz. földszint) akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban letenni.

Az értékpapirok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számittatnak, de névértéken felül számitásba nem vétetnek.

Csak idejekorán beérkezett irásbeli ajánlatok szolgálhatnak tárgyalás alapjául.

Posta utján beküldött ajánlatok és bánatpénzek térti vevénynyel adandók fel.

Budapest, 1894. május hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Az egyedüli jó forrás
csak is a
Karlsbadi czipő-raktár
most szemben a régi helyiséggel,
Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,
hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.
Különlegességek
TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN
barna és fekete bőrből
Kajári Dezsőnél
Dorottya-utcza 9. sz.

Legjobb és legolcsóbb
100 db. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték 50 kr.
100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték 75 „
dobozokban,
névjegyek a legszebb kivitelben.
DEUTSCHLÄNDER EDE
papir-, iró- és rajzszerek raktára,
kő- és könyvnyomdai nyomtatványok
BUDAPEST,
VII., Erzsébet-körut 28. sz.
(Wesselényi-utcza sarkán.)
Telefon-összeköttetés 55—53.

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdőhely.
BUDAPEST.
A Szt.-Margitszigeti 43.7° C. hévviz kitünő eredménynyel használtatott mint *fürdő* vagy belsőleg mint gyógyital és *belélegzésre* a következő kóralakok ellen: *köszvény, csúz, zsábák, idült kütegek, külsértések* után föllépett *izzadmányok, görvély és bujakor, máj, gyomor, bélbántalmak, idült székrekedés, hólyaghurut, női bántalmak, garat, gége, tüdőhurut, hüdések és idegbántalmak.* A gyógymód hathatósabbá tétele czéljából meglepő sikerrel használtatott a *massage és villamos fürdő.* 135 hold sétakert, tiszta pormentes levegő és 300 vendégszoba, társalgási és tekéző-terem, pósta, telefon, távirda, gyógyszertár és elismert jó konyha. Rendelő fürdőorvos dr. *Bauer Antal*, főherczegi udvari orvos. Naponta katona- és czigányzene. Hajóközlekedés félóránként; menet-tértijegy: hétköznap 20 kr., vasár- és ünnepnap 31 kr., gyermekjegy 10 kr.
Fürdőidény tartama május 1-től szeptember 30-ig.
A szobaáraknál május és szeptember hóban 30 százalék engedmény.
A hévviz, mely az eddigi tapasztalatok szerint *köszvény* ellen ol· hatásosnak bizonyult, hogy joggal *köszvény-gyógyviznek* nevezhető, frissen töltve készletben, főraktár **ÉDESKUTY L. udv. ásványviz szállitónál Budapesten.**
Árszabály kivánatra bérmentve megküldetik.
A szt.-Margitszigeti gyógyfürdő-felügyelőség Budapesten.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata
a megzavart ideg
és nemi rendszerről
Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.
656 **Bendt Ede** Braunschweig.

CZIMBALOM
hegedü-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.
Képes nagy árjegyzék
ingyen és bérmentve.
Varju Károly
cs. és kir. szab. hangszergyáros,
számos arany és ezüstérem birtokosa.
BUDAPEST,
VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

A
„COLUMBUS“
czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50.** Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;
Sternberg Ármin és Testvére
cs. és kir. szab. hangszeripar
Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.
675
Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

A legjobb hirü,
első és legnagyobb magyar
moly ellen biztositó-
és
MEGÓVÓ INTÉZET
mindenkinek alkalmat nyujt, hogy a télen át használt ruhákat, szőrmeféléket, függönyöket stb. stb. fáradság nélkül (mert csak egy levelezőlapba kerül, hogy az elvitelét megrendelje) a legfügyelmesebb gondozásra és minden károsodás ellen biztositva, a nyári idényre elhelyezze.
Az árak a nagyterjedelmü, szakszerü berendezés folytán, mérsékeltek! A letétjegy és az azon kitüntetett összeg beküldése után a tárgyak dijmentesen a házhoz szállittatnak. **Bővebbet az árjegyzékek.**
Ó-utca 44 **Katzer József**
szűcsmester,
az arany érdemkereszt tulajdonosa,
József főherczeg csász. és kir. fensége udvari szállitója

GANZ és TÁRSA
vasöntőde és gépgyár részvény-társaság
Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett
ajánl:
gépeket és épitési munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

1894. évi május 20. III. évfolyam. 21. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

VAY MIKLÓS BÁRÓ.

1802—1894.

Róla is elmondhatjuk, a mit csak nem régiben mondottunk el legnagyobb kortársáról e lapok hasábjain: A kelő századdal támadt, a hunyó századdal tünt le. Végig élt egy hosszú századot, mely tán eseményekben leggazdagabb szekuluma volt az emberiségnek.

Végig élte nemcsak szemlélve s látva, de részeseként, munkásaként.

Nagy események nyomában járt mindig; vezetőként csak ritkán járt elől. De azért ott volt a harczosok közt legelől nevének, rangjának, állásának s egyéniségének tekintélyével hatva felfelé és lefelé.

A *nemzeti konzervativek* gárdájának egyik legutolsó tagja mult ki benne. Valóban ritkaság egy nemzet életében az ilyen. A mi sajátságos s specziális viszonyaink között dominálni tudott egy konzervativ-párt nemzeti alapon. Másutt e két fogalom együtt szinte paradox, összeférhetlen. Nálunk Vay Miklós báró, Szőgyény, Mayláth stb. megmutatták, hogy lehet a konzervativ is igazi nemzeti lelkesedéstől áthatott hazafi.

De politikai multját s érdemeit kiemeli majd biografiája és hirdetik majd a politikai tényezők, melyek sokat, nagyon sokat vesztettek ebben a nagymultu, de haladni vágyó államférfiúban, kinek osztályrészül adatott, hogy mindhalálig hűséges őre legyen a magyar nemzet szent klenódiumának, a magyar koronának.

Mi inkább magánéletéből mondunk el egyet-mást, a mit személyes érintkezésekben láttunk s hallottunk tőle. S tán még érdekesebb is a bepillantás a nagyok magántermeibe, mint nézni őket a küzdelem tágas porondján. Itt csak a nagy kontúrokat látjuk, elmosódottan, halaványan, a környezettől többé-kevésbbé elnyomottan, amott az egyéniség az apró vonásoktól még jobban kidomborodik és az ember képe világosabban, tisztábban áll előttünk.

*

VAY MIKLÓS BÁRÓ.

Ott lakott az *Angol királynő* első emeletének hátsó szobáiban, a folyosó-labirintus legmélyén. Kész mesterség volt ráakadni szerény, három szobából álló lakosztályára. Nem is nagyúriasan éldegélt ebben a szűk körben, akár bejelentés nélkül is benyithatott hozzá akárki.

Szolgáját semerre se találván, magam is csak igy nyitottam be hozzá. Ott ült a galambősz aggastyán a fekete bőrdivánon, melynek rugóit elnyűtte már a sok ülés. Szájában kedvelt tajtpipájának borostyánszopókája. Nem égett a dohány, de az öreg úr csak fujta, mintha nyeldesné a füstöt.

Meg se lepte beléptem, ugy látszik, hozzá volt már szokva az ily kelletlenül betolakodó idegenekhez.

Kezét felemelte. Azt hittem, szólni akar. Csalódtam, mert csak olyan önkéntelen mozgás volt ez is, a milyet gyakran láthatunk az élemedetteknél. Hanem elfordult s felnézett a sárga almárium felé.

Bemutattam magamat. Az öreg úr bólogatott fejével és azt mondta: Guten Tag! Was schönes bringt sie her?

De észrevette, hogy németül válaszolt magyar szavaimra s szinte restelkedve mondá:

— Bécsi urak voltak nálam s rájár a szám a német szóra. De oszt' ki ne irja az ujságban. Még azt találnák mondani, hogy germanizálok. — S szeliden mosolygott ezen a kis gunyolódáson.

De azért beszédközben itt is, ott is közbecsúszott egy-egy német szó. Ugy látszik, a környezetében gyakran megfordultak németül beszélők, vagy magyarok, a kik a burkusok nyelvét hajtogatják szép anyanyelvük helyett.

Leültetett maga mellé a pamlagra, de nem fordult felém. Nehezére esett volna kimozdulni kényelmes ültéből. S beszédközben előre gesztikulált, mintha nem is oldalt volnék, hanem ott állanék előtte.

Persze csakhamar életkoráról folyt a szó. S az öreg úr hamarjában nem is emlékezett rá, hogy hány esztendős. Fejét bólogatva kérdé hirtelen:

— Hány esztendős is csak a Lajos... a Kossuth Lajos, kilenczven?

— Kilenczvenkettő.

— Hát én öcsémnek titulálhattam volna. Félesztendővel idősebb vagyok.

Természetesen ennél a témánál szerettem volna megmaradni, mert felette érdekelt volna, hogy mit tart a volt konzervativek vezéralakja azóta megdicsőült legnagyobbunkról. De a báró elhallgatott egy pillanatra s másra terelte a beszédet. Az arczáról azt véltem leolvasni, hogy nem szereti erről a dologról kinyilvánitani a véleményét.

Betegségét emlegette egyre, vagy inkább gyengeségét.

— Beteg nem vagyok, nem is voltam soha nyavalyás természetü. De azért mégis nagy beteg vagyok. Mintha minden tagom elrepülni akarna. Fiatal koromban lázban éreztem így. De most ez nem betegség. Már esztendők óta igy vagyok.

— Majd betétetem az ujságba, német sógorok vagyunk mind a ketten. Hehe!

Persze kéziratot kértem tőle. Egy alkalmi kiadvány számára kellett volna megszerezni a nagy államférfi kezeirását. Hivatkoztam rá, hogy a többi államférfiak is hozzájárulnak a kiadványhoz egy-egy autogrammal.

— Azok élő államférfiak, — válaszolá szavaimra — azok adhatnak. De egy halott ember irását csak nem akarják közölni. Reszket már a kezem, nehezemre esik az irás. Majd adnak mások helyettem is.

Ismételtem kérésemet.

— Nézze csak, minek kivánja ép tőlem. Nem birok én már kigondolni semmit. S le se tudnám irni. De azért adok, warten sie nur. Lássa, itt a szomszédban lakik a

küzdelmekben és tettekben gazdag élete. Nagy idők tanuját, a haza hívséges fiát, a király hivséges alattvalóját és a szent korona lelkes őrét egy nemzet gyászolja meg igaz őszinte gyászszal.

Nagy férfi volt érzésben, lélekben, tettekben, bár nem alkotott korszakot. A haza jelesei között fogják emlegetni késő időkig a nemzetnek ezt a hű, vitéz és állhatatos bajnokát, kit ép most e küzdelmes időben vesztettünk el, mikor kipróbált ereje és hazafisága oly ékes példa gyanánt szolgálhatott volna.

Kordial.

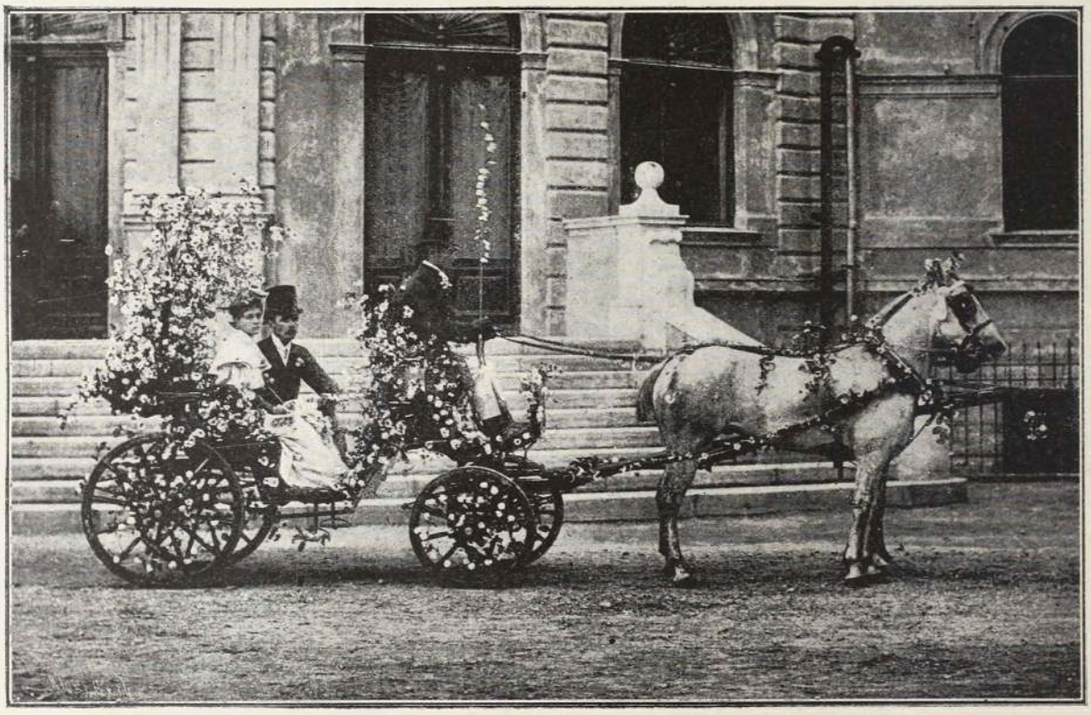

VIRÁGKORZÓ. BLASKOVICS FOGATA.

(Klösz fényképfelvétele.)

S aztán mosolyogva tette hozzá:

— Látja, mein Kind, most még csak a tagjaim akarnak repülni. De egyszer csak majd elszáll innen belülről is valami.

S a mellére szoritotta a kezét.

Biztattam, hogy még messze lesz az az idő.

— Messze? Dehogy messze. Tán annyi nap se telik el addig, mint a hány esztendőt lemorzsoltam ebben az életben. Kilenczven . . .

— Kilenczvenkettő.

— No persze, hogy kilenczven . . . kilenczvenkettő.

Köhécselni kezdett. Jónak láttam felállani és távozásra készülni.

— Haben sie was zu thun?

— Nein!

Ujra köhécselt, aztán tréfásan összeránczolta homlokát és mondá:

miniszter, a Josipovich, a horvát miniszter. Hozzá ugy is átmegy. No nyuzza meg duplán, én helyettem is . . . Már megbocsásson, de én nem adok, nem adhatok, nem tudok adni.

Búcsút vettem tőle. Kezét nyujtotta felém és jobbon támaszkodva fel akart állani, de visszahúzta gyengesége.

Búsan hagytam el azt a szerény kis szobát, mert alkalmatlankodásomat hiábavalónak tudtam. S ime:

Másnap reggel egy szolga állit be hozzám s levelet ad át. — A kegyelmes úr küldi!

Vay Miklós báró kézirata volt a boritékban.

*

A roskadt, megtört aggastyán immár megtért az örök nyugalom honába.

Csendesen, küzdelem nélkül ért véget

IFJUSÁG.

Egy vig dalt zengek, fiuk, vig dalt,
Sutba dobom a bánatot,
Sugártenger a nagy mindenség,
Mi boldogság: ifjú vagyok!
Oh nagyképüség, halld már egyszer,
Hogy örökkétig igaz dal:
A földön egyszer él az ember,
Csak addig, a mig fiatal.

A gyermekczipőket levetve,
Egy édes — boldog érezet
Viszi az ifjút, minden útja
Szép Éva, csak hozzád vezet.
A női nemhez közelgni mer,
Könnyü neki a diadal:
A földön egyszer él az ember,
Csak addig, a mig fiatal.

Oh szép idő, midőn ajkunkról
Elrebben a legelső bók,
Oh édes percz, ha női kegyből
Elcsattanhat az első csók.
Hogy forr a vérünk, szivünk mint ver,
Ajkunk mi szép szókat sugall. —
A földön egyszer él az ember,
Csak addig, a mig fiatal.

Te gond, te bánat, hagyjatok el
S jöszte, szerelem vig mámora,
Különb vagy érzem, leánykebel,
Mint dohos könyvek rút pora.
A boldogsághoz legjobb két szer:
A szerelem meg az ital. —
A földön egyszer él az ember,
Csak addig, a mig fiatal.

A mámor száll és komoly gondok
Rút arczczal leskelődnek ránk,
Itt-ott ránczos lesz a homlok,
Csak imént még, hogy álmodánk...
A szív az lassan, lassabban ver,
Fájón hangzik a régi dal:
A földön egyszer él az ember,
Csak addig, a mig fiatal.

Leander.

A VIRÁG-KORZÓ.

Pünkösd előtt nehány héttel a székes főváros polgármesterének ajtaján bekopogtat egy felette elegáns, kissé kopaszodó, de fiatalos járású és tartású, monoklis úr. A libériás szolga sietve ajtót tár a «nagyságos» úr előtt, ki gracziózen, sikkessen belantol a polgármester úrhoz s mihamar élénk diskurzus hangjai ütik meg a benyilóban álldogáló szolga füleit.

Eső . . . Dehogy . . . Biztos tizezer forint . . . Sok a vesződség . . . Óriási tömeg stb. ilyen kifejezések hallhatók odabennről.

Szinte kisértésbe jutna az ember, hogy azt gondolja, hogy odabenn a polgármester úrnál holmi kötéseket végeznek, a melyeknél együtt nyerészkedik a főváros vezetője a nagyságos úrral. De vajmi könnyen eltávoztatódik ez a veszedelmes balgondolat, ha megtudjuk, hogy ki az a fennebb vázolt sikkes elegáns uri ember, a ki egyuttal nagyságos ur is.

Nos, az az úri ember társadalmi életünk egyik legagilisabb, legbuzgóbb tagja, a kinek idejét jobbára lovagias affèrek és társadalmi mozgalmak szervezése veszik igénybe.

Persze, hogy Rohonczy Gida! Dehogy is kötéseket végez odabenn a polgármester úrnál. De azért spekulál, még pedig optimista módra bizva a mi közönségünk jószivüségében és lelkességében, mindig haussera spekulál. Az a tizezer forint pedig előirányzat szintén a publikum jószivüségére alapitva: előirányzata annak, hogy mennyi jut majd az ünnepségekből a jótékony czélokra. Sok vesződség . . . Azt meg mind nyakába veszi a nagyságos képviselő úr, kinek az ilyen vesződség nem is vesződség, hanem kész élvezet.

Az audienczia után nehány nap mulva pedig ékes, szines képekkel feldiszitett plakátok jelennek meg, melyeken a virágkorzót hirdetik pirospünkösd napjának tájára.

Immár másodszor jutott ki a székes fővárosnak ebből a gyönyörüségből, mely egyik intézményévé lesz még a mi metropolisunknak. Bizony ránk is fért az ilyen aristocratico—democratico ünnepség, a melyért annyiszor megirigyeltük a ragyogó Itáliát.

Arisztokratikus, már a mennyiben nagy uraknak és gazdag embereknek való. Demokratikus, a mennyiben a szegény embernek is jut ki rész belőle, hacsak nézésből s virágfogdosásból áll is ez a rész. Egyúttal katonai ünnepség is, a mennyiben a czélozgató dobálások a katonai mesterségnek is részei. Sőt anárkista gyönyörüség is, a mennyiben gyakorlatot ad a biztos vetésre, a minek pedig az anárkista is hasznát veszi a bombavetésnél.

De mind ez csak ráfogás, mert a virágcsata távol áll ezektől. Egészen más mesterség — poétai mesterség. Nem is irása a poézisnek, hanem valóságos megcsinálása. Vagy van-e poétikusabb annál a megkapó látványnál, mikor virágberekből gyönyörü virággal ékes lánykák küzködnek egymással virágokkal: rózsákkal, szegfükkel, liliomokkal.

Hull a virágbomba s ha talál, annál édesebb.

S e csata ragyogó ég alatt . . . Már ide kérdőjelt is tegyen ám krónikás. Bizony, az idén nem igen ragyogott. Mintha a komor égbolt megharagudott volna azokra a jó lelkü emberekre, a kik maguknak gyönyörüséget szerezvén, akartak a szegényekkel is jót tenni. Vagy tán másra haragudott ez az öreg ur, s csak véletlen volt, hogy ezeken a jó embereken töltötte ki haragját.

Majd meglátjuk.

Akár mint volt, hibázott az öreg. De még jóvá teheti a hibáját. Mivel?

Nos, hát adjon a jövő esztendőre olyan ragyogást, hogy csak na, virágcsata napjára.

Mert, hogy virágcsata lesz a jövő esztendőben is, arra nem kell egyéb bizonyság, mint az idei szeles-borus virágcsata szép sikere.

Flóra.

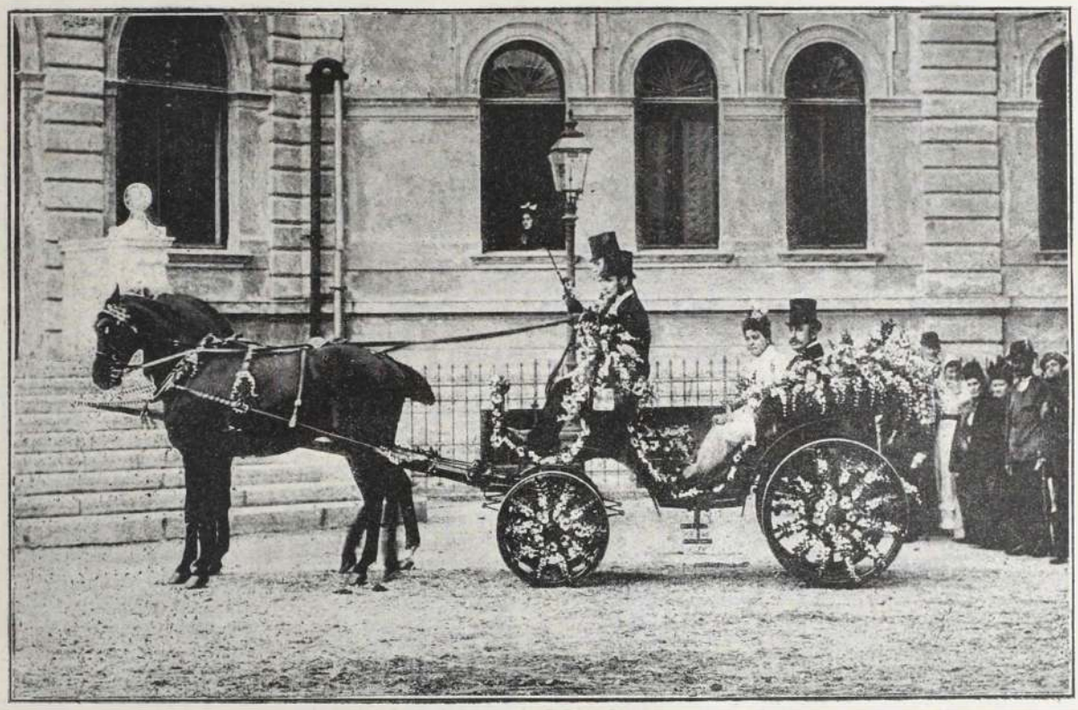

VIRÁGKORZÓ. MEGYERI KRAUSZ IZIDOR FOGATA.

(Klösz fényképfelvétele.)

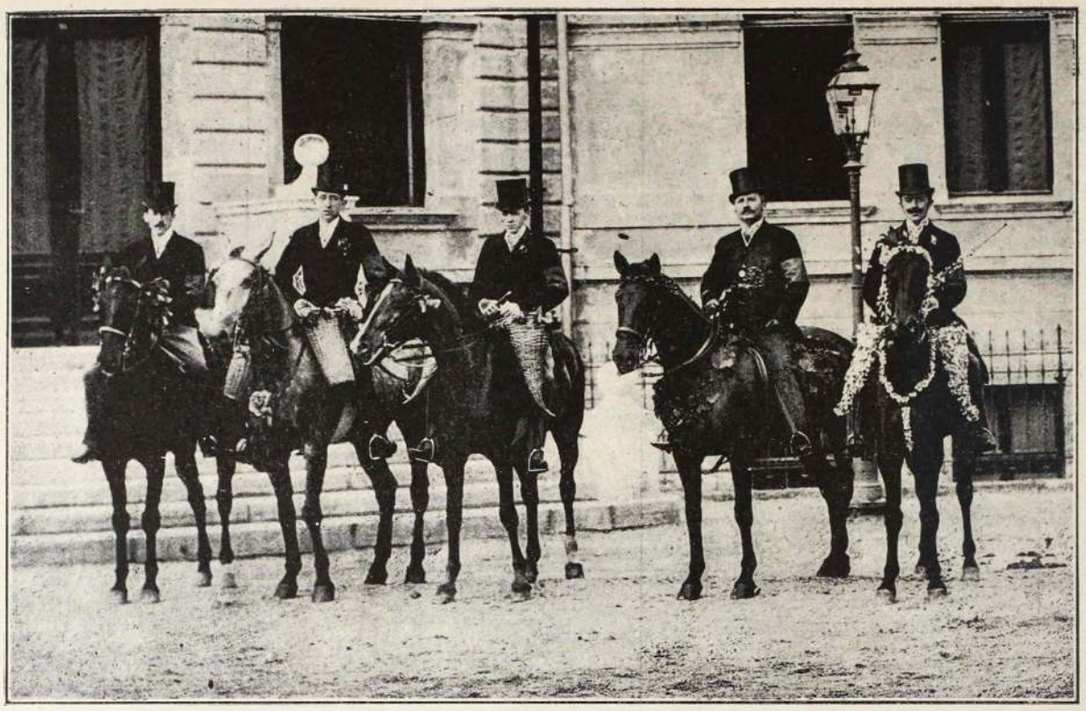

A VIRÁGKORZÓ RENDEZŐI:

ROHONCZY UNOKAÖCSCSEI. KÁROLYI GRÓF. ROHONCZY GIDA. PONGRÁCZ GRÓF.

(Klösz fényképfelvétele.)

VIRÁGKORZÓ. EGY DISZFOGAT.

(Klösz fényképfelvétele.)

KOLDUS DAL.

— BAUERNFELD. —

Tekints a földön bármely mesterséget,
A koldulásnál jobb nem is akad.
Kényelmes ez, kedvem szerinti élet:
Könnyen fecsérlem el a napokat.
Csupán a koldus független kebel,
Nincs semmije, — mitsem veszíthet el.

A munka, melyet józan is kerülget,
Nem kinoz már, nyakamról elmaradt,
Isten, ki a madárra is ügyet vet,
Megőriz engem, mint a madarat,
Mely vígan repdes, gyors, miként a szél,
Egy kissé éhes, ámde mégis — él.

Különben azt teszem, mit mindegyik tesz,
Mert koldulnak a nagy urak is ám,
De nincsen annyi bátorságuk ehhez, —
Hogy napról-napra éljenek csupán.
Az életet tekintsed behatón:
Tökéletes koldus világ vagyon.

Kitüntetés-, rang- és hatalmasságért
Koldulnak itt, mézes szóért amott,
Szerelmes várja már a holdvilág-éjt
És koldul ő, míg csókot nem kapott.
Művész, iró, gyötörve életét,
Koldulja a bolond tömeg kegyét.

A gyermek még beszélni sem tanult meg,
De mozdulata koldulást mutat,
Hogy egykor, majd ha férfivá kifejlett,
Mint koldus járja be a nagy utat.
Ha egynek ezt a földet nyujtod át:
Elkoldulja a csillagok honát.

De én csupán vidám, szabad kedélylyel,
Mint koldus csúszom át ez életen,
Sipkámat alázattal emelem le, —
S ha szembe tűnik úri nép velem,
Elgondolom: mi büszkesége van?
Elvégre koldus ő, mint jó magam.

Maróthy János.

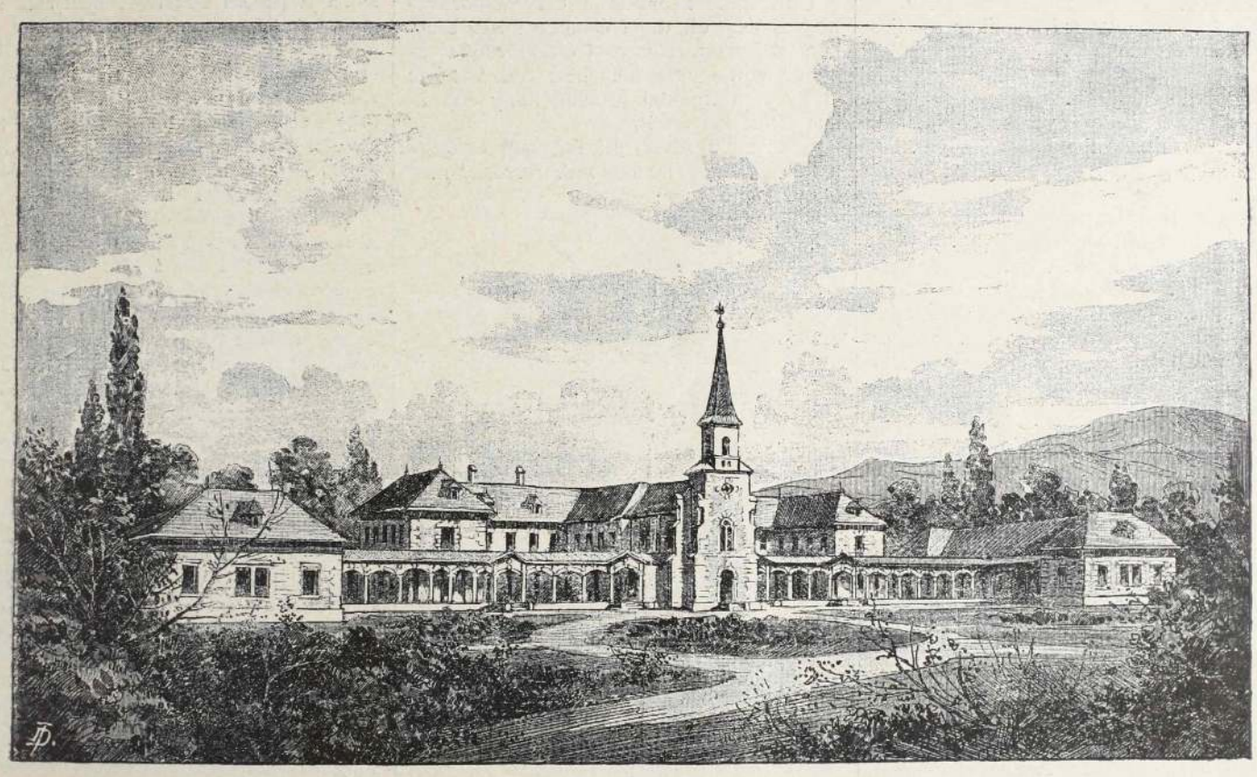

GYERMEKMENHELY AZ ISTVÁN-TELKEN.

JOBB ODALENN?

Angol elbeszélés.

Bizony a kis Tom meghalt. Jól is járt az istenadta, hiszen csenevészen lett már e világra s a mióta csak szítta a földi levegőt, mindig csak beteg volt.

Jól járt szegényke, hogy meghalt.

Csak az anya nem akarta hinni, hogy jobb igy.

Azt se akarta elhinni, hogy már nem hallja majd többé köhécselni az ő kis Tomját; azt se akarta hinni, hogy a kis Tom nem pillant rá többé olyan édesen okos szemeivel.

Azt se hitte, hogy a kis Tom nem kapkod majd kicsi kezeivel a csörgős játék után.

Mikor a nagyhaju, borzas szakállu doktor kimondotta, hogy: vége, az anya felzokogott s azt hajtogatta, hogy nincs immár senkije se ezen a világon.

E kinos perczben a férj átkarolta az asszonyt s erősen a szemébe nézett, mintha azt mondaná: Hát én? Én is itt vagyok!

A gyermek miatt az anya elfeledte a férjet, ki a munkában kereste a vigasztalást.

A férj érezte, hogy felesége keveset gondol rá, de szivesen megbocsátott, mert tudta, hogy kiért feledte el az asszony. A gyermekért!

Bizony, elfeledte az asszony azokat az órákat, melyekben együtt hányta őket a hab jövőjük tervén.

Elfeledte, hogy akkor is csak az volt a férfi élete, czélja, hogy karba-kar sétálhasson végig a szép utczákon — feleségével.

Minderre már régen nem gondolt az asszony. De arra ugyancsak gondolt, hogy a férj tudja őt nélkülözni, de a beteg gyermek nem.

Az anya ápolása éltető világa, enyhitő forrása volt a beteg gyermeknek.

De nem volt irgalom sem istenben, sem az emberekben.

Elvették gyermekét s kivitték messzire, egy magános, csendes helyre, a hol nem látni egyebet, mit korhadt fakereszteket és süppedő hantokat.

Egyedül volt a gyerek, a ki azelőtt egy perczre se volt távol az édes anyjától.

Most magában van.

Az anya pedig leborult az ablak könyöklőjére és néz ki az utczára. De nem lát senkit, bár sokan lótnak-futnak odalenn.

Szeme czélpont nélkül mered kifelé.

Fojtogatta az asszonyt a szoba fülledt levegője.

Nem állhatta meg tovább. Ki, ki, elhagyott gyermekéhez! Legalább azt a dombocskát láthassa, mely alatt porlad a csöpp jószág.

Pedig annyian vigasztalták a kétségbeesett anyát.

Rokonok, barátok mind eljöttek, hogy enyhítsenek a fájdalmán, legalább szóval. Vigasztalták.

S ugyan mivel?

Avval, hogy: jobb neki odalenn, megváltva minden kíntól s fájdalomtól.

Hát van nagyobb kín s nagyobb fájdalom, mint megfosztva lenni a legjobb anyától.

Oh, balgák! igy vigasztaltok?

Még jobban szenved most a gyermek, még nagyobb kínok s fájdalmak gyötrik. Nos, az anya siet gyermekéhez, hogy megoszsza vele kínjait és gyötrelmeit.

Átsietett a város utcáin.

A tavaszi napsugár letűzött kisirt szemeire, hogy kénytelen volt lecsukni pilláit.

A tereken sürögtek-forogtak a vidám gyerkőczök.

Dobogott az anya szíve, mikor a zajos népség között elhaladt.

A gyermekek tisztelettel utat nyitottak a gyászos asszonynak.

Mikor egy ujabb gyerekcsoport közt elhaladt, keserűség fogta el az anyát. Az ő kis fia sose játszott ilyen vidám társasággal.

Mikor a legegészségesebb volt, akkor is kendőkbe burkolva kimérten lépkedett, a helyett, hogy futkosott volna a többiekkel fel s alá.

Mig kiért a temetőbe, e gondolatok közt az anya átérezte mindazt a fájdalmat és boldogtalanságot, melyet gyermeke betegsége alatt átszenvedett.

Kiért a temetőbe.

Egy frissen vetett halmocska emelkedett az út szegélyén. Fejtül kereszt tűzve, melyet szalagos koszoru fog át. A koszorún felirás: Az én kis Tomomnak.

— Én édes fiam! Tom, Tom! — sikoltott fel az asszony s zokogva borult a halmocskára . . .

Mikor felemelte fejét, a napsugarak épen a temetőrács fölött siklottak el s egy kis aranyos keresztormot ragyogó fénybe vontak. A kereszt lábánál fiucska ült s a kezében tartott valamit, a mit egyre nézegetett.

Az asszony kiváncsi lett. Mit nézdegél annyira az a kis fiú? A nagy fájdalmat — mint annyiszor történni szokott — elnyomta ez a semmitmondó, érdektelen dolog.

Odament a fiucskához.

Egy tarka bogárka mászott nagy fáradsággal ide-oda a fiucska tenyerén. Szárnya már nem volt egy se a bogárkának. Lábai közül is hiányzott nehány. A fiúcska pedig jól őrizte a bogárkát s tán gyönyörködött is szenvedésein. Mulatott a kis állat vergődésén.

Az asszony megszánta a megkínzott bogárkát:

— Mondd, fiacskám — szólott a kínzóhoz — mért kínzod ezt a bogárkát. Inkább öld meg, semhogy igy kínozd. Öld meg!

A fiúcska az asszonyra nézett nagy, okos szemeivel és védőleg terjesztette kezét az állatka fölé. S igy szólt:

— Hisz az még jobban fáj neki.

Az asszony pedig odább ment. Mit is érdekelte az idegen fiú vagy az elkínzott bogárka.

De azért a kis állat egyre ott volt a szeme előtt és egyre zúgott a fülében a fiúcska szava: Hisz az még jobban fáj neki.

Hát ő vele is nem azt akarták elhitetni, hogy gyermekét csak jóra váltotta meg a halál? S már majdnem el is hitte!

S nem terjesztette-e ő is védőleg kezét gyermeke fölé, mint ez a fiúcska.

Hisz az még jobban fáj! Ez a pár szó elriasztotta azt a csepp enyhet is, melyet a vigasztaló szavak immár beleoltottak a szivébe.

A fiúcska szavai még jobban elkeseritették az asszonyt, mint a csapás súlya.

Mit is mondott a férje? Mondj hálát az istennek, hogy magához vette e földi kínokból!

Oh! nincs a férjének érzése. Nincs, nincs! Érezni gyermekért csak az anya tud.

Többé meg se hallgatta a vigasztalásokat. Beteggé tette ujból minden vigasztaló szó. Tudta, érezte, hogy hazudnak az emberek, kik áltatva súgják fülébe az enyhitést.

Ujra kiment ahhoz a kis halmocskához. S leborult ujból és még keservesebben zokogott. Kezeit összekulcsolta és imádkozott — gyermekéhez. Bocsánatért! Hogy vigasztalódni próbált, hogy enyhülést akart keresni!

S az anya lelkét élte fogytáig emészté a kétség, hogy ha tán *nem bocsátott* meg a gyermeke!

A LAURA-DALOKBÓL.

I.

Hosszú, álmatlan éjszakákon
A lelkem sokszor van veled;
Végigsimitom halvány arczod,
Megcsókolom kisirt szemed,

. . Arczod szines lesz, könyed sem hűll,
Nevetni próbál két szemed, —
Egymásra lelt tán fél utjában
A lelkem, s lelked — úgy lehet!

II.

Az irás szól: a boldogságra
Csupán a jóknak van joga!
— Mi bűnöd édes szép martirom,
Hogy boldog nem lehetsz soha?

Az irás szent! az irás könyve
Még sem hazug, még sem csaló! . . .
— Nem földi üdv lesz részed, hisz te
Sohsem voltál közénk való!

III.

Kinos éltem Golgotháját
Járom búsan egyedül,
Vétek üldöz, Júdás bűne,
Édes álom elkerül.

Szemrehányás, kinzó önvád
Átokként ül lelkemen, —
S édes arczod Messiásom!
Bús-halványan megjelen! . . .

IV.

Boldogságról tudtam egy dalt.
Elfeledtem régen én,
S tudtam egy dalt szenvedésről,
Ez még most is cseng felém.

Azt egy lányka énekelte,
Ezt egy asszony, halaványt . . .
Csak lehetnél lány még egyszer!
Boldog lány, mint hajdanán!? . . .

Erdélyi Zoltán.

A SENKI FIAI.

IRTA DR. SPINÓZA.

A fóthi róm. kath. elemi iskolában voltam egy izben hivatalos a félévi vizsgálatra. Mindig szerettem megfigyelni egészséges, nyilt eszü népünk gyermekeinek az értelmi fejlődését. Hogy miként feslik bimbójában az elemi ismeretektől megilletve ez a világos értelem. Mennyi kiváló tehetség vész el közöttük parlagon a magyar kultura örök kárára. Nagy értelmi tőke marad el kellő művelés híján a nép alsó rétegében, elásott kincsként, mely a kiképzés által megforgatva, kamatoznék dúsan a nemzet közérdekének.

A magyar közművelődés legfőbb őre. a kultuszminiszter e kárbavesző tehetségekre is irányithatná a figyelmét.

Egy létesitendő nemzeti ösztöndíjat a leghasznosabban fektethetne be a szegény nép alsóbb rétegeiben jelentkező kiváló tehetségek iskoláztatásába. A népből való fiúk idővel a nép valódi előljáróivá, lelkészeivé, tanitóivá, községi orvosaivá és jegyzőivé válhatnának. Mert bizony mai napság ebben a tekintetben nem ragyogók az állapotok. Ha értelmileg kvalifikálva vannak is a nép vezetői, de érzületileg ritkán mondhatjuk ezt el róluk. Hiába, a ki nem nevelkedett a nép közt, az nem ismeri ugy a nép hétköznapi életkörülményeit, bajait, szükségleteit; a ki nem a nép testéből való test s véréből való vér, az vajmi ritkán érez, gondolkozik a néppel és alig érti meg ügyes-bajos dolgainak a csinyját-binyját. Tisztviselői csak vannak falusi népünknek, de hivatott vezetői kevesen.

Nem egy arra való tehetség tűnt fel előttem az ily falusi vizsgálaton. Kár értük, kimondhatatlan kár, mert csakhamar eldurvulnak az eke szarva mellett, nevelődésüknek ugyszólván első stádiumában.

Itt van az a tömzsi, szőke gyerek, ritka értelemmel arcza vonásaiban. Összevissza forgatom földrajzból, számtanból, magyar történelemből. Saját szavaival szabadon és szabatosan felel. Nincs az a tört, melyen soká törné az eszét. Talpraesett válaszaival a fővárosi iskolák első jelesei közt is megállná a sarat. Érdeklődve tudakozódom kiléte után. Azt felelik: «apáczagyerek».

A község lelkésze magyarázta meg, hogy mit értsek ez alatt. Senki fia, a budapesti gyermekmenedékhely által pártolt árvák és lelenczek közül való. Az egylet helyezi el szegény, de megbizható családoknál és havibért fizet érte. A jó gondozástól, egyszerü, de egészséges táplálóktól, üde levegőtől többnyire kifejlődik a nyavalyás kisded és egészséges gyerekké serdül. Vagy hetven van ez idő szerint a községben elhelyezve, szopóskortól kezdve egész a tizenkét évesig. Az erősét, nagyját elviszik, helyébe kicsit hoznak és betegeset a «gyermekmenhely egyletet» gondviselő apáczák. Róluk nevezi a nép e lelenczeket bevett szójárással «apáczagyerekek»-nek.

Közel negyedszázada, hogy áldozatkész emberbarátok lelkesedése az egyletet megteremté gr. Ká-

rolyi Korniss Clarissa elnöklete alatt. Több mint ötödfélezer elhagyatott lelenczet vett azóta ápoló gondjai alá és mentett meg többnyire az éhenhalás és agyonsanyargatás sorsától. Ki törődnék más az ily «senki fiá»-val, kinek atyja, anyja egészen ismeretlen, elhalt vagy kórházban, fegyházban sinylődik?

Nagyrészök odajut népesedési statisztikánk legszomorubb rovatába, a gyermekhalandóság negyvennégy százalékába.

Az állam eddig mit sem áldozott a művelt nyugoton közköltségen gondozott, magasabb humanitárius czélokra. A szülők halála, nyomora, vétke vagy könnyelmüsége altal magára hagyatott, magán segiteni nem tudó «senki fia» egyedül a társadalom felebaráti szeretetére van utalva. De a jelentkező közszükséghez képest elenyésző csekély a társadalom által nyujtott segély. Egyesek áldozatkész buzgalmát nem támogatja kellően a tömeges sorakozás. Nagy a számuk a segélyző társadalomra utalt szerencsétlen lelenczeknek. A gyámok nélkül maradtak arányában a menhely választottjaié elenyésző csekély. Mondhatni, valóban szerencsések a szerencsétlenek soraiban.

Az egylet jótékonysága be nem éri azzal, hogy életüket megmenti. Gyámoltjait az egylet fel is neveli, értelmes munkásokká, iparosokká képezi, keresetképes tagokként adja át a társadalomnak. Az egylet választmánya elhatározta egy oly intézet alapitását, melyben finövendékei gyakorlati kiképeztetést kapnak a kertészetben és részben a földmivelésben és egyes, kivált a mezőgazdasággal hasonlatos iparágakban.

A kivitel élére a szegények nemesszivü pártfogója, Károlyi Sándor grófné állott. A Károlyi István gróf által alapitott István-telken ingyenes földterületet szerzett az intézetnek. Férje által hétezer forintnyi áldozattal megváltatá számára a gazdasági egylet meglevő épületeit. Maga, anyósával, Károlyi István özvegyével az intézeti kápolna költségeit vállalta el. Megnyerte a kultusz és földmivelési miniszterek anyagi támogatását az iskola és gazdasági felszerelés czéljaira.

Buzgott, mig testté vált az ige, eleven valósággá a menhely-egylet iparos és kertészképző intézete.

Ma már nyolczvanhét bennlakó növendéket részesit az elemi s iparoktatás áldásában. Ezek mindannyian a menhely-egylet ápoltjai. De a százhúsz növendékre berendezett intézet befogadja a főváros árváit is és jutányos évidij mellett fizetéses növendékeket vesz fel. A kisebbek, a hatévesektől a tizenkétévesekig a népiskola tantárgyaiban kapnak oktatást, a nagyobbak szervezett, hat évig tartó kurzuson a konyha-, disz- és fakertészetben, a kertészethez szükséges kosárfonásban, faragásban, a kerti eszközök készitésében képeztetnek ki.

A kertészet mellett az ipar más ágai iránt tehetséget érző növendékek képzett mesterek vezetése alatt követhetik ebbeli hajlamukat.

A szabó és czipészipar oktatása már honos az intézetben. Következik ezután a bognár, kerékgyártó, kovács, esztergályos, asztalosipar bevezetése, a gyakorlásukhoz szükséges műhelyek felszerelésével.

Hat évi tanfolyam után a növendékek az iparostól kapott oklevéllel és az utolsó két évben végzett munkájához mért összeggel lép az intézetből a gyakorlati életbe.

A menhely-egylet mint tehetetlen, elhagyott csecsemőt veszi ápoló karjaira és mint keresetképes, tizennyolcz éves iparost adja át a társadalomnak s bocsátja pályájára. Most már az életereje teljében levő munkástól függ, hogy tudását áldásosan kamatoztassa.

Ezer okuk van szivesen és hálával emlékezni vissza az intézetben lefolyt évekre.

Kevés magyar iparos fiának akad gyermekéveiben oly sorsa, mint a menhely felkarolt árváinak.

Szegény szülő nem is nyujthat magzatjának ily életmódot, gondos nevelést és szakszerü oktatást, mint a milyet ez az intézet ad növendékeinek.

Pompás helyisége, kiváló berendezése, a fedele alatt folyó élet vonzó képe érdemesek rá, hogy a fővárosból egy-két órára kiránduljunk hozzájok és megismerjük őket.

Akár a magyar államvaspályán, akár lóvonaton csakhamar czélunkhoz érünk. Mindkettőnek az állomásához egyaránt közel esik az intézet, mely renaissance stilben tartott emeletes épület. Román kápolnájának a karcsú tornya messze ellátszik dombos telkéről. Homlokzata a palotai erdő uj villasorára néz. A Duna mellől húzódó áramlat ide csapja az üde erdei levegőt.

Az előtérben jól gondozott pázsit, fenyő és vadsóska csemeték parkjai közt kavicsos út vezet a főépület oszlopos előcsarnokába. A földszint nagy részét a három iskolahelyiség és a nagy étterem foglalja el. A kényelmes, világos tantermek teljesen megfelelnek a modern igényeknek. Gönczy—Fiwel-féle padjai az ülő gyermek testéhez szabvák. Táblákban, térképekben és szemlélhető rajzokban nem szenved hiányt a felszerelés.

Az ebédlő valóságos terem, melynek fényezett fatáblák vannak boritott falán s mozaik-padozatán és felszerelésén csak ugy ragyog a tisztaság.

A háztartást gondviselő szürkenénék serény keze látszik meg rajta. Ép ugy, mint a ruhatár rendjén, a pinczehelyiségben elhelyezett étvágykeltő konyhán és bár nem inyenczek számára, de jól berendezett éléstáron.

Egy nyájas «testvér» (apácza) megismertetett az intézeti menükkel. Egészséges, egyszerü, egy takarékos munkás szerény igényeihez mért ételeket kap a gyermek s ez az élelmezés uralkodó főelve.

Hetenként ötször kapnak a növendékek húst vagy húsnemüt, levessel és főzelékkel; kétszer a leves mellé tésztát. Vasár- és ünnepnapokon sült, vagy sütemény tetézi a rendes kosztot. Reggelijök tej kenyérrel; délelőtt és uzsonnára is mindenkinek kijut egy darab kenyér. Hogy a statisztika igényeinek is megfeleljek, feljegyeztem, hogy egy gyermekre napi átlagul tizennégy dekagramm hús és negyvenkét dekagramm kenyér esik.

Hogy miként aránylanak az adagok a felnőtt fővárosiak élelmi porczióihoz, annak Kőrösi lenne a megmondhatója. De, hogy ez a táplálék az intézet növendékeinek egészségére válik, azt e virgoncz gyermekek viritó jó színéből biztosan konstatálhatom.

Ruházatuk ép oly egyszerű, mint kosztjuk. Mosó kékben, könnyű szalmakalapokban futkároztak fel s alá az intézet kertjében. Télen sapkát és melegebb posztó öltönyt viselnek. Fehérnemüt nyáron hetenként kétszer, télen egyszer váltanak. Egyenruhájok szerény, de tiszta, akár egy katonáé.

Kaszárnyaszerű hálótermeikben harmincz gyermek alszik elég kényelmesen megvetett vaságyakon. A ruhatárakban is minden növendéknek meg van a maga külön szekrénye. Mosdó szobájuk fehér márványasztalokkal, forgó tengelyű márványmedenczékkel, csapos vizvezetéki csövekkel ellátva nagyon alkalmas a tisztaság állandósitására. A szellőzés és vizvezeték modern berendezésü az egész intézetben. Az udvar jobb oldalán épült fütőházból külön gőzgép állandóan friss vizzel látja el nemcsak az intézet egyes lakrészeit, de alagcsövezéseken át délkeletre elterülő kertjének medenczéit, üveg és melegházait is.

Rothberg főkertész éppen javában dolgoztatott nyolcz felnőtt növendékkel s több fogadott napszámossal a gyümölcs és konyhakertészet e mintaszerű telepén. Fütött üvegházakban nevelt dinnyeplántákat ültettek át trágya által melegitett ágyakba. «Egy hónap mulva ott is terem dinnyém» — mondta. Elhittem neki, hisz egy gyönyörü, érett kantalupot és turkesztánt mutatott a melegházból, a földi epernek már túl van a szüretén, fejes káposztája maholnap már magba megy át, óriás uborkáit is leszedte, borsója virágjában áll.

Az országos kiállitáson, a magyar kertészeti egylet tavalyi és idei kiállitásán egyaránt feltünik és rendesen kitüntetésben részesül az intézet kertészete. Rothberg főkertész nemcsak a gyakorlati termelés mestere, de mint személyesen meggyőződtem, mesterségének közlésében, a tanitásban is kiválóan értelmes. Felszabadult növendékei, mint kertészek, szerte működnek már az ország kiválóbb gazdaságaiban.

Az intézet felnőtt növendékeinek oktatását négy szaktanárral Tóth Károly az intézet igazgatója végzi. Feladata magaslatán álló, a szőlőmüvelés és mezőgazdaság terén sokoldalúan képzett, állását a hivatás lelkesedésével végző férfi. Tisztelettel, ragaszkodással csügg rajta a növendéknépség, ő meg egész részvéttel van a «senki fiai»-nak a sorsa iránt. Szigoru, de mindig gondos figyelemmel tartja az intézetet rendben. Mellette az intézeti növendékek vallásos nevelését Sandula Imre váczmegyei pap vezeti. — Gondozásának kiváló tárgya az intézet románstilü, nemes izlésü kápolnája. A kápolna oltárképe Simor herczegprimás ajándéka; szent Istvánt ábrázolja, a mint az országot pártfogásába ajánlja Magyarország pátronájának. A vallásos hazafiságnak művészi megtestesülése ez a kép.

Az intézetet is a vallásos hazafiság buzgalma emelte az emberiség elhagyatott apró nemzedékének. «Magához engedi jönni» a kisdedeket, a nyomoruság pusztulása elől szerető karjára öleli és munkás polgárokat nevel belőlök a hazának. Méltó, hogy emberbaráti szeretettel pártfogoljuk és megismerjük ezt az intézetet, melynek bejárása fölé a régi klasszikus felirat illő: «Introite, quoniam et hic dii sunt!» «Lépjetek be, itt is istenek lakoznak!»

MISS ROSE.

ELBESZÉLÉS. 2

— IRTA: K. REUTTER SÁNDOR. —

— Mindenesetre, a mennyiben időm engedi, élni fogok az adott joggal — felelé Béla zavartan.

— A mennyire ideje engedi? Azt mondja ön? Nos ez nem válasz, ez kibuvó. Mondja ki határozottan, hogy eljön. Lássa, holnap egy kis társaság lesz nálam, az ön barátai és néhány hölgy . . . Jöjjön el — elvárom! Tehát holnap hatkor! — A viszontlátásig! — S ezzel megszoritá Béla kezét és eltünt a kapuban, mely becsapódott utána.

Béla sokáig állt ott és bámulta a házat. Kerttel körülvett villaszerű épület volt a Nagy János utczában; tizedik ház Béla lakásától.

Még egy utolsó pillantást vetett a házra, azután boldogan, vígan tért haza. Régi szerelme felújult, de most már nem is gondolt arra, hogy elfojtsa. Teljesen átadta magát érzelmeinek. Azt képzelte, hogy ez a szerelem fátuma s elhatározta, hogy mindent el fog követni, hogy viszontszerelemre találjon.

Nyugodtan tért aludni.

III.

Másnap hat óra volt, a mikor felment a misshez.

Már voltak ott többen. Hölgyek a czirkuszból, két huszártiszt, egy képviselő barátja és Szentléleky Imre báró.

Rose a legkedvesebb s legfigyelmesebb háziasszony volt.

Teáztak, tréfálództak és kaczagtak.

A tea után bevonultak a kis, elegáns szalónba.

A tisztek az ablakmélyedésbe huzódtak a hölgyekkel és halkan fecsegtek; a képviselő kilépett a balkonra és a párkányra támaszkodva füstölte el szivarját.

Miss Rose egy alacsony kerevetre tele-

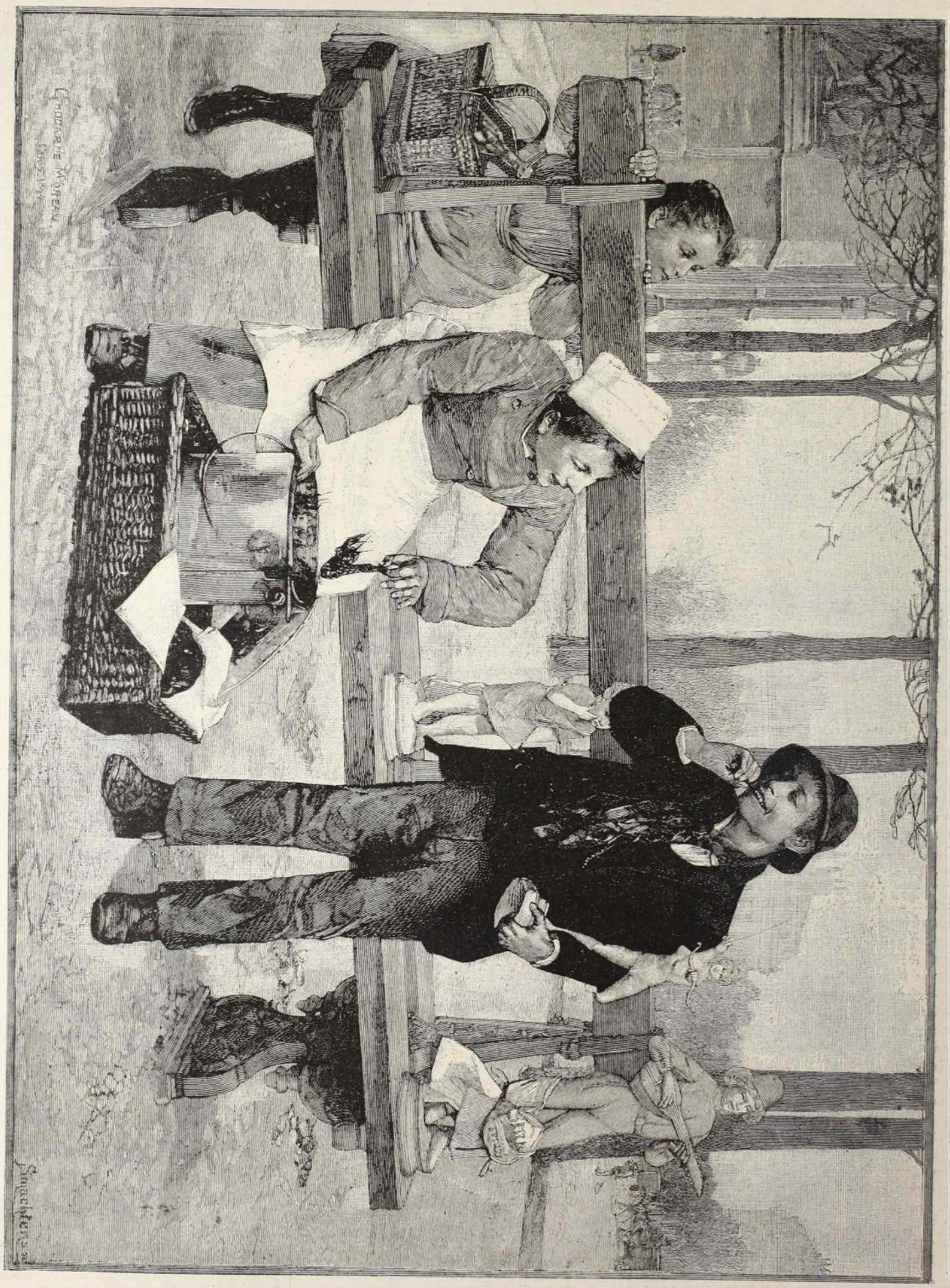

VISSZAÉLÉS A BIZALOMMAL. — CHOCARNE-MOREAU FESTMÉNYE A PÁRISI SZALONBAN.

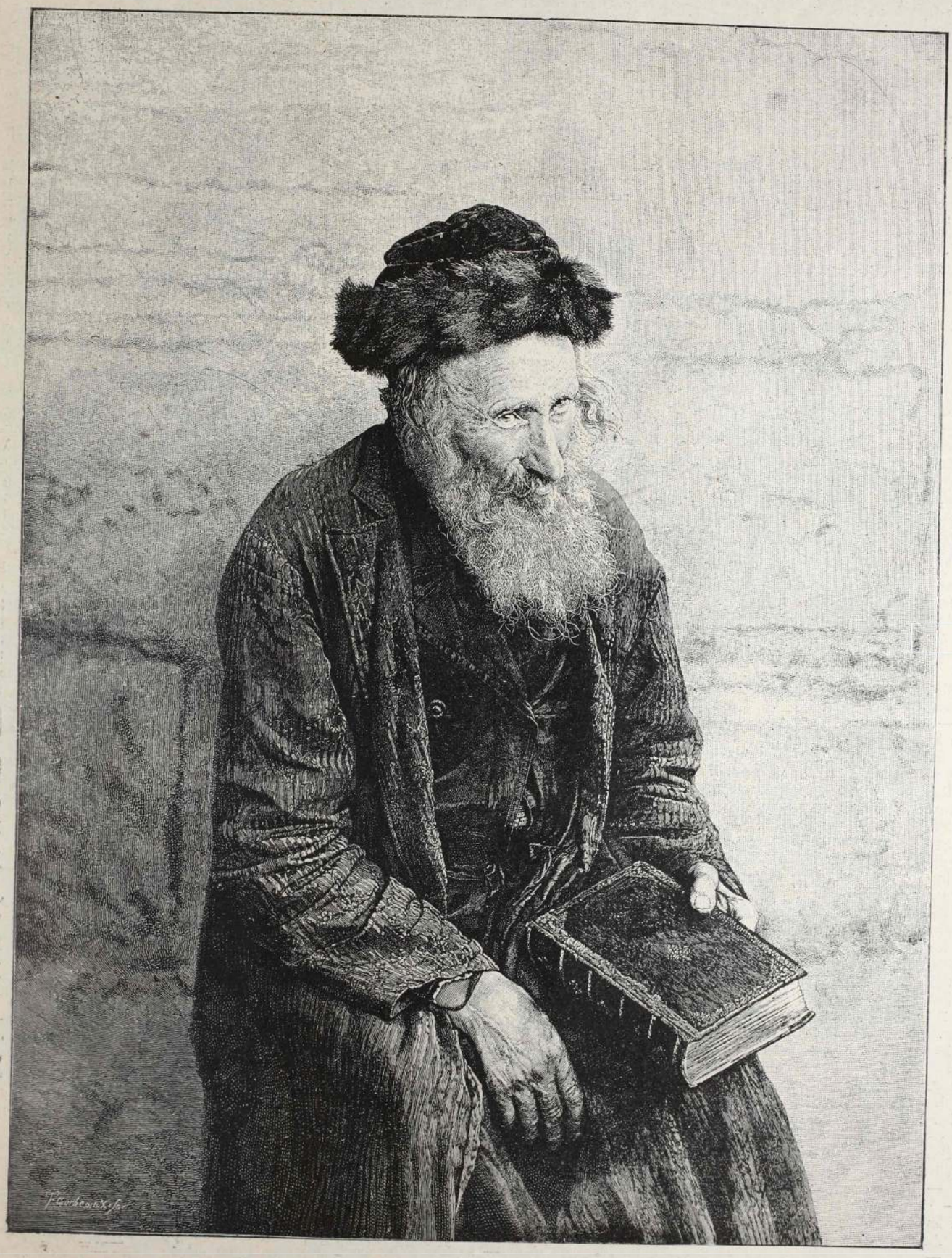

EGY JERUZSÁLEMI ZSIDÓ.

AZ ÉLETBŐL.

pedett és Szentléleky odaült a lábaihoz. Imre báró olyan hű kisérője volt a missnek, mint az árnyéka; folyton a nyomában járt.

Jó fiú volt. Hosszú növésű és sovány, blazirt, sápadt arczczal, melyet a vörös pofaszakál rúttá tett. Fénytelen szürke szemeiből azonban jóság és megelégedettség sugárzott s ha beszélt, kezeivel állandóan gesztikulált.

Rose, ugy látszik, nem sokat törődött vele.

Bedő összefont karokkal némán állt a zongora mellett és nézte a szép leányt. Rose czigarettára gyujtott és szórakozottan hallgatta Imre unalmas beszédét.

A langyos esti fuvallat a nyitott ablakokon át belehelte a kertből feláradó virágillatot és Rose kéjjel szivta be. Egyszerre nyugtalan kezdett lenni. Ugy érezte, hogy valami zavarja ábrándozásában. Szemeit körüljártatta a szobában és tekintete találkozott Béláéval.

Nehány másodperczig egymáson függött a két szempár és ez a rövid idő elég volt arra, hogy egymás szivébe lássanak.

Rose hirtelen elforditá fejét és kitekintett az ablakon át az aranysárga, fényes égboltozatra, azután lehunyta szemeit.

Egy arczot látott maga előtt, egy halvány, szomoru és szép arczot, merész sasorral, mélázó kék szemekkel.

Összerezzent.

Szemeit ismét kinyitá és azt az arczot kereste, de Béla már elfordult tőle. Ott ült a zongora előtt és játszani kezdett halkan, csendesen, egy ismert szomorú dallamot Schuberttől.

Rose felkelt és oda ment hozzá. Nyugtalan volt, forrott bensejében valami, a minek nevet adni nem tudott. Bágyadt volt és leült Béla mellé.

Mikor az utolsó akkordokat eljátszotta, hozzá fordult:

— Ugy látszik, mi egyformán érzünk. Én is kedvelem a szomoru, szivhezszóló zenét. Eljátszom önnek kedvencz dalomat, hallgassa meg, Skócziában éneklik.

Rózsás újjait a billentyűkre illeszté és elkezdett játszani.

Béla maga elé tekintett.

Szép, egyszerű és kedves dal volt, mely a szivét érintette. Mintha Rose kitárta volna előtte bensejét, kiáramlott abból egész lénye, bánata.

Béla a szép leányra tekintett és annak szemeiben egy pár könyet látott csillogni.

Rose folyton halkabban játszott és az utolsó hangokat leheletszerüen végzé. Fejét hátravetette, szemeit összehunyoritá s feltekintett a menyezetre.

Zajos taps zavarta meg a néma csendet. Imre báró felugrott és hosszú léptekkel Rosehoz sietve, gratulálni akart neki, de a miss elaléltsága megnémitotta s önmagára boszúsan visszavonult.

Rose felugrott, aranyszőke haját hátrasimitá és mint egy ébredő tekintett körül.

— Ugyebár önök mosolyognak viselkedésemen. Gyakran fog el ily mélázás, le kell szoknom róla.

— Remekül játszott, valóban remekül — kiáltott fel Imre és hosszú karjaival a levegőben hadonázott.

Az urak és a miss barátnői előléptek.

— Kedves Rose, maga mindenhez ért. A zongorán ép úgy remekel, mint a nyergen. Hiszen önt bámulni kell.

Rose megfordult.

— És Bedő úr? Ön nem csatlakozik a bókolókhoz? — kérdé Bélától, ki szótlanul állott mögötte.

— Nem — viszonzá Béla. — Én nem akarom a művészetet méltatni, én a szivet akarom csodálni.

Rose reá nézett és nem válaszolt.

Nyolcz óra előtt a vendégek oszlani kezdtek. Béla utolsónak maradt, bár Imre nyugtalanul hivta magával.

A küszöbön Rose még egyszer kezet nyujtott Bélának, szép, nagy szemeit reá emelte és oly hangon, mely parancsként hangzott, súgá:

— Ugyebár viszont fogom látni nemsokára és gyakran!

— Igérem!

Ezzel elváltak.

IV.

Béla állandó vendég lett miss Rosenál.

Szerelemről nem beszéltek, de mindegyikök ismerte a másik érzelmeit.

Egy este Béla, mint rendesen, haza kisérte Roset a czirkuszból. Enyhe, kellemes idő volt és ők lassan sétáltak a fasorban.

Mikor a kapuhoz értek, Béla búcsúzni akart.

Rose visszatartotta.

— Elkisérem egy darabig.

— Helyes — válaszolt Béla nevetve.

— Azután én kisérem vissza és ezt reggelig fogjuk megcselekedni; maga pedig nem fog aludni.

— Tehát nem akarja? Jó, azt sem bánom — mondá neheztelve, durczásan Rose és csöngetni akart.

— Rose! Félre ne értsen, csak tréfáltam. Hiszen tudja, hogy csak az ön közelében vagyok boldog, teljesen boldog!

Rose odahajolt Bélához, feje rövid ideig annak keblén nyugodott, azután a fülébe sugá reszkető, halk hangon:

— Tehát legyen boldog, akarom, hogy az legyen! Megengedem, hogy felkisérjen.

Bélát édes érzelem fogta el, a mikor átlépte a kapu-küszöböt s mikor felhaladt Rose mellett a lépcsőn. Érezte Rose karját reszketni az övében.

Mikor Béla másnap reggel hazatért lakására, inasa jelenté, hogy a szobában Szentléleky Imre báró régóta várakozik.

Béla besietett.

Imre, ki rendesen mosolygó arczu volt, komolyan lépett elébe. Szentléleky nem neheztelt Bélára, hogy az tőle elhóditotta Roset; tudta, hogy Bélával ő nem versenyezhet, mert az délczeg, szép férfiu. Megnyugodott tehát a sorsban és változatlan jó barátsággal viseltetett Béla elé.

— Jó reggelt Béla, régóta várlak.

— Isten hozott, édes Imrém. De mi történt? Mi bajod? Hiszen olyan képet vágsz, mint egy busuló lengyel.

Szivarral kinálta meg barátját.

Imre egy kényelmes karosszékbe vetette magát, hosszú lábait kinyujtotta és nagyot fujt maga elé. Azután tompa hangon kérdé:

— Feljársz még Rosehoz?

Béla csodálkozva tekintett rá.

— Csak azért kérdlek — folytatá komolyan Imre — mert ép a végett vagyok itt.

— Ahá, tudom már — kaczagott fel Béla — kérdőre vonsz! Kihivsz! Megölsz! Szóval féltékeny vagy és azt akarod, hogy mondjak le róla..

— Nem, nem — szakitá félbe barátját Imre. Te jól tudod, hogy nem is gondolok többet Rosera. A dolog komolyabb, hallgass meg, elmondom.

— Figyelek.

— Nos, tegnap délután — öt óra lehetett — készültem elmenni hazulról, a midőn jelentették, hogy egy úr kiván velem beszélni. Letettem a kalapomat, botomat, s vártam. Belépett egy körülbelül 40 éves, magas és erős, borotvált arczú, pofaszakállas férfiú. A legelső pillanatban megismertem az angolt. Rövid köszönés után bemutatkozott: Melwart Hectornak hivják. Miután leültünk, angol nyelven bocsánatot kért alkalmatlankodásáért. Előadta a következőt, mit én, ha nem vagy türelmetlen, szószerint fogok ismételni.

— Kérlek tedd: a dolog valóban érdekelni kezd.

— «Báró úr! — igy kezdé. Egy hét előtt érkeztem Budapestre azon czélból, hogy menyasszonyomat felkutassam, mert a nyomok, melyeket már egy hónapja követek, ide vezettek. Megtudtam, hogy menyasszonyom a czirkuszban lép fel, s azt is megtudtam, hogy vigan él, mulat, nagy társaság veszi körül, s hogy önt báró úr választotta lovagjának és kegyeltjének.»

Béla nem fojthatott vissza egy gyönge mosolyt.

Imre zavartalanul folytatá:

— Tudhatod kit értett menyasszonya alatt: — miss Roset. A kiváncsiságom tehát a tetőpontra hágott a midőn folytatá: «Miután azonban én jogaimról le nem mondtam és le nem mondok, elhatároztam, hogy kérni fogom úgy önt báró úr, mint a többi urat, hogy menyasszonyom jó hirnevének megőrzése végett szakitsák meg az összeköttetésüket és ismeretségüket.»

— Áh, ez érdekes, ez kitünő! — kiáltott fel Béla. És te mit feleltél?

— Én mindenekelőtt kijelentettem előtte, hogy rossz uton jár, mert én jelenleg a missel nem érintkezem; más részről pedig nem voltam rest őt figyelmeztetni eljárása helytelenségére és kérdeztem tőle, hogy miért nincs a miss mellett, ha a vőlegénye? Előadta, hogy neheztelnek egymásra. Észrevettem, hogy zavarba jő. Röviden bucsuzott és távozott. Én siettem hozzád, de otthon nem találtalak. Eljöttem tehát ismét ma, hogy figyelmeztesselek a helyzet komolyságára. Vagy őrülttel van dolgunk, vagy dühös szerelmessel. Különben az angolból sok jót nem néztem ki.

— Kedves Imrém, fogadd köszönetemet jó indulatodért — mondá mosolyogva jó akarattal Béla. Te ismersz, s tudod, hogy nem ismerem a félelmet. Ha annak az angolnak baja van, csak jöjjön hozzám. Roset pedig békében fogja hagyni, különben én fogom felkeresni.

— Csak figyelmeztettelek — jegyzé meg Imre. Reám mindig számithatsz.

— Tudom és köszönöm — mondá Béla, s melegen szoritá meg barátja kezét, a ki távozott.

Bedő mind a mellett nyugtalan lett; féltékenység kezdte gyötörni.

Hátha Rose megcsalta? Ha szerelme csak ámitás?

Meggyőződést akart szerezni, mindent tudni akart.

Délután becsöngetetett Rosehoz.

Mikor a kis szalonba lépett, Rose várakozni látszott reá.

Derült arczczal, melyből öröm sugárzott, lépett elébe.

— Édes Bélám, szép, hogy eljöttél.

Folytatása következik.

FEKETE FELLEG.

Teodoro Guerrero regénye. 8

A RÉGI ISMERŐS.

Filomena Maldonado nem aludt. Rég letünt multjának emlékei mintha feltámadtak volna sirjukból s ott lebegtek ágya körül. Penalver szerelme, Cádiz, Gibraltár, szülei, gyermeke, szenvedései, nyomora s még sok minden kinos sorsából egyre a fejében kóválygott. Majd lehunyta szemeit s magában imádkozott. Segedelmet kért az Istentől ezek az emlékek ellen, a melyek feltámadtak, hogy ujra fájdalommal és szenvedéssel töltsék el.

És az Isten egy leheletével eloszlatta a fellegeket. A mult alakjai s az emlékek tünedeztek.

S az a lehelet feltárta a hajnal előtt a kelet kapuit. A halvány sugár beözönlött a kis ablakon. Nappal lett.

Filomena fellélegzett s körültekintett. Mintha azoknak az alakoknak az árnyai még ott volnának a falon. Felkelt s odament a másik ágyhoz, melyben irigylendő nyugalommal szunnyadt a fia.

Az anya boldogan szemlélte Alfredot. A szive eltelt a boldogsággal, mely a keserüséget mind elnyomta. E pillanatban nem gondolt se a multra, se a jövendőre, hanem nézte a fiát. Multja, jelene s jövője volt ez az egyetlen kincse, a fia.

Ráhajolt Alfredora s homlokon csókolta. Alfredo fölébredt s anyjára mosolyogván, kitárta karjait.

— Hé de jól aludtam édes anyám.

— Aludj is mindig jól, fiam; rossz álmok nélkül.

— Dehogy rossz, jó álmaim voltak. Olyan gyönyörűt álmodtam. Fényes kocsiba ültem, melyet büszke paripák vontak. Csak úgy nézett utánam az a sok nép az utczán. És sokan kalapot emeltek a mint elrobogtam mellettük.

— Micsoda álmok. Ugy látszik, tegnap óta ilyesmire gondolsz egyre. Szinte félek.

— Bizony nem is volna rossz olyan uri módban élni mint Penalver ur. De hát — folytatá feugorván az ágyból — addig is beérem — persze be is kell érnem azzal az uj ruhával, a melyet tegnap vettem.

Az anya arcza elborult e hiu beszéd hallatára. De egy szóval se vetette fia szemére. Alfredo pedig öltözködött. Lassan öltögette magára ruháit. Mindegyiket előbb jól megvizsgálta, mikor pedig felvette, jól megnézegette magát a repedt tükörben. Mikor pedig készen volt, ismételten tetőtől talpig végigtekintett magán. Filomena behozta a reggelit.

— Ne fáradj, anyukám, majd hozatok én fel jobb reggelit.

— Nem, fiam, nem szabad. A pénz arra való hogy megtakaritsuk.

— Persze! Arra, hogy kiadjuk. Eleget szükölködtünk. Most gazdagok vagyunk, hát ajándékozzuk meg a gyomrunkat valami jobbacska eledellel. Csapjunk egy kis lakomát! Éljen Penalver úr.

Alfredo elsietett, nem hallván a mit anyja utána kiáltott. Filomena mellére tette mindkét kezét, hogy elállitsa sebes lélegzetét, melyet Alfredo éljenkiáltása keltett oly gyorsaságra. De csakhamar megnyugodott s önkéntelenül is örült a fiával együtt.

Alfredo pedig visszatért. A nyomában egy inas lépkedett nagy tálczával a két kezén. Letette a tálczát az asztalra. Filomena összecsapta kezeit. Mi minden volt azon a tálczán, hideg biftek spékelve és fűszerrel, lágy fehér kenyér, mustáros saláta, habos sütemény. S két nagy palaczk bor és szines piskóta köröskörül.

Mikor az inas kiment, Alfredo odaugrott az anyjához, átölelte, megcsókolta jobbról is, balról is s igy szólt:

— Na, édes anyám, asztalhoz! A *bisztek* kitünő. Már megkóstoltam az úton. Hát még a bor! Na, üljünk le.

— Mondd csak, fiam, mért fogadtál még inast is. Hozhattad volna magad is azt a tálczát.

— No persze! csak még az kellene. Mit szóltak volna a népek, meg a szomszédok. Ilyen szép kabátban tálczát czipeljek. Még be is mocskolhattam volna!

— Bizony, Alfredo, félek, hogy ez a szép kabát még veszedelmed lesz.

— Nem lesz soká ilyen szép ez a kabát. Veszek frakkot helyette. Megálmodtam az éjjel és az álom nem hazug . . . No de együnk, együnk. Éhes vagyok. Ha ugy akarja az úristen, meg Penalver úr, hát használjuk a jó alkalmat.

Ennél rosszabb szentet alig idézhetett volna Alfredo. A mi kis szándéka volt az evéshez Filomenának, az is elhagyta. Isten és Penalvert együtt emliteni előtte! Azért még örömmel nézte, hogy milyen jóizűen falatozik a fiú.

Alfredo pedig jóllakván, egy kendővel megtörölte a száját és átment a szomszédba Czeczilliához, a ki már türelmetlenül várta.

Filomena leszedte az asztalról a lakoma maradványait s félretette a tálczát. E közben arról eszmélkedett, hogy mint megváltozott a fia azóta a látogatás óta, melyet Penalvernél tett.

De nem soká gondolkodhatott ezen a metamorfózison, mert megnyilt az ajtó s egy úr jelent meg a küszöbön.

Filomena Maldonado közömbösen pillantott a finoman öltözött úrra; az az úr ellenben érdeklődéssel szemlélte az asszony arczát.

— Méltóztassék belépni, ha ugyan jó helyen jár és nem tévesztette el az ajtót.

Az előkelő úr mozdulatlanul állott a küszöbön s kérdé:

— Donna Filomena Maldonado?

— Én vagyok! — válaszolta az asszony hirtelen meglepődve.

Az idegen úr belépett a szobába és igy szólt:

— Sennora! régi ismerőse vagyok én önnek és most eljöttem, hogy egy kellemes megbizatást intézzek el.

Filomena iparkodott hamarjában rendbeszedni gondolatait.

— Régi ismerősöm? . . .

— Igen! régi ismerőse — sajna! — mondá az idegen úr mosolyogva.

— Ah! — sikoltott fel hirtelen Filomena. — Ezt az arczot . . . Ismerem! . . . A neve . . . Ismerem! . . . Don Nicolas de Velasco . . .

— Az vagyok, az — s megfogta Filomena kezét. — Nicolas de Velasco, a kivel húsz év előtt ismerkedett meg Cádizban.

— Cádizban — mormolá elnyomott fájdalommal Filomena.

— Valósággal kitünő emlékezete van Filomena.

— Emlékezet . . . Igen, uram, ez az egyedüli, a mire joga van a boldogtalanoknak, kik valaha boldogok is voltak. A boldogok hamar felednek. Mi, szegények, nem tudunk feledni.

Leültek.

— Igaz, igaz! — sápitott Nicolas de Velasco.

— De arról meg vagyok győződve, hogy ha másutt látott volna, sose jutott volna eszébe, hogy én vagyok a Filomena Maldonado, a kit Cádizban ismert meg.

— Ez is igaz. Nem tudok én hazudni. Vagy nincs jó emlékező tehetségem, vagy ön . . . nagyon is . . . megváltozott.

— Csak szóljon bátran, nem sérti hiúságomat. Ah! a hiúságom eltűnt a szépségemmel együtt. Az idő megtanit megismerni önmagunkat. Elég a tükörbe tekintenem, hogy lássam, mit rabolt el tőlem az idő.

— Az idő valamennyiünknek ellensége — mondá Nicolas mosolyogva.

— De a szerencsétleneknek minden óra ezerszeresen számit . . . Kiváltkép nálam. Érzéketlenül hagyott szépségem letünte. Könyek nélkül fogadtam sorjába a ránczokat arczomon s a fehér hajszálakat . . . Pedig korán vetett az orczám ránczokat s korán szürkülni kezdett a hajam . . . A szerencsétlenség s a szenvedés nyoma . . . Mert sokat szenvedtem.

— Azt tudhattam. Higyje el, Filomena, gondoltam nehányszor az ön szomoru helyzetére, melybe egy férfi könnyelmüsége sodorta, a ki könnyelmüségének következményeit tegnapig nem is sejtette. Ép ott voltam Penalvernél, midőn a fiú hozta a levelét.

— Az én levelemet! — dadogta Filomena zavartan. — Elképzelheti, uram, hogy sok áldozatomba került annak a levélnek a megirása: . . . De anya vagyok s mit nem tenne meg egy anya a fiáért . . . Elrabolják mellőlem a fiamat! . . . Inkább vegye el az Isten életemet . . .

— Nos, nincs már mit aggódnia. Ép e dologban jöttem, Penalver barátom küld, hogy megbeszéljem önnel a fiú megváltását a sorozás alól.

— Oh! az ég áldja meg jó tettéért. Az isten fizesse meg neki.

— Elég kevés fizetség ez azért a könnyelmüségért. El se tudja, Filomena, gondolni, hogy mardossa Penalver barátomat a lelkiismeret tegnap óta, hogy van a világon egy valaki, a ki vér a véréből . . . Mért nem tudatta vele előbb?

— Én? . . . Alamizsnát, igen, azt kértem tőle, de nem adom oda érette a fiamnak egy hajaszálát se . . . Édes fiam.

— Tökéletesen igaza . . . De neki is van valamije abból, a mit szivnek neveznek . . .

— Szivnek? — kiáltott fel az anya keserűen. Nincs, nincs szive! Megcsalni egy asszonyt s aztán elhagyni! S nem volt egy dobbanás se a szivében, a mely figyelmeztette volna, hogy lett valaki a világra, a kihez neki is köze van . . . S nem hallotta meg a kétségbeesett, elhagyott asszony kiáltásait. Nem, nem . . . Nincs szive annak az embernek.

— És mégis sokat szenvedett — mondá Nicolas.

— Szenvedett! — kiáltott fel Filomena gúnyosan. Tudja is ő mi a szenvedés. Ha mutatta is, hogy szenved, az is csak szinlelés lehetett . . . Szenvedett! A nyomorult!

— Pedig ön szerette.

— Mikor azt a gyalázatosságot elkövette, meggyülöltem. Törpének, aljasnak láttam s szégyellettem enmagam előtt, hogy szeretni tudtam volt. Megismertem helyzetemet és megborzadtam . . . Anya voltam . . . S ápolni kelle gyermekemet.

— Valóban jobb sorsot érdemelt — szólt Velasco kissé elérzékenykedve, mellére csüggesztven fejét.

Filomena pedig nyugodtabban folytatá:

— De ez mind már régen volt. A mit heveskedve előbb mondottam, az csak a multak kisértése. Most már megnyugodtam. Nem gyülölöm, nem, az égre. Magam lettem a nyomorult, kinek nem jutott egyéb osztályrészül, mint a szenvedés és alázatosság . . . Sürü fátyol boritott el mindent.

— Örömmel hallom, hogy nem viseltetik már olyan ellenszenvvel Penalver iránt. De nem hiszem, hogy nem indulna meg, ha látná.

— Ha látnám! — dadogá Filomena, lassan fölegyenesedve.

Majd észrevette zavarát s mosolyra váltván az ijedelmet, erőszakoltan mondá:

— Miért ne? Közénk az idő hatalmas gátat vont. Köztünk állott az egész világ, hogy elválaszszon bennünket a kötelességek hatalmas sánczaival.

— Igaza van. De azért a helyzet s a körülmények ugy kivánnák, hogy együtt megbeszéljék.

— Együtt . . . Nem, nem! Ne jöjjön hozzám! . . . Nincs, a mi együtt illetne kettőnket.

— Nem értett meg Filomena. Nem önről van most szó, hanem Alfredoról. Az ön fia sorsáról.

— Oh! ugy hát jöjjön — szólott az anya megtörten. Nem félek már tőle. Alfredo Penalver is csak olyan ember már előttem, mint a többi . . .

— El fog jönni. Szükséges, hogy ön el legyen rá készülve s minden kelletlen érzést elnyomna a fia kedvéért, kinek pedig sorsa függ ettől a találkozástól.

— Alfredo sorsa?

— Igen. Vagy tán nem értett meg.

— Jöjjön, jöjjön hát — sóhajtá Filomena. Szegény fiamért mindenre kész vagyok.

— S Penalver barátom is kész mindenre. Csak kár, hogy már nem tehet mindent jóvá . . . De nincs itthon Alfredo? Szerettem volna, ha elkisér, hogy elrendezhessük a kiváltás dolgát.

— Mindjárt itt lesz — viszonzá Filomena s kétszer koppantott a falon. Itt van a szomszédban. Majd erre a jelre átjön.

Kis vártatva be is lépett Alfredo s fellette meglepődött, midőn idegent látott a szobában.

— Édes fiam, don Nicolas de Valesco eljött, hogy rendezze a te dolgodat. Menj vele.

— Köszönöm uram — s megfogta a Nicolas nyujtotta jobbot s megrázta. Isten veled, anyám! Nemsokára itthon leszek, — s megcsókolta az édes anyja kezét.

— Sok szerencsét, édes fiam! szólott utána Filomena. Mert Alfredo és Nicolas ekkor már a lépcsőn voltak és siettek lefelé.

Filomena egy pillanatig szinte megmeredten állott.

Majd fejéhez kapott s egy székbe rogyott.

Sok sok gondolat szállotta meg hirtelen.

S fenhangon szóllott mintegy önmagához:

Eljön . . . Nem szeretem, gyülölöm, megvetem. Mit bánom, ha el is jön . . . De lesz-e erőm hallgatni a szavát. Jaj! hogy nyilallik itt a szivemben.

A szivére tette a kezét. Hevesen dobogott odabenn.

Könyek csordultak ki Filomena szemein.

De gyorsan letörölte a könycseppeket, mert Czeczilia lépett be.

— Valami baja van, sennora — kérdé a leány, látva Alfredo anyjának levertségét és izgatottságát.

— Semmi, lányom.

— Sirt? ugy-e sirt?

ASSISI SZT.-FERENCZ. — CHARTRAN FESTMÉNYE A PÁRISI SZALONBAN.

— Sirtam . . . Ma, mikor boldog vagyok . . . Csak gyenge vagyok a sok szenvedéstől.

— Bizony, ma elégedett is lehet. Alfredo azt mondta nekem, hogy ma kiváltják . . . Ni, sennora, hiszen ön reszket és sápadt.

— Fáj, fáj . . .

— Feküdjön az ágyba.

— Igen, pihenésre van szükségem. Lefekszem . . . De előbb imádkozom az istenhez, hogy adjon erőt . . . Jaj!

Filomena Czeczilia karjára támaszkodva lassan az ágyhoz vánszorgott.

Folyt. köv.

CHYZER KORNÉL DR.

Nem is olyan régen, csak két éve még, hogy az országházban, a sajtóban, a társadalomban a mi hazai egészségügyünket nem illették más titulussal, mint hogy «ázsiai.»

És valóban, az egészségügy volt mindenkor a miniszterek mostoha gyermeke. Hiába volt az orvosok sopánkodása, a sajtó felszólalása, senkisem mert hozzáfogni ahhoz, hogy abba a rengeteg khaoszba, melyet Magyarország egészségügyének neveztek, rendet hozzon. Csak akkor, mikor Hieronymi Károly vette át a belügyminiszterséget, derültek jobb napok erre az elhagyott mostohára.

Az uj miniszter programmjában különösen hangsulyozta, hogy az elhanyagolt egészségügyet kellő figyelemre fogja méltatni.

a belügyminiszterium egészségügyi osztálya az uj tanácsosban.

Nem túlozunk, ha azt állitjuk, hogy Chyzer drral uj aera köszöntött be Magyarország egészségügyében.

A lapok lassanként elhagyták az «ázsiai» jelzőt, és a legnagyobb elismeréssel szólottak hazánk egészségügyi viszonyairól s az erre vonatkozó intézkedésekről; a parlamentben pedig még az ellenzéki képviselők sem hallgathatták el, hogy meg ne dicsérjék azt az örvendetes fordulatot, mely Magyarország egészségügyi állapotában beállott.

A trachoma, a cholera és egyéb járványok ellen a tudomány összes vivmányaival s a legnagyobb buzgalommal és erélylyel küzd a belügyminiszterium.

Az orvosi kamarák kérdése a megvalósuláshoz közeledik. A tiszti orvosi állások rendszeresitettek és még száz meg

évek hosszú során át valamint nagy külföldi tanulmányutjain szerzett, továbbá nagy tudománya és éles megfigyelése, mely mindjárt fölleli a dolog nyitját.

Chyzer dr. igazi self-made man. Minden protekczió nélkül, csak a saját nagy szorgalma és tehetsége által küzdötte fel magát abba a fényes állásba, hol már is oly sok üdvöset teremtett és teremteni még hivatva van.

Egész élete csupa munka, kevés pihenővel.

A pihenő nála abban állott, hogy külföldre utazott s ott tanulmányozta az egészségügyet.

Mindazt leirni, a mit Chyzer teremtett, arra hasábok volnának szükségesek. A társadalom minden terén ott találjuk az ő nagy buzgalmát és nemes szivét.

A tudományt sok értékes dolgozattal gyarapitotta s mint megyei főorvos Zem-

VIRÁGKORZÓ: WULFF EDE FOGATA.

(Klösz fényképfelvétele).

Nem tudjuk, kinek ajánlatára, de mindenesetre szerencsés pillanatban született meg az a gondolata, hogy maga mellé munkatársul Zemplénmegye érdemes főorvosát *Chyzer* Kornél drt vette s őt osztálytanácsosi ranggal, az egészségügyi osztály vezetésével bizta meg.

A miniszteriumban és azon kivül levő szakférfiak és laikusok összedugták fejüket és kétkedve kérdezték egymástól, mint lesz képes ez a homo novus, ki a miniszterumok bonyolódott adminisztrációjával, ügyes-bajos dolgaival sohasem foglalkozott, ezt a nagy tapasztalatokat igénylő szép, de terhes állást betölteni.

Eddig csak annyit tudott róla a világ, hogy kiváló tudós, nagy szorgalmú, szeretetreméltó ember, kitől Zemplénmegye apraja-nagyja sirva bucsuzott el. Nem sok ideig tartott és a világ meggyőződhetett arról, hogy milyen kiváló erőt nyert

száz fontosnál fontosabb egészségügyi kérdés került megoldás alá és kerül rövid idő mulva a megoldás stádiumába, mióta az uj tanácsos áll az ügyek élén.

Chyzer drt, ki a reklámnak mindenkor ellensége volt, a lapok dicsérete, a társadalom elismerése nem vakitotta el.

Szinte páratlan szorgalommal teljesiti a reája ruházott nehéz feladatokat. Kora reggeltől késő estig ott található hivatalában.

Mikor még sok hivatalnok párnái között pihen, Chyzer dr. már ott látható az iróasztala mellett.

Ha az ő működésének fényes sikereit kutatjuk, úgy az első sorban szinte emberfölötti munkaerejének, vas szorgalmának és vas energiájának tulajdoníthatjuk. Ehhez járulnak még gazdag tapasztalatai, melyeket az egészségügyre vonatkozólag szükebb hazájában Zemplénmegyében

plén megyét egészségügyi szempontból valóságos mintamegyévé alakitotta. Hogy csak valamit emlitsünk az ő zemplénmegyei társadalmi működéséből, ott van a zemplénmegyei orvos-gyógyszerész-egyesület, melyet ő teremtett s melynek ő volt fenntartó lelke.

Az ő nemes szive sugallatát követte, midőn nem lankadó buzgalommal oly tőkét gyűjtött ez egyesületnek, melynek kamataiból évenként több szegény sorsu özvegy részesül tekintélyes segélyben.

Alapitott takarékpénztárt, kulturális egyesületeket s e mellett egyre gazdagitotta a természettudományi irodalmat. Az orvosok és természetvizsgálók vándorgyülésének évek óta egyik vezérférfia, ki felolvasásaival, munkásságával jelentékenyen folyt be a vándorgyülések emelésére. És e sokféle elfoglaltsága mellett a zemplénmegyei társaséletnek egyik legnépszerübb alakja

volt, ki az Andrássy grófoknak ép oly kedvelt embere volt, mint a szűrös parasztnak s kaftános zsidónak. Nem csoda, hogy midőn Budapestre távozott, egész Zemplénmegye fájó szivvel búcsúzott el kedvelt fiától, ki ott működött a megye határai között sok éven át. És ezen sokoldalu elfoglaltsága mellett még körülbelül ötven dolgozattal gyarapitotta a magyar természettudományi irodalmat és közöttük nem egy igen értékessel. Ebbeli érdemeit akarta a magyar tudományos akadémia jutalmazni, midőn őt alig 25 éves korában levelező tagjává választotta. A belügyminiszteriumban való működéséről, ugy hiszszük, nem kell olvasóinknak külön beszámolnunk. A ki hazánk egészségügyét figyelemmel kíséri, az mindenütt meg fogja találni az ő nagy tudásának és erélyének nyomát.

S hogy életrajzunk tökéletes legyen, adjuk még röviden a száraz adatokat is.

Chyzer Kornél dr. született 1836 január 4-én Bártfán. Gimnáziumi tanulmányait Bártfán, Kassán és Temesvárott, orvosi tanulmányait a budapesti egyetemen végezte. 1860-ban a nemzeti muzeum természeti osztályánál őrsegéd és a pesti főreáliskolánál a természetrajz helyettes tanára volt. 1861—69-ig Bártfa városi fő- és fürdőorvos, 1869 óta Zemplénmegye főorvosa. A m. tud. akadémia 1861-ben választotta meg tagjává. 1892-ben a belügyminisztériumban neveztetett ki az egészségügyi osztályban osztálytanácsossá és ez évben miniszteri tanácsossá. Számos egészségügyi dolgozata jelent meg egyes szaklapokban.

Főbb munkái közül kiemeljük a következőket: Crustacea phyllopoda faunae pestinsis (1861). Sáros-vármegyének ásványvizeiről (1864). Népszerü oktatás a choleráról (1874). Északon. Uti levelek Orosz-, Finn- és Svédországból. (E művével Chyzer megmutatta, hogy mily művészileg kezeli a tollat). Nyugaton. Uti levelek (1878). Zemplénmegye ásványvizei (1882). A szobránczi fürdő ismertetése (1882). Magyarország gyógyhelyei és ásványvizei (1885. Ugyanez németül és francziául is). Orvosügy a községekben (1885). A magyar fürdőkről (1886). Zemplén-vármegye méhféléi (1887). Az önfentartásról (1888). A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyülésének története 1840—1890. (1890). Fürdőink multjáról, jelenéről és fejlődésük eszközeiről (1890). Néhány ujabb fürdőnkről (1891). Az egészségügyre vonatkozó törvények és rendeletek (1894).

Dióhéjban adtuk itt Chyzer drnak életrajzát.

Közel negyven évi eredményekben és munkában gazdag működés fekszik háta mögött.

Sem vaserejét, sem szorgalmát nem birta megtörni ez a hosszú idő, mely után mások már rég pihenőre vágynak. Ő nála most kezdődik csak a tulajdonképeni munka. Egy uj aerát vezetett ő be hazánk egészségügyébe, melyet bátran nevezhetünk el «Chyzer-aerának». S hogy ez az aera minél tovább fennmaradjon, azt már hazánk egészségügyére való tekintetből is őszinte szivből kivánjuk.

Feleki Sándor dr.

A HÉT.

— A rossz erkölcsü Budapest. — Még mindig politikai hangulatok! —

Kelletlenül ugyan, de bizony ismét csak elégedetlenkednem kell véled szép fővárosom!

Nagyon meglátszik rajtad, hogy nemcsak typusod nincs, nemcsak egyéni vonásod nincs, hanem nincs összetartozási tudatod sem. Nem érzi a néped, hogy *budapesti*. Nem érzi, — mint egykor hajh! érezte a spártai, érezte a római, érzi ma a párisi, — hogy egy és ugyanazon emberré tesz és tehet az egyvárosban élés, a közös levegő, a közös éghajlat, a közös viselet.

Közeledsz ugyan ez ideál felé, de csak csigalépésben.

Nemrég a vidéken — persze a nagy ellentétnél fogva — hallottam, hogy emlegették: a *pesties* jellemvonásokat. (Persze ők azokat *pestisesnek* is tartják.) Pedig, valójában, aligha észrevehetők.

Ezt annak az ötletéből mondottam el, hogy a második kisérlet is: virágcsatát teremteni — ismét meghiusult. És most jó időre.

CHYZER KORNÉL DR.

Nem értünk még meg reá.

Budapest nem tud: rendet tartani. Budapest nem tud: gáláns lenni. Budapest nem tud: finoman viselkedni. Budapest nem tud: tisztességes és szellemes ötleteket alkotni.

De tud: tolongani, lármázni, tüntetni, ablakot beverni, sáros virágokkal dobálózni, a virágdiszitéseket megrabolni, a kocsiban ülőket rémitgetni . . . stb.

Ilyen körülmények között le kell mondanunk arról, hogy virágkorzót lássunk egyhamar.

Nem idevaló intézmény.

Pedig csodálatos! Ott, a hol dívik, mind tüzesvérü a nép, hatalmasabbak a szenvedélyek, fellobbanóbbak az indulatok. De műveltebbek is, és hozzánevelte őket a százados szokás.

Olaszország az utczai meneteket még a renaissance korában meghonositotta és Olaszországtól Páris is átvette. Ott tudnak az emberek élvezni, jókedvüek lenni, anélkül, hogy durvák lennének, szellemeskedni a dobálásban, anélkül, hogy kárt tennének egymásban.

Nálunk nincsen történeti alapja. Ide csak beplántálták, de nincs meg hozzá — ugy látszik — az alkalmas talaj!

Előbb jobb erkölcsöket kérünk!

*

E héten egy gondolat rohant végig az országon, lelkesedést keltve.

«*Szabadelvű ellenzék!*»

A kormánypárt kiadta a jelszót és e jelszó visszhangra talált. Harcz, haború, viaskodás kél e szó nyomába.

Anyagi érdekeik bukását látják ugyan sokan benne, de megvigasztalódnak az idea szépségében, mely erőt ad a harczra. És a harcz ádáz és gyors lesz. Bizonyos azonban az is, hogy nyomában iszonyú eredmények kélnek, nagy felfordulás, földindulás (nem akarva földosztást mondani).

Mert gondolkozzunk kissé a helyzeten?!

Ha ez a nagy tábor, melyet a szabadelvűség eszméje tart most össze, egy szép napon ellenzékivé válik, ugyan mi fog történni?

Aligha a reakczió győzelme.

Ez az ellenzéki tábor feltartózhatatlan lesz.

Meg fog történni az a csoda, mely Magyarországon 1848-ban már megesett: mikor maga a nemesség mondott le a maga előjogairól, most meg fog történni az, hogy a mit a franczíák erőszakkal vívtak ki: a papi javak elvevését, nálunk a papok maguk mondanak le róla, a közvélemény iszonyatos nyomásának engedve.

Hatalom, tekintély pusztul el e lépéssel.

A mai *ifjúvének* egyszerre megifjulnak.

A husos fazekak mellett kényelmesen nyugvók bele lesznek hajszolva a háboruba, s pihent idegekkel törnek az obskurantismus avult falainak.

Hogy mit fog mívelni ez a sereg — nehéz azt elgondolni is!

Hiszen most, mikor nincsen a kezében igéret, a korteskedés igazi fegyvere, győzelmet győzelemre arat.

Mi lesz vele akkor, ha belekergetik az ellenzék táborába, s a reakczió sötét alakjaival kell majd megmérkőznie?

Biztos győzelem — de fényes harcz után.

Orgonabúgás és tömjénfüst az egyik oldalon — csatazaj és fényes ideálok a másikon.

A kettő küzdelméből mind máig csak az ideálok kerültek ki győztesen.

Miért legyen most maskép?

A csatakedvet lelohasztotta a béke reménye.

S most ismét megindult a szóharcz s folyik tovább rendithetetlenül. De aztán? Mi lesz aztán?

Erre a kérdésre szeretne feleletet mindenki.

Most politikai hangulatok között élünk még mindig, irodalom, művészet, sőt mi több: a nyári utiterv is háttérbe szorult. Ki gondol most az utazásra? Mikor a lét és nem lét harczát vivjuk. Mikor minden nap egy uj meglepetést, egy «óriási leleplezést» hozhat, legyen bár ez a leleplezés ámitás vagy felültetés, jó vagy rosszhiszemű, de kész szenzáczió s nyugalomra most nincs időnk.

A megfigyelési osztályba kerültünk mindnyájan!

Lazzaroni.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(A Képzelt beteg gáncsasszíettel. — Egy jubileum. — A szinkörök.

Ha nem csalatkozunk, arra szánták a Molière hires munkáját, hogy a szezonvégi «grand attraction» legyen, pótolván az idén elmaradt Bissont. Ha ugyan valóban igy van, akkor a jó Poquelin megköszöni szépen ezt a szerepet, mely ugyan szerepnek magában elég nagy és jelentékeny, de megtiszteltetésnek egy Molière annál kevesebb. S alig is hinnők, hogy fentebb irt állitásunkban tévednénk. Legalább a külső körülmények arra vallanak. Mert ha már irodalmi eseményt akarnak csináli ebből a premièrből — mert a nemzeti szinházban bizony csak premièr volt a *Képzelt beteg* bemutatása — akkor szánták volna ezt a jeles dolgot a tél közepére, mikor a publikum még kevésbbé érdeklődik a czirkuszok, nyári mulatók és kirándulások iránt. Különben tán csak folt kivánt lenni ez a bemutató, folt, mely eltakarja azokat a vaskos hiányokat, melyek a kitűzött programm meg nem valósitása által jelentkeztek. Oh! édes szeptemberi programm, mely kecsegtetted a nyájas publikumot! De összevissza gyömöszöltek, hogy nem maradt belőled, a zsáknyiból, alig egy maroknyi. No de erről majd bucsúztatókor számol be a krónikás s most áttér a premièrre, melyért — mellőzvén a külkörülményekért való gáncsot — már a multkor is szivesen üdvözöltük a nemzeti teátrumot.

A vigjáték ujkori nagymesterének ezt a munkáját olvasván vagy látván, vigság helyett inkább melankólia fogja el a szerző biográfiájában jártas olvasót. A kaczagásba a nagy mester halálhörgése vegyül. Ez a fényes szellem, mely még ujabb nagy alkotásokra volt hivatva, a *Képzelt beteg* előadásán roskadt össze, hogy rövidre utána elköltözzék e földi létből. Mikor a doktorok sipitó kara Argant ép a fakultásba fogadni készült, Moliére torkába szorult a vér s odavolt. Lejátszotta ezt a nagy játékot s búcsút vett e világi szinjátéktól.

Azért hát nyomja el a literátus literátus voltát s legyen profán néppé s akkor mondjon itéletet erről a pompás holmiról.

Moliére elevenére talált kora kuruzsló doktor mesterségének. Olyan maró a szatirája, mint a sósav. Öl, pusztit, rombol vele kaczagva s kaczagtatva. Ha valaha, erre talál e mondás, hogy c'est le ridicule qui tue. Tönkre is silányitotta a kora elmaradt orvos mesterségét s tán nem kis mértékben hozzájárult, hogy a Purgonok és Diafoirusok eltüntek a föld kerekéről, Az Arganokat pedig megtanitotta rá, mint kell megszabadulnia az ilyen kuruzslóktól, kik egyebet se tudnak, mint köpülyözni s nehány latin szóval elámitani az embereket.

Szatirának pompás a *Képzelt beteg*. Vigjátéknak csak jó, mert nem osztatlan hatású és becsű. Már maga Moliére is kerülte a naivabb eszközöket, melyek ma már csak az osztrákos operettben burjánzanak. Mesében kissé valószinűtlen, invenczióban kissé elménczkedő. Mintegy összeegyeztetője a Képzelt beteg Moliére irodalmi pályája ellentéteinek. Az intrigás komédia, melyet Moliére pályája kezdetén kultivált, egyesül itt a haute comédievel. A Képzelt beteg alakja és rajza méltó mása a Crysálenak. Trissotinnek, Vadiusnak, a Toinette inkább a Szeleburdi Mascarillejának s más egyéb bohó alakok párja lehetne. Sőt azok a játékok is ujra megjelennek a *Képzelt betegben*, melyek a *Don Juant* s a többi comicopastorálékkal elegy moliéri bohózatokat tarkitják. S a karakterfigurák mellett ott találjuk, a kik daljátékban értetik meg egymást s átöltözötten keresnek útat egymáshoz a naiv publikum nagy örömére.

Szóval ez a pompás holmi legnagyobb becse, jellem alkotásai és főalakjának igazán moliéri megrajzolása mellett az irodalomtörténeti érték, mely bepillantást enged Moliére fényes pályájára s élete szomorú sorsára. A *Képzelt beteg* előadása magas nivón állott. Nélkülözte ugyan azt a korhűséget s karakterisztikont, melyet különben se látni egyebütt, mint a Comédie Francaisenál, de azért megbecsülendő és méltatandó volt ez a bemutató. *Gabányinak* jutott Argannak a Képzelt betegnek nehéz szerepe. Végre évényesülhetett ennek a gazdag tudású színésznek a talentuma is. Sok olyat produkált, a milyet csak a Szigeti József fénykorában élvezhettünk. A tudás ezuttal nem nyomta el az alakitó és megjátszó képességet s együt dominéltak az egész előadáson. Ugyan itt-ott több szatirát szerettünk volna látni, de ez felfogás dolga. A mi kissé nem is egyezett a felfogásunkkal, azért kárpótolt az a ritka és pompás humorú mimika, melylyel Gabányi e szerepét gazdagitotta. A mily sajnálva nélkülözzük az atyamestert, a jó Szigeti bácsit, ép úgy örvendünk, hogy sokban méltón fogja pótolhatni a mi irószinészünk. Nagy Ibolya is nagy szerephezjutott a Toinettével. Sok buzgalmat és sok invenciót tanusitott s arra a véleményre hangolt kaczagtató alakitása által, hogy bizony jobb volna, ha kissé több praxishoz juttatnák. Tolnainé szépen érvényesült keresetlen, természetes játékával s a kis szerep ellenére is kivált az anszámlból. Őt is többet foglalkozhatnák. Császár sok humort fejtett ki a Diafórius junior szerepében. Mátrai Diafoirusával kaczagtató látvány volt. A csöpp Luisont egy kis leányka játszotta : Nyiregyházi. Ugy látszik tiz tizenöt esztendő mulva még sokat tapsol neki a publikum. Dezsőnek nótás szerepe volt s arról győzött meg benne, hogy jobb színész, mint nótá-rius.

Ezért a Kalemburszki Viczibáldoskodásért pedig pardon!

* * *

Kegyeletes jubileumot ült meg nagy csendben a nemzeti szinház. A Paulayrendezte Madách remeke 100-szor került szinre a mult vasárnap. Irni valónk a darabról alig van, hisz irtak már róla sokat, ha nem is eleget. A szereplőkről sincs sok irni valónk s csak az egy Gyenes nevét kell kiemelnünk, mint a ki végig luczíferkedte mind a száz előadást. Hanem egy s más elmélkedni valót ád ez a jubileum. Már csak azt is, hogy tizenkét esztendő kellett, mig ez a darab megérte a centennairet. Próbaházasságok és Szultánok egy esztendő alatt ötvenszer prezentálódnak s az Ember tragédiája csak tiz esztendőben kétannyiszor. Nem a publikum az oka egészen. Sokat kell ebben a szinház vezetőségének is felrónunk, mint a ki — a kizárólagos vasárnapi előadásokkal — látványossággá, Ausstattungsstückké tette ezt a remeket. Az Ember tragédiája épenséggel nem szerves része a repertoárnak, hanem privilegizált a vasárnapokra. Persze a komolyabb publikum vasárnapon tért enged a népnek és alig élvezheti a Madách művét. Vajjon van-e valami észszerű ok, a mely ez eljárást igazolná? Mért bánnak el máskép evvel a klasszikus alkotással, mint más egyéb klasszikus és nem klasszikussal! Bizony, nem ártana, ha erre világot deritenének mérvadó helyen, vagy ha nem tudják okát adni, úgy rakják sutba ezt az ócska rendszert s adják meg Madáchnak a kellő helyet a nem extravagáns repertoárban. Már csak a törzsközönség kedvéért is meg kellene ezt tenni, mert a szinház állandó publikuma nem tolakszik — életveszélyek között — jegyért e jobbára bérletszünetes előadásokra s nem megy minden áron vasárnapon szinházba. Különben pedig az Ember tragédiáját nem csak a pinczéregylet kedvéért kellene hétköznapon előadni. Tisztelet és becsület ezeknek a sürgő-hordó embereknek, de ilyen megtiszteltetés egy külön előadással más szegény embert is megillethetne.

* * *

A szinkörök már javában szorgoskodnak. Buda kitesz magáért. Orleánsi szüz, Lemondás, Vasgyáros stb. ezek is ott pislogatnak a repertoáron a jóizlésű publikum legnagyobb örömére. Ha igy halad Krecsányi, még új nemzeti szinházat ad Budának, ha csak nyárára is. Télire pedig neki adhatnák a szinházat odafönn a várban.

Feld pedig vasutra pakkoltatván a bús taljánokat, sietett megnyitni a teátrumát. Franczia bohózat és magyarul ujdonságszámba menő Offenbach zsuzsút adott bemutatónak. Kezdetnek bevált. Reméljük, folytatásban sem lesz kevésbbé beváló. Akkor pedig, ha igy lesz, készséggel tapsolunk neki a nyáron. Persze már most tavaszutón is.

* * *

A Népszinház most jótékony. Napról-napra jótékonyczélú előadások, melyekről elmélkedvén ebben a melegedni kezdő időben, eszünkbe jut a káposztának meg egy szakállas mekegő állatnak a meséje.

Emin.

IRODALOM.

A régi Róma a legújabb ásatások világitásában. Irta *Lanciani Rudolf*, egyetemi tanár Rómában. Forditotta Lubóczi Zs. Valóban megbecsülendő és méltatandó szolgálatot tett a Magyar Tudományos Akadémia ennek a klasszikus számba menő munkának kiadásával. Ritkán akadtunk élvezetesebb tudományos munkára. Ez a hires munka egyesíti magában mindazt, a mit a modern tudományos munkák kellékének tartanak. Nemcsak a lehető legkomolyabb alapossággal és készültséggel van megirva, de egyszersmind perfekt tudományos módszere mellett érdekelni tudja a laikust is a maga könnyed előadásával. Sok-sok ujat ismerünk meg a régi Rómáról, a mit eddig vagy egyáltalán nem tudtunk, vagy félszegül tudtunk. Lanciani szakitott azzal az immár meddő rendszerrel, mely merőben a klasszikus irók adatai nyomán akarta megismerni az életet a régi Rómában. Persze a latin autorok adatait a kellő megbecsüléssel fogadja ő is, de nem elégszik meg ezzel, hanem reálisabb alapot keresvén, az ásatásokban lelte meg azt, a miből támogathassa, magyarázhassa és javithassa a hagyományos ismereteket és adatokat. Foglalkozik a régi Róma kulturális, egészégügyi és rendészeti viszonyaival, érdekes dolgokat mond el a római tűz-

oltóságról. De legbővebben — a mint a dolog természete is magával hozza — a képzőművészeti alkotásokkal foglalkozik, leirván a Caesarok palotáit, a Vesztaszüzek házát, az ujabb szobrászati ásatások jelentőségét és becsét. Sőt a katakombák kereszténykori emlékeit is feltárja, kiváltkép érdekes adatokat tárván fel az ott található emlékekről. Felette találók azok az adatai és ismertetései is, a melyeket a műkincsek eltünéséről mond s ujabbkori meglelésükről. A numizmaták hálásak lehetnek Lancianinak azokért a kutatásokért, melyeket e téren eszközölt.

A művet Lubóczi Zs. forditotta szép magyarsággal. Ugy tetszik a Pulszky család egy tagja rejlik e pszeudonim mögött, mert a Pulszkyak előneve a Lubóczi.

Ritka szép ennek a műnek a kiállitása is. Mintegy száz finom tollrajz van a szöveg közé nyomtatva, illusztrálván az előadottakat s tizenkét fénynyomatú műmelléklet ékesiti e könyvet, melyről ismételten csak azt mondhatjuk, hogy örömmel üdvözöljük érette az Akadémiát.

Készséggel ajánljuk a közönség figyelmébe a Lanciani művét.

*

Kuzsinszky Bálint dr.: Aquincum romjai. Második kiadás. A kik a székesfőváros ezt a nevezetességét meg akarják tekinteni, azok jó hasznát fogják venni ennek a kis füzetnek, mely tereprajzokkal s illusztrációkkal kisérve megismerteti a rómaiak kolóniájának maradványait.

*

Magyar történelem a ponyván. A Rózsa Kálmán és neje czég kiadásában és *Böngérfi János* szerkesztőségében megindult népies vállalatból immár 14 füzet hagyta el a sajtót. A legujabban megjelent füzetek a Hunyadiak fényes korát, a tehetetlen Jagellók siralmas dolgait, s a mohácsi vész utáni szomoru állapotokat tárgyalják világos, népies nyelven ugy, hogy a föld jámbor népe is megértheti a történeti mozzanatokat. A füzetek czime: A törökverő, világhirű hős Hunyadi János magyar hadvezér csodálatos élettörténete. A legnagyobb magyar király Mátyás az igazságos, dicső históriája. Derüre boru vagy a magyar nemzet siralmas napjai a tehetetlen Jagellók idejében. Szapolyai, az utolsó nemzeti király és az első Habsburgok. A füzetek ára 2 és 4 kr.

Csipke divat. A legkedvesebb disz, ha a nagy, Eiffel-ékü léghimzésgallért használjuk az egészen egyszerűen tartott öltözet egyetlen ékitéseképen. Például fehér, vagy lilaszin piqué-ruha, vagy crépon krokodil-ruha valamely setét szinben és semmi más disz, csak elütő szinben atlasz szalag-öv, felhajtott kézelők hasonló csipkéből és nagy gallér. Nagyon szép léghimzés-gallérokat láttunk egy váczi utczai czégnél Pfeiffer Dezsőnél, hol jelenleg a fehér és szines fantaisie-fátyol is nagy választékban található.

KÉPTALÁNY.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Boldog emberek nincsenek, csak boldog pillanatok!

Megfejtők: Klier Mihály és neje, Harczy Károly, Honig Ilona, Brandenburg Esztike, Kéray Elza, Major Károly, Szabolcsi Ilona, Bercsényi Géza, Joó Aranka és Pál, Stawiczki Erzsike, Marosi Jánosné, Schik Regina, Feuer Ede, Schvarcz Samu, Neuhauser Vilmos, Reiner Aranka, Jung Anna, Guttmann Antal, Spann Ignácz, Kohn Gyula, Beck Kálmán, Beck Berta, Neuhauser Samu, Frussa György, Karádi Mihály, Abramovits Rezsin és Etel, Pettik Ágoston, Bédi Istvánné, Bóné Béla, Schvarcz Aranka, Lang Kelemen, Kasai Imre, Farkas Irén, ifj. Posszer, János Papp Lászlóné, Gyáni Lajos, Árpás György, Litskó Laura, Nagy Lőrincz, Morankey András, Bedő János, Papp István, Török Jozefa, Békefi Laura, Stern Lina Milecz Aladár, Szércsi Miskolczy Irma, Hits Gyula Gönczi Józsefné, Gálfi Dénes, Barok Ferencz, Csurják Endre, Szabó Antal, Imre Jolán, Schvarcz Berta, Lang József, Rosner Anna, Schlésinger Mariska Schwarcz Nándor, Pottok Samu, Herrer Jenő, Csernei Irma, Lőwi Antal, Klein Anna, Frankl Gyula, Rózsa Lajos, Takács István, Barna Dezső, Stärk Sándor Csizmadia Gyula, Rabics Antal, Braun Ferencz, Vajda Mihály, Kovács József, Grűnwald Gyula, Gáy Géza Zubán Szaveta, Benedek Anna, Vajda Mariska, Stern Lipót, Barna Annuska, Somogyi Katicza, Lang Irén, Brandl Mariska, Sallosy Mariska, Szendrői Ármin, Treulich Jakab, Rosner Dániel és Arnold, Lige József, Ligeti Róza, Buri János, Barinka Sarolta Kliér Mihály, Sárközy György, Csukás Katinka, Bilnitzer Szára, Reichenfeld József, Kliér Mihályné, Lévy Ákos, Jordáky József, Tóth Sándor Walenta Borbála, Krécsi Irma, Klansnig Béla, Spitze Leó. Rosner Dániel és Arnold, Schvarcz Emma, Schvarcz Istvánka, Stärk Adolf, Kovács Lajos, Wisenfeld Adolf, Steinitz Antal, Kovács Márton. Weisz Bernát, Aranykövy Károly, Békeffy Taksony, Rosenberg Berta, Szihay Vilma, Polák Lajos, Klirné Strechai Ella.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Bekötési táblák a «Magyar Géniusz» fél évi folyamára a legváltozatosabb, tetszés szerinti szinekben, rendkivüli diszes és művészies kiállitásban kaphatók a kiadóhivatalban.

Előfizetőink közül senki se mulaszsza el a bekötési táblákat megrendelni, mert ezáltal maradandó becsű, diszes kötetek birtokába jut, melyek bármely szalon asztalán helyet foglalhatnak.

Meglepően hat Czerny J. Antal „keleti rózsateje“

(Original Orientalische Rosenmilch)
mely oly vakitó fehérséget és

üde ifju szint

kölcsönöz az arczbőrnek, mely más szer által el nem érhető, kitünő még *májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés* ellen; eltávolitja a *bőrnek tisztátalanságát*, minden *sárga és barna arczszint* és egyidejüleg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ártalmatlan. *Ára 1 frt.*
Balzsamszappan hozzá 30 kr.

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, Crémek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, coniferspritek, szájvizek, fogporok, kefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendő illatszerek, Eau de Cologne stb. stb.

Levélczim és gyár: Währing-Carl-Ludwigstr. 6. sz. (saját házában)
Raktár: I., Wallfischgasse 5. sz.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve. Beszerzési forrás.
CZERNY J. ANTAL Bécs,
a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnali utánvéttel. 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezen felül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az *összes Czerny-féle készitményekről* kivánatra *ingyen és bérmentve.*

Raktár: Budapesten Török József gysz. Király-utcza 12.

Továbbá *Komáromban* Kirchner, *Miskolczon* Baruch, *Kassán* Megay G., Adamek, *Debreczenben* Rotschnek, *Szegeden* Barcsai, *Aradon* Eles Ármin, Ring, *Temesvárott* Tarcsay, *Ungvárott* Hoffmann, *Lugoson* Vértes L., *Zágrábban* Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. Csak akkor valódi, ha *Anton J. Czerny* névvel el van látva.

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

Lápfürdők, acélforrások!

Buziás gyógyfürdő

hasonló a Spaa, Pyrmont, Schwalbach és pyrawarthi acélforrásokkal, kitünő meleg és hideg **aczél-fürdőivel, moór- és ásványfürdőkkel, tükörfürdővel** és **uszodával. Hidegviz-gyógyintézet** és **massage.**

IVÓKÚRA

kitünő eredménynyel **vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok, kő- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérzési rendellenességeknél, magtalanság, idegbetegség, bujakór, csúz, köszvény és fejfájásoknál** stb. • **Fürdő-idény május—október.**

„BUZIÁS» gyógyfürdő vasuti állomás: TEMESVÁR vagy LUGOS.

Társaskocsik az állomásnál. — Ismertetések kivánatra ingyen.

Fürdőigazgatóság BUZIÁSON.

MATTONI-féle ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ BUDAPEST KELENFÖLD.

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserü források. Ivó- és fürdőgyógymód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminő okok folytán keletkezett lobos izadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyalob után visszamaradt izzadmányoknál: a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteiknél: hurutos állopotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.

Fürdő-orvos: **Dr. BRUCK JAKAB,**
az országos közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges fekvés, félórányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.

Az kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositással szivesen szolgál

Mattoni és Wille
Budapest.

Olvasóinkhoz!

Az uj évnegyed küszöbén teljes bizalommal fordulhatunk tisztelt olvasóinkhoz, mert mindvégig iparkodtunk lapunkat azon a magas nivón tartani, a melyre kezdettől fogva helyeztük. S valóban, szinte páratlan az a rokonszenv s az a jóakarat, a melylyel a **Magyar Géniuszt** mindenütt fogadják. Az olvasók olyan hatalmas táborát gyüjtöttük magunk köré, a milyen tán még egy magyar szépirodalmi lapot se vett körül. Mi pedig fennállásunk óta folyton olyan fényes irói gárdával jelentünk meg a közönség előtt, a milyenre még alig volt példa hirlapirodalmunkban.

Ime, csak e husvéti számunkat tekintve, legkiválóbb poétáink nevét olvashatni abban az ékes sorozatban, melylyel kedveskedni kivántunk olvasóinknak.

A nagy becscsel biró szépirodalmi czikkek mellett mindig kiváló tekintettel vagyunk az **aktualitásokra**, melyeket **könnyed modorban, izléses feldolgozásban adunk közzé.**

Gondoskodásunk egyik legfőbb tárgyát képezik **illusztrációink**, melyekben csak a lefolyt héten honositottuk meg uj irányunkat. Ez irányunk szerint a jövőben is nagy sulyt helyezünk arra, hogy minél szebb művészi kompozicziókat adjunk közre, de első sorban az aktualitások illusztrációit fogjuk kultiválni. A napi eseményeket képben is megjelenitjük. Olvasóink előtt, még pedig a legkiválóbb rajzolók által eszközölt művészi felvételekben.

Igy hát ha bármely művelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy mely szépirodalmi lapra fizessenek elő, erre a kérdésre csak egy válasz lehet. Fizessünk elő a legtartalmasabb, legdiszesebb kiállitásu

„MAGYAR GÉNIUSZ“

czimü hetilapra, mely a maga kitünő volta mellett még páratlan kedvezményben is részesiti előfizetőit.

A **Magyar Géniusznak** ugyanis sikerült az

„OTTHON“

szerkesztőségével egyesülve kedvezményt nyujtani, mely egyedül áll a magyar irodalomban. E két kiváló irodalmi vállalat ugyanis oly formán lépett szövetségbe, hogy igazán potom áron szerezhető meg.

A „Magyar Géniusz“ képes heti lap és az „Otthon“ képes havi folyóirat előfizetési ára együtt

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis 12 frt egészévi előfizetésért kap az előfizető **egy rendkivül diszes kiállitásu magas nivóju, aktuális képet tartalmazó előkelő hetilapot, továbbá tizenkét kötetből álló folyóiratot, az „Otthon“-t, melyet a közönség s a kritika egyhangulag legelső folyóiratunk gyanánt üdvözölt, mert körülötte csoportosult a magyar irodalom és a művészet szine-java.**

Ime, ilyen lesz programmunk a jövőre is. Hivek maradván irányunkhoz, haladunk előre! Tartozunk ezzel annak az olvasóközönségnek, mely a Magyar Géniuszt oly meleg szeretettel s annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ szerkesztősége.

Előfizetések a **„Magyar Géniusz“** kiadóhivatalához (Aradi-utcza 8.) küldendők.

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK

6488/CI. sz

Gács-bécsi kötelék forgalom.

(A II. sz. dijszabási pótlék életbe léptetése.)

A gács—bécsi kötelék forgalomban 1893. február hó 1-től érvényes dijszabás II. részhez 1894. május hó 1-étől biró érvénynyel a II. sz. pótlék lépett életbe következő hatalommal:

1. A XVII. kivételes dijszabás életbe léptetése bornak kocsirakományokban *Bécs* (északi és állampályaudvar) állomásra teherárukénti való szállitására.

2. Kiegészitések, nevezetesen Osielec állomásnak a 2. külön dijszabásba (fára) továbbá Osielec állomásnak a III. és X. kivételes dijszabásokba való felvétele.

Budapesten, 1894. május havában.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága
a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,
minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. * Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 «	Fél oldal	« 5.—
Negyed évre	1 «	Negyed oldal	« 2.50
		Nyolczad oldal	« 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek. — Tarcza. — Szemle. — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap“ kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

Osszes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

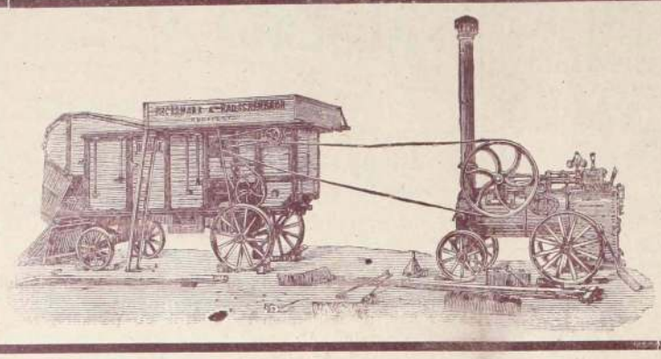

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönyczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

FOGAK

egészen természet utáni, egyenként és ugy, mint egészen fogsorok, rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon készíttetnek.

Fog-specialistasés

Király-utcza 47. sz. **RÓNA IMRE** BUDAPEST Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

A Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITO-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:

Budapest, Ferencz József-tér 5-6.

a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.

a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én ... Frc. 125,305.151.—

évi bevétel biztositások és kamatból ... « 22,840.056.—

Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) ... « 271,905.620.—

A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál ... « 125,732.050.—

értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke ... « 1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Hein János

irodáját januar 1-től

BUDAPEST,

Csömöri-ut 87. szám

alá helyezte át.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ

SZATMÁRMEGYÉBEN

MEGNYITÁS MÁJUS 15-ÉN.

Ezen égvényes, konyhasós savanyuviz kitünő hatásu **heveny** és **idült gyomor-** és **bélhurutban, a légzőszervek hurutos bántalmaiban, máj-** és **epe-bajokban, vese** és **húgyhólyag betegségeiben.**

Ezen évben nagy átalakulások történtek, ugy a fürdő szépészeti, mint gyógyberendezését illetőleg.

A fürdőben **ivó, fürdő-** és **belégző gyógymód** alkalmaztatik. Savókura. Hidegviz gyógyintézet. Zuhanyok. A betegek szórakoztatásáról kellőleg van gondoskodva.

Kitünő élelmezésről ez évadban, valamint a jövőben is az által lett gondoskodva, hogy szerződtette a **budapesti Pannonia szálloda főszakácsát Lukáts Ferencz** urat, a kinek országos jó hirneve minden tekintetben nemcsak biztositékot nyujt, hanem a legmagasabb igényeknek is képes lesz megfelelni.

Vasuti állomás Szinyér-Váralja és Técső, hol alkalmas kocsik kaphatók, bármely állomástól $2^1/_2$ óra alatt el lehet érni a fürdőt. Helyben fürdőorvos és pósta.

A bikszádi gyógyviz országos főraktára **EDESKÚTY L. csász. és kir. és szerb királyi udvari szállitónál V. ker., Erzsébet-tér 8. sz. alatt** van, a hol az mindig egészen friss töltésben beszerezhető.

Gyógyfürdő-igazgatóság.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. MÁJUS 27.

22-IK SZÁM

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Az akadémia uj rendes tagjai. — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Palágyi Lajos:** *A legszebb táj.* — **Jubilans:** *Ambroise Thomas.* — **Szilágyi Géza:** *Virágcsata.* — **Dalmady Győző:** *Templom és gyár.* — **Rákos Viktor:** *A fürdő-orvos.* — **Ujlaky Antal:** *A dolog tisztázása.* — **K. Reutter Sándor:** *Miss Rose.* — **Guerrero—Szalai:** *Fekete felleg.* — **Az uj országház épitkezései.** — **Giuseppe:** *Régi dal, régi dal.* — **Szinházi krónika.** — **Irodalom.** — **Képek.**

MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

Hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a budapesti keleti pályaudvaron létesitendő kocsimosó szin előállításához szükséges összes munkákra.

A tervek, a költségvetés, az egységárjegyzék, a szerződési tervezet, az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint a munkák végrehajtásához kötött feltételek a magyar királyi államvasutak magasépitményi ügyosztályában (Teréz-körut 56. sz. III. em. 14. ajtó) a hivatalos órák alatt, azaz hétköznapon 8-tól 2-ig, vasár- és ünnepnapon 9-től 12-ig megtekinthetők.

Az ajánlatokat legkésőbb 1894. évi junius hó 2-án déli 12 óráig kell benyujtani alulirott igazgatóság épitési főosztályánál (Teréz-körut 56. sz. II. em. 10. ajtó).

Az ajánlatokat ivenként 50 kros bélyeggel, a hozzátartozó mellékleteket pedig ivenként 15 kros bélyeggel ellátva, lepecsételve és következő felirattal kell benyujtani:

«Ajánlat a keleti pulyaudvaron létesitendő kocsimosó-szin előállitására.»

Az ajánlattevőket figyelmeztetjük, hogy csak az összes munkákra tett ajánlatokat fogjuk tárgyalás alá venni.

Az ajánlatok benyujtását megelőző napon, vagyis 1894. évi junius hó 1-én déli 12 óráig 2000 frt, azaz Kétezer oszt. ért. frt bánatpénzt kell a magy. királyi államvasutak központi főpénztáránál (Andrássy-ut 75. sz. földszint) akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban letenni.

Az értékpapirok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számittatnak, de névértéken felül számitásba nem vétetnek.

Csak idejekorán beérkezett irásbeli ajánlatok szolgálhatnak tárgyalás alapjául.

Posta utján beküldött ajánlatok és bánatpénzek térti vevénynyel adandók fel.

Budapest, 1894. május hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherceg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint**, jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok díjtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdőhely.

BUDAPEST.

A Szt.-Margitszigeti 43.7° C. hévviz kitünő eredménynyel használtatott mint *fürdő* vagy belsőleg mint gyógyital és *belélegzésre* a következő kóralakok ellen: *köszvény, csúz, zsábák, idült kütegek, külsértések* után föllépett *izzadmányok, görvély és bujakor, máj, gyomor, bélbántalmak, idült székrekedés, hólyaghurut, női bántalmak, garat, gége, tüdőhurut, hüdések és idegbántalmak.* A gyógymód hathatósabbá tétele czéljából meglepő sikerrel használtatott a *massage és villamos fürdő.* 135 hold sétakert, tiszta pormentes levegő és 300 vendégszoba, társalgási és tekéző-terem, pósta, telefon, távirda, gyógyszertár és elismert jó konyha. Rendelő fürdőorvos dr. *Bauer Antal*, főherczegi udvari orvos. Naponta katona- és czigányzene. Hajóközlekedés félóránként; menet-tértijegy: hétköznap 20 kr., vasár- és ünnepnap 31 kr., gyermekjegy 10 kr.

Fürdőidény tartama május 1-től szeptember 30-ig.

A szobaáraknál május és szeptember hóban 30 százalék engedmény.

A hévviz, mely az eddigi tapasztalatok szerint *köszvény* ellen oly hatásosnak bizonyult, hogy joggal *köszvény-gyógyviznek* nevezhető, frissen töltve készletben, főraktár **ÉDESKUTY L. udv. ásványviz szállitónál Budapesten.**

Árszabály kivánatra bérmentve megküldetik.

A szt.-Margitszigeti gyógyfürdő-felügyelőség Budapesten.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

CZIMBALOM

hegedű-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

A legjobb hirü,

első és legnagyobb magyar

moly ellen biztositó-

és

MEGÓVÓ INTÉZET

mindenkinek alkalmat nyujt, hogy a télen át használt ruhákat, szőrmeféléket, függönyöket stb. stb. fáradság nélkül (mert csak egy levelezőlapba kerül, hogy az elvitelét megrendelje) a legfigyelmesebb gondozásra és minden károsodás ellen biztositva, a nyári időnyre elhelyezze.

Az árak a nagyterjedelmü, szakszerü berendezés folytán, mérsékeltek! A letétjegy és az azon kitüntetett összeg beküldése után a tárgyak dijmentesen a házhoz szállittatnak. **Bővebbet az árjegyzékek.**

Ó-utca 44 **Katzer József**

szűcsmester,

az arany érdemkereszt tulajdonosa,

József főherczeg cs. és kir. fensége udvari szállitója

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, acélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

1894. évi május 27. III. évfolyam. 22. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

AZ AKADÉMIA UJ RENDES TAGJAI.

KLUG NÁNDOR DR.

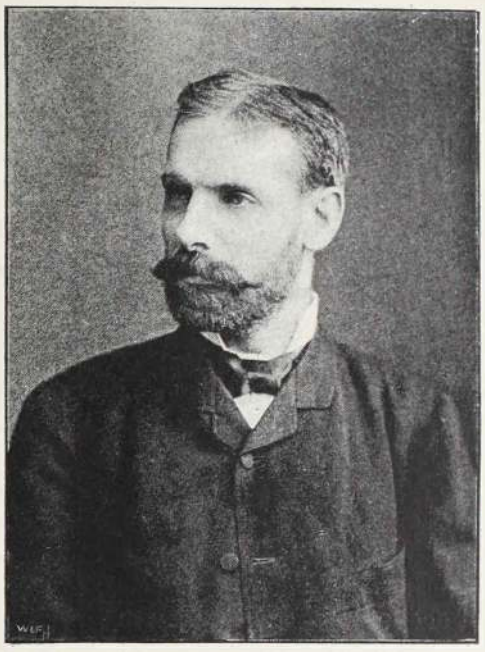

PLÓSZ SÁNDOR DR.

LENGYEL BÉLA DR.

HORVÁTH GÉZA DR.

AZ AKADÉMIA UJ RENDES TAGJAI.

A ki a tudományok terén tevékenységével érdemet szerzett, azt nagyobb kitüntetés nem érheti, mint hogy a tudósok testülete kebelébe fogadja. Ezáltal a tudósok társasága elismeri, hogy a felavatott méltó pályatárs. Van e felavatásban és választásban valami a jogos önérzetből és büszkeségből, mely a középkori testületeket olyannyira karakterizálta. A mint a czéhek adta diploma egyedüli bizonysága volt annak, hogy a legényből immár mester lett, ép úgy most is a tudós társaságok választása teszi a tudóst alakilag is tudóssá.

Szidhatják az akadémiát, a hogy tetszik, annak az meg nem árt. Sokkal kompaktabb és sokkal imponálóbb, sem hogy az aprólékos csipdesések és nagyhangú vádaskodások csak meg is érintenék. Ennek az intézménynek is megvannak a maga hibái, az tagadhatlan; de jobbára felületes balságokért nekitámadni egy ily hatalmas intézménynek, szinte több a vakmerőségnél.

A magyar tudományosságnak megteremtője az akadémia, — megteremtője s felnevelője. Jelenleg pedig — mondhatni — egyedüli otthona. A köz pedig teljes mértékben elismeri az akadémiának ezt a nagy hivatását és magasztos szerepét s ép azért tisztelettel s elismeréssel adózik mindazoknak, a kit a magyar tudományosságnak ez a legfelsőbb fóruma magába fogad.

Az idei akadémiai választások nehány kitünő tudósunkat juttatták rendes tagsághoz. Jobbára régi tartozását rótta le az akadémia, midőn kitünteté e jeles férfiakat, kik mindenha disze lesznek a magyar tudományosságnak.

Klug Nándor dr. a budapesti tudományos egyetemen az élettan nyilv. rendes tanára, 1845. okt. 18-án született Kotterbachon, Szepesmegyében, hol atyja bányatiszt volt. Gimnáziumi tanulmányait Iglón és Eperjesen végezte. Az orvosi egyetemet Bécsben és Budapesten. Egyetemi tanulmányai idejében jeles tehetsége és szorgalma által tünt ki, több pályadijat nyert, melyek révén előbb az orvos-fizikai, majd az élettani tanszéken *Jendrasik* Jenő professzor asszisztense lett. Hét évig dolgozott Klug tudós főnöke oldalán, számos az élettan körébe vágó értekezéssel gazdagitván szakmája irodalmát. 1874-ben magántanárrá minősittetett a budapesti egyetemen, 1876-ban államsegélylyel külföldre ment és különösen a lipcsei egyetemen folytatta kedvencz tanulmányait a fiziologiát. 1877-ben rendkivüli tanár lett, 1878 végén a kolozsvári egyetem élet és szövettani tanszékébe rendes tanárnak nevezte őt ki a király. Ezen főiskolában négyszer ruházták rá tanártársai az orvoskari dékán és egy izben a rektor tisztét.

Irodalmi működése, valóban tiszteletet keltő tudományos dolgozatai, melyek a látás, hallás, tapintás, és a szivműködés, anyagforgalom élettanát tárgyalják, a hazai s külföldi tudósaink osztatlan elismerését szerezték meg neki. Különös érdemeket szerzett magának Klug professzor az által, hogy tudományát népszerüsitette és annak miszteriumaiba a laikus nagy közönségnek is betekintést engedett.

Legnagyobb művét: «Az emberélettan tankönyvét,» Kolozsvárott való tanárkodása idejében irta. Ez a munka rövid pár év alatt két kiadást ért, a mely körülmény azt bizonyitja, hogy a mű valóban hézagpótló.

Plósz Sándor dr. egyetemi professzorról a jogi tudománynyal nem foglalkozó laikus közönség eddig bizonyára keveset hallott. Ritkán is jelenik meg az ő neve azokon a hasábokon, melyek napról napra számot adnak ennek vagy annak a *nagyságnak(?) nagy(?)* tetteiről, *nagy(?)* műveiről, *nagy(?)* érdemeiről. De alig akad széles e hazában jogászember, a ki tisztelettel süveget nem emelne Plósz Sándor dr. előtt ezzel is leróván a megbecsülés és hála adóját, melylyel a hazai jogtudomány legkiválóbbjainak tartozik. Mert Plósz Sándor bizonyára a magyar jogászat legjelesebbjei között foglal helyet. Nemcsak a katedráról hirdeti nagybuzgón a jogtudomány igéit s nemcsak irodalmi működésével szerez érdemeket és arat elismerést önmagának s a magyar tudományosságnak. De azon ritka jogtudósok közé tartozik, kiknek megadatott, hogy a gyakorlatnak is *alkosson*. Az ujabbkori törvényhozási előmunkálatokban jobbára mindig része volt Plósz Sándornak. Az uj polgári perrendtartás, melynek egyik része, a sommás eljárás szóbeliségre alapitva, immár kész törvény, egészen az ő munkája. Hosszú esztendők munkája ez a kész törvény, melynek megalkotását az egész európai tudományos világ érdeklődéssel, figyelemmel kisérte s melyet rendkivüli elméleti s gyakorlati értékeért osztatlan tetszéssel és elismeréssel fogadtak itthon is és mindenfelé a külföldön. A vele egy időben az ausztria hires jogászok által készitett osztrák perrendtartási tervezet megközelitőleg se lelt ily elismerésre. Mikor a Plósz tervezete első kidolgozásban megjelent, számos német, franczia, angol és olasz szakközlöny reprodukálta a tervezetet s gyakorolt felette alapos de lehető legkedvezőbb kritikát.

Plósz Sándor curriculum vitaejét nem is adjuk itt száraz dátumokban. A szakbeliek ugy is ismerik az ő működését töviről-hegyire. A nagy közönség pedig fáradjon a dologban egy kissé és lapozzon az adatokért kissé a tudós könyvekben, melyekben bizonyára sokszor, nagyon sokszor akad a Plósz Sándor nevére.

Lengyel Béla 1844-ben Kőrös-Ladányban született Békésmegyében. A kir. Józsefműegyetemen a mérnöki tanfolyamot elvégezvén, a budapesti egyetemen a chemia beható tanulmányozását tűzte ki czéljául. Előbb *Than* oldala mellett mint ösztöndijas növendék, később mint tanársegéd működött a budapesti egyetemen. 1868-ban utazási ösztöndijjal Heidelbergbe ment, hol a világhirü *Bunsen* Róbert laboratoriumában képezte magát tovább, 1869-ben ugyanitt tanársegéddé lőn. Hazájába visszatérve előbb mint magántanár, nemsokára mint rendkivüli nyilvános tanár tartott előadásokat. A 70-es években rendes tanárrá neveztetett ki s ily minőségben működik a budapesti egyetemen. A magyar természettudományi társulatnak első izben 1872-ben lett első titkára, újabban 1887-ben. A társulatban számos népszerü és szakszerü előadást tartott. Önálló munkái közül legnevesebb a «A chemia tankönyve» (1889.) Tudományos kutatásai közül a gázok szinképének tanulmányozása emelendő ki. Csak a legutóbb egy uj szénszulfát felfedezésével keltett méltó feltünést.

Horváth Géza dr. Csécsen, Abauj-Torna-megyében született 1847-ben. Gimnáziumi tanulmányait Kassán végezvén, a bécsi egyetemre ment, hol 1872-ben orvosi és sebészettudori oklevelet nyert. 1873-ban a magyar nemzeti muzeum állattárához őrsegédnek neveztetett ki, mely állásban 1874-ig maradt. Ekkor Abaujmegye egyik járásorvosává választotta, minek folytán előbb ott, utóbb pedig Zemplénmegyében járásorvosi tisztet viselt. Innen a földmivelési minisztérium meghivta 1880-ban az országos fillokszerakisérleti állomás szervezésére és vezetésére. Ez az állomás, mely hazánkban a fillokszera ellen való védekezésnek első alapjait vetette meg, utóbb kibővittetett s jelenleg, mint állami rovartani állomás, az összes kártékony rovarok tanulmányozásával foglalkozik. Horváth a magy. kir. állami rovartani állomás főnöke, tudományos és irodalmi munkássága főleg a rovarokra vonatkozik, a melyek közül a kártékony rovarokon kivül kivált a félfedelüekkel (Hemipterák) foglalkozik. Erről irta egy 1875-ben kiadott nagyobb önálló monografiáját is. 1887 óta számos dolgozata jelent meg a magyar, franczia, horvát, német, olasz és angol szakfolyóiratokban.

A HÉT.

Szélcsend alatt. — Az intendánskérdés: ma. — Lázadás.

Csudálatos dolog: a banálitások egyre ismétlődnek.

Annyiszor ismételték már, hogy — vihar előtt nagy a szélcsend, hogy a szélcsendben már vihar közeledtét sejti az ember.

Halk szellők ha lengenek, egyebekben minden csendes.

A bukás előérzete tompitólag hat a kedélyekre. Mindenki a maga egyéni sérelmének nézi az esetleges bukást; nagy, kiszámithatatlan horderejü változások bekövetkezésétől tartanak, melyek a közbéke, az ideális felfogások, s a liberalizmus tökéletes pusztulását vonják maguk után.

Árnyék borult az arczokra.

A mult hétfői szavazás — bár lényegében ugyanazon arányu volt, mint az első, — mert kisebbnek *látszott*, hát valósággal kétségbeejtő csapásnak tünt fel.

Az igaz — még nagyobb többséget reméltek.

Ennek a félelemnek a jövőtől — hát van csakugyan némi alapja.

Képzeljünk el egy konzervativ kormányt, hol a régi Trefort-féle elvek kapnának lábra, az ő összes középkori korlátoltságával, melylyel a sötétség szellemének hódolt.

Megborzadunk a gondolattól. Pedig aligha fogunk kiutat találni.

Ma legalább aligha van rá kilátásunk.

Az intendáns kérdés. Oh, nem akarunk jelölni, hisz van már jelölt bőviben. Bennünket a dolog csupán mulatságos oldaláról érdekel.

Ime egy ország — ez azonban nem a liberálizmus hibája, konzervativ kormány is ép ilyen lenne! — ime egy ország — hol nem kapni embert semmiféle művészeti kérdéssel összefüggő állásra.

A dilettantizmus molochja elnyel mindent.

Ha nálunk lenne à la franczia kormányválság annyi krizis — mit csinálnának vajjon az emberek, ha egy intendánsi, vagy egy nemzeti szinházi igazgatói állás betöltése is hónapokig eltart?

Itt ében halna meg a «*minisztereket kiköltöztető vállalat.*»

Főkép a nemzeti szinház igazgatói állásának betöltése az égető kérdés — de dönteni nem mer senki.

A lapokban felsorolták a jelölttől megkivánható tulajdonságokat. De nem vitatkoztak és nem állapodtak meg a személyben.

A miniszterre bizták.

Hát ugyan kérem — lehet-e azt kivánni a minisztertől, hogy ő psichologiai tanulmányokat végezzen a jelölteken?

Azt fogja tehát kinevezni — a kinek legtöbb ajánlója lesz.

A miniszter véleménye igy tehát — a stréberség ostromának van kitéve. De ki segithet ezen?

Hát a sajtó.

Bezzeg foglalkozik a politikai nagyságokkal!

Artisztikai ügy azonban nem érdekli annyira.

Ez baj, nagy baj!

A multkor, egy őszinteségi rohamában, töredezve be is vallotta a bűnét, de azért még nem javult meg. Pedig itt az ideje. Mert késő lesz aztán az elégedetlenség, — vagy talán a jövendő szenzációk kedvéért — hallgatnak most oly mélységesen?

Bármint legyen is, oly kérdés ez, melyben minél előbb dönteni kell.

Nálunk szeretik azt a nézetet hangoztatni, hogy a szinház *több*, mint mulatóhely, — na ha több, akkor azzal törődni is kell mindenkinek, legfelül és legalul egyaránt.

*

Ismét, ismét itt van a lázadás vigyorgó halálfeje.

Most Kolozsvárt fenyeget.

Olyan ez a gyülölet, mint a mérges pók, mely mindig több és több áldozatot hálóz be.

A ki czirkulusai közelébe lép — az elveszett.

Mámoritó hatása van a nemzetiségi aspirációknak, elragad az magával, s a kit az aspiráczió ragadott el, — az még becsületes útja a mártirrá válásnak, de van más út is — s *ez* a nagyobb rész.

Pör — pör — pör — und kein Ende!

Hát czélra vezet ez?

Hát lehet-e tört, zúzott lábat másképen — mint amputáczióval — gyógyitani?

Üszködésbe megy a seb — hát gyorsan elő a fürészszel!

Ez az oláhkérdés egyetlen megoldása.

Utánna mankón jár a beteg, de jár és nem hal meg.

Veszitünk tömeget, de nyerünk egészséget.

Más útja nincs ellentállani a terjedő lázongásnak.

Hiszen ott tartunk, hogy a törvényszék elhalasztja a tárgyalást, mert *fél* a hetivásárra bejövő oláhságtól.

Hát hol élünk mi?

Mit jelent ez?

Azt, hogy életbiztonságunk veszélyeztetve van. Azt, hogy itt egy értelmetlen, de rajongó kisebbség — el akarja nyomni az értelmes többséget.

Ez egészségtelen állapot.

Elő a fürészszel és amputáljuk a roncsolt lábat!

Lazzaroni.

A LEGSZEBB TÁJ.

Zöld vagy megint, szép ligetem,
De tavaszt nem hozasz nekem
Nem vonz természet uj ruhája.
Oh hol van rejtett, örök bája?!

Bár soha nem találhatom,
Én olyan tájról álmodom,
Hol nincs tavaszi virulás
És nincsen őszi hervadás.

Palágyi Lajos.

AMBROISE THOMAS.

Mire megvénült a jó Ambroise Thomas, olyan ritka dolog esett meg vele, a mi igazi művészszel alig történt meg egyhamar.

Legkiválóbb operája, a Mignon, a mult héten megérte az ezredik előadást a párisi Académie de la Musiqueben vagy másként Grand Opéra-ban.

Adtak már Párisban darabot ezredszer, sőt kétezredszer is.

A Théatre de la Gaité tiz esztendőn át egyebet se játszott, mint a Planquette bájos operettjét, a Cornevillei harangokat. Vagy más kiállitásos holmik, mint az Ennery Két árvája vagy Sztrogoffja bizonyára megért egy pár *ezredik*et. De mind ezek nem operák. S a különbség nagy. Mert mig amazokat megcsodálni eljár a párisi nép apraja nagyja, bizony az operákat ott is csak oly szemenszedett urias nép nézi, mint minálunk. Igy hát a Thomas szerencséje a maga neméhen ritkitja párját még odakünn is, a világ közepén.

Ha pedig kutatjuk, hogy mi is tette ezt az operát olyan népszerűvé, hogy aránylag nem hosszú idő alatt ezer előadást ért meg, akkor alig találhatunk rá alkalmas feleletet. Sőt ellenkezőleg érthetetlennek kell tartanunk ezt a dolgot. Nem mintha a Mignon nem lenne becses alkotás. Mert hisz ez az opera kiváltkép a maga korának zene irányai közepett elsőrendű alkotás volt, sőt ma is a változott irányzatok közepette is megállja helyét, de érthetlen ez a páratlan népszerűségben az, hogy nem tört meg a fancziák határtalan sovinizmusán.

Tudvalevőleg a Mignon szövege a Göthe Wilhelm Meisters Lehrjare-ja után készült s a szereplők neve s környezete is azonmód híven átvétetett a Göthe munkájából. Nos, és ezt a fancziák észre se vették. Sajátságos módon ki tudta kerülni a figyelmüket. Mert különben alig hihető, hogy a gyönyörű operaház épen ott az Avenue de l'Opéra élén épen maradt volna a hetvenes években, ha ezt a darabot produkálták. Hogy pedig kikerülte a figyelmüket ennek az operának német volta, azt annak tulajdonithatni, hogy bizony ennek az operának a muzsikája épen nem német, hanem tőről metszett olasz. Csak abba a tőbe egy kis franczia ojtást is adott Ambroise Thomas.

Azóta, hogy ezt az operát először előadták, Ambroise Thomas ugyancsak megvénült. A tüzes vérű ifjúból, komoly, ősz ember lett. Alig is gondolt évei lefolytán erre az első nagy sikerére, ugy, hogy a franczia sajtó alig tudott egy-egy csipetnyi reminiszczencziát a jó öregből kipréselni. De egyre mégis emlékezett, hogy a Mignon első előadásban sehogyse tudott tetszeni a publikumnak.

Nos, igy járnak azok a darabok, a melyek nem tetszenek a publikumnak. Megérnek ezer előadást.

Magyar drámairók és komponisták, vigasztalódjatok!

Jubilans.

VIRÁGCSATA.

(Alkalmi poéma.)

Valami elfelejtett mester
Megfesté varázsló ecsettel:
Nymphák s faunok, hogy küzdtenek...

Harczoltak bóditó virággal,
Forró pillantások nyilával;
Csodálatos egy ütközet!

Ma is, hogy széjjelnézek itten,
Fel-feltünik emlékeimben
Elmosódva a régi kép . . .

Hány vidám nympha, szép kegyetlen,
Hány sóvár faun, szegény, esetlen;
Viv ősi harczot egyre még!

Szilágyi Géza.

EGY SZAVALAT.

A belépés.

«Egy gondolat bánt engemet . . .»

«Ágyban párnák közt . . .»

«Elfogyni mint a gyertyaszál . . .»

«Mely elhagyott üres szobában áll . . .»

«Ne ily halált adj istenem . . .»

«Ott hagyjanak engemet összetiporva . . .»

«Holttestemen át fujó paripák . . .»

«Kik érted haltanak szent világszabadság . . .»

A kompliment.

TEMPLOM ÉS GYÁR.

Irta Dalmadi Győző.

Magasan állt a csillogó kereszt
A torony tetején.
Oly magasan, hogy hozzá elhatott
Az égi zengemény.

Ég felé tört a gyár kéménye is
Nagy füst-felhőivel.
Mély árny borult az egész táj fölé
Mint halotti lepel.

A háztetők kérdezék, mit akar
E rémes szörnyeteg?
Szennyes fejét odáig nyujtja, hol
A kereszt diszeleg?

Mert nem akad a sokaság közül,
A ki ledöntse őt.
Borulna az örökszeretet
S fenség képe előtt!

Halk szózat szállt a keresztről alá,
Törpék halgassatok!
Az úr előtt ép oly szent hely az,
Mint a nagy templomok.

Az alkotó dicsérete vegyül
A gép hangjaiba.
Egymástól nem különbözik soha,
A munka és ima.

A FÜRDŐ-ORVOS.

IRTA: RÁKOSI VIKTOR.

Elismerem, hogy nagybátyámnak örök hálával és nyolcz forint ötven krajczárral tartozom.

Az örök hálával mindig is tartozni fogok, ellenben a nyolcz forint ötven krajczárt nem fizetem meg.

Hálával és pénzzel legjobb adósnak maradni. A hála, melylyel nagybátyám iránt viseltetem, onnan ered, hogy ő volt az, a ki visszatartott a jogászpályától.

— Mi lesz belőled a jogi pályán, — mondá, — azon silány talentumok mellett, melyekkel az ég megáldott? A legjobb esetben ügyvédi irodavezető, vagy iktató a bejelentési hivatalban. Mint orvos pedig okvetetlenül viszed valamire, és a legrosszabb esetben is lesz belőled — *fürdő-orvos*. Aztán meg az orvos nemzetközi foglalkozás. Ha egy kinai ember pörösködik és hozzád fordul tanácsért, nem tudod, mit csinálj vele, ellenben, ha a kinai embernek a foga fáj és hozzád jön tanácsért, tudod, mit csinálj vele.

És ezért lettem orvossá, hogy tudjak mit csinálni a fogfájós kinai emberrel!

A nyolcz forint ötven krajczárnak nincs ilyen hosszú története. Ezt a nagybátyám akkor adta kölcsön, mikor felutaztam a fővárosba, a medikára.

El is végeztem a kurzust szépen. Mindig ott voltam az orvosbálon, medikus majálison, őrülten tánczoltam a professzorok házi báljain, szónokoltam tüntetéseken, halottak napján s márczius tizenötödikén, s derekasan közreműködtem, hogy a képviselőház karzata minél többször kiüríttessék. Igy lettem doktorrá s nagykoruvá. A professzorok minden szigorlaton konstatálták, hogy jó orvos lehet belőlem, de csak nyáron és fürdőhelyeken.

Eszerint igazitottam jövendő pályámat. Egyelőre csak barátaimon és rokonaimon tettem kisérleteket, s mikor láttam, hogy csudálatosan kiállják, idegenekre is kiterjesztettem működésemet.

Az volt a szerencsém, hogy elegánsan, de nem feltünően, tudok öltözködni, s a vidám modort ruhám sötét szineivel oly szerencsésen tudom vegyiteni, hogy mindenki komoly készültségü világfinak tart. Egy született úr, a ki sokat tanult; ezt az általános benyomást teszem az emberekre.

A kapu alá egy aranybetüs kis táblát tettem ki, melyen ez olvasható:

Dr. Pénzes Jenő.

Fogad: d. u. 3—4-ig.

MÁTYÁS KIRÁLY SZOBRA.

Fadrusz János I. dijjal jutalmazott pályaműve.

Különösen az imponált az embereknek, hogy csak délután 3-tól 4-ig fogadok. Micsoda keresett orvos lehet ez az ember s mennyi rendes pácziense van, hogy a nap huszonnégy órájából csak egyetlen órácskát szakithat az egész szenvedő emberiség számára! Ha azt irtam volna ki, hogy *Fogad reggel 8-tól este 8-ig* (mert ezt is kiirhattam volna), akkor soha egy lélek se jött volna hozzám.

Én tehát közömbösen üldögéltem otthon egész nap, délután háromtól négyig pedig izgatottan járkáltam otthon föl és alá. Első nap egy beteg csoportosult ajtóm előtt, második nap már ketten hemzsegtek, harmadik nap négyen tolongtak. Kiszámitottam, hogyha ez csak számtani haladványokban megy igy tovább, tiz esztendő alatt egész Európa megfordul a lakásomon. De nem ment számtani haladványokban a dolog és a betegek csökönyösen vonakodtak életerejüket általam kipróbáltatni.

Néha a látogatottabb kávéházakból hirtelen s feltünően elhivattam magamat. Máskor fiakkeren robogtam végig a népesebb útczákon.

Házi mulatságokról, megijedt férjnek öltöztetett hordárral éjfélkor is elhivattam magamat, egy sulyosen beteg feleség ágyához. Ilyenkor egy óráig sétáltam kint az utczán s került az egész mulatság:

Hordár	1 frt — kr.
Kapupénz kétszer . .	— « 20 «
	1 frt 20 kr.

A renomé pedig megért 100 forintot. Maradt ilyenkor tiszta nyereség 98 frt 80 kr.

Az ily tiszta nyereségekből azonban, bármily óriási összegekre rugtak is, nem lehetett sokáig megélni. Azért (eszembe idézve nagybátyám mondását) körülnéz-

tem, nem hogy fogfájós kinait, hanem, hogy egy derék fürdőt találjak, sok egészséges vendéggel és sok majálissal.'

Protekczió utján be is jutottam fürdőorvosnak Sajó-Füredre.

Hegyek és fenyvesek közt feküdt és az a híre volt, hogy vize és levegője idegbajok ellen kitünő hatásu.

A fürdő virágzott, mert hisz kinek ne volna idegbaja manapság? A kinek nincs semmi baja, az azt mondja, hogy idegbaja van, mert ez hangzik a legjobban s legdivatosabban, a kinek pedig idegbaja van, természetes, hogy idegbajt mond és nem orbánczot.

Elmentem tisztelegni a professzorhoz, a ki beszerzett Sajó-Füredre. Megkérdeztem egyuttal, hogy mit vigyek magammal?

Ő nagysága nyugodtan végignézett és igy szólt:

— Egy Ferencz-József-kabátot, egy szmokingot, három pár czipőt és huszonnégy pár tarka harisnyát.

— Tréfál nagyságod.

— Nem én. Sajó-Füred női fürdő és igy magának csupa egészségesekkel lesz baja.

— Hogyhogy?

— Ketten lesznek ott orvosok. Az egyik a régi öreg, megállapitott hirnevü rendes orvos, a másik maga. Világos, hogy a kinek komoly baja lesz, az az öreghez fordul, magának pedig azokkal a veszedelmes egészséges emberekkel és asszonyokkal lesz baja, a kiket orvosi tudománynyal nem, csak ravaszsággal és furfanggal lehet gyógyitani, mert nem a betegségüket, hanem a szeszélyüket kell kitalálni. Higyje el, kedves fiatal kolléga, hogy ezek a legveszedelmesebb betegek, a kiknek semmi bajuk sincs.

A professzor ur bölcsen szólt és én mélyen elmémbe véstem szavait. Az általa megnevezett tárgyakon kivül nem is vittem el mást, mint két pár pisztolyt és egy pár kardot. Mióta a járásbiróságok szünetelnek, mivel nálunk a bagatelügyeket is fegyverrel intézik el, azóta a jó nevelésü ember arzenált hord magával, még ha a Margitszigetre megy is.

Természetes, hogy Sajó-Füredre nagyon szerényen köszöntöttem be.

Először is az öreg kollégának mutattam be magamat, a ki viszont bemutatott a férjes leányainak és a kis unokáinak. Első este velük vacsoráltam s megösmerkedtem egy csomó emberrel, a kik az asztalunkhoz ültek. Mindenki tudta, hogy itt a fiatal doktor s azt hiszem, kedvező benyomást tettem, kifogástalan szmokingommal, mélyen kivágott mellényemmel, Ács és Társa erzsébettéri müintézetében vasalt, ragyogó ingpánczélommal s gazdag csokorra kötött fekete nyakkendőmmel.

Másnap, szombaton este, az évad első tánczmulatságát tartottuk a *gyógyteremben*. Itt dőlt el a jövőm.

Oly széditőn és kellemesen tánczoltam a keringőt az összes jelenlevőkkel, kivéve az urakat, hogy a betegek meggyógyultak, az egészségesek pedig betegek lettek tőle.

Az előbbiek már is hálásak irántam, az utóbbiak pedig hálásak lesznek, mert természetesen én fogom őket *gyógykezelni*. (Nem merem ezt irni: gyógyitani, nem fognak komoly orvosnak tartani.)

Kollégám nagyon meg volt velem elégedve. Egyre dörzsölte a kezeit és mondogatta:

— Született fürdő-orvos, született fürdő-orvos.

Hát még mikor látta, hogy milyen kitünő működvelő előadásokat rendezek, hogyan kuglizom, hogy szervezem a majálisokat és kirándulásokat.

Pár hét mulva messze környéken ismertek s több szomszéd faluba meghivtak konziliumra.

Ilyenkor éreztem magam legkellemetlenebbül. Mert az odavaló orvosok, mint fiatal fővárosi doktornak, nekem engedték át a főszerepet és a vezérszót s nagy nehezen tudtam őket arra birni, hogy hamarabb nyilatkozzanak, mint én. Én aztán annak a doktornak a véleményéhez csatlakoztam, a kiben a beteg legjobban látszott bizni.

Igy teltek el a nyári hónapok Sajó-Füreden, igen kellemesen, s a gyógyitás körül is határozott sikerekkel dicsekedhettem, mert kiösmervén mindenkit, tudtam, hogy miféle orvosság esik neki legjobban. De, hogy mennyire kinőttem magamat orvossá, bizonyitja az, hogy egy napon meglátogatott az öreg kolléga, és igy szólt hozzám:

— Kolléga ur, beteg vagyok.

— Hát gyógyitsa meg magát.

— Nem tudom. Sajátságos, de ugy van, hogy a magam betegségeit se nem tudom, se nem merem gyógyitani.

— Tehát mi baja a kolléga urnak?

— El-el zsibbadnak a karjaim, s kápráznak a szemem.

— Aztán?

— A nyakam fáj és megmerevedik.

— Hm, hm! Azt hiszem, hogy ez nem egyéb, mint arcz-zsába.

— Miféle?

— Arcz-zsába.

Az öreg kolléga rám nézett, egy darabig hallgatott, aztán szólt:

— Nem gyomorhurut?

— Nem, semmiesetre sem. Inkább nyakficz-dag.

— Köszönöm. Ez, csakugyan ez az. Már régen kerestem, végre megtaláltam. Nyakficz-dag.

Ezzel a kolléga ott hagyott. Hallottam botjának kopogását a folyosó koczkáin. Egyszer csak a zaj megszünt, s aztán a bot visszafelé kezdett kopogni. Az öreg doktor megint belépett a szobámba, s igy szólt;

— Tudja mit, kolléga ur? Egy jó tanácsot adok magának. Tudja, mi a szinháznál az a nyári primadonna?

— Nem.

— A ki akkor énekel, mikor nincs publikum. Hát azt tudja-e, hogy mi az a nyári doktor?

— Most már tudom. Az az orvos, a ki akkor gyógyit, mikor nincs beteg.

— Ugy van! Tanácsom tehát az: maradjon maga csak *nyári doktor*. Lássa ezzel is nagyon lekötelezi a doktorokat, ha megszabaditja azoktól a betegektől, a kiknek nincsen semmi bajuk. Mert a betegek legnagyobb része egészséges ember, a kinek azonban folyton doktorra van szüksége, a ki elhitesse vele, hogy nincs semmi baja. Hisz ha nem igy volna, hogy tudna ennyi orvos megélni...

A DOLOG TISZTÁZÁSA.

IRTA: UJLAKY ANTAL.

Nagy András uram hazaszekerezett a tanyájáról.

Többször a gebék közé vágott, nem volt jókedve, sőt mintha bosszankodott volna.

Hogyne, hajnal óta egyedül turta a földet, a kapa feltörte a tenyerét, egész nap nem evett, nem ivott. Aztán Oroszlán Pista, a kommencziós társa is rászedte. Bizonyosan kiméli magát a forróságtól s a pitarban heverészget.

Az udvaron az avult gyeplőket lehámozta a lovakról, közben ökölbe szorítván ingujját, kétszer-háromszor is megtörölte izzadságos arczát.

— Nye, te! — orditott a lóra.

Mig folyton izzadó arczát törülte, a kifogott két ló, mindkettő vak lévén, fejjel egymásnak ment.

Nagy András erre még dühösebb lett, mindkét kezével egyszerre rándította meg a két ló kötőfékét.

— Dani, he, Csillag! Olyan képeket vágtok, mintha ti kapáltátok volna föl a földet.

Irigykedő, bosszus hangon mondta ezt, némi szemrehányással; bár félre, csaknem orravágott kalappal indult az istálló felé, meg-megrándítván a két istrángot.

Dani és Csillag mérsékelt fejcsóválással ugyan, de oly bús nyeritéssel koczogott utána, melyből némi világgyűlölet is kiérződött.

Nagy András, az istállóajtó előtt, hőkölve nézett az átelleni lakóház ajtajára és a két csepp ablakra.

Az ablakok elsötétítve, a pitarajtó zárva. Ez a körülmény szeget ütött a fejébe.

— Az asszony alszik. De ha az ajtó zárva, akkor hol van Oroszlán Pista. Hm! Bizonyosan ő is alszik. Kitellik attól a bitangtól, a milyen rest.

Az egyik ló beleütötte a fejét a tapasztott falba s riadtan ágaskodott.

Nagy András nem sajnálta meg, rugásra emelte a lábát, de hirtelen mást gondolt, ha a lovat megrugja, megsántul. De, mert dühös volt, a levegőbe rugott.

— Igy! — mondá s hosszu sóhajtással belódítván a két állatot az istállóba, a vasvillával szénát tett a lovak elé.

— Egyetek, nekem ugy sem lesz étvágyam.

Kifordult, bereteszelte az ajtót s a kalap karimája alól mérges tekintetet vetett a lakóházra.

Fáradt és éhes volt, a gyomra korgott. Karimás kalapját feje másik szélére huzván, megbillenté a kilincset.

— Hé!

Semmi felelet.

Bizonyosan nagyon erősen aludtak. Az ablakhoz ment, hogy majd kukucskál, de bizony semmit sem látott a kendőktől.

— Furcsa. Csak azt tudnám, minek zárkózott el olyan nagyon.

Persze, hogy jó volna ezt tudni, mert hiszen ez az, a mi nyugtalanítja.

Várt még egy darabig; a bal karjával rákönyökölt a jobb karjára, a melyet mellén nyugtatott, ugy, hogy az állát fel-felnyomhatta a tenyerével.

Igy gondolkozott, miközben szeme többször fájdalmasan tekintgetett az ajtóra. A nap erősen sütött, körül dongtak a legyek, meg-megfricskázták hajszál lábaikkal. Nagy Andrásnak czudar gondolatai

lehettek, mert ugy változott az arczszine, mint a pattogtatott kukoricza.

Egyik perczben majd eleredt szeme könye, a másikban pedig tigris dörömbözött a reczés ing alatt.

Majd kis idő multán kimozdult ez állásából, fölemelte ballábát, de mielőtt kirugott volna vele, kétszer szolidan köhögött, hátha meghallja az asszony, de mivel visszhang nem jött rá, a bagaria csizmája orrával csendesen koczogtatott az ajtón.

Bár az ajtó «nem nyilatkozik meg», — gondolá magában, «mégis jó, hogy nem rugtam be, mert az asszony a multkor is kegyetlenül összeszidott, sőt főzni sem akart.»

Ez emlék ujabb keserűséget ébresztett keblében, mert akkor is nagyon éhes volt és éhesen, üres gyomorral feküdt le, a mi pedig nem jó dolog, legalább Nagy András nem tartja jó dolognak.

Egy perczre lelohadt felháborodása, de csak egy perczre, mert az éhségen kivül még a féltékenység is birkózott benne.

— Hátha?

Ez a gondolat aztán ugy megkinozta, gyötörte, hogy majd felbődült, már igyekezett az ajtónak, hogy majd bedűti, midőn eszébe jutott, hogy de hiszen a pitarból két szobába is nyilik az ajtó, egyikben alszik az asszony, másikban alszik Oroszlán Pista.

Tehát féltréfára szerette volna venni a dolgot, végre azért, hogy rest az asszony és ugyanekkor a nagy forróságban beleütött a restség Oroszlán Pistába is, nem illendő, de szinte czudarság is rosszat, sőt olyat gondolni.

— Aztán meg némelyik asszonynak vagy embernek olyan a természete, hogy sokat alszik. Máskép jól sem érzi magát.

Ilyen gondolatokkal engesztelgette felfeltörő haragját, türtőztette magát.

A karjával a feje közepére vágott s csendesen elvonult az udvar másik oldalára.

Gunyáját lehuzta a szekérről, a földre terítette s ráheveredett.

De az izgalomtól, mely egyre viaskodott benne, nem tudott egyhamar elaludni.

Előkereste pipáját, teletömte dohánynyal, aztán a középső és hüvelykujját mellényzsebébe vágva, addig kotorászgatott ott, mig felszinre került egy szál gyufa.

Hirtelen végig huzta ezt a csizmaszáron s tenyerével ellensulyozván a levegő áramát, rágyujtott.

A foglalatosság közben elfelejtette az asszonyt, a szétillanó füstben eloszlottak rossz gondolatai is, a kalapot félfülre fogván, csendes pipázgatás közben elaludt. Ugy feküdt ott az istálló tövében, mintha beleolvadt volna a csizmájába. A feketés kalap alól csak a pipa vörös cserepe villogott elő.

Ezalatt némi változások támadtak körülötte.

Valahonnan, a messzeségből fellegek bukkantak elő és elboritották az eget, megszürkült, lehült a levegő, az átelleni házban az ablakokat a türelmes és alvó Nagy András helyett most a szél zörgette, a szél, mely port kavarva beleczibált az eperfa lombjába és aztán kaczagva szaladt tovább a kémények s fák fölött.

Akkorát villámlott, hogy a ki látta, megborzadt benne a lélek; a villámlást égzengés követte. Utána eső következett, mely rakonczátlan sebességgel zúdult a falu nyakába.

Nagy András arra férkőzött föl a gunyáról, hogy kiesett a pipa a szájából. Talán az istenitélet csavarta ki a fogai közül.

Akárhogy történt a dolog, megérezte a hiányosságot, talpraállt, nagyokat nyujtózkodott, de a csukott ajtó, sötét ablakok megpillantásakor majd hogy a föld alá nem sülyedt bújában.

— Mégis . . . — mondá s sietve nyomta el az ismét feltámadott rossz gondolatot. Félkézzel fölrántotta a gunyát, azután, mintha megbánta volna e kiméletlenséget, lassú tempóban kanyaritotta vállára.

Most már határozott lépéssel s némileg határozott szándékkal is tartott a háznak. Ő biz' nem vár tovább, hanem betöri az ajtót, illetve — bedűti, mintha csak magától dőlt volna be. És vállát az ajtó felé fordítván, megnyomta a kilincset . . . hát kinyilt az ajtó, mert hogy épen nyitotta az asszony.

— Hát? — mondá az ember csukló hangon.

— Hát? — kérdezé az asszony.

— Hallja kend, de sokáig . . .

— Talán bizony aludni sem szabad már az embernek? — pattant föl hirtelen az asszony s haragosan nézett az ázott, fázott emberre.

— Hol a pokolban járt kelmed?

— Én itt?

— Ne füllentsen kelmed, mert a fejéhez vágok valamit.

— Kelmed . . .? Az . . . én fejemhez?

— Nem is a máséhoz.

Nagy András, bár érezte fejének bűnös voltát, nem értette, hogy mivel szolgált rá az asszony haragjára.

Gondolkozni kezdett, ő ugyanis egyszeriben sohasem tudta felfogni a dolgokat, de ha ideje volt arra, hogy mindent meghányjon-vessen, rendesen minden dolognak megtalálta a nyitját.

Most azonban ebben akadályozta a borzasztó éhség, a kimerültség is, pihenni s enni szeretett volna és bár homályosan sejtésben volt, most azonban még a szokottnál is butábban nézett az asszonyra és csak annyit bátorkodott megkérdezni:

— Hát aztán mér?

— Mér, mert kelmed szeret elkódorogni a korcsmákban.

— Szent ugyse itt voltam. Dörömböztem is a lábammal.

— Higyje, a ki hiszi. Nem hallottam semmit.

— Oroszlán Pista meghallhatta volna.

— Tudja kend, hogy a legény az mind ugy alszik, mint a bunda. Legalább az ablakon koczogott volna.

— Az biz' isten, nem jutott eszembe.

Az asszony vacsorát készitett. Közben Nagy András sötéten nézett maga körül s a baltára gondolt. A baltát az asszonyra kellene emelni, majd vallana félelmében.

Az asszony bejött, tálat tett elébe.

— Egyék kend.

Nagy András, érezvén az étel illatát, megjuhászkodva szólt:

— Nézzen rám kelmed.

— Minek a . . . Na.

Félig lehunyt szemmel nézett az urára.

— Emelje fel kelmed a pilláját.

Az asszony szót akart fogadni, egészen fölnyitotta a szemét. De Nagy András észrevette, hogy az a szem szikrázik, aztán hirtelen félig ismét lehuzódik a pillája.

Dünnyögve mondta:

— Erzsók asszony, kelmed olyan hozzám, mint a csigabiga.

— Na, na! — fenyegetőzött az asszony. — Látszik, hogy a korcsmából jött. Mintha nem eleget helytelenkedett volna legénykorában.

Még az asszony duzzogott.

Nagy András e rápiritás után elcsöndesült, mert az szent igaz, hogy nagyon sokat helytelenkedett legénykorában. De azért ugy érezte, ha nem volna olyan nagyon éhes és fáradt, összetörné azt az asszonyt.

Nagy sokára felelt vissza:

— Az már régen volt. Aztán kendnek ahhoz semmi köze.

— Kelmed maga dicsekedett el vele, hogy huszárkorában három-négy szeretője is volt. Bizony nem volt illendő ember. Meglátszik rajta.

Nagy András hallgatott, mint a csuka. Az asszony folytatta:

— Azért mégis kelmed szól meg mindenkit. Kelmed még gyanuból is megkínozná az embert.

Az étel is nagyon izlett Nagy Andrásnak, a haragja is lecsillapult s most már védekezett is, hogy ő «nem olyan ember». Persze, hogy nem olyan ember, csak nem lesz vérontó, már csak azért sem, mert akkor rabkosztra készülne egy hunczut asszonyért.

MISS ROSE.

ELBESZÉLÉS. 3

— IRTA: K. REUTTER SÁNDOR. —

Béla hideg maradt, de Rose észre nem vette.

Kivonultak a kis balkonra és leültek a nádszékekre.

Béla szórakozottan felelt Rose kérdéseire.

A leány közelebb tolta székét Béláéhoz és bánatosan tekintett rá.

— Mondd Béla, mi bajod? Te ma egészen más vagy, mint voltál tegnap. Csalódtam volna benned, csak ámitás lett volna tegnapi szerelmed? Szólj, beszélj, tudni akarom!

Béla Rose arczába nézett, de ott nem fedezett fel semmi különöset.

Néma fájdalom, szerelem és őszinteség tükröződött arról vissza.

Vagy kitünő szinésznő, vagy ártatlan, gondolá Béla.

Megfogta Rose kezét és szemébe nézett.

— Nagy elhatározás előtt állok — mondá azután. Tudok valamit és tudni akarok még többet. Talán indiscrétio, de azt hiszem azok után, hogy mi tisztában vagyunk egymás érzelmei felől, kötelességem megpendíteni azt és megtudni a valót. Szerelmem parancsolja azt. Az a nagy szerelem, melyről tegnap biztositottalak.

Rose kérdő tekintetet vetett Bélára.

— Nem értelek.

— Rose, légy őszinte és mondd: szabad vagy te?

Rose elsápadt, azután felugrott helyéről.

— Béla, micsoda kérdés ez? Nem mon-

JÖN ÉDES APA.

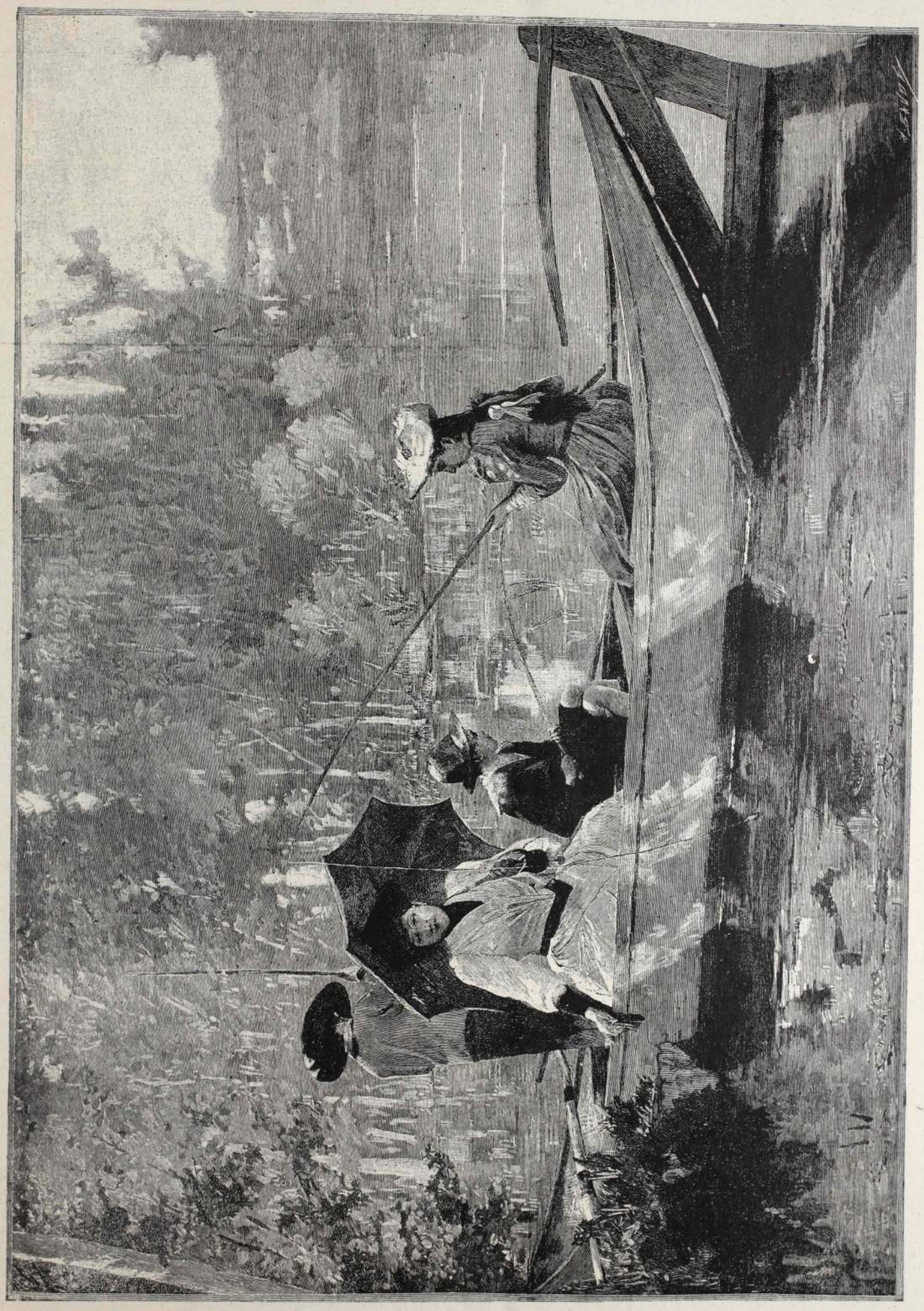

EGY KELLEMES DÉLUTÁN.

dottam neked tegnap, hogy független vagyok, senki nem korlátoz, s hogy kivüled nem szeretek senkit — senkit!

Bedő is felkelt helyéről, Rosehoz közeledett és tompán kérdé:

— Hát Melwart Hectort nem ismered?

Rose e név hallatára összerezzent, arczát pir önté el és karcsú teste remegni kezdett.

— Melwart Hectort? — ismétlé hangtalanul; — te tudod, ki ő? te tudsz felőle valamit? Beszélj Béla! — folytatá azután könyörögve, követelőleg, — kérlek beszélj!

Béla némán nézte a leány lelki felindulását, sajnálta őt.

Megfogta karját és bevonta a szobába. Leültette egy karosszékbe és elmondta azután neki mind azt, a mit Imrétől hallott.

Rose figyelmesen hallgatta és mikor Béla szavait bevégzé, néma maradt.

Lassan magához tért, oda lépett Bélához és a térdeire ült. Karjaival átfonta nyakát és szomoru hangon igy szólt:

— Édes, jó Bélám. El kell mondanom, a mit elhallgatni akartam előtted, egy történetet, melynek vége egy évvel ezelőtt játszódott le . . . Skóczia tengerpartján, ősi kastélyában lakott lord *Brigton*, ki a legrégibb skót nemesi családok közé tartozott. Neje korán elhunyt s egyedüli boldogsága kis leánya volt. Gonddal nevelte fel, költött reá sokat, körülvette szeretetével, és a leány azzal hálálta meg azt a sok jóságat, szeretetét, hogy tizennyolcz éves korában megszökött hazulról. Ugyanis a közeli városban akkoron egy vándorló czirkusztársulat telepedett meg. A tulajdonos-igazgató, egy férfias, szép és erős műlovas, érdekes előadásokat tartott. Az öreg lord leánya kedveért, csaknem naponta volt nézője az előadásoknak és a leány, ki folyton elkülönitve élt a világtól, atyja és egy vén nevelőnő környezetében, ki a férfiút csak távolról látta, forró szerelemre gyuladt a czirkuszigazgató iránt. Nem telt el egy hét és a szerelmesek megértették egymást, — a műlovas is hamar észrevette az ifjú leányt; — s azután nem volt nap, hogy titkon ne találkoztak volna. Egy hónap mulva azután a műlovas erélyes unszolására a leány elhagyta édes atyját, otthonát, szülőföldjét, elszökött vele. Az igazgató feloszlatta társulatát s ők elhagyták Angliát. Párisba utaztak. Ott három hónapig éltek boldogan egymásnak és szerelmüknek. Azaz boldogságuk még sem volt teljes: a leány sürgette az esküvőjüket és a férfi mindig talált okot a halasztásra. A harmadik hónapban a férfi egy párisi társulathoz szerződött. A leány is kiművelte lovaglási képességét, gyakorolta magát a mű- és magasabb parforce lovaglásban. Boldogsága nem tartott soká. Egy napon a férfi elébe lépett s igy szólt: «Édesem, válnunk kell. Pénzem nincsen már és annyit, a mennyi kellene, együtt sem szerezhetünk. Ne vedd a dolgot nagyon a szivedre, de az elkerülhetetlenbe bele kell törődni».

S e kijelentés után egy napra minden melegebb búcsú nélkül elutazott.

A megcsalt, elhagyatott leány két napig sirt és elátkozta az életét. Mikor később belátta bánatának czéltalanságát, első pillanatban arra gondolt, hogy véget vet életének. Később haza akart utazni atyjához, de szégyenérzete visszatartotta. Szerződést kötött egy előkelő társulattal és a lord leányából czirkuszi műlovasnő lett . . .

Rose utolsó szavait már alig hallható hangon ejté ki. Kis ideig szünetet tartott, azután fátyolozottan folytatá:

— A megcsalt nő én vagyok — s az a férfi Melwart Hector!

Rose elhallgatott. Szemei megteltek könyekkel és arczán láthatóvá vált a felidézett emlékek fájdalma.

Béla magához vonta Roset és megcsókolta.

— Légy nyugodt, drága Rose. A mindenható meg fogja büntetni azt az alávalót; én pedig meg fogom neki magyarázni, hogy te már nem vagy az ő menyasszonya, hanem — az enyém!

V.

A városligeti czirkuszban uj tagot szerződtettek. A bravuros műlovast — Melwart Hectort.

Melwart a legveszedelmesebb gyakorlatokat könnyedén végezte, vakmerősége csodálatos volt és szép, erős alkata érdekes. Az igazgató tehát szivesen fogadta ajánlatát.

Ott künn találkoztak egy délelőtt Rose és Hector.

Próba volt: Rose nehány barátnéjával a manege közepén állott és uj mutatványához vezetéken a lovát idomitotta. Sötét amazon-ruha födte karcsu idomait, lábain sarkantyus lakkcsizmák fénylettek és kezében hosszu ostort tartott.

Még nem tudott semmit az uj szerződtetésről. Barátnői, kik vigan fecsegtek egymás között, készültek hazamenni és csak Roset várták.

Ekkor belépett az igazgató az uj tag kiséretében.

A hölgyek oda figyeltek s e pillanatban két személy mintegy megszögezve állott kis ideig egy helyen.

Rose elsápadt. Az első pillanatban kimondhatatlan düh fogta el és kezében az ostort magasra emelte, hogy a jövevényre suhintson, de a másik pillanatban már félelem szállta meg és remegni kezdett.

Melwart egyébre sem figyelt, csak e nőnek mozdulataira. Észrevette lelki felindulását és gunyosan mosolygott. Másrészről pedig meglepte őt Rose szépsége, mely azóta, hogy nem látta, sokkal fokozódott.

Az igazgató a hölgyekhez lépett.

— Mr. Melwart Hector, első műlovas és volt czirkuszigazgató, mai naptól társulatunk tagja — szólt Hectort bemutatva. Ez némán hajtotta meg magát és mondá:

— Kérem hölgyeim, részesitsenek engem is kollegiális szives jóindulataikban.

A hölgyek kezet nyujtottak és Melwart mindegyiket melegen szoritá meg, nehány udvarias szó kiséretében.

Rose még egy helyen állt. Arcza márványfehérségü volt és fejét büszkén vetette hátra. Most előtte állt élete megrontója.

— Ah, Miss Rose, ön itt? Hiszen ez érdekes találkozás! Hogy van? — mint látom szorgalmas, mint mindig volt. — Melwart hangja gunyorosan hangzott. Kezet nyujtott és szemeit kéjjel legeltette a szép leányon.

Rose nem fogadta a feléje nyujtott kezet. Gépiesen, hidegen ejtette ki e szavakat:

— Mr., önt ismertem egyszer és azt is sajnálom. Jelenleg azonban nem ismerem és nem akarom ismerni, mert lelkem mélyéből megvetem! — Ezzel megfordult és lassan kifelé indult.

A környezet meglepetten tekintett a két személyre, kik halálos ellenségek voltak. E találkozás jelenete kellemetlenül érintette őket. Szerették Roset, mert őszinte, kedves társnő volt.

Az igazgató Rose után sietett.

— De miss mi baj? Miért ez a scéna? Ha kellemetlenséget okoztam, akkor bocsásson meg, valóban sajnálom . . .

— Hagyja el igazgató ur. Szerződésem egy hónap mulva ugy is lejár, nem fogom meghosszabbitani! — mondá Rose. Kocsijába szállt és elhajtatott.

Föltette magában, hogy Bélának nem szól erről a találkozásról.

Midőn Béla felment hozzá, csak annyit mondott, hogy egy hónap mulva a czirkuszból kilép.

A következő napokon nem látta Hectort, ki nyilvánosan még nem lépett fel.

Béla és Rose naponta találkoztak. Nyugtalanok voltak mindig, ha egyszer-máskor véletlenül nem láthatták egymást.

Szerelmük bensőbbé lett.

Béla különböző meglepetéseket szerzett Rosenak: vett neki ajándékokat, a melyről tudta, hogy velük Rosenak kiváló örömet szerez, és figyelme kiterjedt a legapróbb dolgokra.

Rose sokszor fedte meg gyengéden költekezéseért.

Mindenki ismerte már a viszonyt és Béla barátai általánosan úgy vélekedtek, hogy «egymásnak valók.»

Bedő anyja az egész idő alatt vidéken tartózkodott.

Jobban érezte magát azon a regényes vidéken, távol a nagyvárosi zajtól, a hol az emberek reggel a madarakkal kelnek és estve a nap nyugtával feküsznek.

Bedőék nyéki kastélyát gyönyörü park környezte és a terrászról szép kilátás nyilt messzire.

Özvegy Bedőné egy rokonával lakott a kastélyban.

Távoli unokahugának leánya volt — Fejér Ilma.

Alig 17 éves leány nevető szemekkel, fénylő fekete hajjal és örökké mosolygó korál ajkakkal.

Még gyermek, kinek szemein keresztül a szív még nem beszélt, ki még mit sem tudott a fájdalomról és búbánatról. Özvegy Bedőné úgy szerette, mintha saját leánya lett volna.

Béla ritkán látogatott le hozzájuk, s ha leutazott, csak néhány napig tartózkodott közöttük.

Szerelme vissza vonzotta a fővárosba. Augusztus vége felé Béla három napra ismét leutazott.

Rose kikisérte a pályaudvarba, a hol érzékenyen elbucsuztak.

— Ne maradj soká — figyelmezteté Rose — mert megölne a bánat.

— Igérem, hogy legkésőbben 4 nap mulva ismét nálad leszek.

— És ne nézd sokat kis unokahugodat, mert — a mint a fényképen láttam — ő nagyon szép és képes volna engem elfelejtetni. Féltékeny vagyok!

— Te százszor szebb vagy; de ha nem volnál, akkor is csak téged szeretnélek! Hisz tudod!

Béla még egyszer megölelte Roset, forró csókot nyomott ajkaira, azután elváltak. A vonat kirobogott a pályaudvarból s Rose soká nézett utána.

Folyt. köv.

FEKETE FELLEG.

Teodoro Guerrero regénye. 9

XI.

A JÓTÉKONY VENDÉG.

Alfredo estefelé tért haza. Még pedig nagy vigan, mert jó hirrel jött: Nicolas de Velasco kiváltotta a sor alól s állitott helyébe jó pénzen más katonát. Volt nagy öröm a szomszédságban. Csak Filomena nem tudott igazán örülni. Lelkét más érzelmek tartották lekötve. Aggódott s izgatott volt, szinte idegesen türelmetlen. Persze! Hiszen Penalver látogatását várta.

És Adriana? Szinte egészen megváltozott. Nyugtalanul leste, mint telnek az órák s a perczek. De hogy férje ne gyanitson semmit terveiből, mosolygással, víg kedélylyel leplezte el szándékát. Megelégedett volt önmagával, tetszett neki a maga kieszelte haditerv.

Már a reggelihez is bement a férje szobájába s mosolyogva ült le az asztalhoz férjével szemben. Penalvert először meglepte ez a változás, de csakhamar bizalmas beszélgetésbe merülvén az asszonynyal, ugy érzé, mintha minden a régiben volna és elhidegülés vagy bizalmatlanság sose lett volna közöttük.

Nevetgéltek, tréfálóztak és beszélgettek mindenféle haszontalan dolgokról, a melyek valóságban egyiküket sem érdekelték, de a min — ugy látszott — elmulattak ép azért, mert igy együttesben tárgyalgatták.

Este tájban pedig Penalver vette kalapját és botját s a képviselőházba ment, békés, honatyai, szinte nyárspolgárias hangulatban.

Alighogy kilépett a kapun, az elcsapott szolga surrant be rajta, fölfutott a lépcsőn és bejelentés nélkül Adriana szobájába nyitott.

Adriane szive meddobbant, a mint megpillantotta Miguelt. Felállott ültéből és a szolga felé kiáltott:

— Nos, Miguel, megtudtad?

— Meg, asszonyom, mindent.

— Ki hát az a Filomene Maldonado?

— Elmentem a Pozas-utczába s tudakozódtam utána. S a házmesterné a maga bőbeszédüségével elmondta, hogy . . .

— Nos, nos mit mondott?

— . . . hogy fenn lakik az emeleten az az asszony. Nagyon szegény és csak a munkája után él. Varrogat és mosni is eljár. Van egy fia, a ki ácsmesterséget tanult. S e fia az a fiatal ember, a ki tegnap itt volt nálunk.

— És mit akar az a fiú nálunk?

— Nem tudom. De ugy tetszik, hogy valami segélyt, alamizsnát könyörgött, mert már régen nincs munkája.

— Alamizsnát? . . . — mondá Adriana maga elé. — S a hasonlat . . . S Alfredo zavara? . . . Nem, nem . . . Hallod, Miguel, akarsz szolgálatomra lenni.

— S még ezt kérdezheti, asszonyom?

— No jó. Akkor holnap délután két órakor várj rám a Pozas-utcza 80. száma alatt a kapuban. De senki ne tudjon meg semmit a dologról.

— Bizhat bennem, hogy ugy lesz.

— Most pedig menj!

Másnap délután két óra tájban egy kocsi állott meg a Pozas-utcza 80. száma alatt. Egy lefátyolozott hölgy szállott ki a kocsiból s gyorsan besurrant a kapun, a hol már egy férfi várta, ki a beszédes házmesternével élénk beszélgetésbe volt merülve.

Az a férfi rögtön a fátyolos asszonyhoz szegődött és együtt siettek fel a kopogó falépcsőkön.

Mikor már az utolsó lépcsőkön voltak, Adriana már alig tudott lélegzeni, olyan hirtelen jöttek; de része volt ebben az izgalomnak is, melyet a Filomenával való találkozás reménye okozott.

— Ez a Filomena Maldonado lakása, — mondta Miguel s egy ajtóra mutatott. Idekinn várjak?

— Huzódj meg idekinn valahol.

S Adriana kopogott a Filomenáék ajtaján, mely tüstént megnyilott.

— Itt lakik Filomena Maldonado?

— Igen, sennora — válaszolt az ajtót nyitó csinos leányzó, kit ugyancsak meglepett az ily nagyúri vendég.

— Talán ön az? — kérdé sürgetve Adriana fülig pirulva és remegve, hogy ilyen szép asszony az, a kivel férjének titkos ismeretsége vagyon.

— Nem, sennora. Én a szomszédból vagyok; de most itt lakom, hogy ápoljam a nénét, a ki nagy beteg.

— Beteg? — kérdé Adriana.

— Bizony — viszonzá kissé szemrehányó hangon. — Már rég . . . Évek óta szivbaj . . .

— De azért bemehetni hozzá?

— Nem tudom . . . De bocsánat, mindjárt megkérdem. Csak egy pillanatra . . .

— Csak menjen, menjen és mondja meg odabenn, hogy valami jó ügyben jöttem s hogy nem fogja megbánni látogatásomat.

— Rögtön jövök. Addig pedig foglaljon helyet, asszonyom.

Adriana magára maradt a kis, szegényesen berendezett benyilóban. Furcsa érzések szállották meg. Szinte haragudott önmagára s lelkifurdalásokat érzett, hogy erre a látogatásra elszánta magát. Nehezére esett a lelkének, hogy a férje háta megett leskelődik és igy álutakon jár. De azért a gyanu is ott fészkelt a szivében s a lelkiismeret szavát elfojtotta.

A szoba ajtaja kinyilott s Filomena lépett be Czeczilia karjára támaszkodva. Adrianát meglepte a beteg asszony s mintegy elégedettséget és örömet érzett, hogy várakozása ellenére ily szánandó teremtménynek ismerte meg a sejtett titok hősnőjét.

— Asszonyom . . . mondá Filomena.

— Sajnálom, hogy alkalmatlankodom itt, ha beteg. Mert az arczáról is lerí a betegség.

— Oh! a megtiszteltetés, hogy felkeresett szegényes lakásomban . . . Minek köszönhetem e szerencsét?

— Kérem, üljön le! — mondá Adriana Filomenához és maga tolt egy széket elébe, mert a beteg asszony lábai remegtek.

— Oh! sennora, nekem kellett volna megtennem, de . . .

— No csak üljön le, üljön le.

— Köszönöm a jóságát — mondá Alfredo anyja és leült a székbe. — Igazán kiváncsi vagyok rá, hogy mi hozhatta . . .

Igen egyszerü a dolog, megmondom. Tagja vagyok egy jótékonysági egyletnek, mely segiti a szegénységre jutottakat. Hallottam az ön nehéz helyzetéről és hozok egy kis segedelmet. Remélem nem utasitja vissza.

— Hát a jótékonyság? Oh! sennora, milyen kegyes jóltevője ön a boldogtalanoknak. Boldog, a ki segithet a boldogtalanokon. Az isten fizesse meg százszoros áldással jószivüségeért!

— Boldog vagyok, hogy könnyithetek sorsukon.

S Adriana egy erszényt csúsztatott Filomena kezébe, Filomena pedig megcsókolta a jóltevő kezét.

— Köszönöm, sennora, köszönöm. Én és a fiam imádkozni fogunk az éghez önért.

— Fia is van?

— Egy jó fiam van, ki ép oly boldogtalan, mint az édes anyja. Szegény Alfredom.

— Alfredo! — kiáltotta Adriana felemelkedve.

— Igen az a fiam neve — szólott Filomena meglepetten.

— Igen . . . igen . . . — dadogá a Penalver felesége. Csinos név.

— De úgy tetszik, önben kellemetlen érzést kelt.

— Ne csodálkozzék, jó asszony. Meghalt egy kis fiam, azt is igy hivták.

— Meghalt! Milyen csapás. Jó isten, ments meg engem az ilyentől.

— S önt sose érte ily csapás?

— Nincs ennél nagyobb csapás. De azért . . .

— Talán a férje halt meg?

— A férjem! — kiáltotta Filomena reszketve.

— Igen a férje? — viszonzá Adriana a beteg asszony szemébe nézve. Filomena elfordult. Majd Adrianára tekintett és vontatva mondá — Alfredo apja él.

— Él . . . S hol van?

— Bocsánat asszonyom, de tudnom kellene előbb, hogy mi okból kérdi?

— Mi okból? . . . Mi okból? . . . mormolá Adriana zavarodottan. Igen egyszerű. Ön boldogtalan és nyomorban van. Nos igen. Hát felette csodálkozom, hogy van férje, ki kegyetlenül éhezni hagyja önt és gyermekét. . . . Pedig dolgoznia kellene önökért és . . .

— Igaz! De nem egyformák a férfiak. Oh, ha mind megtenné a kötelességét, nem volna szükség törvényekre a gazok ellen.

— A gazok ellen!

— Csak a nevükön kell nevezni. Más név alig is illeti őket.

— Érdekel az ön szerencsétlen története. Nem beszélné el?

— Szerencsétlenségemet! — kiáltott fel Filomena elpirultan. Ugyan minek? A jótékonyság bekötött szemekkel osztogatja adományait.

Adriana zavartan tekintett körül.

Tudta, hogy kelletlen dolgot kérdett a szegény asszonytól.

Majd akadozva igy szólt:

— Ha gyaníthattam volna, hogy van valami titka, melyet kénytelen a lelke legmélyére rejteni, sose merészeltem volna . . .

Filomena felugrott székéről.

Iszonyú lelkiállapotát Adriana szavai még jobban felduláták. Hátra vetette fejét s fennen mondá:

— Ki ad önnek jogot, hogy igy szóljon hozzám. Azt véli tán, hogy gazdagsága felhatalmazza arra is, hogy sértegesse a szegényeket.

Adriana félni kezdett.

A beteg asszony annyira kikelt magából, hogy a «jótékony» vendég balesettől tartott.

S önmaga miatt is aggódott már Adriana.

Azért az ajtóhoz közeledett s engesztelő hangon mondá:

— Tévedtem, sajnálom, de nem akartam . . .

Czeczilia szakitá félbe szavait. A leány

AZ ERDŐ SÜRÜJÉBEN.

odament Filomenához s elég hallhatón sugta:

— Alfredo Penalver úr itt van. Szeretne bejönni.

Adriana felsikoltott s melléhez kapott.

— Alfredo itt! Oh! az én sejtelmem!

Filomena összeszedte minden erejét. Nagyra nyitotta szemeit s oda futott Adrianahoz:

— Mit mondott sennora?

— Oh! milyen boldogtalan vagyok — rebegé Adriana.

— Boldogtalan? Értem már miért jött? Hogy mit keresett nálam. Ki ön?

— Az istenért! asszonyom, — dadogá Adriana remegve — Alfredo Penalvernek nem szabad itt találnia. Ne engedjék be, ne engedjék.

Filomena intett Czeczíliának, hogy menjen ki s ne engedje be a bejelentett látogatót.

Aztán méltósággal igy szólt Adrianához:

— Az én házam becsületes ház. Senki se szégyelheti, hogy itt van.

Adriana könyörögve válaszolt:

— Nem azért, nem azért! De Alfredo Penalvernek nem szabad itt találnia. Elitélne miatta.

Filomena szemei kigyúltak. A harag torkára fojtotta a szót, ugy, hogy csak rekedten kiálthatá:

— Elitélné! Igy mer velem beszélni. Csak egy asszony beszélhetne igy velem . .

— S az az asszony én vagyok.

— Alfredo Penalver felesége? — kiáltotta Filomena halálra rémülten.

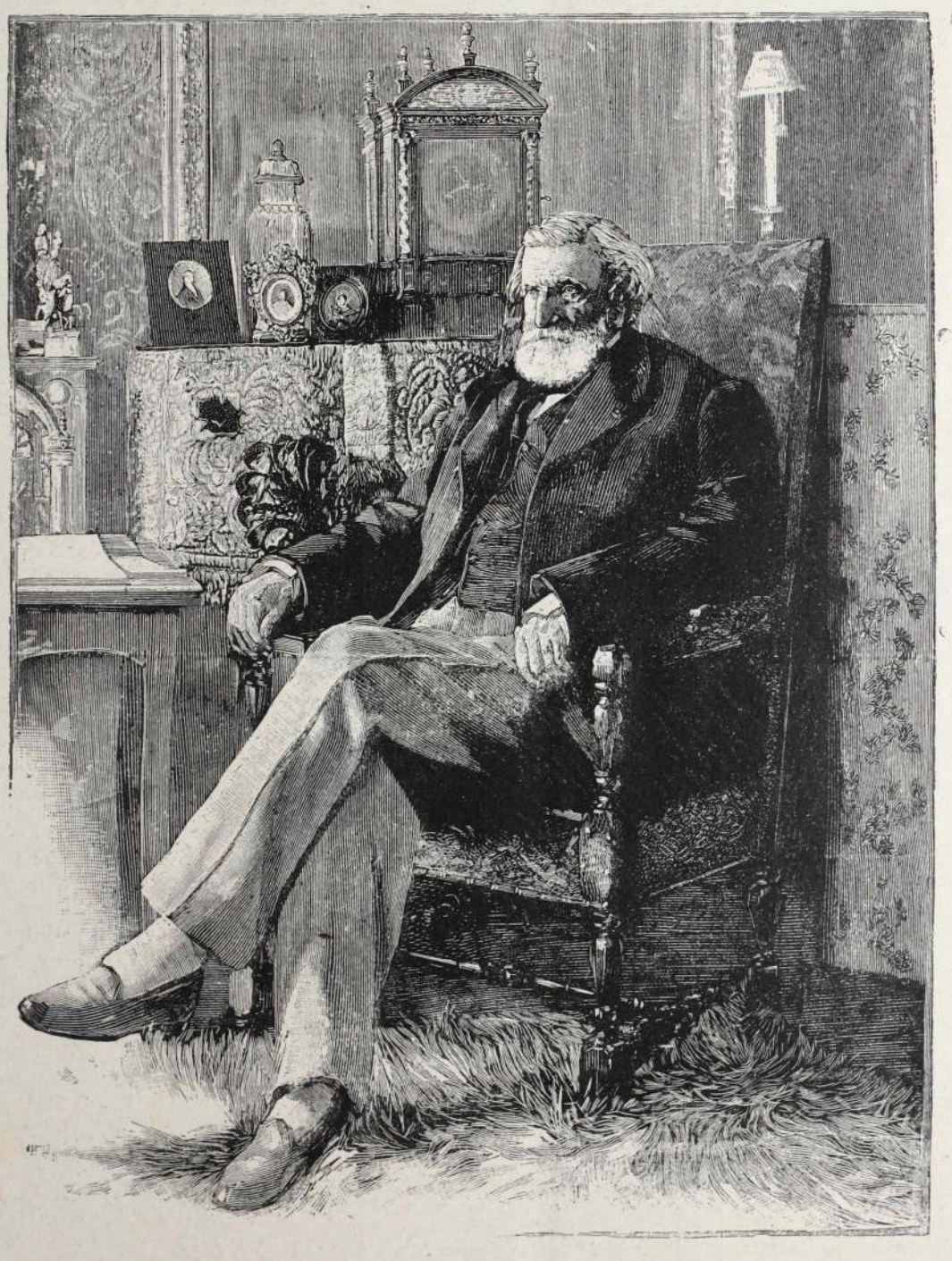

Ambroise Thomas
15 Mai. 1894.

— Az! — felelt Adriana s a karjával elfedte az arczát.

Filomenát borzalom futotta át. Lelkére iszonyú csapásként hatott e váratlan felfedezés.

Fájdalom fogta el, a minőt még sose érzett.

Lelkendezve sóhajtá:

— Alfredo Penalver felesége az én házamban?... Csak még ez volt hátra. Az utolsó bizonyság...

— Esztelen voltam, hogy idejöttem. Ne engedjék be, ne engedjék! Ne jöjjön be!

— De be fog jönni — mondá Filomena határozott hangon, erejét összeszedvén s az égre pillantva.

— Mig én itt vagyok? — kérdé Adriana rémülten.

— Mig ön itt van — mondá Alfredo anyja nyugodtan.

S kéznél fogta Adrianát s oda vezette a hálófülke ajtajához.

— Lépjen ide be. Ez a hely szent hely.

— Köszönöm, köszönöm — mormolá Adriana s belépett a hálófülkébe.

Filomena rázárta az ajtót s oda támolygott a szoba közepére. Ott megállt s Czeczíliát szólította.

A leány bejött.

Filomena intett, hogy a künn váró belépjen.

Czeczilia ismét kiment.

Filomena pedig összekulcsolta kezeit s égreemelt szemekkel ájtatos hangon mondá:

— Legyen meg a te akaratod!

Folytatása következik.

AZ UJ ORSZÁGHÁZ EPITKEZÉSEI.

III.

Előző két czikkünkben ismertettük az uj parlament épitkezésének java részét, azt az óriási apparátust, mely hivatva van megteremteni a magyar modern arhitektura legnagyobb alkotását. A kép azonban nem volna teljes, ha nem mutatnók be az alkotás azon részét, mely arra van hivatva, hogy az arhitekturához rokon művészetként járulván, megadja az épületnek a külső zománczot.

Értjük itt a skulpturikus, a kőfaragó munkálatokat.

Persze a kőfaragó szóra mesterembermunkát ért a közönség egy része, de téved, ha igy érti. Mert a kőfaragónak, a ki egy ily művészi alkotás ékesitését végzi, igazi művészi érzékkel kell birnia, mert különben nem tudja összhangzásba hozni az épitész s a maga munkáját.

Az országház épitkezéseinél egy ily igazi művészre bizták a kőfaragó munkát: Hauszmann Sándorra, kinek nevét bizonyára mindenfelé ismerik, hol szakbeli munkálatok iránt érdeklődéssel viseltetnek.

Kerek három és fél millió forintra rúgnak a kőfaragó munkálatok költségei. S ennek az óriási összegü munkálatnak nyers anyagát Hauszmann Sándor tervezete és ajánlata folytán merőben hazai bányákból teremtik elő.

Már maga e tény is hozzájárulhat pangó bányaiparunk fellendítéséhez.

Pedig sok fáradságába és kutatásába került Hauszmann Sándornak, mig fel tudta fedezni mindazon forrásokat, melyből igy változatos, nagy mennyiségü kőanyag előteremthető.

Kiváltkép a márványanyag előteremtésénél fogadták az ő tervét annak idején bizalmatlansággal, mert nem akarták elhinni, hogy oly díszes márványanyag, a milyen az országház épitkezéseihez szükséges, hazai bányából egyhamar kikerül. S ime Hauszmann Sándor ezt az anyagot nagy áldozatok árán hazai forrásokból teremtette elő és ezáltal utat mutatott egyúttal arra, hogy hol kell keresni a művészi feldolgozásra alkalmas *hazai* márványt.

Az ő felfedezés-számba menő működése óta immár számos helyt, jelesen a budai királyi palota épitkezéseinél is, a szép hazai márványt alkalmazzák, mig azelőtt ez csak igen korlátolt körben történt.

A sok-sok kőanyag feldolgozásához gépekre is volt szükség, mert aránylag rövid idő alatt kelle ez óriási munkálatokat végrehajtani.

Hauszmann egész nagy gyárat rendezett be az uj gépekkel, mely gyár már csak méreteivel is a jövendőben egyik legnagyobb támogatója lészen a hazai kőfaragó művészetnek az épitőművészet oldalán.

E gyárban alkalmazott uj szerkezetü kő-köszörülő gépeket Hauszmann Sándor honositotta meg nálunk.

Hauszmann Sándor életrajzát a következőkben adjuk:

Hauszmann szerény anyagi viszonyok közt előkelő családnak volt gyermeke, született Budapesten 1848-ban, középiskoláit szülővárosában, a II. ker. reáliskolánál, felsőbb iskoláit pedig részint Budapesten, részint Bécsben végezte.

Praktikus tanulmányait az ez időben épült m. tud. akadémiánál, vigadó-épületnél, várbazárnál és a m. kir. operaháznál sajátitotta el.

Ismereteinek kibővitése czéljából tanulmányutat is tett: Olasz-, Franczia-, Német-, Angol-, Svéd-, Norvég országokban, Belgiumban, Hollandiában.

1880—82-ben önállósitván magát, működéséről több köz- és magánépület tanuskodik részint helyben, részint vidéken, nevezetesen: a Ferencz József lovassági laktanya, cs. és kir. társzekér-raktár és a cs. és kir. ágy-raktár, vadász-zászlóalj-laktanya Budán, a Ferencz József laktanya Nagy-Váradon tervei szerint készült, az épülő erzsébetvárosi róm. kath. templomnak szintén vállalkozója, kőfaragó-munkákra pedig a m. kir. várpalotánál, m. kir. igazságügyi palotánál, nemkülönben az ujvidéki róm. kath. templomnál s a m. áll. vasutak szegedi üzletvezetőségi épületnél vannak vállalatai.

RÉGI DAL, RÉGI DAL...

— 1894. április 8. —

«Régi dal, régi dal, régi dicsőségről»...
Nem szól már a magyar nóta napsugaras égről,
Csak kesereg, csak zokog mérhetetlen gyászban,
Fent az égen, lent a földön mondhatatlan gyász van.

Fent az égen nem ragyog már szabadságunk napja,
Lent a földön nincsen, a ki lángra lobbanthatja,
Nincsen már a magyaroknak istene mivélünk,
Oda van, oda van minden reménységünk!

A mit olyan jól esett szüntelenül várni,
A mitől a legrosszabb is jóra tudott válni,
A mire a szivünk is olyan nagyot dobban
Rossz jövendőt olvasunk rá baljós csillagokban!

Hol ván amaz őserő, hol vannak a lelkek,
Kik jövődért, szép hazám, bátran sikra keltek?
Hol vannak a vértanúk, hősök merre vannak,
Kik hazáért, szabadságért halálba rohannak?

Széchenyi és Kossuth Lajos! ti nagyok, ti szentek,
Kik talán még odalenn a sirban sem pihentek;
Sirni fog már a magyar, sirni mindörökké?
Széchenyiek, Kossuthok nem születnek többé?...

Megváltót csak egyszer ad népének azt isten,
De nagy eszmék, nagy tettek nem férnek egy testben,
Kétfelé vált egy eszmétek: a magyar hazáé.
Kétfelé vált egy munkátok, a szent szabadságé!!

Nem tudom én, melyik nagyobb, nincsen arra mérték,
Nem tudom én, melyik dicsőbb, az egeket érték!
Égbetörő törzsnek két erős hajtása,
Tengernek mélysége, villám csattanása.

Szomjazó mezőre áldást hozó harmat,
Megkeresve, megszerezve kincsben a hatalmat;
Viharnak zugása fákat sodró széllel,
Szembeszállva fenyegető százezer veszélylyel.

Intő szózat: Nemzetem! tetteid muttassák,
Nem méltó már nagy nevedhez az örökös rabság
Lelkesitő «Talpra magyar!» — hőseid mutassák,
Nagy nevedet megilleti a dicső szabadság!!

Látom én a nagy zivatart, fejem beleszédül,
Emelkedik lelkem maga büszkeségtül;
Hallom én a szózatot, meghallja az ég is,
Ugy szeretnék életet és vért áldozni én is!

Ha én azt a szép napot valaha megérném
S látnám, hogy az eszme győz a honfiaknak vérén:
Elbűvölne a szabadság imádatos fénye,
Visszatérne lelkemnek kérkedő reménye!

Haj! de nincsen, nem lehet semmi reménységünk,
Nincsen már a magyaroknak istene mivélünk!
Nem szól már a magyar nóta napsugaras égről —
«Régi dal, régi dal, régi dicsőségről»...

Giuseppe.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(Egy nagy bűnösről. — Egy konczert. — Utazás a többi szinházak körül.)

Bizony, ezen a héten a szinházi krónikás tolla hegyére való tárgy nagyon is csak cseppent. Ámbátor a veszedelmes nyári melegség még nem köszöntött be, de azért az immár megfogyatkozott s megbővült szinházakon olyan kánikulai álmosság ülepedett meg, hogy a hideg rázza belé az embert. A mi mondanivalónk javát kiteszi az nem is működő, hanem már bezárt szinházról szól: persze a m. kir. Operaházról. S van erről annyi elmondani való, hogy négy hétre is elég krónikaanyag volna. Mert a szapulásba sose fárad ki se nyelv, se toll. De azért majd iparkodunk rövidre fogni a dolgot s elbirálás helyett, a mennyire csak lehet, száraz adatokat sorolunk fel.

Nem is kellene egyéb az idei dalműszezón elbirálására, mint szembesiteni az év elején kiadott tervezet-kommünikét a szezónzártakor *ki nem adott* működési jelentéssel. Horribilis dolgokról tenne ez a szembesités tanuságot. Nem akad biró, a ki ezen szembesités alapján nem itélné el a vádlottakat. Vádlottakat? De hát kik azok a vádlottak? vagy ki az az egy bűnbaknak előretolt vádlott? Ha egy esztendőn át folyton fenyegető inszolvenciáért s a végén beütött csődért számon akarna a köz kérni valakit, ki légyen az? Az intendáns? Az csak volt, most nincs. A tömeges búcsúlevelekkel elháritott magától minden felelősséget. A direktor? De hisz az csak karmesterkedett s a valóságos direktor az intendáns volt. Valóságos komédia ez a dolog. Van egy director a nondirigendo s egy intendáns a non intendendo. A publikum pedig haragjában belezöldül ebbe a komédiába.

Mi is történt az esztendő alatt. Nos hát nulla. Ott tartunk, a hol a mádi reczipiálandó. De még ott se. Mert még egy keserves tapasztalással lettünk gazdagabbak. Avval, hogy van is, meg nincs is direktora az operának. Van, titulusban. Nincs valóságban.

S aztán hogy folytak a dolgok ez alatt a felemás gazdálkodás alatt. Az igéreteket be nem váltották. A repertoár félelmetesen unalmas és — naiv volt. A premiérek sorra buktak. Igazi siker egy se volt. S az anszámbl? Hiányokkal ékes. Hoznak ide drága pénzen fényes multú, de sivár jelenű tenoristát, a ki húsz esztendőig itt élt köztünk s nem tudta megtanulni nyelvünket. De e helyett elriasztanak egy szép jelenű s még biztatóbb jövőjű hazai tenort. Elriasztanak kitünő magyar baritonistát s hozni akarnak helyette mérsékelt becsű idegent. Keresnek tűzzel-vassal primadonnát s hiú kisérleteket tesznek külföldiekkel s nem látják meg a hazai, angazsált jeles erőket, sőt távozni engedik a hazaiakat. (Lásd Schiff Etel stb.) S a sok csereberének mi a vége? hogy a mink volt, az sincs. S mi lesz? Az ez idő szerint való kilátások szerint még kevesebb, mint volt.

S az intendáns kinevezése még mindig késik. Édes istenem, hát hová leszünk igy. Elmulik a nyár is ilyen zűrzavarok közepett.

Szinte félünk, hogy majd meg se lehet nyitni a dalműszinházat. Ugy szétzüllik ez az intézet.

Megváltást kivánunk ebből a válságos helyzetből.

Szakértő intendáns! jöjjön el a te országod.

* * *

Mert már erről a muzsikás dologról szólunk, egy konczertet ne hagyjunk felemlitetlenül.

Ugyan nem igen foglalkoztunk hangversenyekkel; de muzsikális publikumunk tán megkiván hétszámra egy kis zene referádát, azért ne mellőzzük.

Különben is egy egész uj intézmény a referáda tárgya, még pedig elég életre való. *Major Gyula* zenetanár ideája volt egy magyar női karének-egyletet szervezni. S ez a fiatal egylet már meg is tartotta bemutatóját.

Rövid nehány hónapos működés után igazán élvezetest produkáltak. Programmjuk jórészt klasszikus karokból állott: Mendelsohn, Schumann, Raff, stb. karénekeit hallottuk összevágó, szép előadásban. Szólistákban pláne szépet produkált ez az uj társaság.

Néhány igazán biztató jövővel kecsegtető hangot hallottunk.

Stern Izsóné Volkmann Megtért-jének előadásával jelentékeny sikert aratott. Nem kevésbbé *Molnár Berta* és *Payer Margit*. Ha továbbra is ennyi buzgóságot fejt ki ez a kisasszonyi civitás élén a jeles zenészszel, akkor néhány év alatt zene éle-

DALMADY GYŐZŐ.

tünk számottevő faktora lehet. A karének úgy is oly elhanyagolt ága a mi zenevilágunknak.

* * *

A nemzeti szinház egy fényes előadása se maradjon megemlítetlenül.

Hosszas pihentetés után Antonius és Cleopatra került szinre a héten uj kiállitásban. Ha egyébért nem, a Jászai Mari bámulatos Cleopatrájáért érdemes az előadást feljegyeznünk.

Nem ilyen kis heti krónikába kellő ez alakitásról számot adnunk, de a magyar szinészet krónikájának egyik legékesebb lapját tölti be majd ez az alkotás, mely — büszkén mondhatjuk — művészi értékben felér a nálunk látott idegen tragikák legnagyobb alkotásaival.

* * *

S a szinkörök is sürögnek. Tres faciunt collegium.

Már hárman vannak. Ó-Budán a jó Rakodczay ütötte fel tanyáját, hogy klasszikusokkal tartsa távol magától az óbudai németséget.

Bizony, a Rakodczay Pál buzgalma és tudása jobb ügyhöz méltó. Ide át is elkelne az ő ismerete és rendezői talentuma egy uj szinházban.

Rebesget is a fáma ilyesmiről, de még csak nagyon halkan. Szeretnők már, ha hangosabban szólana erről az érdekes ügyről.

Feld papa minden héten premiérezik. *Hitetlen Tamást* hozta le Bécsből s a publikum elhitte neki, hogy ez a rossz darab jó darab s tapsolt ennek a német bohózatnak. Jól is teszi.

Elvégre olyan sokkal nem rosszabb a Keleti utazásnál és társainál. S ha a nemzeti szinház elkövette annak idején ezt az *Orientreiset*, akkor a városligeti szinkört még dicséret illeti meg, hogy a pendantját leczitálta a Hitetlen Tamás képében.

Krecsányi klasszikusokra adta magát s a jó krisztinavárosiak csak úgy tódulnak abba a faalkotmányba. Hogyne! Hisz az *Orleansi szüzet* adják.

* * *

A Népszinházban pedig minden csendes.

Emin.

IRODALOM.

Hazafias költemények 1856-1894. Irta *Dalmady Győző*. Mintegy negyven esztendős költői pálya gyümölcse ez a kötet, mely — úgy tetszik — első kötetét képezi Dalmady Győző költeményei gyüjteményének. Dalmady neve réges-régen ismeretes széles hazában. Az ötvenes és hatvanas években az ő dalain lelkesedtek hazaszerte s a mikor a hazáról csak allegóriában volt szabad beszélni, akkor Dalmady egyike volt azoknak, a kik a legérthetőbb s a czenzura előtt mégis elsurranható vonatkozásokkal tudta megnyilatkoztatni a hazafiak érzelmeit. S felette nagy érdem egy olyan korszakban irni igy, a hogy Dalmady irt. Bizony egy ily *Vig czimborák*-ért ugyancsak lesni kellett, hogy a zsandár ne ólálkodjék az ablak alatt. S csak a hazafias tűz s a vakmerőség ragadtathat tollat olyan veszedelmes időkben, hogy olyan gondolatokat papirra vessen, mint a milyen a *Hősök sirjában s a Pásztor tűzben* olvashatók. Mi utódok szinte nem is tudjuk elhinni, hogy ezek a versek akkor megirhatók s megjelentethetők voltak s igazi tisztelettel pillanthatunk fel az olyanokra, kiknek merészsége és hazafiassága ily veszélyekkel is szembeszállott.

De Dalmady Győző velünk együtt haladt s hazánk sorsának jobbra fordultával az ő lirája is — hű maradván e mellett hagyományaihoz — kevésbé búsra hangolódott. Szinte minden mozzanatát a haladásnak figyelemmel lehet kisérni az ő poémáiban? Mert alig akadt hazafias politikai vagy társadalmi ügy, melyben ő nem emelte volna fel szavát. Kiváltkép ott, hol a haza sérelmei ellen kelle kitörnie. Az

1870—80-as cziklus már kevésbé borús hangulatú az előbbinél, de azért még mindig kiérzik belőle az elnyomott fájdalom. Az 1880—90-es cziklusban már egészen megbékélt a lelke, csak a köznapiasság s a lehanyatlott erkölcsi érzék bántja. Az önérdek harcza s az önzés ellen kel ki itt is ott is, s erősen látszik, hogy nagyon rosszul esik ideális lelkének a társadalmi kötelékek szétmálása. Szinte be se tud telni a fájdalommal, s jól esik a szivének, ha egy-egy elhunyt barátja sirján zokoghat, elpanaszolván egy ideális lélek vesztét s e világnak keserű dolgait.

Dalmady Győző nem a mai poéták édes testvére. Semmi fin de siécleség nincs benne, mert nem tud tetszelegni a félszegben s a ferdében. Egy iskolába járt ő régi nagy poétáinkkal. Poémáinak lelkes előadásmódja s formái is erről tanuskodnak. Gondolatritmusai, képei, hasonlatai is arra vallanak, hogy azoktól tanult, a kiket ugyan ócskáknak kereszteltek el, de a kik soha el nem mulnak.

A hazafias tüzzel megirt verseknek ezt a becses kötetét igaz szivvel ajánlhatjuk a magyar közönségnek. Megtanulhatni belőle sok mindent a mit manapság nem tudunk. Megtanulhatni belőle lelkesedni a szent ügyekért rajongani s mindenek felett köznapi helyet ideálistának lenni.

*

Zuboly, Gyalu és társai. Irta Rákosi Viktor. Az örökké mosolygó Sipulusz egy csinos kötetbe összegyüjtve kiadta jelesebb tárczáit, elkeresztelve a kötetet a Szentivánéji álom mesteremberei után. Kél pedig majd a kötet nyomán olyan kaczagás, hogy megrendülnek belé a falak. Hogy is ne kaczagnánk a Sipulusz mókáin, ezeken a bizarr humorcillákon, melyek szinte kétségbe ejtik az olvasót, mert van mit félni attól is, hogy nevető idegei örökre ferdére huzzák az ábrázatját.

Sipulusz mestere kétségkivül a nagy yankee, a különben csak nem rég csődbe jutott kalapkereskedő, Mark Twain, a kitől eltanulta azt is, miként kell szánalomra keltően naiv ábrázattal, olyan históriákat elmondani, melyek szinte belebódítják az olvasót a sok kaczagásba. A ki búsul, csak vegye elő a Sipulusz könyvét s olvassa el belőle a Princz Boriska nyájas történetét. Megharagszik majd érte a Sipulusz, mert kénytelen lesz kinevetni a maga szomorúságát. A Budapesti Hirlap hasábjairól összegyüjtött tárczák Singer és Wolfner kiadásában jelentek meg.

Csipke divat. A legkedvesebb disz, ha a nagy, Eiffel-ékű léghimzésgallért használjuk az egészen egyszerűen tartott öltözet egyetlen ékitéseképen. Például fehér, vagy lilaszin piqué-ruha, vagy crépon krokodil-ruha valamely setét szinben és semmi más disz, csak elütő szinben atlasz szalag-ővel, felhajtott kézelők hasonló csipkéből és nagy gallér. Nagyon szép léghimzés-gallérokat láttunk egy váczi utczai czégnél Pfeiffer Dezsőnél, hol jelenleg a fehér és szines fantaisie-fátyol is nagy választékban található.

KÉPTALÁNY.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Ha barátot akarsz lelni, pénzednek soknak kell lenni!

Megfejtők: Klier Mihály és neje, Harczy Károly, Honig Ilona, Brandenburg Esztike, Kéray Elza, Major Károly, Szabolcsi Ilona, Bercsényi Giza, Joó Aranka és Pál, Stawiczki Erzsike, Marosi Jánosné, Schik Regina, Feuer Ede, Schvarcz Samu, Neuhauser Vilmos, Reiner Aranka, Jung Anna, Guttman Antal, Spann Ignácz, Kohn Gyula, Beck Kálmán Beck Berta, Neuhauser Samu, Frussa György, Karád Mihály, Abramovits Rezsin és Etel, Pettik Ágoston Bédi Istvánné, Bóné Béla, Schvarcz Aranka, Lang Kelemen, Kasai Imre, Farkas Irén, ifj. Posszer, János Papp Lászlóné, Gyáni Lajos, Árpás György, Litskó Laura, Nagy Lőrincz, Morankey András, Bedő János, Papp István, Török Jozefa, Békefi Laura, Stern Lina Milecz Aladár, Szércsi Miskolczy Irma, Hits Gyula Göncsi Józsefné, Gálfi Dénes, Barok Ferencz, Csurják Endre, Szabó Antal, Imre Jolán, Schvarcz Berta, Lang József, Rosner Anna, Schlésinger Mariska Schwarcz Nándor, Pottok Samu, Herrer Jenő, Csernei Irma, Lőwi Antal, Klein Anna, Frankl Gyula, Rózsa Lajos, Takács István, Barna Dezső, Stärk Sándor Csizmadia Gyula, Rabics Antal, Braun Ferencz, Vajda Mihály, Kovács József, Grűnwald Gyula, Gáy Géza Zubán Szaveta, Benedek Anna, Vajda Mariska, Stern Lipót, Barna Annuska, Somogyi Katicza, Lang Irén, Brandl Mariska, Sallosy Mariska, Szendrői Ármin, Treulich Jakab, Rosner Dániel és Arnold, Lige József, Ligeti Róza, Buri János, Barinka Sarolta Kliér Mihály, Sárközy György, Csukás Katinka, Bilnitzer Szára, Reichenfeld József, Kliér Mihályné, Lévy Ákos, Jordáky József, Tóth Sándori Walenta Borbála, Krécsi Irma, Klansnig Béla, Spitze Leó. Rosner Dániel és Arnold, Schvarcz Emma, Schvarcz Istvánka, Stärk Adolf, Kovács Lajos, Wisenfeld Adolf, Steinitz Antal, Kovács Márton. Weisz Bernát, Aranykövy Károly, Békeffy Taksony, Rosenberg Berta, Szihay Vilma, Polák Lajos, Klirné Strechai Ella, Bauer Endre, Széray Irén, Barcsony Mariska, Korna Bella, Lánya József, Szemes Ede, Bálintos Mariska, Erdélyi Adolf, Erős Aranka, Marczos Ferencz, Ujvári Róza, Párkai Teofil, Katona Antal, Berko Gáspár, Zopar Imre, Reményfi Ede, Zimmer Géza.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Bekötési táblák a «Magyar Géniusz» fél évi folyamára a legváltozatosabb, tetszés szerinti szinekben, rendkivüli diszes és művészies kiállitásban kaphatók a kiadóhivatalban.

Előfizetőink közül senki se mulaszsza el a bekötési táblákat megrendelni, mert ezáltal maradandó becsű, diszes kötetek birtokába jut, melyek bármely szalon asztalán helyet foglalhatnak.

Czerny J. Antal „Tanningene-je"

a legujabb, ölomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb

hajfestő-szer

haj és szakáll, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerűbb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanazon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete természetes színét** visszanyerni, melylyel az ősszüles előtt birt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ára 2.50 kr.**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, cremek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmenyek, pomadék, coniferenspritek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

Czerny J. Antalnál Bécs, I. Walfischgasse 5.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve..

Raktár: Budapesten, Török József Király-u. 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Megay G., Wandraschek. **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Eliás Ármin, Ring. **Temesvárott** Tarcsay. **Ungvárott** Hoffmann. **Lugoson** Vértes L, **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Levélczim és gyár: *Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl Ludwigstrasse 6.* (saját házában.)

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

Lápfürdők, aczélforrások!

Buziás gyógyfürdő

hasonló a Spaa, Pyrmont, Schwalbach és pyrawarthi aczélforrásokkal, kitünő meleg és hideg **aczél-fürdőivel, moór- és ásványfürdőkkel, tükörfürdővel** és **uszodával. Hidegviz-gyógyintézet** és **massage.**

IVÓKÚRA

Kitünő eredménynyel **vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok, kő- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérzési rendellenességeknél, magtalanság, idegbetegség, bujakór, csúz, köszvény és fejfájásoknál** stb. · **Fürdő idény május—október.**

«BUZIÁS» gyógyfürdő vasuti állomás: TEMESVÁR vagy LUGOS.

Társaskocsik az állomásnál. — Ismertetések kivánatra ingyen.

Fürdőigazgatóság BUZIÁSON.

MATTONI-féle

ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ

BUDAPEST KELENFÖLD.

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserü források. Ivó- és fürdőgyógymód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminő okok folytán keletkezett lobos izadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyalob után visszamaradt izzadmányoknál: a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteiknél: hurutos állopotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.

Fürdő-orvos: **Dr. BRUCK JAKAB,**
az országos közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges fekvés, félóránvira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékekkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.

Az kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositással szivesen szolgál

Mattoni és Wille
Budapest.

Olvasóinkhoz!

Az uj évnegyed küszöbén teljes bizalommal fordulhatunk tisztelt olvasóinkhoz, mert mindvégig iparkodtunk lapunkat azon a magas nivón tartani, a melyre kezdettől fogva helyeztük. S valóban, szinte páratlan az a rokonszenv s az a jóakarat, a melylyel a **Magyar Géniuszt** mindenütt fogadják. Az olvasók olyan hatalmas táborát gyüjtöttük magunk köré, a milyen tán még egy magyar szépirodalmi lapot se vett körül. Mi pedig fennállásunk óta folyton olyan fényes irói gárdával jelentünk meg a közönség előtt, a milyenre még alig volt példa hirlapirodalmunkban.

Ime, csak e husvéti számunkat tekintve, legkiválóbb poétáink nevét olvashatni abban az ékes sorozatban, melylyel kedveskedni kivántunk olvasóinknak.

A nagy becscsel biró szépirodalmi czikkek mellett mindig kiváló tekintettel vagyunk az **aktualitásokra**, melyeket **könnyed modorban, izléses feldolgozásban adunk közzé.**

Gondoskodásunk egyik legfőbb tárgyát képezik **illusztráczióink**, melyekben csak a lefolyt héten honositottuk meg uj irányunkat. Ez irányunk szerint a jövőben is nagy sulyt helyezünk arra, hogy minél szebb művészi kompozicziókat adjunk közre, de első sorban az aktualitások illusztráczióit fogjuk kultiválni. A napi eseményeket képben is megjelenitjük. Olvasóink előtt, még pedig a legkiválóbb rajzolók által eszközölt művészi felvételekben.

Igy hát ha bármely művelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy mely szépirdalmi lapra fizessenek elő, erre a kérdésre csak egy válasz lehet. Fizessünk elő a legtartalmasabb, legdiszesebb kiállitásu

„MAGYAR GÉNIUSZ“

czimü hetilapra, mely a maga kitünő volta mellett még páratlan kedvezményben is részesiti előfizetőit.

A **Magyar Géniusznak** ugyanis sikerült az

„OTTHON“

szerkesztőségével egyesülve kedvezményt nyujtani, mely egyedül áll a magyar irodalomban. E két kiváló irodalmi vállalat ugyanis oly formán lépett szövetségbe, hogy igazán potom áron szerezhető meg.

A „Magyar Géniusz“ képes heti lap és az „Otthon“ képes havi folyóirat előfizetési ára együtt

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis 12 frt egészévi előfizetésért kap az előfizető **egy rendkivül diszes kiállitásu magas nivóju, aktuális képet tartalmazó előkelő hetilapot, továbbá tizenkét kötetből álló folyóiratot, az „Otthon“-t, melyet a közönség s a kritika egyhangulag legelső folyóiratunk gyanánt üdvözölt, mert körülötte csoportosult a magyar irodalom és a művészet szine-java.**

Ime, ilyen lesz programmunk a jövőre is. Hivek maradván irányunkhoz, haladunk előre! Tartozunk ezzel annak az olvasóközönségnek, mely a Magyar Géniuszt oly meleg szeretettel s annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ szerkesztősége.

Előfizetések a **„Magyar Géniusz“** kiadóhivatalához (Aradi-utcza 8.) küldendők.

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK

6488/CI. sz

Gács-bécsi kötelék forgalom.

(A II. sz. dijszabási pótlék életbe léptetése.)

A gács-bécsi kötelék forgalomban 1893. február hó 1-től érvényes dijszabás II. részhez 1894. május hó 1-étől biró érvénynyel a II. sz. pótlék lépett életbe következő hatalommal:

1. A XVII. kivételes dijszabás életbe léptetése bornak kocsirakományokban *Bécs* (északi és állampályaudvar) állomásra teherárukent való szállitására.

2. Kiegészitések, nevezetesen Osielec állomásnak a 2. külön dijszabásba (fára) továbbá Osielec állomásnak a III. és X. kivételes dijszabásokba való felvétele.

Budapesten, 1894. május havában.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága
a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,
minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. * Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 «	Fél oldal	« 5.—
Negyed évre	1 «	Negyed oldal	« 2.50
		Nyolczad oldal	« 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek. — Tárcza. — Szemle. — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap“ kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

Összes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

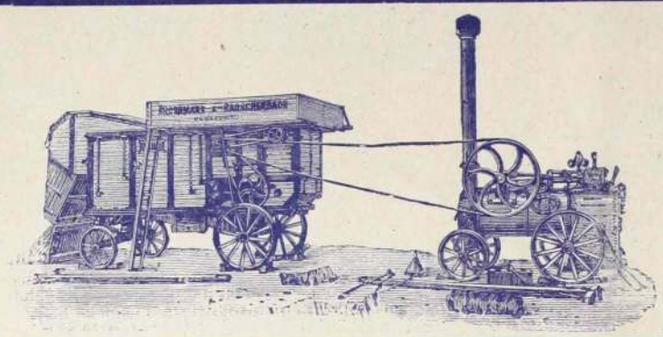

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönyczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

(SZLAVONIÁBAN).

KITÜNTETVE:

Budapest 1885. London 1892.

Vasuti állomása Pakratz-Lipik (déli vasut) vagy Okucane (m. á. v.)

Egyetlen jódos alkalikus hőforrás a kontinensen. Állandó hőfoka 64 C. Hegyek által védett égalj. **A legnagyobb fénynyel és pompával berendezett és szinpaddal ellátott gyógyterem,** valamint hasonló nagy fényüzéssel kiállított **uj étterem és kávéházi helyiségek** és egy nagy uj gyógyszálloda. **Villamos világitás. Pompás és nagy fedett sétány,** bazárhelyiségekkel. Porczellán, márvány és izzasztó fürdők, uj s terjedelmes fürdőmedenczék. A fürdő a nyugateurópai nagy fürdőhelyek szinvonalára lett emelve.

A lipiki alkalikus jódos hévviz ivó- és fürdőkúrának a legjobb sikerrel használtatik a test nyákhártyáinak mindennemü hurutos bántalmainál (gyomor-, bél-, gégehurut stb.) mindennemü csuzos és köszvényes bajoknál, mirigy és vérbajoknál, görvélykórnál, izzadmányoknál stb. Mint hivatalos fürdőorvos **Dr. Marschalko Tamás** működik.

Mérsékelt áru menetjegyek a déli vasuton 33% tourretour-jegyek, a m. á. vasuton zóna.

Jódviz-szétküldés

mindig friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: **Édeskuty L. és Mattoni és Wille** ásványvizkereskedőknél Budapesten. Bármily fölvilágositással készséggel szolgál

a lipiki fürdőigazgatóság.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITO-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:	Ausztriai fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.	Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.
a társaság házában.	a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frc.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	125,732.050.—
	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

FOGAK

egészen természet után,
egyenként ép ugy, mint
egészséges
fogsorok,
rágáshoz használhatók,
legujabb rendszer szerint,
jótállás mellett, bámulatos olcsó
árakon
készittetnek.

Fog-specialista.

Király-utcza 47. sz. | **RÓNA IMRE** BUDAPEST | Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ

SZATMÁRMEGYÉBEN

MEGNYITÁS MÁJUS 15-ÉN.

Ezen égvényes, konyhasós savanyuviz kitünő hatásu **heveny** és **idült gyomor-** és **bélhurutban, a légzőszervek hurutos bántalmaiban, máj-** és **epe-bajokban, vese** és **húgyhólyag betegségeiben.**

Ezen évben nagy átalakulások történtek, ugy a fürdő szépészeti, mint gyógyberendezését illetőleg.

A fürdőben **ivó, fürdő-** és **belégző gyógymód** alkalmaztatik. Savókura. Hidegviz gyógyintézet. Zuhanyok. A betegek szórakoztatásáról kellőleg van gondoskodva.

Kitünő élelmezésről ez évadban, valamint a jövőben is az által lett gondoskodva, hogy szerződtette a **hudapesti Pannonia szálloda főszakácsát Lukáts Ferencz** urat, a kinek országos jó hirneve minden tekintetben nemcsak biztositékot nyujt, hanem a legmagasabb igényeknek is képes lesz megfelelni.

Vasuti állomás Szinyér-Váralja és Técső, hol alkalmas kocsik kaphatók, bármely állomástól 2½ óra alatt el lehet érni a fürdőt. Helyben fürdőorvos és pósta.

A bikszádi gyógyviz országos főraktára **ÉDESKUTY L. csász. és kir. és szerb királyi udvari szállitónál V. ker., Erzsébet-tér 8. sz. alatt** van, a hol az mindig egészen friss töltésben beszerezhető.

Gyógyfürdő-igazgatóság.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. JUNIUS 3.

23-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Spectátor: *A jövendő miniszterelnök.* — **Dömötör Pál:** *Tóth Kálmán mint lirikus.* — **Kordial:** *Tóth Kálmán.* — **Beszkid István:** *Szerelmi mámor.* — **Shriner Oliva:** *A kápolna romjai.* — **Dömötör Pál:** *Tóth Kálmán emlékezete.* — **K. Reutter Sándor:** *Miss Rose.* — **Justus Dezső:** *Tréfa kisasszony.* — **Guerrero—Szalai:** *Fekete felleg.* — **Apróság Tóth Kálmánról.** — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Az uj hidak tervei.** — **Színházi krónika.** — **Irodalom.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

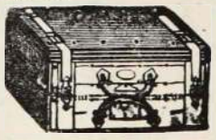

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok díjtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ

SZATMÁRMEGYÉBEN

MEGNYITÁS MÁJUS 15-ÉN.

Ezen égvényes, konyhasós savanyuviz kitünő hatásu **heveny** és **idült gyomor-** és **bélhurutban, a légzőszervek hurutos bántalmaiban, máj-** és **epe-bajokban, vese** és **húgyhólyag betegségeiben.**

Ezen évben nagy átalakulások történtek, ugy a fürdő szépészeti, mint gyógyberendezését illetőleg.

A fürdőben **ivó, fürdő-** és **belégző gyógymód** alkalmaztatik. Savókura. Hidegviz gyógyintézet. Zuhanyok. A betegek szórakoztatásáról kellőleg van gondoskodva.

Kitünő élelmezésről ez évadban, valamint a jövőben is az által lett gondoskodva, hogy szerződtette a **budapesti Pannonia szálloda főszakácsát Lukáts Ferencz** urat, a kinek országos jó hirneve minden tekintetben nemcsak biztositékot nyujt, hanem a legmagasabb igényeknek is képes lesz megfelelni.

Vasuti állomás Szinyér-Váralja és Técső, hol alkalmas kocsik kaphatók, bármely állomástól 2½ óra alatt el lehet érni a fürdőt. Helyben fürdőorvos és pósta.

A bikszádi gyógyviz országos főraktára **ÉDESKÚTY L. csász. és kir. és szerb királyi udvari szállitónál V. ker, Erzsébet-tér 8. sz. alatt** van, a hol az mindig egészen friss töltésben beszerezhető.

Gyógyfürdő-igazgatóság.

GANZ és TÁRSA

vasöntőde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztositthasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik. Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

MATTONI-féle

ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ

BUDAPEST

KELENFÖLD.

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserü források. Ivó- és fürdőgyógymód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminő okok folytán keletkezett lobos izadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyalob után visszamaradt izzadmányoknál: a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteiknél: hurutos állopotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.

Fürdő-orvos: **Dr. BRUCK JAKAB,**
az országos közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges fekvés, félórányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.

Az kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositással szivesen szolgál

Mattoni és Wille

Budapest.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

Hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a budapesti keleti pályaudvaron létesitendő kocsimosó szin előállitásához szükséges összes munkákra.

A tervek, a költségvetés, az egységárjegyzék, a szerződési tervezet, az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint a munkák végrehajtásához kötött feltételek a magyar királyi államvasutak magasépitményi ügyosztályában (Teréz-körut 56. sz. III. em. 14. ajtó) a hivatalos órák alatt, azaz hétköznapon 8-tól 2-ig, vasár- és ünnepnapon 9-től 12-ig megtekinthetők.

Az ajánlatokat legkésőbb 1894. évi junius hó 2-án déli 12 óráig kell benyujtani alulirott igazgatóság épitési főosztályánál (Teréz-körut 56. sz. II. em. 10. ajtó).

Az ajánlatokat ivenként 50 kros bélyeggel, a hozzátartozó mellékleteket pedig ivenként 15 kros bélyeggel ellátva, lepecsételve és következő felirattal kell benyujtani:

«Ajánlat a keleti pulyaudvaron létesitendő kocsimosó-szin előállitására.»

Az ajánlattevőket figyelmeztetjük, hogy csak az összes munkákra tett ajánlatokat fogjuk tárgyalás alá venni.

Az ajánlatok benyujtását megelőző napon, vagyis 1894. évi junius hó 1-én déli 12 óráig 2000 frt, azaz Kétezer oszt. ért. frt bánatpénzt kell a magy. királyi államvasutak központi főpénztáránál (Andrássy-ut 75. sz. földszint) akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban letenni.

Az értékpapirok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számittatnak, de névértéken felül számitásba nem vétetnek.

Csak idejekorán beérkezett irásbeli ajánlatok szolgálhatnak tárgyalás alapjául.

Posta utján beküldött ajánlatok és bánatpénzek térti vevénynyel adandók fel.

Budapest, 1894. május hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

1894. évi junius 3. III. évfolyam. 23. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre .. ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVENYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A JÖVENDŐ MINISZTERELNÖK.

A parlamenti kormányrendszer hozza magával az örökletesen abszolut fejedelmek jelszavának érvényét: le roi est mort, vive le roi! Az egyik miniszterelnök nyomában támad a másik. Ki se hül még a piros bársonyszék, már uj ember ül benne.

Most még Wekerle feszeng benne, mig el nem rendezte utolsó dolgait, de már ott áll a másik, hogy kiemelje székéből a demokrata miniszterelnököt és a helyét elfoglalja.

E pillanatban azonban még kétes, vajjon valóban Khuen-Héderváry Károly gróf ül-e majd bele abba a piros bársonyszékbe.

Kettő már most is bizonyos: az, hogy Wekerle távozik helyéről, minthogy benyujtott lemondását a király elfogadta, s az, hogy ő felsége a horvát bánt bizta meg a kabinet megalakitásával. De hogy vajjon a kabinet megalakitása a mai zavaros körülmények közepett egykönnyen sikerül-e, annak megmondásához a setét jövendőbe látó prófétai szellem szükséges.

A leendő miniszterelnökről az ép e pillanatban bekövetkezett események hatása alatt alig szólhatni bővebben.

Egyénisége közbecsülésben állott és mondhatni derekasan megállotta helyét minden poziczióban, a hova haladásának fokain jutott.

Mint horvát bán jelesül töltötte be nehéz hivatását s politikai multja és karaktere elég biztatónak volna jelezhető.

Ám a mostani konstellácziók közepett mégis kétség fog el bennünket még az ő egyénisége iránt is. Csak tapogatózhatunk a setétben, sejthetünk, gyanithatunk, de még csak valószinüt se tudhatunk.

Addig, a mig nem lesz köztudomásu a kabinetválság igazi oka s lefolyása, nem is lehet se bizalommal, se bizalmatlansággal, se rokonszenvvel, se ellenszenvvel viseltetni az uj pre-

GRÓF KHUEN-HÉDERVÁRY.

Gróf Khuen-Héderváry saját kézirata:

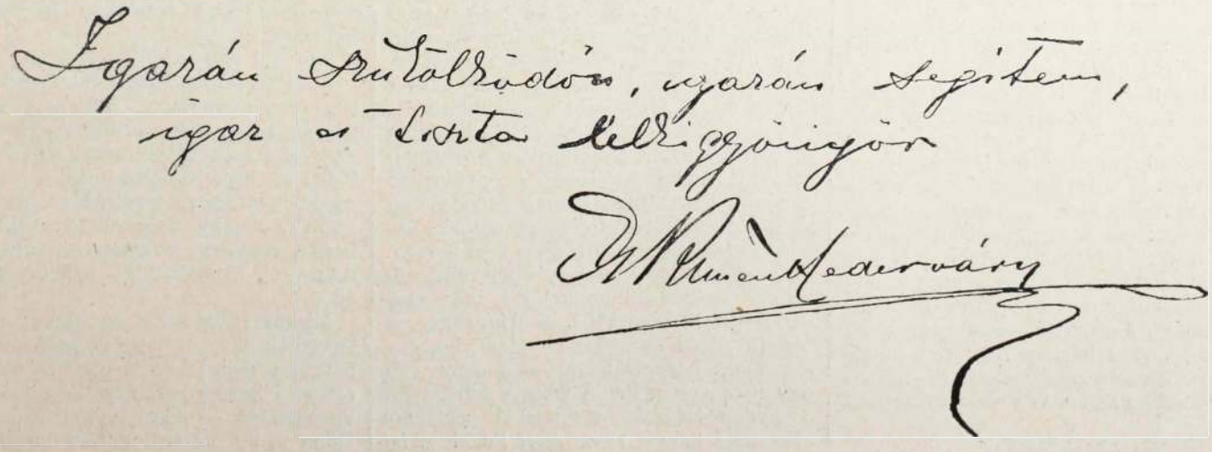

miérjelölt iránt. Mert az ép a kérdés, mik voltak a gróf úr kabinetalakitásának feltételei.

Hisszük, hogy sértetlenül vette át a programmot és hajlandó vezetni azt a nagy társadalmi alakulást, melyet a felszinen lévő kérdéseket megoldani hivatva vannak.

Azért hát nem folytatjuk tovább a hiú s meddő eszmélkedést a jelen állapotokról, a jövő fejleményekről s a leendő miniszterekről.

Hanem várunk az elkövetkezendőkre!

Egyébként pedig a jövendő miniszterelnök v. b. t. t., az I. oszályu vaskoronarend birtokosa és 1891. márczius óta az arany gyapjasrend vitéze. Jövendő pályája pedig beláthatatlan.

Spectator.

TÓTH KÁLMÁN MINT LIRIKUS.*

Ifjúságom ábrándjainak, lelkesedésének, törekvéseinek, egész idealizmusának költőeszményképe, legszeretettebb dalnoka. A kinek dalait mohón szívtam a lelkembe, ott, azon *a homokon*, a hol születtem én is — az általa «megáldott» *kis folyó* partján, ülve egy-egy ákáczfa alatt, — az e folyón túl levő *sötét kerek erdő* pázsitjain, — meg aztán épp az ő szülőházának utczájában álló saját szülőházam udvarán a faárnyas puha gyepen leheverészve, vagy a házi kert kunyhóvá összeborult szőllőlugasai alatt, — kezemben, előttem az ő első dalos könyveivel.

A kinek balladáit s elbeszélő költeményeit, mint: a *Losonczi özvegyét*, a *Gara Máriát*, a *Szilágyi Erzsébetet*, a *Bánfiné átkát* — ezt, a költő által későbbi gyüjteményeiből kihagyott szép szavalati művet, melyet a tanuló ifjuság a Lonkay-féle nagy olvasókönyvből szerte a hazában jól ismert és kedvelt, — majd a *Ki volt nagyobb?* és *Előre!* czimű gyujtó hazafias költeményeit az iskolákban s a tanuló ifjuság által rendezett hangversenyeken nagy lelkesedéssel és nagy lelkesedést keltve szavaltuk, melyek közül évek mulva Zomborban, e több nyelvű városban, már mint végzett joghallgató, egy hangversenyen ugyancsak az *Előre!* elszavalásával nem csekély hatást idéztem elő.

A kinek humorisztikus versei, a «Kipflhauser költeményei» és inkább lirai közvetlenségükkel, mint a bennök nyilatkozó enyelgő szatirával hatottak.

Valóban, Tóth Kálmánban a dalköltő az, a ki irodalmunkban egyéniségével erősen kivált; — a ki föllépténével gyorsan hatott, ha nem is oly rendkivüli módon, mint egykor Kisfaludy Sándor, majd később Petőfi, de ezek után senki a magyar lirikusok közül jobban, általánosabban és tartósabban, — az ő műveinek hatásával természetesen szembe nem állitva a nagy nemzeti énekek: a «Hymnusz» és a «Szózat» hatását, mely utóbbiak s általuk költőik, ép úgy mint a Berzsenyi-féle ódák és költőjük, e tekintetben más szempontok alá esnek. Mert itt nem egyes költeményekről, hanem a költő egész költészetének egyetemes hatásáról van szó.

* A Tóth Kálmán Emlék-Albumából.

A dalnokról szándékozom én elmondani véleményemet, a dalnokról akarom én nyujtani elismerésem szerény koszoruját.

Tóth Kálmánról sok ideig sokan azt tartották, hogy ő egyszerűen utánzója Petőfinek. Majd az a vélemény terjedt el róla, hogy benne a Petőfi-utánzóból, költői fejlődésének későbbi folyamán bontakozott ki az önálló egyéniség.

Az én véleményem az, hogy miután Tóth Kálmán Petőfi hatása alatt kezdett irni, annak hatása tagadhatlanul meg is látszik első művein; — de még költői pályája kezdetén sem volt ő Petőfi szolgai utánzója, mert költészetének sajátossága már legelső műveiből is kiérezhető.

A nagy költők hatása, valamint magára az egész nemzetre, épp úgy az ujabb költői nemzedékre is, elmaradhatatlan. E kettő közt az a különbség, hogy mig a nemzet csak ajkára veszi a szivéhez szóló dalokat, az újabb költők előtt egyszersmind lelkesitő példák is azok. Innen van, hogy Vörösmarty első lirai költeményei a Berzsenyi ódáinak mintájára készültek; innen, hogy Arany is első epikai művét, az *Elveszett alkotmányt* Vörösmarty példájára hexameterekben irta meg; innen Petőfi zsengéin a Bajza-féle németes szentimentálizmus nyomai.

Csodálható-e, ha Petőfinek, a magyar lirai költészet irányát újjá alkotó lángszellemnek óriási hatása alatt Tóth Kálmán, a vele egy időben fellépett többi lirai költőkkel együtt, Petőfi sok költeményének mintájára kezdett irni? Igy készitette Petőfi *Felhői* nyomán a *Künn a szabadban, A búbánat, Én a lélekről* czimű és még nehány hasonló apró költeményét, továbbá Petőfi életképeinek mintájára a *Magyar korcsmáros*, a *Hej! csikós!* cziműeket, — így születtek Petőfi dalainak hatása alatt a *Hogyha titkolt, Akármit beszéltek, Csakugyan*, stb. És ezeket a költő, sok más költeményével együtt, már a «Huszonöt év után» czimű, majd az 1878-ik évben sajtó alá rendezett s Ráth Mór által kiadott utolsó gyüjteményéből ki is hagyta, kegyetlenül kitagadta, pedig ezek közt is nem egy van örökszép.

Ne abból itéljük meg Tóth Kálmánt költői pályájának kezdetén sem, hogy Petőfi egyik-másik művéhez hasonló tárgyat énekelt meg, hasonló képet festett, vagy hasonló gondolatnak adott kifejezést. E tekintetben Petőfi nagy hatása alól ő sem emanczipálhatta magát. Hanem keressük, hogy találunk-e Tóth Kálmánban sajátos érzést, hangot és művészi formát?

Ezeket a vonásokat pedig már az első költeményeiben is megtaláljuk.

Érzelmeinek, hangjának egyik alapvonása a gyöngédség, mely első verseit, a *Vadrózsákat* oly bájosakká, üdékké teszi s mely későbbi szerelmi költeményeinek több darabjából, még inkább az édes anyjához és fiához irt dalokból oly kedvesen és megkapólag szól a szivünkhöz.

A másik, és pedig az uralkodó hang az ő költészetében, a búnak, a szerelmeiben, másokban és sokszor önmagában csalódott sziv fájdalmának s pályája delelőjén túl az emésztő töprengésnek, öngúnynak szivhez szóló, szivet tépő hangja.

S e hang, mely csak később válik műveiben mindinkább uralkodóvá, már első verseiben is megszólal. — Ugyanaz, a melyről senki se merte mondani, hogy a Petőfiéhez hasonló talán, — a mely épp úgy nem volt a Petőfi hangja soha, mint a gyöngédségnek a fennebbi példákból kiérezhető hangja sem, mert Petőfi szilaj szenvedélylyel énekelt, s benne a szerelmes ifjú ellágyulása hasonlitott a viharnak suttogó szellőbe átmenő hangjához, a szerető fiú gyöngédsége pedig a megtérő fiúéhoz.

Valóban, mindig magát, a saját érzelmeit énekelte. Innen van hatása. Ezzel győzte le ellenfeleit és győzött időn, enyészeten.

A helyzetből, melyben élt, fakadtak költeményei, — ezért dalolt mindig «igazságot», a mint legutolsó versei egyikében kifejezte.

Mikor Lonkay egy zsebkönyvet adott ki, — a czimét már elfeledtem, — Tóth Kálmántól is kért abba költeményt, ki egy levél kíséretében, melyben megirta, hogy új most nincs s múzsáját erőltetni nem akarja, elküldötte neki az akkor már máshol megjelent *Ki volt nagyobb?* czimű hazafias költeményét. S Lonkay e költemény mellett a költő levelét is kiadta — nagyrabecsüléséül a költőnek.

Az 1867-ik évben egy verset küldöttem be *Bölcső mellett* czimen a *Fővárosi Lapok*hoz, melyet akkor már Vadnai Károly szerkesztett. Feltünt nekem, hogy a vers megjelenése után két nappal kaptam róla egész nevem kinyomatása mellett, szerkesztői üzenetet, melyben a költészet művelésére nyertem buzditást. A szerkesztők üzeneteiket mindig az illető művek megjelenése előtt szokták irni, ennél pedig megforditva állott. Nem értettem a dolgot. Több hét mulva találkoztam Tóth Kálmánnal a bajai lőkertben s ekkor mondotta el, hogy ő tőle eredt az üzenet. Kérdezte, hogy küldöttem-e be azóta verset a lapnak, — irtam-e? Feleletemre, hogy nem, és hogy most nem tudok irni, igy szólott: «Nem tesz semmit. Ön most azért nem tud irni, mert bizonyára nincs hozzá való helyzete. Majd ha helyzetei lesznek, önként jönnek akkor a dalok».

Hirdette szóval és — tanitotta is.

Akadémiai székfoglalójában *(A drámai nyelvről)* többi közt igy ir:

«A helyzet, a cselekmény a vezér,
Enélkül a poéta mit sem ér.
— — — — — — — — — — — —
Ez kell a legcsekélyebb költeményhez:
Mert helyzet már, ha a sziv gondol, érez, —
S hogy líránk rossz és nem halad soha:
Helyzethiány ennek is az oka.
— — — — — — — — — — — —
Hej Byron tudta, mi a helyzet,
S az életben is drámát keresett.
Ment, élt, viharzott, összeütközött —
S termett a szép vers a szivharcz között».

Az ő szívharczaiból is termettek a szép versek, melyek lirai költészetünk gazdag virágkertjében a legszebb virágok közé tartoznak.

Ime egy helyzete:

Az 1865-ik év őszén, mikor először választották meg Baja város országgyűlési képviselőjének, nagy lelkesedés közt, a nép ezreivel vonultunk ki elébe, mikor Királyi Pállal és nehány irótársával a választás napja előtt Bajára megérkezett. Szüleihez szállott, — egy szűk utczára néző kis házba, melynek azonban hosszúra nyúló udvaráról a főtérre is nyilott egy kis ajtó.

Mi elkisértük eddig az ajtóig, melynek lépcsőjén állva, szeliden mosolygó arczczal hallgatta végig a szónokokat s érzelemtől reszkető hangon válaszolt nekik. Azután visszavonult — édes anyja betegágyához. Künn pedig utczáról-utczára harsányan él-

tették a nevét. Ebből a helyzetből fakadt a következő költeménye:

«Az utczákon éltetik nevemet,
Én itt benn a szobában hallgatom,
Őrizve a te betegágyadat,
Én jó anyám, szenvedő angyalom.

Mosolygasz, hogy e zaj tetszik nekem,
De látod — látod: hogyne tetszenék!
Most hiszem, hogy tettem valami jót,
S ezt visszaadja im nekem a nép.

De bár százak harsogják künn nevem:
És harsognak még ezer annyian:
Nem lenne olyan édes, mint midőn
Te annyit súgsz csak: édes jó fiam!»

Sem a diszes, a lelkes fogadtatás, sem az éljenző nép szünni nem akaró hullámzása *egyedül* nem sugalt az ő szivébe daleszmét, hanem e külső keretben az ő szenvedő édes anyjának betegágya, ez volt az a szent hely, melynek zsámolyánál leborulva fogadta szerető gyermeki szivébe a múzsa ihletét.

Mi természetesebb annál, hogy az a költő, ki mindig *igazságot* énekelt, azt világosan, könnyen érthetőleg tette. Fennebb emlitettem, hogy Tóth Kálmánban sajátos művészi formát is találunk. Nem a külső az, ámbár ilyent is sok újat találunk nála, mint:

Nem is lenne ezután szó
Galamb búgásáról,
Rózsa nyilásáról,
Ha egymásé lennénk mi . . .
Ha valami nagyon, nagyon
Szépet mondanánk,
Akkor a világnak
Rólunk kéne mesélni.

Vagy:

Ha szerettem, megbántam,
Valamennyi, kit szeretünk, hálátlan;
És ha aztán gyűlöltem:
Nem a bántót, csak magamat gyötörtem.

Vagy:

Ne szeress te senkit soha e világon,
Téged e világon senki sem érdemel.
Legyen a te élted szép borongó álom,
Miből föl ne rázzon
Soha egy szenvedély szilaj kezeivel.
Az élet tengerén mint virágos sziget,
Illatozz mindennek, és mégis senkinek.

Az ő költeményei csak úgy tarkáznak a különféle formáktól; de e mellett fő az, hogy alapeszme csaknem mindig megtalálta nála a megfelelő hangot, hogy disszonanczia ritkán zavarja műveit, s hogy verseiben a kerekdedség, az alapeszme és hang egysége mellet a világos előadás szinte páratlan. Tóth Kálmánnak nincs egyetlen költeménye sem, mely az első elolvasásra úgy egészében, mint részeiben azonnal meg nem lenne érthető.

Hogy e világos előadásban szintén öntudatos művész volt, felemlítem azt a kijelentést, melyet a 70-es évek elején ugyancsak a bajai iőkertben társalogva, tett előttem. A legujabb lirikusokról szólva mondotta, hogy «általában, kevés kivétellel, nagy hibájuk az, hogy verseik tartalma homályos; nem tudnak világosan irni, pedig e nélkül nincs igazi hatása a költeménynek.»

Tudott ő. E művészetében rejlik az a nagy közvetlenség, mely — Petőfin kivül — egyik lirikusunknál sem nyilatkozik oly nagy mértékben, mint nála.

Gondolhatná valaki, hogy ez a nagy közvetlenség talán túlságos egyszerűségéből eredt; hogy a «sziv költője» talán kis mértékével birt a képzelemnek s igy a komparácziókban, a metaforákban való szegénységénél fogva volt olyan nagyon könnyen érthető.

Ellenkezőleg, irt ő képekben számtalanszor, de mindig csak olyankor, mikor épen helyén volt.

Mert a mint tanköltéményében mondja:

A hasonlatok és a képletek
Valójában sohasem egyebek,
Mint helyzetünknek kifestése, ha
Az egyszerű szó még kevés vala,
Midőn lelkünk megértetése végett
Felmutatja a magyarázó képet.

Igy van ez különösen a daloknál. S nézzük csak, hogy irt ő akkor, mikor *kellett* a helyzetet kifestenie, hogy mentől érthetőbb legyen:

Hogy repül a madár fészkébe,
Fára a folyondár hogy szalad,
Hogy megy a folyó a tengerbe,
Csak énnékem hozzád nem szabad!

Minő képes kifejezés — és mégis minő világosan előadva. Ez az ő sajátos művészete.

Mig ott, hol az egyszerű szó is elég, kép nélkül is mennyire hat — a sajátos hanggal és közvetlenséggel:

Nem gondolok a világon senkire,
Nem kell nekem a világon senki se.
Egy kis lányé az én egész életem,
A többi csak van is, nincs is énnekem.

Nem bánt engem semmi se a világon,
Csak egy kis lány az én gyötrő halálom.
Én istenem! ugyan mondd meg, hogy lehet,
Hogy az gyötör, kit egyedül szeretek?

Hogy Tóth Kálmán mennyire birt a képzelet kifejező erejével, számtalan költeményével bizonyitható.

Ime a Deák Ferencz emlékére irt ódából e jellemző versszak:

A szem volt ő, mely érettünk messze néz,
Hallás, mely mindent figyelembe vesz,
A kéz, melyben törvényünk volt a kard,
Mely oltalmaz, véd, s ha kell, visszatart;
Az ajk, mely minden érzést kifejez:
Egy nemzet vágya és igéje ez,
Erős, hatalmas akkor, hogy ha szól:
Félelmes, mikor hallgat és daczol.

Tóth Kálmán birt a költészet hatásának minden eszközével, de mindegyikkel csak ott élt, a hol azzal élnie — *kellett.*

Sok remek költeménye közt vannak gyengébb művek is, ez tagadhatatlan; de hiszen e tekintetben ő sem lehetett kivétel. Nincs az a költő a világon, a legnagyobbaknak elismerteket sem véve ki, a kinek művei közt ne akadnának gyengébb alkotások.

Hómér is alszik néha. Vörösmartynak a Toldy Ferencz által két köteten át három fejlődési időszakba sorozott kisebb költeményei közül az első időszakbeliek később a Ráth Mór kiadásában annyira leolvadtak, hogy abból a 77 költeményből mindössze 10 maradt meg.

Tóth Kálmán élete végén maga mondja egy versében műveiről, hogy: «Sok pusztult az idő alatt.» De a legkérlelhetlenebbül pusztitott köztük — a saját keze. Mert senki sem volt szigorúbb birálója, mint a jobb művek kiválasztásánál önmaga.

Sőt meghagyott versei közt is akad élete végéről egy-két gyengébb, melyek túlságos érzékenységből eredtek, mikor már minden bántotta, s mikor a sok szenvedéstől elkinzott sziv apai szeretete már néhol nem gyöngédségnek, hanem gyöngeségnek adott kifejezést.

Mert nemcsak egyik-másik szerelmében, hanem több barátjában is csalódott, a kikben «sziv helyett csak kigyófészket talált.»

Van hála, ezt hivé, barátság, becsület —
S jónak győzelme, mely bár késik, megjöhet.

Pedig:

Csak számitás van itt, gonoszság és szemét.

És élete vége felé felkiáltott:

Nem hiszek én senkinek
Itt az egész világon,
Minden megcsalt, ki csak élt,
Szeretőm és pajtásom.

És mindig sötétebbnek nézte a világot. Csalódásainak sötét perspektiváján keresztül tekintett már minden eszmét, tárgyat, alkalmiságot.

Mikor az 1876-ik évben egy kötet verset adtam ki s azt neki ajánlottam, ő levélben megköszönve ezt, a többi közt igy ir: «Önnek én nem tettem semmit és még is figyelemmel van irántam; mily sokan vannak, kik az irodalomban mindenüket nekem köszönhetik és rút hálátlansággal fizetnek.»

De ha ez az elgyötört lélek már nem volt is képes többé szaporitani halhatatlan művei számát, legutolsó verseitől sem vitatható el az ő szivhez szóló közvetlensége.

Hogy ez a költő, kinek dalaiból egykor a nemzet vigaszt, reményt, hitet meritett, — kinek dalaira az ország figyelve várt, ki a magyar nők legkedveltebb dalnoka volt, — a *Fütyül a szél, Búza közé, Hegedűlnek, Lemondani, Sirjon, rijjon a hegedű, Naptól hervad, naptól virit a rózsa, Befútta az utat a hó* és több, a nép ajkára is átment dal s számtalan szép szerelmi költemény, úgy a fennebb kiemelt, valamint több fel nem említett magas szárnyalású hazafias és egyéb költemények s a költészetét betetőző *Halál* czimű megdöbbentő hatású költemény mély és lángoló érzelmű dalnoka milyen helyet foglal el költőink közt, erre nem oly nehéz a felelet, mint a milyennek a korlátok közé szorított kislelkű felfogás és kétkedés találja.

Sohasem voltam barátja a költők klaszszifikálásának. Nem lehet azok közt csak kielégitően igazságos sorozati osztályozást is felállitani. Lehetetlen, mikor valamint a hány az ember, annyiféle: épen úgy — a hány féle a költőben az emberi egyén, annyiféle annak költői nyilatkozata is. Ha ezek a nyilatkozatok hiven tükrözik a költők egyéniségét, és úgy, hogy hatásuk egyetemes, mondhatjuk; ez a költő magasztos érzelmű, mint Vörösmarty, — az heves és dúsgazdag képzelmű, mint Petőfi, — ez mélyen bölcselkedő, mint Arany, — amaz melankolikus, mint Tompa, — emez gyöngéd és kesergő, mint Tóth Kálmán; de osztályozni ekkép: első Petőfi, azután jő Arany, azután Vörösmarty, meg ismét Aranynyal, vagy Vörösmartyval kezdve a sorozatot, nagy megerőltetéssel fölvenni utánuk még Tompát, azután — a régi jó Csokonairól, Kisfaludy Sándorról, Berzsenyiről, Kölcseiről is megfeledkezve — meg-

állani, mintha a magyar költészet velük kezdődött s velük be is fejeződött volna: nevetséges.

«Csak egy munka méltó a világon az emberhez: igazságot hozni létre, melynek átadjuk magunkat s melyben hiszünk,» mondja Taine.

Az a költő, ki igazságot hozott létre, méltó munkát végzett, ha még talán kevésbbé ismeretes is, ha talán név nélküli is.

Annálinkább ezt végezte Tóth Kálmán, ki hazája tapsaitól kisérve zengé dalait, a melyekről méltán irta a legtalálóbb epilógul:

Minden dalom igazság volt, —
Soh' sem mondtam hazugságot.

Mi ez igazság hatásának teljesen átadtuk magunkat. Mi ez igazságban hittünk és ma is hiszünk.

Tóth Kálmánnál, költeményeiből és ezek hatásából itélve, nem nehéz felismerni a helyet, melyet költőink közt elfoglal. Dalköltő volt a szó legigazibb értelmében és termékenységre, belértékre, hatásra nézve Petőfi után a legnagyobb, kit Arany, Vörösmarty s a fennebb felsorolt többi jelesünkkel együtt méltó emliteni, a minthogy a nemzet kegyeletében, Tompával együtt, ezek sorában foglal helyet.

Dömötör Pál.

TÓTH KÁLMÁN.

Az a szép szobormű, a melyet vasárnap fognak leleplezni Baja legszebb terén, a magyar közönség egyik sokra becsült kedveltjének jóizű alakját örökiti meg. Nemcsak az irodalmi emberek s irodalom iránt érdeklődők rokonszenve s szeretete jutott Tóth Kálmánnak osztályrészül. A szereplése ép oly áldásos volt a magyar társadalmi élet fejlődésére, mint a mily jó hatásu és jelentékeny eredményü volt működése a literaturában.

Az ő idejében a hatvanas-hetvenes években épen végét érte az a korszak, a melyben az irodalom még szoros kapcsolat volt a társadalmi élettel. Ma már az iró foglalkozását ép oly foglalkozás számba veszik, mint egyéb hivatást. Szinte statiszticze rovatba sorozzák az irót is, mint akármi más ipart. S e mellett a mai iró nem is kiváló vezető alakja a közéletnek. Egész más fensőbbségek dominálnak most, mint azelőtt, mikor a szellem járt elől. Ma már az iró mint ilyen valami kimagasló társadalmi poziczióval nem bir, hatással pedig annyival van, a mennyivel különben is bírna egyébként való helyzete folytán.

Nem igy még a Tóth Kálmán korában is. Akkor még az iróra hallgattak, mint olyan emberre, a ki értelmiségének kimagasló foka által méltán irányitotta a közt. Nem voltak akkor se szalónok minálunk, hogy tán ennek tudhatnók be a különbséget, még kevésbbé voltak az egyes körök összeforrva; de a helyett volt a közéletben szellemi és testi frissesség, egészség. Hevesebben lüktetett az emberek vére, az agy kevésbé nyomta el a szivet s az érvek, melyeket az ész latba vetett, kevésbé voltak a nyakas önzés szüleményei.

Csak igy tudjuk megmagyarázni a Tóth Kálmán nagy hatását közéletünkre. Mert ámbátor ujabbkori iróink kitünőségei közé számitható, de oly felette nagy befolyás, mint a milyent gyakorolt, nem felelne meg a mai normális viszonyoknak. Az akkorinak, melyet néhány rövid szóval vázolni iparkodtunk, bizonyára igen.

Tóth Kálmán helyét az irodalomtörténetben nem volna nehéz kijelelni. Meg is kisérti, még pedig sikerrel, a fenti czikk, mely Tóth Kálmán életének és működésének egyik jeles ismerőjétől származik.

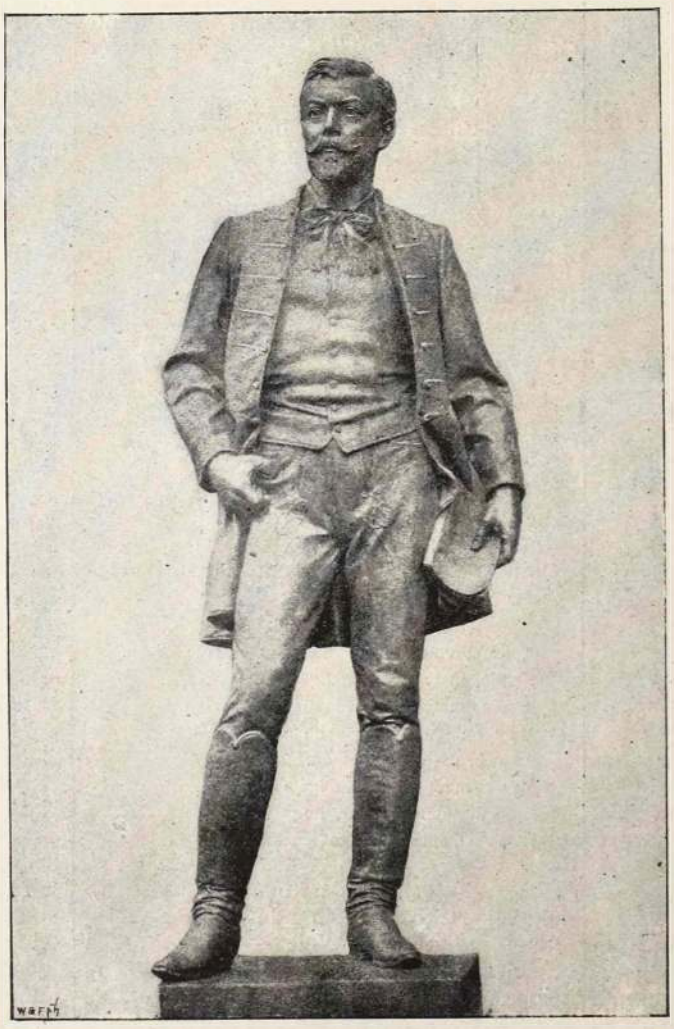

TÓTH KÁLMÁN SZOBRA.

Készitette Bezerédy Gyula.

Itt csak röviden szólunk hozzá, kiemelvén a sajátosabb momentumokat. A Tóth Kálmán műveiben legbecsesebb az, a mit a népdal-költészet terén produkált. E felett már meg is nyilatkozott a legilletékesebb kritika, melynek véleményétől nincs appelláta, de melynek véleménye bizonyára a legobjektivebb. Széltében énekli népünk a Tóth Kálmán dalait. Vagy ki ne hallotta volna a nép ajkáról a *Fütyül a szél* vagy a *Naptól virit* dalokat. Ugy átplántálódott ez a két dal és vele még sok dala Tóth Kálmánnak a magyar nép szivevilágába, hogy évszázadok sem fogják onnan ezt a plántát kitépni. Ez a két dal magában is tán maradandóbb emléke lesz jeles poétánknak, mint az az érczszobor, a melyet a nemzeti hála és kegyelet emelt neki.

Tóth Kálmán lírája egyébként sok tekintetben valódi alkalmi poézis, e szó nem gőthei értelmében. A kor és a napi események hatása gyakorta felülemelkedik a puszta szubjektiv folyamatokon és irányitja ezeket. Könnyen érthető ez. Hisz politikai lapnak is szerkesztője volt Tóth Kálmán, még pedig olyannak, mely az aktiv áramlatokat poémákban is megzengi. A *Bolond Miskába* sok-sok költeményt irt Tóth Kálmán, melyeknek egy része puszta vezérczikkszerü termék, melyeket fel se vettek versei gyüjteményébe. Másik és pedig jóval jelentősebb részük kifolyásai a már fentebb megjelölt befolyásolt szubjektiv folyamatoknak.

De a Tóth Kálmán működésében egy kimagasló pontot eddig meg se emlitettünk s általában ez iró kiválóságainak tárgyalásánál figyelmen kivül hagynak. Értjük pedig Tóth Kálmán drámairói pályáját. Népszinműszerü kisebb alkotásairól nem szólunk bővebben, mert azokat maga az iró se vette sokba. Viszont kiemelést és méltatást érdemelnek vigjátékai, melyek közül a legjelesebb *A király házasodik*, s mely hosszú ideig sokat tapsolt repertoár darab volt.

Csak nehány odavetett vonást iparkodtunk adni Tóth Kálmánról. Társadalmi tevékenysége még emlékezetében van e mai nemzedéknek; poétai munkái elterjedtek széles e hazában; helyét irodalmunkban immár kijelölte az irodalomtörténet. Jellemét pedig hiven megörökiti a Bezerédy Gyula szoborműve, mely büszkesége lesz a kitűnő poéta szülővárosának.

Kordial

SZERELMI MÁMOR.

Irta Beszkid István.

Eszembe jutsz oly igen gyakran,
Rád gondolok te csacska lány, —
Itt látlak ülni közelembe',
Fejecskéd ráhajol keblemre,
S ajkam az ajkad bársonyán . . .

Hallom csacsogó, lágy beszéded,
Szerelmet esdő halk szavad,
Ölellek reszkető kezekkel,
Szivemben az üdv dalja cseng fel, —
Átélem ujra multamat.

. . . Mi szép is volt, akár egy álom,
Mit tündérkéz mosolygva szőtt,
De hajh! irigy a sors szeszélye:
Az üdvnek immár véges vége,
A bú takart rá szemfedőt.

Eszembe jutsz oly igen gyakran,
S a keblem ujra megrezeg:
Ábrándos, szép, mosolygó képed
Szivembe lányka, mélyen vésted, —
Feledni nem, már nem lehet!

A KÁPOLNA ROMJAI.

IRTA: SHRINER OLIVA.*

Négy kopasz fal. Egy sarokban szent képek hevernek: egy kereszt alatt roskadó Krisztus rikitó vörösre festve, egy Madonna lilával elegy sárgán szinezve, egy megkötött kezű Jézus törött rámában. Teteje egyáltalán nincs már a rozoga alkotmánynak. Felülről a falak zordonságába bemosolyog a sötétkék olasz égbolt.

Az eső lyukakat mosott ki a falból; a vakolat jobbára levált. Sokan azt beszélik, hogy a tulsó szigeti szerzetesek épiték a kápolnát, hogy ragályos betegeket ápoljanak benne. Mások meg azt tartják, hogy azért épült, hogy a vándoroknak imádságos helyül szolgáljon.

Ki tudná megmondani, mi az igazság? De most ugyan se beteget, se ájtatos hivőt nem találhatni a kápolnában.

A kápolna mögött ódon római út vonul el. Réges-régen csak úgy dönghetett ez az út a büszke római harczosok léptei alatt; most az egész út hosszában csend és béke honol. Néha-néha ellovagol rajta egy-egy parasztlány, nyergelt öszvér kosarakkal megrakott hátát ülve meg. A czammogó állat patkói csak úgy csörögnek az út kőburkolatán. Majd meg egy anyóka halad el füvel tele kosárral a feje tetején. Hébe-korba férfiak is elhaladnak a kápolna mellett. Jobbára mogorva, fenyegető külsejű emberek, kezükben hatalmas bunkóval.

ERŐ ÉS ÁRTATLANSÁG.

Én egy téli napon jöttem ide. A déli nap letűzött a római út kövezetére. Fáradt voltam, mintha az út meredek lett volna. Beléptem a kápolnába és egy ablaknyilás helyén kipillanték az öbölre. Messze tulnan városok és falvak látszottak apró fehér és vereses pontok gyanánt.

A távol kéklő hegyek mintha köszöntöttek s hivogattak volna. De, haj! tudtam s éreztem, hogy sose érek el odáig, a messzi hegyekig: soha, soha, soha! Elfedtem szemeimet, majd elfordultam, mert a gyönyörü látomány fájt a szivemnek.

Körül jártam a kápolna romjai közt. Nézegettem a kopott képeket a sarokban. Még jobban elfáradtam. Leültem egy kőrakásra. A fejemet egyre nehezebbnek érzém. Elhanyatlottam a porondon. De azért még ébren voltam, mert gondolkodtam. A sziklák alatt zúgó tenger, a szélsusogás és az olajfák folytonos zizegése álomba ringatott. Elaludtam.

S álmodtam:

Egy ember istenhez kiáltott s az isten leküldött egy angyalt, hogy segitse meg az embert. De az angyal visszatért istenhez és igy szólt: «Nem tudok azon az emberen segíteni».

És isten szólott: Mi van azzal az emberrel?

Az angyal válaszolt:

Egyre azt panaszolja az az ember, hogy valaki megsértette s ő meg akar bocsátani, de nem tud.

— És mit tettél érette? — kérdé isten.

— Mindent. — Kezénél fogtam s igy szóltam hozzá: Ember! Ha mások rosszat mondanak arról, a ki téged megsértett, mondj te jót róla. Légy titkon szolgálatjára. Ha van valami, a mi néked kedves, oszd meg vele. Igy lassan-lassan, hasznára lévén, érezni fogod, hogy szánod is. És igy megbocsátasz neki. Az ember igy válaszolt: Megkisértem! De később, midőn besötétedett, hallottam, hogy felkiált: Mindent megtettem és mitse használt! Nem tudok megbocsátani oh! isten, nem tudok megbocsátani neki!

S én szóltam hozzá: Tekints vissza mul-

* Ez az iróno uj alak és uj jelenseg az angol irodalomban. A maga sajátos és eredeti egyéniségeért méltó arra, hogy bemutassuk a magyar olvasóközönségnek. Oliva Shriner egy délafrikai telepen él már hosszú idő óta, távol az európai czivilizáczió hullámverésétől. Tekintélyes műveltséget vitt azonban már magával oda, arra a félreeső helyre s — ugy tetszik — az ujabb irodalom irányzataiban is járatos a hozzájutott könyvek folytán. Megismerte az ujabb szimbolista-pietikus irodalmat és irodalmi kisérletei, melyek között egyik legsikerültebb az itt bemutatott, jobbára csupa szimbolisztikusak. Mindenesetre érdekes jelenség az irodalom terén ez az asszony, kit sürün emlegetnek mostanában az angol literátus körökben.

tadra. Gondolj vissza élted minden gyengeségeire, vétkeire. Gondolkodj felettük s az az ember, a ki sértett, testvéred lészen. Mert van-e jogod gyűlölni a bűnöst, ha magad sem vagy bűntelen.

S akkor az az ember rám pillantott és szólott: Igazad van, én is vétkes vagyok. S megbocsátok felebarátomnak. Most már távozhatsz. Elégedett vagyok s megbocsátottam. S az az ember nyugodtan aludni tért, kezeit a mellén összekulcsolván. S én is elégedett voltam, mint a kinek műve sikerült. De alig terjesztettem szét szárnyaimat, hogy ide visszaszálljak, midőn ujra kiáltást hallék: Nem tudok megbocsátni, nem tudok megbocsátni. Oh! isten, isten! nem tudok. Oh! jobb meghalni, mint gyülölni! Nem tudok megbocsátni, nem tudok!

S akkor én künn a setétben odaálltam ajtaja elé s hallgatóztam, mit beszél odabenn az az ember, a ki nem tudott megbocsátni: Oh! nem ugy vétkeztem én, nem úgy! Ha sebet ütöttem felebarátomon, lehajoltam hozzá s addig csókoltam a sebét, mig behegedt. Sose engedtem, hogy egy lélek gyülölés által kárhozatba jusson. A ki csak képzelte is felőlem hogy megbántottam, leborultam lábai elé s bocsánatért esdekeltem. S ők megbocsátottak és megmenekedtek a kárhozattól, mert nem gyülöltek. Csak én jutok a kárhozatba, csak én egyedül, mert gyülölök s nem tudok megbocsátni.

Ekkor igy szólottam hozzá: Jer s nyugodj meg. *Ne bocsáss meg.* Felejtsd el e gondolatod s a fájdalmadat. Haladj kiszabott utadon. Talán a másik világon . . .

De az ember kiáltott: Távozz előlem. Nem érted fájdalmamat. Mit nékem a túlvilág. Most elvesztem, elvesztem. Nem süt rám többé a nap. Por ülepszik meg a torkomon. Homokot szór a szél szemeim közé. Menj, menj! Nem értesz meg! . . . Csak egyszer még . . . mielőtt meghalok . . . lássam a világot teljes pompájában, teljes ragyogásában. Oh! istenem, nem tudok élni a nélkül, hogy ne szeressek. Nem tudok élni, nem tudok gyülölni. Isten! Isten! Isten!

Ekkor elhagytam s idejöttem.

És isten szólott: Meg kell menteni ezt az emberi lelket!

— De hogyan?

— Menj hozzá s váltsd meg!

— Mit tegyek vele? — kérdé az angyal.

S isten lehajolt az angyalhoz s a fülébe súgott.

Az angyal pedig kiterjeszté szárnyait s alálebegett a földre.

Kissé felrebbentem álmomból. De sokkal lankadtabb voltam, semhogy felemelkedhettem volna. De hallottam az olajfák ágai közt elsurranó szél búgását.

Ujra elaludtam. S ujra álmodtam:

Az angyal ujra leszállott a földre és a keservek emberét felkereste. Megfogta kezénél s elvezette egy kijelölt helyre.

Az ember nem tudta, hova vezeti az angyal s mit akar vele tenni?

Midőn elérték azt a helyet, az angyal elfedte szárnyaival az ember szemeit.

Mikor ujra elvonta szárnyait, az ember látott valamit maga előtt a földön.

Az isten hatalmat adott volt az angyalnak, hogy lefejthessen a lélekről mindent. a mi földi, szint, alakot, kort, nemet, a melyek megkülönböztetik egymástól az embereket. S ott feküdt a megtisztult lélek az ember lábai előtt.

S látta annak a léleknek multját: gyermekkorát, iczi-piczike voltát, a melyen még harmatcsepp rezeg. S látta ifjúkorát, a mint felszáritja a harmatcseppet. S látta, a mint a teremtés piczinyke száját óriási csészéhez illeszti. S látta, a mint a nedü szája mellett aláfolyt. S megismerte a reményt, mely sose teljesült. S megismerte a bűnös oktalanság óráit. S látta a ragyogó belátás óráit, melyekben igazságot gyakorlunk. S látta az erősödés óráit, melyekben talpra állott s igy kiáltott: Mindenható vagyok. S látta a gyengeség óráit, melyekben földre hanyatlott a száraz porba. S látta, mivé akart lenni, mivé lehetett volna s mivé nem lett soha.

S az ember meghajlott, az angyal kérdé: Mi ez?

S az ember szólott: Ez én vagyok. Ez az én igaz valóm!

S lehajoltan nehány lépést tett előre, mintha a lelkét szivéhez akarta volna szoritni. De az angyal visszatartá s ujra elfedte szárnyaival szemeit.

Mert az isten hatalmat adott az angyalnak, hogy még jobban felfejtse előtte ezt a lelket, kivetkőztetvén az idő, hely és viszonyok minden vonatkozásaiból, melyek az egyént a fajtól megkülönböztetik.

Mikor az angyal ujra elvonta szárnyait, az ember szemei látták azt a titokzatos, örök lényt, mely a föld belsejében a kristályt összealkotja, mely a növények leveleit a nap felé forditja, mely a tengerek rejtett mélyeibe titokzatos életet s sugarat ad, mely csirát ad a tojásnak; látta azt a lényt, mely önmagában megalkotja s megfutja a csillagok pályáját s a világegyetem végtelen távolában visszatükrözik.

S az ember nézte, nézte.

Ekkor megérinté az angyal jobb kezével s az ember borzadva hajtotta le fejét.

S az ember rémülten susogá: Ez isten!

Még egyszer elfedte az angyal az ember szemeit szárnyaival. S mikor elvonta szárnyait, a messzeségben egy távolodó alak látszott.

S az angyal kérdé az embert: Ismered azt ott?

— Ismerem, ismerem! — rebegé az ember, a messzeségbe szegezve tekintetét.

S az angyal kérdé: S megbocsátottál ellenségednek?

S az ember válaszolt: Oh! mily jó, mily szép az én édes testvérem!

S az angyal beletekintett az ember szemeibe. Aztán elfedte szárnyaival a saját szemeit s mosolyogva felszállott istenhez.

A két ellenség pedig karöltve együtt sétált a földön.

Felébredtem.

Felettem ragyogott az ég kékje. A tenger habjai búgva törtek meg a sziklákon. Felkeltem s áthaladva a kis kápolna romjain, egy vájt sziklaúton lefelé haladtam.

Az úton két oldalt illatos olajfák alácsüngő fekete bogyókkal és sötétzöld levélzettel; a bogyók a földig húzták az ágakat.

Mintha esett volna az eső, mig aludtam: ég és föld szebbnek tünt föl előttem, mint valaha. Haladtam az úton lefelé. Fáradtságom, lankadtságom eltünt.

Mellettem parasztfiú haladt el kosarakkal a hátán.

Sose láttam ezt a fiút, de azért szerettem volna odamenni hozzá s megszoritani a kezét.

Szegény fiú. Nem tudta volna, mit akarok tőle?

TÓTH KÁLMÁN EMLÉKEZETE. *

A BAJAI HÖLGYEK DIJÁVAL JUTALMAZOTT PÁLYAMŰ.

Jelige: Minden dala igazság volt.

Itt áll tehát a költő érczalakja,
A hol öröklé lelke lánghevét.
A ***halhatatlanság*** *dicsfénye rajta, —*
Hol egykor annyit ***éltették*** *nevét!*
Közel az Alföld üdvözlő rónái,
Távol a Felföld tapsa, hozsannái,
Körülte lelkes, ünneplő sereg —
Hogy szent emlékét dicsőitse meg.

Oh ugy van, ugy: a szeretett, az áldott,
Megénekelt föld ez, hol született.
A hova lelke mindig vissza vágyott,
*Ez az a «****domb,****» a fáktól környezett.*
Virágos kert, nem: Helikonnak berke;
Innen omolt a forrás habja szerte:
A dal, mely vonzott, — eszme, mely hatott,
Mind, mind — lelkével itt fogantatott.

*S itt játszott egykor, mint kis «****fürge****» gyermek,*
*Ez utczákon, a régi «****homokon****».*
Majd innen ment a harczba s itt kesergett
Ősz atyjával, hogy elbukott a hon.
Csak félig ifju, s már e harcz tüzében!
E köny szemén, e harmat hull az éjben...
*S a «****szép vadrózsa****», mely itten fakadt,*
Itt nyilt tovább, a nagy gyászéj alatt.

Oh, az az éj a sirok éje volt!
Hit és remény és minden oda veszve!
Lét és nemlét mesgyéin bujdokolt
A Géniusz: a Nemzet-Ige, Eszme.
Voltak virrasztók, voltak gyászolók,
Elfojtott, megtört hangon siratók,
Midőn az éjben, fris galy ág-bogán
Fölzeng egy bűvös ajku csalogány.

Ez ifjú szivén egész kikelet!
Tavasz nyilása, virágfakadás.
S költészet árad, édes-bús, meleg . . .
Bűbáj a fájó sebeken, csodás.
Hegesztő gyógyir volt az ének árja,
S lőn, hogy figyelve várt a hon dalára;
Szivéhez ugy hozzászólt az a dal!
Vigasztalást lelt benne a magyar.

*Csak «****sirjon, rijjon a hegedű****» s csengjen*
*«****A bú lélekharangja****,» a pohár!*
Ez a derü a honfiúi lelken
Egy szebb jövőnek hajnalpirja már.
S elő, nagy alakok! Ah! mint ragyog
*A történet velük! «****Ki volt nagyobb****?»*
Ki nem gondol még hittel a jövőre?
*S gyujtott az apotheosis: «****Előre !****»*

Fel őserőnk magasztos tudatára
A csüggedés mélyéből, oh magyar!
A hősi példán s honleány szavára
Acélosodjék lélek és a kar . . .

* A költőnek Baján, szülővárosában emelt emlékszobra leleplezésénél, a mai napon, szavalja a szerző. Megjelent a Tóth Kálmán Emlék-Albumában.

*Ki «**zászlót himzett**,» sebre gyolcsot tépett:*
*Halld: hogy szól az, mint «**Szilágyi Erzsébet**,»*
*Halld hős «**Losonczi**» méltó «**özvegyét**,»*
És lelkesülj, oh ifju nemzedék!

Zengett a dal... Most gyöngéd szerelemről,
S ajakra kelt, ugy vonzott, megkapott!
Majd fenséges, mély hazaszeretetről,
S bejárt kunyhót, palotát, — szinpadot,
*Hol hirdeté az **özvegy** haza sorsát,*
*S dörgött Dobó: «**Ez a föld Magyarország!**»*
Mint várfalán le az ágyútorok....
Csak azt hallók még: szivünk hogy dobog!

Lehet-e jobban, a velőkig hatva,
Közszellemet izgatni, lehet-e?
Lehet! S a gúnynak ostorát ragadta,
És csapkodott kegyetlenül vele,
A ki kaczajra kél, már győz; — mi győztünk:
Báb s torzalakká vált a rém előttünk;
Ki nyelvünktől is megfosztani jött:
Nevetség tárgya, semmi, semmi több!

Hah! jól tudták ezt ellenségeink,
S alkura hivták, rút próbára tették.
De lelke szikla, lelke meg nem ing;
Börtönbe hát — és börtönbe vetették!
Elzárhaták, — hatását nem a népre!
S ő büszkén, bátran lépett börtönébe;
Nyugodt lakója zord, sötét falának,
*Kinek eszményi **vértanuk** valának!*

S baráti: egy Deák, Eötvös, Kemény!
Együtt jár lelke s vezérszellemük.
Őrként azok a vész hullám-hegyén,
Dalolva száll ő, mint sirály, velük,
*És dala jós, mert «**a mit isten végze**»,*
Ugy lőn: hajónk a biztos révbe ére,
Hol a szabadság oltárai állnak...
— Ez volt a költő, ki zengett korának!

Nem várt jutalmat s szülővárosától
Az érte mégis, a legszebb, nagyobb:
Részt kérhetett az uj honalkotásból:
Munkálhatott, hol társi, a nagyok!
S ő boldog, ha a nemzetépülethez
Közmunkásképen egy-egy követ helyez;
Boldog, mint polgár, sikert küzdve ki
*A szülőváros **nevében** s **neki**.*

Mint ember, oh, hogy boldog nem lehet!
Csak akkor, ha a szent küszöbhöz ér —
*S «**édes anyja ölébe**» hajt fejet:*
«Az agg bokornak suttog a levél.»
Mit szive itt súg, a fájó, a sebzett,
Legmegkapóbb e dala mind, a legszebb:
Könny, mit szeméből titkon ejtve hint...
A nagy tenger legdrágább gyöngye mind!

S a tenger nagy, a tenger végtelen:
A szenvedély oly mélységes szivében!
Oh abból annyi, annyi dal terem,
A szerelemnek igazgyöngyeképen.
S a kit nem birt nő boldogitani,
*S ki nem tudott mégsem **«lemondani»**:*
Koszorúval a nők megszentelék
***«Szerelmei»** örök költészetét.*

*S még zeng a lant, «**a nők költője**» lantja,*
Ünnepli még a szinpadon siker,
S lelkünket ujra s ujra elragadja
A vértanúk dicső emlékivel:
Midőn leroskad, — s mely dalában épen
Ugy megragad, mely az ő énekében
Világköltészet csúcspontjára száll:
Csontkarjaiba zárja a — «Halál.»

*Nem! Nem halt ő meg, csak «**elköltözött**.»*
Emlékét őrzi sok, sok alkotása!
Emléke ott él, a nagyok között,
Emléke itt — nemes alakja mása:
S miképen hálás szülővárosa
El nem felejti nagy fiát soha,
Ugy nem a nemzet, széles e hazán,
Mely lelkesült és lelkesül dalán!

Dömötör Pál.

MISS ROSE.

ELBESZÉLÉS. 4

— IRTA: K. REUTTER SÁNDOR. —

Bélát otthon örömmel fogadták és édes anyja ígan, boldogan ölelte magához.

Ilma kedves naivsággal szaladt elébe és szorongatta kezét.

Béla ekkor előszedte meglepetéseit, az ajándékokat, s Ilma nem tudott hova lenni örömében.

— Ez a Béla mindig eltalálja kívánságomat.

— Mert ügyetlen vagy és már egy hónappal előbb elárulod.

Ilma elpirult és Bedőnéhez szaladt, hogy megmutassa az ajándékot.

Béla mosolyogva távozott a szobából.

Derűs nyári napok következtek, melyek kedveztek a vadászatnak.

A közeli berekben nagy vadállomány volt és Béla már kora reggel künn járt erdésze kiséretében.

Délben fáradtan tért vissza és jó étvágygyal költötte el a villásreggelit.

Igy töltötte el azt a négy napot, melyet az ottlétre szánt.

Korán kelt, vadászott, délután a szomszédba hajtattak látogatóba és esténként Ilma felolvasott.

Negyednap ebédnél ültek, az utolsó fogás járta, midőn az inas táviratot hozott.

Béla átvette, elolvasta és arcza halotthalvány lett.

Jó szerencse, hogy háttal ült az ablaknak, igy észre nem vették.

Lassan, gépiesen hajtotta össze és zsebre tette.

— Szentléleky sürgönyzött — veté oda azután nyugodt hangon, — s tudatja, hogy nem utazhatott le... különben a ma esti vonattal ugyis visszatérek a fővárosba.

— Már ilyen korán hagysz el? — kérdé anyja meglepetve.

— Édes mama, ön tudja, hogy annál gyakrabban térek vissza — felelé Béla és udvariasan kezet csókolt anyjának.

Mikor az ebéd bevégződött, Béla lázas izgatottsággal hajszolta az inasokat a csomagoláshoz.

Kilépett a terrászra — egyedül volt.

Elővette a sürgönyt és átolvasta, egyszer, azután mégegyszer s számtalanszor.

Pedig már kivülről tudta azt a két sort: «Jöjj rögtön, Rose életveszélyben, Imre.»

Valjon mi történt?

Akaratlanul egy név tolakodott ajkaira, — Melwart.

Nyugtalan volt, benseje háborgott és a föld égett talpa alatt.

Szeretett volna repülni tudni és egyszerre ott teremni az édes, az imádott kedves mellett.

Talán már meg is halt!

Oh, az lehetetlen; a nélkül, hogy még egyszer láthatta volna — nem, nem... és erővel űzte el e gondolatokat.

Mikor már a vonaton ült és tova robogott a főváros felé, úgy tetszett neki, hogy nem elég gyorsan haladnak. Lázasan tekintett minduntalan az órájára, de a mutató csak lassan haladt előre.

Éjfél is elmult, de álom nem jött a szemeire.

Hátra dőlt a kipárnázott ülésen és kitekintett az ablakon a sötétségbe, az olykor sebesen elhaladó szines jelző lámpákra és az égen fénylő csillagokra.

Reggel hét óra volt, mikor megérkeztek.

Béla kocsiba szállt és elhajtatott a Nagy-János utczába.

Mikor Rose lakásához közeledtek, szemei a házra estek.

Minden csendes volt.

Az ablakok nyitva, s a balkonon nyugodtan bóbiskoltak a gyenge szellőben a kitett pálmák nagy levelei.

Béla kiugrott a kocsiból és felsietett. Odafent a szobaleány fogadta.

— Mi történt? Hol van a miss? — lihegé Béla előre hatolva.

A szobaleány csodálkozva tekintett utána.

— A miss? Azt mi sem tudjuk kérem. Azt hittük, hogy Bedő úrral van — felelé naivul.

— Velem, nem értem. Hát nem beteg, nincs baja? Hol van? szólj, mert meg kell bolondulnom!

— Én semmit sem tudok. Tegnap reggel elment, mint rendesen és azóta nem tért vissza. Szokatlan volt ugyan, de azt hittük, hogy Bedő úrral mulatott.

Béla az utolsó szavakat már nem hallotta.

Lerohant a lépcsőkön, kocsijába ugrott és Imréhez hajtatott.

Szentléleky otthon volt.

— Barátom szólj, beszélj, mi történt? Hol van Rose? — kiáltott fel Béla a szobába rohanva, a hol a karosszékbe dült.

— Nem voltál nála? — kérdé csodálkozva Imre.

— Hisz onnét jövök, de ott semmit sem tudnak.

Imre felemelkedett.

— Nem tudnak semmit? Azt nem értem. Hát nincs otthon, nem fekszik az ágyban, nem ápolják?

— Bolond vagyok én, vagy tréfát üztök velem? — kiáltott fel Béla kikelve magából.

Felugrott, megragadta Imre karját és görcsösen szoritá:

— Imre! Ne kinozz, ne tréfálj! Látod, hogy megöl a bizonytalanság. Mondd, mit tudsz, mi történt?

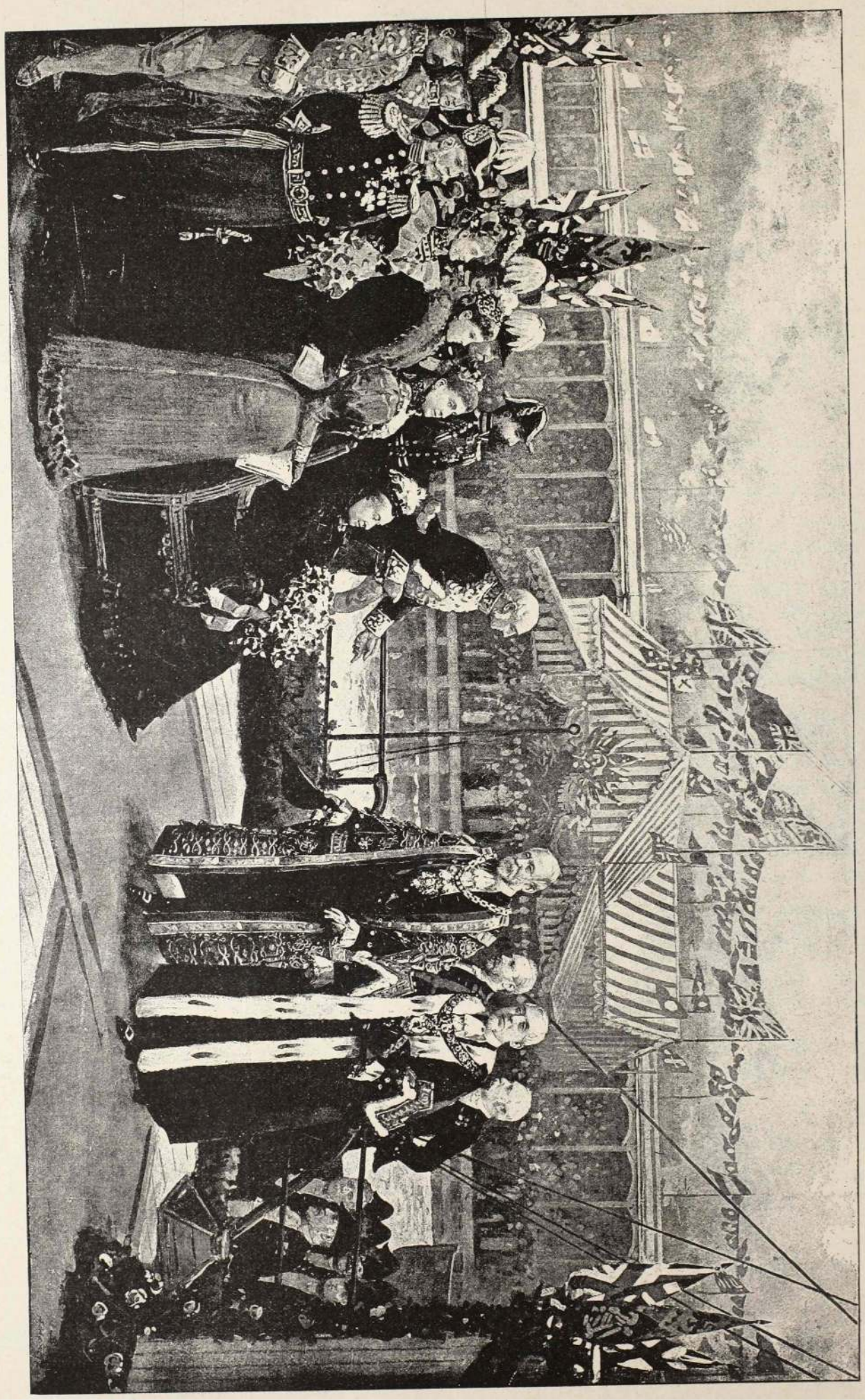

AZ ANGOL KIRÁLYNÉ MEGNYITJA A MANCHESTERI CSATORNÁT.

— Ülj le Béla és csillapodj. Elmondok mindent. Tegnap délben lihegve rontott be hozzám az a kis clown, — kit gyakran megajándékoztunk, s ki a mi postillon d'amour-unk volt, — és szaggatott hangon mesélte, hogy nagy szerencsétlenség történt odakünn. Kérdeztem micsoda? Elmondta a következőt: A délelőtti próbán miss Rose a legnehezebb mutatványát gyakorolta, nyergetlen lovon a magas ugrást. Kétszer jól sikerült. Én és a lovász tartottuk a köteléket, melyet átugrott, a midőn a lovászt elhitták. A másik pillanatban belépett Melwart. Odahivtam és ő fogta kezébe az ugró kötelet. A miss lova akkor már vágtatva közeledett. Felemeltük a magasba a kifeszitett ugró akadályt, miss Rose ugrott, s ekkor egyszerre velőtrázó sikoltást hallottam. Leugrottam az emelvényről és vértfagyasztó látvány tárult szemeim elé. Miss Rose a porondon feküdt élettelenül, szétbomlott hajjal, véres fővel. Többen odarohantunk, hogy felemeljük, de Melwart ur mindenkit visszatartott. «Félre — mondá parancsoló hangon, — a miss rokonom, és elviteléről én gondoskodom.» A lovászok óvatosan bevitték az öltözőbe, hol a czirkuszi orvos az első segélyt nyujtotta. A miss fején sérült meg életveszélyesen és agyvelő-gyulladástól tartanak. Én ide siettem, hogy elmondjam az esetet, mert tudtam, hogy Bedő ur vidéken van. — Igy mondta el a clown. Táviratoztam neked és siettem a miss lakására. A kapuban egy ismeretlen férfiú feltartóztatott azzal, hogy senkinek sem szabad felmennie és a legerélyesebb felszólalásomra sem engedett fel. Ekkor eltávoztam. Többet nem tudok.

Béla némán hallgatta, aztán kifakadt:

— Oh ez intrika, gyalázatos intrika és ennek a végére kell jutnom.

Szivét kimondhatatlan fájdalom facsará és mintha gégéjét szoritották volna össze, fuldokló hangon mondá:

— Szegény Rose!

Szédült vele a világ, az előtte ülő Imre, a székek, a nagy tükör, minden, minden forgott vele.

Szentléleky ijedten ugrott hozzá és megfogta a kezét.

— Béla! Béla! — kiáltá.

Béla magához tért, megszorítá Imre kezét és kérő hangon rebegé:

— Édes Imrém, segits ki a zavarból, mert megtébolyodom.

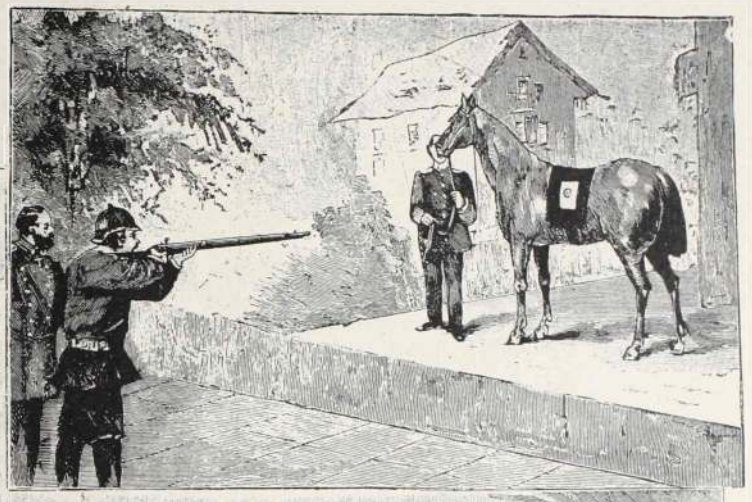

DOWE SZABÓ GOLYÓÁLLÓ PÁNCZÉLRUHÁJA.

VI.

A Zugligetben az országuttól nem messzire magányos urilak állott. Földszintes ház volt kis kerttel.

Az országút és a ház között akáczfaliget terült el, mely az utról felhatoló porfellegeket tartóztatta fel.

A villa mögött erdőboritott hegy emelkedett, melynek sürüjéből elszórt villaépületek kandikáltak elő.

A kertben szépen ültetett virágágyak pompáztak és a közepén szökőkut csobogott.

Egy emelkedettebb helyen sürü bokrok között lugas volt rejtve, honnét szép kilátás nyilt a völgybe.

E lugasban ült naponkint egy gyenge, beteges nő — Rose.

Arcza sápadt volt, ajkai fehérek és beesett szemei fénytelenek. Teste megsoványodott és karcsú termete meggörnyedt.

Ott ült a karosszékben órákon át elmélázva.

Szemei a távolban révedeztek; ott a magas hegyeken, túl a felhők között. Képes volt órákig egy pontra nézni a nélkül, hogy megmozdult volna.

Mellette egy öreg nő volt, a ki ápolta és kiszolgálta.

Ez a nő — kit Mártának hivtak — soha el nem hagyta és felolvasott neki.

Rose már kora reggel ült szokott helyén, s csak ebédre tért vissza a villába, hol az üvegfalas tornáczon teritettek.

A cselédség két személyből állott: inasból és szakácsnőből. (Folyt. köv.)

TRÉFA KISASSZONY.

IRTA: JUSTUS DEZSŐ.

Miért épen Tréfa kisasszony?

Mert ő maga akarta, hogy úgy hivják.

Ő maga nevezte el magát «Tréfa kisasszonynak».

Milyen tréfás ötlet is az, mikor valakit Tréfa kisasszonynak hivnak.

És ezen ő olyan jóizűen, olyan csengő hangon tudott kaczagni, hogy önkénytelenül magával ragadta azt is, a ki az ő társaságában volt.

Egész lénye csupa vidámság és pajkosság volt.

Nem birt egy perczig sem komoly maradni.

Ha édes atyja, kit rajongón szeretett, korholta valami csínyért, a mit tréfából elkövetett, még akkor is mosolygott az az élénk, nagy fekete szempár. Aztán meg oda sompolygott hozzá mint a macska, körülfogta nyakát s addig csókolta, mig kiengesztelődött.

Örömében tapsolt, ugrált, kifutott a konyhába, ott megforgatta a vén szakácsnét, pedig tőle félt legjobban, mert ez még édes anyjának volt dajkája; jól meg is dorgálta ezért a pajkos leányt.

De hisz olyan szép az élet és ő úgy örül az életnek.

Az egész élet csupa tréfa.

Egyik a másikát megtréfálja és milyen jól lehet nevetni azon, a ki felsül.

Eszébe sem jutott, hogy annak, a kit megtréfál, ez rosszul is eshetik, különben talán nem tette volna, mert a szive, az nagyon jó volt.

* * *

A színészeti pályára készült, ámbár nem volt szüksége rá, hogy pályát válaszszon, de egész lénye oda utalta, hogy színésznővé legyen.

Mikor bekerült a színiiskolába, ott felforgatott mindent, mindenki fölött uralkodott, engedelmeskedtek neki, akár csak otthon.

Mindenkit megtréfált, de ezt oly kedvesen, oly szellemesen tette, hogy senki sem haragudhatott reá. Mindenki szerette, sőt beczézték.

Mindnyájan biztak benne. A leányok rábizták szivük titkait, de a fiukat kellő távolban tudta magától tartani.

Minden leánynak meg volt az ideálja, de az ő szive szabad maradt.

Még abba a tanárjába sem volt szerelmes, a ki minden leánynak az első szerelme, az első ideálja volt, kinek magas alakja, szabályos szép arcza, csengő hangja, kedves, leereszkedő modora mindenkit elbájolt.

És a mikor faggatták, hogy mondja el ő is, kibe szerelmes, kaczagva mondta, hogy nincs szerelem, az csak tréfa, olyan tréfa, a mikor nem az ész szól, hanem a szív beszél. Az ő szive még nem tréfált soha.

Tizenhat éves volt, mikor a szive elkezdett tréfálni.

Egy olyan szép májusi napon történt, a mikor a szinház udvarán várják a szabadjegyek kiosztását és csak ugy hemzseg ott a jövő nemzedék tragikái, hősnői, naivái, hős és lyrai szerelmesek, jellemszinészek, bonvivantok, közöttük elvegyülve a habitués.

Tele tüdővel szivják a tavasz lágy levegőjét, és eltelve saját énjöktől és jövendő nagyságuktól, boldogságtól sugárzó arczczal néznek fel a nagy művész igénytelen szobrára, mintha mondanák: «Ide kerülünk majd mi is melléd, de a mai kornak megfelelő kivitelben».

Egy ilyen szép gyöngyvirágos májusi napon mutatta be Tréfa kisasszonynak egy kedves barátnője ott a szinház udvarán Jäger Ede urat, egy igénytelennek látszó, de kellemes külsejü fiatal embert, kinek még csak most pelyhedzett a bajusza. Tréfa kisasszony mindjárt tréfára vette a dolgot és belekötött a fiatal ember nevébe. Miért nem magyarosítja meg a nevét, mikor ma olyan szép nevet vehet az ember ötven krajczárért.

Aztán mindent gúnyolt, a mit Jäger úron látott. Minden második szava Jäger úr volt. Kaczagott rajta. Kikaczagta a jelenlétében. De Jäger úr ügyesen parirozott és élesen vágott vissza.

A véletlen úgy hozta magával, hogy egymás mellé kerültek a szinházban. Szomorújátékot adtak: «A hazá»-t.

De ők nem hallhatták az előadást.

Élczeltek, tréfáltak egymással.

Egyik sem engedte magát legyőzni.

Ha az egyik vágott, a másik még erősebben vágott vissza.

Tréfa kisasszony ekkor érezte először, mintha nem az esze, hanem a szive kezdene tréfálni.

Valahányszor találkoztak, mindig gúnyolódtak, mindig élczeltek egymással.

Valahányszor a szinházba mentek, mindig úgy történt, hogy egymás mellett ültek, de soha az előadásból semmit meg nem értettek.

Arra törekedtek, hogy egyik a másikat legyőzze, de nem birta egyik sem.

És ez a czivódás, ez a tréfálkozás eltartott egy évig. Azután Tréfa kisasszony tréfált mindenkivel, csak Jäger úrral nem.

Nagyon megszokta ezt a fiút és félt, hogy elveszíti, elűzi magától a tréfáival.

Nem is tudta elképzelni, hogy volna az lehetséges, hogy ők minden nap ne találkoznának.

Egyszer megengedte neki, hogy hazakisérheti szinház után, mert nem jött el érte senki, egyedül pedig nem akart hazamenni.

Tréfa kisasszony belekapaszkodott Jäger úr karjába.

Ennek a nagy fiúnak a szive megdobbant, a mint hozzásimulva ment mellette ez a kis leány, kinek szive olyan érzékeny, olyan jó, kedélye olyan üde és ártatlan volt.

Majdnem szótlanul haladtak egymásmellett, hiába próbálkoztak a régi tréfás hangon egymással beszélni, egyiknek sem sikerült.

Egyszerre mondták minketten: «Milyen szép idő van» aztán elnevették magukat.

Tréfa kisasszony megállt a házuk kapuja előtt. A Dunasorról egy kis mellékutczába nyilt a kapu, a mi előtt még három lépcső volt.

Tréfa kisasszony felállt az első lépcsőre és kezét nyujtá Jäger úrnak. Most ép oly magas volt, mint a férfi.

Sokáig nyugodott kéz a kézben és sokáig pihent a vágytól égő szem a szemen, az ajkak reszkettek, az önuralomnak vége volt.

Azok a reszkető ajkak összeértek és egy hosszú csókba olvadt reszketésök.

És aztán Tréfa kisasszony nem csengetett be a kapun, hanem járkált Jäger urral késő este, elhagyatott utczákban és beszélt folyton, közbe-közbe hangosan felkaczagva. Elmondta, hogy ő azt hitte, hogy soha sem fog szeretni mást, mint azt a pályát, melyre lépett, a melyért úgy rajongott, a mely minden vágyának tetőpontja volt és most, hogy megváltozott ez minden egy percz alatt. Mióta ajkát ajkán érezte, mióta tudja, hogy Ede — most már nem Jäger úr — szereti, minden vágya az lesz, hogy őt boldoggá tegye.

Milyen üres is volt eddig az élet, a mit ő olyan szépnek tartott.

És beszélt, beszélt, folyton, szakadatlanul. És az a nagy gyerek, az a bajusztalan fiú, csak hallgatta és nem birt betelni azzal az édes hanggal és azzal a boldog tudattal, hogy most őt is igazán, mélyen, odaadóan szeretik.

Késő volt már mire ismet a kapuhoz értek. Elbucsuztak, mintha hosszu időre váltak volna el egymástól.

Hosszú idő az az éjszaka, mely a szerelmeseket egymástól elválasztja! Hát ha még az a vigaszuk sem volna, hogy legalább álmodhatnak egymásról.

Másnap aztán Tréfa kisasszonynyal nem lehetett birni, olyan vidám, olyan pajkos volt.

De mikor a szinház udvarán meglátta Jäger urat, elpirult, mikor ez hozzá közeledett, szive oly hangosan dobogott, és hogy elfogultságát palástolja, hangosan kaczagott, azon csengő édes hangon. Aztán mindig Jäger úrral volt együtt; a szinházban, az utczán, a mulatságokon, mindig csak vele lehetett látni.

Nem titkolta, hogy szerelmes, láthatta és tudhatta mindenki. Ő nem törődött vele. Neki az egész világ tréfa volt, csak a szerelme, az volt komoly.

És Tréfa kisasszony barátságot kötött Jäger úr nővérével, hogy elmehessen oda, a hova különben nem mehetett volna, — Jäger urat meglátogatni.

Jäger úr meg elkisérte nővérét a hova máskép ő sem juthatott volna — Tréfa kisasszonyt meglátogatni.

Tréfa kisasszonyt, mint mindenütt, Jägeréknél is megszerették.

Jäger úr barátsága ellen Tréfa kisasszony családjának se lett volna kifogása, ha ez csupán a barátságnál marad.

De mikor aztán látták, hogy Tréfa kisasszony nagyon vonzódik Jäger úrhoz, a ki még csak gyermek, mikor észrevették, hogy a vonzalom abban a naiv kedélyben, abban a tiszta szivben, igaz szerelemmé fejlődött, Jäger úr társaságában kényelmetlenül érezték magukat, s ezt éreztették is vele, persze az udvariasság határán belül.

Jäger úr megértette és nem ment el többé Tréfa kisasszonyékhoz, hanem megelégedett azzal, hogy minden nap találkozott vele a szinházban.

Elérkezett az az idő is, midőn a Tréfa kisasszony befejezte tanulmányait és csak az utolsó vizsga volt még hátra.

A Szikrában Antoinette szerepét játszotta, azt az élénk, vöröshaju, kedves leányt, ki nevelő anyja rokonába szerelmes, de ki megtudva, hogy nevelő anyja is szerette a századost, nevetve, tréfálva lemond róla s bár a szive fáj, kezét nyujtja az unalmas falusi jegyzőnek.

A siker teljes volt.

Olyan volt a szinpadon is, mint az életben. Mintha csak neki irták volna ezt a szerepet, melyben kedve szerint kikaczaghatta magát, a miben olyan pajkos, olyan vidám lehetett, mint otthon, vagy pedig a tanodában, a mit most örökre elhagy.

Vége köv.

FEKETE FELLEG.

Teodoro Guerrero regénye. 10

APA ÉS ANYA.

Az ajtó megnyilt. Alfredo Penalver jelent meg a küszöbön.

Zavarodottan megállott s nem mert feltekinteni Filomenára.

Filomena egész testében remegett.

Egy pillantást vetett Penalverre s ezt rebegé:

— Ő az! Erőt! Istenem adj erőt!

S az asszony meghajolt testtel előre lépett s megállva a vendég előtt igy szólt:

— Minek köszönhetem, hogy a nemes Alfredo Penalver megtiszteli szegényes lakásomat látogatásával.

Penalver nem mozdult a küszöbről. Szinte dadogva mondá:

— Filomena . . .

— Tudom, hogy nehezére esett ide eljönnie . . . S nekem kellett volna előbb elmennem önhöz, hogy megköszönjem . . azt a jót, a mit . . . fiammal tett. De bocsásson meg, a betegség . . .

— Ne igy szólj velem, Filomena! — mondá Penalver akadozva a szobába lépvén.

— Uram!

— Alázatos szivvel, alázatos lélekkel jöttem el hozzád . . . Oh! mert éreztem, hogy bocsánatodért kell esdenem.

E szavak rendkivüli hatással voltak Filomenára.

Elfeledte e hatás alatt, hogy a szomszéd szobában van a Penalver felesége s nem látott ez emberben mást, mint a megtérő bűnöst, ki bocsánatért esdekel.

Kissé kemény hangon, de olvadékony szivvel válaszolt:

— Bocsánatomat? Ha vétkeztél, emeld szemeidet az éghez. Halandó nem bocsát meg, de feled. Kérd az isten bocsánatát. Nekem semmivel se tartozol.

— Engesztelhetlen vagy! Jól teszed, megérdemlem. De a fiunkért . . .

— A fiunkért! — kiáltott Filomena önmagából kikelve. Nem! Csak az enyém! Én az anyja vagyok! Csak az enyém!

Penalver mellére szoritotta kezeit és sóhajtva mondá:

— Nem tudtam, hogy Alfredo él . . .

— Bár ne is tudtad volna meg! — tört ki az anya. Minek is jöttél ide?

— A lelkiismeretem parancsolta. Pedig óriási küzdelmet kellett vivnom enmagammal. Nem vagyok már csak magamé.

— Hát akkor mért jöttél. Fojtsd el a lelkiismereted szavát s menj.

— Lehetetlen!

— Tán azért jöttél, hogy gyönyörködj nyomoromban? . . . . Nem látod, hogy haldoklok?

— Boldogtalan voltál, vagy most is Filomena, nagyon boldogtalan — mondá Penalver megindultan. S én boldog voltam, nagyon boldog. Bocsásd meg e vallomásomat. De volt mégis vigaszod, melyet a sors tőlem megtagadott. Oh! valld be, hogy ezerszeresen lakoltam boldogságomért.

— Nem értelek.

— Anya voltál. Alfredo a tied volt. Ápoltad, nevelted, elhalmoztad csókjaidal. Engem pedig megfosztott a sors attól, hogy fiamnak nevezhessem a gyermekemet. Sőt . . . önönajkáról hallottam, hogy nem is becsüli atyja emlékét . . . . ah! . . .

— Ezt mondta? — kiáltott fel Filomena, Oh! az én fiam! Igen, Alfredo, boldogtalanabb voltál, mint én!

— S nem szoríthatom most se a keblemre, mert nem vagyok ura enmagamnak.

— Ne is gondolj erre! Legyen ő csak az enyém! Az én egyetlen boldogságom! . . . Most vagyok először boldog. Sajnállak.

Penalver odalépett Filomena mellé s halkan mondá:

— Hallgass meg Filomena! Hallgasd szavaim nyugalommal. Légy tekintettel nehéz helyzetemre. Légy szánalommal irántam. Isten látja lelkemet, hogy engedni szeretnék szivem szavának, de a végzet nem engedi. A boldogságom is már oda van. De azért a kötelesség, még egy áldozatot ró ránk.

— Egy áldozatot?

— Igen, egy áldozatot.

— Szólj, szólj!

— Alfredonak távoznia kell Madridból.

Filomena felsikoltott s a szivéhez kapván, egy székbe rogyott.

Majd ijedten kiáltá:

— Ah! Elrabolni a fiamat! Azt mondád! . . . Ki vagy, hogy ilyet mersz csak kivánni is.

— A világ előtt nem leszek más, csak a pártfogója. De isten előtt s előtted, atyja.

— Atyja! Honnan vetted a jogot, hogy atyjának nevezd magad. Neki nincsen más atyja, csak az isten az égben, a ki őrködött felette. Elrabolni tőlem a fiamat. Isten, isten!

Filomena megrázkódott s a mellén szorongást érzett.

Majd lankadtan folytatá:

— Látod, megölsz szavaiddal. Hagyd élni a fiamat, az én Alfredomat . . . . Oh! kegyetlen.

S anya szeméből sűrű könyár csordult alá.

Penalver kidagasztott mellel mondá:

— Jogom van rá! A törvény jogot ád hogy azt tegyek vele, a mit akarok. Én apja vagyok!

De csakhamar szelidebbre váltotta a hangot és kérőleg szólott Filomenához:

— Nem, nem a törvény szavával! Kérlek! a fiad jövőjeért.

— A jövőjeért! Kegyetlen! Hagyj el bennünket! Folytasd utadat s ne is pillants ránk. S ne rabold el gyermekemet. Ő elégedett sorsával, ne bántsd hát. Ugy is csak kevés napom van már az életben. Aztán a tied lehet.

— De az én helyzetem.

— Ne légy kegyetlen!

— Kell, Filomena, kell!

Filomena felemelkedett a székről.

Kitörölte szemeit s aztán erős hangon jobb kezét magasra emelve mondá:

— Soha! Halld meg soha! Nem könyörgök már. Követelek! Követelem jogaimat. Távozz!

— Te leszel a sorsáért felelős!

— Leszek, igen leszek! — kiáltott az asszony.

E pillanatban belépett Alfredo. Filomena felsikoltott.

A fiú oda sietett az anyjához s gyengéden kérdé:

— Mi bajod van anyám?

Filomena hevesen magához szoritotta a fiát.

— Semmi, fiam, semmi — rebegte. Nem rabolnak el tőlem, nem édes fiam.

— Izgatottságodról látom, hogy közted s ez ur közt valami történt. Tudni akarom . . .

— Semmi, semmi — dadogta Filomena.

— Mig én élek, ki mer téged megsérteni?

S odalépett Penalver elébe és fennen mondá:

— Penalver úr! követelem, hogy magyarázza meg nekem ezt a dolgot.

Penalver mellére kulcsolta karjait s bár felette izgatott volt, nyugodtságot szinlelve, igy szólt:

— Fiatal ember, csillapitsa le oktalan felindulását s kérdezze meg az anyjától. Majd megmondja, ha akarja.

— Anyám!

— Fiam! Alfredo! Nem szabad megtudnod . . .

— De meg kell tudnom — tört ki Alfredo. — Penalver úr! követelem, mondja meg.

— Ismétlem, hogy az édes anyjától kérdje, a mit akar.

— Uram! — kiáltott Alfredo fenyegető hangon. — Még egyszer mondom, hogy követelem. Itt az én házamban vagyok. nem sértegethet. Elégtételt követelek és minden nagyúri gőgje nem menti meg haragomtól! Hallja meg! Elégtételt követelek. Jőjjön velem, majd leszámolunk!

Filomena közbelépett és ijedten kiáltá:

— Fiam, lehetetlen.

— Kell, hogy lehessen! A ki megsérti az anyámat, az lakoljon meg érte. Jőjjön uram!

Penalver a szeméhez kapott. Mintha hirtelen hályog boritaná el szemeit. Csak egy szót tudott kiejteni, melyben egyesült haragja, fájdalma, ijedelme és bocsánatesdése: Alfredo.

— Jerünk! — kiáltott Alfredo.

Penalver ellenkezett:

— Gondolja meg, mit beszél. Ne legyen oktalan.

— Ah! még sérteget! — kiáltott Alfredo kikelve. — Majd megtanitom . . .

S Penalverhez ugrott s csapásra emelte kezét.

Filomena hirtelen lefogta a fia karját. Alfredo ki akarta magát szakitani anyja kezei közül s szinte viaskodott édes anyjával.

Mikor már kirántotta karját anyja gyengült kezei közül, Filomena, hogy fia el ne kövesse azt az iszonyú tettet, hogy a tulajdon édes atyjára emeli kezét, a fiú fülébe súgta:

— Ő az atyád!

Alfredo felkiáltott s kezeivel elfedte az arczát és egy székbe rogyott.

Filomena pedig az ajtóra mutatván, méltósággal mondá:

— Távozzék, uram!

Penalveren iszonyú lelkiállapot vett erőt. Szólni akart volna valamit, de nem akadt a kellő szavakra. Pillanatig habozott, menjen-e, maradjon-e?

Majd szótlanul az ajtóhoz osont és távozott.

Filomena odasietett fiához, átkarolta s csititgatta, vigasztalta. Alfredo pedig egyre azt hajtogatta:

— Éreztem, anyám, hogy köztetek van valami kapocs . . . Oh! én boldogtalan.

S a fiú az asztalra hajtotta fejét s keservesen zokogott.

Filomena ott állott mellette. Láz fogta el. Didergett egész testében. De nem roskadt le. Az egyre hevesbedő láz mintha pillanatnyi erőt öntött volna belé. De a nehéz kór leritt az arczáról.

Hirtelen fejéhez kapott és felsikoltott. Csak most vette észre, hogy arról az aszszonyról a hálófülkében megfeledkezett.

Nagynehezen odavánszorgott a hálófülke ajtajához s benyitott.

Adriana egy ágyra dőlve zokogott.

Filomena megfogta kezénél. Adriana fölállott s szinte akaratlanul követte az asszonyt, ki bevonszolta a másik szoba ajtajához.

— Ime, asszonyom, megmentettem.

— Köszönöm! — mormogá Adriana fogai közt.

S Filomena kinyitotta az ajtót. Adriana szótlanul kiment és lesietett a lépcsőkön.

Filomena kikapta zsebéből a pénzt, melyet Adriana adott s a földre dobta.

— El! el e pénzzel!

Az asszony érezte, hogy elhagyja ereje. Az elvetett pénz csengése felrezzentette Alfredot.

A fiú látta, hogy anyja elhalványodik s ingadozik. Odaugrott hozzá és felfogta karjaiba:

— Anyám!

— Fiam! légy erős . . . Érzem, hogy végem van.

A láz teljes erővel kitört Filomenán. Alfredo egy székbe helyezte édes anyját.

— Fiam, add ide a kezed. Olyan jó meleg . . . Ne hagyj el fiam . . . Boldogtalan vagy, mint én . . .

— Oh! anyám, csak mert te az vagy. Mi bajod, édes anyám?

— Erőm elhágy . . . Ah! . . . Hagyj meghalnom . . .

— Meghalni! . . . — sikoltott Alfredo. — Nem, nem, élni, élned kell érettem!

Filomena összeesett székében. Ájulás fogta el. Alfredo térdre esett mellé és kétségbeesetten csókolta az édes anyja kezét.

Folytatása következik.

AZ ELSŐ DIJJAL JUTALMAZOTT DUNAHID-PÁLYATERV.

TERVEZTÉK: EISENCOHR, WEIGLE ÉS KÜBER.

APRÓSÁGOK TÓTH KÁLMÁNRÓL.

Tóth Kálmánt a boldogtalan szerelem avatta költővé. Mint tizennégyéves iskolásfiu egy alkalomma — a nap éppen leáldozóban volt — az utczán haladt. Egyik háznak ablakából szép leány nézett ki, halavány arczczal, mint a minő a hold őszi éjszakán.

A fiu megbűvölve állt meg. Virgoncz kis pájtása labdázni hivta; de ő csak állt az ablak alatt: élő szobor volt. Végre «tántorogva, eszméletlenül» folytatta utját. A játék nem vidámitotta fel többé. Nem volt nyugalma, betegnek érezte magát s hazaindult. A fiu boldog zavarában üdvözölni akarta, de — úgy látszik — leejtette a kalapját s a furcsa véletlenre, a leány részéről kaczaj lett a felelet. Kálmán halotthalaványan ment tovább. A kinevettetés szégyene, a megbántott sziv fájdalma és szerelme három hónapig üldözte. Veszedelmes hagymázon ment keresztül... Két évig volt aztán távol szülővárosától; az ideál, a jókedvü, szőke Vojnics Matild férjhez ment.

De ez csak gyermekszerelem volt. Ennél nagyobb hatást tett rá első igazi szerelme.

Ekkor Tóth Kálmán már tizennyolcz éves volt. Baján, Tóthékhoz nem messze, a szomszédban zsidó család lakott. Ennek a családnak volt három leánya s a három között egy szép nyulánk, szőke gyermek: Ninácska. Ez a buzavirágszemü, rózsás arczu kis zsidóleány volt az, a ki Tóth Kálmán szivét ujra lángra lobbantotta s ez az ábrándos szerelem, a melynek fájó emléke később is sokáig ott kisértett a költő lelkében, adta tulajdonképp Tóth Kálmán kezébe a lantot.

A kis Ninácska, a kis őz,
Első szerelmem ő vala:
Költővé — vagy mi is vagyok? —
Ugy lettem én ő általa.

Kicsit hiu, de mély szivü,
Férjhez ment s meghalt oly korán —
Egész szerelmünk abból állt,
Hogy kezét egyszer megfogám.

énekelte a férfi, a mikor hajába dér vegyült és szive is lassabban dobogott már.

A Tóth-család jó viszonyban volt a Spitzer-családdal. Többször átlátogattak és esténkint, ha jó idő volt, a ház előtt, a padon is el-elbeszélgettek, mint a hogy a vidéken bizonyos rétegeknél ma is szokás.

Ninácska mindenesetre több volt érdekes jelenségnél. Szép, arányos termetéhez, telt, rózsás arczához és szőke fürtjeihez csodálatos igéző kék szemek járultak s kedélyében is volt valami megkapó. Az olvasást korán kezdte. Már negyedféléves korában ismerte a betüket s mivel a család a könyveket — a német irodalom termékeit — egy nagy ruháskosárba hányva tartogatta, a kis leányt nem egyszer találták a ruháskosárban, könyv a kezében és könyvekkel sánczolva körül. Mint serdülő hajadon, mély kedélyü lett. Este szivesen vonult félre. Ilyenkor a sötétben zongorához ült s mint mondják, mélabus játékában volt valami, a mi a hallgatót mindig meghatotta. Valami szomorú sejtelemféle, a mi az ábrándos szivet annyiszor meglepi, talán a jövő titokszerü előre érzése, — ki tudná megmondani?

Maga a Spitzer-család alig vett észre többet, mint Tóth Kálmán vonzalmát. A fiu néha ellátogatott hozzájuk, illetve kortársához, a ma is élő Spitzer-fiuhoz, Benőhöz és látszólag kereste az alkalmat, hogy Ninával találkozzék: de udvarlásról szó sem volt. A leány valóban soha sem árult el semmit. Pedig beszélgetni — többször beszélgettek egymással. Este, ha Nina, édesanyja és testvérei kiséretében sétára ment, Kálmán utánok settenkedett és beszédbe eredt imádottjával. Előre siettek — és ezek a rövid, szabad perczek voltak az édes együttlét ideje, tán ekkor történt, hogy egymás kezét fogák, a nélkül, hogy valamikor elmondták volna, a mit érezték. A tiszta, eszményies viszony elég sokáig tartott; de nem egyforma boldogsággal. Ninácska nemcsak tartózkodó leány volt, de mellette kissé hiu, és mint a fiatal leányok rendesen, bizonyos ravaszsággal, hol kétértelmüleg, hol hidegen viselkedett. Ez nagyon fájt Kálmánnak. Keseritette, hogy éppen az gyötri, a kit oly végtelen szeret, a kié egész élete s minden gondolata. A szív fájdalma kiült arczára, teste összeesett, kerülte az embereket és félnapokig elbolyongott a vidéken.

Lealkonyúl a nap,
Leesik a csillag,
Fölszárad a harmat,
Elhullnak a lombok.
Oh istenem, hát én
Mért nem halhatok meg!?

Sötét, fekete sirba vágyott, «a minőre szivét a bú festette.»

A sors nem akarta, hogy a két szív egymásé legyen. Csak akkor értették meg egymást, mikor már minden későn volt. A bánatos ifjut elküldték hazulról — felejteni. Ninácskát az édesapja férjhez adta máshoz. Pedig Nina égett Kálmánért. Mint asszony napról-napra halványabb lett és korán meghalt.

Tóth Kálmán egész életében siratta.

A HÉT.

— Egy fölséges jelenetről. —

Langyos májusi esték, ragyogó csillagmiriarddal; viruló rózsalugas, illatokkal terhes levegő éjjel: itt van az időtök! Hogy előjöttök minden évben, hangulatokkal, sejtelmes, lágy érzésekkel együtt. Ám ez idétt a nyogodalmunk hiányzik.

Vihar van a levegőben, ugy éreztük, melyből villámok czikázását, menykövek lecsapását féltük.

És nem is maradt ki, hiszen, nem mindig a gonosz győzött-e e földön? Mindmaig igy volt. Mért legyen ma másképen? Nevetség! Ebbe bele kell törődnünk és addig is élvezzük a pillanat eszthétikai szépségét.

Mert valóban fölséges látomány tárult elénk, fölséges, minőt csak Shakespeare tud megfesteni, csak az ő képzelme megeleveniteni, csak az ő költői ereje valószerüvé tenni. Ő, no meg a még nagyobb költő: az élet.

Valóban veszedelmes nagy versenytársa vagy te a költőknek, undoritó és fenséges, megható s megdöbbentő, közönséges és mulatságos jeleneteiddel, te nagy szinköltő te, *Élet*, a magad tudatlanságában, mely vak költőként, mint egykor az *Elveszett paradicsom* szomorú költője, diktálod a történeteidet szolgáidnak és szolgálóleányaidnak, a halandóknak.

S ez a fönséges drámai jelenet ime itt játszódék le előttünk. S ime mi lett a bonyodalom vége?

Egy polgár, — nemcsak testben, de lélekben is egy fejjel magasodik ki társai közül, vezére, képviselője, hirdetője társai érzéseinek, kitünő képviselője, mert a munka embere volt mindig, s hogy azzá lehetett, a mi, a maga erejének, a maga tehetségének a gyümölcse, önmaga vágta, hasitotta ki magának az ösvényt a rengetegben s biztos, gyors, erős, hatalmas karcsapásokkal közeledett mind feljebb, aztán odajutott, a melynél polgárember nem juthat magasabbra, — most aztán harczba szállt az egész multtal, a megingani nem akaró rengeteggel. S a rengeteggel óriási harczot vív. Előttünk, szemünk láttára. Mint Toldi a cseh-vel, a magyar becsületért. Most is a magyar polgári becsületért vívott, a mi Toldink, az idegen szellem, a hamis, a megrozsdásodott, a középkori vértek és sisakokkal, árulás, csel, fondorlat, jezsuitizmus és más undok kigyók és békák ellen, a leghatalmasabb várpinczében, éjféli párbajt, hol csak körvonalakat látni, sejtelmes árnyakat s nem mell a mell-lel, csak árnyék az árnyékkal állott szemben.

Ez a jelenet: az egyesnek az általánossal folytatott e hatalmas harcza, (bár az egyes háta mögött állott az igazi általánosság) — drámailag érdekes, költőileg szép látvány volt.

Az elme vivja a vértet és sisakot. Az érzés, és józan gondolkodás, a szabad eszmék nevében az ósdit, a megrögzöttet, a szük látókört.

A végső küzdelem elkeseredésével folyt mindkét részről a harcz, az arczok kipirultak, a viadal sikere minden perczben másként mutatkozék, hol az egyik érzé lábai alatt az anyaföldet, hol a másik az eget. Mert egyik a föld, az élet, a haza nevében, a másik az ég, a dogma, a képzelődés nevében harczolt.

A jogos győzelem reményében százezrek kisérték a harcz lefolyását lázas figyelemmel, mind két párt hive győzedelme reményében ringatta magát, s — hát az történt, mi rendesen: «csak változás, csak változás».

De ha vesztettünk is, kétségtelen egy dolog.

Az, hogy a küzdelem maga fölséges látvány volt.

A plebejus, Chapet Hugó most Bécsben jogait vivta.

Merte azt hangoztatni, hogy neki jogai vannak.

Kijelentette, hogy ha e jogoknak nem szerezhet érvényt, akkor baj lesz, nagy baj, megrendül a föld, veszedelmes tanok kelnek lábra, olyanok, melyek odanőttek már a szivekbe, s melyeket mindeddig — józan emberi okok csupán — s nem a *nem lét* hallgattatott el.

Csak egy kis röpke szó az, mely már fölhangzott az arisztokraták gyülésein, a bibornokok és püspökök szine előtt s megremegtette a sziveket.

És olyan ajkról hangzott el, kinek szava sokat nyom a latban, mert jelentőségeivel és nagy nevével mindnyájunk szivébe férkőzött:

— Éljen a papi javak államositása!

Ehhez még kommün sem kell, anarchizmus sem, még is meg lehet csinálni. Csak az bell, hogy keljen fel a reakczió szelleme, s nyomában a vihar, mely zugva, bőgve törje át a gátot . . . talán még el is fogja nyelni a világot . . .?

Lazzaroni.

AZ UJ DUNA-HIDAK TERVEI.

A székes-főváros óriási haladásának legkézzelfoghatóbb tanujele és egyik leghathatósabb előmozditója lesz az a két hid, a mely nemsokára egybeölti a kétegy város részeit.

Mert a forgalomnak hatalmas emelkedése lehet csak az, mely szükségessé teszi az ily rengeteg anyagi áldozatokat, mint a milyeneket a két uj hid megalkotására fordítanak.

Másrészt pedig a jövendő haladás egyik legbiztatóbb eszközéül jelentkezik az a két hid. Nem is szólván arról, hogy ez a két alkotmány a *legsötétebb Belvárosba* is beviszi fáklyáját, megmérhetlen az a hatás,

melyet a budai oldal fejlődésére gyakorolni fog.

A mire pedig ugyancsak szükség van, lévén a budai oldal veszedelmes módon ázsiai állapotok között.

Hiába dicsérik a Budára nyiló látomány pittoreszkségét, mely a tulsó oldal kékrezöldre mázolt putrijainak benyomása. Ez a pittoreszkség bizony nem egyéb a kisvárosi naivitásnál és a banalitásnál, hogy egy palotasorokkal ékeskedő város szerves alkotó része egy bódékkal és szines kunyhókkal éktelenkedő falu.

De lesz még alkalmunk visszatérni a mi székes-fővárosunk hirhedt pittoreszkségeire, most arról vagyon szó, hogy milyen is lesznek hát ezekre a nagy feladatokra hivatott alkotások, melyeket a lefolyt héten legalább rajzban megismerhetett az érdeklődő közönség.

A hidpályázatok iránt hazai és külföldi szakértők ritka nagy érdeklődést tanusítottak.

Bizonyságául szolgál ennek a pályatervek felette nagy mennyisége. Hatvanhét architektussal egyesült mérnök vett részt a pályázatban hetvenkét pályatervvel. Messze idegenből, sőt más világrészekből is küldöttek tervezeteket a két hid megalkotására.

E mellett Európának majdnem minden nyugati állama képviselve van a pályázók között.

És ez igen üdvös dolog; már csak azért is, hogy felköltette a külföld figyelmét hazánk iránt, a mire pedig politikai konstellácziónk folytán nagyon is szükségünk van.

A zsüri két hónapi tanulmányozás és fáradozás után kihirdette itéletét.

Az első dij az esslingeni vasgyárnak jutott, melynek tervezetét Eisenlohr, Weigl és Küber német épitészmérnökök készittették.

A másik két dijat magyarok nyerték: a második dijat Feketeházy János, a harmadikat a Szabó János-Gregersen-Schmahl csoport.

S nincs okunk rezonirozni, a mért az első dijat idegenek nyerték.

Azokat igazában megillette az a díj s az a kitüntetés.

A magyarok pedig amúgy is annyira kitűntek a pályázatban, hogy az első díj megnyerése legföljebb csak betetőzése lehetett volna a nagy sikernek.

A hidtervek műszaki ismertetésébe nem bocsátkozunk, mert nem is bocsátkozhatunk, nem lévén se lapunk szaklap, se magunk matézissel és mértannal foglalatoskodók.

A tervek műszaki értékét elbirálták azok, a kik bizonyára értenek hozzá s mi megnyugodhatunk ezek itéletébe.

Ám hozzászólhatunk egy s más tekintetben a megépitendő hidak esztétikai becséhez.

Az első terv architekturájának esztétikai becse kétségkivül felette kiemelkedő. Ritka szép egyesitése az olasz és német reneszánsznak a tervezett hidfő, melyhez járul magának a hidtestnek, illetve annak vasszerkezetének szépsége.

A vas és kő hatása egybe olvad e tervezeten s ez által megoldották a német épitészmérnökök azt a nehéz feladatot, melyet oly rikán sikerül leküzdeni a kőből és vasból együtt konstruált épitményeknél. Mégis egynémely ellenvetés tehető a gyönyörű hidfő-architekturák ellen, mely bejáróját fogja képezni a remekül megkonstruált egynyilású hidtestnek.

Az a végső láncz, illetve sodronyhuzat, mely a lánctartó kamrába levezet, néhány fokozatosan rövidülő oszloppal van ellátva.

Ez oszlopzat nincs szerves összefüggésben magával a hidfő architekturájával. Könnyebben orvosolható a másik esztétikai félszegség: a lánctartó fölött emelkedő talapzat idomtalansága s aránytalan masszája, mely szinte elnyomja az épitmény egyes szépségeit.

Kiváltkép kitünik ez az aránytalanság, ha olyan kis testü szobrokat állitnának rájuk, mint a hogy a németek tervezték. Csak ép furcsálkodásból jegyezzük meg ezekre a szobrokra, hogy a németek lovas szobroknak tervezték.

Biz' ebben van valami kómikus, a mit csak viszonyainkban való érthető járatlanságnak tudhatunk be, kit is tegyünk oda lovasszobornak?

Ideális, allegorikus figurát alig.

Tehát valami királyt, vagy történeti személyt.

Ámde csak olyan kevésre nem becsüljük történeti alakjainkat, hogy stafázsnak, vagy dekorativ eszköznek használjuk fel. De különben is abban, hogy viz fölé hajló hídon lovas ékitményt alkalmazzunk, van valami a svájczi tengernagy hirhedt esetének forditottjából.

Ezen lényegtelen s szinte semmitmondó aprólékosságoktól eltekintve azonban csak esztetikai szempontból helyeselni tudjuk a zsűri határozatát, hogy ezt a zseniális tervet első helyen tüntette ki, mely terv kivive bizonyára egyik ékessége, büszkesége és nevezetessége lesz fejlődő metropólisunknak.

Feketeházy a lehető legjobbat nyujtotta a vastechnikában második díjjal jutalmazott konzolhídján.

Magának a hídtestnek esztétikai értéke ha nem is kifogástalan, de mindenesetre becses és tekintve a vámháztéri híd czélját s helyét, jelentékenynek is mondható.

E hídnál inkább a technikai megalkotásra kellett figyelemmel lenni, mert a Vámház-térre óriási teher fog összpontosulni a szomszédos központi árúcsarnok folytán. S Feketeházy tervének tehnikai becsét olyannak nyilvánitotta a zsűri, mely a lehető legmegfelelőbb. S tán ép a híd czéljára való tekintettel, nem is tartotta Feketeházy szükségesnek a hídfők architekturájának kifejtését az épitész (Steinhardt és Láng) által. Mert azokat a szinte eltörpülő hídfőket, melyeket a pályaművön feltüntetve látunk, alig tervezhették véglegesnek.

Schmahl-Gregersen-Szabó pályaművén meglátszik a művész és a hazai épitész keze s szelleme. Mert Schmahl a mellett, hogy lehetőleg megfelelő hídarchitekturát kivánt adni, nemzeti szempontokat is érvényesitni akart az által, hogy Vajda-Hunyad várának számos motivumát felhasználta a híd épitészeti megkomponálásánál. Viszont az épitész gondossága és figyelme és merész fantáziája ártalmára volt technikus munkájának, illetve munkája érvényesülésének, mert túlságosan dominálja az a várszerű hídfő a csinosan megkonstruált hidtestet.

Térszűke miatt mellőznünk kell a többi kiemelkedő tervezeteket, kiváltkép a magyar pályaművek ismertetését, de nem mulaszthatjuk el, hogy egy zseniális kompozicziójáról meg ne emlékezzünk: a Tiersch professzor tervéről, melyet a nagyhirű müncheni tanár Nürnberg-München jeligével látott el. Egynyilással monumentálisabbat nyujtani tán lehetetlen. Nincs is valamennyi pályamű között, mely annyi műbecscsel birna, mint a Tiersch professzoré. S valóban csodáljuk is, hogy a zsűri nagyobb figyelemben nem részesitette. De viszont szinte fájdalommal kell konstatálnunk, hogy kivitelre a tervezet minálunk nem volna alkalmas. Óriási testükkel e hídfők egészen elnyomnák a pompás budai táj benyomását s e mellett sok-sok milliókba kerülne egy oly szabad tér létesitése a pesti oldalon, mely tér alkalmas volna, hogy ily monumentális klaszszikus hídfőt a környezet érvényre juttatása mellett elbirjon.

Laudator.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(Intendánsválság. — Bisson: A képviselő. — Rövid hirek.

A *budapesti operaház* volt intendánsa megkapta a királyi felmentő levelet s ez a műintézet ezennel uratlanul van. Van ugyan direktora, de az opera sajátos viszonyai között, a direktor nem úr a dalműszinháznál.

Ez uratlanság alatt pedig megindult a hirlapok hasábjain a hajsza intendáns után.

Mindenkinek van jelöltje és senki se törődik azzal, hogy mint vélekednek az illetékesek, hanem csak jelölnek nyakrafőre s fűbe-fába belecsimpajkodnak. Lefülelnek egy tetszetős, persze arisztokrata nevet, oda bökik a toll hegyére s akár hogy kalimpázik ellene, csak jelölik. Ezen jelöléseket lehetne csoportosítni több érdekes szempontból.

Legveszedelmesebb volna az inditó ok és czél szempontjából való klasszifikáczió, mert akkor bizony ékes dolgok sülnének ki.

Azért hát nyugton hagyjuk ezen aspirácziókat és aspiráltatásokat s inkább elmondunk egyet-mást arról, a ki betöltse ezt a fontos állást.

Micsoda kvalifikáczióval is kell az intendánsnak birnia?

Ez az első kérdés, melynek felvetése egyúttal elhárítja a jelöltek kilenczvenkilencz százalékát, lévén az eset, hogy az aspiránsok ily nagy része nem bir egyáltalán köztudomású képességgel művészi s anyagi feladatokra. Mert az intendánsághoz bizonyos alapos képesség és készültség szükséges.

Főleg pedig gyakorlattal birjon az intendáns ilynemű kérdések megoldásában. Se név, se művészi izlésről zengő hir, se kotta- és kontrapunkt-ismeret nem elégséges hozzá.

Talán rendezett viszonyok közepett s puszta reprezentativ állásra beválik valaki ily kvalifikáczió mellett is; de hogy az opera viszonyai rendezettek, azt csak az opera ellenségei állithatnák, jó barátai semmi esetre.

Ez a rendetlenség pedig nem kis mérvü s nem is egyoldalú. Ilyen zavaros helyzetben tán még sose volt az opera. Közel áll mostanában a teljes anyagi és művészi krachhoz.

Anyagilag a csődhöz közel áll, erről tanuskodik az óriási deficzit; művészileg

is a csőd szélén van, erre meg nem kell alaposabb jel, minthogy az opera mult szezoni működéséről a jelentést se bátorkodtak kiadni, hogy e jelentéstanusitott adatok fel ne zúdítsák a közvéleményt, mely amugy is már nem egyszer itéletet mondott az opera anyagi és szellemi inszolvenciájáról, mely immár csőddé fajulni készül.

Ennek a végveszedelemig jutott intézet élére erélyes és mindenek felett gyakorlott kezet s jártas szellemet kivánunk s kiván velünk a köz is, mely már megunta a sok dilettáns kisérletezést. Olyan emberre van tehát szükség, ki egyszer már tanuságot tett róla, hogy meg tudja menteni az intézetet és vezetni is birja a lehető legmagasabb nivón rendezett anyagi körülmények közepett.

Volna is a jelöltek között egy, a ki ily kvalifikációkkal bir s bizunk is benne, hogy különben is kiváló állású egyénisége nem kerülte el a szakkörök méltó figyelmét.

Ám keressenek, kutassanak a megfelelő egyéniség után. Minekünk mindegy akárki légyen is. De nyujtson előre indokolt bizalmat és garanciát az iránt, hogy ember lesz a talpán.

A kisérletezéseket immár megelégelte a publikum, mert ugyancsak kijutott belőle bőven.

* * *

Itt pedig konstatálnunk kell, hogy a krónikás tévedett volt, mikor a Képzelt betegnek olyat applikált, a mire valóságban nem szánták. Mert az évadvégi slágerjelölt az idén is hamisitatlanul beköszöntött a Bisson *Képviselője* képében. A választást az átlagos szinházi körülményekhez képest nem lehetne helytelenítenünk, mert arról már jó időre ujból lemonduttunk, — tekintve a Vigszinház áldástalan sorsát — hogy a nemzeti szinházat ily Bissoniádáktól megkiméljük. De viszont a jelen akut közleményekhez képest alapos kifogásunk van e darab szinrehozatala ellen.

Elvégre is e szinháznak semmi köze sincs a politikához.

Már pedig a *Képviselő* szoros vonatkozásba kerülhet aktiv politikánkkal, mert tárgyát a radikális és legitimisztiko-klerikális eszmék küzdelme is képezi részben, legalább e szavak sokat forognak a szereplők száján.

S könnyen támadhatnak ebből olyan következések, melyek a szinház házi rendjének megzavarásához járulnak.

Már a héten megesett az ilyenfajta egyszer s igy kár volna még fokozni, illetve kihivni az alsóbb és felsőbb publikumbeli régiók beavatkozását a szinpad dolgába.

Különben pedig a Bisson Képviselője valódi Bisson darab ennek minden jelességeivel és ferdeségeivel.

Jelessége, a mit már sokszor kiemeltünk az élelmes franczia komédiairóról, a technikának és invencziónak kiapadhatlansága, a bonyodalmak mesteri össze-visszakuszálása és többé-kevésbbé sikerült kibogozása.

Ferdesége pedig a veszedelmes erkölcstelenség, a mely a Bisson darabokban dominál és egyszersmind azon folytonos ismétlés a téma alapjában.

A feleségét sikerrel megcsaló férj kalandjai és viszályai az anyós beavatkozása folytán: ez az egyedüli, a mit Bisson ismételten feltálal. Pedig ebből egyszer is soknál több.

Mert kereken oda állítani a férjt, a kinek igaza van abban, hogy megcsalja a feleségét, no ez már tagadhatatlanul legalább is elég.

Igaz, hogy csak nevetségként állítja oda, de elvégre mégis mindig a szemünk elé állítja s akaratlanul is hat ránk, vagy legalább is megátalkodottan ferde irányu gondolkodásmódot tukmál ránk. Óvatosnak, felette óvatosnak kell lenni azért Bissonnal szemben.

Bár a kaczagás gondolkodni se enged, de a dolgok mélyén rejlőt se feledjük el. Legkevésbbé se akarnánk erkölcsprédikátorok lenni, de ellenkezik a Bisson furcsa igazságszolgáltatása a szép és jó iránt való érzésünkkel s azért vállalkozunk akaratlanul is az erkölcsbiró szerepére.

Egyebekben pedig készséggel elismerjük, hogy Bisson a *Képviselőben* mérsékelte magát.

A Pont-Biquet család drasztikumát mellőzte és egészen szalónias formában operál. Kevésbbé ötletes, mint a Válás utánban, de viszont jobbizű. Meséje a darabnak a fentebbiekből következik. Egy kis kalandocska, melynek következményei elől szerencsésen kibúvik a férj. S az anyós persze felsül, bár valóságban igaza van. Ennyi az egész magva a mesének, persze káprázta tó bőségével a leleményességnek megcsinálva.

Az előadás elég magas nivón állott, bár vontatottsága folytán nem kifogástalan.

Szerepeltek: Helvey Laura, Tolnainé, Náday, Gyenes, Hetényi.

* * *

A Népszinházban Gyürki Szeréna vendégszerepelt szép sikerrel a Becsület Almajában. Szerdahelyi József vendégszereplése a Tras grófban megközelitőleg se volt ily sikerü.

A városligeti szinkörben pemièrre készülnek.

Feld papa reméli, hogy Budapest fog nevetni a maga nevetségességén, a mint ezt Feld Mátyás eredeti műve prezentálni fogja.

Rakodczay a maga lelkes naivságával IV. Henrikkel próbálkozik Ó-Budán.

Krecsányinál minden csendes. A mi azonban gyanus előttünk.

Ugy tetszik, valami nagy slágerre készül e titokzátos csendben. Majd meglátjuk.

Emin.

IRODALOM.

BENICZKYNÉ BAJZA LENKE UJABB REGÉNYEI.

Abban a vállalatban, a melyet *Beniczkyné Bajza Lenke ujabb regényei* czim alatt a Singer és Wolfner czég két évvel ezelőtt meginditott, már egész sora jelent meg a kiváló irónő java munkáinak. Csak e napokban hagyta el a sajtót «*Öt órakor*» czimü regény, mely már a hetedik regénye Beniczkynének ebben a gyüjteményben, s miként a felhivásból látjuk, még egész sorozatnak a megjelenését helyezi kilátásba a szerző és kiadó. Eddig megjelentek *Nyomaveszett* (2 kötet 2 frt 40 kr), *Delila* (1 kötet 1 frt 20 kr), *Egy szegény leány története* (1 kötet 1 frt 20 kr), *Az anyajegy* (1 kötet 1 frt 20 kr), *Herczegi korona* (2 kötet 2 frt 40 kr), *Családi hagyomány* (3 kötet 3 frt 90 kr). — Mindegyikről külön szólni, mindegyiket külön méltatni, bajos volna, nem engedi azt meg lapunk tere sem, de azt hiszszük, hogy fölösleges is volna. — Hiszen Beniczkyné Bajza Lenke működését sokkal jobban ismeri a magyar közönség.

Beniczkyné Bajza Lenke, nem hódol semmiféle iránynak. Ir, hogy magának is, meg az olvasó közönségnek is élvezetet, szórakozást szerezzen és hogy ezt a czélját el is éri, bizonyitja az a körülmény, hogy ő a termékenyebb magyar irók egyike s hogy a közönség várva-várja egy-egy jelzett munkájának a megjelenését. Az az inkább csak czélzásnak mondható tendenczia, mely végig vonul Beniczkyné-nek csaknem minden regényén, annál becsesebbé, érdekesebbé teszi az olvasó előtt munkáit, mert ebből látszik az, hogy ha bár Beniczkyné nem hódol semmiféle iránynak, mégis magasabb, nemesebb szempontok is vezetik regényeinek a megirásában, mint egyedül a szórakoztatás.

Regényeinek tárgyát, legnagyobb részben a magyar főuri világból meriti, s azok a képek, azok a jelenetek, melyeket ebből a világból merit, mindig hűek, tökéletesek s értékesek. S hogy ezekben a jelenetekben, képekben mindig a nőnek juttatja a főszerepeket, azt hiszszük fölösleges megemlitenünk, hiszen Beniczkyné is mindig előkelősége, fenkölt gondolkodásmódja s nagy tehetsége daczára is csak asszony. Olyan asszony, a ki szereti a maga nemét, olyan asszony a ki regényeiben, elbeszéléseiben be tudja bizonyitani, hogy a nőnek nagy és magasztos feladat jutott az életben, hogy a nő minden gyengédsége mellett is tud erős, férfias lenni, hogy neki is van jelleme, hogy igy szembe szállhason az élet viharaival, gyakran az erősnek, lovagiasnak deklarált férfival. Talán ezért szeretik annyira az ő regényeit különösen a nők.

De nemcsak azért érdekesek Beniczky Bajza Lenke regényei, mert azok valóban édrekfeszitően vannak megirva, mert hűen s leplezetlenül feltárja a főuri világot s foglalkozik azzal olyan behatóan, mint talán egy magyar iró sem, hanem főleg azért is, mert az a finom tendenczia, mely mintegy átsiklik valamennyi munkáján, egy magasabb társadalmi problemának a megoldását tűzi maga elé. Keresi, kutatja azt a kapcsot, mely a társadalom zömét a polgárt fölemelje a főúrhoz, s mely a főur világnak be tudja bizonyitani, hogy az a főuri társadalom is csak emberekből áll.

Ilyen az «*Öt órakor*» czimü regény, mely a Magyar Géniuszban jelent meg először, ilyen a *Családi hagyomány* s ilyen a többi is, a melyeket felemlitettünk.

Sokan szemére vetik a kiváló irónőnek, hogy gyakran pongyola, hogy jellemeit nem tudja eléggé kidomboritani. Ebben van valami igazság, különösen akkor, mikor férfi karakterekről van szó. De hát az általánosságban nem mondható s utóvégre is, mint a többi asszony, gyakran a szivével gondolkodik, a ki gyakan feláldozza a költői igazságszolgáltatást csak azért, hogy bebizonyitsa, hogy az asszony is erős. Kétségkivül ingó-bingó jószág az «*Öt órakor*» főhőse Szölgyénhy Tibor gróf, a kinek olyan jellemet kölcsönöz, a minőt a helyzet kiván, nem pedig a milyet a költői igazság követelne. — De annál jobban vannak jellemezve a női szereplők. Ott már elementumában van a szerző. Végtelen kedvességgel, költészettel rajzol ebben a regényben két gyermek-leányt Évát és Zsófiát, kiknek különben egészen mellékes szerep jutott a regényben, s igazi melegséggel festi a két fő hősnő történetét. Márta és Matild egyformán szeretik Szölgyénhy Tibor grófot. A gróf Mártát szereti, de mert neki épp úgy szüksége van a pénzre, mint akármelyik más közönséges halandónak, a Matild kezét kéri meg, mert ő gazdag, Mártának pedig nincs pénze.

És ebből fejlődik aztán a dráma. A regény lebonyolitása, miként Beniczkynének minden munkájánál, renkivül érdekes és a ki egyszer a kezébe veszi az «Öt órakor»-t, nem teszi azt le addig, mig végig nem olvasta, a mit különben minden Beniczkyné-regényről bátran elmondhatunk.

A ki Beniczkynét látja üde, kedves, örökké mosolygó arczával, az el fogja ismerni amaz állitásunk igazságát, hogy neki az irás életszükség, hogy neki az irás örömet, szórakozást szerez. Irjon tehát mennél többet, mindig szivesen fogjuk olvasni az ő érdekes regényeit.

Margit.

*

Lázár Bélának, lapunk ösmert *Lazzaróni*-jának *Elbeszélések* czimű kötete Keszler József érdekes előszavával immár megjelent s már *második* kiadást ért. A könyvre, mely Grill Károly kiadása, s ára 1 frt 50 kr., legközelebb bővebben visszatérünk.

A KŐBÁNYAI POLGÁRI SERFŐZDE.

Szokatlan és valóban feltünő látvány terült a főváros lakóinak szemei elé, kik mult hó 25-dikén d. u. 3 órakor a népszinház tájékán járva, egy urakból és hölgyekből álló, válogatott és nagyszámu társaságot láttak a villamos vasútnak különvonata körül csoportosulni. Az ily események iránt fogékony fővárosi közönség csakhamar rá is jött, hogy e társaság csupa vendéglősökből és korcsmárosokból áll, kik azért jöttek ide, hogy a kőbányai polgári serfőzdét látogassák meg. A serfőzde igazgatójának, *Freund Vilmos* úrnak agyában született meg az e napon testet öltött szeretetreméltó gondolat, hogy az összes korcsmárosokat hivja meg a serfőzde épületeinek megtekintésére. A látogatók a rendkivüli terjedelemmel biró előcsarnokba özönlve, nem tudtak eléggé kifejezést adni a gyárépületek feldiszitése által előidézett kellemes meglepetésüknek. Majd egész váratlanul hangzottak fel a zenekarnak felviditó hangjai, mire az egész társaság felderült hangulatban indult meg a gyár felé. Azaz, hogy csak indult, ha útjában meg nem állitotta volna *Freund* igazgató, ki a látogatókat szivélyes szavakkal üdvözölte és a gyár megtekintésére újolag is felkérte. S csak ennek megtörténte után indulhatott a társaság a gyár épületeinek megtekintésére, mely nagy méretei által már előre is nagyon felébresztette a látogatók érdeklődését.

A terület nagysága, melyet a vállalat épitményei elfoglalnak, 17,000 négyszögöl. A gyár a magyar államvasút vonalával egy iparvágány felállitása által köttetett össze. Az egyes forgalmi épületeket akként rendezték be, hogy a gyárnak forgalmi termelését, az együvé tartozó részek összefüggésének megszakitása nélkül is, az eredetinek háromszorosára leend lehetséges nagyobbitani. A főforgalmi épület emelkedett helyen áll és frontjával a Maglódi-ut felé fordulva, délkeleti irányból észak-nyugot felé huzódik. Egészen különálló épületet képez a maláta-gyár, amely jelenleg háromszáz waggon árpát tartalmaz. A kétemeletes épület maláta-tartói souterrain helyezvék el, a két emeleten árpa- és maláta-silo, tiz vasból készült konikus puhitóval, két óriási kettős malátaszáritó és egy teljesen berendezett árpa- és malátaszáritó. Az árpa szállitása egészen a malátagyárig waggonon történik, honnan elevátorok segitségével az árpatisztitóba, innen pedig csigákon a padlásra kerül. A malátagyár jobb oldalán van a forraló, melyben egyszeri főzésre 120 hektoliter sört lehet előállitani. A malátát a malátagyárból a távolabb fekvő főzőház maláta-malmába mechanikus uton hajtják, a maláta-salak egyenesen a törmeléktartóba esik. A forralóval határos a hüsitő-épület, melynek három nagy hűsitő-hajója van. Ez alatt fekszik a terjedelmes élesztő-kamra, ez alatt pedig az erjesztő kamrák egy része. A sörnedv a hűsitőkből egyenesen a csepegtető hűsitő-készülébe és innen az erjesztőkbe folyik. Föld alatt, kőbe vájva vannak a pompás pincze-osztályok, melyek egyrészt mint erjesztő-helyiségek, részint pedig sör-raktáraknak használtatnak, melyekben több mint 20,000 hektoliter sör fér el.

Mint a legtöbb modern berendezésü szeszgyárban, ugy a kőbányai polgári serfőzdében sem használnak a sörnedv és erjesztő-helyiségek lehütésére természetes jeget, hanem mesterséges hideget, azaz művi uton előállitott hideget. Ez által a serfőzde az időjárás változásai által védve van s télen és nyáron egyformán egy és ugyanazon jóságu sört szolgáltathatja. Az összes nagyobb és kisebb gépek, készülékek, motorok, szivattyuk stb. hajtásáról két, egy 100 és egy 200 lóerejü gőzmotor gondoskodik.

A látottak által teljesen kielégitve mentek a vendégek, egy a müncheni udvari sörpinczére emlékeztető helyiségbe, hol teritett asztalok, a pompás *Polgár-sör*, *kőbányai barátsör*, *kiviteli márcziusi sör*, *Szt.-István-sör*, a mely olyan mint a pilzeni sör, valóságos megáradt folyamai vártak rájuk.

Az általános vélemény az, hogy a felszolgált sör rendkivül izletes, hirnévre fog szert tenni, és barátai gyorsan fognak szaporodni.

Ime kedves olvasó, most már hű tudositást is kaptál arról, hogyan áldoztunk Gambrinusnak! A különvonat siet, siessünk házi isteneinkhez és tűzhelyünkhöz.

Csipke divat. A csipke-gallérok divata egyre jobban terjed. Kaphatunk pompás negyed-méter szélességü betéteket és csipkéket, melyekből páratlan ügyességgel állitják össze a legkülönbözőbb alakú gallérokat. *Pfeiffer Dezső* váczi-utczai raktára renkivül gazdag a divatcikkekben; melyek a legkülönbözőbb fajtájú csipkékből és léghimzésből készithetők a legujabb párisi minta-darabok után. A selyem-bélésre húzott csipke-mellények is igen kedveltek, különösen a zekés ruhákhoz. Nagyon szépek az uj mintázatú szalagok — Watteau-, és rococó-izlésben, chinée dessin-nel, melyek ósdi és mégis eleven jelleget kölcsönöznek az öltözéknek. A szinvegyülékek remekek, szalagban ép úgy mint a mousseline de soie-ban és crépe de Chine-ben.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Bekötési táblák a «Magyar Géniusz» fél évi folyamára a legváltozatosabb, tetszés szerinti szinekben, rendkivüli diszes és művészies kiállitásban kaphatók a kiadóhivatalban.

Előfizetőink közül senki se mulaszsza el a bekötési táblákat megrendelni, mert ezáltal maradandó becsü, diszes kötetek birtokába jut, melyek bármely szalon asztalán helyet foglalhatnak.

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

Meglepően hat Czerny J. Antal „keleti rózsateje“

(Original Orientalische Rosenmilch)
mely oly vakitó fehérséget és

üde ifju szint

kölcsönöz az arczbőrnek, mely más szer által el nem érhető, kitünő még *májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés* ellen; eltávolitja a *bőrnek tisztátalanságát*, minden *sárga és barna arczszint* és egyidejüleg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ártalmatlan. *Ára 1 frt.*
Balzsamszappan hozzá 30 kr.

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, Crémek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, conifern-spritek, szájvizek, fogporok, kefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendő illatszerek, Eau de Cologne stb. stb.

Levélczim és gyár: Währing-Carl-Ludwigstr. 6. sz. (saját házában)
Raktár: I., Wallfischgasse 5. sz.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve. Beszerzési forrás.

CZERNY J. ANTAL Bécs,

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel. 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezen felül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az *összes Czerny-féle készitményekről* kivánatra *ingyen és bérmentve.*

Raktár: Budapesten Török József gysz. Király-utcza 12.

Továbbá *Komáromban* Kirchner, *Miskolczon* Baruch, *Kassán* Megay G., Adamek, *Debreczenben* Rotschnek, *Szegeden* Barcsai, *Aradon* Eles Armin, Ring, *Temesvárott* Tarcsay, *Ungvárott* Hoffmann, *Lugoson* Vértes L., *Zágrábban* Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. Csak akkor valódi, ha *Anton J. Czerny* névvel el van látva.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

FOGAK

egész természet utáni,
egyenkint ép ugy
mint egész
FOGSOROK,
rágáshoz használhatók,
legujabb
rendszer szerint,
jótállás mellett,
bámulatos
olcsó árakon
készittetnek.

FOG-SPECIALISTA

RÓNA IMRE

BUDAPEST,
Király-utcza 47. sz.
a terézvárosi
templom átellenében.

Olvasóinkhoz!

Az uj évnegyed küszöbén teljes bizalommal fordulhatunk tisztelt olvasóinkhoz, mert mindvégig iparkodtunk lapunkat azon a magas nivón tartani, a melyre kezdettől fogva helyeztük. S valóban, szinte páratlan az a rokonszenv s az a jóakarat, a melylyel a **Magyar Géniuszt** mindenütt fogadják. Az olvasók olyan hatalmas táborát gyüjtöttük magunk köré, a milyen tán még egy magyar szépirodalmi lapot se vett körül. Mi pedig fennállásunk óta folyton olyan fényes irói gárdával jelentünk meg a közönség előtt, a milyenre még alig volt példa hirlapirodalmunkban.

Ime, csak e husvéti számunkat tekintve, legkiválóbb poétáink nevét olvashatni abban az ékes sorozatban, melylyel kedveskedni kivántunk olvasóinknak.

A nagy becsesel biró szépirodalmi czikkek mellett mindig kiváló tekintettel vagyunk az **aktualitásokra**, melyeket **könnyed modorban, izléses feldolgozásban adunk közzé.**

Gondoskodásunk egyik legfőbb tárgyát képezik **illusztráczióink**, melyekben csak a lefolyt héten honositottuk meg uj irányunkat. Ez irányunk szerint a jövőben is nagy sulyt helyezünk arra, hogy minél szebb művészi kompozicziókat adjunk közre, de első sorban az aktualitások illusztrácziói fogjuk kultiválni. A napi eseményeket képben is megjelenitjük. Olvasóink előtt, még pedig a legkiválóbb rajzolók által eszközölt művészi felvételekben.

Igy hát ha bármely művelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy mely szépirdalmi lapra fizessenek elő, erre a kérdésre csak egy válasz lehet. Fizessünk elő a legtartalmasabb, legdiszesebb kiállitásu

„MAGYAR GÉNIUSZ“

czimü hetilapra, mely a maga kitünő volta mellett még páratlan kedvezményben is részesiti előfizetőit.

A **Magyar Géniusznak** ugyanis sikerült az

„OTTHON“

szerkesztőségével egyesülve kedvezményt nyujtani, mely egyedül áll a magyar irodalomban. E két kiváló irodalmi vállalat ugyanis oly formán lépett szövetségbe, hogy igazán potom áron szerezhető meg.

A „Magyar Géniusz“ képes heti lap és az „Otthon“ képes havi folyóirat előfizetési ára együtt

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis 12 frt egészévi előfizetésért kap az előfizető **egy rendkivül diszes kiállitásu magas nivóju, aktuális képet tartalmazó előkelő hetilapot, továbbá tizenkét kötetből álló folyóiratot, az „Otthon“-t, melyet a közönség s a kritika egyhangulag legelső folyóiratunk gyanánt üdvözölt, mert körülötte csoportosult a magyar irodalom és a művészet szine-java.**

Ime, ilyen lesz programmunk a jövőre is. Hivek maradván irányunkhoz, haladunk előre! Tartozunk ezzel annak az olvasóközönségnek, mely a Magyar Géniuszt oly meleg szeretettel s annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ szerkesztősége.

Előfizetések a **„Magyar Géniusz“** kiadóhivatalához (Aradi-utcza 8.) küldendők.

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,
minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. * Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 «	Fél oldal	« 5.—
Negyed évre	1 «	Negyed oldal	« 2.50
		Nyolczad oldal	« 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek — Tárcza. — Szemle — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap“ kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK

6488/CI. sz

Gács-bécsi kötelék forgalom.

(A II. sz. dijszabási pótlék életbe léptetése.)

A gács—bécsi kötelék forgalomban 1893. február hó 1-től érvényes dijszabás II. részhez 1894. május hó 1-étől biró érvénynyel a II. sz. pótlék lépett életbe következő hatalommal:

1. A XVII. kivételes dijszabás életbe léptetése bornak kocsirakományokban *Bécs* (északi és állampályaudvar) állomásra teherárukénti való szállitására.

2. Kiegészitések, nevezetesen Osielec állomásnak a 2. külön dijszabásba (fára) továbbá Osielec állomásnak a III. és X. kivételes dijszabásokba való felvétele.

Budapesten, 1894. május havában.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága
a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg
és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

HIRDETÉSEK
felvétetnek a
kiadóhivatalban
BUDAPEST,
VI., Aradi-utcza 8. sz.

Hegedü-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék
ingyen és bérmentve.

Varju Károly
cs. és kir. szab. hangszergyáros,
számos arany és ezüstérem birtokosa.
BUDAPEST,
VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

A

„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.— és 3.50.** Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére
cs. és kir. szab. hangszeripar
Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.
675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Összes gazdasági gépek elsőrangu minőségben.

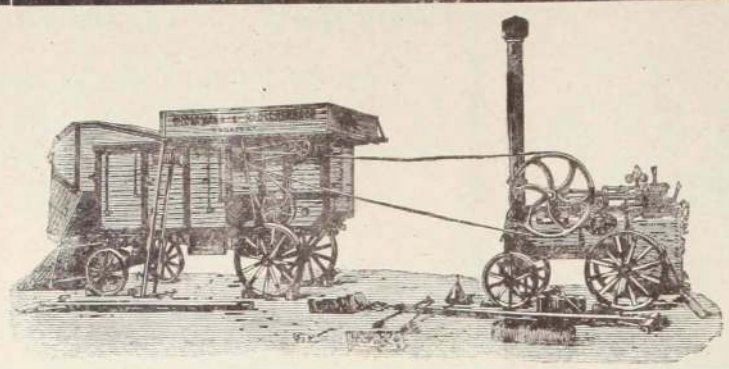

Saját hazai gyártmány.

Rövidített levélczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Kedvező feltételek!

Gőzcséplőgépek

Legjutányosabb árak.

Rövidített sürgönyczim: Gazdasági gépgyár, Budapest.

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITO-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.
a társaság házában.

Ausztriai fiók:
Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.
a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frc.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál... ...	«	125,732.050.—
értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

(SZLAVONIÁBAN).

KITÜNTETVE:

Budapest 1885. London 1892.

Vasuti állomása Pakratz-Lipik (déli vasut) vagy Okucane (m. á. v.)

Egyetlen jódos alkalikus hőforrás a kontinensen. Állandó hőfoka 64 C. Hegyek által védett égalj. **A legnagyobb fénynyel és pompával berendezett és színpaddal ellátott gyógyterem,** valamint hasonló nagy fényüzéssel kiállitott **uj étterem és kávéházi helyiségek** és egy nagy uj gyógyszálloda. **Villamos világitás. Pompás és nagy fedett sétány,** bazárhelyiségekkel. Porczellán, márvány és izzasztó fürdők, uj s terjedelmes fürdőmedenczék. A fürdő a nyugateurópai nagy fürdőhelyek színvonalára lett emelve.

A lipiki alkalikus jódos hévviz ivó- és fürdőkúrának a legjobb sikerrel használtatik a test nyákhártyáinak mindennemü hurutos bántalmainál (gyomor-, bél-, gégehurut stb.) mindennemü csúzos és köszvényes bajoknál, mirigy és vérbajoknál, görvélykórnál, izzadmányoknál stb. Mint hivatalos fürdőorvos **Dr. Marschalko Tamás** müködik.

Mérsékelt áru menetjegyek a déli vasuton 33% tourretour-legyek, a m. á. vasuton zóna.

Jódviz-szétküldés

mindig friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: **Edeskuty L. és Mattoni és Wille** ásványviz-kereskedőknél Budapesten. Bármily fölvilágositással készséggel szolgál

a lipiki fürdőigazgatóság.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET" levélpapir és boriték 50 kr.
100 „ „MEDEA" csont-levélpapir és boriték 75 „
dobozokban,
névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,
kő- és könyvnyomdai nyomtatványok
BUDAPEST,
VII., Erzsébet-körut 28. sz.
(Wesselényi-utcza sarkán.)
Telefon-összeköttetés 55—53.

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Buziás Elsőrangu gyógyfürdő

egészen ujonnan a legmagasabb igényeknek átalakitva és május 13-ától megnyitva a nagyérdemü közönség részére, suly fektetve a világhirü

lápfürdőkre és aczélforrásokra

hasonló a Spaa, Pyrmont, Schwalbach és pyrawarthi aczélforrásokkal, kitünő meleg- és hideg **aczél-fürdőivel, moór- és ásványfürdőkkel, tükörfürdővel** és **uszodával.**

Hidegvizgyógyintézet és Massage.

IVÓKÚRA

kitünő eredménynyel **vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok, kő- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérzési rendellenességeknél, magtalanság, idegbetegség, bujakór, csúz, köszvény és fejfájásoknál** stb. **Fürdő idény május—október.**

«Buziás» gyógyfürdő vasuti állomás: Temesvár vagy Lugos. Társas kocsik az állomásnál. Állami hivatalnokoknak kedvezmény. Pazar villamos világitás a 80 holdnyi évszázados parkban. Czigányzene Rácz Laczi Budapestről. Elsőrendü konyha és kávéházi italok. A fürdőn állandó hirneves nőgyógyász van. Mérsékelt árak. Ismertetések kivánatra ingyen.

Fürdőigazgatóság BUZIÁSON.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. JUNIUS 10.

24-IK SZÁM

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Spectátor: *Tohuvabohu.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Irodalom.** — **Feleki Sándor:** *Apró versek.* — **Császár Margit:** *Vágyás.* — **Kovássy Elemér:** *Dalos Ferkó darutolla.* — **Nógrádi Papp Gyula:** *A három arkangyal.* — **Justus Dezső:** *Tréfa kisasszony.* — **K. Reutter Sándor:** *Miss Rose.* — **Guerrero—Szalai:** *Fekete felleg.* — **K. Borostyáni Irma:** *Csillagszemmel.* — **Bródy Sándor:** *Erzsike hercegné.* — **Sipulusz:** *Utazás a nyaralás körül.* — **Laudator:** *Bródy Sándor.* — **Szinházi krónika.** — **Salvus:** *A Tarnóczy-gyár uj igazgatója.* — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

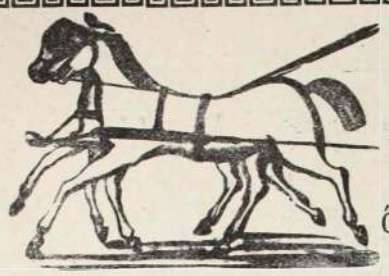

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

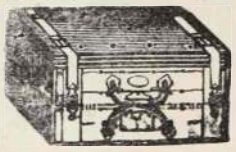

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ

SZATMÁRMEGYÉBEN

MEGNYITÁS MÁJUS 15-ÉN.

Ezen égvényes, konyhasós savanyuviz kitünő hatásu **heveny** és **idült gyomor-** és **bélhurutban, a légzőszervek hurutos bántalmaiban, máj-** és **epe-bajokban, vese** és **húgyhólyag betegségeiben.**

Ezen évben nagy átalakulások történtek, ugy a fürdő szépészeti, mint gyógyberendezését illetőleg.

A fürdőben **ivó, fürdő-** és **belégző gyógymód** alkalmaztatik. Savókura. Hidegviz gyógyintézet. Zuhanyok. A betegek szórakoztatásáról kellőleg van gondoskodva.

Kitünő élelmezésről ez évadban, valamint a jövőben is az által lett gondoskodva, hogy szerződtette a **budapesti Pannonia szálloda főszakácsát Lukáts Ferencz** urat, a kinek országos jó hirneve minden tekintetben nemcsak biztositékot nyujt, hanem a legmagasabb igényeknek is képes lesz megfelelni.

Vasuti állomás Szinyér-Váralja és Técsö, hol alkalmas kocsik kaphatók, bármely állomástól 2½ óra alatt el lehet érni a fürdőt. Helyben fürdőorvos és pósta.

A bikszádi gyógyviz országos főraktára **ÉDESKÚTY L. csász. és kir. és szerb királyi udvari szállitónál V. ker., Erzsébet-tér 8. sz. alatt** van, a hol az mindig egészen friss töltésben beszerezhető.

Gyógyfürdő-igazgatóság.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztositthasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik. Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

MATTONI-féle

ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ

BUDAPEST

KELENFÖLD.

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserü források. Ivó- és fürdőgyógymód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminő okok folytán keletkezett lobos izadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyalob után visszamaradt izzadmányoknál: a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteiknél: hurutos állopotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.

Fürdő-orvos: **Dr. BRUCK JAKAB,**
az országos közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges fekvés, félórányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendeglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékekkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.

Az kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositással szivesen szolgál

Mattoni és Wille

Budapest.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

73011. szám.

«A magyar kir. államvasutak igazgatóságának közlése szerint f. é. junius hó 15-től szeptember hó 15-ig, mely idő alatt a Budapest és Kassa illetve Poprád-Felka között közlekedő 1509. és 1510. sz. éjjeli gyorsvonatokkal háló kocsik fognak járatni; az 1505. és 1506. sz. éjjeli személyvonatokkal Budapest és Kassa között hálókocsik nem fognak közlekedni.»

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÈME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

1894. évi junius 10. III. évfolyam. 24. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre .... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre .. ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

TOHUVABOHU.

Zürzavarnál több az, a mi erőt vett politikai és társadalmi közéletünkön. Csak evvel a czimmé avatott nyakatekert bibliai szóval nevezhetnők meg azt a töménytelen, szinte nevetséges bonyodalmat, félszegnél félszegebb helyzetet, állhatatlan s furcsa viszonyzatot, mely dominál kiváltkép politikai helyzetünkön.

Ki lát most tisztán? Ki előtt kitárva most a szemhatár? Ki mer most jobbra fordulni vagy balra nézni? Ki tudja, hova szakad lépte, ha előre irányitja járását? Ki tudja, mily mélyre zuhan, ha hátra tart? Valóságos tohuvabohu!

S kit ne zavarna meg ez az állhatatlanság!

Jómagunk is, kik pedig nem igen kapkodunk a politika kaleidoszkopjának gyorsan váltakozó és csalfa, de felette színes és szemetszúró képei után, elámittattuk magunkat egy pillanatnyira.

Az emberek szájról - szájra adogatják hírképen. Kőnyomatosok szürke betükkel hirdették, hirlapok ritkitott cziczeróval tárogatták világgá, hogy, íme. megbukott Wekerle s jött helyébe a horvát bán, Khuen-Héderváry gróf.

Csalódtunk! Wekerle ugyan bukott, de, minden valószinüség szerint, csak egy hétre.

Khuen-Héderváry grófot pedig meg se bizták kabinetalakitással, hanem csak tapogatózások végett jött le Budapestre.

Ezennel hát ki kell jelenteni, hogy hazudtunk a mult héten. A mit a mult héten doboltak, az nem igaz.

A gróf. urat hiába titulázták leendő miniszterelnöknek, egyelőre abszolute semmi kilátása sincs, hogy erre az ékes poziczióra jusson.

De a mult hét utolsó óráiban megesett fordulatok csak kezdete volt annak a tohuvabohunak, mely a hét folyamán szörnyüképen tért foglalt.

Minden perczben uj meg uj hirek, értsd uj hazugságok.

WEKERLE VISSZAÉRKEZÉSE BÉCSBŐL.

Minden órában uj lapkiadványok, értsd hazugságliszták.

Minden nap néhány friss kőnyomatos, értsd hazugságkürtök stb. stb.

Hazugság, ámitás volt az egész lefolyt hét.

A hazugságok e rengetegében oázis gyanánt csipetnyi való ugyan mi volt? Az, hogy elakadtunk, megfeneklettünk.

Beteltünk az ámitásokkal s kutattuk, hogy mi az igazság? S ime, kitünt, hogy ez az igazság keserűbb a csalfaságoknál. Általtások közepett még remélleni lehet, ez a keserves igazság kiöli a bizalmat belőlünk.

Nyakig ülünk immár a feneketlen csincsárságban, még egy lökés és egészen elborit a láp.

Sorra kellene tehát vennünk azt a sok ámitást, a mely osztályrészünkül jutott a héten.

Igy aztán belenézhetnénk a kaoszba, melyben, csak ugy rajzanak a furcsa alakok. Krónikás mesterségre adjuk hát magunkat és rendre hazudjuk mindazt, a mi valótlannal eltöltötték a közt? Bizony nem vállalkozunk rá.

Amugy is meggyülölhették az ilyet, nemhogy magunk is mesterkedjünk benne. Hanem majd egy-két kiemelkedő momentumról mondunk el egyet-mást, a mi kevésbbé sivár és jóval vigasztalóbb.

Ez az itt betükeretbe foglalt képecske csodadolgokról mesél. Nagy csodák estenek szép Magyarországon . . .

Láttuk azt a szinjátékot, a melynek czime: a bukott kabinet diadala. Megérkezett a kabinet feje, Wekerle Sándor, a magyarság Gecsemánejéből.

Tengernyi sokaság leste órákhosszat odakünn a pályaháznál. Az úton, melyen haladott légyen, illuminácziő. Kivilágitott ablakok, a könyöklőkön üdvözlésre és ünneplésre kész polgárság. Mintha triumfáló hadvezért várnának!

Pedig csak egy egyszerű polgárembert vártak, a ki belebukott abba a merész

vállalatba, melytől hazája boldogságát remélte.

S megjött a már csak volt miniszterelnök. Nem szomoruan, nem leverten. Hiszen a derék dologért elbukni is dicső. És kividult az ábrázatja, mikor látta, hogy az az eszme, melyért ő harczolt és elbukott, a népek ezreit, az egész nemzetet, az egész hazát egyként lelkesiti és tettekre készti.

Lovon vonta kocsin akart a pártba hajtani jelentést teendő.

Dehogy is engedték.

Kifogták a lovakat s úgy huzta a tömeg az alkalmatosságot.

Boldog volt, a ki közelébe férhetett s tolhatta a bukott miniszterelnök szekerét.

Ebben a diadalmámorban telt el néhány nap.

A diadal ujból fokozódott.

A kisérlet, hogy új, bizonytalan erejü vezért adjanak a régi, kipróbált helyett, nem sikerült.

Megtörött az erőszak egy országos párt kitartásán és elvhez való ragaszkodásán. Üdvriadal köszöntötte az uj váratlan s dicső fordulatot.

Azután halotti csend . . .

Quid nunc?

Tettünk merészen s vakon, nem nézve se előre se hátra.

Biztunk erőnkben s kitartásunkban. De a jövendőre nem gondoltunk.

Visszafojtott lélekzettel lestük mi fog történni?

S a kifejlés csak nem akart bekövetkezni.

Lekötve a haladás kereke, megállapodtunk, elakadtunk, megfeneklettünk. Egyet még zökkent a szekér, de ezzel aztán ki is zökkent.

Köd előttem, köd utánam.

Wekerle felé fordult ismét a felséges ur bizalma.

A sereg kitartott fővezére mellett s a felség engedett.

Wekerlét is kiküldötte kémszemlére, tapogatózni.

Ott állott a fővezér előtt a haditanács, a vezérhar, még épen.

A fának egy-egy ágát levonta ugyan a maga sulya, de a sudár még büszkén meredt.

S a tapasztalt, nagyeszű államférfiu tehetetlenül állott a fejlemények közepett. Ha eszétől, lelkiismeretétől kér tanácsot, nem lehet hűtelen vitéz társaihoz.

Pedig a fejlemények el akarják szakitani bajtársaitól.

Kiváltkép egyet nem akart engedni a polgár-miniszterelnök.

Nem, ezt az egyet nem is engedheti. Ő csak élén állott a bátor csapatnak. Ám a küzdelemben, a döntő ütközetben nem ő járt elől.

Egy másik rengeteg legény csapkodott kelevézével a sereg csucsán.

Hát most ezt a rengeteg legényt csak úgy félrelökjék az utból? Az a rengeteg legény ugyan a maga jószántából is odébb állana, nem az a kenyere, hogy elől járjon, hanem hogy küzdjön és ellent verjen akár előbb, akár a csapatban, közlegényképen. De az ilyen hatalmas erőt meg kell becsülni és meg kell tartani. Ki tudja, akad-e nyomában ilyen helyrelegény, a ki úgy megállja a sarat, mint ő. S a drága ügyet ilyen kisérletnek kitenni, valjon nem vakmerőség volna-e?

De ha a sors kegyetlenebb, semmint remélnők?

Ki küzdhet a láthatlan hatalmak ellen?

Meg kell nyugodnunk abban, a mit ránk kimértek.

De ha nem tudunk megnyugodni! nem vagyunk egészen urak önmagunkon.

Olyan erők hatnak bennünk, hogy magunk ellenére se tudunk egy helyben megállani.

Valami azt sugja bennünk? Éj békét, nyugalmat!

Valami meg azt kiáltja a fülünkbe: Ne hagyd magad, csak azért is!

Igy aztán habozva állapodunk meg és gondolkodunk. Hogy merre dől fel a latolgatás, ki tudná megmondani.

Félünk, akár merre dől is, nem jóra dől.

Zavar a lelkekben, zavar a külvilágban. Kapkodás, ingadozás, habozás!

Tohuvabohu!

Várjuk a kifejlést! De vajjon hoz-e nyugodalmat.

Félünk, hogy a megoldás még nagyobb kaoszt szül.

Apad a hit, fogy a reménység, csökken a bizalom.

A mi ijesztőmód nő, növekszik, az a tohuvabohu.

Spectator.

A HÉT.

— Izgalmak. —

Kergették egymást az események, szinte szédület fogja el az embert, ha visszagondol reájuk.

A kormányválság nem tréfa dolog! Mindenkit egész közelről érdekel: a zsebénél fogva.

Pedig — azt hiszem, ugy vannak önök is meggyőződve — ez a legfontosabb érdekkapocs.

Ha kereskedő — érdekli, hogy minő a politikai hangulat, mert van-e kereskedő, ki ne keressen valamit a miniszteriumban, közvetve vagy közvetlenül. De hivatalnokot, az orvost, az ügyvédet, mindenkit, egyformán érdekel a nagy kérdés: klerikálizmus vagy liberálizmus? Reakczió vagy szabad szellem? Egyszóval, mi az, a mi a dolgok sorját rendezi?

Erre a materialisztikus, alacsony szempontra helyezkedem, nem tekintek semmi hangzatos vezérelvre, holmi ideális fellendülésre, magasztos lelkesedésre, mert ez is megérteti azt a nagy lázt, mely elfogta az országot arra a hirre, hogy: Wekerléék beadták a kulcsot. Ez is? — kérdi a gúnyos olvasó, s azt feleli rá: Csak ez!

Legyen bár igaza, tény, hogy a hangulat keserves volt.

Ugy rendeztük el a dolgainkat, hogy a liberálizmussal kijőjjünk. Azt hittük, kitarthatjuk e mellett egy jó ideig. Szerveztünk összeköttetéseket, a vezérférfiakkal megbarátkoztunk, az ideálokkal kibékültünk, ütöttük a nagy dobot mellette és érdekében s egy szép napon csak arra ébredtünk, hogy — vége, vége már neki! A liberálizmus haldoklik, s mi most ismét nagy munka előtt állunk, kezdhetjük a dolgot ismét elülről, összeköttetéseket kell keresnünk, ujakat, fordulatot kell csinálnunk, azokkal az ugynevezett «elvekkel», sőt mi több, baráti jobbot kell nyujtanunk azoknak az ugynevezett *ellenfeleknek*.

A dolog kellemetlennek igérkezett. Istenem! Olyan jól berendezkedtünk, mint a fiatal pár az első, puha fészekbe.

S most költözködni!

Annyi emlék füződött ezekhez a butorokhoz.

Ennél az asztalnál ettük meg a legelső ebédünket, a mikor a lakodalom után elvégre egyedül maradtunk.

Ennél az ablaknál csókoltuk meg egymást először, mikor az első ebéd után, végre az inas magunkra hagyott . . . S most költözködni!

Pánik fogta el a liberális Magyarországot.

Mi lesz most?

S a logika ezt mondta:

— Meg kell kisérleni: használ-e az elvhűség?

S a párt megkisérlette.

Erre felujjongott az ország!

Bravo! Bravo! Hadd lássuk! Igy ni! Hátha sikerül?

Az uj miniszterelnök-jelölt erre kijelentette, hogy hiszen csak személycseréről s nem elvfeladásról lehet szó. Ő megtart minden elvet, épségben hagy mindent, a régi eszmék mellett fog küzdeni. De én Istenem, hát kell-e nekünk elv, szellem, eszme? Nekünk emberekre, összeköttetésekre és ismeretségekre van szükségünk. Uj emberek csak bajt, főkép pedig munkát okoznának.

Kinek van ma arra ideje, hogy ismét elülről kezdje: a *bemutatkozást?*

Eh, ezek az elvek?!

Ezek az elvek mindig megmaradnak, csak módosulnak.

Az elv ugyanaz, de az elv keresztülvitele máskép alakul.

Mi pedig azt akarjuk, hogy ne alakuljon.

Ez az oka annak a nagy pániknak!

Mikor aztán a párt kihúzta magát, pödört egyet a bajszán s legényesen felkiáltott: na hadd lássam, ki a legény a csárdában! — Dörgő éljen visszhangzotta: na hadd lássuk, ki a legény . . . ?

S beállott a válság.

A helyzet képe óráról-órára változott. 3 óra: Khuen-Héderváry ezzel beszélt: Semmi. 4 óra: Wekerle elutazott: Mi ez? 5 óra: Khuen-Héderváryt meginterwievolták: Baj!

Másnap: 10 óra: Wekerle megjött: Remény! 12 óra: Khuen-Héderváry hallgat: Gyanus. 3 óra: Semmi hir: Remény!

Harmadnap: 6 óra reggel. Ő felsége megjött: No most! 10 óra: Tisza Kálmánnal beszélt: Nini! 12 óra: Széll Kálmánnal is beszél: Vagy úgy! 3 óra: Wekerlével értekezik: Ahá. 5 óra: Feltételek: No csak! . . .

Ebben a pillanatban (péntek délelőtt 10 óra) még mindig a *No csak!* járja. Értjük alatta pedig a következőket:

— Hogyan, Szilágyi megy? Miért, én uram? Mert esze van, szája van, tehetsége van? Hát a magyar miniszter ne tudjon beszélni, s ne legyen esze, s ne legyen alkotó ösztöne?

Nem, mi szeretnők Szilágyit miniszternek tisztelni továbbra is.

No csak, az kellene még, hogy azért, mert esze van, hát megbukjék . . . Hát a gerolsteini nagyherczegségben élünk?

Igy beszélnek a baloldali kardalnokok.

A jobboldalra felállitott sor azonban alkuszik:

— Hát jó. Szilágyi megy, de ugy-e azért marad a többi, elvvel, eszmékkel együtt? Igen? ha jó, hát akkor el Szilágyival, és éljen Darányi, ő is okos ember, hiszen ő volt az, a ki a pártba lelket öntött. Aztán ügyvéd ember, törvénytudó . . .

Szóval vannak köztük Hamletjellemek, kik kezdenek megalkudni a lelkiismeretükkel, és a válság kezd immár megszünni.

Hogy melyik vihar pusztitott jobban: a bécsi, a jégesővel, vagy a mienk, jégeső nélkül — ki tudná ezt megmondani.

Vihar volt mind a kettő. Kegyetlen, nehéz!

Tompultak az érzékeink tőle.

Nem látunk semmit, kicsi lett minden más kérdés, az is, hogy a nemzeti szinházban egy nagyon jeles vidéki szinész — nagy sikere ellenére — megbukott, megbuktatta a: *klerikális intriga!*

Nem tudjuk megérteni, miért háborodott fel nagy Németország közvéleménye azért, hogy egy tudós megirta Caligula életrajzát. Hát tehet-e arról az a szegény tudós, hogy Caligula élete feltünően hasonlit Vilmos császár életéhez?

Mennyivel fontosabb kérdés az, hogy: mi lesz a miniszterválság vége?

Lazzaroni.

IRODALOM.

Aprilis. Költemények. Irta Gárdonyi Géza. Budapest, 1894. Singer és Wolfner. Szinte felénk csap az üde tavaszi illatos levegő ebből a gyönyörű miniatur kötetből, melynek szerzője kedves ismerőse az ujabb literatúránkat figyelemmel kisérőknek. Csak nemrég adott ki Gárdonyi Géza két kötet prózai munkát, mely sajátos önállóságát és tőről metszett eredetiségét osztatlanul kiemelte a kritika. Nem kevésbbé önálló és nem kevésbbé eredeti ez a verskötet is. Hosszú idők óta nem akadtunk ily sajátos jelenségre irodalmunkban. Szinte egészen új — s tegyük hozzá — felette üdvös iránynak lehetne meghonositója ez a kis kötet. Ha kissé banálisan akarnók kifejezni, azt mondanók, hogy átplántálása az *igazi* magyar földbe a gall szellemnek, levetkezvén ennek precziözitásából és galátomoskodásából és felöltvén amannak, ha kissé öcskösebb, de őszintébb tulajdonait. Vagy tán tévedünk s a Gárdonyi poézisa semmiféle vérségi kapcsolatban nincs a francziákkal, hanem eredeti magyar nemzetség? Ez is meglehet. De akármelyik légyen is a kettő közül, annyi bizonyos, hogy eredeti és magyaros holmi. Van — úgy tetszik — Gárdonyi Gézában valami a tanulatlan poézisból, a mely nem nevekedett s nem okult jeles irókon, hanem magától támadt, magától fejlett. Azt a benyomást teszi itt-ott a maga őszinteségével s jóleső naivságával, a melyet a népdalok, népmesék és a népszellem egyéb hamisitatlan nyilvánulásai.

Egy-egy kis versikéje — akárcsak a népdal — nem egyéb egy kis naivul csinos ötletnél, melyet jóizűen üde ritmussal és csengő rimekben ád elé.

Nem egyéb tán egy egész vers egy hasonlatnál, mely olyan egyszerű, de mégis uj s találó.

De épen ez benne az, a mit poézisnek mondhatunk: a keresetlen egyszerűség. Nem mindennapi, mert a keresetlenség s az egyszerűség nagyon is nem mindennapi tulajdon, hanem csak az izlésüket még nem vesztett poéták üdvös adománya.

Lantos poétára pláne ráfér a keresetlenség, a naivság. Sőt a lirának, mely nem magasztos, világra szóló eszmék hirdetője, a naivság egyik múlhatatlan kelléke. Hogy is higyjünk a lirikusban, ha nem naiv. Olvassák csak el a Gárdonyi *Almavirág* cziklusát s alig hinném, hogy akad valaki, a ki tagadni merné, hogy Gárdonyi szerelmes is volt, mikor ezeket a szerelmi poémákat megirta. Vagy az *Ég krónikájá*nak történeteit merné valaki tagadni s el nem hinni azokat, a miket a poéta a maga tanitóskodásáról elmond.

S miért ez a bizalom az iró iránt? Nem egyébért csak naivságaért.

Eszébe se jut az embernek kétkedni, hisz az igy előadottak olyan természetesek, maguktól értődők. De legjobb, ha bizonyságot idézek a kötetből. Álitsák csak egymás mellé a *Találkozást* (66. l.) és a *Szikszai ablaká*ban czimű poémát (68. l.) Az elsőre azt fogják mondani, hogy őszinte, igaz poézis: mert a Találkozás érzéssel, igazsággal, egyszerűséggel, keresetlenséggel és — naivsággal megirt vers. A másikon csak elmosolyodnak és fejüket rázzák és kissé hitetlenkednek: mert a Szikszaiban való elmélkedés inkább elménczkedéses csattanós végre vadászó poéma, a mely Gárdonyinak azon kevés versei közé tartozik, melyen túlságosan megérzik a városi rossz levegő. Mondom, kevesen vannak még az ilyenek, minden ujjamra se jutna, ha végigszámlálnám, de fel se ötlik az embernek olyan poémák mellett, mint a Kanásznóta és a Te kis hegyirózsa. Amazt nem röstellenők odaállitani a Hirös város az Alföldön mellé, emezt pedig, — hogy ide ne iktassuk, nem tudnók lelkiismeretükre venni:

— Te kis hegyirózsa egyem a zúzádat,
Megcsókolnám azt a szép piros orczádat,

— Nem lehet, nem szabad, még meglátnak, menjen!
— Az uton senki sincs, ki látna itt lelkem?

— Az, a ki mindent lát, mikor nem is véli,
Szerelmetes urfi, attól kell ám félni!

— Mit keresne az itt Rohicson, te édes
Hiszen a jó isten mindig egészséges.

Csak még nehány szót Gárdonyi formáiról. Ebben is nem kevésbbé eredeti mint egyebekben. Szokatlanul gyakoriak nála a versekben a párbeszédek; poémáinak nagy része nem is egyéb ilyen dialognál. S ezt is csak Gárdonyi poézise naivságának s őszinteségének tudhatjuk csak be. Úgy adja elő az érzéseket, persze igaz költői módon, hogy azokat valóságban kifejezzük. Ebben tehát naturalista a szó legnemesebb értelmében. S az ilyen dialógokat lirai versben is szivesen fogadjuk, mert elejét veszi a lirában annyira grasszáló frázisoknak, melyek mindig kétséget támasztanak az olvasóban a költő őszintesége iránt.

Hát igy-úgy valahogy csak elmondtunk volna egyet mást a Gárdonyi Géza kötetéről. Sok jóságáról nem emlékeztünk meg, talán egyet-mást a gyengébb oldaláról se mondtunk el. De nem arra való a kritika, hogy mindent elmondjon. A publikumi megtakaritaná az olvasást, ha a kritikus tárna mindent fel. Azért hát, a ki szereti az igaz poézist, a valóban izléses és kedves verseket, s a ki kiváncsi egy eredeti talentumnak megismerésére, az iparkodjék közelebbi barátságba jutni Gárdonyi Áprilisával. Ára 1 frt 20 kr.

*

Apró Történetek czimen adta ki Kovássy Elemér 17 eredeti elbeszélését. Magyaros irály, jóizü humor jellemzik az elbeszéléseket. Jobbára élvezettel olvashatn ezeket a történetkéket, melyek a magyar társadalmat iparkodnak rajzolni itt-ott találó vonásokkal. Az elbeszélések alakjai eléggé karakterizáltak és egyéniek, bár nem jelentősek.

Általában az egész kötet nem nagy igényű, de tisztességes munka, mely fejlődhető iró kezéből került ki. L. mutatványunkat.

E könyv Lévai Mór könyvkiadónál jelent meg Ungvárt. Ára 1 frt 20 kr.

APRÓ VERSEK

IDEGEN KÖLTŐKTŐL.

Fordította: FELEKI SÁNDOR.

Tudom a léleknek mi kell.

— JOURNEL. —

Tudom a léleknek mi kell,
Virág szintén azért eped:
A nap csillámló fényivel,
S az éj, a harmattól lepett.

S ha friss harmat s a nap heve
Egygyé olvadva van jelen:
Virágban illat a neve,
Lélekben meg, hogy ***szerelem.***

A dal.

— BODENSTEDT. —

Kevés nagy mű marad épen,
Érje bár fény, diadal.
De a népnek hű szivében
Bevésődik a kis dal.

Gyökeret ver és ezrivel
Fakad bimbó és levél.
Csodálatos hatást mivel
A kis dal, ha szárnyra kél.

Emlékezés a gyermekkorra.

— GREIF. —

Olyan szelid, nyugodt szivem,
Mint nem volt réges-rég.
A lélek csöndesen pihen
S a sok gond száll odébb.

Örömtől lelkem mért remeg
S a bajt nem érezem?
Gyermekkori könyveimet
Lapozta át kezem.

Dilemma.

— BROCKES. —

Szokráteszt kérdezék, mi volna jobb,
A nőtlenség-e vagy a frigy?
S a bölcs ilyen választ adott:
Megbánod tégy bár úgy vagy igy!

Három csók.

— WALDOV. —

A csók három neme az égben támad:
Az első, melyet adunk jó anyánknak.
Aztán, ha lángra gyullad két kebel
S melyet halál nyom ajkainkra fel.

Ima.

— LERMONTOV. —

Ha gond emészti lelkemet
S aggaszt a bús jelen,
Ajkam csodás imát rebeg
Némán, önkénytelen.

Csodás hatalmat rejteget
Komoly, szelid szava,
Látom megnyilni az eget
S tűnsz lelki éjszaka.

Szegény szivem ujból szabad,
Kétség nem gyötri, nem. —
Ujból hiszek, könnyem szakad,
Be jól esik nekem!

A pór és gyermeke.

— STURM. —

A pór földjét tekinti át
És ráncz ül homlokára:
«Elszórtam a finom buzát
És rossz idő sem jára.
S im most ellepte dudva, gyom,
Az ördög tette ezt, tudom!»

Örvendve jő a kis fia,
A sok virág kezében.
Pipacs, mályva s vadtátika,
A földön szedte épen.
S ujong: «Atyám, nézd ezt a szint!
A jó isten csinálta mind!»

Omar Chijam verseiből.

Szenteskedő czivakodással
Elnyerni vélik az eget,
A düh fesziti izmaikat
S gyülölség ül arczuk felett.

Kivánják, hogy hitük kövessed,
Kezökben gyilkos kard forog,
És azt hiszik, a mit mívelnek,
Az istennek tetsző dolog.

De higyjétek, hogy az úristen
Ily harczolókat megveti,
Mert istentelen a gyülölség
S csak a szeretet isteni.

Felelet.

— UHLAND. —

A kis virág, melyet márványkezed
Számomra küldve, egykoron szedett,
Alig hogy érte meg az esti pírt,
Már a honvágy készíte néki sírt.
És szelleme most e kis versben
Im hozzád ujra visszalebben.

Emlékkönyvbe.

— IBSEN. —

Szerencse hirnökének mondtalak
És legszebb csillagomnak.
Hirnök voltál te nékem, szép alak,
Ki eltűn és reá ki sem talál,
Csillag — ah, csak csillaghullás valál,
Lehúnyva a távolba.

A női csók.

— NASCHINSKI. —

Leginkább kedvelem,
Ha csókolóznak nők.
Kárhozva vannak igy
A hallgatásra ők.

Tűzpróba.

— WACKERNAGEL. —

A rossz költő, ha lángra gyul,
A puhafa, ha tűzbe hull,
A zajból egy' se enged.
Pattognak szakadatlanul
És egyik sem melenget.

A feleség.

— LOGAN. —

Kinek felesége nincsen,
Kap utána, mint nagy kincsen.
De ha birja már e kincset,
Lerázná mint rabbilincset.

VÁGYÁS.

Irta: ***Császár Margit.***

Ki egykor engem oly forrón öleltél,
Fülembe súgva édes hangokat:
Most messze jársz és engem elfeledtél,
De él szerelmem, lángja nem lohad.
Oh jöjj, keress föl ismét engemet,
Hű kedvesed még mostan is szeret.

Te messze mentél, hirt, nevet keresni,
Üritni a dicsőség poharát,
Hát nem von hozzám ujra vissza semmi,
A hir, dicsőség néked nyugtot ád?
Ne jöjj, ne láss meg ismét engemet,
Bár kedvesed még mostan is szeret.

Mely egykor annyi szép napunk megleste,
A kis tanyáról megfeledkezél?
Emlékszel-e, midőn leszállt az este. . .
Itt nálam minden csak rólad regél.
Oh jöjj keress föl ismét engemet,
Hű kedvesed még mostan is szeret.

Ha egykor majd, a mit kivánsz, eléred
S hirrel tömjénez néked a világ,
Ha a dicsőség vesz szárnyára téged,
— Oh én szegény, elfonyadott virág —:
Ne jöjj, ne láss meg ismét engemet,
Bár kedvesed még akkor is szeret.

De majd ha a világ megúnva téged
— A mint emelt — ismét a földre vet,
Dicsőséged kelyhét fanyarnak érzed
És nem találsz vigasztaló szivet;
Oh jöjj, keress föl ismét engemet,
Hű kedvesed még akkor is szeret.

DALOS FERKÓ DARUTOLLA.

IRTA: KOVÁSSY ELEMÉR.

Jámbor István a legszorgalmasabb halászok egyike volt, ki lélekvesztőjével olyan biztosan haladt a Tiszán, mintha csak gőzhajón ült volna.

Többnyire a vizet járta, az volt foglalkozása, ebből élt, ebből szerezte kevés megtakaritott pénzecskéjét s csinos házát, melyben feleségével, a szép Julis asszonynyal lakott, a kit aztán, ha hazakerült gazd'uram a vizről, éppen oly szenvedélylyel csókolgatott, mint a mily élvezettel vetette ki hálóját a halak után.

Jámbor, bár nem volt már fiatal, midőn két év előtt a szomszéd faluból házához vitte feleségét, de szive ifju maradt s ugy szerette azt az életteljes, bogárszemü, tüzes ajku menyecskét, mint egy szentet.

Az igaz, hogy szép is volt az az asszony, akár csak a földes úr szobájában levő ideálkép, melyet hires piktor festett 500 forintért, s a mi fő, ugy látszott, hogy ő is szerette az urát, mert ámbátor kikapó lány hirében állott férjhezmenetele előtt, most már szó sem férhetett hozzá.

Egyszer mulatságot rendezett a falusi legénység, melyre kevés kérelemre Jámbor is elvitte élete párját. Igy történt aztán, hogy a menyecske elhomályositotta szépségével még a földesúri kisasszonyokat is, kik a fiatalság meghivására szintén megjelentek a mulatságon.

Körülte forgolódott, a lányok nagy irigységére, a sok legény, de különösen az első: Dalos Ferkó, az öreg biró fekete szemü, kondor haju, nyalka bajuszu deli fia, a ki csak most került ki a katonasorból.

Julis asszony ezzel a legénynyel tánczolt a legszivesebben; látszott a szeméből, de nem is csoda ám az, mert a Ferkó nemcsak jó tánczos, hanem hogy ily kifejezéssel éljek: borzasztó szép fiú is volt ám!

Irigyelte és csodálta őt az egész falu apraja-nagyja, szépsége és gazdagságáért. Aztán, a mi szintén nem utolsó dolog, neki volt a faluban a legszebb darutolla is hetykén félrevágott pörge kalapja mellett. Büszke is volt Ferkó erre a kalap diszére és sokszor mondá, hogy nem adná egy százasért sem: maga lőtte az egykori viselőjét.

Jámbor halász hagyta az asszonyt, hadd mulassa ki magát, ugy is keveset jár ki szegény a házból. Aztán nézte nyugodtan s nagy lelkigyönyörüséggel, hogy milyen szépen is járja az a Julis a sok tánczot.

EGY KIRÁLYNÉ PARASZTRUHÁBAN.

De tán nem lett volna olyan nyugodt, ha hallja, miket súg Tarisznyásné asszony szomszédjainak fülébe, talán elfogta volna a harag.

Tarisznyásné ilyen gonosz szavakat beszélt: Ejh komámasszony, a vér nem válik vizzé, nézze csak kelmed, milyen közel simul a Jámborné Ferkóhoz, aztán meg milyen hamisan néznek össze. Azt mondom én lelkem, hogy az egyszer égett tapló hamarabb fog tüzet ujra!»

Reggelig tartott a táncz, reggelig mulatott a szép Julis, s hogy sokat tánczolt, tanuja volt reá karmazsin piros piczi csizmája, melynek virradóra egészen görbe lett a sarka, pedig vadonat uj volt este.

A következő napok aztán ugy folytak Jámbor gazda házánál, mint az előbbiek: a gazda halászott, a szép Julis pedig végezte a házi teendőket, sütött, főzött, takaritott.

Három-négy nap mulva azonban a mulatság utáni héten Lenczi néni, a falu javas-asszonya és bőrharangja olyan formát kezdett beszélni, mintha Jámboréknál, mig a gazda távol van, Dalos Ferkó ugyancsak legyeskednék Julis asszony körül.

A hét utolsó napjain pedig az alkonyat táján halászni induló Jámbornak magának szólt igy a vén banya:

«Öcsém uram, kutya van a kertben, most láttam háza felé somfordálni Dalos Ferkót».

Jámbor gazdával egyet fordult a világ. Előbb azt gondolta, hogy hálója rúdjával menten leüti a vén boszorkányt, aztán valami nyilalást érzett a szivébe, a gyanu nyilamlását s mindjárt beteggé lett, a féltékenység betegsége vett erőt rajta.

Nem bántotta a vén asszonyt, szó nélkül fordult meg útjában s indult hazafelé.

Mikor lakásához ért, csodálkozva vette észre, hogy a pitvarajtó be van zárva.

«Elment valahová a feleségem,» — kezdte vigasztalni magát, de azért megzörgette a kilincset.

Mintha beszédet hallott volna odabent, majd lépteket s ablaknyilást.

Ujra zörgetett, most már erősebben.

— Ki az? — hallatszott a Julis csengő hangja.

— Én vagyok lelkem galambom.

— Kend gazd'uram? — mintha reszketett volna az asszony szava, — kinyilt az ajtó és a szép Julis állott abban s mentegetőzve mondá: «elszundikáltam a homályosságban».

Jámbor halásznak sehogy sem tetszett az a szundikálás.

— Tán itthon feledett valamit kelmed?

Igen, édes gyöngyvirágom; gyujts csak világot, tán az asztalon hagytam ezüstveretü késemet, szükségem van reá!

Julis asszony gyertyát gyujtott. A mint világos lett a szobában, a halász valamit észre vett az ablak közelében a földön; szó nélkül vette fel és belső zsebébe rejté.

Az asszony el volt foglalva a gyertyával még mindig, nem látta, mit csinál az ura.

Jámbor észrevette, hogy felesége arcza majd kicsattan a pirtól.

— Ejnye, de piros az arczod, édes párom! — mondá nagy nyugodtan.

— Nagy forróságom van, lelkem uram.

— Gyere velem édes feleségem a Tiszára, ott hüvös szél fujdogál, jót fog tenni neked».

— Jó lesz biz az! — egyezett bele Julis ura kivánságába s egyben csinos kis kendőt kötött fejére.

Olyan szép volt, mint egy angyal.

— Meg van már a késem is, mehetünk, — szólt a halász.

Elértek a Tisza-partig, ott volt kikötve a lélekvesztő.

— Ülj be édes feleségem, — szólt Jámbor, de olyan baljóslatu volt a hangja.

Az asszony beült, utána a halász, a ki biztos kézzel hajtotta a lélekvesztőt; mikor azonban a viz közepére értek, hol legmélyebb a folyó, Jámbor kikelt arczczal ugrott a csónak legelejére és elkezdte azt himbálni ide-oda.

Egy sikoltás hangzott a homályban az ezüst folyó közepéről, mintha Julis asszony sikoltott volna, aztán csend lett. — — —

Másnap, jóval a falu alatt, két holttestet fogtak ki a vizből: a Jámbor Istvánét és felesége testét. Előbbinek rövid zekéje belső zsebében egy darutollat találtak: a Dalos Ferkó darutollát.

A HÁROM ARKANGYAL.

IRTA: NÓGRÁDI PAPP GYULA.

Ugy rendelte az uristen
Haragjában egykor ott fenn,
Hogy Ádám ur s Éva asszony
Édenkertben ne maradjon,
Hanem — tessék vagy ne tessék —
Óket onnan kikergessék!
Gábor angyal, magyar angyal,
Fel tud lépni, ha kell, garral,
S érti nyitját a dolognak,
Ő menjen le brákhiumnak.

Nos, mielőtt utra térne,
Kucsmát tesz fel a fejére.
Pödörintget hosszu bajszán,
Hogyne álljon ferdén, kajszán.
Nyusztos mentét félre csapja,
— Igy tett apja és nagyapja. —
Veszi kardját, kardkötőjét,
Selyem-bársony keszkenőjét,
Jobb kezében buzogánya,
Köd előtte, köd utána!

Im vendége jött a háznak,
Már a gangon paroláznak.
Mondja egyik: «Adjon isten!»
Mondja másik: «Hozta isten!»
«Méltóztassék.» És a vendég
Leteszi a kucsmát, mentét.
A szobába békerülnek,
Ottan a divánra ülnek.
Két ur aztán gyujt pipára,
Az ebédet eként várja.

És gyönyörü damaszkattal
Beteritve már az asztal.
A levessel megkezdődik
S tudja isten, hol végződik!
Gábor Évát mulattatja,
Kis golyókkal meghajitja,
Tyuksarkantyut széttör véle,
Háziasszony örömére.
Ha fogy a bor, ujra hoznak,
Gazda, vendég béboroznak.

Ádám szives indulatja
Gábor lelkét meg is hatja.
Abból ugyan nincsen semmi:
Ily jó népet tönkre tenni.
Fel is megy a magas égbe,
Fel az uristen elébe,
Föhajlitva meginstálja,
Hogy e dolgot bizza másra!
Ő rá ilyet mért is rónak?
Nem született poroszlónak.

«Menjen hát le a tót angyal,
— Mondja az ur nagy haraggal —
Ő nem ismer barátságot,
Tőle sokkal többet várok!»
S Flórián, a hosszu termet,
Arra núra ott is termett.
Uti passzust, hogy kikapja,
Már fején ül nagy kalapja.
Kéznél botja és tüszője,
Hegyes bocskor czipellője.

Ádám s Éva szokásképen
Az asztalnál ültek épen,
A mikor az égi küldött
Nagy sietve beköszöntött,
És elmondta, hogy mi végett
Érkezett meg ő közéjek.
«Van-e irás?» — Ádám kérdi —
«Bizony nincs, ha meg nem sérti.»
«No, ha irás — mondja — nincsen,
Nem megyünk ki, kedves kincsem.»

A mint mondták, nem is mentek,
Ráadásul jót nevettek;
Nevették, hogy az angyalt a
Pár szó eként megzavarta.
Flórián meg illa berek,
Illa berek, nádak erek,
Felszalad a magas égbe,
Ott is elbú ijedtébe.
S mondogatja: soha többet
Meg nem nézi ő a földet.
Szól az isten: «Nincs mit tenni,
Mihály angyal fog lemenni,
Mihály angyal német angyal,
Majd elbánik az urakkal.»
És csakugyan utra készen
A fejébe csákót tészen,
Görbe pléhet a mellére,
Fehér frakkot termetére,
A nyakába köpönyeget,
S nagy lármával ellépeget.

Bezzeg ott lenn van riadás,
Ide-oda szaladozás!
Uczczu! Megint főznek, sütnek,
Hordó sört is csapra ütnek.
Jön a virsli meg a torma,
Kortyant Mihály hébe-korba.
Hozzák, a mit rég óhajtott:
Azt a jó illatos sajtot.
Még hárfáznak is melléje,
S dalol Mihály jó kedvébe.

Hogy eleget ivott, evett,
Kiadja a rendeletet:
«Szedjék össze podgyászukat
S szél fujja be a nyomukat!»
Ádám elkezd kérve kérni:
«Hogy ne tessék igy izélni!»
Éva könyörg kék szemével,
Két kis hófehér kezével,
Pillájára könyek gyűlnek,
Majd talán csak könyörülnek.

Hanem Mihály választ nem ad,
Egyszeribe kardot ragad.
«Muszáj, muszáj, pedig nyomba,
Muszáj, muszáj — csak azt mondja —
Ne játszanak türelmével,
Menjenek ki szép szerével.»
Mikor látták Ádám s Éva,
Hogy a dolog már nem tréfa,
Egyebet mást mit tehettek?
Ott hagyták az édenkertet.

TRÉFA KISASSZONY.

IRTA: JUSTUS DEZSŐ.

Sokan siettek neki gratulálni, sokan halmozták el bókokkal.

És a mikor egyik tanárja megdicsérte, ott a tanár előtt kérdezte: «Igaz-e Jäger úr, hogy jól játszottam?

Aztán a banketten oda ült Jäger úr mellé, s azt mondá neki, komolyan tekintve maga elé: «maga azt mondta ma nekem, hogy jól játszottam, önálló felfogással, minden utánzás nélkül. Elhiszem, mert maga mondta. Azt is mondta, hogy én egészen olyan vagyok az életben, mint Antoinette a szinpadon. És ez nem igaz. Én soha le nem mondok Önről, még akkor se, ha Önbe szerelmes volna a — mamám.

Jäger úr nem szólt semmit, hanem a mikor az asztal alatt összekerült a keze a Tréfa kisasszonyéval, hálásan, sokat mondón szoritotta meg.

Tréfa kisasszony a vizsga után kapott sok szép szerződtetési ajánlatot, de egyi-

ket sem akarta elfogadni, mert nem akart vidékre menni.

Nem akarta itt hagyni az ő Edéjét.

Inkább lemond a dicsőségről, a tapsról, a babérról.

De szülei más véleményen voltak.

Nem mintha erőszakkal akarták volna a szini pályán megtartani, de itt volt a legjobb alkalom elválasztani Tréfa kisasszonyt Jäger úrtól. Ha nem fogja látni, hát majd elfelejti. Hisz úgy is olyan gyerekes egy leány, nem lehet ez olyan komoly szerelem nála, majd elmúlik, ha messze lesz innen s nem közlekedhetnek egymással. Mire visszajön, akkorára majd ugy intézkednek, hogy lesz valaki, a ki kipótolja majd Jäger úr helyét és a ki komoly, számbavehető ember lesz.

És Tréfa kisasszonynak el kellett menni vidékre. Aratott is ott dicsőséget, babért és hirt.

A közönséget megnyerte, és nemsokára kényeztetett kedvencze lett. A szülők örültek. Hisz az, a ki olyan nagy művésznő, a ki ha a szerződése lejár, bejut majd a nemzeti szinházba, csak nem fog törődni azzal a semmi emberrel, azzal a gyerekkel, kinek Jäger úr a neve és a foglalkozása hivatalnok.

Pedig hát Tréfa kisasszony a mámor és dicsőség közepett sem feledkezett meg Jäger úrról.

Irt mindennap hosszú levelet, olyat, mely ment volt minden szentimentálizmustól, hanem telve tréfás ötletekkel, gúnynyal.

Gúnyolta egész pályáját, mely telve volt féltékenység és irigységgel.

Gunyolta a vidéki sajtót, mely eleinte magasztalta, később hallgatott róla, mert nem tüntetett ki egy kritikust sem kegyével.

Tréfálkozott a gentry ifjuságról, kinek udvarlási kisérleteit meghiusította, ott hagyta faképnél s szóra sem méltatta őket.

És ha egyik levelére nem jött válasz, nyugtalan lett és nem tudott játszani.

De az idő gyorsan mult, és a szerződés lejártakor Tréfa kisasszony nem hosszabbitotta azt meg. Hanem jött haza. Jött fel Pestre.

Milyen viszontlátás is volt ez.

Jäger úr felment Tréfa kisasszonyékhoz délelőtt 11 órakor, hogy a hivatalos szinezet meglegyen.

Megszegte feltett szándékát, de nem birta tovább megállni, hogy ne lássa azt a kedves teremtést, a ki őt oly nagyon szereti. Mikor belépett a szobába, szive oly hangosan dobogott és szórakozottságában kezet akart csókolni Tréfa kisasszony 10 éves kis hugának. A kis lánykán kivül még csak a mama volt a szobában. Udvariasan fogadta, leültette maga mellé és úgy beszélt vele mint egy kis gyermekkel.

«Maga nagyon rosz fiu, magára haragszom, nem látogatott meg, mióta leányom elutazott és csak most, hogy hallotta megérkeztét, jött el megint.

Jäger úr valami kifogást mondott, a melybe ügyesen beleszőtte, hogy a hivatalban előléptették.

A mama gratulált és kimondhatlanul látszott örvendeni rajta. De látta, hogy Jäger úr nyugtalanul tekinget körül a szobában és mintha nem is hallaná, a mit hozzá mondanak.

«De képzelje csak Jäger úr, hogy meg komolyodott az én lányom, nem is illik már rá a név, hogy Tréfa kisasszony.

De nem mondta, hogy miért és mióta lett oly komoly a Tréfa kisasszony.

«Sokáig öltözködik Lita, ha tudná, hogy ön itt van, bizonyára jobban sietne.»

«Meghiszem azt, gondolá Jäger úr».

«Tudja e Jäger úr, hogy Litámat a nemzeti szinházhoz szerződtetik? már bizonyos».

Ezzel azt akarta mondani, hogy ezentúl aztán annak a gyerekjátéknak vége.

«Annak én igen örülök» mondá Jäger úr és azt gondolta, milyen boldogság lesz az, hogy most majd mindig együtt lehetnek.

Az ajtó megnyilt és Tréfa kisasszony belépett. A mint Jäger urat megpillantotta, arcza egy perczre kipirult, de aztán elhalványodott. Oda ment Jäger úrhoz, a ki felállt, kezét nyujtotta s szinte közönyös hangon mondá: «Jó napot». Jäger úr alig birta ismételni azt a két szót, a mit előtte oly hidegen mondott Tréfa kisasszony. Az édes anyja meg nagyon örült, hogy ily hidegen fogadja azt a fiut, a kitől ők féltik lányukat. Ez hallgatag visszautasítás. A többi az már majd könnyen megy. Mert hisz a doktor is szép fiu és vagyonos gyerek. Majd csak lesz valami a dologból. Ebédre meg van hiva a doktor s megismerkednek egymással és sokkal könnyebben ütheti majd nyélbe a házasságot, mint a hogy gondolta.

Erről eszébe jutott az ebéd és Jäger úrtól bocsánatot kérve, kiment a konyhába.

Tréfa kisasszony és Jäger úr egy ideig szótlanul ültek egymással szemben.

Jäger úr felállt, mintha távozni akarna, Tréfa kisasszony pedig beküldte a kis nővérét az ő szobájába, hogy hozza rendbe, a mit ő összevissza hányt.

Alig csukódott be az ajtó a kis lány mögött, Tréfa kisasszony egy halk, elfojtott kiáltással oda ugrott Jäger urhoz «Edém, édes jó Edém» susogá, körülfonva karjait Ede nyakán és egy hosszú csókban mondtak el egymásnak sok mindent, a mit élő szavakkal elmondani nem lehet.

És a komoly Tréfa kisasszonyból ismét a víg, tréfás Tréfa kisasszony lett.

Csakhogy a viszontlátás boldog percze, az öröm és feléledő remény nem sokáig tartott.

Tréfa kisasszonynak nem volt szabad soha és sehova egyedül menni, mindig vele volt a mama, ki Jäger urat nem szerette, mert az az ő számitását megrontani igyekezett.

Csak néha látták egymást, csak olyan hideg köszöntéssel üdvözölték egymást. A mamának Argus-szemei vannak, ő észrevenné azt a tekintetet, mely beszélni tud.

Aztán megkezdődött a pletyka. Jöttek Jäger úrhoz:

— Láttam a Tréfa kisasszonyt, itt van Pesten.

— Igazán?

— Láttam a multkor, a mint Tréfa kisasszonynak köszönt. Na ugyan a maguk szerelme is olyan hétköznapiasan végződik. Egyik jobbra, másik balra megy és megmarad az egészből egy ideig az udvarias köszöntés. Aztán az is elmarad. Aztán nem ismerik egymást.

— Talán tapasztalatból beszél?

Találkozott Tréfa kisasszony egy barátnéjával:

— Látja Jäger úr, ilyen a szinészpálya, Tréfa kisasszonynak egyszerre felvitte az Isten a dolgát. Szerzett magának dicsőséget, hirt, no meg egy gazdag udvarlót, most aztán ránk se néz.

— És ön kisasszony, még nem talált egy gazdag udvarlót?

Sértődve hagyta ott az utczán a kisasszony Jäger urat; ő vigasztalni akarta a szegény fiút, a ki halálosan szerelmes Tréfa kisasszonyba és az olyan szemtelen.

Aztán egy hónapig nem látta Jäger úr Tréfa kisasszonyt, pedig sokat járt azokban az utczákban, a hol ő a mamájával szokott rendesen sétálni.

Egyszer egy májusi délelőttön épen szembe jött vele a hatvani-utczán.

Egyedül volt.

Jäger úr köszönt neki és tovább akart menni.

De Tréfa kisasszony megállt.

— Hát már arra sem méltat, hogy egy szóra megálljon?

— Tudom, hogy önnek e miatt kellemetlensége lehet és nem akarok annak okozója lenni.

— Ez szép öntől. De tudja meg, hogy én megszöktem hazulról ép azért, hogy önnel találkozhassam. Beszélni akarok önnel nagyon komoly dologról. Jöjjön, ne ellenkezzék.

És járkáltak megint, elhagyatott, félreeső utczákon.

De Tréfa kisasszony nem simult most oda Jäger úr vállához, nem kaczagott, nem tréfálkozott, hanem beszélt komolyan.

Egy hónapig nem volt az utczán, mert nem akart mindig őrökkel sétálni.

Egy hónapig alig beszélt valakivel. De annál többet kellett hallgatnia. A szülei, a rokonai mind rájöttek, hogy mit akar ő azzal a gyerekkel, a ki még a saját kenyerét sem tudja megszerezni. Most szerencsét csinálhat, ne szalaszsza el a jó alkalmat, hátha nem kinálkozik többé.

Szülei fenyegették és mikor látták, hogy ezzel nem mennek semmire, kérték, könyörögtek neki.

Az édes apja azt mondta neki, hogy ne tegye őt boldogtalanná. Ő nem akarja az édes apját boldogtalanná tenni, inkább lesz ő maga boldogtalan.

Azért ő jó barátja marad Jäger úrnak és elvárja, hogy ő is az lesz hozzá szentül.

Keressen magának Jäger úr egy jó barátnét, a ki az ő helyét pótolni fogja és akkor rendben lesz minden.

Még meg is mondta Jäger úrnak, hogy kit gondol ő és kit választott már az ő számára.

Jäger úr nagyon komolynak látta Tréfa kisasszonyt és azért nem akarta hinni, a mit beszél:

— Ugy-e maga tréfál?

De mikor aztán a várt kaczaj helyett látta, mint tör ki a köny azokból a folyton mosolygó, nagy fekete szemekből, mikor látta, hogy az erőltetett mosoly mint simul el halvány arczán, mikor látta sirni, zokogni, akkor tudta, akkor érezte, hogy ez mind igaz, és hogy Tréfa kisasszony most nem tréfál.

Elváltak egymástól, mint mikor a virág lehull a fájáról.

A fának fáj, hogy elveszitette díszét, a virágnak is fáj, hogy el kellett hagynia boldogságának tanyáját, éltető elemét.

És nem látták egymást nagyon sokáig.

Nem is akartak egymással találkozni.

Jäger úrnak most közönyös volt minden, a mi a világon történik.

Járt, kelt, dolgozott, mint egy óra, a melynek az ütő szerkezetét kivették és most csak az időt mutatja, de az órák számát nem birja csengő hangon kiverni, mint azelőtt.

Egy nyári estén, a mint a Dunasoron ült és bámulta a boldog sétálókat, köztük látta Tréfa kisasszonyt is, a mint hangosan kaczagva, tréfálkozva ment valószinüleg az elegáns, gazdag doktor úrral.

A mint tekintetök találkozott, Tréfa kis-

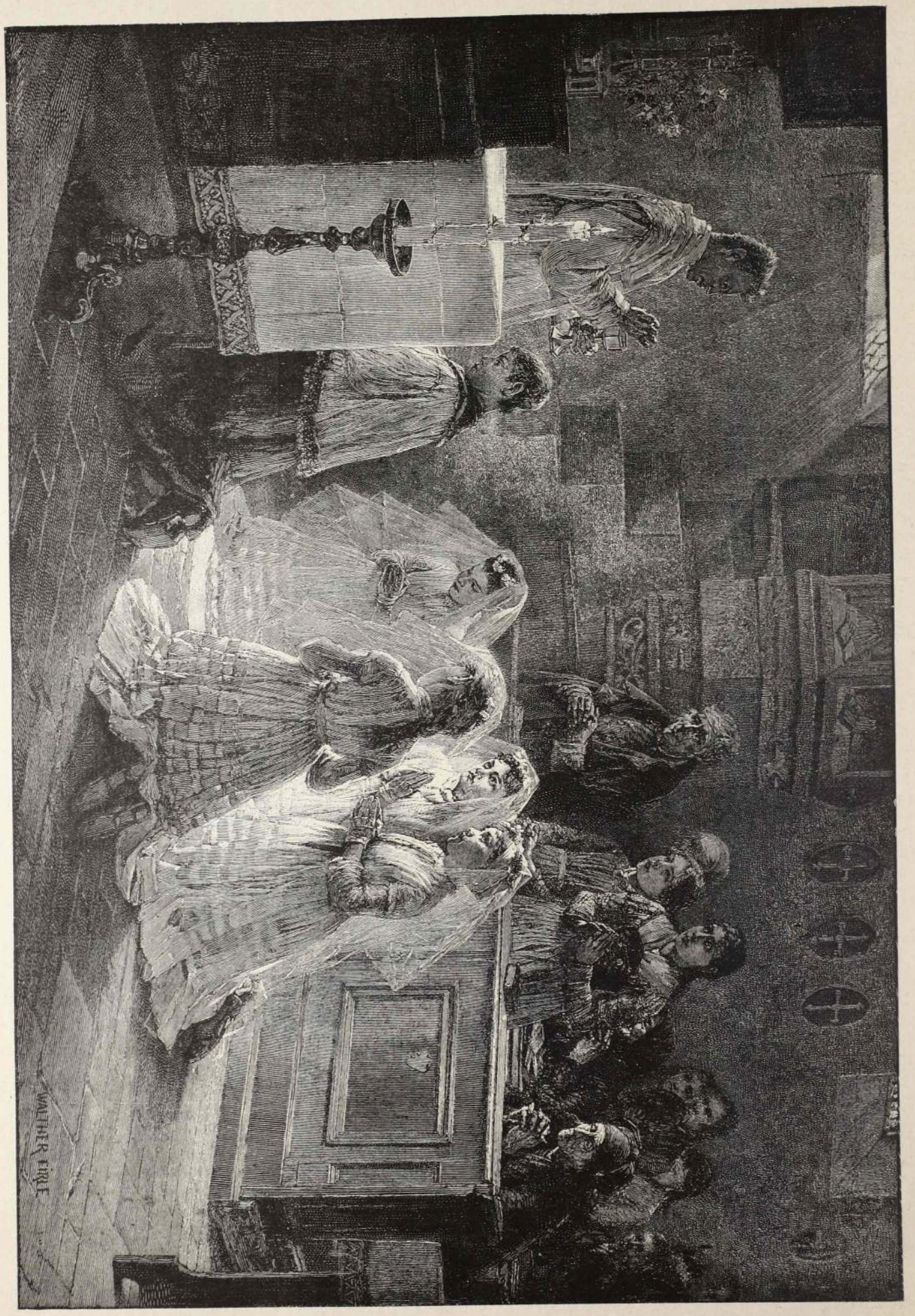

AZ ELSŐ URVACSORA.

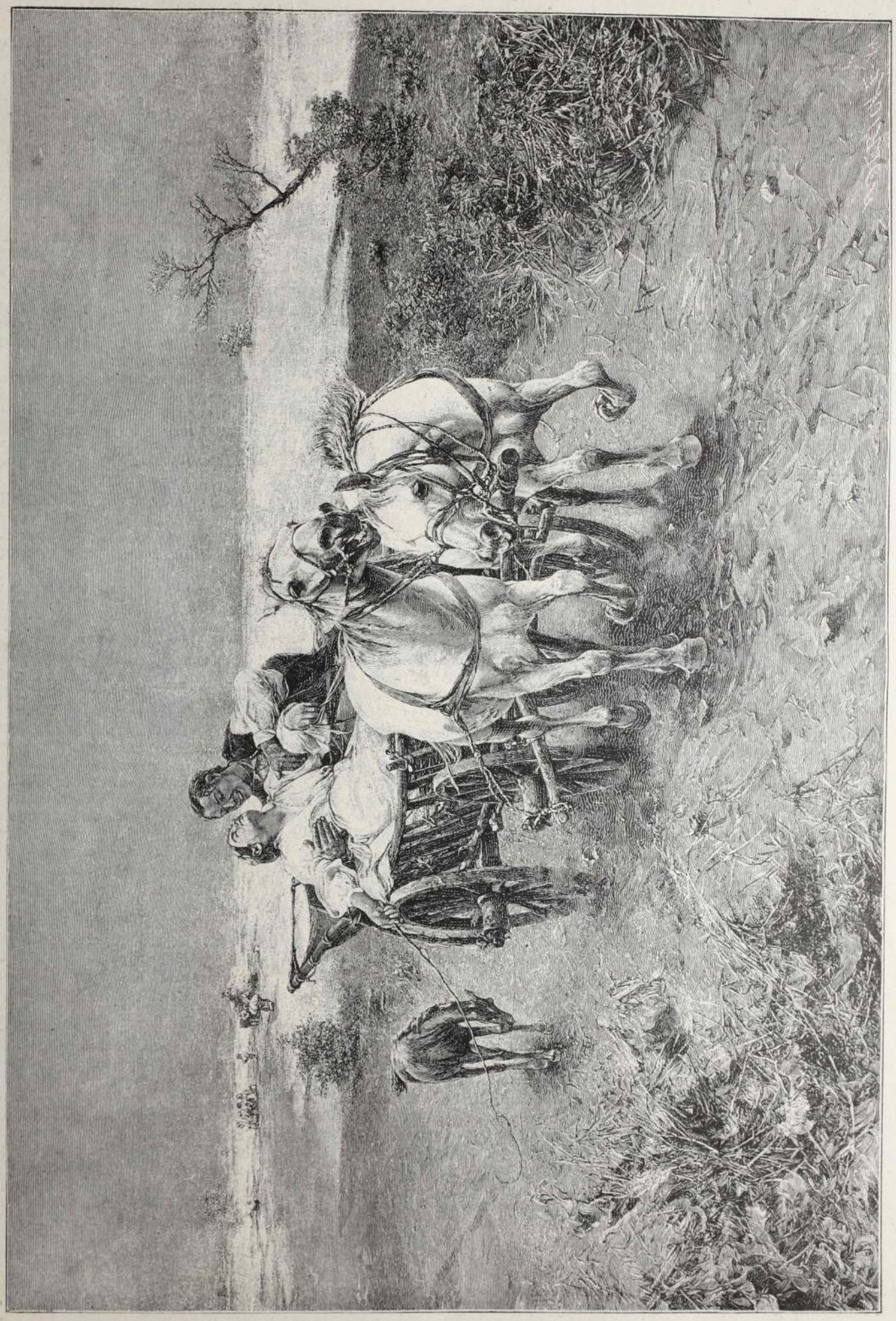

HAZATÉRÉS A MEZŐRŐL.

asszony abba hagyta a kaczajt, de csak egy perczre, hogy annál hangosabban folytassa azután.

Jäger úr felállt és eltávozott. Nem akart többet a korzóra menni.

De hát miért?

Azért, mert Tréfa kisasszony oda jár. Azért is elmegy. Tréfa kisasszony ő rá nézve meghalt.

Aztán nem is az a Tréfa kisasszony volt az, a kit ő szeretett.

Egy más, kaczér, feltünni vágyó lány volt az, a ki ott a korzón sétált, a kinek ezentúl ő nem is fog köszönni.

Ő bizony e leány miatt nem háborgattatja magát.

Elmegy ő már most azért is minden nap a korzóra.

Jól esett neki az a tudat is, hogy ott látja őt Tréfa kisasszony egyedül, mig azt mindig udvarlók veszik körül.

És Jäger úr ott volt és látták egymást mindennap.

* * *

Őszszel, mikor a szinházi szezon megkezdődött, a véletlen úgy hozta magával, hogy egymás mellé kerültek megint a szinházban.

Közöttük ült Tréfa kisasszonynak kis nővére.

Eleinte csak a szokásos udvarias dolgokról beszéltek.

Később aztán Jäger úr egy-két gúnyos megjegyzést tett.

A második felvonásnál már Tréfa kisasszony helyet cserélt kis nővérével, a harmadik felvonás alatt már Tréfa kisasszony megint tréfálni kezdett, a negyedik felvonásnál — mert egy ötfelvonásos tragédia volt — már ott tartottak, a hol ezelőtt régen, mikor megismerték egymást, az ötödik felvonásnál, a hol minden szereplő meghal, már czivakodtak egymással és Tréfa kisasszony oly hangosan kaczagott, hogy általános megbotránkozást szült a szinházban.

A szinház kapujánál elváltak.

Aztán kezdődött a régi dolog egész elülről kezdve.

Olyan másodvirágzás volt ez, mint mikor egy nagyon hosszú nyáron a fa kétszer hajt virágot.

És lett megint május. Szép virágos, üde, bájoló május.

És Jäger megint járkált Tréfa kisasszonynyal a legelhagyatottabb utczákban.

És Tréfa kisasszony beszélt megint oly sokat és kaczagott olyan csengő, kellemes hangon.

Beszélt, hogy mint tréfálta ő meg a mamát, a papát, a ki azért nem haragszik ám már rá, meg a doktort, a szép, gazdag doktort.

Mint játszotta ő a megtértet, mint kaczagott akkor, mikor sirni szerett volna. És most meg úgy sirt, mikor kaczagni szeretett volna.

Mikor aztán lecsendesült, beszélt tovább.

Minden készen volt már ahhoz, hogy férjhez menjen, már a kézfogót is meghatározták.

Akkor aztán bement az édes atyja szobájába és elmondta neki, hogy ő nem szereti a doktort, hanem csak Jäger urat. De ha az édes atyja akarja, úgy férjhez megy ahhoz, a kit utál, csakhogy nagyon, de nagyon boldogtalan lesz.

Ő szereti annyira édes atyját, hogy boldogtalan lesz érte, de azt is tudja, hogy az ő papája nem akarja őt boldogtalanná tenni, mert ő is szereti az ő Tréfa kisasszonyát.

Akkor volna az ő papája igazán boldogtalan, ha látná, hogy az ő szerető lánya is az.

Igy nem lett semmi a kézfogóból, a házasságból.

De Jäger urat még nem akarják elfogadni komoly kérőnek a szülei, de az nem baj.

Vár ő addig, mig egészen megnő a bajusza és a hivatalban még egy fokkal magasabb helyre jut.

Most már kaczagott szivből, igazán, jóizűen. És kaczagott Jäger ur is, a kit ez a határtalan szerelem oly boldoggá tett. És most élnek szerelmesen, boldogan és várják a bajuszt, no meg az előléptetést.

Vajon Tréfa kisasszonyból, a ki megtréfált mindenkit és az egész világot tréfának vette szerelmén kivül, milyen Tréfa asszony lesz?

Vége.

MISS ROSE.

ELBESZÉLÉS. 5

— IRTA: K. REUTTER SÁNDOR. —

Rose környezetével alig beszélt és néma volt egész nap.

Mit is beszélt volna?

Semmi sem érdekelte, reá nézve a világ már nem létezett. Elhagyatottnak, teljesen árvának érezte magát.

Néha szeretett volna sirni, de köny nem jött szemére.

Hiszen sokszor maga is mondotta, hogy szive nincsen, hogy elfásult. Pedig olykor mégis érezte feldobbanni, ha «ő» reá gondolt. Mily keserűség, mily tompa fájdalom nyilalt át ilyenkor szivén.

Azt hitte, hogy késsel hasogatják, szeretett volna felkiáltani, de fájdalmának csak nehéz, hosszú sóhajjal tudott hangot adni.

Márta gyakran vigasztalta.

Jó öreg asszony volt, ki egykor jobb napokat látott.

Az orvos ajánlatára került Rose mellé, a szegényházból.

Egy délután a lugasban ültek. Az asszony kötött, Rose mélázott.

— Kedves kisasszonykám, ne busuljon mindig, hiszen olyan szép itt minden körülötte. A madarak vigan énekelnek, a lombozat zöld, az ég derűs. Az ember itt oly boldognak, oly megelégedettnek érezheti magát. Lássa a jó isten visszaadta drága egészségét, lassan visszanyerte erejét, s most még mindig bánkódik, szomorkodik. Oh ne intsen nemet, én látom, tudom azt: bántja valami. Teste felgyógyult, de szive beteg, nagyon beteg.

Rose némán hajtotta le fejét. A keserüség, a csalódás mély barázdája jelent meg ajkai körül.

Kezét szivére szorítá, mintha visszafojtani akarta volna a dobogást.

— Igaza van kedves Márta — mondá azután halk, lemondó hangon — a szivem beteg és nem is fog meggyógyulni.

— Ne higyje azt; az idő meggyógyitja a legnagyobb fájdalmakat. Öreg nő vagyok, már sok csapás ért, de mind elviseltem.

— De az igaz, őszinte szerelmet az idő sem gyógyitja.

Az asszony nem mert ellentmondani. Csendben voltak egy ideig, mig Márta ismét meg nem szólalt.

— Tegnap délután itt járt Melwart ur és kérdezősködött hogyléte felől. Megkért engem, hogy tudakozódjam, nem akarja-e fogadni.

— Soha, soha — szakitá félbe Mártát Rose.

— Édes kisasszony, miért ellenzi annyira? Lássa, én nem ismerem ugyan a viszonyokat, de azt tudom, hogy nem jól cselekszik. Hálátlannak fog látszani azok után, miket Melwart ur tett.

— Hálátlannak, miért? Talán azért, mert a baleset után tolakodó módjára foglalatoskodott személyemmel, mikor magamon kivül voltam; holott tudta, hogy gyülölöm, megvetem. Hiszen az igazgató vagy más jó barátom gondoskodott volna rólam.

— De Melwart ur földije és senki sem törődött a kisasszonynyal.

— Igaz senki, senki — ismétlé Rose magában.

— Azután Melwart ur szereti önt; ő mondotta nekem, hogy szereti nagyon — folytatá Márta.

— Ugy van, szeretem! — szólalt meg ekkor egy hang mögöttük.

Rose felsikoltott. Ott állt előtte Melwart Hector.

Márta távozni akart.

— Maradjon! Akarom, hogy itt maradjon — parancsolá Rose.

— Maradhat — mondá Melwart németül. Nem leszek soká itt; néhány szóm van a kisasszonyhoz.

Azután Rosehoz fordult.

Szemeit végigjártatta a remegő lányon, hozzá lépett egészen közel és angol nyelven mondá:

— Miután meg nem engedted, hogy meglátogassalak, erőszakkal jöttem ide. Kérdezni akarlak, meddig tart még makacsságod, meddig fogsz még foglalkozni avval az emberrel. Megérdemelné, hogy megvesd, utáljad! Igaz, én is hibáztam — elhagytalak. De engem a kényszer üldözött és te akkor nem voltál nélkülözések között. Hibás voltam, beismerem — és azért jöttem, hogy bocsánatodat kikérjem. Nem érdemlem meg, hogy ugy bánj velem . . . Drága Rose, ne kinozd szivemet, könyörülj meg rajtam. Hagyjuk el ezt a várost, térjünk vissza Angliába, a hol ismét boldogok leszünk. Nézd, én kérlek, Hector, ki imádott, ki imád, s kit te is szerettél egykor. Nem kivánok szerelmet, bocsánatodat kérem.

Rose néma maradt.

Ajkai remegtek, szemeit lesüté.

Hector folytatá:

— Vagy azt hiszed, «az» vissza fordul hozzád? Azt hiszed? Haha — akkor csalódol. Nem is gondol te rád! Mi vagy te már neki? — semmi! Nem bánta, hogy szerencsétlenül jártál, nem törődött betegségeddel; fel sem jött a fővárosba, hanem otthon maradt falun — én tudom — ott turbékol valami falusi galambbal . . . Régen elfelejtett. Nem érdemli meg, hogy reá gondolj!

Melwart mindezt lassan, hangsulyozva mondá.

Vége köv.

FEKETE FELLEG.

Teodoro Guerrero regénye. 11

XIII. A VIRRASZTÓK.

Czeczilia s anyja sejtették, hogy a szomszédban szükség lehet az ő jelenlétükre s szolgálatukra. Átrohantak tehát a Filomena lakásába.

Ott találták az asszonyt halálsápadtan, mellette fiát szótlanul s magánkívül . . . Filomena nem tudott beszélni; Alfredo se nyitotta szóra ajkait, bár Czeczilia átkarolta s vigasztalta.

Majd egy orvost hivtak a beteghez. Filomena ellenkezett, midőn az orvos meg akarta vizsgálni. Alfredo és Czeczilia könyörgései tudták csak rávenni, hogy feleljen az orvos kérdéseire. Az orvos nem sok vigasztalót mondhatott. Ágyba tétette a beteget s óvta környezetét, hogy kiméljék meg Filomenát minden izgalomtól.

Virrasztással, szomorkodással telt el az éj abban a kis szobácskában. A beteg felfelsohajtott, a virrasztók pedig meredt szemekkel tekintettek a sötétbe . . .

Adriana ezalatt hazatért és betegséget szinlelve ágyába tért. Pedig teste ép egészséges volt; csak a lelkét ülte meg a kór. Más asszony midőn meggyőződik férje hűtlenségéről, kitör s szembe száll urával: Adriana elfojtotta indulatát s bármint keserité is a felfedezés, szavakban nem adott kifejezést érzelmeinek.

Penalver az utczákon kóborolt és nem talált nyugodalmat. Száz meg száz gondolat kóválygott izgult agyában s a tervek egymást hajszolták fejében. Rótta az utczákat czéltalanul. Odaért a Puerte del Solhoz. Szemei a kormánytanács palotáján levő órára vetődtek.

Nagyon későn volt már.

Befordult hát a Carrera san Jeronimóra s becsengetett a házába.

Ugy félt ott a kapunál álltában, mint a gyerek, midőn pajkosságot követett el, a tanitó előtt.

Kaput nyitottak.

Penalver a felesége után kérdezősködött. A szolga tudatta, hogy a méltóságos aszszony beteg s lefeküdt.

Penalver felfutott a lépcsőkön s Adriana hálószobája felé tartott.

Midőn Adriana férje lépteinek neszét hallotta, összeborzongott.

Ajkáról akaratlanul sikoltás tört ki. Nyakáig felhuzta a takarót, mert fázott s félt.

— Mi bajod van? — kérdé Penalver gyengéden.

— Fázom! — rebegé halkan Adriana, miközben szive elszorult.

— Rossz idő van odakünn. Takaródzz csak jól be. Igy édesem! — s a férj gyorsan kiment a szobából. Hajszolta a lelkiismeret.

— Elmegy! — kiáltotta Adriana s zokogásra fakadt.

A könyek alápatakzottak orczáján s a vánkosokat áztatták.

S Adriana egész éjjel nem hunyta le szemét.

Csak sirt, sirt keservesen.

XIV. FILOMENA TITKA.

Czeczilia tudta, hogy Penalver felesége ott volt látogatóban Alfredoéknál.

Féltékenység ébredt fel benne, melyet lelke mélyén már rég táplált, a mióta Alfredo azt a sok pénzt hazahozta.

Alfredo az egész éjen át alig szólt egy szót is.

A szenvedés elvonta minden figyelmét s kedvesére se vetett ügyet.

Czeczíliának ez a hallgatás is gyanus volt s ebből is mindenféle képtelenségeket következtetett a maga felizgatott agyának képzelgéseivel.

A hajnal sugára bevetődött az ablakon s bevilágitotta a szegényes szobácskát. A virrasztók fellélegzettek. Mintha uj élet szállott volna beléjük.

Bár halványak s fáradtak voltak, sürögtek, forogtak az ágy körül.

Filomena is felébredt s lekivánkozott az ágyról.

Egy székbe segitették s jól betakarták testét, lábát.

— Alfredo? — suttogta Filomena körültekintve.

— Nincs itt. Nagyon korán elment, — válaszolta Czeczilia, ki most maga volt a beteg mellett.

— Hová?

— Nem tudom.

— Nem tudod? Te, Czeczilia, nem tudod?

— Nem, néni; most először esett meg, hogy titkolódzott előttem.

— Szegény fiam! — rebegta Filomena zokogás közepette.

Tiz óra tájban Czeczilia anyja behozta a reggelit a betegnek.

Filomena ujra Alfredo után kérdezősködött.

— Még nem jött vissza! — válaszolt Czeczilia aggódva kedvese miatt.

Filomena lecsüggeszté fejét s nem szólt egy szót se.

Majd delet ütött.

— Tizenkettő! S még se jön Alfredo! Szent isten, mi történhetett vele! — mondá Filomena egész testében remegve.

— Majd jön. Talán barátaival . . . — iparkodott Czeczilia a beteget megnyugtatni, bár maga se kevésbbé aggódott.

— Nem! valami rossz dolognak kellett történnie. Mert Alfredo tudja, hogy beteg vagyok. S Alfredo jó fiu!

— Nagyon jó! És ugy szereti a nénit!

— Beteg vagyok. Nagyon beteg. Ez a tegnapi nap . . . ez . . . ez . . . De ha ezt átéltem, akkor nincs a mi megölne . . . Százszor halhattam volna meg tegnap . . . s még élek.

— Tegnap? . . . Nem tudom mi történt, mialatt Penalver úr itt volt . . .

— Jobb is, ha nem tudod.

— Miért?

— Mert ép ugy fájna neked is, mint nekem s nem tudnál segiteni.

— Lánya vagyok én is, néni. Alfredo felesége leszek. Hadd vegyem ki fájdalmából részemet. Jogom van hozzá.

— Megtudod, leányom, nemsokára, ha lehunytam szemeimet. Alfredo nem titkol el majd neje előtt semmit. Megnyitja majd szivét, fájdalommal teli szivét . . .

— Fájdalommal? — kérdé a leány.

— Igen, Czeczilia. Fiam anyja balsorsának áldozata. Ez öl meg engem. Érette szenvedek én, érette, nem magam miatt!

— Az orvos azt mondta, ne izgatódjon fel néni. Nyugodjék meg. Egy kis felindultság is nagyot árthat, veszedelmes következésekkel lehet:

— Leányom, keresztény vagyok s nem becsülöm túlságos sokra az életet, mely isten kezében van. Mit is vesztek, ha meghalok? Legalább eloszlott köröttem az a *fekete felleg*, mely egész életemet elborította . . . Jer, Czeczilia, jer ide — s gyengéden megfogta a leány kezét. — Ugy-e tudod érezni, mint fáj az anyának, ha sirni látja fiát és nem tud rajta segitni? . . .

Sirni? Alfredo sirt? — kérdé Czeczilia nagyra nyitott szemekkel.

Sirt, sirt . . . Az anyja elfeledte saját kínjait s arra gondolt, hogy fia szenved . . . s én mit tehettem? Sirtam vele együtt . . . S az orvos azt kivánja, legyek nyugodt . . . Oh, ha ezt meg tudná adni a tudománya! Nyugodalmat itt, itt, idebenn . . . — és a keblét szorongatta . . . — Szereted Alfredot, Czeczilia? Szereted? . . .

— Ha szeretem-e?

— Ifjú vagy még és máris megnyilik előtted az a világ, mely bár maradhatna zárva előtted örökre . . . Szeresd Alfredot s őrködj felette.

— Őrködjem? . . . — rebegé Czeczilia kétségek közepett.

— Szeresd és őrködj fölötte! . . . Mindent meg kell tudnod.

— Mindent, mindent — kiáltá a leány könyörgő hangon.

Filomena felemelkedett és Czeczilia fülébe súgta:

— Alfredonak nincs apja . . . nincs neve . . . korcsszülött . . .

Czeczilia felsikoltott és elfedte karjával az arczát.

— Leányom! — mondá Filomena félve Czeczíliára tekintve; — tudom, hogy kétségbe ejt ez a hir. De azért ne hagyd el a fiamat. Alfredo nagyon szeret.

— Elhagyni? — kérdé a lány hátravetvén fejét büszkeséggel. — Most, hogy ismerem balvégzetét? Esküszöm, hogy halálig hű leszek hozzá.

— Köszönöm, köszönöm, lányom! — rebegte Filomena homlokon csókolva Czeczíliát. — Méltó vagy Alfredohoz. S én nyugodtan halhatok meg. Van, a ki helyettem is szereti fiamat . . . Oh! lányom! Czeczilia!

— Őrködöm felette!

Filomena magához szoritotta Czeczíliát és ismételten homlokon csókolta.

Majd lehanyatlott a beteg feje, mintha aludnék, Czeczilia pedig ott ült a lábánál egy zsámolyon, fejét a kezére hajtva.

Folyt. köv.

CSILLAGSZEMMEL. . .

Csillagszemmel néz le rám az éjjel,
Minden alszik néma csendesen,
Csak szivemben ég örök tüzével
Titkosan egy fájó gyötrelem.

Neved sir föl elnyomott keservben
S szétrepül az éj fuvalmokon,
Csillag fénye rezg forró könyemben,
Haj! megöl a néma fájdalom!

Majd ha ott fenn az égen égek
S rám tekintesz búdnak éjfelén:
Eljövök a mennybe vinni téged,
Ki csak bánatkép valál enyém.

K. Borostyáni Irma.

ERZSIKE HERCZEGNÉ.

IRTA: BRÓDY SÁNDOR.

Erzsike herczegasszony éppen lepéket kergetett a hunyadi várkertben, a mikor megjött Veneziából a kelengyéje, bivalyos szekéren, csörgős öszvéreken. A kastély ólmos ablakának fiókján kidugta szép fejét Szilágyi Erzsébet:

— Menyemasszony, jöhet már nászra öltözködni!

A lovagtermet, a zöld márványoszlopost — a melynek tulajdon olyan illata volt, mint egy templomnak — kellet kinyittatni, hogy beférjen mindama temérdek drágaság, a melyet az udvari cselédek összevásároltak; nyolczezer dukátért csengő aranyban, meg ötezer dukátért hitelre, mert nem vittek magukkal készpénzt elegendőt.

A velenczei doge állt jót Hunyadi Jánosért: «Mondjátok meg — mondta — akár a San-Marcot odaadom nekie hitelbe!»

A terem sötét bolthajtásait arany, meg piros, nehéz brokátok, az arany és ezüst minden szinével megvilágositák.

Kiszedtek, kiraktak apránként mindent, legelsőbben egy kis kristályüveg poharat, ebből fognak már inni Erzsike herczegasszony és az ő esküdt ura, Mátyás a Hunyadi.

Kézről-kézre adták ezt a csudálatos szerszámot, maga Hunyadi János is megnézte, befogta a kérges kezébe.

Előkerültek azután igazgyöngyből fűzött, ezüstből szőtt párták, tigrisbőrből cserzett, égszinkékre festett czipellők.

Össze-vissza: hattyutollas fehér bársony párnái egy teméntelen nagy ágynak, a melyet sárkányfejek tartanak vala, de rá csillagos égként drágakővel, zománczczal kirakott, lila selyemmel kibélelt baldachin borul

És a mi legdrágalatosabb az egész kelengyében, kiszedték végül a csipkébe göngyölt menyasszonyi ruhát, a mely valami bizantinus királynének készült, de mert nem birta az apja kifizetni, rajta maradt az olasz kereskedőn, a ki utolsó polturáját, egész vagyonát rávarrta és éhezve várta, ha férjhez menne valamelyik gazdag fejedelem lánya.

Erzsike herczegnőre a köntöst nyomban rája adták. Fejére a pártát maga Szilágyi Erzsébet tűzte föl.

Az ezüst tükört két fráj állitotta elébe. Mint egy madárka, a virágos bokorból kikandikáló, úgy nézett ki meghajlott kis feje a roppant drágaságok közül.

Szűz kis testére erőt parancsolt, hogy össze ne rogyjék, szemeit lehunyta, vékony ajkait összeszoritotta, ugy állott ott a nászruhában, a tizennégy éves teremtés, magát megadva, egyet se mosolygva.

— Most kéne, hogy lásson az urad, királyi menyecske! — mondá Szilágyi Erzsébet.

Erzsike herczegné félénken vetette föl kék szemeit Erzsébet anyjára.

— Szabad-e levetni? — kérdé engedelmesen

És levetkőzvén, vékony ujjaival közönyösen megtapogatta a kincsek egyikétmásikát és miután az estvéli imát együtt, mint rendesen, elmondták, aludni tért Barbara dadussal.

Julius hév fehér éjszakáját, a kert gyönyörü illatát beeresztette a dadus szüz-asszony szobájába; az ágyas-ház ablakain a csillagoknak is vala szabad betekintésük.

Az erkély alatt hét fecskefészek, mind a hétnek a gazdái be-bejártak, egyet cseregtek, azután elszálltak. Erzsike kinyujtotta utánuk a kezét:

— Fecském, fecském, édes fecském, vidd el az én levelem!

Megfogódzott a vizfogó griff fejébe, egészen kihajlott az ablakon s ugy nézte az éjjelt, a mely olyan pompás volt, annyival szebb volt, mint otthon Stiriában, hogy megrémült és még sem tudott elválni tőle.

Barbara hivta aludni; a nagy ágyat már ide beálliták, meg is vetették, rózsaolajjal be is szagositák.

A dadusnak nagy gyönyörüsége tellett benne, dicsérte erősen, megtapogatta minden izét, a lepedő közepére ezüstből himzett kardot megnevette.

— Virágszál herczegném, feküdjön már bele.

Erzsike ijedten bámult rá a nász-ágyra; mintha félne tőle.

A földön akart hálni, de a dadus a lámpát eloltotta, erőnek erejével levetkeztette s a karjába fogva, bele is fektette.

Aztán leült az ágy szélére, hogy a mint szokott volt, mesélne egy keveset.

— Hagyd a tündéreket, Barbara — mondta az asszonyka — az emberekről beszélj nekem. Azokról épen olyan keveset tudok én! mondod-e, tudod-e, hallottál-e róla, hogy megjön az én uram?

Olyan félelemmel ejtette ki azt a szót, hogy «uram», mint a hogy a kis fiuk, a mikor sárkány-kigyóról beszélnek.

Talán a fogacskái is vaczogtak belé. Pedig tudta, hogy neki azt szeretnie kell, az apja ugy parancsolja, az Isten ugy követeli.

Csufat gondolni róla bűn, a miért lészen nagy elkárhozása.

De a mikor mindig oly rosszakat hallott róla és minden hozzátartozójáról, apjáról, anyjáról, Lászlóról a bátyjáról, a kinek szintén jegyese volt már egyszer.

Emlékszik rája, az volt.

Két fekete hattyut kapott az apjától, mindjárt vitte a kerti patakba, kaczagott.

Az anyja jött utána, mondta: «tudod, Erzsikém, hogy férjhez mégy messzire, tul ezen is, tul azon is, Erdélyországba.

Kéret téged a magyar kormányzó menyének, a László fiának. Akkor nevetett ezen, épen bele lépett a kilenczedik évébe. Azután osztán kapott két hamuszin sólymot és az anyja mondta: «nem vagy már menyasszony, Erzsike gróf kisasszony!» Egyszer oszt' behivták az apja eleibe, a legbelsőbb szobába; ott valának valamennyi Czilleyek, grófok. Szólt az apja:

«Férjhez mégy leányom, a Hunyadi kisebbik fiához a másikhoz. Alá is irtalak, el is jegyeztelek!» a mamája sirt akkor, magához fektette az ágyba és éjszakán át magához ölelvén, forró könyeiben megmosdatván, mondta: «Kis lányom édes szép kis áldozati bárányom! Hogy neked el kell vándorolnod idegen országba, idegen emberhez! Azért hogy apádat ne bántsa a magyar vajda, azért, hogy ragyogjon családunk neve!»

Tanitgatták aztán, hogy jó legyen, okos legyen, legyen méltó dicső hivatásához. Sőt egy darabig a vőlegényét is dicsérgették neki, a mig apja egyszer azt mondta: «nem adlak, dehogy is adlak ahhoz a Belzebub fiához, ahhoz az ichneumonhoz, a rézorru főnökhöz!»

De kevés vártatva még is csak odaadta, megirták az esküvő levelet, jött kétféle pap, sok nagy bajuszu magyar ur, őt is megeskették az urával.

És az ura nem volt ott, az urát nem látta még soha, kegyetlen-e avagy jószivü, komor-e vagy játékos, nem tudja, ugy hallotta, hogy nagy rőt haja van és zöld szemei, és hogy neki itt kell feküdnie vele egyedül ebben a kietlen ágyban, ebben a kriptában.

Barbara nem tudott arról semmit, hogy Mátyás elindult volna már Budáról.

Inkább azt hallotta, hogy ősz is lesz akkorra, a mikor eljön megülni az igazi menyegzőt.

Késölte is az időt:

— Aranyos szép herczegasszonyom, majd meglássa, milyen jó igazi asszonynak lenni. Nekem is volt uram, szép szőke szakálla volt és sárga haja verte a vállát: megölelt.

— És te mit tettél akkor, dadus?

— Én is megöleltem.

— Parancsolták? De hisz te nem voltál gróflány?

— Dehogy parancsolták, jól esett, azért.

— És aztán, mit tett veled, aztán.

— Aludjon herczegné, aludni kell már!

— De én beszélgetni akarok. Mondj el nekem dadus, a mit csak tudsz, mindent. Én is tudok valamit, volt nekem egy barátném, a karinthiai grófkisasszony.

Ő beszélte, hogy összeeskették az urával, a brandenburgi Lothárral, nyolcz éves volt a leány, tiz éves volt a fiu.

Egész éjszakán át bujósdit játszottak, aztán a Lothár elment tanulni.

Halk kaczagás hallatszott föl a házban. Majd utána egy mély sohaj kelt:

— Dadus, dadus, — súgta az asszonyka — az Isten irgalmazzon nekem, én nem szeretem az uramat!

Igy telt el az egész július. Erzsike herczegné küldte haza a fecskéktől az üzenetet, hogy nem bir ő itt megszokni és gyenge teste nem birja többé lelke nagy áldozatját, pedig egész éjszakán át is elimádkoznak a dadussal.

A fecskék a hírt megvitték, de magyar fecskék voltak, nem értették meg őket a más nyelvü országban.

Nem jött érte senki, nem jött érte senki.

Sokat sirt ezért magában, egészen belezöldült, de a bús orczáját nem mutatta másnak, csak Barbara dadusnak.

Mosolygott, a mikor Szilágyi Erzsébet kellemeztette előtte a fiát és elpirult, ha az öreg vajda megcsipte képét és mondott neki valamit, biztosan vidámat, az ismeretlen, haragos magyar nyelven.

Igérte neki, hogy ne féljen, eljön már az ura.

Föl-fölijedt éjjel Erzsike herczegné, nem aludt egész éjszakákon által. Fáradt lett, beteg lett, nappal is feküdnie kellett, egész ágynak esett.

A doktorok hiába doktorozták, hiába eresztettek egy zsidót is a házba. És hiába izent a fecskéktől, hogy: «én itten meghalok», feleletül még csak levél se jött rája.

Hanem hozta egy poros futár a budai várból, az ura izenetét, meg az ajándékát, egy diófa ládikába zárva.

Czimül föl ez vala irva:

Adassék e levél Hunyadi Mátyásné tulajdon kezébe. Belül a foglalatja pedig ez volt:

Szerelmes asszonyom, én feleségem!

Hallom, hogy nem vagy egészséggel, azt irja az anyám. Megyek hát hozzád, nyomban elindulok, király orvosával és ha ez se tud írt néked, Kapisztrán baráttal, a ki holtából is felkölti az én kis violaszálamat».

A diófa-dobozban pedig volt egy bábu, talpig selyemben, egy kis szopós baba.

Óra tik-takolt a szive helyén. Aztán egy játékkorona, királyné fejére való, vékony és könnyü arany-pléhből, aztán egy keszkenő, csókolódzó hollók voltak ráhimezve.

Fogta a beteg herczegasszony a levelet és az ágyban elolvasta, megnézte mégegyszer és a párnája alá tette.

A babát odafektette maga mellé, a kobántsa, fogja szeretni, nagyon szeretni fogja. A csillagok is elbucsuztak, a lombok is elmentek, a fecskék is elutaztak, szeptember lett.

Erzsike herczegné mozdulatlan és eszméletlen, de még élve feküdt az illatos nász-ágyban; mellette a baba, fején a korona, száján a nászkendő.

moru ajkait most mosolyra csucsoritotta.

Az ura fogta a kis halott kezét és könyezett.

Ott állottak körülöttük mind és sirtak. Kapisztrán, a barát, mosolyogva fölboritotta a herczegasszony teritőjét és reá mutatott.

A bábut ölelte az félkézzel, szelid hom-

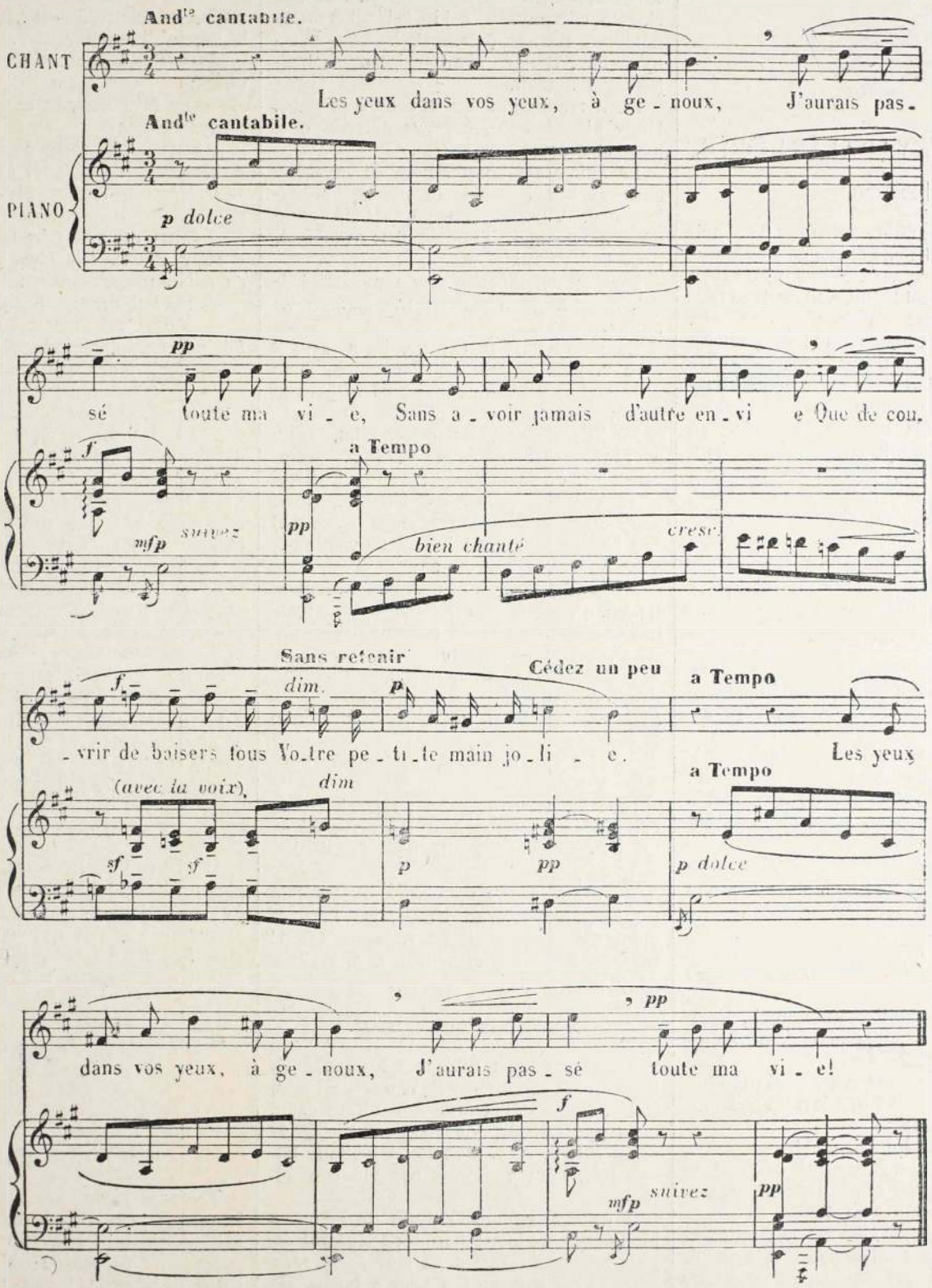

MANON KÉPE. RÉSZLET MASSENET LEGUJABB OPERÁJÁBÓL.

ronát pedig Barbara rátette urnője szőke fejére, ugy feküdt az ott benne.

A himzett keszkenőt a forró ajkára helyezte.

Valahogy nem félt többé az ura megjövetelétől, inkább várta félelemmel, lázas, nehéz ábrándokkal.

Faggatta a dadust, mikor jön, jön-e már? Vele foglalkozott nappali lázas álmaiban, beszélgetett hozzá, kérlelte, hogy ne

Nem hallott, nem látott, csak a mikor végre dübörgött a hid, megnyilt az ajtó és belépett azon Hunyadi Mátyás. Megismerte, kérte jöjjön közelebb. Megkérlelte, a miért nem szerette eddig.

És arcza, mint a lehullott levél, átpirosodott egy csókra.

Még egyet kért, de nem tudott visszaölelni, mint a hogy a dadus mondta. Aggódó szemeire ráborult sürü pillája, szolokán ragyogott a korona, ajkai körül a szerelem igéretének mosolya fénylett.

A barát szólott a siratókhoz:

— Ne könyezzetek, ime nézzétek, egy boldog asszony, kinek fájdalom nélkül vagyon gyermeke, kit ölel; bün nélkül koronája, és szerelmes ura, a kiben nem fog csalódni soha.

Délután volt és hideg idő, reggel hó esett és a havasok felől jön az éjjel is. Teg-

nap még arany almával volt teli a fa, reggelre pedig belepi a zuzmara.

Barbara dada bevette magát a magyar cselédek közé a konyhára, fázott. Sirt egyet, beszélt egyet:

— Ha csak jobb idő lett volna a szegény kis urnőm sirbatételére. Ilyen hidegben! A kegyelmes Isten várhatott volna, hogy szegényke az almavirág-nyilást meglátta volna.

UTAZÁS A NYARALÁS KÖRÜL.

ELŐSZÓ.

Évekkel ezelőtt nőül vettem egy fiatal hölgyet, a kinek hullámzó szőke haja és klaszszikus műveltsége volt. A hullámzó szőke hajat a természettől kapta, a klasszikus műveltséget a felsőbb leányiskolában sajátitotta el. A legjelentéktelenebb kis virágnak tudta a latin nevét, de a diófát összetévesztette a gesztenyefával. Remekül elmondta kivülről, hogy a rákból és gombából párisi módra összeállitott *paté*-t hogyan kell izletesen elkésziteni, de a marhahus mindig kemény, a burgonya főtelen, a leves gyenge volt uri házamnál. Nem részletezem e bajokat. Nem vagyok különben ellensége a klasszikus műveltségü leányoknak, csak azt nem szeretem, ha a fiatal asszony Shakspere-t eredetiben olvassa, ellenben a kis fiát a hóna alá fogja, mikor a karjára akarja venni.

Mikor a tavasz első jeleit láttam, vagyis a mint Feld városligeti szintársulatának névsora a lapokban megjelent, az állatkerti szamojédek pedig hidegebb éghajlat alá vonultak, elkezdtem az asszonyt unszolni.

— Jó volna nyaraló után nézni.

Klasszikus műveltségü nőm igy felelt:

— Majd ha a birnami erdő megindul a város felé. (Shakspere, *Macbeth* IV-ik felvonás, 10-ik jelenet.)

— *Egy gondolat bánt engemet* — felelém Petőfivel (tetszik tudni, nem akartam hátrább maradni).

— Micsoda?

— Elkésünk a nyaraló kereséssel.

— *Szólt a holló: Sohasem!* (Poe Edgár: *A holló.*)

Ez ellen nem szólhattam semmit, hogy a holló . . . akarom mondani, a kakas csipje meg.

Mikor aztán egyszer a kerepesi uton haladtunk kifelé, nőm hirtelen a távolba mutatott s igy szólt:

— Ott jön a birnami erdő!

És csakugyan, a központi pályaudvar felől hatalmas erdő közeledett: nagy terhes szekeren hozták a kávéházak és korcsmák nyári helyiségei elé való zöld erdőket.

— Most már mehet nyaralót keresni.

Tisztelettel kezet csókoltam nőmnek. És mentem. Nem nyaralót keresni, hanem sörözni. Sörözés közben jönnek a legjobb gondolatok. Sörözés közben az jut eszébe az embernek, hogy jó volna — *még több sört* inni. És ez a legjobb gondolat.

Ezenkivül még más is jutott az eszembe, de ezt már a következő fejezetben fogom elmondani.

UR VAGYOK-E, VAGY NEM VAGYOK-E UR?

Egyszer Zichy Nándor gróffal utaztam egy kupéban. En fizettem, ő nem. Talán a vasut ugy okoskodott, hogy nekem érdemes megfizetni az ő társaságát, de neki nem érdemes megfizetni az én társaságomat. Elég az hozzá, hogy a kegyelmes ur szabadjegygyel utazott.

Utaztam azután méltóságos főispánokkal, valamennyinek szabadjegye volt. Valóságos belső titkos tanácsosok, aranygyapjas vitézek és kamarás urak megfordultak szemeim előtt, utazásaim közben: valamennyinek szabadjegye volt. Sőt egy előkelő asszonyság, a kit csillagkeresztes hölgynek néztem (bár csak kereszt volt a nyakában, csillag nem) szintén szabadjegygyel utazott.

Ez a tapasztalat szeget ütött a fejembe. Hogy kiegészitsem, egyszer elkezdtem a harmadik osztályon utazni.

És akkor azt láttam, hogy a szegény emberek közül senki se utazik szabadjegygyel. A legéhesebb paraszt is megfizeti a viteldijat. Természetes: valakinek csak kell fizetni.

Egyszer találkoztam egy parasztcsaládal, mely nagyon messze utazott: Amerikába.

És mégis fizetett. (Ej no, ha a grófok és a v. b. t. tanácsosok fizetnének, talán ők mennének ki Amerikába és a paraszt itthon maradna.)

És itt következik az a gondolat, mely a föntemlitett sörözés közben jutott eszembe: én is szabadjegyet fogok kérni a szent-endrei viczinális vasutra. (Mert azon a vidéken szándékoztam nyaralni.) Igy fog röviden elválni, hogy ur vagyok-e, vagy nem vagyok-e ur?

Azonnal eszmémnek végrehajtásához láttam. Felmentem a viczinális vasut igazgatóságához. Az előszobában az inasok nem nagyon reflektáltak rám. Az egyik egy adomát beszélt, a másik kettő hallgatta. Megvártam, a mig végig mondta (igen rossz volt) s aztán igy fordultam hozzájuk:

— Hol van kérem a szabadjegy-ügyosztály főnöke?

Erre egyszerre nagyon nyájasak lettek. Ők nem a gorombaságáról ismerik fel az igazi urat, hanem arról, hogy szabadjegyet kér.

Az osztályfőnököt azonnal megkaptam s megkaptam a szabadjegyet is. Jegyem a huszadik számot viselte. Alacsony szám! Látszik, hogy a viczinálison nem szoktak nagy urak utazni.

A MEGYEREK MONOGRAFIÁJA.

Elutaztam tehát Budapest környékének legszebb és legérdekesebb részére, a Buda, Kaláz, Pomáznál elfutó kis viczinálison, mely gyorsan jár, de nagyon zörög és sokat fütyöl. A svábok lovai jobban félnek tőle, mint a svábok az adóvégrehajtótól.

A gépész egykor kitünő lövő volt a Mollináry-ezredben; harmincz lépésről átlőtte az ezüst-tallért s ha légy szállt rá, a legyet lőtte keresztül s nem a tallért. Ez a régi jó tulajdonsága most is megvan, mert ha jókedvü, a masináról szénröggel megdob egy-egy az országúton léptető kocsist; és ha légy szállna ilyenkor a kocsisra, meg vagyok győződve, hogy a legyet találná és nem a kocsist.

Aquincum az első állomás. Évezredes romok közt egy csinos uj épület. Mig a vonat itt áll, az utasok a legócskább adomákat elő merik hozni, mert e romokhoz képest a lőcsei kalendárium egy szenzácziós külön kiadásban megjelent mai ujságlap.

A vidék egyre festőibb, az állomások mind csinosak, rendesek, gondozottak. Berobogunk Békás-Megyerre. Oda fordulok egy utashoz.

— Uram, mért nevezik ezt Békás-Megyernek? — kérdem.

Megvetéssel nézett végig.

— Furcsa kérdés. Mert itt sok a béka.

— Köszönöm. És Káposztás-Megyert?

— Mert ott sok káposzta terem, jó uram, — felelt gúnyos nevetéssel és társai is mind mulattak rajtam.

No várjatok csak. Egész alázattal folytatám:

— És *Pócs*-Megyert miért nevezik *Pócs*-Megyernek?

A kaczagó társaság egyszerre elnémult. A kérdezett úr nyugtalanul pislogva nézett rám. Egy darabig pislogott, aztán suttogá:

— Mert ott sok *pócs* terem.

Mély csend. Kis ideig én is hallgattam, de aztán megszólaltam:

— Szereti uraságod a *pócs*-ot?

— Megyerrel vagy a nélkül? kérdé ő fokozódó nyugtalansággal.

— Csak magában, Megyer nélkül.

— Köszönöm, nem vagyok éhes, — felelte ő megzavarodva és fölkelve, kisietett a kocsi elejére. De én nyomon követtem s épen a kalázi állomásra értünk, mikor galléron ragadtam.

— Tegye bolonddá az öreg apját, — dörögtem a fülébe nyugodtan, mert én hideg véremet mindig meg szoktam őrizni.

Az ismeretlen leugrott és el akart sietni.

— Ön tehát megfutamodik? — kiáltám, — hová szalad?

— Az öregapámhoz. Kereskedő vagyok s a megbizásokat gyorsan és pontosan szoktam teljesiteni.

Ezzel eltünt. Tehát él az öregapja. Ha ezt tudom, akkor inkább a nagybátyját ajánlottam volna neki bolonddá tétel czéljából. De hát Istenem, oly nehéz lerázni a megszokot formulák rabbilincseit!

UTOLSÓ FEJEZET.

Megérkeztünk Pomázra, a hol sikerült egy uri házat kibérelnem, családi képtárral és ősökkel. Ugy a képtár, mint ősök szeptember végeig az enyimek s ez idő alatt (ez eltökélt szándékom) meg fogom magamnak szerezni a kamarásságot.

Sipulusz.

BRÓDY SÁNDOR.

Tizenhat csinos kötet fekszik az asztalomon és biztatólag hivogat. Ám elrettent a kötetnek ez a nagy summája és akaratoskodom: feléjük se nézek. Félek ettől a tizenhat kötettől, épen mert tizenhatan vannak és mert tizenhat egy tuczatnál is több. Hogy is gondolhatott Bródy Sándor oly merészet és nagyot? Oda állitani a szegény kritikászter asztalára 16, mondd tizenhat kötetet. Hát ugy egy szuszra elbir egy ember annyit. Herkuleseszűnek kellene lennie annak, a ki ennyit elolvasson és ennyiről lehetőleg rendezvén gondolatait s vélekedéseit, irjon is. De Bródy Sándor öntelt és hiu ember és boszuálló természetü is egyuttal. Öntelt, mert meg van győződve róla, hogy nem kell a birálónak az ilyen összes kiadáskor egy

munkáját se elolvasnia; elolvasta már minden emberfia az ő valamennyi munkáit, kiváltkép, ha dorongolás s bunkózás annak az emberfiának a mestersége. Hiu, mert tetszeleg magának avval a véleményével, hogy rendre ismeri a közönség az ő regényeinek és novelláinak sorozatát. De mindenek felett boszuállós a Bródy Sándor természete: örül a gondolatnak, hogy hadd kinlódj te literátus most, ha eddig nem ismertél; szenvedj most e régi nagy bűnödért. S ez a boszú egyúttal a publikumnak is szól. Mert ez a tizenhat kötet fenyegetőleg lép fel és követeli az elolvastatást. S erre a fenyegetésre még a legnyakasabb publikumbeli is, kell, hogy megindúljon és végigolvassa — ha nem is egy lélekzetre — a Bródy Sándor munkáinak gyüjteményét.

Különben pedig tudunk a fentebbiekkel ellenkezőkre is bizonysággal szolgálni. Dehogy is van Bródynak miért boszút állani. Hát akad literaturával foglalkozó ember mostanság, a ki ne ismerné — még pedig alaposan — Bródy Sándor műveit. Legalább a főbbeket: a *Faust orvost, a Don Quijote kisasszonyt*, a *Két szőke asszonyt stb. stb.* Minthogy pedig ezt méltán s bizvást feltehetjük, majd csak ugy komázva szólunk a Bródy Sándor dolgairól. Az olvasó pedig kalapot se emeljen köszönésképen az egyes alakok előtt, a mint rendre következnek, hisz a jó ismerősöknek nem kell folyton köszöngetni, ha elénk akadnak.

De hát hány ilyen jó ismerőst prezentáljunk ezúttal?

Kit is állítsunk be ebbe a szerény változatosságú kaleidoszkopba, mely hivatva volna egy kitünő iró pályájára és műhelyébe bepillantást engedni. Vagy állítsuk sorra glédába a problémákkal évelődő s a prolémákon megtört Lengyel doktort, a vézna s halaványPetrovics Idát. Vagy defiliroztassuk a *Föld* egész szerkesztőségét Ecsedi Istvánnal s a rotációsok között sürgő-forgó nyomdaszemélyzetet a szegény boldogtalan Szerával. Vagy tán az egész Lipótváros közfigyelmét vonjuk magunkra a szőke Hanna tragikus sorsával. Vagy a furcsa lelkü Vass Tärzinek furcsa esetét tárjuk világgá?

Nem tudnánk még az alakok közül se választani; érdekesebbnél érdekesebbek valamennyien.

S mi ez a Bródy eredeti alakjainak végtelen számához.

S azt hiszik tán, hogy a fentiekkel regényeinek csak hősei is ki volnának merítve?

Megközelitőleg se.

Hiszen mellőztünk benne számos uj regényt s csak a régebbiek közkeletü alakjait soroltuk fel.

S mit vétettek az apró regények, a novellák, hogy azokat csak úgy eltoljuk az utból?

Pedig a rövid *Bölény* Wejér Ábráma van olyan legény, mint akár a nagy regények nagy alakjai. S a tanulmányfejek is nyujtanának egy-egy kis tanulmányra elég tárgyat.

Hát a *Méh* és a fehérhajú Domoszlainé? S mit vétettek az *emberek*, kiket oly mesterien rajzolt meg a mi első naturalistánk?

Ugy-e bár már felsorolásnak is sok ez a sok tipus és alak, mely mind csak törzskara a Bródy gárdájának.

A posztócsillagos altisztekről s a töméntelen számú közkatonákról még csak egy kukkot se szólottunk volna, ha az említetteket mindet letárgyaltuk.

Azért nem is vállalkozhatunk arra, hogy Bródy egyes munkáiról bővebben szóljunk. Majd ha megirják az ő biografiáját, egykor jó sok idő mulva, akkor ám adjon az a literátus egy kötetet róla.

Mi pedig beérjük, ha egynéhány többékevésbbé odavetett vonással jellemezzük Bródy Sándort s ha úgy egy czélzással kijelöljük az ő helyét a modern magyar irodalomban.

Bródy elmondja a *Nyomor* bevezetőjében, hogy ő hirdette magyar nyelven először a naturalizmus tanait. Ebben csak félig adhatunk neki igazat.

Már aszerint csak félig, a hogy ép felfogjuk a naturalizmus szót. Ha a Flaubert munkáit nézzük a naturalizmus első termékeinek, akkor egészen igaza van Bródynak.

Már ha Balzacot állítjuk oda első naturalistának, ugy Bródynak vannak nálunk előzői. Ha pedig Zolát vagy a két Goncourtot magasztalnók fel a naturalizmus alapjául, úgy Bródyt egyáltalán nem mondhatnók naturalistának.

Mert odáig nem jutott el Bródy, a meddig ez a két franczia. Odáig irodalmunkban — mondjuk-e hál' Istennek? — alig jutott el csak valaki is. (Szomory Dezsőt nem számítjuk, mert az még túl is liczitál a Pot Bouille szerzőjén s a tollát iszapba mártó testvérpáron.)

Mindenesetre Bródy volt az első, a ki hangoztatta és irányitotta hazánkban a naturalizmust.

Az ő Nyomorának és Faust orvosának megjelenésekor kezdettek csak nálunk a vaskalaposok megütődni, hogy: nini, hisz itt burjánzik a gyom.

Hogy is ne ütődtek volna meg rajta, mikor Lengyel Dénes elkiáltja magát, hogy: mit bánom én, ha meg is döglik az egész világ; vagy mikor a doktor úr ambulatoriumának nyomoruságos alakjait a maguk teljes valóságában látják s köhögni, nyöszörögni hallják.

Fel is lármázták az egész literaturát miatta, de nem használt, Bródy megmaradt a maga útján s lett a magyar irodalom kémikusává.

S ebben látom én a Bródy Sándor eredetiségét, kitünőségét, de egyszer-másszor balságát is.

S ezen törik meg az ő igazi naturalista volta, de nem arra, hogy romantikus felé forduljon, hanem, hogy innaturális legyen a naturalizmusban.

Csak a *Szinészvért* tekintsük. Elénk állít egy hősnőt: Szerát.

Bemutatja a szegény Szerát ilyennek és ilyennek.

Most elkezdi a kisérletezést a kis lánynyal ép ugy, mint midőn a vegyész próbálgatja az elemeket és vegyületeket vegyitni s bizonyos hőfok alatt való változásait vizsgálja, s bizonyos színek behatását keresi.

Néha Bródy szinte erőszakkal sodortatja Szerát bizonyos helyzetbe, hogy meglássa, mint viselkedik benne. Máskor meg csak azért kerül ide vagy oda a hősnő, hogy ép azokat a helyeket leirhassa Bródy. Mert érzi Bródy, hogy milyen mestere a leirásnak.

Az ő leirásainál látunk és hallunk egyaránt.

Halljuk a *Föld* redakcziójának lármáját és a rotációsok szakadatlan zakatolását; látjuk azt az ideges sürgés-forgást a szedőállványok mellett.

Mindezek tanuságot tesznek arról, hogy Bródy mily kitünő leiró, de egyik-másik alkalommal arról is, hogy Bródy itt-ott keresi, hogy ragyogtassa a talentumát. A legujabb regényekben némi változást észlelhetni Bródy Sándoron. Tán észrevette maga is e keresettséget s egészen a jellemfestésekhez fordul és kevésbé kisérletezik alakjaival.

A jellemzés pedig ép oly erős oldala Bródynak, mint a leirás. Hiszen a fenti hibáztatásban se mondottuk volna csak egy szóval is, hogy a kisérletezés közepett az alakokat ép e kisérleteknek megfelelőleg nem jellemzi találóan; csak ép a kisérletezéssel szemben bátorkodtunk egykét szót mondani.

Igazi tanulmányfejeket mutat be Bródy jobbára; tipusokat rajzol, melyek tipus voltuk ellenére is egyéniek. S egy-egy ily alakot minden oldalról megvilágit. Egészet ad s nem csak egyik oldalát az embereknek. A baloldalt megmutatja, hol a szív van s megmutatja a gyomort is, a mely vadabb indulatokra ingerel.

Persze, hogy az örök problémával foglalkozik ő is: a szerelmen; de nem csak romantico-idealisztikus és tegyük hozzá, félig-meddig hazug csillanásait rögziti meg; de patológus voltához képest anyagi szempontokból is tekinti.

A kettő között áll, illetve az utóbbihoz kapcsolódik a pszihológiai vizsgálat, melynek rejtekeit nem kisebb találékonysággal, mint gyakorlottsággal fürkészi Bródy Sándor.

Kevés az, a mit elmondottunk jellemzéséről e sok szí-szó közepett. De ne essék ez zokon! Bródyt megismerni akarni egy rövid kritikaféle, ép kurtasága miatt konvenczionális, frázisaiból, hiú mesterség lenne.

A ki ismeri Bródy Sándort, az megalkotta róla a maga véleményét, mely bizonyára csak dicsőségére válik a mi első naturalistánknak.

A ki pedig elkövette azt a nagy mulasztást, hogy még nem ismerkedett meg alaposan a Bródy Sándor munkáival, az ne okuljon a kritikából, hanem pótolja mulasztását ennek a tizenhat kötetnek megjelenése alkalmából.

Aztán pedig, ha már jó ismeretségbe jutott Bródyval, ugy se akar róla kritikát olvasni. Mert Bródy Sándor olvasóinak meg van a maguk *önálló* véleménye a czímbeli auctorról. Mert *önálló*, eredeti iróról a gondolkodó olvasó mindig szeret magának önálló véleményt alkotni.

Ezek után pedig a közönség figyelmét újolag felhivjuk a Bródy Sándor összes munkáinak kiadására.

Laudator.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(A hazafiság és könyörületesség. — Egy sikerült vendégszereplés. — Valami a népszinházról.)

A nemzeti szinház megnyujtotta a szezónját négy üres ház előtt lefolyandó előadással. Teszi ezt a bérlők kedvéért, kik akkor már bizonyára Ostendében és Norderneyben hűsölnek. Kár annyira félni a t. cz. bérlőuraságok könyörületlenségétől és hazafiatlanságától. Jobbára hazafias irgalmas szivű emberek azok. Elég hazafiak arra, hogy ne haragudjanak meg a nemzeti szinházra, a mért a legnagyobb magyar gyásza alkalmával nem tartott előadást négy estén át.

Elég könyörületes szivűek pedig arra, hogy ne követeljék a nemzeti szinház derék művészeitől, hogy még négy estén át izzadjanak érettük és nélkülük, e mellett elég zsentlmenek a t. cz. bérlő uraságok arra, hogy ne követeljék a nemzeti szinház direktóriumától azt a négy előadást, melyet elmulasztottak volt s melyet most úgy se néznének meg. Hogy pedig a nemzeti szinház vezetősége mégis megnyujtja négy estével az évadot, arra azt jegyezzük meg: sok a jóból is megárt.

***

A mult heti alapossággal és izléssel összeállitott repertoárban egy érdekes és széperedményü este is volt. A Dolovai nábob lányában egy vidéki szinész mutatkozott be. Fenyvessi Emil a Tarján Gida meglehetősen nehéz, bár kissé kusza szerepét játszotta. S igaz megelégedéssel konstatálhatjuk jelentékeny sikerét.

Délczeg alak, mely tud imponálni és hatni a gyengédebb s erősebb nemre egyaránt; mozgása nagy gyakorlatra vall; eleganciája bizvást helyet juttathat neki a szinpadok szalónjaiban, értelmessége és tudása nagyobb szinészi feladatok megoldására is hivatottá teszik. Játéka minden tekintetben kiemelkedett. Olyan pompásan betanult anszámblban, mint a milyen a sokat adott Herczeg-darabé, teljesen érvényre tudott jutni ez a *vidéki szinész*, kinek nevét a fővárosi közönség alig hallotta.

Szóval Fenyvessi teljes sikert aratott a közönség előtt is, mely sok-sok tapssal jutalmazta, s a sajtó előtt is, mely készséggel adózott elismeréssel jelességeiért. Hogy azután van egy és más félszegség is rajta, az csak természetes, lévén ő is csak olyan halandó, mint más valaki. Az ilyen helytelen kiejtési modulácziók csak első benyomáskor oly szembetünők. Hány nemzeti szinházi törzstagnak vannak kiejtési és hangsulyozási hibái? s szóba se hozzuk, mert megszoktuk.

A Fenyvessi hibáit is szivesen elnéznők és készséggel hozzájuk szoknánk, csak maraszszák itt ezt a jeles és minden tekintetben beváló erőt. A publikum is szivesen venné s Náday is, kinek vállait és memóriáját ugyancsak nyomja az a sok fiatal bonvivant szerep, melyek szinte tolakodólag integetnek az ilyen Fenyvessiféle derék talentumok felé.

***

A Népszinházról is kellene már valamit irni. De mit?

Ott nem sodródnak ki semmiáron a kerékvágásból.

Ugy halad ott minden, mint az óra mutatója. Pontosan s unalmasan, minden változatosság nélkül.

Emin.

A TARNÓCZY-GYÁR UJ IGAZGATÓJA.

Derék szolgálatot tett ez a szépen virágzó iparvállalat a magyar hazának. A nemzet egyik jövendő vezéralakját, kit már most is szinte rajongással vett körül az

ország, a maga élére állitotta. Tehát immár bizonyos, hogy Kossuth Ferencz le fog telepedni rövid néhány hónap mulva az ő édes szülőhazájában, melyen a hosszú számüzetésszerű távollét alatt is annyi szeretettel és lelkesedéssel csüggött. Még rövid idő előtt kétes volt, valjon a körülmények lehetővé teszik-e, hogy Kossuth Ferencz itthon letelepedjék! Aggódtunk, hogy meg fog hiusulni ez a reményünk. S ime egy egyszerü szűkszavú kommüniké tudatja, hogy Kossuth Ferencz hazajövetele immár biztositva van és mert a Tarnóczy tüzoltó felszerelési és mezőgazdasági gépgyár részvénytársaság vezető igazgatójának megválasztotta.

Alkalmasabb és megfelelőbb poziczióba nem is juthatott volna Kossuth Ferencz. Ilyen szakmában van ő csak igazán a maga helyén. S magával avval a ténynyel, hogy egy ily nagy terjedelmű technikai gyár élén áll, nagy szolgálatot tehet a magyar hazának. Mert azt a sok és megbecsülhetetlen szaktudást és szakismeretet, melyet hosszú tapasztalásai és tanulmányai folytán idegenben nyert, itthon a magyar ipar javára és dicsőségére érvényesitheti.

Annál is inkább üdvözölhetjük őt a jövendő kiváló poziczijában, mert bizony szükében vagyunk mi még a kitünő technikusoknak és szakférfiaknak. Idegen nemzetbelieket kell gyakorta hoznunk, hogy megtanitson bennünket arra, hogy mennyire haladtak egyik-másik téren odakünn. Most a legnagyobb magyar fia lesz a mesterünk, oktatónk. S hogy tőle tanulhatunk, arról kész bizonyságot szolgáltat Kossuth Ferencz európai hire a technika terén. Még ha nem is volna Kossuth Ferencz, még akkor is örvendezhetnénk, hogy ilyen magyar szakerővel gazdagitjuk a magyar ipar irányadó vezérfiainak számát. Hogy pedig ez a kitünőség egyúttal a mi legdrágább halottunk eszméinek letéteményese, ki azon eszmékért törhetlenül küzdeni fog, az méltó büszkeséggel tölthet el.

Azt a derék iparvállalatot illeti meg az érdem, hogy lehetővé tette Kossuth Ferencz hazajövetelét s egyúttal azt, hogy a magyar technikának élére állitotta ezt a nagyhirű magyar kitűnőséget, ki szolgálni fogja a hazát mint vezérférfiu a politikában, s mint geniális munkás a munka mezején.

Salvus.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Hazánk egyik legkellemesebb üdülőhelye kétségkivül a pompás ***Margitsziget*** kitünő fürdőjével s kiváló hatásu gyógyvizével.

Felhivjuk t. olvasóink figyelmét *Szigeti Lajos* szij-nyereggyártó és böröndös, ő fensége József főherczeg és fenséges Coburg herczeg udvari szállitója, hirdetésére. Gyártmányai elismert jóságuak és országszerte keresettek.

Czerny J. Antal „Tanningene-je“

a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb

hajfestő-szer

haj és szakáll, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanozon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete természetes színét** visszanyerni, melylyel az őszüles előtt birt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ára 2.50 kr.**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, cremek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomadék, coniferenspritek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

Czerny J. Antalnál Bécs, I. Walfischgasse 5.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve..

Raktár: Budapesten, Török József Király-u. 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Megay G., Wandraschek. **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Elias Armin, Ring. **Temesvárott** Tarcsay. **Ungvárott** Hoffmann. **Lugoson** Vértes L, **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Levélczim és gyár: *Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl Ludwigstrasse 6.* (saját házában.)

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK

72920/CII. sz

HIRDETMÉNY.

Magyar—német állatforgalom.

Folyó évi julius hó 1-jétől Kőbánya-hízlalda és Kőbánya alsó-pályaudvar állomásokról «Erfurt» az erfurti kir. vasuti igazgatóság állomására rendelt sertésküldemények szállításánál az 1892. évi február hó 1-jétől fennálló közvetlen díjszabásban és annak pótlékaiban foglalt határozmányok fenntartása mellett következő közvetlen díjtétel illetve az állatkisérők után fizetendő menetdij rovatolás utján fog alkalmaztatni és pedig:

a) sertésküldemények kocsirakományokban való szállításánál négyszögméterenként 12.24 márka.

b) menetdij egy állatkisérő után 16.80 márka az oda-utazásnál.

A küldemények irányitására nézve a feladónak szabadságában áll, az emlitett közvetlen díjszabás I. sz. pótlékának 13. oldalán a 16. német csoport (Eisenach stb. stb.) alatt foglalt állomásokra nézve kimutatott utirányok valamelyikét a fuvarleveleken előirni.

Budapesten, 1894. évi junius hó 1-én.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága
a részes vasutak nevében is

(Utánnyomás nem dijaztatik).

Hegedü-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros,
számos arany és ezüstérem birtokosa.
BUDAPEST,
VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. * Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	**4** frt	Egész oldal	frt **10.—**
Fél évre	**2** «	Fél oldal	« **5.—**
Negyed évre	**1** «	Negyed oldal	« **2.50**
		Nyolczad oldal	« **1.25**

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek. — Tárcza. — Szemle — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap" kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

Olvasóinkhoz!

Az uj évnegyed küszöbén teljes bizalommal fordulhatunk tisztelt olvasóinkhoz, mert mindvégig iparkodtunk lapunkat azon a magas nivón tartani, a melyre kezdettől fogva helyeztük. S valóban, szinte páratlan az a rokonszenv s az a jóakarat, a melylyel a **Magyar Géniuszt** mindenütt fogadják. Az olvasók olyan hatalmas táborát gyüjtöttük magunk köré, a milyen tán még egy magyar szépirodalmi lapot se vett körül. Mi pedig fennállásunk óta folyton olyan fényes irói gárdával jelentünk meg a közönség előtt, a milyenre még alig volt példa hirlapirodalmunkban.

Ime, csak e husvéti számunkat tekintve, legkiválóbb poétáink nevét olvashatni abban az ékes sorozatban, melylyel kedveskedni kivántunk olvasóinknak.

A nagy becscsel biró szépirodalmi czikkek mellett mindig kiváló tekintettel vagyunk az **aktualitásokra**, melyeket **könnyed modorban, izléses feldolgozásban adunk közzé.**

Gondoskodásunk egyik legfőbb tárgyát képezik **illusztráczióink**, melyekben csak a lefolyt héten honositottuk meg uj irányunkat. Ez irányunk szerint a jövőben is nagy sulyt helyezünk arra, hogy minél szebb művészi kompozicziókat adjunk közre, de első sorban az aktualitások illusztrácziói fogjuk kultiválni. A napi eseményeket képben is megjelenitjük. Olvasóink előtt, még pedig a legkiválóbb rajzolók által eszközölt művészi felvételekben.

Igy hát ha bármely művelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy mely szépirdalmi lapra fizessenek elő, erre a kérdésre csak egy válasz lehet. Fizessünk elő a legtartalmasabb, legdiszesebb kiállitásu

„MAGYAR GÉNIUSZ"

czimü hetilapra, mely a maga kitünő volta mellett még páratlan kedvezményben is részesiti előfizetőit.

A **Magyar Géniusznak** ugyanis sikerült az

„OTTHON"

szerkesztőségével egyesülve kedvezményt nyujtani, mely egyedül áll a magyar irodalomban. E két kiváló irodalmi vállalat ugyanis oly formán lépett szövetségbe, hogy igazán potom áron szerezhető meg.

A „Magyar Géniusz" képes heti lap és az „Otthon" képes havi folyóirat előfizetési ára együtt

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis 12 frt egészévi előfizetésért kap az előfizető **egy rendkivül diszes kiállitásu magas nivóju, aktuális képet tartalmazó előkelő hetilapot, továbbá tizenkét kötetből álló folyóiratot, az „Otthon"-t, melyet a közönség s a kritika egyhangulag legelső folyóiratunk gyanánt üdvözölt, mert körülötte csoportosult a magyar irodalom és a művészet szine-java.**

Ime, ilyen lesz programmunk a jövőre is. Hivek maradván irányunkhoz, haladunk előre! Tartozunk ezzel annak az olvasóközönségnek, mely a Magyar Géniuszt oly meleg szeretettel s annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a „MAGYAR GÉNIUSZ" szerkesztősége.

Előfizetések a „Magyar Géniusz" kiadóhivatalához (Aradi-utcza 8.) küldendők.

FOGAK

egészen természet utáni,
egyenkint ép ugy, mint
egészséges
fogsorok,
rágáshoz használhatók,
legujabb rendszer szerint,
jótállás mellett, hámulatos olcsó árakon
készittetnek.

Fog-specialistaság

Király-utcza 47. sz. | **RÓNA IMRE** — BUDAPEST — | Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfei megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki rahuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

68289/94. CV.

HIRDETMÉNY.

(Könnyebbítés a mérsékelt áru menetjegyfüzetek használatánál.)

A magyar kir. államvasutak igazgatóságától nyert értesités alapján közöljük, hogy azon 30 és 60 lapból álló mérsékelt áru menetjegy füzetek használatánál, melyek a főváros és környéke közötti forgalomban kiadatnak az egyes jegylapokra ezentul már nem kell az utasnak az utazás megkezdése előtt a keltet ráirni — amint ezt a fenálló dijszabás előirja, valamint ezen jegyeket ezentul nem kell a jegypénztárnál lebélyegeztetni.

Különösen figyelmeztetik azonban az utazó közönség ezen alkalommal, hogy az ezen füzetekkel egy csoportban utazók számának megfelelő menetjegy lapokat *csakis a kalauznak szabad kiszakitani*, minélfogva oly egyes jegyek melyeket az utas előre maga szakitott ki érvénytelenek.

Budapest, 1894. junius 4-én.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

71768/94. szám.

(Menetdijleszállitás Döbrököz és Hidegkút—Gyönk közöttt.)

A magyar királyi államvasutak igazgatóságától vett értesülés szerint f. é. junius hó 15-től Döbrököz és Hidegkút—Gyönk illetve Regöly között a menetdijak a távolsági forgalma a II. vonalszakasza helyett, az I. vonalszakasza szerint fognak számittatni, minélfogva emlitett naptól kezdve a személyvonatoknál az I. osztályban 50, a II. osztályban 40 és a III. osztályban 25 krnyi menetdij lesz fizetendő.

Budapest, 1894. junius 1.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók: Budapest, Ferencz József-tér 5-6. a társaság házában

Ausztriai fiók: Bécs, Gizellastrasse 1. szám a. a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. decz. 31-én	Frc.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	125,732.050.—
	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET" levélpapir és boriték 50 kr.

100 „ „MEDEA" csont-levélpapir és boriték 75 „

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

Buziás Elsőrangu gyógyfürdő

egészen ujonnan a legmagasabb igényeknek átalakitva és május 13-ától megnyitva a nagyérdemü közönség részére, suly fektetve a világhirü

lápfürdőkre és aczélforrásokra

hasonló a Spaa, Pyrmont, Schwalbach és pyrawarthi aczélforrásokkal, kitünő meleg- és hideg **aczél-fürdőivel, moór- és ásványfürdőkkel, tükörfürdővel** és **uszodával. Hidegvizgyógyintézet és Massage.**

IVÓKÚRA

kitünő eredménynyel **vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok, kő- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérzési rendellenességeknél, magtalanság, idegbetegség, bujakór, csüz, köszvény és fejfájásoknál** stb. **Fürdő-idény május—október.**

«Buziás» gyógyfürdő vasuti állomás: Temesvár vagy Lugos. Társas kocsik az állomásnál. Allami hivatalnokoknak kedvezmény. Pazar villamos világitás a 80 holdnyi évszázados parkban. Czigányzene Rácz Laczi Budapestről. Elsőrendü konyha és kávéházi italok. A fürdőn állandó hirneves nőgyógyász van. Mérsékelt árak. Ismertetések kivánatra ingyen.

Fürdőigazgatóság BUZIÁSON.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. JUNIUS 17.

25-IK SZÁM

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Spectátor: *Az uj kormány.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Császár Elemér:** *Szeliden morajlik . . .* — **Erdély Zoltán:** *Elmult tavasz . . .* — **Brociner Marco:** *Az álarczos bál.* — **Kövér Ilma:** *Csak legalább megigérné.* — **K. Reutter Sándor:** *Miss Rose.* — **Guerrero–Szalai:** *Fekete felleg.* — **Balog Arthur:** *Az anarkizmus eszméje..* — **Szinházi krónika.** — **Irodalom.** — **Képeinkhez.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

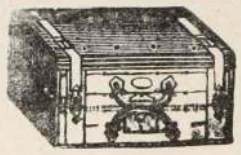

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ

SZATMÁRMEGYÉBEN

MEGNYITÁS MÁJUS 15-ÉN.

Ezen égvényes, konyhasós savanyuviz kitünő hatásu **heveny** és **idült gyomor-** és **bélhurutban, a légzőszervek hurutos bántalmaiban, máj-** és **epe-bajokban, vese** és **húgyhólyag betegségeiben.**

Ezen évben nagy átalakulások történtek, ugy a fürdő szépészeti, mint gyógyberendezését illetőleg.

A fürdőben **ivó, fürdő-** és **belégző gyógymód** alkalmaztatik. Savókura. Hidegviz gyógyintézet. Zuhanyok. A betegek szórakoztatásáról kellőleg van gondoskodva.

Kitünő élelmezésről ez évadban, valamint a jövőben is az által lett gondoskodva, hogy szerződtette a **budapesti Pannonia szálloda főszakácsát Lukáts Ferencz** urat, a kinek országos jó hirneve minden tekintetben nemcsak biztositékot nyujt, hanem a legmagasabb igényeknek is képes lesz megfelelni.

Vasuti állomás Szinyér-Váralja és Técső, hol alkalmas kocsik kaphatók, bármely állomástól 2½ óra alatt el lehet érni a fürdőt. Helyben fürdőorvos és posta.

A bikszádi gyógyviz országos főraktára **ÉDESKÚTY L. csász. és kir. és szerb királyi udvari szállitónál V. ker, Erzsébet-tér 8. sz. alatt** van, a hol az mindig egészen friss töltésben beszerezhető.

Gyógyfürdő-igazgatóság.

GANZ és TÁRSA

vasöntőde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztositthasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik. Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

MATTONI-féle ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ

BUDAPEST KELENFÖLD.

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserü források. Ivó- és fürdőgyógymód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminő okok folytán keletkezett lobos izadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyalob után visszamaradt izzadmányoknál: a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteiknél: hurutos állapotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.

Fürdő-orvos: **Dr. BRUCK JAKAB,**
az országos közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges fekvés, félórányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.

Az kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositással szivesen szolgál

Mattoni és Wille
Budapest.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

73011. szám.

«A magyar kir. államvasutak igazgatóságának közlése szerint f. é. junius hó 15-től szeptember hó 15-ig, mely idő alatt a Budapest és Kassa illetve Poprád-Felka között közlekedő 1509. és 1510. sz. éjjeli gyorsvonatokkal háló kocsik fognak járatni; az 1505. és 1506. sz. éjjeli személyvonatokkal Budapest és Kassa között hálókocsik nem fognak közlekedni.»

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Én Csillag Anna

185 cm. hosszu óriás **Loreley hajammal,** melyet az általam feltalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, s mely az egyedüli szer a hajkihullás ellen, elősegiti a **hajnövést s erősiti a hajbört;** uraknál előségit telt és erős szakállnövést. Rövid használat után ugy a haj, mint a szakállnak **természetes szint és sürüséget** kölcsönöz és megóvja korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 50 kr., 1, 2, 3, 4, 5 frt.

Postai szétküldés naponta a világ minden részébe a pénz előleges beküldése, vagy utánvét mellett a gyári raktárból

Csillag és Társa,

bel- és külföldi összes illatszer-különlegességek főraktára

Budapest, Erzsébet-körut 54. Bécs, I. Seillergasse 9.

A Csillag Anna kenőcsöt fölösleges sok magasztalással elhalmozni, mert e kenőcs önmagát dicséri ugy, hogy egy vevő száz meg száznak ajánlja, mert mindenki, aki ezt használja készitve v.n a tiszta igazságot megmondani, hogy ez az egyedüli, mert ezt siker koronázza.

Csillag Anna a. alkalmat vesz magának arra, hogy a hozzá beérkezett számtalan levél közül néhányat bemutasson, a miért tisztelettel kéri, hogy ezeket különös figyelemmel átolvasni sziveskedjenek, hogy mindenki, aki még nem szerezte meg a kenőcsöt, vegyen egy tégelyt belőle, hogy annál hamarább meggyőződhessék annak igazi hatásáról és meg van róla győződve Csillag Anna a., hogy mindazon hölgyek és urak, a kik ezt megrendelik, épp oly meleg köszönetnyilvánitásban fogják őt részesiteni, mint azok, a kik neki alább a legmelegebb köszönetüket nyilvánitják.

Szlatina, Csehország.

T. Csillag Anna kisasszony!

Legyen szives nékem kitünő kenőcséből két tégelylyel, a használati utasitással együtt, czimemre postautánvét mellett küldeni.

Herczeg Auersperg Ferencz.

T. Csillag Anna kisasszony!

Kérem az ön hires hajkenőcséből nekem egy tégelylyel küldeni.

Bécs. **Gróf Conrey Félix.**

Csillag Anna kisasszonynak!

Felkérem önt, hogy kitünő kenőcséből egy tégelyt posta fordultával részemre küldeni sziveskedjék.

Reichenberg. **Lovag Liebieg Lajos.**

T. Csillag Anna!

Az ön hires hajkenőcséből kérem küldjön számomra egy tégelylyel

Abauj-Szemere. **Pallavicini A. örgróf.**

1894. évi junius 17. III. évfolyam. 25. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VALLALAT RESZVENYTARSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTOSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

AZ UJ KORMÁNY.

Mi is történt csak?

Jó lesz, ha rendbeszedjük kissé a dolgok sorját-rendjét, mert ugyancsak összegabalyodott az a fonál, mely a krónikás elmélkedőt vezesse.

A kabinet garanciát kért, de nem kapott. A kabinet tehát megbukott. A kabinet kapott más garanciákat, a kabinet tehát ujra talpra állt. Ez a nehány szó a foglalatja másfél hét izgatottságainak, idegeskedéseinek, kapkodásainak, szeleskedéseinek, ámitgatásainak, hazudozásainak, gyanusitgatásainak és sejtelmeinek.

Több nem történt az emlitetteknél. Legalább hivatalból nincs többről az országnak tudomása. S csak arra adhatunk egy csipetnyit, a mit kinyilatkoztatott a kabinet feje. Természetesen. Az ő szavain kivül nincs hiteles, az ő nyilatkozatain kivül nincs megbizható.

S mi — nem politizálásból és politikából, hanem a társadalmi élet méltányos felfogásából — meg is nyugszunk a dolgok ily hivatalos szűkszavusággal megismertetett hiteles menetében és eredményében. A garanciákhoz semmi közünk sincs. Garanciákból meg nem élünk. Garanciákkal nem segitünk a társadalom bajain. Garanciák nem csillapjtják le a kedélyeket. Garanciák = 0.

Közünk van a sokat hányt-vetett u. n. egyházpolitikai törvényjavaslatok igazi liberális szellemben való megoldásához. Társadalmi életünk legfontosabb kérdéseibe vág a helyes megoldás. Társadalmi bajainkon segit a liberálizmus érvényesülése. A kedélyeket az egyházpolitika méltó keresztülvitele lecsillapitja. Liberálisan megoldott egyházpolitika: c'est tout.

Evvel aztán jeleztük azt a hangulatot, a melylyel az uj kormányt fogadhatni. Tagjai jobbára a régiek. Ha a régiekbe bizalmunkat vethettük, az uj ugyanazokban szintén készséggel megbizunk. Ha a régi kabinettel rokonszenveztünk, nincs okunk, hogy mért vonjuk meg az ujtól a jó barátságot, vagy legalább a jóhiszeműséget. A ki a bukott kormánynak ellenfele volt, az ujé is lehet és lesz. Igy hát semmi ok nem forog fenn, a miért megvitatnunk s megbeszélnünk kellene az uj kormány viselt s viselendő dolgait.

Mégis kell egyet-mást a megfogyatkozott és a megbővült kabinetről mondani. Búcsúztatót s köszöntőt. A búcsúztatóban azt szeretnők mondani: Viszontlátásra! Nem a távozott három államférfiúnak; csak az egyiknek, a ki után bizony fáj a szivünk. Persze, hogy Csáky Albin gróftól szeretnénk ilyen vigasztaló búcsút venni! Az ő távozása keserű csapás volt a kabinetre s kínos érzés a közre. Miért, hogy épen ő hagyta el helyét, a melyet olyan derékul megállott.

Nem kell rendre felsorolni Csáky Albin gróf tetteit és érdemeit: ismeri azokat minden ember széles e hazában. Egyéniségét se kell ujból jellemeznünk: becses és szeretett az mindenki előtt. Vagy akadt-e még egy államférfi hosszú évtizedek óta akár nálunk, akár külországokban, a kit soha, de soha nem ért a rosszakarat és az akarnokság vádja, a kinek személyét és egyéniségét soha, de soha nem támadták meg még a leghevesebb pártharczok közepett sem? E tekintetekben tehát Csáky Albin gróf méltán fog mintaképül szolgálhatni, a kire bátran mutathatunk.

Nehezünkre esik búcsút venni a nemes gróftól, nehezünkre esnék úgy elválni tőle, hogy a közélet, a hivatalos közélet mezején ne találkozzunk vele többé. Azért tehát bús Vale! helyett reménységgel üdvözöljük avval, hogy: Au revoir!

YBL MIKLÓS SZOBRA. — MAYER EDE KIVITELLEL JUTALMAZOTT SZOBORMÜVE.

Uj gazda kezébe került a földmivelési tárcza. Gazdának nem uj, csak a birtoka uj: volt a kabinet tagja Fejérváry Géza báró, most is az és lesz is tagja a jövendő kormánynak. Kabinetek bukhatnak, jöhetnek, de ő rendületlenül megáll. Tán legbizalmasabb embere ő a királynak valamennyi tanácsosa közül. S ezt a felséges bizalmat ugyancsak iparkodik kiérdemelni. Tartja a hátát a sok szapulás elébe, de azért dolgozik két emberért királya és hazája javára. Nem frázis ezúttal ez a király és haza. Hogy a királynak kedveset tesz, mutatja az a nagy bizalom, melylyel a felség iránta viseltetik. Hogy a hazának becses az ő működése, az kiviláglik a budgettárgyalásoknál: szidják a hegypártiak a katona-bárót, egyért-másért, de azért készséggel elismerik és alig győzik dicsérni nagy sikereért és széleskörű tevékenységeért, melyet a nemzeti hadsereg érdekében ez a közös generálisnak hánytorgatott ember mível. Most meg uj fáradságot, uj teendőket vállalt. Persze csak ideiglenesen, hiszen nem kasza-kapa, hanem kardkelevéz való az ő kezébe. Nem féltjük mi ezen poziczóján se.

Ha nem bizott volna ő jó magában, nem vállalta volna el a dolgot. Ha bizott magában, hát tán volt oka, hogy mért bizott. Ha pedig ő bizott, minek legyünk mi bizalmatlanok? Ezt nem érdemelné meg a fentebb nehány szóval karakterizált államférfi.

Nem történt változás a kereskedelmi miniszteriumban, de azért mégis szóba hozzuk. Csak azért, hogy kifejezzük örömünket, hogy nem került ez az aktuálisan fontos tárcza avatatlan uj kézbe.

Ha Lukács Béla nem is az a miniszter lett volna, a ki oly méltó utódja volt a vasminiszternek, engedvén itt-ott a korán elhunyt Baross ridegségéből és gyarapitván számos alkotásokkal nagy elődjének örökét, — mondom — még akkor is Lukács Bélát ujból az állásra ki kelle nevezni. S közeledik az idő, két esztendő hamar múlik: itt a millénium. Most kisérletezzünk, most próbálgassunk? A helyett, hogy egy tapasztalt, kipróbált és kitünő erőnek bizonyult férfiut állitsunk a dolgok élére. Pótolhatlan veszteség lett volna a Lukács Béla távozta. S nem csak az egy milleniumért. Hát a többi alkotások, melyeknek felépitésén, megszilárditásán a kereskedelmi miniszter fáradozik? Az ő évtizedes tapasztalatait elveszíteni ezen téren annyi lett volna, mint legalább is veszélyeztetni mindazon alkotásokat, melyek hazánk anyagi és szellemi megszilárditására hivatvák.

Két homo novus ... Az egyik csak félig, a másik egészen az.

Eötvös Loránd báró sose volt politikus; Andrássy Gyula gróf csak a miniszterségben kezdő, a háta mögött immár tekintélyes politikai mult van.

Eötvös Loránd báró azért mégis vezéregyéniség volt közéletünkben, ha nem is a politika terén.

Élén állott s áll még most is a magyar tudományosságnak. S nem is — ellenére a maga nagyúri voltának — dilettáns módra, hanem ugyancsak buzgalommal a lehető legkomolyabb hivatásban.

Fizikus volt idáig, a ki napról-napra, szinte szakmány módra, tárta fel a tudományra szomjuhozó diákhallgatóság előtt a természettudományok gyakorlati és szürke matézissel át meg átszőtt elveit. Egyéb óráiban ott állt a gépezetek és burák mellett s kutatott szüntelenül. S páratlan szorgalommal legelső tudós társaságunkat vezette.

Irt könyveket, fordított kitünő külföldi munkákat.

REKLÁM A FELLEGEKEN.

S foglalkozott tanügyi kérdésekkel, még pedig alaposan.

S mindennek a sok épen nem politikai munkálkodás után — miniszter lett. S ha most örvendünk e miatt, sőt szinte lelkesedni is birnánk, azt vetik majd a szemünkre, következetlenek vagyunk s a saját szavaink konzekvencziáját se vonjuk le. Pedig dehogy!

Levonjuk egy hajszálig s ép azért tartjuk oly szerencsésnek az Eötvös Loránd báró kinevezését.

Közoktatási miniszter lett.

Nos, ha valaki, úgy ő ért a közoktatáshoz.

S a mi ritkaság, de ritka becses is — gyakorlati ember benne, a ki közvetlen tapasztalatból ismeri közoktatásunk bajait, rejtelmes nyitjait, javitható s javitandó hibáit.

Ebben tehát az ő tudása s tapasztalata tökéletes garanczia.

De persze: vallásügyi miniszter is lett a báró ur.

Nos, a ki ismeri személyes közlekedésből, az tudja, hogy ebben a tekintetben is az ő egyénisége kész biztositék. De a ki csak annyit tud róla, hogy természettudós, az is méltán bizakodhatik.

Hát valjon csak képzelhetni is természettudóst, a ki nem testestül lelkestül liberális.

Hiszen, ha igazán embere a tudományának, akkor önmagát kellene meghazudtolnia, hogy ne az legyen.

S még egy garanczia: az édes apja öröksége.

Többet mondanunk se kellene, eleget szólna magáért csak az is, hogy az uj miniszter egy test, egy vér a nagy Eötvös József báróval.

Ha nem több, csak egy szikra pattant a legnemesebb magyarból az édes fiára, már akkor is örvendhetünk az uj kultuszminiszternek. De Eötvös Loránd báró a mellett, hogy az édes apja fia, egyúttal Eötvös Loránd báró is.

A másik uj miniszter fiatal legényember. Ambicziója munkára buzditotta eddig.

Nagyúr létére vállalt napos munkát igénylő hivatalt.

S dolgozott is benne nagy szorgalommal. Világlátott ember, tapasztalt ember; jó szónok, eszes fő. S imponálni is tud e szép tulajdonaival és rangjával is. S kell is, hogy imponáljon, a ki a császárvárosban a magyar miniszteriumot képviselje.

Kicsinyeskedésnek s vakmerő csipdeséseknek meg kell szünniök odafönn, azért is kelle az ilyen imponáló egyéniség arra az állásra, melyet Andrássy Gyula gróf fog betölteni.

Azt mondják, a «Duci» is apja fia. Legyen is az apja fia. Ránk fér a nagy államférfiu szellemének s talentumának örököse.

A mit arról az átpattant szikráról fennebb mondottunk, készséggel ismételjük az uj király személye körüli miniszterre is.

A két uj miniszter életrajzát a következőkben adjuk:

Báró Eötvös Loránd 1848. julius 27-én született Budapesten, s mint Eötvös Józsefnek a fia, a leggondosabb nevelésben részesült, középiskolai tanulmányait részben otthon, részben a kegyesrendiek gimnáziumában végezvén. Az egyetemi kurzusokra előbb itthon, majd Königsbergben és Heidelbergában járt, a világhirü tudósok, Kirchhoff, Bunsen és Helmholz elé, mert kiválóan a természettudományoknak és a matematikának szentelte magát.

Ritka szorgalma révén summa cum laude nyerte el a doktori kalapot. Miután 1870-ben hazajött, tudományos felolvasásaival és értekezéseivel nagy figyelmet keltett s a következő évben magántanár, 1872-ben pedig rendes tanár lett egyetemünkön.

A tudományos Akadémia 1873-ban levelező, 1883-ban rendes tagjának, Trefort halála után pedig elnökévé választotta.

Tudományos munkálkodásában az ujkori tudo-

mánynak az az elve vezette, hogy nem a kész tudományt magába fölvenni és tovább adni, hanem folytonosan észlelni, uj megfigyeléseket tenni, szóval a tudományt előbbre vinni — ez az igazi tudós hivatása.

Az ő megfigyeléseit a pontosság, alaposság és mi fő, a fáradhatatlanság jellemzi. Egy-egy csekélynek látszó természettudományi tény kideritése és megállapitása majdnem elképzelhetetlen türelmet és töménytelen időt követel.

Ilynemü munkásság mellet szinte természetesnek látszik, hogy Eötvös Lorándnak nagyobb, rendszeres műve nincs.

A tudományos világban jelentékeny figyelmet keltett «A rezgések intenzitása, tekintettel a rezgési forrásnak és észlelőnek mozgására» czimű, 1874-ben megjelent munkája. Jendrassik Jenővel együtt leforditotta Helmholz népszerü tudományos értekezéseit. Résztvett az utóbbi időkben tartott közoktatásügyi ankettekben és sokat fáradozott mint tanár, egyetemi rektor, prorektor, a II. természettudományi intézet igazgatója s a tudományos Akadémia elnöke.

Neje, Horváth Gizella, Horváth Boldizsár leánya és sógora Plener osztrák pénzügyminiszter.

Gróf Andrássy Gyula született 1860. junius 30-án ifjabbik fia gróf Andrássy Gyula volt miniszterelnök és külügyminiszternek 1892. óta belügyi államtitkár, mely állásáról csak a legutóbbi válság során mondott le. Amikor atyja a külügyminiszteri hivatalt odahagyta gróf Andrássy Gyula elhatározta, hogy a diplomáczia pályára lép.

Egy darabig a konstantinápolyi és berlini követségeknél mint attaché időzött. Közben leszolgálta önkéntesi évét és 1881-ben kinevezték a 4. számu huszárezred tartalékos hadnagyává.

Berlinben a gróf gyakori és szivesen látott vendége volt Bismarcknak.

Hazatérve, az 1884-iki országgyülés vége felé megválasztották szabadelvüpárti programmal a csikszent-mártoni kerület képviselőjének. 1887-ben ez a kerület ujra, 1892-ben pedig a budapest-terézvárosi kerület választotta meg képviselőjének.

Tagja a parlament mentelmi és pénzügyi bizottságainak.

Spectator.

A HÉT.

A lázas izgalmakból — a lázas izgalomba estünk.

A miniszterium megalakult, de kisért egy uj jelszó: *a kompromiszum.* A kompromiszum az a felvonóhid, mely az igéret várába bevezethet. De sokan nem felvonóhidon, hanem a sánczok lerombolása révén akarnak a várba behatolni.

Most tehát beállott egy uj s talán a réginél is elkeseredtebb küzdelem. Harcz az útért: felvonóhidon át vagy ostrom által!

A mi szegény közéletünk nagyon gazdag mostanság izgalmakban.

Talán csak az érettségező diákság áll ki annyi félelmet és lázt, mint a mennyit az «igaz magyar.»

Mert most a jövő Magyarország is — drukkol nagyon. Megkezdődtek a *meleg napok.*

Nem kell nagyon megerőltetnünk az emlékező tehetségünket, hogy élénken kialakuljon előttünk annak a «nagy hétnek» összes jaja-baja.

A vizsgáló bizottsággal, a szülők lázával, mely elragad az ifjúra s azt a meggyőződést kelti fel benne, hogy:

— Most vagy soha! Ez életkérdés. Jövőd sorsa kezedben van. Vagy sikerül a vizsgálatod — vagy mehetsz koldulni.

Ezekkel a rémekkel telitik meg a szegény diák képzeletét, ugy, hogy e napokra még hetven éves korában is csak félelemmel eltelve emlékszik vissza.

Hogy helyes-e ez a nagy izgalom? Hogy helyes-e az ifju lelkét, amugy is ideges korunkban a végsőig felizgatni?

Bizony, nem az.

De hát a szülők álláspontja is menthető.

Elvégre nyolcz év munkájának sorsát látják ebben a vizsgálatban eldőlni. Mit ér az egész, ha a matura csütörtököt mond? Az ifju nem végezte el a középiskolát, s igazán sok előnytől esik el.

A kérdés nemcsak azért aktuális, mert benne vagyunk — a nagy hétben, hanem azért is, mert uj kultusz-miniszterünk van, még pedig olyan, ki igazán ösmeri a tanügyet, hisz maga is tanár volt, s egyenest a kathédráról ült be a bársonyszékbe.

Mindkét oldalról, pro és contra, erős érvekkel küzdenek, de azért az érettségi vizsgálat eltörlése mellett, azt hiszem, erősebbek az érvek.

Nyolcz esztendő alatt csak kitanulhatták a tanárok az ifju tehetségét. Ha látják, hogy nem alkalmas arra, hogy tudományos pályára lépjen — buktassák el előbb, de az már mégis sok, hogy miután nyolcz évig átengedték, egyik osztályból a másikba, csak azért, mert az érettségi rémével lehetett fenyegetőzni, ép ott, a végnél, akasztják meg az utját.

Hát még a görög-pótló komédia, s a tornászat vad kultiválása, az azzal járó összes ferdeségekkel, minő például, hogy az osztály 10—11-ig lenn van a tornacsarnokban, ott agyonizzadva, kifáradva, lihegve feljön, hogy az utána következő órában — irodalmat hallgasson.

Hát tud-e ez a fáradt test ideális törekvésekért lelkesedni?

Van-e tanár, van-e olyan szónok, ki ezt a vadul lihegő, izzadt, fáradt, kimerült idegü, ziháló mellü sereget lekösse, érdeklődését felkeltse és figyelmét lebilincselhesse, holmi versekkel, gondolatokkal, eszmékkel? Tessék a tornászatot a délutáni órákra áttenni!

Ezek csak futó ötletek, melyeket a nagy hét s a miniszterváltozás juttatott eszünkbe, anélkül, hogy nagyobb követeléssel lépne fel annál, hogy — igazat rejt magában.

A szünidők közelednek, a szinházaknál is csöndes lesz nemsokára minden, s a nemzeti szinház uj igazgatója, — valószinüleg a mostani titkár, — hozzáláthat a jövő év programmjának összeállitásához.

Miként tavaly, az idén is csak azt hangsúlyozhatjuk, hogy — vegye figyelembe korát. Ugy az eredeti, mint az idegen darabok kiválasztásában.

A nagy stil kiveszett a nemzeti szinház szinpadjáról.

A hol nincs, ott ne keress.

Tessék a középfajta darabok gondos betanitásával és kiválogatásával törődni. A mi az idegen auktorokat illeti, már tavaly figyelmébe ajánlottuk néhai Paulay igazgatónak a nagy franczia szinműirót, kitől jótékony hatást remélünk elcsenevészö irodalmunkra, mely egészen Dumas-ék befolyása alá kerülvén, a banális társadalmi ellentétek rajzával megelégszik.

A szinműiró, kinek művei, mint egykor az Ibsen darabjai, egy uj világot fog feltárni közönségünk előtt: *Henry Becque.*

Paulay már figyelembe vette volt ajánlatomat s tárgyaltunk is a *Varjak* leforditása ügyében.

Szegény Paulay halála azonban mindent kettévágott.

A *Varjak* problémája szintén merész, akárcsak az Ibsen-problémák, de azzal a bátorsággal, mely a *Proletároktól* kezdve a *Nóra* szinrehozataláig Paulay Edében mutatkozott, bizonyára diadalra vezette volna *Becque* ügyét is.

Elvégre a háborúhoz bátorság is kell!

Lazzaroni.

SZELIDEN MORAJLIK . . .

Szeliden morajlik a pataknak árja,
Csendes kis ligetet szel keresztül ágya,
Itt szeretek lenni,
Hogy őt elfeledjem, ki elhagyott engem.
Kiirtom emlékét, el kell őt felednem
El kell őt feledni.

Végig süt a napfény tükrén a pataknak,
Hosszu arany csikok a vizen ragyognak
Csillogva, villogva.
Ringó arany csikok szemembe tévednek,
Gazdag hajfonatját szőke kedvesemnek
Látom a habokba'.

Leáldozik a nap, fejét porba hajtja,
Sötét lesz a patak, nincs ragyogás rajta,
Csak morajlik csendben.
Minden kis csobogás eszembe juttatja,
Mily vidám, mily édes kedvesemnek hangja,
Pajkosan nevetve.

Föltün a fehér hold a sötétlő égen,
Szomoru gyönyörrel sóvárogva nézem
Azt a nagy csillagot.
Rám világit búsan, azt hiszem, hogy álom,
A fehér korongban annak képét látom
Ki engem elhagyott.

Szeliden morajlik a pataknak árja,
Csendes kis ligetet szel keresztül ágya,
Itt szeretek lenni;
Szeretem őt most is, bár elhagyott engem,
Áldom az emlékét, nem lehet felednem,
Nem lehet feledni.

Császár Elemér.

AZ UJ KORMÁNY.

EÖTVÖS LORÁND BÁRÓ,
vallás- és közoktatásügyi miniszter.

WEKERLE SÁNDOR,
miniszterelnök és pénzügyminiszter.

ANDRÁSSY GYULA,
a király személye körüli miniszter.

FEHÉRVÁRY GÉZA BÁRÓ,
honvédelmi és ideigl. földmivelésügyi miniszter.

JOSIPOVICH IMRE,
horvát miniszter.

SZILÁGYI DEZSŐ,
igazságügyminiszter.

HIERONYMI KÁROLY,
belügyminiszter.

LUKÁCS BÉLA,
kereskedelmi miniszter.

ELMULT TAVASZ...

Irta: ***Erdélyi Zoltán.***

Elmult tavasz minden rügyéhez
Szerelmünk egy-egy percze fűz, —
Ma már a szivünk máskép érez,
Nincs benne már se vágy, se tűz.
Mult nyárnak minden szép virága
Nekünk kinált csak illatot, —
Szivünkben szintén ősz jött nyárra,
S csak hervadást, közönyt hagyott.

Egy éve még lángolt a vérem
Ha megfoghattam kis kezed,
S a nyár ott lelte száz levélen
Fölirva, nagy szerelmemet.
— Új rügy fakadt a fák tar ágán,
Verőfény hirdet új tavaszt, —
S szerelmünk hervadt rózsafáján
Új bimbót semmi sem fakaszt!

Nyugodt az arczom, hogyha látlak,
Nem lángol a tekintetem,
S tudod te is: nem téged várlak,
Ha úgy találkozol velem.
S ha elsétálunk egymás mellett
Még csak nem is köszöntelek, —
Miért is rónék rád ily terhet! —
S el sem fogadnád — úgy lehet! —

Sorsunknak volt az csak szeszélye,
Hogy minket együvé hozott,
Bohó álmunknak elmult éje
Azért mért lenne átkozott?
Emléke nem fáj! mért feledjem?
S hogy új virágot nem fakaszt?
Okát adom: még föl nem leltem,
De várom az igaz tavaszt!

AZ ÁLARCZOSBÁL.

IRTA: BROCINER MARCO.

— Miért nem jön már egyszer? Hisz kilencz óra lesz! — szólt Annuska türelmetlenül dobbantva piczi lábával és hófehér, magas homlokát összeránczolta.

Az ajtóhoz lépett, hallgatózott, majd pedig fel és alá sétálgatott a szegényes szobában, melyet egy régi olajlámpa világitott meg.

Aztán megállott a homályosodni kezdő tükör előtt, bal kezével a kardot markolta meg, jobbjával pedig katonásan tisztelgett. Játszi mosoly jelent meg a félig nyilt ajkakon, melyek közül a fehér fogsor csillogott elő.

Szép volt.

Telt arcza üde rózsaszinben játszadozott, sötétkék szemei pedig fénylettek, mint a csillagok.

S mily jól illett neki a kecses huszár-egyenruha!

Milyen nagynak, delinek tünt fel benne!

Milyen feszesen simult a ruha a nyulánk testhez!

Elnevette magát, midőn megnézte a tükörben deli alakját.

A szomszédszoba felé tartott, kinyitá az ajtót és csengő, vidám hangon szólt be:

Kész vagy már, Léni?

— Igen, Annuska, elvégeztem már munkámat.

— Akkor jer be s nézd meg, szép vagyok-e?

***

A félig nyitva maradt ajtónál Léni jelent meg.

Arcza halavány, ránczos volt, egész alakja szikár; félvállu volt. Csak szemei, nagy fekete szemei voltak szépek; csillogtak, mint a gyémánt.

Bámulva nézte nővére fenséges alakját, ideges borzongás futott végig testén, ajkai pedig alig hallhatóan rebegték:

— Milyen szép vagy, Annuska, hisz ma mindenki beléd szeret!

— Ugy-e, édes Léni, jól illik ez a ruha? De ne gondold ám, hogy önhitt vagyok. Nem, te is eljösz a mulatságra, igen, igen, ne nézz rám olyan furcsán, meghiheted, nem tréfálok.

Annuska a kerevethez szaladt, egy csomagot vett fel és átnyujtotta nyomorék nővérének.

— Kis bársonykabát van benne, ezüst zsinórokkal, aztán tricot-nadrág és egy széles kalap. Apród-ruha, mely neked jól fog állani. Gyapjuval van kitömve, ugy, hogy nem látszik meg hibás vállad.

És sorjában kiterité az asztalra az egyes tárgyakat.

A nyomorék lelkében valóságos harcz dúlt; már kinyujtá kezét, hogy azokat magáévá tegye, midőn kinyilik az ajtó és egy fiatal ember ront be, kaczagva, tapsolva.

A púpos arcza elvörösödik.

— Menj csak egyedül, Annuska — szólt s nesztelenül vonult vissza szobájába, bezárta az ajtót, az ablakhoz ült és — sirt.

***

Annuska eltávozott vőlegényével.

Lénire már senki sem gondolt, sem nővére, sem Vilmos.

A púpos felkelt s forró arczát a hideg ablaküveghez szoritotta.

Fájt neki, hogy Annuska teljesen megfeledkezett róla, mihelyt vőlegénye megjelent.

Pedig ha Annuska még unszolja egy kicsit, ha Vilmos bátoritja, akkor elment volna.

Miért ne legyen neki is egyszer öröme? Miért ne jelenjék meg ő is az álarczosbálon?

Álarczosbál! Milyen elragadó lehet ott minden...

Kinyitá az ablakot és

JÓ CZIMBORÁK.

mereven nézett az átellenben levő házra, melynek kapuja fölött az volt: «Colosseum».

Egyik hintó a másik után haladt el és megállott a nagy épület előtt, és azokból szebbnél-szebb alakok szálltak ki. Mintha Léni hallotta volna a selyem és bársony suhogását, látta volna az arany és gyémánt ékszerek csillogását.

Miért ne lehessen ő is egy éjjel vidám, nevető, boldog emberek közt? Miért vesztegeljen egész éven át a rideg falak közt és dolgozzék szüntelen? Hisz nem kell, hogy tánczoljon! Ha csak nézhetné a tánczoló párokat, ha csak szemeit legeltethetné a gyönyörü öltözeteken.

A legszebb pár bizonyára Annuska és Vilmos lesz! . . .

Milyen erőteljes ember lett az egykori czingár Vilmosból!

Nyolcz év előtt, midőn kis városukban utoljára látta, sovány, halavány, hallgatag ifjú volt és most erőteljes, piros-pozsgás arczú, vidám férfi. Milyen boldog pár lesz belőlük! . . .

Hirtelen halk zenehangok ütik meg füleit.

Ábrándos, dallamos keringő hangjai, melyek a szívig hatolnak és felújítják benne a régi jó idők emlékeit; visszaemlékezett gyermekkorára, midőn még tánczolni tanult. Vajjon tud-e még most is tánczolni?

* * *

A keringő dallamait még mindig hallotta; hallgatta szent áhitattal.

Forró vágy szállta meg keblét, égető kivánsag fény és pompa után, férfi után, kit keblére szoríthatna, a kivel tánczolhatna, repülhetne a fényesen kivilágitott, tükörsima tánczteremen át.

Akaratlanul a másik szobába ment. Még mindig ott feküdtek az asztalon a tarkabarka, csillogó tárgyak s majd elnyelte őket a hosszú nézésben.

Csodálatos, meginditó hangon szóltak ezek hozzá, hizelegtek neki, csalogatták, az édent varázsolták eléje.

Reszketve ment a tükör elé s megnézte, hogy áll neki az — apród ruha!

Szeme káprázott.

Nem látta az öreges arczot a feketés ránczokkal, nem látta a vézna alakot; nem látta, hogy minden művészet daczára is az egyik válla sokkal magasabb, mint a másik.

Ugy tünt fel neki, mintha átváltozott volna; vidám volt, rózsásnak tünt fel előtte minden.

Csodálta nagy, fekete szemeit, bámulta piczi, fehér kezeit, kicsiny lábait, boldogan nevetgélt: tetszettek neki kis rózsás fülei, gyönyörködött az ingó-bingó kék tollban, mely a széles kalapot diszité.

A félvállat ugy sem veszi észre senki! — ő sem vette észre,

Még egyszer a tükörbe pillantott, aztán boldog mosolylyal ajakán eltávozott.

* * *

S midőn a lépcsőn lerohant, nyers nevetést hallott.

Előtte állott szomszédja, torkaszakadtából nevetve.

— Ej, ej, Léni kisasszony — szólt vigyorogva — mondhatom, nagy feltünést kelt a bálon a — púpja! Hahaha!

Léni dermedten nézett a gunyolódóra. Félénken tekintett maga körül s aztán visszasettenkedett szobájába.

Meggyujtá a lámpát és a tükör elé állt. Fájdalmas mosoly jelent meg arczán.

A szomszédnak mégis igaza volt.

Milyen nevetséges volt az alakja, milyen nyomorék az ő vézna teste vékony lábaival és — púpjával.

És *ő* akart tánczolni, férfinak keblén végig repülni a termen, ő akart bámulatot gerjeszteni.

Arcza halaványvolt, ajkai reszkettek, fekete szemei vad tűzben égtek. Egymásután tépte le testéről a ruha darabokat, égették őt, égették — lelkét.

Eloltá a lámpát, a kerevetre ült és a kályhában izzó parázsra szegezte tekintetét.

Siri csend volt a szobában.

Ekkor ismét hallá a dallamos keringő édes hangjait.

De a hangok nem az átellenes házból látszottak jönni . . . mintha egy kis teremből hallaná, melynek egyik sarkában a tánczmester áll és rekedt hangon kiáltja: «Tessék vigyázni, az első keringő.»

Ekkor lépett hozzá — Vilmos és tánczolt vele — a púpossal.

Édes és szomoru érzést keltett ez egyszerre a szivében.

Hisz Vilmos most is tánczol, mintha őt tartaná karjai között, érzi szivének minden dobbanását, végig repülnek a hosszú tánczteremen, alig véve lélegzetet, kebel a kebelen, fülükbe hat az édes, megható, ábrándos keringő-dallam, a hangok körülveszik őket, mint a kék tenger zajgó, habzó hullámai, melyek fejük felett összecsapnak és húzzák őket lefelé, mindig alább, mindig alább, mig végre eszméletlenül alámerülnek . . .

CSAK LEGALÁBB MEGIGÉRNÉ.

IRTA: KÖVÉR ILMA.

Már jóval túllépte azt az életkort, melyben napjainkban a művész eléri dicsőségének tetőpontját.

Senki sem tudott még létezéséről sem; a midőn egyszer csak mesés hirtelenséggel feltünt és egy csapással meghóditotta az egész közönséget.

Kedélyén keringett ugyan valamelyes borongós felhő, de azért kicsillant alóla az üdeség, a mely megóvja az elpetyhüdéstől.

Korántsem volt bizalmatlan, sőt határozottan közlékeny barátaival szemben, a kiket készséggel világosit föl — a következőkben — a felől, a mire kiváncsiak: rohamos inváziójáról a művészetben.

*

Ideges türelmetlenséggel dobtam félre az ecsetet, a nélkül, hogy egy pillantást is vetettem volna arra, a mi alóla kikerült.

Odább löktem az állványt.

Mert habár a legkétségbeejtőbb unalom hajtott is a művészet karjaiba, arra a meggyőződésre jutottam, hogy épen nem találtam föl nála, a mit föllelni reméltem: a szórakozást, kellemes időtöltést.

Gazdag vagyok; nincs rá szükségem, hogy robotoljak; csupán élvezet után vágytam, a melyet már a legkülönbözőbb válfajokban megizleltem; sőt jóllaktam vele, de torkig.

Utolsó menedékem a művészet.

Ez is cserben hagy, akár csak a szerelem; nincs rám semmi ingere.

Az inger az életösztön. Nincs. Elveszett; s vele együtt teljesen elvásik az a különben is vékonyka fonál, mely életemet a léthez köti.

Egy gyönge rántás: kettészakitom és ...

De hát, ámbár a korszellem a század végének édes képmására mintázott, egyben mégis maradi vagyok.

Egy ósdi, tulhaladt fogalomtól nem birok szabadulni: a kötelességérzettől.

A keresztfiam: a kis Loránd!

Megboldogult, legkedvesebb barátomnak egyetlen gyermeke, a kinek rajtam kivül nincs senkije.

Esküvel fogadtam fel a haldokló barátnak, hogy apja leszek a kis árvának.

Igaz ugyan: ha rászáll az agglegény keresztapa vagyona, jövője biztositva lesz fényesen.

Nagy vagyon, a melyhez az alig 16 éves fiu mellé gyámot rendelnek; egy esetleg konok, rosszlelkü, haszonleső idegent . . .

Szegény keresztfiam!

Valami fájdalom-féle nyilalás vágott a szivembe.

Furcsa, ugy éreztem, hogy jól esik.

Azt tapasztaltam, hogy van a fájdalomban valami kellemes, megnyugtató érzés.

Arról győzi meg az embert, hogy van szive . . . Szive!?

Vére, idegei; sejtek, szövetek stb., a hogyan mostanság realizálják a belső konstitucziót.

Régi ember voltam: 40 éves multam. Ha tán 20—25 évvel később születek, ugy lehet, hogy akkor a mostani igényekhez mért destilláltabb nézeteim volnának az ember-állomány mibenléte felől. Akkor nem lenne szivem, a mely fáj; nem alalkalmatlankodnék a lelkiismeretem, a mely ebben is, abban is vetót hirdet; de hasonló jelenségek felmerülésénél egyszerüen elmennék a kezelő orvosomhoz és igy szólanék hozzá:

— Kedves doktorkám, fogj engem valamiféle hydropatikus, pneumatikus, metalloterapikus, vagy más e fajta kurára, a mely lelki bánatomtól, illetve lelkifurdalásomtól megszabadit . . . pardon! a mely helyrezökkenti idegrendszeremnek rendellenes működését és megadja a vérnek normális keringését. Hogy aztán egész öntudatos jogosultsággal hajthassam végre azt, a miben az idejemult, lélek hallhatatlanságában hivő tulfeszitett idegszálagaim visszatartottak: a nemsokára monopoliumot követelő öngyilkosságot.

Rettenetes mélyen belemerültem a realizmus, materializmus gyakorlatába — elméletben.

Kopogtak a szobám ajtaján. Hevesen. Keményen. Hivatalosan.

— Sürgöny Zimándy Károly urnak.

Szomoru hirt foglal magában.

Egy közeli rokonom halt meg és tudatják, hogy kis árvája az alig 10 éves Ella segély, támasz nélkül áll a világon. Rajtam kivül semmi néven nevezendő rokona nincs a gyermeknek.

Félbeszakitottam az izmusfilozófiát és rögtön elutaztam a kis leányért.

Fölhoztam és elhelyeztem a főváros egy legelőkelőbb magán nevelő intézetébe.

És azután minden maradt a régiben.

Időnkint vissza-visszatértem a művészethez, de mindig hasonló eredménynyel.

Szóval tovább hurczolgatott karján az unalom, a semmittevés gondos dajkája.

* * *

Gabriella elérte már 17-ik évét.

Gyönyörü szép leányka lett.

Ritkán kerestem föl a növeldében és két évi időköz után tett első látogatásom alkalmával, olyan előnyös változást találtam külsején, a mi fölötte meglepett, sőt alig ismertem rá.

Azt mondták, hogy rendkivül szellemes és bámulatos élénk felfogással bir.

Kissé regényes hajlamu, azonban csak módjával.

Mindenről volt alkalmam meggyőződést szerezni e látogatás alatt. Hosszasan elcsevegtem vele.

Ugy tapasztaltam, korához mérten bámulatosan ép világnézettel bir. Értelmes, okos, de nem tudákos.

Érintetlenül maradnak nála mindamaz alluerök, a melyek a nőiességet határolják. — Valósággal rajongani látszott a művészetekért.

— Mondd, Károly bácsi, — kérdezte minden apropos nélkül, — mivel foglalkozol te? Már többen kérdeztek társnőim közül: mi a foglalkozásod, de nem tudtam feleletet adni erre.

— É . . . én? . . . Festő, arczképfestő vagyok hugocskám.

— Ah, tehát művész.

— A . . . az.

Elpirultam a kicsinek őszinte tekintete alatt. — Mert biz' én ép oly kevéssé voltam művész, mint a milyen mértékben — naplopó.

— De szeretnélek egyszer meglátogatni. Engem rendkivül érdekelne egy festő műterme. — Nagy ateliered van?

— N . . . nagy.

Ebben különben nem hazudtam, mert az atelierem elég nagy volt, de már sátort szőhettek fölötte a pókok, olyan régesrégen nem nyitottam be az ajtót sem.

— Károly bácsi, nem engednéd meg, hogy egy vasárnapon elmenjek hozzád; hogy megtekinthessem a műtermedet?

— Hogyne. Szivesen.

— Mikor.

— Majd egyszer.

— De én mihamarabb szeretném. Jövő vasárnapon. Igen?

— Nem, nem; akkor semmi esetre.

— Ugy hát ahhoz egy hétre.

Olyan kényszerhelyzetbe hozott, hogy akaratom, sőt tudtomon kivül jóformán rámondtam, hogy: jövő vasárnaphoz egy hónapra.

Szivósan makacs kis teremtés volt.

De hát már megtörtént. Megigértem. Szavamnak kellett állanom.

Másnap kinyitottam a műterem ablakát és késő estig olyan alapos takaritást vittem véghez a legényemmel, mint valami néhai korból, tradicziókénti fönmaradt jó házi asszony.

Hanem a képek bizony nem voltak valami mutatósak.

Az én értelmes és valódi műizléssel biró húgocskám mentől kevesebbre fogja becsülni az ő «művész» nagybátyját, ha ezeket meglátja.

Kimondhatlan zavarba estem.

Ha teljes odaadással látok munkához, egy hónap alatt tisztességes képet produkálhatok, tünődtem magamban.

Nem egyszer hallottam, és pedig szakértőktől: «Halálos bűn, hogy az a Zimándy, ennyi tehetség mellett, nem szenteli magát egészen a művészetnek».

Hadd lássam, mennyiben volt igazuk a tehetségben jóslóknak? . . .

Egy hó elteltével sikerült egy képet, csinos kis genre-képet, megfestenem.

A műterem varázsszerü átalakuláson ment keresztül.

Minden jel arra mutatott, hogy olyan ember tulajdona, a ki dolgozik.

Elérkezett a nap, az óra, a melyben megengedtem Ellának, hogy egyik nevelőkisasszony kiséretében fölkeressen

Pontosak voltak.

Iparkodtam ildomos és szivélyes házigazda szinében feltünni.

Az Andrássy-úti villák egyikében lakom; a művész-negyedben.

Vendégeimnek mindenekelőtt a csinos kis parkot mutattam be, majd a szobákat. Körüljártuk az egész házat kivül-belül.

A szobák rendezésénél a legapróbb részletekig kiterjedt elővigyázatom.

Bátran bevezethettem a leánykát.

A szalon-asztalon Jókai, Mikszáth, Arany, Petőfi és más jeleseink egy-egy remekműve.

Gabriella nagy érdeklődéssel lapozgatott mindannyiban s ugyszólván valamennyinél a viszontlátás kellemes hatását olvastam le arczáról.

Kérésemre leült a zongorához s játszott.

A mit Tolstoi romlott Podnisevje a zene mellett érzett, annak ellenkező hatását tette reám Ella játéka.

Egy darab tiszta, szüzies költészet terjengett körülötte, a mint ujjai végig futottak a billentyükön.

Ugy éreztem, mintha bensőmben egy réges-régen elnémult húrt hozott volna rezgésbe az a dal, a melyet játszott s a mely összeolvadván egy másik dallammal itt benn, valódi szent zsolozsma szólalt meg hideg, fásult keblemben. Visszafojtott lélegzettel hallgattam és arról győződtem meg, hogy nagyon, nagyon boldog vagyok; de sőt egy köny is lopódzott a szemembe . . .

Köny az én szemembe!? . . .

Tán más előtt nevetségesnek tűnik fel, hanem nekem — lelkemre mondom — nem volt az.

Szerettem volna sirni, sirni, mint a gyermek.

Egy akkord fölrezzentett.

Gabriella fölkelt a zongora mellől. Az a poétikus, túlvilági lény ismét nő lett; egy kis leányka; igénytelen, egyszerü, csicsergő, játszi teremtés.

Melyik volt igézőbb? melyik volt elbűvölőbb?

Nem tudom. Lehetetlen különbséget tenni közöttük.

— És most, kedves bácsi, váltsd be igéretedet; vezess be minket a műtermedbe.

Nem ellenkeztem.

Karomat nyujtottam neki és szinte öntudatosan léptem vele az atelierbe, a hol egy eléggé csinos munka tanuskodott a mellett, hogy mennyit javultam egy hónap óta.

Mi tűrés tagadás: jól esik az embernek a tudat, hogy jobb, mint annak előtte volt.

Gabriella sokáig állt szó nélkül a kép előtt. Aztán csendesen fordította felém azt a mélységesen mély tekintetét és szinte elfogultan mondta:

— Oh, de büszke lehetsz te, bácsi, a midőn ilyen szép munkára azt mondhatod: ez az én művem.

Büszke voltam, de még mennyire, mert azt mondhatom: ez az én művem, a melylyel kinyertem az ő tetszését.

(Vége köv.)

MISS ROSE.

ELBESZÉLÉS. 6

— IRTA: K. REUTTER SÁNDOR. —

Tudta, hogy minden szavával mély sebet ejt Rose szivén; de Rose csak néma maradt, mintha nem is hallaná szavait.

Melwart dühbe jött és kiáltá:

— Vagy még többet akarsz tudni? Nos halld: Jövő héten lesz a te Bélád esküvője unokahugával. Hát mit bámulsz rám? Nem érted? Jövő héten, szombaton.

Rose fejét felemelte, arcza krétafehérré vált és szemei megmerevedten tekintettek Hectorra.

— Hazudsz! Hazudsz! — sikoltá és ájultan rogyott vissza székébe.

Márta hozzá ugrott és karjaiba fogta.

Melwart Hector eltünt.

VII.

Borus, esőre hajló és forró idő volt.

Bedő Béla dolgozó-szobájának kanapéján heverészett és czigarettát füstölt.

— Megfoghatatlan — monologizált Béla. Valóban megfoghatatlan. Minél tovább gondolkodom rajta, annál zavartabb leszek. Hogy Melwart gazember, az bizonyos; de olyan ügyesen csinálta a dolgot, hogy az embernek megáll az esze. Azt állitja: «Rose a szerencsétlenség után két napig a kórházban feküdt és két nap mulva elkivánkozott Budapestről. Igy aztán Melwart segédkezet nyújtott az utazáshoz.» Miért tette volna azt Rose, s ha teszi, miért nem irt? miért nem tudatta? Nem, nem, lehetetlen. Heteken keresztül éjjel-nappal kutattam, jártam a kórodákban, a pályaudvarokon, de nyomra semmi sem vezetett. Megismerkedtem Melwarttal, kémeket küldtem utána, egyszer leitattuk s mind nem használt. Oh ez borzasztó, meg kell bolondulnom!

Béla felugrott s nyugtalanul járt fel s alá a szobában.

Arcza sápadt volt, szemei beesettek: meglátszott rajta, hogy szenved.

Feltette kalapját, előkereste botját és távozni készült.

Mikor a homályos előszobán áthaladt, egy sötét alakot látott a falhoz lapulni.

— Maga az Jóska? — kérdé, azt hivén más az.

De választ nem kapott.

— Ki az? Mit akar? — ismétlé Béla és az alak felé tartott.

— Bocsánatot kérek, ugy látom, rossz helyen járok — szólalt meg a sötét alak, egy kendőbe burkolt nő. — Oh ne tessék azt hinni, hogy rossz szándékból járok itt.

— Hát kit keres?

— Bedő úr inasát kerestem — mondá nekibátorodva az asszony, azután egészen Béla elé lépve folytatá: — Talán maga az?

Bélát érdekelni kezdte a dolog, az egész titokzatosnak tetszett neki.

— Mit akar tehát? — kérdé kétértelmüen.

Az asszony azt hitte, hogy az áll előtte, a kit keresett. Halk hangon kérdé:

— Mondja, de igazat mondjon, igaz, hogy Bedő úr nősül?

— Hogy nősül-e? Miért kérdi azt?

— Ne kérdezze, s mondja: igen vagy nem?

— Nos hát: nem! De miért kérdi?

— Nem? valóban nem? Tehát még

EGY KOSÁR APRÓSÁG.

A VÉRTANU HALÁLA.

sem igaz, a mit az mondott?! Mennyire meg fog ennek örülni az én kisasszonykám — motyogta tovább az asszony inkább magához, mint Bélához — mindjárt egészségesebb lesz, nem fog annyit sirni és bánkódni. De mondja kérem — folytatá Bélához fordulva — igazat mondott?

— Igazat. Most azonban jöjjön ide be — szólt Béla, ki az egészből nem értett semmit és kiváncsi lett e rejtélyes beszédre. Megfogta az asszony kezét és behúzta a szobába, a hol leültette egy székre. A világosságban teljesen szemügyre vehette az idegen nőt: jóképü, tisztességes asszonynak látszott. Márta volt.

Béla odaállt elébe, összefonta mellén karjait és szigoru, követelő hangon mondá:

— Tudja meg, hogy én vagyok az a Bedő, a kiről olyan behatóan tudakozódott. Miután az egész nekem titokzatosnak tetszik, és én ennek a végére akarok járni, kérem, mondja el röviden és őszintén, ki küldte, miért kérdezősködött és miféle kisasszonyt emlegetett?

Márta zavarba jött, kendőjét izgatottan igazgatta és szavak után kapkodva mondá:

— Nekem semmit sem szabad mondani, — én nem fogok semmit sem elárulni, — milyen ügyetlen is voltam. — Kérem, tessék engem elbocsátani — s az ajtóhoz közeledett.

Béla föltartóztatta.

— Pedig innét egy tapodtat sem megy, mig mindent el nem mond!

Márta megijedt az erélyes hangra, félénken visszatért előbbeni helyére.

— Isten bocsássa meg nekem, — mondá — ha rosszat cselekszem, de az erőszaknak kellett engednem. Legyen, megmondok mindent, a mit tudok. Engem az áldott jó kisasszony küldött, kit ismerni tetszik, Rose kisasszony.

— Micsoda? Hogyan mondja — Rose? kiáltott fel Béla Mártához lépve. — Beszéljen, szóljon! Ő az? Brigton Rose kisasszony? Hol van? mi történt vele?

Márta folytatá:

— A Zugligetben lakunk. A kisasszony, én és két cseléd. A mikor oda kerültem az orvos ajánlatára, egy hónappal azelőtt, a kisasszony ágyban feküdt, eszméleten kivül. Súlyos, mély seb volt a homlokán és az orvos naponta többször jött: attól tartott, hogy agyvelőgyulladás fog beállani. Lassan feleszmélt a kisasszony, mintegy mély álomból; körülnézett, mintha keresett volna valakit és ismét lehunyta szemeit. Óh, milyen szép is ő: még életemben nem láttam olyan szép nőt. Azután milyen kedves, milyen áldott jószivü . . .

— Kedves asszonyom, folytassa csak gyorsan, sebesen — szakitá félbe a beszédet türelmetlenül Béla.

— Igenis, sokáig feküdt ismét magánkivül. Egy délután a kisasszony mélyen sohajtott és felébredt. Csodálkozva körülnézett s kérdezte, hogy hol van. Én megmagyaráztam neki, de akkor ő már elaludt. Másnap láza volt. Beszélt összevissza mindenféléről, érthetetlenül gyorsan. Hallottam: emlegette a czirkuszt, beszélt lovakról és azután hangosan felkiáltott: Béla! Béla! . . . Hetenkint egyszer kijött Melwart úr.

— Melwart? — ismétlé tompán Béla.

— Igen, Melwart. Tudakozódott a beteg hogyléte után, bejött a szobába, odalépett az ágyhoz, de soká nem maradt s távozott. Mikor a kisasszony lassan felgyógyult, mikor a láza elmult, ismét eljött Melwart úr. Ekkor ők már beszéltek. Hallottam odakünn, hangosan beszéltek és sokáig; sejtettem, hogy összevesztek. A kisasszony lassan teljesen felgyógyult, de nagyon gyenge volt. Gyakran kérdezte, nem kereste-e valaki, nem jött-e levél. S ha azt mondtam nem, — mindannyiszor szomoruan, bánatosan köszönte meg. Leolvastam az arczáról, hogy szeretne sirni. Naponta kiültünk a lugasba és ez volt kedvencz helye. Egy napon ismét eljött Melwart úr. Rejtélyesen, titkosan lepett meg minket a lugas előtt, mint valami ezermester. Ekkor heves jelenetnek voltam tanuja. A beszédből ugyan nem értettem semmit, mert angolul folyt, de Melwart úr, hangosan, szenvedélyesen beszélt s a kisasszony elájult. Nehezen magához téritettem és ágyba fektettem. Azóta nem kelt fel . . . Óh, ha látná, hogy néz ki, milyen szomoru, tudom, hogy megsajnálná, — folytatá kis megszakitás után Márta és könyet törölt szeméből. — Naponta fogy, gyengébb lesz: nem is fogja már sokáig kihúzni. Tegnap ismét beszélt velem, sokat. Elmondott mindent: szerelmét, csalódását és bánatát. Felkért, de olyan könyörgően, hogy sirnom kellett; felkért, hogy menjek át Pestre, ide Bedő úrhoz, titkon, és tudjam meg az inastól, igaz-e hogy Bedő úr nősül, mert Melwart úr állitotta. Azt mondotta a kisasszony, hogy nem meri, nem akarja hinni, hogy oly szivtelen volna, s hogy ha már elhagyta, oly hamar felejtette volna. «Mielőtt meghalnék, tudni akarom azt» végzé szavait a kisasszony.

Bedő ámulva hallgatta az asszonyt.

Agyában a gondolatok oly zavarosan kavarogtak, hogy az első pillanatban az intrikát meg nem értette. Csak lassan kezdett előtte derengni a helyzet. Mit törődött ő már most a multtal; csakhogy tudja, hol van Rose s hogy él.

— Vezessen rögtön hozzá! Látni akarom, beszélni akarok vele!

Kocsit rendelt. Az asszony hálásan tekintett rá.

— Hogy fog örülni, mily boldog lesz a kisasszony — mondá örömteljesen.

A kocsi megérkezett s Bedő és Márta elhajtattak a zugligetbe.

Az úton Márta még részleteket mondott miss Rose betegségéről s felgyógyulásáról.

Béla izgatottan fészkelődött helyén. Határtalan öröm és boldogság árasztá el kebelét.

Olykor azonban az a tudat, hogy Rose beteg s hogy talán fel sem gyógyul, nyomasztóan hatott szivére.

A kocsi sebesen robogott végig a poros országúton.

A zivatarfellegek elvonultak anélkül, hogy esett volna és a levegő forró, nyomasztó volt.

Béla egykedvüen nézte a kocsiablakon át az elhaladó réteket, fákat és bokrokat, és csak egy gondolat foglalkoztatá: Rose viszontlátása.

Egyszerre a kocsi megállt, czélnál voltak. Béla nem várta be az öreg asszonyt hanem kiugrott a kocsiból és a nyitott kertajtón át berontott az akáczligetbe.

Mikor a házhoz ért, felrohant a lépcsőkön a tornáczra.

Ott az inas ácsorgott.

— Keresni tetszik valakit? — kérdé.

— Senkit — dörgé oda Béla és a legközelebbi szobába hatolt; az üres volt. A magas üvegajtón át a másik szobába látott.

Ott feküdt a fehér párnák között lesoványodova, halványan Rose.

Béla az első pillanatban megkövülten állt az ajtóban.

Azután felránta azt és felkiáltott:

— Rose! . . . Rose! . . .

A beteg felemelkedett és szemeit Bélára emelé.

Arcza felragyogott, szemei visszanyerték fényüket, ajkain a boldogság, az öröm mosolya jelent meg és elhalt, fulladozó hangon rebegé:

— Bélám! édes Bélám, te vagy az, igazán te vagy?

Oda borult a hozzálépő Béla keblére, fejét vállára hajtá és könyei megeredtek. Sokáig sirt a boldogságtól és csak lassan csillapult.

Egész fájdalma, minden bánata e könyekben lelte vigaszát.

Béla az ágy szélére ült és Rose kezét fogta.

Milyen boldogok voltak; folyton egymást nézték és ajkaik százszor is összetapadtak.

Béla elmondta tévedését, elmondta, hogyan kereste Roset, hogyan kutatta minden felé.

Rose ekkor elpanaszolta egész történetét.

Ott kezdte, a mikor gyakorlatát végezte a próbán, látta a gyűlölt Melwartet, de akkor már lendületet vett, ugrott és repült az akadály felé.

Az ijjedelem elvette higgadtságát, eszméletét, s ő alábukott.

Magáról többet addig nem tud, mig itt fel nem eszmélt.

Melwart hozatta ide, titkon. Azután ő maga is eljött és azt hazudta, hogy Béla rég elfelejtette, s elhitette vele, hogy készül nősülni.

— Ez a hir szivemet marczangolta — végzé be Rose beszédét. — Azt hittem, minden pillanatban szétreped és egyszerre fog véget érni az én kinos életem. De nem ugy volt, a fájdalom lassan ölt, emésztett. Most azonban egészséges leszek, az akarok lenni, mert itt vagy te, kit forrón, kimondhatatlanul szeretek, — mert közelemben leszesz mindig . . . Ugy-e mindig?

— Örökké — susogá vissza Béla.

VIII.

Melwart Hector két nappal az események után kellemetlen emlékekkel utazott el Budepestről, valószinüleg vissza Angliába.

Szentléleky Imre báró ugyanis, mikor Béla esetét megtudta, belekötött Melwartba és párbajt provokált, melynek eredménye Melwart sulyos megsebesülése volt.

Megtudták azt is, miért óhajtott Melwart Roseval kibékülni.

Az öreg lord Brigton meghalt és összes vagyonát Rosera hagyta, anélkül, hogy az tudta volna.

Rose elhagyta a művészi pályát és szigorú visszavonultságban töltötte el gyászévét.

Egy év elteltével pedig ismét találkozunk összes ismerőseinkkel a nyéki kis kastélyban, a hol zárt családi körben ülték meg esküvőjüket Béla és Rose.

(Vége.)

FEKETE FELLEG.

Teodoro Guerrero regénye. 12

ELOSZLOTT FELLEG — BEBORULT ÉG.

Alfredo nyomorultnak érezte magát, a mióta anyja kétségbeejtő multjáról s a maga származásának történetéről értesült. Azelőtt kopott munkászubbonyában is felemelt fővel, kidagasztott mellel járt-kelt az utczákon s dolgozott olcsó pénzen a műhelyben; most úri ruhájában, úri módjában alácsüggött feje, elhagyta önérzete. Semmirevaló, haszontalan teremtménynek hitte magát, a ki arra sem méltó, hogy embertársa szóba álljon vele.

Egész éjjel ott virrasztott anyja mellett. Szótalanul, maga elé meredve ült a földön. Csak néha rajzottak föl hevült agyában a gondolatok s keltették föl benne a tettre való erőt.

Hajnaltájban erőt vett rajta a gyengeség.

Odavetette magát a bontatlan ágyra s keservesen zokogott.

Majd hirtelen felegyenesedett. Lerántotta magáról a kabátot s a mellényt s haraggal a földre vetette.

Előkereste kék zubbonyát és felöltötte. Mintha könnyebben lélekzenék benne.

— Kell, kell! — mormogta magában. Nincs más mód. A társadalom kivet magából, a haza hív. Van már, a ki magához fogad, a ki szivesen lát.

Előkotorta ócska széles karimáju kalapját s az ajtó felé sietett.

Ott megállt egy pillanatra s nagyot lélegzett.

Egy pillantást vetett anyja ágyára, aztán Czeczíliára, ki elszunnyadt a székben a beteg mellett.

— Itt hagyok mindent, a mit szeretek! Szegény anyám! Mit tehetek mást, szegény anyám! Nincs nevem, nincs becsületem, hadd keressem hát a halált. Még nem váltottak meg a sor alól . . . Édes Czeczilia! Hogy szerettelek!

S hanyatt-homlok rohant le a lépcsőkön. Az utczára érve futásnak eredt. A kaszárnya felé futott.

Épen soroztak.

Odaállt a bizottság elé. Bevált. Megeskették s mindjárt rá is adták a rongyos egyenruhát.

S Alfredo emelt fővel, kidagasztott mellel sietett hazafelé.

— Van már nevem, van már becsületem. Adott a haza nevet is, becsületet is. Ember vagyok.

Délután két óra tájban ért Alfredo a házuk kapujához.

Mikor meglátta a felkanyargó lépcsőzetet, elakadt a lélekzete.

A szive is dobogott. Félt is.

Elhamarkodta volna tán a dolgot? . . . Összeszedte erejét s felment.

Az utolsó lépcsőn ujra megállott. Nehezen lélekzett.

Neszelt.

Nem hallatszott hang odabennről.

Kopogott.

Czeczilia nyitott ajtót, mert Filomena ágyában feküdt még.

Mikor a lány meglátta az egyenruhás Alfredot, felsikoltott s visszatántorodott. Alfredo belépett a szobába.

Alig tért Czeczilia magához meglepetéséből, oda sietett az alkóv ajtajához s behuzta.

— Czeczilia . . . S az édes anyám?

— Mit tettél? — kiáltá a leány fojtott hangon.

— A mit sorsom parancsolt — viszonzá Alfredo büszkén hátravetvén fejét.

— Halkabban, halkabban! Oh istenem, mit tettél szerencsétlen.

— Szerencsétlen?

— Alfredo mit tettél? — kiáltá Czeczilia kétségbeesve.

— Megmondom neked: semmit se akarok az emberek jóvoltának köszönni. Magam akarok valamivé lenni. Az isten is elhagyott engem. Hát leszek én én.

— Megőrültél? — susogta a leány remegve. Hát elfeledted szegény anyádat. Nem éli túl azt a perczet, midőn meglát igy katona ruhában. Hát nem tudod, hogy te voltál egyetlen vigasza, egyetlen boldogsága? S most elveszitsen téged is.

— Ez a ruha óvott meg engem, Czeczilia. Borzasztó tettől óvott meg . . . Tudod mire gondoltam már az éjjel? Arra, hogy elemésztem magamat.

— Hah! Borzasztó! Istenem — rebegte Czeczilia karjával elfödvén arczát.

— Mit tudsz te? szegény leány. Nem ismered az én boldogtalanságom történetét. Jobb is, ha nem tudod meg soha. Megutálnál, megvetnél miatta. Haj!

— Megvetni én? Oh, kitárnám karjaimat s még jobban szivemhez szoritanálak. Oh! csak ezt ne tetted volna.

— Tán tudod? — kérdé Alfredo zavartan.

— Tudok mindent. Anyád mondott el mindent.

— S nem utáltál meg?

— Soha. Jobban szeretlek, mint valaha. De Alfredo mit tettél, az ég szerelmére? Alfredo.

— Mit? . . . Mikor megtudtam, milyen nyomorú teremtménye vagyok én az istennek, elfogott a kétség és az indulat. Nem biztam senkiben, nem biztam a világban. S bocsáss meg, Czeczilia, nem biztam te benned se . . .

— Háládatlan . . . — suttogta Czeczilia.

— Most, hogy jobban ismerlek, még jobban szeretlek, még jobban csodállak. De . . . de azért köztünk immár vége mindennek . . .

— Alfredo.

— Vége! Vedd vissza szavadat, add vissza a szavamat. Nem leszünk mi egymásé soha. Akad majd más ember, a kit megszeretsz, és a ki megszeret, légy azé. Én már nem vagyok a magam ura. Fegyvere vagyok már a hazámnak. Elpusztulok majd valami csatában mihamar.

— Oh! Alfredo, milyen igazságtalan vagy s milyen kegyetlen — mondá Czeczilia zokogva.

— Nem kegyetlen, nem igazságtalan. Tán inkább jószivü. Minek tegyelek boldogtalanná magammal együtt. Jobb sorsra vagy te érdemes . . . Feledj el, Czeczilia, feledj el.

— Te is el akarsz feledni, ugy-e? — kiáltá keserüséggel a leány.

— Kell hogy elfeledjelek, Czeczilia, bár érzem, hogy nem foglak feledni. Te se tudsz feledni? Nos, ugy egyek leszünk a keserüségben. Az enyém nem tart majd soká? Elűzi egy kósza ágyúgolyó az én keserüségemet . . .

— Meghalni! — tört ki könyek közt Czeczilia.

— Ne sirj, édesem — mondá Alfredo gyengéden a leányra hajolva. — Ne sirj, mert elhagy erőm s nem tudok többé cselekedni . . . Ha meghalok is a csatában, a te neveddel ajkamon múlok majd ki a világból. Érted lesz szivem utolsó dobbanása.

— Kegyetlen . . . . . és anyádat itt hagyod?

— Anyám! — kiáltott a fiú felugorva. — Hol van anyám?

— Ott benn pihen.

— Látni akarom! — és odaugrott az alkóv ajtajához.

— Nem, — kiáltott a leány az ajtóhoz futva s elfedve testével, hogy Alfredo be ne hatolhasson. — Ebben a ruhában nem mehetsz be hozzá. Nem, Alfredo.

Alfredo meghökkent s félve kérdé:

— Megijesztesz, ugy remeg a hangod. Mi történt, Czeczilia? Látni akarom az anyámat! . . .

— Halkabban beszélj! — csititá a lány.

— Látni akarom az anyámat.

— Nem, nem! — ellenkezett könyörgő hangon Czeczilia.

— Meghalt? . . .

— Él.

Alfredo ujra odarontott az ajtóhoz és ellökte Czeczíliát.

A leány visszaugrott az ajtóhoz és szembeszállott Alfredoval. Pillanatig viaskodtak.

Hirtelen Filomena hangja hallatszott az alkóvból.

— Él, él! — kiáltott fel Alfredo ujongva. — Hála néked, istenem.

— Félek — rebegé Czeczilia félreállván az ajtóból.

Az ajtó megnyilt. Filomena kitárt karokkal állott a küszöbön.

Mikor meglátta Alfredot az egyenruhában, iszonyút sikoltott s összerogyott.

Végigterült a küszöbön át a két szoba padlatán.

Estében véresre ütötte fejét.

Alfredo és Czeczilia felsikoltottak. Hirtelen felemelték a vérző beteget s az ágyba helyezték.

Nem volt már beteg a szerencsétlen aszszony. Meggyógyult örökre.

Meghalt.

Az a *fekete felleg*, mely húsz év óta fedte szegény Filomenát, eloszolt. A halál angyala szárnyának lebbenése űzte szét a komor felhőt.

S a katona ott zokogott az ágy mellett a földre borulván. Czeczilia pedig révedezve nézett maga elé könytelen szemekkel.

Vége köv.

AZ ANARKIZMUS ESZMÉJE.

IRTA: BALOGH ARTHUR.

Kropotkin hg. az *Egy forradalmár szavai*ban (mely nem egyéb, mint a *Révolté* czimü anarkista ujságban 1879-től 1892-ig megjelent czikkek gyüjteménye) igy magyarázza meg az *anarkia* szó eredetét:

«Mikor az Internaczionále kebelében egy párt keletkezett, mely e szövetkezésben minden tekintélyt és fensőbbséget tagadott, mely fellázadt a tekintély ellen, bármily formában nyilatkozzék is, ez a párt eleinte *federálista*, majd *államellenes* pártnak nevezte el magát. Ekkor még nem vette fel az anarkista nevet. Ez a név: *an-arkia* (mert igy irták eleinte) nagyon közel vitte volna a pártot a proudhoniánusokhoz mely

ellen ez időben erősen harczolt az Internaczionále.

De épen azért hogy a zavart növeljék, a párt ellenségei szivesen kezdték e nevet használni, mert e mellett azt lehetett hinni, hogy az anarkistáknak egyedüli czélja zavart és khaost teremteni, a nélkül, hogy az eredményekre gondolnának.

Az anarkista párt sietve elfogadta a neki adott nevet. Eleinte hiven ragaszkodott a kis elválasztó jelhez az *an-arkia* között, jelezvén az által, hogy igy e szó: *an-arkia*, mely görög eredetü, annyit jelent, mint *tekintély nélküli állapot* és nem azt, hogy zavar; de később ettől eltekintett, nem törődvén azzal, hogy dolgot adjon e korrektoroknak vagy görög leczkéket tartson olvasóinak.

A szó igy tehát visszanyerte eredeti, közönséges jelentését, melyet 1815-ben igy fejezett ki egy angol filozóf, Bentham: «A bölcsész, ki egy rosz törvényt akar reformálni, nem a lázadást prédikálja ellene... Az anarkizmus jellege egészen más. Ez tagadja a törvény létezését, visszautasitja érvényességét, arra ösztönzi az embereket, hogy ne ismerjék el törvény gyanánt és támadjanak fel végrehajtása ellen.» A szó jelentése ma még bővebb lett: az anarkizmus nemcsak a létező törvényeket tagadja, hanem minden fennálló hatalmat, minden tekintélyt; de lényege ugyanaz marad; fellázad — és ez a kezdete — a hatalom, a tekintély ellen bármily formában nyilatkozzék ez.»

Az anarkizmus ellenségei azt mondják, hogy csak a fennálló rendet akarja elsöpreni és helyébe zavart, fejetlenséget hozni. Mi hát az a rend, melyet az anarkizmus szétrombolni akar és mi az a fejetlenség és zavar, melyet létesiteni akar?

«A mai rend — folytatja Kropotkin hg. idézett művében — az, hogy az emberiségnek kilencztized része dolgozik, hogy egy maroknyi tunyának a fényüzést, az élvezeteket, a legocsmányabb szenvedélyek kielégitését lehetővé tegye.

A mai rend az, hogy ennek a kilencztized résznek nélkülöznie kell mindazt, mi az egészséges élet feltétele, nélkülöznie kell az értelmi tehetségek észszerü kifejlődését. Arra kényszeriteni az emberiség kilencztized részét, hogy baromi életet éljen egyik napról a másikra és soha se merjen gondolni azokra az élvezetekre, melyeket az embernek a tudományok tanulmányozása, a művészeti teremtés szerez, — ime ez a mai rend!

— — — — — — — — —

A mai rend az, hogy a nyomor, az éhség a társadalom rendes állapota lett.

— — — — — — — — —

A mai rend az, hogy a nő eladja magát, hogy gyermekeinek ételt adhasson; a mai rend az, hogy a gyermek be van zárva egy gyárba, vagy meghal a kimerüléstől; a mai rend az, hogy a munkás géppé változott.

— — — — — — — — —

A mai rend az embernek folytonos harcza az ember ellen, egyik mesterségnek a másik mesterség, egyik osztálynak a másik osztály, egyik nemzetnek a másik nemzet ellen.

A mai rend a szolgaság, a gondolat békóra füzése, az emberi nem lealázása, melyet a vas és a korbács tartanak fenn.

— — — — — — — — —

Ime ez a mai rend!

— — — — — — — — —

És a zűrzavar, mi az, a mit ők zűrzavarnak neveznek?

Ez a nép fellázadása e nyomorult rend ellen, széttörvén lánczait, lerombolván a gátakat és egy jobb jövő felé haladván. Ez a legdicsőségesebb, mit csak az emberiség története felmutathat.

— — — — — — — — —

A zürzavar amaz időszakok, midőn egész nemzedékek folytonos harczban állanak, feláldozzák magukat, hogy jobblétet szerezzenek az emberiségnek, megszabaditván a mult szolgaságaitól. Ezek azok az időszakok, midőn a nép lángszelleme szabadon megnyilatkozik és pár év alatt óriás léptekkel halad előre, mi nélkül az ember az antik rabszolgaságban maradt volna, földön csuszó lény lenne, a nyomorúságban lealázva.

A zürzavar a legszebb szenvedélyek és a legnagyobb odaadás kifejlődése, az emberiség iránti legnagyobb szeretetnek az időszaka!

Az *anarkia* szó, midőn ama rend tagadását foglalja magában és a népek életének legszebb pillanatait idézi fel, nincs-e jól megválasztva ama tábor részére, mely egy jobb jövő meghóditása felé halad?»

Vagyis a mai rend tulajdonképen a rendetlenség, s az a zürzavar, melyet az anarkia ellenségei szerint létrehozni tulajdonképen a «jövő összhangja.»

Reclus pedig a freiburgi anarkista-gyülésre küldött jegyzékében ezeket mondja:

Miért vagyunk mi: 1. forradalmárok, 2. anarkisták, 3. kollektivisták?

Forradalmárok vagyunk, mert igazságot akarunk. Soha se ment végbe valami nagy haladás békességes fejlődés utján: hanem mindig hirteleni forradalom utján. Ha az előkészületek lassan történnek is az elmékben, az eszmék megvalósitása hirtelen történik.

Mi anarkisták vagyunk, kiknek nincs parancsolójuk és nem parancsolnak senkinek . . . Csak a szabadságban van morál . . . De mi nemzetközi kollektivisták is vagyunk, mert átlátjuk, hogy az élet lehetetlen társadalmi csoportosulás nélkül.»

Már most ha az anarkizmus eszméjét elemeire bontjuk*, azt látjuk, hogy annak egész tartalma nehány alapgondolatra vezethető vissza, melyek körül, mint jegeczedési szilárd pontok körül tömörülnek az egész tan elvei. Ezek az alapeszmék a következők:

1. Az emberi élet czélja a jólét (l'aisance), minden embernek feltétlen joga van a jólétre.

2. A jólétnek mellőzhetlen feltétele a legkorlátlanabb egyéni szabadság, vagyis hogy kiki minden akadályoztatás nélkül azt tehesse, a mit akar. Ennek folytán

3. *Minden korlát, legyen az külső (társadalmi) vagy belső (erkölcsi), ellenkezik az ember rendeltetésével, ezek egyedüli okai a nyomoruságnak és csak az emberek egy része által találtattak ki a másik rész elnyomására.*

4. Ez a része az emberiségnek (a vagyonos osztály) oka a ma minden nyomorának.

5. Meg kell szüntetni minden külső és belső korlátot, minden tekintélyt s minden oly alapelvet, melynek nevében egyik ember parancsolhasson a másiknak. Mindezt erőszakkal is.

Vizsgáljuk most az alapelveket közelebbről, a mint azokat az anarkista-irók vagy előfutárjaik fejtegetik.

Az anarkizmus ugyan az «összeség» jólétét, boldogságot tüzi czélul és emlegeti folyton, valójában azonban az én-nek feltétlen, minden egyebet félredobó érvényesülésén alapszik. Az én-nek ezt a zsarnoki uralmát, az önzésnek ezt a minden határtól ment rendszerét tulajdonképen *Stirner* állapitotta meg.

Az élet czélja az élvezet. A szenvedés tehát ellentétes az élet czéljával, egyetlen czél a személyes jólét, mely nem egyéb, mint vágyaink kielégithetésének állapota. Ha az élet czélja a boldogság, kell, hogy arra mindenkinek joga is legyen és pedig ugy, hogy ő maga határozhasson ennek feltételei fölött, az eszközök fölött, melyekkel azt elnyerheti s biztosithatja. «Az anarkisták — mondja egyik anarkista szemle — vakmerő elszántsággal akarnak osztályrészükhöz jutni a boldogságból, melyhez joguk van.»

A jólét feltétele a legkorlátlanabb szabadság, hogy az ember azt tehesse, a mit akar. Mert ha az emberi élet czélja a boldogság és erre az ember mint eredetileg jó képes is, csak tökéletesen szabadjára kell őt hagyni, hogy cselekedjen tetszése szerint: jól fog cselekedni. Ha az emberek egészen szabadok, mindenki a másiknak, az összeségnek javára fog munkálkodni.

Ez a korlátlan szabadság szüli a teljes egyenlőséget is. Igaz, hogy lesznek természetadta egyenlőtlenségek akkor is, de a felsőbb szinvonalra emelkedett ember nem fogja azt soha a maga előnyére kizsákmányolni, gyűlölvén minden hatalmat és fensőbbséget. Bakunin maga is figyelmeztet, hogy «elejét kell venni ugyanazon egyének folytonos kezdeményezésének, a fensőbb egyének uralmának.» Reclus folyton azt ajánlja, hogy a társak «mindig és

* Szorosan véve az anarkizmusnak, mint társadalmi elméletnek tulajdonképeni kutfeje Rousseau. A későbbi materiálista elméletek az ő tanaiból vonták le az anarkizmus eszméjét.

PIHENÉS.

mindenkor egyenlők legyenek, igazi társak, hogy senki se legyen közöttük parancsoló.»

Ebből következik aztán, hogy minden korlát, akár külső (társadalmi), akár belső (erkölcsi) mint a féltetlen szabadsággal ellenkező és az ember végczéljának elérését lehetetlenné tevő, elvetendő.

Mik a külső korlátok? A tekintély, annak nyilatkozási formái: a jog, a törvények, a kényszeritő hatalom a törvények megtartására. Ám mindez mit sem ér, haszontalan. Mik a belső korlátok? Az igazság, a jogosság érzete. Ezek is csak puszta kimérák.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

A Népszinházban is már lesrófolták a világot vagy két hónapra. Megszünt a komédia, elhallgatott a nóta; a sok fáradság után pihenni fognak a derék szinészek.

Napról-napra akadt a héten búcsú-előadás.

A primadonnák sorban felléptek: utoljára ez évadban. Azaz, hogy nem valamennyien. Egyik primadonna lemaradt a sorból. Ugyan fellépett ez is utoljára, de nem nyomták rá ökölnyi betűkkel a szinlapra.

Hogy mért ép ez az egy az ily félszegen kiválasztott, azt ki tudná megmondani? Bizonyára kulisszatitok, melyet nem tud meg a közönség soha. Minek is tudja meg? Talán megharagudnék a publikum miatta, ha megtudná.

Már pedig kár haragra gerjeszteni, a kik oly szépen és jól megférnek egymással, mint a publikum és a népszinház direktóriuma.

Igy kapuzáráskor végig kellene pillantanunk a letünt szezónon. Sok nem történt alatta, a mi történt az is csak válogatva járja.

A premiérek közül igazi sikert csak egy, vagy legfeljebb kettő aratott. Osztatlan elismeréssel csak az igazán kiváló izlésre és talentumra valló.

Bokor operettjét, a *Kis alamuszit* fogadta a közönség. Derék sikert aratott a Cziterás is a muzsikájával, mely gyakorlott zenész szép munkája. Nagyobb sikere csak a naivul silány szövegen tört meg. A szezón slágere, a chose de bruit a Virágcsata csak olyan sok hűhó semmiért premiér volt. Nyűtték az utolsó hetekben ezt darabot, de a publikum nem akarta bevenni a keserves pilulát. Ha át is kerül a jövő szezónra, akkor is csak nagyon megviselten. Valami friss holmi könnyen kiüti majd a nyeregből. Népszinművekben a produkczió a semminél is kevesebb volt. Igazi népszinműpremier egy se volt. A mi volt, az sehogy se akart beütni. Elverték rajta a port jobban, mint kellett volna. Ha már épenséggel nem akar teremni, akkor fogadják jószivvel a gyenge termést is. Ha nem egyébnek, magnak beválnék. Rátkay Csillaghullását nem portálták, a Fenyéri Szegedi boszorkányát vad erőszakkal lenyakazták és erőszakkal a lomtár porába fullasztották, a régi népszinműveket csak ünnepnapokon szedték elő: igy hát a letünt évadban is csusszant a népszinmű egy jókorát lefelé azon a lejtőn, mely a menybe kapaszkodik és az örök enyészetbe nyulik.

Ha igy haladunk, rövidesen megtarthatjuk a requiemet a magyar népszinmű kora halála felett. Oka pedig ennek a kora enyészetnek a publikum meg az iróvilág. A népszinház vezetősége csak közvetve. Mert jó népszinművet szivesen adna, rosszal kár rontani a műfaj hirét. Jó pedig nem akadt, rosszat amugy se fogadott volna. A közepest pedig nem becsülte meg se ő, se a publikum. Egyébként ezek még szóba fognak kerülni e hasábokon a népszinház egyéb viselt dolgaival együtt.

* * *

Szivesen emlékezünk a városligeti szinkör egy premiérjéről: a Gyöngyi Izsó *Hortobágyi virtusáról*. Szivesen, mert olyan népszinművet ismertünk meg ebben a darabban, a milyet már esztendők óta nem láttunk az új népszinművek közt. Tiszta, hamisitatlan népszinmű a Hortobágyról. Eszünkbe se ötlik, a mi balság ép van benne, olyan jól esik látnunk, hallanunk ezeket a tőrül metszett magyar alakokat. S fel van épitve ez a dráma, korrekt szerkezettel, egységes cselekvénynyel bir, melyet nem fojt el a sok haszontalan, félszeg epizód. És e mellett hatásos rutinnal megirt munka. A szinészszerzőjét csak buzditni tudjuk további tevékenységre. De valahogy ne térjen le arról az ösvényről, a melyre beköszöntőül lépett.

* * *

Buda csendes; tehát készül. Hogy mire? az még titok. De ugy látszik, valami rengeteg dologra. A publikum pedig lesi, hogy mire nyilik meg ez a rejtélyesség? Lessük mi is.

* * *

Hosszas gondolkodás és latolgatás után bizony alig juthattam tovább a fentebb ékeskedő titulusnál. Mit is irjon hát az ember a szinházakról junius hónapjában? Kit érdekel ilyenkor a szinház? Ki jár ilyenkor szinházba? Ám nem akarnók nyakát szegni ennek a hitvány-silány krónikázásnak, mielőtt be nem csapják az orrunk előtt a szinházak kapuit. Egyet ugyan már becsaptak hogy csak úgy döngött belé; és sajátságos módon ép erről a becsapott portájú szinházról akad mondanivaló sajtószerte. Mi is már elmondtunk egyet-mást róla: persze a budapestivé degradált magyar királyi operaházról. Beszéljünk ujra erről a sokat hányatott intézetről? Szidjuk ujra s hánytassuk magunkat a habbal a jövője mián? Nem is akarjuk, nem is merjük. Félünk, hogy megkövez bennünket a publikum a sok untatásért. Napirendre a fölött a tárgy fölött, napirendre! Ezt kivánjuk mi s ez követeli a közönség. Embert annak az intézetnek az élére, embert, a kinek esze és keze van. Embert, a kinek e mellett tapasztalata van a körül az intézet körül, hogy kipusztitsa ezt a kopott és ócska nyügöt, mely — kis szüneteléssel — majdnem egy évtized óta megfekszi közéletünket.

* * *

A vigszinházat pedig a székes-főváros ledorongolta.

Az albizottságok albizottsága arra a lucziferi talpalattnyi földre helyezkedett, hol a tagadás lábát megveti.

Ugocsa non coronat: a bizottság nem ad. Adna nemzeti szinházra.

Persze, mert arra nem kérnek. Vigszinházra nem ad, mert arra kérnek.

Hát erre az esztendőre is nyakát szegték ennek az intézménynek? Vagy tán örökre?

Bizony nincs, a mi ékesebben hirdetné a mi társadalmi viszonyaink félszegségét és törpeségét. Hát nem akad széles e hazában ember, a ki oda állna a köz elé s azt mondaná, hogy nesztek, adok én!

S nem is kell, hogy valami nagylelkü hazafi legyen ez az ipse.

Jó üzletember legyen s fontolgasson!

Jobb üzletet alig is csinálhatna.

Mert, hogy a vigszinház anyagilag is beütne, arról tanuságot tehet a népszinház fényes eredménye.

Csak nem kell félteni egy félmilliónyi embertömeg közt egy negyedik teátrumot? Rajta, rajta! teremtsétek meg a vigszinházat.

A hazának is jót tesztek vele.

Ennél többet pedig már ki is kivánhatna.

Vigszinház, jőjjön el a te országod!

Emin.

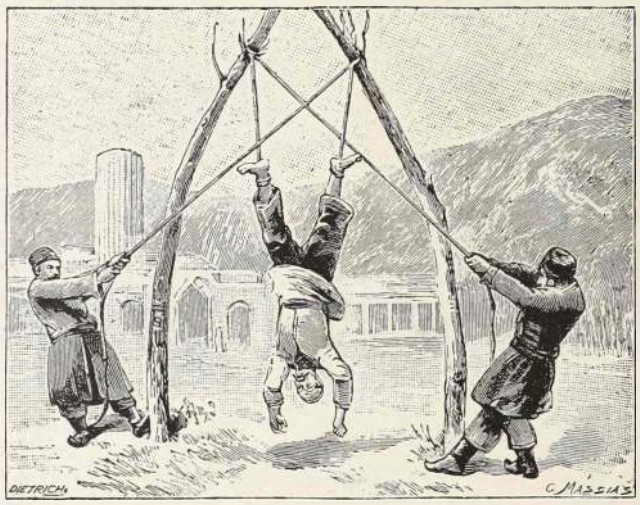

HALÁLRAKINZÁS PERZSIÁBAN.

IRODALOM.

Balogh Arthur dr. A társadalmi forradalom (Anarkizmus). A vasuti lapok kiadása. Ára? Ez a vérpiros fedelű könyv széles körben érdeklődésre számithat. Sőt bizonyára lesznek, kik mohón fogják falni betűit. Kit ne érdekelne a bombák és petárdák mai világában azoknak a története és eszmevilága, a kik e kegyetlenkedésekkel akarják a társadalom sorsát megjavitani? S Balogh Arthur dr. elég életrevaló módon adja elő, a mi mondani valója az anarkizmusról van. Könyve öt fejezetre oszlik: Az anarkizmus eredete és kifejlő-

dése. Az anarkista tanok. Az anarkisták titkos szervezete. Az anarkizmus eszméje, morálja és lélektana. A jövő társadalma. Vonzó előadásban irvák meg mind e fejezetek. Nem tudóskodva, de népszerüségre törekvés mellett elég komolyan. Alaposan ismeri Balogh Arthur dr. az egész idevonatkozó irodalmat, melynek nem ugyan kimeritő, de elég bő jegyzékét adja is könyve végén. Uj az, a mit az anarkista lélektanról elmond és érdekesek fejtegetései az anarkista tipusról, melyet karrikirozni igyekszik. Csak azt kifogásolnók, hogy itt-ott túlságosan aktuális. Olyan aktuális vonatkozásokkal él, melyek a magyar olvasó előtt nehezitik az érdekes munka megértését. A kötetet a Pére Peinard vad képei éktelenitik. Éktelenek s rútak a képek, de helyén valók az ilyen ismertető dolgozatban. Ugy se látott ilyeneket még a mi közönségünk.

*

Margitai Dezső: A hivatal. Regény. Az Athenaeum részvénytársulat kiadása. Ez a vaskos tizenegyívnyi regény az Atheneum olvasótárának egyik kötete. Érdekes történet érdekfeszitően megirva. A magyar társadalmi élet tipusai gyakran kitünően jellemezve lelhetők föl benne. Az egyes fejezetek szines zsánerképek, melyek szatirikus éllel mutatják be a dzsentrivilágot a maga elegancziájában és ferdeségeiben. A mi ritkaság, valódi magyaros jóizzel van megirva az egész regény. Egészen magyar földön érezzük magunkat, ha olvassuk. S ez alig eléggé méltányolható tulajdon a mai kozmopolitikus világban. Margitait humora nem hagyja el. Ugy látszik az ő derűs hangulata végig kiséri egész irodalmi működésén. No, legyen is ugy. A mosolygó embert nézni is jól esik. Mondani valóját meg gyönyörűséggel hallgatjuk. Az élvezetes regényt kedvelőknek pedig ajánlhatjuk a Margitai Dezső Hivatalát. Ára 1 korona.

*

Megjelent: *Kövér Ilma: Elbeszélések.* Jókai Mór előszavával. A kötetre még visszatérünk. L. mutatványunkat.

*

Ábrándkeringő. Zongorára szerzé *Békey Imre.* A szerző sajátja. Ára 2 korona 40 fillér.

*

Külföld. Ezen a czimen *Cserhalmi* H. Irén ismert irónőnk és *Gerő* Attila fiatal poéta egy hetenkint megjelenő folyóiratot adnak ki, melynek czélja a külföld jelesebb szépirodalmi termékeit magyar forditásban bemutatni az olvasó közönségnek. Az eddig megjelent díszesen kiállitott két szám érdekes, gazdag tartalma és zamatos, magyaros forditások által tűnik ki. Megjegyezzük, hogy a szerkesztők a külföldi iróktól megveszik a forditói jogot, úgy, hogy a «Külföldben» megjelenő művek máshol nem láthatnak napvilágot. Az első füzetben indul meg Zolának legujabb híres regénye, a «Lourdes», továbbá Ouidának egy érdekes regénye. Ezeken kivül Heine, Ibsen, Rosegger, Sermage s másoknak jeles dolgozatait találjuk a változatos, élénk füzetekben. Ajánljuk olvasóink szives figyelmébe. Előfizetési ára negyedévre 2 frt 50. Kiadóhivatal Budapest, Nádor-utcza 15.

*

A Magyar Mese- és Monda világból. Benedek Elek nagy mesevállalatából, melyet az Athenaeum a mesék szépségéhez méltó kiállitásban bocsát közre, megjelent a 8-ik füzet. Minden két hétben megjelenvén egy füzet, bizvást remélhető, hogy az ezer éves ünnepre teljesen kész lesz a valóban nagyszabásu munka, mely a magyar nép ezer évi meseköltésének a legjavát fogja tartalmazni, megirva azon az eredeti mesemondó hangon, mely a *Benedek* Elek sajátja. A magyar népmese-gyüjtemények bármily érdekesek is tudományos szempontból, nehezen lehet adni a gyermek kezébe, mert egyfelől megzavarja az ismeretlen tájszavak nagy tömege, másfelől meg a gyüjtők nem is vehették figyelembe a *pedagógiai* szempontokat. *A Benedek* által ujra irt népmeséknek abban van a nagy erejük és becsük, hogy irodalmi formában igazi népmese hatását teszik s a mellett gondosan készitve óvatosan kikerül minden olyast, a mi a gyermeki lélekre káros hatással lehetne, a nélkül, hogy e miatt a meséket megfosztaná népies karakterüktől. A most megjelent füzet is számos gyönyörű mesét és mondát tartalmaz igen sikerült illusztrációkkal, nevezetesen: Kigyó Darvitéz és Tatárvitéz, Három nemes legény, Venturné, Melyik ér többet, A vörös tehén, Jégország királya, A rászedett ördög. stb. Egy füzet ára 25 kr.

KÉPEINKHEZ.

Lapunk első oldalán Mayer Ede Ybl szobrának a mintáját láthatni. A szoborbizottság a hét pályázó közül Mayer Edét bizta meg a kivitellel. E határozat közfeltünést keltett mindazok körében, a kik ismerték a pályaterveket. E feltünés oka pedig az volt, hogy épenséggel nem a Mayer pályaművét tartották a legsikeresebbnek. Művészi érték tekintetében a Kallós pompás munkája jelentékenyen túlszárnyalta. Arhitektura tekintetében Vasadi s Tóth pályatervei előzték meg. S maga a bizottság is — úgy tetszik — hozzájárult a közönség s a sajtó itéletéhez, mert az itt bemutatott szobortervet lényegesen átdolgoztatja. A posztamentumot teljesen átalakittatja. Az Ybl nevét iró, konvencziónális és kissé szerencsétlen anatómiáju géniuszt mellőzi, magán a főalakon is javittat. Persze, ezek után a mostani első helyen kitüntetett pályatervből édes kevés marad.

Kallós Ede munkáját második dijjal jutalmazták, de a zsüri elfelejtett megemlékezni azon okokról, melyek ez itéletében vezették. Mert a szobormű épen nem érdemelte meg ezt a postpoziciót. Olyan pompás és eredeti portrét, mint a milyen a Kallós Yblje, régesrégen nem láttunk.

A maga szerény voltában is méltó párja lehetne a Zala Andrássyjának. S nem konvenczionális, de frappansan uj. Feltünteti a magyar épitészet mesterének igazi egyéniségét a maga joviális egyszerűségével s becsületességével.

Mayer Ede szobra is igazi tehetség műve. A konvenczió még leköti az ő talentumát, de ha felszabadul e hatás alól, kiszárnyalhat majd az ő fantáziája is és érvényesülhet tudata. Még ebből az Ybl szoborból is lehet akczeptálható munka. De azt nem érik el ennek a pályaműnek kivitelével, hogy a zseniális mester emlékét zseniális munkával örökitsék meg.

A zseniális szoborművekre nálunk rosz idők járnak. Hanem a zseniális zsűrik, azok grasszálnak.

Bemutatunk egy reklámcsodát, a melyet csak a felizgatott emberi fantázia teremthetett meg. A chikágói kiállitáson produkálták az emberek ámulatára. Az égboltozatot s a felhőket használják fel reklám eszközül. Felvetitik a reklámképet vagy szöveget s az egész szemhatárból nézhetik a reklámot, mint légi tüneményt. A fényt egy 150 ampéres ívlámpa szolgáltatja, melynek elektrómotorikus ereje 110 volt. Óránként mintegy 16 koronába kerül ennek a villamos erőnek az ellőállitása. Egy 75 cm. átmérőjü reflektor ennek a villamos lámpának a fényét egy 25 czentiméter diameterü lencsére veti, mely a sugarakat párhuzamosan rendezi s továbbitja. A lencse elé állitják a képecskéket, melyeknek óriási nagyitott alakját a felhőkön látjuk. Csak felhős égbolton lehet ezt a reklámot alkalmazni. De azért, ha a menybolt tiszta, az élelmes amerikaiak nem akadnak meg. Mesterségesen füstfellegeket ontatnak a magasba s azon hirdetnek nagy garral.

Jó volna tán, hogy több közönséget vonzzanak, parfumgőzöket löveltetni ki. Milyen kellemes lenne, ha a városi poros levegőt áthatnák egy kis mesterséges tavaszi illattal. Vagy akár ylang-ylanggal töltenék el a mi keserves ájerünket. Nem is olyan merész ez gondolatnak. Csak az illatszerkereskedők tartsanak iczi-piczi flaconok helyett hordószámra illatos olajakat.

Egy másik képünk a Perzsiában ujon behozott halálbüntetést mutatja be. A kegyetlenség netovábbja az az emberkinzás, melylyel az Europalátott sah pusztítja hiveit. Bizony a humánus világ közbeléphetne azon szegény nyomorultak érdekében, kiket avval sujtott a balsors, hogy alattvalói legyenek egy ily kérlelhetlen despótának.

Csipke divat. A meleg idő beálltával a csipkegallér és mantelet kezdik kiszoritani a moire és más selyem-köpenykéket, melyek e tavaszszal általános kedveltségnek örvendtek. Igen szép efféle kisebb-nagyobb mantelet-ek készülnek széles fekete csipkéből, szalag és jet-diszszel; fiatal hölgyek számára rövidebb bőregérszárny formára, éltesebbeknek hosszabb, redőzöttebb, gazdagabb kivitelben. Meglepő darabokat láttunk *Pfeiffer Dezsőnél* finom fekete malines-csipkéből, kétsoros gallér alakban. Csipőig ért az egyik fodor mig a második vállon alúl, s a Stuart-gallér gazdag jet-diszével igen előnyösön egészitette ki a darabot. Nehéz fehér vagy créme léghimzésből is készülnek ilyen gallérok s ezek különösen emelik a toilette szépségét gazdag, előkelő hatásukkal.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Felhivjuk t. olvasóink figyelmét ***Szigeti Lajos*** szij-nyereggyártó és böröndös, ő fensége József főherczeg és fenséges Coburg herczeg udvari szállitója, hirdetésére. Gyártmányai elismert jóságuak és országszerte keresettek.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

80740. szám
A IV.

Értesités.

A m. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesülés szerint a jelenleg Szeged és Félegyháza közt forgalomban levő, Szegedről 5 óra 20 perczkor délután induló és oda 7 óra 12 perczkor reggel érkező 721. és 722. számu személyvonatok f. évi junius hó 20-ától kezdve a nyári évad tartama alatt egészen Kecskemétig, illetve már Kecskemétről kiindulólag fognak közlekedni.

A 721. sz. személyvonat Kecskemétre 7 óra 58 perczkor este fog érkezni, a 722. sz. személyvonat pedig onnan 4 óra 38 perczkor reggel indulni.

A nevezett vonatok menetrendje a Szeged-félegyházai vonalon változást nem szenved.

Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik).

ad. 70523/1894. sz.

Nyugot-magyar-osztr. vasuti kötelék.

I. sz. pótlék kiadása a «Mérsékelt dijtételek egyes áruczikkek és viszonylatok» számára czimü dijszabási füzethez.

A nyugot-magyar-osztr. vasuti kötelékben 1893. évi november hó 1-sö óta érvényes: «Mérsékelt dijtételek egyes áruczikkek és viszonylatok számára» czimű dijszabási füzethez 1894. évi julius hó 1-én az

I. számu pótlék

lép életbe.

A pótlék tartalmaz:

a) uj közvetlen dijtételeket az osztályáru-forgalom számára;
b) a 3. f. sz. kiegészitését uj állomások felvétele által és
c) helyesbitést.

A pótlék a köteléki vasutaknál 20 fillérért megszerezhető.

Budapesten, 1894. évi junius hóban.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága,
egyszersmind a többi köteléki vasutak nevében is.

(Utánnyomat nem dijaztatik).

VASKOVITS-féle

VIZGYÓGYINTÉZET és KLIMATICUS GYÓGYHELY.

Egyike a budai **városmajori sétány** fölött, másika **Svábhegy** legpompásebb fekvésü pontján emelkedik.
A városmajori vizgyógyintézet **egész éven át** nyitva van; a Svábhegyen május 1-étől szeptember végéig tart a fürdöidény.
Mindkét intézet külön-külön orvosi felügyelet alatt áll, **dr. Blum Ödön főorvos** vezetése alatt.
Hazánk ezen egyik legrégibb idő óta fennálló gyógyintézete mindazon kellékekkel rendelkezik, a mi az idegbeteg emberiség szenvedésének megkönnyitése, bántalmainak gyógyulása czéljából megkövetteltetik.
Mindkét intézet szép fekvése, modern berendezése bátran kiállja a versenyt nemcsak az ujabb időben keletkezett hazai, hanem a külföld hasonberendezésü intézeteivel is, a mennyibee a viznek tudományos elvek szerint való rendszeres használatán kivül, egészséges helyiség, üde, tiszta levegő, jó ellátás, gondos ápolás és felügyelet, szórakozás, ez intézetben a legtökéletesebben feltalálható és legolcsóbban megszerezhető.
1. **Az agy-, gerinczagy- és idegbántalmak:** mint idegesség, idegzsába, görcsök, főfájás, álmatlanság, szédülés, a végtagok bénulása, gerinczagy sorvadás, férfi-erőtlenség, epilepsia, vidtánc, elmebeli gyengülés, stb
2. **Alkati és vérbajok**: mint görvélykór, vérszegénység, sápkór, bujakór, bőrkiütések, aranyeres bántalmak, vértorlódás, köszvény, csuzos fájdalmak, váltóláz, vizkór stb.
3. Tulságos elhizottság, szivhajasodás, visszérpangások.
4. **Egyes szervek betegségei:** gége-, tüdő-, gyomor-, bél-, máj-, lép-, vese- és hólyag-bántalmak.
5. **Különösen:** Hysteria, melancholia, hypochondria, morhpinismus.
6. **Végül** női bajok és rendellenességek és alkoholikus italokkal való mértéktelen élvezésének gyógyitása szempont ából.

Nemkülönben ajánlatos a testi és szellemi munka folytán beállott tuleröltetésből származó **általános kedvtelenség, étvágytalanság, álmatlanság, vértorlódás, szédülés, általános nyugtalanság és izgatottságban szenvedőknél, továbbá lábadozó betegeknél.**
A vizgyógymód mellett a javallathoz képest villamozás, massage, süritett és ritkitott levegő belégzése, valamint schrött-kura, sós- és lápfürdők, napfürdők, meleg és gőzfürdők is alkalmaztatnak.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

Meglepően hat Czerny J. Antal „keleti rózsateje"

(Original Orientalische Rosenmilch)
mely oly vakitó fehérséget és

üde ifju szint

kölcsönöz az arczbőrnek, mely más szer által el nem érhető, kitünő még *májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés* ellen; eltávolitja a *bőrnek tisztátalanságát*, minden *sárga és barna arczszint* és egyidejüleg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ártalmatlan. *Ára 1 frt.*
Balzsamszappan hozzá 30 kr.

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok Crémek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, conifern-spritek, szájvizek, fogporok, kefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendő illatszerek, Eau de Cologne stb. stb.

Levélczim és gyár: Währing-Carl-Ludwigstr. 6. sz. (saját házában)
Raktár: I. Wallfischgasse 5. sz.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve. Beszerzési forrás.

CZERNY J. ANTAL Bécs,

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvettel. 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezen felül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az *összes Czerny-féle készitményekről* kivánatra *ingyen és bérmentve.*

Raktár: Budapesten Török József gysz. Király-utcza 12.

Továbbá *Komáromban* Kirchner, *Miskolczon* Baruch, *Kassán* Megay G., Adamek, *Debreczenben* Rotschnek, *Szegeden* Barcsai, *Aradon* Eles Armin, Ring, *Temesvárott* Tarcsay, *Ungvárott* Hoffmann, *Lugoson* Vértes L., *Zágrábban* Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. Csak akkor valódi, ha *Anton J. Czerny* névvel el van látva.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK

72920/CII. sz

HIRDETMÉNY.

Magyar—német állatforgalom.

Folyó évi julius hó 1-jétől Kőbánya-hizlalda és Kőbánya alsó-pályaudvar állomásokról «Erfurt» az erfurti kir. vasuti igazgatóság állomására rendelt sertésküldemények szállításánál az 1892. évi február hó 1-jétől fennálló közvetlen díjszabásban és annak pótlékaiban foglalt határozmányok fenntartása mellett következő közvetlen díjtétel illetve az állatkisérők után fizetendő menetdij rovatolás utján fog alkalmaztatni és pedig:

a) sertésküldemények kocsirakományokban való szállításánál négyszögméterenként 12.24 márka.

b) menetdij egy állatkisérő után 16.80 márka az oda-utazásnál.

A küldemények irányitására nézve a feladónak szabadságában áll, az emlitett közvetlen díjszabás I. sz. pótlékának 13. oldalán a 16. német csoport (Eisenach stb. stb.) alatt foglalt állomásokra nézve kimutatott utirányok valamelyikét a fuvarleveleken előirni.

Budapesten, 1894. évi junius hó 1-én.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága
a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

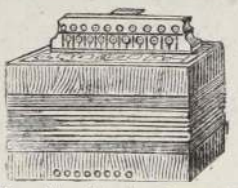

Hegedű-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék
ingyen és bérmentve.

Varju Károly
cs. és kir. szab. hangszergyáros,
számos arany és ezüstérem birtokosa.
BUDAPEST,
VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,
minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. * Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 «	Fél oldal	« 5.—
Negyed évre	1 «	Negyed oldal	« 2.50
		Nyolczad oldal	« 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek. — Tárcza. — Szemle. — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap“ kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

Olvasóinkhoz!

Az uj évnegyed küszöbén teljes bizalommal fordulhatunk tisztelt olvasóinkhoz, mert mindvégig iparkodtunk lapunkat azon a magas nivón tartani, a melyre kezdettől fogva helyeztük. S valóban, szinte páratlan az a rokonszenv s az a jóakarat, a melylyel a **Magyar Géniuszt** mindenütt fogadják. Az olvasók olyan hatalmas táborát gyüjtöttük magunk köré, a milyen tán még egy magyar szépirodalmi lapot se vett körül. Mi pedig fennállásunk óta folyton olyan fényes irói gárdával jelentünk meg a közönség előtt, a milyenre még alig volt példa hirlapirodalmunkban.

Ime, csak e husvéti számunkat tekintve, legkiválóbb poétáink nevét olvashatni abban az ékes sorozatban, melylyel kedveskedni kivántunk olvasóinknak.

A nagy becscsel biró szépirodalmi czikkek mellett mindig kiváló tekintettel vagyunk az **aktualitásokra**, melyeket **könnyed modorban, izléses feldolgozásban adunk közzé.**

Gondoskodásunk egyik legfőbb tárgyát képezik **illusztráczióink**, melyekben csak a lefolyt héten honositottuk meg uj irányunkat. Ez irányunk szerint a jövőben is nagy sulyt helyezünk arra, hogy minél szebb művészi kompozicziókat adjunk közre, de első sorban az aktualitások illusztrácziót fogjuk kultiválni. A napi eseményeket képben is megjelenitjük. Olvasóink előtt, még pedig a legkiválóbb rajzolók által eszközölt művészi felvételekben.

Igy hát ha bármely művelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy mely szépirdalmi lapra fizessenek elő, erre a kérdésre csak egy válasz lehet. Fizessünk elő a legtartalmasabb, legdiszesebb kiállitásu

„MAGYAR GÉNIUSZ“

czimü hetilapra, mely a maga kitünő volta mellett még páratlan kedvezményben is részesiti előfizetőit.

A **Magyar Géniusznak** ugyanis sikerült az

„OTTHON“

szerkesztőségével egyesülve kedvezményt nyujtani, mely egyedül áll a magyar irodalomban. E két kiváló irodalmi vállalat ugyanis oly formán lépett szövetségbe, hogy igazán potom áron szerezhető meg.

A „Magyar Géniusz“ képes heti lap és az „Otthon“ képes havi folyóirat előfizetési ára együtt

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis 12 frt egészévi előfizetésért kap az előfizető **egy rendkivül diszes kiállitásu magas nivóju, aktuális képet tartalmazó előkelő hetilapot, továbbá tizenkét kötetből álló folyóiratot, az „Otthon“-t, melyet a közönség s a kritika egyhangulag legelső folyóiratunk gyanánt üdvözölt, mert körülötte csoportosult a magyar irodalom és a művészet szine-java.**

Ime, ilyen lesz programmunk a jövőre is. Hivek maradván irányunkhoz, haladunk előre! Tartozunk ezzel annak az olvasóközönségnek, mely a Magyar Géniuszt oly meleg szeretettel s annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ szerkesztősége.

Előfizetések a **„Magyar Géniusz“** kiadóhivatalához (Aradi-utcza 8.) küldendők.

FOGAK

egészen természet után,
egyenkint ép ugy, mint
egész
fogsorok,
rágáshoz használhatók,
legujabb rendszer szerint,
jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon
készittetnek.

Fog-specialista

Király-utcza 47. sz. | **RÓNA IMRE** BUDAPEST | Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT
„COLUMBUS“
CZIMBALOMVERŐFEJ.

A
„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére
cs. és kir. szab. hangszeripar
Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.
675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

68289/94. CV.

HIRDETMÉNY.

(Könnyebbités a mérsékelt áru menetjegyfüzetek használatánál.)

A magyar kir. államvasutak igazgatóságától nyert értesités alapján közöljük, hogy azon 30 és 60 lapból álló mérsékelt áru menetjegy füzetek használatánál, melyek a főváros és környéke közötti forgalomban kiadatnak az egyes jegylapokra ezentul már nem kell az utasnak az utazás megkezdése előtt a keltet rairni — amint ezt a fenálló dijszabás elŏirja, valamint ezen jegyeket ezentul nem kell a jegypénztárnál lebélyegeztetni.

Különösen figyelmeztetik azonban az utazó közönség ezen alkalommal, hogy az ezen füzetekkel egy csoportban utazók számának megfelelő menetjegy lapokat *csakis a kalauznak szabad kiszakitani*, minélfogva oly egyes jegyek melyeket az utas előre maga szakitott ki érvénytelenek.

Budapest, 1894. junius 4-én.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

71768/94. szám.

(Menetdijleszállitás Döbrököz és Hidegkút—Gyönk közöttt.)

A magyar királyi államvasutak igazgatóságától vett értesülés szerint f. é. junius hó 15-től Döbrőköz és Hidegkút—Gyönk illetve Regöly között a menetdijak a távolsági forgalma a II. vonalszakasza helyett, az I. vonalszakasza szerint fognak számittatni, minélfogva emlitett naptól kezdve a személyvonatoknál az I. osztályban 50, a II. osztályban 40 és a III. osztályban 25 krnyi menetdij lesz fizetendő.

Budapest, 1894. junius 1.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

727

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.
a társaság házában.

Ausztriai fiók:
Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.
a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én ... ... Frc. 125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból ... ... « 22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) ... ... « 271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál... ... « 125,732.050.—
értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke ... ... « 1.853,916.605.—
értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

(SZLAVONIÁBAN).

KITÜNTETVE:
Budapest 1885. London 1892.

Vasuti állomása Pakratz-Lipik (déli vasut) vagy Okucane (m. á. v.)

Egyetlen jódos alkalikus hőforrás a kontinensen. Állandó hőfoka 64 C. Hegyek által védett égalj. **A legnagyobb fénynyel és pompával berendezett és szinpaddal ellátott gyógyterem,** valamint hasonló nagy fényüzéssel kiállitott **uj étterem és kávéházi helyiségek** és egy nagy uj gyógyszálloda. **Villamos világitás. Pompás és nagy fedett sétány,** bazárhelyiségekkel. Porczellán, márvány és izzasztó fürdők, uj s terjedelmes fürdőmedenczék. A fürdő a nyugateurópai nagy fürdőhelyek szinvonalára lett emelve.

A lipiki alkalikus jódos hévviz ivó- és fürdőkúrának a legjobb sikerrel használtatik a test nyákhártyáinak mindennemü hurutos bántalmainál (gyomor-, bél-, gégehurut stb.) mindennemü csüzos és köszvényes bajoknál, mirigy és vérbajoknál, görvélykórnál, izzadmányoknál stb. Mint hivatalos fürdőorvos **Dr. Marschalko Tamás** működik.

Mérsékelt áru menetjegyek a déli vasuton 33% tourretour-jegyek, a m. á. vasuton zóna.

Jódviz-szétküldés

mindig friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: **Édeskuty L. és Mattoni és Wille** ásványvizkereskedőknél Budapesten. Bármily fölvilágositással készséggel szolgál

a lipiki fürdőigazgatóság.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET" levélpapir és boritók 50 kr.
100 „ „MEDEA" csont-levélpapir és boritók 75 „
dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLANDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,
kő- és könyvnyomdai nyomtatványok
BUDAPEST,
VII., Erzsébet-körut 28. sz.
(Wesselényi-utcza sarkán.)
Telefon-összeköttetés 55—53.

Buziás Elsőrangu gyógyfürdő

egészen ujonnan a legmagasabb igényeknek átalakitva és május 13-ától megnyitva a nagyérdemü közönség részére, suly fektetve a világhirü

lápfürdőkre és aczélforrásokra

hasonló a Spaa, Pyrmont, Schwalbach és pyrawarthi aczélforrásokkal, kitünő meleg- és hideg **aczél-fürdőivel, moór- és ásványfürdőkkel, tükörfürdővel** és **uszodával. Hidegvizgyógyintézet és Massage.**

IVÓKÚRA

kitünő eredménynyel **vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok, kő- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérzési rendellenességeknél, magtalanság, idegbetegség, bujakór, csüz, köszvény és fejfájásoknál** stb. • **Fürdő-idény május—október.**

«Buziás» gyógyfürdő vasuti állomás: Temesvár vagy Lugos. Társas kocsik az állomásnál. Állami hivatalnokoknak kedvezmény. Pazar villamos világitás a 80 holdnyi évszázados parkban. Czigányzene Rácz Laczi Budapestről. Elsőrendü konyha és kávéházi italok. A fürdőn állandó hirneves nőgyógyász van. Mérsékelt árak. Ismertetések kivánatra ingyen.

Fürdőigazgatóság BUZIÁSON.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. JUNIUS 24.

26-IK SZÁM

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF

ÉS

KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Spectátor: *Komócsy József.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Hevesi József:** *Zywia nas i bronia.* — **Erdélyi Zoltán:** *Álmodtam ujra . . . .* — **Fr. Klotild:** *A poéta.* — **Hevesi Sándor:** *A mártir.* — **Versényi György:** *A koszoru.* — **Jókai Mór:** *Aforizmák.* — **Komócsy József:** *Költemények.* — **Kövér Ilma:** *Csak legalább megigérné.* — **Békefi Antal:** *Az én boldogasszonyomról.* — **Guerrero–Szalai:** *Fekete felleg.* — **Márkus Miksa:** *A galamb.* — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

FOGAK

egész természet utáni,
egyenkint ép ugy
mint egész
FOGSOROK,
rágáshoz használhatók,
legujabb
rendszer szerint,
jótállás mellett.
bámulatos
olcsó árakon
készittetnek.
FOG-SPECIALISTA
RÓNA IMRE
BUDAPEST,
Király-utcza 47. sz.
a terézvárosi
templom átellenében.

BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ
SZATMÁRMEGYÉBEN
MEGNYITÁS MÁJUS 15-ÉN.

Ezen égvényes, konyhasós savanyuviz kitünő hatásu **heveny** és **idült gyomor-** és **bélhurutban, a légzőszervek hurutos bántalmaiban, máj-** és **epe-bajokban, vese** és **húgyhólyag betegségeiben.**

Ezen évben nagy átalakulások történtek, ugy a fürdő szépészeti, mint gyógyberendezését illetőleg.

A fürdőben **ivó, fürdö-** és **belégző gyógymód** alkalmaztatik. Savókura. Hidegviz gyógyintézet. Zuhanyok. A betegek szórakoztatásáról kellőleg van gondoskodva.

Kitünő élelmezésről ez évadban, valamint a jövőben is az által lett gondoskodva, hogy szerződtette a **budapesti Pannonia szálloda főszakácsát Lukáts Ferencz** urat, a kinek országos jó hirneve minden tekintetben nemcsak biztositékot nyujt, hanem a legmagasabb igényeknek is képes lesz megfelelni.

Vasuti állomás Szinyér-Váralja és Técső, hol alkalmas kocsik kaphatók, bármely állomástól 2½ óra alatt el lehet érni a fürdőt. Helyben fürdőorvos és pósta.

A bikszádi gyógyviz országos főraktára **ÉDESKÚTY L. csász. és kir. és szerb királyi udvari szállitónál V. ker, Erzsébet-tér 8. sz. alatt** van, a hol az mindig egészen friss töltésben beszerezhető.

Gyógyfürdő-igazgatóság.

„THE GRESHAM"
ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:	**Ausztriai fiók:**
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.	**Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.**
a társaság házában.	a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én ... Frc. 125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból ... « 22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) ... « 271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál ... « 125,732.050.—
értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke ... « 1.853,916.605.—
értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

MATTONI-féle
ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ
BUDAPEST
KELENFÖLD.

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserü források. Ivó- és fürdőgyógymód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminő okok folytán keletkezett lobos izadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyalob után visszamaradt izzadmányoknál: a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteiknél: hurutos állopotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.

Fürdő-orvos: Dr. BRUCK JAKAB,
az országos közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges fekvés, félóránnyira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékekkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.

Az kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositással szivesen szolgál

Mattoni és Wille
Budapest.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

73011. szám.

«A magyar kir. államvasutak igazgatóságának közlése szerint f. é. junius hó 15-től szeptember hó 15-ig, mely idő alatt a Budapest és Kassa illetve Poprád-Felka között közlekedő 1509. és 1510. sz. éjjeli gyorsvonatokkal háló kocsik fognak járatni; az 1505. és 1506. sz. éjjeli személyvonatokkal Budapest és Kassa között hálókocsik nem fognak közlekedni.»

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Én Csillag Anna

185 c n. hosszu óriás Loreley hajammal, melyet az általam feltalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, s mely az egyedüli szer a hajkihullás ellen, elősegiti a **hajnövést s erősiti a hajbőrt**; uraknál elősegit telt és erős szakallnövést. Rövid használat után ugy a haj, mint a szakállnak **természetes szint és sürüséget** kölcsönöz és megóvja korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 50 kr., 1, 2, 3, 4, 5 frt.

Postai szétküldés naponta a világ minden részébe a pénz előleges beküldése, vagy utánvét mellett a gyári raktárból

Csillag és Társa,

bel- és külföldi összes illatszer-különlegességek főraktára

Budapest, Erzsébet-körut 54. Bécs, I. Seillergasse 9.

A Csillag Anna kenőcsöt fölösleges sok magasztalással elhalmozni, mert e kenőcs önmagát dicséri ugy, hogy egy vevő száz meg száznak ajánlja, mert mindenki, aki ezt használja készitve van a tiszta igazságot megmondani, hogy ez az egyedüli, mert ezt siker koronázza.

Csillag Anna a. alkalmat vesz magának arra, hogy a hozzá beérkezett számtalan levél közül néhányat bemutasson, a miért tisztelettel kéri, hogy ezeket különös figyelemmel átolvasni sziveskedjenek, hogy mindenki, aki még nem szerezte meg a kenőcsöt, vegyen egy tégelyt belőle, hogy annál hamarább meggyőződhessék annak igazi hatásáról és meg van róla győződve Csillag Anna a., hogy mindazon hölgyek és urak, a kik ezt megrendelik, épp oly meleg köszönetnyilvánitásban fogják őt részesiteni, mint azok, a kik neki alább a legmelegebb köszönetüket nyilvánitják.

Szlatina, Csehország.

T. Csillag Anna kisasszony!

Legyen szives nékem kitünő kenőcséből két tégelylyel, a használati utasitással együtt, czimemre postautánvét mellett küldeni.

Herczeg Auersperg Ferencz.

T. Csillag Anna kisasszony!

Kérem az ön hires hajkenőcséből nekem egy tégelylyel küldeni.

Bécs. **Gróf Conrey Félix.**

Csillag Anna kisasszonynak!

Felkérem önt, hogy kitünő kenőcséből egy tégelyt posta fordultával részemre küldeni sziveskedjék.

Reichenberg. **Lovag Liebieg Lajos.**

T. Csillag Anna!

Az ön hires hajkenőcséből kérem küldjön számomra egy tégelylyel

Abauj-Szemere. **Pallavicini A. őrgróf.**

1894. évi junius 24. III. évfolyam. 26. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GENIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MAGY. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

KOMÓCSY JÓZSEF.

1836—1894.

Már el is temették a jó Komócsy Józsefet.

Csak még nem régen egyre rovogatta a Dunapart aszfaltját a maga aczélos izmú lábaival, keltvén irigységet derűs, egészséges orczájával az emberekben. S ma már megtért ő is abba a másik — ki tudja jobb vagy rosszabb? — örök hazába.

Eltemettük. Meg is sirattuk, a mint megsiratjuk a kitünő embert, a legjobb barátot, a derék hazafit s a kiváló poétát. Mert mind e négy karaktere volt egyéniségének s e mellett még más egyéb olyan tulajdonságai is sajátja voltak, a miért méltó volt rá, hogy életében tiszteljük, becsüljük, halálában pedig meggyászoljuk.

Nagy időket élt át Komócsy József.

Nem diadalmas idők voltak az ő pályájának dereka.

A gyász és keserv napjaiban küzdött ő azok a nagy alakok közepett, a kik abban serénykedtek, hogy az elnyomott magyar nemzetet felemeljék, felmagasztalják.

Azoknak az időknek kimagasló alakja volt Komócsy József, a melyekben a vezérszó az volt, hogy: elvész az én népem, mivelhogy tudomány nélkül való.

Nos, hogy ne veszszen el ez az ezer esztendős dicsőséges múltú nép, azért szállott síkra annak a lelkes tábornak élén Komócsy József is, hogy a mennyivel a veszedelmes politika lenyomja a magyar nemzetet, annyival kiemeljék a kulturális haladás által.

Akkor virágzott csak igazán a magyar irodalom, melynek egyik gazdagitója az elhúnyt poéta volt. Csak a Komócsy mintájára formált íróemberek tették lehetővé, hogy a magyar irodalom virágkora, melyet a nagy triasz: Vörösmarty, Petőfi, Arany teremtett, nem tűnt le hamar, hanem fejlődött, erősödött, ha csak számban is. S ha ma végigtekintünk a mi gazdag irodalmunkon, milyen becsüléssel, milyen tisztelettel kell felpillantanunk azokra az alakokra, a kik között elől küzdött s tett Komócsy József.

A mint akkor a többi iró, Komócsy József se volt csak iró. Az iróság társadalmi állás volt még akkoriban és nem foglalkozás. Az iró akkortájt nemcsak tollal a papiron tudott érvényt szerezni egyéniségének, de a társadalomban is értelmi nivójához mért pozicziója volt. Komócsy is ilyen alakja volt a magyar társadalomnak. Egyénisége érvényesült a domináló kérdésekben s szavára széles körben hallgattak. Az idők változtak, az iróságot csak mesterség és foglalkozás számba vették azóta. De azért Komócsy József megmaradt annak, a ki volt, a magyar társadalom egyik előkelő alakjának.

KOMÓCSY JÓZSEF.

S kiváló poétát vesztettünk Komócsy Józsefben.

Egykoriban szájról-szájra adogatták Iszkender verseit, melyek a Hölgyfutárban, a Délibábban és a Koszorúban megjelentek. Ez az Iszkender pedig a Komócsy pszeudonimja volt.

A Hölgyfutár híres szerkesztői postája alig győzött válaszolni a t. cz. olvasók tudakolásaira: Ki ez az Iszkender? Maga a redaktor se tudta, mert ugy jöttek be ezek a versek álnév alatt.

Egyszer csak beállit a szerkesztőségbe egy csöpp csiribiri ember:

— Nevem Komócsy József.

— Örvendek . . . Mivel szolgálhatnék?

— Hát csak . . . eljöttem volna . . . bemutatkozni . . .

A szerkesztő úr kétkedőleg néz a zavart fiatal emberre.

— Hát én volnék . . . az az Iszkender, a ki . . .

Tovább se mondhatta. A szerkesztő a nyakába ugrott s csókjaival beléfojtotta a szót. Másik héten már az egész ország olvasói dicsérték a Komócsy József nevet.

Komócsy József nem irt sok verset. Alig nehány kötet az ő poétai munkásságának eredménye. De azért — vagy tán ép ezért — felette becses és kimagasló az, a mit ő irt. Mert igaz érzésből fakadtak e versek, szivből jöttek, szivhez szóltak. Olyan egyszerü, olyan becsületes, olyan kedves a Komócsy tolla alól kikerült minden sorocska, hogy még csak eszünkbe se juthat gondolkodni róla, vajjon igazán érzi-e mindazt, a mit ir.

S nagy érdem ez a mai verses világban, megbecsülhetlen tulajdon. Ma, mikor süldő poéták enyészetről irnak nagyhangú, elvadult frázisokat, mikor életuntságot affektál minden legény, a ki immár irni, olvasni megtanult s a prozódia egynémely elemeiben kétes jártassággal is bir, ma alig lehet eléggé kiemelni az olyan poézist, mint a milyen Komócsy munkáiban fejeződött ki.

Ismerik széles e hazában Komócsy József verseit, mi is bemutatunk néhányat. Nem kell tehát bővebben irnunk róla. Utolsó nagyobb verse az a kis proemium volt, melylyel a Szerelem könyvét bevezette. Ez a kis versike gyönyörű megnyilatkozása egy érzésekben gazdag szivvilágnak. Kiadta versét második kiadásban megjelent kötetje élén s egy időre pihent a poéta.

Elgyötörte a sok fáradság, nyugodni akart egy időre, hogy uj erővel munkálkodhassék. Egy véletlen, semmitmondó baleset elmetszette hirtelen élete fonalát ennek a jeles férfiunak. Alig tudtuk elhinni. Itt járt néhány nap előtt nálunk, derűlten, vigan s ma már hideg halott. Érzékenyen sujtja a csapás a magyar irodalmat, a magyar közéletet. Nagy csapás a Petőfitársaságra is, melynek buzgó alelnöke volt mindhalálig. Az ő termékeny szellemét nehezen fogjuk nélkülözni sivár közéletünkben.

Szegény Komócsy!

A HÉT.

A liberálizmus győzött?

Szinte hihetetlen. Az esti lapok széjjeldobták a hirt a városban, de kétkedve nézett a feliratra mindenki. Nem, ez nem lehet.

Hát mi történt ott? Hogy történt? Ez a kérdés lebegett az ajkakon, s másnap a lapok töviről hegyire leirták a szavazás részleteit.

Igen is, megtörtént a szinte meg nem történhető.

A haldokló gladiátor felkiáltásával esett össze az ellenzék, *Ave César*-t rebegtek haldokló ajkaik, s fenyegetve Césárt — lehelték ki lelküket.

A győztesek halk, csöndes ünnepet ültek.

Oly váratlanul jött a diadal, hogy elkeserítette az örömüket. A reménytelenség ürömje kesernyés.

S annyi viszály, harcz, elkeseredés és háborgás után végre közeledünk a nyugalom felé.

*

Ha elült ez a vihar — ránk borul a tikkasztó forróság.

Eddiglen lépést tartott az idő hangulatainkkal.

Egész héten alig egy meleg nap. A kánikula késik.

De el fog jönni ő is, s véle a lustaság, melytől szökni kell.

A szökések saisonja kezdődik, kiki megy, hová erszénye ereszti. Uj élet kezdődik most a nagy világfürdőkben, uj élet, melyet pihenésnek neveznek a szatirikus emberek, idegsorvasztásnak az epések.

Egyik sem az tulajdonkép.

Mert lehet ott is pihenni, s tönkre is lehet tenni az idegeinket is, csak tudni kell a módját.

Ha beleveted magad a fürdőélet *szórakozásaiba* — mehetsz utánna valami gyógyhelyre, kikuráltatni a szórakozásaidat. De kitünő dolog ez a sok ünnepély, táncz, futtatás, konczert, éjjeli zene s az ég tudja mi minden, a kellemesen, nyugodtan megfigyelőnek, a nézőnek, a ki igazán élvez.

Mig mások a haláltánczot járják, ő kéjesen, szivarját sziva, bodor füstkarikákat eregetve, akár egy Herczeg-novella hőse, s günyos világmegvetéssel szemléli őket.

Szemlélet!

Ez a titkok titka, ez Aladdin bűvös lámpása, Fortunatus varázserszénye, Oberon sipja, a három ördög vesszője, Faust köpenyege — összevéve.

Ezzel a bűvös tárgygyal élet, halhatatlanság, nyugalom, izgalom, minden, minden vele jár, csak élni kell vele s mindig a maga idejében.

A ki lát, s tud véle látni — az megszerezte magának a bölcsek kövét, s nem szorult az alchymiára, tud anélkül is aranyat előállitani.

Különösen fürdőhelyen veszi nagy hasznát, hol a sarlatán és grand seigneur találkozik, s csak nagy, erős, intenziv megfigyelés különböztetheti meg őket.

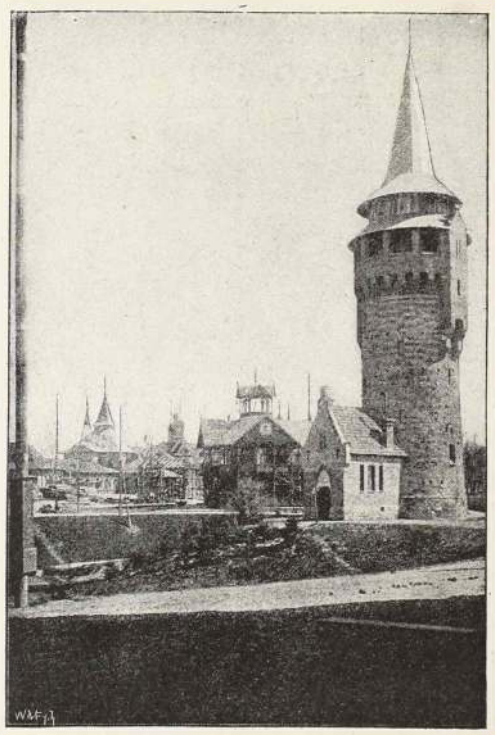

LEMBERGI KIÁLLITÁS: A VIZTORONY.

Maga a megfigyelés — élvezet. Az eredményre jutás — élvezet. Boldogok a szemlélők!

S bár jól tudjuk, hogy a *drei schritt* a világ legbölcsebb elve, a *lépés tartás* vonz, szatanikus erejével.

Olyan ez, mint a viz, misztikus hangulataival, mint a tenger, örökös mozgásával, mint az őrület, melytől félünk, de hasztalan, — a félelem még inkább karjai közé dob.

Hiszen emberi tulajdonságunk alapja ez: a nagyravágyás démona, mely az öntudatból fakad s egész a nagyzási hóbortig eltévelyeg.

Megyünk oda, a hol a többiek vannak. Ugy cselekszünk, a hogy a többiek. Azt teszszük, a mit mások. Az ember «társas lény», — utálja a magányt.

Pedig az igazi nagyság a magányba vágyásnál kezdődik.

A ki azt a pillanatot, mikor önmagával társalkodhat, unalmasnak találja — vallja be őszintén, legalább önmaga előtt — üres ember.

Az élvezetek királya: a magány.

*

S most ebben az én összetett, folyton változó hangulatvilágommal rohanok a messzi távolba, uj emberek, uj viszonyok közé.

Dánia és Norvégia ködös fjord-jai tünnek fel előttem, ti fogtok nyugalmat adni, ennek az egyre tusakodó léleknek, ti csöndes parti fák, zord sziklák és te csöndes, munkálkodó dán nép.

Koppenhága csatornáján fog beevezni a hajóm, mely a béke, a nyugodalom felé evez, — vajjon a vágynál maradok csupán?

Mert ugy vágyom a nyugodalom után!

Lázas, küzdelemmel teljes hónapok után, rám fog borulni annak a hársfa ligetnek a csendje, melynek suttogása enyhet adott egykor Jacobsen fájdalmainak. A szegény, beteg költő a ti enyhitő beczézgetéstek dallamán épülgetett, s hogy ráborult a tél, hogy megeste a hó az ágakat, s kiverte a hideg a ligetből — oly bánatba veszett, melyből nem menekült többé.

A tavaszt nem volt ereje kivárni!

S ott fogok csatangolni a Nyhaon mentén, hol Kunt Hamsun csillapitotta éhségét a kenyérmorzsák összeszedésével, most pedig ugyanott palotát épittetett, annak a regénynek a jövedelméből, melyben az éhségét festette.

S belépek majd azoknak a társaságába, kik Brandes szabad elveit követik, szembeszállva uralkodó izlés, törvény, rendelet s §-okkal, egyedül a szivük és elméjük parancsát követve.

S hallgatni fogom a nagy Ibsen rebegő szavait, Björnson idealista elveit, Kjelland mámoritó meséit, Garborg igaz festéseit Bang megdöbbentő tragédiáit . . . felsóhajtva, te dán és te norvég nép — hogy mégis nagy vagy te a te kicsinységedben is!

S most fel — a nagy utra! Itt hagyom a gondot, gyerünk *megfigyelni.*

Lazzaroni.

«ŻYWIĄ NAS I BRONIĄ.»

Lemberg, junius 19.

«Żywią nas i bronią.» «Ez ápol és megvéd», ez a jelszó volt ráirva a lengyel parasztok zászlajára, kik száz évvel ezelőtt Koszcziuszko vezérlete alatt kaszát ragadtak és alaposen elverték Raclavice mellett az orosz hadsereget.

A zászlóra arany buzakéve és keresztbe rakott kaszák alá a fenti jelszó volt hímezve.

Ezt a jelszót irhatta volna az igazgatóság az országos kiállitás kapujára, mely e hó 5-én nyilott meg Lembergben és mely nagyszerü képét mutatja be a lengyel ipar fokozatos fejlődésének.

Az iparnak és közgazdaságnak ez a meglepő föllendülése, a nemzeti charakter, mely minden egyes gyártmányon nyilatkozik, az öntudatos, fokozatos haladás, mely minden téren nyilatkozik: ez fogja ápolni és megvédeni ezt a tartománynyá tagolt országrészt, melyért annyi honfiszivsóhajt és melyért annyi köny hullott.

A lembergi országos kiállitásnak minden egyes pavillonja, minden egyes iparosztálya biztatóan és reménytkeltően hirdeti: «Jescze Polska my zyjemy» «Nincs még veszve Lengyelország!»

És megerősiti ezt, az az erős chauvinisztikus nemzeti érzés, mely lépten-nyomon nyilatkozik a közéletben, a sajtóban, az iskolákban, az utczák feliratain, a szinházakban, az iparban, a kereskedelemben, szóval mindenütt, a hol ennek megnyilatkozására alkalom nyilik.

Lemberg városa, vagy amint lengyelül hivják «Lwów» (a város alapitójának Daniló herczegnek Lew nevü fia után) igazán meglepett tisztaságával, fényes tereivel, hatalmas épületeivel, gyönyörü parkjaival, villamos vasútjával és pazarul berendezett szállodáival.

Mert mi tűrés-tagadás benne, igen vakaróztam én ettől a lembergi kirándulástól és uti podgyászom között nem jelentéktelen szerep jutott a — fésüknek.

Hanem az egyiptomi csapások e harmadikának még rémétől is csakhamar megszabadultam, mikor fiakkerom végig robogott Lwów lombos utczáin, melyek csak ugy ragyognak a tisztaságtól. Az egész város olyan, mintha egy nagy park volna.

Csupa lomb, csupa kert, csupa zöldség.

Első látogatásom természetesen a wystawát, a kiállitást illette, mely az ugynevezett Kilinszky-park dombjaira van épitve.

Gyönyörü ut kigyózik föl a plateaura fenyők és vadgesztenyék zöld sátra alatt. És mikor felérünk a tetőre, meglepve nézzük Lemberget, melynek fekvése nagyban emlékeztet Genovára. Ugyanazok a lejtős függő kertek, melyek közül kaczérkodva mosolyognak elő a napsugárban csillogó paloták.

A félivben kanyaruló város alján szinte keressük kék fodrait a hullámzó tengernek. Csakhogy a mi a napsugárt illeti, hát biz az ritka vendég az idén itt is, — nagyon szomjas város lehet ez a Lemberg: minden félórában kap egy — spriczczert.

Két csinos gula közül igen kecsesen bontakozik ki a kiállitás empire-stylusban készült bejárata.

És a mint végigberregtetjük a belépőket számoló gépet, feltárul előttünk a sok száz lobogóval tarkitott, czifrázott toronyerdő. Moszkva szent városának nincs annyi tornya, mint a lembergi wystavának. A hány csucsa, sarka, kiszögellése van, az mind toronyban végződik, és valamennyin ott libeg-lobog egy-egy zászló.

A fekete-sárga van többségben, de a piros-kék és piros-fehér is vigan hirdeti Galiczia és Lemberg ünnepét.

A királyné szine, a kék-fehér ritkább. A magyar tricolor csak két példányban szerénykedik: a Popper-féle pavillonon és a magyar csarnok fölött.

Ne várja tőlem az olvasó, hogy én részlesen ismertessem a galicziai ipart. Nem szeretném a fiatal fejlődő iparnak, mely még nem taposta ki gyermekczipőit, a vállait veregetni.

Hiszen csak most bontogatja még szárnyait, minek alkalmaznók reá a magas szellemi és anyagi kulturával biró nemzetek mértékét?!

Annyi bizonyos, hogy barangolva a sok szép pavillon között, büszkeséggel gondoltam a — mi *milleniumi kiállitásunkra*.

De azért tagadhatatlanul érdekes és tanulságos a lembergi kiállitás, a mint hogy érdekes nézni a bimbófeslést, vagy a gyermeket, a mint ingadozva próbálgatja a járást.

Különösen figyelemre méltó a faipar, a petroleum-ipar, a bányászat. A vieličkai sóbánya kiállitása bárhol figyelmet keltene. A háziipar csak gyéren van képviselve, ugyszintén a gépipar is.

Ezen a téren a magyar kiállitást illeti a pálma. A minthogy az u. n. magyar kiállitáson nincs is egyéb, mint gép. Lengyel testvéreink a magyarokkal szemben nagyon is mostohákhoz mutatták magukat. Egészen háttérbe szoritották a magyar pavillont és össze akarták házasitani a *Handelsbank* kiállitásával. Nemes lengyel testvéreink tehát egész Magyarországot egy rangba sorozták a Handelsbankkal. Sőt annyira mentek, hogy még hazánk nevét sem engedték magyarul a falra irni, csakis lengyelül: WĘGRY.

Hogy a lengyelek miért orrolnak reánk, azt ugyan nehéz volna eltalálni. Csak képzeljék: a *tengerszem* miatt, melyért a két ország pörösködik.

Egyébként a magyar kiállitás nagyon csekély, de a mi ki van állitva, mondhatni versenyen fölül áll. Készséggel elismerjük dr. *Kovács* Gyula min. biztos úrnak, valamint helyettesének, *Madurovics* Gyula lovagnak szakértelmét, buzgalmát és erélyességét.

Ez a kis kiállitás is becsületére válik a magyar iparnak.

Különös érdeklődéssel viseltettem a lengyel művészek kiállitása iránt. Sok érdekes és sok eredeti dolgot találtam itt. Igy mindjárt igen szép és kegyeletes dolog, hogy a nemzet legnagyobb művésze alkotásait egy egész külön pavillonban mutatják be.

A nagy *Matejko* csaknem valamennyi alkotása össze van itt gyüjtve, ugy hogy e titánnak fejlődését nyomról-nyomra figyelemmel lehet itt kisérni. Nagyszabásu műveit igy együtt látva tudjuk csak igazán méltányolni Matejko nagyságát és teremtő erejét.

A modern művészet csarnokában négyszáznál több lengyel művész van képviselve 800 művel, természetesen a modern irányok valamennyi árnyalatával. És e művészek között hány ismerős név, hány ismerős alkotás! Ezen a téren valóban lépést tartanak a lengyelek Európával. Az igaz, hogy ott is találjuk őket minden városban, ahol a művészetnek templom van emelve: Münchenben, Párisban, Rómában és a mit ott alkottak, tanultak, azzal hirt és dicsőséget szereznek hazájuknak.

Itt találkozunk *Siemiradzkival, Kovalskival, Szymonovszkyval* stb. és egy egész sereg fiatal tehetséggel, kiknek neve majd csak ezután lesz még ismeretes.

Ugyancsak érdekes látnivalója a lembergi kiállitásnak a *körkép*, melynek külseje szakasztott olyan, mint a *Feszty*-féle panoráma a városligetben.

Őszintén megvallva igen kiváncsi voltam erre a képre, már csak azért is, mert alkalmam nyilott összehasonlitani a mi körképünkkel.

«*Raclavice*» a czime a képnek és nevét ama csatatértől kapta, melyen Koszcziuszko aratta legnagyobb diadalát az oroszok fölött. Tehát csatakép ez is! És pedig geniális mű! Megragadó jelenetek, hatalmas konczepczió, technikai bravour, gondos kidolgozása a legkisebb részletek. nek. A csoportositás mesteri és a figurális rajz ép oly korrekt, mint a tájkép. Minden él, mozog, vibrál, kiált és hat. E mellett a tárgy is rendkivül hálás, a lengyel népnek legdicsőbb napja, melyet mindössze egy század választ el a jelentől. Fesztyéknek a regék világát, a hagyományok országát kellett bekalandozniok, hogy egy ezer év előtti képzeletbeli jelenetet megörökitsenek, a lengyel művészek, *Styka* és *Kossak* a valóságból, a közelmultból meritettek s ugyszólván modellek után dolgoztak. Talán ez az oka, hogy a *Raclavicenek* intenzivebb hatása van. A kép hőseit még portrait szerint is ösmeri itt mindenki s az ő dicsőségükről zeng a népdal és regél az aggastyán az apró unokáknak.

Természetes, hogy a nép valósággal búcsúra jár a körképhez és nem utolsó mulatság lebetüzni az egyszerü arczokról az ámulat és csodálkozás százféle kifejezését.

Mint minden kiállitáson, ugy itt is a pavillonok előtt nagy téren találkozik a társaság szine-java és legkedvesebb szórakozásom e szokatlan tarkaságu tömeget nézni.

A szláv typus persze erősen dominál az előkelőségnél is.

Igazi lengyel alakokat azonban csak ritkán látni. A czivilizácziő nivelláló hatása kihuzza a csizmaszárból a lengyel nadrágot, leszedi a ruháról a sujtást és kigömbölyiti a lengyel kucsma négy sarkát . . . Csak egyet nem nivellál: azokat a bizonyos vuknikat, melyeknek láttára nyüzsgő gondolatok támadnak az ember fejében.

És kigyuladnak a villamos lámpák, szines szikrákat játszik a fontaine lumineuse, de még szikrázóbbak a lengyel nők éles metszésü szemei . . . Nevetve, kaczagva, csipegve surrannak a sétálók között és az ember önkénytelenül ráfogja egyik-másik fehér sugár alakra, hogy ez — *a lengyelek fehér asszonya*.

Katonazene vidám bumberdója szedi rythmusba a lépteket s a zene árja melódikusan gomolyodik össze a vidám aszszonyi nevetéssel.

És mikor a szépen ragyogó holdsugár fénye mellett kiragadtuk magunkat a vidáman zsibongó, nevető, kaczagó, tánczoló tömegből, szinte szatira-számba ment az a dal, melyet társam halkan dudorászott:

«Busul a lengyel
Hona állapotján.»

Hevesi József.

„RACLAVICE“

KÖRKÉP A LEMBERGI KIÁLLITÁSON.

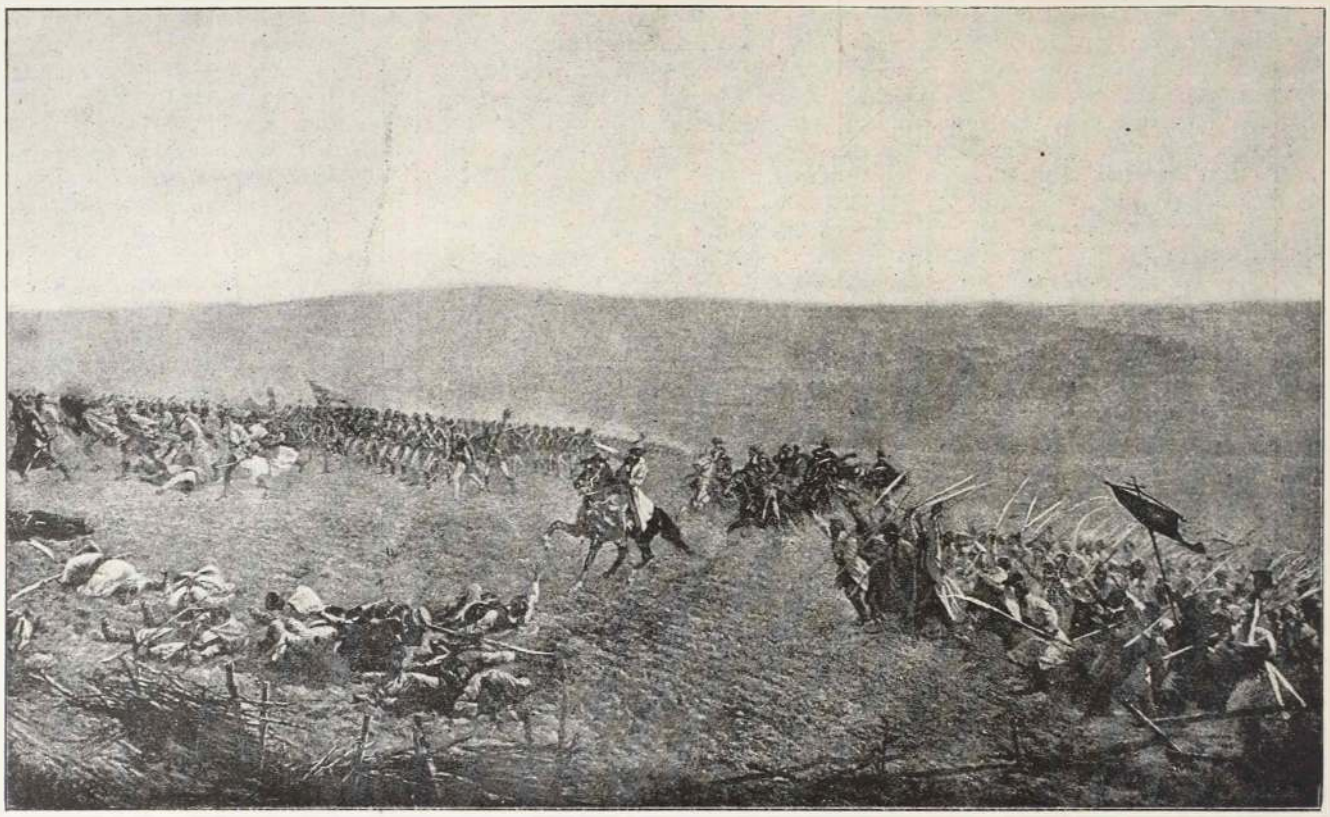

KOSZCZIUSZKO TADEUSZ TÁMADÁSRA VEZETI A NÉPET.

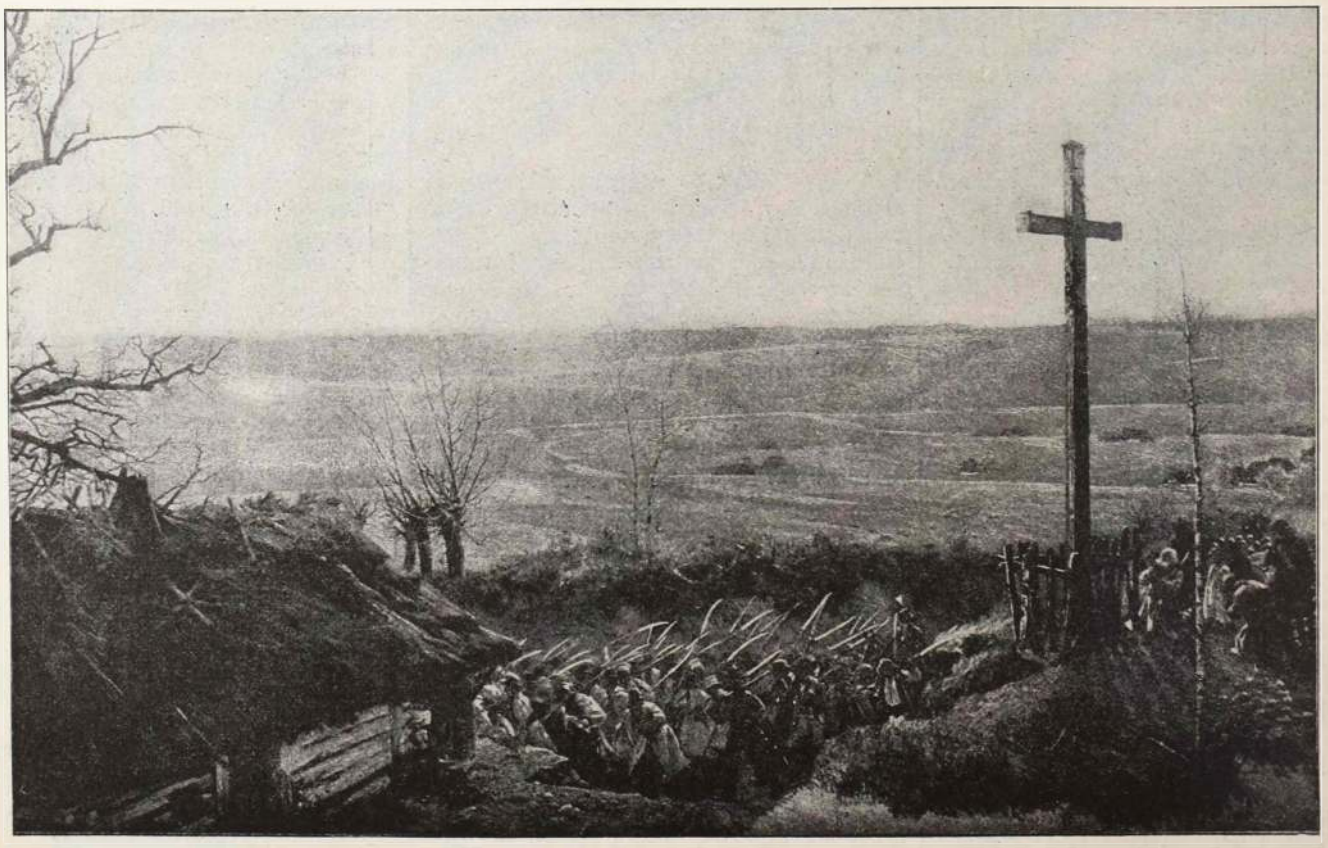

IMA AZ ÜTKÖZET ELŐTT.

ÁLMODTAM UJRA . . .

Irta : ***Erdélyi Zoltán***

Álmodtam ujra édes álmot,
Minőt csak festhet képzelet :
Bejártuk együtt a világot,
Te én velem és én veled !

Remények csaltak, hivogattak,
Bohó vágy szállta meg szivem :
Ha téged egyszer csókolhatlak,
Te lész mentőm, erős hitem !

. . . Megtörve lelkem büszke szárnya,
A földön járok ujra már,
Miként, — a melynek nincs hazája —
Egy tévelygő, bús rabmadár.

A fényes álmok csillogása
Fakó lett ah ! és oly hamar, —
Nincs már a rétnek szép virága,
Köröttem puszta, sik avar.

Óh ! jártam én már ezt az útat,
A bús, a gyászos Golgothát ! . . .
A sors, mely másnak kéjt is juttat,
Nekem csak égő poklot ád !

A POÉTA.

— IRTA: FR. KLOTILD. —

Hideg, nyirkos padlásszobájában halvány homlokát tenyerébe hajtva ül elmerengve a költő.

Elgondolkodik a felett, ha ő is oly halhatatlan lehetne, mint az, a kinek műveit olvassa, ha az ő homlokát is babér övezné, ha ő is boldog lehetne . . . De mikép lehet dicsőséget, babérokat aratni ?

Nagyot sóhajtott a fiatal poéta. Az út oda nagyon hosszú.

A ki a hirnevet, dicsőséget keresi, annak nem szabad éhségtől, nyomortól, fáradságtól irtóznia, nem szabad visszatekintenie, hanem egész lélekkel kell hinnie abban, a mit a babérok nyujtanak.

Hiú dicsvágy, hiu boldogság . . . Két nehéz könycsepp gördült le a költő halvány, beesett arczán.

Miért nem adott a természet lelkemnek szárnyakat, hogy repülhetnék a magasba a halhatatlanok közé ? miért mutatta meg nekem az utat, ha nem vagyok elég erős, hogy elérjem.

De milyen változás ment végbe az ifjun ? A fáradt arcz megtanult mosolyogni, a nehéz pillák lecsukódtak . . . Alszik, álmodik.

Nagy virágos mezőn találta magát, nyiló orgona közt.

Körülötte a madarak énekeltek, az ég ragyogott és az egész tájon egy kimondhatatlan báj ömlött el.

Az ifju költő csodálkozva tekintett széjjel, hogy ugyan hova jutott ő a sivár dermesztő levegőből.

De nem volt ideje tovább gondolkodni, mert egyszerre egy bűbájos alak közelgett feléje, csillogó, tündöklő ruhában, jóságos arczczal, mosolygó, szép szemekkel.

— Ismerlek-szép ifju, tudom, hogy hová és mi után vágyódol ; jól ismerem oda az utat, jer, elvezetlek.

— Hagyj itt gyönyörű tündér, úgy is tudom, nem érek oda soha ; itt oly szép, nyugalmas minden, inkább itt maradok.

Erre a szép alak lehajolt és egy hosszú, forró csókot nyomott az ifju ajkára.

Szivét egyszerre egy kimondhatatlan vágy fogta el, valami daemon azt sugta : menj, eredj, keresd meg a babért !

— Követlek mindenhova, mutasd meg kérlek az utat !

Eleintén könnyen ment az út. Fiatal, tevékeny lelke gyorsan vitte előre, a legnehezebb gátakat is könnyen ugrotta át, és a bűvös teremtés, ki őt vezette, andalitó, szép énekével egyre bátoritotta. De lassankint göröngyösebb lett az út, a tündér halkabban dalolt, mig végre egészen eltünt.

A poéta eltévedt. Meg akart állani, de a tündér ujra megjelent neki, még

KOSZCZIUSZKÓ TADEUSZ.

szebben, mint azelőtt. Ujból összeszedte erejét és tovább vánszorgott.

Most már nem volt egyedül. Társak szegődtek hozzá, némelyiknek szárnyai is voltak.

Ezeket irigyelte az ifjú a legjobban, azt hitte, ezek könnyen és biztosan elérik czéljukat.

A csillogó, fénylő alak nagyon megváltozott; nem volt már ugyanaz, ki a poétát ajakán csókolta, napról-napra nagyobb lett, szárnyai megnőttek és olyanok voltak, mint egy hatalmas sasé.

Valami kimondhatatlan kegyetlenség párosult titokzatos bűbájához.

Sokan a fáradságtól, nyomortól elcsigázva, betegen dültek ki az útfélen, sokan haldokolva átkozták csillogó csábirójukat, némelyek pedig megtört szemekkel küldtek utána áldó tekinteteket . . .

Végre egy gyönyörű márványpalotához értek, mely a művészet temploma volt, hol aranyasztalon nyugodott az áhitott babérág.

A poéta megállott:

— Nem tudok tovább!

— Előre a palotába! — kiáltá a tündér, kinek hangja most már nem volt édes, észbódító, hanem vad, kemény.

— Nem tudok! — felelte a költő elhaló hangon. — Miért kinzasz, ki vagy?

— Hogy ki vagyok? meghalsz, ha megmondom.

— Hagyj hát meghalni, — felelt az ifjú. — Nagyon fáradt vagyok.

A mosolygó, titokzatos tündér lehajolt hozzá és mélységes csendben, a káröröm és szánakozás egybefolyó hangjával szólt az ifjuhoz:

— Én csak «*chimära*» vagyok!

A költő ugy érezte most elhaló tagjait, mintha tőrrel keresztülszúrva, élné élte utolsó, kínos perczeit.

Fénytelen szemeivel még egyszer a babér után tekintett, karjait nem tudta kinyujtani értök, ereje megtört . . .

Kiszenvedett.

A csendességben vészesen hangzottak e szavak:

— Dicsvágy, boldogság.

A chimärának diadalhymnusa volt.

A MARTIR.

IRTA: HEVESI SÁNDOR.

SZEMÉLYEK:

A BÁRÓ — A GRÓF

A BÁRÓNÉ — A BÁRÓNÉ INASA

Történik a báróné termében.

I. JELENET.

BÁRÓNÉ *(tükör előtt ül s a haját igazitja)*.

BÁRÓ *(belép)*.

BÁRÓ *(kellemetlen orrhangon)*.

Jó estét!

BÁRÓNÉ *(meg sem fordul; közönyösen)*.

Jó estét!

BÁRÓ *(helyet foglal egy széken)*.

Ön elmegy hazulról?

BÁRÓNÉ.

Igen, meglátogatom Améliet s aztán az operába megyek.

BÁRÓ.

Megengedi, hogy elkisérjem?

BÁRÓNÉ.

Sajnálom, de ezzel már elkésett. Valamennyi helyet lefoglaltak.

BÁRÓ *(gúnyosan)*.

Ah igen, értem. Bizonyosan Géza gróf.

BÁRÓNÉ *(fölkel a székéről; izgatottan)*.

Nos igen, Géza gróf. Kifogása van ellene? Féltékeny reá?

BÁRÓ.

Valóban, féltékeny vagyok.

BÁRÓNÉ.

Ezzel az üldözésével ön igazán nevetséges.

BÁRÓ.

Üldözöm önt? Minő különös kifejezés

BÁRÓNÉ.

Igenis üldöz. Két éven keresztül elhanyagolt. Egymás mellett éltünk, de egymás nélkül. Önnek ez az életmód nagyon tetszett. Most hirtelen, puszta szeszélyből fejébe vette, hogy üldözni fog kiméletlen ostromlásaival.

BÁRÓ.

Honnan veszi ön ezt a czinizmust?

BÁRÓNÉ.

Az ön iskolájában tanultam s vallja be, hogy ebben az iskolában bajos lett volna egyebet tanulnom.

BÁRÓ.

Beösmerem, hogy hibáztam. Igaz, két esztendőn keresztül elhanyagoltam.

BÁRÓNÉ.

Már tul vagyunk rajta. Nem is érdemes beszélni róla.

BÁRÓ.

Sőt épen ellenkezőleg. Belátom, hogy vétkeztem ön ellen. Vezekelni akarok.

BÁRÓNÉ.

Ön úgy beszél most, mint valami éretlen diák. Bocsássa meg a durvaságomat. Szétrebbentette minden illuziómat — megrontotta a boldogságomat, tönkretette az életemet s most azzal áll elő, hogy vezekelni akar . . . Oh milyen nyomorult ön! Tudja, érzi, hogy nem szeretem többé s most jő hozzám, hogy hitvesi voltomra figyelmeztessen. Későn, nagyon későn. Vannak mulasztások, miket pótolni vagy jóvátenni soha sem lehet. Soha! Magára vessen azért, a mi történt. Tizenhat esztendős fejjel, tele szűzies álommal és ábránddal, nőül mentem önhöz. Mi volt nekem az élet, a jövő? Homályosan sejtett, fényes ködbe burkolt, reszketve megálmodott boldogság. S mi volt önnek ez élete?! Egy sereg átdorbézolt éjszaka, elhevert nappal, kifizetetlen adósságok és kitartott szeretők. És én szerettem önt . . . Szerettem! Nem kényszeritettek önhöz, én kivántam önt férjemül. Mert szép volt, deli, férfias, szellemes, százszor többet érő, mint azok az egyforma, szintelen fiatal emberek, a kik udvaroltak nekem. S aztán a bárói korona. No igen, ez is emelte önt a szememben . . . Tizenhat esztendőnek a dőresége, hiusága. S ön elég gyáva és elég férfiatlan volt, hogy kizsákmányolja ezt az ostoba dőreséget, ezt a leányos hiúságot. Nem szeretett és mégis feleségül vett — a pénzemért. S alig, hogy engem ölelt, fiatal, ártatlan teremtést, már futott ismét kedveseihez, hogy fizetett csókokba fullaszsza szerelmét. Azt a nyomorúlt szerelmet, mely minden tánczosnő láttára izgalomba pezsditi a vérét. Kufárkodott, lelket ölt, mit akar még!

BÁRÓ *(gúnyosan)*.

Milyen ékesszólással védelmezi meg a szerelmét . . . Mert szereti Géza grófot, ne is tagadja. Különben nem gyűlölhetne ennyire.

BÁRÓNÉ.

Tagadjam? Rosszul ismer engem. Igen, szeretőm!

BÁRÓ *(nyugodt czinizmussal)*.

Lelövöm, mint egy ebet.

BÁRÓNÉ.

Igaza van! Ki kell pusztitani a becsületes embereket, hogy csak az önök nyomorult fajtája maradjon meg.

BÁRÓ.

Becsületes ember! S szereti a más feleségét.

BÁRÓNÉ.

Igen, de nem bünös vágygyal, a hogy ön szokott szeretni. Én még adok valamit a becsületre, a melyet ön pellengérre állit. Ne higyje, hogy ön miatt, az ön becsülete miatt. Az ön becsülete! Azt csak ön játszhatja el, nem én! De becsülöm magamat . . Magamat! És ha van önben még csak egy szikrája a férfiasságnak, a becsületérzésnek, akkor ön igy fog szólni hozzám: Asszonyom! Vétettem ön ellen. Vétkemet nem akarom még tetézni is. Legyen szabad s találja meg boldogságát más férfi oldalán, minthogy én önt nem tudtam boldoggá tenni.

BÁRÓ.

És azt hiszi ön, hogy én ezt meg fogom tenni. Soha! Én szeretem önt.

BÁRÓNÉ *(keserüen kaczag.)*

Értem önt, báró. Az elhagyott, a mellőzött feleség, két esztendei elhagyatás, két esztendei mellőzés után érdekessé válik. Ingerlővé, mint a ballet egy uj tánczosnője. Jegyezze meg uram, hogy köztünk mindennek vége.

BÁRÓ *(gúnyosan.)*

Ön tehát egyszer s mindenkorra visszautasit. Bele kell nyugodnom. Nem fogom háborgatni önt. De csalódik, ha azt hiszi, hogy válni fogunk. Ön nem fog elválni tőlem. Holmi Géza gróftól eltanult hangzatos szólásmódokkal nem lehet hatni rám. Én önnek kibékülést ajánlottam. Ha kell, bocsánatot is kérek öntől és szavamat adom, hogy ezentúl hű férje leszek.

BÁRÓNÉ.

Gyülölöm! Utálom önt! Megvetem önt! Azt hiszi, hogy nincs kivezető utam! Találok módot rá, hogy az ön nyomorult álnokságát kijátszam . . . Vigyázzon magára. Olyan leszek, mint a többi . . . Igen, mint a többi. Nem leszek többé engedelmes szolgája, rabja, mártirja az ön aljasságának . . .

BÁRÓ.

Kedvesem, a felindulás önnek nagyon jól áll. Sokkal szebbé és hóditóbbá teszi. Épen ezért megbocsátom igaztalanságát... Ön az én mártirom? mondja ön. Hát nem nevetséges ez? Hiszen ön tehet tőlem akármit. Nem vagyok valami középkori várúr, a ki négy áttörhetetlen fal között zárva tartotta a feleségét . . . Nem, kedvesem, ön mártirja a saját szerencsétlen természetének, az erkölcsös nevelésnek, az ósdi felfogásnak . . . Különben nem zavarom tovább. Adieu! Remélem, holnap nyugodtabb lesz — és meg fog hallgatni. *(Köszön és gúnyos mosolylyal távozik.)*

II. JELENET.

BÁRÓNÉ *(egyedül.)*

Vége! Türelmem megszakadt . . . *(izgatottan jarkál fel s alá.)* Nincs más mód! Nincs, nincs! *(leül egy pamlagra, kebléből levelet vesz ki; olvas.)* «Kedves barátnőm! Ez az életmód immár mind a kettőnkre nézve elviselhetetlenné vált. Én szeretem önt, ön szeret engem és még sem lehet az enyém. Nem birom tovább ezt az állapotot. Legyen hozzám irgalmas, vagy legalább adjon végleges választ. Ha a válasz tagadó lesz, én még ma este elutazom, hogy egymást többé sohase lássuk. Igy legalább idővel megnyugodhatunk mind a ketten. Irma! Gondolja meg, mi függ egyetlen egy szavától. Géza.» *(Zokogva csókolja a levelet; szünet után):* Határoztam! Igen, határoztam. Nem leszek mártir! Nem. *(Csönget, aztán leül az asztalhoz s izgatottan ir egy levelet).*

III. JELENET.

BÁRÓNÉ. INAS.

BÁRÓNÉ.

Fogja ezt a levelet és vigye át Géza grófhoz *(az ablakhoz megy.)* Otthon van még. Szobájában ég a lámpa. Siessen.

INAS *(meghajtja magát; el.)*

IV. JELENET.

BÁRÓNÉ *(egyedül az ablaknál).*

Határoztam! Egy-két percz és a gróf itt lesz. George már útban van, talán már a lépcsőn jár . . . Benyit . . . Igen ő itt lesz, nyomban itt lesz! Isten! Bocsásd meg, a mit teszek, de nem tehetek másképen. Hiszen a legnyomorúbb féregnek is megadtad a szabadságot! Ember vagyok, élni, szeretni akarok . . . Ah! Léptek . . . A gróf.

V. JELENET

BÁRÓNÉ. A GRÓF.

BÁRÓNÉ.

Géza, ön eljött! *(nyakába borul)*

GRÓF.

Eljöttem Irma . . . De mi ez, ön izgatott, halvány . . .

BÁRÓNÉ.

Pedig semmi bajom. Az öröm, hogy önt láthattam.

GRÓF.

Irma! Levele azt sejteti velem, hogy ön határozott. Azt hiszem, azért hivatott magához.

BÁRÓNÉ.

(villogó szemekkel) Igen határoztam!

GRÓF.

Szóljon! Mi lesz hát velünk.

BÁRÓNÉ.

Kedves barátom! . . . Én nagyon, nagyon szeretem önt!

GRÓF.

Irma! mi lesz velünk?

BÁRÓNÉ.

(akadozva) Küzdöttem, megtettem mindent, a mit tehettem

GRÓF.

Ön kinpadra feszit. Szóljon egyenesen, nyiltan.

BÁRÓNÉ.

Szólni akar, de nem képes. Szótlanul dől a pamlagra.

GRÓF.

Irma! Irma! Mi történt! Beszéljen.

BÁRÓNÉ.

(gyöngén) Kedves barátom . . . Önnek — el kell — utaz — nia.

GRÓF.

Sejtettem, hogy ez lesz a mondanivalója. De hát akkor mért hivatott? Miért nem irta meg ezt egy szóban. Egyetlen szóban s nem kellet volna átesnünk e nehéz, kinos, bucsuzáson.

BÁRÓNÉ.

Bocsásson meg, Géza. Látni akartam önt — utoljára.

GRÓF.

Isten önnel Irma . . .

BÁRÓNÉ.

Isten önnel barátom! . . . Menjen! Távozzék! Gyorsan!

GRÓF.

(Az ajtóban) Isten önnel *(el).*

VI. JELENET.

BÁRÓNÉ *(egyedül.)*

Az ajtóhoz rohan. Hallgatózik. Amikor észreveszi, hogy Géza már elment, lerogy az ajtó mellett.)

Oh! a nyomorult! A silány! belátott a lelkembe!

(A függöny legördül.)

A KOSZORU.

Hímzett bársony-párnán
Ezüst koszorú . . .
Rászáll a szivemre
Nyomasztó ború.

Minden kis levélen
Mennyi gyötrelem!
Lelkem megrendül, ha
Rá emlékezem.

Szivem vérén fakadt
Minden levele.
Könyharmaton fejlett
Szine, ereje.

Mint fagyöngy a tölgyét,
Éltem szitta ki . . .
Mégis irigyli tán
Ezt is valaki?!

Versényi György

AFORIZMÁK.

Nincs kicsiny ember, a ki a másikra nézve szükséges ne legyen.

*

Nagyon lehűti a tiszteletét a nő iránt, ha szivarozni látja, ilyenkor szerető helyett jó pajtást lát benne.

*

Az örvénybe vitézség beleugrani; de nem a kloakába.

*

Sok kutya megöli az oroszlánt.

*

Szomoru emlékü iratok, miket a szerzők sirjának porával poroztak be!

Jókai Mór.

LESBEN.

KÖLTEMÉNYEK

KOMÓCSY JÓZSEFTŐL.

LÁGYAN ZENDÜLT MEG . . .

Lágyan zendült meg ujjaid alatt
Az ódon hangszer bűvös húrja,
S lelkem elfogta, mint bús alkonyat,
Egy fájó érzés néma búja:
A zsoltárok melódiája
Lelkemre, mint felhő, leszállott —
És meggyülöltem a világot . . .

Majd szivemre hulltak a hangok,
Mint halk eső a szomjas földre;
A félhomályban sugárzott arczod,
S a gyásznak fellegét áttörte:
Egy új tavasz jöttét éreztem,
Szivem újra éledt, virágzott —
És megszerettem a világot . . .

—

MÁMOROS DAL . . .

Mámoros dal
Részegiti lelkemet:
Szivem százszor
Viszhangozza nevedet.

Nappal az égő
Rózsákat kérdezem,
S a szikrázó
Csillagokat éjjelen:

Mondjátok meg
Ti rózsák, ti csillagok:
Honnét jönnek,
Hogy támadnak e dalok?

Rózsa mondja:
A lány testvérem nekem,
Csillag mondja:
Én szépségét hirdetem!

—

TEMETÉS.

Menjetek, menjetek alunni, pihenni!
Altató-dalotok az őszi szél zengi.
Röpkednek szerteszét halvány szirmaitok;
Nektek az elmulás nem oly fájó titok,
Mint az emberszivnek lassú hervadása,
Melynek hogyha sirja egyszer meg van ásva:
Sohasem lesz annak többé ujulása . . .

—

SZÜRKÜLET.

Oh, ne kérdezd, mit érez szivem,
Midőn e hervadt rózsát látom!
Illata, szine elenyészett:
Ez az én elmult ifjuságom.

Oh, ne kérdezd, mit gondol lelkem,
A hulló csillagot ha nézem!
Tünő fényében meg van irva:
Az én elmuló dicsőségem.

Oh, ne kérdezd, miért mosolygok!
Van még sugár a kopár hanton . . .
Nevess te is, s hallgasd, miről szól
Ujra megzendült néma lantom!

Hallgasd a dalt, s tanulj feledni!
Hogy születtél: azt is feledd el.
Nevessünk együtt! Fogy az élet,
Csak az árny nő a szürkülettel.

—

TÉL.

A HIDEG, FEHÉR ÉJSZAKÁKON.

A hideg, fehér éjszakákon
Kerüli szememet az álom;
De mégsem vagyok egész ébren
E hosszu, kinos, fehér éjben —
Lelkemben képek váltakoznak,
Fél-ébrenlét és fél-álomnak
Közepett lehúnyom szemem,
S emlékezem!

Csudálatos mezőkön járok,
Hol enyhe szellők, langy sugárok
Hordják az édes illatot,
S megzendülnek a szép dalok,
Melyek régente
Üdvösséget hoztak szivembe.

Az ifjuság álmát, reményit —
Ah én egykor mind föllelém itt!
A párák lengő oszlopából,
Melyek ragyogtak a sugártól,
Tündér-várakat épitettem:
Azaz hogy épitettünk ketten, —
Emlékezem!

Emlékezem: szép volt a lányka,
Még szivemben ég szeme lángja;
Arczán a tavasz hajnala
Minden bájával ragyogott;
Fürtjein bűvös éj vala,
Mely árnyalá a homlokot.

Mint pitypalatty-szó a vetésbe' —
Édesen csengő nevetése
Vidáman tölté be a léget,
S a harmatos fű, merre lépett,
Vágyva tárta ki szőnyegét:
Hogy sejtse lába kis helyét.

Könnyü fátylának szárnyait,
Mit játszi szellő szárnya vitt,
Pillangók röpkedék körül.
Mik felé szálltak messzirül,
Azt vélve, hogy a lengő termet —
A legszebb rózsaszálnak termett:
Kéz-kézben, együtt járt velem,
Vezetőnk volt a szerelem, —
Emlékezem!

Oh ifjuság, isteni emlék!
Szivünkben mennyi dal szülemlék!
Minden ütemét csók kisérte,
S nem volt a dalnak hossza, vége.

Az egész világ a mienk volt:
Lent a virágok, fen az égbolt,
Az alkony tiszta sugara,
És a madarak vig dala —
Mienk vala!
És mi még egymásé valánk:
Kéj, üdv, gyönyör mosolyga ránk;
Szivdobbanásunk, álmodásunk —
Egymásé volt gondolkozásunk,
Minden, gondolat, minden álom —
(Még ma is oly szépnek találom!)
Szivünkből ébredt, onnét támadt,
S nem árnyalá be semmi bánat.
És ha olykor az öröm gyöngye
Megjelent egy ragyogó könybe':
Uj édes vágyak szivárványa
Lángolt rejtelmes harmatába . . .
Ez volt az első szerelem . . .
Emlékezem!

***

Omlik az éj mind fehérebben.
Emlékim bűvös fátyla lebben.
Az elmulás szomoru képe —
Hozzám halott lepetbe lép be:

«Szived enyém, — szól, — meg vagy halva,
Szemfődőd a remények hamva.
Emlékjelül romokban ott áll —
A rég kirabolt drága oltár!»
S gúnyos mosolylyal von magához . . .

— Hazudsz! szivem téged megátkoz! . . .

És féléberen, félálomban —
Szivem remegve, fájva dobban:
És mig a rém — csak von keblére,
Miként ha folyna szivem vére:
Eltünnek a bűvös emlékek,
S megzendül a halottas ének;
S én vánkosomba rejtve arczom,
Tehetlenül a kinos harczon,
A fehér éjben —
Félig álomban, félig ébren:
— Mit ér az élet?... sirva kérdem....

—

EPILOG.

Majd ha élted alkonyában
Lelked a multakba néz,
Emlékem ott pásztortüzként
Lobog, hamvad elenyész:
Vonulj akkor a magányba,
Lelkem ott lel tégedet . . .
— Boldog az, hogy egykor érted
Édes lánggal éghetett!

CSAK LEGALÁBB MEGIGÉRNÉ.

IRTA: KÖVÉR ILMA. 2

Mikor egy óra elteltével távozni készült, mintha tartózkodóbb lett volna; de szemeiből sokkal több melegség sugárzott felém.

A mi most következik, ez képezi a helyzet komikumát.

Vendégeimet kikisértem a folyosóig.

Elbucsuztunk.

Ekkor hirtelen átsuhantam a cselédek lépcsőjére és hármankint, négyenkint ugrálva le a fokokat, meghuzódtam a kapusarkában, a félhomályban.

— Ugy-e bár, miss Mari — hangzott e perczben Ella szava — kedves ember ez az én nagybátyám?

— Nagyon kedves.

— Büszke vagyok rá, mert kiváló művész; aztán olyan csinos, olyan . . .

Az öreg angol kisasszony czipőjeinek átkozottul kemény sarkai lehettek; tulkopogták Gabriella kedves csöngésű, melodikus hangját.

Nem hiszem, hogy valaki ugy elátkozta volna már miss Mari czipőjének (kétségkivül legalább is 44-es számok) sarkát, mint én akkor, a kapu zugában.

«Ugy-e bár, miss Mary, kedves ember ez az én nagybátyám?»

«Büszke vagyok rá, mert kiváló művész — aztán olyan csinos, olyan. . .» Mit adtam volna egy fonográfért, a mely megörökiti ezeket a szavakat!

Egész életemet a mellett a fonográf mellett éltem volna le.

— Engedd, hogy ismét eljőjjek hozzád, ha új képed lesz készen; ezzel bucsuzott el tőlem Gabriella a folyosón.

Sietni fogok, hogy mihamarabb viszont lássalak.

De nem siettem. A százkezű kétely bele kapaszkodott a szándokomba s a végrehajtás küszöbén vissza-visszariasztott annak kivitelétől.

Nem valami sebbel-lobbal, hanem azért dolgoztam; dolgoztam azzal a lelkesedéssel, a melynek legfőbb mozgató rugója a dicsvágy, a hiuság kielégitése.

A művészet hatalma! Mennyit zengedeznek erről a költők, kötött és kötetlen beszédben.

S vajjon tényleg meg lehet ebben bizni? Nemcsak efemer álomkép, üres chimera, ingovány fölött üzött lidérczfény? . . .

A művészet hatalma! olyasmi, a mi mindenen győzelmeskedik.

Hollófürtökké változtatja a 47 éves agglegény deres haját, kisimítja a kor rótta barázdákat, lángot vet a kihamvadt szemekbe; egy ifjú szív eszményképévé teszi a hajlott korú . . .

Dolgoztam, érte dolgoztam a . . . a . . . a — szerelmem tárgyaért

Szerettem azt a kis leányt. Meg akartam hóditani, a szellem fegyverével küzdve a kicsinyes lehetetlenség ellen, a mit a hétköznapi fogalom gördit utunkba.

Fél év alatt többször meglátogattam ugyan Ellát, de ha azt kérdezte: mivel foglalkozom most, mindannyiszor kitértem az egyenes felelet elől. Meg akartam lepni; igy pregnansabb lesz a hatás.

Azon voltam, hogy oka legyen büszkének lenni rám. Tisztelni, becsülni, — csodálni fog és . . . és még egy kis fokozat . . .

Dolgoztam, érte dolgoztam, hogy meghóditsam, hogy fényt, dicsőséget, világraszóló hirt rakva lábai elé, jogczimet szerezzek arra, hogy . . . hogy — szeressen.

Egy boszantó inczidens zavart meg munkálkodásomban. Keresztfiam, Loránd, megérkezett.

Eddig egy bécsi katonaiskolában volt, melyet két év előtt, mint hadnagy hagyott el és ma már főhadnagygyá léptették elő.

Ezt az örvendetes hirt jött személyesen meghozni nekem, engedelmet kérve rá, hogy egy hónapra terjedő szabadságidejét nálam tölthesse. Körülbelül tiz év óta nem volt nálam; akkor lépett 14-ik évébe. Most 24 éves.

Jó képet a rossz játékhoz.

— Bravó, édes vitéz! Nekem most már nincs egyéb teendőm, mint hogy átszolgáltassak neked egy őszinte, apai szivből fakadt szerencsekivánatot és rövid idei terminusra függőben tartsak egy másikat.

— Miféle másikat.

— A melyet a házasulandó ifjaknak adnak az apák és nevelő apák.

— Erre még nem is gondoltam, keresztapám.

— Nem-e? Na, majd eszedbe hozzák a leányok, mert pogányul szép tisztecske vagy. Forogj csak a társaságban. Mondd el vagy egy tuczat lánynak, hogy szereted s a melyik legelőbb elhiszi . . .

A főhadnagy komoran nézett rám, és rendreutasitó hidegséggel válaszolt:

— Én csak egynek fogom elmondani, hogy szeretem, de az az egy el is hiheti.

— Bocsáss meg. Ostoba tréfa volt. Feledd el. Isten hozott, kedves fiam.

Halálosan megszégyenitett, de másrészt ki is békitett a veszett hire keltett század végével, a mely ilyen kivételt produkál.

Oh, igen, vannak kivételek, mert ő is kivétel, ő, a ki . . .

Már két hét óta lakott nálam Loránd s jelenléte hátravetett némileg haladásomban, mert előtte nem dolgoztam, sőt meg sem is mutattam neki a képet, — a remekemet.

Vártam az ünnepélyes pillanatot, a mely már olyan közel volt, hogy a szivem csak ugy zakatolt belé, ha időnként . . . mentől gyakrabban el-elábrándozva, megalkottam róla a képet. Ő el fog jönni. Szó nélkül bevezetem, a mint akkor . . . Föllebbentem a képről a lepelt . . . Jó ideig tartó némaság és aztán — a bámulat kitörése . . . a lelkesedés és . . . és ebben az extasisban lesz bátorságom igy szólani hozzá: «A mit látsz, a mi fölött lelkesedel: a te műved, Gabriella. A mű és alkotója a tied, örökre a tied!»

Nagyobb biztonság okáért meghivtam pár tekintélyes kritikust, midőn a kép már teljesen elkészült és valamennyien igen sikerültnek itélték, sőt dicséreteket halmoztak rám, buzditva a folytatásra.

A nagy, a döntő napot megelőző éjjel a szememet se hunytam be s másnap anynyira izgatott voltam: képtelennek éreztem magamat arra, hogy személyesen menjek el a növeldébe Gabriellát kikérni.

Levelet irtam az igazgatónőnek, kérve, hogy délután küldje ki hozzám a kis hugomat.

Gabriellának is irtam nehány sort, tudattam, hogy ma beváltom adott szavamat az uj festményt illetőleg.

A leveleket Loránddal küldtem be az intézetbe.

Gabriella fél év óta nem volt nálam.

A leányka most lép tizennyolczadik esztendejébe.

Már nem maradhat a növeldében. Ki kell vennem. Gondoskodnom kell a jövőjéről.

Férjhez fog menni . . .

Ez utóbbi gondolat egész lelkemet megremegtette; de aztán mindjobban nekibátorodva ismételtem: férjhez fog menni.

— Átadtad a leveleimet? — kérdeztem Lorándtól, mikor hazajött.

— Át.

— Az igazgatónőnek?

— Nem; mind a kettőt Gabriella kisasszony vette el tőlem és megigérte, hogy amazt azonnal kézbesiti a czimzettnek.

A kardfi rettenetes komoly volt. Nem folytattam kérdezősködésemet. Hangulata sehogyan se vágott egybe az én lelki állapotommal.

Ismét karomon vezettem be Gabriellát mint most hat hónapja; de milyen büszkén, szinte önhitten: áthatva a bizonyos győzelem tudatától.

Föllebbentettem a képről a lepelt. Egyik sarkon megakadt.

Remegett a kezem, s nem birtam kiszabadítani a könnyű szövetet. A keresztfiam jött segitségemre.

A kép a szobának jobb oldalán volt fölállítva; ugy, hogy az ablakon beszűrődő világosság a kellő fényt vesse rá.

Gabriella 6—8 lépésnyi távolságban állt. valamint Loránd is.

Azt akartam, hogy ő is tanuja legyen művészetem apotheosisának.

Én két-három lépésnyire előttük s igy háttal álltam nekik.

A szivem verése majd átszakitotta a mellemet.

Vártam, vártam a szót, azt az egy szót, melyet az elragadtatás csal ajkaira: a csodálat kitörését.

Sokáig tartó csönd következett, mint akkor és aztán . . .

Félénk, loppal vetett tekintettel kissé hátrapillantottam.

Gabriella ott állt és teljesen megbűvölve, mintegy minden mást feledve bámult — Loránd szemeibe; a keresztfiam pedig égő tekintettel fogta föl a leány hosszu pillantását . . .

*

Néhány nap mulva elmentem Ellához, mint kérő: mint a keresztfiam kérője.

Nem kaptam kosarat.

*

A mi engem illet, ez idő óta élvezem muzsám visszavonhatlan kegyeit.

Hiába, ez a klasszikus korból való némber ma sem akar a mi keretünkbe beleilleszkedni.

Hozzá most se beszélhetünk idegeinkkel, mert a muzsa még mindig egy ósdi fogalomnak hódol: a lélek hangját érti meg.

Ezelőtt modern módon udvarolgattam neki, igy szólván: «szép asszony, unatkozom, adj szórakozást.»

Most eképen esengtem hozzá: «szenvedek, nyujts vigasztalást.»

Megértett.

AZ ÉN BOLDOGASSZONYOMRÓL.

IRTA: BÉKEFI ANTAL.

Sokáig nem birtam el a tollat, olyan nehéz volt, ha felőled akartam irni én megölt szép kedvesem: szürke fényü hüséges szemeidről, melyek reám néznek untalan éjszaka és nappal, mint két szomoru csillag; a levegőből, melyet beszivok, kicsi zugolyom homályából, varró-asztalkád mögül, melyen minden el van hanya-

golva, párnácskádról, a tükörből, melyben nézegetted magad, menyasszonyi csokrod elszáradt levelei és csipkéje közül a szekrény tetején abban a majolika-vázában, a hova te helyezted el házunk ékessége, szerelmünk szimboluma gyanánt. Én hazajáró, édes szomoru csillagaim, életem fényességei, nézzetek reám mindvégiglen, hogy utam el ne sötétedjék, igy igérte ezt egyszer nekem szegény szép kedvesem:

— Ugy szeretlek — mondá — édes jó uracskám, hogy halva ha lennék, kinyitnám szemem a te szerelmes nézésedre és a nyakadba ugranék.

Ölembe vettem édes kis asszonykámat, lecsókoltam hűséges szürke szemecskéit.

Én is fölébrednék, tudom — mondám.

Ah, de nem mert bennünket próbára tenni az isten. Lásd, nagy hibát követtünk el, hogy kihivtuk a halált. Megijedt ő kelme a mi fennhéjázó szerelmünk hatalmától... Minő csoda lett volna, ha el nem áruljuk titkunkat, én porrá lett virágom, minő bámulatos csoda lett volna: az örök szerelem diadala, rólunk énekelnek vala a költők századokon át, az egész világ ismerte volna a dalt, a halált legyőző szerelem legfölségesebb hymnuszát: Romeo és Julia szerelme meghalt, a mienk halhatatlan.

Mindennek azonban véget vetett, hogy eljárt a szánk szerelmünk édes mámorában. Megszeppent a halál, hogy még hatalmat veszünk rajta és szörnyü, rémitő tervet koholt ki ellenünk.

Nem tür nagyobb urat magánál, ő a legnagyobb és legerősebb. A szerelem tör csak ki néha ellene, azonban diadalt nem tudott még venni rajta, csak a költők lantja zeng ilyesmiről, a min ő mosolyog ... Mit szólnának az emberek, ha legyőzné a szerelem, elveszitené minden tekintélyét.

Oh, de nagy, szomoru hiba volt hát kikötni véle szegény, édes hitvesem, ki oly türelemmel vársz engemet.

Fázom az emlékektől: mikor nap-nap után a láthatatlan szellem simogatta forró homlokomat, a mellemet, szemeimet és lágyan, zenélő édes hangon sugdosott a fülembe:

— Nem jól van, szegény ember, te beteg vagy, eredj gyorsan a fecskék után, a kék ég alá, a mimózák harmatosak még ottan, meggyógyit a nap aranyverő fénye, Itália szegfüves levegője.

Én harczoltam állhatatosan, hogy nem lehet, mit mondana hozzá az én asszonykám, ha ő nem tud nekem orvosságot adni, akkor ott a távolban még kevésbbé van számomra orvosság, nem és nem.

— Nem akarod szegény ember belátni, hogy ebből nagy baj lehet, boldogtalanság, ha te mindig ziháló mellel és forró homlokkal fogsz itt feküdni ... Legyen eszed, eredj, siess, utazzál ... szép dolog lesz, ha visszatérsz kicsi asszonyodhoz egészséggel: tiétek a szép jövő.

— Nem megyek, hát elhagyhatom-e őt?

— Szerencsétlen, ez vak önzés, elfelejted hogy te vagy a kenyérkereső.

Nem megyek.

Oh, bizonnyal igazságok ezek, igaz, igaz, de én ugy gondoltam, hogy az én kicsi asszonyom különben meg tud engem gyógyitani, mint Itália minden szegfüve, arany levegője. Nem megyek. Voltaképen pedig azért makacskodtam, mert féltettem az asszonykámat, mint a fösvény kincsét.

Már-már diadalmaskodtam, mikor egy napon az istenasszony hűségétől fényeskedő szemeivel olyan csodásan, olyan rajongással, olyan igézetesen nézett reám az én szép, igénytelen asszonykám, a hogy azelőtt soha: imádság, fohászkodás, a szemérem bűbája és az örömnek egy néma szimfoniája volt ebben az egy tekintetben, a mikor átfonta karjaival a nyakam s a fülembe sugta nevetve, félig pajkosan, félig aggodalmasan:

— Anya vagyok ...

Ah, hogy nem láttam a balsorsom szellemét, mely ekkor leste a hatást s mely nem is késett fölvetni a kérdést, melylyel üldözött.

— De most már csak elmégy, mi? Apa vagy, siess, hagyd itthon az anyát, te eredj gyógyulni a tavaszi ég alá, mire hazajösz erős izmokkal, barnapiros arczczal, olyan boldogságot találsz itt, a mi álomnak is szép, csodálatos, nincs olyan szép mese, nincs olyan bűbájos dal ...

Sirdogálva ült az én szegény anyamadaram a kofferem szélén, rakosgatta, könyeivel öntözgette hófehér motyómat, egy viaszkos vászonba omlós pogácsát göngyölgetett, sirva is fölnézett és figyelmeztetett:

— A pogácsa nagyon sikerült, gyönge mint a harmat, neked való édes, beteg uracskám.

Az óránk csendesen kattogott ide-oda ... már reggel nem hallom azt se; az asztalon a pohárban reszketett a viz, vajjon mitől reszket? Senki se jár, nem mozgatja semmi. Ugy tetszett, a fészkünk szögleteiben árnyak mozognak, melyeket máskor nem láttam ott; a consol márványán, mintha megindultak volna az én szomoru angyalom játékai: a kis porczellán-király és királynő, a piros szemü fehér czicza, a csöpp bulldog, a kis aranybocskoros drótos, a ki a hátán egy piczike rossz gyereket visz a zsákban s a többiek, a kiket szintén nem fogok látni reggeltől fogva ... A kis asszonykátok fog-e veletek annyit játszani, mig én távol leszek, mint azelőtt?

Semmit se fogok látni ebből a világból, melyet mi ketten épitettünk, holnap reggeltől. Meg fogok hát nézni jól mindent, hogy emlékezhessem mindenre, a mit az ő fehér kis keze érint: a sárga szegélyü varrópárnácskára, a himező rámák kifeszitett vászonára dolgozott selyemvirágok szinére, ezüst gyüszücskéjére, melyet gyakran ebédnél is az ujján felejt (s ilyenkor fel szokott kaczagni), a képekre, különösen arra az okos, fehér hasu gólyára, mely valahonnét messziről, tengeri liliomok közül szállit a hátán egy aranyvörös haju, kövérke uj polgárt olyan flegmával, mint a milyen egykedvüen szállitja a csacsi a vizes hordót... (kinek mi a mestersége ...) Figyelek az utolsó hangokra, az utczáról egy erős férfihang zendül fel: Sárikám! Ki lehet ez az ember? Milyen irigylésre méltó ... Ő nem fog elmenni, holnap is rákiálthat olyan hivogatón arra, a kinek most kiált: Sárikám! Valami dumáláshoz hasonlatos szomoru, egyhangu melódia hallatszott hosszasan egyfolytában: olyan épen, mintha sírból jött volna, olyan kántoros is volt.

Lent a pinczelakásban a szentes, hályogos szemü házigazda olvasta a bibliát. Orvosságnak ajánlták neki, hogy a hályog lemulik majd a szeméről az imádságtól ... Csak nekem találtak ki ilyen keserü orvosságot: reggel minden elvesz a szemem elől.

Oh milyen gyönyör volt nekem, és milyen édes, meleg a kis keze érintése, a hogy ottan nesztelenül mellém kerülve, forró fejemet átölelé.

— Na, — igy mondta szószerint, könyezve és mosolyogva — készen vagyok a pakolással, készen a kis koffer is, a mi mindig kéznél legyen ... Oh no, csak legyünk erősek édes, jó uram, én fogadom, hogy nem fogok busulni, ha te se; semmiesetre sem fogok, hiszen örülnünk kell, hogy a jó isten olyan körülmények közé juttatott ilyen szegényeket, hogy elmehetsz gyógyulásodért.

De én éreztem, hogy jobban-jobban magához szorit és hevesen dobogott a kis szive.

— Igazad van, lelkem, nem szabad panaszkodnunk. A te hűséged az én erősségem, erős leszek.

— Milyen boldog leszek én akkor, ha visszatérsz. Majd sipol a vonat, a mit lélekszakadva várok: megáll, nyilik a kupé ajtaja és kilép belőle egy erős, barnapiros, kerekarczu gentleman, én elsikoltom magam: Ez az én uram, én parancsolóm. De szép leszel ... de jól erősen megfogjál uracskám, mert hihetőleg gyönge leszek, el ne essem ottan.

Égő, kicsi arczocskáját édesdeden szorongatta az enyémhez; én folytattam a hol ő elhagyta:

— És én megállok némán, elfulladva az örömtől, kereslek benneteket: ott lesztek a perronon mind a ketten, akkor már négy hónapos lesz ő kigyelme ... Jaj, nagy lesz az én apai büszkeségem és ugy megbódulok ott a boldogságtól, azt se tudom hamarjában, melyikőtöket zárjalak a szivemre előbb: téged-e, szelid szép anyamadaram, vagy iczi-piczi cselédkémet.

Ő hirtelen föltekintett (ez a tekintet jár én velem, ennek a fénye van kis fiacskám szemében) és édes szerelemmel méltatlankodott:

— Ohó, uracskám, jó hogy tudom ... Az urfit, mert az lesz, azért se viszem ki elébed ...

Nem birta tovább a szivecskéje, ráborult a vállamra s félig panaszosan, félig követelően sirt fel.

— Én vagyok az első, tudod-e?

— Te vagy az én szent Boldogasszonyom, a kit én imádok, te vagy az én egyetlen szép ékességem, te vagy az én diadalom, az én orvosságom, az én hitvallásom; te vagy az első ...

Jó, hogy kibeszéltük magunkat, mert reggel már nem tudtunk beszélni, csak intettünk egymásnak fuldokolva, és minduntalan megfogóztam ajtóba, ágy sarkába, székbe és néztem a fészkemet és őt ... Átkozott keserüség szoritotta a torkomat ... már nem is hallottam az óra ketyegését, nem láttam azt a sok ostoba figurát, a kis porczellán királyt és királynőt, a piros szemü fehér cziczát, az arany bocskoros drótost, meg a többit; valamire leborultam, a mi megütötte a homlokomat, aztán kitámolyogtam ... Olyan hideg volt odakint, mint egy kriptában. Némán álltak az ajtónál a cselédem és a szomszédok ... Azok beszéltek, isten tudja, mit. Könyeztek is, milyen szép. Szerettem volna megköszönni nekik részvétöket ... a szentes házigazdám, a ki a bibliából énekelt reggeltől estig, hályogos szemével olyan furcsán nézett reám. Mintha ezt akarta mondani: Ez a szegény lakóm is ott hagyja a fogát a Taliánországban.

Visszanéztem a keritésre, a kihajló baraczk fára, melyet rázott a szél, az ablakainkra, melyeken ki szoktunk könyökölni, sok mindenről akartam volna még egyetmást mondani kedvesemnek, de egy szót sem tudtam kiejteni, csak néztünk egymásra, összefolytak könyeink, és csodálatos: ugy tetszett, mindazt, a mit mondani szeretnék, megérti ő, valamint én is megértem, a mit szegényke elrebegni szeretne:

— Vigyázz magadra édes párom, légy hű, ha bajod van, ne titkold el előlem; reám gondolj mindig, mindennap irj, én is mindennap irok neked, a lelkem ott lesz nálad, de te is küldd el haza a te lelkedet . . . Vigyázz a kis ruhácskádra, klórmészszel ne hagyd mosni a fehéreket, a félév alatt egészen elpusztulnának, ne aggódjál én édes, hites uram, gyámolitóm, nem lesz itthon semmi baj; eléldegélek, mint egy kis tücsök és a nótáim rólad szólanak, a nótáim, hogy szeretlek én édes, kirepült párom, szeretlek hűséggel. Oh, jaj istenem, be csak semmi se leszek én te nélküled . . . és királynő lesz a kis tücsökből, ha te visszatérsz.

Én pedig siró két szememmel, fuldokló némaságommal ezt válaszoltam:

— Miért nem vihetlek magammal, ha igy kell lenni, ha menni kell? Én ezt köszönöm is, meg nem is a sorsomnak, mely mindent nagyon drágán ad nekem: most igy fizessem meg neki a bizonytalan egészséget, a mit igér, hogy e pillanatban még itt fuldoklom előtted én hű asszonykám a válás nagy fájdalmától és a következő pillanatban eltünsz a szemem elől, mint egy édes, szent káprázat, csak körvonalaid úsznak előttem kietlen, szomoru utamon . . . Borzasztó ez, angyalom, egy fél évig . . . Azok a gigászi leventék, a kik középkorban véres sebeket viseltek asszonyaikért, nem tudom többet szenvedtek-e, mint én fogok szenvedni, mert nem leszel mellettem, mert nem fogom hallani hangodat, nem fogom hallani lépésed neszét, én édes drága tücsköm és azt a te szép szimfóniádat arról, mennyire szeretsz. Oh, minő veszteség, oh minő egyedüliség, melyre kárhoztatva leszek, nem merem kibontani a motyómat, melyet a te édes kezed rendezgetett össze, félek majd, hogy akkor semmi se marad a kezed nyomából... De nem, nem csüggedek, fogadom. Milyen gyönge is vagyok ugy-e, hiszen neked nagyobb vigasztalásra van szükséged én gyönge anyamadaram és még én jajgatok! . . . Gondoljunk a boldogságra, a mely a rövidke szomoruság végeztén reánk vár: az csoda szép . . . És igen, a mint mondod, az én lelkem minden istenadta napon hazaszáll, mint a tied én hozzám — körülcsókolgatja a halovány, gyermeteg arczocskádat, letörülgeti a szemedre tévedt könycseppjeidet, válladhoz simul, kezecskédre száll, végig csókolgatván minden ujjacskádat és boldogan hallgatja hű szived dobogását és édes párját vesztett tücskömnek szerelmi dalocskáit . . . . . Én meg fogom érezni, ha valamit eltitkolsz előlem, ha baj van és nem akarsz engem búsitani, pedig azt tudni kell nekem, én érezni fogok mindent, látni fogok mindent . . . Vigyázz, boldogságom elhagyott kertjének gyönge fácskája, meg ne fujjon a hideg szél, gyönge vagy mint a gyönge tavaszi levél, meg ne fázzál, légy okos és bátor a megpróbáltatás órájában, a mikor szivecskéd bimbója fakad. A szobák jó melegek legyenek, éjjel ki ne takarózzál? Ágnes igen hű leány, igéri, hogy engedelmes lesz és tiszta, nem kell vele pörölni, a befőtteket nem engedem, hogy eltedd, edd meg édes lelkem, én nem szeretem ugy se, te pedig — tudom — nagyon is szereted . . . És majd nézdegélek föl az örök tavasz hazájában a tiszta kék égre és ott megtalálom édes gyermekded arczocskádat, szürke-fényű szomoru csillagaimat, melyek könyeket hullajtanak... S mire megerősödik a mellem, izmos lesz a karom, barna piros arczczal hazamegyek — hazaviszem innét kicsi fészkünkbe az örök tavaszt, melynek te vagy, te leszel az egyetlen virága . . . a kis bimbócskáddal . . .

Már kettőt csengettek, a gép erős, kék gőztölcsért fujt ki az oldalából, a gőz végigszaladt a perron koczkáin és elszállt.

Reszketve, egymásra borulva szorongattuk a kezeinket. Olyan forró volt az ő édes, kicsi keze, mint egy lázas gyermeké,

Rám nézett könyein keresztül. Én értettem mit mondott.

— Hát igazán elmégy? Ezt sikoltotta ez a tekintet, mely őrjitőn fájdalmasan esett.

Ezek a kis szürke, könyes szemek lent a sirban is virrasztani fognak fölöttem.

Felelnem kellett, megrogyva csókoltam meg lázban égő arczát, kinyilt a szám, hebegtem valamit, mint egy haldokló, a kiből a lélek kikivánkozik . . .

Egy szót, egyetlenegyet sem tudtunk mondani . . . Barátaink elválasztottak bennünket. Már csengetik a harmadikat.

Kicsi lányos alakja leomlott a jóságos barátnő karokba, onnét megrendülve nézett föl könyein keresztül a kupé ablakára, én már ott álltam, de nem tudom, hogy jutottam oda, húztak, emeltek talán . . . Meg láttam kicsi kezecskéjét, mely a könyázott zsebkendővel vergődött felém, mint egy kimerült fehér madárszárny.

E pillanatban ugy tetszett, mintha erős, hideg gunykaczajt hallottam volna.

Otromba, kegyetlen röhögés volt, szinte átnyilallott a szivemen bántón. A hogy a kegyetlen ellenség szokott kaczagni, mikor ellenfelére rátapos.

Ah, hogy el nem találtam akkor, hogy ennél a válásnál az én balsorsom kacza gott, mely beállott segitségül a halálnak ellenünk. Mert ők ketten csinálták a mi tragédiánkat . . .

Ekkor láttam csak, milyen kegyetlenül ki vagyok játszva, milyen szörnyü módon félre vagyok vezetve. Borzasztó ellenfeleim voltak, orvmódon eltávolitottak engem, hogy szegény gyönge asszonykámat megöljék. Megölték, megfojtották, mint az anyagalambot rossz, vásott gyerkőczök, mikor épen szárnyai alatt melengeti édes kicsi fiókját. Ott feküdt fehéren szegényke, mint a liliomszál, álmodva arról, hogy én meg fogok jelenni, feltépem koporsóját, leszaggatom selyem szemfödőjét és felköltöm szerelmes nézésemmel.

Ah, ha én itt vagyok, rosszul jár ez egyszer a halál. A mi szerelmünk erősebb lett volna, bizonynyal erősebb, én tudom. A nagy kudarcztól félt a nyomorult csontváz-ember.

Mert hiszen egész bizonyossággal mondá az én imádott Boldogasszonyom:

— Ugy szeretlek édes jó uracskám, hogy halva ha lennék, kinyitnám a szemem a te szerelmes nézésedre és nyakadba ugranék.

Ráborultam volna fehér arczocskájára, lázas forró két kezembe szorongatom hideg ujjacskáit, megrikatott hű szerelmem nézésével költögetem, hivogatom és a mint igérte, ki is nyitja reám szürkefényü, hű szemeit, visszatér a halálból hozzám én kedvesem, Boldogasszonyom. Oh minő bámulatos dolog lett volna: az örök szerelem diadala, rólunk énekelnek vala a költők századokon, az egész világ ismerné halált legyőző szerelmünk dalát, a szerelem legfönségesebb hymnuszát: Romeo és Julia szerelme meghalt, a mienk halhatatlan.

FEKETE FELLEG.

Teodoro Guerrero regénye. 13

Spanyol eredetiből forditotta ***Szalai Emil.***

TETEMRE HIVÁS.

Már délután volt s Adriana még mindig ágyban volt. Bágyadtnak, erőtlennek érzé magát. Félt, ha felkel, nem tud megállani a lábán s összeroskad. Penalver csak nagy ritkán nézett be hozzá. Megkérdé, mint érzi magát az asszony és ujra kiment, hogy tovább rójja lépteivel a szobát s hogy tovább gyötörtesse magát gondolataitól.

Ugy érzé Penalver, hogy az ő enyhe fészkecskéje, mely a maga cseppségében az egész világ boldogságát befogadta, immár pusztulásnak indult s beomlani kész. Elzüllött embernek tudta magát, a kinek hazugság az élete, ámitás a kenyere.

Törte a fejét, mitévő legyen.

Azt érzé, hogy igy nem folytathatja tovább életét, egyre rettegve a felfedeztetéstől, bizalmatlanul neje s az emberek iránt. Már-már odalépett az Adriana szobájába vezető ajtóhoz, hogy bemenjen, leroskadjon a felesége előtt és töredelmesen bevalljon mindent s bocsánatáért esedezzen. De nem tudta megtenni, nem volt ereje, se bátorsága hozzá.

Hirtelen, mintha eszébe ötlött volna valami, kirohant az előszobába, fejbecsapta kalapját és lefutott az utczára.

Odalenn pedig már nem tudta: mit is akart tulajdonképen.

Megállott az utczasarkon s eszmélkedett, hogy hová menjen. Haza nem; fojtogatta a szobája levegője. Kaszinóba sem; bántotta a zaj, a lárma, a vigság, terhére lettek volna az emberek.

Valami mintha azt sugta volna a fülébe, hogy Filomenát keresse fel. Szinte vágyódott azután az asszony után. Látni akarta, csak hogy épen lássa.

Gyorsan a Pozas-utcza felé irányitotta lépteit. Utközben meg-megállt. Minden ok nélkül, csak úgy ösztönszerüen. Már nem is gondolkodott. Ment a merre az ösztöne hajtotta. A kapu alatt azonban már visszatért rendes lelkiállapota. A rikitóan sárga házfalak eszébe juttatták, hol van. Ment is volna fel, nem is. Azt vélte, hogy hűtlenségét tetézi, ha most felmegy. De valami sürgette belülről, hogy fel kell mennie. Bement hát a kapualjon s felment a lépcsőkön s kopogtatott a Filomena ajtaján . . .

Adriana letörölte szemeiből a könnyeket és felült az ágyban. Csöngetett s a cseléd leány bejött. Fel akart kelni az asszony. Nehezen esett neki a járás, midőn lelépett az ágyról, szédülést érzett, lép tei ingadoztak. Megsimitotta homlokát, mely még tüzelt s izgatottan magára öltötte ruháját. Kimenőruhát öltött. Le akart menni az utczára, hogy elrebbentse főfájását. Meg se regelizett, hanem elment. A Puerta del Sol felé tartott. Azt hitte az ott csoportosodó népség és forgalom elüzi rosszullétét. Még ki sem ért egészen a Carrera de San Jeronimoból, midőn eszébe jutott, hogy jó volna tán azt a szerencsétlen asszonyt felkeresni. Ő is látni kivánta Filomenát. Ingerelte annak látása, a kit egykor a férje megcsalt. Sértett hiuság volt tán ez az érzet vagy féltékenység. De engedett neki Adriana és befordult egy mellékutczába, hogy a Pozas utczát elérje.

Szembe jött vele Nicolas de Velasco.

KÉPEK A LEMBERGI KIÁLLITÁSRÓL: LEMBERG VÁROS LÁTÓKÉPE.

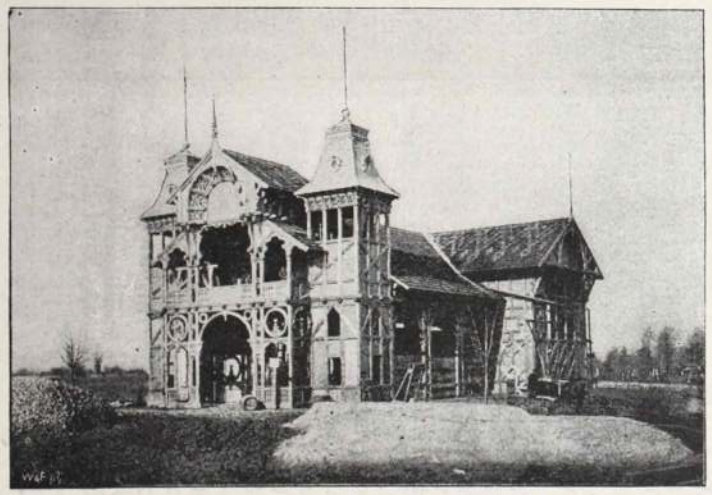

LEMBERG VÁROS PAVILLONJA.

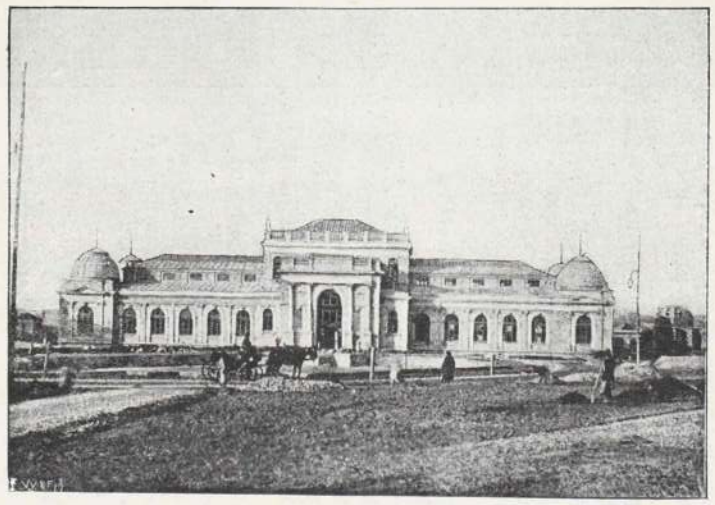

MŰCSARNOK.

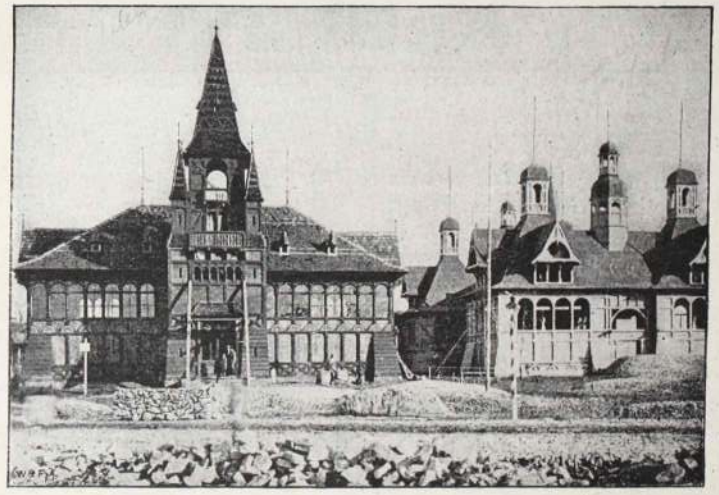

KÖZÉPISKOLÁK PAVILLONJA.

Csak mikor ép előtte volt, akkor vette Adriana észre. Megijedt. Velasco észrevette s tudta is mindjárt, hogy Adriana valami nem jóban jár.

— Nos, hova? — kérdé Nicolas.

— En ... én ...

— Én ... én vele tartok. Megengedi?

S be sem várva, mit válaszol Adriana, hozzátette:

— Köszönöm.

Adriana csak most ocsúdott fel. Kifogásokat mondott volna, de nem tudta hamarjában, mit mondjon. Csak akadozott. Végre elhallgatott és lesütötte szemeit. A szive hevesen dobogott. De rövidesen elszánta magát és igy szólt:

— Ide megyek a Pozas-utczába.

— A Pozas utczába? kiáltott fel Nicolas.

— Oda. Jőjjön velem.

— De asszonyom ...

Adriana élesen szemébe nézett Nicolas de Velasconak. Nicolas zavartan fordult el. Majd igy szólott az asszony:

— Ön is hazug ember ...

— Asszonyom.

— Szót se többet. Mindent tudok. Jőjjön velem. Hozzá megyek.

Nicolasban szinte meghült a vér e szavak hallatára. Csak nehezen tudott magához térni. Adriana folytatta:

— Ne tudakolja honnan tudom. Tudom. S most jőjjön velem.

Nicolas gépiesen követte Adrianát. Egész uton egy szót se szólott, Adriana se.

Mikor a lépcsőkhöz értek, Nicolas karját nyujtotta. Adriana belécsimpajkodott. Haladtak fel a lépcsőkön.

Mikor felértek, Nicolas izgatottan mondá:

— Itt volnánk.

Adriana egész testében remegett. Nicolas kopogtatott. Semmi válasz. Ujra kopogtatott. Ujra semmi válasz. Nicolas megnyomta a kilincset.

Halottszag csapott feléjük belülről. Mindketten megborzadtak. Adriana közel volt az ájuláshoz. Betántorgott a szobába.

Iszonyatos látvány.

Fekete kendővel leteritett test feküdt a földön. Két szál gyertya mellette égett a földön. Czeczilia és anyja leborulva, Alfredo egy székbe roskadtan.

Penalver pedig ott könyökölt az asztalkán karjára hajtván fejét.

Penalver felugrott, mikor megpillantotta Adrianát.

— Adriana!

Adriana pedig felsikoltott: Meghalt!

A többiek is felriadtak.

Adriana letérdelt a halotthoz s imát rebegett.

Penalver Nicolassal beszélt, ki felvilágositotta a történtekről.

Adriana felkelt, odament Alfredohoz és igy szólott:

— Menj atyádhoz. Majd ád neked nevet.

— Adriana!

— Én leszek anyád a megboldogult helyett.

Penalver felkiáltott: Mit mondasz? ... Oh! Adriana. Köszönöm.

Alfredo leborult a második anyja előtt, a halott anyja lábánál.

Anyám! anyám!

Tán mindkettőre értette.

Penalver is leborult mellé s csókokkal árasztotta el a felesége kezeit.

Czeczilia zokogása hallatszott fel.

— Jer Czeczilia, borulj te is le anyánk előtt. Nicolas is könyeket törölt ki szemeiből. A meseiró leteszi itt tollát. Mi történt ezután? Szomoru és vig dolog. Temetés és lakodalom. (Vége.)

A GALAMB.*

REGÉNY.

Irta: Márkus Miksa.

188* teléről sokáig megemlékeztek a bécsiek.

Gyönyörü szép ősz után, egyszerre, vadul, kegyetlenül tört rájuk a rettentő hideg. Tizenegy napig tartott már ez a kétségbeejtő időjárás. A lapok egyre hozták a híreket a megfagyott emberekről és valóságos panik vett erőt a lakosságon, a mikor egy nap azt olvasták, hogy a szent István templom előtt egy bérkocsist megvett az isten hidege.

Ott találták a szerencsétlent a kocsi bakján, merev kezeiben a gyeplővel, előre csüngő fejjel.

Az öreg nénikék borzadva suttogták, hogy ez az isten ujja, megfenyegeti a bűnös várost. De hiszen az öreg nénikéknek mindig az a szokásuk, hogy ellentétbe helyezkednek a meteoroloigai intézet jelentésével, pedig ifju korukban bizonyára ők is hozzájárultak az «isten ujja» felidézéséhez.

A tizenkettedik napon hirtelen csökkent a hideg. És ekkor borzasztó hófergeteg támadt. Kora reggeltől késő estig hullottak, kavarogtak a fehér hópelyhek, melyekkel a szélvihar őrült tánczot járatott a levegőben.

Estefelé derék magasságú volt a külvárosban a hó. De benn a városban is, különösen a Franz Josefs-Quai mentén nagyon kellemetlen volt a világ.

Kádár Miklós a Ferencz József kaszárnyából jött ki, a hol egy hadnagy barátját látogatta meg. A fiú beteg volt s mint afféle katonaembernek nem volt sok pénze, ráirt tehát Kádárra, hogy látogassa meg.

Miklóst még ez a rosz idő sem tartotta vissza, hanem rögtön sietett barátjához.

Nyolcz óra után Miklós elbucsuzott a hadnagytól, ki nagyon tartóztatta, hogy aludjék ott nála, de Miklós nagyon félt a kaszárnyáktól általában és ettől különösen, melyről kisérteties hirek voltak forgalomban, a mennyiben azt beszélték róla, hogy egy izben már az egész kaszárnya, ugy a mint van, tornyostul, bástyástul, el kezdett a Duna felé mászni.

Meg is mondta ezt Kurtics hadnagynak.

— Ugyan ez ostoba menázsi viczcz, maradj csak itt.

— Nem pajtás, mennem kell, mert valószinüleg levelem van hazulról, ha ugyan a levélhordót nem kell bernáthegyi kutyákkal a hóból kikapartatni.

A mikor Miklós a kaszárnyából kilépett, egy szélroham csaknem eldöntötte.

És e perczben sikoltást is hallott, egy ijedt női hangot.

A sürű hópelyheken át alig látott a tulsó oldalra. Csak valami szürke tömeg tünt a szemébe. Átszaladt és még jókor érkezett, hogy egy leánynak segithetett a földről fölkelni.

A leány Miklós karjába kapaszkodott és egyszerre fürgén talpra állott.

— Köszönöm uram, — mondá azzal a sajátságos bécsi németséggel, a melyről a császárváros lakosai még Afrikában is egymásra ismernek s a mely oly kellemesen különbözik a kiállhatatlan szász, bajor, meg porosz német dialektustól.

— Vigyázzon kisasszony, — szólt Miklós, igazán szerencséje volt, hogy baja nem esett.

A leány nevetett. Csudálatosan csengő nevetés volt ez.

— Dehogy esik nekem bajom. Nem kell engem félteni.

A Duna felől fütyülő szélroham belekapaszkodott kendőjébe s ugyancsak meg kellett fognia, hogy le ne kapja róla.

— Tudja mit, kisasszony, ha megengedi, én hazakisérem. Még baja esnék az úton, és azt nagyon sajnálnám.

— Nem bánom; kiserjen, de azt már igazán szeretném tudni, hogy miért sajnálna engem. Hiszen nem ismer.

— Ez igaz. Hanem kár volna egy olyan leányért, a ki ebben az időben s a mikor éppen végigzuhant a kövezeten, olyan jóizüen tud nevetni, mint ön az elébb.

— Maga nagyon gazdag ember lehet, — felelte a leány.

— Miért gondolja ezt?

— Hát azért, mert ugy csudálkozik, hogy oly kellemetlen helyzetben is tudok jókedvü lenni. Hisz ez a szegény emberek szerencséje. A Dunába csak az ugrik, a ki már nem tud nevetni.

— Ugy-e nem haragszik, ha megkérdem, honnan jön ily későn?

— Honnan? Hát az üzletből. A nagy világ-bazárban vagyok elárusitónő. Nem sokat jövedelmez, de hát az ember valamiből csak eltartja családját.

— Hát magának már családja is van?

Éppen egy lámpához értek. A leány megállott egy pillanatra és barna kendőjét félrehuzta arczáról, hogy kényelmesebben nevethessen.

— Van bizony, szólt kaczagva. Három gyermekem van.

— No azt igazán nem hittem volna, mondá Miklós.

És végig nézett a leányon, karcsú, gyöngéd alakja mutatta, hogy még nagyon fiatal. Járata is oly ruganyos volt, a minő csak a fiatal leányoké. Bizonyosan bolondozik csak ez az ismeretlen hölgy.

Már, vagy egy félórája mentek, diskuráltak, a mikor a leány azt mondta Miklósnak:

— Kérem, ne kisérjen tovább. Most már hazaérek magam is. Igazán csak most jut eszembe, minő neveletlenség volt tőlem, hogy önt ide fárasztottam.

— De hiszen szivesen jöttem.

— Oh önök magyarok olyan jó emberek.

— Hát azt honnan tudja, hogy én magyar vagyok?

A leány megint nevetett.

— Bámulatos emberek maguk. Hogy csudálkoznak, ha megismerik magukat, pedig a ki nem süket, az első szavánál tudja már, hogy onnan tulról kerültek ide. De kérem, igazán ne kisérjen már tovább, nagyon hosszú utat kell visszafelé megtennie.

— Majd csak kapok valami kocsit. De mondja csak, a férje miért nem megy önért az üzletbe ily időben.

— Kicsoda? A férjem? Ugyan ne beszéljen, hát hol vegyek én férjet. Vagy csak azért szerezzek egyet, hogy ilyen időben hazakisérjen.

— De hiszen az előbb azt mondta.

— Ugyan mit?

— Hogy három gyermeke, családja van.

— Jaj de bolond maga. Nézze különben ebben a házban lakom már. Álljon ide a kapuba egy perczre.

Uj regényünket melegen ajánljuk t. olvasóink figyelmébe. Szerzője MÁRKUS Miksa irótársunk, a Magyar Hirlap segédszerkesztője, az ifjabb magyar irói gárda egyik legtehetségesebb tagja. Érdekfeszitő mese, mély psychologia, költői szép leirások és élesen megrajzolt jellemek teszik e müvet érdekessé. A szerk.

Igy ni. Hát nagyon szépen köszönöm, hogy hazakisért.

Azzal a leány levette fejéről a kendőt, hogy a havat lerázza róla.

Miklós meglepetve látta, minő gyönyörű leányt kisért haza. Igazán ártatlan volt a dologban. Ő csak a gyönge nőt és nem a szépséget vette pártfogásba.

Kékszemü, szőke leány volt. A hideg kipirositotta arczát. Valami csudálatos szelídség volt a szemeiben, melyek ártatlanul néztek a világba.

— Kedves uram, még egyszer köszönet. Jőjjön el egyszer a bazárba. Én nagyon szeretem a jó embereket, ön ugy látszik jó ember, de most isten önnel! Várnak a gyermekeim.

És ezzel eltünt.

Miklós lassan, elgondolkozva tartott hazafelé. Kocsit az egész uton nem látott.

Minő rejtélyes leány ez?

Fiatal, szép, jó kedvü, szegény és kaczagva beszélt három gyermekéről, a mikor meg a férjéről kérdezősködnek, lebolondozza az embert!

Miklós elhatározta, hogy másnap elmegy abba a világ-bazárba. Ugy is kell egyetmást vásárolnia, hiszen két hét mulva lesz Katicza hugának esküvője.

Miklós jogászkodott Bécsben. Az apja inkább németszóra küldte fel, mert nagy tervei voltak a fiúval s azt akarták, hogy tökéletesen tudjon németül. A feleségének nem tetszett ugyan ez a bécsi kirándulás, de kissé erőszakos természetű férjével szemben mit sem tehetett.

Folyt. köv.

A Tarnóczy tüzoltószer és gépgyár részvénytársaság vasárnap délelőtt tartotta közgyülését Bánó László elnöklete alatt. Az igazgatóság jelentése szerint, melyet dr. Rosenberg Gyula jogtanácsos terjesztett elő, a társaság prosperál, gépei versenyképesek s azok különféle kiállításokon nyertek kitüntetéseket. A jelentés kiemeli azt az örvendetes eseményt is. hogy Kossuth Ferencz az igazgatóságba belép s rendes műszaki tanácsosi minőségben is a társasággal 10 évre szerződést kötött. A közgyülés a jelentést jóváhagyólag tudomásul vette, valamint a mérleget s zárszámadást, s az igazgatóságnak azt az inditványát is, hogy az alapszabályszerű nagyobb mérvű leirások után a tiszta nyereséget képező 34385 frt 80 kr. 1893. évi osztalék fejében mint eddig most is részvényenként f. é. julius 1-től kezdve 6 frt fizettessék, 4385 frt 80 kr. pedig a tartalékalapba helyeztessék.

Ezután a közgyülés elfogadta az igazgatóság azon inditványát is, hogy a vállalat körébe ezentul a mezőgazdasági munka és szerszámgépek nagybani gyártását felveendi és gyári telepén egy nagy vasöntődét állit fel. Mi czélból a részvénytőke két millió forintra emeltetik, az ujonnan kibocsátandó 100 frt névértékü 15000 drb. részvényre nézve pedig, melynek elhelyezése 110 frttal nagy részben már biztositva van, hogy a nagyközönségre nézve is megközelithető legyen, egész Magyarországban nyilvános aláirási iveket bocsátanak ki. Ezzel kapcsolatban modósitották az alapszabályokat is, mire dr. Hercz Mór ügyvéd felszólalása után az igazgatóságnak és felügyelő bizottságnak eddigi működéséért köszönetnyilvánitás mellett a felmentést megadták.

Az igazgatóságba beválasztották Kossuth Ferenczet, Bérczy M.-t, Bisicz Lajost, Helfy Ignáczot, Landauer Fer. Józsefet, B. Nyáry Bélát, lov. Rothkugl Arnoldot, dr. Rosenberg Gyulát, dr. Rudnyánszky Bélát, gróf Teleky Sándort és Tarnóczy Gusztávot, mig három igazgatósági helyet a főváros előkelő kereskedő és iparosával töltik be. Az alapszabályok módositásának bejegyeztetéesig e három helyet nyitva tartották. Ez után a felügyelő bizottságba rendes tagnak beválasztották Matuska Istvánt, dr. Balla Istvánt, dr. Vándor I.-t, Brachfeld Szigfridet és Feld Kálmánt. Póttagokul pedig dr. Szendrey Jánost és Bartók Gézát.

A közgyülés után az igazgatóság nyomban megalakult, s elnöke lett Kossuth Ferencz, alelnöke pedig báró Nyáry Béla.

Cs. kir. szab. Adriai biztositó-társulat. Május hó 23-án tartatott meg ezen társulat rendes közgyülése, melyben az 55-ik üzletévre (1893) vonatkozó üzleti jelentés és zárszámadások beterjesztettek. Ezekben a következő jelentékenyebb adatok foglaltatnak: Életosztály: Az emlitett évben elfogadott biztositások 12,483.990 frt tőke és 34.811 frt évjáradék összegre rugnak. A biztositási állomány 1893, év végével kerek 72 millió forint és 187.260 frt évjáradékot tett. Halál és életeset biztositások után 1,250.283 forint 48 kr. fizettetett ki. Ezenkivül függő károk részére 267.025 frt helyeztetett tartalékba. A díjtartalék 1,373.043 forint 38 krral szaporodott és tesz 15·8 millio forintot. Az elemi biztositási ágakban (tüz és szállitmány) a dijbevétel 6,840.806 frtot tett. A visszbizbiztositások 3,206.489 frtba kerültek és károkért a visszbiztositék részletének levonása után 2,305,883 frt 62 kr fizettetett ki. A kártartalék 476,803 frtot, a dijtartalék 1.809,785 és a több évi biztositások tárczája 23,065,997 frtot tesz. A kamatlábnak ujabbi csökkenésére való tekintettel az éltbiztositás külön nyereség-tartaléka erősbitésére ismét 100,000 frt fordittatott. Ezen összeg levonása és leirások keresztülvitele után 338.258 frt 70 kr. feles leg marad. Osztalékul részvényenkint 62 frt (2 frttal több mint az előző évben) fizettetett ki. A dij- és nyereség-tartalékok meghaladják a 19 millió forintot és következő tételekből állanak: Az életbiztositás dijtartaléka: 14.635.995 frt. A tűz- és szállitmánybiztositás tartaléka: 1,809.785 frt. Tartalék értékpapirok árfolyam ingadozására 327,287 frt. Disponibilis tartalék; 500,000 forint. Az élebiztositás külön nyereség-tartaléka 600.000 frt és az általános nyereség-alapok 1,214.963 forint.

A Tarnóczy-féle tüzoltószer és gépgyár részvény-társaságról örömmel konstatáljuk, hogy ez az aránylag fiatal vállalat a legmozgékonyabb, legtevékenyebb és legkörültekintőbb vállalatok egyike. Fényesen bebizonyitotta ezt már eddigi tevékenységével is. Gyártmányai mindenütt ott voltak, a hol a magyar iparnak becsületet és tiszteletet kellett kivivni és a legtöbb esetben el is nyerték a pálmát. Életrevalóságát legékesebben bizonyitotta a közel napokban is, amennyiben sikerült neki annyi versenytárs között oly kiváló férfiut, mint *Kossuth* Ferencz, igazgatójául megnyerni. Kossuthban nemcsak nagy és fényes nevü férfiut nyert a tarsaság, hanem egy európai hirü szakembert, a kinek tudománya, szakismeretei, bizonyára nagyon föllenditik majd a Tarnóczy-gyár gyártmányait és ezzel együtt magát a gyárat is. Ugyancsak a társaság vezetőségének körültekintő buzgalmát hirdeti az a körülmény, hogy jelenleg is két kiállitáson van nagyszerü gyártmányaival képviselve. Volt alkalmunk *Lembergben*, a galicziai országos kiállitáson tapasztalni, hogy ott bemutatott tüzoltó szerei milyen általános feltünést keltenek és mily sok megrendelést kap a gyár ottani képviselője a Tarnóczy-féle tüzoltó-szerekre. Ez a siker a magyar ipar diadalmas hóditását jelenti. A budapesti villamos kiállitáson szintén nagy figyelmet keltenek a Tarnóczy-féle gyártmányok. Nem csoda tehát, ha ilyen intensiv tevékenység mellett a részvénytársaság ujabb részvényei már is sokszorosan tul vannak jegyezve.

Csipke divat. A meleg idő beálltával a csipkegallér és mantelet kezdik kiszoritani a moire és más selyem-köpenykéket, melyek e tavaszszal általános kedveltségnek örvendtek. Igen szép efféle kisebb-nagyobb mantelet-ek készülnek széles fekete csipkéből, szalag és jet-diszszel; fiatal hölgyek számára rövidebb bőregérszárny formára, éltesebbeknek hosszabb, redőzöttebb, gazdagabb kivitelben. Meglepő darabokat láttunk *Pfeiffer Dezsőnél* finom fekete malines-csipkéből, kétsoros gallér alakban. Csipőig ért az egyik fodor mig a második vállon alúl, s a Stuart-gallér gazdag jet-diszével igen előnyösön egészitette ki a darabot. Nehéz fehér vagy créme léghimzésből is készülnek ilyen gallérok s ezek különösen emelik a toilette szépségét gazdag, előkelő hatásukkal.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Művirágok. Csodálatos ösztöne volt mindenha az emberiségnek, hogy utánozni törekedett a természet nagyszerü alkotásait. Utánzatai eleinte kezdetlegesek voltak, de az idők folyamán ez a tehetsége oly annyira tökéletesedett, hogy szinte versenyre kelt a természettel. Igy keletkezett a művészet. A szobrász csodálatos hűséggel utánozza a teremtés remekeit, a festő szinekkel cselekszi ugyanezt. Nem egyrangu ugyan ezekkel, hanem ugyancsak művészetszámba megy az a bámulatos ügyesség, melylyel ma már a természet leggyöngédebb és legkedvesebb alkotásait, a *virág*-okat utánozzák. A szem alig képes fölfedezni, hogy e virágok utánzottak és élet nélkül valók. Nagy tökéletességet fejtenek ki e művészetben a *Kálózdi* nővérek, kiknek műterme teli van ilyen virágremekekkel. Alkotásuk versenyre kél a természettel és művirágaik a külföldön is nagy hirnévnek örvendenek. A *lembergi* kiállitáson valóságos szenzácziót keltettek a Kálózdi nővérek művirágai és az ottani főiskola tanári kara az egész virágkiállitásukat megszerezte intézetük részére. Mi örömmel veszszük tudomásul a magyar ipar e nagyszerü diadalát és fölhivjuk a magyar közönség figyelmét a *Kálózdi* nővérek művirág-termére, Budapesten Váczi-utcza.

Tisztelt előfizetőinkhez

bizalommal fordulunk az uj évnegyed küszöbén, kérvén őket, hogy előfizetésüket a **„Magyar Géniusz"**-ra és **„Otthon"**-ra megujitani kegyeskedjenek. Bátran és önérzettel elmondhatjuk, hogy e két lap együttvéve hű tükre a magyar irodalomnak és művészetnek. Legkitünőbb iróink és művészeink támogatják szellemi termékeikkel és minden fontosabb esemény irásban és képben van ismertetve. Szinte példátlan e két fényes kiállitásu lap olcsósága is és mi bizunk benne, hogy t. előfizetőink nemcsak maguk maradnak meg hiveink között, de toborzani fognak nekünk ujabb előfizetőket is.

A „MAGYAR GÉNIUSZ"

előfizetési ára tudvalevőleg **egészévre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.**

AZ „OTTHON"

czimü diszes képes havi folyóirattal együtt (melyet szintén **HEVESI JÓZSEF** szerkeszt) az előfizetési ár összesen:

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt.

Kérjük az előfizetési pénzeket a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalához (VI., Aradi-utcza 8. sz.) beküldeni, hogy a lapok szétküldésében akadály ne legyen.

Czerny J. Antal „Tanningene-je"

a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb

hajfestő-szer

haj és szakáll, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanozon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete természetes szinét** visszanyerni, melylyel az ősz ülés előtt bírt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ára 2.50 kr.**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, cremek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmenyek, pomádék, coniferenspritek, szajvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

Czerny J. Antalnál Bécs, I. Walfischgasse 5.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve..

Raktár: Budapesten, Török József Király-u. 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Megay G., Wandraschek. **Debreczenben** Rotschnek. **Szegeden** Baresai, **Aradon** Elias Armin, Ring. **Temesvárott** Tarcsay. **Ungvárott** Hoffmann. **Lugoson** Vértes L., **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor valódi, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Levélczim és gyár: *Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl Ludwigstrasse 6.* (saját házában.)

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

VASKOVITS-féle

VIZGYÓGYINTÉZET és KLIMATICUS GYÓGYHELY.

Egyike a budai **városmajori sétány** fölött, másika **Svábhegy** legpompásebb fekvésü pontján emelkedik.

A városmajori vizgyógyintézet **egész éven át** nyitva van; a Svábhegyen május 1-étől szeptember végéig tart a fürdőidény.

Mindkét intézet külön-külön orvosi felügyelet alatt áll, **dr. Blum Ödön főorvos** vezetése alatt.

Hazánk ezen egyik legrégibb idő óta fennálló gyógyintézete mindazon kellékekkel rendelkezik, a mi az idegbeteg emberiség szenvedésének megkönnyitése, bántalmainak gyógyulása czéljából megkövetteltetik.

Mindkét intézet szép fekvése, modern berendezése bátran kiállja a versenyt nemcsak az ujabb időben keletkezett hazai, hanem a külföld hasonberendezésü intézeteivel is, a mennyiben a viznek tudományos elvek szerint való rendszeres használatán kivül, egészséges helyiség, üde, tiszta levegő, jó ellátás, gondos ápolás és felügyelet, szórakozás, ez intézetben a legtökéletesebben feltalálható és legolcsóbban megszerezhető.

1. **Az agy-, gerinczagy- és idegbántalmak:** mint idegesség, idegzsába, göresök, főfájás, álmatlanság, szédülés, a végtagok bénulása, gerinczagy sorvadás, férfi-erőtlenség, epilepsia, vidtánc, elmebeli gyengülés, stb
2. **Alkati és vérbajok:** mint görvélykór, vérszegénység, sápkór, bujakór, bőrkiütések, aranyeres bántalmak, vértorlódás, köszvény, csuzos fájdalmak, váltóláz, vizkór stb.
3. Tulságos elhizottság, szivhajasodás, visszérpangások.
4. **Egyes szervek betegségei:** gége-, tüdő-, gyomor-, bél-, máj-, lép-, vese- és hólyag-bántalmak.
5. **Különösen:** Hysteria, melancholia, hypochondria, morhpinismus.
6. **Végül** női bajok és rendellenességek és alkoholikus italokkal való mértéktelen élvezésének gyógyitása szempontjából.

Nemkülönben ajánlatos a testi és szellemi munka folytán beállott tuleröltetésből származó **általános kedvetlenség, étvágytalanság, álmatlanság, vértorlódás, szédülés, általános nyugtalanság és izgatottságban szenvedőknél, továbbá lábadozó betegeknél.**

A vizgyógymód mellett a javallathoz képest villamozás, massage, süritett és ritkitott levegő belégzése, valamint schrott-kura, sós- és lápfürdők, napfürdők, meleg és gőzfürdők is alkalmaztatnak.

2170. sz.
I.

HIRDETMÉNY

az alább megnevezett állomásokon elhelyezett cs. és kir. közöshadseregbeli csapatok élelem-szükségleteinek bérlet utján való biztositása iránt.

A tárgyalás tartatik						következő katonai élelemszükségletekre nézve																Körülbelül évi folyó szükséglet			Bánatpénz a következő czikkekre					
						naponként								4 havonk.	havonként															
						kenyér	zab		széna		alom- szalma	szecska	ágy- szalma		nyáron		télen													
						adagonként								métermázsa	fa kemény	köszén	fa kemény	köszén												
						840	3360	4200	5040	3400	4500	6000	1700	850																
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	megye	mely csapat számára	mely időtartamra	Gramm adag									m3	q	m3	q				zab	széna	alom szalma	kenyér	zab	szénára	szalmára	fára	köszénre
																						q — mm.			forint					
						I. Helyőrségi csapatok, intézetek, elszigeteltek számára:																									
1894 julius 6.	a budapesti élelmezési raktárnál	Budapest jobbkezü Dunapart	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun	cs. és kir. közöshadsereg	1894 szeptember 1-től 1895 augusztus 31-ig	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	260	—
		Budapest balkezü Dunapart				—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	100	—	—	—	—									—
1894 julius 9.	a kecskeméti városi tanácsnál	Kecskemét		cs. és kir. közöshadsereg		—	—	—	—	481	44	—	525	—	160	4	74	24	406	—	6692	3258	—	—	1300	350	35	140
1894 julius 12.	a szabadkai városi tanácsnál	Szabadka	Bács-Bodrogh	cs. és kir. közöshadsereg		—	—	—	—	171	31	—	202	—	66	16	—	64	—	—	2632	1254	—	—	500	110	90	—
		Baja				—	—	—	—	149	7	—	156	—	20	8	—	20	—	—	1964	968	—	—	380	80	30	—
		Zombor				—	—	—	—	—	6	—	6	—	45	11	—	44	—	—	98	38	—	—	20	20	60	—
1894 julius 16.	a székesfehérvári városi tanácsnál	Székesfehérvár	Fehér	cs. és kir. közöshadsereg		—	—	—	—	483	50	—	533	—	148	20	50	100	250	—	6815	3307	—	—	1300	375	140	90
1894 julius 20.	a pécsi élelmezési raktárnál	Pécs	Baranya	cs. és kir. közöshadsereg		—	—	—	—	—	21	—	21	—	130	40	—	160	180	—	345	130	—	—	60	40	200	60
		Kaposvár	Somogy			—	—	—	—	—	11	—	11	—	80	20	6	60	30	—	180	68	—	—	40	30	90	15
1894 október 4.	a pécsi élelmezési raktárnál	Pécs	Baranya	cs. és kir. közöshadsereg	1894 január 1-től 1895 december 31-ig	1146	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	260	—	—	1250	80	—	—	—	—
		Kaposvár	Somogy			688	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	135	—	—	750	50	—	—	—	—
1894 október 11.	a kecskeméti városi tanácsnál	Kecskemét	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun	cs. és kir. közöshadsereg		964	44	481	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7913	—	—	1100	2700	—	—	—	—
1894	a szabadkai	Szabadka	Bács-	cs. és kir. közös-		600	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3001	—	—	660	1000	—	—	—	—

MÉNY.

hó 14-ik napján kelt $\frac{2170.}{I.}$ számu hirdetményben felhozattak, a további határozott napokon délelőtti 10 órakor fognak megtartatni, és pedig:

katonai élelmezési szükségletre							Körülbelül évi folyó szükséglet			Bánatpénz					
		négy-havonkint	havi szükséglet							következő czikkekre					
na	alomszalma		nyáron		télen										
4500	1700	ágy-szalma	kemény tüzifa	köszén	kemény tüzifa	köszén	zab	széna	alom szalma	kenyér	zab	széna	szalma	kemény tüzifa	köszén
		mm.	m^3	mm.	m^3	mm.	mm.			forint					
csapatok, intézetek és elszigeltek részére															
87	148	36	—	—	12	—	—	2186	918	—	—	400	100	15	—
60	60	1100	20	—	—	—	—	—	—	1300	130	100	130	25	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	240	—	—	—	—	—
56	88	22	6	—	18	—	1508	1317	546	—	520	260	60	30	—
11	161	20	5	—	17	—	—	2042	999	—	—	400	100	25	—
7	156	19	1	12	2	52	—	1964	968	—	—	390	100	5	20
7	156	19	4	—	15	—	—	1964	968	—	—	390	100	20	—
7	7	44	15	—	48	—	—	115	44	—	—	20	20	80	—
7	156	—	2	—	8	—	2370	1964	968	200	830	390	100	10	—
7	156	—	2	—	8	—	2370	1964	968	200	830	390	100	10	—
7	156	—	2	—	8	—	2370	1964	968	200	830	390	100	10	—
25	473	55	1	50	8	250	—	5970	2035	—	—	1200	300	10	90
—	—	—	—	—	—	—	2499	—	—	400	880	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	2434	—	—	200	850	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	2370	—	—	200	830	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	2370	—	—	200	830	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	86	—	—	470	30	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	7174	—	—	600	2500	—	—	—	—

vényben maradnak.

litási áron, közvetlenül a lötéren kiszolgáltatni.

Cs. és kir. élelmezési raktár.

Dr. Ettmüller-féle

arczkenőcs

eltávolit minden

bőrtisztátalanságot.

Hosszabb használat után

a ránczokat is.

KAPHATÓ:

TÓTH E.-nél BUDAPEST,

III. Zsigmond-utcza 52, földszint 2.

Árak: 1 tégely kenőcs 1 frt, 1 darab szappan 50 kr.

Buziás Elsőrangu gyógyfürdő

egészen ujonnan a legmagasabb igényeknek átalakitva és május 13-ától megnyitva a nagyérdemü közönség részére, suly fektetve a világhirü

lápfürdőkre és aczélforrásokra

hasonló a Spaa, Pyrmont, Schwalbach és pyrawarthi aczélforrásokkal, kitünő meleg- és hideg **aczél-fürdőivel, moór- és ásványfürdőkkel, tükörfürdővel** és **uszodával.**

Hidegvizgyógyintézet és Massage.

IVÓKÚRA

kitünő eredménynyel **vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok, kő- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérzési rendellenességeknél, magtalanság, idegbetegség, bujakór, esüz, köszvény és fejfájásoknál** stb. **Fürdő-idény: május—október.**

«Buziás» gyógyfürdő vasuti állomás: Temesvár vagy Lugos. Társas kocsik az állomásnál. Állami hivatalnokoknak kedvezmény. Pazar villamos világitás a 80 holdnyi évszázados parkban. Czigányzene Rácz Laczi Budapestről. Elsőrendü konyha és kávéházi italok. A fürdőn állandó hirneves nőgyógyász van. Mérsékelt árak. Ismertetések kivánatra ingyen.

Fürdőigazgatóság BUZIÁSON.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a

kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI., Aradi-utcza 8. sz.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

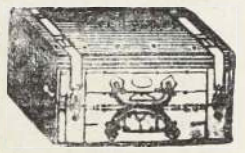

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

A

„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50.** Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

CSÁSZ. K. SZAB. ADRIAI BIZTOSITÓ TÁRSULAT TRIESZTBEN. (RIUNIONE ADRIATICA DI SICURTÀ.)

(Alakult 1838-ban.)

Vagyonkimutatás.

Életbiztositási osztály. (A) MÉRLEG-SZÁMLA. 1893 december 31-én. (B) MÉRLEG-SZÁMLA. 1893. dec. 31-én. (Az életbiztositási osztály kivételével.)

VAGYON.	Osztrák ért. forint	kr	TEHER	Osztrák ért. forint	kr
Ingatlanok Trieszt-, Bécs-, Brünn-, Budapest-, Milánó- és Velencében	2918700	—	Külön nyeremény-tartalék	600 0	—
Értékpapirok az A) részletezés szerint	10897309	—	Tartalék árfolyam-ingadozások számára	114570	14
Jelzálog-kölcsön	31888	90	Díjtartalék	14635994	89
Szerzett járadékok és tőkék	24213	76	Kártartalék	267025	57
Kötvényekre adott előlegek	1240466	95	Nyeremény-osztalékkal biztositottak számára kiszolgáltandó osztalékok	18234	22
Különféle ügynökségek	347412	67	Különféle társulatok	349865	32
„ társulatok	257097	48	Különféle hitelezők	49965	51
Társasági összigazgatás (folyó számla egyenlege)	300743	38			
Különféle adósok	17623	51			
Átvitt jutalékok és szervezési költségek		—			
	16035655	65		16035655	65

VAGYON.	Osztrák ért. forint	kr	TEHER.	Osztrák ért. forint	kr
Künlevő részvény befizetések	2400000	—	Részvénytőke	4000000	—
Váltótárca és bankutalványok	565044	94	Nyeremény tartalékalap	1214962	74
Értékpapirok a B) részletezés szerint	3394089	—	Tartalék árfolyam-ingadozások számára	212716	81
Ingatlanok Triestben	330000	—	Díjtartalék tüzkárbiztositásokra	1744955	88
Pénztár állomány az igazgatóság- és a vezérügynökségnél	148072	29	„ szállitmánybiztositásokra	64829	32
Jelzálog kölcsön	1000	—	Rendelkezésre álló tartalék	50 0000	—
Értékpapirokra adott kölcsönök	40618	82	Tüzkártartalék	401933	—
Követelések hitelintézetek-, takarékpénztár- és bankároknál	1646018	95	Szállitmány-károk tartaléka	74870	10
Különféle adósok	142662	62	Takarék- és ellátási pénztár a társulati tisztviselők számára	443190	67
Vezérügynökségek (a folyó számlák egyenlege)	1152237	54	Életbiztositási oszt. (f. számla)	300743	38
Függynökségek (a folyó számlák egyenlege)	107482	64	Különféle biztositó intézetek	71814	11
Kerületi ügynökségek (a folyó számlák egyenlege	10586	75	Fel nem vett osztalékok	2441	—
Különféle bizt. társaságok	385657	20	Osztalék az 1893. évben	248000	—
Ingóságok és biztositási táblácskák az igazgatóságnál és az ügynökségeknél	—	—	Igazgatók és számvizsgálók illetéke	43086	69
Átvitt jut. és szervezési költs.	—	—	Különféle hitelezők	346401	82
	10324080	75	Átvitel az 1894. évre	5475	22
Későbbi években befolyó dijak összege	23065997	29		1032408	75

Az igazgatóság: Glanstätteni Dr. Alber Á, Morpurgo Márk, Neumann Henrik, Ralli Pál, Reinelt C., Salem H.
Számvizsgálók: Afenduli György, Pojai Alberti Emil, Parisi József.

Frigyessi Adolf
vezértitkár.

A cs. kir. szab. Adriai biztositó-társulat magyarországi osztálya:

Budapest, IV., Váci-utca 9. szám, a társulat házában.

Báró Podmaniczky Frigyes, intéző. **Frigyessi M.,** titkár. **Lichtenberger I.,** vezértitkár.

Aláirási felhivás

a

Tarnóczy tüzoltószer- és gépgyár-részvénytársaság

ujonnan kibocsájtott részvényeire.

A Tarnóczy-tüzoltószer- és gépgyár-részvénytársaság, mely 1891. év óta áll fenn és eddigelé 500.000 frt alaptőkéje után *az alapszabályszerü leirások és tartalékalapjának megfelelő dotátioja mellett* ***részvényeseinek évenkint 6 frt osztalékot fizetett,*** mi 6% kamatozásnak felel meg, 1894. évi junius hó 17-ik napján tartott közgyülésén elhatározta, hogy jövöre tüzifecskendők, tüzoltószerek, sárgaréz-, réz-, aczéláruk gyártásán, továbbá viz-, gáz- és villamvezetékek berendezésén és szakmájába tartozó melléküzletek folytatásán kivül ***gazdasági,*** valamint ***szerszám és munkagépeknek nagybani gyártását*** a vállalat munkakörébe felveendi és gyári telepén egy ***nagy vasöntődét*** is állit fel.

E czélból az alaptőkének két millió forintra való felemelése közgyülésileg elhatároztatván, az ujonnan kibocsájtandó ***15.000 darab 100 forint névértékü*** bemutatóra szóló részvényre nézve ezennel nyilvános aláirás hirdettetik következő feltételek mellett:

1. A 100 frt névértékü bemutatóra szóló részvények kibocsájtási ára részvényenkint ***110 frtban*** határoztatik meg, melyből ***részvényenkint 10 frt a tartalékalapra fordittatik.***

2. A részvények aláirása alkalmával vagy legkésőbb f. é. junius 26-ig bezárólag a ***Budapest VIII., IX., X. ker. takarékpénztár részvénytársaságnál Budapesten*** vagy ezen intézet által meghatározandó fizetési helyeken ***részvényenkint 30 frt fizetendő.***

3. A további befizetések ugyancsak a Budapest VIII., IX., X. ker. takarékpénztár részvénytársaságnál következőleg eszközlendők:

a) 1894. augusztus 1-én részvényenkint 30 forint.
b) 1894. szeptember 1-én „ 25 „
c) 1894. október 1-én „ 25 „

A befizetésekről ideiglenes téritvények szolgáltatnak ki, melyek az utolsó részletfizetés alkalmával társasági részvényekkel fognak kicseréltetni.

4. A régi részvényesek minden egyes részvény után ugyancsak 110 frt kibocsájtási árban és a fenti feltételek mellett egy-egy ujabbi részvényre tarthatnak igényt, de kötelesek e részbeni elővételi jogukat 1894. évi junius hó 21-ig bezárólag gyakorolni és e czélból részvényeiket a folyó szelvényekkel együtt lebélyegzés végett a Budapest VIII., IX., X. ker. takarékpénztárnál a fenti határnapig bemutatni, mert ellenesetben e részbeli joguktól elesnek és a fenmaradó részvények az uj aláiróknak adatnak ki. ***Az uj részvényesek az 1894-ik évi osztalékban a régi részvényesekkel egyenlően részesednek.***

5. ***A részvényaláirás zárhatáridejeül 1894. évi junius hó 26-ik napja tüzetik ki.***

6. Tuljegyzés esetén az igazgatóság fentartja magának a jogot, a feles aláirások tetszés szerinti leszállitására.

Ezen feltételek értelmében kibocsájtott részvényekre **1894. évi junius hó 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 és 26-án jegyezni** ***és egyuttal a befizetéseket teljesiteni lehet.***

BUDAPESTEN:

a Budapest VIII., IX., X. ker. takarékpénztár részvénytársaságnál Budapesten, Üllői-ut 2.

A t. közönség kényelme szempontjából **részvényaláirási előjegyzések a fenti takarékpénztár által külön e czélra megbizott fővárosi pénz- és váltóintézeteknél is költségmentesen elfogadtatnak. Azonkivül ezen részvények vidéken, Magyar- és Erdélyország 140 helységében, az ott megjelenő lapokban közzéteendő intézeteknél is jegyezhetők.**

Kelt Budapesten, 1894. évi junius hó 18-ik napján.

A Tarnóczy tüzoltószer- és gépgyár-részvénytársaság:

Dr. Rosenberg Gyula s. k.
ügyvéd, mint jegyző.

Kossuth Ferencz s. k.
elnök.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. JULIUS 1.

27-IK SZÁM

418

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Kordial: *Sadi Carnot †.* — **Lazzaroni**: *A Hét.* — **Casimir-Périer.** — **Zalár József**: *A leégett ház fecskéje.* — **Maurice Leblanc**: *Hütelen?* — **Adorján Ármin**: *A legifjabb Rozday.* — **Herman Ottó**: *Az első hir.* — **Justus Dezső**: *Nyilt levél egy asszonyhoz.* — **Márkus Miksa**: *A galamb.* — **—ai**: *Az akadémiáról.* — **Szinházi krónika.** — **Irodalom.** — **Képek.**

MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ

SZATMÁRMEGYÉBEN

MEGNYITÁS MÁJUS 15-ÉN.

Ezen égvényes, konyhasós savanyuviz kitünő hatásu **heveny** és **idült gyomor-** és **bélhurutban, a légzőszervek hurutos bántalmaiban, máj-** és **epe-bajokban, vese** és **húgyhólyag betegségeiben.**

Ezen évben nagy átalakulások történtek, ugy a fürdő szépészeti, mint gyógyberendezését illetőleg.

A fürdőben **ivó, fürdő-** és **belégző gyógymód** alkalmaztatik. Savókura. Hidegviz gyógyintézet. Zuhanyok. A betegek szórakoztatásáról kellőleg van gondoskodva.

Kitünő élelmezésről ez évadban, valamint a jövőben is az által lett gondoskodva, hogy szerződtette a **budapesti Pannonia szálloda főszakácsát Lukáts Ferencz** urat, a kinek országos jó hirneve minden tekintetben nemcsak biztositékot nyujt, hanem a legmagasabb igényeknek is képes lesz megfelelni.

Vasuti állomás Szinyér-Váralja és Técső, hol alkalmas kocsik kaphatók, bármely állomástól 2½ óra alatt el lehet érni a fürdőt. Helyben fürdőorvos és pósta.

A bikszádi gyógyviz országos főraktára **ÉDESKÚTY L. csász. és kir. és szerb királyi udvari szállitónál V. ker, Erzsébet-tér 8. sz. alatt** van, a hol az mindig egészen friss töltésben beszerezhető.

Gyógyfürdő-igazgatóság.

Én Csillag Anna

185 c. n. **hosszu óriás Loreley hajammal,** melyet az általam feltalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, s mely az egyedüli szer a hajkihullás ellen, elősegiti a **hajnövést s erősiti a hajbőrt;** uraknál elősegitt telt és erős szakállnövést. Rövid használat után ugy a haj, mint a szakállnak **természetes szint és sürüséget** kölcsönöz és megóvja korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 50 kr., 1, 2, 3, 4, 5 frt.

Postai szétküldés naponta a világ minden részébe a pénz előleges beküldése, vagy utánvét mellett a gyári raktárból

Csillag és Társa,

bel- és külföldi összes illatszer-különlegességek főraktára

Budapest, Erzsébet-körut 54. Bécs, I. Seilergasse 9.

A Csillag Anna kenőcsöt fölösleges sok magasztalással elhalmozni, mert e kenőcs önmagát dicséri ugy, hogy egy vevő száz meg száznak ajánlja, mert mindenki, aki ezt használja készitve v. n a tiszta igazságot megmondani, hogy ez az egyedüli, mert ezt siker koronázza.

Csillag Anna a. alkalmat vesz magának arra, hogy a hozzá beérkezett számtalan levél közül néhányat bemutasson, a miért tisztelettel kéri, hogy ezeket különös figyelemmel átolvasni szíveskedjenek, hogy mindenki, aki még nem szerezte meg a kenőcsöt, vegyen egy tégelyt belőle, hogy annál hamarább meggyőződhessék annak igazi hatásáról és meg van róla győződve Csillag Anna a., hogy mindazon hölgyek és urak, a kik ezt megrendelik, épp oly meleg köszönetnyilvánitásban fogják őt részesiteni, mint azok, a kik neki alább a legmelegebb köszönetüket nyilvánitják.

Szlatina, Csehország.

T. **Csillag Anna** kisasszony!

Legyen szives nékem kitünő kenőcséből két tégelylyel, a használati utasitással együtt, czimemre postautánvét mellett küldeni.

Herczeg Auersperg Ferencz.

T. **Csillag Anna** kisasszony!

Kérem az ön hires hajkenőcséből nekem egy tégelylyel küldeni.

Bécs. **Gróf Conrey Félix.**

Csillag Anna kisasszonynak!

Felkérem önt, hogy kitünő kenőcséből egy tégelyt posta fordultával részemre küldeni szíveskedjék.

Reichenberg. **Lovag Liebieg Lajos.**

T. **Csillag Anna!**

Az ön hires hajkenőcséből kérem küldjön számomra egy tégelylyel

Abauj-Szemere. **Pallavicini A. őrgróf.**

FOGAK

egészen természet utáni, egyenkint ép ugy, mint egészséges fogsorok,

rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon készittetnek.

Fog-specziálistasság

Király-utcza 47. sz. **RÓNA IMRE** BUDAPEST Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

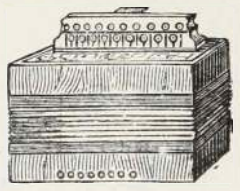

Hegedü-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

The Mutual

new-yorki életbiztositó-társaság.

A legujabb biztositási szerződés, melyet a «Mutual» a t. közönségnek ajánl, az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó

ÉVI 5%-ot TEVŐ ÉLETJÁRADÉKOT

biztositthassák.

A töke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a töke utódainak azonnal kifizettetik.

Közelebbi felvilágositásokkal és prospektusokkal szolgál

a magyarországi vezérigazgatóság

Budapest, Bécsi-utcza 5.

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:	**Ausztriai fiók:**
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.	**Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.**
a társaság házában.	a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frc.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	125,732.050.—
	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

MAGYAR GÉNIUSZ

418

TÁRSADALMI

SZÉPIRODALMI ÉS MŰVÉSZETI

HETILAP

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS

III. ÉVFOLYAM II. KÖTET

BUDAPEST

„KOSMOS" MŰINTÉZET, KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

1894.

308.623

MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

TARTALOMJEGYZÉK
A
MAGYAR GÉNIUSZ
III. ÉVFOLYAMÁNAK II. KÖTETÉHEZ.

I. Szöveg.

Költemények.

Aloe: Dunaparton 63
Ardényi Kálmán: Reviczky 52
B. E.: Anyám emléke 387
Béni Vilmos: Kis mama 141
Beszkid István: Oroszdalok 182 191
Borostyány Irma: Költözőfecskék 209
Buday László: Vágy 151
Don Emilio: Anakreontica 323
Erdélyi Zoltán: Elszállni készül 109
— Találkozás 289
— Eldobott virág 398
— Mint régen 399
Feleki Sándor: Apró versek 280
— Apró versek 417
Gaál Mózes: Dicsőség 183
G. Diószeghy Mór: Magányos perczek 143
Gergely István: A próféta lobogója 90
Giuseppe: Költemények 114
Halász Gyula: Dicsőség 159
— Válás napján 193
Harkay Károly: Szállj el 312
Hervay Frigyes: Vége 333
Hiador: Árpád emléke 23
Koczán János: A szerelmes madár 224
Kőrös Mihály: Dalok a doktor hugáról 30
Latkóczi Mihály: Ha fürtidet 265
Lenkey Henrik: Szabadban 321
Lévay Mihály: Csüggedésben 250
— Halottak napján 298
— Karácsonyest 418
Mártonfi Aranka: A la Puskin 102
— Akácznyiláskor 156
Martos Ferencz: A pad 32
Mikler Gusztáv: Jőjj a mezőre 115
— Vendég 399
Miklósi: Diákszerelem 215
Palágyi Lajos: Pusztai emlék 383
Patyi István: Pálfordulás 229
Peterdi Sándor: Egy szép asszonynak 293
— Ne higyj a dalnak 402
Polgár József: Dal 251
— Sulamith 262
Rózsa Miklós: Hymen 183
— Miért is jöttél vissza 203
Sass Ede: A multból 71
— A bérczi hang 263
Sebestyén Károly: Elégia 278
Soós Lajos: Fürtös ákácz 132
Szabó Miklós: Életkép 241
Szamolányi Gyula: Barátok közt 354
— Egy gyönyörű asszonynak 273
Szász Béla: Egy névtelen sir 77
Szarvas Mariska: Minden 45
Szél Lajos: Nyomor 309
Szilágyi Géza: kisértés 127
— Késő bánat 275
Szilárd Dezső: Csevegtünk 359
Timár Mihály: Levelek 184
Tóth Lőrincz: Életbölcseség 33
Várnai Emil: Két halottam van 149
— Dalok 166
— Az ő házuk 257
— Ablakodnál 335
Virter Ferencz: Redactor ur 231
Zalár József: Leégett ház fecskéje 857
Zsoldos László: Sarolta 244

Regény.

Frontaura Carlos: Paquita asszony szózatai 411
Márkus Miksa: A galamb 14, 34, 54, 69, 86, 102, 118, 136, 166, 182, 200, 233, 265, 281, 294, 358, 404.

Elbeszélések, rajzok, életképek, szinművek.

Á. Á.: Nevet már 230
Abonyi Árpád: Az utó óra 273
Ábrányiné Katona Klementin: Nyár 100
— Bolygó lelkek 357
Adorján Ármin: A legifjabb Rozday 6, 30.
— Tinike diadala 274
— Szerelemből 102
— Szerelem 151
Adorján Sándor: Nehéz órák 403
Alas Leopoldo: A világ vége 340, 419
Bárczy Dezső: Gizella 83
Bársony István: Beteg szív 305
Benedek Elek: A deszkavári királyfi 55, 67
Berges Fülöp: Amerikai furfang 323
Buday Béla: A király 332
Domahidy U. Amadil: Ingadozás 125
Fanghné Gyujtó Izabella: A különcz 413
Fr. Clotild: A nefelejts regéje 263
— Fin de siècle 351
Frontaura Carlos: Juana 115—165
Ghyta: Őszkor 325
Hevesi József: A denevér 93
— Két utas 370
— Egy kis fejkötő 312
— Gyár és palota 356
— Fenyőillat 420
Ignotus: Egyesség 397
Jakobsen: A fekete halál 210
Jásznigi Sándor: Lidi 109
Jork: Irgalmas barátok 193, 209, 227
Justh Zsigmond: Az elkárhozott 257
Justus Dezső: Nyilt levél 13
Katona Imre: Éhenbetegek 118
Kielland Sándor: A lelkiismeret 198
Kommandánsz: Képek a katonaéletből 45
Kosztkai Mihály: Ják Imre meséje 369
Kövér Ilma: A legtudósabb nő 224
Labiche: Két óra éjfél után 66, 99
Lee: Egy hires szobor 61
Lengyel Sándor: Mese 243
Leblanc: Hűtelen 6
Maupassant: A gyereki hála 75
Makranczi: Az én lovagias ügyem 386
Milko Izidor: Rómába 388
— Nyúl és teknősbéka 145
Oláh Ida: Az utolsó Szürth és Szakáll 95
Ostoja: A gazember 115, 133
Pardo Bazán: Gyávaság 179
P. Elelka: Nyári hangulatok 27
Preiszner M.: Helmburg hadnagy 51, 63
Rédei Zsigmond: Szervusz fiam 46
Révay Bódog: Mikor férjhez kell menni 353
Révész Gyula: Utazás a semmi felé 248
Ripp: A Szél família 199
Rózsa F.: Hivatalnok 333
Ros Victorino: Festett világ 259, 277
Sass Ede: Hófehérkék bálja 401
Satanella: Istenek 353
— Parnasszus felé 418
Szabó László: Árnyék 231
— Göreb bevétele 290
Szabóné Nogáll Janka: A bölcseség foga 280
Szarvas Mariska: Válság 401
Sziklay János: Az anya 77
Szőllősi Zsigmond: A táviró kisasszony 26
— A megváltó 195
— A beteg asszony 161
Szinnyei Ferencz: Intermezzo 326
— Az apácza 398
Tormay Czeczil: Kegyelemért kegyelem 35
Tulsek Anna: Árny az éjben 415
Twain Mark: Smith Lukréczia katonája 153, 166
Urmánczy Sándor: Hisz ő nem is hibás 383
Váradi Antal: Charitas 272
Vécseiné Jankovich Lujza: Ézsau 241
Vértesi Arnold: Margitka az intézetben 264
Virter Ferencz: Hajnali köd 306
— A kis ünneprontó 278
Weinman Jákó: Kigyógyulva 321
Wickede F.: Anina 78
Zachariásné Kallós Ilona: Egy csöpp méreg 71

Személyekről.

A király és unokái 189
A felséges vendég 253
—ai —íl: Arányi Dezső 367
— Feszty Árpád 21
Fesztetits Andor gróf 74
Ferenczy József dr.: Pulszky Ferencz 201
Feleki Sándor dr.: Celli Angelo 265
Hirtl József dr. 59
—im—: Graentzenstein Béla 378
Intervju Succinál 43
Jubiláns: Hubai Jenő és Cebrián grófkisasszony 42
Kordial: Sadi Carnot 2
— Justh Zsigmond 254
— Váradi Antal 270
— III. Sándor czár 301
Lobkovitz Rudolf herczegről 330
Lancelot: Croy Lipót herczeg 124
— A bolgár fejedelemné és fia
— Stefánia özv. trónörökösné 141
Muzsikus: Rubinstein 378
Ováry Lipót 306
Radvánszky Béla br. 404
Salvus: III. Sándor czár 302
— Tábori Róbert 368
Spektator: Pulszky Ágost 58
— Plósz Sándor 106
— Kálnoki Gusztáv gróf 206
— Szlávy József 222
— Vajda János 393
Szalay Emil: Larra y Cerezo dr. 191
Spinóza dr.: Bende Imre 238
Vilmos kir. herczeg 90.

Esztétika és kritika.

—ai: Az Akadémiáról 15
Hentaller Lajos: Petőfi mint követjelölt 216
Kőrös Endre dr.: Egy régi plágiumvád 248
Löw Dezső: A filharmonikusokról 203
— Az operaház jubileuma 235
Salvus: Klapka síremléke 302
Sz.: A téli tárlat 363, 374, 394
Sz. E.: Nemzeti Szalon 317
Szalai Emil: Magyar festőművészet 425—431
Zigány Árpád: A legjobb Pagliacci 319
Zollner Béla dr.: Heine emlékirataiból 371

Minden számban:

Emin: Szinházi krónika
Irodalom.

Vegyesek.

Agai Adolf: Magyar különlegességek Párisban 341
A kongresszus előkészitő munkálatai*168
A hipnotizmusról 222
A honvédség ünnepe 285
A New-York palota 313
Bánó Jenő: A Sierra Madre bérczei közt 338
B—r Zs—d: A kongresszus vezetői 167
Bulgáriából 298
Croqu F. dr.: Egy kongresszista budapesti impressziói 173
Donáth Gyula dr.: Az emberek elsatnyulása 184
drv.: A kongresszusról 157
Falk Zsigmond dr.: Niagara 376
Flammarion: A Marson 148
Födransperg lovag: Budapesti emlékek 149
Gobbo: A kongresszusról 174
—il: A győri városház 88
Japán kártyák 294
Klára: Hangulatok 47
Kronfeld dr.: A halottégetés multja 178
Kordial: Et biberunt magnum aldumas 345
Lancelot: Tátra-lomniczi versenyek 118
— Gyermekfejedelem 124
— Kongresszus a vidéken 182
Mascart Jean: Budapesti impressziók 174
Nagyszerü találmány 75
Nagy Iván: Balassa-Gyarmatról 219
Pepito: Szezon 135, 141
— Sárga lombok — szürke ég 250
— Válasz két levélre 270
— Őszi hangulatok 351
R—a: A nemzetközi demografiai kongresszus 155
Rózsa Felix: Az anyák apostola 164
— A kongresszusi kiállitás 182
Spektátor: Két hadvezér 237
Seregélyi Gáspár dr.: Az amerikai sztrájk 54
— Antwerpeni levél 71
— Edisonnál 86
— A halottégetésről 177
Székely Ilona: Szuggesztiv gyógymód 236
Thewrewk István: Nincsenek többé lányok 111
Thirring Gusztáv dr.: Budapest köztisztasága 161
V. S.: A szent jobb története 177
— A jubiláló 44-esek 139
— A köztisztaság régen és ma 159
— Bourbonok és Orleansok 190
— Hadgyakorlatok száz év előtt 206
V. S.: Róma fekete könyve 247
— Egy nagyvilági házasságról 281
— Halottak napja 289
— Házasságok a czári családban 310
— A kik saját halálukat tulélik 328
— Plágium 335
— A jótékonyság napja 349
— Kanapé pörök 405

Minden számban:

Lazzaroni: A Hét

Zeneművek.

Hubay Jenő: Hagyj álmodni szerelemről 53
Szentirmay Elemér: Hull a virág 432

Aforizmák.

Az egész évfolyamszerte elszórtan.

II. Képek.

Arczképek.

A spanyol regenskirálynő és gyermeke 125
A higieniai csoport osztályelnökei 167
A kongresszus vezetősége 156
Arányi Dezső 367
Bende Imre 238
Celli Angelo dr. 265
Croy Lipót herczeg 123
Croqu dr. 171
Edison felesége 85
Edison gyermekei 86
Feszty Árpád 22
Festetits Andor gróf 74
Festetits Andor gróf, igazgató 421
Ferrari Rudolf 86
Fejérváry Géza br. 285
Gromon Dezső 286
Graenzenstein Béla dr. 378
Gerster Kálmán 318
Hubay Jenő és felesége 41
Hirtl József dr. 59
Justh Zsigmond 254
Jamagata gróf 257
Jankó György 289
Károly Lajos kir. herczeg 156
Kállay Benjámin 273
Larray Cerezo dr. 191
Margittay Tihamér 318
Mesterházy Kálmán 318
II. Miklós czár 330
Nikolajevics Szvetomir 106
Nopcsa Elek br. 362
Óváry Lipót 305
Pulszky Agost 57
Pulszky Ferencz 201
Plósz Sándor 106
Palmer György 318
Radvánszky Béla br. 409
Róna József 303
Rubinstein 358
Sadi Carnot 2
Carnot özvegye 3
Casimir Périer 3
Sonzogno Ede 86
Stefánia 140
Szlávy József 221
I. Sándor király 254
III. Sándor czár 302
Schiff Etel 340
Silberstein Adolf dr. 343
Tábori Róbert 368
Váradi Antal 270
Vajda János 394
Vastagh György 378
Vilmos kir. herczeg 90

Képek.

Bál Carnotnál 2
Carnot a Párisi kiállitáson, A munkások üdvözlik Carnot-t 4.
Carnot halálos ágyán 24.
Árvizképek 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13.
Feszty Árpád munka közben 22
Részletek Feszty Árpád körképéből 28, 29
Carnot koporsója megérkezik az Elisée palotába 25
Succi vivása 43
Zászló üdvözlet egy osztrák-magyar hajó födélzetén 44
Kis kacsóid összetéve szépen 45
Idill az Alpesek között 48
Az amerikai munkás lázadás 49
Perzifal előadás Baireutban 60
Az utolsó fillérek 61
Franczia nemzeti ünnep julius 14-én 64—65
Ebéd után 68
Kiállitás Antwerpenben 69, 70, 71
Nyomó és aranyozó körforgógép 75
A győri városház 76
Haragszom reád 77
Csillagvizsgáló a Mont-Blanc tetején 80
Fáklyásmenet az angol királyné tiszteletére 81
Egy halálra itélt utolsó utja 92
Földrengés Konstantinápolyban 92
Egy rabló kivégzése 93
Az első kisérlet 96
Tengeri fürdőben 97
A tátra-lomniczi lóversenyek 107, 117
Kiránduló társaság a Magas Tátrában 108
Tátra vidéke 108
Falu végén 109
A coreai háboru 112
A havasi gyopár 113
Az utolsó pillanatban 126
Erős küzdelem 127
Egy anarkista elfogatása 130
Coreai képek 131
Könnyü portéka 142
Egy pikáns fejezet 146
Elfogatás 147
A kongresszus védnöke, Károly Lajos királyi herczeg dolgozó szobája 159
Kongresszusi képek 162 163, 175
A gothai kolumbárium 177
Egy halottégető kemencze 179
A Newyorki columbárium 180
Képek a közegészségi és demografiai kongresszus kirándulásáról 181
A párisi gróf dolgozó szobája 192
Hadgyakorlat előtt 193
Képzelt beteg 196
Fáczánvadászat 197
Egy kis üditő 207
A lovas bandérium Berthold gróffal élén fogadja a királyt Nógrádmegye határán 207
A kész hajóhid Nagy-Maros és Visegrád között 208
Majd ha fagy 209
Hidverés a Dunán Nagy-Maros és Visegrád közt 212
Tábori távíró felállitása 213
A gyalogság rohama 213
Tábori sütő műhely 214
Tábori jelző állomás 214
A Loreley-domb Nagy-Maroson 216
A király megtekinti a hidépitést Nagy-Maroson 217
Salamon Ella keze 223
Hipnotizált nő, hipnotizált férfi, hipnozisba altatás 224
Váratlan támadás 225
A japánok elsülyesztik a kinaiak vezérhajóját 228
Képek a lóversenyről 240, 249
A gond 241
XIII. Alfonz spanyol király gyermekhadának felvonulása 244
Áhitat 245
I. Sándor királylyá kenetése 256
A hogy a kinaiak rajzolják a tengeri ütközetet 260
Czigány család 261
A titokzatos golyó 267
Kinn a ménes kinn a pusztán 276
Majomtragédia 577
Huszár Adolf siremléke 287
Fejéváry Géza báró honvédelmi miniszter dolgozo szobája 288
Gromon Dezső honvédelmi miniszter dolgozó szobája 288
A szerb-bolgár háboruban elesett várnaiak emlékoszlopának leleplezése 290
Ferdinánd bolgár fejedelem felavatja a szerb-bolgár háboruban elesett várnaiak emlékoszlopát 292
Japán kártyajátékok 293
A községháza ünnepi diszben 290
III. Sándor czár, Xénia nagyherczegnő és Mária Teodorovna czárevna 302
Klapka siremléke 304
Gyógyszerum 308
A New-York palota szobordiszei 313
A New-York palota 315
A nemzeti szalón kiállitási terme 320
A nemzeti szalón képei 320, 329, 330
Élő szobor 321
A szerelem virága 324
A bánat virága 325
Mária Valeria királyi herczegasszony két gyermekei tiroli öltözékben 331
Tél az erdőben 333
Őszkor 336
Az Otthon kör elnöki szobája 346
Az Otthon kör: Társalgó és olvasó szobái 347
Az Otthon kör: A játszó terem helyisége 348
A czárok kriptája Szt.-Pétervárott 349
A merre a czári vonat elhaladt 352
Jelenet Hubay Jenő: Cremonai hegedűséből 357
A téli tárlat: Szenes Fülöp: Hogy is kezdjem? 362
— Tölgyesi Artur: Kertek alatt 363
— László Fülöp: Szilágyi Dezső arczképe 364
— Vastagh György: Gyermek arczkép csoport 364
— Bruck Lajos: Vasár 369
— Lotz K.: Sz. L. arczképe: 372
— Vastagh Géza: Ki a legény a csárdában 372
Csónak a háborgó tengeren 375
A patkó alaku (kanadai) vizesés 395
Az amerikai és kanadai vizesés függő hidról nézve 376
Az időszakok sziklája és a vizesés mögött levő szélbarlangba vezető út 376
Várják ám otthon! 380
Csúf idő 381
Bevásárlás karácsonyra 384
Mária királynő a fogságban 396
Érdekes olvasmány 397
Téli rege 400
A doboz, melyben a főváros diszpolgári oklevelét Wekerle Sándornak átadták 411
A király a Feszty-féle körképnél 412
Tiszapartján 412
Mária a gyermek Jézussal 412
Karácsony reggelén 416.

Kéziratok.

Justh Zsigmond kézirása 254
Váradi Antal kézirása 269.

1894. évi julius 1. III. évfolyam. 27. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

SADI CARNOT †.

Tán ujra beköszöntött a monarchomachiák kora?

A szemlélődő kisértésbe jut, hogy igenlőleg válaszoljon.

Egyik héten támadás egy államminiszter ellen, a másik héten meggyilkoltatása egy világraszóló álladalom hatalmas fejének.

Járványként pusztit az őrület. Beleférkőzik a hanyatló kor szellemétől elvadult elmékbe s megfogamzik a szörnyüséges gondolat. Megölni a hatalmasokat! S Caserio Santo gyilkot ragadott s belédöfte Sadi Carnot testébe.

Az elnök hátrahanyatlik. A halálhörgés kitör a torkából s oda van. Hiába ront a gyilkosnak a polgárság, hogy szétmarczangolja, azt a nagy férfiút nincs, a mi életre keltse.

Megáll az emberi ész, a gondolkodás elakad.

Megfejthetlen talány előtt állunk. Minek lett áldozata a franczia köztársaság elnöke. Mely Moloch az, mely őt követelte véres áldozatul?

S félelem fogja el az emberek társaságát és erőt vesz az embereken a rettegés a láthatatlan ellenségtől. Hiszen minden pillanatban elénk ugorhat egy ily eszeveszett szörnyeteg s szivünkbe mártha gyilkos fegyverét. Hisz minden léptünk nyomában a föld mélyéből pusztitó pokol támadhat ellenünk, hogy ezer darabra marczangolja testünket s szertefröcsesentse vérünket.

Évezredek alkotása ellen harczol az a láthatatlan erő, mely ugy tetszik elég hatalmas immár arra, hogy bátor lehessen szembeszállani évezredekkel s az emberek millióival.

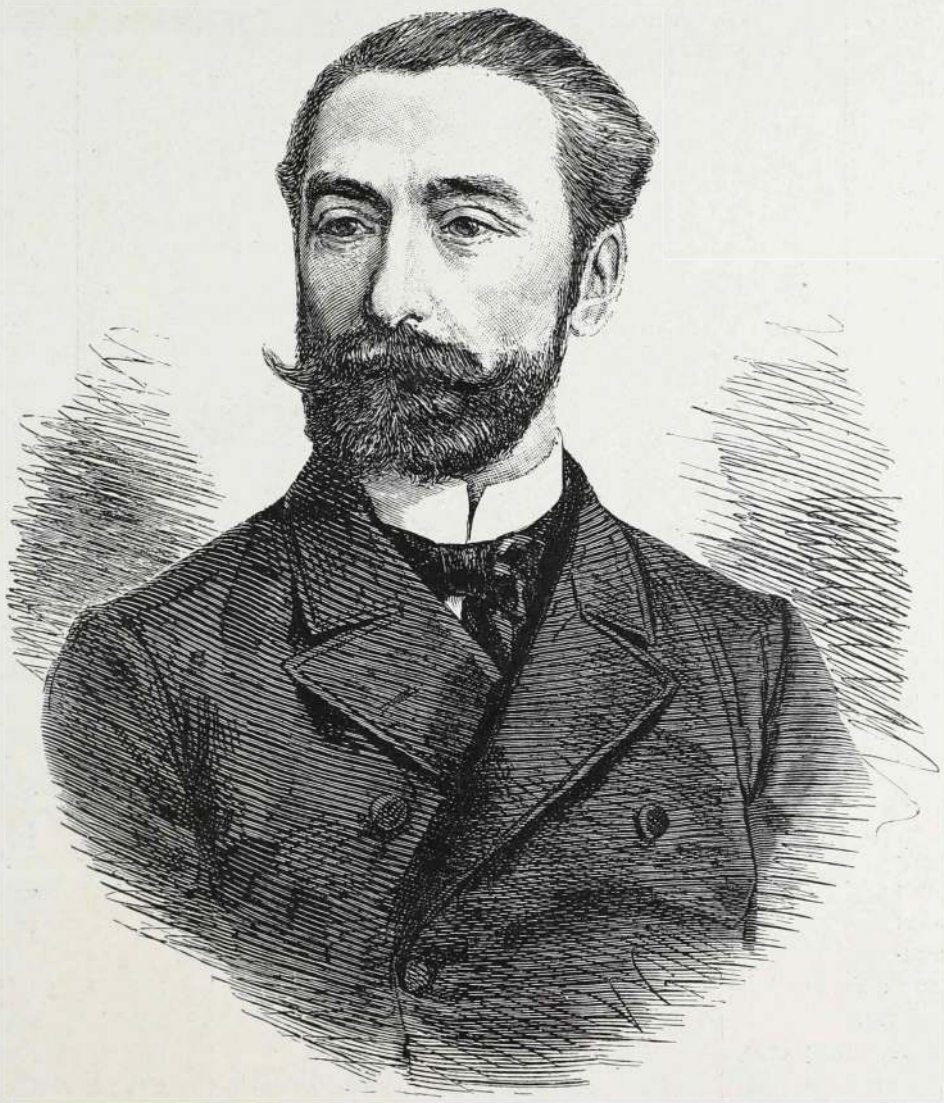

SADI CARNOT.

Elnevezték ezt a láthatatlan erőt anarkizmusnak. De vajjon értjük-e mi ezt a fogalmat, melyet e szóval jelelnek. S értik-e e szó jelentését azok, a kik érette kitámadnak az egész világ ellen?

A hatalmasok, az urak ellen küzdenek ez uj vallás hívei.

Igen, vallás! Ép ugy megvannak apostolai, mint Zión népének voltak prófétái s mint az Istenfia hitének meg voltak a maga felkent vezérei. S meg vannak — mint minden vallásnak — a maga fanatikusai. Nem egyéb ragadja őket is az őrületbe, mint a fanatizmus.

Azt hiszik izgatott, bomlott agyukkal, hogy az eszme szolgálatában minden szabad. Megtagadhatni évezredek hagyományától szentesitett isteni és emberi törvényeket és elpusztithatni a föld szinéről mindent, a mi nem szolgálja az ő eszméjüket.

S mi az az eszme? Valósággal semmi. Egy a nihillel.

A hatalmas czár birodalmában nihilizmus a neve, a müvelt nyugaton anarkizmusnak hivják.

Egy fogalmat rejt a két név. Felforgatni a jogrendet és helyébe állitni a vezető nélkül való, önmaga fegyelmezte emberi társaságot. Gondolatnak is végtelenül merész és vad. Kivitelnek valóságos őrület. S ennek az őrületnek vannak apostolai. S ez apostoloknak vannak hivei. S e híveknek vannak áldozatai.

Ravachol, Vaillant, Henry és más névtelen apostolok sok ártatlan, becsületes polgárt pusztitottak ki e földi létből.

Caserio Santo kioltotta Francziaország legelső polgárának az életét.

Soha merészebb gaztettet ember el nem követett.

Nyilt utczán, az emberek ezreinek szemeláttára ugrott föl az elnök kocsijára és döfte élesre fent kését a président de la republique française szivébe.

Leszámolt a gyilkos előre az életével. Tudta, hogy meg nem menekülhet. És mégis megtette. Ember ép észszel ilyet nem tehet. Nem, Caserio Santo őrült, kell, hogy őrület szállotta légyen meg. Egy esztendő óta Francziaország tehát ismét a világszellem forrongásának szinhelye.

Egy évszázad előtt megbontotta a világ rendjét s ugy látszik, most is erre készül. Akkor is a hatalmasok ellen támadt a földindulás, most is az erőseket készül elsöpörni a kor szelleme.

Ám óriási a különbség a két fin de siècle között.

Érett, kiforrott eszméknek támadtak akkor hívei, most csak alig megszülemlett agykáprázatoknak szolgálatába szegődnek az eszeveszettek.

Akkor a törvény házában tört ki a harcz a törvényhozók között s ugy terjedt ki az utczára s a csatamezőre; most az utcza támad a törvényháza ellen s a maga fékevesztett indulatával akart erőt venni a komoly, higgadt törvényalkotókon.

A modern világ vajudik, az tagadhatatlan.

Forronganak az eszmék, zsibonganak az emberi agyakban.

Eszmék élnek, eszmék letünnek. Eszme nyomába uj eszme lép.

A fejlődés lassu, de fokozataival határozott s biztos. Hisz csak évezredek harcza folytatódik.

Ugyanaz a szellem szállta meg most is az agyakat, a mely Spartacust lelkesité egykoron, a mely Luther szivébe erőt öntött és a mely Corday Saroltákat, Robespierreket, Dantonokat s Kossuthokat, Petőfiket teremtett a világra.

De az idő kereke csak lassan forog. Belé-beléütődik a vasfogakba és nem forog alá hanyatthomlok. S az időnek ellenállani nem adatott meg embernek.

Szembe szállani neki lehet, de megállni ellene nem.

Ez az, a mi meg fogja törni az anarkizmust is, ha bátran, félelem nélkül áll elébe a hatalom.

Az anarkizmus megtagadja a kort, az időt, a fejlődést.

Ezért fog elpusztulni a világból, mihelyt a hatalom s az erő felemeli öklét. Mert gyenge és elenyésző semmiség ez az őrületes eszme a fenálló jogrendhez s világrendhez mérten.

De a gyenge, hogy elhitesse, hogy erős, ordít s fenyeget.

A hatalom pedig válaszkép sujtson le s törje izzé-porrá a fenhéjjázót.

A franczia köztársaság elnöke is áldozatul esett a bomlottak e szektájának. Meggyászolja nemzete a nagy halottat s meggyászolja az egész föld emberisége a boldogtalan, nagy áldozatot.

De ravatalánál a könyek közepett ne feledje el a nagy franczia nemzet, hogy hivatása uj czélt tüzött ki czél gyanánt: hatalmassá lenni önmagáért s az egész emberiségért, hogy kiirthassa a föld szinéről az egyre terjedő kórt s megállapitsa azt az emberi jogrendet, melyben egyként felleli boldogulását az emberi társaság minden tagja.

Ha Sadi Carnot szomoru vége ily tettekre fogja serkenteni a nagy franczia nemzetet, úgy könnyebb lesz elviselni a halálokozta csapást, mert akkor úgy tekinthetni a franczia köztársaság meggyilkolt elnökét, mint a ki a nagy eszmék szolgálatában a csatamezőn hullott el hősi halállal.

Kordial.

BÁL CARNOTNÁL.

A HÉT.

Berlin, Hotel Germania.

(Porosz rend — anarchia; a kath. klérust nem jó ingerelni; Klein berlini szobrász tragikuma és a lyoni polgármester.)

Úton vagyok fel egész az éjszakï pólusig!

A legsivárabb ez az ut, át a pártoskodó Ausztrián, a nagy egységes Németországon, a világ legpedánsabb városáig, Berlinig. A nemzeti öntudat, mely lépten-nyomon kiviláglik, erőteljes fellépésével sért. Porosz pénzt, porosz sört, porosz kedélyességet kapsz itt.

Ha aztán túl tettük magunkat ezen, következik a sok §.

A vonatnál, érkeztekor, kapsz egy pléh lemezt, melyre egy szám van kiverve: teszem, 1789. Ez a szám a bérkocsid száma, csak is ebben a kocsiban mehetsz be a városba. Az igaz hogy a bérkocsisnak meg csakis téged szabad bevinnie. De azért fullasztó ez a levegő. Tele rabszolgának tevő intézkedésekkel. Az omnibuszon csak 4 embernek szabad künn állania. A többi vár sorára. Szabadságot! Szabadságot!

Ha panaszkodol, ez a válasz.

— Ott van a példa! Sadi Carnot halála! A szabadság túlhajtása — ime! Hisz ez átok! Felveri a nép-szenvedélyeket és zabolátlanságra, — anarchizmusra vezet.

Egy öreg porosz megszólal:

— Nincs hitük a mai embereknek, sem hitük, sem istenük, a felelősség tudata kiveszett, s ez a pusztulás. Igen, ez a pusztulás.

Valóban, szomoru ez az eset!

Szinte megdöbbenve kérdezzük: nos, mi következik ezután. A lelkünk, aggódva azt feleli: a rombolás. De hangosan nem merjük e szót kimondani. Várjuk, reméljük a csodát, mely megmentsen, mely utját állja a vad, rémitő ideák terjedésének.

Aztán meg arra gondolunk, hogy az ilyen eszmék útját nem lehet elállani. Hogy terjednek, szétvállanak, országot-világot bejárnak, feltartózhatatlanul.

S mi állja az utjokat: *Nemzetközi szövetkezet?*

Idea ez is, de ép olyan vadsággal keresztül vive hat csupán.

Aztán — mi, szelid bourgeois-k — féljük, megvetjük ezt is.

Ha ők vadak, vadak legyünk mi is? Hol marad a vezéreszmén k a szabadság, testvériség, egyenlőség, hol?

Ime, ilyen csapdába kerültünk.

Csak a végső elkeseredés, melyet pedig a Carnot esete fel is kelthet, joggal, — csakis az magyarázhat, menthet.

Az a sok gyáros, gazdag ember, a kiknek olyan ragyogó üzletük van itt, a Leipzigerstrassen, meg a Friedrichstrassen, hogy megremegett! A hétfő esti külön kiadások nagyon sok ember nyugodalmas skatpártieját rontották meg. A Carnot halála áldozat, mártireum, melyet nyomon követ majd — ugy érezték, visió képükben pedig szinte látták, a maguk pusztulása.

*

CARNOT ÖZVEGYE.

Egyébaránt Berlin csöndes, szinte nagyon is csöndes!

Hives nyári napjai itt fogták a népét, a nyaralás még nem kezdődött meg, minden a régi, szinte az őszi idényben képzeljük magunkat, ezzel a szürke napsugárral.

A szinházak azonban nem napraforgók s mit sem törődve az időjárással, egymásután zárják be a kapukat. A Lessing-theater, melynek az idén Sardou darabja, a *Madame Sans-Gêne* volt a fő vonzó ereje (jövőre a népszinház adja elő,) — immár be van zárva. A Berliner és Deutsches Theater klasszikus előadásokon évődik, a Schauspielhaus már régóta szünetel, ugy, hogy csak a Residenztheatert láttam.

Ott 186-szor ment egy fiatal ember műve. *Halbe* Max-nak hivják, s *Jugend* a darabjának a czime.

Naiv alakok, naiv technika, de csupa bájos jelenetek, Murai kedves *Virágfakadásának* erős drámai feldolgozása. A nemzeti szinházban nincs hozzávaló művésznő, mert a kis, alig 16 éves leányt ki játszhatná el? A népszinházban Gazsi Mariska pompás lenne benne, de van a darabnak egy jelenete, mely a katholikus klérust sértené, s e miatt nem igen tapintatos dolog volna Halbe művét nálunk is szinre hozni. A darab azonközben bejárja egész Európát, a jövő héten már a 200. előadását fogják ünnepelni, de — eh, kárpótoljuk mi magunkat majd egy kis politikával.

*

Az egyetemre is felnéztem. (Ah, az ember ugy ragaszkodik az első szerelméhez!) Az egyetem uj ruhába bujt. Uj padok, uj festés, uj, villamos világitás, uj tanárok, és uj diákok. De a felsőkabátokat még mindig el-ellopják, a régi figyelmeztető föliratokat ujjal cserélték föl, — s a régi divatú menzura még mindig járja, a fiatal diákok és vén diákok arcza egyformán sebhelyes.

A város alig változott, egy kicsit ha megszépült. Mindössze az a legfontosabb változás, hogy a királyi kastély átjáró udvarát — elzárták. Az anarchizmus hatása ez?

Most hát honfitársunk, Klein zseniális szoborművét, mely a kastély udvarát diszitette, csak bélyeges papiroson benyujtott folyamodvány utján lehet majd megnézni. Akkor persze a hosszú haju és széleskalapu, a *proffesszor* czimet immár kiérdemelt, magassarkú czipellőjű bácsiknak engedik csak meg.

Szegény honfitársunk, te, Klein zseniális szobrász, Te! Ki vagy szolgáltatva a német tudománynak. Légy elkészülve, könyveket irnak rólad!

Bús hangulatba merülve őgyelgek tovább az utczákon, bámulva ezt a csodás rendet, melyet persze a nagytekintélyü rendőrség teremtett.

Igaza van a *Journal des Débats*-nak, Carnot halálának Lyon polgármestere az oka! Miért nem vigyázott!

Lazzaroni.

CASIMIR-PÉRIER.

Le president est mort, vive le president! Igy travesztálhatni a hires franczia közmondást. Csak néhány napja, hogy a franczia köztársaság negyedik elnöke gyilkos kéznek áldozatul esett s ime, már uj férfiú áll a hatalmas respublika élén. Jean Paul Pierre Casimir-Périer fogja ezentúl a franczia állam végrehajtó fenségjogát gyakorolni. Európa pedig megnyugvással nézhet a Versaillesben összegyült Assamblée generale választottjának jövendő pályája elé. A mult biztositék lehet a jövendőre. Ime: az uj elnök életpályájának foglalatja.

Casimir-Périer 1847. november 8-án született Párisban. Atyja Périer Pál 1874. ápril havában külön rendelet által felhatalmazást nyert, hogy mint a család idősebb ágának feje, a fiatalabb ágtól leendő megkülönböztetés végett Casimir-Périer családnevet használhasson s az megmaradjon örök időkre a családjában.

A német-franczia háboru kitörésekor Aube departament mozgó őrségébe lépett, mely Párisba helyeztetett át és itt Périer a város ostroma alatt annyira kitüntette magát, hogy napi parancsban dicsérőleg emlitették fel a nevét és a becsületrend szalagjával diszitették fel. 1871. október havától 1872. február haváig a belügyminiszteriumban osztályfőnök volt.

Az 1876-ki általános választások alkalmával republikánus programmal fellépett és Nogentban megválasztották.

A republikánus kabinet megalakulásakor államtitkár lett a közoktatási miniszteriumban Bardoux miniszter alatt s ez állásán maradt a Dufaure-kabinet visszalépéseig. (1879. január 31.) 1881-ben ismét képviselővé választatván, Nogentban, a repulikánus unió tagja lett.

Mikor aztán a kamara kizárta az uralkodó családok tagjait a közhivatalokból, Périer 1883. február 1-én lemondott képviseli állásáról. A jövő év márczius havában ismét képviselővé választották s okt. 17-én államtitkárnak nevezték ki a hadügyminiszteriumba, hol Campenon tábornok lemondásáig 1885. január 3-áig maradt.

Az 1889-iki általános választások alkalmával Nogentben ismét képviselővé választották, 1890-ben a kamara alelnökévé s a költségvetési bizottság elnökévé lett. Befolyása egész képviseli szereplése alatt domináló volt a republikánus többség kebelében, mely ez év elején végre a képviselőház elnöki székébe emelte őt.

CASIMIR-PÉRIER

a franczia köztársaság uj elnöke.

CARNOT A PÁRISI KIÁLLITÁSON.

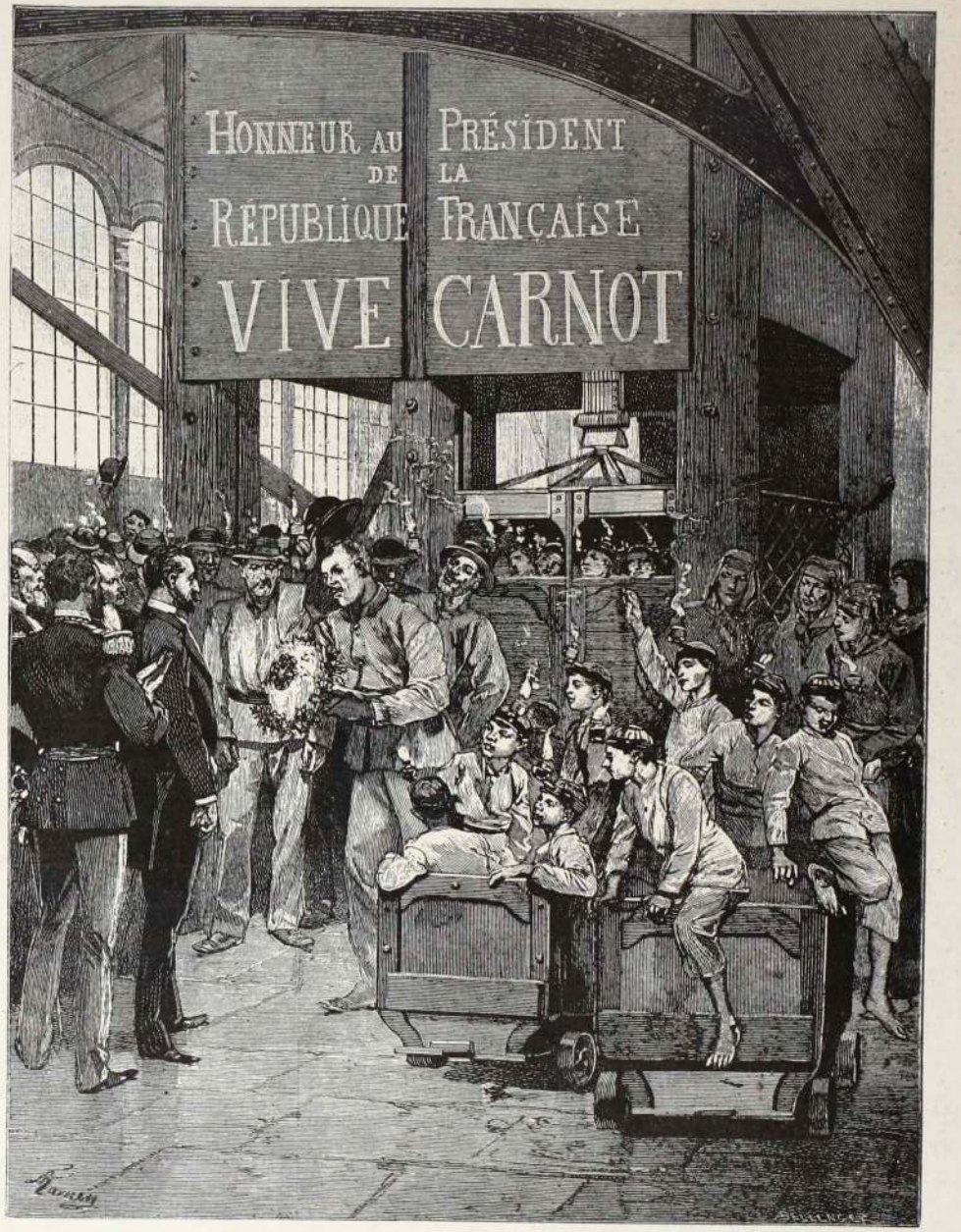

A MUNKÁSOK ÜDVÖZLIK CARNOT-T.

A LEÉGETT HÁZ FECSKÉJE.

Irta: **Zalár József.**

Éjszaka van, sürü, sötét,
Munka után pihen a nép,
Alusznak az eresz alatt
Fészkökben a fecskefiak,
Eb se nyekken, szél se lebben,
Sir se hallgat csendesebben.

Üt az óra . . . mi az? hallod?
Félreverik a harangot;
Tüz van, talpon minden ember
Oltanák, de förgeteg kel,
Füst tömörül, szikra röpül,
Láng a falu körös-körül.

Lassan, lassan szürkül az ég,
Meg-meglobban a hamu még,
Ami ház volt, most puszta fal,
Fecskefészkek nyomaival,
A ház népe, ifju s véne
Sirva tekint fel az égre.

Kél a hajnal, éled a föld,
Fény, dal, illat mindent betölt,
Méhek s lepkék raja repked,
Hazatér az elijedt eb,
Fecske se vár, rak szaporán
Új fészket a régi falán.

A bús gazda háza előtt
Fontolja a terhes jövőt . . .
«Hát te már is ily serényen
Dolgozol itt, kis zsellérem?
De most már én hogy épitek?
Munkám igy megnehezited . . .»

ÁRVIZKÉPEK A FELVIDÉKRŐL.

ÁRTÉR A VASUTI TÖLTÉSNÉL.

ELBORITOTT ORSZÁGÚT VÁGUJHELY MELLETT.

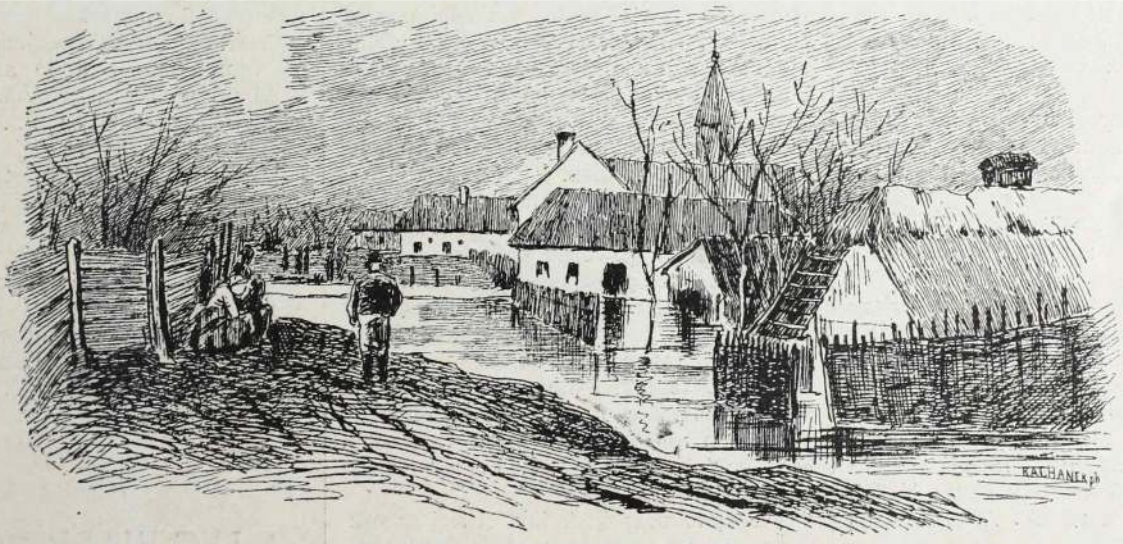

FALU ALJÁN.

TANYA VIZ ALATT.

HUTELEN ?

IRTA : MAURICE LEBLANC.

Ép a midőn elindulni akartak, hogy a színházba menjenek, igy szólt Louise a férjéhez:

— Akarsz kedvemben járni, Marczel? Menj egyedül, én egy kissé fáradt vagyok.

Marczel ellenkezett. De minthogy a jegyek már váltva voltak ráállott. Elment egyedül.

Egész este rossz kedvű volt. Silánynak találta a darabot, hitványaknak az előadókat, kényelmetlennek a támlásszéket, szóval semmi se volt inyére.

Nem is birta ki tovább két felvonásnál. Mikor a függöny másodszor legördült, kirohant a szinházból és egy kocsiba vetette magát.

Langy tavaszi szellő fujdogált. Sétára kapott kedvet. A porte Maillotnál leszállott a kocsiról és gyalog lépkedett hazafelé.

Vigan közeledett a házukhoz; előre örült, hogy meglepi Louiset. Hisz annyira szeretik egymást!

De midőn lágyan csendben belépett a szobájukba, egy férfiu árnyát látta kiosonni az ebédlőbe nyiló ajtón.

Azt hitte, tolvaj jár a szobában és megfékezvén indulatát, utána rohant annak az árnynak.

Az az árny már odalenn volt a kertben, átugorván a korlátot. S a kert kis kapujánál, mely a szomszédos utczára nyilott, szolgájuk, Eduárd, állott lámpással a kezében, világitván a *tolvajnak*. Ez meglepte Marczelt s felébresztette benne a gyanút.

Marczel megértette, hogy a felesége megcsalta.

A fájdalom félőrültté tette. De volt annyi lélekjelenléte, hogy elbujjék, mig a szolga elhalad előtte a házba menet. Akkor aztán odafutott a kis kertajtóhoz. Nála volt a kulcsa. Kezei reszkettek; alig tudta beleilleszteni a závárba a kulcsot. Felpattant az ajtó.

A kapu előtt egy lélek se. Végig futott a szomszédos szűk utczákon. Senki.

Visszatért. Körüljárta a házat. Aztán belépett a kapun.

Ez a séta kissé lecsillapitotta. Erősnek érezte magát, hogy megbüntesse a bűnös asszonyt.

Felment a lépcsőkön. Belépett az asszony hálószobájába. Louise ágyában aludt. Ez megzavarta a férjet. Érezte, hogy az asszony csak szinleli az alvást. A csend megbontotta azt az ünnepies, tragikus hangulatot, melyet beléptekor Marczel öltött.

Közeledett az ágyhoz. Remegett. Ott feküdt a gyönyörű asszony előtte. Vállairól lecsuszamlott a takaró. A fehér hús láttára elfogta a düh.

Megvillant agyában a gondolat, hogy megöli az asszonyt. Kire gondol most ez az asszony? Mert nem alszik, nem alszik, azt érezte, tudta.

A férj lelki ereje lankadni kezdett. Képtelen volt rá, hogy valamire elhatározza magát. Futni akart ebből a szobából. Kirohant. Egy másik hálószobába sietett, mely rendesen a vendégeket fogadta be.

Mintha idegei megbomoltak, összekuszálódtak volna. Nyomorultnak érzé magát, nyomorultnak és megalázottnak. Leroskadt az ágyra s hajnalig zokogott . . .

***

Reggelinél egybelettek. Marczel el volt szánva, hogy szólani fog. De Louise kérdé először:

— Miért feküdtél le egyedül?

Az asszony arczának búskomor kifejezése és szavainak egyszerűsége kinosan hatottak Marczelre. Milyen komédiás! A férj dadogott:

— Te aludni tértél . . . Én . . . én nem akartalak . . .

— Igaz! — felelt az asszony — olyan fáradt voltam.

Ez még jobban felingerelte Marczelt. Hát egyre hazudik, egyre csal. Oh! nem tudja, hogy aljassága már nem titok! Nem titok! Durván válaszolt:

— Hát majd áthelyezem az ágyamat egy másik szobába!

— Marczel!

— Igen, igen! Akarom. Már régen ez a szándékom.

S ez volt a jövő kezdete. E naptól fogva minden megváltozott annál a háznál. A férj szótalan, kegyetlen, igazságtalan és tűrhetetlen lett. Nem birván megnyugodni a meg csalatásban, kinozta az asszonyt. A féltékenység kegyetlenségekre ragadta. Majd nem engedte sétára kimenni az asszonyt. Majd midőn az asszony hazatért, faggatás ala fogta és kinozta folytonos, izgatott kérdéseivel. Az utczákon titokban követte. De nem látott semmi feltünőt. Minden vendégüket gyanusitott. Talán vetélytársának kezét szorongatja, midőn vendég-barátjával fog kezet. Talán legjobb barátja az a nyomorult? Mindenkire haragudott. Mindenkivel összeveszett. Nem is jött többé hozzájuk senki.

Külön szobában lakott. Soha se kereste fel a felesége szobáját. Soha se csókolta meg az asszonyt. Nem illette nyájas beszéddel, nem váltottak hétszámra bizalmas szót.

De a fájdalom egyre boszúra ösztönözte. Mivel álljon boszút? Meglelte az eszközt. Szeretőket tartott. S az asszony szemeláttára. Sok pénzt költött az asszonyokra Az utczán járt-kelt velük. Elhaladt velük a háza ablaka alatt, hogy az asszony lássa felülről. Éjjeleket távol töltött. Lóversenyre, szinházakba járt a szeretőivel és névtelen leveleket irt Louisenak, melyben tudatta, hogy szeretői vannak.

Az asszonyt szinte kihozta a sodrából ez a viselkedés. Gyakran panaszkodott, de Marczel ügyet se vetett szavaira, nem válaszolt. Ha pedig az asszony nem hagyta erre se abba a beszédet, szemeibe tekintett a feleségének és minden szót külön hangsúlyozván, mondá:

— Úgy teszek, a hogy én akarok. Ha nem tetszik, ime, nyitva van az ajtó.

Erre az asszony nem mert válaszolni. Nem volt hozzá ereje. A beszéd fonala megszakadt.

Tiz esztendeig éltek igy. A férj engesztelhetlen, az asszony elgyengült. Mind gyengébb és erőtlenebb lett Louise. Hónapokon át nem hagyta el a szobát.

Egy napon Louise nem kelt föl ágyából. Eljött a vég.

Mikor a pap már eltávozott, ráadván az utolsó kenetet, az asszony magához intette Marczelt. Elhaló hangon mondá:

— Bocsáss meg . . . Ha tán fájdalmat okoztam valaha neked . . . Nem akartam . . . tudtom ellen . . .

Ez a kérés elérzékenyitette a férjet. De miért hazudik még most is? Miért ez az álszenteskedés a sir szélén. A férj nem válaszolt.

Az asszony ujra szólott:

— Ölelj meg . . .

Marczel már azon volt, hogy föléje hajoljon s bocsánatkép homlokon csókolja. De nem birta megtenni. Az emlékek elrettentették.

Csak az asszony fejét karolta át s magához szoritotta.

Az asszony meghalt.

***

Búskomorság fogta el Marczelt, mikor már meghalt az asszony. Érezte hogy az asszony szivében az ő szerelmének is jutott egy kis zug. Ej! nem szerelem volt, csak megszokás. Vagy tán hála házasságuk boldog napjaiért.

Kezdte bántani a lelkiismeret. Hiszen ő ölte meg az asszonyt, lassan, lassan. Talán tulságos volt e büntetés egy pillanatnyi megfeledkezésért.

Az emlékezés ettől fogva nem a bűnt s a fájdalmat idézte fel, hanem a boldogságot, Louise szépségét és bájait. Mindezt ő pusztitotta el. S visszasirt a lelke a tiz esztendő elvesztett üdvösségeért, gyönyöréért, szerelmeért.

Boldogtalan volt, nagyon boldogtalan. Visszavonult a világtól, s csak nagy ritkán hagyta el lakását. Elvadultak érzelmei; haragos, ingerült volt folytonosan.

Egy reggel az utczán találkozott avval az orvossal, a ki Louiset is kezelte. Régi jó barátja volt az orvos. Elvitte magához egy kis beszélgetésre.

Asztalhoz ültek. S beszélgettek a halott asszonyról. S az orvos nem győzte dicsérni a megboldogultat. S evés közben ezt beszélte az orvos Louiseről:

— Oh! ha ön tudná, mennyire szerette Louise! Sose felejtem el azt az éjet, a melyen hirtelen hivatott a szolgája által. Tizenegy-tizenkét esztendeje lehet . . . Hozzásiettem. Köhögött, nagyon köhögött. Szinte fojtogatta a torkát. S igy szólt hoz. zám: Orvos ur, nézze itt, itt, a mellem, nagyon fáj. Nem akarom hogy Marczel megtudja . . . Marczel minden pillanatban hazatérhet. Kérem, menjen a kertajtón . . . Megnyugtattam. S a jó asszony elaludt. S én titkon, lopva távoztam a kis kertajtón, mint egy tolvaj . . . . De az istenért, mi baja van? Beteg?

Marczel félig felemelkedett székéről. Reszkető ujjaival a szék karjaiba fogódzott. Körmei belevájódtak a karfa bőrhuzatába. Szemei forogtak mint az őrülté. Fogai összeverődtek; álla görcsösen meredt előre. S rekedt hangon vadul rikoltá:

— Ön volt az az ember? Orvos! ön volt az az ember! És Louise aludt . . . Igazán aludt! . . . Aludt . . .

A LEGIFJABB ROZDAY.

IRTA: ADORJÁN ÁRMIN.

I.

Rozday Gábort meglehetősen hidegen hagyta a hivatalos lap azon hire, hogy aljegyzővé nevezték ki. Várta e kinevezést, számitott a fizetés-emelkedésre, sőt némi előleges beruházásokat is eszközölt erre való tekintettel. De hogy valami nagyon örült volna, nem lehetne mondani.

Csak akkor derült föl nagy, komoly arcza, mikor arra gondolt, a mi magános életének hónapok óta az egyedüli fényt kölcsönözte.

Mikor már végigjártatta eszét mind a két bátyján: a városi tanácsos és a kereskedőn, a kik épen olyan hidegvérüek,

a mint ő: feltünt előtte az a szőke leány is, a kinek ablaka alatt hónapok óta naponkint négyszer szokott elsétálni. Puszta véletlenség volt, semmi egyéb, hogy neki épen az előtt az ablak előtt kellett mindig elmennie, mikor hivatalba ment, vagy onnan jött, s ugyanilyen véletlenségnek tekintette azt is, hogy mikor egyszer — igazán véletlenül, mert sohasem szokott körülnézni — föltekintett egy ablakra, ott egy gyönyörű, szép szőke leányfejet pillantott meg. Tovább haladt ugyan, mert a hivatal az első, de azért napközben sokszor feltünt előtte az a mosolygó női arcz.

Lassan-lassan ugy megszokta, hogy ha néha nem látta, szinte hiányzott már.

Ilyenkor komoran tért haza lakására és sokáig gondolkozott a szép leányról. Elgondolta, milyen furcsa az, hogy az ő két bátyja agglegény, s hogy őt is azzá nevelték, pedig bizony, van olyan leány, a kiért érdemes volna az agglegénységgel fölhagyni.

Tovább azonban a gondolatnál sohasem ment. Igy például sohasem tette még azt, hogy a hivatalos útnál többször sétált volna végig azon az utczán; sohasem nézett vissza, mikor az ablak alatt elhaladt. Soha egy lépéssel sem közeledett, csak ugy mint az első napon.

Pedig a lányka már bizonyosan ismerte őt látásból. Mert a lányok észre *szokták* venni azt, a ki naponként négyszer és hónapokon át mindennap elmegy az ablakuk alatt.

Sőt még akkor is észreveszik, ha az illető nem néz vissza sohasem, ha nem köszön, ha nem közeledik, csak épen fölnéz a két hideg, fekete szemével féléven át mindig egyformán és aztán tovább megy . . .

Rozday Gábor örömmel konstatálta maga előtt, hogy a lányka már bizonyosan ismeri őt és szépen kiokoskodta azt is: ha megeshetett ő vele az, hogy köszönés, intés, egy szó nélkül megszerette a lányt: miért ne történhetnék ez *viszont* is ekképen?

Az aljegyző úr, mikorra e következtetést megállapította, bizonyos szokatlan lázasságot észlelt önmagán. És ezért ekkor, bár kissé nehezen ment, hidegen és szigoruan föltette magában a kérdést, hogy vajjon szereti-e ő azt a mosolygó, szőke fürtü leányzót, vagy csak képzelődik?

Rápiritott magára, hogy lehet olyan bolond és miért hagyja az ő józan, fegyelmezett gondolkodását egy gyermekarcz mosolyától, mely talán nem is neki szólott, megzavarni?

Elkérdezte magától: nem-e szégyen és illetlenség az, hogy mig a két idősb Rozday, noha tisztességes, komoly és elég jó vagyoni állásu úri emberek, nem is gondolnak a házasságra, addig ő, a ki mindössze egy óra óta aljegyző, tehát még nem valami előkelő hivatalnok, szakit bátyjai elvével, melyet eddig mindenkor helyesnek tartott és szerelmes? — — De hát kibe? Hát ismeri-e azt a lányt? Az arczát látta: az remek, üde, gyönyörü; a szeme kék, mint a menybolt, mikor legderüsebb, az ajka kicsiny, a mosolya édes. De még a hangját sem hallotta . . . Mégis, egyszer utána kiáltott a cselédnek, hogy mit hozzon az üzletből; emlékszik, kellemes, csengő szopránja van.

A termetét nem látta, de ugy hiszi, mivel alacsony házban laknak s ő derékig sem látszik ki az ablakból, hogy kis termetü . . . Mindegy. Mi köze van a szerelemnek a hanghoz, a termethez? A szeme ragyog és boldogságot igér. A mosolya derüs és üdvösséget rejt. Ki bánja a bátyákat, az ő rozsdás elveikkel és ki törődik a többi kételyekkel? . . .

Rozday Gábor kinyitotta kis szobája ajtaját, mert az ablakon betóduló levegő nem volt képes lehűteni lázongó képzelmét. Csakhamar le is csöndesült. Higgadtan fogta fel a dolgot és rendezte gondolatait.

A lányt szereti: ez tény.

El fogja venni. Ez is önként következett becsületes gondolkodásából.

De az aljegyzői fizetés még kevés egy háztartásra. Vir tehát, mig jegyző lesz. Egy év alatt az is bekövetkezik. Hisz ő már idős ember és bizonyára tekintetbe veszik, hogy hibáján kivül fogott későn a hivataloskodáshoz.

Mit tegyen tehát addig?

Meg kellene ismerkednie: ötlött agyába. De e gondolatot hirtelen elfojtotta. Nem teszi. Nem akar a léha udvarlók sorába lépni. Ezzel tartozik a Rozdayaknak.

A hogy ő megszerette a lányt, az is szeretheti őt, lehet, reméli, hogy már is szereti.

Ő marad az eddigi álláspontón. Hanem tudatja szándékát a leánynyal, Hadd vegyen róla tudomást. Ugy könnyebb lesz a várakozás — mindkettőjüknek.

II.

Ilonka, az eleven kedvü, szőke Ilonka, már háromszor elolvasta azt a levelet, melyet az imént hozott neki, egyenesen neki, egy hordár — és mindig komolyabb lesz. Nem tudja elhinni, hogy ébren van, hogy az a levél neki szól s hogy azt az a fekete ember irta hozzá, a ki egy év óta olyan kitartóan járkál az ablaka alatt, de a ki annál, hogy rá szokott tekinteni, egy hajszálnyival sem ment tovább soha. Miféle ember lehet az, a ki ilyen különcz módon viselkedik, a felől Ilonka már sokszor elgondolkozott.

— Ha érdeklődik irántam — vélekedék a kis lány — pedig a tekintetéből azt olvasom ki, hát miért nem közeledik, miért nem ad valami jelt. Hiszen — maga előtt csak bevallhatja — hányszor bátoritotta tekintetével. Nem vette volna észre?... Ha pedig közönyös vagyok előtte, miért jár erre, miért néz mindig rám azzal a két fekete szemével, hogy majd elnyel? Különös ember.

Ez a levél meg épen felforgatta az Ilonka gondolatmenetét. A milyen világosan szólt, olyan rejtélyessé tette annak iróját.

Látszik a stilusán, hogy hivatalnok; sőt Ilonka azt is megjegyezte, — persze csak ugy magában, — hogy egy cseppet sem szép, sőt inkább csunya ember; nem is egészen fiatal; de rendkivül mély tekintetü fekete szemei vannak s olyan — érdekes. A levél még érdekesebbé tette.

Rozday Gábor egész lénye benne volt abban az egyszerü levélben:

«Tisztelt Kisasszony!

Fél év óta ismerem Önt látásból és szeretem. Nőül óhajtom venni; de mivel jelenlegi állásom nem nyujt még elegendő fedezetet egy szerény háztartásra sem, várnom kell legalább egy évig, a mikor hihetőleg előlépek és több fizetésem lesz. Kérem, várjon meg engem, a ki addig is szeretettel gondolok Önre.

Igaz tisztelője:
Rozday Gábor.»

Ilonka ujra meg ujra elolvasta a levelet. Sohasem hitte volna, hogy az az egyszerü látásból való ismeretség ilyen komoly és regényes alakot öltsön.

Imponált neki a férfias komolyság és becsületes szándék, mely a levélben nyiltan kifejezésre jutott, de a levél utolsó passzusából kiáradó őszinte melegség hatotta meg legjobban.

Az az ember nagyon szeretheti őt. Csak hogy nem önti érzelmeit szavakba — De hát mit feleljen neki? Választ nem kért; ismerkedni, ugy látszik, most sem óhajt. Még arról sem szól, ha vajjon Ilonka ismeri-e őt? Ezt, ugy látszik, feltételezte (és helyesen).

Ilonka kis szivét pár pillanatra végtelen öröm és büszkeség töltötte be. Ismerte a Rozdayakat névről és látásból; gyakran hallotta, hogy megrögzött agglegények; beszéltek hidegvérüségükről is; és épen azért meglepte ez a levél. Ő már ismerte Rozdayt, tudta is kilétét — persze, kiváncsi volt, — de sohasem hitte, hogy közöttük a legcsekélyebb komolyabb érzelem is létezhessék. Egyszerü utczai ismerősnek tekintette, még annál is kevesebbnek, minthogy Rozday nem köszönt neki; a szinházban nem látcsövezte, mulatságban nem kisérte.

De most, mikor Rozday maga bevallja, hogy szereti: abból a rövid, komoly levélből végtelen szerelmet és ritka férfijellemet vélt kiolvasni.

Lassan-lassan belemelegedett ebbe a gondolatba és rövid idő mulva pirulva vallotta be önmaga előtt, hogy *tudná* Rozdayt szeretni.

Ilonka sokáig zavarban volt, megmutassa-e a mamának a levelet, vagy sem? Gyermeki kötelességérzete azt sugallta, hogy ily fontos ügyben okvetlenül ki kell kérni a mama tanácsát, de aztán mást gondolt.

Fiatal lány létére ismerte a mamák azon tulajdonságát, hogy az ily ügyeket igen komolyan és rövidre szokták fogni. Meg volt győződve, hogy ha a mama megtudja a levelet, összeszidja a vakmerőt és — legalább is követet küld hozzá, hogy ne bolondítsa a lányát, — hanem, ha tetszik, vegye el, de *rögtön*.

És eszébe jutott, hogy Rozdaynak, mint komoly, higgadt embernek, bizonyára volt vagy lehetett valami oka arra, hogy e levelet neki és ne az anyjának küldje. Aztán — az igazat megvallva — Ilonka, mint minden lány, — szerette egy kicsit a regényességet.

S bármint óhajtotta volna Rozday saját ajkairól hallani a szerelmi vallomást, mégis tartott attól, hogy a mama hivatalos beavatkozása le fogja tépni az ismeretségről azt a fátyolt, mely oly érdekessé és kedvessé tette azt.

Tehát hallgatott.

Magába zárta édes titkát, szigoruan elrejtette a drága kis levélkét és hangosan dobogó szívvel, lázasan kipirult arczczal és gyönyörüségesen csillogó szemekkel ült az ablakhoz, várva, mikor megy Rozday hivatalba.

. . . Mint rendesen, a pontos időben közeledett most is.

Épen olyan kimért léptekkel, épen olyan komoly arczczal, mintha semmi sem történt volna.

(Vége köv.)

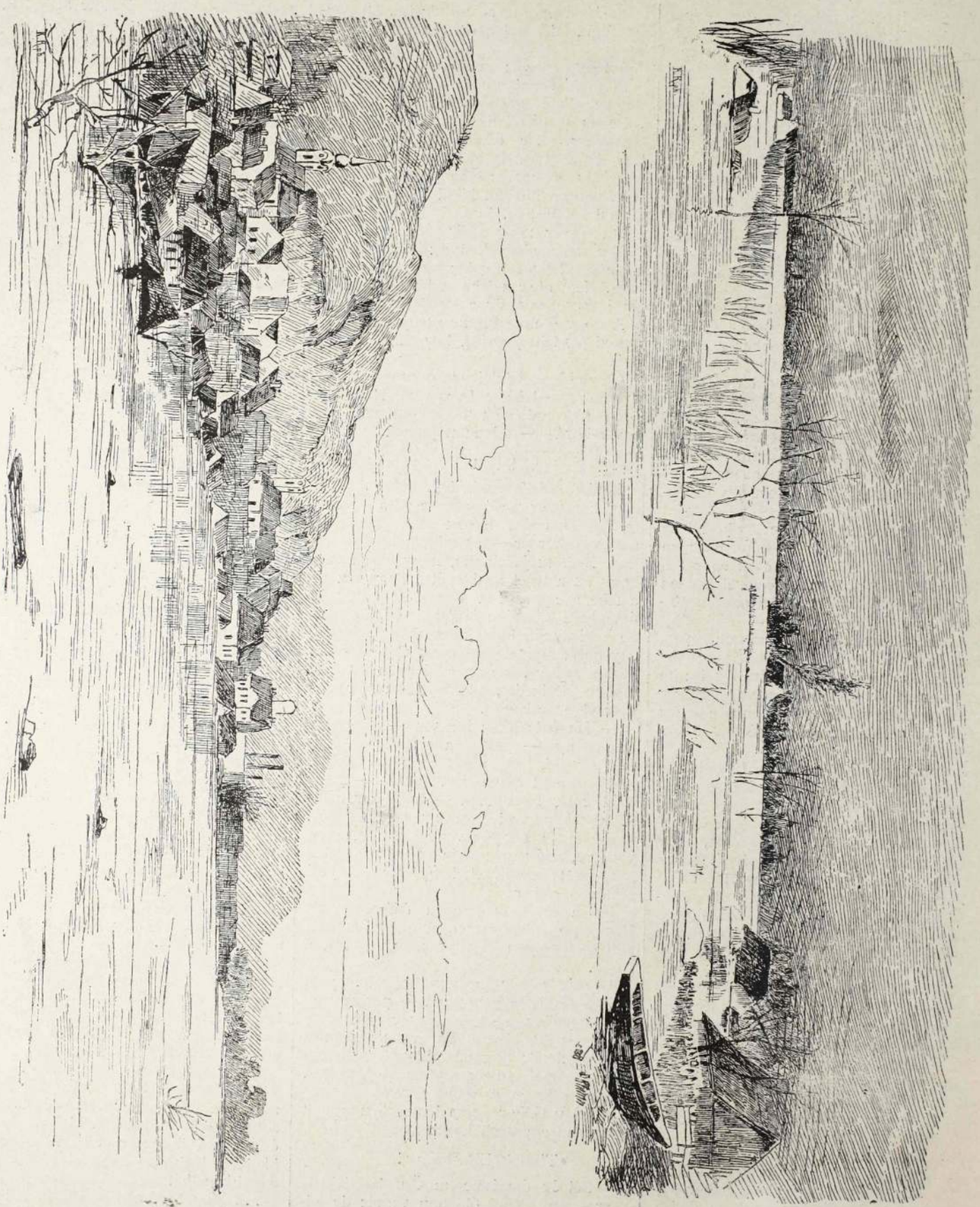

ÁRVIZKÉPEK A FELVIDÉKRŐL: ELBORITOTT FALVAK.

FELHŐSZAKADÁS UTÁN.

AZ ELSŐ HIR.

MARGITSZIGETI ÖTLET.

Az volt aztán a négy nap! A mi szúró, izzasztó heve van a napnak, a mi felszállható gőze van a földnek, víznek, az mind összeesküdött avégre, hogy mindent, a mi él, a mi mozog és vegetál, eltikkadásig elkinozzon.

A tisztelt verébkompánia vizi madárrá lett, fürdött, a hol csak szerét tehette; s még tollazata meg sem száradott, már megint lihegett, nyitott csőrrel kuczorgott a házak, a fák árnyékában.

A nem kevésbé tisztelt emberkompánia sem állott jobban.

A levett kalapon, a lefelejtett nyakkendőn, a napernyőn át a Dunafürdőig és fagylaltig, a lebocsátott függönyökön át az elérhető zöldig, azt a tisztelt emberkompánia mind elpróbálta, hogy végezetül arra a meggyőződésre jusson, sülök a napon, elolvadok az árnyékban.

Szóval a kánikula kifujta a dühét.

A negyedik nap utolsó sugara gyilkossá lett: beléfurta izzó hevét a nagy rom táján álló szomoru nyirfa legfelső levelébe, és az a szegény levél ötödnapra egyszerre csak sárga lett és meghalt.

«Napszúrásban» halt meg, első híre lett a nyár dühe végének — de első híre az ősznek is, mozgósitási parancs a madárvilág vándorainak.

Az ötödnapon fölkerekedett szellő letörte a meghalt levelet, egyet sodrott rajta, ugy hogy forogva tovarepült s csak lassacskán bocsátkozott le a még mindig üde gyepre.

A nagy róna tapasztalt, bölcs gólyái ezt előre is tudták, fölkerekedtek és oly tömegben indultak Egyptus szent folyója, a Nilus felé, hogy még az emberírta debreczeni hullólevelek is hirt adtak róla a világnak.

A természet első halottlevele másoknak is vitte a hirt.

Hullás közben meglátta a barátka. Tudják, kérem, ki az a barátka?

A keresztelő tudomány azt mondja, hogy ez a Sylvia atricapilla, szürke madár, feketés vagy legalább barna fejtetővel, hossza ennyi, szélessége ennyi stb. stb. stb., a természet szerető hive azt mondja, hogy egy szeretetreméltó kis énekes, ki a bokrok titkait fürkészi, piczi fészkével, kedves életpárjával tökéletesen beéri s naphosszat minden madártól azt kérdezgeti: «Édesem! mit csinálsz te — itt?» *

Tehát azt a levelet meglátta a barátka, tudta, mit jelent s igy tudta a kötelességét is: ki kell hirdetni fűnek, fának, erdőnek, mezőnek.

Sietett is, mert ezidén Budapest berkeiben és csalitjaiban kétszáznál több kesergő madárszív epedve várja az elszólító hirt; van reménye, hogy a kit elvesztett, azt megtalálja még valahol.

Hogyan? hogy kell azt érteni: kétszáz kesergő madárszív?

Elmondom.

Lombfakadás után történt, hogy egy messze kies tájon — Erdélyben — az a kiméletlen, önző, gonosz, ki minden madár ellen vét, a szivtelen ember kétszáz fülemülét rabságba ejtett s áruba bocsátott. Budapestre hozta, hogy innen a szélrózsa minden irányába szétküldözze.

A földi gondviselés, mely rendesen egy kicsit gondatlan, ez egyszer résen állott, elkobozta a foglyokot és szabadon bocsátotta. *

A ki a természetet szereti, az kalapot emel ily tett előtt, a ki a természettel társalogni is tud, az megbocsátja a földi gondviselésnek sok bűnét; egytől-egyig, a melyet ellene elkövetett.

Igen, de ezzel nem volt még minden jóvá téve!

Mert a szegény rabok párjai, fészkei ott maradtak, ezeket az idén — talán soha többé! — nem kereshetik fel, s ez nagy csapás, melynek fájdalmas voltán a visszanyert szabadság sem enyhitett.

Hát tudja a madár, mi a szivfájdalom.

De még hogy!

A ki fészeképitéskor arra vetemedett, hogy — kivált — éneklőmadarat lőjjön, az ismeri a madárfájdalom hangját.

Csak egyetlen egy szólam az, mely folyton ismétlődik — bús, kesergő, esdő, kétkedő, vádló, szemrehányó — minden.

Ez egyetlen szólamban benne van még az is, a mit a fájdalom költője emberi szóval festeni nem is tud; sőt még az a csodálatos tulajdonsága is van e szólamnak, hogy megérti az is, a ki soha madarat keseregni nem hallott; benne van mindaz, a mit az az egyetlen «jaj» is mond, mely az ember szavavesztett, néma fájdalmát egy pillanatra megszakitja.

És kétszáz rabmadár és kétszáz párja kesergett igy ez idén Erdély berkeiben, Budapest kalitkáiban egyszerre!!

Ezeknek és mindeneknek az a meghalt levél, a barátka hire azt mondja: készüljetek!

El, el innen, e folyók mentén délfelé, a tengerig s azon át, messze, egy más világrész tájaira, talán a Nilus titokzatos forrásaihoz, ott lesz talán a viszontlátás.

Talán? bizony talán! mert nagy az út és ezer a veszedelem rajta.

És aztán gyülekeznek.

Kik egy-egy tájon fészkeltek és családot neveltek, összébb szorulnak s a tapasztalt vének, kik a vándorútat már nagyapáikkal is megtették, vezetnek.

A bokorban, berekben mindenütt halljuk a jelszót, mely a vonulókat rendben tartja: itt — itt — itt!

A vándorok minden mozdulatán a sietség látszik; csak pillanatra állanak meg, mig a kinálkozó táplálékot fölszedik.

Ez nem az a tavaszi étkezés, a mikor a párok szorosan együtt tartanak, megpihennek s minden szólam szerelmi vallomás.

Hirtelenül fel s épen úgy el is tűnnek az őszi vándorlók s a hol még csak az imént hangzott a jelszó, szinte mozgott a bokor, ott egyszerre néma csönd és teljes nyugalom áll be.

Mennek a pálmák hazájáig — viszontlátásig majd tavaszkor.

Az első meghalt levél hirére elkezdi a gólya, utána következik a sivitó toronyfecske, az a nyilsebes röptü, keskenyszárnyu, kormos madár, mely az esőt jelzi éles «szii—szii» kiáltásával és még a Nicobár-szigetcsoporton sem állapodik meg; azután eltünedezik az aranybegy, a lombmadár, banka, szalakóta, az énekesek nagy családja, levonulnak a havas nyári dalosai, az Anthusok, később a szalonkák — mind délfelé el-el!

Mily pontokra? ezt most még csak a jó ég tudja. És megyen Erdély felől kétszáz, Magyarország felől kétszáz epedő fülemile is.

Vajjon hol találkoznak? milyen lesz a viszontlátás?

Az első párok alighanem Titel táján találkoznak ismét, ott, a hol annyi magyar folyó anyja, a Tisza is gyermekké válik s a Dunába úgy

« — — siet beléje,
Mint a gyermek anyja kebelére.»

Mi történik majd e piczi szivekben. Kitör-e az öröm hangja? S milyen ez?

A madarak öröme legtöbbnyire néma. De a ki a szemet, azt a beszélő szemet ismeri, mely a világ semmi lényénél sem oly tiszta tükör, mint épen az énekes madárnál, az kiolvassa a szív mondását.

«Itt—itt—itt! Egy hang! jaj az én kedves hugom! Oh szerelmesem ez a te hangod volt! Jer, menjünk, siessünk! ne álljunk meg sehol, csak majd a pálmák hazájában. El, el az emberek közeléből!»

Ezt fogja mondani e madárszem, ez dobogtatja meg a piczi madárszivet.

És azután elindulnak az ismert régi utakon, hogy azokon — halálra megijedjenek!

Mert az a nagy madárút, mely tőlünk a Bosporus, a Marmara-tengernek visz és annyi vándormadár útja, mivé lett az időközben!

Bulgária! ott ezidén az uj tavasz — mint mindig — lombot, virágot, fakasztott: de a nyár, az ősz napja a gyilkolás, halál ezernyi iszonyát érlelte: — és nem az isten napja tette ezt, hanem fényes napja a «koronás nagy czivilizácziónak», az a szörnyű nap, mely ma a gyilkos nevében vádolja a legyilkolt ártatlant.*

Eligazodnak-e itt a kedves vándorok, itt, hol a felhő ágyúfüstből lesz, a patak embervér, a mező egy nagy temető, a társadalom egy öldöklő csorda?

S ha valahogyan mégis átvergődnek, vajjon visszatérnek-e jövő tavaszkor? Nem rémülnek-e el az emberektől mindörökre? Az embertől, ki madarat, embert igáz és öl?

Oh visszajönnek ők bizonyosan, mert szivökben a leghatalmasabb az a legyőzhetetlen hatalom, mely tengeren és vérmezőkön át is elkalauzol: a madárhűség és madárszerelem!

ÁRVIZKÉP A FELVIDÉKRŐL: VÁGUJHELYNÉL.

* A kis madár énekének rövid strófája megfelel a mondatnak a «mit csinálsz te — itt» épen hangfestő. —

* Erről a szép tényről a maga idejében az összes sajtó megemlékezett.

* Vonatkozás az 1877—78 évi orosz-török háborúra.

ÁRVIZKÉP A FELVIDÉKRŐL: CSOLNAKÚT A HÁZAK KÖZÖTT.

NYILT LEVÉL EGY ASSZONYHOZ.

Nagyságos asszonyom!

Egy kis városban, a hol az embereknek nincs más dolguk, mint egymás tettére, beszédére, öltözködésére és minden mozdulatára figyelni, nagyon hamar megszületik a pletyka.

Az a bizonyos «azt mondják» nem hagy nyugton senkit, legkevésbé azt, ki szép, jó, vidám, boldog és ezeken felül még nagyon — gazdag is.

«Önt Nagyságos asszonyom — nem akarok hizelegni — a természet és a gondviselés elárasztotta mindezzel.

Nem lehetett tehát Ön sem kivétel a sok közül.

Ha néha rövid időre lekerültem abba a kis városba, a hol az Ön boldog tanyája van, megindult a pletyka Önről, egy másikról, egy harmadikról és még sok másokról, mig a kis város lakóit végig beszélték és akkor aztán ujból előlről kezdették.

Nem tulajdonitottam soha fontosságot e beszédnek.

De most, hogy egy nagyon komoly hir keresett fel engem, meg sem várva, hogy én jöjjek hozzá közelebb, egyenesen Önhöz fordulok Nagyságos asszonyom és kérem olvassa el nyugodtan, türelemmel első és talán utolsó levelem.

«Azt mondják» elválik a férjétől!

Nem akarom elhinni. De ha mégis úgy volna, nem kutatom az indító okot Nagyságos asszonyom, csupán egy tanácscsal akarok Önnek szolgálni és ha egy régi, nagyon régi jó barátjának, kinek létezéséről talán még nem feledkezett meg egészen, tanácsára nem szorul, vegye ezt egy tiszteletteljes kérelemnek.

Nagyságos asszonyom ne váljon el a férjétől!

Ugy-e bár csodálatos?

De emlékezzünk csak.

Ki is ez a jó barát, ki most előbukkan a sötétből? Mi jogositja fel őt arra, hogy Önnek tanácsot adjon, vagy Öntől valamit kérjen?

Emlékezzünk csak.

Nyolcz évvel ezelőtt volt. Hosszú idő nagyon.

Valjon vissza tudja-e képzelni magát abba az időbe, a mikor még rövid ruhában szaladgált a nagy kertben, a mikor felmászott a keritésre és azon át adogatta az éretlen szilvákat egy éretlen diáknak.

Emlékezzünk csak.

A holdvilágos esték a lugasban. A mikor a csillagokat akarta megszámlálni azzal a diákkal, ki secundát kapott az algebrából, de a csillogó szemek villanásából ki tudta olvasni hányszor kell annak a szőkehaju pajkos gyermeklánynak az ajkát és hányszor a homlokát megcsókolni.

Emlékezzünk csak.

Egy kis hinta a kertben, a hol párosával hinrázott a kis leány és a diák. A lánykában már akkor is meg volt a nagyratörés vágya. Mindig azt mondotta: «Magasabbra, még magasabbra.» És hintáztak, hogy recsegett a kötél és mikor a diák kérdezte, nem fél-e, hogy leesik, azt felelte: «Akkor is együtt esünk le.» És hintáztak addig, a mig a franczia gouvernantnak udvarolt a patikárus jogász fia.

Emlékszik-e Nagyságos asszonyom erre a diákra.

Gyermekéveinek játszótársa volt.

És később, mikor hosszas távollét után ujra találkoztak.

Megtudná-e most mondani, mit érzett akkor, midőn némán kezét nyujtá felé. Megtudná-e most mondani, miért reszketett akkor olyan nagyon keze, miért csillogott köny azokban a mosolygó szemekben és miért tapadt tekintetük úgy egymásba, mintha örökké ezekben a szemekben akarnának gyönyörködni, mintha azokból olvasták volna a gyönyört, a földi boldogságot.

Emlékezzünk csak.

Majális volt a nagy erdőben. Önt körül rajongták. Egész udvara volt.

De a tánczok már mind le voltak foglalva. Ön foglalta azt le, csak egy embernek, a maga meglett diákjának.

Milyen szép is volt Ön akkor este, milyen jó is volt Ön akkor Nagyságos asszonyom.

Hajnal felé négyes fogaton akarták hazavinni, de Ön nem ült fel a kocsira, hanem gyalog ment a — diákjával.

Minő út is volt az.

A pirkadó hajnal, a harmatos fű üde illata, a fák leveleinek halk zsongása, az ébredő madarak kedves dala volt a kisérőjük.

Az Ön szivében is hajnal pirkadása volt akkor.

A szerelem hajnala.

Az Ön ajkán is dal kélt. Szebb, zengőbb, bájosabb, mint a madarak éneke. A szerelem dala.

Halkan, susogva vallotta meg szerelmét.

Halkan, susogva igért hűséget.

Emlékezik-e még Nagyságos asszonyom, mit álmodott akkor, midőn a nap keltével tért aludni.

Oh máskép történt az minden, mint a hogy Ön azt akkor megálmodta.

Nagyságos asszonyom, ne vegye rossz néven tőlem, hogy felidézem ez emlékeket, de olyan jól esik néha gondolnom reá. Az én ifjuságom története is benne van. Hisz én voltam valamikor az Ön diákja. Igen, én voltam az. De milyen régen, régen volt.

Es megtörtént az a mindennapi dolog, hogy a posta egy eljegyzési kártyát hozott nekem. Szép elefántcsontpapiros volt, arany szegélylyel. Gót betükkel volt rányomva az Ön neve és még valakié, a kit én csak hirből ismertem. Legalul pedig csak az állott, hogy «jegyesek».

Hires ember a vőlegénye. Az egész megye ismerte. Nagyon sok vagyont örökölt az édes atyjától.

Nem akartam elhinni, hogy Ön menyasszony, mint a hogy most nem akarom elhinni, hogy elválik a férjétől.

Először csalódtam, mert Ön tényleg menyasszony volt és nemsokára asszony is lett.

Bár most ne csalódnék és Ön továbbra is asszony, hű feleség maradna.

Esküvője után borzasztó napokat éltem át. Két eset állott előttem: Vagy erősnek lennem és főbe lőni magam, vagy még erősebbnek lennem és némán türni a fájdalmat, a lemondást.

Nem volt erőm főbe lőni magam. Pedig micsoda szenzácziós dolog lett volna ez és micsoda remek ürügy lerázni nyakamról ezt az életet és lehettem volna halott — a szerelem halottja.

Talán Önnek is használtam volna ezzel Nagyságos asszonyom.

Micsoda nimbusza lehetett volna Önnek. Milyen félelemmel, mennyivel több tisztelettel néztek volna fel Önre.

A férje, a gazdag férje talán még több szerelemmel szerette volna.

Milyen dicső is lehet egy nő, a kinek egy — halottja van.

ÁRVIZKÉP A FELVIDÉKRŐL: ELPUSZTULT FALU.

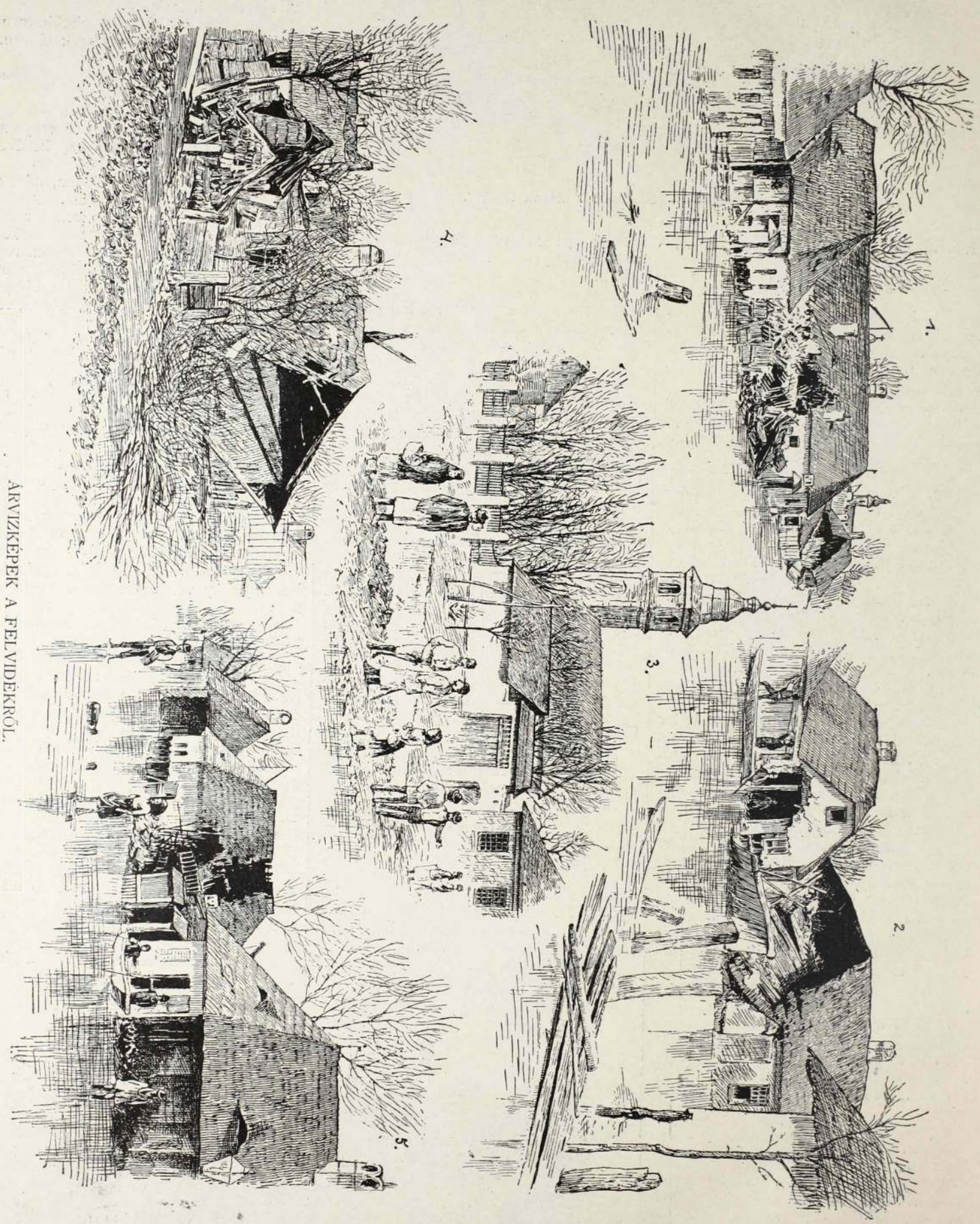

ÁRVIZKÉPEK A FELVIDÉKRŐL.

1. Házak víz alatt. 2. Bedőlt házak. 3. A templom körül. 4. A kertek alján. 5. Utcza víz alatt.

ÁRVIZKÉP A FELVIDÉKRŐL: MENTÉS.

Bocsásson meg Nagyságos asszonyom, hogy akkor nem gondoltam erre és nem lőttem magam főbe, hanem szenvedtem s türtem csendesen, némán nagy fájdalmamat s lett belőlem, mint sok másból, egy boldogtalan szerelmes.

Nem is gondoltam még soha arra, hogy én e földön boldog is lehessek. Megszoktam a boldogtalanságomat s ez a boldogtalanság életszükségletemmé vált. Megszoktam abba is, hogy Ön egy gazdag, jó férjnek a boldog felesége és nem vagyok képes Önt ujra szabadnak képzelni.

Kéjelegtem a kínban, a melyről most lemondani annyi volna, mint szerelemben ujra csalódni. Megváltozna életem, gondolkozásom s megszokott, jól eső boldogtalanságomat ujabb, ismeretlen, meg nem szokott boldogtalanság váltaná fel.

Hisz mindig azt hallottam Ön felől, hogy boldog.

Egyszer maga is mondotta nekem, hogy elérte mindazt, a mit egy asszony elérhet, a férje szereti, olyan, mint egy hű eb, a szeméből olvassa ki mindazt, a mi után csak vágyik.

Van saját fogata. Egy ponny-fogat, a mit az egész város irigyel, ha végighajt velök a főutczán.

Selyem ruhákban jár. Van aranya, gyémántja. Van háza, kertje, földe, mindene. Még udvarlókat is tarthat magának.

Nagyságos asszonyom mit kiván még többet. Kinél volna jobb dolga.

«Azt mondják», hogy elválik a férjétől!

Nagyságos asszonyom gondolja meg jól, hogy mint tesz. Az a ki megszokta a kényelmet, az urasságot, ki lovakat és udvarlókat tartott, nem birja megszokni a dolgot, nem tud gyalog járni és nem bir udvarlók nélkül élni.

Nagyságos asszonyom ne váljon el a férjétől. Nem akarok a botrányról beszélni, a mi kinos lesz Önre is, a férjére is, a ki Önt olyan nagyon szereti, csak a multunkra hivatkozom és kérem, ne tegye meg, mert hisz csak Önön mulik.

Ne rontsa meg az boldogtalanságomat. Hagyja meg nekem azt az egyedüli romot, a mi multam légvárából megmaradt. Olyan nyugodtan, olyan csendesen éltem eddig boldogtalanságomnak, ne zavarja fel életem folyását.

Nagyságos asszonyom ne váljon el a férjétől!

Erre kéri Önt egy régi, régi igaz barátja.

Másolta *Justus Dezső.*

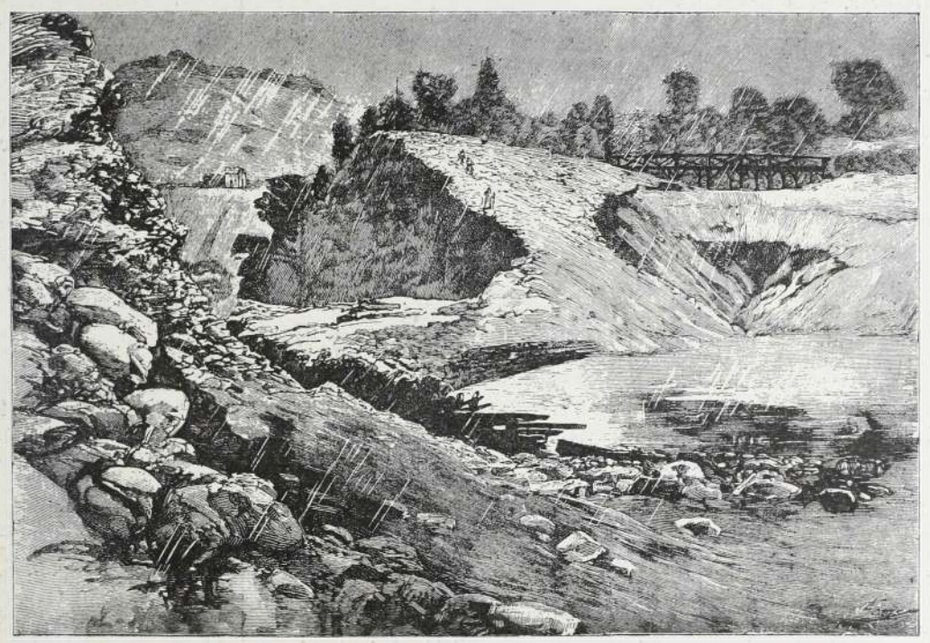

ÁRVIZKÉP A FELVIDÉKRŐL: HEGYMOSÁS PŐSTYÉN MELLETT.

A GALAMB.

REGÉNY. 2

Irta: Márkus Miksa.

Kénytelen-kelletlen beleegyezett tehát. Miklós sem nagyon szivesen ment Bécsbe.

Jó barátait kellett elhagyni a budapesti egyetemen és szinte félt attól a nagy városstól, a melyben alig volt néhány ismerőse.

Különben kellemesen és kényelmesen élt.

Az öreg Kádár szigoru ember volt, de fukarsággal nem vádolhatta senki.

Minden hónap utolsó napján beállitott Miklóshoz a nagyszakállu levélhordó, a piros pecsétes pénzeslevéllel.

Egyszer Kálmán meg is irta az apjának, hogy jobb volna talán utalványon küldeni a pénzt, azzal kevesebb a bajlódás, de az öreg imigyen felelt erre:

«Az én fáradozásom neked gondot ne okozzon. A mi postamesterünknek ugyan nyugodtan átadnám a pénzt, mert becsületes magyar ember, de a német postamesterben nem bízom, bizonyosan az ujjához ragadna vagy egy ötvenes.»

A mikor Miklós eljött hazulról, akkor tartották meg nagy csöndesen Katicza

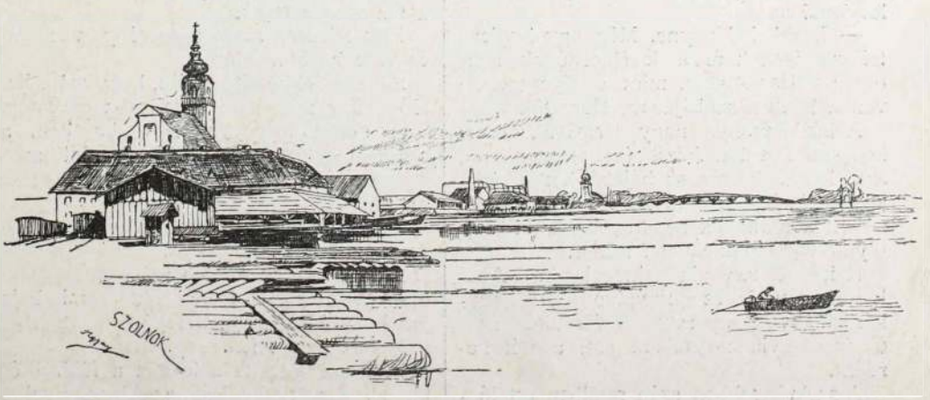

ÁRVIZKÉP A FELVIDÉKRŐL: ELBORITOTT FALU.

húga eljegyzését Zakár huszár-főhadnagygyal.

Furcsa kis eset volt ez.

A Kádár és Zakár családok emberemlékezet óta szomszédosak voltak egymással és a kádárfalvi meg a zakárfalvi földesurak mindig tartották egymással a jó barátságot. És ennek daczára, évszázadok óta elő nem fordult az az eset, hogy a két familia két tagja összeházasodott volna.

Véletlennek nem is nevezhető ez. Inkább valami ösztönszerű sejtelem tartotta őket távol egymástól. Mintha tudták volna, hogy nekik csak barátkozni szabad, hogy a házasságból baj lesz.

A családi hagyományok szerint egyetlen egyszer történt, hogy egy Kádár fiú beleszeretett egy Zakár leányba.

A kézfogó előtti napon Kádár Istókot holtan hozták haza az erdőből. Valami gonosz vadorzóval találkozott, az lőtte le.

Az öreg Kádárt, Miklós apját azonban nagyon boszantotta ez a babonaszerü idegenkedés.

Keményfejü ember létére, már a mikor megszületett a kis Katicza, kimondta a szentencziát:

— Ezt a leányt csak Zakár fiú kapja feleségül.

Zakár szomszédnak nem volt ez ellen kifogása.

Hat éves volt az ő Péterkéje, a mikor a szomszéd kis leánya született és igy már szinte jegyesekként nőttek fel.

Péter Bécsujhelyre került, a katonai akadémiába és egy napon mint fess, szép huszártiszt került haza.

Nem is beszéltek sokat arról, hogy el fogja venni Katiczát.

A két öreg már rég elvégezte ezt s ők maguk is hozzászoktak ehhez a gondolathoz. Csak éppen arra vártak, hogy Péter főhadnagygyá legyen. Ez már mégis sárzsi. Egy hadnagyot nem lehet komolyan venni. Az még gyerekszámba megy a családi életben.

Miklós nem nagyon örült ennek a házasságnak. Nem szerette a Zakár familiát. Ha megkérdezték volna tőle, miért? nem is tudta volna hamarosan okát adni.

Erre a házasságra gondolt az egész úton, mig a megujuló hózivatarban hazafelé baktatott.

Kalandjáról már el is feledkezett. Csak az járt a fejében, érkezett-e hazulról levele.

A kapuban a kedélyes házmester nevetve fogadta:

— Na Herr Niklo (igy nevezték az egész házban) örülhet, hogy hazakerült. Bizony gonosz idő van.

S azzal széles tenyerével leverte a havat Miklós bundájáról.

— Nem tudja Prochaska úr, érkezett-e levelem?

— Levele? Hogyne. Még egy kupicza trébert is adtam a levélhordónak, mert olyan volt szegény, mint a jégcsap. Ott van a levél a szobájában, Herr Niklo.

A háziasszonya nagy lármával, veszekedéssel fogadta. Jóizű bécsi asszony volt, a ki lakása három szobájából kettőt bérbe adott Miklósnak, ő maga férjével meghuzódott a harmadik nagy szobában, a mely olyan volt, mint valami raktár.

Kahanné ugyanis szinházi jelmezekkel kereskedett. Hires primadonnák, szegény kóristalányok egyaránt megfordultak nála és mindegyik megtalálta azt, a mit keresett.

A szekrényekben szép rendben ott lógtak a drága selyemruhák, egyszerü kartonszoknyák, csipkeköntösök, királyi palástok, parasztrokolyák.

A fiókokban száz meg százféle ékszer hevert. Diadémok, karpereczek, függők, gyűrűk, a melyek nappal oly szürkék és homályosak voltak, de este, mikor a szinpad világossága esett rájuk, ugy ragyogtak, szikráztak, hogy fényükkel túltettek a valódi ékszereken.

Kahan bácsi az nem sokat törődött az üzlettel. Nagyon rejtélyes férfiu volt. Folyton ugy járt-kelt, mintha világrenditő és rendkivül sürgős ügyekben fáradoznék, pedig összes foglalkozása az volt, hogy naponkint zsebrevágta azt az egy forintot, a mit a feleségétől kapott és azt elszivarozta, megitta.

Este aztán nagyon komolyan hazajött és rendkivüli fontoskodással vette elő az öt krajczár ára bonbons-t, melylyel nem felejtett el egy napon sem feleségének kedveskedni.

Miklóst nagyon szerették. Csöndes fiatal ember volt, nem járt későn haza, éjjel tizenkettőig, egyig tanult, pontosan fizetett, szóval valóságos ideális «szobaúr» volt.

Vigyáztak is rá, mint a szemük fényére.

És Kahanné, mikor azt látta, hogy Miklós fázva, összeázva toppan be, haragosan kiáltott rá:

— Ejnye, ejnye Herr Niklo, bizony egy kocsit vehetett volna ebben az időben. Kár olyan nagyon fukarkodni.

— Kedves jó Kahanné, szivesen megfeleltem volna az ön kivánságának, de úgy látszik a kocsik a hóbuczkák alatt pihennek. Egy országért nem lehetett egy kocsit kapni.

— Hát csak menjen gyorsan be és vesse le a czipőjét. Én majd addig teát főzök. Vacsorált már?

— Nem én. Ha egy pár lágy tojást is kaphatnék, nagyon megköszönném.

— Már hogyne kaphatna. Azonnal meglesz. Addig olvassa el a levelét. Hiszen előbb ugy sem eszik, azt tudom.

Miklós nevetve ment be lakásába.

A kályhában csak úgy pattogott a tűz. Olyan kellemes, otthonias volt ez a szoba, látszott, hogy a ki gondozza, az szereti azt, a ki itt lakik.

Miklós ledobta bundáját, kalapját és az ablakhoz lépett.

A lámpa mellett ott feküdt a várva várt levél.

Az anyja irása volt.

Bizonyosan megbizásai vannak számára a jó, aranyos asszonynak.

Fölszakitotta a levelet és a kályha mellé ülve elolvasta.

Kahanné gyorsan vizet forralt és úgy sietett, hogy néhány percz alatt elkészült a tea meg a tojás.

Egy tálczára rakta a szerény vacsorát és vitte be Miklósnak.

Sokszor elmondta azóta, hogy soha életében úgy meg nem ijedt, mint ez estén.

A tálcza megremegett a kezében, a csésze megbillent és ha hirtelen jól meg nem fogja, a szőnyegre hull az egész mindenség.

Miklós ott ült a karosszékben és keservesen zokogott.

A levél ott hevert lábainál.

— Az istenért, Herr Niklo, mi baja van? Az édes anyja beteg?

Miklós nem felelt.

Kahanné fölvette a levelet a földről és ide-oda forgatta kezében az idegen nyelvü irást.

— Feleljen kérem, vagy én azonnal doktorért szaladok.

Nagynehezen kissé lecsendesedett a fiatal ember.

— Kérem kedves Kahanné, hagyjon magamra. Nem beteg az édes anyám. A hugom beteg egy kissé. De a levél nagyon felizgatott.

Kahanné habozva, lassan távozott.

Miklós pedig felugrott és föl s alá járt a szobában.

Ujra kezébe vette a levelet, melyet háziasszonya az ablakra tett.

Még egyszer elolvasta, mit ir az anyja.

«Kedves, drága Miklósom!

Jó egészségben találjon a levelem. Bánatos szivemet csak az vigasztalja, hogy te jó fiam egészséges, boldog vagy.

Számolom a napokat, az órákat, hogy mikor látlak ujra. Nem hiszed el, nem hiheted, mennyire fáj nekem, hogy szomoritást kell okoznom neked. De hiába, nem tudom, nem tudom eltitkolni, megszakad belé a szivem.

Szegény kis Katiczám a mult hét óta nagyon, nagyon beteg. A jókedvü, vidám leány sápadtan, szótlanul ül szobájában, még velem is alig akar beszélni. Kolozsvárról itt volt a tanár, de csak édes atyáddal beszélt.

A mi orvosunk csak rázza a fejét. Olyan vagyok már, mint az őrült. Az apád magába zárja rettentő fájdalmát, de ő is olyan, mint a halott. Hadd ott azt a nagy várost és jöjj haza. Siess fiam.

Várlak, várlak.

Szerető anyád.»

Miklós csöngetett.

Kahanné csak úgy rohant be.

— Mit parancsol Herr Niklo?

— Kérem csomagolja össze a dolgaimat. Elutazom.

— Most, éjjel?

— Igen most.

Az asszony kiszaladt és rögtön visszatért a férjével.

— Hallod Kahan, a Herr Niklo most el akar utazni. Hallottál már ilyet.

— Nem, ilyet még nem hallottam, felelt teljes nyugalommal Kahan ur. Nem is fog elutazni.

Miklóst bosszantotta ez a nagy higgadtság és türelmetlenül kiáltotta:

— Ha én azt mondom, hogy utazom, akkor utazom. Kérem a ládámat.

— De higyjen nekem Herr Niklo, egyetlen vonat nem megy ma éjjel Bécsből. Talán még holnap délelőtt sem. Ezer meg ezer ember dolgozik, hogy a pályát szabaddá tegye.

— De nekem el kell utaznom.

— Már pedig ma innen máskép, mint léghajón nem lehet kijutni.

Folyt. köv.

AZ AKADÉMIÁRÓL.

Több ok késztet bennünket, hogy ezúttal bőven szóljunk a magyar tudós társaságról. A politikai változások úgy látszik nagy befolyással lesznek ennek a nagy hivatású intézménynek fejlődésére. A változás, mely az Akadémia kebelében történt, tulajdon-

kép nem is változás, hanem csak visszatérés a régi állapotokhoz. Immár ujra beköszöntöttek az Akadémiára azok a napok, melyekben az áll élén, a ki különben is politikai állásánál fogva hivatva van, vezére lenni a magyar tudományos világnak. Eötvös József báró a legnemesebb magyar kultuszminiszter elnöke volt Akadémiánknak, nem különben Trefort Ágoston, a magyar tudomány egyik disze. Most Eötvös Loránd báró, az Akadémia elnöke, jutott a vallás és közoktatásügyek miniszteri székébe, melyre tudásánál, talentumánál fogva esztendők óta predesztinálva volt. Nem fognak e változással uj idők virradni az Akadémiára. Miben állhatna is az a jelentékeny fordulat? Több ambiczióval, több buzgalommal az elnök miniszter se csügghet az Akadémián, mint az elnök-professzor. A mit az Akadémia érdekében meg lehetett tennie, azt megtett eddig is s mindenfelé becsült és tisztelt egyénisége osztatlan közbizalom részese volt. Dolgozott, munkálkodott eddig is az Akadémia érdekében, dolgozni, munkálkodni fog ezután is. Hogy pedig a munkaköre uj pozicziója körül szinte megszázszorozódott, az bizonyára nem arra fogja vezetni, hogy csak egy cseppnyit is elvonjon az Akadémiától, hanem, hogy fáradozásait — az Akadémiánál betöltött munkakörének sértetlen fentartása mellett — épp ugy megszázszorozza, mint a hogy tevékenységének köre megszázszorozódott. Erre a vélekedésre jogosit fel bennünket Eötvös Loránd báró eddigi szereplése és pályája.

Eseményszámba vehető annak a munkának megjelenése, melyet nehány nap előtt az Akadémia kiadott. *A régibb középkor (IV.—X. század) emlékei Magyarhonban. Irta Hampel József. Első rész.* Ez a munka czime. Hosszú esztendők munkájának gyümölcse ez a vaskos kötet. A mi a magyar archeologia körül napjainkig történt, mindannak hiv és teljes képét adja. Tulajdonkép csak gazdag leltár az egész mű; leltára mindannak, a mi a jelzett kort illetőleg a föld alól kikerült. Hatalmas amforáktól rozsdás sarkantyúkon át az iczipiczi gyűrűkig s láncszemekig minden talált régiséget rajzban magába foglal. Azon a kétszáz képes táblán, mely a kötetet képezi, feltalálhatók a népvándorlás műtörténelmi hagyományai, a mennyiben nyomot hagytak Magyarországon. Jobbára finom tollrajz mind a másfélezernél több ábra. Esztendőkön át dolgoztak rajtuk kiváló rajzolók, hogy hiven rajzban megörökitsék az emlékeket. Az Archeologiai Értesitőben sorra megjelentek e rajzok, melyek csak kis részét alkotják annak az óriási dúczgyüjteménynek, mely az Akadémia tulajdonában van. Ez első részt nemsokára követni fogja a második, mely ép ily remek kiállitásban mutatja majd be az épitészeti és szobrászati emlékeket. De azután következik csak az igazán nehéz munka: az emlékmaradványoknak tárgy és forma szerint való kellő csoportositása stilisztikus rokonságuk alapján és az analógiák összeállitása korok és vidékek szerint, illetve mindezekből a tudományos következtetések levonása: a stilusok eredetének megállapitása és a korbeli és néprajzi megállapitások kérdései. Mindez azonban csak az anyaggyüjtés és elrendezés után következhetik. Ezt megnyitja a jelen kötet, mely lehetőleg kronológikus s részben stilisztikus analógiai rendben mutatja be a leleteket. Kiemelkedik a szilágysomlyói s a nagyszentmiklósi kincs: gyönyörü medaillonjaival, ezek remekmívü és formákban s ornamentumokban változatos korsóival. Nem kevésbbé jellemző a kunágotai sirlelet, melynek motivumaiban keleti vonások is fellelhetők. A szegedöthalmi sirleleteknek is kijut a maga része csatjaival s övtartóival érdekes tanulmánytárgyat képezvén. Tán számban legtöbb tábla a keszthelyi sirmezőt illeti, mely szinte ontotta magából a töméntelen számu kincseket, midőn Lipp Vilmos vezetése alatt a csákányok és ásók nekivetették magukat. Hosszú sor volna végigkisérni ezt az egész kötetet és hiába is fáradnánk abban, hogy csak egy-két szót is mondjunk minden csoportozatról, egykönnyen ki nem meritenők az anyagot. Azért hát egyszerüen figyelmébe ajánljuk a közönségnek ezt a munkát, melynek kiadásával a Magyar Tudományos Akadémia ismét nagy szolgálatot tett a magyar tudománynak. Csak még egy megjegyzést, mely az Akadémiához szól. Az ilyen jelentős munkát tán jó volna valami más nyugateurópai nyelvü kis szöveggel is kinyomatni. Hozzájárulhatna az ily kiadás hazánk kulturjának megismertetéséhez s egyszersmind egyik czáfolata lehetne azoknak a rágalmaknak, melyekkel fejlődő kulturánkat illetőleg bennünket elhalmoztak. Vagy tán egy latin nyelvü kiadás még jobban megfelelne. Az archeologusok klasszikai műveltsége lehetővé teszi az ily tudományos volapük nyelven való kiadást.

—ai.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(Direktort! — Beszámolás. — Premiér a zöldben. — Tervek és kilátások.

A négy bérletpótló, üres ház előtt lefolyt előadás is végére jutván, a nemzeti szinház portájára is ráforditották a kulcsot. És lészen pihenés két egész hónapig. Legyen is pihenés; belefáradhattak a buzgó szinészek a sok komédiába, hadd élvezzék hát egy kisse az életet. Harczban állottak a télen gyakorta a természettel, hadd keressék fel hát a való természetet s meritsenek belőle inspirácziót s lelkesedést

Ám a direktóriumoknak a nyári szünet nem pihenés. Akkor köszönt csak be igazán a nagy dolog: előkésziteni a jövő szezónt. A nemzeti szinház igazgatója is az elkövetkezendő évad számára munkálkodnék, ha birna. De nem bir, mert nincs. Első drámai műintézetünk még mindig igazgató nélkül szükölködik. Valóságos vajúdás ez a direktorválság. (Az intendánsválságról nem is szólunk, mert intendáns nélkül valahogy csak megélünk, de direktor nélkül még csak moczczanni se birunk.) Halogatják, tologatják az igazgató kinevezését. S valjon miért? Azt tán maga a miniszter úr se tudja. Pedig halad az idő. Ez a két hónap mihamar elmúlik és aztán belepottyanunk a szezonba programm nélkül, terv és czél nélkül. Igaz hogy a kik Paulay halála óta az ügyek élén állanak, most is serényen buzgólkodnak a szinház körül. De kié a felelősség? S ki biztosit róla hogy valjon az elvégre mégis kinevezendő igazgató nem fogja-e merőben dezavuálni a most vezetők tetteit s terveit.

Direktort kérünk, direktort! S minél előbb! Ne várjanak, mig nyakunkba szakad az idő. Különben beköszönt mindjárt kezdetben az akaratlan hebehurgya gazdálkodás. Direktort, direktort!

* * *

Követelődzünk a jövőre nézve s még be sem számoltunk a multról. Mert nehezünkre esik ez a beszámolás. Keserü, fájdalmas és vigasztalan dolgokat idéz föl a mult szezónról való megemlékezés. Hosszu évek óta nem volt ily keserves évadja a nemzeti szinháznak, csapás csapást ért ennél a szinháznál. Szezonnyitakor Nagy Imre hunyt el szomoru halállal, szezon derekán Paulay Edét ragadta el a végzet. Elárvult a szinház egészen. Alapjaiban renditette meg ez a két csapás. És folyt a szezon egykedvűen, unalmasan, vigasztalanul. A bukások végtelenjében alig egy-két oázis. *Baba, Papa, Miniszteri tárcza* stb. sorra buktak. Szebb sikert csak Karczag két csinos darabja s Herczeg komédiája s Váradi szép Rafaelje aratott. A külföldi premiérek se váltak be ugy, a hogy remélték. Jászai Mari hatalmas alakitása se tudta teljes sikerre juttatni se *Sapphót*, se az *Otthont*. A feleleventések közül *Tudor Mária* csak félsikert aratott. A *Képzelt beteg* nem talált kellő méltánylásra. Egyedül a *Kaméliás hölgy* ütött be teljesen, produkálván egyre zsúfolt házakat s szerezvén tapsviharokat a Márkus Emilia geniális alakitásának.

A mult esztendei programm tervezetét pedig épenséggel nem tartották be. Elmaradt *Augier* két igért darabja, Vasiliadis *Galateája*, Lessing *Galotti Emiliája*, Shakspere *II. Rikárdja*, stb. stb. Helyettük azonban kaptunk *241. czikkeket* és *Bombignaci képviselőket*. Bizony keserves dolog ilyenekkel hinni pótolva az elmaradtakat.

De a szezónt nem csak a premiérek teszik. Elvégre is a bemutatók balsikere nem a direktórium hibája csak. Száz esztendőkön át senki ki nem tudta tapasztalni az ezerfejü publikum szeszélyeit, nos mért ép a szinházigazgatói ne törjenek meg e szeszélyeken. De maga a szezón az egész repertoár olyan banálisan semmit mondó volt.

A klasszikusok rendre lekerültek. Shakspere minden második hónapban egyszer jutott szóhoz. Moliére még annyiszor se. Szigligetire is hónapokig várhattunk. Csikyt se kultiválták. Hát kinek a világa járta? Senkié. Napról-napra haladtak a dolgok czéltalanul, tervtelenül. Éltünk, ennyi volt az egész. Hogy mikép, az mindegy, de éltünk. Szóval napszámosmunkát végeztünk. Dolgoztunk egyik napról a másikra a betévő falatért, de egyéb köszönet nem volt a dolgunkban. Mikor pedig lejárta a szakmány, becsuktuk a boltot.

De azért nem fakadunk zokszóra. Miért is volna s ki ellen? A kik az ügyek élén állottak, megtették kötelességüket. Hibát senki se követett el. Sőt serénykedtek a jó ügyhöz méltón. De ha nem volt vezér! A ki vezetett, az is csak félve lépkedhetett, mert ki tudja, holnap nem állitanak-e más vezért az ügyek élére?

Azért hát csak azt hangoztatjuk, a mit fentebb is hánytorgattunk. Direktort, direktort! Csak ez tudna bizalmat kelteni a jövendő iránt s kárpótlást nyujtani a multért. Direktort kérünk, direktort!

* * *

Odakünn, az ákáczok közt égnek meredő városligeti szinkörben érdekes premiért láttunk. Nem nagy port vert fel, de

annál érdekessebb és élvezetesebb volt. *Ördögűző huszártiszt,* ez volt a premiér czime, mely kevesebbet igér, mint a menynyit ad.

Azt hittük valami fura uj bohózat lesz, s meggyőződtünk róla, hogy régi ismerőst köszönthetünk a bemutatott vigjátékban. A Makranczos hölgy magyar átültetése ez a különös czimű vigjáték s ebben az átültetésben sokat adták egykor a szinpadokon.

Izlésre való jó ötlet volt ez a feléleventés.

Nem vesztett ez a munka semmit a lomtárban való heverés alatt. Friss maradt és elpusztithatlannak bizonyult. Hiába, Shakspere még igy átgyurva-gyömöszölve is csak Shakspere marad. S a Virág Antal keze nem birta leverni azt a zománczot a nagy britt művéről. Különben a jó előadás csak emelte a pompás munka hatását. Bónis és Abray igazán becseset produkáltak s megérdemlik alakitásukért a méltatást.

* * *

Kezdődnek a programmtervezetek. Nem hivatalból adódnak ki, hanem szerény intervjúk, szinházi eredeti hirek stb. alakjában.

A közönséget megnyugtatják, mert hát a direktorságokban eljárók immár terveznek sok mindent, a mi nem fog sose sorra kerülni. Ámbátor az idén szokatlan szerénységgel és alázatossággal köszöntenek be ezek a tervek . . . A nemzeti szinház csak három eredeti darabot igér. Kettő közülök bohózatnak igérkezik, a harmadik magasfajú vigjátéknak. Gabányi *Kisvárosi csevegésekkel* folytatja a Kókai házzal szépen megkezdett s Apósokkal derekul folytatott bohózatiró pályáját. Legifjabb Szász Károly pedig *Katolnai úr házasságával* akarja kimutatni, hogy megirigyelte a magyar bohózat irók ugyancsak megtépett és sose virult babérait. Bartók *Örvényét* nagy várakozással lessük. Bartók mindig a stil embere volt, nem vélnők, hogy ezuttal megtagadná magát. Okunk van rá, hogy bizzunk benne, hogy az Örvény jambusai tartja majd magát a bohózatos irány silány prózájában. A külföldi darabok közül is emlegetnek néhányat. A Pailleron *Cabotinje* bizonyosan a jövő szezon egyik legérdekesebb, de előreláthatólag legkevésbé zajos sikerű premiérenek igérkezik. Az Echegarayra kiállitott váltót pedig, ugy látszik, prolongálni akarják a jövő esztendőre. *Bernardo Mantilla* az előadásra tervezett Echegaray dráma. Alig vélnők, hogy a nagy spanyol drámairónak ilyczimű munkája volna. Ha jól emlékszünk Bécsben adtak egy ily czimű Echegaray munkát, mely azonban csak átdolgozása volt Galeotto szerzőjének Mala raza czimű munkájának. Ha ezt akarnák átültetni, sajnálnók.

Meritsünk direkt a forrásból, ne akarjanak minden áron egy eredetiségétől megfosztott munkával előállni. Ha pedig tévednénk e véleményezésekben, úgy készséggel visszavonjuk előre is rosszhiszeműségünket. Mindez azonban nem akadályoz meg benünket abban, hogy ne nézzünk felette nagy várakozásokkal Echegaray ez előadandó műve elé. A mit még emlegetnek a jövő évadban előadandó külföldi termékekről, az bizonytalan és inkább az által válik ki, a mi nincs közöttük. Hogy szót ne szaporitsunk, csak ujra azt ajánlhatjuk, a mit oly sokszor meg is tettünk, — hogy: nyissa a nemzeti szinház nagyra a szemeit. Tekintsen körül az egész modern irodalomban, minden irányban. S tekintsen hátrafelé is, ahonnan Elektralázzal kecsegtetnek. Bizony az ilyen láz megalapithatná a jövő szezón erkölcsi és anyagi sikerét.

Emin.

IRODALOM.

Vadrózsa kisasszony. Elbeszélések. Irta Kövér Ilma. Jókai Mór dr. bevezetésével. 1894. Budapest. Singer és Wolfner kiadása. Lapunk olvasói kétségkivül jól ismerik ennek a kötetnek a nő-iróját, igy tehát nem szorul arra, hogy ujból bemutassuk. Különben is nem egy novellája a kötetnek épen a Magyar Géniusz hasábjain látott először napvilágot s tett tanuságot Jókai állitása mellett, hogy: Kövér Ilma talentuma uj irói nemzedékünk javához tartozik. Sőt készséggel aláirjuk Jókai további véleményét a Kövér Ilma talentuma felől, nem különben mindazt, a mit az e kötetben foglaltakról mond. «Kisebb elbeszélései érdekesek, tárgyuk, hangulatuk női kedélyre vall, a költői ér, leleményesség, különösen a stil ereje férfikéznek is becsületére válnék.» E mellett mi még kiemeljük Kövér Ilma két kiváltkép sikerült novelláját. Az egyik a *Gyertyaláng,* mely jelentékeny pszichológiai tudást és emberismeretet árul el. Berta kaleidoszkopszerűen váltakozó lelki állapotának rajza valóban eredeti és megkapó. Lorándy megtérésének rajza is dicséretére válik Kövér Ilma gyakorlott tollának. Erejével hat a *Tilosban* is. Itt is lelket bonczol a nő-iró. Daru János lelki hánykódását világitja meg minden oldalról s tisztán áll előttünk a féltékenységtől megbomolni készülő férj szive- és eszevilága. Maga a feldolgozott történet nem uj, de az elmulhatlanul örök emberit tárgyalván sose veszt érdekességéből s az a változatos feldolgozás ismételten élvezhetővé, sőt gyönyörködtetővé teszi. Kövér Ilmát azonban hosszabb lélekzetü tárgyakra utalja talentuma. Damáz Margitjában annak idején sok dicsérni és méltatni valót talált a kritika. A *Vadrózsa kisasszony* mellett se haladhatunk el a nélkül, hogy néhány szót ne szóljunk róla. Mert e hosszabb elbeszélésben tere nyilik a kompozicio s meseszövés kifejtésének. Mindazonáltal ép e hoszabb mesében nyilatkozik meg a nő-irónak nő volta. A sziv gyakorta beleszólal a mesébe s a jellemzésbe s az iró itt-ott elveszteni készül objektivitását. De ne irjuk ezt a Kövér Ilma rovására. A nőben kell, hogy megnyilatkozzék az igazi nőies. A finom, gyengéd, szentimentális érzés megnyilatkozását tehát jó lélekkel fogadhatjuk a Vadrózsa kisasszonyban. Elvégre a nő irhat, sőt irjon is, a nők számára. Nők pedig bizonyára lelkesedni fognak a Vadrózsa kisasszonyért s a nemesszivű partnerért, Szent-Tamásy Béláért. A kötet ára?

*

Békefi Antal: A Kálvárián. Elbeszélések. Budapest 1894. Singer és Wolfner kiadása. Hat elbeszélést foglal magában ez a kötet, melyből mutatványt is közöltünk. Érzékeny lelkű ember irhatta mind a hatot. Vagy inkább az érzékeny szó nem is fejezi ki ez elbeszélések irójának kedélyállapotát. Ha nem félnénk, azt állitanók, hogy szinte lázban irhatta Békefi Antal e novellákat. Mert ily finom érzéssel és érzékenységgel alig bir a mindennapi ember, vagy ha bir is, nem tudja ennyi érzéssel és melegséggel kifejezni. Szinte kiárad a kötetből az a fojtott melegség, mely átbizserg az ereken és heves lüktetésre készti az agyat s a szivet. Ép ezért oly felette érdekesek e novellák. Tán nem csalódunk, ha úgy véljük, hogy heves lelki küzdelem eredményei. Békefi Antal naturalista szeretne lenni, s az is, — elvben. De a szive csak nem engedi. Objektivitását elnyomja az érzés. Itt-ott erőszakkal iparkodik elfojtani Békefi a lelke szavát s merőben azt akarja leirni, a mit lát s a mi érzékei alá esik; de az ilyen változat csak meghiusult kisérlet. Sokkal jobban dominál benne a sziv, semhogy kisérlete sikerülhessen. Ennek tulajdonithatni, hogy hősei jobbára szenvedők, — a minthogy a kötet czime is sejteti. Szenvedés a szegény Aliz sorsa, végtelen keserv és bú Milla és Ani története. Már a Tengerzöld ruhácska üdébb hangulatot áraszt s derültebb a Vihar is. Ugy tetszik, Békefi sajnálta az olvasóit vagy olvasónőit s nem akarta, hogy egyvégben két kendőt is telesirjanak. Az asszonyok majd megkönyezik e szép történeteket, a férfiak is megilletődnek a históriákon. Békefinek pedig ez elég jutalom lehet. Mert irónak legnagyobb jutalma, ha az olvasó tud veleérezni. A kötet ára 50 kr.

*

Herman Ottó: Uti rajzok és természeti képek. Sajtó alá rendezte Révy Ferencz. Lásd Első hir cz. mutatványunkat. A kötetre visszatérünk.

Csipke divat. A meleg idő beálltával a csipkegallér és mantelet kezdik kiszoritani a moire és más selyem-köpenyeket, melyek e tavaszszal általános kedveltségnek örvendtek. Igen szép effelé kisebb-nagyobb mantelet-ek készülnek széles fekete csipkéből, szalag és jet-diszszel; fiatal hölgyek számára rövidebb bőregérszárny formára, éltesebbeknek hosszabb, redőzöttebb, gazdagabb kivitelben. Meglepő darabokat láttunk *Pfeiffer Dezsőnél* finom fekete malines-csipkéből, kétsoros gallér alakban. Csipőig ért az egyik fodor mig a második vállon alúl, s a Stuart-gallér gazdag jet-diszével igen elő nyösön egészitette ki a darabot. Nehéz fehér vagy créme léghimzésből is készülnek ilyen gallérok s ezek különösen emelik a toilette szépségét gazdag, előkelő hatásukkal.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Felhivjuk t. olvasóink figyelmét ***Szigeti Lajos*** szij-nyereggyártó és böröndös, ő fensége József főherczeg és fenséges Coburg herczeg udvari szállitója, hirdetésére. Gyártmányai elismert jóságuak és országszerte keresettek.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

75930. C. V. sz.

Magyar királyi államvasutak.

Magyar-olasz körutazási forgalom.

A magyar kir. államvasutak igazgatóságától vett értesités szerint f. é. julius hó 1-jével uj magyar-olasz körutazási dijszabás lép életbe, melynek alapján Budapestről kiindulva az Ungaresa Fiume-Venezia hajóvállalatainak Fiume-anconai és Fiume-velenczei járatainak felhasználásával és Anconáról illetve Velenczéről az olasz vasutakon való továbbitásánál mérsékelt áru I. és II. oszt. körutazási jegyek 60 napi érvénynyel fognak kiadatni. Ezen jegyek az olasz vasutakon csak meghatározott utirányon át érvényesek ugyan, de a szóban lévő dijszabás annyi utirányon át szóló menetjegyeket tartalmaz, hogy azokkal a legváltozatosabb körutak tehetők meg.

Ezen dijszabás alapján azonkivül oly magyar és olasz csatlakozó jegyek is adatnak ki, melyek az Alpesektől északra terjedő nemzetközi körutazási jegyekkel is combinálhatók. Ezen dijszabás a magyar kir. államvasutak igazgatóságának dijszabás elárusitó irodájában (Csengery-utcza 33.) egy koronáért kapható.

A jegyek pedig Budapesten a keleti pályaudvaron és a magyar kir. államvasutak városi menetjegy-irodájában (Hungária szálloda) valamint a Cook-féle utazási irodában (József-téren) adatnak ki, hol minden további felvilágositás is nyerhető.

Budapest, 1894. junius 16.

A magyar kir. államvasutak.

Aláirási felhivás
a „KOSMOS" MŰINTÉZET,
kő- és könyvnyomda-részvénytársaság
ujonnan kibocsátandó 1500 darab részvényére.

A **Kosmos** műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság az 1892' évben 200.000 frtnyi eredeti alaptőkéjét uj részvények kibocsátása által 400.000 frtra emelte. Az ily módon szerzett uj tőkével az üzleti épület nagy mérvben kibővittetett, ugy hogy az egész telek két — részben pedig három emeletig ki van épitve. Ezenkivül számos gép szereztetett be a kő- és könyvnyomda részére és a géposztály minden szükséges segédgéppel és eszközzel felszereltetett. Daczára annak, hogy az épitkezés csak 1893 késő őszén haladt elő annyira, hogy a munka teljes erővel volt felvehető; daczára annak tehát, hogy a felemelt alaptőke csak november végétől kezdve volt az üzletben hasznothajtólag felhasználható, az 1893. év üzleti haszna oly kedvező volt, kogy az összes, tehát a mult évben kibocsátott részvények után is, **részvényenkint 7 frt** volt osztalékul kifizethető.

Az üzlet összes ágaiban ismét oly jelentékeny lendületet vett, hogy az igazgatóság indittatva érezte magát a legutóbbi közgyülésnek ismét az alaptőke felemelését javasolni, és pedig ezuttal 150.000 frttal 1500 részvény kibocsátása által. Ezt a javaslatot a közgyülés egyhangulag elfogadta. A közgyülésre a többi közt az a körülmény is befolyással volt, hogy a társulat időközben a tulajdonát képező Szabad Szó czimü lapot kedvező feltételek mellett eladta s ezálta abba a helyzetbe jött, hogy már a folyó évre a **tartaléktőkének 80.000 frttal való javadalmazását** biztos kilátásba vehette. Mivel a mostani kibocsátás eredménye gyanánt részvényenkint 20 frt, tehát összesen 30.000 frt szintén a tartaléktőkéhez lesz utalva, ez a már korábban oda utalt összegekkel együt közel 115.000 frtra fog rugni. E tartaléktőkében a most kibocsátandó részvények is résszesülni fognak ugy hogy a fenti összegből **minden részvényre közel 21 frt** tartaléktőke fog jutni.

E határozat értelmében alulirott igazgatóság a kibocsátás következő módozatait állapitotta meg:

1. Egy részvény kibocsátási ára 120 frt, — valamint a 100 frt névérték után 5% kamat 1894. január 1-től a befizetés napjáig.

2. Az aláirásnál részvényenkint **60 forint** fizetendő s a hátralékos befizetések határideje idejekorán lesz közzé téve.

3. Az uj részvények a régiekkel teljesen egyenranguak lesznek s már a folyó év üzleti hasznában is részesülnek.

4. A régi részvények birtokosainak oly módon van elővételi joguk uj részvényekre, hogy 8 részvényre 3 ujat kaphatnak.

5. Azok a részvényesek, a kik elővételi jogukat igénybe venni akarják, felszólittatnak **f. é. junius hó 30-ig (VI., Aradi-utcza 8.), d. e. 10—12 óráig** jelentkezni s az átveendő uj részvényekre rászvényenkint **60 forintos** befizetést eszközölni, mivel e határidő lejárta után ama részvényekre, melyekre eddig az elővételi jog nem gyakoroltatott, ennek későbbi igénybevétele már nem lehetséges.

6. Az aláirás határideje: **1894. évi julius hó 5-ike.**

7. Tuljegyzés esetén az igazgatóság fentartja magának a redukálás jogát.

8. Az aláirás és befizetés saját pénztárunknál **(VI. Aradi-utcza 8.)** történik.

542

Az igazgatóság.

HIRDETMÉNY.

Az alább megnevezett állomásokban elhelyezett cs. és kir. közös hadseregbeli és m. kir. honvédcsapatok élelem-szükségleteinek közös biztositása iránt.

A tárgyalás tartatik																							
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helyiségekkel	mely csapat számára	mely idő-tartamra	a következő katonai élelemszükségletekre nézve														Bánatpénz a következő czikkekre				Kézvényelési határidő		
						naponként					évenkint			4 havonk.	havonként											
						széna			szalma		széna	szalma			nyáron	télen	nyáron	télen							
									alom-	szecska		alom-	szecska	ágy-											
						á — adagonként																			
						3400	4500	5600	1700	850					keményfa	keményfa	kőszén	kőszén	széna	szalma	fa	kőszén	széna, szalma és szecskára nézve	ágyszalmára	tüzelőfa és kőszénre
						grammal																			
						adag					métermázsa				Köbméter		métermázsa		forint						
						1. Helyőrségi csapatok, intézetek, elszigeteltek és honvédcsapatok számára.																			
1894. julius hó 10-én, délelőtti 10 órakor	A cs. és k. 5. hadtest hadbiztosságánál Pozsonyban	Trencsén	—	cs. és kir. hadsereg	1894. évi szeptember 1-től egész 1895. évi augusztus hó 31-ikéig	—	15	—	15	—	247	95	—	93	18	99	—	—	50	57	85	—	Minden ötödik nap a csapat számára; a takarmány saját lovaknak az egész hónapra előlegesen is.	Januárius 1-én, május 1-én és szeptember 1-én.	Fél havonként vagy havonként.
		Pozsony	—	m. k. honvédség		1	34	—	35	—	571	217	—	90	15	60	—	—	50	42	75	—			
		Trencsén	—			—	14	—	14	—	230	88	—	54	10	30	—	—	20	23	30	—			
1894. julius hó 16-án, délelőtti 11 órakor	A csász. és kir. élelmezési raktárnál Sopronban	Sopron	—	cs. és kir. hadsereg		481	76	—	557	—	7200	3450	—	250	11	42	190	820	1400	450	100	400			
		Nagy-Kanizsa	Kis-Kanizsa vagy Lasznak			14	14	—	28	—	400	170	—	41	2	12	40	240	60	25	20	100			
		Kőszeg	—			—	7	—	7	—	100	40	—	41	9	31	—	—	20	15	50	—			
		Sopron	—	m. kir. honvédség		—	16	—	16	—	262	100	—	30	12	44	—	—	45	50	115	—			
		Nagy-Kanizsa	—			—	18	—	18	—	296	111	—	44	20	80	—	—	50	60	140	—			
		Kőszeg	—			—	6	—	6	—	100	40	—	15	6	17	—	—	20	15	40	—			
						2. A fegyvergyakorlatra behivandó szabadságoltak, tartalékosok, póttartalékosok és honvédek számára, egészben körülbelül:																			
Mint fennt		Trencsén	—	cs. és kir. hadsereg		—	—	—	—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	—	—	—	—			
		Sopron	—			—	—	—	—	—	—	—	—	260	—	—	—	—	—	—	—	—			
		Nagy-Kanizsa	—			—	—	—	—	—	—	—	—	140	—	—	—	—	—	—	—	—			
		Minden fenntemlitett állomáson				3. Az átvonulásra való élelmi czikkek szállitására a fentemlitett állomásokra az ajánlatok a feltételi füzet IV. pontja értelmében teendők.																			

A takarmányra nézve a kézvényelési határidő, ha a viszonyok vagy a csapat érdekei ezt megkivánják és ha ez által a kincstárnak több kiadás nem lesz okozva 10 egész 15 napra, a területi hadbiztosság által s a szállitóval

Észrevétel.

A) A cs. és kir. hadsereg katonai közigazgatása határozottan fenntartja magának a netán rendelkezésére álló saját készleteit a szerződési időszakon át használatba vételtei.

B) Minden állomáson az alomszalma bérlője köteles az alomszalma javitása által a folyó szükséglet és azontul tartandó negyed rész ellen eredő többletet az elfogadott árért kiszolgáltatni.

C) A széna tartalék-készletéből 10 napi szükséglet **préselt állapotban** tartandó.

D) Az alomszalmára, melynek 1/4 része zsupszalmából kell állnia, az ajánlatban egy ár tehető ki, vagy pedig minden számnémire nézve (zsup, törött szalma stb.) egy külön ár.

E) Az ajánlatban határozottan kiteendő a fa neme (l. cserfa, bükkfa stb. és a hasábok hossza, azután vajjon usztatott vagy usztatlan-e; a kőszénnél pedig a telep és bánya megnevezendő.

F) Köteles a szállító minden állomásokban a cs. és kir. közös hadsereg ágyszalmáját, tüzifáját és köszenét elfuvarozni. A föl- és lerakodás a kézvényelők részéről eszközöltetik.

G) Különösen figyelmeztetnek a vállalkozók, miszerint a honvédség termény- és anyagjárandósági szükségleteinek szállitására vonatkozó részletes föltételek a m. kir. honvédhatóságoknál és csapatoknál betekinthető nyomtatott feltételi füzetekben foglaltatnak és hogy a beérkezett köteles a czikkeket a szükséglet helyére elfuvarozni.

H) Pozsonyban és Sopronban a vállalkozó köteles az elfogadott árért a meghatározott időn át egy esetleg összpontosítandó lovas-hadosztály vagy gyalogezred és pedig gyalog vagy lovas dandárba vagy pedig egy gyalog-had osztályban tartandó gyakorlatok számára szükségelt többletet is kiszolgáltatni. A nagy-kanizsai állomáson a lósorozási osztály mindenhai szükséglete, mely előre meg nem határozható és a hirdetményben csak általánosan felvétetett, a vállalkozó által az elfogadott árért beszállitandó.

I) A cs. és k. élelmezési raktártól legénység a szállitóknak át nem engedtetik.

K) A termények kiszolgáltatására vonatkozólag, általános mozgósítás esetére különösen utaltatik a feltétel-füzet XXVII. szakaszára.

1. A cs. és kir. közöshadsereg és m. kir. honvédcsapatok fent kimutatott élelmi szükségleteinek közös biztositása végett a táblázatban megjelölt napokon, kizárólagosan irásbeli ajánlatok utján nyilvános tárgyalás fog tartatni.

2. A tárgyalás helye, a szállitási időszak, melyben tartatni fog, az állomások, valamint a szükséglet mennyisége a táblázatban vannak előtüntetve. Ennél megjegyeztetik, hogy az őszi gyakorlatok befejezéseig a pozsonyi állomáson még 5 és Trencsénben még 3 kincstári ló a magy. kir. honvédség részére ellátandó.

3. Minden ajánlattevő, a szerződési kötelezettségben már álló és teljesen jóhitelünek bizonyult, vagy a tárgyaló bizottság előtt vállalatképeseknek és megbizhatóknak ismert vállalkozók kivételével, üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltát, a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett czégje nem volna, az illetékes gazdasági egylet által kiállitott bizonyitványnyal igazolni tartozik. Bizonyitványok, melyek a tárgyalás napjától számitott két hónál korábbi kelettel birnak, tekintetbe nem vétetnek. — A bizonyitványokban igazolandó vállalatképesség iránya és terjedelme, a fentebbi táblázatban van megjelölve.

4. Az alábbi minták tejesen megfelelőleg szerkesztett s 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boritók alatt, az előirt bánatpénzekkel együtt, az illető állomás szükségletének tárgyalására kitüzött napon, legkésőbb délelőtti 10 óráig kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniök, későbben érkező vagy távirati uton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

5. Ha valamely ajánlatban a számokkal és betükkel irt ár között eltérés mutatkoznék, akkor a betükkel irott ár fog helyesnek tekintetni.

6. A részletesebb feltételek két-két összhangzó példányban, külön előkészitett, a szállitási feltételeket tartalmazó füzetben a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükségletére nézve kelt Pozsony és Sopron 1894. évi junius hó 10-én és a m. kir. honvédcsapatok szükségletére nézve kelt Székesfejérvár 1894. évi junius hó 10-én és Pozsony 1894. évi május hó 15-én foglaltatnak, és a pozsonyi, valamint a soproni cs. és kir. hadélelmezési raktáraknál és a honvédséget illetőleg a fent idézett állomasokon levő honvédhatóságoknál és csapatoknál naponta délelőtti 9 órától 12 óráig betekinthetők. Különben az előirt feltételi füzet a cs. és kir. élelmezési raktárnál (árkusonkint 4 krajczárért) mindenki által megkapható. A m. kir. honvédség részére való szállitásokról szóló nyomtatott feltételi füzetek az összes honvédkerületi-, gyalog-ezred vagy zászlóalj-, valamint huszárezred-parancsnokságoknál, füzetenkint 7 krajczárért megvehető.

7. A községek bánatpénz vagy óvadék letételétől feltétlenül fel vannak mentve s ezek, valamint a mezőgazdasági egyesületek és a termelők, a katonai élelmi szükségleteknek ezennel kihirdetett szállitására különösen figyelmeztetnek.

8. Az átvonulások alkalmával szükséges élelmi czikkek szállitására vonatkozó ajánlatok a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok számára előkészitett feltételi füzet IV. pontja értelmében teendők.

9. Összetes, azaz oly ajánlatok, melyek csak több czikknek együttes szállitására tétettek, (csak széna és szalma, továbbá fa és köszénre tehetők), valamint olyanok, melyek vagy az összes szállitandó termények vagy azok részének szállitását rövidebb, mint a fent kiirt időszakra el nem fogadhatónak valljak, csak akkor vétetnek tekintetbe, ha együttvéve az egyenkint tett ajánlatoknál előnyösebbek. — Nem egynemű czikkeknél az ajánlatban az ár minden egyes czikkre nézve külön kitüntetendő.

10. A beszállitásoknak a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történnie.

11. Oly állomásokban, hol az állandó almozás alkalmaztatik, minden január, április, julius és október 1-én az egyhóra kijáró alomszalma-illeték 2/3 (kétharmada) egyszerre, az utolsó harmada azonban, valamint a többi hónapokra illetékes alomszalma, a többi lótápczikkel együttesen szolgáltatandó ki.

12. Az élelem szükségleteknek az állomáshoz tartozó helységekbe való elfuvarozására nézve, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükséglete iránt előkészitett feltételi füzet XVII. pontja értelmében, a honvédcsapatok szükségletének a laktanyába való elfuvarozására nézve pedig az utóbbiak számára előkészitett feltételi füzet IX. pontja szerint külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállitási árban már benfoglaltatik.

13. Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznának, akkor ezek közül az, ki az illető czikkek szállitását elnyerte, előnyben részesül.

14. Azon ajánlattevő, ki közös állomásokon való terményszükségletek szállitására csak olyképen is tett ajánlatot, hogy N. állomás szükségleteinek szállitását elvállalja, a nélkül, hogy ajánlatában határozottan kiemelte volna, hogy a közös hadsereg **és** a m. kir. honvédség szükségleteire tesz ajánlatot, a m. kir. honvédséggel szemben ajánlatával mindaddig kötelezve marad, mig ettől jóváhagyó (elfogadó) vagy elutasító határozatot nem nyert, tekintet nélkül arra, hogy a közös hadsereg az ajánlatot elfogadta-e vagy nem.

15. Az ajánlkozók a hadsereg, illetőleg a honvédigazgatás irányában ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvényczikk 314. és 315. §§-aiban — valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve — megállapitott határidőnek betartásáról.

16. Ajánlatok kevesebb mint 14 napi határidővel nem fogadtatnak el.

17. A cs. és kir. élelmezési raktárak értesitése, az ajánlat elfogadása vagy visszautasitását illetőleg, csak a közös hadsereg szükségleteire vonatkozik, mig az ajánlat azon részének elfogadása vagy visszautasitásáról, mely a m. kir. honvédség szükségleteinek fedezéséről szól, a honvédkerületi parancsnokság értesiti az ajánlattevőt.

Kelt Pozsonyban, 1894. évi junius hó 15-én.

A közös biztositó-bizottságtól.

50 kros bélyeg

Ajánlati minta.

Én alulirt az 189.. évi .....hó .....-én, ...sz. a. kelt hirdetmény alapján kötelezem magamat, hogy az N... ... ... állomáson s az ahhoz tartozó helységeken szükséges :

a szénának 5600 grammos adagját ... ... kr, szóval ... ... krajczárral,
az alomszalmának 1700 grammos adagját ... ... « « ... ... «
a szecskának 850 grammos adagját ... ... « « ... ... «
az ágyszalmának métermázsáját ... ... frt ... ... « « ... ... «
a kemény tüzi fának köbméterét ... ... « ... ... « « ... ... «
a köszén (milyen fajtáju) métermázsáját ... ... « ... ... « « ... ... «

189... évi ... ... 1-től 189... évi ... ... hó végéig terjedő időtartamra szállitom, továbbá az átvonuló élelmezést is, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok részére, az előkészitett feltételi füzet ... ... pontja értelmében kiszolgáltatom és ezen czikkek elfuvarozását a szükséglet helyére — a fent részletezett árakba már beleértve — elvállalom (a szükséglet helyére való elfuvarozás nélkül), mely ajánlatomért a mellékelt külön boritékba zárt (vagy az ide csatolt elismervény szerint a ... ... pénztárnál letéteményezett semmi más kötelezettséget nem szavatoló) nevezetesen ... ...összesen ... ... forint bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállitást elnyerem, hogy legkésőbb 14 nappal az ez iránti hivatalos értesités utáni bánatpénzemet a 10 százaléknyi óvadék erejéig kiegészitendem, s ha ezt elmulasztanám, a hadsereg, illetőleg honvédigazgatást feljogositom arra, hogy ezen kiegészitést a kijáró szállitási keresetemből való levonás utján eszközöltesse.

Egyébiránt a hirdetményben közzétett feltételeken kivül, a tárgyalásra előkészitett feltételi füzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N... ... ... nek N.-ben kelt, ide mellékelt értesitése szerint a megbizhatóságomról és vállalatképességemről szóló, bizonyitvány közvetlenül az ... ... nek fog átküldetni.

Kelt N... ... ...ben, 189 ... ... hó ... ...-én.

N. N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye.)

Az ajánlat lepecsételendő és boritékára irandó:

«Ajánlat az 189 ... ...-án kihirdetett s 189 ... ...-én tartandó tárgyaláshoz.»

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő, a külön boritékon pedig ennek tartalma (készpénz vagy értékpapirok) számokkal és szóval kiirandó.

1153/b sz.

HIRDETMÉNY.

Mindazon feltételek fenntartása mellett, a melyek a Pozsonyban 1894. évi junius 5-ik napján kelt 1153/a számu hirdetményben felhozattak, a további bérleti tárgyalás fog az alanti táblázatban meghatározott napon megtartatni.

| A tárgyalás tartatik | | |

Dr. Ettmüller-féle

arczkenőcs

eltávolit minden

bőrtisztátalanságot.

Hosszabb használat után

a ránczokat is.

KAPHATÓ:

TÓTH E.-nél BUDAPEST,

III. Zsigmond-utcza 52, földszint 2.

Árak: 1 tégely kenőcs 1 frt, 1 darab szappan 50 kr.

Buziás Elsőrangu gyógyfürdő

egészen ujonnan a legmagasabb igényeknek átalakitva és május 13-ától megnyitva a nagyérdemü közönség részére, suly fektetve a világhirü

lápfürdőkre és aczélforrásokra

hasonló a Spaa, Pyrmont, Schwalbach és pyrawarthi aczélforrásokkal, kitünő meleg- és hideg **aczél-fürdőivel, moór-** és **ásványfürdőkkel, tükörfürdővel** és **uszodával.**

Hidegvizgyógyintézet és Massage.

IVÓKÚRA

kitünő eredménynyel **vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok, kö- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérzési rendellenességeknél, magtalanság, idegbetegség, bujakór, csúz, köszvény és fejfájásoknál** stb. • **Fürdő-idény május—október.**

«Buziás» gyógyfürdő vasuti állomás: Temesvár vagy Lugos. Társas kocsik az állomásnál. Állami hivatalnokoknak kedvezmény. Pazar villamos világitás a 80 holdnyi évszázados parkban. Czigányzene Rácz Laczi Budapestről. Elsőrendü konyha és kávéházi italok. A fürdőn állandó hirneves nőgyógyász van. Mérsékelt árak. Ismertetések kivánatra ingyen.

Fürdőigazgatóság BUZIÁSON.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a

kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI., Aradi-utcza 8. sz.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

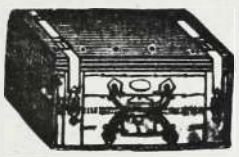

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

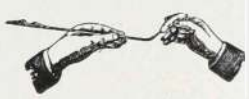

A

„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50.** Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

„OTTHON“

Magyarország legelőkelőbb iróinak és művészeinek állandó találkozási helye az **Otthon** czimü képes havi folyóirat, mely gazdag tartalmával, diszes kiállitásával és olcsóságával rövid idő alatt meghóditotta a közönséget, ugy hogy ma már az **Otthon** Magyarország legelterjedtebb folyóirata. Igen eredeti ötlete a szerkesztőségnek, hogy augusztusi füzetét a gyermekvilágnak szenteli és fölhivja a közönséget, hogy **küldjön be hozzá gyermekarczképeket, melyeket dijtalanul közöl.**

Az **Otthon**, melyet **Hevesi** József szerkeszt, előfizetési ára:

egészévre 6 frt, félévre 3 frt.

Példátlannak mondható azonban az a kedvezmény, melyet a vállalat nyujt az által, hogy a

„Magyar Géniusz“

czimü képes hetilappal együttes előfizetést nyit. A **Magyar Géniusz** oly képes hetilap, mely a külföld legelőkelőbb képes lapjaival versenyez. E lap minden előkelő magyar családnál otthonos. Előfizetési ára: ***egészévre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.***

Az **Otthon** és a **Magyar Géniusz** együttvéve

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt.

Az előfizetési dijak Budapestre Aradi-utcza 8. sz. a. levő kiadóhivatalhoz küldendők.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

70870/94. szám.

A magyar királyi államvasutak igazgatóságától vett értesülés szerint a debreczen—füzesabony—ohátkócs—polgári helyiérdekü vasuton fekvő «Polgár» állomás nevét, a kereskedelemügyi m. kir. Minister ur Ő Nagyméltósága rendeletéből «Tisza-Polgár»-ra változtatták.

Budapest, 1894. junius 6.

Az igazgatóság.

(Utánymás nem dijaztatik.)

VASKOVITS-féle

VIZGYÓGYINTÉZET és KLIMATICUS GYÓGYHELY.

Egyike a budai **városmajori sétány** fölött, másika **Svábhegy** legpompásebb fekvésü pontján emelkedik.

A városmajori vizgyógyintézet **egész éven át** nyitva van; a Svábhegyen május 1-étől szeptember végéig tart a fürdőidény.

Mindkét intézet külön-külön orvosi felügyelet alatt áll, **dr. Blum Ödön főorvos** vezetese alatt.

Hazánk ezen egyik legrégibb idő óta fennálló gyógyintézete mindazon kellékekkel rendelkezik, a mi az idegbeteg emberiség szenvedésének megkönnyitése, bántalmainak gyógyulása czéljából megkövetelteltik.

Mindkét intézet szép fekvése, modern berendezése bátran kiállja a versenyt nemcsak az ujabb időben keletkezett hazai, hanem a külföld hasonberendezésü intézeteivel is, a mennyibee a viznek tudományos elvek szerint való rendszeres használatán kivül, egészséges helyiség, üde, tiszta levegő, jó ellátás, gondos ápolás és felügyelet, szórakozás, ez intézetben a legtökéletesebben feltalálható és legolcsóbban megszerezhető.

1. **Az agy-, gerinczagy- és idegbántalmak:** mint idegesség, idegzsába, görcsök, főfájás, álmatlanság, szédülés, a végtagok bénulása, gerinczagy sorvadás, férfi-erőtlenség, epilepsia, vidtánc, elmebeli gyengülés, stb
2. **Alkati és vérbajok:** mint görvélykór, vérszegénység, sápkór, bujakór, bőrkiütések, aranyeres bántalmak, vértorlódás, köszvény, csuzos fádalmak, váltóláz, vizkór stb.
3. Tulságos elhizottság, szivhájasodás, visszérpangások.
4. **Egyes szervek betegségei:** gége-, tüdő-, gyomor-, bél-, máj-, lép-, vese- és hólyag-bántalmak.
5. **Különösen:** Hysteria, melancholia, hypochondria, morhpinismus.
6. **Végül** női bajok és rendellenességek és alkoholikus italokkal való mértéktelen élvezésének gyógyitása szempont ából.

Nemkülönben ajánlatos a testi és szellemi munka folytán beállott tuleröltetésből származó **általános kedvtelenség, étvágytalanság, álmatlanság, vértorlódás, szédülés, általános nyugtalanság és izgatottságban szenvedőknél, továbbá lábadozó betegeknél.**

A vizgyógymód mellett a javallathoz képest villamozás, massage, süritett és ritkitott levegő belégzése, valamint schrott-kura, sós- és lápfürdők, napfürdők, meleg és gőzfürdők is alkalmaztatnak.

MATTONI-féle ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ

BUDAPEST KELENFÖLD.

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserü források. Ivó- és fürdőgyógymód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminő okok folytán keletkezett lobos izadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyalob után visszamaradt izzadmányoknál: a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteiknél: hurutos állopotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.

Fürdő-orvos: **Dr. BRUCK JAKAB,**
az országos közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges fekvés, félórányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékekkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.

Az kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositással szivesen szolgál

Mattoni és Wille
Budapest.

Magy. kir. államvasutak.

67458/A. IV. sz.

Értesités.

«A magy. kir. államvasutak igazgatóságának értesitése szerint a slavoniai helyiérdekü vasut eszék—nasice-i vonalán fekvö Breznica rakodó-megállóhely neve, kereskedelemügyi m. kir. minister ur ö nagyméltósága rendeletéből «Breznica-Njemacka»-ra változtattatott.

Bpest, 1894. jun. 6.

Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Gyöngyössy Imre

utóda

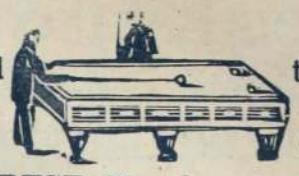

tekeasztal és dákó-készitő — tekeasztal és dákó-készitő

BUDAPEST, Kertész-utcza 15. sz.

Ajánlja magát

kávéházi butorzati munkák berendezésére

a legolcsóbb árakon.

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK

83283/CI. sz.

Magyar vasuti kötelék.

Kirételes dijszabás életbeléptetése.

A magyar vasuti kötelékben f. év julius hó 1-én III. rész 2. füzet czim alatt a mohács-pécsi vasut Üszög, Bánya és Szabolcs állomásairól a m. kir. államvasutak több állomásárateljes kocsi rakományokban szállitandó ásványszén, pirszén (coaks) és szénvályog (briquets) küldeményekre szóló kivételes dijszabás lép életbe. Ezen dijszabás a m. kir. államvasutak dijszabási ügyosztályában megszerezhető. Ára 30 fillér

Budapest, 1894. junius hó 15-én.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága
a cs. k. szab. mohács-pécsi vasut üzletigazgatósága nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

TORONYÓRÁK,

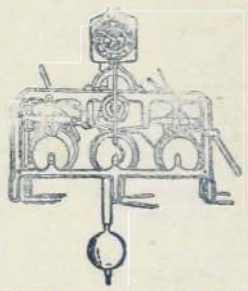

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly L.

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

CS. ÉS KIR. KATONAI ÉLELMEZÉSI RAKTÁR BUDAPESTEN.

2170. sz.

HIRDETÉS.

A 4-ik hadtest parancsnokság területén fekvő cs. és kir. hadseregbeli csapatok az 1894/5. évi biztositási időszakra szükséges élelmi szükségleteinek biztositása végett.

1894. julius hó 6-án és október hó 8-án a cs. és kir. élelmezési raktárnál Budapesten
1894. „ „ 12-én „ „ „ 17-én a városi tanácsnál Szabadkán,
1894. „ „ 9-én „ „ „ 11-én „ „ „ Kecskeméten,
1894. „ „ 16-án „ „ „ 24-én „ „ „ Székesfehérvárott és
1894. „ „ 20-án „ „ „ 4-én a cs. és kir. élelmezési raktárnál Pécsett

10 órakor délelőtt, irásbeli, lepecsételt boriték alatt benyujtott, ajánlatok utján, nyilvános tárgyalások fognak tartatni.

A részletesebb feltételek 1894. junius hó 24-én megjelent «hirdetmény»-ben, továbbá a cs. és kir. 4. hadtest hadbiztosságánál és a budapesti és pécsi cs. és kir. élelmezési raktarnál belátható 1894. junius hó 14-én kelt **szállitási feltételek füzetében** foglaltatnak.

Budapest, 1894. junius hó 17-én.

A cs. és kir. élelmezési raktár.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

III. ÉVFOLYAM. JULIUS 8.

28-IK SZÁM

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

—ai — il: *Feszty Árpád.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Hiador:** *Árpád emlékezete.* — **Carnot.** — **Gondolatok.** — **Kommandáns:** *Képek a katonaéletből.* — **Szöllősi Zsigmond:** *A táviró kisasszony.* — **P. Etelka:** *Nyári hangulatok* — **Adorján Ármin:** *A legifjabb Rozday.* — **Körös Mihály:** *Dalok a doktor húgáról* — **Válasz egy nyilt levélre.** — **Martos Ferencz:** *A pad.* — **Tóth Lőrincz.** — **Tóth Lőrincz:** *Életbölcseség. A hold és kutya.* — **Márkus Miksa:** *A galamb.* — **Tormay Czeczil:** *Kegyelemért kegyelem.* — **Irodalom.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ

SZATMÁRMEGYÉBEN

MEGNYITÁS MÁJUS 15-ÉN.

Ezen égvényes, konyhasós savanyuviz kitünő hatásu **heveny** és **idült gyomor-** és **bélhurutban, a légzőszervek hurutos bántalmaiban, máj-** és **epe-bajokban, vese** és **húgyhólyag betegségeiben.**

Ezen évben nagy átalakulások történtek, ugy a fürdő szépészeti, mint gyógyberendezését illetőleg.

A fürdőben **ivó, fürdő-** és **belégző gyógymód** alkalmaztatik. Savókura. Hidegviz gyógyintézet. Zuhanyok. A betegek szórakoztatásáról kellőleg van gondoskodva.

Kitünő élelmezésről ez évadban, valamint a jövőben is az által lett gondoskodva, hogy szerződtette a **budapesti Pannonia szálloda főszakácsát Lukáts Ferencz** urat, a kinek országos jó hirneve minden tekintetben nemcsak biztositékot nyujt, hanem a legmagasabb igényeknek is képes lesz megfelelni.

Vasuti állomás Szinyér-Váralja és Técső, hol alkalmas kocsik kaphatók, bármely állomástól 2½ óra alatt el lehet érni a fürdőt. Helyben fürdőorvos és posta.

A bikszádi gyógyviz országos főraktára **ÉDESKÚTY L. csász. és kir. és szerb királyi udvari szállitónál V. ker, Erzsébet-tér 8. sz. alatt** van, a hol az mindig egészen friss töltésben beszerezhető.

Gyógyfürdő-igazgatóság.

Az egyedüli jó forrás

csak is a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

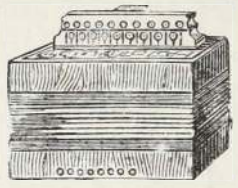

Hegedű-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros,

számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Én Csillag Anna

185 cm. hosszu óriás Loreley hajammal, melyet az általam feltalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, s mely az egyedüli szer a hajkihullás ellen, elősegiti a **hajnövést s erősiti a hajbőrt**; uraknál elősegitt telt és erős szakállnövést. Rövid használat után ugy a haj, mint a szakállnak **természetes szint és sürüséget** kölcsönöz és megóvja korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 50 kr., 1, 2, 3, 4, 5 frt.

Postai szétküldés naponta a világ minden részébe a pénz előleges beküldése, vagy utánvét mellett a gyári raktárból

Csillag és Társa,

bel- és külföldi összes illatszer-különlegességek főraktára

Budapest, Erzsébet-körut 54. Bécs, I. Seilleriegasse 9.

A Csillag Anna kenőcsöt fölösleges sok magasztalással elhalmozni, mert e kenőcs önmagát dicséri ugy, hogy egy vevő száz meg százat ajánlja, mert mindenki, aki ezt használja készitve van a tiszta igazságot megmondani, hogy ez az egyedüli, mert ezt siker koronázza.

Csillag Anna a. alkalmat vesz magának arra, hogy a hozzá beérkezett számtalan levél közül néhányat bemutasson, a miért tisztelettel kéri, hogy ezeket különös figyelemmel átolvasni szíveskedjenek, hogy mindenki, aki még nem szerezte meg a kenőcsöt, vegyen egy tégelyt belőle, hogy annál hamarább meggyőződhessék annak igazi hatásáról és meg van róla győződve Csillag Anna a., hogy mindazon hölgyek és urak, a kik ezt megrendelik, épp oly meleg köszönetnyilvánitásban fogják őt részesiteni, mint azok, a kik neki alább a legmelegebb köszönetüket nyilvánitják.

Szlatina, Csehország.

T. Csillag Anna kisasszony!

Legyen szives nékem kitünő kenőcséből két tégelylyel, a használati utasitással együtt, czimemre postautánvét mellett küldeni.

Herczeg Auersperg Ferencz.

T. Csillag Anna kisasszony!

Kérem az ön hires hajkenőcséből nekem egy tégelylyel küldeni.

Bécs. **Gróf Conrey Félix.**

Csillag Anna kisasszonynak!

Felkérem önt, hogy kitünő kenőcséből egy tégelyt posta fordultával részemre küldeni szíveskedjék.

Reichenberg. **Lovag Liebieg Lajos.**

T. Csillag Anna!

Az ön hires hajkenőcséből kérem küldjön számomra egy tégelylyel

Abauj-Szemere. **Pallavicini A. őrgróf.**

FOGAK

egészen természet utáni,
egyenként ép ugy, mint
egészség
fogsorok,
rágáshoz használhatók,
legujabb rendszer szerint,
jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon
készittetnek.

Fog-specialistasés

Király-utcza 47. sz. **RÓNA IMRE** BUDAPEST Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

COGNAC

Ve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITO-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:	**Ausztriai fiók:**
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.	**Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.**
a társaság házában.	a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frc.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál... ... értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	125,732.050.—
	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

1894. évi julius 8. III. évfolyam. 28. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre .. .. 10 frt — kr.
Félévre .. .. 5 « — «
Negyedévre .. .. 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MAGY. AKADEMIA KÖNYVTÁRA

FESZTY ÁRPÁD KÖRKÉPE.

A Feszty Árpád hatalmas alkotását a milleniumi alkotások büszke előhirnökének mondanók, ha nem volnánk róla meggyőződve, hogy e bámulatos kép egyszersmind a legkiválóbb művészi tény, melylyel álladalmi életünk ezeresztendős fennállását felmagasztaljuk. Mert mi hathat közvetlenebbül az emlékek fölelevenitésére, az érzelmek kikeltésére, az elmének megtermékenyitésére, mint a történelemnek kézzelfoghatóan való megjelentetése?

Sép ezért üdvözöljük mi is oly igaz örömmel és lelkesedéssel Feszty Árpád hatalmas művét. Ez a munka valósággal kézzelfoghatón adja vissza a történelmet, legalább azt a történelmet, melyet ódon magyar krónikák molyette lapjairól, idegen népek rejtett annáleszeiből gondolkodó agygyal, szárnyalni biró fantáziával kiolvashatni. Ha vajjon ugy *esett-e* meg a honfoglalás, a mint Feszty Árpád agya, lelke, keze vásznon megalkotta, az a históriának soha ki nem világosodó rejtélye marad, de hogy ugy *megeshetett*, azt mindenki átérzi, tudja.

Magyarország ege-földje, felhője-boruja, napsugara-árnya, hegye-völgye, rónája-bércze szakasztott olyan most, mint a hogy e képen látjuk; hogy olyan volt ezeresztendő előtt is, arra kész tanuságul szolgál a természet állhatatossága, változatlansága. Hogy a *magyar ember* olyan lehetett egy ezredév előtt, mint a hogy a Feszty Árpád megkomponálta, azt látjuk és érezzük is.

Tőrülmetszett magyar a körkép valamennyi magyarja, a hamisitatlan mai magyar typus, csakhogy erőtől duzzadóbb izmokkal, ruganyosabb, fejlettebb inakkal, szélesebb vállakkal, dagadóbb mellel, a hogy a czivilizácziótól el nem finomitott, el nem gyengült, el nem korcsult ezer év előtti nemzedékeknek megfelelhetett.

De mindez a Feszty Árpád munkája *igaz* voltának csak egyik része. S tegyük hozzá, hogy művészi szempontból nem ép nagyobbik fele, bár magában óriási rész.

Az alkotás oroszlánrésze a kompoziciót, a kép egybealkotását illeti. Itt lett csak azután a jelszó, hogy: fantázia, jőjjön el a te országod. Hiszen még csak elgondolni is majdnem képtelennek tűnik föl, tizennyolczezer négyszögméter területü vásznat benépesitni váltakozó csoportu alakokkal, jelenetekkel, színekkel; még pedig olykép, hogy az alakok, jelenetek és szinek óriási mennyisége ellenére is maga a kép egységes és egész legyen: ne egyes részletek kössék le a néző figyelmét, gondolat és érzelemvilágát, hanem a kompoziczió egységével, szolidaritásával ragadjon meg.

FESZTY ÁRPÁD.

És itt remekelt csak igazán az *alkotó* művész. *Egy* az ő világa: a magyarok világa; *egy* a képmegjelenitette história: a magyarok históriája; *egy* a tény, mely előttünk megjelenik: a magyarok honfoglalásának fenséges ténye.

A szemlélő egy dombon emelt kör kellő közepén helyezkedik el, körülötte roskadó földvárak füstös falai és szénné égett gerendák még csillanó parázsban. A magyar égalj őszi boruja nehezedik a tájra, csak a Munkácsnál megnyiló rónaságra nyilik végtelenségbe enyésző kilátás.

Büszke mént megülve vágtat fel Árpád apánk egy meredek szegélyü dombra a vezérekkel együtt. A domb széléről, hol a lovak horkanva hőkölnek vissza, szemlélik a halom lábánál csoportosuló szláv fejedelmi s nagyúri foglyokat s a közelben-távolban küszködő magyar seregeket.

Irtóztató a küzdelem. Nyilak süvöltenek a légben, hull a szláv és dönget a magyar.

Az uttalan utakat megfekszik az elesettek véres tetemei, melyeken törtet keresztül a lovas magyar, hogy szaporitsa a tetemek rengeteg számát.

A csata vége már nem kétes. A szláv vezérek a domb aljáról dúlt ábrázattal nézik a veszteséget, de azért büszkén tekintenek a jövevény vezérek elé.

Csak az asszonyokat ejti meg a kétség s a földre borulva siránkoznak, jajgatnak.

A rónát ért diadalmasan előrenyomulók hálatüzet gyujtanak s a táltos hálaáldozatot mutat be Hadúrnak.

A hófehér mén viczánkol a markos legény vezette féken, s visszaretten az égnek szálló sűrű füsttől és a lobogó lángoktól.

Az oltár körül pedig a lengeszoknyás, nyitott csipőjü magyar lányok körben forogva egyre járják a fordulatos, őrületesen sebes tánczot.

Balra a hóhegyekig nyúló erdőségből a völgybe ereszkedik alá a magyar vándorló tábor.

Lent a völgyben sátrakban megtelepszik a fáradt népség, és megelégedetten szemléli az óriási csordát s nyájat, melyet a férfiak terelnek lefelé, hogy

azután szerteszéledjenek a zöld füben, édes vizben gazdag rónán.

Odébb füstölgő faház, melyből csak a hatalmas kapubálvány maradt épen. A házból kihurczolt drága holmit szekérre rakják a marczona legények s fölibök ültetik az egymáshoz kötözött gyönyörü szláv lányokat s úgy rontanak erdőnmezőn át bajtársaik után.

Itt a kép visszatér oda, a honnan kiindult.

De közbeesik a kép egyik legszebb részlete, a fejedelem asszony és kisérete. Négyes járomban négy hatalmas ökör vonja a fedett ékes szekeret, melyben méltósággal ül a fejedelemasszony, az ökröket egy marczona, félszemü magyar vezeti le a kanyarulaton, egyik kezében a járomkötél, másikban nagy szekercze.

A szekér után szanaszét nyomulnak a többi szekerek az asszonynépséggel.

Ime ez a kép tárgya, silány, kurta szavakba bujtatva. Mert végtelenül hosszu volna a sorja elmondani mindent, a mi e képen rajt van; a mint az embertömegek mozgásait és a természeti világnak minucziozitásait még csak nagyjából sem lehet követni, ép úgy hiú kisérlet volna e kép részleteinek rajzába bocsátkozni. Itt csak álmélkodni, bámulni lehet, hogy mindezt ki lehetett egy embernek gondolni, s hogy ha már kigondolta, meg is tudta csinálni.

Egyről azonban vétek volna megfeledkezni, mert a maga nemében a legtökéletesebbet adja mindazok közt, a mit valaha e téren láttunk vagy a miről hallottunk.

A s'fumato — a levegőég — mi rendesen gyengéje a pikturáknak, itt valósággal tökéletes.

Igazi levegő tölti be a képet, a magyar hegyi lég nedvességével, a magyar alföldi lég sziporkázó ragyogásával.

A füst, a mely égnek száll, levegőn tolul át, az eső, mely lezúdul a távolban, levegőt hasit.

Hát még a táj, a távlat!

Erről kár vesztegetni a dicsérő, magasztaló szót, ezt egyszerűen csodálni kell. Vásznon tökéletesebb illuziót ebben még nem keltett művész.

Ha rápillantunk a magyar alföld kékbe vesző végtelenjére, nem is birjuk hinni, hogy itt nem nyilott meg előttünk egy való perspektiva.

Észbe se ötlik, hogy az útnak itt egy vászondarab szab határt. Az arányok olyan kereken, perfekten olvadnak össze, mint az igaz valóságban; mintha valósággal ott állnánk a munkácsi vár ormán s lepillantanánk a megnyiló, távoli sikságra. Soha szebbet!

Elmondhatnánk még sok, sok mindent erről a remek cziklorámáról, mely négy esztendő tanulmányának és fáradhatlan munkájának gyümölcse.

Mert Feszty Árpádnak tudós tanulmányozásra volt szüksége, mig csak az első megkomponáláshoz is hozzá láthatott. A régi magyar s szláv viselet kérdése okozott Feszty Árpádnak is munkája között nagy gondokat s hogy oly kitünően oldotta meg a kérdést, mint a hogy remek alkotásán látjuk, az ép úgy érdeme, mint dicsősége.

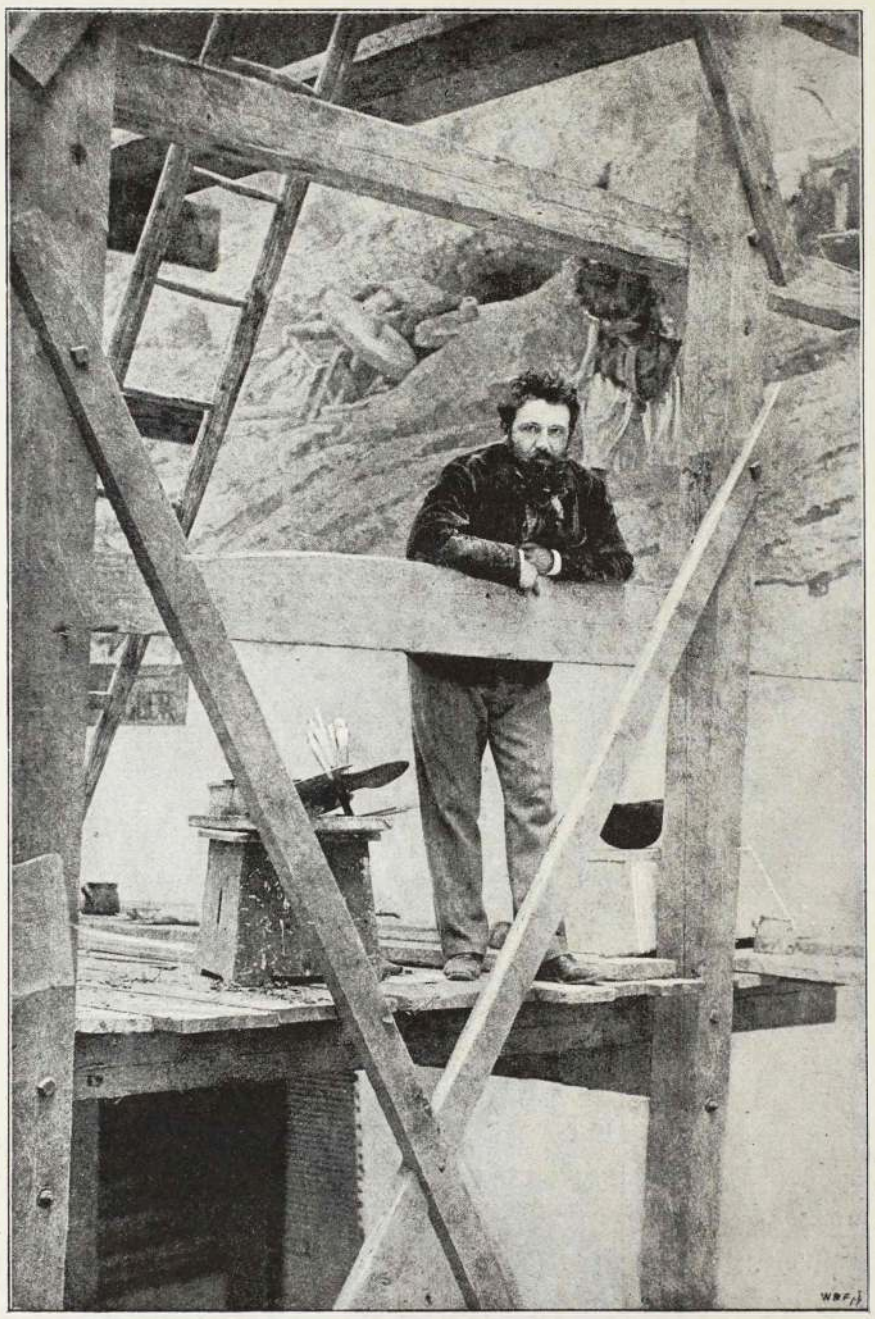

FESZTY ÁRPÁD MUNKAKÖZBEN.

Azonban elég volt a szóból. Ilyen remekművet látni s élvezni kell.

A ki látja majd, annak ajkáról csak úgy áradni fog a dicséret; a ki élvezi, igaz lelki gyönyörűséget fog érezni. Gyönyörüséget és büszkeséget! Gyönyörűséget, hogy megadatott látnia ily bámulatos alkotást. Büszkeséget, hogy ezt a fényes munkát magyar alkotta a magyarok dicsőségére.

—ai —il.

A HÉT.

— Kopenhágai hangulatok. —

Mennyire más az, ha az eseményeket távolból szemléljük, külföldön, egy kopenhágai kávéház terraszán ülve, s előttünk *Thorwaldsen* Jasonszobra, hársfák által beboritott szinházépület s csupa ismeretlen arcz!

Szentimentális hangulat fog el, akárha Carnot koszoruira, a német császár kegyelmére, vagy az ujpesti tűzre gondolunk.

Az egyik pillanatban Párisba képzeljük vissza magunkat.

Hisz ép olyan természetes lenne, ha a *Grand Café* asztala mellett ülnénk, mint hogy most a *Kongeus Nytoro* előkelő kávéházban gondolunk Párisra.

Ép olyan természetes.

Aztán látjuk az iszonyu sok népet, a *Rue de Rivoli*-n sorfalat állva és hajadonfővel, meghatva, gyászba borult szivvel nézni a gyászmenetet.

Ott lépked Casimir Perrier. Nem pederte ki a bajuszát, ez nem illenék a hangulathoz.

Most ő reá tekint mindenki. Vigyáznia kell. Ettől függ népszerüsége. A népszerüség pedig az első!

Már-már kaczagó-görcs bánt, látva ezt a népszerüséget hajhászó ujdonsült nagy embert, — istenem! hogy lesz valaki egy óra alatt nagy emberré! — ha Madame Carnot kisirt szeme vissza nem dobna a szentimentális hangulatba. Oh Madame Carnot most az ő fiatal szerelmesére gondol, kivel olyan boldog napokat töltött, a vidéki segédmérnökre, az első emeleti kis lakásra, a tóparti sétákra, és sir. Madame Carnot kissé süket. De a 101 ágyúlövést hallja. Hát eltemeti az egész boldogságát. Az ő élete csupa mult lesz a jövőben. Visszavonul és él a fiainak. Ápolni fogja a férje emlékét. Szomorú esték! Ott látja magát egyszerü hálószobájában, miközben a férjére gondol. Nagyon szomorú lesz az ő élete, érzi. A szónokok dicsőitik a férje jellemét. Madame Carnot közbe szeretne szólani.

— Nem igaz! Csak jellemes, derék férfi volt? Nem igaz. Ő szeretett . . . engem . . . örökké . . .

Azután a tömegben ott áll özv. Saussier kapitányné.

— Nem igaz! Engem szeretett! Engem . . . örökre! . . .

S gyászolja ő is Carnot-t. Visszaemlékszik arra a szegletes modoru, barna, fiatal mérnökjelöltre, ki egy este, sétaközben, igy szólt hozzá:

— Kisasszony, nemsokára kész leszek. Visszajöhetek?

Ő megrettenve lépett hátra, s odaszólt a kapitánynak:

— Kapitány, nyujtsa karját!

Hogy bánta, hogy siratta, hogy jajongott, mikor a *Figaro*-ban Carnot karrièrjét olvasta. Késő volt. Carnot megnősült, boldog lett — mással. A kapitánya pedig meghalt — 1870-ben.

Most gyászolja Carnot-t! Joga van hozzá, hisz hallja, a fülébe cseng, a szegletes mérnökjelölt szavait: «Visszajöhetek . . .?»

S Madame Saussier zokog . . .

*

Csodálatos, milyen lázas az ember képzelődése, ha a távolban időz.

Ez az idegen, szinte megfinomitja az érzékeinket.

Most jövök a liberális diákegyesületből. Ha az ember az Östergade-n sétál, nem hinné, hogy olyan telitüz emberei vannak ennek a nyugodt, lágy hangú Dániának.

Az Östergade sétálói halkan, szinte lábujjhegyen járnak.

Ezek a diákok pedig a legveszedelmesebb tanokért lelkesednek. Veszedelmes tanok!

Az az, a konzervativ szenátorok előtt veszedelmesek.

Ah igen, itt Európában késő már minden. Azt hiszem, nem segit már itt sem Dráko, sem Bach.

Nemzetközi egyesülés az anarchizmus ellen.

Ez a jelszó, melyet a bourgeoisie hangoztat.

Én Istenem, hát lehetséges-e az, hogy mindenkit, ki anarchistának vallja magát, pusztán *ezért* — lefejezzenek?

Hát titkolni fogják.

Vagy tegyük fel azt az esetet, hogy — az anarchizmust betegségnek tekintve — e hiszterikus rajongók bevallják érzelmeiket: lehetséges-e ezeket bitófára küldeni?

Nem, ez képtelenség!

Az anarchizmus tulajdonkép a szocziális köztársaság pionirja.

Szórul-szóra hasonló jelenség ez, mint száz évvel ezelőtt, a franczia forradalomban.

Előbb egyes jelenségek, ugynevezett tünetek.

Nagy megdöbbenés.

Bosszu! Bosszu! kiáltják.

A bosszú ellenhatást szül. A tünetek ismétlődnek, szaporodnak, a félelem terjed, elvtárssá tesz, akaraton kivül mindenkit — s a forradalom kész. Csak idő kell s kitör.

Itt, egy ilyen dán kávéház terraszán, látva egy csomó deákot, kik lelkesedve beszélnek a forradalomról, szinte forradalmárnak érzi az ember magát. Belésodorják az eszméik világába.

Ugy érezzük, hogy csakugyan valami nagy dolog az a harcz! Halljuk a csatazajt, a trombita hangját, az ágyudörgést. . . . Ah, ez az a 101 ágyulövés! Carnot-t temetik!

S hirtelen Caserio dagadt szemeire, összevert arczára gondolunk, s megátalkodott mosolyára.

— Hát meghalt az elnök? — — Eh, ezt akartam!

És ez a szatanikus hang kijózanit.

*

De ez az idegen, mintha tompitaná szenvedélyeinket! Olyan melancholiába göngyölit, a gyülölet és szerelem érzéseit egybeolvasztja. A sok közönyös, idegen arcz teszi!

Ez már a fejlődés bizonyos foka, előbb a sovárgáson kell átesnünk, mely a kivánciságunkat felváltotta. Elvégre is a sóvárgáshoz térünk vissza. S ez már veszedelmes.

Ekkor haza *kell* mennünk.

Most még a melancholiánál tartok. Az anarchista rémtettek csak elősegitették azt. Csodálatos egy ilyen melancholia. Remek az este, lágy szellő leng végig, ezer kiránduló hely csalogat, tengerparti séta hiv, de nem!

Itt ülök a kávéház terraszán, benn a városban, hol minden kihalt, s Caseriora, Carnot feleségére és arra a hódmezővásárhelyi özvegy tanitónéra gondolok, ki éhen halt.

Rágyujtok egy havannára, s nézem a füstjének szinhullámait.

Csodálatos, egy ilyen melancholikus hangulat, idegenben!

Lazzaroni.

ÁRPÁD EMLÉKEZETE.

A HIRNÖK.

Hirnök járja a hazát be,
Hős kezében lobogó,
Több évezred nyomja vállát,
De ő hordja, mint a pálmát;
Fürte olyan mint a hó.
Fürge paripája villám,
Pajzsán a hon czimere,
Sarkantyúja mint a csillag,
Takarója csillagosabb,
Melyet harczmezőn nyere,
Bekopog a palotákba:
«Talpra! paloták ura!
Talpra nép! hol egy magyar van,
Fent a földön, lent a sirban:
Árpád lép e földre ma.

Bánok! vajdák! jókor érünk
Látni föltámadt vezérünk,
A legelső daliát,
A ki vért önt a kehelybe,
És a pajzs fölé emelve
Várja érczszobrán fiát.
Jászok! kunok! keljetek fel,
Pattanj lóra, hajdu, vend!
Alabárddal, kelevézzel
Bérczeid közt lóra, székely!
Nagy nap ez, rád nézve szent.»

Kárpátoktól Adriáig
Hangzik a hirnök szava,
S Tiszán innen és Tiszán túl,
Mint a tengerár megindul
A magyar nemzet java.
A hegy int a hegytetőnek:
Ölts koszorus homlokot!
És a felleg int a napnak:
Mit borongjak, mit ragyogjak?
Ő jobban tündöklik ott.
Tükre a nép örömének,
Árpádoknak tükre ő!
Hont, nevünket, mind a mink van
Fönn egünkben, napjainkban:
Ő szerezte, a dicső!

«Mennék — mond egy hős — de lábam
Elvesztettem a csatában.»
S szól a hirnök: Ülj ide!»
S felragadta őt magával,
S vitte a népáron által
És a hir szállt elibe.

Igy az országot bejárták
És az ország talpra állt,
S ment robajjal Pusztaszernek,
Hol ma ujra hont szereznek,
Elboritva a lapályt.

És bevégezvén a hirnök
Mit Hadúr reá biza,
Mond: «Adj uj évezredet még!
Hadd nőjjön rajt a dicsőség;
Méltó rá e szép haza.»
Még imádja a hadistent,
Ős oltára füstöl ott,
Szentnek tartja a borostyánt,
S eltaszitva a gaz ármányt,
Még imádja a napot.
Villogtassad azt a kardot,
Mely szerezte e hazát,
Hadd lássák mely isten óvta
A magyart évezred óta, —
Lássanak villámin át.

Hiador.

CARNOT.

Ma már ott pihen Carnot Francziaország nagy halottjai között. Csendesen, szótlanul, némán.

Nem hallja özvegyének zokogását, nem hallja Páris zajos nyüzsgését, lelkesedését, melylyel az uj elnököt üdvözli.

Még nincs két hete és teli volt életkedvvel, duzzadt az egészségtől, ragyogott a boldogságtól . . .

Egy nagy nemzet ujjongta körül lelkesedéssel, szeretettel . . . áradó szivvel csókolgatta piczi unokáját, a ki megczirógatta apró kacsóival a franczia köztársaság elnökét, a becsületrend Nagymesterét: az ő nagyapóját . . .

Alig hangzottak el lelkes szavai a lyoni banketten, hol Francziaország nagyságáért, boldogságáért mondott hazafias fohászt . . .

És most már csendes ember . . .

Egy hitvány tőr egy hitvány kézben leteritette.

A diadalmámorból lőn siránkozás és gyász . . . . a lelkesedésből kétségbeesés, viruló arczu kis unokáját fekete ruha takarja, özvegye zokog s az egész emberiség fölháborodva undorodik meg a gaztett fölött . . . És az a hitvány pokolfajzat, a ki lehetetlen, hogy szörnyü tettének tudatában legyen, vigyorogva mondja a vizsgálóbirónak, hogy még egy kivánsága van: *megölni Crispit!* . . .

Mily elfajulása, elvadulása az erkölcsöknek!

A kormányok tanakodnak fölötte, hogyan tegyék ártalmatlanná a bombákat, hogyan törjék le a tőr gyilkos hegyét; csak tanakodjanak!

Caserio áldozatát nem támasztják fel többé. Mert nem adatott meg a világ alkotójától, hogy embert — légyen bár világraszóló, korszakalkotó tetteiben halhatatlan — e földi létre visszateremteni lehessen.

Caserio Santo tőre, melylyel leszúrta Carnot-t.

Csak a halottal szemben érezi az ember igazán gyarlandóságát, gyengeségét.

Nehány csepp a mérges nedüből, egy maroknyi petárda, egy rövidke vashegy erősebb, mint az ember.

Az a filozóf, a ki az embert elnevezte a természet urának, bizonyára csak gúnyolódott, vagy tán sose látta viaszsárgán, libbenő gyertyák közt kiteritve szeretteit.

A negyedik franczia köztársaság ötödik elnöke pedig immár ott pihen a Pantheonban, Francziaország nagy halottjai között.

Csendesen, szótlanul, némán.

CASERIO SANTO.

CARNOT A HALÁLOS ÁGYON.

GONDOLATOK.

Nincs bizonyosabb annál, hogy semmi sem bizonyos.

Lavater.

Mindenki ugy születik, hogy kimondva rá a halálitélet.

Ebers György.

Elmulik egy nap s mindent elfeledtél.
Elmulik egy nap, s elfeledtek téged.

Marcus Aurelius.

Kell, hogy az istenek is szenvedjenek, hiszen látják az emberek szenvedéseit.

Lorm.

Csak egy fájdalom van a világon : a lét.

Bernard de Fontenelle.

A virágfüzért tovaragadja a lágy szellő is; a töviskoszorut orkánok se sodorják el.

Hebel.

Gyönyör nyomában ott van, mely kiséri, a lehangolás.

Madách.

Jó barátaim ! nincsenek jó barátok a világon.

Aristoteles.

Az, a mit az emberek erényességnek neveznek, gyakran nem egyéb, mint : félelem a közvéleménytől.

Farow.

Mi a szerencse ? Egy véletlen pillanat, melyben a szerencsétlenség elfelejtett reánk gondolni.

Born.

Ha az ember végigpillant az életen, bizonyára hálát ad istennek, hogy a halált is megteremté.

Dumas fils.

Az élet krónikus betegség. Csak egy gyógyszer van ellene: a halál.

Weber.

Nehéz dolog végiglapozni a világtörténelem könyvét s mégis megőrizni emberszeretetünket.

Wágner Rikárd.

Az orvos betegnek látja az embert, a jogász gonosznak, a teologus ostobának.

Schoppenhauer.

Oly nagy bűn születni, hogy halállal kell miatta lakolni.

Camoens.

Kész bolondság volna az emberi élet, ha nem volna olyan veszedelmesen komoly.

Scheffel.

Hazug az egész világi lét, csak egy igaz benne : a halál.

Calderon.

KÉPEK A KATONAÉLETBŐL.

IRTA : KOMMANDÁNS.*

I. A REZERVISTÁK.

Úgy tódultak be a kaszárnya kapuján, mint egy pásztoravesztett, megbomlott nyáj. Lökik, bökdösik, taszigálják egymást, zajongnak, sivitnak, orditnak.

A káplár csinál közöttük rendet. A lisztáról felolvassa mindegyik nevét s aztán elhelyezkednek a hosszú fehérre meszelt fal tövében.

Az eső egyre szitál. Hüvös is van. A beczitált legények meggémberedett tagokkal dülöngenek a kaszárnya udvarán.

Nem látnak egyebet, csak a mord, nagybajuszú káplárt s a nyalka hadnagyokat az udvar tulsó végén.

Nem hallanak egyebet, csak a káplár rekedt, boros hangját, a mint nevén szólitgatja a beérkezetteket s az elmaradtakat. Az, hogy családjukat otthon hagyták a falucskában nyomorban, kenyér nélkül, most eszükbe sem jut, mert most nem tesznek egyebet, mint remegnek a boroshangú káplártól s a hadgyakorlat fáradalmaitól.

A fészerben megkezdődött az öltözködés. A tisztek kaczagva birálgatják a szűk, rövid, foltos ruhákat ; az altisztek átkozódnak káromkodnak és szidják a rezervistákat, kik ujfent eljöttek, hogy megzavarják a kaszárnya kényelmét és nyugodalmát.

Egyik rezervista nem tud bebujni a neki kiosztott nadrágba, a másik nem tudja begombolni a zubbonyt, olyan szűk, a harmadiknak meg a feje bubjára sem fér rá a sipka, a negyediknek a bakancs szoritja a lábát és igy tovább. Alig akad csak egy ember is, a kinek ne volna baja a mundérral.

S aki valahogy belebujt az öltözékbe, az is furcsán néz ki benne. A kövérek mellén s czombján pukkanásig feszül a ruha, a soványakról csak úgy lóg alá. Az alacsonyak söprik a földet pantallójukkal, a magosaknak térdig ér a nadrágjuk, könyökig az ujjasuk.

Az előkelőbb tartalékosok furcsa arczot vágnak, a mint a tükörben megpillantják magukat, a műveletlenebbek kikaczagják pajtásaikat s önmagukat is. Van az öltözőben vihogás, vigyorgás, röhögés, aztán sápitozás, fejlóbálás és savanyu ábrázat.

Némelyek egyre kutatgatnak a ruhahalmaz közt valami jobb öltözék után. De Bakaj százados bizony megsokalja a várakozást, mert már szinte leesik az álla egy krigli után. Türelmetlenül rákiált a késlekedőkre :

— Hallja, barátom, tán jó lesz, ha egy egész szabó-műhelyt ideállitunk az orra elé? Meddig lessek még, hogy elkészüljenek. Egykettő! Siessenek! Beesteledik, mire elkészül a zűrzavaros csapat. A kvártélyosztó bevezeti a legényeket a hálótermekbe, melyek már zsúfolva vannak vetkezni készülő katonákkal. A földre szalmazsákok teregetve, rajta szalmával töltött hosszú vánkosok s lópokróczok takaró gyanánt. A káplár olvassa a neveket. Minden szóra egy-egy «itt vagyok!» a felelet. Bakaj kapitány sokalja a hosszú lisztát.

— Vége legyen már, az ördögbe is — dörgi haragosan.

A káplár dereka is megnyúlik és kimered, mint a peczek; halkan folytatja a névsort.

— Levágom a nyakadat, ha még se lesz vége! — orditja közbe Bakaj kapitány.

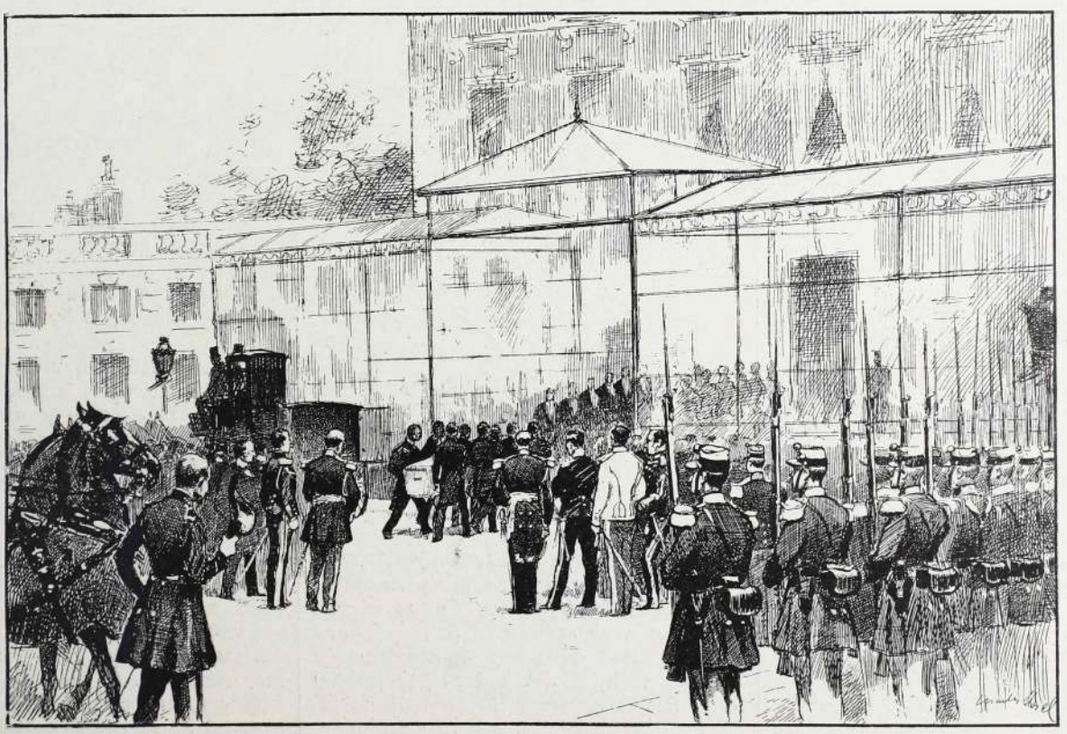

CARNOT KOPORSÓJA MEGÉRKEZIK AZ ELYSÉE-PALOTÁBA.

* E hangulatos és pompásan megirt katonai életképeket, melyekre felhivjuk olvasóink figyelmét, egy talentumos katonairó irta.

Egy név olvasásánál, nem hallatszik válasz.

— Hát ezt meg mi lelte? — sürgeti a kapitány.

— Bocsánat, kapitány úr, az olvasott meghalt.

— Hát akkor, minek olvasod?

— Itt áll a neve.

— Hallgass!... Vagy nézd meg a jegyzékben.

Felütik az óriási jegyzék könyvet s felkeresik az illető nevét. Valóban ott áll a név mellett: *Meghalt 1880. julius 12.*

Hirtelen egy féligöltözött alak ront be:

— Kapitány úr, jelentem alássan itt vagyok.

— Ki hitt?

— A nevemet olvasták; hallottam kivülről, de igy nem mertem bejönni.

— Hogy hínak?

A félig öltözött azt a nevet emliti, a kit a jegyzék halottnak hirdet.

— Hát nem haltál meg? Hiszen itt áll a jegyzékben.

— Nem haltam én meg, kapitány úr még csak beteg se voltam. Itt vannak a földieim, megmondhatják.

— Az nekem mindegy! Te meghaltál, igy van itt beirva s ez az igazság! — mondja a kapitány.

A szegény *halottat* pedig csúful kineveti a legénység. Egész este boszantják, haragitják halott voltával s huszonnyolcz napig egyre gúnyolódnak felette. Még a tisztikar is kaczagja a másvilágról vissza költözöttet, kinek keserű falat lett az a négy hét melyet katonáéknál töltött.

S egyre járja az ilyen diskurzus:

Dehogy haltam meg! Bejöttem, hogy leszolgáljam a huszonnyolcz napomat! — dadogja egyre a boldogtalan elfojtva dühét.

— Temettesd el magad pajtás!

— Hát, hogy esik a világ odafent angyal komáméknál? he!

— Odébb álljatok, mert engem ucscse dühös leszek?

Fiuk, gyertek mellőle, facsarja az orrunkat a halottszag!

A halott pedig vad pillantásokat vet a röhögő pajtások után.

II. A KANTINBAN.

Pitymallik.

A deczemberi felkelő nap szürkés fénye beszűrődik az ablak zöld függönyein át s halavány, sárgáskék szinnel árasztja el a szobát. A falon függő csataképek körvonalai lassan, lassan kibontakoznak a homályból s a pad felett görbén odaragasztott vivóábrák alakjai kivehetők lesznek. A vivóábrák alatt e felirat látható: Becsüld meg az asszonyt és tiszteld a katonát. Az asztalon katonai almanach fekszik szétrongyolva, szaggatot piszkos lapokkal.

A padon katonaruhákat öblöget egy elvénhedt legény; az áztató viz zöldesvörös szint játszik. A pad körül szines pocsolya, melyet öblögetésközben locscsantott oda a vén kantinos inas, ki a kimosott zubbonyokat s nadrágokat az ágyra teregeti.

A nyitott ajtó mellett széles polcz áll, rajta teletöltött, apró pálinkás üvegek s boroskorsók. Az asztal is csupa lucsok, összefolyva rajta pálinka, bor sör és mosogató viz s a furcsa vegyülék óriási cseppekben csurog alá az asztal repedt bádogszegélyén.

Az egész szobát pálinkaszag tölti el és a deczemberi nedves, hideg levegő.

A kaszárnya udvarán megszólal a riadó. Erre a kaszárnyaépületen tompa moraj zúg át, mely lassan-lassan fülsiketitő zsivajjá erősödik. A legénység talpon van. A kaszárnya udvarán ingujjas alakok lótnak-futnak s hordják a mosdóvizet. A folyósokon szaladgálnak, rohannak, kiabálnak, szitkozódnak, káromkodnak, hogy döng belé a ház.

A kantinos inas oda áll a kiszolgáló asztal elé. Egyenként rohannak be a legények. Kiüritik a pálinkás poharat, egy rézpénzdarabot odavetnek az asztal bádogára s rohannak kifelé. Majd csak ontja az udvar a kis szobába a legénységet. A kifelé törekvők veszekednek, verekednek, bökdösnek, hogy valahogy kijussanak. A kantinoslegény keze egyre jár. Kinek pálinkás palaczkot nyujt, kinek hurkát vet oda, kit boroskorsóval kinálgat. Az asztalon szanaszét hevernek a lucsok közt a pénzdarabok.

Kongás, csengés csörgés, kolompolás, kalimpálás, nyugtalan, izgatott kiabálás tölti be a kis kantint.

De az ablak melletti karosszéken Olajosné, a kantinosné asszony mégsem ébred fel. Elhizott teste alatt szinte összerogyik az a kopott, lószőrrel bélelt karosszék. Az asszony mord, ránczos arcza csak ugy fénylik a zsirtól, tokája vastag redőket vetve lóg alá a mellén. S a zsivajban fel-felhallszik a hízott asszony rút hortyogása s fülsértő szuszogása. Néhanéha ugyan felveti szürke nagy szemeit, de az álom ismét lehuzza pilláit s az asszony alszik tovább.

Az udvaron a hadnagyok, altisztek vezényszava hangzik fel. Sürgetik a legénységet s rendbeállitják a szájukat dörgölő, prüszkölő katonákat.

A zaj elcsitul. A kantin kiűrül, s kitódul belőle a füst s a bűzös levegő. A kantinos legény összesöpri markával a lucsokban a pénzdarabokat s egy ládába szórja. Aztán hozzálát a söpréshez s a kantin rendbehozásához.

A hizott kantinos asszony pedig csak egyre hortyog, csak egyre szuszog ott az ablak mellett a rongyos, bőrrel bevont, szőrrel bélelt karosszékben.

A TÁVIRÓ KISASSZONY.

IRTA: SZÖLLŐSI ZSIGMOND.

A nemes familia annalesei nem jegyeztek még fel akkora lumpolást mint a mekkorát Vágujhelyi Osvát Tibor véghez vitt azóta a bizonyos eset óta.

Azt a bizonyos esetet a keresztnevén Mariskának hivták. A kedves papája 800 forint fizetés és megfelelő korpótlékkal javadalmazott kezelőtiszt volt az elevátornál, ő neki magának dús hullámos szőke haja s igen szép buzavirágszin szemei voltak, anyagi kincsek fejében pedig «mindenből 18 párral» rendelkezett.

A historiának csak az eleje romantikus, a vége sokkal kevésbbé.

Idősb Vágujhelyi Osváth Tibor végig olvasta a fia levelét egész az utolsó betüig. Legelőször is konstatálta, hogy a fiu nem is stylizál olyan rosszul, — sőt határozottan van benne hév és itt-ott, lendület. Igaz, hogy az orthografiával meglehetősen hadilábon áll — de attól még bátran lehet belőle képviselő.

Az a nyolczszáz forintos tündérkisasszony nem nagyon aggasztotta. Olyan ez már a Vágujhelyi Osváthoknál, mint más emberfiánál a bárányhimlő — valamenynyinek át kell esni rajta életében legalább egyszer. Ő maga is visszaemlékezett arra a nagyon szőke és nagyon kék szemü Kunigundára, a kihez ezelőtt ugy harmincz évvel megdöbbentően döczögős alkhessi verseket irogatott s a ki azóta alkalmasint az unokáit ringatja valahol Csaszlauban.

Másnap azonban felutazott a fővárosba.

A gyerek eleinte akaratoskodott, s az ellentállás erősebb volt, mint az öreg ur elképzelte.

Kénytelen volt az ősökre, a saját fehérlő fürteire, a nagy, az ősi familia szeplőtlen becsületére hivatkozni.

— Megbolondulok ha rágondolok édes apám!

— Hát ne gondolj rá fiam. Gondolj apádra, ősz, öreg apádra, gondolj a familia becsületére. Vagy ne gondolj semmire, — egy Vágujhelyi Osváthnak egyáltalában nincs szüksége hogy gondoljon valamire.

Ez bölcs mondás volt. Az a csomó kék hasu bankó, a mely követte, még bölcsebb lett. Ilyen érvelés után csak meghajolni — és feledni lehetett.

És Osváth Tibor feledett. Éjjel-nappal feledett. Feledett ádázúl, hónapokon keresztül feledett. Roppant sokat feledhetett a jó fiu.

Egy *átfeledett* éjszaka után azután kedvetlenül vetette le magát a kopottas kávéházi bársony pamlagra. A nagy tükörből egy sápadt, gyürött, elbutult arcz meredt rá.

Szinte elrémült önmagától. Beesett szemei zavarosan, álmosan feketéllettek kiálló arczcsontjai között, különben is ritka haja még jobban meggyérült. Minden ruhadarabja lóg, félre van, gyürött.

A kaszirnő erőtetetlen mosolygó arcza ingerelte, a kávé meg füstszagu levegő megémelyitette a gyomrát. Szemére huzta a kalapját és távozott.

Az utczán ebben az időben pontos, pedánsul öltözött hivatalnokok siettek irodáikba. Csupa rendes, tisztességes ember, megállapodott, szolid népség, a kik között ugy érezte, hogy szégyenlenie kell magát.

Végtelen csömört, utálatot érzett egyszerre az áttombolt léhaságok iránt. Ugy érezte, hogy az öreg urnak mégis igaza van, s ránczos veres arcza úgy tűnik fel előtte, mint egy néma, de sulyos vád, Olyan lelkiismeretfurdalás formát, de emellett valami hideg, de üditő józanságot érzett, mely derültté tette.

Elvégre is, asszony — asszony. Az a bizonyos szalmakunyhó ostobaság, s a szerelem se tart örökké.

Elébb-utóbb jóllakik vele az ember.

Nyugodt, kényelmes otthon, kölcsönös megértés, ez a fő, ez a boldogság.

Egy tiszta, csinos kis asszony, a ki megköti az ember nyakkendőjét, rendben tartja az iróasztalát, esetleg odanyujtja a szép fehér homlokát egy illedelmes csókra, ez az élet, ez a nyugalom.

Erre gondolt, meg az öreg édes apjára, másra nem.

Egy sápadt, kékszemü leányarcz mintha ellebbent volna előtte egy pillanatra; ezt rémülten hajtotta el, hess! hess! semmi közöm hozzád.

A Koronaherczeg-utczában találkozott Karády Sándorral, meg a feleségével. Ország-világ tudja, hogy ugyszólván összekényszeritették őket.

A leányról széltében hirlett, hogy az

oltár előtt fogja kimondani a «nem»-et, Sándor pedig utczaszerte hurczolta meg a kocsiján miss Athaliet, a trapez legsikkesebb művésznőjét, egy héttel az eskűvője előtt.

És most a mosolygószemü asszonyka szinte odatapad az urához, a ki a boldog fiatal férjek affektált lágyságával trappol mellette az aszfalton s a könyökével erősen odaszoritja magához az asszony puha, meleg karját.

Osváth Tibor már ekkor döntött. Sürgönyözni fog az édes apjának, jöjjön fel és kérje meg a számára azt a leányt, a kit jónak lát; ő belényugszik s szent kötelességének fogja tartani, hogy boldog legyen vele.

A jó útra tért ember becsületes derültségével könnyen szaladt fel a táviróhivatal kitaposott, riszálos lépcsőin. Olyan megingathatatlannak, olyan szilárdnak érezte magát, mint egy érczszobor. Egy nagy tartozást fog leróni az iránt a meggörnyedt öreg ember iránt s különben is ugy érezte, e pillanatban nincs *mit* felednie többé.

A kis homályos üvegablak felrecsapódott és egy vékony, hófehér kéz nyúlt ki rajta a telegrammért.

Osváth Tibort tetőtől talpig megrázta egy belső ütés.

A rekesz mögül egy halovány, édes, hófehér fej világitott ki dús aranyszőke keretéből és egy pár csodálatosan lágy kék szem meredt ijedten az Osváth Tibor elsápadt, zavart arczába.

Tibor szinte önkénytelenül ragadta meg a kicsiny, fehér kezet és dadogva szólalt meg:

— Mit csinál itt maga Mariska?

A leány először piros lett, mint a rózsa, azután fehér, mint a liliom, végül durczásan rántott egyet a gömbölyű vállán:

— Élni csak kell!

Csak alig hogy reszketett a hangja. A szemeit felvetette szinte daczosan, de a nagy kék gyöngyöket egy pillanat alatt elfutotta az áruló homály és a szegény gyermek kínos erőfeszitéssel harapta össze az ajkait.

S a mint Osváth Tibor nézte ezt a két ködösülő csillagot, egyszerre érezte, mint omlik össze mind az a hónapokon által szerzett szép bölcseség, mint halványul el az az öreg fej, a familia becsülete, a bölcs, a józan theoriák, minden, minden a világon ezen az édes szőke fejen, ezeken a harmatos nefelejts szemeken kivül.

S a másik pillanatban elfogta a szilaj dacz, darabokra tépte a már kész táviratot s irt helyette másikat, még rövidebbet; a czimen kivül csak ez volt benne:

«Apám! Értesitelek, hogy a mai napon eljegyeztem Szabó Mariska kisasszonyt, kezelőtiszt a távirdánál.

Várom áldásodat.

Engedelmes fiad Tibor.»

Átfutotta még egyszer s benyujtotta az ablakon:

— Megengedi, hogy feladjam?

A leánynak nem jött ki a szó összeszorult torkán. Egy pillanatig ott remegett a papir reszkető ujjai között és a másik pillanatban kitörő zokogással hajtotta le fejét a férfi benyujtott kezére és ez érezte, mint folynak a meleg könyek végig az ujjain.

A köröskörül kopogó gépek szinte meghökkenve némultak el egy pillanatra.

NYÁRI HANGULATOK.

IRTA: P. ETELKA.

Az ablakom alatt meredten, mozdulatlanul áll egy árva juharfa. Levele fonnyadt, száraz, mint az őszi bogáncs, az ága kiaszott, nedűtlen, mint a szélnek eredt kóró; a dereka hántódik, vedlik, mint az eperfalevéltől megpuffadt selyem bogár. Olyan komor, olyan magába szállott, olyan néma ez a magasra felszökellett növevény! Tavaszutón még olyan nyájassan elzizegett, elsusogott velem, hogy szinte repestem már, mikor kerülhetek haza, hogy odaüljek az ablakom mellé s eldiskuráljak az én legjobb barátommal, a viruló, lombos juharral. Most pedig itt mered a szegény szótlanul. Hiába lesem lágy harmóniába olvadó susogó szavát, hiába köszöntöm ha hazatérek, az én juharom nem bólint vissza. Messze szökött a szellő, elfutott valamerre északra, a hol a madár se jár, a hol amugy is van fuvalat elég, nemhogy rászorultak volna a mi iczi-piczi szelecskénkre, mely oly enyhe kedves beszédet rezzentett ki az én juharomból.

Téged okozlak minden búbánatomért, te hűtelen, kósza pajtás, ki akkor köszöntesz be csak pontosan, mikor amugy se kellesz. De mikor hivogatunk nyájas szóval, csalogatunk mézes beszéddel, mikor megkivánunk, mikor visszaóhajtunk, akkor ránk se hederitesz, felénk se nézesz. Most járd azt a kicsalit-becsalit, melyet a bolondos áprilisban próbálgattál, most tréfálj meg bennünket legyeskedéseddel, most kopogtass burkusmódra az ablakunk alatt.

No, de várj, kifogok én rajtad. Jösz te még vissza, ha sárgul a falevél, búcsút zokog a fecskemadár és búcsúzót kelepel a háztetőn a gólya. Akkor majd nem kellesz. Becsukom előtted az ajtómat, ablakomat s haragomban feléd se nézek. Az én juharom is majd elfordul tőled. Nem fogad nyájas zizegéssel, hanem megrázza ellened kinyujtott ágkarjait, felzördül s elfutni enged tar lombozatán át.

Bizony szidhatom én a hűtelen szellőt s meg is fenyegethetem, de kevés lesz a köszönet benne. Azért az én juharom mégis bús-szótalan marad s én búsulhatok vele együtt.

Szürkül a táj. Mintha a magasból lenge ködfelhők ereszkednénnk alá, de ez a köd olyan szokatlan, átlátszó. Rajta át fényes pontok tünedeznek fel, majd el-elhalványodnak; ujra felragyognak, ujra eltünnek. Ily enyelgő játék után megszállja őket is a nyugalom s a fáradság és megállapodnak egy helyben s ontják le a föld felé a csillogást.

A magasból ujból egyre sűrüdő ködök nehézkednek lefelé s ráborulnak a már alábocsátkozott egyszin szürke gomolyagra.

De im csoda esik meg. Alól, a földön is mintha köd sűrüdnék s száll fel, fel, hogy egyesüljön az égi jövevényekkel. Ám minő fertelmes már a földnek születte. Szine undok, szürkéskékbe játszó, szaga fojtó, beleheled s mint lidércz üli meg szikkadt tüdődet. Repülni szeretnénk innen, akárhová, csak e felfelé toluló légáradattól szabaduljunk, megállani benne, magunkba szívni kimondhatlan mártiromság. Mintha a pokol feneketlen torka nyilott volna meg s ontaná ki magából dögleletes füstjét, hogy az ember testét elpusztitsa, lelkét kiölje.

El, el e szörnyü páragyülevész elől! Ledülök a könyöklőre s kimered a tekintetem a palotasorokövezte szűk utakra. A felszálló gőzökön át csak pisla mécsesként libeg a sápadt gázlángok hosszú rendjének vékony csikban egybefolyó fénye. Csak a közeli lángot szemlélhetni egymagában gőzudvartól elboritva. A gőzben lepkék és röpke bogarak tábora zümmögve rajlik.

Egy-egy merészebb fiabogár neki lódul a lángnak, de visszakoppan a homályos üvegen s hanyatthomlok hull alá. Bontogatná estében fekete szarúfedte szárnyacskáit, de nincs ereje hozzá. Csak hull alá, földet ér s kiadja bogárlelkét.

De nem okul a bogársereg a bajtárs keserü sorsán, uj meg uj vállalkozók akadnak, kik mind szeretetnének megfürödni, elmerülni a körülzárolt fényárban. Az utcza néptelen. Csak néha-néha hallik fel csizmák dobogása, sarkak kopogása, s mezetleg lábak tompa tappogása. Elhaló kurjongatás, csendes dudolás száll tova a légben; majd vidám társaság élénk beszélgetése hallik nevetgéléssel, kaczagással és kicsattanó vihogással elegy.

Fogy az idő; üt a toronyóra. Az a kis élet, a mi néha-néha meg-megelevenitette az utczát, az is lehuny.

Némaságba merül a vidék.

Még egyszer kopogás, üvegcsörömpölés.

A gázláng libegő fényét is elhunytatta a lámpaoltó gyujtórudjának kampója.

Minden setét, minden csendes. A város alszik.

Csak ketten vagyunk ébren: én ott gubbasztva a könyöklőfán s az elárvult juhar a ház tövében.

Szomorúan tekintünk egymásra szótalanul.

Azután mindaketten el-elgondolkozunk. De kiszálló gondolataink is találkoznak útjukban, a mint észak felé haladnak s együtt keresik fel azt a csélcsapot, azt a hűtelent, a ki után sir a lelkünk, eleped a testünk: a szökevény enyhe, üditő szellőt.

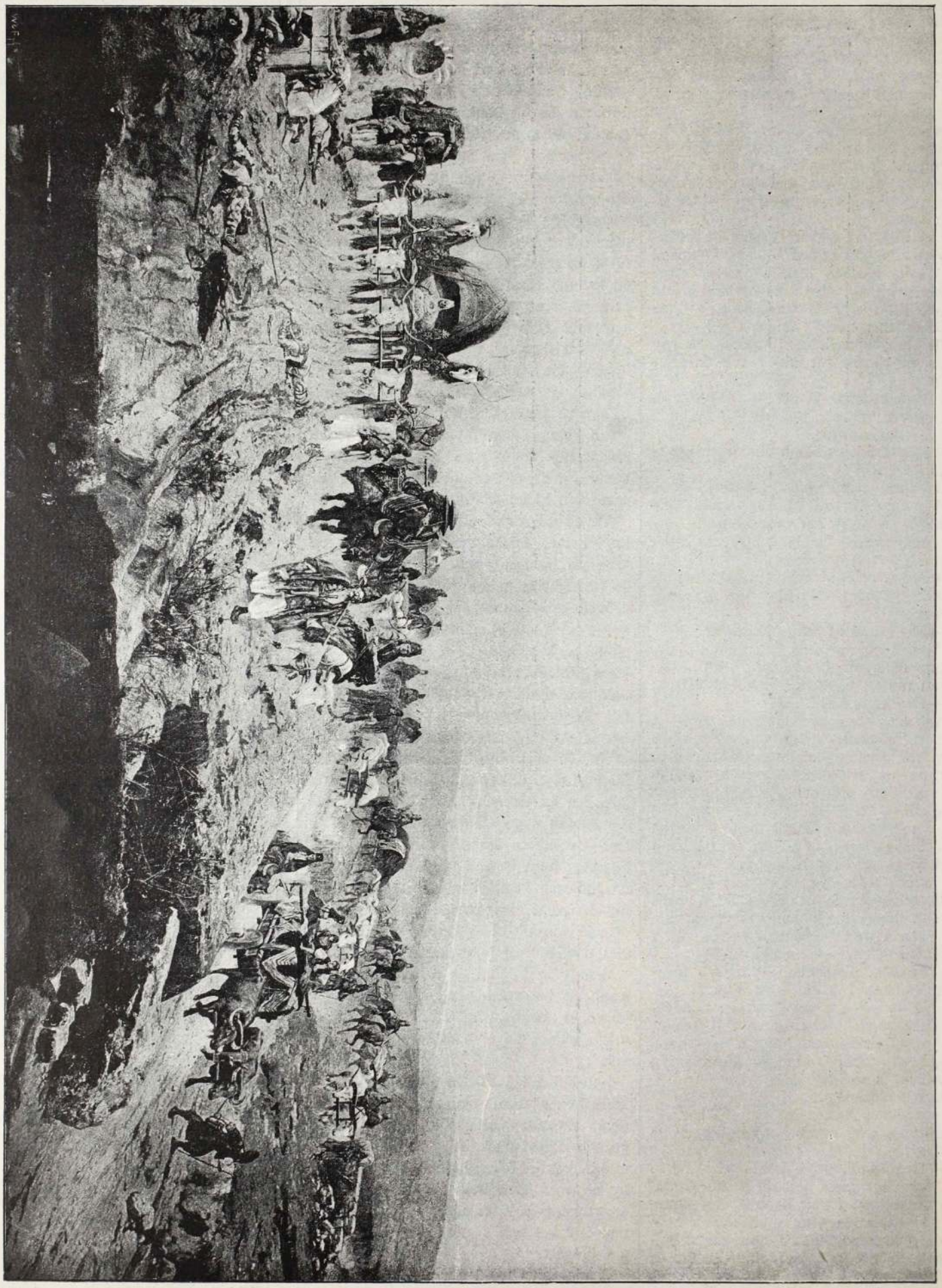

RÉSZLET FESZTY ÁRPÁD KÖRKÉPÉBŐL: A FEJEDELEMASSZONY ÉS KISÉRETE.

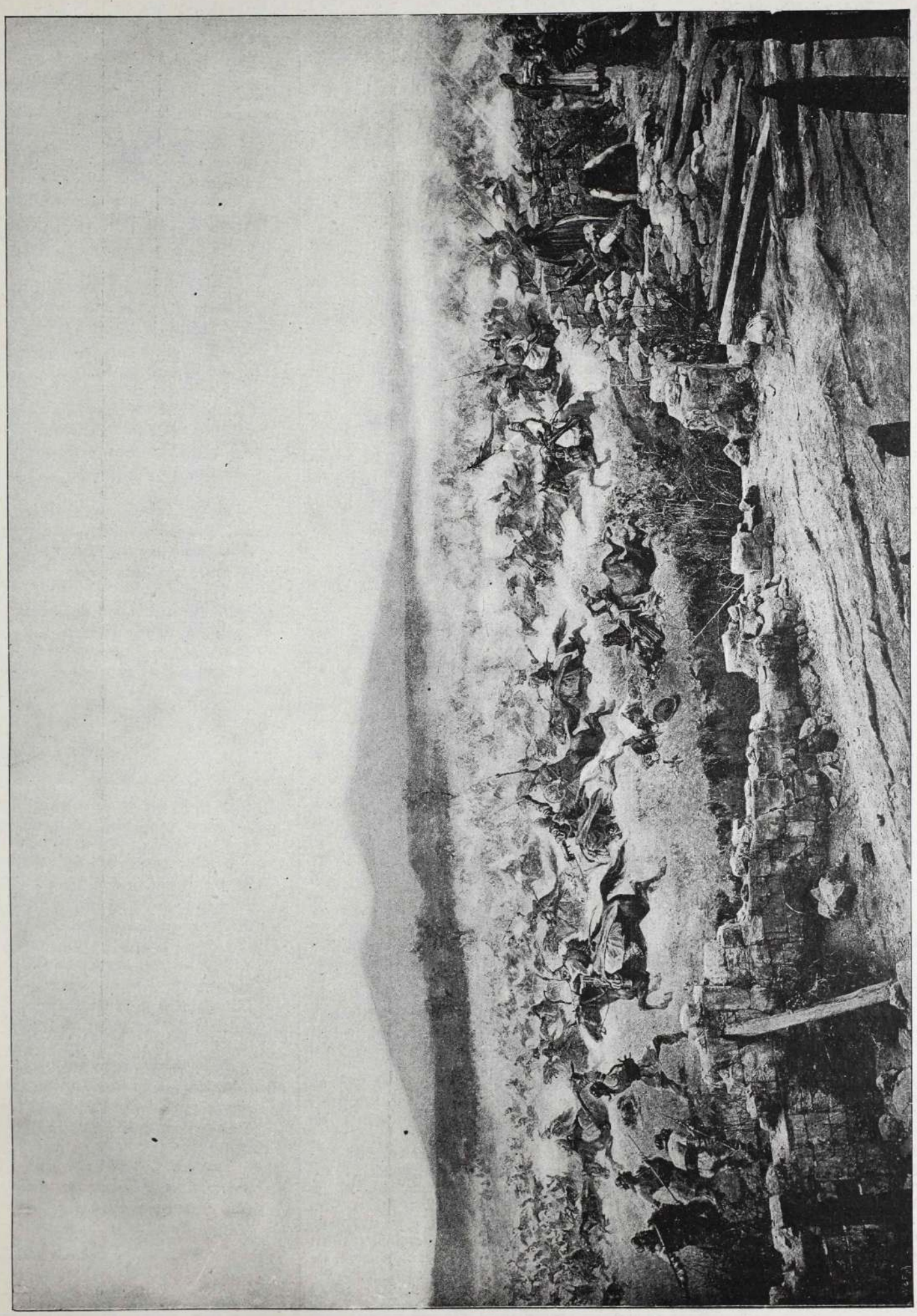

RÉSZLET FESZTY ÁRPÁD KÖRKÉPÉBŐL: A MAGYAROK CSATÁJA A SZLÁVOKKAL.

A LEGIFJABB ROZDAY.

IRTA: ADORJÁN ÁRMIN. 2

Már egészen közel volt az ablakhoz, Ilonka érezte, hogy minden csöpp vére az arczába száll, egész valója reszket az izgatottságtól . . . most Rozday az ablak alá ért, fölnéz, mint rendesen és — elhalad.

Ilonka meglepetve néz utána.

Nem köszönt, nem nézett melegebben, lehetséges ez?

Kis szive kinos izgalomban vergődött; nem tudta elhinni, hogy valóság történik körülötte.

Hisz' már épen viszonozni akarta üdvözletét . . . Miféle ember ez? Vagy — és Ilonka szinte belesápad e gondolatba — tévedés, hazug játék volna az egész? Talán nem is ő irta a levelet, visszaéltek volna nevével s ő mit sem tud róla.

Kezdte elhinni, hogy igy van, mert másképen nem volt képes megmagyarázni Rozday viselkedését.

Talán mégis jó lenne szólni a mamának? Nem, hisz most okvetlenül elrontaná az egész dolgot.

Még egy próbát tesz.

Hivatal után Rozday megint arra jön; ujra felnéz; mintha a tekintetében most valamivel több melegség volna, de — most sem köszön.

A lányka haragosan csapta be az ablakot.

III

Hónapok multak. Rozday Gábor türelmesen, szerelemmel tette meg mindennapos sétáit az Ilonka ablaka alatt. Mint afféle megállapodott gondolkodásu embernek, miután ezt a kérdést egyszer már eldöntötte, ujólag eszébe sem jutott, hogy megismerkedjék szive eszményével; gondolta, majd eljön az ő ideje is.

Becsületes lelke naivságában és nők körüli járatlanságában azt hitte, hogy ha közelit Ilonkához és közönyös dolgokról, vagy akár szerelméről is beszél hozzá, akkor leszáll arról a magaslatról, melylyel legalább is tartozik a Rozday névnek, s főleg két bátyjának, a kik előtt egy szóval sem mondotta el soha sem, mily óriási árulást forral ellenük.

Azt hitte, hogy ha ô is oda áll a lányka ablaka alá és virágot visz neki, kisérgeti, mint például a fess Mátray Laczi, akkor léhává lesz, vagy legalább is annak tünik fel.

Ettől pedig óvakodott.

Csak akkor érzett bizonyos elégedetlenséget, mikor látta, hogy Mátray Laczi nem csak az ablak alatt társalog Ilonkával, hanem sokszor be is megy hozzá és ablakon át sokszor azt is látta, hogy odabenn milyen jól mulatnak egymással.

Ilyenkor fájó érzés lepte meg szivét, nevetségesnek találta magát és helyzetét, s legkeményebb kifejezésekkel korholta önmagát, hogy ne gyerekeskedjék, ne legyen féltékeny, mig aztán nagy nehezen megnyugodott.

Sokszor föltette magában, hogy megismerkedik Mátray Laczival, megkérdezi tőle, mit szokott beszélgetni Ilonkával, nem kerül-e ő is néha szóba, de mindig meggondolta a dolgot és nem szólt semmit.

Félt, hogy Mátray kineveti, vagy kigunyolja.

Egyszer már ott tartott, hogy elhatározta, meg fog ismerkedni mégis Ilonkával.

De csak a tervnél maradt. Nem volt elég bátorsága hozzá.

Ugy gondolta, hogy eddigi tartózkodását itéli el önmaga, ha utólag ismeretséget köt.

Ilyen és hasonló kételyek kinozták gyakran a szerelmes agglegényt, s hozzájárult még ehhez, hogy az utóbbi időkben sokszor napok teltek el, hogy nem is látta Ilonkát.

Ilyenkor úgy érezte, mintha a világosságot zárták volna el előle. A mellett az idő lassan telt.

A jegyzőségre még gondolni sem lehetett. Rozdayn kezdett meglátszani a benső vivódás.

Éjjeken át nem aludt, folyton azon tépelődött, hogyan kellene jól befejezni ezt az alapjában, szerinte is kissé elhibázott ügyet.

Nem volt más menekvés; belátta. Beszélnie kell Mátrayval. Meg kell tudnia tőle, mint vélekedik felőle Ilonka. Vár-e rá, bizhatik-e benne, vagy . . .

Ijesztő homály borult szemei elé, mikor ez ötlött agyába.

Vagy . . . Lehetséges-e, hogy levelét figyelembe se vette, hogy nem vár rá, hanem férjhez megy, mielőtt őt kineveznék, máshoz, talán Mátray Laczihoz? Érezte, hogy fullasztó kin szoritja össze a torkát.

Ha ez megtörténik, jaj Mátraynak.

De a józan ész hamar felülkerekedett nála.

Higgadtan fogta fel a dolgot.

Végre is — belátta — Ilonkától nem lehetne rossz néven venni, ha férjhez menne s rá sem gondolna.

A levél után közelednie kellett volna, megismertetnie magát, előbb köszönni neki, majd társalogni ugy, a mint Mátray Laczi.

Akkor talán remélhette volna, hogy megnyeri a lányka szivét.

Mert ez annak a módja.

Nem mindenki képes olyan érzelmekre, mint ő: látásból megszeretni valakit és ezzel megelégedni majd egy éven át. Az a lány azt is gondolhatta felőle, hogy megbánta a dolgot, talán megváltozott, már nem szereti . . .

Hisz' nem adta semmi jelét szerelmének. Ott sétált el, mint azelőtt. Ezt megtette más is.

Választ sem kért, hát nem is kaphatott.

A lány nem tehetett egyebet, minthogy férjhez megy ahhoz, a kit szeret.

Mikor nagy nehezen rájött erre a nézetre, már megkapta az Ilonka eljegyzési kártyáját is.

Igazán Mátray Laczi veszi el. Az eljegyzési értesitést Ilonka maga irta. Azok a gyöngéd vonások biztosan az ő kis kezétől erednek.

Mélyen felindulva, hosszan elnézte Rozday ezeket a vékony vonásokat és kutatta, fürkészte, nem olvashatna-e ki valamelyik betüből egy titkos rejtett üzenetet, egy szemrehányást, a mi neki szól, a miből sulyos vádat kovácsolhatott volna önmaga ellen, és védelmet Ilonkának, de a mely neki mégis jól esett volna.

Nem lelt támpontot.

Ilonka menyasszony. Ezt tudatta vele, semmi egyebet.

Maga a tény, hogy az eljegyzést vele tudatta, volt különben is a legegyszerübb, a legtöbbet mondó válasz.

Rozday Gábor bátyjaira gondolt, a kikhez mégis hű maradt, hallgatagon tette el az eljegyzési értesitést és mintha mély álomból ébredt volna fel, komoran susogta:

— Hát én is agglegény maradok!

Vége.

DALOK A DOKTOR HUGÁRÓL.

I.

Mikor a torkom operálták,
Izzó sodronynyal égették;
S hallgattam a szomszédteremből
A doktor húga énekét.

S az isten tudja mintha akkor
Nem kinzott volna fájdalom!
Egész érző valómmal csüggtem,
Azon az édes dallamon.

De egyszerre csak felriadtam,
Mikor a «műtét» véget ért;
S a doktor megdicsért kitartó,
Nyugodt viselkedésemért.

De én, mint a kit megzavartak
Lenyügző, boldog álmiban,
Nehezteléssel igy feleltem:
— Óh, doktor, hát már vége van?!

II.

És egy napon csak kijelenté
A doktor ünnepélyesen,
Hogy gyönyörü belül a torkom.
És nincs már semmi baja sem.

Ebből a himes szép beszédből
Még a bolond is érthetett;
Virágnyelven ez azt jelenti:
Fizessen, aztán elmehet.

Ej, doktorom, ez még se járja,
Torkomban nincs bár semmi seb,
De szivem is megpörkölődött
És ez a baj ez kényesebb.

Ej, doktorom, zokon ne essék,
Kimondom, hogy nem kúra ez,
Amely egyik bajból kigyógyit,
S utólag egy más bajt szerez.

S ha már e bajt itt megszereztem,
S szivem most szenvedőn dobog, —
Úgy doktorom, gyógyitsa is meg,
Máskép fizetni nem fogok.

Kőrös Mihály.

VÁLASZ EGY NYILT LEVÉLRE.

Tisztett uram és barátom!

Olvastam levelét. Nagyon jól esett visszaemlékeznem a multra, arra a boldog gyermekkorra, a midőn azt hittem, hogy szeretek.

Mindig kellemes emlék lesz, a melynek fénye az idők multával csak nyerni fog és a megmaradt barátság melege, érzete sem csökkenhet soha.

Nyilt őszinteséggel, igaz szivvel felelek soraira.

Nem csak mondják, de tény, igaz, hogy elválok a férjemtől.

Szives tanácsát nem vehetem igénybe, kérelmét kell hogy visszautasitsam. Ön bennem csak a leányt ismerte, de az asszonyt nem.

Az ön naiv lelke visszariad a botránytól, az ön önzése, — a mi különben minden férfi sajátja — csak a saját érzelmét, a saját bánatát és esetleg a saját kényelmét veszi tekintetbe.

Az ön állitólagos boldogtalanságának más formában való megnyilatkozása és, egy ujabb csalódás kihozná életének rendes kerékvágásából.

Ezért ön feláldozna mindent, még engem is, egy régi jó barátnéját.

Ön nem kutatja az inditó okot, a mi engem arra késztet, hogy elváljak a férjemtől, pedig ennek az inditó oknak hatalmas neve van.

Ugy hivják, hogy — szerelem. Asszonyszerelem.

Oh egy asszony máskép tud szeretni mint egy leány.

Azt hittem, hogy szeretem önt leány-. koromban és mégis másnak a neje lettem Most? Most nincs az a hatalom, a mely máshoz tudna erőltetni, nincs az az akadály, a mit le ne tudnék győzni érette, nincs az a szégyen, a mit el ne türnék, nincs az a rossz, a mit érette el ne tudnék követni, még gyilkolni is talán. Mit nekem fény, pompa, arany.

Kezem munkájával keresem meg a mindennapi kenyerem, darócz ruhába járok és puszta földön hálok, csak az övé lehessek.

Hogy mikép lettem ilyen szerelmes, hogy mikép feledkeztem meg a multról, férjemről, magamról, az egész világról, annak sem én vagyok az oka.

Férjem tudta, hogy nem szeretem, mikor a neje lettem.

Azt mondta, majd meg fogom szeretni.

Az édes anyám is azzal biztatott és én hittem nekük.

De nem voltam képes megszeretni, pedig akartam, hogy megszeressem. Féltékeny volt reám. Nagyon féltékeny. És mennél jobban féltett, annál kevésbé tudtam megszeretni.

Aztán a világ nyelvére vett. Nagyon sok irigyem volt. Irigyelték a szerencsémet. Irigyelték a selyemruháimat, a jómódomat, a fogatomat, irigyelték a férjemet.

Oda adtam volna mind, csak tudtam volna szeretni.

Szeretni igazán, szeretni szerelemmel. Ha egy férfival beszéltem, majd megölt a tekintetével.

Aztán kezdték találgatni, ki a szeretőm. Volt köztük olyan is, a kivel csak egyszer beszéltem életemben.

Annyira vitték a dolgot, hogy féltek velem szóba állani, nehogy aztán ráfogják, hogy ő az én szeretőm.

Egy ember volt csak, a ki nem törődött azzal, hogy mit beszélnek róla és barátommá lett.

Megindultak a rágalmak és férjem az élükön állott.

Nem voltam még szerelmes, nem is lettem volna az, de a világ, a nagy Galeotto egész sulyával rám nehezedett és az tett azzá, a mi most vagyok.

Férjemnél oltalmat nem találtam a világ elől.

Ő is folyton azt hajtotta: «Te szerelmes vagy abba az emberbe, te szereted azt az embert.»

És addig mondották és addig mondotta, mig szerelmes lettem, őrülten szerelmes.

Mit tehettem volna mást, mint elválni a férjemtől, ha magam előtt becsületes asszony akartam maradni.

Azért mondom magam előtt, mert a világ most elitél, mert elvált asszony vagyok.

De nem itélt volna el, ha alattomban odaadom magam annak, a kit szeretek, ha férjemet megcsalom, ha hazug szerelmet mutatok neki és a világnak, mig bensőmben ujongok és várva várom azt a perczet, hogy megszabadulva férjemtől, annak a másiknak a karjai közt keressem és találjam meg az én boldogságomat.

Én utálom a tettetést és nem vagyok erre képes.

Nemsokára a törvény is elválaszt bennünket és én szabad leszek.

Lesz belőlem egy elvált asszony. Egy boldog asszony. Mert nem sokáig leszek elvált asszony.

Annak a felesége leszek, a kit szeretek, a ki engem viszont szeret.

És ha nem lesz jukker fogatom, nem lesz házam, kertem, aranyom, gyémántom, nem fogok selyemruhában járni, lesz valamim, a mit ezekkel megvásárolni nem lehet, lesz valakim, a kit szeretni fogok, szeretni szerelemmel.

És most tisztelt barátom önre bizom itélje meg ön, vajjon igaztalan voltam-e ön iránt, midőn határozottan kijelentettem, hogy tanácsát el nem fogadhatom és kérését nem teljesithetem.

A PAD.

— FRANÇOIS COPPÉ. —

Dőlvén egy Sylvanus márványoszlopának,
Pihenő szemeim elkalandozának
A padocska felé, melyen — nem is távol —
Egy szolgáló leány ült egy katonával.
A padnak két végén ültek mind a ketten,
S onnan beszélgettek, halkan, önfeledten.
Ifjú szerelemnek, biztos, ez a képe.
Lábaiknál gyermek játszott a fövénybe'.
Este volt; nyár-végi, szép, szomoru alkony.
Ilyenkor indul meg, eleinte halkan,
Az édes faggatás a szeretők között.
Az ég bíborpiros alja kiütközött
A fekete lombból; köd szállingott alá.
A medencze tükrét hűs szellő borzalá,
Benn remegvén a szép kékespiros égbolt.
Néma csend. Igazán, nagy gyönyörüség volt.
Haldokló nyári nap utolsó sugára.

Más dolgom nem lévén, figyeltem a párra.
Kezdetben arról az örömről beszéltek,
Mit közösen érez két atyafi lélek,
Ha szülőhelyüktől elsodorva messze
Távol idegenben találkoznak össze.
Szóba került a múlt; szegény, agg szüleik,
Kikért bár aggódnak, levélben nem merik
Elmondani, mert az öregek nem irnak,
S árát sem adhatják jegyzőnek, papirnak.
A nyárfák ezüstje, a vigan sikamló
Patak, a halászhely, vadszőlő és komló
Rejtekén, a szomszéd hosszú pipaszára,
Mikor együtt másztak a cseresznyefára,
A nedves levéllel teli öreg ladik,
A sziget, hol annyit játsztak alkonyatig,
A malom, az egész kis idill. De bezzeg
Szép gyermekévei hamar tova vesznek
A szegénynek. Ők már mennyit is szenvedtek!
— S gyermeteg — őszintén az egyszerü gyermek
Jó barátja előtt kebelét kitárja.

— «Minthogy gyönge voltam mezei munkára,
Azért, hogy a család terhére ne legyek,
Mert előre tudtam, férjhez ugy sem megyek,
Hiszen apám-anyám alig hogy megélnek,
Beszegődtem hát a városba cselédnek.
Oh! ezek a napok sötétek valának!
Mind a mi csak gondja lehet egy anyának,
Hogyha gyermekei rosszak s hálátlanok,
És ha néha sírok, bizony arra van ok,
Gyertyavilág mellett — a hideg konyhába'—
Egyedül. — Nem voltam se hűtlen, se gyáva,
Jó szót még sem adtak egyetlenegyet sem,
Nem akarták tudni még a nevemet sem
S rászoktattak régi cselédjök nevére.
Nehéz mindenkinek az élet végtére
S bűneim legalább bocsánatot nyernek.»

Közelebb huzódott lassan a két gyermek
S egy vigasztaló szót sem találva, setét
Homlokkal mondotta el a történetét
A katona, lassú hangon, szaggatottan:

«Katonának vittek, húsz éves se voltam.
S *szolgálatnak* hivják még e mesterséget!
Átkozott a . . .! Belül ez a méreg éget,
Szegényből hanyaggá, nyomorulttá ez tett.
A jövő! Akár mely perczben elmeneszthet
Akár ki a harczba. Közönséges, durva
Anyagból, mint oly sok, ezerannyi, gyúrva,
Szeszélye miatt az első hadvezérnek
Hogyha leütnek is, még számon se kérnek.
Nyers anyag, a barmok legutolsóbbika,
A kit *egy léleknek* hiv a statisztika.»

Beszélt vég nélküli szolga-napjairul,
Sétáiról, mikor az esthajnal pirul,
Hasztalan lesvén a trombita szavára.
Barát s haza nélkül. Nyomorult egy pára.
Állapotján senki sem segíthet neki
S néha kivánná, bár háboru törne ki.

Ez egyszerű szóra a szolgáló leány
Megremegett nagyon, az arcza halovány,
S testvér indulattal vállára simulva:

— «Ne beszéljen igy» — szólt egy kis idő mulva.
S megszorítva kezét némán, hallgatagon,
Figyelték, szomoru mosolylyal ajkukon
A lágy csalogány-dalt a lomb rejtekében.
Áldottalak akkor, titkos tanaképpen,
Nyomorultak végső vigasza, szerelem!
Áldottalak, ó éj! ó lombos rejtelem,
Ki rájok borultál, mig kicsinyt feledtek!

Tűz a fő, jég a kéz, andalogva, veszteg
Nézték a csillagok halovány sugarát,
S édes bizalommal — két szerető barát —
Suttogtak sokáig, mindakettő boldog,
Szerény, kicsi vágyak, alázatos gondok ...
Majd a suttogó hang gyengült egyre jobban,
S nemsokára — hallám, mert a lomb valóban
Eltakarta őket — a lombon kereszül
Egy sóhajos csóknak édes nesze rezdül,
Oly nesz, mint a mikor egy madárka rebben.

Hirtelen a távol, éjsötét berekben
Kegyetlenül éles trombita-szó harsan.
Felszökik helyéről a katona gyorsan —
Néki szól e durva, hosszu trombitálás.
Oh! be szomoruan, lassan ment a válás!
Huszszor is elmondták, fájó tekintettel,
Hogy itt, legközelebb . . . S futva sietett el
De gyakorta vissza-vissza pillantott még.

Ő pedig, szomorún, mintha imádkoznék,
Hófehér kötőjén a csüggedő kezek,
Soká ült a padon, egyedül, réveteg.
A trombita hangja távolodott s kiholt,
És mikor az égre feljött a teli hold,
Láttam, még sápadtan kedvese csókjától,
Könyező szemekkel, mig a kürtnek távol
Enyésző hangjai vak homályba vesznek ...

— És ezt nem találtam oly nevetségesnek.

Martos Ferencz.

TÓTH LŐRINCZ.

Nem hiába hangoztatják gyakran a panaszt, hogy az emberiség generáczióról generáczióra folytonosan satnyul. Alig birjuk elképzelni, milyen lesz a most felnövő fiatalság nyolczvan éves korában, ha azt a kort egyáltalán megéri. Mennyivel másképp volt ez még egy fél század előtt. A kiknek életfája még az azelőtti félszázadból nyulik át ebbe a romlott levegőjü, egészségtelen ujabb félszázadba, milyen más emberek voltak azok! Erős, edzett test és szellem, melynek az idő nem ártott, nemes, ideális gondolkodásmód, örökös tevékenység és szorgalom, ezek jellemezték azokat a közélet mezején működő irókat és államférfiakat, kik a modern Magyarország alapját megvetni segitették. Bizony kevesen vannak már azok is, mert az idő végre mégis megköveteli áldozatát.

De a kik fennmaradtak, azok még most is buzditó példakép állhatnak a mostani fiatal nemzedék előtt.

Ilyen kiváló jelese hazánknak *Tóth Lőrincz*, ki mint a kuria tanácselnöke a napokban lépett nyugalomba, nyolczvan éves korában.

A jogászvilág fájdalmasan vett bucsut ettől a kiváló birótól s ha a magyar judikaturának le is kellett mondania egyik hatalmas oszlopáról, nem mond le Tóth Lőrinczről az iróról, a magyar népliteratura, mely most — mikor több idő jut neki a pihenőre — várja még tőle az értékes dolgozatok sorozatát.

Tóth Lőrinczre épen nem illik az a frázis, hogy nyolczvan év terhe «nyomja» vállát.

Mert a ki ezt az örökké ifju, szeretetre méltó aggastyánt ismeri, az meg van róla győződve, hogy nála a nagy kor nem teher, s hogy még nagyon sok szépet és becseset várhat tőle a magyar irodalom. A kuria tehát elbucsuzhatik érdemes tanácselnökétől, de a magyar szépirodalom még nem zárja le Tóth Lőrincz biographiáját.

Csak most kezdődik egy ujabb korszak, most, midőn egész idejét az általa annyira

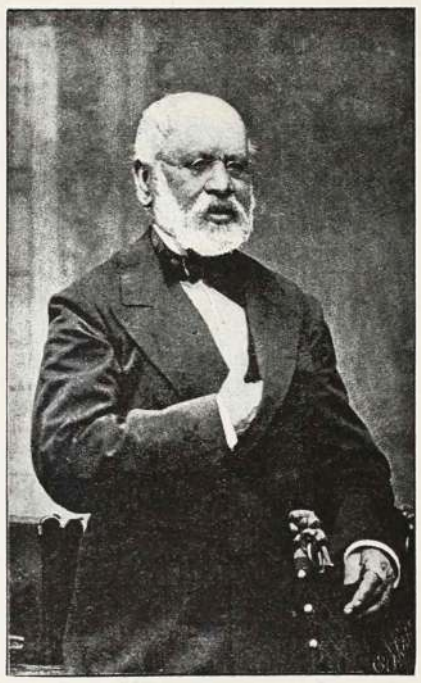

TÓTH LŐRINCZ.

szeretett szépirodalomnak szentelheti. Hiszen épen a mai lapunk számára irt szép versében mondja az agg költő, hogy nem az az öreg, a kire évek nehezülnek, hanem az, a kit elönt a sárga irigység. Már pedig ezek után itélve mi Tóth Lőrinczet nagyon fiatal embernek tartjuk, mert az ő galambszelidségü lelkét, nyugodt megelégedettségét és nemes szivét ismeri mindenki, a ki vele valaha érintkezett.

Alig foghatnók be egy rövid életrajz keretébe Tóth Lőrincz irodalmi munkásságát.

Az ő nagybecsü jogi műveiről nem is szólva, szépirodalmi munkássága is oly terjedelmes, dolgozatainak felemlitése is néhány hasábot venne igénybe.

A harminczas évek közepén, mint szinműiró, majd azután négy évtizeden át mint versiró gyüjtött babért babérra. Az ő szellemes, csipős, de sohasem sértő epigrammáit olvasták és nagy élvezettel olvassák mai nap is az egész országban, noha az utóbbi időben ritkábban irt. Mit szóljunk arról az intenziv munkásságról, melyet a Magyar Tudományos Akadémia, a Kisfaludy társaság és más tudós és szépirodalmi társulatok érdekében és körében évtizedek során át kifejtett? Mindenütt ott találjuk az ő éles eszének és páratlan szorgalmának nyomait.

Kevés halandónak adatott meg, hogy nyolczvan évet oly sikerekkel és oly dicsőséggel fusson meg, mint Tóth Lőrincz, de még kevesebb halandótól vár a társadalom nyolczvan év után is munkásságot, ujabb sikereket.

Tóth Lőrincz egyike ama keveseknek, a kiknél a kort soha sem tekintik, a ki mindig megmarad annak az örök ifju irónak ki szellemével, annyiszor szórakoztatta az olvasó közönséget.

*

Tóth Lőrincz született 1814. deczember 17-én Révkomáromban.

Tanult az ottani gymnáziumban 1829-ig azután a pozsonyi kir. akadémián a bölcseleti, s 1830-tól fogva a pesti egyetemen a jogi tanulmányokat; — tanárai közt voltak: Imre János, Horvát István, Frank Ignácz, Virozsil Antal, országos nevü tudósok.

Tanulmányait végezve jogi gyakorlaton volt a pestmegyei törvényszéknél, kir. táblai jegyző (jurátus) lett 1835-ben Vég Ignácz itélőmester oldalánál; ügyvédi vizsgát 1836-ban tett, váltóügyvédit 1841-ben, A m. akad. lev. tagjává már 1836-ban, 22 éves korában választatott Fáy András, Toldi Ferencz, Bajza József, Vörösmarty (az Atheneumot szerkesztő triasz) pártfogása által, kik vezérei, atyai barátai voltak.

Azután Helmeczy *Jelenkorá*-nál segédszerkesztő volt, melynek mellék lapjában, a *Társalkodó*-ban (Szenvey szerkesztése alatt), s Mátray Regélőjében, és Munkácsy «Rajzolatok» czimü heti lapjában jelentek meg első szépirodalmi szárnypróbálgatásai. 1838-tól fogva pedig Bajzáék Atheneumának Figyelmezőjének rendes dolgozótársaként szerepel.

1836-ban egy évig gróf Károlyi Lajos titkára lett és sokat lakott Bécsben s Tótmegyeren. Beutazta a gróf uradalmait a jeles Klauzál Imrével, jószágkormányzójával, ki belőle gazdát akart képezni. Ő azonban a jogi pályán maradt és az ügyvédi vizsga letétele után *azonnal*, alig 24 éves korában, a Batthyányi nemzetség herczegi ágának, gróf Batthyányi Gusztávnak és Kázmérnak központi kir. táblai ügyvéde lett.

Gróf Batthyány Kázmért az 1840-iki és 1842—3-iki pozsonyi országgyülésekre kisérte, s a külföldi nevelé sü, de csakhamar lelkes magyar hazafivá lett fiatal grófot a magyar nyelvben és a magyar közjogban kiképezni igyekezett.

A gróf feltétlen bizalmát élvezte. Midőn ő Kossuth Lajos felszólitására a megalkotott magyar Iparvédegylet elnökségét elvállalta s lakását Pestre tette át, oldalánál a védegylet titkára lett s ekkor sűrűn érintkezett Kossuthtal, kinek lapjába sokat dolgozott és ki belőle zsurnalisztát óhajtott képezni; továbbá gr. Batthyány Lajossal, a majdani első miniszterelnökkel; a Jelenkor szerkesztőségében pedig gr. Széchenyi Istvánnal.

A pozsonyi országgyüléseknél Helmeczy Jelenkorának, majd pedig Kossuth politikai lapjának levelezője volt. Eközben ismerkedett meg és jött szorosabb összeköttetésbe Deák Ferenczczel s a magyar politikai élet nagyjaival, kik körüle

csoportosultak Kölcseyvel, Bezerédy Istvánnal sat.

Országgyülési képviselő lett 1847/8-ban Breznóbánya kir. város részéről és e minőségben a kir. városok reformügyében jelentékenyen közreműködött szabadelvü társaival, kik az akkori szokás szerint kisebb kir. városokat képviselni hivattak meg, mint Szalay László, Trefort Ágoston, Szontagh Pál sat.

Tagja volt 1848 tavaszán a bécsi nagy küldöttségnek, mely az 1848-iki alaptörvényeket a bécsi udvartól meghozta Pozsonyba.

Deák Ferencz igazságügyminiszter lett s őt választotta elnöki titkárjának osztály tanácsosi ranggal s fizetéssel, mellette dolgozott és teljes bizalmával dicsekedhetett fontos állásában.

A pesti első parlamentre szülővárosa Rév-Komárom választotta meg képviselőnek. Mint ilyen a Pestről menekülő parlamentet Debreczenbe, Aradra, Szegedre, követte és Vukovich Sebő igazságügyminiszteriumában osztálytanácsos s helyettes osztályfőnök volt.

Azután, a legyőzetés folytán, bujdosott, de 1849 szeptember végén elfogták, az ujépületbe zárták.

A haditörvényszék halálra itélte de a bécsi kormánynyal viszálkodásba jutott b. Haynau akkori teljhatalmu kormányzó által, társaival együtt megkegyelmeztetett, s az év végén szabadon bocsájtatott, de Pestre internálták és csak 1854-ben jogositották fel az ügyvédi pályát folytatni.

Ekkor irta jogi kommentárjait, melyek akkor nagy kelendőségnek örvendettek, különösen az ősiségi nyiltparancs magyarázata, mely 2 kiadást ért s németre is fordittatott és a magyar ügyekben akkor itélő bécsi legfőbb törvényszék német birái előtt tekintélylyel birt, kik annak szövegére gyakran hivatkoztak és Tóthot «Dr. Lorenz» név alatt ismerték.

Időközben Helmeczy helyébe a m. akadémia pénztárnoka lett, és gr. Desewffy Emil oldala mellett résztvett a palotaépités és tőkegyüjtés fáradságos, évekig tartó nagy munkájában.

1858-ban pedig a m. akadémia jogtudományi osztályának r. tagjává választatott.

Ügyvédreform czimü pályamunkájával, továbbá «*Az ősiségi nyiltparancs magyarázatával*» és *Urbéri* útmutatójával akad. díjakat nyert.

1865-ben a nemzeti élet megujulásával a fehérmegyei csákvári kerület képviselője, a koronázás után Horváth Boldizsár igazságügyi minisztériumában miniszteri tanácsos s osztályfőnök volt.

1868-ban ujra a csákvári kerület választotta képviselőjévé; de 1869-ben már semmitőszéki biró s ennek megszüntével kúriai biró lett a büntető osztályban.

1883-ban rendes kúriai tanácselnökké neveztetett ki, miután már több évig ugy is osztályvezető volt. E hivatalt folytatta 1894 junius 19-ig, midőn saját kérelmére nyugdijazták, mert látóereje nagy fokban meggyengült.

Ez alkalommal a vaskoronarend másod osztályu keresztjét, előbb, már 1880-ban a Ferencz József rend csillagos középkeresztjét nyerte ő felségétől.

1880-ban a budapesti egyetem jogi kara dísztudori oklevélel tisztelte meg, oly kitünő társaságban, mint Majláth György országbiró, Horváth Boldizsár volt igazságügyminiszter és Vajkay Károly kir. táblai elnök.

Három jubileumot ült: 1882-ben az iropálya 50 éves, 1886-ban akadémiai tagságának 50 éves, 1891-ben Kisfaludy-társasági tagságának 50 éves jubileumát.

Nagy utazást tett 1839—46-ig Gorové István társaságában Német-, Franczia- és Angolországban, Skóczia, Irland, Belgium, Holland és a Svájczon át.

Ezek eredménye 6 kötetes «Uti tárczám», mely 1842-ben megjelenvén, akkor igen keresett olvasmány s az utazó magyarok kalauza lett. Nevelőintézetekben is olvasó könyvül használtatott.

Második nagy utazása volt a londoni világkiállitásra Párison keresztül.

Rómában 1883-ban volt, mire a büntető-s börtönügyi nemzetközi kongresszuson a magyar akadémia küldötte ki.

Ezentúl a börtönügyi irodalmat előszeretettel művelte.

Szépirodalmi munkásságáról már bevezetésünkben szóltunk.

Ily tevékeny munkásság közepette lépi át Tóth Lőrincz a 80-ik életévet. A magyar közönség jókivánatai kisérik a jeles irót most, midőn a legfőbb itélőszéki birói állástól megválik, hogy egészen a szépirodalomnak szentelhesse idejét. Hogy ezt minél tovább tehesse, azt a magyar szép irodalommal együtt mi is őszintén óhajtjuk.

ÉLETBÖLCSESÉG.

I.

Tulfeszitett vágyak tesznek kora bánatos aggá
S boldogul éli derüs napjait, a ki szerény
Sült fogoly és ludmáj nem jut mindenkinek étkül,
Nyeld el hát szivesen a puha barna czipót.
Első rangu szabó drágán öltözteti bőröd;
Hadd ott, szürke darócz jól fedez és melegit.
Al-boheszen kardot (pengét) ritkán kaphatsz kezeidbe;
Olcsóbb szablya se rosz védni becsületedet.
Nincsen Amáti-müvü kobzod, bájhangok adója,
Húzd kedvencz dalodat pesti kopott hegedűn,
És fütyörész mellé, míg egyszerü ágyra lenyugszol,
S nem kivánsz bársony- s csipkediszü lepedőt;
Tiszta, kemény nyoszolyán épp úgy meg szállnak az édes
Tarka, bohó álmok, s nincs irigyelni okod.

II.

Ifju marad mindig, ki az ifjuság örömében
Részt tud venni rokonszívvel, irígytelenül.
Nemcsak az, a kit elönt az irígység sárga epéje
S a ki mosolygni felejt ifju öröm közepett
Állott az életidő küszöbén est alkonyi hűsben
Nézem a munkabiró kor nemes áldozatát.
És munkára magam már képtelen, áldva örülök
S tapsolok, a fiatal kor diadalmainak.

HOLD ÉS KUTYA.

Égi utját a szelid hold
Szende fényt árasztva futja,
Nézi őt borzas komondor
És irigyelvén, ugatja.

Borzas eb zajos haragja
Elhallik a faluvégre,
Fénysugarát a szerény hold
Hinti a nagy mindenségre.

Népek áldják és imádják,
A szent éjek tiszta őrét
És jut a peczér kezére
S dobra huzzák ronda bőrét.

Tóth Lőrincz.

A GALAMB.

REGÉNY. 3

Irta: Márkus Miksa.

Miklós szokatlanul kellemetlen hangon felelt:

— Ne tréfáljon. Láthatja, hogy nincs arra való kedvem.

— Az istenért, Herr Niklo, nem akartuk megbántani. Bizony isten nem.

Kádár Miklós már sajnálta heveskedését.

— Higyjék el, alig tudom már, hogy mit beszélek.

— Hát olyan nagy baj van otthon?

— Ha bizonyosan tudnám, mi történt, nem is aggódnám ennyire.

— Most már tessék egy kis türelemmel lenni. Ma éjjel nem lehet semmit sem csinálni.

— Rettenetes!

— Holnap talán elutazhatik.

A jó Kahánné is közbeszólt:

— Ne gyötörje magát, Herr Niklo. Majd meglátja, nem olyan nagy a baj. Tessék csak szépen lefeküdni. Jó éjt kivánunk.

Oly jól esett Miklósnak, hogy egyedül maradt.

Lassan levetkőzött és ágyára dőlt. De a séta, az egész nap fáradtsága annyira kimeritette, hogy izgatottsága daczára azonnal elaludt.

Reggel iszonyu fejfájásra ébredt. Mintha az egész éjjel lumpolt volna. Alig emlékezett már a tegnapi estére, de az édes anyjának levele mindent, mindent eszébe juttatott.

Kahánné azzal a jó hirrel jött be a szobába, hogy a hóesés elállott s igy remélhető, hogy délután akadály nélkül elutazhatik.

Meddig tud majd elmenni Magyarországon, az aztán más kérdés.

Miklós kisietett a vasuti igazgatósághoz. Óriási felfordulás volt a nagy épületben. Kereskedők, kiknek portékája napok óta hevert már a vasúti raktárakban, kétségbeesve szaladgáltak egyik büróból a másikba.

A folyosókon a vasút felügyelői, mérnökei rohantak ide s tova.

Izgatott szóváltás, kiabálás, ajtócsapkodás mindenfelé, itt ugyan nehéz lesz valamit megtudni.

Az első piros sipkás ember, a kit Miklós meg tudott fogni, a fiatal ember kérdésére, hogy mikor megy a legközelebbi vonat Budapest felé, tényleg azt felelte:

— Tegnap!

Na, ez kellemes. Pedig oly jóhiszemüen mondta ezt az a derék megzavarodott úr, hogy még haragudni sem lehetett rá.

Végre, nagynehezen megtudta Kálmán, hogy délután elutazhatik.

Nagy búbánatában még örülni is tudott ennek.

És a mint egy pillanatra jobb kedve lett, eszébe jutott a tegnapi kis leány.

Hátha most odamenne a Világ-bazárba.

A holmija ugyis be van csomagolva, nem tud mit csinálni az idejével, aztán meg — ejnye, de minek is ezek a mentségek. Hát nem mehet oda azért, mert oda *akar* menni.

Szinte boszankodott már önönmagára. És miközben, szinte öntudatlanul, folyton az járt a fejében: menjek, ne menjek, addig lábaiban több akaraterő s következetesség volt, mert egyenesen odavitték gazdájukat a bazár felé.

Szinte csodálkozott, a mikor azt látta, hogy ott van.

A Világ-bazár a nagy épület egész földszintjét foglalta el.

Tizennyolcz teremben néhány száz férfi meg leány sürgött-forgott.

A ki bugyli-bicskát akart venni, kapott itt. A ki perzsaszőnyeget akart venni, azt is kapott.

Csakugy hemzsegtek a vevők s Miklós alig tudott egyik teremből a másikba jutni.

A védenczét kereste. Nagynehezen megtalálta, a mint éppen egy legyező fölött alkudott egy nagy, kövér asszonynyal.

A leány azonnal észrevette őt. Egy kissé elpirult és a mikor a kövér asszony továbbra is makacsul megmaradt annál az alacsony árnál, a melyet kinált, idegesen a fiókba csapta a legyezőt.

A kövér asszony kissé megsértve ment tovább. Miklós pedig mosolyogva lépett oda és igy szólt:

— Talán megvehetném én azt a legyezőt. Jó napot kivánok.

— Jó napot. Igazán szép, hogy eljött. Tudja, alkudjon valamire, hogy fel ne tünjék a beszélgetésünk.

— Hát mutasson valamit.

— Nézze, itt van egy csomó tárcza. Ezekből válaszszon egyet. Az sokáig tart.

És mind a ketten nevettek.

— Gyönyörü ez a sárga bőrtárcza. Erős, szolid munka, ajánlhatom. Nem fázott meg tegnap este?

— Köszönöm a szives érdeklődését. Nem esett semmi bajom. De nem szeretem a sárga bőrt. Mutasson valami mást.

— Kérem, csak tessék parancsolni. Ez a legujabb. Világoskék tárcza, tiszta selyembéléssel. Ilyet csak herczegek vásárolnak és ön.

— Hát a családját jó egészségben találta otthon?

— Minő kedves ön . . .

— Miklós, Kádár Miklós jogász. És minő kedves ön, ön . . .

— Krisztina, Daubek Krisztina.

— Nagyon csinos ez a kék tárcza. Hát Daubek úr, hogy érzi magát?

— Ki? Az öcsém? Az nem úr, az kis fiú.

— Dehogy az öcscse. A férjét kérdezem.

A leány nem tudta elfojtani nevetését. Mindenfelől rájuk néztek.

Krisztina fogta a ládát, becsapta és hangosan ezt mondta:

— Sajnálom, ha ön ilyen árakat kinál, akkor csak nevethetek.

Aztán halkan hozzátette:

— Már háromnegyed tizenkettőre. Mindjárt megyek haza.

— Megengedi, hogy egy kissé elkisérjem.

— Ugyan ne bolondozzék.

— Hát jó igy is. Isten önnel. De tudja, hátha figyelt valaki reánk. Ugy is szükségem van egy tárczára, adja ide valamelyiket.

Találomra kivett egy tárczát a sok közül és zsebre vágta.

Aztán a pénztárhoz ment és kifizette.

Krisztina egy negyed óra mulva feltette kalapját és távozott.

Az utczán körülnézett, nem-e vár rá az a csinos fiatal ember.

Bizony ott állott a sarkon.

Mikor oda ért hozzá, szemrehányó hangon mondta:

— Ugyan kérem, mire való ez.

— Ha nagyon haragszik rögtön távozom.

— Nagyon, nagyon! Már miért haragudnám nagyon?

— Lássa kedves Krisztina asszony . . .

— Nem vagyok asszony. Leány vagyok.

— Ugy! . . .

Néhány pillanatig szótlan haladtak egymás mellett.

Miklós szólalt meg végre:

— Délután elutazom.

— Ön elutazik?

A leány arczán valami kis izgatottság látszott és ez Miklósnak nagyon jól esett.

— Nem jó hireket kaptam hazulról.

— Hát Magyarországba utazik?

— Oda bizony. Még pedig Erdélybe.

— Az nagyon messze lehet.

— Bizony messze. Valahol közel a világ végéhez.

Krisztina kissé akadozva kérdezte:

— És nem is jön vissza?

— Vissza kell jönnöm. Az egyetemen rendbe kell hoznom a dolgaimat. Hogy aztán tovább itt maradok-e, az nagyon kérdéses.

Gyorsan mentek és hamar elérkeztek a Krisztina lakásához.

A kapuban bucsuztak egymástól, a mikor a leány megszólalt:

— Nem nézné meg a családomat?

— Kérni akartam erre, mondá Miklós, de féltem, hogy megharagszik.

— Már miért haragudnám meg?

— Hiszen még alig ismerjük egymást, és . . .

— Nem pedig, nem tudom miért, úgy tetszik, mintha régen, nagyon régen ismerném már önt.

Lassan mentek fel a lépcsőn. Krisztina a harmadik emeleten lakott.

Szegényes kis lakásba léptek be. Egy kis konyha és egy szoba az egész.

A konyhában nagy lármával fogadták őket.

Két leány ugrott Krisztina nyakába. Az egyik lehetett vagy tizenkét éves, a másik tizennégy.

Feltünően hasonlitottak Krisztinához, rögtön látszott, hogy testvérei.

— Gyuri mit csinál? ez volt a leány első kérdése.

— Jól van Krisztina, jó kedve van. Ma délelőtt egy tojást is evett.

— Jertek ide leányok. Majd bemutatlak benneteket Kádár urnak. Ez a kis ördög az én Annuska hugom, ez pedig a Mariska.

Miklós kezét nyujtotta a kis leányoknak, a kik félénken, szemeiket lesütve fogadták el.

— Most pedig jőjjön a Gyuriczámhoz.

Egyszerű kis szobába vezette Miklóst.

Három ágy, egy asztal, egy szekrény, néhány szék, ez volt az egész butorzat. Annál feltünőbb volt, hogy az ablakon csinos cserepekben a legpompásabb virágok állottak.

Az egyik ágyban sápadt kis fiu feküdt. Lehetett vagy tiz éves.

Mikor Krisztinát meglátta, sovány karjait feléje nyujtotta.

A leány odaszaladt hozzá és össze-vissza csókolta.

A kis fiu pedig nagy, fekete szemeivel egyre Miklóst nézte és hangosan kérdezte:

— Ki az az ur?

— Egy jó bácsi. Kádár bácsi. A kiről tegnap este meséltem. Ha ő nem kisért volna haza a nagy viharban, talán valami bajom is esett volna.

— Akkor én magát szeretem, mondta a kis Gyuri.

— Üljön le egy perczre Kádár ur. Sokáig nem tartóztatom, hiszen tudom, hogy utazik. Lássa ez az én családom. Ezek az én gyermekeim, a mióta jó szüleink meghaltak.

Folyt. köv.

KEGYELEMÉRT KEGYELEM.

IRTA: TORMAY CZECZIL.

Idegrázó rémes melódiára csördült össze a láncz, annak a szegény halálra itéltnek az utolsó napján. Holnap hát mindennek vége lesz? Ki tudja? Ki tudná e halvány bünösnek megmondani, mi történik vele azután, ha itt — minálunk halottnak fogják nevezni. Csak várok, a feleletre várok, — hideg, néma sötétség válaszol.

Penész virágok nyiltak a falon. S mintha a rabnak fején is megteremtek volna, olyan fehér volt a haja. Megtört, elgyötörört ember. — S, hogy ne féljen egyedül, oda lánczoltak mellé egy másik elitéltet. Az boldogabb volt mint ő, nem kellett büntetésből meghalnia.

Mintha a földhöz kövültek volna, oly mereven ültek. S reszkető, mély sohajuk visszásan tört elő az élettelennek látszó keblekből.

De egyszerre az elitélt fáradt agya ujra felfogta, hogy holnap mi vár reá. Sovány nyakához kapott, azután felnyögött és hátát kétségbeesett erővel nyomta a nedves falhoz . . . oh! ha el tudta volna tolni börtöne határát . . . . . és azután menekülni . . .

Lassan belefáradt ez eszmébe, elfásult nem értette saját gondolatait, melyeke félhangon mormolt maga elé szaggatott szavakkal . . . Mintha messziről hallszott volna hozzá valami gyenge szózat . . . . Álmos lett. Bozontos szomoru feje oda csuklott mellére, ajka felnyilt s keze olykor megrándult, megcsörrentve emlékeztetőnek a lánczot. Elaludt . . . Pedig nem akart aludni. Már csak kevés ideje volt. Ereje is elhagyta, de azért ébren szeretett volna lenni, nézni, lélegzeni, mozogni öntudatosan — a saját erejéből.

A másik kőszobor még egyre mozdulatlanul ült. Ennek fiatal izmos alakja volt. Szemeiből remény, életkedv sugárzott. Nem volt halálra itélve, pár évet kapot csak valami kisebb vétség miatt . . . Élhetett tovább . . . De hogyan! egyedül, elhagyatva, nyomorultan. Mindegy akárhogy, csak élni. Itt tudhatjuk mi vár ránk; de az élet lehunyta után vajon a vég vagy a kezdet következik-e, ki a megmondhatója?

A fiatal rab fásultan nézett az alvóra: «Bár csak még soká aludna . . . ne ébredne fel soha . . .» Ismét felsóhajtott, saját sorsa jutott eszébe. Öt hosszu év e szűk nyirkos

helyen, elzárva a szabad levegőtől, a napfénytől. Van e joguk az embereknek igy cselekedni embertársukkal ? Elvenni büntetésből társaiktól a kék eget fehér felhőivel, a füves, puha, réteket, a napfényt s a tengernyi virágot, kilopni fiatalságukból azt a hosszú időt.

Oda künn a szabad szép világban terjeszkedni kezdtek az alkonyat titokzatos sötét árnyai s a homályban elmosódtak a körvonalak.

A börtön is megtelt az éjszaka rémes gyászával. Jól elfödte a szerencsétleneket, kik ott feketélettek a nyirkos fal aljában, mint két mérges veszedelmes gomba.

Az alvó feje nyugtalanul ingott meg vállai között, azután felnyitotta szemeit, majd meg ismét lezárta pilláit, meg ujra felvetette. Végre felébredt. Nyöszörögni kezdett rémülten kulcsolva össze kezeit:

Hát aludtam uramisten, pedig már nem sokára elvisznek a siralomházba, a feszület alá, ott imádkozni kell és én nem tudok...

Halántékán nagy verejték cseppek gyöngyöztek, térdei olykor összeverődtek. Irtózva borzasztón a haláltól.

Soká meredt maga elé hallgatagon, majd közelhajolt e másiknak füléhez s sziszegő, szaggatott hangon beszélni kezdett...

— Tudja-e, hogy miért vagyok elitélve?... igazságtalanság . . . kérem mondja, hogy az. Megölnek, de legyenek átkozottak. Az én helyemben mindenki úgy tett volna.... ön is ugye ? Hallgasson meg, elmondom.

Hajában kezdett turkálni, mintha onnét akart volna valami összefüggő gondolatot kierőszakolni.

— Oh nagyon meleg volt!... jól emlékezem, augusztus havában, . . . csillagtalan éjszakán . . . Már minden elpihent, mindenütt sötét volt, csak az ő ablakából tört ki egy kevés lámpafény, a gyepre szóródva . . . Mit is beszélek ! hisz ön azt sem tudja kicsoda-micsoda vagyok és hogy nem volt másom ő kivüle széles e világon . . . Rosszul beszélek, nem tudok ma, de hiszen érti hogy miért . . . Nem jönnek ? . . .

— Nem hallok semmit !

Csend lett. Egy patkány valami kis repedésen kidugta fejét, de azután hirtelenül vissza kapta . . .

— Most már tudok beszélni, jól esik az embernek megkönnyitni a szivét . . . A jó barátok hirt sugtak be feleségemről... Haza indultam . . . Azon a nyári éjszakán történt. Tizenegy felé járt az idő, mikor á határba értem. Éreztem, hogy nem igaz a mit mondtak, nem lehet igaz. S váltig susogtam magamnak, hogy nyomorult leselkedővé lettem, hogy méltatlanság a feleségem ellen a mit teszek. De meg akartam bizonyosodni, hogy jogom volt-e nem hinni a beszédnek. Csak azért jöttem, mert éreztem, hogy nekem van igazam, nem azoknak a . . . a . . . hazugoknak. Bár milyen nyugodtnak erőszakoltam magamat, mégis kirázott a hideg s mikor a kert aljában megállitottam a kocsit és leszálltam, összeverődtek a láztól a térdeim. Felgyalogoltam a házig. Két hónap óta nem láttam a szép fiatal feleségemet. Tudja, nagyon szép volt és sokszor mondta hogy, szeret . . . . Ki hitte volna, hogy hazudik. Megálltam, fejembe csapott a vér, csak egy pillanatig kételkedtem abban az asszonyban s egy egész pokol gyült össze bennem ; ha igaz a mit súgtak, megölöm ! ... Elmosolyodtam, milyen bolonddá tett a féltékenység. Beléptem a hátulsó ajtón, felvertem a cselédeket, azután gyertyával kezemben megindultam a feleségem szobája felé. Egyszerre csak sietős léptek topogása hallik. Valaki könnyedén ügyesen végig futott a szobán felrántotta az ablakot s kiugrott rajta. Én bolond még ekkor is tolvajra gondoltam, vakon hittem a mosolygós karcsú asszonynak. Oda rohantam az ablakhoz. Gyertyámat lobogtatta a betóduló légáramlat. Kinéztem, sötét, meleg éjszaka borult a tájra. S az a gazember az éj leple alatt elmenekült. Az ablakdeszka poros volt, úgy emlékszem, mint ha most is látnám. S a porban tisztán kivettem két férfi láb, és egy jobb kéz nyomot, de a kéz kis ujjánál az utolsó iznek nyoma hiányzott. Ki akartam ugrani az ablakon, hogy üldözzem. E perczben kitaszitotta feleségem a szoba ajtaját s rémülten, kétségbeesetten kiáltá:

— Ne üldözd!

Hangja hirtelen elakadt.

— Védelmére jött annak a . . . Oh! hát igazat beszéltek azok, a kiknek alig hittem, megcsalt a feleségem. Miért is mentem akkor haza, ha nem tudom ezt meg, hát élne, csókolna. S nekem nem kellene már meghalni. Igen, igen előre botolva, őrülten ugrottam mellé, átkaptam meleg csupasz nyakát s fojtogatni kezdtem. Rám se nézett. Gyűlölhetett szörnyen. Majd behunyta szemeit s szótlanul engedte, hogy megfojtsam. Csak a kezei, azok a fehér kezek, melyeket oly sokszor halmoztam el csókjaimmal; csak azok rázódtak iszonyattal a levegőben. Egyszerre irtózatosan felsikoltott, szemei felnyiltak s félelmesen meredtek rám. Abba hagytam iszonyu munkámat egy pillanatra. Milyen kéjes öröm volt megölni azt, a kit e világon legjobban szerettem. Azután még erősebben szorongattam rémes öleléssel. Éreztem, hogy az egész testet én tartom fenn a nyakánál. Elereszettem. Lezuhant a földre. Megöltem. A vér szivárgott szájából s azután barna, sötét vörös lett, a mint felfútt ajkain megaludt. Én pedig csak néztem, egyre néztem. Megöltem, megöltem, egyre ezt susogtam, de nem értettem, a mit mondok. Ha jajgat, ha kiált, nem bántom, élni hagyom, de az a megvető gyülöletes hallgatás gyilkossá tett. Gyilkos! ezt fogják mondani. Gyilkos!... Kiosontam a szobából, azt képzeltem, hogy a halott utánnam jön. Őrültség volt, de én azért rémültem rohantam előre. S azon az átkozott ablakon át a szabadba szöktem. Soká nem rejtőztem. Aztán elfogtak. És most meg kell halnom. Borzasztó! Néha enmagamat látom a légben, a mint szorongatom a nyakát. S ha elalszom, mindig hallom azt a sikolyt. Elég büntetés ez nekem. Sok is. Csitt! Hallja? hallja? Értem jönnek, visznek mindjárt.

Vége köv.

IRODALOM.

Megjelent: A magy. szt. korona országai Balneologiai Egyesületének 1894.-iki évkönyve. Összeállitotta *Dr. Lőw Sámuel* egyesületi főtitkár. Bpest Boruth E. könyvnyomdája. 1894.

*

Uti rajzok és természeti képek. Irta Herrman Ottó. Sajtó alá rendezte Révy Ferencz. A magyar stilisták egyik legjelesebbikéről kell szólanunk, bár tán nem sokan vannak, a kik Herrman Ottót, a stilistát, szokták emlegetni. Közismerétű Herrman Ottó, a mindenizében radikális, modern szellemű politikus; a szakkörök előtt s a tudomány iránt érdeklődő nagyközönség előtt sokra becsült alak, Herrman Ottó, a mélytudományú, európai hirű természettudós, de Herrman Ottóról, a szépiróról, mondhatni, kevés szó esett. Pedig ez öreghiba az irodalmi világ részéről. A miért Herrman Ottó nem ir kötetekre menő fantázia szülte regényeket, vagy csiribiri tárczanovellákat, azért nem szabad őt még kirekesztenünk a belletristák közül. Mert az a kevés, a mit szépirodalomba sorozhatót irt, bizony fölér sokives kitűnő regényekkel és briliánsnak titulált rövidléleggzetű novellával. Aztán van ám Herrman Ottónak is fantáziája, még pedig ragyogó, ha nem is emberalakok meseszerű történeteit festi meg az iró agyában. Hanem az ő fantáziája nagyobbat művel: életet lehel a betűbe, holt természetbe. A leirás puszta szóhalmaz, ha a költőiró fantáziája nem önt bele lelket. Ép ez az, a mi Herrman leirásait oly megkapóvá és szivrehatóvá teszik. Mikor leirja a sugaras Adriát, feltolulnak szemeink előtt a hullámok, majd el-elomlanak az apályban; a messzetávolból a szél felénk lóditja a szürke vitorlás bárkát, a légben sivó sirályokat látunk röpködni, a parti olajfák bólogatnak a szellő legyintésétől, szinte érezzük a zöldes bogyók kedves illatát ; majd felkerekedik a Bóra, neki ront a hullámoknak, felkorbácsolja fenekestől a tengert, mely tajtékozva forgatag örvényekbe szakad, az arénát is felbuzogtatván a mélyből. Csupa mozgás, csupa szin, csupa hang, csupa illat! ez a Herrman Ottó leirásainak karakterisztikonja.

Majd elvisz Herrman az erdő mélyére, a fák zizegése s madarak dalolása közé s onnan a fülemile kalauzolása mellett leküld a vándormadarak téli hazájába. S a magasból elfutnak alattunk a Balkán ormai, az Olympos csúcsa, Tempe kies völgye, aztán a tengerek. Mindezt csak egy pillanatnyira látjuk valóságos fülemile távlatból. A hirtelen kaleidoszkopszerű változásoktól káprázik a szemünk s a szinvegyülékek gyorsan rezegtetik látóidegeinket úgy, hogy jólesnék lehunyni pillánkat; de nem birjuk, ugy vonz a fény, sugár, a szin.

Nos, hát ez nem fantázia, ragyogó fantázia, egy szempillantás alatt átröpenni a végtelen tájakon ?

De tud ám Herrman Ottó mesélni is, még pedig üdén, bájosan s kedves, megható történeteket. Az ő meséinek szereplői nem ember fiai, hanem a lég lakói, a mezők virágai, az erdők vadai. Elmond szép mesikét a barátkamadárról, azután a fitiszmadárról, bizony úgy megenyhülünk e madártörténetek mellett, hogy szinte megkönnyebbül rá a lelkünk.

Van a kötetkében két történet emberekről is.

Az én édes anyám az egyik: csak ugy árad ki belőle a szeretet, a melegség, az érzés, melylyel az iró az édes szülején csüggött.

A lelkünk remeg, ha elolvastuk s elhiszszük az irónak, hogy «a nagy világnak nagy komédiája nem ér föl azzal a három száraz füszállal, mely a jó anya haló porából kelt.»

A másik a *Hallgatag világ*. Ez is szo-

morú, nagyon szomorú történet. Egy emberről szól, ki a hangok világában, a hangok világának élt, a madárdalolásnak, az erdőzugásnak, de a kitől egy hideg zivatar elvette legnagyobb kincsét, a hangokat felfogó, istentől teremtett készüléket.

S ez az ember Herrman Ottó, a magyar madarak gazdája, a ki el tudja mondani ékes magyar szóval, hogy minden madár hogyan és mit dalol, de a ki immár nem hallja többé a madarak énekét. Csak emlékezik a hangokra, a hogy embernek megadatott emlékezni hangra, de többé nem cseng fülébe a dalolás.

Ennek a daltól, zenétől megfosztott embernek a kötetjét pedig őszintén ajánljuk az olvasó közönség figyelmébe. Olvassák el annyi örömmel, annyi szeretettel annyi gyönyörüséggel, mint a hogy Herrman Ottó azt megirta. Ennyivel adózhatna a magyar stilisták egy legjelesebbikének, már csak tiszteletből is. A kötetnek, mely Méhner Vilmos kiadásában jelent meg, ára 50 kr.

* *

Nők a világban. Az angol és franczia szellemi életben évtizedek óta szerepet játszanak a nők. Egy George Sand, Bonheur Róza, vagy George Elliot helyet foglalhat a szellem munkásai legelőkelőbbjei közt. Ujabb időben nálunk is üdvös haladás mutatkozik ez irányban. Irónőink egy része már hivatalosan befogadtatik a czéhbe, festőnőink némelyike a külföldi tárlatoknak is szivesen látott vendége és ujabban a zeneszerzés terén is kezdik a nők szárnyukat próbálgatni, és meglehetős erősröptü tehetségről tesznek tanubizonyságot. Igen érdekes két egyéniség a szellemi munkások ifjabbjai közt a két Székely nővér, az elhunyt kiváló zeneszerző leányai, kik apjoktól rendkivüli zenetehetséget, anyjoktól Halassy Madeleine-től (a forradalomban vértanúságot szenvedett Lázár tábornok szeretett mostohalányától) gyöngéd, mély kedélyt, minden igaznak és szépnek szeretetét örökölték. E tulajdonságok élénken megnyilatkoznak *Székely Ilona* most megjelent zeneművében a *Humoresk* és *Idyllben*. Ez egy füzetbe foglalt két poetikus zenemü sok kellemes órát fog szerezni e lapok olvasónőinek. *Rózsavölgyi és Társa* czégnél 2 kor. 40 fill. kapható.

A másik nővér *Székely Irén* pár évvel ezelőtt hangversenyezve brilliáns zongorajátékával keltette fel a figyelmet, s igy méltó meglepetést okozott ismerőseinek, mikor a napokban teljesen elütő téren jelent meg, s egy *Kertészeti kézikönyvet* bocsátott az intelligens hölgyközönség elébe. E munka élénken illusztrálja, hogy «ruha teszi az embert», a száraz kertészeti szabályok itt valami kedves poétikus köntösben jelennek meg, mely alkalmas olvasmányná és kellemes szórakozássá teszi még azoknak is, kik nem akarják épen kezökbe venni az ásót-kapát. Annál inkább ajánlhatjuk a vidék hölgyközönségének, kik ez alkalmas könyvből, melyet a «Nagyvilági hölgy» revideált és állitott össze a mi ismét egy biztositéka kitünő voltának — sok érdekes és értékes tudnivalót szerezhetnek arra, hogy kertjüket a közönségesnél szebbé és a rendestől elütővé tehessék.

Spectatress.

*

Melyik fürdőre menjünk, milyen vizzel éljünk? Irták Gerlóczy Zsigmond dr. és Hankó Vilmos dr. Magában foglalja ez a vaskos kötet Magyarország valamennyi fürdőhelyének és ásványvizének ismertetését. A fürdőkre vágyó közönség, ezen szakavatott kezekből kikerült munkából megismerheti azt a fürdőhelyet, a melyre ép szüksége van. Alfabetikus rendben sorolvák fel a magyar fürdő helyek, melyeknek nagy számáról és hasznosságáról ujabb tanujelt szolgál ez a munka, melynek a magyar közönség jó hasznát veheti. Ára 1 frt. Kapható Hankó Vilmos drnál, Budapest. (Budai reáliskola).

Csipke divat. A meleg idő beálltával a csipkegallér és mantelet kezdik kiszoritani a moire és más selyem-köpenykéket, melyek e tavaszszal általános kedveltségnek örvendtek. Igen szép efféle kisebb-nagyobb mantelet-ek készülnek széles fekete csipkéből, szalag és jet-diszszel; fiatal hölgyek számára rövidebb bőregérszárny formára, éltesebbeknek hosszabb, redőzöttebb, gazdagabb kivitelben. Meglepő darabokat láttunk *Pfeiffer Dezsőnél* finom fekete malines-csipkéből, kétsoros gallér alakban. Csipőig ért az egyik fodor mig a második vállon alúl, s a Stuart-gallér gazdag jet-diszével igen elő nyösön egészitette ki a darabot. Nehéz fehér vagy créme léghimzésből is készülnek ilyen gallérok s ezek különösen emelik a toilette szépségét gazdag, előkelő hatásukkal.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Bekötési táblák a «Magyar Géniusz» fél évi folyamára a legváltozatosabb, tetszés szerinti színekben, rendkivüli diszes és művészies kiállitásban kaphatók a kiadóhivatalban.

Előfizetőink közül senki se mulaszsza el a bekötési táblákat megrendelni, mert ezáltal maradandó becsü, diszes kötetek birtokába jut, melyek bármely szalon asztalán helyet foglalhatnak.

Tisztelt előfizetőinkhez

bizalommal fordulunk az uj évnegyed küszöbén, kérvén őket, hogy előfizetésüket a **„Magyar Géniusz"**-ra és **„Otthon"**-ra megujitani kegyeskedjenek. Bátran és önérzettel elmondhatjuk, hogy e két lap együttvéve hü tükre a magyar irodalomnak és művészetnek. Legkitünőbb iróink és művészeink támogatják szellemi termékeikkel és minden fontosabb esemény irásban és képben van ismertetve. Szinte példátlan e két fényes kiállitásu lap olcsósága is és mi bizunk benne, hogy t. előfizetőink nemcsak maguk maradnak meg hiveink között, de toborzani fognak nekünk ujabb előfizetőket is.

A „MAGYAR GÉNIUSZ"

előfizetési ára tudvalevőleg **egészévre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.**

AZ „OTTHON"

czimü diszes képes havi folyóirattal együtt (melyet szintén **HEVESI JÓZSEF** szerkeszt) az előfizetési ár összesen:

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt.

Kérjük az előfizetési pénzeket a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalához (VI., Aradi-utcza 8. sz.) beküldeni, hogy a lapok szétküldésében akadály ne legyen.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

3040. sz.

II. HIRDETMÉNY.

Mindazon általános és a cs. és k. közös hadsereg részére kiválólag meghatározott feltételek fenntartása mellett, a melyek Kassán 1894. évi junius 15-ik napján kelt 3040. számu I-ső hirdetményben felhozattak, a további bérleti tárgyalás az alanti táblázatban meghatározott napon fog megtartatni.

A TÁRGYALÁS TARTATIK

mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra -tól	mely időtartamra -ig	a következő katonai élelem-szükségletekre nézve: naponkint széna adagonkint 3400 grammal adag	naponkint szalma alom adagonkint 4500 grammal adag	naponkint szalma ágy adagonkint 1700 grammal adag	4 havonkint métermázsa	havonkint télen kemény tüzifa köbméter	havonkint télen puha tüzifa köbméter	havonkint nyáron kemény tüzifa köbméter	havonkint nyáron puha tüzifa köbméter	havonkint kőszén télen métermázsa	havonkint kőszén nyáron métermázsa	az oldalvást kimutatott élelmi czikkekben évi szükséglet körülbelül áll: szénában métermázsa	az oldalvást kimutatott élelmi czikkekben évi szükséglet körülbelül áll: alomszalmában métermázsa	bánatpénz a következő czikkekre: széna forint	bánatpénz: alomszalma	bánatpénz: ágyszalma	bánatpénz: tüzifa	bánatpénz: kőszén
A helyőrségi csapatok, intézetek, elszigeteltek a cs. és kir. közös hadsereg számára.																							
1894. augusztus 6-án	Kassán a cs. és kir. élelmezési raktárnál délelőtt 9 órakor	Rimaszombat	—	cs. és kir. hadsereg	1894. október 1-től	1895. szeptember 30-ig	48	86	134	33	32	—	6	—	—	—	1908	831	300	50	30	40	—
		Edelény	—				34	61	95	20	35	—	4	—	—	—	1424	590	206	40	30	50	—
		Losoncz	—				—	17	17	88	82	—	22	—	63	2	280	105	40	10	60	100	20
		Kirchdrauf	—				15	28	43	11	—	13	—	4	—	—	636	264	120	30	10	20	—
		Kis-Szeben	—				—	5	5	37	37	—	7	—	—	—	84	36	15	10	30	50	—
		Leutschau	—				15	62	77	143	—	259	—	52	—	—	1194	478	150	50	70	150	—
		Gyöngyös	—				500	40	540	64	24	—	3	—	190	52	6862	3351	1000	300	20	50	70
1894. jul. 23.	Várpalánkán Munkács mellett a cs. és kir. élelmezési raktárnál d. e. 9 órakor	Szobráncz	Ribnicze				142	133	275	27	26	—	6	—	—	—	3947	1706	500	75	15	50	—

A közelebbi feltételek naponta reggel 9 órától déli 12 óráig a kassai és munkácsi cs. és kir. hadélelmezési raktárban az ezen tárgyalásra egybevágó tartalommal kiállitott és Kassán 1894. junius hó 15-én kelt feltételi füzetben megtekinthetők.

Kelt Kassán, 1894. évi junius hó 15-én.

A cs. és kir. katonai élelmezési raktártól.

I. HIRDETMÉNY

az alább megnevezett állomásokon elhelyezett cs. és kir. közös hadseregbeli és m. kir. honvédcsapatok élelem-szükségleteinek közös biztositása iránt.

A tárgyalás tartatik

mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra -tól -ig	a következő katonai élelem-szükségletekre nézve: naponkint: szénára adagonkint						naponkint: szalmára adagonkint: alom		szecska		ágy	4 havonk.: métermáz a	havonként: télen: kemény tüzifa		nyáron: puha tüzifa		havonként: nyáron: kemény köbméter		télen: puha köbméter		nyáron köszén mtr.-m.	télen köszén mtr.-m.	az oldalvást kimutatott élelmi czikkekben évi szükséglet körülbelül áll: szénában métermázsa	alomszalmában métermázsa	ágyszalmában métermázsa	szecskaszalmában métermázsa	Bánatpénz a következő czikkekre: széna forint	alomszalma forint	szecskaszalma forint	ágyszalma forint	tüzifa forint	köszén forint
						3400 gr.	4500 gr.	3600 gr.	1700 gr.	850 gr.																											
		A cs. és kir. közös hadsereg és a m. kir. honvédség helyőrségi csapatai, intézetei és elszigeteltjei számára.																																			
1894. julius 30-án	Kassán a cs. és kir. élelmezési raktárnál délelőtt 9 órakor.	Eperjes	—	a cs. és kir. köz. hadsereg	1894. október 1-től 1895. szeptember 30-ig	—	16	—	16	—	85	135	—	16	—	—	—	263	100	255	—	40	10	—	50	100	—
			—	m. kir. honvédség		—	6	—	6	—	22	30	—	6	—	—	—	97	37	66	—	12	3	—	6	40	—
		Eger	—	a cs. és kir. köz. hadsereg		—	22	—	22	—	132	73	—	12	—	325	70	362	137	396	—	80	20	—	70	50	60
			—	m. kir. honvédség		—	6	—	6	—	22	30	—	6	—	—	—	97	37	66	—	15	4	—	8	40	—
		Igló	—	a cs. és kir. köz. hadsereg		34	54	—	88	—	61	—	82	—	17	—	—	1309	546	183	—	205	60	—	30	50	—
			—	m. kir. honvédség		—	6	—	6	—	22	—	10	—	8	46	—	97	37	66	—	15	4	—	8	15	30
		Kassa	—	a cs. és kir. köz. hadsereg		130	303	48	481	48	303	—	—	—	—	—	—	7570	2985	909	149	650	200	10	100	—	—
			—	m. kir. honvédség		136	60	—	196	—	73	—	—	—	—	—	—	2675	1210	219	—	230	75	—	50	—	—
		Miskolcz	—	a cs. és kir. köz. hadsereg		465	67	—	532	—	198	23	—	6	—	861	173	6870	3300	594	—	1000	300	—	80	40	300
			—	m. kir. honvédség		—	11	—	11	—	30	30	—	6	—	—	—	180	68	90	—	35	4	—	10	40	—
		Besztercze bánya	—	cs és kir. köz. hadsereg		—	5	—	5	—	38	49	—	10	—	—	—	82	31	114	—	20	5	—	10	40	—
			—	m. kir. honvédség		—	11	—	11	—	30	30	—	8	—	—	—	180	68	90	—	40	4	—	10	30	—
1894. julius 28-án	Munkács-nál a cs. és kir. élelmezési raktárnál délelőtt 9 órakor.	Mármaros-Sziget	—	a cs. és kir. köz. hadsereg		—	6	—	6	—	43	56	—	12	—	—	—	99	38	129	—	15	4	—	20	40	—
			—	m. kir. honvédség		—	6	—	6	—	22	30	—	6	—	—	—	97	37	66	—	15	4	—	8	40	—
		Munkács	Oroszvég	a cs. és kir. köz. hadsereg		—	5	—	5	—	44	68	—	12	—	—	—	82	31	132	—	20	3	—	15	100	—
			—	m. kir. honvédség		—	17	—	17	—	52	60	—	12	—	—	—	279	105	156	—	60	10	—	16	100	—
		Nyiregy-háza	—	a cs. és kir. köz. hadsereg		940	61	—	1001	—	123	134	—	25	—	—	—	12,667	6212	369	—	2200	620	—	50	120	—
			—	m. kir. honvédség		136	20	—	156	—	17	20	—	4	—	—	—	2016	967	50	—	200	50	—	3	30	—
			—	a cs. és kir. köz. hadsereg		—	5	—	5	—	43	53	—	10	—	—	—	82	31	129	—	20	3	—	15	40	—

Megjegyzés.

A cs. és kir. közös hadsereg részére.

1. A vállalkozók kötelesek azon élelmezési többletet, mely a szabadságoltak és tartalékosoknak fegyvergyakorlatra való behivása által válik szükségessé, a szerződésszerü árban szállitani.

Hasonló kötelezettség terheli azon állomások bérletnyerteseit, melyeken a szerződés tartama alatt osztály- vagy erzedösszpontositás, vagy lovassági dandárgyakorlatok, vagy vegyes fegyvergyakorlatok, dandár dandár ellen vagy gyakorlatok a hadosztályban történnek, a bérlők kötelesek az ez által felmerülő szükséglet-többletet mindenkor, a tényleges szerződési árban kiszolgáltatni.

2. A széna és alomszalma 5—5 naponkénti, az ágyszalma 4 hónaponkénti, a tüzifa és köszén félhónaponkénti időszakokban szállitandó; a tulajdon lovak részére kijáró lótáp azonban egész hóra előre is felvehető. A felvételi időszakok változásáról a szállitó mindig értesittetik.

3. A szállitó köteles az ágyszalmát, tüzifát és köszenet — a csapatok elhelyezésére szolgáló helyiségekbe elfuvarozni, miért is az általa métermázsánkint követelt fuvardij az ajánlatban külön kiteendö. — Ha a fuvardij az ajánlatban nincsen külön előtüntetve, akkor feltételeztetik, hogy a szállitási árban már bennfoglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többen — egyenlő árak mellett — ajánlkoznának, akkor a bérletnyertes részesül előnyben.

4. Községek a bánatpénz letételétől mentesek, de ajánlataikért s az ezekben elvállalt kötelezettségekért úgy mint más vállalkozók szavatolni tartoznak.

Termelőknek a bánatpénz vagy óvadék letételétől való mentesség csak oly czikkekre adható meg, melyeket ők maguk termelnek, de irásbeli nyilatkozatot kell adniok, hogy ők az elvállalt kötelezettségek teljesitésére nézve összes vagyonukkal szavatolnak.

A m. kir. honvédcsapatok részére.

1. A szállitó a termény- és anyagjárandósági czikkeket rendszerint a következő időszakokban köteles kiszolgáltatni: a kenyeret és lótápot (zab, széna és alomszalma) minden hó 1-től kezdődőleg előlegesen 5 napra illetőleg a hó 26-ától végéig terjedő időre; a lótáp különben ha egyes állomásokon a helyi viszonyok valamint a honvédcsapatok érdekei megengedik, 5 nap helyett 10 esetleg 15 napra is kiszolgáltatható, de ez által a kincstárra semminemü kiadási többlet nem háromolhat. A tiszti tulajdon lovak számára illetékes lótáp félhavonkint, vagy az egész hóra is, előre felvehető. – A tüzifát a szállitó félhavonkint illetve havonkint előre, az ágyszalmát négyhavonkint, vagyis január, május és szeptember hó 1-én előre tartozik kiszolgáltatni.

2. Oly állomásokon, hol az állandó almozás alkalmaztatik, minden január, április, julius és október hó 1-én az egy hóra kijáró alomszalmailletéki ($^2/_3$) kétharmada egyszerre, az utolsó harmada azonban, valamint a többi hónapokra illetékes alomszalma, a többi lótápczikkekkel együttesen szolgáltatandó ki.

3. A kiszolgáltatási időszakokra nézve, az elrendelt minden változásról a szállitó mindenkor idejekorán értesittetik.

4. A szállitási feltételek füzetének X. pont 3. bekezdése szerint, a szállitó a lótápot, ágyszalmát, tüzifát esetleg kő- vagy faszenet a laktanyába, illetőleg a csapatok elhelyezésére szolgáló egyéb helyiségekbe a felajánlott árban fuvarozni köteles; ha tehát a szállitó a fuvarozásra nem hajlandó, ennek az ajánlatában határozott kifejezést kell adnia, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállitási árban már bennfoglaltatik. Ha az elfuvarozára többen egyenlő árban ajánlkoznának, akkor ezek közül az, ki az illető czikkek szállitását, elnyerte, előnyben részesül.

5. Oly ajánlatok, melyek a kincstárnak a termény- és anyagjárandóságbeli szükségletek biztositására vonatkoz a szállitási föltételek füzetének XV. pont 36. és 37. bekezdése alatt fentartott azon jogát kizárják, hogy eme ajánlatokat, az egyik vagy másik czikkre nézve — akár az egész tárgyalt időszakra, akár rövidebb időtartamra — a többi czikkek visszautasitása mellett, szabad választása szerint elfogadhassa és helybenhagyhassa, csak kiválólag kedvező viszonyok között vétetnek tekintetbe.

6. Azon vállalkozó, ki valamely közös állomás szükségleteinek szállitására vállalkozik, ajánlatával még akkor is, ha abban határozottan nem volna kitéve, hogy a közös hadsereg és a honvédség, hanem röviden csak az, hogy N. állomás szükségleteinek szállitására vállalkozik, tekintet nélkül arra, hogy ajánlata a közös hadsereg részéről elfogadtatott vagy visszautasittatott, a honvédség irányában mindaddig kötelezettségben marad, mig a honvéd hatóság elfogadó vagy elutasitó értesitését kezeihez nem kapta.

7. A honvédkerületi parancsnokság részéről a kerület területén lévő minden gazdasági egyesületnek és közigazgatási hatóságnak (alispáni hivatalnak, szab. kir. és rendezett tanácsu városnak [illegible]

Várpalánka	Ungvar	—	védség																						
		—	a cs. és kir. köz. hadsereg	—	39	—	39	—	162	166	—	34	—	—	—	640	240	486	—	120	20	—	50	200	—
		—	m. kir. honvédség	—	6	—	6	—	22	30	—	6	—	—	—	97	37	66	—	20	3	—	6	40	—

A bérletnyertesek kötelesek az átvonuló csapatok szükségletét a feltételi füzetnek A—c határozmánya értelmében kiszolgáltatni.

8. Községek, valamint mezőgazdasági egyesületek és termelők óvadék és biztositék letétele alól föl vannak mentve az esetben, ha:

a) a községek magukat egyetemlegesen kötelezik, és

b) a mezőgazdasági egyesületek és termelők kijelentik, hogy összes vagyonukkal kezeskedni kívánnak, s ez utóbbiak, vagyonuk elégséges voltát, valamint azt is, hogy a szállításra felajánlott czikkeknek ők a termelői, helyhatóságilag igazolják.

Általános határozmányok a cs. és kir. közös hadsereget és a m. kir. honvédséget illetőleg.

1. A cs. és kir. közös hadsereg és a m. kir. honvédcsapatok fent kimutatott élelmi szükségleteinek közös biztosítása végett a táblázatban megjelölt napokon, **kizárólagosan irásbeli ajánlatok utján,** nyilvános tárgyalás fog tartatni. — A tárgyalás helye, a szállítási időszak, melyre az tartatni fog, az állomás, valamint a szükséglet mennyisége a táblázatban van előtüntetve.

2. Minden ajánlattevő, — a szerződési kötelezettségben már álló és teljesen jóhitelünek bizonyult, vagy a tárgyaló bizottság előtt vállalatképeseknek és megbízhatóknak ismert vállalkozók kivételével, — üzleti képes-égét s erre vagyonának elégséges voltát, — a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett czége nem volna, az illetékes gazdasági egylet által kiállított bizonyitványnyal tartozik igazolni.

3. Az ily bizonyitványok, melyek a tárgyalás napjától számitott két hónál korábbi kelettel birnak, tekintetbe nem vétetnek.

4. Az ezen bizonyitványokban igazolandó vállalatképesség iránya és terjedelme, a fentebbi táblázatban van megjelölve.

5. Az alábbi mintának tejesen megfelelőleg szerkesztett s 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatoknak, — lepecsételt boriték alatt, az előirt bánatpénzek külön borikékba helyezve, az illető állomás szükségletének tárgyalására kitüzött napon, legkésőbb délelőtti 9 óráig kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniök, **későbben érkező vagy távirati uton tett** ajánlatok nem vétetnek tekintetbe. — Oly állomásokra szóló ajanlatok, hol a biztositás a közös hadsereg és a magy. kir. honvédség csapatai részere együttesen történik, a vállalkozók részéről két példányban küldendők be, melyek közül, a bélyeg nélkül készitett példány mint a bélyeggel ellátottnak másolata szolgáland és másolatul kell, hogy jelölve legyen.

6. Ha valamely ajánlatban a számokkal és szóval kitett ár között eltérés mutatkoznék, akkor a betükkel irott ár fog helyesnek tekintetni. Rövidebb mint 14 napi kötelezettség nem jön tekintetbe. A kötelezettségben maradás hatálya a biztositási tárgyalást követő naptól fogva számittatik.

7. A részletesebb feltételek a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükségletére nézve Kassán 1894. évi junius hó 15-én két-két összhangzó példányban, külön előkészitett, a szállitási feltételeket tartalmazó füzetben foglaltatnak, mely füzetek a cs. és kir. élelmezési raktárnál Kassán és Várpalánkán (Munkács mellett), a honvédségre vonatkozólag pedig a 9., 10., 11., 12. és 16. honvéd gyalogezrednél, Kassán, Miskolczon, Munkácson, Szathmárt és Besztercezebányán, továbbá a honvédzászlóaljaknál: Iglon, Eperjesen, Egerben, Ungvaron és M.-Szigeten és az 5. honvéd-huszár-ezred II-ik osztályánál Nyiregyházán naponta délelőtti 8 órától 12 óráig betekinthetők.

8. A beszállitásoknak a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történnie.

9. Az élelem szükségleteknek az állomáshoz tartozó helységekbe való elfuvarozására nézve, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükségletének a laktanyába való elfuvarozására nézve pedig az utóbbiak számára előkészitett feltételi füzet XVII. pontja értelmében, a honvédcsapatok szükségletének a laktanyába való elfuvarozására nézve pedig az utóbbiak számára előkészitett feltételi füzet X. pontja szerint külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozas a követelt szállitási árban már benfoglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznának, akkor a bérletnyertes részesül előnyben.

10. Az ajánlkozók a hadsereg, illetőleg a honvédigazgatás irányában ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvényczikk 314. és 315. §§ aiban valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve megállapitott határidőnek betartásáról. Az előirt bérletfeltételi füzet bárki a cs. és kir. élelmezési raktáraknál és Kassán vagy Várpalánkán Munkács mellett 32 kr. megtérítése mellett megrendelheti, a honvédségi szállitási feltételi füzet azonban a honvédkerületi, gyalogezred, továbbá zászlóalj- és huszárezred-parancsnokságoknál, 7 kr.-nyi beszerzési árnak megfizetése mellett kapható.

11. A szénára való ajánlatok 5600 grammnyi adagok szerint teendők. A széna azonban a fentebbi táblázatban kitett súlyu adagokban szállitandó.

12. Az alomszalmára, mely 1/4 részben lehetőleg zsupszalmából álljon, az ajánlatok vagy egy árban, vagy pedig a zsupszalmára külön és a géppel csépelt illetve nyomtatott szalmára szintén külön árak mellett tehetők. Ha e szerint az alomszalma kétféle ár mellett biztosittatott, akkor az egyes felvételeknél a biztositott szalma-nemek mindegyikéből annyi szolgáltatandó ki, a mennyi a felveendő illetményre aránylagosan esik.

13. Az ajánlatokban a felajánlott fa neme, u. m. «cserfa», «bükkfa» határozottan megjelölendő. Keverékfára való ajánlatok kivételesen és csak azon esetben tehetők, ha egynemü fa szállitása a helyi viszonyoknál fogva nehézségekbe ütköznék és ha az ajánlattevő a keverék egyes fanemböli hányadát százalékban kifejezi.

14. Kő- és barnaszénre vonatkozó ajánlatokban, a szokásos faji elnevezésen kivül, vállalkozó még a bányát, honnan a szén vétetni fog és a telep helyi fekvését is tartozik megjelölni.

15. Ha valamely köszénbányatulajdonos vagy köszénkereskedő, oly köszén szállitására tesz ajánlatot, melynek héverőbeni minősége még ismeretlen, akkor tartozik az érdekelt a tárgyalás előtt idejekorán a biztositó hatóság (hadtest-hadbiztosságához, élelmezési raktárhoz) fordulni a végből, hogy a köszén vegyelemzése a vállakozó költségére eszközöltessék.

16. Az összetes ajánlatok csak a következő esetekben fogadtatnak el, u. m.

a) szénára és szalmára nezve minden állomáson;

b) tüzifára és szénre minden állomáson.

Ezen megengedhető összetes ajánlatok is csupán egyes állomások és körletükhöz tartozó helységekre nézve tehetők meg s csak is akkor vétetnek tekintetbe, ha összetességükben kedvezőbbek az egyes ajanlatoknál.

Oly összetes ajánlatok, melyek több állomásra vonatkoznak, feltétlenül, még pedig már a biztositó bizottság által fognak visszautasittatni.

17. A közös biztositások eredményéről az ajánlattevők, az ajánlatuknak a cs. és kir. közös hadseregre vonatkozó részére nézve a hadsereg igazgatása, ellenben a m. kir. honvédségre vonatkozó részére nézve a m. kir. honvédkerületi parancsnokságok által értesittetik.

Kelt Kassán, 1894. évi junius hó 15-én.

A közös biztositó-bizottságtól.

50 kros bélyeg

Ajánlati minta.

Én alulirt az 1894. évi junius hó 15-én, 3040 sz. a. kelt hirdetmény alapján kötelezem magamat, hogy az N... ... ... állomásra nézve s az ahhoz tartozó helységekkel:

a szénának 5600 grammos adagját ... ... kr, szóval ... ... krajczárral,
az alomszalmának 1700 grammos adagjat ... ... « « ... ... «
az ágyszalmanak métermázsáját ... ... frt ... ... « « ... ... «
1 adag szecska-szalma 850 grammos adagját ... « ... ... « « ... ... «
a kemény tüzifa-köbméterét ... ... « ... ... « « ... ... forinttal
a puha tüzifa köbméterét ... ... « ... ... « « ... ... «
a köszén (milyen fajtáju) métermázsáját ... ... « ... ... « « ... ... «

1894. évi október hó 1-től 1895. évi szeptember hó 30-ig terjedő időtartamra szállitom, továbbá az átvonuló élelmezést is, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok részére, a feltételi füzet IV. pontja értelmében kiszolgálom és ezen ajánlatért a mellékelt (vagy az ide csatolt elismervény szerint a ... ... pénztárnál letéteményezett semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen ... ... összesen ... ... forint bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállitást elnyerem, hogy legkésőbb 14 nappal az ez iránti hivatalos értesités utáni bánatpénzemet a 10 százaléknyi óvadék erejéig kiegészitendem, s ha ezt elmulasztanám, a hadsereg- illetőleg honvéd-igazgatást feljogositom arra, hogy ezen kiegészitést a kijáró szállitási keresetemből való levonás utján eszközöltesse.

Egyébként a hirdetményben közzetett feltételeken kivül, a tárgyalásra előkészitett feltételi füzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N... ... ... nek N.-ben kelt, ide mellékelt értesitése szerint a megbizhatóságomról és vállalatképességemről szóló, bizonyitvány közvetlenül az ... ... nek fog átküldetni.

Kelt N ... ...ben, 189 ... ... hó ... ...-én.

N. N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye.)

Megjegyzés:

Az ajanlat lepecsételendő és boritékára irandó:

«Ajánlat az 1894. junius 15-én kihirdetett s 189 ... ...-én tartandó tárgyaláshoz.»

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő.

„KOSMOS“ MŰINTÉZET

KŐ- és KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST
Aradi-utcza 8. szám (saját ház).

* *Üzletágak:* *
KÖNYOMÁS
KÖNYVNYOMÁS
ROTÁCZIÓNYOMÁS
TÖMÖNTÖDE
ZINKOGRAFIA
GALVANOPLASZTIKA

„Kosmos“ Műintézet

KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Fögyártmányok:
Falragaszok legfinomabb kivitelben
czimkék, körlevelek, üzleti könyvek
árjegyzékek, fali naptárak, részvények, záloglevelek,
betéti könyvecskék, táblázatok, levélpapir és boritékok
a legolcsóbb árakban

Saját kiadásunkban 22 naptár jelenik meg.

Rendelések pontosan teljesittetnek.

Minták **kivánatra bérmentve küldetnek.**

BUDAPEST
Aradi-utcza 8-ik szám (saját ház)

Különlegesség:
Rotációnyomás
5 szinben
Broncenyomás
rotációsgépen

„Kosmos“ Kunstanstalt

LITHOGRAFIE u. BUCHDRUCKEREI
ACTIEN-GESELLSCHAFT
BUDAPEST, ARADERGASSE 8
im eigenen Hause.

GESCHÄFTSZWEIGE:
STEINDRUCK BUCHDRUCK | ROTATIONSDRUCK GALVANOPLASTIK | STEREOTYPIE ZINKOGRAFIE

HAUPTERZEUGNISSE:
Feinste Ausführung von
Wandkalender, Einlagebüchel, Briefpapier, Tabellen, Vignetten, Preislisten zu den mässigsten Preisen.
Geschäftsbücher, Pfandbriefe, Couverte, Circuläre, Plakate, Actien zu den mässigsten Preisen.
Spezialität: Rotationsdruck in 5 Farben, Broncedruck im Rotationswege

Im eigenen Verlage erscheinen 22 Kalender.
Aufträge werden prompt effectuirt

„KOSMOS“

SOCIÉTÉ ANONYME
ÉTABLISSEMENT POUR LES ARTS GRAPHIQUES
IMPRIMERIE A VAPEUR
BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8.

SECTION SPECIELLES DE
IMPRIMERIE STÉRÉOTYPIE | LITHOGRAPHIE A CHROME IMPRIMERIE A ROTATION | ZINCOGRAFIE GALVANISATION

L'établissement fournit
tout sortes d'Affiches noir et en couleur
Cartes géographiques, Lettres d'affaires, Titres de valeurs, Lettres d'avis, Circulaires, Livrettes pour caisses d'épargnes etc.
Papier de cigarettes imprimé et doré pour tubes, Papier de lettre, Almanaches, Etiquettes, Couverts, Actions etc.
Machines spécielles: Imprimerie à rotation en 5 couleurs, Machines à rotation pour dorage et broncage

Édition annuelle de 22 almanaches.
Tout commandes seront effectués promptement.

„KOSMOS“ société anonyme

établissement pour les arts graphiques
imprimerie a vapeur
BUDAPEST, Aradi-utcza 8.

VASKOVITS-féle

VIZGYÓGYINTÉZET és KLIMATICUS GYÓGYHELY.

Egyike a budai **városmajori sétány** fölött, másika **Svábliegy** legpompásebb fekvésü pontján emelkedik. A városmajori vizgyógyintézet **egész éven át** nyitva van; a Svábhegyen május 1-étől szeptember végéig tart a fürdőidény.

Mindkét intézet külön-külön orvosi felügyelet alatt áll, **dr. Blum Ödön főorvos** vezetese alatt.

Hazánk ezen egyik legrégibb idő óta fennálló gyógyintézete mindazon kellékekkel rendelkezik, a mi az idegbeteg emberiség szenvedésének megkönnyitése, bántalmainak gyógyulása czéljából megkövetteltetik.

Mindkét intézet szép fekvése, modern berendezése bátran kiállja a versenyt nemcsak az ujabb időben keletkezett hazai, hanem a külföld hasonberendezésü intézeteivel is, a mennyibee a viznek tudományos elvek szerint való rendszeres használatán kivül, egészséges helyiség, üde, tiszta levegő, jó ellátás, gondos ápolás és felügyelet, szórakozás, ez intézetben a legtökéletesebben feltalálható és legolcsóbban megszerezhető.

1. **Az agy-, gerinczagy- és idegbántalmak**: mint idegesség, idegzsába, görcsök, főfájás, álmatlanság, szédülés, a végtagok bénulása, gerinczagy sorvadás, férfi-erőtlenség, epilepsia, vidtánc, elmebeli gyengülés, stb
2. **Alkati és vérbajok**: mint görvelykór, vérszegénység, sápkór, bujakór, bőrkiütések, aranyeres bántalmak, vértorlódás, köszvény, csuzos fádalmak, váltóláz, vizkór stb.
3. Tulságos elhizottság, szivhájasodás, visszerpangások.
4. **Egyes szervek betegségei**: gége-, tüdő-, gyomor-, bél-, máj-, lép-, vese- és hólyag-bántalmak.
5. **Különösen**: Hysteria, melancholia, hypochondria, morbpinismus.
6. **Végül** női bajok és rendellenességek és alkoholikus italokkal való mértéktelen élvezésének gyógyitása szempont ából.

Nemkülönben ajánlatos a testi és szellemi munka folytán beállott tuleröltetésből származó **általános kedvtelenség, étvágytalanság, álmatlanság, vértorlódás, szédülés, általános nyugtalanság és izgatottságban szenvedőknél, továbbá lábadozó betegeknél.**

A vizgyógymód mellett a javallathoz képest villamozás, massage, sürített és ritkitett levegő belégzése, valamint Schrott-kura, sós- és lápfürdők, napfürdők, meleg és gőzfürdők is alkalmaztatnak.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

70870/94. szám.

A magyar királyi államvasutak igazgatóságától vett értesülés szerint a debreczen—füzesabony—ohátkócs—polgári helyiérdekü vasuton fekvő «Polgár» állomás nevét, a kereskedelemügyi m. kir. Minister ur Ő Nagyméltósága rendeletéből «Tisza-Polgár»-ra változtatták.

Budapest, 1894. junius 6.

Az igazgatóság.

(Utányomás nem dijaztatik.)

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	4 frt	Egész oldal	frt 10.—
Fél évre	2 «	Fél oldal	« 5.—
Negyed évre	1 «	Negyed oldal	« 2.50
		Nyolczad oldal	« 1.25

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek — Tarcza. — Szemle — Jegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, kiazért a „Szőlőszeti és Borászati Lap" kiadóhivatalához Kassára fordul Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK IGAZGATÓSÁGA.

82990/CII szám. **Hirdetmény.**

Első szilézia-oszt.-magyar-kőszén-forgalom. (II. füzet.)

Az 1892. évi április hó 1 től fennálló kivételes bijszabásba a m. k. államvasutak Perbenyik állomása f. év jul. 1-től való érvenyességgel felvétetven, ezen állomás a dijszabás 19. oldalán 68 krnyi részdijtétellel, és 24. oldalon 442 km.-resztávolsággal megfelelően előjegyzendő.

Budapest, 1894. junius havában.

A m. kir. államvasutak igazgatósága
a többi részes vasutak neveben.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czelszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a

kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI., Aradi-utcza 8. sz.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Buziás Elsőrangu gyógyfürdő

egészen ujonnan a legmagasabb igényeknek átalakitva és május 13-ától megnyitva a nagyérdemü közönség részére, suly fektetve a világhirü

lápfürdőkre és aczélforrásokra

hasonló a Spaa, Pyrmont, Schwalbach és pyrawarthi aczélforrásokkal, kitünő meleg- és hideg **aczél-fürdővel, moór- és ásványfürdőkkel, tükörfürdővel** és **uszodával.**

Hidegvizgyógyintézet és Massage.

IVÓKÚRA

kitünő eredménynyel **vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok, kő- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérzési rendellenességeknél, magtalanság, idegbetegség, bujakór, csúz, köszvény és fejfájásoknál** stb. **Fürdő-idény május—október.**

«Buziás» gyógyfürdő vasuti állomás: Temesvár vagy Lugos. Társas kocsik az állomásnál. Állami hivatalnokoknak kedvezmény. Pazar villamos világitás a 80 holdnyi évszázados parkban. Czigányzene Rácz Laczi Budapestről. Elsőrendü konyha és kávéházi italok. A fürdőn állandó hirneves nőgyógyász van. Mérsékelt árak. Ismertetések kivánatra ingyen.

Fürdőigazgatóság BUZIÁSON.

Dr. Ettmüller-féle

arczkenőcs

eltávolit minden

bőrtisztátalanságot.

Hosszabb használat után

a ránczokat is.

KAPHATÓ:

TÓTH E.-nél BUDAPEST,

III. Zsigmond-utcza 52, földszint 2.

Árak: 1 tégely kenőcs 1 frt, 1 darab szappan 50 kr.

TORONYÓRÁK,

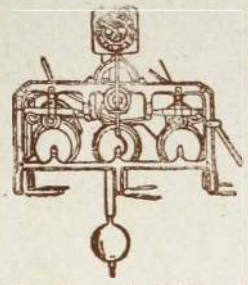

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly L.

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és építési munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit**; **turbinákat** és **gázmotorokat**; **villamos** világitást és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait**; gép- és **öntött-munkáit, aczélöntés**; **papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK

83283/CI. sz.

Magyar vasuti kötelék.

Kirételes díjszabás életbeléptetése.

A magyar vasuti kötelékben f. év julius hó 1-én III. rész 2. füzet czim alatt a mohács-pécsi vasut Üszög, Bánya és Szaboles állomásairól a m. kir. államvasutak több állomására, teljes kocsi rakományokban szállitandó ásványszén, pirszén, (coaks) és szénvályog (briquets) küldeményekre szóló kirételes díjszabás lép életbe. Ezen díjszabás a m. kir. államvasutak díjszabási ügyosztályában megszerezhető. Ára 30 fillér.

Budapest, 1894. junius hó 15-én.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága

a cs. k. szab. mohács-pécsi vasut üzletigazgatósága nevében is.

(Utánnyomás nem díjaztatik).

Gyöngyössy Imre

utóda

tekeasztal és dákó-készitő

tekeasztal és dákó-készitő

BUDAPEST, Kertész-utcza 15. sz.

Ajánlja magát

kávéházi butorzati munkák berendezésére

a legolcsóbb árakon.

Magy. kir. államvasutak.

67458/A. IV. sz.

Értesités.

«A magy. kir. államvasutak igazgatóságának értesitése szerint a slavoniai helyiérdekü vasut eszék—nasice-i vonalán fekvő Breznica rakodó-megállóhely neve, kereskedelemügyi m. kir. minister ur ő nagyméltósága rendeletéből «Breznica-Njemacka»-ra változtattatott.

Bpest, 1894. jun. 6.

Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem díjaztatik.)

MATTONI-féle ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ

BUDAPEST KELENFÖLD.

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserü források. Ivó- és fürdőgyógymód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminő okok folytán keletkezett lobos izadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyalob után visszamaradt izzadmányoknál; a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteiknél: hurutos állopotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.

Fürdő-orvos: Dr. BRUCK JAKAB,

az országos közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges fekvés, félórányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.

Az kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositással szivesen szolgál

Mattoni és Wille

Budapest.

1517. szám

Értesités.

A pozsonyi 5. hadtest cs. és kir. felügyelőségénél, továbbá a **komáromi és soproni cs. és kir. katona-élelmező raktáraknál**, és pedig: **Pozsonyban 1894. évi julius 10-én d. e. 10 órakor, Komáromban 1894. évi julius 12-én d. e. 10 órakor**, végre **Sopronban 1894. évi julius 16-án d. e. 11 órakor az illető élelmezési kerületek számára, 1894. évi szeptember 1-jétől 1895. évi augusztus 31-éig** terjedő időre, **széna, alom- és ágy-szalma, tüzifa és kőszén, élelmezési szükséglet bérbeadása nyilvános tárgyalásban lepecsételt ajánlatokkal fog biztositttatni.**

Az egyes czikkek és azoknak a különféle állomásokban való szükséglete az erre vonatkozó részletes 1153./a és b. számu tudósitásokból észlelhetők, valamint minden ezen bérleti üzletre irányuló feltételek a pozsonyi, komáromi és soproni cs. és kir. katona-élelmezési raktáraknál meglevő feltételi füzetekből naponta, a hivatalos órák alatt kivehetők.

Az 50 kros bélyeggel ellátott és lepecsételt ajánlatok a bánatpénzzel együtt és egy időben a pozsonyi 5. hadtest cs. és kir. felügyelőségénél illetőleg a komáromi és soproni cs. és kir. katona élelmező raktáraknál a tárgyalási napon legkésőbb 10 óráig — Sopront illetve 11 óráig délelőtt benyujtandók.

Pozsony, 1894. évi junius 5-én.

Az 5. hadtest cs. és kir. felügyelősége.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

III. ÉVFOLYAM. JULIUS 15.

29-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Jubiláns: *Hubay Jenő és Cebrián grófkisasszony.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Intervju:** *Succinál.* — **Szarvas Mariska:** *Gondolatok.* — **Szarvas Mariska:** *Minden . . . .* — **Kommandáns:** *Képek a katonaéletből.* — **Rédei Zsigmond:** *Szervusz fiam.* — **Klári:** *Hangulatok.* — **Helmburg hadnagy szobafogsága** — **Tormay Czeczil:** *Kegyelemért kegyelem.* — **Erdélyi Kálmán:** *Reviczky Gyula sirjánál.* — **Márkus Miksa:** *A galamb.* — **Dr. Seregélyi Gáspár:** *Az amerikai sztrájk.* — **Benedek Elek:** *A Deszkaváry királyfi.* **Irodalom.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

Gyöngyössy Imre

utóda

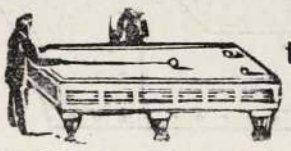

tekeasztal és dákó-készitő — tekeasztal és dákó-készitő

BUDAPEST, Kertész-utcza 15. sz.

Ajánlja magát

kávéházi butorzati munkák berendezésére

a legolcsóbb árakon.

RÖSER gymnasium és nevelő-intézete

Budapest, VI., Aradi-utcza 10. sz.

Tanulók felvétele naponkint délelőtt 8—12-ig az első, második, harmadik, negyedik, ötödik és hatodik osztályba.

Vidéki tanulók a nevelési internátusban teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. Értesitőt küld az igazgatóság. (Budapest, Aradi-uteza 10. szám.)

Ezen két év óta fennálló gymnasium czélja: a művelt középosztály fiait nevelni és oktatni. Előnye, hogy egy-egy osztályba csak 30—30 tanuló lesz felvéve.

GANZ és TÁRSA

vasöntőde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és épitési munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Én Csillag Anna

185 cm. **hosszu óriás Loreley hajammal,** melyet az általam feltalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, s mely az egyedüli szer a hajkihullás ellen, elősegiti a **hajnövést s erősiti a hajbőrt;** uraknál elősegiti telt és erős szakállnövést. Rövid használat után ugy a haj, mint a szakállnak **természetes szint és sürüséget** kölcsönöz és megóvja korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 50 kr., 1, 2, 3, 4, 5 frt.

Postai szétküldés naponta a világ minden részébe a pénz előleges beküldése, vagy utánvét mellett a gyári raktárból

Csillag és Társa,

bel- és külföldi összes illatszer-különlegességek főraktára

Budapest, Erzsébet-körut 54. Bécs, I. Seilergasse 9.

A Csillag Anna kenőcsöt fölösleges sok magasztalással elhalmozni, mert e kenőcs önmagát dicséri ugy, hogy egy vevő száz meg száznak ajánlja, mert mindenki, aki ezt használja készitve v n a tiszta igazságot megmondani, hogy ez az egyedüli, mert ezt siker koronázza.

Csillag Anna a. alkalmat vesz magának arra, hogy a hozzá beérkezett számtalan levél közül néhányat bemutasson, a miért tisztelettel kéri, hogy ezeket különös figyelemmel átolvasni szíveskedjenek, hogy mindenki, aki még nem szerezte meg a kenőcsöt, vegyen egy tégelyt belőle, hogy annál hamarább meggyőződhessék annak igazi hatásáról és meg van róla győződve Csillag Anna a., hogy mindazon hölgyek és urak, a kik ezt megrendelik, épp oly meleg köszönetnyilvánitásban fogják őt részesiteni, mint azok, a kik neki alább a legmelegebb köszönetüket nyilvánitják.

Szlatina, Csehország.

T. **Csillag Anna** kisasszony!

Legyen szives nékem kitünő kenőcséből két tégelylyel, a használati utasitással együtt, czimemre postautánvét mellett küldeni.

Herczeg Auersperg Ferencz.

T. **Csillag Anna** kisasszony!

Kérem az ön hires hajkenőcséből nekem egy tégelylyel küldeni.

Bécs. **Gróf Conrey Félix.**

Csillag Anna kisasszonynak!

Felkérem önt, hogy kitünő kenőcséből egy tégelyt posta fordultával részemre küldeni szíveskedjék.

Reichenberg. **Lovag Liebieg Lajos.**

T. **Csillag Anna!**

Az ön hires hajkenőcséből kérem küldjön számomra egy tégelylyel

Abauj-Szemere. **Pallavicini A. őrgróf.**

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK IGAZGATÓSÁGA.

82990/.CII szám. **Hirdetmény.**

Első szilézia-oszt.-magyar-kőszén-forgalom. (II. füzet.)

Az 1892. évi április hó 1-től fennálló kivételes bijszabásba a m. k. államvasutak Perbenyik állomása f. év jul 1-től való érvényességgel felvétetven, ezen állomás a díjszabás 19. oldalán 68 krnyi részdijtétellel, és 24. oldalon 442 km. résztávolsággal megfelelően előjegyzendő.

Budapest, 1894. junius havában.

A m. kir. államvasutak igazgatósága

a többi részes vasutak nevében.

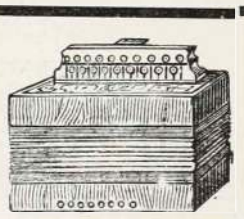

Hegedü-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

„THE GRESHAM“

ÉLETBIZTOSITO-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.
a társaság házában.

Ausztriai fiók:
Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.
a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frc.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	125,732.050.—
	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

1894. évi julius 15. III. évfolyam. 29. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

HUBAY JENŐ ÉS CEBRIÁN GRÓFKISASSZONY.

Az ultrafeudál arisztokrata azt fogja mondani: ismét egy meszaliánsz. Érti pedig ezt arra a frigyre, mely a magyar zeneművészet egyik legelsője és a budapesti arisztokrata-társadalom egyik kiváló nőalakja közt létesült.

Ám másként gondolkozik a kor fia, az igazi demokrácziától átszaturált modern ember.

Ha már egyáltalán lehetőnek és létezőnek véli azt a fogalmat, melyet meszaliánsznak neveztek el, ugy megforditaná a dolgot és olybá tekintené, mintha nem a nő, de a művész lépett volna erre a sokat meghányt-vetett frigyformára. Mert a modern világban a szellem adja meg az előkelőséget és nem a születés. Arisztokrata a szellemi talentumokban kimagasló és nem a kit czimeres bölcsőben neveltek.

De ha igy is tekintenők a kérdést — radikálisan modern álláspontról — még akkor se láthatnánk ebben a szép frigyben meszaliánszt.

Cebrián grófkisasszony — immár Hubay Jenőné — szintén a szellemi arisztokraczia hoz tartozik: igazi művészi lélek, igazi zenei talentum, kinek zongora- és énekművészetében gyakorta gyönyörködött az a magasrangu társaság, melyhez a grófkisasszony tartozik. Hogy azután talentuma s tudása nem éri föl a férjéét, az a kérdés elbirálásánál vajmi kevés szerepet játszik. Mert elvégre is senki se mondotta valaha meszaliánsznak az olyan házasságot, mikor bárókisasszony herczegi férjet nyert.

De tekintsük ezt az érdekes nászt ily emelkedett álláspontról, mégis meg kell vallanunk, hogy ez az álláspont túlhaladja a magyar közélet gondolkodásmódjának nivóját.

Nálunk a köz azon nézetet fogja vallani, hogy ezúttal nem «*ebenbürtig*» mátkák esküdtek örök hűséget egymásnak a losonczi székesegyház oltára előtt. S magának a frigynek szép története is erre vall.

Mert ennek az érdekes násznak még érdekesebb históriája van, mely világot vet a mi főúri társadalmunk életébe és egyúttal Hubay Jenőné érzelemvilágába.

Régi szerelem fűzi össze az ifjú házaspárt. Nehány esztendő előtt híre járt, hogy a legkiválóbb magyar hegedűművész oltár elé vezeti a szép grófkisasszonyt. De e hír csak a főúri körökből kiszivárgott mendemondának bizonyult akkor. Most azonban, mikor már a nász valósággal megköttetett, kiviláglik, hogy már akkor se volt mende-monda az a nagy feltünést keltett hír.

Cebrián László gróf, a grófkisasszony atyja ellenezte a házasságot s Róza grófkisasszony fájdalmára és bánatára megtagadta beleegyezését a frigyhez.

Ám az atyai — könnyen érthető — ellenzés nem riasztotta szét a szerető szíveket.

Cebrián Róza grófkisasszony megfogadta, hogy a mint meg tud küzdeni édesatyja renitencziájával, felesége lesz a művésznek.

A mult hét péntekjén lett a grófkisasszony huszonnégy esztendős, tehát nagykoru, midőn pedig a nőnek önmaga felett a törvények szabad rendelkezési jogot adnak.

Ugyan e napon állott oltár elé a szerető pár és a büszke gróf is most már készséggel adta beleegyezését ehhez a méltó mátkák közt létesült frigyhez. Hiába akart volna is szembeszállani azzal az örök törvénynyel, melynek ellenében még nem volt erő s hatalom, a mely megálljon. Előitélet, büszkeség, rang, erő, hatalom megtörik azon a gyengéd szemekből font lánczon, melynek neve szerelem.

S ha majd látjuk kart karbaöltve előttünk elhaladni ezt az igazán összeillő, boldogságtól mosolygó hitvespárt, jól esik majd visszagondolni ennek a frigynek érdekes történetére. Mert e történet tanusága lesz annak, hogy még nem veszett ki e sokat rágalmazott világból az igazi idealizmus, hogy a szivek őszinte, rajongó vonzódása nem csupán költői hiú ábrándkép.

HUBAY JENŐ.

HUBAY JENŐNÉ.

Cebrián Róza grófkisasszony élete pályájáról mit is mondhatnánk? Hogy kitünően zongorázik, hogy csengő szép hangjával gyakran keltett feltünést, azt már elmondottuk. Hogy verseket is ir e fenkölt gondolkozásu asszony, azt tán indiszkréczió volna elárulni. Különben pedig első jelentősebb esemény és fordulat élete folyásában ez a frigy, mely a legkiválóbb magyar hegedűművészhez fűzte sirig tartó kapocscsal.

Ám Hubay Jenő biográfiája ugyancsak hosszúra nyúlnék. Külön nagy czikket kellene szentelnünk az ő élete pályájának. Most, midőn ebből a nem művészi, de társadalmi esemény alkalmából bemutatjuk a kitünő művészt, csak ép kontúrjaiban akarjuk vázolni életrajzát.

Hubay Jenő még csak 35 éves. Tehetségét korán fedezték fel. Már 11 éves korában bámulatba ejtette szülővárosának, Budapestnek közönségét. A Vigadóban akkor lépett fel először a nyilvánosság előtt, a Viottinak egyik legnehezebb hegedűhangversenyét játszotta el. 13 éves korában édesatyja, Huber Károly, a budapesti zeneakadémia direktora Berlinbe küldte, hol a hegedűsök királyának: Joachim József hazánkfiának lett legkitünőbb tanitványa. Joachim csakhamar felismerte a gyermek-Hubay tehetségét és szinte lelkesedéssel fáradozott kiképeztetésén.

Négy évvel később Hubay Jenő hazajött. Bejárta Magyarország nagyobb váro-

sait, mindenütt zajos tetszést aratva. Majd Liszt Ferenczhez került a fiatal művész.

Alig néhány hónappal később már Párisban volt Hubay, hol megismerkedvén Vieuxtempsal, csakhamar kedvenczévé is lett. Vieuxtemps és Massenet közbenjárásával 1880-ban már Pasdeloup egyik hangversenyén is szerepelt. A hatás óriási volt. Az összes párisi lapok elragadtatással irtak az «ujonnan felfedezett» hegedűművész játékáról. Hubay e siker után körútra indult Francziaországba és Belgiumba, mindenütt osztatlan tetszést aratva. Eközben Vieuxtemps meghalt és Hubayt jelölte utódjául a brüsszeli királyi konzervatoriumon. Miután Hubay rendezte Vieuxtemps zenei hagyatékát, elment Brüsszelbe s elfoglalta azt a diszes állást, melyet előtte Beriot, Wieniawszky és Vieuxtemps töltöttek be. Négy évig működött Brüsszelben, hol Servais Józseffel, a világhirű gordonkással kvartettet is alapitott. 1886-ban Trefort vallás- és közoktatásügyi miniszter figyelmessé lőn a külföldön működő nagy magyar művészre s rögtön intézkedett hazajövetele iránt. Csak nagy nehezen bocsátották el Hubayt Brüsszelből, kit a belga király a Lipót-rend lovagkeresztjével tüntetett ki. Hubay azonban, daczára kitünő állásának, egy pillanatig sem késett visszajönni Budapestre, hol az országos zeneakadémián és a nemzeti zenedében immár 8 éve működik, mint a hegedű-tanszak kimüvelési osztályainak tanára.

Az utóbbi években komponálással is foglalkozott Hubay Jenő. Három operát irt már, melyek közül az *Alienort* a m. kir. operában előadták, *A kremonai hegedűst* pedig ugyanott adják majd az őszszel. *A falu rossza* czimű operája most készül. Irt ezenkivül sok darabot hegedűre, zenekarra. Különösen kiválik hegedűdarabjai közül *Scènes de la Csárda* czimű műve, melyet sűrűen játszanak s melylyel egyben a magyarságnak is tett a külföldön nevezetes szolgálatot.

Komponista-jelességének illusztrálására közöljük Hubay Jenőnek egyik megkapó szerzeményét, melyet megjelentekor itthon s a külföldön is igaz tetszéssel és lelkesedéssel fogadtak.

Jubiláns.

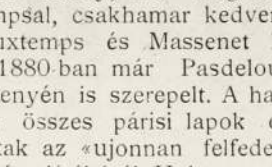

A HÉT.

— A dán fjord-okon. —

Hogy a vonat megállott, rohantam le a partokra.

Egyszerre csak ott ringott előttem a zöldes, beláthatatlan ár.

Thalatta! Thalatta!
Légy üdvöz örök zaju tenger!

Elfogott az a részegitő öröm, melynek csak Heine tudott hangot adni. Az a Mogeus-hangulat, melyet csak Jacobsen tudott megfesteni. Az a sirni- meg nevetnivágyás, az a néma kaczaj, az a kaczagó köny.

A tenger pedig nyugodt maradt, fenségesen nyugodt.

A város zaja után a parti tenger halk moraja: milyen kiáltó ellentét, de minő felvillanyozó bűvös erő.

Oda ültünk a villa erkélyére s felhordták a toddyt.

Mellettem Brandes György, Dánia legsensibilisebb asszonyembere, az ötvenéves ifjú, előttem, mögöttem csupa irók, művészek, színészek s — műérzők. Hogy valaki műérző lehessen, először is nőnek kell lennie, másodszor szépnek, harmadszor szellemesnek és negyedszer gazdagnak. Ezek a dán műérzők csupa fiatal nők, leányok, asszonyok, nem Marcell Prévost *demi-vierge*-jei, szivük van, észpritjök van s — Brandes tisztelői.

— — — A tenger pedig nyugodt maradt, fenségesen nyugodt.

*

Mauntziusné — a legszebb asszony, a legszebb színésznő, a dán Jászai Mari — hozzám fordult:

— Szereti a toddy-t?

Hát lehet-e ilyen banálist kérdezni? Ezek a ragyogó szemek mély, friss, üde észprit-t sejtetnek. Hát hazudnak ezek a csillogó szemek? Hogy szeretem-e a toddyt? Hát kérdezi-e azt nálunk valaki egy idegentől: szereti-e a tokajit?

Aztán feleletet sem várva, felkiáltott:

— Olyan boldog vagyok nálatok, édesem, s megcsókolta a háziasszonyt.

A háziasszony szenvedélyes ajka megrezzent, ez a szó: *boldogság*, benne, a boldogság lázas hajszolójában, mély impressziót kelt. Az első férjét elragadta a halál. Nem sajnálta. Csak egy emléket hagyott hátra, az az emlék is brutális. A második férjét otthagyta. Most törvénytelenül, de boldogan él Edvard Brandes oldalán, a kit a férje támadásától csak nemrég kellett, a saját testével, megvédenie, de azért boldog, boldog, boldog! Mert szereti ezt az embert, nemcsak a családját, nemcsak a gyermekeit, de mindent, mindent fel tudna áldozni érette.

«*Nora*» hat Dániában!

A nők nemcsak veloczipédeznek, hanem az egyéniségük jogait is érvényesitik.

Ki hinné ezekről a magas, sovány, szenvtelen külsejü szőkékről?

*

Már mélyen benne voltunk az éjszakában, mikor Mauntziusné hozzám ült.

— Most fecsegni fogunk. Tudja, ugy mindenről, a nagy világról, a kis világról.

— Jó, de egész őszintén.

Rám nézett.

— Eh, hát legyen, egészen őszintén. De maga kezdi.

— Helyes, én kezdem — önnel. Be akarom vallani, hogy ez az egész társaság, igy mindenestül, önnel együtt, kissé furcsa, excentrikus, a maga egyszerünek látszani vágyásában. Lám csak, mindnyájan irodalomról, művészetről, az ugynevezett *grand' art*-ról beszélnek, felolvasnak, zenélnek szerelmeskednek. Ez a szerelem ritkán szenvedély, gyakrabban flirt, helyes, modern, nevezzük annak. S miről beszélnek? Hogy Madame Carnot nem költözött ki az Élysée-ből, hogy Madame Casimir-Périer valószinüleg arisztokrata szint fog kölcsönözni az estélyeknek, hogy a királyi család ezüstmenyegzője alkalmával nem lesz-e nihilista merénylet az orosz czár ellen, hogy Nietsche még egyre beteg, hogy Grieg felesége most már felléphetne az önálló kompozicziói-val is, hogy vajjon min dolgozik most Ibsen, hogy vajjon megválasztják-e ismét Brandes Edét daczára Essmannal való affairjének, hogy nagyon furcsa az az ellentét, mely a magyar klerikális vezér, Zichy gróf és Vaszary herczegprimás között kitört, «valóságos delikatesse», mint ép nagysád megjegyezte. Da hát én Istenem, ez élet? Ez komoly, igazi élet? Ebben a kicsi, apró Dániában, hol igazán olyan sok még a munka, a még el nem végzett megoldásra váró feladat! Látja ez kellemetlenül hat az idegenre. Mert értem én, ha a párisi szalonokban kergetik ilyesmikkel az időt, ha néha, ezt is megengedem, ritkán rendezett estélyeken ésprit-vel frissitik fel a társaságot, De *ezért* élni, a kicsi Dániában, — nem gondolja asszonyom?

— Jó, most én folytatom — önnel. Azt a benyomást tette reám, hogy önöknél egyáltalában nincs szalonélet. Hogy ez csoda, hogy ez épatant, hogy ez kihozza önt a sodrából, látva, hogy ebben a kicsi Dániában irodalom és művészet az összekötő kapocs ennyi különböző foglalkozásu ember közt. Látja, itt van a fiatal Jacobsen-né, a férje serfőző, a kinek remek glyptothékája világhirü, látta már, helyes, akkor igazolni fog. Itt van Jörgensné, a férje hoteltulajdonos, konsul Tottenbergék, Jensenék, meg a többi mindegyik polgárcsalád, de műérző, az, hiszi, ezek az emberek csak szellemeskedésből élnek? Dehogy! A művészet a pihenés, de nemes pihenés — belátja? A köznapokon polgárok, a kik mesterségüket folytatják, adót fizetnek, sőt jótékonyságot is, ugy titokban, üznek. De itt, ha összejöttünk, az egész világ, a nagy világ, a melyikkel igazán méltó foglalkozni — foglalkoztat bennünket. A hét, a nap, az óra története, nem pedig a pletyka, mint a berlini udvart, nem a sertések ára, mint a bajort, nem a börze, mint az angolt, nem bizony. Szóval Önöknél, már csak vallja be, ez nincs úgy. Ugy-e kitaláltam?

*

Kedves olvasóm, felelj te helyettem!

Lazzaroni.

SUCCINAL.

— Patron! signor Succi! — köszöntöttem kissé velenczeies izű taljánnal azt a kis barnabőrű emberkét, a ki a vigadó *éttermében* már hatodnapja iparkodik kimutatni, hogy étel nelkül is megél jókedvben, jó egészségben az ember.

Signor Succi egy nádfonatú karosszékben, kényelmes méltósággal fogadja látogatóját. Egy néhány pillanatig csak elül valahogy az ember előtt s meg se hunyoritja szemeit a szemlélő fürkésző tekintetére. De csakhamar megsokallja a megcsodáltatást s fürgén talpra áll, hogy izegvemozogva szót válthasson a látogatójával, ha az ugyan érti egyikét annak a hat nyelvnek, melyen signor Succi sansgêne diskurál. Ám a tősgyökeres magyar vagy a sült német látogatónak ugyancsak meggyülik a baja a talján mű-Sanyaróval, mert signor Succinek megvan az a jó tulajdonsága, hogy németül egy betüt se tud, és az a rossz tulajdonsága, hogy a magyarból épen csak a: jónápot!-ra fanyalodott.

Succi vívása bőjtölésének 16-ik napján.

De elvégre is a látogatók javarésze — köztük alólirott szerény magunk is — egyik Succi-beszélte nyelven ügygyel-bajjal valahogy elgyötrődünk s igy hallhattunk egyet-mást abból, a mint signor Succi e világi élet fölött gondolkodik.

Persze az első kérdésre mindenkinek az, hogy nem éhes-e a signor. Signor Succi e kérdésre elneveti magát s a gyomratáját nyomogatja, mintha azt akarná jelezni, hogy nagyon is jóllakottnak érzi magát.

Aztán következnek a többi konvencziónális kérdések.

— Nem hagyta-e még el az ereje? signor.

Erre signor Succi előhoz egy furán kieszelt erőmérő gépet. Beleszoritja a markába s ime kitünik, hogy a signor 56 kilóra roppantja össze azt a mérőkarikát. Erre aztán a signor azt is elmondja, hogy az első napon csak az ötvenedik numerusig birta felnyomni a mérő mutatóját. Ha pedig, nyájas látogató, e kijelentésben kételkedsz, a signor oda tartja az orrod elé a Korányi tanár aláirta bülltént, melyben azután igazoltnak látod a koplaló taljánnak szinte hihetetlen szavait.

Aztán elébed rakja a signor azokat a vaskos köteteket, melyben összegyüjtvék azok a hirlapok, melyek krónikaszerüen rendre kisérték signor Succi koplalásait s az utókor számára annáleszül maradnak erről a folyton éhező, de sohasem éhes csodaemberről. Az olasz lapok felmagasztalják a hazai digiuno-csodát, a spanyol periodicziók hasábokat regélnek a signor harmincznapos ayunojáról, a francziáknak inkább gúny, mint tanulmány tárgy a Jeûne de M. Succi; az ángolok, azok fogják föl a dolgot a legkomolyabban s olybá tekintették signor Succit, mint valami ritka kóresetet, melyet tanulmányozhatni nem minden évtizednek adatott meg.

S nagy büszkeséggel lapozgat előtted a koplalók királya e könyvekben. Mint mikor az iróember vagy a tudós defiliroztatja előtted azokat a dicsérő kritikákat, melyeket a nagy világ szakférfiai irtak munkáiról. Egy-egy koplaló harmincz napot úgy tekint a signor, mintha egy-egy befejezett műremek volna, melylyel megajándékozta és hálára kötelezte a világot.

Különben nagy vigan cseveg signor Succi az ő koplaló mesterségéről. Elmondja — s ki tudja hányadszor — az ő diurnistaviczeit, mire magyar létedre persze néptanitó-koplalási élczczel válaszolsz.

Aztán bevezet signor az ő legsötétebb birodalmába, a lakószobájába. S megmutatja, hogy ime minden ajtó, melyen csak ételszag is befurakodhatnék, hiteles pecséttel elláttatván, elzárva van. S kinyitja szekrényét, mely telve van régi hirlapokkal, melyek mind Succi diadalát kürtölik világgá. És látod a pamlagot, melyen signor Succi napközben pihen; és látod az ágyat, melyben éjjelente nyugvásra hajtja le fejét.

Látsz még aztán arczképeket, melyek sok-sokféle pózban reprodukálják signor Succi izmos, bár vékony testét.

Szóval lát a nyájas látogató sok-sok mindent, a mi érdekes, tanulságos és szép. Csak egyet nem lát, a mire pedig leginkább volt kiváncsi: signor Succi koplalását. Nem mint ha nem koplalna az isten adta talján. Dehogy nem! Nagyon is koplal, a mint tanuságot is tesznek róla azok az orvosi szaktekintélyek, kik állandóan körülveszik a signort. Hanem csak azért nem látni azt a világhirü koplalást, mert az természetnél fogva olyan láthatatlan valami.

A tanulság tehát ebből az, hogy a koplalás ugyan lehet érdekes valami, de látványosság semmi esetre.

Ez azonban nem állja utját annak, hogy a székes főváros kiváncsi publikma ne óhajtsa látni azt a csodaembert, a kinek szomjuság az itala, éhség a kenyere.

Intervjú.

GONDOLATOK.

A ki fényhez szokott, sötét annak a világosság!

*

A ki nem találja helyét a világban, az keresse világát a saját lelkében.

*

Sok embert meg tesz az élet regényhősnek, de kevés játsza végig hősiesen.

Szarvas Mariska.

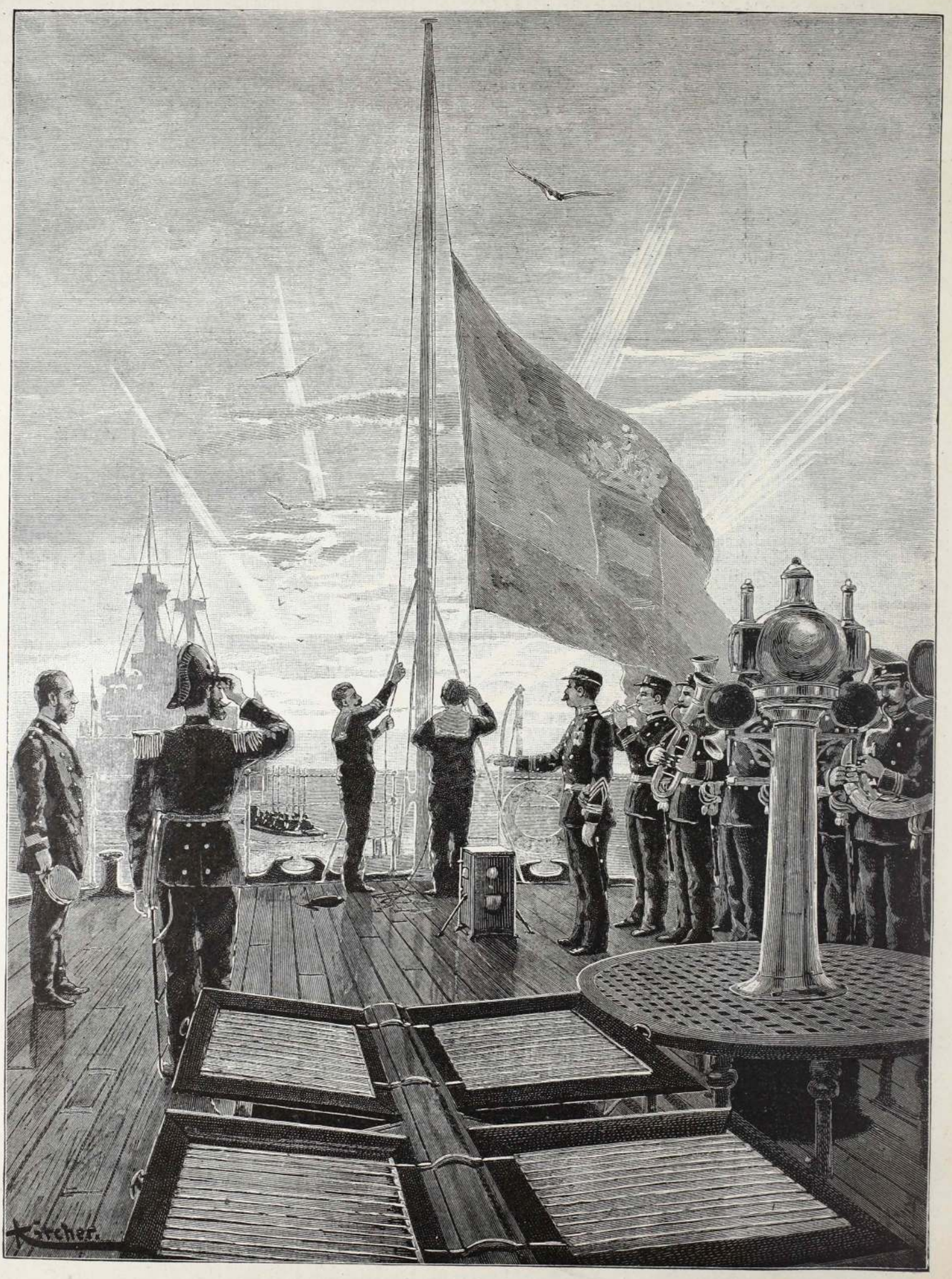

ZÁSZLÓÜDVÖZLET EGY OSZTRÁK-MAGYAR HAJÓ FÖDÉLZETÉN.

MINDEN...

Irta: ***Szarvas Mariska.***

Minden, minden ugy lett,
Ahogy én megmondtam,
Csendes őszi estén
Hulló könnyeim közt
Ahogy megjósoltam!

Ugye elfeledtél?
Elfeledtél régen,
Mint a virágot az
Elpusztult berekben
Puszta erdőszélen.

Rá nem tekint senki,
Senki meg nem látja,
Csak a szálló vihar,
Csak az őszi vihar,
Csak az tépi, bántja! . . .

Minden ugy lett, minden,
Vége van már, vége,
Nem jön többé sugár,
Nem jön többé csillag
A beborult égre! . . .

Nem lesz többé fénye,
Illata a nyárnak,
Elhervadt virágok,
Haldokló virágok
. . . Szemfedőre — várnak.

KÉPEK A KATONAÉLETBŐL.

IRTA: KOMMANDÁNS.

III. A KATONAZENE.

A nap lassan-lassan alahanyatlik a sűrű lombozatú platánok mögött. Vörösrézszinű halavány sugarai átszűrődnek a zöld levelektől ellepett kusza ágazatokon és kékes fény ömlik el a platánok övezte körben játszó zenészkatonákra. A komoly karmesternek fürge karja be-kilebben a fényözönből, a könyöke aranyzsinórja majd visszaveri a nap sugarait, majd elhalványodik. Az izzadó legénység ütemre járó karján is végig siklik egy pillanatra a kékes sugárözön, de hirtelen visszaszökik, mert a mint az alábukó korong mind lejebb-lejebb száll a szemhatár peremén, a sugarak mind feljebb-feljebb emelkednek és végre csak a lombozat tetejét boritják el szemnek jóleső szinárral.

Leszáll a setétség. A parkra ráborul a homály. A kótaállványokon kigyúlnak a gyertyalángok és mindmegannyi lidérczfény kisértetiesen libbennek jobbra-balra a lágy szellő suhanására.

A forróság az est beálltával kezd átváltozni langyos fuvallattá. A férfinépség, mely körül állja a katonazenét, leemeli kalapját és engedi, hogy a várvavárt szellő át és átjárja hajzatát. A munkások ingeiket is kigombolják mellükön, hogy átizzadt testüket lehütse az esteli fuvalom. Az asszonynépség, mely a férfiak közt elvegyülve forgolódik, alácsüggeszti karján a legyezőt, melynek tevékenységét most pótolja a neki lódult levegőár.

Az esteli légben tovaszáll a lágy melódia, melyet a fáradt zenészlegénység bocsát világgá, beleöntvén vágyát pihenés után, óhaját a nyugodalom után, szeretetét, szerelmét, kivánságát.

«Kis kacsóid összetéve szépen,
Imádkozzál édes gyermekem!»

A vonók lágyan tovasiklanak a rezgő húrokon, a klarinét enyhén sápogat a csapók lebbentésére, a kürtök tompa recsegése könnyedén rezegteti meg a fülek dobhártyáját s még a trombiták is mintha jóleső hanghullámokat vetnének ki rézgyomrukból a billentők csettenésére. S mind e hangok édes harmóniába olvadnak át, mely szivhez szól, szivre hat és mintha szivből jönne. Még a komoly karmester keze is könnyed habvonalakban kereng a légben.

Csak az asszonyok fecsegése zavarja meg az ünnepies, komoly hangulatot. Felfelhallik a kaczagásuk, hogy csúf disszharmóniává rútitsa a zene andalitó visszhangjat.

Persze nekik kedvesebb hallgatni a város mendemondáit, pletykáit, ámitásait, hazugságait, szapulásait, mint a zene lenge fordulatait, változásait.

Finom női lelkük nem tud érvényesülni asszonytársaságban; ott az emberszólás ördögi mestersége járja.

A kis doktorné Forgó hadnagy esetét kaczagja el és ugyancsak mossa a járásbiró kaczkiás feleségét. Az alispánné uj kalapjának búbos madara se marad megszólatlanul, se a plébános uj gazdasszonya.

Mikor pedig a zenekar hangjai Schumann egy notturnójában olvadoznak, akkor csattan fel rikitó ellentét gyanánt egy asszonycsoport vihogása, mely az ezredes felesége tegnapi *balesetének* volt ugyancsak szigoru kritikája.

Frisebb szellő kerekedik a park aljában s átfutván a rózsaágyakat, az egész zenekart és a körüle összegyült népséget édes illatárba meriti.

A zenészkatonák szinte elakadnak munkájukban, oly jól esnék megállni egy perczenetre s teletüdővel beszívni ezt a testet-lelket élesztő fuvallatot. De a karmester keze csak egyre lendül, s akkor fujni kell

irgalmatlanul a trombitát, recsesenteni kell a sárgaréz-kürtöt s a klarinétot s reszkető kezekkel is vonni kell az áll alá szoritott hegedűn a fehérszálu gyantás vonót.

És távol a tömegtől, hatalmas tölgy lehajló lombozatától elrejtett kopott padocskán egy beesett képü, sovány testü öregasszony hallgatja a lágy zene odaszálló hangjait. Aszott karját rátámasztja a pad karfájára, tenyerére hajtja fejét és ugy merül el az esteli homályba s a búgó melódiába.

Őszülő haja ódon divat módjára redősen hátrafésülve, fejét módjavesztett hajék fedi, ránczos selyemruhája rojtos diszitésével évtizedes multjára vall.

Arcza fonnyadt. Homlokát redőkbe vonta a kor, szemeitől kiindulván egészen a szájáig vastag ráncz vonul. Orra megnyilott s czimpái átlátszóan vékonyak; álla előretolult és meggörbült.

Csatában elhullt kapitánynak özvegye. Eljött ide a fák alá, hogy a katonazene hangjai visszaidézzék emlékébe azokat a rég letünt időket, melyekben férje karján, a kaszárnya udvarán hallgatta még a zene víg hangjait.

S vajjon mire gondol most a bús özvegy? S mitől csillannak ki fényükvesztett kis szürke szemei?

Az a könyü, mely bennük rezeg, a mult örömeinek szól-e vagy az elárult jelen boldogtalanságainak?

S miközben a szegény özvegy igy elelgondolkodik a mult emlékeibe merülvén, a zene elhallgat.

Felhangzik a karmester katonás kommandó szava.

Kották suhognak, táskafedelek lecsapódnak, csettennek az összeverődött réztrombiták.

Majd megcsörrennek a kardok s a csattok. Lábak dobbannak, lépések toppannak.

— Vigyázz! Indulj!

A nép zajongva elhagyja a parkot. A szegény özvegy asszony felvánszorog a padról s lassu léptekkel ballag kifelé.

Majd ráborul a parkra a csend. Csak a légben hallik a bogarak repkedő zümmögése, a rebbenő madarak szárnysuhogása, a falombok rezzenése és zizegése.

A távolból pedig felharsan az esteli lefuvó, mely pihenőre hivja a munkába bele fáradt legénységet s barátságos koczczintásra csalogatja a kimerült tiszteket.

SZERVUSZ FIAM.

IRTA: RÉDEI ZSIGMOND.

I.

Bodor Kálmán megunta a fővárosi zajos életet és remete lett.

Jószágigazgatói állást kapott egy erdélyi kis mezővárosban, Csengő Ádám gazdag földbirtokosnál.

Ott hagyta mulató bajtársait, elbucsuzott a pezsgőtől, isten veledet mondott a szép asszonyoknak.

Megunta az örökös légyottokat, közömbös lett a heves ölelések, a forró csókok iránt.

Nem lelkesült a formás női alakok láttára, szinház, orfeum, bál nem érdekelte. Megunta egyszóval az egész világot és annak száz meg száz szeszélyes változását.

Aztán belemerült a gazdaságba, a számokba és dolgozott.

Egyedüli szórakozása a táj, a szép hegyes-völgyes vidék volt. Bebarangolta a sürü erdőket, őzekre vadászott és megpihent a csacsogó hegyi patak partján. Kiment a mezőre és nézte, mint aratják le a sárga, kövér gabonát, mint dőlnek a sűrű rendek a napbarnitotta, kérges kezü, tagbaszakadt munkások éles kaszája előtt. Érdekelték a leányok is, de csak azok serény munkája; egészségtől duzzadó arczuk, gömbölyü, vérpiros karjuk, formás, hófehér lábuk: ez mind közömbösen hagyta.

Lassan, lassan megfeledkezett aztán a világról.

Az ujságokat csak néha-napján olvasta és ha keze ügyébe akadt is, nem érdekelték őt a cziczerós vezérczikkek és az illatos tárczák, hanem az a rovat, melyet úgy hivnak: «Közgazdaság.»

Még ebédét is saját szobájában fogyasztotta el; nem hallgatott Csengő Ádám barátságos unszolására; Csengő Ádámné mézes meghivása sem birta rá, hogy velük egy asztalnál egyék.

— Mi baja magának, Bodor? — kérdé többször Csengő Ádám. Tán fogadalmat tett, hogy remete lesz, vagy talán megcsalta egy asszony?

— Nem tettem én uram semmi fogadalmat, asszony sem csalt meg, de hogy is mondjam csak?... blazirt vagyok. Kitomboltam magamat, egyszerre élveztem a világ minden örömét és együtt is untam meg.

— De azért csak feljöhetne hozzánk?

— Nem jöhetek én fel. Érzem, hogy szögletes lennék. Örömet már csak a munkában találok, gyönyört a vadászatban, a kóborlásban, egyszóval: a prózában. Ne is haragudjék azért, de én csak ilyen vagyok.

— Azért én nem haragszom! Hanem holnap csak kijön velem a vonatra?

— Ezer örömmel. Mit viszünk ki?

— Semmit. Hanem hozunk haza valakit. A leányomat, Gizit... No nem örül neki?

— De igen! — szólt közömbösen Bodor Kálmán és rágyujtott rövid pipájára. És azt gondolta magában: De nagy bakot lőttem, miért is igértem meg, hogy eljövök?

Csengő Ádám pedig sarkon fordult és szakállába dörmögé:

— Furcsa ember!

II.

Nagy sürgés-forgás volt Csengőfalván, Csengő Ádám kastélyában.

Már pitymallatkor megélénkült az ősi porta.

Az udvaron álmos szakácsnők, bóbiskoló kukták nagy hidegvérrel fogdosták össze a libákat, pulykákat, csirkéket, ruczákat.

A főszakács nagy erélylyel tanulmányozta a konyhában a legujabb franczia szakácskönyvet.

A nap is előbujt a piszkos felhők mögül.

Bibortányérja bearanyozta az ablaktáblákat és megcsillogtatta a kerti virágok üde harmatát.

Az istállóban is megélénkült az élet. A kocsis ünnepibe bujt, szép sujtásos mentéjébe, zsinóros nadrágjába, csúcsos, magas sarku csizmájába.

Az inas a lovat tisztogatta és fényesre kefélte a szerszámokat. A hintó már ott állott az udvaron, előtte való napon tisztitották, de amugy isten igazában ám, mert tudja az ég, mikor használták utoljára. Azaz Pista, a deres szakállu kocsis mégis tudja: «mikor Gizi kisasszonyt Pest-Budára küldtük az oskolába», — mondogatta nagy büszkén.

Hát Csengő Ádám és neje?

Azok meg, mikor a hajnal még nem is pirkadt, ott ültek már a párolgó thea előtt.

Hogy is tudnának aludni, mikor ma jön haza az ő aranyos Gizijük?

— Te Borcsa — szólal meg Ádám, ne hivjuk fel Bodor Kálmánt?

— Nem tudom honnan hivnád! Jönne is! Hiszen olyan bátortalan, mint valami kis nyul.

— Majd megbátorodik, meglásd, csak Gizi legyen itthon. Majd telebeszéli ez a fejét megint azzal a nagyvárosi puczczal, tudom istenem, ugy visszakivánkozik, hogy még.

— De hát ha Gizivel sem áll szóba?

— Szóba áll akkor Gizi ő vele. Felelni csak tud, csak kell neki, vagy micsoda! — szólt egészen felháborodva Csengő Ádám.

III.

Befogattak a hintóba, a gálába csapott kocsis a bakra ült, meglegyintette hosszu ostorát és robogva gördült végig a könnyü hintó a homokos uton, melyet kétfelől sudár jegenyefák öveztek.

Mily ellentét volt a hintóban ülő Csengő Ádám és Bodor Kálmán közt?

Az öreg arcza ragyogott az örömtől, vidám volt, gyermekes volt, — az ifju Kálmán pedig előrehajolva, mélabúsan csapta egyik térdét a másikra.

Az öreg kedvtelve nézte, mint rebbennek fel a nehéz, arany-kalászokból a csacsogó pacsirták, telt tüdővel szivta magába a friss, illatos hajnali levegőt; az ifju pedig? mintha nedves falu börtön zárná magába, lecsüggesztette fejét.

Nem figyelt a madarak danájára, a sárga mező hullámzását sem nézte, ki tudja, mire gondolt?

Kiértek az állomáshoz. Csend volt ottan, ünnepi csend.

Csak a kis villanyos jelző-csengetyü csilingelése csendült bele a szép, harmatos levegőbe.

Mintha azt mondta volna: Gizi mindjárt itt leszen!

És összeszorult az öreg és az ifjú szive.

Az öregé örömében, az ifjúé — lámpaláz miatt.

Várakozva nézte mind a kettő a közeledő dübörgő vonatot.

A felkelő nap sugarai megaranyozták a vonat füstös ablakait és már láthatták is, a mint egy nyitott ablakon egy mosolygó leányarcz lobogtatja fehér zsebkendőjét s integet.

És a «formalitások» elvégzése után a hintóba ültek. Gizi és Kálmán egymás mellé, Csengő Ádám pedig velük szemben.

Gyönyörködve nézte őket, azt a feszes, szögletes, szép, göndörhaju Bodor Kálmánt és az ő aranyos Gizijét.

Milyen nehezen tudott felelni Kálmán! Kezével nem tudja mit csináljon, kabátja gombjaival játszik, az óráját huzogatja fel, nyakkendőjével babrál, — de azért mégis csak nézi, nézi a szép Gizit, a ki, mintha a legjobb ismerősök volnának már,

fesztelenül, otthoniasan, nagyvárosiasan cseveg el vele és a papával.

Kálmán pedig sóhajt egy nagyot s fájdalmasan mormogja maga elé.

— Jaj, de ostoba lettem! . . .

VI.

A kastélyban azt tapasztalták, hogy Gizi hazajövetele óta Bodor Kálmán egészen megváltozott.

Először egészen ládája fenekéről azokat a furcsa pepitanadrágokat, gondosan fésülködött és borotválkozott, mozgékonyabb, kedvesebb, vidámabb lett.

Sőt azt is megtette, a mit ittléte óta még nem tett: elfogadta a meghivást az ebédre és már egy hete, hogy Giziékkel egy asztalnál eszik.

Többé nem is megy ki a mezőre — egyedül.

A zöld erdő és a hullámos mező helyett pedig inkább a kastély pompás kertjét keresi fel.

Odaül Gizivel az árnyas lugasba és midőn igy kettecskén együtt beszélgettek, leolvadt az a jégkéreg szivéről, arczát ismét az a kedves, hóditó pir futotta be, elcsevegett minden dologról órahosszat is, — egyszóval: ismét a régi világfi volt.

Mondogatta is Csengő Kálmán a nejének:

— Tudtam én azt régen. Csak ismét beszélhessen olyannal, a ki az ő gusztusa szerint tesz, vesz . . . mondom neked, ez a fiú szerelmes — fogadása ellenére is! . . .

Nem mult el egy hónap és Gizi meg Kálmán már értették egymást.

Gizi megmagyarázta Kálmánnak, mit jelent ez a szó: szeress!

Kálmán pedig odahajolt hozzá és megmagyarázta Gizinek, mit jelent ez a szó: szeretlek.

Vigak, boldogak voltak, mig csak egyszer valami eszükbe nem jutott:

— Tetszik-e a papának, a mamának ez a viszony?

Mert előbb erre nem is gondoltak. És elkomorultak mindketten: azt hitték, a gazdag Csengő Gizi sohasem esküdhet örök hűséget a tisztességes, de csak szegényes Bodor Kálmánnak.

— Hát mit csináljunk? — kérdé félénken, Kálmánhoz simulva Gizi.

— Szökjünk meg! felelte szilárdan Kálmán s hevesen ölelte meg a kedves lánykát, a ki kábultan hallgatta azt a két szót: «szökjünk meg».

Szüleire gondolt, aztán könyezett és szeretettel nézett Kálmánra.

V.

Ködös, borongós reggel volt; a magas jegenyefák szegélyezte hosszú úton két egymáshoz simuló alak siet az állomás felé.

— Én félek! — suttogá reszketve Gizi.

— Most már nincs baj, nincs ok, a miért féljünk. A vonat nemsokára elvisz bennünket s mire asztalodon a kis levelet megtalálják, túl vagyunk már hegyenbokron.

— Mit szól majd a mama meg a papa?

— Semmit. Egy két hétig búsulnak, aztán azt mondják: nagy gazember ez a Bodor Kálmán . . . és nemsokára hivnak haza, megbocsátanak . . .

Az állomáshoz értek.

Megváltották a jegyet Budapestre és kimentek a perronra. Épp oly csöndes volt az most is, mint *akkor*, mikor Gizi megjött . . .

Egy hintó állott meg az állomás előtt s vígan ugrott le róla — Csengő Ádám.

— Hova olyan sietve, Csengő úr? — kérdé az állomásfönök.

Különösnek tetszett neki a dolog . . . Gizi meg Kálmán . . . ej, ej, itt kutya van a kertben!

Csengő Ádám vígan mondá:

— Hirtelen Pestre kell, hogy menjek. Odahaza nem is tudják . . .

Gizi összerezzent az ismerős hang hallatára; hevesen ragadta meg Kálmán karját:

— Kálmán, a papa van itt! . . .

Kálmán nem is felelhetett, még jóformán arra sem ért rá, hogy — megijedjen, máris nagy garral nyilt ki a perronra nyiló ajtó és vígan fütyörészve lépett be Csengő Ádám. De meglepetve tántorgott hátra, midőn a félénken egymáshoz simuló szerelmes párt meglátta.

— Fékom adta, hát ti hogy jöttök ide?

Nem felelt egyikük sem. Gizi Kálmánra nézett, Kálmán Csengő Ádámra, ez meg mindkettőjükre.

— Nos, nem tudom meg, miért jöttetek ide?

Gizi gondolt egyet, aztán elkezdett mosolyogni, odaszaladt atyjához, jobb kezével megsimogatta állát, baljával pedig Kálmán kezét szorongatta és édes hangon mondá:

— Hát csak azért, édes apuskám, hogy itt add ránk áldásodat, a hol először láttuk meg egymást! . . .

Csengő Ádám nem tudta meglepetésében, mit feleljen. Mindenre el volt készülve, de az áldásra, erre nem.

És midőn látta azt a két mosolygó arczot, ráragadt abból a mosolyból reá is valami; aztán átölelte Gizit és megcsókolta, Bodor Kálmánnak pedig jó magyarosan megszoritotta kezét és azt mondá:

— Szervusz fiam! . . .

HANGULATOK.

I.

SZEGÉNY KÖNYÖRŰL A SZEGÉNYEN.

Tavaszszal a viz öntötte el a földeket, nyáron elverte a jég — a szegény emberek szomoruan jöttek ki, hogy haza vigyék azt, a mi nekik még megmaradt. Bús aratás!

Nehéz szivvel rakják a kevés életet rozoga szekereikre.

De legalább nekik van mit eltenni a tél elébe.

A kis földekről kevés kereszt az övék s a sovány gebék megadással haladnak az előttük ballagó, kolompoló jószág után, mik egész karaván képeznek a poros országuton.

Meleg, tikkasztó, igazi nyári nap van. A buja lombu fák is szürkék a rájok szállott portól s nem jön egy kis szellő, lesöpörni róluk.

A letarolt földekről forrón verődik vissza az izzó melegség, csak távolabb üde most is a nádas s a vadvizes legelő — s a rezgő nyárfák suhogása szinte elhiteti az emberrel, hogy valami kis patak vitte erre útját a sik rónaságon át.

Most nehéz felhők száguldanak át a láthatár szélén s tünnek el ismét nyomtalanul, de pár nap mulva megtelnek vizzel az országut melletti árkok s lassan szivárognak tovább a Tisza felé.

Akkorra már tudtuk, mi történt.

Óriási vihar volt, nem is nagyon messze. Hirtelen jött, mint a villámcsapás.

Zúgott, bőgött, mig ki nem dühöngte magát s aztán ép oly hirtelen elrohant. De nem nyomtalanul!

Minden egyes lépését egy-egy beomlott ház jelezte; visszhang gyanánt felelt szavára a testvéreiket, rokonaikat siratók jajgatása, a kiket egyszerre tett e pár óra árvákká és földönfutókká.

A szántóföldek beiszapodva, elárasztva feküdtek.

A határjelző fák derékig álltak a vizben, nagy részük összetörve, megczibálva hajlott lefelé, mig fent már kiderült az ég s ismét előtünt a nap.

Tönkre ment minden, még az szerencsés volt, a ki csak vagyonát siratta.

Gyorsan ment hire a nagy csapásnak. S ime a megrongált uton, sok küzdelemmel azok a szegény aratók jöttek el legelőször.

Oh, kiknek a sors alig adott valamit, megértették, hogy mi az, mikor az a kevés is elvesz s elsőnek jöttek a legkeservesebb: a legelső könyeket letörülni s kevés vagyonukból sokat adni a — még szegényebbeknek.

II.

A RÓZSA.

Ragyogott a homokos föld; a mellettem elhúzódó nádasból ki-kicsillámlott a víz, hol itt, hol ott, pajkos játékot űzve kutató szememmel.

Ragyogó, fényes nyár volt körülöttem, a fejem telve volt madárdallal és akkor láttam meg, mikor a legvidámabb, leggondtalanabb voltam.

Ott hevert az árok szélén egy magános, fűtől, fától távol eső pocsolyában . . .

Csak egy rózsa volt, egy eldobott, összeroncsolt, meghervadt rózsa.

A szára letörve; szirmai lazán csüggtek egymáson, egészen barnák voltak a rájok tapadt sártól, portól, mit a haldokló virágról többé semmi le nem moshat.

Talán, mint szülőfájának egyetlen éke, csak pár nap előtt is büszkén himbálta még fejét, a nap csókjaiban fürödve.

Igen, magas helyet foglalt el, nemes formája még most is látszott, még most is érzett édes illata.

Szép volt, megszerették, bizonyosan tüzesen dobogó szívre tűzték és aztán — eldobták.

Szegény, szép rózsa, hát tehetsz te erről?

IDYLL AZ ALPESEK KÖZÖTT.

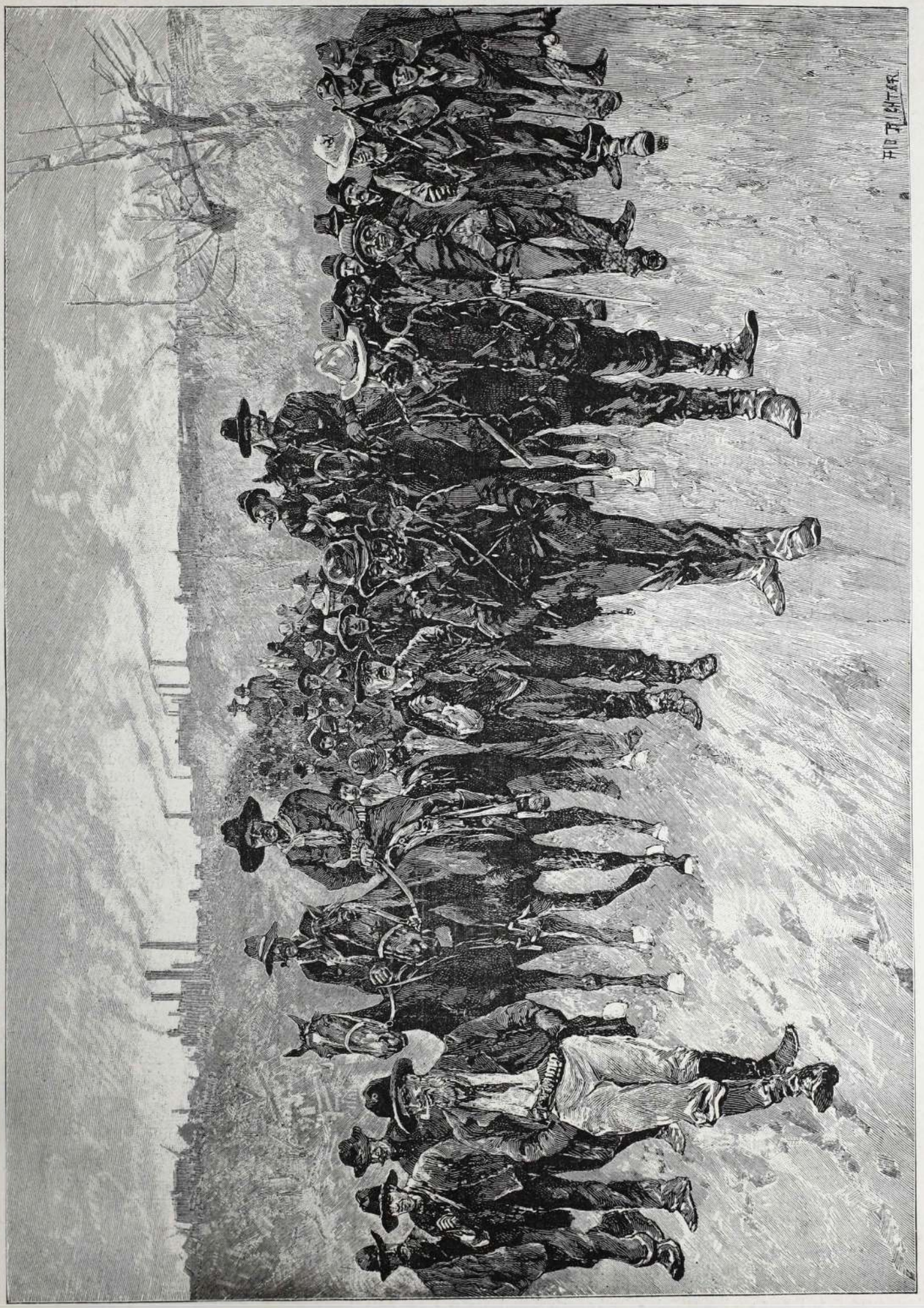

AZ AMERIKAI MUNKÁS-LÁZADÁS.

Lehajoltam hozzá s fölemeltem.

Milyen csüggedten, gyámoltalanul borult kezemre.

Bent, mélyen, a hol a virágok szíve van, kicsillant még az üde fehérség és a szél érintésétől meglebbent a barnuló szirom, mint a haldokló madár szárnyai.

Szegény kis virág! Használna az neked, ha az, a ki eldobott, sajnálkozna fölötted?

Ha megmutatnálak neki, meg sem ismerne; hát rózsa vagy te; virág vagy te?

Oh! Nem! Csak egy sáros, tépett — semmiség.

Ha látná valaki, hogy fölvettelek, vállat vonna s talán nevetne rajtam.

Hiszen még egy ember sem érez, ha idáig jutott, se bánatot, sem örömet.

Nem?

Nekem mégis ugy tetszett, hogy kezemben föléledt egy kicsit; láttam, hogy a búcsúzó nap tőle is elbúcsúzott s gyöngéden dobtam a suhogó nádas közé.

Szirmai, a barna, sáros szárnyak széthullottak a levegőben s szíve fehéren tűnt el a zöld sás között.

Mire utamat folytattam, a nap lehanyatlott, a madarak halkabban daloltak, szürke fátyolos volt a láthatár.

Talán a szép, letört, eldobott rózsát temették?

Miért ne! Az ilyen virágokat csak az ég siratja, csak a szellő búcsúztatja ugy is.

Klára.

HELMBURG HADNAGY SZOBAFOGSÁGA.

I.

Utolsót karczolt Somogyváry ezredes ur tolla, s a napi posta el volt intézve. Az ezredes felkelt, felkötötte kardját és röviden odaszólt a segédtisztjének:

— Vezesse elő Helmburg hadnagyot!

A főhadnagy kiment a folyosóra és csak annyit sughatott a teljes diszben várakozó Helmburgnak:

— Az öregnek rossz kedve van.

Aztán mindketten beléptek.

A fiatal hadnagy mélyen meghajtotta magát.

Majd ismét természetadta állásba helyezkedvén, igy szól:

— Ezredes ur alázatosan jelentem, kihallgatásra vagyok berendelve.

— És tudja-e miért? kérdi az ezredes hidegen.

— Azért ezredes ur, mert engedély nélkül adtam át tegnap délután a század iskoláztatását Müller hadapród-tiszthelyettesnek.

— Ugy van, — hagyta helyben az ezredes. Főhadnagy ur — fordult aztán segédtisztjéhez, — keresse csak ki azt a tiszti parancsot, melyben az ilyen önkényes szolgálati helyettesitéseket szigoruan betiltottam.

A segédtiszt mozdulatlan maradt, ugy elmerült a két katona szemléletébe. Még sohasem tünt neki annyira fel a frappans ellentét, mely a két szemközt álló alak között volt.

Merengő, költői lelkülete előtt megelevenedtek ifjukori olvasmányainak ködalakjai.

A jelenet nem volt előtte többé a tiszti kihallgatás szokott unott látványa, hanem egy darab mitosz volt cs. és kir. kiadásban: Hadur ezredes és Wotan hadnagy. Igen, igy képzelte magának az ős magyar Hadurt, parancsoló, villámló szemekkel, hollófekete hajjal és bajuszszal, ruganyos termettel; szervezete csupa izom, kisugározván akaratának hatalmas erejét. Szemben vele a tavaszi nap verőfényétől bearanyozva, az ifju Wotan, szende kék szemeivel, szőke hajzatával, fiatalsága ellenére is kifejlett, tömör öntetü alakjával.

Az ezredes megszólitása felriasztotta a Schöngeist segédtisztet ábrándjaiból és csak az ezredes csodálkozó pillantására sietett a szóbanforgó ivet kikeresni.

— Nézze meg ezt a parancsot hadnagy ur — fordult az ezredes ismét a deliquenshez — a láttamozók közt az Ön neve is itt van, Önnek tehát tudomása volt a tilalomról. Mit hozhat fel mentségeül?

— Kényszeritő körülmények közt voltam, viszonzá rövid habozás után Helmburg hadnagy, de ezek oly magán természetüek, hogy nem tehetek róluk jelentést.

Az ezredes homlokát ránczbaszedte.

Az Ön kényszeritő körülményeit tehát nem ismerem, hadnagy ur, de igen is ismerem a szolgálati szabályzatot és azért — s itt jelentősen segédtisztjére nézve hivatalszerü hangon folytatá — tekintve eddigi jó magaviseletét, a szolgálati kötelesség felületes teljesitéséért két heti szobafogsággal fenyitem meg.

Az ezredes bólintott egyet fejével.

Helmburg hadnagy pedig meghajtotta magát és távozott.

II.

Helmburg Richárd háboritlanul, senkivel sem találkozván, tette meg az utat az ezredirodától hazáig.

Maga sem tudta eldönteni, hogy érzelmei fájdalmasak-e inkább vagy örvendezők.

Utközben magában okoskodni kezdett. Hogy e büntetés kellemetlen toldaléka minősitvényi táblázatának, azzal nem igen törődött; többet nyomott a latban, hogy gyönyörü tavasz volt és a kiállhatatlan négy fal közt ugy fogja magát érezni, mint a kalitkába zárt madár.

A szobafogság pedig most annál inkább időszerütlenebb volt, mert el kellett volna kisérnie özvegy anyját és Margit hugát egy rokonuk lakodalmára. Végül pedig — és ez volt a legnagyobb baj — őszinte jelleme irtózott a hazugságtól, melylyel szeretett anyja elé volt lépendő.

Mert ugy esett meg a dolog, hogy tegnap délután — kelletlenül bár, mert a szép idő erősen csalogatta kifelé, de elég megadással — iskoláztatta a századot. A hadi czikkelyekről folyt az előadás. Nagy lelkesedést nem fejtett ki és csak akkor rázkódott fel szórakozottságából, midőn egy-egy bakának égbekiáltóan együgyü feleletén kelle magát elkáromkodnia.

Egyszer csak kopognak és belép az ezredes privátdinere egy czédulával.

— Hadnagy urnak alázatosan jelentem, hoztam egy dinsztczettlit.

Átveszi a czédulát, melynek meg volt a szokásos szolgálatszerü, hivatalos alakja. De nini finom, hosszukás női vonások. Feszült kiváncsisággal olvassa:

Cs. és kir. 118. gyalogezred parancsnokság.

SZOLGÁLATI JEGY.

Meghagyom lovag Helmburg Richárd hadnagy urnak, hogy e szolgálati jegy vétele után haladéktalanul a parancsnoki lakáson megjelenjen.

Az ezredes helyett:
Somogyváry Ilona.

Volt utóirat is.

De aztán igazán jöjjön, kedves hadnagy ur.

Richárd nem gondolkozott sokáig, vajjon benne van-e a szolgálati szabályzatban, hogy az ezredes leánya osztogathasson parancsokat apja helyett, de azt érezte, hogy soha életében szolgálati jegynek szivesebben nem engedelmeskedett. Szerencsére ép akkor látta meg a nyitott ablakból a Müller kadétot, ki bár erősen szabadkozott, lévén az órában egy elkerülhetlen fenszterpromenádéja elkövetendő, sok biztatás után és kiszurkolt négy darab regalitás fejében megis elvállalta az unalmas iskoláztatást.

Helmburg hadnagy pedig rohant (már a mennyire egy hadnagytól megkivántató illemmel rohanhatott) az ezredesékhez. Ott nagy társaságot talált a kertben, néhány tisztet és több kincstári kisasszonyt, köztük hugát Margitot is.

Jelentkezett Ilonánál: Fräulein Oberst, melde gehorsamst, megjelentem parancsára.

A leány erre komoly méltósággal utasitja: Jól van, hadnagy ur, lépjen be a szakaszba.

Azután játszottak gyermekes szeleburdisággal, futkároztak, nevetgéltek; s midőn a szembekötősdinél az ideiglenesen megvilágtalanitott Richárdnak karjai közt — nem tudhatni, véletlenül-e? — éppen az ezredes Iluskája fogódott meg, ugy gondolta magában a hadnagy úr, ha valaki azt kérdezné tőle, mi a boldogság, most meg tudna rá felelni. De miért is titkolja önmaga előtt?

Eleinte csak rokonszenv fűzte az anyátlan leánykához, kinek túlságos virgoncczságát a szerető apa nem akarta, a pedáns, kedélytelen angol nevelőnő pedig nem tudta megfékezni.

Az az ártatlan érdeklődés, melylyel a hadnagy a csak nem rég süldő leány csapongó jókedvét kisérte, pajkosságait eltűrte, ugyancsak megváltozott; a leányt ékes, viruló hajadonnak látta. Eszébe jutott, hogy egyszer tréfából Tündér Ilonának szólitotta az ezredes leányát, a leány pedig rögtön visszavágta, hogy maga meg a sárkány, a ki őriz engem . . .

Bezzeg mostan Helmburg hadnagy Argirus királyfinak érezte magát, a ki hihetetlen hőstettekre képes az ő imádott, egyetlen Ilonájáért.

No hát, igy kapott Helmburg Richárd hadnagy két heti szobafogságot.

Vége köv.

KEGYELEMÉRT KEGYELEM.

IRTA: TORMAY CZECZIL.

Kezét irtózattal huzta végig nyakán. Szemeiből kitörölte a könyeket. Ajkai görcsösen vonaglottak. Sirva fakadt. S az a másik is vele sirt.

— Áldja meg az ég, gondoljon néha rám. Nemsokára végem lesz . . . Kérvényemre nem jött kegyelem. Nézze, itt a kezem, szoritsa meg jó lélekkel.

A másik csak nem mozdult, mereven ült s fakó arczát a falhoz szoritotta.

— Hát nem ad kezet? Oly nagyon gonosznak tart, de gondolja el, hogy önnel történik. — Nem-e tett volna épen ugy mint én?

Keserüen, kétségbeesetten mondta-e szavakat, s egészen a földig görnyedt.

— Itt van! — S egy csonka kéz nyult feléje, remegő nyomorék kéz, — melyen a kis ujj utolsó ize hiányzott . . . .

A rab szemei kimeredtek, száját nyitva feledte, arczát eltorzitotta a düh. Felkaczagott, kegyetlen, hosszu hörgésbe fuló kaczagással, mely lassan nevetéssé, végül halk vigyorgássá törpült.

Majd sirni, zokogni kezdett, s a fejét görgette a falon. A fiatalabb oda csuszott lábaihoz, átnyalábolta térdeit s elcsukló fájdalmas hangjával könyörögve, akadozva suttogott valamit.

A halálra itélt hallgatta, szerette volna ezt az embert megfojtani, mint azt a szép asszonyt.

— Soha! — rivallotta kegyetlenül s elrugta magától a térdelőt.

E perczben nyikorogva fordult meg zárjában a tömlöcz kulcsa s a feltárt ajtóban egy barát, meg nehány börtönőr tolongott.

Menjünk . . . készülj fiam a siralomházba, — szólt tompa ünnepélyes hangon a szerzetes.

Engedelmeskedett. Ellenállás nélkül állott talpra . . .

A másik rab ismét utána csuszott, négykézláb mászva s nyöszörögve eszelősen kapaszkodott ruháiba.

— Kegyelem! . . . kegyelem! . . . . .

— Előre, — kiálták az őrök, s megfogták a gyenge, elgyötört, halálra itélt karját, s kilóditva a folyosóra, vissza fordult:

— Nekem sem adnak kegyelmet, — én sem adok! . . .

Amaz odabenn előrebukott, végig terülve a földön. Az arcza előtt becsapódott a vasajtó.

A kora hajnali órában, nagy tömeg lepte el az utat, melyen a kocsi haladt előre. Sokan várták a kivégzést.

Ott vitték a menet közepén szomoru szekéren az elitéltet. A barát ült mellette, a ki halkan imádkozott. Időről-időre oda nyomta a feszületet a rab ajkához, mit az meg sem csókolt, ügyet sem vetve reá. Hanem nézte a reggeli napsugarak játékát.

Majd visszaforditotta fejét s lebámult az útra, a kerekek szeldelte, útszéli lapulevelekre. Nagyot zökkent a szekér — s megállott. Az elitélt felpillantott . . . Kezei nyakához kaptak s melléből hörgés szakadt fel. Csak most értette, érezte át igazán jövendő sorsát.

Keleten a messze hegyek óriás kék hullámai mögül felbukkant a nap. Aranyos ködös fénye elárasztotta a kis völgyecskéket, a mosolygós falvakat, a nyulánk fák sürű lombjait, a fehérlő házak barna tetőit. S ebből a reggeli ragyogó háttérből óriási intő újjként vált ki a bitófa, melynek utálatos erős kötelét meglóbálta a langyos fuvalom.

A barát leugrott a szekérről s intett az elitéltnek, hogy kövesse, az meg sem mozdult.

A hóhérlegények is oda jöttek a kocsihoz s leemelték a rabot, ki már olyan gyenge volt, hogy alig birt megállani a lábán. Két oldalról támogatva pár lépést tett előre, azután, mintha hirtelen erő szállotta volna meg, kiegyenesedett.

Szemben állott a bitófával:

— Kit ölnek meg?

— Fiam, légy nyugodt s készülj az Úr nevével a halálra! — mormolá a barát. Hangjában sajnálat helyett, irtózat nyilatkozott meg.

— Engem ölnek meg? . . . Oh már emlékezem! Ki parancsolta? Micsoda jogon?

— Hát ha megszökhetnék? — gondolá. Lehetetlen. A sok nép és a csendőrök jól vigyáznak.

Egy rikácsoló hang, valami irást olvasott fel.

A halálos itéletet.

Ezzel a nehány hitvány pár betüvel elrabolják az ember életét.

A hóhér az elitélt vállára tette kezét. S ez a kéz nem volt undok, véres . . . közönséges emberi kéz volt mint a más emberfiáé.

S ez a kéz letolta a ruhát az elitélt nyakán. Azután be akarta kötni az elitélt szemét.

A halálra itélt eltaszitotta magától. Ajkai mozogni kezdtek, valamit szeretett volna mondani.

Csend lett, mindenki ráfigyelt. Végre hang szakadt fel melléből és kiáltá:

— Könyörüljetek meg rajtam! hozzátok ide azt a foglyot, kivel ma éjjel együtt voltam a börtönben.

Egy fekete ruhás ember kiadta a parancsot, hogy teljesitsék az elitélt utolsó kivánságát.

Két csendőr utnak eredt.

A nézők bosszankodtak. Megunták az áldogálást a melegen tüző nap alatt. Sokan bementek a szomszédos kocsmába egy korty frissitő italra.

Az elitélt mereven állt s nézett messze, messze. Ki tudja, még mindig remélt.

Egy jó idő mulva szétnyilt a szorongó tömeg s helyet adott a csendőröknek, kik között támolyogva közeledett a fiatalabb rab . . . Sápadt, halaványvolt mint a gyertyaláng. Mikor elérte a bitófát, felbukott. S aztán térden csuszott a halálra itélthez, megfogta annak lefüggő kezét s hosszan, alázatosan csókolta, majd meg összekulcsolta kezeit és suttogta:

— Kegyelmet . . . kegyelmet.

Az elitélt felemelte, magához szoritotta s halkan mondta:

— Megbocsátottam! . . .

S elfordult attól, kinek vissza adta az életét, a ki az asszonyát szerette.

Az a haldokló elgyötört ember meg tudott bocsátani annak, a ki legtöbbet vétett ellene és a ki kétségbeesésében tette a mit tett s nem nyomorult gyönyörhajhászásból, nem szavaz kegyelmet a társadalom ...

Oda lépett a bitófa alá s előre nyujtva nyakát, még egyszer körülnézett . . . . .

Azután feketeség fogta el a tekintetét . . . Bekötötték a szemeit. A hóhér a nyaka felé vitte a kötelet.

E perczben hullámzani kezdett a néptömeg s orditás szállt a magasba. Egy eszeveszetten kimerülten rohanó lovas férfi kanyarodott fel az úton s vágott a sokaságban magának helyet. Lova remegve, tajtékozva állt meg s ő a kengyelvasra nehezedve emelkedett fel nyergében. Fáradságtól, portól elrekedt hangon kiáltá:

— Megálljatok, kegyelmet hoztam! . . .

A tömeg mint egy ezertorkú fenevad orditotta utána. S a rab leráncfotta nyakába a szemkötő kendőt . . . Mintha feltámadt volna, úgy nézett körül, ujra látva mindazt, mitől örökre búcsút vett.

Szeme feltévedt az ég végtelenje felé, s feje felett ott az aranytól átszőtt kék mennybolton boldogan, szabadon egy kis fecskét látott czikázni.

Ajkai megnyiltak s hálaadóimát rebegtek. Végezetül nyugodtan szólott a komor birákhoz:

— Kegyelemért kegyelem!

Vége.

REVICZKY GYULA SIRJÁNÁL.

Kis bölcsődhöz merengő Múzsa állott,
Virrasztva gyermek-álmaid felett,
S hogy földerült rád röpke ifjuságod'
Erdőn, mezőn együtt bolygott veled,
Kisért őrző angyalként életedben
S holtodban sem lett irigy mostohád
Itt áll aggódva mélyen véghetetlen'
És féltve őrzi hű szived porát.

Ifju valál még s máris elhagyatva,
Szemedben köny ült, szived vérezett,
Áldó hozsánna jöttöd nem fogadta;
Rózsát eléd nem szórtak kis kezek,
Sivár világban, hűvös őszi szélben
Szived nyiló virága egyre hullt
S fenkölt lelkedre némán, észrevétlen,
Vigasztalan, ködös homály borult.

S hogy el nem oszlatá sötét homályod'
Vidám verőfény, játszi napsugár:
Önnönmagadnak gyújtottál világot,
Mint csendes éjen apró fénybogár,
S hogy bú, bánat miatt epedt a lelked
S nem termett rá Gileád balzsamot:
Gyógyírod is önmagadban lelted;
E gyógyir volt: szivből fakadt dalod.

Mint nyári estén langy szellő fuvalma
Halkan susogva támadt ajkadon,
Elnémult rá a róna völgye, halma
S mélyen figyelt a hallgatag vadon;
Titokban megtanulta kis madárka
És elkesergte fájón, hőn, hiven;
Epedve kelt síró visszhang dalára
Pagony homályán, erdő mélyiben.

Kis lány figyelt siró madár dalára
És keble ábrándok tanyája lett,
Eszébe ötlött gyászos árvasága
És hullatott titokban könyeket.
El-elmerengett illatos lugosban,
Midőn az égbolton száz fáklya gyult
S mint Mózes bokra, kis szive fellobbant
És lángolón szeretni megtanult.

Zengett dalod tovább maroknyi népről,
Mely tűrt, nyögött bilincsen mint a rab
S elolvadt láncza lelkének hevétől
S szabad lett újra a magyar, szabad.
A nap ragyogva támadt föl felette,
Magasztos glóriával vonta be;
Dicsőségét a hir szárnyára vette
S Klió érctáblájáu ragyog neve.

Zengett dalod tavaszról, mely utadra
Szúró tövist szórt szép virag helyett,
S nyárról, midőn «járhattál fényes napra»
Miként a béna, szélütött beteg.»
Hűs őszi szél sirásának szivedbe'
Könyet fakasztó bús viszhangja kelt
S midőn a rónatájt hó leple fedte,
Te is hőn óhajtád a gyászlepelt.

S midőn a porban fetrengtél zokogva
Miként az Úr jámbor szolgája, Jób:
Kelt ajkadon áhitatos zsolozsma
S hittel kerested a Mindenhatót.
S ha egy sugárt lövelt is a sötétbe
— Tűnő szivárványt kínözön után —
Uj dalra késztett szebb jövő reménye;
De e remény lidércztűz volt csupán.

Óh mert dalodra bár sík pusztaságnak
Sziklája onthatott vón' fris vizet:
Sivár világban meg nem indulának
A kőkemény, könyörtelen szivek.
Mint ismeretlen Lázárt föl se vettek;
Közöny volt részükről az áldozat,
Mig vad harczban meg nem törött a lelked
És meg nem ástad tennen sirodat.

Hiába ástad! Lelked' nem takarja
Rideg koporsó. gyászos sirverem;
Pornak poron lehet csak diadalma
De nem dicsőn sugárzó szellemen,
Dalod, mint phőnix hamvából föléledt,
Kitört a sirból, sólyomszárnyra kelt,
S átrepülve a nagy messzeséget,
Tanit hevülni, tűrni hű kebelt.

S a hol pihen hamvadva földi részed,
Emlékoszlop jelöli sírhelyed;
Szeliden gyújt fel rajta pisla mécset
A meg nem restülő emlékezet.
Kis fülmile dalát szép nyári este
Azon zokogja el, ha fáj szive;
Szerelmes lány sirhalmod' fölkeresve,
Ezer nyiló virággal hinti be.

S mig a tavasznak nyílik egy virága:
Sirod nem lesz kopár, mint életed.
S mig lesz az ifjunak dala, imája:
Azzal áldoz kegyelmesen neked.
S mig bolyg sötétben egy szegény kesergő,
Nem lelve lángoló szövétneket;
Utat mutat neki — mint fényes felhő —
Sugárzó, halhatatlan szellemed!

Ardényi Kálmán.

A GALAMB.

REGÉNY. 4

Irta: Márkus Miksa.

Miklós odaült a kis beteg fiú ágyához.

— Csak nem beteg a Gyuricza, kérdezte Miklós a fiúcskát.

— Nem vagyok beteg bácsi, csak éppen egy kicsit gyönge vagyok és nem tudok járni.

— Bizony az ilyen rossz időben, jobb az ágyban feküdni. Majd tavasszal fölkelsz és elmégy sétálni a Práterbe.

A Práterbe! A kis fiú szemei csak úgy ragyogtak, a mikor meghallotta e nevet. Minő sokat jelentett ez neki. Zöld fákat, tarka virágokat, jó levegőt, sétát, mindent, mindent! Krisztina pedig félrefordult és megtörülte könnyes szemeit.

Tavaszig . . . Tavasszal . . . őt megborzongatta e szó, a mikor kinézett a piszkosan fehér utczára.

— Hát csak viseld magad jól Gyuricza és mire visszajövök egy egészséges, kövér kis Gyuriczát akarok itt látni.

Aztán Krisztinától bucsúzott el. Maga sem tudta, miért vett erőt rajta annyira a megindultság. Hiszen alig ismerte még ezeket az embereket s mar is úgy érezte n int ha régi, régi ismerősöktől valnék el.

— Isten önnel Krisztina. Ugy-e megengedi, hogy meglatogassam ha visszatérek

— Kedves vendégünk lesz ön mindig Kádár ur. Jőjjön csak minél előbb és remélem, otthon nem lesz valami nagy baj.

Miklós kocsiba ült és haza sietett a podgyászáért. Kahánék érzékenyen búcsuztak el tőle. Kahan ur nagy buzgalommal sürgölődött körülötte az utolsó perczig, a nélkül azonban, hogy a legkevésbé is segitett volna neki s végül meg arra kérte hadd kisérhesse ki a vasuthoz a Herr Niklót. Miklós nem akarta megbántani a derék férfiút és igy beleegyezett a kiséretbe.

Arra azonban nem tudta rávenni, hogy a kocsiba üljön. Kahán ur a kocsis mellé ült és szentül meg volt arról győződve, hogy neki nagyobb része van abban, ha Miklós eljut Erdélybe, mint a lokomotivnak.

Lassan, zakatolva indult a vonat a havas tájéknak. Miklós a kupé egyik sarkába huzódott és úgy nézte a visszafelé rohanó távirda oszlopokat, házakat.

Mintha azt mondták volna neki:

— Ugorjál le és rohanj velünk együtt vissza.

Miklós nem ugrott le. Az ember tesz néha ily bolondokat.

II.

Wölty dr. szülei Svájczból jöttek Magyarországba és fiuk, már itt, Budapesten született. Olyan jó magyar volt mint azok, a kiknek ősei Árpáddal jöttek be honfoglalni, vagy talán még jobb, mint egyik másik azok közül.

Ügyvédi irodajában hat segéd dolgozott s valamenyien bálványozták főnöküket, a kinél jobb, derekabb és becsületesebb embert nehéz lett volna találni.

Háromnegyed hat óra felé járt az idő és a fiatal urak már fészkelődtek. Nem azért, mintha már szökni akartak volna, de ilyenkor jött ki közéjük a princzipális, a kinek minden napra volt egy jó tréfája, egy jó mondása.

— Ne türelmetlenkedjenek uraim, mondá Magyar doktor, a fekete szakállos irodavezető és megigazitotta aranykeretű csiptetőjét.

A kis *Heller*, a ki nagyon értett ahhoz, borzasztóan fáradozni és semmit sem dolgozni, csöndes megadással sóhajtott föl:

— Hát akkor dolgozzunk tovább.

Erre az egész társaság oly féktelen kaczagásba tört ki, hogy Wölty doktor kinézett a szobájából.

De mielőtt megkérdezhette volna a derültség okát, felnyilt az iroda ajtaja és egy hölgy lépett be.

Magas, karcsú termetére gyászos fekete ruha simult. Fején egyszerű fekete kalap volt, melyről hosszan lengett alá, arczát is elfödve a sürű fátyol.

Wölty doktor, a ki hires volt arról, minő udvarias a nők iránt (sok csintalanságot beszéltek a fiatal jogtudósok az ő ifjúságáról) rögtön elébe sietett és megkérdezte:

— Mivel szolgálhatok nagyságos asszonyom.

— *Wölty* Henrik ügyvéd úrral szeretnék beszélni.

Én vagyok. Parancsoljon velem.

— Fontos ügyben kivánnám a tanácsát.

— Tessék befáradni a szobámba.

— Köszönöm szépen.

Ez a párbeszéd néhány pillanat alatt folyt le és az «iroda» szinte megdermedve hallgatta.

Nem volt ugyan ritkaság náluk a hölgylátogató, hiszen az alperesek oly szivesen küldik a szegény asszonyukat könyörögni, de ez az asszony meglepte őket.

Minő termet, minő méltóságteljes magatartás és minő «isteni» csengő, szivhez szóló hang.

Nehány perczig nagy csöndesen lestek, nem-e hallatszik ki valami szó, az ügyvéd szobájából. De a matráczos ajtók titoktartók voltak. Hiábavaló volt a fülelés. Végre is nagy haditanácsot tartottak, megvárják-e a beszélgetés végét, avagy elmenjenek?

Molnár doktor, a mellett szavazott, hogy menjenek haza. Hiába, a hivatalos tekintélyt fönn kell tartani és bár nagyon kiváncsi volt, kénytelenségből megtette ezt a propozicziót.

Azonban nagy hálával fogadta, a mikor Heller ur azt inditványozta, hogy szavazzanak, még pedig titkosan.

Egy iv papirost hamarosan széjjelvágtak és szavazólapokat fabrikáltak.

— A kérdés tehát ez, mondá Molnár doktor, maradjunk-e az irodában és megvárjuk a gyászos hölgy távozását, vagy pedig szépen hazamegyünk. A ki maradni akar, az igennel, a ki menni akar, az nemmel szavaz.

Nagy izgatottság közepette történt meg a szavazás.

Heller olvasta fenhangon a szavazatokat. Igen . . . Igen . . . Igen . . . Igen . . . Igen . . . Igen . . .

Harsogó kaczagás hangzott fel erre.

— Doktor ur, hiszen ön is igennel szavazott!

Molnár eleinte kissé röstelte a dolgot, de aztán mosolyogva igy szólt:

— Na igen: Láttam, hogy az urak igen kiváncsiak és attól tartottam, hogy kisebbségben maradnak.

Egy félóra mulva azonban türelmetlenkedni kezdtek és halk, suttogó hangon egymásután elmondták véleményüket, miért járhat itt ez a hölgy.

Benn a szobában pedig komoly beszéd folyt.

A gyászos hölgy, a mint leült igy szólt:

— Ügyvéd ur, ugy-e bár ön becsületes ember?

Hagyj álmodni szerelemről.

Lassan s mély kifejezéssel. Hubay Jenő.

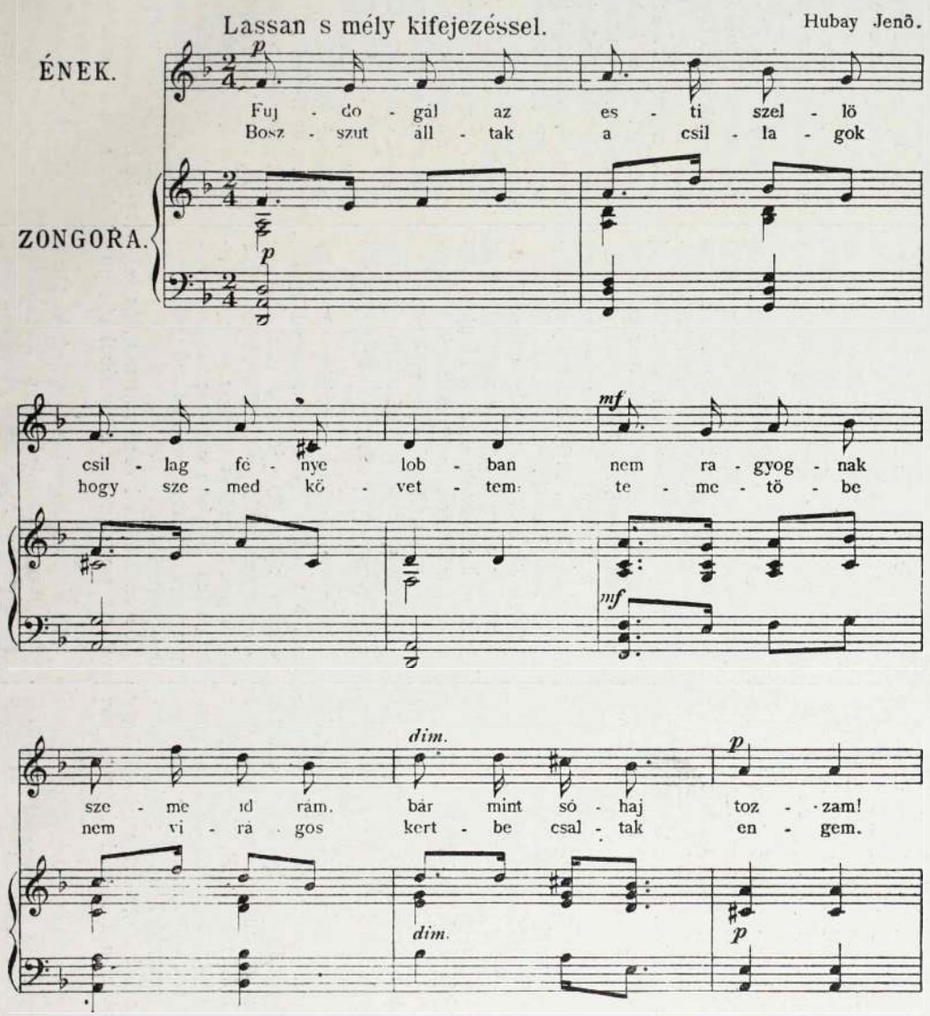

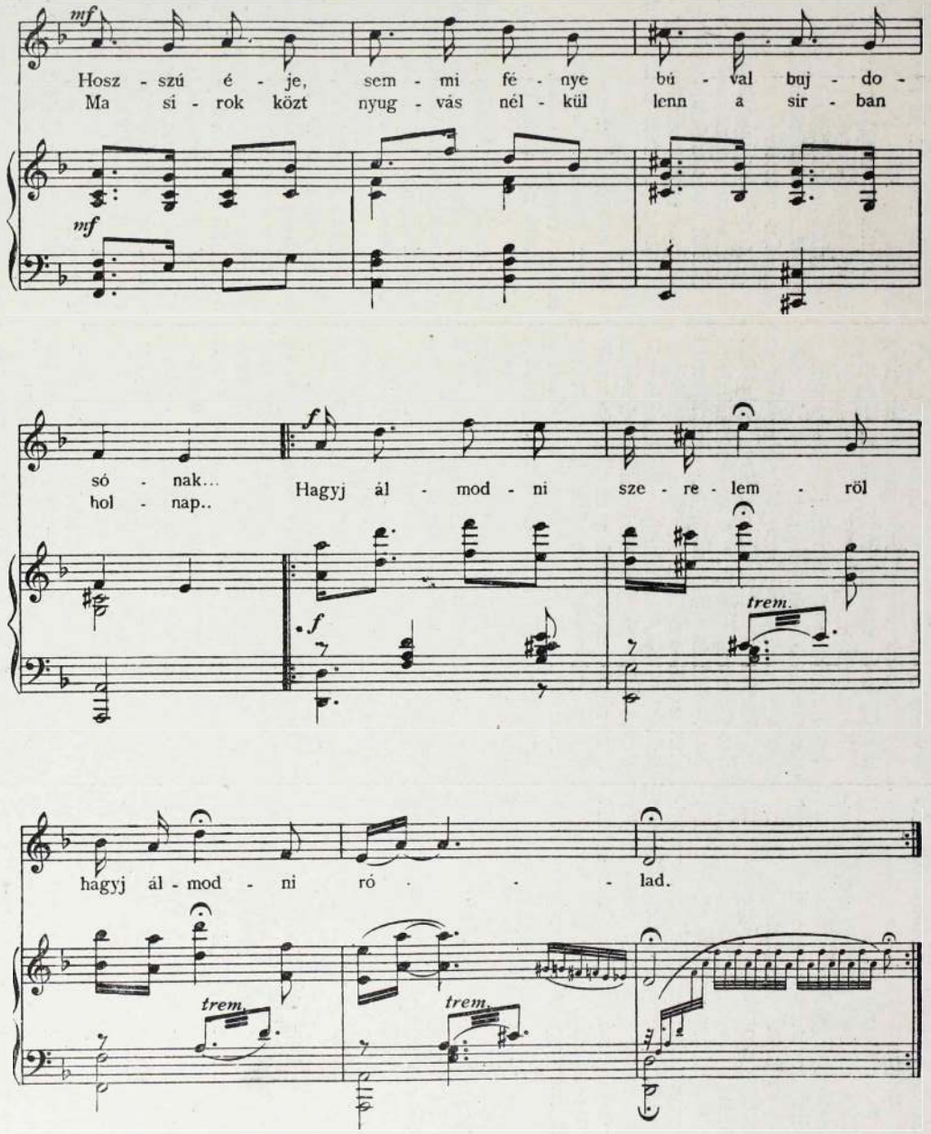

HARMÓNIA KIADÁSA.

Wölty urat kissé zavarba hozta ez a különös kérdés, nem is tudott mást felelni, csak annyit:

— Azt mondják rólam.

— Tudom, én is hallottam s ezért fordultam önhöz. Egyelőre csak tanácsot kérek s adja szavát, hogy senkinek egy szóval nem emliti a történetet.

— Én nem szoktam a klienseim titkait elárulni:

— Bocsánatot kérek ha megsértettem. Higyje el, nem akartám. Nem ezt gondoltam. De én, az esetemet nevek említése nélkül akarom elmondani és talán a kiváncsiság arra viszi, hogy kutassa, kik a szomoru eset hősei.

— Sohasem vagyok kiváncsi, ha nem szabad.

— Jól van ügyvéd ur. Hallja tehát a történetemet.

Évekkel ezelőtt, megismerkedtem egy úrral, a ki azt mondotta nekem, hogy nagyon szerelmes belém. Nekem nagyon tetszett a fiatal ember és csakhamar bizalmas viszony fejlődött ki közöttünk.

Azt mondotta, hogy egyelőre nem vehet nőül.

Talán financziális akadályok voltak?

— Oh dehogy, hiszen gazdag vagyok. A fiatal ember atyja volt az akadály.

— Nem akart beleegyezni a fiu választásába.

Úgy van. Az öregnek egyik régi és kedves terve hiusult volna meg. És a vén emberek makacsságával ragaszkodott ehhez. Sok kellemetlen órám volt e miatt. De türelemmel vártam, mert vőlegényem (az volt ő az isten szine előtt) folyton azzal biztatott, hogy majd ráveszi ő az apját, hogy ne ellenezze frigyünket. Nagyon sok idő mult el igy. Hazudnám ha azt mondanám, hogy ez idő alatt nem voltak kérőim. Derék csinos és jómódu fiatal emberek versengtek a kezemért, de én valamennyit hidegen visszautasitottam. Én ekkor egy szerencsétlen napon, azt hallom, hogy az a kiért oly sokat türtem, szenvedtem, vőlegény. Jegyben jár egy leánynyal.

Ügyvéd ur! nem tudom elmondani önnek, minő rettenetes nap volt ez. Azt hittem az első órában őrült voltam. És zavaros gondolataimban csak az az egy volt állandó: valamit kell tenned.

Folyt. köv.

AZ AMERIKAI SZTRÁJK.

Európában nem tudnak sztrájkolni, ez már régóta bebizonyult. Még Angliában sem, hol pedig a munkások anyagilag is ugyancsak szervezve vannak a trades unionokban. A sztrájkolók ereje mihamar megtörik, elvesztik bizodalmukat a munkátlanság hatásában s lassan-lassan ujra beletörődnek a régi feltételekbe, melyek ellen kitámadván, elpazaroltak sok pénzt, sok időt és sok önbizalmat.

A mult esztendei new-castlei szénbányász-sztrájk is véget ért a nélkül, hogy a munkásokra nézve eredménynyel járt volna.

A franczia s német munkások sztrájkja sem igen sikerült az utóbbi esztendőkben. S azokban a kevés munkaabbanhagyásokban, a melyeket nálunk a pékek, kocsisok és fegyvergyári munkások produkáltak, szintén nem sok köszönet volt. A munkások végre is megadták magukat s beállottak a szerszámok mellé.

Kezdik is hangoztatni a német szocziáldemokraták, hogy a sztrájk elvesztette — vagy inkább soha sem birta — jelentőségét a munkás viszonyok javitására és az általános munkáskérdés megoldására. S egészen uj eszközöket akarnak feltalálni és próbálnak alkalmazni, hogy a Ricardo ehernes Lohngesetz-én valahogy kifogjanak. A főbajt a sztrájk alkalmazásánál abban látják, hogy túlságosan nyilvánvalók a források, melyekből a munkásokat szítják, s másrészt a munkások szervezete nem oly univerzális, hogy a gyárosok tényleg nélkülözni legyenek kénytelenek a munkaerőt.

Szóval érzik, hogy kevés van azzal téve, ha csak a skilled labourereket — a tanult munkásokat — egyesitik a munkásszervezetben.

Az unskilled labour — a tanulatlan munkás — is használható szükség esetén és ez által mintegy örökös ellenlábasa a képzett mesterembernek.

Amerikában is keservesen okultak az eddigi sztrájkokból, de még mindig nem oly általános a munkások közt a sztrájkellenes hangulat, mint Európában. Odaát még nem látják kompromittáltnak a tömeges munkaabbanhagyást. Csak következménye is annak a különbségnek, mely a munkások szervezete közt Európában és Amerikában fennáll.

Amerikában a nájdsz of lébereknek — a munka lovagjainak — szervezetébe belevonvák a napszámos munkások, sőt a női munkások is; ujabban még a gyermekmunkássereget is iparkodnak kereteibe szoritni. S minthogy ez a generális szervezet egységesen kiterjed szinte egész Északamerikára, a munkások inkább biznak a maguk erejükben.

S méltán is. Tanuskodhatik mellette az ezidő szerint Chicagoban dúló véres sztrájk, mely a Pullmann-bányák tulajdonosai ellen keletkezett.

Az első napon reggel a bányamunkások megszüntették a munkát. Este már a szállitó vasutak munkásai is kijelentették, hogy másnap nem állanak munkába, ha a Pullmanék a bányamunkások kivánságait ki nem elegitik. Másnap reggel már az épitőmunkások is sztrájkoltak, mert a vasúti vállalat nem teljesitette a vasúti munkások azon kivánalmait, melyek a bányamunkásokra vonatkoznak.

Nehány nap alatt terjedt a sztrájk és most már a munkások vezetői általános sztrájkot határoztak el, mely kiterjed valamennyi vállalatra, mely csak némi összeköttetésben is áll a bányavállalattal.

De rendes viszonyok közepett az amerikai sztrájk igen csendes lefolyásu lett volna.

Se rombolás, se pusztitás, se rablás nem járt volna vele együtt, mert a nájdsz of léberek tudják, mit tesz az: erőhatalommal szállani ki erőhatalom ellen. A hatalmi polczon levők minden esetben rendelkeznek nagyobb szervezett erővel, semhogy a szervezetlen munkáserő vele szemben megállhatna.

De az amerikai rendezett munkás szervezetet megbontották a legutóbbi hónapok fejleményei.

Az európai anarkista garázdálkodások felburjánoztatták odaát is a harcziasabb szellemet s a rendbontó elemek kezdtek szabadabban mozgolódni.

Számos anarkista áthajózott Európából s bünös üzelmeik jó talajra leltek a coxeyisták között.

De kik is tulajdonképen ezek a coxeyisták, vagyis egy uj «izmus»-nak, a coxeyizmusnak hivei?

Ez az uj «izmus» tulajdonkép még csak igen ifju csemete.

Alig nehány hónapja, hogy világra lett mister Coxey agyafurtságából.

Mister Coxeynek ugyanis egyszerre csak az az eszméje támadt, hogy ő majd kikényszeriti a fehér házban a munkások javát.

De hogyan ám?

Mert sok szónak s tettnek ellenállottak immár Washingtonban.

Valami uj eszközön törte a fejét. S nem hiába törte.

Kieszelt egy feneketlen tervet.

Egyszerre csak megjelennek a falrengető reklámok Amerikaszerte: Coxey Washingtonba megy! Gyüljetek köréje ti, kik sziveteken hordjátok a magatok sorsát. Munkások, menjünk Washingtonba!

S egész nyugati Unióból sereglettek a rongyosak s a naplopók mister Coxey köré, hogy elmenjenek a messze keleti partra s ott megmutassák, hogy ki az ur, az urak vagy a nép?

Két hónapra való gyalogút az, a melyet Coxey meg akart tenni csapatjával s el is indult s haladt is jókorát.

Uiközben pedig csak egyre gyültek körébe a munkakerülők s munkátlanok. Felnőtt a sereg száma vagy negyvenezer emberre.

S hiába iparkodtak szétverni a tábort, a városok határában mégis csak összeszedelőzködött.

Loptak, koldúltak, úgy éldegéltek meg valahogy az uton, kifosztották az elébük került gyümölcsösöket s megdézsmálták a békés farmerek padlásait.

Washingtonhoz közeledvén egyre fogyott a számuk.

A nyugati városokban sokan le-lemaradoztak s a nagy városok munkakerülői közé szegődtek.

Mister Coxey alig néhány száz emberrel lépte át Washington határait s igy nem is tudott a fehér ház előtt imponálni.

De egyet elért ez a lemásolt keresztes hadjárat: óriási reklámot csinált a munkáskérdésnek s felébresztette a közérdeklődést iránta, kiváltkép az amugyis a szocziális kérdésekkel foglalkozó munkásokban. Igy azután most állandóan elsőrendü aktualitással bir az Unióban a munkáskérdés.

A most dúló chicagói véres lázadásban nagy része van tehát mister Coxeynek, már csak azért is, mert táborának legléhább eleme ép Chicagóban maradt el tőle, hogy állandó erjesztő anyag legyen e rengeteg város óriási munkáshadának izgatásában.

Ám az amerikai véres munkásháboru se fog soká tartani.

A sztrájk elvi hibája itt is ki fog világlani s a béke ujra helyre áll. A munkások pedig mihamar be fogják látni, hogy valódi apostoluk se Lassalle, se Marx, se Proudhon, se Bakunin nem volt, hanem megváltójuk az lészen majdan, a ki a társadalmi kérdés *békés* megoldására kipattantja agyából az első reális, tényleg megvalósitó gondolatot.

Dr. Seregélyi Gáspár.

A DESZKAVÁRI KIRÁLYFI.

IRTA: BENEDEK ELEK.

Hol volt, hol nem volt, én ugy hallottam, hogy Szittyaországban volt, volt egy király és annak egy szép kis fiacskája, a kit Dánielnek hivtak.

A királynak egyszer háboruba kellett menni és a kicsi Dánielt az udvarmester gondjára bizta, mert a királyné nem élt, éppen azon az éjen halt meg, a mikor Dániel született.

De hogy szavamat össze ne keverjem, csudálatos dolog történt akkor éjjel, mert a mely órában meghalt a királyné, abban az órában döglött meg a legkedvesebb paripája is, annak is árván maradt a kis csikaja.

A kicsi királyfi s a kis csikó egy idősek voltak s a kicsi királyfi, a mikor csak lehetett, hátra ment az istállóba, mindig a csikót simogatta, ölelgette s a mikor senki sem látta, siratta az ő maga s kedves kis csikajának az árvaságát.

Hej, de még akkor sirt sokat, mikor az édes apja elment háboruba és apa nélkül, anya nélkül maradott a rengeteg nagy palotában.

Mert az udvarmester gonoszlelkü ember volt s mind azon járatta az eszét, hogy elpusztitsa a kicsi királyfit.

Abban reménykedett, hogy hátha a király is elesik a háboruban s akkor majd megteteti magát királynak.

Arra határozta magát, hogy egy kardot szur a kicsi királyfi ágyába, de úgy, hogy a hegye se lássék, éjjel majd a kicsi királyfi belefekszik a kardba s bizonyosan elpusztul szörnyü halálnak halálával.

A kicsi királyfi azalatt az idő alatt is, mig az udvarmester a kardot az ő ágyacskájába szurta, kint volt az istállóban, ölelgette, czirógatta a lovacskáját s siratta a maga s lovacskája árvaságát.

A mint igy sirdogálnak, megszólal a lovacska s mondja Dánielnek:

— Ne sirj, édes kicsi gazdám, hanem eressz ki engem az udvarba, hadd nyargaljak körül háromszor, aztán ülj fel a hátamra s menjünk innét, a merre a szemünk lát, mert különben elpusztit az udvarmester téged is, engem is.

A kicsi királyfi megfogadta a jó tanácsot, kieresztette a csikót az udvarba, s az körül nyargalta háromszor rettentő nagy sebesen, aztán megállott Dániel előtt s mondta neki:

— Ülj fel a hátamra kicsi gazdám!

Dániel felpattant a csikóra s hopp! a csikó keresztül ugrott a palota kapuján, elvágtatott hetedhét ország ellen.

Meg sem állott, a mig egy rengeteg nagy városba nem ért, s ott azt mondta Dánielnek:

— No, édes kicsi gazdám, én most téged itt hagylak. Fogadd meg, a mit mondok, s akkor ennek az országnak te leszel a királya. Azt tanácsolom neked, hogy akárki akármit kérdezzen tőled, csak azt válaszold: Nem tudom.

Elment a lovacska, egyedül maradt a kicsi királyfi, járt-kelt a városban s akárki akármit kérdezett tőle, mindig csak azt válaszolta: Nem tudom.

Hirül vitték a királynak is, hogy van a városban egy szép kis fiúcska, a ki minden kérdésre azt válaszolja: Nem tudom.

A király egyszeribe megparancsolta, hogy hozzák a fiut a palotába.

Tüstént vitték Dánielt a király elé, de hiába faggatta a király is, hiába kérdezte: ki vagy s mi vagy, hová való vagy fiacskám, — Dániel minden kérdésre csak azt válaszolta: Nem tudom.

Máskülönben megtetszett a királynak a fiu.

A főszakács mellé adta inasnak s megparancsolta mindeneknek, a kiket illet, hogy ne merjék bántani ezt a fiut, akármit csinál.

Telik-mulik az idő s egy vasárnap az udvarbeliek mind elmentek a templomba, csak Dániel maradott otthon.

A főszakács meghagyta neki, hogy mig a templomba lesz, rakjon tüzet s tegye fel a hust, hadd puhuljon.

Dániel tüzet gyujtott, föltette a hust s aztán hamut hintett rá.

Jön haza a főszakács, látja, hogy a hus csupa hamu, dúlt-fúlt mérgében, de nem merte bántani a fiut, csak kérdezte: — Miért hintettél hamut a husra, te boldogtalan?

Felelte Dániel:

— Nem tudom.

Az udvarbéliek erre elnevezték Nemtudomkának.

Dániel, akarom mondani Nemtudomka, annyi mindenféle kárt tett a konyhában még ezután, hogy a főszakács már nem tudta tovább türni s panaszra ment a királyhoz.

De a király nem haragudott Dánielre, hanem, hogy az ételeket többször el ne ronthassa, a főkertész mellé rendelte inasnak.

Következő vasárnap az udvarbéliek ismét mind elmennek a templomba, csak Dániel maradt honn s a kicsi királykisasszony, mert annak erősen fájt a foga.

A mint Dániel a kertben fel s alá sétált, honnét, honnét nem elejébe toppan a lovacskája s megkérdezi: — Hogy vagy kicsi gazdám?

Mondta Dániel: — Hál' Istennek jól, édes lovam.

— No csak vigyázz magadra, — mondá a csikó, — meg ne feledkezzél magadról, mindenre azt válaszold ezután is: Nem tudom.

Egyben adott neki egy rézkantárt s mondta, hogy ha valamire szüksége van, ezt csak rázintsa meg.

Azzal a lovacska eltünt, mintha a föld nyelte volna el.

Dánielnek most éppen nem volt semmire sem szüksége, de kiváncsiságból megrázintotta a kantárt s abban a pillanatban egy rézszőrü paripa ugrott elejibe, hozott magával egy rend rézgunyát is, azt Dániel hirtelen felhuzta, aztán felpattant a paripára, benyargalta a kertet, összetapostatott, összerugtatott mindent, de úgy, hogy egy szál virág nem sok, annyi sem maradott a földben.

Akkor a paripa megrázkódott, Dániel leugrott róla, a rézgunyát rádobta a ló hátára, a ló kiugrott a kertből, Dániel pedig hátra szaladt az istállóba, ottan pedig elbujt a jászol alá, mert most már csakugyan félt, hogy, ha hazajönnek a templomból, megtépázszák.

A kicsi királykisasszony mindent jól látott az ablakból, de nem szólt semmit.

Jön haza a főkertész s látja a rettentő nagy pusztulást, felorditja az udvart, keresi Dánielt, tüvé teszi az egész udvart, aztán megtalálja a jászol alatt, kihuzza onnét s akarja ütni, de a kicsi királykisasszony lekiáltott az ablakból: — Kertész bácsi ne bántsa azt a fiut, mert az nem oka semminek.

Ugy a hogy visszaültették a virágokat. A királynak jelentést tettek, de a király is azt mondta: — Ne bántsák szegény fiut, nem tehet arról, hogy olyan boldogtalan.

Következő vasárnap megint elmentek a templomba mind, csak Dániel maradt honn meg a kicsi királykisasszony.

Most ugyan nem volt semmi baja, de betegnek tetette magát, mert gondolta, hogy ismét lát valami csudálatos dolgot.

Hát csakugyan történt is.

Dániel megrázta a kantárját s abban a pillanatban elejébe toppant egy ezüst szőrü paripa s ez már ezüst gunyát hozott magával.

Hirtelen felrántotta magára Dániel az ezüst gunyát fölpattant a lóra s ugy összerugta a virágos kertet, hogy nem maradt épen egy szál virág, aztán eltünt a paripa, Dániel pedig elbujt a kocsiszinbe.

Folyt. köv.

IRODALOM.

A Kreutzer-szonátához, Tolstoj hires regényéhez, mely az egész müvelt világban oly nagy szenzációt keltett, méltó pendant-t irt a nagy orosz költő fia, *Tolstoj* Leo. Czime a rendkivül érdekes műnek «*A kék füzet*». Ebben is a házasság kérdese van tárgyalva, csakhogy kissé merészebben, mint a Kreutzer-szonatában. A sok psichológiával és irói bravurral megirott regénykét az *Otthon* czimü képes havi folyóirat ma megjelent julius 15-iki füzete közli. A gazdag tartalmu füzet kapható a kiadóhivatalban (Aradi-utcza 8.) és minden könyvárusnál 50 krért.

*

Az orsz. liberális nagygyülés emlékkönyve. A végrehajtóbizottság megbizásából szerkesztette *Szigetvári* Iván dr. Ez a csinos füzet hiv krónikája annak az emlékezetes márczius 4-ének melyen megnyilatkozott, még pedig hatalmas imponálással a hamisitatlan magyar közszellem tanuságot téven hazánk kimagasló erkölcsinivójáról és előrehaladott társadalmi fejlődéséről. Valódi élvezetes előadásban mondja el ez a emlékkönyv annak a nagy napnak s előzményeinek történet. Kezdi a katolikus nagygyülés okozta közfelháborodás részletes rajzán és végigkiséri nagy gonddal és figyelemmel mind azokat a momentumokat, melyek összehatásukban azután létrehozták a liberális nagygyülést. Végül előadja annak a napnak történetét s befejezésül a nagygyülésen résztvettek sorozatát s az ellenzéki lapok véleményeit regisztrálja. A Szigetvári dr. összállitotta füzetnek bizonyára jó hasznát fogja venni a történetiró, a ki napjaink históriáját akarja megirni. A füzet ára?

*

Szolgálati utasitások kézikönyve, tüzoltók részére. Irta Lukács Gyula. Ennek a kézikönyvnek, melynek szerzője az

általánosan ismert tűzoltói szakiró, Barsmegye neves tűzfelügyelője, jó hasznát fogják venni mindazok, kik a tűzoltósággal foglalkoznak, vagy a tűzoltó mesterség iránt érdeklődnek. Nálunk bizony elég kis terjedelmű a tűzoltó szakirodalom s igy minden munkát szivesen kell fogadnunk mely e térre vág, kiváltkép ha az a munka oly bő tapasztalatok és oly lelkiismeretes munkának eredménye, mint a Lukács Gyula könyve. Fel van dolgozva e füzetben mind az, amit a szolgálatban tudnia kell a tűzoltóságnak. A különféle tűzek leirását és az egyes esetekben alkalmazandó eljárást világos, érthető előadásban mondja el Lukács Gyula, úgy hogy a kevésbbé értelmesek is könnyen megérthetik. Csatolva vannak a füzethez a tűzoltóság részére kiadott országos rendeletek. Ára?

*

Az Athenaeum Képes Irodalomtörténetéből megjelent a 24-ik füzet. Ebben *Angyal Dávid* befejezi Kisfaludy Sándorról irt tartalmas czikkét, *Négyesy László* Bercsényi Dánielről, a Keszthelyi Helikonról s az ekkori nőköltőkről ir, végül *Ballagi Géza* a «Felvilágosodás Irodalma» czim alatt a mult század végén keletkezett vallási és politikai röpiratokat ismerteti, érdekes képben mutatva be az akkori «aufkläristák» szellemi mozgalmait. Mind a három iró már azelőtt bővebben foglalkozott a tárgyalt irókkal s vizsgálataik eredményeit itt mintegy összegezve nyujtják. Nem kevésbé becses a szövegben és mellékletekül közölt nagyszámu képek sora: *Kisfaludy* Sándornak régi és uj szobra *Berzsenyinek* a Kisfaludy társ. ereklyetárából itt először közölt arczképe, hetyei szülőháza, továbbá «A magyarokhoz» czimű hiressé vált költeményének első versszakai, niklai siremléke és *Festetics* Györgynek arczképe; Ballagi czikkéhez: a Magyar Kurir czimképe, Laczkovits János és Martinovits Ignácz arczképe, végül az összeesküvők fája. Külön mellékletekül: Kazinczy Ferencz arczképe (Kreuzinger ől) és Kazinczy Kiss Jánoshoz irt levelének hasonmása járulnak a füzethez. A legközelebbi füzet, a boriték jelentése szerint, *szeptember elején* fog megjelenni. A monumentális vállalatot melegen ajánljuk az olvasók figyelmébe. Egy-egy füzet ára 40 kr. s bármely hazai könyvkereskedésben megrendelhető.

Ezer év meseköltése. A «*Magyar mese- és Mondavilág*»-ból, *Benedek* Elek e nagyszabásu mesevállalatból a 10 és 11. füzetet kaptuk egyszerre. A 10. füzetben véget ér az öt kötetre tervezett mű első kötete s ez most már külön is kapható diszes kötésben 3 frtért. Ebből az alkalomból a kulturminiszterium, mely maga is 200 példányt vett meg az iskolai év végén való kiosztás végett, meleg hangu és rendkivül elismerő rendeletben ajánlja Benedek könyvét az összes népoktatási intézeteknek megszerzés végett. Érdekesnek találjuk a miniszteri ajánlatot szó szerint közleni, mert ebből is látható, hogy *Benedek* könyve mily osztatlan elismerésre talál, s ugy nemzeti, mint. paedagógiai szempontból mily nagy fontosságu. A május 29 én, s még *Csáky* gróf által aláirt rendelet igy szól: Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársaság kiadásában legközelebb egy diszes kiállitásu könyv jelent meg, a melynek teljes czime következő: «Magyar mese és mondavilág. Ezer év meseköltése. Meséli Benedek Elek. Széchy Gyula szövegrajzaival.» Első kötetét képezi ez a könyv amaz öt kötetre tervezett nagy mesekönyvnek, melyben a magyar nemzet ezer éves ünnepének alkalmából *Benedek* Elek, az ismert meseiró irja meg népies irodalmi nyelven mindazokat a meséket mondákat és regéket, a melyeket a magyar nép költői tehetsége ezer évnek leforgása alatt teremtett. A könyv megirásánál különös gond van forditva arra, hogy azt aggodalom nélkül lehessen adni a gyermekifjuság kezébe is, és igy az egész mü nemcsak irodalomtörténeti, *hanem paedegógiai szempontból is igen becsesnek*, s a *tanévet záró vizsgálatok alkalmával jutalomkönyv gyanánt szerfölött alkalmasnak igérkezik*. Mindezen jeles tulajdonságainál fogva a szó alatti müvet — melynek ára kötetenként 3 frt, a mely azonban kétheteenként megjelenő 25 kros füzetekben is megszerezhető — az összes népoktatási intézetek (tanitó-, tanitónő képezdék, felsőbb leányiskolák, polgári, felső, nép- és kereskedelmi, ugyszintén az elemi iskolák) tanulóinak, tantestületeinek és könyvtárainak, valamint a népkönyvtáraknak beszerzés végett melegen ajánlom. Erről a kir. tanfelügyelőséget tovabbi megfelelő eljárás végett értesitem. Bpest, 1894. május 29-én. *Gr. Csáky*. Mi a magunk részéről csak örülünk, hogy a legilletékesebb helyen ily örvendetes értéket tanusitanak a szó igaz értelmében nemzeti szellemű művek iránt s ismételten nem ajánlhatjuk eléggé a szülőknek és tanitóknak, hogy a nagybecsü könyv megszerzését el ne mulasszák. Jelen számunkban mutatót közlünk belőle.

Csipke divat. Alig látni ruhát, legyen az könnyebb vagy nehezebb természetű, mely ne csipkével, fehér himzéssel, guipurerel, vagy léghimzéssel volna diszitve. Sohasem vett ez az iparág nagyobb lendületet, mint az idén. A legdrágább, a legpombásabb antik csipkekincseket utánozzák és pedig nagy sikerrel. Remekmintázatú csipke gallérok, különböző minőségben kaphatók *Pfeiffer Dezsőnél*, de kapható itt a guipure és léghimzés a Figaró és Eiffel-ék minden neme. A legújabb divattermékek mind megtalálhatók nála, s ez annál is kellemesebb, mert a nagy külföldi versenyzők modelljein sok ujdonságot látunk, s ezeket csak úgy utánozhatjuk, ha a hozzávalókat beszerezhetjük. Erre nyujt alkalmat Pfeiffer Dezső kitűnően felszerelt üzlete.

Felhivjuk t. olvasóink figyelmét *Szigeti Lajos* szij-nyereggyártó és böröndös, ő fensége József főherczeg és fenséges Coburg herczeg udvari szállitója, hirdetésére. Gyártmányai elismert jóságuak és országszerte keresettek.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Bekötési táblák a «Magyar Géniusz» fél évi folyamára a legváltozatosabb, tetszés szerinti színekben, rendkivüli diszes és művészies kiállitásban kaphatók a kiadóhivatalban.

Előfizetőink közül senki se mulaszsza el a bekötési táblákat megrendelni, mert ezáltal maradandó becsü, diszes kötetek birtokába jut, melyek bármely szalon asztalán helyet foglalhatnak.

VASKOVITS-féle

VIZGYÓGYINTÉZET és KLIMATICUS GYÓGYHELY.

Egyike a budai **városmajori sétány** fölött, másika **Svábhegy** legpompásebb fekvésü pontján emelkedik.
A városmajori vizgyógyintézet **egész éven át** nyitva van; a Svábhegyen május 1-étől szeptember végéig tart a fürdőidény.
Mindkét intézet külön-külön orvosi felügyelet alatt áll, **dr. Blum Ödön főorvos** vezetese alatt.
Hazánk ezen egyik legrégibb idő óta fennálló gyógyintézete mindazon kellékekkel rendelkezik, a mi az idegbeteg emberiség szenvedésének megkönnyitése, bántalmainak gyógyulása czéljából megkövetelteltik.
Mindkét intézet szép fekvése, modern berendezése bátran kiállja a versenyt nemcsak az ujabb időben keletkezett hazai, hanem a külföld hasonberendezésü intézeteivel is, a mennyiben a viznek tudományos elvek szerint való rendszeres használatán kivül, egészséges helyiség, üde, tiszta levegő, jó ellátás, gondos ápolás és felügyelet, szórakozás, ez intézetben a legtökéletesebben feltalálható és legolcsóbban megszerezhető.
1. **Az agy-, gerinczagy- és idegbántalmak**: mint idegesség, idegzsába, görcsök, főfájás, álmatlanság, szédülés, a végtagok bénulása, gerinczagy sorvadás, férfi-erőtlenség, epilepsia, vidtánc, elmebeli gyengülés, stb
2. **Alkati és vérbajok**: mint görvélykór, vérszegénység, sápkór, bujakór, bőrkiütések, aranyeres bántalmak, vértorlódás, köszvény, csuzos fádalmak, váltóláz, vizkór stb.
3. Tulságos elhizottság, szivhajasodás, visszerpangások.
4. **Egyes szervek betegségei**: gége-, tüdő-, gyomor-, bél-, máj-, lép-, vese- és hólyag-bántalmak.
5. **Különösen**: Hysteria, melancholia, hypochondria, morhpinismus.
6. **Végül női bajok és rendellenességek és alkoholikus italokkal való mértéktelen élvezésének gyógyitása szempontjából.**
Nemkülönben ajánlatos a testi és szellemi munka folytán beállott tuleröltetésből származó **általános kedvtelenség, étvágytalanság, álmatlanság, vértorlódás, szédülés, általános nyugtalanság és izgatottságban szenvedőknél, továbbá lábadozó betegeknél.**
A vizgyógymód mellett a javallathoz képest villamozás, massage, süritett és ritkitott levegő belégzése, valamint Schrott-kura, sós- és lápfürdők, napfürdők, meleg és gőzfürdők is alkalmaztatnak.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

A

„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

FOGAK

egész természet utáni,

egyenkint ép ugy

mint egész

FOGSOROK,

rágáshoz használhatók,

legujabb

rendszer szerint,

jótállás mellett.

bámulatos

olcsó árakon

készittetnek.

FOG-SPECIALISTA

RÓNA IMRE

BUDAPEST,

Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi

templom átellenében.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a

kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI., Aradi-utcza 8. sz.

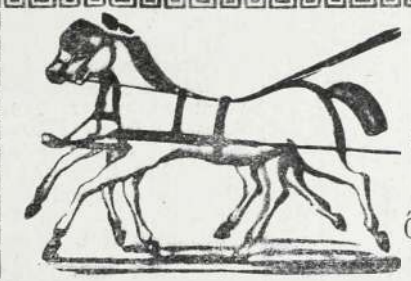

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

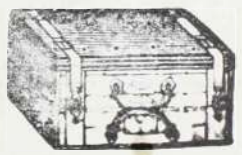

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Buziás Elsőrangu gyógyfürdő

egészen ujonnan a legmagasabb igényeknek átalakitva és május 13-ától megnyitva a nagyérdemü közönség részére, suly fektetve a világhirü

lápfürdőkre és aczélforrásokra

hasonló a Spaa. Pyrmont, Schwalbach és pyrawarthi aczélforrásokkal, kitünő meleg- és hideg **aczél-fürdőivel, moór-** és **ásványfürdőkkel, tükörfürdővel** és **uszodával.**

Hidegvizgyógyintézet és Massage.

IVÓKÚRA

kitünő eredménynyel **vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok, kö- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérzési rendellenességeknél, magtalanság, idegbetegség, bujakór, csúz, köszvény és fejfájásoknál** stb. · **Fürdő-idény május–október.**

«Buziás» gyógyfürdő vasuti állomás: Temesvár vagy Lugos. Társas kocsik az állomásnál. Állami hivatalnokoknak kedvezmény. Pazar villamos világitás a 80 holdnyi évszázados parkban. Czigányzene Rácz Laczi Budapestről. Elsőrendü konyha és kávéházi italok. A fürdőn állandó hirneves nőgyógyász van. Mérsékelt árak. Ismertetések kivánatra ingyen.

Fürdőigazgatóság BUZIÁSON.

Dr. Ettmüller-féle

arczkenőcs

eltávolit minden

bőrtisztátalanságot.

Hosszabb használat után

a ránczokat is.

KAPHATÓ:

TÓTH E.-nél BUDAPEST,

III. Zsigmond-utcza 52, földszint 2.

Árak: 1 tégely kenőcs 1 frt, 1 darab szappan 50 kr.

ÉRTESITÉS.

Az e lap julius 8-ikán megjelent 28-ik számában foglalt a csász. és kir. 6. hadtest területén fekvő állomásokban szükségelt következő czikkek u. m. széna, illetve alom, ágyszalma, tüzifa, kőszén bérbeadásának nyilvános árverésére vonatkozó hirdetmény figyelembe ajánltatik.

Kassa, 1894. junius 15.

Cs. és kir. katonai élelmezési raktár Kassa.

TORONYÓRÁK,

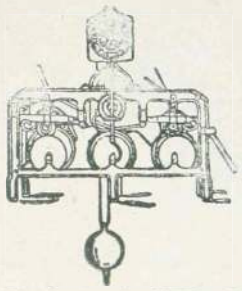

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelönyösebben eszközli

Mayer Károly L.

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK

83283/CI. sz.

Magyar vasuti kötelék.

Kirételes díjszabás életbeléptetése.

A magyar vasuti kötelékben f. év julius hó 1-én III. rész 2. füzet czim alatt a mohács-pécsi vasut Üszög, Bánya és Szaboles állomásairól a m. kir. államvasutak több állomására, teljes kocsi rakományokban szállitandó ásványszén, pirszén, (coaks) és szénvályog (briquets) küldeményekre szóló kivételes díjszabás lép életbe. Ezen díjszabás a m. kir. államvasutak díjszabási ügyosztályában megszerezhető. Ára 30 fillér.

Budapest, 1894. junius hó 15-én.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága

a cs. k. szab. mohács-pécsi vasut üzletigazgatósága nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

Magy. kir. államvasutak.

82379/C. V. sz.

Legolcsóbb utazás

Bpestről Abbazia és Rohitsch fürdőkbe.

Az utazó közönség figyelmébe ajánltatik, hogy Budapestről a legolcsóbb utirány Abbaziába: Dombovár—Fiumén át Rohitschba Zágráb—Krapinán át vezet.

Ezen fürdőhelyekre a fenti utirányokon át érvényes menetjegyek árai a következők:

1) Budapest keleti pályaudvarról Dombováron át Fiuméig vasuton gyorsvonattal I. oszt. 9 frt 60 kr., II. oszt. 7 frt; személyvonattal I. oszt. 8 frt, II. oszt. 5 frt 80 kr., III. oszt. 4 frt.

Fiuméből Abbáziába való hajóátkelésért személyenként 50 kr. jár.

2) Budapest keleti pályaudvarról Rohitschba Zágrábon át Krapináig vasuton, gyorsvonattal I. oszt. 11 frt 10 kr., II. oszt. 8 frt 20 kr; személyvonattal I. oszt. 9 frt 60 kr., II. oszt. 7 frt, III. o. 4 frt 75 kr.

Krapinától kocsin Rohitschig 4 frt. —

Budapest, 1894. junius 12.

Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

MATTONI-féle

ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ

BUDAPEST

KELENFÖLD.

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserü források. Ivó- és fürdőgyógymód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminö okok folytán keletkezett lobos izadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyalob után visszamaradt izzadmányoknál: a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által elöidézett izgatottsági tüneteiknél: hurutos állopotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.

Fürdő-orvos: **Dr. BRUCK JAKAB,**

az országos közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges fekvés, félórányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.

A kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositással szivesen szolgál

Mattoni és Wille

Budapest.

1517. szám

Értesités.

A pozsonyi 5. hadtest cs. és kir. felügyelőségénél, továbbá a **komáromi és soproni cs. és kir. katona-élelmező raktáraknál,** és pedig: **Pozsonyban 1894. évi julius 10-én d. e. 10 órakor, Komáromban 1894. évi julius 12-én d. e. 10 órakor,** végre **Sopronban 1894. évi julius 16-án d. e. 11 órakor az illető élelmezési kerületek számára, 1894. évi szeptember 1-jétől 1895. évi augusztus 31-éig** terjedő időre, **széna, alom- és ágy-szalma, tüzifa és kőszén, élelmezési szükséglet bérbeadása nyilvános tárgyalásban lepecsételt ajánlatokkal fog biztosittatni.**

Az egyes czikkek és azoknak a különféle állomásokban való szükséglete az erre vonatkozó részletes 1153./a és b. számu tudósitásokból észlelhetők, valamint minden ezen bérleti üzletre irányuló feltételek a pozsonyi, komáromi és soproni cs. és kir. katona-élelmezési raktáraknál meglevő feltételi füzetekből naponta, a hivatalos órák alatt kivehetők.

Az 50 kros bélyeggel ellátott és lepecsételt ajánlatok a bánatpénzzel együtt és egy időben a pozsonyi 5. hadtest cs. és kir. felügyelőségénél illetőleg a komáromi és soproni cs. és kir. katona élelmező raktáraknál a tárgyalási napon legkésőbb 10 óráig — Sopront illetve 11 óráig délelőtt benyujtandók.

Pozsony, 1894. évi junius 5-én.

Az 5. hadtest cs. és kir. felügyelősége.

«Kosmos» müintézet kö- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

III. ÉVFOLYAM. JULIUS 22.

30-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « — 10 «
Negyedévre 2.50 « — 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Spektátor: *Pulszky Ágost.* — Lazzaroni: *A Hét.* — Dr. Hyrtl József. — Szarvas Mariska: *Gondolatok.* — Mira Ceti: *Önámitás.* — Egy hires szobor. — Peiszner M.: *Helmburg hadnagy szobafogsága.* — Aloe: *A Dunaparton.* — Latiche: *Két órakor éjfélután.* — Benedek Elek: *A Deszkaváry királyfi.* — Márkus Miksa: *A galamb.* — Zachariásné Kallós Ilonka: *Egy csöpp méreg.* — Sass Ede: *A multból.* — Seregélyi Gáspár dr.: *Az antwerpeni levél.* — Irodalom. — Képek.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

Röser János nyilv. tan- és nevelőintézete

BUDAPEST,

VI. ARADI-UTCZA 10. SZÁM.

Tanulók felvétele naponként d. e. 8—12-ig a négy osztályu nyilv. **polgári** és a három osztályu nyilv. kereskedelmi iskolába. **Bizonyitványok államérvényesek.** Kereskedelmi iskolám egyenjogu és egyenrangu teljesen a kereskedelmi akadémiákkal.

Zárbizonyitványai államérvényesek és **az egyéves katonai szolgálatra jogositanak.**

Ezen intézet már **41 év** óta áll fenn és eddig **12521 tanuló** látogatta.

Vidéki tanulók a nevelési **internátusban** teljes ellátást, felügyeletet és családi nevelést nyernek.

Értesitőt a t. cz. szülők és gyámok kivánságára küld

RÖSER JÁNOS igazgató

Budapest, VI. Aradi-utcza 10.

Gyöngyössy Imre

utóda

tekeasztal és **dákó-készitő**

tekeasztal és **dákó-készitő**

BUDAPEST, Kertész-utcza 15. sz.

Ajánlja magát

kávéházi butorzati munkák berendezésére

a legolcsóbb árakon.

Én Csillag Anna

185 c.n. **hosszu óriás Loreley hajammal,** melyet az általam feltalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, s mely az egyedüli szer a hajkihullás ellen, elősegiti a **hajnövést s erősiti a hajbőrt;** uraknál elősegit telt és erős szakállnövést. Rövid használat után ugy a haj, mint a szakállnak **természetes szint és sürüséget** kölcsönöz és megóvja korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 50 kr., 1, 2, 3, 4, 5 frt.

Postai szétküldés naponta a világ minden részébe a pénz előleges beküldése, vagy utánvét mellett a gyári raktárból

Csillag és Társa,

bel- és külföldi összes illatszer-különlegességek főraktára

Budapest, Erzsébet-körut 54. Bécs, I. Seillergasse 9.

A Csillag Anna kenőcsöt fölösleges sok magasztalással elhalmozni, mert e kenőcs önmagát dicséri ugy, hogy egy vevő száz meg százat ajánlja, mert mindenki, aki ezt használja, készitve van a tiszta igazságot megmondani, hogy ez az egyedüli, mert ezt siker koronázza.

Csillag Anna a. alkalmat vesz magának arra, hogy a hozzá beérkezett számtalan levél közül néhányat bemutasson, a miért tisztelettel kéri, hogy ezeket különös figyelemmel átolvasni sziveskedjenek, hogy mindenki, aki még nem szerezte meg a kenőcsöt, vegyen egy tégelyt belőle, hogy annál hamarább meggyőződhessék annak igazi hatásáról és meg van róla győződve Csillag Anna a., hogy mindazon hölgyek és urak, a kik ezt megrendelik, épp oly meleg köszönetnyilvánitásban fogják őt részesiteni, mint azok, a kik neki alább a legmelegebb köszönetüket nyilvánitják.

Szlatina, Csehország.

T. Csillag Anna kisasszony!

Legyen szives nékem kitünő kenőcséből két tégelylyel, a használati utasitással együtt, czimemre postautánvét mellett küldeni.

Herczeg Auersperg Ferencz.

T. Csillag Anna kisasszony!

Kérem az ön hires hajkenőcséből nekem egy tégelylyel küldeni.

Bécs. **Gróf Conrey Félix.**

Csillag Anna kisasszonynak!

Felkérem önt, hogy kitünő kenőcséből egy tégelyt posta fordultával részemre küldeni sziveskedjék.

Reichenberg. **Lovag Liebieg Lajos.**

T. Csillag Anna!

Az ön hires hajkenőcséből kérem küldjön számomra egy tégelylyel

Abauj-Szemere. **Pallavicini A. őrgróf.**

BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ

SZATMÁRMEGYÉBEN

MEGNYITÁS MÁJUS 15-ÉN.

Ezen égvényes, konyhasós savanyuviz kitünő hatásu **heveny** és **idült gyomor-** és **bélhurutban, a légzőszervek hurutos bántalmaiban, máj-** és **epe-bajokban, vese** és **húgyhólyag betegségeiben.**

Ezen évben nagy átalakulások történtek, ugy a fürdő szépészeti, mint gyógyberendezését illetőleg.

A fürdőben **ivó, fürdő-** és **belégző gyógymód** alkalmaztatik. Savókura. Hidegviz gyógyintézet. Zuhanyok. A betegek szórakoztatásáról kellőleg van gondoskodva.

Kitünő élelmezésről ez évadban, valamint a jövőben is az által lett gondoskodva, hogy szerződtette a **budapesti Pannonia szálloda főszakácsát Lukáts Ferencz** urat, a kinek országos jó hirneve minden tekintetben nemcsak biztositékot nyujt, hanem a legmagasabb igényeknek is képes lesz megfelelni.

Vasuti állomás Szinyér-Váralja és Técső, hol alkalmas kocsik kaphatók, bármely állomástól 2½ óra alatt el lehet érni a fürdőt. Helyben fürdőorvos és pósta.

A bikszádi gyógyviz országos főraktára **ÉDESKÚTY L. csász. és kir. és szerb királyi udvari szállitónál V. ker, Erzsébet-tér 8. sz. alatt** van, a hol az mindig egészen friss töltésben beszerezhető.

Gyógyfürdő-igazgatóság.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITO-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.
a társaság házában.

Ausztriai fiók:
Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.
a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frc.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál ... ... értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	125,732.050.—
	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. * Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	**4** frt	Egész oldal	frt **10.—**
Fél évre	**2** «	Fél oldal	« **5.—**
Negyed évre	**1** «	Negyed oldal	« **2.50**
		Nyolczad oldal	« **1.25**

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek. — Tárcza. — Szemle. — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap" kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

1894. évi julius 22. III. évfolyam 30. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

PULSZKY ÁGOST

AZ ÚJ VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI ÁLLAMTITKÁR.

Pulszky Ágost kétségkivül politikai működéséért részesült abban a kitüntetésben, hogy a királyi kézirat őt jelölte meg a kultuszminiszterium jövendő államtitkára gyanánt.

De már abban mernénk kételkedni, hogy maga Eötvös Lóránd a politikus Pulszky Ágostont vette volna mintegy jobb kézül maga mellé. Pedig ezt is hangoztatják sokfelől olyan formában: hogy a miniszter nem igen akar politikával foglalkozni, hanem csak inkább tanügygyel; ellenben a forgandóbb részét a dolognak, a politikát, át fogja engedni Pulszky Ágostonnak.

Nos, mi ezeknek a rebesgetéseknek kezdettől fogva nem hittünk. Már csak azért sem, mert Eötvös Lóránd bárót ismerjük oly lelkiismeretes férfiúnak, a ki, ha valamit magára vállal, azt a maga egészében a maga felelősségére vállalja el, a mint a parlamenti alkotmány ezt igy is jeleli ki. Másrészt pedig ismerjük Pulszky Ágoston egyéniségét; és pedig nem az élczlapok abszurd gunyolódásaiból, melyekkel azokat szokták kikezdeni, a kik egyéni jelentőségük és szereplésük kimagasló volta folytán állandóan előtérben vannak; és nem a hirtárogatóknak, bizony gyakorta bárdolatlan s közéletünk értelmi nivójához épen nem mért furcsa megszólogatásaiból, melyeket kétségkivül minden komolyabban gondolkozó a kellő értékre bir redukálni.

PULSZKY ÁGOST.

A közvetlen ismeret pedig előre is arról győzhetett meg, hogy Pulszky Ágoston alig fogja ráadni magát felemás hivatásra, melyért a felelősséget egy második személyre háritsa át, de a tevékenységet maga intézze.

De még egy más körülmény is eltávoztatja azt a fentemlitett, sokat meghányt-vetett gondolatot. Vajon egy oly ember, a ki életének felénél többet a tanügy szolgálatában töltötte, élete további folyásában képes lesz félrevonulni a kulturális vezetés ez ága elől? Lehetetlen. Hisz az ügy iránt való megszokás is, ha már nem a lelkesedés, erőszakkal is odavonná, hogy ismét régi tevékenysége felé hajoljon s ideje javát annak is szentelje. Ezuttal is kitűnik tehát, hogy az ilyen politikai szellőtől ide-oda röpitett vélelmezések sokkal naivabbak és banálisabbak, semhogy csak szóra is érdemesebbek volnának. Nem is az a czélunk s feladatunk, hogy az ilyenekkel foglalkozzunk.

Pulszky Ágoston régóta szerepel közéletünkben, még pedig kettős minőségben. Mint politikus és mint professzor. Nehány szót mondunk mindkettőről.

Mint politikusnak majd félszázados mult van a háta mögött. Ez a mult változatos volt mint maga a politika is az. A fiatalos vér kissé meghül az erekben, az ideálizmus helyét elfoglalja a reális gondolkodásmód. Az ellenzéken kezdette, mert minden izében radikális természete odavonzotta a renitens félhez. Aztán átment a kormánypártra, tán mert látta, hogy a modern haladás eszméi ott jobban vernek gyökeret. Mint az idő folyama kimutatta, Pulszky nem is csalódott. A kormánypárt nehány esztendei huzódozás után az uj vezérekkel élén valósággal a reform-pártnak bizonyult. S ezekben a reformokban nagy része van Pulszky Ágostnak. Egész politikai működése alatt, akármely párton volt is megindító, mozgató volt; szinte forradalmi eleme volt mindig annak a pártnak, melyhez tartozott. Uj eszmék felvetését bizvást remélhették Pulszky Ágostontól, de még inkább a felvetett eszmék kifejtését és megvédését. Mert ebben igazán a legelsők egyike politikai életünkben. Azt a bőséges és szinte beláthatlan körü tudást, melyet tudós munkálkodása között szerzett, érvényre tudta juttatni. A szürke teóriák a napi kérdések hatása alatt gyakorlati irányelvekké váltak. Azok a beszédei tehetnek erről leginkább tanuságot, melyeket a parlamentben nem személyeskedésekre válaszolván, de objektivan, direkt a tárgyhoz, jobbára mint előadó elmondott. Mert előadója volt Pulszky Ágost esztendőkön át nem egy bizottságnak.

Mondhatni fizikai erejéhez nem is mért summárisan nagy feladatokra vállalkozott. Védte egyik héten nagy rutinnal a hadügyi tárcza közös költségvetését és már a másik héten a belügyi tárczát adta elő a bizottságban s a parlamentben. Csakhamar ujra az előadói székről szónokol a szeszadó törvényt magyarázván. Parlamenti életünk annáleszei lehetnek a leg-

jobb bizonyság Pulszky Ágost széleskörü politikai működésére, melyben szerzett magának annyi tapasztalatot és gyakorlatot, hogy szinte predesztinálva látszott valamely államférfiui vezető szerepre.

Pulszky Ágostot, a professzort, a maga valóságában nem sokan ismerik. Bár alig van egyetemi tanár, a kinek neve többet forogna meg a közbeszédben. Hát mondanak sok mindent a Pulszky professzorságáról, könyveiről, prelegálásairól, czenzorkodásáról. De azt meg mi mondhatjuk igaz lélekkel, hogy ezek a mondogatások nemcsak hogy töviről-hegyire légből kapottak, de egyszersmind — kereken kimondva — hazugok. De nem is csoda, ha ily jókedvü megjegyzések erednek Pulszky Ágostonról napvilággá. Könnyen meg is magyarázható ez a dolog. Kik beszélnek Pulszky professzorkodásáról ilyeket? 1. Azok a laikusok, kik csak hirből hallottak Pulszkyról. 2. Azok a diákok, a kik csak szubszkripcziókor látják a tudós professzort.

Már harmadik kategóriát nem tudnánk felemliteni. A harmadik kategória a prelekcziókra szorgosan eljáró diákság. Nos, ennek is meg van a véleménye Pulszky Ágost tudománya felől és affelől az «érthetetlenség» felől, melyet oly gyakran hallani gúnyosan emlegetve. Ennek a harmadik kategóriának pedig olyanféle véleménye van a volt professzor úrról, hogy kevés mása akad a jogbölcsészek között ezidőszerint Pulszky Ágostnak (a mint ezt egyetemünk egyik volt legelőkelőbb professzora nehány év előtt ki is jelentette). Az «érthetetlenséget» pedig szintén tudja értelmezni ez a harmadik kategoria: a modern jogbölcsészet nem csiribiri novella, hogy minden emberfia csak beletekintvén, tudja, értse. A jogbölcsészetbe bele kell mélyedni s csak akkor világosodik meg. Vagy ki fog egy Hegelt hozzámérni egy Birchpfeiferhez, vagy egy Benthamot egy Marc Twainhoz könnyü megértés szempontjából?

A Pulszky Ágost ritka mélységü filozófiáját se lehet a mindennapi holmik rőfjével mérni és ha róla véleményt mond valaki, olyan mondja, a kinek nem lehet szemére vetni, hogy sutor ne ultra crepidam. A sutorok mondhatnak, a mit akarnak; mindenki lefokozza majd a mondásukat.

A hivatott véleménymondók pedig kifejtették már erről a filozófiáról a nézetüket annak idején, mikor Pulszky híres könyve «A jog és állambölcsészet alaptanai» magyar és angol nyelven megjelent.

De hát hiába! Ez a kis felvilágositás se fog sokat használni. A tárogatók előtt Pulszky Ágoston megmarad annak, a ki volt: a szürke, érthetetlen professzornak. De ez ugyan meg nem árt neki s a komoly gondolkozók is csak részvevően mosolyognak a jövendőben is az oly tréfálózásokra.

De legyen meg az örömük a sutoroknak. Immár kitúrták Pulszky Ágostont a professzorságból.

Örüljenek is miatta. Nekünk pedig és a magyar tanügy minden barátjának, meg lesz az a megnyugtató vigasztalásunk, hogy Pulszky Ágostot olyan polczra túrták föl, a hol bizonyára majdtudja és fogja érvényesitni mindazt a tudást s tapasztalatot, melyet hosszú, érdemes pályáján eddig szerzett. Ennek meg mi örülünk.

Spektátor.

A HÉT.

Korunk hangulata, — földrengések és Caserio levele; — ezüstlakodalom és egy omelette.

Olyan ritkán jut az ember egy kis magányhoz.

Most, hogy végre hozzájutottam, lassan, kéjelmesen szürcsölöm.

Kitünő alkalom a szemlélődésre. Egy kis körültekintésre.

Hogy mint folyik a világ!?

A világhangulatok megfigyelésére. Az eszmeerők hatására, melyek valóságos villamos hatalommal érnek föl.

Hogy értsem ezt?

Ime, egy ilyen konstantinápolyi földrengés.

Most ugy száz éve lehet, talán több talán kevesebb, egy földrengés, a *lissaboni*, nemcsak remegésbe, hanem valóságos gyászos rettegésbe hozta Európát. Körmeneteket tartottak, miséket mondottak, mindenütt, az egész ó-földön várták, végső kétségbeeséssel a halált.

A városok lakói kivonultak a mezőkre, dobzódtak, kéjelegtek, s ugy várták a halált.

Voltaire époszt irt, melyen keserves gúny, Istent megvető lelkesedés hangzik végig.

Az egész földön a fatum kikerülhetetlenségének a tudata uralkodott. Tudták, érezték, hogy gonoszok.

Büntetésnek, a végitéletnek közeledésekép vették a pusztulás rémitő hirét. Peszszimisztikus, sötét hangulatok terjedtek el. Keserv, bánat, ujjongó szomoruság.

A konstantinápolyi földrengés — mely igaz nem volt oly erős s oly pusztitó, — egy kis pániknál nem volt nagyobb hatásu.

Tartott egy pár napig, aztán felhangzott a franczia kamara elnökének hires mondata:

— Uraim, tárgyaljunk tovább!

Ah, ma a pesszimizmus nem tud eluralkodni a kedélyünkön.

Schopenhauernek nincs ránk erős hatása. Ma hiszünk, remélünk, cselekszünk, bizunk, dolgozunk.

Az igaz, hogy a cselekvés módja brutális: bombavetés és tőrszurás, ép ugy, mint abban a másik optimisztikus korban, a renaissance-ban.

Az anarchizmus alaphangulata: vidor, merő életkedv.

Csak Caserio leveleit kell elolvasnunk, s látjuk, hogy milyen erős hit uralkodik ezekben az emberekben.

A hit nem vallásos. Csak hit az életben, a jövőben.

A jelen elkeseríti, a jövő felbuzditja.

Ezt a buzgalmat nem lehet holmi §-tengerrel elnyomni. Belevéső dött az már a lelkükbe.

Az uj párisi anarchista törvény szerint ezentul nem esküdtszékek fognak itélni fölöttük, hanem a rendőrség.

Szigoru birák kezébe kerülnek. Majd elmegy a kedvük a bombavetéstől, a tőrszurástól. Be fogják hozni az inkvizicziót.

Hát az inkvizicció megsemmisitette a protestantismust?

Mulatságos védőeszköz, mely büntetni akar, pedig inkább gyógyitani kellene.

Azon módon, a hogy a Wekerle-kormány cselekedett. Bizony ez a mód európai példának is jó.

Mire czélozok?

Arra a fényes eredményre, hogy ma az ellenzéknek nincs — utopisztikus ideáira nem tekintve, — egyetlen egy fogódzója sem.

A liberálizmus uralkodik az egesz politikán. A legelkeseredtebb ellenzékit is meggyőzték a — *tények*.

És csak ez az egyetlen mód az anarchizmus megdöntésére.

A méregfogait el fogja hullajtani, önkényt, magától, ha nem lesz tápereje, ha megjavitva a társadalmi viszonyokat, elveszti a földet a lába alól.

Sakat foglalkoztat ez az európai hangulat, talán kelleténél is többet, hiszen nálunk még nem korszerü.

De ne is legyen.

Az utját kell elvágni.

Az alföldi parasztlázadások veszedelmes tünetek, veszedelmesebbek, sem mint gondolnók.

Ezek lebegnek folyton szemem előtt, mikor az anarchizmus foglalkoztat.

Ez az oka, hogy gondolkozva figyelem s arra a meggyőződésre jöttem, hogy csak folytonos reformok fogják az eszmék terjedését megakadályozni. Ha a paraszt felkiálthatna:

— De én Istenem, hiszen nincs énnekem rossz dolgom?! Ha dolgozok — keresek, ha keresek — nem éhezek; — mit beszél nékem itt ez a német összevissza?

Hát hadd legyen alkalma keresni, hadd legyen a munkadijjal megelégedve; a tőkének életkérdés ez a kérdés.

S minden a tőkétől függ.

Nálunk még segithet az előrelátás. Itt az idő . . .!

*

Egyébiránt minden csöndes. A nyár rémséges semmittevése uralkodik mindenütt.

A középeurópai fürdőkre azonban rossz idény jár.

Esős, hives napok, nem nyaralásra valók.

Ugy volt, hogy itt fönn, a magas éjszakon, Koppenhágában, megfullaszt a hőség.

De csak idetévedt sirokko volt, melyet a legelső éjszaki szél elkergetett. Most már hideg eső permetez, a nyaralók vándorolnak vissza a városba, egy hét mulva itt lesz egész Koppenhága, fökép a nagy királyi esküvőre.

A dán trónörökös ezüstlakodalmát üli.

Az öreg szülők még megérik az aranylakodalmat is, olyan erősek, egészségesek, az Isten éltesse is őket! (A dán konzervativ legalább sohasem mulasztja el hozzáfűzni e szavakat.)

Ha dán lennék, harczban állanék ezzel az egész társadalommal. Magyar emberre szinte hihetetlen viszonyok közt élnek. Állitólag van alkotmányuk, de a miniszterelnök 15 éve kormányoz, a nélkül, hogy a képviselőházban többsége lenne. Sőt ellenkezőleg. Az ellenzék háromszorannyi, mint a kormánypárt. Hogyan? Ez ép a művészet, — mondják rá a konzervativek. De hisz minálunk ezt nem mondanák — *művészetnek?!*

Jó, hogy esik. Legalább könnyen lecsillapodunk. Hát mit törődjem én most Dániával?

Rágyujtok egy szivarra és arra gondlok: milyen szép ez az esső, hideg Éjszak, az ő mulatságos fogalmaival — alkotmányról és művészetről? Kár haragudni — *pour une omelette!*

Lazzaroni.

Dr. HYRTL JÓZSEF.

1810–1894.

Ki ne ismerte volna e nevet? Ki ne hallott volna egyet-mást a tudományos boncztan megalapitójáról, a bécsi egyetemi iskola legkiválóbb csillagáról?

Mindenütt, a hol a czivilizáczió legkisebb nyoma található — elhatolt az ő nevének dicsősége.

Nemcsak a világ összes orvosai, hanem mindazok, kik a természettudományokkal valaha foglalkoztak, ismerték az ő működését, az ő könyvéből tanulták megismerni a természet legfenségesebb alkotását: az embert.

A medikusok az ő könyvével kezdték és kezdik tanulmányaikat és arra épitik összes ismereteiket.

A boncztan az orvosi tudományok alapköve. Az emberi részek pontos ismerete nélkül orvosnak működnie nem lehetséges; egyaránt szükséges az a belső betegségekkel foglalkozó orvosnak, mint a legmerészebb műtéteket végrehajtó operateurnek.

Különösen ez utóbbi az egyes alkatrészek, pl. ütőerek, izmok helyrajzi viszonyainak alapos ismerete nélkül csak vaktában működnék, mig igy a legnagyobb biztonsággal és pontossággal keresi fel azon helyet, melyen egy ütér alákötendő.

Hyrtl nemcsak mint a tudományos boncztan megalapitója foglal első helyet el a világ nagyjai között, hanem kellemes és szórakoztató stylusa élvezetessé teszik a különben eléggé száraz és reális elvekkel foglalkozó tudományt.

Tanitványai, kiknek száma ezrekre rug-

DR. HYRTL JÓZSEF.

tak, örökké emlékezetben fogják tartani élvezetes és elmés előadásait.

Szivjósága által a tanulóifjuság legnagyobb elismerését vivta ki magának. Még tudományos vitatkozása közben sem veszitette el páratlan humorát, — eléggé ismeretes a közte és a bécsi egyetem másik nagy korypheusa, Brücke közt lefolyt polemiák története, hogy azokból fölelevenitni csak egyet akarok.

Mindkettő, Brücke és Hyrtl egy házban laktak a fegyvergyárban a boncztani intézetben, Hyrtl a második, Brücke az első emeleten.

Brücke házi nyulakkal és más állatokkal kiéheztetési kisérleteket végzett tudományos szempontból.

Hyrtl a nagy tudós tudtán kivül lopva etette az állatokat, igy akarván megakadályozni az ő tudományos kisérletét és leszállitani annak értékét.

Persze ilyen tréfát csak ő engedhetett meg magának.

Két tankönyvet adott az orvosok kezébe, mindkettő alapvető munkája az orvostudománynak.

«A boncztan kézi könyve» egyike a legélvezetesebb irályu könyveknek, «a topographikus anatómia» nélkülözhetlen segédeszköze az operateuröknek. Irt azonkivül sok mást, részint német, részint latin nyelven.

Felfedezése által világhirü nevet szerzett magának, számtalan ér és ideg neveztetett el általa.

Mint boncznokot a világon senki sem multa felül és az általa készitett praeparaturák a képzelhető legnagyobb becsben részesültek.

Művész volt ő az irás terén, de még nagyobb a bonczasztal mellett. A bécsi egyetem a 80 as évek végén márványszobrot állitott az egyetem aulájában a tudomány többi jelesei között.

Az ünnepélyen ő maga is megjelent és ez volt utolsó nyilvános szereplése. Le akarta róni az egyetem ama férfia iránt a kegyeletét, melylyel nemcsak ő, hanem az egész tudományos világ tartozik. Ezernél maradandóbb lesz az ő emléke, mert oly tanokat állitott fel, oly igazságot deritett ki, mely soha el nem évül, soha meg nem változik, mert azok a természet örök igazságai közé tartoznak.

Álljon itt röviden életrajza.

Született 1810-ben magyar földön Kis-Martonban.

1845-ben a bécsi egyetem tanára lett, hol 28 évig működött.

1873-ban szembaja miatt visszalépett a tanárságtól és Perchtoldsdorfban visszavonulva s teljesen elzárkózva élt.

GONDOLATOK.

A remény olyan, mint a meteor, fényesen születik, s ha szétfoszlott, sötét lesz utána — minden . .

*

Ha a sziv legszebb virága, az érzelem, le van tarolva, annak nyomán nem kél uj hajtás többé . . .

*

A remény tündérvilág, melyet az ábránd csodálatos szép alakokkal népesit be, és melyek mint képzelőtehetségünk szolgái mozognak a szereplő téren . . .

Szarvas Mariska.

PARSIFAL-ELŐADÁS BAYREUTHBAN. Höffert W. fényképfelvétele után.

ÖNÁMITÁS.

*Irta: **Mira Ceti.***

Álmok honában szivesen bolyongok,
Mert álmaim közt többször voltam boldog,
Mint a valónak sivár mezején.
Ha elröppent, mit tünde álmom festett,
A nyiló rózsa szirma mind lefeslett,
S csalóvá törpült mindig a remény.

Az ábrándképet életem, e puszta
Átöleli, ha ott lebegve, úszva
Elém varázsol bájos képeket:
Maradj csak távol, így ragyogva nékem
Egy távol égő csillagként, az égen,
Mit fényessé tett ábránd s képzelet.

Nem óhajtalak közelembe hivni,
A csillag is csak ugy, távolról hinti
Sugárzó fényét oly ragyogva szét,
Közelről — mint a hegyláncz égszin leple,
Mit szebb órákban szőttem elmerengve,
A büvös fátyol, tán szétfoszlanék.

Óvd meg a képet, hagyj álmodni engem!
Fölébreszthetnéd elringatott lelkem,
Megsemmisülne a tündéri kép,
És földúlt éltem romjain megállva
Nem lelhetnék egy hervadott virágra,
Hová gyönyörrel, vágyva szállna még.

Igy majdan képed néha fölidézve,
S a képzelemnek fátyolán át nézve,
Homályfolt nélkül ragyog föl nekem;
S ha lépten-nyomon uj csalódás környez,
S busongó arczom fájdalomtól könyez —
Vigasztalókép mindig megjelen.

EGY HIRES SZOBOR.

LEE BESZÉLYE.

Szóval imádtam őt. Őt a csinos, kedves kisasszonykát, az édes arczú, barnahaju, finom hajlékony termetü leánykát. Mindennap láttam. A Friedrichstrasse sürü embertömegében soha sem tévesztettem szem elől.

De fájdalom, ugy tetszett, hogy nem is sejtette forró érzelmeimet.

Egyszerüen észre sem vett engem.

Barna szemeit egyenesen előre szegezvén haladt, karján aláfüggő kótatartóval s sose vetett csak egy pillantást is, egy iczi-piczi pillantást oldalra.

S hiába is költekeztem a legostobább módon, hogy magamra vonjam figyelmét.

Először egy egészen uj divatu, sárga szinü, «Wales herczeg» formáju kalapot vettem.

Majd vásároltam egy rikitó, drága nyakkendőt, mely csak ugy lebegett a nyakamon, ha a szél megmeglóbintotta. Majd meg vettem olyan vastag, olyan nehéz divatos botot, a mely három magamféle atyafinak is elég sulyos lett volna. Mindez nem használt.

Az emberek ugyan megnéztek az utczán s elhaladván mellettem, meg is mosolyogták különködéseimet; de a leányka csak nem vett észre.

Nem birtam a dolgot sehogyse felfogni. De azért nem mondottam le a reményről s biztam a szerencsés véletlenben.

Egy vasárnap reggel az ötlött az eszembe, hogy jó lesz tán elmenni a királyi muzeum szobortárába.

Nem mintha otthon a szobám nem lett volna befütve.

Dehogy.

Hanem szeretem az olyan helyeket, a hol az ember szépeket lát s izlését fejlesztheti.

A muzeumban én az «Imádkozó fiú»-t nézegetem, midőn hirtelen halk suttogást hallok mögöttem.

— Bocsánat, uram.

Hátrafordulok — hah! — ő volt. Ő! A világ legkedvesebb, leglágyabb tekintetével pillantott reám.

AZ UTOLSÓ FILLÉREK.

Leirjam érzelmeimet?

Nyugalom, hidegvér!

— Kiván valamit tőlem, kisasszony?

— Kérem uram, nem mondhatná meg nekem, hol van itt a «versaillesi Artemis.»

Micsoda hang, micsoda hang! Mint egy ezüst csengő édes csilingelése.

A versaillesi Artemis?

De hát mit akarhat ettől a szobortól? Ahá! Az ókori történet tanára bizonyosan beszélt a görög plasztikáról s Artemisről is — persze, hisz ezt az istennőt öltözve szokták ábrázolni.

Nos, most a lelkiismeretes leányka eljön, hogy saját szemeivel meggyőződjék, hogy igaz mindaz, a mit a tanár ur a görög szobrászat remekeiről mondott.

— A versaillesi Artemis? A gipszmását érti talán a kisasszony?

— Igen.

— Ott van az ötös számu teremben, ahol a farnesi bika is látható. Ha nehány lépcsőn felfárad...

— Köszönöm uram.

Szent isten, milyen ostoba vagyok! A gyönyörü leányka most odamegy egyedül és én elmulasztottam a legpompásabb alkalmat, mely tán sose tér vissza többé, soha!

Egy pillanat alatt ott teremtem a leányka mellett.

— Bocsánat, kisasszony, most jut eszembe, hogy az a terem kissé félreeső helyen fekszik s igy kegyed valószinüleg

nem lel rá. Megengedné, hogy odavezessem?

Csodálkozva, szinte ijedten tekintett rám, de ez nem hozott ki a sodromból. Sőt egy nagyszerü gondolat villant meg abban a perczben az agyamban.

A vigjátékirók gyakran felhasználják a szobrokat, hogy szerelmi vallomásokat . . . Hisz tudják már! Nem lehetne-e most a versaillesi Artemissal megkisérteni . . .

S milyen gyönyörü volt a leányka igy alácsüggesztett fejecskével, kezeit karmantyujába bujtatva.

Olyan szende, olyan félénk. S a félénkség olyan jól illik a fiatal lánykákhoz.

— Fiatal hölgyek — kezdtem el nyájas hangon, csakhogy valahogy véget vessek a hallgatásnak — fiatal hölgyek nem igen szoktak érdeklődni a képzőművészetek iránt. De legkevésbbé a szobrászat iránt. Még a festményekkel foglalkoznak valahogy. Böcklint, Uhdet, Alma Tademat manapság szivesen nézegetik. De a szobrászat! No, az nem igen népszerü a hölgyek között.

Nem válaszolt.

Akaratosan szorosra zárta kicsattanó piros ajkait és egyenest előre tekintett, akárcsak az utczán szokta.

Igy még gyönyörübbnek tetszett nekem. S milyen bájos volna ez az arcz, ha mosolyra nyilnának azok a kis ajkak.

Már a hires vadászistennő közelében voltunk.

— Itt van kisasszony, a veraillesi Artemis.

Egykedvü pillantást vetett a kitünő másolatra.

Tán még nem tudta felfogni annak a remeknek szépségeit.

— Ugy látszik, hogy a kisasszonyt nem ihleti meg az istennő szépsége — mondám tréfásan.

Hallgatott.

— Pedig megérdemli a legnagyobb magasztalást — folytatám én nekibátorodva, emelkedett hangon — legalább azok magasztalását, kiknek azért van szemük, hogy lássanak és gyönyörködjenek. Hogy áll itt az istennő a maga egész bájos valójával, karcsú, könnyed, hajladozó, felkötött hajjal, rövid ruhácskában, lábait vadásztopánkákba bujtatva . . . Balkezét a szarvas agancsán nyugtatja, jobbját tegezéhez nyujtva . . . Ugy-e bár, kisasszony, megérdemli szinte az imádatot. Ez a fej, ez a nyak. Ez a lágyan hajló homlok, mely klasszikus görbüléssel hajlik le az arczhoz . . . Mert tán fogja tudni, kisasszony, hogy a görögök a kicsiny homlokot tartották a legszebbnek, mert gyülölték a nagy, kopasz területeket. S a görög nők szalagokkal iparkodtak lehetőleg kicsinyiteni a homlokukat . . . Ezt különben ma is megteszik a hölgyek. Lefelé fésülik a hajukat . . . a mit én pompásnak is vélek, kisasszony.

— Ugy?

Diadal! Hozsánna! Szólott! Mert az ő kalapkája alól is előbujtatvák a fürtök a homlokra. Csak ügyesen, finoman és udvariasan. Hadi tervem, ugy látszik, beütött.

— És maga a haj — folytattam hirtelen. — Nézze csak jól meg, az istennő haja feltűzve, ugy hogy a nyak szabad. Meggyőződhetik róla, hogy ezt az izlést nem minden görög nő fogadta el. De lett legyen bármilyen is a görög divat, nekem a legkedvesebb a teknősbékaszoritóval feltűzött haj és az olyan kedves accroches-coeurs, kisasszony . . . accroches-coeur . . . szívfogó . . .

Mosolygott, mosolygott! S bársonyos halántékain remegtek a selymes barna fürtök, az imádandó accroches-coeurs.

— A görög nők híres orrformájáról ne is szóljunk, hanem inkább a szemeikről . . . S e tekintetben most látom csak a görög istennő s kegyed közt, kisasszony, határozott hasonlat van. Ugyanaz a mély homlokcsonthajlás, mely a szemet bűvös homályba rejti . . . Csakhogy a kegyed szemei, kisasszony, nem oly kerekek, mint az istennőé, hanem olyan az alakjuk, mint a manduláé . . . természetesen az édes manduláé . . .

Fájdalom, ez a bók hidegen hagyta. Tehát rohamra! Megkisérthettem, hisz ugy is rég megszökött volna tőlem és az Artemistől.

— S a többi dolgokról sem kell sokat beszélni. A kis szájról se, melyen a felső ajak sajátságosan rövid; az erélyesen zömök állról se, a furcsán kis fejről se, melyet csak az erősebb nemnél formáltak nagyobbra a bölcs görög szobrászok, mert azt vélték, hogy csak az erősebb nemet kell az ész hatalmával feltüntetni. A nőt inkább könnyedén szerették ábrázolni, mint a ki az élet rögös porondja helyett inkább a tánczterem sima padlatán libben ... Ez volt az ideáljuk. Minderről egy szót se mondok. Csak még egyről, kisasszony, a legsajátságosabbról . . .

Várakozó, érdeklődő pillantással tekintett reám.

— A nyíl! . . . Igen, a nyíl, melyet elővon tegezéből, hogy sziven találja azt a szegény halandót. Oh! kisasszony, ezek a nyilak még most is divatosak, csakhogy nem Artemis röpiti ki őket, hanem egy más, iczi-piczi istenség . . . Ismeri kisasszony azt a kis istenkét?

Szemérmetesen sütötte le szemecskéit és — oh! én mindig jól számitok — halkan rebegte:

— Igen.

De hirtelen fölveti szemeit és örvendve kiáltja:

— Arthur!

Arthur?

E pillanatban egy hosszú szőkehaju ficzkót vettem észre. Első éves egyetemi polgárnak néztem. Odafut a leánykához s a két fiatal teremtés átöleli egymást és mosolyogva néz egymás szemébe. Magamhoz sem tértem ámulatomból és már nem láttam őket sehol.

Tehát légyott! A muzeumban a versaillesi Artemis előtt. Igen, légyott! És én vezettem a leányt a légyottra.

Átadom ezt az esetet a köznek, abban a reményben, hogy a kultuszminiszter is értesül róla és mint a műkincsek legfőbb őre, gondoskodni fog róla, hogy az isteni művészetnek magasztos alkotásai a jövendőben a leirt módon többé meg ne szentségtelenittessenek.

HELMBURG HADNAGY SZOBAFOGSÁGA.

III.

Három halálosan unalmas nap már el mult. Richárd anyja s húga el is utaztak és az egyedüllét csendjében még fokozódott a szegény Zimmerarrestant levertsége. Unalmában elővette Richárd a Caesar gallus hadjáratát és komolyan belemerült a nagy római strategiájának tanulmányozásába.

Maga elé teritette Gallia térképét, vörös plajbászszal jegyezte ki a római sasok előnyomulási vonalát.

De az erőszak, melyet lelkén el akart követni, szétfoszlott, mint a pára.

A szöveg szavai közt folyton Ilona nevét vélte olvasni, a diadalmas legiók élén Ilona alakja lebegett.

Félbe is hagyta a hiábavaló fáradságot és hátradőlve karosszékében, álmokban ringatta el lelkét.

A tiszta, egészséges szerelem vérmességével remélte, hogy meghóditja a drága gyermeket, bevallja neki forró, igaz szerelmét, melyet Tündér Ilona természetesen viszonoz, az ezredes papa áldását adja rájok, készülnek már az esküvőre, hallja a boldogitó harangszót, mely őket Isten házába hívja . . . és ekkor felriad.

A templomi harangszó helyett csak a külső ajtó csengetyüje szólalt meg. János, a tiszti szolga ajtót nyit. Dobokay Pista hadnagy lépett be.

— Tschau, Richárd!

— Isten hozott, Pista!

— Kikapok ugyan, ha az ezredes megtalálna itt csipni, de nem tudtam megállani, hogy el ne jőjjek. Unatkozol-e nagyon? hogy vagy? mit csinálsz? mi bajod volt az ezredessel?

Richárd már töltötte az inas által kötelességtudóan odaállitott konyakot és csak az első pohárka után mosolyogta el magát.

— Egyszerre felelek minden kérdésedre. Ad 1. nem; ad 2. Csak ugy-ugy; ad 3. semmit; ad 4. mert átadtam az iskoláztatást engedély nélkül Müllernek.

— Ah, most már tudom, mondá Dobokay, ez akkor volt, mikor ezredesékhez jöttél.

— Igen, akkor, viszonzá Richárd és oda mutatott a szivarkadobozra:

— Gyujts rá.

— Köszönöm. Oh nem is képzeled, kezdi ujra a bőbeszédü látogató, mennyire hiányoztál nekünk.

A beszélgetést hirtelen a János inas jelentése szakitotta félbe:

— Hadnagy úr, egy hölgy van itt.

— Ah, gratulálok, Riki! Nem zavarlak. Pá! — fordult Dobokay Richárdhoz mosolygó sunyi arczczal. És felkelt, hogy távozzék.

— De kérem, mondá az inas, hadnagy úr nem mehet ki az előszobán.

Mindkét tiszt kérdőleg tekintett az inasra.

— Mert — — mert, folytatá akadozva János, hadnagy ur ismeri e hölgyet és —

— Ahá, a kisasszony nem akarja magát láttatni; de hát mit csináljak, ki nem mehetek, meg itt sem maradhatok . . .

— Hadnagy úr, folytatá János, tessék bemenni a másik szobába és tessék kinézni az ablakon; az ablak elég messze van az ajtótól, nem hallik még egy szó se oda.

— Pompás eszme, mondá Dobokay és kezével pá!-t intvén Helmburg hadnagynak, bement a mellékszobába.

Richard még mindig nem értett az egészből semmit.

— Kicsoda az a hölgy? kérdi kiváncsian.

Válasz helyett kinyitja János az ajtót s az ajtó keretében ott állott kipirult arczczal Ilona, az ezredes leánya.

IV.

Richard meghökkent. De aztán rögtön visszanyerte korrekt nyugodtságát. Oda sietett a leányhoz, még mielőtt ez átlépte volna a küszöböt és igy szólt:

— Ilona kisasszony, anyám és hugom nincsenek honn, nagyon fogják sajnálni, hogy . . .

Ilona félbeszakitá:

— Tudom, hadnagy ur, Jancsi már megmondta, de azért nem baj, akkor látogatásom Önnek szól, ugy is hallottam papától, hogy beteg.

— Én, kisasszony? Dehogy. És különben is fiatal hölgyek nem tesznek látogatást hadnagyoknál. Aztán meg miért van Ön egyedül? hol maradt a governess?

— Otthon hagytam azt a hét sovány esztendőt, migrénje van és ilyenkor mindig a Tauchnitz editiont bujja. De mondja csak, Ön igazán nem beteg?

— Nem, nem vagyok beteg, de kérem kisasszony, az Istenre kérem, távozzék, minden percz, melyet itt tölt, egy . . . egy . . .

— No bizony, viszonzá Ilona kedves kaczajjal, tán csak nem fél attól, hogy kompromittálom? és ez utóbbi szót oly bohókás arczczal, oly furcsán nyujtva hangsulyozta, a komolykodó Richárd is szinte elkaczagta magát.

— Ilona kisasszony, Ön e küszöböt át nem lépheti. Édes atyja nevében megtiltom Önnek.

Ilona erre nagyon de nagyon daczosan akart válaszolni.

De egyszerre Dobokay Pista fejét a mellékszoba ajtaján kidugja és ijedten suttogja:

— Az ezredes jön, már befordult a kapun.

Richárd tanácstalanul nézett maga elé.

— Jaj, bujtasson el valahová, édes hadnagy ur, soha többé nem teszek ilyest, igérem — könyörgött Ilona.

— Ide be nem bocsáthatom, viszonzá Richárd, hát hová rejtsem el, hová?

— Bujtassuk el a kisasszonyt a fürdőszobába, szólalt meg János a háttérből.

— De hogy fogadjam az ezredest, mondá erre Richárd, olyan izgatott vagyok, bizonyosan elárulom magam.

— Teszünk arról is, biztatá János.

Először is odaszaladt a külső ajtóhoz, hogy meggyőződjék, vajjon be van-e zárva; azután kinyitotta az előszobába nyiló fürdőszoba ajtaját.

Ilona besurrant a fürdőszobába.

Jancsi pedig hamar behozta nagy sebtiben a vivóeszközöket.

Ekkor hallatszott a csengetés. Az ezredes rángatta a csilinget.

Jancsi egy intésére felvették a mellvértet, vivósisakot és nagy keztyüket, kezükbe fogták a kardot.

A csengetés gyors egymásutánban ismétlődik, de Jancsi nem törődik vele csak int tovább urának, hogy foglaljanak állást, és az ezredes mindinkább jobban türelmetlenkedő csengetése között megdobbannak a lábak, pendülnek a kardok.

Végre megelégli Jancsi és siet teljes felszerelésben ajtót nyitni a haragos ezredesnek.

Az ezredes csudálkozik ugyan a szokatlan jelenségen, de még jobban elbámul, midőn keresztülhaladva az előszobát, Jancsi megelőzi őt, belép előtte a szobába és tisztelgően leeresztett karddal, feszes állásban, egy castiliai ricohombre méltóságával jelenti:

— Somogyváry Géza ezredes ur ő méltósága!

Richárd e közben leveti sisakját, meghajtja magát és igy szól:

— Bocsánatot kérek ezredes ur, hogy várattuk, egyéb szórakozás hiányában tanitom inasomat a vivásra és nem hallottuk mindjárt a csengetést. Méltóztassék helyet foglalni.

Ezzel leveszi plasztronjának többi részeit is, melyeket Jancsi összeszed és velök kioldalog.

— Eljöttem hadnagy ur megnézni, mit csinál. Ah! Caesart olvasgatjuk!

— Sajnos ezredes ur, nem eredetiben. Annyira nem tudok latinul.

— Jó, jó, hadnagy ur, igy is szép, mondja az ezredes és meglehetős szünet keletkezik, mely alatt az ezredes nagy léptekkel fel és alá jár a szobában.

Körülnéz, egyszerre csak megakad a szeme egy olajfestményen, mely fiatal tisztet ábrázolt, régies egyenruhában, fehér kabáttal.

Az arcz feltünően hasonlitott Richárdhoz.

— Ki ez? kérdi mohón az ezredes.

— Atyám, Helmburg Leo, elesett mint főhadnagy a königgräczi csatában.

— Igen, ő az, kiáltott fel élénken az ezredes. Legjobb pajtásom volt, oldalam mellől teritette le a burkusok gránátja. De hát hogy lehet az, hisz az én Leom tudtommal nőtlen volt . . . Már régen akartam Öntől megkérdezni, hogy nem rokona-e és csak azért nem tettem, mert, mint mondom, én Leot nőtlennek tudtam és különben sem volt semmiféle rokona.

— Atyám szegény fiu volt — viszonzá Richárd, és anyámnak szülei nem akartak a házasságba beleegyezni, azért titokban kellett megesküdniök és azért tartotta atyám házasságát is titokban.

— Csodálatos véletlen mormogá az ezredes. No, de beszélünk erről majd máskor bővebben; most dolgom van, mennem kell. Mindenekelőtt feloldom Önt hadnagy ur szobafogsága alól. Csak arra kérem, mondja meg nekem őszintén, nem mint ezredesének, hanem mint atyai barátjának, hogy hol volt Ön azalatt, mig a kaszárnyában kellett volna lennie.

— Ezredes ur, azt nem mondhatom.

— Tehát uj barátjának első kérelmét nem teljesiti? Én javát akarom és fölösleges megjegyeznem, hogy nyilatkozatát diskréczióval fogadom.

Richard már ingadozott, erősen ingadozott.

— De ezredes úr, én . . .

Az ezredes rázta a fejét.

— Hát olyan rossz helyen járt, hogy nem meri megmondani? No, de nem firtatom tovább, csak annyit mondok, Richárd, ne legyen olyan makacs. Látja, az én Leo barátom őszintébb volt.

Ennek Richárd már nem tudott ellenállani, kiveszi tárczájából a végzetes dinsztczettlit és odanyujtja.

— Hát ez mit jelentsen? — kérdi elálmélkodva az ezredes. — Oh a kis boszorkány, még mire nem adja a fejecskéjét. Jó, hogy csak olyan kis lány még, különben ráfognák, hogy «maga jár a legény után». De miért nem mutatta ezt nekem a kihallgatáson?

— Kérem, ezredes úr, szivesen eltürtem a büntetést, csakhogy . . .

— No, csakhogy — toldá az ezredes.

— Csakhogy Ilona kisasszony dorgatoriumot ne kapjon.

— Ne izéljen, hadnagy úr, csak nem azt akarja mondani, hogy szereti az én kis leányomat?

Richárd küzködik magában, vajjon megvallja-e az igazat: érzelmének melegét, szivének repesését.

E pillanatban feltárult az előszoba ajtaja és belebben rajta Ilona kisasszony. Oda szökik papájához, össze-vissza csókolja, közbe Richárdot is üdvözli egy kurta fejbólintással és azután egy leirhatatlan tekintettel, melyben a gyermekes dévajság, a kislányos naivitás, a hajadoni szemérem és az asszony sejtelmes boldogsága vegyültek édes harmoniába, odafordult atyjához:

— Papa, mit felelt neked most a hadnagy úr? Nem hallottam.

— Hogy kerülsz te ide? förmedt az ezredes leányára.

— Hát tudja papa, tegnap kérdeztem a papától, hogy miért nem jön már Helmburg hadnagy úr látogatóba. Papa meg azt mondta, hogy nem jöhet, mert beteg Ma meg azt beszélték nekem, hogy a hadnagy úr nem beteg, hanem szobafogsága van és azt azért kapta, mert átadta az iskolát engedély nélkül a kis kadétnak. De ennek papa én voltam az oka, mert én hivattam el uzsonnára hozzánk és nem akartam, hogy ártatlanul szenvedjen, azért siettem papa a városba.

Az ezredes nem válaszolt, hanem Helmburg hadnagyra pillantott.

Richárd lesütötte szemeit és félénken kérdé:

— Szólhatok-e ezredes ur?

Az ezredes jóságosan int a szemeivel. Richárd pedig suttogva mondá:

— Ilona kisasszony, tudna-e engemet szeretni? Akar-e az én kis feleségem lenni?

*

Néhány percz mulva Jancsi inas álmélkodva ajtót nyitott az ezredesnek, a Zimmerarrestantnak és Somogyváry Iluskának, ki belecsimpajkodott Helmburg Richárd hadnagy izmos karjába.

Peiszner M.

A DUNAPARTON.

A Hangli tömve és a korzón
Nincs egy tenyérnyi hely üres;
Ezer szép lány s menyecske sétál,
Mind oly kedves és olyan fess:

A menny kárpitján csillagfény gyul,
Hajók szelik a kék Dunát
S dalos madár édes danája
Röpül a hűs szellőkön át.

. . . Bájos leány merengve nézi
Az emberárt, zúgó habot
S a tündéri szép panorámát,
Mely az égbolton fenragyog.

Hallgatja a madár-csicsergést,
Szivja virágok illatát . . .
— — S csak másnap reggel vette észre,
Hogy — *jól meghűtötte magát.*

Aloe.

FRANCZIA NEMZETI ÜNNEP JULIUS 1-

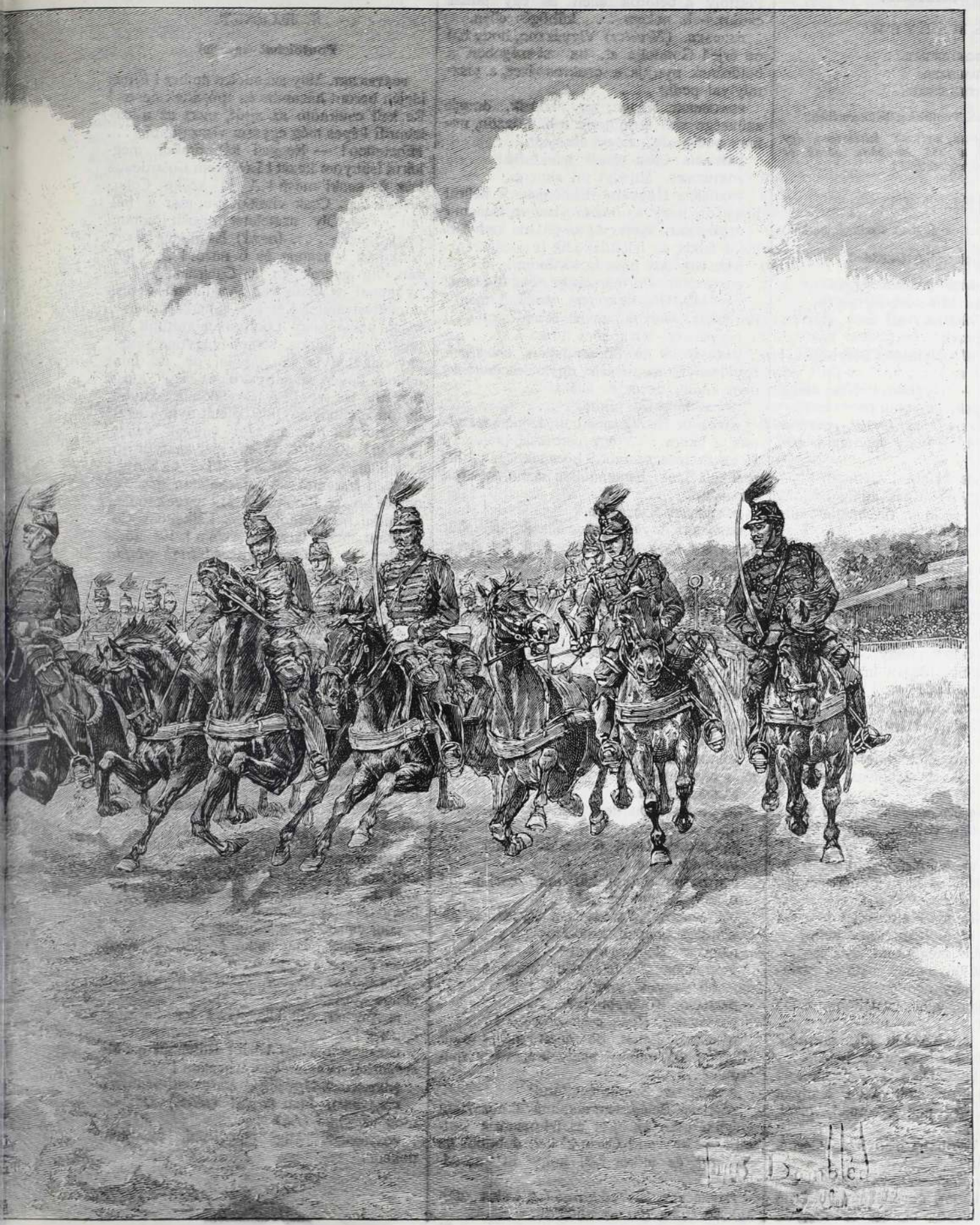

ÉN — FELVONULÁS A LONGCHAMPSON.

KÉT ÓRAKOR ÉJFÉL UTÁN.

BOHÓZAT EGY FELVONÁSBAN.

IRTA: **LABICHE.**

SZEMÉLYEK:

PONTBICHET
DARDARD
COLARDEAU

Történik Párisban, Pontbichet hálótermében.

(Tetszés szerinti terem, melynek hátterében ágy van, balra állvány, a jobb sarokban ablak és két mellékajtó.)

I. JELENET.

(Sötét van. Pontbichet az ágyban alszik és horkol.)

Pontbichet (majd) **Dardard.**

DARDARD. (*Kivülről hevesen megrázza a csengetyűt*) Nyissa ki! . . . Nyissa ki!

PONTBICHET. (*Felébred.*) Mi az? Ha jól hallottam, csengettek!

DARDARD. (*Kivül.*) Nyissa ki! Nyissa ki!

PONTBICHET. Ki az!

DARDARD. Én. — Gyorsan! Nem érek rá! Hevülök, égek, lángolok!

PONTBICHET. (*Leszáll az ágyról, gyertyát gyujt, nadrágot húz*) Nagy ég, talán tüz van a házban?

DARDARD. Nyissa ki már! Gyorsan!

PONTBICHET. Ugy is! Csak addig várjon, mig felöltözöm! — Mily türelmetlen emberek ezek a tűzoltók! . . .

DARDARD. Jó, várok! (*folytonosan csenget*)

PONTBICHET. Rögtön, rögtön! Miért csenget folytonosan?

DARDARD. Hogy ne aludjék ismét el!

PONTBICHET. (*Kinyitja az ajtót*) Itt vagyok már tűzoltó uram! De náthám van és azért megmondom, hogy . . . (*észreveszi őt.*) Mit látok? Idegen ur . . . Sisak nélkül . . . Mi tetszik?

DARDARD. Kérném uram! egy szóra!

PONTBICHET. Hogyan? Ily időben? hát hány óra van?

DARDARD. Két óra éjfél után! De az nekem mindegy! Nem türhetem tovább! Nem türöm!

PONTBICHET. (*megijed, magában*) Két óra!?... Még elővigyázatlan voltam, hogy e férfiút bebocsátám!

DARDARD. Uram, én férfiú vagyok, a ki nem ér rá! Tehát röviden mondja meg: ön-e az vagy nem?

PONTBICHET. Kicsoda? Micsoda?

DARDARD. Az atya. Igen, vagy nem?

PONTBICHET. Már megbocsát . . .

DARDARD. Volt ön tegnap este a szinházban? Igen, vagy nem?

PONTBICHET. Igen, egész családommal. De már megbocsát . . .

DARDARD. Ön zártszékben ült, második sor 13 szám, balra. Igen vagy nem?

PONTBICHET. Igen. De . . .

DARDARD. És ön mellett fiatal leányka ült — leányka egy pár szemmel, orral, szájjal, hogy . . .

PONTBICHET. Valóban, leányom, Cornélia volt. S aztán?

DARDARD. (*Felöltőjét leveti.*) Aztán? . . . Ez elegendő! Uram, nevem Dardard Ernő Dumiracból Bordeaux mellett és vagyok bátor Cornélia kisasszonynak kezéért esedezni.

PONTBICHET. Ah! — Uram, ön tréfál velem? Hogy mer ön éjnek idején a ház szentélyébe tolakodni s csak is azért, hogy őrült szeszélyét kielégitse?

DARDARD. Gyanakodik uram? Én azért jövök . . .

PONTBICHET: Menjen inkább!

DARDARD. Szó sincs róla!

PONTBICHET. Uram, figyelmeztetem önt arra, hogy szekrényemben két tárgy van... Pisztoly a betörők ellen és egy pohár czukros-viz nekem . . . köhögés ellen.

DARDARD. (*Nevetve*) Vigyázzon, hogy baj ne érje! Gondolja el, ha sietségében a betörőnek nyujtja a czukros vizet, a pisztolylyal pedig . . .

PONTBICHET. Uram, úgy látszik, önnek szüksége van arra, hogy tréfát üzzön, nekem pedig arra, hogy aludjam.

DARDARD. Csak tessék lefeküdni!

PONTBICHET. Mihelyt ön elment.

DARDARD. Hogyan? Elmenjek a nélkül hogy őt, hogy Cornéliát viszont lássam?

PONTBICHET. Miért is ne? Ön kedveért majd felkel és felöltözködik!

DARDARD. Azt nem is kivánom!

PONTBICHET. De mérsékelje magát uram!

DARDARD. Oh, úgy nem ismer engem! Bordeauxi vagyok, heves vérem van . . .

PONTBICHET. Mi közöm hozzá?

DARDARD. S ha Bordeauxban valakinek egy leányka megtetszik, ugy belészeretnek, nem kérdik nevét és állását . . .

PONTBICHET. De uram! . . .

DARDARD. Ha hintóban ül, felkapaszkodnak a bakra . . . egy ostorcsapás . . . . De nem tesz semmit! Leesnek . . . ismét felkelnek, bemennek a házba, az atya elé lépnek . . .

PONTBICHET. De uram!

DARDARD. A vén medve alszik, felkeltik őt és igy szólnak hozzá: Kelj fel öreg, húzd fel nadrágodat és add ránk áldásod!

PONTBICHET. Úgy! És mindenki ilyen Bordeauxban?

DARDARD. Mindenki!

PONTBICHET. De Párisban nem ez a divat! Ha megzavarják édes álmunkat, ugy botot fogunk és kiverjük az éjjeli alkalmatlankodót!

DARDARD. Bocsánat, de ezt nem hiszem el!

PONTBICHET. Röviden: Ön leányommal akar beszélni?

DARDARD. Igen.

PONTBICHET. Ön nem fog vele beszélni!

DARDARD. Nagyon jó!

PONTBICHET. Nőül akarja őt venni?

DARDARD. Igen.

PONTBICHET. Akkor hát nem veszi nőül!

DARDARD. Nagyon jó!

PONTBICHET. És most lesz oly szives jóakaratulag távozni, különben . . .

DARDARD. Nem megyek!

PONTBICHET. Ne feledje el, hogy én izmosabb vagyok, mint ön és igy

DARDARD. Kövérebb is? . . .

PONTBICHET. Nem, csak erősebb!

DARDARD. Lehet, de azért mégis csak tőlem függ, vajjon megyek-e, vagy maradok?

PONTBICHET. Szeretném látni!

DARDARD. Belépésem alkalmával bezártam magam után az ajtót és lehuztam a kulcsot — itt van! Csak ki kell dobnom az ablakon és akkor kell hogy itt maradjak!

PONTBICHET. Téved uram! a kulcs után kidobhatnám önt az ablakon.

DARDARD. Oh kérem! Szükségtelen. Jó fiu vagyok, el is megyek, de még — visszajövök! Számithat rá! Egyelőre megrendelem a menyasszonyi ajándékot.

PONTBICHET. A menyasszonyi . . .

DARDARD. . . . Ajándékot. De ne busuljon, meg lesz velem elégedve! Tessék a kulcs!

PONTBICHET. De ez már sok! (*Kinyitja az ajtót*).

DARDARD. Viszontlátásra . . . apósom! (*Gyorsan el*).

II. JELENET.

Pontbichet (egyedül)

PONTBICHET. Mily szemtelen ember! Éjnek idején beront házamba és apósának nevez! Be kell csuknom az ajtót, mert ez a szeleburdi képes még egyszer visszajönni!... Hihetetlen! — Reggeli két órakor megkérni leányom kezét! Leányom Colardeaué lesz és senki másé! A jó szőke Colardeau! . . . Csak visszatért-e már a bálból! . . . Oly tiszteletet tanusit irántam, hogy igazán . . . (*nevet*) És mindig nevet. Kinyitom a számat és ő nevet! . . . Igazán, vig gyerek ez a Colardeau! Leányommal is jóban van; természetes: hisz unokatestvérek! Két éve ismerik már egymást, azóta hogy Lochesban voltunk látogatóban. Sajnos, semmi vagyona sincs; egy nagybátyja van ugyan, de ez mint hallom kövér, rövidnyaku és egy kicsit fösvény. De sebaj! A lakodalomig leányom hozományából egy kis üzletet nyitok neki! De uramfia, hisz én sem vagyok valami gazdag! Keztyüs, ki egy pár keztyüt huszonkilencz sous-ért ad el! . . Ejnye! Negyed háromra! A haszontalan gascognei felzavart álmomból! Mit tegyek most? Elaludni nem tudok! . . . Felkeltem Colardeaut, majd társalog velem! Ez kötelessége. — (*Colardeau szobájának ajtaján kopog*). Colardeau!

III. JELENET.

Pontbichet, Colardeau.

COLARDEAU. (*a szinfalak mögött.*) Mi az? hallom! Alszom!

PONTBICHET. Sebaj! Csak kelj fel!

COLARDEAU. Ön az, Pontbichet papa?

PONTBICHET. Igen. Siess!

COLARDEAU. (*Kidugja fejét az ajtón.*) Tán baja van, papa?

PONTBICHET. Bajom ugyan nincs, hanem unatkozom!

COLARDEAU. (*Nevet.*)

PONTBICHET. (*magában.*) Már ismét mondtam egy jó vicczet! (*Colardeau tovább nevet.*) Jó, jó, fiam. Azért keltettelek fel, hogy társalogj velem!

COLARDEAU. Most mindjárt?

PONTBICHET. Hát mikor? Tán a jövő héten?

COLARDEAU. (*Nevet majd elhallgat.*) De álmos vagyok!

PONTBICHET. Mit állasz itt? Jer be már egyszer!

COLARDEAU. Nem lehet! Ruhámat az álarczosbál ruhatárában hagytam!

PONTBICHET. Úgy jöjj be álarczosruhádban!

COLARDEAU. Igen papa! (*félre.*) De álmos vagyok! (*El.*)

PONTBICHET. Mig megvirrad, nevethet nekem!

Folyt. köv.

A DESZKAVÁRI KIRÁLYFI.

IRTA: BENEDEK ELEK. 2

A kicsi királykisasszony mindent jól látott, de nem szólt semmit. Jönnek haza az udvarbéliek, jön a főkertész, látja a szörnyü pusztitást, ordít torkaszakadtából: Hol vagy Nemtudomka? gyere elé, te akasztófára való! — de bezzeg nem jött elé Dániel, úgy kellett előhúzni a kocsiszinből, hanem mikor ütni akarta a főkertész, a kicsi királykisasszony lekiáltott az ablakából: — Kertész bácsi, ne bántsa Nemtudomkát, nem oka az semminek!

Harmadik vasárnap éppen ugyanez történt, csak most aranyszőrü paripával rugatta szét a kertet. Na, még egyéb is történt. Mikor a kertet széjjel rugatta, oda ugratott az ablak alá, megölelte a kicsi királykisasszonyt s megcsókolta.

Volt a királynak még két leánya, idősebbek a kicsi királykisasszonynál. Azt mondja egyszer a király: — Na édes lányaim, most már elég nagyok vagytok mind a hárman, férjhez is mehetnétek.

Még aznap ki is hirdette ország-világszerte, hogy jöjjenek az udvarába mindenféle herczegek s királyfik, hadd válaszszon közülök a három leánya.

Nem kellett nagy hivás, jöttek a világ minden tájékáról, annyian jöttek, hogy belepték az udvart. A két idősebbik kisasszony első nap választott magának férjet, de a kicsi királykisasszonynak egy sem tetszett.

— Jól van, — mondá a király, — ha nem tetszenek herczegek, királyfiak, jöjjön ide minden legény, a kinek tetszik, s válaszsz azok közül magadnak szived szerint valót.

Jöttek az udvarba, gazdag s szegény legények mindenféle rendből, de a kicsi királykisasszony ezek közül sem választott, egy legényen sem akadott meg a szeme.

Eléhivatta a király az udvarbéli cselédeket is, csak éppen Dániel nem volt köztük, de a királykisasszony rájuk se nézett.

— Van-e még valaki az udvaromban? — kiáltott a király nagy haraggal.

Mondták, hogy nincs itt senki más, csak az a félkegyelmű Nemtudomka.

— Hát hivjátok elé!

Egyszeribe elé hivták Dánielt, s hát amint eléjött, nevetősre változott a kicsi királykisasszony arcza, ragyogott a szeme mint két fényes csillag s mondta nagy örömmel: — Ezt választottam uramnak, édes apám!

Ámult-bámult minden ember, a király pedig erősen szégyenlette a dolgot. De ha már szavát adta, meg is tartotta s még aznap összeeskettette a kicsi királykisasszonyt Dániellel.

Egyszerre tartották meg a három lakodalmat, de Dániel került-fordult egyet a palotába s egyszerre csak eltünt a lakodalmas népek közül. Lement az udvarba, s ott járt kelt egymagában. Hiába hivták vissza, hogy menjen fel a palotába s ha már igy van, a hogy van, tánczoljon egyet a menyasszonyával. Ő most is csak minden szóra azt válaszolta: — Nem tudom.

Na, eltelik, elmulik a lakodalom. Dánielnek a palotával szemben épitettek egy deszkaházat, ott kellett hogy lakjék a feleségével. Még ebédre, meg vacsorára is csak nagy ritkán hivták fel a palotába, mert az egész familia erősen szégyenlette ezt az atyafiságot.

Igy telt-mult az idő. Egyszer a király két idősebb veje vadászni megy s hivják Dánielt is.

— Na, Nemtudomka sógor, gyere velünk vadászni.

Mondta Dániel: — Nem tudom.

De alig hogy elmentek a sógorai, megrázintotta a kantárját, elejébe toppant a rézszőrü paripa s úgy elvágtatott rajta az erdőbe, hogy mire a sógorai odaértek, ő már jött is visszafelé. Találkozik a sógoraival, hanem azok nem ismerték meg s szóba állottak vele. Azt hitték, hogy valamelyik külsőországbéli királyfi. Hivták, hogy forduljon meg, s menjen velük vadászni.

— Nem megyek, — mondá Dániel — mert éppen vadászatról jövök. S hát csakugyan ott lógott a nyeregkápáján egy arany vadkacsa.

Na hiszen mindjárt közre fogták a sógorai, hogy adja nekik a vadkacsát.

— Én szivesen, — mondá Dániel — ha ti meg nekem adjátok a mátkagyürütöket.

Gondolták a sógorai: miért ne adnák, gyürü helyett majd más gyürüt csináltatnak.

Oda adták a gyürüt a vadkacsáért, aztán vissza fordultak, de előbb megkérdezték Dánielt, ki s mi legyen ő.

Mondá Dániel: — Én a deszkavári királyfi vagyok.

Azzal elváltak egymástól, de Dániel elejbük került s mire a sógorai haza értek, ő már ott álldogált a deszkaháza előtt a rendes gunyájában.

Megérkeznek a sógorok is s rá szólnak nagy hetykén Dánielre: — No Nemtudomka, miért nem jöttél velünk? Látod-e, mit lőttünk.

Felelt Dániel: — Nem tudom.

— De mi tudjuk, te bolond, ha te nem tudod, — kaczagtak a sógorok s aztán fölmentek a palotába s eldicsekedtek az apósuknak, hogy milyen szép arany vadkacsát lőttek.

Másnap megint elmentek vadászni s hivták Dánielt, de ő most is visszamaradt. Hanem, a hogy elmentek hazulról, megrázta a kantárt s most az ezüstszőrü paripa toppant elejébe s hozott Dánielnek ragyogó ezüst gunyát.

Mire a sógorok az erdőbe értek, ő már visszatérőben volt s egy arany szarvas lógott a nyereg-kápáján.

Közre fogták ismét a sógorai, hogy adja nekik azt az aranyszarvast, de ő azt mondta:

— Nektek adom, ha megengeditek, hogy az arany gyűrümet a homlokotokra süssem.

A sógorok ezt sem bánták, csak eldicsekedhessenek otthon az aranyszarvassal. Gondolták, szépen befésülik hajukat a homlokukra, soha senki meg nem tudja, hogy milyen nagy gyalázat érte.

Dániel most is hamarább ért haza s a deszkaház előtt várta sógorait, a kik nagy hetykén köszöntötték:

— Na, Nemtudomka, miért nem jövél velünk, látod-e, most megint mit lőttünk.

— Nem tudom — mondá Dániel.

— Bezzeg, hogy nem tudod, — mondák a sógorok, — mert bolond vagy, nincsen eszed, s a mi volt is mind elveszett.

Hej, volt nagy öröm a palotában. Csaptak nagy vacsorát. Csak úgy ragyogott a szeme az öreg királynak. Örvendett a szive, hogy ilyen derék két veje van, de sajgott is egy kicsit a harmadik veje miatt. Hej, haj, ha az is olyan derék ügyes ember volna!

Harmadnapra reggel ismét vadászni mentek a sógorok. Hivták harmadszor is Dánielt, de ő csak azt mondta: — Nem tudom.

— No, ha nem tudod, hát maradj, — csúfolódtak vele a sógorok s elvágtattak vele, mint a sebes szél. De Dániel is megrázintotta a kantárt, jött az aranyszőrü paripa az aranygunyával s elvágtatott ő is sebes szélnél sebesebben, még a gondolatnál is sebesebben, s mire a sógorok az erdőbe értek, ő már jött is visszafelé, és hozott a nyeregkápáján egy aranytúzokot.

Már messziről meglátták a sógorai s mondta az egyik: — Nézd a deszkavári királyfit, most már aranyszőrü paripán jár. Közre fogták, hizelkedtek neki, hogy adja nekik az arany túzokot is.

— Jól van, — mondá Dániel — nektek adom szivesen, ha megengeditek, hogy a hátatokra akasztófát süssek.

Egy kicsit húzódoztak a sógorok, de gondolták, csak nem halnak belé s azt már aztán csakugyan emberi szem meg nem látja, hogy akasztófa van sütve a hátukra. Szépen lefeküdtek a földre, hátukra süttették az akasztófát, s mintha semmi sem történt volna, haza nyargaltak az arany túzokkal.

Dániel már ott állott a deszkaház előtt, várta az ő hires vadász sógorait. Jöttek is azok mindjárt. Tánczoltatták a lovukat nagy kényesen s kérdezték Dánielt csufondáros hangon:

— No, te vitéz Nemtudomka, ma sem jöttél velünk. Ugy-e most sem tudod, mit lőttünk?

— Nem tudom, — mondá Dániel.

Volt nagy vigasság fent a palotában, Dániel pedig üldögélt a feleségével a deszkaházban nagy szomoruságban. Mennyit sirt a felesége, mennyit könyörgött neki, hogy beszéljen már valamit, mert ő bizonyosan tudja, hogy többet is tud annál a két szónál.

De Dániel csak a kicsi lovára gondolt, s ámbátor fájt a szive erősen, minden szóra azt mondta: Nem tudom.

Hát, — amint mondám — nagy volt a vigasság a palotában s volt a fiatal pár nagy szomoruságban. Hanem a mint üldögélnek, látja Dániel, hogy az ő kicsi lovának az árnyéka végig libben a falon. Kiszalad az udvarra, s hát csakugyan ott volt az udvaron az ő kedves lovacskája.

— Jó estét, kicsi gazdám, — köszöntötte a lovacska — jól megtartottad eddig a próbát, csak tartsd meg ezután is, s ne félj, megsegit az Isten.

Vége köv.

A GALAMB.

REGÉNY. 5

Irta: Márkus Miksa.

— Az én tisztelt vőlegényem, úgy látszik meggondolta a dolgot. Tudja doktor ur, nehéz dolog hűnek maradni. Kevesen próbálják meg s azok közül is sokan roszszul járnak. Itt vagyok én is.

Wölty doktor rosszat kezdett sejteni ebből a hosszú bevezetésből, csak azok beszélnek ily sokat, a kik nagyon kerülgetnek valami dolgot, a mit mégis csak el kell mondani.

— Remélem kisasszony, szólt, éppen csak azért, hogy mondjon valamit, remélem, ön azért megőrizte nyugodtságát és nem tett semmi olyat . . .

A gyászruhás nő hevesen félbeszakította az ügyvéd beszédjét.

— Olyat, olyat, a mi a törvényekbe ütközik, ugy-e? Vagy a mit a jó nevelés, vagy az erkölcs tilt?

Megvető mozdulatot tett a kezével.

— Könnyü beszélni önöknek, férfiaknak. Egész életükben csak arra gondolnak, hogy csalhatnák, bolondithatnák a nőket és minden csalás, minden bolonditás után úgy mulatnák, úgy nevetnek, újjonganak, mintha valami kitünő tréfa sikerült volna.

Wölty nyugodtan simogatta kétfelé, őszülő barna szakállát. A mit ez az izazért mert ez már igazán az ügyvédre tartozik.

A mikor megtudtam, hogy az az ur vőlegény, az első gondolatom az volt, hogy veszek egy 12 milliméteres revolvert és lelövöm. Óh, az én családomban nincsenek és nem is voltak félénk nők. De aztán meggondoltam a dolgot. Nem találná el, mi tartott vissza. Higyje el, nem a büntetéstől féltem, hanem attól hogy a képes lapokban kicsúfolják az arczomat. Tudja ez nagyon közönséges dolog. Mást gondoltam. Bizonyosan rosszabb volt, mint az első gondolatom. Bizonyosan rosszabb. Vasútra ültem. Ez volt az első ügyetlenség. Ez a zakatoló, unalmas szörnyeteg oly furcsa gondolatokat kelt az emberben. Az egyik állomástól a másikig azt hittem, Derék öreg asszony fogadott a régi kastélyban és nagyon csodálkozott, a mikor azt mondtam neki, hogy a leányával akarok beszélni.

De azt hiszem, meglátta rajtam, hogy nagyon szerencsétlen vagyok és nem akadályozott szándékomban. Bár megtette volna.

A kis leány, fiatal még szegényke, bámulva, félénken tekintett reám. Valami ijesztő lehetett a tekintetemben. Az első kérdésem az volt:

— Szereti ön a vőlegényét?

Wölty önkéntelenül azt mondta:

— Bolond kérdés.

— A nő egész nyugodtan folytatta, mondván:

— Igaza van. De okos dolgokat ország-

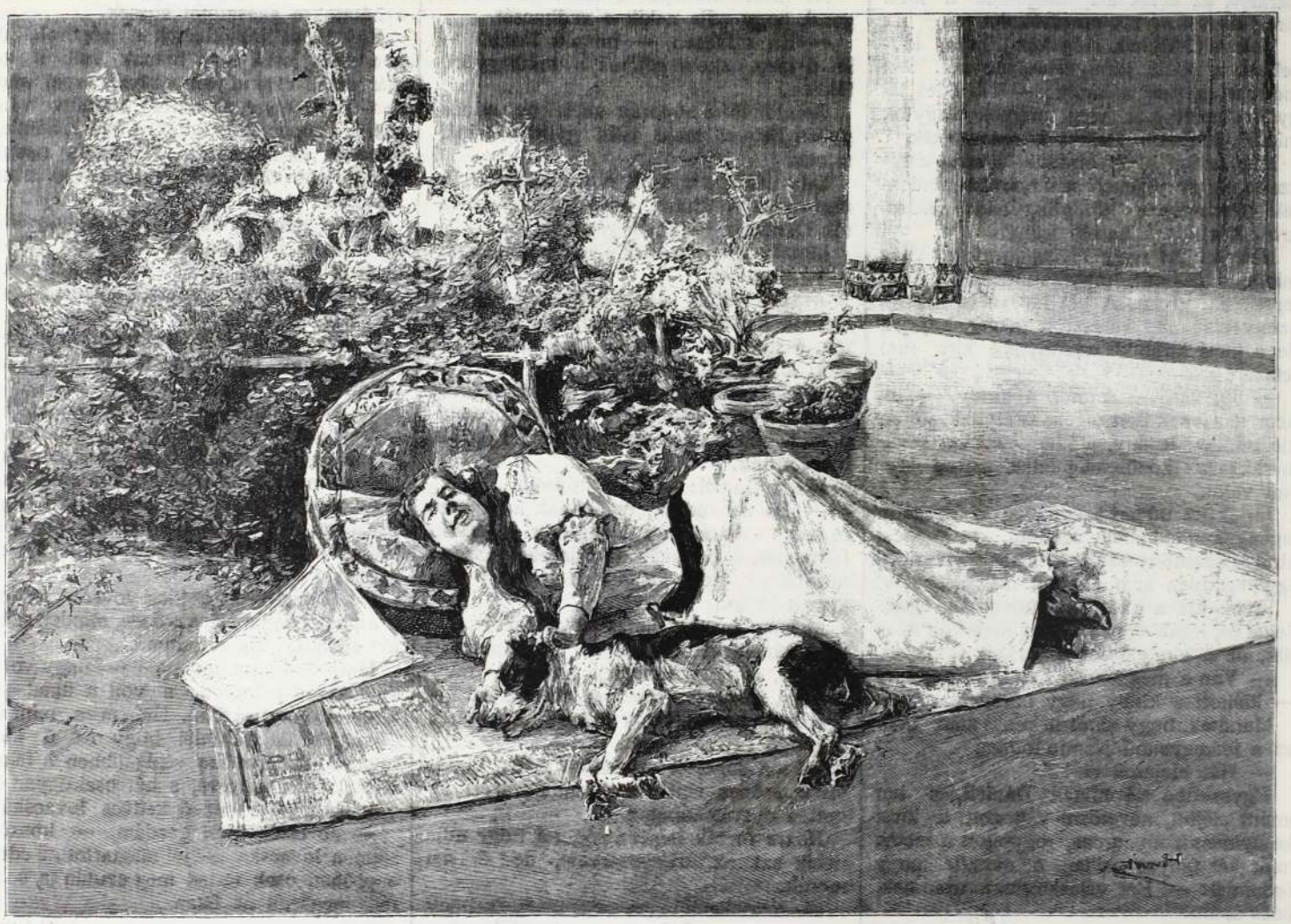

EBÉD UTÁN.

gatott nő itt beszél neki, annak ugyan semmi köze az informáláshoz, de sokkal jobb és okosabb ember volt, semhogy félbeszakitotta volna.

Csak mikor látta, hogy a nő hirtelen elhagyja beszédet és előre hajtja fejét, akkor szólalt meg:

— Legyen oly kegyes és mondja meg nekem, miért keresett fel engem.

A nő összerázkódott, látszott rajta, hogy zavarba jön.

— Bocsásson meg, én ostoba beszéddel untatom önt, pedig tudhatnám, hogy a Wölty doktor ideje drága.

— Nem azért szóltam.

— Jó, hiszen tudom, hogy ön udvarias ember. De éppen azért nem akarok visszaélni türelmével. Elmondom tehát, mit tettem. Nem a mese érdekessége kedvéért, hanem hogy megőrülök. A kalauz egyhangu kiáltásai, melyekkel az állomások neveit jelentette, ezek téritettek magamhoz. Az út derekán gondoltam a legbolondabbat. Eddig ugyan az volt a szándékom, hogy azt az urat keresem fel. Itt az jutott az eszembe, hogy jobb lesz a menyasszonyt meglátogatni.

Wölty kissé összeránczolta homlokát.

— Látom ügyvéd úr, hogy önnek nem tetszik ez. Most már talán én sem tenném meg. Azt hiszem, akkor, (ne nevessen) kissé őrült voltam. Az orvosok tudnak ily pillanatnyi elmeháborodottságról. Megváltottam a jegyet a menyasszony lakóhelyéig.

Délután volt, a mikor odaérkeztem. Erdélyben laknak. Olyan idő volt, a mikor még a medvék sem érzik jól magukat. gyülési képviselők és nem elhagyott lányok szoktak kérdezni.

— És mit felelt Önnek a leány?

— Semmit. Csak nézett rám. Mondhatom csudálatosan nézett rám, úgy, hogy megremegett a szivem. De kegyetlenül, őrülten ujra azt kérdeztem tőle:

— Szereti ön a vőlegényét?

Most végre megszólalt.

Halkan, csaknem siró hangon, mint a gyerekek, a kiket feleletre kényszeritenek, igy szólt:

— Mért kérdi ezt tőlem? Mit akar?

— Hogy mit akarok. Semmit. Csak éppen meg akarom mondani, hogy akár szereti, akár nem, az nekem mindegy, de én szeretem és ő évekig esküdött nekem, hogy ő is szeret. És ha el is veszi önt, a szerelme az enyém marad.

KIÁLLITÁS ANTWERPENBEN: A KIÁLLITÁS FŐÉPÜLETE.

A leány fölkelt a székről és az ablak felé hátrált.

Félt tőlem. Engem bosszantott ez. Fölugrottam és feléje mentem.

De ijedten hökkentem vissza.

A leány maga elé tartotta két karját és rettentően elsikitotta magát.

Épen a kialtásra lépett be az az ur. Ugy látszik vadászatról jött, a puska a kezében volt, oldalán a vadászkés. A mikor meglátott, egy sarokba dobta a fegyvert, odarohant menyasszonyához és eléje állva kiáltotta:

— Mit keres ön itt? Hogy mert ide jönni?

Folyt. köv.

kosztümjében, este pedig a szinházban ragyogott egy elegáns rózsaszin surah toilettben, szivét édes melegség futá el, a mint ott ült a látcsövek kereszttüzében, tudta, hogy szép, tudta, hogy bámulják szőke haját, égszin szemeit és átlátszóságig finom rózsás fehér arczát, örült és végtelen boldog volt, mert annyi szépség tudatában biztositva hitte magát, hogy állandóan le tudja bilincselni Sándort, az édes hunczut embert, ki mögötte ült és mindenféle csintalanságokat sugdosott fülébe.

Szinház után egy vendéglőbe mentek, hol érdekes műsoru hangverseny volt rendezve s hol annyi vendég volt, hogy alig leltek maguknak egy üres asztalt, végre akadtak egy négy teritékü kicsiny asztalra, hol édesen csevegve, bohóskodva költhették el vacsorájukat.

Egy magas, keresett eleganciával öltözött nő lépett be, feltünő hangosan beszélgetve férfi kisérőjével.

Sándor szive nagyott dobbant, midőn a hölgy felé szálló kaczér tekintetét látta; hogyan, csak nem fog megszólitani?

Nem is kellene egyéb itt a felesége előtt, ez tulságosan nagy büntetés volna azért az egynehány látogatásért, mit a nem éppen jó hirnek örvendő hölgynél nőtlen korában tett; még végig sem gondolhatta azt egészen, midőn legnagyobb rémületére Virág Nelli — igy hivták a szép sirént és kisérője asztaluknál helyet foglaltak.

Nelli bizalmasan köszönté Sándort.

Nem kapunk helyet, szabad ide ülni? kérdé mosolyogva s feleletet sem várva leült.

Irma szőke fejecskéjében valami furcsa zagyva gondolat keletkezett, mintha hallott volna arról, hogy Sándor meg Virág Nelli... Óh, óh, és ez most ide, hozzájok ül, bizalmasan köszönti férjét. Ifju vére arczába szökött s majd felpattantá finom bőrét, kutató tekintetett vetett férjére, ki szendén és lesütött szemmel ült mellette.

Látva jámborrá vált férjecskéjét, megnyugodott a szive, sőt titokban még el is mosolyodott.

De azért férjéhez hajolva egy erényes asszonyka kegyetlenségével jó hangosan sugta: menjünk, még azt hiszik ezekhez tartozunk; — aztán egy királynő méltóságával felállt és tekintetre sem méltatva

EGY CSÖPP MÉREG.

ZACHARIÁSNÉ KALLÓS ILONKA.

Még alig voltak túl a hivatalos mézes heteken, valóságban pedig csak úgy úsztak még a szerelem mézédes tengerében.

Mindazaltal a kis menyecske már kivágyott paradicsomi boldogságu kis otthonából, hogy bemutathassa ujdonat uj szép toilettjeit és megbámultassa parányi kis virág kalapját, mely igézően állt szőke fürtjein s mely neki olyan asszonyos bájt adott.

Szóval Irma kiröppent puha fészkéből, délelőtt csak a templomba ment, ez már úgy szokás, először a templomba kell menni az uj asszonynak, és végre is ott is látni fogják szürke

KIÁLLITÁS ANTWERPENBEN: AZ «Ó-ANTWERPEN».

asztaltársait, suhogott tova. Nelli szemeiben vészteljes villám lobbanása látszott, gyülölettel nézett végig az ifju asszonyon, aztán ajkát megvetően felbiggyeszté és indokolatlan kaczajjal fordult el.

Irma jónak látta kissé megkinozni férjét.

Ösmered te azt az asszonyt? kérdé és gyanakvó tekintetet vetett férjére.

Én, én? . . . hebegte Sándor — legkevésbbé sem.

— Akkor mért köszönt oly bizalmasan neked?

— Ah igaz, ugy látásból ismer, de ne nézz oly kutatólag drágám!

— Hát aztán? Ha ugy nézek is, valami rejtegetni valód van? . . Kérdé Irma czélzatosan.

— Nincs, felelt Sándor, szemeit lesütve s magában átkozva a sorsot, mely őt Nellivel összehozta és rettegni kezdett, hogy micsoda drukkokat fog ő kiállni, ha a sors ő méltósága valamennyi régi hölgyismerősével ily kiméletlen módon hozza össze.

Másnap délelőtt Irma, kis varróasztalkája mellett üldögélve varrt, de sehogy sém ment a munka, ezek voltak legunalmasabb órái, mig férje a hivatalban volt.

A szobaleány egy levelet hozott be, férjének volt czimezve.

Irma hanyagul kézikosarába dobta és ujra varrni kezdett; majd fehér kis kezei ölébe hulltak s ő álmodozva dőlt hátra székében; aztán a levél után nyult, babrált vele, forgatta ide-oda és találgatta, hogy valjon ki irhatta?

— Eh, mit találgatom, — gondolá, — hiszen máskor is felbontottam férjem leveleit, gondolatát tett követte és ő a következő szavakat olvasá:

«Rossz ember, miért volt az este oly hideg, hiszen máskor menyre-földre esküdözött, hogy szeret, hozza helyre hamar, jöjjön el ma este, úgy is már egy hete nem volt nálam, csókolja Nellije.»

Irma körül forogni kezdett a világ. Hát Sándor még most is szereti Nellit, még az ő ölelő karjaiból is elment ahhoz az...

Tévetegen nézett körül.

Hogyan, hát nem omlott össze a ház? Minden, minden, a régi rendben van, holott őt lelkében oly rázkódás érte, hogy összeomlott abban boldogság, remény. Sikoltva ugrott fel.

Tehát nem álom, való, minden tagjában remegve olvasta el még egyszer a levelet, aztán fuldokló zokogással omlott a földre, ugy szeretett volna ebben a perczben megsemmisülni.

Az ajtó lassan nyilt, a szobaleány jött kérdeni, hogy mi a baja?

Irma felpattant, lelkében fölébredt a női becsérzet.

Elestem, menjen!

Kiáltá indulatosan s a szobaleány csodálkozva visszavonult.

Irma pedig szaladni, futni szeretett volna, ki ebből a házból, ki, ki a világból is, hol a tiszta szerelmet igy a sárba tiporják.

Zavart agyában őrülten kergetőztek a gondolatok, nem, nem tudja bevárni férjét, nem tud többé arra az emberre nézni, el, el a mamához; de előbb a hűtlen számára pár sort ir, melyben arczába dobja álnokságát.

Férje szobájába futott és ott az iróasztalon a többi asztaldiszek között ragyogott egy fényes kis revolver. Irma felvette, meg kis táskában ékszereit, pénzét, a mit a mamától kapott és a kis fényes revolvert, közben elégtételt érzett, ha arra gondolt, hogy férje keresni fogja és nem leli sehol, aztán képzelni fogja szétroncsolt agygyal, vagy a Duna habjai között megmeredett tagokkal. Heves, fojtó fájdalom szoritá össze szivét, midőn édes kis otthona küszöbét keresztül lépte.

— Mit mondjak az úrnak, hova megy a nagysága — kérdé a szobaleány.

— Anyámhoz, szólt kurtán Irma és elsietett mellette.

A bérkocsisnak egy külvárosi vendéglő nevét mondta, mely leghamarabb eszébe jutott. És aztán ott a külvárosi vendéglő hiányos kényelemmel berendezett szobájában, fehér kis kezeit tördelve, kétségbeesetten járkált fel s alá, olykor meg-megállt a kopott aranyrámás tükör előtt és haragos fájdalommal nézte, hogy bárha arcza kissé halvány és szemei ki vannak sirva, még sem változtatta meg nagyon a fájdalom; pedig ő azt hitte, hogy ily égő kinnal szivében pár óra alatt megőszül, elsorvad, meghal. Oh miért is oly erős,

KIÁLLITÁS ANTWERPENBEN: A VÁROSHÁZA.

kája mellett üldögélve varrt, de sehogy sém ment a munka, ezek voltak legunalmasabb órái, mig férje a hivatalban volt.

A szobaleány egy levelet hozott be, férjének volt czimezve.

Irma hanyagul kézikosarába dobta és ujra varrni kezdett; majd fehér kis kezei ölébe hulltak s ő álmodozva dőlt hátra székében; aztán a levél után nyult, babrált vele, forgatta ide-oda és találgatta, hogy valjon ki irhatta?

— Eh, mit találgatom, — gondolá, — hiszen máskor is felbontottam férjem leveleit, gondolatát tett követte és ő a következő szavakat olvasá:

«Rossz ember, miért volt az este oly hideg, hiszen máskor menyre-földre esküdözött, hogy szeret, hozza helyre hamar, jöjjön el ma este, úgy is már egy hete nem volt nálam, csókolja Nellije.»

Irma körül forogni kezdett a világ. Hát Sándor még most is szereti Nellit, még az ő ölelő karjaiból is elment ahhoz az...

Tévetegen nézett körül.

Hogyan, hát nem omlott össze a ház? Minden, minden, a régi rendben van, holott őt lelkében oly rázkódás érte, hogy volt töltve, véghetetlen vágy fogta el dobogó szivét keresztül lőni ezzel a kis játékszerrel.

Hiszen úgy sincs neki miért élni, az a csepp méreg megölte az ő boldogságát örökké.

Leült, lázassan remegő kézzel irta:

— Megcsaltál, azzal kergettél a halálba.

Ledobta a tollat, felkapta a pisztolyt s fényes csövét oda szoritá pihegő keblére.

De e perczben ifju vére fellázadt a halál gondolatára s iszonyattal messze dobta a pisztolyt és leroskadt a székbe.

Forrongó agya lassanként csillapult, szivében a heves fájdalom mély, maró keservvé lett, s gondolkozott mitévő legyen? Férjét nem akarta bevárni, anyjához nem akart menni, hiszen Sándor első sorban is ott keresné, mert valami azt sugta neki, hogy hűtlensége daczára Sándor mégis szereti őt, de neki nem kell ilyen szerelem, ő nem akar egy oly nővel osztozni Sándor szivén. Oh még látni sem akarja többé, elmegy messze és ott lassan elhervad, meghal bánatában.

Becsengette a szobaleányt s bérkocsiért küldte. Aztán lázasan összepakkolta egy miért is nem tud megrepedni a szive? Leborult arczczal a pamlagra és zokogott keservesen.

Aztán lassankint mint gyöngéd anya gyermekét, fájó szivét álomba ringatta az emlékezés; lelke feledve a jelen fájdalmát, visszaszállt a multba, gondolatban ujra átélte a boldog gyermekkort és azokat a rózsás napokat, mióta Sándor neje volt.

Álmadozásaiból a szobaleány riasztá fel, égő gyertyákat tett az asztalra és aztán távozott.

Tehát már este van, és ő egyedül, egyes egyedül van ezen az idegen helyen! Félelem fogta el és úgy vágyott vissza, az ő kis elhagyott illatos otthonába.

De nem, meg akarta keményiteni szivét ujra elővette Nelli levelét és a mint átolvasta, gondolkozni kezdett; még sem lehet mind igaz a mit Nelli irt, hiszen mióta együtt vannak, férje minden estét vele töltött, lelke felujongott, de leküzdé az örömet, ki tudja, nem szabad elhamarkodni a dolgot, próbára kell előbb tennie a férjét. Az eszébe sem jutott, hogy Nelli azt a levelet bosszuságában irta, egy csöpp mérget akarván keverni boldogsá-

gába. Igen, igen, gondolá lángoló arczczal, elküldi férjének Nelli levelét és megizeni, hogy a küldő itt e helyen várja. És ha eljön, óh akkor nem habozik tovább, véget vet életének.

Becsengette a szobaleányt, elküldte a levelet és aztán várta tettének eredményét. Minél tovább várt, annál emésztőbb nyugtalanság vett erőt szivén, annál jobban rettegett, hogy férje eljön.

Eloltotta az egyik gyertyát, fehér kis kezébe szoritá a töltött kis revolvert, a szoba hátterébe ült le és szive csaknem kéjelgett ama gondolat borzasztóságán, hogy ha a férje eljön a Nelli nevében adott légyottra, a mint az ajtón belép, ő sziven lövi magát. Hadd essen kétségbe a hűtelen, látva halálvonaglását; elképzelte mint borul majd hült tetemére s még egy szóért, egy pillantásért esd.

Egy órája mult, hogy a levelet elküldte, tagjait a fokozódó izgatottságtól rázta a hideg, lélekzete elakadt. Végre lépteket hallott, az ajtó kinyilt, de Irma már nem látta ki lépett be rajta, mert eszméletlenül hanyatlott a földre.

Jó időbe került, mig a szobaleány eszméletre hozta és ő elolvashatta férje válaszát, és abban a levélben ki volt fejezve egy kétségbeesett férj őrjöngő bánata, a megvetés Nelli iránt és a vád, hogy neki tulajdonithatta neje eltüntét.

Irma egy félóra mulva már kis lakásuk előtt szállt le egy bérkocsiról, útközben felfogadta, hogy soha többé nem lesz féltékeny, mit később oda módositott, hogy ha csak oka lesz reá.

Dobogó szivvel futott fel a lépcsőn, több szobán végig ment, de férjét egyikben sem találta. Istenem — gondolá — nincs talán baja; óh ha kétségbeesésében megölte volna magát. Nesztelenül lépett be férje szobájába, mély csend honolt ott, a lámpa csak homályosan világitott sötét ellenzője alól. Az iróasztal előtt, fejét a szék támlájára hajtva mozdulatlanul ült Sándor, arcza halvány volt, szemei lecsukva, ugy nézett ki, mint egy halott.

Irma rémülettől kerekre nyilt szemekkel előre hajtott fejjel közeledett hozzá, keble majd szétpattant szivének kinos dobogásától, a mint igy állt keblére kulcsolt kézzel előre hajolva és férje arczát lesve, látja, hogy a lehunyt szempillák alul könyek peregnek.

Él!... sikoltá Irma és térdre omlott férje előtt.

Egy pillanat még és feledve van az a csöpp méreg; két szív gyors dobbanása boldogságról beszél.

A MULTBÓL.

I.

Amikor távozom
Mindig köszöntelek:
«Isten hozzád édes,
Kedves, Isten veled!

És elmondom híven
Miért megyek s hova?
S túl a mondott időn
Nem maradok soha.'

Olyan hűséges, oly
Engedelmes vagyok...
Leolvasom homlokodról
Minden gondolatod.

Oh mert ***arczképed*** *is*
Meg tudom érteni.
Még arczképed ellen
Sem merek véteni...

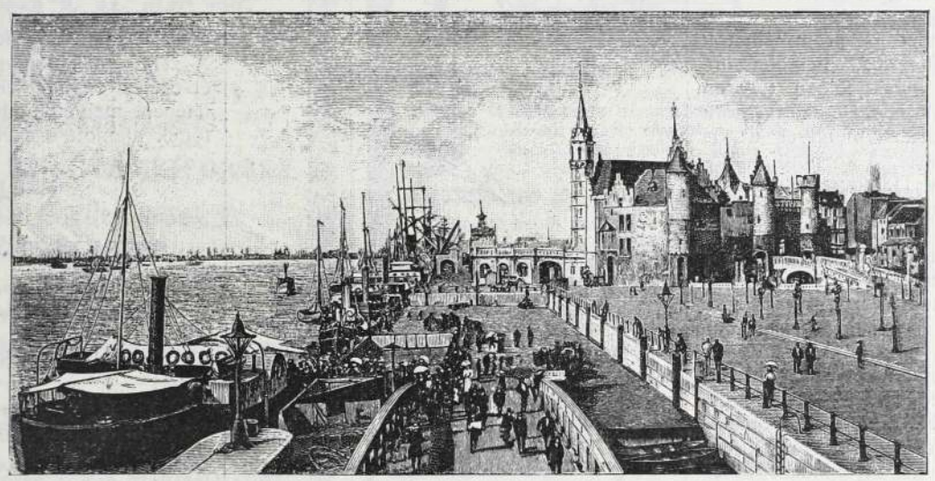

KIÁLLITÁS ANTWERPENBEN: A STEENI KIKÖTŐ.

S mikor hazatérek?
...Csönd, homály és magány...
Adjon isten, édes!
S nem felel a szobám.

Nem felel a szobám,
Nyomodra nem lelek.
De én azért mégis
Mindig — köszöntelek...

II.

Rabszolgád voltam? Hát föllázadok!
Vallásom volt szerelmed? Megtagadlak!
De szivemet te el nem dobhatod,
Mert megelőzlek — s aztán én kaczaglak!

S ha szemed sir, vagy villámmal ragyog,
Kimondom én a szót, hogy nem szeretlek!
... És a gyönyörtől sirva fakadok,
Ha látom, hogy az fáj a te szivednek...

III.

Nem olyan lány kell énnekem:
A ki pajzánkodik velem.
Mint a pille, csapong, repes:
Csak pillangó-pajtást keres.

Olyan leány kell énnekem:
Ki megbúvik a szivemen
S mig azt súgja: szeret, imád,
Sirat, sirat engem — s magát...

Sas Ede.

AZ ANTWERPENI LEVÉL.

Antwerpen, julius 14.

Antwerpen városának csak egy baja van: hogy nem taljánok lakják. Ez pedig öcskös baj. Volna csak talján itt a gazda, majd tódúlna a sok spleenes ángol és kontinenslakó, hogy megbámulja ennek a városnak ódon nevezetességeit s modern kifejlettségét. Mert rengeteg annak a műkincsnek és emléknek száma, a mely itt hirdeti a flandriaik dicsőséges multját s a modern anyagi és szellemi haladásnak eszközei is rendre feltárvák ebben a városban.

Sorozata elkelne az ilyen fajta Antwerpenből datált levélnek, ha megismertetni kivánnók ezt a pompás várost; de mostanság nem is ez a város maga érdekli az embereket, hanem az a nemzetközi kiállitás, melyet a szorgos belgák itt rendeztek.

Világkiállitásnak nem igen merik maguk az antwerpeniek se nevezni, mert a világ fotográfiájának csipetnyi volna ez az ekszpozicziő, a maga csekély dimenzióival s többkevesebb kisszerűségeivel. Szóval ez a világkiállitás nem ütött be, mint annyi más megboldogult kollégája sem. Csak nagyeszű ember volt a néhai vasminiszter, hogy eltávoztatta Magyarországtól azt a kozmopolitikus eszmét, mely nemzetközi kiállitással akarta rémiteni a nagyvilágot, a millenium alkalmára. Igen, tud rendezni világkiállitást Páris, mely önmagában is kész csodalátványosság, de a magunkféle s velünk együtt a java Európa csiribiri emberkéi alig produkálhatnánk olyat, a mi vonzana. Rosszul sikerült világkiállitás helyett többet ér egy jól beütött nemzeti kiállitás. Ez legalább nyujthat önállót, újat; az pedig csak banális másolata lehet egy volt párisi vagy londoni ekszpozicziónak.

Az antwerpeni világkiállitás fiaszkója — mert ezt tagadni lehetetlen — szintén a kaliber kisszerüségét vallja okul. A mi érdekes benne, az teljesen belefért volna egy országos kiállitás keretébe.

A grand pavillon gyönyörü flamand-belga műtárgyai, az ó Antwerpen egyrészének festői kulisszamása, mely egyuttal a kiállitásterület legnagyobb részét igénybe veszi, egészen nemzeti tárlat. A kiállitás másik érdekességét, a Congo állam

ÉRTESITÉS.

Az e lap julius 8-ikán megjelent 28-ik számában foglalt a csász. és kir. 6. hadtest területén tekvő állomásokban szükségelt következő czikkek u. m. széna, illetve alom, ágyszalma, tüzifa, kőszén bérbeadásának nyilvános árverésére vonatkozó hirdetmény figyelembe ajánltatik.

Kassa, 1894. junius 15.

Cs. és kir. katonai élelmezési raktár Kassa.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték 50 kr.
100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték 75 „
dobozokban,
névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLANDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,
k. ő- é könyvnyomdai nyomtatványok
BUDAPEST,
VII., Erzsébet-körut 28. sz.
(Wesselényi-utcza sarkán.)
Telefon-összeköttetés 55—53.

MATTONI-féle

ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ

BUDAPEST
KELENFÖLD.

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserü források. Ivó- és fürdőgyógymód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminő okok folytán kelet kezett lobos izadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyabeli visszamaradt izzadmányoknál: a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által elöidézett izgatottsági tüneteiknél: hurutos állopotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.

Fürdő-orvos: **Dr. BRUCK JAKAB,**
az országos közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges fekvés, félórányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékekkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.

A kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositással szivesen szolgál

Mattoni és Wille
Budapest.

Magy. kir. államvasutak.

82379/C. V. sz.

Legolcsóbb utazás

Bpestről Abbazia és Rohitsch fürdőkbe.

Az utazó közönség figyelmébe ajánltatik, hogy Budapestről a legolcsóbb utirány Abbaziába: Dombovár—Fiumén át Rohitschba: Zágráb—Krapinán át vezet.

Ezen fürdőhelyekre a fenti utirányokon át érvényes menetjegyek árai a következők:

1) Budapest keleti pályaudvarról Dombováron át Fiuméig vasuton gyorsvonattal I. oszt. 9 frt 60 kr., II. oszt. 7 frt; személyvonattal I. oszt. 8 frt, II. oszt. 5 frt 80 kr., III. oszt. 4 frt.

Fiuméból Abbáziába való hajóátkelésért személyenként 50 kr. jár.

2) Budapest keleti pályaudvarról Rohitschba Zágrábon át Krapináig vasuton, gyorsvonattal I. oszt. 11 frt 10 kr., II. oszt. 8 frt 20 kr; személyvonattal I. oszt. 9 frt 60 kr., II. oszt. 7 frt, III. o. 4 frt 75 kr.

Krapinától kocsin Rohitschig 4 frt. —

Budapest, 1894. junius 12.

Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

FOGAK

egészen természet utáni,
egyenként épugy, mint
egészség
fogsorok,
rágáshoz használhatók,
legujabb rendszer szerint,
fájdalom nélkül,
bámulatos olcsó
árakon
készittetnek.

Fog-specialista.

Király-utcza 47. sz. | **RÓNA IMRE** BUDAPEST | Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

TORONYÓRÁK,

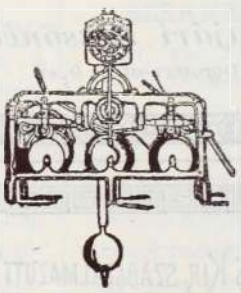

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly L.

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK

83283/CI. sz.

Magyar vasuti kötelék.

Kötelek dijszabás életbeléptetése.

A magyar vasuti kötelékben f. év julius hó 1-én III. rész 2. füzet czim alatt a mohács-pécsi vasut Üszög, Bánya és Szabolcs állomásairól a m. kir. államvasutak több állomására, teljes kocsi rakományokban szállitandó ásványszén, pirszén, (coaks) és szénvályog (briquets) küldeményekre szóló kivételes dijszabás lép életbe. Ezen dijszabás a m. kir. államvasutak dijszabási ügyosztályában megszerezhető. Ára 30 fillér.

Budapest, 1894. junius hó 15-én.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága
a cs. k. szab. mohács-pécsi vasut üzletigazgatósága nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

III. ÉVFOLYAM. JULIUS 29.

31-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Festetich Andor gróf. — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Egy nagyszerű találmány.** — **Szász Béla:** *Egy névtelen sír.* — **Sziklay János:** *Az anya.* — **Wickede F.:** *Annina.* — **Jókai Mór:** *Aforizmák.* — **Váradi Ödön:** *Ali Bimbam hurlai.* — **Labiche:** *Két órakor éjfél után.* — **Bárczy Dezső:** *Gizella.* — **Gaál Mózes:** *A dicsőség . . .* — **Benedek Elek:** *A Deszkaváry királyfi.* — **Márkus Miksa:** *A galamb.* — **Dr. Seregélyi Gáspár:** *Edisonnál.* — **Szinházi krónika.** — **—il:** *A győri városház.* — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

Dr. Ettmüller-féle

arczkenőcs

eltávolit minden

bőrtisztátalanságot.

Hosszabb használat után

a ránczokat is.

KAPHATÓ:

TÓTH E.-nél BUDAPEST,

III. Zsigmond-utcza 52, fő'dszint 2.

Árak: 1 tégely kenőcs 1 frt, 1 darab szappan 50 kr.

Buziás Elsőrangu gyógyfürdő

egészen ujonnan a legmagasabb igényeknek átalakitva és május 13-ától megnyitva a nagyérdemü közönség részére, suly fektetve a világhirü

lápfürdőkre és aczélforrásokra

hasonló a Spaa, Pyrmont, Schwalbach és pyrawarthi aczélforrásokkal, kitünő meleg- és hideg **aczél-fürdőivel, moór- és ásványfürdőkkel, tükörfürdővel** és **uszodával.**

Hidegvizgyógyintézet és Massage.

IVÓKÚRA

kitünő eredménynyel **vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok, kő- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérzési rendellenességeknél, magtalanság, idegbetegség, bujakór, csúz, köszvény és fejfájásoknál** stb. **Fürdő-idény május—október.**

«Buziás» gyógyfürdő vasuti állomás: Temesvár vagy Lugos. Társas kocsik az állomásnál. Allami hivatalnokoknak kedvezmény. Pazar villamos világitás a 80 holdnyi évszázados parkban. Czigányzene Rácz Laczi Budapestről. Elsőrendü konyha és kávéházi italok. A fürdőn állandó hirneves nőgyógyász van. Mérsékelt árak. Ismertetések kivánatra ingyen.

Fürdőigazgatóság BUZIÁSON.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik. Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete börből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

Magyar királyi államvasutak.

80706. sz.

HIRDETMÉNY.

— Osztrák-magyar kőszénforgalom. —

F. é. augusztus hó 1-jével a fentemlitett forgalomban a kivételes dijszabás 3-ik füzete lép hatályba, mely a magy. kir. államvasutak a dunántuli helyi érdekü vasut a győr—sopron—ebenfurti vasut a cs. kir. szabadalmazott déli vaspálya társaság és az esztergom—almásfüzitői helyi érdekü vasut állomásaira korona értékben kifejezett dijtételeket tartalmaz.

Ugyan azon naptól való érvénynyel a fentnevezett forgalomban a kivételes dijszabás 1. füzetéhez IV. és a kivételes dijszabás 2. füzetéhez III. sz. pótlék jelent meg, melyek több magyar állomásra közvetlen dijtételeket tartalmaznak.

Ezen nyomtatványok a részes vasuti igazgatóságoknál kaphatók.

Budapest, 1894. julius 13-án.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága,

egyszersmind a többi köteléki vasutak nevében is.

(Utánnyomat nem dijaztatik).

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

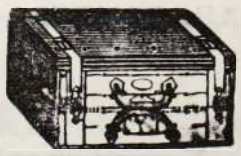

A legnagyob választék katonaiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

1894. évi julius 29. III. évfolyam 31. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

FESTETICH ANDOR GRÓF

az uj földmivelésügyi miniszter.

Habemus papam! Immár teljes a kabinet; a király kinevezte már azt a kormányférfiút is, a kinek jövendő hivatása a magyar állam gazdaságának felvirágoztatása lesz.

Elcsitulnak majd a szállongó hirek, melyek arról rebesgettek, hogy Wekerle nem bir embert fogni az agrikultur miniszterium élére s a hangos politika helyét elfoglalja az egyhanguan baktató, serczegő bürokráczia. Hanem Festetich Andor grófnak még lesz soká mit hallania a legutóbbi kormányválságról. Az ő hivatala, de még egyénisége is lesz az a tőke, a melybe számos-számtalan öcskös legény beleverni próbálja a fejszéjét. Csak aztán elég szívós legyen az a tőke, hogy a tompa élű szerszám valahogy bele ne nyomuljon. De sőt legyen elég rugalmas és szilárd, hogy a fegyvert visszapattantsa annak a fejéhez, a ki lecsapni készült.

Lesz kifogás az uj miniszter ellen elég. Hiszen gáncsolni tudunk; benne van ez már a vérünkben. Szemrehányásnak és direkt támadásoknak se leszünk hijával. De hát ez ne rémitsen el valami szörnyen. Hadd könnyitsen a szivén-lelkén, a ki akar, minek megzavarni a gusztusát?

Minek vett Wekerle homo novust magához? Mire való már ujra a hiú kisérletezés? Minek kell . . . Hohó! Álljunk meg előbb az első interpellácziónál, előbb feleljünk meg azokra.

FESTETICH ANDOR GRÓF.

Feleletképen pedig mi interpellálunk. Hát valjon az ugynevezett kisérletezéseknek olyan nagy kárát vallotta az ország? Aha! Ugy-e már meghőköltök ennél a kérdésnél, mert ott áll testi-lelki szemeitek előtt a közelmult történetének egyik legszebbik alakja, persze Csáky Albin gróf; ki hallott volt ezelőtt Csáky Albin grófról? Ki ismerte az ő nézeteit a tanügyi kérdésekre nézve? Ki tudott az ő egyházpolitikai tendencziáiról? S ime ki lett ebből az ismeretlen homo novusból?

Hisz még a homo novus Csáky gróffal szemben az uj földmivelésügyi miniszternek jelentékeny előnye is van. Mert ha rövid is Festetich Andor grófnak politikai szereplése, de azért elég derékra való és alapos. Ambicziója a képviselőházban mindig az agrikultur ügyek felé vonta s előadója is volt a legutóbbi büdzsé-tárgyalásoknak, a földmivelésügyi tárczának és ezenkivül még más földmivelésügyi kérdéseket is referált.

De meg lehet az ellenséget fogni a saját csapásain is. Csak elő kell venni azokat a tárgyalásokat, melyek a minisztert nélkülöző bársonyszék betöltéséről szinte napról-napra kombinácziókat eregettek világgá. Ott lelni már az első napon a jelöltek sorában Festetich Andor grófot. Hát honnan került oda a gróf ur azokba a ritkitott ciceróval szedett sorokba? Hiszen készséggel konczedáljuk, hogy igazuk van a tárgyatóknak, ha bűnbánóan azt gyónják e kérdésre, hogy azok a hirek merőben légből kapottak voltak. De már azt nem engedhetjük, hogy az ilyen légben való kapkodásokat tisztán esetlegesen szülött fantazmagóriáknak nyilvánitsák, mert ha igy volna, akkor akár Rezey Szilviuszt kultuszminiszternek, akár Pantocsek Rezsőt hadügyminiszternek, kandidálhatnák, pedig ilyen fura eset még nem esett meg a kacsaviiágunkban.

Másként vagyon ez a história, melynek rendje a következő: 1. Nincs földmivelésügyi miniszter. 2. Kell tehát hogy kinevezzenek földmivelésügyi minisztert. 3. Adatnak tanácsok a majdan kinevezendő miniszternek reszortjára nézve. 4. Kandidálások. 5. Jelöltek pedig: *a*) Az államtitkár. *b*) A földmivelésügyi bizottság elnöke. *c*) Zichy-Radó-Sándor-Talján-Kardos főispánok. *d*) *A földmivelésügyi bizottság előadója.*

Ezúttal az 5. *d*) pont ütött be. De alig akad a különböző pontok között olyan jelölt, a kinek abszolúte nem lett volna köze az ország földmivelésügyéhez. Hogy aztán mily mértékben, az többé-kevésbbé nem jelentős dolog, mert az a fő, hogy ne nevezzenek ki olyan embert, a ki multjával egyáltalán nem nyujtott volna biztositékot, hogy megállja majd a helyét.

Ám van még egy és más fontos körülmény, mely eltávoztatja az ab ovo tanusitott bizalmatlanságot.

Van-e okunk kételkedni, hogy a miniszterelnök olyan embert keresett a betöltendő miniszteri állásra, a ki majd meg tud felelni hivatásának. Bizony nincs okunk. Mert magától értetődik, hogy Wekerle az uj miniszterrel is csak erősiteni s nem gyengiteni akarta kabinetjét. Nos, ha Wekerle Sándor doktornak elég biztositék

volt Festetich Andor gróf személye arra nézve, hogy a földmivelési tárcza méltó reprezentánst nyer benne, úgy mért ne volna nekünk az uj miniszter egyénisége elég biztató. Hiszen bennünk nem oly közvetlenek az érdekek, mint a miniszterelnökben.

De végül még egyet. És pedig egy nemcsak hogy nem becsmérlendő, de nagyon is megbecsülendő érvet.

Vajon mi jogosit fel kételkedni Festetich Andor gróf lelkiismeretességében s hazafiságában? Bizonyára érezte a miniszterkanditátus annak a felelősségnek a sulyát, melyet magára vállalt. Nos, ha az ő lelkiismerete nem ellenkezett s engedte, hogy mégis felvállalja a terhet és ha az ő hazafisága nem gátolta meg benne, hogy oly poziczióra lépjen, melyen tudással, erővel, kitartással s szinte önmegtagadással kell *tenni*: akkor miért álljunk mi oda a köz elé, mondván: nézzétek az az ember ott elég lelkiismeretlen és hazafiatlan, hogy elvállaljon olyat, a mihez nem ért, olyat a mire képtelen. Ezt megtenni több volna a nyakas renitenciánál s a politikai félszegségnél.

Nem mondjuk el az uj miniszter érdemeit, melyeket eddigi szerény politikai szereplésének is tulajdonithatunk. De kimondjuk kereken, hogy Festetich Andor gróf eddig csak a közemberek egyike volt, a kiről nem akadt mit följegyezni. Biográfiájából se mondunk el többet, mint hogy 1844-ben született.

Ámde bizvást reméljük, hogy nemsokára lesz majd Festetich Andor grófnak terjedelmesebb életrajza, melyhez az adatokat a magyar agrikultura fellendülésének történetéből merithetni.

A HÉT.

Kristiania, jul. 23.

Csodás szép nappalok, de még szebb éjszakák, ezek a norvég ragyogó napok és fényes, fehér éjek. A villanyfény versenyre kél a holddal s a csillagokkal, s veszteségként homályosul el.

Egy uj világba kerültem, valósággal távol a régitől.

Nem mondhatom, hogy kultura nélküli, de más kulturája van. Villanyosvasuti kocsik zizegése hangzik fel a szobámba, a telenfondrótok keresztül-kasul szegik a várost, lóvasut, fogatok, néptömeg, előkelő üzletek, fényes szállók, — de mindez egy csodás világba ékelve. Az ember megérzi, hogy exotikus növények, bár ujságkioszkokkal telvék a terek, bár ujságkihordók lármája cseng végig a széles utczákon, mégis, mégis!

Elsőben is a nép. Európai viseletben járnak, de hanyagul öltözve, a finom izlés teljes hijával.

A nők tipusa veszedelmesen elrémitő. A dán nő valósággal *szépség* a norvég mellett. A magas, karcsú, kissé hirtelen szőke dán nő, a széles vállu, megtermett, erős, csontos norvég nő mellett egész filigrán szépséggé alakul át. Öles filigrán szépségek!

A város, ez a Krisztiánia, kihalt, csöndes, bár özönlik a nép az utczán, de mintha lábujjhegyen járnának. A jókedvnek, az élénkségnek nyoma sincs. Van-e kedvezőbb alkalom a fesztelen mulatságra egy lakodalomnál? Tegnap végignéztem egy esküvőt. Azt hittem temetnek.

Elsőbb is — ez a templom! Széles, hosszu padok, nehéz szőnyeggel beteritett parkettek, hogy zajtalan legyen a járáskelés.

Aztán jön be egy-egy alak, nők, fiatalok, vének. Az egyházfi végignéz, fel- s alájár, helyet jelöl ki. Két kutya kerül be, azok ugatva, bőgve rohanják át a templomot, az egyházfi kergeti őket, végre a kutyák kifutnak, az egyházfi Caesarként jön vissza. A lakodalmas nép egyenként érkezik. A nők fekete selyemben. A férfiak frakkban. Mindegyiken a nehéz munka nyoma. Járásuk lassu, nehézkes. Csönd. Végre jön a menyasszony. Az orgona megszólal, s bátyja karján lép be, a nagy, széles vállu leány.

A vőlegény nehéz munkájához illő párt választott.

A pap hozzájuk lép s beszélni kezd sokáig.

A fiatal pár előtte áll mereven. A pap halkan, siránkozva beszél, mintha bucsuztatót mondana. Kötelességtudásról, erkölcsi tudatról, az élet nehéz munkájáról beszél. Nem szerelemről, érzésről és boldogságról.

A munka — boldogság, kell, hogy az legyen. Morális problémákról gondolkozzanak. Életfeladatokat tüzzenek ki. A kórus megszólal. Négy nő énekel. Iszonyu rút négy asszony. Az egyik az elképzelhetetlenségig sovány. Hogy énekel, nyakán kidagadnak az erek. Aztán esküsznek, — vége.

Helyükre mennek. A vőlegény a férfiak közé ül, de az egyházfi figyelmezteti, hogy most a menyasszony mellett a helye. Zavartan foglal ott helyet. A pap üdvözli őket, s a menet megy kifelé, csendben, komolyan.

Milyen szomoru egy élet!

*

Csak a természet szép itt.

A német császárban van szentimentális érzés, a franczia hadifoglyok megkegyelmezése és norvég utazásai élénken bizonyitják ezt. Most is járja ezt az utat, fel az éjszaki pólusig. Csodálatos szépek a norvég partok, s Krisztiánia fjordja talán a legszebb. Sziklák, zöldes, termékeny földek egymást váltogatják. A sötét oduból hatalmas vizgörgeteg zuhan le. Amott, éjjel, az éjszaki fény ezüsthálóval takarja be a misztikus emberalaku hegyeket . . .

Világos, hogy ez a nép mélyen gondolkozóvá alakul ki ebben a környezetben.

A természet komorsága elveszi a jókedvét, de ad helyébe mély kontemplativ hajlamot. S csakugyan csak két dolog érdekli: morális problémák és a storthing vitái. Az előbbi magyar ember előtt teljesen érthetetlen, egy Björnsont, Ibsent csakis Norvégiában lehet teljesen megérteni.

De a politika — na ezt megértjük. Az a viszony, mely Svéd és Norvégia közt fennáll, mely természetes határvonal helyett, csinált határokat teremtett a két, a természet által egy országnak tervezett szövetséges állam közt, folytonos surlódásokra ad alkalmat. A nemzeti érzés itt nagy mértékben ki van fejlődve. A norvég nyelv alapjában egy a dánnal. Hát fáj ez a norvég hazafinak nagyon! A szójárások és a régi norvég nyelv alapján egy *ujat* akarnak teremteni. Arne Garborg e mozgalom feje. *Május 17*, az Unio napja, a lapjának a czime, mely ép ez unio ellen agitál. Norvég nemzeti állam: az ideálja.

Alapjában Ibsen is híve e felfogásnak, ő is uj, sajátos ortografiát használ s norvég szólásformákkal keveri a nyelvét.

Ibsen valóban nemzeti költő. Mindenki ismeri, szereti és tiszteli. A norvég humor még a gúnyjával is csak emeli. A *Tyrhans* (a norvég «Borsszem Jankó») ugyan rendszerint szór reá élczeket, de beczézgeti az élczeivel is. *Det norske Flag* (A norvég zászló) czimü verse a norvég nemzeti hymnusz lett.

Most kitünően érzi magát és egy uj drámán dolgozik, melyben — mint mondja — kerüli a szimbolisztikus vonatkozásokat, *egészen reális marad.*

*

S a világ eseményei ebbe a távoli városba valósággal leszürődve, izgalmukat vesztve jutnak el.

Hogy egy olasz mérnököt elfogtak nálunk, jelentőségét vesztve beszélik el a norvég lapok. Hogy Leconte de Lisle meghalt — nem is beszélik el.

Mennyivel fontosabb nekik az, hogy a *Nordstand* hétfő reggel elindult — az éjszaki sarkra. Hogy a *Tivoli*-ban egy magyarczigány társaság produkálja a magyar *nemzeti* tánczot, a csárdást. Pedig ez a társaság kankánt jár *sub titulo* csárdás. Huszonöt botot érdemelnének — naponként, annyira diszkreditálják a csárdást.

*

Van itt egy csodálatos régiség.

Egy szénfeketévé vált hajó, még a Wikingerek idejéből. 1867-ben Thune mellett találták. Ez a hajó egy Wikinger király sirja volt. A IX. s X. század történetében jelentős szerepet játszanak e bátor s harczias nordmannok, kik behajóztak a középtengerbe is s rablókalandjaikkal félelembe ejtették Európát.

Norvég szokás volt, hogy az ilyen hőst a saját hajójában temették el.

Igy került meg ez a hajó, 16 evezővel s a hajófenékben helyezték el a hős tetemeit, kincseivel s hősi emlékeivel. Természetesen a kincseket rég kirabolták, csak a hajó maradt meg még egész jó állapotban.

Most már fényes alkalom, hogy a vagtmester borravalókat harácsoljon össze az idegenektől, még vasárnap is, mikor pedig szabad — törvény szerint — a bejárás.

A kinek imponál a kinyujtott markával, az ad neki.

Hanem én ráidéztem a törvény szavait.

A bejáratnál különben elolvashatja mindenki, ki rászánja magát egy norvégiai utazásra s tud norvégül.

Lazzaroni

remekeiben, szebbnél szebb, diszesebbnél diszesebb nyomdászati művek kerülnek ki a sajtó alól . . . de vallják meg őszintén a tisztelt olvasók, birnak-e tudatával annak, hogy mennyi zseniálitás, mennyi leleményesség, mennyi izlés, mennyi fáradság és mennyi gondosság kell ahhoz, hogy egy olyan díszes nyomtatvány a könyvpiaczra kerüljön.

A közönség csodálja a szinpompát, az illusztrácziók nagyszerü tökélyét s mindazt, a mit egy szép nyomtatványon csodálni lehet, de vajjon hányan tudják, hogy mig ez a szép mű létesült, hány proczedurán ment keresztül? Hány kéz szorgoskodott körülötte? Hány agy tervezte? Hány gép bizonyitotta be rajta tökéletességét?

Vajjon a Magyar Géniusz olvasói közül hányan tudják, hogy az egyszerü aranynyomás fölött is legalább két gép munkásságának kellett eddig osztozkodnia?

Az egyik gép nyomta, a másik gép meg ráillesztette az aranyat . . .

Milyen lassan ment ez a kétszeres munka.

Nos hát, egy kitünő szakember hazánkfiának sikerült egy zseniális találmányával ezt a munkát ugyancsak redukálni. *Bloch* Manó, a «Kosmos» műintézet igazgatója, ugyanis olyan szellemes gépet talált föl, mely maga nyomja és mindjárt maga aranyozza meg a nyomtatványt és pedig körforgó szerkezettel, a mi azt jelenti, hogy az eddigihez képest huszszorta nagyobb gyorsasággal végzi a munkát. Természetes, hogy egy ilyen találmány a nyomdai iparban korszakalkotó és méltán keltett föltünést még a külföldi szakkörökben is, és annak hirére, hogy erre a találmányra éppen Németország, melyben annyira ki van fejlődve a nyomda-ipar, megadta a szabadalmat, igen számosan keresik föl még külföldről is a «Kosmos» műintézetet, hogy egy magyar szakembernek ezt a találmányát megcsodálják.

Azt hiszszük olvasóinkat is különösen érdekelni fogja ez a szellemes gép, (hiába, a gép is lehet szellemes!) melylyel a hirlapok már is sokat foglalkoztak és ez

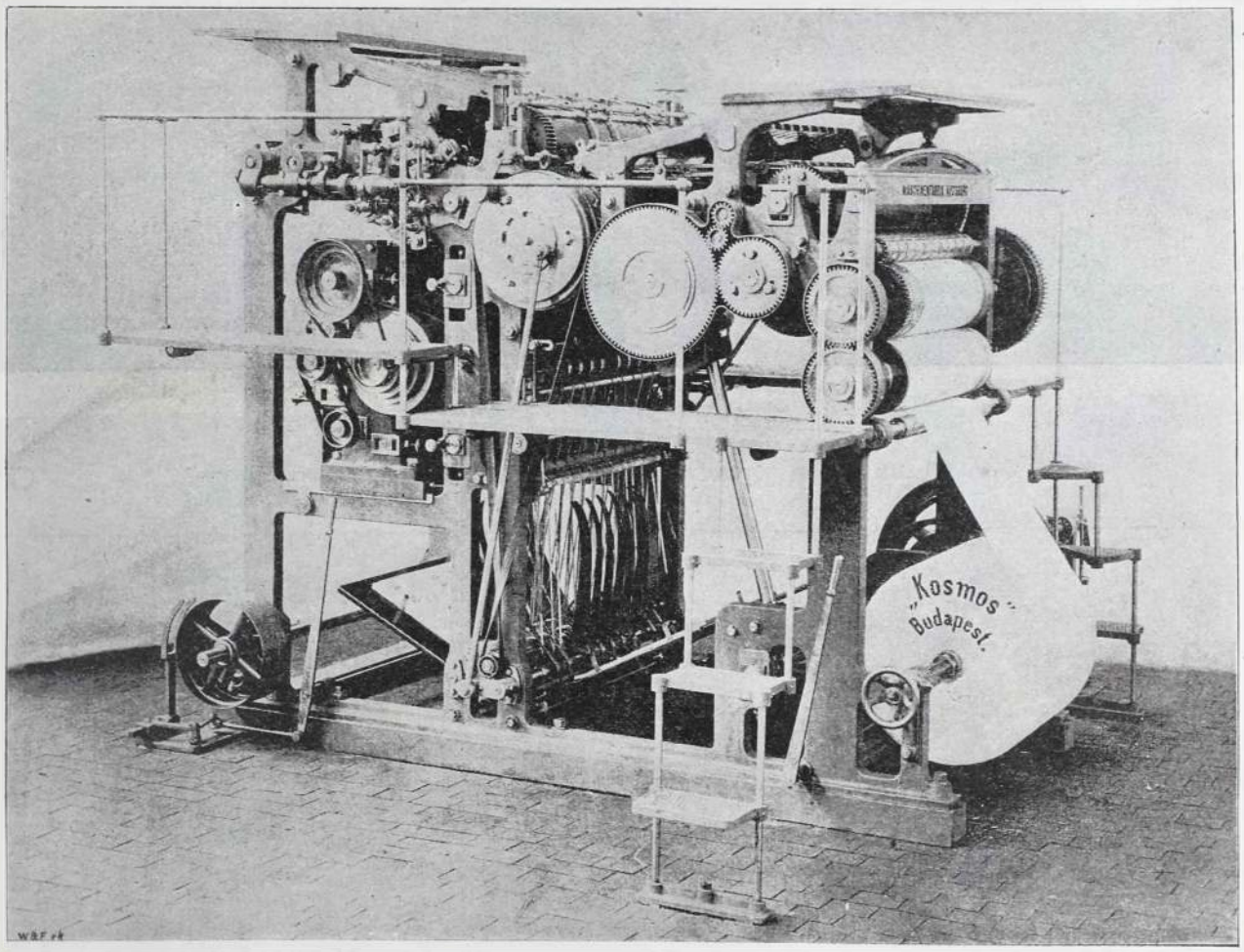

NYOMÓ ÉS ARANYOZÓ KÖRFORGÓGÉP.

EGY NAGYSZERÜ TALÁLMÁNY.

Ugy vagyunk vele, hogy mikor a jó izletes ételnek neki ülünk, hát bizony nem igen jut eszünkbe kutatgatni, hogy a szakácsné miféle ingredienciákkal tette azt izletessé, hanem jóizüen — minden elemezés nélkül — falatozni kezdünk. Ha egy szép alkotást látunk, csak nagy ritkán jut eszünkbe afölött törni a fejünket, hogyan is jött ez létre, mennyi fáradság, mennyi munka, mennyi találékonyság kellett hozzá, hogy az a mű olyan tökéletes legyen . . .

Nem keressük, nem kutatjuk, hanem élvezzük.

A nagy közönségnek csaknem naponta módjában áll gyönyörködni a nyomdászat

okból mutatjuk azt be jelen számunkban. A gép a «Kosmos» műintézetben, tehát abban a nyomdában működik, hol a Magyar Géniuszt is nyomják és lapunk előfizetőinek szivesen mutatjuk meg a gép működését, ha nyomdánkba elfáradnak.

Még csak azt akarjuk megjegyezni, hogy *Bloch* Manónak ez nem első találmánya a nyomdászat terén.

Ő volt az, a ki legelőször honositotta meg hazánkban a többszinben való nyomást körforgó gépen és ő alapitotta meg a legelső többszinü napilapot hazánkban, megelőzvén ezzel az egész világsajtót.

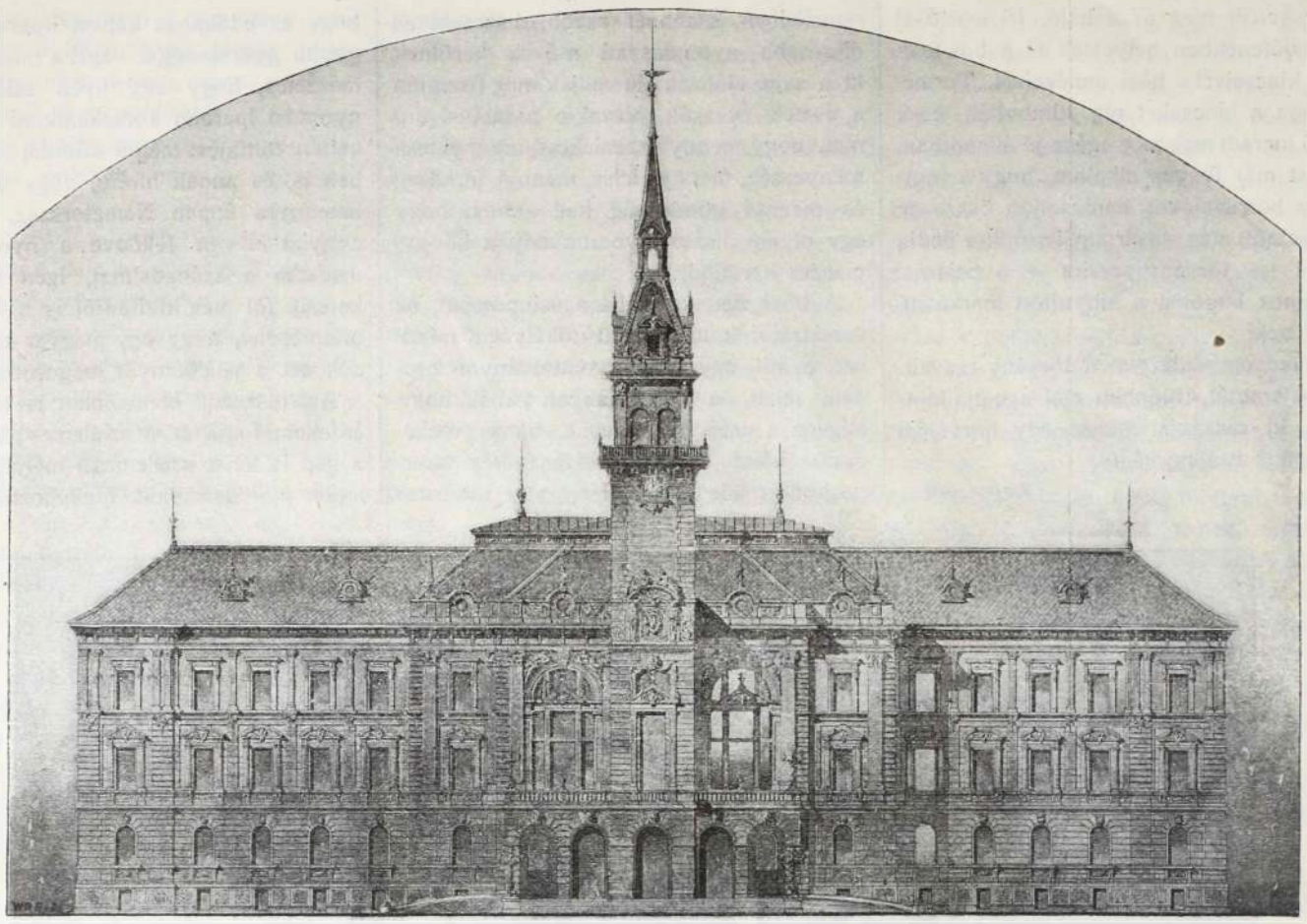

A GYŐRI VÁROSHÁZ. — HÜBNER JENŐ II. DIJJAL JUTALMAZOTT PÁLYAMŰVE. (KIVITEL.)

A GYŐRI VÁROSHÁZ. — ALPÁR IGNÁCZ I. DIJJAL JUTALMAZOTT PÁLYAMŰVE.

EGY NÉVTELEN SIR.

(LONGFELLOW KÖLTEMÉNYE.)

«Az Unió egy rokkant harczosa» —
Egy ismeretlen sirkő hirdeti
A tenger partján, Newport-News fölött,
Évét, nevét sem mondván meg neki.

Mint őrt, küldöttet érte egy lövés,
Vagy ádáz harczon, ostrom közepett
Midőn vas ágyugolyó söpri el
A hős halálba rendelt sergeket?

Oh névtelen hős, ki itt pihensz,
Ez elfelejtett sirnak fenekén,
Reád gondolva vérem háborog
És arczomon szégyenpirt érzek én!

Mert míg te mindened' dobád oda,
Áldozva értem élted', nevedet:
Adósságomnak sulyos terhéből
Én semmit vissza nem fizethetek . . .

Szász Béla.

AZ ANYA.

— IRTA: SZIKLAY JÁNOS. —

I.

«Mivel pedig kis fia nagyon rosszul van és alighanem a végét járja, kérem kedves asszonyság, siessen le mentől előbb; mert nem tudnám, mit csinálnék vele.

ütlegelte, talán agyonverte volna, ha a szomszédok ki nem veszik a kezéből.

A menyecskét nem segitették meg szülei.

Eleget adtak neki, mondák. Többet, mint kellett volna.

Ellenezték a házasságát, ismerték a léha férfit, a kihez életét kötni akarta. De megbabonázta a szivét az az ember; hitte, küldi a tartáspénzt, a mint keresethez jut a fővárosban.

A hivatalnokné jó asszony; három gyermeke van, a kikre főz, mos; azok közt elhempereg a porban az idegen fészek fiókja is.

Azzal vigasztalta magát, hogy nagy az erdő, sok a forgács; jut az ő szorgalmas kezének kereset a nagyvárosban.

HARAGSZOM RÁD.

Czimezve volt a levél Szonyi Ágnesnek, Budapestre, a nefelejts-utczába. Itt lakott Ágnes asszony, leány nevén; mert már nem viselte az ura nevét, a kivel nem élhetett együtt.

Sem vele, sem fiával nem akart törődni a korhely ember, a ki eluraskodta a házat, földet meg a sok drágaságot, a mit hozományképen kapott; mikor pedig nem adhatott már pénzt az asszony, kínozta, hogy lesz ereje őt jó utra téríteni. Kába hiedelem.

Száz esztendőben egyszer sikerül; ezer leány közül egynek.

A kis városban nem maradhatott a jólelkü ismerősök közt, a kik csupa szánalomból elzárkóztak előle, mint a fekélyes beteg elől.

Rábizta egyetlen gyermekét egy kis hivatalnokra, megigérte, hogy hűségesen

Nem gondolt arra, hogy tolongva szedik el a tapasztalatlan, uj jövevény elől még a hulladékot is, csak ugy, mint a város szélén nyiló ibolyát meg epret kapkodják össze, alig hogy a fejét kidugta; a ki délután jön, már nem talál egyetlen bimbót, egyetlen szemecskét sem.

Keserves munkával kereste meg a száraz kenyeret, melyből nem mert jóllakni, hogy gyermeke szükséget ne szenvedjen.

Lehetett volna jó dolga.

Utközben, midőn hazatért az üzletből, a hová estefelé a mosott csipkét, keményitett gallérokat vitte, nem egy fiatal ember nézett szemtelenül halavány arczába. Nem egy nevetett vissza tolakodóan sötét szemének haragos pillantására.

Megkinálták fényes sorssal, ha enged a szép szónak.

Beadhatta volna fiát az első nevelő intézetbe.

De nem.

Legyen az a fiu egy becsületes anyának a gyermeke, ha olyan szerencsétlen, hogy titkolni kell atyja nevét.

És most azt mondja a levél (mert kiolvassa belőle, bár el akarja leplezni), hogy az a boldogság, mely bére lett volna szenvedésének, egyszerre lesülyed előtte az örök semmiségbe.

Fia meghal!

Meghal!

Vagy talán már . . .

Sietve végig szalajtja a vasalót az ingen. A hatodik. Az utolsó.

Rögtön szaladhat vele.

Megkapja a pénzét, azzal az éjjel leutazhat.

Hátha megmentheti?

Ha visszaadhatja neki csókja az erőt, a lelket!

Ha elhessentheti a goromba halált védő karjával!

A kereskedő azt mondá, jöjjön szombaton. Ma nincs pénz.

— El kell mennem uram. Utaznom kell még az éjjel.

— Várjon szombatig.

— De meghal a fiam.

— Várjon szombatig.

— Temetésem lesz.

— Várjon szombatig.

— De . . .

— Ne jajgasson! Szombaton!

Elrohan haza. A belvárosból ki a Nefelejts-utczába.

Otthon van még egy nagy kendője. Meg két inge.

Az is rongyos.

Talán beveszik a zálogházba. Még csak nyolcz óra.

Világos a kis zálogház ablaka. Lihegve dől be rajta; oda dobja a kendőt. Besöpri a pénzt; még a czédulát is ott felejti; ugy rohan ki a pályaházba, hogy el ne induljon az utolsó vonat nélküle.

II.

És hideg, lezárt szempilláira bocsátja csókját.

Nem hajlik meg a gyönge testecske forró karjai között.

Nem felel a néma ajak görcsös sikoltására.

Üresség támadt a világban, és beköltözött ez az üresség az ő szivébe.

A hivatalnok megteszi a szomoru szivességet, hogy eljár a paphoz, elmegy a városházára, a temető gazdához, fölkeresi Florenzer boltost, a ki a temetéseket rendezi: mert a kis városban még nincs külön temetkező vállalat.

A halottkém megnézi a kis halottat. De már pénz kell neki.

Ágnes asszony nem vihetett szegénységi bizonyitványt, hogy elengedjék neki a taksákat.

A hivatalnoknak van még pár hatosa; de hónap vége felé jár, többet nem kölcsönözhet.

Pedig, ha nincs pénz, akkor harangozás nélkül viszik ki a fiut, elföldelik egy magyánk mellett egészen künn a temető szélén, a hová a hontalanokat szokás.

— Oh jaj, jaj! Még ezt is! Nem engedhetem.

El fog menni a városházára.

Ismerik őt. Meg kell könyörülniök az uraknak rajta.

De azok azt felelik, hogy nem tehetnek róla.

Hozzon szegénységi bizonyitványt onnan, a hol lakik.

A szabály szabály.

Zokogva tér vissza a házak mellett. Egy barátságos képü asszony kiszól az egyik ablakból.

— Mi baja lelkem?

— Nem birom azt elmondani.

— De csak mondja el! Megvigasztalom, ha csak lehet.

— Nem fog rajtam a vigasztalás. Nem segit az rajtam.

— Segitek, ha lehet. Jó asszony ám a Szerecsenné.

És behivja a szegény asszonyt a szobába.

Szép ott minden.

Virágillattal tele a levegője, selyem a kárpitja, tündöklő a butorzata.

Nem rég óta lakhatik itt ez a nő, hogy nem ismeri, de még a nevét sem hallotta.

— Ez bizony nagy baj. Nagy szerencsétlenség édes asszonyom. De hát miért is vesződik, nyomorog, mikor jó sorsa lehetne . . . Nálam is megtalálná szerencséjét . . . Adok pénzt, a mennyit akar. Nemcsak a temetésre, azutánra is. Ne sirjon. Elrontja azt a szép szemét. Azt a szegény halottat nem siratja vissza. Szükölködött érte? Szép. De most már maga van; tartozik magának azzal, hogy elfelejtse a bubánatos napokat . . . . Maga szép . . .

— Ne tovább asszonyom. Bocsásson ki! Nem vagyok rongy, hogy bárki fölszedhessen. Nem sülyedtem el, soha, soha, hogy igy merjen velem beszélni.

— Mikor lesz a temetés? — kérdé hidegen Szerecsenné.

— Mikor?

Oh istenem. Temetni kellene . . . Temetni!

— Meggondoltam a dolgot.

Szerecsenné megczirógatta arczát.

— Most már okosan beszél.

— Eladom magamat; sóhajtá Ágnes asszony.

Szerecsenné ujra megsimogatta. Megigérteté vele, hogy a temetés után hozzá fog költözni.

Ágnes asszony megigérte.

És a temetés után megszökött a városból.

III.

A város kapitánya maga elé hozatá a mult éjjel a tanyákon és a lebujokban elfogottakat.

Az első, a kit bevezettek, — Ágnes asszony.

Azzal van vádolva, hogy rászedte Szerecsennét, megszökött a pénzével. Tudta előre, hogy nem fogja visszafizethetni. Azért akart elillanni a városból. Eladta magát s mégis megszökött.

— Meg fogom fizetni, a mit kölcsön adott ez a nő, szólt keseredetten és megvetően. De ereszszen el kapitány ur. Ereszszen el! Kisérjék minden léptemet rendőrök a fővárosban, de ne csukjanak el, mikor dolgozni akarok, tisztességesen dolgozni. Nem akarok ennek az erkölcstelen asszonynak rabszolgája lenni.

A kapitány komoran nézett rá.

— És csakugyan eladta magát.

— El, zokogja Ágnes.

— Mennyiért?

— Negyven forintért.

— És miért?

Ágnesnek megeredt a könye, mint a zápor.

Odadőlt az iróasztal szélére és fuldokolva kiáltá:

— Hogy . . . hogy eltemethessem a fiamat!

*

A kapitány széket tolt oda.

— Üljön le, mondá.

Aztán becsöngette hajdját. Elküldé egy czédulával lakására.

A mig a hajdu odajárt, fölkelt, odament az ablakhoz és idegesen dobolt rajta.

A hajdu tiz percz mulva visszatért.

— Szerecsenné! Fogja. Itt a negyven forint. És most pusztuljon, különben rögtön becsukatom.

ANNINA.

IRTA WICKEDE F.

Comba pastor waldensi lelkész volt, a kivel Velenczében az ájtatosságok alkalmával ismerkedtem meg. Barátnőm, miss Leslie jött értem az egyik este és én elkisértem őt, mert ujdonság volt előttem az ájtatosság után való gondolázás.

Csónakázásunk vége felé egy régi palota előtt álltunk meg és egy magas férfi segitett bennünket kiszállani.

Ez Comba pastor volt. Ritka szépségü ember, selyemlágyságu oldalszakállal és bajuszszal.

A szoba, a hova bennünket vezetett, azelőtt itt sem volt s a homlokzaton rózsás nimfák és bachánsnők voltak láthatók. Az egyik sarokban kis orgona huzódott meg, a mely mellett fiatal nő ült.

Oda kisért bennünket Comba pastor s bemutatta nekünk unokahúgát, signorina Comba Anninát.

Nem volt idősebb mint 17 éves. Termete karcsú, hajzata sötét volt. Nagyon tiszteletreméltónak látszott, de szemeiből kisugárzott az élet és jókedv.

Az ájtatosság után a lelkész meghivott bennünket, hogy a következő este vele s hugával együtt vacsorázzunk.

Igy kezdődött Combaékkal való ismeretségem.

Télen velük együtt mentem Florenzbe, a hová a lelkészt egy protestáns kápolna vezetésére meghivták.

Gyönyörü felesége volt, de nem voltak gyermekei és Annina a telet náluk töltötte, hogy zenét tanuljon.

A leány Turinból származott és egyizben ebédnél megkérdeztem tőle, vajjon ott nincsenek-e jó zenetanitók?

Jelentőségteljesen mosolygott és nagybátyja ujjaival megfenyegette őt.

— Igen — szólt a lelkész — vannak ott zenetanitók s van ott egy fiatal ember is, a ki Anninának lelki nyugalmát megzavarta. Azért itt Flórenczben kell neki tartózkodnia, ha valamit tanulni akar.

Annina nemsokára rá elbeszélte nekem, hogy el van jegyezve s néhány hét mulva mindent megtudtam Ghiandaja Allerióról. Hallottam kék szemeiről, göndör hajáról,

szép fehér kezeiről és édes tenor-hangjáról.

Annina röviden ezután megmutatta arczképét, melyet medaillonjában őrizett meg és én örömet okoztam neki, mikor megjegyeztem, hogy igen szép.

— Valóságos Apolló — szólt a leány.

Sok levelet irt neki és sok levelet kapott tőle.

Néha meg is mutatta nekem sorait.

Az egyik szomszédjuknak fia volt és gyermekkora óta ismerte őt.

— De nem szerettük egymást — jegyezte meg a leány — Csak nyáron, midőn az ő családja s az enyéim Svájczba utaztak, fedeztük föl azt.

— Szólt szerelméről önnek valamit?

Csodálkozva nézett rám.

— Anyámnak szólt s ez elmondta nekem. De én már előbb is tudtam. Sokat lehet a tekintetből kiolvasni.

— Volt-e valaha egyedül Allerióval, értem az eljegyzés után?

— Nem, nem. Ezt nem engedte meg anyám.

Ebédnél alig szólt egyet is.

Nagybátyja, a ki melancholiája miatt gyakran kigúnyolta őt, kérdezte tőle:

— Nincs levél Allerióról?

Ha ugyanis nem érkezett levél Allerióról, Annina könyei bőven hullottak.

— Ó, ma reggel egész csomag papiros feküdt Annina előtt — felelte a pap felesége, a ki egyszerű, józan asszony létére együgyű, romantikus teremtésnek tartotta Anninát. Az volt a véleménye, hogy lelkesedését kissé már le kellene lohasztani. A mint nekem mondá, nem sokat tart Ghiandaja Allerióról. — Sógorom okosabban cselekednék, ha leányát üzlettársához, signor Benellihez adná nőül. Középkoru, értelmes ember, a kiből kitünő férj válnék.

— De ha Annina mégis csak Alleriót szereti?

Signora Comba vállait vonogatta:

— Annina szerelme nem sokat jelent, ő a seprőnyelet is szeretné.

Nem akartam vele vitatkozni. Annina szenvedélyes, izzó lelkületü gyermek volt. Ertett szeretni és szerette Alleriót.

Ugyanezen este Annina felbontott hajjal rohant hálószobámba és igy szólt:

— Ó, ön nagyon rossznak tart engemet. Valami elmondani valóm van. Én Alleriót csak egyszer láttam. Este, a kertben, holdvilágnál volt ez. De kérem, ne mesélje el senkinek!

Signor Ghiandáját karácsonykor láttam, a mikor leendő anyósával együtt látogatóba jött.

Késő este érkeztek meg s az anya lépett először a szobába. Allerió, mint mondá, lent maradt, hogy a kocsist kifizesse.

Egy perczczel később ő is megjelent. Üdvözölte Comba pastort és feleségét, majd bemutatták nekem, azután tárt karokkal közeledett Annina felé.

Lassan közeledett feléje a leány, lehajtott fővel s lángoló arczczal. Kezét nyujtá neki és lopva felpillantott reája.

A férfi a leendő anyósára pillantott, a ki, mint később észrevettem, haszonleső és pénzére büszke asszony volt. «Engedelmével» szólt, azután Allerió lehajolt s megcsókolta Anninát. Ez egészen zavarba esett, de anyja nevetett. Erre Annina pirulva elsietett, mig a férfi szép bajuszát pödörte. A bátorság tetszik nekem férfiuban, azért gyakorolt reám Allerió jó benyomást, ámbár volt valami tekintetében, a mi miatt gyanu ébredt lelkemben.

Észre vette, hogy rokonszenvezek vele s azért ottléte ideje alatt kitárta előttem lelkét, úgy mint azt Annina tette.

Én a szerelmes párt védelmembe vettem, elkisértem őket sétaútjaikon, s minden alkalmat felhasználtam ilyenkor, hogy hátat fordithassak nekik, hogy zavartalanul cseveghessenek, a miért nekem örök hálát esküdtek.

Gyorsan hozzá szoktam Allerió vidám mosolyához, mely eltünt, midőn leendő anyósával ismét elutazott.

Egykor megkérdeztem Anninát, vajon tetszik-e neki signor Benelli?

Cosi, cosi.

Még fiatal, kedvelt, kopaszfejü, de igen szeretetreméltó.

Annina ezóta még több levelet irt, de Allerió válaszai hirtelen elmaradtak. Majdnem egy teljes héten át nem hallott a leány felőle semmit.

Nem evett, vonakodott sétálni, bezárkózott szobájába és folytonosan sirt. A nagybácsi és néni megbeszélték a dolgot velem s mindnyájan féltünk, hogy Annina megbetegedik.

— Tegnap este igen lázas volt, szólt Comba pastor, ki hugát szerette, noha igen szigoruan nevelte föl.

— Egy hét óta semmit sem evett, fűzte hozzá felesége.

— Meg fog halni, ha Alerió elhagyja őt, mondám én, mint érzelmes leány.

Az odahivott orvos igy szólt:

— Rá kell beszélni, hogy egyék, mert ha folyton sir és buslakodik, bizonyára megkapja a lázat. Most igen sok lázas betegünk van.

Anninát mi sem változtatta meg és majdnem két hétig igy tartott.

Végre levél érkezett Alleriótól, reszkető kézzel, Párisban irt rövid levél.

Azt irta, hogy beteg, de már jobban érzi magát.

Annina az első vonattal oda akart utazni, sőt titokban megszökni is próbálkozott.

Óvatosan őriztük tehát őt, mig Allerió meg nem gyógyult s Turinba nem érkezett.

Mivel levelei rendesen érkeztek meg, visszanyerte étvágyát s ujra olyan jó kedvü lett, mint azelőtt.

Én visszautaztam Velenczébe.

Annina megkért, hogy jőjjek el esküvőjére, mely szeptemberben lesz. Azt válaszoltam, hogy szeptemberben Amerikába visszautazni szándékozom.

Őszszel Londonba siettem.

Egy ugyanazon kupéban ülő öreg ur látta, hogy olasz könyvet olvasok s ugyanezen nyelven szólitott meg.

Elbeszélte nekem, hogy ő turini bankár. Kérdeztem, hogy ismeri-e Comba Giovanni selyemkereskedőt.

— Igen. Talán ön ismeri is családját?

— Feleségét és leányát Anninát.

— Ah, Annina. Egykor térdeimen ringattam őt s most már menyasszony.

— Ghiandaja Allerió a vőlegénye.

— Nem érdemli meg a lányt. Iszik és játszik. Mult éve tavaszszal Párisba utazott s félholtan került vissza a dorbézolástól kimerülve. Remélhetőleg Comba pastor megszakitja a viszonyt. Annina jobb férjet érdemel.

Mielőtt a gőzhajó Liverpoolból elindult levelet kaptam Anninától.

Igen jó kedvvel irt, noha arról is értesitett, hogy esküvőjét elhalasztották.

— Drága Allerióm nak üzleti dolgok miatt Lyonba kell utaznia, de nemsokára visszatér.

Igy zárta be levelét.

Mihelyt New-Yorkba érkeztem, feleltem neki, s reméltem, hogy jövő levelében már esküvőjéről értesit.

Hosszú ideig nem kaptam választ. Négy hónappal később végre levelet kaptam, melyről szeretném tudni, vajjon lázas állapotban irta-e, vagy pedig gondosan fogalmazta-e, mialatt a tollat fehér fogaival harapdálta és szép homlokát ránczba szedte.

Ha erre a kerdésre meg tudnék felelni, ugy — azt hiszem — megérteném a titkot is.

Piazza d'Azoglio.
Turin, deczember 4.

Drága kisasszony!

Utolsó levelem óta annyi mindenféle történt, hogy szegény agyam forogni látszik.

Én a legboldogabb asszony vagyok, a legszebb turini ház asszonya. Sokat ér, ha az ember megházasodik.

Mindenki tisztelettel beszél velem, kivéve a szakácsnét, a ki ezelőtt dajkám volt és még mindig korhol, mintha gyermek volnék.

Fehér selyemben esküdtem s férjem gyöngyöket ajándékozott hozzá. Ő olyan jó. Mindennap jobban szeretem őt. Drága nagybátyám adott össze bennünket, mire Afrikába utazott, hogy pogányokat téritsen.

Esküvő után utnak indultunk előbb Génuába, majd Pisába, és innen vissza Rómába. Visszatérésünk után a Piazza d' Azoglio egy bájos házában vettünk lakást.

Férjemmel gyakran beszélgetünk önről. Reményli, hogy nemsokára meglátogat bennünket.

Mindent megtesz érettem és a világ legkedvesebb férje.

Gondoljon néha én reám is s legyen meggyőződve, hogy én vagyok a legboldogabb asszony széles e világon.

Benelli Annina.

Utóirat. Nem Allerió.

AFORIZMÁK.

Nincs varázspálcza, mely olyan változást tegyen, mint az a kard a kézben.

*

Mutasd meg azért is, hogy nem vagy az a kicsiny ember, a kit egy marok sárral el lehet temetni.

*

Hiszek az Istenben, hiszek a szentekben, még a kedvesemben is; de legjobban hiszek — önmagamban. — Pogány cultus! De férfinak jól illik.

*

Az az ember, a ki tud ebédelni a vadkörtefa alatt, de az ingyent csakis a vadkörtefától fogadja el.

*

Valami volt a levegőben . . .

*

A tudósok úgy hijják azt, hogy «nostalgia»
Mi, parasztok, úgy hijjuk azt, hogy «honszeretet»

*

Ki a dicsőséges rabszolga rongyért
Utálatos babért váltál magadnak.

*

S kivész belőle, mint a vizi gyom,
Ha a mocsár kiszárad!

*

A mennyországért sem szabad elárulni Magyarországot.

Jókai Mór.

ALI BIMBAM HURIAI.

IRTA VÁRADI ÖDÖN.

Allah adjon neked hosszu életet, t. olvasóm, Mohamed hatalma semmi legyen a te erődhöz, ha ezt elhinni hajlandó vagy, a mint az egyébként meg van irva állitólag egy bül-bül szavu török poétánál.

*

És Ali Bimbamnak jó kedve kerekedett. Mondá:

— Eleget bujtam a koránt, kiolvastam á-tól z-ig. A profétánk a jövőben igér boldogságot, hurikat, kik szebbek a legpirosabb ajaku, legédesebb kaczagásu földi tündéreknél, de én élvezni akarom a bolds a korán forgatása helyett leányokkal forgatódzik.

Csóválva megrázta fejét s kiment.

Meg volt a vétel. Előhozta a három virágot. A költők nem tudhatták eléggé megénekelni az ébenfekete szemeket, a vakitó vállakat, azokat a rózsás, csábitgató ajkakat. Az udvari poéta sarokba dobta fűzfa sipját s kétségbeesve verselte :

Örökre ha éltet Allah,
Sohse leszek képes arra,
Hogy e hurik nagy szépségét,
Tündéries ékességét
Versbe szedjem ;
Óh Mohamed, légy te velem !

*

És Ali Bimbam boldog volt, csók csókkal, ölelés öleléssel váltakozott. És megfeledkezett a maga nagy vigasságában a halhatatlan kalifa szaváról :

— A boldogság hetedik egéből jutsz a pokol tizenharmadik részébe !

*

A szultán meglátta a szőkét és oda volt. A jámbor Ali Bimbam parancsot kapott, adja oda a szépséget.

Hatrét hajolt a nagy tisztelgésben, sanyaru arczczal oda adta. A szép leány helyett kapott egy kétségbeejtő kaligraphiával irt elismerő levelet.

*

A barna . . . Jaj az a gaz eunuch. Ali Bimbam ! Hát nem vetted-e te észre a rövidlátó szemeddel, hogy a te kipróbált eunuchod helyet cserélt a csupaszképü Szelimmel, evvel a szerelmes gavallérral s ugy láttad őket boldog ölelésben. Elkergetted azt a hűtlen barnát. Dühösen ütöttél a koránra s keserü könnyet ontottál.

— Ah nagy Allah! Oda a második is. Hol van a te irgalmad? !

*

A három tündérből megmaradt a harmadik, az a fehér európai. Ali Bimbam, az hű volt hozzád. Forrón átölelt az ő meleg karjaival s te lágy álomba szenderültél.

Másnap . . . se pénz, oda fejed alól a sok szép piaszter s oda a leány. Hiven

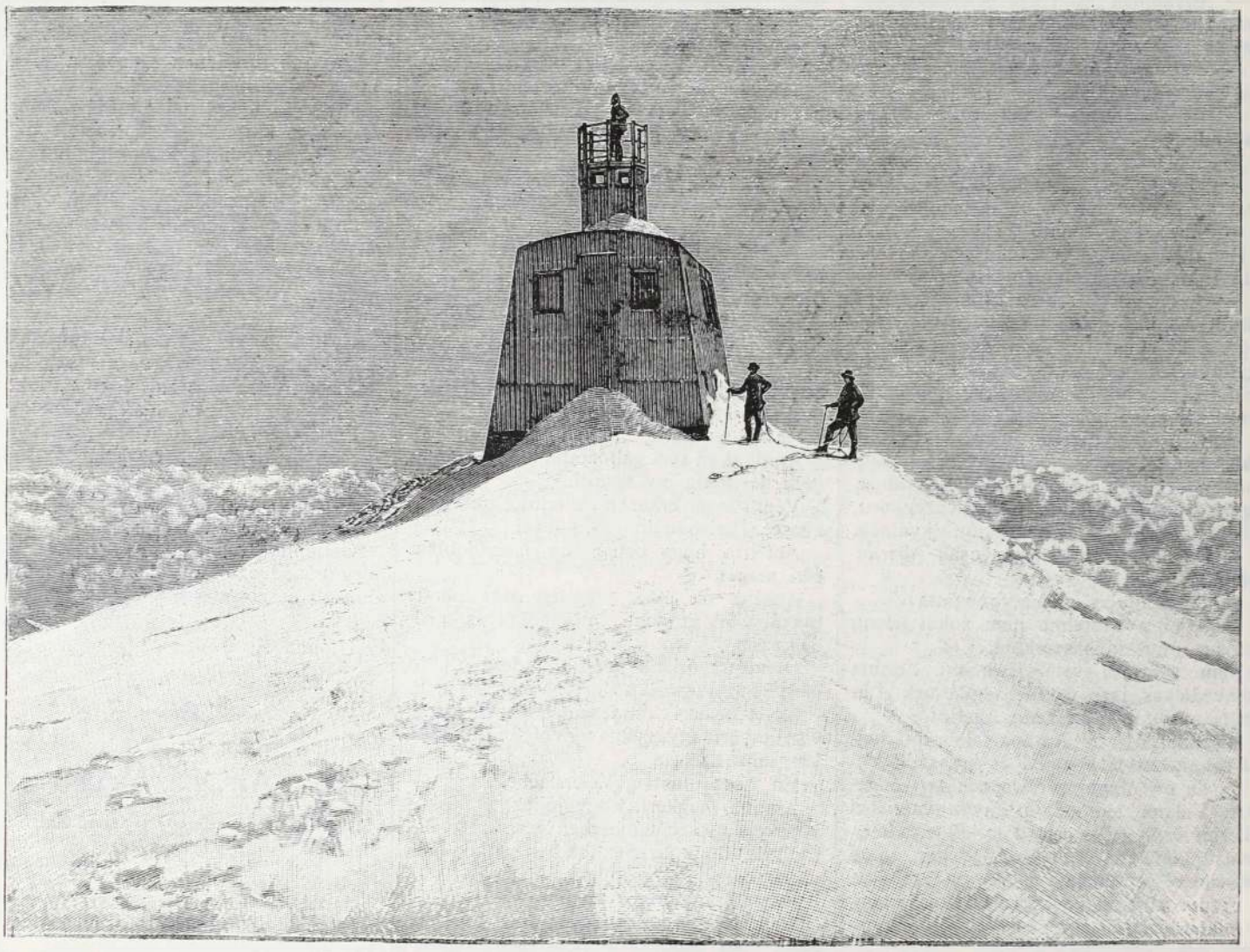

CSILLAGVIZSGÁLÓ A MONT-BLANC TETEJÉN.

dogságot a jelenben is, mielőtt a tulvilágnak gyaur előtt soha meg nem nyiló gyönyöreibe kóstolnék.

Hivatta Jim-Jimet, a tarfejü házvezetőt, elővette tarka himzetü erszényét, megrázta nagy büszkeséggel s mondá:

Jim-Jim! Ebben pénz van, sok ezer piasztert érő. De minden ragyogó pénznél többet ér három szép leány. A pénz nem tud ölelni, édesen csókolni, a pénz nem fogad selymes ölébe, a pénz nem tud tüzesiteni, lelkesiteni. Végy nekem három szép leányt. Szőkét, barnát meg egy halvány arczu európait. Fejeddel állsz jót a vásárlásodért.

És Jim-Jim csodálkozva nézett a nagyeszü Ali Bimbamra, a ki ugy látszik, elfelejtette azt a közmondást, melyet a gyaur kutyák emlegetnek: hosszu haj, rövid ész az európai szépségek tradiczióihoz, megszökött egy fess — huszárhadnagygyal.

Hol nem fordulnak meg azok a sikkes huszárhadnagyok!

*

Ali Bimbam! Nem többet ér-e a ragyogó piaszter a ragyogó leányszemeknél?

*

Ali Bimbam ujra olvasgatja a Koránt a-tól z-ig, nem vágyik a hurikra. Jim-Jim meg közönyösen mormogja :

— Allah nagy s még nagyobb az ő dicsősége!

KÉT ÓRAKOR ÉJFÉL UTÁN.

BOHÓZAT EGY FELVONÁSBAN.

IRTA: **LABICHE.**

2

IV. JELENET.

Pontbichet, Dardard.

DARDARD. (*Az ablakdeszkán megjelenik.*) Ne zavartassa magát, én vagyok!

PONTBICHET. Most meg itt? Az ablakon?

DARDARD. Sejtettem, hogy az ajtót becsukta. Mi bordeauxiak már csak ilyenek vagyunk! Ha az ajtón kidobnak, az ablakon jövünk vissza! (*A szobába ugrik.*) Ugy, ismét itt vagyok!

PONTBICHET. S minek köszönhetem e másodszori látogatást?

PONTBICHET. Akkor sziveskedjék helyet foglalni.

DARDARD. Már sziveskedtem!

PONTBICHET. Vagy ugy! (*magában*) 40,000 pár! Pompás üzlet! Tetszik nekem ez a fiú! (*fenn*) Megengedi uram, hogy kabátot huzzak?

DARDARD. Miért?

PONTBICHET. Jól tudom, mit kell tennem ily jelentékeny vevő jelenlétében! Megbocsát . . . egy perczre! . . . (*A függöny mögé vonul.*)

DARDARD (*jegyzőkönyvébe ir*) 40,000 pár... párja . . . Mennyibe kerül párja?

PONTBICHET. 29 sousba!

DARDARD. Drága!

PONTBICHET. No mert nagyban veszi, 20 sous.

PONTBICHET. Ohó! Hátrább az agarakkal!

DARDARD. Épp ugy tesz, mint a többi bohózati atya. Pedig hiába ellenkezik, már kibéreltem magamnak az első emeletet!

PONTBICHET. És miért?

DARDARD. Hogy leányával, az én arámmal, benne lakjam.

PONTBICHET. Hogy is ne? (*félre*) Csak kössük meg az üzletet! Majd megmutatom, merre az ajtó! (*mintákat mutat.*) Tessék megnézni, ha ugy tetszik!

DARDARD. Hisz ez komiszul van varrva!

PONTBICHET. Tudom! . . . Készakarva varrtam igy, hogy levegő is jusson a kézhez!

DARDARD. A forró földövön akár szabadalmat is nyer ezért, de itt nem! . . . . Különben is, szállitani ez is jó lesz!

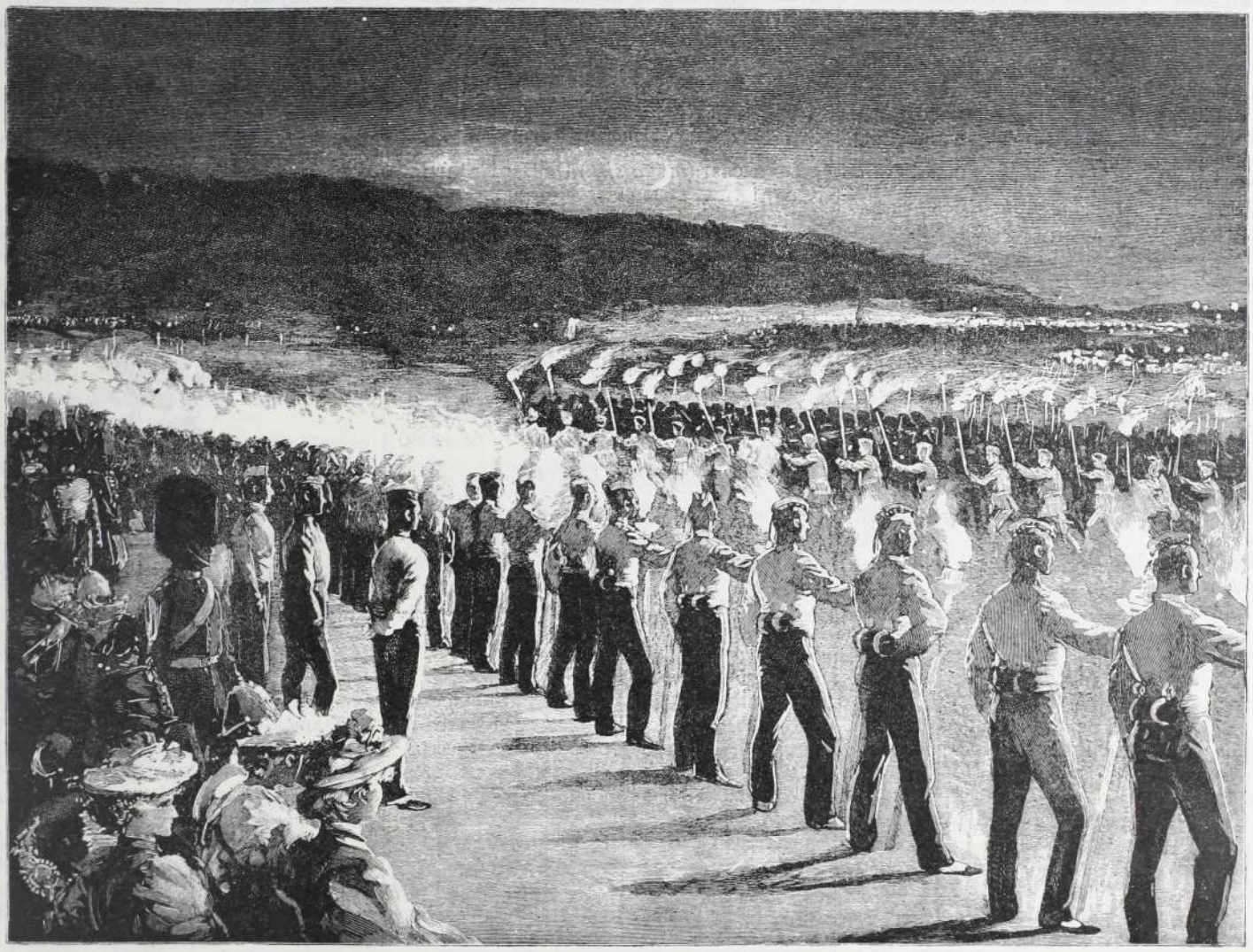

FÁKLYÁSMENET AZ ANGOL KIRÁLYNÉ TISZTELETÉRE.

DARDARD. Midőn kiléptem, láttam a czimtáblát: «Pontbichet, keztyügyáros». Keztyü kell nekem!

PONTBICHET. Nem adok el kicsiben.

DARDARD. Én pedig csak nagyban veszek! . . . . Mennyi is kell? . . . . Igen, 40,000 pár.

PONTBICHET. 40,000 pár?

DARDARD (*leül.*) Igen . . . Adja ide . . . Hadd próbáljam meg valamennyit!

PONTBICHET. Micsoda?? . . . . Mind a 40,000-et?

DARDARD. Nem, hanem 80,000-et. Mert két kezem van! Gyorsan, nem érek rá!

PONTBICHET. Komolyan, uram?

DARDARD. Üzleti dolgokban nem szoktam tréfálni!

PONTBICHET. S ki birja fizetni?

DARDARD. Igen. Készpénzben.

DARDARD. Egy frank. Punctum.

PONTBICHET (*előlép; kabátban van*) Úgy, itt vagyok. Hallja, szerencsés véletlen volt az, mely ma önt a szinházba hozta!

DARDARD. Igen. Esett az eső és én azon véleményben, hogy kávéházba lépek, a földszinten találom magamat. Málnalét akartam és énekes bohózatot teritettek elém!

PONTBICHET. Hát nem szereti az énekes bohózatot?

DARDARD. Nem. Mert ugyanazon eszme körül forog mind. Személyek: Fiatal leány, fiatal úr és öreg atya. Az atya mondja: «nem» s egy óra mulva «igen». Pedig ehhez nem kell szinház! Ilyesmit magam is tudok játszani, sőt azt hiszem, már játszom is. Ön most azt mondja: «nem» s egy félóra mulva azt mondja «igen.»

PONTBICHET. Úgy! Tehát ön szállitó?

DARDARD. Igen. Én exportálok, importálok és colportálok.

PONTBICHET. S jó keresete van?

DARDARD. Már a mint járja! Két évvel ezelőtt üres volt a zsebem, most pedig 200 ezer frankot érek.

PONTBICHET (*félre.*) Én pedig nem adnék érte egy fabátkát sem! (*fenn.*) Két év alatt? Lehetetlen.

DARDARD. Pedig ugy van, épp most jövök Bordeauxból.

PONTBICHET (*félre.*) Ott laknak a henczegők!

DARDARD. S látja, valami mégis ugy megkeseriti életemet. Szivemet nyomja, mintha csak a gyomromban volna . . .

PONTBICHET. Talán savanyú káposztát evett?

DARDARD. Nem; hanem lelkifurdalást érzek, — mert kedves apósom . . .

PONTBICHET (*félre.*) Ördög az apósod, nem én . . .

DARDARD. Vagyonomat kópéságomnak köszönhetem!

PONTBICHET. Azt elhiszem! Ugy-e bár, elbeszéli a történetet?

DARDARD. Szivesen! Apósunk iránt bizalmasnak kell lenni!

PONTBICHET. De már megbocsát . . .

DARDARD. Semmi! — Két évvel ezelőtt egy bordeauxi banknál irnok voltam. Egy nap hozzám lép egy hajótulajdonos, ki bizalommal viseltetett irántam s igy szólt hozzám: «Kedves barátom, én Amerikába megyek és ott megnősülök. Van itt egy unokaöcsém, ki, mellesleg megjegyezve, nagy szamár. Itt van 40,000 frank és egy nyelvtan; ezt add át neki.

PONTBICHET. Természetes ön iparkodott ...

DARDARD. Várjunk csak! Itt kezdődik az én turpisságom! Midőn el akarok utazni, a «Lafitte és Cailard» czég irodáján olvasom: «még le nem szüretelt bor eladó!»

PONTBICHET. Bor?

DARDARD. Igen. Gondoltam, itt kitünő üzletet csinálhatok, az unokaöcs várhat még egy félévig, elég gazdag! De azért mégis tanácsot kértem egy bergeraci barátomtól, ki helyeselte tervemet. — Uram, ne bizzék ön a bergeraci emberekben!

PONTBICHET. Miért?

DARDARD. Felkeresem az eladót és kit találok ott? Kedves bergeraci barátomat. Megelőzött és ő vette meg a bort

PONTBICHET. A gaz!

DARDARD. Mit tett volna ön az én helyzetemben?

PONTBICHET. Megvető pillantást vetettem volna reá — igy — és aztán — otthagytam volna.

DARDARD. Ugy? — akkor ön nem — bordeauxi.

PONTBICHET. Hála istennek!

DARDARD. Én rögtön megvettem a vidék minden hordóját.

PONTBICHET. De mit csinált ön avval a sok hordóval?

DARDARD. Én? Semmit. Hanem mit csináljon ő a sok borral, ha nincs hordója?

PONTBICHET. Az is igaz. — És mit tett az ön barátja?

DARDARD. Átengedte a bort 25% veszteséggel.

PONTBICHET. Ez szép volt tőle! (*magában.*) Ez érti! Tetszik nekem ez a fiú!... Ehhez képest Colardeau nem ér egy hajitó fát se! S ha jó meggondolom . . . . (*fenn.*) Igaz, s az unokaöcs 40,000 frankja?

DARDARD. Az még nálam van!

PONTBICHET. Hogyan?

DARDARD. Midőn felkerestem lakásán, már nem volt ott, félévvel ezelőtt elutazott. De azért pénzét mindig készletben tartom s esküszöm, többé nem nyúlok hozzá!

PONTBICHET. Nagyszerű, fiatal barátom!... Pompás!

DARDARD (*félre.*) Az öreget már meghóditottam! (*fenn.*) Nos, Pontbichet papa, mondjon igent. Igen?

PONTBICHET. Kedves fiam, azaz barátom, ha csak tőlem függ, én szeretem önt, nagyon szeretem, de nőm . . .

DARDARD. Micsoda? Önnek neje is van? Hát miért nem mondotta meg előbb? Hol van?

PONTBICHET. Ott, szobájában.

DARDARD (*Pontbichet nejének szobáján erősen kopog.*) Nagysád, vagyok bátor leánya kezét megkérni!

PONTBICHET. Csend! Hisz ő alszik!

DARDARD. Mindegy!... Nem érek rá!

PONTBICHET. Meg egy kicsit nagyot is hall!

DARDARD. Sebaj!

PONTBICHET. Aztán önnek még egy vetélytársa is van!

DARDARD. Ugy?... És bordeauxi?

PONTBICHET. Nem.

DARDARD. Akkor nincs baj! (*Kivülről egy hang*) Dardard úr!

DARDARD. Ki az?

KIVÜL EGY HANG. A kárpitos!

PONTBICHET. A kárpitos? Ily időben?

DARDARD. A szerelem nem ismer határt! Gyorsan felráztam a kárpitost édes álmából és meghagytam neki, hogy rögtön jöjjön el a szobákat berendezni . . . Most sietek . . . Addig is gondoskodjék a hozományról! Arra már nem érek rá! . . . Isten önnel! (*Gyorsan el.*)

V. JELENET.

Pontbichet (egyedül.)

PONTBICHET (*utána siet.*) De Dardard úr!... Kérem! . . . várjon! . . . Kárpitos . . . hozomány . . . bor . . . indigo . . . 40,000 frank . . . 80,000 keztyü . . . szédülni kezdek! Ez az ember még őrültté tesz! De sebaj! Ha leányomat elveszi, akkor Cornéliám első rangu kereskedőné lesz. Ellenben az ostoba Colardeau mással nem dicsekedhetik, mint hülye nevetésével. Sajnálom őt, de . . .

VI. JELENET.

Pontbichet, Colardeau.

COLARDEAU (*török kosztümben.*) Itt vagyok, papa! (*Magában.*) De álmos vagyok!

PONTBICHET. Hisz alig birsz lábadon megállani!

COLARDEAU. Jobb is szeretnék feküdni!

PONTBICHET (*magában.*) Hogy adjam tudtára? (*Fenn.*) Te Colardeau!...

COLARDEAU (*nevet.*)

PONTBICHET (*félre*) Már ismét vicczeltem! (*Fenn.*) Gondolhatod, kedves barátom, hogy leányomat csak serény, értelmes és ügyes ember kaphatja meg . . .

COLARDEAU. Például én! (*Félre.*) De álmos vagyok!

PONTBICHET. S a nélkül, hogy kitünő tulajdonságaidat megsérteném . . .

COLARDEAU. Kérem, sziveskedjék az én kitünő tulajdonságaimat majd reggel meg nem sérteni!

PONTBICHET. Colardeau! Elhatároztam, hogy értelmiségedet most próbára teszem.

COLARDEAU. Csak röviden, ha szabad kérnem!

PONTBICHET. Halld csak Colardeau. Ha te pl. bort akarsz venni, de egy bergeraci barátod megelőz téged és ő veszi meg, akkor mit csinálnál?

COLARDEAU. Mit?... Lefeküdném.

PONTBICHET. Hogy jobban megérts, segitek egy kicsit. Mibe teszik a bort?

COLARDEAU. A pinczébe.

PONTBICHET. Jó. S miben fekszik a pinczében?

COLARDEAU. Palaczkokban.

PONTBICHET. S mielőtt a bort a palaczkba öntik?

COLARDEAU. Akkor!... Ejnye de álmos vagyok!

PONTBICHET. Nos?

COLARDEAU. Akkor... nem tudom!

PONTBICHET. A hordóba.

COLARDEAU Ugy van.

PONTBICHET. És...

CDLARDEAU. És... különös kérdés.

PONTBICHET. Hiába, nem jön rá!... Colardeau, tudod mit?

COLARDEAU. Nem tudom.

PONTBICHET. Te nem vagy bordeauxi.

COLARDEAU. Nem hát!... És ezért keltett fel engem?

PONTBICHET. Nem, hanem azt akarom mondani, hogy ne tarts számot leányom kezére.

COLARDEAU. Tessék?.... Hisz ez lehetetlenség! Én szeretem őt, ő szeret engem! (*Félre*) de még hogyan! (*Fenn.*) Ki kapja hát meg, ha nem én?

PONTBICHET. Dardard úr! Egy fiatal ember, a ki nem ér rá s a ki azért jött ide Bordeauxból, hogy tőlem 40,000 pár keztyűt vegyen!

COLARDEAU. Ah! Dardard! Most már értem!... Olyan izé... farsangi tréfa!

PONTBICHET. Tessék?

COLARDEAU. Természetes! Dardard, Chicard, Flambard, Musard . . . ezek mind olyan — hogy is mondjam csak? — olyan álarczos nevek!

PONTBICHET. Oktalan gyanu!

COLARDEAU. De csak nem képzeli, hogy valaki komolyan ide utazik Bordeauxból azért, hogy öntől 40,000 pár keztyűt vegyen! Kifizette már?

Vége köv.

GIZELLA.

— IRTA: BÁRCZY DEZSŐ. —

Pest, január 7.

Kedves Esztikém!

Mikor még én is be tudtam érni a zertei unalmas helyekkel, a füzessel a Csobogó partján és a kis vadszőllő lugassal a házatok mellett, akkor megigértem neked kedves Esztim, hogy ha felkerülök Pestre, levelet fogok neked irni gyakran, és mindent leirok, elmondok, a mi velem, körülöttem történik.

Ezen igéretemet váltom be most, habár őszintén bevallom neked, hogy mindent el nem mondhatok, mert akkor akár egész nap itt ülhetnék e darab papiros előtt.

Fogalmad sincs kedves, egyszerü Esztikém, milyen az élet Pesten. Csupa mulatság, vidámság, csillogás, élvezet itt minden.

Nem akarom elmondani, hogy hogyan mulatunk mi, mert tudom, hogy elkese rednél mostoha sorsod miatt és irigy lennél reám.

Tudod Eszti, itt egész más emberek élnek!

Mindenki, a kit látsz, rólad beszél, téged dicsér és körülrajong egy sereg fiatal ember, kik mind neked bókolnak, szavadat lesik és boldogok, ha észreveszed őket.

Esztikém! nem tudnám elősorolni imádóim neveit, annyian vannak.

De nem irok többet.

Minek is keseriteném meg a te «boldog», együgyü életedet, a mely a galambducz és a lugas magányának «élvezetében» csörgedez tova.

Hahaha!

Ne haragudj meg Esztim, ha nevetésre fakadok valahányszor a zertei tájakra gondolok vissza, de nem tehetek mást, ha előbbi, eddigi vakságomról emlékszem meg.

Boldog gyermekkor!

Nem rontom tovább jó kedvedet, kedves Esztim, bezárom levelemet. Igéretemet beváltottam és most olyan nyugodt a lelkiismeretem, mint a mikor a szürkenénikék büntetését állottam ki.

Emlékszel?

Én nem szeretek a szürkékre visszagondolni és a multkor elégettem összes szent képeimet . . .

Fényképeimet szétkapkodták a fiatal emberek, tegnap rendeltem ujra 12-t, azokból küldök neked is Esztikém.

Pá! irj, ha tudsz valami érdekeset — Zertéről.

Csókol barátnéd

Gizella.

Zerte, január 12.

Édes, jó Gizikém!

Nem tudom az öröm, vagy a fájdalom volt-e nagyobb, leveled elolvasása után. Hát már csak annyira szeretsz te engem, hogy máskülönben reám sem gondoltál volna, ha meg nem igérted volna, hogy levelet fogsz nekem irni?

Gizi, ne légy gőgös és elbizakodott! Tedd szivedre kezedet és valld meg, hogy egykor, nem régen legjobb barátnédnak, testvérednek neveztél!

Ne légy hálátlan Gizi irántunk. Én nem hiszem, hogy szived fel ne dobogna, ha visszagondolsz azokra a szép napokra, melyeket nálunk töltöttél és melyeken — akkor ugy mondtad — igen boldog voltál.

Vagy nem mondtad-e, hogy boldog vagy, mikor a füzesben dalolva, kézimunkával kezünkben töltöttük el a forró délutánokat; vagy nem mondtad-e, midőn a lugasban koszorut kötve szent énekeket zengettünk, hogy azt szeretnéd, hogy a halál ilyenkor lepjen meg, mert akkor boldogan, igen boldogan mulnál ki? Mondd Gizi, nem igy volt-e?

És mégis, mégis téged elvakitott a külső fény és kinevetted emlékeidet és minket, egyszerü, de boldog embereket!

Gizi, én nem cserélnék veled!

Mivel vagy te boldogabb, mint én? Te keresed, hajhászod a pillanat boldogságát, én a csendes megelégedés ölében ringatom magam.

Gizi, te magadat akarod meggyőzni arról, hogy boldog vagy, el akarod hitetni magaddal, hogy Pest a boldogság hazája, nem Zerte és azért hajszolod az élvezeteket, a mulatságokat.

Pedig Gizikém, rossz uton keresed a boldogságot és adja az Isten, hogy idejekorán belásd te is ezt!

Miért tépted össze szent képeidet? Hidd el, azok a képek többet értek volna nekem, mint arczképeid.

Nem akarom hinni, hogy vallásodat elfelejtetted, Édesem . . .

Bocsáss meg Gizim, hogy igy oktatlak téged, de én még mindig a régi maradtam. Zertéről sokat irhatnék neked, de gyanitom, hogy azok már téged nem érdekelnek, azért hát bezárom talán neked igen unalmas és alkalmatlan levelemet és a távolból számtalanszor csókol

szerető barátnéd

Eszti.

Pest, február 14.

Kedves Esztim!

A sok mulatság ágyba döntött s unalmamban — megbocsátottam neked. Igen, mert haragudtam egy kicsit reád. Ugy megleczkéztettél leveledben, hogy ezt valóban nem vártam tőled.

De megbocsátom, Esztim, ez egyszer, mert boldog, nagyon boldog vagyok. Ne beszélj nekem a zertei idyllekről, kedves barátném, mik azok az itteni élvezetekhez képest!

Képzeld, hogy beteg lettem és nem párnák, hanem virágok között fekszem. Tudod, valamennyi barátom megemlékezett rólam!

Nem csoda, bolondul értem, valahány van! Esztim, el tudod-e te ezt képzelni?

Nem irom le szobámat, mert ujra irigykednél. Mert leveledből kivettem, hogy az irigység szólt belőled; én pedig a te barátságodat nagyra becsülöm és semmi áron nem akarnám, hogy megharagudj reám.

Esztikém, szeretlek én téged most is! Tulajdonitsd ennek, hogy a magamnak szánt arczképemet küldöm el neked és tulajdonitsd a te szeszélyed kielégitésének azt is, hogy szobámba ágyam fölé egy nagy Mária képet és egy feszületet szereztem.

Látod, ennyire kedves vagy te előttem, egyszerü, bájos Esztikém! De viszonzásul azt kérem tőled, hogy bocsásd meg első levelem kifejezéseit és többé ne leczkéztess.

Ugy-e megteszed?

Irj kedves barátném, leveledet szivesen várja a távolban is sokszor reád gondoló

barátnéd

Gizella.

Zerte, márczius 8.

Szeretett Gizikém!

Sokáig nem válaszoltam leveledre, de tulajdonitsd ezt annak, hogy feltettem magamban, hogy többé nem leczkéztetlek s igy várnom kellett, a mig olyan ujság akad a te elfelejtett, lenézett Zertéden, a mely téged is érdekel.

Végre akadt, — no de majd később mondom el.

Először is egy csomó köszönetet mondok neked.

Utolsó leveledben, melyet ugy látszik, csak azért kezdettél meg, mert untad magad, azt irod, hogy nem felejtettél el engem, hogy még most is szereted a te bölcselkedő, falusi barátnédat. Tehát mégis megszivelted levelemet?!

Köszönöm mind a kettőt, kedves Gizikém!

A Mária képért és a feszületért is megdicsérlek, meglásd! hasznát veszed te még annak.

De nem leczkéztetlek!

Az arczképedet megkaptam és most magammal hordom az én Gizimet ujra a Csobogó fűzfái között és a vadszőllős lugasban.

Remélem, hogy ezáltal nem érzed magadat megalázva?

Kedves Gizikém, én nem viszonozhatom ajándékodat, mert nekem nincs arczképem. De erősen hiszem, hogy azért el nem felejtesz engem.

Én a régi, az «együgyü» maradok mindig s igy, ha mostani képemet megőrzöd, melyet talán szivedbe rajzoltál, ugy reám fogsz ismerni mindenkor.

De halld a zertei ujságot!

Katonák voltak a falunkban szerdán. Nálunk egy főhadnagy volt elszállásolva. Lehet, hogy Pesten találkozni fogsz vele, Kölesy Bertalannak hívják, honvéd-huszár. Csinos fiatal ember és a mi különösen tetszik benne az, hogy őszinte, szókimondó, szerény ember.

Meg fogsz ütközni talán rajta, hogy egy napos ismeretségünk alatt ennyire kiismertem, de tulajdonitsd tapasztalataimat édes apám jámbor kiváncsiságának, a ki szegről-végről kikérdezte őt. És a fiatal főhadnagy vonakodás nélkül elmondta sorsát.

Apja kapitány volt, fiát katonának szánta.

Bertalan elvégezte iskoláit, hadnagy lett, midőn apját a föld alá tették.

A fiatal ember komoly, magába zárkózott férfi és mély érzésü, jó fiú volt, apja halála után komorrá lőn és szivének szeretetét csak anyjára öntötte ki.

Társai nem szerették, mert ő sem törődött velök, fölebbvalói ellenben becsülték benne a pontos katonát, a szerető fiút és a mérsékletes, feddhetlen férfit és főhadnagygyá segitették elő.

Most már azt mondja, hogy mulatságra is telik, habár mulatni — értve a te mulatságaidat — nem szeret.

Mindnyájan megilletődve hallottuk őt, nekem is annyira eszembe vésődött története, hogy, mint zertei ujságot, leirtam neked.

Szeretném, ha megismernéd; benne egy ritka faját látnád a férfiaknak.

Ez a zertei ujság; és most Isten veled drága Gizikém, remélem, hogy ezen levelem kevesebb kifogás alá esik, mint az első.

Csókol szerető barátnéd

Vége köv. *Eszti.*

A DICSŐSÉG . . .

A dicsőség nem bánt engem.
Nem is bántott sohasem.
Egymás nélkül éldegéltünk
Jól és rosszul, vegyesen.

Álmaim el nem rabolta,
Étvágyamat se kérte,
Ha ki megnőtt nagy hirtelen,
Nem gyülöltem meg érte.

Bennem is, ha fölburjánzott
Egy-egy hangos érzelem,
Azt hivém, hogy nem bánt senkit
Ha rimekbe ékelem.

Holtom után mit fognak rám?
Lesz-e márvány siromon?
Jósló hangon számon kérem,
Kedvem sincsen, sem okom.

Békességben hadd fussam meg,
— Mig futhatok — útamat.
Senki emberfiától én
Nem kivánok jutalmat.

Gaál Mózes.

A DESZKAVÁRI KIRÁLYFI.

IRTA: BENEDEK ELEK. 3

— Hát otthon mi ujság? — kérdezte Dániel.

— Hej, nagy a szomoruság otthon, édes kicsi gazdám. Az édes apád a háboruba veszett s a gonosz lelkü udvarmester elfoglalta az országot, ő most a király. De nem elég neki egy ország. El akarja még foglalni a te apósod országát is. Itt lesz holnap rettentő nagy sereggel. De te ne búsulj ezen, kicsi gazdám, mert csak ezután ragyog fel a te fényes napod. Nesze, adok neked három tarisznyát. Az egyikből annyi katona jön ki, mint a mennyit kivánsz. A másikból annyi puskapor s golyóbis, a mennyi csak kell. A harmadikból annyi étel s ital, hogy elég lesz három ország katonájának. Ez órától fogvást melletted maradok s holnap együtt megyünk háboruba.

Haj, volt reggel szörnyü ijedelem a palotában. Megjött az üzenet az udvarmesterből lett királytól, hogy jön nagy sereggel, s ha szépen által nem adják neki az országot, nem hagy élő lelket.

Felkészülődött az öreg király s a két idősebb veje. Dánielnek nem is szóltak semmit, úgy mentek a háboruba. De hiszen ha elmentek, vissza is jöttek estére s még áldott szerencse, hogy élve vissza jöttek. Hirmondónak is alig maradt a seregből.

Nagy volt a szomoruság a palotában, sirtak-rittak az asszonynépek, de legfőképen a Dániel felesége — Istenem, Istenem, mi lesz árva fejünkkel, ha kikergetnek az országból!

Ekkor Dániel megfogta a felesége kezét s intett neki, hogy vezesse az édes apjához. Fölmentek a palotába, leültek ők is vacsorázni s Dánielnek nagy erős kedve kerekedett. Bezzeg megharagudtak mind, hogy ennek a boldogtalannak éppen most fakad olyan virágos kedve, a mikor mindenki szomorkodik. De Dániel csak tovább mutatta nagy jó kedvét, hadonázott, verte a mellét, fenyegetődzött, mintha azt mondta volna: — Hej, ilyen, olyan teremtette, majd széjjelverem én az ellenséget, hogy hirmondónak sem marad belőle!

Hát jól van, reggel, hogy ismét indultak a háboruba, bekiáltottak a sógorok Dánielhez: — No, Nemtudomka sógor, tegnap ugyancsak vitézkedtél, gyere velünk a háboruba! De Dániel arcza olyan szomoru volt most, mint a három napos esős idő, megrázta a fejét nagy búsan s mondta: — Nem tudom.

Elmentek a sógorok nagy boszusággal, de abban a szempillantásban Dániel elé toppant a lovacskája, s mondá neki:

— Na, édes kicsi gazdám, kiállottad a próbát becsülettel. Beszélhetsz ezután szived szerint, amennyit akarsz.

Haj Istenem, ez volt az öröm! Szaladt a feleségéhez. Megölelte, megcsókolta, s mondta.

— Lelkem, édes feleségem, ne búsulj, szabad beszélnem ezután!

Aztán mindjárt el is búcsuzott a feleségétől. Nyakába vetette a három tarisznyát, felpattant kicsi lovára, kivágtatott a városból s ott a város végén elővette az első tarisznyát, kiforditotta s hát Uram, teremtőm, annyi katona omlott ki belőle, hogy a föld megrengett alattuk s az ég elfeketedett.

Ahogy éppen indult rettentő nagy seregével, szaladott szembe vele az apósa, szaladtak a sógorai, utánuk néhány katona s kergette czudarúl szegényeket az ellenség.

De még csak most ijedt meg igazán az öreg király!

Azt hitte, hogy elől is, hátul is ellenség.

No, a nagy ijedsége szertelen nagy örömre változott.

Elébe ugratott Dániel s jelenté:

— Felséges királyom, én a deszkavári királyfi vagyok, ne félj, mert én a segitségedre jöttem.

Azzal neki az ellenségnek s egy óra sem telt bele, még hirmondónak sem maradott belőle, miszlikbe vágták az udvarmesterből lett királyt is.

Mikor aztán vége volt a háborunak, Dániel a kardjával keresztül szúrta a csizmáját, lehajolt a földre, onnét vérrel megtöltötte a csizmáját, mert volt ott annyi vér, hogy folyt mint a patak s azzal visszament az apósához s jelentette:

— Felséges királyom, levágtuk az ellenséget egy szálig.

Örvendett az öreg király, de meg is ijedett mindjárt, mert észrevette, hogy a deszkavári királyfi csizmájából folyik a vér.

Hivatták mindjárt a doktorokat, hogy kössék be a vitéz deszkavári királyfi sebét, de Dániel azt mondta:

— Nem kell nekem doktor, felséges királyom, csak hasitson az ingéből egy darabot, azzal bekötöm s tudom, hogy meggyógyul.

Hiszen az öreg király oda adta volna szivesen az egész inget, hogyne adta volna! Aztán hivta, könyörögve, rimánkodva hivta, menjen vele az udvarába, maradjon ott, fiának fogadja, reá hagyja a királyságot, de Dániel megköszönte szépen, azt mondta: nem kiván ő semmit ezért a kevés segitségért, s úgy eltünt a seregével, mintha a föld nyelte volna el. Hanem mikor az apósáék haza értek, otthon volt már ő is, várta őket a régi rossz gunyájában. De a feleségének erősen lelkére kötötte, hogy ne szóljon semmit, csak hagyjon mindent a maga mentire.

A közben megjött az öreg király a két vejével s a megmaradott kicsi seregével s volt dinom-dánom, de milyen! Fölment Dániel is a feleségével, de bezzeg boszszantották a sógorai.

— No, te gyáva lélek, nem merél eljönni a háboruba, pedig hogy vitézkedtél tegnap este!

Dániel most sem mondott egyebet: Nem tudom. De aztán csak eltünt a palotából. Kiment az udvarra, ott a tarisznyát kiforditotta s tele lett az udvar huszárral, bakával, mindenféle katonával. Ő maga felöltözött csillogó-villogó ruhába, felült kicsi lovára s úgy állott a palota elébe.

A felesége, mintha semmiről sem tudna semmit, kinéz az ablakon, összecsapja a két kezét: — Jaj, Uram Jézus, nézzenek ide, tele van az udvar ellenséggel!

Lett nagy ijedség a palotában. Mit csináljanak, merre forduljanak?

Mondja Dániel felesége: — Küldje le, édes apám az udvarmestert, kérdezze meg az szép szóval, hogy mit akarnak, hátha nem is ellenség.

Lemegy az udvarmester, de reszket az ina, mint a miskolczi kocsonya, s kérdi Dánielt, hogy ellenség vagy jó barát légyen-e.

Mondá Dániel: — Azt én neked meg nem mondom, jöjjön le a király, majd megmondom neki.

Fölmegy az udvarmester s jelenti a királynak, hogy mi választ kapott. Mit volt, mit nem tenni, le kellet, hogy menjen s hát a hogy lement, leszállott Dániel a lovacskájáról, letérdepelt az öreg király előtt s mondá:

— Felséges királyom, életem, halálom, kezedbe ajánlom, nézz meg jól, ismersz-e?

— Hogyne ismernélek, — mondá a király — te vagy az a vitéz deszkavári királyfi, a ki az ellenségtől megszabaditád az országomat. Azzal megfogta Dániel kezét s vitte fel a palotába. Ott éppen arról beszéltek:

— Hej, ha megint eljönne a deszkavári királyfi, nem kellene félnünk!

No ha csak ez kellett, itt volt a deszkavári királyfi. De csak akkor volt még nagy álmélkodás, a mikor a kicsi királykisasszony elébe szaladott, a nyakába borult s mondta nagy fenszóval: — Édes uram, lelkem uram, Drága Nemtudomkám!

Megrökönyödtek erre a sógorok, mert megismerték, hogy ez a vitéz volt az, a kinek a gyürüjöket adták, a kinek engedték, hogy gyürüt süssön a homlokukra s akasztófát a hátukra. Nem akarták hinni, hogy ez a vitéz legyen Nemtudomka.

— No, ha nem hiszitek, — mondá Dániel — mindjárt bebizonyitom. Elévette a két gyürűt.

— Kié ez a két gyűrű?

— Ez a miénk, — mondták szégyenkezve a sógorok.

— Hát most mutassátok meg, hogy miféle jegy van a homlokotokon.

Meg kellett hogy mutassák, ott volt a gyürünek a helye.

— Hiszitek-e most, hogy én vagyok Nemtudomka? Hogyha tagadnátok, megbizonyitom a hátatokkal.

Hiszen semhogy ez a gyalázat is érje, inkább elhitték, hogy ez a dali szép vitéz Nemtudomka, akit ők annyit csúfoltak.

Az öreg király nem kivánta, hogy elémutassa az inget, anélkül is egyszeribe általadta neki az egész királyságot s ez órától fogvást két országa volt Dánielnek, s hol az apósa, hol az apja országában lakott.

Még ma is él, ha meg nem halt.

Vége.

A GALAMB.

REGÉNY.

Irta: Márkus Miksa.

A durva hang szinte elkábitott. Az asztal szélébe fogództam, különben eldülök.

Láttam, hogy a férfi szemei dühtől, gyülölettől szikráznak.

Láttam a halvány leányt, a ki félájultan támaszkodott az ablakhoz.

Aztán tánczrakelt minden ebben a szobában, a fülem zugott, mintha egy nagy harangot rángattak volna mellette, a hófödött tájék egyre pirosabb lett, aztán előre rontottam, egy vadászkés pengéje villant meg és a másik perczben ott volt a férfi mellében.

Még láttam, hogy a leány arczczal előre bukik a szőnyegre, hogy a férfi egyet ugrik és két karját fölveti a levegőbe, még láttam, mint szökik elő a piros vér-

sugár, aztán mint a dühös bolond úgy szaladtam ki a szobából, fölugrottam kocsimra és oly hangon, hogy a buta oláh megremegett, kiáltottam kocsisomra:

— Hajts innen! Előre! Vágd a lovakat.

A hátam mögött kiáltozást hallottam. Mintha lőttek volna.

A két ló megriadva vágtatott és egyszerre ott voltam ujra a vasuti állomáson.

Wölty doktor komoly hangon kérdezte:

— Meghalt a férfi?

— Nem. A kés a vállába furódott. De azt hiszem a leány beteg. Ugy hallottam. Napok óta nem tudok aludni. Nézze meg az arczomat.

Félresimitotta a fekete fátyolt.

A szép arcz oly sárga volt, mintha a leány heteken át sötét kriptában élt volna.

Szemei alatt nagy fekete gyürük mutatták az álmatlan éjszakákat és szája mellett két kis, lefelé görbülő ránczot huzott a sok, keserves sirás.

— Mondja ügyvéd ur, szólt fáradtan, mit tegyek. A biróság elé menjek és ott mondjam:

Meg akartam gyilkolni egy embert! Itéljetek el. És aztán viseljem el a büntetést.

Vagy pedig éljek igy keservesen tovább, mig ujra elém kerül az a férfi, hogy aztán ujból a szivemből a fejembe szökjék a vér és bevégezzem azt, a mit oly ostoban kezdettem meg?

Wölty doktor nyugodtan hallgatta az éles, csaknem kiabáló hangon elmondott szavakat.

Csak éppen, szokása szerint, a szakállát simogatta.

Aztán csöndesen igy szólt:

— Azért jött ide hozzám, hogy tréfáljon? Nem lepne meg ezzel, hiszen az ön családjában nagyon szeretik a jó tréfákat.

A leány megriadva nézett az ügyvédre,

— Az én családomban? Hát ön tudja, hogy ki vagyok.

— Most már tudom.

— Ej, ez ostobaság!

— Ugyan miért?

— Ha ezt tudom, nem mondom el önnek ezt a bolond históriát.

Wölty flegmatikusan csak ennyit felelt:

— Fölösleges is volt.

A leány kerekre nyitott szemekkel nézett Wöltyre. A hangja kissé remegett, a mikor azt kérdezte:

— Miért?

— Csak éppen azért kisasszony, mert mindazt tudtam, a mit nekem elmondott. Sőt talán többet is tudok. Én a Kádár család ügyvédje vagyok. Kopogtak az ajtón.

Wölty odament és felnyitotta.

— Ön az Magyar doktor? Látszik, hogy nagyon türelmes, ha meg tudott várni.

Az urak már rég elszökdöstek az irodából, nem győzvén bevárni a gyászos hölgy távozását.

— Nem zavartam volna ügyvéd úr, de a fiatal Kádár van itt.

— Miklós?

— Igen, az.

— Kérem vezesse be az ebédlőbe, maradjon ott vele, én rögtön jövök.

EDISON FELESÉGE.

Hulkan, gyorsan mondták el ezt az ajtóban.

Wölty aztán visszatért vendégéhez és igy szólt:

— Azért jött hozzám, hogy tanácsot kérjen tőlem. Én kötelességemhez képest szolgálok is tanácscsal, bár tudom, hogy nem fogadja meg. Ha reám hallgat, akkor elfelejti, hogy egy Zakár nevü férfi és egy Kádár család létezik. A megsebesitett férfiunak eszébe sem jut önt följelenteni, ezt talán ön se hitte. Kádárék pedig éppen szerencsétlenek volnának, ha ez az eset nyilvánossá lenne. Megjegyzem kisasszony, hogy én mint ügyvéd adom e tanácsokat...

— És ha a férfit kérdem meg, vágott közbe a leány

Wölty komolyan nézett a leányra és igy szólt:

— Akkor csak annyit mondhatnék, hogy sajnálom önt, de tanácsot a szivétől és a saját eszétől kérjen.

A leány arczára húzta a fátyolt. Wölty rásegitette a bundát.

— Köszönöm a tanácsait ügyvéd úr, különösen az utolsót.

— Valamire kérném kisasszony.

— Tessék csak szólni.

— Igérje meg nekem, hogy mielőtt valamit tesz ebben a dologban, szól nekem.

A leány egy pár pillanatig gondolkozott, aztán különös mosollyal igy felelt:

— Azt nem igérhetem meg ügyvéd úr. De azt igérem, ha tettem valamit, akkor idejövök.

Sietve távozott. A nagy irodai szobában csak egy gázláng égett és mikor a magas alak keresztülsietett a homályos szobán, úgy tetszett, mintha valami árnyék suhant volna át rajta.

Wölty pedig egyenesen az ebédlőbe sietett, a hol Molnár és Miklós várták.

— Kedves Miklós barátom, szólt Wölty, két kezét Kádár vállára téve, isten hozta. Ugy-e Bécsből jön?

— Onnan jövök és haza tartok. Keserves utazás után érkeztem ide s megállapodtam egy félnapra, csak azért, hogy önt fölkereshessem.

— Az nagyon szép. Na jöjjön a szobámba, tudom, hogy szereti a jó és különös szivarokat; éppen most kaptam egy ládikával, meg lesz velük elégedve.

Miklós szomoruan mosolygott.

— Két nap óta nem szivaroztam.

Wöltyit ez jobban megijesztette, mintha Miklós azt mondta volna, hogy két nap óta nem evett.

— Hát csak jöjjön gyorsan öcsém. Molnár doktor ne várjon rám. Azt hiszem, szokása szerint mindent rendbe hozott, a nélkül, hogy megkérdezte volna? Igen? Köszönöm szépen. Majd reggel megnézem. Jó estét. Szervusz doktor.

Azzal csak úgy huzta Miklóst a szobájába.

Mindenekelőtt leültette és egy szivart dugott a szájába. Hiába tiltakozott Miklós.

— Addig egy szót sem beszélek önnel, mondá a doktor, a mig rá nem gyújt. Hát ha nem akar engem némaságra kárhoztatni, akkor csak előre. Hadd látom ujjá születését.

Miklós eleinte kissé kedvtelenül fogadta

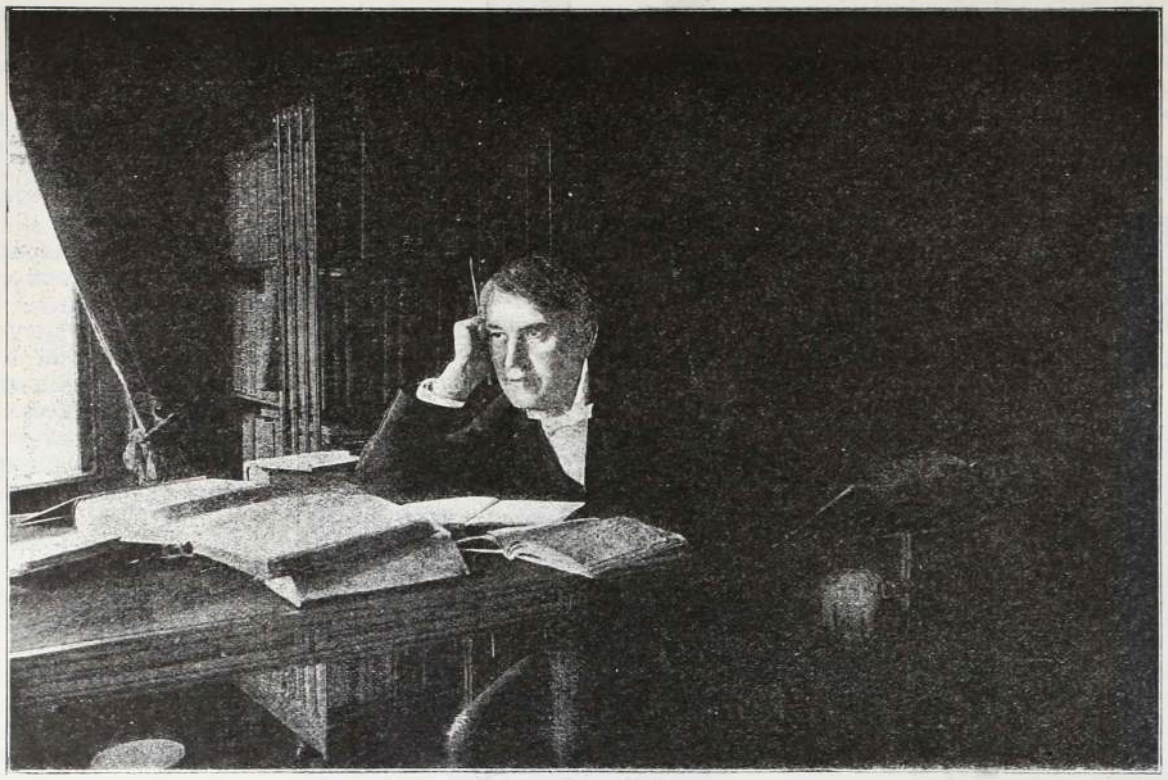

EDISON DOLGOZÓSZOBÁJÁBAN.

ezt a biztatást. De a mint meglátta a szivar pompás formáját, a mint megérezte finom aromáját, a szenvedélyes dohányzó lelkesedése lassankint erőt vett rajta. Gondosan vágta le a szivar végét és nagy elővigyázattal gyujtott rá. Már látszott, hogy szemei ragyognak és a mint a kékes szinű füstöt nézte, szinte elfelejtette, hogy tulajdonképen miért jött ő Wöltyhez.

Az ügyvéd riasztotta fel ebből a «merengésből»

— Miért utazik haza, Miklós?

— Az édes anyám irt. Katicza beteg. Ezt tudom. Csak attól félek, hogy hazajövet oly bajt találok, a minőt még az én izgatott képzeletem sem gondolt ki. Rettentő utazás volt ez Bécstől idáig. Váczná már úgy elfogott a türelmetlenség, hogy ki akartam szállni a vonatból, hogy gyalog talán hamarább jutok el Pestre.

— Pedig még nagy utazás vár önre.

— Tudom. És éppen azért jöttem előbb ide, hogy a nyugtalanság ne gyötörjön a hosszú uton.

— Én őszintén fogok beszélni önnel. Van egy kis baj otthon. De azt hiszem, el fog múlni és a Kádár család megzavart boldogsága ujra a régi lesz. Én mindig ellenéztem azt s meg is mondtam az ön édes atyjának, hogy Zakár főhadnagy a kis Katicza férje legyen. Kérem ne szakitson félbe, ugy sincs sok időnk, önnek a vasúthoz kell sietnie. Nos tehát, az édes atyja kedvencz ideáját megzavarta valami. Azt hiszem abból a házasságból semmi sem lesz. Persze, ily régi terv megdőlése, kivált ha már ugy hozzászoktak, mint önök, zavart idéz elő. Az ön Katicza húga nagyon érzékeny leány. Kissé izgatott azóta. Ideges, nyugtalan, türelmetlen. Azt hiszik, ha ön hazajön, talán nyugodtabb lesz. Tulajdonképen ezért hivták haza.

Miklós sápadtan hallgatta Wöltyt. Valami rettentő gondolat, a hideg verejtéket hajtotta homlokára.

Folyt. köv.

EDISONNÁL.

Meginterjuvoltam Edisont — másodkézből. A szerencse, hogy személyes ismerőse lehessen Amerika «greatest man»-jének, csak egy ángol zsurnaliszta barátomnak jutott osztályrészül. Az mesélt nekem egyet-mást a gyufaárus-gyerkőczből lett nagy feltalálóról.

New-Yerseyben van Edison műhelye, ott is lakik családjával. Laboratoriuma egy rengeteg hosszú nem ép széles, egyenest e czélra épittetett terem. Benne emelet magasságban tág erkély fut körüskörül, melyről könnyen felnyulhatni esetleg létrákon a könyvekkel s műszerekkel teli polczokra.

A könyveket kiváltkép szereti az elektromosság nagymestere. Nemcsak természettudományi iratokat olvasgat, de figyelemmel kiséri a nagyvilág szépirodalmának menetét is és bájos feleségének nógatására nem egy fantasztikus, szentimentális regényt vagy poémát olvas el a kiváló tudós.

A művészeteknek is nagy barátja s pártfogója.

Fogadó termében, de műhelyében is számos kiváló művészi becsű tárgyra lelhetni.

A festményeket kevésbbé szereti, de annál jobban rajong a szobrászatért.

Laboratóriumának közepén hatalmas szobor emelkedik a villamos fényt szimbolizálván; karcsu, lenge női alak óriási arányokban kivive, jobb kezében hatalmas villanylámpát tart, mely vakitó fénynyel árasztja be a laboratóriumot.

Maguk a butordarabok Edison házában is jobbára valóságos műremekek.

Nemcsak a modern iparművészet jeles alkotásait gyüjtötte egybe, de kiváltkép Európában utaztában számos antikvitást vásárolt, mely most mind szobáit ékiti. Különben ellátja Edison a maga házát a saját alkotásaival. Szobáit keresztül kasul szeldelik a kaucsuk fedte drótok, melyek mind egy áramfejlesztő czentrumban egyesülnek.

Neje és gyermekei naphosszanta gyönyörködnek e nagyészalkotta szerkezetekben, melyek közül legsajátságosabb az a szerszám, melyet Edison barátai is, de még a háznépe is valósággal csodál. Ez az u. n. varázstükör, mely nemcsak hogy tükör képet ad, de egyúttal a szemlélőt három oldalról le is fényképezi. Csak egy gombot kell megnyomintani s a fénykép készen hull ki egy nyiláson, csak éppen áztatásra szorul.

Maga a mester ritkán próbálja ki a szerszámot, de a gyermekek és kiváltkép a cselédség gyakorta alkalmatlankodik a tükörnél, úgy hogy Edisonnak nem egyszer órák hosszat kell fáradoznia a játékszer kijavitásán.

S az ilyen játékszereket egészen maga szokta elkésziteni, segédlet nélkül. Általában szenvedélye a mesternek, hogy a szerkezetek durvább, egyszerü kézmivesektől is élkészithető részeit is maga csinálja.

Ha kérdik tőle e szokás oka felől, azt feleli, hogy szelleme ugy is fárad eléggé, hadd munkálkodjék kissé teste is. Szóval testgyakorlás vagy tornázás-számba veszi az ilyen munkát.

A saját egészségét a mester nem igen

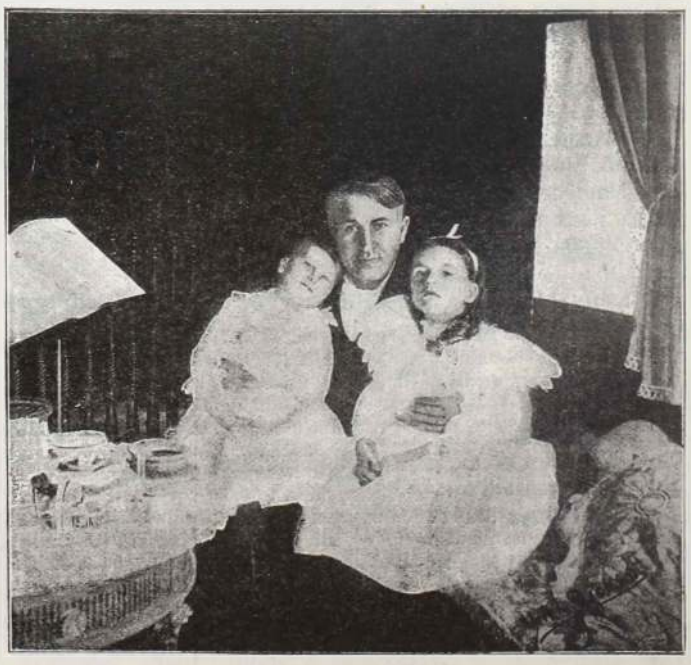

EDISON ÉS GYERMEKEI.

kiméli munkaközben, de annál nagyobb gondot fordit gyermekei testi és szellemi nevelésére. Öt gyermeke van Edisonnak. Első nejétől három: egy már férjhez ment leány és két ifju.

Az egyik tizenhat, a másik tizennyolcz éves.

Második nejével való boldog házasságából két gyermek származott, a hat éves Madeline s a negyedfélesztendős Charles, két komolyarczu, gyönyörü virgoncz apró teremtés.

A komolyságot és a kifejező arczot a gyermekek az apjuktól örökölték, a szépséget anyjuktól. Mert Mrs. Edison valósággal szép asszony, a milyent keveset látni az Unióban.

Acronban, Ohio állam egyik városkájában ismerte meg a mester a bájos Miss Millert, egy roppant gazdag gabna-kereskedőnek a lányát, kit rövid idő mulva oltárhoz vezetett s kivel azóta a legboldogabb családi életet éli.

Edison közelébe csak igen kevesen férkőzhetnek.

Jó ajánló levelekkel legyen az a yankee ellátva, a ki bejuthat a mesterhez.

Ám az idegent, kiváltkép ha más földrészről jött, szivesen látja Edison.

Az ilyennek aztán készséggel mutatja meg hatalmas laboratoriumát, sőt családja körébe is bevezeti.

S az ily laboratoriumi látogatások alkalmával büszkén vereget a mester a maga mellére, mondván, hogy ime nézzék, mit tud produkálni Amerika szülötte. Mert erre az uj világra büszke az a fia, a kinek tudása és lángelméje elenyésztet tért, időt s az embereket, a korokat közelebb hozza egymáshoz.

Dr. Seregélyi Gáspár.

SONZOGNO EDE,
a milánói Scala-szinház impresáriója.

FERRARI RUDOLF,
a milánói Scala-szinház concert-mestere.

SZINHÁZI KRONIKA.

A SCALA JÖVŐJE.

MILANO, julius 26.

Midőn, körülbelül egy héttel ezelőtt, köztudomásra jutott, hogy Milano város tanácsa a Scala szinházat három évre Sonzogno Edoardo vállalkozónak adta ki, a hir még az ugynevezett jól értesült művészi köröket is meglepte, mert váratlanul érkezett és szinte hihetetlennek látszott.

Mindenki tudta, hogy a Scala bérbeadására kiirt pályázatban Sonzogno nem vett részt, hogy még az év elején megvette a várostól a *Canobbiana* szinházat, melynek átalakitásába óriási pénzt vert: hogy esett tehát az, hogy a Scala szinházat is ő kapta meg?

A dolog ugy történt, hogy a szinházra pályázók, bizva abban, hogy Sonzogno a bérletre ugy sem reflektál, miután a stagionéra saját szinháza lesz, olyan ajánlatokat tettek, a melyeket a városi tanács már azért sem fogadhatott el, mert nem volt bennük sem anyagi, sem erkölcsi garanczia arra nézve, hogy a Scala szinház művészi niveauja, a három évi bérlet tartama alatt nem fog-e sülyedni.

Igy történt aztán, hogy mikor a milanói tanács az ajánlatokat visszautasitotta, egyszerre előállott Sonzogno, hogy a szerződés feltételeit és kötelezettségeit egész terjedelmükben elfogadja.

Másnap már a szinház az övé volt.

A világ legelső dalműszinháza tehát urat cserélt s ez az eseményszámba menő változás, melynek hirét a villamos drót már szertehordta a világban, megérdemli, hogy vele foglalkozzunk, mert egyetlen nemzet művelt közönségére sem lehet közönyös, hogy mily jövőnek néz elébe a legszebb művészetnek, az éneknek, századok óta első temploma.

Nem ugy értem ezt, mintha a Scala már századok óta állana, hanem ugy, hogy a mióta áll, önmagában összpontositja és érvényesiti az olasz ének és zeneművészet szinét, javát s ugy Olaszországban, mint a külföldön is, nagy névre, dicsőségre és elismerésre csak az számithat, ki a Scala-szinházban szerepelt. Lehet, hogy ez előitélet, lehet, hogy nem az: annyi tény, hogy — daczára az utóbbi években tapasztalt és el nem palástolható hanyatlásnak — a Scala egy-egy jól rendezett prémière-je viszhangot, irigységet kelt a művelt világ összes művészi központjaiban.

S épen azért fontos azt megtudni, vajon az uj tulajdonos alatt remélhető-e, hogy a Scala lehanyatlott művészi szinvonala emelkedni fog? A választ erre a multban találjuk meg és pedig ép ugy a Scala multjában, mint Sonzogno eddigi működésében.

Sonzogno és Ricordi, a zeneirodalom e két óriás-kiadója között, már évek óta folyik az irtóháboru, életre-halálra. Szerényen, igénytelenül kezdte az első, mikor a második már sikerei tetőpontján szinte parancsokat osztogatott a zeneszerzőknek, kik inkább zsoldosai, fizetett napszámosai voltak, mint művészek. De Sonzognót a kezdet nehézségei, a veszteségek nem gyürték le; győzte pénzzel és kitartással: akkor, mikor Ricordi szerződésileg magához kötötte Olaszország valamire való összes zeneszerzőit, Sonzogno tizezer lirás pályázatot irt ki egy egyfelvonásos zenedrámára.

A beérkezett tizenöt darab közül a díjat *Mascagni* vitte el s a *Cavalleria Rusticana* csakhamar bejárta a világot, oly sikert aratva, melyhez a Verdinek reklámokkal felfujt dicsősége nem is hasonlitható.

De ezt a történetet már mindenki ismeri: az esemény azonban gazdag volt messzemenő következményekben, s évről-évre, a mily mértékben növekedtek Sonzogno sikerei, azon mértékben hanyatlott a százados Ricordi czég, mely most, a Scala szinházi match után a bukás szélére jutott.

Mi nem örülünk annak, de nem is bánkódunk miatta. Nem örülünk, mert addig, mig két oly hatalmas operaczég, mint Sonzogno és Ricordi állott egymással szemben, az anyagi érdek és az ambiczió versenye szép jövőt igért a zeneművészetnek, miután tudvalevőleg a zeneszerzőknek akkor megy jól a dolguk, ha két kiadó egymással küzködik. De nem is bánkódunk miatta, mert a Ricordi czég bukása legfölebb csak az öreg Verdi hátralévő napjait keseritheti el, miután e megkövesült rendszerü czég az utolsó évtized alatt, a Wagner operákon kivül, csak Verdi darabjait kolportálta, mig ellenben Sonzogno a fiatal nemzedéket istápolta.

Edoardo Sonzogno még aránylag fiatal, életerős ember, a kinek rendkivüli érzéke van az üzletek iránt. Keveset beszél, nem bizalmas, e helyett élesen szokta megfigyelni a helyzetet, s rendesen saját jól felfogott érdekében vonja le azokból a következtetéseket. De nem önző, csak óvatos: és a siker esetén nem feledkezik meg azokról, a kiknek az eredményt az első sorban köszönheti. Szereti alkalmazottjait, tiszteli, megbecsüli őket, udvarias előzékeny iránt uk; tanácsaikat mindig kikéri, de saját nézeteit sohasem mondja el, csak akkor, midőn már azoknak megvalósitását elhatározta. Ilyenkor azonban hihetetlen energiával fog hozzá a munkához, képes napokig dolgozni, fáradni, tervelni: mindent maga végez, mindenre személyesen ügyel fel és figyelmét semmi sem kerüli ki. Zenei dolgokban nem dönt feltétlenül, hanem mindig meghallgatja alkalmazottjai tanácsát, csak azután, érett megfontolással nyilatkozik.

Jobb keze *Amintore Galli maestro*, az itteni konzervatoriumban a hangszerelés tanára, ki a Sonzogno-czég művészeti ügyei-

ben mint szakértő csaknem korlátlan hatáskörrel intézkedik; mert Sonzogno, ki Galli rendkivüli finom müérzékét ismeri, nemcsak a benyujtott zeneművek birálatát bizza reá, hanem itéletétől teszi függővé azt is, hogy mily énekeseket és énekesnőket szerződtessen szinházaihoz. Ezért a művészek és művésznők Galli előtt énekelnek próbát, a zeneszerzők hozzányujtják be dalműveiket, mert mindenki tudja, hogy Sonzogno feltétlenül megbizik Galli művészi tehetségében s legfelebb csak az üzleti kérdésekben intézkedik egyedül s tőle függetlenül.

Maestro Rodolfo Ferrari, a Scala szinház uj karmestere, a fiatal művész generáczió legintelligensebb és legfiatalabb tagja; már régebben Sonzogno hivatalnoka s kiváló tehetsége és finom művészi érzéke folytán már korán magára vonta a közönség figyelmét, mely meleg rokonszenvével tünteti ki őt. A mult őszszel a Dal Verme szinházban vezette a zenekart s neki jutott a szerencse, hogy a *Mediciek* bemutatóján az európai sajtó képviselői előtt *Leoncavallo* e legujabb operáját fényes sikerrel előadathatta. Most arra van hivatva, hogy a Scala zenekarát dirigálja: azok, kik ismerik, meg vannak győződve arról, hogy tehetségének és ambiciójának sikerülni fog a Scalaban oly előadásokat koncertálni, minőkhöz a közönség szokva volt e szinház fénykorában.

Ime, ez a *Scala jövője:* s mind, a kik szivünkön viseljük a világ első dalműszinházának érdekeit, csak örülhetünk, hogy a Scala gazdát cserélt.

Zigány Árpád.

A GYŐRI VÁROSHÁZ.

Vidéki városaink az ujabb időben mind buzgólkodnak, hogy épitkezéseik, legalább a mi középületeiket illeti, művészi becscsel is birjanak. Ennek a buzgólkodásnak tulajdonithatni Győr városa részéről is, hogy városházának felépitésére országos pályázatot hirdetett, mely pályázat által mind a magyar épitőművészetnek alkalmat nyujtson valami nagyobbszerü produkczióra, mind pedig magát a várost biztositsa arról, hogy monumentális s a modern művészet nivójának megfelelő középületet nyer.

A 200,000 frtra tervezett épitkezésre számos pályamű érkezett. Akadt ugyan közöttük olyan is, mely alul állott a magyar műépités nivóján, de ez bizonyára valami ambiciózus kezdő munkája volt. A pályaművek javarészét azonban méltán vallhatja magáénak a magyar képzőművészet. Nehéz dolga is volt az országos szaktekintélyekből összeállitott bizottságnak, mert a sok jó közül kelle a legjobbakat kiválasztani. Az első pályadijat Alpár Ignácz, a neves épitőművész nyerte, ki csak nemrégiben vonta magára a közfigyelmet s a közelismerést az ezredéves kiállitás történelmi csarnokának kitüntetett tervével. Az ujabb műépitők gárdájának kétségkivül ő az egyik legkiválóbb tagja, a kiről még bizonyára sokat fogunk hallani s a kinek munkái remélhetőleg a jövőben nagyban hozzá fognak járulni a székes főváros művészi becsű épitési reformjához.

Városházterve reneszánsz stilben van tartva, de számos barokk elem is lelhető, kiváltkép az ornamentikában. A főhomlokzat művészi kiképzését egy toronyszerü fedélzet s két csinosan formált alacsony torony fedi. A sarkokat egy-egy hegybenyuló tetőemelkedés fedezi. Az egyik oldalhomlokzaton emelkedik maga a főtorony. E szokatlan elrendezésre a művész a városházi telek sajátságos fekvése miatt kényszerült. De ép e kettős főkép adja meg az épületnek alkalmatos voltát, mert anélkül, hogy az egyik homlokzat a másikat elnyomná, mindkettő önmagában önálló lévén, érvényesül is. A torony homlokzat kiképzése valódi művészi alkotás; a maga komolyságával és keresetlenségével igazán impozáns. Győr városa büszke lehetett volna erre az alkotásra.

De nem Alpár Ignácz fogja megépiteni Győr városházát. A kivitelt a városi tanács a második dijjal jutalmazott pályaterv alkotójára, Hűbner Jenőre bizta.

Hűbner Jenő terve, elegancziájával hat. Ritkán látni épületet, mely oly egyszerű eszközökkel ily finoman hat. S e mellett a kompoziczió merész is. A karcsu torony kiszökellése valósággal meglepi a nézőt. S a torony kiképzése általán is méltatást és elismerést érdemel, csak az épületen magán helyet foglaló része kissé szokatlan elnyilott azzal a felette hosszura tervezett disz nélküli ablakkal. Bele lehetne tán illeszteni a toronyablakot a másik két előkelő kiképzésü ablaknak formáiba. A torony felsőrésze ellenben igazán sikerült, olyan játszias, lengék körvonalai, hogy szinte behizelgik magukat a néző szemébe.

Hűbner Jenő pályaterve is kétségkivül becses munka s Győr városának ékessége lesz ez az épitmény.

Óhajtandó volna, hogy többi városaink is már valahára kibontakoznának abból az elzárkózottságból, melyet a középületek megalkotása körül tapasztalni lehetett. S ha már egyszer ráadják magukat valami jelentősebb épitkezésre, ne maradjanak a maguk vidékének lehet, hogy gyakorlott s tapasztalt arhitektusainak körében, hanem nyujtsanak alkalmat hazánk épitész-tehetségeinek, hogy kifejthessék tudásukat és művészetüket. *—il.*

Külföldiek a Feszty-képnél. Hogy sok idegen járt itt az utóbbi napokban, azt különösen a Magyarok Bejövetele körkép emlékkönyvéből lehet látni. Az utóbbi három nap alatt kétszáznál több külföldi nézte meg a körképet. Ott voltak többek között Korciotek Theofil és Walter C. Dort. *Buffalóból* (Amerika), Hannah Rosbaum *Philadelfiából*, Alexis de Staal *Szt-Pétervárról*, A. Abranowsky *Bukarestből*, Lauer Károly *Kronstadtból*, J. M. D. Gornegradsky *Konstantinápolyból*, Szalay Olga *Odesszából*, Marian de Kedzierski *Lembergből*, Herbster Henrik *Londonból*. Angolok különösen sokan jártak Budapesten s *Bécsből* is megnézte körülbelül ötven osztrák a körképet.

Csipke divat. A legszebb ruha disz, mely a női ruhát emeli, határozottan a csipke, soha ily szép és értékes csipke diszeket nem volt alkalmunk látni mint a mostani nyári idény alkalmával. E szakmában igen gazdag választékot láthatunk *Pfeiffer Dezső* váczi utczai czég kirakataiban valamint csipke és Applicassio függönyökben. Az 55—60 cmtr széles ablakfüggönyök rendkivüli nagy szerepet játszanak, remek kézi festményekkel ellátva, továbbá Congresse és valódi csipkéből összeállitva nagyon divatosak, ugyancsak ilyen czégnél láthatók.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Felhivjuk t. olvasóink figyelmét *Szigeti Lajos* szij-nyereggyártó és böröndös, ő fensége József főherczeg és fenséges Coburg herczeg udvari szállitója, hirdetésére. Gyártmányai elismert jóságuak és országszerte keresettek.

VASKOVITS-féle

VIZGYÓGYINTÉZET és KLIMATICUS GYÓGYHELY.

Egyike a budai **városmajori sétány** fölött, másika **Svábhegy** legpompásebb fekvésü pontján emelkedik. A városmajori vizgyógyintézet **egész éven át** nyitva van; a Svábhegyen május 1-étől szeptember végéig tart a fürdőidény.

Mindkét intézet külön-külön orvosi felügyelet alatt áll, **dr. Blum Ödön főorvos** vezetése alatt.

Hazánk ezen egyik legrégibb idő óta fennálló gyógyintézete mindazon kellékekkel rendelkezik, a mi az idegbeteg emberiség szenvedésének megkönnyitése, bántalmainak gyógyulása czéljából megkövetteltetik.

Mindkét intézet szép fekvése, modern berendezése bátran kiállja a versenyt nemcsak az ujabb időben keletkezett hazai, hanem a külföldi hasonberendezésü intézetekvel is, a mennyiben a viznek tudományos elvek szerint való rendszeres használatán kivül, egészséges helyiség, üde, tiszta levegő, jó ellátás, gondos ápolás és felügyelet, szórakozás, ez intézetben a legtökéletesebben feltalálható és legolcsóbban megszerezhető.

1. **Az agy-, gerinczagy- és idegbántalmak:** mint idegesség, idegzsába, görcsök, főfájás, álmatlanság, szédülés, a végtagok bénulása, gerinczagy sorvadás, férfi-erőtlenség, epilepsia, vidtánc, elmebeli gyengülés, stb
2. **Alkati és vérbajok:** mint görvélykór, vérszegénység, sápkór, bujakór, bőrkiütések, aranyeres bántalmak, vértorlódás, köszvény, csuzos fájdalmak, váltóláz, vizkór stb.
3. Tulságos elhizottság, szivhajasodás, visszerpangások.
4. **Egyes szervek betegségei:** gége-, tüdő-, gyomor-, bél-, máj-, lép-, vese- és hólyag-bántalmak.
5. **Különösen:** Hysteria, melancholia, hypochondria, morhpinismus.
6. **Végül** női bajok és rendellenességek és alkoholikus italokkal való mértéktelen élvezésének gyógyitása szempont ából.

Nemkülönben ajánlatos a testi és szellemi munka folytán beállott tuleröltetésből származó **általános kedvtelenség, étvágytalanság, álmatlanság, vértorlódás, szédülés, általános nyugtalanság és izgatottságban szenvedőknél, továbbá lábadozó betegeknél.**

A vizgyógymód mellett a javallathoz képest villamozás, massage, süritett és ritkitott levegő belégzése, valamint : chrott-kura, sós- és lápfürdők, napfürdők, meleg és gőzfürdők is alkalmaztatnak.

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

TORONYÓRÁK,

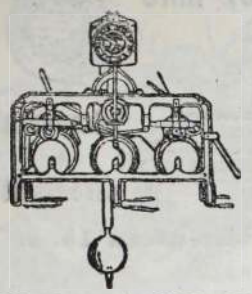

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly L.

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

MATTONI-féle ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ BUDAPEST KELENFÖLD.

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserü források. Ivó- és fürdőgyógymód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminő okok folytán kelet kezett lobos izadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyalob után visszamaradt izzadmányoknál: a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteiknél: hurutos állopotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.

Fürdő-orvos: Dr. BRUCK JAKAB,

az országos közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges fekvés, félóránvira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékekkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.

A kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositássa szivesen szolgál

Mattoni és Wille

Budapest.

FOGAK

egész természet utáni,

egyenkint ép ugy

mint egész

FOGSOROK,

rágáshoz használhatók,

legujabb

rendszer szerint,

jótállás mellett,

bámulatos

olcsó árakon

készittetnek.

FOG-SPECIALISTA

RÓNA IMRE

BUDAPEST,

Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi

templom átellenében.

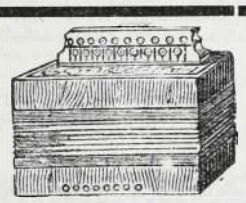

Hegedű-, fuvola- és egyéb hangszer nálam 15%-kal olcsóbb mint bárhol.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

es. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

„OTTHON“

Magyarország legelőkelőbb iróinak és művészeinek állandó találkozási helye az **Otthon** czimü képes havi folyóirat, mely gazdag tartalmával, diszes kiállitásával és olcsóságával rövid idő alatt meghóditotta a közönséget, ugy hogy ma már az **Otthon** Magyarország legelterjedtebb folyóirata. Igen eredeti ötlete a szerkesztőségnek, hogy augusztusi füzetét a gyermekvilágnak szenteli és fölhivja a közönséget, hogy **küldjön be hozzá gyermekarczképeket, melyeket dijtalanul közöl.**

Az **Otthon**, melyet **Hevesi** József szerkeszt, előfizetési ára:

egészévre 6 frt, félévre 3 frt.

Példátlannak mondható azonban az a kedvezmény, melyet a vállalat nyujt az által, hogy a

„Magyar Géniusz“

czimü képes hetilappal együttes előfizetést nyit. A **Magyar Géniusz** oly képes hetilap, mely a külföld legelőkelőbb képes lapjaival versenyez. E lap minden előkelő magyar családnál otthonos. Előfizetési ára: ***egészévre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.***

Az **Otthon** és a **Magyar Géniusz** együttvéve

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt.

Az előfizetési dijak Budapestre Aradi-utcza 8. sz. a. levő kiadóhivatalhoz küldendők.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték **50 kr.**

100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték **75 „**

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- é könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

104832/AI. szám.

Kereskedelemügyi m. kir. minister ur ő nagyméltósága rendelete folytán a hatvan-salgótarjáni vonalrész bezárólag Salgó-Tarján állomással f. évi augusztus hó 1-ével a Miskolczi üzletvezetőség hatásköre alól kivétetik és budapest-jobbparti üzletvezetőség hálózatához tartozik.

Budapest, 1894. julius 25.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

RÖSER gymnasium és nevelő-intézete

Budapest, VI., Aradi-utcza 10. sz.

Tanulók felvétele naponkint délelőtt 8—12-ig az első, második, harmadik, negyedik, ötödik és hatodik osztályba.

Vidéki tanulók a nevelési internátusban teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. Értesitőt küld az igazgatóság. (Budapest, Aradi-utcza 10. szám.)

Ezen két év óta fennálló gymnasium czélja: a művelt középosztály fiait nevelni és oktatni. Előnye, hogy egy-egy osztályba csak 30—30 tanuló lesz felvéve.

Gyöngyössy Imre

utóda

tekeasztal és dákó-készitő — tekeasztal és dákó-készitő

BUDAPEST, Kertész-utcza 15. sz.

Ajánlja magát

kávéházi butorzati munkák berendezésére

a legolcsóbb árakon.

Én Csillag Anna

185 cm. hosszu óriás Loreley hajammal, melyet az általam feltalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, s mely az egyedüli szer a hajkihullás ellen, elősegiti a **hajnövést s erősiti a hajbört**; uraknál elősegit telt és erős szakállnövést. Rövid használat után ugy a haj, mint a szakállnak **természetes szint és sürüséget** kölcsönöz és megóvja korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 50 kr., 1, 2, 3, 4, 5 frt.

Postai szétküldés naponta a világ minden részébe a pénz előleges beküldése, vagy utánvét mellett a gyári raktárból

Csillag és Társa,

bel- és külföldi összes illatszer-különlegességek főraktára

Budapest, Erzsébet-körut 54. Bécs, I. Seilergasse 9.

A Csillag Anna kenőcsöt fölösleges sok magasztalással elhalmozni, mert e kenőcs önmagát dicséri ugy, hogy egy vevő száz meg száznak ajánlja, mert mindenki, aki ezt használja készitve van a tiszta igazságot megmondani, hogy ez az egyedüli, mert ezt siker koronázza.

Csillag Anna a. alkalmat vesz magának arra, hogy a hozzá beérkezett számtalan levél közül néhányat bemutasson, a miért tisztelettel kéri, hogy ezeket különös figyelemmel átolvasni sziveskedjenek, hogy mindenki, aki még nem szerezte meg a kenőcsöt, vegyen egy tégelyt belőle, hogy annál hamarább meggyőződhessék annak igazi hatásáról és meg van róla győződve Csillag Anna a., hogy mindazon hölgyek és urak, a kik ezt megrendelik, épp oly meleg köszönetnyilvánitásban fogják őt részesiteni, mint azok, a kik neki alább a legmelegebb köszönetüket nyilvánitják.

Szlatina, Csehország.

T. Csillag Anna kisasszony!

Legyen szives nékem kitünő kenőcséből két tégelylyel, a használati utasitással együtt, czimemre postautánvét mellett küldeni.

Herczeg Auersperg Ferencz.

T. Csillag Anna kisasszony!

Kérem az ön hires hajkenőcséből nekem egy tégelylyel küldeni.

Bécs. **Gróf Conrey Félix.**

Csillag Anna kisasszonynak!

Felkérem önt, hogy kitünő kenőcséből egy tégelyt posta fordultával részemre küldeni sziveskedjék.

Reichenberg. **Lovag Liebieg Lajos.**

T. Csillag Anna!

Az ön hires hajkenőcséből kérem küldjön számomra egy tégelylyel

Abauj-Szemere. **Pallavicini A. őrgróf.**

BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ

SZATMÁRMEGYÉBEN

MEGNYITÁS MÁJUS 15-ÉN.

Ezen égvényes, konyhasós savanyuviz kitünő hatásu **heveny és idült gyomor- és bélhurutban, a légzőszervek hurutos bántalmaiban, máj- és epe-bajokban, vese és húgyhólyag betegségeiben.**

Ezen évben nagy átalakulások történtek, ugy a fürdő szépészeti, mint gyógyberendezését illetőleg.

A fürdőben **ivó, fürdő-** és **belégző gyógymód** alkalmaztatik. Savókura. Hidegviz gyógyintézet. Zuhanyok. A betegek szórakoztatásáról kellőleg van gondoskodva.

Kitünő élelmezésről ez évadban, valamint a jövőben is az által lett gondoskodva, hogy szerződtette a **budapesti Pannonia szálloda főszakácsát Lukáts Ferencz** urat, a kinek országos jó hirneve minden tekintetben nemcsak biztositékot nyujt, hanem a legmagasabb igényeknek is képes lesz megfelelni.

Vasuti állomás Szinyér-Váralja és Técső, hol alkalmas kocsik kaphatók, bármely állomástól 2½ óra alatt el lehet érni a fürdőt. Helyben fürdőorvos és pósta.

A bikszádi gyógyviz országos főraktára **ÉDESKÚTY L. csász. és kir. és szerb királyi udvari szállitónál V. ker, Erzsébet-tér 8. sz. alatt** van, a hol az mindig egészen friss töltésben beszerezhető.

Gyógyfürdő-igazgatóság.

GANZ és TÁRSA

vasöntőde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITO-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.
a társaság házában.

Ausztriai fiók:
Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.
a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frc.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál ... ... értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	125,732.050.—
	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Előfizetési felhivás.

Szőlőszeti és Borászati Lap.

Megjelen Kassán,

minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Szerkesztő és kiadótulajdonos: MAURER JÁNOS. * Társszerkesztő: STEIGER FERENCZ.

Előfizetési ár:		*Hirdetési dij:*	
Egész évre	**4** frt	Egész oldal ... ... frt	**10.—**
Fél évre	**2** «	Fél oldal ... ... «	**5.—**
Negyed évre	**1** «	Negyed oldal ... ... «	**2.50**
		Nyolczad oldal ... ... «	**1.25**

TARTALOM:

Időszerü szakczikkek. — Tarcza. — Szemle — Vegyesek. — Vidéki levelezések. — Irodalom. — Kérdések és feleletek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mutatványszámok mindenkinek küldetnek, ki azért a „Szőlőszeti és Borászati Lap" kiadóhivatalához Kassára fordul. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Megjelen havonkint háromszor.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

III. ÉVFOLYAM. AUGUSZTUS 5

32-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Vilmos királyi herczeg. — Gergely István: *A próféta zöld lobogója.* — Lazzaroni: *A Hét.* — Peterdi Sándor: *Egy fiatal asszonynak.* — Hevesi József: *A denevér.* — Oláh Ida: *Az utolsó Szürthe és Szakály.* — Labiche: *Két órakor éjfél után.* — Bárczy Dezső: *Gizella.* — Jókai Mór: *Aforizmák.* — Ábrányiné-Katona Clementin: *Nyár.* — Dr. Adorján Ármin: *Szerelemből.* — B. Mártonffy Aranka: *A la Puskin.* — Márkus Miksa: *A galamb.* — Leopoldo Alas: *Gondolatok.* Irodalom. — Képek.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Dr. Ettmüller-féle

arczkenőcs

eltávolit minden

bőrtisztátalanságot.

Hosszabb használat után

a ránczokat is.

KAPHATÓ:

TÓTH E.-nél BUDAPEST,

III. Zsigmond-utcza 52, földszint 2.

Árak: 1 tégely kenőcs 1 frt, 1 darab szappan 50 kr.

Röser János nyilv. tan- és nevelőintézete

BUDAPEST,

VI. ARADI-UTCZA 10. SZÁM.

Tanulók felvétele naponként d. e. 8—12-ig a négy osztályu nyilv. **polgári** és a három osztályu nyilv. kereskedelmi iskolába. **Bizonyitványok államérvényesek.** Kereskedelmi iskolám egyenjogu és egyenrangu teljesen a kereskedelmi akadémiákkal.

Zárbizonyitványai államérvényesek és **az egyéves katonai szolgálatra jogositanak.**

Ezen intézet már **41 év** óta áll fenn és eddig **12521 tanuló** látogatta.

Vidéki tanulók a nevelési **internátusban** teljes ellátást, felügyeletet és családi nevelést nyernek.

Értesitőt a t. cz. szülők és gyámok kivánságára küld

RÖSER JÁNOS igazgató

Budapest, VI. Aradi-utcza 10.

BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ

SZATMÁRMEGYÉBEN

MEGNYITÁS MÁJUS 15-ÉN.

Ezen égvényes, konyhasós savanyuviz kitünő hatásu **heveny** és **idült gyomor-** és **bélhurutban, a légzőszervek hurutos bántalmaiban, máj-** és **epe-bajokban, vese** és **húgyhólyag betegségeiben.**

Ezen évben nagy átalakulások történtek, ugy a fürdő szépészeti, mint gyógyberendezését illetőleg.

A fürdőben **ivó, fürdő-** és **belégző gyógymód** alkalmaztatik. Savókura. Hidegviz gyógyintézet. Zuhanyok. A betegek szórakoztatásáról kellőleg van gondoskodva.

Kitünő élelmezésről ez évadban, valamint a jövőben is az által lett gondoskodva, hogy szerződtette a **budapesti Pannonia szálloda főszakácsát Lukáts Ferencz** urat, a kinek országos jó hirneve minden tekintetben nemcsak biztositékot nyujt, hanem a legmagasabb igényeknek is képes lesz megfelelni.

Vasuti állomás Szinyér-Váralja és Técső, hol alkalmas kocsik kaphatók, bármely állomástól $2^1/_2$ óra alatt el lehet érni a fürdőt. Helyben fürdőorvos és pósta.

A bikszádi gyógyviz országos főraktára **ÉDESKÚTY L. csász. és kir. és szerb királyi udvari szállitónál V. ker., Erzsébet-tér 8. sz. alatt** van, a hol az mindig egészen friss töltésben beszerezhető.

Gyógyfürdő-igazgatóság.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A töke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a töke utódainak azonnal kifizettetik. Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb t[illegible]volságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindenne[illegible]ü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

1894. évi augusztus 5. III. évfolyam 32. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

VILMOS KIRÁLYI HERCZEG.

A királyi család egyik legkiválóbb, érdemekben megőszült tagja a balvégzetnek esett áldozatul.

Vilmos királyi herczeg, a tüzérség főkommandánsa Badenben, a Bécs melletti kies fürdőhelyen gyászos halállal kimult. Az életvidor agg katonát levetette megbokrosodott lova a nyeregből és végig vonta az út kövezetén.

A szerencsétlen királyi herczeg meg se gyónva, meg se áldozva, lehelte ki nehány percz mulva életét.

Ezt a szomoru hírt repitette a táviró a világ minden tájára a mult hét vasárnapján. Mindenütt bizonyára megilletődéssel fogadták, de itt nálunk és a monarkia másik felében mindenkit a legmélyebben megrenditett a gyászos hír. Hisz az uralkodóházat érte ez a csapás is, mely a királyi herczegek egyik legbecsültebb, legkedveltebb tagjának életét oltotta ki. S a fejedelemmel együtt érző nemzet egész valójában átérezte a veszteséget, mely áldozatul kivánta királyunk közeli rokonát és a hadsereg egyik vezérét, ki élctében szünetlenül, fáradhatlanul munkálkodott fejedelemrokona s a nemzetek javán. Ha rápillantunk arra a koporsóra, melyben szétzúzott fővel, összetört testtel, véresen fekszik ez a katona királyi herczeg s ha látjuk a ravatal körül zokogókat, kell, hogy megdobbanjon szivünk, s hogy a visszatartott könyek fojtogassák a torkunkat. Ime, egy királyi család megtörten borul le egyik tagjának teteméhez és siratja az irgalmatlan jelent s a kegyetlen multat.

Mert ilyenkor, a jelen bújában, érzi csak igazán a sziv a multak keservét. Felpattannak a hegedt sebek s egy egész élet szenvedéseiért omlik a könyü. A népek urai ott a füstölgő gyertyák között eltünnek.

Nem királyok, fejedelmek térdelnek a feketébe vont lépcsőkön, *emberek* zokognak ott fájó zokogással.

A születés arisztokráta, az élet a mai kor demokráciája, a halál megvalósitja Fourier falanszterét. A minek kiküzdéséért évezredekig dúlt a harcz, folyt a vér, elhanyatlottak az emberek milliói, az örök időktől örök időkig törvénye volt az emberi makrokozmusznak. Caesarból is csak föld röge lett, lyukat töm és elzárja a szelet, mondja Hamlet a komor temetőben s ez a rémes szózat a maga csendes komorságával is velőkig hat. Mert axióma, megdönthetlen törvény.

De nem csak a halál demokratizál. A könyek közt, a fájdalomban, a keservek közepett szintén egyek az emberek. Egyként csorog a forró sós ár a fejedelem szeméből, és a nép fiának orczáin. Az a fájó érzés, mely szorongatja a szivet s szinte megbóditja az agyat, egyként erőt vesz mindkettejükön. S vajjon ki érzi jobban a fájdalmat: az, ki fényben, pompában, márványos oszlopcsarnokok közt éli le földi életét, vagy a ki düledező kunyhó padolatlan padlatán siratja szeretteit. Nem enyhébb a gazdag fájdalma, hisz a nagy boldogságból egyszerre bukott alá. Nem enyhébb a koldus kinja, hiszen a mi drágája volt, az is elveszett.

Egy a fájdalom, egy és örök.

De azért királyunknak abban a gyászban lehet vigasza, mely sujtotta. A szenvedőnek megkönnyebbüles, ha megoszthatja fájdalmait. Nos, egy egész nemzet érzi a keservét, egy egész nemzet szenved együtt a királylyal.

Érezzék ezt valamennyien a zokogók,

VILMOS KIRÁLYI HERCZEG.

a gyászolók is, kik egybelettek, hogy elkisérjék az utolsó útra és megsirassák Vilmos királyi herczeget.

*

Vilmos királyi herczeg élete pályája gazdag eseményekben, tettekben, mint a mily változatos és fordulatos dinasztiánk története századunk utolsó öt-hat évtizedében.

Ifju korában már belekerült a világraszóló események áradatába s mindhalálig benne tett, működött.

Része volt a negyvenes évek zavaraiban, az ötvenes-hatvanas évek balul végződött kisérletezéseiben, az olasz-porosz háborukban, a béke művében s a megállapodott viszonyok fejlődésében. Nem irányitotta a fejedelmi ház szükebb körü világának dolgait, de azért előljárt mindenütt. S volt alkalma tapasztalatokat, ismereteket szerezni az idők folyamában. Nála képzettebb katona ép ezért alig akad hadseregünk vezérkarában.

Mint tüzér pedig ritkitotta párját az egész világon, mit elismertek külföldi nagyhatalmak készséggel.

A közös hadsereg kifejlesztésében s oly nivóra emelésében, mint a milyen az ma, nagy része volt.

A modern, közös tüzérség megteremtése egyenest az ő műve. A mikor a stratégia nagyjai közül számosan hangoztatni kezdték a tüzérség szerepének hanyatlását a taktikában, Vilmos kir. herczeg volt az, a ki védelmébe vette a tüzérséget s az ő tevékenységének tulajdonithatni, hogy világszerte ismét elismerik a tüzérség jelentőségét.

Különben pedig az ő élete folyását és jellemét megvilágitja az a néhány dátum, melyet a kir. herczeg biografiájából ide iktatunk:

Vilmos kir. herczeg negyedik fia Károly kir. herczegnek, a nagy hadvezérnek, a ki a napoleoni hadjáratok alatt többször kitüntette magát, született 1827. április 21-én. Atyja vezetése alatt kitünő nevelésben részesült és különösen mathematikai és természettudományi hajlamai szánták a tüzérségi pályára. 1842-ben a 12. gyalogezrednek tulajdonosa lett, 1845-ben belépett a német rendbe és 1847. április 29-én, egy nappal atyja halála előtt lett tábornok.

Az 1848 és 1849-iki olasz háboruban bátyjával, Albrechttel együtt élénk részt vett.

Merész viseletet mutatott Vilmos főherczeg továbbá a mantuai kirohanásnál és hidegvérü megfontolást a malgherai csatában.

A háboru után csoportfőnök lett a tüzérségi főigazgatóságnál, 1853-ban altábornagy és 1854. szeptember 10-én a 6. (illetve most 3.) tábori tüzérezred tulajdonosa. Tehát csak rövid hetek választották el a negyven éves jubileumtól.

1857-ben a hadsereg főparancsnokságát vette át, a melyet 1864-ig vezetett, midőn a főparancsnokságot átváltoztatták hadügyminiszteriummá; 1859-pen résztvett a franczia hadjáratban, 1860-ban tüzérségi igazgató lett, 1862-ben Mainznak várparancsnoka, 1864-ben pedig tüzérségi főfelügyelő. Ezen minőségben élénken érdeklődött Uchatius báró kisérletei iránt és különben is sokat foglalkozott az ágyuanyag kérdésével.

1866-ban a porosz háboru kitörésekor tábori tüzérségi igazgató lett és a szerencsétlen königrätzi csatában tarkóján sebet is kapott. 1867-ben táborszernagy lett. A honvédség megalakitása alkalmával 1868-ban az osztrák Landwehr parancsnokságát kapta, a melytől tüzérségi teendőkkel való elfoglaltsága miatt 1872-ben felmentették. Azóta folyton a tüzérség fejlesztésén fáradozott és a tüzérségnek ismételt szervezésében, valamint az összes felmerült ujitásokban Vilmos főherczegnek nem csekély része volt.

Daczára magas korának, április hóban lett 67 esztendős, megtartotta fáradhatatlan katonai természetét; bejárta Ausztria és Magyarország valamennyi tüzérségi helyőrségeit, dermesztő fagyban vagy perzselő hőben, mint akármelyik egyszerü tábornok.

Vilmos főherczeg, mint a német lovagrend nagymestere, nőtlen maradt.

Vilmos főherczeg czimeit a következőkben adjuk:

Hoch- und Deutschmeister (a német lovagrend nagymestere), az aranygyapjasrend lovagja, a Lipót-rend nagy keresztese a hadi diszitménynyel, a hadidiszitményes katonai érdem kereszt és a vörösszalagos katonai érdemérem tulajdonosa, táborszernagy, tüzérségi főfelügyelő, a 4. és 12. gyalogezred, valamint a 3. tüzérezred tulajdonosa, az orosz császári 7. lovagló üteg és a porosz kir. 1. tábori tüzérezred főnöke.

—

VILMOS KIRÁLYI HERCZEG ÉLETÉBŐL.

Az olasz háboru kitörésekor Vilmos kir. herczeg jelentkezett Radetzky «apónál» mint önkéntes, Santa-Luciánál bátyjával együtt oly vitézül harczolt, hogy Radetzky kifakadott.

— Szükségem van egy másik hadseregre, a mely a főherczegeket megátolja abban, hogy ne tegyék ki magukat nagyon a veszélynek.

*

Vilmos kir. herczeg 1856-ban tifuszban sulyos betegen feküdt. Oppoltzer tanár, a ki kezelte, egy jelentésében már-már a remény feladásáról is beszélt. Erre egy miniszteri tanácsos sietett a lapokban egy rimes halottas bucsuztatót közzétenni. A főherczeg nemsokára felgyógyult, elmondták neki, hogy tisztelői és barátai mily sokféle módon fejezték ki részvétüket és többek közt megmutatták neki a miniszteri tanácsos versét is; a főherczeg erre magához hivatta a versiró tanácsost s azt mondta neki: «Tisztelt uram! Érzése nekem roppantul tetszik, de azért ne tessék sürgetni!»

*

Midőn Ferencz József király menyasszonyát, Erzsébet bajor herczegnőt Bécsbe hozta, Vilmos főherczeg volt az elsők egyike, a kiket neki bemutattak; midőn a lovagias herczeg a menyasszony kezét megcsókolta, Erzsébet herczegnő mélyen meghajtotta magát, de a főherczeg kedélyesen azt mondta neki: «Ó, ez nem járja, tartsa magát egyenesen, látni akarom ezt a kedves kis arczot!»

*

Mikor a napokban Badenben S. főhadnagygyal találkozott, megszólitotta és jóakaró hangon megdorgálta, mért jár könnyü, világos nadrágban. «Ha az ember kurát használ, akkor vigyázni kell, hogy meg ne hüljön.» A főhadnagy alázatosan megjegyezte, hogy csak látogatóban van Badenben, mire őt a főherczeg e szavakkal: «No ez más», elbocsátotta.

*

A franczia-német háboru alkalmával 1870-ben bebizonyitotta Vilmos főherczeg a magyar nemzet iránt érzett rokonszenvét.

Beust forcirozta a háborut Poroszország ellen, mert erre a *III. Napoleonnal kötött szóbeli egyezmény folytán, erkölcsileg kötelezve volt.* Egy Bécsben tartott korona- és haditanácsban el is határozták, hogy megizenik a háborut Németországnak, és ezt a határozatot Andrássyval közölték is. Andrássy rögtön Bécsbe ment, és ünnepélyesen protestált ellene, hogy a magyar miniszterelnök megkerülésével ily fontos határozatot hozhasson az ugynevezett «Kronrath».

E tiltakozás daczára, a katonapárt és *Beust* a háborut megizente volna, ha Andrássy a királyt meg nem győzi róla, hogy előbb szükséges szigorubban végére járni annak, hogy mozgósitás esetében valóban *rögtön* harczképes lesz-e a hadsereg, vagy pedig erre több időre lesz szüksége.

Lónyay, a ki abban az időben közös pénzügyminiszter volt, magára vállalta, hogy az országban gyüjtött hiteles adatokból kimutatja, hogy a hadseregnek legalább *hat hónap* kell, mig annyira harczképes lesz, hogy a csatatéren megjelenhet. A király habozott, végre Vilmos főherczeghez fordult, a kinek ismerte részrehajlatlanságát és kiről tudta, hogy párt vagy politikai tekintetek nála nem határoznak, csak a hadsereg érdeke. Vilmos főherczeg pedig azt tanácsolta a királynak, hogy várja meg, mig Lónyay az igért adatokat összegyüjti és felterjeszti. Ő, Vilmos aztán megvizsgálja az adatok hitelességét és a belőlük meritett tapasztalat után fog ő felsége bölcs belátása szerint határozni.

Ugy történt és a háboru elmaradt.

A PRÓFÉTA ZÖLD LOBOGÓJA.

Sápadva nézi a zöldes égen
A pálma-völgyet a hold korong;
Hol nappal izzott harcz a vidéken,
Most csöndes éjben hűs szél borong.

A tar hegyekről mi zaj se hallszik;
Zöld fűben sátrak fehérlenek,
A nagy próféta csapatja alszik,
De sátorában még dal zeneg.

Szép Aïsának keblén gyönyörben
Fürészti lelkét nagy Mahomet,
Mig szőnyegpárnán körül a körben
Sok nagyszakállas foglal helyet.

S szól az uléhma, kinek szakálla
A legnagyobb volt itt mind közül
«A fényes égben áldott nagy Állah,
És profétája ki itten ül!

Két nagy sereg ma vad harczban álla
A pálmavölgyben, a tar hegyen:
Zöld lobogónknak adá nagy Állah
A győzedelmet, — áldott legyen!

Mely istenségek s népek halála, —
A lángba lengő zöld lobogó,
Melyet sikerrel áld mindig Állah, —
Mond, nagy próféta! honnét való?»

A nagy próféta mosolyg magában,
Mikéntha távol dalt hallana;
Lágy szőnyegpárnán... Zöld éjszakában...
Egy karcsu leányról szól e dana!

Szép Aïsáját meg-megcsókolja,
Oszt fáradt ajkát kinyitva szólt:
«A nagy világharcz zöld lobogója
Kis Aïsám zöld szoknyája volt!

Gergely István.

A HÉT.

Kopenhága, aug. 1.

Igaza van Tolsztojnak: a nép alapjellemvonása a béke szeretete s nem a vérszomj.

A hazaszeretet nevében vérebekké teszik a diplomaták a jó prud'homme-ot. A hazaszeretet pedig tulajdonképen nem más, mint a sült csirke szeretete.

Ez ép ugy illik az oroszra, mint Európa minden népére, a francziára s a dánra. A békét óhajtja mindenki, s a háboru is a béke kedvéért tör ki.

Vajjon nem a békét glorifikálta-e Dánia népe akkor, mikor egy ezüstlakodalmat olyan nagy fénynyel ült meg? Mert az, hogy az ezüstlakodalom véletlenül a dán trónörökös páré volt, egészen mellékes; a fő az, hogy jólétét, hogy kedvező körülményeit s békeszeretetét fényesen dokumentálnia lehetett.

Minden alkalmat, melyből ezt lehet kiolvasni, minden nép szivesen megragad, különösen, ha e dokumentálás lakomázásra s kivilágitásra szoritkozik, mely tömeget csődit össze.

Na, tömeg, az volt elég!

Kopenhágában volt egész Dánia, a mi azt jelenti, hogy két millió lakosságából egy félmillió inteligenciája bevonult a két napra. Ez a bevonulás szinte kötelességszerü volt, némi politikai jelentőségü. Csak meg kell mutatni Európának, hogy — lakik valaki Dániában is?

Az ünnepély európai jelentősége csekély. A franczia anarkista törvény megszavazása jóval jelentőségteljesebb. De nem olyan gazdag komikai motivumokban, mint a dán lakodalom, melyet egyébaránt Hieronymi erdélyi utján is túlhaladt fontosságban!

Komikai motivumokról beszélek? Mi lehet komikus egy fejedelmi lakodalomban? A fényes kivilágitás csak nem? A tengeri tüzijáték sem? A város lobogó disze talán? Avagy a lelkesedés hiánya? Egyik sem, mert minden elegendő mértékben meg volt, s semmiféle kellemetlen inczidens sem zavarta meg.

Csak az a *hivatalos öröm!*

A nép örvendezett.

De min?

Hogy a trónörökös már huszonötéve házas s nyolcz gyermeke van? Mi öröm van ebben?

A trónörökös szivesebben venné, ha csak három éves házas lenne, s csak egy gyermeke volna.

Hogy a trónörököspár egészséges? De hisz nem egészséges.

A fenséges asszony rákbeteg, a fenséges ur májbeteg.

Hogy a nép annyira szereti? Miért örvend ezen a nép . . .

Eh, ennek a nagy czéczónak nincs lógikája!

Hogy a trónörökösné rákbeteg lett — értem.

Ha valaki naponkint egy olyan királyi ebédet eszik végig, a minőt a lakodalomban tálaltak, az a rákbetegséget okvetetlenül megkapja.

Én csak akkor este ettem végig, de végig, mindent, mindenből, s vesztemre...

*

A logikátlanság eszembe juttatja a mi nemzetiségi kérdésünket!

A miniszter közéjük utazik, s a jó oláhok kitérnek a panaszok *per dokomentum* bemutatása elől.

Ezt a hirt a sürgönyök széjjel vitték európaszerte, s Európa kérdezi az okát. Az ellenfél igy felel:

«Ennek a kormánynak nem panaszkodunk, ez zsarnok kormány.»

«Honnét tudjátok?» — kérdi Európa. «Az, hogy közétek ment s panaszaitokat meg akarta vizsgálni, csak nem zsarnoktempó?»

«Dehogy nem! Ez Potemkin-ut! Mi válunk be diszleteknek. Csak nem leszünk szufita?»

Ilyen nyakatekert okoskodással felelnek.

Világos, hogy ennek az őskomikumát kiérzi mindenki. A komikum pedig halálos ellensége a jajgatásnak!

*

Kitünő számitás Zola kiadójától, hogy az uj Zola regényt nyáron adja ki rendszerint. Ekkor a könyvpiacz lanyha, mindenki télre konczentrálja az erejét és a fenmaradó összes érdeklődés Zola uj könyve körül összpontosul.

Lourdes megjelent.

Mikor Zolát legutoljára láttam, még *Le docteur Pascal*-on dolgozott, de Lourdes-ja már erősen foglalkoztatta s sokat beszélt róla. Már akkor beszélte el ujságirói látogatóinak Lourdes-ban tett látogatását, tervét és tanulmányait. Mialatt irta, egyremásra hatoltak ki ujabbnál-ujabb hírek dolgozószobájából, most az, hogy a pápa ki fogja átkozni, majd, mikor a regényt a *Gil Blas* közölni kezdte, az a hir terjedt el, hogy a pápa már is kiátkozta, s most, hogy a regény megjelent, azt hirdetik, hogy a pápa még nem átkozta ugyan ki s talán nem is bizonyos, hogy egyáltalán ki fogja-e átkozni . . .

Természetes, hogy az előzetes megrendelés 50 ezer példányra terjedt ki, és ez az oka, hogy a regényt 80 ezer példányban nyomtatták egyszerre, a mi 80 kiadást jelent.

Ennyi példányban fog elfogyni, ha a regény *nem* tetszik.

Ha tetszeni fog, jön a második kiadás, a mi ismét 80 kiadásnak felel meg. Ezt a második kiadást csak egy regénye multa felül, mely immár a harmadik 80 ezer példányban kél, ez a *Débacle*, *Nana* s *L'Assomoir* és *La Terre* a második 80 ezer példányban tartanak, a többiek csak az első 80 ezerben.

Zola azonban a legolvasottabb irója a világnak!

*

A kinai és japáni császáron kivül van Európában még vagy tiz-husz ember, kiket rendkivül, lázasan érdekel a koreai kérdés.

A nagy lapok külföldi politikai rovatvezetői?

Óh, azokat a dolog rémségesen untatja.

Képzelem, mily pokoli gyülölettel gondolnak Koreára, a japánokra és kinaiakra, mialatt a legnagyobb elmeéllel latolgatják a háboru esélyeit.

Mások, mások azok!

A diplomaták . . . Dehogy! A dolog kissé messze esik tőlünk, s roppant véletlen lenne, ha ebből európai bonyodalom törne ki. No de látom, nem találják ki. A harcztértudósitók azok, főkép az angol nagy lapok harcztértudósitói és a harcztéri rajzolók, kik immár becsomagolva, készen várják az első tengeri ágyu dörgésének hirét, hogy röpüljenek az igéret földjére, mely dicsőséget és hirt igér.

Minő érdekes dolog lenne az, jelen lenni egy ilyen közös tanácskozáson, hol a kinai s japáni viszonyokról csak ugy beszélnek, mint mi Budapest körutjairól! ..

Lazzaroni.

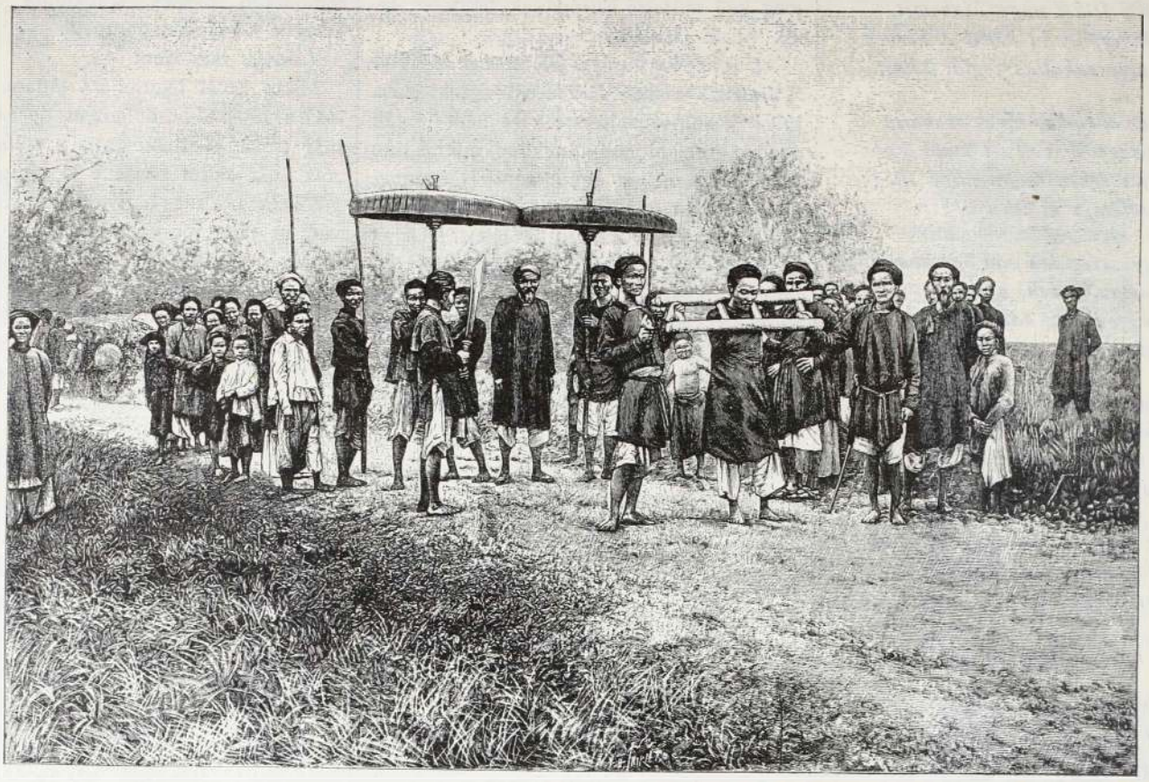

EGY HALÁLRA ITÉLT UTOLSÓ UTJA TONCHINÓBAN.

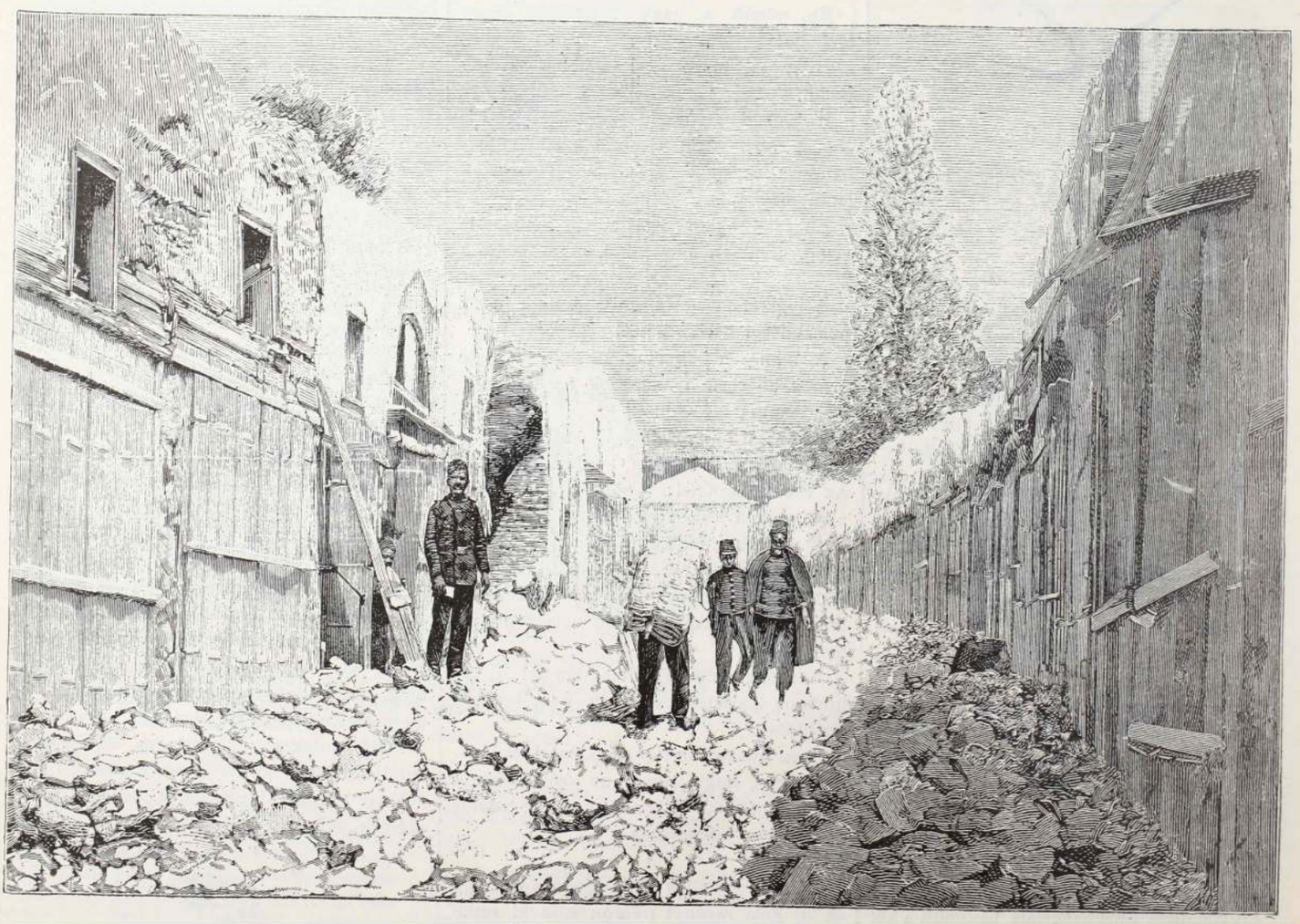

FÖLDRENGÉS KONSTANTINÁPOLYBAN.

EGY FIATAL ASSZONYNAK.

Irta: **Peterdi Sándor.**

Röpkeszárnyú képzeleted,
Ha a multba visszaszáll,
S átlapozod a sorskönyvet:
Benne mennyi irva már.
Hány csalódás .... hány örömnek
Látod benne a nyomát,
Hány reménynek, szivregénynek
Megszakadott fonalát.

Ugy-e alig veszszük észre,
És eltünik az idő.
Egy nap lép a más helyébe,
Csak jelen lesz a jövő.
S a mi nélkül boldogságot
Nem képzeltél el soha,
A mi után szived vágyott, —
Nem nyerted el, mind oda.

No de azért — hála égnek!
Nem haltál meg, — mint hivéd,
Füstbe mentek a remények,
S apácza se vagy ma még.
Férjed van — s nem nyalka huszár,
Bajusza sem — fekete,
Nincs rejtett lak, . . . nincsen fatál,
Még csak meg sem szöktete.

S azért mégis boldog lettél! . . .
Hja, lásd sorsunk már ilyen:
Nem adja meg a mit igér,
De mást kapunk helyiben.
***Egy** kárpótlást eddig adott*
Neked is már, ugy-e bár . . .
Siess! hamar! — hallod . . . hallod . . .
Kis fiad hogy kiabál!

A DENEVÉR.

IRTA: HEVESI JÓZSEF.

— jul. 20.

Kedves, aranyos kis leánykám!

Most jövök menyezetes bölcsőd mellől, melyben te oly édesdeden alszol. Gömbölyü kis arczodon rózsás pirosság, hosszu selyempilláid eltakarják mélységes, tiszta, ártatlan kék szemeidet s szöszke hajad gyürüzve omlik domboru kis homlokodra. Beszivtam lélekzeted balzsamát és bocsáss meg nekem, édes kicsi leánykám, ha anyai érzésem tulcsapongásában fölcsókoltalak álmodból . . .

Oly jól esett érintenem kis, gömbölyü, gödrös karocskádat.

Ettől az érintéstől — mintha csak valami büvös erő törölte volna le — elsimultak hullámai annak a viharnak, mely csak az imént dult szivemben és mely — kicsi hijja — hogy egész életem boldogságát tönkre nem zuzta.

Leirok neked hűséges gyónással mindent, mindent, édes kis leánykám.

Megfogadtam, hogy ebben a könyvben hű tükrét fogom neked bemutatni a te édes anyád szivének és mindazoknak az érzelmeknek, melyek ebben egy egész életen át egymást fölváltották.

Ebből merithetsz majdan, ha aszszony leszesz, te is erőt az élet küzdelmei közepette és ezek a betük, melyeket e fehér lapokra vetek, meg fognak gyakran óvni a veszélytől, ha lelkedet a kétség szállja meg.

— — —

Galgóczy Vilmos neve még nem fordult elő ebben a naplóban, melyet akkor kezdtem meg, mikor te megjelentél, hogy életemet megédesitsd.

Hittem, hogy a sors nem is juttatja majd e könyvbe azt a nevet, a melynek nagy szerep jutot egykoron az én életemben.

Máskép történt.

Foglalkoznom kell itt vele, remélem azonban, hogy utoljára.

Sok, sok szenvedés, sok köny, sok sóhaj és sok fájó emlék füz engem Galgóczy Vilmoshoz.

Egy bálban ismerkedtem meg vele. Szép daliás alakja, rokonszenves egyénisége, arczának ábrándos melancholiája és nagy fekete szemeinek bűvös tekintete az első pillanatra csodálatos érzést ébresztett szivemben.

Mikor először szólitott meg, megremegett a szivem.

Magam sem értettem miért?

Hanem ő is elfogult volt.

Az a derék, erős férfiu, a szalonok ünnepelt hőse, a nők kedvencze, hebegve beszélt előttem, a tizenhat éves leányka előtt.

Vaknak kellett volna lennem, ha az első pillanatban észre nem veszem, hogy milyen nagy hatást gyakoroltam reá. És vaknak kellett volna lennie ő neki, ha le nem olvassa arczomról, hogy milyen szilajon lobog szivemben a szenvedély lángja. Nem tánczolt mással, csak én velem.

De hogyan tánczolt!

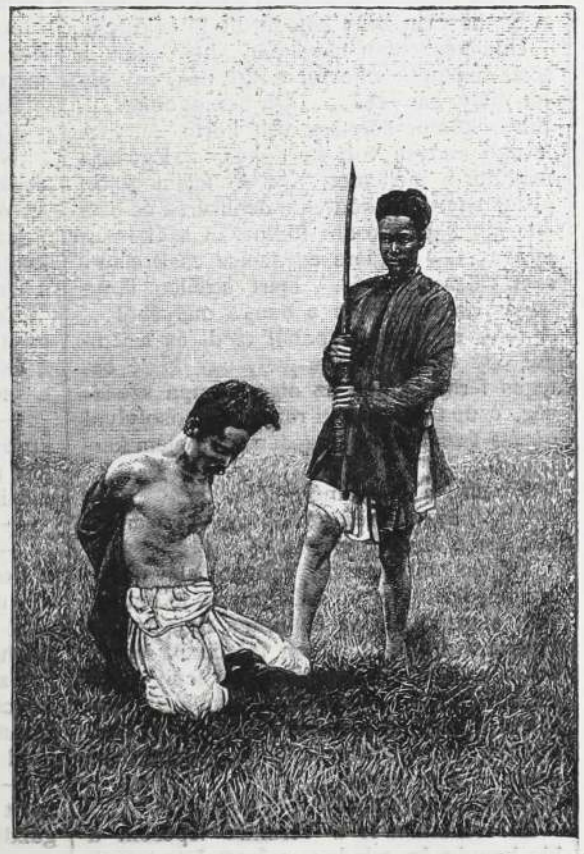

EGY RABLÓ KIVÉGZÉSE TONCHINBAN.

Fékevesztett szilaj szenvedélylyel, lángoló tüzzel . . .

A zenének bódító rythmusa magával ragadta és elragadott engem is . . . és én is jártam, jártam mint eddig még sohasem, mintha minden csepp vérem lángba borult volna.

És vaknak kellett volna lenni a báli közönségnek is, ha észre nem veszi, hogy itt két sziv lángja egyesült . . .

A soupé-csárdásnál másról sem folyt a beszéd, mint Galgóczy Vilmosról s rólam, a ki elhóditottam a város bálványát.

Irigykedve néztek asszonyok és lányok és pár hétig egyébről sem beszéltek, mint arról, hogy Galgóczy Vilmos elvesztette az eszét. Szerelmes egy fruskába.

Hat hónapig álmodtam az első szerelem üdvösségét.

Galgóczy mindig ott volt nálunk és együtt festettük ki a jövőt a remények legszebb virágaival.

Olyan derültek voltak napjaim, mint a májusi égbolt.

Fényesen, büszkén ragyogott rajta az én napom: Galgóczy Vilmos.

Olyan szépnek, olyan gyönyörünek találtam az életet. Nem értettem, hogyan dobhatja azt el magától valaki.

Egy felhő azonban mégis megjelent olykor-olykor sötét, komor árnyával.

Galgóczy szülei.

Ő igen gazdag, előkelő család gyermeke volt.

Én egy kisvárosi ügyvéd leánya.

A szülei tudni sem akartak róla, hogy az ő fiuk engem vegyen feleségül.

Galgóczy biztatott, reménykedett, hogy majd megtöri ő szülei ellenkezését — de erről egyre reménytelenebbül beszélt.

Hat hónapig álmodoztunk, reménykedtünk, édes, gyönyörüséges boldogságban.

Egy napon Galgóczy leverten jött el hozzám.

Csakhamar megtudtam, hogy heves összeütközése volt szüleivel és azok a leghatározottabban eltiltották őt tőlem. Nem szabad engem többé meglátogatnia . . .

Én sirtam.

Ő vigasztalt. Hogy majd igy, majd

ugy . . . Ő daczolni fog a szüleivel, szembe száll velük, nem fogja tűrni az erőszakot . . . Tagadják ki, ő nem elveszett ember! Meg fogja ő mutatni . . .

Beszélt, beszélt, beszélt . . .

És e közben mind ritkábban látogatott el hozzám . . . mind gyakrabban elmaradozott.

Borzasztó sejtelmeim támadtak. És szenvedtem, szenvedtem nagyon sokat . . .

Egyszer aztán híre járt, hogy Galgóczy Vilmos eljegyezte a főispán leányát . . .

És ő nem mutatkozott többet!

Félévig feküdtem betegen, lázban. Szüleim kétségbe voltak esve. Az orvosok sem biztak felgyógyulásomhoz . . .

De én felgyógyultam.

Aztán elvittek messze vidékre — felejteni.

És megismerkedtem egy derék, szerény, becsületes emberrel, a te jó atyáddal; a ki gyöngéden, szeretetteljesen közeledett hozzám és aranyos szivével, jóságával megnyerte a lelkemet . . .

— — —

Galgóczy Vilmost nem láttam többet, — ma délutánig.

Az erdőben sétáltam éppen. Atyád már négy hét óta távol van hazulról. Untam az egyedüllétet ebben a magános villában és az erdőbe mentem. És a mint gondolatokba mélyedve sétálgatok, a kigyózó út egy fordulatánál — ő állott előttem: Galgóczy Vilmos.

Udvariasan köszöntött és — utamat állta.

Első pillanatra ugy tetszett, mintha a világ forogni kezdene körülöttem. Szédülés fogott el . . .

Mikor a másik pillanatban magamhoz tértem, szerettem volna futni, menekülni.

De nem volt erőm. Aztán meg az út keskeny volt és ő elállotta . . .

Mindenesetre leghelyesebb lett volna megvetésemmel sujtani és hátat forditva visszatérni . . .

Oh, csakhogy én is asszony vagyok! Gyönge asszony, kit a pillanat ragad magával . . .

Ott állott előttem ifjuságom bálványképe . . . az a szép, daliás ember . . . arczán annyi megbánás, szemeiben annyi megalázkodás, állásában annyi hódolat . . .

Csakhogy térdre nem borult előttem.

És én . . . én meghallgattam.

Kért, könyörgött, rimánkodott, védekezett, vádolta magát . . .

Ő hű maradt hozzám, bizonyitja, hogy nem vette nőül a főispán leányát. Szülei becsületszót csikartak ki belőle, hogy nem jön hozzám.

És a mint beszélt, beszélt: szivemen átrezgett az a hang, melynek zenéje egykoron elbóditott, mely annyi édes, bűbájos vallomást suttogott egykor a fülembe és mely most mint varázsige pattantotta föl a feledés pecsétjeit, melyekkel a mult emlékeit lezártam.

Bölcsődben édesdeden nyugvó aranyos kis leánykám, ha majdan mint asszony olvasod e sorokat, meg fogsz nekem bocsátani azért a pillanatnyi gyengeségért, mely engem e férfiú láttára elfogott . . .

Tudni fogod már akkor, hogy a *vér parancsol* . . .

Ott állott előttem férfias szépségének egész teljességében az én ifjuságom ideálja . . . Férjem távol volt . . . és én — megengedtem, hogy ma este eljőjjön hozzám, hogy magát igazolja.

— — —

A kertész eltávozott családjához.

Te édes gagyogással elaludtál.

A szobaleányt fölmentettem . . . majd levetkezem magam.

És mikor minden néma és csendes volt, kiültem a verandára . . . és hallgattam, hogy czirpel a tücsök.

A közeli vasuti állomástól az est némaságában idehallatszott a vonatjelző csengetés és a faluból átrezgett a toronyóra verése.

Én nem tudom neked leirni, hogy mily érzések dultak a szivemben.

Aggódás és félelem, vágy és bánkódás, a gyönyör sejtelmei és a lelkiismeret furdalása . . .

És ezek közepette megjelent képzeletemben az ő alakja . . . ragyogóan, büszkén, körülsugározva a boldogság fényétől, hogy ismét leborulhat előttem . . . Fülemben csengett szavainak zenéje . . . éreztem azt az érintést, melylyel az imént kezemet súrolta.

És a vér . . . a vér . . . Hogy lángolt, hogy nyargalt ereimben.

Szerettem volna sirni és ujjongni . . . Boldognak éreztem magamat és végtelen szerencsétlennek . . .

És a mint igy kergettem a lázas képeket és aggódva lestem a kis ajtót, melyet nyitva hagytam: a holdvilágtól csillogó esti levegőben rebbenő szárnyalással czikázott szemeim előtt egy *denevér*. A rut, sötét éjjeli madártól önkénytelenül megrettentem és hajamhoz kaptam . . .

És én nem tudom hogyan történt, de ennek a madárnak a czikázása egy sötét vonalat huzott végig lázas gondolataimon.

És hirtelen más kép tárult föl előttem.

Oda képzeltem magamat, ahol ezek a sötét madarak rajostul tanyáznak, egy sötét mély bányába . . . Ott barangoltam . . . Sürü, komor sötétség vett körül . . . A levegő nedves volt és dohos . . . Egészen megülte a mellemet . . . A fejem fölött pedig egyre röpködtek a denevérek és bele akartak kapaszkodni fölkuszált szőke hajamba . . . De ime egyszerre csak elsurrant valamennyi . . . mert hirtelen fénysugár csapott felém a bánya mélyéből . . . A fény egy kis lámpából eredt és a lámpát egy férfiu tartotta . . . egy kissé beteges férfiu, kinek az arcza csupa szelidség, csupa jóság, a ki ragyogó mosolylyal nézett felém és gyöngéden tárta elém karjait! . . .

Férjem, a bányamérnök! . . .

Ah, milyen ébredés! . . . Hogy kijózanodtam én e látományra.

Milyen hitványság, milyen alávalóság megfeledkezni erről az aranyos, jó emberről; elárulni ezt az én drága férjemet, a ki értem dolgozik, értem fáradozik, értem áldozza föl napjait, éjjeleit ott lenn a sötét bányában . . . Oh mily gyalázat megcsalni téged, én jóságos férjem, a ki szeretettel, gyöngedséggel, boldogsággal veszesz engem körül . . .

Nem, nem, soha!

És rohantam le a veranda lépcsőin a kis kapuig és minden erőmmel reteszeltem el annak zárát . . .

Ideje volt, mert alig tértem vissza, már hallottam a kilincs csattogását . . .

Csak csattogtasd, most már nem félek a kisértéstől!

Az én derék, becsületes, jóságos férjem képe lebeg előttem és ez megóv mindentől.

Köszönöm neked jóságos Isten, hogy még idején figyelmeztettél; köszönöm neked, te kis denevér, hogy megóvtál a gyalázattól!

— — —

De ime már pitymallik . . .

Lágy zsongással ébredeznek a lombok között a kis madarak! Milyen édes zene ez!

Édesitse meg a te álmodat édes, aranyos kis leánykám.

Most már én is aludni térek. Nyugodtan, boldogan.

Jó éjszakát, jó éjszakát!

AZ UTOLSÓ SZÜRTHE ÉS SZAKÁLY.

IRTA: OLÁH IDA.

Már második napja járja Szürthe Ignácz gazdatisztjével uj birtokát.

Mindent jónak, előnyösnek, alkalmatosnak talál, csak abba az egybe nincsen belé nyugodva, hogy ötezer forinttal drágábban vette meg számára a birtokot ügynöke, mint a mennyit ő szánt érte.

Hiába magyarázza néki a gazdatisztje: hogy igy meg ugy nagyságos ur, a birtok megéri testvérek között is a százezret, s ha az ügynök rá nem igéri az ötezer forintot, igért volna az örmény Bogdán Lázár másik ötöt is reá.

Ez a bizonyitás tiszta, mint a nap. Szürthe Ignácz be is látja okos voltát, de hát azért ő csak sopánkodik tovább.

A második nap délutánján készen voltak a birtok szemlélésével, s indultak vissza, haza felé.

A gazdatiszt azt inditványozta: menjenek Raskó falvának, másik uton, nem a merről jöttek.

Szürthe nem bánta.

Estefelé Raskóra értek.

Nyomorult, szegény kis oláh falu ez, de körülbelül szebb a fekvése, mint akár az ó paradicsomé volt.

Szürthe Ignácz nem birt eléggé kifejlődött izléssel a természeti szépségek iránt s álmosan bóbiskolt a kocsi párnáján.

Egyszerre nagyot zökkent a kocsi, a mint a Fuzina patak hidjára ért, s Szürthe a félig alvók megrettenésével nyitotta fel a szemét.

— Ki lakik ott? — mutatott az egyik kezével egy kis kőházra, mi szembe velök a Fuzina partján emelkedett, mig a másik kezével álmos szemeit dörzsölte.

— A fiatal Szakály Dénes.

— Hé Jancsi! — rázta meg Szürthe a kocsis vállát, — annál a korcsmánál állj meg.

A korcsma nem messze volt a kőházhoz.

Szürthe egy üveg bort hozatott a korcsma ajtaja elé a sánta lábu asztalra, honnan kényelmesen oda látott a szomszéd kőházra.

— Hm, hát ott egy Szakály lakik — szólt Szürthe tele töltve a maga, és a gazdatiszt poharát.

— Igen, — felelt ez — a fiatal Szakály.

Szürthe felhajtotta a poharát.

— No Gorzó barátom, ha Szakály, akkor kibőjtöljük innen.

— Kár lenne, nem árt ez nagyságos uram egy légynek sem. Különben is csak két esztendeje lakik itt. Fiatal ember, és hivatalnok volt valami kincstári erdő adminisztrativ hivatalában, mielőtt ezt a házat ott azzal a malommal, meg vagy száz holddal egy vén kisasszony rokonától örökölte.

A nagyságos ur heves ember volt. Rácsapott öklével az asztalra.

— Mondom, Gorzó barátom! ha Szakály, kibőjtöljük innen.

— A mint tetszik, — huzta fel a vállait Gorzó, de ő maga nem szólt semmit.

Szürthe erősen nézte a kőházat, a vizi malmot, meg a Fuzina patakot.

— Hát aztán jól hajt a föld a fiatal embernek, barátom Gorzó?

— Dehogy hajt. Olyan rossz sovány föld az, mint a csizmám talpa. Aztán az a malheurje is megvolt a fiatal embernek mióta itt lakik, hogy mindig száraz esztendő járt. Az a malom tartja benne a lelket.

— Az a malom? No Gorzó barátom, azt a lelket kiöljük belőle!

A gazdatiszt gunyosan sanditott fél szemével a gazdájára.

— Akkor nagyságos ur először a Fuzinát üsse agyon.

— Agyonütjük Gorzó.

— Milyen szerszámmal nagyságos ur?

— Egy gőzmalommal Gorzó.

Gorzó ijedten itta ki a borát.

— Hát az olyan szerszámmal bizony lehet ölni.

Szürthe jókedvüen kaczagott, s még egy üveg bort hozatott a három lábu asztalra.

Mikor ezt is elfogyasztották, a nagyságos ur megveregette a gazdatiszt vállát s azt mondta neki:

— No Gorzó barátom nem sajnálom már az ötezret a százezer mellől.

*

Van vagy száz esztendeje, hogy a Szürthe és Szakály család halálos ellensége egymásnak.

Valamikor, a száz esztendő előtt, még rokoni kötelék fűzte őket egymáshoz, de arról már az unokák apái sem tudtak semmit.

Ezek a családi hajtások csak azt tudták s tudják még a mostaniak is, hogy nékik gyülölni kell egymást.

Ez már olyan családi tradiczió. És hű hozzá mindenik fél. Ahogy csak lehet: tűzzel, vizzel, szóval, tettel, mindenféle képpen pusztitják egymást.

És sajátságos, ebben a cseppet sem nemes erkölcsi tornában hol az egyik, hol a másik maradt a győztes fél.

A jelenben például a Szürthe familia szénája áll jó lábon, különösen férfi ágról az utolsó Szürthe, mig az utolsó Szakály s ennek családja csak vegetál.

Negyven év előtt megforditva állt ez a győzelem.

Az utolsó Szakály nagyapja akkor nábob hirében állott. És nem ok nélkül.

Kissé ugyan tulzott volt a hir, de tényleg nagyon gazdag ember volt.

Ez időben a Szürthe Ignácz apja Erdély északi részén gazdálkodott nehány hold földecskéjével.

Jó, Istenáldotta helyen feküdt a kis darab föld, egy lankás dombon a völgyben, s a háta mögött terült el a Szakály kastélya és rengeteg erdője.

Egyszer csak eszébe jutott a nábobnak, hogy oda lent a völgyben egy Szürthe lakik.

— No, ezt agyon ütöm, gondolta a nábob, és még gondolt egyebet is.

Kivágatta ott fent az erdőjét, és az onnan kikerült kavics és homok úgy elátasztotta a termékeny kis völgyet, hogy pár esztendő mulva a málé sem termett meg benne, sőt még a fű is alig nőtt rajta.

Aztán meg a meredek hegyi erdőből lehullott homok és kavics olyan magasra emelte a völgy mellett folyó pataknak a medrét, hogy egy esős tavaszon viz alatt állt a Szürthe vagyona.

És ekkor nemsokára ujra fordult a koczka.

A nábob tönkre ment, a Szürthe ág meg összeszedte magát.

*

Szürthe Ignácz szavánál maradt. Megölte a lelket Szakály Dénesben. Csináltatott egy olyan gőzmalmot a szomszéd faluba, hogy három vármegyéből is oda jártak őrölni.

A vizimalomnak felé sem nézett többé senki.

De nem csak a lelket ölte ki Szürthe Szakályból, hanem elvette tőle a Fuzinát is. Elvezette a saját birtokára.

Szakály Dénes olyan csupaszul maradt, mint a ketreczbe zárt kis kacsa, a melyikről erősebb társa lecsipkedi a tollat.

— Te, — szólt egy tavaszi estén Szakályhoz egy barátja, a fiatal járásorvos, — ha neked volnék, elcsábitnám a vén Szürthe fiatal feleségét, viszonzásul azért a sok szivességért, a mit néked tett.

Szakálynak megvillantak a szemei.

— Mondasz valamit. Hogy néz ki az asszony?

— Mindjárt meglátod.

A két fiatal ember letért a gyalogjáróról az országútra, honnan kényelmes szemlét tarthattak a mellettök elhajtó szép asszonyi kocsison, ki kaczér grácziával hajtotta két szürkéjét egy elegáns kis kocsiból.

— Ez Szürthéné, — mosolygott az orvos.

— Csinos, — jegyezte meg könnyü vállrántással, és egymásra szoritott ajkakkal Szakály, a kocsi által fölvert por szürke ködét bámulva.

És még azon éjjel elhatározta, hogy tönkre teszi Szürthét — a *feleségében*.

Ez sem volt szokatlan boszúeszköz száz esztendő óta a két ellenséges család között.

*

Szakály Dénes értett az asszonyi fejek elcsavarásához.

Ezt a szerencsés művészetet részben annak az Isteni adománynak is köszönhette, a mely hasonlóvá tette őt külsőre nézve egy Alcibiadeshez.

Három hónap mulva ama tavaszi este után, a szép asszony kegyeibe fogadta Szakályt, s szenvedélyes szerelemmel tette azt az ajánlatot kedvesének, hogy vigye őt magával.

A kicsi, sárga selyem budoárban az a titkos félhomály borongott, mely a hal vérét is lázasabb keringésbe hozná.

Ez az ajánlat: «vigyél innen magaddal», azonban Szakály Dénesnek lehütötte a vérét.

Oda húzta ölébe a szerelmes asszonyt, fekete, göndör haját rácsavarta az ujjaira, és olyan csókot nyomott a vérpiros ajkakra, hogy az asszony megszédült tőle.

— Még nem viszlek szerelmem; előbb tönkre kell tenned Szürthe Ignáczot, hogy ne birjon semmivel sem ő, sem te. Én gyülölöm ezt az embert, te meg csak szegényen kellesz nekem. Ha szeretsz, siess a dologgal.

— Na, na! minek az a nagy sietség, úrfi? — kaczagott be valaki a budoár ajtaján olyan rémesen, hogy a szerelmes pár ereiben jéggé fagyott a vér.

Szürthe Ignácz égfelé meredt hajjal, lángoló arczczal és szemekkel, mint egy boszúálló szalamander állt meg a nyitott ajtóban. Azután félre állt onnan s odamutatott a szabaddá tett ajtóra:

— Mehet Szakály Dénes!

És mikor kint volt az ajtón, visszafordult és halálos gyülölséggel, melyből a megszégyenülés dühe rítt ki, szólt a férjhez:

— Holnap, Szürthe Ignácz!

Szürthe intett a fejével:

— Holnap!

*

Az elvezetett Fuzina partján találkozott másnap reggel az utolsó Szürthe és Szakály. Hátuk mögött egy alacsony hegyszakadékkal eltakarva állt az uj malom, csak magas kéményei emelkedtek felül a hegyen, a mint pöfékelve bocsáták ki hosszú nyakukból a füstöt.

A gépek, a hajtó kerekek zim-zum tompa dübörgése oda hallott a két ellenfélhez, a mint az egyik nyugtalanul jöttment a puha gyepen, a másik meg összevont szemöldökkel, némán támaszkodott egy árván álló jegenyefa derekához.

Ez a fiatal Szakály volt.

Nem volt megelégedve a dolog fordulatával.

Nem fegyverrel akarta ő megölni ellenfelét, hanem — *éhhalállal*.

A Szakály családban volt egy fokkal mindig valami sötétebb, kegyetlenebb jellemvonás, mint Szürthéjékben.

Az orvos, a kire vártak, végre megérkezett, s a segédek ünnepélyes némasággal mérték ki a tért az ellenfelek számára.

A verekedők megvizsgálták a kezükbe adott fegyvert, s mindenik oda állt kijelölt helyére.

A csövek megvillantak s a két cső fölött lent, közel hozzájok repült el egy fecskepár, hangosan, lármás szánakozással kiáltva a két ellenfél fülébe: de bolondok vagytok! Olyan nagy a világ, s még sem tértek el rajta békességben?

— Nem! Mintha a két ellenfélnek megmozdultak volna az ajkai.

Csakugyan! A mint a fénylő csövek eldördültek, az egyik ember iszonyuat kiáltott és halálra sebesülten terült el a gyepen.

Szakály Dénes megvetőleg dobta el füstölgő, gyilkos fegyverét, s kérdőleg nézett a doktorra.

— Halálos, — sugta ez halkan.

A haldokló megmozdult és szemeivel Szakályt kereste.

— Jőjj, — intett néki a doktor — illő, hogy kibéküljön véle.

Szürthe Ignácz hideg kezét oda nyujtotta ellenfelének, s ajkai körül kétségbeesett mosoly vonaglott.

— Megbocsátok, — suttogta — vegye el nőmet, legyenek boldogok.

Szakályban a száz esztendős, engesztelhetlen, gyilkos boszú ördöge fészkelődött, s olyat felelt a haldoklónak, ha nincsen fölötte a könyörületes Isten, a sírjában is megfordul tőle.

De Szürthe Ignácz nem hallotta a kaján gyülölség hangján mondott szavakat:

— Nem veszem el a feleségét, Szürthe Ignácz, mert nem szeretem!

Szakály Dénesnek ez volt utolsó *szerelmi vallomása*, és elébb eldobott fegyvere kilövetlen golyóját egy fehér kéz beléröpitette szép, Alcibiades fejébe.

AZ ELSŐ KISÉRLET.

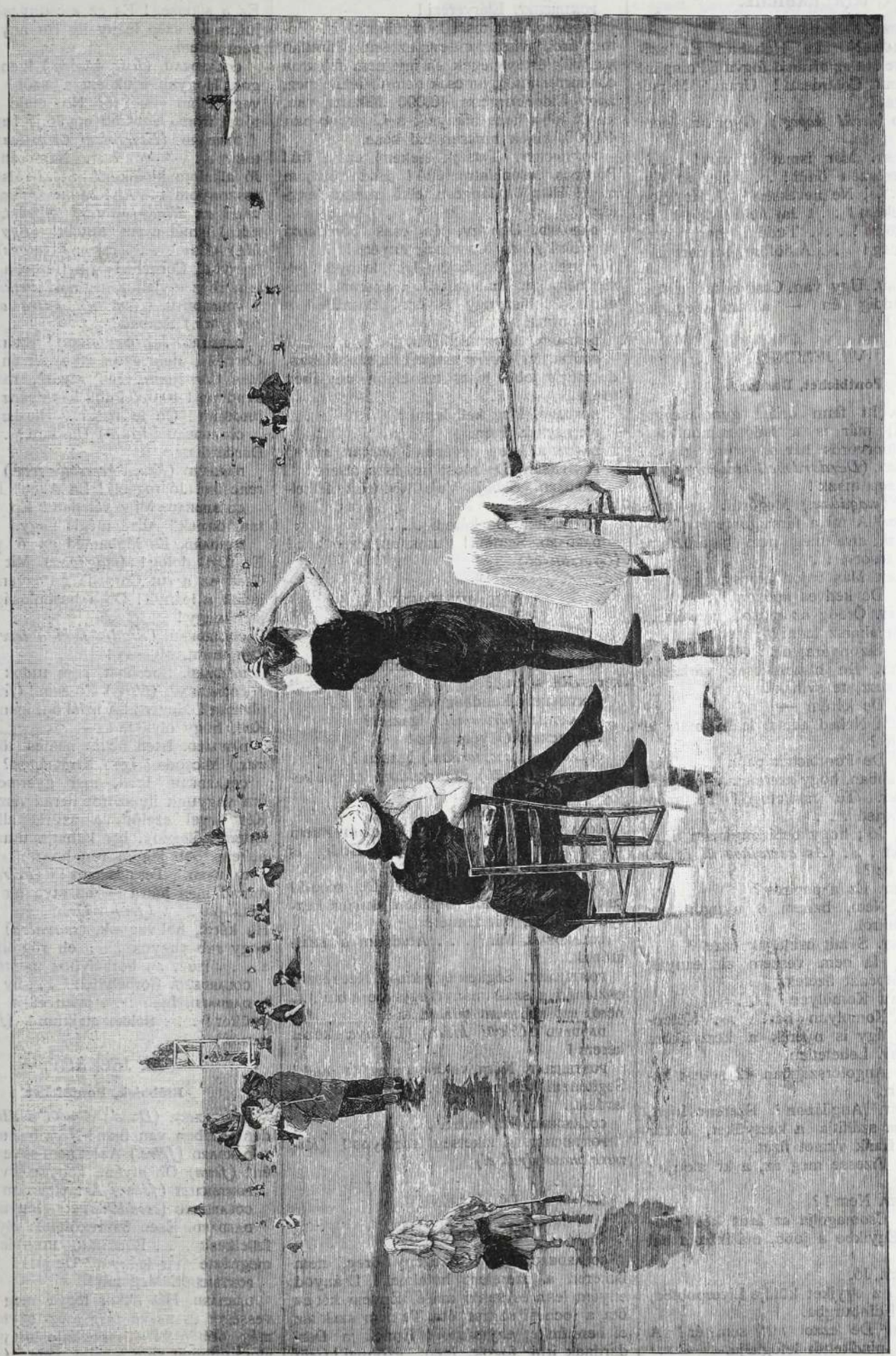

TENGERI FÜRDŐBEN.

KÉT ÓRAKOR ÉJFÉL UTÁN.

BOHÓZAT EGY FELVONÁSBAN.

IRTA: **LABICHE.**

3

PONTBICHET. Még nem!

COLARDEAU. No lám. Hahaha! Ez szépen vezette önt az orránál fogva! Pompás!

PONTBICHET. Colardeau! Uram! Mérsékelje magát!

DARDARD (*kivül kopog.*) Gyorsan, nem érek rá!

PONTBICHET. Már ismét itt van! . . . . Vissza merészelt jönni! . . . Menjen Colardeau! . . . Ne nevessen! . . . Hagyjon el! Jaj nekem! . . . Jaj neki! Most én jövök a sorra! . . . Tudom, hogy nem köszöni meg! . . . Átdöföm, kitiporom a lelkét!

COLARDEAU. Ugy van. Csak boszulja meg magát, addig én — aludni megyek! (*Ásitva el.*)

VII. JELENET.

Pontbichet, Dardard.

DARDARD. Itt fenn óriási gyorsasággal dolgoznak; már is a hálóteremnél tartanak! Biborvörös bársonyszőnyeg . . .

PONTBICHET. (*Dardard mellét megragadja.*) Ismerlek szép mazk!

DARDARD (*magában.*) Megőrült az apósom? (*fenn*) A mi a társalgó terem szőnyegét illeti, arra még nem határoztam. Adjon tanácsot . . .

PONTBICHET. Más bajod nincs?

DARDARD. De kedves apósom! . . .

PONTBICHET. Ördög az apósod, nem én... Tehát vőm akarsz lenni?

DARDARD. Bizonyára, de . . .

PONTBICHET. De hiszen csak várhatsz, mig az leszesz, te svihák!

DARDARD. De kérem —

PONTBICHET. Neked adjam leányomat, te semmirekelő?

DARDARD. De Pontbichet papa! . . . Tán kételkedik abban, hogy szeretem a leányát?

PONTBICHET. Te csirkefogó! Te szörnyeteg! Tartsd . . .

DARDARD. Jó; hogy bebizonyitsam igaz szerelmemet . . . (*Az asztalhoz ül és ir.*) Ime. Elég ez?

PONTBICHET. Ez a papiros?

DARDARD. Nem, hanem a nyugtatvány 40,000 frankról.

PONTBICHET. S mit csináljak ezzel?

DARDARD. Ha nem veszem el leányát, ennyi bánatpénzt fizetek.

PONTBICHET. Komolyan? . . .

DARDARD. Komolyan hát! . . . Különben annyit úgy is nyerek a keztyűkön.

PONTBICHET. Lehetetlen.

DARDARD. Angolországban 42 sous-t kapok párjáért.

PONTBICHET. Angliában? Szerencsétlen, ha Angliába szállitja a keztyüket, akkor párjáért 1 frank vámot fizet.

DARDARD. Fizesse meg az, a ki akarja; én nem.

PONTBICHET. Nem!?

DARDARD. Csomagolja az árut két göngyölegbe. Egyikbe a jobb, másikba a bal keztyüket.

PONTBICHET. Jó.

DARDARD Az egyiket küldje Liverpoolba, a másikat Edinburgba.

PONTBICHET. De ezzel mit sem ér! A vámhivatal mindkettőt lefoglalja.

DARDARD. Épp ezt akarom!

PONTBICHET. Hogyan?

DARDARD. Ezáltal megkimélem a szállitási költségeket.

PONTBICHET. Akkor felfujhatja a keztyüket dudának!

DARDARD. Oh, jámbor apósom! . . . . Mit csinál a vámhivatal a lefoglalt árukkal?

PONTBICHET. Elárverezi!

DARDARD. Ezt teszi keztyüimmel is. Potom áron visszaveszem azokat. Páratlan keztyük értéktelenek és igy nem félek a concurrentiától, ha csak nem történik meg, hogy Eidenburgban 40,000 félkaru van, kinek jobb keze hiányzik s Liverpoolban 40,000, kinek nincsen bal keze.

PONTBICHET. Tetszik nekem ez a fiú! Pompás, csodálatraméltó! Hadd öleljem meg! Hisz ön lángész, első rangu lángész!

DARDARD. Dehogy, én csak bordeauxi vagyok! (*fére.*) Most már enyém!

PONTBICHET. Ön férjem lesz, leányom pedig nem kap más vőt . . . akarom mondani . . . hisz úgy is ért! Beszéljen a leányommal:

DARDARD. Azonnal! Hol van?

PONTBICHET (*balra mutat.*) Itt, szobájában, de mégis jobb lesz, ha előbb anyjához megy.

DARDARD. Meg kell lenni?

PONTBICHET. Igen.

DARDARD. Isten nevében! (*menni akar.*)

PONTBICHET. De most ne, hisz alszik!

DARDARD. Sebaj. Veje kedveért felkelhet!

PONTBICHET. De kérem . . .

DARDARD. Semmi! Futok az anyóshoz! (*Gyorsan el.*)

VIII. JELENET.

Pontbichet, Colardeau.

COLARDEAU (*jön.*) Nos, Pontbichet papa, keresztül szúrta?

PONTBICHET. Rendben vagyunk!

COLARDEAU. (*örömmel.*) Igazán?

PONTBICHET. Ő vőm lesz!

COLARDEAU (*szomoruan.*) Igazán?

DARDARD (*kivül.*) Bátorkodom leánya kezéért esedezni!

PONTBICHET. Hallod?

COLARDEAU. Hallom ám! De ez még sem megy! Én leszek az ön veje! Eddig is az voltam s ez is maradok.

PONTBICHET. Kötve hiszem. De mondd csak Colardeau, ha Angliába akarnál keztyüt küldeni, mit tennél?

COLARDEAU. Mit? . . . Átadnám a szállitónak.

PONTBICHET. Segitek egy kicsit. Két részre osztanád a szállitmányt, egyikbe a bal . . . nem, ezt sohasem találod ki!

DARDARD (*kivül kiált.*) Leánya kezét kérem!

PONTBICHET. Nőm valóban nagyot hall! Segitenem kell neki . . . Isten veled Colardeau.

COLARDEAU. Ha tudná . . .

PONTBICHET. A siketség ragályos! (*Ravasz mosolylyal el*)

IX. JELENET.

Colardeau (egyedül.)

COLARDEAU. Ugy! Szegény öreg, nem ismered a szerelem hatalmát! Leányod enyém lesz és senki másé. Enyém két év óta a lochesi szüret óta. Te nem szakitsz el bennünket egymástól! Ennek a Dardardnak irni fogok. Igen, azonnal! (*leül és ir.*) Uram, tudja meg . . . hogy is irják «tudja»? «Gy»-vel vagy «dj»-vel, vagy két «gy»-vel? No mindegy akárhogy irom, azért megérti! (*Tovább ir.*)

X. JELENET.

Colardeau, Dardard.

DARDARD (*Nem veszi észre Colardeaut.*) Ez a siketség! És ez a csunyaság! Hogy jutott ily szép leány ily rut anyához, azt nem értem.

COLARDEAU. (*Irás közben.*) Igen barátságos. Hogyan irjuk ezt a szót? «Cs»-vel vagy talán «ts»-vel? No majd mindkettővel irom, legalább egyik jó lesz.

DARDARD. (*Eszreveszi Colardeaut.*) Jól látok? . . . Török? . . . Nem vett észre! ... Jó alkalom kinálkozik . . . Itt alszik menyasszonyom . . . Ah! ha láthatnám! (*Észreveszi az állványon levő képeket. Egyiket nézi.*) Ismét a rut anyós! (*Egy másikat lát.*) «És» . . . . mi ez? (*olvas*) «Hálás leányod, Cornélia!» Ez Cornélia? Lehetetlen! Hisz anyjához hasonlit! (*Felkiált*) Hah!

COLARDEAU. (*Nem néz hátra azt hiszi, kopogtak.*) Szabad!

DARDARD. Jaj, csalódtam! Ez nem azon Cornélia, nem azon atya, kit én keresek! Más Cornéliára, más atyára, más ajtóra akadtam! 40,000 frank bánatpénz! Tönkre jutottam! Oh te szegény Dardard!

COLARDEAU (*feláll.*) Dardard? . . . Ön Dardard ur?

DARDARD (*Kezeit keresztbe téve.*) Van szerencsém. Jó reggelt! La Allah! Il Allah!

COLARDEAU. Mily véletlen! Ép most irtam önnek! Allah mégis nagy.

DARDARD. És Mohamed az ő profétája. Ez régi dolog! (*magában*) Mit tegyek? Csak az a rut Cornélia ne legyen az anyjának a leánya! De a hasonlóság köztük igen nagy!

COLARDEAU. (*Átadja neki a levelet.*) Kérem uram, olvassa!

DARDARD. Bocsánat, nem tudok törökül!

COLARDEAU. (*félre.*) Én sem! (*fenn.*) Csak olvassa! Megérti! A levél önt igen érdekli! Kell, hogy olvassa!

DARDARD. Isten neki, nemes török (*olvas.*) Micsoda? Igen barátságos?

COLARDEAU. Igen, már gyermekkorunk óta vagyunk ily szoros baráti viszonyban! Két évvel ezelőtt, a szüret alkalmával lettem vőlegény. Igy láthatja uram, hogy nekem több jogom van hozzá.

DARDARD. Természetes! (*Félre.*) Nem marad más hátra — az atya nincs itt — elillanok . . . (*fenn.*) Uram, én megyek. Ha kérdi, hol vagyok, (*szavalva*) mondja, hogy rab vagyok . . . eh rögtön jövök, a . . . izé . . . borbélyhoz mentem.

COLARDEAU. Borbélyhoz? . . . ily időben?

DARDARD. Igen . . . Isten áldja meg frigyüket! . . . Salem alajkum! (*El akar menni.*)

XI. JELENET.

Előbbiek, Pontbichet.

PONTBICHET. (*Dardard utjába áll.*) Minden rendben van fiam! Nőm beleegyezett!

DARDARD (*félre.*) Azért nem egyezem bele én! (*fenn*) Oh atyám, nagyon örvendek...

PONTBICHET (*félre.*) Azt elhiszem . . .

COLARDEAU (*csodálkozva.*) Hogyan?

DARDARD. Ezen összeköttetés olyannyira fellelkesit . . . Bocsánat, Pontbichet ur, megnézte már leányát? De jól!?

PONTBICHET. Meg hát!

DARDARD. Hát akkor tegye meg a szivességet és nézze meg még egyszer, de még jobban és akkor belátja, hogy legjobb akaratommal sem lehetek veje. (*Az állványhoz lép, hogy Pontbichet leányának arczképét megmutassa; észrevesz egy másikat.*) Hah! Mit látok! Ő az! (*Az észrevett képet előhozza.*)

COLARDEAU. Mi baja önnek?

DARDARD. (*Pontbichethez*) Két leánya van önnek? Egy szép és egy rút?

COLARDEAU. (*Megnézi a képet*) Ő Terézt gondolja.

PONTBICHET. } (*egyszerre*) Teréz!
DARDARD. }

DARDARD. Teréz!? . . . Ki az?

COLARDEAU. Nővérem.

DARDARD. Nővéred? Török, nővéred kezét kérem.

COLARDEAU. Hogyan? Nem értem.

DARDARD. Elhagyjam hitemet? Megteszem érette!

COLARDEAU. Szükségtelen. Áll az alku.

PONTBICHET. Nem rossz! Mi történik most lányommal? (*Dardardhoz*) És a bánatpénz?

DARDARD (*megijed.*) 40,000 frank!

PONTBICHET. Ne gondolja ám, hogy sajnálom önt. Colardeau is jó lesz vőmnek.

DARDARD. Colardeau? Önt Colardeaunak hivják? Lochesből!

COLARDEAU. Természetes!

DARDARD. A keresett unokaöcs!! (*Pontbichethez.*) Uram, mi bordeauxiak szavunkat szoktuk tartani. A 40,000 frankot átadom Colardeau úrnak, jövőbeli vejének. Igy rovom le tartozásomat.

PONTBICHET. Jó.

COLARDEAU. Jól hallok? 40,000 frankot kapok?

DARDARD. (*Halkan Colardeauhoz*). És egy nyelvtant.

COLARDEAU. Miért?

DARDARD. Hogy tudja, hogyan irják «tudja.»

COLARDEAU. Hogyan? Még több «d»-vel. Hisz ugyis valami hármat irtam.

DARDARD. Sok. Egy is elég.

COLARDEAU. Egy? milyen szegény a mi nyelvünk! . . . De Teréz csodálkozik majd! Lochesból jön, szinházba megy, lefekszik s reggelre már vőlegénye is van.

PONTBICHET. Három óra reggel! Ne feküdjünk le!

COLARDEAU. De igen. (*ásit*) Én álmos vagyok.

DARDARD. Én is . . . Itt maradok.

COLARDEAU. Szobámban két ágy van ... ha tetszik . . .

DARDARD. Más ágy hiányában . . . szívesen. (*Ezalatt mindhárman kabátjukat s mellényüket levetették. Dardard gyertyát vesz kezébe.*) Előre! Nem érek rá! Kész ön? . . . Igen? . . . Jó éjt! (*Pontbichet ágyába fekszik, a másik kettő el.*)

(Függöny legördül.)

Rédei Zsigmond.

GIZELLA.

— IRTA: BÁRCZY DEZSŐ. —

Pest, márczius 10.

Édes Esztikém!

Leveled sokkal fontosabb lett rám nézve, mint talán magad is gondoltad. Fogadd érte leghálásabb köszönetemet.

Leveled vétele előtt két nappal ismerkedtem meg Kölesy Bertalannal, a ki engem most végtelenül boszant. Képzeld, ő az egyetlen, a ki fel sem vesz engem. Érzéketlen fatuskó! De kifogok rajta. A többiekkel most nem törődöm: az ő meghóditása a czél, melyet kitűztem magamnak. Főhadnagy úr! keményen védje magát! Te leszel az első théma, melylyel magamhoz kötöm. Esztikém! pontosan beszámolok hóditásomról neked; tanúlhatsz majd belőle!

Isten veled, Kölesy itt van, ha lehet, levelemet folytatom!

*

Le nem irhatom, mily érzések dúlnak keblemben, midőn ismét a levél mellé ülök. Eszti! te megcsaltál engem, te nem vagy őszinte hozzám!! Eszti miért aláztál meg engem? Óh! hát a szép virág kelyhe, jó illat mellett mérget is rejteget szirmai között?! Te szép vagy Eszti; szebb paraszt ruhádban, mint én Frankhon selyem öltönyeiben; te ékesszóló vagy Eszti, egyszerű szavaiddal a férfiak legnemesebbikét nyerted meg, de büszke és szineskedő is vagy irányomban, mert ezzel nem dicsekedtél leveledben, hanem azt akartad, hogy maga Bertalan mondja szemembe, hogy téged szeret, nem engem, hogy érted él csupán, egyedül!! . . .

De nem! még nem adom meg magam neked, egyszerü falusi liba!

Kölesy Bertalan itt marad egy hónapig és én megmutatom, hogy mit tud Börgey Gizella.

Vedd ezt tudomásúl! Mától ellenfelem, vetélytársam vagy! Bejelentem neked, ne mondd, hogy gyáván harczol

Gizella.

—

Pest, április 13.

Kedves, jó Esztikém!

Leveleidet felbontatlanúl küldtem vissza. Tudtam én azt, hogy tagadni fogod szerelmedet, habár nem is olvastam leveleidet, de nem tudtam azt, hogy tagadásod való volt. Te tehát csak jóval azután szeretted meg Bertalant, miután én legutolsó levelemet irtam, mert az ő szavaiból tudom, hogy te nem szeretted őt. Magam ástam tehát meg a sirt, melynek hideg fuvalma már is megfagyasztotta szivemet!! Ja! ilyen az én sorsom, ilyen a féktelen, a szenvedélyes, a gőgös leány sorsa!

Elmult a hónap, Kölesy elment, itt a másik hónap vége és itt van a saját művem: a ti egybekeléstek!

Isten! végtelen a kezed hatalma! Hányszor kértem, könyörögtem a feszület, az istenanya előtt csak egyért ezerszer és mégis! és mégis!

De nem panaszkodom! megérdemeltem.

Légy boldog kedves Esztikém, téged eddig is tenyéren hordott, ajkán táplált a szerencse!!

Szeresd továbbra is barátnődet, ugy sem szereti rajtad kivül senki a szerencsétlen, a boldogtalan *Gizellát.*

—

Zerte, április 19.

Kedves Gizellám!

Végre megbocsájtottál tehát! Köszönöm! Köszönöm nem csak a bocsánatot, de a boldogságot is, melyet te adtál nekem! Mert esküszöm neked, hogy soha irigy reád nem lettem volna, ha téged ér a szerencse, hogy a legerényesebb férfit magadénak mondhatod.

Köszönöm Gizellám, ezerszer köszönöm!

Az áldozat nagy volt és nehéz, Gizella, te beteg vagy, pihend ki magad. Szüleim nevében hivlak Zertére. Hiszen tudod, a füzes és lugas magánya annyi sebet begyógyit.

Jőjj el Gizikém és pihend ki magad, melletted lesz és epedve vár örökre hálás barátnéd

Eszti.

—

Pest, máj 2.

Drága Esztikém!

Meghivásodat el nem fogadom, Pesten maradok. Nem a magány, — mulatság, élvezet, tivornya kell nekem! Kialudt kraterrel nem a lassú enyészet, hanem a földrengés feledteti multját!

Csak jönne már, csak jönne már!

— — — —

Esztikém! férjhez megyek. Egyike volt imádóimnak megszánt és megkért. Elmegyek hozzá. Hát ha boldogitom őt? — én boldog nem leszek többé soha!

A menyegzővel sietni kell, fogy erőm, az idő gyorsan múlik.

Egy hét múlva esküszöm!

Adja az irgalmas Isten, hogy igazán esküdjem!

Csókol barátnéd

Gizella.

—

Pest, jun. 18.

Szeretett, drága barátném, kedves Esztim!

Midőn e sorokat olvasod, Gizella már lenn pihen, Gizella már akkor boldog, neki már akkor nem fáj semmi — ő nem lesz már!

Egy hónapig áltattam férjemet. Csaltam őt, azt mondtam, hogy szeretem, pedig az én szivem régen, régen . . . .

Nem folytatom tovább; nem panaszkodni, búcsúzni akarok!

Tudd meg, hogy férjem forgópisztolyával reggeli imádságom után kioltom szenvedéssel teljes életemet.

Isten veled egyetlen barátném, kedves Esztikém! Élj boldogul és légy az a mi eddig voltál: mérsékelt, nyugodt. Adj hálát az Istennek, hogy ilyen természetet adott neked, — nekem mást adott és kellett vesznem!!

Gondolj vissza néha-néha rám! Imádkozzál értem! Nem voltam én rossz, csak szivem volt, mely zsarnok volt és mert az egész világ fölött nem tiporhatott, — eltiport engem.

Esztikém, drága Esztikém! a feszület előtt halok meg, imádkozzál értem!

Férjemnek megirtam, hogy őt kimélve halok meg ilyen korán, hogy még egyszer megházasodhassék. Megköszöntem áldozatát, t. i. hogy elvett.

Isten veled még egyszer egyetlen barátném, az idő későre jár, utolsó éjszakám nyugodt leend!

Utolsó szavam hozzád:

Szeresd Bertalant, mint oly kincset, melyet ki nem érdemelhettél és most

Ég veled!

Imádkozzál

Vége. *Gizelláért.*

AFORIZMÁK.

Az örvénybe vitézség beleugrani; de nem a kloakába.

*

Sok kutya megöli az oroszlánt.

*

Nagyon lehűti a tiszteletét a nő iránt, ha szivarozni látja, ilyenkor szerető helyett jó pajtást lát benne.

*

Az ember nyelve nem csak arra jó,
Hogy főurának talpát nyalja véle:
Hanem hogy tudjon jól hazudni is.

Jókai Mórtól.

NYÁR.

IRTA: ÁBRÁNYINÉ-KATONA CLEMENTIN.

A nyár, a föld boldogságának delelője. Szerelmi boldogsága itt éri el csúcspontját. Napszerelmesének heve határt nem ismerő. Csókjai, ölelése elkábitók. Mintha sohasem is követhetné elhülés! Mintha öröktől fogva igy lett volna s örökké igy tartana! Mert a valódi szerelem mindenkor a végtelenség eszméjét suggerálja. Azért isteni elem.

A föld is azt hiszi. És a föld boldog. Oly mélységesen boldog, a minő csak nagy szivek, nagy természetek lehetnek. (S ki merné tagadni, hogy a föld nagylelkü és jó, holott naponkint érezzük áldásait a bölcsőtől a sirig?) Egész menyországot hord keblében. Jut abból mindenkinek. S a boldog föld nem is fukarkodik. Tele marokkal szórja áldásait. A bőség szaruja megnyilott mindenfelé. Dús most minden, a buja növényzettől a gondtalan madárkáig, parányi rovarig. De legdúsabb maga az ember, az ő magas értelmiségével, az élvezőképesség legtöbb és legváltozatosabb organumaival s mindenek fölött az áldások tudatával fölruházva.

Nézd az «aranykalászszal ringó tájat!» A föld adománya, de ember munkájának gyümölcse. S lehet-e fölemelőbb az áldásos munka tudatánál?

Elnéznéd napestig a dús kalászok aranytengerének hullámzását, közben az égő pipacscsal, buzavirágok kék csillagával s az izzó napfényben zománczosan csillogó, zsongó méhrajjal fölötte!

*

Régmult idők vén tanuja: omladozó torony, magánosan álmadozik régi idők elmult dicsősége, öröme és bánatáról. Templomát, ez egykori hü élettársát, kinek keblében annyiszor verte föl az édes zsolozsmák visszhangját az ő érczszavának ékesszólása, már rég romba döntötte az idő és elporladni engedte a közöny. Elhagyatottan meredezik ég felé a fájdalom nagy felkiáltó jele gyanánt a csonka torony. Élő lény nem jön már közelébe. Elhagyta minden. De még sem! . . . A bőkezü nyár őt is fölkereste és dús repkénykoszorut font tar homlokára.

*

Komor, nyirkos falaktól irigyen őrzött kietlen börtön-udvaron búsan kongnak a szegény fogoly vontatott léptei. Sovár szeme hiába keres egy kis üditő nyugpontot e kétségbeejtő egyformaságban. Amerre néz, egyhangu, lélekölő szürkeség! Óh! mint eped egy emberi lény, vagy legalább egy virág, egy fűszál után! De hiába! Semmi! Semmi! Ember nem keresi föl s virág, lomb nem fakad többé az ő számára! Nap nap után múlik és még csak kilátása sincs a megváltásra! Érzi, ha sokáig igy tart, megbomlik elméje! Végtelen vágy fogja el szabadulni a börtön szük falai közül, ki! ki a szabadba, a gyümölcsöt, kalászt érlelő nyár ölébe!

Ah! de hiú törekvés! Nem szabadulhat, áttörhetlen falak, kérlelhetetlen szivek tartják fogva.

Fejét csüggedten horgasztja le . . . De im egyszerre, mintha villámütés érné, egész lényében összerezzen. Térdre ereszkedik és mohón hajol a föld felé. Majd nagy könycseppek gördülnek le arczán: az örömérzet jóltevő harmata.

Vajjon mi okozza? Minő csodás jelenség idézte elő e hirtelen változást? Rejtett ajtóra akadt talán, melyen át megpillantotta a szabadsághoz vezető utat?

Nem. Csak az áldásos nyár kopogtatott be hozzá az ő túláradó nagylelküségével, mely hihetetlen helyeken is utat tör magának: s a kemény kövezet egy csekély nyilásán gyöngéd zöld növény első levelkéit küldé a szegény fogoly vigasztalására.

(Igy termett a híres «Piccirla» virág!)

*

Szegény kis falusi udvar, rozoga házikóval rajta. Hepe-hupás tetejéről nagy kóczokban csüngnek alá az avult szalmafödél végei, mint valamely fésületlen agg koldus hajcsomói. Düledező vén bordáit is mankók: bárdolatlan gerendafélék támogatják.

Vén itt minden, de legvénebb maga, a ház előtt gunnyasztó gazda, kinek életkorát a falubeliek sem tudnák már mondani.

Csak ugy ott felejtette az idő.

Vén és épp oly kóczos eb, akár csak a bomladozó házfödél, szunyókál lábainál; lompos bundáját is csakugy megtépászta, nem ugyan a vihar, de a «küzdelem a létért.»

(Mert tudni kell, hogy minden éhező eb a szoczial-demokratizmus, sőt alkalomadtán még az anarchia elveit is vallja, kit az éhség sokszor egyenesen rákényszeriti, hogy levetkőzze önérzetes méltóságát s a dus szomszéd tilosában vadászszon.)

E vénséges-vén udvaron csak egy, a mi fiatal; s ez, az ő nagy gazdagságában dőzsölő nyár.

Nem nézhette tétlenül ez inséget s kimerithetetlen gazdagsága tárházából elővett egy ékes csipkézetü vadszőllő-füzért s szeszélyes izléssel rákanyaritotta az aggkoldus-házikó mankó-támaszára.

Aztán futóbodza s egyéb vad folyondárból zöld palástot akasztott roskatag vállára, óriási lapukból meg zöld ernyőt huzott szalma fövegére.

Nem csoda tehát ha az örökös nyár gyermekei: gólyák és fecskék is visszatértek hozzá.

Kuszó növények zöldes fényü rezgése, vidám gólyakelepelés, édes fecskecsiripelés: mindez a nyár gyönyörüséges ajándéka!

*

Bizony szép és költői a nyár az ő szerelmi hevében.

Érzi ezt ama szegény kis varróleány is, ki nehezen megtakaritott filléreiből tarka virágdiszszel árasztja el udvari szobácskájának ablakát, bevive magával a zárt falak közé egy szingazdag darabot a nyár költészetéből.

Kis kanári madár énekli hozzá a «chanson d'amourt.»

*

Mennyire másnak tünik fel, pedig lényegileg ugyanaz — mit a boldogság nem a külsőségek arányaitól, hanem az érzelmek intenzivitásától függ — az a másik gazdag fiatal leány benső világa, ki pompás kertre nyiló balkonján meglesi mit beszél a kert, e szerelmet lehellő holdas nyári éjen, terebélyes platánok őrizete alatt, mig ezüstlevelü ideges nyárfalevelek rezdülnek meg kéjesen az enyelgő Zephir csókjától.

— Nincs szebb a szerelemnél! — susogja édesen, az erkélyre bekandikáló kuszó rózsa piros ajka.

— Hajh! csak enyészet ne követné! — sóhajtja a bus juharfa a kert távolabbi zugából. Oh hányszor zokog sipom bánatos ifju ajkán!

— Hagyd jó juhar! — szól a gyászos cziprus. Hisz engem is számtalanszor ültettek fájdalomtól vonagló kezek, soha el nem muló bánat jeléül az elköltözött kedves sirjára. Harmatom volt omló könyek árja, mély sóhajok a légkör, melyben éltem s gyászfátyol a reám boruló felhő. S aztán . . . Tudod, mi következett? Mind ritkábbá váltak a könyek s velük együtt a sóhajok is végleg elszálltak, miglen örökfeledés lett a sorsunk, nekem és *neki* odalent. Csak czivakodó verebek csaptak még olykor elvadult galyaim közé s károgó varjak sötét raja röpkedett a sir felett gunyolva a szunyadót.

— A szerelem örökkévaló! — szólal meg az örökzöld borostyán eszményi magasból.

Elvirágzott akáczok lassan ingatják hozzá lomfürtös fejüket, de bölcsen hallgatnak.

— Betunia, rezeda, viola, «égő szerelem» és a virágnép többi mindennapi jelenségei mosolyogva simulnak egymáshoz, kéjes illatnyelven fejezve ki, hogy minden szerelmi bölcseletnél többet ér a szerelmi mámor.

— Mit értetek ti ehhez, ephemer szereplői a szerelmes nyárnak! — szól fennen a büszke aloe. Ti beéritek könnyelmü örömökkel, olcsó diadalokkal. Én, én fogom megoldani az igazi, az örök szerelem problemáját.

— Óh! te vén bölcs! — nevet ezüstösen a kert választott szónoka, a beszédes fontaine. — Ha tudnád mily balga vagy rögeszméddel! Hidd el, te vagy a növények bolygó hollandija. Ahelyett hogy másokhoz hasonlóan áten gednéd ma-

gad az örömnek, kergeted a fantomot, az eszményt, csak minden száz évben egyszer nyitva meg virágos szerelemnek bus kebledet, hogy tulzott várakozásaidban ujra mindig csalódva, várj ujabb századig! De nem veszed észre, hogy a gyors szárnyu idő elrohan melletted, anélkül, hogy valaha igazán boldog lettél volna.

— Örök csalódás a szerelem igazi neve! — zenditi rá fenyő-agglegények sötét kara. — Mi végleg szakitottunk a hitszegővel, hozzáférhetetlen tüskepánczélt öltve keblünkre. (Humoros sárgarigó szépen kifütyöli érte!)

— Legnagyobb balgaság szerelemmel egyáltalán törődni! — szól vén tölgyóriásokból a reális szellem.

— *Boldog éjjel együtt vagyok - rózsámmal!* — hangzik föl egyszerre diadalmasan a dal, a szomszédos kis kertben, pór leányka szerelmes ajkáról.

— *A kis kertben mulatozunk egymással!* — kontráz neki egy szép mély bariton hang.

Az erkély fehér alakja kebléből a megkönnyebülés sóhaja tör fel. Vége a nehéz benső tusának. Fehér karjait kiterjeszti a kert felé, majd keblére szoritja, mintha, az összes szerelmet lehellő virágokat szivére akarná ölelni. Ajkaira átszellemült mosoly ül:

— Igen — susogja mámorosan, — tied vagyok szerelmem, tied örökre! Nem küzdöm többé bűbájos hatalmad ellen ó! szerelem! E naiv, dallos lelkeknek van igazuk, kik bölcselkedni nem, csak szeretni tudnak. Kik egyedül szivük sugallatára hallgatva, megérzik, hogy tépelődés, küzdelem kárbavész ott, hol te vonulsz be diadalmasan a szivekbe! Világi előitélet, gőg, rangkórság, nem zavarja meg, szivük drága összhangját, s az igaz érzelem hamistatlan tisztaságával, szentséges odaadásával, köszöntik rád a boldogság édes kelyhét. — Nem! nem küzdöm többé érzelmeim ellen! Meghajtom előtted fejemet, mindenható elem, ki öröktől — s örökkévaló vagy s kinek erejét az elébe gördített akadályok csak fokozzák. Dalos, virágos, holdsugaras szerelmi bűbáj! legyőzve tárom fel előtted szivemet, hogy grófi koronámat rózsafüzéres jogaroddal boldogan fölcserélve, költészetben, dalban egyesüljek művész — kedvesemmel!

SZERELEMBŐL.

IRTA: DR. ADORJÁN ÁRMIN.

Este volt, hat óra.

A szobalány már kétszer akarta felgyujtani a lámpát, de a leányok inkább a sötétben akartak maradni. Egymás mellett ültek a kis pamlagon.

Gömbölyü, hamvas arczuk összeért, hajfürtjeik egymásba fonódtak és halk suttogásukat szinte egymás szájába sugták. Fontos és titkos dolgokról beszéltek.

Miről is beszéthetne egyébről két fiatal leány, a kik tizenhét évesek s a kik olyan jó barátok, hogy még soha sem czivódtak össze?!

— Elmondták egymásnak szivük minden szóba önthető érzését, azokat az édes titkokat, a miket lelkükben rejtegettek, no meg, a mit barátnőikről és ismerőseikről tudtak és mint komoly, nagy leányok, levonták az életből a következtetést...

— Nincs más módja a boldogságnak, csak a szerelem — szólt Lenke.

— Honnan tudod? — kérdé áhitattal Klárika.

— Látom. Elza szerelmes volt abba, a kihez nőül ment. Szegények, de ma is szeretik egymást.

— Igaz, de lám, Teréz boldogtalan.

— A férj a hibás. Hallottam a mamától, hogy elhanyagolja.

— Mivel, hogyan!

— Nem tudom. Kártyázik s kávéházban ül örökösen.

Elhallgattak mind a ketten.

Majd megszólalt Lenke, a ki tapasztaltabb volt, mert náluk zsur van néha, s ilyenkor hallgatózni szokott.

— Én el vagyok határozva, hogy csak szerelemből megyek férjhez.

— Én is — ragadta meg Klárika a szót.

— Esküdjünk meg egymásnak, hogy igy teszünk.

— Jó. De hátha kényszeritenek? Ha a mama nem akarná?

— Manapság nem szokták a lányokat kényszeriteni! Ezt is a mamától tudom. Csak egyről van szó. Felelj őszintén.

— Kérdezz.

— Szereted Zoltánt?

A leányka szeme fényesen csillant meg. Remegő ajakkal suttogá:

— Mint az életemet.

— Boldog volnál vele?

— Igen! — És te? Szereted igazán Laczit?

— Imádom.

— Nem mennél máshoz?

— Soha.

A lázas szerelmi eskü elhangzott. Forró, hosszu csók pecsételte meg a nagy, a szent fogadást.

— Szerelemből megyünk férjhez, vagy sehogy!

*

A tánczoló párok fiatalos duzzogással fogadták a rendező jelszavát, mely harsányan zúgott végig a fényes, párával és illattal telt bálteremben:

— Szünet!

A barátnők ismét összekerültek.

S a mint egy pillanatra összesughattak, megszólalt Klárika feddő hangja:

— Mit akarsz azzal a . . . majommal?

Lenke sértődve kérdé:

— Melyik majommal?

— Azzal a kopasz doktorral, a ki egész este körülötted van, s a kit Laczi fölött annyira kitüntetsz? Nem értelek.

Lenke idegesen rántott egyet gömbölyü, félig fedetlen vállán.

S odaszólt:

— A doktor tetszik nekem.

— Hát Laczi?

— Az . . . más.

— Mi az a más? Nem szereted már?

— De igen. Hanem ő olyan — gyáva. Ez pedig eleven, ügyes, merész. Az ilyen ember tetszik nekem.

— Nem ismerek rád, Lenke?

— Az előbb — folytatá ez felhevülve — egy fordulónál megcsókolta a vállamat. Szinte most is ég a helye.

Klárika némi ijedtséggel húzódott vissza.

— És te még szólsz hozzá?

— Miért ne? Derék jómódu ember. Mamának is tetszik.

— A mamádnak is? — szólt sebzett szivvel Klárika, de többet nem mondhatott.

Keserüséget érzett a lelkében. Olyan csalódásfélét, mintha barátnője viselete nem volna a leghelyesebb.

Hogy fogadhatja ugy annak a . . . doktornak a vakmerő udvarlását, mikor Laczi is ott van; Laczi, a ki szereti, a ki bolondul utána és a kit ő is szeret . . . Ha ugyan még szereti.

— Eh, azt a csúf doktort csak nem szereti tán?!

— — — — — — — — —

A legjobb barátnők halálosan összevesztek, mikor a kopasz doktor nemsokára eljegyezte a szép Lenkét.

Klárika három órán keresztül sirt afölött, hogy csalódott. Közben százszor is elolvasta a menyasszony levelét, melyben megirja neki, hogy:

«. . . Nem tehetek róla, de ugy érzem, hogy az, a mit Laczi iránt éreztem, csak gyermekes fellángolás volt. A doktor nem szép, de eredeti ember. Jó jövedelme van. S a mamának is tetszik. Aztán egészen megszoktam már, olyan nagyon jár a kedvemben, hogy igazán mondom neked édesem, megszerettem. Ne itélj tehát el. Fogadásomat nem szegtem meg.

*

Attól a naptól fogva, mikor a hűtlen barátnő férjhez ment a kopasz doktorhoz, az egyedül maradt Klárika ugy érezte, mintha a szent, titkos esküvés, a melyet akkor egymásnak tettek, most, mikor társnője megszegte azt, még jobban kötné őt, habár egészen feloldottnak is érezhette volna magát alóla.

És sajnálattal eltelve Laczi iránt, mély, tiszta szerelemmel csüggött ifján, az ügyes Zoltánon, ki, mint aféle bohó jogászgyerek, boldog gyönyörüséggel adta át magát az édes szerelemnek.

Ám a legragyogóbb napot is elborithatja a felhő.

Egy nap a leányka bánatos arczczal vallotta be az ifjúnak, hogy szerelmüket veszély fenyegeti.

Szülei azt óhajtják, hogy férjhez menjen és noha ő határozottan kijelentette, hogy vagy Zoltáné lesz, vagy senkié e kerek világon, szülei megmondták, hogy Zoltánról, ki még csak esztendők mulva lesz számbavehető, komoly ember, szó sem lehet és elhatározták, hogy a már többször jelentkezett igen alkalmas kérő látogatását elfogadják.

A leányka sirt, álmatlan éjszakákat töltött. Szerette volna barátnőjét meglátogatni, de szégyelte volna elmondani, mily helyzetbe került.

Szülei azonban megvigasztalták:

— Légy nyugodt, nem fogunk kényszeriteni. Azzal, hogy eljön, még semmit sem tettünk és ezt nem tagadhatjuk meg tőle. Tekintélyes úri ember; ennyit elvárhat. Belenyugodott tehát abba, hogy hadd jőjjön a kérő. Ő bizony nem sirja halálra magát miatta . . .

El is jött. Bókolt, kedveskedett, de a leányka könnyedén beszélt vele. Nem is akarta komolyan venni. Miatta ugyan udvarolhat.

Egész megkönnyebbülten érezte magát, mikor eltávozott.

Csak az nem tetszett neki, hogy kis idő mulva ismét beköszöntött és egyszerüen simán, de folytonosan jeleit adta annak, hogy Klárikát imádja.

A leánykát most már bántotta a dolog. Hát ez az úr, a miért gazdag, előkelő és — no már csak bevallja, szép ember, — azt hiszi, hogy őt oly könnyen megnyeri?!

Csak azért sem!

És ép olyan tűzzel igyekezett visszavágni a szellemes megjegyzéseket, vitatkozott az ifjúval, amellett veszekedőnek, házsártosnak próbálta feltüntetni magát. Hadd menjen el a kedve tőle!

Csalódott; a kérő győzte szóval, nyájassággal, kitartással. Az ostromot kis időre sem hagyta abba.

A lányka már-már bánta, hogy elkezdte a játékot. Eszébe jutott a láng körül röpködő legyecske meséje . . .

Persze, talán csak nem szerelmes abba a — ?

Megáll. Nem tud semmi rosszat mondani rá.

Még nem is kopasz. Ugyancsak sürü haja van. Meg is ránczigálta már. És milyen türelmesen hagyta, mint egy gyermek!

Be kell vallania, egész ügyes, derék ember. De Zoltán — — ?

*

Este volt, hat óra.

A szobalányt már kétszer kiküldték, hogy ne gyujtsa meg a lámpát.

A két barátnő egymás kebelén sirta el örömét.

A menyecske mosolyogva hallgatta, mikor kis barátnője töredelmesen beismerte, hogy könnyelmüen itélte el őt, mert önmaga is hasonló helyzetbe került.

Igazán észre sem vette, mikor szeretett bele abba az idegen fiúba, de szereti. Komoly, állandó szerelemmel.

Két hét mulva lesz az eljegyzés . . .

— De hisz nincs okunk semmi kesergésre — szólt Lenke, — hát nem tartottuk meg a fogadást?

. . . Igaz. Mind a két leány *szerelemből* ment férjhez!

Á LA PUSKIN.

Volt, nos, volt egyszer (nem mesében)
Egy bohó — ábrándos leány . . .
Ki éppen ugy, miként Tatjána
Epedt egy blazirt ur után . . .
Elrejtve élve a vidéken;
A lány csak róla álmodott . . .
Fecskét, pillangót vágyva kérdett
Ő felőle mi hirt hozott? . . .
Fecskék nem hoztak hirt felőle —
Ám annál többet a lapok —
Hogy legutóbb egy darabjával
Mily csodás sikert aratott.
A nagy közönség sokszor hivta
A szerzőt a lámpák elé —
És képzelhetni azt a tapsot!
Egész szinház rengett belé . . .

E dicsőségek mámorától:
Bódultan a lány irt neki
Büszkén, merészen elárulva,
Hogy mily régen szereti.
Csak tőle olvas a lapokban
És szive véle mily rokon!
Aztán naivan hozzá téve:
«Uram, oh ne vegye zokon
E kis levélkét. Nincs más vágyam
Ne dobja el — ne vesse meg
És néha jusson az eszébe:
Önért egy kis hű sziv remeg!»

Pár napra rá, hogy ezt megirta
Kapott egy finom levelet.
A czim, az irás, bélyegzője
Mind arra vall: tőle lehet.
Tanakodott, valjon kibontsa?
Boldogságát elbirja-e?
Most — attól, a kit úgy imádott
Lesz egy hozzá irt levele.
A lány szerelmes és kiváncsi —
Im fel van törve a pecsét —
A betük káprázнak előtte,
Egyszerre minden oly setét:
«Kisasszony» irja a blazirt ur!
«Maga azt mondja, hogy szeret.
A mon petit! hát minek mondja?
Engem csak bosszant módfelett.
Minek ezt irni, versbe szedni,
Szerelem? frázis! ostoba . . .
(Nézze — ha van egy kis izlése
S nem éppen falusi liba)
Belátja, hogy *én* nem lehetek
Holdvilágnyaló ideál . . .
Ha szeret — legyen szeretőmmé
Kisasszony! s akkor — tout egál!

Szegény gyermek, oh! mit szenvedtél
Mig elolvastad azalatt,
Szivedben miként váltakoztak
Szégyen, kin, gyötrelem, harag.
Ugy vergődtél mint kis madárka,
Kit a vadász sziven talált —
— Jól illik ide e hasonlat —
Hiszen kivántad a halált . . .

A mit kivánunk ritkán jő meg . . .
A kis lány életben maradt.
S hogy ábrándjait elfeledte
Egy derék kérője akadt.
S hozzá is ment, csak ugy szokásból
Hogy ne maradjon vén leány . . .
A kis város unott körében
Volt már ilyen is egynehány.

Férje felvitte Pestre lakni
Az «Otthonban» megismerkedett
A blazirt urral, a kit egyszer
Könyveiből megszeretett . . .
S barátok lettek . . . Ámde regény
Nem lett a dologból soha!
Az asszony egyre hajtogatta:
«Szerelem? — frázis — ostoba . . .»

B. Mártonffy Aranka.

A GALAMB.

REGÉNY. 7

Irta: Márkus Miksa.

— Nagyon beteg a húgom?

— Beteg. Csak siessen haza.

Miklós alig búcsúzott az ügyvédtől. Szaladt a vasúthoz. A lépcsőn majd fellökött egy embert. Egy kocsi majdnem elgázolta. Elfeledkezett arról, hogy kocsiba ülhetne. Csak szaladt, rohant a pályaudvar felé.

III.

A kis vasuti állomáson szánkó várta Kádár Miklóst.

Az erdélyi kemény tél rettentő hótömegei szinte eltemették az egész vidéket és végtelenül szomoru, nyomasztó, lehangoló volt a vidék.

A fák koronái alig látszottak ki a hóból. A nagy fehér-kék eget csak itt-ott tarkitotta egy sötét folt. Varjuk kószáltak a hideg mezőkön.

A fiatal Pista kocsist küldték ki eléje. Miklós nem ült a szánba, hanem jól beburkolódzott a bundába és a kocsis mellett foglalt helyet.

A Pista kocsis ott született a Kádárék házában és gyerek korában sokat játszott a fiatal úrral.

Máskor, ha Miklós hazaérkezett, az a kamasz azt se tudta, mit tegyen örömében. Ma kissé zavart volt és a mikor Miklós melléje ült, úgy feszengett, mintha parázsból rakta volna meg az ülést.

— Hogy vagy Pista? — kérdezte tőle Miklós.

— Köszönöm a szives kérdését ifju úr, megvagyok. Az öreg nagyságos ur is jól van, a nagyságos asszony meg alig győzi már várni az ifju urat.

Aztán rávágott a lovaira, és csak úgy mormogta:

— Kemény telünk van az idén.

— Bizony ott sem különb az időjárás a honnan én jövök.

— Ne mondja az ifju ur. Hiszen azt hallottam, hogy abban a nagy városban, a honnan jönni tetszik, soha sincs hó, mert sót szórnak az utczára és ettől menten elolvad.

— Talán bizony azt hiszed, hogy az egész országot végig szórják sóval és csak itthon nálunk takarékoskodnak vele.

Pista csak pattogtatta az ostorát és úgy odaszólt félszájjal:

— Bizony elfeledkeznek mi rólunk az urak. Akár eltemethetne a hó, felénk se néznek. Pedig azok a fránya rumunyok is furcsán viselkednek.

— Velünk csak nincs bajuk?

— Gonosz nép az, kérem alássan. Sokkal jobb, ha rosszul bánnak velük, azt hiszik, hogy tőlük félnek. A multkor is a nagyságos kisasszony besétált a faluba, a nélkül, hogy tudtunk róla, hát valami oláh sühanczok nem kicsufolták?

— A gazemberek! kiáltotta Miklós. De a húgomnak csak nem történt baja. Jól van ugy-e?

— Hát lementünk aztán a faluba, a nagyságos ur meg egy pár magyar béres, no persze meg én is, aztán megkerestük azokat a bratyékat. Emlegetik még most is a fustélyokat. Később hallottuk, hogy a pópájuk még a templomban is erről a verésről prédikált és azt mondta, hogy majd visszaverik ők azt még a magyarokon.

Mindenről beszélt a Pista gyerek, csak

ha Katiczáról kérdezősködött Miklós, akkor egyszerre az ostorával, meg lovaival akadt baja.

— Csunya fehér felhők azok ott, nézze csak ifju ur. Hófergeteget kapunk.

A piszkos fehér felhők, a melyek csak itt-ott csillámlottak meg, úgy tódultak a mennybolton, mintha valami óriási hordóból öntenék őket mesés óriások. Sápadt, sárga fénynyel tört át rajtuk a napvilág és Miklóst olyan szomoruság fogta el, mintha halottas szobában volna, sárga lángu viaszgyertyák között.

— Mindjárt otthon leszünk. Gyü te Csillag. Érzed már az abrakot.

Látszott már a falusi kastély.

Nemsokára ott jártak a nagy parkban és egy percz mulva a szánkó a kastély kapuja előtt állott meg.

A lovak nyakába akasztott csengők zajira egy pár cseléd sietett elő.

Az emeleten egy ablak nyilt meg, de rögtön becsapódott.

Mikor Miklós a lépcsőhöz ért, az apja jött lefelé. Megölelték, megcsókolták egymást. És Miklós úgy érezte, mintha az öreg úr szorosabban tartaná a karjai közt, mint máskor.

— Na csakhogy szerencsésen megérkeztél. Nagyon féltünk ettől a kegyetlen időtől.

— Az édes anyám hol van?

— Vár tégedet a szobájában. Tudod, hogy nem szereti a hideget, hát nem eresztjük ki ilyenkor a szobából. Eléd akart menni a vasuthoz.

— Kár lett volna. Hát Katicza miért nem vár?

— Katicza? Igen. Gyere csak fiam. Egy kicsit gyöngélkedik. A szobájában van a Zsuzsával. Nem is képzeled, hogy szereti az öreg asszonyt.

Na végre ideértünk. Hej ha megöregszik az ember, de rosszul esik ez a lépcsőmászás.

— Édes fiam! kiáltott Kádárné, feltaszitva az ajtót. Meghallotta, hogy közeledtek. Miklós lehajolt és megcsókolta a jóságos anyai kezet. Az öreg asszony pedig a nyakába borult és sirt keservesen.

Mind a hárman leültek. Az öreg Kádár egy karosszékbe. Miklós és az anyja a régi jó divánra. Az öreg asszony el sem eresztette a fia kezét. Fogta erősen és a fejét hozzá támasztotta a melléhez.

Miklóst valami kinos izgatottság fogta el. Hiszen az egész uton elég ideje volt arra gondolni, hogy bajt, búbánatot talál otthon. De mig a vonat keresztülrobogott hegyeken-völgyeken, sokszor valami remény támadt a szivében, hogy hát ha mégsem olyan nagy a baj. De most mikor ott ült a régi kedves szobában, körülötte a halálos csend, mellette a zokogó asszony és vele szemben az ősz, megtört férfi, százszorosan támadt fel minden aggodalom benne.

És egyszerre a nélkül, hogy meggondolta volna mit tesz, mit mond, felugrott és remegő hangon kiáltotta:

— Ti eltitkoljátok előttem! Katicza meghalt!

Az ősz férfi reszketve emelte fel két kezét és elszörnyülködve mondta:

— Nem, nem!

Kádárné pedig leborult a diványra és a mint teste nagyokat rázkódott, látszott, hogy némán, hangtalanul, keservesen sir.

— Hát akkor vezessetek hozzá.

— Igazad van. Te maradj itt jó feleségem. Majd ketten megyünk Miklóssal.

Az öreg Kádár pedig nehéz, czammogó lépésekkel megindult. Minő délczeg, erős ember volt még tavaly. Miklós azt hitte a szive szakad meg, a mikor ránézett.

A leány szobája előtt egy perczre megállottak. Kádár hallgatódzott, de úgy visszakapta a fejét, mintha tüzes vashoz ért volna.

Miklós is ugy érezte, mintha minden tagja egyszerre ólommá vált volna és le akarna szakadni a testéről.

A szobában énekelt valaki.

Egy szomoru, bánatos, hang, halkan, énekelt:

Azt sem kérdem
Hogy sokáig élek-e
Csak azt mondd meg . . .

Az ének hirtelen félbeszakadt és éles nevetés hallatszott,

Rettentő! Rettentő ezt hallgatni.

Folyt. köv.

GONDOLATOK.

Megirva vagyon, hogy az Idvezitő igy szólt: mindig lesznek szegények köztetek. Persze a poéták fajzata nem vész ki soha.

*

Az önhittség az istenek szenvedélye: már t. i. az álisteneké.

*

Istent képben megfesteni csak egyre jó: hogy lássuk milyen *nem* az isten.

*

A nagy britt egy csodálója igy kiáltott fel:
— Hogy hasonlit a természet Shaksperehez.

*

Azon a napon, melyben a magány nem ád enyhet többé, sirasd meg legjobb barátodat

*

A praktikus ember sose próbál meg olyat, a mit theoreticze jól meg nem gondolt; ez a praktikus theoretikus.

*

A barátság megkötése egy hallgatag feltételhez van fűzve: egyenlőség a szerencsében. A ki emelkedik, vagy sülyed, ki van zárva a barátság kötelékeiből.

*

Az Élet nyelvét legnehezebb megtanulni. S nem is lehet leforditani, mert úgy hivják, hogy: tapasztalás.

*

Akad iró, aki megbocsátja, hogy ócsároltad munkáit; de olyanra nem lelsz, a ki megbocsátná, hogy dicsérted pályatársainak műveit.

*

A hiuságot csak azért vetjük meg kevésbbé, mint a gőgösséget, mert ennél sokkal általánosabb kór.

*

Valamennyien lirikusok vagyunk. Szeretünk magunkról beszélni.

*

A Hit igen becsületes jó legény volna, csak a köpönyeg, mely fedi, rikitó néha.

*

A polemia nem akkor végződik, mikor kimondották az utolsó szót, de midőn elhangzott az utolsó érv. A legtöbb polémia ép azért befejezhetetlen, mert valóságban el sem kezdődött.

*

Ne ócsárolj, hogy ne légy igazságtalan; ne dicsérj, hogy ne légy szemtelen.

Leopoldo Alas.

IRODALOM.

Örök naptár. Csinálta: Gárdonyi Géza. Ez a jeles poéta, a kinek verseiben és prózájában gyakorta gyönyörködik a publikum, egy elmés és sajátos találmánynyal egészen reformálta a kalendáriumot. Eddig egy esztendőre adta ki a naptárt, az ő naptára háromezer esztendőre szól, sőt a világ végéig is ellehetni emellett az egy naptár mellett. Hét tabella szolgál valamennyi esztendőre, akár közönséges, akár szökő legyen is; mindegyik tabella a hét egy másik napjával ujitja meg az uj esztendőt. Egy-egy táblázaton persze csak minden hetedik év van feltüntetve. Az ilyen örök naptár egészen uj valami, se itthon, se idegenben még ki nem fundáltak ilyet. De van még a naptárhoz csatolva sok minden olyan tudni való, a mi szintén örök időkre szól: történelmi dátumok, napkelte-napnyugta, ünnepszámitás, bolygó naptár, szentirási szakok stb.

A kiválóan elmés naptárnak, melyhez használati utasitás nem is szükséges, mert maga magát magyarázza, az ára 2 korona. Kiadta a Magyar Nyomda.

*

Zakariásné Kallós Ilona. Beszélyek. Szerteszét a lapokban megjelent novelláit adta ki a nő-szerző. Mint az előszóban jelezi, nem nagy igényei vannak e kötetnek. Csak mulattatni vagy szórakoztatni kiván nehány órára. Ennyit mindenesetre nyujt, sőt többet is, mert novellái kellő izléssel és ügyességgel irvák. Ez pedig sok a mai világban.

A Magyarok Bejövetelét tegnap egy közel száz tagból álló német társaság nézte meg. A *berlini tornaegylet* tagjai voltak. De velök jöttek *lipcseiek* és *drezdaiak* is. Magyarországból nagyobb társaságok *Debreczenből, Kolozsvárról* és *Szegedről* jöttek, hogy megnézzék *Feszty* Árpádnak ezt a nagy alkotását. A *miskolczi iparosok* is százötvenen voltak a körképnél. A körkép távlatának hatását emelő előtérben egy kis változás történt: a sziklák között levő patakot ugyanis — a nagy forróságra való tekintettel — megbővitették és igy most az amugy is hűvös nézőtéren a viznek kellemes csobogása mellett egész tátrai hangulat uralkodik, s az időnkint szétporlasztott fenyőerdőillat teljessé teszi az illuziót.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Felhivjuk t. olvasóink figyelmét ***Szigeti Lajos*** szij-nyereggyártó és böröndös, ő fensége József főherczeg és fenséges Coburg herczeg udvari szállitója, hirdetésére. Gyártmányai elismert jóságuak és országszerte keresettek.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

1894. évi 3779. sz.

Gabona-bevásárlás.

A cs. és kir. 7. hadtest intendánssága kereskedelmi szokvány szerint raktárszerü minöségü 3000 métermázsa buzát, 8400 métermázsa rozsot vagy kétszerest és 44,150 métermázsa zabot vásárol be.

BESZÁLLITANDÓ:

Mentesen a katonai élelmezési (fiók) raktárnál			1894. évi				1895. évi				
			Szeptember	Október	November	Deczember	Január	Február	Márczius	Április	Május
			havára métermázsa								
Temesvárott	rakhelyek a várban	Buza	—	—	—	—	—	900	—	—	—
		rozs vagy kétszeres	—	—	—	500	1000	—	650	—	—
	Gyárvárosban	Zab	1000	1000	1000	1000	1000	2000	2000	1650	—
Aradon	rakhelyek a várban	Buza	—	—	—	—	—	—	800	—	—
		rozs vagy kétszeres	—	—	—	—	600	600	600	600	500
	rakh. K.-Szt.-Miklóson	Zab	—	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1400
			—	600	600	600	600	400	400	400	400
Szegeden		Buza	—	—	—	—	500	—	—	—	—
		rozs vagy kétszeres	—	400	400	400	350	400	400	500	500
Nagyvárad	Képes rakhely*)	Buza	—	—	—	—	—	400	400	—	—
		Zab*)	—	2600	2000	2000	2500	2500	2000	2000	2000

*) A Nagyváradon beszállitandó zabmennyiség 6000 métermázsánál az ajánlatok «költségmentesen a nagyváradi tárháza» is teendők.

1. Az ajánlatok az egész szükségletre vagy kisebb részekre tehetők. Miután a katonai igazgatóság fenntartja magának azt, hogy vagy kétszerest vagy pedig rozsot vásároljon be, a szállitandó rozsmennyiség mellett még hason mennyiségü kétszeresre is nyujtandók be ajánlatok.

2. Csakis minta után vásároltatik be. A beszállitandó gabonának legalább oly minőséggel kell birnia, mint a benyujtott minta s legalább ugyanazon minőségü súlylyal kell hogy birjon, mint a próba-hektoliterrel megállapitva lett. A tisztaság tekintetében a raktárszerü tisztaság (a szokványfüzet II. czikkje) követeltetik. Különösen figyelmeztetik arra, hogy a rozsból csak olyan árú ajánlható, mely teljes magvú, tehát nem kis és csenevészes magvakból áll. Csenevészes, tört és beteg szemek kiszemlésre tartoznak.

Zabra nézve még különösen figyelmeztetik, hogy csakis teljes magú sárga zab elfogadtatik; fekete zab a szállitásból ki van zárva.

Minden eladási ajánlattal két lepecsételt minta — az ajánlott gabonanemüek két-két kilogrammját tartalmazva — nyujtandó be.

3. Az egész mennyiségre vállalkozó ajánlattevőknek bele kell nyugodni abba, hogy ajánlatuk csak egyes szállitási részletekre, illetőleg egyes czikkekre és állomásokra is fogadtatik el.

4. Kincstári zsákok csak a szokványfüzet XII. czikkében meghatározott használati ár fizetése mellett kölcsönöztetnek.

5. Az 50 kros bélyeggel ellátott lepecsételt eladási ajánlatoknak 1894. évi szeptember hó 5 dik napjának déleiötti 10 óráig a 7. hadtest intendánságánál Temesvárott kell beérkezniök.

A kötelezettségnek legalább is 10 napra kell szólnia. Az árajánlatok métermázsánként minden költség nélkül teendők.

Az áru származása az ajánlatban kiteendő. Ha a beszállitásra a katonai dijszabás kedvezménye vétetik igénybe, úgy a származás lehetőleg a beszerzési helyek szerint részletesitendő.

Az intendánsság előtt ismeretlen ajánlattevők kötelesek azon esetben, ha az ügylet létre jön, az ajánlott mennyiség értékének 10%-át pénzbeli biztositékul benyujtani.

6. Az ezen bevásárlásra nézve alapul szolgáló, Temesvárt 1894. évi augusztus hó 1-én kelt szokványfüzet az alulirott intendánságnál és a temesvári, aradvári s nagyváradi élelmezési raktárnál, továbbá a szegedi élelmezési fiók-raktárnál a szokásos hivatalos órák alatt mindenki által megtekinthető. Ugyanaz minden nyomtatóiv után 4 kr. lefizetése mellett minden élelmezési raktárnál megszerezhető.

Az ajánlattevők tartoznak az ajánlatban világosan kimondani, hogy az előbb jelzett szokványfüzetben foglalt feltételeknek, melyekhez már is az ajánlat benyujtásával kötelezve vannak, magukat alávetik.

Temesvárott, 1894. évi augusztus 1-én.

A cs. és kir. 7. hadtest intendánssága.

VASKOVITS-féle

VIZGYÓGYINTÉZET és KLIMATICUS GYÓGYHELY.

Egyike a budai **városmajori sétány** fölött, másika **Svábhegy** legpompásabb fekvésü pontján emelkedik.
A városmajori vizgyógyintézet **egesz even át** nyitva van; a Svábhegyen május 1-étől szeptember végéig tart a fürdőidény.
Mindkét intézet külön-külön orvosi felügyelet alatt áll, **dr. Blum Ödön főorvos** vezetese alatt.
Hazánk ezen egyik legrégibb idő óta fennálló gyógyintézete mindazon kellékekkel rendelkezik, a mi az idegbeteg emberiség szenvedésének megkönnyitése, bántalmainak gyógyulása czéljából megkövetelteltik.
Mindkét intézet szép fekvése, modern berendezése bátran kiállja a versenyt nemcsak az ujabb időben keletkezett hazai, hanem a külföld hasonberendezésü intézeteivel is, a mennyiben a viznek tudományos elvek szerint való rendszeres használatán kivül, egészséges helyiség, üde, tiszta levegő, jó ellátás, gondos ápolás és felügyelet, szórakozás, ez intézetben a legtökéletesebben feltalálható és legolcsóbban megszerezhető.
1. **Az agy-, gerinczagy- és idegbántalmak:** mint idegesség, idegzsába, görcsök, főfájás, álmatlanság, szédülés, a végtagok bénulása, gerinczagy sorvadás, férfi-erőtlenség, epilepsia, vidtánc, elmebeli gyengülés, stb
2. **Alkati és vérbajok,** mint görvélykór, vérszegénység, sápkór, bujakór, bőrkiütések, aranyeres bántalmak, vértorlódás, köszvény, csuzos fájdalmak, váltóláz, vizkór stb.
3. Tulságos elhizottság, szivhájasodás, visszérpangások.
4. **Egyes szervek betegségei:** gége-, tüdő-, gyomor-, bél-, máj-, lép-, vese- és hólyag-bántalmak.
5. **Különösen:** Hysteria, melancholia, hypochondria, morhpinismus.
6. **Végül** női bajok és rendellenességek és alkoholikus italokkal való mértéktelen élvezésének gyógyitása szempont ából.
Nemkülönben ajánlatos a testi és szellemi munka folytán beállott tuleröltetésből származó **általános kedvtelenség, étvágytalanság, álmatlanság, vértorlódás, szédülés, általános nyugtalanság és izgatottságban szenvedőknél, továbbá lábadozó betegeknél.**
A vizgyógymód mellett a javallathoz képest villamozás, massage, süritett és ritkitott levegő belégzése, valamint schrott-kura, sós- és lápfürdők, napfürdők, meleg és gőzfürdők is alkalmaztatnak.

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

TORONYÓRÁK,

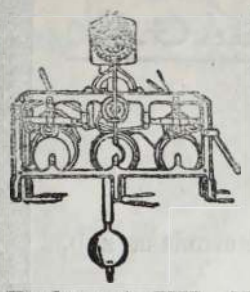

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly L.

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

FOGAK

egészen természet utáni, egyenkint ép ugy, mint egészséges **fogsorok,** rágáshoz használhatók, legujabb rendezer szerint, jótállás mellett, hámulatos olcsó árakon készittetnek.

Fog-specialistasság

Király-utcza 47. sz. | **RÓNA IMRE** BUDAPEST | Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

Gyöngyössy Imre

utóda

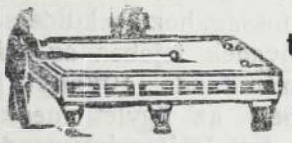

tekeasztal és dákó-készitő

tekeasztal és dákó-készitő

BUDAPEST, Kertész-utcza 15. sz.

Ajánlja magát

kávéházi butorzati munkák berendezésére

a legolcsóbb árakon.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték 50 kr.

100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték 75 „

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

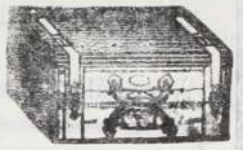

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok díjtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Magyar királyi államvasutak.

80706. sz.

HIRDETMÉNY.

— Osztrák-magyar kőszénforgalom. —

F. é. augusztus hó 1-jével a fentemlitett forgalomban a kivételes díjszabás 3-ik füzete lép hatályba, mely a magy. kir. államvasutak a dunántuli helyi érdekü vasut a győr—sopron—ebenfurti vasut a cs. kir. szabadalmazott déli vaspálya társaság és az esztergom—almás füzitői helyi érdekü vasut állomásaira korona értékben kifejezett díjtételeket tartalmaz.

Ugyan azon naptól való érvénynyel a fentnevezett forgalomban a kivételes díjszabás-1. füzetéhez IV. és a kivételes díjszabás 2. füzetéhez III. sz. pótlék jelent meg, melyek több magyar állomásra közvetlen díjtételeket tartalmaznak.

Ezen nyomtatványok a részes vasuti igazgatóságoknál kaphatók.

Budapest, 1894. julius 13-án.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága,

egyszersmind a többi köteléki vasutak nevében is.

(Utánnyomat nem dijaztatik).

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett.** Saját gyártmányu **harmonika, hegedű, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Én Csillag Anna

185 cm. hosszu óriás Loreley hajammal, melyet az általam feltalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, s mely az egyedüli szer a hajkihullás ellen, elősegiti a **hajnövést s erősiti a hajbőrt;** uraknál elősegit telt és erős szakállnövést. Rövid használat után ugy a haj, mint a szakállnak **természetes szint és sürüséget** kölcsönöz és megóvja korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 50 kr., 1, 2, 3, 4, 5 frt.

Postai szétküldés naponta a világ minden részébe a pénz előleges beküldése, vagy utánvét mellett a gyári raktárbél

Csillag és Társa,

bel- és külföldi összes illatszer-különlegességek főraktára

Budapest, Erzsébet-körut 54. Bécs, I. Seillergasse 9.

A Csillag Anna kenőcsöt fölösleges sok magasztalással elhalmozni, mert e kenőcs önmagát dicséri ugy, hogy egy vevő száz meg száznak ajánlja, mert mindenki, aki ezt használja, készitve van a tiszta igazságot megmondani, hogy ez az egyedüli, mert ezt siker koronázza.

Csillag Anna a. alkalmat vesz magának arra, hogy a hozzá beérkezett számtalan levél közül néhányat bemutasson, a miért tisztelettel kéri, hogy ezeket különös figyelemmel átolvasni sziveskedjenek, hogy mindenki, aki még nem szerezte meg a kenőcsöt, vegyen egy tégelyt belőle, hogy annál hamarább meggyőződhessék annak igazi hatásáról és meg van róla győződve Csillag Anna a., hogy mindazon hölgyek és urak, a kik ezt megrendelik, épp oly meleg köszönetnyilvánitásban fogják őt részesiteni, mint azok, a kik neki alább a legmelegebb köszönetüket nyilvánitják.

Szlatina, Csehország.

T. Csillag Anna kisasszony!

Legyen szives nékem kitünő kenőcséből két tégelylyel, a használati utasitással együtt, czimemre postautánvét mellett küldeni.

Herczeg Auersperg Ferencz.

T. Csillag Anna kisasszony!

Kérem az ön hires hajkenőcséből nekem egy tégelylyel küldeni.

Bécs. **Gróf Conrey Félix.**

Csillag Anna kisasszonynak!

Felkérem önt, hogy kitünő kenőcséből egy tégelyt posta ordultával részemre küldeni sziveskedjék.

Reichenberg. **Lovag Liebieg Lajos.**

T. Csillag Anna!

Az ön hires hajkenőcséből kérem küldjön számomra egy tégelylyel

Abauj-Szemere. **Pallavicini A. őrgróf.**

CS. ÉS KIR. 4. HADTEST HADBIZTOSSÁGA.

5204. sz.

ÉRTESITVÉNY.

A budapesti cs. és kir. élelmezési raktár számára 17.000 métermázsa rozs és 34.000 métermázsa zab, kereskedelmi szokványok alapján fog bevásároltatni.

A beszállitás az alább megnevezett raktárokban, a meghatározott részletekben és időben eszközlendő.

Mely hónapban			Október	November	Deczember	Január	Február	Márczius	Április	Május
			1894.			1895.				
a váczi határon	rozs	métermázsa	2000	2500	2500	2000	2000	2000	2000	2000
	zab		2000	3000	3000	2000	2000	2000	2000	2000
a Ferencz-József lovassági laktanyáb.			1500	3000	3000	2000	2000	2000	1500	1000

A rozs és zabnak szabályszerü minőségünek és idei termelésnek kell lennie.

Az 50 krros bélyeggel ellátandó és legalább f. évi augusztus 27-éig terjedő impegnot tartalmazó szállitási ajánlatok, legkésőbb 1894. évi augusztus 13-ik napjának délelőtti 11 óráig a budapesti cs. és kir. 4. hadtest hadbiztosságához (vár) nyujtandók be.

Az ajánlatok lepecsételve s a boritékon: **„Szállitási ajánlat rozs és zabra“** jelzetü felirattal ellátva legyenek.

A fentjelzett szükségletek beszállitására nézve az ezen ügylet számára Budapesten, 1894. évi julius 25-én hivatalosan kiállitott és a hadbiztosságnál betekinthető szokvány-füzetben foglalt határozványokon kivül — a katonai élelmi czikkek — tőzsdén kivüli — kereskedelmi szokás szerint eszközlendő vételeknél, a következő határozványok is mérvadok:

1. Az átadás elvileg a kincstári raktárakban eszközöltetik.

Ezen kivül a kiirt szükségleti mennyiségek részeinek szállitására is ajánlatok tehetők (részlet ajánlatok), és pedig: a kivánt beszállitási határidő megjelölése mellett, lefelé egészen 100 métermázsáig.

A kincstár fentartja magának a jogot, csak egyetlen egy czikket is, avagy mennyiségrészeket, az ajánlott mennyiségekből elfogadni.

Az ajánlott gabonának származási helye mindenkor megjelölendő.

Hogy ha a szállitásánál a katonai dijszabás kedvezménye igénybe vetetik, akkor a származás a vétel helye szerint kitüntetendő.

Külföldi terményü gabona a vételből ki van zárva.

A raktárszerü minőségre megállapitott legkisebb sulynál nehezebb zabért, vagy kenyérre való gabnáért **árpótlás nem engedélyeztetik.**

A kincstári zsákoknak kölcsönbe adása csak a zsákonként naponta megállapitott $^{2}/_{10}$ kr. kölcsöndij fizetése mellett engedtetik meg.

A bevásárló bizottság előtt ismeretlen vállalkozók kötelesek az iránt intézkedni, hogy a megbizhatóságukat és vállalatképességüket igazoló és a kereskedelmi és iparkamara, esetleg gazdasági egylet részéről kiállitott bizonyitványok, közvetlenül a hadtest hadbiztosságához beküldessenek.

Vállalkozó részéről óvadék fejében az ajánlati czikkek értéke után számitandó 10%-nyi pénzösszeg lefizetendő, a mely az ügylet megkötése után legkésőbb 5 nap alatt letéteményezendő.

2. Az 1894. deczember hó végeig beszállitandó rozs és zab árának kifizetése 1895. január hó folyamában eszközöltetik, a további részletszállisokért azonban az esedékes pénzösszeg az időnként eszközölt beszállitásokhoz képest fog kiegyenlittetni.

Ezen fizetési mód még az esetben is fentartatik, ha a kellően rendelkezésre álló raktárhelyiségek miatt a szállitónak korábbi beszállitása megengedtetnék.

3. A szállitó által a kötlevélben határozottan fölemlitendő, hogy a vételügylet lebonyolitása az e végből a katonai élelmezési czikkeknek kereskedelmi módon való szállitása iránt, 1894. évi julius hó 25-ről kelt és előtte teljes tartalmában ismeretes szokványfüzet szerint eszközöltetik.

A szokványfüzet a cs. és kir. budapesti és pécsi élelmezési raktárnál bárki által megtekinthető és ivenként 4 kr. lefizetése mellett ugyanott megszerezhető.

4. A szükséges nyugtabélyegek után felmerülő költségek a hadsereg igazgatását terhelik.

Budapest, 1894. julius hó 25-én.

A cs. és kir. 4. hadtest hadbiztossága.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

III. ÉVFOLYAM. AUGUSZTUS 12.

33-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2,50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Nikolajevics Szvetomir. — Spektátor: *Plósz Sándor dr.* — Lazzaroni: *A Hét.* — Gondolatok. — Erdélyi Zoltán: *Elszállni készül.* — Jásznigi Sándor: *Lidi.* — Thewrewk István: *Nincsenek többé lányok.* — Giuseppe: *Költemények.* — Ostoja: *A gazember.* — Mikler Gusztáv: *Oh, jöjj a mezőre.* — Carlos Frontaura—Szalai: *Juana.* — Márkus Miksa: *A galamb.* Lancelot: *Tátra-lomniczi versenyek.* — Szinházi krónika. — Irodalom. — Képek.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

TORONYÓRÁK,

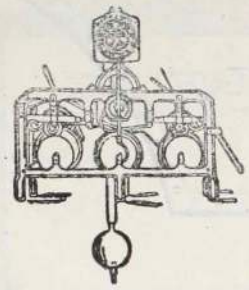

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly L.

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

RÖSER gymnasium és nevelő-intézete

Budapest, VI., Aradi-utcza 10. sz.

Tanulók felvétele naponkint délelőtt 8—12-ig az első, második, harmadik, negyedik, ötödik és hatodik osztályba.

Vidéki tanulók a nevelési internátusban teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. Értesitőt küld az igazgatóság. **(Budapest, Aradi-utcza 10. szám.)**

Ezen két év óta fennálló gymnasium czélja: a művelt középosztály fiait nevelni és oktatni. Előnye, hogy egy-egy osztályba csak 30—30 tanuló lesz felvéve.

Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig

BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ

SZATMÁRMEGYÉBEN

MEGNYITÁS MÁJUS 15-ÉN.

Ezen égvényes, konyhasós savanyuviz kitünő hatásu **heveny** és **idült gyomor-** és **bélhurutban, a légzőszervek hurutos bántalmaiban, máj-** és **epe-bajokban, vese** és **húgyhólyag betegségeiben.**

Ezen évben nagy átalakulások történtek, ugy a fürdő szépészeti, mint gyógyberendezését illetőleg.

A fürdőben **ivó, fürdő-** és **belégző gyógymód** alkalmaztatik. Savókura. Hidegviz gyógyintézet. Zuhanyok. A betegek szórakoztatásáról kellőleg van gondoskodva.

Kitünő élelmezésről ez évadban, valamint a jövőben is az által lett gondoskodva, hogy szerződtette a **budapesti Pannonia szálloda főszakácsát Lukáts Ferencz** urat, a kinek országos jó hirneve minden tekintetben nemcsak biztositékot nyujt, hanem a legmagasabb igényeknek is képes lesz megfelelni.

Vasuti állomás Szinyér-Váralja és Técső, hol alkalmas kocsik kaphatók, bármely állomástól 2½ óra alatt el lehet érni a fürdöt. Helyben fürdöorvos és pósta.

A bikszádi gyógyviz országos főraktára **ÉDESKÚTY L. csász. és kir. és szerb királyi udvari szállitónál V. ker, Erzsébet-tér 8. sz. alatt** van, a hol az mindig egészen friss töltésben beszerezhető.

Gyógyfürdő-igazgatóság.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték 50 kr.

100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték 75 „

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik. Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Bécsi-utcza 5. sz.

Dr. Ettmüller-féle

arczkenőcs

eltávolit minden

bőrtisztátalanságot.

Hosszabb használat után

a ránczokat is.

KAPHATÓ:

TÓTH E.-nél BUDAPEST,

III. Zsigmond-utcza 52, földszint 2.

Árak: 1 tégely kenőcs 1 frt, 1 darab szappan 50 kr.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szallitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

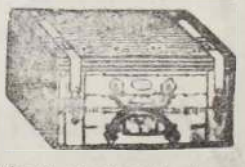

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

1894. évi aug. 12. III. évfolyam 33. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

NIKOLAJEVICS SZVETOMIR.

Nagyon kedves vendége volt a mult héten a székes-fővárosnak. Egy szomszédos állam miniszterelnöke látogatott el hozzánk és pár napot itt töltött körünkben, hogy csendben és zajtalanul érintkezzék magyar barátaival és tanulmányozza Budapest haladását, fejlődését, látnivalóit...

Nikolajevics Szvetomir, Szerbia miniszterelnöke ez a férfiu, a ki itt járt közöttünk és a kit szivünkből üdvözöltünk.

Üdvözöltük benne hazánk őszinte barátját és üdvözöltük vezető államférfiát annak az országnak, melynek határai szorosan összeolvadnak a mi határainkkal, melynek sok érdeke azonos a mi érdekeinkkel és melynek rokonszenvére, barátságára nagy sulyt fektettünk. Mert hiszen régóta tisztában vagyunk mi azzal, hogy Magyarországnak kelet felé kell tekintenie és hogy reá nézve épenséggel nem lehet közömbös, hogy a Balkán-félsziget államainak rokonszenvét a maga részére biztositsa.

Igen örvendetes tehát, ha azt tapasztalhatjuk, hogy keleti szomszédaink is erre a meggyőződésre jutnak és ha a hozzánk épen legközvetlenebb szomszédságban levő állam egyik vezérfia ad ennek kifejezést.

A körünkben időzött szerb államférfiu mindenkor igaz barátja volt Magyarországnak. A hol csak alkalom nyilt reá, ezt szavakkal hangsulyozta, tettekkel bizonyitotta.

Sokan fognak még visszaemlékezni arra a szép beszédére, melyet egy magyar társaságban elmondott, még mielőtt miniszter lett volna, és melyben a legőszintébb lelkesedéssel fejtegette, mennyire szükségesnek és üdvösnek tartja, hogy Szerbiát Magyarországhoz igazi baráti viszony füzze.

Mint miniszterelnök is több izben bizonyitotta be, hogy ez az ő magyar rokonszenve igazán őszinte; a karlóczai tiltakozó ülést üdvözlő szerb diákokkal szemben tanusitott magatartása pedig ennek legékesebb és leghatározottabb tanubizonysága volt.

Csendben, zajtalanul jött el hozzánk, mert a fiatal Szerbia jelenlegi miniszterelnöke nem szereti a lármát, a dobot, a zajt.

Egyik legszebb jellemvonása a szerénység, és bizonyára nagy megerőltetésébe került Nikolajevics Szvetomirnak, hogy ilyen exponált állást elfoglaljon. Csakis királyának egyenes óhajtása, hazájának parancsoló körülményei vonhatták el a tudóst könyvei mellől, hogy csendes magányát fölcserélje a politika sivár küzdelmeivel: hogy irótolla helyett egy ország kormányát ragadja kezébe.

NIKOLAJEVICS SZVETOMIR.

És a tudományoknak ez a szerény művelője keményen tartja kezében ezt a gyeplőt.

Keze nem tétováz és nem reszket. Biztosan halad a kitűzött irány felé és ez az irány az ő ideálja és ez az ideál: egy erős, független, konszolidált Szerbia.

Ezért az ideálokért küzd ő évek hosszu sora óta.

Szerbia sajátságos politikai viszonyai hol a felszinre hozták ezt a kiváló férfiut, hol a háttérbe szoritották. De ő akár fenn, akár lenn, mindig hű, mindig következetes maradt magához.

És catói jellemének, tiszta kezének, alkuvást nem ismerő hazaszeretetének, ideális becsületességének köszönheti, hogy soha, semmi körülmények között le nem járta magát.

Kormányok jöttek, kormányok mentek, de Nikolajevics népszerüsége soha sem csappant meg...

Szeplőtlen becsületessége, kristály-jelleme mindig magasan föntartotta őt a politikai hullámok felett és nem engedte őt alámerülni, lebukni...

És midőn Szerbia utóbb ujabb válság előtt állott, őt hivták a kormány élére és az ő szilárd jelleme, erős lelke lecsillapitotta a hullámokat és neki köszönheti, neki, ki a partok fölött áll, hogy most ujra konszolidált viszonyok uralkodnak Szerbiában.

Kivánjuk, hogy jól érezte legyen magát e kiváló férfiu a magyar székesfővárosban és óhajtjuk, hogy vitte légyen el innen magával azt a meggyőződést, mikép ez a nemzet testvéri érzelemmel viseltetik az ő nemzete iránt.

Ő, a ki nemcsak államférfiu, de filozófus is és poéta is, megérti a magyar sziv dobogását és meg fogja érezni, hogy a testvéri kezet, melyet Szerbia felénk nyujt, mi mindenkor testvéri szeretettel fogjuk megszoritani.

Nikolajevics Szvetomir Szerbiának rég óta kiváló embere.

A nyugatnak legelőkelőbb főiskoláin szerzett mély tudománya alkalmassá tette arra, hogy fiatal kora ellenére már régóta a belgrádi egyetemnek tanára s mondhatni dísze legyen.

Mint ilyen és mint a «*Szveti Száva*» szerb kulturegyletnek elnöke, nevét Szerbia határain túl is ismeretessé tette.

Soha nem volt egy politikai pártnak sem határozott hive és nem is juthatott

előbb hazájában a legelső politikai állásba, mig az összes pártok le nem járták magukat és mig nem érkezett el az az idő, hogy Szerbiában egy uj, hazafias és határozottan dinasztikus pártnak az alakitása megkisértessék.

Nikolajevics volt erre a legalkalmasabb férfiú, a lángeszü, puritán jellemü, vasszorgalmu ember, a ki a maga éles elméjével tisztán látja a teendőket és a ki azt, a mit jónak és hasznosnak vél, ki is tudja vinni.

Született 1844-ben szeptember hóban Radusa faluban, Kalyevo kerületben. Gimnáziumot Sabáczon és Belgrádban végzett, ugyanitt végezte a filozófiai fakultást is. Talentumát mihamar megismerték a hivatalos körök. Állami költségen 6 évre kiküldte a zürichi, berni, berlini, brüsszeli, párisi és londoni egyetemekre.

Hazatérvén állami szolgálatba lépett a közoktatási minisztériumba.

1873-ban már tanár lett a belgrádi egyetemen és teljes húsz évig az egyetemes irodalomtörténelmet adta elő. Előadásai s tanulmányai a világirodalom legkiválóbb alakjairól nagy hírt szereztek a tudós tanárnak.

Nikolajevics Szvetomir kivált Milán királynak is benső embere volt.

Alkalmasint maga az exkirály volt az, a ki fia figyelmét Nikolajevicsre felhivta s az ország első miniszteréül ajánlotta.

PLÓSZ SÁNDOR Dr.

az igazságügyi miniszterium uj államtitkára.

Csak néhány hét előtt mutattuk be Plósz Sándort, mint az akadémia ujon megválasztott rendes tagját s ime, már uj minőségben kell őt prezentálnunk: mint az igazságügyi miniszterium uj államtitkárát. A katédra mellől szólitotta el a királyi kinevezés, hogy a jogtanitó szerepet a jogalkotóéval cserélje fel. A változás valóságban csak formális. Mert Plósz Sándor eddig is azon kevesek egyike volt, kiknek osztályrészül jutott és juthatott, hogy a magyar jogállam kiépitésében részt vehessen. Az utolsó évtized alkotta törvényeknek egyike-másika egyenest Plósz Sándor munkája, a többieket szinte valamennyit, ha nem is javitotta, de legalább is felülbirálta. Kiváltkép Szilágyi Dezső miniszter alig bocsátott törvényjavaslatot a parlamenti tárgyalások elé, mig volt kollegája által meg nem kritizáltatta s bizony, nem egy ily törvény-tervezet benyujtása odáztatott el Plósz birálata s megjegyzései miatt.

A mult évnek tán legkimagaslóbb törvényalkotását: a polgári perrendtartás részleges reformját, sommás eljárásról szóló törvényt is Plósz Sándor alkotta meg. Ennél a korszakalkotó törvénynek tervezésénél volt csak igazában szükség nagyeszü, élesen látó, *praktikus* jogászra, a ki a perfolyamatok legminucziózusabb részeibe is bele tudjon hatolni s a teoretikus korrektség meg átlátja a gyakorlat minden csinját-binját is. Szilágyi miniszter bizonyára iparkodott az ország legjobb szakemberére bizni a tervezet elkészitését. Plósz Sándor doktorra esett választása. Az első tervezetet is már valóságos lelkesedéssel fogadta a hazai jogászközönség, mert előrelátható volt, hogy ez a törvénynyé válandó tervezet hivatva van átalakitani a magyar perrendet az irásbeliség helyett instituálván a szóbeliséget, a modern proczessus egyik főkövetelményét.

A tervezetet a minisztérium külföldön is ismertette, hogy igy a külföldi szakférfiak véleményét is kinyerhesse. S a külföldi: osztrák, német, franczia, olasz, angol, sőt orosz és svéd jogászság is nem győzte cléggé magasztalni Plósz tervét, olyannyira, hogy Plósz Sándor neve jelenleg ismeretes és sokra becsült Európaszerte.

Legjobban bizonyitja ezt, hogy az idő

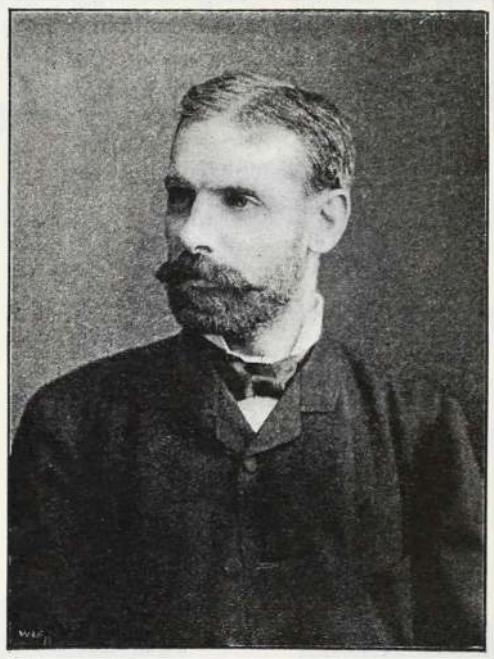

PLÓSZ SÁNDOR DR.

óta számos idegen állam felkereste egy tervezettel Plószt, kikérvén biráló megjegyzéseit.

Most ott fog állani ezentul Plósz Sándor a magyar kodifikáczió vezéreként, mert ép a törvénytervezési osztály vezetését bizta reá Szilágyi miniszter.

A magyar jog immár alapozott épülete szép jövendőnek néz elébe. Az alapok szilárdak s mélyen beleépitvék a magyar társadalmi és közéletbe.

Remélhetjük, hogy a közeli jövendőben állani fog maga az épület is, hirdetvén a magyar nemzet haladását, kulturáját, lévén a kifejlett jogélet a haladásnak és kulturának egyik legékesebb tanubizonysága. Az igazságügyminisztérium uj államtitkárát, Plósz Sándor drt pedig készséggel és örömmel üdvözöljük hivatalában. Mert multja elég biztositék arra, hogy az ő hivatalbaléptével a magyar kodifikáczió nagy feladatai és áhitott czéljai meg fognak valósulhatni.

Spektátor.

A HÉT.

Ötven órát iszonyu fogságban; egy vasuti kocsi rostélyablaka és önmagától záródó ajtaja között, szenvedtem végig s végre — hogy a régi jó Szirmay szavaival éljek s more patrio beszéljek — megláttam az *édes hazát!*

Onnan tudtam, hogy az édes haza földjén lehetek, mert a vasuti sinek mentén felcsendült a — magyar koldus-ének, (persze az idegenek okulására).

*

Valamelyik psikologusnál olvastam — vagy csak ugy figyeltem meg (bizony ma már az ember sohasem tudhatja, melyik gondolata az övé?) hogy az embereket legjobban a vasuti kocsiban lehet kiismerni.

Ötven óra alatt, négy államon robogva át, négy emberfajt vehettem szemügyre.

Norvégiában a hét legnagyobb eseménye volt: a storthing bezárása.

Az egyik objektumom egy dán-norvég konsul volt, igen művelt ember, a ki érzéseinél fogva radikális, hivatala azonban konzervativnak kényszerit.

Ha ujságot vesz, a hivatalos lapot vásárolja, de titokban szivesen belekukkant az ellenzéki ujságba is.

Ő a storthing cziklusát meddőnek találja, politikáját elhibázottnak, de képzelem, ha otthon, irodája csöndjében olvassa a storthingtudósitásokat, mint ragyognak fel a szemei egy-egy magyaros (jobban mondva norvégos) kitételen.

A másik objektumom egy radikális kortes, fönn a bergeni kerületben.

Szerinte a storthing sokáig tartott és meddő volt, sokat beszéltek és keveset végeztek, végre is gyáván megadták magukat.

Hol vannak még a szent elvektől? Unióbukás, szabadság, köztársaság! mindez merő utopia ma is.

Más bandát kell oda választani. Majd meglátják a választásokon . . .!

Dániában a hét legnagyobb eseménye az *örökkévaló* Esrup bukása volt.

Ugy halt meg, mint a hogy kormányozott: önkényt.

Tizenöt éve, az egyetlen miniszterelnök volt Európában, a ki parlamenti többség nélkül kormányon tudott maradni.

Végre, hogy az ellentéteket kiegyenlitette, jól bevégzett munka után, lelépett a trónról . . . azaz csak bársonyszékről beszélhetünk, de Esrup-nál ez a kettő aligha nem összeesett . . .

Az objektumaim egyike egy néptanitó volt; Kopenhágában a slöjdkurzuson vett részt, hogy a fafaragást maga megtanulva, otthon, a kis városban tanithassa.

A néptanitótól nem hallottam sirámokat. Meg van elégedve az állásával, a jövedelmével s szereti a pályáját . . .

Elámultam! Egy néptanitó!

No — gondoltam magamban! — gyere

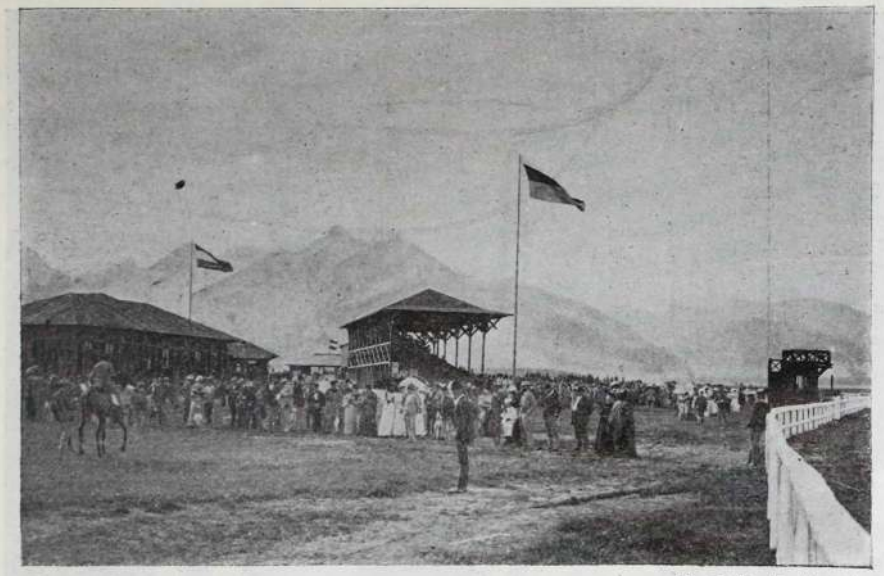

Divald fényképfelvétele.

A TÁTRA-LOMNICZI LÓVERSENYEK: A TOTALIZATŐR.

csak haza, ide az én édes hazámba, majd látsz itt siró néptanitót.

— Akkor — szólottam — az Esrup kormány még sem lehetett olyan rossz? Hiszen rendet teremtett az országban és ha szigoru kézzel is, de elfojtott minden anarchistikus hajlamot, vágyódást . . .

— Nem is lehet az Esrup kormány ellen: kormányzás szempontjából panaszkodni, csak elvei ellen . . .

— Hisz ez csak szóvita akkor . . .

A másik objektumom Esrup embere, a ki tetemes károkat fog szenvedni, legalább is megtörténhetik, hogy szenvedni fog e bukás által.

Ő a hadsereg posztószállitója. Valóságos Esrupdicséretbe kezdett, hallva, hogy a beszélgetésünk ilyen fordulatot vett. Háláját öntögette, szinte a szivén akart könnyiteni.

Igy kerültem Poroszországba.

Ott már szélesebb látókörbe kerültem, ott már — a porosz királyról is beszéltek.

Minden második ember az ellensége, az egyik, mert türi az antiszemitizmust, a másik, mert nem követi az orosz czár példáját.

Ez most a német náczió főproblémája, a Caligula-tréfa s a Kotze-eset mellett. Ugy mellesleg megnézik a Kuno-Fischer és Türell Hermann közti polemikus röpiratok czimlapját is, de a sörbycotte jobban érdekli őket.

Az egyik objectumom egy berlini czukorgyáros volt, a ki a feleségét kisérte Carlsbadba. A feleségének czukorbetegsége volt. Ez föltétlen filoszemita, a ki el van keseredve a császárja gyengeségén és a császárné templomokat épitő hajlamán.

Erős meggyőződése, hogy a Kotze eset . . . eh, valami büzlik Dániában . . . ott fönn ah, ő azt hiszi . . . csak suttogva meri kimondani, de . . . ott fönn protegálják az antiszemita mozgalmat . . .

A másik objectumom egy fiatal nemzetgazdász doczens volt, a ki közbeszólt s csak ugy hányta-vetette a számokat, az antiszemitizmusról szólván.

Azt hiszi, hogy egy évtized mulva az antiszemitáké lesz a világ . . .

Jogtalanság, de emberies, mert a jogtalanság az emberies, hibás fölfogás, hogy az ember társas lény, nem, az ember tyrann . . .

S azt hitte, hogy szellemes!

Azt persze nem akarta nekem elhinni, hogy a mit ő itt összebeszélt, azt a tudomány *la litterature des tous* czim alatt szokta elkönyvelni.

Bécs felé egy cseh konzervativ hazafival, egy szabóművészszel kisérleteztem. Az ember elitéli a fiatal csehek mozgalmát s arról biztosit, hogy a fiatal csehek jóval nagyobb kisebbségben vannak, és csak a lármájuk miatt hangzik el a szavuk oly messze.

Ez megnyugtató érzést keltett fel bennem.

A másik objectumom szerint a hét legnagyobb eseménye a lembergi magyarlengyel barátkozás.

Ez egy brünni posztógyáros volt, a ki a világ összes kiállitásain részt szokott venni.

A lembergi kiállitás nagyot nyert jelentőségében, s ez, annak a kitüntetésnek, melyet posztójával nyerni fog, csak emeli az értékét . . .

S mikor utaztam e szép hazán át, a kis magyar kolónia, mely összeverődött (a szó hű és igaz értelmében) a vasuti kocsiban, megegyezett annak a képtelenségében, hogy a *Magyar Állam* képtelen förmedvényeit megsürgönyözzék az európai sajtóknak.

Minek olyan valamit jelentőségteljesnek felfujni, a mi alapjában — felfujt.

Szép fővárosunknak pedig, mint látom, az éji bogarai vannak . . .

Mi lesz a vége ennek az állapotnak?

Lazzaroni.

GONDOLATOK.

Nézeteinkkel és véleményeinkkel úgy vagyunk, mint az óráinkkal: egyiké se úgy jár mint a másiké s mindenki a magáé után igazodik.

Pope.

Mondj igazat s ne hagyd betörni a fejed.

Fókai.

A házasélet olyan fa, mely annál több költséget okoz, mennél több gyümölcsöt hoz.

Mendés.

A szerencse csak arra való, hogy a munkát elősegitse nem pedig, hogy a munkát pótolja.

Lukács Móricz.

Ez a világ, e földi élet,
Mi más az ifjunak s a vénnek!
Előbb arany, utóbb csak talmi.
S a vége az, hogy meg kell halni.

Vajda János.

Az ember ereje gyakran abban rejlik, hogy el tudja leplezni gyengeségét.

Maupassant.

Az arroganczia a szellemi kopaszság parókája.

Kossuth.

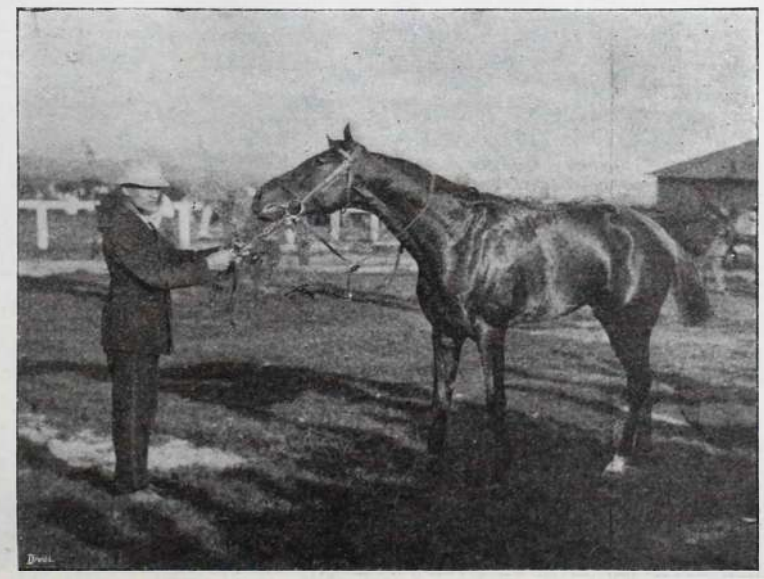

Divald fényképfelvétele.

A TÁTRA-LOMNICZI LÓVERSENYEK. A TÁTRADIJ GYŐZTESE: ICICLE.

Divald fényképfelvétele.

KIRÁNDULÓ TÁRSASÁG A MAGAS TÁTRÁBAN.

Khuen Hedervary gróf, horvát bán. Tisza Lajos gróf. Bethlen András grófné. Bethlen András gróf.

Divald fényképfelvétele.

TÁTRA VIDÉKE.

ELSZÁLLNI KÉSZÜL . . .

Erdélyi Zoltán.

Elszállni készül ifjuságom,
Hervadt virága hulladoz.
Csal-e még ábránd, tarka álom?
Multam! a választ tőled várom,
Jön-e még percz, mely visszahoz?

Lesz-e még óra, melynek csöndje
Mámorba ejti lelkemet?
Vagy tán a perczek perczre törve
Egyformán mulnak sorba, körbe,
S nem fáj, hogy egy már mást temet?

Lesz-e még érzés, mely szivemben
Úrrá tud lenni percz alatt?
Vagy elhült már a vér eremben,
S a szóban épugy, mint a tettben
Ezentul úr az ész marad?! . . .

Ifjuság! oly szép álmodásod!
Ne jöjjön el még hajnala!
Gyúljon szivembe föl még lángod!
Koldussá tenne hervadásod,
A melynek ajkamon dala!

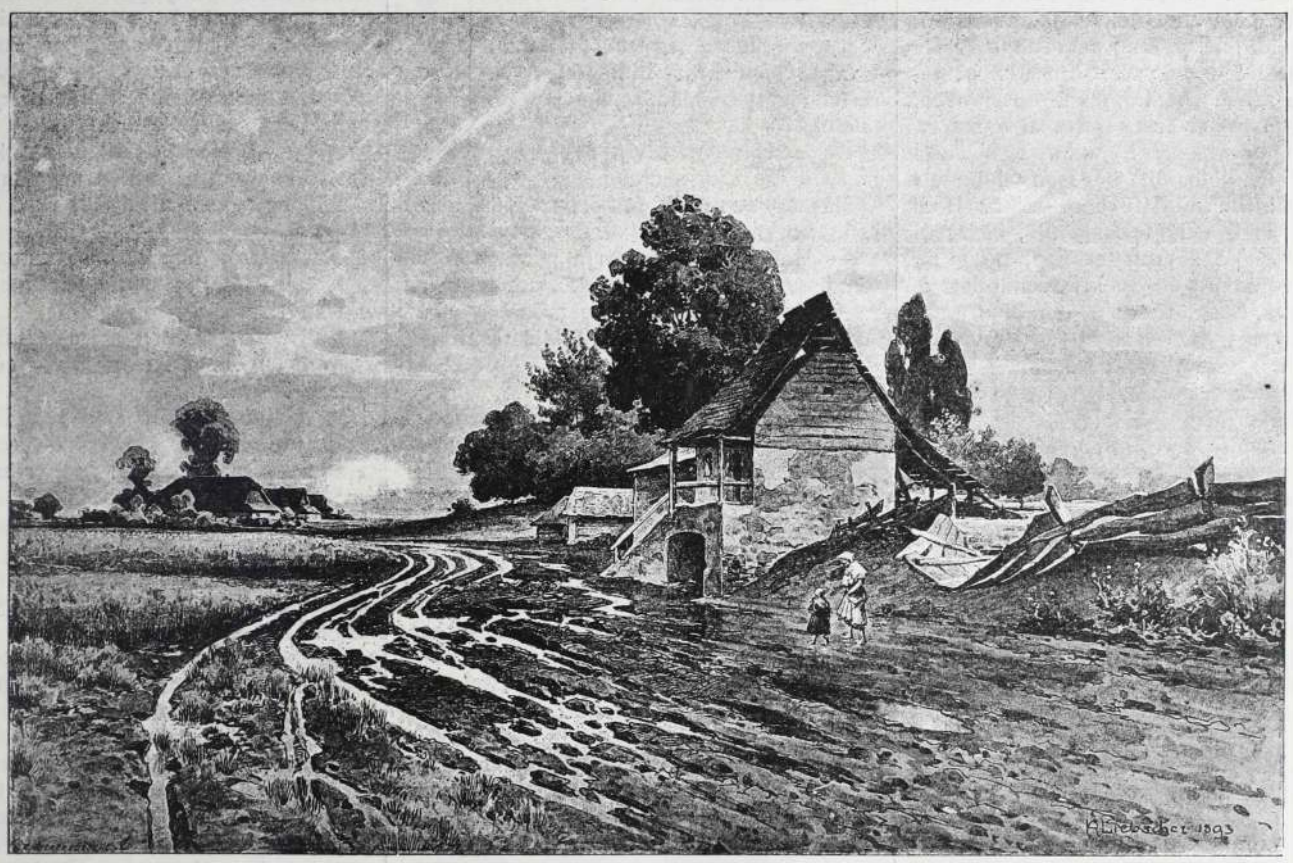

FALU VÉGÉN.

LIDI.

IRTA: JÁSZNIGI SÁNDOR.*

Nem messze Gödöllőtől egy kis völgyzúgban, szőlőhegyektől körülvéve, fekszik Szada, egy rendetlenül épült, de csinos falucska.

A fővárosiak nagyon szeretik ezt a helyet és sokan épittették ide nyaralójukat, és itt töltik családjukkal idyllikus visszavonultságban a holt évadot.

Ezen családok közül Falkay Bódogék laknak itt legrégebben és a falubeliek már annyira megszokták őket a maguk körében látni, hogy nem is tekintik többé idegeneknek őket, sőt oly türelmesen bejárnak a hegyoldalba épitett Falkay-villába, mintha csak a tiszteletes úr, vagy a rektor uram laknék benne.

A Falkay-villához tartozó szőlő végén a hegy tövében van Udvarnoky gazduram háza, ki már vagy húsz év óta vinczellérként szolgálja a Falkay-villa lakóit.

Büszke ember és nem igen áll szóba akárkivel. De még otthon is ritkán hallják a szavát; csak beczézett lánya, Lidi, tudja egy kis diskurzusba elegyiteni hamiskás, kedveskedő modorával, no meg a Falkayék egyetlen fia, a Bódi urfi, az öreg Udvarnoky szemefénye. Olyan büszke az urfira, mintha csak a saját fia volna, mert ő nevelte föl, ő tanitotta a csikót megülni, puskát durrantani — és mint amolyan kiszolgált vén huszárstrázsamester — még karddal parirozni is.

Nem volt az úristennek olyan napja, melyen Bódival három vagy négy órát el ne töltött volna.

Persze, hogy az ő Lidije ott szaladgált körülöttük. Hiszen ő volt Bódi játszótársa ökölnyi korától fogva. Hogy örült a szive az öregnek, ha — mi gyakorta megesett — Bódi a kis Lidit, a «kis feleségét,» mint nevezni szokta, karonfogva vezette, komoly büszkeséggel lépkedvén mind a ketten. Ilyenkor a komor, hallgatag férfi szinte gyermekké vált a gyermekekkel s bolond gondolatok űzték egymást agyában. Csak ne volna az a Bódi gyerek olyan nagy úrnak a fia, akkor Lidi tán még . . . nem mert tovább gondolni. De hát miért nem lehetne, hiszen az én Lidimnél különb lányt még hetedhét országon sem találni, sem szépségre, sem műveltségre nézvést, mert ő is ott nevelkedett Falkayéknál és együtt tanult Bódival mindent. Hej, ha mégis megeshetne a dolog valahogy! Hej, hej!

Mióta a Bódi jogász lett és Falkayék folyton csak Pesten laktak, a gazduram még komolyabb lőn. Csak mikor Bódi vakációja megkezdődött és ujra kijött szüleivel a faluba, akkor mintha kicserélték

* Ez a neve a magyar irodalom buzgó német ismertetőjének, Oszkár von Krückennek.

volna az öreg Udvarnokyt, olyan beszédes, olyan jókedvü lett, hogy öröm volt látni.

— Hogy megnőtt az urfi, milyen szép szál legény. Valóságos úr lett belőle; meg is tették már fiskálisnak. — Igy beszélte otthon családjának, midőn Bódi a doktorátuson szerencsésen átesve, szüleivel Szadára kijött.

Lidi arczát elboritotta a pir. Ugy sürgött-forgott a szobában, mintha az egész falu dolga az ő nyakába szakadt volna.

— Lidi te, hát te miért nem jösz velem az urfinak egy «adjon isten»-t mondani!

— Mindjárt megyek édes apám, csak még ezt a kis dolgomat ellátom.

— Nagyon kérdezősködött ám utánad, s olyan apróra akarta megtudni, hogy mit csinálsz, hogy folyik a sorod, megnőttél-e? Ugy ám!

— Ugyan ne áltasson már, édes apám! — mondja a lány és hamarosan kiszaladt a szobából.

Szaladva indult neki a hegynek, mintha menekülni akart volna valaki elől. Végre lihegő kebellel megállt. Két kezét erősen szivére nyomta, ugy nézett aztán soká a Falkay-villa felé, azután leborult a földre a sürű szőlőindák közé s arczát a szőlőlevelekbe rejtve sirt hosszan, keservesen. Valami ismeretlen érzés járta át a szivét. Mintha megszakadni akarna valami odabent. Rendetlenül, hevesen dobogott megint, mint a mult évben, mikor Bódi urfi tőle, az ő «kis feleségétől», elbucsuzott. Azóta nem mult el nap, hogy ne gondolt volna rá és gyakran álmodott is róla fényes, szép, tündöklő álmokat.

Hirtelen egy kéz érintését érezte vállán. A mint fölpillantott, Bódi állt előtte. Sötét tüzü tekintete részvéttel nyugodott a szomoru leányon.

— Jó napot kis Lidi, miért sirsz? — kérdezé és szemei fürkészve vizsgálták a leány majd sápadtra, majd bíborvörösre váló arczát.

Lidi lassan felemelkedett és kötényével kitörülve szemeit, suttogá:

— Az urfi! Adjon Isten, Bódi urfi! — szólott kissé nekibátorodva.

— Adjon Isten minden jót, Lidikém! — viszonzá Bódi. — Miért vagy ily nagy szomoruságban, szemeid kisirtak? Mi bajod, Lidi?

— Nekem? — mondá a leány, — nekem semmi bajom, csak atyus rikatott meg.

— Hát ugyan mivel?

— Az urfival.

— Velem? Hogyan?

— Hát egyszerre betoppant a szobába s azt mondta: «Lidi, megjött a Bódi urfi!»

— Nos, és ez olyan szörnyü dolog. Hát nem szereted, hogy hazajöttem?

— Ne-em — de igen — ugyan ne faggasson már az urfi, mikor ugy is tudja.

Lidi kötényébe rejtve arczát, ujra sirva fakad, Bódinak akaratlanul is jól esett látni a leány könyeit, de még sem tudta, hogy mire vegye a dolgot?

Még ilyennek sohasem látta Lidit. Megesett ugyan, hogy a bucsuzásnál kicsordult a köny szemeiből, de érzelgősebbre még nem fogta a dolgot.

Kiskorától fogva játszótársa lévén a kis leány, ő még mindig ennek nézte s nem vette észre, hogy Lidi már megnőtt, eladó leány lett.

És azt se vette észre, hogy jómagára is mily érdeklődéssel tekintenek a mamák is még a lányok is. Mert Bódi szép férfiuvá lett. Szabályos arcza tükre volt nyiltszivüségének s őszinteségének, alakja daliás szép formáival még akkor is mindig kitünt a férfitársaságban.

Pesten csak egy helyre szeretett eljárni, Kacsó nénihez. Ő legalább azt hajtogatta és leányosan elpirult, ha nővére, Frida, incselkedve azt találta mondani, hogy «talán még sem a néniért jársz oda, hanem a Czenczi kisasszonyért». No, de most már e miatt nincs szüksége pirulni, mert az eljegyzés már megtörtént és már nem sokára ki is jönnek Czencziék meg a rokonok, hogy még szüret előtt megtartsák az esküvőt.

Furcsa érzés fogta el Bódit, hogy Lidit sirni látta. Már megbeszélte volt édes anyjával, hogy az ő kedves játszópajtása, Lidi, nyoszolyólány lesz az esküvőn. Azért föl is akarta keresni Lidiéket, hogy az öreg Udvarnoky beleegyezését is kinyerje. Most azonban, hogy Lidike áll előtte könyezve, még az eljegyzéséről sem mert beszélni. Iparkodott a leányt megnyugtatni, bár ő magát is nyugtalanitották Lidi könyei. Végre nehány szép szóval lecsititotta és egy kézszoritással búcsút vettek egymástól.

Haza érkezve, egyenest fölment a szobájába és tünődött Lidi könyein, okát kereste a lány bánatának, de nem birta megtalálni.

Az eszébe sem jutott a szerény fiúnak, hogy a kis Lidi szerelmes.

Másnap azonban fölkereste Lidit s igy szólt hozzá:

— Hallod Lidi, engem a papa jövő héten összeád a Czenczivel. Nem lennél a nyoszolyólány a lakodalmamon?

Lidi szivéhez kapott s fájdalmasan felsziszszent.

— Mi bajod lett, Lidi?

Lidi ajkába harapott és erőltetve mondá:

— Nem tudom. Mintha tűvel szurtak volna a szivembe . . . De semmi . . . Már elmult.

— Hát eljösz?

— Eljövök.

*

Nyolcz nap mulva nagy vendégjárás volt a Falkay-villában. Megérkeztek a nászvendégek.

A vadszőlőbefutta bejárónál fogadták őket Bódi szülői és Czenczi anyja, Kacsó néni.

A tágas Falkay-villa alig birta a nagy nászsereget befogadni, Udvarnoky urammak is tengernyi dolga volt velük. De oly ünnepi méltósággal végezte, akár egy herczegi hopmester.

Ünneplő ruhában járt-kelt a házban és az udvarban. Még debreczeni makráját is otthon hagyta. A mi pedig legékesebb tanubizonysága, hogy mily nagy nap a mai. Hogyne, hisz a fiskális ur esküvője napja. Hej, hogy szertefoszlottak. azok a szép tervek! Pedig milyen szép is lett volna, ha Czenczi helyén most az ő Lidije állna!

Hej, hej!

Az asszonynépség benn sürgölődött Czenczi körül, ki már teljes menyasszonyi diszben pompázott és boldog mosolylyal hallgatta a nénikék és barátnék hizelgő dicséreteit.

— Milyen szépen illik a lelkemnek a menyasszonyi ruha! — Milyen kedves benne! — Valóságos angyal! — És milyen derék férje lesz a Bódi! — De az már szent igaz, hogy össze is illenek ám, mintha csak egymásnak teremtette volna őket az uristen. — A természetük is olyan egyforma! — Áldott jó szive van mind a kettőnek! — Lesz boldogság a fészkükben, de lesz ám!

Csak az egyik nyoszolyóleány nem forgolódott Czenczi körül, mint a többi: de még fel sem köszöntötte.

Persze, nem is ilyen uri társaságokba való volt Lidi, az ilyen parasztleány szégyenkedik az uraság előtt, érzi a felsőbbséget és visszavonul, a mint dukál is.

Szegény Lidi a szoba szögletében egy ablakmélyedésben huzta meg magát.

Sötétkék ünneplőjéből még jobban kiritt halavány, sápadt ábrázata, melyből a tágra nyilt két koromfekete szem oly kisérteties fényben villogott elő, mint a tánczoló lidérez a tó közepén. És olyan aggasztóan üres volt a kifejezésök, oly nyugtalanitó bámészsággal tekintettek a levegőbe.

— Már az ugy van lelkem, szokása az ilyen paraszt népnek — mondá Czenczi édes anyja, midőn a hallgatag leányra figyelmeztették. Ha valami uri családba bebocsátják, megáll és ostobán álmélkodik az uri módon. És hogy felcziczomázta a haját csipke-rózsával, — tevé hozzá némi gúnynyal — Isten bocsá', hisz ugy néz ki benne, mint a kinek nincs ép esze. Nem is értem én a Bódi bogarát, hogy ezt a leányt nyoszolyólánynak akarta Czenczi mellé; még megérjük, hogy megzavarja a lakodalmat.

A hintók előrobogtak, a párok beültek és a menet megindult a templom felé.

Lidi egy pesti urral ült, Bódi egyik barátjával.

Egész uton egy szót se váltottak.

A Bódi barátja szinte félt megszólitani a leányt.

Lidi pedig szemeit előremeresztve hallgatott. Midőn a templomhoz értek, gépiesen kiszállt.

A templomajtóban Bódi reá pillantott és szive megrendült.

Lidi arczának kinos, szenvedéstől dult arczvonásai megremegtették.

Szeretett volna oda rohanni és megölelni azt a szenvedő leányt.

Nem kellett, nem kellett már szivének Czenczi, most érezte csak, hogy mindig csak Lidit szerette.

Czenczi megrántotta a karját . . . Most már késő. Nem lehet meg nem történtté tenni, a mi már megesett.

Bement a templomba, melynek ajtajáig mint boldog vőlegény jött és melynek belsejébe áldozatként vonszoltatta magát. A nyilt templomajtó előtt a menyország kapuja bezáródott előtte örökre . . .

Oda álltak Czenczi és Bódog az oltár elé, hátuk mögött állt Lidi Bódi barátjával.

— Akarsz te Kacsó Czenczi Falkay Bódognak jó sorsban, balsorsban egyként hű felesége lenni? — kérdi a tiszteletes ur.

Czenczi bizonyára igent mondott, de senki sem hallotta, még a tiszteletes ur maga sem.

Velőtrázó kaczagás zavarta fel a templom ünnepies csendjét.

Hahaha . . . . most már tied vagyok Bódi, édes Bódikám, a kis Lidi most már a te kis feleséged! Hahaha . . .

És Udvarnoky Lidi belecsimpajkodott Bódi nyakába s körülölelve tartotta és szoritotta magához, hogy Bódi arcza belekékült és szemei kidüledeztek.

Nagy nehezen birták csak a halálra ijedt nászvendégek Bódit a szegény megőrült Lidi ölelő karjaiból kibontani. Bódi aléltan összerogyott. Lidi pedig kirohant a szentegyházból.

*

Az ősz is elmult, a telet is immár felváltotta a viruló kikelet.

Csak Falkay Bódi régi kedve nem virult ki.

Három hosszu hónapig küzdött a halállal erős természete. És midőn végre mégis természete győzött, meggyógyult, nem volt többé a régi.

A daliás fiatal emberből törődött, búskomor ember lett.

Senkivel sem beszélt, senkivel sem törődött, legkevésbbé Czenczivel, a feleségével.

Önfeledten járkált kinn a mezőkön és az erdőben, sehol sem lelve nyugtot. Csak egy helyen szokott megpihenni, a Kulpintyón.

Egy lombos ormót Szada mellett nevez igy a nép.

Ott találkozik a gyógyintézetből, mint ártalmatlan őrültet hazabocsátott Lidivel. Ott fenn ül a lány késő estig mindennap. Bódi leül mellé és nézi és hallgatja a szegényt eszelős lányt, a mint mormogja:

— Most tied vagyok Bódikám, a te kis feleséged.

És kaczag hozzá.

A mellette ülő Bódit nem ismeri meg.

Bódi pedig addig nézi, addig hallgatja, mig könybe lábad két szeme és ujra neki indul nagy komoran a barangolásnak hegyen-völgyön, erdőszerte.

NINCSENEK TÖBBÉ LÁNYOK!

IRTA: THEWREWK ISTVÁN.

Sóhajtsuk-e mélyen szomorodott szivvel: nincsenek többé lányok?! De hát hova tűntek? A házassági börzén valami csodaszerű «hausse»-et nem észlelhetünk, az agglegények még mindig feltűnő nagy számmal koptatják az élet útait, a hymenhirek rovata még azon lapokban is elijesztően sovány, melyeknél e rovatot nem a kiadóhivatal vezeti. Oh egek! ez az angyali fogalom: lány — nincs többé! A női életben ne keressük többé az elbájoló tavaszt, te ifjú, ki netalán első, szűztiszta, ideális szerelemről ábrandozol, térj eszedre gyorsan, mert tudd meg: hovatovább oda jutunk, hogy nősülni csak a bolondok fognak és a szamarak. S az még a legszebb eladó lányért is nagy ár, hogy az embert teljes életén át bolondnak vagy szamárnak nézzék — nem ok nélkül. Alaposan megfontolandó tehát . . . de eh! ne teketóriázzunk a szavakkal, mondjuk ki nyiltan; ne házasodjunk! nem házasodhatunk! mert nincsenek többé lányok!

Nincsenek.

Én ugyan úgy emlékezem, mintha még tegnap is meglehetősen sok lánynyal találkoztam volna, lányokkal, kik világos, könnyü nyári ruhában olyan ártatlanul néztek ebbe a világba, mosolyogva, csevegve, dalosan kaczagva, — ártatlanul, tiszta tekintettel, s oly kivánatos bájosan, hogy akár mindegyiknél irigykedve gondolhattam volna arra a szerencsés halandóra, a ki majdan ilyen «papucs» alatt fog «nyögni» és úgy emlékezem, mintha még csak tegnap is különösen sokat jutott volna eszembe egy lány név, s az, aki viseli, s akit oly gyakran magam elé képzelek — még ma is. Pedig bolondság az egész! Hiszen tiszta dolog: nincsenek többé lányok! Vége! . . .

Párisban az imént jelent meg egy könyv Marcel Prevost tollából és óriási szenzácziót kelt. A könyv czime: «Les Demi Vierges». És szól pediglen olyan tisztességes kisasszonyokról, kiket, szerintünk, Marcel Prevost által romlott lelkébe belátnunk adatik, csak bolond vehet nőül vagy szamár. A modern nevelés elfajult példányairól, melyek vonzó külső alatt eltaszitó tulajdonságokat rejtegetnek.

A tisztelt kisasszonyokról, kik nem vágyódnak egyébre, mint egy olyan férjre, a ki kényelmes életet biztosithat számukra, . . . ah! egy ilyen férj s micsoda szarvakat növeszthetnek majd neki! szarvakat, melyek oly csodálatosak, hogy feltünő módon hasonlitanak a legkifejlettebb szamárfülekre.

Ezek a kisasszonyok mindent tudnak s érzékiségökben mint asszonyok mindenre képesek lesznek.

A válási törvény behozatala előtt az ilyen kisasszonyból lett asszony férjének, föltéve, hogy épen olyan becsületes, erényes, tiszta, mint a milyen *Femme de Claude*-ban a Césarine férje, *Dumas* minden habozás nélkül mondotta volna: «Ez nem a te asszonyod, ez nem *asszony!* Isten őt nem a saját ábrázatára teremtette, fogantatása állati, ő az Észak nőstény majma, a Kain nősténye: — *Tue la!*»

Ez nem asszony.

S már mint lány, nem volt lány. Mert a lelki romlottság teljesen kivetkőztette őt az ártatlanság hófehér ruhájából, s csak azért nem dobta magát oda valamelyik léha gavallérjának karjaiba, mert a jövőre gondolt, a férjre, a kit mindenek előtt kaparitania kell, hogy majd akkor, aztán — — —

S ezek a tisztességes kisasszonykák de ugy látszik, sok, igen sok példányban fenyegetnek, (a könyv czime többesben szól: «Les Demi-Vierges»), fenyegetnek Párisban s fenyegetni fognak mindenütt, a hová csak a Marcel Prévost könyve elterjed. Mert az ilyen fajta morális czélzatu könyvek ugyan látszólag felvilágositanak, de sok esetben veszedelmesebbek, mint maguk a bajok, melyekről szólnak.

Gyakran erős a hasonlatosság köztük és azon u. n. népszerüen megirt orvosi könyvek közt, melyeknek szerzőik bizonyos speczialisták, a kiknek szemeik előtt azonban aligha lebeg az emberiség jobb sorsa, de igen is a saját üzleti érdekök. Az ilyen «népszerüen» irt «tudományos» könyvek olyképpen népszerűsitik a tudományt, hogy különös illusztrácziók és leirások által «pikáns» izt adnak a tartalomnak, a mint hogy olvasóközönségük legnagyobbrészt az olvasóknak nem éppen legerényesebb osztályából kerül elő.

Mit akar Marcel Prévost a könyvével? Csak azt, hogy vegyék?

Valószinüleg.

Vagy: már olyan nagy a veszély, hogy erre a világot figyelmeztetni kell s éppen a különben pikánsan iró Marcel Prévostnak?

De hát ha olyan nagy, nem látta volna azt ennek előtte senki se, s éppen Marczel Prévostnak kellett jönnie a világot megmentő fáklyával?

Ha pedig nem oly nagy a veszedelem, ha ezek a romlott erkölcsü kisasszonykák csak kivételek, minek akkor ez a nagy irodalmi hűhó?

Minek akkor egyáltalán ilyen könyvet irni? Minek rontani a javitás nemes czégére alatt?! . . .

Mert én azt hiszem, hogy ennek a könyvnek aligha lesz nemesitő hatása. A bünösöket nem fogja jobb utra téritени; azokat, a kik rossz hajlamokkal birnak, nem fogja visszatartóztatni az erkölcsi örvénytől, melyet különben az emberek bizonyos része egyáltalán nem tart oly rettenetesen veszedelmesnek; de igen is sokakat arra fog birni, hogy sötétebbeknek lássák a dolgokat, mint a milyenek, hogy szennyet véljenek a tisztaság leple alatt ott is, a hol csakis tisztaságról lehet szó.

Igy csinál spekulácziójával egy okos száz és ezer bolondot, kétkedőket, kik aztán, bár kéznél volna, egy egész életre való boldogságról mondanak le, mert — nem hisznek.

Igy terjed a hitetlenség, igy — sokan, igen sokan «meggyőződést» meritvén oly művekből, melyeket nem a moralista meggyőződése, hanem az ügyes spekuláns hatásvadászata szült.

Különben lehet, hogy Marcel Prévostnak van igaza, hogy Párisban különösen és Franczіaországban azon bizonyos kisasszonykákról szóló statisztika adatai nagyon elszomoritóak s ideje volt, hogy valaki merészen ragadott fáklyával berontson az erkölcstelenségek homályába.

Lehet, hogy a mosolygó franczia kisasszonykákat ábrázoló kép voltaképen nagyon elszomoritó s a szerelemből nősülni vágyó franczia talán hovatovább odajut, hogy felsohajtani kénytelen: «Nincsenek többé lányok!» De hát az a franczia dolga, részvétre méltó baja, ha agglegénységre lesz kárhoztatva, vagy pedig kénytelen lesz olyan filozófiát vallani, mely bizonyos dolgokon túlteszi magát. S ha bajaik orvoslására a franczіák legújabban törvényt is alkottak, az anarkista-törvényt, ugy viszont nem sokára egy másik törvényöket eltörülhetik: a válási törvényt, mert a Marcel Prevost-k által felnyitott férfiszemek nem fognak többé nősülési vágygyal tekinteni a kisasszonykákra.

Nálunk azonban, daczára egyes «hazafias» kiadók áldozatkészségének, melylyel a pikáns irodalom salakját nyerészkedési vágyból terjesztik, daczára a fiatalság egy része és különösen az erősebbik nemhez tartozó egy része léhaságának, melylyel társalgásban s modorban való neveletlenkedésben tetszeleg magának s daczára a gyakrabban észlelhető nevelési hibáknak: ilyen veszedelem nem fenyeget. S ha látni véljük is azt, hogy az igazi családiasság iránti hajlam mintha csökkenne, már nem volna olyan, mint volt a «régi jó időkben:» ennek okát ne az erkölcsök hanyatlásában keressük, de a viszonyokban, melyek a családalapitást megnehezitették. Ezért «emanczipálódnak» a mi lányaink, ezért kell nekik a főzési tudomány rovására sok olyasmivel foglalkozniok, a mik biztositékot nyujthatnak, hogy férj, hogy támasz nélkül is tisztességesen megélhetnek. Ezért «okosodnak», de ez nem esik rovásukra.

A tisztességes kisasszonykák által fenyegető veszedelemmel, ha tényleg létezik, ám végezzenek a franczіák.

Önök pedig, komoly nősülési szándékkal telt uraim, könnyü nyári ruhában mosolygó, csevegő, dalosan kaczagó, ártatlanul tekintő, kivánatosan bájos lányok közül minden skrupulus nélkül, egy boldog családi élet nem alaptalan reményében — válaszszanak!

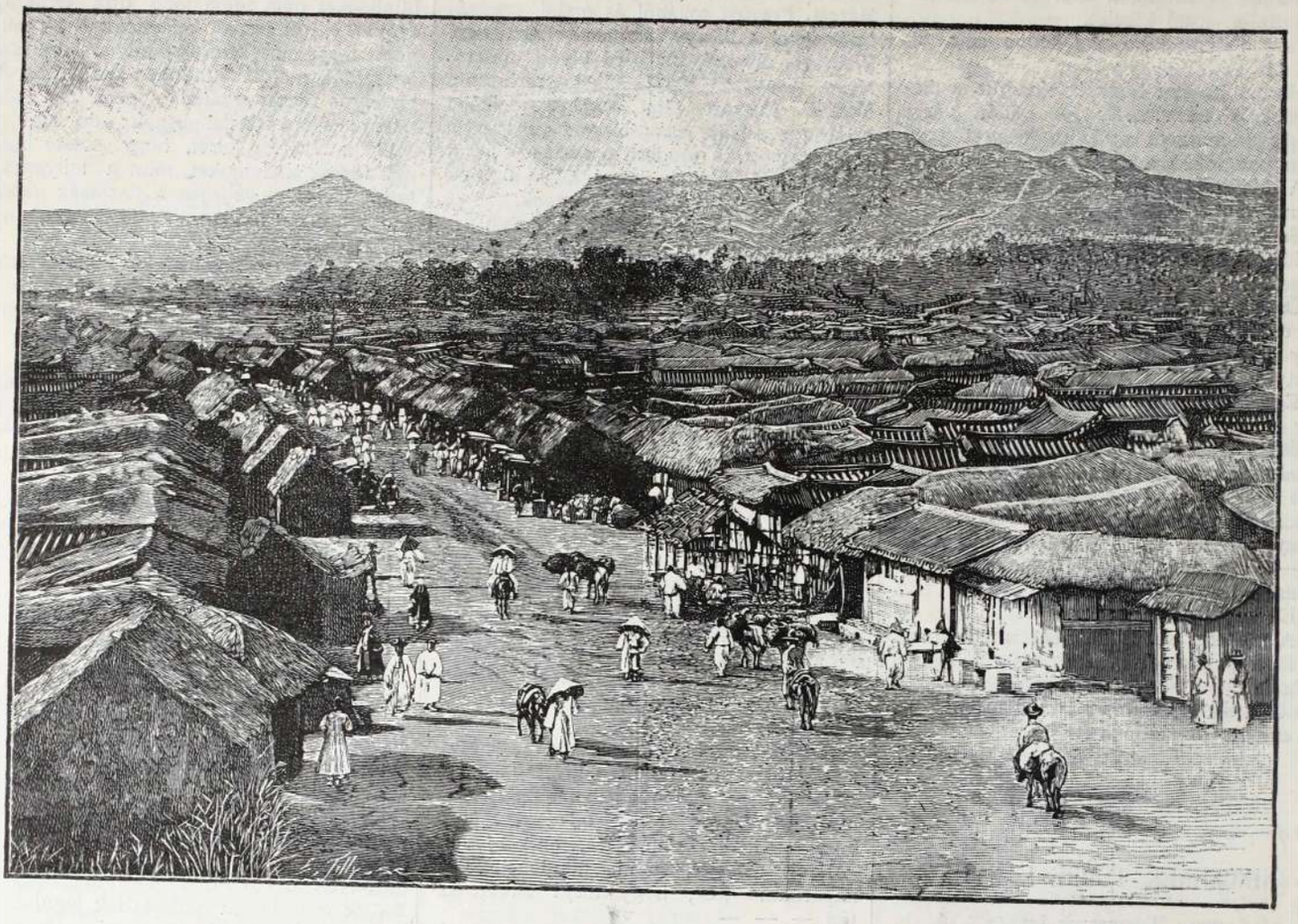

A KOREAI HÁBORU: SEOUL FALU KOREÁBAN.

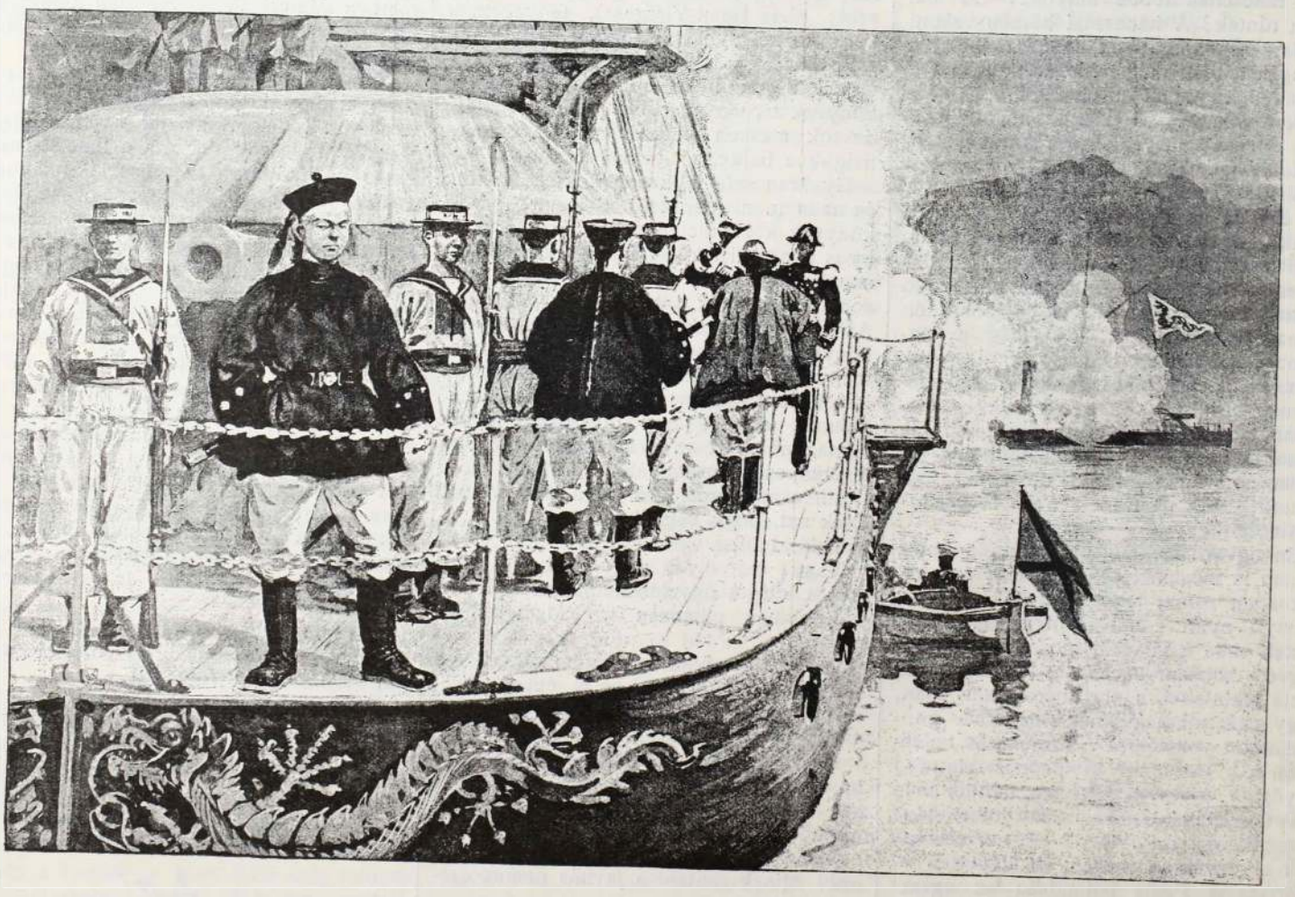

A KOREAI HÁBORU: EGY KINAI HADIHAJÓ FEDÉLZETÉN.

A HAVASI GYOPÁR.

KÖLTEMÉNYEK.

Irta: GIUSEPPE.

I. CSAK SZÁMLÁLOM . . .

Csak számlálom, csak számlálom,
Hány napig tart arany álmom?
Annyi szépség, annyi jóság:
Nem is lehet mind valóság.

Ha igaz csak fele lenne,
Büszkeségem volna benne:
Egyik felét te adtad rám,
Másik felét magam adnám!

De, hogy tőled jő egészen,
Magad adod s magam érzem:
Leroskadva várok, várok . . .
Féltem e nagy boldogságot!

Csak számlálom, csak számlálom,
Hány napig tart arany álmom?
Oly jól esik s úgy fáj mégis . . .
Mikor leszek olyan én is?!

II. A MERRE CSAK JÁROK . . .

A merre csak járok, a merre csak nézek,
Mindenütt körülvesz bűbájos igézet;
Égi hangot hallok: angyalok zengését,
Megnyilik előttem magasság és mélység!

Homálynak helyében világosság támad,
Mámoros gyönyörtől múlik ott a bánat;
A mi másnak sejtés, a mi másnak álom:
Nekem napvilágom, nekem boldogságom!

Tele van a szivem, tele van a lelkem,
Ihlető szavadban istenemre leltem;
Dalolok, hisz ajkam te magad igézed,
Költő vagyok én, mert te vagy a költészet!!

III. KICSI FÉSZEK . . .

Kicsi fészek, puha fészek,
Odakünn a faluvégen,
Ott vár engem az én édes
Aranyos kis feleségem.

Nem is nézi, meg sem érzi,
Mily sokat tesz, fárad értem,
Elkényeztet az én édes,
Aranyos kis feleségem.

Kipirulva, felvidulva
Száz örömet szerez nékem
Az én édes, csókkal váró
Aranyos kis feleségem.

A jó isten szeret engem,
Tudom én azt régesrégen:
Mert szeretlek, imádságos
Aranyos kis feleségem!

IV. FÉLTÉKENY VAGYOK RÁD . . .

Féltékeny vagyok rád,
Ezt vetik szememre,
S megitélnek érte,
Szivem szép szerelme.

Ne csodálkozz édes,
E kishitüségen:
Az a reménységem,
Az a büszkeségem!

Úgy jön az magától,
Nem is tudom honnan;
Velem van éberen,
Benne van álmomban.

Féltelek, ha látlak,
Féltelek, ha várlak,
Féltelek, ha távol
Vágyódom utánad.

Reszketek, ha más is
Közeledbe férhet,
Ha szavadat hallja,
Ha veled beszélget.

Féltem a lelkednek,
Nemes tisztaságát,
Féltem a szivednek
Igaz dobbanását.

És ha átkarollak,
És ha megcsókollak,
Félve jut eszembe,
Látlak-e még holnap?

Fog-e hü szerelmem
Boldogitni téged?
Boldogitásodra
Elég-e egy élet?

Mersz-e elindúlni
Velem a viharnak?
Fog-e jutalmazni
Hüséges bizalmad? . . .

Ha nem szeretnélek,
Nem is féltenélek, —
Ha nem féltenélek,
Nem is szeretnélek! . . .

A GAZEMBER.

Lengyel elbeszélés.

— IRTA: OSTOJA. —

I.

Nem emlékszem már, mely esztendőben történt, hogy egy beteg barátomat — egy kis község vizsgáló bíróját — helyettesitettem hivatalában. Elvégeztem volt már az egyetemi tanulmányokat s abban a reményben ringattam magam, hogy állomást is fogok kapni. Persze azt is tudtam, hogy az én jövendő állásomat egyik kollégám életével fogja megfizetni, mert a mai világban kinek-kinek a jó dolga, embertársa balsorsát vonja maga után.

Az első vizsgálat, melyet vezetnem kelle, bő anyagot nyujtott a tevékenységre, képességeimnek, megfigyelő tehetségemnek kimutatására. A vádlott egy fiatal, de mégis már háromszor büntetett legényember volt. Első izben lopásért büntették, másodszor is lopásért, harmadszor is lopásért. Az egyes büntetteket mind komplikáltabb formákban követte volt el. A nélkül, hogy láttam volna a vádlottat, multjából s némely feljegyzett pszihikai momentumból fogalmat alkottam magamnak egyéniségéről.

Merész, vállalkozó természetűnek képzeltem. Ki tudja, alapjában tán derék emberre való anyagból van gyúrva? Először egy vászonnadrágot lopott, másodszor egy bárányborbekecset, harmadszor egy zsidótól egy párnát. Csupa olyan holmi, a mit még a legszegényebb is nélkülözhet. De ő persze rendes uton nem tudta megszerezni, mert a kit egyszer utolért a nép gyanuja, annak örökre vége. Szolgálatot nem kap, jobra-balra lökdösik, sehová be nem fogadják, mindenünnen kiverik. Menynyi harag, mennyi méreg fojtódhatott bele ebbe az elkeseredett lélekbe! Mint tudom érteni gyülöletét, melylyel a társadalmi törvények ellen fordult, melyek belesodorták a posványba, a mocsokba, honnan nincs kigázolás. Hogy ma megrögzött gonosztévő, azt csak annak az első lopott vászonnadrágnak köszönheti, melyet a legnyomorultabb koldus se fogadott volna el még alamizsnaajándéknak se. Fogaimat vicsoritottam, mikor erre a circulus vitiosusra gondoltam, melyben a jog s az igazság egyre kergetik egymást, anélkül, hogy egymás szemébe tekintenének. Szánalmat éreztem ez iránt a nyomorult lélek iránt.

Tudtam, hogy a furfangos ficzkó ki tud majd eviczkélni a bajból, kiváltkép mivel a körülmények nem voltak eléggé megvilágitva s kézzel fogható bizonyság nem is volt az őt terhelő gyanut illetőleg. A vád úgy hangzott, hogy az országuton megfojtott egy parasztasszonyt s elrabolta tőle hét rubelét, egy süveg czukrot s egy vörös kendőt; nehány hét mulva a gyilkosság tényleges megtörténte után a vádlott egy pár uj csizmát vásárolt; s ezenkivül azonban más jelek nem voltak, melyek arra vallottak volna, hogy ő követte el a gaztettet. Mégis az egész vidéken azt tartották, hogy csak ő követhette el a bünteny t. Hiszen háromszor már lopott, se családja nincs, se lakása; az országuton szokott kóborolni s óriási erejü ember. A sok mende-monda vége az lett, hogy a vádlottat elfogták; de az elfogatás után sem gyarapodtak a bizonyitékok: Minden tehát a vallató kihallgatás ügyes vezetésétől függött.

Mielőtt a vádlottat bevezették, odamentem az ablakhoz, hogy jobban el birjak olvasni nehány iratot.

Esős őszi nap volt. A cseppek megmegkoppantották az ablakokat s a rozoga ablakállványok megzörrentek. A piszkos szoba a félhomályban is szomoru látvány volt.

A füstös mestergerendák, a nedves falak, a sáros padló, a düledező iróasztal, rajta a poros akták s rongyos, kopott zöld teritő meglehetősen barátságtalan csoportozatot nyujtottak.

Az ablak előtt meggörnyedt agg zsidók surrantak el kopogó, elnyütt papucsokban. Mindegyik felsanditott ablakomra, meglóbintotta a süvegét s meghuzódva odébb osont.

Az utcza szemső felén három pálinkamérést, két biztositási ügynökséget és egy kocsmát vettem észre.

Mindenikben csend, az életnek semmi nyoma.

Csak néha-néha nyilott meg egyik-másik boltnak az ajtaja s egy kaftános zsidó vagy daróczzekés paraszt ment be kecskéstől, kutyástól.

Az egyik biztositási ügynökségben egy ránczos képü fiatal ember rótta a számokat az óriási sok vonalu könyvbe.

Ebben az élettelen, elhagyatott, szinte melankólikus környezetben fokozódott a szememben Grzyvak Péter ügyének a jelentősége.

Nyugtalankodni kezdtem.

Végre két zsandár bevezette. Határozott lépteinek visszhangja elüzte unalmamat.

Nyomoru, elzüllött, dúlt ábrázatu ficzkó helyett, hatalmas, izmos, vöröshaju, napbarnitotta arczu legény állott előttem, kinek fenyegető tekintete birói lelkemet a fegyveres őrség ellenére is megremegtette. A vádlott körülpillantott a szobában, nagyot lélegzett, kiegyenesedett s nyugodtan várta a történendőket.

Bár először vezettem vizsgálati kihallgatást, annyi emberismeretem mégis volt, hogy szinlelt nyugalma nem vezetett félre.

Csak rá kelle tekintenem szegletes, veres hajjal kuszán fedett fejére s kakas módján feszengő testére, s már észre vehettem, hogy forr benne a vér.

Tudtam, hogy összeszedi minden erejét, csakhogy megfékezze dühét. Még a szempillája se rándult meg.

Csak egyszer kapott az arczához, mintha legyet akarna elhessenteni, de aztán ujra mozdulatlanul állt meg fürkésző tekintetem előtt.

A szokásos alakiságok elintézése után, hozzáláttam a kihallgatáshoz.

— Nem tudom. — Nem ismerem. — Sose hallottam róla. — Életemben se láttam — felelte minden kérdésemre vastag hangján.

Ebben a gondolat nélkül való medvében határtalan dacz rejlett.

A kinpadon se vallott volna, nemhogy egy vizsgálóbiró szavaira.

Most már értem, miért a nép legalsóbb osztályaiból támadtak a vértanuk.

Kezdtem arra a meggyőződésre jutni, hogy nem fogom tisztába hozhatni a dolgot.

De azért csak egyre feltettem kérdéseimet s anélkül, hogy bevárnám tagadó válaszát, igy szóltam:

— A vörös kendőt egy parasztlánynak adtad.

Mielőtt még meggondolta volna mit feleljen, már bólintott fejével.

A süket jegyző s a két zsandár mosolyogva tekintettek arczába.

Arczát, fülét, nyakát elöntötte a vér; kidagadt szemekkel lélekzetvétel nélkül meredt rám, ökölre szoritotta kezét s szőrös karján csak ugy lüktettek a vastag erek.

De nyakasan hallgatott minden kérdésemre, csak a pilláival hunyoritott néha, mint midőn a mérges kigyó támadásra készen ellenfelét vizsgálja, kénytelen voltam levenni róla tekintetemet.

Ám mindegyre zavartabb lett. Végre nagynehezen bevallotta, hogy a pénzt és kendőt találta az országúton.

A gyilkosságot azonban határozottan tagadta.

A kihallgatásnál végig szünetlenül a szemembe tekintett, mintha emlékezetébe mélyen be akarná vésni az arczomat.

Összeszoritotta fogait, visszatartotta lélekzetét.

Majd meg mindkét kezével, nyitott ingén át, vörös szőrü melléhez kapott. Látszott, hogy megbánta azt a bólintást, mely rosszra fordithatta ügyét.

Összehúzta szemöldökeit és ugy nézett reám sötéten.

Még nehány kérdést intéztem hozzá, nem az ügy érdekében, hanem lelkiállapotának tanulmányozása végett; mert tudtam, hogy jövendő pályámon nem sok ily érdekes tanulmánytárgyam fog akadni. Meg voltam győződve, hogy ez az ember ölte meg azt az asszonyt az országúton s hogy ezenkivül bizonyára sok gaztettet követett el, de melyek mindeddig nem kerültek napfényre.

A puszta gondolat, hogy a világot megszabadithatom e kelevénytől, büszkeséggel töltött el.

Mikor a kihallgatás befejezte után elvezetni akarták, valami haragosat morgott.

Felpillantottam. Ott állott a két zsandár közt, szemeit fürkészőn reám irányitva. Fölemelte öklét és megfenyegetett. Felém köpött.

A zsandárok kilóditották a szobából.

Mozdulatlanul néztem az ajtóra, mintha valami hatalmas ütés elkábitott volna. Borzadtam a gondolattól, hogy valaha még találkozhatom az életben ez emberrel.

Szinte boldognak éreztem magam, hogy egyelőre ettől biztosan megóvott a börtön zárja.

Másnap kora reggel hire járt, hogy Grzyvak Péter megszökött a börtönből. Eleinte nem hittem el. De mikor meggyőződtem, hogy a tömlöczben már hült helye sincs a gazembernek, ijedtség fogott el s egész testem borzongott.

Ha visszagondolok a rettegésnek ez óráira, kaczagnom kell.

El voltam készülve a halálra s minden más érzelmeimet elnyomta a haláltól való félelem.

Lakásom is mintha arra teremtődött volna, hogy rablótámadás érje: félreeső utczában düledező házikó, kapu nincs rajta, kerités se veszi körül, az ajtókon a závárok mind letörvék.

Nappal még valahogy el birtam viselni az aggodalmat. A munkában, az emberekkel érintkezvén, elfeledtem az egész dolgot.

Este azonban kirázott a félelemtől a hideg. A szél megrázta ablakaimat és átsüvitett a kemenczén. Egy sarokban húzódtam meg. Egyszerre, mintha valaki ablakomnál állna s megzörgetne. Lassan pisztolyomhoz nyultam az ablakra meredve.

Lélekzetet se mertem venni. Csak a szél kapott be ablakomba. Ha jobban megrázza, bizonyára lövök. Majd mintha léptek neszét hallottam volna. Görcsösen szorongattam kezemmel a fegyvert. Megerőltettem hallásomat. A fejem zúgott. Őrületes nyugtalanság vett erőt rajtam. Ki akartam rohanni s belelőni a fekete éjszakába. Féltem, hogy őrültnek néznének s igy ott maradtam a sarokban meghúzódva, izgatottan, mint egy hiszterikus asszony.

Az igazi kin csak éjféltájt kezdődött. Az ijedtség s gyermekes lázképekre, őrjöngő képzelődéssé változott. Macskadorombolást hallottam kinn az ablak alatt, nem . . . az iróasztalomon . . . nem, nem, az ajtón . . . ott se, az ágyamon S izzadtam. Borzasztóan izzadtam. A legfojtóbb lázban sem csorgott annyi izzadság a testemen, mint ez álmatlan éjszakákon.

Majd torkomon éreztem a kést. Majd mintha lángok nyaldosnák arczomat. Egyszer meg azt álmodtam, hogy Gryzivak három czinkostársa üldöz.

Gryzivaknak pedig nyoma veszett. Minden kutatás hiábavalónak bizonyult. Nem birtak ráakadni.

Szerencsére barátom visszatért, szabadságidején teljesen fölépülvén. Átadtam neki a hivatalos teendőket abban a tudatban, hogy van a világon valahol egy ellenségem, a kivel még a másvilágon se szeretnék találkozni.

Soká gyötört e gondolat. De végre is az ujabb benyomások egészen elnyomták a régi aggodalmat s rettegést.

Vége köv.

OH, JÖJJ A MEZŐRE . . .

— ADA NEGRI. —

Óh jöjj a mezőre, füröszsze selyem
Czipőmet a harmat a zöld levelen!
Leszakitom a bimbót mind, mely a napnak
Első sugarára kizsendül;
Költőm jer a zöld erdőbe velem,
De ne szólj nekem a szerelemrül!

Egy fecske hasitja a bibor-eget,
Gyémántok a harmatozott levelek;
Rovar ragyog a pázsit mohos ágyán,
Oly ifju, olyan üde minden.
Oh nézd csak ez ünnepi fényt, e rajongást!
— Nem hasztalan él a nagy Isten!

Ne szólj szerelemről! — E fénysugarak
Gyöngéd, halovány visszfénye marad
Lelkünk. De tekintsd a napot körülöntve
Heves tüzelő sugarakkal:
Mily erős szerelem, a föld milyen édes
Ölelkezése a nappal!

Ily örök csókot ajkad sosem ád.
A mely csupa felhő, téli virág,
Gyöngéd szerelem, féltékeny imádás,
Félelme-láza szivednek:
— Ez isteni összhang végtelenével
Szemben mit is érne szerelmed?

Vágyódom a rét virányain át,
— Hol sarj nyüzsög, illatozik a virág —
Rohanni, miként a szilaj csikó nyargal
A szabad puszták terein át;
Akarom a tenger örvényeit s összes
Szinével a tarka szivárványt.

Szakitni virágot a lombok előtt,
Élvezni szabad hegyi levegőt;
Dobbantani vigan egekbetörő, szűz
Hegyorom tetején a magasban
S mint hőse ölében az ifju királyné
Mámorba merülni a napban!

Mikler Gusztáv.

JUANA.

IRTA: CARLOS FRONTAURA.

Spanyol eredetiből fordította **Szalai Emil.**

I.

«Csinos testalkatu és rokonszenves arczu hölgyek, kik hajlandók belépni a . . . . szinház kötelékeibe, mint kardalosnők vagy néma szereplők, jelentkezzenek a szinház titkársági hivatalában naponta 2 órától 4 óráig, hol egyszersmind bővebb felvilágositás is nyerhető. A kik megfelelnek a kiszabott feltételeknek, 3—5 peseta fizetést nyernek egy fellépésre. Formátlan, rút és vén hölgyek a titkár elé sem bocsáttatnak.

Hallottad Juana?

— Igen, Dolores.

— Milyen könnyen juthatni naponta három-négy pesetához! Ha nekem olyan, szép testem és arczom volna, a milyet a hirdetés kiván, én bizony belépnék a karba. Igaz nem sok három peseta, de lehet szerezni négyet sőt ötöt is. Hogy örülne szegény édesanyánk. Szegény, ki se bir mozdulni ebből az elrongyolt, vén karosszékből s nem is birjuk betegségében jól táplálni se. Hús is csak akkor jut neki, ha a szent Vincze-egyletben osztogatási nap van. Mert a mi kezünk munkájából alig kerül ki több öt-hat realesnél s ez még a házbérre is alig elég. Hát ha még munka sem akad. Akkor köszönt csak be igazán a nyomor, az aggodalom, a kétségbeesés. Istenem, csak ne volnék én sánta, hej de elmennék én a karba énekelni . . . Sose hittem volna, hogy ennyire fog fájni a szivemnek az én nyomorú voltom . . . . Mig atyánk élt, nem szenvedtünk semmiben hiányt, ugy-e testvérem? Beczézett, elkényeztetett leányok voltunk. Sokan jöttek hozzánk látogatóba s mulattak nálunk. Szinte mosolygott reánk a sors. A jövendő is csak derüvel biztatott . . . . Mind ennek immár vége! Ránk borult a szomoruság, az elhagyatottság, a nyomor. Szegény anyánk. A régi jó barátok ránk se akarnak ismerni. A jövendőnk pedig tán még jelenünknél is szomorubbnak tűnik fel. Istenem, istenem! Csak ne volnék én sánta . . . Mert az arczom ép nem csunya. Olyan szép nem vagyok mint te, de azért tudom, bebocsátanának a titkár urhoz s az be is venne a karba. Csak el birnám rejteni valahogy ezt a félszegségemet. Énekelni is tudnék valahogy. Nincs olyan szép hangom, mint neked, de azért nem volnék én az éneklésben az utolsó . . . De hát ki tudna már rajtam segiteni? . . . Ha ugy akarta az isten! . . . Ha nem volna anyánk ily szerencsétlen állapotban! Hiszen fénytelen szemeivel már alig ismer ránk; a mit beszélünk azt nem hallja, vagy ha hallja is, már nem érti. Ha ez az egy nem volna oly borzasztó, nem ejtene ennyire kétségbe a nyomor, melybe hirtelen sülyedtünk. Bocsáss meg, édes testvérem, hogy igy elszomoritalak. Hiszen kicsordulni készül a köny a szemedből. Bocsáss meg. Majd én is megnyugszom és megbékélek a sorssal, mint te.

— A mit te nem tehetsz meg, testvérem, azt megteszem majd én. Legyőzöm majd én a büszkeségemet, a nyomorult önzésemet, nehogy isten büntetése érjen.

— Juana, az istenért, ne szólj igy. Hát van nálad jobb teremtés e világon?

— Te is jobb vagy nálam, testvérem. Hiszen a te szived sugalmazza legtisztábban, hogy mit kell s mit szabad feláldoznunk méltóságunkból. Igazad van, Dolores. El kell oda mennem, a hol szerezhetek valamit, a mivel könnyithetek szegény édes anyám szomoru sorsán. Ha nehezen esik is a lelkemnek, ha szivemben tele keserüséggel kell majd vigan dalolnom, ha szemeimben kicsordulnak is a könyek, miközben ujongva tánczolok, még is meg kell tennem . . . Meg kell tennem . . .

— Juana!

— Igen. Dolores, még holnap elmegyek a titkári hivatalba. És bárcsak megtetszenék ott az arczom s a termetem. S mig te majd idehaza gondozod szegény édes anyánkat, én majd iparkodom kiérdemelni, ha lehet, mind az öt pesetát . . . Hiába is beszélnél, én elhatároztam s megteszem. Isten segitségével holnap belépek a karba, vagy a néma személyzet közé s keresek három, négy vagy öt pesetát . . . Isten adja, hogy ötöt . . .

— De Juana, hisz az ilyen fajta áldozat ellenkezik a te egész természeteddel.

— Nem, a kötelességet ellenkezés nélkül kell teljesiteni. Lehet-e természetellenes a kötelesség hiv teljesitése? Szeretném, ha látnál engem ott a titkár előtt, vagy akárki más előtt, a ki keresi *a csinos testalkatú, rokonszenves arczú hölgyeket.* Majd meglátnád, milyen bátran, merészen állok előtte . . . Nem, nem is fogják sejthetni, mily kinokat szenvedek a szivemben.

II.

— Ha megengedi . . .

— Lépjen be senorita. (Szép lány!)

— Itt fogadják fel, kérem a hölgyeket a...

— Igen, sennora, itt. Üljön le. Tessék egy szék. Mindjárt jön a direktor ur . . . Jöjjön be, Clementina, no jöjjön.

— Azt hittem, hogy el van foglalva . . . Jézusom! Nézze olyan ez a lány mint egy irgalmas apácza bóbita nélkül.

— Dehogy vagyok elfoglalva galambom. A direktort várja ez a lány. És most mondja, Clementina, miért jött.

— Jöttem megmondani, hogy az az öltöző, melyet a számomra kijelöltek, nekem sehogyse tetszik. Nekem egy nagy öltözőt adjanak, a melybe beleférnek diszes szekrényeim, egyik a másikkal szemben, s az öltözőasztalom és a földigérő nagytükröm. Szóval, hallja, nagy legyen az az öltöző, nagyon nagy, mert hozzám sok látogató szokott előadás alatt jönni. Érti? Még pedig nem közönséges emberek. Centenela gróf, Rayos Solares herczeg . . . Hisz ismeri, persze! Cantodorado márki, igen az a kopasz. Espliego báró, tudja az a fekete szemüveges. Szóval tout Madrid. Mondja meg hát don Juanitonak, hogy adja ide nekem Lopez kisasszony öltözőjét. Hozzá úgy se látogat más, mint don Juanito . . . No, mondhatom furcsa gusztusa van a direktornak . . . És aztán diszittessék már föl az öltözőmet végre valahára egy kis kék bársonyfüggönykével . . . s aztán állitsanak be valami garnitúrát és egy . . . egy . . . ejnye el is feledtem, hogy mondotta a báró... valami olyan franczia szó volt, . . . long . . . séz . . . no, de mindegy, . . . valami olyan komótos szék, a melyen kényelmesen végig lehet heveredni. Otthon is meg van minden kényelmem, akarom, hogy a szinházban is meg legyen. Ha pedig nem adják meg, a mit kérek, akkor meggyűlik velem a bajuk. Most már tudja, mit akarok. Mondja el mindazt, a mit én most itt mondtam, a tekintetes direktornak, hogy egyem a zúzáját.

— Elmondom, elmondom. Isten áldja meg galambom.

— A kocsim lenn vár. Kissé körülhajtatok a Retiróban. Ott lesz a báró is. Először lovagol ki ma uj angol paripáján. Pá.

— Kérem uram, soká kell még várnom az . . . igazgató urra?

— Nem édesem, dehogy. Mindjárt itt lesz. Nem ismeri ezt a nőt, a ki ép most távozott?

— Nem, uram. Nem ismerek én itt senkit.

— Ez a mi primadonnánk. A Sanchez kisasszony. Két esztendő előtt az édes anyjával beköszöntött hozzánk, hogy belépjen a karba. De nem volt a ki vele jött, igazán az édes anyja. Csak úgy mondta. Be is vettük a szinházhoz két peseta napi fizetéssel. Ma már tizennégy durót kap minden napra s évente két jutalomjátéka is van. Ma már valóságos kis királynő. Az ujja körül csavarja az egész sajtót. Van saját háza a hippodrom mellett. Van saját kocsija, de ez már nem az ő pénzébe került, hanem . . . Itt van már a direktor ur . . . Ez a leány be akar lépni a karba.

— Helyes, helyes. Az ilyen kórista kisasszonyokat szeretem s nem az olyanokat, mint a kik napról-napra tuczatszámra bekopogtatnak. Pedig ki van irva a hirdetésben, hogy ránczosképü vén asszonyságok és kisasszonyok be se bocsáttatnak. Tud énekelni is leányom?

— Egykor énekeltem.

— Szinházban?

— Nem, uram. Otthon, mig atyám élt.

— Vagy úgy. Igy hát ön egy elszegényedett családból való. Ismerem ezt a fajtát.

— (Istenem, mily megaláztatás!)

— Nincs miért pirulnia galambom. Itt nálunk jó dolguk van a lányoknak. Én finoman, nagyon finoman bánok el a kisasszonyokkal, persze, csak ha szépek, takarosak. Mert a csúfoknak rég hadat izentem. A szinháznál szükség van ifjúságra, szépségre, kecsességre, ügyességre. A ki ezeknek a feltételeknek nem felel meg, az maradjon otthon a kötés-horgolás mellett . . . A mi pedig a maga dolgát illeti, lelkem, magácska tetszik nekem. Az arcza szép, a teste tartása is takaros. Bárcsak ilyen volna valamennyi karhölgy itt a szinháznál. Valóságos paradicsom volna a szinpadon, csakhogy rajta nem egy, de huszonnégy Éva járna-kelne. Majd megpróbáljuk a hangocskáját . . . Ej, de hát ne remegjen, lelkecském. Nem eszik meg itt a szép lányokat. Csak szedje jól össze magát. Biztositom, hogy még tulszárnyalja Sanchez kisasszonyt, meg Pérez kisasszonyt, meg López kisasszonyt is. Jöjjön most velem. Odafönn vár maestro Roveda, az énekmester. Tudom hasra esik a maestro, ha látja, milyen szép tanitványt hozok számára, mama nélkül. A maestro nem igen szereti a mamákat. Erre jöjjön a kis folyosón át, lelkem.

— (Istenem, micsoda világba jutottam?)

— No ne féljen, édesem? Mi is a neve?

— Juana.

— Mondjuk Juanita. Nem használ a félelem semmit, csak árt. Kövesse csak tanácsaimat s minden a legjobb rendben lesz. Mi majd nagyon jó barátok leszünk, de nagyon jó barátok. Magácska és én.

— Kérem, uram, ne közeledjék ennyire hozzám. Én becsületes nő vagyok.

Folyt. köv.

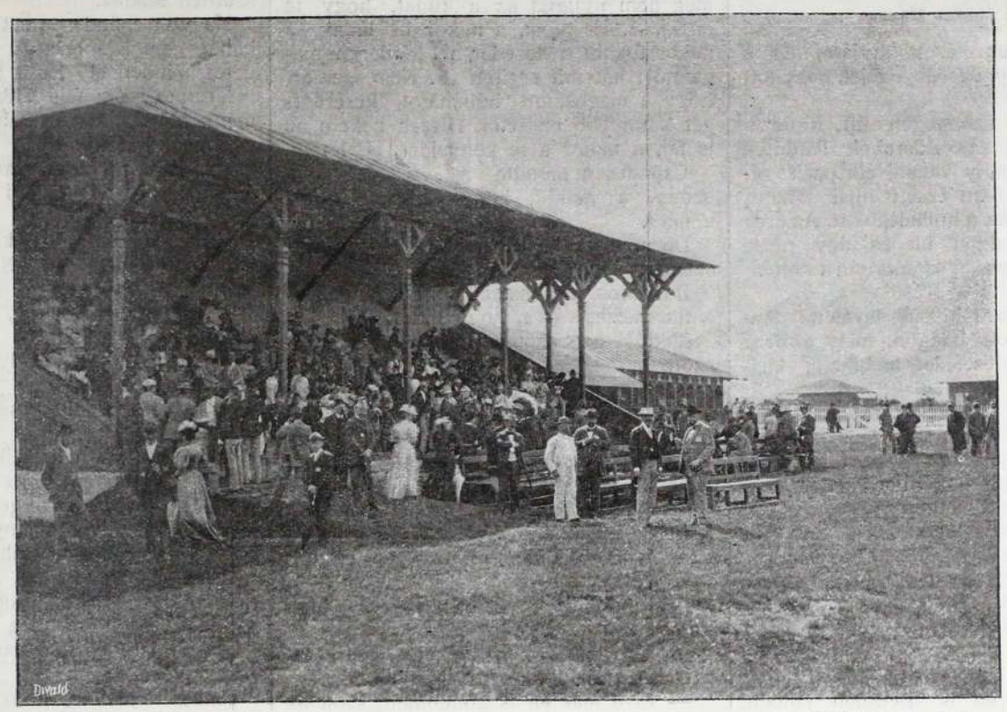

Divald fényképfelvétele.

A TÁTRA-LOMNICZI LÓVERSENYEK: A NAGY TRIBÜNNÉL.

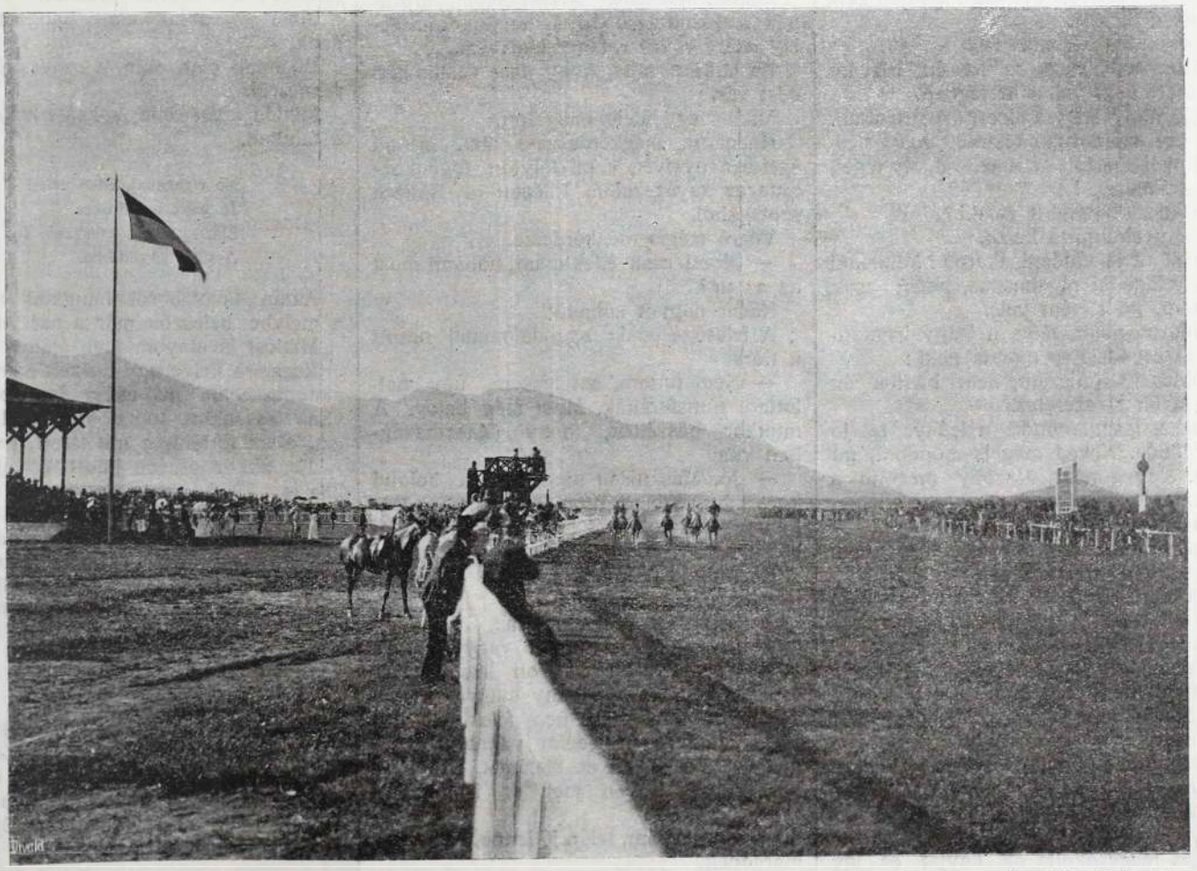

Divald fényképfelvétele.

A TÁTRA-LOMNICZI LÓVERSENYEK: A VERSENYBIRÁK EMELVÉNYE.

A GALAMB.

REGÉNY. 8

Irta: Márkus Miksa.

Miklós rémülten nézett atyjára, de a mikor látta, hogy elforditja fejét, benyitott a szobába.

A földön, egy szőnyegen ült Katicza. Tarka rongyok, szövetdarabok feküdtek körülötte és a leány valami elképzelt ollóval, a melyet ő ott érzett ujjai között, nagyban szabdalta a hulladékokat. Az öreg Zsuzsa az ablaknál ült és úgy nézte figyelmesen, vigyázva, szomoruan a szerencsétlen leányt.

Miklós odarohant hozzá, levetette magát a földre és oly hangon, mely az öreg Kádárt és a vén cselédet megrázta, kiáltotta:

— Katiczám! Drága kis testvérem.

És a leány nevetett.

— Jó, hogy bejöttél, most ujra megmutathatom a menyasszonyi ruhámat. Tegnap nem tetszett neked.

Tegnap? Mikor lehetett az a tegnap, a mely ott maradt a leány emlékezetében? És hova lett belőle az, a mi a tegnap és ma között történt?

— Hát nem tudod, hogy én Bécsben voltam?

— Bécs? Hogyne tudnám. Tegnap Bécsben voltál, én is Bécsben voltam tegnap.

Mindig a «tegnap». Csak erre emlékszik. A mi *ama* nap óta történt, az nem létezik reá nézve. Megállt az idő. Holnap — nincs. Csak a *ma* és az a *tegnap*.

Miklós megfogta a leány kezét és megilletődéstől, szeretettől remegő hangon kérdezte tőle:

— Ismersz-e Katicza.

— Hogyne, hiszen te az én bátyám vagy. Mért nem voltál itt tegnap.

— Tegnap? Hiszen akkor még utaztam.

A leány szomoruan tekintett reá:

— Sokáig tartott az utazásod, oly régen volt az a tegnap!

— Katicza! Bántott valaki?

A leány elrántotta kezét.

— Hát te is üldözni akarod? Mindenki bántja, mindenki rágalmazza, pedig csak én tudom, mi történt vele.

Miklós megijedt, látva a leány izgatottságát és csendesitve mondá neki:

— Édes jó Katiczám, nem bántok én senkit, a kit te szeretsz.

— Igaz, igaz, mondá a leány, te jó vagy Miklós. Neked meg is mondom, mi történt. Egy gonosz asszony megölte a szegényt. Meghalt, meghalt.

És leborult a földre, sirva zokogva.

Zsuzsa odatipegett hozzájuk és csaknem parancsoló hangon mondá:

— Kérem menjenek ki, különben nem tudom mi történik. Az nem jó jel, ha sirva fakad. Menjenek.

Miklós még egyszer ránézett hugára.

Minő pillantás volt ez!

Az öreg Kádár szinte megijedt, a mikor észrevette.

— Menjünk, menjünk, sürgette a fiut.

— Jó.

Kádárné egy karosszékben ülve várt reájuk.

Miklós megcsókolta az anyját és igy szólt:

— Köszönöm jó anyám, hogy hazahivtál.

— Meg kellett lenni fiam. Tudtam, hogy keserűséget okozok neked, tudtam, mennyire szereted testvéredet . . .

— Nagyon szeretem!

— Tudom. Oly pillanatban irtam azt a levelet, a mikor megőrültem volna, ha meg nem nyugtat az a tudat, hogy te hazajösz. És most, a mikor itt látlak, a mikor fogom a kezedet, azt kérdezem magamtól: hát mit segitett ez. Nem igaz az, hogy a megosztott búbánatot, keserüséget könnyebb elviselni. Hiszen nekem az is fáj, a mikor a te könyeidet is látom.

Csöndesen mondta ezt az öreg asszony, a nélkül, hogy ránézett volna a fiára.

De az öreg Kádár nem vette le róla a szemét.

Bozontos, ősz szemöldökei alól egyre a fiut nézte, várva, hogy mit felel.

Miklós az asztalteritő bojtjával játszott.

Nagyon halaványy volt, a szemei pedig kivörösödtek, mintha hirtelen gyulladás lepte volna meg őket.

— Mit mondott az orvos? — kérdezte Miklós.

— Kolozsvárról volt itt a tanár, felelt Kádárné, azt mondta vigyázzunk a leányra. Valami orvosságot is irt, ha nagyon nyugtalan volna.

— Klorálhidrát, szólt közbe az öreg Kádár.

— Talán jó volna, ha egy bécsi tanárt lehozatnánk, mondá Miklós.

— Erre már én is gondoltam, szólt az öreg Kádár, de Bónis doktor azt mondta, hogy fölösleges.

— Holnap elutazom, mondá Miklós.

Nem feleltek semmit.

Csak az öreg ur nézte még merevebben a fiát.

Mintha szemének szikrázásából, arczának megrándulásából, a homlokránczokból akart volna valamit kiolvasni.

És látszott rajta, hogy még valami kérdést vár.

Miklós egy ideig hallgatott.

Habozott, megkérdezze-e azt, a mi égette a nyelvét, a mi folyton foglalkoztatta az agyát, mióta kilépett a Katicza szobájából.

Végre mégis megkérdezte.

— Mond csak édes apám, hol van most az az ur?

Kádár nagyot sóhajtott.

A felesége pedig aggodalommal nézett a fiúra.

— Nem tudom, azt hiszem, ugy hallottam transferálták. Most még beteg. A multkor beszélték, hogy Olaszországban van.

— Jó. Más ujság nincs? Az a bolond kocsis beszélte az uton, hogy nem a legjobban vagytok a szomszédokkal. Mi baj van?

Kádárné azt mondta, hogy kinéz a honyhába.

A férfiak egyedül maradtak.

— Bizony fiam, rosszul vagyunk. Az oláhok egy idő óta nagyon szemtelenek és a faluban az a néhány magyar család valósággal remeg. Én nem félek. Jó hűséges magyar cselédeim vannak, aztán meg nem is féltem az életemet. Öreg ember vagyok, legyen meg az isten akaratja.

— Édes apám, talán jó lenne, ha itthon maradnék.

Az öreg Kádár fölállt és vén, ránczos, halvány arcza kipirult.

— Nem, nem! Te menj fiam! Ha tudok a szivedben olvasni, akkor reád más hivatás vár, mint hogy megvédelmezzed ezt a házat. Nem a védelem, ezt majd megcselekszi az Ur, a boszú a te feladatod.

— Igazad van apám! — mondá egyszerüen Miklós.

Nagyon csöndesen telt el a nap. A szobából nem is mehettek ki, mert a hófergeteg minden élő lényt a házba szoritott.

Tizenegy óra felé Miklós a szobájába ment. Abba a kis szobába, melyben egész gyermekkorát töltötte.

Az ágya fölött ott van még a primitiv fénykép, melyet valami ügyetlen vidéki fényképész csinált.

Az apja és anyja karosszékekben, a lábaiknál pedig egy kis fiú és egy kis leány ülnek.

A leányka mosolyog, látszik, hogy jól mulat ezen a tréfán.

Hová lett ez a mosoly? Ezer átok arra, a ki elrabolta!

A hideg szél oly keservesen sír a kéményekben.

Néha üvöltés hallatszik fel. Talán a kutyák, talán valami éhes ordas, a melyet a kastély közelébe kergetett az éhség.

Miklós álmatlanul hánykolódott az ágyban. S a mikor a vihar zaja néhány perczre elhallgatott és csak a keményre fagyott hópelyhek súrolták az ablakot, csodás hang ütötte meg fülét.

Zengő, lágy bariton hang, mely egy bús népdalt énekelt.

Annyi fájdalom, annyi keserüség volt benne, hogy Miklós könyökére támaszkodva, könyes szemekkel hallgatta.

Ki énekel itt a zivataros éjszakában? Hiszen valóságos istenkisértés most ott járni a nyakig érő hóban, nekimenni az orkánnak, a vak éjszakának, a melyben farkasok leselkednek prédára.

Most az ablak alatt hangzott fel az ének.

Busongó oláh nóta, a szerencsétlen szerelmesről.

Miklós megértette, sokszor hallotta lenn a faluban.

Ne vigasztalj, isten veled
Jó pajtásom örökre
Elmegyek én, lefekszem én
A sötét sirgödörbe.

Aztán távolabbról hangzott az ének, a melybe beleszólt már a szél süvöltése, Miklóst is elnyomta az álom.

Reggelre kelve ugy tetszett neki, mintha álmodta volna az egész tegnapi napot. Csak lassankint tudta összeszedni mindazt, a mi történt, a mit látott, hallott.

És akkor eszébe jutott ez éjjeli énekes is.

Még a folyosón megkérdezte Zsuzsát, a ki reggelit vitt a kisasszonynak, hogy ki énekelt az éjjel a kastély előtt?

— Bizonyosan az a bolond Gligor járt megint erre. Pedig hányszor elkergettük már.

— Ki az?

— Béres *azoknál!*

— Mit keres itt?

— A mióta a kisasszony beteg és nem jár ki, mindig erre kóborol. Én félek tőle. A mikor a főhadnagyot véresen, félholtan vitték el innen, a Gligor ott állott az úton és rettentően nevetett. Szerencséje, hogy csak én láttam.

Folyt. köv.

A TÁTRA-LOMNICZI VERSENYEK.

(Képekkel.)

Szinte káprázatnak tünik fel az egész. Versenypálya a lomniczi csúcs tövében!

A Magas Tátra sűrűn váltakozó hegyére, völgyére, ki képzelt volna oda valaha egy hatalmas pályateret, melyen vágtató mének versenyeznek töméntelen emberár szemeláttára.

Ez is haladás. A negyvenes években azt mondották volna, hogy a magyar lótenyésztés haladása. Ma inkább a magyar fürdők óriási fejlődésének tekinthetjük. Mert viruló külországokban is alig lelhetni rá példát, hogy fördőhelyközönség részére futtatásokat rendezzenek, még pedig fényes sikerrel. Az pedig, hogy olyan hegygomolyag közepett essék meg ez a dolog, mint a milyen a tátrai vidék, az egyszerűen bámulatos.

A lomniczi csúcs oldalán van az a simitvány, melyen a magyar lovaregylet a futtatásokat rendezte. Soha ily szép versenypályát. A merre csak a szem tekint, mindenütt hegy-völgy. Északnak elénk mered a háromezerlábnyi hóboritott lomniczi csúcs, visszavervén a delelőből megindult napnak vakitó sugarait. Délnek megnyilik a regényes szepesi völgy, melyen remek viszta nyilik az Alacsony Tátra zöld ormaira. Keletnek a szalóki csúcs mellett halad el a tekintet mig a Kriván el nem zárja. De a villák tarka csoportozatán odáig is gyakorta megpihenhet. Hát még a nyugati perspektiva! Arra meg nyilnak a Kárpátok Galicziának s a nyiláson kisiklik a kanyargó ezüstös Poprád.

Felséges vidék, szép Magyarország legszebb tája.

A városi ember szeme csak ugy falja itt a látványt, a melle csak úgy zihál, hogy beszivja az éles, ozónnal telt levegőt. S a szive csak úgy repes az örömtől, boldogságtól.

Mi más volt ez a futtatás, mint a melyet a székes főváros porfelhők megülte körében át kell szenvednünk.

Mert a városi versenyek nem mulatság, nem élvezet, hanem fáradás, kinlódás.

Az az őrületes hajszának, mely a versenytéren itt dominál, félelmetes látványt szolgáltatván a higgadtan szemlélőnek, nyoma se volt ott a tátra-lomniczi futtatásoknál. Azért jöttek ide az emberek, hogy az első cursi tanui lehessenek itt a Tátrában s hogy a Tátra-fürdők társas életének egyik megnyilatkozásában részt vegyenek. A futtatások csak époly fürdőmulatság számba ment, mint akár egy Anna-bál. Csakhogy szélesebb körű, nagyobb arányú mulatság volt s egyesitette a Magas Tátra valamennyi fürdőinek diszes közönségét. Igy hát hazafias czél szolgálatában állottak a futtatások. A hazai fürdőélet fellenditése volt e czél. S el is érhető ezzel a jól megválasztott eszközzel, csak félő, hogy vele együtt e lóversenyek is elvesztik eredeti jelentőségüket s közönséges városi futtatásokká devalválódnak. Esztendők folyamán ha megismétlődnek rendszeresen e versenyek, az a külföldi nagyúriközönség, mely a budapesti versenyeket is látogatja, fel fogja keresni a Tátrát. Kezdetben a lóversenyért magáért, ezáltal a vásáriság jellegét öltik magukra a versenyek is. Akkor majd idővel a magyar fürdőket úgy megszokja az idegen előkelő világ, s felismervén a Kárpátok szépségeit, az Alpok fürdőhelyeit néha-néha magyar fürdőkkel is felcserélik. Erre lesznek jó az ilyen fürdői futtatások, melyeket az idén inaugurált a magyar lovaregylet, bizonyára, hogy jövőre mennél buzgóbban kultiválja.

S van ok rá, a mi inditson a megkezdett intézmény folytatására, a kezdett fényes sikere. Mert a tátra-lomniczi versenyek sikere valóban párját ritkitja. Óriási társaság gyült volt egybe. Összesereglett a high life szine java a lomniczi simitványon s messze vidékekről, sőt idegen országokból is számosan eljöttek a futtatásokra. Soha még olyan látogatott nem volt a Tátra-vidék, mint e verseny-napokon. A Tátra-fürdők statisztikájában ugyancsak nyoma lesz ez ünnepségeknek.

E lapban szerteszórva láthat az olvasó képeket, melyek némi fogalmat nyujthatnak, mint folytak le e szép napok. S egyúttal illusztrálhatják azt is, hogy mily szép volt az a kezdet, mely a még szebb jövendőt bevezeti.

Lancelot.

SZINHÁZI KRONIKA.

(Séta a szinházak körül. — Direktort kérünk. — Mi lesz a télen. — Jőjjön el a te országod.)

Pihentek a tiszteletes aktorok, pihent tehát a krónikás is. Minthogy pedig immár beszállingóznak a színészek s a szinházak titkári bürójából kiszállingóznak a csipetnyi kommünikék, azért hát a krónika is ha nem csurranni, de legalább csöppenni kezd. Valósággal pedig lészen ez a krónika a non krónikandó; mert alig akadt eddig a pihenőben olyan kézzelfogható esemény, a mit toll alá lehetne gyömöszölni.

A mi a pihenőben igazán jelentős dolog, az ép azáltal jelentős, hogy nem történt meg. Nem történt meg pediglen az intendánsnak s a nemzeti szinház igazgatójának kinevezése. Elég nagy baj. Az inspirált kőnyomatos búsan bejelenté, hogy mediora megnyilnak a szinházak s ime nincs, a ki élükön álljon. Azaz, hogy az operának van. Mert intendáns nélkül meg lehet élni valahogy, sőt szépen is, mert némely maliciózusok szerint az intendáns nem jó egyébre, minthogy minden harmadik esztendőben intendánsválságot okozzon. De máskép vagyunk a nemzeti szinházzal. Ennek az élére mindenáron kell ember, mert az intendánsnak kevés szava van e szinház vezetésében, kiváltkép, ha ez az intendáns még nem is létezik. Bizony öcskös hiba volt, hogy ezt a hosszú nyarat a belügyminiszter úr ő kigyelmessége csak úgy elröppenni hagyta, a nélkül, hogy kinevezte volna a nemzeti teátrum direktorát.

Hiszen a szinházi igazgatók főmunkálkodásának ép a nyári időre kell esnie, a mikor az apró-cseprő napi kérdésektől meg nem zavartatva dolgozhatik a szinház jelentősebb s legjelentősebb érdekeiben: a premier- és repertoártervezet összeállitásán.

Nyáron kell csak igazán nagyra nyitnia a direktornak a szemét; körül kell tekintenie ilyenkor s szemlét tartania itt is, ott is, hogy hol akadna valami betölteni, pótolni, ujitani való. S bizony ezt az alkalmas időt elmulasztotta a belügyminiszter úr jó akaratából a jövendőbeli direktor. Akárki légyen is az, mint direktor elmulasztotta.

S a mi a legsajátságosabb, még most is tart ez az igazgató nélkül való állapot; még csak az sem tudatik, hogy ki lesz a direktor in spe. Sőt még az sem tudatik, hogy hány direktor lesz s hogy mi lesz a teendője. El se lehet képzelni, mit tervezhetnek ott fenn a budavári miniszteriumban evvel a nagy moratoriummal. Félő, hogy a nagy tervezgetések és habozások csak ujabb bizonyságot szolgáltatnak a parturiunt montes kezdetű közmondás mellet. Mert ily hosszú vajúdás nem adhat egészséges csemetének életet.

Beszéltek félhivatalosan a direktori teendők kettéoszlásáról: egy dramaturgiai és egy gazdasági igazgató kinevezéséről. Elvből ellene vagyunk az ilyen rendszernek. Széles e világon mindenütt egy kézben összepontosul a szinház vezetése. Mert egy szellemnek kell átlengenie a szinház életét. Furcsa illetékességi összeütközésekre szolgáltatna is okot az uj rendszer. A két direktor okvetlen ellenlábasa volna egymásnak, mert a kettőnek érdeke ellenkezik egymással.

A dramaturg-direktor a históriai drámához szép uj, korszerü díszleteket akar; a gazdasági direktor kiforditja a zsebeit, jelezvén, hogy nincs pénz.

A dramaturg-direktor kiváló uj erőt akar a szinházhoz juttatni, a gazdasági igazgató az évi budget át nem léphetésével válaszol.

Ha ellenben egy kézben egyesül a két teendő, az ellentétek inkább elsimulhatnak, lévén kiki maga véleményének békésebb barátja, mint egy második személyének.

Ám ha elvileg nem is helyeseljük ezt a felemás direktóriumot, mégis elfogadnók, csak legalább már ezt megadnák.

Próbálják meg, ha tetszik.

Ha beüt, annál jobban örülnénk; ha nem sikerül, ugyis megváltoztatják. De akárhányat is, direktort adjanak.

Direktort kérünk a nemzeti szinház élére, direktort!

* * *

A provizóriumban is meg volt a jó akarat, hogy előkészitse a jövendő évadot. Persze csak a maga kimért körében tehette, csak ép a legsürgetőbb szükségletekre lévén tekintettel.

A jövendő szezón művészi irányát nem szabhatta ki, hogy ne derogáljon a kinevezendőnek (értvén az egyes szám alatt esetleg többet is.)

Az eddig kilátásba helyezett ujdonságok pedig ezek volnának: *Az örvény* Bartók Lajostól, *Charitas* Váradi Antaltól, *Kisvárosi hiresség* Gabányitól, *Katolnai ur házassága* legifjabb Szász Károlytól, *A király* Buday Bélától és még egyéb megirandó hazai termékek. Idegenből Pailleron *Cabotins*-jét, Germain *La lutte pour vie*-jét, Echegaray *Bernardo de Mantilláját* helyezték kilátásba.

Csak az utolsóról van pár szavunk.

Echegaraynak ily czimü munkája nincs; de ha jól tudjuk, Bécsben egy ily czimü Echegaray darabot adtak, mely csúfos módon való átgyurása volt a nagy spanyol mester egy művének, a *Mala razanak*. Ha ezt az átdolgozást keritenék szinre, azt csak sajnálni tudnók, mert az átdolgozás átdolgozás, még pedig német.

Mi szokva vagyunk a külföldi munká-

kat a maguk eredeti valójukban megismerni; mint a hogy a németek magasztalt *Donna Dianá*-ját eredetiben Moreto eredeti *Közönyt közönynyel*-jeként élveztük. Ezért hát óhajtandó, hogy ezuttal se térjünk el a régi jó szokástól.

Mindenesetre pedig a nemzeti szinház vezetőségének informálnia kell a közönséget, hogy melyik az az eredeti munka, melynek esetleg átdolgozását előadatni akarja, hogy a publikum tudhassa, hogy valóságban milyen munkával van dolga.

A részletes programmról talán már a jövő héten adhatni felvilágositást, igérvén a hivatalos kommüniké augusztus 12-ére a szezontervezetet.

* * *

A népszinház eddig nem igért semmit, csak jelentette, hogy 16-án megnyitja kapuit.

Örvendetes tudomásul vételtik, a szezóntervezet későbbi bemutatásának reményében.

* * *

Az operaház a vidéki publikum részére három előadást fog tartani Szt. István napjain.

A programmtervezet még késik. Csak el ne késsék végleg úgy, mint a beszámolás a szezón végén.

No, de reméljünk minden jót.

Az intendáns alatt rosszul folytak a dolgok, intendáns nélkül tán jobban folynak. Vederemo.

* * *

S a nyári szinházak?

Feldék nyűtték a Charley nénjét, mely nemsokára jubilálja is negyedszázadik előadását.

Most a hires «Szamárbőrre» készül, mely bizonyára betetézi az ujdonságokban gazdag nyári szezónt.

Krecsányi téli repertoárját tálalja föl most nyáron föléadván az Ember tragédiáját, valóban remek kiállitással és rendezéssel.

S jól sikerült premièrje is volt a Komor Gyula Primás kisasszonyával.

Rakodczay rossz premièreket, de annál jobb klasszikus előadásokat produkál. Repertoárja szinte felülmulja izlésben, tartalomban a nemzeti szinházét.

* * *

Végigjártuk a székes-főváros szinházait.

Csak egyben nem voltunk: a vigszinházban.

Nos, erre nézve a publikummal uniszónó kiáltjuk: Jöjjön el a te országod!

Emin.

IRODALOM.

A *Singer és Wolfner* kiadásában megjelenő «Egyetemes regénytár» legujabb kötete egy olasz regény: «*Noemi*». Irója *Mercedes*, a modern olasz regényirodalom egyik legkiválóbb képviselője. A regény pedig az iróno legszebb, legérdekesebb műve *Noemi*, a társadalom képtelen előitéleteinek áldozat: elbukik, amiért bünhödik, de nem pusztul el, hanem a jobb sorsot érdemlő, megcsalt leányt, egy nemesen gondolkodó férfi visszaadja a társadalomnak. A regénynek ritka ügyességgel megoldott vége szinte viditólag hat kedélyvilágunkra A regény stilja egyszerü, de a nyelvezete oly pompás, hogy minden sorból csupa fény, csupa szin ragyog ki. Ára csinos bekötésben 50 kr.

A szerb miniszterelnök és a Magyarok bejövetele. Nikolajevics szerb miniszterelnök megnézte a Feszty-féle körképet.

— Bámulatos alkotás ez, — mondotta mindjárt az első szempillantásra a kisérőinek, — azt gondoltam a szabadba érkeztünk.

Hosszan és figyelmesen nézegette a körkép részleteit, s különösen a fogoly szlávok szomoru csoportja tetszett neki. De gyönyörködve nézte a táltos áldozatát és a magyar asszonyok bevonulását is.

— A ki egy betüt sem olvasott a magyarok történetéből — mondá, — az is leolvashatja erről a képről azt a nagy jelentőségü történeti mozzanatot, a melynek a magyarok az ezredik évfordulóját készülnek megünnepelni. Sokért nem adnám, ha Feszty Árpádot valamikor a szerb nemzet történetének egy jelentős mozzanata lelkesitené képirásra. Mert a mi nemzetünk történetében is vannak megörökitésre méltó jelenetek.

Lejövet beirta a nevét az emlékkönyvbe, s magyarul irta alája: szerb miniszterelnök.

—

A lóversenyeket látogató t. közönség ama része, mely okvetlen kimegy akár szép akár rossz idő van: a Lovaregylet főpénztársága által tisztelettel felkéretik — saját kényelme érdekében — mert künn a versenytéren nagy a tolongás a pénztároknál (pedig 18—20 pénztár van), hogy belépti jegyeit délelőtt benn a városban, a programmokon megjelölt *dohánytőzsdékben előre megváltani* sziveskedjék.

Másrészről felkéretik a közönség, hogy belépti jegyét az öltönyön kivül *láthatólag kitüzni* sziveskedjék, s igy az ellenőrség részéről felszólitásokat mellőzhesse.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

Bekötési táblák a «Magyar Géniusz» fél évi folyamára a legváltozatosabb, tetszés szerinti szinekben, rendkivüli diszes és művészies kiállitásban kaphatók a kiadóhivatalban.

Előfizetőink közül senki se mulaszsza el a bekötési táblákat megrendelni, mert ezáltal maradandó becsü, diszes kötetek birtokába jut, melyek bárlyem szalon asztalán helyet foglalhatnak.

VASKOVITS-féle

VIZGYÓGYINTÉZET és KLIMATICUS GYÓGYHELY.

Egyike a budai **városmajori sétány** fölött, másika **Svábhegy** legpompásabb fekvésü pontján emelkedik.

A városmajori vizgyógyintézet **egész éven át** nyitva van; a Svábhegyen május 1-étől szeptember végéig **tart a fürdőidény.**

Mindkét intézet külön-külön orvosi felügyelet alatt áll, **dr. Blum Ödön főorvos** vezetése alatt.

Hazánk ezen egyik legrégibb idő óta fennálló gyógyintézete mindazon kellékekkel rendelkezik, a mi az idegbeteg emberiség szenvedésének megkönnyitése, bántalmainak gyógyulása czéljából megkövetteltetik.

Mindkét intézet szép fekvése, modern berendezése bátran kiállja a versenyt nemcsak az ujabb időben keletkezett hazai, hanem a külföld hasonberendezésü intézeteivel is, a mennyiben a viznek tudományos elvek szerint való rendszeres használatán kivül, egészséges helyiség, üde, tiszta levegő, jó ellátás, gondos ápolás és felügyelet, szórakozás, ez intézetben a legtökéletesebben feltalálható és legolcsóbban megszerezhető.

1. **Az agy-, gerinczagy- és idegbántalmak:** mint idegesség, idegzsába, görcsök, főfájás, álmatlanság, szédülés, a végtagok bénulása, gerinczagy sorvadás, férfi-erőtlenség, epilepsia, vidtánc, elmebeli gyengülés, stb
2. **Alkati és vérbajok:** mint görvélykór, vérszegénység, sápkór, bujakór, bőrkiütések, aranyeres bántalmak, vértorlódás, köszvény, csuzos fájdalmak, váltóláz, vizkór stb.
3. Tulságos elhizottság, szivhajasodás, visszerpangások.
4. **Egyes szervek betegségei:** gége-, tüdő-, gyomor-, bél-, máj-, lép-, vese- és hólyag-bántalmak.
5. **Különösen:** Hysteria, melancholia, hypochondria, morbpinismus.
6. **Végül** női bajok és rendellenességek és alkoholikus italokkal való mértéktelen élvezésének gyógyitása szempont ából.

Nemkülönben ajánlatos a testi és szellemi munka folytán beállott tuleröltetésből származó **általános kedvtelenség, étvágytalanság, álmatlanság, vértorlódás, szédülés, általános nyugtalanság és izgatottságban szenvedőknél, továbbá lábadozó betegeknél.**

A vizgyógymód mellett a javallathoz képest villamozás, massage, süritett és ritkitott levegő belégzése, valamint schrott-kura, sós- és lápfürdők, napfürdők, meleg és gőzfürdők is alkalmaztatnak.

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

HIRDETMÉNY.

1894. augusztus 29-én délelőtti 9 órakor a cs. és k. tüzérségi arzenálban, Bécs, I. Objectum 3. emelet 218. ajtó általános irásbeli ajánlati tárgyalás tartatik a cs. és k. tüzérségi szertár részére szükséglendő szertárgyak kiállitása tárgyában és pedig az 1895. évi januártól deczember végeig szóló időre.

Azon iparosok, kik a pályázati tárgyaláson résztvenni akarnak, kéretnek **ivenkint** 50 krral ellátott, lepecsételt ajánlataikat 1894. augusztus 28-ig legkésőbb 11 óráig délelőtt, a fenti szertárban cs. és k. arzenál, parancsnoki épület 1. emelet, 90. számu ajtó, átvételi elismervény ellenében benyujtani.

Ajánlkozó czégek és kereskedők, kik a tüzérségi szertár előtt **ismeretlenek,** tartoznak ajánlatukhoz szoliditásukról és teremtő képességükről bizonyitványt mellékelni és pedig a kereskedelmileg bejegyzett czégek a megfelelő kereskedelmi kamara, a czéget nem vezető kereskedők az elsőfoku politikai hatóság által, mely alá tartoznak s ezt **okvetlenül** az ajánlati tárgyalás napja **előtt** a nevezett hivatalnál.

Azok, kik egy másnak nevében ajánlkoznak vagy oly ajánlkozók, kik minden ez ajánlati tárgyalásra vonatkozó, vagy az ebből kifolyó szerződést illető ügyben magukat megbizott által képviseltetik, kötelesek egy külön erről szóló felhatalmazást **törvényszékileg vagy közjegyzőileg hitelesitve** átnyujtani.

Tekintetbe vehető ajánlatoknak a következő kellékekkel kell birniok:

1. Az ajánlathoz az ajánlott árnak 5 százalékát kitevő vadium melléklendő és pedig, vagy készpénzben vagy cs. k. osztrák értékpapirokban. Az értékpapirok a benyujtási napon való bécsi tőzsdei árfolyam szerint, a sorsolással összekötöttek pedig, a mennyiben árfolyamuk a névértéket meghaladná, csak a névérték szerint vétetnek át.

2. Az ajánlatban a munka, a melyért ajánlkozó folyamodik, az ár az uj mérték és suly szerint, a melyért a munkát átvenni akarja, osztrák értékben, az idő, a melyért az ajánlat tétetik és pedig utóbbi kettő **ugy számokban mint betükben** kiirva, javitás nélkül pontosan megnevezendő.

Az árajánlatok, franco loco arzenál számitandók. Kijelentések, hogy valaki egy vagy több százalékkal jobban ajánl, mint ez idő szerint még ismeretlen legtöbbet nyujtó vagy százalék-engedmények tekintetbe nnm vétetnek.

3. Ajánlkozó tartozik ajánlatában határozottan kijelenteni, hogy az esetre, ha a szerződő katonai hatóság, csekélyebb, mint az eredetileg tervezett szállitást avagy a körülmények szerint egyáltalán szállitásra igényt nem tart, mert arra szükség nincs, ez okból semminemü kártéritésre igényt nem tart. Ép ugy kell ajánlkozónak ajánlatában kijelenteni, hogy minden — mint körülbelőli évi szükségletnek tervezett mennyiség ellenében — esetleg mutatkozó több-szükségletnek, vagy melyik maximumig ezt az ajánlott áron áremelés nélkül való igénynyel szállitani magát kötelezi; továbbá tartozik ajánlkozó ajánlatában megjegyezni, hogy köteles a nyert szállitást akkor is az ajánlott és jóváhagyott áron eszközölni, ha ajánlata nem minden, hanem csak néhány, vagy **egy** tárgynál fogadtatik el.

4. Ajánlkozónak ajanlatában határozottan ki kell jelenteni, hogy az előtte ismert és tudomása bizonyitékául általa, vagy meghatalmazottja által aláirt és lepecsételt feltételeknek magát teljesen aláveti.

5. Ajánlkozó kötelezi magát egyuttal ajánlatában, az elhatározás időpontjáig magát visszavonhatlanul ajánlatával kötve tartani és mint a munkával megbizott, nyolcz nappal a vett értesités után az előirt kaucziót letenni. A kaucziónak értékpapirokban való letéte esetén, köteles a munkával megbizott egy, egy 50 kros bélyeggel ellátott, törvényszékileg, vagy közjegyzőileg hitelesitett két tanu által aláirt kötelező-okmányt a szóban levő hivatalnál benyujtani. Ürlapok ez okmányokhoz e hivatalnál kaphatók. Ajánlkozó köteles még ajánlatában annak kijelentésére, hogy az általános polgári törvénykönyv 862. §-a és kereskedelmi törvénykönyv 318. és 319. czikkei által meghatározott egy igéret elfogadására vonatkozó időről szóló határozataira igényt nem tart.

6. Egy több személy által közösen benyujtott ajánlathoz közös kötelezettségük kijelentése csatolandó.

7. Minden ajánlat, a megfelelő ajánlkozó vezeték- és keresztnevének, foglalkozásának és lakásának sajátkezü jegyzésével látandó el.

Ajánlatok, melyek a kitüzött időn tul nyujtatnak be, vagy olyanok, a melyek nem mindenben az e hivatalnál kérendő formulárisa szerint állittattak ki, vagy sürgöny utján érkeznek, **semmiesetre** sem vétetnek tekintetbe.

Az ajánlatokban az ajánlott czikkek a **kiirt** megnevezések, mérték és suly szerint a legpontosabban kiteendők. Kéretik erre szigoruan figyelni.

8. A lepecsételt ajánlat boritékjának külzetén az ajánlkozó neve, az ajánlott tárgyak megjelölésével általánosságban, és a vádium megnevezésével látandó el.

9. Ajánlkozók csak 14 nappal az ajánlati tárgyalás után rövid uton e hivatalnál tudakozódhatnak, hogy egyáltalán, vagy melyik tárgyak ajánltakat legjobban.

Az általános és egyes szállitási-feltételek, a mérlegben részletezett tárgyak és a kiirt czikkek mennyisége **minden hétköznapon** délelőtti 8—11 óráig, délután 2—4 óráig az arzenál részletirodájában, parancsnoki épület I. emelet, 90 ajtó sz. alatt, ugy a mintafajok ugyanazon órában a cs. és k. átvételi bizottságnál, mintagyüjtemény 19. sz. objectum C 2. üzleti csoport tekinthetők meg. A feltételek tudomásul vétele, mint ez a 4. pontban megjegyeztetett, az ajánlkozók által a tárgyalási jegyzőkönyvben nyugtázandó és az **lepecsételendő**.

Az ajánlkozók az ajánlati tárgyaláson résztvehetnek.

Tárgyaltatnak általánosságban:

1. Lószerszámok és lófelszerelések;
2. Csomagolási szükségletek;
3. Fém-fajok (czipészeknek);
4. Fonalak és fonatok;
5. Papirfajok, iró- és rajzeszközök;
6. Különböző anyagok;
7. Közönséges szerszámok;
8. Munka-szerszámok;
9. Iroda- és iskola berendezések;
10. Légszeszvilágitási szükségletek
11. Eszközök;
12. Munkás-egyenruhák.

Cs. és k. tüzérségi szertár
a tüzérségi arzenálisban, Bécs.

«Kosmos» müintézet kő- könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

FOGAK

egész természet utáni,
egyenkint ép ugy
mint egész
FOGSOROK,
rágáshoz használhatók,
legujabb
rendszer szerint,
jótállás mellett.
bámulatos
olcsó árakon
készittetnek.

FOG-SPECIALISTA
RÓNA IMRE
BUDAPEST,
Király-utcza 47. sz.
a terézvárosi
templom átellenében.

Az egyedüli jó forrás
csakis a
Karlsbadi czipő-raktár
most szemben a régi helyiséggel,
Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,
hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.
Különlegességek
TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN
barna és fekete bőrből
Kajári Dezsőnél
Dorottya-utcza 9. sz.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők
a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában
Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

Gyöngyössy Imre
utóda

tekeasztal és dákó-készitő — **tekeasztal** és dákó-készitő

BUDAPEST, Kertész-utcza 15. sz.
Ajánlja magát
kávéházi butorzati munkák berendezésére
a legolcsóbb árakon.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság
Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett
ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait**; **gép-** és **öntött-munkáit, acélöntés**; **papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

„OTTHON“

Magyarország legelőkelőbb iróinak és művészeinek állandó találkozási helye az **Otthon** czimü képes havi folyóirat, mely gazdag tartalmával, diszes kiállításával és olcsóságával rövid idő alatt meghóditotta a közönséget, ugy hogy ma már az **Otthon** Magyarország legelterjedtebb folyóirata. Igen eredeti ötlete a szerkesztőségnek, hogy augusztusi füzetét a gyermekvilágnak szenteli és fölhivja a közönséget, hogy **küldjön be hozzá gyermekarczképeket, melyeket dijtalanul közöl.**

Az **Otthon**, melyet **Hevesi** József szerkeszt, előfizetési ára:

egészévre 6 frt, félévre 3 frt.

Példátlannak mondható azonban az a kedvezmény, melyet a vállalat nyujt az által, hogy a

„Magyar Géniusz“

czimü képes hetilappal együttes előfizetést nyit. A **Magyar Géniusz** oly képes hetilap, mely a külföld legelőkelőbb képes lapjaival versenyez. E lap minden előkelő magyar családnál otthonos. Előfizetési ára: ***egészévre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.***

Az **Otthon** és a **Magyar Géniusz** együttvéve

egészévre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt.

Az előfizetési dijak Budapestre Aradi-utcza 8. sz. a. levő kiadóhivatalhoz küldendők.

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett**. Saját gyártmányu **harmonika, hegedü, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék
ingyen és bérmentve.

Varju Károly
cs. és kir. szab. hangszergyáros,
számos arany és ezüstérem birtokosa.
BUDAPEST,
VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT
COLUMBUS
CZIMBALOMVERŐFEJ.

A
„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére
cs. és kir. szab. hangszeripar
Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.
675
Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

GABONA-BEVÁSÁRLÁS.

A cs. és kir. 7. hadtest intendánssága kereskedelmi szokvány szerint **raktárszerü minőségü** 3000 métermázsa buzát, 8400 métermázsa rozsot vagy kétszerest és 44.150 métermázsa zabot vásárol be, és pedig:

Temesváron:	*900*	*métermázsa buzát,*	*2150*	*métermázsa rozsot (kétszeres),*	*10.650*	*métermázsa zabot,*
Aradon:	*800*	„	„	*2900*	„	„	„	*15.900*	„	„
Szegeden:	*500*	„	„	*3350*	„	„	„	—	„	„
Nagyváradon:	*800*	„	„	—	„	„	„	*17.600*	„	„

beszállitandó 1894. szeptembertől 1895. májusig Csakis minta után vásároltatik be. A beszállitandó gabonának legalább oly minőséggel kell birnia, mint a benyujtott minta. A tisztaság tekintetében a raktárszerü tisztaság (a szokványfüzet II. czikkje) követeltetik.

Az 50 kros bélyeggel ellátott lepecsételt eladási ajánlatoknak 1894. évi szeptember hó 5-ik napjának délelőtti 10 óráig a 7. hadtest intendánsságanál Temesvárott kell beérkezniök.

Az ezen bevásárlásra nézve alapul szolgáló, Temesvárt 1894. évi augusztus hó 1-én kelt szokványfüzet az alulirott intendánsságnál és a temesvári, aradvári és nagyváradi élelmezési raktárnál, továbbá a szegedi élelmezési fiók-raktárnál a szokásos hivatalos órák alatt mindenki által megtekinthető. Ugyanaz minden nyomtató-iv után 4 kr. lefizetése mellett minden élelmezési raktárnál megszerezhető.

Különben a több lapokban megjelent és a közigazgatási hatóságoknak és érdekelt testületeknek közvetlenül beküldött hirdetményekre utaltatik.

Temesvárott, 1894. évi augusztus hóban.

A cs. és k. 7. hadtest intendánssága.

„THE GRESHAM“

ÉLETBIZTOSITO-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.
a társaság házában.

Ausztriai fiók:
Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.
a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frc.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál ... ... értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	125,732.050.—
	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és dijtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, dijmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Nyilvános elemi fiu-iskola

Budapesten, IV., Ujvilág-u. 16. I. em.

A nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium engedélyével nyilvános jogu, államérvényes bizonyitványokat kiállitható

4 osztályu tan- és nevelőintézetemet

alkalmasabb, minden igénynek megfelelő helyiségbe helyeztem át, melybe egyaránt felveszek bejáró, félkosztos és benlakó növendékeket s nagy sulyt fektetek a rendes tantárgyakon kivül különösen a német nyelv gyakorlati oktatására mind a 4 osztályban és a testedzésre.

A tandij, a beiratási- és orvosi dijon kivül mind a 4 osztályban havi 10 frt. A félkosztosok a tandijjal együtt — szintén mind a 4 osztályban — összesen havi 28 frtot fizetnek; a benlakókat pedig külön szóbeli megbeszélés alapján fogadom el.

Minthogy a növendékek csakis korlátolt számban vétetnek fel, a mélyen tisztelt szülőket és gyámokat felkérem, hogy az előjegyzéseket intézeti helyiségemben naponként d. e. 9—1-ig eszközöljék.

A tanév szept. 1-én kezdődik, de kellő igazolás mellett az év bármely részében is vétetnek föl növendékek.

A rendes beiratások **augusztus 20-án kezdődnek**, a magánvizsgálatok pedig **szeptember havában tartatnak**, de előleges bejelentés alapján intézetemben az év bármely szakában is letehetők. **A bizonyitványok államérvényesek.**

Mindennemü egyéb felvilágositással szivesen szolgál

Szánkássy János
igazgató, intézet tulajdonos.

HIRDETÉSEK felvétetnek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

5284. sz.

ÉRTESITVÉNY.

Folyó évi augusztus 13-án délelőtti 11-óráig, a budapesti cs. és kir. élelmezési raktárakba beszállitandó

17.000 métermázsa rozs és 34.000 métermázsa zab

bevásárlása végett, a cs. és kir. 4-ik hadtest hadbiztosságánál Budapesten, (vár) szállitási ajánlatok átvétetnek.

A részletesebb feltételek a cs. és kir. 4-ik hadtest hadbiztosságánál továbbá a budapesti és pécsi cs. és kir. élelmezési raktáraknál betekinthetők.

Budapest, 1894. julius 30-án.

A cs. és kir. hadtest hadbiztossága.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

III. ÉVFOLYAM. AUGUSZTUS 19.

34-IK SZÁM

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 „ = 10 „
Negyedévre 2.50 „ = 5 „

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Croy Lipót herczeg. — **Lancelot:** *Gyermekfejedelem—fejedelmi gyermek.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **K. Mártonffy Aranka:** *Ákácz nyiláskor.* — **Szilágyi Géza:** *Kisértés.* — **V. S.:** *A szent jobb kéz története és mondaköre.* — **Guy de Maupassant:** *Gyermeki hála.* — **Soós Lajos:** *Fürtös ákácz lombja.* — **Ostoja:** *A gazember.* — **Gondolatok.** — **Carlos Frontaura—Szalai:** *Juana.* — **Márkus Miksa:** *A galamb.* — **Pepito:** *Szezón.* — **Szinház.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

„KOSMOS" MŰINTÉZET BUDAPEST

GABONA-BEVÁSÁRLÁS.

A cs. és kir. 7. hadtest intendánssága kereskedelmi szokvány szerint **raktárszerü minőségü** 3000 métermázsa buzát, 8400 métermázsa rozsot vagy kétszerest és 44.150 métermázsa zabot vásárol be, és pedig:

Temesváron:	*900*	*métermázsa buzát,*		*2150*	*métermázsa rozsot (kétszeres),*			*10.650*	*métermázsa zabot,*	
Aradon:	*800*	„	„	*2900*	„	„	„	*15.900*	„	„
Szegeden:	*500*	„	„	*3350*	„	„	„	—	„	„
Nagyváradon:	*800*	„	„	—	„	„	„	*17.600*	„	„

beszállitandó 1894. szeptembertől 1895. májusig Csakis minta után vásároltatik be. A beszállitandó gabonának legalább oly minőséggel kell birnia, mint a benyujtott minta. A tisztaság tekintetében a raktárszerü tisztaság (a szokványfüzet II. czikkje) követeltetik.

Az 50 kros bélyeggel ellátott lepecsételt eladási ajánlatoknak 1894. évi szeptember hó 5-ik napjának délelőtti 10 óráig a 7. hadtest intendánsságanál Temesvárott kell beérkezniök.

Az ezen bevásárlásra nézve alapul szolgáló, Temesvárt 1894. évi augusztus hó 1-én kelt szokványfüzet az alulirott intendánsságnál és a temesvári, aradvári és nagyváradi élelmezési raktárnál, továbbá a szegedi élelmezési fiók-raktárnál a szokásos hivatalos órák alatt mindenki által megtekinthető. Ugyanaz minden nyomtató-iv után 4 kr. lefizetése mellett minden élelmezési raktárnál megszerezhető.

Különben a több lapokban megjelent és a közigazgatási hatóságoknak és érdekelt testületeknek közvetlenül beküldött hirdetményekre utaltatik.

Temesvárott, 1894. évi augusztus hóban.

A cs. és k. 7. hadtest intendánssága.

Nyilvános elemi fiu-iskola

Budapesten, IV., Ujvilág-u. 16. I. em.

A nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisierium engedélyével nyilvános jogu, államérvényes bizonyitványokat kiállitható

4 osztályu tan- és nevelőintézetemet

alkalmasabb, minden igénynek megfelelő helyiségbe helyeztem át, melybe egyaránt felveszek bejáró, félkosztos és benlakó növendékeket s nagy sulyt fektetek a rendes tantárgyakon kivül különösen a német nyelv gyakorlati oktatására mind a 4 osztályban és a testedzésre.

A tandij, a beiratási- és orvosi dijon kivül mind a 4 osztályban havi 10 frt. A félkosztosok a tandijjal együtt — szintén mind a 4 osztályban — összesen havi 28 frtot fizetnek; a benlakókat pedig külön szóbeli megbeszélés alapján fogadom el.

Minthogy a növendékek csakis korlátolt számban vétetnek fel, a mélyen tisztelt szülőket és gyámokat felkérem, hogy az előjegyzéseket intézeti helyiségemben naponként d. e. 9—1-ig eszközöljék.

A tanév szept. 1-én kezdődik, de kellő igazolás mellett az év bármely részében is vétetnek föl növendékek.

A rendes beiratások **augusztus 20-án kezdődnek**, a magánvizsgálatok pedig **szeptember havában tartatnak**, de előleges bejelentés alapján intézetemben az év bármely szakában is letehetők. **A bizonyitványok államérvényesek**

Mindennemü egyéb felvilágositással szivesen szolgál

Szánkássy János
igazgató, intézet tulajdonos.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig

Gyöngyössy Imre

utóda

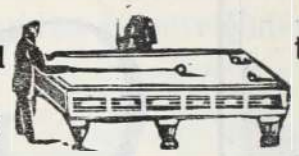

tekeasztal és **dákó-készitő**

tekeasztal és **dákó-készitő**

BUDAPEST, Kertész-utcza 15. sz.

Ajánlja magát

kávéházi butorzati munkák berendezésére

a legolcsóbb árakon.

Röser János nyilv. tan- és nevelőintézete

BUDAPEST,

VI. ARADI-UTCZA 10. SZÁM.

Tanulók felvétele naponként d. e. 8—12-ig a négy osztályu nyilv. **polgári** és a három osztályu nyilv. kereskedelmi iskolába. **Bizonyitványok államérvényesek.** Kereskedelmi iskolám egyenjogu és egyenrangu teljesen a kereskedelmi akadémiákkal.

Zárbizonyitványai államérvényesek és **az egyéves katonai szolgálatra jogositanak.**

Ezen intézet már **41 év** óta áll fenn és eddig **12521 tanuló** látogatta.

Vidéki tanulók a nevelési **internátusban** teljes ellátást, felügyeletet és családi nevelést nyernek.

Értesitőt a t. cz. szülők és gyámok kivánságára küld

RÖSER JÁNOS igazgató

Budapest, VI. Aradi-utcza 10.

5284. sz.

ÉRTESITVÉNY.

Folyó évi augusztus 13-án délelőtti 11-óráig, a budapesti cs. és kir. élelmezési raktárakba beszállitandó

17.000 métermázsa rozs és 34.000 métermázsa zab

bevásárlása végett, a cs. és kir. 4-ik hadtest hadbiztosságánál Budapesten, (vár) szállitási ajánlatok átvétetnek.

A részletesebb feltételek a cs. és kir. 4-ik hadtest hadbiztosságánál továbbá a budapesti és pécsi cs. és kir. élelmezési raktáraknál betekinthetők.

Budapest, 1894. julius 30-án.

A cs. és kir. hadtest hadbiztossága.

1894. évi aug. 19. III. évfolyam 34. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... .. 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre .. ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

CROY LIPÓT HERCZEG †

Az osztrák-magyar közös hadsereget ismét súlyos csapás érte. Croy Lipót herczegben a közös lovasság volt főfelügyelőjét vesztette el.

Alig nehány hete csak, hogy visszavonult az aktiv szolgálattól. Megrongált egészségi állapota kénytelenitette, hogy beadja nyugalmaztatás iránt való kérvényét.

A legfőbb hadúr, a király igaz benső érzéstől sugalmazott köszönő nyilatkozattal búcsúzott el kedves munkatársától és elismerésének jeléül a Lipót rend nagykeresztjével tüntette ki. A nyugalomra már régen szüksége lett volna a jeles katonának. De a majd öt évtizeden át teljesitett szolgálat annyira áthatotta Croy Lipót herczeg egész valóját, hogy az utolsó perczig habozott visszavonulni. Csak midőn már annyira hanyatlott ereje, hogy a sokat forgatott kardot hordozni se birta, akkor hajlott csak meg a kór előtt s nehéz szivvel bár, nyugalomba vonult.

A csak ideiglenesnek tervezett nyugalmat azonban mihamar felváltotta az örök pihenés.

Szinte haldoklott már, midőn két hónap előtt kezéhez kapta a király sajátkezüleg irott kéziratát.

Tán ez a drága irat hosszabbitotta meg ennyire is a derék katona életét. Élni, élni szeretett volna, hogy megszolgálja ujból a kegyet.

Iszonyu tusát vivott teljes két héten át a halállal. Mintha csatatéren forgatná fegyverét, minden erejét összeszedvén, ugy küzdött, ugy viaskodott a kaszás ellenséggel. De minden seregeknél erősebb ez az egy ellenség; minden kardoknál élesebb az ő kaszája. Diadalmas a tusában a természet törvénye szerint csak a halál lehetett.

Croy Lipót herczeg elesett a viadalban. A halál pedig tovarohant, hogy folytassa a tusát. Ki annak a megmondhatója kivel?

Croy Lipót herczeg számos érdemeket szerzett magának a közös lovasság körül.

Pályája kezdetétől fogva a hadsereg ez ágához vonta ambicziója. Az osztrákok nagy háboruiban mint lovastiszt vett részt és oly bőséges tapasztalatokat szerzett, hogy szinte deszignálva volt arra az állásra, melyet 1886 óta betöltött.

CROY LIPÓT HERCZEG.

A közös lovasság modern rekonstrukcziója három férfiúnak munkája volt. Edelsheim Gyulai Lipót báró inditotta meg a nagy munkát a szervezés előmunkálatainak megkezdésével és a szervezés első momentumainak elrendelésével és ellenőrzésével.

A rekonstrukczió tervezetének első kidolgozása a mult évben elhunyt kitünő katonának köszönető.

A továbbfejlesztés munkáját Pejacsevich Miklós gróf vezette. A megállapitás és megszilárditás pedig Croy herczeg műve. S bizonyára nem kis érdeme volt abban, hogy azt a jó hirnevet, melyet a lovasság e reformok folytán szerzett, továbbra is fenn tudta tartani. Croy Lipót herczeget is igy jelentékeny érdem illeti abban, hogy ma az osztrák-magyar közös lovaságot a legszervezettebb lovasságnak tekintik Európaszerte.

Az elhunyt tábornoknak életrajzát a következőkben vázoljuk:

Croy-Dülmen Lipót herczeg, nem alkalmazott lovassági tábornok, az aranygyapjas-rend lovagja, a Lipót-rend nagykeresztese, az I. osztályu vaskorona-rend lovagja, a szuverén-máltai-rend tiszteletbeli lovagja, titkos tanácsos, született 1827. május 5-én. Fia Croy-Dülmen Fülöp herczegnek és Salm-Salm Johanna herczegnőnek és a római szt. birodalmi Croy-Dülmen herczegek amaz ágából származik, a melyből való Croy-Dülmen Izabella herczegnő, Frigyes főherczegnek neje, és ennek huga Eugénia, Eszterházy Miklós herczegnek elhunyt neje is.

Első házasságát Nugent Beatrix grófnővel kötötte, a második neje Sternberg Róza grófnő, csillagkeresztes, és palotahölgy. Gyermekei nem maradtak. 1891. október 24-ike óta viselte a lovassági tábornoki rangot és legutóbb a 9-ik hadtest parancsnoka és josefstadti parancsnokló tábornok volt.

Croy Lipót tábornok akkoriban volt legkiválóbb katonai állásban, amidőn 1886-ban az osztrák magyar lovasság főfelügye-

lője lett. E minőségben gróf Pejacsevics Miklósnak volt az utóda, a ki a nyugalomba helyezett Edelsheim-Gyulai Lipót helyére jött Budapestre hadtestparancsnoknak. Az osztrák-magyar lovasságnak európai nevezetességü katonai értékét, a mely első sorban Edelsheimnak köszönhető, s a melynek méltó fentartója volt később Pejacsevich, Croy-Dülmen Lipót herczeg a maga részéről is nagyban előmozditotta.

Utódainak gyors váltakozása daczára az osztrák-magyar lovasságnak nem csökkent még ma sem azon előkelő pozicziója, a melyet az európai hadseregek sorában az edelsheimi reform óta elfoglalt, s a mely reformnak nem csupán konzervátora volt Croy Lipót herczeg. Az ő működése idejéből származik a lovasságnál több fontos szervezeti ujitás is.

Halálával tehát főképpen e fegyvernemet éri gyász, és a fényes nevü nemzetségnek, a mely hajdanta nem egy hadvezért és államférfit adott a Habsburgok dinaszcziájának, most már csak egy tagja marad a hadsereg kötelékében: Croy Vilmos herczeg, a 11-ik számu huszárezred hadnagya.

GYERMEKFEJEDELEM — FEJEDELMI GYERMEK.

Az egyik még csak alig könyöknyi. Ott pihen fejedelmi édesanyja karjai között. A másik már csinos fiúcska, a kinek már tulajdon hadserege is van. A csipetnyi baba örököse Bulgária fejedelmi trónjának a mosolygó képü gyermek ura s királya a szép Spanyolországnak.

Nehéz sors királynak lenni tiz esztendős korban. Pedig már a bölcsőben is uralkodója volt a kis Alfonso a napsugaras Andalúziának, a hegyvölgyes Castiliának. Árván lett a világra a kis király; az özvegy anya könyei voltak első, a mit megpillantott e világon. De tán még most se érzi árvaságát. S tán nem is tudja még, hogy apátlan árva.

A másik babuskát apa-anya dédelgeti. És a bolgár nép ép oly reménységgel kiséri a piczi gyerek gyarapodását, mint a spanyol nép a maga királyáét. Hiszen első sarjadéka a kis Boris herczeg annak a fejedelmi háznak, melynek megalapitója immár tiz év óta áll élén a tartományból lett bolgár fejedelemnek.

S ki hinné, hogy ennek a két gyermeknek már sok-sok ellensége is van. A kis Alfonso ellen a karlisták hivei esküdtek, a kis Borisnak sokak szerint a nagy orosz birodalom az ellensége. Mit vétett pedig ez a két kis gyermek? Azt, hogy megszülettek. Ha a pór kunyhójában lesznek a világra, gyönyörüsége mindenkinek, a ki látja őket. Igy azonban a puszta születés politikai tényezővé tévén őket, ellenségeket szerzett nekik.

Ám lehetetlen, hogy ezek az ellenségek valaha beletekintettek volna e mosolygó életvidor szemekbe. A gyűlölet helyét a szeretet érzése foglalta volna el, e szemecskék láttára. A gyermekkor egész vidorsága, elevensége tükrőzik vissza bennük. Az egyik már nagyra nyitja szemeit s vizsgán szemléli a világi dolgok folyását, de fejlődni induló elméjével még nem ismeri fel a dolgok igaz mivoltját. A másik nyitva tartja szemecskéit, de a képek, melyek elvonulnak előtte, meg se illetik gyüszűnyi agyát. Csak az anya csókját, az apuka dédelgetését ismeri e világi dolgokból. No, meg a dajka keblét.

De a mily keveset tudnak ők a világról, olyan sokat tud a világ róluk. Minden léptükről, pajzánságuk legparányibb megnyilatkozásáról hireket röpitenek világgá. Nem lehet osztatlan gyönyörüség az ilyen játék.

Ha szemmel kisérik a gyermeket, restelkedik és mulatsága elveszti a naivitást.

A gyermeket az emberek szeme tet-

A bolgár fejedelemné és fia a trónörökös.

szelgővé teszi. Persze ez már a kis spanyol királyról szól, mert a másik még a játékhoz se ért.

Mindkét gyermek már ura egy-egy hadseregnek, de csak in titulo. A kis Alfonso azonban, már tényleg is élén áll egy hadcsapatnak.

Csak nehány hét előtt szervezték számára a gyermekgárdát, melyben fellelhető minden képzelhető fegyvernem.

San Sebastianban nyaral a kis király s születésnapi ajándékkép lepte meg az édes anyja miniatür katonasággal.

Más gyerek ólomkatonákat egyeczirozztat zsinóron rángatván a legénységet. XIII. Alfonzó élő gyereklegénységnek kommandál nagyhangosan az egész udvar ujongása között.

A két képen a két fejedelmi anyát is láthatni. Mindkettő még fiatal.

Boris herczeg anyja, Mária Lujza Bourbon herczegnő, kit Pármában vezetett oltárhoz két év előtt Bolgárország fejedelme Kóburg Ferdinánd.

Krisztina spanyol királyné rég özvegy. A deli XII. Alfonzót elragadta a halál, még mielőtt a kis fiu megszületett. Azóta az özvegy egyetlen vigasza, egyetlen boldogsága a kis király, kit nagykorúságáig édes anyja helyettesit.

Anya még nem őrködött hivebben, gondosabban, aggodalmasabban gyermeke fölött.

Az anyai szeretet legmegkapóbb megnyilatkozásának tanuja a madridi udvar.

Hiszen ez a kis fiucska egy hatalmas nép jövendőjének záloga.

Mert Spanyolország széthuzó elemeit csak e kis király tartja össze.

Lancelot.

A HÉT.

(Munka és lustaság; — mi a privátügy? — az alföldi bajok; — szép élet a huszárélet! — lengyelmagyar csók; — politikai naivság.)

Meg vannak számlálva a nyári üdülésnek napjai.

Erősen benne vagyunk az augusztusban; leperegnek e napok is s kezdődik ujfent a munka. Még gondolni is nehéz erre . . .

Munka, munka . . . !

Az emberi természet alapjában örök ellensége a munkavágynak, csak a nyomorusága viszi rá az embert, hogy legnagyobb ellenségével, a külső természet-

tel harczolva, a létért való küzdelemben — dolgozzék életfentartásáért.

Mert a munka mindig fáradság, a fáradság pedig sohasem volt kivánatos dolog . . .

Csak hallani kellett volna K. Szabó Istvánt!

Én Istenem, nem sokáig fogunk azzal büszkélkedni a külföldön:

— Bah, nálunk nincs szocziálizmus!

— Hát K. Szabó István? — kérdik majd tőlünk.

Bizony, bizony K. Szabó Istvánunk van. Hogy érti ez az ember a munkabérkérdést, itt is, a külföldön is; mi a törvénye a munkának, milyen megfigyeléseket tettek a minimális meg a maximális munkabért illetőleg . . .

A ki ezt az embert hallja, az okvetetlenül strike-ol. Még ha nem is munkás. De ha az, akkor már fizet is a strike-kasszába.

A felsőbb körökben van erre egy felelet:

— Ez privátügy. Ez a mesterek meg a legények harcza. Nem kell beleavatkozni.

Igaz, ez csak amolyan privátügy. De bezzeg nem privátügy a nagy alföldi szocziális mozgolódás!

A mi meglepő, csak az: Az országgyülési képviselők egy jókora része földbirtokos, a kik érezhetik az ügyek szomoru voltát.

Hát mi az oka, hogy a fülüket sem mozgatják?

Már pedig az csak kétségtelen, hogy baj van lenn az alföldön!

A munkások elégedetlenkednek, kevés a napibér, nagyok az igények. Ma másképen eszik, másképen jár, másképen gondolkozik a paraszt.

A *Szabad Szó* teszi, vagy mi, de öntudatra ébredt.

A nagyságos ur lehuzza a szegény ember bőrét — mondja — a szegény ember meg a *krumpliét* . . .

— Meg hát, mir nem dolgozik a nagyságos ur is? Nehéz dolog ez a verejték törülés, ugy-i?

Pedig a birtokos helyzete sem a régi aranyos.

Sokan attól tartanak, hogy rövid idő mulva beáll a krach. Drága a föld. Az a hold, a mit azelőtt 4—6 frtért vettek, most 12—14.

Hát kibirja?

Persze többet vet, de több is nő s a buzának igy nincs ára.

Hová vezet ez?

Azt csak K. Szabó István mondhatja meg, ő kiszámitja, a tudományával, pedig csak egyszerü asztalos legény, a kinek 600 frt évi jövedelme van, meg szegény is hozzá.

De érti a baját!

Ez a baja a mi társadalmunknak: az, hogy mindnyájan értjük a saját bajunkat,

Az a beteg, a ki folyton orvosságot fábrikál magának, nem egyhamar gyógyul meg, agyon eteti magát.

Ezért van, hogy ha doktornak nem szabad önmagát kurálni.

Nem is egészséges gyógyulás a *strike*.

De ha nem tudunk jobbat?

*

Hol itt, hol ott folyik a nagy kaisermanöver.

Hozzávaló idő is van.

A nap arany sugarai ráhullanak a fegyverekre s csillogtatják-villogtatják. Nincs az égen felhő sehol, csak ugy ömlik alá a drága napsugár.

A spanyol regens-királynő és fia a spanyol király.

Az éjszakák is szellő nélküliek, sehol egy falevél zördülés, sehol.

Hanem ebben a drága *Manöverzeit*-ban ugy hullanak a legények, mint a legyek.

Pedig köll a tiszt. A hadügyminiszterium már az önkénytesek között verbuváltat, de tudj' Isten, a fényes pálya nem igen kapós, a mi ifjaink között. Pedig a legnyugodalmasabb kenyér.

Nem paradoxonoskodom, valóban ugy van, mert a manöverzeitot leszámitva, egy pályán sem olyan biztos a fizettség, olyan kevés a munka, olyan fényes az állás, olyan könnyü a haladás, s olyan érdekes helyzet: a hadnagy csakúgy katonatiszt, mint az ezredes . . .

Aztán nincs is nagy különbségbe vevés, a szolgálaton kivül, sokszor még előnyei is vannak az ezredesénél, talán ép az ezredes felesége előtt . . .

De gyanusitás nélkül szólva is, minden lehet egy katonatiszt, (még pap is, mint megboldogult Vilmos főherczeg).

Hanem azért — konstatáljuk — a fényes pálya nem igen kapós a mi ifjaink között.

*

A lengyel-magyar barátkozás folyik nagyjában ismét.

Olyan ez, mint mikor a mellbetegnek, a sorvadó, nehéz mellbetegnek, tepertős pogácsát visz a pirospozsgás egészséges rokona:

— Nesze, itt van, pogácsa, edd meg!

— De lelkem, én még piskótát sem nyelek . . .

Szegény pajtás ország, ugy le vagy teperve, hogy csak mozogni is alig birsz, de azért bezzeg az utolsó életszikrával is életjeladásán fáradoz.

Megható ez a lázas élni vágyás!

Most egyre-másra mennek a kiállításra magyar koloniák, — szép ez a politikai szimpathia.

De igy tett a magyar mindig. Mért nem mentek a chicagói kiállításra koloniák? Azt hiszik, hogy ott nem volt több a látni való? Bizony, politikus nép vagyunk még mindig, s az maradunk. Politikánkban sok még a naivitás is.

*

Egy példát rá.

Valamelyik élczelő ujságiró társam azt beszélte el, hogyan vette Wekerle földmivelésügyi miniszternek gróf Festetichet?

Hát csak ugy, hogy grófra lévén szüksége, a czim emeli majd a kabinetje tekintélyét, hát leirt négy nevet négy czédulára s vaktában huzott közülök egyet. Azon volt a gróf Festetich neve . . .

Ezt az adomát pedig — országszerte hiszik . . .

Lazzaroni.

ÁKÁCZNYÍLÁSKOR.

Akáczfa nyilása — édes fehér álom . . .
Valamikor az volt legkedvesb virágom.
Valamikor . . . — Véle ott ültünk alatta . . .
Azt az édes álmot szivem megsiratta . . .
Sokszor eltagadta . . .

Hiába tagadta — tavasz vissza hozta,
Álmom igen, de őt nem a ki okozta.
És mindig tavaszszal, mikor legszebb éni,
Akácz illatától ugy kell nekem félni . . .
Előle kitérni.

Beteg leszek tőle — szivfájdalom szorit.
Mikor ez az illat mindent ugy elborit.
... Akáczfanyiláskor váltunk el egymástól ...
Ez a fehér virág nekem sötét fátyol,
Mert a szivem gyászol . . .

B. Mártonffy Aranka.

AZ UTOLSÓ PILLANATBAN.

KISÉRTÉS.

— *Miksa mexikói császár.* —

Hazámtól megváljak örökre hát,
Hol végig éltem tünde gyermekségem?
Kerüljem bölcsőmnek arany honát,
A drága köteléket szertetépjem?

Hol játszottam gyermek-játékaim',
A hol bimbózott első, szép szerelmem,
Bizonytalanért e hont hagyjam im',
Dicsvágyért, mit ébresztetek szivemben?

Koronákkal ámitnátok szivem',
Csalékony álmokkal behálóznátok!
Szirének csábszavát úgy rettegem,
Faj annak, a ki hallgat öreájok!

Mi hatalom s kincs vár, beszéljétek;
Mutatjátok: dicső lesz ott a pályám;
Távol nyugatra menjek véletek,
Túl a roppant, kék óczeán dagályán!

Beszőni akarjátok életem'
Aranynyal pazaron s gyémántos ékkel.
De lelki békét adhattok nekem?
Boldogságommal mindez még nem ér fel!

Ne bántsátok csönd's ösvényemet,
Rejtett utamat a mirtus-berekben.
Kincs fényinél — higyétek — édesebb:
Áldozni szende múzsáknak szüntelen...

Szilágyi Géza.

ERŐS KÜZDELEM.

A SZENT JOBB KÉZ TÖRTÉNETE ÉS MONDAKÖRE.

Századok viszontagságai repültek el a dicső ereklye felett, melyet a nemzet ihlete ujra és ujra fölkeres Budavárában, hogy lelkesedést és bizalmat meritsen nagy királya megszentelt emlékéből, ki ezredéves léte alapjait oly bölcs kézzel rakta le.

Csak a legenda ideális fényköre maradt meg abból a multból, melynek őskorába a szent jobb kéz eredete visz vissza.

Az egyetlen történeti forrás, a naiv krónikás, Chartuitius püspök szép regévé szőtte az annyi áldást osztó jobb kéz föltalálásának eseményét, mikor leirja, hogy boldog emlékezetü ivadéka, szent László királyunk hogyan födte fel Szent István székesfehérvári sirboltját, hogy betöltse a pápa óhaját, ki a magyar kereszténység megalapitójának földi maradványait kiemeltetni rendelte eddigi temetkezőhelyéről.

Mária menybemenetele napját követő ötödik nap — irja Pray, a szent ereklye legkiválóbb historiografusa — reggel, a király, főpapság és főnemesség jelenlétében, megelőző mise után, fölemelték a márványtáblát, mely alatt a szent király porai nyugodtak. A márványlap kissé emelkedettebb volt a föld szinénél.

Alig hatoltak le azonban a koporsóig, a krónikás előadása szerint oly édes illat áradt ki onnan, hogy mindenki a paradicsomban képzelte magát.

Maga a koporsó pedig telidestele volt olajszerü vizzel kevert folyadékkal: abban feküdtek a drága csontok, melyeket gondosan összegyüjtvén, sokáig hiában keresték köztük a királynak jobbkezén levő gyürüjét.

Végre a király parancsára a folyadékot ezüst edénybe töltötték át, hogy köny-

nyebben megtalálják a gyürűt. De oh csoda! minél tovább meritették a vizet, a koporsó annál jobban megtelt.

Mikor ezt látták, a már kimeritett vizet is visszatöltötték.

De ekkor meg uj csoda esett; a koporsó tartalma semmivel sem lett több a visszatöltött vizzel.

Hozzáteszi Chartuitius, hogy később a gyürű a szent jobbkézzel együtt mily rejtélyes módon került meg.

Volt a jelenlevők közt egy Mercurius nevü szerzetes — mint Bonfinius megjegyzi: «Hungarico generanatus», kit a sír feltárásánál Szent László király többekkel együtt eltávolitott onnan, nehogy a drága ereklyék közül bármi is elveszszen.

Szomoruan vonult vissza a khorus homályos szögletébe, mélyen szégyenelve magát s bánkódva, hogy az első magyar király testét még csak nem is láthatja, a mikor egyszerre egy nyájas arczu ifjú jelen meg előtte, kezében összegöngyölt csomagot tartva, melyet e szavakkal ad át a szerzetesnek:

«Fogadd Mercurius, a mit annyira óhajtottál. Ezt a becses adományt, a melyet hűségedre bizok, tartsd meg, őrizd meg s ha eljő ideje, bocsásd napvilágra».

Szorongva huzódott félre a jámbor atya, hogy megtekintse a gondjaira bizott tárgyat, s a mint kibontja, ime a szent király jobb kezén akad meg tekintete, rajta a hiába kutatott gyürűvel.

De híven követve a kapott parancsot, a titkot senkinek sem fedezte fel, hanem a földbe ásta a kezet, ott, hol az a fakolostor állott, melynek lakója volt, a Kárpátok erdős hegytövében, mely Erdélyt Magyarországtól elválasztja.

Minden nap virrasztott felette, hogy el ne lopják és türelemmel várta az időt, mikor mindent elmondhat.

Végre Szent László királynak fölfedezte nagy titkát, a ki aztán VII. Gergely pápa és a főpapság egyetértésével a kezet kiásatta s nagy ünnepélyességek közt helyeztette el nagyváradi székesegyházában, melyet ugyanakkor dús alapitványokkal s kiváltságokkal látott el, tiszteletére pedig a Szent Jobb apátságot alapitotta.

A szent kéz ezutáni sorsáról nagyon kevés az, a mit Pray és Kollarics iratai után tudunk.

Kálmán király kiméletlen kézzel törülte el az elődje által adományozott kiváltságokat s legnagyobb részt beszüntette annak kegyes alapitványait.

Hiába igyekezett Géza király az előbbeni állapotot helyreállitani; hiába buzgólkodott Bánffy Lukács esztergomi érsek is, hogy a Kálmán király által Pál nádor fiainak elidegenitett egyházi javadalmakat visszaszerezze.

Abból a körülményből, hogy IV. Béla egyik diplomáján e szavak fordulnak elő: «igérjük egyszersmind a szent evangélium és a *szent ereklyék* érintésével» — sokan vélnek erre következtetni, hogy a jobb kéz már a tatár betörés idején Visegrádon őriztetett.

S azt látszólag Scheneisel Márton tanusága is megerősiti, ki a magyar királyi klenodiumokról irva, többek közt ezeket mondja:

«Mind a mai napig a vár (t. i. Visegrád) egyik termében egész kemény kőből faragott középszerü ablak formáju üveg látható, melyben a szent korona az *ereklyékkel* és okiratokkal együtt őriztetik.»

De határozottan ő sem emliti Szent István királyunk kezét.

Bizonyos az azonban, hogy a dicső ereklye közelebbről meg nem határozható időben Raguzába került.

Némelyek szerint IV. Béla vitte oda a tatárjárás után feldult országából, mások szerint — s ezek közé tartozik Pray is — csak a mohácsi vész után vándorolt oda és pedig kereskedők utján, a hol a törököktől nagy áron megvették és a raguzaiaknak eladták.

Ugy de Pray informálója bizonyos Brankovics Antal nevü, korabeli misszionárus volt, a ki az egészet szájhagyomány után állitotta.

Annyi tény, hogy a szerencsétlen II. Lajos neje, Mária, a mohácsi vész és férje halála hirére, rettegve Szolimán seregei közeledésétől, a Fehérvárról Budára hozott kincsek nagy részét hajóra rakatva Pozsonyon át Bécsbe s onnan Belgiumba menekült, a magával vitt kincsek közt rejtegetve Imre királyfi ereklyéit is, melyeket aztán a niederburgi kolostornak ajándékozott.

Nem lehetetlen, hogy akkor került Szent István jobbja Raguzába, s hogy mily féltékenyen rejtegették a raguzaiak a kegyeletes ereklyét, mutatja az, hogy idővel szokássá vált a szent jobb kéz nyilvános közszemlére bocsátásánál vagy körülhordozásánál *a város kapuit bezárni, az őrséget megkettőztetni*, nehogy a magyarok csellel vagy erőszakkal kézhez keritsék.

Megint más versio szerint már a tatárjárás óta Raguza falai őrizték az apostoli király jobbját.

Nagy Lajos végre Visegrádra hozatta, de hogy a raguzaiakat is kielégitse, *kezefejét visszahagyta* nekik.

Nemsokára a szent kéz ujabb viszontagságon ment át, a mennyiben Nagy Lajos a kezeszárát állitólag a lengyeleknek ajándékozta, kik azt Lembergben a Ferenczieк templomában helyezték el. Itt János Kázmér király fogadalomból a kézcsuklóhoz művészies, mintegy ezer aranyat nyomó arany kezet csináltatott, melynek végébe üveg alá foglaltatta be Szent István ereklyéjét s minden év szeptember 2-án közszemlére és csókolásra tétette ki. Ez ereklye hitelességét különben Eszterházy Pál pécsi püspök is megerősiti, sőt annak visszahozatalára Forgách nádor felesége, Pálffy Katalin lépéseket is tett Barbarini bibornoknál, miután hosszú és kinos betegségéből egyedül attól remélt gyógyulást.

Mondják, hogy ebből az ereklyéből egy kis részecskét 1659-ben Koháry István is kapott ajándékba, mely jelenleg a Koburgok birtokában volna.

A Magyarországban maradt rész V. László koráig Visegrádon a koronával együtt őriztetett, a mikor aztán a király anyja Erzsébet, Albert özvegye a koronával együtt Bécsbe vitte, V. László pedig a Szent István székes egyházban helyeztette el.

Tény, hogy ennek leltára közt emliti 1457-ben Hollprunner Miklós: «Item: Itt van egy művésziesen dolgozott ezüst kar, kezében aranyozott koronával, melybe Szent István magyar király karja van foglalva, a melyet László király hozott ide. A szent ereklyével együtt 12 márkát s tiz latot nyom.»

A mult században Cserey Farkas bécsi konziliari us fivére, Cserey Ambrus kértére, az utóbbihoz intézett levelében emliti, hogy maga is látta a Szent István templomban a kegyes király kezét, sőt ezt Lőrincz fiával le is rajzoltatta.

Ő érinti azt is, hogy Szent Istvánnak még más ereklyéi is találhatók az udvari kápolnában (valószinüleg a király sapkáját és erszényét érti) s hogy ezeket minden évben közszemlére szokták állitani a Bécsben időző magyarok számára.

De csak Mária Terézia anyai gondoskodásának köszönhető, hogy a szent jobb visszaszerzésével s Raguzából Budára hozattatásával visszahelyezte a nevezetes történeti ereklyét a magyar nemzet elmulhatatlan kegyeletébe.

Ő intézkedett arról is, hogy illő ünnepélyességgel fogadják Budára érkezésénél s ő állapitotta meg augusztus 20-dikát, mint azt a napot, melyen a magyar nemzett első apostoli királyának emlékünnepét, a hazafias lelkesedés és a vallásos tisztelet kettős érzelmével ülje meg örök időkig.

V. S.

GYERMEKI HÁLA.

GUY DE MAUPASSANT.

Egy fürdőhely közelében alacsony domb alján állott egymás mellett a két házikó.

A két parasztnak nagy fáradsággal kelle megmunkálnia a terméketlen földet, hogy gyermekeiket eltarthassák.

Mindegyik házban négy-négy gyermek volt. Az egész csoport ott ődöngött a szomszédos kapuk előtt reggeltől estig.

A két legidősebb gyermek hat éves s a két legfiatalabb mintegy tizenöt hónapos lehetett.

Egyidőben házasodott meg a két gazda. A gyermekek is majd egyidőben születtek a két családban.

A két anya alig volt képes a nagy csoportban a saját gyermekeit megkülönböztetni, az apák még inkább összetévesztették őket.

A nyolcz nevet mindig összezavarták s ha az egyik gyermeket hivták, rendesen három nevet kiáltottak, mig eltalálták a helyeset.

A rolleporti fürdőállomástól jövet az első házikót a Tuvache-család lakta; három leány és egy fiu volt a családban.

Odébb lakott a Vallin-család: egy lánynyal és három fiuval.

Rendesen csak levesből s burgonyából éltek, no meg a jó friss levegőből is.

Reggeli hétkor, délben és esti hat órakor a két gazdasszony evéshez hivta össze az apróságot, akár csak a libapásztorok, mikor összehivják elszéledt libáikat.

A gyermekeket ezután kor szerint odaültették a gyakori használat folytán kifényesedett asztalhoz.

A legkisebb leány alig ért föl az asztal széléig.

Eléjük tették a nagy tálat, a melyben vegyest főtt a vizbemártott kenyér, burgonya, egy fél fej káposzta s három vöröshagyma, és az egész csapat gépszerüen evett, a mig jól nem lakott.

A legkisebbik gyermeket az anyja maga etette.

Vasárnap rendesen ünnepi ebédjük volt: akkor t. i. hús is főtt a fazékban. Ilyenkor tovább időzött atyjuk az asztalnál s azt szokta volt mondani:

— Bezzeg jól esnék ez igy mindennap!

Egy augusztusi délutánon szép, könnyü fogat állt meg hirtelen a két házikó előtt és a bakon ülő fiatal hölgy, ki a lovakat hajtotta, igy szólt a mellette ülő úrhoz:

— Nézd csak Henrik ezt a sok gyermeket! Milyen pompásan kergetőznek a homokban.

Az úr nem felelt, megszokta már az elragadtatás oly kitöréseit, a melyek reá nézve fájdalmasan és némileg szemrehányásképen hatottak.

A fiatal hölgy ujra elkezdte:

— Még kell csókolnom őket! Oh menyuyire szeretném, ha legalább egyik az enyém volna közülök. Az . . . az . . . a kicsike ott. — S leugrott a kocsiról és a gyermekek közé futva, karjaiba ragadta a két legkisebb gyermek egyikét — a Tuvacheék gyermeke volt — és szenvedélyesen összevissza csókolta maszatos arczocskáját, poros, szőke haját és piczi karjait, melyekkel a kicsike hadonászva védekezett a váratlan támadás ellen.

Azután visszafutott a kocsira és gyorsan tovább hajtatott.

A következő héten ujra eljött. Leült a földre és karjaiba véve a kicsikét, kalácscsal meg czukorkákkal etette. Ugy játszott velük, mint egy kis gyermek.

Férje ezalatt a kocsiban türelmesen várakozott.

Később megint eljött. Megismerkedett a szülőkkel és végre mindennapos vendég lett, mindenféle nyalánksággal megrakott zsebekkel jövén el naponta.

Henri d'Hubièresnek hivták a férjet. A mikor egy reggel ujra eljöttek, a férj is leszállt a kocsiról és ketten mentek a szülők lakásába.

Azok épen fát apritottak. Meglepetten fölegyenesedve, székkel kinálták az érkezetteket.

A fiatal asszony elakadó, remegő hangon szólt:

— Kedves jó embereim! azért jöttem hozzátok, hogy . . . mert . . . izé . . . nagyon szeretném, . . . óhajtanám, ha hozzám adnátok legkisebb fiatokat.

A parasztok nem feleltek, annyira meglepő volt a kérés.

Az asszony azonban nagyot lélegzelve folytatta:

— Nekünk nincsenek gyermekeink, egyedül élünk: én és a férjem. Nagy gondot forditanánk a kicsikére, szeretettel ápolnók. Nos, beleegyeztek?

A parasztasszony kezdte érteni a dolgot:

— A mi Charlonkat akarjátok? Óh, dehogy, dehogy!

Erre Hubières úr is közbeveté magát.

— Nőm nem egész tisztán fejezte ki magát. Mi gyermekünk gyanánt fogadnók, de azért ő eljöhetne hozzátok, meglátogathatna benneteket. Ha jól viseli magát — örökösünk lészen. Ha pedig időközben gyermekeink lennének, akkor egyenlőn gondoskodunk róla is. Azonban, ha hozzáfüzött reményeinkben csalódnánk, nagykorusága idejére huszezer frankot letétbe helyezünk, a mit mindjárt jegyzőileg hitelesiteni is fogunk. Rólatok sem feledkeztünk meg, éltetek végéig havonkint száz frankot kaptok. Megértettetek tehát?

A parasztasszony haragosan válaszolt:

— Azt akarjátok tehát, hogy mi *eladjuk* nektek Charlot-t? Ohó! abból nem lesz semmi. Hogy is lehet ezt kivánni egy anyától! Csúf cselekedet volna, ha megtennők!

A gazda mit se válaszolt, csak igenlőleg bólintgatta a fejét a felesége szavaira.

Hubières asszony sirva fakadt és fájdalmas fuldokolással fordult a férjéhez, akár csak egy elkényeztetett gyermek, a kinek máskor minden kivánságát teljesitik:

— Nézd csak, nézd Henri, . . . nem akarják!

Még egy utolsó kisérletet tettek.

— Gondoljátok meg: gyermeketek jövője . . . szerencséje forog szóban . . .

De a parasztasszony közbevágott:

— Megértettük és jól meggondoltuk a dolgot . . . Nézzétek, hogy kivül kerüljetek a házon és ne jőjjetek többet a szemem elé. Nézze meg az ember! Hát illik az, egy gyermeket ily módon kierőszakolni?

Mikor Hubièresné asszony elhagyta a házikót, eszébe jutott, hogy hiszen tulajdonképen két kis gyermeket látott s szokott akaratosságával és makacsságával kérdezte:

— Ám a másik kicsi nem a tietek?

Tuvache apó felelt:

— Nem, az a szomszédé, oda mehet, ha tetszik. — És visszatért a házba, a honnan még egyre hallszottak a felesége haragos kifakadásai.

A Vallinék ép az asztalnál ültek és az előttük levő tálból nagy takarékosan késhegygyel fölkenték a vajat a kenyérszeletekre.

Hubièresné asszony ujra elmondta fényes ajánlatait.

A két gazda és felesége előbb tiltakozólag rázta a fejét, de a havi száz frank hallatára habozni kezdett és kérdő pillantásokat vetett egymásra.

Jó ideig kínos csönd állott be. Végre megszólalt az asszony:

— Ember, mit gondolsz?

Az a meggyőződés hangján felelt:

— Azt tartom, nem megvetendő ajánlat.

Hubièresné asszony izgatottságtól remegő hangon kezdett beszélni a gyermek fényes jövőjéről és azokról a csinos összegekről, a mit később szüleinek fog adhatni . . .

— Nemde, az ezerkétszáz franknyi járadékot a jegyzőnél irásban hitelesitik? kérdé a paraszt.

Húbiéres ur megnyugtatta:

— Persze, hogyne, akár mindjárt holnap.

A parasztasszony azonban kis meggondolás után imigyen szólt:

— Száz frank kevés havonta a számunkra, ha elviszik tőlünk a gyermeket. Pár év mulva velünk dolgozhatna már ... legalább is százhusz frankot kell kapnunk.

Hubiéresné türelmetlenül járt fel s alá. Rögtön helybenhagyta az asszony kivánságát, minthogy pedig azonnal el is akarta vinni a gyermeket, még száz frankot ajándékozott a szülőknek, mialatt férje aláirta az okmányt.

A hevenyében odahivott maire és egy közeli szomszéd készséggel tanuskodtak.

Az uri asszony örömtől sugárzó arczczal vitte a gyermeket, mint a hogy rég óhajtott játékszerét viszi a gyermek a játékosboltból.

Tuvache-ék az ajtóból némán és izgatottan nézték a jelenetet és talán titokban meg is bánták, hogy visszautasitották az ajánlatot.

* * *

A kis Vallin Jeanról soká nem hallottak semmit.

A szülők havonta fölvették a jegyzőnél a nekik járó száz frankot.

A szomszédjukkal ellenséges lábon álltak, mert Tuvache anyó egyre szitkozódott rájuk.

Ajtóról ajtóra járt és ismételgette, hogy bizony minden érzésből kivetkőzött embernek kell lennie annak, a ki legkedvesebb gyermekét eladja; az ilyen dolog rút alávalóság.

Néha kihivólag karjaiba vette a kis Charlot-t és igy kiáltotta, mintha bizony a gyermek megértené:

— Lásd én nem adtalak el gyermekem, szegény vagyok, de a gyermekeimet el nem adom a világ minden kincséért sem.

Évek hosszú sora mult el, de a harag meg nem szünt.

Naponta a legdurvább czélzásokkal illette a Vallinékat.

Tuvache anyó végre elbizakodott, többre becsülte magát valamennyi környékbeli asszonynál, azért, hogy el nem adta Charlot-t.

És ha róla beszéltek, azt mondták:

— Való, hogy a kinálkozó alkalom igen csalogató volt, és bizonyos, hogy úgy cselekedett, a mikép minden jó anyának ily esetben cselekednie kell.

Mintaképnek emlegették és Charlot, ki időközben tizennyolcz éves lett, ugyancsak különbnek tartotta magát többi játszótársainál, mert őt nem adták el.

A Vallinék pedig boldog, megelégedett életet éltek.

A járadékot kapták.

Innen eredt aztán az a mindinkább fokozódó gyülölség, a melylyel a szegénységben maradt Tuvache család irántuk viseltetett.

Legidősebb fiuk szolgálatba szegődött, a második gyermek meghalt és Charlot kénytelen volt együtt dolgozni az atyjával, hogy anyja és két fiatalabb nővére számára a legszükségesebbet megszerezhessék.

Huszonegy éves volt már, mikor egy reggelen csinos kocsi robogott elé és a két házikó közt megállt.

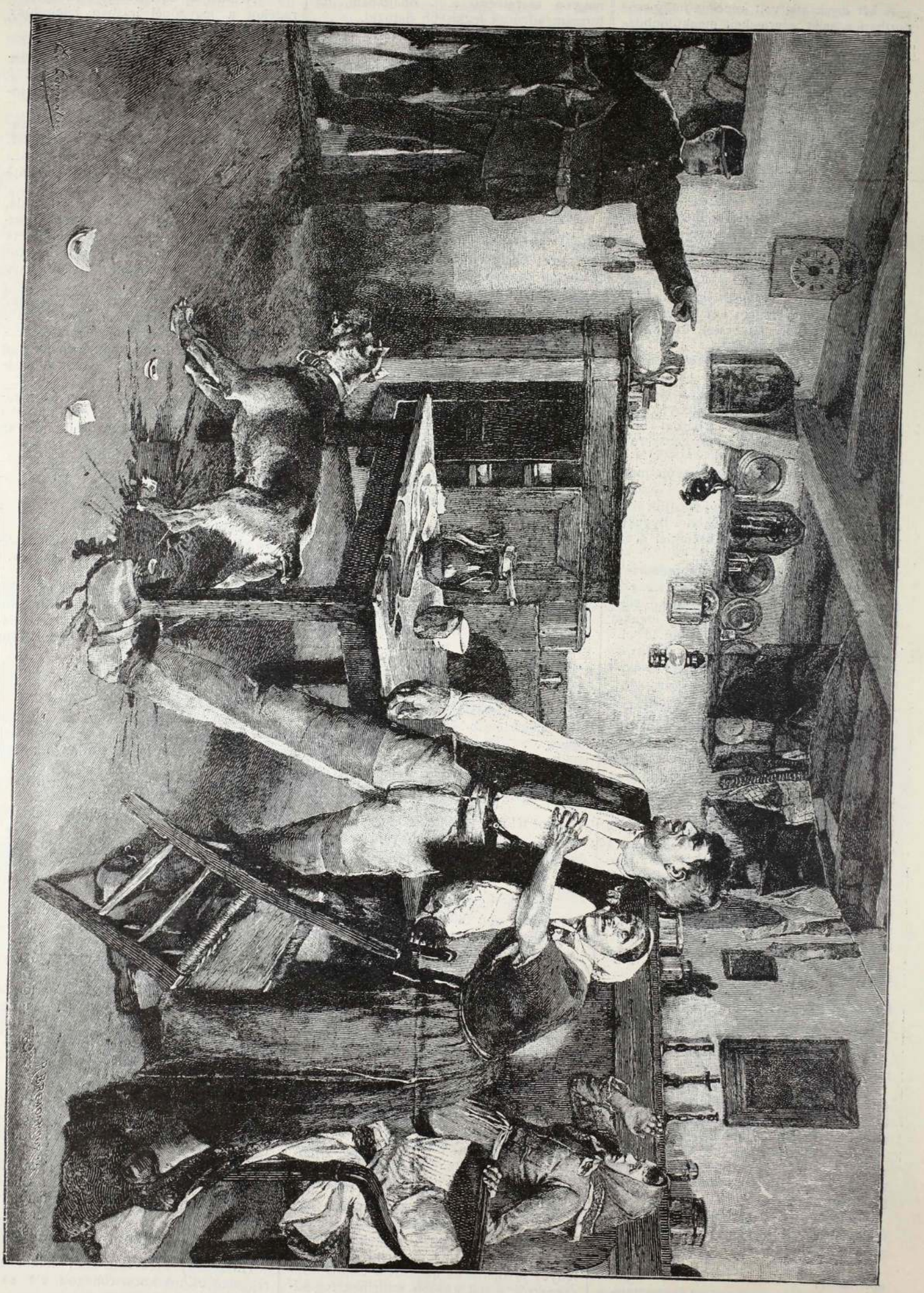

EGY ANARKISTA ELFOGATÁSA.

Korea királya és trónörököse.

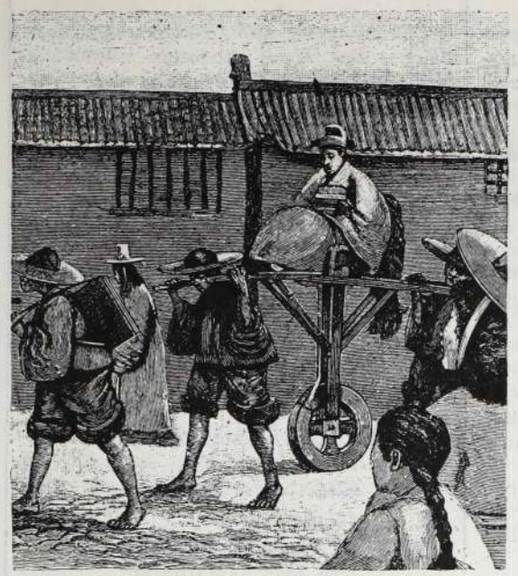

Utczai séta Koreában.

A koreai király atyja.

Koreai államtanácsosok.

Koreai típusok.

A koreaiak jelbeszéde: Dohány- és pálinkakérés.

KOREAI KÉPEK.

Előkelő fiatal ur szállt ki legelőbb. Szép aranyláncza meg-megcsillogott a napsugarakban, karját odanyujtotta az ugyancsak kiszálló, őszbecsavarodott hölgynek.

Az éltes úrhölgy intett.

— Itt, itt vannak fiam, a másik házikóban.

És egész otthonosan benn termettek a Vallinék lakásában.

Az öreg anyóka a kötényeit mosta, az agg apa szunyókált a tüzhely mellett; meglepetten riadtak föl. A fiatalember megszólalt:

— Jó napot atyám! édes anyám, jó napot!

Szinte megijedtek.

A parasztasszony nagy meglepetésében beleejtette a szappant a vizbe és motyogott.

— Te vagy az gyermekem? Valóban te volnál?

A fiu azonban átölelte és csókok közt ismételte:

— Jó napot anyám!

Az apja pedig reszkető, de a megszokott, nyugodt hangon szólt:

— Hát ismét nálunk vagy Jean?

Mintha bizony csak az elmult hónapban látta volna legutoljára a fiát.

Mikor kissé elcsevegtek apró-cseprő dolgokról, az öregek minden áron mutogatni akarták fiukat a faluban.

Elvitték a mairehez, a jegyzőhöz, paphoz és a tanitóhoz.

Charlot épen kis házikójuk küszöbén állt és látta, a mint arra elhaladtak.

Este, vacsoraközben odaszólt öreg apjához:

— Csakugyan ostobák voltatok, mikor megengedtétek, hogy Vallinék kis fiát vigyék el.

— Mi nem akartuk eladni gyermekünket, felelt rá az anyja daczosan.

Az apa nem szólt semmit. A fiú ujra elkezdte:

— Epen nem valami nagy szerencsétlenség lett volna rám nézve, ha odaadtok.

Erre aztán már az öreg Tuvache is dühösen kifakadt:

— Ugy látszik rossz néven veszed, hogy megtartottunk?

A fiu nyersen felelt:

— Bizony nagyon is rosszallom. Az olyan szülők, a milyenek ti vagytok, csak szerencsétlenekké teszik a gyermekeket. Megérdemelnétek, hogy itt hagyjalak benneteket.

A szegény asszony tányérja fölé hajolva sirt és zokogva kanalazta a levest, közbe-közbe kilottyantván a felét.

— Inkább ölje meg magát az ember, mielőtt gyermeknek ad életet.

A ficzkó ismét durván felelt:

— Rám nézve is jobb lett volna nem születni, mint annak születni, a mi vagyok. Mikor megpillantottam azt a másikat, önkéntelenül is elgondoltam: hejh, ha most én lennék az ő helyén!

Fölállt.

— Hallgassatok meg! Érzem, hogy jobb lesz, ha itt hagylak titeket, mert reggeltől estig szemrehányással illetnélek, a mi mindnyájunkra nagyon kínos volna. Mert tudjátok meg, hogy én ezt nektek soha sem fogom megbocsátani, soha . . .

Az öregek könyezve hajtották le fejüket.

A háládatlan fiu pedig ismét rákezdte:

— Igen, az a gondolat örökké gyötörne. Jobb lesz, ha másutt fogom megkeresni a kenyeremet.

Fölrántotta az ajtót, zürzavaros hangok hallatszottak át a szomszéd házból: a Vallinék fényesen ünnepelték meg fiuk visszatérését.

Charlot dühösen dobbantott a lábával és odakiáltotta szüleinek!

— Igen, csak azért mert ostoba parasztok vagytok.

És szitkozódva, káromkodva rohant el a néma, sürü éjszakába . . .

FÜRTÖS ÁKÁCZ LOMBJA.

Fürtös ákácz lombja
Ablakomra hajlik;
Kis madárka csicsereg rajt,
Alig hogy hajnallik.

Hófehér virága
Fáradt lepkét ringat,
Suttogó lomb, madár-ének
Ébredésre hivnak.

Addig-addig hivnak,
Ablakom kitárom;
Ekkor ölel csak magához
Igazán az álom . . .

Álmodik a lelkem;
Mint a fáradt lepke,
A mosolygó hajnal harmat
Csókjával belepve . . .

Álmodik a lelkem;
Suttognak a lombok;
Vándor szellő sóhajával
Utánad bolyongok.

És ha feltalállak,
Nyomdokidra lelve;
Átölellek — mint az eget
A hajnal szerelme . . .

Karjaimba zárlak,
Lecsókolom ajkad;
Mint a lepke a virágon,
Csüng a lelkem rajtad.

Soós Lajos.

A GAZEMBER.

Lengyel elbeszélés.

— IRTA: OSTOJA. —

II.

Sok esztendő mulva véletlenül egy előttem teljesen ismeretlen erdő sürűjébe vetődtem s egy nekem idegen erdőkerülőnek kelle engem az erdőből egy távoli községbe vezetnie, hol jó barátaim laktak. Az erdő utait nem ismertem. Az erdőkerülőről — ki már jó régóta szolgált a vidéken — általában azt beszélték, hogy tetőtől-talpig becsületes ember s hogy ugy ösmeri az erdő minden zegét-zugát, akár csak a saját zsebeit. Legalább igy mondta nekem az erdőmester, ki Padelecnek — igy hivták az erdőkerülőt — általam egy font dohányt is küldött ajándékképen.

Padelec kunyhója egy kis simitványon állott szilfáktól és mogyoróbokroktól körítve.

A nyár már végét járta. A sárguló fonynyadt lombok szomoruságra hangoltak. A nap még melegitett, de a hűvös szellő mégis átborzogatta testemet. A gyep olyan volt még, mint nyárelőn. A bársonyos pázsit rikitón zöldellet. A házikó körül répa és káposzta ágyak; az eszterhéjra két kasza és egy gereblye függesztve.

Ijesztő csend honolt a tájon, hogy szinte kábult belé a fejem. Ott álltam egyedül ebben a magányban, mert az erdőmester visszasietett volt a falúba. Szemem látóhatára nem terjedt túl a szomszédos fákon, melyek elzárták előlem a kipillantást.

Csak egyszerü faretesz zárta be a házikó ajtaját. Kutya se volt a házikó körül. Ha a veteményeságyakat s a kaszákat nem láttam volna, azt kellett volna hinnem, hogy rég elhagyott remetelakhoz tévedtem. A szalmatetőt moha fedte. Körüskörül semerre se látható csak egy keskeny ösvény is.

A küszöbön búzaszemeket és kenyérhéjakat láttam. Az alacsony kut vályúján nedves veder állott. Tehát az erdőkerülő ma itthon volt már egyszer. Talán estére ujra hazatér. Alkonyodott; az éj közelgett. De még éjfél előtt át kelle gázolnom a folyón, pedig az jó néhány versztnyire volt még. Ha későn jön az erdőkerülő, úgy sötét éjszakában kell megjárnunk a sűrűséget. Igaz, hogy Padelec becsületes ember hirében állott, de még becsületes emberrel is jobb szeretnék nappal vándorolni.

Egy kis szénaboglya tövébe leheverdtem és elaludtam. Az erdő lágy susogása, az enyhe szélfuvalom álomba ringatott. Ha néha-néha felvetettem a szememet, úgy éreztem magam, mintha valami tündéri varázsálom borult volna rám.

Mikor felébredtem, a napnak már nyoma se volt. Éji hűvösség áradt az erdő felől és a fenyűk orma koromszinűre vált. A szomszédos boglya mellett háttal felém, egy férfi ült, durva daróczköténynyel a mellén s mordályval a vállán. Vörös haj vastag gubanczokban fedte füleit és nyakát. Mellette hevert egy nagy fekete kutya. Padelec arczát nem láttam. Csak mikor odaállottam elébe s felém forditotta arczát, akkor láttam csak, hogy milyen borzasztó külsejü ember a maga kusza veres szakállával.

Szemébe néztünk egymásnak. Padelec kezei lehanyatlottak, kitátotta száját s visszahőkölt. Bennem pedig hirtelen feltámadt a rég feledett rettegés érzete . . . Grzyvak! Igen, ő volt ez a napbarnitotta arczú torzonborz, meghajlott ember. Ő volt! Csak őt láttam valaha, a kinek ilyen hatalmas öklei, vad szemei s sűrű szemöldei voltak.

Átnyujtottam neki a dohányt nyugodtságot erőltetve s elhatároztam, hogy ismeretségünket nem fogom szóbahozni. Szemeiből próbáltam kiolvasni, vajon ő is megösmert-e engem. De nem nézett többé az arczomba. Zsebébe dugta a dohányt, aztán zsebébe dugta bal kezét, jobb kezével pedig a boglyába fogódzva beletekintett az erdő homályába. Mikor pedig megkérdeztem, hogy utnak indulunk-e nemsokára, olyan pillantást vetett rám, hogy elment

a kedvem a további kérdezősködéstől. Rültem az alacsony sövényre s remegve czigarettát sodortam. Igazán féltem. Ez a váratlan találkozás nyugtalanná tett. Hisz az életem ép nincs végkép veszélyeztetve, gondoltam, de ez az ember jól megöklözhet itt a sűrűben. Padelec mozdulatlanul ült. Egyszerre élesen füttyentett. A viszhang megnyujtotta a fütty hangját s úgy verte vissza. A fenyőlombok megrázkódtak.

Egy jelző fütty. Akaratlanul körülpillantottam. A sürü erdő árnya elboritott bennünket s a tavolban recsesenni hallám a száraz harasztot. A kutya rohant elő az erdőből. Ráugrott gazdája vállára s nyaldosta az arczát és fülét. Az erdőkerülő morgott az enyelgőre s megsimogatta a kutya szőrét. Padelec kerülte a tekintetemet. Szavaimra csak fejrázással válaszolt. Megkisértém beszélgetésbe vonni.

— Hát évről-évre igy éltek itt az erdőben egyedül? Nem féltek igy s nem esik nehezen igy ellenni feleség és gyerek nélkül?

— Ha isten velünk van, mindenütt jó helyt vagyunk — mormogta még mindig a homályba meresztve tekintetét.

Egy czigarettát nyujtottam neki át. Elfogadta és soká sodorta tenyerei közt,

— Egyszer én szíttam ilyeneket — morogta maga elé.

— Talán kitagadták kendet az örökségéből — kérdém bátran.

Megrázta a fejét s felém kancsalitott. Hiszen nagyon régen volt még, alig is ismerhetett rám. És én is változtam ennyi idő alatt. Őt egészen elváltoztotta a rengeteg. Ember ritkán került szeme elé, ő is kerülte az embereket, — én miattam. S ez az ember tudta, hogy én kergettem bele ebbe az életmódba s át is érezte, mikor megfenyegetett volt öklével. Most is bizonyára erre gondol, különben nem kerülne igy tekintetével

— Bizonyára elég jó módja van itt? — mondám én.

Tagadó kézmozdulatot tett. De mintha elmerült volna gondolataiba. A beszélgetés elakadt. Mind sötétebb lett. Még sem mertem felszólitani, hogy keljünk útra.

Komornak látszott ez az ember. Fejét mellére csüggesztette s ügyet sem vetett kutyája enyelgéseire.

Nos, uram, hátha mennénk — szólott hirtelen. A mint felemelkedett s kiegyenesedett, olyan volt mint egy mesebeli óriás. Az egyik kezében hatalmas görcsösbunkót tartott. En sem voltam fegyvertelen. Zsebem mélyén egy pisztoly rejlett. Fel akartam emelni utazótáskámat, de ő utána nyult s kezeivel megnyomogatta.

— Ruha és fehérnemü van csak benne. Nem nehéz. Mondottam izgatottan.

— Pénz nincs bennne?

Mielőtt válaszolhattam volna, már messze előrehaladt az erdőben. Csak nehezen birtam a nyomába jutni, mert az alácsüggő fenyőágak arczomat csapkodták. Padelec szemmel kisért, bár előttem járt. Valahányszor elmaradtam, megállott és visszaforditá fejét. A sötétség vagy izgult képzelődéseim mind fenyegetőbbnek tüntették fel előttem. Gyakorta nekirugott a kutyájának, ha előtte kószált.

— Adta kutyája, röstel a bozótba járni. Kényelmes utat szeretne! — szitkozódott összeszoritott fogakkal s bunkóját megforgatta felettem a levegőben megrezgetvén az ágakat.

— Átkozott kutyája, kutyateremtette! — ismételgeté egyre, bizonyára az állatra gondolván. Én azonban magamra vonatkoztattam.

De a kutya egyre hozzám simult. Padelec nagyokat köpdösött s bizalmatlanul nézett rám. Majd egyszerre megállott. Letette táskámat; zsebéből bőrzacskót vont elő s leemelte válláról a puskát s nézegette. Én pisztolyomhoz kaptam. Szememet rámeresztettem kisérőmre, lassan elővonván zsebemből fegyveremet.

— Vadra áhit ez a kutya — morogta s puskáját lövésre készen tartva neszelt, közbe-közbe rámsanditva.

— Nekem is van fegyverem — mondám pisztolyomat megmutatva.

Padelec vállat vonogatta.

— No, emberre nem veszedelmes; erre — szólott sunyin hunyoritva — mifelénk hál' istennek nincs rabló népség. Vadállatok akadnak. Tegye el játékszerét, lövök én kettőért is.

Tovább haladtunk.

Tegnap hajtó vadászat volt itt — mondá egyszerre. Három farkastanyát vertünk fel. Nyolcz toportyánt lelőttünk, de maradt még a familiájukból néhány. Fene állatok ezek a férgek! Isten mentsen tőlük, olyan veszett barmok. S hogy orditnak éjjel. Szinte remeg belé az ember lelke. Ez az eb is, hogy borzong tőlük.

A kutya bordái közé vágott. Az állat megcsóválta farkát s odasimult gazdájához.

Az erdőmélyből vékony, kurta ugatáshangok ütötték meg fülünket. A hangok mind utálatosabbakká, fenyegetőbbekké váltak az éjjeli csendben. Közelebb szorultam kisérőmhöz s mikor a hangok egészen közelről hangzottak, öntudatlanul bunkója után nyultam. Padelec a bozót felé mutatott s fogait összevicsoritotta.

— Ördögadta, hogy ordítnak.

Fatörzshöz támaszkodtunk. A sűrűben roppantak az ágak. Mintha szemeket láttam volna villogni a sötétben. S szürke árnyak suhantak el előttem. Padelec lihegett mellettem. Az orditás elhallgatott.

— Hová mehettek a fenevadak — suttogá. Nyomoruság igy kutya nélkül. Mert ennek a dögnek nem vehetem hasznát. Egészen leszokott az ugatásról.

Tovább haladtunk. En is kissé felvidultam.

— Mért nem szerez be jobb állatot.

— Sajnálom ezt az állatot. A fiatalok kimarnák. Esztendők óta szolgál már nekem. Sokat fáradt velem együtt, mig bele szoktunk ebbe az életmódba. Hadd éljen hát nyugodtan, mig ki nem adja a páráját. Ugy sincs valami jó dolga mellettem. Eledelt biz keveset kap. De van jó vaczka s verést csak akkor kap, ha megérdemli. Jó ez az élet neki, volt már rosszabb soron is. Hadd legyen hát mellettem.

S megsimogatta a kutyát s köpött, mintha valami keserü emléktől akarna szabadulni.

Az erdő sűrűje oszladozni kezdett. Homokos simitvány terült el a fák előtt. Távolból folyó csillámlott elő. Az erdő fölött sárgán fénylett a hold. Eljutottunk a homokos folyó partra. Sekély volt a folyó s egy homokzátony vonult át a tulsó partra.

Padelec elől ment a folyamban. Utána én, nyomomban a kutya. A folyó hullámai vigan csapdosták csizmáinkat.

Mikor elértük a tulsó partot, Padelec a földretette táskámat s néhány lépést tett hátra. Ott állott előttem lesütött szemekkel, alácsüggesztett karokkal. Mikor észrevette, hogy pénzt kotrok elő zsebemből, levette a süvegét s zavartan nyomogatta a kezében.

— Nem igen törődöm a fizetséggel — mondá fojtott hangon. Pénzre nem igen van itt szükségem. Hanem egy más kegyre kérném az urat . . .

Elhallgatott s görcsösen szorongatta a sapkáját, majd jobbra, majd balra sanditván.

— Arra kérném az urat — ismétlé suttogó hangon zavarodottan — ha tán az úr . . . nem szólna rólam senkinek Padelnenek hivnak itt . . . becsületes embernek tartanak . . . Mindhalálig az is akarok maradni igy . . . egyedül az erdőben . . . Nyugodt az életem, kenyerem is van . . . Kegyelmezzen meg az úr nékem . . . ne szóljon rólam semmit a városban . . . mintha igazán nem is ismerne . . . Padelec . . . csak Padelec legyek . . . Minek hánytorgassuk az elavult dolgokat . . .

Rám nézett s várta feleletemet. Ha kérés helyett bedobott volna engem a folyóba, kevésbbé lepődtem volna meg. Kezemet nyujtottam neki s megráztam jobbját.

Nyugodt léptekkel vonult visszafelé. A parton állva utánanéztem. A hold az ég tetején fénylett s ezüst fénynyel öntötte el a homokot. A tulsó part távlatán már két egyre kicsinyedő pont látszott. Lassanként elvesztettem halálos ellenségemet szemem elől. Eltünt kutyájával együtt az erdőben... Csak ne bántsák meg valahogy a farkasok.

Sajnáltam volna a *gazembert.*

Vége.

GONDOLATOK.

A mai világ csak sajtóhibákkal bővitett kiadása a réginek.

Waiblinger.

A világ egy laterna magika: benn lámpa a ragyogó nap; mi pedig az alakok és képek vagyunk, kik a lámpa előtt egy pillanat alatt elsuhannak.

Omar Kajim.

Mikor megszülettem, sirtam, de nem tudtam miért. Az idő megtanitott rá.

Adison.

Az élet is csak olyan teher, melyet mentől tovább viszünk, annál nehezebben birjuk el.

Stelzhammer.

Az élet általkinlódás a másvilágra.

Miksa, mexikói császár.

A jelen egy csodakorsó; fogy, de nem fogy el soha.

Vajda János.

Adjatok a népnek panem; elengedi már a circences.

Lassalle.

A filozófia az okost okosabbá, a bolondot bolondabbá teszi.

Juan Valera.

Az élet csak eszköz az akarat megvalósitására.

Echegaray.

Az idő egy nagy orsó, forog, de nem halad tova.

Vajda János.

Az igazán szerencsés, ki nem szorul a szerencsére.

Lukács Móricz.

Halhatlan az, a mi soha nem élt.

Vajda János.

JUANA.

IRTA: CARLOS FRONTAURA.

Spanyol eredetiből forditotta **Szalai Emil.**

— No, no, no. Azért nem kell mindjárt igy megharagudnia. En igen jó ember vagyok. Ha jobban megismer, tudom, megszeret. No, lépjen szépecskén be ezen az ajtón, sennorita, itt benn van maestro Roveda.

— Jó napot direktor úr!

— Próbálnók ki, mesterkém ennek a kisasszonykának a hangját.

— (Ördögadta, milyen gusztusos teremtés!) Üljön ide mellém szép kisasszony. Lássuk csak, hogy cseng a hangocskája, lelkem. Ne remegjen kicsikém. Legyen bátor, vig . . . Mit akar énekelni!

— En . . . Nem tudom . . .

— Tudja ezt?

Szegény leány!
Ki lánya vagy te szép lány!

— Tudom. Ez a románcz a *Ne játsz a tüzzel* czimü operából.

— Igen, igen. Nos, halljuk . . . Pompás. Igy. Jól van. Bravo! Igen csinos hangocska, igen csinos. Pompás! Kitünő! Ha Sanchez kisasszony hallani fogja kegyedet, lelkecském, sárga lesz a haragtól és az irigységtől. Nem igen hagyjuk kegyedet a karban . . .

— Öt pesetát adunk, ugy-e mesterkém!

— Bizony! A makszimumot. Öt pesetát.

— Helyes! Sennorita, ön a mienk! De azt előre megmondom, galambom, hogy, azokban a darabokban, a melyeket mi adunk, nem igen szoktak sirni, hanem ép ellenkezőleg. Tréfás, vig, mulatságos, pajzán valamennyi. Sokat kell izegni-mozogni, ugrálni, szökdécselni, jobbra-balra, előre-hátra. S folyton mosoly üljön az ajkon, tudja, lelkem, olyan enyelgő, hivogató, kedves mosoly. Kegyedről messziről le lehet olvasni, hogy kissé szégyenlős és épen nem jó kedvű. Nos, erről le kell tennie, mert ez nem való a mi szinpadunkra. Különben majd megmondom Perolesnek, ez a mi legjobb irónk, hogy irjon galambomnak egy kis szerepet. Valami nadrágos szerepet . . . Diák, kadét, apród vagy más efféle, Olyan takaros leszel édesem abban a feszes férfi ruhában, hogy csak na . . . édesem.

— Uram, kérem . . . kérem ne lenne tán hozzám ennyire bizalmas. Hiszem, hogy van önöknek szivük, hogy megkönyörüljenek egy oly szerencsétlen leányon, mint én vagyok s van felfogásuk, hogy különbséget tegyenek azok a bizonyos nők, s a magamféle rossz sorsba jutottak közt. Azért jöttem én csak ide, mert van két szegény teremtés a világon, a kiknek egyedüli támaszuk én vagyok. Az édesanyám és az én drága testvérem . . . Meg akarom keresni azt az öt pesetát, a melylyel megkináltak, de csak tisztességes módon akarom megkeresni.

— Sennorita, senki se kételkedhetett még soha a mi lovagiasságunkban. Itt úgy ellehet, akár egy kolostorban s ha valami ellenére van, csak szóljon nekem, majd én utána látok, hogy minden a kedvére legyen . . . Hagyja meg szépecskén a titkárságban a lakása czimét, a nevét, . . . Juana . . . s a másik neve.

— Hivjanak csak Juanának.

— Tehát Juana s tegyük hozzá, minden Juanák közt a legszebb.

— Lakom a . . .

— Holnap pedig jőjjön el szépecskén a próbára. Tizenkét órakor. A *kertészlegény* próbája lesz. A karnak egész uj kosztümöket készittettem Párisban ez előadásra.

— Alázatos szolgája!

— Pá, Juanita. Pá! Tudja a járást . . . No, sebaj, majd elkisérem.

— Én is.

— Tudja, Juanita, ha pénzre lesz szüksége, ne átaljon hozzám fordulni. Előlegezek én akár tizenöt napra is.

— Igen szépen köszönöm. Ha nem lenne rá szükségem, nem adtam volna magamat erre a lépésre. De egyelőre köszönöm szives ajánlatát. Nem is akarnám s nem is kivánnám ily hamar igénybe venni. . .

— No, jó, édesem. Majd ha szüksége lesz rá! A viszontlátásra donna Juanita. Holnap! Pá, pá!

No mesterkém?

— Boccato di cardinali. De micsoda erényesség? barátom.

— Hagyd el, láttam már én ily erényes perszonákat itt a szinházban. De annál hamarább . . . Bah!

— Hehe! Lehet!

III.

A *Kertészlegény* első előadása . . . A szerzők — két szegény ördög — a képzelhető legképtelenebb s legavultabb tárgyat választották. Mitológiai istennők és istenek jelképezték légyen a napi politika embereit, a társaság ismertebb alakjait, a közélet szereplőit. Filozofiko-liriko-tragiko-mitologiko-fantastiko-modern szinműnek titulálták a műfajt az istenadták. Valóságos megtévelyedése volt ez a munka az irodalmi szellemnek. Csak a kiforgatott-közizlés okolhatta meg a lehetetlen darabnak szinrehozatalát. Pedig a sajtó nagy reményeket fűzött az ujdonsághoz. Ugy hirlett a kuplék valóságos remekei a sikamlósságnak. S Clementina igazi bájjal énekelt. A főpróba után itélve, mozdulatai, szökdécselései el fogja bolonditani egész Madrid fiatalságát. S a kar is bizonyára fényes tetszést fog aratni énekével s lenge tánczával. A szövegben számos kézzelfogható politikai czélzatot lehet felismerni: a zene pedig valósággal elragadta a szinház belső embereit. Kulisszatologatók, masiniszták, zártszéknyitogatók, szerepmásolók, fodrászok, szabók, lámpagyujtók a főpróba után, szerte dúdolták a melódiákat, annyira fülbemászók voltak a *Kertészlegény* dalai.

Juanität legyőzhetlen ellenszenv fogta el mind e festett világ iránt s érezte, hogy mennél jobban közeledik fellépésének órája, annál kevésbbé birja leküzdeni érzelmét. A kardalok szövege olyan kikapós, olyan szemérmetlen volt, hogy küzdelmébe került, valahányszor kiejtette ajkán az arczpiritó szavakat. De visszalépni késő is volt s nem is akart. Még ezt az áldozatot is meg kelle hoznia. Anyjának s testvérének nem volna mit enniök, ha meg nem keresi az öt pesetát. Azt a tolószéket kellene eladniok, melyben beteg édesanyja pihen, vagy azt a varrógépet, melyen eddig igy-ugy kereste a kenyeret, ha itt a szinháznál nem szerezne nehány pesetát. Egy órával az előadás kezdete előtt megcsókolta beteg édesanyját s szerető, nyomoru testvérét s halványan hagyta el a lakást. Remegve, mintha valami roszban járna, ment a szinház felé, körülpillantva gyakorta az utczán, vajon nem látja-e meg valami régi ismerősük.

Öt-hat kardalosleány öltözött vele egy teremben. Vigak voltak valamennyien, nevetgéltek, tréfálóztak. Valamennyien jártasak voltak már a szinpad titkaiban s tudták, mint kell a női karnak *legtöbb hatással* működnie.

Juana nehéz szivvel hallgatta társnőinek *naturalista* beszédeit, de azért szerénységével, alázatosságával mindnyájuk jó akaratát meg akarta a maga részére nyerni, hogy tanulhasson valamit tőlük, az immár jártasoktól. A szegény Juana valóságos disztónus volt a vigságnak ebben a tarka egyvelegében. Közel volt gyakorta a siráshoz, midőn a pajzán lányok nagy hangosan, nagyvigan eltereferélték kalandjaikat, udvarlóik tréfáit s más efféléket; de a szegény leány nem akarta megzavarni a mulatságot zokogásával s inkább elfojtotta könyeit s mosolyogni is próbált.

Mikor Juana belépett az öltözőbe, a többi lányok már elkészültek a toalettel. Toalettel? Az az hogy legkevesebb volt rajtuk, a mit toalettnek lehetne nevezni. S a leányok örültek ennek a toalettelen toalettnek, birálgatták egymásnak a lábikráját; a kövérebbeket nevették a soványakat csúfolták, különben pedig valamennyien takarosak voltak. A *kertészlegény* sokat fog köszönhetni ennek a hölgygárdának s a toaletjének. Az ilyen mosolygós hadseregnek meg kell nyernie az ütközetet.

Juana borzadt a gondolattól, hogy neki is igy kell öltöznie. Öltöznie? Inkább vetkeznie! Egy pillanatra elfogta a gondolat, hogy tán jobb volna menekülni erről a szörnyű helyről, mely több áldozatot követel, semmint ő képes reá. De hát mi lesz paralitikus édes anyjából s nyomorú testvéréből, ha most nem birja legyőzni szeméremérzetét, melyet aggodalmában hiuságnak hitt. Ráerőszakolta magára a gondolatot, hogy érzelme nem egyéb hiuságnál . . .

— Hallja, édesem, mért nem öltözködik még, — kérdé egy kardaloslány. Pedig nézze csak, milyen szép uj ruhákat kaptunk. Milyen jó szellős! — s egy könnyed piruettel sarkon fordult, hogy megmutassa, milyen jól festenek az uj párisi kosztümök.

— Siessen, siessen, lelkem, már csengettek — sürgette egy másik leány.

Bocsánatot kérek, de én — dadogá Juana — még sose öltözködtem ilyen . . .

— Áh! vagy úgy! Magácska uj még itt a karban! No majd segitjük az öltözködésnél . . . Lányok! Ez a lány még nem tud öltözködni. Tanitsuk meg!

Levették róla kopott bársonymantilláját, lehúzták foltos selyemszoknyáját.

— Jesszusom! hogy didereg magácska.

— Szegény, hogy szégyelli magát.

— Hiszen maga valóságos szent!

— Úgy látszik igen jó, igen becsületes lány; csak a nyomor vitte rá. Haj! — suttogá egyik ékszerekben ragyogó beesett szemü kardaloslány a szomszédnőjéhez.

Juana pedig ott állott könyezve, félig vetkezetten a leányok között s zavartan tekintett körül a jó szivű, szánakozó táronők között.

— Köszönöm, köszönöm — rebegé zokogva — maguk igen, igen jók hozzám. Megvigasztal a szánakozásuk. Mert én nagyon boldogtalan vagyok.

— Szegény!

— Milyen jó lélek!

— No, ne essék kétségbe.

— Milyen szép!

— Lássa, édesem, én is szenvedtem

BALESET A TURFON.

sokat — mondá az ékszerektől ragyogó leány. Talán még többet is, mint magácska... Elhagyott a kit szerettem . . . A gyermekem miatt jöttem ide . . . Mit nem tettem volna meg gyermekemért! De a jóisten magához vette, oh! az én drága fiacskámat . . . Meghalt . . . S én itt maradtam ebben a festett világban . . . No, lássa, vannak még . . . Csengetnek. Siessünk, siessünk!

S valamennyien neki láttak Juana felöltöztetéséhez. Juana pedig mozdulatlanul állott s engedte, hogy öltöztessék.

— Magácska a legszebb mindannyiunk között.

— No, de ne sirjon már!

— El kell itt felejtenie minden egyebet...

— Még mindannyiunkat megrikat . . .

— No szép lesz, ha valamennyien pityeregve megyünk ki a közönség elé.

Juana gyönyörü volt tarka kosztümjében. Szemérmes megjelenése elragadó ellentéte volt társnői könnyedségének.

Eljött a kritikus pillanat. A kar jelenése következett.

Folyt. köv.

SZEZON.

— A lóversenyek. —

Nem sok szerencsénk van a mi nemzeti ünnepeinkkel. Két napot lehet ilyennek elkeresztelni: márczius idusát s szt. István napját. A márcziusi napokon jobbára még hives szelek fujdogálnak s a lelkesedésnek tüzében két hétre való náthát kap a buzgó hazafi. Ha szónokol, még alaposan be is reked fölibe. Ha pedig derüs az idő, akkor is csak olyan áprilisi az a derülés a siró-nevető szemű király mondáját allegorizálván.

A mikor pedig a pogány Vajk szentté avatását jubiláljuk, a kánikula legislegközepén vagyunk. Igy hát ebben az ünnepségben sincs sok köszönet. Fővárosi ember menekül is előle; csak a szipliczisszimus vidéki atyafi tartja elmulaszthatlan és lelkiismeretbe vágó kötelességének erre a nagy napra fölkeresni azt a nagy várost, melyben a szent Jobbot őrzik az alabárdosok. Nevette is a székes főváros benszülöttje a jámborokat, kik fáradságot, forróságot nem átalva követték el évről-évre ezt az izzadságos felrándulást.

De valami furfangos ember kifogott a nevető fővárosin és megfogta a saját kelepczéjében. Néhány esztendő előtt történt. Egy napon a székes főváros falain megjelentek a hatalmas vörös plakátok s hirdették a lóversenyeket szent István napja tájára.

Kivert az izzadság a sport emberein, mikor meglátták.

Hogyan? Hát összegyülünk ott a fátlan térségen a déli nap forróságában a kánikulában? Soha! S a kárhoztatások ellenére is szépecskén kibandukoltak a napos Kerepesi-úton a pályatérre. Szidták, a ki kitalálta ezt az ujitást, de megadták magukat. S azóta minden esztendőben ujfent megadják magukat. Igy lettek a szt. István napjainak rabjai a vidéki atyafiak mellet a székes fővárosiak is. Hát még mikor ép ezekre a napokra gründolták meg a hatvanezer koronás szent István-dijat is. Ez meg valóságos istencsapás lett a kis izzadságtól félő sportszmeneknek. Mert ezt a versenyt csak nem lehet elmulasztani, lévén ez a *legértékesebb* magyar verseny.

Ime, igy lett népszerü minálunk a kánikula s igy szegődött a fővárosi nagyúr a vidéki jámborok bajtársává. Együtt nyüvik most Pest városát, együtt szidják a nagy meleget, a poros levegőt s a ragadós flasztert és még más egyéb székesfővárosi speczialitást.

Még pedig nyüvik különböző lelkiállapotban. A vidéki álmélkodva bámulván a rengeteg házakat s a lovatlan, masinátlan s mégis járó kocsikat.

A székes fővárosi ellenben izgatottan, aggódva pénzestárczáját szorongatva a szive táján. Hogyne szorongatná? Hiszen még dagadt (már a kinek!). Elmulik a hét s lelapul (már a kié eredetileg nem volt lapos!) Meglapitja pedig a szent István-dij és még más egyéb nyári futamok.

Lóverseny! ki tudná megirni a te pszihológiádat? Sportembernek mennyei élvezet vagy; filiszternek csak nevetséges játék, a melynél többre becsüli a hippodrom dresszirozott paripáinak ágaskodásait. A te pszihológiád százezrek lelkének tüköre. Szegénynek-gazdagnak, nagyúrnak-szolgának, miniszternek-vigécznek örömét-búját egyként magadba foglalod. Te vagy csak az igazi demokrata szellem! Egyesitesz boldogot-boldogtalant, akár a halál vagy a bűn. Egy-egy Lustkandlnak balul sikerült startja egyként búra hangolja a három piczuláért belépettet, vagy a gombján tizforintos kerek belépőjegyet hordozót. Nem ismersz te privilégiumot csak egyet, a gazemberek privilégiumát. A gazember, ki homokot hány ezrek szemébe, az nyerhet csak kiváltságot nálad, de ellenedre. Példa akadt erre harmadesztendő előtt. De becsületes ember, ha még olyan hatalmas úr is, megalázkodik előtted s diadalban vagy bukásban parolázik a csiribiri holmi emberrel. Furcsa portéka is ez a lóverseny vagy a mi manap egyenlő vele — a totalizatőr. Nem hinném, hogy akad emberfia, a ki igaz lélekkel elmondhatta, hogy nyert rajta. Lehet, hogy ideig-óráig szorongatott a markában nyert pénzt, de mi hamar megnyitotta a markát s a másember pénze visszszauszott esetleg a gazdájához. Veszteni azonban mindenki vesztett állhatatosan. Sokan pedig a pénzükkel együtt elvesztik a fejüket is. Mert a veszteség gyakorta főbenjáró. Megesik, hogy a vesztett pénz idegen pénz volt; megesik, hogy a veszteség az utolsó veszteni való volt. Ilyenkor a lóversenynek amugy is kaleidoszkopszerüen forgandó pszihológiája a megháborodott emberekével komplikálódik.

A versenynapok után való hetek statisztikáját vizsgálni kétségkivül nem volna érdektelen. Az öngyilkosságok rovata rendesen gyarapodást mutatna. De az ily hazardjáték okozta tragédiák jobbára titokban maradnak.

A tékozló fiú regéjének ismétlődése a családok belső körében játszódik le.

Hip, hip! Hurrah! Éljen Dornröschen! Abczug Clifford, abczug Kozma! Abczug te is, kit a magyar nemzet egyik rosz barátjának nevére kereszteltek el, Lustkandl! Még csak helyet sem kaptatok ti, kikre még kétszeres pénzt se kináltak a Millerek s Silbererek. A csipkerózsika tüskéje benneteket megvérzett és a gazdáitok orra vére folyt belé. Nagyot buktatok ezalatt a nehány percz alatt, mig a verseny lefolyt. Az imént még ünnepelt favoritok voltatok, kinek minden léptét ezrek kisérték figyelemmel, most már pokolra átkozott bestiáknak tartattok, kik letörvén, se keltetek közfigyelmet.

Csak Dornröschen éljen!

No, de vigasztalódjatok póruljárt paripák. Állhatatlan a világ sorja. Ma nékem, holnap néked! Különben pedig a remény édesebb a valónál. Nektek tehát édesebb e sárvilági lét, mert még remélhettek. Lesz még széna, lágy alom!

Pepito.

A GALAMB.

REGÉNY. 9

Irta: Márkus Miksa.

— Szegény bolond! Jó lesz vigyázni rá, hogy valami bajt ne csináljon.

Tiz óra felé előállott a szán. Szomoru, keserves bucsuzás volt ez.

Miklós bement Katiczához és megcsókolta a szegény leányt, a ki bámulva nézett reá.

— Elutazom, de nemsokára visszajövök, mondá Miklós.

— Még ma.

— Igen, még ma édesem.

— Siess, mert várom már őt is.

Miklós lehajtotta a fejét. Nem akarta, hogy a leány lássa az arczát.

— Jól viseld magad Katiczám. Isten veled.

A leány nevetett.

— Oh én jó vagyok. A ruhámat is megcsinálom addig.

Még Kádárné is felvette a bundáját és kiment a kastély elé.

Miklós már a szánban ült, de mégegyszer kiugrott és megölelte atyját, anyját.

Aztán elindult a két jó paripa.

Minő szürke, minő szomoru ez a vidék. A hideg szél megrázza a száraz fagákat és havat szór az utas fejére. Miklósnak úgy tetszik, mintha egy sötét leplekkel beaggatott óriási teremben utaznék. Mintha nem is a szabadban volna.

A tüdejét, mellét fojtogatják azok a piszkos felhők, a kopár, sivár tájék.

A vasuti kocsiban aztán volt ideje gondolkozni a fölött, mit látott otthon.

A mikor legutóbb elhagyta a szülei házat, két jókedvü, vidám öreg ember és egy fiatal, aranyos kedvü, szivü leányt hagyott ott.

Olyan volt az a kopott kúria, mint egy tündérkastély.

És most? . . .

A kupé ablakjára jégvirágok rakódtak. Tarka, czifra rajzok, a melyekben a szem mindazt feltalálhatja, a mit csak kiván.

Miklós odahajolt és rálehelt az üvegre. Hogy pusztult, olvadt, tünt el a szép kép. Egy lehelettől?

Pedig csak ember, a ki lehel és egy pillanat alatt elpusztitja a természet művét.

Bolondos gondolatok szállották meg. Hát ugyan miért is szomorkodik azon, a mi a háta mögött maradt.

Volt. Nincs.

Most megy föl Bécsbe, uj emberek közé, a kik vigak, gondtalanok, miért ne legyen ő is vig és gondtalan.

Jól van, megtörtént.

Hát segit-e rajta, ha ő is megkeseriti életét.

Azt az életet, a mely oly rövid.

Ötven év mulva ki tud Kádár Katiczáról, Kádár Miklósról?

Zakár Péter neve legföljebb valami régi Armee-Schematizmusban lesz meg s valamennyien ott lesznek jó mélyen a föld alatt, hogy meg ne ártsanak az utódok egészségének.

Nem érdemes haragudni, nem érdemes küzdeni.

Az az okos, a ki le tudja rázni a gondokat, a ki szivéből ki tudja tépni az érzelmeket és csak arra törekszik, hogy élvezzen, élvezzen minél többet.

Hiába védekezett e gondolatok ellen. Befurakodtak agyába, forróvá tették fejét és nem akarták elhagyni.

És ebben a rettentő izgatottságban, úgy vette észre, mintha a rideg kupé egyszerre csodálatosan megváltoznék.

A nélkül, hogy gondolt volna erre a képre, hirtelen ott volt a szeme előtt.

Mintha laterna magikával vetették volna a kocsi falára.

Látta, a nélkül, hogy akarta volna.

Egy csöndes falusi temető. Három sir egymás mellett.

És az a bolondos sziv, a melyről a poéták oly szép verseket tudnak irni, oly nagyon tud fájni.

Boldog ember, a ki ezt még nem érezte.

Elzsibbad belé minden tagunk, elfúl a lélegzetünk, megremeg a száj, megfeszülnek az erek, mig végre, rezgve megjelenik a két égő szemben a megváltó köny.

Szerencsére nem volt senki a kupéban. Miklós leborulhatott a vörös bársonyos padra és sirhatott kedve szerint.

Megkönnyebbülten sóhajtott aztán. A gonosz gondolatok egyszerre eltüntek, szabadabban lélegzett s tudott gondolkozni is.

Budapesten meg sem állott. Csak éppen megvárta a bécsi vonatot künn a pályaudvarban és utazott tovább Bécsbe.

Kahánék nagy örömriadallal fogadták. Csakhogy megérkezett. Ugy-e nem olyan nagy a baj otthon?

Miklós azt felelte:

— Nem.

Minek siránkozzanak ezek is. Lehet, hogy őszintén sajnálják, de mi közük hozzá? Szép téli nap volt.

Miklós lement az utczára. Félóráig kóborolt már, a mikor hirtelen megállott egy üzlet előtt.

A «Világbazár» volt.

Nini! Krisztina!

Szégyelte, hogy igy el tudta felejteni azt a derék leányt.

Bement az üzletbe és a pénztáros-kisasszonyt megkérdezte:

— Itt van Daubek kisasszony.

— A kisasszony már négy napja nem jár az üzletbe. Nagyon rosszul van az öcscse.

Miklós szépen megköszönte a szives felvilágositást és ujra nekiindult a városnak.

Tessék. Itt is baj van. Hát vannak még boldog emberek a világon.

Hát keressük fel Daubek Krisztinát.

IV.

A kicsiny szobában csönd volt. Gyuricza aludt, Krisztina ott ült az ágya mellett.

A mikor a Gyuricza rosszul lett, a leány rögtön bejelentette az üzletben, hogy nem járhat be.

A főnöke, a ki nagyon szerette a derék leányt, azt mondta neki:

— Elsejéig megkapja a fizetését kisasszony, de mi lesz azután, mert a helyét be kell töltenem.

Krisztina azt mondta, hogy majd a jó isten megsegiti.

Krausz Jakab úr erre nagyon megcsóválta a fejét.

— Kedves kisasszony, igaza van, a jó isten megsegit mindenkit. De tudja olyan sokan veszik igénybe, hogy sort kell tartania és nem mindenki győzi kivárni, mig rákerül a sor. Hanem mondok én magának mást. Tudja, az nekem nagyon tetszik, ha valaki szereti a családját. Az már az én véremben van, hogy én ezt szeretem. Hát a sógoromnak van egy nagy fehérnemü üzlete. Majd én oda beajánlom magát és azt a munkát otthon is elvégezheti. Vigyázhat az öcscsére és dolgozhat.

Krisztina könyezve köszönte meg a jó ember gondoskodását.

Krausz Jakab tiltakozott a köszönet ellen és azt mondta:

— Ha a doktor valami jó bort rendelne a kis fiúnak, csak küldjön el hozzám. Tudja a másik sógorom az borkereskedő. Kapok attól olyan bort, hogy királyok se isznak olyat, ha egészségesek. Csak ne köszönje kérem. Tudja nekem is van egy kis beteg fiacskám. Olvashatja az ujságokban, hogy mi semmit sem csinálunk haszon nélkül. Hátha én arra spekulálok, hogy a jó isten átugrik egy csomó embert és a fiacskámon fog hamarabb segiteni.

Sokat nem keresett Krisztina a munkájával, de hiszen szerényen éltek. A szegény leány alig evett valamit, csak Gyuriczának legyen meg mindene. És azok az orvosságok oly drágák. Gyógyszerész sógora pedig nem volt a derék Krausz úrnak.

Gyuricza megmozdult. Krisztina az asztalra dobta az inget s odahajolt a fiú fölé, a ki lassan kinyitotta szemeit.

— Hogy vagy Gyuriczám?

— Olyan jól aludtam. És olyan szépet álmodtam.

— Ne beszélj drágám, tudod a doktor úr megtiltotta, hogy megerőltesd magadat.

— Nem is akarok én sokat beszélni, de azt már elmondom, hogy kiről álmodtam.

— Ugyan kiről?

— Hát a Miklós úrról. Itt ült az ágyam mellett és én oly boldog voltam, mert jó ember.

— Csak maradj csendesen drágám. Olvassak valamit? Egy szép mesét?

— Ne, ne olvass. Mond csak Krisztina, miért nem jött el többé a Miklós úr?

— Hazautazott lelkem a szüleihez.

— De visszajön, ugy-e. Oh én biztosan tudom.

— Jól van, jól. De most már igazán eleget beszéltél. Feküdj szép csendesen. Én meggyujtom a lámpát, sürgős munkám van még. Azt el kell végezni.

Örült, hogy valami kifogása akadt. Ha az a kis fiú tudta volna, mennyire megkinozta a nénjét.

Folyt. köv.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(A nemzeti szinház programmja. — Egy konstatált tény. — A másik két téli szinház. — Két premiér.

A nemzeti szinház művezetősége (más kép sehogyse birjuk elkeresztelni ama provizóriumot) pontosan beváltván igéretét, kiadta a szezóntervezetet. Ezt kell most ismertetnünk s róla néhány szót szólanunk. Tulajdonképen nem is volna szabad kritizálni az idei programmot. Mert a kritika nemcsak a tényeknek, hanem a személyeknek is szól.

Ámde ki az a személy.

Tudjuk jól, hogy jobbára a buzgó Festetich gróf fáradozott a tervezet összeállitásán.

De azt is tudjuk, hogy a viszonyok folytán eszméinek, törekvéseinek nem adhatott kellő megnyilatkozást, hogy az esetleg kinevezendőnek (vagy kinevezendőknek) ne derogáljon. Sőt ha — miről igen beavatott körök rebesgetnek — ő is az in spe direktorok közé tartozott volna, még ak-

kor is e programm összeállításánál az ő egyéni czéljainak háttérbe kelle szorulniok, mert a spes még semmi esetre se factum.

A provizórium tervezetét tehát csak provizóriusnak kell vennünk abban a jó reménységben, hogy az elvégre mégis csak kinevezendő (plurale tantum?) ujításaival frissíttetik föl.

Mert bizony frissítésre, ujításra rászorul e programm. Persze nem az eredeti ujdonságok tekintetében; mivelhogy eredeti ujdonságokat nem a szinház vezetősége termel, hanem a t. cz. drámairók. E szerint tehát egyelőre be kell érnünk a következőkkel:

Váradi Antal: Charitas; *ifj. Szász Károly*: Katolnai úr házasodik; *Buday Béla* verses vigjátéka: A király; *Bartók Lajos*: Az örvény; *Gabányi*: Kisvárosi nagyságok. Kilátásba helyeztettek a bírálat alatt lévők közül: *Somló Sándor*: Fra Girolamo; *Abonyi Árpád*: Zách-család. Az igértek közül: *Karczag*: A férj és *Herczegh Ferencz*: egy még megiratlan, czimtelen munka.

Ez a tutti quanti!

Mit mondjunk róluk! Bizony nem bőséges aratás!

De ha nincs több!

Nagyszámu eredeti művek ujból való betanulását és feleleventését igéri a tervezet.

Ámde *IV. László, Mukányi, Endre és Johanna, Kendi Margit, Kapivár, Királynék harcza* különben is többé-kevésbbé állandó darabjai voltak a repertoárnak. Hogy egyik vagy másik szerep uj kézbe jutott, az még nem ok uj betanulásnak keresztelni el az előadást.

Ám *Spartacus*-nak, *A méhek*-nek, *A házasulók*-nak, *A jó hazafiak*-nak, *Az égben*-nek, *A becsületszó*-nak előadásait készséggel fogadjuk el repriznek és szivesen látjuk.

Mind e munkák hiánya érezhető volt az eredeti műsoron s mind e művek megérdemlik, hogy ne pusztuljanak el a lomtár porában.

De ezeken kivül egyik-másik drámánk feleleventését is szivesen láttuk volna. Neátallották volna betanulni az alkalomszerü Dobsa-darabot, a *szt. István királyt*, mely bővelkedik költői megkapó részletekben. Szigligeti százhusz műve közül is legalább egyet bemutathatnának ujból a télen: *Valeriát*, mely Jászai egyik legkitünőbb szerepe, vagy a *Fény árnyait*, mely Szigligeti kevés társadalmi szinművei közé tartozik s elég hatásos eleven munka. Sőt kisérletet mernék tenni a hatvanas évek némely irójának munkájával már csak azért is, hogy megkiséreljék, mint fogadja a közönség a két évtized előtt ünnepelt komédiákat: Kövér, Csató stb. műveit.

Az idegenből importált ujdonságokról többet kell hogy mondjunk.

A következők vannak a tervezetben: Pailleron: Cabotins; Echegaray: Bernardo Montilla (?); Daudet: La lutte pour vie (Küzdelem a létért); Catulle Mendés: La femme de Tabarin; Germain: A család.

Ez is sovány aratás!

De erről már nem mondhatjuk el, mint az eredetiről, hogy: de ha nincs több? Bizony van több is; csak körül kell kissé tekinteni és nézni és látni. Mily gazdag Olaszország drámairodalma!

Egy Vergáról, egy Marco Pragaról tudomást se vesz a nemzeti szinházunk? Gerolamo Rovettáról s a többi ünnepelt olasz dramatikusokról.

Németország, Norvégia, Anglia, Oroszország, merőben terra incognita?

Csak akadt mind e virágzó irodalmi államokban az utóbbi évek alatt egy-egy dráma, za melyik megérdemelné az importáltatást legalább is ugy, mint Germain Ohnet-iskolájából kikerült Familleje.

De legyen a nemzeti szinház konzervativ és ne vadászsza az ujabb irodalmi velleitásoknak megnyilatkozásait. Ám miért nem tértek meg az idén is a drámai művészet ősforrásához: a görög drámairodalomhoz.

Hiszen Euripideszt még nem ismertették a nemzeti szinház deszkáiról, pedig ez az iró talán a leghatásosabb a mai szinpadon valamennyi görög klasszikus közül.

És Szofoklesz már annyira elnyűtt mi nálunk, hogy nem akad munkái közt bemutatásra méltó?

Pedig az eddigi siker lelkesithetné a szinház vezetőségét.

Csak lássanak utána s ki tudja, nem halásznak-e ki ez ó világból egy uj Elektrát.

De szinte kinálkozik az első görög klaszszikus autor, *Eiszkhilosz*.

Immár meg van a magyar forditása az *Oresztesz trilógiának*. Gyakorlott kéz és elme igen könnyen szinszerüsithetné e háromegy tragédiát s szinpadrahozásával igazán magasztos munkát végezhetnének. Kiváltkép ez utolsót figyelmébe ajánljuk az illetékeseknek.

Nagy jelentőségü tény volna a magyar szinpad történetében az Oreszteia szinrehozatala s méltó ambiciója lehet egy kulturális intézet vezetőjének.

Az idegen eredetü munkák reprize az idén ugy látszik csekély jelentőségü lesz. *Denise, Fromont és Risler, Csőd, Zalameai biró, Tartuffe, Misantrop, Serge Panin, Julius Caesar, III. Rikárd, Lear király, Makranczos hölgy, Sok hühó semmiért* amugy is állandó repertoárdarabok s nem mehetnek feleleventésszámba, ha egyik-másik szerep uj kézbe jut is. A mi pedig a többit illeti, mint: *Rantzauk, Egy pohár viz, Arczátlanok, Giboyer fia, Ferreol, Coriolanus, Makranczos hölgy, Fösvény, A sfinksz*, ezeket beleilleszteni a repertoár keretébe inkább kötelesség, mint törekvés. A Shakspere «*Ahogy tetszik*»-jének előadását nem csak tervbe venni, de meg is cselekedni kell.

A hosszú programmtervezetet igy ki is meritettük. Bizunk abban, hogy hiányai — melyeket a már fentebb vázolt viszonyok hoztak magukkal, a provizórius vezetőség legnagyobb buzgóságának ellenére is — pótoltatni fognak. Csak valahogy a mult évek tapasztalását ne kelljen az idén is megujitnunk. Az utóbbi esztendőkben töméntelen sokat igértek, de felette keveset adtak. Hiszszük, hogy idén a fordítottja fog bekövetkezni. Ennek a reményében nézünk mi is s bizonyára velünk a publikum is a jövendő szezón elé.

***

Nehány szavunk van a nemzeti szinház első hetének repertoárjához. Csak azt a tényt konstatáljuk, hogy a Paulay-rezsim alatt az első hét műsorát tisztán eredeti művekkel töltötték ki.

***

A Népszinház megnyitotta már kapuit a Próbaházassággal. Igazi szezónja azonban, ugy látszik, csak szeptemberben fog beköszönteni, mert a szinház dalos pacsirtái csak akkor fognak hazaröppenni messze tájakról.

Az opera három ünnepi előadását nem veszszük megnyitás számba. Pedig ez a három improvizált előadás kétségkivül sok aggodalmába került a direktóriumnak, mert három napra azt az óriási gárdát összetoborozni nem kis munka. Ugyan szivesen láttuk volna, ha az ünnepi előadások magyar szerzők munkáiból teltek volna ki, de az opera jelenlegi válságos helyzetére való tekintettel nem rekriminálunk.

***

Még két nyári premièrről is szóljunk. Kövessy Albert *Uj honpolgára* pompás sikert aratott Budán.

Izlésesen, ügyesen összeállitott munka a nyári szinházak egyik gyakorlott szinészirójától.

Bővelkedik a munka hatásos víg és komoly jelenetekben s a maga egészében is megbecsülendő nyári produktum.

Vidéki szinházak kapva kaphatnak ez aktuális darabon. Mert aktuális lévén, hőse az uj honpolgár — Goldstein Számi, ki Gyöngyiben remek reprezentánsra talált.

Feld Vanderburch *Szamárbőrét* vette elő és a körülményekhez képest állitotta ki. Inkább a diszletekkel s kivilágitott változásokkal hat ez a darab, mint tartalmával.

Az a publikum, a ki annyiszor bevette az Ördög piluláit, bizonyára a *Szamárbőrnek* is kapitulál.

Emin.

Pályadíj a legszebb gyermeknek. Érdekes és kedves meglepetésben részesiti az «Otthon», ez a kiváló havi folyórat, a jövő füzetével a gyermekvilágot. Ez a vaskos kötet egészen a magyar gyermekvilágnak lesz szánva. Csupa gyermekarczkép és gyermekekről irt kedvesnél kedvesebb czikk fogja disziteni ezt a füzetet, melyhez a legjelesebb irók igérték meg közreműködésüket. Most az «Otthon» a szülőkhöz fordul, hogy sziveskedjenek gyermekeik (1—10 évig) arczképét e hónap végeig a szerkesztőségbe (Aradi-utcza 8.) elküldeni. Mindegyik gyermek arczképe teljesen dijtalanul, gyönyörü kivitelben fog a nagy világ előtt megjelenni, s valóban nem képzelhető kedvesebb kép, mint ez a hamis mosolyu kék meg barna szemü gyermeksereg. Az «Otthon» olvasói szavazás utján fognak dönteni a fölött, hogy melyik a legszebb ezek között az apró kis angyalok között, s a nyertes részére diszes aranymedaillont juttat az «Otthon» szerkesztősége.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

En Csillag Anna

185 cm. hosszu óriás Loreley hajammal, melyet az általam feltalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, s mely az egyedüli szer a hajkihullás ellen, elősegiti a **hajnövést s erősíti a hajbőrt**; uraknál elősegit telt és erős szakallnövést. Rövid használat után ugy a haj, mint a szakállnak **természetes szint és sürüséget** kölcsönöz és megóvja korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 50 kr., 1, 2, 3, 4, 5 frt.

Postai szétküldés naponta a világ minden részébe a pénz előleges beküldése, vagy utánvét mellett a gyári raktárból

Csillag és Társa,

bel- és külföldi összes illatszer-különlegességek főraktára

Budapest, Erzsébet-körut 54. Bécs, I. Seillergasse 9.

A Csillag Anna kenőcsöt fölösleges sok magasztalással elhalmozni, mert e kenőcs önmagát dicséri ugy, hogy egy vevő száz meg száznak ajánlja, mert mindenki, aki ezt használja készitve v n a tiszta igazságot megmondani, hogy ez az egyedüli, mert ezt siker koronázza.

Csillag Anna a. alkalmat vesz magának arra, hogy a hozzá beérkezett számtalan levél közül néhányat bemutasson, a miert tisztelettel kéri, hogy ezeket különös figyelemmel átolvasni sziveskedjenek, hogy mindenki, aki még nem szerezte meg a kenőcsöt, vegyen egy tégelyt belőle, hogy annál hamarább meggyőződhessék annak igazi hatásáról és meg van róla győződve Csillag Anna a., hogy mindazon hölgyek és urak, a kik ezt megrendelik, épp oly meleg köszönetnyilvánitásban fogják őt részesiteni, mint azok, a kik neki alább a legmelegebb köszönetüket nyilvánitják.

Szlatina, Csehország.

T. Csillag Anna kisasszony!

Legyen szives nékem kitünő kenőcséből két tégelylyel, a használati utasitással együtt, czimemre postautánvét mellett küldeni.

Herczeg Auersperg Ferencz.

T. Csillag Anna kisasszony!

Kérem az ön hires hajkenőcséből nekem egy tégelylyel küldeni.

Bécs. **Gróf Conrey Félix.**

Csillag Anna kisasszonynak!

Felkérem önt, hogy kitünő kenőcséből egy tégelyt posta ordultával részemre küldeni sziveskedjék.

Reichenberg. **Lovag Liebieg Lajos.**

T. Csillag Anna!

Az ön hires hajkenőcséből kérem küldjön számomra egy tégelylyel

Abauj-Szemere. **Pallavicini A. őrgróf.**

Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték 50 kr.

100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték 75 „

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, irő- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST.

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

A főváros legszebb látványossága

az Andrássy-ut végén

FESZTY ÁRPÁD

óriási körképe:

a

magyarok bejövetele

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szött vásznon s a hozzá épitetett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgyben való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrösszekereken. Előttük a pogányoltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nő rablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos-leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Páthegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 9 óráig.

Este villamvilágitásnál.

Belépő dij 50 kr.

TORONYÓRÁK,

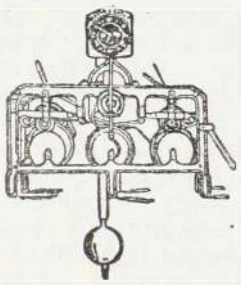

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly L.

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

VÁSKOVITS-féle

VIZGYÓGYINTÉZET és KLIMATICUS GYÓGYHELY.

Egyike a budai **városmajori sétány** fölött, másika **Svábhegy** legpompásabb fekvésü pontján emelkedik.

A városmajori vizgyógyintézet **egész éven át** nyitva van; a Svábhegyen május 1-étől szeptember végéig tart a fürdőidény.

Mindkét intézet külön-külön orvosi felügyelet alatt áll, **dr. Blum Ödön főorvos** vezetese alatt.

Hazánk ezen egyik legrégibb idő óta fennálló gyógyintézete mindazon kellékekkel rendelkezik, a mi az idegbeteg emberiség szenvedésének megkönnyitése, bántalmainak gyógyulása czéljából megkövetelteltik.

Mindkét intézet szep fekvése, modern berendezése bátran kiállja a versenyt nemcsak az ujabb időben keletkezett hazai, hanem a külföld hasonberendezésü intézeteivel is, a mennyiben a viznek tudományos elvek szerint való rendszeres használatán kivül, egészséges helyiség, üde, tiszta levegő, jó ellátás, gondos ápolás és felügyelet, szórakozás, ez intézetben a legtökéletesebben feltalálható és legolcsóbban megszerezhető.

1. **Az agy-, gerinczagy- és idegbántalmak:** mint idegesség, idegzsába, görcsök, főfájás, álmatlanság, szédülés, a végtagok bénulása, gerinczagy sorvadás, férfi-erőtlenség, epilepsia, vidtánc, elmebeli gyengülés, stb
2. **Alkati és vérbajok:** mint görvelykór, vérszegénység, sápkór, bujakór, bőrkiütések, aranyeres bántalmak, vértorlódás, köszvény, csuzos fájdalmak, váltóláz, vizkór stb.
3. Tulságos elhizottság, szivhajasodás, visszérpangások.
4. **Egyes szervek betegségei:** gége-, tüdő-, gyomor-, bél-, máj-, lép-, vese- és hólyag-bántalmak.
5. **Különösen:** Hysteria, melancholia, hypochondria, morhpinismus.
6. **Végül** női bajok és rendellenességek és alkoholikus italokkal való mértéktelen élvezésének gyógyitása szempont ából.

Nemkülönben ajánlatos a testi és szellemi munka folytán beállott tu'erültetésből származó **általános kedvtelenség, étvágytalanság, álmatlanság, vértorlódás, szédülés, általános nyugtalanság és izgatottságban szenvedőknél, továbbá lábadozó betegeknél.**

A vizgyógymód mellett a javallathoz képest villamozás, massage, sürített és ritkitott levegő belégzése, valamint chrott-kura, sós- és lápfürdők, napfürdők, meleg és gőzfürdők is alkalmaztatnak.

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

HIRDETMENY.

1894. augusztus 29-én délelőtti 9 órakor a cs. és k. tüzérségi arzenálban, Bécs, I. Objectum 3. emelet 218. ajtó általános irásbeli ajánlati tárgyalás tartatik a cs. és k. tüzérségi szertár részére szükséglendő szertárgyak kiállitása tárgyában és pedig az 1895. évi januártól deczember végeig szóló időre.

Azon iparosok, kik a pályázati tárgyaláson résztvenni akarnak, kéretnek **ivenkint** 50 krral ellátott, lepecsételt ajánlataikat 1894. augusztus 28-ig legkésőbb 11 óráig délelőtt, a fenti szertárban cs. és k. arzenál, parancsnoki épület 1. emelet, 90. számu ajtó, átvételi elismervény ellenében benyujtani.

Ajánlkozó czégek és kereskedők, kik a tüzérségi szertár előtt **ismeretlenek,** tartoznak ajánlatukhoz szoliditásukról és teremtő képességükről bizonyitványt mellékelni és pedig a kereskedelmileg bejegyzett czégek a megfelelő kereskedelmi kamara, a czéget nem vezető kereskedők az elsőfoku politikai hatóság által, mely alá tartoznak s ezt **okvetlenül** az ajánlati tárgyalás napja **előtt** a nevezett hivatalnál.

Azok, kik egy másnak nevében ajánlkoznak vagy oly ajánlkozók, kik minden ez ajánlati tárgyalásra vonatkozó, vagy az ebből kifolyó szerződést illető ügyben magukat megbizott által képviseltetik, kötelesek egy külön erről szóló felhatalmazást **törvényszékileg vagy közjegyzőileg hitelesitve** átnyujtani.

Tekintetbe vehető ajánlatoknak a következő kellékekkel kell birniok:

1. Az ajánlathoz az ajánlott árnak 5 százalékát kitevő vadium melléklendő és pedig, vagy készpénzben vagy cs. k. osztrák értékpapirokban. Az értékpapirok a benyujtási napon való bécsi tőzsdei árfolyam szerint, a sorsolással összekötöttek pedig, a mennyiben árfolyamuk a névértéket meghaladná,csak a névérték szerint vétetnek át.

2. Az ajánlatban a munka, a melyért ajánlkozó folyamodik, az ár az uj mérték és suly szerint, a melyért a munkát átvenni akarja, osztrák értékben, az idő, a melyért az ajánlat tétetik és pedig utóbbi kettő **ugy számokban mint betükben** kiirva, javitás nélkül pontosan megnevezendő.

Az árajánlatok, franco loco arzenál számitandók. Kijelentések, hogy valaki egy vagy több százalékkal jobban ajánl, mint ez idő szerint még ismeretlen legtöbbet nyujtó vagy százalék-engedmények tekintetbe nem vétetnek.

3. Ajánlkozó tartozik ajánlatában határozottan kijelenteni, hogy az esetre, ha a szerződő katonai hatóság, csekélyebb, mint az eredetileg tervezett szállitást avagy a körülmények szerint egyáltalán szállitásra igényt nem tart, mert arra szükség nincs, ez okból semminemü kártéritésre igényt nem tart. Ép ugy kell ajánlkozónak ajánlatában kijelenteni, hogy minden — mint körülbelőli évi szükségletnek tervezett mennyiség ellenében — esetleg mutatkozó több-szükségletnek, vagy melyik maximumig ezt az ajánlott áron áremelés nélkül való igénynyel szállitani magát kötelezi; továbbá tartozik ajánlkozó ajánlatában megjegyezni, hogy köteles a nyert szállitást akkor is az ajánlott és jóváhagyott áron eszközölni, ha ajánlata nem minden, hanem csak néhány, vagy **egy** tárgynál fogadtatik el.

4. Ajánlkozónak ajánlatában határozottan ki kell jelenteni, hogy az előtte ismert és tudomása bizonyitékául általa, vagy meghatalmazottja által aláirt és lepecsételt feltételeknek magát teljesen aláveti.

5. Ajánlkozó kötelezi magát egyuttal ajánlatában, az elhatározás időpontjáig magát visszavonhatlanul ajánlatával kötve tartani és mint a munkával megbizott, nyolcz nappal a vett értesités után az előirt kaucziót letenni. A kaucziónak értékpapirokban való letéte esetén, köteles a munkával megbizott egy, egy 50 kros bélyeggel ellátott, törvényszékileg, vagy közjegyzőileg hitelesitett két tanu által aláirt kötelező okmányt a szóban levő hivatalnál benyujtani. Ürlapok ez okmányokhoz e hivatalnál kaphatók. Ajánlkozó köteles még ajánlatában annak kijelentésére, hogy, az általános polgári törvénykönyv 862. §-a és kereskedelmi törvénykönyv 318. és 319. czikkei által meghatározott egy igéret elfogadására vonatkozó időről szóló határozataira igényt nem tart.

6. Egy több személy által közösen benyujtott ajánlathoz közös kötelezetségük kijelentése csatolandó.

7. Minden ajánlat, a megfelelő ajánlkozó vezeték- és keresztnevének, foglalkozásának és lakásának sajátkezü jegyzésével látandó el.

Ajánlatok, melyek a kitüzött időn tul nyujtatnak be, vagy olyanok, a melyek nem mindenben az e hivatalnál kérendő formulárisa szerint állittattak ki, vagy sürgöny utján érkeznek, **semmiesetre** sem vétetnek tekintetbe.

Az ajánlatokban az ajánlott czikkek a **kiirt** megnevezések, mérték és suly szerint a legpontosabban kiteendők. Kéretik erre szigoruan figyelni.

8. A lepecsételt ajánlat boritékjának külzetén az ajánlkozó neve, az ajánlott tárgyak megjelölésével általánosságban, és a vádium megnevezésével látandó el.

9. Ajánlkozók csak 14 nappal az ajánlati tárgyalás után rövid uton e hivatalnál tudakozódhatnak, hogy egyáltalán, vagy melyik tárgyakat ajánlta legjobban.

Az általános és egyes szállitási-feltételek, a mérlegben részletezett tárgyak és a kiirt czikkek mennyisége

minden hétköznapon délelőtti 8—11 óráig, délután 2—4 óráig az arzenál részletirodájában, parancsnoki épület I. emelet, 90. ajtó sz. alatt, ugy a mintafajok ugyanazon órában a cs. és k. átvételi bizottságnál. mintagyütemény 19. sz. objectum C. 2. üzleti csoport tekinthetők meg. A feltételek tudomásul vétele, mint ez a 4. pontban megjegyeztetett, az ajánlkozók által a tárgyalási jegyzőkönyvben nyugtázandó és az **lepecsételendő**.

Az ajánlkozók az ajánlati tárgyaláson résztvehetnek.

Tárgyaltatnak általánosságban:

1. Lószerszámok és lófelszerelések;
2. Csomagolási szükségletek;
3. Fém-fajok (czipészeknek);
4. Fonalak és fonatok;
5. Papirfajok, iró- és rajzeszközök;
6. Különböző anyagok;
7. Közönséges szerszámok;
8. Munka-szerszámok;
9. Iroda- és iskola berendezések;
10. Légszeszvilágitási szükségletek
11. Eszközök;
12. Munkás-egyenruhák.

Cs. és k. tüzérségi szertár a tüzérségi arzenálisban, Bécs.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT
COLUMBUS
CZIMBALOMVERŐFEJ.

A „COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett**. Saját gyártmányu **harmonika, hegedű, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete börből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Uraságí kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Dr. Ettmüller-féle

arczkenőcs

eltávolit minden

börtisztátalanságot.

Hosszabb használat után

a ránczokat is.

KAPHATÓ:

TÓTH E.-nél BUDAPEST,

III. Zsigmond-utcza 52, földszint 2.

Árak: 1 tégely kenőcs 1 frt, 1 darab szappan 50 kr.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

III. ÉVFOLYAM. AUGUSZTUS 26.

35-IK SZÁM

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

V.: *A jubiláló 44-esek.* **Gondolatok.** — **Lancelot:** *Stefánia özv. trónörökösné.* — **Pepito:** *Szezón.* — **Béni Vilmos:** *A kismama és nagyleány.* — **G. Diószeghy Mór:** *Magános perczeimben.* — **Sziklay János:** *A katonatiszt levele.* — **A nyúl és a teknősbéka.** — **Camille Flammarion:** *A Marson.* — **Födransperg Henrik lovag:** *Budapesti emlékek.* — **Várnai Emil:** *Két halottam van.* — **Carlos Frontaura—Szalai:** *Juana.* — **Adorján Ármin:** *Szerelem.* — **Buday László:** *Vágy.* — **Márkus Miksa:** *A galamb.* — **Mark Twain:** *Smith Lukréczia katonája.* — **Szinház.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

„KOSMOS" MŰINTÉZET BUDAPEST

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntöttmunkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Ezennel van szerencsénk a nagyérdemü hölgyközönséggel tudatni, miszerint elegáns és nagyszabásu

női divat-termünket

helyben

Kossuth Lajos-(Hatvani)-utcza 11. szám

megujitottuk, mely alkalomból a legujabb külföldi modellek, valamint kelmék megtekintésére bátorkodunk tisztelettel meghivni.

Kohn és Heller.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1894. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

RÖSER gymnasium és nevelő-intézete

Budapest, VI., Aradi-utcza 10. sz.

Tanulók felvétele naponkint délelőtt 8—12-ig az első, második, harmadik, negyedik, ötödik és hatodik osztályba.

Vidéki tanulók a nevelési internátusban teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. Értesitőt küld az igazgatóság, (Budapest, Aradi-utcza 10. szám.)

Ezen két év óta fennálló gymnasium czélja: a művelt középosztály fiait nevelni és oktatni. Előnye, hogy egy-egy osztályba csak 30—30 tanuló lesz felvéve.

Nyilvános elemi fiu-iskola

Budapesten, IV., Ujvilág-u. 16. I. em.

A nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium engedélyével nyilvános jogu, államérvényes bizonyitványokat kiállitható

4 osztályu tan- és nevelőintézetemet

alkalmasabb, minden igénynek megfelelő helyiségbe helyeztem át, melybe egyaránt felveszek bejáró, félkosztos és benlakó növendékeket s nagy sulyt fektetek a rendes tantárgyakon kivül különösen a német nyelv gyakorlati oktatására mind a 4 osztályban és a testedzésre.

A tandij, a beiratási- és orvosi dijon kivül mind a 4 osztályban havi 10 frt. A félkosztosok a tandijjal együtt — szintén mind a 4 osztályban — összesen havi 28 frtot fizetnek; a benlakókat pedig külön szóbeli megbeszélés alapján fogadom el.

Minthogy a növendékek csakis korlátolt számban vétetnek fel, a mélyen tisztelt szülőket és gyámokat felkérem, hogy a beiratásokat intézeti helyiségemben naponként d. e. 9—1-ig és d. u. 3—5-ig eszközöljék.

A tanév szept. 1-én kezdődik, de kellő igazolás mellett az év bármely részében is vétetnek föl növendékek.

A magánvizsgálatok **szeptember havában tartatnak**, de előleges bejelentés alapján intézetemben az év bármely szakában is letehetők. **A bizonyitványok államérvényesek**

Mindennemü egyéb felvilágositással szivesen szolgál

Szánkássy János

igazgató, intézet tulajdonos.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig

Gyöngyössy Imre

utóda

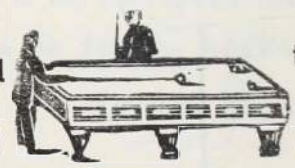

tekeasztal és **dákó-készitő**

tekeasztal és **dákó-készitő**

BUDAPEST, Kertész-utcza 15. sz.

Ajánlja magát

kávéházi butorzati munkák berendezésére

a legolcsóbb árakon.

A főváros legszebb látványossága

az Andrássy-út végén FESZTY ÁRPÁD óriás körképe:

A magyarok bejövetele

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szőtt vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetűnő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, tánczosleányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 9 óráig. Este villamvilágitásnál.

Belépő dij 50 kr.

1894. évi aug. 26. III. évfolyam 35. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A JUBILÁLÓ 44-ESEK.

Százötven éves fennállásának jubileumát üli a kaposvári népszerű 44-ik Albrecht-ezred a pilis-csabai táborban.

Vannak magyar ezredeink, melyek még régibb multtal dicsekedhetnek: hogy többet ne emlitsünk, a 34-esek 1734-ből, az 51-é meg épen 1702-ből veszi eredetét; ezt az egy-kettőt leszámitva azonban, a többiek közt az Albrecht-ezred a legrégiebbek sorában áll, mert már 1744-ben vetette meg alapját Milanóban Clerici marchese, csupa olasz legénységből.

Katonai szempontból, a harczászat és az adminisztrácziő tekintetében az a rövid másfél század nagyobb s gyökeresebb reformok lánczolatát jelenti, mint bármi az emberi haladás annyiféle terén. Ez volt az az időpont, mikor az osztrák hadseregbe Frigyes Vilmos porosz király példájára először hozták be az egyenlő ütemben való lépést, és először kezdtek kaszárnyákat épiteni, a génuai katonaforradalomhoz hasonló esetek ismétlődésének elkerülésére.

S az ily auspiczіumok közt alapitott, akkor még Belgiojoso-ezred, az örökösödési háborúk alatt, Boroszlónál, Hochkirchennél stb. fényesen állta ki az első tűzkeresztséget. Utóbbi helyen nem kevesebb, mint öt tisztje maradt a csatatéren, 12 megsebesült és egy foglyul esett. De alig szedhette össze magát, már Drezda alatt kellett próbáját adnia ujból jeles harczképességének, a hol aztán, a város bevétele után, Forretti ezredes alatt egy ideig garnizónban is maradt.

A mult század végén az ezred viszonyai, mint általában az egész osztrák hadseregéi, nem valami fényesek lehettek, miután ez időben egy hadnagy egész fizetése mindössze 22 frtra rugott havonkint, a takarmányt természetesen bele nem számitva. A közlegény pedig háboruban sem kapott többet napi nyolcz krajczárnál és két font kenyérnél; még ebből is levontak naponkint három krajczárt minden kantonirozásnál, mig a megmaradt ötből másfél krajczár minden nap fegyver és ruhatisztitási költségre ment föl.

És mégis ezek voltak a 44-esekre nézve a legszebb dicsőség évei. Azok a babérok, melyeket 1788-ban a szerb bánáti csatatéren a törökkel szemben arattak, ma is hervadhatlan díszei másfélszázados multjának.

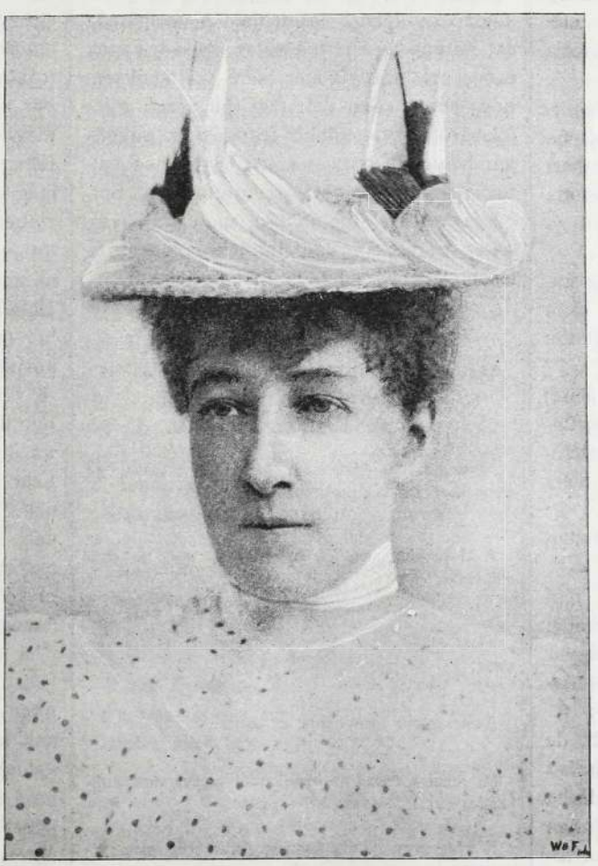

STEFÁNIA ÖZV. TRÓNÖRÖKÖSNÉ.

Regébe való hőstett volt az, a mint a fiatal Lo Presti báró hadnagy Uj-Palánkánál huszonharmadmagával három órán át védte magát négyezer török és három ágyú ellen.

Négyszer verte vissza a rettentő túlerőt s az ötödik megrohanásnál is csak az erőd kapui felégetésével sikerült az ellenségnek a vár belsejébe behatolni és heves harcz után az egész legénységet egy lábig lekaszabolni. Igy is 300 török maradt halva s több mint 100 sebesült meg súlyosan.

Ma is megszólal néha merengve a guzlicza az uj-palánkai temető porladozó sirdombjai fölött s véres csatákról zeng.

Azoknak, a kik ott alant pihennek, egyszerü fakeresztjük rég besüppedt az évenkint kizöldülő hantokba, de a katonai vitézség ujra s ujra lelkesedést merit példájokból, hogy hogyan kell utolsó csepp vérig védeni királyt és hazát.

Kivették részüket a 44-esek a napoleoni háborúk dicsőségéből és viszontagságaiból is. Mantua, Novi, Magnano ujabb koszorúkat fűztek a derék fiúk halántékaira, kik utóbbi helyen Triulzi gróf főhadnagy vezetése alatt több ellenséges zászlót hóditottak és vittek magukkal Bécsbe.

Pedig mennyi nyomoruság, mennyi nélkülözés elcsigázó megpróbáltatásait jelentette az osztrák katonai szolgálat abban az időben, mikor Napoleon hadverő karja nehezedett a félvilágra. Megdöbbenve látjuk az akkori katonai adminisztrácziő visszaéléseinek egész rendszerét leleplezve a ránk maradt adatokban.

A kenyér olyan volt, hogy alig lehetett lenyelni; volt olyan liszt, melybe porrá tört kréta volt keverve, ugy hogy a lakosság, mely e rejtett csalásokat tudta, valahányszor a katonaság lisztkészletet adott el, azt csak sertései és majorságai számára vásárolta.

Még czifrábban álltak a dolgok a hadsereg ruhaszállitásainál.

A háboru hyenái csalásaikat oly szemérmetlenül űzték, hogy ha az osztrák

katona egy ruhát három hétig viselt, annak béllése foszlányokban csüngött alá, mint a pókháló s a szöveten keresztül lehetett látni.

A bakancs alig tartott tizenöt napig, pedig egy évben csak egyszer kaptak teljes fölszerelést.

De még ily rongyosan is megtették kötelességüket a bátor legények. 1793. jun. 21-én Argenteránál visszaverték a tulnyomó ellenséges haderőt, két évvel később Strasoldo gróf őrnagy vezénylete alatt a Settepani magaslatokat foglalták el, mindenütt győzelmesen hatolva előre.

Egy kalandos epizód is tarkitja ez időből az ezred történetét, egy fiatal hadnagyáról, ki elhagyta szolgálatát, hogy Napoleon szolgálatába álljon és mint tábornok térjen ujra vissza.

E fiatal tiszt *Lahócz* volt, származására magyar, de a kinek Olaszországban tekintélyes birtokai voltak.

Mikor a cisalpin köztársaság megalakult, elhagyva a császári szolgálatot, annak ajánlta fel kardját és karját, minek folytán nemsokára tábornokká lépett elő. Mint ilyen talált alkalmazást a franczia hadseregben is egy ideig.

Azonban összeveszve Monrichard tábornokkal és másokkal, Napoleont is a faképnél hagyta s 1799-ben 20.000 embert gyüjtött maga köré, kikkel megszállotta Sinigagliát s Lorettot, majd Anconát is bekeritette.

Ki tudja, hol állapodott volna meg kalandos vállalkozásaiban, ha egyszer csak eszébe nem jut, ujra császári szolgálatba lépni.

Az olasz insurgenseknek állt most élére, mint tábornok; Ancona ostrománál kitüntette magát, de egy kirohanásnál halálosan megsebesült s következő nap belehalt sebeibe.

Lorettoban temették el a nyughatatlan guerillavezért.

Ekkor már lassankint átalakult a régi Belgiojoso ezred a mai Albrecht ezreddé, idegen olasz legénységét somogyi magyar fiuk váltották fel, kik az ósdi háromszögletes kalap helyett bőrcsákót húztak fejökre. Fehér uniformisok megmaradt, de hozzá vörös hajtókát és fehér gombokat kaptak; a régi feszes frizura is feledésbe ment, melyet Mária Terézia alatt minden este papiros pillangókba kellett csavargatni.

Már József császár behozta a legénység megjutalmazására, a hadi érmek és érdemjelek osztogatását megfelelő «czulaggal.»

Ferencz császár alatt még több kedvezmény emelte a katonai szolgálat díszét. Az ezred levéltárában fel van jegyezve, hogy milyen fizetési scála volt érvényben e század elején.

Egy hadnagy fizetése 30 frtig emelkedett, a mi az akkori pénz szerint bizonyára feléri a mai gázsit, 36 frtot huzott a főhadnagy, 90—95-öt egy százados, mig az őrnagy évi fizetése megütötte az 1500, az alezredesé a 2250, az ezredesé a 4350, s végre a tábornagyé a 20.000 frtot. De mi volt még mindehhez az a kiváltság, hogy Bécsben a polgári házak másod- és harmademeleti lakásait kizárólag tiszteknek tartoztak a tulajdonosok fenntartani, természetesen jó olcsó bérért s hogy ezenkivül a húst is féláron kapták, a miért ismét a mészárosok morogtak.

Színházak, mulatóhelyek mind egyharmad áron álltak a katonatiszt urak rendelkezésére, nem is számitva az ingyen fát és kenyeret.

Hanem azért a közlegénynek csak meg kellett elégednie tovább is a maga napi 6 krajczárjával s ebből volt kénytelen megvenni fél font husát is.

Mind ezek az intézkedések mintha forma szerint arra lettek volna czélozva, hogy a tisztikart és polgárságot egymástól elidegenitsék.

S hogy ez az eredmény nem is maradt el, hány véres összekoczczanás, hány áskálódó gyülölség tanusitja. A polgárság és katonaság természetes viszonyának egész más irányu átértésére volt szükség, hogy az a «régi dal, régi dal, régi gyülölségről» nyugodtabb felfogásnak engedjen helyet, s hogy az az örvendetes változás immár beállott, azt mutatja a polgárság meleg érdeklődése, melylyel derék 44-es bakáink családi jubileuma a legszélesebb körben találkozik.

V.

GONDOLATOK.

Nincs az ellen kifogásom, ha valaki megveti az embereket. De kezdje önmagán.

La Rochefoucauld.

A ki senkitől sem fél, az erősebb, mint a kitől mindenki fél.

Pascal.

Kicsi ember lehet az, a ki magasan hordja az orrát.

Nagy Ignácz.

Azott ember nem bánja az esőt.

Rákh Albert.

Mi rimelne össze szebben, mint két szivnek dobbanása?

—

E világ egy játék kártya: elkeverik meg kiosztják.

—

Porszem, ember, falevél mindmegannyi pillangó lény itt: ujulásban örök mulandóság.

—

Egy szekér borostyán nem ér fel egy maroknyi szerelemmel.

—

Halhatlanok birája az idő.

—

Nem ragyog a fény, ha nincs a mi visszaverje.

—

Ha az utolsó antiszémita kitömve, dicsőség, boldogság lesz itten élni.

—

Ledér pillangó a betelt vágy: hálátalan s hamar feled.

Vajda János.

STEFÁNIA ÖZV. TRÓNÖRÖKÖSNÉ.

(Képpel.)

Abból a véghetetlen gyászból, mely nehány esztendő előtt a királyi családot és a magyar nemzetet érte, tán a legnagyobb rész a gyászosan kimult trónörökös özvegyének jutott ki. Hiszen a nagy halottban boldogságát, jövendő sorsát, férjét, gyermeke atyját — a poéta szavával élve — mindenét siratta. A majd egy évtizedig tartó boldogságra villámként csapott le a váratlanul bekövetkezett óriási katasztrófa. A röviddel azelőtt még virágzó, deli trónörökös ott feküdt a ravatalon halottan. A sápadt gyertyák között leborulván zokogott Stefánia, mellette révedező pillantással tekintett körül a kis Erzsébet, gyermeki eszével még nem birván felfogni jelentőségét annak a csapásnak, mely őt magát édesatyjától, egy nemzetet pedig reménységétől fosztotta meg.

Együtt érzett az özvegygyel s a gyászoló apával, anyával s rokonokkal, az egész nemzet. S bár azóta megszünt a láncznak az a közvetlen szeme, mely a trónörökös nejét a mi hazánkhoz füzte; bár megszünt az a remény, hogy a jövő időkben majdan királyasszonyunkat tisztelhetjük ebben a nagylelkü asszonyban: mégis a részvét nem csökkent meg a nemzetben ez iránt a szerencsétlenségtől sujtott asszony iránt, sem nem lett kisebb a tisztelet, melylyel iránta viseltettünk. Ebből az osztatlan részvétből s tiszteletből meggyőződhetett az özvegy trónörökösné a nemzet érzelmeinek őszinteségéről. Azok az érzések, melyekkel még mindig a szivünkhöz van füzve, mentek az önérdek minden salakjától s nem a hatalomnak szólanak, hanem az embernek. Egy nemzet érzelmeit megvesztegetni nem lehet. Se erő, se hatalom az érzelmeket megmásitani nem tudja. A nyelv megalázkodhatik, a szív soha. A nyelv hazug lehet, a szív mindig őszinte.

A boldogtalan feleségnek van egy vigasza: gyermeke. A frigyet, mely a magyar korona örökösét a belgák királyának leányahoz füzte, az ég egy gyermekkel áldotta meg: a kis Erzsébet királyi herczegnővel. Az árva leányka szépecskén felcseperedett s nemsokára közel lesz ahhoz a korhoz, melyben a gyermek megszünik gyermek lenni.

Ha a jóságos anya rátekint imádott gyermekére, bizonyára kicsordulnak szeméből a könyek. Szólnak pedig a keservnek e jelei a korán elköltözött édes apának s a gyermek árvaságának. De a könyek mellett bizonyára kiül az édes anya ajakán a mosoly is, mely az anya örömének jele: hogy gyermeke igy virul s jele egyuttal annak a jövendőnek, melyet az édes anya fantáziája gyermeke jövendőjéről a remény szineivel festeget. Vajha ne csak fantáziaszőtte képek vol-

nának az édes anya reménykedése; de a való adna nekik testi alakot, hogy az anya vigasza — ha ugyan egyáltalán lehet — tökéletes legyen.

De kell, hogy a bús özvegy egy más vigaszt is érezzen, azt a vigaszt, melyet a fájdalomnak megosztása, a részvét nyujt. A szenvedőnek mindig jól esik, ha látja, hogy vannak kik vele együtt szenvednek. Azt lehetne hinni, hogy a gyászolót a gyász látása még szomorubbra hangolja. Pedig épen ellenkezőleg történik. A búsongót a gyász látása elvonja a maga gyászától s az önmagábaszállás helyett az érzés megoszlik s igy részekben kevésbbé fájó. Stefánia özvegy trónörökösné láthatta s még maiglan is láthatja, hogy az őt ért veszteségért való szenvedésben nem áll egyedül. Meggyászolta az egész magyar nemzet annak idején trónörökösét s még maiglan is gyászolja s gyászolni fogja még soká. Mert általéreztük s érezzük most is, mit vesztettünk Rezső trónörökös személyében. Ez a nagy műveltségü, alapos készültségü és igazán fenkölt, szabad gondolkozásu ember már életében is megmutatta, milyen irányelvek közt és milyen szellemben fogja majdan vezetni ez országnak kormányát. S nekünk ezáltal az ő személye a jövendő biztos záloga lett légyen.

Ennek a nagy szellemü férfiúnak elvesztését siratta meg a nemzet s zokogta meg százszorosan az özvegy. Ám a szenvedővel együtt szenvedtünk mi és együtt búsulunk ma is. Az özvegy fájdalma mélyebb lehet, de e nemzet lelkét ép ugy átjárja a fájdalom, mint az özvegy és az árva szivét.

Lancelot.

SZEZON.

Hüvös hangulatok.

A korzó aszfaltját szent István-napján barnult levelek lepték el. A búcsúzó nyárnak első könyhullajtása! Azóta felöltővel, esernyővel sétál a sok úri nép a Dunaparton. Néha-néha ugyan még csak karra öltve czepelik az ősz ellenlábasát, de azért szivesen czepelik. Nem szitkozódnak a teher miatt; hiszen ki korholná legjobbik barátját. Igaz, hogy ez a barátság csak rövid ideig tartó lészen, de majd megújul. A felöltővel való pajtáskodás csak addig jó, mig az éjjel kódorgók arczizmait először meg nem gebbeszti a hideg: akkor bitóra viszszük a jó barátot sleaggatjuk a szomszédos bitófán hosszú időn át senyvedt barátunkat: a téli bundát. Nincs czimbora, a kit ennél igazabban szeretnénk. Úgy szorongatjuk a keblünkhöz, úgy megférünk vele, mint senki mással széles e világon — télnek idején.

De most veszem csak észre, hogy nyakamba szakad a nyári vendéglősök, fürdőgazdák, úszómesterek s más egyéb izzadságból, hőségből éldegélő uri emberek káromlása.

Szinte benne vagyunk még a kánikulában s kelmed bundáról hangulatozik? — dörgik felém félelmetes kórusban. Hohó! Lassabban a testtel! Elébb hadd köszöntsenek be a langy őszi napok, midőn még nyilnak a völgyben, a kertben virágok s még zöldel a nyárfa az ablak előtt, de már *amottan* látni téli világot, mely hóval takarja el a bérczi tetőt.

E részben Petőfiből plagizált megszólás visszahoz a nyárba a télből, melybe egy felöltőtlen éji promenád s egy rekedtséggel párosult katarhus ringatott át. Igazatok van, jó emberek, igazatok van. Hiszen még a divus Augusztusról elkeresztelt hónap járja. De ne nekem rójjátok fel bűnül a bundamotivumot, hanem annak a bizonyos éji promenádnak.

Ah, éji promenád! Te vagy a gyümölcsontó nyárnak legszebb adománya. Csillagos éjszakákon kinn járni a szabad ég alatt, hosszan . . . hosszan, mig a toronyóra mutatója ujra bele nem lép a két I csillagzatba; bolyongani a fák között az ágbogokon átszűrődő holdsugár rezgő fénye mellett; hallgatni az éji madarak szárnylebbentését; neszelni az elpihenő város zajának lassu elhunytára: ez a szivnek, léleknek enyhülése. Nem látsz embert órákon át s elmerülsz a magány vigaszába. Csak mikor egy-egy pillantatra megszáll az egyedüllét gondolata, csak akkor kong át a távolból emberi sarok kattogása, hogy visszavonja az egyedüllét aggodalmából lelkedet a magány nyugalmának honába.

Mi más e két fogalom: magány és egyedüllét.

Ékes tanuság az anyag és szellem összemérhetetlen különbségének s az önmagát röghöz nyügöző gondolkozásmód hiú, üres és lelketlen voltának.

A két fogalom külső megjelenése egy, anyagi tartalma se különben. S mégis soha két elütőbb fogalom.

Az egyedüllét kétségbeejtő, a magány vigasztaló; az egyedüllét félelmesen aggodalmas — a magány bátoritó, testben erőt, lélekben hitet keltő.

Menekülünk az üldözött ember minden erejével az egyedüllét elől, a magányt a fáradtnak vágyakozásával óhajtva keressük. Ha belefáradtál a zord élet küzdelmeibe; ha lelkedbe belevájta pusztitó karmait az életuntság fenevadja; ha szíveden sebet ütött a csalódás érzete s a jobb érzelmeknek ezt a birodalmát sivárnak érzed: keresd a magányt s ujra képességet nyersz az élet küzdelmeire, az életuntság fenevadjával könnyedén megvivsz s a karmainak véres nyomdokai behegednek; szived sebére balzsam fakad s lelki világodat ujra tarka, vidor képekkel népesiti be a reménység.

Nem enyhit igy meg az egyedüllét, hanem megőrjit. Kiből kivesztek az emberi társaság együttmaradásának alapfeltételei: a szeretet és az emberi méltóság érzete; ki egész valójában gyűlöli, megveti az emberiséget; ki nem tud felemelkedni érzésben, gondolatban a tisztelet és kölcsönös megbecsülés vonzalmáig; kinek lelke kivetkezett mindenből, a mi társulni, egyesülni, szeretni kiván: az egyedül lévőnek érzi magát, elhagyatottan, társtalanul kóborol az élet utain át, nem lel pihenést, nem lel megnyugvást, mert az egyedüllét űzi, hajtja.

Magányt keresek az éji promenádon, de csak a nyári langy estén lelem fel. Az őszi hűvös idők nedves éjjelén magány helyett az egyedüllét szegődik társamul. Azért hát, hűvös nyárutói napok, nem köszöntelek benneteket. Megfoszttok testilelki jóbarátomtól, a magánytól s hozzám erőszakoljátok esküdt ellenségemet, az egyedüllétet. De hatalmasabb vagyok én nálatok, kifogok rajtatok. Kiadtam magamnak a napiparancsot: ezentul vége az éji promenádoknak és esténkint szépen csücsülendő az iróasztal mellett s körmölendő egy-egy hűvös — szezónczikk.

Pepito.

A KIS MAMA ÉS NAGY LEÁNY.

— GENRE. —

A kis mama czédrus termet,
Óriás a nagy lány mellett,
De mégis csak kis mama,
Mert a gyöngédség maga . . .

A nagy leány kicsiny termet,
Törpe a kis mama mellett;
De mégis csak nagy leány,
Tizenhét év tavaszán.

Szinte öröm őket látni
Karonfogva együtt járni.
Nem látszik a kis mamán,
Hogy övé a nagy leány.

Néznek balra, néznek jobbra,
Köszöngetve, mosolyogva;
Vetélytársak is talán,
Kis mama és nagy leány.

Béni Vilmos.

KÖNNYÜ PORTÉKA.

MAGÁNOS PERCZEIMBEN . . .

G. Diószeghy Mór.

Magános perczeimben néha
A temetőre gondolok —
A kik nyugosznak ott a sirban
Vajon egyformán boldogok?

Egyiknek hantja szép virágos,
A másikának hantja sincs, —
Egynek sirjele korhadt czövek
Másiké drága piramis.

Egyikre minden nap könyü hull
Másikat dudva lepte el —
Ezt durva rongyba burkolák
Máson selyem volt a lepel.

Egyik felett órák hosszáig
Zengett a pap dicséretet —
A másiknak csupán a kántor
Mondott egy rövid éneket.

Egyiket drága gyászruhákkal
Gyászolták a keservesek —
A másik felett nem hullattak
Megsirató hő könyeket.

Oh vajon ott lenn a sir ölén
Mindegy: igy, avagy ugy halunk?
A sirból tompa szózat búg fel:
Egyformán boldogok vagyunk!

A KATONATISZT LEVELE.

IRTA: SZIKLAY JÁNOS.

I.

Bodó Kricsi fütyörészve ment haza a tiszti kaszinóból.

A vacsora jó volt, a bor tiszta, a minő csak a tiszti kaszinóban kapható, mert a városban valamennyi vendéglő meg van fertőztetve a műborral. És még egy helyen jó, Recsekéknél. Azok a finom vasárnapi ebédek, vidám délutánok! Recsek papa — kitünő ember. Recsekné exquizit asszony. A lányok pedig; különösen az első, a Dóra . . .

Most megy el az ablakuk alatt. Benn ég a lámpa. Ugy látszik, mind a szalonban vannak. De mindjárt az ablakhoz futnak a leányok. Csak Dóra marad a háttérben. Ő már nagy lány arra, hogy kiváncsiságból kidugja a fejét az ablakon, mikor a tiszt urak mennek arra, este, tiz óra tájban.

Ezzel a Dórával lehetne kezdeni. Észrevette rajta — minek tagadja? — hogy tetszik neki. Legjobb ajánló levele, hogy katonatiszt.

A kis városban élnek-halnak a lányok a tisztekért. Elbizakodás nélkül dicsekedhetik vele az ezred.

Mi is tessék a jámboroknak az ideváló fiatal embereken? A divattal nem törődnek; lompos kényelmességben pipálnak még az utczán is, tánczolni nem szeretnek, de nem is tudnak, puszta szokásból, vagy a nők erőszakos biztatgatására rendeznek egy-egy mulatságot, a hol mindig a tisztek vágják ki a becsületüket, udvarolni nem tudnak, kártyán, billiárdon kivül megállt nekik a világ, a pajkos tréfához nem értenek, vagy nem merik megkisérteni a dévajkodást, vagy durvák lesznek merészségükben . . . Szóval, nekik hátrálniok kell a tisztek előtt.

Ha egyszer-másszor jön egy uj gavallér a fővárosból, az is csakhamar elmerül a korpába. Punktum. A tiszteké a mező, a diadal.

Voltaképen nem is kell kezdenie. Hogy a leány tetszik neki, az bizonyos, mint az a második csillag, melyet a jövő májusban okvetlenül megkap. Elől van a Rangslistában.

Terringettét! Nem hangzanék rosszul főhadnagyné ő nagysága . . .

Mért volna az lehetetlen? Nem lesné őt annyiszor titkon az a leány, ha ilyen gondolat meg nem fordult volna már az ő fejében is. Bizonyosan gondolt rá. Egyében sem jártatják az eszüket a leányok, kivált a kisvárosi leányok. S ha még gazdagok is. Dóra az. És gazdagsága nem akadálya, hogy egy kevésbé vagyonos tiszthez menjen nőül. Mert van neki is valamije. Annyija, hogy otthon, szülőfalujában megélhetne belőle. Van miből a csillagot fényesiteni.

Ugy lesz, ugy. Vasárnap megint hivatalosak ebédre. Valami névnap lesz, vagy mi. Az öregé talán.

— Hogy a tojás párja? — Öt krajczár!
— No adjon ide hármat, itt az öt krajczárja.
— Micsoda? Nálam mindig kettő volt egy pár!
— No, de ezek olyan kicsik, hogy három is rámegy egy párra.

Ebéd után kártyáznak, szórakoznak, haragszomrádoznak, zálogosdival mulatnak... egy percz elég, hogy tisztába jöjjön Dórával. Majd ő fogja rendezni a játékot, azt, a mikor a többek közt feladnak egy női nevet és a férfit elitélik, hogy mit tegyen vele. Összebészél az öcscsével. Minkával, hogy sugja neki a Dóra nevét. Hiszen játék az egész. Aztán megkérdi hangosan: mit csináljak azzal, a kinek a nevét sugták? Barfusz kapitány pedig, a vén czimbora, a ki már sokszor volt hű czinkosa, rámondja: vezesse oltárhoz. Dóra pirulni fog... Mikor az ozsonnához ülnek, ő fogja karon, mint rendesen. És meg fogja kérdezni tőle: teljesitsem az itéletet? . . . S ha nemet mond? Pah! Nem fogja tenni.

Fütyörészve dugja a kulcsot a zárba.

Vasárnap tehát, vasárnap . . .

S ezt a szerelem tevé . . . Trallalala. Hány óra is addig?

II.

Az asztalon levél feküdt. A háziasszony, a kinek kulcsa van a szobához, az tette be.

Hugától jött.

Attól a kis fitos Bertától, a kit ő jobban szeret, mint az anyját, s mint . . . No, a Dóra egészen más. Az felesége lesz.

De Bertát csakugyan ugy szereti kora gyermeksége óta, mint a saját életét. Ha elvennék az ő életét, nem fájlalná ugy, mintha Bertát valami baj érné. Csakhogy nem éri baj. Boldog menyecske.

Hopp.

Még egy levél. Az első alatt. Berta férjétől, Szekeres Gyulától.

Sem névnap, sem egyéb ünnepi «alkalmatosság.»

Mi jutott eszükbe, hogy most egyszerre irnak? Talán mind a ketten titokban meghivják, hogy egyik meglepje a másikat? Kitelik a bolondos gyermekektől.

Tréfásan mérlegeli tenyerén a leveleket. Melyik nehezebb? Kétféle papir. Kétféle tinta.

A sógor persze a hivatalban irta, hogy ne vegye észre a felesége.

Lássuk, mit ir a sógor?

Megdöbbenve dobta le a levelet.

A fütty egyszerre torkára fagy. Ledobja magát a pamlagra. Széditő gondolatok csavarják agyát . . .

Meleg van itt benn. Friss levegőt.

Az utcza sötét. Halk suttogás, csöndes morgás zizeg a nesztelen sötétségben. A szomszéd ház kapujában egy baka suttog szolgáló-kedvesével.

Amott, az utcza végén nagy emeletes ház; három ablaka még világos . . . Még fenn vannak. Eh? . . . . . Tessék! A vasárnap!

— Azt irja, hogy kötelessége tudatni velem. Hm! Ez férfias szó . . . Hogy a

mai napon... Mikor is irta? Hadd nézzem csak. Dátum sincs rajta. A postabélyeg tegnapról kelt. Tehát csak tegnap történt. Elvált tőle, elküldte haza. De hát miért?

Talán Berta fogja megmondani.

Felszakitja huga levelét.

— Hm. Egy szót sem ir róla. Csak azt, hogy hazamegy bizonytalan időre. S ha ráérek, látogassam meg őket, de mennél előbb, okvetetlenül. Tehát ő még nem szakitott. Ez megnyugtat. Félreértés van a dologban. Ez a hóbortos ember ugy rohan, mint a szélvész. Valami szamárság miatt letapossa egy mintaasszony boldogságát. Mert Berta kifogástalan. Szép, müvelt, szorgalmas, a megtestesült szelidség. Mi baja volt vele annak a parasztnak? Soha sem tetszett vaskos modora. De hát megnyerte Berta kedvét: mért avatkozott volna bele tovább?

Hát meg kell neki vallania őszintén, férfiui becsület szavára, hogy mért szakad el tőle?

Talán Berta hagyja el, mert nem fér meg vele; de sokkal gyöngédebb, nemesebb, hogy sem panaszkodnék. Akkor kegyelem.

Nem érdemli meg a leányt. De ha ő üzte el — —

Rácsap az asztalra kemény öklével. Megrezdül rajta az ivópohár, leugrik a toll a tintatartóról.

A két levél mozdulatlanul fekve marad, a hányt-vetett betük rámerednek, mint a mérges kigyók fulánkos nyelve.

III.

Ha minden embernek ugy teljesednének a tervei, akkor nem lenne szerencsétlen ember a világon. Ha sakkjáték lett volna a vasárnapi délután, remekszámba mehetne. Minden ugy történt, a hogy kigondolta. Barfusz kapitány, a derék czimbora nem hiába volt a vezérkarban. Elrendezte istenesen. Dóra igent mondott, rögtön rá a család is. Még a vacsoráig sem értek az ozsonnától, már megihatták az áldomást. Minka tust vert hozzá a zongorán. Ő örült a legőszintébben. Nem gondolt semmi másra, csak arra, hogy most már ő következik.

Neki is forgószél lett volna a kedve, ha nem kapja azt a két levelet.

A válasz megjött sógorától még vasárnap este. Ott találta asztalán, mikor Dóráéktól visszatért. A leendő vőlegénynek nem szabad elrontani azt a szép napot. Létlenné ugy sem teheti most azt az esetet.

Csak a másnapi gyakorlat után nyult ahhoz a keserves levélhez. Lassan huzta ki a háromrétre hajtott papirt a boritékból. A kard könnyebb a kezében, mint az a foszlányos papiros. Ha itt lenne most az előszobában, vagy legalább a városban az az ember! . . . Megtanitaná katonásan.

Azt irja, hogy hűtelen lett hozzá az asszony. Megcsalta egy ocsmány férfival, egy diurnistával . . . Persze, a férfiak mindig becsmérlik a vetélytársukat . . . Egy ocsmány férfival. Az egész város nevetett már rajta. De most, hogy elüzte a nejét, mindenki igazat ád neki, dicséri erélyét, gunyolja az asszonyt, a kinek ennyire sülyedhetett az izlése. Legalább különb emberre vetette volna a szemét, mint az a ferde vállu, kancsal diurnista, Kengyeli Tivi, a kinek a karaktere is ferde, kidobták már hét korcsmából, tartozik minden szabónak, becsapta a kávéházi pinczéreket, nem fizeti a kártyaadósságokat s végig pumpolja az egész törvényszéket meg a megyeházat. Csak azért nem lökik ki a kaszinóból, mert az apja tekintélyes és gazdag ember, szeptemvir volt, majd megfizeti valamikor a piszkos adósságokat, ha előbb nem, hát akkor, ha örököl. És ezzel a silány semmiházival, ezzel a jellemtelen gazzal dulta föl házi oltárát.

Aláhuzva kétszer minden sértő szó.

Megcsalta az urát? Menthető talán. Jobban tetszett neki az a hogy hijják, az a Kengyeli Tivi. Bünös dolog, csunyaság, de menthető. Megtántorodott a szive. De hogy egy becstelen fráterra pazarolja a szerelmét! Az gyalázat lenne, megbocsáthatatlan gyalázat.

Hátha csak szépiteni akarja a dolgot a sógor?

Elküldi levelét Bertának. Feleljen rá lelkiismerete szerént. Megcsókolhatja-e tiszta ajakkal a Dórát, a kihez nem szabad férnie fertőzött léleknek?

IV.

Egy honvédtiszt és egy törvényszéki jegyző kopogtattak Szekeres Gyula ajtaján.

— Szabad.

A szobában minden ugy volt még, a hogy az asszony hagyta. Gyula nem üzte el durván. Barátságosan mondta neki, hogy el kell mennie hazulról botrány, galiba nélkül. Feltünést nem csapnak a válópörrel, ha az asszony ugy akarja. Mintha csak látogatóba menne szüleihez. Ugy utazhatik el. Még a vasutra is kikisérte. Hanem maga győződött meg róla, hogy csakugyan beült-e a kocsiba. Értésére adta, hogy ha eszébe jutna a visszatérés, akkor nem fogja kimélni. Meghurczolja a házban, az utczán, végig a városon. A fölösleges ruháit, a fehérnemüt, butorokat majd utána szállittatja, a mikor már nem beszélnek többé róla a városban. Egyuttal ő is ki fog költözni lakásából; a kis kocsi viszi az ő ingóbingóját az uj lakásba, a nagy az asszonyét a vasutra. A szomszédok sem látnak valami különöset.

A szobában tehát minden ugy volt, mint az előtt . . .

A hadnagy és a jegyző bemutatták magukat. Ők Kengyeli Tivi megbizottai.

Felmutatják saját levelét. Azt, melyet Bodó hadnagynak irt.

— Hogy jut az a levél az önök kezébe? kérdi Szekeres.

— Az nem tartozik ránk. Megbizásunk csupán annyi, hogy megkérdezzük: ön irta-e ezeket a sértő czimzéseket, melyek a levélben még alá is vannak huzva?

— Én irtam. Én huztam alá.

— S fenntartja, vagy hajlandó lenne visszavonni.

— Visszavonni? Olyan nincs. Ha tetszik, még vörös krétával is aláhuzom, hogy jobban lássék.

— Akkor elégtétellel tartozik felünknek.

— Meg fogom nevezni segédeimet ma estig.

Kiválasztott két tisztet.

Azt mondták neki, nem köteles elégtételt adni Kengyeli Tivinek, a kinek sok minden van a rovásán, a ki eltürt már egyéb fajta sértéseket. Becsületbiróság elé viszik az ügyét.

Ne vigyék; utasitá őket Szekeres Gyula. Ne mondják a városban, hogy nem mer helyt állani sértéseiért, akármilyen haszontalan embert sértett. Megverekszik vele.

Hát jó. De azt nem engedték el a segédek Tivi segédjeinek, hogy mielőtt megtörténik a találkozás, kiadják nekik a sértő levelet. Csak ilyen módon engedik felüket föltétlenül verekedni.

A párbaj végbement, kardra. A mint rendesen történni szokott, nem Tivi kapta a vágást, hanem Szekeres Gyula. Egyenesen a fejére.

De nem nagyon sulyosat. Két hét alatt kiépült a sebéből.

V.

Bodó Kricsi ezredese megkapta Szekeres Gyula levelét. A két katonatiszt segéd tartozó kötelességének tekintette beküldését.

A becsületbiróság összeült.

Bodó Kricsi nem mentegette mgát, hogy miért küldött el ismeretlen egyénnek olyan levelet, mely magán uton kért felvilágositás megadása volt csupán, rábizva katonatiszti becsületére. És ő megszegte a becsület parancsolta hallgatást, módot nyujtott arra, hogy nyilvánosan szerepeljen, lovagias affér tárgya legyen az a levél, mely megkövetelte az ő titoktartását.

Kricsi nem tagadhatta, hogy ugy van. A levelet nővére játszotta Kengyeli kezébe. Ő csalta meg az ő bizalmát, az ő szeretetét.

Mert hiszen szeretete sugallta, hogy védekezésre szólitsa föl hugát: Igaz-e, a mit az az ember bőszült haragjában mond, igaz-e, hogy te megfeledkeztél kötelességedről, s ha megfeledkeztél, mentsed magad!

De erről hallgat.

Még nem tört össze lelkében hugának magasztos képe. S ha őt vádolja, tisztázhatja-e magát vajjon?

Bárkinek kezébe adta a levelet, mely egyedül neki szólt, mely egy becsületet érintő sulyos vád, mindenképen vétkezett a tiszti becsület ellen. Igy itélt a becsületbiróság.

Tehát nem való többé a tisztességes testületbe.

Tehát nem méltó többet a kardbojtra.

Az ezredes értésére adta, hogy adja be lemondását.

Miért kell távoznia a hadseregből, most, a második csillag érkezése idején, azt nem hirdeti ki a becsületbiróság a városban. A birák hallgatnak, kötelességük.

A városban gondolhatnak mindent. A gondolat szabad. Törhetik a fejüket, hogy minő nagy vétket követhetett el az a fiatal ember, akit ilyen kurtán kivetnek, mint egy lelki fertőzöttet.

A becsületbiróság itélete csak egy fórum. Fölebbezés nélkül is foglalkozik vele egy másik, avatatlan fórum, melyben döntő szavuk van vén asszonyoknak, vén embereknek, kotnyeles fiataloknak, mindazoknak, a kik részt szoktak venni a délutáni szapulásokban.

És becsületszapulás sok van a kis városban.

Kaszinó, kávéház, vacsora-korcsma, ozsonna-asztal, tánczisкola, varrógyülekezet, de meg a sarki fűszeres kőpadja, az mind emberfehéritő.

Elvégezték tisztára, hogy az a kedves, ünnepelt hadnagy, a ki disze, virága volt mindig a társaságoknak, a ki miatt irigyelték Dórát, nem vehet el többé tisztességes leányt az ő városukból.

Még azok is kimondták ezt a törhetetlen itéletet, a kik különben még most is odaadták volna a leányukat, egyenruha nélkül is.

Dóra atyja épp úgy gondolkozott, mint az egész város.

Hiven követte mindig azt az elvet, hogy

nem akar mást, mint a mit az egész város akar.

Nem sérti meg barátait ellenzékeskedéssel. Mitől jó az?

A város azt hiszi, hogy Dóra nem mehet most már a megbélyegzett fiatal emberhez, hát nem fog menni.

Persze, hogy sirni fog egyideig, mert szerelmes bele. De hát ha csak a fess hadnagyba s nem a Bodó Kricsibe?

Ha meglátná, mint falusi gazdát, tüskés hajjal, bozontos bajuszszal, megpirult kezét egy rókaprémes tüszőbe dugva, talán épen pipával a szájában: bizonyára nem érezné azt a nagy szerelmet iránta, a mit a nyalka tiszt iránt érez most.

Hja, ilyenek a leányok. A külsőség! Majd kiveri az eszéből. Az ilyen fájdalom olyan, mint a nem veszedelmes kelevény, gyötrelmet okoz, a mig gyulladt, a mig érik, de egyszer csak felfakad és vége a kínnak.

Bodó Kricsi el akart búcsúzni Dórától. Ha szereti, akkor meg fogja várni, mig uj emberként mutatja be magát.

Nem bűnös ő, csak tévedett, könnyelmü volt; tudásával, akaratával, kitartásával, no meg — azzal a kis vagyonkával majd formál magából derék legényt nemsokára.

Recsek nem eresztette be. Maga jött ki eléje, hogy ne vegye rossz néven, de a változott körülmények . . . Jobb, ha nem látja őt többé Dóra. Legalább nem sirja magát agyon miatta.

Tehát itt is becstelennek hiszik! Mintha a becsület bele volna szőve a kardbojtba, s ha megtépte az ember ennek egy szálát, megtépné a becsület eszméjét is.

Dórával még is kell beszélnie.

Pár sort irt egy darabka papirra s megvárta a sarkon, a mig a cseléd a boltba megy. Ráállt egy forintért a leány (abban ugy sem kételkedett), hogy fölviszi a kisasszonynak.

A Duna berkein túl van egy füzes. Hétköznap elhagyott hely. Csak néha-néha köt ki ott rövid időre egy dilettáns csónakos. Vasárnap megelevenül a gyermekek pajkos zajától, lapdáznak, parittyáznak, sipolnak, versenyt futnak benne.

Most senki sem jár arra

Egy odvas törzsnek dülve várta Kricsi menyasszonyát.

Jött.

A fűzfa vén ágai résztvevően borultak föléjük, a mig beszélgettek.

Mit beszéltek, nem hallotta senki. Nem járt egy árva lélek sem arra. S a vén fák csak sóhajtani meg könyezni tudnak. A mint ők cselekedték.

A többit meg elhallgatta a folyónak titkolódzó árja. Csak akkor bocsátotta el magától, a mikor már nem ölelték egymást, a mikor elnémult merev ajkaikon minden szemrehányás.

A NYUL ÉS A TEKNŐSBÉKA.

Koreai népmese.

Egyszer a halak királya uszkált palotája körül. Hirtelen egy kövér kukacz surrant el szemei előtt. Utána kapott s befalta.

Ime, alig hogy lenyelte, azt érezte, hogy horog van a torkában. Hosszas vergődés után ugyan sikerült eltépnie a zsineget, melyen a horog függött s ez által megmenekülnie attól, hogy fejedelmi teteme a közönséges halandóknak ételül szolgáljon, de a horog benne maradt testében.

A birodalom valamennyi nagyjai a czápától a teknősbékáig, odahivattak a beteg király nyoszolyájához.

Komoly arczczal jöttek el valamennyien s törték a fejüket, mikép lehet a horgot a király torkából eltávolitani. A teknősbéka azt ajánlotta, hogy legjobb volna a király torkát friss nyúlszemekkel borogatni.

Az ajánlat tetszett az országnagyoknak. De honnan szerezzenek nyúlszemeket? Erre is tudott módot a teknősbéka. Ismer egy nyulat s majd megpróbálja ezt elhozni a palotába. A mint pedig itt lesz a nyul, ő nem marad tovább a palotában, mert nem tudná végig nézni az operácziót, hanem majd bánjanak el a nyúllal az orvosok.

A király megköszönte szépen a jó tanácsot.

A teknősbéka pedig tudta, hogy jövendő szerencséjét megalapitja, ha elhozza a nyulat.

Másnap felmászott a teknősbéka egy dombra, remélvén, hogy ott találja majd a nyulat.

Nem is csalatkozott. A nyul ép reggelizett. Kihegyezte füleit, a mint meghallotta azt a zajt, melyet a teknősbéka mászása okozott.

Először ijedtében meg akart a nyul futamodni, de midőn felismerte a teknősbékát, megállott s kérdé, hogy mit keres itt a dombon.

Oh! — felelé a teknősbéka — olyan sok szépet hallottam arról a kilátásról, mely erről a dombról nyilik, hogy most meg akarok róla győződni.

S nyujtogatta minden oldalra a hosszú nyakát.

Majd igy folytatta:

— Bizony én nem látok itt semmi különöset.

— Ha szép kilátásban akarsz gyönyörködni — mondá a nyul — akkor fel kell kúsznod a domb tetejére.

Egyúttal késznek nyilatkozott, hogy felkisérje vendégét.

— Oh, köszönöm — viszonzá a teknősbéka — megelégedtem én avval is, a mit láttam. Sokkal jobban szeretem én a vizi birodalmat. Ott vannak szép zöld mezők, hegyek, völgyek, nagy, hűs barlangok, szép paloták, hatalmas sikságok, melyeken tarka halak ficzánkolnak. A legjobb pedig mindenek között az, hogy a viz elvisz mindenkit, a hová akar, s igy nem fáradni el úgy, mint a szárazon. Nem, nem megyek. Hagyj békében evvel a forró, kiaszott földdel. Sietek vissza a vizbe.

E szavak után visszafordult. A nyul gondolatok közepett követte.

— Szeretném egyszer látni azt az országot — töré meg a nyul a csendet. — De nagyon félek a viztől. Ugy-e kényelmetlen odalenn. Nem telik meg vizzel a szem, a fül, az orr s a száj.

— Mit is gondolsz? — viszonzá a teknősbéka. — Ugy vagyunk odalenn, akár itt a levegőn. Csak meg kell szokni.

— Szeretnélek elkisérni, de nem tudok úszni.

A teknősbéka alig titkolhatta örömét s izgatottságát.

De azért nyugodtan mondá:

— Persze, hogy magad nem is birnád megtenni. De ha meg akarod nézni az én hazámat, akkor ülj föl a hátamra, dugd az orrod az én teknőm alá és én leviszlek.

Aztán becsületére erősitette, hogy nincs odalenn semmi veszedelmes.

A nyúl pedig ráállott és ráugrott a teknősbéka hátára.

Eleinte kellemetlen volt neki a viz alatt, de csakhamar megszokta. Valósággal elragadta mindaz, a mit látott.

El sem is birt volna soha képzelni ennyi szépet.

Halkatonák úsztak elébe s köszöntötték. Mert a királyi palotában értesültek volt a jöveteléről.

Nemsokára ott volt a nyúl a beteg király szobájában.

A teknősbéka tüstént kereket oldott.

A sok orvos biztatta a nyulat, hogy foglaljon helyet. Miközben pedig ott ült nyugodtan kagylószékén, hallotta, a mint két doktor tanakodik, mikép lehetne legjobban kikaparni a nyúl szemeit, a nélkül, hogy megölnék.

Persze égnek meredtek tüstént a szőre szálai. De volt annyi lélekjelenléte, hogy megkérdezze, hogy mi czélból akarják kikaparni a szemeit.

Az orvosok megmagyarázták neki. Egy ideig rázogatta a fülét, aztán furfangosságot eszelvén ki, igy szólt:

— Helyes, helyes! De a teknősbékának szólnia kellett volna erről nekem. Mi nyulak két szempárral birunk. Egy mesterséges szempárral, melyet esős, poros időben hordunk. Ez kristályból van faragva. S egy valódi szempárral, melyet csak jó időben viselünk. Minthogy pedig én féltem, hogy a viz megárthat igazi szemeimnek, melyek épenséggel nincsenek szokva a sós tengervizhez, kivettem igazi szemeimet, elástam a domboldalon s ide kristályszemeimmel jöttem el. De igen nagy örömömre szolgálna, ha meggyógyithatnám szemeimmel ő felségét. S magam is meg vagyok győződve, hogy szemeim kitünő orvosság lesznek. Parancsoljátok meg tehát a teknősbékának, hogy vigyen engem ujra a szárazra s én szerencsémnek fogom tartani, ha igazi szemeimmel visszatérhetek, gyógyulást hozván a királynak.

A jelenlevőket meglepte a nyúl szolgálatkészsége.

A király pedig valósággal szégyellette, hogy csellel akarta azt megszerezni, a mire a nyúl önként is hajlandó.

A teknősbéka — épen nem udvarias formában — parancsot kapott, hogy szállitsa tüstént partra a nyulat s várakozzék rá, mig vissza kiván jönni.

Alig hogy partot ért a nyúl, lerázta magáról a vizet és igy szólt a teknősbékához:

— Teknősbéka lelkem, csak áss te magad azok a szemek után. Nekem csak ez az egy pár szemem van. Ezt pedig inkább magamnak tartom meg, mint hogy oda adjam borogatásul a te falánk királyodnak.

Igy szólván futásnak eredt s szaladt, a hogy csak birták lábai.

A halak királya pedig meghalt. Eltemették nagy pompával.

A gyászmenet legelején vitték a kijátszott teknősbéka fejét.

EGY PIKÁNS FEJEZET.

ELFOGATÁS. — RÉVÉSZ IMRE KÉPE.

A MARSON.

IRTA CAMILLE FLAMMARION.

Emlékszem, hogy egy forró nyári nap alkonyán egy elhagyatott domboldalon egy fa tövében elaludtam. Mikor felébredtem, legnagyobb meglepetésemre nem ismertem fel a vidéket, se a szomszédos fákat, se a patakot, mely kissé távolabb folydogált, se az egész mezőséget, mely a látókör végtelenébe nyúlt. A nap lehanyatlani készült, de sokkal kisebbnek látszott mint egyébként. A légben sose hallott harmóniák zúgtak, zümmögtek s madárnagyságu férgek kúsztak a levéltelen, vörösviragú fákon. Talpra ugrottam. Sajátságosan könnyűnek érzém testemet. Alig tettem néhány lépést s ugy tetszett, mintha testem minden súlyát elvesztette volna alvásom alatt.

Alig hittem szemeimnek s érzékeimnek. Egyszer csak azt veszem észre magamon, hogy meglevő érzékeim átalakultak s érzékvilágom új érzékekkel gyarapodott. Volt egy delejes érzékem, melylyel más lényekkel érintkezésbe léphettem a nélkül, hogy hallható szavakba foglaltam volna gondolataimat.

A nap egy távoli tóba készült alábukni s rózsás fény öntötte el a vidéket. S az égen két hold ragyogott, az egyik keleten, a másik nyugaton. Mindkettő azonban felette kicsinynek látszott.

Álmélkodva pillantottam körül. Különösen az a látvány vonzott, hogy a keleti hold elég gyors menetben közeleg a nyugati felé. A láthatár keleti peremén ekkor egy harmadik még kisebb de csodás fényű hold tünt elő. Olyan volt, mint a mi jól ismert egünkön a Vénusz csillag a tiszta tavaszi estéken. S kigyultak a csillagok az égboltozaton. Valamennyit rendre felismertem. S kezdtem tanulmányozni a menyboltot s tájékozódtam a csillagok állása szerint. S ime arra a meggyőződésre jutottam, hogy én a Marson vagyok s az gyönyörű fényű hold-csillag az égbolt szélén: . . . a Föld.

Szemeimet rajta nyugtattam. S elfogott a szeretet búskomor érzése, a mely akkor szokott bennünk támadni, midőn gondolatainkban visszaidézzük egy elvesztett, imádott lénynek az emlékét. S ezt gondoltam:

— Milyen sajnálatos, hogy azok a halandó lények, kik ezen a gyönyörű csillagon élnek, nem is tudják hol vannak tulajdonkép! Mily bájos, kedves jelenség a Föld igy a Nap rózsás fényében. Mellette el-eltűnő pont gyanánt a Hold. Ám az emberek nem értik fel e gyönyörűséget s pártokra szakadva harczolnak egymás ellen s átkozzák a földi életet. S milyen üres a lelkük! A kézzelfogható anyagban keresik mindennek magyarázatát s nincs érzékük a világ csodaszerű problémái iránt. Igy idegenek a saját hazájukban, mert nem ismerik hazájukat. Oh! ha innen láthatnák a Földet s ha e látomány átalakithatná érzéseiket s gondolataikat! Akkor kezdenék csak igazán megismerni az önmaguk lényének a titkát s az egész teremtés magasztosságát!

— Hogy megtiszteli az embereket! Azt lehetne hinni, hogy csupa jó barátja van odaát!

Én nem beszéltem. S mégis válasz jött gondolataimra, melyeket csak gondoltam, de ki nem mondtam. A Mars két lakója rám nézett s hatodik delejes érzékük által megtudták, mit gondoltam. Ez igen meglepett s gondoltam: Legyen bármint is a dolog, az ott az én hazám s én szeretem a hazámat. Mindketten nevettek.

— Igen — szólalt meg az egyik szánakozón — ön szereti hazáját. No, meglátszik, hogy a Földről jött.

A másik pedig mondá:

— Mit akar szegény honfitársaitól? Azok nem lesznek se okosabbak, se oktalanabbak, mint ma. Nyolczvanezer éve élnek odaát és — vallja meg őszintén — még most sem tudnak gondolkozni. Ön is olyan nagy szeretettel néz a Földre. Nos, ön is olyan nagyon, de nagyon naiv.

Elfogott a harag e szavak hallatára, de azért francziás mérséklettel akartam válaszolni. Ki is nyitottam ajkaimat, hogy majd ezeket a szavakat mondjam el:

— Ne higyjék, uraim, hogy a Föld lakói olyan balgák, mint önök képzelik. Ki tudja, talán még önöknél is többet érhetnek? De nem is engedtek bele se fogni a beszédbe, hanem agyvelőm elváltozásaiból már kitalálták, mit akarok mondani.

— Engedje meg — szólt a fiatalabbik — hogy azt mondjam, hogy az önök Földje teljesen el van hibázva egy sajátságos, már tizenkét millió év előtt származott körülmény folytán. A Föld első alakulatának korában történt. Már létezett számos bolygó s már a tengerek fenekén meg is jelentek az első állatok, a fejetlen, süket, néma molluszkák. Azt tudni fogja ön is, hogy a fák még ma sem táplálkoznak, hanem csak a levegőből nyerik életerejüket, mely megnöveszti őket. A molluszkák is igy éltek. De szerencsétlenségre, egy molluszka testén egy vizcsepp áthatolt. S a molluszkának ez tán jól esett. Ez volt a táplálkozás első kisérlete, ez lett okozója az állatok s az emberek boldogtalanságának. Az első gyilkos tehát az a molluszka volt, mely evett.

Mi itt nem eszünk, nem is ettünk soha s nem is fogunk enni soha. A teremtés természetesen fejlődött itt. A szervek önmaguktól táplálkoznak, vagyis megujitják molekuláikat, melyekből állanak. A táplálkozás nálunk ép oly önmagától lefolyó művelet, mint midőn önöknél a fák belehelik a levegőt. Önök egy perczig se tudnak élni a nélkül, hogy ne pusztitnának, ölnének. Önöknél az élet törvénye a halál. Itt még senkinek se jutott eszébe, hogy csak egy madarat is megöljön. Nos, hogy kivánhatják, hogy az ilyen viszonyok közepett az önök testük szép, gondolataik egészségesek, tiszták, fenköltek legyenek. Vagy jobban mondva, hogy gondolataik eredetiséggel birjanak? Gondolkodjék csak ezen a kérdésen s akkor nem fogja magát ily képzelődésekkel elvakitni.

— Hogyan — kiáltám közbe. Ön megtagadja tőlünk gondolataink eredetiségét? Hát állatoknak néz bennünket. Vagy Homérosz, Pláto, Fidiás, Szeneka, Virgiliusz, Dante, Bacon, Galilei, Pascal, Rafael, Mozart, Bethoven nem gondolkoztak fenköltek? S rútnak véli testünket! Nos, akkor nem ismeri Helenát, Frinét, Aszpáziát, Saffót, Cleopátrát, Borgia Lukrécziát, Valois Margitot s a csodás szépségek további hosszú sorozatát. Már megbocsásson tisztelt Marslakó, de ön csak nagyon távolról ismeri a Földet.

— Nem én csalódom, hanem ön. Ötven évig laktam oda lenn s ez nekem ép elég volt. Sose térnék vissza oda. Csak ön látja szépnek az ottani tengést, én nem.

— De uram, azt csak elismeri, hogy éltek nagy szellemek is a Földön s más csodaszerű teremtmények? S nem lehet-e hinni, hogy a földi fizikai és erkölcsi szépségek tökéletesedni fognak az idők folyamán? Nem csak evéssel töltjük az időt. S igy van remény, hogy idővel letesznek félszegségeikről s beköszönt a testvériség és összhang korszaka.

— Soha! Mert a földi ember soha se fog gondolkozni birni, mert a lelke nem független. Hadakozni fog örökké. E nélkül élni nem tud. Ez az ő mulatsága, gyönyörüsége s ez az ő természete. Higyje el, hogy az ön ragyogó földi szépségei rút szörnyetegek a mi légi asszonyainkhoz képest, kik a mi örök tavaszunkban virágillat közt élnek s testüket át és átjárta a tavaszi lég üdesége, szárnyuknak rebbenése önök előtt sose ismert gyönyört okoz bennünk. Százszorta nagyobbat, még az étel mocskát sose ért ajkuk csókja. Ha Beatrix ilyen teremtés, sose irja meg Dante művének első két könyvét, hanem mindjárt a Paradicsomon kezdte volna. A mi ifjaink többet tudnak, mint Pitagorasz, Arhimédesz, Euklidesz, Kepler, Newton, Laplace, Darwin együttvéve. Tizenkét érzékük közvetlen összeköttetésbe hozza őket a világegyetemmel. Megérezzük itt, hogy száz millió mértföldnyire mi történik a Jupiteren. Szemünk előtt látjuk a Szaturnusz gyürüit. Mindent megtudhatunk érzékeinkkel, a mi a természetben történik. Nem volt nálunk soha se háboru, se verekedés. Nem az anyagért éltünk itt soha, hanem kezdettől fogva az igazság megismeréséért. Jöjjön csak ide . . . Nehány lépést tettem s egy hegy tetején állottam. Átellenben egy hegyoldalon a mozgó fények százezrei sürögtek.

A Marslakói voltak ezek, kik ha akarták, megvilágitották testüket. Egyik fényes alak repült el mellettünk. Édes illatot sugárzott ki magából. S olyan elbűvölő érzés fogott el, a melyhez hasonlót sose éreztem még a földön . . . Asszony volt a ki mellettünk elhaladt.

Ott beszélgettem két ismerősömmel hajnalig. Akkor fölkelt a nap. Milyen virradat! Milyen táj!

Tündéri látvány bontakozott ki körültem, a melynek csillogásáról, ragyogásáról nem alkothatni fogalmat.

Meg se kisértem leirni. Mert a mi szavaink nem birják kifejezni mindazt, a mit láttam. Ekkor láttam csak, milyen az élet uj honomban.

Gépek készitnek mindent, mely gépek szinte olyan magasfoku értelmiséggel birnak, mint a Földön az emberek. A Mars emberei csak az értelemből az értelemnek élnek. Idegzetük a maga hihetetlen tökéletességével önként működik, hibátlanul . . .

Majd teljes nappal lett. Még szebb, még ragyogóbb lett minden. S egyik kisérőm igy szólt hozzám:

— Nos, vissza akarsz-e térni a földre? S kitárta felém karjait.

— Soha! — kiáltám s a karjaiba vetém magamat.

Mi történt? Ujra ott voltam azon az elhagyatott domboldalon a fa tövében.

Hol vagyok? Mi volt ez? Álom? Bealkonyodott. A Mars ott ragyogott az égen.

— Ah! Ott voltam, ott! Egy titokzatos hatalom, az Álom, átröpitett arra a távoli világra. Ki tudja, vajon ez a hatalom nem az első eszköz-e az érintkezés megkötésére a két bolygó között? Az Álom teszi már most is, hogy mi a különböző országok polgárai, már itt is egyesülünk egy igazi világirodalomban.

BUDAPESTI EMLÉKEK.

IRTA : FÖDRANSPERG HENRIK LOVAG.

Födransperg Henrik lovag, nyugalmazott cs. és k. őrnagy egy több kötetre terjedő munkában adta ki emlékiratait. Negyven esztendeig szolgált a hadseregben. Először az osztrák, majd a közös hadseregnek volt előkelő tisztje, ki mindig foglalkozott irodalommal is. Emlékiratai élénk világot vetnek az ötvenes és hatvanas évek társadalmi életére s bő anyagot nyujtanak a historikusnak is. Ugy véljük nem lesz érdektelen, ha munkájának egyik Budapestre vonatkozó részét bemutatjuk, mely élénk képe a hatvanas évek mozgalmas napjainak.

*

A *Vadászkürtben* szállottam meg. Még nem volt nagyon késő. Elmentem tehát a Likey vendéglőbe, — átellenben a német szinházzal — azt hivén, hogy majd ott akadok bajtársakra. Voltak is ott sokan s nagy örömmel fogadtak mindannyian. Megjelenésem jóval meghosszabbitotta a mulatságot.

Sok elbeszélni valójuk volt.

Márczius 15-e óta naponta volt politikai tüntetés a városban. A márcziusi napokban a temetőben összetüzött a népség a rendőrséggel s a zsandárokkal. Leginkább a német szinház előtt* járták a demonstrácziók. Óriási tömeg csoportosult a szinház előtt s durva szitkokkal illette, a kik a szinházba törekedtek. A rendőrség és a csendőrség tehetetlen volt a tüntetőkkel szemben, azért tehát katonaságot hivtak segitségül. Az Ujépület volt a legközelebbi kaszárnya. Onnan rendeltek ki naponta néha két századot is a tér kiüritésére s a csend s a rend helyreállitására.

Tudtommal mindig rövid idő alatt fegyverhasználat nélkül sikerült eloszlatni a tömeget. De sok türelem, nagy önmegtartóztatás és finom tapintat kelle hozzá. Ügyet vetni ilyenkor nem igen volt szabad a magyar káromkodásokra, melyet alig is értettünk — sőt még a kődobálásoktól is el kelle tekinteni.

Egy hevesvérű hadnagy egy izben tüzet! kommandált. Egy jogász — a ki jogot hallgat az egyetemen — halva terült el. Ez óriási elkeseredést szült a városban. A közeli kaszárnyákban állandóan készenlétben volt a katonaság, sőt a temetés napjára a vidékről is konszignáltak katonaságot.

Mindezt ugy beszélték el nekem. De szolgálatba lépésem után csakhamar magamnak is alkalom nyilott egy tüntető csapat szétkergetésére.

A dolog ugy esett, hogy egy magyar születésű énekesnő, ki Hamburgba szerződött volt el szüleihez, és rokonaihoz látogatóba jött. Hogy mi volt a tüntetés tulajdonképeni oka, nem tudom; akkor azt beszélték, hogy a *németeknek* nótázó *magyar* lánynak szólott.

De arról is rebesgetett a hir, hogy egy vetélytársnő rendezte a demonstrácziót, sőt olyasfélét is beszéltek, hogy egy pórul járt udvarló műve volt az egész riadalom.

Bárhogy is lett légyen, a ribillió nagy volt s csak katonai segedelemmel lehetett rendbe hozni a dolgot.

* A mai Erzsébettéren. Szerk.

Gyors lépésben vonultunk a tüntetések szinhelyére.

Az illető utczába érkezve kibontakozott csapatom s széltében elfoglalta az utczát. A rendőrkapitány magyarul beszélt a tömeghez, de az orditásban, fütyülésben, sivitásban nem hallatszott a szava.

Majd hozzám fordult kérdezvén:

«Töltve vannak a fegyverek?»

«Igen» — válaszoltam s rárivalltam a legénységre:

Vigyázz! Tölts!

A rendőrkapitány ijedten ugrott hozzám:

«Csak nem akar lövetni?»

«Nem, ne féljen — felelém — hacsak önvédelmünkhöz nem lesz szükséges.

S kommandáltam: Szuronyt le! Indulj! S lassu menetben haladtunk előre magunk előtt üzvén a dühöngő tömeget, mely egyre szórta felénk a káromkodásokat és szitkozódásokat.

Szerencsére nem igen értettem, mit kiabálnak.

Csak egyről tudtam mit jelent: kutya német!

Ugy látszik a töltés megtette hatását, mert az utcza hamar kiürült. Aztán már a rendőrség vette át a tért.

Még egy ideig ott maradtunk az utczában. A rendőrkapitány megköszönte a fáradozásunkat s mi visszavonultunk a kaszárnyába.

Ott jelentést tettem a parancsnokságban s tevékenységemért elismerést nyertem.

No, de előre siettem pesti élményeim elbeszélésében.

Visszatérek még a vendéglőhöz, a hol elkezdtem.

Jó sokáig ültünk együtt.

Majd a váczi-utczába mentünk a tiszti kávéházba.

Itt nagy meglepetés várt rám.

Mikor először tartózkodtam volt Pesten, ebben a kávéházban is, mint egyebütt is frakkban szolgáltak fel a pinczérek. Most pedig zsinóros attilát, fényes csizmát és sarkantyut hordtak.

Végtelenül mulattató látvány volt, a mint az ily sarkantyus pinczérek ide-oda futkostak az edényekkel. Pedig — ugy vélem — ezek a pinczérek nem igen értettek a magyar nyelvhez.

Hamisitatlan bécsi dialektusban beszéltek velünk is és egymás közt is. A Litkey-vendéglő kivételével — hol csak német vendégek fordultak meg — mindenütt ily magyaros viseletben jártak a szolgálattévők.

Még a fodrászok is felsarkantyuzva végezték nemes tisztöket.

Másnap reggel szolgálatra jelentkeztem. Lakásomat az Ujépületben jelelték ki.

Szörnyü, elhanyagolt volt ez a lakás. Be se költöztem. Hanem a kaszárnya mellett béreltem egy szobát hónapszámra.

Podgyászom egy részét ki se bontottam, hanem letettem kaszárnyai szobámba.

A kulcs a szolgámnál volt.

Egy napon bemegyek a kaszárnyába, hogy kihozzak valamit a szobámból. Ime, mindkét bőröndömet nyitva találom. Pedig tudtam, hogy jól lezártam mindkettőt s a kulcsaik is nálam voltak.

A szolgám az egek minden szentjeire esküdözött, hogy ki nem adta kezéből a kulcsot senkinek.

Átvizsgáltam podgyászomat s meggyőződtem, hogy az ismeretlen tolvaj elég szerény volt. Csak némi fehérnemü hiányzott a bőröndből és egy ócska bőrtáska, melyben rajzok s képek voltak. Átvittem persze a podgyászokat a lakásomra. A szolgámat gyanusitottam s gyanumat közöltem kollégáimmal is. De ezek felvilágositottak, hogy a kaszárnyában gyakorta fordulnak elő ily tolvajlások s kár volna az eddig mindig hív szolgát gyanuperbe fogni. Járnak zsibárusok, kótya-vetyések a kaszárnyába; azok követhették el a gazságot.

A pesti élet felette drága és nem épen kellemes volt. A katonaságot és a *németeket* az ország ellenségének tekintették. Barátságos érintkezés a polgársággal ki volt zárva. Magunk között kelle megvonulnunk.

Ám a hölgyvilág kevésbé ellenséges indulattal volt a *németek* iránt, kiváltkép ha azok egyenruhában jártak-keltek. Mégis azt tapasztaltam, hogy a pesti nők általában tartózkodók a férfiakkal szemben, legyenek azok akár magyarok, akár németek, akár katonák, akár czivilek.

KÉT HALOTTAM VAN . . .

Két halottam van:
Mind a kettő drága . . .
Én vagyok a világ
Legnagyobb árvája
Két halott árvája.

Az egyiket régen
Vittük temetőbe,
Gyermeklelkem akkor
Még álmait szőtte,
Édes álmát szőtte . . .

A másik halottam
Itt él a világon,
Ugy remeg a lelkem
A mikor meglátom . . .
Oh mennyiszer látom!

Az egyik halottam,
A ki pihen régen
Csendes temetőben,
Oh nagyon szent nékem,
Édes anyám nékem!

A másik, a kiért
Mennék a halálba,
A kit ugy szeretek
Egy szép barna lányka
Hideg szivü lányka . . .

Várnai Emil.

JUANA.

IRTA: CARLOS FRONTAURA. 3

Spanyol eredetiből forditotta **Szalai Emil.**

Juana remegett. Hideg borzongást érzett testében és égető forróság futotta át agyát.

Egyszerre csak a szinpadon látta magát. Az arczába vetődő fénysugarak és a zene hangjai, a szinházat megtöltő emberáradat zúgása s ez a sose látott, sose hallott világ valósággal rémületbe ejtették.

A kardalosnők négyesével léptek ki, kéz a kézben.

Egészen a szin elejéig hatoltak előre fejeiket jobbra-balra lóbintgatva.

Majd megoszlott a csapat. Kettő jobbra, kettő balra haladt egy-egy sorból.

Végül ujra egyesülvén a szin közepén, megállott az egész csapat és énekelni kezdett.

A menetek és fordulatok alatt Juanát csak két kezét fogó társnője tartotta fenn.

Láz járta át testét, minden tagja reszketett . . . Szemeit lehunyva imbolygott.

A mint az ének elkezdődött, egy társnője véletlenül meglökte s Juana elterült a szinpadon magával rántván szomszédját is.

A közönség iszonyu zajgásban tört ki. A magasból füttyök hallatszottak. Egy stentori hang orditott: Tánczoljanak tovább! A szerzők ellenségei felhasználták az alkalmat a botrány rendezésére, kukorékolás, nyávogás, sipitás hallatszott a nézőtérről innen is, onnan is.

A személyzettel teli szinpadon is óriási zavar vett erőt. A kit Juana magával rántott, hamar talpra ugrott, de a szerencsétlen leány maga nem birt, ott maradt elterülten.

A kardalosnők azt hitték, hogy meghalt.

Az előadást fel kelle függeszteni. A függöny leereszkedett, elrejtvén a közönség elől a szerencsétlen Juana mozdulatlan tetemét.

A közönség kezdte átlátni, hogy az eleinte kómikusnak látszott baleset komoly jelleget ölthetett.

A nézőtér elnémult s az emberek aggodalmasan tekintettek egymásra.

Csakhamar hire terjedt, hogy a szerencsétlen kardalosnő nem halt meg, de állapota mégis veszedelmes; több orvos gondozza.

Azt hitték általán, hogy Juana nem hagyja el élve a szinház épületét.

A baleset nyakát szegte az egész előadásnak. Számosan, kiváltkép asszonyok, elhagyták a szinházat a szomoru eset lefolyása alatt.

Azt is rebesgették, hogy éhség miatt rogyott össze a szegény leány . . . A kik részt vettek az előadásban, nem tudták elrejteni a levertséget s fájdalmat, melyet a baleset keltett, kedv nélkül játszottak; vidámság nélkül mondották el mókáikat, melyeket a közönség ugyancsak vidámság nélkül fogadott. Az elkomolyodott közönséget még a jóizű humor se viditja fel, nemhogy a *kertészlegény* félszeg elménczkedései jó kedvre hangolnák.

IV.

Azon végzetes éjjel Juana nem tért haza. Testvérét halálos félelem fogta el. Egyre kitekintett az ablakon, hogy nem pillantja-e meg Juanát, a legkisebb neszre ideges érzet fogta el.

Hisz Juanának nem szokása éjjel az utczán csavarogni . . .

Ha baja történt, Dolores magát tartotta a baj okozójának. Hisz ő beszélte rá, hogy tegyen kisérletet a szinháznál . . . Oh! ha az ő oktalansága tán Juana életébe került volna . . . Nem ezt tul nem élné. Ő se, anyja se.

Kora reggel fejére vetette csipkekendőjét, kinyitotta az ajtót. S lebotorkált a kilenczvennyolcz lépcsőn. A házmesterné jó asszony s tán tudna valami jó tanácsot adni.

A házmesterné még aludt. De Dolores a kapualjban egy más asszonyt talált. Egy gyászruhás, szomorú, de rokonszenves arczú asszonyt, ki az első emelet egyik lakásából jött le. Meglepődve tekintett a két nő egymásra. A gyászos özvegy — mert sennora Perfecta egy városi hivatalnok özvegye volt — leolvasta a leány arczáról a kétségbeesést.

— Mi baja van, gyermekem? . . . Itt lakik e házban? . . .

— Oh! asszonyom, asszonyom . . . A testvérem nem jött haza ma éjjel. Istenem, mi történik vele? . . .

— Hát az estéket máskor is a házon kivül szokta tölteni a nővére.

— Nem, asszonyom, soha! Ez volt az első éjjel . . . Ezt is az én hibámból . . . Büntessen is meg az isten érette!

S Dolores keservesen zokogott.

— Az édes anyám meghal az éhségtől, ... én meghalok a félelemtől . . .

— Hová ment az este a testvére? — kérdé az özvegy megindultan és szánakozó hangon.

— A szinházba, sennora.

— Szentséges isten! A szinházba! — kiáltá sennora Perfecta, keresztet vetvén. — A szinházba ment s nem tért haza!

— Oh! ne gondoljon semmi rosszat az én testvéremről. Ő valóságos szent!

— Szent . . . a szinházban? Magyarázza csak meg nekem ezt a dolgot . . .

— Istenem, istenem . . . Az isten szerelmére . . . Most nem adhatok önnek felvilágositást, mert előbb tudni akarom, mi lett az én drága Juanámból . . . Látni akarom, s kérni, hogy bocsásson meg nekem . . .

Olyan mély volt a leány fájdalma, olyan ijesztő az aggodalma, olyan kézzel fogható az ártatlansága s olyan nyilvánvaló az őszintesége, hogy a szigorú erkölcsü sennora nem habozott minden tőle telhetőt megtenni, hogy Doloresnek segitségére lehessen.

Azért jött le lakásáról, hogy elvégezze mindennapi imádságát a hajnali misén; de a kétségbeesett leány kedvéért még ezt a kegyeletes cselekményt is készséggel elmulasztotta.

Szigorú arczvonásai szánakozó kifejezést öltöttek. Kéznél fogta a nyomorék leányt s vigasztaló szavakkal csititgatta.

Ekkor megjelent a házmesterné is. Antera asszony, egy rút arczú öreg asszony, hogy megtudja az esetet, melyet zokogás közt mondott el Dolores.

Antera asszony tüstént elhatározta, hogy elmegy a szinházhoz s élve vagy halva de haza hozza Juanát. Fölforgatja egész Madridot azért a lányért, nemcsak hogy szolgálatot tegyen Doloresnek, meg szennora Perfectának, hanem hogy minden szomszédoknál előbb tudja meg, mi történt Juanával.

Dolores bizván Antera asszony buzgóságában, donna Perfecta kiséretében felment édes anyjához, kit nem hagyhatott egyedül hosszabb időn át.

Antera asszony pedig kipirultan rohant ki a kapun.

V.

Donna Perfecta egész személye a nevére vallott.

Szinte tökéletes asszonynak mondhatni. Becsületes szülők leánya volt, ki szülői után csinos vagyonkát örökölt. Befejeztetvén kereszténi neveltetése, férjhez adták egy derék emberhez, ki — bár jelentékenyen idősebb volt donna Perfectánál — hivséges feleséget nyert benne. Két gyermekkel áldatott meg e házasság.

Majd az asszony elvesztette férjét. Megsiratta, meggyászolta, de az évek folyamán két gyermekében vigasztalást lelt. A két kis leány már betegen jött a világra, de az anyai gondosság életben tartotta őket hosszú időig.

Az egyik elhalt húsz éves korában, nem ismervén többet e világi életből, mint a szülői házat, az orvost, a patikát s néhány kisebb fürdőhelyet.

A másik is nemsokára követte testvérét a halálban.

A vigasztalhatlan anya egyedül maradt. Félrevonultan élt; kerülte az embereket, mert a virulás, vidorság láttára elfogta szivét a keserüség, melyet az emlékezés keltett benne. Vallásos gyakorlatok közt élte napjait.

A mióta a második leány is meghalt, Donna Perfecta minden hajnalban elment a misére imádkozni halottaiért. Órák hosszat imádkozott s zokogott ott a templomban térdreborultan. Minden vigasza, enyhülése a saját fájdalma volt.

Vagyona megvolt még; de ritkán ment el a bankba, hogy felvegye a kamatokat. Igényei, szükségletei olyan szerények voltak, hogy még a kamatokból is bőven telt könyörületes adományokra. Szinte egészen elfeledte már, hogy tőkéje is van.

Vége köv.

SZERELEM.

IRTA: ADORJÁN ÁRMIN.

Az alkalom remek volt. Mindkettőjüknek égett az arcza az izgatottságtól. Olyan régen vártak már erre a negyedórára, mikor végre ketten, egyedül maradhattak.

Most itt van. A mama husz lépésre jön Lőrincz bácsival, aki mindig a legfrissebb pletykákkal mulattatja, s igy eszébe sem jut közibök lépni a fiataloknak, mint máskor szokott.

— Ilonka, — kezdé Pali s a hangja ugy rezgett, mint a lányka tapasztalata szerint még soha — tisztába kell jönnünk a helyzettel.

— Igen, — felelte Ilonka, — szinte öntudatlanul, s szivszorulva várta, mi következik.

— Régóta ismerjük egymást — folytatá az ifju. — A sziveink egyek, úgy-e?

Egy remegő hang lágyan suttogá:

— Örökre.

— Örökre, — ismétlé Pali s titkon, forrón megszoritá a mellette haladó lányka kis kezét. — De tudjuk — folytatta —

hogy a szerelemből nem lehet megélni. Ahhoz más is szükséges.

Ilonka hallgatott. Mit is felelhetne ő erre?

— Egy kis számadást kell csinálnunk. Ugy-e, maga háromszor eszik napjában? — kérdé az ifju. —

Hogy jut eszébe ilyesmit kérdezni? — szólott a leány meglepetve.

— Csak feleljen, — sürgeté Pali.

— Nem értem, de hát kérdezzen.

— Hányszor eszik napjában?

— Ötször.

— Ötször? Ez sok. Mit eszik?

— Be furcsa maga, Pali. Reggel kávét kiflivel, vagy theát sonkával. Tiz órakor vajaskalácsot, tojást vagy ami a kezembe akad.

— Hát délben?

— Levest, pecsenyét, tésztát, főzeléket. A pecsenyére bort, de csak egy kicsit.

— Szereti a pecsenyét?

— Nagyon. Abból kétszer is szoktam venni.

— És délután?

— Ozsonázom, egyszer kávét, máskor csokoládét, meg befőttet, gyümölcsöt.

— Este megint pecsenyét eszik?

— Igen és rá bort iszom. Ugy-e jól élek? De meg is látszik rajtam?

— Igaz, olyan mint egy kis töltött galamb. De látja, édes Ilonka, ez a pecsenye, bor, meg az ötszöri evés sokba kerül ám.

— Lehet. Erre még igazán nem gondoltam.

— Pedig arra gondolni kell. — Aztán a szép ruhákat is szereti? Nemde?

— Eltalálta.

— Meg tudná mondani, hogy hány ruhája van?

— Ejnye, hogy kivallat. Hát ez már mire kell?

— Csak mondja, van tiz?

— Több is. Lehet tizenhat?

— A felöltőkön kivül?

— Persze.

— Kalapja is van hat-hét?

— Olyanformán.

— Keztyűje?

— Tán tizenkét pár a rongyossal. De aztán elég legyen. Nem kell magának mindent tudnia. Nem jó az.

Pali nagyot sóhajtott.

— Hej, nagyon is rossz.

— No ne ijeszszen meg, mit tervel?

— Mindjárt megmondom, csak még erre feleljen.

— Halljam, mit talált ki megint.

— Tart fodrásznőt?

— Nem is fésülködöm magam.

— Szereti magát a szakácsnő?

— Ezt már megint nem értem. Szeret-e? Lehet. Nem keresem a kedvét.

— Csak azért kérdezem, mert azt a házi kisasszonyt, aki nem jár ki a konyhába széjjelnézni, szeretik a cselédek.

— Maga kiállhatatlan. Látja, csalódik. Én igen is ki szoktam járni a konyhába. Még a főzéshez is értek.

— A pecsenyét nem maga süti ám.

— De tudnám. Aztán ha valami jó tészta kell, azt csak én csinálom. Nem emlékszik már a mákos kiflire, amit egyszer a zsebébe dugtam? Azt is én készitettem. Hát nem volt jó?

— Isteni volt, a fele most is megvan.

— Miért?

— Emlékbe tettem el. Majd megeszszük ketten. Jó?

Ilonka nem felelt, s pár pillanatra édes boldog remény futott át szivén. De a Pali kérdezései mégis zavarba hozták. Nem ilyen beszélgetésre várt ő . . .

— Hallgasson még egy kicsit ide, Ilonka — szólt Pali. — Maguk hatan vannak a háznál. Apa, anya, maga, Laczi, meg a két cseléd.

— Milyen jól van értesülve!

— Meg tudná nekem mondani, menyit kap anya havonkint háztartásra?

— Hogy lehet olyan kiváncsi? Aztmár nem mondom meg. Titok

— Mondja már az istenért.

— Száz forintot.

— A hust, füszert ki fizeti?

— Apa.

— Hát a tejet?

— Azt anya.

— No látja, mindjárt rájövünk a dologra — Nekem most nyolczszáz forint fizetésem van. Ha az isten is, maga is, meg apa, anya is jót gondol, aztán maga az én édes kis feleségem lesz, hát hogy jövünk ki ebből a fizetésből?

Ilonka szemei elé rózsás fátyol terült. Menybeli boldogság sugárzott a szeméből és eszébe sem jutott hogy feleljen valamit . . .

Pali boldog mosolylyal nézte a bájos leánykát és folytatá:

— A lakásra kell legalább 200 forint. Két szobánál kevesebbet nem vehetünk. Hisz magának otthon most öt van. A háztartásra kell havonkint, három személyre számitva . . .

— Csak kettő — vágott közbe hirtelen Ilonka.

— Hát a cseléd édesem? — mire Ilonka szelid mosolylyal jóváhagyólag intett.

— Három személyre számitva ötven forint, elég lesz?

— Nem tudom — válaszolt ártatlanul a leányka.

— De abból nem jut naponkint ötször evésre és különösen nem a pecsenyékre. Mondja Ilonka, le tudna mondani a mindennapi pecsenyékről?

Ilonka bensőjében egy kis diszharmóniát érzett. Pillanat alatt végig gondolta, mily könnyű, gondtalan élete van most, anyagi kérdések nem bántják, szórakozhatik kedvére. Ezentul még ennie sem lesz elég ... De a szerelem mindent pótol, ugy mondják . . .

— Le tudnék mondani, felelt halkan.

— Nagyon szép — szólott Pali, — de lám, ha lemond is a pecsenyéről, a 800 forint, már elment.

Maga szeret szépen ruházkodni. Én sem járok kopottan. Szeret szinházba járni és hangversenyre, néha még czukrászatba is menni. Az mind pénzbe kerül. Láthatja édes, nem tudunk kijönni. Nyomorognánk, nem ennénk, nem szórzkoznánk és nem volna semmink. Én pedig sokkal jobban szeretem magát, semhogy nélkülözésekbe akarnám vinni.

Ilonka elszomorodva nézett maga elé.

— Ne csüggedjünk azért, — mondá, Pali — majd lesz másképen is. Egy év mulva, ha isten segit, emelkedem. Ezerkétszáz forintom lesz. Abból már kijövünk valahogy. Lám Annuska is meddig várt, mig Kálmán jó állásba jutott. Én sem akarok a más kenyerén élni. Magam akarom eltartani azt, a kit e földön a legjobban szeretek. Aztán addig, lassan-lassan, nem erőszakosan, talán maga is megpróbálja: hátha csak egyszer ennék napjában pecsenyét és ötször helyett csak négyszer, vagy háromszor . . . A frizuráját is meg tudná maga csinálni. Bizonynyal volna olyan ügyes, mint a fodrásznő kezéből . . .

A lányka szótlanul hallgatta lovagját. Szép reményei elodázását látta e szavakban, de azt is belátta, hogy Palinak igaza van. Szerelemből nem lehet megélni. Pecsenye is kell, bor is . . .

— Igaz, hogy egy évig tovább is csak titkon szerethetjük egymást — folytatá Pali, de higyje meg, százszor nehezebb lesz ez nekem mint magának. Ha van ereje erre a várakozásra, várjon egy évig, az is eltelik majd szerelemben, bizalomban. — Mondja édes kedves Ilonkám, *vár?*

*

. . . Lőrincz bácsi, úgy látszik, kifogyott a friss hirekből, mert a mama gyors léptekkel közelgett. Ilonka körül égett a világ. Szőke kis fejében villámgyors egymásutánban fordultak meg: az ötszöri evés, a gondtalan élet, a szinház, hangversenyek, majd két szük szobácska és a megolvasott kosztpénz és megjelent előtte Annuska is, a ki négy évig várt szerelmesére hűséges bizalommal, szerelemmel . . . Ő is szereti úgy Palit, mint Annuska Kálmánt!

Szivesen lemond érette, akármilyen nehéz lesz, nemcsak a pecsenyéről, de mindenről, a mi csak hiúság és hiába való, csak ő szeresse, csak őt szerethesse . . .

— Ilonka, a mama itt van, — sürgeté Pali izgatottan. — Nem felel?

A lányka arczát átszellemité a benső tüz, az égő szerelem. Szemei lázasan ragyogtak, kis szive hangosan vert, mikor remegve, halkan suttogá:

— *Várok!* . . .

VÁGY.

Elfog a vágy, hogy ujra lássalak,
Mogorva hegy, rőt-barna szirt falak,
Hogy ujra lássam keskeny útjaid',
S az entiava kéklő szirmait.

S mely egykor annyi gúnynyal illetett,
Hadd lássam ujra büszke fenyvesed;
Hadd lásson ő is: élek, vig vagyok,
Szemem örömtől s nem könnytől ragyog.

Emelt fővel hadd mondjam meg neki:
A régi bú lelkem nem égeti,
S már nem borongok múlt emlékeken:
Mert úgy akartam, mind elfeledem.

Csapong a lelkem arra, erre is,
Fiatal vérem élvről élvre visz;
Megvontad egyszer tőlem vig arczod,
Most én nevetlek: rád se szorulok.

Tehozzád vittem egykor bánatom:
Ma csönded' vig nótával zavarom;
Itt sirtam el legfájóbb könnyemet:
Most legnagyobbat itten nevetek.

Csak meg ne lássa aztán arczomon,
Hogy mily hazug beszédem, mosolyom;
S hogy ahol annyi emlék integet,
Alig tudom legyőzni könnyemet!

Buday László.

A GALAMB.

REGÉNY. 10

Irta: Márkus Miksa.

A szomoru téli napokon hányszor gondolt Miklósra.

Csöndes, nyugodt, egyforma életét megzavarta ez az uj alak, a mely egyforma hirtelenséggel bukkant fel és tűnt el.

— Valaki jön a lépcsőn, szólt a kis fiú.

— Dehogy jön — mondá Krisztina és odatette a lámpát az ágy mellett álló szekrénykére.

És ekkor lassan megnyilt az ajtó.

— Nézz oda — szólt Gyuricza.

A leány mereven, mozdulatlanul állott.

Hát mégis visszajött. Itt van. Itt áll előtte. És meg is szólal:

— Jó estét Krisztina kisasszony. Szervusz Gyuricza.

Aztán leülnek egymás mellé, mint régi, régi ismerősök és a férfi megfogja a lány kezét és ugy kérdi tőle, sokat fáradt, sokat szenvedett-e azalatt, mig ő megjárta azt a nagy utat.

A leány pedig szinte megriadva néz rá. Olyan, mint egy ijedt galamb. Alig tud felelni.

A kis fiú egy ideig nézte őket, aztán nagyot sóhajtott és lehunyta szemeit. Jól, csendesen aludt, mint a ki megnyugvást talált.

Én nagyon félek a beteg kis gyermekektől. Nincs az a zseniális pszichologus, a ki élesebben látna, mint ők. Belenéznek az ember fejébe és szivébe, kiolvassák a legtitkosabb gondolatokat. Mintha a fogyatkozó testi erő, a felbomló szervezet egész ereje a szemeikbe és az agyukba gyülnék, oly rettenetes élesen látnak.

Ez a nyugtalan kis fiú most egyszerre lecsöndesedett. Érezte, hogy jó barát van közelében.

Miklós pedig elmondta Krisztinának azt a borzasztó utat. A hosszú utazást, a szomoru megérkezést. És a leány ugy siratta azt a másikat ott a havas Erdélyben . . .

— Lássa Miklós úr, mindkettőnknek nagy oka van a szomoruságra. Én itt ülök nap-nap után az ágy mellett és nézem, mint fogy, sorvad ez a szegény fiú. A lelkemet odaadnám érte és nem tudok segiteni rajta.

— Hát az orvos?

— Az mindig azt mondja, majd a tavasz, a tavasz segit rajta. De mikor az oly soká jön. Nézzen ki az utczára, hát nem kétségbeejtő ez a csunya, hideg hó, mikor az ember a tavaszt várja.

— Ne búsúljon Krisztina kisasszony, majd eljön. És akkor a kis fiút elküldjük valahová.

A leánynak arczába szökött a vér. Csodálatos pillantást vetett Miklósra, a ki zavartan folytatta:

— Igen, ha megengedi, talán én is szolgálhatok valami jó tanáccsal, hová küldje a fiut. De már késő az idő. Ugy-e? Megengedi, hogy felnézzek holnap is, hadd nézzem meg a kis beteget.

És Miklós eljött másnap és eljött aztán mindennap.

A régi, kopott kastély eltünt.

Szinte elfelejtette az öreg férfit, a szomoru asszonyt és a nevető leányt.

Néha elkisérte Krisztinát az üzletig, a hova a fehérneműt vitte. Mert arra nem tudta rávenni, hogy tőle egy krajczárt is elfogadjon.

Az egyik estén megbeszélték, hogy délután hat órakor a Stadtparkban találkoznak, a hidon. Krisztinát fél hatra az üzletbe rendelték valami munka átvétele végett és ugy gondolta, hogy hamar elkészül ezzel s aztán odasiet a találkozás helyére. Miklósnak is dolga volt eddig.

Kádár kissé elkésett. Boszankodva sietett a parkba és mikor a tóhoz ért, azt látta, hogy a hidnál ott áll Krisztina és haragosan, fölháborodva szól egy tiszthez, a ki a hid karfájához támaszkodva beszélt a leányhoz.

Miklós éppen akkor ért oda, mikor a tiszt a leány karjához nyúlt és azt mondta:

— Ugyan ne affektálj! Hát minek állnál te itt.

Kádár olyat kiáltott, hogy csak ugy hangzott a nagy térségen.

Odarohant és vékony pálczájával, a mely azonban belül aczéllal volt kitöltve, végighuzott a tiszt hátán.

A huszár dühösen fordult meg és kardot rántva nekiment támadójának.

De mintha valami rémet látott volna, oly ijedten hátrált.

Miklós pedig halálsápadtan nézett rá. Zakár Péter főhadnagy volt.

Tompa, fojtott hangon szólalt meg Miklós:

— Te gazember, megint te, megint te...

A főhadnagy hüvelyébe dugta a kardot s megfordult. Távozni készült.

Kádár rákiáltott:

— Remélem tudod a lakásomat, mert ha nem, a botommal irom még egyszer a hátadra.

Zakár visszanézett és nyugodtan felelte:

— Tudom a lakásodat S ezzel gyors léptekkel távozott.

— Jöjjön Krisztina kisasszony, szólt most Miklós, megfazik itt.

A leány remegett, de nem a hidegtől. Érezte, hogy ez a jelenet az egyik férfi életébe kerül.

Kádár Miklós nem sokáig maradt Krisztinánál. Elbucsuzott tőle és hazament.

Kahánné azzal fogadta, hogy vacsorált-e már. Miklós azt mondta: igen. Talán önkéntelenül hazudott s maga is hitte a mit mondott.

— Nagyon rossz szinben van Herr Nikolaus, talán valami baja van?

— Óh semmi. Köszönöm a gondoskodását.

Aztán bement a szobába és levelet irt az apjának.

Megirta, hogy találkozott azzal az emberrel és hogy ujabb *találkozása* lesz vele.

Megirta, hogy ő ebben a nagy városban megismerkedett egy Daubek Krisztina nevű szegény leánynyal, szereti őt és az az ember ezt a leányt is megbántotta. Majd ha végzett vele, hazajön és magával hozza Krisztinát is. Megmutatja szüleinek.

Bizonyára megszeretik, mert jó és szelid és szereti a fiukat.

Másnap délelőtt tiz órakor két huszártiszt látogatta meg Miklóst. Csak néhány perczig voltak nála.

Aztán kocsiba ültek és elhajtattak a Ferencz-József laktanyába, a hol Miklós ezredének két tisztje, kiket Kádár már értesitett, várt reájuk.

Nagyon hamar megegyeztek.

Háromszori golyóváltás husz lépésről és a mennyiben ez eredménytelen maradna, kardpárbaj, bandage nélkül, lovassági kardokkal, végkimerülésig.

Másnap reggel hét órakor találkoztak Zakár ezredének lovaglóiskolájában.

Miklós a segédeivel érkezett meg és a fal mellett állva nyugodtan beszélgetett velük.

Két ezredorvos a késeit, fogóit rakta egy asztalra.

Az ajtó előtt huszártisztek állottak, várták az eredményt.

Olyan nyugodtan láttak a dologhoz, mintha egy tarokkjátszmáról lett volna szó.

Aztán a segédek fölállitották a feleket. Megmondták nekik, hogy a vezető segéd háromszor tapsol.

A harmadik tapsra lőnek.

Egyszerre hangzott a két dördülés.

Az orvosok Miklós felé rohantak, mert látták, hogy ugrik egyet.

De még oda sem értek, Kádár Miklós már végigzuhant a földön.

A golyó szivén ment keresztül. Abban a pillanatban megölte.

Folyt. köv.

SMITH LUKRÉCZIA KATONÁJA.

Regény négy részben.

— IRTA: MARK TWAIN. —

ELŐSZÓ.

Csodálója vagyok azoknak a csinos háborús regényeknek, melyek oly közkedveltségnek örvendenek az utóbbi időkben. Magam is dolgoztam három teljes hónapig egy ilyen regényen. Most befejeztem. Meg lehet mindenki győződve róla, hogy a legapróbb részletekig való az elmondandó történet, minthogy az adatokat a washingtoni hivatalos lap jelentéseiből szedtem össze. Tanulmányoztam e mellett e munka megirásához Jomim «Taktikáját» s a törzskar «Jelentéseit» a háború lefolyásáról. Mert lelkiismeretem nem engedte volna meg, hogy alapos tanulmányok nélkül fogjak ily nagy műbe.

Nem mellőzhetem el, hogy ezúttal köszönetemet ki ne fejezzem papirkereskedőmnek, ki értesülvén készülő munkámról, jutányos áron bocsátotta rendelkezésemre az irópapirt s az irótollakat. Hálámat róvom le ez előszóban háziasszonyom iránt is, ki a nagy műre való tekintettel féláron engedte át a petróleumot az átvirrasztott éjeken égetett lámpa részére. Ugyszintén fogadják hálám s köszönetem kifejezését mindazon barátaim és jóakaróim, kik buzditó szavakkal támogattak és serkentettek azon három hónap alatt, melyen az itt következő művemen dolgoztam.

ELSŐ RÉSZ

melyben Reginald de Whittaker keblében egy gondolat fogamzik meg.

Egy balzsamos májusi reggelen, az 1861. esztendőben Bluemass községet, mely Massachusettben fekszik, a csak imént felkelt nap ragyogó fényárba vonta. Reginald de Whittaker, a Bushrod és Ferguson rövid- és gyarmatáruczég egyetlen segédje felugrott a polczról, melyen addig

szunnyadott. És nyujtózkodott. Miután még néhány perczig ásitott is, fellocsolta a bolt padlatát és söpörni kezdett. Még félig se fejezte be ezt a tisztes munkát, midőn egyszer csak egy olajoshordóra ült és elmerült gondolataiba.

— Ez az utolsó nap, melyet ebben a helyiségben töltök — szólott önmagához. — Hogy fog rám tekinteni Lukréczia, midőn meghallja, hogy elmegyek katonának. Büszke lesz rá, hogy ilyen hős kedvese van!

S kezdte kifestegetni képzeletében a hősi jövendőt: dicsősége napról-napra nő; a szerencse gyermeke lesz, stb. stb.; végül pedig brigadérosgenerálisként tér haza, hogy minden dicsőségét s a távollét által a tetőpontig fokozott szerelmet a szép Smith Lukréczia Borgia piczi lábai elé rakja.

Az örömnek és büszkeségnek villamos árja járta át e perczben tagjait. A földre tekintett s ott látta a seprűt, Reginald de Whittaker elpirult. Alábukott a rózsaszinü fellegekből s ujra a Bushrod és Ferguson rövid- és gyarmatáru czég jelentéktelen és ismeretlen segédjének érzé magát, kinek harmadfél dollár a havi gázsija. Nyomorultnak érzé magát s észrevette, hogy az álmadozások közben a nadrágja olajos lett.

MÁSODIK RÉSZ

melyben Smith Lukréczia keblében is megfogamzik egy gondolat.

Azon az estén, melyen ama gondolat Reginald de Whittaker keblében megfogamzott, hősünk mister Smith szobájában ült s várt Lukréczia megjelenésére. A pillanatban, melyben a leányzó belépett, hősünk felugrott, hogy kedvesének elébe siessen. Arcza ragyogott a szerelem lángjától. Kitárta karjait s kiáltá:

— Egyetlen szerelmem!

— Uram! — szólott a lány büszkén, mint egy megsértett királyné.

A szegény Reginaldnak elálla csodálkozás mián a szava. Ez a hideg modor, ez a haragos visszahúzódás, ez a váratlan lesujtó tekintet számüzte szivéből a ragyogó derűt, mint midőn a nyári nap fényében sugárzó tájat elboritja egy fekete felleg. Egy pillanatig mozdulatlanul állott az egyedüllét érzetével keblében.

— Oh! Lukréczia — sóhajtá remegve. Mit vétettem? Mi történt? Miért e rémitő hidegség? Hát nem szereted többé Reginald de Whittakert?

Ajkain keserü guny ült ki és megvető hangon szólott:

— Hogy szeretem-e még Reginald de Whittakert? Nem, nem! Nem szeretem többé Reginald de Whittakert. Térj vissza a Bushrod és Ferguson rövid- és gyarmatáru czég nyomorú hajlékába; vedd kezedbe a rőfödet, tömd füledet tele vattával, hogy ne halld, mint szólit hazád, hogy segitsd meg válladra öltvén a fegyvert! Menj, távozz előlem, gyáva lélek!

És Smith Lukréczia ujabb lesujtó tekinteteket lövelvén Reginald de Whittakerre, kisietett a szobából s maga után becsapta az ajtót.

Csak még egy pillanat... Csak még egy pillanatig várt volna, gondolta magában boldogtalan hősünk, s én megmagyaráztam volna neki, mint hallgattam édes hazám hivó szózatára, hogy már alá is irtam a nevemet a katonaszedőknél... Csak egy pillanat s minden jóra fordult volna.

De hajh!

A sors nem engedte megérnie ezt az egy pillanatot..

Egy lépést tett hősünk előre, hogy visszahivja a gőgös leányzót; de ekkor eszébe ötlött, hogy nem a Bushrod és Ferguson rövid- és gyarmatáru czég gyáva segédje, hanem, hogy harczias vér lobog ereiben.

És sokkal nagyobb büszkeséggel telt el hősünk hősi lelke, semhogy a bocsánatkérésig alázkodott volna meg.

Márcziális merevséggel hagyta el bús szerelmes katasztrófájának szomoru szinhelyét.

Vége köv.

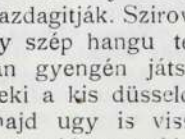

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(Üres szinházak — érdekes előadások. — Egy kis felségsértés. —)

A hűvös napok nem vonták a publikumot a szinházakba, se a szent István napjának jámbor vidékiei nem töltötték meg a nézőtereket.

Hiába, a szinház nem nyári mulatság. A nyári szinházak még megjárnák a maga szellős konstrukczióikkal, nyitott ablakaikkal, melyeken bebólongatnak a zöld fák s melyeken át be-beröppennek a fényvonzotta fecskemadarak. Egész nyárias légkör van bennük, akárcsak egy fedett verandán. Azért hát néhanapján ráadja az izzadó ember a fejét, hogy beállitson egy-egy ilyen teátrumba.

A téli szinházak épületkolosszusai minden egyebek, csak nem hűsek, igy hát meg se próbálja a hűvös után áhitó népség betenni a lábát. Az üres szinházak előtt is azonban lefolyt nehány érdekesebb előadás, mely megérdemli, hogy a heti referádában is megemlékezzünk róla, annyira nem napi becsü.

Kezdjük az Operaházon, mely szent István napján a Bajazzókat produkálta. Bár az előadás hirdetett érdekessége Szirovatka búcsúja volt, a valódi becsét az előadásnak Szilágyiné Bárdossy Ilona Neddája adta meg. Szinte érthetetlennek tűnik fel, hogy ezt a *drámai* allürökkel oly gazdagon felruházott énekesnőt miért nem alkalmazzák gyakrabban, még pedig jelentékenyebb drámai szerepekben. Hanganyagának terjedelme és regisztere alkalmassá teszik a nagyobb feladatok megoldására is. Reméljük, hogy a jövendő szezón repertoárját Sz. Bárdossy Ilon kiterjedt szerepkörével gazdagitják. Szirovatkában igaz vesztünk egy szép hangu tenoristát. De, a miért olyan gyengén játszik, nem árt majd meg neki a kis düsseldorfi gyakorlat. Aztán majd ugy is visszakerül. Azt mondják, hogy akkor majd drágán kell megfizetnünk! Nos, ha megéri, meg is fizetjük. Ha rossz talján tenorista kaphat nálunk huszonötezer pengőt, mért ne kaphatna ugyanannyit a jó magyar.

A Népszinház repertoárját vendégszereplések tették érdekessé.

Székely Kamilla kisérlete s Bárdy Gabi Lolája minden jelentőség nélkül szükölködő szárnypróbálgatások voltak. Kesthelyi Ilona s Kantay Teréz vendégszerepléséről sincs mondanivalónk. Ám Ruzsinszky Ilona két vendégjátéka a *Szultán* Szelimjében s a *Czigánybáró* Szafiijában nemcsak felemlitésre, de minden tekintetben kiemelésre is méltó. Olyan hanggal rendelkezik, a milyet e zsánerben tán még nem hallottunk a Népszinház deszkáiról s egyuttal olyan iskolázottsággal s oly finoman kezeli e hangot, hogy emlékeztet arra az időre, a mikor Hegyi Aranka hanganyaga még sértetlen, ép volt.

Játéka is eléggé fejlett, bár az ép most emlitett kitünő művésznő játékához nem mérhető.

Mindenesetre olyan primadonnát ismertünk meg Ruzsinszky Ilonában, ki predesztinálva van rá, hogy majdan ékessége legyen a Népszinháznak. Evva a jelenlegi anszámblban is jelentékeny szerepkört juttathatna neki.

A Nemzeti szinház még mindig csak az által érdekes, hogy nincs direktora.

* * *

Csak néhány szót az Operaház szubvenczijának kérdéséről.

A szubvenczió felemelését sürgetik. Nos, mi ebben se látjuk a jövendő zálogát.

Volt már az Operaháznak virágzó korszaka a jelenlegi szubvenczió mellett, sőt egy időben — nem is olyan régen — még meg is birtak takaritani 65000 frtot a szubvenczioból.

Állitsanak tehát egy olyan embert az intézet élére, ki — ha neve bővebb reprezentatórikus titulus nélkül szükölködik is — multjával garanczíát szolgáltat, hogy a jövendőben is megállja helyét.

Ha pedig az Operaház jelen anyagi helyzete annyira visszás, fedezzék a hiányt, de a jövendőre nézve vegyék elejét az ily visszásságok okozásának egy arra való intendáns kinevezése által.

Azt az eszmét, hogy bérbe adják az Operaházat, annyira se tartjuk méltónak, hogy megbeszélésünk tárgyát képezze. A magyar király nevét viselő Operaház bérbeadása méltatlanság volna uralkodónk személye iránt.

Ha bérbeadás nélkül tudott virulni ez az intézet még néhány év előtt is, most, az azóta hatalmasan fejlett viszonyaink közepett, miért ne virágozhatnék.

Csak ember legyen a talpán a jövendő intendáns, ha — mint mondók — nem örökös főrend is.

Emin.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készítem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

Bekötési táblák a «Magyar Géniusz» fél évi folyamára a legváltozatosabb, tetszés szerinti szinekben, rendkivüli diszes és művészies kiállitásban kaphatók a kiadóhivatalban.

Előfizetőink közül senki se mulaszsza el a bekötési táblákat megrendelni, mert ezáltal maradandó becsü, diszes kötetek birtokába jut, melyek bármely szalon asztalán helyet foglalhatnak.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG LONDONBAN.

Magyarországi fiók:
Budapest, Ferencz József-tér 5-6.
a társaság házában.

Ausztriai fiók:
Bécs, Gizellastrasse 1. szám a.
a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. deczember 31-én	Frc.	125,305.151.—
évi bevétel biztositások és kamatból	«	22,840.056.—
Kifizetések biztositási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	«	271,905.620.—
A legutóbbi tizennyolcz havi üzleti idő alatt a társaságnál... ...	«	125,732.050.—
értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	1.853,916.605.—

értékre megy. — Prospektusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

FOGAK

egészen természet utáni, egyenkint ép ugy, mint egészét fogsorok, rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon készittetnek.

Fog-speczialistasás

Király-utcza 47. sz. | **RÓNA IMRE** BUDAPEST | Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET" levélpapir és boriték 50 kr.
100 „ „MEDEA" csont-levélpapir és boriték 75 „
dobozokban,
névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,
kő- és könyvnyomdai nyomtatványok
BUDAPEST,
VII., Erzsébet-körut 28. sz.
(Wesselényi-utcza sarkán.)
Telefon-összeköttetés 55—53.

Magyar Asphalt

részvénytársaság
Budapest, Andrássy-ut 30.
elvállal minden néven nevezendő
aszfaltburkolást,
valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.
TELEFON.

TORONYÓRÁK,

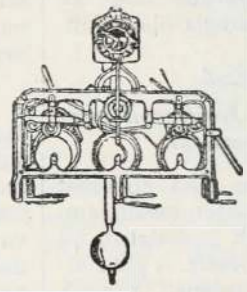

palota, városházi, gyári, laktanya órák.
Villanyos órák
berendezését legelőnyösebben eszközli
Mayer Károly L.
első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.
Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.
Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.
az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,
Gyár-utcza 15. szám.

BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ

SZATMÁRMEGYÉBEN
MEGNYITÁS MÁJUS 15-ÉN.

Ezen égvényes, konyhasós savanyuviz kitünő hatásu **heveny** és **idült gyomor-** és **bélhurutban, a légzőszervek hurutos bántalmaiban, máj-** és **epe-bajokban, vese** és **húgyhólyag betegségeiben.**

Ezen évben nagy átalakulások történtek, ugy a fürdő szépészeti, mint gyógyberendezését illetőleg.

A fürdőben **ivó, fürdö-** és **belégző gyógymód** alkalmaztatik. Savókura. Hidegviz gyógyintézet. Zuhanyok. A betegek szórakoztatásáról kellőleg van gondoskodva.

Kitünő élelmezésről ez évadban, valamint a jövőben is az által lett gondoskodva, hogy szerződtette a **budapesti Pannonia szálloda főszakácsát Lukáts Ferencz** urat, a kinek országos jó hirneve minden tekintetben nemcsak biztositékot nyujt, hanem a legmagasabb igényeknek is képes lesz megfelelni.

Vasuti állomás Szinyér-Váralja és Técső, hol alkalmas kocsik kaphatók, bármely állomástól 2½ óra alatt el lehet érni a fürdőt. Helyben fürdőorvos és pósta.

A bikszádi gyógyviz országos főraktára **ÉDESKUTY L. csász. és kir. és szerb királyi udvari szállitónál V. ker., Erzsébet-tér 8. sz. alatt** van, a hol az mindig egészen friss töltésben beszerezhető.

Gyógyfürdő-igazgatóság.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

HIRDETMÉNY.

1894. augusztus 29-én délelőtti 9 órakor a cs. és k. tüzérségi arzenálban, Bécs, I. Objectum 3. emelet 218. ajtó általános irásbeli ajánlati tárgyalás tartatik a cs. és k. tüzérségi szertár részére szükséglendő szertárgyak kiállitása tárgyában és pedig az 1895. évi januártól deczember végeig szóló időre.

Azon iparosok, kik a pályázati tárgyaláson résztvenni akarnak, kéretnek **ivenkint** 50 krral ellátott, lepecsételt ajánlataikat 1894. augusztus 28-ig legkésőbb 11 óráig délelőtt, a fenti szertárban cs. és k. arzenál, parancsnoki épület 1. emelet, 90. számu ajtó, átvételi elismervény ellenében benyujtani.

Ajánlkozó czégek és kereskedők, kik a tüzérségi szertár előtt **ismeretlenek,** tartoznak ajánlatukhoz szoliditásukról és teremtő képességükről bizonyitványt mellékelni és pedig a kereskedelmileg bejegyzett czégek a megfelelő kereskedelmi kamara, a czéget nem vezető kereskedők az elsőfoku politikai hatóság által, mely alá tartoznak s ezt **okvetlenül** az ajánlati tárgyalás napja **előtt** a nevezett hivatalnál.

Azok, kik egy másnak nevében ajánlkoznak vagy oly ajánlkozók, kik minden ez ajánlati tárgyalásra vonatkozó, vagy az ebből kifolyó szerződést illető ügyben magukat megbizott által képviseltetik, kötelesek egy külön erről szóló felhatalmazást **törvényszékileg vagy közjegyzőileg hitelesitve** átnyujtani.

Tekintetbe vehető ajánlatoknak a következő kellékekkel kell birniok:

1. Az ajánlathoz az ajánlott árnak 5 százalékát kitevő vadium melléklendő és pedig, vagy készpénzben vagy cs. k. osztrák értékpapirokban. Az értékpapirok a benyujtási napon való bécsi tőzsdei árfolyam szerint, a sorsolással összekötöttek pedig, a mennyiben árfolyamuk a névértéket meghaladná,csak a névérték szerint vétetnek át.

2. Az ajánlatban a munka, a melyért ajánlkozó folyamodik, az ár az uj mérték és suly szerint, a melyért a munkát átvenni akarja, osztrák értékben, az idő, a melyért az ajánlat tétetik és pedig utóbbi kettő **ugy számokban mint betükben** kiirva, javitás nélkül pontosan megnevezendő.

Az árajánlatok, franco loco arzenál számitandók. Kijelentések, hogy valaki egy vagy több százalékkal jobban ajánl, mint ez idő szerint még ismeretlen legtöbbet nyujtó vagy százalék-engedmények tekintetbe nem vétetnek.

3. Ajánlkozó tartozik ajánlatában határozottan kijelenteni, hogy az esetre, ha a szerződő katonai hatóság, csekélyebb, mint az eredetileg tervezett szállitást avagy a körülmények szerint egyáltalán szállitásra igényt nem tart, mert arra szükség nincs, ez okból semminemü kártéritésre igényt nem tart. Ép ugy kell ajánlkozónak ajánlatában kijelenteni, hogy minden — mint körülbelőli évi szükségletnek tervezett mennyiség ellenében — esetleg mutatkozó több-szükségletnek, vagy melyik maximumig ezt az ajánlott áron áremelés nélkül való igénynyel szállitani magát kötelezi; továbbá tartozik ajánlkozó ajánlatában megjegyezni, hogy köteles a nyert szállitást akkor is az ajánlott és jóváhagyott áron eszközölni, ha ajánlata nem minden, hanem csak néhány, vagy **egy** tárgynál fogadtatik el.

4. Ajánlkozónak ajánlatában határozottan ki kell jelenteni, hogy az előtte ismert és tudomása bizonyitékául általa, vagy meghatalmazottja által aláirt és lepecsételt feltételeknek magát teljesen aláveti.

5. Ajánlkozó kötelezi magát egyuttal ajánlatában, az elhatározás időpontjáig magát visszavonhatlanul ajánlatával kötve tartani és mint a munkával megbizott, nyolcz nappal a vett értesités után az előirt kaucziót letenni. A kauczionak értékpapirokban való letéte esetén, köteles a munkával megbizott egy, egy 50 kros bélyeggel ellátott, törvényszékileg, vagy közjegyzőileg hitelesitett két tanu által aláirt kötelező okmányt a szóban levő hivatalnál benyujtani. Ürlapok ez okmányokhoz e hivatalnál kaphatók. Ajánlkozó köteles még ajánlatában annak kijelentésére, hogy, az általános polgári törvénykönyv 862. §-a és kereskedelmi törvénykönyv 318. és 319. czikkei által meghatározott egy igéret elfogadására vonatkozó időről szóló határozataira igényt nem tart.

6. Egy több személy által közösen benyujtott ajánlathoz közös kötelezetségük kijelentése csatolandó.

7. Minden ajánlat, a megfelelő ajánlkozó vezeték- és keresztnevének, foglalkozásának és lakásának sajátkezü jegyzésével látandó el.

Ajánlatok, melyek a kitüzött időn tul nyujtatnak be, vagy olyanok, a melyek nem mindenben az e hivatalnál kérendő formulárisa szerint állittattak ki, vagy sürgöny utján érkeznek, **semmiesetre** sem vétetnek tekintetbe.

Az ajánlatokban az ajánlott czikkek a **kiirt** megnevezések, mérték és suly szerint a legpontosabban kiteendők. Kéretik erre szigoruan figyelni.

8. A lepecsételt ajánlat boritékjának külzetén az ajánlkozó neve, az ajánlott tárgyak megjelölésével általánosságban, és a vádium megnevezésével látandó el.

9. Ajánlkozók csak 14 nappal az ajánlati tárgyalás után rövid uton e hivatalnál tudakozódhatnak, hogy egyáltalán, vagy melyik tárgyakat ajánlta legjobban.

Az általános és egyes szállitási-feltételek, a mérlegben részletezett tárgyak és a kiirt czikkek mennyisége

minden hétköznapon délelőtti 8—11 óráig, délután 2—4 óráig az arzenál részletirodájában, parancsnoki épület I. emelet, 90. ajtó sz. alatt, ugy a mintafajok ugyanazon órában a cs. és k. átvételi bizottságnál. mintagyütemény 19. sz. objectum C. 2. üzleti csoport tekinthetők meg. A feltételek tudomásul vétele, mint ez a 4. pontban megjegyeztetett, az ajánlkozók által a tárgyalási jegyzőkönyvben nyugtázandó és az **lepecsételendő**.

Az ajánlkozók az ajánlati tárgyaláson résztvehetnek:

Tárgyaltatnak általánosságban:

1. Lószerszámok és lófelszerelések;
2. Csomagolási szükségletek;
3. Fém-fajok (czipészeknek);
4. Fonalak és fonatok;
5. Papirfajok, iró- és rajzeszközök;
6. Különböző anyagok;
7. Közönséges szerszámok;
8. Munka-szerszámok;
9. Iroda- és iskola berendezések;
10. Légszeszvilágitási szükségletek
11. Eszközök;
12. Munkás-egyenruhák.

Cs. és k. tüzérségi szertár a tüzérségi arzenálisban, Bécs.

Dr. Ettmüller-féle

arczkenőcs

eltávolit minden

bőrtisztátalanságot.

Hosszabb használat után

a ránczokat is.

KAPHATÓ:

TÓTH E.-nél BUDAPEST,

III. Zsigmond-utcza 52, földszint 2.

Árak: 1 tégely kenőcs 1 frt, 1 darab szappan 50 kr.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint**, jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett**. Saját gyártmánya **harmonika, hegedü, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros,

számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **»COLUMBUS«** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

Harmadik évfolyam. 36. szám. 1894. szeptember 2.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS

KIADÓHIVATAL: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

Röser János nyilv. tan- és nevelőintézete
BUDAPEST,
VI. ARADI-UTCZA 10. SZÁM.

Tanulók felvétele naponként d. e. 8—12-ig a négy osztályu nyilv. **polgári** és a három osztályu nyilv. kereskedelmi iskolába. **Bizonyitványok államérvényesek.** Kereskedelmi iskolám egyenjogu és egyenrangu teljesen a kereskedelmi akadémiákkal.

Zárbizonyitványai államérvényesek és **az egyéves katonai szolgálatra jogositanak.**

Ezen intézet már **41 év** óta áll fenn és eddig **12521 tanuló** látogatta.

Vidéki tanulók a nevelési **internátusban** teljes ellátást, felügyeletet és családi nevelést nyernek.

Értesitőt a t. cz. szülők és gyámok kivánságára küld

RÖSER JÁNOS igazgató
Budapest, VI. Aradi-utcza 10.

Gyöngyössy Imre
utóda

tekeasztal és dákó-készitő — **tekeasztal** és dákó-készitő

BUDAPEST, Kertész-utcza 15. sz.
Ajánlja magát
kávéházi butorzati munkák berendezésére
a legolcsóbb árakon.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata
a megzavart ideg és nemi rendszerről
Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben
656 **Bendt Ede** Braunschweig

GANZ és TÁRSA
vasöntöde és gépgyár részvény-társaság
Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett
ajánl:
gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ
SZATMÁRMEGYÉBEN
MEGNYITÁS MÁJUS 15-ÉN.

Ezen égvényes, konyhasós savanyuviz kitünő hatásu **heveny** és **idült gyomor-** és **bélhurutban, a légzőszervek hurutos bántalmaiban, máj-** és **epe-bajokban, vese** és **húgyhólyag betegségeiben.**

Ezen évben nagy átalakulások történtek, ugy a fürdő szépészeti, mint gyógyberendezését illetőleg.

A fürdőben **ivó, fürdö-** és **belégző gyógymód** alkalmaztatik. Savókura. Hidegviz gyógyintézet. Zuhanyok. A betegek szórakoztatásáról kellőleg van gondoskodva.

Kitünő élelmezésről ez évadban, valamint a jövőben is az által lett gondoskodva, hogy szerződtette a **budapesti Pannonia szálloda főszakácsát Lukáts Ferencz** urat, a kinek országos jó hirneve minden tekintetben nemcsak biztositékot nyujt, hanem a legmagasabb igényeknek is képes lesz megfelelni.

Vasuti állomás Szinyér-Váralja és Tecső, hol alkalmas kocsik kaphatók, bármely állomástól 2½ óra alatt el lehet érni a fürdöt. Helyben fürdöorvos és pósta.

A bikszádi gyógyviz országos főraktára **EDESKUTY L. csász. és kir. és szerb királyi udvari szállitónál V. ker, Erzsébet-tér 8. sz. alatt** van, a hol az mindig egészen friss töltésben beszerezhető.

Gyógyfürdő-igazgatóság.

COGNAC
Vve Emile Seguin & Co.
az angol királyi hadsereg szállitója.
Vezérügynöke Magyarország részére
Steiner Gusztáv
Budapest,
Gyár-utcza 15. szám.

Egyes szám ára 20 kr.

Én Csillag Anna

185 cm. hosszu óriás Loreley hajammal, melyet az általam feltalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, s mely az egyedüli szer a hajkihullás ellen, elősegiti a **hajnövést s erősiti a hajbőrt**; uraknál elősegit telt és erős szakállnövést. Rövid használat után ugy a haj, mint a szakállnak **természetes szint és sürüséget** kölcsönöz és megóvja korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 50 kr., 1, 2, 3, 4, 5 frt.

Postai szétküldés naponta a világ minden részébe a pénz előleges beküldése, vagy utánvét mellett a gyári raktárbél

Csillag és Társa,

bel- és külföldi összes illatszer-különlegességek főraktára

Budapest, Erzsébet-körut 54. Bécs, I. Seillergasse 9.

A Csillag Anna kenőcsöt fölösleges sok magasztalással elhalmozni, mert e kenőcs önmagát dicséri ugy, hogy egy vevő száz meg száznak ajánlja, mert mindenki, aki ezt használja készitve van a tiszta igazságot megmondani, hogy ez az egyedüli, mert ezt siker koronázza.

Csillag Anna a. alkalmat vesz magának arra, hogy a hozzá beérkezett számtalan levél közül néhányat bemutasson, a miért tisztelettel kéri, hogy ezeket különös figyelemmel átolvasni szíveskedjenek, hogy mindenki, aki még nem szerezte meg a kenőcsöt, vegyen egy tégelyt belőle, hogy annál hamarább meggyőződhessék annak igazi hatásáról és meg van róla győződve Csillag Anna a., hogy mindazon hölgyek és urak, a kik ezt megrendelik, épp oly meleg köszönetnyilvánitásban fogják őt részesiteni, mint azok, a kik neki alább a legmelegebb köszönetüket nyilvánitják.

Szlatina, Csehország.

T. **Csillag Anna** kisasszony!

Legyen szives nékem kitünő kenőcséből két tégelylyel, a használati utasitással együtt, czimemre postautánvét mellett küldeni.

Herczeg Auersperg Ferencz.

T. **Csillag Anna** kisasszony!

Kérem az ön híres hajkenőcséből nekem egy tégelylyel küldeni.

Bécs. **Gróf Conrey Félix.**

Csillag Anna kisasszonynak!

Felkérem önt, hogy kitünő kenőcséből egy tégelyt posta ordultával részemre küldeni szíveskedjék.

Reichenberg. **Lovag Liebieg Lajos.**

T. Csillag Anna!

Az ön híres hajkenőcséből kérem küldjön számomra egy tégelylyel

Abauj-Szemere. **Pallavicini A. őrgró**

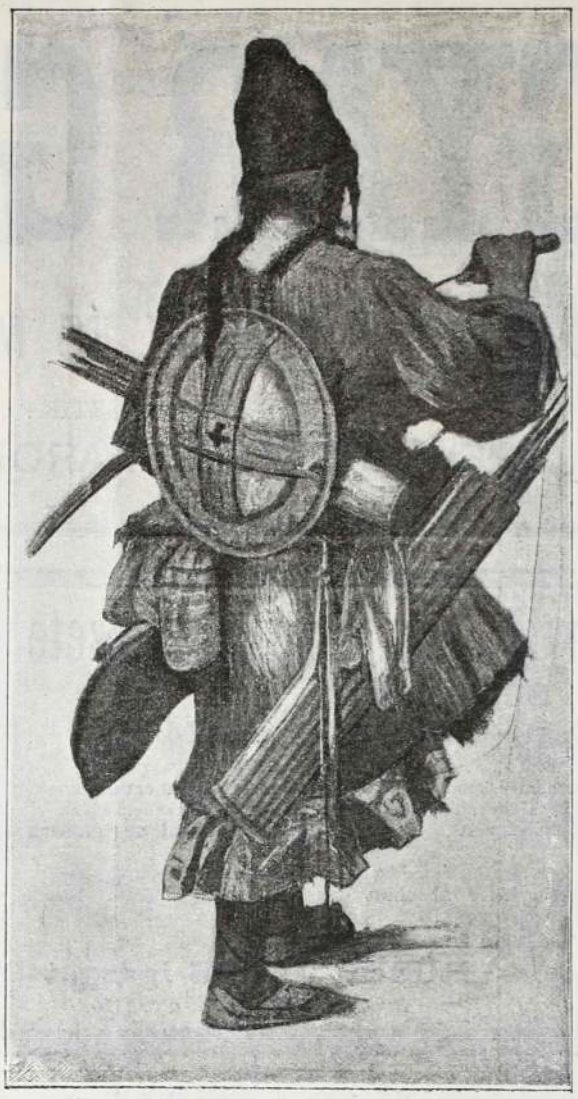

A FŐVÁROS

legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

FESZTY ÁRPÁD

óriási körképe:

a

magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szőtt vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 9 óráig.

Este villamvilágitásnál.

Belépő dij 50 kr.

5567. számhoz.

HIRDETMÉNY.

A zombori és pécsi csapatkórházakban levő betegek és vezényelteknek az 1895. január 1-től 1895. deczember végeig terjedő időre való vendéglőszerü élelmezése biztositása czéljából az illető csapat korházak hivatalos helyiségeiben a következő napokban mindig délelőtt 9 órakor kizárólag irásbeli ajánlatok melletti nyilvános tárgyalások fognak tartatni és pedig:

A pécsi csapatkórháznál 1894. szeptember 26-án és a zombori csapatkórháznál 1894. október hó 11-én.

A közelebbi feltételek, valamint az egy évben szállitandó ételek, italok stb. szükséglete a Budapesten 1894. augusztus 24-én s az illető korházok szükségletéről külön e czélra három összhangzó példányban előkészitett biztositási feltételi füzetben az emlitett korházaknál továbbá a 4-ik hadtest hadbiztosságánál Budapesten napoként délelőtti 9—12 óráig betekinthetők.

A jelenlegi szerződési árak szerint az évi költség a pécsi csapatkórháznál 9693 frtot és a zombori csapatkórháznál 3909 frtot tesz ki.

A szorosan a fenntjelölt feltételi füzetekben foglalt minta szerint szerkesztendő, egy 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatok lepecsételt boritékokban egyidejüleg a külön lepecsételendő bánatpénzekkel együtt az illető gyógyintézet részére kitett tárgyalási napon, annál legkésőbb délelőtt 9 óráig beküldendők.

Az ajánlat az ajánlati mintában foglalt **valamennyi** közönséges és kivételes rendelkezésre (egész étrend adag) kiterjesztendő és minden rendelkezésre **egységes árakban** kifejezendő. Az ajánlattevésnek más neme meg nem engedhető.

A bánatpénz mely az ajánlattal egyidejüleg vagy készpénzben, állampapirokban (szelvény és kamattal) vagy egyéb biztositékképes, nyilvános értékpapirokban a tőzsdeszerinti árfolyam szerint küldendő be — az ajánlati árak után eső évi keresményösszeg öt százalékát teszi.

Ajánlati minták a fenntnevezett csapatkorházaknál és a 4-ik hadtest hadbiztosságánál dijtalanul kaphatók.

Budapest, 1894. augusztus 24-én.

A cs. és kir. 4-ik hadtest hadbiztossága.

1894. évi szept. 2. III. évfolyam 36. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MAGY. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

NEMZETKÖZI DEMOGRAFIAI ÉS HIGIÉNIAI KONGRESSZUS.

Nagynevü tudósok, érdemes harczosai az emberszeretetnek, nevezetes kutatói a nagy természetnek, kik eljöttetek hozzánk, hogy a humanizmus szent nevében latba vessétek tekintélyes szavatokat, hogy harczoljatok a pusztulás ellen, hogy egymás tudásán okulva, gondolkodva, tanácskozva munkálkodjatok az emberiség javára — üdvözlünk benneteket!

Klio, ki felvési táblájára a dolgok folyását — majd megdöbbenvén azon az iparkodáson, melylyel e század Manlicherei, Uchatiusai, Turpinjai az emberek pusztitásának művén fáradoznak, jól eső pihenőt fog tartani a ti munkátok szemléleténél.

Olyannak tűnik fel ez a kongresszus, mintha rendszeres hadi tanácskozás lenne — a halál ellen. Ezuttal nem gyógyitó irt kutatnak az egyesek nyomoruságára; hiszen Hippokratestől Billrothig azzal a meggyőződéssel hunyta be szemét mindenki, a ki életét az emberi test gyarlóságának orvoslására szentelte, hogy «az emberiség nyomoruságra van teremtve» és Isten kezében vagyunk mindannyian! De az már nagyon is emberi dolog — s mint ilyen, már gondolkodásunk és hatalmunk körébe esik, — hogy a hiányos táplálkozás, a ferde nevelés, a mizerabilis lakások, az ápolás hiánya s a balgaság megdöbbentő tömegét irtják ki az ártatlan gyermekeknek, országokat ejtve kétségbe jövendő sorsuk felett, meg hogy a tisztátalanság, a vigyázatlanság, vizek, városok és lakások szennye, kart öltve a lelkiismeretlenséggel és félszegséggel, kaput nyitnak a gyilkos epidemiáknak, melyek aztán pusztitanak irgalom és válogatás nélkül szegényt és gazdagot; gyermeket, ifjút, férfiút és aggot. Rendet vágnak az emberek közt, megrenditik a társadalmat és megakasztják a fejlődést; rémülettel töltvén el a világot. Meg hogy gyengülünk, csenevészedünk. A daliás ősöket törpe utódok követik. A lelkek fejlődésével lépést tart a testek satnyulása. A megnehezitett életküzdelem pedig aláássa a lelket is, meg a testet is, és már-már hihetetlen hirként hallunk a hatalmas ősök rengeteg testi erejéről, bámulatos munkabirásáról szóló hagyományokat és szent borzalommal nézzük óriás testüknek fennmaradt hatalmas dokumentumait.

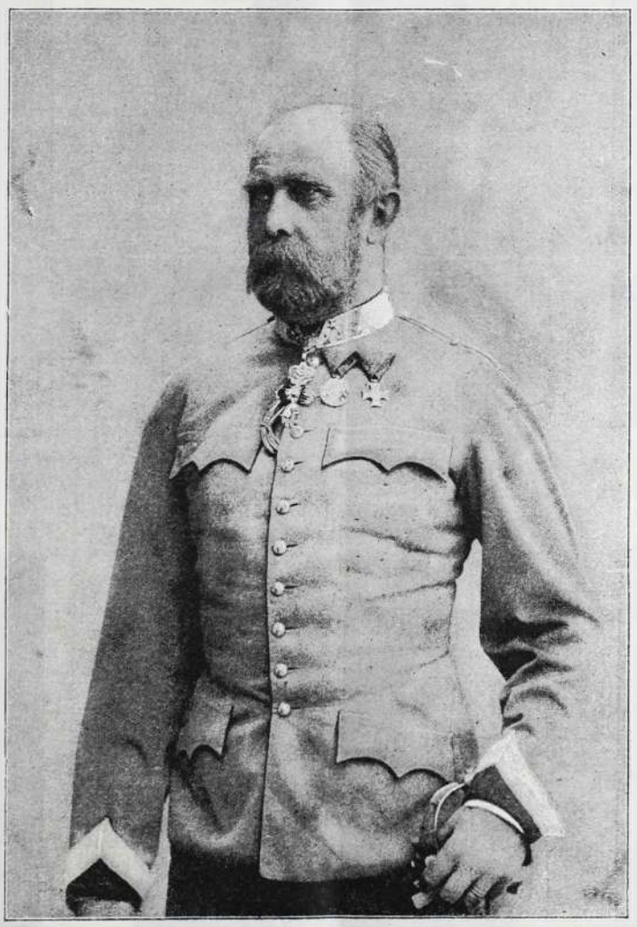

KÁROLY LAJOS KIRÁLYI HERCZEG, A KONGRESSZUS ELNÖKE.

Bizony a pusztulás képét látjuk szerte. S ha idejekorán nem jő segitség, valószinüségre válik a Madách agyréme és ébren is kisérteni fog az ember fogalmának paródiája, a nyomorult eszkimó.

Ám mindezek ellen már vannak fegyvereink, hatalmas, századok óta folyton tökéletesedő eszközeink, melyeken folytonosan fúr, farag, igazit, tökeletesit száz meg száz tudós — az államok parancsából, emberszeretetből, a hirért, vagy a tudománynak, a tudományért, — de mindig az emberiség javára.

Ezeknek az eszközöknek, melyeknek némelyike egy-egy hangyaszorgalommal eltöltött élet összes kutatásának eredménye — bemutatására, megvitatására és megállapitására ül most össze — ezuttal nyolczadszor — egy nemzetközi kongresszus.

És ezek a fegyverek: a demografia és a higiénia.

Az első, a demografia a tudósok nyelvén: a tudományok antropofizikai csoportjának társadalmi osztálya — voltaképen pedig az a tudomány, mely a népesség összes viszonyainak ismeretéből származik. Vulgo: népességtan.

Felöleli ez mindazt, a mit a családra, fajra, nemzetre; a népesség nemi és korviszonyaira; a születésekre és halálozásokra és az emberek élettartamára vonatkozólag a kutatók kiokumláltak. Tiszta képét nyujtja minden e dolgokat illető abnormis jelenségnek és rámutat matematikai bizonyossággal a helyre, a hol baj akad.

A higiénia — az egészségtan — pedig mérlegeli a felderitett bajok okait s eszközeivel — melyeket az összes tudományokból alakit, kezdve a földrajzon — a kórtanig, a kulturhistóriától — a kémiáig és a geológiától — a bakteriológiáig — kiismeri. E fegyverzettel és a gondolkodó tapasztalás hatalmas támogatása mellett kifürkészi a megismert bajok rejtettebb okait s megmutatja az utat, melyen e bajokat kikerülhetjük.

Kutatja a természeti erők befolyását az egészségre; ismerteti a lakásokat, ruházkodást, tápszereket, vizet, levegőt; egészségi szempontból; megtanit arra, miképen hatnak az egyes iparágak az egészségre, gondot fordit a szegények és betegek ellátási módjára, a járványok fellépésének, terjedésének meggátlására, bele pillant a

házas élet egészségi viszonyaiba s nem feledkezik meg a csecsemők és lelenczek higiéniájáról és a betegápolásról sem. Mindezeket teszi pedig azért, hogy megtudják mikép kell élnünk s mit kell cselekednünk a veszedelmek elháritására.

Igy tekintve e dolgokat, még csak soknak sem látszik az a nyolczszáz értekezés, mely ezen a kongresszuson felolvastatásra kerül s mely értekezések sorra veszik mindazt, a mi az egiptomi szembetegségtől az életmentésig, az iszákosságtól a lapdázásig az emberi testre vonatkozik.

Fontosabb kérdésekben lesznek nagy viták, sőt szavazás által való döntések is. Erre ugyan maliciózus urak azt fogják kérdezhetni, hogy tán meghajol a megszavazott határozat előtt: a nyomoruság vagy az epidemia.

Nem hajolnak ezek meg.

De ez eljárás jelenleg mégis eszköze a tudós viták eldöntésének.

A kiknek pedig sem a demografia, sem a higiénia, sem a pusztulás, sem a tudományok nem imponálnak, — azok is találnak valami örvendeni valót a kongresszuson.

Eddig ugyanis mintegy másfélezer idegen tudós, orvos, egyetemi tanár és kormánymegbizott jelentette be részvételét, a mi annyit tesz, hogy másfélezer tudományos, magas szellemi nivón álló uri ember fog nálunk tiz napot tölteni.

Bizonyára nem azt fogják ezek majd rólunk terjeszteni, hogy nyereg alatt puhitjuk a hust, hanem elviszik a hirét, hogy van egy erőtől duzzadó, emberszerető, tudományokat pártoló, a művelt nyugatba mindenképen beleillő — Magyarország!

Ez is valami, sőt nemcsak valami, de sok!

Nagynevü tudósok, nevezetes kutatói a nagy természetnek, érdemes harczosai az emberszeretetnek, kik eljöttetek hozzánk, hogy a humanizmus szent nevében munkálkodjatok az emberiség javára, üdvözlünk benneteket!

R—a.

FODOR JÓZSEF DR.
a végrehajtó bizottság elnöke.

H. PULSZKY POLYXÉNA
a női fogadóbizottság elnöke.

HIERONYMI KÁROLY
a kongresszus elnöke.

MÜLLER KÁLMÁN DR.
a végrehajtó bizottság főtitkára.

KAMERMAYER KÁROLY
a szervező bizottság elnöke.

BŐKE JÁNOS. DR.
a végrehajtó bizottság pénztárosa.

VIII. nemzetközi demografiai és higiéniai kongresszus.

A KONGRESSZUS VEZETŐSÉGE.

A KONGRESSZUS VEZETŐ FÉRFIAI A KONGRESSZUSRÓL.

A kongresszus vezetői közül többen megtisztelték lapunkat soraikkal, melyeket itt közlünk:

Közegészségügy nem egyéb, mint a tisztaságnak rendszeres és öntudatos érvényesitése mindenben; ez pedig egyrészt vezetés — másrészt pénz kérdése.

Müller Kálmán.

A nemzetközi kongresszusok közérdekén kivül a Budapesten tartott ily gyülekezetek reánk magyarokra nézve még azon előnynyel is birnak, hogy a külföldi tudományos világ szine-java megismeri hazánkat, látja haladásunkat s tudomást szerez számot tevő irodalmunkról. Ily előnyökért bármily áldozat nem nagy.

Chyzer Kornél.

Nincs semmi oly közös tér, melyen a népek találkoznak, mint a tudomány; ez nem ismer akadályt sem nyelv, sem nemzetiség, sem vallásban. Feladata jót és áldásosat terjeszteni mindenkinek. Ilyen ok és czélból gyülekeznek most nálunk össze a hygiénisták és demografusok a művelt világ minden részéből, hogy az utolsó évek e téreni vivmányait megismertessék, függő kérdéseket tárgyaljanak és az elmélet igaznak ismert tételeit gyakorlatilag alkalmazzák. Alig van gyakorlatilag jogosultabb tudományág mint az egészségtan s nálunk kétszeres értékkel bir annak megismerése s főleg alkalmazása, hol az átlagos halandóság oly nagy. Ez okból üdvözöljük a kongresszust és a kongresszistákat nálunk, legyen áldásos működésük.

Kétli Károly.

Valjon a föld és az emberek testi alkotásában, vagy pedig valamely transcendentális principiumban fekszik-e annak oka, hogy a nagy történelmi szakaszokat hasonlitva egymással össze az emberiség értelemben, jólétben és boldogsága szinvonalában előhaladó irányt követ: a fölött eltérők lehetnek a nézetek, de a felől senki sem kételkedhetik, hogy egyes ember soha sem tehet olyan szolgálatot ezen előhaladásnak — származzanak tőle bármi nagy gondolatok, mint ha az egy czélon törekvők egymással összeköttetésbe lépve eszméket, tényeket ismertetnek, vitatnak és közösen további czélokat tüznek ki. A mai világtörténelem egyik sarkalatos jellemvonása a nagy aspirátiókban fekszik, ezek létesülésének két főeszköze pedig az emberek fizikai és szellemi érintkezése: a közlekedés és sajtó. Ezek bizony sok bajt és kényelmetlenséget is okoznak, de hasonlithatlanul több jót; a szocziális hatalommal való visszaélések el fognak apadni és sorvadni, az előhaladás termékenyitő forrásai nem apadnak el mig ember lesz, — egy forrás sem létezik a mely termékenyitőbb volna mint a közegészségügyi, a mely magában foglalja az ember testi és erkölcsi épsége fenntartásának és előmozditásának mozgató eszméit és föltételezi az emberek összetartozásának, a jogegyenlőség és államhatalom elismerésének, de e mellett a felebaráti és emberszeretet érzésének is közössé válását. Azon szakemberek és tudósok összesereglése, a kik tevékenységüket ezen ügynek szentelik, kétségtelenül a közjó uj forrásainak felnyitására, a régiek folyásának élénkitésére fog vezetni, s midőn a művelt világ szaktudósai a kongresszus helyéül fővárosunkat választották ki, a városnak s az egész magyar nemzetnek paizsára a czivilizátió jelképét tüzték fel.

Dr. Korányi.

A KONGRESSZUSRÓL.

Az 1891-iki londoni kongresszuson történt. Öt város — köztük a világkiállitást rendező Chikago — versengett a dicsőségért, hogy a legközelebbi nemzetközi demografiai és higiéniai kongresszus az ő falai között folyjék le.

Chikago vesztette el leghamarabb az ütközetet. A kongresszust csak minden harmadik évben szabad összehivni, tehát 1893-ban, a mikorra Chikago a kongresszust meghivta, nem lehetett kongresszust tartani. Maradt tehát még négy város, köztük Magyarország székes fővárosa: *Budapest.*

Hosszú, izgatott volt a vita. Engedni, lemondani egyik sem akart. Küzdeni, beszélni, kapaczitálni egész a leszavaztatásig: volt a jelszó. Budapest főváros nevében Müller tanár vezette a harczot.

Kár hogy nincsenek megörökitve ezek a beszédek. Mindegyik kiküldött elmondotta, hogy milyen szép, milyen fejlődött a város, mely vendégeül akarja látni a kongresszus tagjait, a dicsérő, a magasztaló szavak csak ugy röpködtek, replikára replika következett és tán napokig tartott volna a vita, ha az elnök bölcsen el nem rendeli a szavazást.

Pár pillanatra csend lett a teremben. A szavazás titkos volt. A versengő városok kiküldöttei az izgalomtól halványan visszavonultak. Csak Müller tanár mosolygott. Ő biztos volt a győzelemben. Csak nem fogják a mi nagyszerü városunk meghivását visszautasitani, gondolá magában.

Összeolvasták a szavazatokat. Az elnök kihirdette a határozatot.

«A kongresszus örömmel fogadja el Budapest főváros meghivását. A legközelebbi kongresszust 1894-ben Budapesten fogjuk megtartani».

Ez a budapesti kongresszus története.

*

Azóta három hosszú esztendő mult el, tudományos felfedezésekben gazdag három esztendő.

Az orvosi tudomány rohamos fejlődése, a kutató, a folytonos tökéletesedésre törő emberi elme mindinkább belemélyed azon igazságok vizsgálatába, melyek e század generácziójának egyre sülyedő egészségét emelni fogják és oly hatalmassá, egészségessé akarja tenni a társadalmat, mint az egykor volt, mikor még az idegességet és annak ezerféle kinövéseit nem ismerték. Ezzel kapcsolatban a társadalomban is bizonyos forrongás mutatkozik, tán ellenképe annak a forrongásnak, a mit Rousseau, Voltaire és társai idéztek elő.

A társadalom nyomást gyakorol az államra, annak kötelességévé teszi, hogy felügyeljen a nagy néptömeg egészségére, hogy iparkodjék leküzdeni a nyavalyákat, a melyek ezer számra sirba viszik az embereket, hogy iparkodjék megtörni a népfatalizmust, a kuruzsló vénasszonyok ezeresztendős gyógymódjának varázsát, mely satnyává, gyengévé teszi a generácziókat s szomoru képét mutatja a pusztuló, vesző emberiségnek.

Más oldalról a társadalom kutatja, mint lehetne visszaterelni az emberiséget a *természetesség felé*, mint lehetne elvonni őt a mesterkéltségtől, a fin de siècle és a még ezerféle szenvedélyektől, a melyek megrontói az embereknek.

Ime a nagy franczia elme eszméje: második kiadásban . . . Nem dobjuk el magunktól a czivilizácziót, nem megyünk ki az erdőkbe, hogy mint vadak éljünk, hanem felhasználjuk a czivilizácziót arra, hogy kell meggyógyitnunk számtalan sebeket, a miket a túlhajtott szenvedély, a nem gondolkodó, vakon rohanó emberi elme önmagán ejtett.

Nehéz, keserves, sokáig tartó s nagyon kétes kimenetelü küzdelem lesz ez s csak akkor vezethet eredményre, ha a vezetést *az állam veszi magához.*

A beteg emberi szervezetnek gyógyitókra van szüksége, kiknek ne legyen más feladatuk, ne legyen más kötelességük, mint küzdeni a század kinövései ellen.

Egészségesekké kell tenni a nemzeteket, ez a jelszava a XX. századnak, egészségesekké, mert különben pár évszázad mulva a czivilizáczió nyavalyái tönkre fogják tenni a nemzeteket.

A világ orvosai összejönnek, ezer alkalom kinálkozik az eszmecserére, eszmék, uj gondolatok keletkeznek s csak az állam kell, hogy megvalósitsa ez eszméket. Ez a missziója a kongresszusnak, ezért szükséges, hogy összejőjjenek a világ orvosai, hogy meghányják, megvessék, mi a jó, mi a rossz az utóbbi felfedezések között, hogy megbeszéljék, hogy az egészségügyi közigazgatás terén mi volna a legfontosabb teendő, hogy megmondják az államoknak, ime ezt tegyétek, ha nemzeteteket hatalmassá, erőssé akarjátok tenni.

Immár nyolczadizben gyülnek össze az orvosok . . . . Uralkodók, királyok voltak védnökei kongresszusuknak, most a mi királyunk vállalta el ezt a nagy feladatot. Ám uralkodói teendői nem engedik, hogy önmaga végezze e tisztet s igy testvére, Károly Lajos főherczeg fogja a magyar király nevében fogadni a kongresszust, mely hivatva van az emberi tudást egy jelentékeny lépéssel előbbre vinni.

(drv.)

KÉTLI KÁROLY DR.

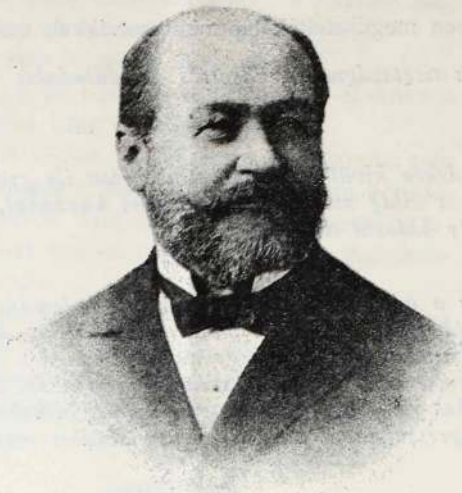

CHYZER KORNÉL DR.

PERTIK OTTÓ DR.

THAN KÁROLY DR.

KLUG NÁNDOR DR.

CSATÁRY LAJOS DR.

RÉCZEY IMRE DR.

LAUFENAUER KÁROLY DR.

VIII. nemzetközi demografiai és higiéniai kongresszus.

A HIGIÉNIAI CSOPORT OSZTÁLYELNÖKEI.

DICSŐSÉG.

*Irta: **Halász Gyula.***

Az élet elszáll, mint az álom,
Pedig én élni, küzdni vágyom,
A mig csak czélom el nem érem,
A mig való nem lesz reményem.

Sok fényes ábránd oda van már,
Megtörtek a tapasztalatnál,
Mi lelkesit hát mégis arra,
Hogy kedvem teljék hosszu harczra?

Egy dőreség a czél, az eszme,
Mely még a léthez kapcsol egyre:
Hogy el ne múljak észrevétlen,
Ha a halál kopogtat értem.

Óh, mert a földön túl nincs élet,
Hazugság mind, a mit beszélnek,
Csak annak lelke él örökkön,
Ki nagy volt már itt lenn a földön.

És én kinek szivében ott ég
Epesztő vágyad óh dicsőség,
Meghaljak-e, mig fény nevemre
Nem száll a földön, életembe?

Nem, nem, hiába! Élni vágyom,
Ne szálljon még meg síri álom,
Ha majd kiüzdve a dicsőség:
Borulj reám örök sötétség!

KÖZTISZTASÁG RÉGEN ÉS MA.

Messze országokból gyülnek össze a művelt Európa képviselői, hogy a magyar székes-fővárosban találkozzanak és eszmét cseréljenek azon magas érdekek előmozditása tárgyában, melyeket a demografia és a közegészségügy jelez mai polgárosulásunk eszmekörében. Ujjmutatás ez ránk nézve, mely a nemzet fizikai erői elsőrendü és eddig elhanyagolt érdekeinek buzgóbb felkarolására fog ösztönözni.

Diadala egy nagy elvnek, mely szellemi miveltségünk küzdelmes fejlődésein egy század óta tör át itt is, ott is, a nélkül, hogy ennek határozott megragadására képessé tettek volna egyéb bajaink.

Városaink lassu fejlődése, az ipari munka mostoha helyzete, igaz, e téren alig engedi még nyomát látni annak a nagy modern rendszernek, mely a nagy közegészségügyi érdekek összpontositását ma a nagy városok higiénikus épitkezésében és a munkásosztály lakásviszonyaiban mutatja. Erre a magyar társadalom egész átalakulása szükséges.

De nem volt ez másutt sem másként. Régi krónikák borzalmas képét festik azoknak a viszonyoknak, melyekben Európa nagy világvárosai leledztek csak pár száz évvel ezelőtt is mind abban, a mi köztisztaságra és közegészségre vonatkozik.

Páris, a világ ragyogó szépségü fővárosa, a középkorban a tisztátlanságnak, a hanyag rendetlenségnek oly képét mutatta, hogy nem lephet meg, ha azt olvassuk, hogy 1131-ben magát a franczia korona örökösét, Vastag Lajosnak idősb fiát, Fülöpöt nyilt utczán egy csavargó disznó döntötte le lováról, úgy, hogy az esés következtében meg is halt.

És csak Fülöp Ágostnak köszönhető, hogy mikor egyszer palotája ablakánál állt, s az utczák sarának büze meglepte orrát, türelmét annyira elvesztette, hogy rögtön összehivatta székvárosa tanácsát s meghagyta nekik, hogy az egész várost kemény koczka kövekkel köveztessék ki. Ez egy kissé kordába szoritotta a Páris utczáin seregesen kószáló sertés csordákat is, mert egy rendelet a hóhér kötelességévé tette, hogy minden egyes befogott sertést öt sous jutalom fejében a városházára beszolgáltasson, de azért a Szent-Antal perjelségnek tovább is érvényben maradt az a kiváltsága, hogy sertéseit Páris utczáin legeltesse, miért is a kiváltságos ártányok ezután megkülönböztetésül a többi sertés csőcseléktől egy P betüvel jelzett csöngetyüt viseltek nyakukon.

De még a XVI. század közepéről is találunk ren-

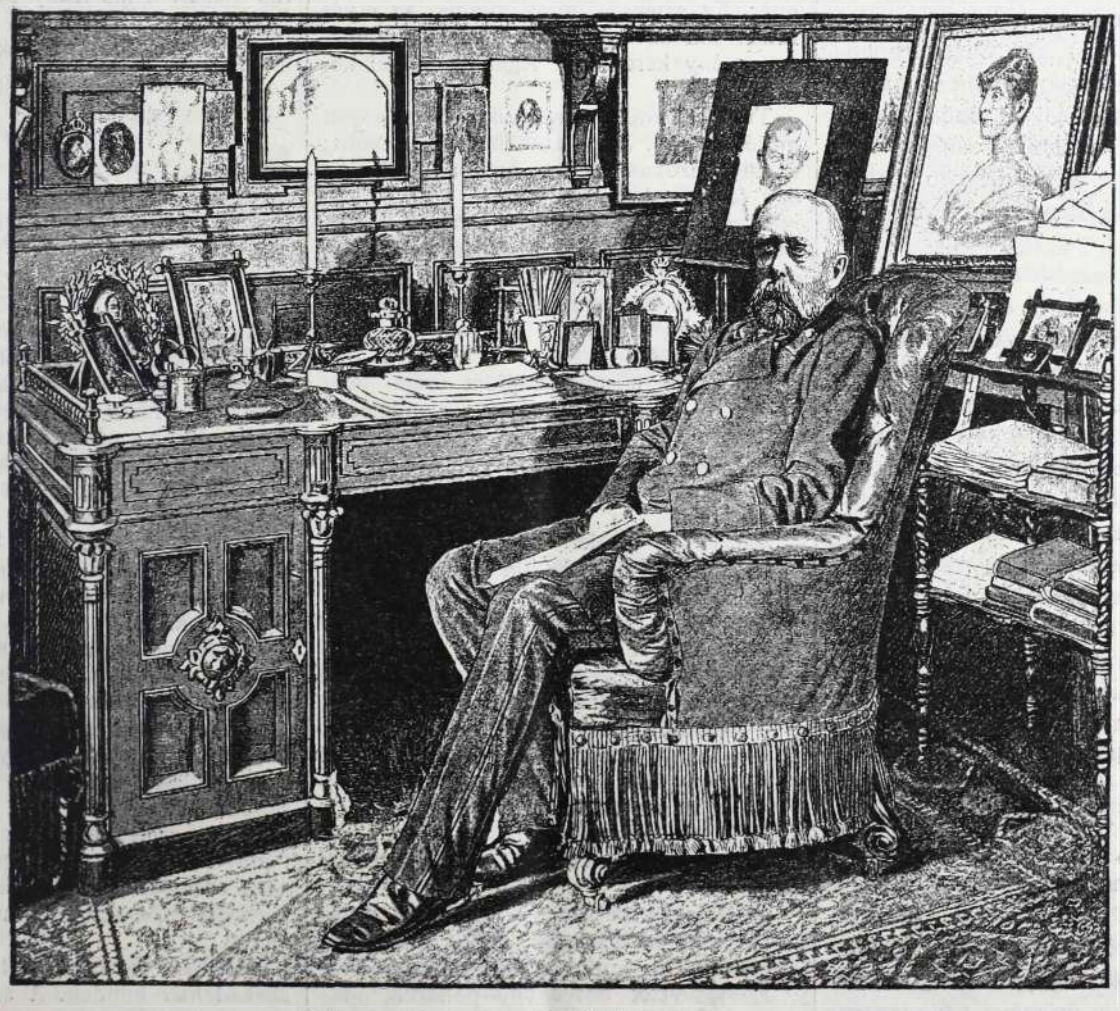

VIII. nemzetközi demografiai és higiéniai kongresszus.

A KONGRESSZUS VÉDNÖKE, KÁROLY LAJOS KIRÁLYI HERCZEG DOLGOZÓSZOBÁJÁBAN.

deleteket, melyek Páris város lakóinak eltiltják, hogy szemeteiket az ablakon át az utczára dobják.

Rendes dolog volt a házak kapui előtt a rondaságok egész szemétdombját találni, a minek következése lett aztán az egyremásra dühöngő ragály és járvány, melyek ellen nem sokat használt, ha szorosan meghagyták, hogy p. o. a pestisből felgyógyultak vagy azok, kiknek családjában vagy szomszédságában betegségi esetek fordultak elő, csakis fehér pálczával kezökben járhassanak-kelhessenek a városban.

Nagy vivmány volt, mikor végre 1563. nov. 22-én életbe léptették a maiakhoz teljesen hasonló szeméthordó kocsikat. Ki volt hirdetve, hogy mindennap reggeli hat órakor és délután három órakor két zárt kocsi járja be az utczákat, rajta egy csengetyüvel, a lakosság fellármázására. Utóbbiaknak már el kellett söpörniök minden szemetet házaik előtt s azt kosárba rakni, vagy a ház fala mellett csomóba gyüjteni.

Hogy állott a dolog bizonyos edényekkel, melyeknek rendeltetésére itt nem akarunk bővebben kiterjeszkedni, tekintettel a finomabb odeur-ü olvasókra?

Régi kéziratok vignette-jei mutatnak ilyeneket néha az ágy alatt vagy előtte s tudjuk, hogy p. o. Bajor Izabellának kettő volt belőle, melyektől nem tudott megválni, de viszont az is kétségtelen, hogy hasonló luxus csak a leggazdagabb háztartásokban talált otthont.

Nem ismerte még azt Chateaubriand grófnő, sem az iskolák, hotelek és magánházak s helyüket (hinni is szörnyűség!) még a galáns I. Ferencz palotájában is a kandallók foglalták el, szegényebb néposztályoknál pedig egészen «tout à la rue» volt a jelszó.

Mikor a mult század elején végre az ugynevezett garde-robe-ok általánosan meghonosultak, semmi sem mutatja jobban a nagy respektust, melyben részesültek, mint az, hogy maga Rousseau, mint «Confessionsjá»-ban bevallja, órákat töltött benne, sőt az orleansi herczegnek nem derogált inasaitól körülvéve abban fogadni audienczián Naailles herczeget. A szerencsétlen Mária Antóniának felszentelésén Reimsban magában a templomban állitottak fel egy ilyen «extracabinetet» a királynő számára, mely minden bizonynyal nem sokban maradhatott mögötte a Dubarry asszonyénak, melynek kiállitásában az arany, a bársony és a maroquin vételkedtek.

Csoda-e ezek után és vádolhatnak-e bárdolatlansággal a műveltebb nyugoti nemzetek bennünket, ha hátramaradásunknak egyben-másban még nem enyésztethettük el minden nyomait. Remélhetőleg ebben is hathatós ösztönzőül fog szolgálni a most megnyilt közegészségügyi kongresszus, melyet e helyen is örömmel s büszkeséggel üdvözlünk a magyar főváros falai közt.

V. S.

SZOMBAT ESTE.

IRTA: PAUL JOUY.

A fagyott föld vastag fehér lepelbe burkolódzott.

Sürü pelyhekben csendesen hulldogál a hó. Deczember hava van és a tél igen szigorunak mutatkozik.

Az est eljött, betakarván mély sötétségével a nagy várost.

Hideg van.

Hosszu füstoszlopok osonnak ki a kéményekből és egyenest a nagy, sötét égnek huzódnak.

Egy negyedik emeleti padlásszobában két gyermek és egy fiatal asszony didereg a félig kialudt tüz mellett.

Egy faggyúgyertya világitja meg bágyadtan a szegényes, alig butorozott hajlékot, kellemetlen szagot árasztván szét.

Itt van csak a szegénység a maga teljes szomoruságával.

A szoba közepén a piszoktól feketéllő hasadékoktól átjárt puhafa asztal áll; a falak mellett nyomoruságos ágyak, egy sarokban egy láda, melyen valami rossz ételfekszik töredezett edényben, négy törött szék egészíti ki a padlásszoba butorzatát.

A két gyermek, összekuporodva, egymással szemközt húzódott meg és időnként, kétségbeesett pillantásokat váltott egymással. A láng felé tartották sovány kis kezeiket. A tűz ismét egyet lobban, azután végkép kialszik.

Még olyan fiatalok a szegény kicsikék! A fiú az idősebb, alig hetedfél éves. Testvérkéje csak öt éves.

Az asszony szánakozó, lágy tekintettel szemléli őket. Hajh, nincs a házban kenyér. Ez estén is, mint mindig, az atyát várta. Ma szombat van, a fizetés napja. A szerény keresetből legalább a heti kenyérre telt.

Türelmetlenül várakozik. Oly lassan mulik az idő. Még csak hat és fél óra; az atya szokás szerint hétkor jön haza; egy fél órát kell még várni!

Varráshoz fog. Rongyos ruhákat foltoz. De bizony ő is éhes! Mintegy két óra előtt osztotta el két gyermeke közt az utolsó falat kenyeret. Ő maga reggel óta semmit sem evett!

Mély csend.

Egyszerre a nagytemplom órája hetet üt és a szegény asszony örvendetesen suttogja:

— Végre!

Azután hallgatózik, nem hall-e lépéseket a lépcsőn.

Valaki jön felfelé.

Hirtelen felkel, kinyitja az ajtót és a lépcső karfájára hajol.

Nem az ő férje jött, hanem egy hazatérő szomszéd.

Csendesen beteszi az ajtót és ujra leül a két gyermek közelében.

— Mama, éhes vagyok! — mormogja a kis leány, hosszú, könyörgő tekintetet vetvén anyjára.

Az anya nem felel.

És a kis leány ismétli:

— Mama, éhes vagyok! mama szomjas vagyok!

— Várjál kicsikém, — feleli az anya, — a papa mindjárt jön, akkor majd lesz mit enni. De te inni is akarsz, nesze!

És kis vizet öntve egy pohárba, odanyujtja a kis leánynak, ki mohón iszik.

— Köszönöm anyukám! — mondja.

Háromnegyed nyolcz óra van és az atya még mindig nincs itt! Mi baja! Hiszen jól tudja, hogy a gyermekek várják!

És a fiatal asszony ujból felkel, kinyitja az ablakot és kihajol a sötétségbe.

De csak Annát látta jönni, ki ott lakott a szomszéd lakásban.

Az ablaknál marad. Fürkésző tekintettel néz a távolba, bár a borzasztó szél süvit odakünn.

Hirtelen összerezzen. Azt hiszi, hogy észrevette odalenn. Azután örömében elkiáltja magát, látván, hogy nem csalódott. Valóban, ez ő!

Kinyitja az ajtót és a lépcsőhöz siet.

És mig férje nehezen felvánszorog, elébe kiáltja:

— Végre, csakhogy jösz!

Eléje siet, hogy felkisérje.

A gyermekek is kijöttek, hogy atyjukat, szokás szerint, megöleljék.

De anélkül, hogy tudnák miért, ösztönszerüen haboznak.

Anyjuk elhalványodik.

Az atya részeg. Szó nélkül egy székbe dől.

Az asszony félénken és szeliden közeledik feléje és kérdi:

— Kaptál pénzt?

— Én... mit lármázol! hát jól van... igen... kaptam pénzt... e-elmentem, ittam egyet a...a...pa...pajtásokkal, elhivtak,... nem akartam vi-visszautasitani-i...; tudok ugy élni... a... a hogy kell!

— De szerencsétlen, nincs már kenyerünk! — kiáltja az anya.

— Eh! — orditja a részeg, ostoba nevetéssel — itt van, a mi még megmaradt.

És oda dob az asztalra öt soust.

A szegény asszony felszedi és zokogásra fakad.

A részeg mély álomba merül. A kialudt tűz mellett a kis leány panaszos hangon ismétli:

— Mama, éhes vagyok!

Francziából: *R. Y.*

A BETEG ASSZONY.

IRTA: SZÓLLŐSI ZSIGMOND.

A vidám tavaszi verőfény, mely átszürődött a könnyü csipkefüggönyökön s ott reszketett játszva a habos selyem takarón, csalogatta, hivta a beteget kifelé.

Egy darabig nézte, nézte révedező szemmel, a hervadó fiatal asszony, mint remegnek az ablakba lecsüggő vadszőllőlevelek a napfényben, egy darabig hallgatta a csókolódzó galambok búgását, azután megszólalt halkan, alig hallhatólag.

— Szeretnék kimenni a kertbe Miklós, — ha szabad.

Epedő, sóvár hangon mondta s beesett nagy szemeiben vágy ragyogott, vágy a melegség, a napfény, a levegő, az élet után.

Miklós ott ült a felesége ágya mellett, összefont karokkal, kinyujtott lábakkal, mozdulatlanul és lomhán mint egy ülőszobor.

Nagy, széles vállu ember volt, mint a Pándyak általában; jóságos, együgyü nézésü szemekkel, a melyek közé most mély karikákat nyomott a virrasztás és az aggodalom.

A fejével biczczentett, hogy szabad. Oh, szabad már minden. A doktor nem titkolódzott tovább a férj előtt. Itt nincs segitség: — meghal, mert nagyon szeretett, mert nagyon szerették.

Mire hamvassá pirul a levélhajtó lombok között a baraczk, — a Pándyak vadgesztenye fával köritett sirboltjában többen lesznek egygyel az örökké álmodók.

Ez ellen nincsen appelláta.

Anna felugrott s oda gördítette az öblös, puha zsöllyét az ágy elé, melyből Miklós kiemelte a beteget.

Semmi sulya se volt már — akár csak a puszta párnákat tartaná a kezében.

A leány meg eligazitotta a párnákat gonddal, ügyesen.

— Köszönöm Annuskám! Oh neked olyan puha, bársonyos kezed van.

A leány megcsókolta hervadó testvére homlokát. Szép, nyulánk de teltidomu leány volt, kissé husos, hófehér arczczal és mély tüzü nagy fekete szemekkel.

Mikor Miklós felkapta a zsöllyét, hogy igy ölbe vigye ki a beteget, a leány segiteni akart neki s gömbölyü meleg keze érintette a férfi kezét. Véletlen, futó érintés volt csupán, de a férfi szürke szeme egyszerre lobot vetett tőle és a leány fehér arcza is piros lett utána, mint a vér.

A beteg asszony alatt egy pillanatra megremegett a puha ülés.

Mosolyogva, valami gyermekes büszkeséggel mondá:

— Nehéz vagyok ugy-e?

Pedig semmi sem volt már jóformán. Vékony kicsike arczán a kiálló csontokon szinte megfeszült az átlátszó bőr, csak a szemei, azok a mélységes nagy szemek ragyogtak ki ebből a halottarczból, telve lázas vágygyal, sóvár epedéssel.

Idekinn pazarul virult a tavasz. Aranyos pihék úsztak a kék levegőben, ragyogó verőfény szikrázott a felhőtlen égen. A dagadó nedves földön kéklő jáczintok és harmatos ibolyák mosolyogtak.

A viruló almafák felett nagy fehér és rózsaszin felhők lebegtek, az orgonabokrok közül mámoritóan áramlott szerte az illat, galambok csókolóztak a magas dúczon. Tavasz volt, édes, meleg, szerelmes tavasz.

— Meggyógyulok — érzem — meggyógyulok, ismételgette meggyőződéssel a beteg. Ez a levegő és a meleg, ez az illat tudom meggyógyitanak.

Ráhagyták, — hogyne gyógyulna, hiszen már is gyógyul.

Idekünn maradok mindig. Az az ágy, az a szoba, az az örökös fekvés tesznek beteggé. Nem fogok többé feküdni, — nem akarok! — Élni akarok: milyen szép az élet.

Hátravetette fejét, hogy a lombok reszkető árnyéka odahullott az arczára: félig nyitott ajkait összecsücsöritette, mintha valami felséges ambróziát innék. Nem győzött betelni a gyönyörüséggel.

— Hogy turbékolnak azok a galambok: a bohók; — és milyen szépek ezek az almafák igy virágban. Ugyan törjetek le nekem egyet, de rózsaszinűt.

Egyszerre szaladtak, hogy teljesitsék a kivánatát a férfi is, meg a lány is.

A leány felemelkedett, hogy magasra nyujtott karral letörjön egy gyönge, virágos ágat. Miklós segitett neki és odahajolt egészen mellé.

A virágokból dúsan ömlött a kábitó, mámoritó illat: körüskörül élt, pezsgett, szeretett minden, fiatalok és egészségesek voltak mind a ketten.

Pándy Miklós agyát egyszerre elfutotta a vér és hirtelen őrült szenvedélylyel karolta át a leányt, és megcsókolta annak a rémülettől elnémult ajakát izzón, lobogó tüzzel.

Egy csók volt csak; semmi más, mint egy őrületes beszámithatlan csók — de a beteg asszony egy lombnyiláson keresztül látta ezt és az ő gyengén verő szive megvonaglott ettől a csóktól.

Egyszerre nagy, úndok, fullasztó feketeség borult köréje. Szeretett volna felugrani, rájuk rohanni, letiporni őket: de arczát elboritotta a fakó sápadtság és a kezeit nem birta megmozditani.

A férfi hozta a letört, virágos ágat: a leány jött utánna szorongva, kipirulva, könnyező, égő szemekkel.

A beteg asszonynak nem kellett már a virág.

Idegen, bosszus mozdulattal dobta el magától, s a hangja fuladozó, tompa és érdes volt, mikor kis szünet után megszólalt.

— Nem kell!— Be akarok menni!

Gyülölt most már mindent, a mi után az elébb még vágyott.

Gyülölte a napfényt, a lombot, a virágot, a tavaszt — az életet. Csak itt volt jó, — az ágyban, a homályban. A függönyöket le kell ereszteni, a galambokat el kell zavarni onnan.

Pándy Miklós odahajolt föléje és sötét aggodalommal szólt hozzá:

— Hát nem akarsz meggyógyulni édes?

A hervadó fiatal asszony ránézett azzal a két nagy szemével, csodálatosan, — azután szó nélkül fordult a falnak.

BUDAPEST KÖZEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEI.

Dr. Thirring Gusztáv nyomán.

(Képpekkel.)

Különböző tényezők azok, melyek Budapesten a közegészségügyre jelentékeny befolyást gyakorolnak. A természeti tényezők mellett, melyeknek hatását csak ritkán lehet csökkenteni, eliminálni rendszerint éppen nem, fővárosunk a társadalmi és közgazdasági tényezők egész sorozatának hatása alatt áll s mindeddig nem sikerült ezen tényezőknek részben határozottan káros következményeit ellensulyozni.

A természeti tényezők közül a földrajzi fekvés, az éghajlat, a talaj, a viz és a levegő befolyása érvényesül legnagyobb mértékben.

Ha egyrészt nagy mértékben kedvezett Budapest fekvése gyors fejlődésének, úgy másrészt a fekvésnek kedvezőtlen tulajdonságai is vannak.

A hegyek aljában fekvő s védett Budával szemben a Rákos rónáján elterülő Pest minden irányban védetlen s főleg a zord éjszaki szelek előtt nyitva áll. A szelek gyakorisága mellett azonban a közegészség szempontjából kedvezőtlenebb az Alföld szélén való fekvése, mely fekvés a főváros éghajlatára is reá nyomja a kontinentális excessiv klima jellemző sajátságait; a hőmérséglet hirtelen ingadozásait és nagy szélsőségeit. Maga a talaj is jelentékeny tényező a főváros közegészségügyében.

A jobbpart dombvidékének kevéssé fertőzött talajával szemben a balparti rész mostani talaja közegészségügyi tekintetben előnyösnek nem mondható.

Ugyanis a város nagy része régi temetők helyén épült, a minők a Muzeumkörúton, a Rostély-utczában, az Imre-utczában s több más helyen kerültek napfényre.

Az éghajlati tényezőkön kivül még két mozzanat rontja meg a főváros levegőjét: egyik a soroksári Dunaágnak közvetlenül a főváros alatt történt elzárása, mi által holt folyamág jött létre, a melynek káros kigőzölgései különösen a szomszédos kerületek népességét támadják meg; a másik a kőbányai nagy sertéshizlalókból kiáradó bűz, mely a szelek által a Rákosról felkavart homokkal együtt különösen a X. kerületben válik érezhető kalamitássá.

A társadalmi és részben közgazdasági tényezők közül első sorban az alacsony kulturát és a nagy szegénységet kell megemliteni, mely a lakosság nagy részének osztályrészül jutott.

Az amerikai városok rohamos fellendülését tanusitó Budapest az ország minden részéből ide özönlő népességgel sok oly társadalmi elemet is vonzott magához, mely távol áll még a kultura legelemibb fokától is.

Ez elemek, melyekben a közegészségügy és a köztisztaság iránti legprimitivebb érzék is hiányzik, a legnagyobb nyomorban tengetik életöket s többnyire túlzsúfolt egészségtelen lakásaik a járványos betegségek állandó fészkeiül tekinthetők. A lakások nagy drágasága szintén fokozta a bajt, mert oly lakásokba kényszeritette még a kevésbé szegényes viszonyok közt élő néprétegeket is, melyek sem a kellő kényelem, sem a tisztaság és közegészségügy kivánalmainak nem felelnek meg. A magas lakbérek arra kényszeritették a szegényebb nemposztályokat, hogy amúgy is szűk lakásukat — a könnyebb megélhetés czéljából — másokkal oszszák meg. Mindezek persze oly jelenségek, melyek korántsem fordulnak elő egyedül Budapesten, hanem kisebb-nagyobb mértékben minden nagy városban fellelhetők.

Ámde Budapesten, a hol sok más közegészségügyi bajjal párosulnak, kétszeres jelentőséget kell nekik tulajdonitani.

Mindezekhez hozzájárult még a hiányos közegészségügyi szolgálat, a köztisztaság elhanyagolt volta, a hiányos csatornázás, a vizvezetéki mizériák s igy természetes, hogy ily sok káros tényező összhatása folytán a főváros közegészségi állapotának rossznak kellett lennie.

Az utolsó másfél évtized e tekintetben óriási változásokat idézett elő.

A hatóság nagy felelősségének tudatára ébredt s lázas sietséggel vette kezébe a közegészségügy javitását.

Ámde évtizedek hibáit és mulasztásait egy csapással jóvá tenni nem lehetett és tisztán csak hatósági intézkedések nem is lehettek elegendők a szükséges javitások létesitésére. A hatóság tevékenysége egyrészt az általános alapfeltételek létesitésére, másfelől a járványellenes profilakszis szervezésére irányult. Az első irányban a vizvezeték, a csatornázás, a köztisztaság és a lakásviszonyok javitása képezte gondoskodása tárgyát.

A vizvezeték hosszan vajudó ügye nem a főváros hibájából jutott csak most a végleges megoldás stádiumába; mai részleges megoldása mellett is megbecsülhetetlen szolgálatokat tett a vizvezeték fokozatos kiterjesztése és kibővitése a főváros közegészségügyének.

Megoldása felé közeledik az általános csatornázás ügye, a mely a fővárosnak

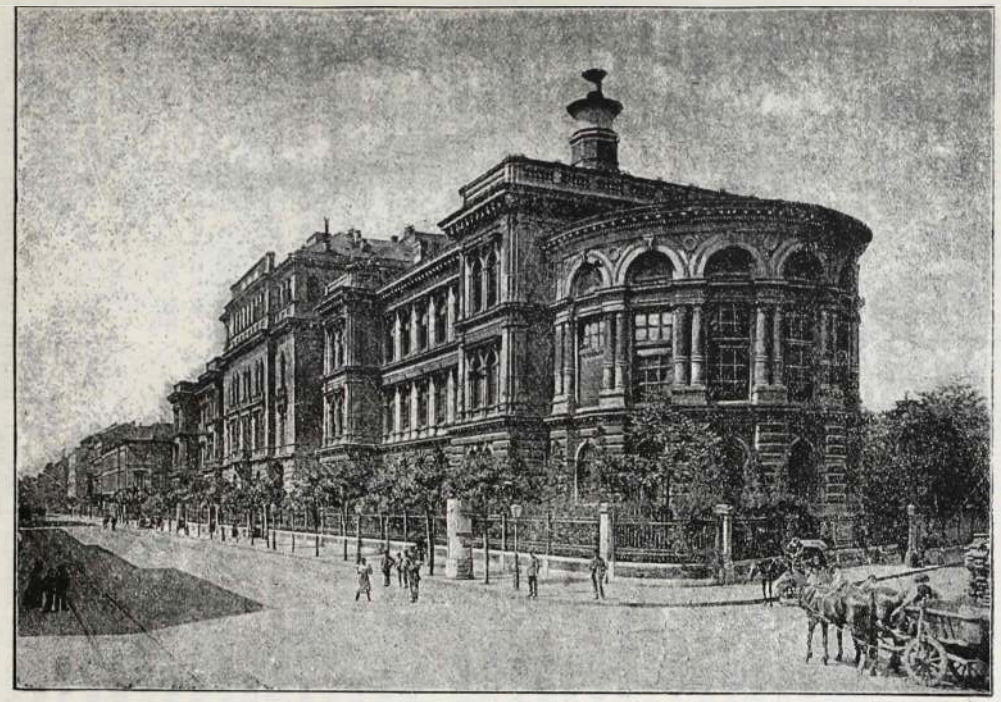

EGYETEMI KLINIKÁK.

«ERZSÉBET» VÖRÖS-KERESZT KÓRHÁZ.

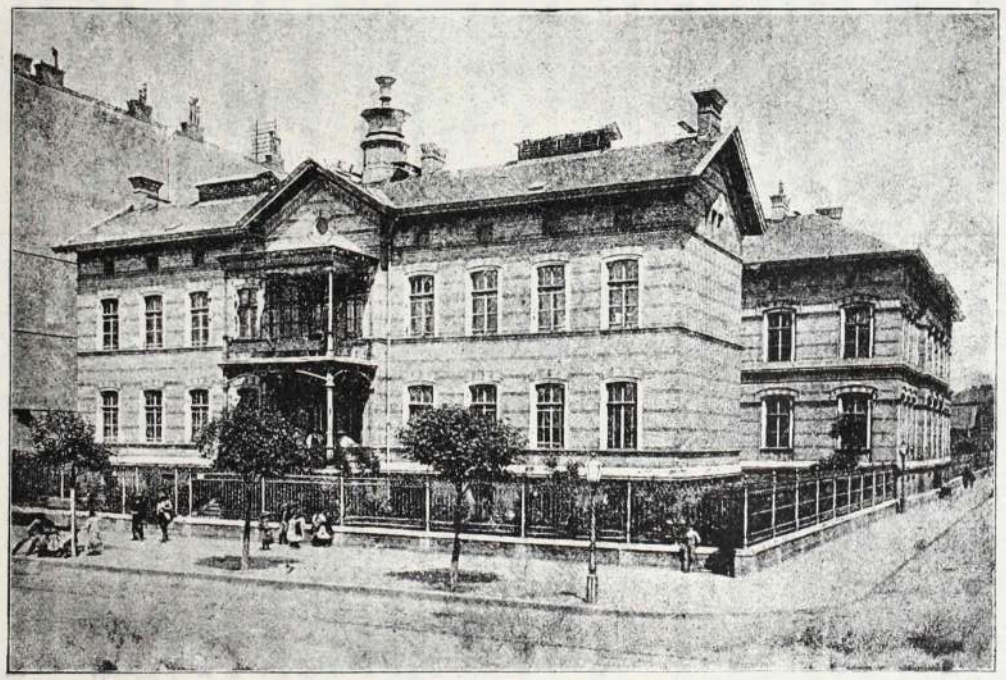

«STEFÁNIA» GYERMEKKÓRHÁZ.

SZT. ISTVÁN KÖZKÓRHÁZ.

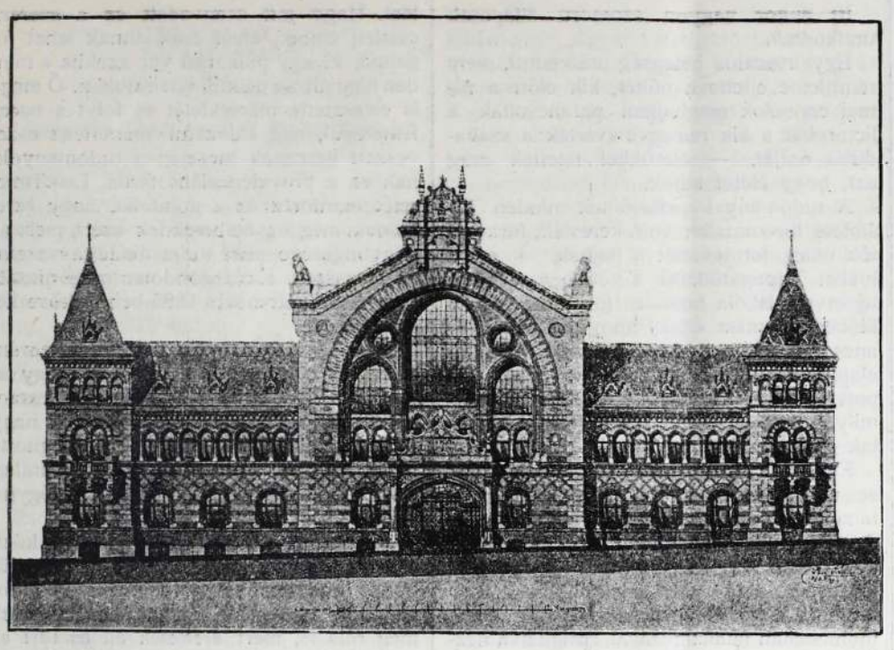

VIII. nemzetközi demografiai és higiéniai kongresszus

AZ ÉPÜLŐ KÖZPONTI VÁSÁRCSARNOK

egyik legsúlyosabb kalamitását lesz hivatva megszüntetni.

Lényeges haladás történt a köztisztaság terén is és a főváros keleti határszélén létesitett erdőöv a Rákos homokját hordó szelek utját vágja.

Nehezebb állása volt a hatóságnak a lakásviszonyok rendezésében; fellépése itt inkább csak prohibitiv lehetett a túlzsufolt és egészségtelen lakások kiüritésében, pinczelakások keletkezésének megakadályozásában nyilvánulhatott.

A baj tulajdonképeni okára, a lakások drágaságára közvetlen befolyást nem gyakorolhatott s a szükséglakások felállitása — bármily nagy arányu volt is az — csak részleges és pillanatnyi megoldása volt a kérdésnek, a mely csakis társadalmi uton lesz véglegesen szabályozható.

Mint a közélet minden terén, ugy a közegészségügy terén is nagy szerep jutott a társadalomnak és nem egy irányban hiányos volna a közegészségügy szervezete, ha a társadalom áldozatkészsége meg nem nyilvánult volna.

A képben bemutatott intézetek egy részét is a társadalom teremtette, legtöbbjét a főváros emelte, de némileg az államnak is része van a létrehozásukban.

Szent István-kórház. A meglevő kórházak elégtelensége folytán 1876-ban három uj kórház épitésére hirdettetett a pályázat; de a pénzügyi helyzet kedvezőtlensége mellett csak az üllői vám mellett emelendő uj közkórház épitése vétetett foganatba, melynek épitésével Hauszmann Alajos műegyetemi tanár bizatott meg.

Az épitésre az üllői-út s a barakkórház közelében 60.000 m² területü telek szemeltetett ki, mely egyfelől közelségénél, másfelől magas fekvésénél fogva erre igen alkalmasnak kinálkozott.

A kórház 1885. augusztus 25-én adatott át a közforgalomnak. Épitésének költsége 1,420.315 forint volt, ágyanként 3.240 frt.

A kórház pavillon-rendszer szerint épült s összesen 17 külön épületből áll, melyek közt faültetvények terülnek el. A betegek befogadására 8 pavillon szolgál, összesen 48 különszobával 1—4 beteg részére. A kórtermek az emeletes pavillonokban egyenként 16, illetve 28 ágyat foglalnak magukban; a kórtermek berendezése a közegészségügy követelményeinek megfelel s a modern technika minden vivmányának felhasználásával történt. Élén e kórháznak a kongresszus buzgó főtitkára: *dr. Müller Kálmán* áll.

Erzsébet-kórház. A Vörös kereszt-egylet Erzsébet-kórháza, melyet Janny Gyula dr. egyetemi dóczens vezet, a győri úton épült Hauszmann Alajos tervei szerint. A kórház telke 47.520 m² területü s 43 méternyire fekszik a Duna fölött, egészséges vidéken, a déli vasut pályaudvara közelében. Az intézet központi kórházból és barakkokból áll. A központi kórház pavillon-rendszer szerint van épitve s 16 épületből áll Háboru idejére intézkedés történt, hogy a kórház telepén 9 barak álljon a betegek rendelkezésére, továbbá egy tábori konyha. Maga a kórház 8 kórteremből és 40 külön szobából áll, melyeken 128 ágy van elhelyezve. Háboru esetén a barakkokban 680 sebesült helyezhető el.

Stefánia szegény gyermek-kórház. Alapittatott 1839-ben; fenntartója a pesti szegény gyermek-kórház-egylet. A Kauser József tervei szerint épült uj kórház áll egy főépületből, melyben a belgyógyászati, sebészeti és szemészeti betegek vannak elhelyezve, két melléképületből a hevenyfertőző betegek számára s egy halottasházból. Nyolcz nagy kórteremben és 14 kórszobában 148 ágy van elhelyezve. Az orvosi személyzet áll az igazgató-főorvosból, két kórházi főorvosból, két rendelő orvosból, egy bonczolóból és 6 segédorvosból. A betegeket 17 irgalmas testvér ápolja. A kórház igazgatója: *dr. Bókai János.*

A klinika. Inkább tanügyi czéloknak szolgál az Üllői úti klinika, bár az a számos beteg, ki ott az orvosjelölteknek tanulmánytárgyul szolgál, egyúttal gyógyittatik is. A gyönyörű épitmény, mely szinte vetemedik a hires berlini orvosi egyetemmel, több részből áll. Az Üllői útra nyilik a főhomlokzat három reneszánsz épitményből gyönyörű csoportozatot alkotván. Benn a tágas kertben pavillonokban a különböző osztályok helyezvék el. Valószinüleg a telepet ki fogják terjeszteni egészen a Baross-utczáig, mi által világra szóló egészségügyi telep létesül itt a székes főváros diszeül.

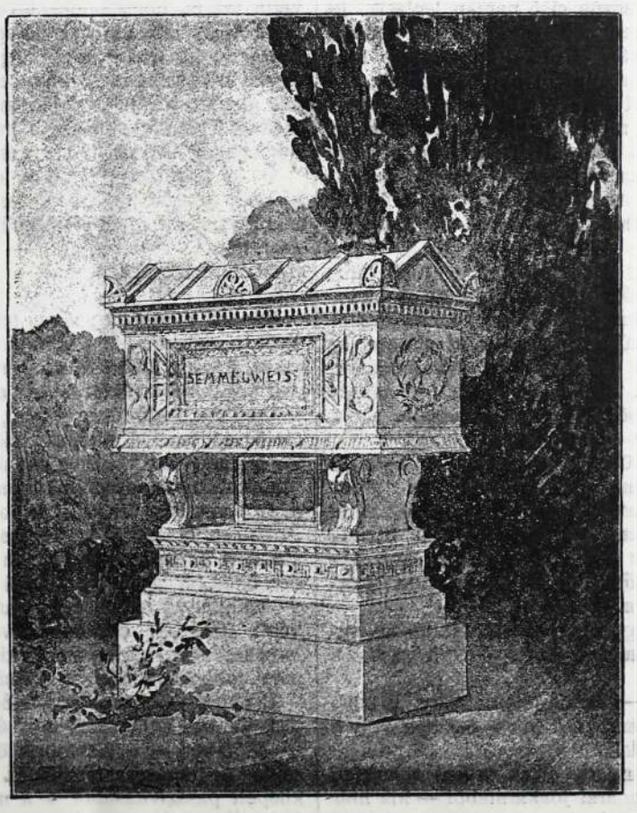

VIII. nemzetközi demografiai és higiéniai kongresszus

SEMMELWEISZ SIREMLÉKE.

A központi vásárcsarnok. Még az alapozási munkálatokat se fejezték be. De a tervezet nyomán már bemutathatjuk, milyen lesz az a hatalmas csarnok, mely összpontositni fogja a székes főváros vásári forgalmát. Petz tanár terve, melyet csak oly hosszú tárgyalások után fogadtak el, gyönyörű épitménynyel gazdagitja Budapestet.

A nagy arányú izléses homlokzat ékessége lesz annak a térnek, melybe beletorkollik az épülő vámháztéri híd. Maga az épület is óriási arányokban készül. Az egy vásárterem akkora lesz, mint az egész vámház. Emeleteivel, terraszaival befogadhatja majdan a bőséges forgalmat. A milleniumi ünnepségekre ez az épitkezés is befejeződik s a mit a most nálunk összegyülő tudósoknak csak képmásban mutathatunk be, az akkor hozzánk özönlő idegeneknek büszkeséggel mutathatjuk majd valóságban.

Számos közegészségügyi intézetünk van még, de azokat igen jól ismeri a közönség. A legnagyobbat még bemutatnók, de szégyellettük volna, hogy még fel is hivjuk rá a közfigyelmet.

Persze a Rókus kórházat értjük, mely a mi székes fővárosunk annyiszor kisértő tengeri kigyója; kerüljék el a tudósokat kisérő kalauzok azt az épületet s tagadják el, hogy van. Ám a helyett mutassák be azokat a terveket, mellyeket Müller Kálmán doktor készitett a jövendő közkórházról.

AZ ANYÁK APOSTOLA.

— SEMMELWEISZ IGNÁCZ. —

A kongresszus első napján leplezik le a kerepesi temetőben annnak az embernek siremlékét, ki örök büszkesége marad a magyar tudományos világnak, ki felfedezésével «érczénél maradandóbb» emléket állitott nevének, ki évszázadokon át hibás alapon fejlődött tudományokat forgatott ki sarkaikból, ki martiromságot szenvedett meggyőződéséért s a kinek mindenek szerint jussa van a halhatatlansághoz.

Olyan volt a sorsa, mint a többi nagyoké: felbukkant, bevilágitotta a tudomány egét fényes elméjével, ádázan támadtak reá a szűk látókörűek, az elfogultak, a farizeusok félreismerték, megtámadták, elnémitották, de igazsága utat tört magának önerejéből s végre is elfoglalta azt a helyet, mely őt megilleti.

Budán született 1818-ban, elvégezvén iskoláit jogász lett Bécsben, de jókor észrevette, hogy hajlamai, benső ösztönei másfelé vonzzák s egy medikus barátja rábeszélésére — kivel részt vett egy pár boncztani előadáson — beiratkozott az orvosegyetemre.

A bécsi egyetem orvosi fakultása akkor — azóta sem látott — virágzásnak örvendett.

Tanárai — Skoda, Rokitansky, Brücke mind megannyi hatalmas oszlopa volt a tudománynak.

1844-ben nyerte el az orvosi oklevelet. 2 évre rá tanárai jóakaratából — kik már akkor felismerték benne az éles megfigyelő képességet és a fényes elmét — tanársegéd lett a szülészeti intézetnél.

Itt ekkor nagyon szomoru állapotok uralkodtak.

Egy irtózatos betegség uralkodott, mely rémületbe ejtette a nőket, kik előtt a római consulok meghajlani parancsolták a lictorokat s kik remegve várták a szabadulás óráját, — életükkel fizették meg azt, hogy életet adtak.

A tudomány képviselőinek minden kisérlete haszontalan volt, keresték, fürkészték okait, természetét a bajnak — mind hiába. Tapogatództak a sötétben, a hány uj orvosi iskola támadt, (pedig ebben az időben egymást érték) annyi uj teoria — annyi uj gyógymód keletkezett. Minden alapot nélkülöző feltételezések légből kapott állitások fogadtattak el okul és bármilyen esetlegességet megfogtak s befogtak gyógymódul.

Ebből a zűrzavarból aztán kijegeczesedett egy olyan teoria, mely levegőnek, talajnak, kozmikus erőknek, szóval mindenféle emberi hatalmon kivül álló dolgok hatásának tulajdonitotta a szörnyű betegséget s igy elérkeztek abba a stádiumba, hogy az orvosok egy igazhitü mohamedán fatalizmusával, rezignálva nézték a szerencsétlenséget.

A gyengéd érzésü, humánus lelkü Semmelweiszt kétségbe ejtették ezek a szomoru dolgok.

Kétségbeesésében a legképtelenebb kisérletekhez folyamodott. Mindhiába. Mint ő maga mondja: «Minden kérdéses volt, minden megfejthetetlen maradt, mindenhez kétség fért, csakis a halottak száma maradt kétségbevonhatatlan valóság!»

Ebben az időben történt, hogy a törvényszéki orvostan akkori tanára bonczolás közben megsértette kezét, s nemsokára nagy kinok közt meghalt.

Semmelweiszban szörnyü töprengéseket okozott az a jelenség, hogy ez az ember hasonló (tünetek közt mult ki, mint az ő kórházának szerencsétlen asszonyai, észrevette azt is, hogy bonczolással foglalkozó tanárok és növendékek látogatják az ő osztályát is és ekkor világosság gyúlt agyában s kimondta, hogy ezek hurczolják a pusztulásnak csirját, mert a gyermekágyi láznak okozója a hullaméreg és bomlásban lévő állati szerves anyagok.

Ő, ki tetőtől-talpig a sziv embere volt, ki nem annyira a hirért vagy a tudományért, mint inkább részvétből, emberszeretetből cselekedett, — véghetetlen örömmel vitte felfedezését a tudományos világ elé.

Fényes tanubizonyságot tett éles elméjéről, kérlelhetlen logikájáról, nagy tudásáról, messze túlhaladta nézeteivel kartársait uj alapra fektette az egész orvosi tudományt, legfontosabb ágait, a szülészetet és sebészetet, melyek neki köszönhetik legnagyszerübb vivmányaikat.

Leirhatlan lelkesedéssel csinálta tanainak a propagandát, de «. . . mikor Pitagorasz ismeretes igazságát felfedezte, száz ökröt áldozott az isteneknek, azóta reszket minden ökör, ha egy uj igazságról van szó . . .» — tekintélyeikre féltékeny tanárok, nagyképü tudósok, csökönyös vaskalaposok, megtámadták, kigúnyolták, kinevették, sőt még jóhiszemüségét is kétségbe vonták.

Elkedvetlenedve otthagyta Bécset s hazajött, itt egy ideig rezignált és hallgatott. De 1855-ben — egyetemünk örök büszkeségére — tanárrá nevezték ki. Ekkor ismét kilépett passzivitásából s a meggyőződés fölébredt erejével kezdte döngetni a hitetlenség kapuit.

S megindult ismét az áldástalan küzdelem. Hogy mit szenvedett ez a szerencsétlen ember, arról csak annak lehet fogalma, ki egy pillantást vet azokba a minden higgadtság nélküli vitairatokba. Ő maga is elvesztette mérsékletét és folyt a harcz féktelenül, mig áldozatul maradt az eszeveszett harcznak mezején a tudományoknak ez a providencziális férfia. Lelkiismeretét mardosta az a gondolat, hogy ezrei halnak meg az embereknek azért, mert az ő gyöngesége nem tudja diadalra vezetni az igazságot. Ez a gondolat megőrjitette. Megváltás volt neki 1865-ben bekövetkezett halála.

Most a világ minden tájékáról elzarándokolnak a temetőbe a tudósok, hogy letegyék sirjára a hála és elismerés koszoruját s kiengeszteljék emlékezetét a nagy férfiúnak, ki fényes elméjével bevilágitotta nekik az utat, melyen haladva számtalan nyomoruságnak találták meg a gyógyitó irját.

Kik pedig, felbokrétázott párnák közt, büszke örömmel nézitek még nem is gügyögő csecsemőiteket és mosolyogva fogadjátok a jó kivánságokat, emlékezzetek meg róla is, mert érettetek élt és türt ez a férfiú, ki martyromságot szenvedett és kinek mindenképen jussa van a halhatatlansághoz.

Rózsa Félix dr.

GONDOLATOK.

Sosem lehet megtudni, hol kezdődik az asszonyban az angyal s hol az ördög.

Heine.

Gyurjatok egybe hamisságot, büszkeséget, cselt, mulatnivágyást, irigységet s kész az asszony.

Boileau.

Ha az asszonyok néha-néha őszinték, ilyenkor csak elrejtik való természetüket.

Teuflier.

A pokol asszonyi nyelvekkel van kikövezve.

Guillon.

Az asszonyok haragot szinlelnek, ha azt mondják nekik: Szeretem. De ha nem mondják, akkor valósággal haragosak.

Thom.

Az asszonyok gyakran többet tartanak meg, mint a mennyit igérniök szabadna.

Engelsmann.

A férfi féltékeny, ha szerelmes; a nő akkor is féltékeny, ha nem szeret.

Kant.

A szerelem Golgotha: halálra sebez, de üdvözit.

José Arno.

A szerelem istennőjének szolgálatában soha meg nem őszülünk, mert megkopaszodunk.

Balzac.

Öngyilkosság szerelemből!
Egy őrültet megöl egy bolond.

Goncourt.

A házasságok égben köttetnek, azért kell mennyei türelem hozzá idelenn elviselni.

Nestroy.

Jól teszed, ha megházasodsz, de még jobban, ha nőtlen maradsz.

Paulus.

A szerelemnek hályog van a szemén. No, de a házasság megoperálja.

Dumas.

A házasság poklába nem bűn, de papi áldás juttat.

Balzac.

JUANA.

IRTA: CARLOS FRONTAURA. 4

Spanyol eredetiből forditotta **Szalai Emil.**

VI.

Délelőtt tiz órakor Antera asszony lelkendezve jött a hirrel, hogy egy kocsiban megérkezett Juana. A kocsit még a szinháznál kifizették. Mialatt a házmesterné fölfutott, már útközben el is mondott mindent, a mit csak tudott.

— Jesszusom! Ugy futottam, hogy szinte kilógott a nyelvem. Jobban futottam, mint a kocsi . . . Ki hitte volna, hogy szinpadra lép? Mit nem tesz a nyomoruság! Sose voltam még szinházban, de nem is megyek . . . Hát a mint mondtam, kilépett a szinpadra s elesett . . . Elesett . . . Elterült a földön . . . Agyon is csaphatta volna magát, de csak a feje tört be. Egész éjjel eszméletlenül feküdt. A doktor azt hitte, hogy ott hal meg a keze alatt . . . Mikor oda értem, ép akkor vetette fel a fejét. És ezt suttogta: Hol vagyok? Szent isten! Micsoda ruha volt rajta? Szárnyai voltak. A szoknyái meg olyan rövidek s olyan szélesek . . Ebben az öltözetben tették be a kocsiba is . . . Mennyi asszony állott körülötte . . . A sok szinésznő mind ott virrasztott mellette . . . Ugy szerették, mintha édes testvérük lett volna. Sirtak az ágya körül s lesték, mikor nyitja fel a szemét . . .

A házmesterné félbeszakitotta beszédét, mert hivták le, hogy segitse fel az emeletre Juanát. Szükség is volt a segitségre, mert Juana nem birt megállani se a lábán.

Mikor fölértek, a sánta Dolores leborult testvére elé s zokogva vigasztalta bocsánatért esedezvén. Donna Perfecta pedig meghatva nézte a jelenetet. Az anya pedig mozdulatlanul ült székében nagyra nyitott szemekkel.

— Jön mindjárt az orvos — szólott a kardalosleány, ki a kocsiban elkisérte Juanát. De itt nem csak orvosra, hanem pénzre is volna szükség. Bár csak volna nekem, majd segitenék én. De én is és társnőm is mind szegények vagyunk . . .

— Ön áldott jó teremtés! — szólott donna Perfecta könnyezve, — majd én segitek. Nekem van miből. Nem fognak itt hiányt szenvedni semmiben. Lejön kegyed, kisasszony s maga is házmesterné az én lakásomba.

— Hát a két kisasszony, meg a beteg öregasszony!

— Azokat is lehozzuk. De előbb lemegyek magam elrendezni mindent.

Donna Perfecta lement a lakásába s az alkóv egy rejtett szekrényéből kivett egy kulcsot, a leányai szobájának kulcsát.

— Oh! édes gyermekeim, — kiáltott fel, a ti szent nevetekben gyakorlom a könyörület e művét.

— Nem is tudtam nagysága, hogy vendégeket kapunk, — kérdé a cseléd, látván az előkészületeket.

— Reggel még magam sem tudtam. De az isten igy akarta.

— Szent isten! Micsoda felfordulás! Sokan jönnek?

— Egy beteg öreg asszony és két leánya.

— Édes istenem! Három asszonynyal több a háznál.

Donna Perfecta nem is ügyelve a cseléd e szavaira, folytatta az előkészületeket, kinyitotta a szekrényeket, kiszedte a fehérnemüt, ágyat vetett, elővonatta a karosszékeket. S e munka közben a gyászos asszony enyhülni érezte szive búját. A jó tett tudata vigasztalás volt lelkére.

Mire beköszöntött az este, Juana, a sánta Dolores és a beteg öreg asszony elhelyezkedtek Donna Perfectánál.

E jó asszony ápolta Juanát, vigasztalta a sánta testvért és gondozta az anyát. Mindent megtett, a mi a kényelmükre volt, hogy csak jól érezzék magukat.

Az időtől kezdve donna Perfecta megváltoztatta életmódját. Nem tölthette többé az egész napot a templomban. Kora reggel elment ugyan a misére, de sietett hazatérni, hogy *vendégei* körül lehessen. A szolgálót felette bosszantá mind e változás. Hát még mikor donna Perfecta még egy más szolgálót is fogadott, mert a dolog a háztartásban nagyon felszaporodott.

Juanát a gondos ápolás nemsokára helyrehozta s most értette fel csak igazán, mennyivel tartoznák ők hárman ennek a derék, jószivü asszonynak.

Donna Perfecta pedig megismerte ennek a rossz sorsra jutott családnak a történetét: az apa jóravaló, szorgalmas ember volt, ki mindig hiven eleget tett kötelezettségének, ki mindenkit szivesen segitett, mindenkinek iparkodott hasznára, javára lenni; ezt a derék embert pedig mindenki megcsalta, kijátszotta, áldozatul esett mindenféle álnokságnak; végre egy nehéz betegségben kimult ez a becsületes ember, szegénységben hagyván hátra családját.

A kardalosleányok gyakorta eljöttek meglátogatni Juanát. S mikor a bús leány elmondotta felépülésének történetét, a könnyüvérü, de szivben-lélekben nem megromlott lányok nyakába borultak donna Perfectának és össze-vissza csókolták örömükben.

Majd a kardaloslányok is elmaradtak. S Juana emlékéből az idő lassan-lassan elmosta a tragikus fellépés történetét. Csak az esős időkben emlékezett rá kinnal. A térdkalácsait ilyenkor valami zsibbadt fájás járta át.

Vége.

SMITH LUKRÉCZIA KATONÁJA.

Regény négy részben.

— IRTA: MARK TWAIN. —

HARMADIK RÉSZ,

melyben Smith Lukréczia kinos gondolatok közt vergődik s eszméletét vesztve összerogy.

Midőn másnap Smith Lukréczia fölébredt, a langy hajnali szellő szárnyain dobpergés és muzsikaszó rebbent be az ablakán. Neszelt. A hang mindegyre távolodott s végre egészen elhalt. Soká állott gondolatokba merülten. Aztán sóhajtott s igy szólt:

— Oh! ha itt volna e vitéz hősi seregben, mint tudnám szeretni.

A nap folyamán egy szomszéd meglátogatta. A beszéd esetleg a katonákra terelődött s a vendég mondá:

— Reginald de Whittaker nagyon szomoruan lépkedett ma reggel a csapatban. Azt hiszem ön miatt Lu kisasszony. Pedig mikor tegnap este idejött, hogy bejelentse önnek, hogy eltávozik a csapatokkal, azt hitte, hogy ön . . . Istenem, de mi baja van?

Semmi. Csak egy hirtelen fájás borult a szivére, mely halálos sápadtságot távoztatott az arczbőrére. Egy szót sem szólt, hanem szilárd léptekkel távozott a szobából. De a saját szobácskájának szent magányában átadta magát érzelmei árjának. Leborult az ágyra és heves zokogásban tört ki. Önmagát káromolta a tegnap esti kinos jelenetért s azért, hogy ép az elhatározottságnak magasztos perczenetében tanusitott oly vétkes hidegséget szerelmese iránt. Ah! más leányoknak lesz ott a vitézi táborban saját katonájuk, kik a dicsteljes csatamezőn az ő nevüket hangoztatva fognak küzdeni a hazáért. Ah! más leányoknak szabad lesz érezni az aggodalom édes fájdalmát, csak ő, ő, Smith Lukréczia az, kiért senkisem fog küzdeni, mert — oh! balsors — Reginald Whittaker el fogja feledni e hideg fogadtatás miatt. Egy hős se fog az ő nevével ajakán vérző kebellel kimulni.

És a leány zokogott, zokogott. Lelkének e vergődésében átkozta a sorsot és a hamarságot, mely minden búnak, bajnak okozója.

S a bút titkon keblén melengeté továbbra is. Orczáiról pedig eltüntek az életvidorság rózsái. Mindemellett szivébe belevetette magát a reménység horgonya, hogy Reginald de Whittaker keblében még fel fog ujulni a szerelem és irni fog bűnös kedvesének. De a lomha nyári napok eltünedeztek s a kedvesről még mindig semmi hir. A hirlapok zsufolvák a csataleirásokkal. Smith Lukréczia egyre olvasta a hireket. Mindig ugyanaz az eredmény: könyek patakzottak alá szeméből, a sorok elmosódtak s hiába kutatott annak a neve után, a kiért a szive elepedt.

Egyszer csak beérkezett a jelentés a halottakról. Smith Lukréczia beletekintett a nyomtatványba s eszméletlenül rogyott össze. A jelentésben ez volt: *R. D. Whittaker, közlegény, súlyosan megsebesült.*

NEGYEDIK ÉS UTOLSÓ RÉSZ,

melyet Smith Lukréczia szivesen eltagadna, ha birna.

A washingtoni katonai kórházban egy sebesült katona feküdt. Fejét s arczát annyira elfödték a vattával bélelt fehér tüllkötelékek, hogy arczvonásai teljesen felismerhetlenek voltak. De az ágy mellett ülő lányt fel lehetett ismerni: a bánatos Smith Lukréczia volt. Néhány hét előtt hirt nyert erről a sebesültről és azóta itt telepedett le az ágy mellett s gondozta a beteget. Reggel eljött s csak késő este távozott.

A vitéz állát egy golyó szétzúzta s azért nem birt a vitéz beszélni. A gondozás e hosszu ideje alatt nem hallhatott a leány a vitéz ajkáról csak egy köszönő szót is.

De Smith Lukréczia állhatatosan, zúgolódás nélkül türte sorsát, mert érzé, hogy ha valaha meg fog szólalni a vitéz, a szavai mennyei irként fognak hatni az ő búbánatos lelkére.

Abban az órában, melyben e fejezet cselekménye megkezdődik, Smith Lukréczia boldognak érezte magát. Az orvos azt mondta, hogy a beteg eléggé helyreállott s immár le lehet venni a fejéről a kötelékeket. Lázas izgatottsággal leste, hogy megpillanthassa a drága arczvonásokat.

Végre megjelent ujra az orvos, hogy

levegye a kötelékeket. Smith Lukréczia ráhajolt az ágyra, hogy mennél közelebbről szemlélhesse a látványt.

Levette az orvos az első tüllszallagot, aztán a másodikat, aztán a harmadikat, aztán a negyediket, aztán az ötödiket, aztán a hatodikat, aztán a hetediket, aztán a nyolczadikat, aztán . . . és igy tovább. Végre sorra került az utolsó.

— Oh! egyetlen drága szere . . .

Mi ez? Mi történt? Ez egy idegen ember arcza, nem Reginald de Whittakeré!

Szegény Lukréczia!

Egyik kezével égnek forditott szemeit elfedvén a legmélyebb fájdalom sikoltásával, visszatántorodott. Aztán a harag villáma futotta át arczát s ökölre fogván kezét rácsapott az asztalra úgy, hogy a mediczinásüvegek tánczolni kezdtek. S kiáltott:

— Oh! én ostoba liba! Három hétig ápoltam itt egy idegen embert! És bőgtem ennek a jött-ment katonának a keserü sorsa miatt.

Hajh! keserü volt ez a dolog, nagyon keserü!

Bizony az a jól gondozott katona csak R. D. vagy is Richard Dilworthy Whittaker volt Wisconsinból, a kis Mulligan Eugenie katonája volt és sose látta azelőtt a mi szegény Smith Lukrécziánkat.

Igy üldöz bennünknt a végzet. Boritsunk fátyolt erre a szomoru történetre. Mert valóban szomoru. Hiszen a szegény Reginald de Whittakert még mindig nem lelte fel az ő Smith Lukrécziája.

UTÓIRAT.

Tisztelt Lukréczia kisasszony! Fogadja a magam s valamennyi olvasóim őszinte részvétének kifejezését. *A szerző.*

Vége.

DALOK.

I.

Ezer dalt mondhatnék
Te rólad — te néked
Még se mondanám el
Hogy szeretlek téged . . .

A mit ezer dalba
Nem mondhat el szivem,
Egyetlen pillantás
Elárulja hiven . . .

II.

Addig tart a boldogságom
Mig a lelkem fiatal,
Mig belőle szerelemről,
Szép álmokról szól a dal.

Ha elhervad ifjuságom
Elhervad a szerelem . . .
Eltünödöm szomoruan:
Istenem mi lesz velem?

. . . Szomoru kép . . . Távozz tőlem,
Hisz még lelkem fiatal;
Szerelemről, szép álmokról
Fakad benne ujra dal!

Várnai Emil.

A GALAMB.

REGÉNY. 11

Irta: Márkus Miksa.

Hiába minden. Forgathatják jobbrabalra az orvosok, ez a szegény fiu többé föl nem ébred.

Az egyik tiszt kiment, és csakhamar az ajtó elé gördült egy kétkerekü, zöldfödeles betegszállitó kocsi.

Most halottat vitt.

A halottaskamra márványlapján feküdt Kádár Miklós, némán, mozdulatlanul.

— — — — — — — — — — — —

Az öreg Kádár néhány nap óta türelmetlen, izgatott volt. Mintha sejtette volna, hogy készül valami.

A leány is nagyon búsitotta. Napról-napra rosszabbodott az állapota s volt már olyan óra is, hogy nem ismert meg senkit.

Ritkán beszélt, de ilyenkor csak a bátyjáról emlékezett meg.

Nagyon várta.

Csodálatosan emlékezett rá, hogy Miklós elutazott és megigérte, hogy visszajön.

Az öreg Kádár délfelé puskát vetett a vállára és nekiindult az erdőnek. A csodálatos csönd szinte megnyugtatta.

Talán egy félóráig kóborolhatott, a mikor valami kiáltás ütötte meg fülét. Aztán mintha visszhangzanék az erdő, jobbról-balról hangzanak a kiáltások.

Jobban odafigyel.

Egyes szótagokat hall meg. Csak nem az ő nevét kiáltják. Az Istenért!

A kastélyban valami baj van.

Kádár fogta a puskáját és elsütötte. A durranás végighangzott az erdőben és csakhamar hallatszott, hogy valaki a havas cserjéken törtet keresztül.

Gergely volt, Kádárék legöregebb bérese.

— Mi baj Gergely? kiáltotta Kádár.

— Tessék csak hamar hazajönni.

— A leányom . . .

— A nagyságos kisasszony ugy van a hogy volt, de a nagyságos asszony ...

— Mi történt vele?

— A postás valami kis czédulát hozott és a Kati meséli, hogy a nagyságos asszony csak belenézett s aztán nagyot sikoltott és elesett. A mikor mi elszaladtunk hazulról, a cselédek még mind körülötte voltak, mert meg se mozdult.

Kádár csak ugy rohant hazafelé. A faluban a kapuk elé csődült a nép, a mikor a szegény öreg végig szaladt az utczán.

Rettentő sirás volt a kastélyban. Kádár félőrülten rohant a felesége szobájába. Az asszony még mindig ájultan feküdt az ágyon.

A cselédek ide-oda szaladgáltak és a nagy zűrzavarban ez a szó ütötte meg Kádár füleit:

— Meghalt!

Ki?

A földön egy távirat hever. Kádár fölkapja.

A kék betük tánczolnak a szeme előtt. Mi ez?

A fiáról van szó ebben. Igen. Hiszen az ő fia Kádár Miklós. Bolondok ezek az emberek.

Micsoda őrültséget nyomtattak erre a papirlapra!

Az ő fiát agyonlőtték!

Nem, nem, ez nem lehet. Gonosz tréfa ez. Ki az a Kahán, a ki alá van irva? Igaz, a házigazdája.

És az öreg ember csak odarogyott az ágy mellé, melyen a felesége feküdt.

Minő rettentően látogatja meg őket az Ur!

Hát meghalt ez a szép s derék fiu.

Kádár hirtelen összeborzadt.

Igen, ő volt az, a ki bosszúra ösztökélte.

Ez a bünhődés.

Az öreg orvos megérkezett a faluból. Valamelyik szomszédja mondta neki, hogy Kádár ész nélkül rohant haza és a doktor sejtette, hogy baj van.

Kádár fölkelt és elébe ment. Ijesztő volt ez az ember.

Tiz percz alatt úgy megváltozott, hogy alig lehetett ráismerni.

Szemei mélyen beestek, arcza eltorzult, járása meg olyan, mint a részegé.

Nem is várja meg a doktor kérdését, hanem rekedt hangon mondja:

— A fiamat agyonlőtték. Kérem nézzen a nőm után. Én rögtön jövök vissza, csak táviratozok.

Azzal kiment és befogatott a szánkába.

— Négy lovat fogjatok, kiáltott a kocsisoknak, aztán csapj közéjük, a vasuti állomáshoz megyünk.

Kádár Wölty doktornak ezt táviratozta:

Utazzék rögtön Bécsbe. Fiamat párbajban megölték. Holttestét kérem bebalzsamoztatni, én is utazom Bécsbe. Koporsót lehozzuk.

Sürgős táviratnak adta fel ezt és Wölty doktor két óra mulva meg is kapta.

A derék ügyvéd mélyen megrendülve olvasta a rettentő hirt és még az esti vonattal felutazott Bécsbe.

Ott egyenesen Kahanékat kereste föl. Alig lehetett velük beszélni.

Nem tudták megérteni ezek az egyszerü emberek, hogy az ő herr Niklasuk, a ki tegnap még ép és egészséges volt, ma már holtan fekszik.

Wöltynek nagyon sok szaladgálásába (és pénzébe) került, mig rendbe tudta hozni a dolgot. A mint megkapta az engedélyt a bebalzsamoztatásra, fölkereste egyik jó barátját, a bécsi egyetem hirneves tanárát és fölkérte, végezze el ezt a szomoru dolgot.

Mire az öreg Kádár megérkezett, már leszögezték a fiú koporsóját.

A temető halottas kamrájában állott a drága érczszekrény. Wölty doktor karján lépett be az apa, a ki egyenesen odarohant, reáborult és két karjával ugy átkarolta a hideg koporsót, hogy annak is meg kellett éreznie, a ki dermedten feküdt benne.

Wölty doktor gyöngéden lefejtette az öreg karját.

— Kedves régi barátom! Térjen magához.

— Igen, igen zokogta Kádár és tenyerével végigtörölte szemeit.

És ekkor a ravatal lábánál meglátott valakit.

Egy nő térdelt ott, az imazsámolyon. Fejét két karjára fektette és csak válla rándulásából látszott, hogy sir.

— Ki ez? Mit keres ez a nő fiam koporsójánál.

Wölty nem tudott feleletet adni. Ő is csak most vette észre.

De Kádár szavaira a nő fölemelte fejét és azt mondta:

— Én elmondom önnek, ki ölte meg Kádár Miklóst.

Folyt. köv.

A KONGRESSZUS VEZETŐI.

— Fotográfiák. —

Bátran elnevezhetjük fotográfiáknak ezeket az apróságokat, melyek alább rendre következnek. Az a karakterisztikonjuk, a mi a valóságos fotografiáké: az egyik sikerült, a másik kevésbbé az. Az egyik csak pillanatfelvétel, a másiknál több másodperczig tartotta nyitva a lencse fedőjét a mester. A kongresszus vezetőit és szervezőit ismerheti meg ugy, a hogy ezen kis rajzokból az olvasó. Az ábrázatjukat megláthatja azokon az arczképeken, melyek szerte láthatók e füzetben. Valamennyi bemutatottat ismeri egyéb működéséről a publikum. Azért hát itt csak arra szoritkozunk, hogy egyetmást elmondjunk róluk.

Károly Lajos királyi herczeg. A király helyetteseként szerepel ezúttal a fenséges úr. A királyt egyéb teendői gátolják a megjelenésben, tehát öcscsével tölti be a helyét. Mit mondjunk egy ily csipetnyi számos tanulmányt irt azokról az egészségügyi kérdésekről, melyek a mérnöki tehnika körében előfordulnak. Mint belügyminiszter pedig eminenter tanujelét adta, hogy ért a higiéniai kérdésekhez. Csak a mult évi kolerajárványra kell utalni, melynek elfojtásában bizonyára az oroszlánrész Hieronymit illeti. Az általános kocziónak műve megkezdődött. És az anyagnak elrendezése. Kétségbeejtő munka — másnak. Fodor Józsefnek inkább buzditó kedves munka, mert munka. A munka volt igazi eleme egész életében, most ez a százszorozott munka tehát ugy esik neki a rendes napi teendők közepett, mint midőn a fővárosi ember belép valami hegyvidék ozónnal telt levegőjébe.

LÁNG LAJOS DR.

Müller Kálmán dr. Annyi dolgom van — mondotta nekem *Müller* tanár, — hogy mindennap éjféli két óráig dolgozom. — Mert Müller tanár egy — kedves, előzékeny orvos, ki rendben tartja a *Rókus* kórház ügyeit, *a kongresszus főtitkára.*

Három esztendő óta dolgozik Müller tanár a kongresszus ügyein. Eleinte persze kevesebb volt a dolog, de a munka napról-napra nőtt és most csak az Isten a megmondhatója, hogy mennyi dolga van a jeles tanárnak. Horibile dictu: hetvenezer levél fordult meg az utóbbi hetekben a kezén.

Ha a kongresszus fényesen fog sikerülni, látogatottabb lesz, mint a három esztendővel ezelőtt Londonban tartott kongresszus, ha a vendégek, bizonyára

KŐRŐSY JÓZSEF DR.

VARGHA GYULA DR.

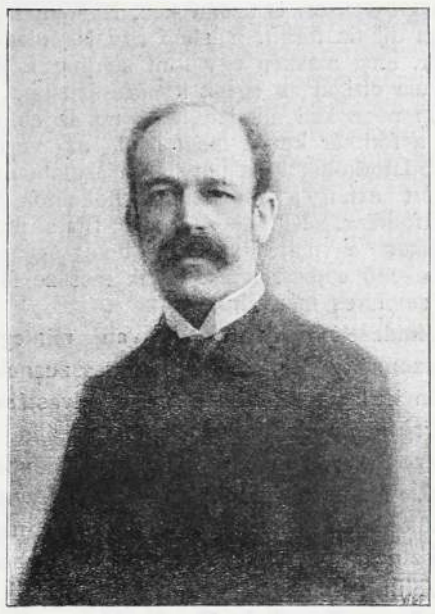

FÖLDES BÉLA DR.

VIII. nemzetközi demografiai és higiéniai kongresszus.

A DEMOGRAFIAI CSOPORT OSZTÁLYELNÖKEI.

czikkben Károly Lajos királyi herczegről. Itt jár gyakorta közöttünk. Van kastélya is Magyarországon, Nagy-Tapolcsány szép vidékén. Ott gyakorta jelét adta annak a szeretetnek, melylyel a magyarok iránt viseltetik. A trónörökös elhunyta óta jog szerint őt illeti a magyar szent korona öröke, bár nem viseli hivatalosan a titulust. De azt beszélik, hogy semmi esetre sem vállalná el a kormányzás nehéz gondjait és le fog mondani egyik fia javára. Károly Lajos királyi herczeg rokonszenves személye biztositék, hogy az idegenek, kik összegyülnek minálunk, a királyi családról is kedves emléket vivén, fognak távozni.

Hieronymi Károly. Bővebb bemutatásra nem szorul, mert a belügyminisztert csak ismeri mindenki. Nem termett ő belügyminiszternek, hiszen örök életében tehnikai kérdésekkel foglalkozott, lévén hivatásszerü inzsellér. Keresve se találhattak volna jobb vezető elnököt a kongresszusra, mert Hieronymi szakszerüen nem csak konyit, de ért is a dolgokhoz. Kiváltkép régebben leratanácskozmányban kétségkivül fel fogja emelni szavát s tapasztalatainak jó hasznát fogják venni a tudós urak is.

Kammermayer Károly. A kongresszus szervezési bizottságának élén állott a székes főváros polgármestere. Jellemezni nem szükséges, mert az ő munkásságának eredményéről hallani fogunk eleget, mikor majd a kongresszus alkalmából lefolyó ünnepségekről szólnak.

Fodor József dr. A végrehajtó bizottság elnökének arra se lesz tán ideje, hogy azt a nehány sort elolvassa, melyet a dicséretére irunk. Szinte hihetetlen, hogy micsoda munkát végezett kartársaival egyetemben. Egy egész kis világot tartott fejében és tart még most is ez a tudós. A tudomány világának majdnem teljes átlekintése kell ahhoz, hogy egy ily kongresszust összetoborozni lehessen. Japántól — Sanfranciscóig, Hammerfesttől — a Jóreménység fokáig mindenfelé kellett gondolnia, hogy valahogy ki ne maradjon csak egy hely is, hol az emberi czivilizáalig birnak majd eltelni a hallottakkal és a látottakkal, ha . . . ha még ily nagy méretü kongresszus nem volt légyen Európában, azt mind tessék Müller tanárnak tulajdonitani.

Összülés, szakülés, bankett, kirándulás, mulatság ezek a gondja most Müller tanárnak, ki most rövid idő alatt annyi tapasztalatot szerzett magának ezen a téren, hogy ebből is szaktekintély számba mehetne, ha nem volna szaktekintély már is a szenvedők megenyhitésében.

A legszeretetreméltóbb tanárra, a jeles tudósra vár a hivatás, hogy titkára legyen egy világraszóló kongresszusnak, és egy Müller tanár kellett hozzá, hogy az ily jól, ily fényesen sikerüljön.

Egész mondakör keletkezett már a titkár ur működéséről, és rossz nyelvek állitása szerint manókkal czimborál. Pedig néhanéha belefáradt. S apró-cseprő ügyekkel annyira is felboszantották egyszer-másszor a minap, hogy kijelentette, hogy elmegy — nyaralni.

Persze majd csak a kongresszus után. Addig pedig még itt áll előtte a művének legnagyobb része : a kivitel. De nem volna az, a ki, ha ez elől a munka elől megretirálna, vagy ha nem aratna vele fényes sikert.

Pulszky Pollixena. A női rendező bizottság elnöke. Ez a kedves szeretetreméltó asszonyka, egy csomó vendégszerető asszonynyal szövetkezve azon lesz, hogy idegen vendégeink feleségei jól érezzék magukat fővárosunkban.

Voltaképen legelsőnek kellett volna irni a kedves asszonykáról, de mit irjunk róla mindenki ismeri, hogy páratlan jó háziasszony, hogy vendégszerető urnő és jó hű feleség, mintaképe minden jó magyar asszonynak.

Most e hivatásához még egyet csatolt. Bizottsági elnök lett. Hogy e hivatásban is fenségesen megállja a helyét, az csak természetes. Idegen vendégeink nem fognak csalódni, a magyar nő mindig magyar marad vendégszerető, kedves és elragadó ...

Bőke Gyula dr. Fontos teendőket lát el még pedig nagy buzgón Bőke professzor. A kongresszus anyagi eszközeit kezeli. Ő előtte igazán meg kell fordulni valamennyi kongresszistának, mert még a kongresszuson is fizetni kell, lévén a tagsági dij tiz forint, máskép egy Napoleond'or, még máskép egy font sterling. Bőke Gyula dirigál az egész kongresszuson, a mint pénz kell mindenütt. A mi az elnök és a főtitkár kezén megfordul, az végre is odatorkollik ki a pénztáros asztalához. Ezért aztán a főpénztáros fiókelnök és fiókfőtitkár. Különben pedig Bőke professzor a halló szervek betegségében szenvedő emberiségnek egyik messze földeken hires megváltója.

Mindezeken kivül még van mintegy huszonnégy elnöke a kongresszusnak. Nem kell megrémülni e szám olvastára, mert nemcsak titulusbeli állás mind e huszonnégy, hanem alapos teendőkkel járó. Az osztályelnökök hivatása vezetni a különböző szekciók tárgyalásait, ennek a tisztnek nagynevű ellátóitól is részben közölünk itt egyet mást.

Chyzer Kornél dr. Ez az ember volt a mult esztendei kolerajárvány dicsőséges ellenfele. Ez már kvalifikáczió, ugy-e bár. Egyébként pedig reformátornak készül, ujjá alkotni akarván a magyar egészségügyi szervezetet. Most pedig kitünő miniszteri tanácsos, elnöke a kongresszus difteritisz bizottságának. Ő fog elnökölni az összbizottság ülésein is. Sokat vár az orvosi világ ettől a bizottságtól. Megfékezni, legyürni, kipusztitani ezt a rémet, mely évente annyi szép, kedves, aranyos gyereket küld a másvilágra, ezrek imádsága ellenére is. Az anyák boldogitója lesz a bizottság, ha tevékenysége sikerrel jár. S ki lesz akkor az anyák — kik esetleg lehetnek csinos menyecskék is — kedveltje! Persze a prezidens Chyzer Kornél dr. A miniszteri tanácsos urnak tehát még ebben is, hogy kedvez a sors. Munkásságának eredményeért szép asszonyok a hálásak.

Láng Lajos dr. Sehogy se tud elszakadni ez a méltóságos ur a tudománytól. Adta már politikára is magát — még most is honatya — de sehogyse birt végleg a szolgálatába szegődni. Meghivták államtitkárnak a pénzügyminiszteriumba, be is szegődött hivatalába de mihamar visszakerült a katedrára. Nem tudott megbarátkozni azzal a megkötött kezü hivatalkodó világgal, mert tudomány szabadságához volt szokva. Ott hagyta tehát a valutás teendőket, beleült a katédra karosszékébe s magyarázta a valutát.

Földes Béla dr. Ez a nagyeszü kis emberke ép az államtitkár ur szomszédságába való. Sőt elébe tehettük volna, mert az általa előadott tantárgy édes apja a Láng Lajos kollégiumai témájának. A társadalmi gazdaságtannak professzora, azonban nem kevésbbé foglalkozik a statisztikával is, lévén több éveken át szerkesztője a *Statisztikai évkönyvnek.* Alig hinnők, hogy valaha másutt napvilágot látott a tudós professzor ur fotográfiája; szerénysége volt ebben tán a gát. De ezuttal a lisztából nem maradhatott ki semmikép, hisz a magyar közgazdasági irodalomnak egyik legkiválóbbját nem lehetne mellőzni akkor, midőn valami közgazdaságot illető nagy mozgalomról van szó. Különben Földes Béla doktorban a külföldiek jó ismerősüket fogják köszönteni, lévén az ő neve a külföldi tudományos literaturában ugyancsak ismeretes.

Vargha Gyula dr. Közgazdasági iró és poéta. De mindkét minőségében egyként komoly férfi. Poémái akadémikus stylben tartvák s gondolatban bővelkedők, bár nem magas röptüek. A közgazdaságot pedig statisztikusként müveli szép sikerrel.

Réczey Imre dr. A lanczettának s operácziós ollónak mestere. Két esztendő óta tanár csak az egyetemen, de tanitványai ugy tekintik, mint barátjukat, kihez hosszu évek szeretetének kapcsa füzi. Azt mondják róla, hogy kellemetlen a vele való érintkezés, mert a diák mindig érzi a fölényt vele szemben. Már tudniillik annyira lekötelező szivességgel s oly szerénységgel érintkezik velük a professzor. Az ilyen *kellemetlen* érintkezés nem is tréfa dolog.

Klug Nándor dr. Csak néhány hét előtt mutattuk be ezt a professzort. Azóta persze nincs mit feljegyezni valónk róla lévén még mindig a régi jeles férfi.

Laufenauer Károly dr. Az elméjükben megháborodottakkal foglalkozik s e téren europai hirű szakktekintély. Olyan közismert a tevékenysége, hogy vétek volna megpróbálni bemutatni csak néhány soros czikkben.

Kétli Károly dr. Az orvostudomány hazai mozgalmainak vezére. Evvel mindent elmondottunk róla, a mit tudunk. Hogy aztán ez az egy titulus mit foglal magában, azt kiki tudni fogja.

Pertik Ottó dr. Ennek a névnek viselője szoros összeköttetésben van mindazon mozgalmakkal, melyek a magyarországi egészségügy fejlődését az utóbbi években annyira előmozditották. A strassburgi egyetemen öt éven át tökéletesitette tudását, melyet itthon s a párisi egyetemen szerzett s ezzel a nagy tudással egyenesen hivatva volt, hogy betöltse azokat a fontos állásokat, melyeken pályája folyamán végighaladt. A mikroszkópnak valóságos mestere. Szinte remegve lestük volt a multesztendőben azokat az eredményeket, melyekkel a kolera kitörésének hireit volt megczáfolandó. Orvosi körökben úgy tekintik Pertik Ottót, mint a kinek bakteriológiai tudása vetekedik egy Kochéval is, kinek különben tanitványa is volt egykor. Érdemei közül csak egyet: Pertik alapitotta a budapesti bakteriológiai intézetet. Ez az egy beszél a többi sok-sokért.

Thán Károly. A lombikok közt érzi magát csak otthon. Éjjel-nappal főzöget, hűt, pároltat stb. A kémiának felvirágoztatója minálunk, ki egy hatalmas kémikus nemzedéket tudott teremteni professzorsága alatt. Ez az ő főérdeme. E mellett persze kitünő szakiró, kinek tankönyveit egyre bújják a kémikusok.

Kőrösi József dr. Azt irnók finis coronat opus, ha nem félnénk, hogy megaprehendálnak érette — és pedig méltán — a többi tudós urak. De azt már megengedjük magunknak, hogy kiirjuk, hogy egyik mellett sem kell elbujnia a székes főváros statisztikai irodája igazgatójának. Egy negyedszázad előtt *hivták meg* erre az állásra s ő elvállalta, bár valami nagy pénzintézet kinálta meg direktori állással. Egyébként majd három tuczat tudós társaság tiszteleti tagja. A kongresszuson jól fogják ismerni, mert a mult londoni kongresszuson ő üdvözölte a magyar és osztrák demografusok nevében a walesi herczeget és pedig *magyarul.* Hihetetlen terjedelmű tudós munkálatok mellett még kivívja a pánszlávok átkait, mert szenvedélyesen magyarosit a felvidéken. És még azt mondják, hogy a tudósok kozmopoliták.

B—r Zs—d.

A KONGRESSZUS ELŐKÉSZITŐ MUNKÁLATAI.

Valóban csodálatos munkát végzett a kongresszus vezetősége, minden tudását és tehetségét kizárólag e czélnak szentelvén, a melynek szolgálatába szegődött. Két éve annak, hogy a kongresszus főtitkára a munkálatok körrajzát alapitotta meg és ma impozánsul áll előttünk a kongresszus tervezete, mely mintegy 800, a müvelt világ kitünőségeitől eredő előadást, 25 szakosztályt, egy gyönyörü tanulságos kiállitást stb. tartalmaz.

És midőn végigtekintünk ezen a roppant nagy apparátuson, mely csendben és a legnagyobb biztonsággal működik, akaratlanul is azokra gondolunk a kongresszus kisérletekre, a melyeknek szinhelyük Budapest volt. 1876-ban tartottak Magyarország fővárosában egy internationális statisztikai kongresszust, mely azonban csak igen kevés sikert ért el. Az 1891. pünkösdjén Budapestre egybehivott nemzetközi madártani kongresszust szépen látogatták ugyan a külföld szaktudósai, de a kongresszusnak magának tárgya a laikus nagyközönséget igen kis mértékben érdekelvén — nem tudott szélesebb körökben figyelmet ébreszteni. A harmadik és legnagyobb kongresszus, mely Magyarország vendégszerető fő és székvárosában fogja hasznos munkáját végezni: a VIII. nemzetközi higiéniai és demografiai kongresszus.

1891-ben tartották Londonban a VII. nemzetközi kongresszust, melyre Budapest főváros és számos magyar tudós kapott meghivást. Ez a meghivás szóba került egy előkelő társaságban, mely az «Angol királynő» szállóban minden szerdán együtt vacsorál és konyakozik és ezt az alkalmat a nyilvánosságot érdeklő politikai, társadalmi és tudományos kérdések megvitatására használja fel. A társaságot egyetemi professzorok tekintélyes főváros hivatalnokok, országgyülési képviselők, stb. alkotják. *Müller* Kálmán, egyetemi

tanár azt ajánlotta ebben a társaságban, hogy meg kellene szüntetni azt az abusust, hogy Budapest a bécsi kongresszusoknak csak kiránduló helye legyen és hogy nemzeti önérzetünket avval kellene feltüntetnünk, hogy a higiéniai és demografiai kongresszust a főváros meghivja. A hazafias eszme élénk tetszésre talált és nemsokára testet is öltött, a menynyiben sikerült *Fodor* József dr. *egyetemi* tanárt a mozgalom vezetőjének megnyerni és ilyen módon az ügyet a leghivatottabb emberre bizni.

Fodor professzor előértekezletet hivott egybe, a melynek kihatása abban nyilvánult, hogy a főváros közgyülésén az azóta elhunyt *Király* Pál azt az inditványt terjesztette be, hogy a főváros fogadja el London városának meghivását, képviseltesse magát a kongresszuson és hivja meg egyuttal a következő kongresszust a magyar fővárosba.

A meghivót el is küldötték. Londonban a magyar résztvevők és különösen Müller tanár élénk szavakkal ecsetelték Budapest szives vendéglátását, de az egybegyült tudósok egy része idegenkedett a magyaroktól, és hajlandó lett volna *Chikágó* városának meghivását elfogadni. Igaz lelkesedéssel védték a magyar kongresszisták ügyüket. Szavazásra kerülvén a dolog, kitünt, hogy a londoni kongresszus permanens bizottsága szótöbbséggel elfogadta a magyar főváros meghivását és ennélfogva elhatározta a VIII. nemzetközi kongresszus Budapesten való megtartását.

Miután a főváros hivatalos uton tudomást nyert az ügy ilyetén állásáról, *Kammermayer* Károly polgármester egybehivta a szervező bizottságot, mely az érdekelt miniszteriumok, hatóságok, egyletek, testületek stb. képviselőiből állott. Több gyülésen megállapitotta ez a bizottság a kongresszus szervezetét, magának csak a személyes ügyek elintézését tartván fön. *Fodor* tanár elnöklete alatt ült azután összse a végrehajtó bizottság, mely a kongresszus megalakitását tüzte ki céljául. *Steiger* Gyula, fővárosi bizottsági tag lett a pénzügyi bizottság elnöke. *Gerlóczy* Károly, alpolgármester a fogadó bizottság elnöke és *Tormay* Béla, min. tanácsos a kiállitási bizottság elnöke. A demográfiai osztály szervezését *Láng* Lajos dr. egyetemi tanár vállalta magára.

A munkafelosztás nehézségein általesvén a végrehajtó bizottság az előkészitő bizottság ajánlata alapján 18 közegészségi és 7 demografiai szakosztályba szoritotta a kongresszuson megvitatandó tárgyakat. Ezen szakosztályak a következők: Fertőző betegségek kóroktana (Bakteriologia), járványok profilakszisa, tropikus országok közegészségügye; ipari és mezei munkások egészségügye, gyermekegészségügy, iskolaegészségügy, élelmezés egészségügye, városok egészségügye, középületek egészségügye, lakások egészségügye, közlekedés (vasút és hajózás) egészségügye, katonai egészségügy, életmentés, államorvostan sport-, fürdők egészségügye, állategészségügy és gyógyszerészet. Ezek a higiéna szakosztályai. A *demográfiai* ügy körébe ezek a szakosztályok tartoznak: Történelem, anthropometria, demográfia tekhinikája, őstermelő osztályok demográfiája, ipari munkás ügy, nagy városok demográfiája és a testi és szellemi fogyatkozások statisztikája.

A szakosztályok puszta felsorolásából mindenki észreveheti, hogy ez a kongresszus nem a tudósoknak készült csak, hanem a tapasztalatlan laikus nagyközönséget is mindenképen érdekli, annál is inkább, mivel hozandó határozatai a legnagyobb befolyással birnak majdan az egyes országok egészségügyi intézkedéseire. Egyes felette fontos kérdések, milyen például: a viz, a tej, a hús, a csatornázás és vizvezetés, továbbá a tuberkulózis, a kolera, a difteritisz és tifusz az érdekelt szakosztályok összüléseiben fognak megvitatni, és a megvitatás eredménye nyomatékos formában fog az egyes országok kormányaival körösztülvitel czéljából közöltetni. A kongresszus *népszerü előadásai* egyes nem igen ismert tudományos kérdésekről fognak szólani. Ilyen *Levasseur E.* párisi tanár előadása: «Histoire de la demographie» (A demográfia története), *Hart* Ernő, londoni tanár előadása «A choleráról» stb

A kongresszus tudományos működésének becsét nagyban emeli az a körülmény, hogy *Krisztina slezvig-holsteini herczegnő* az általános szamaritánus-ügy szakosztályának üléseit a következő előadással nyitja meg: «A betegápolás előrehaladásáról és a közegészségi és szamaritánus ismeretek az utóbbi 10 év alatt Angolországban történt terjedéséről».

A kongresszussal kapcsolatban a német vasuti orvosok Budapestre gyülnek és a német hullaégetők is itt tartják eredetileg Hamburgba tervezett üléseiket.

A kongresszus kiállitása, melynek objectumai három óriási teremben helyezvék el, felöleli mindazokat a tárgyakat, melyek a közegészségtan körébe tartoznak. Városok, kórházak, iskolák, csatorna- és vizvezeték-rendszerek tervrajzai, a közegészségügygyel kapcsolatosan gépek és szerkezetek, ezek töltik be a kiállitás termeit. Különösen kitünnek Páris, Montpellier, Amsterdam, Kairo városok kiállitott tárgyai.

E kiállitást különben bővebben ismertetjük. A kongresszus adminisztrativ berendezésére nézve megemlitjük, hogy a «magyar világkongresszus» vezetősége a hasonló alkalmakkor tett negativ tapasztalatait pozitiv módon értékesitette, a mennyiben a más városokban tapasztalt hiányokat a mi kongresszusunknál mellőzték.

A kongresszus berendezése valóban mintaszerü.

Biztosra vehető, hogy nagyszámu vendégeink — mintegy 2000 férfi és 200 nőtag — körünkben a lehető legjobban érzik magukat. Mert történt is gondoskodás a kongresszisták kényelméről.

A polytechnikum épületében, a mely egész kiterjedésében a kongresszus czéljaira szolgál, vannak a főtitkár irodája, a sajtóiroda, melynek vezetője *Gerlóczy* Zsigmond dr., a kongresszus hivatalos *Napi Közlönyét* szerkeszti.

Ugyanitt vannak a többi helyiségek, melyek a kongresszus tagjainak szolgálnak.

Nagyon érdekes az első emeleten a *posta-terem*. A tágas helyiségben az ablakok mentén, rekeszes állványok huzódnak végig. Az a-b-c minden betüjének van egy-egy rekesze, a mely fölött papiros tábla jelzi az illető betüt.

A kongresszus minden tagja nevére készitettek egy papiros zacskót, a melybe a czimére érkező postaküldeményeket gyüjtik. Ma még csak a kongresszus programmja, a piroskötéses guide van ezekben s a tagsági jelvény, a mely a főváros aranyozott czimerét ábrázolja. Ezeket a zacskókat a tulajdonosa nevének kezdőbetüje szerint csoportositják a rekeszekben, ahol a tulajdonos bármikor megtekintheti.

Az udvari fal mentén kisebb asztalkák állanak. A háromnyelvü felirás megmondja, hogy a vendégek melyiknél szerezhetnek szinházi, czirkuszi vagy vasuti jegyet. Külön asztalkája van a franczia és német tolmácsnak, az egyik asztalnál pedig a lakásügyben adnak felvilágositást. Ott már készek a kongresszisták részére kiállitott rózsaszinű ticketek, amelyeket azok megérkezésükkor azonnal átvehetnek. A jegy felmutatása mellett azután elfoglalhatják a lakásukat. A falakon hatalmas fekete táblák függnek, amelyekre a kongresszus vezetősége időről-időre fölirja mindazt, amit a kongresszus tagjaival tudatni akar. Külön tábla van a magyar, a német, az angol s a franczia krétahirdetések számára.

A földszinten van a *buffet*-szoba is, ahol a hallgatásban és felolvasásban kifáradt kongresszisták felüdithetik magukat higienikus málnaszörppel, ártalmatlan Sanitas-vizzel és egyéb egészséges frissitővel. A fehér abroszos kis asztalkák mellett békésen koczinthat a franczia professzor a német tanárral.

A postaterem közelében levő *rajzteremben* lesz a vendégeknek terme, két hosszú pirosposztós asztal mellett cseveghetnek, irhatnak a tudósok, a rendezőség csinos, elegáns levélpapirokat készittetett a főváros panorámájával. Ezek dobozokban állanak az asztalokon, s bizonyára hamar szétrepülnek az egész világba, hirt vivén azokról az ünnepségekről, melyekkel a hozzánk gyült tudósokat megtiszteltük.

A HÉT.

(A vidék és a főváros. — A kongresszus és az utazás. — A tanév és egy tudat. — Taps és guilotine!)

Köszönöm az érdeklődését, kedves olvasóm, de csak véletlen esély volt, hogy kimaradt a mult heti krónika. Egyébaránt, vidéken lévén, a jó vidékről szóltam.

Pusztán azt konstatáltam, hogy oda lenn még divik, egyre divik a le roi s'amuse . . . S minő királyok? A méterrel vagy a métermázsával dolgozó, ezek révén elhatalmasodó apró királyok, de a kik a maguk dominiumában valóságos ázsiai potentátok.

Bál van. Ők asztalt keritenek s a tánczterem szegletében — pezsgőt isznak . . .

Bál van a kiránduló helyen. Ők hangulatba jönnek s egy órakor hirtelen csak kijelentik:

— Hogyan, önök be akarnak most menni a városba? Nem lehet — lerendeltem a vasutat. Mulassunk! . . .

S ő mulat. Később már azon, hogy a nép hogyan bosszankodik . . .

Eh, a legjobb dolga van egy ilyen kisvárosi kiskirálynak. S még sincs magyar operette!

Csodálatos, milyen kevés érzéke van a modern irónak a magyar komikus jelle-

mek iránt. Mintha kegyelete tartaná fogva Vagy talán nem tud feléje emelkedni?

*

De higyje el, mégis csak más világ van itt, a főváros élénk zürzavarában.

A piccolo mellett hà ráérünk egy kicsitt gondolkozni az apróbb események felett, egyébként csak nagy és jelentős ügyek érdekelnek.

Jön a demografiai kongresszus!... Vagy kétezer idegen tudós, a kik mindnyájan ezt az érdekes országot: Magyarországot akarja meglátni ...

Látják, — ér-e valamit a banális, közönséges utazás? Még ezeket a tudósokat mindenemmü kényelemmel veszik körül, beszélni is tudnak a nyelvünkön (*azaz németül*) s még is, vajjon meg fogják-e ösmerni Budapestet?

Mit szóljunk akkor a közönséges velenczei vagy párisi utasról, ki egy hét alatt végig robog a muzeumokon, a sétatereken, a boulevardokon, a grand canaleon s a szinházakon, s hazajön azzal: ösmerem Párist vagy Velenczét?...

Az utazásnak meg van a maga tudománya.

Csakhogy nem az iskolában lehet megtanulni. Vagy megtanit rá az élet vagy senki fia.

Folynak a beiratkozások!... Nagy gond ez is, különösen most, mikor megint terv és rendszerváltozás előtt állunk.

Mert ki tudja: hive-e Eötvös báró a középiskolák egyesitésének?

Ha nem — mégis csak a gimnázium felé igyekszik mindenki s ez az oka, hogy túl vannak terhelve, a mi pedig a tanitásnak van nagy hátrányára.

De hát — kulturára nagy szükség van s a középiskolai műveltséget *mindenkinek* el kellene sajátitania, annak is, a ki nem akar tudományos pályára lépni.

Ez az alap, a banális, ennyit mindenkép tudni kell ahhoz, hogy a modern élettel szemben ne álljunk ignoráns vagy értelmetlen képpel.

Ennek a tudatnak bele kell hatolni a társadalom minden rétegébe. A műveltség alapjának kell a középiskolát tekinteni, nem pedig első sorban létrának, melyen át a tudományos pályára való lépést segitik elő.

Egyébaránt — ez a felfogás, — mely már külföldön mindenfelé diadalt aratott — nálunk is egyre nagyobb tért kezd elfoglalni. S igy is legyen!

*

Azután gondolkozóba ejt az is: Nini, miféle lélekállapot lehet az, a mikor egy nép tapssal fogadja a halálbüntetéseket?...

A bourgeoisie is öntudatra kezd ébredni. Tapsolt, mikor Caseriot lefejezték és tapsolt, mikor Bruneau abét lefejezték. Az anarchia és a gyilkosság közös megitélés alá került, s ezt az itéletet, s ennek végrehajtását várja, lesi, követeli ma Franczia-ország népe. Nem őrültnek, de bűnösnek, gazembernek tekintik őket. Gonosz indulatot látnak bennük s gonosz indulat: a boszú, a véres boszú vágya kél az ő lelkükben is!...

Ez a jelenség érdekes szimptoma, de nem kelt megnyugtató érzést. A boszúvágy a szenvedély érzése, ott, annál a népnél az érzések immáron viharzanak, békés megoldásról alig lehet ott szó.

Véres napokról álmodom,
Melyek a világot romba döntik ...

Vajjon az uj világ jobb lesz-e? De bizonyos, hogy eljön ez az uj.

Lazzaroni.

IRODALOM.

Thirring Gusztáv dr. Budapest közegészségi és közművelődési viszonyai. A kongresszus tagjaival megismerteti, ez a könyv azokat az intézményeket, melyek a közegészségügy terén Budapesten létesültek. Élénk szinekkel ecsetelvék benne a székes főváros viszonyai, történetével együtt. Párhuzamosan halad a magyar s franczia szöveg. A kötetet, melynek nyomán dolgozatot is közlünk, a kongresszus szervező bizottsága adta ki.

„The Gresham" életbiztositó-társaság Londonban. E társulat 45. évi jelentése, mely az 1893. évi deczember 31-én befejezett üzletévről szól és a részvényesek 1894. évi junius 7-én tartott rendes közgyülése elé terjesztetett, rendelkezésünkre állván, következő főpontjait közöljük. Az 1893-ik évben a társasághoz 10.922 — egész életre és vegyes biztositásra szóló — ajánlat nyujtatott be és 9633 kötvény 73,023.675.— korona tőke-összegről lett kiállitva. A dijbevételek, levonva a visszbiztositásért fizetet összeget, korona 18,725.477·60 fillérre rugtak, mely összegben a korona 2.709.990·21 fillért tevő első évi dijak benfoglaltatnak A kamatszámla mérlege a lefolyt üzleti évben kor. 5,216.671·15 fillért tett ki és a társaság jövedelmét a dijbevételekkel együtt korona 23,942.148·75 fillére emelte. A társaság az elmult évben korona 8,952.871·04 fillért utalványozott oly követelések alapján melyek életbiztositási kötvényekből eredtek. Lejárt kiházasitási és vegyes biztositásokra korona 1,881.966·46 fillért, visszavásárlásokra kor. 1,300.593·85 fillért fizetett ki a társaság az elmult évben. A biztositási és járadék alapok a lefolyt üzleti évben korona 6,251.534·79 fillérrel gyarapodtak. Az aktivák főösszege 1893. deczember 31-én kor. 131,435.657·19 fillére rugtak. Tőkebefektetések: kor. 49.425·52 fillér angol állami papirokban, kor. 401.616·77 fillér indiai s gyarmati kormányok értékeiben, kor. 25,428.802·40 fillér idegen államok értékpapirjaiban, kor. 1,211.343.33 fillér vasuti részvények, elsőbbségek és garantáltak, kor. 60,429.471·14 fillér vasuti s egyébb kölcsön kötvényekben, kor. 17,642.371·15 fillér atársaság ingatlanaiban (ezek között vannak a társaság budapesti és bécsi házai), kor. 5,141.681·04 fillér jelzálogokban és kor. 21,130.945·84 fillér különböző értékekben.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22 Nemzeti szálló épületében.

Szigeti Lajos
szij-, nyereggyártó és böröndös
Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója
Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

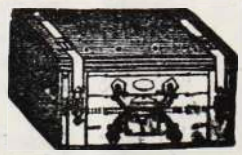

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovaglő vesszők és botok, utazóböröndök. szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.
Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.
Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.
A legujabb kantárrugók kaphatók.

Legjobb és legolcsóbb
100 db. „ERZSÉBET" levélpapir és boriték 50 kr.
100 „ „MEDEA" csont-levélpapir és boriték 75 „
dobozokban,
névjegyek a legszebb kivitelben.
DEUTSCHLÄNDER EDE
papir-, iró- és rajzszerek raktára,
kő- és könyvnyomdai nyomtatványok
BUDAPEST,
VII., Erzsébet-körut 28. sz.
(Wesselényi-utcza sarkán.)
Telefon-összeköttetés 55—53.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

3822/a. szám.

Hirdetmény.

Az alább megnevezett állomásokban elhelyezett csász. és kir. közös hadseregbeli és magy. kir. honvédcsapatok élelemszükségleteinek közös biztositása iránt.

A tárgyalás tartatik																Kézvényelési határidő	
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra: mettől	mely időtartamra: meddig	a következő katonai élelemszükségletre nézve: naponként: kenyér adagonként 840 grammal adag	naponként: zab adagonként 3360 4280 grammal adag	éven ként: rozs métermázsa	éven ként: zab métermázsa	bánatpénz a következő czikkekre: kenyér forint	bánatpénz a következő czikkekre: zabra forint	kenyér	takarmányra
1894. évi szeptember hó 26-án délelőtti 10 órakor	A cs. és kir. 5. hadtest hadbiztosságánál Pozsonyban				1895. évi január hó 1-től	1895. évi december hó 31-ig	1. Helyőrségi csapatok, intézetek, elszigeteltek és honvédcsapatok számára.						Minden ötödik nap előlegesen.	
		Trencsén	—	cs. és kir. hadsereg			780	15 —	2050	180	800	100		
		Pozsony	—	m. kir. honvédség			—	34 1	—	455	—	170		
		Trencsén	—				320	14 —	850	170	420	60		
1894. évi október hó 3-án, délelőtti 10 órakor	A cs. és kir. élelmezési raktárnál Sopronban	Sopron	—	cs. és kir. hadsereg			2118	— —	5529	—	2500	—	Nyár folyamán a kenyér esetleg rövidebb, mint 5 napi határidőkben átadandó.	
		Nagy-Kanizsa	Kis-Kanizsa				401	14 14	1048	378	500	100		
		Kőszeg	—				423	7 —	1105	85	500	30		
		Sopron	—	m. kir. honvédség			300	16 —	783	196	340	70		
		Nagy-Kanizsa	—				300	18 —	783	225	315	90		
		Kőszeg	—				150	6 - -	391	80	185	25	Minden ötödik nap a csapat számára előlegesen; a takarmány saját lovaknak az egész hónapra előlegesen is.	
							2. A fegyvergyakorlatra behivandó szabadságoltak, tartalékosok, póttartalékosok és honvédek számára, egészben körülbelül:							
Mint fent		Trencsén	—	cs. és kir. hadsereg			1000	— —	—	—	—	—	A takarmányra nézve a kézvényelési határidő azon állomásokban, melyekben a helyviszonyok és a csapat érdeke megkivánja, 10 egész 15 napra meghosszabbitható azon esetben, ha ez a kincstárnak több kiadást nem okoz. Ilyen meghosszabbitás csak időnként a csapat- és a területi hadbiztosság közt egyrészt, másrészt a szállitóval egyetértőleg lenne elrendelve.	
		Sopron	—				1300	— —	—	—	—	—		
		Nagy-Kanizsa	—				800	— —	—	—	—	—		
		Minden fentemlitett állomáson					Az átvonulásoknál							
							Az ajánlatok feltételeit lásd az alanti 8. pontban.							

Észrevétel:

A) A tartalékkészlet harmincznapi, az egész állományra számitott folyó szükséglet mennyiségében iratik elő. Őrlési akodályoknál a hadtest-ügyelőség kivételesen megengedi a bérlőnek, hogy az 5—10 napi lisztszükséglet egyenértékét ideiglenesen liszt helyett kenyérnek való gabona alakjában tartsa készletben.

B) Katonai legénységet élelmezés végett a bérlőknek átengedni tilos.

C) Azon ajánlatnyerő, a ki Trencsénben a kenyeret szállitja, köteles egyszersmind a trencsén-tepliczi cs. és kir. katonafürdőintézet legénységének körülbelül 43 adagnyi napi kenyérszükségletét az 1895-iki fürdőidény alatt a haszonbéri áron Trencsénben előállitani.

D) A cs. és kir. hadsereg katonai közigazgatása határozottan fentartja magának a netán rendelkezésére álló saját készleteit, a közlekedési vonalokon fekvő állomásokban használatba vétetni.

E) A kenyér szállitásának kiadatásánál különbeni egyenlő ajánlatok mellett pékeknek előny adatik. A kenyeret mindig a haszonbéri állomásban kell készitenі, a hol egyszersmind a rozsliszt tartalékkészlete is elhelyezendő.

F) A bérlő köteles zabraktárában a próbarostálásra teljesen alkalmas és jó állapotban levő szélrostát tartani.

G) Sopronban a vállalkozó köteles az elfogadott árért a meghatározott időn át egy esetleg összpontositandó lovas hadosztály vagy gyalogezred és pedig gyalog vagy lovas dandárban, vagy pedig egy gyalog hadosztályban tartandó gyakorlatok számára szükségelt többletet is kiszolgáltatni. A nagy kanizsai-állomáson a lósorozási osztály mindenhai szükéglete, mely előre meg nem határozható és a hirdetményben csak általánosan vétetett fel, a vállalkozó által az elfogadott árért szállitandó.

H) Különösen figyelmeztetnek a vállalkozók, hogy a honvéd-

(Folytatás a túloldalon.)

ség termény- és anyagjárandósági szükségleteinek szállitására vonatkozó részletes föltételek. a m. k. honvéd-hatóságok és csapatoknál betekinthető nyomatott szállitási feltételek, füzetében foglaltatnak és hogy a bérletnyerő köteles a czikkeket a szükségleti helyekre elfuvarozva szállitani.

I) A katonakenyér tiszta rozslisztből, 1400 grammos ékalakokban készitendő és a csapatoknak átadandó. A katonakenyérhez a sütő liszt egy métermázsájára, azaz 101 á 1400 grammos kenyérékre, a helyben szokásos minőségű sóból 1 kilogramm keverendő. A kenyérék 1600 grammal mérendő ki tésztában és 1400 grammal sütendő meg. Az ár pedig adagonkint 840 grammra szabandó.

K) A mozgósitás esetére való különös határozatok a bérlet feltételi füzet XXVII. czikkében foglaltatnak.

L) Május hó elsőtől az őszi gyakorlatok befejeztéig a 13-ik honvéd gyalogezrednél ezenkivül még 4 ló és a 15. honvéd gyalogezrednél még 3 ló élelmezendő zabbal.

1. A császári és kir. közös hadsereg és m. kir. honvédcsapatok fent kimutatott élelmi szükségleteinek közös biztositása végett a táblázatban megjelölt napokon, kizárólagosan irásbeli ajánlatok utján nyilvános tárgyalás fog tartatni.

2. A tárgyalás helye, a szállitási időszak, melyben az tartatni fog, az állomások, valamint a szükséglet mennyisége, a táblázatban vannak előtüntetve.

3. Minden ajánlattevő, a szerződési kötelezettségben már álló és teljesen jóhitelünek bizonyult, vagy a tárgyaló bizottság előtt vállalatképeseknek és megbizhatóknak ismert vállalkozók kivételével üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltát, a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett czégje nem volna, az illetékes gazdasági egylet által kiállitott bizonyitványnyal igazolni tartozik. — Bizonyitványok, melyek a tárgyalás napjától számitott két hónál korábbi kelettel birnak, tekintetbe nem vétetnek. — A bizonyitványokban igazolandó vállalatképesség iránya és terjedelme, a fentebbi táblázatban van megjelölve.

4. Az alábbi mintának teljesen megfelelőleg szerkesztett, 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boritók alatt az előirt bánatpénzekkel együtt az illető állomás szükségletének tárgyalására kitüzött napon legkésőbb délelőtt 10 óráig kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniök, későbben érkező vagy távirati uton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

5. Ha valamely ajánlatban a számokkal és betükkel irt ár között eltérés mutatkoznék, akkor a betükkel irott ár fog helyesnek tekintetni.

6. A részletesebb feltételek a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükségletére nézve Pozsonyban és Sopronban 1894. évi augusztus hó 1-én és a m. k. honvédcsapatok szükségletére nézve Pozsonyban 1894. évi augusztus hó 1-én illetőleg Székesfejérvártt 1894. évi julius hó 6-án két-két összhangzó példányban külön előkészitett a szállitási feltételeket tartalmazó füzetben foglaltatnak és a pozsonyi valamint a soproni cs. és kir. hadélelmezési raktárnál és a honvédséget illetőleg a fent idézett állomásokon levő honvédhatóságoknál és csapatoknál naponta d. e. 9 órától 12-ig betekinthetők. Különben kz előirt feltételi füzet a cs. és kir. élelmezési raktárnal (árkusonkint 4 krért) mindenki által megkapható. A m. kir. honvédség részére való szállitásokról szóló nyomtatott feltételi füzetek az összes honvédkerületi gyalog-ezred, vagy zászlóalj, valamint huszárezred-parancsnokságoknál, füzetenkint 7 krajczárért megvehető.

7. A községek bánatpénz vagy óvadék letételétől teljesen fel vannak mentve s ezek, valamint a mezőgazdasági egyesületek és a termelők, a katonai élelmi szükségleteknek ezennel kihirdetett szállitására kölönösen figyelmeztetnek.

8. Az átvonulások alkalmával szükséges élelmi czikkek szállitására vonatkozó ajánlatok, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok számára előkészitett feltételi füzet IV. pontja értelmében teendők.

9. Összetes, azaz oly ajánlatok, melyek csak több czikknek együttes szállitására tétettek, (csak széna és szalma továbbá fa és kőszénre tehetők), valamint olyanok, melyek vagy az összes szállitandó termények vagy azok részének szállitását rövidebb, mint a fent kiirt időszakra el nem fogadhatónak vallják, csak akkor vétetnek tekintetbe, ha együtt véve az egyenkint tett ajánlatoknál előnyösebbek. — Nem egynemü czikkeknél az ajánlatban az ár minden egyes czikkre nézve külön kitüntetendő.

10. A beszállitásoknak a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történnie.

11. Ha a kenyér 5—5 napi kiszolgáltatás mellett a nyári időszakban tulságosan kiszáradna és ennélfogva élvezhetősége csökkenne, a honvédkerületi parancsnokság rövidebb időközben is elrendelheti a kiszolgáltatást. Mind a kiszolgálási időközökre vonatkozó változtató határozványok, idejekorán lesznek a bérlő tudomására hozva.

12. Az élelemszükségletnek az állomáshoz tartozó helyiségekbe való elfuvarozására nézve, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükséglete iránt előkészitett feltételi füzet XVII. pontja értelmében, a honvédcsapatok szükségletének a laktanyákba való elfuvarozására nézve pedig az utóbbiak számára előkészitett feltételi füzet IX. pontja szerint külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállitási árban már benfoglaltatik.

13. Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznának, akkor ezek közől az, ki az illető czikkeknek szállitását elnyerte, előnyben részesül.

14. Azon ajánlattevő, ki közös állomásokon való termény-szükségletek szállitására csak olyképen is tett ajánlatot, hogy N. állomás szükségleteinek szállitását elvállalja, a nélkül, hogy ajánlatában határozottan kiemelte volna, hogy a közös hadsereg **és** a m. kir. honvédség szükségleteire tesz ajánlatot, a m. kir. honvédséggel szemben ajánlatával mindaddig kötelezve marad, mig ettől jóváhagyó (elfogadó) vagy elutasitó határozatot nem nyert, tekintet nélkül arra, hogy a közös hadsereg az ajánlatot elfogadta-e vagy nem.

15. Az ajánlkozók a hadsereg, illetőleg a honvédigazgatás irányában ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvényczikk 314. és 315. §§-aiban — valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve — megállapitott határidőnek betartásáról.

16. Ajánlatok kevesebb mint 14 napi határidővel nem fogadtatnak el.

17. A cs. és kir. élelmezési raktárak értesitése az ajánlat elfogadása vagy visszautasitását illetőleg, csak a közös hadsereg szükségleteire vonatkozik, mig az ajánlat azon részének elfogadása vagy visszautasitásáról, mely a m. kir. honvédség szükségleteinek fedezéséről szól, a honvédkerületi parancsnokság értesiti az ajánlattevőt.

Kelt Pozsonyban, 1894. évi augusztus hó 1-én.

A közös biztositó-bizottságtól.

Ajánlati minta.

50 kros bélyeg

Én alulirt az 1894. évi augusztus hó 1-én, 3822 sz. a. kelt hirdetmény alapján kötelezem magamat, hogy az N. . . . . állomáson s az ahhoz tartozó helységeken szükséges:

a kenyérnek 940 grammos 1400 grammos ékekben adagját . . kr., szóval krajczárral . . . . . .
a zabnak 3360 grammos adagját . . kr., szóval krajczárral, ...
189 . évi . . . . . 1-től 189 . évi . . . . . hó végeig terjedő időtartamra szállitani, továbbá az átvonuló élelmezést is a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok részére, az előkészitett feltételi füzet . . . . . pontja értelmében kiszolgáltatom és ezen czikkek elfuvarozását a szükséglet helyére — a fent részletezett árakba már beleértve — elvállalom (a szükséglet helyére való elfuvarozás nélkül), mely ajánlatomért a mellékelt külön boritékba zárt (vagy: az idecsatolt elismervény szerint a . . . . . pénztárnál letéteményezett semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen . . . . . összesen . . . . forint bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállitást elnyerem, hogy legkésőbb 14 nappal az ez iránti hivatalos értesités utáni bánapénzemet a 10 százaléknyi óvadék erejéig kiegészitendem, s ha ezt elmulasztanám, a hadsereg illetőleg honvédigazgatást feljogositom arra, hegy ezen kiegészitést a kijáró szállitási keresetemből való levonás utján eszközöltesse.

Egyébirant a hirdetményben közzétett feltételeken kivül, a tárgyalásra előkészitett feltételi füzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N. . . . . nek N-ben kelt, ide mellékelt értesitése szerint a megbizhatóságomról és vállalatképességemről szóló bizonyitvány közvetlenül az . . . . . nek fog átküldetni.

Kelt N. . . . . ben, 189 . . . . . hó . . én. N. N. (Vezeték- és keresztnév, lakhely, megye.)

Az ajánlat lepecsételendő és boritékára irandó:

«Ajánlat az 189 . . . . . -án kihirdetett s 189 . . . . . -én tartandó tárgyaláshoz.»

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő, a külön boritékon pedig ennek tartalma (készpénz vagy értékpapirok) számokkal és szóval kiirandó.

3822/b. szám.

HIRDETMÉNY.

Mindazon feltételek fentartása mellett, a melyek a Pozsonyban 1894. évi augusztus hó I-ső napján kelt $\frac{3822.}{a.}$ sz. hirdetményben felhozattak, a további bérleti tárgyalások az alanti táblázatban meghatározott napokon meg fognak tartatni.

A tárgyalás tartatik														Kézvényelési határidő		Észrevétel
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra: mettől	mely időtartamra: meddig	a következő katonai élelem-szükségletekre nézve: naponként kenyér adagonként 840 grammal adag	naponként zab adagonként 3360 grammal adag	naponként zab adagonként 4200 grammal adag	évenként rozs métermázsa	évenként zab métermázsa	Bánatpénz a következő czikkekre kenyér forint	Bánatpénz a következő czikkekre zabra forint	kenyér	takarmányra	
							1. A cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok, intézetek és elszigeteltek részére.									
1894. évi szeptember hó 26-án, délelőtt 10 órakor	Cs. és kir. 5. hadtest hadbiztosságánái Pozsonyban	Nagy-Szombat	—	cs. és kir. hadsereg	Szt.-Györgyben, Nezsiderben, Győrött és Esztergomban zab 1894. évi november hó 1-től; zab a többi állomásban, továbbá kenyér minden állomásban 1895. évi január hó 1-től	1895. évi deczember hó 31-ig.	666	12	156	1750	2500	900	1100	Minden ötödik nap előlegesen Nyár folvamán a kenyér esetleg rövidebb mint öt napi határidőkben átadandó	Minden ötödik nap előlegesen, azaz minden hó 5., 10., 15., 20., 25. és utolsó napján, saját lovaknak az egész hónapra előlegesen is minden hó elsején	A 3822/a. számú hirdetmény megjegyzésének A), B), D., E), F), I) és K) pontjai valamennyi állomásra nézve mérvadók. Győrben és Esztergomban kötelesek a vállalkozók az elfogadott árért a szerződési időn át egy esetleg összpontosítandó lovas hadosztály vagy gyalogezred és pedig gyalog vagy lovas dandárban, vagy pedig egy gyalog hadosztályban tartandó gyakorlatok számára szükségelt többletet is kiszolgáltatni. Azon állomásokon, melyeken lovassági altisztképző iskolák állittatnak fel, a bérlők kötelesek az ez által eredendő többszükségletet kenyérben és zabban — kivánatra szerződési árakon szállitani.
		Szent-György	Récse Szöllös				158	7	152	400	2400	200	1000			
		Bazin	Modor Czajla				156	7	151	400	2400	200	1000			
		—	—				—	—	—	—	—	—	—			
		Pöstyén	—			1894/95 tétre	5	—	—	120	—	100	—			
						1894. fürdőidény	101	—	—							
		Nezsider	—				440	30	450	1150	7200	800	3000			
		Somorja	—				432	5	208	1150	3250	800	1300			
1894. szeptember hó 27-én, délelőtt 10 órakor	Cs. és k. katonai élelmezési raktár Komáromban	Győr és Szabadhegy	Börcs				900	40	450	2400	8650	1250	3500			
		Esztergom	—				700	19	—	1850	272	1000	100			
		Körmöczbánya	—				30	—	—	66	—	40	—			
1894. október hó 3-án, délel. 10 órakor	Cs. és k. kat. élelm. raktár Sopronban	Szombathely	—				1051	62	945	2743	15037	1300	5700			
		Kis-Márton	—				75	—	—	193	—	100	—			
							2. A fegyvergyakorlatra behivandó szabadságoltak és póttartalékosok számára, egészben körülbelül:							A takarmányra nézve a kézvényelési határidő 10 egész 15 napra meghosszabbitható azon esetben, ha ez a kincstárnak több kiadást nem okoz. Ilyen meghosszabbitas csak időnként a csapat és a területi hadbiztosság közt egyrészt, másrészt a szállitóval egyetértőleg lenne elrendelve.		
Mint fent		Győr és Szabadhegy	Börcs				800	—	—	—	—	—	—			
		Esztergom	—				1500	—	—	—	—	—	—			
		Minden fentebbi állomásban					3. Az átvonulásra való élelmi czikkek szállitására a fentemlitett állomásokra az ajánlatok a feltételi füzet IV. pontja értelmében teendők.									

A közelebbi feltételek naponta reggel 9 órától déli 12 óráig a pozsonyi, komáromi és soproni cs. és kir. hadélelmezési raktárban az ezen tárgyalásra egybevágó tartalommal kiállitott és Pozsonyban, Komáromban és Sopronban 1894. évi augusztus hó I-én kelt két feltételi füzetben megtekinthetők.

Pozsony, 1894. évi augusztus hó I-én.

A cs. és kir. 5. hadtest hadbiztossága.

NAGY LÓELADÁS!

A CS. ÉS KIR. 5. VONAT-OSZTÁLY RÉSZÉRŐL

folyó évi szeptember hó 20. és 21-én

mintegy 260 darab kiselejtezett ló

fog nyilvános árverés utján eladatni.

Az árverés a helybeli marhavásártéren tartatik meg és naponta 8 órakor reggel veszi kezdetét.

Minden lóért a vevő, a vételáron kivül a harmadik dijfokozat szerinti bélyegilletményt is kifizetnl tartozik.

Pozsony, 1894. szeptember hóban.

A cs. és kir. 5. vonat-osztály kezelő-bizottsága.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete börből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

FOGAK

egész természet utáni,

egyenkint ép ugy

mint egész

FOGSOROK,

rágáshoz használhatók,

legujabb

rendszer szerint,

jótállás mellett.

bámulatos

olcsó árakon

készittetnek.

FOG-SPECIALISTA

RÓNA IMRE

BUDAPEST,

Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi

templom átellenében.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1894. január junius hónapokra) telszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

TORONYÓRÁK,

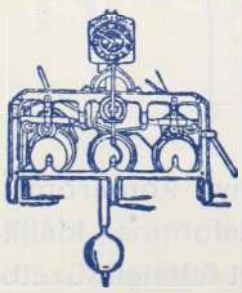

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly L.

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett**. Saját gyártmányu **harmonika, hegedü, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

Harmadik évfolyam. 37. szám. 1894. szeptember 9.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS

KIADÓHIVATAL: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT
COLUMBUS
CZIMBALOMVERŐFEJ.

A „COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerűségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.— és 3.50.** Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére
cs. és kir. szab. hangszeripar
Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.
675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1894. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

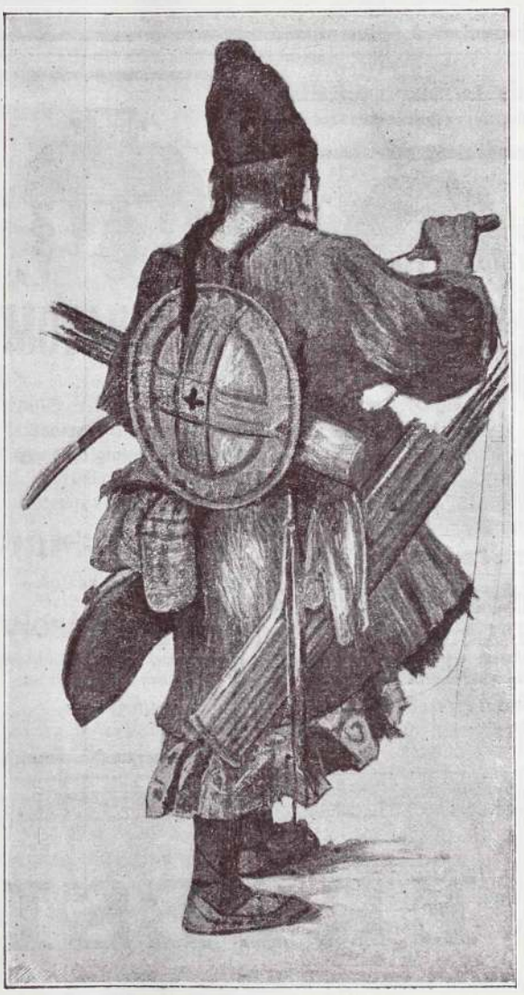

A FŐVÁROS
legszebb látványossága
az Andrássy-út végén
FESZTY ÁRPÁD
óriási körképe:
a
magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szött vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 9 óráig.
Este villamvilágitásnál.
Belépő dij 50 kr.

GANZ és TÁRSA
vasöntöde és gépgyár részvény-társaság
Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett
ajánl:
gépeket és épitési munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és erőátvitelt nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait**; gép- és **öntött-munkáit, aczélöntés**; papir- és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Gyöngyössy Imre
utóda

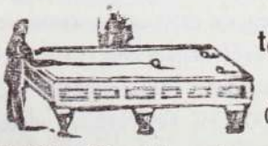

tekeasztal és **dákó-készitő**

tekeasztal és **dákó-készitő**

BUDAPEST, Kertész-utcza 15. sz.
Ajánlja magát
kávéházi butorzati munkák berendezésére
a legolcsóbb árakon.

NAGY LÓELADÁS!

A CS. ÉS KIR. 5. VONAT-OSZTÁLY RÉSZÉRŐL

folyó évi szeptember hó 20. és 21-én

mintegy 260 darab kiselejtezett ló

fog nyilvános árverés utján eladatni.

Az árverés a helybeli marhavásártéren tartatik meg és naponta 8 órakor reggel veszi kezdetét.

Minden lóért a vevő, a vételáron kivül a harmadik dijfokozat szerinti bélyegilletményt is kifizetnl tartozik.

Pozsony, 1894. szeptember hóban.

A cs. és kir. 5. vonat-osztály kezelő-bizottsága.

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett**. Saját gyártmányu **harmonika, hegedü, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

HIRDETÉSEK FELVÉTETNEK

a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig

2140. szám.

ÉRTESITÉS.

A pozsonyi 5. hadtest a cs. és kir. felügyelőségnél, továbbá a **komáromi** és **soproni cs. és kir. katona-élelmező raktároknál,** és pedig: **Pozsonyban 1894. évi szeptember 26-án d. e. 10 órakor, Komáromban 1894. évi szeptember 27-én d. e. 10 órakor,** végre **Sopronban 1894. évi október 3-án d. e. 10 órakor** az illető élelmezési kerületek számára, **1894. november 1-jétől** illetőleg **1895. évi január 1-jétől, 1895. évi deczember 31-éig** terjedő időre, **kenyér és zab élelmezési szükséglet bérbeadása nyilvános tárgyalásban lepecsételt ajánlatokkal fog biztositttatni.**

Az egyes czikkek és azoknak a különféle állomásokban való szükséglete az erre vonatkozó részletes 3822/a és b számu tudósitásokból észlelhetők, valamint minden ezen bérleti üzletre irányuló feltételek a pozsonyi, komáromi és soproni cs. és kir. katona élelmezési raktároknál meglevő feltételi füzetekből naponta a hivatalos órák alatt kivehetők.

Az 50 kros bélyegekkel ellátott és lepecsételt ajánlatok a bánatpénzzel együtt és egy időben a pozsonyi 5. hadtest cs. és kir. felügyelőségénél illetőleg a komáromi és soproni cs. és kir. katona élelmező raktároknál a tárgyalási napon legkésőbb 10 óráig délelőtt benyujtandók.

Pozsony, 1894. augusztus 1-én.

1—2

A 5-ik hadtest cs. és kir. felügyelősége.

1894. évi szept. 9 III. évfolyam 37. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Dr. J. Crocq.

EGY KONGRESSZISTA BUDAPESTI IMPRESSZIÓI.

A Magyar Géniusz részére irta

DR. J. CROCQ
belga szenátor.

Meg kell vallanom, hogy az első benyomások, melyeket Budapest gyakorolt, nem voltak kedvezők. Éjjel 1 óra 45 perczkor érkeztem meg a keleti villámvonattal. S a szállókban, melyeket felkerestem, se. hol se kaphattam lakást. Megtörtént velem tehát, hogy az első éjet Budapesten kinnt töltöttem a szabad ég alatt s egy homályos kávéház egyik asztala mellett. Igaz, hogy kissé későn volt már mikor megérkeztem, s a budapestieknek tán szokatlan, hogy ily késő éjjeli órában kopogtatnak be szállásért — mert mint értesültem — éjjel nem is igen szoktak vonatok érkezni Budapestre — de mindenesetre egy ily világvárosban, kiváltkép ilyen mozgalmas idegen forgalom mellett, milyet a kongresszus okozott, gondoskodni lehetett volna a keleti villámvonat utasairól, hogy a megérkezettekben ne keltessék oly kellemetlen benyomás, mint velem történt.

De ezt csak azért mondom, hogy tán kissé okuljanak belőle az illetékesek, nem szemrehányáskép. Megesik az ilyen másutt is. A városnak nagysága és szépsége már az első éjen is meglepett. Hát még nappal milyen meglepetés volt, mikor ezt a gyönyörű fővárost megláttam. Nem mertem gondolatban sem egybevetni az én hazám fővárosával, mert féltem, hogy az összehasonlitás nem az én drága hazám székvárosának javára üt ki.

S nappal már kezdtem megismerni Budapest népét is. Azt az elragadó szivességet és udvariasságot tapasztaltam mindenütt, melyről hiresek az egész világban a magyarok. S lassan-lassan megismertem a magyarok fejlett műveltségét s azt a bámulatos haladást, melyet a tudományok és a szabadság művében tettek.

A nap folyamán azután jól elhelyezkedtem és kipihentem éjjeli kalandomnak fáradalmait. S elmentem déltájban a kongresszus épületébe. Ott akadt csak igazán csodálni való. Az a tökéletes rend és az a perfekt organizáczió, melylyel a vezetők a kongresszust előkészitették, a hihetetlennel határos. Pedig milyen nehéz volt a dolguk. Ezer meg ezer apró-cseprő dologra ügyet vetni, a legjelentéktelenebbről sem feledkezni meg s gondját viselni több ezer embernek, tűrni azok alkalmatlankodását s más efféle. Nem kevésbé elbájolt az idevaló kongresszusi tagok előzékenysége s lelkesedése, melylyel az ügy iránt viseltetnek.

Nem tudunk mi idegenek mindezért eléggé hálásak lenni.

Az első nap délutánján egy régi kedves barátom, kit mintegy harmincz év óta ismerek és kihez ifjuságomnak emlékei is csatolnak, meghitt, hogy mennék el vele Buda szép hegyére, melyen a királyi palota diszeleg. Soha ez életben nem láttam még olyan látományt, mint a milyen innen elém tárult. Megnyilt ennek a rengeteg városnak a panorámája, a lábaimnál ott hömpölygött medrében az óriási Duna, melynek habjai a hajók százait sodorták tova. A távolból felénk zöldellett az erdőség, és a szürke mezők végtelenében veszett el a tekintet. Hogy irjam le e tájkeltette impressziót? Az én tollam gyönge ahhoz.

Ezt látni kell! A mig élet lesz a testemben, nem feledem el ezt a látványt s mindhalálig emlékezni fogok a magyarok szép honára.

De már hosszabb ideje vagyok itt s azóta közelebbről is megismertem a magyarokat. Büszkék lehetnek a magyarok önmagukra, ezt tiszta szivből mondhatom. S én is büszke vagyok, hogy megismerhettem ezt a derék nemzetet. Nemességük, műveltségük, a szabadság iránt való szeretetük, ragaszkodásuk nemzeti hagyományaikhoz, melyek a nagy hősök korszakához füződnek, csupa olyan tulajdonságok, melyek egy nemzetet hatalmassá, nagygyá tesznek. Ez a nép valóban méltó őseihez, kikről távoli hazámban anny dicsőt olvastam s hallottam.

A dicső elődök büszkék lehetnek utódaikra.

Megjegyzem itt, hogy azok az intézmények s szokások, élénken emlékeztetnek az én hazám intézményeire. A társadalmi viszonyokban is fedeztem fel sok rokonságot az én hazám népe s a magyar nép közt.

De minderről majd bőven számot fogok adni irandó művemben.

Most tán valamit Magyarország tudományos világáról mondanék el, azokról az áldozatokról, melyeket a magyarok hoztak, hogy minden tekintetben méltán sorakozhassanak a nyugat legelőkelőbb államaihoz. De tán fárasztom is már az olvasót, ki bizonyára nyakig van már az ilyen impressziókkal. De nem hagyhatom el, hogy lelkesedéssel ne emlékezzem meg az itt látott intézményekről, melyek az orvostudománynak tökéletes kifejlődését mutatják. A kórházak, klinikák, muzeumok, a maguk mintaszerü berendezésükkel és tartalmas voltukkal vetekedhetnek bármely nyugati állam e nemü intézeteivel. Kiváltkép a klinikák, melyeknek a kongresszus után kétségkivül az egész világon hire fog terjedni.

Ezeket mondottam légyen el azokból a számtalan impressziókból, melyeket Budapesten való tartózkodásom keltett bennem eddigelé. Néhány szóban még azonban összefoglalom tapasztalataimat. Megismertem itt egy kiváló nemzetet, melyet az isten felruházott mindenféle szép erkölcsökkel és tulajdonokkal, s mely ez isten adományát méltókép érvényesitni is tudja. Hiszem s meg vagyok győződve, hogy ez a nemzet hivatva van, hogy az emberi művelődés történetében vezérszerepet vigyen. Igaz szivből, igaz lelkesedéssel köszöntöm a derék magyar nemzetet.

BUDAPESTI IMPRESSZIÓK.

A Magyar Géniusz részére irta

JEAN MASCART

a párisi egyetem tanára.

Mikor elindultunk Párisból, hogy eljőjjünk a budapesti kongresszusra, bizony el se tudtuk gondolni, mi is lesz itt Budapesten. Az út nagysága is kissé megborzogatta a hátunkat. Azt hittük: eljövünk, felolvassuk szerény értekezéseinket, meghallgatjuk a mások tudományát s veszekedünk egy kissé s aztán tout fini. Azt is véltük, hogy iparkodunk rövidre fogni az itt tartózkodást és sietve hazavonulni kivánunk. A fiatalabb nemzedék a maga természetes vidorságával szállott a vonatra. Bizakodott benne, hogy vigság akad Magyarországon is. Hiszen a jó magyar bornak, szép magyar lánynak ismertük a hirét.

Hiu meggondolatlanság igy előre gondolni, olyanra, a mi lesz. A mi véleke-

déseinknél haszontalanabb alig akadt széles e világon. Felsültünk — gondolatban

Az út Magyarországon — hajón tettük meg Bécsből az utat Budapestig — meglepő volt. A tájvidék elragadó, a közlekedés a Dunán szinte nagy tengeri kikötőre való. Megvallom, hogy mindez hihetetlenül meglepett. Mert a kollégium padjain hallottak után bizony nem igy képzeltem Magyarországot. Valami keleti, sőt barbárszerü fogalomnak tanitották régi professzoraim az országot. Milyen dezilluzió! Nagy népet leltünk itt a modern mivelt világ minden jellemvonásaival. A czivilizácziő előrehaladottsága itt felér bármely nyugati államával. A humanitárius intézmények teljesen kifejlődve, a tudomány a mai értelemben teljesen érvényben, s a változatos ipari tevékenységek óriási mozgalomban s a művészet is a maga teljes pompájában.

Sokan, tudom, majd beszélni és irni fognak a kongresszus tárgyalásainak nagy becséről, eredményeiről, a diftéria kérdésének szinte hihetetlen fejleményeiről és más egyébről, a mi a tudományt illeti. Magam azonban nem űzöm az orvos mesterséget, se a közgazdaságnak felkentje nem lévén, hanem csak egy barátom mellett mulatságból és érdeklődésből tartózkodván Budapesten, arról irok, a mi engem megragadott a magyar fővárosban.

Itt Magyarországon minden egyes tényező: a városi tanács, az udvar, az egyes magánosok szinte elképzelhetlen lelkesedéssel, örömmel s rokonszenvvel fogadtak bennünket. Az üdvözlések, melyek láthatólag szivből fakadtak, a fogadtatások, melyek bámulatos fénynyel rendezvék, az egyes magánosok, kiknek szivessége és udvariassága fölülmulja még azon fogalmakat is, melyeket mindenfelé a magyarokról alkottak, mindez feledhetlen lesz előttünk. Magyar uraim s hölgyeim! csak ne ily sokat a jóból. Mert fájdalmat okoznak vele nekünk, minthogy nagyon nehezen esik majd a búcsúzás. Aztán meg is szégyenitnek bennünket és mi pirulni fogunk, hogy nem tudjuk mindezt megszolgálni.

Most veszem csak észre, mikor már ennyi papirt teleirtam, hogy még nem beszéltem a nagy ünnepségekről, a diszelőadásokról, a kirándulásokról, melyeken élveztük a magyar táj szépségeit és — ne aprehendáljanak meg érette — a czigányzenét, melynek nagy hatása van a lélekre és szivre a maga bús, majd vidámba olvadó melódiájával. Nem is irok mindezekről. Csak annyit mondok és — higyjék el, lelkem minden őszinteségével mondom — minden megkapó s hatalmas volt. A nép itt derék és lelkes, felruházva azzal az elragadó udvariassággal, mely csak a túl nem hajtottan czivilizált nemzetnél lelhető fel.

De befejezem ezt a kis improvizált elmefuttatást, melyet a szép Magyar Géniusznak szántam.

Minek is folytatnám tovább? Ugy se tudom megörökiteni, hogy hányszor dobbant meg szivem, láttára s hallatára mindannak, miben itt részesültünk.

Csak még egy szót! A magyar hölgyekről! Elég legyen ezúttal annyi, hogy kénytelen vagyok kijelenteni, derék magyar férfiak, irigylünk benneteket.

Éltetem a szép magyar hazát, éltetem a magyarokat. A viszontlátásra!

A KONGRESSZUSRÓL.

A mult héten hosszu sorozatát adtuk a kongresszus vezető férfiainak. De a sorozat nem volt teljes s ezuttal kiegészitjük. Ugy véljük, hiu fáradság volna szólni mindarról a tizenhat férfiuról, a kinek képét e hasábokon láthatja az olvasó. Ismert egyéniségek ezek mind. A magyar közéletben rég jelentékeny szerepet visznek s a magyar tudománynak valóságos támaszai. A kongresszus nem is akadhatott volna jobb vezetőkre ezeknél. Mikor a tisztséggel e férfiakat felruházták, akkor

Hegedüs Sándor.

Gerlóczy Károly.

Matlekovics Sándor.

VIII. nemzetközi demografiai és higiéniai kongresszus.

A KONGRESSZUS VEZETŐSÉGE.

még előlegezték nekik a bizalmat. És pedig méltó alapon: az évek során át kifejtett társadalmi és tudományos tevékenység alapján. Most, hogy a kongresszusi szép napok immár lezajlottak, most már tudjuk, hogy fényesen megfeleltek feladataiknak.

Végig kellett csak nézni az egyes szekcziók üléseit s meg lehetett győződni arról a tapintatról és korrektségről, melylyel az elnökök az ügyeket vezették. Pedig milyen nagy feladat — vezetni egy különböző országokból egybelett tudósok tanácskozásait. Száz meg százféle apró érdekre kell egy elnöknek tekintettel lenni, mindenki iránt a megfelelő eljárást tanusitni, a nélkül, hogy mások hiuságát sértené.

S a külföldiek nem győzték magasztalni a magyar elnökök korrektségét. Levasseur, Leyden, Roux, Cazin, Crocq elhalmozták az elnököket szinte piritó magasztalásokkal, melyekről azonban meglátszott, hogy őszinték és nem csak az udvariasság szüleményei.

Különben a kongresszus osztályainak elnökei egyébként is kitettek magukért. Szerdán valamennyi elnök estélyt adott, melyre kiki meghivta a maga szekcziójának kitünőségeit. Az estélyeken, melye

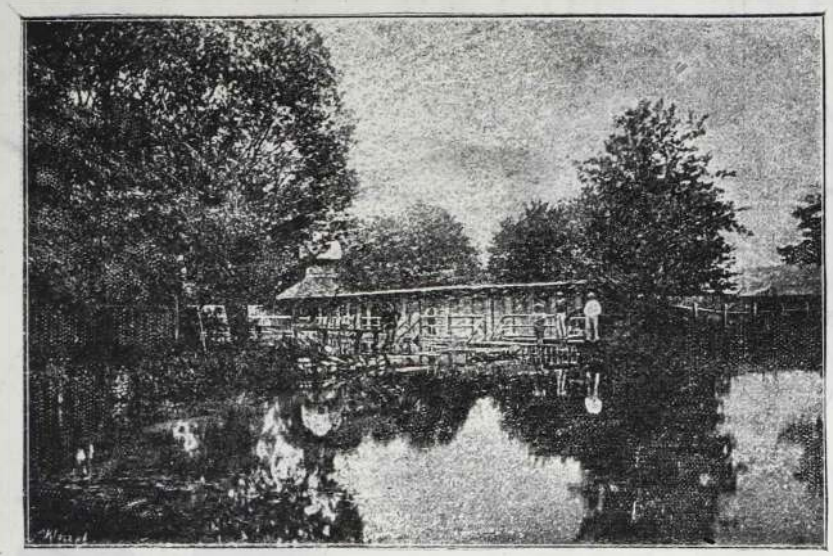

A KONGRESSZUS VIDÉKEN: RÓMAI FÜRDŐ Ó-BUDÁN.

igénybe vettek valamennyi kongresszus tagot, a fővárosi társadalom előkelőségei s megjelentek, tanuságot tévén ezáltal arról az érdeklődésről, melylyel a kongresszus iránt viseltetnek.

Ha már estélyekről van szó, ne feledkezzünk meg az Otthon körről se. A külföldi sajtó itt tartózkodó tagjait szép ünnepséggel tisztelte meg az Otthon. A külföldi sajtó képviselői teljes számban megjelentek ez estélyen és a székváros kitünőségei is jelen voltak.

Tarka, rögtönzött hangversenyben gyönyörködhettek a komoly kongresszisták.

Valósággal elragadta őket mindaz, a mit láttak.

Az Otthon fényes új termei zsufolvák a legelegánsabb közönséggel.

A termekben alig hallatszik egyéb a franczia szónál. Helylyel-közel angolul diskurálnak. Olasz szó is felcsendül. Sőt török is, bulgár is, sőt még finn is. Persze a német se hiányzott, mert német hirlapirók is ellátogattak az este az Otthonba.

Persze az estélyek estélye a székesfőváros iparcsarnoki fogadó estélye volt. Azaz még most csak lesz. Vagyunk olyan lelkiismeretesek, hogy nem vágunk elébe a krónikának.

Gobbo.

A KONGRESSZUS VIDÉKEN: BOSZNIAI KÉPEK.

A HÉT.

— Miniszteri qui pro quo — az ujságiró nálunk — kiadó szoba — gyöngyélet a diák élet! —

Bizonyos-e az, hogy az alföldi szoczialisták biznak a fővárosi ügyvédekben?

A miniszter álnevet keresett, s inkognitóban ment le az elégedetlenek közé. Jó volt-e megválasztva az inkognitó? Ez az egyetlen kérdés, melyre bizonytalan a válasz, de maga a gondolat becsületes, őszinte s ép azért tiszteletreméltó.

Mert elvégre, a dolog kezd komolylyá válni.

Számolni kell ezeknek az embereknek nem ütötte fel vipera fejét, bizonyos, hogy ott kell tanulmányoznia, a hol él, létezik és terjed.

A Mátyáskirályi ellen tehát nemtelenség kifogásokat emelni.

A forma ellen már beszélhetni, de ezt is elnyomja a szándék őszinte volta.

A helyzet érdekes volt: természetes, hogy már most a felcsigázott kiváncsiság lesvevárja: mit fog hát a miniszter tenni! Pro domo beszélek: az ujságirókról. Egy magyar esti lap, melynek a nevében van az ötlet, erős hangon kélt ki az ujságirók salakja ellen. Sok igazat mondott. Az kétségtelen, hogy mi érezzük legjobban a helyzet nyomasztó voltát, nem csak itt máshol is, de mit sem használ.

Az természetes állapot, s csak is akkor lehet jó lapot szerkeszteni, ha *mindenki* ujságot ir.

Az egész közönség. Mindenki. A ki csak megtud valamit. A lapot az egész olvasó közönség irja és ellenőrzi.

Már most mindenki hirlapiró?

Ha nekünk lenne egy klubbunk, a ki csak a lapnál dolgozott, vagy lap ösmert külmunkatársát fogadná be tagjának — lenne mérczénk. Az a hirlapiró, a ki ez meg ez a klubb tagja. De ma? Ma nincs mércze nincs bizonyiték, ma csak becsületbeli érzésen fordul meg a dolog. Mert ki ösmerheti a sok lap apró-cseprő munkatársait?

Az ilyesmi, a sok visszaélés a hirlapiró sággal eredményezi az animozitást a hirlapirók ellen, s ez az oka annak a nagy blamagenak, hogy a külföldi sajtó jeles képviselői a kongresszus alkalmával mellőzésben részesültek.

Nem szokták itten megbecsülni a sajtót! Ez aztán ilyenkor bosszulja meg magát. Csoda lesz, ha ebből nem válik világszerte ösmert affaire!

Még pedig minő? Nem fognak ránk haragudni, csak — *kinevetnek!*

*

Ez a kongresszus különben sok egyéb kiábrándulással járt. Csak egyet emlitek.

A vezetőség hetekkel előbb hirdette, hogy jelentsék be az üres lakásokat. A kongresszus összeesett a diák-népvándorlással s a lakásadók igy alternativa elé állittattak: vagy kiadják a lakásaikat diáknak vagy a kongresszus tagjainak.

Ez utóbbira határozták el magukat. A napi 8—10 frt csábitott.

Igy aztán két szék között a földre kerültek.

Lazzaroni.

A KONGRESSZUS VIDÉKEN: AQUINCUMI ROMOK.

Duka Tivadar dr.

K. Lipthay István.

Lechner Lajos.

Jekelfalusi József.

Korányi Frigyes dr.

Hauszmann Alajos.

Csajághy Béla dr.

Czigler Győző.

Steiger Gyula.

VIII. nemzetközi demografiai és higiéniai kongresszus.

A KONGRESSZUS OSZTÁLYELNÖKEI.

VÁLUNK TEHÁT!...

Erdélyi Zoltán.

Válunk tehát! Te tán szeszélyből,
S engem talán a dacz vezet . . .
Mindegy! utólszor látom arczod,
S utólszor adsz te most kezet.

Válunk tehát! Szeliden, békén,
Nem vádol senki másikat, —
Te nem szeretsz, én nem szeretlek,
Átok manapság nem divat.

Sőt még igéred: gondolsz rám majd,
Előszeded sok versemet,
Megőrzöd azt a hervadt rózsát,
Nótám lesz kedvencz éneked.

Én meg hiszem: sohsem feledlek,
Emléked mindig visszajár,
Mint fészkétől ha messze szállt is,
A párjához hű kis madár.

. . . Válunk tehát! Kevés örömre
Sok bút ad tán e pillanat . . .
Mindegy! válunk! — te tán szeszélyből,
Engem talán a dacz ragad!

. . . Csak aztán később el ne sirjuk
A visszatartott könyeket! . . .
Te nem szeretsz, én nem szeretlek,
Igaz vagy nem? — Isten veled!

A HALOTTÉGETÉSRŐL.

A német halottégetők itt Budapesten tartották kongresszusukat. Itt tanakodtak azon, hogy mint lehetne a temetés intézményét reformálni. Ők is csak vissza akarnak térni a régihez. Szerintök evvel kezdték az emberek a temetés s kell, hogy ezzel folytassák is.

És számos érvük van, melylyel okát adják ez intézmény jobb voltának. Minden izében modern eszközökkel dolgoznak.

A maguk czéljainak támogatására felhasználják a modern tudomány eredményeit. Kiváltkép az ujabb bakteriologiai fölfedezésekkel hajtják a maguk malmára a vizet. Pasteur és Koch felfedezései valóban utólag igazat is adtak az ő véleményüknek. A halottégetők, másként krematisták, azt hirdették már hosszu idők óta, hogy az emberi test rothadása megfertőzi a levegőt, a talajt s ezzel együtt a vizet. Még Grimm Jakab csak egyszerüen a rothadás ártalmairól beszél. Ám most már arról beszélnek a krematisták, hogy az emberi test a földben táplálékot ad a bakteriumok milliónak.

Ez az, a miért kárhoztatják az elföldelést. S valóban ebben sok igazuk van. El kell csak képzelni, hogy a modern város gyorsan terjed. Csakhamar a régi temető területét házak lepik el. A házak alatt a földet csatornázzák, bevezetik a vizvezeték csövét egy minden tekintetben inficziált talajon át. Az aztán számos betegségnek lesz okozója. S ha nincs is igaza Küchenmeisternek, ki a betegségek husz százalékát az elföldelésnek tulajdonitja, de minden esetre a nyavalyák egy része az elföldelésből származik. De etikai szempontokkal is támogatják a krematisták a maguk véleményét. Mint a hires Grimm Jakab is kifejtette, úgy vélekednek, hogy ép a tűz az, melynek használata az embert az állattól megkülönbözteti. A tűz iránt mindenki tisztelettel viseltetik, ez a tisztaságnak jelképe. A föld ellenben minden mocsoknak foglalata. Persze ez olyan kissé szentimentális német felfogás, de mégis mintegy mutatványul szolgálhat arra, hogy az etika s esztetika is eszköz a halottégetők kezében.

A maguk élénk fantáziájával a krematisták kieszelték, hogy milyen is lesz majd a jövendőben az elhunytak nyugvóhelyei. Ennek leirása egyúttal felvilágositást nyujthat az iránt is, hogy milyenek a mai halottégető helyek. A halottégetők főközlönyében a Phönixben a kongresszus alkalmából Wolff dr. hágai tanár leirja a övendő temetkezési helyét. Szép leirását a következőkben foglaljuk össze.

A temető helyébe a kolumbárium lép. Ez hatalmas ékes terem számos rekeszszel. E rekeszbe helyezik majd el az urnákat, melybe a hamvak foglalvák. A temető undok porondja helyett hatalmas, szép épületek lesznek a temetési helyek, miáltal uj tér nyilik az épités művészetének megnyilatkozására.

A kolumbárium által egyuttal elkerülik majd azt a kegyetlen szokást, hogy egy idő multán a temeteket egy közös sirba rakják. A gyermek harmincz év mulva nem borulhat anyja sirhalmára, mert az alá mást rejtenek nemsokára. A halottégetés rendszerénél azt a kis urnát, melyben a hamvak vannak, kiki megőrizheti akár maga otthon, akár a kolumbáriumban őriztetheti. A városon kivül egy kis park közepén csinos palota áll. Széles út vezet e palotáig, melyet fák övéznek — persze mindez Wolff fantáziájának szüleménye — s a fák tetején bús dalt zengenek a fülemilék. A palota belsejéből orgonaszó hallik. A torony tetején megszólal a harang. Temetési menet érkezik. A halottas kocsiból kiemelik az egyszerü gyalult deszkába

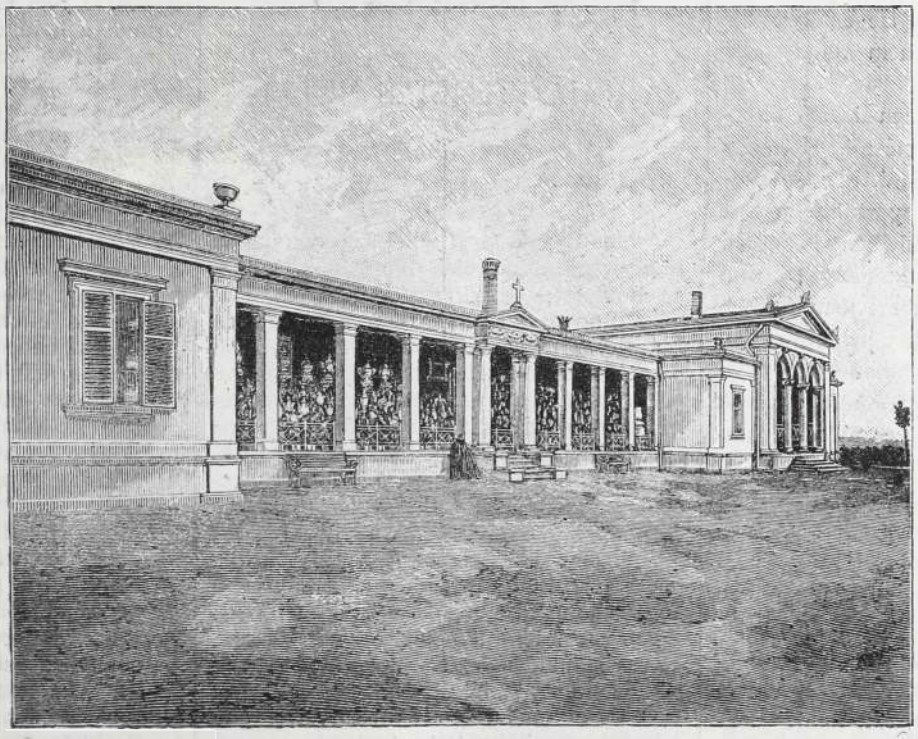

A GÓTHAI KOLUMBÁRIUM.

A halottégetők kongresszusa Budapesten.

hevenyében összeácsolt koporsót. A gyászos család pedig követi a koporsót vivő szolgákat a házba. Odaérkeznek a családi égető kamrácskához. Ott a pap imát rebeg.

A koporsót becsúsztatják egy kis ajtón. A gépmester megfordit egy csavart és nehány percz mulva egy külön nyiláson hamu ömlik ki: az elhunyt teteme. A hamut ékes korsóba rakják s nagy ünnepségek közt felteszik a családi kolumbárium egyik rekeszébe. Halottak napján pedig eljön a család a kolumbáriumhoz s virággal ékesiti az urnát.

De nem szabad igy elkalandozni az ábrándos némettel. Nézzük előbb azokat az utakat-módokat s eszközöket, melyek ma a halottégetést eszközlik. Leggyakrabban a Siemens-féle kemenczét alkalmazzák. Ez négy részből áll: A gáztermelőgép, maga a kemencze, a hely, melyen kicsorog a hamu és a kémény. Persze mindezt a legkülönfélébb szerkezetek kötik össze. A csövezetek egész labirintusa szeli keresztül-kasul a kemenczét s a gépek a hő hatása alatt önmaguktól működnek.

A halottégetés elterjedésének ellentáll részben a kormányok közönye s kiváltkép a kormányok ellenzése. Kevés államban engedik meg a halottak elégetését részben büntetőjogi szempontból, mert esetleg a halottak később való agnoszkálhatását gátolhatná a halottégetés. De ez olyan kicsinyes szempont, hogy nem állhat meg a kérdéssel szemben.

A krematisták még közgazdasági hasznot is várnak a halottégetéstől. E téren jelszavuk: Zeit, Raum, Geld. Mert időt takaríthatni, a mennyiben gyorsabb igy a szertartás, tüzelvén: területben is óriási a haszon, hiszen egy évezreden keresztül mintegy 113 milliárd embert temetnek el. S a mai rendszer mellett e helyet nekünk kell átengenünk, mig a halottégetés megvalósulásának korában gyönyörű házikók foglalják el a helyet, melyek a drága hamvakat rejtik.

A temető is immár belejutott a modern légáramlatba. Ezt is elnevezték mint más problémákat is conventionelle Lügenek. S biznak a jövendő reformokban e téren is.

Egyelőre még azonban fenállanak a törvények, melyek itt Magyarországon tiltják a halottégetést. Csak próbálja ki a dolog sorját-módját a németség. Mi majd megelégszünk a pozitiv eredményekkel, ha a kutatás dicsősége nem is lesz osztályosunk.

Ebben az egyben szivesen fogjuk magunkat epigonoknak vallani s nem fogjuk restelleni, ha azt fogják majd ránk, hogy csak utánozzuk a németet. Mert a halottégetés kérdése mai stádiumában még nem nyujt elég alapot arra, hogy mozgalmat inditsunk meg mi is a halottégetés behozatalára. Érthető ellenszenvvel viseltetünk önkéntelenül is iránta. Évezredes hagyományokról lemondani csak akkor lehet és szabad, ha a reform műve biztos. Ez által azonban nem akarjuk mondani, hogy egyáltalán ne engedjék meg — mint a hogy tényleg nem engedik — a halottégetést. Az egyéni szabadságnak gátat vetni még ez utolsó emberi momentumnál se szabad. Azt a rendszert kell tehát alkalmazni, a mely csekély kivétellel Németország összes államaiban elfogadtatott s mely a világ számos államában dívik. Legyen fakultativ a halottégetés. A ki akarja, hagyja meg végakaratában. Ha pedig majdan a tudományos kutatások eredményeiben végleges megállapodást értek el s tisztára kiviláglott, hogy a halottégetés általános alkalmazása az emberiségnek javára válik s jobb rendszernek bizonyul a ma divó elföldelésnél, akkor az államok együtt buzgólkodhatnak azon, hogy az emberiséget megadományozzák evvel az uj egészségügyi reformmal. Addig buzgó krematisták működjetek csak csendben, békésen s ne aprehendáljatok meg érte, ha a ti bizonytalan eredményeitekért a mi szép Magyarországunk nem engedi oda adni a régi hagyományt.

Seregélyi Gáspár dr.

A HALOTTÉGETÉS MULTJA.

IRTA: KRONFELD ADOLF DR.

a halottégetők kongresszusának vezértitkára.

A halottégetés kezdetei visszavezetnek az emberi művelődés első nyomaihoz. A mint az ember — ki tudhatná megmondani mily úton és módon? — megismerte a tüzet, egyszersmind megkezdette a szokást, hogy az emberi tetemet átadja a szentnek tartott lángnak. Prometeüsz volt tehát a halottégetés megteremtője. Mindenfelé, hol a prehisztorikus leletekre akadnak, feltalálhatni az elföldelés mellett az égetés nyomait. Sőt igen sok helyt egyedül csak az utóbbit találják. Bizonyára annak a körülménynek lehet ezt tulajdonitni, hogy a kezdetleges ember előtt a tűz, a láng valami felfoghatlan, érthetetlen csodaszerű és földöntúli jelenségnek látszott.

A közmondások pedig ugyancsak amellett bizonyítnak, hogy a kezdetleges korszakokban a halottégetés divott. A magyarok azt mondják: Béke hamvaira; a németek: Friede seiner Asche, a rómaiak mondották: Memento quia pulvis es stb. Ma már persze a hamv szó a földben porladt tetemre is értetik, de ez csak egyszerű gondolat áttétel eredménye. A hamv alatt valósággal hamut értettek a régiek.

A homéroszi költemények keletkezése előtt réges-régen ismerték a halottégetést. Hiszen csak Hektor temetésére kell utalni s mindjárt meggyőződhetni e felemlitett tény valóságáról. Vagy még találóbb bizonyiték Szofoklesz Elektrájában a hamvederrel való jelenet, melyből kitűnik, milyen kegyelettel őrizték a görögök az elhunytak hamuvá vált tetemeit.

A hellén kultura Rómában elterjedvén, a halottégetés is általános szokássá vált Itália félszigetén. Az előkelő családoknak valóságos kolumbáriumuk volt, melyben a szépen kikészitett márványrekeszek művészien faragott hamvvedreket foglaltak magukban, akár mint egy modernül berendezett kolumbárium Góthában vagy New-Yorkban.

A bibliában is sokszor emlegetik a halottégetést. Egy ó biblia kommentárban a bizonynyal közismeretű Midrasban a halálra készülő Izsák könyörög atyjához, Ábrahámhoz, hogy elégett tetemeit gyüjtse egybe s egy korsóban állitsa fel az anyja, Sára ágya mellett. A kommentátor kétségkivül valami régi hagyományt elevenitett fel e megjegyzésével.

A régi germánok is halottégetők voltak. Az Edda bőséges utasitásokat ad, miként égessék el a halottakat. Sőt azt a felfogást is felleljük az Edda énekekben, hogy az emberi tetem elégetendő, mert ezáltal a lélek megtisztul minden földi mocsoktól s igy szabadon felszállhat az örök hazába.

A keresztények nagyrésze kezdetben soká ragaszkodott volt a halottégetéshez. Krisztus idejében egész Palesztinában divott a halottak elégetése, bár az elföldelést is gyakorolták. Csak midőn megkezdődtek az üldözések s a Krisztus vallását követők erdőkbe, barlangokba, katakombákba menekültek, csak ekkor mondottak le végleg a halottégetésről. Mert hisz már a halottat égető máglyának felszálló füstje elárulta volna a rejtőzőket.

A németeknek Nagy Károly tiltotta e először a régi szokást. Pogányszokásnak tartotta a halottégetést. S hogy ne legyen a mi a régi erkölcsökre emlékeztessen, azért szükségesnek tartotta, hogy halálbüntetéssel fenyegesse a gyászolókat, kik elhunyt kedveseik tetemét máglyára vetik.

A romantikus középkor keresztényvilágában egészen eltünt a halottégetés szokása. A máglyák lángja nem halottakat, de élőket emésztett el: a boszorkányokat, a varázslókat stb. Tehát ez intézmény is, mint annyi mást perverzen használván, az emberiség jóléte helyett annak kárára vált.

Ám az emberi mivelődés ujjászületése e téren is felujitotta a mult emlékeit. Persze nehezen haladt előre az ügy, minthogy a katolika egyház többször ellene nyilatkozott s a mint a reformáczióban, ugy ebben is a hite hagyottság terjedését látta. A római kuria szünetlenül tiltakozott a halottak elégetése ellen, mert — ugy hirdette — Jézus földi teteme is felszállott a menyekbe; igy hát ha elégetik az emberek testét, a menyországot elvesztik. Hiába vetették fel az ellentáborból evvel szemben, hogy az Idvezitő feltámadása csak az eszme feltámadtát jelenti, az egyház nem engedett.

Kiváltkép németnyelvü területen sokan csatlakoztak a halottégetőkhöz, de csak elvben; mert a gyakorlati megvalósitáshoz nem mertek hozzálátni. Az első merészebb támadás Róma felfogása ellen Bécsben jelent meg 1741-ben. *Ueber Begräbnisse in Wien* (A bécsi temetések) volt a czime. Ez a munka erősen megtámadván a temetéseknél szokásos fényüzést, mely egy családnak esetleg egész vagyonát felemészti, követeli a halottégetés behozatalát. Egy hét mulva a katolikus szellemü válaszirat is megjelent e czimmel: *Widerlegung der Broschüre über die Begräbnisse in Wien.* (Válaszirat *A bécsi temetések* czimü munkára). S való-

ban mulattató módon vitatkozott ez a replikátor. Mutatványkép im a következők: «A tisztelt szerző drágálja a temetéseket s azt mondja, hogy a perzsák a peczérdombra vetették a holttesteket. Nos tisztelt szerző úr, tudja-e, hogy a bécsi peczér, három pengőt követel egy nyuzásért s a bőrt is megtartja. No, ez bizonyára nem lesz drága, de ön legyen az első, a kit ily olcsón szállitnak a halhatatlanságba. A kolchisiak pedig a tisztelt szerző szerint zsákba varrták a hallottakat s a fára aggatták. Nos, ebben a gyönyörben a tisztelt szerző úr is részesülhet. A Práter vagy az Augarten rendelkezésére állanak. Ha pedig türelmetlen s nem győzi bevárni, mig meghal, élve is megörvendeztethetjük ilyen kolchisi operáczióval.»

Olaszországban a halottégetést pártoló mozgalom élén sajátszerüen egy pap állott. A pápa ellenzése daczára Scipione Plattoli szervezett egy halottégető egyesületet. Husz évvel később a párisi Institut de France egy 1500 frankos pályadijat tüzött ki a kérdés tanulmányozására. Ez a pályázat óriási hatással volt. A világ minden tájáról érkeztek be pályaművek s ezzel a halottégetési mozgalom vezérévé önkénytelenül a franczia akadémia állott. A berlini akadémia egy félszázad mulva hajolt meg a mozgalom előtt. 1849-ben tartotta itt a nagyhirű Grimm Jakab beszédét a halottégetésről, elnevezvén ezt a *halál költészetének a föld nyomorult prózája* mellett. Majd a hires német fiziológusok, mint Moleschott, Trusen, később Redam és Küchenmeister vették kezükbe az ügyet.

Ezóta Németországban óriási tért hóditott a halottégetés rendszere. Majd minden nagyobb városnak van egy-egy ugynevezett krematoriuma, melyben az elégetést eszközlik. Az első ilyen krematorium a góthai volt, melyet közvetlenül a halottégetők világ-kongresszusa után épitettek 1876-ban, a góthait követte a new-yorki, majd a párisi stb. A halottégetés terjesztésre hatalmas társaságok alakultak a nyugat minden államában. Több lap is megjelenik a czél szolgálatában. Der Phönix, Die Flamme, Die Humanität, The Urn és még más vagy ötven mindenféle nyelvű lap hirdeti a jövendőnek e temetési módját.

A német halottégetők szövetkezete az idén nálunk gyült egybe a nemzetközi demográfiai és higiéniai kongresszus alkalmából. Itt beszélték meg azokat a teendőket, melyekkel ennek a kulturmozgalomnak tágabb medert nyithatnak.

GYÁVASÁG?

IRTA: EMILIA PARDO BAZÁN.

Spanyol eredetiből forditotta **Szalai Emil**.

Marinedában megnyilt az uj kávéház. Ragyogó berendezésével elhomályositotta a régi hires kávéházak fényét. Olyan nagyszerű volt az uj kávéház berendezése, hogy méltán helyet foglalhatott volna valamely hatalmas világvárosban. A kis Marinedára nézve pedig valóságos elitélendő fényüzés volt ilyen kávéházzal birni. Tarka arabeszkek ékitették a padlatot. A falak szines mozaikkal kirakvák égi jelenéseket ábrázolván napsugárban

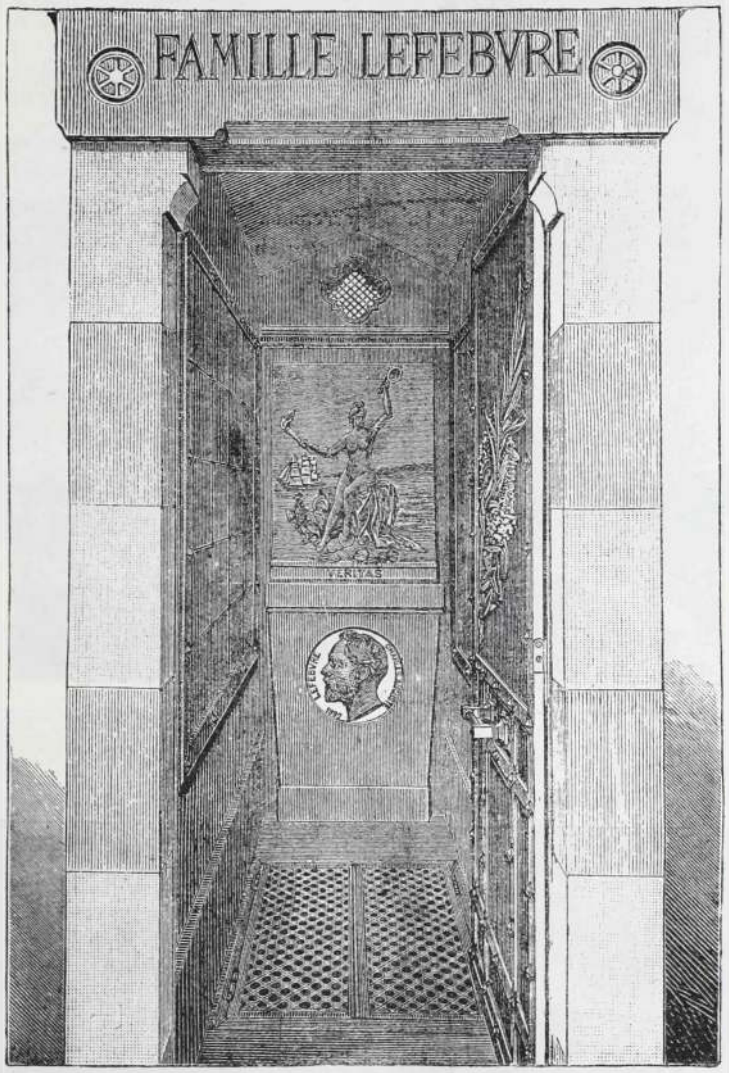

EGY CSALÁDI HALOTTÉGETŐ KEMENCZE.

A halottégetők kongresszusa Budapesten.

szálló angyalkákkal. A csillárok sokszinű üvegjei a gázlángok fényét ezerszeresen verték vissza s szivárványokat vetettek a veres márvány asztalokra.

Nem a tarka főteremben ültünk, hol a városka polgársága szokott tolongani, hanem egy más igazi franczia izléssel berendezett kis termet foglaltunk el, mi, az *Aranyhal*-nak nevezett kerékpáros egylet tagjai. Felette arisztokrata szellemű egylet volt az *Aranyhal*. Csak valóságos aranyhalak leltek benne barátságos tanyára. Ép ezért a tagok száma épen nem volt nagy, ugy hogy még tán tulságosan terjedelmes is volt a mi részünkre az a kis terem, melyet a kávéház tulajdonosa állandóan a rendelkezésünkre bocsátott.

A terem ablakai a Mayor-utczára nyiltak. S ép ez volt az, a mi annyira vonzott bennünket az uj kávéházba. Elterülve a mi külön termünk diványain és karosszékeiben, elvonultak szemeink előtt tout Marineda, mert tudvalevőleg a Mayor-utcza volt Marinedának az, a mi franczia fővárosnak a szép boulvard.

Egy estén — fél egyre járhatott már az idő — nem lévén aznap se szinházi előadás, se valami mulatság, vagy házibál, tizennyolcz aranyhalak összegyültünk ebben a kisteremben. Szinte teljes számban jelen voltak tehát a klub tagjai s most láttuk először, hogy ennyi aranyhal részére kicsi az akváriumunk. Volt az akváriumban nyüzsgés, sürgés-forgás, morgás, zúgás, kaczagás, röhögés, szitkozódás, füstölés és sok más egyéb, a mi nélkül aranyhalak nem tudnak ellenni.

Veszekedtünk problémák felett, vitatkoztunk irodalmi kérdéseken, beszéltünk mindenféle tudományos zöldségeket; kiváltkép az erotológia kérdéseit tárgyaltuk. És aztán szapultunk, a hogy csak tudtunk. Számos uriasszony és kisasszony hirét-nevét vettük a bonczoló kés alá s bizony ugy széjjel vagdostuk, hogy még csak foszlányok is alig maradtak belőlük. És politizáltunk is szörnyü módon. Nem annyira államügyeket hántorgattunk, mint inkább helyi érdekü hazafiságunknak adtunk hangos kifejezést. Szidtuk a rendőrséget, a polgármestert, a lomha városi tanácsot és más uri embereket, kik néha-néha merészlik megzavarni az aranyhalak hangos mulatságait.

Az utolsó órában — mert az arany halak csak addig vannak együtt, mig az óra egyet nem üt — egész uj és érdekes kérdés került napirendre. Néhány perczczel előbb belépett volt a helyiségbe egy derék legény, a kihez őszinte baráti vonzalom fűzött. Rodrigo Osorio, Veniales márkiné nagyobbik fia. Igen kritikus helyzetben kötöttem volt vele ismeretséget s azóta szerfelett megszerettük egymást. A világ nem igen tudott jó barátságunkról, mert nem igen hánytorgattuk. Ritkán jártunk együtt az utczákon, sose kart karba öltve. De azért beszélgetésünk mindig olyan bizalmas és őszinte volt, mint a milyen nem is jó barátok, de rokonok közt szokásos.

Sajátságos módon azonban nem igen kerestük egymás társaságát. Mert volt jellemünkben valami elütő s tán önkéntelen attól féltünk, hogy a gyakori érintkezés elhidegit bennünket egymástól. Én magába szállott, gondolkodó természetü, szinte szomoru hangulatu voltam mindig; Rodrigo a vidámságban, jókedvben túlcsapongó s valóságos egoista az örömökben. Ez az ellentétes természet elválasztott bennünket, bár barátságunk igazán őszinte volt. Mikor Rodrigo belépett, ép elkezdődött az uj tárgy fölött való vita. Egy kora reggel történt eseményt vitattak meg. Egy boltos arczul ütött egy városi tanácsost; asszony is volt a dologban; mi módon vehet a tanácsos a boltoson elégtételt? Nekem igen mulatságosnak látszott az aranyhalak e becsület fölött

való vitája. Alighogy először emlegetni kezdték a pofont, véletlenül a tükörbe pillantottam, melyben az egész társaságot láthatni.

Sajátságosan fantasztikusnak tünt fel a tükörből a kép.

Mintha óriási teremben végtelen nagyszámu ember veszekednék kezével hadonázva, izgultan. Le sem birtam venni szememet a tükörről, ugy lekötött a látvány. De azért hallottam mindent, a mit beszéltek a kis teremben, bár elmémet inkább a tükörben látott óriási terem kötötte le.

Nagyon tudom érteni, — szólott Mauro Pareja, egy százkilós aranyhal — hogy ilyen esetben még a legbékésebb természetű ember is elveszti nyugalmát, kidagadnak orrczimpái és képes volna verekedni a saját maga árnyékával is. Uraim, higyjék el, ilyenkor nem ér rá az ember kártyát váltani s más efféle lovagias szokásokat megcselekedni. Vagy a haragot nyomja el az ember s várja el, mig eljő két feketébe öltözött uriember s meghivja egy kis vivógyakorlatra vagy egy kis pisztolydurrogtatásra Aztán még tudassam az egész világgal a lapok hasábjain, hogy teszem például — megcsalt a feleségem. Dehogy! Azért van ökle az embernek!

— Ököllel a kocsisok operálnak — jegyzé meg a sovány Iraza kapitány, ki legnagyobb örömét abban lelte, hogy Mauro Pareja ellen beszélt.

— Én pedig azt mondom, hogy csak ököllel kell dolgozni ilyen esetben. De még a csizmával is, sőt ha kell a fogakkal s a körmökkel is. Ugy ám! — vágott viszsza Mauro.

— Szép elvek — mondá a kapitány csipősen. Halljuk mit szól hozzájuk a társaság.

A párbaj — szólott Arturo Cannamo ügyvéd fuvolaszerü hangon — ellene van a vallás s a társadalmi morál tanitásainak. Visszavet benünket a . . . a . . . középkor sötét korszakába. Barbár szokás a párbaj, melyet a germánok terjesztettek el...

Mi közük a germánokhoz — veté közbe Pablito Encinar, az akvárium legifjabb aranyhala, különben tüzérhadapród. Nézzen meg engem ügyvéd ur . . .

— Ön párbajozott? — szörnyülködék Cannamo. — Igy hát bizonyára azt hiszi, hogy a törvény védelme alatt szabad gyilkolni.

— De uram . . . értsük meg egymást. Beszéljünk csak hidegvérrel. Képzelje, hogy egy ember valami sulyos módon megsért. Tűrjem el a sérelmet szó nélkül? Ám tegye, ha tetszik. Ön nem visel egyenruhát. De én, ha nem is viselnék, akkor se tűrnék el. Hogy is ne! Képzelje el például, hogy bejön egy ember ebbe a szobába, önhöz lép s arczul csapja önt. . . Mit tenne ön? Nem szólna egy szót se, hanem a sötét középkorral vigasztalódnék?

Ez utolsó szavak alatt a tükörbe pillantván, furcsa dolgot láttam. Rodrigo Osorio arczát a falnak forditotta s olyan zöldes sárgára vált, mint egy halott. Görcsösen vonaglottak ajkai, kezeivel izgatottan a nyakkendőjét fogdosta. Fel akartam kelni, hogy megkérdezzem Rodrigot, mi baja, de a tükörben forgolódó képek láttára uj gondolatok támadtak agyamban. Láttam a tükörben Mauro Parejakat, a mint hunyorgatnak szemükkel és zavartan elfordulnak, Pablito Encinarokat, a mint a maguk szájukra ütnek, mintha mondani akarnák: Ej, én bolond! Milyen oktalan fecsegő vagyok! A tükörben az alakok mintha elcsendesedtek volna. A társaságra tekintettem. Valamennyien elhallgattak és egyszerre csend borult a szobára. Roszul esett a csend. Hirtelen Rodrigo felállott, vette kalapját és szó nélkül elhagyta a szobácskát.

Mindez hirtelen, oly váratlanul történt. Nem értettem az egészet s nem is mertem kérdezősködni a többieknél, kik bizonyára tudták, mi volt e jelenetnek oka? Végre mégis elhatároztam magamat, Parejához fordulván kérdém.

— De mi történt?

— Ej ez a Pablito — dörmögött Pareja a tűzér hadapródra mutatván, ki idegesen harapdálta a szakállát.

— Nem értem! Nem értem!

— Ember! Hát nem tudod? Legjobb barátja Rodrigonak s mégse tudja, furcsa!

— Nem hallottam soha semmiféle ilyen különös . . .

— No ha nem tudja, majd elmondom néhány szóval — szólott Pareja halkan. A dolog igen egyszerü. Emlékezik még a generálisra . . . ki harmadesztendő előtt ment el Marinedából? Tudja, az a komoly, szigoru ember... Nem emlékszik? Igaz, hisz akkor még nem lakott itt . . . Nos, hát ennek a generálisnak szép felesége is volt. És akadtak könyörtelen szivü emberek, kik azt sugdosták, hogy a generálisné és Rodriguito stb. Szóval a világ ujra pletykázott... Ha igazat pletykázott, akkor is csak az volna bizonyos, hogy a ma vallásosan nevelt ifjuság sem nyalja egyre csak a szentek lábát. A generális meghallotta a sugdosásokat, némelyek szerint anonim levél is játszott közbe... S a generális azt hánytorgatta, hogy gyerekkel nem párbajozik, hanem arczon teremti, a hol megtalálja! A mama megijedt és fiát elvitte Compostellába, hogy vezékeljen bűneiért.

Két hónap mulva hazatértek. A generá-

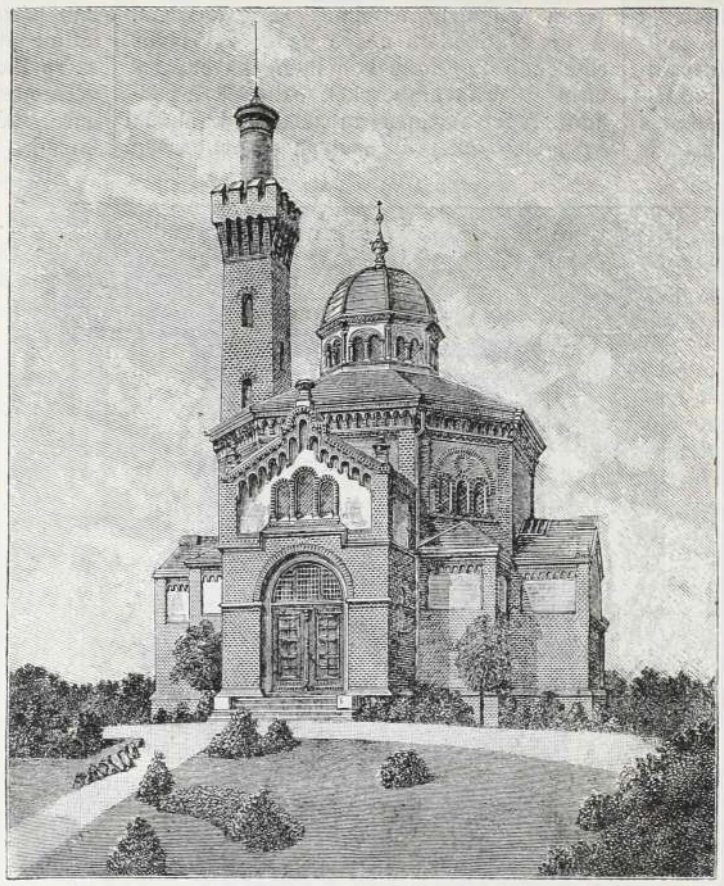

A HAMBURGI KREMATÓRIUM.

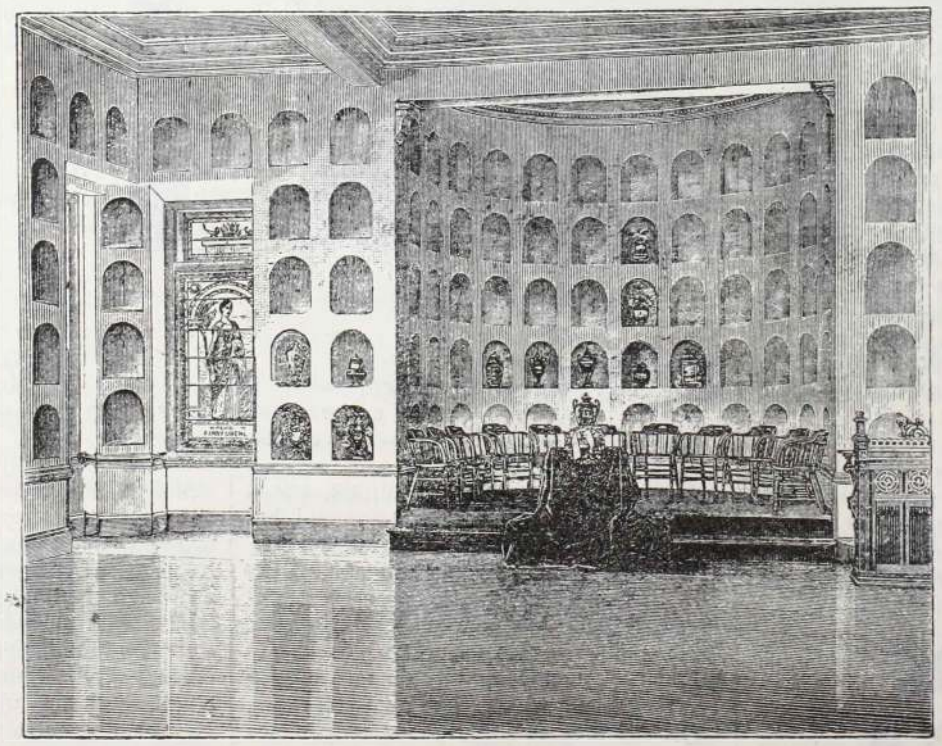

A NEW-YORKI KOLUMBÁRIUM.

A HALOTTÉGETŐK KONGRESSZUSA BUDAPESTEN.

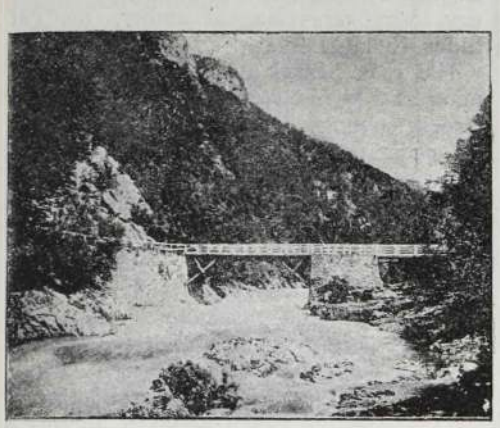

Cirkvenica.

A Jellasics-tér Zágrábban.

Fiumei kikötő.

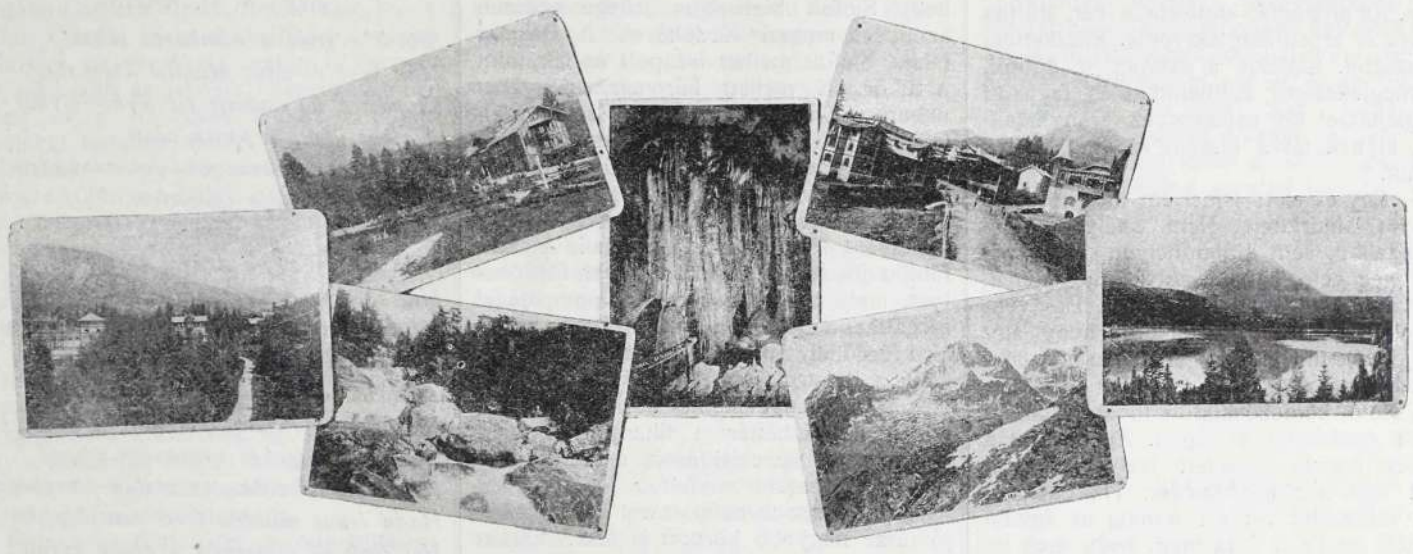

A három Tátrafüred. A dobsinai jégbarlang. A csorbai tó.

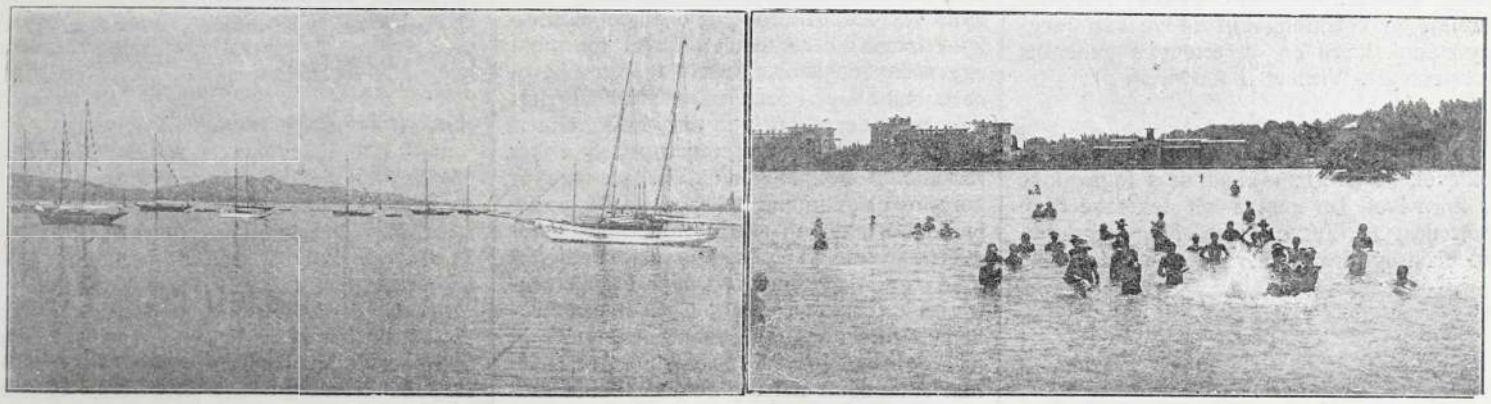

Balatoni képek.

Aldunai tájék. A Herkulesfürdő.

KÉPEK A KÖZEGÉSZSÉGI ÉS DEMOGRAFIAI KONGRESSZUS KIRÁNDULÁSAIRÓL.

lisné elutazott volt már Cuntisba fürdőre. De a generális itt volt Marinedaban. Most jön a java. Egy estén a generális adjutánsával a Mayor-utczában sétált. Rodriguito szembejő vele. Odaáll a generális elé s igy szól — voltak, a kik hallották: Tudom, hogy ön engem fel akar pofozni. Itt vagyok. Teljesitse akaratát. A generális felemeli kezét és paff! Rodriguitónak az arczán volt a nagy vörös folt. Az emberek kiabálni kezdtek. Azt hitték, hogy a fiú kiránt egy revolvert és . . . De nem tette. Nem tett, uraim, semmit. Pillanatra lesütötte a szemeit, aztán köszönés nélkül visszafordult s ép oly szótlanul, mint az imént, távozott. A zsebkendőjét az orrához tartotta, mert a pofontól kicsordult az orravére. A társaság kaczagni kezdett s vigan kommentálta a históriát. Pablito Encina szitkozódott és serkedő bajuszát czibálta. Az arczomat elfutotta a vér. Mintha engem is arczulcsaptak volna. Reszkettem a haragtól. Elakadt a szavam a dühtől. De megfékeztem indulatomat és tagozott hanglejtéssel igy szóltam az aranyhalakhoz, kiknek tátva maradt az ámulástól a szájuk.

— Egy év előtt ismertem meg Rodrigo Osoriot Madridban. Nem estélyen, nem szinházban, sem mulatóhelyen ismerkedtem meg vele, hanem az ágyam fejénél. Hogyan? Hallgassák csak meg. Egy vendéglőben laktunk. Meghallotta, hogy egy földije a vendéglőben tifuszban fekszik, egyedül, elhagyatva. Én voltam ez a földije. Nem kérdezősködött tovább, hanem feljött szobámba és ápolt. Ápolt mint a testvér szokta szeretett testvérét, ápolt mint egy irgalmas testvér. Tiz napig le sem vetkezett; ott ült mindig az ágyam fejénél. Az isten óvta meg, hogy meg ne kapja az én ragadós nyavalyámat. Nos, uraim, ki bátrabb önök közül Rodrigo Osorionál? Ki meri még most is állitni, hogy Rodriguo Osorio gyáva? Lássuk, uraim, ha valakinek tán kedve van megyőződni, hogy én is értem a generális mesterségét. Viszket a tenyerem . . .

*

Mauro Pareja nem támadt rám se az öklével, se a csizmájával, se a fogával, se a körmével. De még a két feketébe öltözött urat se küldte el; se vivógyakorlatra, se pisztolydurrogtatásra nem invitált meg.

A KONGRESSZUS A VIDÉKEN.

(Képekkel.)

Megismerik a messze idegenből idegyült kongresszisták a magyar hazának tájait. Belefáradván a kimeritő tudós munkába, egy-egy napra elhagyták a székes-fővárost, hogy Magyarország vidékeivel is megismerkedjenek. A kongresszus vezetősége gondoskodott, hogy olyan tájakat s helyeket lássanak az idegenek, hogy megemlékezzenek rájuk jó ideig.

S ki ne emlékeznék vissza még késő idők mulván is a gyönyörű Tátrára. Azok a havasok, melyek ott emelkednek Magyarország északi határán, fenyegetőleg mutatván erejüket s a magyar nemzet nagyságát hirdetvén, olyan látomány, a milyen a világnak csak kevés helyén kinálkozik. Még a svájczi ember is meg fogja csodálni, mert a természet változatossága nem engedi, hogy csak az Alpok lakója is beleszokott légyen már a ermészeti szépségekbe. De látni fogják ott a Kárpátok között azt a fejlett fürdői életet, melynek hirét ezután messze földre elviszik s igy számithatni rá, hogy e nemzetközi kongresszus nyomot hagy a magyar fürdők históriájában.

Fürdőt látnak még pedig hatalmasan kifejlettet a Balaton partján is az idegenek. A magyar tengernek szépségei lehetetlen, hogy ihletetlenül hagyják még azokat is, kik a világ legszebb fürdőiben megfordultak: kiváltkép két helyet mutattak be a kongresszistáknak: Siófokot és Balatonfüredet. Siófokon láthatni egy jövendő világraszólóvá fejlődni készülő fürdőtelep kezdeteit. Mert ez a fürdőhely igazán nagyra van hivatva. A zalai partok felől Siófok felé toluló hullámcsapások teszik, hogy Siófok higiénikus jellege egészen azonos a tengeri fürdőkével. A Balaton talaja Siófok mellett iszapolt és sik, mint a tükör. E mellett háromszáz-négyszáz méternyiig sekély, úgy hogy ez ujon kifejlesztett fürdőhely versenytársa lehet a maga kiterjedtségével és hatásával a Keleti tenger hirneves fürdőinek.

Balatonfüredben az idegenek egy része bizonyára régi ismerősét üdvözli. A külföldön jól ismerik ezt a magyar fürdőhelyet, mely berendezésével és pompájával megállhatja helyét a külországok nagyhirű fürdőhelyeivel. Az a hatalmas korzó, mely a Balaton mellett végig vezet, az a megtermett fenyvesekkel boritott táj, az a remek, költői háttér a tihanyi orommal csupa olyan speczialitások, a melyet keresve kereshetünk sokfelé.

A kongresszus befejeztével vendégeink jó része nagyobb körutat is tesz. LeránduInak a magyar kikötő városba, Fiumébe s annak környékére. Fiuméban akad bizonyára bámulni valójuk. Lesznek közöttük, a kik tán még nem hallottak a magyar kereskedelemről vagy pláne a magyar tengeri kereskedelemről. S ime most egyszerre megismernek majd egy a modern technikai vivmányokkal tökéletes módon berendezett óriási forgalmú tengeri kikötőt, melyben csak úgy nyüzsg a kereskedelmi élet. Meglátják, hogy a magyar kereskedelem immár teljesen a maga lábán jár s ellök magától minden idegen támaszt. Fiume szomszédságában pedig a jövő egy nagy tengeri fürdőjét fogják megismerni. Cirkveniczában. Cirkveniczát éghajlata fogja nagygyá tenni. Aránytalanul kedvezőbb a fekvése és égalja Abbáziáénál. Állandóan nehány fokkal többet mutat Cirkveniczában a hőmérő. Tengere is sokkal alkalmasabb a fürdőzésre, mert a talaj benne sokkal iszaposabb. S bár óriási lesz a küzdelem, melyet az osztrák és a magyar klimatikus gyógyhely vivni fog egymással, nem igen kell féltenünk a küzdelemben a miénket, mert a mi részünkön a vezér József magyar királyi herczeg.

Boszniát is megnézik a kongresszisták. Az utóbbi hónapokban sokat irtak erről az okkupált tartományról a külföldi lapok. Kállay Béni közös pénzügyminiszter, egyúttal Bosznia kormányzója meginvitálta a külföldi tudós világot megnézni ezt az egészen ujon keletkezett fejlődést. S a külföld ámult, látván, hogy mit mivelt itt a czivilizáczió és a kultúra másfél évtized alatt. S mi magyarok kivehetjük bátran a részünket Bosznia fejlesztéséből, lévén maga Bosznia épúgy a mi okkupált területünk, mint Ausztriáé, de meg lévén az egész Bosznia kulturmozgalma élén egy tősgyökeres magyar ember, magyar tudós Kállay Béni.

Hát csak nézzék meg jól az idegenek mindazt a hová elvezetik őket. S ha hazatérnek, nehogy elfeledjék, a mit láttak. Ha pedig úgy lesz, bizton remélhetjük, hogy a székes fővárosban lefolyt nemzetközi kongresszus megtermi a maga áldásos gyümölcseit, nem csak a tudományokra, de Magyarország hirére-nevére is.

Lancelot.

OROSZ DAL.

IRTA: A. H. APUHTIW.

Siklik a szán a hótakarta sikon,
Már késő éj van. Minden hallgatag.
Csupán a hó csikorg fel olykor-olykor
A sikos úton, a paták alatt.
S én vissza-vissza gondolok szavadra,
Bocsánatod bohón ismételem,
A mint a hosszú úton tovasiklom . . .
Még ébren vagy-e drága kedvesem?
Még cseng-e ajkad pajkos kaczagása?
Mint tegnap, most is úgy ég szép szemed?
S azok az ifjú, édeskés beszédek
A bibor hajnalig majd csengenek?
Ki van veled? Szemedből láng nem csap föl?
Avagy szeretsz és nyugtalan szived?
Hej, csak ne volna hasztalan szerelmed,
Hadd lenne minden férfi sziv hived!
Hej csak ne ösmernéd a kinok kinját!
Hadd lenne vig napod és éjjeled!
Hadd virrasztnának bűvös-bájos álmok
Ábrándos, álmodó szived felett!
Hej csak rohanna minden, minden helyre
Öröm, s szerencse lépteid nyomán,
Miként az árnyék holdvilágos éjen
A tovasikló lenge szán után . . .

Beszkid István.

A KONGRESSZUSI KIÁLLITÁS.

Nemcsak speciálisságának, nemcsak a különös alkalomnak köszönheti érdekességét a kongresszussal kapcsolatos kiállitás, de tanulságos voltánál fogvást is hivatva van lekötni ugy a szakemberek, mint a laikusok figyelmét.

A kiállitás — melynek praktikus beosztása s könnyü áttekinthetősége Kresz dr. szervező képességét dicséri — a műegyetem 6 óriási rajztermében van elhelyezve.

Az első mindjárt a legérdekesebb is, össze van itt halmozva minden, a mit a városok közegészségügye érdekében, a lakosok jóvoltára orvosok, mérnökök, statisztikusok kifundáltak és létrehoztak.

Legelsőnek persze Páris város tünik fel, az ő nagyarányu, már az első pillantásra is zseniálisnak mutatkozó kiállitásával.

Hatalmas képekben mutatják be Páris kanalizáczióját. És itt egyszeribe «Páris gyomra» jut az ember eszébe, micsoda embereknek kell lenniök azoknak, kik ezt a hatalmas gyomrot rendben tudják tartani. A képek egyike a «mindent közvet-

lenül a csatornába való vezetés» elvének megoldását mutatja; egy másik pedig a csatornák keresztmetszetét, egy harmadik vészmedenczéket, a többiek általános tervrajzokat stb. tüntetnek fel.

Megtudjuk ezekből, hogy Páris csatornái nem olyan gödrök, mint a mieink, hanem valóságos alagutak, melyeknek párkányzatán kényelmesen sétálhat egymás mellett két ember, kik a csatornában mozgó gőzzel hajtott kotró hajókat igazgatják. Megmutatják a táblák azt is, hogy a csatornák tartalmát hogy vezetik ki a konyhakertek termékenyitésére, — innen van nekik olyan kitünő spárga, karfiol és főképen szarvasgomba produkcziójuk.

A többi képeken szegények, az üdülők, a sinylők házának mását látjuk.

Nem érdektelen a nyilvános mosakodó helyek képe sem, — ez bizony nálunk is nagyon elkelne.

Odább Luczern, Grácz, Amsterdam, Montpellier, Odessa városok kiállítása, melyek többnyire vizvezetékek, csatornák tervrajzait, kórházak és iskolák felszerelését, látképeit és a halálozási arányt feltüntető tabellákat tartalmaznak.

Érdekes, hogy Odessában idegenek számára külön menhely van; St.-Louisban pedig villamos kocsikon szállitják a betegeket és sebesülteket a kórházakba.

Legalaposabban Brünn város van képviselve. Kiállításából kiemelendő a város tervrajza, a városnak egészségi szempontból eszközölt kerületi beosztásával, a kórházi és jótékonysági intézetek megnevezésével.

Praktikus a kórháznak az a rendszere, mely a csatornák magas hő által deszinficiált és forróvá tett tartalmát az összes helyiségek fütésére használja.

Érdekesen tünteti fel a humanitárius intézmények gyors szaporodását az a tábla, melyről leolvasható, hogy mig 1851-ben csak 19 ezer — addig 1893-ban már 123 ezer frtot költött Brünn egészségügyi czélokra. Látható itt 22 városi gyermekkert rajza is. Nálunk felényi sincs, de van helyette érdekes gyermekhalálozási statisztikánk.

A terem többi helyét a magyar városok kiállítása foglalja el, melyek közül Debreczen, Sopron és Győr emelhetők ki, utóbbi szinte meglepően tökéletes asszanálásával.

A legnagyobb helyet természetesen a főváros foglalja el, melyre ugy látszik az intéző körök nagy sulyt fektettek. Fel vannak itt tüntetve vizvezetékünk — a mizériák nélkül, — csatornázásunk, iskoláink, a leendő vásárcsarnok és összes az egészségre vonatkozó intézményeink, melyek közül fürdőink fényképei s két uj kórházunk miniature mintái a külföldieknek méltán kelti fel figyelmét.

Kár, hogy sok a terv, mert csak szakembereknek hozzáférhető, meg aztán terv csak terv. — A második nagyterem tisztán a németeké, ha végig megyünk rajta — meggyőződünk milyen bámulatos tökélyre vitték ezek az emberek az egészségtan tudományát. Berlin városa nyitja meg a sort, a köztisztaságot feltüntető rajzok váltakoznak a számtalan tér és park fényképeivel, és a földalatti épitmények tervrajzaival.

Középiskolái mind fürdőkkel vannak ellátva, melyek rendelkezésükre állanak a tanuló ifjuságnak. Két a feje búbjáig felöltözött viasz alak a fertőtlenitő embereket mutatja — munkában.

Rendkivül érdekes az a kimutatás, a melyet Veyl dr. állitott össze ládikókból szemléltető modorban s azt mutatja menynyi minden kell fejenként és évenként egy németnek.

Elfogyaszt 24 ezer kilogramm vizet, 194 kl. sört, 106 kl. lisztet, 89 kl. tejet, 73 kl. hust, 61 kl. burgonyát, 17 kl. halat, 20 kl. vajat, 8 kl. bort, 8 kl. czukrot, 0·8 tojást.

Élénk derültséget kelt általánosan az óriási sörfogyasztás, mely mindjárt a vizé után következik. Magyar ember vizet sem iszik ennyit. Ellenben a bor fogyasztása is a czukoréval egyenlő.

Nagyszerü dolog a Berlin melletti Bolle-féle tejmajorság, mely talán páratlan a maga nemében. Óriási méreteiről fogalmat alkothatni abból, hogy naponta 70 ezer liter tejet árusit el, és évenkint 2 millió litert dolgoz fel — sajtnak.

Nem kannákban, hanem kocsikban szállitják a tejet, melyekből csapokon eresztik a különböző sürüségü s áru tejet. E kocsik magukban is érdekes gépezetek.

Különben a majorság egész kis város, melynek külön ujsága, könyvtára, 5 iskolája, takarékpénztára, temploma, papja, gyermektelepe van — csak a munkások számára.

Odább Posen, Köln, Hamburg, Hannover s a többi nagy német városok kiállitása van.

Majd hosszu sora következik a magánosok kiállitásának. Orvosi müszerek, górcsövek, bakteriologiai vizsgálatokhoz szükséges eszközök, szürők, fertőtlenitő készülékek s preparátumok vannak felhalmozva, nagy haladást mutatva minden téren.

Az utóbbiak közül méltó feltünést keltenek Tomka dr. bécsi orvos, emberi hallószerv-készitményei, melyek hangyaszorgalommal és minucziózus, aprólékosságig menő preczizitással vannak megcsinálva.

A 3-ik terem a magyar kiállitóké. Legtöbb nézője akad a mentőegyesület kiállitásának, mely hiréhez méltón van képviselve. Érdekes az egyesület hét évi működését feltüntető, valamint Arányi tanár sajátkezü rajzai az 50-es évekből, az első segélynyujtás képekben szisztematizálva, melyekből még az is, a ki irni, olvasni sem tud, megtanulhatja az első segélynyujtásnak kezdetlegesebb módjait.

Aztán a különböző himlő-nyirktermelő intézetek következnek, majd a magyar kötszer és müszergyárosok, melyek minden tekintetben megállják a külföldiekkel a versenyt.

Van ebben a teremben Bókay tanárnak egy geniálisan összeállitott szomoru térkép gyüjteménye is, mely évenkint tünteti fel a roncsoló toroklob pusztitásait. 1882-ben még csak a Bukovinával határos Csikmegyében volt a pusztitása félelmetes, ma már alig van vármegye, melyben ne venne fel ijesztő mérveket.

A következő teremben Európa valamennyi állama állitott ki egészségügyi intézetek terveit, praeparatumokat, különböző gyógyszereket, borokat, konzerveket, mind olyan dolgokat, melyek csak a szakembert érdeklik.

Van itt egy különleges dolog is, mely ez alatt a hangzatos czim alatt állittatott ki «Dohánynyal való visszaélés elleni szövetkezet» (Páris). Kiváncsi voltam, hogy micsoda uj élvezetet kinál az emberiségnek a dohányzásról való lemondás fejében. Hát uramfia! Csupa szenvedélyes hangon megirt könyv és röpirat van itt. Szavakkal-érvekkel való meggyőzni akarás!

És ezzel nem kisebb dolgot akarnak önök, mint az emberek legnagyobb szenvedélyét — a dohányzást eltörülni a föld szinéről?

Ugyan kérem . . . !

A füst ellen viaskodók után a tűzimádók következnek, — a következő terem a hulla égetőké. — Megborzong az ember háta e dolgok közt, melyek mind az enyészet modorának javitása érdekében vannak összehordva.

Csupa krematorium (kemencze) és kolumbárium (urnaház) van itt képekben feltüntetve. Csinos urnák is vannak kiállitva, némelyik olyan kedves, hogy bár egy-egy ember maradványait van hivatva tartalmazni, beválna iróasztal disznek, valami — sirásó számára.

Annyi bizonyos, hogy e kiállitásokon ügyesen csoportositották érveiket, s ha nem is lesz az ember mindjárt fanatikus hullaégetővé, de e dolgok láttára minden esetre gondolkodóba esik.

Az utolsó terem a magyarországi ásványvizek és gyógyforrások együttes kiállitása, melyet a balneologiai egyesület rendezett bizonyitékául annak, hogy gyógyvizünk több van mint egész Európának.

Az egész kiállitás érdekes változatosságával mindvégig leköti a néző figyelmét, a laikus is azzal a tudattal távozik, hogy most sok olyan dolgot megtanult, a mit illik tudni, a melyeknek ismeretéhez a nehézkes könyvekből sohasem juthatott volna. Szakembereknek pedig megbecsülhetetlen.

Rózsa Félix.

HYMEN.

I.

Egy kis papirlap . . . Ennyi az egész
S rajt' rövidke három sor irás,
Aranyszegélyü, illatos papir —
Örömhir lesz ez, semmi más.

Aranyszegélyü illatos papir
És benne mégis mennyi fájdalom,
Szomorúbb hirt hoz mintha lenne
Fekete szélü gyászlapon.

II.

Csak egy igennel mondott többet ajkad,
Csak egy gyürüvel lettél gazdagabb,
Csak egy bokréta diszszel szebb szobád,
Csak egy rövidke hirt hozott a lap;

Csak egy kicsiny kártyát hozott a posta,
Csak egy pár jó barátnőd üdvözölt —
Veled csak ennyi, oh! csak ennyi történt
S nekem egész világom romba dőlt.

III.

Amig szerettük egymást boldogan,
Nem nyilt egyszer se dalra ajkam,
A válás kinját sirtam én ki már
Az első méla, fájó dalban.

Igy hát kinom még most is dalba vész,
Midőn minden reményt feladtam —
És egy utolsó, fájó hangot ad,
Miként a hur, midőn lepattan . . .

Rózsa Miklós.

tott, mégis olyat nyujtott, a melyre büszkén meg fognak az idegenek emlékezni. *Hunyadi László* hatalmas uvertürje és nagy konczepcziójú első felvonása méltón reprezentálta a magyar zenét. A *Bajazzók* kitünő előadása tanuságot tett, hogy a nagy modern zenei mozgalmak eljutnak hozzánk is. A *Csárdás*ban megismert pedig az idegen egy darab magyar népéletet s jól megirt magyaros muzsikát.

A Nemzeti szinházban az *Ember tragédiáját* játszották. A választás jó volt, a mennyiben ha az idegenek nem értettek a darabból semmit, de legalább láttak valamit. A párisi és londoni sczénák alatt kigyult sok szem. A Marseillesenél pedig lobogtak a földszintről és a páholyokból a kendők, tanusitván a jelenlevő francziák entuziazmusát.

De ugy tetszik profitált a magyar irodalom ebből az előadásból. Egy nagyszakállu hollandus ült mellettem, ki néhány esztendő előtt olvasta az Antal dr. holland származásu felesége által lefordított Ember tragédiáját. Az előadásból meggyőződött, hogy bizony van a munkának szinpadi hatása is. S — mint engem többször biztositott róla — nem fog késni a hágai direktor szivére kötni a nagy mű előadását. Ha igy volna, hát még a magyar irodalomnak is nagy nyeresége volt légyen a kongresszus.

A Népszinházban kipegtek-kopogtak a kongresszisták tiszteletére. Pedig tán nem ártott volna, ha ép a *Nép*szinház *nép*szinművet produkál ez alkalomból. Olyan jó operettet, mint a milyen a *Szultán*, láttak már az idegenben; de magyar népszinművet alig. Egy *Piros bugyelláris* vagy egy *Falu rossza* bemutatása legjobb alkalom lett volna a speciális magyar műfaj bemutatására. De ugy is jó volt, a hogy volt. Ha nem is a műfajra, de a jó előadásra emlékezhetnek majd a kongresszisták.

A Városligeti Szinkör Nebántsvirág előadásán mikroskóppal se birtunk felfedezni csak egy fiakongresszistát is; igy hát ez a kongresszusi potyajegyek ellenére se volt kongresszusi előadás. Diszelőadás meg pláne nem!

*

Itt van az ősz, itt van ujra. De a Vigszinházról még mindig szó sincs. Még egy ősz s aztán vége: itt a millenium. Tisztelt vigszinházi urak! Azt hiszik, hogy itt is érvényes az a: lassan járj, tovább érsz? Ha itt lassan járnak, hát visszafelé mennek. Hát azért csak siessenek.

Emin.

IRODALOM.

Szokolay Kornél Bosznia és Herczegovina egészségügyi viszonyai és fürdői. A kongresszus tagjai részére kiadta a bosznyák-herczegovinai kormány ezt a leirást, melyből megismerhetik a külföldiek azt a nagy kulturális haladást, melyre Kállay Béni Boszniát vezette. Élénk tollal részletesen megirvák e füzetben azok az intézmények, melyekkel gondoskodott a kormány Bosznia egészségügyéről. Statisztikai adatok és szép illusztrácziók ékitik a négy nyelven megjelent füzetet.

Sajtóhiba. Jelen számunk 181. oldalán Cirkvenicza — Jelasics-tér Zágrábban — Fiumei kikötő helyett Aldunai tájék Herkulesfürdő olvasandó és viszont.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készítem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

FŐVÁROSI BANK

részvénytársaság

Budapest, V., Erzsébet-tér 1. szám.

Főnyeremény! Uj sorsjegy-társaság. Főnyeremény!

E. I. csoport E. I.

50 résztvevő 60 havi 10 ft befizetéssel, 334 drb sorsjegy.

30	db 4% tiszai sorsjegy	124	db áthozat
30	« 4% jelzálog «	10	« 1864. 1/1 sorsjegy
20	« 3% osztrák földhitel sorsjegy I. k.	15	« olasz vörös ker. sorsjegy
11	« osztrák hitel-sorsjegy	50	« osztr. vörös ker. sorsjegy
12	« bécsi sorsjegy	50	« magyar vörös kereszt sorsjegy
11	« 5% 1/5 1860-ki sorsjegy	50	« bazilika sorsjegy
10	« magyar nyeremény sorsj.	35	« «Jó szív» sorsjegy
124	db átvitel	334	db sorsjegy.

A könyvecske a három első részlet lefizetése ellen vehető át. A bank által 1890. óta alakitott számos sorsjegy társaság már több kisebb-nagyobb nyereményt tett, melyek kiosztásra kerültek, illetőle a résztvevő javára irattak.

A 3%-os osztrák földhitel-sorsjegyek

45,000 frtos főnyereményét

1894. évi augusztus hó 16-án az általunk alakitott E. csoport

3648. sorozat 10. sz. sorsjegye nyerte meg.

TORONYÓRÁK,

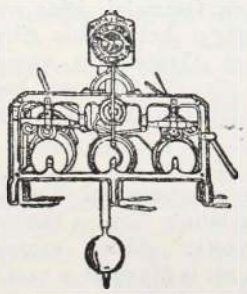

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly L.

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET“ levélpapir és boritók 50 kr.

100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boritók 75 „

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

Hirdetmény.

Szeptember hó 27-én és 28-án,

mindenkor reggel 8 órától kezdve,

Nagy-Szebenben, a Hermann-téren,

a nagy gyalogsági kaszárnya előtt

190 kincstári selejtett szolgálati ló

a szekerész csapatokból, árverés utján eladatnak.

A lovak átadása, minden legtöbbet igérőnek csakis azonnali készpénzfizetés és a megfelelő bélyegdij letétele mellett történik.

Nagy-Szeben, 1894. szeptember 3.

Cs. és kir. 12. számu szekerész-hadosztály eladási-bizottsága.

4480. szám.
I.

I. Hirdetmény.

Az alább megnevezett állomásokban elhelyezett csász. és kir. közös hadseregbeli és magy. kir. honvédségi csapatok élelmi szükségleteinek bérlet utján való közös biztositása iránt.

A tárgyalás tartatik																	
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra -tól	mely időtartamra -ig	a következő katonai élelemszükségletekre nézve naponként kenyér adagonkint grammal adag	zab 840	zab 3360	zab 4200	zab 5040	az odavást kimutatott élelmi czikkekben évi szükséglet körülbelül áll zabban métermázsa	Bánatpénz a következő czikkekre kenyér forint	Bánatpénz a következő czikkekre zab forint
A helyőrségi cs. és kir. csapatok, intézetek, elszigeteltek és m. kir. honvédcsapatok számára														
1894. szeptember 21-én	Kassán a cs. és kir. élelmezési raktárnál délelőtt 9 órakor.	Eperjes	—	a csász. és kir. közös hadsereg	1895. évi deczember hó 31-ig.		768	16	—	—	200	800	60
			—	m. kir. honvédség			200	6	—	—	74	280	30
		Igló	—	a csász. és kir. közös hadsereg			557	14	34	40	1400	660	370
			—	m. kir. honvédség			200	6	—	—	74	300	25
		Beszterczebánya	—	a csász. és kir. közös hadsereg			346	5	—	—	60	500	20
			—	m. kir. honvédség			225	11	—	—	135	300	40
		Eger	—	a csász. és kir. közös hadsereg			1165	22	—	—	270	1300	100
			—	m. kir. honvédség			200	6	—	—	74	280	25
		Miskolcz	—	a csász. és kir. közös hadsereg			1774	67	465	—	8000	1770	3000
			—	m. kir. honvédség			225	11	—	—	135	280	40
1894. szeptember 18-án	Várpalánkán Munkács mellett a cs. és kir. élelmezési raktárnál délelőtt 9 órakor	Marmaros-Sziget	—	a csász. és kir. közös hadsereg			—	6	—	—	74	—	30
			—	m. kir. honvédség			—	6	—	—	74	—	30
		Szatmár	—	a csász. és kir. közös hadsereg			390	5	—	—	60	500	20
			—	m. kir. honvédség			225	18	—	—	222	300	70
		Ungvár	—	a csász. és kir. közös hadsereg			—	39	—	—	470	—	180
			—	m. kir. honvédség			—	6	—	—	74	—	25
		Nyiregyháza	—	a csász. és kir. közös hadsereg			1074	61	940	—	14.940	950	4650
			—	m. kir. honvédség			195	—	—	—	—	280	—

1. A cs. és kir. hadsereg számára: a) Kenyérre nézve minden állomáson 1895. évi január hó 1-étől; b) a zabra nézve a m.-szigeti, szatmári, ungvári és nyiregyházai állomásokon 1894. november 1-től, a többi állomásokon 1895. jan. 1-től. 2. A m. kir. honvédség számára: kenyér és zabot 1895. évi január hó 1-től.

A bérletnyertesek kötelesek az átvonuló csapatok szükségletét a feltételi füzetnek A—c határozmánya értelmében kiszolgáltatni.

KÜLÖNÖS FELTÉTELEK.

A cs. és kir. közös hadsereg részéről.

1. A vállalkozók kötelesek azon élelmezési többletet, mely a szabadságoltak és tartalékosoknak fegyvergyakorlatra való behivása által válik szükségessé, a szerződésszerü árban szállitani.

Hasonló kötelezettség terheli azon állomások bérletnyerteseit, melyekben a szerződés tartama alatt, osztály- vagy ezredösszpontositás, vagy lovassági dandárgyakorlatok, vagy vegyes fegyvergyakorlatok, dandár dandár ellen vagy gyakorlatok a hadosztályban történnek, a bérlők kötelesek a szükségletöbbletet az állomáson vagy annak környékén fentjelzett czélból elhelyezett csapatok részére mindenkor, a tényleges szerződési árban az illető állomáson kiszolgáltatni.

A miskolczi állomáson lévő bérletnyertes ezenfelül köteles, Sajó-Keresztur, Szirma-Besenyő, Vámos, Sajó-Pálfa.u, Arnot, Felső-Zsolcza, Alsó Zsolcza, Onga, Csaba, Szirma, Görömböly, Kts-Tokaj, Bákony és Győr községekben — ha azokban a tovassági gyakorlatok vagy vegyes fegyvergyakorlatok alkalmával katonaság elhelyezletnék, — a szükséges többletet, kivánat esetére a szerződésszerü árban kiszolgáltatni.

2. A szállitási feltételek füzetében foglalt a tartalékkészlet fentartása iránti könnyebbitésekre ezennel különösen figyelmeztetik.

3. A kenyér és zab rendesen 5—5 naponkint kézvényeltetik.

4. Községek a bánatpénz letételétől mentesek, de ajánlataikért s az ezekben elvállalt kötelezettségekért úgy mint más vállalkozók szavatolni tartoznak.

Termelőknek a bánatpénz vagy óvadék letételétől való mentesség csakis azon zabra nézve adható meg, melyet ők maguk termelnek, de irásbeli nyilatkozatot kell adniok, hogy ők az elvállalt kötelezettségek teljesitésére nézve összes vagyonukkal szavatolnak és az öntermelést hivatalos bizonylattal igazolniok kell. A kenyérszállító az óvadék letéteményezése alól felmentve nem lesz.

5. Az egri állomáson a kenyérszállitás bérletnyertesének kivánsága folytán teljesen berendezett katonai kincstári sütődéje és raktárhelyiségek — a megfelelő bér fizetése ellenében — rendelkezésre bocsájthatók, mire nézve azonban külön ajánlat nyujtandó be.

A m. kir. honvédcsapatok részére.

1. A szállitó a termény- és anyagjárandósági czikkeket rendszerint a következő időszakokban köteles kiszolgáltatni; a kenyeret és lótápot (zab, széna és alomszalma) minden hó 1-étől kezdődőleg előlegesen 5 napra illetőleg a hó 26-ától végéig terjedő időre; a zab különben, ha egyes állomásokon a helyi viszonyok, valamint a honvédcsapatok érdekei megengedik, 5 nap helyett 10 esetleg 15 napra is kiszolgáltatható, de ez által a kincstárra semminemü kiadási többlet nem háromolhat. A tiszti tulajdon lovak számára illetékes lótáp félhavonkint, vagy az egész hóra is előre fölvehető.

2. A kiszolgáltatási időszakokra nézve, az elrendelt minden változásról, a szállitó mindenkor idejekorán értesittetik.

3. A szállitási feltételek füzetének X. pont 3. bekezdése szerint, a szállitó a zabot a laktanyába, illetőleg a csapatok elhelyezésére szolgáló egyéb helyiségekbe, a felajánlott árban fuvarozni köteles; ha tehát a szállitó a fuvarozásra nem hajlandó, ennek az ajánlatában határozott kifejezést kell adnia, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállitási árban már bennfoglaltatik. Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árban ajánlkoznának, akkor ezek közül az, ki az illető czikkek szállitását elnyerte, előnyben részesül.

4. Oly ajánlatok, melyek a kincstárnak a termény- és anyagjárandóságbeli szükségletek biztositására vonatkozó, a szállitási föltételek füzetének XV. pont 36. és 37. bekezdése alatt fentartott azon jogát kizárják, hogy eme ajanlatokat az egyik vagy másik czikkre nézve — akár az egész tárgyalt időszakra, akár rövidebb időtartamra — a többi czikkek visszautasitása mellett, szabad választása szerint elfogadhassa és helybenhagyhassa, csak kiválólag kedvező viszonyok között vétetnek tekintetbe.

5. Azon vállalkozó, ki valamely közös állomás szükségleteinek szállitására vállalkozik, ajánlatával még akkor is, ha abban határozottan nem volna kitéve, hogy a közös hadsereg és a honvédség, hanem röviden csak az, hogy N. állomás szükségleteinek szállitására vállalkozik, tekintet nélkül arra, hogy ajánlata a közös hadsereg részéről elfogadtatott vagy visszautasittatott, a honvédség irányában mindaddig kötelezettségben marad, mig a honvéd hatóság elfogadó vagy elutasitó értesitését kezeihez nem kapta.

6. A honvédkerületi parancsnokság részéről a kerület területén lévő minden gazdasági egyesületnek és közigazgatási hatóságnak (alispáni hivatalnak, szab. kir. és rendezett tanácsu városnak, nagyközségek elöljáróságának) a szállitási feltételek füzetének egy példánya azon czélból küldetett meg, hogy a netán vállalkozó termelőknek, az azokban foglalt határozványok tudomásvételére alkalom nyujtassék.

7. Községek, valamint mezőgazdasági egyesületek és termelők óvadék és biztositék letétele alól föl vannak mentve azon esetben, ha

a) a községek magukat egyetemlegesen kötelezik és

b) a mezőgazdasági egyesületek és termelők kijelentik, hogy összes vagyonukkal kezeskedni kivánnak s ez utóbbiak, vagyonuk elégséges voltát, valamint azt is, hogy a szállitásra felajánlott czikkeknek ők a termelői, helyhatóságilag igazolják.

Általános határozványok a cs. és kir. közös hadsereg és a m. kir. honvédség részére.

1. A császári és kir. közös hadsereg és m. kir. honvédcsapatok fent kimutatott élelmi szükségleteinek közös biztositása végett a táblázatban megjelölt napokon, kizárólagosan irásbeli ajánlatok utján nyilvános tárgyalás fog tartatni. — A tárgyalás helye, a szállitási időszak, a melyre az tartatni fog, az állomás, valamint a szükséglet mennyisége, a táblázatban van előtüntetve.

2. Minden ajánlattevő, a szerződési kötelezettségben már álló és teljesen jóhitelünek bizonyult, vagy a tárgyaló bizottság előtt vállalatképeseknek és megbizhatóknak ismert vállalkozók kivételével üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltát, a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett czégje nem volna, az illetékes gazdasági egylet által kiállitott bizonyitványnyal tartozik igazolni.

3. Bizonyitványok, melyek a tárgyalás napjától számitott két hónál korábbi kelettel birnak, tekintetbe nem vétetnek.

4. Az ezen bizonyitványokban igazolandó vállalat-képesség iránya és terjedelme, a fentebbi táblázatban van megjelölve.

5. Az alábbi mintának teljesen megfelelőleg szerkesztett, 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boriték alatt az előirt bánatpénzekkel együtt az illető állomás szükségletének tárgyalására kitüzött napon legkésőbb délelőtti 9 óráig kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniök, későbben érkező vagy távirati uton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe. — Oly állomásokra szóló ajánlatok, hol a biztositás a közös hadsereg és a m. kir. honvédség csapatai részére együttesen történik, a vállalkozók részéről két példányban küldendők be, melyek közül a bélyeg nélkül készitett példány mint a bélyeggel ellátottnak másolata szolgáland és másolatul kell, hogy jelölve legyen.

6. Ha valamely ajánlatban a számokkal és szóval kitett ár között eltérés mutatkoznék, akkor a betükkel irott ár fog helyesnek tekintetni. Rövidebb mint 14 napi kötelezettség nem jön tekintetbe. A kötelezettségben maradás hatálya a biztositási tárgyalást követő naptól fogva számittatik.

7. A részletesebb feltételek a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükségletére nézve Kassán 1894. évi augusztus hó 24-én és a m. k. honvédcsapatok szükségletére nézve Kassán 1894. évi augusztus hó 24-én két-két összhangzó példányban, külön előkészitett, a szállitási feltételeket tartalmazó füzetben foglaltatnak, mely füzet a cs. és kir. katonaélelmezési raktárnál Kassán és Vár-Palánkán (Munkács mellett), a honvédségre vonatkozólag pedig Kassán, Miskolczon, Munkácson, Szathmárt, Beszterczebányán, Iglón, Eperjesen, Egerben, Ungváron, M.-Szigeten és Nyiregyházán az illető honvédállomás parancsnokságoknál naponta d. e. 8 órától 12-ig betekinthető. Ezen szállitási feltételek füzetében foglalt feltételeknek betartására minden ajánlattevő, ajánlatának benyujtása következtében már kötelezve leend. Az előirt bérletfeltételi füzetet bárki a cs. és kir. élelmezési raktárnál Kassán vagy Várpalánkán Munkács mellett 32 kr. megtérítése mellett megrendelheti, a honvédségi szállitási feltételi füzet azonban a honvédkerületi-, gyalogezred-, továbbá zászlóalj- és huszárezred-parancsnokságoknál 7 krajczárért megkapható.

8. A beszállitásoknak a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történnie.

9. Az élelemszükségletnek az állomáshoz tartozó helyiségekbe való elfuvarozására nézve, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükséglete iránt előkészitett feltételi füzet XVII. pontja értelmében, a honvédcsapatok szükségletének a laktanyákba való elfuvarozására nézve pedig az utóbbiak számára előkészitett feltételi füzet IX. pontja szerint külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállitási árban már benfoglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznának, akkor a bérletnyertes részesül előnyben.

10. Az ajánlkozók a hadsereg, illetőleg a honvédigazgatásnak ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 314. és 315. §§-aiban valamely ajánlat elfogadásairánti nyilatkozatra nézve megállapitott határidőnek betartásáról.

11. A zabra való ajánlatok 3360 grammnyi adagok szerint teendők, megjegyezvén, hogy elvileg csak fehér zabot szabad szállitani.

A zab szállitása azonban a fentebbi táblázatban kitett mértékek szerint eszközlendő.

Ajánlatok a kenyérre nézve 840 grammos adagok szerint teendők, a kiszolgáltatandó kenyér azonban 1400 grammos adagokban sütendő ki.

12. Összetes ajánlatok kenyér és zabra csak oly állomásokon fogadtatnak el, a hol nem több mint 10 lóra való napi zabszükséglet van.

Ezen megengedhető összetes ajánlatok is csupán egyes állomások és körletükhöz tartozó helységekre nézve nem tehetőmeg s csak is akkor vétetnek tekintetbe, ha összetességükben kedvezőbbek az egyes ajánlatoknál.

Oly összetes ajánlatok, melyek több állomásra vonatkoznak, feltétlenül, még pedig már a biztositó bizottság által fognak visszautasittatni.

13. A közös biztositások eredményéről az ajánlatuknak a cs. és kir. közös hadseregre vonatkozó részére nézve a hadsereg igazgatása, ellenben a m. kir. honvédségre vonatkozó részére nézve a m. kir. honvédkerületi parancsnokságok által értesittetnek.

Kelt Kassán, 1894. évi augusztus 24-én.

A közös biztositó bizottságtól.

Ajánlati minta.

Én (50 kros bélyeg) alulirt az 1894. augusztus hó 24-én 4480. szám alatt kelt hirdetmény alapján kötelezem magamat, hogy az N. . . . . állomásra nézve az ahhoz tartozó helységekkel

a kenyérnek 840 grammos adagját . . . . kr., szóval . . . . . 1895. évi január hó 1-től 1895. évi deczember 31-ig

a zabnak 3360 grammos adagját . . . . » » . . . . . 1894. évi november hó 1-től illetőleg

1895. évi január hó 1-től 1895. évi deczember hó végéig terjedő időtartamra szállitom, továbbá az átvonuló élelmezést is a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok részére a feltételi füzet . . . pontja értelmében kiszolgálom és ezen ajánlatért a mellékelt (vagy az idecsatolt elismervény szerint a . . . . pénztárnál letéteményezett semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen . . . . . összesen . . . . . forint bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállitást elnyerem, hogy legkésőbben 14 nappal az eziránti hivatalos értesités után bánatpénzemet a 10 százaléknyi ovadék erejéig kiegészitendem s ha ezt elmulasztanám, a hadsereg-, illetőleg honvéd-igazgatást feljogositom arra, hogy ezen kiegészitést a kijáró szállitási keresetemből való levonás utján eszközöltesse.

Egyébként a hirdetményben közzétett feltételeken kivül a tárgyalásra előkészitett felvéti füzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N. . . . . nek N . . . . . ben kelt, ide mellékelt értesitése szerint a megbizhatóságomról és vállalatképességemről szóló bizonyitvány közvetlenül az . . . . nek fog átküldetni.

N. N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye)

Kelt N . . . ben, 1894. évi . . . hó . . én.

Az ajánlat lepecsételendő, boritékára irandó:

«Ajánlat az 1894. augusztus 24-én hirdetett és 1894. évi szept. hó 18-án vagy 21-én tartandó tárgyaláshoz.»

A lététeményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

4480/II. szám.

II. HIRDETMÉNY.

Mindazon általános és a cs. és k. közös hadsereg részére kiválólag meghatározott feltételek fenntartása mellett, a melyek Kassán 1894. évi augusztus hó 24-ik napján kelt 4480/I. sz. I-ső hirdetményben felhozattak, a további bérleti tárgyalás az alanti táblázatban meghatározott napon fog megtartatni.

A TÁRGYALÁS TARTATIK													Megjegyzés
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra -tól	mely időtartamra -ig	a következő katonai élelemszükségletre nézve naponkint: kenyér (adagonként 840 grammal)	zab (adagonként 3360 grammal)	zab (adagonként 4200 grammal)	zab (adagonként 5040 grammal)	az oldalvisi kimutatott élelmi czikkekben évi szükséglet körülbelül áll: zabban métermázsa	bánatpénz a következő czikkekre: kenyér forint	bánatpénz a következő czikkekre: zab forint	
A helyőrségi cs. és kir. csapatok, intézetek, elszigeteltek számára.														
25.	**Szeptember 1894.**	Kassán a cs. és kir. élelmezési raktárnál délelőtt 9 órakor	Rimaszombat	—	cs. és kir. hadsereg	Kenyérre nézve minden állomáson 1895 évi január hó 1-étől, a zabra nézve az Edelényi, Losonczi, Kis-Szebeni, Lőcsei és Szobránczi 1894. november 1-től, a Rimaszombati, Szepes-Váraljai és Gyöngyösi 1895. január 1-től	**1895. december 31.**	298	3	48	83	2300	320	940	
			Edelény	—				180	3	34	58	1600	200	660	
			Losoncz	—				767	16	—	—	192	800	80	
			Sz.-Váralja	—				100	1	15	27	732	120	300	
			Kis-Szeben	—				332	5	—	—	60	350	30	
			Lőcse	—				1253	35	15	27	1200	1400	500	
			Gyöngyös	—				580	40	500	—	8200	600	3300	
18.		**Várpalánka mellett a cs. és kir. élelmezési raktárnál d. e. 9 órakor.**	Szobráncz	Ribnicze				242	17	142	116	4400	200	800	

A közelebbi feltételek naponta reggel 9 órától déli 12 óráig a kassai és munkácsi cs. és kir. hadélelmezési raktárban az ezen tárgyalásra egybevágó tartalommal kiállitott és Kassán 1894. évi augusztus hó 24-én kelt két feltételi füzetben megtekinthetők és 32 kr. megtéritése mellett megrendelhetők.

Kassán, 1894. évi augusztus hó 24-én.

A cs. és kir. katonai raktártól.

5567. számhoz.

Értesités.

A betegek és vezényeltek vendéglőszerü biztositása czéljából a pécsi csapatkórházaknál **1894. szeptember 26-án** és a zombori csapatkórháznál **október 11-én** fog a tárgyalás megtartatni.

A közelebbi feltételek az erre vonatkozó, Budapesten 1894. augusztus 24-én kelt hirdetményből, továbbá a fenti kórházaknál és a 4-ik hadtset hadbiztosságánál fekvő feltételi füzetekből kivehetők.

Cs. és kir. 4-ik hadtest hadbiztossága.

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére. **Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.**

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

RÖSER gymnasium és nevelő-intézete

Budapest, VI., Aradi-utcza 10. sz.

Tanulók felvétele naponkint délelőtt 8—12-ig az első, második, harmadik, negyedik, ötödik és hatodik osztályba.

Vidéki tanulók a nevelési internátusban teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. Értesitőt küld az igazgatóság, (Budapest, Aradi-utcza 10. szám.)

Ezen két év óta fennálló gymnasium czélja: a müvelt középosztály fiait nevelni és oktatni. Előnye, hogy egy-egy osztályba csak 30—30 tanuló lesz felvéve.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

4470. szám.

ÉRTESITÉS.

Hétfőn 1894. szeptember 24-én a **cs. és kir. 6-ik hadtest felügyelőségénél** a **kassai** és **munkácsi** állomások részére az **1895-ik évre** szükséges **rozs** és **zab** mennyiség biztositása történik.

Vétetik a **kassai élelmezési raktár részére 10·200 quintal rozs és 13·400 quintal zab, a munkácsi részére 4·000 quintal rozs és 60 quintal zab.**

Közelebbi részleteket a hivatalos bevásárlási értesitések és a nevezett élelmezési intézeteknél levő a feltételeket tartalmazó füzet, nyujtanak, mely utóbbi 8 krért megvehető.

Kassa, 1894. augusztus 24.

Cs. és kir. katonai élelmezési raktár Kassán.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

III. ÉVFOLYAM. SZEPTEMBER 16.

38-IK SZÁM

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Cordial: *Királyunk és unokái.* — **V.**: *Bourbonok és Orleansok.* — **Szalai Emil**: *Larra y Cerezo dr.* — **Beszkid István**: *Orosz dal.* — **Lazzaróni**: *A Hét.* — **Gondolatok.** — **Halász Gyula**: *Válás napján.* — **York**: *Irgalmas barátok.* — **Szőllősi Zsigmond**: *A megváltó.* — **Kielland Sándor**: *A lelkiismeret.* **Ripp**: *A Széll familia.* — **Márkus Miksa**: *A galamb.* — **Ferenczy József dr.**: *Pulszky Ferencz.* — **Lőw Dezső**: *A filharmonikusokról.* — **Szinházi krónika.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

„KOSMOS" MŰINTÉZET BUDAPEST

2140. szám.

ÉRTESITÉS.

A pozsonyi 5. hadtest a cs. és kir. felügyelőségnél, továbbá a **komáromi** és **soproni cs. és kir. katona-élelmező raktároknál,** és pedig: **Pozsonyban 1894. évi szeptember 26-án d. e. 10 órakor, Komáromban 1894. évi szeptember 27-én d. e. 10 órakor,** végre **Sopronban 1894. évi október 3-án d. e. 10 órakor** az illető élelmezési kerületek számára, **1894. november 1-jétől** illetőleg **1895. évi január 1-jétől, 1895. évi deczember 31-éig** terjedő időre, **kenyér és zab élelmezési szükséglet bérbeadása nyilvános tárgyalásban lepecsételt ajánlatokkal fog biztosittatni.**

Az egyes czikkek és azoknak a különféle állomásokban való szükséglete az erre vonatkozó részletes 3822/a és b számu tudósitásokból észlelhetők, valamint minden ezen bérleti üzletre irányuló feltételek a pozsonyi, komáromi és soproni cs. és kir. katona élelmezési raktároknál meglevő feltételi füzetekből naponta a hivatalos órák alatt kivehetők.

Az 50 kros bélyegekkel ellátott és lepecsételt ajánlatok a bánatpénzzel együtt és egy időben a pozsonyi 5. hadtest cs. és kir. felügyelőségénél illetőleg a komáromi és soproni cs. és kir. katona élelmező raktároknál a tárgyalási napon legkésőbb 10 óráig délelőtt benyujtandók.

Pozsony, 1894. augusztus 1-én.

A 5-ik hadtest cs. és kir. felügyelősége.

1—2

HIRDETÉSEK FELVÉTETNEK
a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

Gyöngyössy Imre
utóda
tekeasztal és dákó-készitő
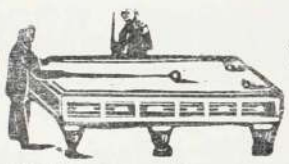
tekeasztal és dákó-készitő
BUDAPEST, Kertész-utcza 15. sz.
Ajánlja magát
kávéházi butorzati munkák berendezésére
a legolcsóbb árakon.

FOGAK
egész természet utáni,
egyenkint ép ugy
mint egész
FOGSOROK,
rágáshoz használhatók,
legujabb
rendszer szerint,
jótállás mellett,
bámulatos
olcsó árakon
készittetnek.
FOG-SPECIALISTA
RÓNA IMRE
BUDAPEST,
Király-utcza 47. sz.
a terézvárosi
templom átellenében.

NAGY LÓELADÁS!

A CS. ÉS KIR. 5. VONAT-OSZTÁLY RÉSZÉRŐL

folyó évi szeptember hó 20. és 21-én

mintegy 260 darab kiselejtezett ló

fog nyilvános árverés utján eladatni.

Az árverés a helybeli marhavásártéren tartatik meg és naponta 8 órakor reggel veszi kezdetét.

Minden lóért a vevő, a vételáron kivül a harmadik dijfokozat szerinti bélyegilletményt is kifizetni tartozik.

Pozsony, 1894. szeptember hóban.

A cs. és kir. 5. vonat-osztály kezelő-bizottsága.

1894. évi szept. 16. III. évfolyam 38. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM

KIRÁLYUNK ÉS UNOKÁI.

A felséges úr, kinek büszke homlokát két hatalmas állam gondjai immár redőkbe vonták, könyöknyi csecsemőt tart ölében; két kedves képü gyermek pedig ott áll a nagyapuka térdénél és bámészan néz előre, tán a fotográfus mester bábujára.

A komoly fejedelmi arczról mosolygás sugárzik, a családi boldogság visszavert fényeként.

Igaz szivből fakadó öröm tölthet minden magyart ennek a bájos idillnek láttára. Hiszen osztatlanul tisztelt, szeretett királyunknak boldogságát látjuk tükrözni benne.

Annak a szeretetnek és hódolatnak, melylyel a magyar nemzet koronás királyán csügg, nincsen határa. Mint a gyermek atyját, ugy szeretjük a királyunkat. Örömében együtt örvendünk vele, boldogsága a mi boldogságunk is; a mi az ő lelkét áthatja, az e milliók szivének húrjait is megrezegteti. Az ischli fotográfus ügyesen el tudta lesni azt a pillanatot, melyben királyunk szivét keveretlenül hatja át a boldogság. S e pillanatot megörökitette ebben a bájos csoportozatban, mely királyunkat drága unokái, Mária Valéria királyi herczegné gyermekei körében tünteti fel.

A KIRÁLY ÉS UNOKÁI. Krzivanek fényképe után.

A hosszú esztendő fáradalmai elől oda vonult meg a felséges úr az ischli csendes lakba, hol gyermeke szeretetétől, kis unokái vidámságaitól körülvéve nyugalmat s enyhülést talált.

A boldog családi fészek mindig menedéke lett a mi királyurunknak. Ha gondok óriás erővel nyomják vállait, ha erejét a nagy munkában lankadni érzi, ha lelkére egy pillanatra a csüggetegség árnya borul, ha szivében feltámadni készülnek a fájó mult szomoru emlékei, e kedves tanyán vigaszra talál. A felcseperedő unokák naiv játékai, a kis csecsemő érthetetlen gügyögése, a boldog anya derült homloka és édesen mosolygó szemei elűzik a súlyos gondokat, a lankadó izmokba erőt öntenek, a csüggedés árnyát elrettentik, a sziv sebeire a vigasz balzsamát csepegtetik.

A felséges úr pedig érzi, hogy uj erővel folytathatja a nagy munkát: a magyar nemzet boldogitását, a magyar állam felvirágoztatását. Most is el fog jönni hozzánk, miután megpihent szerető családi körében. Eljön, hogy lássa, mint lelkesedik s mint érez és cselekszik a magyar, ha az ő dicső neve alatt kell majd egyszer kiállani a csata sikjára. S láthatja majd, hogy ha a koronás király nevében szólitják ki e nemzetet, olyan bátorsággal, olyan önzetlenséggel, olyan rajongással tud küzdeni, a mely méltó az ezeréves nemzet hagyományaihoz.

Lelkének egész melegével, szivének leghőbb érzetével fogja most is köszönteni királyát a magyar nemzet. De ugyane forró érzéssel kiséri királyát a távolban is, bárhol jár, bárhol kel széles e világon.

Köszöntjük az ujult erővel, megifjult lélekkel hazatérő királyt. Avval a tiszta szivből fakadó lelkesedéssel üdvözöljük, a melylyel a magyar nemzet mindig viseltetett királya iránt és legkiváltkép a századnegyednél hosszabb idő óta dicsőségben uralkodó I. Ferencz József iránt. S a magyar nemzet áldja az ég urát, hogy megadta királyának azt az enyhe fészket, melyben megpihenhet s hő imát rebeg az Alkotóhoz: engedje még hosszú időkön át gyönyörködni a milliónak jóságos apját, családjának boldogitó körében.

Cordial.

BOURBONOK ÉS ORLEANSOK.

Két történeti családnév borult gyászba a stowe-houseni ravatal előtt, hol Lajos Fülöp orleansi herczeg és párisi gróf hült tetemeitől bucsuztak utoljára a királyság ügye megfogyott párthivei, a kik még az Orleans név körül csoportosulnak Franczia-ország politikai életében. Az Orleansok és Bourbonok egy közös törzsről szakadtak, de mint a Sforzák, a Mediciek s a középkori állam annyi hatalmas oligarcha családja, hosszú nemzedékek bűnein, kicsapongásain át vezetett utjuk a történeti megsemmisülésbe, mely az események sodrából kiesett hatalmas nemzetségek régi fényét fenyegeti elnyeléssel. A hagyományok ereje is lassan fogyó mécs, mely önmagát emészti, s mind szűkebb körnek világit, mig utoljára lángforrása kiapad, s ellobban, mint a lidérczfény, mely a korhadó mult romjaira veti utolsó sugarát.

A franczia Bourbonok százados dicsősége ma már a történeté; utolsó tagjait elseperte az idő, mely nem ismer kegyeletet s érzéketlen a hagyományok nimbusa iránt. Csak a spanyol ág él még büszkén, meg nem alkudva az uj idők szellemével, mint megannyi romantikai alakja a multnak, kikről Daudet vehetett mintát, mikor megirta nagy regényét: «Királyok a számüzetésben.»

Az utolsó Bourbon-Condé, Lajos-Henrik, 1830-ban zsebkendőjével akasztotta fel magát saint-leu-i kastélyában az ablak keresztvasára, családi bajok miatt végkép elkeseredve, mert a herczeg még 15 éves sem volt, mikor a nálánál 6 évvel idősebb Bourbon Lujzát nőül vette. A viszony nem maradt boldog; egyetlen gyümölcse egy félholt koraszülött volt, Enghien herczeg, kit borszeszes lepedőbe takarva élesztgettek, de egy szikra beleesvén a gyulékony lepedőbe, majd hogy össze nem égette a szerencsétlen magzatot.

Közbejött egy botrányos affaire is, mely a herczeget párbajra kényszeritette Artois gróffal, ki egy álarczos bálon, féltékenysége által végletekig ragadtatva, lerántotta Bourbon herczegnőnek, elhagyott szeretőjének álarczát. A párbaj mindkét fél könnyü sebesülésével és teljes kibükélésével végződött, de nem ugy a férj és neje közt. A két házastárs végre is elvált, s Bourbon herczegnő mystikus rajongásnak adta magát, teljesen a forradalomhoz csatlakozva. Összeköttetésben állt «isten anyjával», a hires Theo Katalinnal, ki Robespierrenek is Egeriája volt s áhitattal hallgatta az eszelős Karthauzi Dom Gerle profécziáit, sőt egy más prófétanőt, Suzanne de la Brousse-t állandóan is maga körül tartott.

Még egy más régi Bourbon merült föl e század elején, de ez nem a leghitelesebb kiadásban, a ki Conti herczeg hugának mondva magát, minden kitelhető módon zsarolta azt, hogy hugául elismerje. Hasonló ürügy alatt zaklatta a spanyol királyt is, mig végre XVIII. Lajostól sikerült némi segélyt kicsikarnia. A vakmerő kalandornőt már a konvent azzal rázta le nyakáról, hogy egy emigráns házát bocsátotta rendelkezésére, hol hotel garnit nyitott mindenféle csavargók és kétes nők számára, majd Orleansban nyitott trafikot a Bourbon-Conti név hangzatos czége alatt.

A XIV. Lajos számos törvénytelen leányai egyikétől származó ezen Bourbon-Condék s a XIII. Lajostól leszármazó első Orleans ivadékai közötti házasságból veszi eredetét az Orleans-ház, melynek Berry herczeg 1820-ban történt meggyilkolása nyitotta meg először az utat Franczia-ország trónjára. Bourbon-Conti Henriette volt anyja a franczia forradalom hires Égalité Fülöpjének, kit keresett népszerüsége annyira gyülöltté tett volt Mária Antónia előtt, hogy haragjában majd elájult, mikor egy körmenet alkalmával Versaillesban a herczeget a csőcseléktől éljeneztetni hallotta. XVI. Lajos később ugyan kibékült vele, de a királyné ellenszenve nem enyhült, ugy hogy mikor mint admirális megjelent az udvarnál, a királyné által fölingerelt udvaronczok mintegy

RÓBERT, ORLEANSI HERCZEG.

vezényszóra kiáltottak fel: «ügyeljetek tányéraitokra» — mintha attól tartottak volna, hogy a herczeg mérget önt bele. Még ez sem volt elég, de jobbrabalra lökdösték, lábára hágtak s távozóban még le is pökdösték a gyülölt embert.

Tudnunk kell, hogy a fáma a herczeg nagyatyját, a XV. Lajos kiskorusága alatt a regensséggel megbizott orleansi Fülöp herczeget gyanusitotta azokkal a tömeges mérgezésekkel, melyek 1711-től kezdődve, egymásután idézték elő rejtélyes halálát a Dauphin-nek, következő évben Bourgogne herczegnőnek, hat nappal később férjének, a trónörökösnek, nyolcz hónapra rá az utóbbi fiának, a Bretagne-i herczegnek, XV. Lajos fivérének; mig maga XV. Lajos is a sir széléről lábbadt fel. Tiz hónap lefolyása alatt a trónnak három örököse és egy örökösnője mult ki megfoghatlan módon. Sőt mi több, magának a regensnek halálát is ennek tulajdonitották némelyek, hogy kávézás közben a király csészéjébe valami port töltött, azonban a ki a kávét öntötte, véletlenül megcserélte a csészéket s igy esett a czélbavett áldozat helyett maga a méregkeverő a tőrbe. Pozitiv valóság a dologban csak annyi van, hogy a regens herczeg tényleg foglalkozott laboratoriumában vegyészettel tudott különböző hatásu mérgeket előállitani, olyanokat, melyek a fejbe szálltak, megtámadták az agyat vagy a beleket.

Unokájának, a guilottine-on elvérzett Egalité Fülöpnek házasságából veszi eredetét az Orleans-család ma körülbelül 40 millió frankra becsült vagyonának nagy része is. A herczeg a dúsgazdag Penthiévre herczeg és felesége, Estei Mária Terézia leányát vette nőül 1769-ben, s a jobb sorsra érdemes nő férje kedveért még azt is megtette, hogy fölvétette magát a szabadkőmüvesek közé.

Mikor a vörös herczeg családját halála után szétszórta a forradalom szele, s fia Lajos Fülöp az emigrácziő élén harczolt a konvent seregei élén, akkor egyedül kegyes és istenfélő leánya, Adél herczegnő volt az, a ki hazájában maradva ki tudta kerülni a forradalom kémeit, csak 1798-ban került Pozsonyba, majd Angliába bátyjához, hogy annak oldalán maradjon egész trónraléptéig.

De az Orleansok gyilokkal, méreggel nyitott emelkedése utján nem szünetelt a végzet sujtó keze. Lajos Fülöp emelkedett gondolkodásu, szabad eszmékért buzgó fiának korai baleset szakitotta meg életét. Neuillyben a lovak elragadták kocsiját s a herczeg hátgerinczét törve maradt a földön. Két fia a most meghalt párisi gróf s Róbert Chartresi herczeg, mint gyermekek izlelték meg a számüzetés keserü kenyerét és agg napjaikra is megtagadta a sors tőlük hazájuk láthatását. Vajjon biztatóbb jövőt tart-e fenn a gondviselés az ifju Orleansnak, ki, hogy komolyan, becsvágygyal tud gondolkozni s cselekedni, mutatják számos utleirásai, melyekben a népélet és az exotikus társadalmak körében tett alapos tanulmánya, gyümölcsét gyüjtötte össze vonzóan és tanulságosan.

V.

A kis virágok a zöld mezőkön
Azok meghitteim nekem
Tőlük kérdem meg, nem járt-e arra,
Pihent-e köztük kedvesem?

S ha megpihent és járt közöttük
Félém már messziről intenek,
De ha nem látták, szomorún bólintnak
S lehajtják búsan fejöket.

Széni Irmin.

LARRA Y CEREZO DR.

A lezajlott nagy kongresszusnak egyik kiváló alakja volt a madridi egyetem hírneves tanára. S ez a jeles férfiu nem veszíti el nálunk aktualitását a jövőben sem, mert a kongresszus jövendője iránt bizonyára élénk az érdeklődés. A legközelebbi higiéniai és demográfiai kongresszus Madridban fog összegyülni s igy Larray Cerezo drnak, mint a spanyol állandó bizottság főtitkárának fog jutni az a feladat, hogy a legközelebbi kongresszust szervezze. A ki tudja, mit jelent e szó: hogy egy ily óriási kaliberü kongresszust szervezni, az tudni fogja egyuttal megbecsülni azt az embert, a kire ezt a teendőt ruházzák. Kétségkivül a madridi s általában a spanyol közélet egyik kitünőségét bizták légyen meg e feladattal s igy Larray Cerezo doktor egyéniségének becsét eléggé jellemeztük. Különben alább vázolt életepályája is tanuságot tehet arról, milyen előkelő pozicziót foglal el a Revista de Terapeutica y Farmacia szerkesztője, ki a budapesti nemzetközi kongresszuson a spanyol akadémia és a madridi tudományos egyetem képviseletében jelent meg és működött.

Larra y Cerezo dr. még alig haladt túl a negyven esztendőn és immár elnöke a spanyol akadémia biológiai szekcziójának, tiszteleti tagja a franczia higiéniai s terapeutikai társulatnak. Világszerte hires — fentebb megnevezett — orvosi folyóirata az egyetlen a világon, mely naponta jelenik meg. Csak a spanyol orvosi tudomány nagy kiterjedése teszi lehetségessé, hogy ily orvosi szaklap, mint napilap fennállhasson. Majdnem két évtized óta áll már fenn ez a napilap és benne számos felfedezések láttak napvilágot, melyek előbbre vitték az orvosi tudományt.

Számos orvosi szakmunkát adott Larra y Cerezo dr. (a mellett, hogy a szépirodalomban is jó neve van) többek közt egy *Diccionario de Medicina Chirurgia y Farmacia* czimü nagy terjedelmü enczikopedikus szakművet. Kiváltkép a gyermekek egészségügyével foglalkozott s mint ilyen a kis spanyol király betegségei felett is gyakorta tartott tanártársaival konziliumot.

Érdemeiért az *Isabella Catolica* rendjel nagykeresztjével tüntették ki, ugyancsak a spanyol katonaság egészségügye körül teljesitett szolgálataiért a spanyol hadi kitüntetések legelsőbbikét kapta. A londoni kongresszusnak három év előtt tiszteletbeli elnöke volt s nálunk is a XII. szekczió tiszteleti elnökké választotta.

Három felolvasást tartott Budapesten való tartózkodása alatt. 1. La Higiéne pedagogique (francziául.) 2. Sur la Topographie medico-militaire (francziául) és 3. Erklärungen mit Angaben über die Nahrung der spanischen Soldaten. Mindhárom érdekéért a szekczió elismerést és köszönetet szavazott neki.

Budapesti tartózkodásáról határtalan lelkesedéssel beszélt. — Sose fogom elfeledni ezt a ragyogó várost, melynek fellendülését irigység nélkül, de mégis fájó szivvel nézheti minden madridi. S nem feledem soha a magyarok páratlan vendégszeretetét és kedvességét.

Larra y Cerezo dr. a legelőkelőbb spanyol családok egyikéből származott. A család tagjainak *neve* van *Spanyolország* történetében. Ugyancsak e család egyik ágából nősült a tudós orvostanár. Apósa, *Luis Mariano de Larra*, jelenleg belügyminiszter és a modern spanyol komédia megteremtője.

Szalai Emil.

OROSZ DAL.

Úgy megviselt az élet kínos álma.
Utálom multam, mely örömtelen,
Olyan vagyok, mint börtönök lakója,
Kit szemmel tart az őre szüntelen.
Szeretnék menni, el, csak el továbbra, —
De haj, a végzetes fal utba áll,
Bilincsem zörg, hogy elszorul a keblem,
S beléje vádak gyilkos pokla száll.
Csak szép szemedtől hull bilincsem ketté,
Csak hogy ha látlak lányka, éledek,
Miként a puszták elfakult virágja,
Miként a köd, ha holdas est közelg.

Beszkid István.

LARRA Y CEREZO DR.

A HÉT.

Ó, ez a kongresszus!

Természetes, hogy még mindig ez az érdeklődés tárgya?

A külföldi lapok is mind csak most kezdik a tudósitásokat ontani, halljuk hát a véleményeket.

Legelőbb Bécs volt vele kész.

Ezt a véleményt ismertük azonban a megnyitás előtt, a határozatok üresek, a tárgyalás meddő, barbarizmus stb. stb.

Ijedtünkben mea culpát zengtünk és Bécs a markába nevetett. Pedig, csak egy kis türelem, honfitársak!

A Temps, a Times, a Frankfurter Zeitung, (a német, franczia, angol sajtó egyszóval) mást tanit. Ép ellenkezőleg. Azt hogy nevezetes tudósok még nevezetesebb felfedezésekkel állottak elő, hogy ebben a kérdésben, meg abban a kérdésben ezt vagy azt végeztük, igy hivják ezt a kiváló magyar orvost, Donáth-nak, Petrik-nek, stb. a ki ilyen vagy amolyan érdemes buvárlatot mutatott be.

De — az a baj — nálunk nem igen tudnak idegen nyelveken.

A sok számos idegen nyelvü felköszöntőkben olyan nevezeteseket szundikáltak, akárcsak egy alföldi parochiában, alighogy észrevették a legszebbet, egy olasz orvosét, a ki Budapest vad szépségeiről egész Petrarcha-szonettet zengett.

De sem a tudományunkat, sem a haladásunkat nincs mit szégyenleni, a külföld szárnyakat ad és nincs semmi okunk pironkodni, még . . .

Itt jön a *fekete pont.*

Azokért sem. Igy volt az mindig, még a párisi orosz-franczia ölelkezések idején is, még ott is addig-addig ölelkeztek a rokonkeblek, mig csak az eszczájgban baj került, mint X. grófék, kik egy egész ezred huszárt vendégeltek meg s a tisztek másnap azt látták, hogy a menázsit még mindig ezüst eszczájggal eszi a legénység . . .

Igaz is! Mit tudhatták, meddig terjed az ajándék?

Vagy ki tehet arról, hogy az iparcsarnok nagy? Hogy a művésznőket nem lehetett hallani? A főváros, vagy a művésznők, vagy az iparcsarnok?

Vagy ki tehet arról, hogy két garderobos kevésnek bizonyult? A főváros, vagy a garderobos?

Vagy ki tehet arról . . .

Senki, senki! Szóval minden jó volt, minden szép volt, se panasz, se keserüség. Fényesen sikerült a kongresszus!

*

Üdvözlöm a népszinház igazgatóságát férfias tetteért. Bizony ideje volt, hogy elejét vegye annak az anomáliának — a kritikusok, a szinészek s főkép a szerzők érdekében.

Arról van ugyanis szó, hogy — fucscs a főpróbának!

Eddig ugyanis az volt az általanos szokás, hogy a ki csak befurakodhatott — befurakodott. Származott pedig ebből vagy kétszáz kellemetlenség.

1. Elvégre a főpróba arra jó, hogy a szerző és szinész egy végső, igazi próbát lássanak. Még itt is változtatni, alakitani lehet s néha kell. De ezt megsemmisitették már azzal, hogy

2. a főpróba szinte a kritikusok számára készült.

3. De nemcsak a kritikusok jöttek el, hanem a faczér személyzet, szinésznövendékek, idegen ujságirók, ezek feleségei, ezek rokonai, ezek távoli rokonai . . . egyszóval az egész nagyközönség.

4. Tehát nem próba volt többé, de előadás, közönség előtt, mely birált, itélt, intrigált, gyalázott vagy dicsért . . .

5. De ha csak ott tenné? Dehogy! Ítéletét kivitte a közönség közé, és mivel részben ő is ott volt, megvesztegette az ítéletét, befolyásolta, megdolgozta előre.

6. S mindez csak azért, mert a főpróba — potya volt . . .

Folytathatnám akár reggelig mind a még hátra lévő százkilenczvennégy sérelmes pont tárgyalását elkezdve a jogos és méltányos szerző panaszától, ki nyugodt helyhez szeretne jutni, hol a darabot tanulmányozhassa, de X.-né kiturja a helyéből vagy ha beszorul a padba, egyre lökiktaszigálják és megjegyzésekkel kinozzák.

De hiszen most már ez anomália megszünt.

Csak a kritikusok kapnak meghivót és már csak az, a ki egy 50 krajczáros blankettán kéri a jegyet.

Az *irófeleség* büszkeségét: ott lenni mindenütt és potyán! — ime alaposan megtréfálta az élelmes igazgató.

Gratulálok hozzá!

Igy legalább a főpróbán a szegény szerző (kit Magyarországon porolórongynak néznek, kit a premiérjén ki kell rázni!) legalább még a főpróbán nem lesz kitéve ezer intrigás szép asszony maliczióz megjegyzéseinek.

A premiére közönség . . . az más! Az sokkal naivabb . . . !

*

Milyen nagy dolog az a liberálizmus!

Még mindegyre hátba verik vagy hátukra emelik érette a beszámoló képviselőket.

Lazzaroni.

GONDOLATOK.

A ki valóban könyörületes szivű, az keztyűtlen kézzel szoritja meg a szegények kezét

Madame Severine.

Vénségünkben gyakorta olvassuk Horáczust, hogy megtudjuk, mint kellett volna élnünk.

Faguet.

A szegényeket sokan szeretik, de ki szereti a szegénységet?

Tournade.

A legbecsületesebb asszony is szeret a férfiban oly érzelmeket felkelteni, melyeket az asszony ép becsületessége miatt nem viszonozhat.

Valtour.

A ki többnek akar látszani, mint a mi, az kimutatja, hogy kevésre becsüli, magát.

Herbert.

A PÁRISI GRÓF.

A PÁRISI GRÓF DOLGOZÓSZOBÁJA.

VÁLÁS NAPJÁN.

Irta: Halász Gyula.

Lám itt van már a válás napja,
Milyen hamar, mily hirtelen;
Mikéntha csak most jöttem volna
Minden oly furcsa, idegen;
Kis táskám itt fekszik előttem
Hozzá nyúlni alig merek,
Mindent ki sem szedtem belőle,
S már elmegyek, már elmegyek.

Kis szőke lány, én szép galambom,
Ki eddig gondom viseléd,
Ne szólj velem oly fájó hangon,
Mint sorsodat elrebegéd;
Tudod, hogy akkor mélyen érte
Keserved az én szivemet, —
Bucsúnknak legyen könnyü vége,
Ha elmegyek, ha elmegyek.

Mit rakjak bé e kis táskába?
Szorongó szívvel kérdezem,
S te nem felelsz, de szemem látja,
Hogy reszketsz egész testeden;
Szeretnék hátrahagyni mindent,
S elvinni inkább tégedet,
De lásd, a világ s «más tekintet», —
Ah, elmegyek, magam megyek.

Isten veled hát szőke lányka,
Vigasztalóm és mesterem,
Szivemben égni fog a hála,
Jóságod el nem feledem;
S ha majd az útról hazatérek,
Gyakorta irok levelet,
S te válaszolj majd kedvest, szépet,
Mert elmegyek, óh elmegyek!

IRGALMAS BARÁTOK.*

IKTA: YORK.

A végetlen házsorok között szakadatlanul tolongnak a kocsik. Csak magas omnibuszok és teherhordó szekerek; sehol egy diszes magánfogat. Jobbról és balról boltok árukkal és ládákkal megrakva. Az ajtók és ablakok előtt az utcza járdáján portékák felhalmozottan elfuvaroztatásra várakoznak.

Sürű emberáradat hullámzik fel és alá. Gyakorta a házfalak mellett huzódnak meg az emberek, kik sehogyse birnak elhaladni a recsegő ládák, csörrenő érczáruk és csörömpölő üvegedények között.

Csak akkor akad el a forgalom, ha a járókelők át akarnak jutni az út tulsó oldalára. A kocsik rúdja beütődik az előtte álló szekér hátába és az egész kocsisor hatalmas gátfalat képez az út hosszában. Számos ember csoportosul egy helyen s csak akkor áll meg a forgalom, ha már felette követelődznek az összegyültek. A rendőr ilyenkor felemeli botját és erre megáll az ép elhaladni készülő kocsi és nyomában a szekérhad. A járókelők gyorsan átszelik a kocsiutat az ágaskodó lovak között elsuhanva. Sietni kell, mert mikor a rendőr ujra leereszti botját, neki tódul az ezrivel felgyült kocsik raja.

A fáradhatlan munkának s a szünetlen mozgalomnak ezt a képét a new-yorki Broadway nyujtja délelőtt. Azt kellene hinni, hogy ez a vad vásári élet és zaj megzavar mindenkit. Pedig csak az idegen borzad tőle, a newyorki már megszokta a Broadwayt.

Idegennek látszott az az ember is, a ki egy forró nyári napon egy clothing-ház ajtaján kilépett. Nyulánk termetét meghajlitotta a posztóval telt málha, melyet a hátán hordott. Hosszu kabátja gátolta a gyors járásban, magas száru csizmái pedig ingadozóvá tették lépteit. Ránczos, barnult arczán nagy izzadságcseppek gördültek alá szürkés szakállába.

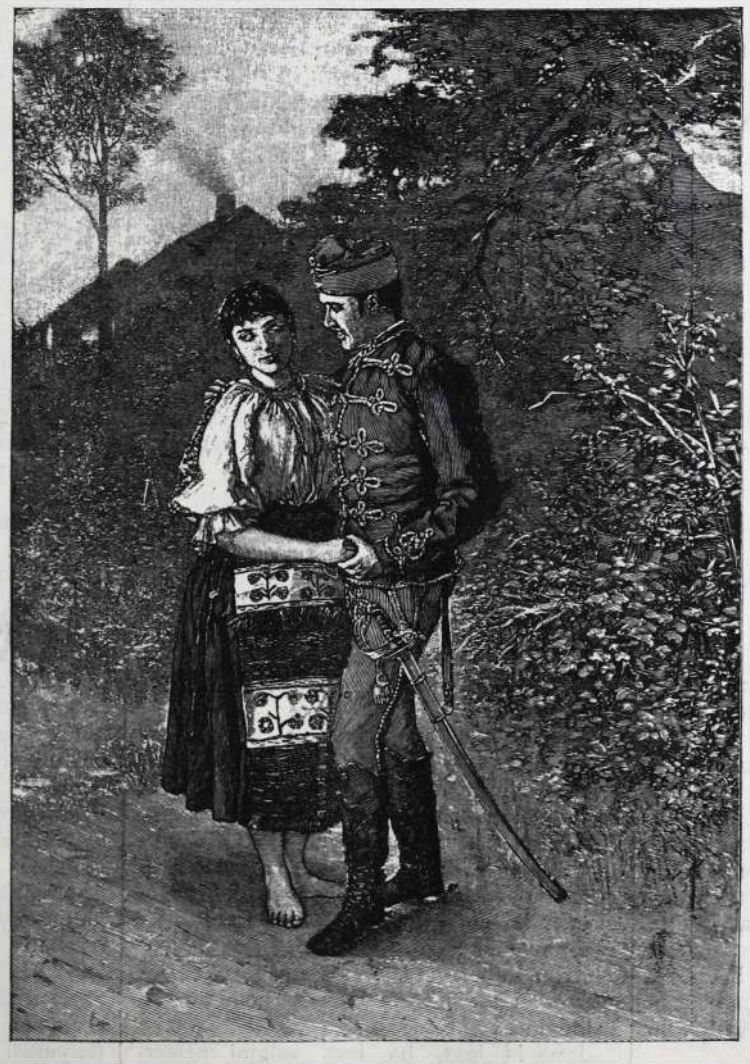

HADGYAKORLAT ELŐTT.

Messze a városon kivül lakott. Vasuton juthatott csak ki, olyan messze volt szegényes lakóhelye. Nem ismerte még ezt a várost, ezt az országot. A nyelv, melyet itt beszéltek, összecsengett még fülébe. Bánatos ábrázatjából aggódva pislogtak ki nedves szemei és kutatva nézegetett körül, hogy mint juthatna át az utcza másik oldalára.

A policeman botja felemelkedett; megnyilt a kocsiút s a tömeg áttódult a nyiláson. De alig lépett a kocsiútra az az öreg ember, már a rendőr alábocsátotta botját. Ha nem lett volna hátán az a nagy teher, valahogy átjuthatott volna még; de igy még el se érte az út közepét, midőn egy lófej ütközött a hátába. A forgalom megindult. Az öreg ember ijedten ugrott arrább, de sikos talajt ért lába s a nagy batyu földre rántotta az öreget.

Sikoltás — tompa nyögés — parancsszó; — de a rendőr már későn kapta meg a ló zabláját. Az a véres nagy húsdarab, melyet a paták és kerekek alól kirántottak, alig hasonlitott már emberi testhez . . .

*

Magas, fehérre meszelt szoba. A falak mellett vaságyak szürke gyapjutakaróval fedve. A takaró szélén sovány emberi fej nyulik ki. A szoba közepén orvosszerekkel megrakott asztal. A teremben semmi dísz, csak az északi falról egy felfeszitett Krisztus pillant alá. A jodoformmal átjárt levegőn át halk nyögések és sóhajtások szállanak. Az ágyak között egy hosszú, barna ruhás ápoló járkál csendben csoszogva. Mintha erő s biztatást sugározna ki egész valója. A hová közeledik, ott a sárga ajkakon kiül a mosolygás. A fájdalomtól kinzott ábrázatokat a vidámság pirja futja át az ápoló kezének érintésére.

Csak egy embert nem ihletett meg a

* E megható szép elbeszelés szerzője, egy magyar származásu német iró. Szerző maga küldte ezt meg lapunknak, mint mutatványt, közelebb Pierson drezdai kiadónál megjelenő elbeszelés-kötetéből. Szerzőt minden müveben egy magasztos czel vezérel: engesztelődést, szeretetet és testvériséget teremteni fajok, nemzetiségek és vallások között. Ez itt közölt szép elbeszelést melegen ajánljuk olvasóinknak.

A szerk.

gondos érintése nyomába az öröm. Ott feküdt mozdulatlan arczczal a falnak fordulva a terem legrövidebb fala mellé támasztott vaságyon. Tegnap hozták be véres arczczal, szétzuzott tagokkal. A szerzetes a szolga segitségével bekötötte sebeit vászonkötelékekbe és idehozták ebbe az ágyba, melyben eszmélet nélkül feküdt. Végre megnyiltak szemei, aggódva s undorral tekintett ápolójára kimeresztvén szemeit, ijedten vetette szemét a falon függő istenfia szoborra. Mintha elvesztette volna ujra eszméletét, nem felelt az ápoló szerzetes kérdésére. Lehunyta szemeit. Később néhányszor megmozgatta testét, bár minden mozdulata iszonyu fájdalmába került. Órák óta feküdt már igy, s nem felelvén az ápoló kérdéseire, minden eledelt visszautasitván.

Minthogy szüksége volt eledelre, hogy visszanyerhesse teste erejét, erőszakkal akartak levest a szájába önteni. De az elsoványodott tagok borzadálylyal rázkódtak meg s olyan irtóztató undor s utálat lepte el az arczot, hogy elállottak ez erőszakos kisérlettől.

Aggódva tekintett a szerzetes a sajátságos betegre. Résztvevően tekintő szemeivel kutatva vizsgálta a beteg arczának minden vonását, minden mozdulatát, melyből talán megfejtheti a beteg titkozatosságát. De nem látott egyebet, mint azt a sárga, elkinzott torzonborz szürke szakállal boritott ábrázatot. Az orrczimpáktól a szájszélekig vonult lefelé az a sötét vonás, mely a legnagyobb lelki kinokban szokott megjelenni. A szomszédos ágyból hangos nyögés és siránkozás hallatszott. Az ápoló odasietett, előbb halkan kérdezett valamit, aztán csendesitvén igy szólt:

— Csak türelem, kedves barátom. Isten segitségével majd elmulik . . . Nyugtalankodik s azt hiszi, hogy már ép ideje volna? Hát tűr e a Mindenható parancsolást? Nincs ereje? Nos, ha elhagyja az ereje, nézzen fel oda az Idvezitő képére, az majd vigasztalást és erőt ád. Az ő isteni szivében helyet lel az egész világ minden szenvedése. Gondoljon az Idvezitő szenvedéseire s azokra a nyomorultakra, kik elsenyvednek, elpusztulnak a nélkül, hogy orvosi ápolás jut osztályrészökül.

S még hosszan beszélt igy kenetesen, szeretettel, a mig a siránkozó beteg el nem hallgatott s elaludt. Akkor odament a titokzatos beteg ágyához. S ime, a beteg feléje forditotta arczát.

A beesett szemüregekből halvány fényü szemek kérdőleg tekintettek az ápoló-orvosra. A takaró alól szikár kéz nyult ki s intett a szerzetes felé.

A beteg beszélt is. Rosz németséggel szólott, avval a német embernek is érthetetlen tájszólással, melyet Európa keleti részein beszélnek a zsidók. Az orvosszerzetes előbb elhallgattatta a beteget, aztán étellel kinálta meg. Ujra kin ült ki az arczán. De most már megértette az ápoló.

— Nem akar nálunk enni, mert a zsidó nem eheti a mi ételünket. Ugy-e? A beteg élénken integetett, miközben szemei kérőleg pillantottak a szerzetesre. Az ápoló igy szólt:

— Azt hallottam mindig, hogy midőn az élet veszélyeztetéséről van szó, szaban megszegni vallástok étkezési törvényeit.

A beteg halkan igenlőleg válaszolt. Hirtelen ajkait vér futotta át. Homloka még jobban összeránczolódott s lázasan forgó szemei elvesztették minden fényüket. Az ápoló elértette ezt a jelenséget s felfogta, hogy ez az orvosság inkább ártana, mint használna.

De jóságosan mondá:

— No sebaj! Majd csak elleszünk valahogy. Tojást és tejet csak szabad innia.

A beteg hálálkodva bólogatta fejét.

Remegve habzsolta a beteg a tejeskorsó tartalmát. Majd kifőttek a hig tojások is és ezeket is mohón költötte el az öreg. De közbe-közbe még mindig kérdőleg pillantott az ápolóra.

Kissé megerősitette a táplálék. S a mint befejezte kis lakomáját, a kereszt fölé nyujtotta jobbját s a nélkül hogy odanézne, kérdé:

Ez az a ti istentek, melyről a szomszédnak beszéltél? A szerzetes csodálkozva tekintett a betegre, ki folytatá:

— És ez szerette annyira az embereket és ez szenvedett érettük annyit? A szerzetes igenlésére az öreg elhallgatott s gondolkodott. Majd ismét kérdé élénk hangon:

— És mind a kereszténveknek ugyanez az istenük van?

— Igen — felelte az ápoló.

— Igen? — kiáltott a beteg csodálkozva hátat forditván a barátnak is meg a felfeszitett istenfiának is. Nézegette a fehérre meszelt falat. Mintha megnyilna a fal s egyre tágulna a nyilás. S kép jelenik meg benne, majd ismét másik, majd harmadik. A beteg lázas agya szülte képek hirtelen váltakoztak s messze-messze országokat mutattak, áthaladván az oczeánon, messzire-messzire, a kis lengyel mezővároskába, hol egykor régen a szegény betegnek bölcsője ringott.

A nagy utczán laktak a tekintetes urak s ott voltak a keresztények boltjai. A zsidók csak egy keskeny utczát lakhattak, mely átszelte az országutat. Ott éldegéltek a nagy kereskedelem hulladékaiból, a legsilányabb áruk adásából-vevéséből. S abban a szűk utczában egyre gyarapodtak a kis boltok. Élni mindenki akart. S más kormányzóságokban tiltva volt lakniok. Különben se tanult egyikök se egyéb mesterséget a csereberélésnél.

Lassacskán ez a csekély üzlet is elakadt. Ki tudja a vasútak okozták-e, vagy az orosz közigazgatás erőszakosságai, de a parasztok nem igen hozták többé be termésüket a városkába s a szűk utcza kereskedői se akadtak vevőkre, kik a dibdáb olcsó holmikat megvegyék. Nem sok idő telt bele s megürülni kezdett a szűk utcza.

Egyik zsidó család a másik után költözött el. Hová? Ki tudná azt megmondani?

Az apa soká gondolkodott, mitévő legyen. Végre egy rokonától Moszkvából levelet kapott. Megirta a levélben, hogy a mostani kormányzó szelid természetű ember s lehetne valahogy «eligazitni» a dolgot, hogy a tilalom ellenére is zsidó kereskedhessék a kormányzóságban. Az apa elment fiával Moszkvába s ott igy szólott gyermekéhez:

Áron, most valami mesterséget kell tanulnod, mert a kézművesség nem tilos a zsidónak.

Jobb is lesz, ha lesz valami mesterséged, legalább nem leszel kitéve egy-egy új kormányzó szeszélyeinek.

Áront tehát szabómesterségre adták. Igy hát nem jutott része azokból a leverő dolgokból, a melyekkel a zsidókat a szent orosz birodalomban nyaggatják s valahogy csak megtűrték. Felcseperedett, férfivá lett, megházasodott s felnevelte született gyermekeit. Sok örömből ugyan nem volt része, de a szenvedések is elkerülték, mig fia el nem érte a kort, melyben sorozzák az ifjakat.

Mikor a fiút besorozták, a gond szinte sorvasztotta a szegény Áront. Nem a vesszedelmektől való félelem, nem az aggodalom, hogy fiát elviszik az ország messze szélére, okozta e nehéz gondokat, hanem a bánkódás, hogy fia nem élhet többé a vallás szent parancsai szerint. Fel se birta fogni, hogy fiának nem kell elpusztulnia, ha egyre csak oroszok között él, oroszok módjára. Hiszen sose forgott meg fia azelőtt keresztények között s nem is ismert más nem-zsidót, mint azokat az alantas tisztviselőket, kik a zsidóság kiszipolyozásából éltek. Ezek pedig épen nem kedvezően mutathatták be a keresztény-oroszokat Áron fia előtt. Futott a szerencsétlen apa egyik hivatalból a másikhoz, hogy kijárja a fia szabaditását, ráköltötte minden pénzét, de hiába.

— Mit? — kiáltott a katonaorvos zsebrevágván a titokban átnyujtott öt rubelt — a fiú ne álljon be a legények közé? Megérdemled, hogy megbotoztassalak e kivánságodért. Hát ti zsidó kölykök nem az orosz hazának fiai vagytok: No lám! Fiad nagy és erős; védje meg hát a hazát, mint a többi oroszok . . . Nem akarjátok enni a disznóhust? Ejnye, ejnye! Ha a czár megeszi, hát csak ti is megehetitek!

Mikor aztán elvitték a fiút, egyedül kellett Áronnak megkeresni a mindennapi kenyeret a család számára. Pedig ez mind nehezebb lett. Nem volt pénz a háznál, melyen posztót vehessen, melyből ruhákat készitsen. A foltozgatás keveset hozott a konyhára. S az öreg munkakedve is megcsappant. Órák hosszáig héber fóliánsokra könyökölt s ezer meg ezer váltakozó formában könyörgött Jehovához, hogy irgalmazzon a fia bűneiért, ki kénytelen disznóhust enni. És áhitattal imádkozott, hogy édes gyermeke ép testtel, ép lélekkel térhessen haza. Igy aztán kevesebb dolog folyt az elhagyatott műhelyben, de annál több imádság hangzott benne.

Eközben husvét is elkövetkezett; a pászkaünnep estéje köszöntött be. Áron az utolsó holmiját zálogházba vitte, hogy beszerezhesse a laskát. Szomoruan ült a család az asztalnál. A lakoma, melynél máskor vidámság, tréfa csendült, komoran folyt le.

Egyszer csak heves kopogás hallatszik. Tüstént ajtót nyitnak s egy rendőrcsapat lép be. Áron keservesen mosolygott a jól ismert emberek láttára, kik gyakorta tisztelték meg házát látogatásaikkal, hogy nehány rubellel gyarapodván odább álljanak.

Ha nem is volt vétke, ha irásai rendben voltak, azért mindig került az ilyen látogatás nehány rubeljébe. Hiszen jó az iszpravnikekkel jó barátságban lenni. Van a törvénynek ezer búvócskája, egyiket a nyakába varrhatják s megvan a veszedelem. Ma azonban keserves szívvel látta belépni az iszpravnikeket, mert nem volt a háznál egy garas se. Ha ezer rendőr fenyegeti is, még akkor se birna csak egy fillért is előadni.

Folyt. köv.

A MEGVÁLTÓ.

IRTA: SZÓLLÓSI ZSIGMOND.

Tisztán a véletlen játéka csak, hogy ugyanazon este történt mind a két esemény.

Azazhogy esemény a szó nyomósabb értelmében, igazi nagy esemény, mely czéljaiban és hatásában egy világot ölel fel, az egyik volt csupán.

Járdy Tamás befejezte művét.

Ezt a nagy és hatalmas művet, a melyhez hasonló még nem alkottaték, a művet, mely egy uj, dicsőséges világnak lesz ingathatlan alapul szolgálandó. Az igazság, a tudás és az erő tanát. Egy szebb, nagyobb és nemesebb kor örök bibliáját, a megváltás és ujjáteremtés könyvét.

A barna tölgyfaasztalon négyszögü, tömör csomóban feküsznek a teleirt ivek. Egy nagy ész és rajongó lélek párosodásának gyümölcsei. Az első lapon már megsárgult a fekete betü, a legutolsón még nedves az irás. S e műben benne van minden; a mi volt, a mi van s a mi lesz.

Kezdve az atómok és molekulák tömörülésén, a testetlen anyag szilárdulásától egész a tulfinomodott czivilizáczió milliónyi alakulataig — és levezetve mindez az ész, a gyönyörü, tiszta ész csatornáin; megmagyarázva a látszólag érthetetlent, részletezve a látszólag megfejthetetlent.

A történteknek, a multnak igaz megösmerése a létezendőknek szilárd alapvetése. Irgalmatlan detronizácziója a hatalom fogalmának, porba döntése az előitéleteknek, a kasztnak, a fajnak, a nemzetnek, a rangnak, az oltárnak, a hazának és az osztályelméletnek, a nagy balhitek és a szentesitett tradicziók hatalmas organikus egészének — a minek összesen és együttvéve világrend a neve.

És Járdy Tamás szinte hallja már a korhadó oszlopok recsegését, látja a hazugságok világának összeomlását, érti az ujjáalakuló világ vajudó reszketését.

Az ernyős olajlámpa világa fénybe boritja keskeny, kiaszott mumia arczát és ezüstös szálakot rajzol tömött fekete hajába. Összekulcsolt kezeit ölébe bocsájtja, széles, erős vállai megfekszik a karosszék támláját.

Csak a szemei égnek. Ezek a nagy, rajongó, okos, diadalmas tüzü szemek. A nagy mű alapja készen, az első impulzus megadva, — a megváltás közelg.

Járdy Tamás a rabszolgák millióira gondolt. A melle zihált és ugy érezte, mintha ott állana e milliók közepett.

Ime emberek, — én megváltalak benneteket a hazugságtól, a tévelygéstől, a rabságtól, — önmagatoktól. Én lerombolom az előitéleteket, a hamis istenek templomait, ledöntöm a korlátokat, eltörlöm a rangot, birtokotokul adom a tudást, a boldogságot, az életet. Megváltalak titeket, ti proletárjai a tudománynak, a munkának, a balhiteknek, a hamis vallásoknak; rabszolgái a vagyonnak és a vagyontalanságnak, a hitnek és a hitetlenségnek, az erőnek és az erőtlenségnek. Letöröm bilincseiteket, feloldozom szárnyaitokat; — emberekké teszlek mindannyiotokat.

Igen, egyenlővé, boldoggá, szabaddá és függetlenné teszlek. Jogotok van hozzá; nincsen a kinek tartoznátok az első atómuson kivül, mely megmozdult, hogy világot teremtsen tömörülve és alakulva, változva és fejlődve. Ember vagyok és ember, vagy semmi más. Részesülj egyformán a földből, a kincsből, az asszonyból és a gabonából egyaránt.

Én megemelem a jobbomat és porba dől a megkorhadt világ és megnyitom ajkaimat és támad helyébe uj, szebb, jobb, boldogabb.

Megváltalak . . .

*

A másik dolog, a mi ugyanez estén történt, hasonlithatlanul kicsinyesebb, szóra is alig érdemes eset volt.

Járdy Tamásné jelentette az urának, hogy nincsen kenyér.

Tompa, fás hangon mondotta ezt az asszony és azután ott maradt állva, szótlanul az ajtó mellett.

Nincs kizárva, hogy valamikor szép is lehetett ez az asszony, de bizonyos, hogy csak volt, — ha volt. Az arcza olyan sárga, olyan száraz, mint a pergamen. A szemei beesettek, vörösek és merev nézésüek. Alkalmasint sokat sirt és bizonyára nem keveset éhezett.

A gyermekek azonban épenséggel nem hajlandók ilyen néma türelemre. Türelmetlen, heves sirásuk hangja beverődik az ajtón.

Járdy Tamást határozottan felingerelte ez a dolog. Ez az asszony sohasem értette meg őt, és sohasem tudott repülni vele, sőt ránehezedett lelke szárnyaira a maga kicsinyes, ostoba szükségleteivel.

Végtelenül sértette e pillanatban ez a beszéd. É pillanatban, mikor egy világ boldogitásának nagy gondolata kezd ime testet ölteni előtte; — eléje áll ez a nagy ideál átértésére képtelen, törékeny lény, és hangot ad a saját köznapi durva szükségletének.

Már nem kapunk sehol; a pék fenyeget, hogy pöröl, a mit lehet, már bevittem, vagy eladtam — a gyermekek sirnak.

Igen, a gyermekek szintén roppantul alantas gondolkozásuak. A csenevész kis szöszke négy éves leány, odasiet az atyjához és elkezdi rángatni annak a lecsüngő hatalmas, világalkotó jobbját.

— Apa! éhes vagyok. Éhes vagyok! Adjál kenyeret apa!

És sirt, követelően, hangosan.

Járdy Tamás mintha megzavarodnék egy pillanatra. Végig simogatta homlokát és felugrott. Szinte önkénytelenül vette kalapját és ment a nélkül, hogy tudná, hová.

Bosszus volt, hogy ilyen ostobaságokkal is kell vesződnie.

A mint az utczán volt, a nagy kőpaloták előtt és vad haraggal rázta meg összeszoritott ökleit, megfenyegetve azokat.

Azután valami kárörömforma lopódzott a szivébe és mosolyra torzultak ajkai. Egy szavam és meginogtok, egy intésem és porba omoltok — gondolá.

Meglehetős késően járt már az idő. A félreeső utczácskában csak elvétve haladt el egy-egy járókelő. A megváltandó világ a korzókon sétált, vagy aludt.

Járdy Tamás levette a kalapját. Idő viselt, széles karimáju kalap volt.

Egy pillanatra megállt az utczasarkon. A gázlámpa sárgás fénye elöntötte szikár alakját. A könnyü éjjeli szellő megbolygatta sürü fekete haját, mely éles ellentétben állott kiaszott, sápadt arczával.

Pedig a dicsőbb jövendő prófétája egészen fiatal ember volt még; — nem több harminczöt évesnél. Annyira belemerült azonban a letünt évezredekbe, hogy ezek szinte nyomot hagytak rajta.

Egyszerre azután megint otthon találta magát. Az elfüggönyözött ablak mögül éles gyermeksirás hallatszott.

— Nem tudok elaludni! — Éhes vagyok mama!

Mintha a szivére ütöttek volna Járdy Tamásnak. Egyszerre hideg rémület kapta meg a lelkét. Hirtelen megfordult és elkezdett futni. Azután megállt és nézett körül megzavarodva, bambán.

A dolog kezdett ostobára fordulni. Egy darab kenyér kell, emberek! A világ megváltójának a porontyai meghalnak éhen.

Járdy Tamás mormogott magában valamit, olyan formát, hogy

— Különös!

Mindenesetre különös, — de kenyérnek lenni kell. A gyomor, ez az együgyü, otromba alkotás nem vár.

Dühvel kezdte kutatni a zsebeit, pedig sejtette, hogy már jó régen nem volt bennük semmi. Egy pillanatig tompa csüggedés lepte meg. Szédült és a lelkét veszett erővel marczangolta valami névtelen gyötrelem, hogy szinte feljajdult belé.

Magas száraz homlokát ellepte a veriték és halántékán megduzzadtak az erek. Fullánkokat érzett arczában, melyek égő fájdalmat okoztak. Ez árulás, ez irtózatos kelepcze, a melybe belecsaltak, épenmost, — épen most. Minthogy ha a fekete éjszaka is kaczagna felette.

Lángoló düh töltötte el lelkét, szinte reszketett belé és rémitő erővel szoritotta össze a fogait. Ez gazság ez kegyetlenség, — ez gyilkosság.

De elvégre is, kenyér kell, hogy legyen. Hát hol van a kenyér, hát hol van a világ?

Ez irtóztató.

A megváltó szabadságot és kincset akar nektek adni emberek — egy egész világot, — és nincsen senki, senki a ki felajánlana neki egy darab kenyeret.

A düh és a méltatlanság könnyei végig csorognak keskeny apostolarczán. A tehetetlenség rettenetes érzete bilincsbe veri gondolatait. Egy eszméje, egy józan szabaditó gondolata sincsen.

Csupa harag és keserüség. Szeretne a hajába kapni és orditani, mint egy bolond.

A szemeit ellepi valami sürü vöröses köd; reszket az utolsó porczikája is, — azt se tudja, hol és merre jár.

Valami huszonötödrangu kis kávéház ablakából vastag sugárkéve ömlik ki a homályos utczára, — ott megáll és bebámul a függöny nyilásai között.

Odabent mulatnak. Egy szükmellü, rekedt zongorát püföl kegyetlenül valaki. Rozsdásképü külvárosi fiatal emberek söröznek mellette és olykor kurjantanak is egyet.

Ime, Járdy Tamás, a kiket megváltani akarsz. Nézd, hogy tombolnak, hogy habzsolják az italt, hogy szórják könnyen a nehezen szerzett bankót; és a gyerekeid azóta meghalnak otthon éhen.

A vér zuhogva áramlik a fejébe, a szemei lángolnak. Szinte öntudatlanul emeli magasra jobbját, a karját, a hatalmasat, a világalkotót és a másik pillanatban a — nagy üvegtábla cserepei csörömpölve hullanak az aszfaltra.

. . . S mintha az üveggel *odabenn* is összetört volna valami, vagy mintha a szilánkok csörömpölésében egy másik, egy szebb, jobb és dicsőségesebb világ összeomlásának a rettentő recsegését hallaná, — a leomló cserepekkel együtt a Járdy Tamás megroppant teste is végigvágódott a hideg kövezeten.

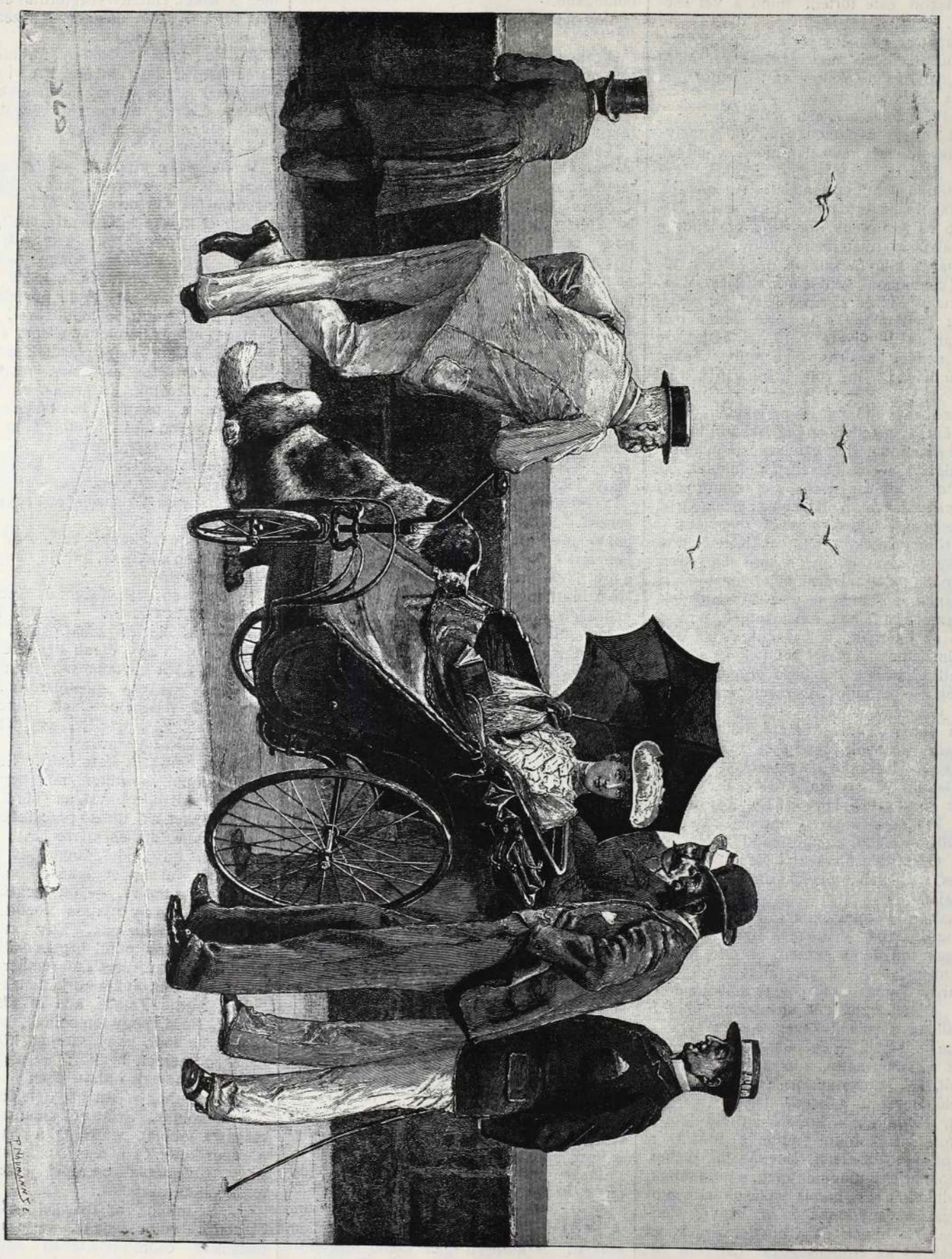

KÉPZELT BETEG.

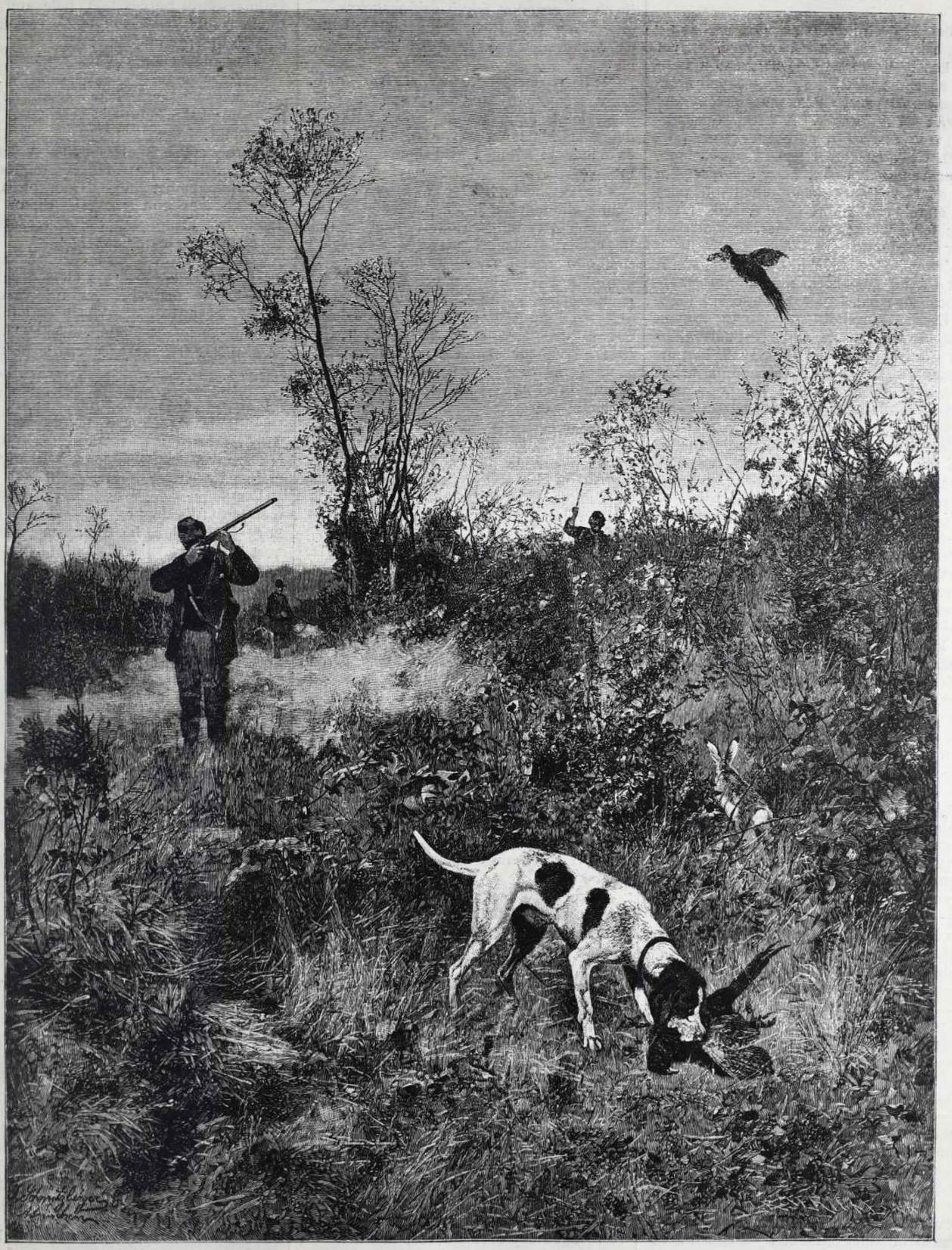

FÁCZÁNVADÁSZAT.

Schmitzberger József festménye után.

A LELKIISMERET.

— Rajz. —

IRTA: KIELLAND SÁNDOR.

Abel ügyvéd kertjének rácsos kapuja előtt elegáns kis kocsi állott meg, melyet két kesely ló vont. A lószerszámon nem volt se ezüst vereték, se más egyéb érczczifraság. Egyszerü fekete mázos fénynyel vonvák be a csatok. A kocsi sötétszürkére volt festve. A párnázat szine porszinü. Csak ha közel lépünk a kocsihoz, akkor veszszük észre, hogy drága selyem fedi az üléseket. A kocsis olyan volt, mint egy angol prédikátor. Fekete, szük frakk fedte felső testét, égnek meredő gallérjára fehér nyakkendő volt kötve.

Wardenné egyedül jött a kocsiban. A mint a fogat megállott, kihajolt s megfogta a kocsi lépcsőkarjának elefántcsont fogóját. Lassan kiszállott, maga után vonván uszályos ruháját. Az ember csodálkozhatnék, hogy a kocsis miért nem segitett urnőjének a kiszállásnál. Hiszen a hízott lovak nem is fenyegettek azzal, hogy nekieredned az útnak, ha megeresztettnek érzik a gyeplőt. De viszont, ha a bakon ülő rendithetlen arczára és hibátlan testtartására néz az ember, kell, hogy meggyőződjék, hogy a bakon ülő bizonyára tudja, mit tesz és ismeri kötelességét.

Wardenné átment a villa előtt elterülő keskeny kerten és a verandára lépett. A szoba ajtaja nyitva volt és azon át látta Wardenné a ház asszonyát egy világos szövetekkel és divatlapokkal megrakott asztal mellett állani.

— Ah, ép jó, hogy jösz, édes Emilia — kiálta Abelné. — Egészen kétségbe estem a szabónőm miatt. Nem képes semmi ujat kitalálni. Itt állok egyre s keresek a divatlapokban, de nem akadok semmi életrevaló gondolatra. Tedd le édesem a sálodat és segits nekem. Sétaöltözéket akarok csináltatni.

— Ha toalettről és czifrálkodásról van szó, lelkem, akkor nem igen lehetek segitségedre — mondá Wardenné.

Abelné vendégére meresztette tekintetét. Valami nyugtalanitó volt Wardenné hanghordozásában és az ügyvédné sehogyse értette gazdag barátnőjének e különös szavait.

— Emlékszel még tán . . . A minap elbeszéltem neked, hogy Warden megigérte nekem . . . azaz, hogy . . . megkért, hogy rendelnék magamnak egy uj selyemruhát...

— Madame Labichenál, persze! — szólott közbe Abelné. — S tán ép most akarsz elmenni hozzá? Tudod mit? Vigy magaddal. Pompás volna.

— Nem madame Labichehez készülök — viszonzá Wardenné szinte ünnepies hangon.

— Az istenért, hát miért nem — kérdé a háziasszony nagyranyitván csinos, barna szemeit.

— Mert . . . akarom mondani . . . mert azt kezdem hinni, hogy jó lelkiismerettel nem költhetünk oly sokat haszontalan czifrálkodásokra. Nem, nem, mert kinn a félreeső városnegyedekben — ebben a városban, melyben magunk is lakunk — száz és száz ember él nyomorban, nélkülözések közepett. A szó szoros értelmében, nélkülözések közt.

— De kérlek — viszonzá szórakozott tekintettel Abelné — ez már igy a sorja a világnak. Tudjuk jól, hogy nem egyenlően . . .

— Igen, nem egyenlően jutott ki mindenkinek a világ javaiból; de nekünk ép ezért törekednünk kell, hogy az egyenlőtlenséget ne növeljük.

S a vendég szinte megvető tekintetet lövelt az asztalon fekvő czifraságokra.

— Nem volt drága — szólott Abelné az asztalon fekvő holmikat összevissza hányva.

— Isten mentsen, kedves Karolinám, hogy szemrehányásokkal illesselek. Attól függ, mint fogja fel az ember ezeket a dolgokat. Mindenki ugy tesz, a hogy akar és mindenki a maga lelkiismeretének számol be.

Még egy ideig folyt ez a beszéd. Wardenné elmondotta, hogy szándékában van a nyomoru külvárosokat meglátogatni, hogy saját szemeivel meggyőződjék az ott uralkodó szomorú állapotokrol. Tegnap elolvasta a Szegénysegélyző Egyesület évi jelentését — az egyletnek férje is tagja volt — s most maga akarja megismerni, vajjon híven számolt-e be a jelentés és esetleg segiteni akarta a nyomorultakat.

A két asszony a szokottnál hidegebben bucsúzott el egymástól. Mindkettőn komor hangulat vett erőt.

Abelné ott maradt a verandára nyiló szobában. Épen nem volt kedve az uj ruhával bibelődni, bár a szövet szépsége egyre ott kóválygott agyában. A kocsi Wardennével elrobogott.

— Milyen jó szive van Emiliának — sóhajtotta Abelné.

Sose volt az ügyvédné irigykedő. De ez egyszer érzett ilyes valamit, mikor a kocsirobajt hallotta. Ám nehéz volna kitudni, hogy az a csipetnyi irigység az eltávozott asszony jószivének vagy kocsijának szólt-e?

A kocsis engedett Wardenné parancsainak és mind beljebb került a szegényes városrész furcsa utczáin. Végre az úrnő megállittatta a kocsit. Ép ideje volt. Mert az utcza egyre szükült, hogy szinte elakadt volna benne az a két hizott ló.

Wardenné kiszállott a kocsiból és gyalog bement egy még szükebb utczába. Mindjárt a legnyomorubbat akarta látni.

Egy kapuban egy gyereklányka állott. Wardenné kérdé:

— Sok szegény ember lakik ebben a házban?

A lanyka nevetett s valami érthetetlent mondott, miközben befordult a házba. Wardenné nem értette meg szavait, de érezte, hogy a leány valami gorombát mondott.

Belépett egy szobába. Azelőtt sose tudta Wardenné, hogy a szegény emberek nem szeretik szellőzni lakásaikat. Alig szivta be a szoba levegőjét, ájulás környékezte. Le kelle ülnie a padkára, a kemencze tövében.

A kézmozdulatból, melylyel a szoba lakóasszonya letörölte a padkát és úri vendégét üléssel kinálta, azt olvasta ki Wardenné, hogy ez a szegény asszony valaha jobb napokat is élt.

A beszélgetés megkezdődött és folyt hosszan. Wardenné megismerte az asszony nyomoruságos sorsát. Két gyermeke volt: egy négy éves fiucska, ki ott hevert a földön és egy szopós gyerek, kit karjaiban tartott.

Wardenné ránézett a vértelen ajku, csenevész kis gyermekre és sehogyse birta felfogni, hogy képes ez a szánalmas teremtés már tizenhárom hónap óta sinleni ezt a világot. A saját gyereke csak két hónapos, de mégegyszer ilyen nagy s kövér.

— Valami erősitőt adjon ennek a kis gyereknek — mondá Wardenné, tápláló gyermeklisztre vagy más egyéb orvosrendelte gyermektáplálékra gondolván.

Az erősitő szóra egy sarokban egy szalmazsákról borzas fejü, halavány marczona ember emelkedett fel. A nyakát vastag, piszkos kendő fedte.

Wardennét elfogta a félelem.

— Ez a férje? — kérdé remegve.

Az asszony azt felelte: igen. Ma nem ment munkába, mert kisebesedett a torka és a foga is fáj.

Wardennét is kinozta néha a fogfájás s azért néhány résztvevő szót mondott. A marczona ember valamit morgott a szakálla közé és ujra lehevert. Ekkor Wardenné uj alakot vett észre a szobában, kit eddig még nem látott.

Fiatal lány ült a kemencze padkájának másik sarkában. Egy kis ideig a lány rámeresztette tekintetét az uri vendégre. Aztán lecsüggesztette fejét és elfordult.

Wardenné azt hitte, a leány valami kézimunkát rejteget ölében s azért fordul el.

— Hát az a nagy fiu mért fekszik a földön — kérdé Wardenné.

— Béna szegény — mondá az anya. S következtek a panaszkodások s a gyerek szenvedéseinek leirásai. Vörheny nyomában támadt ez a csipőbénulás.

Vegyen neki egy tolószéket — akarta mondani Wardenné, de eszébe jutott, hogy jobb volna, ha ő maga ajándékozná meg a beteget vele. És pedig nem szabad odaadni az asszonynak a pénzt, hogy vásárolja meg a széket, hanem egyenest a széket kell elküldetni a szegény fiunak. De valamit akart mégis mindjárt adni a szegényeknek. Belenyult zsebébe, hogy kivegye erszényét.

Nem volt a zsebében. Ej, boszantó, bizonyára a kocsin hagyta. Ép midőn panaszkodni akart, hogy ilyen feledékeny, kinyilt az ajtó s egy elegánsan öltözött úr lépett be. Arcza kerek, tömzsi volt, de sajátságosan halaványi, mint egy tésztagyári munkásé.

— Wardenné, — szólott az idegen — a kocsiját az utczán megláttam. S itt hozom, azt hiszem, az ön erszényét.

Wardenné felismerte a maga erszényét. A sima elefántcsont fedelen feketén volt bevésve az E. W. jegy.

— Mikor a sarkon befordultam, véletlenül megpillantottam egy leány kezében; a legrosszabb lány ez az egész városrészben — magyarázta az idegen. Én a szegények felügyelője vagyok e város negyedben. Wardenné köszönetet mondott, bár az idegen épen nem volt rokonszenves előtte. A mint pedig visszaforditotta tekintetét a szobára, megijedt attól a változástól, mely itt hirtelenében lefolyt.

A férj felemelkedett vaczkában és rámeredt a kövér urra. Az asszony mosolygott, mint egy fabáb. A kis béna oda csuszott az ajtóhoz sovány karjaira támaszkodván, ugy megnyult, mint egy nyujtózkodó kutya. És a szemekből gyülölet sugárzott és mind a nyomorult harczra késznek látszott.

— Milyen szörnyü ma megint a képed, Márton — mondá a szegények felügyelője szigoru hangon. Bizonyára ott voltál te is tegnap este? No, jó, majd bejönnek érted délután. Két hónapig hüsölni fogsz.

Ekkor kitört mint a vizár. Férj és feleség orditottak, a leány előbujt a kemencze mögül s sikitott, a béna hánykódott és nyögött. A szavakat nem lehetett megérteni,

de a szemek forgásából és a kézmozdulatokból kiolvashatni, miért orditnak.

Wardenné elsápadt és felállott. A vastag ur kinyitotta az ajtót s mindketten kisuhantak. A folyosón haladván, a háta mögött az asszonynak utálatos röhögését hallotta. Az az asszony röhögött igy, a ki előbb oly siránkozva panaszolta nyomoru sorsát. A szegények felügyelője pedig egész uton arról beszélt, hogy milyen szép a jótékonyság, csak gyakorta rossz helyre alkalmazzák.

— Hát ezek az emberek — mondá Wardenné — nincsenek-e a legnagyobb nyomorban. Rám olyan benyomást tett az az asszony, mintha egykor jobb módban volna.

— Sajnálom, hogy meg kell vallanom. ez az asszony a legaljasabb mesterséget üzte, azelőtt — mondá a kövér ur panaszló hangon.

Borzadály futotta át Wardennét. Hát egy ilyen hitvány asszonynyal állott szóba s beszélt vele gyermekeiről. Sőt a maga gyermekét is felemlitette, ki otthon pihen a tiszta, szép bölcsőben. Ugy érezte, mintha haza kellene sietnie, hogy lássa gyermekét épen, egészségesen tisztán.

— És az a fiatal lány — kérdé Wardenné aggodalmasan.

Az . . . asszonyom . . . hát nem látta, milyen állapotban van?

— Nem . . . nem láttam.

A kövér férfi morgott valamit. Wardenné megremegett. Ez sok volt hallani egy ily előkelő asszonynak. Szédülés fogta el, kisérőjének karjához kapott, hogy össze ne roskadjon.

A kocsihoz siettek s a szegények felügyelője bucsut vett Wardennétől. Wardenné pedig átadta néki névjegyét s felkérte, hogy látogassa meg másnap. A kocsisnak pedig oda kiáltotta:

— Abel doktorékhoz.

A kövér úr köszönt és meghajolt, a kocsi pedig elrobogott.

Mind távolabb jutottak a nyomoru városrész fülledt légkörétől. Mikor kiértek a fák szegélyezte széles utra, a lovak is vigabban csörtettek tova. Még a rendithetlen kocsis is kissé jó kedvre kapott és háromszor nagyot csattantott az ostorral.

Wardenné is érzé, milyen jól esik neki ez az üde légkör. A mit látott s a mit hallott, szinte egészen kábitotta. Kezdte méregetni azt a mélységes különbséget, mely közte s azok a nyomorultak közt tátong. Eddig nem értette, hogy kevesek a kiválasztottak. Most érzé, hogy igy van.

S elborzadt a gondolatra, hogy mit tennének ezek az aljas lelkü teremtések, ha hirtelen gazdagsághoz jutnának. Jól esett neki a tudat, hogy őt magát nem kapatta igy el a gazdagság. A minap ajánlotta a férje, hogy fogadjanak fel egy groomot a kocsis mellé s ő tiltakozott, hogy könnyelmünek ne lássék. Föltekintett a bakra s örült látván, hogy nem ül senki a rendithetlen mellett.

Abelné nagyon meglepődött, midőn barátnőjét visszatérni látta.

— Nos, Emilia ilyen hamar visszatértél. Hallod, elküldöttem szabónémat. Azok után a mit a nyomorultakról elmondottál, elment a kedvem tőle, hogy drága ruhákat varrassak — mondá a kis Abelné remegő ajkakkal.

— Mindenki tegyen a maga lelkiismeretének parancsa szerint, de ne legyen az ember nagyon skrupulozus. Abelné hátravetette fejét. Ezt a feleletet nem várta.

Hadd csak elmondom, mi mindent tapasztaltam — folytatta Wardenné.

S elmondotta rendre élményeit. Leirta a piszkos lakást, az aljas embereket; elbeszélte az erszény ellopását.

— Az én férjem is mondja, hogy azok az emberek nem birnak ellenni lopkodás nélkül.

— Félek, hogy sokkal inkább igaza van férjednek, semmint hinnők — viszonzá Wardenné.

S tovább is folytatta az elbeszélést s elmondotta mindazt, a mit az a kövér ur mondott. Mikor pedig annak az aljas asszonynak a multjáról s annak a lánynak az állapotáról kezdett szólani, Abelné olyan rosszul lett, hogy a szolgálónak erősitő bort kelle behoznia. Mikor a cseléd bejött a csörömpölő poharakkal, Abelné odasugta a cselédnek. A szabóné még várjon.

— Mit beszélsz? Egy ágyban valamennyien? Irtóztató! — sikoltá Abelné kezeit összecsapva.

— Igen . . . igy van . . . Egy óra előtt lehetetlennek tartottam volna mindezt s most magamnak kelle meggyőződnöm . . .

— Istenem! hogy merészkedtél, Emilia, bemenni azokhoz az utálatos népekhez.

— Örülök, hogy megtettem. De még jobban örülök, hogy az a kövér ur ép jó időben érkezett. Mert különben még gyámolitottam volna azoknak az embereknek a gonoszságait és aljasságait — pénzzel.

— Igazad van, Emiliám. Csak azt nem értem, hogy hogy sülyedhetnek ennyire keresztény, megkeresztelt, megbérmált emberek. Hiszen ha nem is mindennap, legalább vasárnap, hallanak épületes prédikációt. És a szent irást is meg lehet venni igen olcsó pénzen.

— Igaz és még azt is meg kell gondolnunk — tette hozzá Wardenné — hogy még a pogányoknak sem lehetne az ilyet megbocsátani. Mert hisz a pogányoknak is van lelkiismeretük.

— Ez pedig elég hangosan szól, annak, a ki meg akarja hallani — mondá Abelné izgatottan.

A barátnők nemsokára elváltak. Bucsuzóra megölelték egymást.

Wardenné beszállott kocsijába és becsapta maga után a kocsi ajtaját.

— Madam Labichehez — szólt a kocsishoz és odafordulván a veranda karfájára könyöklő Abelnéhez, mosolyogva szólott:

— Hála istennek, most legalább nyugodt lelkiismerettel rendelhetem meg a selyemruhát.

— Én meg bátran elkészittethetem a szabónővel az uj divatu ruhát. Csak tudnám már milyen faszónban csináltassam.

A SZÉLL FAMILIA.

REGÉNY HÉT KÖTETBEN.

I. KÖTET.

A három Széll.

Ifj. Széll Pál jogász volt Budapesten, idősb Széll Pál fiskális Pomáz-Keresztesen, legidősb Széll Pál földbirtokos Perjámos-Csalánkán.

Ifj. Széll Pál huszonkét esztendős volt, idősb Széll Pál negyvennyolcz esztendős, legidősb Széll Pál hetvennégy esztendős.

A Széll familia tagjai rendesen száz évig szoktak élni és e szabálytól csak kivételes esetekben tértek el.

II. KÖTET.

A levél.

Id. Széll Pál egy a regényektől eltérőleg rút napon levelet kapott.

A levelet ifj. Széll Pál irta.

A levélben pazar helyesirási hibákon kivül tavaszi virág, a melynek megtiltani nem lehet, két egymásra talált lélek, páros öngyilkolás és egy csodálatosan szőke «*Ő*» fordultak elő. Egy páratlan «*Ő*», a kinek ragyogó erényei már a világot jelentő deszkákon számtalanszor állották ki a tüzpróbát s a ki még vőlegénykora előtt elhunyt ferje után gyászba borult özvegyi szivét nemes önzetlenséggel nyitotta meg ifj. Széll Pál előtt.

A Széllekkel szellő korukban szokott megesni ilyesmi.

III. KÖTET.

A hadi terv.

Id. Széll Pál az első pillanatban közel volt hozzá, hogy viharrá valtozzék át. A másik perczben azonban valóságos tavaszi fuvalommá csendesült.

Az ősi almárium fenekéről kivett egy levélpapirt és egy ezres bankót.

Mindkettő ifj. Széll Pálnak szólt.

A levélben ennyi volt:

«Pakolj! Utazz! Feledj!»

Az ezres bankó maga beszélt magáért.

IV. KÖTET.

Ifj. Széll Pál.

Ifj. Széll Pál már Párisból felelt:

— Utaztam! Feledek! — Feledni gyönyör!

Id. Széll Pál mosolygott.

V. KÖTET.

Felhők a láthatáron.

Id. Széll Pál egy a regényeknek megfelelő szép napon ujból levelet kapott.

A levelet *Ő* irta.

Kijelentette, hogy a dolog ilyetén elintézésébe bele nem nyugszik. Ifj. Széll Pál neki házasságot igért. Összetört lelke kárpótlásért sikolt az égre. Neki a Pál úr keze kell, vagy skandalumot csinál.

Id. Széll Pál nem mosolygott többé.

VI. KÖTET.

Id. Széll Pál.

Id. Széll Pál tehát nem mosolygott többé, hanem igy határozott.

— Felutazom és magam rendezem a dolgot.

Budapestre utazott és három hétig rendezte a dolgot.

VII. KÖTET.

Legid. Széll Pál.

A negyedik hét elején egy közönséges napon legid. Széll Pál a következő táviratot kapta:

— *Apám! a fiam dolgát rendeztem azzal a dámával, jöjj rögtön és rendezd az enyémet.*

Legid. Széll Pál megvakarta kopott koponyáját és aggodalmas hangon mondá:

— *Hát én majd hol veszek egy apát!?*

Ripp.

A GALAMB.

REGÉNY. 11

Irta: Márkus Miksa.

IV.

Utazott hazafelé Kádár Miklós, egy teherszállitó kocsiban, «*gyorsáru*» jelzéssel. Drága utazás ez. Miklós az életét adta érte.

Az öreg Kádárnak az egész úton nem lehetett szavát venni. Wölty doktor mindenfélekép igyekezett őt kétségbeesésébőt kiragadni, de hiába beszélt neki, az öreg ember nem felelt.

Mással beszélgetett ő.

Krisztinától megtudta Miklós párbajának történetét.

És az öreg ember szinte ugy érezte, hogy ott fekszik ő is abban a nagy faládában és beszélget a fiával.

— Nézze apám — szól a holt ember, — minő csunya lyukat ütött az a bolond golyó.

— Fájt-e fiam a halál?

— Nem fájt apam. Egy pillanatig reátok gondoltam s arra, minő furcsán végződött a mi boszútervünk.

A boszú! Bizony ennek vége. Ha a fiának nem sikerült, ki fogja végrehajtani. De hát beszélgessünk tovább.

— Hát igazán a hugodért haltál meg, Miklós?

— Persze, hát kiért?

— Ejnye, ejnye, még a halottak is hazudnak.

— Édes apám, hogy tud ilyet mondani?

— Hát nem igaz?

— Nem, nem, nem!

— Miért kényszeritesz arra, hogy megszégyenitselek?

— Azt nem fogod tenni!

— Dehogy nem. Hiszen ugy fáj nekem, hogy a fiam egy idegen leány miatt halt meg.

— Nem volt idegen, hiszen szeretett.

Budapestig gondolkozhatott ezen az öreg Kádár. Legalább ezalatt nem zugolódott a mennyei igazságszolgáltatás ellen.

De a mikor a vonat innen elindult (Wölty tovább kisérte) nem állhatta meg Kádár, hogy igy ne szóljon az ügyvédhez:

— Mondja csak kedves doktor. Ha önnek pöre volna és föltétlen igazsága daczára elvesztené azt a bíróságnál, mit tenne?

— Fölebbeznék.

— De ha csupán valami csekélységről volna szó?

— Akkor nem hagynám a jussomat, csak éppen az igazság kedveért.

— Furcsa. Hiszen nekünk oly nagyon igazunk volt és elvesztettük a pörünket. De kihez felebbezzek én?

Erre nehéz volt felelni. Még Wölty sem próbálta meg, pedig őt nehéz volt egyhamar zavarba hozni.

Kádár és Wölty egymás mellett ültek. Velük szemben a sarokban egy gyászruhás hölgy ült, a kinek arcza sürűn le volt fátyolozva.

Ugy látszott, nem is hallgat a két férfi beszélgetésére. Fejét kissé lehajtotta, néhanéha kinézett az ablakon, a havas, szomoru tájékra.

Az öreg Kádár tovább beszélt.

— Wölty doktor, nagyon kegyetlen az isten. Kár, bizony kár eltemetni az én fiamat. Olyan jó fiú volt és olyan okos. Az a Zakár elpusztitja az egész familiámat. A leányom már tönkre ment, a fiamat koporsóban viszem haza, a feleségem beteg és én . . .

A gyászruhás hölgy elővette zsebkendőjét és aztán az ablak felé fordulva, fölemelte fátyolát s megtörülte szemeit.

Wölty véletlenül éppen akkor nézett oda s rögtön megismerte.

— Csak ez kellett még, gondolta magában. Ugyan mit akarhat ez itt?

A kalauz bejött a kocsiba s figyelmeztette őket, hogy nemsokára elérik utazásuk czélját.

A hölgy ekkor Kádár felé fordult és megszólalt:

— Kádár úr, egy kérésem volna.

Az öreg urat annyira meglepte ez a megszólitás, hogy alig tudott felelni s csak hebegve kérdezte:

— Kihez van szerencsém?

— Az mellékes dolog. Nő vagyok és kérni akarok valamit.

— Tessék!

— Engedje meg, hogy részt vehessek a fia temetésén.

Kádár egy pillanatra azt hitte, hogy talán Krisztina jött el velük. De nem, hiszen ez más nő.

A gyászos hölgy látva az öreg ember habozását, igy szólt:

— Azt hiszem, ugy látom, az ügyvéd úr már megismert és talán támogatja kérésemet.

— Igen, megismertem és nagyon csudálkozom rajta, hogy ön ezt a házat még egyszer föl meri keresni.

Kádár hirtelen fölkiáltott:

— Óh! Csak nem! Csak nem ön az a nő, a ki akkor . . .

— De igen, én vagyok.

— Nem, ön ne tegye többé lábát a házamba. Attól a percztől kezdődik a mi szerencsétlenségünk. Mi hozza ujra ide?

— Én leszek az, Kádár úr, a ki boszút áll önökért.

— Csak boszúról ne beszéljen.

— Óh, én nem ugy teszek, mint önök. Én nem állok ki az ő pisztolya elé. Ne tartson ettől.

— Nem engedhetem az én házamba belépni. Megölné a feleségemet és a leányomat az ön látása.

— Nem is erre kérem Kádár úr. Én a faluban majd kapok lakást. Csak azt engedje meg, hogy a fia temetésén részt vegyek. Aztán rögtön elutazom.

— Nem tilthatom meg senkinek, hogy a temetőbe eljőjjön. A mi temetőnknek még keritése sincs.

— Jó.

Megérkeztek az állomásra. Két szánkó vár reájuk. Az egyikre fölteszik a koporsót rejtő ládát.

Wölty és Kádár gyalog kisérték a halottat. A másik szánt átengedték kisérőnőjüknek, a ki a faluba tartott.

A kastély előtt nagy tömeg várta őket. A falu népessége ide gyülekezett és a mikor a szomoru menet megérkezett, a férfiak kalaplevéve, az asszonyok keresztet vetve fogadták a holt ifjú urat.

Kádár az egyik cselédtől rögtön megkérdezte, hogy van az asszony. Nem jó feleletet kapott. Fekszik, rosszul van.

A koporsót a nagy ebédlőterembe vitték. Egyelőre a földre állitották, de a falubeli asztalos azonnal hozzálátott a ravatal összeütéséhez.

Katicza a szobájában maradt. Nem tudta, hogy bátyja meghalt és nem is akarták megmondani neki. Nem tudták, minő hatást tesz reá a hir és igy inkább eltitkolták a szomoru esetet.

Másnapra, délelőtti tizenegy órára tűzték ki a temetést

Még egy éjjelen át apái házában nyugszik Kádár Miklós.

Folyt. köv.

PULSZKY FERENCZ.

IRTA: FERENCZY JÓZSEF DR.

A magyar tudomány és közélet egyik legkiválóbb alakja Pulszky Ferencz, kinek tevékenysége hazánk történetében mély nyomokat fog hagyni, nyolczvanadik születés napját érte meg. E kedves ünnep alkalmából, melyből részét kiveszi az egész magyar közélet, a jeles irodalomtörténész, Ferenczy József dr., alapos tanulmányt irt Pulszky Ferenczről, mely tanulmányból ime a következő érdekes részletet mutatjuk be:

Visszatérvén Pulszky a számüzetésből, Budapesten telepedett le, mert arra számitott, hogy előbb-utóbb mégis csak részt vesz a politikai élet tevékenységében. Kezdetben igen szerény, szűk lakást vett fel, a hol könyveit sem helyezhette el, azért megkérte az akadémiát, hogy adjon helyet könyves ládáinak, egyszersmind felajánlotta az akadémiának ajándékul könyveiből mindazon müveket, melyek nem voltak meg a könyvtárban. Rómer Flóris, ki akkoriban az akadémiai kézirattárt rendezte, kiválogatta a könyveket, melyek ajándékul jutottak az akadémiának s ez ajándék egy középszerü vagyonnal ért fel, mert az ajándékozott könyvek között drága illusztrált könyvek voltak, ritka régiségek, incunabulák, egy rendszeres archaeologiai kis könyvtár. Köztök volt Kingsborough műve Mexikóról, mely maga négyezer forintba került, valamint a Kossuthról és a magyar emigráczióról majdnem husz év alatt Európában és Amerikában megjelent nyomtatványok gyüjteménye, a mely magában álló oly becses gyüjtemény volt, a minő sehol fel nem található. Ezenkivül egy nagy kéziratgyüjtemény is csatolva volt az ajándékhoz, ugy hogy a nagybecsü adományt az akadémia közlelkesedéssel köszönte meg. Az akadémia munkásságában is csakhamar részt vett és megmaradt napjainkig egyik legtevékenyebb, legérdeklődőbb tagjának. Tovább mint egy évtizeden át volt elnöke a nyelvtudományi osztálynak, később a történettudományi osztálynak lett elnökévé, mely tisztet még napjainkig is viseli, emellett igazgatósági és tiszteleti tagja az akadémiának s igy annak munkakörében mind máig sokféle tevékenységet fejtett ki.

A politikai férfiak társaságában is gyakrabban megfordult, különösen Deák Ferenczczel sokat volt együtt, ki több dologban kérte ki tanácsát, véleményét.

Pulszky teljesen magáévá tette Deák politikáját. Még mint emigráns az utolsó időkben meg volt győződve, hogy a magyar ügynek leghelyesebb megoldása csak Deák kiegyezési politikája lehet. Deákhoz bizalmas régi barátság fűzte még a negyvenes évekből, midőn a büntető-törvénykönyv kidolgozásán együtt munkálkodtak barátságuk minden félreértés és megsza-

kitás nélkül fenmaradt. Nem kellett most megujitani.

A bizalmas baráti viszonynál fogva Deák a politikai események minden részleteit közölte Pulszkyval, még a köztudomásra nem szánt mozzanatokat is megbeszélték együtt, mert Deák sokat tartott Pulszky itéletére. Igy a koronázási aktusnak minden részletéről együtt tanácskoztak. Együtt állapitották meg, hogy a koronát a nádorság megszünése következtében gróf Andrássy Gyula, a miniszterelnök tegye a király fejére, hogy a koronázási okiratot mifele pecséttel lássák el, mert az eddigi pecsét, melyben Velencze czimere is benn volt, nem felelt meg a közjogi helyzetnek, szóval minden fontos és aprólékos ügyről együtt tanácskoztak.

A koronázás alkalmával Kossuth szenvedélyes nyilt levelet intézett Deákhoz, kit egyedül okozott és itélt el a kiegyezés létrehozásáért. A levél mélyen találta Deákot, érezte, hogy nem hagyhatja válasz nélkül, de a polemiára nem tudta magát elszánni. Pulszkyt kérte meg a válasz megirására, melynek tartalmát azonban ő maga egészen elmondta. Pulszky bevéste hű emlékező tehetségébe Deák szavait, hazament és majdnem szóról-szóra leirta Deák feleletét, sőt ki is nyomatta és nyilvános elárusitásáról is gondoskodottmivel Kossuth levele is megjelent a hirlapokban s igy az is nyilvánosságra volt szánva. Deák teljesen meg volt elégedve a válaszszal, elismerte magáénak, s hálásan köszönte meg Pulszkynak, kinek ez volt hazatérése óta első nevezetesebb szereplése a nyilvánosság terén.

Deák, Eötvös és mások Pulszky barátai közül, óhajtották, hogy ő is a képviselőházba kerüljön, ő maga is kivánta részint ambiczióból, részint mert restelte angliai és olaszországi barátai előtt, hogy még képviselőnek sem választják meg. Tényleg azonban egyetlen választókerület sem gondolt rá, valamint a Deákpárt sem, a melynek pedig tagja volt, s a pártban nagy számmal voltak együtt régi barátai és uj ismerősei. Maga kereste fel tehát Oroszi Miklóst, a szentesi képviselőt, kiről azt hallotta, hogy le akar mondani képviselőségéről. Megkérdezte Oroszit, hogy lehetne-e kilátása neki a megválasztatásra Szentesen? Oroszi biztató feleletet adott, a maga részéről készségesen igérte meg támogatását, mire Pulszky megjelent a választókerületben. A lelépő képviselő maga ajánlotta a választók figyelmébe az ismert nevü hazafit, kinek zászlai alá örömmel sorakoztak a választók s Pulszky csakugyan nemsokára mint Szentes képviselője ült a törvényhozásban.

Szaktudománya iránti érdeklődése minden kedvező alkalommal nyilvánult ekkor is. Igy a többek között egy vasuti vállalat pénzügyeinek rendezése érdekében közbenjárásra kérték meg báró Rothschildnál, ő készségesen vállalkozott rá, s ha a bárót nem vehette is rá, hogy az üzletbe bele menjen, de az alkalmat felhasználta a Rotschild gyüjtemények tüzetes megszemlélésére, különösen az elefantcsont tárgyak alapos megvizsgálására, melyek még az ő bámulatát is kivivták, a ki pedig Európának majdnem minden számba vehető hasonló gyüjteményét ismerte.

Száműzetése idején távol lévén a magyarországi politikai események központjától, nem ismerhette, hogy kinek-kinek a vezető férfiak közül, milyen része volt a kiegyezési politika diadalra juttatásában. Hogy határozott itéletet formálhasson magának, igyekezett kellő tájékozást szerezni. Ő maga csupán Deáknak tulajdonitotta a kiváló politikai alkotás dicsőségét, Deák gróf Andrássy Gyulára háritotta a fő érdemet, de elsőrangu részt követeltek beléje báró Eötvös József, a ki tényleg már a negyvenes években tanusitott publicistai működésben utalt oly kérdésekre, a melyek megoldást csak 1867-ben nyertek. Osztozkodni kivántak a dicsőségben gróf Lónyay Menyhért, ki a pénzügyi nehézségek enyhitésével hitte a kiegyezés ügyét előmozditani, végre Csengeri Antal, ki a szellemi apaságra tartott igényt. Bécsben győződött meg róla Pulszky, hogy a legnagyobb nehézségek elháritásában működtek közre gróf Beust a külügyminiszter és Beke a pénzügyminiszter. Ekkor látta csak, hogy a kiegyezés műve sok előkelő politikus közreműködésének eredménye.

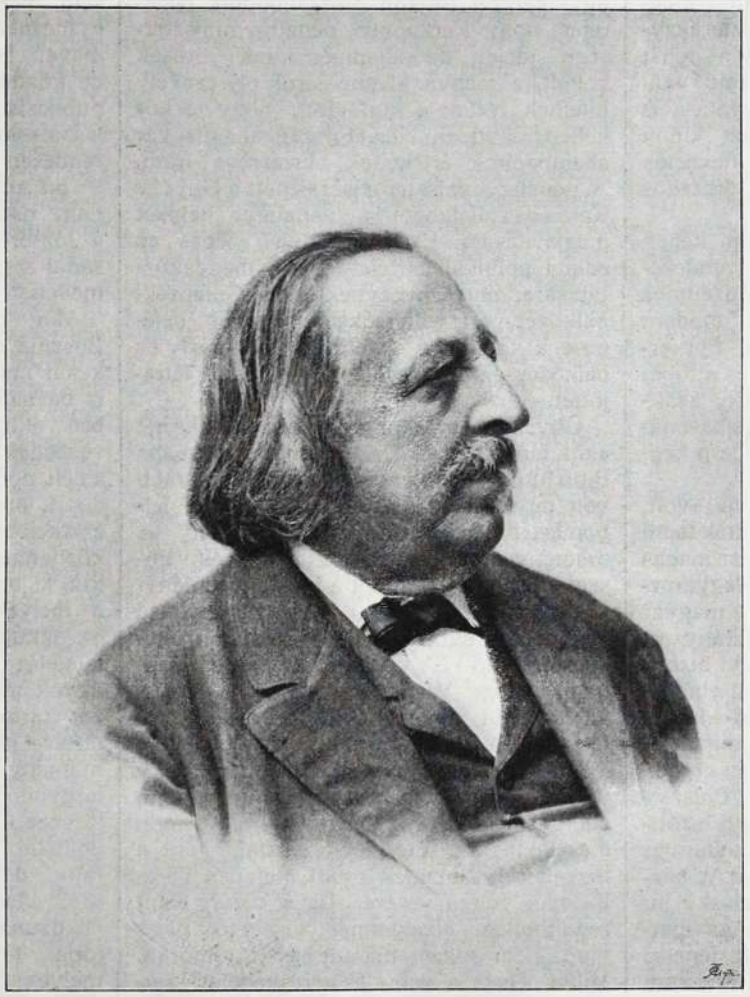

PULSZKY FERENCZ.

A kiegyezés utáni miniszterium megalakulása többféle változást vont maga után a közszereplés tekintetében. Igy báró Eötvös József lemondott a Kisfaludy Társaság elnökségéről s helyébe megválasztották báró Kemény Zsigmondot. Gróf Andrássy Gyula megvált a Képzőmüvészeti Társaság elnökségétől s helyébe lépett Pulszky Ferencz, kinek az egész társulatot csaknem ujra kellett szerveznie, mert a tagok kevés érdeklődéssel voltak iránta, tárlatai nem voltak népszerüek, képei nagyon alacsony szinvonalu, értéktelen müvek voltak, a pénzügyek tekintetében is igen sok kivánni való mutatkozott a társulatnál. Volt tehát tere a tevékenységre bőven.

1869-ben képviselő választási mozgalmak izgatták fel a kedélyeket. Pulszky Ferencz Szécsényben lépett fel képviselőjelöltnek, de a választás az ellenjelöltnek erős költekezése miatt oly izgalmas s az eredmény annyira kétséges volt, hogy Pulszky el volt készülve a legyőzetésre. Ekkor megkérte Eötvös közoktatási minisztert, hogy ha régi tervét, őt a Nemzeti Muzeum igazgatójává kinevezni, meg akarja valósitani, akkor tegye ezt meg még a választás előtt, mert ha megválasztatnék és kinevezése csak azután történnék meg, nem fogadhatná el a kinevezést, mert uj választás alá kellene vetnie magát, a minek nagy költségeire nem vállalkozhatik. Ekkor Eötvös a legrövidebb idő alatt nyugalomba helyezte Kubinyi Ágostont és Pulszky Ferencz április elején ki volt nevezve a Nemzeti Muzeum igazgatójává.

Képviselővé is megválasztatván, előadójává lett a pénzügyi tárcza költségvetésének. Mint képviselő nagy buzgalommal igyekezett az igazgatása alá került Muzeum ügyein javitani. Mindjárt igazgatóvá kinevezése után a Lobkovitz-féle ásvány gyüjtemény megszerzésére törekedett. Megkérte Eötvöst, a közoktatási minisztert, hogy a 35 ezer forint vételárat vegye fel a költségvetése rendkivüli kiadásai közé. Ezt azonban Eötvös nem akarta megtenni, mert fontosabbnak tartotta ily összegen népiskolákat állitani, mint a nézete szerint fényüzést képező ásványgyüjtemény megszerzését. Pulszky Lónyaynál, a pénzügyminiszternél, ki hez tartoznak a bányászati ügyek is, tett kisérletet. Lónyay látszatra érdeklődött ugyan a megszerzés iránt, de az összegnek megszavazását a törvényhozás előtt nem védte. De védte Pulszky s még néhányan a képviselők közül. A törvényhozás a vételárat megszavazta és Muzeumunk ezáltal oly gyüjteménynyel szaporodott, mely az europai legnagyobb muzeumok hasonló gyüjteményeivel csaknem egyenrangu. Ha Pulszky nem sürgeti, nem jár utána a pénzügyminiszternél, Gränzenstein államtitkárnál, ki mint a bányászati ügyek szakférfia, szintén érdeklődött a megszerzés iránt, nem kel védelmére a vételár megszavazásának a bizottságban is, a nyilt ülésben is, az érdekes gyüjtemény szégyenünkre és kárára a hazai mügyüjteményeinknek bizonyára külföldre

került volna. Hasonló utánjárást, meggyőző rábeszélést fejtett ki az Eszterházy-féle képtár megszerzése ügyében. Gróf Dessewffy Emil az akadémia elnöke felajánlván az akadémia palotájának egyik emeletét a képek elhelyezésére, azt herczeg Eszterházy Pál elfogadta s a gyüjteményt elhelyezték az akadémiaban. Pulszky azonnal tervezgette miként lehetne a képtárt az ország számára megszerezni. Annál erélyesebben látott utána a dolognak, mivel hire támadt, hogy külföldre szándékoznak vinni és elárverezni. Pulszky minden ékesszólással iparkodott az akkori pénzügyminisztert, Kerkápoly Károlyt rábirni, hogy a képek megvételére fedezetről gondoskodjék. S mivel gróf Andrássy Gyula külügyminiszter is óhajtotta a képtár megszerzését az ország számára és véletlenül az országos pénzügyi helyzet is elég kedvező volt, a vétel létrejött s egy millió és háromszázezer forinton megvétetett az ország számára az Eszterházy-képtár, melynek megszerzésében tehát Pulszkynak szintén kiváló érdeme van. Ekkor az országos képtár igazgatása is Pulszky Ferenczre bizatott, ki azt külön fizetés nélkül elvállalta. Ekkor nevezték ki a muzeumok és könytárak országos főfelügyelőjévé.

Azonnal hozzáfogott a muzeumi képek s az országos képtár műveinek rendezéséhez oly módon, hogy a muzeumba tétette át az országos képtár modern képeit, viszont innen amabba a Pyrker-féle gyüjteményből származókat és a többi régi képeket. Igy létesült Pulszky szakértelmének és tevékenységének felhasználásával Magyarország régi és modern képtárának berendezése.

1873-ban Bécsben világkiállitás volt, melyen a bécsiek tanúságot iparkodtak tenni az egész világ előtt az osztrák ipar magas fejlettségéről. A világkiállitásra Magyarországból is sokan készülődtek, sőt a magyar kormány 50 ezer forintot előirányzott ipartárgyak vételére is. A pénzügyi bizottság, melynek ismert takarékosságu elnöke, Zsedényi Ede, minden mellőzhető kiadást törült, ezt az összeget is törülte. A miniszter sem kelt védelmére a teljes ülésben eredeti javaslatának, de védelmére kelt Pulszky Ferencz s inditványozta a pénzügyi bizottság előterjesztésének elvetését s a miniszter eredeti előirányzatának elfogadását. A képviselőház többsége elfogadta Pulszky inditványát s igy lőn alapja vetve az iparművészeti muzeumnak, melynek legelső szerzeményeit Pulszky Károly, a muzeum fáradhatatlan sürgetőjének fia, ki már akkor is nagy tájékozottsággal rendelkezett e szakmában, Bécsben összeválogatta és csoportositotta, később pedig mint a létesült intézetnek titkára nagy szakértelemmel rendezte. A muzeum ma már oly tekintélyes gyüjteményekkel rendelkezik hogy méltó büszkeséggel foglalhat helyet országos kulturintézményeink között.

Mint képviselő és publicista teljesen belevegyült a mozgalmas politikai életbe, mely nemsokára szenvedélyes küzdelmek szintere lett. A kiegyezés óta sok támadásnak, kemény megpróbáltatásoknak volt kitéve Deák alkotása, mert a parlamenti ellenzék nemcsak a belügyi reformokat tette erős kritika tárgyává, hanem a visszaállitott alkotmány közjogi alapját is folyton ostromolta. Állandóan a közjogi viták uralkodtak az országgyülésen, de azért a gyorsan változó kormányokat nem a közjogi kérdések idézték elő, hanem a személyi ellentétek és a belügyi reformok.

Az első miniszterium, mely a kiegyezés után igazgatta az országot, igen erős kabinet volt, de nem sokáig maradt együtt. Lónyai-Bécsbe ment közös pénzügyminiszternek, utóbb Mikó is, Gorove is szabadulni iparkodtak tárczájuktól, sőt az igazságügyminiszter is megsokalta a közjogi ellenzék éles támadásait. Majd Andrássy Bécsbe ment külügyminiszternek s helyét Lónyai Menyhért foglalta el, kinek azonban sem a kabinetben, sem a pártban nem volt erős többsége, igy miniszterelnöksége hamar véget is ért. Felváltotta Szlávy, kinek fogyatékos energiája oda juttatta a dolgokat, hogy a kormány nem vezető lett, hanem magát vezettette, úgy hogy a pénzügyi bizottság mindenhatóvá lett az országgyülésen s az államigazgatásban. Ez a visszás helyzet sok parlamenti csatát idézett fel, mert a pénzügyi bizottság ellenőrzése és gazdálkodása daczára is a pénzügyi helyzet folyton rosszabbodott. Ismeretes, hogy Kerkápoly pénzügyminiszterssége idején az állampénztárak üresek voltak, a magyar állampapirok oly csekély hitelüek voltak a külföldön, hogy ekkor kellett alkudozni Németországgal a magyar állampapirok értékének elismerése iránt. A pénzügyminiszter visszalépett s Ghyczy Kálmán vállalkozott a pénzügyi helyzet megjavitására. Ez volt az első lépés az eddigi politikai pártélet teljes megváltoztatására, mert Ghyczynek mint az ellenzéki balközép-párt volt előkelő tagjának belépése a kabinetbe sietette a Deák-párt és balközép-párt egyesülését, a fusio létrejöttét.

Ghyczy nem akarván Szlávy főnöksége alatt tárczát viselni, a miniszterelnökségbe Bittó jutott, ki erélyesebb és mozgékonyabb volt ugyan elődénél, de a Deák-párt felbomlását nem akaszthatta meg, mert az események, főleg a kereskedelmi és vámszerződésnek, valamint a bankegyezménynek az osztrákokkal való megujitása követelőleg sürgette az erős kabinet létesitését. Bittó is visszalépett tehát csakhamar, hogy Wenkheimnak adjon helyet, kinek rövid miniszterelnöksége alatt létrejött a fusio.

Tisza Kálmánnak kormányra jutása nagy várakozásokat keltett az egész országban, eddig még egyetlen egy kormány sem dicsekedhetett oly erős párttal, mint a megalakult szabadelvü párt, melynek Tisza Kálmán volt a vezére. De a vezére iránt rendithetlen bizalommal viseltető nagy tábor nem sokáig maradt együtt tömören. Mikor Tisza a vám- és kereskedelmi szerződés ügyében, valamint a bankkérdésben vereséget szenvedett Bécsben s merész igéreteit be nem válthatta, hiveinek belé helyezett bizalma megrendült és sokan kiváltak pártjából, nemcsak a régi Deákpartnak hozzászegődött pártfeleiből, hanem sokan a volt balközéppártból is, a mi érzékeny vesztesége lett a szabadelvű pártnak.

Még jobban megfogyatkozott a kormánypárt Bosznia okkupációja következtében. A két török tartomány elfoglalásának eszméje már régen kisértett. Szó volt róla már régen a parlamentben is, hol a szerb nemzeti képviselők feszegették a kérdést s iparkodtak a kormány terveit kipuhatolni; hosszu vitatkozások folytak a politikai sajtóban is. A kiegyezés legbuzgóbb hivei irtóztak az okkupáczió gondolatától, mert féltették a monarchia dualistikus alapját, az országgyülés tagjainak többsége félt az okkupáczió pénzügyi terheitől, a magyar nemzet nagy többsége ellenezte becsületből, mert a barátságos szomszéd állam durva megsértését látta a foglalásban. A nemzet s országgyülési képviselete csak a miniszterelnök megnyugtató szavaira hitte el az okkupáczió gondolatának elejtését s midőn az mégis keresztül vitetett a miniszterelnök biztató szavainak ellenére, a kormánypárt válságos helyzetbe jutott.

Elhagyta a tehetséges pénzügyminiszter, Széll Kálmán, kinek pénzügyi sikerei még az ellenzék elismerését is kivivták, elhagyta a pártot néhány oszlopos tagja, és nem ment tájára a szabadelvü pártklubbnak több olyan tagja, a kiket a törzskarhoz számitottak. Az ellenzéki sajtó a leghevesebb modorban támadta meg a kormányt, melyet a legkomolyabb válság fenyegetett. Pulszky is ott volt a támadók sorában és erősen küzdött Tisza Kálmán politikája ellen, nem mint képviselő, mert ekkor nem volt tagja az országgyülésnek, az 1878-iki választások alkalmával fel sem lépett képviselőjelöltnek, de küzdött az uralkodó politika ellen mint publiczista a sajtóban, mint szónok a választásoknál, mely utóbbi mozgalmakban rendesen részt vett. Ott volt annak idején a budapesti terézvárosi választásnál és nagy hatással beszélt Jókai ellen, ott volt a József-városrész majd minden választásánál s mindenkor élénken agitált jelöltje mellett.

Mint publiczista nagy tanulmányt irt Bosznia okkupációja s Andrássy és Tisza keleti politikája ellen. Habár ma önmaga is bevallja, hogy az okkupáczió kérdésében elfoglalt álláspontja hibás volt s tévedésnek nevezi a kormánynak akkori keleti politikája ellen folytatott erős támadását, mindamellett meg kell adni, hogy czikkeiben, miket e tárgyban akkor irt, a közhangulatot tolmácsolta. Élénk szinekkel irta le bennök azokat az aggodalmakat, a melyek a birodalom népeit eltöltötték az okkupáczió miatt és sajnálkozó nyugtalansággal számitgatta a monarchia pénzügyeit megzavaró terheket, a melyeket a két tartomány elfoglalása és megszállva tartása okozni fognak. Az a nagyobb tanulmány, melyet A válság czimmel e tárgyban irt, formai tekintetben egyike legszebb publiczistai dolgozatainak. Pártpolitikai felfogás vonul ugyan keresztül rajta, de a politikai helyzet s az azt intéző államférfiak kitünő jellemzésével találkozunk benne. Sok érdekes apró historiai tényt mond el a dolgozatban, a melyek kortörténeti adalékokul tekinthetők s szubjektiv meggyőződésének nyilt kimondása mellett, több tatáló tárgyilagos itéletet, a mik indokolttá teszik azt a nagy figyelmet, melyben megjelenésekor részesült.

Vezérczikkei és egyéb politikai tárgyú dolgozatai is, melyeket ez időben irt, erősen pártszinezetűek voltak, sőt politikai czélzatú szinmüve is éles gúnynyal ostorozza az uralkodó párt fogyatkozásait és visszaéléseit. Ellenzéki szellem vonult keresztül ekkoriban iratain és egész magatartásán, mert nem értett egyet Tisza Kálmán rideg személyi politikájával s az e politikát jellemző őszinteséghiánynyal, mely sok dologban, de főként a keleti politikában, mást mondott és mást cselekedett, igért, de be nem váltott, önző természetével pedig inkább elidegenített, mint bizalomra gerjesztett.

A FILHARMONIKUSOKRÓL.

Negyven éves múlt, fárasztó alapvető munkásság, lankadatlan kitartó és győzedelmes küzdelem után a közönség közönye ellen, erkölcsi és művészeti sikereinek tetőpontján feloszlani készül a filharmoniai társaság.

Szomorú, de való tény ez. A társaság, mely a fővárosnak egyik legrégibb kulturális tényezője, mely a klasszikus zenét és annak művelését a most elfoglalt magas nivóra emelte, mely társadalmi életünk rohamos fellendülésének olyan hathatós támogatást nyujtott, mely a zeneirodalom műremekeit, a nagy világ majdnem összes czelebritásait megismertette velünk, nagy válság küszöbén áll.

Folytonos, anyagi gondok miatt további fennállása kétes. Ha átolvassuk azt a szerény kérelmet, melyet ez a kitünő társaság a fő és székváros közgyüléséhez intézett, a legőszintébb szimpátiával, kell, hogy viseltessünk irányukban, de mindenek felett el kell ismernünk, hogy igazuk van. És ha már a mult hibáit nem is tehetjük jóvá velük szemben, ha a mult közönyeit nem is rójjuk fel senkinek mulasztás gyanánt, legalább most adjuk meg nekik azt a régen kiérdemelt elismerést, az anyagi támogatást, azt az általuk kért szerény szubvencziót, melyet náloknál alacsonyabb nivón álló társaságoknak, a mi hatalmas gazdag metropolisunknál kisebb jelentőségü és rangú városok már oly régen megszavazni szükségesnek látták.

Mert végre is be kell látni, hogy nem szabad megengedni a filharmóniai társaság feloszlását, bárminő áldozatokba kerüljön is fentartása; kész hálátlanság lenne önmagunkkal szemben most a millenáris ünnepségek küszöbén, midőn kulturális haladásunkat akarjuk bemutatni az egész művelt világnak, most engedni feloszlani ezt a testületet, mely a klasszikus zeneirodalom termékeinek művészi interpretáczijával magyar zenei életet és klasszikus zene iránt lelkesedő magyar közönséget teremtett!

Ha végigtekintünk azon a disztingvált előkelő társaságon, mely a filharmoniai tarsaság hangversenyeit látogatja, el kell ismernünk, hogy azok nem merő divatból, nem a bonton követelményeihez való ragaszkodásból, hanem műélvezetből, lelkesedésből jönnek a mi egyetlen hangversenytermünkbe, a vigadó nagy tánczteremébe. És ez a finom izlésü páratlan türelmü jámbor közönség nem hagyja magát visszariasztani sem a terem rossz akusztikájától, sem az egyre rémitgető légvonattól, sem pedig a sarkok hidegségétől a tropikus melegéig változó temperaturától, hanem eljár hűségesen szezónról szezónra, mert szinte életszükséglete az a magasztos zenei élvezet, melyben ott részesül.

A filharmoniai társaság mostani válságos helyzetét nem azon körülmények idézték elő, a melyek a társaságot a hatvanas évek vége felé válsággal fenyegették. Akkor ugyanis a közönség érdeklődésének csökkenésében rejlett a hiba és csak a geniális Richter Jánosnak sikerült, magán vállalkozás utján, uj életre kelteni a társaságot, mely az ő vezérletének ideje alatt ujra visszanyerte a politikai viszonyoktól fenyegetett népszerüséget, és közérdeklődést. A válság szerencsésen elmult és Richter eltávozásával Erkel Sándor vette át a filharmoniai társaság vezetését. Predestinálva volt ő ez állásra. Meseszerü zenei tudása, meglepő tájékozottsága által a zenevilág minden vezérkönyvében, közmondásossá vált zenei emlékezete, csalhatatlan biztonsága, nyugalma, a vezetésben nyilvánuló a legnagyobb tömegeket és hatalmában tartó zenei erélye által vezette derék művészgárdáját. Az ő vezérletének idejére esik a filharmoniai társaság fennállásának legfényesebb korszaka. Egyik főelve levén, hogy a közönségnek a műbecsesel biró zenei remekeken kivül az egyes művészi individualitásokat is ismerni kell, egymás után mutatták be a világ első rangu kitünőségeit és virtuózait a mi rajongó, és lelkesedő közönségünknek, melynek a társaság hangversenyei valóságos ünnepeivé levének. 260—270 hangverseny, ezeren felüli kompoziczióval, a világ leghiresebb nevezetességei, ének és különféle hangszerekben, képezik kvintesszencziáját e társaság által nyujtott műélvezeteknek.

Mindezeket tudva csodálkozással kérdezhetem, hogy mi hát mégis oka annak, hogy a filharmoniai társaság komoly anyagi válság előtt áll? Egyik indirekt oka maga a nagy közönség, mely elkényeztetett műizlésével ma már csak az elsőrendü világhirü nevezetességek felléptéhez és elsőrangu novitások bemutatásához tódul tömegesen, és az ebből származott materiális haszon csak relative kielégitő, mivel az összeg legnagyobb része az idegen vendégművész óriási fellépti dijainak fedezésére szükséges.

Egy másik ok, és ez képezi a válságnak punktum szalienszét, a terem és annak felszerelési költségei, melyek a kiadásoknak majdnem 50%-át emésztik fel. Mindannyian ismerjük a Vigadónak tánczczélokra épült, arra berendezett pazar fénynyel diszitett nagytermét. Ez az egyedüli helyiség, hol a filharmoniai társaság hangversenyeit megtarthatja. Ebben a teremben, a mai — nem redukálható kiadások mellett lehetetlen reális hasznot eredményező hangversenyeket tartani. A terem hiányos berendezése, a földszint amfiteatralis elrendezésének hiánya, nagyobbszámu páholyok és erkélyek nélkülözése, s végül a kevésbbé vagyonosabb osztály igényeinek megfelelő olcsó helyek teljes hiánya, az állóhelyek czélszerütlen volta mind hozzájárulnak a már rég égető kérdés gyors megoldásának sürgetéséhez: az állandó hangversenycsarnok felépitéséhez. Majdnem háromezer forintot tesz ki az, összeg a melyet a filharmoniai társaság a fő és székváros tulajdonát képező teremért a Vigadó bérlőjének és igy indirekt a városnak fizet, mig a kisded német államok Haupt und Residenzstadtjai egymásután épitik fel városkájok legszebb terein a zenének és a zene művelőinek szentelt Tonhalleiket.

Ezekhez járulnak még a terem czélszerű berendezésére koncertenként visszatérő költségek, egyes művek előadási jogának megváltása, a művészek, dirigensek honorariuma, kisegitő személyzet, a kar személyzet költségei, administrativ költségek. Mindez egy olyan horribilis összegre rug, melyet csak a legnagyobb erőfeszitésekkel, a közönség hathatósabb pártfogásának kieszközlésével lehetne bevenni.

Elvégre a filharmoniai társaság tagjai majdnem 200—250 nappali órát áldoznak a próbákra, és 6—7 hangverseny estét áldoznak szezononként a maguk nagyon igénybevett idejökből. Ez pedig nálok kész anyagi veszteség. Hogy még aztán ezenfelül reá is fizessenek, csak azért hogy a székesfőváros közönsége klasszikus remekművek mesteri előadásában gyönyörködhessék, azt talán nem igen lehetne kivánni.

A filharmoniai társaság tagjai belátván azt, hogy a társaság létezése ilyen körülmények között lehetetlen, a nyár folyamán tartott közgyülésükön elhatározták, hogy a székesfővároshoz fordulnak, mint a melynek kebelében fontos kulturmissziót teljesitenek, azon szerény kéréssel, hogy mig egy hangverseny csarnok létesitése lehetségessé válik, járuljon hozzá a főváros közönsége egy a hangverseny-terem költségeinek megfelelő szubvenczióval a társaság fennmaradásának lehetségessé tételéhez. Egyúttal ki is jelentették, hogy ha ezt a segélyt a közgyülés megtagadná a filharmoniai társaság feloszlik.

A társaság vezetőségének tagjai e nagyfontosságu de indokolt kijelentés után kisebb csoportokra oszolva végig járták a magisztratus fejeit, a városatyák befolyásosabbjait, kikérve támogatásukat ügyük érdekében. Mindenütt kedvező fogadtatásra találtak, minden tényező belátta a társaság fennmaradásának szükségességét, mindenik elismerte a kulturmissziót, melyet a társaság eddigi fennállása alatt teljesitett; és e biztató előjelek remélni engedik azt, hogy a szeptember havi városi közgyülés, daczára a pénzügyi bizottság keddi elutasitó votumának, egyhanguan fogja megszavazni és teljesiteni a filharmoniai társaság kérelmét és nem fogja szégyen-szemre feloszolni engedni azt a testületet, melynek nevéhez fűződik a magyar zeneirodalom, a magyar zeneművelő, zeneértő közönség fejlődése.

Lőw Dezső.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

— Krónikás zavarban és az ab invisis referáda. — Daniseffek. — Rómeo és Júlia. —

Persze, mikor vasárnap a t. cz. olvasó kezébe veszi ezt a lapot, a lefolyt hét szinházi eseményeinek megbeszélését is szeretné fellelni benne. S a krónikás zavarban van is és szégyelli riporteri szellemének meg nem nyilvánulhatását. Mert beszámolni a lefolyt hét teátrális eseményeiről ezúttal nem adatott meg. S nem is a krónikás hibás benne; sem a direktorok nem hibásak, sem a szinészek. Hanem ugy hozta magával a véletlen. Mert arról ugyan alólirott anonimusz nem tehet, hogy Evva direktor szombat estére tüzte ki a premiért. Viszont Evva direktor sem tehet arról, hogy anonimusz a szombat esti eseményről már e héten

Ohképes beszámolni.

nem főpróba! — liczitál majd rá a tisztelt publikum. No, már engedjék meg, kérem alázattal, hogy egy kis lelkiismerete s legyen egy referensnek. Beszámolni őpróba után premiérről csak riporter ogás. Apaga Satanas!

De a bányamesterről valamit mégis el lehet mondani ab invisis is. Mert ha nem is láttuk, de legalább is hallottuk már ezt iaz operettet. Nyuzták a nyáron eleget. fHarmonikától orkesztrumig minden intfstrumentális variáczióban hallottuk a *Sei*

nicht böse! s más egyéb kevésbbé izléses de annál banálisabb Gassenhauereket. Igy hát a népszinház majd csak 50%-ban produkál ujat. Bizony Evva direktor úr a maga derék szinháza érdekében kieszközölhette volna, hogy előre is ne csépeljék el a leendő premiérjét. Hiszen nem csak igy utczákon, de szinházakban is énekelték nyáron át az egész Obersteigert. A budai arénában számos melódiáját nyűtték, a ligeti szinkörben is naponta megdögönyözték az Obersteigermarsot és polkát. Pedig kár igy elrontani ennek a munkának a reputáczióját. Olyan retortákon át, mint a fentebb felsoroltak, a tiszta elem is iszonyu módon csapódik le, mig ha először a Népszinház magas nivójú vegyhonyhájában párolják, a maga valódi hamisitatlan mivoltában ösmerhetjük meg.

Mindezek nem zárják ki, hogy érdeklődéssel ne tekintsünk a sokat emlegetett Bányamester premiérje elé.

*

A Daniseffek reprisét alig tudnók megokolni. A Newszky név alá rejtőző Dumas-Corvin társszerzőknek ez a darabja épen nem érdemli meg, hogy a lomtár porából előkutassák. Romantikus, szentimentális munka minden nagyobb becs nélkül. Ha valaki tán egyéni ambiczijának tartja, hogy ebben a darabban szerepe legyen, az ne erőszakolja rá ezt az ambicziót a nagy publikumra.

Különben a töméntelen sok kommüniké szerint Ivánfinak és Cs. Alszeghy Irmának lett légyen nagyobb uj szerepe. Cs. Alszeghy Irma passziv szerepét azzal a szinházunknál páratlanul álló természetességgel és üdeséggel adta melyet hiába ajánlgat egyre a sajtó a szinház vezetőségének figyelmébe. Ivánfinak még sok szalon szerepet kell játszani, mig beleszokik a modern légkörbe. Mihályfi hibátlanul játszotta meg — önmagát.

*

Erdekes előadásról számolhatunk be. A nemzeti szinházban Rómeó és Júliát adták a mult hét utolsó napján. Az előadásnak érdekességet Török Irma Juliája kölcsönzött. Egyszer már játszotta a fiatal művészi gárdának e legtalentumosabb tagja ezt a szerepet, de csak pályája beköszöntőjeképen. Azóta tudásban gyarapodva, tehetségben megizmosodva, gyakorlatban kifejlődve produkált sok becseset. Juliája pedig minden alakitásai közt án legbecsesebb volt. Az érzékiségtől ment ideális szerelmes nőnek ezt a szimbolisztikus alakját a leányos szendeség hamvával mutatta be a tehnikai fogások mellőzésével a művészi hatások érvényesitésével. A konverzatórius részekben ugyan lesz még e szerepén simitani való, de egyébként alakitásán kifogásolni valóra keresve sem akadunk. De egyúttal kisebb jelentéktelenebb szerepek eljátszására is buzdithatjuk a fiatal művésznőt. Az ily kis szerepekben gyakorlatra tehet szert s esetleges hibáit könnyebben kisimithatja. Különben Jászai, Prielle, Helvey, Márkus asszonyok még ma is játszanak kis szerepeket. Pierre Wolf mondta egyszer: Il n'y a des petites rolles, il y a des petits artists.

Emin.

IRODALOM.

Rózsa Miklós ujságiró *Szélcsend* czim alatt adja ki első verskötetét. A fiatal poéta kötetéből mutatványt csak nem régiben közöltünk. Mint maga irja, szerelme egyszerű történetét irta meg rimes sorokban, kevés szenzáczióval, de a maga lelke legjobb sugallata szerint. A kötetet Justh Zsigmond előszava fogja bevezetni. Előfizetési ár 1 frt, mely összeg a poéta czimére a Magyar Hirlap szerkesztőségébe küldendő.

*

La questione dacoromane e lo stato ungherese. Per Leopoldo Óváry. Roma. Nagy szolgálatot tesz a magyar államnak Óváry Lipót a kitünő historikus, midőn Olaszországot felvilágositja a dákóroman kérdés igazi mivoltáról. Nagy tudományos apparátussal készült felolvasásait kötetben is kiadta, hogy hozzáférhetővé tegye minden olasz számára kutatásainak eredményeit. Történelmi és statisztikai adatok óriási halmazával bizonyitja be a kötetben a magyarok igazát s ezzel együtt a véresszáju agitátorok álnokságát.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

LÓ-ÁRVERÉS.

Folyó évi október hó 9., 11. és 12-én alulirott katonai hatóság által **Budapesten**, az **Uj-épület laktanya nagyudvarában körülbelül 300 darab kisorolt ló** fog azonnali készpénz fizetés mellett árveres utján eladatni.

Az árverés mindenkor **reggeli 9 órakor** veendi kezdetét.

A cs. és kir. 4. számu vonat osztály parancsnoksága.

FŐVÁROSI BANK

részvénytársaság

Budapest, V., Erzsébet-tér 1. szám.

Főnyeremény! Uj sorsjegy-társaság. Főnyeremény!

E. I. csoport E. I.

50 résztvevő 60 havi 10 ft befizetéssel, 334 drb sorsjegy.

30	db 4%-os tiszai sorsjegy	124	db áthozat
30	« 4%-os jelzálog «	10	« 1864. 1/1 sorsjegy
20	« 3%-os osztrák földhitel sorsjegy I. k.	15	« olasz vörös ker. sorsjegy
11	« osztrák hitel-sorsjegy	50	« osztr. vörös ker. sorsjegy
12	« bécsi sorsjegy	50	« magyar vörös kereszt sorsjegy
11	« 5%-os 1/5 1860-ki sorsjegy	50	« bazilika sorsjegy
10	« magyar nyeremény sorsj.	35	« «Jó szív» sorsjegy
124	db átvitel	334	db sorsjegy.

A könyvecske a három első részlet lefizetése ellen vehető át. A bank által 1890. óta alakitott számos sorsjegy társaság már több kisebb-nagyobb nyereményt tett, melyek kiosztásra kerültek, illetőleg a résztvevő javára irattak.

A 3%-os osztrák földhitel-sorsjegyek

45,000 frtos főnyereményét

1894. évi augusztus hó 16-án az általunk alakitott E. csoport

3648. sorozat 10. sz. sorsjegye nyerte meg.

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett**. Saját gyártmányu **harmonika, hegedű, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték 50 kr.

100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték 75 „

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapes, Aradi-utaza 8.

Értesités.

Ezen lap **szeptember 8-iki 37-ik számában** megjelent **4480. számu hirdetmény 1894. augusztus 24-ikéről** szóló a cs. és kir. 6. hadtest területén fekvő katonai állomások részére szükséges kenyér és zab készletek kerületek szerinti szállitására vonatkozó nyilvános pályázati felhivásra az érdekeltek figyelme felhivatik.

Kassa, 1894. augusztus hó 24-én.

Cs. és k. katonai élelmezési raktár Kassán.

Én Csillag Anna

185 cm. hosszu óriás Loreley hajammal, melyet az általam feltalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, s mely az egyedüli szer a hajkihullás ellen, elősegiti a **hajnövést s erősiti a hajbőrt**; uraknál elősegit telt és erős szakállnövést. Rövid használat után ugy a haj, mint a szakállnak **természetes szint és sürüséget** kölcsönöz és megóvja korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 50 kr., 1, 2, 3, 4, 5 frt.

Postai szétküldés naponta a világ minden részébe a pénz előleges beküldése, vagy utánvét mellett a gyári raktárból

Csillag és Társa,

bel- és külföldi összes illatszer-különlegességek főraktára

Budapest, Erzsébet-körut 54. Bécs, I. Seillergasse 9.

A Csillag Anna kenőcsöt fölösleges sok magasztalással elhalmozni, mert e kenőcs önmagát dicséri ugy, hogy egy vevő száz meg száznak ajánlja, mert mindenki, aki ezt használja készitve van a tiszta igazságot megmondani, hogy ez az egyedüli, mert ezt siker koronázza.

Csillag Anna a. alkalmat vesz magának arra, hogy a hozzá beérkezett számtalan levél közül néhányat bemutasson, a miért tisztelettel kéri, hogy ezeket különös figyelemmel átolvasni sziveskedjenek, hogy mindenki, aki még nem szerezte meg a kenőcsöt, vegyen egy tégelyt belőle, hogy annál hamarább meggyőződhessék annak igazi hatásáról és meg van róla győződve Csillag Anna a., hogy mindazon hölgyek és urak, a kik ezt megrendelik, épp oly meleg köszönetnyilvánitásban fogják őt részesiteni, mint azok, a kik neki alább a legmelegebb köszönetüket nyilvánitják.

Szlatina, Csehország.

T. **Csillag Anna** kisasszony!

Legyen szives nékem kitünő kenőcséből két tégelylyel, a használati utasitással együtt, czimemre postautánvét mellett küldeni.

Herczeg Auersperg Ferencz.

T. **Csillag Anna** kisasszony!

Kérem az ön hires hajkenőcséből nekem egy tégelylyel küldeni.

Bécs. **Gróf Conrey Félix.**

Csillag Anna kisasszonynak!

Felkérem önt, hogy kitünő kenőcséből egy tégelyt posta ordultával részemre küldeni sziveskedjék.

Reichenberg. **Lovag Liebieg Lajos.**

T. **Csillag Anna!**

Az ön hires hajkenőcséből kérem küldjön számomra egy tégelylyel

Abauj-Szemere. **Pallavicini A. őrgróf.**

A főváros
legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

FESZTY ÁRPÁD

óriási körképe:

a

magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szött vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, tánczos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 9 óráig. **Este villam világitásnál.**

Belépő dij 50 kr.

TORONYÓRÁK,

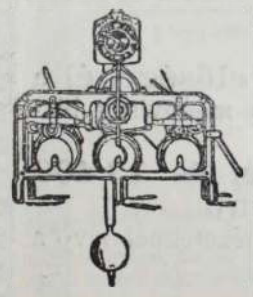

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly L.

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Röser János nyilv. tan- és nevelőintézete

BUDAPEST,

VI. ARADI-UTCZA 10. SZÁM.

Tanulók felvétele naponként d. e. 8—12-ig a négy osztályu nyilv. **polgári** és a három osztályu nyilv. kereskedelmi **iskolába. Bizonyitványok államérvényesek.** Kereskedelmi iskolám egyenjogu és egyenrangu teljesen a kereskedelmi akadémiákkal.

Zárbizonyitványai államérvényesek és **az egyéves katonai szolgálatra jogositanak.**

Ezen intézet már **41 év** óta áll fenn és eddig **12521 tanuló** látogatta.

Vidéki tanulók a nevelési **internátusban** teljes ellátást, felügyeletet és családi nevelést nyernek.

Értesitőt a t. cz. szülők és gyámok kivánságára küld

RÖSER JÁNOS igazgató

Budapest, VI. Aradi-utcza 10.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1894. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

Hirdetmény.

Szerdán, 1894. szeptember hó 26-án,

délelőtt 9 órakor

az uj marhavásár-téren „Zavrtnica“ Zágrábban

100 szolgálati lónak eladása

a legtöbbet igérőnek, készpénzfizetés ellenében árverés utján történik.

Cs. és kir. 13. számu szekerész-hadosztály kezelő-bizottsága.

4470. szám.

ÉRTESITÉS.

Hétfőn 1894. szeptember 24-én a **cs. és kir. 6-ik hadtest felügyelőségénél** a **kassai** és **munkácsi** állomások részére az **1895-ik évre** szükséges **rozs** és **zab** mennyiség biztositása történik.

Vétetik a **kassai élelmezési raktár részére 10·200 quintal rozs és 13·400 quintal zab, a munkácsi részére 4·000 quintal rozs és 60 quintal zab.**

Közelebbi részleteket a hivatalos bevásárlási értesitések és a nevezett élelmezési intézeteknél levő a feltételeket tartalmazó füzet, nyujtanak, mely utóbbi 8 krért megvehető.

Kassa, 1894. augusztus 24.

Cs. és kir. katonai élelmezési raktár Kassán.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

Harmadik évfolyam. 39. szám. 1894. szeptember 23.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS

KIADÓHIVATAL: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

Tisztelt Olvasóinkhoz!

Az eljövendő uj évnegyed küszöbén teljes bizalommal fordulunk olvasóinkhoz, remélvén, hogy eddigi támogatásukban továbbra is részesitenek benünket.

Ritka jóakarattal karolta fel lapunkat mindig a magyar közönség s mi iparkodtunk mindig e jóakaratot meg is érdemelni, mert törekvésünk, buzgalmunk az volt, hogy a Magyar Géniuszt olyan magas szinvonalon tartsuk, mely a legfokozottabb igényeket is méltókép kielégitheti. Hogy törekvésünket meg is valósitottuk, azt legjobban bizonyitja a magyar olvasó közönség egyre emelkedő támogatása, melyben bennünket részesitett.

A jövendőben azonban még a már elért magas nivót is emelni fogjuk. Az irói világgal való mindegyre szaporodó összeköttetéseink lehetségessé teszik, hogy lapunk irodalmi becsét még jobban fokozhassuk. Ugyancsak kitünően szervezett szerkesztőségünk az aktualitások feldolgozásában fog igazán becseset nyujtani a jövőben is.

Illusztrácziónknál két elvet vallunk: a művészi érték és az aktualitás. Az elsőnek elérése végett a jövőben is kitünő kompozicziók reprodukcziót fogjuk adni; az aktualitást pedig az által érjük el, hogy minden jelentősebb momentumot rajzolóink által felvétetünk.

Ennyit egyelőre.

Csak még azt füzzük hozzá, hogy a karácsonyi ünnep alkalmából előfizetőinket nagy meglepetésben fogjuk részesiteni, mely tanuságot fog tenni arról, hogy a «**Magyar Géniusz**» mennyire törekszik olvasóközönségének lehetőleg becsesebbet nyujtani.

Felkérjük azon előfizetőinket, kiknek előfizetése e negyedévvel lejár, sziveskednének azt minél előbb megujitani, hogy a lap szétküldése fennakadást ne szenvedjen.

A Magyar Géniusz előfizetési ára:

Egész évre	10 frt — kr.	Negyed évre	2 frt 50 kr.
Fél évre	5 « — «	Egyes szám ára	20 «

Páratlan kedvezményben részesiti a «**Magyar Géniusz**» előfizetőit. A magyar sajtó legkitünőbb havi folyóiratával az «**Otthon**»-nal kötött egyezségünk folytán a «**Magyar Géniusz**»-ra és «**Otthon**»-ra együtt a következő olcsó áron fizethetni elő:

Egész évre 12 frt. — Fél évre 6 frt. — Negyed évre 3 frt.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztositthasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik. Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Károly-körut 26. sz.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték 50 kr.

100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték 75 „

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

Egyes szám ára 20 kr.

A főváros legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

FESZTY ÁRPÁD

óriási körképe:

a

magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szött vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nök bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nórablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, tánczos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 9 óráig. **Este villam világitásnál.**

Belépő dij 50 kr.

Árverési hirdetmény.

1894. október hó 14-én s a következő napokon a 6. vonatosztály részéről **Kassán**

körülbelül 210 kimustrált kincstári szolgálati ló

fog árverés utján azonnali készpénz fizetés ellen eladatni.

Kezdete naponta 8 órakor reggel.

TORONYÓRÁK,

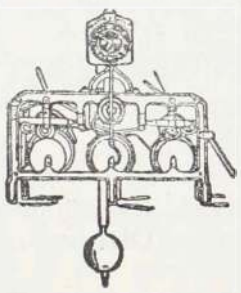

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly L.

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

Értesités.

Ezen lap **szeptember 8-iki 37-ik számában** megjelent **4480. számu hirdetmény 1894. augusztus 24-ikéről** szóló a cs. és kir. 6. hadtest területén fekvő katonai állomások részére szükséges kenyér és zab készletek kerületek szerinti szállitására vonatkozó nyilvános pályázati felhivásra az érdekeltek figyelme felhivatik.

Kassa, 1894. augusztus hó 24-én.

Cs. és k. katonai élelmezési raktár Kassán.

1894. évi szept. 23. III. évfolyam 39. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

KÁLNOKY GUSZTÁV GRÓF.

Mialatt Balassa-Gyarmaton dörgenek a vaktöltéses ágyúk és a legfelsőbb hadúr próbára teszi katonáinak vitézségét, itt a magyar székesfővárosban csendben, fegyverek nélkül tanakodnak a háboru és béke művéről. Vagyis inkább csak a béke művéről ; mert azt a hadi tanakodást, a mit folytatnak, csak olybá veszik, mint a mely szükséges a béke fentartására. De bármikép állitsák is a harcziasabb lelkűek az ellenkezőt, a béke biztositéka a mai világban első sorban nem a csörrenő fegyverek, hanem az éles, fontoló elme s a tapintat. Más szavakkal : nem a hadügyek minisztere viszi béke idején a kifelé irányuló kormányzatban a vezérszerepet, hanem a külügyminiszter. Ám, ha odakünn megcsörrennek a kardok, akkor a sor élére a hadügyminiszter vágtat. De egyelőre iparkodunk eltávoztatni magunktól ezt a rémet és — higyjék el minden országok — kivánunk nem változtatni a mai helyzeten. Akkor pedig a politika menyboltját a Kálnoky-csillagzat dominálja s a másik két aszteroid csak holdként — ha nagytányéru, széles, ragyogó udvaru holdként is — kereng körülötte.

Az osztrák-magyar monarkia külügyének vezetése minden államférfiui ambiczió csúcspontja lehet. Fényes politikai multnak legméltóbb betetőzése ez a pozicziő lehet, melynek eléréséhez a magyar állam királyának — a másik állam császárának — legosztatlanabb bizalma szükséges. Mert a közös külügyminiszteri állás egy közjogilag ugyan megvitatható, de tényleg mégis létező állást foglal magában : a császári ház miniszterségét. Könnyen érthető, hogy a király mindig legmeghittebb emberét, legmegbizhatóbb hivét fogja e — magánszemélyével is szorosan összeköttetésben álló — méltóságba helyezni. Valósággal látjuk is, hogy az a négy férfiú, ki eddig a külügyminisztérium élén állott, a király-császár legőszintébb bizalmában részesült volt, mind a kinevezés előtt, mind pedig — természetesen — azután is. Beust gróf a maga inkább elmés, mint bölcs politikáját felette kedvelték a király környezetében — annak idején. Beust maga pedig valóságos kegyeltje volt az udvari köröknek s magának az uralkodónak. Ez tette őt

KÁLNOKY GUSZTÁV GRÓF.

nagy politikussá a maga kis bölcsesége ellenére is. Utóda Andrássy Gyula grófot első sorban politikai irányzata, eszessége és erélyessége tette a király meghittjévé. A rövid ideig tartott Haymerle-minisztérium csak buborék volt, mely hamar elpattant, de Haymerle mindenesetre ha nem is megbizható, de bizalmas ember volt odafönn.

Kálnoky Gusztáv grófban is egyik régi bizalmasát helyezte a király a miniszterségbe. Harmincz esztendő fáradhatlan, sikeres munkájáért kivánta megjutalmazni a felséges úr e ragaszkodó hívét. De nem csak az elismerés jele volt e kinevezés, de egyuttal a Kálnoky Gusztáv gróf képességeiben és talentumában való bizalom. És volt erre ugyancsak szilárd alap. Mert Kálnoky már miniszterssége előtt is egyike volt a leggyakorlottabb diplomatáknak. Külföldi küldetésekben járt majdnem három évtizeden át. A diplomáczia legnehezebb időiben foglalt el olyan nehéz helyzetet, mint a szentpétervári nagyköveté. Képviselte az akkori Ausztria érdekeit az olasz és porosz háboruk alatt a nyugati államokban s páratlan tapintatossággal s finomsággal. Szent-Pétervárott való szereplése egész kis remeke a diplomácziai mesterségnek. Mialatt Andrássy Bismarckkal konferált az osztrák-magyar-német szövetség érdekében, azalatt minden képzelhető eszközökkel csititni kelle az orosz politikát, mely természetesen meghiusitni szerette volna e szövetkezést. Kálnoky vitte ki, hogy a szerződés megkötése oly könnyen s nagyobb akadályozások nélkül megtörtént.

Tapasztalatainak és eszélyességének érvényesitésére igazán csak akkor nyilott tér, midőn miniszterré lett. Mindjárt első tettével fényes eredményt vivott ki, melyért aztán a király az aranygyapjas rend jelvényével tüntette ki. Ez az első tett Olaszországnak a szövetség keretébe való vonása volt, s igy a tulajonképi hármas- vagy jobban mondva négyes-szövetség megalakitása. Nagy eredmény volt ez, melyet reménleni se mert Andrássy és melyről az immár elhunyt nagy diplomata gyakorta a csodálat hangján nyilatkozott.

Az utolsó esztendők történetének folyása nehéz kérdéseket s helyzeteket szabott Kálnoky elé. A berlini szerződés végrehajtása tette oly végtelen komolylyá és

nehézzé állását. Neki jutott a vezérszerep a keresztülvitel e művében és ezáltal a diplomácziai feladatok egyik legnehezebbjét oldotta légyen meg. A Balkán-kérdés fázisai ismeretesek s azok a támadások is, melyek ez ügyben a szenvedélytől elvakitottak részéről Kálnoky ellen intéztettek. Az idő pedig fényesen beigazolta Kálnoky passziv magatartásának helyes voltát. Ha Kálnoky éles megfontolásával átlátván a provokáczión, nem tartózkodik minden áron a beavatkozásoktól, ma tán már egy véres világháborut sinylünk meg. Hogy ezt elkerültük a számtalan kisértések közt, melyek a bulgáriai fordulatok és viszálykodások folytán keletkeztek, azt Kálnokynak köszönhetjük.

Kálnoky Gusztáv gróf törekvését mindig a béke fentartása képezte, hogy a nemzetek belső élete fejlődhessék. Ennek adott kifejezést szavaival és tetteivel egyaránt. De a békét nem áldozatok árán vásárolta, de a kölcsönös érdekek kiegyenlitésével. S ép ezért becsülik őt annyira a közérintkezésekben. Szinte a békebiró szerepet játsza az ellentétek közepett.

A mult esztendő magyar belügyi küzdelmekben Kálnoky Gusztáv gróf politikája sem maradt megilletetlenül. Némely oldalról olyan szereplést imputáltak neki, melyből bizonyára visszatartotta egész karaktere, de még politikai eszélyessége is. Alap nélkül a politikában állitni valamit nem nehéz és elég kényelmes is. Bizonyitni annál nehezebb és kellemetlenebb. Ezuttal ugy látszik, lehetetlen is volt, mert találni ott hol nincs, igazán lehetetlen. Nyiltan szembeszállottak az ellenkező véleményekkel az illetékes tényezők, de a rezonirozók csak megmaradtak állitásuk mellett. Nos, hát ezt megtehetik, ha kedvük telik benne. Minek rontani a mulatságukat! Kálnoky Gusztáv gróf ellenben halad a maga kiszabott pályáján a maga jól ismert belátásával és ambicziójával. Arra a zászlóra, melyet ő lobogtat, a népek békéje s a nemzetek felvirágzása van irva jelszó gyanánt.

Spektátor.

HADGYAKORLATOK EZELŐTT SZÁZ ÉVVEL.

Még élnek a dajkamesékben az operenciás hősök, kik lekaszabolva muszkát, francziát, utána fenséges nyugalommal lógatták le bakancsaikat a világ végén s hogy a nap bele ne kapjon üstökükbe hason csuszva jártak az alpesek meredekeit. A magyar katona legendája regényesen kiszinezve ölt tudatot az utódok képzeletében s elkiséri őket a tábori élet nyüzsgésébe, mely évről-évre fölpezseg a magyar rónák szabad ege alatt, hogy visszhangra keltse harczi kürtjével a távol hegyfalakat.

Évszázadot meghaladó idők látják évről-évre megujulni már azokat a nagy katonai harczjátékokat, melyeknek a monarchia legfőbb hadurának jelenléte ad ünnepélyes fényt, s midőn a hadsereg e konczentrált fellépéseiben megnyilatkozik a hagyomány azon nagy ereje, mely seregeinket fejedelme személyéhez fűzi, egyuttal tanuságot tesznek a monarchia fennállásának szilárd és megingathatlan támaszairól, melyeket a hadsereg intézménye képvisel az első igazán katona-uralkodó, II. József kora óta.

Hogy József császár a hadgyakorlatoknak passionátus kedvelője volt, azt elhihetnők a nélkül is, ha nem hozták volna a körülmények magokkal, hogy majd itt, majd ott kellett résen állnia, hogy fölvegye a harczot egyszer a törökkel, másszor a hollandokkal. Mikor 1784 vége felé a Hollandiával kitörendő háborut majdnem napról-napra várták, a csehországi nagy gyakorlatokon a császár hintója kétszer dőlt fel a nagy sietségben ugy, hogy az uralkodó csekélyebb zuzódásokat is szenvedett.

Ezeknél a táborozásoknál esett meg egyszer, hogy a Prága körül tartott gyakorlatokon jelen volt egyik kiváncsi elvesztette több ezer forintot tartalmazó tárczáját. Véletlenül egy magyar huszár lelte meg, ki nem ismervén a nagy bankjegyek értékét, egykedvüen pipára gyujtott velük Már több mint 400 frtot használt el, fidibusznak, mikor egy bajtársa észrevette s figyelmeztette a tévedésére. Huszárunkat nem hozta ki a sodrából a dolog, fogta magát, s összecsomagolva a megmaradt bankókat, visszaadta a tulajdonosnak, ki ötven aranynyal jutalmazta az együgyü, de becsületes Marsfit.

Az 1784-iki csehországi nagy gyakorlatoknak czélja tulajdonképpen egy nagy szabásu demonstráczió volt Európával szemben, mely Ausztria erejét és tekintélyét félreérthetlenül documentálja a holland hajózási érdekekben. A csapatokat Langlois tábornok vezényelte Lichtenstein Károly herczeg távollétében, kinek az ezrede abban az időben a hadsereg legfegyelmezettebb ezrede hirében állott. Alezredese Würtemberg Ferdinánd herczeg bámulatos gyorsasággal és szabatossággal hajtotta végre a legnehezebb evolutiókat. Természetesen fényes suite adta meg a hadgyakorlatoknak ünnepélyes jellegét; a generalatus, az idegen követségek teljes számmal vettek részt. Ott voltak — mint ma mondanók — az angol, porosz, portugal, szardiniai követek, az osnabrücki püspök, Frigyes angol herczeg, pap létére abban az időben Európa *legelső táncosa*. Persze a püspökség nem volt egyéb a herczeg előtt zsiros falatnál; tulajdonképen testestől-lelkestől katonának vallotta magát ő főtisztelendősége

Festői látványt nyujtottak a birodalom különböző fegyvernembeli katonái, a mint egymásután vonultak fel régi divatu ruházatukban és fegyverzetükben a huszárok lobogó mentéikkel, a granátosok fehér zubbonyaikkal, medvebőr süvegeikkel vagy pofoncsapott kalapjaikkal és a Brentano ezredes vezényletére bizott piros köpenyeges kalpagos horvát pandurok. Hanem a helyzetet kegyetlenül jellemzi, hogy a császárnak horvát katonáit német ezredek oldalára kellett rendelni, nehogy ut közben dezertáljanak.

A harczkészség fokozott igényei nem csekélyebb mértékben foglalkoztatták a technika mestereit mint ma, hogy minél tökéletesebb fegyvert adjanak a császári katonaság kezeibe. Egy német a szélpuskáknak ép akkor találták fel, melyekből gyors ismétléssel lehetett egymás után tüzelni.

Nagy titokban dolgoztak szerkezetén s az első példányokkal egy vadász ezredet szerelt fel a császár, hogy a gyakorlatokon bemutassa.

De szükség is volt e nagy erőkifejtésekre, mert Magyarországon az ujonczozás balul ütött ki, s a hadsereg belső gyöngéit hatásra számitott külsőségekkel kellett takargatni. Sok faluban a katonaösszeirás czéljából megszámozott házakról a parasztok letörülték a számokat, végre is a megfontolatlanul minden dolgát elhamarkodó uralkodónak azt kellett elhitetnie a lakossággal, hogy a házak megszámozása egyszerü rendőri rendszabály s nem fog járni egyéb következményekkel.

De hogy a rebellis Magyarországot megfenyegesse József császár, két évre rá Pest körül vonta össze csapatait nagy hadgyakorlatokra. Negyvenezernyi katonaság gyült össze a Rákoson, s e gyakorlatokon vett részt először Ferencz főherczeg a későbbi császár is. Ugyanakkor a csehországi Minkendorff is nagy manővereknek volt szinhelye: a császár balvállában kinzó köszvénynyel vett azokon részt, mig csak a tartós esőzések következtében beállott sürü betegségek miatt kénytelen nem volt feloszlatni a tábort.

Nem volt irigylendő valóban az osztrák katona helyzete ezekben a régi gyakorlatokban, ha egy tekintetet vetünk az ellátásban divatozó égbekiáltó visszaélésekre. Oly szemérmetlenül üzték a szállitók csalásaikat, hogy ép ez időben fedezték fel, hogy a csizmadiák a katonák czipőibe talp helyett összeragasztott papirost adtak. Természetesen azonnal szigoru vizsgálatot inditottak, minek eredménye lett, hogy tizennégy csizmadia nemcsak a bakancsszállitásból lett kizárva, de gyermekestől együtt örökre eltiltatott mestersége gyakorlásától is. Azonkivül addig a katonaság a dohány fél-unczáját kedvezményesen öt fillérrel fizette a rendes két krajczár helyett: most azonban a nevükben a beleegyezésükkel űzött gyakori visszaélések következtében azt a kedvezményt is elvesz-

EGY KIS ÜDITŐ.

tették, s kárpótlás gyanánt csak havonkénti hét krajczárt kaptak.

Mint korának más koronás fői, de különösen a szász király s a porosz király, József, császár is szerette katonái közt a szálas magas embereket, kikkel elparádézhatott külföldi vendégei előtt. Főleg egy granátosa nyerte meg tetszését a magas, piros pozsgás Nagy Gyurka, egy csongrádi gyerek, a ki Károlyi Antal gróf ezredében szolgált s kit a császár nem mulasztott el minden szemle alkalmával, bemutatni Pompadour vörös parolijában a külföldi államok hivatalos küldöttjeinek, mint a magyar katona valódi mintaképét s ilyenkor mindig 12 darab ujdonatuj körmöczi aranynyal ajándékozta meg És volt is mit bámulni Nagy Gyurkán, mert ha hihetünk egy egykoru följegyzésnek, «volt ennek — ugymond — magassága egy öl és két hüvelyknyi, atlaszi széles melle és vállai, ahhoz alkalmaztatott izmos karjai és czombjai, hasa vékony, a lábnyoma pedig oly kisded, hogy a legkisebb bakancs kivántatott a lábára. A képe fejér és piros, fekete haja és olyan szinü kipödöritett bajsza, a szemei kékek, kit, — teszi hozzá a följegyző — mi is ssokszor tetőtől talpig megszemléltünk».

Hanem olyan maecenás sem akad ma már, mint generális gróf Károlyi Antal, a kinek nem hiába hogy «igen nagy volt a katonai rendet követő ifjusághoz adakozósága» s nem hiába a legszebb ifjakat választotta regementjébe, de Gyurkának is jól megvetette a feje alját, mert olyan pusztát bérelt számára lent Csongrádban, mely évről-évre 600 frtot hozott pótlékul a szerény gránátosi lénunghoz.

József császár, ha csak lehetett, mindig jelen volt évenként tartatni szokott hadgyakorlatain, majd itt, majd ott tünt fel széles szalmakalapja, francziás szabásu kék kabátja; de a mi mindennél jobban jellemzi humánus gondolkozását, szigoruan meghagyatta a legénységnek, hogy megjelenésére senki se szakitsa félbe dolgát, akár szijat puczolt, akár csutakolt, akár pedig a fárasztó menetelések után zöld gyepen heverészve falatozta sótlan, de keserü kenyerét.

V. S.

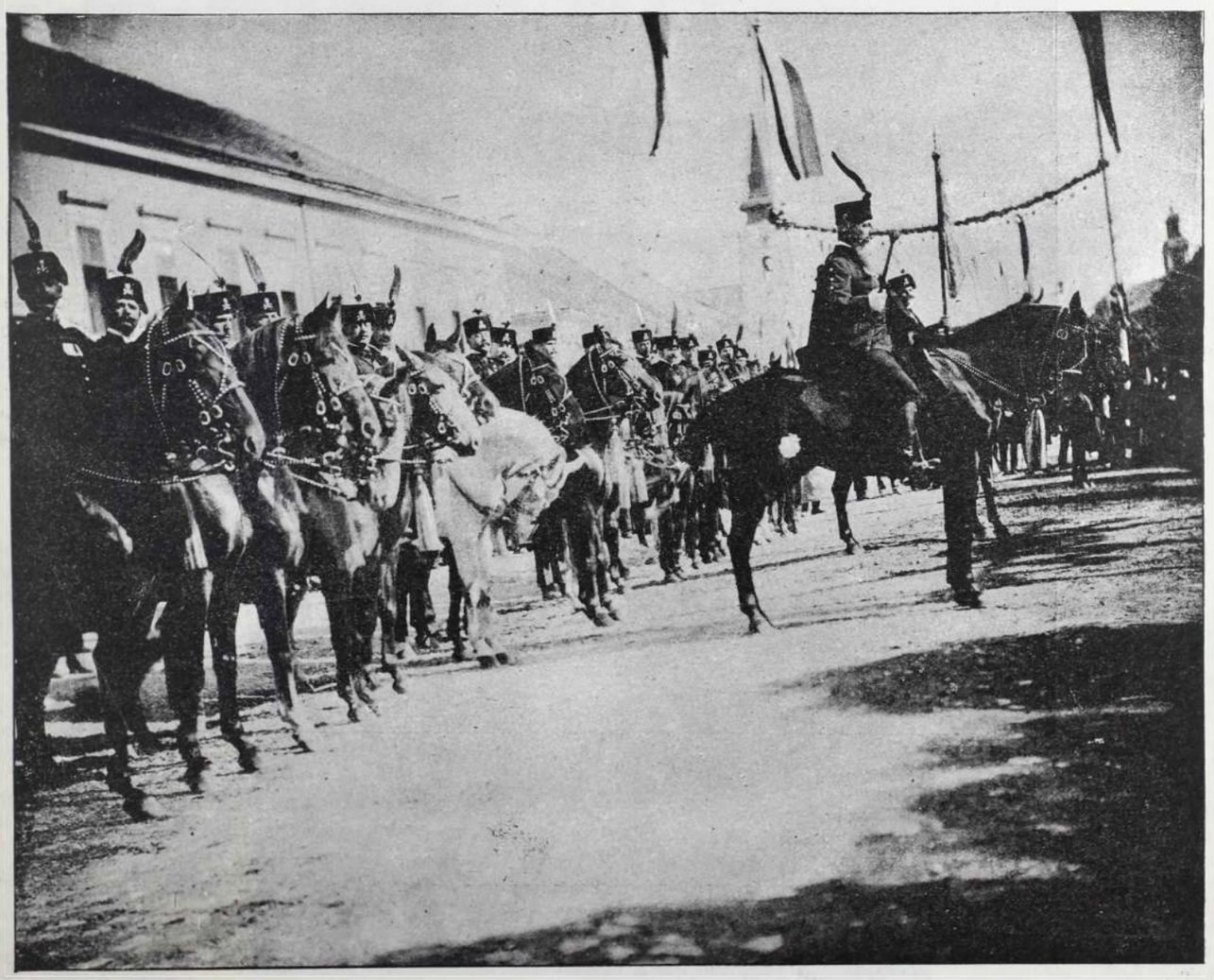

A lovas bandérium Berchtold gróffal élén fogadja a királyt Nógrádmegye határán.

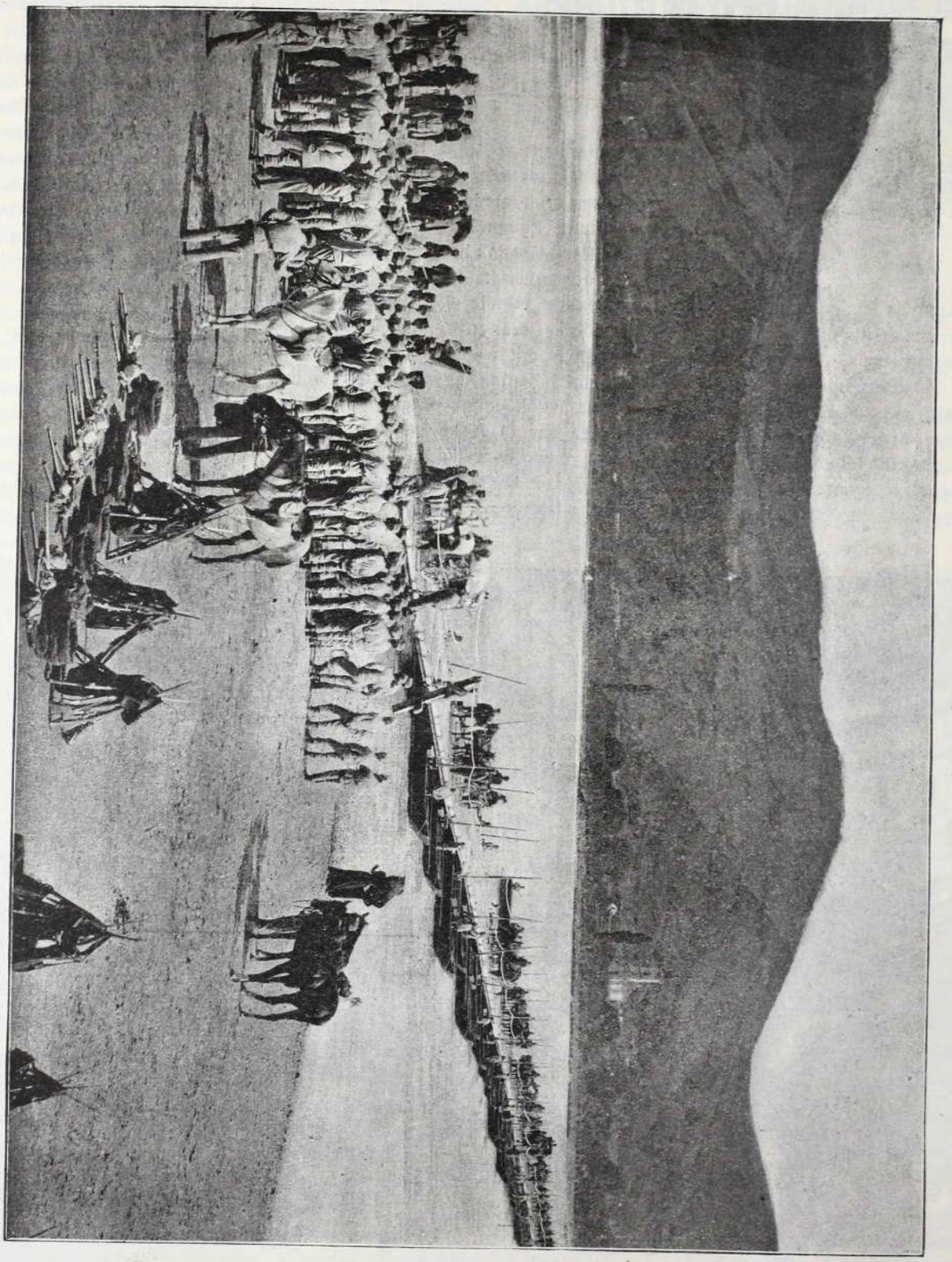

A KÉSZ HAJÓHID NAGY-MAROS ÉS VISEGRÁD KÖZÖTT.

A KÖLTÖZŐ FECSKÉHEZ.

K. BOROSTYÁNI IRMA.

Messze útra készülő madárka
Itt van, itt a váló pillanat?
Ajkadat a néma bú lezárta
A dalokból hát csak búd maradt?
Fáj talán a lombos ág, ha sárga
S hervad a virág a fák alatt??
Csüggedés ne szegje röpke szárnyad;
Messze délre szebb vidékek várnak.

Oly nehéz a válás pillanatja,
Kérdezésre, kérdezés tolul:
Szebb hazád a tengertúl megadja,
Vagy hullám hull rád sirfátyolul?

Lesz hajó, hogy megpihenhess rajta,
Vész ha zúg kimondhatatlanul?
Ám ne félj! ha a hajó már sülyed:
A madár még messze elrepülhet!

Oh bár én is elmehetnék véled
Villámröptü fürge szárnyakon . . .
Ott talán nincs fellege az égnek
S nem hervaszt az őszi fuvalom.
Ott a csillagok fénylőbben égnek —
Ah! szivem csak arra, arra von . . .
Várj ó várj még kedves kis madárkám:
Ketten menjünk, ne magános árván!

IRGALMAS BARÁTOK.

IRTA: YORK. 2

Nem, még volt valami a háznál. Laska, hús és bor. Ezekkel kinálta meg a fogdmegeket. Semmi válasz. E hallgatagságot rosszra vélte s szinte megfagyott ereiben a vér. Aggódva mondá:

— Tekintetes uraim, nagyon rosszul folyik a sorsom. Hónapok óta nem varrtunk a műhelyben ruhát. Nem keresek egy garast se.

— Magad mondod el mindezt — támadt rá nyersen az iszpravnik — igy hát nem kell kérdeznünk miatta. *Felülről* rendelet jött, hogy ki kell utasitni minden zsidót, a ki kézművesnek van bejelentve, de nem dolgozik.

— Kiutasitni! Engem! Hisz tudják a tekintetes urak, hogy éveken át dolgoztam.

— Nem ér semmit ez a szó, beszéd. Megjött a szigorú rendelet. S te magad vallottad meg, hogy nem dolgozol. Takarodnod kell.

Sehogyse birta fölfogni. Elmenni . . . de hová? Mit csináljon másutt? . . . Talán csak ez is egy mód a zsarolásra? De a szomszédból jajgatást, siránkozást hall és igy világos, hogy rettentő valót beszéltek az iszpravnikek.

Jajgatva borul a felesége az öreg nyakába. A gyermekek felfogják a roskadni készülő apát. S aztán . . . aztán . . . nehéz még csak rágondolni is, nem hogy könnyű szivvel elmondani lehetne . . .

Egy hosszú éjen át bilincsek közt a hideg börtönben büntelen hitsorsosaival és valódi gonoszteviőkkel együtt. A feleség s a gyermekek aljas nőszemélyekkel egy más helyiségbe zárva.

Megkérdik, akar-e kereszténynyé lenni? Összeborzadva tagadólag rázza fejét. Sorsa tehát eldöntve. A börtönöket kiürítették. Elvitték «hazájába» Lengyelországba, hol már nem ismert senkit, hol már nem ismerte senki. Ott maradjon. Idegen országba sem szabad költöznie, még ha éhen hal is meg «hazájában.»

Titkon Ausztriába menekült családját a bizonytalan sorsra bizván. Innen hitsorsai átvitték Amerikába és most összezuzott tagokkal fekszik egy katolikus szerzet kórházában, végtelen távolban szeretteitől.

Mikor végiggondolt életének utolsó legkeservesebb esztendején, addig sose érzett vadság szállotta meg. Keresztények és keresztény vallás eddig közömbös volt előtte, most gyülölet fogta el ezek iránt.

Hiszen minden szenvedésének az az oka, hogy vallása más s hogy nem akart más istent imádni, mint a melyet ősei is imádtak.

A szerzetes szavai az Idvezitő szeretetéről felébresztették gondolatait, s forró agyában az ellenérvek egész raja támadt.

— Ki okozta szerencsétlenségemet. A keresztények. Miért? Mert más istenük van, mint az enyém. Igy hát az ő istenük okozott mindent. Valósággal szeret mindenkit? Nem. Irgalmas? Nem. Különben nem akart volna kényszeriteni, hogy őt imádjam.

Fájdalomtól gyötörve Áron ujra a szerzetes felé fordult és remegő kézzel a keresztre mutatva siránkozó hangon kiáltott:

— Miért engedte az meg, hogy kihurczoljanak házamból s bevessenek a hideg börtönbe. Miért engedte az meg, hogy kikergessék feleségemet és gyermekeimet a városból. Oh! szegény gyermekeim

«MAJD HA FAGY!»

— zokogott fel. Mit ért ön ehhez — kiáltotta durván, midőn a szerzetes résztvevően bólintott fejével. Maga keresztény és nincsenek gyermekei. El se tudja képzelni, hogy mit érez egy zsidó atya, a ki összetört tagokkal fekszik ezer mértföldnyire családjától. S mi miatt? A miatt ni! A ti istentek miatt! . . . Hát nem lett volna jobb — nyöszörgé — ha ott hagynak a kerekek alatt? Hogy gyógyuljak meg itt, hol nem ehetem, nem ihatom s még csak ki sem nyithatom rendesen a szemeimet, mert ott... ott a falon mindig legveszedelmesebb ellenségemet látom.

— Ne káromolj — szólt a barát komolyan. — Nézz oda s tanulj meg szenvedni. Nézd az Idvezitő sebeit stöviskoronás fejét. A te hitsorsosaid adták át a rómaiak keresztje számára, hogy felfeszitsék. Felrójuk-e mi ezt nektek? Ugy-e nem? S ti most neki akarjátok felróni, a mi nem rajta mulik, a mit nem akar, nem kiván s nem enged meg. Kérdezted minden kereszténynek egy istene van-e? Azt mondám igen. Egy isten él csak, az égben. S ki tudná felismerni az ő szándékait. Nem azért szenvedtek, *mert* Jézust felfeszitették, hanem *daczára* annak, hogy megváltotta az embereket. A hóhér kezei alá való ember mindig akad. Ne gondold, hogy a keresztség felvétele megóv a szenvedésektől, vagy hogy a papi köntös megvéd az oly fájdalmaktól, mint a melyek neked jutottak osztályrészül.

A barát a beteg zsidó feje alá egy párnát tolt, úgy hogy ez szinte ült az ágyban. Aztán megfogta a beteg kezét s igy szólt:

— Mi földiek vagyunk.

Szinte ijedten kiáltott fel Áron:

— Moszkvából való?

— Nem, lengyel vagyok.

A zsidó szomoru arcza kiragyogott s vidám tekintettel nézett a szerzetesre. A sötét arczbőr, a kiálló arczcsontok, a széles orr, a nagy mélabus szemek, mindez már rég elárulhatta volna, hogy földijével van dolga. De eddig nem nézte meg az arczot, a papi öltöny elriasztotta.

Jobban megbarátkoztak hirtelen. Áron megerőltette emlékezetét, hogy visszaidézze azokat a lengyel szavakat, melyeket még nem feledett el. S boldog megelégedéssel mosolygott, midőn a szerzetes megértette szavait. S mikor a barát is szólni kezdett átélt szenvedéseiről, Áron szemei a beszélő ajkán csüggtek s ügyelt, hogy a majdnem elfeledett anyanyelvnek egy hallott szavát se mulaszsza el. Ritka dolgokat hallott, ritka hatást idéztek elő benne.

— Apám egy kis lengyel mezővárosban lakott, melyben az irgalmas barátoknak is volt kolostoruk. S minthogy ifju lelkem egész rajongásával csüggtem a szenvedő embereken s atyámnak se voltak velem valami különös tervei, beléptem a kolostorba, hogy megtanuljam, hogy kell embert és istent szolgálni egyaránt. Akkor még alig voltam tizenöt-tizenhat éves. A tiszteletreméltó rendtagok ismervén buzgalmamat, az orvostudományokra oktattak melyeknek gyakorlatára éjjel, nappal elég alkalmam volt. Otthonom lett tehát a kórterem s szivem vigan dobogott, midőn egy-egy beteg felépülten hálát rebegve elhagyta a kórházat. Nem láttam életpályát, mely fenségesebb lett volna, mint az emberek testi-lelki épségének ápolása. Egy napon mégis hevesebben dobbant fel a szivem, semmint a barna csuha megengedhetné. Lelkem kitámadt a magam választotta pálya ellen. Ezernyolczszázhatvanháromban történt, mikor a lengyel ifjúság az oroszok ellen harczba ment és minden erős kéz fegyvert ragadott, hogy küzdjön az ősi ellenség ellen. Szabadnak kellett volna akkor lennem, hogy feláldozhassam éltemet a haza oltárán. Hivatásomat, mely után egykor áhitoztam, most kényszeritő nyűgnek érzém. Csak az apát kérése tartott vissza, hogy a béke köntösét fel ne váltsam a katonaruhával. Avval biztatott az apát, hogy úgy is a hazát szolgálom, ha a sebesülteket ápolom. Ám egész másként történt a sebesült vitézek ápolása, semmint gondolták. Őrizet alatt kelle a szegény sebesülteket gondoznunk, hogy erősödjenek az orosz börtönökben való tovább sinylésre vagy a hosszú utra Szibéria felé. S a győzők elzárták a klastromot. A barátok legtöbbje Ausztriából származott, hol Feldsbergben az anyakolostor van. Oda kelle visszatérniök. Nekünk, mint orosz alattvalóknak, nem engedték meg a kivándorlást.

Nem tudom, valjon a győzőknek tudomására jutott, hogy miért kivántam a priortól elbocsáttatásomat, vagy tán az ortodox kereszténveknek nem tetszett az én csuhám, de egy napon a törvényházba hivtak és onnan többé mint szabad ember nem léphettem ki. Szibériába vittek. Borzadsz e szó hallatára ugy-e? Igen borzasztó dolog is az — tört ki a barát remegő hangon. Te csak a magad fájdalmaidat érezted, vagy legfeljebb még hitsorsosaid szenvedéseit. De kevesen vannak ezek az én nemzetemhez képest, melynek nagyrésze a szibériai jégmezőkre vannak kárhoztatva. S látnom kelle ott, mint pusztul el az emberekből a kimondhatlan kinzások alatt az, mi bennük emberi; mint pusztitnak ki belőlük minden jobb érzést, úgy, hogy nem marad meg bennük egyéb az állatinál. Ember, mi az emberi test kínja e szörnyű nyomorusághoz képest.

Abban a csapatban, melyben engem is szállitottak, voltak felkelők, kiket a kórházban ápoltam volt. Többen közülük elpusztultak az uton, mert alig behegedt sebeik a végetlen gyalogolástól ujra felfakadtak Itt hagyták őket temetetlenül az útszéli árokban. Többek testi sebeit meggyógyitottam, de lelki fájdalmaikat, ha orvosoltam is, nem birtam enyhitni. Te is távol vagy tieidtől és beteg vagy. De azoknak kinjait még se érted meg, a kiknek sebesülten oly hosszú utat kell gyalogolniok egyre távolodván szeretteiktől, éhesen, durva katonáktól hajszolva, korbácsolva, az életfogytig tartó fogságra és szenvedésekre való kilátással, a menekülés vagy megkegyelmeztetés minden reménye nélkül.

Akkor felengedett bennem minden dacz és durvaság, a mely szivemben rejtve volt. Mint a tavaszi napsugár felolvasztja a tél fagyát, úgy engedett fel mindez érzelem a szánakozástól. Ne fordítsd el többé tekintetedet az Idvezitő képétől s tanuld meg, mennyi erőt tud e kép az emberbe önteni, ha az istenképét a felebarátban keressük.

Összeborzadsz? S azt hiszed, hogy földid igy csellel akar rávenni arra; a mire az erőszak Moszkvában nem volt képes? Légy nyugodt. Az az út Szibéria felé sok mindenre megtanit. A ki végigment egyszer azon az úton, az tudja, hogy a hit nincs semmiféle formákhoz kötve. Türedelmes vagyok s ezt tanuld meg tőlem.

Vége következik.

A FEKETE HALÁL.

Jacobsen rajza.

Ó-Bergamo ott meredt egy alacsony hegy ormán falaktól s kapuktól körülvéve. Uj-Bergamo pedig a hegy lábánál feküdt bástya nélkül, hogy átjárhatták a szelek.

Egy napon lenn az uj városban kitört a fekete halál és szörnyűmód terjedt. Sokan elpusztultak belé, sokan pedig a sikon át a világtájak minden irányában elmenekültek. És Ó-Bergamo polgárai felgyujtották az elhagyatott várost, hogy megtisztitsák a levegőt. De ez se használt. Odafenn náluk is kezdtek pusztulni az emberek. Eleinte naponta egyet ragadott el a vész, majd ötével, tizével, végül huszával szedte áldozatait a fekete halál.

És ők már nem menekülhettek, mint az új város lakói tették. Akadtak, a kik megpróbálták; de ezek aztán vadállatok módjára csavarogtak az árkokban, csincsárságokban, erdőkben és kóróborította mezőkön. Aztán meg a parasztok, a kiknek udvarházaiba az első menekvők elhozták a fekete halált, megkövetek minden idegent, a ki elébük került, ráuszitották a vérebeket, kik szétmarczangolták a menekvőt, mint a nekiszabadult barmot.

Ó-Bergamo lakósainak igy hát ott kelle maradniok a várban, hol a hőség naprólnapra nőtt s a szörnyű betegség mind jobban terjedt. A kétségbeesés szinte őrületig fokozódott. Rendnek a városban még csak a nyoma is eltünt s helyette féktelen összevisszaság kapott lábra.

A kór kitörésekor a lakosok valami módon szorosan szervezkedtek, hogy majd tisztességesen eltemetik a halottakat és naponta máglyát gyujtanak az utczákon és tereken, hogy a füst átjárja és megtisztitsa a levegőt. Levendulát és eczetet osztogattak a szegényeknek. S a lakosság kora reggel s késő este felkereste a templomokat rengeteg proczessziókkal. Megkonditották a város száz harangját, hogy az isten ennek a száz nyelvnek a beszédét hamarább meghallja. Bőjtöt is elrendeltek. És oltárokat állitottak fel a város minden részében s rájuk mindenféle csecsebecséket helyeztek el.

Majd egy napon, mikor már nem tudtak mihez fogni, harsonákkal idézték a városháza erkélyéről a szent szüzet a város védelmére. Ez se használt. Nem birtak semmit kieszelni, a mi használjon.

És mikor igy a nép látta, és mindjobban megerősödött a hitében, hogy az ég vagy nem akar, vagy nem tud segitni, ölbe rakta kezeit és a sorsra bizta a dolgot. Jöjjön, a minek jönni kell. Igy a szörnyű testi kór már a lelket is kimarta és ép úgy a romlásba döntötte, mint a testet.

A levegő megtelt káromlásokkal, istentelen átkozódásokkal. Kinjukban nyögtek a betegek, a még épek ittak és orditottak, mint a fenevadak. Az éj vadságai pedig a nappal borzalmainál is még istentelenebbek voltak.

— Együnk, igyunk, holnap ugy is meghalunk.

Mintha ezt a kiáltást kottára szedték volna s az ördögök minden hangszerén pokoli karban zengték volna. Ha már azelőtt nem lett volna a világra minden bűn és vétek, most megszületett volna. Az utálatos bűnök minden neme diadalt

ült ez embereken. Nekromanczia, varázslat, ördögidézés is járta, mert sokan biztak abban, hogy az istenségtől megtagadott védelmet a pokol meg fogja adni.

A szeretet, irgalmasság, könyörületesség kihalt az emberi szivekből. Mindenki csak magával gondolt. A beteget a közösség legveszedelmesebb ellenségének tekintették. S ha valamely szerencsétlenbe a fekete halál láza az utczán belekapaszkodott, nem akadt ajtó, mely megnyilt volna előtte, hogy egy ital vizet merhessen, hanem kövekkel, botütésekkel kergették meg a nyomorultat.

S a fekete halál egyre terjedt. Forró nyári nap sütött le az égboltról a városra. Eső egy csepp se hullott. Szellő se mozdult. A holttestek, melyek rothadtak a házak előtt, a tetemek, melyeket nem földeltek el rendesen, fertelmes bűzt árasztottak, mely összevegyült az utczák kellemetlen szagu levegőjével. Hollók és varjak lepték el a házak fedelét és sipogtak, krákogtak, sivitottak. A város körfalain pedig azelőtt sosem látott óriási madarak telepedtek meg. Hosszú fekete csőrük s veres karmaik lesték a halottakat. Ott gubasztottak és sóvár szemekkel néztek a pusztuló városra.

Ép tizenegy hét telt el a fekete halál kitörése óta, midőn a toronyőrök s más magasban lakozó emberek a sikon az ujváros utczáin a kormos kövek és hamuzsombékok közt egy sajátos menetet vettek észre. Nagy tömeg ember! Bizonyára vannak hatszázan vagy tán még többen is; férfiak, nők, ifjak, vének. Sok fekete keresztet vittek és széles vérvörös zászlókat lobogtattak. Haladván kétségbeesett sikoltásaikkal szinte verdesték az eget.

Barna, szürke, fekete a ruhájuk. De valamennyiüknek veres szalag fogja át a mellét. Közelednek. Észrevehetni, hogy az a szalag a mellükön kereszt. Egyre közelednek. A szük hegyi uton szoronganak már, mely az ó városba vezet. Csak úgy nyüzsögnek a sápadt arczok. Kezükben ostorokat tartanak. Vörös zászlójukra tüzeső festve. A tolulatban jobbról-balra s balról-jobbra lóbálódnak a keresztek.

A zsúfolt tömegből izzadság, hamu, uti por és füstölő szaga száll fel. Csak lábaiknak tompa tappogása hallik.

Majd ujra elkezdődik az ének. Miserere . . . Verdesik magukat az ostorokkal és gyorsabban lépkednek Olyanok mintha kiéhezett városból jönnének. Ajkaik szinte átlátszó a soványságtól, arczcsontjaik kiállók, orczáik vértelenek, szemeik alatt fekete gyürük.

Az ó-bergamóiak összefutottak és csodálkozással vegyes nyugtalansággal néztek. Kipirultak az orczáik s visszatetszenek a jövevények halavány ábrázatával szemben. Lusta s a kicsapongásoktól fénytelen szemeik lesütődnek az ostorosok kigyult, éles tekintete előtt. Elhallgatnak a káromlással és tátva marad szájuk a himnusok hallatára.

És valamennyi ostoron vércseppek.

Az ó-bergamóiakat csodálatos érzés fogja el. De csakhamar elváltozik indulatuk. Némelyek a kereszthordók közt felismertek egy bresciai vargát. Erre aztán kikaczagták az egész menetet. De legalább valami ujdonság volt ez a látomány és szokatlansága miatt mulattató. S minthogy a jövevények a templom felé tartottak, ugy tolongtak a hátuk megett, mint mikor a gyerekek a medvetáncoltató után nyüzsögnek.

De mialatt igy szorongva előrehaladtak, a nézőknek kezdett a látomány rosszul esni. Megértették, hogy ezek a vargák és szabók eljöttek imádkozni, vezekelni. Volt a nézőtömeg közt két sovány, szürkefejü filozófus is, kik az istentelenséget és a bűnt rendszerbe foglalták. Ez a kettő felingerelte a tömeget ugy, hogy magatartása a templom felé közeledvén mind fenyegetőbb lett a vezeklőkre nézve. Ekkor alig száz lépésnyire a templomtól megnyilt egy korcsma ajtaja és egy egész raj mulató pajtás rohant ki rajta. Egyik a másikat a hátán czepelte. Ezek a duhajkodók odarontottak a menet élére bőgve, nótázva, kurjantva. Igy haladtak előre. A templom lépcsőjén pedig ketten kereket hánytak. Ezen aztán röhögtek a nézők. Igy jutottak el a vezeklők — kikaczagva bár, de ép, megsértetlenül a templomba.

A duhajkodók itt is folytatták mulatságaikat. Kiváltkép fenn a főoltáron. Egy nagy, izmos mészároslegény leoldott magáról egy fehér köténytt, a nyaka köré csavarta a felső végét ugy, hogy köpenyként lógott alá a hátán. E kifigurázott papi köntösben aztán misét tartott istentkáromló, becstelen szavakkal. Egy poczakos kis emberke, kinek a képe olyan volt, mint egy kicsavart czitrom, ministrált neki és a legocsmányabb válaszokat adta az álpap aljas kérdéseire. Letérdepelt, térden állva tánczolt és rugaszkodott, hátat forditott az oltárnak s egyre csengetett eszeveszetten. A füstölővel csapkodott és szórta ki belőle a tüzet. A többi részegek pedig az oltár lépcsőin röhögtek, mint a megbomlottak.

S az egész tömeg nevette, gúnyolta az idegeneket. Rájuk kiáltottak, hogy tanulják meg, hogy kell istentiszteletet tartani. Ez az ó-bergamói legyen a minta. Akkor legalább nem lesz unalmas a mise.

A vezeklők a középhajóban helyezkedtek el s látván ez istentelenségeket, nyögtek fájdalmukban. Sziveikben forrott a gyülölet s a boszúvágy. Kitárt kezekkel, ájtatos szemekkel könyörögtek az istenhez, hogy álljon boszút mind e gúnyért, melylyel a házát illetik. Szivesen elpusztultak volna e bűnösökkel együtt, csak isten megmutassa hatalmát nekik!

S rázenditették a misererét. De a gyászos dal minden akkordja a szodomai kénzápor után kiáltott, vagy Sámson erejét esdette. Énekkel, imával könyörögtek. Megmeztelenitették vállaikat és ostorcsapásokkal is könyörögtek. Leborultak sorban s övükig mezitelen testüket verdesték a szeges ostorokkal. Vadul, őrülten csapdosták önmagukat, ugy hogy minden csapás nyomában vér serkedett. Minden csapás egy-egy kérés volt istenhez. Hadd pusztuljon e csapások nyomában a vétkes test. Ha vétkezett a hús, hát szenvedjen, kinlódjék. És csapás csapást ért, mignem a suhintó karok elgyengültek és a görcs beléjük kapott. Ekkor leheveredtek a templom hideg kövére. Szájuk habzott, válluk vérben ázott.

Azoknak pedig, kik ezt látták, egyszerre csak megdobbant a szivök. Borzongás futotta át a fejük bőrét. És néma csend lett a templomban.

A mészáros egy sarokban vonult meg és a két fogatlan, szürkefejü filozófus is aláhorgasztotta fejét.

Ekkor az idegenek közül felemelkedett egy szerzetes és szólott. Halavány volt, mint egy lepedő. Fekete szemei, mint a szén, izzottak. Keserü, mély ránczok hu zódtak végig arczán, mintha késsel vágták volna. Imára nyujtotta aszott kezeit az égnek. Fehér karjairói felcsúszott a fekete csuha.

És szólott.

Szólott a pokolról, hogy ez végetlen, mint a menny is végetlen s hogy benne a kín örök; megtölti a szenvedők jaja, tüzes kéntenger van odalenn, telvék a mezők skorpióval, lángokkal, melyek körülfogják az embert, mint a köpönyeg.

Csend honolt a templomban s a tömeg leste a szerzetes szavait. Ez pedig oly hittel, oly lelkesen beszélt, mintha maga látta volna mind e borzalmakat. És sokan azt hitték, hogy ez a szerzetes is elkárhozott lélek, ki feljött a pokolból, hogy tanuságot tegyen annak rémeiről. Aztán beszélt a törvényről és a törvény szigoráról s elmondta, hogy a törvény minden betüjét teljesitni kell s hogy minden vétket latba vetnek.

— De azt mondjátok, hogy Krisztus meghalt a mi bűneinkért és igy mi nem állunk a törvény alatt. Én pedig azt mondom nektek, hogy a poklot egyitek se tudja kijátszani s hogy a kinzó kerék egy foga se halad el hiába a testetek mellett. Számittok a Golgota keresztjére. Nos, hát jertek, jertek, jertek és nézzétek meg. Elvezetlek a lábához. Mint tudjátok, pénteken történt, hogy kikergették a kapukon és a városon kivül keresztet raktak a vállára s igy fölhajszolták a dombra. És nyomában haladtak s felverték a port ugy, hogy a táj mintha veres felhőbe borult volna. S letépték ruháit, megmeztelenitették, mint a törvény emberei a gonosztevőket szokták. S felvetették a keresztre, kinyujtóztatták, lábait szegekkel verték át, kezeit felszegezték és bunkókkal töviskoronát vertek a fejére. S a keresztet beleállitották egy gödörbe. De nem akart megállani. Ide-oda rángatták, ugy hogy a felfeszitettnek vére a szemükbe csorgott. S az az ember onnan felülről nézte a vérengző katonákat, kik verekedtek a ruhája hitvány foszlányaiért. S látta az orditó tömeget, melyért szenvedett s melyet megváltott légyen. Résztvevő szemekkel nézte ez elvadult embereket. Ezek pedig gúnyosan, kaczagva néztek föl a kereszt ormára, melyen irva volt: «A zsidók királya.» S orditották: «Te, a ki a templomot leromboltad és három nap alatt ujra felépitéd, segits most magadon. Ha isten fia vagy, szállj alá a keresztről». Ekkor isten fiát elfogta a harag s látta, hogy ezek az emberek nem voltak a megváltatásra érdemesek. És lábait kiszabaditotta a szegekből, karjait meghajlitotta, hogy a kereszt ágai meggörbültek. S leugrott a keresztről, magára kapta rongyait. Dobbantott a lábával, hogy a Golgota megrendült és felszállott az égbe. És ott állott a kereszt üresen és a kiengesztelődés nagy műve nem létesült. Nincs közbenjáró isten és ember közt. Jézus nem halt meg a kereszten érettünk, nem halt meg érettünk, nem halt meg érettünk.

Elhallgatott.

Az utolsó szavaknál a tömeg felé hajolt, ajkával, kezével egyként feléjük dobta a szavakat. És nyögés zúgott végig a templomon s a sarkok felől zokogás hallatszott.

Ekkor a mészáros sápadtan, fenyegető öklökkel előrontott és orditott: «Ember, ember, tán ujra fel akarod feszitni! Akarod! Háta megett zúgták: «Igen, feszitsd fel, feszitsd fel». S minden torok fenyegetőleg, parancsolólag kiáltá: «Feszitsd fel!»

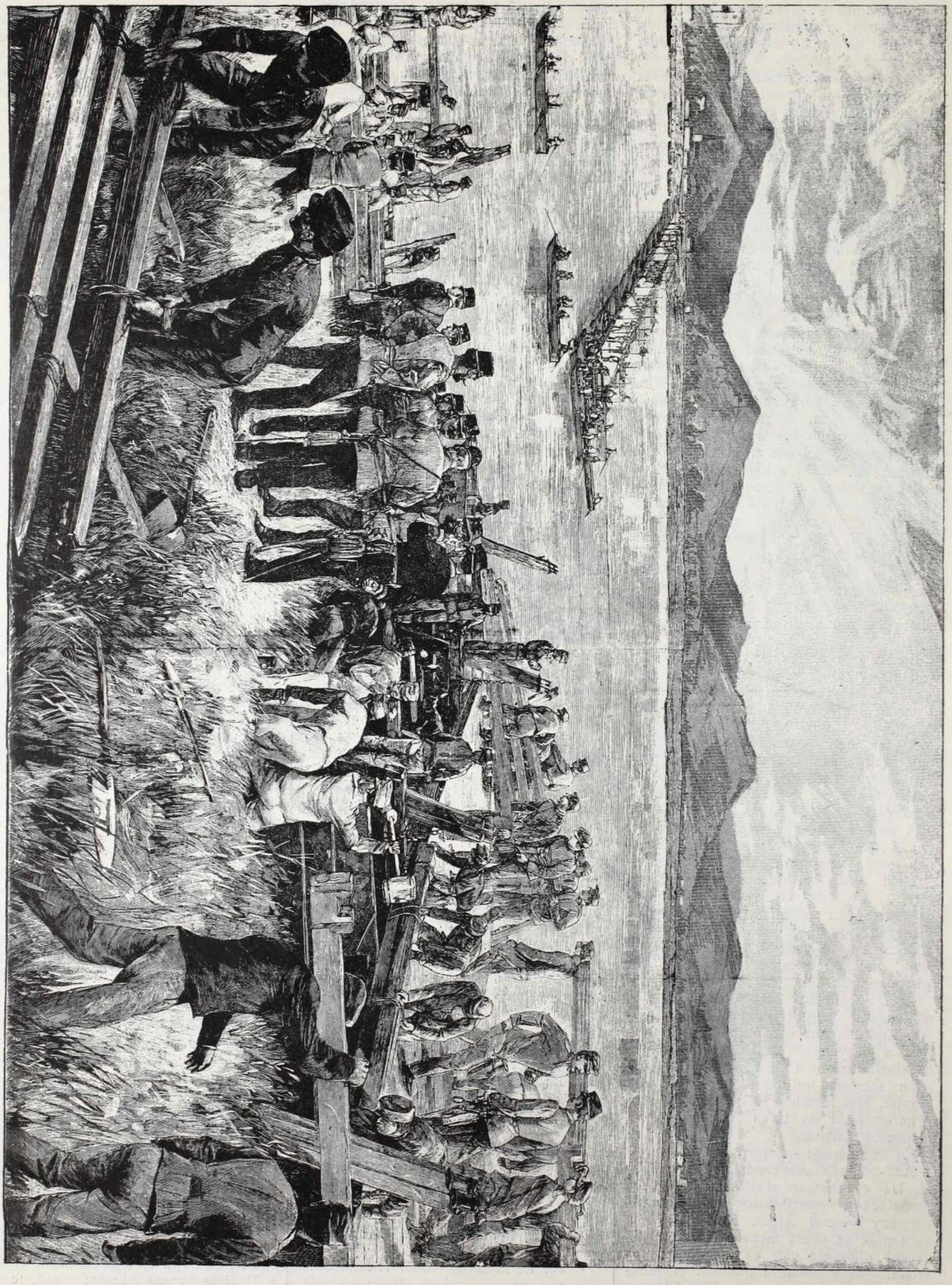

HIDVERÉS A DUNÁN NAGYMAROS ÉS VISEGRÁD KÖZT.

De a szerzetes letekintett a kitárt, aszott kezekre, a sovány arczokra, a sötét torkokba, melyek előtt félelmesen villognak a fehér fogak. És az ekstázis e pillanatában ég felé tárta kezeit és röhögött. Aztán leszálloit a szószékről. Az idegenek pedig lobogtatták vörös zászlóikat, fekete keresztjeiket és kitódultak a templomból. És a piacztéren át a kapuk felé vonultak.

Az ó-bergamóiak utánok néztek, a mint aláereszkedtek a hegyi úton. A meredek útra az aláhanyatló nap vörös sugárai hullottak.

A zászlók és keresztek árnyai ott nyüzsgöttek a falakon.

Felzengett az ének. Majd a lobogó zászlók, fekete keresztek és a veres szalagos tömegek elvesztek a síkság homályában.

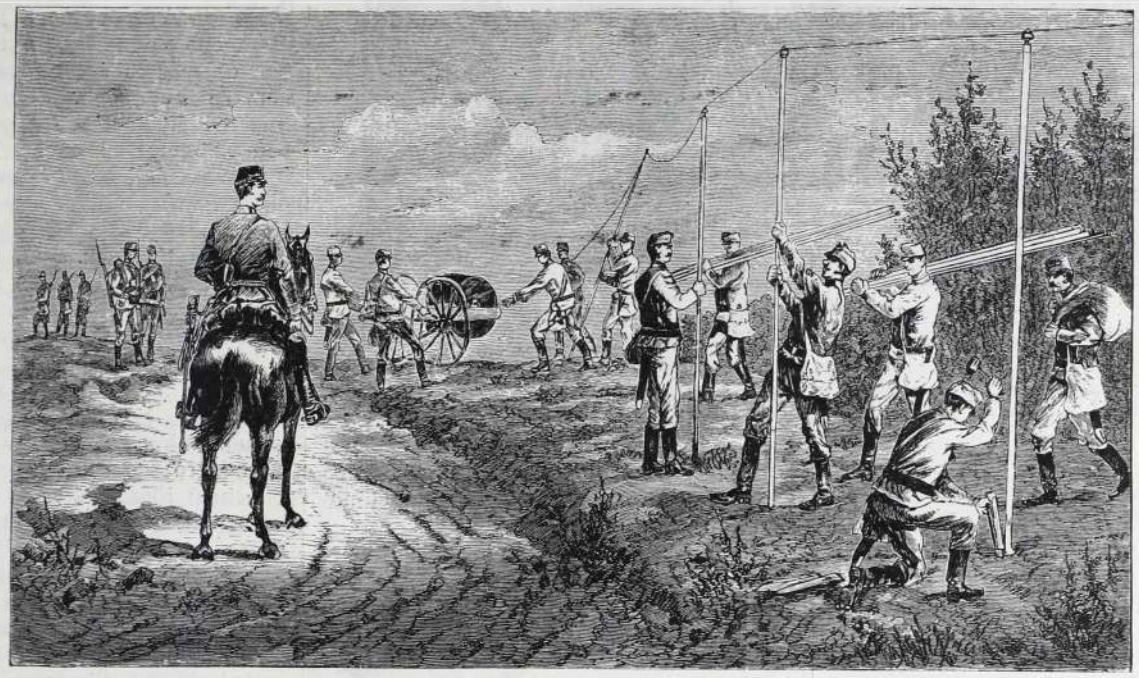

A TÁBORI TÁVIRÓ FELÁLLITÁSA.

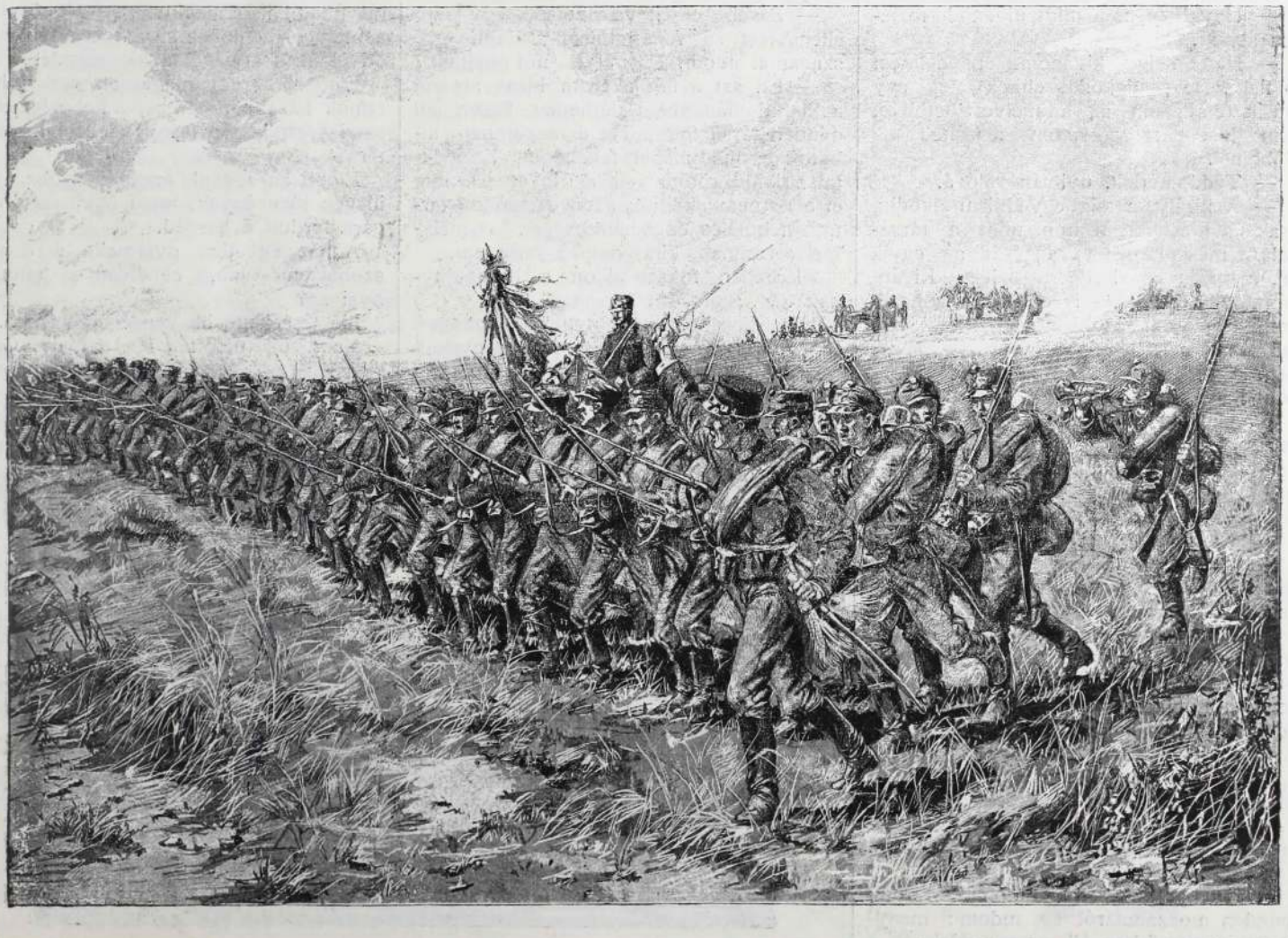

A GYALOGSÁG ROHAMA.

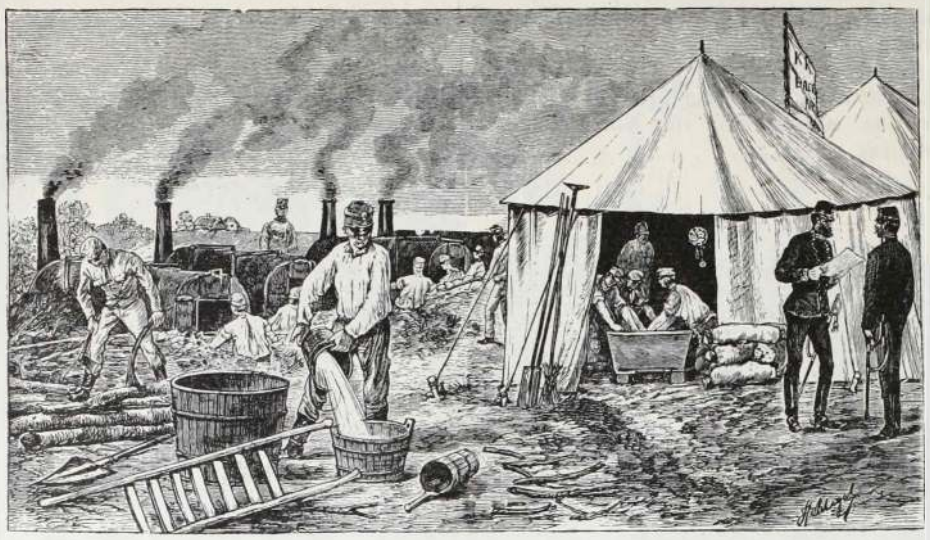

TÁBORI SÜTŐMŰHELY.

A LEGTUDÓSABB NŐ.

— Mese. —

IRTA: KÖVÉR ILMA.

Helinor királyfihoz igy szólt egy napon atyja, fölséges uralkodója Simsamnak, a hogyan sok király szólt már fiához, trónjának örököséhez. Tudtára adta, hogy fejére illeszti a koronát, ennek minden gondjaival, kezébe teszi a kormánypálczát, ennek minden jogaival.

A királyfi olyan nevelésben részesült, a mely még tisztelni tanitotta az öregek, a szülők óhaját, ő maga pedig fogékony volt erre a kimustrált, szép erényre.

— Ugy legyen, a mint kivánod fölséges atyám.

— Hát én igy kivánom, engedelmes, jó fiam. De csatlakozik ehhez még egy másik óhajtásom is, a melyet betöltve, nem kisebbik vágyamat teljesited az előbbinél.

— Tedd, kérlek, nyilván valóvá.

— A király, a mig egyedül uralkodik, csak fél király. A trónon, mint a társadalom más rétegeiben, az észt az egyik fél, a másik képviselje a szivet. Kivánám, hogy észszel, szívvel láss nagy horderejű feladatodhoz; kivánnám, hogy végy magadnak nőt, hozzád méltót — lélekben. Egyedüli, elengedhetlen föltétel azonban, hogy Simsamból válaszd élettársadat.

Elsötétedett Helinornak imént derült arcza.

— Hallgatsz? . . . Tán már nem szabad a szived? . . .

Tagadólag ingatta fejét a trónörökös.

— Nos, igy tehát . . .

— Nehéz lesz a választás, atyám, ha kikötöd, hogy e tartományból kell választanom hites felemet.

— Ezt ugy rendelik törvényeink. Ez menti meg államunkat az idegen befolyásoktól. Rangra ne tekints, csak szellemileg álljon olyan szinvonalon, mely méltóvá teszi őt reád. Van Simsamban elég leány, a ki e kivánalomnak megfelel.

Mintha gúnymosoly rángott volna át Helinor ajkain.

— Te csak a távolból kiséred figyelemmel Simsam szellemi fejlődését, atyám.

Ezzel a kitéréssel felelt.

— De pontosan beszámolnak nekem minden mozzanatáról és tudom: menynyire magas fokon áll asszonyainknál a műveltség: Ismétlem, a rangja nem képez akadályt. Nem sürgetem a dolgot. Szemlélődj, észlelődj.

Egy álló hónapig nem bolygatta e tárgyat Helinor előtt a mély értelmű királyfi atyja. Leteltével harmincz napnak, előhozakodott vele, eféle kerülő uton:

— Nos fiam, Helinor, nincs számomra semmi mondani valód?

— Van. Egy szilárd föltevésnél állapodtam meg, fölséges uram.

— A helyes cselekedetnek kiinduló pontja ez; talpköve minden bölcs műveletnek. Hadd hallom ezt a szilárd föltevést.

— Megnősülök, a mint kivántad, atyám, de nőt olyat választok, a milyet én óhajtok.

— Bárkire essék választásod, egy hang ellenvetést se fogsz tőlem hallani, erre szavamat adom. És milyen nőt óhajtasz?

— Én azt a nőt akarom birni, atyám, a ki tudományában elérhetlen fokon áll minden társa fölött. Ha e magamban alkotott eszményképet feltalálom, haladéktalanul megkötöm vele a frigyet. De mig erre rá nem akadok, addig függőben tartom a köteles engedelmességet, a melylyel atyámnak, királyomnak tartozom.

Elérhetlen fokán álljon a tudománynak . . .?

Hát Simsam tartománynak hasonnevű fő és székvárosában van tudományosan képzett leány bőséges számban; sőt tán több is a kelleténél. Mert a mig más országokat most desztillálja, most szűri a kulturális szellemnek tisztitó gépezete, addig Simsam, ez a fantázia keleti partján virágzó birodalom lázasabban törtet a tökéletesedés netovábbja felé, mint a többi, a haladásnak hét-mértföldes csizmájába bujtatott közel és távol szomszédai. Van ott minden elmével kieszelhető intézmény az emberiség tudományszomjának oltogatására.

És kihat ez a nagy tudás az u. n. gyöngébb nemre is. Egyébiránt Simsamban ez már túllépett fogalom: ott egyik nem se gyöngébb. Ebből következtetve lesz módjában a kedve szerint való nőkben válogatni az excentrikus királyfinak.

El nem leplezhető visszatetszéssel fogadta fiának e kijelentését az uralkodó. Vén ember volt s az ő korában még más nézeteket tápláltak a nő felől.

De hát szavát adta, a szavát vissza nem veheti: semmi kifogással se élhet, ha mindjárt egy asszony Solont választ is a fia.

Ettől a naptól kapott lábra a tetszetős ujdonság, hogy Helinor, Simsamnak leendő királya, magára készül szedni Hymen rózsás béklyóit.

Lehető rövid idő alatt és lehető széles körben megtette körutját a mindig izes falat: a féltitok, a mely azt is hozzá függesztette a kisziványgott hirhez, hogy a királyfi atyja kiséretében, szoros inkognitóban jár el háztüz nézni s ugy szerez személyes meggyőződést arról: ki a legérdemesebb Simsamban erre a nagy tisztességre? Hozzátoldották a harmadik tényt is s igy az sem maradt titok, hogy a tartománynak legtudósabb leánya foglalhatja el a trónt a szép herczeg oldalán.

És Helinor, a mint ez egy mesebeli királyfihoz illik, a megkivántató álöltözetben, a melyben senkinek sincs jussa fölismerni őt, elindult atyjával a kémszemlére.

Elsőben is egy magasabb városi hivatalnok házába tértek be, a hol a hir szava szerint csodaszép leány képezte a család diszét.

Előbb az apával eredtek szóba, mint idegen jövevények, majd ő kisasszonyságára fordult a beszéd.

A ház egyetlen gyermeke a dolgozó szobájában van, elmélyedve tanulmányaiban.

Ide tessékelte be vendégeit az apa.

Nem volt túlzott a hir, a mely Gámia szépségét magasztalta. Gyönyörű teremtést találtak a könyvek foliánsai között. Alig

TÁBORI JELZŐÁLLOMÁS.

19—20 tavasz csókolta rá mind azt a bűbájt, a mit a következők majd visszacsókolnak róla.

Egy alig kicsattant rózsa, a melyen még ott csillog a hajnal gyémántcsöppje: harmatos, üde virágszál.

Az öreg királynak szive simult a leány felé.

Jól találna ez a remek kis jószág az ő délczeg, szép fiához.

Az álruhába bujt herczeg udvarias szavakban kért bocsánatot, aztán megeredt a két fiatal teremtés között a társalgás. Helinor tudományosan képzett ifju volt. De Gámia lépést tartott vele minden ágában a tudománynak. Kijelentette, hogy különös előszeretettel a koponyatan iránt viseltetik.

Ugyancsak belemélyedtek a frenologia rejtelmeibe, fejtegetvén a habitus seoliosustol a habitus hydrocephalusig minden létező habitusnak kül és belalakját, ezeknek constructionalis hibáit: hemicephaliát, alephaliát stb.

Az öreg uralkodónak fázott kissé a háta, égett kissé a feje s ekképen hüledezvén a gondolatnak halk hangján: — Semmi kétség benne, ez lesz a választott. Hiszen nagyon szép, nagyon bájos teremtés, de olybá tünik föl nekem ezzel a nagy tudással, mintha egyedül azt a csinos külsőt plagizálta volna. Anachronizmus ez a természettől, a mely ilyen külsőt ad egy mai leánynak.

Leteltével a konvenczionális látogatás időnek, Helinor fölkelt helyéből. Bucsuzott.

Mentek odább egy házzal.

Itt sem esett ki szerepéből a herczeg: adta az idegent, a ki bevehető ürügygyel lép az ismeretlen házba.

Ezek is, mint amazok tudták, hogy — «ki ő s merre van hazája . . .»

A szintén szemrevaló Méla sem maradt Gámia mögött.

A legtudósabb nő lesz a győztes.

Ki előtt maradhatott volna titokban ez a föltétel.

A régi klasszikusok kerültek szőnyegre. Méla eredetiben idézett a többek között Ciceronak világra szóló műveiből: az «Epistolae familiares» és az «Ad atticum» több passzusát.

— Uram bocsá . . . ! ez még Cicero nyelvét is érti!? . . Ez lesz az igazi.

A harmadik háznak leánya sem késett fölülárverezni szellemi képességeivel két előbbi társán.

A boncztannak mély titkait leplezte föl rémséges materializmussal. De hát föltrancsirozni az embert nem is valami poétikus foglalkozás, még theoretice sem: izmok, idegek, véredények, erek, viszerek, zsigerek, sőt — jó Isten! — maga a sziv is boncz-kés alá került.

Megdönthetlen érvekkel bizonygatta, hogy bármely részbe hasit a lancet, a biszturi, rá nem akad az emberállományban arra, a mit lélek néven nevezhetne. Már pedig a mit még górcső segélyével se födözhet föl a tudomány, a mi még baczillus alakjában sincs jelen a testben... Nos, a lélek még csak nem is baczillus.

Helinor folytatta bekezdett körútját.

Simsam leányai versenyezve a legtudósabb jelző elnyeréséért, szinte eléje öntötték tudományuknak egész kincses házát.

Fölbonczolták az egész világegyetemet, logice, fiziologice és filozofice bizonygatva, hogy mindennek a lényege semmi; a természeti erőknek egy-egy dinamikus explodálása, a mely szétpattan, fölbomlik a semmiben, az az a saját elemeiben,

Szóval csak egy simsami leány számolhatna be pontosan arról a magas foku tudományról, a melyet ott nyilvánvalóvá tettek, nem pedig az a tudatlan istenteremtése, a ki korlátolt szellemi tehetségének mentségéül: nem született Simsamban.

Az eredmény azonban egy heti kisérletezés után is meddő maradt.

Az öreg király minden alkalomból, ha egy-egy házat elhagytak, kérdőleg függesztette szemeit a fiára.

— Hát ez sem?

Helinor nyugodt, öntudatos nemet intett fejével s ismételten hangoztatta:

— A legtudósabb nőt keresem, atyám.

Hát rendes körülmények között az ilyesmire fölpattan az energikus apa, és rárecsesint a királyurfira: «Ne járd a bolondját, szeretett magzatom, mert . . .» és igy tovább.

Hanem a mi uralkodónk csupa kenyérlágyából volt és az erélyes fölcsattanás helyett passiv desperatió nyomta el kedélyét. Tehetetlen kétségbeesésbe burkolódzott ennek a konokságnak láttán. Időnkint ki-kitört azonban belőle eféle fohász:

— Isten! te semmivé bonczolt én mindenem, könyörülj rajtam! Add vissza a fiamat, a régi okos fiámat. Igazitsd helyre a te mindenható kezeddel, a mit a mindenbe belekontárkodó emberek elrontottak ezen a te hibátlanul megteremtett világodon.

Már nem követte fiát, hogy társa legyen képtelen badarságaiban, de sőt soha sem is tudakozódott tőle járásának-kelésének eredménye felől.

Nagyon el volt keseredve az agg király és megesett vele, hogy naphosszat elbódorgott bús egyedülségben Simsam utczáin. Bebarangolta még a kültelkeket is, a hol senki sem gyanitotta, hogy az a kiséret nélkül ballagó öreg úr, Simsam királya.

A külső városnegyedben, egy szerény kis földszintes ház ablakánál pillantotta meg azt az angyalarczot: azt a bűbájos leánykát, a ki az ablak mellett ült. Dolgozott. Tette azt, a mit Simsamban nem igen cselekszik nőszemély: varrt. Csillogva villogva csuszott a tű a fehér patyolaton keresztül és vissza. Ugy illett az apró ujjakhoz az a fürge mozgás.

Valami delejes vonzás volt az, a mi az öreg uralkodót a nyitott ablakhoz vitte.

Megszólitotta. Azzal az ürügygyel kezdte meg a társalgást, hogy tájékozást kért a városnegyedben lakó egy-két ismertebb uraság palotája felől. Aztán megkérdezte: kié a parányi házikó.

Készséggel felelt a leányka:

— Az atyámé, uram.

— S ki az atyád szép leányka?

Megnevezte.

Szegény sorsú, csekély javadalommal ellátott tisztviselő volt.

— És neked mi a neved, gyermekem?

— Aleta.

— Nos, bájos Aleta, hát te nem várod az álruhába bujt herczeget? vagy nem tudod tán, hogy nősülni készül a trónörökös és ellátogat minden házhoz, melynek hajadon lánya van; és ezek között a ki igényének megfelel: a kit olyan műveltnek, tudósnak talál, a kihez nincsen fogható, az lesz királynője Simsamnak. Nem hallottál erről?

— Nem uram. Én mentől kevesebb hirt hallok.

— És mi ennek az oka? némák körülted az emberek?

— Nem, de nem érek rá, hogy meghallgassam őket. Ez sok időt vesz igénybe, a mint szomszédnőjeimnél látom és én rám sok gond, munka szakad.

— Derék leányka vagy. Hát mondsza csak kedves gyermekem, tán te nem is ismered Helinor királyfit, sőt azt sem tudod, hogy él a világon egy herczeg, kit Helinornak hivnak . . . ?

Csodálatos fényesség sugárzott ki abból a mélységes két szemből. Igy még szebb volt, mint imént, pedig az előbb is megvesztegette szépsége szivét-lelkét annak, a ki egyszer rája nézett.

Halkan felelt.

— Láttam, mikor győztesen tért vissza seregének élén mint egy földi isten; és láttam, a mikor nagy ünnepeken alamizsnát osztott ki a szegények között. Mindig sajátkezüleg tette.

— Milyennek találod a külsőjét?

Elpirult. Alig lehetett hallani a válaszát.

— Nagyon szép volt.

— Mint győzelemből megtért vitéz vagy mint emberbarát nyerte meg tetszésedet?

Vége köv.

DIÁKSZERELEM.

Gyerekszivvel epekedtem
Egy csinos kis asszonyért
S mivel én őt meg nem értém,
Azt hittem, hogy ő nem ért.
Titkos, sóvár gyötrelemtől
A szivem majd elepedt,
Sohse irtam még, mint akkor,
Oly rémes-bús verseket.

Holdas estén együtt ülve,
Tán a szellő biztatott
Előszedtem költeményim
S felolvastam vagy hatot
Mind a piros ajakárúl
Szólt, ha jól emlékezem,
Sohaj és vágy, sánta lábak
S rosz rímekkel vegyesen.

S csak olvastam, csak olvastam
S nem lett volna vége tán,
De az én kis szép asszonykám
Csodálkozva néze rám.
«Te bohó» szólt közbevágva
S csókra nyujtá ajakát,
«Ha már annyit firkálsz róla
Csókold is meg legalább.»

Miklósi.

PETŐFI MINT KÖVETJELÖLT.

IRTA : HENTALLER LAJOS.

Az Athenaeum kiadásában a napokban ritka érdekességü könyv hagyta el a sajtót. A czime «Petőfi mint követjelölt». A mű szerzője Hentaller Lajos élénk tollal irja meg a könyvben azt az eddig szinte ismeretlen adalékot a legnagyobb magyar poéta életéből, hogy Petőfit Szabadszálláson — melyet az országgyülés később Fülöpszállássá devalvált — követjelöltként szerepelt s megbukott. Hentaller Lajos maga is képviselte e várost egyidőben s igy személyes tapasztalatait is érvényesithette munkájában. Az érdekes műből azt a részletet közöljük, melyben Petőfi értesülvén az ellenjelölt által róla terjesztett rágalmakról, személyesen keresi fel az ellenpártot és ellenfelét, hogy az ügyet tisztába hozza s a rágalmakat nyilvánvalóvá tegye.

Másnap délután megkérte Bankós Károlyt, hogy fogasson be, s már esthajnalszürkület volt, a mint beért Szabadszállasra. Ott szintén egy ismerőse, Rozsnyay Mihály házához szállott.

Amint Petőfi leszállt a kocsiról, a házi gazda egyik felé, a ház asszonya másik felé dőltek ijedtükben.

— Az istenért, jelölt ur, — kiáltá hajját tépve Rozsnyay, — menjen innen rögtön, még ebben a minutumban, mert ha észreveszik, hogy itt van, hát menten agyonverik. Ugy-e nem tudja, mi történt itt? Délutántól éjfélig tartottak gyülést a kaputosok, és a népet felingerelték jelölt ur ellen. A pap, a kinek a fia akar követ lenni, azt mondta, mihelyest Petőfi bejön a városba, azonnal félrevereti a harangokat. Az isten szerelmére távozzék, ha élete kedves!

Ezalatt Petőfi egy távoli rokona értesülvén, hogy a költő megérkezett, lélekszakadva futott Rozsnyayékhoz, s szinte rá akarta birni Petőfit, hogy távozzék tüstént. Petőfi, — nem akarván feleségét kitenni szóbeli, esetleg tettleges inzultusoknak — hajlandó volt visszamenni Kun-Szent-Miklósra, mikor megszólalt Petőfiné s ezt mondá:

— Nem megyünk! Itt fogunk maradni, itt kell maradnunk. Ha agyon akarnak bennünket verni, jól van, verjenek agyon, hanem azt ne mondhassa senki, hogy te hátráltál. Küld vissza Bankósnak a kocsiját rögtön Szent-Miklósra!

És Petőfiék maradtak! Nemcsak, hanem alig verte le Petőfi magáról az uti port, rögtön fölment a városházára!

Itt a nemes tanács tagjai s a szabadszállási jelölt Nagy Károly barátjai, egytől-egyig pelyhedző állu fiatal ficsurkákra akadt.

Egyedül a főjegyző volt Petőfi embere. Ez egész nyiltan elmondá neki a gyülés lefolyását. Őt magát is arra akarta a nemes tanács felhasználni, hogy rágalmazza, becstelenitse Petőfit. Természetes, hogy nem állott rendelkezésükre, — de nem is volt rá szükség, — mert volt ott elég rágalmazó. A jelenlevők nehánya erre mentegetni kezdte magát Petőfi előtt, hogy ők személye ellen nem tettek semmi kifogást, őt egyénileg nem becsmérelték, de elveivel nem értenek egyet.

— Innen távozva, érintkezett még nehány befolyásos, szóvivő gazdaemberrel, s azzal a megelégedett öntudattal tért vissza nejéhez, hogy a nép nagyrészét még sem sikerült pártjától eltántoritani. Ez volt az utolsó éjszaka a választás előtt. Az ellenjelölt, Nagy Károly kortesei azt az éjszakát nagyon, de nagyon fölhasználták. A korteskedés legutolsó s legaljasabb fegyveréhez folyamodtak, az itatáshoz és terrorizáláshoz.

Szabadszálláson egész éjszaka lakodalom volt. Tiz órakor a Nagy Károly-pártiak muzsika szóval kezdték bejárni a várost, s Nagy Károlyt éltetve kimondhatlan mocskos szidalmakat szórtak Petőfire: egyuttal fenyegettek mindenkit, a ki reggel mellé mer állni. A jelölt atyja, a pap, itatott boldogot-boldogtalant.

«Miután látták, — irja Petőfi, — az alávalók, a becstelenek, hogy semmi rágalommal, semmi gyalázással el nem hó-

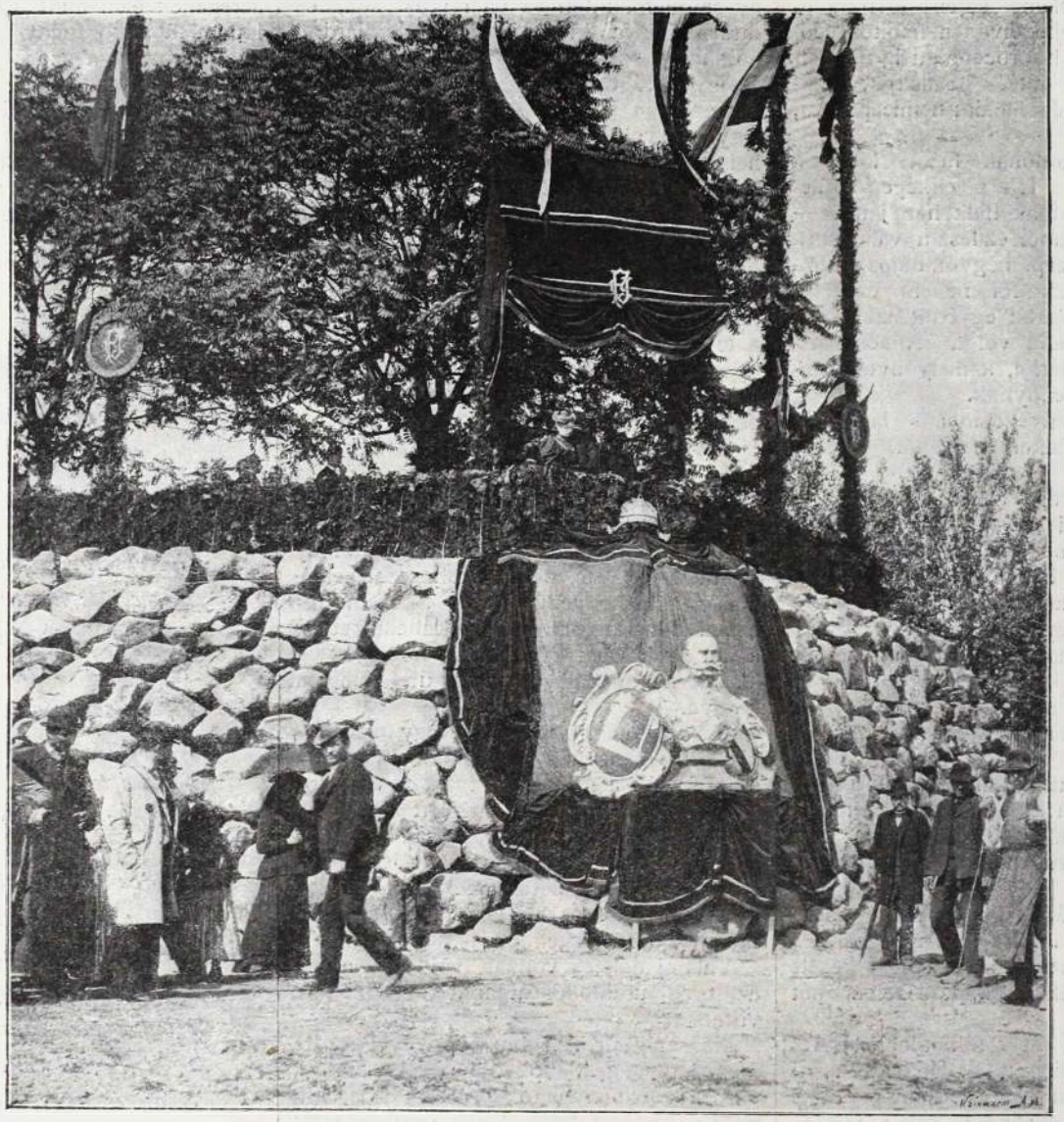

A LORELEY-DOMB NAGY-MAROSON.

ditják tőlem az embereket, a végsőre vetemedtek, borral és pálinkával vették el a szegény, szánakozásra méltó nép eszét, hogy én ellenem s igy önön maga ellen forduljon! Az ivás, orditozás egész éjjel tartott.»

És tényleg igy volt! A «virityölés» — a mint Szabadszálláson a korhelykedést nevezik, — világos reggelig folyt.

A szabadszállási nép nagy része reggelre olyan állapotban volt, hogy gyermekeik betakarhatták volna őket köpenyeikkel, mint Noéval tette legifjabb fia, midőn az kelleténél többet talált fölhörpinteni a hegy levéből.

Reggel korán Petőfi elindult szállásáról, badszállási szóvivők, a Tóth Péterek, a Pete Lukácsok, a Tarnócziak, minden oldalról neki rohantak s száz és száz előre betanitott torok kezdte egyhangulag orditani:

— Ez a hazaáruló, ez az akasztófára való muszka spion, a ki el akarta adni az országot! szaggasd szét, üsd agyon!

— Megálljatok polgárok! — kiáltá a hőslelkü ifju, — engedjetek szólni, hadd igazoljam magamat!

— Nem hagyjuk szólni, agyonütjük! — üvöltött a részeg csorda, iszonyu szidalmak, piszkolódások és káromkodások közt, folyton tolva maga előtt Petőfit, ugy, hogy ez bejutott a városház kapuja alá.

Itt, lélegzethez jutva, kérdé: hol a biró.

— Ki ingerelte föl, — kiáltá rá dühösen Petőfi — én-e vagy önök? Különben is ez nem kérdés. A választás törvényeink értelmében szabad, s én csak annyit mondok, ön, mint választási elnök és a helybeli biró felelősek mindenért, a mi velem történik.

— Ha ebben a pillanatban ki nem takarodik ön a városból, — viszonzá a hires mákvirág, — mi nem kezeskedünk az életeért.

— E szerint — mond Petőfi, nincs mi tennem, mint távoznom, de arra ügyelje nek, hogy ne csak személyemet ne bánt sák, de még csak ne is inzultáljanak Valóban gyönyörü! Igy értelmezik önök a

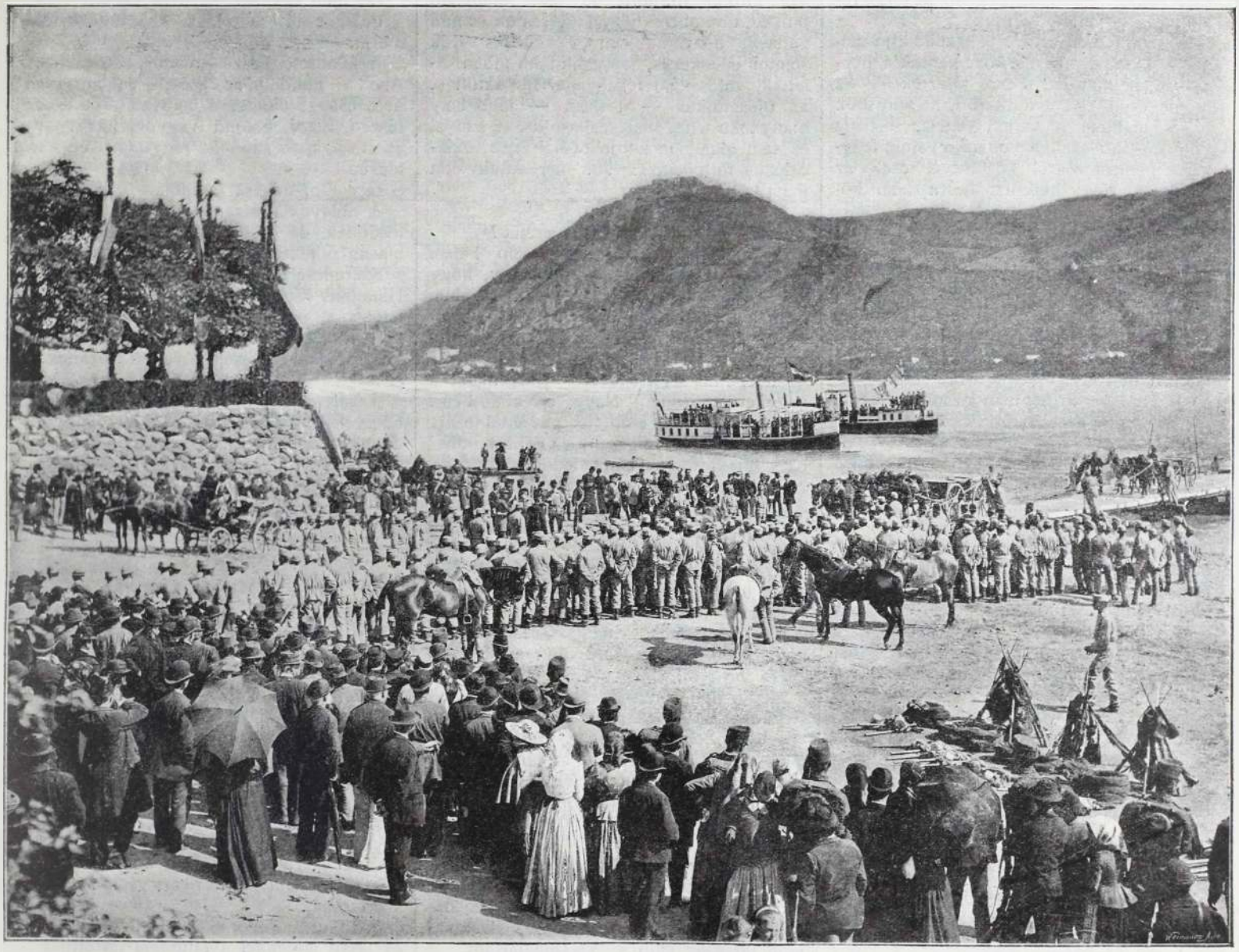

A KIRÁLY MEGTEKINTI A HIDÉPITÉST NAGY-MAROSON.

hogy a városházra menjen s ott, bevárva a többi községek választóit, igazolja magát, — még a választsi aktus megkezdése előtt — a reája szórt rágalmak ellen.

A hogy a városház előtt megállott, egy részeg kaputos dülöngve felé ment s azt mondja neki: «szemtelen!»

Petőfi nem tudván biztosan, neki szól-e ez a gorombaság, rá néz az illetőre, mire ez ujra ismétli: Igen, igen, szemtelen! Mit szemtelenkedik itt!

A költő odaugrik a részeg emberhez s rákiált:

— Válogassa meg az ur a szavait!

Alig mondta ki e szavakat, egy pálinkarészeg, dühös falka kapta körül. A szaEn vagyok, mit akar? — szólalt meg egy a részegségtől megüvegesedett szemü vén ember.

— Biró uram, én felelőssé teszem magát, ha nekem valami bajom esik.

— Felelős leszek, — ha lehet, — motyogta a vén mamlasz; jöjjön hát az úr legalább az emeletre fel.

Ezzel fölmentek az emeletre. Ott volt a választási bizottság elnöke, egy elcsapott falusi jegyző, a ki a népgyülésen kijelentette, hogy ha a nép agyon nem veri Petőfit, ő lövi agyon.

Ez, a mint meglátta, rögtön egész szemtelen impertinenciával rátámadt:

— Hogy mert az ur idejönni, mikor a nép ugy föl van ingerelve az ur ellen? szabadságot? igy gyalázzák meg önök saját városukat, melynek neve Szabadszállás

— Az a szabadság, — felelt az elcsapott jegyző, — hogy a ki nem tetszik a népnek, azt kikergetik a városból.

E közben odament a követjelölt Nagy Károly atyja is, s egész bizalmasan megveregette Petőfi vállát, mondván neki, «ne féljen, nem fogják bántani, csak menjen el».

— Én féljek!? — kiált a dühtől reszketve a költő, — hát jöttem volna ide, ha félnék!

Ezzel az emeleti szobában levő tanácstagok, kaputosok és választási elnök közrekapták Magyarország legnépszerübb költőjét s tolták kifelé a szobából.

Lekisérték az udvarra. Nagy Károly részeg helotái még mindig ott orditottak a városház előtt. Mielőtt a városház udvarából kiindultak volna, kaszás és vasvillás nemzetőröket parancsolt elő a vén biró, kik körülvették Petőfi Sándort.

Még az erőszaknak sem akart engedni:

— De igy gyalog csak nem utazhatom el, kiált az elcsapott nótárius felé éles, rikácsoló hangon; be kell várnom, mig kocsim megérkezik Szent-Miklósról.

— Szó sincs róla! — kiált foghegyen a választást vezető bölcs férfiu, — addig mi magával nem várhatunk. Rögtön el kell hordani a bagariát, mert tovább nem tartóztathatjuk a népet, annyira fölindulna az ur ellen. Majd szerzünk mi kocsit is; hej! kocsis, — kiáltá egy ott ácsorgó fuvarosra, — hajts utánunk!

A szót tett követte! A szabad kun polgárok kasza és vasvilla közé kaptak a népszabadság költőjét, s ugy kisérték ki az ugynevezett: «Tolvaj-ut-»on a városból.

«S mentem a város végeig, — irja Petőfi, — hol szállva voltam, gyalog, fegyveres nemzetőröktől körülvéve, csak az hiányzott, hogy kezemet hátra nem kötötték.»

A szabadszállási biró által részére rendelt kocsi a helységen kivül érte őt utól. Azon volt a neje és holmija.

Hosszu ideig mentek már, a midőn Petőfi észrevette, hogy nem a rendes megyei uton mennek. Rákiált a kocsisra:

— Hová megyünk, hisz ez nem a szentmiklosi ut?

— Biz az uram, de nem a rendes megyei ut. Majd ott a bösztöri csárdánál ratérünk.

— Hát miért nem megyünk a rendes uton?

— Megparancsolták, hogy ne azon vigyem az urat.

Petőfi egy ideig nem birta magának megmagyarázni, miért hurczoltatják őt erre. Hosszabb idei kocsizás után (Szabadszállástól Kun-Szent-Miklós *jó utban* három óra) a rendes megyei ut felé pillantott s látta, minő hosszu kocsisor szentmiklósi és laczházi választó halad az ő zászlóival Szabadszállás felé.

Ekkor kapott észbe, ekkor látta be, mi volt az oka annak, hogy a nemes kupaktanács őtet tényleg «kilopta» Szabadszállásról és ugy tolonczozta el, hogy hű pártembereivel ne legyen képes találkozni.

A HÉT.

— Magyar kultura! —

Mindenkép azon töröm a fejem, hogy találjam meg a módját annak, hogy ráterjek az *utazó magyar* lekarczolására.

Van a begyemben egy maliciózus történet, melyet el szeretnék mondani. Miért? Hát, én Istenem, ép azért, mert a történet maliciózus, s mindenkinek hizeleg a dolog, kivéve természetesen a hősöket. Ki nem szereti a suta históriát, ezt az érzést, hogy ime vannak suta emberek, meg félszeg lények, csak — büszkén mondhatja! — ő nem az, ő bezzeg szalonban született, ő európai, ő modern, csak azok a szegények, oh azok lehetnek suták, azok igen . . .

De micsoda aktualitáshoz kössem a történetet?

A kongresszus?

A kongresszus elmult, a külföld ujjong, dicsér, köszön és üdvözöl bennünket, ez hát nem alkalmas reá, ott kisült, hogy mi európaiak vagyunk. Jó, keressünk hát mást!

A delegácziót?

Ott az oláhokat sérelmezzük, sok joggal, képzelhetni, hogy azzal, ha a kormányhoz közelálló körök is valóságos ellenzéki hangon szólaltak fel. Valami bűzlik . . Oláhországban.

Ez sem alkalmas tehát, mert mi kulturnép vagyunk, a ki az intelligenczia nélküli oláh által rútul elrágalmaztatik. Jó keressünk hát mást!

A hadgyakorlatok?

A balassagyarmati vendégfogadó bizottság kitünő humoru és igen alaposan művelt úriemberekből állott, reájuk semmi panasz, hozzájuk semmi kétség, velük semmi ellenkezés, mindenkit kitünően ellátták, valósággal tejjel-vajjal fürösztötték, az ujságirókat — teszem — jobb hely hiányában a dedóban szállásolták el, szóval ez sem alkalmas aktualitásnak egy maliciózus történethez. Jó, keressünk hát mást!

De mit? Mit?

A Salamon Ella gyászos esetét?

Az eset szomorú, de senki sem hibás. Aligha tud arra esetet a tudomány, hogy valaki hipnotikus álomban meghalt volna. Nem a halált suggerálták neki sem, bizonyára ugy esett, hogy azalatt mig hipnotizőrje testvérének tüdőbetegségét nézte — telepathia segitségével — megfulladt a nagy erőlködésben. Nagy erőlködésben! Ime a tudomány előtt hét pecséttel lezárt titok. Mi ez az erő, s mi ez az erőlködés? Ki s mikor fogják ezt felfedni?

Addig az a kérdés, misztikus sejtelmében, csak megdöbbent, meghat, csodálkozásra kelt, de itélettel nem közeledhetünk feléje.

Az eset csodás, borzalmas, rémes.

De hallgatnunk kell.

Ignorabimus.

Keressünk más aktualitást. Maliczia ezt nem érheti. Jó, hát keressünk mást.

De mit? Mit?

Hogy, kell-e aktualitást keresnünk?

Akkor, ha el akarunk beszélni egy kevésbbé modoros fellépést, egy magyar utazó társaság fellépését a távol idegenben, kell-e akkor aktualitást keresni?

Nem *mindig* aktualis-é?

Hát rakezdek . . .

*

Olaszországban az oláh liga hazudozásait nagyban ellensulyozza egy kitünő tudósunk gyakori konferencziája. Előadásait a legelőkelőbb körökben, a legkiválóbb társaság előtt szokta megtartani.

Ugy esett, hogy egy magyar utazó társaság is Rómában csatangolt épen, mikor a tudós magyar konferencziát volt tartandó az olasz ujságirók előkelő klubjában, az oláh-magyar kérdésről, olasz nyelven.

Egy vendéglőbe jartak ebédelni, a tudós előadó és az utazó társaság. Ez utóbbiak oly nagy hangon voltak, hogy akár akarta, akár nem, tudomást kellett vennie létezésükről s egy meggondolatlan pillanatban — meghivta a konferencziára őket.

Esti tiz órakor kezdődött az előadás, római szokás szerint.

A klubb előkelő helyisége szinültig telve distingvált társasággal, a hölgyek kivágott ruhákban, a férfiak mind estei öltözékben, apró kis csoportokba összeülve, puffokon és fotélokon. A tudós felül az emelvényre. Csend. Aztán olvas.

Hirtelen felcsattan az ajtó, s bejön egy fehér lüster kabátos ur, azon porosan, vállán látócső és messzelátó csüng, balkezében kalapja, jobbjában esernyője s hangos «jó estét kivánok» dördül el az ajkán.

A fehér lüster kabátos urat követi egy másik, harmadik, negyedik, . . . huszonhetedik. Mindnyáján a lüster kabát, a por, a látcső, az esernyő.

Aztán ledörögvén a huszonhét «adjon Isten jó estét», egy sorjában végig helyet foglalnak a székeken. Végre csend s a felolvasó beszél tovább.

Hirtelen elfogja őket a lelkesedés.

— Ugy van! Jó beszél! Igazat mond ... dörögnek, zúgnak, a felolvasásba.

De nem egyszer, se nem kétszer.

Pedig csak az olasz ábéczét ha ösmerik.

A felolvasó beszél tovább . . . tovább . . . Ahá! — gondolja az egyik, — engem ugyan nem csapsz be, talmi magyar! Ha te azt hiszed, hogy bolond vagyok, hát . . . azért is, csak azért is, ragyujtok én, rá biz én! . . .

S ugy tőn, miként gondolá.

A hölgyek tüsszentettek, fujtak, hátra fordultak, de az én magyarom nyugodalmasan pöfékelt.

Szerencsére a felolvasás sem tartott soká. Hatalmas *Éljent* vertek ki, odajárultak a felolvasáshoz egy-egy parolára s ugy, miként jöttek, libamenetben, s lüsterkabáttal, porosan, látcső és esernyővel, eltávozának ...

*

Azzal nem szolgálhatok, hogy az olasz hölgyek és az olasz urak mi mindent gondoltak el magukban.

Lazzaroni.

A GALAMB.

REGÉNY. 13

Irta: Márkus Miksa.

Másnap aztán eltemették.

A családi kripta körül eltakaritották a havat. A rozsdás kapu megnyilt, várta az örökös vendéget.

Hat béres vitte a nehéz bronzkoporsót.

A kripta előtt még egyszer beszentelte a plébános a halottat.

Aztán levitték a többi koporsó közé!

A gyászruhás nő ott állott a kripta előtt és mozdulatlanul nézte végig a gyászszertartást.

A mint a koporsó eltünt, megfordult és lassu léptekkel a falu felé tartott.

Egy félóra mulva a szánkója ott siklott el a temető mellett.

A vasuti állomáson Bécsig váltott jegyet.

— — — — — — — — — — — — —

Zakár főhadnagy a pamlagon heverészve olvasott. Forgatta a könyv lapjait de alig nézett bele.

Az apjától kapott nagyon kellemetlen levelet. Az öreg, borzasztó szemrehányásokkal illette.

Zakár folyton erre gondolt. Utóvégre, ha katona is az ember és hivatalból affektálja keményszivüségét, még sem csekélység azt elgondolnni, hogy ő fektet a sirba egy fiatal embert, a kinek több jussa lett volna erre, mint neki.

Félredobta a könyvet.

— Csak még az kellett, morogta bosszusan, hogy az apám is kinozzon.

Éppen czigaretára gyujtott, a mikor az inasa lépett be.

— Mit akarsz?

— Főhadnagy urnak alássan jelentem, elhoztam a szinházjegyet.

Csak most jutott eszébe Zakárnak, hogy ő ma szinházba készül.

— Mutasd. Jó! Mehetsz.

Fausztot adták az operában. Kedvetlenül hallgatta és a harmadik felvonás után ott hagyta a szinházat.

Lement a «Ring»-en és egyszerre ott állott a Stadtpark előtt. Nem volt semmi keresni valója abban a kertben s mégis bement. Valami ellenállhatlan erő hajtotta.

Egyenesen a hidnak tartott. A mikor odaért, megdöbbenve hátrált vissza.

A hidon keresztül egy nő jött. Az arczát még nem láthatta, de alakjáról már megismerte.

Zakár a hid oszlopához támaszkodott. A mikor a nő odaért eléje, a főhadnagy sapkájához emelte a kezét.

A hölgy pedig megállott s kissé meghajtotta fejét.

— Jó estét főhadnagy úr.

— Jó estét Irma.

— Ugy-e bár meglepi ez a véletlen találkozás.

— Alig tudok gondolkozni és beszélni, annyira meg vagyok illetődve.

— Ugyan ne affektáljon. Ön megilletődve? Aber lassen Sie sich nicht auslachen.

— Komolyan mondom Irma. De mondja..

— Hogy mit keresek itt? Azt hiszem egy és ugyanaz a dolog hozott ide bennünket. Tudom a maga legutolsó bravurját. Agyonlőtt valami gyereket. Tudom az okát is. Eljöttem megnézni ezt a nevezetes hidat. De hát ön? Tudja Zakár, én azt hallottam, a gyilkosok rendesen fölkeresik azt a helyet, a hol áldozatukkal végeztek. Talán önt is ez az érzés hozta ide?

— Irma!

— Kérem ne sértődjék meg, hiszen nem provokálhat! Hanem mondok valami okosabbat. Én az Imperiálban lakom. Jöjjön oda vacsorálni.

Zakár nem tudta már, mit csinál. Ama rettenetes nap óta, mikor vérében rogyott össze e nő előtt, sokszor gondolt arra, minő lesz első találkozásuk, ha ugyan lesz.

Szemrehányásokat, ujabb kinos jeleneteket várt s most tréfával és gúnynyal fogadja.

Szeretett volna menekülni, mert érezte, hogy baj lesz e találkozásból, de nem tudta megmondani e nőnek:

— Nem, nem megyek önnel. Hagyjon el.

Azt felelte:

— Ha megengedi, hogy az ön társaságában vacsoráljak, szivesen élek ezzel az engedelemmel.

A nagy terem egyik sarkába ültek. Irma nagyon jóizüen evett. Zakár azonban alig nyult az ételhez, hanem annál sürübben töltögetett a Chateau Palugyaiból. Közömbös dolgokról beszélgettek. Irma kérdezősködött, hogy van megelégedve a garnizonnal, minők a tisztek, kedves ember-e az ezredes? Kapott ezekre egyhangu, rövid feleleteket.

— Megihatnánk együtt egy palaczk pezsgőt. Nagyon szeretem.

Zakár rögtön megrendelte a bort s tiz percz mulva ott gyöngyözött már az aranysárga ital.

A főhadnagy érezte, hogy a szesz még jobban megzavarja a fejét.

Irma titokban rá-rátekintett s kissé mosolygott, a mikor látta, hogy Zakár szemei tulságosan ragyognak.

— Mit gondolt főhadnagy úr, honnan jöttem én tegnap Bécsbe?

— Bizonyára Budapestről.

— Téved kedves főhadnagy úr. Messzebb voltam.

— Ugyan hol?

— Erdélyben.

Zakár éppen rá akart gyujtani egy vastag bockra, hanem e szó hallatára letette a szivart és szinte bosszusan ismételte:

— Erdélyben?

— Nagyon szeretem egy idő óta a szomoru ünnepélyességeket. Budapesten is elmegyek megnézni minden nagy temetést. Higyje el nagy élvezet. Különösen, a mikor szenzációs halottakat temetnek.

Zakár nagyon fészkelődött a széken.

— Már szinte ismernek a halottas ház rendes látogatói. A vén asszonyok, a kik megkritizálják a halottakat. Borzasztóan szigoru kritikusok. Nehéz megnyerni a tetszésüket. Azt kivánnák az embertől, hogy akkor is szeliden mosolyogjon, ha megfojtották vagy agyonlőtték. Mi baja főhadnagy ur? Katona ember létére csak nem ijed meg az elbeszélésemtől.

— Nem, dehogy! csak éppen azt gondoltam, hogy vidámabb témát is választhatna vacsora utánra.

— Ne beszéljen. Nincs annál vidámabb dolog, másokat halva látni, ugy örül akkor az ember az életnek. Hát én meghallottam, hogy Erdélyben egy kis faluban érdekes temetés lesz. Rögtön kaptam magamat és odautaztam.

Zakár szivesen fölkelt volna, hogy ott hagyja ezt a kellemetlen elbeszélőt, de a bor, a mámor fogva tartotta. Nem tudott mozdulni a helyéről és sápadtan hallgatta a mosolygó nőt.

— Nagyon érdekes temetés volt. Egy fiatal embert tettek a föld alá. Az anyja nem kisérhette el utolsó utján, mert sulyos betegen feküdt, csak az apja ment a koporsó után. A huga nagyon nevetett, a mikor a halottat kivitték a kastélyban; azt kérdezte, mit csinálnak azzal a nagy ládával?

— Kérem Irma, hagyja abba.

— Az istenért, nem akartam önt bántani. Hajtsa csak közelébb a fejét főhadnagy úr. Most meg akarom önnek mondani az igazi okot, miért utaztam én oda. Érti ön az én szavamat.

Hebegve válaszolta Zakár.

— Értem, értem.

— Azért mentem oda, hogy lássam miként szenved az a gonosz család. Gyűlölöm őket, kiirtanám mindnyájukat.

A nő megfogta forró kezével a főhadnagy jéghideg kezét.

— Érti? gyűlölöm őket. Azok ragadták el magát én tőlem. Nem érti, hogy mondhatom ezt? Mindegy. Köszönöm, hogy megölte azt a gyereket. Köszönöm, köszönöm.

És ezzel erősen megszoritotta a főhadnagy kezét.

Zakár körül forgott a nagy terem. A vendégek beszéde zugott a fülében. Csak homályosan látta, hogy Irma fölkel az asztaltól és néhány szót szól a pinczérnek. Aztán eltünik.

Folyt. köv.

BALASSA-GYARMATRÓL.

IRTA: NAGY IVÁN.*

Az alkotó természettől ily kedvező környezettel áldva meg azon terület, melyen B.-Gyarmat alapittatott, végzetszerüleg oly góczpontul volt rendelve, a honnan a közmüvelődés ezerféle érdekgyökerei áraszszák termékenyitő indáikat a hatáskörébe eső nagy környékre. Csakhogy ezen nagyszerü hivatás Gyarmatot fekvésénél fogva mint várral is ellátott védelmi pontot, főleg a XVI. és XVII. században nehéz szolgálatokra is kötelezte, a melyeket a török uralom alatti harczok s hadjáratok alkalmával saját pusztulásának árán rótt le.

Balassa-Gyarmat története visszanyúlik az Árpádok korába.

Kezdetben az ősi várszerkezet korában mint állami birtok Hunt-várnak volt tartozéka, és igy lakosai részben vár-őrök, legnagyobb részben mindenesetre a nevezett várnak különféle szolgálatra kötelezett hűbéresei voltak egészen 1246. évi szeptember 11-éig, midőn azt IV. Béla király Hunt vára kötelékéből felmentve, csereadományban a Kathyz nemből származott Balassa nemzetség egyik törzs-ősének, Detre fiának, Miklósnak adományban adta. Ezen időtől kezdve e helynek története összefüződött e nemzetség történelmével a legujabb időkig. A Balassa nemzetség nevéről kapta a város a XV. században a Balassa jelzőt is, megkülönböztetésül az annyi más Gyarmat nevü helytől.

A vár szerepének jelentékenysége emelkedett a Huszita-világban. Ezzel együtt emelkedett a város népessége és közélete is. A viharos idők miatt falai közt a környékbeli nemesség is kuriális lakházakat tartott, a mi által ismét a vidék ipar- és kereskedelmi üzlete is ide összpontosult. A Balassák egyik-másik tagja szintén állandó lakosa volt a városnak, többnek pedig ékes kastélyszerü lakháza diszité azt, igy például Balassa Zsigmondnak épen a Husziták korában.

A város területe ugyan a Balassák tulajdona volt, kivévén a kuriális birtokokat, de a vár őrizete a király hatalmi köréhez tartozott. Az nevezte ki a vár kapitányait rendszerint a Balassák közül, ha csak valamely fontosabb ok az ettől való eltérésre indokot nem szolgáltatott.

1526-ban a mohácsi ütközet, a hol Gyarmat földesura, Balassa Ferencz is elesett, válságos időket vont a vár és város sorsára és fejlődésére.

A törökök 1552-iki diadalmas hadjárata végzetes lett Balassa-Gyarmatra is. A közeli Szécsény, Hollókő, Buják, Salgó vára nem nagy ellenállás mellett dőltek a hóditó birtokába. A rémhir alig jutott Ipolyságra, annak őrsége is szétfutott és az erősséget üresen hagyta Hasonlóan tőn a gyarmati őrség is, mely be sem várva az ostromot, futásban keresett menedéket. Az üresen hagyott várat a török elfoglalta, de erőt nem helyezett belé, hanem tüzet vetetett rá és földig földulatta.

Romokban hevert igy a vár és a város is, lakóiban megfogyva, közel egy félszázadig. Csak 1593-ban, mikor megfordult a hadi szerencse s a felvidéken Teufenbach Kristóf kassai főparancsnok, Pálffy Miklós, Homonnai István vezérlete alatt a magyar hadsereg diadalokat aratott, a pusztán hagyott Gyarmat is magyar uralom alá visszakerült. A népszerü királyi herczeg,

*Nagy Iván Balassa-Gyarmat czimü könyvéből.

Mályás gondoskodott a lerombolt vagy megviselt várak felépítéséről, és ezek között Gyarmatnak helyreállitását is elrendelte.

De a város később ismét török kézbe került. S a török nem tartá meg, nem is helyezett bele őrséget, hanem kifosztá, feldulta, fölperzselte. A lakosság elszéledt. A bástyák romjai omladoztak, sánczai bedőltek, a körülfolyó Ipoly vize falainak alapját mosá el, utczáit vad fű boritotta el, mindenütt az enyészet dult, annyira, hogy 25 év multán a kanonika vizitáczió vezetője Gyarmat városa egykori helyére alig birt rátalálni.

Ám Buda várának visszafoglalása után a török uralomnak megszüntével is küzdelmes sanyaru sors várt Gyarmatra.

A XVI. század dereka óta Gyarmat várrá és csakhamar végházzá lévén, közélete ez állapotnak szokásjogához alkalmazva fejlődött. A várban és város területén a várkapitány parancsolt jogi és közigazgatási tekintetben. A lakosság azon része, mely a vár védelmi érdekéhez mint felfegyverzett katona, vagy egyéb szolgálati minőségben tartozott, lakházzal és a vár körül veteményes kerttel, a közeli hegyeken szőlővel birt, minden polgári jogviszonyaira nézve is a várparancsnoktól függött, és semmiféle adót senkinek sem fizetett. A kuriákban lakó nemesség csak a vármegyének adózott ugynevezett taksával, de reá porta szerint adó nem rovathatott. A birtokos földes úrnak pedig voltak jobbágyai, a kik a későbbi urbért pótló külön szerződések szerint tartoztak szolgálmányokkal, termékkilenczed — és egyéb kötelezettség teljesitésével. A varban a főur a kapitány lévén, a korcsmáltatás, húsvágás joga s haszna is felerészben őt, felerészben az őrséget illette.

A város lassu léptekkel haladt a polgárosodás küzdelmes utján, lakossága ez időben legnagyobb részben jobbágyságból és zsellérekből állt, egy-két diákos embert leszámitva. Az ipar és kereskedelem egy-két vargából és valamelyes görög boltosból állott.

A két földes uraság tisztjei nem sokat törődtek e fejletlen viszonyokkal, és az egyik birtokos részről a Zichy gróf család távol lakva a vármegyétől, épen csak tisztjei jelentéséből ismerte a viszonyokat. Mindazáltal 1730-ban közösen befogadtak lakóul öt posztókészitő mestert.

Jelentékenyebb és a város életére nézve kihatóbb mozzanat a vármegye részéről jött létre, azon irányzattal, hogy az adózó népnek katonatartási terhe némileg könnyittessék. Ez egy állandó kaszárnya épitése volt.

Ez a terv se sikerült, mert csak rövid ideig lakott katonaság Gyarmaton. Már 1790-ban a kaszárnya a vármegye székházává alakult át.

Gyarmat mint mezőváros (1690) rendesen választott biró mellett csekélyebb számu előljáróság által gyakorolta községi hatóságát. Szárnyszegetten nem is emelkedhetett magasabb szinvonalra, noha erőlködése többször erélyesebb haladási mozzanatokra segitette. Jövevények első nemzedékétől ennyi is figyelemre méltó. Voltak a községi szervezet érdekében időszakok a mult században már, midőn a város birája mellé vagy fölé polgármesteri állást szerveztek.

A város középületei között legnevezetesebb a vármegye háza, mely egyszerü, de tekintélyes arányával és terjedelmével köti le a közfigyelmet.

Sok fényes pompával tüntető napot látott már Gyarmat falai között, melyek kiváló egyének, kiváló alkalmak ünneplését jelölték; itt azonban azon alkalomból, hogy épen e napokban volt szerencséje e városnak a hadgyakorlatokra érkezett királyunk ő felségét vendégül tisztelhetni, érdekesnek tartjuk feljegyezni, hogy 1857-ben jelenlegi király urunk ő felségét is volt már szerencsés e város falai közt először fogadhatni, annál örvendetesebb, hogy most harminczhét év után 1894. szeptember 17-én ismét jó egészségben valódi örömmel és hódolattal fogadhatta a felséges vendéget.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(Bányamester. — Vizvári Mariska fellépte.)

Mikor végére jutottunk a *Bányamester* előadásának s kisiettünk a szinházból, egy ismert muzsikusember úgy sóhajtott föl: Hej! mint kiábrándult a publikum. Ez a tisztelt úr tévedni méltóztatott. A t. cz. közönség alig ábrándulhatott ki, mert nem volt, hogy miből. Mert azt tán csak nem igen lehetne elhitetni, hogy azok várták a premiert felfokozott reménykedéssel, a kik a zenéjét hónapok óta nyuzni, dögönyözni hallották a zongorás és nem zongorás sipládák minden faján át egészen a recsegő katonabandáig. A szakértőbb és a bécsi szinházi eseményeket figyelő része a közönségnek pedig azért nem igen bizakodott, mert már a császárvárosban sem nagyon lelkesedtek annak idején ezért a darabért. Sőt indiszkrét nyelvek azt is rebesgetik, hogy maga Evva direktort se nagyon kapta meg ez a munka és ugyancsak meggondolta, valjon lehozza-e. De elvégre is lehozta és most már a maga egészében megismerhettük a Madarász szerzőjének, Zeller osztálytanácsosnak művét.

Mellesleg megjegyezzük, hogy valami szövegnek elkeresztelt naivitást West és Held nevű urak irtak a muzsikához, de ezt a tákolmányt nem akarjuk műnek elkeresztelni, mert a mű fogalomnak van némi tartalma, ellenben a Bányamester szövegének egy csipetnyi sincs. Az operett szöveg meséjének elmondásától az olvasót, de meg önmagunkat is megkiméljük. Végigczitálni ezt a holmit mulatság se volna, de meg a ki kiváncsi rá, az gondolja el mégegyszer a Madarász nem sokkal naivtalanabb históriáját, s meg van a Bányamester szövege.

Zeller zenéjéről bőven kell szólanunk. Mindenek előtt igazi elismeréssel kell megemlékeznünk az ő bőséges melódiavénájáról. Kevés modern zenészt ismerünk, a ki ily hamarjában ki tudna rázni a mándlija ujjából melódiákat, mint Zeller. A fordulatos, olvadozó áriákkal zsúfolva az operett, korrekt ütemű, láb alá való valczerek csak úgy hajszolják egymást, szépen frazirozott románczot is lehetne néhányat számlálni a Bányamesterben. Vegyük még hozzá az enyelgő dalokat, a karikirozott melódiáju kuplékat és duetteket, aztán a különféle tánczzenéknek minden változatait s látjuk, hogy Zellernek vénája dúsan csergedez. A nélkül, hogy meghánynók-vetnők azt a körülményt, hogy a Madarász számos-számtalan akkordja üti meg ezek közben fülünket, Zeller operettstiljéről mondunk valamit.

Zeller irányát karakterizálja a melódiák hajhászása. A melódiákra készitteti a szöveget s ez teszi végkép tönkre az osztrák operettjét. A melódiákban pedig nem a zeneileg becsest keresi, hanem azt, hogy minél könnyebben és biztosabban kintornákra kerülhessenek s ezáltal népszerűsödjön. Hogy aztán ennek a népszerűségnek mily műbecse van, azt a Fischerin s más czimeres, bár alakjukban nem minden szépségnélkül való dudolmányok igazolhatják.

Pedig azt a nagy zenei tudást, melylyel Zeller rendelkezik, áldásosabban is felhasználhatná. Az instrumentáczióban valóságos Ritter ohne Furcht und Tadel. Biztos kézzel, eredetiséggel instrumentál. Itt-ott meglepő, a mit produkál. A *Ne duzzogj* kisérete a legjobb bizonyság erre. Mélyitett hegedűkar közepett czitera pizzikátó kiséri a hires dallamot igazi művészi hatással. A Hajnali románcz hangszererelése is ép ily sikerült, nem kevésbbé a Vadászdalocskáé.

Evva director rendkivüli ambicióval tanittatta be s állitotta ki első premiérjét. Hogy ez csak félig ütött be, az sem rajta, sem a szereplőkön nem mult. Hegyi Aranka megszökött grófkisasszonya, Komáromy Mariska enyelgő csipkeverőlánya kitünő alakitások voltak énekben és játékban egyaránt. Vidor a bányamestert nagy művészettel játszotta, ha a hangja nem is birta a szerep nehézségeit. Németh József komikuma éltető lelke volt az előadásnak Csatai Zsófi igazgatónéjával együtt. Dárdai édesen énekelt, sőt játékban is bevált. Fenyéri irnoka izlésben jóval fölül állott Ujvári paralell skriblerkarikatúrájának.

*

A nemzeti szinházban a *Szegény ifju történeté*-nek előadása felette érdekes szinpadi kisérletre adott alkalmat. A Vizvári pár leánya Vizvári Mariska mutatkozott be a Krisztina kedves szerepében. Két esztendő előtt *Alfonz úr*-ban láttuk s bár akkor is nagy hatással játszotta meg a rossz apa jó leányának szép szerepét, végleges véleményt, nem alkothattunk róla. Azóta a leányka kifejlett hajadonná nőtt fel s igy mostani bemutatkozása első kisérlet számba mehet. Örömmel konstatáljuk, hogy Vizvári Mariska kisasszony alakitása tanuságott tett arról, hogy apja s anyja lánya s a nagyapa unokája. Akadt ugyan egy *fővárosi lap*, mely gáncsot lát abban, hogy ilyen igazi szinészvért szerepeltessenek a Nemzeti szinház szinpadán. Mi ép ellenkezőleg vélekedünk. Ép az ilyet kell keresnünk, mert akkor előre is van némi garanczia, hogy olyan szépen játszszák meg a szerepet, mint a hogy Vizvári Mariskával játszatják meg az ily kaliberű szerepeket. Egyébként pedig a kákán csomót keresni és — nem találni, még nem szellemeskedés.

Emin.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, méték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

MAGYAR HIRLAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal József körut 47.
Megjelenik minden nap, hétfőn és ünnep után is.

Főszerkesztő: **Horváth Gyula.** Felelős szerkesztő: **Fenyő Sándor.**

Egész évre 14, félévre 7, 1/4 évre 3 frt 50 kr. egy hóra 1.20
Egyes szám ára: helyben 4 kr., vidéken 5 kr.

A Magyar Hirlap főmunkatársa

a magyar közönség. Ez az elv vezette mindig a Magyar Hirlapot. A szabadelvü, hazafias magyar közönség támogatásával és ragaszkodásával segiti elő törekvésünket.

A Magyar Hirlap független

minden párttól és csak a közjót tartja szem előtt.

Rendithetetlenül szabadelvü

a politikája. Szerkesztőségének tagjai

a legjelesebb

magyar hirlapirók

s ezért a Magyar Hirlap mindig

érdekes, eleven, jól informált

Ellensége

minden sablonnak. Mindig uj, mindig érdekes alakban jelennek meg közleményei.

Vezérczikkeit

a legkiválóbb magyar publiczisták irják.

Tárczarovata

az elsőrangu magyar irók találkozóhelye s különös sulyt fektet arra, hogy

aktuális dolgokat

közöljön.

Tudósitói kara

ugy a fővárosban, mint a vidéken és a külföldön a legkitünőbben van szervezve és **gyors, hiteles értesülései** valósággal feltünést keltenek.

Mindenre gondol

a Magyar Hirlap.

A tanügy, a szinházak és művészetek, a megyék és városok dolgát, az egyesületi élet mozzanatait, a közgazdaság minden ágának figyelemmel kisérését épp oly fontosnak tartja, mint a politikai élet folytonos ellenőrzését és minden nyilvánulásának gyors közzétételét és szigoru igazságos kritikáját.

A MAGYAR HIRLAP
előfizetési ára:

Egy hónapra	1 frt	20	kr.
Három hónapra	3 «	50	«
Félévre	7 «	—	«
Egész évre	14 «	—	«

A MAGYAR HIRLAP
kiadóhivatala.

A Magyar Hirlap kedvezményei:

A Magyar Hirlap az egyetlen lap, a mely olvasóit a

legnagyobb kedvezményekben

részesiti.

A Magyar Hirlap regényei,

a melyeknek szerzői a legkitünőbb magyar és külföldi irók és melyeknek érdekességére a legkiválóbb gondot fordit a Magyar Hirlap,

könyvalakban jelennek meg.

Minden évben ***egy kis könyvtárhoz*** jutnak

teljesen ingyen

a Magyar Hirlap olvasói.

Karácsonyi albuma

minden évben valódi szenzácziő. A leghiresebb művészek és a legkitünőbb irók munkálkodnak együtt azon, hogy

igazán meglepetés

legyen ez az album, a mely gyönyörü diszes boritékban jelenik meg.

Ezt az albumot teljesen ingyen kapják a Magyar Hirlap előfizetői.

A Magyar Hirlap előfizetői

negyedévenkint **50** krajczárért

megkapják a legkitünőbb és legkedvesebb magyar gyermeklapot

A „KIS VILÁG"-ot,

a mely hetenkint egyszer, diszesen illusztrálva jelen meg.

A KIS VILÁG előfizetési ára azoknak, a kik nem előfizetői a Magyar Hirlapnak:

Negyedévenkint 75 kr.

(Vidékre postán, helyben házhoz küldve.)

Gyöngyössy Imre
utóda

tekeasztal és dákó-készitő

tekeasztal és dákó-készitő

BUDAPEST, Kertész-utcza 15. sz.

Ajánlja magát

kávéházi butorzati munkák berendezésére

a legolcsóbb árakon.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és építési munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat és gázmotorokat; villamos világitást** és erő-**átvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszerelé-seket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

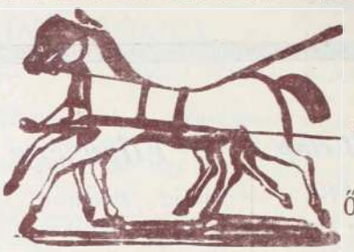

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyrtó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett**. Saját gyártmányu **harmonika, hegedü, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

FŐVÁROSI BANK

részvénytársaság

Budapest, V., Erzsébet-tér 1. szám.

Fönyeremény! Uj sorsjegy-társaság. Fönyeremény!

E. I. csoport E. I.

50 résztvevő 60 havi 10 ft befizetéssel, 334 drb sorsjegy.

30	db 4% tiszai sorsjegy	124	db áthozat
30	« 4% jelzálog «	10	« 1864. 1/1 sorsjegy
20	« 3% osztrák földhitel sorsjegy I. k.	15	« olasz vörös ker. sorsjegy
		50	« osztr. vörös ker. sorsjegy
11	« osztrák hitel-sorsjegy	50	« magyar vörös kereszt sorsjegy.
12	« bécsi sorsjegy		
11	« 5%/1/5 1860-ki sorsjegy	50	« bazilika sorsjegy
10	« magyar nyeremény sorsj.	35	« «Jó szív» sorsjegy
124	db átvitel	334	db sorsjegy.

A könyvecske a három első részlet lefizetése ellen vehető át. A bank által 1890. óta alakitott számos sorsjegy társaság már több kisebb-nagyobb nyereményt tett, melyek kiosztásra kerültek, illetőle a résztvevő javára irattak.

A 3%-os osztrák földhitel-sorsjegyek

45,000 frtos főnyereményét

1894. évi augusztus hó 16-án az általunk alakitott E. csoport

3648. sorozat 10. sz. sorsjegye nyerte meg.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

Harmadik évfolyam. 40. szám. 1894. szeptember 30.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF · KARCZAG VILMOS

KIADÓHIVATAL: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

Tisztelt Olvasóinkhoz!

Az eljövendő uj évnegyed küszöbén teljes bizalommal fordulunk olvasóinkhoz, remélvén, hogy eddigi támogatásukban továbbra is részesitenek benünket.

Ritka jóakarattal karolta fel lapunkat mindig a magyar közönség s mi iparkodtunk mindig e jóakaratot meg is érdemelni, mert törekvésünk, buzgalmunk az volt, hogy a Magyar Géniuszt olyan magas szinvonalon tartsuk, mely a legfokozottabb igényeket is méltókép kielégitheti. Hogy törekvésünket meg is valósitottuk, azt legjobban bizonyitja a magyar olvasó közönség egyre emelkedő támogatása, melyben bennünket részesitett.

A jövendőben azonban még a már elért magas nivót is emelni fogjuk. Az irói világgal való mindegyre szaporodó összeköttetéseink lehetségessé teszik, hogy lapunk irodalmi becsét még jobban fokozhassuk. Ugyancsak kitünően szervezett szerkesztőségünk az aktualitások feldolgozásában fog igazán becseset nyujtani a jövőben is.

Illusztrácziónknál két elvet vallunk: a művészi érték és az aktualitás. Az elsőnek elérése végett a jövőben is kitünő kompozicziók reprodukczióit fogjuk adni; az aktualitást pedig az által érjük el, hogy minden jelentősebb momentumot rajzolóink által felvétetünk.

Ennyit egyelőre.

Csak még azt füzzük hozzá, hogy a karácsonyi ünnep alkalmából előfizetőinket nagy meglepetésben fogjuk részesiteni, mely tanuságot fog tenni arról, hogy a «**Magyar Géniusz**» mennyire törekszik olvasóközönségének lehetőleg becsesebbet nyujtani.

Felkérjük azon előfizetőinket, kiknek előfizetése e negyedévvel lejár, sziveskednének azt minél előbb megujitani, hogy a lap szétküldése fennakadást ne szenvedjen.

A Magyar Géniusz előfizetési ára:

Egész évre	10 frt — kr.	Negyed évre	2 frt 50 kr.
Fél évre	5 « — «	Egyes szám ára	20 «

Páratlan kedvezményben részesiti a «**Magyar Géniusz**» előfizetőit. A magyar sajtó legkitünőbb havi folyóiratával az «**Otthon**»-nal kötött egyezségünk folytán a «**Magyar Géniusz**»-ra és «**Otthon**»-ra együtt a következő olcsó áron fizethetni elő:

Egész évre 12 frt. — Fél évre 6 frt. — Negyed évre 3 frt.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5% -os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztositthasson.

A töke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a töke utódainak azonnal kifizettetik. Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Károly-körut 26. sz.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték 50 kr.

100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték 75 „

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

Egyes szám ára 20 kr.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS“

czimbalomverőfei megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja — **Sohasem pusztul el.** Czélszerűségéről számos szaktekintely elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.— és 3.50.** Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

675

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

FOGAK

egész természet utáni,

egyenkint ép ugy

mint egész

FOGSOROK,

rágáshoz használhatók,

legujabb

rendszer szerint,

jótállás mellett,

bámulatos

olcsó árakon

készittetnek.

FOG-SPECIALISTA

RÓNA IMRE

BUDAPEST,

Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi

templom átellenében.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

Minden könyvkereskedő útján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig

TORONYÓRÁK,

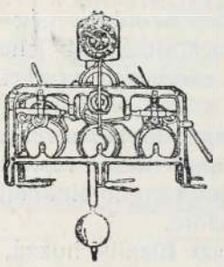

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly L.

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

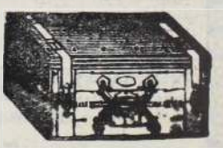

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok díjtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

HIRDETÉSEK felvétetnek a kiadóhivatalban **BUDAPEST,** VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

1894. évi szept. 30. III. évfolyam 40. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre .. ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

SZLÁVY JÓZSEF,

a főrendiház uj elnöke.

Mire e sorok napvilágot látnak, bizonyára leérkezett a felséges úr keze irása, mely Szlávy Józsefet az országgyülés főrendiházának élére helyezi. A magyar államférfiak nesztorának, Vay Miklós bárónak elhunytával megüresedett széket az a férfiú foglalja el, a ki már évek óta tényleg vezette a főrendek gyűlését, a méltóságos és kegyelmes urak házának alelnökeként.

Kevés államférfiú van, a ki olyan politikai multra tekinthet vissza, mint Szlávy József. Aktiv státusférfi tán nincs még egy nálunk, a ki oly rég szolgálja a magyar közéletet. Két esztendő mulva kerek ötven esztendeje lesz, hogy mint huszonnyolcz éves ifjú tanulmányai befejeztével a magyar állam szolgálatába lépett és e félszázad alatt sohasem szűnt meg munkálkodni, fáradozni a haza érdekében. És Szlávy József multja felette tanulságos, mert a maga határozott menetével kész példaképp szolgálhat. Ha végig tekintünk mindazokon a pozicziókon, melyet a főrendiház uj elnöke élete folyamán elfoglalt, lehetetlen észre nem vennünk azt a czéltudatosságot, melylyel előrehaladt. Utja mindig előre vitte, melléksikátorokba nem tért soha, hogy ugy esetleg eléje vágjon a dolgok rendes folyásának. Ez az egyenes út pedig a hazafiság és érett megfontolás útja volt.

A század közepének eseményei igazolhatják ezt legjobban. Szlávy József ott küzdött honvédtisztként azok sorában, kik a haza szabadságáért és függetlenségéért szállottak síkra. Szenvedett is hazafiságáért két esztendei kemény börtönt. Az esemény későbbi alakulata ujra az állam szolgálatába vonzották. Mikor a kibontakozás hajnala derengett, Szlávy a helytartótanácsnak ajánlotta fel szolgálatait, hogy egyengesse a maga képességéhez mérten a kiengesztelődés útját. Nem rajta mulott, hogy az uralkodó és nemzet között való megbékélés egy ideig még késett. De hogy létrejött, abban alapos része volt Szlávynak.

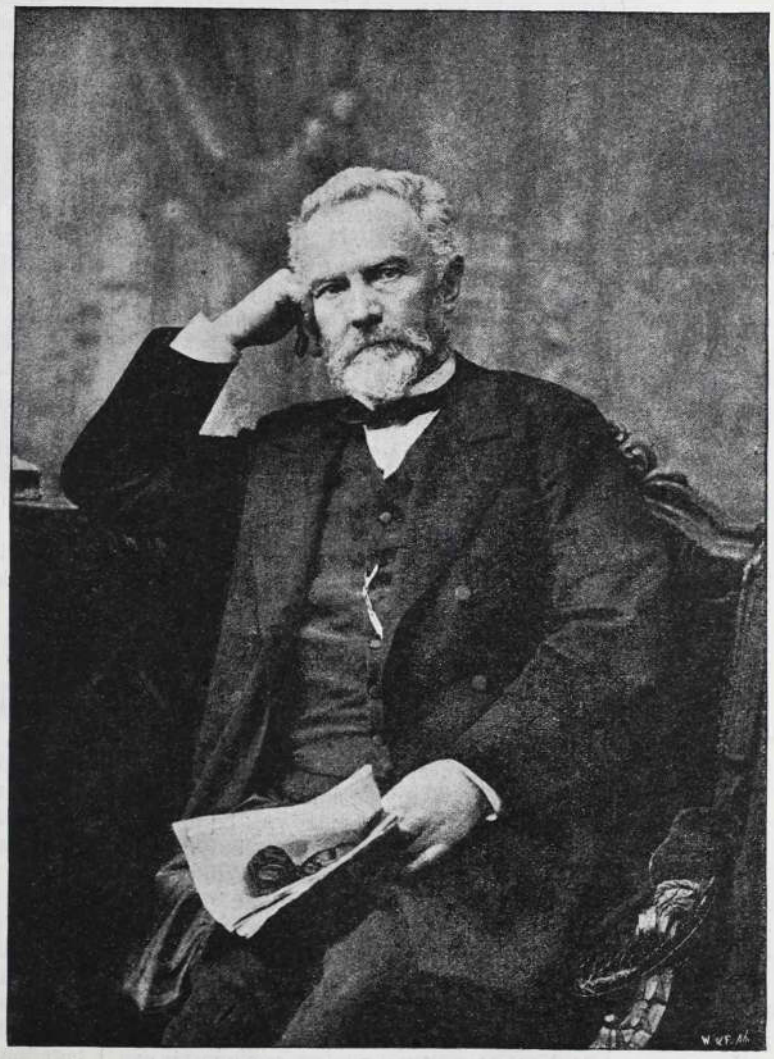

SZLÁVY JÓZSEF.

Látszólag ellentét rejlik Szlávy e kétnemű szereplésében. A negyvennyolczas időkben radikálisnak látjuk, a hatvanas években már a konzervativ táborban keres helyet. De az ellenmondás valóban csak látszólagos. A jó hazafi negyvennyolczban mindenesetre radikális volt és erélyesen követelő. Ám a hatvanas években sok másokkal együtt Szlávy is belátta a kiegyezés szükséges voltát s igy lett belőle nem konzervativ, nem a viszonyokkal megalkuvó, de számoló.

Szlávy József vezető államférfiu csak az alkotmányos korszak helyreállításával lett. Ferencz József király első belügyi minisztériumában államtitkárként működött. Alig két év mulva azonban már a kereskedelemügyi minisztérium élén látjuk. Karriérje még ezután is gyorsan haladt. 1872-ben már miniszterelnök, ha csak rövid ideig is. A hetvenes évek nem minden tekintetben szolid politikai fordulata elől megvonult s csak mikor tisztázódott a helyzet, lépett ki ujra a közpályára a képviselőház elnökeként. Csak egy évig tartotta meg ez állását. A király akarata a közös pénzügyminiszter székének elfoglalására késztette. Ám az egykori szabadságharczosnak nem jól esett az a bécsi légkör. Szlávy József visszakivánkozott Budapestre s vissza is jött, hogy a szent korona őrévé és a főrendiház alelnökévé lehessen.

A hetvenhatéves kiváló államférfiura nem szab uj feladatokat uj kineveztetése. Gyakorlott ő már annak a jobbára békés, csak néhanéha zajosabb intézmény vezetésében.

Mindenesetre nehéz megpróbáltatásokon megy keresztül elnökségének első napjaiban. De az a részrehajlatlanság és pártatlanság, mely mindig egyéniségének jellemző sajátsága volt, ezúttal is megmutatja neki azt a helyes direktivát, mely szerint a főrendek tanácskozásait a leghelyesebben vezesse.

Jövendő feladatainak legnagyobb részét pedig ezáltal megoldotta légyen.

Spektátor.

A HIPNOTIZMUSRÓL.

— Szaktekintélyek véleményei. —

A tuzséri gyászos eset ismét aktuálissá tette a modern fiziológiának ezt a sokat megvitatott, de mindeddig megoldatlan problémáját. Azon nehány nap alatt, mely Salamon Ella szomoru kimulta óta lefolyt, szinte kötetekre menőt irtak össze erről a jelenségről, melyben számos tudós azt az archimedesi megtámasztási pontot látja, melylyel az egész orvosi tudományt kiemeli egész mai mivoltából.

Nem is vélnők, hogy a mi olvasó közönségünket a hipnotizmus és szuggesztió mindennapi jelenségeinek leirása érdekelné. A napi sajtóban megjelent számos közlemény eléggé kimeritette a tárgyát s igy mi a csak minden héten egyszer bekopogtatók, lelkiismereti furdalások nélkül térhetünk napirendre a kérdés leiró és ismertető része fölött. De ennél jóval érdekesebb dolgokkal állitunk be.

A laikus ember a tényeket egyszerűen tudomásul veszi. Véleményt róluk magának alig alkothat. Legföljebb bizalmatlanság fogja el, mint minden iránt ez szokta megszállani az embert, ki uj jelenséggel áll szemben. A mint az első pipát a pokol füstölgő kürtőjének nézték, a mint a gőzkocsit az ördög láthatlan szörnyek vonta szekerének tekintették, ép úgy az ily még sokkal kevésbbé kézzelfogható jelenséggel szemben, mint a milyen a hipnotizmus, a járatlan tagadó álláspontra helyezkedik. De a laikus emberben ezzel együtt megvan a tisztelet és a bizalom a szakférfiak iránt. A szakférfiu véleményét elfogadja, bizván — s teljesen méltán is! — annak tudásában s őszinteségében. Bár e kérdésben a szakférfiak különböző nézetei közt is alig lehet eligazodni.

Azt hittük, hogy nem mindennapi érdekességű munkát végzünk, ha számos nagy modern fiziológusok véleményeit a hipnotizmusról összefoglaljuk és közzéadjuk. Ime rendre itt következnek a világ legkitünőbb tudósainak vélekedései:

Helmholz Henrik dr. *a nehány hét előtt elhunyt berlini egyetemi tanár:*

Bőven nem foglalkoztam a hipnotizmussal, de ismerem századunk hajhászását, melylyel minden áron csodákat keres s ismerem a makacsságot, melylyel a legnagyobb képtelenségek mellett is kitart. Azt a mindenféle kisérletnek és tapasztalatnak elnevezett naivitást, melyet a hipnotizmus körül emlegetnek, nem is iparkodtam magamnak kimagyarázni, akár hány tanuval bizonyitgatták is. Egyébként nem akarom tagadni, hogy van valami való magja a hipnotizmusnak. De azt is kimondom, hogy a mi benne való, az csak igen kevéssé csodálatos.

Dr. Krafft-Ebing báró, *a bécsi egyetem tanára:*

Tapasztalásaim folytán hivatottnak érzem magamat, hogy a hipnotizmus kérdéséről nyilatkozzam. A hipnózis álomszuggesztió. A szuggesztió maga pedig a mindennapi életben az éber embernél is közönséges jelenség. Csakhogy némelyik esetleg, mások öntudattal gyakorolják magukon vagy másokon. Az orvos gyakorta alkalmazza betegein, bár, nem egyszer hiába ép a beteg auto (ön-) szuggesztiója miatt. Ilyenkor kell a hipnózist az orvosnak igénybe vennie s a hatás szinte elmaradhatlanul jó sikerű.

Számosan ugyan azt vetik ellen, hogy a hipnózis ártalmas lehet. De én biztosithatok mindenkit, hogy a jól alkalmazott, jól kezelt hipnozisnál szinte ki van zárva az ártalmas hatás. A hipnózis pszihikus operácziő. A mint a kirurgusnak operácziója a helyes vágásoktól stb. függ, ép igy a hipnotizáló működésének sikere is a hipnózis helyes kezelését követeli. *Ép ezért egyáltalán megengedhetlen, hogy tapasztalatlanok, laikusok hipnotizáljanak. Az államhatalom köteles az ilyeneket a kisérletezéstől eltiltani.* De a büntetőjogi felelősségre nézve mindenesetre az is figyelembe veendő, hogy *éber embert akarata ellenére hipnotizálni nem lehet.*

Hirt Lajos dr. *a boroszlói egyetem tanára:*

Szuggerálni annyit tesz, hogy valakinek valamit bebeszélni, valakire valami gondolatot rátukmálni. Ez magával hozza azt is, hogy a szuggesztió mindig a szuggerált egyén akarata nélkül vagy ellenére történik. A hipnozis azonban más, mint a szuggesztió. A hipnózis kábult, alváshoz hasonló állapot, a melyben az alvónak akarata elvész. Ebben az állapotban aztán nagy hatású lehet a szuggesztió, mely ép az akarat hiányát tételezi fel. A hipnotizálásnál a médium *akarja*, hogy hipnotizálják, csak ekkor altatható el; de már a szuggerálásnál, vagyis alvón való egyes kisérletek megtevésénél a médium akaratának semmiféle szerepe sincs.

De ép mert a hipnotizált egyén elveszti akaratát s tehetni vele bármit, szükséges, hogy csak az orvosnak legyen szabad a hipnotizálást gyakorolni, nekik is csak tanuk jelenlétében. *A laikusok által szórakoztatásért, vagy mulattatásért gyakorolt hipnotizálást szigorúan el kell tiltani s nagy büntetéssel megfenyitni.*

Du Bois-Reymond Emil dr. *a berlini egyetem tanára:*

Az én álláspontom a hipnotizmussal szemben igen egyszerű. Azt hiszem, a hipnotizmus hatása a hipnotizált egyén képzelgéseiben rejlik. A hipnotizáláshoz való értés pedig abban rejlik, hogy valaki kiváltkép ügyes az alkalmas akaratban, elmében szegény alanyok kikereséséhez s a nekik való imponáláshoz. A hipnotizált egyén állapota hasonló a megtébolyodotthéhoz. Határt vonni a kettő között nem igen lehet. Kiváltkép a nőkkel szoktak kisérletezni. Erre azt jegyzem meg, hogy a kellemetlen műveleteknek az asszonyok azért adhatják meg inkább magukat, mert ez által érdekessé válik tenni magukat. Tán itt sem érvénytelen a régi közmondás: Mulieri ne mortual quidem credendum est. (Még a halott asszonynak se higyj.)

Nothnagel Hermann dr. *bécsi egyetemi tanár:*

Mint gyakorló orvos a legerélyessebben állást foglalok a hipnotizálás ellen, mint természettudós pedig a még teljesen körül nem irt jelenségekben patologikus és fiziologikus jelenségeket látok.

Jolly Frigyes dr. *a berlini egyetem tanára:*

A hipnotizmus csodái jobbára csak azért csodák, mert nem hitelesek. De egyáltalán tagadásba vonni a hipnozist s az alatta gyakorolt szuggesztiót, a tapasztalással ellenkeznék. Persze a telepátiáról szóló képtelen meséket ezzel nem akarom rehabilitálni. Az érdekes ez utóbbiakon nem is azon képtelenségek, melyekben leledzenek, hanem, hogy akadnak, még pedig művelt emberek, kik szemtül hiszik e képtelenségeket.

Maga a szuggesztió a nancyi iskola szerint abban áll, hogy nem a meggyőződés és a logikai gondolkodás vezeti az embert tetteiben, hanem a rábeszélés, a más ember itéletének fölénye s az érzelmeknek más által való legyőzése. Szóval szinte folie imposée. (Rátukmált őrültség.) Az ilyen szuggesztió a legősibb idők óta ismeretes. Nagy igazságok s nagy badarságok általa elterjedtek. Az embereknek egymásra való közismeretű befolyásában is szuggesztiót láthatni. Ily értelemben vévén tovább a dolgot, a szuggesztió az állatvilág egyik törvénye.

Biswanger Ottó dr. *a jenai egyetem tanára:*

Az én tapasztalataim és kutatásaim teljesen igazat adnak Liébault, Braid, Charcot stb. tapasztalatainak. Ezek szerint az emberek tulnyomó része hipnotizálható. Ám szólanom kell azon nézet ellen, mely szerint a hipnózis nem árt az egészségnek s egyenlő hatásu a közönséges alvással. Az én nézetem szerint a hipnózis mesterségesen előállitott idegbetegség. *Sok ember egészségére a hipnotizálás beláthatlan következményekkel lehet.* Viszont gyógyitásra sem vélem egészen alkalmasnak a hipnotizálást. Tartós eredményt alig érhetni el vele, legfeljebb a hisztérikus bajoknál. Szervi bajt pedig hipnózissal gyógyitni egyáltalán lehetetlen.

A mi pedig az erőszakos hipnotizálást illeti, melyet kiváltkép bűnpereknél hoznak föl a védők, ezt teljesen kizártnak tekintem. Akarata ellenére soha senkit még nem hipnotizáltak. A már hipnotizált egyénnel meg lehet tétetni valami rosz cselekedetet akarata ellenére is, de maga a hipnotizálás csak akaratával történhetett légyen. Sőt egyes — de még be nem fejezett kisérleteim — azt a vélekedést is kezdik kelteni bennem, hogy még a hipnotizált egyénnel sem lehet elkövettetni olyat, a mi ellenkezik erkölcsi, esztétikai szellemi világával és egyáltalában egyéni karakterének foglalatjával.

Eulenburg Albert dr. *berlini egyetemi tanár* a hipnotizmus elméletének egyik alapvetője:

A poszthipnotikus szuggesztiót, mely szerint a a hipnotikus álom után is hatna a szuggesztió, általában tagadom. Csak egyben tapasztaltam: az iszákosoknak az ivásról való leszoktatásában. Ugyan ez az egy tapasztalat is bizonyit, de még nem hathat annyira rám, hogy megváltoztassam nézetemet, legföljebb csak ujabb megfontolásra készt. Ám a telepátia kérdését meg se kell fontolnom. Ezt ab ovo tagadhatom s még csak tudományos megvitatásra sem érdemesitem, olyan képtelen.

Már arról, hogy hipnózis alatt a médiummal büntettet követtethetni el, kell szólanom. A mint bármily más cselekményt meg lehet tétetni, ép ugy kést is lehet a kezébe adni s el lehet valakihez küldeni, hogy öljön a késsel. Ép ezért mindenképen ajánlhatom, hogy *a hipnotikus kisérleteket tiltsák be és csak különös engedélyek alapján engedtessenek meg.* Ezt kivánja a közérdek a megelőzés politikája szempontjából.

Preyer Vilmos dr. *berlini egyetemi tanár* a hipnotizmus elméleteinek németországi vezére:

A telepátiával szemben már régen tagadó álláspontot foglaltam el. S az angolok és franczíák azóta közzétett feljegyzései nem igen tudtak nézetem megváltoztatására hangolni. Készségesnek nyilatkozom a maga egészében vallani a telepátiát, ha csak egy hiteles, jelenlétemben történt kisérletet tapasztalhatnék.

A szuggesztiót ellenben mindenki naponta tapasztalhatja. A tanitó a növendékre, a szülő a gyermekre, a föllebbvaló az alattvalóra gyakorta van szuggeráló hatással a nélkül, hogy szólna hozzá. Ezt a közbeszédben a szemek hatásának szokták tulajdonitni. A hipnotikus álomban e szuggesztió hatása megszázszorosodik s ezért lehet hipnózis alatt a hipnotizált egyénnel annyi minden hihetetlent végeztetni. Az elaltatott médium ép oly kevéssé képes ellenállni, mint akár a narkotizált vagy lázas, vagy heveny-butaságban szenvedő.

Többé-kevésbbé minden ember hipnotizálható, de némely egyénnél a szugeribilitás szinte a végtelenig fokozható. És pedig hipnotizálható az egyén a saját akarata ellenére is. (Itt Preyer ellenkezik a többi valamennyi tekintély nézetével. Szerk.) Sőt hipnotizálható az egyén az alváson túli időre is — a mit poszthipnózisnak nevezünk. De megjegyzem, hogy az akarat ellen való hipnózis nem könnyű. Mert a laikusok legnagyobb része már az ujságokból és nyilvános előadásokból ismeri a proczedurát s ha a kisérletező ilyesfélét akar alkalmazni, annak ellenszegül.

Bátran merem állitni, hogy a hipnotizmus a szuggesztió általán nagy jövendőre van hivatva a társadalomban. Az orvosi tudományt pedig elképzelhetlen nagy lépéssel vitte előre.

Mendel Ödön dr. *a berlini egyetem tanára:*

Felmerült a kérdés, valjon *normális* állapotú emberek ki vannak-e téve az akaratlan szuggesztiónak?

Határozottan nemmel felelek.

Evvel nem akarom még tagadni, hogy a feljegyzések e tárgyban hamisak volnának, csak azt vonom kétségbe, hogy *normális* individuumok lettek legyen a kisérletek objektumai.

Nehány év óta felette elterjedt a hipnózisért való rajongás, bár erre vonatkozó feljegyzések, ha más név alatt is, régtől fogva ismeretesek. De a rajongás fokozatával a kiábrándulás is inkább terjed. A csodák mindinkább ritkulnak.

Magam se tagadom, hogy létezik az elaltatás és az alvás alatt való bebeszélés, másként szuggesztió, de ezek beteges szellemi jelenségek és ép úgy nem csodák mint a bedlamok lakóinak beszédei és képzelgései. *A hipnózis tehát mesterségesen előállitott akút elmebaj.* A hipnotikus kisérletek médiumai két csoportra oszthatók: vagy egészen elmebajosok, vagy lebegnek az épelmüség és elmebajosság közt. Ez utóbbiak megtartják elméjük egyensulyát a mindennapi viszonyok közepett, de váratlan, szokatlan helyzetekben az egyensulyt elvesztik s kóros állapotba sülyednek.

De mondok valamit a telepátiáról is. Ha egy fizikusnak valaki elmondaná, hogy egy berlini galvanikus készülék egy Kölnben elhelyezett mágnestűt, melylyel semmiféle összeköttetésben sincs, mozgásba hoz, még pedig egy határzott, az áram erőssége által megszabott mozgásba, a fizikus legalább is azt felelné erre, hogy esztelenség. Hogy megvizsgálja az esetet, arra érdemesnek sem tartja. Ezt tartom én a telepátiáról, melyet csak tartsanak meg tovább is játékszerül a spiritiszták.

Kahler Otto dr. *bécsi egyetemi tanár:*

A hipnotizmus és szuggesztió véleményem szerint a patológia körébe utalandó, mert az individuumok, kik az eddigi kisérletek tárgyai voltak, nem teljesen egészségeseknek bizonyultak. Ez egyének az idő folyamán kétségkivül a hiszterikus neurózis jeleit fogják mutatni. Egészséges ember csak hosszas előkészités után és a saját akaratából volt csak e patologikus állapotba merithető. De még más módon is erőt vehet a szuggesztió teljesen ép emberen: a szellemi epidémia hatása alatt. De ez is patológikus jelenség. A mit pedig ez ideig a poszthipnotikus jelenségekből láttam, az arról győzött meg, hogy a médium nem teljesen akarata nélkül cselekszik ilyenkor. A hipnozisnak olyan szerepe van itt, mint valami kényszer képzetnek. A mint a kényszer képzetnek bir vagy nem bir az ember ellenállani, ép igy esetleg bir a poszthipnózissal is megküzdeni. Ép ezért nem igen hinném, hogy romlatlan embert büncselekményre hipnózissal kényszeriteni lehetne.

Grätzner Pál dr. *a tübingai egyetem tanára:*

Előttem kétségtelen, hogy van poszthipnózis. Sokszor meggyőződtem, hogy egyének önként követnek éberen olyant, a mit hipnotikus álmuk alatt nekik megparancsoltak. De e poszthipnózis nem minden egyénnél sikerül. Telepátiát pedig egyáltalán sose tapasztaltam s hiteleset nem hallottam róla soha. Létezését állitani ha nem is ostobaság, de legalább is hamis megfigyelés.

De mindezek mellett azt tartom, hogy azok, kik hipnotikus benyomásoknak engednek, nem normális emberek, többékevésbé idegbetegek vagy pszikopatikus bajban szenvednek. Teljesen ép embert alig lehetett valaha hipnotizálni. De azt megengedem, hogy a határfalat a normális és patologikus individuum közt alig lehet megvonni.

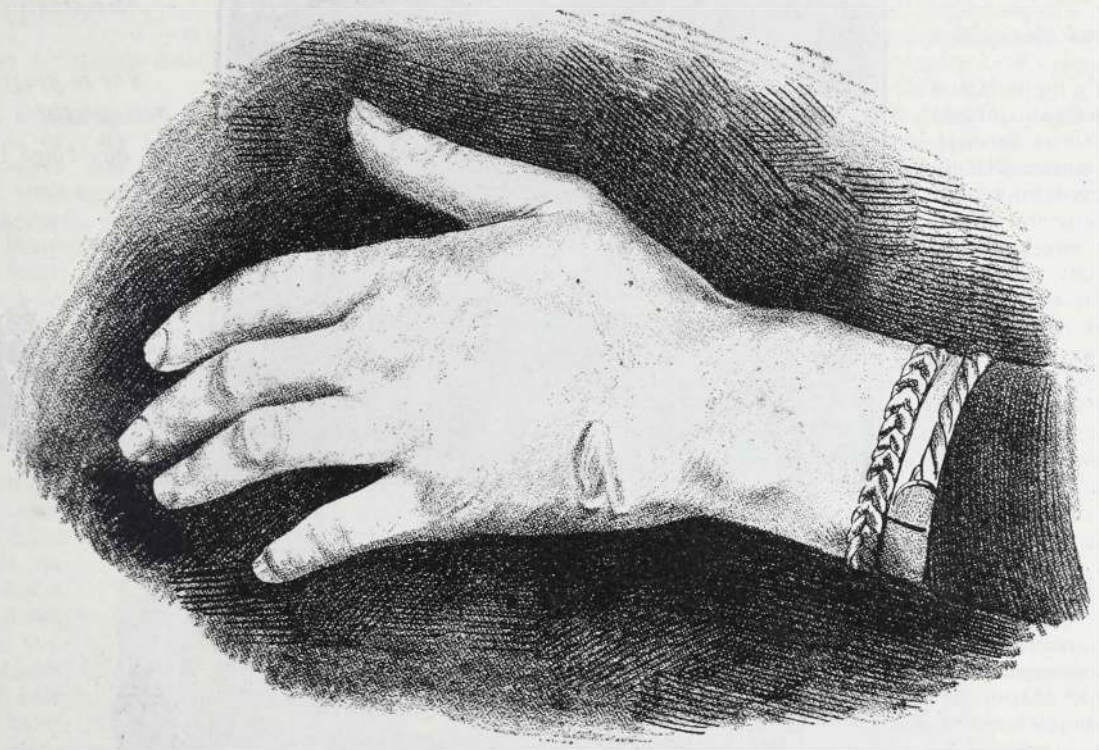

SALAMON ELLA KEZE,

melyre Neukomm Ferencz a hipnózis alatt egy tompa hideg tűvel égési sebet sütött.

Meynert Tódor dr. *a nemrég elhunyt világhirü bécsi pszikiater:*

A hipnotikus álomba ejtett egyénnél hiányzik az elme ellenőrzési képessége. Az érzetek egymásután asszociálódnak birálat nélkül. Ha azt mondjuk a hipnotizáltnak, hogy lovon ül, — bár valóságban széken ül — akkor a fül alkot egy képzetet, egy érzetet. Ezen képzet nyomában támadó és társuló képzetek mind a lovaglás érzetét keltik s ezáltal a széken ülő hipnotizált lovagolni vél. Ha azt szuggeráljuk, hogy a médium egyik karja béna, úgy e szuggesztió nyomában nem is tudja mozgatni karját, mert ez a képzet keletkezik benne. Ép a hipnotizmusnak ilyen — szinte kényszer — képzetek által való lefolyása okozza, hogy a hipnotizálásra leginkább hiszterikus egyének alkalmasak.

De a hisztériával egyébként is összefüggésben van a hipnózis, mint azt Charcot kimutatta ellenezvén a hipnotizálásnak orvosi czélokra való felhasználását. Szerinte hipnotizálni annyi, mint hiszterikussá tenni, vagy a hisztériát fokozni. De ha nem is teljes hisztéria, de nagyfoku hiszékenység kell ahhoz, hogy valaki elaltatható legyen. Csak, a ki hisz a hipnózisban, csak azt lehet elaltatni. Ezt ki kell mondanunk, ha ezáltal a hipnózis el is veszti nimbusát.

A hipnotizálást ujabban nevelési eszköz-

Hipnotizált férfi.

nek is akarják alkalmazni. De felette veszedelmes kisérlet volna ez. Eddig a nevelés által erősitni akarták az agyát, most úgy látszik, gyengitni kivánják; mert a hipnotizálás ezt teszi. Bizunk az épelméjü emberekben, hogy az ilyes eléggé nem kárhoztatható kisérleteknek ellenszegülnek.

Exner Zsigmond dr. *a bécsi egyetem volt rektora*:

Nézetem szerint a hipnotizmus és szuggesztió sokkal jobban foglalkoztatja a laikus elméket, semmint a dolog hordereje megérdemelné. A szuggesztió közönséges jelenség. Körülbelül annyit jelent, mint mikor egy kevésbbé szilárd gondolkozásu és akaraterejü embert valaminek megtételére egy erélyesebb fellépésü ember rávesz. Ma az ily gyönge emberre azt mondjuk, hogy szuggesztiónak esett áldozatul. Pedig csak ép ugy járt, mikor minket elragad egy szónok beszéde és ráadjuk szavazatunkat.

A hipnotizmust illetőleg azt jegyzem meg, hogy van részleges alvás. Mint például a holdkóros is bár alszik, de azért a háztetőn való lépdegélésre vigyáz. A fenyegető veszedelmekre nézve alszik, de a járásra-kelésre nézve éber. A hipnozis is alváshoz hasonló állapot. Szintén külső benyomások kelthetnek benne esetleg képzeteket. Bizonyos ügyességgel e képzeteket bizonyos irányba lehet terelni s igy jönnek létre a hipnotizálás sajátos kisérletei. Az se csoda, hogy a hipnozisból felébredvén is még követjük a hipnotizáló parancsát. Hiszen álmunkból felébredvén is hat reánk még az álom, úgy, hogy néha nem is tudjuk, hogy álmodtunk-e valamit vagy tényleg megesett velünk. A hipnozis jogi elbirálásában az veendő tekintetbe, hogy mindenkit csak akaratával lehet hipnotizálni, a mint mindenki csak a maga akaratával részegülhet le. A hipnotizált egyénen elkövetett cselekmények pedig ép ugy birálandók el, mint a részeg emberen vagy más öntudatlanon elkövetett cselekmények.

Fuchs Frigyes dr. *a bonni egyetem tanára*, a hipnotizmus elveinek egyik vezére:

Megirtam már gyakran, hogy az egész hipnotizmust komédiának tartom. Bátorkodom kétségbevonni, hogy az emberek ellenállás nélkül meghunyászkodnak az ugynevezett hipnotizőr fogásai előtt. A «tiszteletreméltó és megbizható» jelenlévők, kik a «mesterek» kisérleténél jelen szoktak lenni, bizonyára nem roszakaratuak, csak a «mesternek» akarnak szolgálatot tenni s maguknak fontosságot tulajdonitni.

Ezen «megbizható jelenlévők» nélkül tán már rég megszünt volna az egész komédia.

Az eddigi állitólagos kisérletek egészen hasznavehetetlenek voltak, mert a médiumok nem voltak hitelesek. Akkor én is

Hipnózisba altatás.

meghajolnék a hipnózis előtt, ha egy Helmholtzot varázsolna valami «mester» leánynyá, vagy egy Du Bois-Reymond fogát húzná ki fájdalomokozás nélkül. De mig nyárspolgárkisasszonykákon s éretlen gyerekeken vagy naiv felnőtteken produkálják e művészetet, addig én csak tamáskodom.

Charcot és iskolája csak a hisztérikus asszonyokat vallja alkalmas médiumoknak. Épen jó helyen keresnek. Mert a hisztérikus asszonynak ép az a betegsége, hogy hazudik — önmagának is, meg másoknak is.

Különben tudom, hogy hiába prédikálok az uj divat ellen ilyen erélyes hangon s bocsánatát is kérem az olvasónak, a miért ily hevesen szólok. De mentségemre egy régi anekdotát idézek: Egy tábornok egy napiparancsban leszamarazta az egész regimentet. Mikor megszólták érette, igy válaszolt: Hiszen ha az egész regimentnek azt mondom, hogy: szamár, egyre ugy is csak kevés jut belőle.

A SZERELMES MADÁRKA.

Ingó-bingó rózsaszálra,
Rászállott egy kis madárka
— Egy szerelmes kis madárka.

Szúró tövis megsebezte
S a kis madár elszállt messze,
— Elszállt messze megsebezve.

Baját kinek panaszolja?
Bús dalokban eldalolta,
— Eldalolta panaszolva.

Megfogadta bárhogy hívja,
Nem száll rózsaszálra vissza.
— Rózsaszálra vissza.

... S be se gyógyult sebes szárnya,
Visszaszállt a rózsaszálra,
— Ingó-bingó rózsaszálra ...

Koczán János.

Hipnotizált nő.

NEM TAGADOM . . .

ERDÉLYI ZOLTÁN.

Nem tagadom; megdobban a szivem,
Most is, ha úgy találkozom veled,
Mikor a te csábos hangod hallom,
S reám veted merész tekinteted.

Nem tagadom: föllángol a vérem,
Aztán jéggé fagy újra hirtelen,
S a mennyi bút valaha okoztál
Mindaz átrezdül fájó lelkemen.

De a szivem lázas dobbanása
Többé nem a nagy, régi szerelem,
Bohó visszhang csak, a mult visszhangja,
A mely elhal szép lassan, csöndesen.

S a mi még fáj olyankor, ha látlak,
Nem új, — az is a régi fájdalom:
Az élő seb, ha beforrni készül,
Egyszer még fölsajog és fáj nagyon!

INGADOZÁS.

IRTA: DOMAHIDY UJFALUSSY AMADIL.

Ketten ültek az álltányon özv. Kádárné, szül. Muzsay Paula és Váry Győző.

A nő felette csábos volt ébenfaszinű hajával, mélytüzű sötét szemeivel, a bibor-os ajkakkal s a kecses termettel, melyhez könnyedén tapadt a feketc babos vörös ruha. A derék ívalaku kis kivágattal birt, látni engedvén a telt nyakat, melynek fehérségét még emelte a körülötte kigyódzó bársonyszallag.

Kényelmesen volt hátradőlve a hajlós, aczél kertiszékben, ajkai finom egyiptomi szivarkát harapdáltak, bodor füstöt, szétfutó kékes karikákat bocsátva a légbe. Olykor-olykor hamiskásan, futólagosan nézett a férfira, ki hosszasan mintegy megbűvölten viszonozta a rövid tekinteteket.

A nyári idény alatt gyakori vendége lett a szép asszonynak, ki az évnek legnagyobb részét a fővárostól egy órányira fekvő kastélyában töltè.

Előttök friss, zöld pázsit terült el különféle arabeszkeket képező szőnyegágyak által tarkitva. Imitt-amott nyitott bokrok diszlettek, dyradokat ábrázoló fehér csokrokkal, csicsergő madarakkal. A háttérben magas súdarú fák simultak a tiszta láthatárhoz, karcsú jegenyék ingadoztak, s ezüstlevelü nyárfák rezegtek.

— Asszonyom, ön ma elragadó — szólt Váry, eme mindennapi phrázissal kezdve meg a társalgást.

— Régi dolog — viszonzá Paula pajzánul.

— A fekete bársonynyal diszitett piros ruha igen jól áll az ön arczához . . .

— Tudom.

— Ön mindég meg tudja azt választani mi hozzájárul szépsége fokozásához

— Azért vagyok nő . . . az öltözködés kérdése nagyon fontos nekünk . . a divat tanulmányozása nagyon sok időnket elrabol, de azért a fő mégis az marad, hogy mi áll jól? . . .

— A dolog lényegét minden esetre ez képezheti . . .

— A polgári-házasság nem adhat több gondot a miniszterelnöknek, mint nekünk a ruházat . . . de kérem ügyeljen a szivarjára, egy fél óra óta ötödször alszik ki . . .

S azzal elővett egy gyufaszálat, meggyujtotta és negédesen elébe tartá vendégének.

— Köszönöm . . . ön igen kegyes . . . mondá Váry s lehajolt csókot lehelve a rózsás ujjakra.

— E kézcsókot valóban nem érdemeltem meg — pajzánkodott Paula — hiszen csak háziasszonyi kötelességemnek tettem eleget . . . az illem könyve előzékenységre tanit bennünket különösen vendégeinkkel szemben . . . én nem kivánok harczra kelni az illem szabályaival, sőt ellenkezőleg, tisztelettel viseltetek irányukban . . .

Jókedvüen szinte csintalanul beszélgetett tovább s Váry arra a meggyőződésre jutott, hogy aligha látott még életében bájosabb asszonyt nálánál.

— Ugy érzem, hogy komolyan szerelmes kezdek bele lenni — gondolá magában — s ha ez igy megy, pár hét mulva megkérem a kezét . . .

Paula édesdeden mosolygott, mintha szive mélyébe pillantott volna látogatójának s jóizűen szippantgatott a kellemes illatú szivarkából.

— Jó napot — mondá mögöttük egy lágy, olvadékony hang.

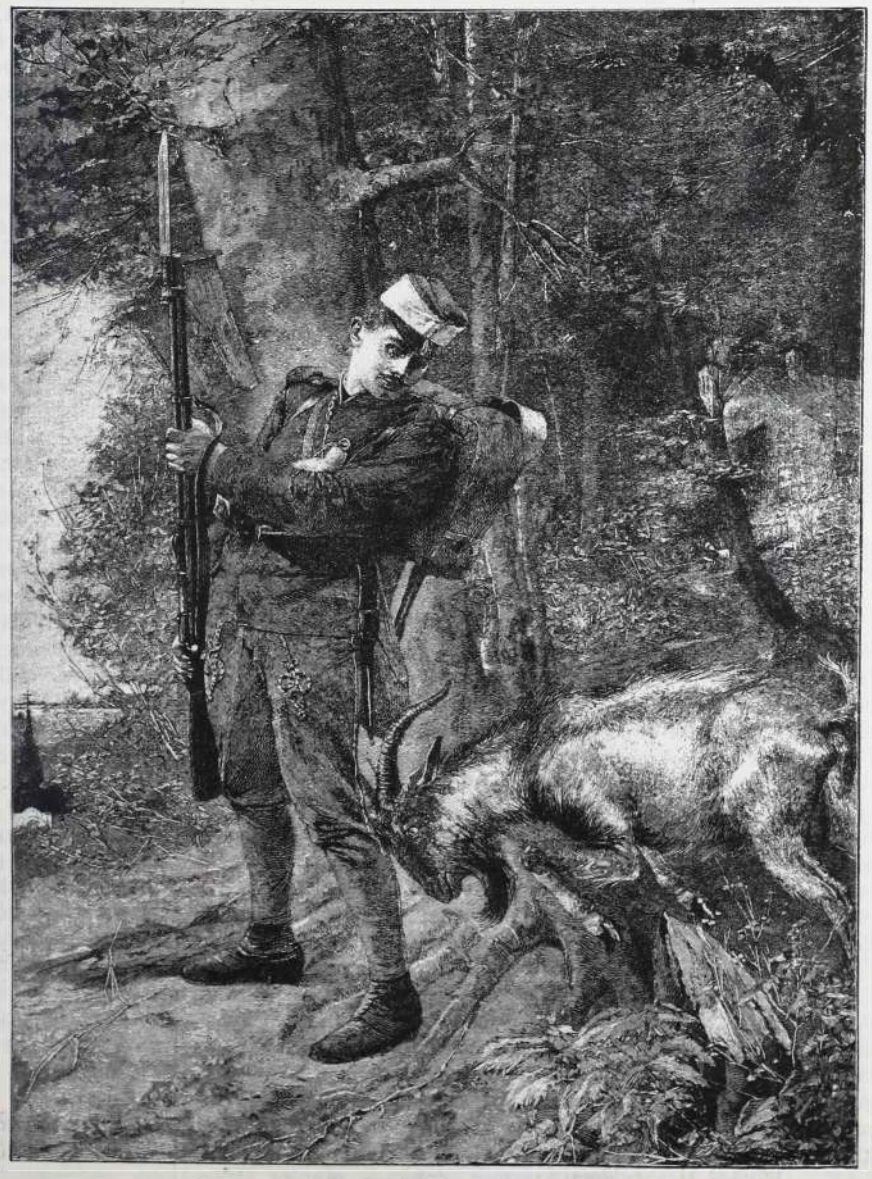

VÁRATLAN TÁMADÁS.

— Hol jártál eddig, édes öregem — kérdé Paula a feléjök közeledő fiatal leányt, ki kissé kimérten nyujtott kezet Várynak.

— A kertben barangoltam . . . egész nap kényszeritve lévén a hőség miatt a szobát őriznem, az alkonyt egészségi sétára használtam föl . . .

— Minő praktikus lett az én Andreám! szólt Paula fejét csóválva — nos édesem most már foglalj helyet és mulattasd egy kicsit vendégünket, mert én nekem egy fontos és sürgős levelet kell irnom . . . ugy-e bár édes Váry nem neheztel távozásomért . . de igérem, hogy nem sokára itt leszek . . .

— Parancsoljon asszonyom ! . . . Ha kedves nővére szives lesz velem addig társalogni, nem görditek semminemü akadályt a levélirás elé . . .

— Jósága igazán meghat — nevetett Paula s kezeivel csókot intve nővérének, egy pillanat alatt eltünt a lefüggönyözött szalon homályában.

Muzsay Andrea aranyszőke volt s átlátszó tejarczu, egész lényén mélabús báj ömlött végig, Paulához csupán csak egykét családi vonás által hasonlitott. Tekintetében fájdalmas kifejezés rejlett s midőn fölnézett Váryra, amaz különös vágyat érzett a szép leány bánatos voltának okát kideriteni. Ha sokáig volt vele együtt, a szerelemmel határos sajnálatot táplált iránta s a pillanatnyi benyomásank engedve sokszor azon a ponton volt már hogy lábai elé veti magát, kezét, szivét fölajánlva. De a másik perczben megjelent már előtte Paula az ő circe-modorával, a varázs azonnal oszladozni kezdett s ugy érezte magát mint Herkules a válaszuton.

Lényének fővonása ez ingadozásra való hajlam volt, nem volt tehát férfias, de hiszen ha a világ csupa erős jellemekből állana, az emberiség minta-életet élne, s a könnyelmüség kitörölhető lenne az élet szótárából.

Midőn Váry ezuttal ismét maga előtt látta Andreát világos kék ruhában, gyermekded angyalarczával, repesni érzé szivét.

— Holnap egy pár hétre fürdőbe utazom — mondá meghatott hangon — de ha vissza térendek, szabad lesz önt kérnem, hogy tanitson meg arra, mi az igazi boldogság . . . ?

Andrea nem felelt semmit. Arczát rózsás pir lepte el és csupán csak némán intett fejével.

II.

Elszórván egy csomó pénzt, másfélhónap mulva odahagyta Váry a fürdőt s első teendője volt látogatást tenni a két nővérnél.

Nagy sajnálatára csak Paulát találta a kastélyban egy franczia társalkodónővel.

— Az utóbbi hetekben gyöngélkedő volt Andrea, arczszine és kedélye éppen nem volt kielégitő — mondá Paula — tartok tőle hogy szerelmes és epekedik valaki után . . . jónak láttam tehát szórakoztatása végett egy nagynénémmel utazni küldeni.

— S ön nem ment vele ? . . .

— A mint láthatja itthon maradtam . . férjem életében rengeteg sokat utaztam s szörnyen ráuntam a kóborlásra, de a nomád élet különben sem szerzett sok gyönyört nekem . . . jobban szeretek én itthon mulatni . . . kiváltképen mostanában . . .

Ajkai különösen mosolyogtak, mintha titkot rejtegettek volna. Váry nem kutatta a rejtélyes mosolyt, megelégedett Paula egyszerű szemlélésével. Az eleven mélytüzű szemek ismét megtették hatásukat, mert Váry mondhatni mindennapi látogatója lett a csinos özvegy asszonynak. Hol hévvel, hol lanyhábban udvarolt, hideg s meleg tavaszi időként változtak nála.

A nyár vége felé azt kezdé észrevenni, hogy Paulának egy más barátja is akadt. egy kellemes külsejü huszárkapitányban, ki nagyon szerelmesnek látszott lenni s a kit Paula igen szivesen fogadott.

Váryt boszantotta a dolog, különösen azért, mert néha-néha mellőzésben részesittetett. A harag első felindulásában egy hétig távol maradt a háztól, hogy Paula — ugymond — hiányát érezze, s ezen időszak folyama alatt elhatározta, miszerint legközelebb megkéri ez ébenfahajú ideál kezét.

— Ő vig, jókedvű — mondogatá magában — s elmulatjuk az éveket . . Andrea tulságosan melankolikus lett volna feleségnek . . . ő vele drámai szinezettel birt volna ez élet . . jobb lesz ez igy . . .

Midőn Paula elé lépett, amaz egyenesen elnevette magát a szokatlan fontos arczot látva.

— Talán a foga fáj ? — kérdé ismert pajzánságával.

— Asszonyom ön gúnyolódik ! . . Kineveti a szegény embert, ki sokat háboruskodott az érzelmekkel, de végre is békét kötött velök s a ki most azon aggodalmaskodik vajjon nyerend-e jutalmat e békekötésért . . .

— A talányoknak sohasem voltam barátja . . kérem beszéljen nyiltan.

— Szót fogadok ! Minden bővebb kimagyarázat nélkül bevallom, tehát hogy szeretem s hogy picziny kezét megkérni jöttem . . .

Benső felindulással beszélt s leste a választ Paula eper ajakáról, ki az első perczben igen komoly lett, később azonban ismét felvidult.

— Igazán nem vártam ezt öntől — mondá . . e vallomás ingadozásának valóban nem remélt eredménye ! . . .

Mert azt hiszi ön, édes barátom, hogy nem ismertem érzelmeit, melyek nővéremet és engem tettek tárgyukká . . . természetének a habozás és gyöngeség felé vonzodó hajlama nem volt titok előttem s mondhatom, sokszor mulattam rajta . . . bocsássa meg őszinteségemet . . . de régen akartam már ezt önnek megmondani . . .

Váry elsápadva hallgatta végig Paula szavait, s jóformán azt sem tudta mit feleljen.

— Különben majd elfeledém mondani — folytatá Paula — hogy pár nap óta boldog menyasszony vagyok . . . az én csinos huszárom tökéletesen meghóditott . . . .

Váry zavartan hebegett egy-két szót, vette a kalapját és összeszedvén kissé magát, némi gúnynyal mondá :

— Sok szerencsét a szivből kötendő frigyhez . . .

— Köszönöm . . . köszönöm — szólt Paula visszanyert jó kedvvel — ki nem mondhatom mennyire boldog vagyok, hiszen nagyon szeretjük egymást . . de ugy-e nem neheztel a kosárért, hiszen ön volt a hibás, ha ezelőtt egy évvel szól, ki tudja, hogy fordul a sors kereke . . .!

— Ön olyan kedves, hogy neheztelésem nem tarthat soká — mondá Váry rezgő hangon — mert talán igaza is volt önnek . . .

III.

B. fürdőre kellemes éj borult. A hold már régen fent volt az égen, illatos szellő járt-kélt, s zajtalan volt az egész telep.

Az egyik svájczi stylu lakóház előtt, faragott oszlopokon pihenő széles balkon terült el, esős időben mintegy társalgóul szolgálván a jelenleg már nyugvó fürdőközönségnek. Csupán egy férfi üldögélt még egyik szegletében, ide-oda tánczoló tüzes szivarával.

Váry Győző volt, ki a Paulától kapott kosár után utazni indult, a telet Olaszországban töltvén, tavaszszal odébb utazván ; nyárára pedig egy hazai fürdőbe térvén vissza, útba sem ejtve a fővárost.

Sokáig merengett a csöndes éjben s már szobájába készült menni, midőn a balkon üveg ajtajában egy fehér ruhás nő jelent meg.

A hold éppen rásütött. Váry hirtelen fölugrott helyéből s az öröm hangján kiáltá:

— Andrea !

Azután odament hozzá, megfogta a kezét és szinte erőszakkal leülteté magá mellé egy hársdiványra.

— Milyen régen nem láttam — szólt suttogva s közelében látva az angyali arczot, melynek fehérségét még fokozta a hold halvány világa, az aranyszőke hajat, a mélabús szemeket, leküzdhetetlen vágy támadt szivében átkarolhatni a hajlós derekat és egy csókot lehelni a picziny szájára. De alig érinté karja a világos ruha fodrát, Andrea összerezzent és tovább huzódott.

— Nem is kérdem, hogy került ide . . . csodának tekintem ittlétét — szólt Váry remegő ajkakkal . . s nehogy eloszoljék a varázs, itt e perczben bocsánatot kérek öntől ingadozásomért . . . tudom vétkeztem ön irányában, a midőn nővére kezét megkértem . . . de ez már régi dolog . . . vessünk fátyolt a multra ! . . Higyje el, hogy azóta számtalanszor gondoltam önre, emléke úgyszólván üldözött . . és én jutottam-e valaha eszébe ?

— Minek e kérdés, hiszen már ugyis késő ! . . férjemmel vagyok itt . . .

Mély csend állott be, kinos hosszú csend, melynek perczei óráknak tünnek föl . . .

— Volt idő midőn azt hivém, hogy a boldogság hajnala reám is földereng . . egy szép nyári alkonyatkor osont szivembe a remény érzete . . . de azután elhalt és nem ébredt föl többé . . . nővérem férjhez ment és én nem akarván terhére lenni a boldogoknak. . . .

— Boldogtalanná tette magát . . .

Ismét szünet.

Andrea hallkan, alig hallhatóan zokogni kezdett. Váry egy pillanatra odahajolt hozzá, mohón kérdve :

— És szeretett valaha engem ? . .

— Igen ! . . volt a leheletszerű válasz. Váry mintegy őrülten ugrott föl helyéből kezével homlokához kapván, Andrea is fölemelkedett s lassan, szótlanul távozott. A küszöbön ismét rá esett az ezüst holdfény, aranyszőke haja csillogott, a hófehér alak inogni kezdett, de egy percz mulva bezáródott utánna a csörömpölő üvegajtó.

Váry visszahanyatlott a hársdiványra és gyötrelmes merengésbe merült.

Sok ember szive úgyszólván játékszerét képezi az érzelmeknek, egy ideig ideoda dobáltatik, de elvégre is csorbát kap vagy éppen tönkre silányittatik.

IRGALMAS BARÁTOK.

IRTA: STEINER H. (YORK.) 3

És mégis, mondom néked, a ki nem hord megváltót a szivében, az nem igazi ember. És annak a megváltónak felfeszitettnek kell lennie, mert ez által lesz emberré az ember.

Megváltódnak adhatsz olyan nevet, a milyet akarsz. Lehet egy ember, lehet az egész emberiség, de lennie kell. Ereje a te erőd kell hogy legyen, az ő fájdalmán meg kell tanulnod a magadét elviselni ... Látod ezt a rézkeresztet övemen, ez több csodát mivelt, mint sok ékszerrel ékitett szobor.

Volt itt egy ember — a lábát átlőtték — a sebe nem akart gyógyulni. Sánta lett s maga után vonta a beteg tagot. Átkozódva járta be az utczákat, istent káromolta s az embereket. Napról-napra jobban összeaszott. Mikor a halálhoz közeledett, evvel a kereszttel felébresztettem szive erejét. Ereje nőttön-nőtt s ha ujra össze akart roskadni, csak elébe tartottam e keresztet s talpra állott. Sok haldokló csókolta e keresztet és sok bánkódót megvigasztált.

Igy lettünk mi a szenvedő és istenfélő emberek egyháza . . . Bár sokakból nem ölte ki a szeretet a gyülöletet . . . Gyülölet! nem, nem feledhetem el. A gyengék hittek, az erősek daczoltak és gyülöltek. Hidd el, mindazt az őrületet, mely előtt leomlanak a természet és rend korlátai s megdőlnek a törvényhozók szándokai és határozatai, mindazt én megismertem az uton Szibéria felé s bennem is megszülemlettek.

Volt köztünk egy ifju. Orosz származásu volt. Erő, szellem és bátorság sugárzott a szemeiből. Ép ugy elitélték, mint engem, a nélkül, hogy okát adták volna, a nélkül, hogy biró előtt állott volna. A dacz megkeményitette lelkét s a szeretettel nem birtam rá hatni. Nem hitt többé semmiben, annyira elvesztette uralmát enmaga fölött, hogy Szibériába egészen elállatiasodva jutott el. Igaz, hogy kinzották, — dacza miatt kiváltkép haragudtak rá — de őrzőinek megkeseritette az életét. Hogy valahogy elpusztulhasson, egy napon megölt egy fogházi hivatalnokot. Ezért szemünk előtt kellett légyen kivégeztetnie. És én mondom neked, Áron, ekkor eljött az én időm, hogy megváltsam. Evvel az én megváltómmal nem sokra mentem volna nála, de meg kelle keresnem az ő megváltóját s meg is találtam.

Nem hitt istenben, nála minden az emberiség.

Hát ennek a ti istenségteknek egy része is vétkezett s azért vétkes az egész emberiség a szenvedésteken? Nincsenek-e itt is nyomoru teremtmények, kiket itt megválthattatok, megvigasztalhattatok volna. Nem volna bün, csak egy embert is, ha még oly mélyen sülyedt is, megölni. Még sok mást beszéltem hozzá és mondhatom neked Áron, sikerült szivét az emberiséggel kiengesztelni s az idvezitő képében az övét is megmutatni. Ő maga, az a nyakas ember, halála előtt szeretettel szólott társaihoz, buzditotta őket, hogy hagyjanak fel a gyülöléssel és meghalt — megváltva, megváltóként.

Ez a megrázó eset megnyugtatólag hatott a többiekre, bár egyébként keserüséget keltett. Ezentul alázatosabban adták meg magukat a szigoru rendszabályoknak és szelidségük által a legelvetemedettebb őrt is lefegyverezték. Nemsokára jóviseletüek hirében állottak és könnyittettek a sorsukon. Szabadon közlekedhettek. Nekem végtelen örömem telt bennük. Igy multak évek. Végre elküldtek bennünket egy telepre, a Csendes Oczeán partjára, honnan egy amerikai hajón megszöktünk. Majd Észak-Amerika műhelyeiben elváltunk egymástól. Én a hosszu utat idáig megtettem, itt felvettek e kórházba, hogy élhessek továbbra éltem fogytáig hivatásomnak.

A szerzetes a beszédtől kifáradva elhallgatott s hosszan nézte az övén függő keresztet. Aztán magasra emelvén szólott:

Áron, látod, mily erő rejlik e keresztben. Hiszem, hogy megértettél.

A szegény beteg megértette ugyan a szerzetest, mert többé nem oly haragos tekintettel nézett a keresztre, ha véletlenül arra pillantott. A tudat, hogy a szenvedések a kereszténveket is elérik, lecsitították indulatát, mely abban a hitben támadt, hogy csak az ő faját kinozzák az üldözések, szivét szelidebb érzésekre hangolták. Sóhajtva hosszan nézett a véres keresztre.

— Igen . . . igen, ön is ugy járt, mint én, mint én . . . jaj! a lábam, a lábam. Hogy nyilallik át rajta. Mit tudják a többiek, a kik járni-kelni tudnak, mit érzek én.

Nyögött, mert a fájdalmak mind jobban nyilallották át a lábait. Mennél gyakrabban váltották a sebek kötelékeit, annál aggodalmasabban nézte a barát a sebeket. S mikor még őszre sem gyógyultak meg a sebes végtagok, már csak egy mód látszott alkalmasnak arra, hogy megmentsék a beteg életét. Levágni a sérült tagokat. Kimélettel, testvéri szeretettel szólott az operácziójról, de a beteg irtózva ellenkezett s mennél erélyesebben követelte az orvos, annál inkább vonakodott. De mikor családját idézte a barát emlékezetébe s kérte, hogy az az iránt való szeretetből meritsen erőt, a beteg már könyörgőleg tekintett rá s néhány heti halasztást kért. Az orvos kérte, magyarázza ki kérelmét s Áron vizsgáló tekintettel nézvén a barátra, kis vonakodás után feltárta szivét.

— Két hét mulva lesznek a nagy zsidóünnepek és én szeretnék várni, mig azok elmultak.

Ez a felelet nem elégitette ki a szerzetest — ezt Áron is észrevette — és igy sóhajtva tovább beszélt, mindig lesvén szavai hatását.

— Tizennégy nap mulva lesz a mi ujévünk . . . Két napig tart ez az ujév. S az isten ott ül odafönn a nagy könyv mellett. Hisz tudja ön, hogy minden embernek . . . bocsánat . . . minden zsidónak van egy-egy lapja e könyvben, melyre irva van, mit szabott ki az isten az egyesek számára az egész esztendőre. Tiz nappal később van az engesztelés ünnepe, ez a bűnbánat napja. Ekkor rányomják odafönn a lapra a pecsétet és mint abban a könyvben aztán megirva lett légyen, ugy folyik az ember sorsa tizenkét hónapon át. Megmondom őszintén, a mult évben, kevéssel azelőtt, hogy a fiamat katonának vitték, nagyon figyelmetlenül imádkoztam a templomban a szent napokon. S hogy jártam e miatt? Elvesztettem hazámat, elszakitottak feleségemtől, gyermekeimtől, beteg és nyomoru vagyok — tehát valóságos szerencsétlen esztendő. S egy ilyen esztendőben még operáltassam is magamat. Sikerülhetne? Várjunk még az ünnepek utánig, tekintetes földim. Majd jól imádkozom és bőjtölök s a jó isten meg fog hallgatni s jó évet szab ki rám.

Aggódva nézte még egyre a szerzetes arczát, vajjon nem mosolyog-e az kifogásaira.

Nem, komoly részvétet olvashatni ki azokból az arczvonásokból. Ez erőt öntött a betegbe, ki tovább folytatta.

— Tekintetes uram! én csak egyszerü zsidó ember vagyok, ön pedig tanult ember . . . Nálunk az imádkozáskor állani kell és én bizony nem tudok állni. Mit gondol, meghallgat az isten, ha fekve imádkozom?

Ekkor valami mosolygás féle futotta át a barát arczát. Nem gunyoló, de jóságos mosolygás, melynek nyomában isten mindentudásáról és jóakaratáról beszélt. Ez kissé megenyhitette a beteget. Áron ugyan erősen figyelt a szavakra, de mintha nem egészen nyugtatnák meg ezek. Mennél inkább közeledtek az ünnepek, annál nyugtalanabbá lett. S nyugtalanságával együtt nőttek sebeinek fájdalmai is, mi az orvost aggódásba ejtette.

Kitünt, hogy már az operáczió sem igen segithet rajta. Igy annálinkább törekedett a barát a beteg lelkiállapotát lecsillapitni. De nem sikerült.

Az ünnep előtt való napon, miután nehány vigasztaló szót mondott a betegnek, ez megvallotta szivének legrejtettebb fájdalmát.

— Tekintetes uram, — szólott hosszú lelkiküzdelem után — hallotta már a sófárt fujni. Ugy-e ezt nem érti? Ujévünk napján a templomban megfujják a kürtöt, hogy minden zsidó hallja. S ugyanazon pillanatban az égben is harsonáznak az angyalok és olvassák az itéletet. Ha imádkoztam volt lelkemből istenhez, a sófár hangja égi válaszként tünt fel nekem. Mióta emlékszem, minden évben hallottam a kürt szavát. Most nem fogom hallani. Vajjon érhet-e valamit igy az imádságom?

Mialatt ezeket mondá, könyek csorogtak végig orczáin le szakállára, szemeiből vágy sugárzott. Ujra gondolkozott a szerzetes, mint mikor az ételek elfogadására beszélte rá a beteget.

Aztán szólott:

— Ünnepeld meg a magad módján ünnepedet, nyugodj meg.

S elment a legközelebbi zsidó hitközség elöljárójához s elmondta a beteg kivánságát, melynek teljesitését a hitsorsosok megigérték.

Különös nap volt ez az izraelita ujév a katolikus kórházban. A vallásos zsidó hófehér öltözékben, az ágy is fehér huzattal átvonva. Ünnepi hangulat uralkodott a mogorva szobában. A szerzetes arcza is megindultságot, ünnepiességet árult el. Ájtatosan hallgatta az idegen nyelvü imát, mely panaszos hangon csendült meg a beteg ajkain. S gondosan szemlélte a beteget, ki e napon a szokottnál gyöngébbnek látszott. Erősitő itallal kinálta meg, de elutasitotta. A sófár szava előtt a zsidó nem eszik, nem iszik.

Hosszú órák teltek el, mig a hitsorsos eljött a kos-szaruval. A beteg ereje ezalatt egyre csökken. A sófárfujó megérkezte ujra fellobogtatta a már csak pislogó életmécset. Még kérdé Áron, honnan jött az érkező, mióta van Amerikában. S jól esett neki, bár nehezére volt a beszéd, hogy a maga otthoni szólásformáival beszélhet. Soká nézte a szarut, a rabbi pecsétjét rajta. Egyszer csak mintha valami aggodalom szállotta volna meg. Odaintette

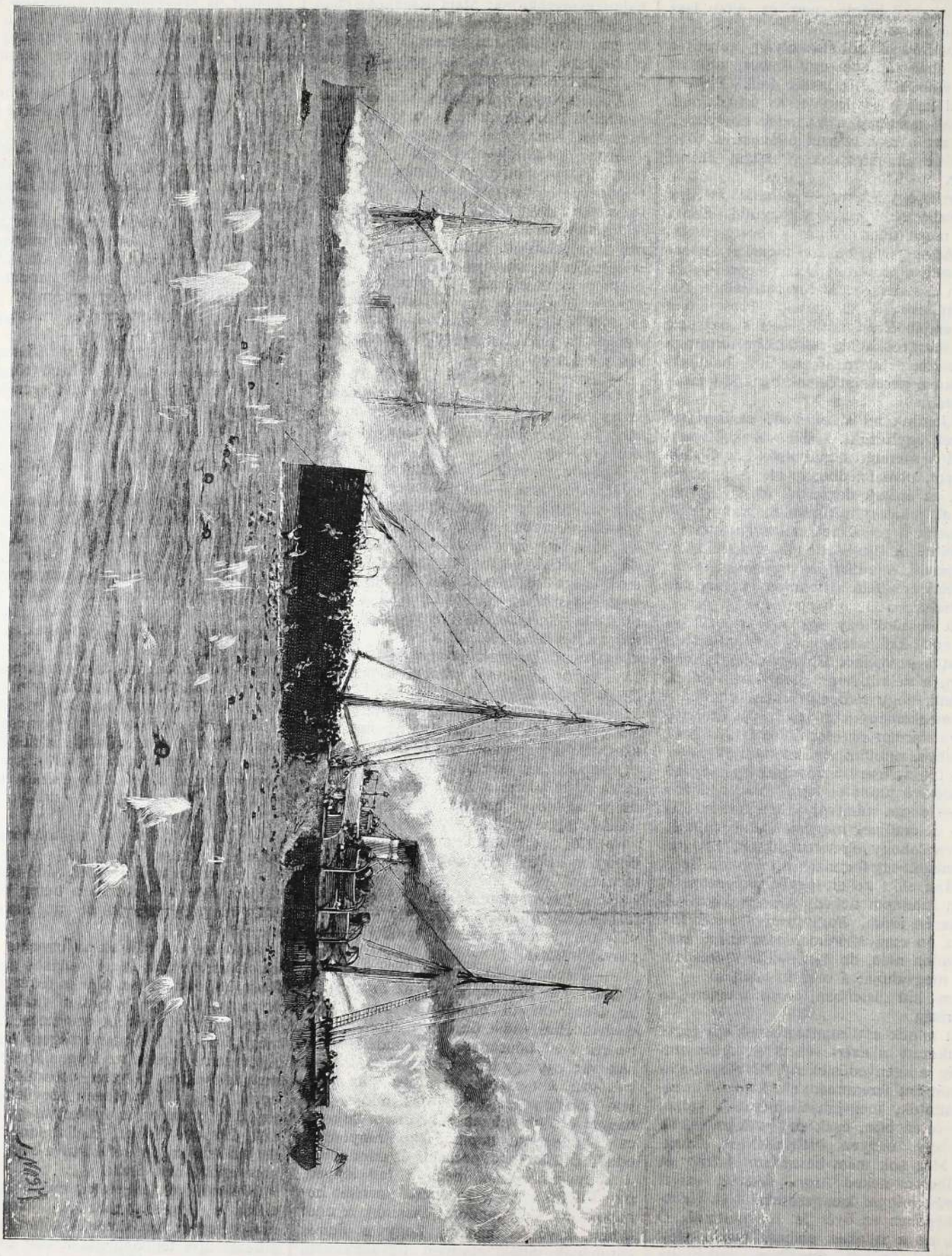

A JAPÁNOK ELSÜLYESZTIK A KINAIAK VEZÉRHAJÓJÁT.

a szerzetest az ágyához és kimerülten suttogá:

— Tekintetes uram, ön oly jó hozzám, egy zsidó se lehetne jobb. Sok jót tett velem, még sófárt is fujatott.

Elakadt a szava és eszmélkedett. Majd folytatta:

— Azt hittem, mivelhogy más a vallása, tán sérti az ön istenét ez a harsogás? Nem takarná le azt ott a falon?

A szerzetes megérté. Megragadta a beteg láztól reszkető kezét és mondá:

— Jézus Krisztus a tieid közül való volt. Zsidó volt. S jól tudjuk, a jeruzsálemi templom volt otthona. Hallotta sokszor e kürtszót . . . Ne zavarjon hát se engem, se téged.

Sóhajtva tekintett a beteg a képről a szerzetesre s viszont. Mintha régtől fogva ismerte volna Krisztus arczát. Zsidó — s az emberiség megváltója.

— Nem mozgatja-e fejét a sófár hangjaira. A régi fő az ott a falon . . . Mintha a szerzetes arczamását viselné a kereszt. De elváltozik.

— Nem, nem, barátom, csak te látod ugy.

A sajátos hangok hasitották a szoba levegőjét. A szegény zsidónak égi zenének tetszett és az idvezitőnek is. Igen, a láztól égő szem erősen lát, nem kifelé, de befelé, a lélek mélyére.

Igen, az idvezitő örvend e hangoknak, örvend az embereknek, szereti a zsidót s kereszténytyt egyaránt. De az emberek, igen, az emberek nem birják eltürni e hangokat s felfeszitik a megváltót.

Csitt, csitt! Rövid hang s nyomába két hosszabb. Oh! a hitsorsos jókor jött. Milyen jól esett a haldoklónak, mily könnyen száll a tüdején át a levegő . . .

Áron szemei kiragyogtak. A harsonaszóban titokzatos szépet hall. S aztán látja . . . az öreg istent? . . . az ujat? A kiengesztelődést? . . . Hosszúra nyujtott sóhajtás, a sófár rikácsol s a légen át egy lélek röpül az ismeretlen világok felé.

Vége.

PÁLFORDULÁS.

Borzashajú kölyök poéták
A fogyó hold halvány karéját,
Kelő nap égő tűzkorongját
Annyit nem zaklatták, dalolták,
Mint tégedet, csak tégedet!
Ragyogó, gyujtó nagy szépségedet!

Szegényeken beh jót kaczagtam,
A mint előttem díszcsapatban
Mint búcsusok, elvonulának,
S egy nótát mind másképp fujának:
Oh, szerelem!... Oh, szerelem!...
S ime! si om én is fölszerelem.

Megláttalak s megrészegültem:
Együtt fujjuk hát lelkesülten.
Mit bánom én már! Üsse kő meg!
Beállok hitvány lantverőnek!
Oh! S e gyengehangú verselőt
Ne te nevesd ki, édes, legelőbb.

Patyi István.

A LEGTUDÓSABB NŐ.

— Mese. —

IRTA: KÖVÉR ILMA. 2

A lelke csöngött ki belőle, annyi igazság volt a szavaiban.

— Nem mondhatom meg, uram, hogy mikor, mert egyként kivált minden más közül.

Mennyire igazat mondott. Nemcsak az apa elfogultsága látta a herczeget valódi kivételes férfinak, de annak tartotta, a ki ismerte, mind. És most a legéletbevágóbb kérdést ilyen kiskoru, ilyen lehetetlen módon akarja megoldani.

Valami üzte, hajtotta arra, a mit tett. Az öreg király beljebb került a házba és szóba állt Aleta atyjával is. Sem az atya, sem leánya nem ismerték meg az agg uralkodót, a ki öt év óta, hogy felesége meghalt, teljesen elszigetelte magát a külvilágtól.

A bánat sulyos keze a föld felé visszanyomta a kiralynak addig délczeg alakját és megszámlálhatlan barázdában jegyezett föl minden esztendőt azon az azelőtt redőtlen arczon az átszenvedett fájdalom. Nem sejtette egyikök sem, hogy a királylyal beszél.

Ő maga nem árulta el kilétét. Azt mondta, hogy ő is egyike azoknak, a kik befolyással birnak az udvarnál.

Végül egy állást ajánlt föl a palotában a már nyugalomba vonult tisztviselőnek. Jövedelmező biztos állást.

Hogy elfogadta, azt fölösleges ide irni.

Nagyon a szivéhez nőtt az uralkodónak az a bájos, szende gyermek, a ki oly kevéssé hasonlitott azokhoz a másikakhoz.

Egy eszméje támadt. Ezt tán a tudomány se forgatja ki bűvös egyéniségéből.

Bár el volt keseredve fiának nyakasságán, de azért mégis atyja volt a hóbortos fiunak. Javát akarta.

A palota parkjának legszélső végében volt egy csinos kis lak. Ott helyezték el az uj jövevényeket.

Az volt a czime Aleta atyjának, főfelülgondozója a parknak.

Itt aztán hozzálátott tervének kiviteléhez a király.

— A jövőd már biztositva van, mondta az apának; gondoskodnunk kell leányodról is. Megeshetik, hogy leányod az udvarhoz kerül, (többet nem árul el nekik, mert hisz valódi szerencsejáték, a mibe most belekapott) azért szükséges, hogy fölhagyjon eddigi foglalkozásával és adja kissé a tanulásra fejét. Ma tudományt követelnek a nőtől is.

Az apa erősitgette, hogy Aleta illő kiképzésben részesült, kitünő sikerrel végezte tanulmányait.

— Annál könnyebben fog menni a folytatás. Csak bizd rám magad. Nem lesz okod megbánni.

Magához hivatta a király Simsam leghiresebb tudósait és ezekre bizta Aleta kiképeztetését. Mesés összegeket igért nekik, ha gyors és fényes eredményt mutatnak föl.

Az udvarnál senki se vetett ügyet az ujonnan alkalmazott tisztviselőre. Annyi volt ott az udvari fölöslegesség, hogy egykét ember láttatlanul elcsuszhatott közöttük.

Pár hét elteltével kérdést tett a király:

— Nos, tanár ur, beválik-e növendéked?

— Rendkivül éles eszü, fogékony elméjü teremtés. Többet tud, mint képzelnéd uram; csak egy a baj: nem szeret róla beszélni, a mit tud.

— Öreg hiba! Tarthatatlan helyzet ez maság. Légy azon, hogy mielőbb és mentül tudományosabb legyen, de ha ezt elérted, add értésére azt is, hogy arról a mit tud, lehetőleg sokat is kell beszélnie. Inkább többet beszéljen, mint tud, semhogy hallgasson arról, a mit tud. Ez legyen jelszavad, mert ezt vallja korunk. Ne uszszunk ár ellen.

Meghajtotta magát a tudós tanár s alázattal biztositotta a királyt, hogy parancsa szerint fog történni minden.

Hasonló utasitást kapott a többi tudós tanár is.

Ezek szintén fönnen magasztalták növendékük szellemi képességét.

A király bizott, bizhatott a sikerben.

*

Olyan este volt, a mit a romantikát fölköltögető irály igy ecsetelne: fényesebben ragyogtak a csillagok, bódító illat terjengett a végtelen ürt betöltő semmiben. Alig-alig pihegett az imént elszenderült természet, de minden lélegzet vételénél, bódító illatot árasztott balzsamos lehelete. Susogott az illatos virág, a mint édesen bóbiskolva ingatta parányi fejét; zizegett a czingár füszál, pittyegett a galyán reszkető falevél. Álmában beszélt vagy szerelmének tündér regéjét mondta el édes mámorában? Álmodott? Szeretkezett? Mi különbség a kettő között? . . .

Ékesszóló némaság.

A természet legszebb zenéje zsongott fülükbe.

És csüggedten lépdelt az öreg király, szó nélkül mellette a fia.

Mindenik a maga gondolatába mélyedt. Oh, de fáj az a gondolat, a melyet nem birunk megosztani, a milyen édes fele annak a gondolatnak, a melyiknek másik felét elhelyeztük.

Ugy meglazult közöttük az a kapocs, a mely addig egymáshoz füzte őket: a bizalom.

Komoran, fejét előre horgasztva ment a vén s az ifju ember.

Halk, alig hallható dal volt az, olyan sejtelmes csöngéssel, a mely csak félig való, a másik felét a képzelet adja hozzá s igy válik hallhatóvá.

Helinor meghallotta azt a dalt.

Messzire elbolyongtak ma este és egyiküket se vette észre, miféle járatlan utakon tévelyegnek.

A lágy szellő szárnyaira kapta a fülbemászó melódiát és vitte, vitte . . .

Helinor meghallotta azt a dalt.

Egész testében megrázkódott az öreg király, a mint meggyőződött felőle, hogy nem lázas hallucináció festi eléje a mit lát. Egy másodpercznek műve volt az egész.

Helinor biztos léptekkel tartott a felé a kis lócza felé, a honnan a fülbemászó leányhang jött és az agg uralkodó ámulva-bámulva látta Aletához közeledni a herczeget.

Micsoda hozzáméltó játéka a véletlennek, a mely erre az útra hozta őket, a hol soha se szoktak járni?! Micsoda csúf tréfája a sorsnak, a mely igy eléje vág tervének?!

A herczeg megszólitotta Aletát; a leány felelt.

Valami közhely képezhette az első szó-

cserét, mert semmi különösebb hatás se látszott arczukon.

Mihelyst valamennyire ki tudta magát vonni a gonosz meglepetés varázsa alól, szinte ösztönszerüleg közeledett a hely felé, a hol fia s a rosszul elrejtett lányka idő előtt találkoztak. Mert korai még a találkozás: Aleta még nem sajátithatott el annyi tudományt, a melylyel kiállhatná a versenyt kudarczot vallott társaival, nemhogy fölülmulja azokat.

Az öreg király megbujt egy terebélyes fának buja lombjai között, közel ahhoz a helyhez, a hol a gonosz máju véletlen nyakát szegi most minden ábrándjának.

Tisztán hallhatta minden szavukat és látatlanul láthatta a lóczán ülő Aletát és az előtte álló Helinort.

Helinor szólt:

— Minden szavad valódi hymnusza a természetnek. Te rajongsz a természetért, Aleta.

— Nem tagadom, fönség.

(Ráismert a herczegre . . .?)

— Igy az iránt, a mit nem a természet, de emberi erő vagy ész hoz létre, aligha birsz lelkesedni.

— Sőt inkább, fönség.

— Ah! hasonló lelkesedésre ragad tán a tudomány is? Helyesen, szép Aleta. Ez ma elengedhetlen kelléke a nőnek.

— Hisz nem kisebbitem én a tudományt, uram.

— Alig hiszem azt: te is a ma gyermeke vagy. A mikor ide jöttem, a menny boltozatán révedeztek szép szemeid. Kétségkivül azt vizsgáltad, hogy miféle szabad szemmel látható mozgást végez valamely égitest. Tekinteted azon a ponton pihent, a hol Vénus, az esti Vénus: Hesperus pattan ki. Mondsza, miféle ujabb megfigyelést tettél arról a tündöklő bolygóról?

Csupa fül volt buvóhelyén az öreg király. Remegett védenczéért, a ki most — tudtán kivül — sorsának forduló pontjához ért.

— Nos? ismételte kérdését a herczeg.

Olyan igazság sugárzott ki a leány szeméből, a milyen őszinteség csöngött abban az ezüst szavu hangban.

— Azt, hogy legfényesebb valamennyi között az a csillag, hát abban kell lennie az én édes, jó anyámnak.

— Anyádnak a csillagban?! Miféle ósdi fogalom ez tőled, szép leányka? Beszéljünk komolyan, Aleta.

— Hát szólhatok-e másképen, ha róla beszélek, a ki olyan drága volt nekem, mint neked a te édes anyád: a mi jó királynénk, a ki szintén meghalt és . . .

— De hisz a ki meghal, az megsemmisül . . .

— És a lelke, fönség? . . .

— A lelke? hát mi az a lélek? Láttad már?

— Láttam, — a lelkemmel.

Megrebbent e feleletre az öreg uralkodó.

— Te nagyon ábrándos vagy, Aleta.

— Nem, fönség; ez az én hitem.

— Hát maga a hit, az a tartalom nélküli valami, a minek nem szolgál biztos támpontul a tudós, az maga nem egy efemer ábránd?

— Nem, a hit minden jónak, a mi szivemben él, tápja, föntartója.

A hit fűzi össze halhatatlan részünket ezen és a másvilágon azzal, a kit szeretünk. Én hiszem, hogy az én jó anyám s te is hiszed, hogy a te anyád és mindazok, a kiket szerettünk, a kik szerettek, meg nem semmisülhetnek. Élnek egy láthatatlan világban és lelkük bármily jelenségben velünk van, megnyilatkozik nekünk. Hiszem, hogy ők néznek ránk a csillagokból, hogy ők hintik ránk szeretetük melegségét a nap sugaraiban, hogy a virágoknak szine, illata az ő jóságos mosolygásuk. Hisz mit szeretnénk abban, a kin lelkünk egész rajongásával csüggünk, ha belőle annyi se maradna, mint fényesség a csillagban, mint melegség a napban, mint illat a virágban.

— Hát erre oktat a tudomány? . . . . Ezt tanitja a bölcsészet?

Önkénytelenül csattant ki e kérdés az öreg királynak ajkán, a ki már nem türtőztethette indulatát.

Panaszos volt Aleta hangja, akárcsak a gyermeké, a mikor érzi a maga igazát és érzi: milyen méltatlanul bántalmazzák őt.

— Nem, uram, az azt bizonygatja, hogy az ember semmi, hogy a világ, a teremtés semmi, minden az enyészet: minden a semmi. De a hit azt az érzést támasztja bennem, hogy a lelkem legyőzi, túléli ezt a semmit. En hinni akarok; ez jól esik, de a tudás az fáj, mert az olyan rút, olyan sivár. Kérlek, engedjetek hinni, hinni abban, hogy szebb az élet, mint a milyennek a tudomány tanitja.

És még makacs is!

Kétségbeesve látta az öreg király, mint teszi tönkre, mint dönti porba pár másodpercz alatt legszebben épült tervét ez a botor leány. Mit mond e vak tudatlansághoz Helinor!?

Hát vége mindennek. És ez fájt nagyon az agg uralkodó szivének.

A herczeg hallgatott, de azért látta az atyja, hogy mi megy végbe ott belől. Nem merte ráemelni tekintetét, hanem azért látta a kicsinylő megvetést szemeiben, ajkain a gúnymosolyt, a hogyan megkaczagja a korától elmaradt leányt.

Aleta hát tönkre tette jövőjét.

Helinor tényleg mosolygott.

Nevetett az ajka, nevetett a szemepárja, csak a hangja volt fulladt, fojtott az elfogultságtól, a mint megszólalt.

«A trónon, mint a társadalom egyéb rétegeiben, az egyik fél az észt, a másik képviselje a szivet».

Ezt mondtad nekem rövid idő előtt, fölséges atyám. Meggyőződhettél felőle azonban: Simsamban már odáig jutottunk, hogy fél ember maradt belőlünk, mert a másik felünk önkényt megtagadja magát.

Aletához lépett. Megfogta a révedező leányka kezét, a kinek szemeiben még most is ott ragyogott egy fényes csöpp.

— Kerestem a nőt, a ki tudományában fölülálljon minden más fölött. Föltaláltam. Ez itt a legtudósabb minden nő között: tudja, a mi amazok előtt már ismeretlen, elfeledett tudomány: tudja, hogy nő és hogy az ő tudománya: hinni és szeretni . . .

Vége.

VÁLÁS.

— LENAU. —

Midőn szép alakját legelőször láttam,
Szép volt, mint az erdő tavaszi pompában.

Hangja oly édesen hatolt a szivembe,
Mintha a kikelet első dala lenne.

S hogy «Isten hozzád»-ot intett a kezével,
Érzém, hogy utolsó álmomat vesztém el.

Hervay Frigyes.

NEVET MÁR.

— Kép. —

Már teljes három percz telt el, és a kis menyecske még mindig duzzog. Gyönyörű kék szemei a kezében tartott könyvbe mélyednek; jobb karját az ablak támláján nyugtatja, mintha a szobában semmi sem érdekelné.

Pedig ott van, tőle alig öt lépésnyire a férj is, aki szintén elmerülni látszik egy lap olvasásába. De az ő szemei is felpillantanak és koronkint megszólal:

— Még sem nevet? Még mindig haragszik?

Az asszonyka nem válaszol. Még mélyebbre hajtja fejét, aztán hirtelen fölveti e fényes csillagpárt s szinte daczosan kitekint az ablakon.

— Hát nem akar megjavulni? — kezdé ismét a férj. — Nem látja be, hogy nekem jogom volt ahhoz a megjegyzéshez. Kérdje megakármelyik barátnőjét: illik-e, hogy egy férjes nő mindig az ablaknál üljön?

A nő most sem válaszol. Arcza komoly, szemei mélázva tekintenek az utczán járókra.

Csend áll be ismét. A férj látja, hogy a menyecske ugyancsak tartja magát. Föláll tehát és közeleg:

— Nézze édes, felejtsük el az egész dolgot. Nem mondtam semmit. Csak ne legyen ilyen szigoruan komoly. Tekintsen csak a tükörbe: egy cseppet sem illik önnek az a komolyság. Nevessen egy kicsit, ugyan nevessen már!

Az asszonyka nem nevet. Sőt ugyancsak feddő tekintetet vet a férfira s mikor ez a kezét meg akarja fogni, elutasitóan emeli fel karját.

A férfi arcza vörös lesz, szeme szikrázik. Megáll, nem tudja, mit szóljon, majd lassan hátrálva ismét leül.

És nézi felesége kedves arczát, melyet ilyen komolynak még sohasem látott, és melynek üde elevenségét, hamvas tisztaságát, gödröcskéinek báját, mosolyának varázsat, nem találja fel sehol, csak ott, azon a szép, azon a komoly arczon.

A pillanatnyi neheztelés elröpül. A ki szerelmes, az nem haragszik.

És hamiskás mosoly jelenik meg a férj ajkai fölött. Majd zsebébe nyúl és arczképet vesz elő. Aztán, épen szembe áll nejével és a képet nézegeti.

A menyecske látja, hogy férje valamit néz. Azt is látja, hogy a férj, mikor észreveszi, hogy őt is észrevették, szinte megijedve rejti el a képet és csak a szoba másik szögletében veszi elő ismét, s csókokkal halmozza el a hideg papirost, közben pedig titkos pillantást vet neje felé, lesve a hatást.

A hatás nem is marad el.

A menyecske hátat fordit az ablaknak, leteszi a könyvet és kis kezét összecsapva, hangosan, édesen fölkaczag.

— Azt hiszi féltékeny leszek. Hisz az én arczképem.

A férj pedig, a leleplezett férj, odafut a szerető asszonykához és még azzal sem törődik, hogy az utczáról valaki meglátja, hanem átöleli, tele csókolja arczát, haját, szemét, főleg pedig mosolygó piros ajakát és kibékülve mondja:

— Csakhogy már nem haragszol. Csak nevess, nevess . . .

A. A.

ÁRNYÉK A VERŐFÉNYBEN.

— Őszi kép. —

IRTA: SZABÓ LÁSZLÓ.

Csendes nyári délutánokon, mikor az égen nem úszkáltak felhők s a meteorológiai intézet sem jósolt zivatart, Lizi kisasszony egy kicsit rendbe szedte magát, feltette uj sárga szalagos kalapját, valamit igazitott Margitkán és Miczikén, azután mindhárman kimentek szépen a ligetbe.

Igen olcsó mulatság volt, alighogy a villamos kocsi került valamibe, meg a sóskifli, a mit odakünn vettek, vagy ha néha-néha elnéztek a komédiába. Hanem azért mégis elég jól eltelt az idő, sokkal jobban, mint odahaza, abban a nagy, ridegy kőházban, a hol olyan sötét, barátságtalan az udvar, s olyan goromba a házmester.

A két kis lány úgy ujongott ilyenkor: hova mennek, merre először. Leginkább szerették a Paprika Jancsit, azt az inczifinczi, piros ruhás, hegyes sapkás fura emberkét, a ki olyan ügyesen tud elbánni számos ellenségével, hogy kész öröm és nevetség. Aztán mellette van mindjárt a körhinta, az se tréfa, ha százan volnának ott urak, kisasszonyok és katonák, de még talán többen is, azok mind ráférnének egyszerre a sok ágaskodó lóra, struczra, elefántra. No, van is keletje a menazseriának, de forog is ám ugy köröskörül, hogy a forgószél sem különben.

Margitka és Miczike csak nézi, nézi nagy ámulattal kerekre nyilt szemekkel, a kerengő, jókedvű sokaságot, a mig a közelben nagyot nem bődül valami. Hát az meg micsoda? Nézik. Huh, milyen istentelen rút maskara! Csupa maszat az ábrázatja, nem is bánják, hogy néhanéha jól nyakon teremti egy-egy mérges bácsi. Hadd bőgjön, azt mondják, krajczárt kap érte.

A másik bácsi meg nem bántja a maskarát, hanem felkap egy rettenő buzogányt, vagy mit, nagyot sujt valami szegfélére, mire hamarosan csörgés-zörgés támad a görbe léczen mellette. Kis vasdarab szalad föl és esik vissza; egyszer egészen körülfutja a számozott léczet. Szörnyűség! mekkorát tud sujtani némelyik bácsi . . .

És még sok mindenféle szépet, csodásat látnak a kis lányok, a mit nehéz, vagy tán el sem lehet mondani egyszerre.

Akkor azután másfelé vezeti őket Lizi kisasszony. Ott hagyják a tolongó lármás népet, megkerülik az iparcsarnokot és kimennek egészen a kis fenyvesig. Arra már kevesen járnak, semmi különös látnivaló a szagos fák közt, hanem azért mégis jó ott lenni. Ott rendesen megtalálják a Laczikát.

A Laczika igen barátságos kis fiú, a nyáron akadtak rá itt egyszer úgy véletlenül. Laczika a fűben bogarászott, ők pedig leültek a padra és nézték. Azután buvócskát akartak játszani, de ahhoz kevesen voltak. Erre a Laczika odajött és azt mondta, hogy ő is játszik. Hát játszott is és azóta mindig együtt játszanak.

Hej, ez aztán a játék! Csak a Laczikára kell bizni. Egyszer lapdát hoz ki magával jó ugrós gummiból valót, a melyik ugy gurul, mint a parancsolat; máskor meg egész ármádia ólomkatonát rak ki zsebéből. Vagy ha ez sem elég, akkor is tud valami ujat. Egyszeriben hosszú czérna kerül elő valahonnan, annak a végére szines gömböt köt s felereszti a magasba a meddig a kedve tartja. Hogy tánczol erre a kis léghajó az aranyos, ragyogó napfényben, mint igyekszik elszabadulni, de hiába, a Laczika megint csak vissza húzza s oda köti a bokorhoz.

Azután leülnek a fűbe, a hol jól esik s futkoshatnak, a merre tetszik, nem ugy, mint odahaza a szűk folyosón, a sötét udvarban.

Ezenközben észre sem veszik, hogy a nap rákönyököl a budai hegyekre és az árnyak meghosszabbodnak. Esteledik, haza kell menni. Azt mondja Lizi kisasszony is, meg a nevelő úr is. Igaz biz' az, a nevelő úr! Majd, hogy elfeledkeztünk róla. Fehér, kerek szalmakalap, bő szürke ruha és sárga czipő, azonkivül olyan hunczut kunkora kis valami az orra alatt, a mit úgy hivnak, hogy bajusz.

Ez a nevelő úr.

Mert hát a Laczikát sem ereszti a mamája, papája csak ugy szabadjára garaboncziáskodni. Azért van a nevelő úr. Éppen jó; legalább mig ők hárman játszanak, a Lizi kisasszony sem unatkozik egymagában.

Dehogy is! A nevelő úr érti a módját, néha ha jó kedve van, annyi bohókásat összemesél a kisasszonynak, hogy az alig győzi a nevetéssel. De tudja isten, néha meg rossz napjuk van, vagy mi, ugy elszomorodnak mind a ketten. Némán tartják egymás kezét, alig szólnak egy-kettőt, az is olyan érthetetlen, furcsa. Ilyenkor a kisasszony otthon is nagyon szomoru,

Margitka egyszer megkérdezte Lizi kisasszonyt, mi baja.

— A . . . . fogam fáj, aranyosom, mondta. De mindjárt mosolygott rá és a nevelő úr is nevetett sokat. Pedig azon éppen nincs nevetni való, ha valakinek a foga fáj.

Hanem egyszer azután úgy történt, hogy megharagudott az istenke valamire; csunya, esős időt küldött büntetésül s a mikor nagysokára ujra kiderült, akkor már hüvösre vált a szellő, sárgitani kezdte a fák leveleit. Azóta bizony fordult egyet a világ sora, a Laczikát sem lelték többé a ligetben.

Hová lett, merre? A fenyvesben is hiába keresték, csak a lomha kékes párák bolyongtak ottan a nagy néma egyedüliségben.

No de ha az első héten nem akadtak rá, hát addig jártak a mig megtalálták a másikon. A tó szélén ballagott, éppen a hattyúkat etette.

Miczike és Margitka nagyon megörültek neki, csak a Lizi kisasszony szomorodott el még inkább.

Hej, pedig kár volt most szomorkodnia, mert nem volt többé, a ki megvigasztalja a szegényt. Ugy bizony! Hogy esett, hogy nem, a régi nevelő ur elmaradt s az uj miatt akár halálra búsulhatja magát, mit bánja az.

Olyan furcsa izés ember. Pápaszemet visel külön padra ül s örökösen a könyvét bujja. Talán a világért sem nézne a Lizi kisasszony felé.

Hát mit csináljon egyebet a szegény Lizi kisasszony? Mig ők játszanak, szépen leül a másik üres padra s ugy elgondolkozik, olyan mélyen.

Margitka megszánja. Egy darabka csokoládé van a zsebében, azt odaviszi és megkínálja vele, kell-e.

Kétszer is kérdi, a mig feleletet kap:

— Nem . . . nem, ma nem eszem, nagyon sós!

Hogy a csokoládé sós! . . . Margitka gondolkozik. Oda hivja Laczikát:

— Hallod-e Laczika, sós ez a csokoládé?

Laczika beleharap.

— Nem sós, hanem jó.

Lizi kisasszony mintha nem is hallaná, szépen magához vonja a Laczikát és kérdi:

— Miért ment el a másik nevelő úr?

— Mert a papa azt mondja, hogy rossz fát tett a tűzre.

— Igazán, nagyon rosszat?

— Nem, csak a papa mondja!

— Még is?

— Margitka, adj még csokoládét.

— Kapsz, de felelj a kisasszonynak.

— Hát megpuszizta az Olgiczánkat, az én nénikémet.

Lizi kisasszony arczát elfutotta a vér.

— És eltürte az Olgicza néni?

— Nem, hanem vissza adta.

Lizi kisasszony még mindig remegett. Hideg szélroham csapott éppen a fák közé összeborzolva megvénhedt koronájukat. Ugy hullott utána a sok sárga levél, egyre hullott százával álmositón neszelve.

Lizi kisasszony liliom fehér arczán pedig mintha könyek peregtek volna végig.

REDACTOR ÚR!

Redactor úr, nagy a bajom;
Legyen ez egyszer orvosom,
Bomolt agyammal küzdelembe'
Egy gondolat sem jut eszembe —
Adjon tanácsot, mentse meg
A szárnya-tépett lelkemet.

*

Redactor úr, volt már szerelmes?
Minő szerencse! — sohasem?
. . . Oh, jaj de akkor meg sem érti
Mi történt tegnap énvelem. —
Örömrepesve, víg kedélylyel
Szabadba mentünk: én, meg ő —
Aranyba fördött mámoritón
A lomb, az út, a zöld mező.
Egy nyárfa hűsén megpihentünk,
Szivem gyöngyörtől dobogott, —
S mikor szerelmet súgtam néki,
Redactor úr, ő kaczagott;
Ő kaczagott, ő kaczagott . . . .

Redactor úr, én esküdöztem,
És ő is, ő is esküdött:
Szeretjük egymást mindörökkön,
Dicsőség, baj s öröm között; —
És rámhajolt, súgdosva-búgva
Észbontó csókokat adott.
S mikor már hinni hittem benne,
Redactor úr, ő kaczagott!
Ő kaczagott, ő kaczagott . . .

*

Redactor úr, én érezem
Még összetör ez érzelem.
Adjon tanácsot, mit tegyek,
Ha nyugodalmat lelhetek;
Tanácsa bárminő leszen,
Redactor úr, én megteszem —
Csak azt az egyet hagyja meg;
Ne adjam fel szerelmemet,
Mert bármiként is fáj nekem,—
Redactor úr, én szeretem!
Én szeretem, én szeretem...

Virter Ferencz.

ÉHENBETEGEK.

IRTA: KATONA IMRE

I.

Öklömnyi kis fiú és egy tenyeres-talpas szolgáló erős igyekezettel hurczolták le az emeletből a nagy táblát. Szegény kis fiúnak a harmadfél-ujjas nyomorék keze gémberedve szorongatta a tábla sarkát, mig a termetes nőcseléd, a metsző téli széltől elkékült arczával, segitett a fiúnak, hogy azt a szüette, kopott, valaha zöld kapú fölé szegezze. Fekete alapon, kiugró kövér arany betükkel, nagy czihe után, ott terpeszkedett a tábla az esőmosta barna falon, hirdetve városszerte, hogy ime megérkezett, itt van: «Dr. Kordován Ambrus, orvos- és sebésztudor, szemész, szülész, műtő, nemkülönben «különleges gyermekorvos.» Rendel: korlátlanul, különben «igazolt szegényeknek hetenkint egyszer.»

A hepe-hupás kövezeten meg-megáll a nedves hidegben egy pár dologtalan bámuló, megcsodálni a nagy aranybetüs táblát; a pereczes inas megüdvözli azt, sipja rekedt sikongásával tust fújva a ködös levegőbe és még meg is tiszteli egy sárcsomóval, mely odalocscsan a speciálista orvos nevére.

Ez idő alatt dr. Kordován Ambrus úr az ő emeleti szobájában rendezi butorait. Jobbra az iróasztal, balra mellette a longue chaise, szőnyeggel letakarva, eléje a kis asztal, átellenben a könyvpolcz. — Az ablakfülkébe kerül egy nádszék, ez elé virágtartó-állvány és végül a kerevet fölé az isteni Balassa és Bókai életnagyságú arczképei.

Nagyot szuszszan a doktor, mikor ez izléses elrendezés hatásos mivoltát szemléli. Oh, milyen szép! . . . Itt fog a vendég ülni, ölében a kis paczienttel... Mi baj?... Augina . . . Baj, nagy baj . . . Nyissa ki a száját, kicsikém. Igy. És most, szoritsuk le kis nyelvecskéjét . . . Mondja kicsikém: á-á-á! . . . Baj van, nagy baj . . . Lapis infernális, égetés, egyéb semmi. Kiégetjük, halálos. Belehalhat, de minden esetre jobban lesz. Igy!

Kopp, kopp! Az ajtón arrogáns kopogtatás.

— Nem szabad! — kiáltja felijedten a doktor. — Ah, ez bizonyosan pacziens, az első beteg. Igy nem szabad látnia. Gyorsan, a fekete gérokkot. Csakis az a doktoros . . . Lehet!

— Szervusz Ádikám! — ezzel ugrik be a fürge Kozák, a városka szimatoló vizslája, a szűk rendelő szobába. — Szervusz! hozott a jó sors! Dicshimnusz a lapom elejére ciceróval! Csak potom 12 frtba kerül . . . megindult az orravére a vén Kajla doktornak; levered! Specziális! Nagyszerű idea! Felolvasást tartasz holnap; nem, annyi idő alatt nem tudod németből leforditani, hanem jövő vasárnap, az elemi iskola nagytermében Tárgy: a difteritisz történetének kronológikus sorrendben való levezetése. Tudod, megvan a bécsi orvosi ujságban. Hogy neked nincs meg? . . . Nekem igen. A mult héten Kajla doktorné karácsonyi ajándékot pakolt bele részemre, tudod. Azt irtam az uráról, hogy sarlatán, mert nem tudta kigyógyitani a polgármesterné kis pincsijét . . . Te nevetsz? . . . Ádi, ez rosz jel. Igy nem harmóniálunk, tudod. A polgármester az én lapom protektora... No jó. Felolvasást tartasz a difteritiszről, a croupról, auginárol, sarlachról; az augina tonsilláris káros hatásáról a hangversenyek sikerére és egyebekről, a mi éppen eszedbe jut. Én közlöm, mindig közlöm; ez emeli az auktoritást, hirt szerez . . . Hanem előbb házasodjál meg. Ismerek egy jó parthiet részedre. Szép lány, sok pénze van. Az apja, tudod, az egy többszöri hamis bukás által fölgazdagodott ember; most gondnokság alatt áll, gyöngeelmüség miatt, hanem a lány, az aztán valami szép ám. Első szépség Pásztohán, örökös bálkirálynő, minden bálon elizzaszt egy ruhaderekat és a mi a legfőbb, a tútora a nagybátyja, az országos kapaczitás. A mult esztendőben közölték a lapok a személyleirását, mikor a gyarmati fogházból hazakerült, a hol hét évig ült templomrablásért. Derék ember. Az odaadja a húgát. Beszélek vele, mind a kettővel . . . Pá neked, szecziális doktora Gyöngyvárnak. Specziális! Nagyszerű idea, tudod! Pá! . . .

II.

És szaladt, mint mindig, hogy a kis városka népe azt higye, sok dolga van. Mokány gyerek. Az ujságját, — kis hetilapocska, — 53 példányban nyomatja, hanem egy példányában van annyi skandalum, mint a Jules Lermina lapjának egész évfolyamában. Jószivü, romlatlan, vidor, épkedélyü ficzkó e mellett, ki a költői mázt kapargatja le a világbolonditó tetteiről, de a családi szentélybe keztyüs kézzel lép.

A «különleges orvos» Kordován Ambrus dr. úr, kétségbeesett ábrázattal rogyik a szőnyeges kerevetre. Kopaszodó üstökét igyekszik szárazra törülni, de az egészséges gondolatot is kitörölte hirtelen onnan a veritékcsöppekkel.

Hogy ő most házasodjék, semmire. A nagy pecsétes barna kutyabőrre, a melyen ő «doctissimus vir» . . . Tizenhét éven át csalta a világot, atyjafiait és önmagát. Eh! Most is megcsalja. Csak testvére, öcscse, ki gyermekifjú korától fogva, megvonva szájától a falatot, tömte pénzzel; ki aranyakkal fizette meg a tanárt, hogy érettnek nyilvánitsa Kordován Ambrust; ki segitette őt az egyetemen, — ah! ez az öcs az ő réme, ki mindig eléje áll, jártában-keltében, ki eléje áll nyugtalan álmában.

Lelkének jobb fele ébredt e pillanatban öntudatra, de csak pillanatra. A másikban gondolatai már ismét letértek a régi, m grögzött rossz utra. Elhatározásra jutott; lelketlen könnyüvéréhez illő elhatározásra.

Nem bánja; meg fogja csalni ismét a világot: Ki fogja játszani a testvére önfeláldozó jóságát. Az a tútor, ki olyan nagy kapaczitás, meg fogja vásárolni mindenét: lelkét, akaratát, minden gondolatát.

Izgatottan ült iróasztala elé, tenyerére hajtva izzadó, kopasz koponyáját, melyben annyi gonosz gondolat fogamzik. Levelet ir Kozáknak; jó anyag ez a könnyelmü fiú arra, hogy másokat másokért megcsaljon . . . Belemegy a házasságba; de csak föltételek mellett. Majd a szerződés-kötésnél részletezi. Addig is annyit, hogy testvére kölcsönét nem hajlandó fizetni. Nem . . .

E pillanatban ijedten ugrik fel asztala mellől. A rém, az üldöző rém testet öltve, áll előtte. A testvér.

— Mit . . . mit kivánsz? — hebegi a doktor.

— Hallgass meg, testvér. Eljött hozzám Kozák, besúgni, hogy nősülni szándékozol. Jól teszed. Társadalmi állásod, életed jövője kivánja, hogy ezt tedd. Örülök, szivemből örvendek, ha boldognak látlak . . . Ne szakits félbe . . . Engedd, hogy kitörülhessem a könyüt szememből... Te tudod legjobban, sohsem dicsekedtem vele, hogy koplaltam, sanyarogtam érted rég idők óta . . . engedd, hogy leülhessek nálad . . . Köszönöm a szives jóságodat . . . Te tudod legjobban, hogy mindig csak én segitettelek; hogy én mentettelek ki uzsorások körmei közül, spekuláns házasságszerző vérszopó ajkai alul, a mikor adtam és folyton adtam, kicsiny diák korod óta adtam a pénzt, hogy egyébre se legyen gondod, mint a tanulásra. Könnyelmű, gonoszlelkü ember voltál mindig. . . . Nem állt a garas nálad. Nem volt baj. Adtam én, mig győztem. Hűséges pénzliferánsod voltam. Mikor az orvosi diploma kezedben volt, én dicsekedtem vele legjobban, az én szivem nevetett legszilajabban amaz öröm fölött, hogy orvos testvérem van. Nem gondoltam a jövővel, pedig akkor már utolsót járta nálam. Közel álltam a kimerüléshez. Ma odaértem, semmim sincs, csak becsületes, mocsoktalan, tiszta nevem; abból pedig az én családom falatozni nem tud... Te most házasodni készülsz, menyasszonyoddal fényes hozomány jár. Tekintsd helyzetemet és segits meg valamivel, a mikor tehetni fogod.

— Jó, jó, meglesz, mielőbb meglesz. Csak most hagyj magamra, — szólt a doktor.

A testvér pedig elment, magával vitte családjához a becsületesség hitét.

III.

— Szervusz Ádi! Nagyszerüen sikerült a felolvasásod! Kitünő szakforditó vagy, tudod! — igy kiált be már a folyosóról a széltoló Kozák a legközelebbi vasárnapon a doktor szobájába. — Valóságos specialitás volt az a dissertáczió! Te, igaz apropos! Bakó bácsi, a tútor is ott volt. Szinte leledzett a nagy gyönyörüségben. Délután el fog hozzád jönni; szivesen fogadd. Sok beteged lesz ma komám. Szegények; én szedtem föl őket az utczán, amolyan ambuláns betegek. Figyelmesen, udvariasan bánj el velük, mert Bakó bácsi ebből itél a praxisodra. Olcsón taksáld őket; röviden gyógyits, de hatásosan. No pá, a viszontlátásig! Pá!

Doktor Kordován Ambrus siet rendbehozni életmentő műhelyét. A vastag porréteget letörli a tudományos könyvekről; az asztalra rakja müszereit: az érvágót, két foghuzó-kulcsot, üveg fecskendőt, pár centigramm pokolkövet és a csontfürészt. Orvosi tudománya legfőbb ékeit. A szekrényből, az egyetlenből, kikerül a fekete kabát, kézelőire a halálfejes inggombok, nyakkendőjébe a kigyós pálcza és igy készen várja az első beteget. Még csak nem is eszik; telve az öröm kövér falatjaival . . .

A rendelés szép rendben folyt. Bakó bácsi még segédkezett is, mikor Kordován doktor egyik pacziensnek, ki e műtétért Kozáktól két forint fájdalomdijat kapott, — egy egészséges fogát kihuzta . . .

Az alkut hamar megkötötték. Bakó bácsi fölöslegesnek tartotta, hogy a doktor a lányt az eljegyzés előtt lássa. Egészséges, szép; pénz is van. Kevés szóból sokat értettek ketten. A zsivány egy füttyből megérti, hogy mit akar a másik.

IV.

A lakodalom napja elérkezett. A siketnéma szabó: Boros hitelben varrta meg az ünneplőt a doktornak; az inget, boraxtól fénylő fehér inget, szines szélü zsebkendőt Kozák adott kölcsön; lakkos czipőjét Pekárek szolgáltatta honoráriumkép pár rendelésért, a keztyűt pedig a fehértimár tisztitotta ki a pecsétek alul.

Bakó bácsi, az ünnepélyes aktusnak rendezője, gordonka-hangján tudtára adja az egybegyülekezni szives volt kedves vendégkoszorunak, hogy a pap áldása előtt szükséges néhány formadolog elvégzése.

Az ünnepségre fényesen kicziczomázott teremben együtt ült az atyafiság, sugdosódva beszélgetvén kisebb csoportokban. Kozák, a sajtó embere, a szabad bebocsáttatás és a családi tanácskozáson való részvétel jogosultságát a vőlegény barátsága révén szerezvén meg magának, élénk taglejtésekkel fejtegette a narancsvirágokkal tele tüzködött menyasszonynak a házasélet szépségeit. A menyasszony hirtelen félrefordul, Kozák pedig egy apropos ugrással a szegletben szerényen megvonult testvérnél termett, kimeritő fölvilágositásokat adandó annak az anyósok fölösleges voltáról.

A jegyző, letéve szájából az illatos szivart, hivatalos arczkifejezéssel, várakozásteljesen néz Bakó bácsira, ki mélyen elmerülve, halk hangon beszélget a vőlegénynyel.

— Végre egyetértő fejbólintás után kezdődik a munka.

— Jegyző úr, kérem, tessék irni: doktor Kordován Ambrus úr gyöngyvári lakos, hitestársul veszi unokahugomat és gyámleányomat: Huszár Erzsébetet, helyből, Pásztoháról. Hozományul a gyámleányom sok mindenfélét kap, majd kérem jegyző ur, legyen szives kihagyni a helyet, a hová ezeket le lehessen irni. Továbbá kap készpénzben húszezer forintot. Tizezer forintja van Erzsébet leányomnak a sziráki takarékban, a másik tizezer forintot pedig — és ekkor Bakó bácsi szúró pillantást vet a vőlegény szerényen meghúzódó testvérére és biztatót magára a halavány vőlegényre — a másik tizezer forintot pedig leendő vőm, Kordován Ambrus orvos úr kérelmére és beleegyezésével magamnál tartom, mert a testvére ki akarja őt rabolni.

Általános megütközés ri le a jelenlevő atyafiak arczáról; mindenki a hirtelen elsápadt testvérre tekint, ki reszkető ajkakkal emelkedik föl; csendesen ingó lassú léptekkel megy a jegyző asztaláig és miután szemeiben elmorzsolta könyeit, igy szól:

— Ha arczom, tetteim, szavaim elárulják, hogy rabló vagyok, testvérem javának megrablója, úgy kérem, járjanak el ellenem annak rendje szerint. Nem vagyok az. Testvérem zsiványbarlangba jutott, hozzá hasonló, roszlelkü kufárok közé. Önök idegenek reám nézve, különben el tudnám mondani, hogy miért neveznek engem *ezek* az urak rablónak; de igy nem teszem. Itéljen kiki ugy, mint itélni lelke megengedi. Én tiszta vagyok.

— Hohó, kedves komám, nem olyan simán, tudod, — vág közbe izgatottan Kozák. — Hölgyeim és uraim! Kérem, jegyző úr, tessék hallgatni. Most én beszélek. Barátom: Kordován Mihály úr ott a szegletben előmutatta, a vőlegénynek azokat a leveleit, melyeket ez diák kora óta, mióta Mihály barátom, — tudod, most én beszélek! — őt segitette, hálás elismeréssel hozzá irt. Tehát, hölgyeim és uraim, ezekből a levelekből arról győződtem meg, hogy Mihály barátomnak, — hirtelen számitottam össze; lehet, hogy több, — Kordován Ambrus doktor uron jogos és erkölcsi alapon álló követelése van úgy tizezer forint erejéig. Ezt emlegeti Bakó úr, kinek viselt dolgait ismeri a gyarmati fegyház összes népessége és ismeri a hasznosi előljáróság, mely a templom rabláson érte . . . Gyere! A viszontlátásig, hölgyeim! Pá!

Nagy zavar kelt hirtelen az úri familiában. A jegyző összepakolta papirjait; a segéd a bedugaszolt tintás üveget rejtette hirtelen zsebébe és távoztak gyorsan, észre sem vétetve, a nagy zürzavarban. Bakó bácsi a tutor, mintha mitsem tudna, faggatja a sápadt vőlegényt:

— Miért nem mondtad ez nekem előbb?

A menyasszony letépi fejéről a koszorút. Ő örök pártában marad . . . A vőlegény ritka haját tépi és Bakó bácsit okolja.

— — — — — — — — — — — — —

Félóra mulva megindul a násznép a templom felé. Kordován Ambrus orvos oltárhoz vezeti Huszár Erzsébetet.

V.

— Ha idealizálni akarnám ezt a történetet, — igy szólt Kozák ez eset után a testvérhez, — azt kellene mondanom, hogy a sors büntető keze elérte őket, ezeket az alokoskodó komédiásokat, kik becsületességet affektálnak akkor, mikor gazságokat követnek el; kik éhséget szimulálnak, mikor csömörlésig vannak; kik a társadalomban tisztességet, tiszteletet igényelnek, midőn a társadalmat bemocskolják. Az élet prózai valósága, komám, fittyet hány az idealizmusnak; a sors büntető keze nem éri el őket; a becsültetés, a tisztesség iránt nagy éhséget szenvednek, betegek belé, de azért Kordován Ambrusék jólétben élnek és hiznak.

MAGY. KIR. OPERAHÁZ.

Budapest, szombaton, 1884. szeptember 27-én;

A magyar királyi operaház első megnyitási előadása.

I.

BÁNK BÁN

eredeti opera 1-ső felvonásban. Szerezte: Erkel Ferencz. — SZEMÉLYEK:

Gertrud, magyar királyné — — — Bartholomey V.
Otto, Berthold meraniai herczeg fia — — Abrányiné
Gertrud testvérocscse — — — — Pauli — 3-ik } királyi apród — — — — Kordin M.
Bánk bán, Magyarország nagyura — Hajdu — 4-ik } — — — — Spányi I.
Melinda, feleségе — — — — Maleczkyne — Egy meraniai bolgy — — — — Rotter Gizella
Petur bán, bihari ispán — — — Odry — Magyar és meraniai urak és hölgyek, apródok, testőrök, nézesek.
Biberach, kalandor lovag — — — Láng

Az előtörténő táncokat szerezte és betanitotta Campilli Fr. balletmester, kiseink a tanintézet növendékei.
I. NAGY KETTŐS TÁNCZ. Előadják: Coppini Zsófia és Pion Henrik.
II. MAGYAR TÁNCZ. Előadja a táncziskolát.

II.

Nyitany

Hunyadi László czimü eredeti operából.

Szerezte: Erkel Ferencz.

III.

LOHENGRIN

regényes opera 1-ső felvonásban. Szerezte: Wagner Richard. — SZEMÉLYEK:

I. Henrik, Németország királya — — — — Nay — 1-ső } brabanti nemes. — — — — Dalnoki
Lohengrin — — — — — — Gaul — 2-ik } — — — — Zsirai
Brabanti Elza — — — — — — Reich I. — 3-ik } — — — — Szekeres
Telramundi Frigyes, brabanti gróf — Bignio — 4-ik } — — — — Szendrő
Ortrud, felesége — — — — — Sztelchner I. — Szász és brabanti nemesek, harczosok, apródok, nemes hölgyek, nép. Történelmi hely Antverpen a X. század első felében.
A király hirdetője — — — — — Tallián

Kezdete 7 órakor, vége 10-edfélkor

Rendes helyárak:

Páholy	Földszinti támlaszszék:	Harmadik emelet:	
Földszinti — — — 11 frt	I—X sorban — — 3 frt —	Erkélyszék 1. sorb. — 2 frt —	Zártszék 1. sorb. — 1 frt 50
I. emeleti — — — 11 frt	XI—XIX sorban — 2 frt 50	„ 2—3 „ — 1 frt 50	„ 2—3 „ — 1 frt 20
II. emeleti — — — 9 frt		„ 6—8 „ — 1 frt 20	„ 4—6 „ — 1 frt —

Ezen előadásra jegyek már nem kaphatók.

Megjelenés: nők estély-öltözékben, férfiak egyenruhában, dissmegyarban vagy fekete öltözékben, fehér nyakkendővel. Felsőkabát, pálcza és esernyő a ruhatárban helyezendő el. Ruhadarabért 10 kr., pálcza, kalap vagy esernyőért 5 kr. fizetendő.

Holnap, vasárnap, 1884. szeptember 28-án:

A magy. kir. operaház második megnyitási előadásául

I. Nyitány Hunyadi László-ból. — II. Bánk bán első felvonása.

III. Lohengrin első felvonása.

Ezen előadásra előre válthatni jegyet a dalmőház utczai (baloldali előárulási pénztárnál d. e. 10 órától 1-ig és délután 3 órától 6-ig, következő áron:

Páholy:	Földszinti támlaszszék:	Harmadik emelet:	
Földszinti — — — 12 frt.	I—X. sorban — — 2 frt. 50	Erkélyszék 1. sorb. — 2 frt. 50	Zártszék I. sorb. — 1 frt. 80
I. emeleti — — — 12 frt.	XI—X X. sorban — 3 frt. —	„ 2—3. „ — 1 frt. 80	„ 2—3 — 1 frt. 50
II. emeleti — — — 10 frt.		„ 6—8. „ — 1 frt. 50	„ 4—6. „ — 1 frt. 20

Azon t. cz. bérlő uraságok, kik helyeiket már kiváltották, azokat ezen előadásra az előváltási díj leszetése mellett MA d. e. 11 óráig a város felőli oldalon levő pénztárnál kiválthatják; ezen idő tul a jegyek az elójegyzetek rendelkezésére bocsáttatnak.

Hadnyánszky A. könyvnyomdájából.

AZ OPERAHÁZ ELSŐ SZINLAPJA.

A GALAMB.

REGÉNY. 14

Irta: Márkus Miksa.

Az utcza hűs levegője kissé lecsendesitette Zakár izgatottságát. Beleült egy arra haladó kocsiba és haza hajtatott.

Másnap reggel betegnek jelentette magát az ezredénél. Beteg is volt, mintha láz gyötörte volna. Az elmult éjjel izgalmai vibráltak benne.

Az ágyban fekve gondolkozott a furcsa esetről.

Eszébe jutott, hogy valamikor szerette Békéssy Irmát. A leány gazdag. És ő tulajdonképen nem is hibás az egész dologban. Hiszen ha az apja nem komplikálja az ügyet, furcsa makacskodásával, talán már férj és feleség is lettek volna.

Arról nem tehet, hogy az a kinos jelenet történt a kádárfalvi kastélyban, a mely kezdete volt a szerencsétlenségek sorozatának.

A fődolog az, hogy Irma, úgy látszik még mindig szereti.

Délfelé kocsit hozatott az inasával és az Imperiálhoz hajtatott.

Itthon van Békéssy kisasszony? kérdezte a portástól.

— Második emelet 173.

Nagyon örült, hogy otthon találta. Kopogtatására a szobalány kinyitotta az ajtót.

Irma az ablaknál ült s levelet olvasott.

— Üljön le főhadnagy úr, szólt a leány, csak ezt a levelet olvasom el. Ugy-e nem haragszik érte?

— Kérem csak ne zavartassa magát.

Néhány pillanat mulva Irma összehajtogatta a levelet és zsebébe dugta.

— Hát hogy aludt főhadnagy úr? kérdezte mosolyogva.

— Nagyon rosszul.

— Ugyan ne mondja. Talán lármás utczában lakik.

— Ne tréfáljon. Ön jól tudja mi zavarta meg az éjjeli nyugodalmamat.

— Én? Csak nem az a néhány pohár bor. Az csak nem zseniroz egy huszárt.

— Nem is a bor bántott Irma.

Néhány pillanatig mind a ketten hallgattak.

— Tegnap voltam Krisztinánál, szólalt

SZUGGESZTIV GYÓGYMÓD.

A «*Les Annales*» mult évi február 5-iki és márczius 12-iki számában érdekes eseteket közöl az idegbajok suggesztiv gyógyitásáról s erre akarjuk felhivni szakférfiaink figyelmét az alábbiakban:

Dumontpallier az *Akademie de Medicine* tagja beszél el egy érdekes esetet. A beteg gyermek tizenkét éves volt s idegrángásokban szenvedett; arczát szünet nélkül fintorgatta s karját és kezét görcsösen rángatta, mely symptomákhoz még nagy fokú vérszegénység és érzékenység járult. Sem a brom és kénes fürdők, sem a vas china készitmények nem segitettek a gyermek állapotán. Dumontspallier végre a hypnosishoz folyamodott. Elaltatta a gyermeket egyszerű szuggesztióval: «A szeme leragad, a szempillája lezáródik, a feje nehéz, érzi, hogy karja és lába megmerevedik, ime ön alszik. Aludjék.» S a gyermek hypnotikus álomba merült és nem érezte a tű szúrását, sem a karján, sem az arczán. Ekkor Dumontspallier suggerálta, hogy ne rángatózzék és ne mozgassa a karját ha felébred. — Egy fél óra mulva felébreszté. «Keljen fel, ön meggyógyult.» A gyermek felébredt és csodálkozva vette észre, hogy nem rángatózik többé s képes fejét felemelni görcsös rángások nélkül. S ez az állapot igy tartott nehány órán keresztül. Másnap ujra elaltatták, 8 nap mulva teljesen megszüntek nála az ideges rángások (mouvements choréiques). A gyermek egész kinézése az egészség helyreálltát hirdette, tekintete élénk és intelligens volt s kitünően aludt. A gyógyulás tökéletes volt s a hypnotikus kezelés egész tartama alatt nem vett be a gyermek *semmiféle gyógyszert*. A jó étvágy és jó alvás karöltve a suggesztióval eltüntette nála a vérszegénységet s helyreigazitá egészségét.

A másik hasonló esetet *Gibert* havrei orvos konstatálta szintén egy 12 éves gyermeknél, de éber állapotban. A gyermek, ki nagyon el volt kényeztetve, és rászokott az arczfintorgatásra, megkapta a Vitus-táncot a legnagyobb mértékben. Az öntudatlan mozgások szünet nélkül ismétlődtek nála. Végre az idegrángások a nyelvére vették magukat s a gyerek ugatott és nyelvét foga közé harapta. Lelki állapota is olyan volt, hogy a szülők azt hitték, a gyermek idiota lett. — Gibert maga elé ültette a kis beteget s ráparancsolt, hogy két perczig mozdulatlanul maradjon. A kis leány szótfogadott, s teste hirtelen mozdulatlanná vált. De aztán ismét erőt vettek rajta az idegrángások. Gibert fenyegette. Ujra beállt a mozdulatlanság, de felléptek ujra a rángások is. Azonban lassan, lassan javulást észleltek. 15 napi kezelés után a baj megszünt, a gyermeket falura küldték, honnan teljesen felépülve tért haza. Érdekes phénomèn, hogy a kis leány nem emlékszik sem a choreára, sem a gyógymódra.

A harmadik eset, melyet a franczia lap emlit, bár másnemü, de nem kevésbé érdekes. Ugyancsak Gibert orvos tett kisérletet egy 13 éves fiuval, kinek mindkét kezefejét ellepték a szemölcsök egész a körömig, úgy, hogy sem irni, sem enni nem volt képes. Gibert igy beszéli el az esetet: «Összegyüjtöttem több collegámat, köztük Janet orvost, ki tagadta, hogy suggesztióval el lehessen oszlatni a szemölcsöket, s arra kértem az urakat, hogy ép oly komolyak legyenek, mint én és ne nevessenek.» Aztán maga elé állitá a fiut, reá tette mindkét kezét s erősen szemébe nézve kemény hangon igy szólt: «Meg akarsz-e gyógyulni?» A fiu bátortalanul felelt s az orvos ismételte a kérdést mindaddig, mig a fiú erős elhatározással nem mondta: «Igen uram, meg akarok gyógyulni.» «Nos hát vigyázz, mondá Gibert. Most megmosom a kezed kék vizzel, de ha 8 nap alatt meg nem gyógyulsz, sárga vizzel fogom megmosni s az kimarja a kezed. Hozzatok kék vizet.» Ekkor Gibert megmosta a fiu kezét gyengén kékitett vizzel, és gondosan megtörülte. 8 nap mulva a szemölcsök kettő-három kivételével mind eltüntek. Gibert szemébe nézett a fiunak, aztán keményen megdorgálta, hogy maradt még rajta szemölcs s valami sárgás vizzel meglocsolta kezét, mi a fiunak képzelt égési fájdalmat okozott. Nehány nap mulva a bőr teljesen megtisztult s a fiu folytathatta további életmódját.

Mindenesetre érdekes kisérletek, melyeknek utánzását melegen ajánljuk speczialistáink figyelmébe.

Székely Ilona.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

A nemzeti szinház kezd a jóból sokat adni. Két hét alatt három uj holmi: egy premier és két repriz. Ha ilyen gőzerővel dolgoznak, akkor ugyan lemorzsolják azt a negyvenhat ujdonságot, a mit igértek. De akkor aztán adtál uram esőt, de nincs köszönet benne. Mert a gyors munkának az összjáték adja meg az árát.

Mukányiban csak egy szerepváltozás történt. Szigeti Imre átvette a bátyja hires szerepét. Már a Méhek a maga egészében repriz volt. Annak idején hidegen fogadta a közönség e verses vigjátékot, most a nemzeti szinházi tizek tanácsa melengette keblén, de csak nem birt belé életet, erőt önteni. Az idők nyomtalanul haladtak el e vigjáték fölött, azaz az idők nem szolgáltattak igazat Bartóknak. Ma is ép oly kevéssé jó darabnak tartjuk a Méheket, mint azelőtt. Hogy felelevenitették, azt még értjük. Elvégre lelheti benne örömét valaki, ha nem más, legalább maga a szerző. De azt már igazán nem értjük, hogy miért tartják fenn a műsoron. A szerzőnek elég lehetett, ha ujból láthatta egyszer darabját, a közönségnek pedig egyszer se kellett. Igy hát legjobb lesz, ha Bartók ékes jambusai megvonulnak a könyvtár polczain. Ha évek mulva kiváncsi lesz rá ujra a szerző, ujra előadhatják, — de csak egyszer. A második előadás ellen már, a mostani mintájára, távolmaradásával tüntetne a publikum. A repriz szereplői közül Vizváriné emelkedett ki a szolgabiróné jóizü szerepében. Palotai Piroska kedvesen szavalta a jambusokat, bár a mimika és gesztus kiséret hozzá felette sok volt. Ivánfi még majd csak prakszis után fog beváló szalónszinész lenni. Hegyesi Marinak egyik legjobb szerepe San Bacco báróné.

*

Az operának vendége volt. Camil Hedvig kisasszony probálkozott Bianchi szerepkörére. A lengyel származásu kisasszony óriási terjedelmü hanganyaggal rendelkezik, de a magasban a hang kissé recseg és az alsó regiszterben fátyolozott. Koloraturája inkább iskolaszerü, mint bájos; hibátlan, de nem megnyerő. Legnagyobb hiánya Camil kisasszonynak, hogy játszani egyáltalán nem tud. Még az operai játszás szokásos konvenczióit sem sajátitotta el. Lucia őrülési jelenetében illetetlenül hagyott mindenkit, Valois Margit méltóságát és kedvességét sehogyse birta reprodukálni, Julia szenvedélyének halvány vázlatát se birta bemutatni. Mindezen karakterisztikonjai folytán épen nem vélnők alkalmasnak Bianchi Bianca helyettesitésére és egyéb helyet se birnánk kijelölni számára operánk keretében.

Perotti Donizetti operájában olaszul énekelt volna, ha nem lett volna rekedt. Nem tartjuk szükségtelennek figyelmeztetni, hogy rekedt, kopott hangu magyar énekesek is akadnak. Sőt nem rekedt, üdehanguak is, mint arról Arányi meggyőzhetett szép sikerü Rómeojával.

*

Az operaház jubileumáról más helyütt emlékezünk meg. Itt a jubileumi előadásról szólunk. Melinda szerepében a Bánk bánban fájva nélkülöztük Maleczkynét, ki az opera megnyitóján is énekelte e szerepet. Ábrányiné, tekintve az ünnep jellegére, bizonyára készséggel átengedte volna szerepét e régi bár, de még mindig ugyancsak hasznavehető tagjának. Lohengrin első felvonása kínos feltünést keltett a közönség körében. A Nikisch által fényesen dirigált uvertür után azt hittük, hogy továbbra is osztatlanul élvezhetjük az előadást. De legnagyobb sajnálatunkra kénytelenek voltunk Vasquez grófné és Perotti olasz énekét meghallgatni. Szinte kétségbe kell esnie az opera ügyeit figyelemmel kisérőnek, ha tapasztalja, hogy még egy formális diszelőadást sem tudnak az operánál tiszta magyar nyelven produkálni, ámbátor a szerződött tagok elvben kötelesek szerepeiket magyarul tanulni be. Ily viszonyok közepett ne csodálják, ha a közönség elhidegül az operaháztól. Elvégre is magyarok vagyunk és nem taljánok.

Emin.

IRODALOM.

A Szajna partján. Költemények. Irta Halász Gyula. Két cziklusba szedvék Halász Gyula lirai versei: Az elsőben *Otthon* czim alatt sokféle akkordokat penget a fiatal poéta. A versek sorozatából alig olvashatni ugyan ki valamely lirai történetet, de úgy, a mint a poémák igy egymás mellett megjelennek, izléses gyüjteményt alkotnak. Hevesebb szenvedély nem lüktet e versekben, de egyszerű, megkapó érzések gyakorta csillámlanak fel benne. Az Életvágy, *Lemondás, Válás* gondolatokban is bővelkedő poémák. Az *El Párisba!* czimü lendületes vers átvezet a második cziklusba, melytől a kötet czimét is nyerte: A Szajna partján. Itt már a lirai történetet is kifürkészhetjük, bár igen egyszerű e történet: A poéta kijut Páris idegen légkörébe, szép lányokkal, szép asszonyokkal ismerkedik meg, egyik-másik iránt fel is lángol, de szivében csak a honvágy érzelme állhatatos.

A Párisi dalok kevésbbé dalok, mint inkább elégiák. Ám jobban szemen szedhette volna ezeket az ifju poéta, mert akad köztük a csinosak mellett banálisabb és mint pl. A *Köztünk röpködnek* a Mit szól vajon? Annál ihlettebb a milói Venustól inspirált vers s a Boulognei erdőben czimü. Kossuth halálát két szép versben s a Búcsút Páristól hangulatos ódával énekelte meg Halász Gyula, kinek legközelebbi kötetét érdeklődéssel várjuk e szép sikerü első kötet után. A kötet ára 1 frt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

P. J. Három dal. Kis becsü versikék, de a középszert alkalomadtán tán felhasználjuk.

Roche. Vallomás Verse használhatatlan. Tehetséget nem látunk felcsillanni soraiban, de affektálást annál többet.

Lupus. Budapest. Kéziratát megtaláltuk. S majd eljuttatjuk.

K. Dóra. Pécs. Igen jó forditásokat még akkor is szivesen fogadunk, ha kisasszonyok müve.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem ***remek szabásban*** a legfinomabb szalon vagy utczai ***öltönyt***, vagy a legfinomabb ***felöltőt*** 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám. I. em. 16 ajtó.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

Én Csillag Anna

185 cm. hosszu óriás **Loreley hajammal**, melyet az általam feltalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, s mely az egyedüli szer a hajkihullás ellen, elősegiti a **hajnövést s erős-tia hajbőrt**; uraknál elősegit telt és erős szakállnövést. Itövid használat után ugy a haj, mint a szakállnak **természetes szint és sürüséget** kölcsönöz és megóvja korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 50 kr., 1, 2, 3, 4, 5 frt.

Postai szétküldés naponta a világ minden részébe a pénz előleges beküldése, vagy utánvét mellett a gyári raktárbél

Csillag és Társa,

bel- és külföldi összes illatszer-különlegességek főraktára

Budapest, Erzsébet-körut 54. Bécs, I. Seillergasse 9.

A Csillag Anna kenőcsöt fölösleges sok magasztalással elhalmozni, mert e kenőcs önmagát dicséri ugy, hogy egy vevő száz meg százaknak ajánlja, mert mindenki, aki ezt használja készitve v.n a tiszta igazságot megmondani, hogy ez az egyedüli, mert ezt siker koronázza.

Csillag Anna a. alkalmat vesz magának arra, hogy a hozzá beérkezett számtalan levél közül néhányat bemutasson, a miért tisztelettel kéri, hogy ezeket különös figyelemmel átolvasni szíveskedjenek, hogy mindenki, aki még nem szerezte meg a kenőcsöt, vegyen egy tégelyt belőle, hogy annál hamarább meggyőződhessék annak igazi hatásáról és meg van róla győződve Csillag Anna a., hogy mindazon hölgyek és urak, a kik ezt megrendelik, épp oly meleg köszönetnyilvánításban fogják őt részesiteni, mint azok, a kik neki alább a legmelegebb köszönetüket nyilvánitják.

Szlatina, Csehország.

T. Csillag Anna kisasszony!

Legyen szives nékem kitünő kenőcséből két tégelylyel, a használati utasitással együtt, czimemre postautánvét mellett küldeni.

Herczeg Auersperg Ferencz.

T. Csillag Anna kisasszony!

Kérem az ön hires hajkenőcséből nekem egy tégelylyel küldeni.

Bécs. **Gróf Conrey Félix.**

Csillag Anna kisasszonynak!

Felkérem önt, hogy kitünő kenőcséből egy tégelyt posta ordultával részemre küldeni szíveskedjék.

Reichenberg. **Lovag Liebieg Lajos.**

T. Csillag Anna!

Az ön hires hajkenőcséből kérem küldjön számomra egy tégelylyel

Abauj-Szemere. **Pallavicini A. őrgróf.**

A főváros *legszebb látványossága*

az Andrássy-út végén

FESZTY ÁRPÁD

óriási körképe:

a

magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szött vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 9 óráig. Este villam világitásnál.

Belépő dij 50 kr.

Árverési hirdetmény.

1894. október hó 14-én s a következő napokon a 6. vonatosztály részéről **Kassán**

körülbelül 210 kimustrált kincstári szolgálati ló

fog árverés utján azonnali készpénz fizetés ellen eladatni.

Kezdete naponta 8 órakor reggel.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait**; **gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés**; **papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett**. Saját gyártmányu **harmonika, hegedü, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Magyar kir. államvasutak.
63715. sz.

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága a folyó 1894. évben szükséges mozdonykerékpár csoportok szállitását biztositani ohajtván, ez iránt nyilvános pályázatot hirdet.

Az ajánlatok legkésőbb f. évi október hó 25-nek déli 12 óráig beterjesztendők a bánatpénz pedig f. év október hó 24-én déli 12 óráig beküldendő.

A pályázatra vonatkozó részletezett feltételek a mennyiségek, ugyszintén a különleges szállitási feltételek és rajzok a magy. kir. államvasutak anyag- és leltár bezerzési szakosztályánál (Budapest, Andrássy-ut 75) megtekinthetők.

Budapest, 1894. szeptember hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

MAGYAR HIRLAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal József körut 47.
Megjelenik minden nap, hétfőn és ünnep után is.

Főszerkesztő: **Horváth Gyula.** Felelős szerkesztő: **Fenyő Sándor.**

Egész évre 14, félévre 7, 1/4 évre 3 frt 50 kr. egy hóra 1.20
Egyes szám ára: helyben 4 kr., vidéken 5 kr.

A Magyar Hirlap főmunkatársa

a magyar közönség. Ez az elv vezette mindig a Magyar Hirlapot. A szabadelvü, hazafias magyar közönség támogatásával és ragaszkodásával segiti elő törekvésünket.

A Magyar Hirlap független

minden párttól és csak a közjót tartja szem előtt.

Rendithetetlenül szabadelvü

a politikája. Szerkesztőségének tagjai

a legjelesebb

magyar hirlapirók

s ezért a Magyar Hirlap mindig

érdekes, eleven, jól informált

Ellensége

minden sablonnak. Mindig uj, mindig érdekes alakban jelennek meg közleményei.

Vezérczikkeit

a legkiválóbb magyar publiczisták irják.

Tárczarovata

az elsőrangu magyar irók találkozóhelye s különös sulyt fektet arra, hogy

aktuális dolgokat

közöljön.

Tudósitói kara

ugy a fővárosban, mint a vidéken és a külföldön a legkitünőbben van szervezve és **gyors, hiteles értesülései** valósággal feltünést keltenek.

Mindenre gondol

a Magyar Hirlap.

A tanügy, a szinházak és művészetek, a megyék és városok dolgát, az egyesületi élet mozzanatait, a közgazdaság minden ágának figyelemmel kisérését épp oly fontosnak tartja, mint a politikai élet folytonos ellenőrzését és minden nyilvánulásának gyors közzétételét és szigoru igazságos kritikáját.

A MAGYAR HIRLAP
előfizetési ára:

Egy hónapra	1 frt 20 kr.
Három hónapra	3 « 50 «
Félévre	7 « — «
Egész évre	14 « — «

A MAGYAR HIRLAP
kiadóhivatala.

A Magyar Hirlap kedvezményei:

A Magyar Hirlap az egyetlen lap, a mely olvasóit a

legnagyobb kedvezményekben

részesiti.

A Magyar Hirlap regényei,

a melyeknek szerzői a legkitünőbb magyar és külföldi irók és melyeknek érdekességére a legkiválóbb gondot fordit a Magyar Hirlap,

könyvalakban jelennek meg.

Minden évben ***egy kis könyvtárhoz*** jutnak

teljesen ingyen

a Magyar Hirlap olvasói.

Karácsonyi albuma

minden évben valódi szenzácziő. A leghiresebb művészek és a legkitünőbb irók munkálkodnak együtt azon, hogy

igazán meglepetés

legyen ez az album, a mely gyönyörü diszes boritékban jelenik meg.

Ezt az albumot teljesen ingyen kapják a Magyar Hirlap előfizetői.

A Magyar Hirlap előfizetői

negyedévenkint **50** krajczárért

megkapják a legkitünőbb és legkedvesebb magyar gyermeklapot

A „KIS VILÁG"-ot,

a mely hetenkint egyszer, diszesen illusztrálva jelen meg.

A KIS VILÁG előfizetési ára azoknak, a kik nem előfizetői a Magyar Hirlapnak:

Negyedévenkint 75 kr.

(Vidékre postán, helyben házhoz küldve.)

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

III. ÉVFOLYAM. OKTÓBER 7.

41-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Spektátor: *Két hadvezér.* — **Dr. Spinóza:** *Bende Imre.* — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Jókai Mór:** *Aforizmák.* — **Zsoldos László:** *Sarolta.* — **Vécseiné Jankovich Lujza:** *Ézsau.* — **Lengyel Sándor:** *Mese az elátkozott házról.* — **Szabó Miklós:** *Életkép.* — **V.:** *Róma «Fekete könyve».* — **Révész Gyula:** *Utazás a semmi felé.* — **Körös Endre dr.:** *Egy régi plágiumvád.* — **Lévay Mihály:** *Csüggedésben.* — **Pepitó:** *Sárga lombok — szürke ég.* — **Polgár József:** *Dal.* — **Szinházi krónika.** — **Irodalom.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

MAGY. AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

TORONYÓRÁK,

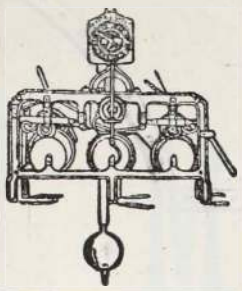

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly L.

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költség jegyzékek bérmentve.

Árverési hirdetmény.

1894. október hó 14-én s a következő napokon a 6. vonatosztály részéről **Kassán**

körülbelül 210 kimustrált kincstári szolgálati ló

fog árverés utján azonnali készpénz fizetés ellen eladatni.

Kezdete naponta 8 órakor reggel.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról, b) mechanikai zenélő művekről és zenélő disztárgyakról, c) minden egyéb hangszerekről, hangszerkellékekről és hurokról ingyen és bérmentve kuldetik.

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszer-ipar

Budapest, VII., Kerepesi-ut 36.

Saját gyártmányu mindennemü **hangszerek** és azok kellékei és alkatrészei. Mindennemü hangszerek és zenélőmüvek **javitása** és **hangolása** szakszerü pontossággal teljesittetik.

A „COLUMBUS“ czimbalomverőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czérnázást, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verére bárki ruházhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** — Ára a verőpálczákkal együtt az utóbbiak minősége szerint **frt 2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«Columbus»** verőfej párja **1.—** forint.

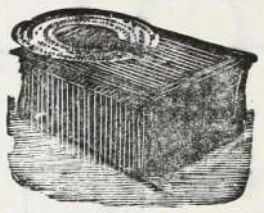

Legujabb! **Legujabb!**

INTONA

Elpusztithatlan aczélhangokkal, változtatható éreczjátéklapokkal és korlátlan müsorral.

Ezen uj találmányu hangszerrel minden előzetes tanulmány és zenismeret nélkül száz meg száz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 12 forint, a kótalapok darabja 30 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy utánvét-lei teljesittetnek

---

COGNAC

Vve Emile Seguin & Co.

az angol királyi hadsereg szállitója.

Vezérügynöke Magyarország részére

Steiner Gusztáv

Budapest,

Gyár-utcza 15. szám.

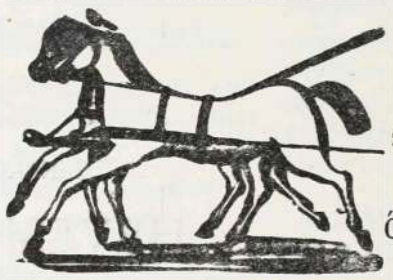

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

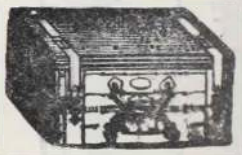

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

Magyar kir. államvasutak.
63715. sz.

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága a folyó 1894. évben szükséges mozdonykerékpár csoportok szállitását biztositani ohajtván, ez iránt nyilvános pályázatot hirdet.

Az ajánlatok legkésőbb f. évi október hó 25-nek déli 12 óráig beterjesztendők a bánatpénz pedig f. év október hó 24-én déli 12 óráig beküldendő.

A pályázatra vonatkozó részletezett feltételek a mennyiségek, ugyszintén a különleges szállitási feltételek és rajzok a magy. kir. államvasutak anyag- és leltár bezerzési szakosztályánál (Budapest, Andrássy-ut 75) megtekinthetők.

Budapest, 1894. szeptember hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

1894. évi okt. 7. III. évfolyam 41. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

KÉT HADVEZÉR.

Lobkovicz herczeg és mádi Kovács altábornagy.

Különben testi-lelki jóbarátok; a lefolyt próbaháboruban azonban veszedelmes ellenfelek, — a legfőbb hadúr rendeletéből. Az egyik vezette a fehérszalagövezte sipkásokat, a másik a közönséges legénységet. Mindketten óriási haderővel rendelkeztek. Kinek-kinek hadserege elég lett volna egy jókora valóságos ellenség elverésére.

A közös hadseregnek két legjelesebb

Lobkovicz Rudolf herczeg hadtestparancsnok.

taktikai talentuma állott szemben egymással. Ilyen két ellenség operációját látni valóságos gyönyörüség, a melyet a felséges úr is átélvezett. Mindketten egyformán fényes tehetségü hadvezérek és mégis óriási az ellentét közöttük a módszerben. Lobkovicz herczeg inkább kinn a síkon, a vezényszós dirigálásban mester, ámbár nagy a képzettsége a terep kiismerésére is. Kovács altábornagy első sorban a papiron szeret dolgozni és számitani s legnagyobb művészetét a számitások megvalósitásában birja. Akár ki se nézzen a küzdőtérre, neki egy jó katonai térkép elegendő, hogy egy pillantással áttekintse a helyzetet. Lobkovicz herczeg tehát inkább masszákkal tud zseniálisan elbánni, Kovács altábornagy a vezetés általánosabb momentumaiban mester.

Haderők igazgatását esetleges háboru esetén csak Lobkovicz herczegre bizzák. Kiváltkép tüzérségét bámulatosan tudja dirigálni oly pontokra állitván fel, honnan dominálhatja az egész terepet. Kovács altábornagy a központi vezetésnél lehetne igazán helyén, mert sztratégiai készültsége alig van valakinek nagyobb a törzskarban. Csak ugy játszik a pozicziókkal; esetleg kész egy-egy mesteribb fogás kedveért lemondani jobb helyzetekről. Nem a maga embereinek helyét szokta főleg kiszámitni, mint inkább az ellenség esetleges pozicziót mérlegeli.

Lobkovicz herczegben a gyakorlat felülhaladja az elméletet, Kovács altábornagynál a gyakorlaton fölül emelkedik a reális teória. Ki tudná eldönteni, melyik becsesebb a kettő közül? A kinek keze intésétől százezrek élete függ és ki hivatva van dönteni nemzetek jövendője fölött, az minden tökéletességekkel megáldott légyen. Lobkovicz herczeg és Kovács altábornagy külön-külön is rendelkeznek e tökéletességekkel és akármelyikökben is bátran megbizhatni, ha a dolgok fordulata valahogy háborut zúditna a békés világra. Akár az egyik, akár a másik van olyan zseni, hogy megállja a helyét és dicsőséget, diadalt hozzon a felséges úr két államára. De együtt e két kiváló férfiú bámulatosat produkálhatna. Valósággal kiegészíti az egyik a másikat s kétegyként páratlan volna. Se a sztratégikus kiszámitásokban, se a kivitelben nem akadna párja annak, a mit ők nyujthatnának.

A két hadvezér a lefolyt hadgyakorlatok alatt három ütközetben állott egymással szemben. Azaz, hogy személyükben nem igen látták egymást, bár a körülmények nem állották volna útját, a csatamezőn is tekintetet váltott volna egymással a két vezér. De Kovács altábornagy kénytelen volt a társzekerekről s egyéb alkalmatosságokról ülve dirigálni, mert balesetkép ép a hadgyakorlatok második napján ficzamitotta ki a lábát. Tán más lemondott volna a vezérség óriási nehézségü tisztéről ilyen esetben, de Kovács altábornagy nem engedett s megállotta a helyét, mint katonához méltó. A nagy fájdalmakat, melyek lábait kinozták, elfelejtette és csak arra gondolt, hogy hol, mikor, mikép érvén-

Mádi Kovács György hadtestparancsnok.

tékesitheti hadseregét s pozicziójának előnyeit. Az igy szinte bénán vezetett ütközetek egyikében győztes lett. A másodikban Lobkovicz herczeg aratta a diadalt tüzérségének sikerült felhasználásával. Lobkovicz tüzérségének beavatkozása annyira meglepte Kovács altábornagyot, hogy a további küzdéstől elállott és legyőzöttnek vallotta magát is.

A harmadik utolsó döntő ütközet lett volna hivatva a küzdelem végeredményét

eldönteni. De mikor az összpontositott ellenséges haderők szemtől-szemben állottak egymással az összecsapásra készen, akkor a legfőbb hadúr lefuvatott s ezzel tulajdonkép végét vetette a manővereknek. Itt is kivilághlott királyunk mély belátása és bölcsesége. Igy intéződvén el a háboru, két olyan férfiura tekinthetünk, a kibe bátran vethetjük bizalmunkat. Ha a csata eldől, ha csak esetlegességből is, egyik vezért a tudatlan közvélemény a másiknak fölébe helyezte volna, a mi pedig nemcsak visszás, de igazságtalanság is lehetne. Ezt pedig kerülni kell.

Nem kivánjuk, hogy csak valaha alkalma nyiljék az egymáshoz fűzött két államnak, ténylegesen kitapasztalni akár Lobkovicz herczeg, akár Kovács altábornagy zseniálitását. De örvendünk, hogy van két olyan férfiu, a kiben bizakodhatunk, ha a harczi kürtök megriadnak, hogy az ellenségek ellen síkra szólitsák a népeket.

Spektátor.

BENDE IMRE.

— A F. M. K. E. nyitrai közgyülése alkalmából. —

A Felvidék nagyhivatásu kulturegyesülete, a F. M. K. E. Nyitrán tartott az idén közgyülést. Nagy közérdeklődéssel kisérte az ország e jelentős ünnepséget, mely a nemzetiségi küzdelmek sivár világában biztató jele lehet a dolgok jobbrafordultának. Idén szentelték fel a F. M. K. E. zászlaját. A diszes tisztet Bende Imre, Nyitra főpapja végezte fényes egyházi ünnepséggel. S a mint az öreg püspök ajkairól alkalmi beszéde hangzani kezdett, a bölcs hazafiasság szent kötelességéről, mely nem szenvedi a lanyha kozmopolitizmust és megzabolázza a sovinizmus meggondolatlan túlzásait: az agg szónok meleg szive, fenkölt igéje nagy hatalommal ragadta el hallgatóságát s a magyarságnak felekezeti tekintet nélkül egybegyült bajnokai riadó éljenzésbe és tapsba kitörő lelkesedése perczekig megrázta az öreg templom boltiveit.

Az Isten házában a vallás kenetteljességével hirdetett hazafias ige, ez jellemzi legtalálóbban Nyitra püspökének hetven évre kiterjedő pályáját, lelkipásztori működésének irányát és alkotásait. A hazafias érzülettől mindenkor válhatlan, az emberbaráti szeretet műveiben megnyilatkozó hazafiság, «Deus et Patria», «Isten és a Haza», a mint püspöki czimerébe bevésett jeligéje hirdeti.

Nem hiába, hogy nagy körültekintéssel kereste, mert Bende Imre személyében föl is lelte a magyar kormány a magyarság egyik legexponáltabb őrállomására alkalmas emberét, midőn Ipolyi Arnoldnak

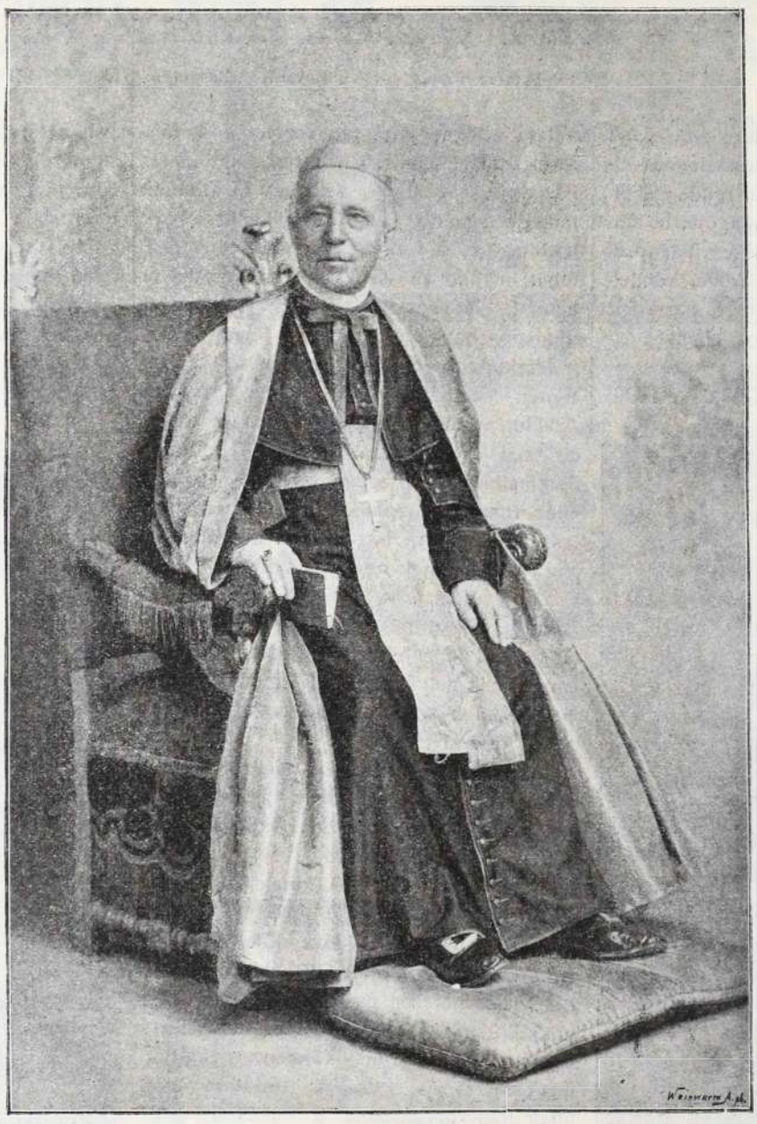

BENDE IMRE, NYITRAI PÜSPÖK.

N.-Váradra történt áthelyezésével, 1887-ben a beszterczebányai püspökség megürült és a magyar szellemnek zsenge vetése e csaknem kizárólagosan idegen ajku felvidéki egyházmegyében főpásztori gondviselő nélkül maradt.

Bende Imrét szigoru papi és hazafias lelkülete, magas készültsége, vonzó egyénisége és vegyes ajku és vallásu plébániáin fényes sikereket aratott, tapintatos hazafisaga emelték a főpapi székbe és egyengették addig is emelkedése útjait pályáján.

Alighogy a bécsi Pazmaneumból kikerült, rövid káplánkodása után, közvetlenül a forradalom után a kalocsai szemináriumba lőn rendelve, mint tanulmányi felügyelő, mely állásból érseke csakhamar maga mellé, aulájába vette. Itt gazdag tapasztalatokat szerezvén, a lelkipásztori munkásság terére vágyott, a mint 1854-ben el is nyerte *Futak* bácsmegyei mezőváros tekintélyes plébániáját.

Az uj plébánosnak egyhamar alkalma nyilott kipróbálni lelkipásztori hivatottságát, buzgalmát és tapintatát. A bajai születésü, törzsgyökeres magyar papnak első sorban a német és illyr nyelveket kellett elsajátitania, hogy háromajku hiveinek szivéhez férkőzhessen. A derék lelkész, a ki nem átallotta egész délutánokon át hivőit egy szál hegedü mellett a templomi *magyar* népénekre betanitani, rövid pár év alatt népiskoláit kitünő karba hozta, templomát diszesen megujittatta s más, a magyarságra nézve becses tevékenységet fejtett ki.

1859-ben pedig Ujvidék szabad királyi város választotta meg plébánosává és ugyanaz évben apáttá nevezte ki a király. E tekintélyes, de társadalmában három nemzetiség és hat felekezet szerint széthuzó, politikai életében a nemzetiségi izgatások által fenékig fölkavart város próbálta igazán ki kényes helyzetü papjának lelkipásztori és politikai tapintatát s gyakorlati képességét. Bende lelkészi bokros teendőinek buzgó teljesitése mellett ott volt mindenütt a város kulturai, társadalmi s politikai mozgalmaiban legelől, mindenekben tiszteletet keltő, önzetlen tevékenységgel és a hazafiság tapintatos megnyilatkozásával, mely a legszélsőbb nemzetiségi elemeket is le tudta fegyverezni.

Igy lőn az 1884-iki választásoknál Ujvidéknek nagy lelkesedéssel megválasztott képviselőjévé a törzsgyökeres magyar plébános, holott a magyar és a katholikus elem e város lakosságának egyaránt nagy kisebbségben álló töredéke.

Az országgyülés «Imre bácsija» Budapest társadalmában és képviselői köreiben csakhamar oly közkedveltségre és tiszteletre tett szert, mint a vidéken, hivei és

választói közt. Szakértő és tapintatos munkásságával az országgyülés vallás és tanügyi kérdéseiben szerénysége daczára magára vonta az irányadó körök figyelmét. 1886-ban Haynald biboros érsek kezdeményére kalocsai kanonokká, 1887-ben Trefort fölterjesztésére Beszterczebánya püspökévé, Proskosányi halála után 1893-ban Nyitra püspökévé nevezte ki az apostoli király.

A beszterczei egyházmegyében, százezer forintot megközelitő adakozások és alapitványok mellett, lankadatlan munkásság áldott emléke jelzi hazafias működését. «Bende püspök — mint nekünk egy volt hive irja — Beszterczebányára kineveztetvén, azon kezdte, hogy ötvenhárom éves korában nagy fáradtsággal elsajátitotta nagy részben tót ajku hiveinek nyelvét. Aztán neki indult, hogy egyházmegyéje papjait, hivőit és viszonyait nem a jelentések aktáiból, de a helyszinén, személyesen megismerje. Nincs e hegyes vidéken elterülő egyházmegyének egy plébániája sem, a hol ő meg nem fordult volna; oly helyeken, merre püspök sohasem járt ő előtte. A hová hintója el nem vihette, közönséges szekérre ült kiséretével, vagy a járatlanabb és meredek hegyi utakon fáradhatlan kitartással és igazi apostoli buzgalommal gyalogolt, igy szerezvén meg magának a közvetlen meggyőződésen és személyes tapasztaláson alapuló ismeretet egyházmegyéjéről.

S a hogy Beszterczebányán abbahagyta, úgy folytatja működését Nyitrán, a hol beköszöntőül negyven szegény felvidéki fiu hazafias neveltetésének költségét elvállalta püspöksége idejére, a maga terhére.

A fényes vendégszeretet, a melylyel a Felső Magyarországi Közmüvelődési Egylet vendégeit székhelyén fogadta, szintén tanusága lehet annak, hogy Nyitra püspöke a *magyar* egyháznagy kötelességei mellett első sorban a *magyar* országnagy kötelességeit is felismeri és méltókép teljesiti.

Dr. Spinóza.

A HÉT.

Siri árnyak.

Másvilági árnyak keltek ki a héten sirjaikból, élén Nagy-Várad nagyeszű fiskálisával, a párbajban odaveszett Kálmán Józseffel.

Innét a távolból alig itélhetjük meg ezt az esetet. Mert több volt, mint puszta pisztolypárbaj, melyben az egyik fél elesett. A felekkel egész társadalmi osztályok azonositották ügyeiket, s a harcz a párbaj után sem szünt meg, mondhatjuk, nem szünt meg az itélettel sem, mert az egyik fél, az áldozat barátai, kegyetlenül igazságtalannak tartja, a másik fél, Caesar hivei, geniálisan igazságosnak.

— Egy ily emberért 9 hónap? — zokognak a barátok.

— Mit, egy zsidóért talán még többet? — válaszolják a Caesarok.

Nem, nem, képzeljük csak magunkat a kisvárosba, s azonnal átérezzük a helyzet lázitó, izgató voltát.

Ez az itélet igazságtalan, mert nagyon enyhe.

*

Eltemették a halottukat s Caesar eltünt a városból.

Multak a napok.

A lapok lázitó, izgató czikkeket irtak: Bosszú! Bosszú! — hangzott a sorok között. Egyesüljünk nagy mozgalommá, *a párbaj ellen!*

A sokszerü tanácskozások során akadt higgadtan gondolkozó is, ki bármennyire fájlalta az esetet, mely a mozgalmat megindította, de a *párbaj mellett* kellett beszélnie. Mert a mi viszonyaink között kell a párbaj. Bizonyos esetekben nem kap az ember máskép elégtételt. Addig, mig a törvénytisztelet bele nem megy a társadalom vérébe, addig a párbaj szükséges rossz.

Ezt a véleményt, többek között, e helyen is elmondottuk, bőven, az idétt.

A párbajellenes mozgalom vezetői azalatt tanácskoztak, irtak egy folyamodványt, beterjesztették a képviselőházba, s akárcsak jól végzett munka után, szétmentek. Kiki a maga mesterségét folytatni . . .

Igy hát a mozgalom elaludt. Kivántunk neki örök csendes jóéjt, s aztán elfeledtük. Más dolgok vonták magukra figyelmünket, s mi már azt sem tudnók, hogy volt-e párbajellenes mozgalom, ha ebben a kis vidéki városban surlódások és izgágáskodások hirét nem vettük volna minduntalan.

Jött a panasz:

— Képzeld, Caesar visszajött, s egyre odamegy, hol mi vagyunk, csakhogy feltépje még be nem hegedt sebeinket . . .

Majd a másik:

— Képzeld, beiratkozott a zsidó ifjak társaságába, a hol áldozatának emlékét oly hűen ápolják . . .

— Nos, mit csináltatok?

— Hát ki akartunk tömegesen lépni, de aztán még is csak bennmaradtunk . . . azt mondja érintkezni akar a társadalommal, hogy az ellenszenvet legyőzze . . . Pedig csak felveri a multat.

Hát biz az ilyesmi csak egyre jobban szitotta az ellentéteket. Az egyik fél mindig sértésnek vette, ha a szándék nem is volt az. S feljajgatott. Erre a másik makacskodott. S az ellenségeskedés nem szünt meg.

Ily viszonyok között jött el az évforduló, a sirkövet leleplezték s a vérző seb felszakadt ujra.

Nem sokkal később, felderült az ügy tárgyalásának napja.

*

Mint kánya, mely áldozatára le akar csapni, ugy ment oda az egyik fél.

Mint vadmacska, mely kikaparja az ellensége szemét, ugy a másik.

Jöttek-mentek a tanuk, Caesar, az apja, a segédek, s a dolgon mit sem tudtak változtatni, a tényt nem megmásitani, s Caesar állott ott büszkén, egyenest.

Védte magát. Mindenáron le akarta rakni a terheket a lelkiismeretéről. Jó nehéz terhek lehettek, s a lerakás kudarczot vallott . . . de jött a védő.

Minden kisváros teremt magának, hogy egy német bölcs szavait használjam, a maga képére isteneket. A mit szeret — azt tiszteli. De mit szeret? Azt, a mije magának nincs. Ez esetben a védő ügyvéd . . . a nagy moralista . . . volt a köztisztelet tárgya.

A védő ügyvéd kitünően ösmeri Pappenheim-jait.

Természetes, hogy elkezdette a morális törvényeknél, s miután a társadalmat, az emberiséget, s holmi ilyen személyesitéseket végig szidott (kik persze nem büntethetők), frázisainak nagy omló zuhataga után, végre védencze mentő körülményeit rebegte el, s a moralitás hymnuszával befejezte imádságát.

Paff! Paff! Csup! Csup!

Az itélőbirák még látták, hogy a védőt szájon csókolja Caesar apja, az előkelő rokonság, stb. . . . itélet: 9 hónap.

Ekkor felzokogott a kányahad!

Bosszú! Bosszú!

Nem, nincs igazatok, nem kell bosszút keresni, ez nem használ semmit.

De kell: Caesart megjavitani. A törvénynek ez lehet a feladata.

Javitani . . . mert Caesar lelkiismeretének terheit le kell, hogy vesse a börtönben, s phönixként ujra születve, megtisztulva kilépni abból.

Vajjon a kivánt hatást elérjük-e az enyhe itélkezéssel?

A párbaj elleneseknek ebben igazuk van. Szigoru törvény, szigoru törvény-végrehajtás — s a Caesarok eltörpülnek.

— — Várjuk a kuria bölcs itéletét!

Lazzaroni.

AFORIZMÁK.

A gyanu olyan mint a házőrző kuvasz, a kit futni lát, utána szalad és lehúzza.

*

Columbus fel tudta állitani a tojást; csakhogy az aztán nem volt többé *tojás*.

*

Az igaz embernek igazságtalanságot elkövetni csak úgy fáj, mint azt elviselni.

*

Jaj de szép a férfi-arcz olyankor, mikor ez a dicsfény ragyogja körül: «becsület!»

Jókai Mór.

KÉPEK A LÓVERSENYRŐL.

Erdélyi fényképe után.

A VERSENYEK ELŐTT.

Erdélyi fényképe után.

A NAGY TRIBÜNÖN.

SAROLTA.

ZSOLDOS LÁSZLÓ.

És fölsurrantam kis szobádba este, —
S körültekinték. Vártam szivrepesve
Egy sóhajod . . .
Nincs már sóhaj; utolszor éppen igy volt,
Mikor szivünknek dobbanása elholt,
S a vérünk elfagyott.

Borus szemem rátévedt pamlagodra,
S te ott feküdtél lágyan, andalogva,
Mint régen is . . .
Köszöntem illendőn, némán fogadtad,
Oh, volt, mikor még ezt is megtagadtad,
Te is, a szived is.

És melléd ültem; azt mondtad, beteg vagy.
S én bennem ez az elkinzott, bohó agy
Oly lázba jött.
Szerettelek vón meggyógyitni téged,
Bár bennem száz pokol gyötrelme égett
A jégkéreg mögött.

És megfogtam hideg kezed remegve,
Unottan szóltál, félig szenderegve:
— Oh, hagyjon el . . .
Fölkeltem, — most beteg a drága lelkem,
Magamnak vigaszul csak ezt feleltem,
És mint a gyermek, sírva mentem el.

ÉZSAU.

IRTA: VÉCSEINÉ JANKOVICH LUJZA.

Az utolsó tószt is elhangzott. Lelkesülten ugráltak fel helyeikről az urak, hogy poharaikat a megye ujonan választott «szeretve tisztelt» alispánjának egészségére ürithessék.

A czigányok még egy tust huztak, aztán lassan kászolódni kezdtek.

Mi is szétoszlottunk. Pirkadni kezdett már a hajnal, mikor kiléptünk a vendéglő udvarára. A nagy étterem, mely pár pillanat előtt fényárban uszott még, most elhagyatva, üresen, sötéten, tátongott felénk, a mint utolsónak maradva, visszatekintettünk.

— Nem rendeltem ide kocsimat — fordult a kapuban felém Szilágyi Miklós, az uj alispán — ilyenkor legjobban szeret k gyalog menni. Ha tetszik, velem tarthatsz.

Örültem e kitüntetésnek. Kezdő hivatalnok voltam a megyénél, kinek az alispán jóakarata csak hasznára válhatott.

De eltekintve ettől, meleg rokonszenvet éreztem iránta az első pillanattól, hogy megismertem. És ugy látszik, hogy a rokonszenv kölcsönös volt.

Az átvirrasztott éj hatása alatt kissé dideregve jó ideig némán haladtunk egymás mellett a még teljesen néptelen utczákon. Koronként felfeltekintettem hozzá. Hatalmas alak volt, nem szép, de kifejezésteljes arczczal. Szemeiben törhetlen akaraterő villogott, hullámos, szőke haja ugy környezte nagy, csontos fejét, mint valami oroszlánsörény. A megye oszlopának nevezték el őt az urak felköszöntőikben és talán maguk sem tudták, mennyire igazat mondtak e hizelgéssel. E vállak csakugyan képesek ellentállni bármily ádáz viharnak és tiszta, lelkig ható szemeit ha valakire ráveti, az kénytelen lesz megadni magát.

A GOND.

Ilyen emberre volt már régen szüksége ennek a szerencsétlen, nemzetiségi harczokkal küzdő megyének, hol egy erélytelen öreg, a gyengeségig jó főispán kormányzása alatt a legképtelenebb viszonyok kezdtek már lábra kapni. Most hát lesz, a ki kezeibe ragadja a gyeplőt, megfékezze az elragadni készülő lovakat! Visszapótoljuk most már az elmulasztottakat.

— Szép, dicső nap volt ez — kezdtem végre a beszélgetést halk hangon, mintegy gondolataim folytatásául, mikor már utczákat haladtunk át a nélkül, hogy egy árva szó is megzavarta volna a csendet közöttünk.

Az alispán összerezzent. Nyilván mélyen el lehetett merülve gondolataiba.

— Szép, dicső nap — válaszolt végre harangkongásu mély hangján, miközben széles mellét nehéz sóhaj emelte. — Igen, ez volt legszebb napja életemnek . . . . . S mégis . . . mit használ ez most már nekem?! . . .

Meglepetve néztem fel rá. Komoly, magába zárkózott embernek ismertük őt mindnyájan, kinek bizalmával még eddig senki sem dicsekedhetett. Méltán meg voltam tehát lepetve, hogy előttem, kit még alig ismerhetett közelebbről, ily lélekből fakadt, keserü panaszszóra ragadtatta magát épen ma, megválasztatásának első hajnalán.

Az alispán észrevehette rajtam a hatást, mert ajkain félig fájdalmas, félig jóakaratu mosoly jelent meg.

— Látom, hogy nem értesz engem. Jobb is . . . Azaz nem . . . még sem . . . A te arczod oly rokonszenves, bizalomgerjesztő! Végre is, azt hiszem, minden ember életében van olyan gyenge pillanat, mikor szükségét érzi, hogy könnyitsen a

terhen, a mely lelkére nehezült. A sok különböző benyomás, a választás izgalmai, végre a siker mámora egészen gyengévé, mondhatnám gyerekessé tettek. Jer, üljünk le arra a padra — a sétatér egy elzárt, kedves kis helyére mutatott a tó partján — itt kedvünkre, háboritatlanul elbeszélgethetünk. Elmondom itt neked az én életem történetét, melyet, ha türelemmel végighallgatsz, meg fogod érteni, hogy mennyire igazam volt, mikor felsóhajtottam, hogy mit használ ez most már nekem?!... Mind ez az elismerés, kitüntető barátság, bizalom... Olyan az csak, mint mikor egy koporsót elfödnek koszoruk halmazával... Szép, megható dolog... De hát édes istenem, a kinek szól, az már nem tud róla semmit, nem érzi, nem örülhet néki... Látod fiam, ilyen meghalt ember vagyok én is... Ah, de mit beszélek? Nem ilyen. Hisz a ki igazán meg van halva, az, ha örülni nem tud is, de a fájdalomból, kínból sem jut ki osztályrésze, mig nekem...

De kezdem elölről.

Szegény mesterember-szülőknek voltam gyermeke. Az apám kőmüves volt és bizony sokat kellett magát törnie, hogy hat éhes kis szájnak enni adhasson; rajtam kivül volt még öt leánygyermek a háznál. Én voltam a legidősebb, az egyetlen fiú. Képzelhető tehát, hogy szegény öreg alig várta, mig annyira megerősödöm, hogy kezembe nyomhassa a malteres kanalat. Hanem én hallani sem akartam róla. Sem én, de sem a szegény jó édes anyám, a ki büszke volt az elemi osztályokból hazahozott tiszta kitünő bizonyitványaimra és szentül meg volt róla győződve, hogy belőlem is «nagy úr» lesz, mint a szomszéd lakatosék fiából, a Barna Pistából, a ki szintén igy kezdte. Ime egyetemi tanárságig vitte fel az Isten a dolgát és valóságos báró kisasszonyt kapott feleségül. Ebből az oktalan ábrándjából aztán semmi nyomoruság sem birta kizavarni. Dolgozott éjjel-nappal, csudákra volt képes, csakhogy azt a néhány forintot összekuporgathassa, a min nekem tisztességes öltözet ruhát vehessen, meg egy pár csizmát s kalapot. Mert hát még sem mehetek ugy a kollégiumba, mint az ágról szakadt, a kinek sem apja, sem anyja.

Sok hercze-hurcza, veszekedés, sirás, átkozódás után végre is az apám engedett.

«Jól van, vidd hát a drága fiadat, csinálj belőle nagyságos urat. Hanem aztán!»...

És az anyám vitt. De milyen örömmel, mennyi édes, biztató reménységgel!...

Szegény! Ha megérhette volna bár álmai beteljesedését, ha mellettem állhatott volna tegnap!

A mint mondtam, nagyon szegények voltunk; otthonról semmi segélyre sem számithattam. Ha tanulni akartam, be kellett állnom gazdag urfiak mellé szolgának, udvari bolondnak. Készséggel lesni esztelen parancsaikat, jókedvüen mosolyogni, ha otromba módon tréfálkozni méltóztattak velem és hálásan fogadni a morzsalékot, melyet dobzódásaik közben nekem juttattak. Nagyon gyakran csak késő éjjel juthattam a tanuláshoz, s megtörtént sokszor az is, hogy mikor végre kimerülve a nyitott könyv mellett elaludtam, gazdáimnak kedvök jött mulatni s felráztak, hogy bort hozzak nekik a korcsmából!

Eh, de minek folytassam tovább?! Vasszervezetem végre is kibirt minden sanyargatást és lelkemben kiolthatatlanul élt az előretörekvés vágya, a mit talán még az anyatejjel szivtam magamba. Előttem tündöklött a czél, és én követtem vakon, sem jobbra, sem balra nem tekintve. Végre is nem azok voltak a legkeservesebb napjaim.

Fölkerültem a fővárosba. Ott a nagy Bábelben már senki sem kinozott, senki sem parancsolt velem. Független voltam! Egyetlen társam maradt csak hűen és kitartóan mellettem: a nyomor.

A jogi egyetemre iratkoztam be. Sok futkosás és szabadég alatt való hálás után végre egy zugot kaptam, hol meghuzhattam magam. Egy kárpitos kinált meg vele, egy gazdagságában felfuvalkodott ostoba, veres haju sváb, hogy a házbér fejében három reményteljes magzatját tanitsam. Elvállaltam. Nemsokára akadt még egy pár ilyen irigylendő mellékkeresetem. ezekből telt ki az étel, ruházat és a könyvek.

Hanem végre elérkezett az az idő is, mikor belefáradtam ebbe az életbe. Nem volt az divatos életunalom, nem elkeseredés az igazságtalan, czudar világ ellen. Egyszerü fizikai fáradság volt csupán, mely elfogja teszem azt is, ki óriási hegyet mászik meg. Már nem messze a czél, honnan fáradsága jutalmát, a gyönyörü kilátást élvezhetné. Látja maga előtt, egy végső ugrás csak... De már ehhez ereje nincs. Összeroskad és kifáradt, elernyedt tagjainak nincs más vágya, eltompult agyának nincs más gondolata, mint pihenni, pihenni, pihenni...

Itt elhallgatott egy pillanatra az alispán. Kalapját levette fejéről, hátra vetette dús haját és látszott rajta, hogy szinte kéjelegve engedi át forró homlokát a csipős reggeli szél fuvalmának.

— Bágyadt vagyok kissé — fordult később felém bágyadt mosolylyal, mintegy mentegetve magát. — Nagyon rendes, kimért életet élek, az éjszakázás ugylátszik megártott kissé.

— És a hosszas beszéd is talán.

— Oh, az nem. Mondtam már, hogy jól esik; szükségem van rá, mint a megáradt folyamnak, hogy kiöntsön...

Ott hagytam el ugyebár, hogy elfogott a pihenésvágy. Nos, igazi szegény deák tempó szerint, várnom kellett elsejéig, hogy pisztolyt vehessek. Azután megirtam bucsuleveleimet, a hogy a dolgok egymásutánja megkivánja. Irtam az apámnak — szegény anyám már nem élt, megölte a sok munka — és irtam a házigazdámnak. Bizalmas barátom nem volt, asszonynak *még akkor* nem tartoztam semmivel. Ugy éltem huszonegy éves koromig, mint egy szent. Hanem hát ez nem volt nálam erény. Ugyan kinek is kellett volna ilyen nyomorult, szegény ficzkó?... Bálványképem, hová gondolataim imádkozni jártak, nekem is volt, hanem gondom volt rá, hogy nagyon magas, elérhetetlen polczra helyezzem. Hiába, finyás, nagyratörő voltam ebben is, mint mindenben. Vagy minden, vagy semmi! Isten tudja, honnan szorulhatott belém ez a válogatós tempó. Hahaha! De ugyan nevess hát te is, nevessünk együtt, mert nagyon furcsa dolog ám ez!

Tehát egy szép tavaszi napon, mikor mosolygott, ragyogott az egész ujjászületett természet, gondolom május elseje volt épen, megindultam a végső útra. Budára mentem át, ott egy pár mellékutczán keresztülmenve, a hegyeknek tartottam. Kerülni akartam minden feltünést. Ez a hely való volt nekem. Hanem a végzet... ezt bizony teljesen kifelejtettem a számitásból! Pedig hej, be csudálatos módon egyszerre megforditotta az én örvénybe rohanó élethajómnak az irányát!

A külváros legvégső utczájában, hol az utolsó házikók már a hegyoldalba vannak épitve, van egy igénytelen kis sörcsarnok. Olcsón mérik ott a sört, még az ételfélét is. Vasárnaponkint a szegénysorsu tanuló ifjuság valósággal megrohanja azt a helyet. Voltam néhányszor én is ott a pajtásaimmal és most, elmenve előtte, elkapott az a bizonyos akasztófahumor. Eh, mit! Három forintom maradt még, nem lesz már arra nekem semmi szükségem. Hátha egyszer utoljára, amugy isten igazában jóllaknám?! Betértem. A kerti helyiségben lézengett egy pár vendég, hanem benn az ivóban senkisem volt a vendéglősnén kivül. Egy pirospozsgás szőke haju élveteg asszonyka, homlokán az obligát fru-fruval, kissé együgyü, de vidám és jóságos kifejezésü szemekkel.

Egy pohár sört kértem tőle és valami hideg sültet. Elhozta. Aztán minden felszólitás nélkül leült velem szembe és jó ideig vizsgált némán, szótlanul. Egyszer csak minden apropos nélkül elkezdi:

— Fiatal ember, maga nem jóban töri a fejét!

Megriadva tekintettem föl a tányéromról.

— Igen, igen! Látom én már, a mit látok. Csak ne is tagadja. Én már tapasztalt vagyok az ilyesmikben. Sok ilyen magafajtáju fiatal ember tért be ide hozzám, a kinek épen ilyen volt az arczkifejezése, ilyen különösen villogtak a szemei, mint most magának. Aztán többé nem láttam őket soha. Ez a hely átkozottul alkalmas az effélékre. Távol esik mindentől. Itt csendesen, észrevétlenül lehet kisurranni a világból. De magát nem engedem. Maga nekem tetszik. Mikor legelőször jött, már akkor mindjárt feltünt magán valami, hogy is mondjam csak? Valami különös, a mi pajtásai fölé helyezte. — Mindjobban nekitüzesedett az asszonyka. Most már mind a két könyökével támaszkodott az asztalra és le nem vette rólam apró, tüzben égő szemeit. És én hallgattam némán, megbénulva, akarat nélkül, mint egy oktalan madár, melyet kigyó igéz meg.

— Hát mi az a nagy baj? — kérdezte kis vártatva. Kártya?... Nem. Leány?... Az sem. Akkor hát a szegénység bántja... Eltaláltam ugy-e? Oh, maga nagy buksi, avval a bozontos hajával! Hát illik ilyen gyermekesnek, ilyen bizalmatlannak lenni? Hát miért nem szólt? Istenem, milyen rég segithettem volna a baján.

Ránéztem hülye, bamba kifejezéssel.

— No hát persze! Mi van abban olyan különös?! Vagy olyan keményszivünek nézek én ki, a kihez nem lehet bizalommal fordulni, ha meg van az ember szorulva? Hát persze, hogy segitünk! — Elpirult kissé. — Tudja, igazán kár volna magáért, csak azért... Aztán meg hála az istennek, van is miből.

Hirtelen felállt és átment a másik szobába, az ajtót azonban nyitva hagyta.

Ott benn aztán lázas sietséggel huzott ki egy pár szekrényfiókot, meg ujra betolta őket, keresgélt egy kis ideig összevissza, miközben folytonosan motyogott magában.

— Nézze meg az ember, mindjárt csak a pisztoly... Nem is tudnak ezek a fiatalok manapság mást. Egyet gondolnak és itt hagyják ezt a szép világot. Türni, várni, azt nem akar egyik sem...

Nemsokára ujra megjelent az ajtóban, széles kötényének a zsebei telve mindenféle összeszedett holmival. Oda rakta én elém az asztalra.

— Itt van, nézze. Ezek a gyürük, ez az óra, láncz, mind a megboldogult uramtól maradt rám. Jó ember volt szegény, csak ne ivott volna annyit, az ölte meg. Még készpénzem is van vagy kétezer forintocska. Ezt a korcsmát is eladom. Meguntam már itt kinlódni — egyedül. Elmegyünk innen. Maga tanul szépen tovább, leteszi a vizsgákat, diplomát szerez. Én meg majd gondozom, és nem kivánok érte egyebet, mint hogy megbecsüljön kissé . . . Mindenben hűséges segitő társa leszek. Nos hát meggondolkozott, ide adja nekem azt a pisztolyt?

És én? . . . Kihuztam a zsebemből az egy órával azelőtt vett revolvert, és átadtam annak az asszonynak . . . Én Istenem!

Végre is csak huszonegy éves voltam még és egészséges . . . A sok felajánlott kincs elvette az eszemet, elkápráztak a szemeim. Ah, hiszen nem voltam én Jézus . . .

A szegény éhező Ézsau voltam én csak, a ki egy tál lencséért minden jussáról lemondott, mert hát éhes volt történetesen . . .

Felállt most Szilágyi Miklós a padról. Egynehányszor végigsimitotta homlokát, aztán ujra feltette a kalapot a fejére. Egy mellék utczába értünk, melynek közepe táján az ő háza, egy rendkivül izléses épület diszlett.

— Nézd — mutatott kinyujtott karjával azon irány felé — ezt a házat is *azon* a pénzen vettem. A szerencse üldözőbe vett attól a pillanatttól kezdve. Bármihez fogtam — sikerült. Még a kő is aranynyá változott a kezem között. A vizsgákat fényesen letettem. Tanáraim ajánlatára a minisztériumban nyertem azonnal állomást. Aztán a megyéhez neveztek ki kincstári ügyésznek. És most, alig harminczkét éves koromban alispán vagyok. Az a nő most is velem lakik, most, mikor már elértem a czélt, melyért annyit küzdöttem, nyomorogtam, melyért eladtam magam . . . Most is velém van, mikor két gyönyörü csillag, ártatlan leányszemek ragyognak felém biztatón, telve szerelemmel: nos feljebb, feljebb. Csak egy lépés még és itt vagy mellettem.

De hát ellökhetem-e magamtól azt a hűséges kezet, a mely idáig segitett? Ellökhetem-e magamtól azt az asszonyt, a ki kirántott a nyomorból, ellökjem most, mikor általa bőséghez jutottam?

E közben a házhoz értünk.

Az egyik ablak mögött épen most gyúlt fel halvány világosság. A zárt ablaktáblán is áthallatszott egy pólyás gyerek egészséges sivalkodása, melyet hiába akart elcsittitani az együgyü, félálomban dudorászott bölcső-dal.

Az asszony . . . a kis fiam . . . dadogta, aztán sietve nyujtotta felém jéghideg kezét.

És az ünnepelt, dicsőitett férfi, a megye oszlopa megtörten, roskadozva lépett be a házba, melyet *azon* a pénzen vett.

Szegény, szegény Ézsau!

MESE AZ ELÁTKOZOTT HÁZRÓL.

IRTA: LENGYEL SÁNDOR.

Volt egyszer a mi falunkban egy szegény özvegy asszony, a kit öreg Venczelnénak hivott mindenki. Nem volt annak egyebe, mint a mit magán viselt. Ezenkivül egy gyalulatlan ágya és két mázsa sója, a mit árulgatott egész esztendőn által magafféle szegény asszonyoknak. Ebből ugyan nem gazdagodhatott meg, épen hogy tengődött egyik napról a másikra . . .

Egyszer egy reggel nem nyitotta ki a boltját öreg Venczelné. Bizonyosan megbetegedett szegény, gondolták, a kik arra mentek és addig nem is tudták meg, hogy mi baja esett, a mig déltájban be nem kopogtatott hozzá a szomszédja. Az is hiába kiabált be az ablakon, hogy: alszol Venczelné? Senki sem felelt vissza. Később az ajtón kopogott, hát csak meg kellett, hogy próbálja, kinyilt az szépen magától. Ekkor már rosszat gyanitott a szomszéd, meg is csóválta, egyszer kétszer a fejét, de azért csak bement.

Hát csakugyan aludt még öreg Venczelné. De ugy aludt, hogy mikor a másik meglátta, szinte megdermedt ijedtében. Keresztet sem vetett magára, csak neki iramodott s ugy elfutott onnan, mintha az ördögök eredtek volna utána a Venczelné házából. Végig rontott az utczán és egyre kiáltotta eszeveszetten: jaj szegény Venczelné, jaj szegény Venczelné!

Nem sokára az egész falu ott tátotta a száját a ház előtt. Mert igazán jaj volt szegény Venczelnének; nem volt már benne annyi lélek sem, mint egy madárban. Az arcza el volt öntve vérrel, talán reá sem lehetett volna ismerni, ha a kendője nincs a fején. Megnézték: hát a feje ketté volt hasadva a nyaka tövétől a homlokáig. Épen csak a kendője tartotta össze, hogy ketté nem vált.

A ház előtt akadt okos ember is, a ki mindjárt kitalálta, hogy bizonyosan a más keze ölte meg szegény öreg Venczelnét. De vajjon kinek a keze? Kinek a keze? Ezután hiába kutattak, máig sem találták meg.

Szembe Venczelnével a félszemű kovács lakott, legelőször is reá gyanakodtak. Annyit ki is deritettek valahogy, hogy előtte való éjszakán nagyot mulatott a nagy vendéglőben s egyszer az asztalra ütve olyan valamit kiáltott, hogy: hej, ha én egyszer megharagszom! Emiatt azonban még sem lehetett perbe fogni és csak haza eresztették szépen a félszemü kovácsot. Barbu czigány is megmenekedett nagy nehezen, az igaz, hogy a nagy kihallgatás óta nem tudja a jobbik karját mozditani. Utoljára, mikor az ellenségeit akarták vallatóra fogni szegény, meghalt Venczelnének, kiderült, hogy nem volt neki egy csöpp ellensége sem, sőt inkább ugy szerette a faluban mindenki, mint tulajdon édes anyját.

Ezek után a napnál világosabb lett, hogy a gyilkost a föld nyelte el. Ebben aztán meg is lehetett nyugodni. Ha a föld nyelte el. Jó helyen van: utolérte az isten keze. Egy rókáról pedig nem lehet két bőrt lehuzni.

Igy aztán lassacskán elmult volna szegény, öreg Venczelnének is a hire, a mint hogy minden elmulik a nap alatt. De itt maradt az ő kis házikója, az ő omladozó düledező házikója, a mi hűségesen megőrizte a hirét.

Senkinek sem kellett az öreg Venczelné háza olcsó pénzért sem, ingyen sem, pedig három izben is megütötték előtte a dobot. Dehogy költözött volna bele valaki! A félénkebb emberek még a tájékát is elkerülték. Hiába magyarázta Laur pap a templomban, hogy ördög csak némelyik embernek a szivében lakik és nem a Venczelné házában, azért az utolsó gyermek is bizonyosan tudta, hogy amióta Venczelnét eltemették, valami csunya ördög alszik éjszakánkint az ágyában és egy sereg ördögfióka körülötte.

Bezzeg ez az örökség nem kellett az atyafiaknak sem. A mit a házban találtak, aztakkor mindjárt elhordták, csak az ágyhoz nem nyult senki és a ház nem kellett senkinek. Az ajtója előtt és a kis udvarán kiburjánzott a fű, az ajtó-kilincset ellepte a rozsda és a küszöbön csak bogarak jártak keresztül. Elhagyatott, elátkozott ház lett a szegény, öreg Venczelné házából, akár egy kripta és ha csak egyszer valami erős zivatar darabokra nem töri, nem fog már annak kapuja soha többé kinyilni . . .

*

Aztán mégis megesett a csoda. El sem hinné senki, hogy ugy történt, ha mese nem volna. A nyáron volt egyszer, ugy alkonyat felé, hogy mégis kinyitotta valaki az elátkozott ház ajtóját; nem valami erős bátor ember, még csak nem is férfi, hanem egy gyenge leány. Egy szerelmes leány. Mert réges régóta ugy van ám az, hogy a szerelmes leány semmitől sem fél, még a pokoltól sem, még az ördögöktől sem . . .

Nyáron volt egyszer, ugy alkonyat felé . . . olyankor viz után mennek nálunk a paraszt fiuk és paraszt leányok. Nem utolsó mulatság ám az ott a kutnál; a hány szerelmes pár van a mi falunkban, azok mind a kutnál szerették meg egymást. Vagy legalább is ott a kutnál mondták meg egymásnak, hogy: szeretlek Éva! és szeretlek Ádám!

Nincsen is annál külömb szerelmi vallomás. A leány csak hajlik, hajladozik, a mint lejebb és lejebb ereszti a vedret, utoljára már egészen hozzá tapad karcsu derekával a kut deszkájához. Akkor aztán hirtelen egy ölelés, hirtelen egy csók és akár mindjárt elindulhatnak a paphoz.

Ugy akarták egyszer megcsókolni a Jeva leány orczáját is. Valami ügyes, pajkos legény már a derekát is fogta, már szinte meg is ölelte, de a csók még sem csattant el. Jeva büszke, rátartós leány, ő nem engedi senki embernek, — még annak sem, a kit szeret — hogy a világ szemeláttára megcsókolja. Pedig Ádám legény tisztában volt már akkor Jeva leánynyal és Jeva leány is tisztában volt Ádám legénynyel. Akár mérget vehettek volna rá, hogy szeretik egymást.

Jó sokáig magukra voltak ketten a kutnál. Oh, milyen régen várta azt Jeva leány és Ádám legény, hogy egyszer magukra legyenek a kutnál! Ádám legény kezdte a beszédet, a mint hogy illett is, hogy Ádám kezdje. Eleinte csak szót szaporitott és kerülgette a dolgot, mintha ő a Lupu kutya lett volna, Jeva leány pedig a forró kása. Lassacskán aztán mégis neki melegedett.

— Hogy telik az idő, Jeva! — mondta Ádám legény.

— Bizony telik az idő! — sóhajtott Jeva leány.

— Én már elmultam huszonhárom éves, Jeva.

— Én is tizenhét, Ádám.

— Én már maholnap megházasodom, Jeva.

XIII. ALFONZ SPANYOL KIRÁLY GYERMEKHADÁNAK FELVONULÁSA.

ÁHITAT. — JOSÉ GALLEGOS KÉPE.

— Csak házasodjál, Ádám.

Egy szuszra elég volt ennyi. Nehány perczig nem néztek egymásra Jeva leány és Ádám legény; mind a kettő a földön keresett valamit a szemeivel. Ádám legény közben arra is ráért, hogy a fejére taposson valami fekete bogárnak. Erre már Jeva leány sem állhatta meg, hogy meg ne szólaljon és azt ne mondja:

— Szegény bogár!

Az ember azt várta volna most, hogy Ádám legénynek meglágyuljon a szive és ha már megölte a szegény, fekete bogarat, legalább annyit mondjon Jevának, hogy nagyon sajnálja. E helyett olyan valamit felelt Ádám, a miben szó sem volt a fekete bogárról. Ezt felelte:

— Nem sokára te is férjhez mész, Jeva.

— Én nem megyek férjhez — mondta a leány.

— Akárki kérne, nem mennél? — faggatta tovább a másik.

— Akárki — felelte a leány hetykén.

Ekkor már világosabban beszélt Ádám,

— Akkor én sem házasodom meg, Jeva.

A leány ravaszkodott és tette magát, hogy egy betüt sem ért abból, a mit Ádám épen most mondott. Biztatgatta is szép szóval:

— Azért te csak házasodjál meg, Ádám.

— Már én tudom, hogy soha ebben az életben.

— Hát miért nem, Ádám?

— Csak azért, mert nem akarok. Hát ugyan te miért ne mennél férjhez?

— Hát én is csak azért, mert nem akarok.

Ezekből, a miket beszéltek, világos lett, mint a nap, hogy Ádám legény és Jeva leány szeretik egymást egész a sárga földig. Az istenen kivül nem is tudná más megmondani, hogy mi minden történt volna azután a kutnál, ha már akkor innen is, onnan is nem gyülemlettek volna a paraszt fiuk és paraszt leányok. Emiadt félbe maradt az Ádámék dolga.

Jevának eszébe jutott, hogy már bátran otthon lehetne a vizzel. Megfogta hát Jeva leány a vedret és csak hajlott, hajladozott, a mint lejebb és lejebb ereszteltе, a mig utoljára egészen odatapadt karcsu derekával a kut deszkájához . . . Ádám fiu ott állott mellette és szikráztak a szemei. Nem mondta senkinek, de azért bizonyosan azt gondolta abban a pillanatban: ez a Jeva igazán megenni való lány. Valami nagyon, de nagyon kavarodott az Ádám fiu szive tájékán.

Sokáig nem tarthatott igy, mert akármilyen veder az a veder, utoljára mégis csak leérkezik a kut fenekére és ha már egyszer leérkezik, ott sem maradhat itélet napig. Ádám fiunak is ugy látszik, az villant meg az agyában, hogy ha tenni akar valamit, hát gyorsan kell tenni.

És csakugyan gyorsan cselekedett Ádám legény. Nem várta, hogy fölegyenesedjék az ő szerelmes Jevája, hanem egyszerre csak elkiáltotta magát, hogy: te drága! s már fogta is a Jeva derekát és már szoritotta is magához, hogy megcsókolja. De a csók még sem csattant el, csak a vedret ejtette ki a kezéből Jeva leány . . . aztán taszitott egyet Ádámon, a szerelmes Ádámon és futott, futott, mintha valami tüzes láva ömlött volna utána . . .

Bezzeg elszégyelte magát Ádám, hogy kikaczagják a többi fiuk és a többi lányok nem is sokat tanakodott magában, hanem neki iramodott ő maga is és futott a lány után. Azt gondolhatta magában Ádám fiu, hogy ha már szégyen, hát legyen szégyen de utoléri Jevát, ha mindjárt repülne is előtte. És csak futott, futott Ádám az ő madara után . . .

A többi kaczagott, kiá'tozott, biztatgatta a kut mellől. Ne hagyd magad Ádám! Rajta Ádám, rajta! Egyik azt mondta: nézzétek mindjárt utoléri; a másik azt mondta: ne félj attól, jobban szalad Jeva. A harmadik azon töprengett, hogy: ej no, hát ezek szeretik egymást?

A kuttól a falu felé első ház a meghalt Venczelné háza, a hol — ha igaz — minden éjszaka egy csunya ördög aluszsza az álmát és körülötte egész sereg ördögfióka. Egész egyedül áll ott az elátkozott ház, mint madárijesztő a mezőn: szembe vele nyoma sincs már a félszemű kovács házikójának, más ház pedig azelőtt sem volt a környéken. Talán azért is féltek ugy a mi falunkban a szegény, meghalt Venczelné házától, mert olyan pusztán, egyedül állt az országut mellett.

A kut mellől jól el lehetett látni az elátkozott házig, a kapuja is erre nyilik. Mikor odáig ért Jeva leány, akkor már erősen nyomában volt Ádám legény. Egy ugrás még és nincs menekülés. A kut felől kiáltozzák is már: Fogd meg, fogd meg! A leányok kaczagnak, sivitanak: csókold meg, Ádám!

Csakhogy mindjárt erre el is akadt a szó a torkukon, mintha a föld nyelte volna el a mulatozókat. Egy pillanatig csend lett, akár egy sirboltban . . . És vetették a keresztet és sápadoztak a fiuk és leányok a kut mellett. Ha a villám csapott volna le közéjük, attól sem támadt volna akkora ijedelem. Pedig annyi volt az egész, hogy mikor már szinte elérte Ádám fiu az ő szaladó Jeváját — épen az elátkozott ház kapuja előtt — akkor fordult egyet a leány és vállal, ökéllel nekirontott a kapunak, a meghalt Venczelné háza kapujának. A kut felől csak annyit láttak, hogy Jeva leánynak nyoma veszett, Ádám legény pedig ugy áll ott a nyitott kapu előtt, mintha hirtelenében kővé változott volna. Szent isten! Szent isten! — sóhajtoztak a kut mellett. A legbátrabbnak is vaczogott a foga az ijedtségtől, de az mégis kinyögte valahogy: uram bocsáss meg neki, uram bocsáss meg neki:

Ádám legényt sokat csufolták még azután, hogy nem mert Jeva után menni, pedig más is meggondolta volna, hogy utána menjen. Ádám fiu ennél is gyávább volt s még csak meg sem várta, hogy kijőjjön Jeva, hanem fogta magát s ugy elfutott a kapu elől, mintha az elátkozott házból mind reá uszitották volna az ördögöket. Pedig jámbor ördögök tanyázhattak a meghalt Venczelné házában, mert még Jevának sem esett bántódása. Olyan épen került ki onnan, mint ahogy bement, még csak a pirosság sem csappant meg az arczán. Ezen aztán sokat tanakodtak a mi falunkban. Jeva leánynak szinte elment a hire, hogy ördögökkel czimborál. Mert különben igazán nehéz dolog lett volna megérteni, hogy egy olyan bátor leány, mint a milyen Jeva, ugy megijedjen egy szerelmes legénytől. Egy csóktól, isten bizony, egy csóktól! — —

— — — — — — — — — — — —

Nemsokára azután ujból megütötték a dobot a megholt Venczelné háza előtt és a ki arra jár, megláthatja, hogy azóta pálinkát mérnek ott idogáló szegény embereknek. De talán igy sem tart sokáig, mert egy szép napon az atyafiak is perelni kezdtek a ház után és perelnek, mai napig is perelnek, ha ugyan meg nem haltak.

ÉLETKÉP.

Egy bájos szőke nő, talpig feketében,
Egyedül mereng a virágos erkélyen,
Vállára hajolnak a nyiló virágok . . .
Könyvéből fölpillant néha-néha rájok,
Tán nem is olvas, a könyvet csak forgatja;
S költöző madárként száll a gondolatja.

Hiszen úgyis csak a gondolatja szabad! . . .
Mert a szív s a lélek a gyászruha alatt,
Más-más érzelmeknek a leláncolt rabja.
Rab még a ruha is a gyászruha rajta!
Rab a teste, lelke s mind a mit rajt láttok?
Lelánczolva tartják láthatatlan lánczok.

Minő paradoxon, ily lánczok is vannak?
S kik fűzik, az égi, vagy földi hatalmak?
S a ki összefűzte, az majd fel is oldja?
Vagy tán a feloldás az már a rab dolga?!
Rab . . . rab . . . de hát miért, hisz semmit sem vétett! . . .
— Oh szóljatok . . . ime az egész történet.

Mikor a huszadik tavaszába fordúlt,
Feltűzték fejére a myrthus-koszorút . . .
Menyasszony ruhában az oltár elébe
Vezette boldogan ifju vőlegénye.
Elhangzott az eskü az oltár lépcsején . . .
— Két-három év multán megözvegyúlt szegény.

De nem ugy mint annyi sok a nagy világban,
Kiket lépten-nyomon láttam néma gyászban;
A kik bár szenvednek, de megpihenhetnek
Egy-egy drága halmán a temetőkertnek,
S ott megenyhithetik fájó lelkök búját . . .
S oda tűzhetik a részvét koszorúját.

És megkönyezhetik azt a drága hantot,
Tudván, hogy ki szunnyad, ki porlad alattok . . .
Kijárhatnak oda az árvák s özvegyek,
Tudván, hogy ott lesznek hozzá legközelebb . . .
Az ily özvegyek még áldhatják az Istent,
Mert bár vesztettek, de nem vesztettek mindent!

Megmaradt a sírhant, rájok szállt emlékül
A szent hely, a melynél minden szív kibékül.
— De melyik zugában a temetőkertnek
Van az a hely, a hol végre megpihenhet
Az a szőke, halvány, gyászbaborúlt özvegy?!
— Az ő férje sírján virág nem zöldelhet.

Pedig szórna rája két kézzel virágot,
Gyujtna rajt halottak napján mécsvilágot,
Azt a piros rózsát, mely nyit az erkélyen,
Sírjára lehozta volna réges-régen.
Még kora tavaszszal, fenlő bimbajába . . .
— Kereste is a sírt, hanem — mindhiába!

Kereste mint élőt, kereste mint holtat . . .
Ha meghalt, hol nyugszik, ha él, hol bolyonghat?!
— Gyászos történet ez, e pár szóba írva:
Eltűnt . . . el! . . . nem tudják, merre s hol a sírja!
Örökre beborúlt elme, szívvilága,
Megőrült — ez a szó a tragédiája!

Pedig két év előtt ép elmével láttam,
Táviróhivatal mesés világában;
Hol az emberszóra gépzörrenés felel,
S a felelet egy pont, vonás, rövidke jel,
Mely egy futó papirszalagra bemélyed . . .
— Még is belefér a nagy világtörténet!

Az ó s uj-világ van négy fal közé zárva
Ott, a hol ő munkált; nappal s éjszakázva.
Oh, minő munka az! . . . A hírt a mig szárnyal
Betükbe kötözni lázas gyorsasággal . .
Az onnan iramlót ismét szóról-szóra
Kiverni, röpitni szét a földgolyóra!

Lázasan figyelni a gépzörrenésre,
Hogy a fül felfogja, az elme megértse
A zörgő pont vonást ezer változatban;
Hogy a kéz leirja egy hű másolatban
Oly betükkel mit a világban értenek.
— Ily munkával szerze husz évig kenyeret.

. . . Oh minő munka az! . . . A két kar, a két szem
Az agyvelő, ideg, mind egyszerre résen!
Dolgoznak mint szolgák . . . egy ur igazgatja,
Egy ur, egy hatalom, egy kis — villamszikra! . .
Testtel, lélekkel egy ily urat szolgálnak! . . .
— Töltik a temetőt és a tébolyházat.

. . . Ismerték őt sokan . . . Kérdek egy ismerőst,
— Jó barát hirében állt véle ezelőtt —
Mit hallott sorsáról? — — akadozva felel,
— Nagy, nehéz harczot vív az emlékezettel —
«Hogy hivják? . . . Kicsoda? . . . Meghalt! — én azt hiszem . . .
— — Igy lesz az ismerős, névtelen s idegen!

Meghalt?!... hát hol pihen? ...Nem volt emberbarát,
Ki a bolyongóra valahol rátalált
Vagy élve, vagy halva? . . . s hirt adott felőle?!
A világtalannak akad vezetője, . . .
S egy elmetébolyult bolyg egyesegyedül . . .
S végre az Izonzó folyóba elmerül!

Nem volt emberbarát! — Mint hajdan Ahasver,
Bolyonga czéltalan . . . Végre nyugalmat lelt,
Mert lágy zsongó habok álomra csititák,
Kioltván szivéből is az életszikrát;
Lágyan elringaták... most ott lenn szunnyadoz...
— Hallgatnak felőle a morajló habok.

Az özvegy meg várta, napról-napra várta,
Aggódó lélekkel, lázban éjszakázva;
Ment volna keresni, de hogyan és merre?!
A kór, a betegség az ágyhoz szegezte.
Hirt sem hallott róla, él vagy már porladoz?
— Hallgattak felőle a morajló habok.

. . . Tűnt a nyár, jött az ősz falevélhullással,
Tűnt a tél, tavasz jött rózsavirulással . . .
Beköszöntött a nyár, elvitte a tavaszt!
— Ugy a nyár elején másodvirág fakadt
A halavány özvegy szive rejtekében.
— A nyár közepére kivirult egészen.

Tünt a nyár, jött az ősz, őszi verőfénynyel,
Tünt az ősz, jött a tél lágy hópihőkékkel . . .
Betakarta, féltve a másodvirágot;
— A kis virág fázott de titkon virágzott!
S mire az új tavasz elvitte a telet —
— — Ugy-e a multakra nem is emlékezett?!

Hát tegye szivére kezét a ki vádol!
— Hát nem álmodozhat földi boldogságról
Huszonkét évvel az ifjukor tavaszán?!
Az a halvány özvegy márványszobor talán?
Vagy vászonra festett Madonnának hiszed?
— Melyen nem keressük a dobogó szivet.

Tegye a szivére kezét a ki vádol . . .!
Hát ne legyen joga a fekete fátyolt
Fehérre cserélni, talán soha többé?!
Szeplőtlen szerelmét titkolja örökké,
Mert ifju éltéhez füződik egy dráma,
Melynek talán nem lesz soha megoldása?!

Mert ha elnyelték az Izonzó hullámi,
Akkor már nem fogják soha fölta'álni . . . !
— De, ha porhüvelyét öledbe fogadtad,
Add meg az élőnek a lelki nyugalmat,
Oh tanuskodjatok ti morajló habok,
Súgjátok meg neki: meghalt, elporladott!

Mert csak ti tudjátok, ti futó hullámok,
Ti ott a virágos partokon láttátok . . .
A hir is mit róla még emberajk mondott,
Ez volt: «Az Izonzó partjain bolyongott.»
De egyszer csak eltünt... és úgy nyoma veszett;
Ma sem tud róla más, csak az — emlékezet.

Örök rejtély maradt: mikor s hol ért véget,
S minő megoldással e gyászos történet?!
Hisz senki sem látta, csak sejti a lé'ek,
Hogy az Izonzónál bételt a gyász végzet!
Hogy összecsapódtak felette a habok:
S ő a hullámsirban csöndben elporladott!

*

. . . A halovány özvegy talpig feketében,
Most is ott mereng a virágos erkélyen.
Föléje hajlik egy nyiló piros rózsa . . .
— Jő a nyári szellő, egy kis szirmot ró'a
Leszakit, keblére ejtve tovább repül . . .
— Az özvegy csak olvas, könyvébe elmerül.

Vajjon mit olvashat? . . . Visszatér a szellő,
A rózsabokron át hirtelen szökellő
Édes suhanással, megfordit egy lapot . . .
— Az özvegy körülnéz, aztán tovább lapoz . . .
S mire odaér a törvénykönyvben épen,
Hogy *ideje lejárt*, szabad lett egészen:

Kitárja két kezét, s letépi a rózsát,
Öleli, csókolja, könyei locsolják;
Halavány ajkától viszi a kebléhez . . .
— Csak az Isten tudja, vajjon most mit érez!
Az asztalhoz lép... ir: «Ime küldöm hozzád
Szerelmes szivemmel ezt a piros rózsát!»
— Egy csókkal lezárta, s a levélre omlott . . .
— — *Lánczaid megoldvák, légy szabad, légy boldog!*

Szabó Miklós.

RÓMA „FEKETE KÖNYVE".

Most, hogy Zola legujabb regényét, mely «Lourdes»-al s a katholiczizmus erős kritikájával foglalkozik, a pápa Indexre tétette, azaz egyházellenesnek nyilvánitotta s olvasását egyházilag betiltotta, nemcsak alkalomszerű és tanulságos, de egészen uj dolog is lesz végig böngészni ezt a hirhedt fekete könyvet, mely az Index név alatt ismeretes, annál inkább mert XIII. Leo pápa nem rég adta vaskos kötetben «Index librorum prohibitorum» czim alatt azoknak az eltiltott könyveknek teljes jegyzékét, melyek századok óta az erre alakult külön congregatió nyilvántartása mellett az egyház tanaival ellenkezőknek találtatva, egyházhatóságilag mételyezőknek és kárhozatosaknak lőnek nyilvánitva.

Az eljárás a congregatióban meglehetős körülményes. Hogy egy könyv Indexre kerüljön, arra nézve szükséges, hogy azt valamely pap beküldje a congregatiónak, megjelölve annak kifogásolt irányát, passusait. Itt aztán mindenekelőtt egy referensnek adják ki véleményezés végett, a ki nyomtatott jelentést terjeszt elő a műről, melyet kiosztanak a congregatió tagjai és a bibornoki testület közt. Ezek határoznak aztán az indexre helyezés fölött, de határozatuknak érvényt csak a pápa hozzájárulása ad. Igy történt ez legutóbb Renan hátrahagyott művével, a «Histoire du peuple d'Israel»-lel is.

Mekkora *tabula rasá*-ja az emberi szellemnek ez az Index, több mint 30 ezerre terjedő névsorával, mindegyik mögött ott az évszám s a decretum is, melyet ellene szegezett a vak bizottság. Ha a sötétség parancsszava képes volna kitörülni elménkből mindazt, a mit e könyvekből a polgárosult felvilágosodás meritett, művelődésünk egyszerre szellemi szegénységgé változnék át. A bölcselem világitó fáklyái között ott találjuk az egyház sujtó interdictuma alatt, nem szólva ezúttal a mágia nagymestereiről, *Albertus Magnus és Theophrastus Paracelsusról*, a modern bölcselkedés megteremtőjét, *Verulami Bacot*, mellette *Campanallát*, *Labruyére-t*, *Descartesat*, a franczia encyclopedisták közt *Helvetiust*, *Condillacot*, *Condorcet-t*, *Comte Agastot*, az ujabb franczia philosophiai iskolából *Victor Considerant-ot*, a német aesthetikus *Carriere-t* majd rotterdami *Erasmust*, *Erigena Duns Scotust*, *Fontenelle-t*, *Fouréer-t*, az angol *Hume Dávidot és Locke-t*, a spiritista *Allen Kardec-et*, *Lammenais-t Marmontelt*, s az ujabban oly népszerü *Montegazza-t*, osztoznak velök *La Mettrié*, *Michelet*, *Montaigne*, *Rousseau*, *Nagy Frigyes* porosz király, *Jacopo Ortis* (Hugo Fuscolo) *Pascal*, remek «Gondolatai»-val, *Proudhon*, az anarchizmus atyja, Renan, kit nem kevesebb mint tizenegyszer függesztetett az Indexre az egyházi cenzura, *Saint-Simon*, *Spinoza*, és természetesen *Strauss* Dávid, *Stuart Mill*, *Swedenborg*, Voltaire, sőt még *Taine* is, az angol irodalom történetével.

Legnagyobb contingensét a pápaság tilalmának természetesen a theológia művelői szolgáltatják; azért legyen elég csak néhány oly nevet ragadni ki ezrekre menő soraikból, mint az erdélyi unitárius vallás alapitója *Blandrata György*, Rákóczy fejedelem tudós gyulafehérvári professzora *Bisterfeld*, a reformátorok közül *Luther*, *Melanchton*, *Kálvin*, *Zwingli*, *Wikleff*, *Servet Mihály*, *Huss János*, azután *Savonarola*, *Hutten Ulrik*, *Bassuet*, és *Fénelon*.

Valóban el kell bámulnunk, mi lenne e század művelődéséből, ha kihagynánk belőle oly neveket, a milyeneket a politika, a jog- és államtudományok mezejéről vesz proscriptió alá Róma. Itt csak a következőket említjük: *Bentham*, *Paul Bert*, *Benjamin Constant*, *Garnier Pagés*, *Henry Gréville*, *Machiavelli*, *Quinet Edgar*, *Eugene Pelletan*, sőt a nemzetközi jogtudomány terén is *Grotius*, *Puffendorf*, *Laurent*, a nagy kánonista *Hinschius*, *Schulte*, *Pichler*, s az osztrák *Rechberger*, a szláv jogtörténelem jeles irója, a lengyel *Maciejavszky*, a nagynevü franczia egyháztörténész, *Edouard Pressensé*, az állam és egyház kölcsönös viszonyának legkitünőbb fejtegetője, *Minghetti*.

Azonkivül milyen fényes sora a történetirás lángelméinek: Gibbon, Gregorovius (Róma történetével), *Ernest Hevet*, *Mignet*, *Leopold Ranke*, *Roseoc*, (Különösen X. Leo pápáról irt művével), a nyelvtudósok közt *Lipsius*, *Scaliger*, a természettudományban *Darvin*, *Louis Figuer*, («A halál után» cz. művéért, a hirneves utazók sorából az orientalista *Jacolliot* s az olaszországi utleirásról ismert lady *Morgan*.

De nézzük, kik voltak Zola elődei a tulajdonképeni szépirodalomból, a kiket nem szabad immár kezébe venni örök elkárhozás terhe alatt jó keresztény katholikusnak, habár eszméik kincsein nemzedékek táplálkoztak is. A társaság nem lehet rosz, mert mindjárt élén ott áll *Dante*, halovány arczával, kit a monarchiáról irt műve juttatott e listára, s utána egyre-másra következnek a vigjátékiró *Alfieri*, *Ariosto*, *Balsac*, *Boccaccio*, *Beranger*, *Dumas* és pedig: «Pater et filius, scripta omnia romanensia» — azaz apa és fiú epicátfüző minden regényükkel, bármily név alatt és nyelven láttak napvilágot — továbbá *Ernest Feydeau*, Flaubert Gusztáv, (Madame Bovary és Salammbo regényeivel) Lafontaine ártatlan meséivel. George Sand (az Index hozzáteszi: opera omnia, hucusque — 1863 — edita, addig megjelent minden műve), *Heine*, Hugó Viktor («Notredame»-ja és a Nyomorultak»), *Lamartine*, sőt a *Laorusse*-féle nagy lexicon is, *Lenau* («Die Albigenser» költeményei), *Leopardi*, a régi franczia Troubadour *Clement Marot*, a lengyel poéta *Miczkievitz* Ádám, *Milton* «Elveszett paradicsoma», az aranyos kedélyü *Henry Murger* («Scénes de la vie bohéme»), *Ovidius* (De arte amandi), *Rabelais*, *Saint-Beuve*, a pikáns tollu *Aurelien Scholl* «Jézus Krisztus pöre» czimű dolgozatáért, *Sue Jenő*, Frédéric Soulié, *Stendhal*, Swift és végre *Zola Emil*.

Különös, Zola neve nem először fordul meg a pápaság Indexén; még egy Zolát találunk 1780-ból, csakhogy az József nevű és theologus volt; de ki tudja, a geneologia nem fedezhetne-e föl valami távoli kapcsot közte és a «Lourdes» hirneves szerzője közt.

Magyar nevet, a legszorgosabb kutatás daczára csak kettőt fedezhettünk fel a congregatio listáján, mindkettő már rég az irodalomtörténeté: egyik *Kollár* Ádám, a magyar királyok vallaskörüli jogainak tudós kommentálója, a másik *Szegedi* István. Pedig hát mit vétett Toldy István, meg Szokoly Viktor. Ugy látszik a szentatyák figyelme sem terjed ki mindenre. De hát akkor nem volna sokkal kényelmesebb egyszerüen a betüt és nyomdafestéket bélyegezni a sátán művének a egyházi átok alá fogni magát a könyvnyomtatást?

V.

UTAZÁS A SEMMI FELÉ.

IRTA: RÉVÉSZ GYULA.

Misztikus éj. A Gönczölszekér olyan kritikus helyzetben lóg a fekete országuton, mintha minden perczben fel akarna dűlni, de valami ismeretlen kéz nem engedi. A tejhabos sáv az égen derengő vonalban mutatja az időt. Az éj fénylő szemei: a Sirius és a Vénus nyugatról és keletről szinte perzselik a látóideget. Oly parányi az ember ebben a fekete végtelenségben. A nappal felemelő, megyugtató kéksége helyett az utvesztő, kietlen gyász zár körül.

A mint igy állok, megdermedve, tehetetlen lelkemen a végtelenség nyomasztó sulyával, elgondolkozom az életről. Mily rövid a pálya, sokaknak mégis mily hosszú.

A küzdés, mely a kisajtolt verejték által megtermékenyiti az emelkedés talaját, hiábavaló energia-vesztesége az emberiségnek, mert csak ritkán kap érte cserébe boldogitó egyenértéket, a legtöbbször a jutalom csak talmi, hitvány aranyfüst . . .

Egyszerre egy fényes, keskeny lángszalag vágja át az ég feketeségét, hangtalanul, némán. Csak a belsőmben támad misztikus, fájó hang utána, mintha annak a lefutó csillagnak hullámos ereje az idegszálaimon suhant volna át.

Oly szomoru, megdöbbentő és mégis megnyugtató e természeti tünemény. Hát az égen — a hol a hivők a menyországot sejtik — az égen is vannak tragédiák?

Mig a csillag sötétben, milliókkal egyformán, felfedezetlenül kavargott a mindenségben: élete minden esemény nélkül, megszokott, változatlan formák között folyt le; de kiemelkedve a milliárdnyi meteor-rajból, midőn már saját fényének köntösébe burkolódzhatott, akkor elérte az örök megsemmisülés, a testetlen Nirwána. Sugárzó testéből fekete por lett, mely a szüztiszta sarki havat mocskolja be.

Lelkemen átvonult a fényes tüzvonal képe, felajzolta alvó képzeletemet. Valami titkos erő szárnyakra emelte bennem a tudás parányait és vitte, vitte, messze, messze az idő és a tér sphäráinak régióin át, a mult felé, a csillagok közé . . .

*

Nem merem felnyitni a szemeimet. Félek a napok vakitó tüzétől. Jóleső ringással huz valami elképzelhetetlen gyorsasággal fölfelé.

A Föld, mióta elveszett a lábaim alól, nagyon megváltozott. A zöld kontinensek, a rengeteg óczeánok, a fehér városok, a nyüzsgő emberek eltüntek. Csak árnyék látszik; minden emberi productum, maga az ember is, minden, a mi körülveszi: csak árnyék.

Tehát ily végtelen perspectivából láthatom csak a valót.

Árnyék az egész Föld, mely még a Nap testéből lopott tiszta fénynyalábokat is homályos, rongyos felhőfepellel vonja be.

Elég volt a Földből, nem érdekel. Érzem, hogy a távolság mint szedi ki belőlem a földi atomokat és mint épit föl ujra, etherikus, sulytalan testté . . .

Már benn járok a Világok között. Egymásután suhannak el mellettem rémes gyorsasággal a Nap bolygói, a Föld testvérei.

Egy ideig versenyt vágtattam velük, hogy beláthassak belső életükbe. Csodálatos lényeket vettem észre, melyekről csak akkor tudtam meg, hogy élnek, midőn mozogni kezdettek.

Érdekelt a dolog, de csak addig, mig azt nem láttam, hogy egy elejtett Saturnus-bivalyon össze nem marakodnak. Földi kép. Létérti küzdelem.

Tovább!

Kinn voltam a nap vonzó-körén. Azt hittem, hogy száguldó utamon a legközelebbi csillagig, mely hivogatólag fénylett felém, nem akad utitársam. Ismerős hangok ütötték meg füleimet, a sulytalan ether megbolygatott hullámainak harmonikus, méhzsongásszerü hangja volt, melyet a milliárdnyi számban tovasuhanó meteorok okoztak.

Siettek. Hova?

Őrülten, eszeveszetten rohantak a Nap felé, melynek összehuzódó, hülő testébe, mint a morfium-befecskendezéssel a haldó emberi testbe, esésükkel meleget adnak, meghosszabbitják az életét millió évekig.

Benn vagyok a csillagok világában. A Sirius, az ég legfényesebb csillagja igy közelről pokol, melyben kavarog a folyékony, égő láva, sisteregve lihegi ki magából a gázfelhőket.

A mit alulról oly idyllikusan szelidnek látunk, az itt démonikus vadságban látszik. Itt értjük csak a természeti erőket, melyek odalenn kicsinyes nagyságukban is oly félelmetesek.

Itt látjuk, hogy mint születik meg az a szerelmetes fény, melyet a Földről látunk.

Előbb a csillag anyag-parányai indulnak mozgásba, milliárdonkint vonzókört alkotva; a mozgás egyre gyorsabb arányokat véve föl, búgó, siket hangba szakad át; az atomok hangja a gyorsulás által hővé olvad, melynek izzadó áramában születik a rezgés által fogamzott fény.

Minden élet a rezgésből születik. A halál maga is élet, a parányok rezgő élete.

A feloszlás proczesszusa is a parányok rendszerének mozgása. Az egész Mindenség ugy a mint volt, van és lesz, minden a rezgésen, a mozgáson alapszik. Az a hulla, mely földi szemeid előtt mozdulatlanul fekszik sötét ravatalán, absolut épen olyan mozgást végez, mint a byciklista, a kit a vak emberiség megtapsol pár hitvány mérföldnyi recordért; átomjaik egyformán végzik a vonzó, keringő mozgást, talán csekély különbséggel pályájuk excentricitásában.

Valaha, a Keletkezés időhatárán nem létezhetett más, csak a szunyadó Őserő, melyet valamely Ősok mozgásba hozott; ezer és ezer különféle mozgásba jöttek az erőparányok: ezer és ezer különféle anyag keletkezett, ásvány, növény, állat, ember és ezeknek ezerféle fajtája. Az élettelen testben csak a parány-rendszerek mozgási törvénye más, mint az élőben. Minden születésben ráismerünk az Ősokra. Minden halálban az Ősok működött.

Valami megnyugtató van e philosophiában, mely azt tanitja, hogy ha valamikor kihal minden élet a földön, az Ősok az élettelen anyagot ismét feltámaszthatja, egy érintéssel . . .

Repültem a tejutnak nevezett csillagtáboron át, az egyformaságtól és a nagy fényességtől már-már fásult kedélylel.

Vágytam valami uj után, a Semmi után.

Eljutni oda, a hol nincs semmi, nincs senki, csak én, hogy belekiálthassak a Semmibe: Te vagy az én hazám, te testetlen üresség, te vak némaság, te szilárd mozdulatlanság!

Most már végtelen gyorsasággal száguldottam a Végtelen felé. Hiába! Végtelen sem versenyezhet a Végtelennel.

Vissza!

Egy kanyargó üstököst választottam ki e czélból, mely visszafelé szántotta az eget.

Behunytam a szemeimet, nem akartam még egyszer látni a Mozgás komédiáját. Nem tudom, meddig repülhettem igy, egyszerre alig pár milliócska mérföldnyiről világitott a Föld. Elképzelem azt az ijedtséget, a mit equipázsom odalenn okoz. Háborut, pestist rettegnek tőle. Szegény tudatlanok. Mig ti hiszterikus remegésben vagytok az álfélelemtől, az én üstökösöm minden paránya reszket a közeli világok vonzásától, mely szétbonczolja a már foszladozó testét.

Az üstökös haldoklik. Részletekben pusztul el.

Már csak egy kis töredékén zuhanok a Föld felé, pokoli hőségben, villamos fénynyel . . .

EGY RÉGI PLÁGIUMVÁD.

Miért szünt meg Hugo Károly magyar iró lenni?

IRTA: KŐRÖS ENDRE DR.

A negyvenes évek közepén (46—47-ben) Hugo Károly ünnepelt alakja volt a pesti társaságnak. Bejáratos főúri szalónokba, szinházakból, ünnepélyekről ritkán hiányzik s mindenki tisztelettel környezi a Bankár és báró költőjét. Csak épen irói körökkel nem érintkezett. Hiába jött azzal a feltett szándékkal hazájába, hogy magyar lesz, nem tudott beleolvadni egészen a magyarságba, az ő világa nem volt a magyar költő sajátos világa. Ismer ugyan minden nevezetesebb irót, de sem Vörösmartyék, sem az ifjabbak köre nem vonja őt állandóan magához. Toldy Ferenczczel, Vahot Imrével van még a legjobb viszonyban. Vahot ki is adta arczképét Pesti Divatlapja műmellékleteként, a mivel bizonyára csak közönsége óhajának tett eleget.

Tisztelet és becsülés, elismerés és magasztalás ritka költőnek jut osztályrészeül. Nagyobb sikert, több dicsőséget már nem igen érhetett volna el Hugo hazájában. El is kapja a dicsőség mámora és régi, merész álmainak megvalósulását reméli e sikereknek alapján. Még a Bankár és báró első előadása előtt, szeptember huszadikán jelent meg a hir, hogy Hugo elhagyni készül hazáját. Akkor csak még tán ábrándja volt a költőnek, hogy Párisba megy. Ismerősei értesülvén erről, világgá kürtölték. Akkor még nem voltak meg ezek a kápráztató sikerek, melyekre künn hivatkozhatott volna. Most meg voltak ezek s befolyással lehetett rá némileg még egy más körülmény is, nevezetesen: szűkös anyagi viszonyai. A nemzeti szinház akkoriban még nem igen nyujthatott drámairónak, bármily felkapott és termékeny is volt az illető költő, akkora jövedelmet, hogy kizárólag ebből meg lehetett volna élnie. Hugonak pedig egyéb jövedelme

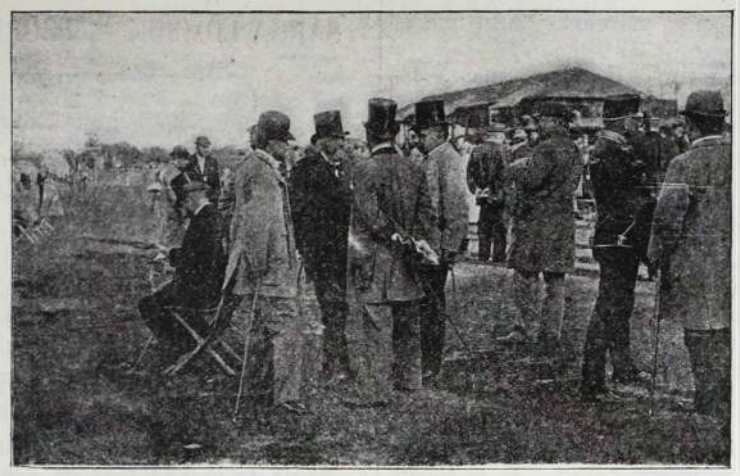

KÉPEK A LÓVERSENYRŐL: POLITIKA A VERSENYTÉREN.
Erdélyi fényképe után.

nem volt, mint a darabjai előadásának bevételéből neki jutó illeték. Valószínüleg az ő sugalmazására jelentek meg a Pesti Divatlapban, majd egyebütt is azok a közlemények, melyekben sürgették, hogy Hugot szorosabban füzze a nemzeti színház direktora a színházhoz és mint Szigligeti s Czakó, állandó havi honoráriumot kapjon. (Azt elfeledték, hogy ez a két költő a színháznak hivatalnoka volt.) Erre czélzott a Szépirodalmi Szemle is, mikor a Bankár és baróról szóló birálatát igy végzi: «Atyámfiai, tartsátok eszetekben, a mit Anaxagoras mondott Periclesnek: «Kinek mécsre van szüksége, olajat is önt belé». A Világ szinjátéka után, már ezt is hozzátoldják: «Siessen ezt megcselekedni az igazgatóság, hogy honnmaradhasson a kiváló költő!»

Mindamellett nem valószinü, hogy az anyagi szempont lett volna a fő irányadó a költőnek. Nyomorgásának napjai már régen lejártak. Nem kellett már többé mindennapi kenyeréért könyörögnie Istenhez:

Beschwerden und Noth
Mich täglich umgeben
Mit dornigen Stäben,
Wo Hunger mir droht;
O mögst Du mir geben
Für all mein Bestreben
Mein tägliches Brod!...

És vajjon lehetséges volna-e az, hogy a ki annyiszor és oly meggyőződéssel emelkedik fölül dalaiban a köznapi anyagi érdekeken s kárhoztatja a pénz hatalmát, és kinek az az életére döntő befolyásu lépése, hogy a kincsekkel, gazdagsággal nem igen biztató költői pályára tért, ott hagyván biztos kenyerét, lehetséges-e, hogy annál anyagi szempont határozzon a fölött, hogy hazáját, dicsőségének szinhelyét, elhagyja? Mert, hogy e föld nem lett igazi otthonává, csak rajta mult. Még is csak hazája volt; s ha a meggazdagodás vágyával hagyja el, hol van akkor eszményi lelkesedése a költészet iránt, mely valóban egész életét betöltötte.

Nem! Az anyagi szempont legföljebb támogathatta már-már kész tervét, de nem ez hozta létre. Nyugtalan természete, melyet a folytonos változatosság izgalommal töltött el, eléggé ki nem fejlődött nemzeti érzése, mely szinte elkülönitette a magyar iróktól és főkép a nagyrávágyás, a vágy szerepelni, kitünni a müvelt világ középpontjában, teremtették meg s fejlesztették tervét. És elragadta az ünneplés zaja, mely körülötte zsongott, elkábitva fejét és tévútra vezetve gondolatait. Szilárd volt hite, hogy szellemének szük az ő hazája, nagyságának kicsiny az itteni magasztalók köre és hozzá még — szegény is, hogy igényeit kielégithesse.

Terve azonban még nem érett meg a kivitelre. Egyelőre, ugy látszik, még maradni akar. 1847-nek őszét a Stein der Weisen magyar fordításával tölti el. Ott van darabja a nemzeti szinházban: 263. sz. Bölcseség köve. Szigligeti vette *decz. 26.* Erdélyi decz. 28. 1848. jan. 5. elfogadtatik. Erdélyi János. Csak épen a czenzura felülvizsgálása hiányzik. Ez a körülmény támogatja feltevésünket, hogy még ekkor nem volt egészen elhatározva, vajjon Párisba utazzék-e vagy sem? Ha csakugyan tényképen határozta volna már el, hogy franczia költővé lesz, minek törődött volna még röviddel Bécsbe utazása előtt is olyan, számára már kicsinyes dolgokkal, mint egy darabjának magyarra forditása. S azért egyáltalán nem bizonyos az sem, hogy Bécsbe utazása valóban párisi utjának kezdete akart-e lenni.

1847 deczember vége felé Hugo Bécsben van. Itt kapja az értesitést, hogy a *Pesti Hirlap* deczember 27-iki számában Emődy hirlapiró, később sárospataki tanár tollából egy czikk jelent meg ellene, mely azzal vádolja, hogy a Bankár és báró tárgyát Barancourtnak Louisa Dalmar czimü novellájából vette. Nemcsak ennyit: «onnan vette a mesét, a cselekvények motiválását egész a részletekig, magát a szczenirozást, sőt némely helyen még a szavak is ugyanazok».

Ám ha a költő novellából drámát akar alakitni, nem a két mű meséjének teljes megegyezése iránya a dráma megitélésében, hanem hogy az, a mi a drámát drámává teszi, a drámaköltőé-e? Már pedig, a mi Hugo drámájában dráma, az mind az övé, az érdekes mese lebilincselte őt, rabjává lett annyira, hogy majd minden lépésnél hű maradt hozzá, de az erőteljes jellemek, melyek szintelenek és gyöngék voltak az eredeti novellában, ezek már az ő teremtményei, szenvedélyeikkel és páthoszukkal egyetemben, övé az egész történet kimenetelének drámája jelleméből önként folyó megváltoztatása, övé az ügyesség, melylyel minden feleslegeset, igy különösen az elbeszélő részeket, mi drámája gyors menetét akadályozta volna, kidobott belőle, övéi a mesteri dialógok, a szerkesztés tökélye és a költői nyelv.

A vád alól azonban aztán nem igyekezett senkisem tisztázni a költőt. Az itélet elhangzott s azóta, bár a darab dicsőitése nem szünt meg, csak ilyesformán nyilatkoztak a költő eljárásáról: «Legutóbbi drámájáról, a Bankár és báróról Emődy felfedezte, hogy az egészen egy franczia novella után van készitve, szóról szóra átvett párbeszédekkel, mely után Hugo, mint sértett Coriolán elhagyta hazáját s átment a volskusok földjére,» — ezt irja *Jókai,* ki pedig egykor egyik legnagyobb dicsőitője volt a költőnek, irván például a *Világszinjátékáról:* «Nem tehetünk egyebet, mint hogy az általános elismerés szavát egygyel szaporitsuk. Minden taps, mely Hugot hazájában fogadja, minden fényes siker egy hiterősitő itélet»; és: «Nem szánhatjuk neki a Bankár és báró után járó koszorút, mert hiszen alig kellett változtatnia az eredeti franczia novellán, melyben maga a szerző nem is szólal meg s mind csak az alakjait beszélteti. Hugonak úgyszólván csak a neveket kellett a bekezdő sorok élére bigygyeszteni s meg volt a szomorujáték» — irja *Ágai,* a ki pedig különben meghajlik Hugo költői tehetsége előtt. Arra nem igen vettek fáradtságot, hogy a régesrégi vádnak alaposságáról meggyőződést szerezzenek.

A leleplezésnek a költőre tett hatását nem azok után a szavak után kell megitélnünk, melyeket pár nappal a Pesti Hirlap czikkének megjelenése után a Spiegelbe irt meg.

Azokból a szavakból indulva ki, azt hihetnők, hogy a támadás alig érinti őt. Pedig a Bölcsek kövének 1847. deczem-

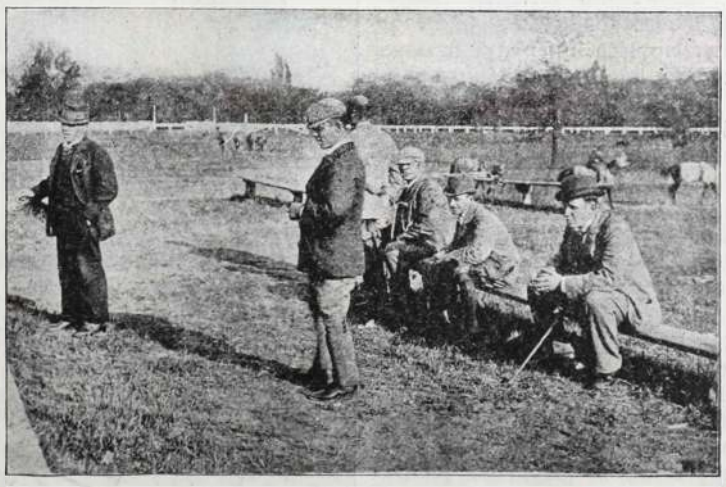

KÉPEK A LÓVERSENYRŐL: REGGELI TRAINING.
Erdélyi fényképe után.

ber 26-iki kézirata nagyon hihetővé teszi, hogy Bécsből ismét visszatért volna hazájába, mig e támadás után már nem volt mit keresnie itthon. Igen! Megy Párisba! El fogja az utazás láza, úgy érzi, mintha reményei, vágyai már megvalósultak volna, s az előleges örömnek izgatottsága vezeti tollát.

A fájdalom pillanatának hatását nyomon követi az örömé s ez feledteti vele egyelőre az őt ért szégyenitő nagy csapást. Bizonyos lenéző hang vonul át egész védekezésén: «Annyira sem becsüli a magyar kritikákat, hogy szivarra gyujtson velük. Örül, hogy a pesti cselekből és csapdákból, melyek folyton útjában állottak, végre megszabadulhat. Ellenségeire úgy néz vissza, mint neveletlen gyerekekre, a kik félelmesek akarnak lenni és csak nevetségesek.» Ezek Hugo szavai, de még ő is csak akkor mondhatta, mikor elkapta a nemsokára kielégitendő vágyaknak izgató mámora. Hisz utazik Párisba!

A világváros messziről kinyujtja feléje karját s ő már inkább Párisé, mint hazájáé.

Arról, hogy Barancourt irta a novellát — a Spiegelbe irt levele szerint — ő mit sem tudott. Ő Miguert barátjától hallotta. Párisban majd felkutatja s átolvassa a franczia novellát. És ha — a mit biztosra vesz — darabja ott is szinre kerül, akkor ki fogja nyomatni a szinlapra Barancourt nevét is, hogy lássák a francziák, mit lehet egy novellából csinálni. Mert — a mint helyesen mondja — a drámában a cselekvés s nem a történet a fő, nem annyira az, hogy mi történik a szinpadon, hanem, hogy hogyan? Aztán hivatkozik kilencz drámájára, melyek részint történetiek, részint teljesen eredetiek, hivatkozik Shakespere s mások példájára, kik nemcsak novellákat alakitottak drámává, hanem régibb darabokból készitettek ujakat. Minden szavából látszik, hogy igazában van, de bántó a mód, a hogyan igazát védi. Aztán meg nem a magyar költő beszél belőle, hanem a kozmopolita. Csak egyszer szólal meg a megbántott *magyar* drámaköltő: «Hugo Károly otthagyta hazáját, szegény lakó itt hagyta a világot és Szigligeti, a mindenható, most a Shakespereje szegény hazámnak!»

A gúnyban, melylyel e szavakat mondja, keserűség és fájdalom rejlik. Hogy azonban nagyon fájdalmas volt reá nézve a csapás, mely e támadás alakjában érte, s hogy nem minden nyom nélkül veszett el lelkében, sőt később életének hányatásai között a visszaemlékezés fájdalmai révén kedélyállapotára is nagy hatással lehetett, azt egy későbbi nyilatkozatából tudjuk.

Az 1868-iki *Fuchtel*-ben (Die Fuchtel des Propheten der Civilisation, Hugo 1868—76-ig kiadott hetilapja) előadja Hugo a maga *Számadás*-át a *magyar nemzettel*. Amolyan életrajzféle akar ez lenni. Adatai kivált a költő életének első 48-ig terjedő felére — leszámitva néhány tévedést és túlzást — nagyrészt hitelesek, de a későbbi évek krónikája a legképtelenebb állitásoktól hemzseg.

E számadásnak első részét, magyarországi szereplésének megirását, igy végzi a költő: «A Világ szinjátékát, melyben annyi kitünő szinész és szinésznő játszott elsőrangu szerepet s szinte versenyezni látszottak egymással — — a harmadik előadás után örökre elnyomták. *Miért?* Ne szakadj meg szivem! Kicsit pihenek» . . .

Vajjon mire vonatkozhatnék másra ez a pár sor, mint a közbejött sajnálatos eseményre! Mi történt közvetlenül Párisba utazása előtt, a mi még húsz év után is oly kinos érzést kelt benne, hogy nem is tudja elmondani? A megzavarodott agyu költő fájdalmas visszaemlékezése sejteti velünk azt a mély hatást, melyet akkor tett reá az esemény. A számadás második részében hiába keressük a *Miért*-nek megfejtését. Hirtelen feltünt előtte multjának ez a szerencsétlen eseménye és ép oly hirtelen el is enyészett lelkében.

A Pesti Hirlap közleménye a maga idején nagy feltünést keltett. A sajtóban sokat tárgyalták a dolgot. Legszenvedélyesebb, tehát egyszersmind legigazságtalanabb hangon támadta meg a már Páris felé utazó költőt az Életképek, ugyanaz az Életképek, melyben Egressy és Jókai Hugoról irt czikkei jelentek meg. A dolog érdemére nézve legtöbb lap föntartotta jogát a véleménynyilvánitásra, majd ha az illető novellát elolvasták. Közbejöttek a 48-iki események. Ki törődött már akkor a hazájától távollevő költő dolgaival? A szabadságharcz árja elnyelte az irodalmi viszályokat.

Később aztán a költőn kivül mindenki egészen elfeledte a dolgot. Mikor 1858-ban Hugo Károly hazájába ismét visszatért, mintha régebben mi sem történt volna, lelkesült örömmel fogadták és a nemzeti szinház éppen a Bankár és báró előadásával üdvözölte őt.

Azt persze akkor még senki sem tudta, hogy a hazájába visszaérkezett költő már nem a tiz év előtti Hugo Károly többé.

Szelleme akkor már a bomlásnak küszöbén állott.

CSÜGGEDÉSBEN.

Szivembe' láng, agyamba eszme
A munka vágya szárnyat ad
Mi lent marasztal, mind levetve
Csapong a lelkem álmatag!

Teremtő érzelem fuvalma;
Bűbájos álom zsong körül,
Sóvárogva vágyom ujra dalra,
De muzsám lankad, nem hevül!

Rideg valómnak árnya mindez
Mely titkosan nyomomba jár;
Homályt rám, csüggedés te hintesz
És elborul a szemhatár! . . .

Lévay Mihály.

SÁRGA LOMBOK — SZÜRKE ÉG.

— Szezón. —

Hogy még nem hajtotta világgá a hüvös szellő a fák levélkoronáját, az csak a szürke égnek a mestersége. A fellegek megkönnyezték a búcsúzást s a könyek még marasztalták a faleveleket. Mikor ép azt a kis légrohanatot várták az aszott levelek, mely elszakitsa őket a rügyszáracskától, akkor omlott le a szitált vizár a mennyboltozatról s átszikkasztván nedvével a lombozatot, még kis időre egymáshoz füzte a bucsuzókat.

Azóta kikibukkant az ég kékje s meg elvonult. De a derünek nem volt annyi ereje, hogy felszáritsa a levelek nedüjét. Igy hát sárga lombozat tetőzi be a törzseket a poéta lelkek búbánatára.

Hát az én búbánatomra is! Nem is szégyellem megvallani: néha-néha engem is megszáll a poétaság. Meg ne ijedjenek kérem. Nem öntöm én ki pattogó sorokban, a mit ilyenkor érezek. Magamba zárom, mert úgy vélekedem: jobb érezni és nem irni, mint irni és nem érezni. A világ igy nem tud az én poétai lelkemről. Sőt vigasztalásul azt is hozzáteszem, hogy nem is fog megtudni róla többet, mint a mennyit itt őszi hangulatformájában felfedeztem. Vajon jól tettem-e, hogy elárultam titkomat? Félek, hogy nem. Magamnak ugyan nem sok károm lesz belőle, legföljebb, hogy a ki eddig mégis ráfanyalodott az én szezónzöngeményeimre, ezentúl irtózván a poétától, nem olvassa el. Bizom azonban, hogy mások méltányolni fogják önmartiromságomat s ezentúl elolvassák, ha eddig nem tették.

A poézisnak ugyan édes kevés köze van a futtatásokhoz, de azért még is erre a témára is rá kell térnem. Különben azt fognák rám, hogy szezónczikket irok szezón nélkül. Hogy ezt a lucusa non lucendot el ne kövessem, az én leggyülöltebb témámát is előveszem. Legalább megdögönyözhetem.

Soha ilyen szomoru futtatások! Zuhog az eső, a pálya lápos, mocsaras. A rohanó lovak csak úgy gőzölnek az izzadságtól az esőben. A szegény lovászok ázva-fázva, csak épen hogy az arczukba nem csurog a viz, mert a sipkaernyőn lefolyik az orruk előtt. A t. cz. publikum szemenszedve jelenik meg esernyőt tartván a feje fölé. Ha kinek kedve kerekedik a bukmékerek elé állani, föltűri a nadrágja alját s lábujjhegyre pipiskedve lesi a szót. De a fedett tribünök alatt nyüzsg, zajog a népség. Egyebet se hallani, mint az eső szidalmát. A hét mennyek minden angyalának kijut a káromkodásból, mely hol női ajkakról lebben el, hol vad férfi hangon ered útnak a fellegek felé.

Kit érdekelnek most a versenyek? Csetlik-botlik a paripa a csatakban. Fikarcznyit se ér, ha vékony a mén lába, széles a patája s a lovagló angol se nyom

a félszáz kilónál többet. Most se Merkurius sebessége nem használ, se Mars ereje, mert a Sors csillagzatába jutottunk. A totalizatőr fürge emberei nagyot ásítnak. Álldogál ugyan jó csomó ember a rekeszek előtt, de ezek a fürge emberek csak akkor érzik magukat jól, ha tolongást, bökdösést, lökdösést, veszekedést, sőt helylyel-közzel verekedést látnak maguk előtt. Mindezt pedig most hiába lesik. Csendben, nyugodtan állanak a hazardőrök a járatokban, kiki vár a sorjára; a kinek pedig soká esik a várás, nem tolakszik előre, hanem vállvonogatva kiáll a sorból.

Nem, ez nem élet, hanem csak tengés. Pedig a tengés csak olcsó időnek hasztalan soka. Jobb egyszerre kimúlni. Oda kellene pingálni azokra a rikitó vörös plakátokra nagy fekete betűkkel, hogy esőzuhogás esetén a versenyek elnapoltatnak.

Persze ez ellen tiltakozik a sportbecsület, mely szárazban-esőben egyként helytállást követel. No, hiszen köszönjük alásan az olyan becsületet, a melyik unalmas. Nem a virtust akarják szolgálni az emberek, hanem szégyellősek. Szégyellik nyiltan kimondani, hogy: bizony, atyámfiai, kellem nélkül valók az ilyen elázott futtatások; csukjuk be inkább a boltot, semhogy elázzunk s ha majd kiderül, majd kinyitunk. Az ilyen őszinte szó derogál nékik, hanem kitartanak a virtus mellett.

Én pedig nem tagadom, hogy az ilyen virtuskodáson kárörömöt érzek. Ha ki nyakas, lakoljon meg érette. De ez a kárörvendésem szól az egész intézménynek. Szinte ujongok, ha vesztét érzem. Nem látom egyéb czélját, mint hogy sok ember egybegyüljön s ki nyerjen, ki vesztsen. No, meg arra is jó, hogy leczitáljon egy csomó idegent a császárvárosból. Messzebbről úgy se jönnek el miatta. Hogy pedig ilyen közelről csak e miatt jőjjenek, azon inkább haragudni lehet, mint örülni.

S nemhogy hasznát, de kárát látjuk a futtatásoknak. Valósággal kárát. Mert ime másodszor esik meg már egymásután, hogy ennek a becs nélkül való intézménynek a szezónja összeesik avval az idővel, mikor a méltóságos és kegyelmes uraknak fontos ügyek meghányására-vetésére egybe kell gyülniök. Fogadni mernék, hogy a harczosok fele se állitna be, ha véletlenül ép ekkor nem rohannak odakünn a Csömöri-uti pályán a Kozmák, Meissonnierek, Lustkandlok és más embernevű négylábúak. S ha a közügy baját látja a méltóságos urak teljesszámú egybegyültének, akkor még csak össze se lehet szidni a futtatásokat. Pedig nehéz elviselni valami kellemetlenséget, a nélkül, hogy valakinek jól oda ne mondanók.

Ezúttal hát akárhogy elszomorít is a sárga lomb — szürke ég, mégis birok vigasztalódni. A méltóságos urak haragja a vigaszom. De mitűrés-tagadás, ez a vigasztalás inkább csak külső és képzelt. Poétai szivem mélyében (most ne vegyék ezt szerénytelenségnek a fentebbiek után!) érzem a komorságot s a bánatot.

Inkább hullanának le azok a levelek, semhogy igy a halál szinével rémitsenek.

A tarágot szivesebben látom, mint a sárga lombozatot. A sárga lomb a haldoklás jelképe, az aszott ág a végenyészetet jelzi. S én könnyebb szivvel birom elnézni a végpusztulást, mint a lassú, kinos vergődést az élet s a halál között.

Pepito.

DAL.

Mért vagy irántam
Olyan kegyetlen,
Szép liliomszál?
Vágyó szivemmel
Hiába várlak
Kis ablakodnál.

Hiába hivlak —
Fürtös fejecskéd
Sehol se látom;
Csókos kis szádra
Szomjas ajakkal
Hiába vágyom.

Mért is eped úgy
Lelkem utánad,
Mért is szeretlek!
Mért vagyok rabja
Édes szavadnak
Bogár szemednek!

Mit tudom én, hogy
Balga szivemmel
Miért imádlak!
Csak azt tudom, hogy
Legszebb virága
Vagy a világnak!

Polgár József.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

— Család. —

Még nem vagyunk egészen francziák. Tanuság erre az is, hogy a *Családot* szépecskén eltávoztattuk magunktól. Auguste Germain e vigjátéknak elkeresztelt comico-dramatico-liricoparadeját (az ilyen már Shaksperétől is kigúnyolt elnevezés manapság kórságosan járja) a Boulevard st. Denis kevésbbé ékes mint inkább nagy reklámot hajhászó szinházában, a Gymnaseban sokszor nagy élvezettel nézte végig a párisi publikum. Nevetett is rajta, sirt is rajta. Mi azonban sem nem sirtunk, de még kevésbbé nevettünk, hanem inkább boszankodtunk és pirultunk.

Kérem alázattal, ne értsenek félre Alólirott anonimusz nem kisasszony. Igy nem tehetni fel róla, hogy hamarjában elpirul. És nem is olyan felette szemérmetes, hogy orczáját elfutná a vér, ha kissé kikapósabb holmit lát. Tényekkel beszélünk: a Pont-Biquet család minden szombat estén nagyot halló férj uramja láttára nem sütötte le szendén a szemeit. Clemenceaut és Francillont is minden megbotránkozás nélkül nézte végig. Tán ez elég bizonyságnak. A Családban kevesebb szembeötlő kikapósság van, mint e czitált három munkában és mégis a Család miatt a kissé meg nem romlott néző haragudni kénytelen.

Mintha jelszava gyanánt tüzte volna ki Germain az immoralitást. Alig lelni munkájában jelenetre, melyből tiszta, polgári erkölcs sugározna ki. Hiszen festheti iró az élet erkölcsi félszegségeit, gúnyolhatja, ostorozhatja, bemutatván a maga meztelenségében. De költői — vagy ha tetszik, irói mű czélja az immoralitás maga nem lehet. Sehol se látjuk a Családban azt a törekvést, hogy a családi immoralitások ellen akár egyenest küzdve ellenök, akár gunyolódván sikra szálljon. De a helyett látjuk a darabnak oly befejezését, mely kibékitni akarja a nézőt s emellett képtelenül immorális. Ha Germain az apát meglakoltatja, a miért méltatlan fiát a méltó rovására elkényezteti, vagy ha az apa hivságos szeretetét szatirizálja, úgy megadja darabjának az erkölcsi alapot. De igy e nélkül valóvá tette darabját, mert a jó fiú apja szeretetét nem a maga jóságával nyeri meg, hanem szinte pénzén megvásárolja.

Különben ne hogy azt higyjék, hogy ennek a szindarabnak valami kerek meséje is van. Germain úr azokkal tart, kik azt hiszik, hogy a szinművek meséjének korszaka lejárt s a publikum egy csomó kifigurázort alak járása-kelése mellett elmulat. A mit mégis tartalomnak nevezhetni a Családban, az eine alte Geschichte, melyre nem mindenkép lehet ráfogni, hogy bleibt immer neu. Ime mogyoróhéjban a Családnak tartalma: Egy apának két fia van: az egyik jó, derék szorgalmas, a másik léha, gonosz. Az apa persze az utóbbit szereti s ki is szemel részére egy szép, gazdag leányt. A szép gazdag leány azonban a jó fiúba szeret, ki viszont szereti. Több-kevesebb búbaj után a szerelmes pár egyesül s a gonosz fiú turpissága kisül . . . Nem tünik ugy fel önöknek, hogy ezt a mesét tán már hallották valahol, valamikor nagyon régen? Legalább nekem igy tünt föl s ezért nem is igen mulattam rajta. Ha kinek uj ez a mese, ám az menjen el a Családhoz, mert mondhatom, a történet tanulságos.

E mellé a csipetnyinek sem mondható mesécske mellé adott Germain úr egy csomó vele semmi összefüggésben nem levő alakot. Pro primo: egy szinésznőt, kinek — mellesleg mondván — érthetetlen mód a legnagyobb szerepe van a darabban, a nélkül, hogy a legcsekélyebb részben előmozditaná a cselekvényt (?). De a helyett elszavalja a rózsaszinű malacz históriáját, a melynek másait az Ambassadeurnél, az Alcazarban, az Olympiában, Japonaiseben hallhatja a párisi és egy nagy fénynyel installált mulatóban a budapesti. Ez azonban nem tesz semmit, azért a nemzeti szinházban is meghallgatjuk ha kell. Pro secundo: van egy bokszoló s ételre áhitozó gimnazista, a ki ha egyebet nem is tesz, legalább megnevetteti a publikumot. Ez is valami. Pro tertio: egy ánglomán épen nem fiatal asszonyság, a ki palam et publico my dearnek és my darlingnak titulál egy léha

ficzkót, a kit sans gène meg is ölelget. Hogy ennek az asszonyságnak férje is van, azt Germain úr moráljából előre is következtetni lehet. Pardon, e moráljához még valamit: a szobacziczust a család férfitagjai, beleszámitva a libériás szolgát is, végigcsókolják. Csak úgy mir nix dir nix. Pro quarto is van: egy spanyol tenorista, ki nem spanyol, hanem belga, kiakolbólittatik egy társaságból, mert egy leány hozzá irt levelét nem akarja visszaadni. Hogy mire jó ez az epizód, arról kérdezzék meg Germain urat.

Felemlithetnők, pro további numerók, még azt is, hogy az a fentemlitett színésznő szeretője az apának, — pertu diskurálnak egymással — s az apa ezzel a színésznővel deklamáczióra tanittatta a leányát, s azt is, hogy ez a színésznő — ki horribile dictu! — a Comédie Française tagja — menyezetes ágyakról és ékszerekről szóló számlák kifizetését követeli a t. cz. apától. De nem folytathatjuk a pro numerokat. Az eddigiekből kinézheti kiki azt, a mi benne van. További részletezés tán egészen konveniens se volna.

Mindez nem volna baj, ha a szinmű egyebet nyujtana. Meséje nincs, morálja nincs, érdekes menete nincs. A vége se csattan. A mi csattan benne, az egy pofon, melyet természetesen a derék fiú mér a gonosz fiúra, nagyobb hatás okáért. Az egyetlen, a mit igazán dicsérőleg lehet kiemelni Germain művében, az a konverzáczió élénksége és finomsága. Látszik hogy a Család gyakorlott iró műve, kinek azonban a drámai konczepczióhoz talentuma nincs.

Hogy a közönség nem utasitotta határozottabban vissza a darabot, azt a jeles előadásnak kell betudnunk. Cs. Alszeghy Irma elbájoló alakitást nyujtott, a melynek részletezése a legszebb s legfinomabb momentumokat deritené fel. Nem tudjuk eléggé hangoztatni, hogy az ő játékmodora számos nálánál a külsőségekben tán ünnepeltebb művésznőnek szinte ideálja lehetne. Partnere Dezső József nagy szerepét meglepően játszotta meg. Kedélye van ennek a fiatal színésznek s immár praksziss is. Tőle még sokat remélhetünk. Lánczy Ilkában is kiváló szalon színésznőnk van. A színésznő poentirozott s csipős szerepébe annyi finom karakterisztikus nüanszot vegyitett, hogy szinte megbocsátottuk a szerep félszegségeit. Császár alaposan tanulmányozta ki szerepét s minden tekintetben jellemzően játszotta meg. Nagy Ibolya kelleténél tragikusabb allűröket mutatott be. Zilahi bokszoló gimnazistáján sokat nevetett a közönség. Ujházíról meg van a közönségnek a maga fogalma. De Horváthról is.

Kell mondanunk valamit Iványi fordításáról is. Fordítása nem áll egészen azon a nivón, a melyet ujabban megszoktunk a nemzeti szinháznál. *Abbani* formáju kitételek szalónkonverzácziőban nem alkalmazhatók. A gamin s más egyéb ámbátor közönségesen használt kifejezéseket a fordításnál eredeti magyar szókkal kellene pótolni. De a czim maga *Család* szintén érthetetlen. Szóval az első premiér sehogyse ütött be. Óhajtanók — és ezt már az egész publikum nevében mondhatjuk — hogy a folytatás jobb legyen a kezdetnél. Videant consules!

Emin.

IRODALOM.

Werbőczy István Hármaskönyve. A M. Tud. Akadémia által gondozott harmadik kiadás. Forditották Kolosvári Sándor és Óvári Kelemen. Budapest. 1894. Hazánk jogi irodalmának ez a legnevezetesebb és tán legbecsesebb műve. A magyar jognak sommázata gyanánt tekinthetni ezt a könyvet, mely könnyen Magyarország valóságos corpus iurisa lehetett volna. Hogy nem lett azzá, az nem mult sem Werbőczyn, ki a maga rengeteg tudományával igazán világraszóló munkát adott, se a magyar nemzeten, mely az országgyülésen nagy lelkesedéssel fogadta el a Tripartitumot kódex gyanánt. A királyban is megvolt a jóakarat, hogy érvényre emelje e munkát, csak a viszonyok alakulata állotta utját. Igy nem lett kódexszé Werbőczy könyve, bár szinte törvénykönyvszerű hitelességgel ruházta fel a gyakorlat.

A korszakalkotó munka negyvennégy kiadást ért eddigelé, ezek közül hét magyar. De e számos kiadás daczára is alig fordulnak meg példányok a könyvárusnál, úgy, hogy a fiatalabb jogásznemzedék, mely a Gegus Dániel féle kiadás után fejlődött ki, már csak nagy áldozatok árán birt a Tripartitumhoz hozzájutni. Az Akadémia nem csak becses, de mindenkép szükséges munkát végzett az uj forditás kiadásával. Annál is inkább mivel még a hatvanas években kiadott Gegus féle forditás nyelve is egészen elavult, úgy hogy az ujabb nemzedéknek e forditás kezelése megnehezittetett. Kolosvári és Óvári rendkivüli gonddal a mai irodalmi nyelven adták vissza magyarul a Tripartitum latin szövegét. Könnyebb ellenőrzés okáért bő szótárt is csatoltak a forditáshoz, mely szótárban a régibb forditások megfelelő kifejezései is feltüntetvék. A forditást az Akadémia egy bizottsága (melynek tagjai voltak: Szily Kálmán, Hajnik Imre, Pauler Gyula, Thewrewk Emil és Vajkay Károly) ellenőrizte és gongozta. Igy a forditás teljesen hiv mása az eredetinek. Azonkivül a forditók terjedelmes bevezetésben ismertetik Werbőczy jelentőségét s a Hármaskönyv történetét. A becses mű kiállitása is méltó azon kitünő testülethez, melynek kiadásában a munka megjelent.

*

Kőrös Endre dr. terjedelmes tanulmányt irt Hugo Károly életéről és munkáiról. A munka, mely bővelkedik uj s eddig ismeretlen adatokban, ismertetvén Hugo Károly három nyelven megirt s részben csak kéziratban maradt drámáit s mely a sokat hányt-vetett lángész egyéniségét egész uj világitásba helyezi, a jövő év elején fog megjelenni. Kőrös Endre dr. munkájából a legérdekesebb fejezetek egyikét közöljük jelen számunkban.

*

Huszár Vilmos leforditotta Castelar Emilnek kiváló munkáját a Recuerdos de Italia-t és *A művészet, természet és vallás Olaszországban* czim alatt a nagynevű szerző engedelméből kiadja. Castelart prezentálni, dicsérni fölösleges, nemzetünk e lelkes barátjának nagy szellemét sokkal jobban ismerik nálunk, semhogy műve ajánlásra szorulna. A forditott munka húsz ívre fog terjedni. A három korona előfizetési ár a forditó nevére a Pallas Lexikon szerkesztőségébe küldendő.

*

Lévay Mihály, kinek szép versei közül számosat ismernek olvasóink is, költeményei javát egy kötetben kiadja *Dalok a magányból* czim alatt. Az előfizetési ár (1 frt 50 kr.) Ujszászra küldendő a jeles poéta nevére.

*

Bursics Ernő. A Tátra alatt. Költemények 1888—94. Ha Bursics Ernő nehány évig még vár kötetje kiadásával, ugy később értesült volna, hogy poétai venája csak nagyon soványan csergedez. Igy azonban most kell már megtudnia. A miből pedig nem sok veszteség hárul a magyar irodalomra, mivelhogy közepesen alól való tehetségek hiján nem igen szükölködünk. Közepes talentumoknak hasznát látjuk, dolgoznak a nagy publikumnak esetleg izléssel s nem rontván a közizlést. Közepesnél alább való tehetségek azonban mindig azzal kisértenek, hogy izetlent adjanak. Bursics Ernő versei közt is akad több hangulatos, sőt megkapó is, mint az *Ősz végén, A csorbai tónál*, vagy Betegen, de úgy széjjel szóródnak e csinosabb versek a banális alkalmi poémák közt, hogy szinte szánalom. Irjon Bursics Ernő keveset, vagy ha sokat ir is, szemen szedve adja ki. Akkor aztán, ha ily szemenszedett költemények kötetét adja ki, nem fogjuk megtagadni tőle, hogy közepes tehetség. A kötet ára 2 korona.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

K. H. Ujpest. Ugyanezzel az egy rosz novellával már harmadszor kiván bennünket megörvendeztetni. Tessék elhinni, hogy először se örültünk neki. Jövőben nem veszszük rosz néven, ha megkimél bennünket ily megörvendeztetésektől.

H. B. Mezőtur. 1. Kegyed nyerte meg a fogadást. 2. Lombroso Cesare a turini egyetemnek tanára. 3. Az az anonimusz nem kivánja, hogy elárulják igazi nevét.

K. E. dr. Bécs. Mint látja, ezúttal nem maradt el. Az igérteket várjuk. Sok szerencsét és keveset a kurtából.

V. F. Budapest. A próza nem ütötte meg a mértékünket. Kevés benne a tartalom. Jellemzésében ugyan felcsillan egy kis élénkség, de sok a banálitás is benne.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

Felhivjuk t. olvasóink figyelmét *Szigeti Lajos* szij-nyereggyártó és böröndös, ő fensége József főherczeg és fenséges Coburg herczeg udvari szállitója, hirdetésére. Gyártmányai elismert jóságuak és országszerte keresettek.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

FOGAK

egészen természet utáni,
egyenként ép ugy, mint
egészés
fogsorok,
rágáshoz használhatók,
legujabb rendszer szerint,
jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon készittetnek.

Fog-specziálistussá

Király-utcza 47. sz. | **RÓNA IMRE** BUDAPEST | Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

A főváros
legszebb látványossága

az Andrássy-út végén
FESZTY ÁRPÁD
óriási körképe:
a
magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi eczélra szött vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 9 óráig. **Este villam világitásnál.**

Belépő dij 50 kr.

Magyar Asphalt
részvénytársaság
Budapest, Andrássy-ut 30.
elvállal minden néven nevezendő
aszfaltburkolást,
valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.
TELEFON.

CZIMBALOM
erös tiszta csengő hanggal **jótállás mellett.** Saját gyártmányu **harmonika, hegedü, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.
Képes nagy árjegyzék
ingyen és bérmentve.
Varju Károly
cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.
BUDAPEST,
VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK
a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1894. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők
a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában
Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

GANZ és TÁRSA
vasöntöde és gépgyár részvény-társaság
Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett
ajánl:
gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket**; mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntött-munkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Magy. kir. államvasutak.
81355./94. számhoz A IV.

A magy. kir. államvasutak budapesti déli üzletvezetőségének kezelése alá tartozó vinkovce—brckai helyi érdekü vasut gunja—brcka—brcka-i vonala Brcka állomással f. évi szeptember hó 12-én a nyilvános forgalomnak átadatott.

Nevezett állomás az összes forgalomra van berendezve.

Ezen vonal megnyitásával egyidejüleg «Gunja—Brcka» állomás neve «Gunja»-ra változtattatott.

Budapest, 1894. szept. 12-én.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg
és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boritéki alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig

Magy. kir. államvasutak. • 127876./94. C II.

HIRDETMÉNY.

Szász-magyar vasuti kötelék.

F. évi október hó 1-ével teljes kocsirakományokban szállitandó száritott malátatörköly és mindennemü száritott moslék küldeményekre egyrészt Baja, Budapest dunaparti tpu., Budapest Józsefváros, Budapest föv. közraktárak, Budapest Lipótváros, Budapest nyugoti p. u., Budapest Kelenföld, Budapest déli v. és Ó-Buda-filatorigát, másrészt a szász kir. államvasutak Dobitschen és Wurzen valamint a következő szász-porosz közös állomások, mint: Grosszschocher, Leipzig (összes állomások) és Zeitz közötti forgalomban közvetlen dijtételek lépnek életbe, melyekre nézve a megnevezett állomásaink közelebbi felvilágositással szolgálnak.

Budapest, 1894. szept. 18.

A m. kir. államvasutak igazgatósága,
a többi részes vasutak nevében is.

Tisztelt Olvasóinkhoz!

Az uj évnegyed küszöbén teljes bizalommal fordulunk olvasóinkhoz, remélvén, hogy eddigi támogatásukban továbbra is részesitenek benünket.

Ritka jóakarattal karolta fel lapunkat mindig a magyar közönség s mi iparkodtunk mindig e jóakaratot meg is érdemelni, mert törekvésünk, buzgalmunk az volt, hogy a Magyar Géniuszt olyan magas szinvonalon tartsuk, mely a legfokozottabb igényeket is méltókép kielégitheti. Hogy törekvésünket meg is valósitottuk, azt legjobban bizonyitja a magyar olvasó közönség egyre emelkedő támogatása, melyben bennünket részesitett.

A jövendőben azonban még a már elért magas nivót is emelni fogjuk. Az irói világgal való mindegyre szaporodó összeköttetéseink lehetségessé teszik, hogy lapunk irodalmi becsét még jobban fokozhassuk. Ugyancsak kitünően szervezett szerkesztőségünk az aktualitások feldolgozásában fog igazán becseset nyujtani a jövőben is.

Illusztráczióinknál két elvet vallunk: a művészi érték és az áktualitás. Az elsőnek elérése végett a jövőben is kitünő kompozicziók reprodukczióit fogjuk adni; az aktualitást pedig az által érjük el, hogy minden jelentősebb momentumot rajzolóink által felvétetünk.

Ennyit egyelőre.

Csak még azt füzzük hozzá, hogy a karácsonyi ünnep alkalmából előfizetőinket nagy meglepetésben fogjuk részesiteni, mely tanuságot fog tenni arról, hogy a «**Magyar Géniusz**» mennyire törekszik olvasóközönségének lehetőleg becsesebbet nyujtani.

Felkérjük azon előfizetőinket, kiknek előfizetése e negyedévvel lejár, sziveskednének azt minél előbb megujitani, hogy a lap szétküldése fennakadást ne szenvedjen.

A Magyar Géniusz előfizetési ára:

Egész évre	10 frt — kr.	Negyed évre	2 frt 50 kr.
Fél évre	5 « — «	Egyes szám ára	20 «

Páratlan kedvezményben részesiti a «**Magyar Géniusz**» előfizetőit. A magyar sajtó legkitünőbb havi folyóiratával az «**Otthon**»-nal kötött egyezségünk folytán a «**Magyar Géniusz**»-ra és «**Otthon**»-ra együtt a következő olcsó áron fizethetni elő:

Egész évre 12 frt. — Fél évre 6 frt. — Negyed évre 3 frt.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik. Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Károly-körut 26. sz.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték 50 kr.

100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték 75 „

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

HIRDETÉSEK felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

III. ÉVFOLYAM. OKTÓBER 14.

42-IK SZÁM

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ARAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2·50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Spektátor: *A felséges vendég.* — **Kordial**: *Justh Zsigmond †.* — **Lazzaróni**: *A Hét.* — **Várnai Emil**: *Az ő házuk.* — **Justh Zsigmond**: *Az elkárhozott.* — **Victorino Ros**: *Festett világ.* — **Polgár József**: *Sulamith.* — **Jókai Mór**: *Aforizmák.* — **Fr. Clotild**: *A nefelejts regéje.* — **Sas Ede**: *A bérczi hang.* — **Vértesi Arnold**: *Margitka az intézetben.* — **Feleki Sándor dr.**: *Celli Angelo dr.* — **Latkóczy Mihály**: *Ha fürtödet* — **Márkus Miksa**: *A galamb.* — **Szinházi krónika.** — **Szórakoztató.** — **Irodalom.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

MAGY. AKADEMIA KÖNYVTÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

OROSZ SZÉPÍTŐ KÜLÖNLEGESSÉGEK

Orosz császári udvari szállító

MOSZKVA.

„Venus crême" bőr-konzerváló szer. Kitünő, **teljesen ártalmatlan** cosmeticum, kiválóképen hasznos a bőr **zsirfénye** és **érdessége** ellen; **a bőrt vakitó fehérré varázsolja,** a ránczok és redók képződését megakadályozza és megóvja az arczszin üdalos frisseséget. A **„Venus crême"** nem tartalmaz semmi **zsirnemü anyagot,** ezért soha nem avasodik s az év és nap bármely szakában minden ártalom nélkül alkalmazható. A t. közönséget saját érdekében kérjük, hogy **az itt levő védjegyre szigoruan ügyeljen.**

Ára 2 frt.

„Eugenie folyópép" **mirtus-virágokból,** az arczszin szépitésére s a virágzó, üde arcz-szin állandó megőrzésére. Ugy az arcznak és nyaknak, mint a kéznek és karoknak gyönyörü lágyságot és márványszerü tisztaságot kölcsönöz; a bőr minden **érdességet** és follosságát megszünteti.

Ára 2 frt.

„Eugenie" vörös folyékony arczkenőcs **teljesen ártalmatlan.** Az ajknak, arcznak és füleknek szép **természetes** rózsaszint kölcsönöz; villamos fény mellett is természetes s/inben tünik fel s **3 napig** is tapadva marad a bőrön. **Ára 1 frt 50 kr.**

„Eugenie hintőpor" **fehér, rózsaszin és crême-szinben, tartósan és észrevétlenül tapad, s a bőrnek természetes lágyságot és üdeséget kölcsönöz. Ára 1 frt 20 kr. Pamacscsal együtt 1 frt 50 kr.**

„Trixogen" kitünő hajnövesztő szer; erősiti a hajgyökereket s teljesen megakadályozza a korpaképződést. **Ára 1 frt 60 kr.**

„Nigritine végétale" hajfestő, **fekete és barna.** A haj, ezen szerrel festve, 6 hétig is megtartja a szinét és teljes lehetetlen a müleges festést a természetes szintől megkülönböztetni. **Ára 3 frt 50 kr.**

Folyékony kaukázusi bajuszpedrő **a bajusz növesztésére és épen tartására. A bajusz felsütése nem szükséges, a nélkül is minden bajusznak a kivánt forma adható.** **Ára 75 kr.**

RAKTÁRAK BUDAPESTEN: Török József gyógyszertára, király-utcza 12. **Neruda Nándor** Kossuth Lajos-utcza. **Lux és Utasi** Muzeum-körut. **Városi gyógyszertár** Városház-tér.

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszer-ipar

Budapest, VII., Kerepesi-ut 36.

Saját gyártmányu mindennemü **hangszerek** és azok kellékei és alkatrészei. Mindennemü hangszerek és zenélőmüvek **javitása** és **hangolása** szakszerü pontossággal teljesittetik.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról, b) mechanikai zenélő müvekről és zenélő disztárgyakról, c) minden egyéb hangszerekről, hangszerkellékekről és hurokról ingyen és bérmentve küldetik.

A „COLUMBUS" czimbalomverőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czérnázást, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden veröre bárki ruházhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** — Ára a verőpálczákkal együtt az utóbbiak minősége szerint **frt 2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«Columbus»** verőfej párja **1.—** forint.

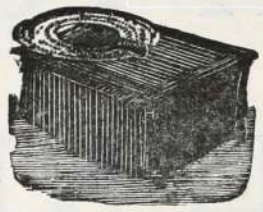

Legujabb! Legujabb!

INTONA

Elpusztithatlan aczélhangokkal, változtatható érczjátéklapokkal és korlátlan müsorral.

Ezen uj találmányu hangszerrel minden előzetes tanulmány és zenicsmeret nélkül száz meg száz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 12 forint, a kótalapok darabja 30 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy után vétellel teljesittetnek

---

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

Magyar kir. államvasutak.
63715. sz.

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága a folyó 1894. évben szükséges mozdonykerékpár csoportok szállitását biztositani ohajtván, ez iránt nyilvános pályázatot hirdet.

Az ajánlatok legkésőbb f. évi október hó 25-nek déli 12 óráig beterjesztendők a bánatpénz pedig f. év október hó 24-én déli 12 óráig beküldendő.

A pályázatra vonatkozó részletezett feltételek a mennyiségek, ugyszintén a különleges szállitási feltételek és rajzok a magy. kir. államvasutak anyag- és leltár bezerzési szakosztályánál (Budapest, Andrássy-ut 75) megtekinthetők.

Budapest, 1894. szeptember hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

1894. évi okt. 14. III. évfolyam 42. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTARSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

A FELSÉGES VENDÉG.

— I. Sándor szerb király Budapesten. —

Ritka vendég nálunk a fejedelmi vendég. Hogy miért? annak csak a jó isten a megmondhatója. Nem rajtunk múlik, hiszen mi tárt karokkal, büszkeségtől dagadó kebellel, igaz szivből átérzett lelkesedéssel fogadnók. Meg azt se foghatja ránk, csak esküdt ellenségünk, hogy fejedelmi vendégjárás nem illet meg bennünket. Hiszen isten és ember előtt államnak kell hogy legyünk, mivel ez évszázados hitelü törvényekben kimondva. De ha nem is volna kimondva, tanuságul idézhetnők ezredéves állami lételünket. Roszat nem akarunk látatlanban senkire se ráfogni, sőt kutatni sem akarjuk, ki ludas abban, hogy hosszú éveken át az egyetlen fejedelem, a ki ellátogatott hozzánk, a különködő Nasreddin, a persa sah volt, kiben nem annyira az országfőt, mint az ekszczentrikus világjárót láttuk. A ki okozta mindezt, száradjon a lelkén. Most nem szemrevetni, de örvendeni akarunk, hogy ezúttal a dolgok jobbrafordultak — ki tudja, tán jobb jövendő előhirnökeképen.

A szerb államnak királya, az ifjú I. Sándor itt fog időzni körünkben. Királyunkat jő látogatni s nemzetünket. Mert a király és nemzet egy fogalom. A ki királyunkat megtiszteli, az a magyar nemzetet is megtiszteli. A ki királyunknak örömest látott vendége, affelé a nemzet üdözölve, lelkesen rivalgja: Isten hozott!

I. SÁNDOR SZERB KIRÁLY. Kalmár fényképe után.

Isten hozott közöttünk, szerbek királya!

Első nagy útjában, az első nagy város, melyet útbaejt, a mi székesfővárosunk lészen. Nos, ebben a nagy városban nézzen jól körül a szerbek királya. Talán fejedelmi elméje okulhat a látottakon s az okulást a maga nemzetének javára érvényesitni is tudja. De nézzen körül miéretünk is. Nézzen körül és lásson! Lássa, hogy itt ebben a hazában magas fejlettségü nép lakozik, melynek érzéke van mindazok iránt, a miket a messze nyugatról kiinduló mozgalmak világgá tárnak. És lássa meg Sándor király, hogy ez az állam, mely tőszomszédságban van az ő államával, erős, fejlett, nagy állam, melylyel magában is számolni kell s nemcsak azon kapcsolatban, mely sokszor tévedésbe ejti az idegen népeket ezen államnak állami volta felett. I. Sándor király még fiatal ember — alig lépte még át a tizenkilenczedik év küszöbét — s igy, a miket lát, mélyen megfészkeli magát agyának redőibe. Az ifju elme még fogékony a benyomásokra s a mit az ifju agy felfog, az sosem lesz nyomtalanná. Ép ezért örvendünk oly igen ennek a mostani látogatásnak. Mert nyilvánvaló, ha ennek a mostani vendégünknek rokonszenvét a magunk részére megnyertük, azt nem fogjuk többé elveszteni soha az idők változandó folyásában. Azért emberejlék meg most az egyszer magukat azok, a kiken múlik a dolog. Lássanak hozzá, hogy a legparányibb kedvezőtlen benyomást se vigye el innen a szerbek királya s a mit hazánkból megismer, azt ismerje meg a maga valóságában. Ne fedjenek előle el se jót, se roszat. Jót azért ne, hogy a magyarok honának erényeit ismerje meg, rosszat azért ne, hogy ne áltattuk légyen. Ha van mit szégyenelnünk, azért szégyenkezzünk. A szégyen legalább purgatórium, mert a szégyenpirra, mely arczunkat elboritotta, emlékezni fogunk akkor is, mikor arról lesz szó, hogy javuljunk meg.

És merjük hinni, hogy ha a magunk valóságában ismer meg bennünket a szerb király, nem lesz miért restelkednünk. Sőt tán még példaképnek is fogja a mi haladásunkat tartani sok félszegségeink mellett is. Példaképre pedig szüksége van az uralkodónak. Ideál nélkül nem valósit meg egy fejedelem se nagyot. I. Napoleon előtt ott lebegett példakép a nagy Hannibál, III. Napoleon Julius Caesarban látta ideálját. Ha a példa rosz is volt, de példa volt és ezért tudtak e ketten is munkálkodni. Ha nincs távol határkő, mely utunk végét jelzi, neki se indulunk az útnak.

Minek is távolodna oly messze egy ideálért ez a kis állam; itt a közelben fellel minket. Ne tekintsék aztán a mi ily példakép való kinálkozásunkat nagyzásnak, feltolakodásnak. Ismerjük a magunk gyengéit és a kicsiny voltunkat. De ismerjük a szomszédot is s hiuság nélkül bátran merhetjük magunkat felajánlani.

Mert megvolna ebből az a hasznunk, hogy kölcsönösen kiismerné egymást a két szomszédos nemzet. A jó barátságnak pedig legfőbb alapja a kölcsönös ismeret. És sokat tartunk rá, hogy ez az alapja a

jó barátságnak, ép köztünk és Szerbia között fennálljon. Mert mindenáron jó barátok akarunk maradni ezzel az állammal, mely a jövő nagy internaczionális kérdéseinek megoldásához tán kulcsként fog szolgálhatni. De nem csak ily önző érdek vezérel bennünket e barátságra. Van az egoizmusnál becsesebb, a mi ehhez a nemzethez vonz. Ez pedig a jó barátság hagyománya.

Ezt a hagyományos jóbarátságot megkádencziázta az egykori nagyszalontai jegyző is és ennek a kádencziának a foglalatja épen pendant-ja lehet a mostani vendéglátásnak. Akkor a magyar király járt Ráczországban ritka vendég gyanánt. Most ritka vendég gyanánt Ráczország királya jár nálunk. És a milyen dúsan, lelkesen látta el a szerb nép a mi fejedelmünket, olyan gazdagon, örömmel látjuk mi most az ő királyukat. Sőt sajátos véletlenkép a vadászat se marad el a mi részünkről, viszonozván a Lázár fiának hajszáit.

Ez a kis egybevetés csak illusztrálja azt a hagyományos jóbarátságot, de ki nem fejezi. Mert a sziv szavát a száj szavaival kifejezni valóságban nem lehet. A jó szomszédot mindig is jó barátnak néztük, most is annak nézzük. A jó barátot pedig szivesen látjuk a körünkben.

I. Sándor szerb királyt a népeért is igaz örömmel köszöntjük, de jó magáért is. Ez a fiatal ember, ki megmutatta már, hogy ember a talpán, a legrokonszenvesebb alakok egyike, kiket a legeslegujabb kor történetében ismerünk. Van akaratának ereje, van energiája, van bátorsága és vannak gondolatai. Ezekben pedig oly tulajdonokat bir, melyek kedvesek önmagukban is. Egymaga csinálta meg Szerbia modern történetét, szóval fiatal évei daczára is már tett. Ez is egy okkal több, hogy örüljünk a látogatása miatt.

De nem keressük tovább az okokat, melyekért igaz örömmel látjuk körünkben. Hanem keresetlenül adunk kifejezést annak az érzésnek, mely elfog minden magyart, midőn hazánk szép székes fővárosa falai közt üdvözölheti a szerbek nagy multú és fényes jövendőre hivatott ifjú királyát.

Spektátor.

JUSTH ZSIGMOND †.

1862—94.

Mikor ez a boldogtalan sorsú ember először megpillantotta a napvilágot, már a sír szélén állott. Nem is élt igazában egy pillanatig se; kinos vergődés az élet s halál közt volt az a rövid három évtized, melyen át megadatott néki viselni e sárgolyó balságait. Éltető, lehelő szervén ott rágódott a szú születése óta. S nem ismeri még az emberi eszme azt a szerszámot, mely kiölje ezt a kórt. Igy az

JUSTH ZSIGMOND.

emberi elme tökéletlen voltának áldozata az ujabbkori magyar irói nemzedék e kiváló tagja.

A magyar irodalom megérzi ezt a veszteséget. Nem a szokott frázisszerű értelemben olvasandó e kifejezés. S nem is a de mortuis nil . . . . . Közmondásának alkalmazása keresendő e kitételben. Őszinteséggel állíthatni, hogy Justh Zsigmond gyászos kimulta érezhető sebet üt literaturánk testén. Mert Justh Zsigmond gondolkodott, irásaiban tehetségéhez képest önálló gondolatait tükrözte vissza. Ez az, a mit benne legjobban tudtunk becsülni.

A gondolatok eredetisége tette őt első sorban olyan iróvá, a kiről beszélni és irni érdemes. Ebben a keretben azután egy ujszerű sajátság tette irói egyéniségét érdekessé. Ha munkáit olvassuk, rögtön feltünik az az ellentét, mely Justh Zsigmond egyéniségét jellemezte nem csak mint irót, de mint a társaság tagját. Lelkét át meg átjárta a nyugati világ modern levegője. Megjelenésre, modorra, gondolkodásának irányára nézvest egészen franczia volt. S mégis e jellemvonásai egészen népies magyarságban voltak — mintegy — feloldva. Nem szegletességekben nyilvánult ez, hiszen Justh Zsigmond a magyar társaság egyik legelegánsabb tagja volt és irói stilje is hajlékony, simulékony; de érzelemvilágában — mely a köznapi életben és irói munkásságában egyként őszintén nyilvánult — a magyar faj eredeti jellegét árulta el. A *Páris elemei,* bár első munkái közül való, mégis e jellemvonásait híven tüntetik fel. Érezzük, hogy Páris utczáin vezet végig Justh Zsigmond, de azt is érezzük, hogy magyar iró a vezetőnk. Egykönnyen nem lehet kifejezni, miben nyilvánulnak e harmóniába olvadt ellentétek, mert ezt csak érzi az ember s az érzéseket szavakba önteni itt se könnyü dolog. Hanem olvassák el a

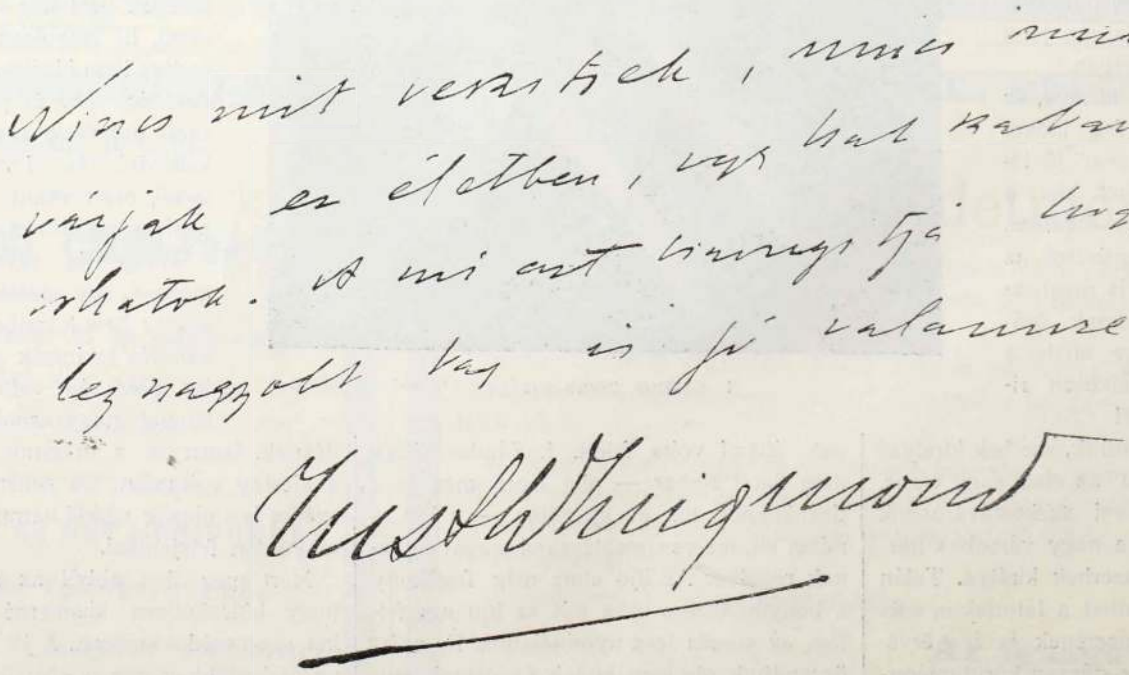

JUSTH ZSIGMOND KÉZIRÁSA.

Puszta könyvét, (melynek egyik darabját reprodukáljuk is e számban) hol a rajzolt alakok kevés kivétellel a magyar Alföld parasztjai s érezni fogják, hogy ezeket az alakokat modern nyugati ember festi. Hívek a rajzok, hiszen Mályva Tercsiket, Bús Mihályokat, Zana Zsuzsannákat kiki látott akárhányat, de mégis van valami a megrajzolás módjában, a mi közelebb áll a gall szellemhez, mint a magyarhoz.

Kelleténél tán tovább taglaljuk ezeket a jellemvonásokat, de tán nem hiába. Mivel a ki Justh Zsigmond munkáit olvasta, vagy olvasni fogja, az bizonyára ugyanezeket az impressziókat szerezte, mint mi.

És ide csatoljuk azt is, hogy a szegény Justh Zsigmondnak sokszor a szemére vetették, hogy hajhászsza az idegent; hogy kint keresi világát idegen országokban s hozzánk csak vendégnek jön haza. Édes istenem, hogy érdemelte meg a szegény ember ezt a szemrehányást. Hiszen, ha valaki együtt érzett velünk testestől-lelkestől, az Justh Zsigmond volt. Akár hol járt is, a szive itt volt közöttünk, ha csak tehette, itthon volt. De akaratánál nagyobb úr parancsolt neki: az a kicsiny szú, mely a tüdején rágott. Ha meghűlt a napsugár, mely a magyar földet beragyogja, ment nyugatra, délre, keletre a napsugár után.

Élete hosszú időkön át nem volt egyéb, mint hajsza a napsugár után és futás az északi sark lehellete elől. Ez volt a Justh Zsigmond hazafiatlansága.

De azt a kis időt, mit itt töltött a körünkben évről-évre, ugyancsak felhasználta. Ideáljának megvalósitásán munkált: a magyar társadalom széthuzó elemeinek egybevonásán. A sikerek nem is maradtak el. Azok a szalónok, melyek megnyiltak két esztendő előtt magukba fogadván a vér és szellem arisztokrácziáját, az ő művei voltak; az a társaság — a Műpártolók köre — mely, ha betölti hivatását, nagy szolgálatot tesz a magyar kultura érdekében, az ő fáradozásainak is a gyümölcse.

De igaz magyar voltának legékesebb bizonysága az a lelkesedő, szinte rajongó érzés, melylyel a magyar paraszton csüggött. Nemcsak valamennyi művét idézzük tanuságkép, de figyelmeztetőként mutatunk arra a parasztszinházra, melyet Szent-Tornyán épitett. Maga köré vonzotta ott lenn birtokán a parasztságot és rászoktatta, betanitotta egy kulturintézmény iránt való lelkesedésre. Azok a szinielőadások, melyeket parasztjaival rendezett, mély nyomokat fognak hagyni a tornyai vidék népének lelkében s azokéban is, kik messze idegenből jövén, átélvezték azokat az előadásokat, melyekben Harpagonokat, Bramarbasokat, Otellókat tanulatlan parasztok játszottak el a maguk hamisitatlan érzelmeikkel.

Justh Zsigmond szivéhez s érzelemvilágához nem tudott hozzáférkőzni idegen szellem. Körülvette az idegen szellem, de belé nem hatolt. Justh Zsigmond az ujabb magyar irók között tán legkevésbbé volt kozmopolita. Mert aki a *Gányó Julcsát* s a *Pénz legendáját* megirta, az a magyarnál is magyarabb.

A végzet mely születése óta fenyegetve kisérte, idegen hazában, Cannesben érte utól Justh Zsigmondot. Hazájáért rajongó lelke itt lakozik majd közöttünk. Porhüvelyét pedig odahelyezik a szenttornyai füzesek alá, hová eljár majd a jó nép megsiratni drága urát.

Szomorodott szivvel tudjuk Justh Zsigmondot a holtak birodalmában s fáj, ha szivünk rágondolt az ő boldogtalan éltére s gyászos kimultára.

Kordial.

A HÉT.

— Tutti quanti. —

Vasárnap reggel igy szóltam S-né úrhölgyhöz, kit egy napilap tárczái révén az unalomig jól ösmerek:

— Nagyságos Asszonyom! . . .

S aztán egyet köszörültem a torkomon.

— Nagyságos Asszonyom! . . . ismétlém. Mert hajh! tudtam, hogy e modern megszólitással már egy nagy lépést tettem kegyei elnyeréséhez.

S igy folytattam:

— Önről egy napilap tárczái azt a reklámot irják, hogy szellemes. Sajnos, az ott közölt mondásaiból ezt eddig nem vehettem észre, kérem, legyen szives . . .

S-né — ennyi gorombaság hallatára — kissé meglepetve nézett reám.

Csak egy kissé, hisz az őszinte gorombaságokhoz hozzászokhatott. (Oh, a modern tárczairók hősnői elég gorombaságot nyelnek le, sub titulo *Őszinteség!*)

— Nagyságos Asszonyom! Mi lehet az oka, hogy Sudermann — Berlinben — a hazájában — megbukott, Bécsben, — az idegenben — sikert aratott, igen, a *Pillangók harczával . . .?*

S-né, a szellemes nagyságos asszony, rövidesen gondolkozott s azt válaszolta, a mit 100 ember közül 99 és $^3/_4$ válaszolna, s a választ mégis szellemesnek tartaná mindegyik.

— Senki sem próféta a saját hazájában.

Pedig a válasz — banális és hamis.

Miért?

Mert

1) Sudermann — igenis — próféta a saját hazájában.

2) Mert már ez ok.

— Ah, — válaszolta erre S-né — hogyan? Hisz ön csak állit, de nem bizonyit.

T. i. ő nagysága a hosszadalmas okoskodásokhoz szokott vala.

— Sudermann-nak, nagyságos asszonyom, nagy a pártja, sok a tisztelője. A kik őt személyesen is megösmerik, azokat még jobban magához, szelleméhez fűzi. Sudermann élő mintája, az ugynevezett *nagy tehetségnek*, kiket csak egy lépés választ el a genietől, (ezt a lépést azonban már nem tudják megtenni!)

— S ön ismeri őt személyesen?

— Nagyságos Asszonyom, ön roppant indiskrét. De kielégitem kivánságát, s megvallom: Sudermannt . . .

— Nem ösmerem . . . akarja ön mondani, — vágott közbe szellemesen S-né.

— De sajnos, ellent kell önnek mondanom Nagyságos Asszonyom, mert Sudermannt ösmerem. Husvét óta, az idén Velenczében találkoztunk . . .

— Nos és . . .?

— Hosszú szakállú úr, élénk, mozgékony, gyors társalgó . . .

— Nem azt kérdem, mi az uj darabja berlini bukásának az oka, ha őt annyira szeretik? A darab rosz? De hát miért tetszett akkor a bécsieknek?

— Nincs nagyobb ellenség két oly iróembernél, a kik közös eszthetikai alapon állanak s csak egy árnyalat választja el őket egymástól. Ez az árnyalat, ez a nüansz a gyülölet alapja. Hiszen mindegyik arra esküszik, hogy ez a nüansz teszi tönkre az elvet, a szent eszmét. Igy vagyunk a Sudermann-Hauptmann német hiveivel. Nagyságos Asszonyom! Ime a reczepczió kérdése. Az orthodoxok, hogy gyülölik a neologokat?! Az orthodoxoknak nem kell a reczepczió, mert a neologknak kell. Ha az orthodoxnak kellene, nem kék akkor a neologknak. Sudermann, teszem, kissé megalkuszik a konvenczióval. Hauptmann szigorúbban realista. Az egyiknek a pártja tehát tehetségtelennek tartja a másikat. Igy történt most is. A Hauptmannisták többen voltak s az első előadáson megbukott a Sudermann-párt. De hogy kinek volt igaza — Bécsnek-é vagy Berlinnek, ezt meg kell tudnom, Nagyságos Asszonyom kivánja, hát felutazom Bécsbe.

Hétfőn délután — két hirrel felfegyverkezve — mentem el S-né jourjára. Hogy a históriai nevezetességü japáni szegletben magunkra maradtunk, S-né idegesen felkiáltott:

— Nos?

Győztek az orthodoxok s Berlinnek van igaza — feleltem.

S-né megértett, de a szobában lévő s grande visitet tévő Blumenblauné asszonyság — ki csak nemrég a prágai lottón nyert 100 ezer forintja révén vett fel a fülébe 2000 forintos boutont, — nem értette meg szellemes válaszomat.

— Nagyságos Asszonyom — fordultam hozzá, — e titkos beszéd azt jelenti, hogy a reczepczió megbukott és hogy Sudermann darabja előbbi darabjainál is gyengébb.

Bevallom önöknek, hogy ezt vesztemre mondtam. A derék és gazdag hölgy — kinek egy év mulva eladó leánya lesz! — nem tudta 1. mi a reczepczió, 2. kicsoda Sudermann, 3. mik voltak előbbi darabjai? 4. Mi az: darab?

Miután 2 órai előadás után ezeket népszerűvé tettem előtte, S-né — ki az-alatt zongorázott — mosolyogva szólott hozzám:

— Kedves barátom, sajnálom önt. Madame Blumenblau megizzasztotta.

— Ah, nem tesz semmit — feleltem — végül egy nagyon jót mondott. «Hiszen akkor nem a zsidók vesztettek a reczepczió bukásával — felelte — hanem a keresztények. A zsidók ezelőtt is lehettek keresztények, de a keresztények ezentúl sem lehetnek zsidók!

S-né kaczagott.

— Tudja kiket irigyelek? A rabbikat. A reczepczió bukása révén milyen szivre szólóan prédikálhattak hosszu napon . . .

Lazzaroni.

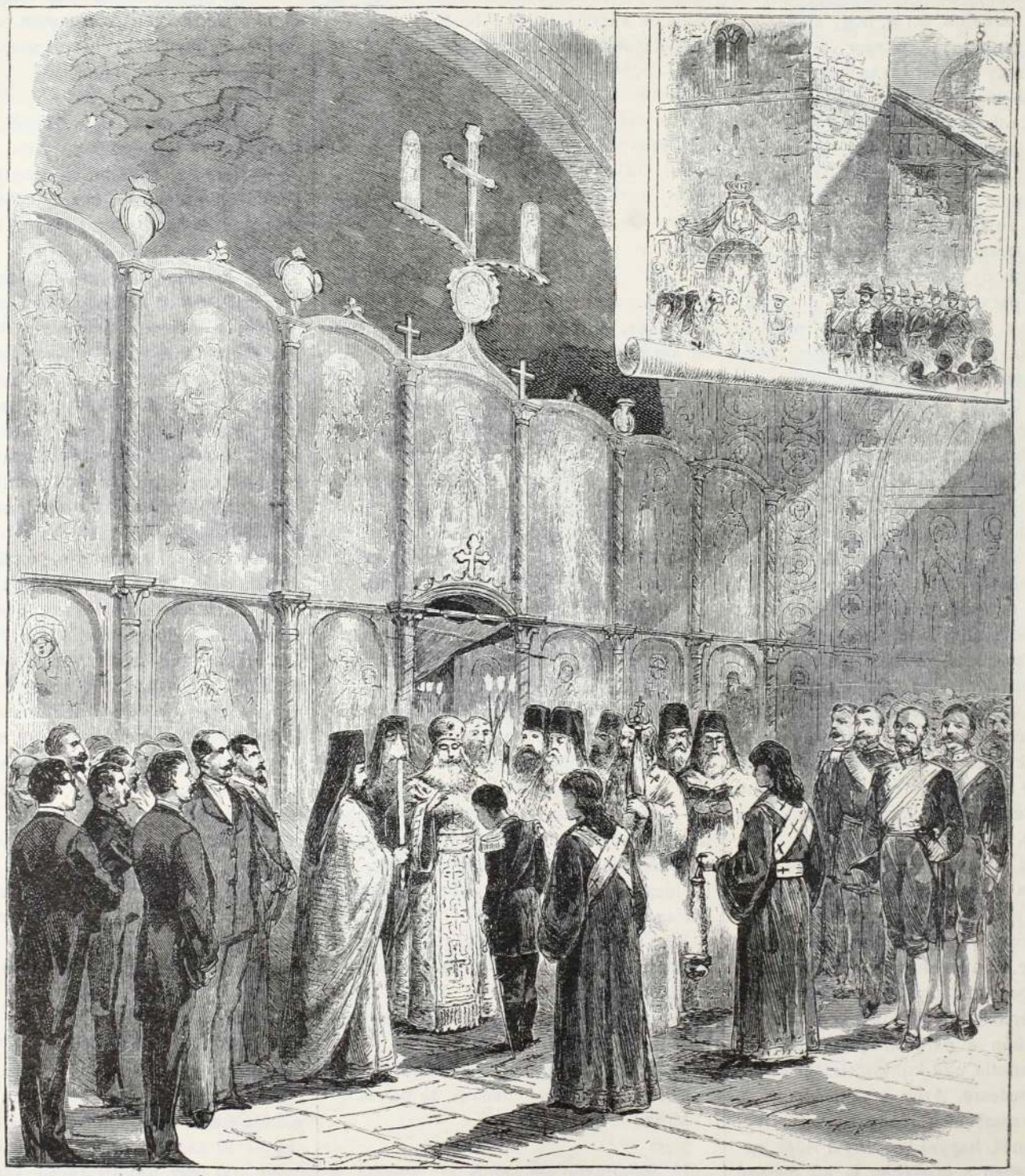

I. SÁNDOR KIRÁLYLYÁ KENETÉSE.

AZ O HÁZUK . . .

— VÁRNAI EMIL. —

Az a ház, a mi falunkba',
Mint a többi, olyan . . .
Mégis hogyha arra járok
Szivem nagyot dobban.
S alig birom levenni
A két szememet róla
Nézem, mintha az a ház
A gondviselőm volna . . .

Az a ház, a mi falunkba',
Mint a többi olyan . . .
Körülötte s benn a házban
Csend és nyugalom van.

Mégis hogyha arra járok
Megrezzen a lelkem,
Mintha Isten tudj' minő zaj
Verné fel a csendben.

Az a ház a mi falunkba',
Mint a többi olyan,
Másnak talán fel se tűnik,
Hogy az a ház ott van . . .
Nekem, hogy ha palotákkal
Állana egy sorba,
Akkor is szép, a szivemnek
A legdrágább volna . . .

AZ ELKÁRHOZOTT.

Elbeszélés.

IRTA: JUSTH ZSIGMOND.

Augusztus vége felé az első ködös éjszaka párái ráfeküdtek a pusztaságra. Ködfelhőbe borult minden; sötét, párás, de azért meleg éjszaka volt, a melynek nedves levegője nagy messzeségre elvitte a hangot.

A végtelen ég felhői mintha csak mind a föld végtelen lapjára borultak volna.

Innen-onnan gerlebúgás hallatszik . . . honnan e hang ily késő órákban?

Egyszer keletről hallatszik a búgás, majd délről jő rá a felelet, mintha most közeledtenének egymáshoz, keresnék egymást.

Csak búgnak, búgnak, míg egyszerre csak egymásra talál a két dalos madár s elhallgat.

Pár percznyi csend . . . . majd megint Orosháza irányából hallik a búgás; ez is halad, közeledik, arra felé tart, a merre az a másik kettő előbb elhallgatott.

Majd elnémul ez is, s most már csak a pusztaság siró, halk zenéje terjed végtelen messzeségbe.

A búgó gerlék a lópásztorok voltak. Így keresik egymást, kihajtva Szabad-Szent-Tornyáról a pusztára lovaikat legeltetni. A gerlebúgást utánozva keresik egymást a puszta sötét lapján.

Mikor aztán vagy húsz legény s vagy negyven ló összecsapódott, felgyujtják a puszta csillagát: a pásztortüzet s körülteritett subáikra heveredve, pipaszó, dalolás közben átvirrasztják az éjszakát.

Itt a csendes éjszakában akkor, midőn a gyümölcsfakasztó nyár haldoklik és viszi-viszi magával messze, ismeretlen tájakra a mezők virágait, dalos pacsirtáját, a végtelen csillagos kék égre ködfátyolt borít, ilyenkor új tavaszra nyitnak rá, mert megszületik szivük mélyén a mi népünk lelke: a dala, a mely végig iramlik a pusztaságon és ráhajlik a szerelemtől beteg leány szivére, virágot fakaszt belőle s arany álmaival körülszövi, új tavaszt igér neki, új ébredést, az ákáczvirágok új nyilását, a melyeknek édes illatánál ez álmok talán már valósággá is válnak . . . Édes

YAMAGATA GRÓF, A GYŐZTES JAPÁN HADSEREG VEZÉRE.

ősszöm így dalolsz te nekünk kikeletről, így dalolsz új ébredésről, uj szerelemről, így hiteted el nekünk ott a nagy tűz körül, hogy az első köd még nem vitte el magával a nyár aranyporát, még nem oszlatta el az utolsó tünde délibábot . . . . . .

Egy éjszaka lementem közéjük. Úgy se tudtam aludni, ablakomig hallatszott a nóta.

Lövey Misa viszi az első szólamot. Végig fekszik a subáján, kezét, napbarnitott arczát behinti a pattogó tűz, mély hangja betölti a pusztát. A többi követi, mind dalol. Benne a dalban, hogy elmult a nyár, hogy hervad a levél, hogy csillag sem világit már soká a szívbe, hogy közeledik a fonókák, a csókok, a meleg kemencze nyara, a mely megérleli azt a csókot, a mely gabnaéréskor ejteték, ott a búzakalásztenger közepén, s a melylyel megpecsételték azt az igéretet, a mely most dalba öntve, a ködös messzeségbe árad. A dalos csikósok között egy öreg gubbaszt. Bánatos arcza sárga, pergamenszerű a bőre, mélyen be vannak esve szürke, kifejezéstelen szemei. Az orczája keserű ránczai között azért elfér az a bágyadt mosoly, a mely folyton ott játszik a petyhüdt ajkak felett.

Ez az egyetlen öreg ember köztük, az öreg Bús Mihály.

A hogy Lövey Misa elfújta a nóta utolsó strófáját, az öreg kiverte pipáját s megszólalt:

— Roszra visz ez a nóta titeket, ördögnek tetsző minden egyes verse, Belzebub csinálta annak a kótáját.

Lövey Misa egyet mordult magában, végig törülte a gyolcs inge ujjával a száját, aztán fütyülni kezdte a nótát, a melyet az előbb dalolt.

— Az a — folytatta az öreg — csak fütyölj. Ez tetszik a rosz hatalmaknak a legjobban. Hej Lövey Mihály, voltam én is dalos legény, mégis, mégis . . .

— Ejnye, Bús bátyám, hátha hivő, akkor mit pipál? Az nagyobb vétek mint dalolni.

— Danolni, az Urat dicsérni nem vétek. A nótátoknak nem a kótája, hanem a szava vétkes, — én is daloltam a gyülekezetben minden vasárnap, — most már pipálhatok!

— Krisztusban hivőnek nem szabad,

— mondta a legény, ránevetve a társaira.

— Az voltam, kicsaptak.

— Tán csak nem, — szólaltam meg én, — eddig szótlanul figyelve a furcsa párbeszédet.

— De úgy van, uram, úgy van. Tiz álló esztendeig téritett az asszony szóval, tettben, megmutatva a követendő útat. Ő már húsz esztendeje, hogy bejutott közéjük. Megmutatta nekem a «jó» és a «rossz» országútját; rávezetett lassan arra az ösvényre, a mely felfelé vezet. Tiz álló esztendeig voltam «utazó», tiz év múltán lettem csak méltó arra, hogy közéjük bejussak. S egy átkos perczben csak eljátszottam az üdvösségemet.

— Tán csak nem? — kérdtem.

— De úgy van, uram úgy van. Feleségem ritka jámbor asszony, de nagyon szigorú magára, csak úgy, mint másra. Minden kis hibámat mindig feladta a gyülekezetnek. Azért tartott olyan rémséges soká: tiz esztendeig, mig bejutottam, he-he-he, szerettem én, uram, a dohányt is, bagót is, az italt se vetettem meg. Ha a Zsuzsám nem látta (azt hittem az Úr elnézi nekem), hamar félrevonultam a kukoriczába s ott pipálgattam naphosszant. Egy-egy szippantásnak a füstje tán csak nem jut fel a mennyországig? Az asszony csak kiérezte a ruhámon, lajblimon a bagót, lehelletemen az italt. Nem ért semmit a titkolódzás. Jaj uram, de meg is szenvedtem érte! Hogy beszélt a lelkemhez, hogy simitotta annak végig minden redőjét. Párszor meg is vert, de akárhogy is volt a kedve, jó-e, rossz-e, csak feladott mindig a gyülekezetben . . .

A legények most mind figyelték a szavát, mintha csak mesét mondana, ugy belebámultak a szájába.

Lövey Misa halkan oda szólt hozzám:

— A felesége viszi a sirba a szegényt. Ugy elgyötri a téritésével, hogy már nincs is helyén az esze.

— Aztán kelmed csak bejutott, — kezdtem most felvéve az elejtett fonalat.

— Be, — mondta folyton egyformán mosolyogva, — öt évig voltam köztük, jól is ment a dolgom, a feleségem is hitt nekem. Még a kukoriczáig is eleresztett egyedül, — tette hozzá boldogan mosolyogva, — egyszer . . . lássa, — szakitotta félbe mondókáját, — igy kárhoztam el.

— Hát elkárhozott?

— El én, — mondta nyugodtan és, meggyujtva pipáját a tűznél, csak mosolygott tovább.

A Misa odaintett nekem, mutatva, hogy nincs helyén az esze.

— Lássa, uram, én is voltam fiatal. Fiatalságom nekem is virágos, nótás volt, csak ugy mint ezeké. De hát akkor még azt hittem: a nóta boldogit. Most azt tudom, hogy a ti útjaitok, — mondta a lópásztorokhoz fordulva, — a pusztulás ösvénye.

— Az a, bátyám! — kiáltotta oda neki hetykén Lövey Mihály, — a kendtek portáján árvereztek a multkor is, nem a miénken.

— Az más mesterség, az a földi javakra vonatkozik. Az *ő* javaik nem e földről valók, nincs olyan végrehajtó a föld kerekségén, a ki ahhoz nyulhatna. Igy tanit engem napról-napra az én Zsuzsi szógám.

— Az viszi a bátyámat ma is arra, hogy elhigyje azt a sok badar beszédet, a mit a gyülekezetben folytatnak, — pattant fel még ingerültebben Lövey Mihály. — Azért a kis dohányért csak nem kárhozik el, — mondta hevesen, aztán dünnyögve végig heveredett a subán, mint a kinek már dalolásra nincs kedve s aludni készül.

— Hát tudod már te is a bűnömet? Hej fiu! — mondta az öreg Bús szeliden, — okulj szerencsétlenségemen. A dolog igy történt — folytatta hozzám fordulva, — a feleségem, ki szent asszony, minden néven nevezendő akadályt az utamra gördített a maga mérhetetlen jóságában, hogy bűnre vezető utakra ne tévedjek, az Úrnak nem tetsző módon ne kereskedjek. A dohányomat mind a meszes gödörbe hányta, a kassza-kulcsot magánál tartotta és nem adott ki belőle nekem de csak egy fityinget sem.

— Hát erre hogy állhatott rá kelmed, hiszen a ház is, a telek is a magáé? — kérdte az egyik csikós, egy fiatal, szálas legény.

— A mióta láttam, hogy ő tartja éltünk rögös utján a szövétneket, azóta csak ráhagytam én mindent; az ő szavában éreztem az Úr malasztját.

— Akkor is az dől belőle, ugy-e, — mordult bele Lövey Mihály, — ha magát piszkolja a házuk udvarán, hogy még a Molnárék tanyájára is elhallik, pedig azok vannak vagy kétszáz lépésnyire kendtektől.

— Akkor is az Úr szava beszél belőle, mert akkor is csak az én javamat akarja, ha a szennyes fejemet mosdatja, — mondta még mindig mosolyogva Bús Mihály.

— De folytassa, Bús; lássa, érdekel nagyon a beszédje.

— Érdekes is az, tanulságos is. Hej, maguk is tanulhatnak tőlem, mert még a jóról és a rosszról nem tudnak semmit. Ha annyit tudnának a mennyei vigalmakról, mint az én Zsuzsim, nem dalolnák itt át a fél éjszakát. Szent lenne az életök, mint az én Zsuzsim szája. De hát az ördög nem alszik, az ébren virraszt és hamar ráteszi a kezét a szegény ember lelkére. Az enyém is az övé már . . . mondom, anyjukom vigyázott reám, hogy szerette volna, hogy ott túl a mennyországban is együtt legyünk a vigalmakon. Bár, — tette hozzá a mély meggyőződés hangján hozzám fordulva, — ott nincs házasélet. Ki-ki külön él s nem tud földi gyengéiről semmit. A legfőbb gyönyör nem a szeretkezésben áll, — vetette oda a dallos Lövey Misának, ki kalapját a fejére húzta s ugy hallgatta az öreget.

— Én, — folytatta Bús Mihály, — azt hittem, ha a lét mézét ujhegygyel szedem, nem ártok meg magamnak. Megcsalódtam. Eleinte lopva, titokban lejártam a kukoricza szélére az árokba pipálni, de ezt se soká. Egyszerre csak elfogyott a dohány, feleségem meg még a könyörület-fillért is megvonta tőlem, mert tetszik tudni, — mondta hozzám fordulva, — irgalmasságból néhanapján adott egy pár krajczárt nekem. Ezt hivta könyörület-fillérnek. — Hát ezt is megvonta tőlem. Ekkor egy ilyen átkos perczben — lám uram, ilyen gyenge báb az ember. Judás harmincz pénzért az Urat adta el, én két köteg dohányért a lelkem üdvösségét. Loptam, uram, én, becsületes Bús Mihály, kiről senki sem tudott volna bünös cselekedetet eddig elmondani. Két köteg dohányt loptám a báróék földjén. Ezt szivtam el, két héten által, nagy gyönyör volt, nem hittem volna akkor, hogy oly drágán fizetek meg majd értte. Feleségem egy este rajta ért. Ijedten látta, pipálok, gondolta, tudta, hogy nem pénzért jutottam a dohánylevelekhez. Megremegtem s ijedten, töredelmesen bevallottam neki mindent.

— Ugyan az Isten akárhová tegye magát, hát ez volt a vétke? — kérdte egy suhancz, ki a tűznél szalonnazsírt csepegtetett a kenyerére.

— Nem elég nagy vétek ez, könnyelmű fiatal ember? Feleségem, a mint megtudta vétkemet, zokogni kezdett. A szegény pára azóta is elsirat minden nap négyszer, reggel, délben, este, meg éjjel az alvás legközepén. Másnap, hogy ő maga is bűnbe ne essen s el ne kárhozzék, feladta vétkemet a gyülekezetben. Kicsaptak érte s a tanitó rám olvasta az irás szent szavait és átadott az örök kárhozatnak. Szegény Zsuzsim, azóta csak jajgatni tud rajtam, kinek a mennyország vigalmaiban nem lesz része, kire az örök világosságból még csak egy árva sugár sem esik, kinek csontjait a gyehenna örök tüze fogja égetni, kitől majd, ha az itélet hozsannája meg fog szólalni, örökre el kell majd válnia.

— És nincs mentség? — kérdtem én az öregtől.

— Nincs, mert a ki már egyszer bejutott közéjük s akkor vétkezik ilyen nagyot, annak nincs kegyelem sem a földön, sem az örök biró előtt.

— És most hogyan fér meg az éltepárjával?

— Szegény párom, ha nincs a gyülekezetben, csak engem sirat egész nap. Ezért hát nappal, ha csak tehetem, a kukoriczába bujok s ott alszom vagy pipálok, oda nem hallik a szava.

— Most már pipál?

— Iszom is. Ha egyszer már elkárhozom, legyen miért. Meg is verem az öregemet, ha már nem győzöm hallgatni; nem védi magát, mert a hivő asszonynak tűrnie kell. De ilyenkor is csak azért jajgat, hogy ezzel is csak gyarapitom a bűneim lajstromát.

— Aztán ebben az órában mit művel?

— Ilyenkor alszik. De könnyű álma van nagyon, hirtelen felneszel. S ha felriadt, ott kezdi el, a hol elhagyta. Leirja a pokol gyötrelmeit nekem. Pedig éjjel ez uram, nem tréfa dolog, sötétben, csendben nehezebb elviselni. Igy szöktem ma is ide, nem győztem már hallgatni, eljöttem a tűz irányába.

— Itt a butykosom, bátyám, ne kimélje, jóféle tavalyi pálinka, — mondta most már derültebben Lövey Mihály.

— Az isten megver téged is, engem is érte. De te még fiatal vagy, van időd a vezeklésre, meg hát — mondta két korty között, — enyhébb a bűnöd, még nem voltál köztük, nem tudsz az igaz ösvényről.

Az öreg lerörölte száját, egy csomó bagót vert ki a pipájából, azt a szájába gyömöszölte s aztán lomhán mosolyogva, belebámult a hamvadó tüzbe.

Lövey Misa pár perczig hallgatott, aztán ő is, a többiek is dalolni kezdtek. A virradat első sugaránál még szólt a dal; mint ha csak a nóta ereje mosta volna el az éjszaka ködét . . .

Napfényes reggelre virradtunk.

Ugy éreztem, a lelkem ifjuságát, szüzességét lehelik be a harmatos ébredő mindenségbe s életre hivják benne mindazt, a mi élni született, s ezért magában hordja az örökkévalóságot.

Az öreg Bús lekonyult fővel, összeguborodott testtel aludt az elhamvadt tűz szélén.

FESTETT VILÁG.

— Elbeszélés a spanyol színészéletből. —

IRTA: VICTORINO ROS.

A *Pasquin* szinház kapuiban egy csoport színész állott, három-négy asszony s egy féltuczat férfi. Ott állottak, mivel így sütkérezhettek az októberi napsugárnak melegében. A mi pedig igen jól esik nekik, mivelhogy csak könnyű nyári ruhákba öltözködvék, még nem válthatván ki a zálogházból az őszi és téli holmikat.

Némelyek a nyári vendégszereplésekről beszéltek, mások a falusi nyaralásról diskuráltak. A csoporthoz lépett Inés Balagarriga y Mondonedo, a társulat drámai szendéje. Rendesen csak Mondonedonak hivták a szinháznál. Az anyaszinésznő, donna Simplicia Canno nyakába borult az érkezettnek s csókokkal halmozta el. Valamennyi színész köszöntötte Mondonedot és megnyitották a csoportozatot, hogy helyet adjanak neki.

Ott volt az apaszinész, don Tadeo Pantaleon de Unna Fuerte, a mindig komoly, basszushangú poczakos férfiú, ki sose játszott egyebet kegyetlen apáknál, püspököknél és uzsorásoknál. Valóságos gyönyör volt nézni ezt a hizott, nagyfejű legényt. Ki tudná elhinni, hogy ez a prehisztorikus időkből való zsirtól fényes kabátú uriember nehány nap mulva VII. Szikszstus pápaként vagy VIII. Henrik angol királyként fog menydörögni a nagy közönség szeme láttára.

Odajött don Leonardo F. del Romeral, a hősszerelmes is. A neve ugyan inkább Fernandez volna, de hogy jobban harmóniában álljon a neve szerepeivel, F. del Romeralnak tituláztatja magát. De meg azért is követeli meg, hogy igy czimezzék, mivel fél, hogy összetévesztik a híres cordovai Fernandezzel vagy katolikus Ferdinanddal, ki egykoron a móroktól megszabaditotta a szép Hispániát. Az ilyen összetévesztés pedig derogálna a világrengető hősszerelmesnek.

Mondonedo kisasszony és Leonardo még nem ismerték egymást. Minden etikettszabály megtartásával az apaszinész mutatta be őket egymásnak.

—. Gyerünk, gyerünk el innen, — mondá Mondonedo kisasszony — már éget a nap.

— Hallgasd meg szózatom, oh nap! s ne kinozz, — szavalta a másik hősszerelmes, ki titokban verseket is irt.

De a többiek nem várták meg, mig a nap megindul a szózaton s bementek a szinpadra.

A színészek leültek a szinpadon elhelyezett székekre. Az ügyelő leült egy asztal mellé. És elkezdődött a próba. Vérfagyasztó hősi drámát próbáltak, melyben kard, gyilok és középkori férfiak és nők játszották a főszerepet.

Mondonedonak is kiosztottak egy szerepet, melyben egy vérengző várúr leányát adja. A leány beleszeret Leonardoba — már tudnillik abba a kit ez játszik, — de aztán kisül, hogy a szeretett férfi édesbátyja a leánynak. S ebből aztán különböző bonyodalmak származnak, melyek aztán ilyen fajtán nyilatkoztak meg, hogy:

— Te atyám?
— Fiad vagyok!
— Testvérem vagy?
— Iszony!
— Borzadály!
— Hah!

És kérem, az ilyen tetszik a t. cz. közönségnek, mely egyetlen gyönyörüségét a kardok, tőrök, mérgek szereplésében leli.

A próba alatt — a mikor ép nem volt szerepük — Leonardo és Inés (Mondonedo k. a) bizalmasan beszélgettek. A hősszerelmes buzditotta, biztatta, bátoritotta a drámai szendét, ki nagyon félt a madridi közönségtől, mivel ezúttal először jelent meg a fővárosi szinpadon. Leonardo, a ki járatos volt a főváros viszonyaiban s kiváltkép a *Pasquin* szinház dolgaiban, elmélkedni kezdett a fővárosi közönségről! Inés pedig lelkesen emlegette a diadalokat, melyeket a vidéken mindenfelé aratott. A hős szerelmes lábait egy magos székre helyezvén, arczát kezére hajtván mosolyogva hallgatta a drámai szende beszédét, melyhez hasonlót annyiszor hallhatott immár a fővárosba került színésznőktől. Csak hallgatta Inés szavait, de gondolatai másfelé jártak: hogy mit ir majd legközelebbi szerepéről a sajtó, hogy fog tombolni a publikum, mikor jut be a Teatro Espanolba? . . . Ah, a Teatro Espanol! ha ott hősszerelmes lehetne. Rendezni a darabokat s az előadásokat. Utasitásokat adni társainak, saját kénye-kedve szerint választani a szerepek közt s más efféle ideálok . . . De a mig ezek teljesülhetnének, legalább nehány napra megszabadulhatna, hogy játszhatna nehányat a vidéken.

Majd a premier napján igy szólt Mondonedo kisasszonyhoz:

— Képzelje csak el, ha én rendezhetném az előadásokat . . . Majd becsődíteném a közönséget a szinházba. Sok mindent csinálnék . . . de igy . . . Minek? . . . Azért, hogy több dicsősége legyen a *Pasquin* szinháznak? . . . Vagy azt hiszi tán, ha miattam több közönség jönne a szinházba, a direktor nekem többet fizetne? Ah, sennora! Tudja kegyed jól, hogy mint vagyunk mi színészek a direktorokkal. Ha jól folyik be a pénz a kasszába, hát kifizetik azt a kis gázsit, ha rossz az üzlet, még ezt se fizetik.

— Igaz, igaz! — mondja Mondonedo székét közelebb húzván Leonardohoz mintegy érthetlen, ellenállhatlan erőtől vonzatva. Leonardonak melege lett. Kigombolta a kabátját, hogy kilátszott fekete bársony mellénye s rajta az óraláncz. És igy szólt unott kedvetlen hangon, melyet Inés mégis elbájolónak hallott:

— Ha megalázkodni akartam volna, elszerződhettem volna Pedro Altolaguirezehez és most már Spanyolország legelső színészei közzé soroznának. De nem akartam . . . nem akartam veszekedni, se megaláztatásokat eltűrni.

Mondonedo kisasszony is feltárta előtte, a mit szive rejtegetett, nagy törekvéseit, elmulasztott dicsőségeit, volt direktorainak hálátlanságait s a többi. S szivesen hallgatták egymás beszédeit, melyekben kiki önmagát dicsérte.

Eljött az est. A színészek korán bennvoltak már az öltözőkben. A Pasquín külváros népe gyülekezett a szinházban.

A szatócsok, a mészárosok, a timárok, vargák s a külváros más tisztes férfiai megtöltötték már a nézőteret. S miközben a zenekar a szokott próbaczinczogásokban mesterkedett, a kis szinházban zaj, nevetéssel, szitkozódással vegyesen hallatszott.

Odabenn pedig nagy volt az izgatottság a járás-kelés. A néma személyzet egy nagy teremben öltözködött. Futkostak elcserélt ruhadarabokért, csizmák, kardok után. Noszolták a borbélyt, ki soká babrált el egy-egy borravalókkal operáló statiszta kicsinositásán. Kiáltottak a kellékesre, a ruhatárosra, az ügyelőre, a rendezőre.

Némelyek hamar elkészültek. Ütött-kopott ruhadarabokban fa és rézkardokkal csörtettek. Kinek rongyos a csizmája, kinek a mentéje. Ép öltözékben egy se volt.

Másként volt ez a szereplő nőknél és férfiaknál. Ezek már gondosan öltözködtek, mert ki voltak téve a látócsöveknek. A kardjuk fényes, a mentéjük fényes; a nők ruhája selyemből való, divatos szabású.

Mikor a függöny felgördült, a t. cz. publikum pisszegni kezdett a még zajongókra. Majd beállt a csend s az első jeleneteket nyugton végighallgatták.

Mikor Leonardo kilépett a nyílt szinre, halk moraj futott végig a közönség ajkain. A közönség fogadta hősét . . . Az egész városrészben ismerték Leonardot. Látták már játszani drámában, szinműben, vigjátékban, bohózatban.

Néhány percz mulva Inés is megjelent a közönség előtt. Elfogódott és megindult volt.

— Bátorság! — suttogá felé Leonardo. Inés az arczát a közönség felé forditotta, melyet megvilágitott a gázak halovány fénye. Úgy tetszett neki, mintha óriási egy rakás fölébe rakott fej meredne rá a félhomályból s a fejekből szúró tekinteteket lövellene felé egy-egy szempár.

A madridi közönség! — gondolta Inés s szinte megzavarodott. És Leonardo nagy hévvel folytatta szavalatát kezével plasztikus mozdulatokat tévén s csillogtatván fehér prémes köpönyegét. Befejezésül pedig hatalmasat kiáltott, mintha tüdeje a szájába szökkent volna.

Falrengető taps hangzott fel; a közönség tombolt az elragadtatástól.

Leonardo belefáradt s nagyokat nyeldelt. De a siker annyira elbóditotta, hogy arczáról csak a diadalérzet sugárzott, a kimerültség jelei elnyomódtak.

Ekkor Inésnek kelle megvallani szerelmét Leonardo iránt. S Inés igazán a szive szava szerint beszélhetett. Soha ily forró szivből jött szerelmi vallomás nem hallatszott el még szinpadon.

A közönség még jobban tapsolt, még jobban tombolt mint előbb. Ez felbátoritotta a leányt s folytatván a tapstól félbeszakitott beszédét, bámulatos hűséggel s igazsággal játszotta szerepét.

Mikor vége lett a felvonásnak az est két ünnepelte egymáshoz lépett. Szenvedélylyel szoritották meg egymás kezét és remegő hangon sóhajok közt váltottak szót.

Majd Leonardo magához vonta a leányt s forrón kebléhez szoritotta. A lány pedig diadaltól, boldogságtól ittasan engedte, hogy az ifju kebléhez szoritsa. Mert Leonardo derék fiu volt.

Hogy átérezte a következő felvonás alatt Inés a szavakat, melyeket a zsarnok várúrhoz mondott, ki el akarta választani Leonardójától:

«Zsarnok, kegyetlen, szivtelen bitor!
Embertelen szörny, istenátka te!»

Olyan hatással mondotta, hogy a közönséggel együtt a többi színészek is tapsoltak a szinfalak mögött.

Folyt. köv.

A KINAI-JAPÁN HABORU.

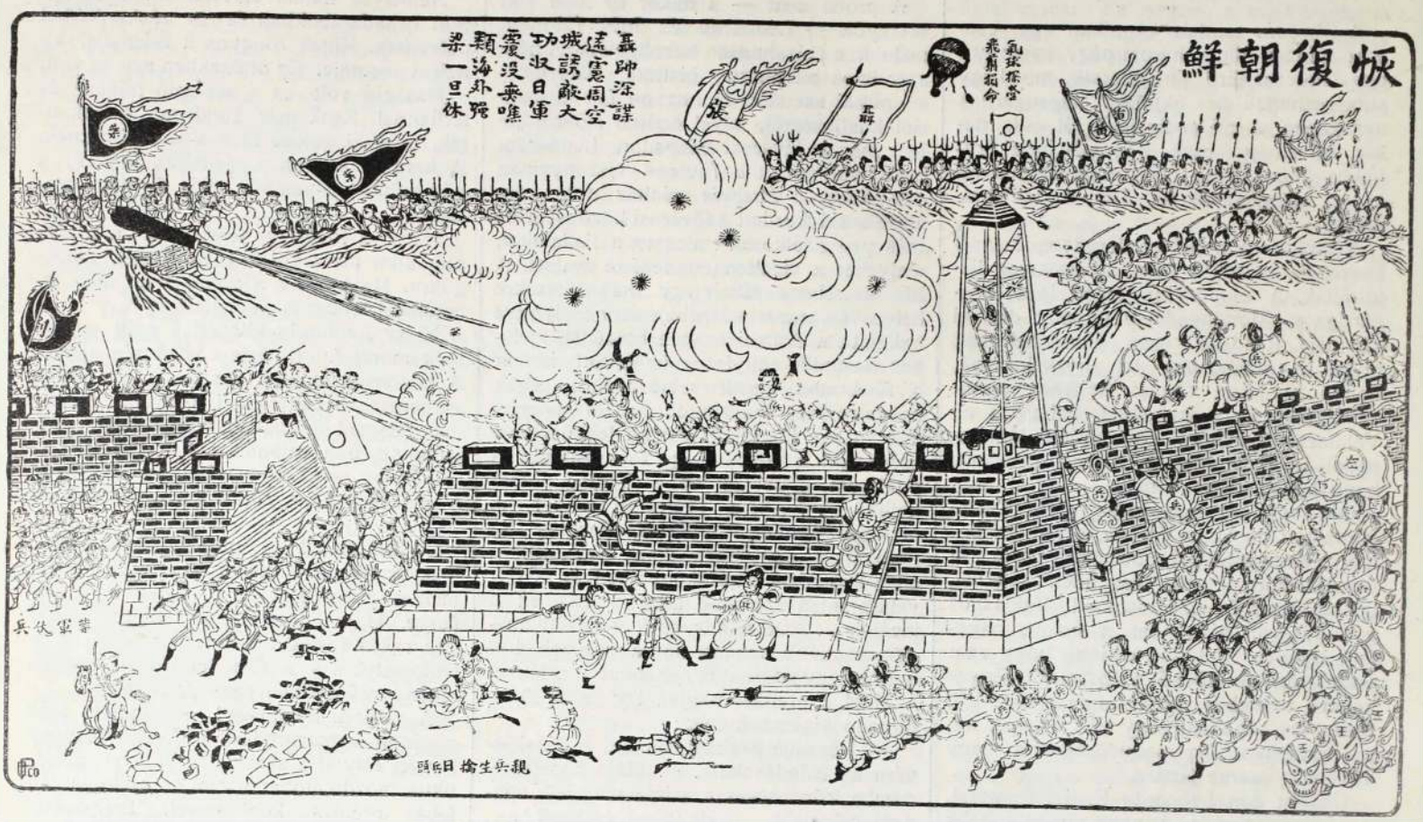

A HOGY A KINAIAK RAJZOLJÁK A SZÁRAZFÖLDI ÜTKÖZETET.

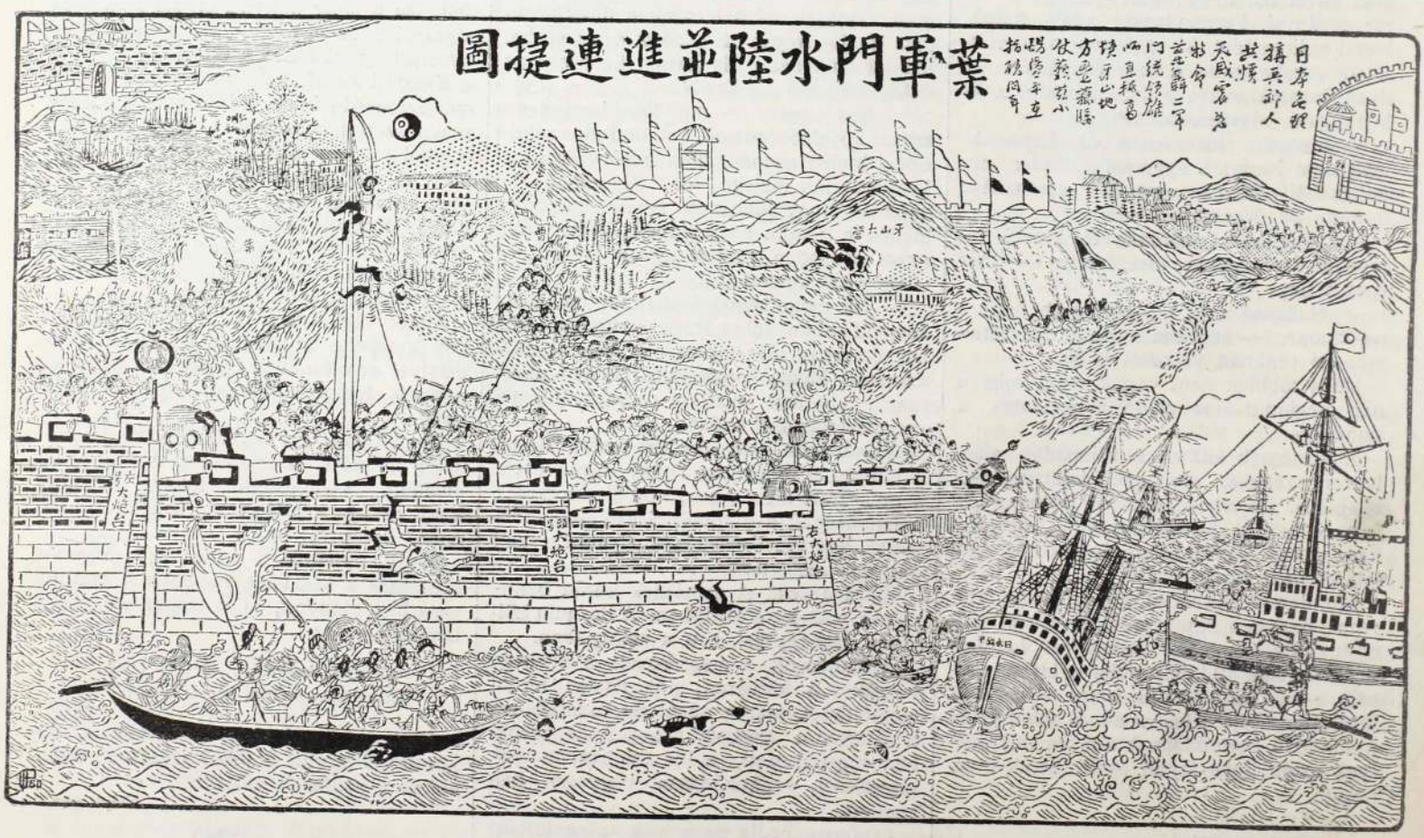

A HOGY A KINAIAK RAJZOLJÁK A TENGERI ÜTKÖZETET.

CZIGÁNYCSALÁD. — BÖHM PÁL KÉPE.

SULAMITH.

IRTA: SCHÖNAICH-CAROLATHI EMIL HERCZEG.

Szép Judeában egykor egy kövön,
A mely körött száz oljander virult,
Egy vándor ült. Bágyadt fejét lehajtá
Egy fának vastag törzsire, a mely
Árnyékadó, sötétlő lombjait
A mozdulatlan légbe tolta fel.
A nap sütött, s a fényövezte tenger
Kék s csendes volt, a vakítón fehér
Fövényre csak ritkán lehelve egy
Tajtékcsikot. Majd szellő támadott,
Mely észrevétlenül futott keresztül
A fáknak mozdulatlan lombjain,
S végig simitá homlokát a csendes
Vándornak. Ez fejét im' hátraszegte,
És lassan-lassan fölveté szemét,
Mint hogyha ezt az ég-megáldta földet
Egyetlen hosszú, zord tekintetével
Akarta vón' körülkeriteni. —
A vándor arcza szép volt, szép nagyon,
De büszke is, miként ha homlokáról
Most dobta volna le a koronát,
S halvány a vágyak nagy küzdelmitől.
Fenyegetőn tekint a mindenségbe.
Sivár e komlok, rajt koronaként
Nyilt lázadás. A két szeme is oly
Nagy és üres volt, mint ha csak csodás
Fényt látott vón' velök, s attól sötét
Kővé meredtek volna. Szája piros
S gúnyosan nyitott, miként ha gyakran
És szivesen kaczagna más baján. —
Hol a mezőt érinté könnyü lába,
Lehullt a dús kalász, s a hol feküdt, a
Helyet égő gyürü vevé körül,
Hogy megmaradjon itélet napig
A hely nyoma, hol egykor megpihent, —
Mert ő volt a Sátán maga.

A szent
Földön mély csend honolt. Eljött a husvét;
A Karmeltől egész az Ascalonig
Harangzúgás töltè be a léget,
S a szent helyet halkan, lágyan köszöntè.
De a völgyben alant dicsénekek
Zengtek, s tömjén árasztá illatát. A
Palladium körül zászlók lobogtak, —
Igy ment nagy lassan, ünnepélyesen egy
Proczesszió Jeruzsálem felé.

De hirtelen, hol béfordul az út,
Megállt. Az úton ott hevert a porban
Egy agg koldus, erőtlenül, szegény,
Az éh' és szomjuságtól. Két kezét
Kinyujtva esd: «Oh, irgalmazzatok!
Ne hagyjatok elveszni! Adjatok
Egy korty vizet, hogy száraz ajkamat
Megnedvesitsem, — Jézus szent nevére»
És ránczos tagjait elnyurczolá
A jámborokhoz, s esdve csókolá a
Papok ruháján a biborszegélyt.
A papok szólának hangosan:
«Jerúzsálembe fel!» s tovább vonult a
Koldus testén át a proczesszió.
A tömjén illat majd sürűbbre vált,
És száz torok kiáltá ég felé
A hymnuszt: «Im' Urunk feltámadott!»

De a sátán szemében tüz ragyog,
Vad győzelem tüze; az ajkain
Kárörvendő ,gúny- s megvetésteli
Mosoly. Lassan kinyujtja jobb kezét,
Öklével mintha sujtani akarná
Azt a világot lábai alatt,
Öröm dagasztja kebelét, a mint
Halkan igy szól: «Mégis enyém a föld!
Enyém vagy mégis csak, te szép világ!»

Hogy föltámadtam trónod ellen, Isten,
És lázadást kiálték ellened,
Hogy műved, a teremtés kétfelé
Szakadt, — nem büszkeségből tettem azt!
Nem! csak fölismerém, nagy ellenem,
Fölismerém, hogy mennyire hibás
A nagy, a szörnyü mű, melyet teremtél.
Művészkezedben láttam, hogy miként lett
A durva rög csodásan szép alak,
De láttam azt is, hogy az isteni
Test minden kis erébe mint osont
A zord halál. Fejed emeltem, —
És műved' összezúzta pőrölyöm.
Csalódtál. vedd le koronád fejedről.
Kontár valál. A tiszta szeretet
Volt eszményed. Magasztos, nagy vala
E gondolat, de lásd, el nem birá,
Kinek rendelted. — Ah, a szeretet
Kár volt az embereknek. Ez a lény,
Melyet teremtél műved diszeül,
S melyet tennenképedre alkotál,
Kontárkezekre vall. A föld pora,
Melyből gyúrád az embert, balgasággal,
És rút gonoszsággal elegyedett.
Az ember, mondom nem érdemli a
Szeretetet. Vagy illik a nemes bor
Törött cserépbe? Nézd, az emberiség
Vad tánczot járva, őrülten kering,
És nemzedékről nemzedékre mind
Nyomorultabbb, silányabb lesz. Kezében
A szeretet immár csak puszta váz.
Tömjénez, ámde szivében gonosz,
És sártól szennyes. Isten, tépd hajad!
Feltartózhatlanul rohan világod
A mélybe. Én a gyűlölet tüzét
Szitom, s kaczagva nézem a világ
Pusztulását, és vigan kiáltom:
A szeretetet már nem ismered,
Te szép világ, enyém vagy már egészen!»

Elhallgatott. Ólom felhők vonultak
Az égre nagy morajjal, árny borult
A földre, és a kéklő tenger is
Szürkére vált. Meleg szél támadott,
A mely az út porát, mint forgatag,
Kavarta fel, — s a porban ott feküdt
Még a koldús, az ember, csöndesen,
Meredt szemekkel mozdulatlanul,
Mint élő kérdőjel.

Im' az úton
Egy nő közelg. Fején nehéz köteg
Rőzsét czipel, karján kis gyermeke
Pihen s álmában édesen mosolyg.
Nehéz biz' a teher, d'azért a nő
Bizton s szinte büszkén lépeget a
Kunyhó felé. Ő is meglátja az
Uton a koldust. A csomót fejéről
Ledobja, — gyermekét lefekteti
A földre, és letérdepel az agghoz,
S ölébe vette a beteg fejét. Ez
Hörögve szól: «Asszony, szomjan veszek
És forrás nincs sehol!» Fonyadt füvek
Búsan hajtják le a fejök; a meddig
Ellát a szem, csak pusztaság van, és
Homok, — forrás, patak nincsen sehol,
S az agg koldus erőtlenül lerogy.
Az ifju asszony szép vonásait
Ekkor sötét pirosság futja át,
Mellén remegve bontja fel ruháját,
S az ősz fejét soká pihenteti
Ifju keblének üde halmain.
Sokáig igy maradt; de nem sokára
Erőt merítve elindult az agg,
S tovább vivé felfrissült tagjait.
A nő némán mutatja az utat,
Majd elfordúl, — odalép gyermekéhez,
S szemébe köny tolul.

Mély csend vala.
A barna fű között egy-egy fogoly
Surrant tova. A lég hűs, tiszta volt;
Az ég határa már biborban égett;
Leszált az est a csendes völgy felé.
Ekkor fölállt a nő s tovább haladt
Az alkonyatban. Csakhamar letünt
A nap, egy végső, csillogó sugárral
Vevén körül a nő magas alakját.

S a Sátán mozdulatlanul tekintett
Utána fénytelen, üres szemével.

Fordította: Polgár József.

AFORIZMÁK.

Az én sorsom ver titeket.
Tudja, hogy az, a mit én rám üt, az nekem nem fáj; — a mit szeretteimre üt, csak az fáj.

*

Igazi gavallér csak egész szivet ad egy nőnek. Akár az egyiknek, akár a másiknak.

*

«Én hű vagyok hozzá, mint egy parasztnő; s ő megcsal engem, mint egy gróf!»

*

. . . . Ez hát a csatatéri halál! . . .
Mit vétett ez az ember annak, a ki őt megölte? Nagyot vétett! Hazáját támadta meg.

*

Mit ér a katona — családfőnek? Míg él: ágyútöltelék; ha meghalt: koldusok őse.

*

Azért csak kiviritott a gyöngyvirág tavaszszal, ha vérrel öntözték is a földet.

*

A páva nem szeret úgy tündökleni kiterjesztett tollaival, mint a szerelmes nő a maga örömeivel

*

Egy szerető házaspár menyegzőjének előnapjai az egyedüli ünnepnapok, mikről Isten tudomást vesz.

Jókai Mór.

A NEFELEJTS REGÉJE.

IRTA: FR. CLOTILD.

Felhő trónusán ül az úr, körülötte az angyalok serege:

— Állj elô Gábriel arkangyal, mi baj van megint?

— Baj épen nincs Uram, csak hogy ennek a hemzsegő népségnek nagyon is jól megy dolga; megúnták az örökös szeretetnek egyhangu atmospheráját, irigylik a balga embereket ott lenn, kiknek szivüket szenvedélyek dulják fel, vagy boldogitják. Képzeld uram: A szerelmet irigylik tőlük! Szegény együgyü népség. A szerelem délibábos puszta, az ismeretlen utas eltéved benne; hidd meg, ha ilyen gyenge jószágnak szivét egyszer általjárná annak a pajkos gyereknek sértő nyila, úgy eltévedne szegényke, szép, fehér szárnyát bepiszkolná, összetörné; alig hiszem, hogy visszatalálna a menynyei üdvösségnek e szép honába . . .

— Elég volt, hagyd el — szólott az Ur. — Látod, még a mennyországban sincsenek angyalok; hivd elő azt a kék szemű, szőke pajzán gyermeket; leküldöm őt a földre, hadd tanulja meg, mit jelent *szeretni* és okuljon!

*

A nap lebukott a hegyek mögött s egy utolsó fénysugarat vetett a nyugvó földre. Gyönyörü, nyári est volt; a fák leveleit szellő nem mozgatá, a virágok fáradtan álomra hajtották fejecskéiket, az erdő csalogánya édes, mélabús, altató dalt énekelt, a kristálytiszta patak lágyan susogta: jó éjszakát!

Egy gyönyörü szőkehajú, kékszemű pásztorleány ült a patak partján. Valami túlvilági volt egész lényében, szemeit tétovázva, majdnem ijedten segélyt keresve jártatá végig az ismeretlen világban. Egyszerre csak figyelni kezd; messziről furulyának hangja hallatszik, mely epedve, vágyakozva, majd hangosan felzokogva, járja át a néma csendet.

A leányka előre hajolva, mintegy megbűvölve szivta magába az igéző hangokat; a dal mindig közelebbről hallatszott és végre egy csilingelő nyáj tünt fel. A nyáj után egy erőtől duzzadó, deli pásztorlegény jött, ki még mindig furulyázott. A nóta egyszerre elnémult s a pásztor csodálkozva tekintett a patak partján ülő leányra.

— Ki vagy gyönyörü szép leány?

— Kedves ifjú, már régen ismertelek; álmaimban gyakran látogatsz meg, oly soká, oly epedve vártalak.

— Igazán ismersz, álmodtál rólam? s mondd, szeretsz talán?

— *Szeretni?* mi az? mit jelent ez?

— *Sseretni* mit jelent? láttál-e már két galambot édesen turbékolni, csókolódzni? Láttál-e már pillangót rózsával enyelegni? aranyos napsugarat tüzes lángcsókokkal elboritani az egész világot? kis méhet édes nedüt szivni a virágokból? — ezt — ezt szerelemnek hivják. A szerelmes nem gondol másra, csak arra, a kit szeret, mindig szerelemről álmodik, szerelemről dalol és azt teszi, a mit kedvese tesz. Remegés fogja el, ha közeledtét érzi, boldog, ha szótlanul, kezet-kézbe, az ő szemei közé nézhet.

— Hát ez a szerelem? Oh akkor azt hiszem, én is szeretek. Szerettem eddig is, de másként mint mostan; sok édes testvérem volt, kikkel együtt játszadoztunk, nevetgéltünk s lelkemben egy különös érzés volt irántuk, oly tiszta, nyugodt, mint ez a csendesen folydogáló patak, melynek kristálytiszta vizében feneket látni. Atyánk is velünk volt, kit tiszteltünk, imádtunk, kihez félve közeledtünk és ő is szeretett mindnyájunkat egyformán, örökké tartó szeretettel. Lassan-lassan valami ür támadt szivemben, valaminek a hiányát éreztem, a mit azonban nem tudtam volna megmagyarázni; de most — azt hiszem be van töltve ez az ür, megtaláltam, a mi után epedtem, vágyakoztam . . .

Többet nem szólhatott. Ajk ajakon tapadt . . . megtanultak — szeretni . . .

Napok, hetek multak el, a két szerető sziv nem vette észre: az édes álom lágy karjaiban ringatta őket . . .

***

Örült az úr, hogy gyermeke oly boldognak érzi magát, és útra bocsáta egy másikat:

— Menj, tanulj te is szeretni!

***

Alkonyat borult a tájra. A pásztor sict kedveséhez és odaérve a patak partjához, meghökkenve bámul egy tündérszép leányra; csodálva nézi bogárszemét, bokáig érő selymes haját. Mint egy titkos bűverőtől vonva, huzódott a leányhoz; nem kérdezte kicsoda, honnan jön, mi a neve, hanem a kezeit kezeibe fogva igy szólt hozzá:

— Szép leány, legyen a te hazád az én hazám, követlek hű társ gyanánt, a te utad az én utam; adj szerelmet s én azt szivem egész melegével viszonzom, igérj hűséget, s én éltemet áldozom fel boldogságodért.

A lány szemei fénylettek; megnémulva hallgatá az igéző, szive mélyéig ható beszédet. Az édes méreg mélyen hatott, s nem is sejté a leányka, hogy az ő bűvös-bájos álma másnak keserü, sötét ébredés lesz.

Az idő elérkezett, hogy a nyáj nyugovóra térjen, a leányka a pásztor vállára hajtá fejét és mint régi, jó ismerősök lépdeltek a nyáj után.

A patak partján közelg a szőke angyal, majd megpihen, hogy bevárja hazatérő kedvesét. Messziről hallatszik a nyáj közeledése, a leány feláll, hogy eléje menjen, néhány lépést tesz előre és csodálkozva látja, hogy a pásztor nem a szokott úton jön haza; erősebben veszi szemügyre és látja, hogy a pásztor másodmagával van. Hát ez mit jelent? gondolá magában és szivét ismeretlen fájdalom, szorongás fogta el; lábai, mintha földhöz gyökeredztek volna, szemei ijedten tapadnak a már távozókra, kik szorosan egymáshoz simulnak. Most még jobban figyel; ismerős nóta üti meg fülét, az ő nótája, melyre boldogabb órákban tanitotta kedvesét; végszavai szivéhez hatolnak: «Csillag nélkül oly sötét az éjszaka». Halkan, mint egy reszkető viszhang ismétli: «Csillag nélkül oly sötét az éjszaka». — Letünt boldogságom csillaga, éjszaka borult az én szivemre is; hűtlen lett hozzám, mást szeret . . . Isten veled szerelem! csalódás világa! — Boldogabb voltam, mig nem ismertelek. Vissza többé nem térhetek testvéreimhez, bármiként szeretnék is. Szerettem, bünhődtem, nem birom tovább.

Itt elcsuklott szava, könyek gyültek szemébe és keservesen zokogott; tanult ismét valamit — sirni.

— Látod, te balga? Jer, az Urnak jósága mérhetetlen, megbocsát neked, szabad ismét az út az örök szeretet honába — szólt az arkangyal s karjai közé fogva az angyalt, vitte a végtelen magasba, vissza testvéreihez.

Sürű könyek hullottak szép kék szeméből — *az emlékezés könyei* — s mindegyik cseppből egy-egy gyönyörü égszinkék virágszál nőtt: *a nefelets.*

A BÉRCZI HANG.

— HEINE. —

Száll csöndesen, szomorún a lovag
A mély völgykatlanon.
— Vaj kedvesem hő karja vár
Vagy a zordon sirhalom?
S visszhangzik a bérczfalon:
A sirhalom!

S tovább, tovább tör a lovag
Sóhajt fájót, nagyot.
S ha szállnom a sirba kell korán:
Nos hát, nyugalom van ott!
S választ a bércz adott:
Nyugalom van ott!

És a lovag arczán köny pereg
Oly búsan csillogó!
S ha nyugalmat csak a sirba lelek,
Ugy nékem a sirba jó!
Rá tompán zúg a szó:
A sirba ó!

Sas Ede.

MARGITKA AZ INTÉZETBEN.

— Rajz. —

IRTA: VÉRTESI ARNOLD.

Soha életemben annyi aggodalmat ki nem álltam, mint mikor eljött az ideje, hogy az én kis leányomat be kell adni valamely nevelő intézetbe. Már egy év óta gyüjtöttem a különféle intézetek programmjait, melyekben gondos fölügyelet, tápláló koszt, a valláserkölcsi érzület ápolása és a tiz órai második reggeli, valamint franczia nyelv és naponkénti séta igértetik, az aggódó szülők megnyugtatására.

Egy év óta minden embertől, a kivel csak találkoztam, azt kérdeztem, van-e leánya és melyik intézetben nevelteti? Ily módon annyira gyarapodtak ismereteim, hogy egy év lefolyása után, minden intézet úgy befeketítve állt ellőttem, hogy nem maradt azon egyen sem egy tenyérnyi tiszta folt.

Mert tudni való, hogy a szülőknél hálátlanabb teremtések nincsenek a föld kerekségén s a melyiknek a leánya három pár czipőt szaggat el kettő helyett, vagy disznót ejt a levélre, az csak az intézetbeli hiányos nevelésnek tulajdonitja mindazt.

A mit nekem reményeikben csalatkozott szülők elbeszéltek, az rémséges volt. Égbekiáltó állapotoknak kellett uralkodni mindenfelé.

Nem egy disznót de hármat is ejt némelyik leány a levélre, a mi világos csalás, mert az intézetből mindig olyan levelet küldettek vele, hogy egy disznót sem lehetett rajta fölfedezni.

És milyen állapotban kerülnek haza, szegény gyerekek! Lesoványodva, mint a heringek, vagy meghízva, mint a mangaliczák.

Egy szóval olyan állapotban, hogy a szülőknek kétségbe kell esniök.

Aztán az a tudomány, a mit haza hoznak!

Hát tudomány az, hogy miből áll a viz? Nevetséges. A viz vizből áll. Hát miből állana?

No ezért ugyan kár intézeteket emelni s megsarczolni a szegény szülőket.

Mindegyre világosabbá vált előttem ezeknek a nevelő intézeteknek a kárhozatos volta; már csak azt kerestem, hogy melyik a legkevésbbé kárhozatos. De bárkihez fordultam s bármelyik intézetet kérdeztem, mindig találtam elkeseredett szülőket, a kik azon véleményen voltak, hogy lőporral kellene fölrobbantani az illető intézetet.

— Kérem oda ne adja a leányát — hallottam a jó tanácsot mindenfelől.

Annyit hát most már tudtam, hogy a létező intézetek egyikébe se adjam; de hát hova adjam?

Szerencsére egy uj intézet nyilt meg, a hol még senkinek a leányát nem nevelték se makacscsá, se hiúvá, se alattomossá, a milyenekké természetesen nevelni szokták a leányokat, kik a szülői kézből, mint csupa angyalkák kerülnek oda be.

Az uj intézetről fájdalom, még nem lehetett semmi rosszat mondani. Nos kis leányom, hát siessünk, mig ez is el nem sülyed a romlottságban.

Nem könnyű dolog volt Margitkát rábirni.

Sehogy sem fért be kis fejecskéjébe, hogy az ő szabadságának most már vége szakadjon.

Az apáczák, mint valami rémes lények tüntek föl képzeletében.

Kereken kijelentette, hogy ő a zárdába nem megy.

Csak most láttam, milyen furfangokra képes egy apa, mennyi hamis igéretet tesz, a minek felét sem fogja beváltani s milyen a hadi mesterségben is párját ritkitó cselekkel nyeri meg végre a kis leány beleegyzéését.

Végre hát a vasúti kocsiban ülünk s repül velünk a vonat. Margitkát elfoglalja a táj változatossága s az apa annyi érdekes dolgot tudott mesélni, hogy maga is bámult saját találékonyságán.

Igazán azt hiszem, hogy az embereket csak erősen meg kell szorítni s csodálatraméltó dolgokat lehet kipréselni belőlök. Ez az egész szellemi termelésnek a titka.

Igy jutottunk el rendeltetési helyünkig minden baj nélkül.

De mikor a város föltünt előttünk, Margitka nyugtalan lett s egyszerre félbeszakitotta az én legszebb mesémet:

— Apa, forduljunk vissza.

— De aranyosom, otthon kinevetnének a fiúk.

Ez hatalmas argumentum volt máskor, de most nem használt:

— Hát küldjük el a fiukat az intézetbe.

Valamiképen sikerült megmagyaráznom, hogy az nem lehet. Aztán hiszen már a holminkat is előre küldtük, már a ruhácskái is ott vannak a zárdában.

Hajlandó lett volna a ruhácskáiról is lemondani.

— A nagy baba is be van pakolva.

— Majd hoz a Jézuska karácsonykor másikat — igyekezett magát megnyugtatni.

Félénken nézte a nagy épületet s szinte azt képzeltem, mintha hallanám kis szivének a dobogását, a mint a bezárt rácsos ajtó előtt meghuztam a csengetyüt. Még egyszer eszébe jutott:

— Forduljunk vissza, édes apa.

De már akkor kinyitották az ajtót s az én kis leányom elhallgatott. A két könycsepp egy pillanat alatt eltünt szeméből s büszke arczczal lépett be. Nem akarta, hogy olyan kis leánynak tartsák, a ki még sirni szokott.

Nyájas arczu apáczák jöttek előnkbe s fölvezettek. Kis leányok kandikáltak ki kiváncsian a félig nyitott ajtókból. A bátrabbak kijöttek a folyosóra és módosan meghajtották magokat. Nagy tantermeket láttunk, apró padocskákkal. A széles folyosókon virágok álltak cserepekben, a falakon szent képek függtek. Margitka bámult s kérdezősködött. Egy egész csodás világ nyilt meg előtte, valami ahhoz hasonló, mint a milyenek a mesékből keringhettek fejecskéjében.

Mosolyogva nézett körül, mosolyogva vett tőlem búcsút. Sohasem gondoltam volna, hogy az elválás ily könnyen fog menni.

Istenem! milyenek a nők! Már ez a piczike is. Mily hamar megszokják a változatosságot, s mily gyorsan felejtenek!

Egy hét mulva meglátogattam. Mikor meglátott, sirásra fakadt, alig birtam könyeit letörülni. Mikor aztán együtt kettecskén kimentünk a városba, belém kapaszkodott zokogva; vigyem őt haza, ő nem marad a zárdában, ő elszökik. Igen, elszökik. Egy kis barátnőjével összebeszéltek és ha nem viszik őket haza, hát elszöknek.

— Hová?

— Amerikába.

Elnevettem magamat. Két tiz éves lány, a ki Amerikába akar szökni!

— Hát a pénzt hol veszitek?

— A pénzt? Nekem is van egy karpereczem, Erzsikének is van egy. Azt eladjuk, váltunk jegyet. Tudom, hogy oda majd eljön értem a papa.

Meghökkentem.

— Beszéljünk hát, Margitkám, okosan, miért nem akarsz maradni?

— Csak.

Ez is felelet volt, az igaz, még pedig olyan felelet, a milyet nálánál nagyobb hölgyektől is sokszor kapunk és a mivel nemcsak apáknak, de férjeknek is be kell érni gyakran. Mégis tovább kérdezősködtem:

— Hát édes kicsikém, mi nem tetszik itt neked?!

— Semmi sem tetszik — tört ki belőle az elkeseredés.

— Bántott talán valaki? Nem jók hozzád a nénik?

— Bánom is én, akár jók, akár nem jók. Én nem maradok itt. Nem maradok.

Nem tudta tüzetesen elmondani, hogy miért, de megértettem. A szabadság vágya tört ki belőle, a rabság ellen lázadt föl, ez ellen az élet ellen, mely órákba van beosztva, szabályosan, ridegen, mereven; ezek ellen a korlátok ellen, melyekbe bele ütközik minduntalan. Oh, jól ismerem ezt a forrongást, melyet hiába próbal megtörni az élet járma, mely ránehezedik mindnyájunkra. Meg-megujul az még sokszor egész életeden át, ha nem vagy vajból, hogy a mások keze tetszés szerint formálhasson ilyenné vagy olyanná, mig csak oda nem jutsz, hogy nem lesz sajat formád semminő.

Nem tudtam, mit tegyek a kis lányommal. Ujra furfanghoz kellett folyamodni, rábeszéléshez:

— Hátha megkisértenéd, édes aranyosom, még egy pár hétig.

Az aranyos rám nézett okos szemeivel, mintha ki akarta volna olvasni belőlem, hogy igazán csak pár hétig-e? Jó, hát megteszi.

Aztán ujabb pár hét következett, aztán megint ujabb. — Igy alkudoztunk az én kis leányommal, mindig odább, meg odább tolva a határidőt, mig az év lassanként szerencsésen lejárt.

No hála Istennek, egy évet hát lemorzsoltunk. Igaz, hogy folytonos hitegetéssel és ámitgatással s az apai szó szentségébe vetett bizalom teljes megingatásával. De, bár nem igen dicséretes eszközökkel, a czélt elértem.

Most már nem aggódom, tisztán s világosan áll előttem az egész jövő. Margitka nem fog megszökni, vonakodni sem fog, hanem egész örömmel készül vissza a zárdába, mert a szünidő alatt harmincz legkedvesebb barátnőjétől kapott levelet, a ki mind várva-várja a viszonttalálkozást.

Az is világos előttem, hogy a második év végéig még harmincz barátnőt fog szerezni a már meglevőkhöz és a kéthónapi szünidőnek minden napjára fog egy levelet kapni és egy levelet irni és az mind telelesz örök barátsággal s a viszontlátás reményével ugy, hogy már el sem űzhetnék Margitkát más intézetbe, hacsak az övével együtt hatvanegy szivet nem akarok kegyetlenül összetörni, a mi egy Heródesnek is sok.

És aztán látom, hogy a harmadik, negyedik, ötödik év végén ebbe a gyöngéd

szivek kapcsába ujabb gyöngéd szivek füződnek, a kilépettek helyébe. És azt is előre látom, hogy mikor majd végképen haza akarom hozni Margitkát, a nyakamba fog borulni és kérni fog, hogy hagyjam őt ott.

— De miért, édes leányom? — kérdezem én megütközve.

S akkor ő, szendén lesütve szemeit, az fogja rebegni:

— Szeretnék apácza lenni.

— No csak az kellene még — fakadok ki én boszusan. — Micsoda bohó gondolat az?

De ő megmagyarázza nekem, hogy az nem bohó gondolat, hanem hivatás, a melyet ő érez.

Én azonban nem leszek irgalommal e legszentebb hivatás iránt, s hiába fog nekem példákat idézni a szent szűzek életéből, minden kegyelem nélkül fogom őt és haza viszem.

Tudom, hogy sűrű könyhullások közt fog búcsút venni az apáczáktól és a folyosón meg fog állani minden szent kép előtt, hogy meghajtsa térdeit s oly mártir arczczal fog kilépni a zárda kapuján, mint azon szent szűzek, kiket Nero császár a fenevadak elé dobatott, hogy széttépjék.

De az az igéret, hogy nemsokára hosszú ruhát fog kapni, no csak olyan félhosszút, s Anna-napkor elmegyünk egy nyári mulatságra, melyet a dombrádi fiatalság rendez, kiengeszteli vérző szivét. Sőt annyira megnyugtatja, hogy képes már nyájas, mosolygó arczczal fogadni annak a fiatal embernek a köszöntését, a kivel útközben az utcza sarkán találkozunk és még kétszer fogunk találkozni a mai délelőtt folyamán, mielőtt a vasutra fölülünk.

— Ki az a fiatal ember? — kérdezem Margitkától.

Mire ő elpirul s egy darabig világosan látom az arczán, hogy azt akarja mondani: «Nem tudom»; de mégis megmondja az igazat, mert jó, őszinte leány, a ki hazudni nem szokott, csak holmi egyet-mást eltitkol néha, a mit nem okvetetlen szükséges tudni az apának.

— Az Erzsike testvérbátyja, törvényszéki aljegyző — mondja sugva és utána még jobban elpirul.

Én ugyan nem fogom tudni, hogy ki az az Erzsike s nem fogok már arra emlékezni, hogy az az a kis leány, a kivel annak idején Margitka Amerikába akart megszökni; de jobb is ugy, hogy nem tudom, mert még gyanum támadhatna, hogy az amerikai megszökés nem hármasban terveztetett-e.

Annyit azonban igy is látok, hogy ez nem az első találkozás. Valamint azt is látom, hogy Vámoson ménkü kevés dolguk lehet a törvényszéki aljegyzőknek, hogy mindig az utczán csavaroghatnak s a nevelőintézetbeli kisasszonyokra leselkedhetnek.

De ne félj, édes Margitkám, nem leszek én zsarnok apa s mikor majd annak rendjemódja szerint el fog jönni a te fiatal embered — mert tudom, el fog jönni, azt is tudom, hogy Erzsikétől egy levél sem érkezik hozzád, a nélkül, hogy szó ne legyen róla — mikor hát majd el fog jönni és látom, hogy jóravaló derék ember, reátok adom az áldásomat. Mert ugyis tudom, hogy a leányokat senki más a világon meg nem tudja őrizni, csak egy derék férj.

CELLI ANGELO DR.

A hygiéniai és demográfiai kongresszus tagjai szétoszlottak a szélrózsa minden irányába és elvitték hazájukba az itt szerzett tapasztalatokat. Egy-egy kivétellel a legnagyobb elismeréssel szólnak a külföldi tudósok hazánkról.

Ezen kongresszuson bizonyára Magyarország huzta a legnagyobb hasznot, mert sok jó barátot szerzett nekünk s ezenkivül a külföld tudósai meglátták, mily magas kulturális szinvonalon állunk. Azok egyikét, kik hazánkat nagyra becsülni és szeretni tanulták meg, mutatjuk be ez alkalommal olvasóinknak. *Celli* Angelo dr. ez, a római egyetemen a hygiénia tanára s a római hygiénikus intézet igazgatója. Mint olasz képviselő az olasz parlament nevében jelent meg a kongresszuson, fővárosunkban.

CELLI ANGELO DR.

Itt tartózkodásának minden óráját annak szentelte, hogy a főváros kulturális viszonyaival megismerkedjék és nem egyszer adott kifejezést csodálatának és teljes elismerésének.

Nem egyszer fejezte ki sajnálkozását, hogy elébb nem ismerte hazánkat, mely a czivilizáczió oly magas fokán áll.

Celli egyike a legkiválóbb tudósoknak, nemcsak hazájában, hanem az egész müvelt világon. Ő fedezte fel Marchia Favaval együtt a váltólázat okozó plasmodiumokat, melyért az olasz király külön e czélra készitett arany éremmel tüntette ki. Ezen egyetlen felfedezésével is halhatatlanná tette nevét az orvosi történelem lapjain.

Egyéb egészségügyi dolgozatai is maradandó becsü alkotások.

Még fiatal ember és már is mint nagy tudós ismeretes a tudományos világban. Nagy ismereteivel csak nagy szerénysége vetekedik.

Minden ünnepeltetés elől félrevonult, mert ő csak tanulni jött el hozzánk.

Budapestről pedig rögtön Alexandriába utazott a dysentria tanulmányozására.

Meg vagyunk róla győződve, hogy az olasz parlament elé terjesztendő jelentése csak jóakarattal és szeretettel fog szólani hazánkról, melynek még sok oly jó barátot kivánunk a külföldön, mint Celli.

Hogy nem feledkezett meg Magyarországról, hogy örömmel gondol vissza az itt töltött órákra, bizonyítja ezen arczkép is, melyet az elmult szép napok emlékeül küldött e sorok irójának. A kik őt megismerték, csak szeretettel emlékeznek vissza a páratlanul szeretetreméltó és szerény tudósra.

Feleki Sándor dr.

HA FÜRTÖDET . . . .

Ha fürtödet simogatom
Olyan édes mesét beszél,
Hogy szerelmes fejecskédben
Megpihent az ezer szeszély,
Hogy szivednek rejtekében
Tündérország ragyog, ragyog
És annak a szép országnak
Királyfia magam vagyok . . . .

*

Néha-néha kétség is bánt,
Hogy az egész mese álom,
Hogy egyszer csak felébredek
S magam' a földön találom,
De akkor szép szemed mondja
Nekem tovább azt a mesét,
Ha ajkaddal, ha szemeddel
Beszéld te csak, édes beszéld!

Laikóczi Mihály.

A GALAMB.

REGÉNY. 15

Irta: Márkus Miksa.

Wölty doktort kissé meglepte ez a furcsa hir. De csak kissé. Annyira hozzászokott már az Irma hóbortjaihoz, hogy most is csak valami rossz tréfának gondolta ezt a legujabb vállalkozást. Csak éppen kissé komoly dolog volt ez tréfának.

A jó fiskális éppen egy parasztemberrel vesződött, a ki piszkos irásokat szorongatott a markában és egyre azon törekedett, hogy azokat a Wölty kezébe nyomja.

— Megkövetem szépen a téns fiskális urat, tessék elvállalni az én pörömet. Azt

mondták nekem otthon, hogy egyetlen becsületes fiskális van az egész városban . . .

— Ne higyje azt barátom. Vagyunk itt még egynehányan. Aztán nézze öreg. Drága fiskális vagyok én magának, a dolga pedig olyan egyszerű, hogy akárki elvégzi. Majd megmondom én, hogy kihez menjen.

Mialatt beszélgettek, lépett a szobába Irma és mosolyogva hallgatta ezt a furcsa beszédet.

A mikor a jó falusi nagy fejcsóválások közepette elindult, Irma odasietett Wöltyhez és nevetve mondá:

— Ha az ujságba kiirnám, azt mondanák, hogy bolond vagyok. Egy ügyvéd a ki másokhoz küldi a klienseket! Hallatlan.

— Bárcsak mindenkit másokhoz küldhetnék.

— Ez gorombaság volt és nekem szól. De mindegy. Öntől ezt is eltűröm.

— Csak nem képzeli, hogy önnel gorombáskodnám? Tessék csak beljebb kerülni.

Az iroda már nem volt kiváncsi. Tudták már, hogy ki az a szép hölgy és tovább nem érdekelte őket. Egész nyugodtan nézték, mint mennek be együtt Wölty szobájába és aztán folytatták Zubriczky boszantását, a kiről kisütötték, hogy házassági szándékai vannak. A szelid szemü, kopaszodó öreg gyerek hiába tiltakozott ez ellen. Rábizonyitották, hogy tegnap egy hölgygyel látták az Andrássy-úton, már pedig Zubriczky sohasem szokott járni. Az tehát csak a jegyese lehetett.

Ezalatt Wölty nagyon komolyan beszélt Irmával.

A leány eleinte csak nevetett, mondhatott neki akármit az ügyvéd, rövid, éles nevetéssel válaszolt.

— Hát még azt hiszi, hogy engem el lehet tériteni valamely szándékomtól.

— Nem önről van szó. Szerencsétlenséget akarok megakadályozni!

— Szerencsétlenséget.

— Azt!

— Minő beszéd. Hát ha ön a *házasság* szót hallja, rögtön szerencsétlenség jut az eszébe.

— Az, ha ön is benne van a játékban.

— És ha a másik személy nem a kellő médium arra a katasztrófára, melyet ön sejt?

— De az.

— Úgy? ön már megint telepátiában utazik.

— Nincs szükségem rendkivüli természeti erőkre. Egyszerü logika utján tudom, mi az ön szándéka.

— No arra már igazán kiváncsi vagyok.

— Megmondjam, mi az ön szándéka?

— Mondja, ha tudja.

— Jó!

— Engedelmet a félbeszakitásért ügyvéd úr. Igérje meg azt az egyet, ha el is találja az igazat, nem igyekszik engem visszatartani attól, a mit tenni akarok.

— Megigérhetem-e azt, hogy nem fogom meg az ön szoknyáját, ha az ablakon ki akar ugrani.

— Wölty doktor! Ha én innen le akarok ugrani, akkor ön hiába fogja az én szoknyámat!

— Jó. Hát ne beszéljünk erről többet. A mit teszek, az az én dolgom. Megmondom tehát: ön el akarja venni Zakár főhadnagyot.

Irma nehány pillanatig belenézett a Wölty szemeibe, aztán ujra hangosan nevetett.

— Ah ön Mesmer, Cagliostro! Miért nem kér tanszéket az egyetemen.

— Mondok önnek többet is, a nélkül, hogy akár Mesmer, akár Cagliostro volnék.

— De engedjen meg, hogy *én* akarom elvenni? Hát hallott már ilyet. Egy nő, a ki el akar venni egy férfit?

— Az már nem férfi.

Egy huszárfőhadnagyot? Ugyan mit gondol ön az osztrák-magyar hadseregről, ha azt hiszi, hogy legvitézebb fegyvernemének egyik harczosát, egy nő, a kivel oly kellemetlen affére is volt, enynyire le tudná venni a lábáról.

— Hogy én mit gondolok az osztrák-magyar hadseregről, azt akkor mondanám meg, ha én delegátus volnék, ön pedig a közös hadügyminiszter. De most nem arról van szó. Hogy önről mit gondolok.

— Nos? Nos?

Irma minden erejét összeszedte, hogy nyugodtnak lássék, de azt nem tudta megakadályozni, hogy arcza egyre sápadtabbá legyen. Kezei is reszkettek.

— Hallgasson reám Irma kisasszony, Talán utoljára beszélünk . . . erről . . . ne nevessen tehát, hiszen az önnek úgyis fáj.

— Nem nevetek, szólt csöndesen a leány.

— Ön férjhez megy Zakár főhadnagyhoz. Nem szerelemből. Arról kár beszélni is. Ön gyülöletből és bosszúvágyból akar ez ember neje lenni.

Irma felugrott a székről és az ajtóhoz közeledett.

— Maradjon, kiáltott rá Wölty erős hangon. Követelem, hogy hallgasson meg.

— Jó, maradok.

— Mondom, az ön szivében csak boszú van.

— Édes, jó Wölty doktor, bosszú . . . hiszen tudja, hogy a családomban galambnak neveztek,

Wölty megfogta a leány kezét és azt kérdezte:

— Galambnak? De mikor?

És a leány keserves sirásra fakadt. Az ügyvéd alig tudta megnyugtatni. Aztán hirtelen kitörülte szemeiből a könyeket s látszott rajta, hogy nagyon szégyeli elérzékenyülését.

— Haragszom önre Wölty doktor! Miért rikatott meg. Ez fölösleges volt. Az én szándékom erős. Férjhez megyek Zakár Péterhez.

— Ismeri ön a Pitavalt?

— Wölty doktor, ön oly okos ember, de az aggodalom kissé, hogy is mondjam, túlzóvá teszi.

S ezzel fölkelt.

— Megesküdjem önnek, hogy én sem golyóval, sem tőrrel, sem méreggel nem ölöm meg a férjemet? Szikláról sem taszitom le, vizbe sem fojtom. Tűt sem keverek az étkébe, rá sem gyújtom a házat. Meg sem fojtom és mozsárba sem töretem.

Irma azt hitte, hogy Wölty e szavakon majd jót nevet és ezzel vége a kinos jelenetnek.

De nem igy történt.

Az ügyvéd egész komolyan odalépett hozzá és azt mondta:

— Esküdjék meg! Esküdjék, hogy bosszúvágyában nem lesz gyilkossá. Ha ezt a kérésemet, követelésemet nem teljesiti, majd találok rá módot, hogy útjába lépjek önnek.

Irma rettentő pillantást vetett Wöltyre.

— Ám legyen. Esküszöm!

S azzal ment kifelé. Az ajtónál azonban visszafordult.

— Tudja-e Wölty fiskális úr, mire esküszöm? A bosszúmra!

A jámbor Zubritzky azt mondta Magyar doktornak:

— Különös! milyen jó kedve van ennek a hölgynek. Még az előszobában is nevetett.

Annál különösebb volt aztán, hogy *Wölty* doktornak olyan rossz kedve támadt, a minőre alig emlékezett még az iroda.

Folyt. köv.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(Quousque tandem? — Csak azért is! — Lili. — Uria.)

Magyarország legelső szinházában még mindig fejetlenség van. Napról-napra áhitozva lesi az aggódó közönség, vajjon nem tűnik-e már fel a hivatalos lap hasábjain az a szerény néhány sor, mely örvendetes fordulatot hozna szinművészetünk fejlődésében. De még csak egy szerény Bud. Tud. által világgá bocsátott hirecske se jelenik meg a láthatáron.

Már-már azt kezdjük hinni, hogy sose lesz többé direktor a nemzeti szinház élén s hogy örök időkig fejetlenségre van kárhoztatva ez az intézmény. Mert, uramfia, ha nem igy volna, mire várnak odafön a kegyelmes úrék? Azt hiszik talán, hogy egy-két hónap alatt majd kiáll a porondra valami uj, eddig nem ismert direktorzsení? A ki számba jöhet ennél az állásnál, azt ismeri már a közönség is, a sajtó is. Odafön pláne kell, hogy már ismerjék. Nos, ezzel a nehány szemenszedett emberrel csak kilencz hónap alatt meg lehet egyezni.

De a hiba bizonyára ott lesz, hogy meg sem próbálták. Mert ha próbálták volna, legalább tudna felőle a köz valamit a kommünikék e mai világában. Kommüniké járta ugyan, de csak azt hirdetvén, hogy ő exczellenciája még egyre fontolja az ügyet.

A mizériáknak tehát Ő exczellenciája az oka. S ha az előadások a nemzeti szinházban az élvezhetlenségig hebehurgyák; ha az ujdonságok megválasztásában semmi konzekvens és észszerű eljárást nem látunk; ha a rendezés nivója Paulay halála óta kifejezhetlen mértékben süllyedt; ha kiki azt tesz ennél a műintézetnél, a mit akar; ha a repertoár összeállitásban se műbecsre, se a közönség izlésére nincs tekintet; ha . . . stb. stb, akkor ezért mindért csak a felső forumokat lehet felelősségre vonni, mert az ő részükön ván a hiba: mivelhogy direktort nem neveztek ki.

Nem tudjuk, honnan jutott ki annak a hire, hogy párhuzamos direktori állást akarnak szervezni a nemzeti szinháznál. Sokan kézzel-lábbal dolgoztak s még most is dolgoznak ez ellen a terv ellen. De csak egyszerü rövidlátásból. A ki belenéz a dolgok mélyébe, az nemcsak nem elvetendőnek, de helyeslendőnek fogja látni ezt a tervet. Mert mi a lényege? Az, hogy az a személyiség, a kinek hivatása a magasabb művészi szempontoknak érvényesitése, az ne legyen kénytelen bajlódni prózainál prózaibb kezelési teendőkkel. Ez

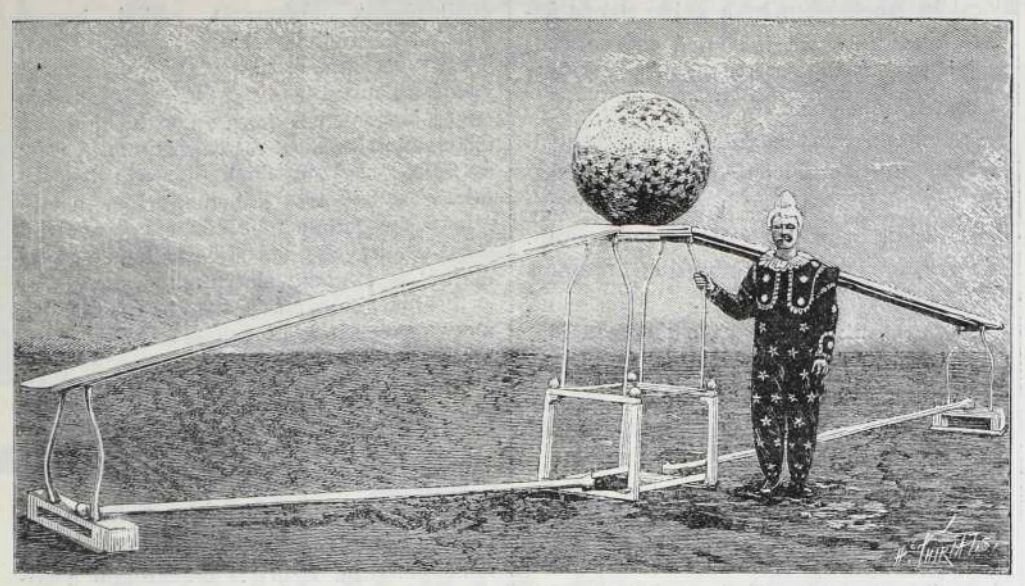

A TITOKZATOS GOLYÓ I.

pedig egyenest követelménye a helyes munkabeosztásnak. Vagy nem visszás-e az olyan állapot, melyben — mint egykor magunk is tanui voltunk a Paulay-rezsim alatt — az igazgatót, ki ép egy nagy történeti dráma inszczenálásával volt elfoglalva, a diszletező szolgák perczről-perczre háborgatják, hogy megint egy félméter posztó kell székhuzatra. Hogy birjon felemelkedni már most ilyen kicsinyességek mellett egy nagy kulturális intézet szellemi vezetője a tevékenységéhez megkivántató esztétikai nivóra? Feleljen meg erre az, a ki kereken szembeszáll a kettős igazgatóságnak.

De hiszen abban a kettős direktorságban semmi uj sincs a dolog lényegét tekintve. Mindig volt egy hivatal a nemzeti szinháznál, a melynek gondját — az igazgatóé mellett — a kezelési és anyagi dolgok képezték. A változás csak annyiból állana, hogy ennek a hivatalnak a vezetőjét, kiterjesztvén némileg a hatáskörét, igazgatói czimmel ruháznák fel. Kérdezhetné valaki: mire ez a változás? Nos, őszintén megfelelünk. Egy a nemzeti szinház körül nagy érdemeket szerzett személyiség méltó kitüntetésére. A ki oly nehéz viszonyok közt vezette a szinház ügyeit annyi támadásokkal és súlyos körülményekkel szemben, az megérdemli ez önzetlen buzgalmáért ezt a kitüntetést.

A kettős direktorság tehát elfogadható reform volna. De ha tetszik, ám mondjanak le róla. Vagy ha tetszik, állitsanak három embert is annak az intézetnek az élére. Csak álljon már végrevalahára az élére valaki. Most már a késedelem nem is gondatlanság, hanyagság, hanem szinte vétek. Mert vétek elidegenitni végleg a szinháztól azt a közönséget, mely a fényes korszakban lelkesen csoportosult köréje s a hanyatlás korában a jobb jövendő reményében szintén buzgón összetartott. Már eljutottunk szinte a végletekig. Ha még soká haboznak, akkor megtörik a falanksz s a sorok ritkulnak. Pedig ettől előre is retteghetnek azok, kiknek hivatásuk szivükön viselni a nemzeti szinház sorsát. Tanulhattak a más kárán: a másik állami műintézet áldatlan sorsán, melyen a ki segitsen, ember legyen a talpán.

Akarjuk hinni, hogy meglesz a jóérzék a magos régiókban és megfogadják a közmondás tanitását, hogy: más kárán tanul az okos. És még merünk bizni abban, hogy csakhamar elhallgattatják a közönség kétségbeesés sugalta kiáltásait, mely avval ostromolja a kegyelmes urak portáját, hogy: quousque tandem?

*

De van néhány szavunk a nemzeti szinház jelenlegi vezetőségéhez is. Tagadhatlan — hiszen az egész sajtó is konstatálta, de még a nagyközönség elmaradásával is bebizonyitotta — hogy Germain úr *Család*-nak elkeresztelt immorális férczelménye megbukott. S ime, mit látunk, a *Család* sehogy se akar lemaradni a repertoárról. Tudtunkkal a bukott darabokat már negyedszer se szokták volt adni, sőt esetleg a második előadásra se bocsátják. De tegyük föl, hogy ily súlyos bukás méltó sorsként a *Család*-ot nem érte utol s igy a bérlő közönségre is való tekintettel négyszer eljátszszák ezt a darabot. Azonban, hogy továbbra is kisértsen ez az élvezhetetlen holmi, azt már csak annak kell betudnunk, hogy hajlam van a nemzeti szinháznál úgy szólni a sajtóval s a közönséggel szemben, hogy: Csak azért is!

Ez pedig nagy félszegség. Ha még magyar szerzőre való tekintettel praktizálják, értjük, kinézvén belőle a magyar tehetségek iránt való jóakaratot; de ha idegen autorokkal szemben gyakorolják, midőn a magyar irókkal szemben nem teszik, (L. Kabos: Évája; Váradi-Dreyfuss: Kecskebánki fürdője; Szécsi: Babája) akkor ez ellen fel kell emelni szavunkat. Az egyenlőtlenség elkerülésére csak egy jó módszer van: egyikkel szemben se gyakorolják ezt a veszélyes politikát. Sose láttuk még, hogy ha a halottkém kimondá a halált, a tetembe fujtatóval levegőt akarnánk erőszakolni.

*

A Népszinházban reprizek járják. Legjobb szeretünk jó ujdonságokat. De szivesen veszszük, ha jó reprizeket kapunk, rossz premièrek helyett.

Ily elvek mellett csak örömmel fogadhatjuk a jó franczia operettek legjobbikának Millaud *Lili*-jének feleleventését. Sose került a Lili sipládára, mégis a legnépszerűbb operettek egyike. Dallamai nem erőszakolják magukat fülünkbe, mégis a legmegragadóbbak. Mindig ujnak, mindig frissnek látjuk ezt a remek művet, mely fölött már évtizedek haladtak el még pedig nyomtalanul, tanuságául annak, hogy az igazán szép mindig szép marad. Nem fog kor akadni, a mely a milói Vénuszt becsmérelné.

Küry Klára játszotta meg Lilit azzal a jól ismert üdeséggel és természetességgel, mely annyi méltatásra és tapsra lelt. De nem birta elfeledtetni velünk az operett legnagyobb magyar művésznőjét, kinek izlésben, finomságban és fantáziában mását sehol se láttuk még. S osztatlan elismeréssel és lelkesedéssel adózván Küry Klára elbájoló alakitásáért, ki kell fejeznünk azt a kétségünket, vajon volt-e ok kivenni Hegyi Aranka kezéből a Lili szerepét, melyet nehány év előtt oly igazi gyönyörüséggel élvezett a közönség. Hegyi Aranka bámulatos művészete nem lehetett kisebb azáltal, hogy mellé uj talentumok állottak s ép ezért, ha nem más, de maga a méltányosság is megkivánná, hogy meg ne foszszuk leggyönyörűbben megalkotott szerepeitől.

Uj volt Szirmai is Plinchard szerepében. Keresve sem akadhattunk volna izlésesebb katonára és sikkesebben udvarló alakitóra. De ne essék zokon, ha azt a véleményt vagyunk bátrak koczkáztatni, hogy Szirmai nem énekes szereplésre termett. A kiről mi is azt szoktuk irni, hogy drámai művészete felülemelkedik a Népszinházon s döngeti a kerepesi-úti másik szinház kapuit, azt kár ráerőszakolni oly szerepkörre, mely drámai akczentusokhoz szokott hangját kimeritő éneklésre kényszeriti. Tudtunkkal van a Népszinháznál szinész, a ki énekelni is szokott s el tudná játszani Plinchard szerepét.

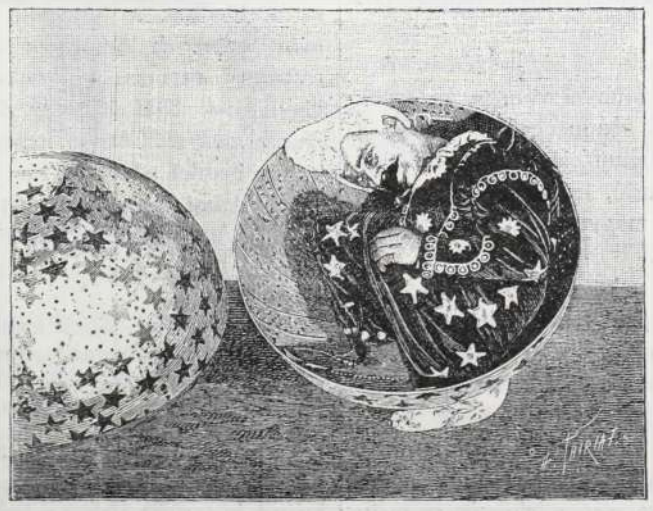

A TITOKZATOS GOLYÓ II.

Kassai Saint-Hypothéseját többet megtapsolták, semhogy a mi dicséretünkre is rászorulna.

*

Ez egyszer lepillantunk kincses Kolozsvárra is. Megérdemli ezt a kirándulást az az igazán költői dráma, mely először odalenn látott lámpavilágot. *Varsányi Gyula Uria* cz. tragédiája Kolozsvárott került először szinre, bár hivatalból, lévén a Teleky-dij nyertese, az első előadás joga a nemzeti szinházat illette volna. Hogy miért nem érvényesitette ezt a jogát, az egyenest érthetetlen. Nem akarjuk az Uriát jobb darabnak portálni, mint a milyen, de azt bátran állithatjuk, hogy van olyan munka, mint a milyenek az utóbbi években előadott munkák — úgy általában.

Az ambiciózus szerzőt az előadás nagyban felbuzditotta volna s tán a siker se maradt volna el. Kolozsvárott is — hol pedig ugyancsak finnyás a publikum — sokat tapsoltak az Uriának. Ez Budapesten is megeshetett volna. Mi csak azt kivánjuk, hogy soha rosszabb darab az Uriánál ne kerüljön szinre a nemzeti szinházban. De ez a kivánság csak a jövőt illeti, a multba való visszapillantás nem lehet. Mert bizony jobb darab a Varsányié, mint sok más uré — akár magyaré, akár idegené, — kit dédelgetnek a nagy közönség ellenére minálunk. Varsányi Gyula addig is elégedjék meg a Kolozsvári lapokkal s bizzék benne, hogy: lesz még szőlő, lágy kenyér.

Emin.

SZÓRAKOZTATÓ.

A TITOKZATOS GOLYÓ.

Azok a tréfás és titokzatos mulatságok, melyekkel a vásárokon, sokadalmakon mulattatják az élelmes vállalkozók a népet, többnyire bizonyos tudományos alappal is birnak. Persze a köznép nem veszi észre, hogy ez a bűvös játék tulajdonkép nem is igen bűvös, mivel egyszerü természeti törvényeken alapul. Ilyenfajta egyszerű jelenség az is, melyet a komédiás művészek produkálnak azáltal, hogy testük egyensulyát különböző merész mozgások közepett is meg tudják tartani.

Legujabban egy párisi komédiás egy meglepő mutatványnyal vonzza bodéjába a könnyen hivő közönséget. De még a komolyabb publikum előtt is érthetetlen volna a produkczió, ha az előadás végén a maestro nem magyarázza meg mutatványának titkát.

A mutatvány a következő:

Az egyik képen feltüntetett hidszerü emelvény tetejére egy 75 czentiméter átmérőjü golyót helyez egy szolga. Egyszer csak a golyó megindul, kissé halad előre a lejtőn, de ismét visszagördül. Onnan lefelé ered, ujra felfelé tólul ismét. Ide-oda gurulván, elér a lejtő végére, mely jócskán emelkedett. Itt a golyó elkezd felfelé gördülni s áthaladván a csúcson átmegy a másik lejtőre s ott ujra folytatja a régi ide-odajárást.

Igy mulattatván a golyó a közönséget, hirtelen durranás hallatszik belőle s egy kis zászló jelenik meg a golyó falán annak jeléül, hogy a golyóban ember van. Majd ismét felhalad a golyó az ormóra s nekirohan a lejtőnek lefelé.

A szolga a földre párnákat teritett időközben s erre ráhull a golyó. A közönség ámulatára kettéválik a golyó s egy bohócz bújik ki belőle s jó napot kiván a t. cz. közönségnek.

A rejtély igy meg volna oldva, de csak ekkor fogja el igazán ámulat a nézőket, látván, hogy milyen termetes ember az, a ki igy megbujt ebben a golyóbisban. S azon a kis helyen ez az ember még mozogni is bir, mivel a golyó irányitásánál bizonyára mozgott.

Az egyik kép azt is feltünteti, hogy foglal helyet ebben a kis térben a bohócz ki aztán a sulypontnak különféle irányitása által mozgatja a golyót.

Igy az a titokzatos látvány, melyet a golyónak *külső* behatás nélkül való mozgása kelt, egészen elveszti titokzatosságát; de azt el kell ismernie a nézőnek, hogy nem mindennapi ügyességü ember az, a ki ezt a produkcziót kitalálta és gyakorolja.

IRODALOM.

A Csokonai kör évkönyve 1890-1893. évekről. Szerkesztette *Tüdős János dr.* Debreczen. 1894. A vidéki irodalmi körök legtevékenyebbje legutolsó trienniumáról terjedelmes munkálatot adott ki, melyben bemutatja azon munkákat, melyeket a társulat tagjai produkáltak. Sok ismert iró nevével találkozunk ebben a kötetben, mi bizonyitja azt, hogy iróink nagy része szivesen munkálkodik ennek a derék körnek a keretében. De kiváltkép becsesek azok, a mik, magáról Debreczen városáról előadvák a kötetben. *Géresi Kálmán Budenz és Debreczen* czimü czikke érdekes reminiszczencziákat tartalmaz. Ugyancsak *Zöld Mihály: Bűnesetek Debreczen multjából* czimü ismertetése becses kultúrhistóriai adatokat tár elő. A kötet szépirodalmi tartalma is változatos és gazdag. Belőle mutatványt is közlünk e számunkban.

*

Palágyi Lajos, kinek kiváló talentuma csak nem régiben gazdagitotta irodalmunkat egy mély gondolatokban bővelkedő filozófiai drámai költeménynyel, felhivja a közönséget, hogy költői munkásságának legujabb eredményét — egy kötet költeményt — pártfogásába vegye. Erre bizvást igényt is tarthat Palágyi Lajos, mivel a közönségnek jóakaratát eddigi becses munkáival nyilvánvalóan kivivta. Annál inkább várhatni érdekkel az uj kötet megjelenését, mivel, — mint a Felhivás irja — uj látkör nyilt meg a poéta előtt az élettapasztalatok és a klasszikus költők és bölcsészek müveinek olvasása által. Kifejezést óhajt adni költeményeiben a magyar költészetben nélkülözhetlen nemzeti érzésnek is, saját költői összefoglaló egyéniségét is előtérbe állitván.

A kötet előfizetési ára 1 frt 50 kr., mely összeg a költő czimére (Miksa-utcza 17. sz.) küldendő.

*

Sebestyén Károly, Hajnalodik (Fiet lux) czimű verseskönyvére előfizetést hirdet. Költői pályájának egy befejezett korszakának tekinti azt az időt, melyben e költeményeit irta. Ezért is érdekelheti a közönséget Sebestyén Károly kötete, de meg azért is, mert Sebestyén Károly azon fiatal iróink közé tartozik, kikben van mélyebb tartalom. A kötet ára 1 frt lesz. Az előfizetések a költő czimére (Teréz-körút 38. küldendők.)

*

Sas Ede kinek derék munkásságát lapunk hasábjairól olvasóink is figyelemmel kisérhették, *Házasságok* czim alatt egy kötet elbeszélést ad ki. A kötetben a modern házasságkötésről és házaséletről fog szólani s filozófiai témákat dolgozik fel az elbeszélések keretében. Ki akarja mutatni, hogy a kultura mindent a házaséletnek köszönhet, bár a jelen társadalom a maga fejleményeivel hadat izen ennek az intézménynek. A kötetnek, melyet bizonyára érdeklődéssel vár a közönség, 1 forint lesz az ára. Előfizetések a szerző nevére küldendők Nagyváradra.

*

Telekes Béla, ez az ügyes tollú fiatal poéta kötetbe gyüjtve adja ki verseit karácsonyra. Az előfizetési ár, 1 forint Grill Károlyhoz küldendő. Telekes szép formával és szép gondolatokkal biró költő e művét ajánljuk olvasóinknak.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

K. S. Szeged. Eleget tettünk kivánságának és már jelen számunkban megkezdtük *Szórakoztató* cz. rovatunkat, melyben ezentul hetenként bemutatunk egy-egy «Kunststikli»-t, mint Ön nevezi.

H. K. Debreczen. O. P. Budapest. Verseik közölhetetlenek. Se forma, se tartalom.

R. J. Két legény egy csárdában. Jóval alúl áll lapunk nivóján.

K. D. Budapest. Ennek a czikknek javitás se használna. Testestül-lelkestül rossz.

Sz. Zs. Budapest. Több buzgóság, kevesebb dolce far niente.

S. K. Budapest. Jövő számunkban.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

TORONYÓRÁK,

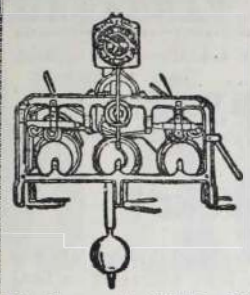

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli.

Máyer Károly L.

államilag kedvezményezett

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költségjegyzékek bérmentve.

A főváros
legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

FESZTY ÁRPÁD

óriási körképe:

a

magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szőtt vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 9 óráig. Este villam világitásnál.

Belépő dij 50 kr.

Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett.** Saját gyártmányu **harmonika, hegedű, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros,

számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1894. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntöttmunkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Magy. kir. államvasutak.
81355./94. számhoz A IV.

A magy. kir. államvasutak budapesti déli üzletvezetőségének kezelése alá tartozó vinkovce—brckai helyi érdekü vasut gunja—brcka—brcka-i vonala Brcka állomással f. évi szeptember hó 12-én a nyilvános forgalomnak átadatott.

Nevezett állomás az összes forgalomra van berendezve.

Ezen vonal megnyitásával egyidejüleg «Gunja—Brcka» állomás neve «Gunja»-ra változtattatott.

Budapest, 1894. szept. 12-én.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben

656 **Bendt Ede** Braunschweig

Magy. kir. államvasutak. 127876./94. C II.

HIRDETMÉNY.

Szász-magyar vasuti kötelék.

F. évi október hó 1-ével teljes kocsirakományokban szállitandó száritott malátatörköly és mindennemü száritott moslék küldeményekre egyrészt Baja, Budapest dunaparti tpu., Budapest Józsefváros, Budapest föv. közraktárak, Budapest Lipótváros, Budapest nyugoti p. u., Budapest Kelenföld, Budapest déli v. és Ó-Buda-filatorigát, másrészt a szász kir. államvasutak Dobitschen és Wurzen valamint a következő szász-porosz közös állomások, mint: Grosszschocher, Leipzig (összes állomások) és Zeitz közötti forgalomban közvetlen dijtételek lépnek életbe, melyekre nézve a megnevezett állomásaink közelebbi felvilágositással szolgálnak.

Budapest, 1894. szept. 18.

A m. kir. államvasutak igazgatósága,

a többi részes vasutak nevében is.

Nagyban és kicsinyben.

Értesitès!

T. cz.

Van szerencsém t. vevőim és a n. é. közönség szives tudomására adni, hogy uj

kézimunka-árjegyzékem

magyar- és német nyelven megjelent és kivánatra ingyen és bérmentve megküldetik. Ezen árjegyzék tartalmaz **1130 eredeti rajzot női kézimunkákból** és a legtökéletesebb, a mi ezen szakmában eddig nyujtatott.

Kiváló tisztelettel

Bérczi D. Sándor,

női kézimunka-ipar

BUDAPEST, VI. ker., király-utcza 4. sz.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik. Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Károly-körut 26. sz.

FOGAK

egész természet utáni,

egyenkint ép ugy

mint egész

FOGSOROK,

rágáshoz használhatók,

legujabb

rendszer szerint,

jótállás mellett,

bámulatos

olcsó árakon

készittetnek.

FOG-SPECIALISTA

RÓNA IMRE

BUDAPEST,

Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi

templom átellenében.

Én Csillag Anna

185 cm. hosszu óriás Loreley hajammal, melyet az általam feltalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, s mely az egyedüli szer a hajkihullás ellen, elősegiti a **hajnövést s erősiti a hajbört**; uraknál elősegitt telt és erős szakállnövést. Rövid használat után ugy a haj, mint a szakállnak **természetes szint és sürüséget** kölcsönöz és megóvja korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 50 kr., 1, 2, 3, 4, 5 frt.

Postai szétküldés naponta a világ minden részébe a pénz előleges beküldése, vagy utánvét mellett a gyári raktárból

Csillag és Társa,

bel- és külföldi összes illatszer-különlegességek főraktára

Budapest, Erzsébet-körut 54. Bécs, I. Seillergasse 9.

A Csillag Anna kenőcsöt fölösleges sok magasztalással elhalmozni, mert e kenőcs önmagát dicséri ugy, hogy egy vevő száz meg száznak ajánlja, mert mindenki, aki ezt használja készitve van a tiszta igazságot megmondani, hogy ez az egyedüli, mert ezt siker koronázza.

Csillag Anna a. alkalmat vesz magának arra, hogy a hozzá beérkezett számtalan levél közül néhányat bemutasson, a miért tisztelettel kéri, hogy ezeket különös figyelemmel átolvasni sziveskedjenek, hogy mindenki, aki még nem szerezte meg a kenőcsöt, vegyen egy tégelyt belőle, hogy annál hamarább meggyőződhessék annak igazi hatásáról és meg van róla győződve Csillag Anna a., hogy mindazon hölgyek és urak, a kik ezt megrendelik, épp oly meleg köszönetnyilvánitásban fogják őt részesiteni, mint azok, a kik neki alább a legmelegebb köszönetüket nyilvánitják.

Szlatina, Csehország.

T. Csillag Anna kisasszony!

Legyen szives nékem kitünő kenőcséből két tégelylyel, a használati utasitással együtt, czimemre postautánvét mellett küldeni.

Herczeg Auersperg Ferencz.

T. Csillag Anna kisasszony!

Kérem az ön hires hajkenőcséből nekem egy tégelylyel küldeni.

Bécs. **Gróf Conrey Félix.**

Csillag Anna kisasszonynak!

Felkérem önt, hogy kitünő kenőcséből egy tégelyt posta ordultával részemre küldeni sziveskedjék.

Reichenberg. **Lovag Liebieg Lajos.**

T. Csillag Anna!

Az ön hires hajkenőcséből kérem küldjön számomra egy tégelylyel

Abauj-Szemere. **Pallavicini A. őrgróf.**

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangút, bolti árhoz képest félárban 75—80 frt.

Elad

Jegesi Géza

es. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-utcza 47.

Árjegyzékek kivánatra ingyen.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték 50 kr.

100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték 75 „

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

Harmadik évfolyam. 43. szám. 1894. október 21.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS

KIADÓHIVATAL: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

A főváros
legszebb látványossága

az Andrássy-út végén
FESZTY ÁRPÁD
óriási körképe:
a
magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szőtt vásznon s a hozzá épített köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, boneczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 9 óráig. Este villam világitásnál.

Belépő dij 50 kr.

Nagyban és kicsinyben.

Értesitès!

T. cz.

Van szerencsém t. vevőim és a n. é. közönség szives tudomására adni, hogy uj

kézimunka-árjegyzékem

magyar- és német nyelven megjelent és kivánatra ingyen és bérmentve megküldetik. Ezen árjegyzék tartalmaz **1130 eredeti rajzot női kézimunkákból** és a legtökéletesebb, a mi ezen szakmában eddig nyujtatott.

Kiváló tisztelettel

Bérczi D. Sándor,
női kézimunka-ipar
BUDAPEST, VI. ker., király-utcza 4. sz.

TORONYÓRÁK,

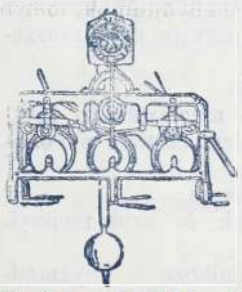

palota, városházi, gyári, laktanya órák.
Villanyos órák
berendezését legelőnyösebben eszközli.
Máyer Károly L.
államilag kedvezményezett
első magyar óragyára
gőzerőberendezéssel.
Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.
Képes árjegyzékek, költségjegyzékek bérmentve.

HIRDETÉSEK felvétetnek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

Egyes szám ára 20 kr.

A J Á

A közös hadügyminiszterium a mellékelt jegyzékben kozik biztositani, mi végből a vállalkozni kiv

Az ajánlattevők által következők tartandók szem előtt.

I. Csakis oly osztrák vagy magyar állampolgárok ajánlatai vétetnek figyelembe, kiknek szállító képessége és megbizhatósága minden kétségen felül áll. Azon czégek azonban, melyek a hadsereg részére szállító konzorcziumoknak tagjai, ezen árlejtés alkalmával egyáltalán nem vétetnek figyelembe.

A szállitandó tárgyakat okvetlenül belföldön és belföldi anyagból kell előállitani.

A magyar korona országaiból pályázó pályanyertes vállalkozó, a szállitandó czikkeket és a hozzájuk szükséges anyagokat, amennyiben ez egyáltalán lehetséges, a magyar korona országaiban tartozik előállittatni.

II. Azon ajánlattevők, kik a közös hadügyminiszterium előtt korábbi szállitások révén még nem ismeretesek, megbizhatóságukat és szállító képességüket bizonyitványokkal tartoznak igazolni.

Ily bizonyitványok kiállitására hivatva vannak.

1. A kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetett czégekre nézve; azon kereskedelmi és iparkamara, melynek területén az ajánlattevő czég telepe van.

2. Azon ajánlattevőkre nézve, kiknek czége törvényszékileg bejegyezve nincs; azon elsőfoku közigazgatási hatóság, melynek területén az ajánlattevő lakhelye van.

Ezen bizonyitványok a kiállitásukra hivatott közegek által a feleknek nem adatnak ki, hanem közvetlenül a közös hadügyminiszteriumnak küldetnek meg.

A pályázóknak tehát ilynemü okmány kiállitása iránt az illetékes kereskedelmi és iparkamarához (elsőfoku közigazgatási hatósághoz) idejekorán kérvényt kell benyujtaniok; melyben

1. A vezeték- és keresztnév (a czég szószerinti megjelölése).

2. Az üzletág és lakhely.

3. A versenytárgyalás megtartására hivatott katonai hatóság (a jelen esetben a közös hadügyminiszterium.)

4. A versenytárgyalás napja.

5. A szállitandó tárgyak és azok mennyisége pontosan kiteendő.

A végzés, melyet a vállalkozó e folyamodványra kap, — az ajánlathoz melléklendő.

III. Az ajánlat csakis a mellékelt jegyzékben megnevezett czikkekre szoritkozhatik, és akár az egyes tárgyak összmennyiségére akár, azok egy tetszés szerinti részére szólhat.

IV. Az összes tárgyak a brünni, budapesti, gráczi és kaiserebersdorfi ruharaktárakban megtekinthető pecsételt minták szerint szállitandók, melyeknek minősége a megkövetelt minőség minimumának tekintendő.

Oly czikkek, melyekből többféle méret van megállapitva, és melyekre nézve a szükséglet a mellékelt jegyzékben nincs az egyes nagysági osztályok szerint feltüntetve, a nagysági osztályok előirt százalék arányában szállitandók.

A kötött-szövött-pamutszövetből készült alsó nadrágok szállitására ajánlatot tevők ily nadrágokról két nagysági osztályban tartoznak az ajánlattal mintákat bemutatni.

Az első nagysági osztálybelieknek 112 cm. a második nagysági osztálybelieknek 104 cm. hosszusággal kell birniok.

Vállalkozók, a mintáknak (a kötött-szövött pamut nadrágok kivételével) az ár megfizetése mellett leendő kiszolgáltatása iránt az emlitett és megfelelően utasitott ruharaktárakhoz fordulhatnak.

A vállalkozók által ezen mintákért fizetendő árban a közvetlen beszerzési költségen felül 15% kezelési költség is bennfoglaltatik.

V. A szállitás legkésőbb 1895. évi szeptember hó végéig 4 egyenlő részletben akkép teljesitendő, hogy a megrendelt mennyiség egy-egy negyedrésze 1895. évi márczius, május, julius és szeptember hó végéig lesz beszállitando.

A közös hadügyminiszterium kifejezetten fenntartja magának azon jogot, hogy a felajánlott szállitási mennyiséget esetleg leszállitsa, vagy esetleg feléig felemelje.

Ilyen többrendelés az 1895. év folyamán is bármikor történhetik. Ez utóbbi esetben a szállitó köteles a több szükségletet a megrendeléstől számitandó négy hónap alatt szállitani és erre nézve ugyanazon árak és szerződési feltételek érvényesek, — mint az eredeti megrendelésre nézve.

VI. Az ajánlatban, mely a jelen hirdetményhez csatolt minta szerint szerkesztendő, pontosan és érthetően kell kitenni azon ruharaktár nevét, melybe a vállalkozó beszállitást eszközölni kivánja, az ajánlott czikkek mennyiségét és megnevezését minden egyes czikknek számokban és szóval kifejezett árát és a szállitási határidőt.

Ha a hadügyi kormány az ajánlatot tevőnek a beszállitás helyére vonatkozó kivánságát a szállitás odaitélése alkalmából nem teljesitheti, ajánlattevő a szállitást más vagy esetleg több ruhakezelési intézetbe saját veszélyére és költségére tartozik eszközölni.

Szállitónak egyébként megengedtetik, hogy a tárgyakat az üzlethelyiségükhöz legközelebb eső ruharaktárban megvizsgáltathassa, és azután adott esetben saját veszélyére és költségére a többi ruhakezelési intézetbe küldhesse.

A ruharaktárhoz czimzett azon vasuti teherszállitmányokra nézve, melyek kifogástalan megvizsgáltatásuk után a katonai kincstár tulajdonába mentek át, a szállitóknak visszterités utján a katonai dijszabás kedvezménye van biztositva. E czélból a ruharaktár az illető szállitó levélen igazolja a szállitónak, hogy szállitmánya a katonai kincstár tulajdonába ment át.

VII. Ha több vállalkozó együttesen pályázik, az ajánlatban határozottan kiteendő:

1. hogy a szállitási feltételek pontos betartásáért egyetemlegesen szavatosságot vállalnak.

2. hogy ki van felhatalmazva nevükben ezen szállitási ügyletnél a közös hadügyminiszteriummal érintkezni.

Ily közös ajánlat az összes vállalkozók által állásuk és lakhelyük megnevezése mellett, vezeték és keresztnevükkel aláirandó.

VIII. Az ajánlat biztositására az ajánlott czikkek után követelt árak értékének 5%-a, azaz 5 százaléka bánatpénz fejében a parancsnokságok székhelyén levő valas tonai pénztári (fizetési helynél) leteend

A bánatpénz készpénzben, vagy óvad értékpapirokban fizethető le.

IX. A bánatpénz lefizetése az összes nőségének (készpénz, értékpapir) megy mellett az ajánlatban felemlitendő.

A katonai pénztár (fizetési hely) álta natpénz lefizetéséről kiszolgáltatott le mervény a lepecsételt ajánlattal egyide külön szintén lepecsételt boritékban (a mény végén levő minta szerint) a közö ügyminiszteriumnak beküldendő.

Megjegyeztetik, hogy a boritékba te latot és a letéti elismervényeket egy boritékba tenni nem szabad, hanem a lön-külön, de egyidejüleg küldendők be

A bánatpénz lefizetése végett az aj vők idejekorán (tehát nem az ajánla nyujtására kitüzött határnap lejárta előtt napokban) forduljanak az illető katonai tárhoz (fizetési helyhez).

X. Az ajánlatoknak, melyeket a ha niszterium előtt ismeretlen szállitók a képességük és megbizhatóságuk bizo czéljából beadott kérvényükre hozott pontban emlitett kereskedelmi és ipark — illetőleg elsőfoku közigazgatási h végzéssel is tartoznak felszerelni, tov bánatpénz lefizetését igazoló s egyidejü elkülönitve beküldendő letéti elismervén közvetlenül és legkésőbb 1894. évi dec hó 1-ének déli 12 óráját ig kell a közö ügyminiszterium iktató hivatalába érkez

XI. A szerződési tervezet alakjában kesztett részletes feltételek a hadtest-l tosságoknál, a IV. pontban emlitett ru lési intézeteknél az osztrák és magyar-mo összes kereskedelmi és iparkamaráinál, a pesti kereskedelmi muzeumnál és az gos Iparegyesület»-nél, Budapesten, meg hetők.

XII. Az ajánlattevők ajánlataikban zottan kijelenteni tartoznak:

1. hogy a szállitási és szerződési felté megtekintették megis értették és hogy m azoknak teljesen alávetik,

2. hogy a kiirt tárgyak mintáit be megszemlélték és ugy az anyagra nézve, ből azok készültek, valamint a készité jára nézve, tüzetes tájékozást szerezte guknak.

XIII. Az ajánlat a vállalkozóra nézve nyujtás pillanatában, a hadügyi kormányra azonban csak akkor válik kötelező midőn a közös hadügyminiszterium a nyertest ajánlatának elfogadásáról értesit

Az ajánlattevő lemond a visszalépés j továbbá az általános osztrák polgári t könyv 862. §-ában, valamint az osztrák kedelmi törvény 318. és 319. illetve a kereskedelmi törvény 314. és 315. §§ igéretének elfogadására nézve megállapit táridőkről.

XIV. A közös hadügyminiszterium fen magának, hogy az ajánlattevők közt szab választhasson.

1894. évi okt. 21. III. évfolyam 43. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM

VÁRADI ANTAL DR.

Hosszan tanakodtunk, a mig rászántuk magunkat, hogy Váradi Antal dr. képét helyezzük erre az első oldalra. Mert lapunk első oldala rendszerint aktuális jeleseket szokott bemutatni. Hogy pedig Váradi Antal aktuális jelesség-e, az még kétes most, mikor e sorokat irjuk. Egész héten aktuálisnak vallották mindenek, hiszen egy nagy arányu munkájának a czíme ott diszlett a Nemzeti Szinház szinlapjának repertoirjegyzékén. — Kezdettől fogva gyanus szemmel néztük azt a «Charitas» czimet, mert napról-napra féltettük, vajjon nem kerül-e le onnan ez a három czím. Mert Váradi Antal műveinek már ez a sorsa. Az első repertoárra tüzésnél tán még sose kerültek szinre darabjai. Olyik ötször-hatszor is lemaradt, sőt az ominózus «Tőr» kilenczszer érte meg, hogy első előadásra tűzték ki. Még élénk emlékezetében lesz a közönségnek a szép sikert aratott «Rafael», mely valóságos hanyattatások után került szinre. Ne csodálkozzanak tehát rajtunk, ha kezdettől fogva gyanusan néztük a legujabb Váradi-darab kitüzését. S mintha gyanusitásunk nem is lett volna hiábavaló: szerdán a «Charitas» egyik főszereplőjét történetesen megvágták a szinpadon ugy, hogy a szokásos bemutató főpróba el is maradt.

Ha vajjon az első előadást nem éri-e ugyanez a sors? Azt se bánjuk. Azért mi mégis aktuálist adtunk, ha Váradi Antal arczmása diszeleg lapunk élén. Mert Váradi Antal személye köztudomás szerint felette aktuális, a mióta a Nemzeti Szinház direktora sirba szállott. A mint arról került szó, hogy Paulay Ede állását betöltsék, a köznek figyelme mindjárt affelé fordult, a kiről tudatott, hogy eminenter szinházi ember s a nagyfontosságu direktori álláshoz megkivántató minden kvalifikáczióval bir. Sajnos, hogy Váradi Antal direktor*jelöltként* való aktuális volta még mindig tart. S a közre nézve nagy kár, hogy Váradi még mindig direktor*jelölt*. A mint kivánatos, hogy a Nemzeti Szinház káros válsága megoldódjék, ép oly üdvös volna, ha Váradi Antal neve a direktor*jelöltek* sorából eltünnék. Azért bizunk tehát mi Váradi személyének aktuális voltában, mert bizunk abban is, hogy a Nemzeti Szinház válságának megoldása is aktuális.

VÁRADI ANTAL DR.

Különben pedig szükségtelennek tartjuk, hogy Váradi Antalt általánosságban közelebbről ismertessük a közönség előtt. Kinevetnének bennünket miatta, mert teljesen fölösleges munkát végeznénk. Váradi Antal nem szorul a mi prezentálásunkra. Ismeri őt régtől fogva a közönség. A mióta borzas fővel, serkedő bajuszszal, pelyhesedő szakállal megirta — tán minden munkáinak legérdekesebbikét — az áruló Judás megkapó tragédiáját, azóta mindig szerepel az irodalom és szinház iránt érdeklődő közönség előtt. Figyelemmel kisérhette ez a közönség, mint gyarapodik a lelkes iró tudásban, tapasztalatban, gyakorlottságban. Láthatta, mint tanulja ki a szinpad legrejtettebb titkait, mint válik a szinpad és közönség legalaposabb ismerőjévé. Váradi munkásságával párhuzamos volt a Csikyé. S ez a két iró — a mint Rákosi Jenő is mondotta — a kis ujjában birja a szinpadnak egész

Sajátságos tünemény az élet tengerében az, hogy mentől könnyelmübb valaki — annál mélyebbre sülyed, mentől tartalmasabb a lelke — annál magasabbra emelkedik.

Váradi Antal

tudományát. Külföldi szinműiró se nagyon sok van, a kit velük szembe lehetne állitani. Scribe, Sardou és Laube — ezt a három nevet tudnók hamarjában emliteni, de a párhuzam nem fog egészen összevágni. Csikyt leginkább az előbbi kettőhöz mérnők, mert eszközökben és formákban leginkább rájuk vall, a mint őket is vallotta mesteréül. Váradi az Essex gróf szerzőjének lehetne pandánja, mert sok hasonlatosság van kettejük közt. Mindketten a szinpadnak nevekedtek s mindkettejökből egyként nem lett szinész. Hanem lettek drámairók, históriai, romantikus tárgyakat dolgozván fel. A rendezésben is egyként kiválók mind a ketten s e jó tulajdonságuk nemcsak a tényleges szinpadi rendezésnél, hanem munkáik megirásánál is ugyancsak nyilvánul. Tovább fűzni csak majd esetleg a jövőben lehet e jeles két férfi élete pályájának egybevetését. Egyelőre Váradi elmaradt Laube mellett, mivelhogy Laube felvitte a direktorságig, Váradi pedig még — hiszszük csak egyelőre — nem.

Igazság okáért azonban hozzá kell fűznünk azt is, hogy mind e nagy tehnikusok — sit venia verbo! mivel szűk a fogalom, mivel nem foglalja magában a poéta fogalmát is, — nos, hát e nagy tehnikusok még se birtak egy valamivel mindig, minden esetben megbirkózni. Hogy mi ez a «valami», azt még nem birta megdefiniálni ember. Körülirni lehet olyanformán, hogy «az, a mi összeköti a szinpadot a közönséggel». De, hogy mi légyen ez tulajdonképen, arra még nem akadt senki, a ki megfelelt volna. Pedig hogyha ez az X ki volna fejtve, nyert pöre volna minden drámairónak. Ám mivel ez az X még mindig ép oly ismeretlen, a milyen volt ezer esztendők előtt is, azért esik meg, hogy drámairók, igazgatók, szinészek és rendezők megtévedtek számitásaikban. Ha tehát Váradinak sem feltétlenül mindig a teljes siker jutott osztályrészül, az csak az emberi szellem gyarlandó voltának rovassék fel, mivel még mindig nem birt kifogni ezen az X-en. Mert ha kifogott volna, Váradi Antal is kifogott volna. Mivel Váradi Antal kikutatta volna a maga nagy buzgalmával és nagy szorgalmával s tanulmányainak alaposságával a legrejtettebb zugokból is ezt a megoldást. Erről előre is meg van győződve mindenki, ki a Váradi munkásságát ismeri.

S ez a gonosz X gúnyos játékot mer űzni az emberekkel. Gyakorta előtoppan, mikor nem is várják, s gyakorta elszökik, mikor ép áhitva lesik. Szóval ez az X általában és részleteiben megbizhatlan egy valami. S ha mi szóba hoztuk ezt a kujont, azt csak azért tettük, mivel Váradi Antal munkásságának külső kifejezései megkivánták.

Már belső tartalmukat tekintvén, ezzel a szeles X urfival nem szabad bajlódnunk. Váradi Antal poéta s a poétának — hogy ugy fejezzük ki magunkat — belső lelki ambicziói is vannak. Nem mindig a nagy közönség harsogásában leli jutalmát a költő; ha ugy adhatott kifejezést érzelmeinek, gondolatainak, a hogy a lelke szava buzditá, az is elég önmagának. Az a kicsiny közönség, mely az őszinteséget keresi első sorban a költőnél, ezeket a munkákat szivesebben fogadja, mint egyebeket, melyekben több a hang, mint az érzés.

Ez a közönség is felleli Váradiban a maga emberét. A mint az a másik is ugyancsak felleli benne a magáét. Szóval Váradi Antal azokkal a ritka kvalitásokkal bir, melyek irásait mindenek között becsültekké teszik.

Az a nagy terjedelmü, széles arányu alapos munkálkodás, melyet Váradi Antal eddig kifejtett, méltóképen jellemzi a magyar irodalmi élet e sokra becsült alakját. Kifejezésre juttatják azokat az irányokat, melyekkel Váradi Antal a köznek érdekében dolgozott, fáradott. S a magyar közéletnek érdekében áll, hogy ez a nagy ambicziója, lelkes és alapos képzettségü férfiu tehetségét, készültségét és tanulmányait oly téren érvényesithesse, melyen kitünő kvalitásait a lehető legjobban kifejthette.

Kordial.

SZEZÓN.

VÁLASZ KÉT LEVÉLRE.

Szezon czikk is, meg nem is.

Tisztelettel a t. cz. publikum tudomására hozom, hogy két goromba levéllel örvendeztettem meg a lefolyt héten.

Minthogy pedig a szezón körül további fejleményeket az idő szerint nem konstatáltam, ne haragudjék meg az olvasó, ha szezónczikk helyett csak ezzel a két levéllel foglalkozom. Nem lehetetlen, hogy ebbe a foglalkozásba belecsuszik egy és más, a mi mégis a szezónt illeti, de az csak úgy esetleg kerül bele. Nekem az ilyen esetlegességekre nem lehet számitnom s e pótczikkér egész terjedelmében ki kell kérnem a meg nem haragvást.

Az egyik levél — nevezzük csak úgy No. 1-nek — azzal vádol kereken, hogy hazudni méltóztatom. Inkriminálja pedig legutóbbi szezón czikkemnek azt a passzusát, melyben elmondom, hogy az eső zuhog és átszikkasztja a faágakat és leveleket. «Hiszen — úgymond a No. 1. — mikor én kezembe vettem ezt a tisztes lapot, s ez mindjárt vasárnap megtörtént, olyan kéken mosolygott rám a kék ég s a napsugár, hogy egész valómban elbájolt» (sic!) De tisztelt No. 1! Miért terheltetik pörbeszállani az én csekélységemmel? Hiszen van nálam, nálunk s mindeneknél egy nagyobb úr, a ki okozza ezt az ön megtévesztését. A jóságos Atyauristen teszi, hogy felszáritja a neduket, melyeket az ég könyzacskói ontottak s az ön «elbájoltatásában» is csak az a Leghatalmasabb a réstes. Ha boszankodás helyett kissé eszmélkedett volna, azt találta volna, hogy bizony az a szegény szezónonkint körmölő anonimusz nem valami béka, a ki előre is megérezi az időváltoztát, hanem csak szépecskén feltekint a menyboltozatra, mikor eljön a körmölés napja s ir arról a mit lát. Ha látja a sötét felhőket tolulni, bizony csak zivatarról zümmöghet, ha látja a mosolygó eget, róla zengi el szerényke hymnuszát. Anonimusz tehát megteszi kötelességét, hanem a t. cz. leviró intoleráns, a miért nem méri egy rőffel a körmölőt a poétával. Vagy nem elolvas-e jó szivvel akár hideg télben egy-egy forró nyári verset s izzadság közepett nem gyönyörködik-e havas poémákban? S akkor miért megaprehendálni a szegény szezónczikkezőre a miért szombatról vasárnapra kiderült?

No lássa, édes barátom — én nem fogom az ön módjára csak úgy «hallja maga» szókkal aposztrofálni — nos, lássa édes barátom, nem olyan veszedelmes, ha egyik-másik czikkecske nem ép alkalomadtán mondja is meg az igazat; igazat mond mindig, csak tán elkésik vele. Az igaz ügyért pedig mindig meg lehet bocsátni. Ezt vegye a jövőben zsinór mértékül s önnel együtt a t. cz. közönség is, a mely különben is bizonyára nekem ad igazat, mikor tiltakozom az ellen, hogy a szezón rovat alatt időjelzéssel és időjóslással foglalkozzam.

Ezzel azután áttérek a No. 2 kegyetlenebb vádjára. Az a vád, hogy «nem emelkedem fel a kor szinvonaláig s nem állok a müvelt világ nivóján, mivelhogy szembeszállok a futtatások nagyszerű és fenséges (sic!) intézményével». Ezen fel nem emelkedésemért őszinte szánakozását és részvétét fejezi ki a No. 1.-nál udvariasabb hangú levélke.

Engem pedig ez a vád, tessék elhinni, egész valómban megrenditett. Az első pillanatban káprázтam belé látván azt a rettentő mélységet, melylyel én a kor szinvonalától eltávolodva állok. De lassanként a káprázat oszolni kezdett s én tiszta tájon tekinthettem körül. Az a mélység is eltünt szemem elől. Körülpillantván, rengeteg sikságon találtam magamat. Nem tudtam hol vagyok? Egy kikent-kifent uriember jött felém s aztán felszólalásomra a következő dialog fejlődött ki közöttünk:

Én. Ha szabad kérdenem, uram, hol vagyok?

Ő: (mosolyogva). Hol: Ön naiv, Nem tudja? Nos, tehát a szinvonalon.

Én: És ha szabad kérdenem, mily szinvonalon.

Ő: Tán meg akar tréfálni.

Én: Szó sincs róla. Egész komolyan kérdem . . .

Ő: Nos, hát a kornak szinvonalán.

Én: Vagy úgy! Köszönöm szépen. Jó napot.

Ő: Jó napot. (El.)

Igen is, a kor szinvonalán leledzem, tisztelt No. 2. Ámde önnek sincs ép igazságtalansága, ha engem ezen a szinvonalon nem bir megpillantani. Mint bátorkodtam emliteni ez a szinvonal egy rengeteg sikság, melyet egészen be sem lehet látni. Megeshetik tehát, hogy ön az egyik szélén állott s én, a másikon s igy nem pillantott meg. Én láttam önt, csakhogy egykedvűen néztem, a mint rakja a tételeket a totalizatőrön és sorra veszti. Ön ellenben annyira elmerült izgató játékába, hogy engem észre se vett. Ezért

esett meg az a balság, hogy én nem akartam tagadni, — s ha akartam volna sem tehettem volna — hogy ön nem áll velem együtt ezen a nagy síkságon, a melynek neve a «korszinvonalak» ön pedig azt hitte, hogy ez a sikság nem nagyobb, mint az a pályatér melyen favorizált ménei futtatnak, s engem, a pályán jóval, de nagyon jóval kivül állót, nem birt észrevenni.

Ugy vélem, hogy ezt a kérdést tisztáztuk volna. S nekem csak még egy kérdésem volna. Vajjon e felvilágositás ellenére is részvéttel fog-e tekinteni reám a jövőben is? Nem hinném, mert ön a kor szinvonalán áll. De ha mégis megtenné, ám tegye. Én állok elébe. Sőt egy feltét alatt szivesen is veszem, sőt követelem is. Ha a kor szinvonalát uraságod a jövőben is legfőkép a lóversenyekhez méri, úgy nemkivánok felemelkedni odáig. Legyek akkor én csak egy alsóbb nivón; tekintsenek rám akkor mint az oligoczén kor egyik silány alakjára. Mert én akkor tényleg nem vagyok a kor gyermeke s igy részvétét teljes mértékben kiérdemeltem.

De addig is, mig meg nem bizonyosodom róla, hogy a kor szinvonalát t. cz. csak ily szűkterjedelmünek véli, engedje meg, hogy feloldva érezzem magamat részvéte és szánakozása alól s úgy gerálhassam magamat, mint aki a kor nivóján áll.

Különben pedig egyelőre ez a dolog nem is aktuális vagyis — hogy ép szezónról is legyen szó e válaszokban — nem szezónszerü. A lóversenyek egyelőre lezajlottak s csak félesztendő mulva térnek vissza nagy garral, nagy zajjal. Hála istennek, hogy nem elébb! Addig legalább úgy tekinthet a világ rám, mint a ki a kor szinvonalán állok.

Pepito.

A HÉT

— Az ifju Magyarország beszél. —

Uraim! Most már föltétlenül hiszek abban a sokat emlegetett s ezért könnyen gyanúsnak tetsző mondásban:

Nyelvében él a nemzet!

Ha már Palágyi Lajos a nemzeti érzés hangoztatásával akar előfizetőket fogni, ha már Alexander Bernát az ifju Magyarországra rákiáltja: retournez! . . . S képzeljék! Kihez? . . . Hát Arany Jánoshoz, meg a parasztsághoz és a hagyományhoz . . . akkor hoch, hoch, hoch, háromszor hoch: az egyedűl üdvözitő magyarságnak: *a parasztságnak!*

«Nem tudtok magyarul! . . . Nesztek Arany János!»

«Nincs bennetek nemzeti érzés! . . . Ott az irás, olvassátok!»

«Alakjaitok nem magyar! Menjetek le Szalontára . . . ott van Nyakigláb Kánya Andris.»

Es szól vala ilyeténképpen az intés, miként egykoron az Sion hegyéről a bölcselem.

S mi hallgatjuk, hallgatjuk, sirván.

*

Wekerle expozéja, Szilágyi pozsonyi beszéde, még prózában elcsevegett költeményei is (olvasd Prém József szembehizelgéseit a *Fővárosi Lapokban*) — — mind, mind mulandók, elenyésznek a haladó idővel.

Wekerle expozéja — jövőre impozánsabb lesz.

Szilágyi költeményei — jövőre meghatóbbak.

De ez a vita, mely most a kozmopolitizmus és a nyelv és az aranyjánositanulmányok ügyében kifejlődött s a napilapokban még egyre tart, *mély jelentőségű.*

Gondolkozóba ejt mindnyájunkat, kik a jövő irodalmát képviseljük, kik komolyan törődünk véle, kiknek nem kenyérkereseti forrás a literatura, hanem oltár, melyen legszentebb érzelmeinkkel áldozunk, mi, kevesek, naivok, idealisták! . . .

Ha semmit, de ezt — joggal — elmondhatjuk magunk is magunkról.

Az érzelmek őszinteségében ki sem kételkedhetik.

S ime! Az a kérdés ez, mely a legjobban érdekel. Az a kérdés, mely alapja a fejlődésnek, melyet minden irodalom megtesz, akarva, nem akarva. De ezt a fejlődést — az egyéniség irányozza. Az a kérdés: helyes mederben irányozzuk-é a fejlődést.

Komoly helyen azt felelték: *nem.*

Tudjuk, érezzük, az intés — nagyrészt — találó.

A kozmopolitizmus irodalmunkban is veszedelmesen terjed. A nemzeti szellem kiveszőben s helyét nem az életből vett érzések, nem a mi modern fejlődésünk megfigyelése, elemzése pótolja.

Röviden, ez az én álláspontom.

A parasztság — nem a magyarság.

A magyarság nagyot haladt. A kultura nálunk is magas fokra emelkedett. A modern fejlődéssel lépést kell tartania az irodalomnak. De az irodalomnak az *életből* kell táplálkoznia, az uj, magyar, modern életből.

Nemcsak a főváros a magyar élet, de a vidéki társadalom sem az többé, aminőnek eddig rajzolták. Sőt már a magyar paraszt sem a hagyományos tipus, szaturálva van az uj élet uj fogalmaival.

A vidéki társadalom sajátos európaiassága!

A főváros sajátos különbsége a többi világvárostól!

Ime két probléma, két nagy anyag, a modern iró megfigyelésének, tanulmányozásának kifogyhatatlan kincses bányája.

Ezt az anyagot magyar nyelven, igaz magyar stilben irja le. De kell-é a magyar nyelvet Arany Jánostól tanulnia? Lehet, de nem kell.

Az élet, a jó, romlatlan vidék, megőrizte még nyelvének, a fővárosi zagyvanyelv hibáitól mentes tisztaságát.

Itt a fontos különbség: Én a néptől akarok nyelvet tanulni, még a nyelvtudásomat sem akarom könyvből meriteni.

Idegen literatura csak a forma-érzéket nevelheti, technikára, kompoziczióra oktathat, de a nyelvet, a tartalmat, az érzést a magyarságból és szivemből merítem.

Ámde a magyarság érzete lelkesiti-é azt az irót, a ki ha virágot ir le, hozzá teszi: *olyan, mintha Zola Emil regényeiből ültették volna át?!*

Ám de hihetek-e a magyarság érdekében, ott, hol folyton a nyelvtisztaságot, az igaz magyar stilust hirdetik, de a hazafiaskodó kritikus a legképtelenebb, legnehézkesebb stilben ir?!

Ha Kozma Andor, legtisztább stilü fiatal irónk, Arany János igaz tanitványa, védi lelkesedése tárgyát — szépen! — értem, de azért felébred bennem a kérdés: A nyelven kivül, mit tanulhat a novellairó, a csevegő, a tárczairó Aranytól? A nyelvet pedig nem kell épen Aranytól tanulnia . . . A modern élet modern formákat nevelt. Vajjon az uj formák nem gyökereznek-e a hagyományban?

Bizony — kis utánjárással — a történeti fejlődést ki lehetne mutatni.

Tehát, a mit a magyarság apostolai követelnek — azt a fiatal irói nemzedék *tiszteli és követi is.* (Persze, csak az a rész, mely a maga nagyságával még nem telt el annyira, hogy a durva büszkeség hangján feleljen a komoly intő szóra).

Sőt tovább megy, kiszélesiti megfigyelése tárgyát, az egész magyar életre, az uj, a modern Magyarországra is.

Ez a munka — a mi átmeneti időnkben — kissé nehéz, alkalmas arra, hogy félreértessék.

Ezért jelöljük ki a czélunkat, nyiltan. Ne értsenek félre. Idegen szellemet kerüllünk mi is, mint nagy elődeink, de idegen művészetet tanulmányozunk mi is, mint nagy elődeink.

Magyarúl — a néptől tanulunk.

Nemzeti érzést — a szivünkből meritünk.

Alakjainkat, a forrongó, átalakuló társadalomból szedjük.

Vajjon sikerül-é?

Lazzaroni.

Sok álom.

— HAMERDING. —

Sok madár gyujta dalra
Elhervadt sok virág.
Sok csillag rég kihalva,
Sok felhő szállt odább.
Hegyi patak medrében
Sok hab rohant tova,
Sok édes álom vége,
Mit szivem álmoda.

CHARITAS.*

SZOMORUJÁTÉK 3 FELVONÁSBAN.

IRTA: VÁRADI ANTAL.

ELSŐ FELVONÁS.

(Szin: zárdatemplom belseje Mogyoród vidékén. A templom-hajó nyilt előrésze a szin előtere, a jobb- és baloldalon széles portalékkal. A szin közepén nagy bizanczi boltiv választja el az apsist, melyben több széles lépcső vezet az oltárhoz. Az oltár fölött kép helyett a fájdalmas anya szobra. Az oltár, a lépcsők, s a templom-fal az apsisban embermagasságnyira fekete teritőkkel födve. Az oltárlépcsőn leborulva fehér apácza öltözetben fekszik Charitas, mellette ugyancsak zárdai ruhában, de fején fekete fátyollal áll Mater Assunta. A templom sötét. A főoltár fölötti két ablak egyikén át egy sugár esik az oltár lépcsőjére. — Halk orgonaszó. Pár pillanatnyi csend a függöny felgördülte után.)

I. JELENET.

Assunta, Charitas.

Assunta.

Virradni kezd. A sápadó sugár
Kisértetes világa haloványul
Az ébredő reggszürkület előtt.
Vigiliád, leányom, véget ér.
Kelj. Nagy, jelentős egy nap vár reád.
Ha szándokod szilárd: e szent napon
Veszed föl végleg zárdafátyolunkat.
Örökre búcsút mondasz a világnak
S Krisztus menyasszonyává esküszöl.

Charitas.

(Fejét fekvő helyzetében kezére támasztja, majd térdre emelkedik s Assunta felé fordulva halkan ismétli:)

Krisztus menyasszonyává . . .

Assunta.

Ugy, leányom
Ez éjszakán, a szent megfontolás
Szállt itt e templom némasága közt
Lelkedbe . . . Szólj . . . mi a határozatod?

(Jobbját Charitas fejére teszi.)

Charitas.

(Assunta kezét megragadva, megcsókolja s lassan fölemelkedik.)

Mi volna, jó anyám? Mi volna más,
Mint az, mi egy világ szivet-lesujtó
Harczából e nyugalmas révbe vitt?

(Az oltár felé fordul.)

Uram! tied vagyok. Fájdalmas szent szűz,
Fogadj szolgálatodba engemet.

Assunta.

Tudom, hogy életed hajótörése
Az oltárlépcső szirtjeig vetett.
De lesz-e majd erőd a multakért
Bűnbánva itt vezeklened, s bűnbánva
A multakért — feledni multadat?
Szállj lelked mélyibe . . . s még ne felelj,
Szent-Lélek Isten adja rád világát,
Hogy bölcseség vezesse szivedet . . .

Charitas.

(Fájdalmasan körültekint, lemondó mozdulattal szivére teszi kezét. Ott egy nyakán függő mellképet érint, összerezzen, kezébe fogja a képet s merően tekint rá. Künn halk hajnali harangszó.)

Imé anyám . . . (Arcza küzdést árul el.)
A mult idők utolsó
Emléke . . . itt, e kép, mit szivemből kitéptem —
Letépem hát e dúlt kebelről is.
Vedd . . .

(Hirtelen mozdulattal letépi a medaillont s Assuntának nyujtja.)

Assunta.

(Megtekinti a képet. Ijedten:)

Salamon király! . . . (Sugva:) Való tehát?
Csitt. Hallga . . . mert nővéreink közelgnek.

II. JELENET.

Előbbiek. Zárdanők,

(égő gyertyákkal az oltár mögött két felől vonulnak be s félkörben Assunta és Charitas körül megállanak. A harangszó elhallgat.)

Charitas.

Nem, jó anyám . . . A multak mély sebére
Gyógyir a megvezeklő vallomás.
Imé, jövendő nővérim Krisztusban
Tudjátok azt meg, milyen érdemetlen
Mily bűnös egy teremtés zörget itt
Bűnbánatával bébocsáttatásért
A földi nyugalom szent ajtaján:
Anyánk kezében ott a kép . . . egy ifjú
Csábító képe . . . egykor korona
Diszité homlokát . . . s a hármas bérczek
Király-pálczája volt kezébe adva . . .
. . . De én nem láttam azt . . . Nem, — esküszöm!
S csak ez mentségem, Uristen, előtted.
Szivem lebűvölé a szép lovag
Nemes, vitéz, föllengő — daliás —
S én elfeledve nőerényt, apát,
Szülői házat, tiszta származást
A kedvesévé lettem . . .

(Mozgás a zárdanők között.)

De mikor
Megtudtam azt, hogy Salamon király:
Ez ajk bezárkozott előtte . . . szivem
Titkolta szenvedélyét, égő poklát
Hulló könyzáporával oltogatta —
Mig az utolsó csepp is elfogyott.
Ó, esküszöm a fájdalmas anyára.
Kinek most első tőrét érezem:
Hogy a királynak csókja ajkamat
Nem érte többet . . . (roskad.)

Assunta.

Gyermekem!

Nők.

Elájul . . .

Charitas.

Nem . . . semmi . . . Fáj az emlék . . .
Végezem már.
Azóta elkerültem, messzetiltám
Habár forrón szerettem őt . . .

Assunta. (Szemrehányólag:)

Leányom!

Charitas.

Igaz . . S bevallom, mert igaz . . Szerettem.
S talán még most . . (révedezve tekint körül.)
Ő meg elfelejtett
S egy herczegnőnek vőlegénye lett.
Letört virág én (kitörő fájdalommal) koszorúlan fővel
Zokogtam esküvői ünnepén
Amelyet Isten meg nem áldhatott!
Amelyen Isten nem lehet jelen.

Assunta.

(Intő mozdulattal lép eléje.)

Charitas.

(Elnémulva, fölemelt karjait lebocsátja s Assunta keblére borúl.)

Assunta.

Itt van helyed, leányom . .

Charitas.

(Fölemelkedik, könyeit letörli, fájdalmas nyugalommal.)

Itt anyám . . .

(A nővérekhez:)

Imé megtört szivem gyónása, és ti
Most vessetek meg — s én megköszönöm...

(A zárdanők közül többen részvétteljesen körülveszik, s mindannyian megindulást mutatnak.)

Assunta.

Szived tehát szilárd . . . Legyen meg akkor
Az Isten akaratja . . . Még egy órád
Van búcsúzásra, — hogyha van kitől? ...
Ha senki sincs kinek istenhozzádot
Mondj — úgy búcsúzzál volt ábrándjaidtól
Az érzelemtől, mely e küszöbig
Vezérlett — s melyet künn kell hagynod. .
avagy
Kiűznöd, mint a sátán áldozatját.
A fátyol, mely fejedre fog borúlni
Elmult világod szemfedője lesz . . .

(Megöleli, homlokon csókolja.) (Indul. Nyomában a nővérek, kik bucsúintéssel válnak el tőle, Assunta után vonulnak. Charitas középen állva marad.)

III. JELENET.

Előbbiek. Anastasia.

Anastasia.

A bal oldal-portalén sietve belép, királynői öltönyét hosszú, sötét köpeny takarja — a zárdanők láttára döbbenve áll meg s elfojtott indulattal szól:)

Hol Charitas?

(A zárdanők megállnak — Assunta előlép, mialatt Charitas az oltárlépcsőig ment.)

Assunta.

Búcsúzni a világtól
Az úr oltára zsámolyán . . s ki vagy te?

Anastasia.

(Előbbre lép, köpenyét összevonva.)

Ó ne kivánd azt tudni tisztes nővér,
Nevem, szerencse-aranyozta egyszer,
S ragyogva fénylett — most sötét, komor ...

Assunta.

Nem is kiváncsiság vezérli szóm,
De tudnom kell ki az, ki búcsúperczét
Rabolja el az úr menyasszonyának?

Anastasia.

A hir tehát valót beszélt . . . legyen.
Ép ez siettetett . . . (szétveti köpenyét.)
Orosz Jaroslaw
Herczeg leánya — és András király
Bús özvegye . . . trónvesztett Salamon
Kesergő anyja — Anastasia.

Assunta.

(Mély meghajlással:)

Királyi asszonyom . . az Ur nevében
Köszöntelek . . Imé! — itt Charitas.

(Az oltár előtt térdelőre mutat.)

Nővérim! üdvözöljük hódolattal
Királyi asszonyunkat — s engedelmes
Szivünkkel hév imánkba zárjuk őt . .

(A zárdanők, kik az oltár körül megálltak, mély meghajlással üdvözlik Anastásiát, aztán Charitas is.

Anastasia.

Ó, legyen úgy . . de nem zavarni jöttem
Az áhitat sorát . . eltávozhattok
Csak e leánynyal volna szóm . . (Charitasra.)

Assunta.

(Charitashoz.)

Veled.

(Mind meghajlással elvonulnak.)

* Mutatvány Váradi Antal ily czimü, e héten először adott drámájából.

EGY GYÖNYÖRŰ ASSZONYNAK.

— SZAMOLÁNYI GYULA. —

Nézlek, nézlek . . . nézésedbe
Káprázik már a szemem . . .
Ennyi szépség, ennyi bűbáj,
Nem is tudom, hogy terem.

Nézlek, nézlek . . . pedig jobb ha
Meg se látlak soha én . . .
Jaj, miért is láttalak meg
Ifjuságom idején!

A mikor még láng eremben
És szivemben vágy lobog,
És e vágyat egyre szitja
Pillantásod, mosolyod!

És e vágyat nincs mi oltsa,
Sorvaszt, fonnyaszt, elemészt . . .
Te kaczagsz — bár láthatod jól
Arczomon a kórt, a vészt.

Igy kaczag a nap, a hajnal
Halványuló csillagán,
Igy kaczag az éji szél az
Égő város romfalán.

AZ ÜTŐ ÓRA.

IRTA: ABONYI ÁRPÁD.

Nagyságos Apaffy Mihály erdélyi fejedelem ő kegyelméről beszélik szárnyas szavakkal öreg krónikások, hogy mindenek felett az órákat kedvellette vala tulontul ő kegyelme. A kolozsvári palotásház egyik öblös, törpe szálája rendelteték külön arra a czélra, hogy ott lelje örömét sok rendbeli órái között a nagyságos fejedelem, szemlélődvén a falakra akasztott, faragott kredenczekre és kőtalpakra helyezett mindenféle formáju órák ketyegésében, a melyek különböző sebességü tiktakkolása a fejedelmi palotában szárnyra kelő fáma pusmogásai szerint, kedvesebb vala sokszor ő kegyelme előtt, valamiképen a szép Bornemissza Anna nagyasszony hangjának a csengő muzsikája, s kedvesebb azonképpen talán még a boros kupák hivogató «kebelességénél» is.

A boros kupákról beszélő fáma igazságát ugyan titokzatos mosolygással fogadták vala már akkoriban is a vitézlő erdélyi uraságok és a palotásház szépséges dámái mind, — szeretvén igen a nagyságos fejedelem a bort és szörnyen jeles enmagabirással iván naponként egynehány szinig tele pintet, — az órákról való beszédet azonban hitték mind egy lábig, mert ugy volt az szentül, a miképen lenni állitják vala vitézlő uraimék, ha egymagukban gyülekezvén, kedvük szerint becsmérelték a fejedelem pipogyaságát innét is, tul is.

Nagy okai valának ő kegyelmöknek erre a szóbeli keserűségre ebben az időben, a midőn a hatalmas szultán két zöld kaftánt is meneszte Erdélyországba, az kétszerkettő: négy. Illustris kegyelmének adá jeleit a fényes ábrázatu padisah azzal a két selyemvarratos, aranyos, ékes kaftánnal, a miket Apaffy uramnak minden nagy jóakarattal czifra fermán kiséretében külde, — kiderülvén azonban csakhamar az is, hogy a szultán viszonzásképen kerek summácskában éppen tizezer aranyat óhajt barátságos adó fejében az erdélyi fejedelemségtől, — elfanyarodék a palotában minden uri ábrázat, s kórusban emlegetteténck a kalendáriumbeli szentek áldott nevei sorjában-rendjében, egyenkint is, meg duplában is.

KÁLLAY BÉNI KÖZÖS PÉNZÜGYMINISZTER
az *Illustration* karrikaturája nyomán.

Nem használt ez a véres fogu lamentáczió persze semmit. A fejedelem vállat vont, magához parancsolta kanczelláriusát, iródiákját s tanácskozék velük vagy két fertály óráig, hogy hát ergó mi lészen a teendő mostan és miképen lészen? S ahajt mostanság is az lett a vége, hogy esmég kiindulának lovas futárok erre is, a székelyekhez, az örményekhez, a szászokhoz gyors iramodásban a fejedelem parancsával, a melyben tizennégy napok adatának terminus gyanánt a bekövetelt arany és ezüst marháknak pontos beszállitására. Jól tudta Apaffy Mihály uram ő kegyelme, hogy sirni fognak az ujvári örmények, dühösködni a vásárhelyi székelyek és kitépik tehetetlen jajgatásukban hajuknak felét a szebeni szászok, de hát mit tehet vala, a midőn örökké üres a kincses háza s Giwla-Fejerwár közelében ötezer spáhi táboroz, éjjel-nappal, szakállas

ágyukkal, mordályokkal, ártó hadi kedvvel. Kiteremti a pénzt, punktum, nem lehet ez ellen tenni semmit. Ha felméri a jót a rosszal s egybeveti nehéz, de biztos tengelyen forgó eszében a multat a jelennel, hát akkor akármennyit ókumlál, akármennyit fontolgat, mégis csak ugy találja, hogy a nagy adó daczára is sokkal jobb állapot meghuzódni a padisah selyem szakállának árnyékában, semmint elfogadni a német barátságot, a melynek mézes csók ugyan az eleje, de kötél a vége.

Okulhatánk, canis mater . . . dunnyogta magában a jó ur, — bolond a ki kétszer töri be a fejét.

S azután nem bajlódott ezzel a dologgal többet.

Ott vannak Teleki és Kornis uraimék, abajgassák ők továbbat ezt a cacust, neki hagyjanak békét, mivelhogy igen fontos és igen nevezetes végezni valója vagyon.

Ez a nevezetes végezni való dolog pedig az volt, hogy Apaffy uram, udvari csillagászának tanácsára, egy idegen országbéli gyönyörű ütő-órával engesztelte szép asszony feleségét, Bornemissza Annát, valami krudélis dologban egyszer. Ezt a ritka becsü, zománczos ütő órát, a mely sokkal rengetegebb ritkaság vala akkoriban, mint most egy teljesen ép női fogsor, irigyelte meg a nagyságos fejedelem titkos virágszála, Kovasóczi Agnes. S haj szép volt ez a fiatal udvari dámája a fejedelem asszonynak, haj nagyon szép! Apaffy Mihály szerette erősen, jobban mint összes óráit a törpe szálában, jobban mint a feleségét, sőt jobban még talán, mint a szinig tele kupát.

A villogó szemü, szép piros Ágnes azonban makacskodék vala durczásan az óra után. Hiába mondta néki ő kegyelme, hogy feleségének vette volna, — azt hajtogatta mindegyre a szépséges igéző asszony, hogy lopná el neki a fejedelem *azt* az ütő órát, ha nem megy másképp.

Egyébképpen pedig hát jól van, azt teheti bizony ezután tennagyságod, a mit az esze fundál jónak, — addig azonban ne kerüljön beljebb az ő pillangós szőnyegekkel ékes házának a küszöbéről, a mig meg nem szerzi neki *azt* az órát. Nem ahhoz hasonlót, sem mást, hanem *azt*, a melyiknek most a fejedelem asszony örül.

S Apaffy uram hiába ravaszkodék, suttogván egyebet is, mást is ; fogadkozván tüzes igéretekkel és mindenféle maga kelletéseivel, — nem mene semmire : kiszorult a paradicsomból s hoppon marada vagy három napig.

Akkor azt tanácsolta neki Sestrónius udvári csillagász, hogy — ördög vigye! — hát lopja el azt a fránya órát, s adja oda a durczás galambnak, hadd turbékoljon megint. Apaffy uram pedig megfogadta hamarosan ezt az istenes tanácsot s ellopá szép suttyomban az ütőórát — Kovasóczi Ágnesnek adván. Örül vala neki a szép asszony s ottan megint édes turbékolásba habarodék.

Bornemissza Annát először meglepte, azután méregbe hozta kedves órájának eltünése. Kereste, kerestette, — semmi. S estére ezenfelül még a nagyságos ura is pityus fejjel, nehéz nyelvvel tántorog be hozzá, hogy még jobban ingerelné. A fejedelemasszony, hiteles krónikák szerint, ekkor elévette a jó urat, s előbb rajta pretendálván drága óráját, tulajdon izmos kezecskéjével olyan egy párt czirógata rajta, hogy Apaffy uramnak kibuggyant bizony az orra vére, és folyt, folyt . . .

Két napig azután csak kiállotta a házi patáliát, harmadnapra azonban megsokallá, egyet gondolt, térült-fordult s visszalopá szépen Ágnestől a drága ütő-órát előbbi helyére, a feledelem asszony ágya mellé.

Ekkor meg a tüzes, piros Kovasóczi Ágnes jöve nagy méregbe, s csapá el rendre szolgálóleányait, a kiket gyanuba fogott vala. Nem használt persze semmit; a drága ütő óra eltünt, ő kegyelme a fejedelem pedig magában nevetgéle örömében, hogy ilyen ravasz taktikával fogott ki az asszonyokon. Teleki és Kornis uraimék csak harácsolják össze az adót, diskuráljanak a rendekkel, s küldözgessék a padisahnak az alázatos fiui leveleket, ő addig nyájaskodik kedvire a tűzről pattant Kovasóczinéval, s hizelegve burukkol szépasszony feleségének is.

Kovasóczi Ágnes azonban egyszer csak megtudta, hogy hol van az ő neki lopott drága ütő óra. Elárulta Putnoki Miklós, csinos apród fiu, ki hiába szaladozék vala addig a szép karcsu asszony szoknyája után. Kovasóczi Ágnest erre elboritotta a méreg. Nem szólt semmit, hanem csak kezébe fogta a Miklós urfi fejét, belenézett a szemeibe, odacsókolta tüzes ajakát az ajkára, bevitte magával a legbelsőbb szobájába, s ottan valamit forralának nyilván, mert semmit sem hallott Apaffy uram, a midőn belopódza a külső ajtón s kopogtata szokása szerint a belsőn.

— Ki az ?

— Magam volnék leikem . . . suttogta mély hangon a fejedelem. Nyissad lelkem . . .

— Nyitom, lelkem!

S kinyilt sebesen az ajtó. Ott állt kilobbant arczczal a szép Kovasóczi Ágnes s a másik perczben olyan édes kaczagással fricskázta fel a meghökkent fejedelem orrát, hogy az még azt a selyem takarót se látta a divánon, a melyik mozgott. Az alá bujt ijedtében a Miklós urfi. Aranyrojtos czipőjét azonban künn felejté a szék mellett s ezt a pár urficzipőt már csak mégis meglátta ő kegyelme. Megtudván pedig ebből mindjárt azt is, hogy már biz itt nincs kredit, — haragra akara gerjedezni, — a szép Ágnes azonban becsapta felfricskázott orra előtt az ajtót s ezzel beléje rekesztette a haragot is.

Ő kegyelme igen lefucscsolt állapotban mene fel Sestróniushoz, elpanaszolni tudós jövendő mondójának a baját. Igy esett, ugy esett, mondta. Mit lenne teendő? Beszéljen kend! A csillagász ekkor lenézte az égnek boltjáról, hogy mindennek az a fránya ütő-óra az oka. Valameddig az az óra asszonyok kezében leszen, addig el fogja ütni Bikoster és Belzebub nagyságod szerencsés kezét az asszonyok körül . . .

— Ergo, quid tunc ?

— Ergo lirum . . . lárum . . .

— Lirum ? kérdezte nagy szemeket meresztve a fejedelem.

— Lárum . . . dörmögte titokzatosan a csillagász. Lopassék el az ütő óra harmadszor is, — ahajt most azonban nekem.

S ugy lett. Apaffy Mihály harmadszor is ellopta a drága órát, — Sestrónius foga pedig egy nehéz kalapácsot s porrá kalapálta a fejedelem szeme láttára a pompás mesterművet, a mely ő kegyelme *«szerencsés kezének utjában állott»*. Le vagyon pedig irva ez az épületes történet a *Thuróczy* János krónikájában, a ki «Apaffy Mihály uram idején éldegél vala Giwla-Fejerwárban, s mivel oly igen nagy kopcziher és hazug disznó lévén, hogy semmi böcsület ő néki nem adaték, életét az temleczben végezi vala» . . .

TINIKE DIADALA.

IRTA : ADORJÁN ÁRMIN.

Tinike a zongoránál ült.

Szemben állott vele Gábor, az első éves jogász és szerelmes, mohó tekintettel gyönyörködött Tinike rózsás arczában, nefelejts-kék szemeiben, cseresznye ajakában és talán mindenekfölött abban a szivetvidító zenében, a mely a csókolni való tündérujjak varázshatása alatt az ő lelkébe is mélyen belopódzott.

Szentül meg volt győződve az ő húsz éves lelkének legerősebb meggyőződésével, hogy Tinike, ez a pompás kis leány, a ki itt előtte zongorázik, a világ legelső művésznője, a kinél szebben, jobban, ügyesebben zongorázni még mestere sem tud.

És heves szavakban adott kifejezést elragadtatásának. Tinike mosolyogva hallgatta a Gábor ömlengéseit és szőke fejecskéjét megcsóválva, pajzánul mondta:

— Ne bolondozzék Gábor.

Gábor úr a mellére ütött, közelebb lépett három lépéssel és folytatá:

— Tudja Tinike, hogy nem szoktam hizelegni, de maga igazán úgy zongorázik, mint egy angyal. Szavamra!

— Hahaha! — csattogott a friss csengésü leány kaczaja, s egy pillanatra a zongora-játék is abbanmaradt. — Hisz az angyalok nem zongoráznak!

Gábor szinte megijedt e feleletre. És kissé sápadtan vallotta be, hogy bizony igaz, az angyalok nem zongoráznak. De mindegy. Ő jól értette, csak nem egészen jól mondta. Ha az angyalok tudnának zongorázni, hát igy zongoráznának . . .

Ebbe a magyarázatba azután Tinike is beletörődött és a zongorázás, mert hiszen most «gyakorolni» kellett, tovább folyt.

Gábor most már Tinike mellé került és egész közelről szemlélgette a czukros teremtést, a ki hátra-hátra tekintve, kék szemeiben egész menyországot csillogtatott feléje.

De a mint Gábor állandóan maga előtt látta a Tinike gömbölyü, fehér nyakát, melyet a szőke hajfürtök csak kissé árnyékoltak be, ujra elfogta az az égető vágy, a mely már az előtt szikrázva csapott fel benne.

A szeme előtt már csak rózsás felhők lebegtek; minden csepp vére fejébe tódult; feléje hajolt, közvetlen közelből érezte a forróságot, mely Tinike egész lényéből feléje áradt, s mely elbóditotta könnyü vérét s ajka már szinte cserepes lett a szomjúvágytól . . .

— Mi az? Mit akar? — kérdé meglepetve, mikor visszafordulva látta, hogy Gábor hirtelen visszaugrott.

— Én? Semmit, — hebegé az szörnyű zavarban. — Igazán semmit. Szavamra! Hanem úgy még sohasem hallottam zon-

gorázni senkit, mint a hogy magácska tud. Szavamra, sohasem! próbálta kivágni magát.

— Hagyjon már el avval a sok dicsérettel. Még azt kell hinnem, hogy gúnyolódik. Igazán nem is játszom többet.

És már föl is pattant a kis zsöllye-székről. Haragosan kipirulva úgy állott ott, mint a hogy a lángoló arczú angyalokat szokták festeni.

— De édes Tinike, hát mit gondol felőlem? Olyannak ismert eddig, hogy ezt tehesse föl rólam? Most már igazán tegye meg, a mire kérem és zongorázzék, mert azt kell hinnem, hogy haragszik. Pedig, ugy-e, nem haragszik? Édes Tinike, ugy-e nem?

És megfogja Tinike fehér kezecskéjét s ajakához vonja.

— Mit gondol? — rebegé Tinike. — Meglátják . . .

A zongora pedig ismét szólott, hol lágyan, hol hatalmas akkordokat verve föl s csak a mama kiáltása zavarta meg néha a nagy, édes boldogságot.

— Tinike, megint gixert csináltál.

*

Bánta is ő. Csak zongorázott, mert még háromnegyed óra volt hátra a gyakorlatból — és mert Gábor is igy akarta. Gábor pedig annyira ment elragadtatásában, hogy azt mondta:

— A ki magát egyszer hallja játszani, rabja lesz. Szavamra!

Tinike erre is csak mosolygott s csak a mikor már nagyon megsokallotta a Gábor ömlengéseit, akkor mondta, hogy nem hiszi.

— Nem? — erősködött Gábor. — Ajánlok egy próbát. Nyissuk ki az ablakot; úgy is forró itt a levegő . . . Meglátja, a ki erre jön és magát meghallja zongorázni, megáll és hallgatni fogja.

— Ezt már igazán nem hiszem, — hitetlenkedett a lányka.

— Szavamra! akarta mondani Gábor, de belátta, hogy ez nem elég érv. Kinyitotta tehát az ablak egyik szárnyát és a függöny mögé állva, várta a hatást.

— Ugyan ne tréfáljon Gábor! Az utczának játszam?

Gábor pedig figyelmesen leste, ki jön arra. Egy-két pillanat telt el. Senki sem mutatkozott. De ime jön valaki. Egy őszes férfi. A zongora szól, Gábor figyel. Az úr úgy elhalad az ablak alatt, mintha semmit sem hallott volna.

— Látja, a hatás, — kezd gunyolódni Tinike.

— Nincs érzéke a zene iránt, — kritizálja Gábor. — Valami száraz hivatalnok lehet. De folytassuk csak. Egy nő jön.

Csinos fiatal nő sétál el, kis gyerekkel. Az ifjú kerekre nyitott szemekkel vizsgálja a nő arczát, de az közönyös marad. Föl sem néz az ablakra. Tovább megy.

Tinike abba hagyja a zongorázást. Már őt is bántja a dolog.

— De kedves Tinike, higyje el, nem hallatszik jól ki az utczára a játék. Játszék kissé hangosabban.

— Nem játszom. Nem vágyom az utcza dicséretére.

— Nem arról van szó, — érvelt Gábor. Engedje, hogy bebizonyitsam állitásomat. Játszék még egy kissé. Ni, megint jön valaki.

Tinike ujra zongorázik. A kedve csökkent már, de Gáborért mégis csak megteszi. Valami szép, bús magyar nótát játszott. Gábor szinte sirhatna szomorú-vig kedvében, olyan gyönyörüen játszik. De figyelnie kell. Az az úr közeleg. Már ott is van az ablaknál. A billentyük hangosabban szólanak. A férfi odanéz az ablakra; pár lépést tesz és megáll.

Gábor boldog. Alig tudja mit szóljon örömében. Kedve volna kifutni az utczára és szeretné megölelni, megcsókolni azt a derék, szeretetreméltó embert.

— Ugy-e, mondtam? Csak kissé hangosabban kellett játszania. Ez aztán a zeneértő, művelt ember. Rögtön kiérzi a jó zenét. Még mindig itt áll. Tetszik neki a játék. Hiszem azt! Nem hallott ő még ilyet soha.

Tinike elégedetten hallgatja Gábor érzelgéseit és lelkének jól esik a tudat, hogy tetszik; ime, egy idegen, ismeretlen, érdektelen ember, milyen figyelemmel hallgatja.

Lám és őt eddig nem engedték nyilvánosan játszani!

Tinike kezd kiváncsi lenni.

— Szeretném látni azt az urat. Milyen?

— Egész csinos ember. Lehet harmincz éves. Magas fekete.

— Szép szeme van?

— Ugy látom igen. Értelmes embernek látszik.

— Miféle lehet?

— Nem tudom. Lehet, hogy zeneművész, — vélekedék Gábor.

— Ah persze, ha az lenne, rég elszökött volna. Mindjárt megnézem én.

— Nem, ne jőjjön ide, riadt fel Gábor.

— Miért?

— Mert ha nem játszik, akkor elmegy.

— Hadd menjen. Elég volt eddig is.

Az idegen még mindig ott állott és amint Tinikét meglátta, fekete kérdő szemeivel hosszan tekintett rá, aztán elhaladt az ablak alatt és kalapját udvariasan megemelve, távozott.

— Ennek az embernek elvette az eszét, szólt Gábor. — Zavarában még köszönt is.

— Hagyja el, ez valami . . . nem rendes ember lehet.

— Miért, honnan gondolja azt?

— No, hát egész őszintén megmondva, olyan különös tekintete van.

— Nem vettem észre.

— Gábor! — kiáltott fel hirtelen Tinike.

— Mi baj? Mit akar? — ijedt fel az úrfi.

— Nekem retenetes gondolatom van.

— Micsoda?

— Az az ember . . . *süket* lehetett. Az nem hallott egy kukkot sem a játékomból.

Gábor meglepetve hallotta ezt.

— Lehetetlen.

— Higyje meg. A süketek szoktak olyan mereven nézni, mint az.

— Ne hitessen el magával olyanokat. Különben utána fogok járni. Majd meg tudom én. És isten irgalmazzon neki, ha igazán süket. Szavamra!

Szólt és elrohant.

*

Akármint igyekezett is kiverni Tinike a fejéből azt az idegent, nem volt képes. Szerette volna tudni: ki lehet az, a ki negyedóránál tovább hallgatta az ő játékát.

De a kétely ott kisértett lelkében.

— Hátha mégis süket? . . .

Sokáig nem aludt el. Végre elszunnyadt, s későn ébredt. Édes álmai voltak; sikerről, babérról, diadalról álmodott, — no és Gábor is ott volt valahol a győzelmi koszorúk között . . .

Éppen a takaritást fejezte be, mikor kopogás hallatszott.

— Tessék.

A nagy álló tükör kicsi hijja, hogy be nem tört, mikor Tinike a poroló pálczával feléje vágott, úgy meglepődött. A tegnapi idegen észre is vette a zavart, amit okozott és bocsánatot kért, hogy ily korán alkalmatlankodik.

Tinike föllélegzett.

— Ah! Hát mégsem süketnéma. Vagy legalább nem néma. De mindjárt kipróbálja. Halkan kérdezte, mivel szolgálhat. Az idegen megértette és válaszolt.

(Tehát nem is süket!)

Bemutatta magát. Szerencsés volt a kisasszony zongorajátékát hallani s igazán megvallja, hogy igen élvezetes negyedóra volt, melyet meg kell köszönnie.

— Kérem, szót sem érdemel — szerénykedett Tinike és titkon konstatálta, hogy az idegennek pompás fekete bajusza van.

— Valóban kifogástalanul játszik — folytatá a vendég —de megengedi, hogy egyre figyelmeztessem.

Tinike örömmel várta a megjegyzést.

— A sikerhez minden tényezőnek egybe kell játszania. A játék igen jó. de a zongora nem alkalmas.

— Hogyan? Hiszen egészen uj.

— Lehet, de nem jó. Pedig ez igen fontos. Hanem ajánlhatom a legujabb szerkezetü Malaga-zongorát. Az szinte magától játszik.

Tinike meglepetve kérdezi;

— De hát, hogy jött ön ahhoz, hogy nekem ezt ajánlja?

Az idegen udvariasan fölállott és meghajtva magát, szólt:

— Mert én vagyok a zongora-gyár ügynöke.

KÉSŐ BÁNAT.

Oh! ha lett volna bennem akarat,
Hogy megtegyem azt, a mi nem szabad;

Ha lángolt volna bennem őserő,
Mely tiltott czélra törni vakmerő;

Ha sarkalt volna szilaj indulat,
Hogy hagyjam ott a köznapi utat;

Ha akkor lemondóan, bamba képpel
Nem néztem volna, előlem hogy' vész el;

De követelve édes, földi részem',
Vihar, vész közt kivíva azt merészen;

Kaczagva, mely olyan sokáig gyötrött,
Az álerényt, a csúf, hazug erkölcsöt;

Isten s vigyorgó emberek előtt
Forróan átkaroltam volna őt,

Nem kellene megvetnem gyávaságom,
És kérdenem: «Mért élek e világon?»

Szilágyi Géza.

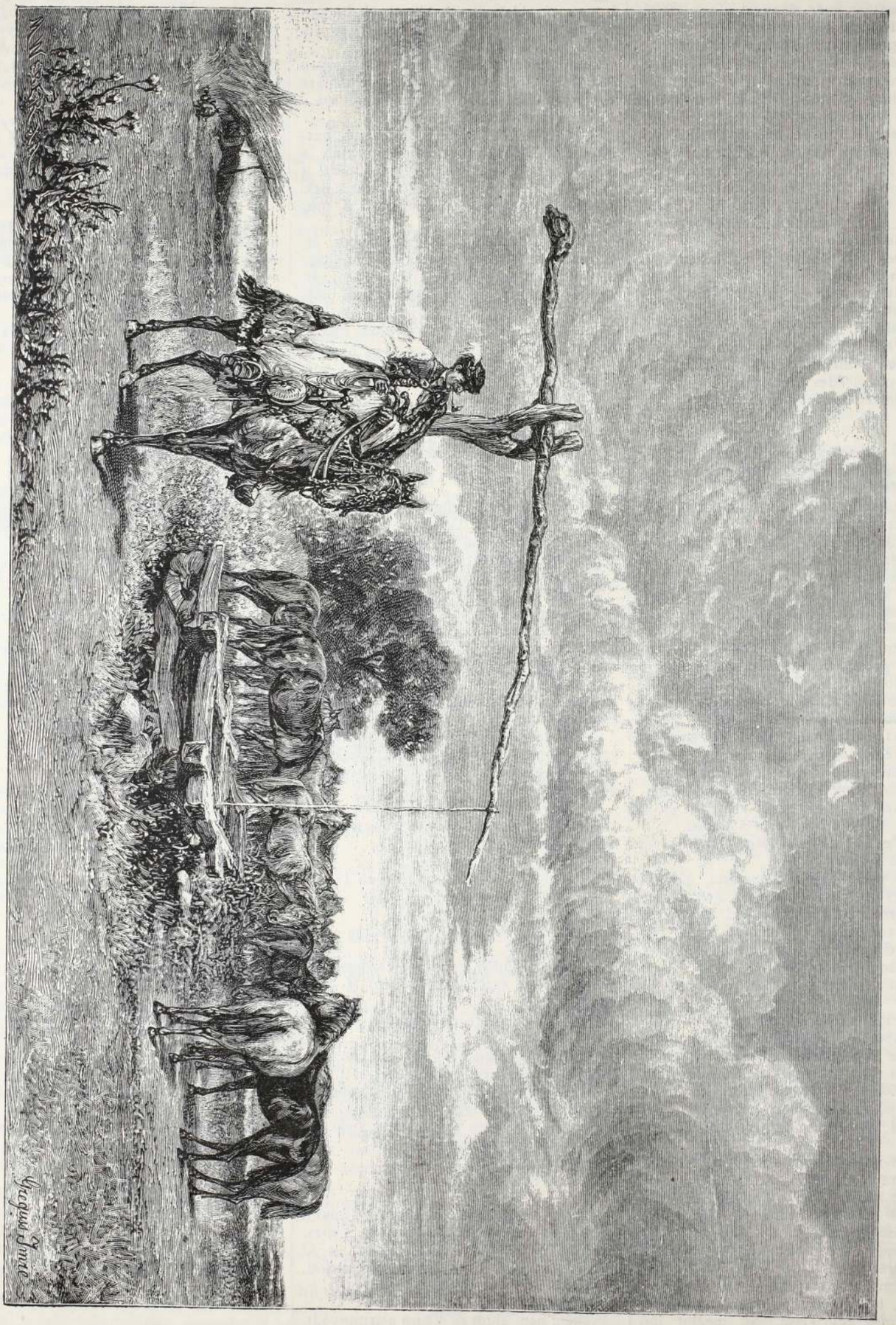

KINN A MÉNES, KINN A PUSZTÁN. — GREGUSS IMRE RAJZA.

FESTETT VILÁG.

— Elbeszélés a spanyol színészéletből. —

IRTA: VICTORINO ROS. 2

II.

A szinház igazgató tulajdonosa don Francisco Durango volt. Ebben az emberben a kópéság, szemtelenség és vakmerőség olyan szeretetre méltó módon egyesült, hogy még esküdt ellenségei se merték volna gyülölni.

Pénze is volt nagyon sok. Senki se tudta, honnan vette, de annyi bizonyos, hogy úgy bánt vele, akár egy milliomos.

Mikor a szinpadra lépett, valamennyi színész alázattal üdvözölte. Az egyik bókolt, a másik a pénztár felől kérdezte, a harmadik a repertoárról mondott néhány szót.

mete, kiállhatatlan volta, bárdolatlansága és arczátlansága miatt.

Régebben ugyan volt egy komoly uriember az igazgatói iroda főnökségében, Vitigudimonak hivták. De don Francisco elbocsátotta, mivel azt tartotta róla, hogy nem felel meg ez az ember a «nagy pillanatokban».

A nagy pillanatok alatt pedig sok mindent értenek a szinháznál. Az is nagy pillanat, mikor nincs pénz a kasszában gázsi fizetés napján, az is nagy pillanat, mikor a primadonna megbetegszik s darabváltozást kellene csinálni, de a t. cz. színészek szerte kóborolnak a városban. Ilyen időkben ilyen Holofernesek tudnak csak dolgozni.

Egy napon Mondonedo kisasszony beteget jelentett. De azért eljött a szinházhoz.

Leonardo meglátogatta öltözőjében s

Nem vették észre, hogy a kandallóban kialudt a tűz. Az öltözőben hideg lett.

— Egészen megdermedtek a kezeim — veté közbe egyszer csak Inés.

— Igazán? lássuk csak! — viszonzá Leonardo s megszoritá a leány kezét és dörzsölgeté. Majd hirtelen ajkához emelé a kezet és csókokkal halmozta el.

— De mit csinál? — kiáltott fel Inés mosolyogva visszahúzván kezét.

— Ej, ej, hiszen nem először . . .

— A szinpadon az egészen más . . .

Az ügyelő beszólt az ajtón s Leonardo sietett a jelenésre. Inés pedig odaállott a szuffiták mögé s nézte, mint arat Leonardo ujabb diadalt.

III.

A direktórium nagy látványosság szinrehozatalán fáradozott, melyet egyenest a

MAJOMTRAGÉDIA.

Don Francisco pedig mindnek tudott felelni valamit, mert don Francisco ügyes, eszes, és kedves ember volt. Néha ugyan összekapott a hősszerelmessel s a hősi szerepeket kedélyes apákkal játszatta el. De volt is oka rá, hogy meri egy hősszerelmes bordán rugni az igazgató nagy fekete kutyáját, a mely egyre ott kujtorog a szinpadon, még előadás alatt is.

Don Francisco Durango néha Neró is tudott lenni, olyan kegyetlen volt. Máskor pedig Cesárnak tűnt fel hatalma miatt. Majd meg Teodosiust játszotta nagylelkűségével. Ám mikor összekapott valakivel, akkor valóságos Brutus volt. Brutális és háladatlan.

Hányszor együtt ültek Leonardo és Inés az öltözőben jóval az előadás előtt s beszélgettek az igazgatóról. Kávét is hozattak, azt költötték el beszéd közben. Ilyenkor megszólták az egész direktori irodát. Kiváltkép az igazgató helyettesét, kit elneveztek Holofernesnek nagy ter-

meggyőződött, hogy a leány tényleg nem léphet fel: meghült és rekedt. Minthogy Leonardonak kis szerepe volt, majdnem az egész estét együtt tölthették a szokott kávé mellett az öltözőben. Beszéltek a szinházról s a színészekről. Végre jómagukra terelődött a szó.

Ah! boldog lehetnék, de büszkeségem nem engedi — sóhajtá Leonardo szokott szinpadias hangon. Képzelje el csak Inés, az anyám nagyon gazdag, de elváltan él atyámtól. Sokszor hitt magához, de én nem akartam menni. Én mindig a gyöngébbel tartok s most az egyszer az apám a gyöngébb, mert nincs kivülem más támasza.

— Ön igazán jó fiú.

Mind jobban belemelegedtek a beszédbe s Inés végre is érezte, hogy Leonardoban hív őszinte barátja van. Leonardo mind lelkesebben szavalt, szemei kiragyogtak, látván, hogy Inés lelkesen csügg beszédén.

Pasquín részére irt valami leleményes ember.

Nagy előkészületek történtek erre a darabra. Uj díszletek készültek, uj öltözékeket, kardokat hoztak elő a kellékesek s még sok mindenfélét megtettek, hogy eleget tegyenek a hirdetményeknek, melyeken «iszonyú katakombákat s eddig sosem látott fényes kiállitást» igérgettek a közönségnek.

Kilenczvenkét embert foglalkoztatott ez a darab, beleszámitván a balerinákat is, kikbe a direktor legtöbb reménységét helyezé.

Leonardo egy ifjú pásztort játszott, ki beleszeret egy királykisasszonyba. Rövid, alig térdig érő tunikában kellett légyen a szinen megjelennie, nagy szalmakalappal a fején, topánnal a lábán.

Szükségtelen mondani, milyen üdvriadallal köszöntötte a közönség. Pedig a közönség körében igen rossz volt a hangulat a darab ellen. Kiváltkép a bérlő

uraságok haragudtak, mivel a hirdetett fényes kiállításból arra következtettek, hogy jó csomószor ugyanazt a tákolmányt kell majd végignézniök. S Leonardo játéka se tudta megmenteni a premiért. A darab megbukott.

Pedig az igazgató nem vehette le a műsorról, hiszen töméntelen sok pénzt költött rá. S e mellet daczolni is akart a publikummal, hogy el ne kényeztesse. A közönség pedig nem engedett magán kifogni, hűtlen lett a szinházhoz. A bérlők is elmaradtak.

A Pasquinszinháznál kezdtek a dolgok rosszul folyni. A közönség nem jött s a szinészeket is elfogta a rosz kedv. Az igazgató egybehivta egy napon a társulatot s kijelentette, hogy nem birja tovább. Kénytelen a gázsi felét levonni, illetve ki nem fizetni.

Mintha bombát dobtak volna a csoportba, úgy megijedtek. Inés szinte elájult, Leonardo is belehalványodott. Mikor pedig eljött a fizetés napja, Holofernes egyenkint az irodába hivatta a szinészeket.

Mikor Mondonedo kisasszonyt akarta kifizetni, még a fizetésének negyedrészével sem kinálta meg. A leány kétségbeesésében visszadobta a pénzt. Erre Holofernes megharagudott s ráförmedt a leányra s meg is ütötte.

A zajra előfutottak a szinészek s Inés elzokogta nekik, kiváltkép Leonardonak, hogy mit tett Holofernes.

— Jó, hogy itt van sennor Romeral — mondá Holofernes, mintha nem is törődnék a történtekkel — itt van az a néhány garasa . . .

S az asztalra vetett nehány arany és ezüst pénzt.

Leonardo türtőztette magát s csak annyit válaszolt:

— Ön nagyon goromba!

— Mit mondott? — kiáltotta Holofernes s villogó szemekkel ott termett Leonardo mellett. Talán védeni akarja azt ott . . .

Inésre mutatott.

— Maga nyomorult! — kiáltotta Inés a feldühödt igazgatóhelyettesre.

Leonardo sápadtan, remegve állott ott. Az arczán alácsorgott a verejték. Kezeit zsebébe dugta, mig Holofernes fenyegetőleg emelte fel kezeit, készen, hogy akár halálra is sujtson valakit.

Inés hirtelen elhagyta a termet. Fogai közt nehány szót mormogott Holofernes felé s megvető pillantást vetve a mozdulatlan Leonardora.

Leonardo szó nélkül összeszedte pénzét és kiosont. A szegény fiu olyan gyenge, ideges volt mostanában, Holofernes pedig olyan brutális . . .

A szinházon kedvetlenség vett erőt. Még mindig az a látványosság járta, üres házak előtt.

Este a szinpadon is szomoruság és csend uralkodott.

Leonardo ott állott pásztorruhájában egy kulisszához támaszkodva s maga elé meredt. Halaványvolt és levert. A szegény fiúnak odahaza is annyi baja volt. Az apját májbaj emészté s a kicsiny szinházi fizetésből nem igen jutott patikára.

Inés közönyösen ment el Leonardo mellett s nem szólt hozzá egy szót se.

A szinészek jöttek-mentek. Ledarálták szerepüket A gáz se ragyogott a szokott fénynyel. Minden mintha ködbe burkolódott volna. A nézőtérről hidegség áradt a szinpad felé. A támlásszékek és páholyok üresen tátongtak. Csak itt-ott lézengett egynehány potyajegyes, de azok se törődtek az előadással. A zene hangjai visszaverődtek az ürességben.

A szinészek játék közben nem is a játékra gondoltak, hanem családjukra, melyek nemsokára még ettől a kis jövedelemtől is megfosztatnak ha becsukják a szinházat.

Végre is egy napon Holofernes kijelenté a szinház udvarán.

— Uraim és hölgyeim, vége a komédiának. Becsukjuk a boltot. Maguknak majd akkor fizetünk, ha tudunk. Ha ugyan majd tudunk.

Folyt. köv.

ELÉGIA A JÉGVIRÁGRÓL.

Sötét szobámban ültem, ábrándba elmerülten,
Fájdalmakat nem érezék, nem érzék gyönyört,
A gondolattól féltem, remegve elkerültem,
És szürke szárnynyal egyre csak üldözött, gyötört.

Szép arczod volt előttem, de láttam, hogy a bánat
Emészt és dúl szivedben, s engem is égetett,
A nyugvó fájdalom, kín, egyszerre mind föltámadt,
S eltünél — a magányban ott hagyva engemet.

Képed se volt velem hát, az elhagyott magányba
A csöndben én egyetlen, a ki ébren vagyok,
Hideg van . . . rég kihülten ott meredez a kályha
Én észre sem veszem, csak mélázva hallgatok.

Az ablakon kinézek . . . a hófödötte házak
Egyhangu szürkesége úgy bántja lelkemet,
Mindenfelé ez egy szin, ugy untat, ugy kifáraszt,
Sivárság, mint szivemben leng e tájék felett.

Csak fönn a fényes égen, oh ott ezernyi lámpa,
Ezernyi csillag ég ott és fényök jól esik,
Lelkembe is bejutva, nemcsak hideg szobámba
Megfényesiti annak sötét mélységét.

De hajh! e fény hideg, csak nincs semmi, semmi hője.
És én itt a hidegben olyan rosszul vagyok . . .
Egyszerre eltün a fény, megfoszt egy csapás tőle:
Szemem homályosult el? Az ablak megfagyott?

Semmit, semmit se látok . . . az egész nagy világot
Elzárja most előlem megfagyott ablakom,
Még jobban érezem most a bántó némaságot,
Szemem mered a légbe . . . világtalan . . . vakon . . .

És megtel sűrű könnyel és omlasztom özönnel,
De im tudatra ébred férfiönérzetem,
. . . És . . . látok is! ah látok véghetlen nagy örömmel,
Egy látomány tárul föl vigaszul énnekem.

Sötét vigasz bizonynyal . . . örömmel, fájdalommal
Szemlélem én e látványt, mely uj eszméket ád,
Nézzétek velem együtt, meglátjátok azonnal,
Az ablakon kivirult egy bájos — jégvirág.

Először egy . . . utána egy másik jött sorába,
Aztán megannyi . . . gyorsan igy nőtt meg számtalan,
Szeszélyes, tropikus volt a tél fehér virága,
Csodálva néztem őket s eszmélve, lázasan.

Sorsom, szerelmem képe, úgy tűnsz szivem elébe,
Mint prófétai szózat, Isten-nyilatkozás,
Fölfoglak én bizonynyal a lényedig megértve,
A hogy nem ért a földön, de senki, senki más!

Ilyen az én szerelmem! csodás, bájos virág az,
De hajh! belül a szirma olyan hideg, fagyott,
Miként te tiszta bájból és zord hidegből állasz,
Én is boldogtalan, majd egész boldog vagyok.

Ha nem szeret a kedves, a hogy szivből szeretne,
Ha megbéklyózza szörnyen a sápadt félelem,
Az észak zord viharja olyan zord nem lehetne,
Mint a milyen sivár én meggyötrött életem.

Oh fázom én . . . a lélek, az égő szenvedélyek
Emésztnek önmagam bent — és kivül oly hideg,
Magam égő hevétől, en hő véremből élek,
Mert nem panaszkodom, nem a földön senkinek.

Fagyos távol ködébe reménynek tünde képe
Csalóka délibábot, bájos rózsát mutat,
És én meg nem nyugodva, pihenőt soh'se érve
Gyötört testtel rovom csak ez iszonyú utat.

És éltem odaadnám egy csókért, mely hevitsen,
De nem szabad szeretni, bár szivem megszakad,
Pedig tanum legyen rá a magasságos Isten,
Hogy lelkem tiszta vágytól, szent eszménytől dagad.

Nem, nem szabad! hiába . . . a szivnek jégvirága
Nem enged föl, fagyasztja szivem is rémesen,
De nem vagyok én mindig ily elhagyott, ily árva,
Mert olykor lángra lobban én drágám, édesem.

Szeret . . . szeret . . . de aztán nehéz könyre fakadván
Hamar megbánja, szivén az önvád férge rág,
És szemrehányja akkor: mégsem, mégsem szabad tán!
Virág az én szerelmem, de hajh! csak jégvirág!

Ne is legyen meleg most! még a hő áradatja
Most ártalmas lehetne, halálos gyilkosa,
Szegény, gyöngéd virág még a hőtől elolvadna,
Mi lenne akkor aztán? Nem kelne ki soha!

Érünk a tél után majd derűs, vidám időket,
Érünk mi egykoron még mosolygó, vig tavaszt,
Mely jégvirág helyett majd a hőért epedőnek
Valódi, üde, élő virágokat fakaszt.

Erünk tavaszt! azonban . . . e gyötrő fájdalomban,
E fagyban én megérem? nem tudom, nem hiszem,
Lehet, hogy önemésztve égő lángom kilobban,
Lehet, hogy szörnyű terhem megállom győztesen

De te neked, te édes, azt érzem, tudom szentül,
Te néked lesz bizonynyal viruló tavaszod,
Virág bimbója zsendül . . . madárnak dalja csendül,
És kivirit a tájék, a most behavazott.

Ezt érzem, ezt megjóslom, szilárd és tiszta hitben
S bár nélkülem élveznéd, élvezzed boldogul!
. . . Hah oly kihalt . . . kietlen . . . oly zordon
fagy van itt benn,
A jégvirág virit még . . . a szél dühöng vadul . . .

Sebestyén Károly.

A KIS ÜNNEPRONTÓ.

IRTA: VIRTER FERENCZ.

Galambosy Tódor itthon van ujra: tehát beköszöntött az ősz. Soha előbb, soha később nem toppan be egyikük sem: az ősz akkor, a mint az öreg Galambosy visszajön Erdélyből.

Lekerülnek a puskák a szegről, vakkantanak az ebek és szürke felhőbe búvik a szecsei határ.

Október kilenczedikén este érkezik meg és tizedikén két izben kopogtatnak az ajtaján.

Első izben Tary Pálnak nyitnak ajtót, másod izben a hatvan esztendős, piros képü Kázmérnek.

Tudja már ezt mindenki. Igy van ez húsz év óta, őszről-őszre . . . A vén szolga már nem is várja a kopogtatást, előre nyitja ki az uraknak a rozoga ajtót.

Az ósdi szoba aztán megtelik füsttel, töméntelen maró füsttel, a mennyi csak

egy délután megterem; és tizenegyedikén hajnalban megindul a kis csapat, fegyverrel a vállon, kutyával a zsinegen, a szecsei láp mögé, észak-keletnek az erdőkbe, — ők hárman: az öreg Galambosy, aztán Tary Pál, meg a hatvan esztendős, piros képü Kázmér . . .

*

És ez tart húsz esztendeje már, a mióta . . . a mióta . . . Isten tudja mióta?

Mert ők hárman *egyek*. Egy szív, egy fő, egy lélek. Soha egyikük sem akarta azt, a mit a másik nem akart; és mindegyik akarta azt, a miért a másiknak szive megdobbant.

A tél hófehér sikján is hárman bandukolnak át az erdőkbe; a kártya asztalnál is hárman ülnek csak; egy asszony körül is tán mindhárman forgolódnának, ha ugyan arra ráérnének . . . s még ha igaz lenne is az, hogy Galambosy ráért. Pedig az nem igaz.

És tudják Önök, miben rejlik ez a bámulatos közösség? — az emlékek közösségében.

Oh, az emlékek jobban tudják a lelkeket összefűzni minden egyébnél! Az elmult napok visszaemlékezése nagyobb gyönyör, minden másnál! És ők mindig ujra érezték az elmult ifjuságot, elfoszlott szerelmeket, tovaröppent lelkesedést, mikor együtt voltak; és ujra érezték az öregedés kezdetének fájdalmát, az első ősz haj megdöbbentő jelentkezését, annak lesujtó érzetét . . . hanem az is jól esik néha az embernek, — néha jobban a fájdalom, mint az öröm.

Az ősz beállitott szürke köntösével és a triász harmónikus élete kezdetét vette ujra.

A hajnali kelés, a barangolás erdőnmezőn, a kifáradt strapa után az édes alvás, — meg aztán az érdekes tarokkparthiek és csöndes borozgatások . . . mind, mind ujra támadt, a hallali kürtszóval, a szenvedélylyel — és az őszi esővel.

Tavaly Szilveszterkor meglátogattam az öreg Galambosyt. Jól ösmerem őt. Ő is meg szokott látogatni minket, ha néha erre viszi a dolga, — persze ritkán, mert sok dolga itt nincs.

Elvitt a barátaihoz, bemutatott nekik. Szekérre ültünk és bejártuk a hófedte határt; két napra rá vadászni mentünk; és elbeszélte nekem az ő ifjúságát, kalandos multját, szerelmeit, — mindent, a mit én már annyiszor hallottam, valahányszor csak ez életben összejöttünk . . . Hanem oly figyelmesen hallgattam rá és azt is mondtam, hogy igaza van, mikor büszkén a mellére verve, kiáltá:

— Hanem öcsém, nem vagyok én *öreg!* Elforgatnám még egy némely lánynak a fejét! . . . És hunczut módra hunyoritott hozzá.

*

Történt pedig áprilisban egy csoda is Szecsén.

Tavaszi napfény rezgett a fiatal fűszálon, nevető derű a kék égen, édes szél a rügyező galyak közt.

Tary Pál, szokás szerint, bekopogtatott a verőfényes napon Galambosy ajtaján. A vén inas bevezette a nagyságos urat a tekintetes úr szobájába, helylyel kinálta meg, hogy várjon, mert a tekintetes úr rövid időre elment.

Egy órára rá, megérkezett a piros képü Kázmér is, leült ő is és várt szintén. És vártak isten tudja meddig, — hanem Galambosy nem jött.

A két nagyságos úr nyugodtan ment aztán haza, és — habár ilyesmi még sohasem történt — zokon sem vették barátjok távollétét.

De másnap a dolog ismétlődött, és harmadnap ujra, meg tovább.

Csodálatos egy dolog!

Kázmér azt mondá, hogy Galambosy valószinüleg meghalt; de hiszen este haza jő aludni! . . . Nem tudták megfejteni a rejtélyt.

A dolog kezdett bonyolódni. Tary Pál mogorva lett és unalmasnak találta az életet; Kázmér meg átkozta a szokást, ennélkül ő most máshová mehetne, ha tudna.

És egy szép vasárnap teljes valójában állt eléjük a fordulat oka: Galambosynak gyermeke született valamelyik városbeli hajadon által, és az öreg szereti azt a leányt.

A hir villáma közéjük csapott és megdermeszté a három jó barátot. Egy percz alatt megszakadt a fonál közöttük, elmaradtak az együttlétek, kiki másfelé vette útját, úgy, hogy néhány óra alatt az egész város azon tanakodott: mi történt a három jóbarát között ily egyszerre?

És néhány nap után Tary Pál azon vette magát észre, hogy mily üres az ő lakása feleség, gyermekek nélkül. A magány egyszerre teherként nehezedett lelkére; kereste a természetben vigasztalását, bejárta a réteket kora reggel, úgy próbaképen az alkonyatnál, — elővette porlepte könyveit, olvasgatott a regényekből, szinművekből néhány részt, a miket tán már kivülről is tudott; felkereste régi ösmerőseit . . . de mindenütt odalopódzott a lelke alá az irtózatos magány érzete. — Aztán, csodálatos! megúnta hirtelen Kázmért, ostobának találta, csodálkozva azon, hogy tudott vele annyi időn keresztül meglenni? — és Kázmér ugyanazt gondolta s nem kereste fel szintén.

. . . És mind a háromnak az jutott eszébe — a nélkül, hogy egy szót is csak szólottak volna egymásnak róla — meg fognak nősülni. Késő ugyan már, de az a végtelenül szomorú magány megölné lelküket irtózatával.

És minden megváltozott, a régi rend felbomlott.

Az emberek Szecsén azt a megfigyelést észlelték, hogy Galambosy kicsipi magát. Zöldszinű, madártollas kalapja helyett úrias kemény kalap diszlik a fején, kopott zekéje felcserélve gérokkal, csizma helyett topánkát hord, a mik ugyan csak furcsán állanak neki, az évek óta emberkerülő mogorva vadásznak. A kis háznak neki estek a kőmivesek és meszelni kezdték fakó falait; a bútorok régi lomját felcserélte a diszitő ujakkal; a kert dudva miveletlensége véget ért; virágokat ültet belé az uj inas, kit a régi vén Jóska helyébe a gazda felfogadott. És véget ért a patópáli okoskodás is: uj fészket rakott a kéménybe a gólya.

Egy nyelves komaasszony aztán rájött a dolog bibéjére, és meg volt a titok, min a szecseiek elmulattak a szalonokban és konyhában egyaránt.

A gyermek pedig nőtt, s az anya felépülve, ragyogó arczczal szoritotta keblére csemetéjét, meg oda tartotta Galambosynak is: nesze, a tied! — csókold meg, apa.

*

Hirtelen szokott támadni minden: a nagy eszmék, a háború és az emberek változása. A sors egy csapással megváltoztatja a dolgok évszázados arczulatát, hogy felfordul az eddigi harmónia, másnak adva helyet. Lám ők hárman mily szépen élhettek volna tovább, ha az a parányi jószág meg nem születik. Pedig talán semmi köze is a három jó baráthoz, talán Galambosynak sincs hozzá köze, talán másnak van jussa a siró porontyhoz, — hanem ne firtassuk a dolgot. Elég az, hogy minden megváltozott, a *tempora*, meg *nos in illis*.

. . . És — hirtelen szédület — kétségbeesett zokogás — a gyermek egy éjjel kiadta lelkét.

Ragyogó éj borult a városra; a csillagok nevetve tündököltek a világos éjszakába, nevetve, mintha mitsem tudnának a szomoru esetről; nevetve a pihenő városra, mely szintén tudatlan volt még egy szomoru végben . . .

Másnap eltemették, mert ragályos betegségben halt meg! — az anyja két hétig fájlalta! — aztán elfeledték ismét . . . hiszen oly rövid ideig élt: alig másfélhónapig . . .

És Galambosy szintén megváltozott. Szerelme eltünt a nevető kicsikével, ráunt a gérokkra, az uj inasára; ráunt a leányra, kit el akart venni; — és visszahivta a vén Jóskát: ő lesz ismét barátja, segéde — nem is szolgája többé.

És mikor beköszöntött ujra az ősz, lekerültek ismét a szegekről a fegyverek; vakkantottak az ebek és beboritotta szürke ködével a határt az ősz.

Október kilenczedikén érkezett meg erdélyi szokásos utjáról és tizedikén két izben kopogtattak ismét ajtaján: először Tary Pál, aztán az öreg piros képü Kázmér. A szoba megtelt füsttel, töménytelen füsttel, — és tizenegyedikén hajnalban megindult a kis csapat, fegyverrel a vállon, kutyával a zsinegen, — a szecsei láp mögé, északkeletnek: az erdőkbe, — ők hárman: az öreg Galambosy, aztán Tary Pál, meg a hatvan esztendős, piros képű Kázmér . . .

GONDOLATOK.

Saját jó tulajdonainak megvetése: alázatosság.
Szent Bernát.

Sok törvény az állam hanyatlásának jele.
Tacitus.

A jó csak jónak lehet barátja, a rosz se jóval se roszszal nem barátkozhatik.
Plato.

A katonai szellem olyan nemes növény, melyet azzal a szándékkal kell gondozni, hogy soha gyümölcsöket ne hajtson.
Vogüé.

A művész ne utánozza a természetet, de fejezze ki.
Balzac.

A pénz arra való, hogy megvessük, ha — nincs s hogy forditsuk jótékonyságra, ha van.
Cicero.

Vannak időszakok, melyekben a divat pótolja a dicsőséget.
Karr.

A mi jó barátaink ugyan elszomorodnak szerencsétlenségeinken, de örülnek balgaságainkon.
Valtour.

APRÓ VERSEK

IDEGEN KÖLTŐKTŐL.

Fordította: FELEKI SÁNDOR.

Esőcseppek.

— HARTMANN. —

Társához szól az esőcsepp:
Mondjad meg énnekem,
Miért kopogunk épen itt
Ez ablaküvegen?

A másik csepp felel: E ház
Szegénynek otthona.
Jelentjük hát most ő neki:
Nő, nő a gabona!

Aratáskor.

— GREIF. —

Tarlón kalászt megbontja nyár
Gyöngéd szele,
S egy-egy füszál ha meghajol,
Mind reng vele.

Tán érzi mind, hogy a sarló
Mint metszi meg,
Idegen fű s a sok virág
Velök remeg.

A derült nap.

— MIRZA SCHAFFY. —

A derült nap világit
A sik tenger szinén
S rezeg mindegyik hullám,
A mint rásüt a fény.

Dalaim tengerébe
Te tükrözöl mint nap,
Bűbájodtól hevülnek
És fényt sugárzanak

Egy dal.

— HILLERN. —

Ha alkonyfénynek pirja csendbe
A földre száll s a zaj kihal,
Átrezgi lelkem bongva, csengve
S fülembe hat egy régi dal.

Elnémult annak rég az ajka,
Ki zengte egykor énnekem,
De most is, most is csüngött rajta,
Az elhangzott bús éneken.

A lázbeteg.

— LINGG. —

Mi engem éget jég s viz
Nem enyhiti soha,
E szenvedésnek nincsen
A földön orvosa.

Ha homlokom redőin
Érezném könyedet,
Vagy ajkad forró csókja,
Ez gyógyithatna meg.

Sötét völgyből.

— MAIKOV. —

Sötét völgyből hegyekre űz
Csodás, igéző lelki tűz,
Mint hogyha szólna odafenn
Harang csengése szüntelen:
«Ide, ide!» Templom lehet,
Mit a gletscher úgy rejteget
A hivó szó után megyek,
Megmászom a nagy jéghegyet.
Nincs templom itt! Köröskörül
Halálos némaság terül.
Köd fonja be a föld szinét,
Fölöttem mégis szerteszét
Csengett az éj üreibe'
Az ismert szó: «Ide, ide!»

A szív.

— CARMEN SYLVA. —

A szív nem más, mint kis szamár,
Hosszú fülü és kába,
A sors, mely reája vár,
Hogy befogják igába.

Keresztjét hordja éltin át,
Hiába rúg és ordit,
És fut, rohan, a merre lát,
Ha a sors rá ostort fordit.

Ütik, eltűri s megy tovább,
Hisz bőre vastag kelme.
És a mikor legostobább
Batyuja a — szerelme.

A csók.

— SCHEFFEL. —

Szerelemnek édes csókja!
Rád gondolva, együtt támad
Szivemben az öröm s bánat.
Öröm, hogy szabad volt nékem
Szintén csókot adni régen,
S bánat, hogy már vége van.

Az ember és a sors.

— LORM. —

A sors kavargó, durva szél
S az ember elhagyott levél,
Melyet hány zordonan.
Röpiti hegyre s völgybe le,
S dicsekszik a levél vele,
Hogy íme — szárnya van!

A csók.

— MISES. —

Édes gyümölcs a csók, melyet
Egynek tépni sohse lehet.
Csak ha ketten jönnek össze,
De akkor sem beszéd közbe.
S ha egy maga nyulna érte,
Bekapkodna üres légbe.

EGY NAGYVILÁGI HÁZASSÁG.

Méltó feltünést keltett nemcsak a magyar főrangú körökben, de mindazok közt is, kik a budapesti társaság szereplő egyéniségeivel ismerősök, az a hir, hogy egyike a legismertebb magyar sportsmanoknak, ugyanaz, kinek neve nemrég egy kellemetlen affair kapcsán vált emlegetetté, nőül veszi egy oly család nősarját, mely család Európa legnagyobb pénzarisztokrácziájához tartozik — a Heine-Geldern bárói név révén. Nem is szólva a cultus disparitás érdekei momentumáról, mely ennél a házasságnál szerepet fog játszani, sem a vőlegény általánosan ismert egyéniségéről, mindenesetre nem mindennapi momentum, hogy ezzel egy oly családnév előtt nyilik meg a magyar főrangú világ küszöbe, mely család a legszerényebb sorsból küzdve fel magát, immár koronás főkkel tartja a rokonságot. Tanulságos evolucziójába enged bepillantást ez a családok emelkedésének, a genealogia vérkeveredésének s elvegyülésének a polgári életpályák szerényebb exisztencziái közé. Mikor a mult század vége felé egy szegény zsidó fiu, a későbbi Heine Salamon, Hánnoverából 17 évvel s egygyel kevesebb garassal vándorolt Hamburgba, hová egy ponyvás szekér kakasülőjén tartotta bevonulását, melyre könnyű podgyászával könyörületből vették fel — sejtette volna-e még, hogy száz évvel később egy ivadékára uralkodó herczegi korona fogja vetni fények a másikat pedig a büszke magyar arisztokraczia fogadja maga közé? Hisz a szegény zsidó fiunak még ismeretei sem terjedtek túl a legszükségesebb irás, olvasás és számoláson. Kezdetben, nem is használták egyébre mint váltók inkasszálására, és sok izben kellett csüggedve törlenie homloka verejtékét, mig végre egy banküzletben méltóbb álláshoz juthatott. De szerencséje csak attól fogva volt megalapulva, a mikor Oppenheimert Hertz és Hekscher bankárok társaságában saját üzletet nyithatott. Mikor a czég aztán föloszlott, Heine Salamon egy millióval vált ki belőle.

Merész vállalkozásai, helyes üzleti érzéke és hagyományos szerencséje mindvégig kitartottak ezután mellette s oly vagyon szerzésére képesittették, hogy hitele bátran mérkőzhetett a Rothschildokéval. Nem rendithették meg állását a legnagyobb üzleti válságok sem, mint p. o. az 1825-diki. Mikor pedig az 1842-diki hamburgi nagy tűzvész után a tőke mindenütt aggódva vonult vissza s már-már az üzletforgalom fennakadással fenyegetett, hogy a megcsökkent bizalmat ujra fölkeltse, Heine Salamon volt az, a ki egy millió készpénzt vetett a piaczra, melyet váltó ellenében discontálni késznek nyilatkozott. Hamburg városának a nagy tűzvész után 32 milliós kölcsönében is 8 millióval vett részt.

Egyáltalában egész vagyonát nemes czélokra áldozta a ritka emberbarát. Maga sohasem lelte kedvét a tulhajtott fényüzésben, de hamburgi palotájában s az Elbe melletti villájában dúsan teritett asztalánál mindig kész volt fogadni a szellem és tudomány kitünőségeit. Ilyenkor fesztelen jovialitás uralkodott házában, de ilyen volt ő, keresetlen és őszinte, fejdelmekkel és államfőkkel szemben is. A zsidók egyenjogusitását nem érte meg, de végrendeletében meghagyta, hogy ha az bekövetkeznék, jotékony alapitványaiban a keresztény felekezetek is részesüljenek.

1844-ben bekövetkezett halála után 41 milliónyi rengeteg vagyon maradt utána.

Emberbaráti alapitványain kivül kisebb adósainak tartozását mind elengedte, s még igy is három veje mindenike 3 milliót örökölt utána, fia Károly pedig több mint 15 millióval vette át apja czége tovább vezetését.

A nagy vagyon utat nyitott a dúsgazdag bankár leszármazójának, Heine Alicenak is házassága által Franczia ország legősibb főrangu családjába. Első férje oldalági leszármazója volt a nagy Richelieu unokájának, kinek nevét később törvényesen is fölvette. Nagybátyja, az utolsó Richelieu XVIII. Lajos egykori hires miniszztere egyenes leszármazó nélkül, szegényen halt meg; csupán két nővére maradt, Montcalu és Jumillac herczegnők. Ők birták rá bátyjokat, hamis ürügy alatt, hogy mikor már minden vagyona eluszott, diplomácziai szolgálataiért ajándékba kapott ékszereit engedje át nekik, melyek pénzzé tételével aztán 7—8000 frank szerény évdijat tudtak biztositani nehezen utolsó napjaira A Richelieu-czimernek megaranyozása egy nagy vagyon örökösnője hozománya által, valóban sürgető szükség volt. De Richelieu-Jumillac Armand herczeg nem sokáig élvezhette; 1880-ban meghalt, özvegyét két árvával, a most 20 éves Armand-dal s a 16 éves Odille-al hagyva hátra, kiknek anyjok nemsokára mostohát adott *Albert monacoi herczegben.*

Ő monacoi herczegségéről konstatálnunk kell, hogy félig-meddig nem idegen tőlünk sem. Anyja Merode-lány volt s a Meroda grófi család egyik ága, Ernő grófban már 1649-ben magyar indigenátust nyert, s rokon a gróf Berchthold-családdal. A ma élő magyar Merode gróf, Ferdinánd atyja 1842-ben közönséges balkézi házasságot kötött Pressburger Katalinnal. Érdekes megjegyezni, hogy e család egyik őse, a 30 éves háboruban szerepet játszott Merode János gróf nevéről vezetik le a «merodeur», «maródi» szó mai jelentését is, mint a kinek ezrede állitólag a rosz élelmezés következtében annyira elzüllött utóbb, hogy hátramaradozva a főseregtől rendetlenül és hiányos fegyverzetben kullogtak katonái a tábor után.

Vannak azonban, kik a Merode név reputácziója megvédelmezésére vállalkozva, e nevet a M' Herr Rode (mein Herr Rode) összevonásából származtatják, még pedig azon az alapon, hogy a család egy őse, Péter Beranger a keresztes háboruk idejében egy Rode lányt vett volna nőül. Mint látjuk, a család etymologusai nem nélkülözik a fantáziát.

De milyen operett-szerü sors az, a mely a kis herczegséget az európai politika kezeiben játéklabdává tette. A jelenlegi herczeg nagyapjának még a neve is olyan volt mint valami opera-buffo rizsporos parókás szinpadi herczegé: I. *Floristan.* Ő volt az, a ki 1852-ben országát illő árért felajánlotta Ferencz József ő felségének, s az alku talán létre is jött volna, ha a párisi és londoni kabinetek együttes jegyzéke meg nem akadályozza. Később egy párisi konzorczium bocsátkozott tárgyalásokba a herczegség megvásárlása tárgyában, hogy azt egy minta-köztársasággá rendezze be, ideális intézményekkel, melyek egy plátói állam minden theoretikus extravaganczáit megvalósitották volna. Lehet képzelni, hogy ez a terv is fontos akadályokba ütközött az europai udvaroknál, melyek alig egyezhettek volna bele, hogy a történeti államszervezetek közepette egy ily «kisérleti telepe» létesitessék a merész államphilozophiai doctrinák eszméinek. Ez az idylli terv is megbukott, de a mit legkevésbbé várt volna az ember, az az, hogy a monacoi herczegi család most Magyarországon találjon váratlan rokonságra, s hogy a Heine-Geldern név és a Heine-Geldern milliók egy része itt találjon otthonra, a hol még pár évtizeddel ezelőtt az exkluziv társaságban nem találkozott senki, a ki a Sina báró-féle milliomos örökségért cserébe áldozatul tudott volna hozni egy kopott ősi czimert.

Bizony ez is az «idők jele.»

V.

A GALAMB.

REGÉNY. 16

Irta: Márkus Miksa.

V.

Csöndben, feltünés nélkül vonult be az uj házaspár Zakárfalvára. Az öreg Zakár némileg kellemetlenné tette ugyan a dolgot, mert kapta magát és elutazott Kolozsvárra, de sem Zakár Péter, sem pedig Irma nem igen törődtek ezzel. Ismerték az öreg úr különczködéseit és nem tulajdonitottak ennek nagyobb fontosságot.

Majd kibékül, ha akar, mondogatták.

Tavaszra vált az idő és a szomszédos falu temetőjében rügyeztek a füzek. Irma egyszer el is látogatott a Kádár sirjához. Sokáig állt a kripta rácsos kapuja előtt és a mikor férje azt kérdezte tőle, hol volt, azt felelte, hogy a mezőkön kocsikázott.

— Még nagyon a tagjaimban van a tél, szükségem van a tavaszi levegőre.

Egy napon Zakár Péter azt mondta, hogy valami pörös ügyben Kolozsvárra kell utaznia.

— Három-négy napig maradok el. Vigyázz addig magadra, bajod ne essék.

Irma megnyugtatta a férjét, a ki délután el is utazott.

Most még csöndesebb volt a Zakárfalvi kastély. Irma a szobájába vonult és olvasott.

Este, már kilencz óra után lefeküdt, de nem tudott aludni.

Nyugtalanul forgolódott az ágyban s végre is csöngetett a szobalánynak, a kinek megparancsolta, hogy tegyen lámpát az ágya mellé, olvasni akar.

A «Magyar nábob» akadt a kezébe és forgatni kezdte. De még alig olvasott néhány lapot, letette a könyvet és könyökére támaszkodva, hallgatódzott.

A nagy udvarról valami csodálatos hang hatott a csöndes szobába.

Mély, zengzetes bariton, oly meglepő szépségü, oly hatalmas, édes csengésü, hogy szive dobogni kezdett belé.

A hang egyre közeledett.

Irma felugrott, egy köpenyt kapott a vállára és az ablakhoz sietett.

A nagy sötétségen nem tudtak áthatolni szemei. Pedig az énekes már az ablak közelében lehetett.

Végre valami mozgó, sötét, nagy tömeget pillantott meg.

Ki lehet ez?

A hüvös éjjeli szél megborzongatta és az asszony visszaszaladt az ágyba.

Ekkor valami durva, haragos hang szólalt meg, aztán egy felkiáltás hangzott s olyan forma zaj, mintha valaki menekülne.

Egy percz mulva ujra csönd lett az udvarban.

Irma másnap reggel főfájással kelt fel. Már a reggelinél ült, a mikor eszébe jutott az éjjeli troubadour.

— Mondd csak Anna, kérdezte a cselédleányt, ki énekelt az éjjel az udvaron?

— Tudtuk, hogy bizonyosan háborgatja a nagyságos asszonyt. Az ispán úr ki is kergette.

— De hát ki volt?

— Az a bolond oláh. Egész éjjel mászkál és dalol. Azelőtt mindig a Kádárfalvi kastély körül kóborgott, de mostanában a mi udvarunkba jár.

— Gyönyörü hangja van. Küldjék fel hozzám, beszélni szeretnék vele.

— Biz az nehéz lesz, mert hülye a szegény. Nem tud az egy becsületes szót kimondani. Ugy látszik, elfelejtett beszélni tanulni. De ha egy nótát hall, azt egyszerre megtanulja. Nagyon furcsa ember.

— Hol van most?

— Talán a falúban.

— Hát mivel foglalkozik?

— Nincs annak semmi dolga, magam sem tudom miből él.

— Jól van, elmehetsz.

Dél felé Irma lement a kertbe sétálni. A Zakárfalvi urak büszkesége volt ez a kert, a melynek végében gyönyörü üvegház állott.

Még Zakár Sámuel épittette, a ki szenvedélyesen szerette a virágokat és egész vagyont költött rájuk.

Éppen az üvegház előtt találkozott Irma az ispánnal, a ki alázatosan üdvözölte.

— Remélem nagyságos asszony, mondá, nem haragszik az éjjeli háborgatásért. Elkergettem azt a ficzkót és megtiltottam neki, hogy a lábát többé ide betegye.

— Nagyon köszönöm a gondoskodását ispán úr, de megis kérném valamire. Tudja annak az embernek gyönyörü hangja van, alig hallottam hasonlót életemben s nagyon kiváncsi vagyok rá. Ugyan hivassa el.

Az ispán csodálkozva nézett a nagyságos asszonyra, de azért rögtön távozott és a legény után küldött. Magában mormogott csak valamit a városi asszonyságok furcsa gusztusáról. Egy óra mulva ujra előkerült az ispán; hozta magával — legényt.

Irma megijedt, a mikor meglátta.

Ilyen szörnyeteget még nem látott. Valóságos óriás volt. A hatalmas vállakon rettentő fej ült. Akár egy kis hordó. Az arczát valami sebforradás éktelenitette el és még borzalmasabbá tette ezt a figurát.

Irma már szinte megbánta, hogy elhivatta. Csak a mikor a szemeibe nézett, akkor sajnálta meg, olyan szelid kék szemek voltak ezek, mint valami kis leányé. És a mint ez az ember ott állott, alázatosan félve, lassankint elmult az asszony rémülete és szánalom fogta el.

— Te énekeltél az éjjel az ablakom alatt, kérdezte tőle oláhul.

A ficzkó arcza valami hihetetlenül hülye mosolyra torzult el, a mikor meghallotta, hogy ez a szép asszony oláhul szólitja meg. De nem felelt.

Az ispán oldalba lökte.

— Nem hallod, mit kérdez a nagyságos asszony, te buta! Felelj hát.

Az óriás ránézett az ispánra, de nem szólt egyszót se.

— Nem felel ez most, ha kerékbe is törik.

— Hát ne erőltessük. Mondja csak ispán úr. Nem tudna neki itt valami dolgot adni.

— Bizony . . .

— Talán a kertész mellet. Hiszen erős legénynek látszik.

— A bikát agyonüti az öklivel.

Folyt. köv.

IRODALOM.

SCHWARTZER OTTÓ DR. KÖNYVE.

Pszychiatriai jegyzetek.

Irta babarczi Schwartzer Ottó dr.

Schwartzer Ottó munkáját úgy kell tekintenünk, mint a mely valósággal eseményszámba tekinthető a magyar szakirodalom terén. Ha valamely szakban igazán nagy hiánya érezhető az eredeti munkálatoknak, úgy ez bizonyára legelébb is a pszychiatria. Moravcsik Ernő és Salgó Jakab tankönyvein kivül csak nagy ritkán találhatni magyar munkát e nemben, azt is csak a szakfolyóiratok hasábjain szerteszét. Magyar nyelven ugyan megjelent még egy munka, de az csak forditás. A hires Krafft Ebing báró könyvét pedig szintén Schwartzer Ottó forditotta le.

Igy hát Schwartzer tanár uj művét, melyet Hornyánszky Viktor adott ki jelentős eseményként kell üdvözölnünk. Annál is inkább, mivel az előszó tanusága szerint a most megjelent munkálat csak első kötete annak a háromnak, illetve négynek melyben a pszychiatria magyar művelésének alapvetője tapasztalatait és vizsgálatainak eredményeit feldolgozza.

A *Pszychiatriai Jegyzetek* nem tankönyv, sőt ellenkezőleg ép azokra a jelenségekre terjeszkedik ki, melyeket fontosságuk ellenére is csak kevéssé láthatni feldolgozva a tankönyvekben. Az egyes fejezetek nem is bizonyos rendszerben állitvák egymáshoz a kötetben, ámbár bizonyos irányt fellelhetni a csoportositásban. Jobbára az egyes kóros fiziológiai momentumokban előforduló pszychózisokat adja a nagy tudományu tanár ez első kötetben. De nem kivétel nélkül, mivel oly általános témákat is olvashatunk benne mint például. *A szem pszychiatriai tekintetből* és *A gyermekkor pszychosisainak legfontosabb physikai és pszychikai okai.*

Kiváltkép e két fejezet fogja érdekelni azokat, a kik nem az orvostudomány felavatottjai s a kik ennek ellenére is érdeklődéssel viseltetnek a legmodernebb orvosi stúdium a pszychiatria iránt.

A szemnek a pszychiatriában óriási szerep jutott. A szem a maga egészében egyik irányitója a pszychiatriai vizsgálódásoknál. A látának vagyis a pupillának eltávozásaiból, tágulásából, szűküléseiből, differencziáiból szinte határozott következtetéseket vonhatni az elme állapotára. Persze törvényt még a láta ismérvei nyomán nem lehet fölállitani — mint azt Schwartzer tanár meggyőzően kifejti «A pupilla tana csak biztosabbá teszi a talajt lábaink alatt a psychopathikus vizsgálatok terrenumán, a melyen oly könnyű a tévedés». Alig találunk elmekór formát, melynél a pupilla — a szem legbelső köre — elváltozást ne mutatna, akár pusztán tekintvén akár a világitásra való refleksz jelenségeit észlelvén. Schwartzer tanár a szem tanát pszychiatriai tekintetben szinte teljesen kimeriti úgy az eddigi tudományos eredményeket részletesen feldolgozván, mint saját kutatásainak eredményeit mutatván be. Kiváltkép érdekes az, a mit a hisztéria, és demenczia paralitikára nézve elmond s a mit a differenczíák tekintetében kifejt. Nem kevéssé meglepőek azok az uj eszmék, melyek az alkoholisták és dohányzók szemeiről elmond.

Nagy közérdeklődésre tarthat számot a gyermekek elmekórjáról irott fejezet. Az utóbbi esztendőkben a tanférfiak közt általános mozgalom észlelhető az iskolázás reformálása érdekében. Azonban kevés reális érvet hallottunk eddigelé, inkább csak általános frázisszerű és elvont érvelés merült fel minden részről. Az első érv mely igazán hivatva van fordulatot előidézni e kérdésben az Schwartzer Ottó könyvének e része. Munkájának egy harmadánál többjét e kérdésnek szenteli, minden oldalról számos példával megvilágitván a kérdést. A gyermekkor pszychozisának fizikai és fitiologiai okairól elmondottak orvosi körökben fognak mélyebb hatást kelteni; bennünket jobban érdekelnek a nevelésről és iskoláról elmondottak.

Az első, a mit e tekintetben Schwartzer hangoztat, az, hogy «a gyermek teste és lelke egyaránt czéltudatosan ápoltassék és neveltessék.» Ha e kettős rend megzavartatik, a későbbi korban megszenvedi a gyermek.

Az elfajulás, a dekadenczia először csak az úgynevezett vásottságban nyilvánul, de később a mélyebb etikai momentumokban észlelhetők már a bajok. S a mi Schwartzer megfigyelésében kiváltkép jelentős, az az, hogy e dekadenczíát meggátolni

vagy lehetetlen vagy felette nehéz. Azok a számos példák, melyeket Schwartzer könyvében a rossz bánásmód és a büntetés és fenyités félszeg alkalmazásának következményeire nézve felhoz, felkelthetik mindenki figyelmét a ki gyermekneveléssel foglalkozik.

Ugyancsak a tulterhelés eredményeinek ismertetése is vajha az illetékesek körében visszhangra találna. Azok az intézetek, melyeknek örök lakói a szellemükben megtévelyedettek s agyukban megbomlottak, tán a jövőben kevesebb egyént zárnának falaik közé, ha az ily tanitások, mint Schwartzer tanáréi, figyelembe vétetnének.

Részben ez adja meg Schwartzer Ottó doktor könyvének a jelentőséget a magyar közéletben. A tudományos életben pedig a *Psychiatriai Jegyzetek* jelentősége eredményeinek s tanitásainak nagyfontosságú és ritka becses volta adja meg.

Nem mellőzhetjük, hogy meg ne emlékezzünk a könyv kitünő elrendezéséről. A széljegyzetek rendszere megkönnyiti nemcsak az olvasó, de a kutató munkáját is.

Ugyancsak a mű kiállitása is a legszebbek közé tartozik s valóságos dísze lehet a magyar iparnak.

Schwartzer tanár művének többi kötetei nagy érdeklődéssel várjuk.

—i —l.

*

Megjelent:

Rózsa Miklós: Szélcsend. Just Zsigmond előszavával. Budapest 1894. Lampel Róbert könyvkereskedése.

*

Abonyi Árpád novellái. Első kötet. 1894 Budapest az Atheneum olvasótára. (A kötettel, melyből ezuttal mutatót is közlünk, bővebben fogunk foglalkozni.)

*

Silberstein Adolf dr. Dramaturgiai dolgozatok I. Társadalmi arczképek. — Magyar esztétika. — Szellem és vallásosság Budapest Wiener Izidor. 1894.

*

Szomaházy István: Négyszemközt. Budapest. Singer és Wolfner kiadása 1894.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

P. Á. Egy szőke nagysámhoz. Ősz. Egyik se üti meg mértékünket, bár tagadhatatlanul van bennök valami akczeptábilisabb vonás.

Roche. Vallomás. Bizony nagy bűn ilyen verset faragni. Nem csoda, hogy oly csunyán néznek rá a kisasszonyok, ha ily verssel vallja meg szerelmét.

K—d. Szeged. Hogy gondolja, hogy kéziratokat tegyünk félre. Minthogy külön raktárhelyiséget e czélra nem tarthatunk, higyje el, lehetetlen. Jó kéziratokra vigyázunk; rosszakra minek vigyázzunk?

História. Az elsőre szántuk rá magunkat czímváltoztatás után. A másodikat alig fogjuk adni mert rosszabb az elsőnél.

Unghváry László czeglédi hirneves nagykereskedő hirdetésére felhivjuk olvasóink figyelmét.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonnal kifizettetik. Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 719

magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, Károly-körut 26. sz.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték 50 kr.

100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték 75 „

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

Értesités

Háziasszonyoknak.

Felhagyott minőségeket

abroszokban, servietták, törülközők, kávés-teritékek és törülő-ruhákban

csak rövid ideig igen olcsó árakon árusitanak

Kunz József és Társa

cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST,

V. kerület, Deák-tér.

UNGHVÁRY LÁSZLÓ gyümölcsfa-kereskedése CZEGLÉDEN.

UNGHVÁRY LÁSZLÓ gyümölcsfa-kereskedése CZEGLÉDEN.

Orosz szépítő különlegességek

Orosz császári udvari szállító

MOSZKVA.

„Venus crême" bőr-konzerváló szer. Kitünő, **teljesen ártalmatlan** cosmeticum, kiváltképen hasznos a bőr **zsirfénye** és **érdessége** ellen; **a bőrt vakitó fehérré varázsolja,** a ránczok és redők képződését megakadályozza és megóvja az arczszin fiatalos frisseségét. A **„Venus crême"** nem tartalmaz s mmi **zsirnemü anyagot,** ezért soha nem avasodik s az év és nap bármely szakában minden ártalom nélkül alkalmazható. A t. közönséget saját érdekében kérjük, hogy **az itt levő védjegyre szigoruan ügyeljen.**

Ára 2 frt.

„Eugenie folyópép" **mirtus-virágokból,** az arczszin szépitésére s a viráyzó, üde arcz-szin állandó megőrzésére. Ugy az arcznak és nyaknak, mint a kéznek és karoknak gyönyörü lágyságot és márványszerü tisztaságot kölcsönöz; a bőr minden **érdességet** és foltosságát megszünteti.

Ára 2 frt.

„Eugenie" vörös folyékony arczkenőcs **teljesen ártalmatlan.** Az ajknak, arcznak és fülleknek szép **természetes** rózsaszint kölcsönöz; villamos fény mellett is természetes s inben tünik fel s **3 napig** is tapadva marad a bőrön. **Ára 1 frt 50 kr.**

„Eugenie hintőpor" **fehér, rózsaszin és crêmeszinben, tartosan és észrevétlenül tapad, s a bőrnek természetes lágyságot és üdeséget kölcsönöz. Ára 1 frt 20 kr. Pamacscsal együtt 1 frt 50 kr.**

„Trixogen" kitünő hajnövesztő szer; erősíti a hajgyökereket s teljesen megakadályozza a korpaképző ést.
Ára 1 frt 60 kr.

„Nigritine végétale" hajfestő, **fekete és barna.** A haj, ezen szerrel festve, ő hétig is megta tja a szinét és teljes lehetetlen a müleges festést a termész tes sz ntől megkülönböztetni.
Ára 3 frt 50 kr.

Folyékony kaukázusi bajuszpedrő
a bajusz növesztésére és épen tartására. A bajusz felsütése nem szükséges, a nélkül is minden bajusznak a kivánt forma adható. Ára 75 kr.

RAKTÁRAK BUDAPESTEN: Török József gyógyszertára, király utcza 12. **Neruda Nándor** Kossuth Lajos-utcza. **Lux és Utasi** Muzeum körut. **Városi gyógyszertár** Városház-tér.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról, b) mechanikai zenelő müvekről és zenelő disztárgyakról, c) minden egyéb hangszerekről, hangszerkellékekről és hurokról ingyen és bérmentve küldetik.

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszer-ipar

Budapest. VII., Kerepesi-ut 36.

Saját gyártmányu mindennemü **hangszerek** és azok kellékei és alkatrészei. Mindennemü hangszerek és zenélőmüvek **javitása** és **hangolása** szakszerü pontossággal teljesittetik.

A „COLUMBUS" czimbalomverőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czérnázást, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden veröre bárki ruházhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** — Ára a veröpálczákkal együtt az utóbbiak minősége szerint **frt 2.—, 2.50, 3.— és 3.50.** Külön a **«Columbus»** verőfej párja **1.—** forint.

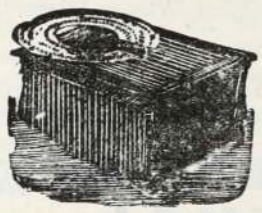

Legujabb! Legujabb!

INTONA

Elpusztithatlan aczélhangokkal, változtatható érczjátéklapokkal és korlátlan müsorral.

Ezen uj találmányu hangszerrel minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül száz meg száz telszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 12 forint, a kótalapok darabja 30 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy után vétellel teljesittetnek

---

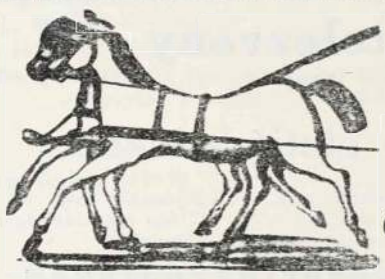

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

FOGAK

egészen természet után,

egyenkint ép ugy, mint

egészét

fogsorok,

rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó áraon készittetnek.

Fog-specialistaság

Király-utcza 47. sz. | **RÓNA IMRE** BUDAPEST | Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett.** Saját gyártmányu **harmonika, hegedű, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

L A T.

olt tárgyak szállitását nyilvános árlejtés utján szándé-
ezennel irásbeli ajánlatok tételére hivatnak fel.

Ha valamely ajánlat nem teljes tartalmában, em a felajánlott mennyiség vagy ár leszál-sával fogadtatnék el, az esetben tartozik az nlattevő az erre vonatkozó értesités vételé-számitandó öt (5) nap alatt a közös had-miniszteriumnál irásbeli nyilatkozatot be-jtani arra nézve, vajjon ajánlatának módo-sát elfogadja-e vagy sem?

módositva elfogadott ajánlat a vállalkozó téről is elfogadottnak tekintetik, ha ez a ett 5 napi határidön belül az emlitett nyi-ozatot egyáltalán nem, vagy határozatlanul .

Ha azonban egy és ugyanazon pályázatban különböző czikkekre együttesen tett ajánlatok közül csak az egyik vagy a másik fogadtat-nék el, ez az ajánlattevőre nézve azonnal kö-telező.

XV. Ajánlattevők tartoznak ajánlatuknak teljes részleges, vagy hozzájárulásukkal módo-sitott elfogadása után a letett bánatpénzt a szállitási érték tiz %-ában megállapitott szer-ződési biztositékká kiegésziteni és az irásbeli szerződést, melynek egyik példánya a vállal-kozó költségén szabályszerü bélyegekkel ellá-tandó, megkötni.

Ha valamely pályanyertes ajánlattevő a szer-ződést aláirni vonakodnék vagy annak aláirása végett az e részben hozzá intézett felszólitás ellenére meg nem jelennék, az esetben a tel-jesen részlegesen, vagy ajánlattevő hozzájáru-lásával módositva elfogadott ajánlat a vállal-kozó által megtekintett szerződési feltételekkel együtt a szerződést pótolja.

A fentebbi feltételeknek bármely irányban meg nem felelő, vagy elkésve benyujtott, ugy-szintén a táviratilag tett ajánlatok nem fognak figyelembe vétetni.

Ajánlati minta.

A cs. és kir. közös hadügyminiszteriumnak.

kros lyeg

A j á n l a t.

Én N. N . . . . . i lakos ezennel kijelentem, miszerint kész vagyok a . . . . . i cs. és kir. katonai ruharaktárba az alább olt tárgyakat az alább megjelölt mennyiségben, a kitelt árakért és határidökben szerződésszerüleg szállitani.

A szállitandó tárgyaknak mennyisége		megnevezése		ára számokban szóval frt	kr	frt	kr.				
	darab		1 darabnak					1/4		márczius	hó végéig
	készlet		1 készletnek					1/4	1895	május	
	stb.		stb.					1/4	évi	julius	
								1/4		szeptember	

Elismerem:

1. hogy a közös hadügyminiszterium által 1988/13. oszt. 1894. sz. a. kibocsátott szállitási és szerződési feltételeket megtekintettem és meg is értettem, és hogy magamat azoknak teljesen alávetem; továbbá

2. hogy a kiirt tárgyak mintáit behatóan megtekintettem és magamat azok anyaga és kivitele tekintetében részletesen tájékoztam.

Igéretem pontos teljesitéséért öt százalékos bánatpénzzel kezeskedem mely . . . . frtból . . . (készpénzben, értékpapirokban, okmá-an), áll . . . . frt . . . krnyi szállitási értéknek felel meg és a különboriték alatt egyidejüleg beterjesztett letéti elismervény szerint . . . . . i katonai pénztárnál (fizetési helynél) letétbe helyeztetett.

A megbizhatósági és szállitó képességi bizonyitvány kiállitása iránti kérvényre vonatkozó hivatalos végzést idecsatolom. — . . . . en 1894 . . . . . hó . . n.

(Az ajánlattevő sajátkezü aláirása, esetleg törvényszékileg bejegyzett czég megnevezése.)

A bánatpénz boritékának mintája:

. és kir. közös hadügyminiszteriumnak

Bécsben.

N. N. ajánlata, ruházati és felszerelési szük-tek szállitására vonatkozólag az 1988/13. 94. sz. hirdetmény folytán.

Az ajánlat boritékának mintája:

A cs. és kir. közös hadügyminiszteriumnak

Bécsben.

Letéti elismervény . . . . . frt . . . krről (kész-pénzben, értékpapirban, okmányokban) N. N.-nek ruházati és felszerelési szükségletekre vonatkozó ajánlatához az 1988/13. oszt. 94. hirdetmény folytán.

A szállitandó tárgyak jegyzéke:

Mennyiség		A tárgyak megnevezése	Az árak ajánlandók
1800	készlet	prémgallér és uj hajtóka } dragonyos bekecshez	készletre
100	»	bundabélés }	»
80	»	bundabélés prémes ulánkákhoz	»
800	»	prémgallér és ujhajtóka prémes ulánkákhoz	»
1050	»	atilla bundaprém } bőrökből összetéve	»
380	»	» bundabélés }	»
720	pár	felszereletlen nyereg nemez lapbélés	párra
300	»	nemez csizma	»
56500	darab	felszerelt gyalogsági csákó, állszijj, sas és rózsa nélkül	darabra
4100	»	felsz. vadászkalap, állszijj, fejzsinór, jelvények és tollbokréta nélkül	»
7700	»	fez bojttal (ezek közül 4 az 1., 38. à 2. 5823. à 3. és 1830. à 4. méternagyságban	»
200	»	fezbojt } dzsidás sapka pikkelyeszijjal sas nélkül, lószőr bokréta nélkül } a szegélyzet posztót a kincstár adja	»
320	»	császársárga }	»
170	»	sötétzöld }	»
200	»	buzérvörös }	»
1000	»	sötétkék } felszerelt huszár-csákó, sas nélkül, rózsa nélkül, lószőr bokréta- és zsinórdisz nélkül	»
190	»	világoskék }	»
420	»	buzérvörös }	»
690	»	fehér }	»
60	»	sötétkék }	»
450	»	világoskék }	»
300	»	hamuszürke }	»
750	»	szemernyő-szegély	»
450	»	taraj takaró }	»
340	»	tarajsin } dragonyos sisakhoz	»
800	»	sas }	»
660	pár	oldalvilla	párra
650	»	felszerelt pikkelyes állszij }	»
1150	darab	lószőrbokréta láncz }	darabra
1700	»	sas számjegy nélkül } dsidás sapkához	»
120	pár	felszerelt pikkelyes állszij }	párra
50	darab	szemernyő-szegély }	darabra
49500	»	sas gyalogsági csákóhoz	»
9300	»	sas számjegy nélkül tábori tüzérségi csákóhoz	»
270	»	sas betük nélkül müszaki tüzérség részére	»
1500	»	sas számjegygyel huszár csákóhoz	»
51000	»	rózsa gyalogsági csákóhoz	»
2300	»	rózsa huszárcsákóhoz	»
14000	»	szám és betü pakfongból	»
3900	»	pánczél lánczocskák oroszlán fejekkel	»
1800	»	vadászkalap jelvény számjegygyel	»
900	»	» » sassal	»
68500	»	tölténytartó	»
60	»	távirdász jelvény	»
600	»	tüzérségi irányitó kitüntetés	»
2300	»	lovassági lövész jelvény	»
700	»	fémmunka kitüntetés	»
42100	»	derékszij csatt	»
7000	»	sárgaréztok igazolási jegyek számára	»
4400	»	fekete } lószőr bokréta } rózsával tüzérség részére	»
190	»	vörös }	»
5100	»	fekete } huszárok »	»
80	»	vörös }	»
2200	»	fekete } rózsával dzsidások »	»
40	»	vörös }	»

Mennyiség		A tárgyak megnevezése	Az árak ajánlandók
3500	darab	tollbokréta vadászkalapokhoz	darabokra
5000	»	csákóhoz való állszij csattal	»
76000	tuczat	nagy } sima } fémgomb	1 tuczatra
35500	»	kicsi } sárga }	»
72000	»	nagy } sima }	»
32000	»	kicsi } sárga }	»
29000	»	nagy } sárga fémgomb számjegygyel	»
12000	»	kicsi }	»
5700	»	nagy } sárga fémgomb dzsidások részére	»
500	»	kicsi }	»
7400	»	nagy } fehér fémgomb dzsidások részére	»
200	»	kicsi }	»
1000	»	sárga } fém olajbogyó huszár atillához	»
1800	»	fehér }	»
292000	darab	fekete nyakkötő posztólebbeny nélkül	1 darabra
45000	pár	börkesztyü	1 párra
151200	»	gyapjukesztyü	»
6700	méter	csákópaszomány örmesterek számára	méterre
9400	»	» tizedesek számára	»
1150	»	örmesteri jelvény sujtás selyemből } szegélylyel	»
13800	»	} » nélkül	»
17100	»	selyem karsujtás önkéntesek számára	»
7700	»	buzérvörös paszomány tiszti szolgák részére	»
600	»	paszomány a katonai földrajzi intézet altisztjeinek kardkötőihez	»
50	darab	kardkötő a katonai földrajzintézet altisztjei számára	1 darabra
2100	készlet	atilla n akzsinór	1 készletre
5800	»	fekete sárga nyakzsinór prémeskabátok és prémes ulánkákhoz	»
4300	»	világoskék nyakzsinór prémes kabátok és prémes ulánkákhoz	»
10600	darab	válleziffrázat prémes kabátokhoz	1 darabra
8700	méter	zsinór őrvezetői csákókhoz	1 méterre
47000	»	zsinór magyar posztónadrághoz	»
35900	»	négyszegletes atilla zsinór	»
1900	»	csizma fülszallag	»
4500	darab	kürtzsinór	darabra
4900	»	forgó pisztoly zsinór kampó nélkül	»
3300	»	füzöld lövészjelvény	»
2200	»	sötétzöld kormányos jelvény	»
3400	tuczat	attila rózsácska	1 tuczat
3400	darab	rojt prémes ulánkákhoz	1 darabra
9800	»	vitézkötés huszárcsákóhoz	»
5000	»	vadászkalap zsinór	»
39200	készlet	kékes szürke } köpenygomboló zsinór	készletre
4400	»	barna }	»
32400	darab	gyalogsági kardbojt	1 darabra
13900	»	lovassági kardbojt börboritással	»
2250	pár	kengyelvas	1 párra
1600	darab	ónozatlan } zabla, állazólánc és kampó nélkül	1 darabra
400	»	állazólánc kampó nélkül	»
1100	»	joboldali } állazó lánez kampó	»
1200	»	bal » }	»
4900	»	ónozatlan csikózabla	»
6000	»	» kötőféklánez börcsatlók nélkül	»
5700	»	gyalogsági ásó nyéllel	»
13400	»	lóvakaró kéziszij nélkül	»
2200	»	vizeskanna*	»

Mennyiség		A tárgyak megnevezése	Az árak ajánlandók
2200	darab	főzőedény két-két emberre lovasság részére	darabra
6700	»	főzőedény 2-2 emberre kondér nélk. gyalogság részére*)	»
12900	»	kondér gyalogsági főzőedényhez*)	»
480	»	főző üst gyalogsági főzőedényhez*)	»
121000	»	evőcsésze fedéllel*)	»
700	»	kávé adagcsésze	»
60	»	tiszti tábori konyha hat személyre	»
160	»	szakaszlámpa 11 mm. hordrudacskával	»
5000	»	tábori kulacs zománczozott vaslemezből parafadugóval és zsinórral	»
1270	»	felszerelt sárgarézből való csavaros dobverő nélkül (uj minta)	»
3200	pár	vasalt dobverő	1 párra
5500	darab	dobőr }	1 darabra
50	»	abroncs (uj minta) }	»
100	»	huzó abroncs }	»
4600	»	hur } dobhoz való	»
1840	»	feszitő rudacs csavarokkal }	»
770	»	dobverő hüvely sárgarézből }	»
100	»	tartó kapocs (hordkapocs) }	»
2320	»	század kürt sippal	»
330	»	zászlóalj » »	»
460	»	sip a kürtökhöz	»
2700	»	takarmány kötél	»
17900	»	kézvédő ismétlő fegyverhez	»
41000	méter	zsineg heveder töltény háti böröndhöz	1 méterre
650	darab	hordheveder főzőedényekhez 5—5 ember részére	darabra
6300	»	lóbéklyó	»
6300	»	itatóvödör	»
2400	»	vasalt tábori lókikötő czövek	»
2100	»	lókefe kézszij nélkül	»
3900	készlet	nyeregülőbőr nyers marhabőrben kirajzolva	készletre
750	darab	1 }	darabra
1280	»	2 }	»
1500	»	3 } méretü } aczélkápáju nyereg*	»
1030	»	4 }	»
840	»	5 }	»
3600	kgr.	fatalpszeg } könnyü } lábbelihez	1 klg.
600	»	} bőr }	»
3400000	darab	vastalpszeg	1000 db-ra
61000	pár	régibb divatu sarokpatkó vasszeggel együtt	párra
2900	darab	feketére fényezett görgősatt tövis. kis. háti böröndh.	1 darabra
4300	»	» » » » nagyobb 1888. é. m.	»
2000	»	» » feszitő kapocs töltény böröndhöz	»
2100	»	ónozott hátibörönd tü	»
250	»	tartókapocs a kardkötőhöz lovassági ütegek legénysége számára	»
650	»	ismétlő-karabély szijhoz való kapocs	»
2500	»	forgópisztoly zsinórhoz való kapocs	»
8200	pár	dragonyos } sarkantyu csavarral együtt	1 párra
5700	»	huszár }	»
230	darab	kabát }	1 darabra
500	»	kész } ujjas mellény } szürkés halinából,	»
500	»	} téli nadrág vas nélkül } rabok számára	»
50	»	} » » vassal }	»
200	»	zsebkendő kéken nyomott pamutanyagból	»
69000	»	mellény } kötött, szövött pamutanyagból (fele	»
41000	»	alsó nadrág } részben az 1. fele részben a 2. a méret nagyságában	»

*) Onozás előtt a gyáros ipartelepén az illető ruharaktár közegei által megvizsgáltatnak.
**) A nyergek és aczélkápák fényezetlen állapotban szállitandók, mire az ajánlattételnél figyelem fordítandó.
Kelt Bécsben, 1894. szeptember 30-án.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Arad-utcza 8. sz.

III. ÉVFOLYAM. OKTÓBER 28.

44-IK SZÁM

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

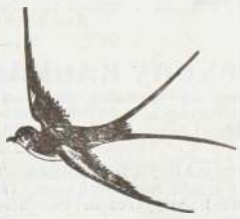

TARTALOM

A honvédség ünnepe. — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Erdélyi Zoltán:** *Találkozás.* — **S.:** *Halottak napja.* — **Szabó László:** *Göreb bevétele.* — *Japáni kártyák.* — **Victorino Ros:** *Festett világ.* — **Omar Chijam:** *Mily szép.* — **Redfield Richard:** *Bohême-koromból.* — **Márkus Miksa:** *A galamb.* — **Szinházi krónika.** — **Irodalom.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

OROSZ SZÉPÍTŐ KÜLÖNLEGESSÉGEK

Orosz császári udvari szállító

MOSZKVA.

„Venus crême" bőr-konzerváló szer. Kitünő, **teljesen ártalmatlan** cosmeticum, kiváltképen hasznos a bőr **zsirfénye** és **érdessége** ellen; **a bőrt vakitó fehérré varázsolja**, a ránczok és redők képződését megakadályozza és megóvja az arczszin fiatalos frisseséget. A **„Venus crême"** nem tartalmaz semmi **zsiros anyagot**, ezért soha nem avasodik s az év és nap bármely szakában minden ártalom nélkül alkalmazható. A t. közönséget saját érdekében kérjük, hogy **az itt levő védjegyre szigorúan ügyeljen.**

Ára 2 frt.

„Eugenie folyópép" **mirtus-virágokból**, az arczszin szépítésére s a virázó, üde arcz-szin állandó megőrzésére. Ugy az arcznak és nyaknak, mint a kéznek és karoknak gyönyörü lágyságot és márványszerü tisztaságot kölcsönöz; a bőr minden **érdességét** és foltosságát megszünteti.

Ára 2 frt.

„Eugenie" vörös folyékony arczkenőcs **teljesen ártalmatlan.** Az ajknak, arcznak és fülöknek szép **természetes** rózsaszint kölcsönöz; villamos fény mellett is természetes színben tünik fel s **3 napig** is tapadva marad a bőrön. **Ára 1 frt 50 kr.**

„Eugenie hintőpor" **fehér, rózsaszin és crêmeszinben, tartósan és észrevétlenül tapad, s a bőrnek természetes lágyságot és üdeséget kölcsönöz. Ára 1 frt 20 kr. Pamacsesal együtt 1 frt 50 kr.**

„Trixogen" kitünő hajnövesztő szer; erősiti a hajgyökereket s teljesen megakadályozza a korpaképződést. **Ára 1 frt 60 kr.**

„Nigritine végétale" hajfestő, **fekete és barna.** A haj, ezen szerrel festve, 6 hétig is megtartja a színét és teljes lehetetlen a müleges festést a természetestől megkülönböztetni. **Ára 3 frt 50 kr.**

Folyékony kaukázusi bajuszpedrő

a bajusz növesztésére és épen tartására. A bajusz felsütése nem szükséges, a nélkül is minden bajusznak a kivánt forma adható. Ára 75 kr.

RAKTÁRAK BUDAPESTEN: **Török József** gyógyszertára, király-utcza 12. **Neruda Nándor** Kossuth Lajos-utcza. **Lux és Utasi** Muzeum-körut. **Városi gyógyszertár** Városház-tér.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszer-ipar

Budapest, VII., Kerepesi-ut 36.

Saját gyártmányu mindennemü **hangszerek** és azok kelléket és alkatrészei. Mindennemü hangszerek és zenélőművek **javitása** és **hangolása** szakszerü pontossággal teljesittetik.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról, b) mechanikai zenélő művekről és zenélő disztárgyakról, c) minden egyéb hangszerekről, hangszerkellékekről és hurokról **ingyen és bérmentve küldetik.**

A „COLUMBUS" czimbalomverőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czérnázást, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden veröre bárki ruházhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** — Ára a verőpálczákkal együtt az utóbbiak minősége szerint **frt 2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«Columbus»** verőfej párja **1.—** forint.

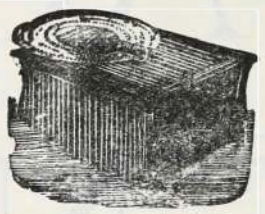

Legujabb! Legujabb!

INTONA

Elpusztithatlan acélhangokkal, változtatható érczjátéklapokkal és korlátlan müsorral.

Ezen uj találmányu hangszerrel minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül száz meg száz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 12 forint, a kótalapok darabja 30 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy után vétellel teljesittetnek

---

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

NEW-YORK kávéház.

Az Erzsébet-köruti New-York palotában

„NEW-YORK" kávéházamat

(Café-restaurant)

október hó 25-én **megnyitottam.** Kérem a nagyérdemü közönség szives látogatását.

Steuer Sándor,

kávés.

1894. évi okt. 28. III. évfolyam 44. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A HONVÉDSÉG ÜNNEPE.

A honvédség, élén a honvédelmi miniszteriummal, folyó évi október hó 28-án családi jellegű ünnepet űl, a mely napra tizedik évfordulója esik annak, hogy komlóskeresztesi báró Fejérváry Géza mint honvédelmi miniszter és vajszkai s bogyáni Gromon Dezső mint honvédelmi államtitkár a honvédelmi ügyek vezetésével legkegyelmesebben megbizattak.

Az ünnepet a miniszterium tiszti s tisztviselői kara a legszűkebb testületi körben tervezte s e családi körön belől kivánta magas előljárói iránt érzett mély tiszteletének és odaadó ragaszkodásának nyilvánitását bemutatni. — Minthogy azonban a honvédelmi miniszter és államtitkárja nemcsak előljárói a honvédségnek, hanem mint államférfiak a politikai közéletnek is tényezői, természetes volt, hogy az ünneplés nem maradhatott meg a tervezett szűk körben, és mihelyt arról a napi sajtó tudomást szerzett, az ünneplés általános érdeklődés tárgya lett.

Tiz éve immár annak, hogy Felséges Urunk: komlóskeresztesi báró Fejérváry Géza akkori honvédelmi államtitkár és altábornagyot bizta meg a honvédelmi miniszterium vezetésével, és tiz éve annak, hogy a nagy nemzeti munkában vajszkai és bogyáni Gromon Dezső, Bács-Bodrog vármegye volt főispánja, mint honvédelmi államtitkár miniszterével egyenlő részt vesz; egyenlő részt mondjuk azért, mert hiszen a honvédelmi ügyeknek azon sajátszerű komplikácziójánál fogva, mely a katonai (hadügyi) követelményeknek és a polgári (jogi) érdekeknek találkozásából áll elő, e két tényező egymásra van utalva és az államtitkár a honvédelmi miniszternek valóságos alteregoja.

Hogy a lefolyt tiz év mit jelent a véderő fejlesztése, mit a honvédség kiképzése körül, arról az eredmények szólanak. Egy rövid visszatekintés a honvédelem megizmositása érdekében alkotott törvényekre, egy bepillantás tiszti karunk névsorát tartalmazó névkönyvekbe, egy visszaemlékezés a legközelebbi lefolyt kőszegi és balassa-gyarmati nagy gyakorlatokra s tisztán áll előttünk a nagy munka, melyet az ünnepelt államférfiak, a beléjök helyezett bizalomnak megfelelve, teljesitettek. «*Qualis rex, talis grex*» tartja a latin közmondás, és tény az, hogy véderőnk mai fejlettsége, a honvédelmi miniszter és államtitkárjának nevéhez fűződik.

FEJÉRVÁRY GÉZA BÁRÓ, M. K. HONVÉDELMI MINISZTER.

A véderőről, a honvédségről és a népfölkelésről szóló legujabb védtörvények az ünnepelt államférfiak szakavatott, körültekintő és fáradságos munkálatainak köszönik létüket, s épen ezen organikus törvények képezik egész honvédelmünknek alapját s azok szolgáltatják azon megizmosodott erőt, melyre hazánk sorsát minden válságos időben teljes megnyugvással bizhatjuk; megvalósitva látjuk báró Eötvös Józsefnek az 1868. évi védtörvény tárgyalása közben nyilvanitott, jogos kivánságát, mely szerint a hadseregnek a győzelmet lehetővé kell tenni.

A tulajdonképeni védtörvények megalkotásán kivül kiváló gondoskodásuk tárgyát képezte: a honvédségnek tervszerű szervezeti fejlesztése. E téren kifejtett működésük eredménye; az ezredrendszer létesitése, a század keretek felállitása, tiszti létszám emelése, századparancsnokok lovasitása és ezekkel együtt ugy a gyalogság, mint lovasságnak harczszerű kiképeztetésének fokozása, a Ludovika Akademia fejlesztése, tiszteknek magasabb tanfolyamokba bevezénylése, egy harmadik lovasdandár felállitása stb., ezek mind megannyi belszervezeti ügyek, a melyek egyenként és együttesen eredményezték, hogy honvédségünk a harczképzettségnek a külföldi szakértők által is elismert magas fokán áll, mely tudat minden hazafit önérzetes büszkeséggel tölt el.

De honvédelmi miniszterünk s államtitkárjának nemcsak a törvényelőkészités és a szervezési munka képezi egyedüli hivatását, hanem és főleg: a végrehajtás is. És mig az előbbiekben a tehetség, a szakértelem és gyakorlati érzék követeli ki a közbecsülésen alapuló tiszteletet, addig a végrehajtásnál az igaz humanizmusból fakadó szivjóság, mely mindig össze tudta egyeztetni a rideg katonai követelményt az egyéni érdekkel, megszerezte mindkettőnek azon osztatlan szeretetet, melylyel még politikai ellenfeleik is megtisztelik.

Ilyen előljáróknak dicsőségében osz-

tozik a honvédelmi miniszterium és a honvédség, a melynek tiz éves jubileumi ünnepéhez mi azon kivánatunkat fejezzük ki, vajha még sok alkalom kinálkoznék beigazolt tehetségüket és tapasztalati ismereteiket: «*Királyért és hazáért*» érvényesiteni.

Ezen ünnep alkalmából a két ünnepelt államférfi életrajzi adatait a következőkben ismertetjük

Komlós-keresztesi Fejérváry Géza báró táborszernagy, m. kir. honvédelmi miniszter született Josefstadtban, Csehországban 1833. évi márczius 15-én sárosmegyei régi nemesi családból

Atyja altábornagy volt. Hajlama őt is a katonai pálya felé vonzotta s 1844-ben a bécsujhelyi katonai akadémiába vétetett fel. Innen 1851-ben, mint hadnagy lépett ki, s fényes katonai pályafutását az 52. gyalogezrednél kezdette meg.

1853-ban főhadnagygyá lépett elő, s mint főhadnagy előbb az ezred hadapród iskolában mint tanár működött, majd a hadi iskolát végezte el.

Századossá 1859-ben lett előléptetve s a főhadi szállásmesteri törzshöz helyeztetett át, néhány hó mulva a táborkarhoz osztatott be, s mint ilyen a külföldi ország leirási irodában, később a katonai térképezésnél volt alkalmazva, majd pedig az olasz harcztérre vezényelt 8. hadtest főhadi szállására osztatott be. Mint dandár vezérkari százados harczolta végig az olasz hadjáratot s a solferinói csatában 1859. junius 24-én végbevitt kiváló hadi tetteiért Ő Felsége a Mária-Terézia-rend lovagkeresztjével tüntette ki s ennek kapcsán a bárói rangra emelte.

Mint százados 1864-ben részt vett a Dánia elleni hadjáratban s a lopstedti ütközetben, a fahrdorfi ágyú-ütközetben és Fridericia megszállása és lődöztetése alkalmával kitüntette magát.

1865-ben őrnagygyá léptettetett elő s Ő Felsége által szárnysegéddé neveztetett ki, s ezen alkalmazásban a Poroszország elleni 1866-ik évi hadjárat folyamán több fontos kiküldetésban vett részt.

1868-ban alezredessé neveztetett ki, s csapatszolgálatra a 32. gyalog ezredhez helyeztetett át.

1872-ben lépett át a m. kir. honvédséghez mint ezredes dandárparancsnok, s még ez évben — deczember 26-án — honvédelmi államtitkárrá neveztetett ki. — Ezen állásában érte el 1878-ban a vezérőrnagyi és 1883-ban az altábornagyi rendfokozatokat.

A honvédségi intézmény kifejlesztése körül államtitkári minőségben szerzett érdemei elismeréséül Ő Felsége 1875-ben a Szt. István-rend kiskeresztjével, majd 1882-ben buzgó és sikeres szolgálatai elismeréséül ugyan ezen rend középkeresztjével tüntette ki, és részére a valóságos belső titkos tanácsosi méltóságot adományozta.

Mint altábornagy. 1884. október 28-án a honvédelmi miniszterium vezetésével bizatott meg, — 1887-ben a 46. gyalog ezred tulajdonosává, majd 1890-ben szolg. kiv. táborszernagygyá neveztetett ki.

Honvédelmi miniszteri állásában tanusitott hű és buzgó szolgálataiért Ő Felsége 1887-ben az I. oszt. vaskoronarend, 1892-ben pedig a Lipót-rend nagykeresztjének adományozásával fejezte ki legmagasabb elismerését.

A kamarási méltóságot 1860-ban nyerte el. Az országgyülésen 1886-tól 1892-ig a budapesti 1-ső kerületet képviselte 1892 elején ujra képviselővé választatott, ugyan ezen kerületben, mandátumától azonban visszalépett s ezóta mint a főrendiház tagja vesz részt a törvényhozásban.

GROMON DEZSŐ,
a honvédelmi miniszterium államtitkára.

Vajszkai és bogyáni Gromon Dezső 1838-ban született Vajszkán, Bácsmegyében.

Atyja Gromon Mór, anyja Szentkatolnai Cseh Emilia.

Családja franczia eredetü s 1739-ben nyerte a magyar indigenatust. Dédatyja Zsigmond a magyar nemes testőrség felállitásakor, 1760-ban, annak tagja volt. Ezen őse telepedett meg Bácsmegyében a vajszkai s bogyáni uradalmat kapván donátió utján.

Rokonságban áll a Prandau, Cseh, Mailáth, Pejacsevich, és Kussevich családokkal. Gyermekéveit szüleivel falun töltötte. Midőn 1847-ben atyját a halál elragadta, édes anyja 1849-ben Bécsbe költözött. Itt és a külföldön a legkiválóbb tanerők igénybevételével a leggondosabb nevelésben részesült s végül a magyaróvári gazdasági akadémiát is elvégezvén, 1861-ben átvette birtokát és Bácsmegyében letelepedett, hol mint a megyei jegyzői karnak tiszteletbeli tagja a megyei életben és a politikai küzdelmekben is élénk részt vett s az ellenzéknek vezére lett.

A provisorium alatt egészen a gazdaságának élt. Az alkotmány visszaállitása után ujra a küzdtérre lépett, megválasztatván a megyei balközép-párt elnökének.

1869-ben választatott meg első izben országgyülési képviselőnek a hódsághi kerületben óriási többséggel, miután a bácsi — most tovarisovai — kerületet, melynek területén birtokai is feküdtek, Vukovics Sebőnek engedte át.

Az 1872—1875. évi országgyülésen nem vett részt, s ezen évek legnagyobb részét külföldön töltötte.

1875-ben a bácsi — most tovarisovai — kerületben választatott meg képviselővé s ezt képviseli a mai napig, kivéve azon időt, melyet főispáni állásában töltött el, mikor a főrendiháznak volt tagja s jegyzője.

A delegátióban úgy is mint a képviselőház, s ugy mint a főrendiház választottja részt vett.

1876-ban a bácsmegyei rendkivüli árvizek alkalmából, mint kormánybiztos volt kiküldve s feladatainak sikeres megoldásai után Ő Felsége legmagasabb elismerését nyerte jutalmul. Ugyanez év augusztus havában Bácsmegye, Zombor és Szabadka városok főispánjává neveztetett ki. Mint ilyen, igen nagy érdemeket szerzett a túlzó szerb velleitások elnyomása körül általában, különösen pedig Zomborban. 1878-ban a boszniai occupatió alkalmából foganatositott részleges mozgósitás körül szerzett érdemeiért a Szt. István-rend kiskeresztjét nyerte el.

1881-ben, saját kérelmére, Ő Felsége által buzgó és hű szolgálatainek és kiváló érdemeinek elismerése mellett, a főispáni állástól felmentetett. A belügyminiszter pedig állásától való megválása fölött sajnálatát, s eddigi támogatásáért köszönetét fejezte ki.

1882-ben ismét képviselővé választatott s mint ilyen a mentelmi bizottság elnöki állását töltötte be, ugyanez év őszén pedig kormánybiztosi minőségben Pancsovára küldetett ki a csángók visszatelepitésének vezetésére s egyuttal a Pancsova-kubini ármentesitési és vizszabályozási társulat kormánybiztosságával bizatott meg.

Itt érte 1884-ben honvédelmi államtitkárrá történt kineveztetése.

Zombor városa a főispáni állástól történt megválásakor a törvényhatóság érdekében szerzett érdemei elismeréséül egyik utczáját róla nevezte el, és hasonló módon fejezte ki Pancsova városa kormánybiztosi működése iránti elismerését, s hogy mennyi rokonszenvet és ragaszkodást tudott maga iránt kelteni a kormányzatára bizva volt területek lakosságánál, mutatja az is: hogy még most is évenként százával keresik fel ezen vidékek lakosai ügyes-bajos dolgaikban, tőle várva jó tanácsot és igazságot.

Államtitkári kiváló működésének elismeréséül Ő Felsége a vaskorona-rend közép keresztjével tüntette ki.

A HÉT.

— Magyar kultura és irodalmi érdemek. —

A divatos szólamok járma alatt nyögünk.

A mult héten régi, de hamisan alkalmazott tétel keltett fel kisebbfajta hullámokat: *nyelvében él a nemzet, őrizd meg tisztán a stilusodat!*

Most, a közoktatás költségvetésének tárgyalása alatt, csak úgy fürödhettünk a divatos, de annál hamisabb tételekben.

Igaz, ez a budget reális.

Igaz, ez a budget haladást jelent.

Igaz, ez a budget változatos.

Igaz, ez a budget — szegény. Végnélkül szegény, szegény, szegény!

Hogy elmaradtunk mi nagy czéljaink mögött, hogy elsülyedtek a czéljaink is. Már álmodnunk sem lehet ideálokról, álmainkból felébreszt a kisbiró intelme: ne, ne, olyan gyorsan hová? Várjunk, kell előbb erre is, arra is. Főkép lőporra. S mégis, hogy bizakodánk, hogy el-elkap az önérzet túlkapása, és vitázunk csendőrkardbojtokon, s a jó Ég tudja mi mindenféle *közjogi problémán* s azalatt — —?

Itt áll előttünk a budget, ijesztő koldusruhában, kulturánk jövő évi képmása, csak azt a képet verve vissza, melyet egyébként mindennap láthatunk, a napi hirek közt, napnap olvashatunk, a x.—i tanitót, ki éhen halt és irigyli Succi művészetét, a b.—i gymnasium hazafiatlan szellemét, a sziniakadémia módszerének képtelenségét, a szinházi állapotok botrányos voltát, az egyetemek felszerelésének nyomoruságát, a külföldre sereglő diákok kaczaját, a tanárképzés kaczagtatóan siralmas voltát, az egyetemi rendszer botrányos önzéseit, — — elég, a példa fáj: magyar kulturánk jövő képe vagy!

Ki tudná felsorolni mind azt a sok *unart*-ot, a mi ebből származik? Egyenes hajtásai annak a fának, melyet a mai rendszer ültetett el, ápol, növel, fejleszt?!

Csak vegyünk egyes eseteket, egy párat, mindet ki tudná vaj' felsorolni?!

Inditványozzák a bizottsági tárgyalás során, hogy a szinművészeti akadémia négy (4) éves kurzusát két (2) évre szállitsák le. Négy év sok idő, a fiatal leány 16 éves korában lép be az iskolába 20 éves, mikor abból kilép. Elmegy gyakorlatra s mikorra már tud valamit, mikorra *fiatal naiva* lesz, éveinek száma felszáll a 27-re. Megaszva, elkeseredve, szerencsét, hirt sovárgva él vidéki zárkozottságban, vidéki szinpadon, a nemzeti szinház felé tekintve, küzdve, koplalva tán, de remélve.

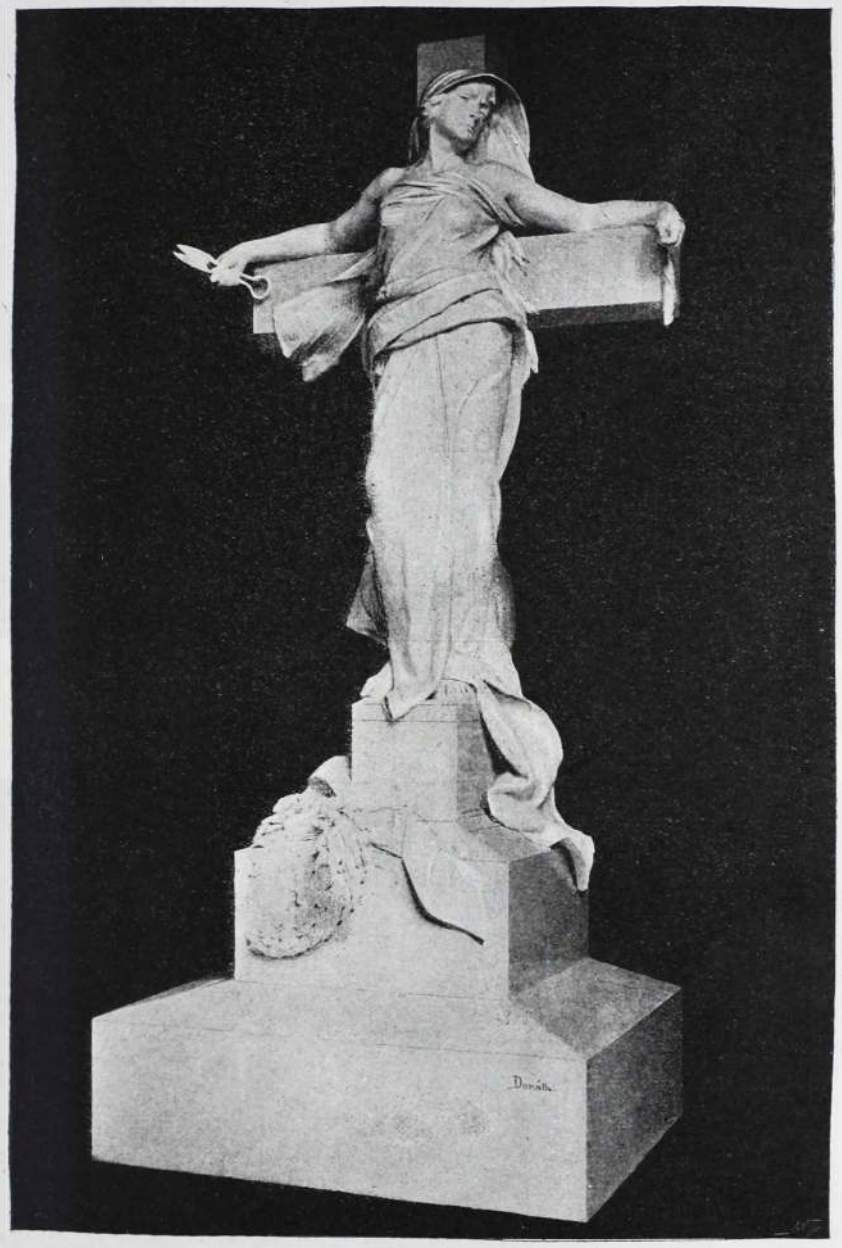

HUSZÁR ADOLF SIREMLÉKE

Donáth Gyula szoborműve.

Nem lehetne ennek a szegény, de becsületes, törekvő és ambicziózus leánynak életéből 2 évet megmenteni?

Vajjon nem ösmerte-é el az intézet azzal, hogy egyeseknek elenged egy évet, azt, hogy el lehet a kurzusát négy évnél kevesebb idő alatt is végezni? Elismerte kétségtelen.

S hogy el lehet azt 2 év alatt is végezni, a magam gyakorlatából tudom s fényes példák igazolják. Ime Gazsi Mariska. Vajjon tudott-e többet nála *valaki, bárki* az akadémiát végzett növendékek közül? Pedig Gazsi csak két évig járt sziniiskolába, nem is az akadémiába, s nagy tehetségein kivül valami óriás szorgalmat nem hozott magával az iskolába. De a kisebb talentumok is sikerrel megküzdöttek az anyaggal, a sziniiskolában, két év alatt.

Az a szinészakadémia! Baj lehet annak a rendszerében, hogy annyira ragaszkodik *az előiráshoz*. Természetes. Ir az egyik szinész egy könyvet a szinészetről. A könyv a legzavarosabb fecsegés, mely ebben az évtizedben nálunk megjelent. A hivatásos kritika gúnymosolylyal fogadja s játszva temeti el. A szinészt — *kinevezik a szinészakadémia tanárának.*

Horribile dictu! Ez a tény — való.

*

Nagy szenzácziót csinált egyik politikai napilapunk. Vezérczikkben ünnepelt egy poétát. Akárcsak Franczia országban, mintha csak a *Figaro*-t olvasnók!

Örvend ezen szivünk-lelkünk. Magán a tényen. Elvégre, ha egy kicsi politikust megillet a vezérczikk, ugy kivételesen, — ha 50 éves irói jubileumról van szó — poétát is megillethet.

Igaz, akadhat ember, a ki Vajda Jánosért, mint poétáért nem rajong. Ismerek olyat sokat. Jó magam sem vagyok rajongó hive.

Bár sokat elismerek a róla megirt jellemzésből, (a szivarhistóriát mindenekelőtt), de legyen bármikép: irói jubileumán szivből üdvözöljük mi is!

Kivételes, nagy kaliberű irói karakter ő, a ki méltó tárgya a studiumnak, megérdemli a véle való foglalkozást, sok eszthétikai élvezet forrása műveinek olvasása, mindenekfölött pedig az az iró, a kit nem lehet mással összevetni, csak enenmagával . . .

Deczember 18-án, talán több reserve-vel, de őszinte igazsággal hangzik majd fel a mi üdvözletünk is, tisztelőinek kicsiny, de előkelő gárdájában.

Lazzaroni.

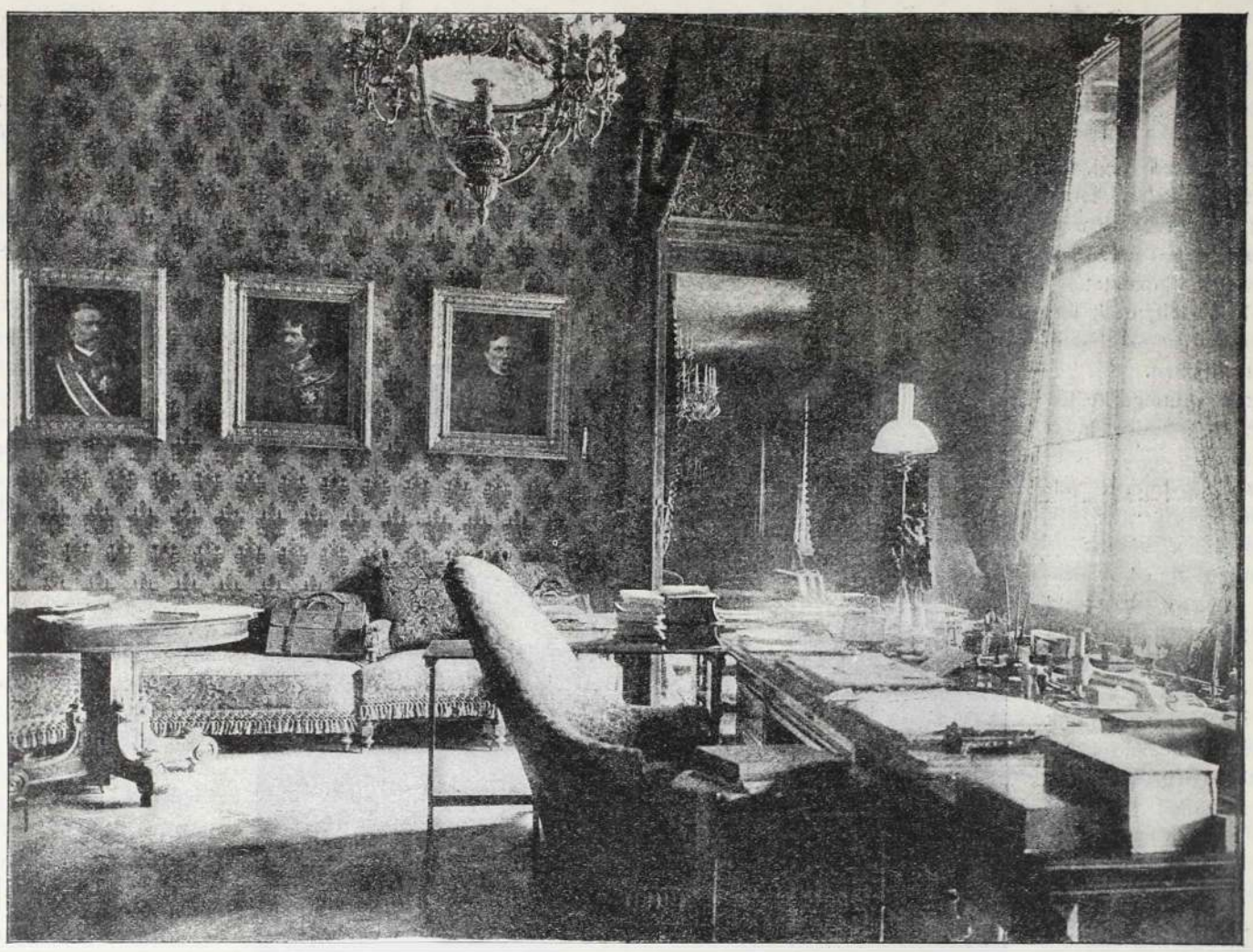

FEJÉRVÁRY GÉZA BÁRÓ HONVÉDELMI MINISZTER DOLGOZÓSZOBÁJA.

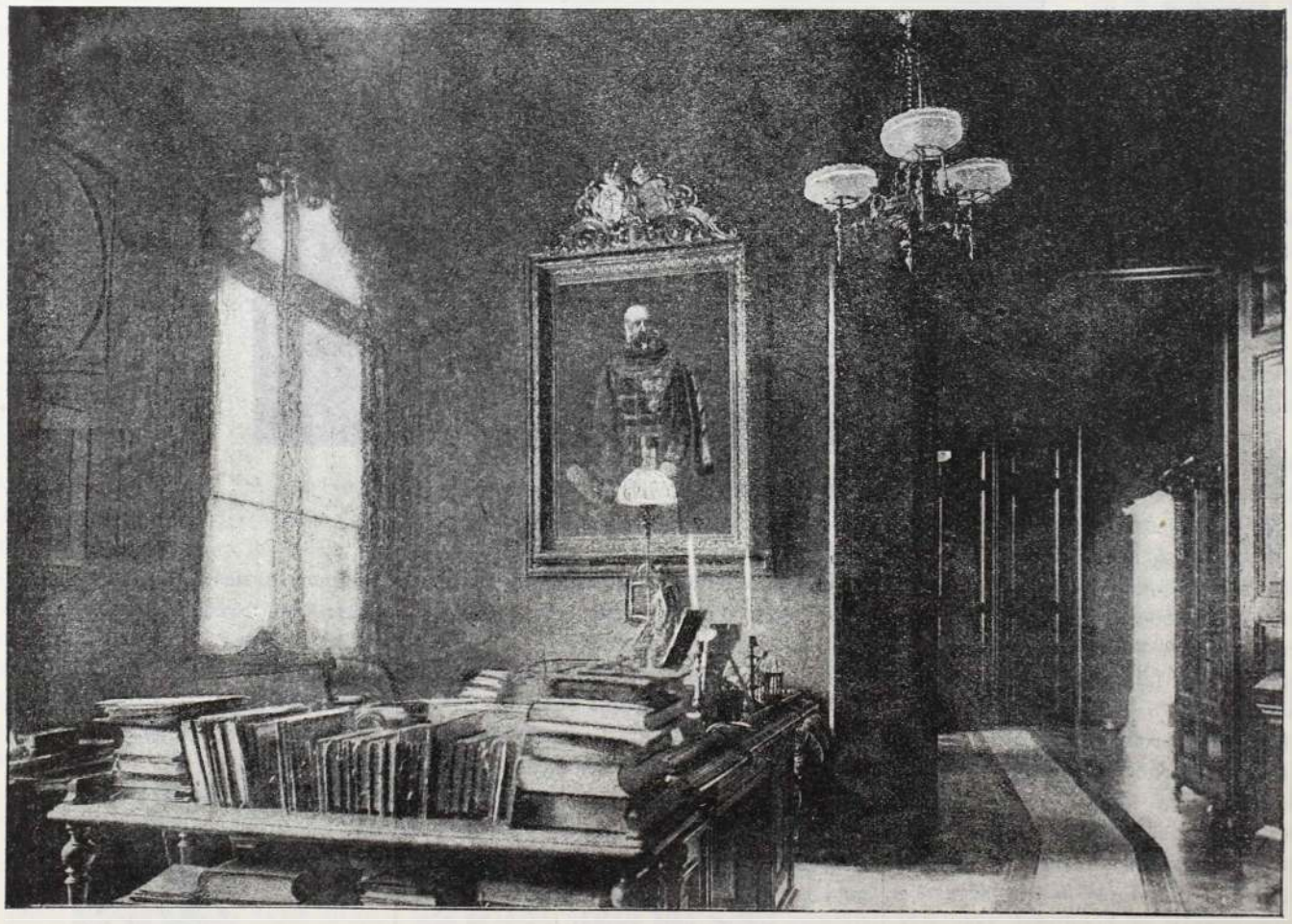

GROMON DEZSŐ HONVÉDELMI ÁLLAMTITKÁR DOLGOZÓSZOBÁJA.

TALÁLKOZÁS.

— ERDÉLYI ZOLTÁN. —

Az utczasarkon jöttünk össze éppen,
Alig köszönthetélek édesem.
Te elfogadtad, mint az illik, szépen,
Még csak zavart se lettem, és te sem.
Ugyan miért is? Tán hogy egyszer-egyszer
Bizalmasan beszélgeték veled,
S hallgatva: balga szivünk mint dobog, ver,
Megreszketett kezembe' kis kezed?

Talán, hogy elszállt annyi édes óra,
A miknek üdve most már kárhozat?
S hogy volt idő, midőn találkozóra,
Légyottra hitt egy suttogó szavad?
Tán, hogy reád gondoltam reggel, este,
S te annyit nézted az arczképemet, —
Szemem tekinteted rajongva leste,
S kivülről tudtad annyi versemet? . . .

. . . A vágy, az ábránd messzeszállott, már ma
Mindez csupán csak emlék, semmi más,
S most, hogy utunk örökre szét van válva,
Ki kérdené: ki volt, s ki nem — hibás?
Elég, hogy eltünt, mint a mámor, illat,
A melytől néha részegek leszünk,
De ujra józanok vagyunk, ha virrad,
S nem érzünk már, csupán — emlékezünk.

Ne ródd föl hát azt édes, bűnül nékem,
S viszont tetőled sem veszem zokon:
Hogy nem szökött arczomba mind a vérem,
S fölindulás nem rezgett hangodon.
S ha tán szivem s szived megdobbant mégis,
Nem kelti föl a multat már szavuk . . .
Kiáltsuk rá durván te is, meg én is:
Nem fáj a percz! Szavad hazug! hazug!

HALOTTAK NAPJA.

Minden évben beköszönt komor ünnepélyességével a kereszténység világ nagy emlékeztető napja, mely az elmulás szomoru kultuszával egyszersmind a holtak iránti tiszteletünk fölemelő nyilatkozását köti össze.

A temetők árnyékvilága megnépesül néhány órára a szeretet és gyöngéd emlékezés jeleitől, melyek visszahivják az életbe az elköltözöttek szellemeit, hogy övéik körében áthidalják egy pillanatra azt a feneketlen ürt, mely az életet a haláltól, a virulást az enyészettől elválasztja. És az emberiség történetének nagy tanúsága szól a mellett, hogy a hit csodaereje miként elevenitette meg a sirokat mindig és mindenütt, s hogy a mulandóság sohasem vehetett diadalt az emberi lélek földön túlszárnyaló vágyai felett.

Élet és halál milyen harmonikusan ölelkeznek az emberi bölcseség felfogásában, s a természet változó képeiben, megkapóan érzékiti meg a párisi Saint-Denis-utcza melletti «Passage de Caire», melynek kövezete csaknem egészen góth feliratú sirkövekből áll, melyeken részben még a felirat is olvasható. Tarka élet zsibong ma itt a halál országának rombadőlt emlékein s küzdés és munka, fény és inség kergeti egymást az emberi élet porladó határmutatói felett.

Megvan a temetőknek is a maguk legendájuk, melyeket az élet fantáziája sző bele a némaság éjjelébe; ilyen például a kollini (csehországi) ódon kolostor temetőjének az a hagyománya, hogy a ki Istenben hunyt el, ha tetemét éjen át a keritésen is átvetették, sirja magától megnyilt s a temető földje befogadta és oly rohamosan emésztette meg a hullát, hogy másnap hajnalban már csak fehérlő csontjai maradtak.

De a ki Istennel meghasonlott, annak testét a föld nem tűrte megában, hanem kidobta s másnap már ismét a keritésen kivül találták meg. Csak hosszú bőjtölés és szakadatlan imádkozás a hátramaradottak részéről, engesztelhette ki végre az ég haragját, mely engesztelődésnek jele abban nyilvánult, hogy a temetőben egy bizonyos hársfa lombjait megsuhogtatta a szél. Mihelyt a hársfa suhogó neszét meghallották a kirendelt őrök, a holttestet akadálytalanul átadhatták a földnek.

A porladó csontokat, mondja a rege tovább, kegyelettel gyüjtötték össze, mig egyszer a kolostornak egy szerzetese, a ki szemével vétkezett s azért vaksággal sujtatott, azt a vezeklést szabta magára, hogy az összegyüjtött csontokat világtalan állapotában művészi architektonikával rendezi el.

Innen a kollini hires assarium, egy földalatti kápolnában, melybe húsz lépcsőfok vezet le. Négy nagy négyszögben négy művészi gúlát lehet itt látni, mintegy húsz láb magasságban, tizenhat láb átmérővel, csupa lábszár és lapoczkacsontokból. Középen egy nyilás van fúrva, mely az egész gulán keresztül enged te-

JANKÓ GYÖRGY, OROSHÁZA BIRÁJA.

kinteni. Felül folyosók vezetnek végig a falon, csupa koponyákból. Négy oltár van emelve hátgerincz-csigolyákból s a kápolna mennyezetére számos füzér erősitve dróttal összetartott koponyákból, a mi még emeli a látvány mondhatatlanul rémes hatását.

Mikor az egész mű készen állt, a legenda szerint a világtalan szerzetes csak egy pillanatra bár, látni szerette volna művét, könyörgött tehát a kolostor védszentjéhez, hogy adja vissza rövid időre látását.

Az óhajtás teljesült, de kevéssel rá ő is meghalt s csontjai most szintén a többiekkel vannak elvegyülve.

Hasonló assariumok különben sokfelé őrzik az új kor története nagy népgyilkos háboruinak emlékét, s mint ilyenek tanulságos monumentumai az emberi civilizáczió eltévedt irányának.

Olaszország Crema nevü kis városkájában is van egy halotti kápolna, csontokkal, halálfőkkel, lábszárakkal díszítve, melyek symetrikusan illeszkednek egymásba.

Az olaszok a kápolna bejárata elé egy asszony és egy férfi csontvázát festették piperkőczöknek öltözve, a mint egymásnak torzarczokat vágnak.

Még czinikusabb egy portugáli, (evorai) kripta, szintén csupa csontokból összerakva, ezek közt nem kevesebb, mint százötvenezer halálfő egy rakáson. A kegyetlen humoru felirat igy hangzik:

«Nas assas, che acqui es tamos
vostros pelles speramos.»
(Vándor, ki erre jársz, jegyezd meg:
E csontok itt bőrödre lesnek.)

A franczia forradalom alkotása és kezdeménye a holttestek közszemlére kitételének az a szokása, mely ma már mindenütt elterjedt. És ha a forradalmi kormányt és társadalmat ebben is a demokratikus egyenlőség szempontja vezette, de ebben legalább találkozott a keresztény felfogással. Igaz, hogy más tekintetben bizarrnál bizarrabb eszméknek sem voltak hiján.

Akadtak, kik az egyén szabadságát a halálban is megóvandók, magukat a közös temetőket is el akarták törülni s annak a nézetnek szegődtek szószólóivá, hogy a nemzet tiszteletére különösen érdemesitett férfiak, működésüknek, környezetüknek s hajlamaiknak megfelelő egyes helyeken kapjanak temetkezési helyet. Lafontaine nyugvó helyét például erdőben képzelték, melynek állatait annyiszor szólaltatta meg meséiben. Rousseauét az ermenowrillei parkban. Beaumarchaisét pedig nyilt téren, a tömeg ezerféle typusa közt.

A forradalom idejében adta a franczia tudományos akadémia az első példát arra is, hogy tagjai kötelesek legyenek kollegáik temetésein részt venni. Az erre vonatkozó indítványt Baudin tette meg s az első eset Dewailly nevü polgár temetése volt, melyen a tudományos társaság testületileg részt vett.

Nemsokára a forradalmi kormány maga vette kezébe a temetések szabályozását s egész sereg terv merült fel, melyeknek czélja a polgári temetéseknek nagyszabásu szimbolikus látványossággá emelése volt.

Inditványozták azt is, hogy a halottak nevei minden decade-ban a törvényhatóságok közülésein olvastassanak fel, kegyeletes megemlékezés mellett, s ezután a nevek, és pedig gazdagoké, szegényeké vegyesen, emléktáblákra irassanak, hol egy hónapon át maradjanak közszemlére kitéve.

A franczia forradalom, mint annyi egyében, itt is félreismerte az emberi természetet, pedig a kedves halottainkra való fájó emlékezés, mely a sirok világát is megdicsőiti, ezen, és csakis kizárólag ezen a természeten alapszik.

S.

GÖREB BEVETELE.

IRTA: SZABÓ LÁSZLÓ.

A hat Nimród kezdett már türelmetlenkedni a kis erdő szélén. Mikor aztán a lovaik is mindegyre nyugtalanabbul ficzánkoltak, Radnóthy Tódorból kitört a boszuság.

— Hol az ördögbe marad az a könyvmoly?! Vagy tán azt hiszi, hat lépés ide a görebi puszta! Jól járt, a nyeregbe szülessen, ha toronyiránt három óra alatt eléri.

Voltak, a kik másképpen vélekedtek.

— Nem hiszitek? Fogadok tiz palaczk, száz palaczk pezsgőbe, Szenes pinczéjébe, hogy két óra alatt el nem éritek, ha habosra is futtatjátok a lovatok hátát.

— Ej no, mi kár, hogy az a pincze nem a tied, hanem a Szenesé, ingerkedett Barkóczy, a ki valamikor legénykorában hires lovasbravurokat vitt végbe, de a ki még most is remekül ülte a lovat.

— Sose kár az bátyám, volt a felelet: Üres volna az már regen, mint a komanczai kántoré Mártonnapkor.

Ezen aztán nevettek.

Igy telt az idő még egy darabig kölcsönös évődéssel. Az alatt a kis piros sáv a keleti ég pereméről jócskán szétterjedt a firmamentumra. A hajnali párák is oszolni kezdtek a tarlókról s a magasban nagy lomha varjúsereg húzódott el éktelenül károgva a friss szántások felé. A kutyák meg unalmukban összemarakodtak.

— Ez mégsem járja, dohogott ujra Radnóthy, hogy igy lopjuk tétlenül az időt. Igazán nem értem Timárt. Vagy, hogy... hm, kezdem érteni! Hja, vessen önmagára... Hanem mondok valamit, urak tán indulnánk lassan; Timár utolérhet bennünket, ha akarja, hiszen tudja, nem vágunk egyenest. Felhajtjuk odáig a mezőséget, a mint megbeszéltük. Néhány tapsifülest szeretnék mindesetre kaparitani, megigértem Sugárnénak. Hanem persze idejében utána kell nézni; a többit majd csak elvégzi a Fecske. Reménylem ismeritek a Fecskét! Három szekér szénát adtam érte a gyaraki árendásnak. Bagatel! megér hatot. Jó vér, meglássátok.

Barkóczinak nem tetszett a sok dicsekedés.

— Ugyan kérlek, hiszen a mi agaraink sem kuvaszok. Pláne a Szellő! Vagy azt hiszed, csak ugy bolondjába hozták el tavaly a nyirségről az ezüst serleget.

Jó, jó, majd meglátjuk, ha tud valamit. Hej, lett volna csak ott a Fecske.

Erre azután szétoszoltak. Lassan közre vették a határt, ott, a hol a legegyenletesebb s csendes trappban neki indultak a görebi pusztának.

Előttük az agarak örvendő vihanczolással szaladozták be a gazos, kórós szürke terepet, a mely mintha végnélküli volna, beláthatatlan messzeségbe nyúlt el mozdulatlan csendességében. Gyönyörű agarászat esett rajta néha néha.

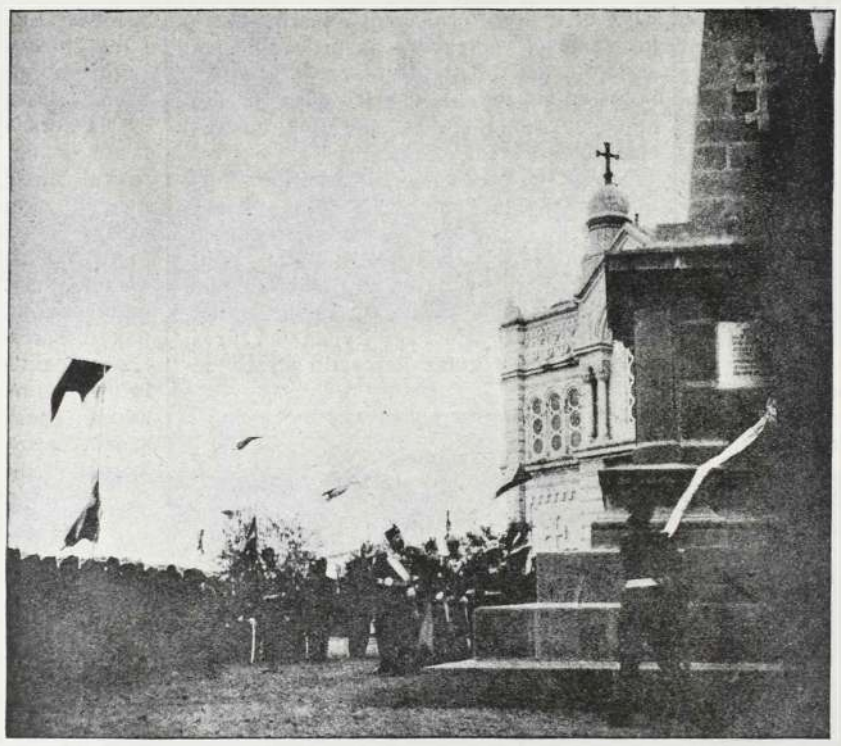

A szerb-bolgár háborúban elesett várnaiak emlékoszlopának leleplezése.

(Felvétetett a fejedelemasszony fényképező gépjén.)

Barkóczy azonban oda sem figyelt ma. Másfelé járt az esze. Időnkint vissza-vissza fordult, hátha jön Timár. Biz az sehogy sem akart jelentkezni sehol. Csak a konda bontakozott ki a falut környező ákáczosból, meg a fölvert por kevergett ottan a szálló ködökkel. Egyéb semmi. Hang is csak annyi, hogy a kondás néha belefujt a tülkébe, a mi olyanul hangzott messziről, hogy: tuli-tuli. Igy kivánja az ő hivatala emberemlékezet óta. Legfőbb még néhány neveletlen malacz ha visitott hozzá egyet.

Pedig ugyan megmagyarázta Timárnak tegnap apróra a helyzetet. Radnóthy valamit forral magában. Ugy látszik, belebomlott a Katinka bogár szemeibe, vagy a pusztájába. Nem csoda; egyik is, másik is ér valamit, hát még a kettő együttvéve.

Mondta neki, jó lesz résen lenni, hanem annak sem lehet a fejéből kiverni azt a bolondos négyes históriát.

Kaczagni való gyerekség az egész, de ilyen ez a fiu, ha megköti magát.

Egyszerüen azt mondta Katinka, mikor a kolonba felálltak s megpillantotta a vis a vis gavallért:

— Ugyan hogy tud ilyen émelygős figurát elémbe állitani, Timár!

— De Katinka, Daczó jó barátom, felelte Timár.

— Magának lehet, de nekem nem; egyébként maga is jobban válogathatna a barátai közt. Például azt a csinos ügyes hadnagyot, ott jobbra, az imént beszélt vele. Azért sem, hanem a Daczót! ... és dobbantott a kis selyem czipővel.

Már hogyne lett volna igaza a leánynak? Azért leány.

Timár azonban nem vette tréfára a dolgot, megorrolt érte. A négyes után elvonult a láthatárról és azt képzelte magáról, hogy ő most a Göndör Sándor, a kinek duhajkodni muszáj, de hajnalig.

Szinte hihetetlen, hogy ez a szelid, okos fiú mit nem csinált akkor. Tele rakatta az asztalt Talizmánnal, Monopóllal, ördöggel, pokollal; keritett valahonnan egy malaczbandát (az igazi ott benn húzta) és viradatig a fülébe rikatta a barna legénynek keserves, szárazfáját.

A pajtások nem tudtak hova lenni ámulatukban és örömükben. Mi lelte a Gabit? Hisz ez gyöngy gyerek! Nyárs Pista meg éppen a nyakába borult és erővel meg akarta csókolni. (Mellesleg mondva, ebből ugyan nem lett semmi, mert Nyárs Pista tulajdonképen két Timárt látott s miután e különös természeti tüneményt nem tudták egymásnak megmagyarázni, hát összevesztek.)

Persze Katinka azért nem maradt tánczos nélkül; hamar ott termett Radnóthy és a hadnagy; majdhogy szét nem szedték. Azóta duzzognak, Katinka is, Timár is. És a milyen daczos, büszke a kis pusztai herczegnő, bizony Isten, nem hiába kerülgeti Radnóthy. Az alkalom éppen az ő malmára hajtja a vizet. Sugárék valamennyiöket meghivták, Timár nem jön, Radnóthy egy gyenge pillanatban nyilatkozik s úgy lehet Timár holnap már szőrcsuhát ölthet és elmehet trappistának a legsötétebb Afrikába.

Igazán nehéz ezt a fiút megérteni. Mert szereti a leányt, nem azzal a futó, gyorsan lobbanó, hamar kialvó szeretettel, hanem a komoly ember kitartó, makacs érzésével, a melyet nem lehet szőrszálhasogatásokkal parirozni. Sebez az mélyen, maradandón.

Kár, hogy olyan túlságosan érzékeny természetű.

Mégis tegnap, hogy a Radnóthy gyanakodni kezdett, nagynehezen beleegyezett: jön.

Mennyi beszédbe került ez! Egy komanczai zsiros parasztot könnyebben lehet rávenni, hogy jobbpárti követre szavazzon; pedig az nagy sor. És most itt van e! Szépen otthon marad. Ki tudja, mit gondolt az éjszaka.

Egyébként ő lássa, az ő baja; neki fáj, nem másnak.

II.

A gondolatok tán még tovább is váltakoztak volna egymás után Barkóczy bátyánk agyában, ha nem hatol a fülébe egyszeriben onnan elölről az a nagy riadalom.

— Hajrá Cziczka! Hajrá Szellő! . . . Gyi te Hamis! . . .

Az bizony, egy jókora nyulat zavartak fel a kutyák reggeli álmából.

Nosza, vesd el magad. utána Mit volt mit tenni, ő is sarkantyúba kapta a lovát s neki iramodott a hajszának.

Tiz óra felé járt az idő, Timár úgy sem jön, hát legalább nyúl legyen.

Ravasz, vén, kitanult jószág volt a felhajtott nyuszi. Nem ment volna a világért sem egyenes vonalban, sem nem tétovázott zavarodottan ide-oda, mint más becsületes süldő, hanem nagy köröket irva, a gazosokat kereste, a hol nyoma veszne ő kelmének. Persze az agárnak nincs szaglása, csak addig hajtja, a mig látja.

Szerencsére kukoriczás nem akadt a közelben.

Radnóthy nagyban biztatta kutyáját.

— Hajrá Fecske, csipd el!

S el kell ismerni, Fecske erősen szoritotta a nyulat.

Szellő oldalvást keritett. A többi kutya bizony elmaradozott mögöttük.

Egyszer Radnóthy ujongva kiáltott fel:

— No, megvan!

Az ördögöt volt meg. A tapsifüles végső szorultságában azt a fortélyt követte el, hogy a mint az agár elérte, hirtelen nagyot ugrott fel a levegőbe, a minőt csak birt. Fecske a lendületben jó messze elrohant alatta. Mikor ismét visszatért, akkor már Szellő volt a nyúl nyomában.

Ujra az a praktika, de már nem használt. Szellő szépen megtorpant az avarban, kitátotta a száját s a nyúl belehullott. A következő pillanatban már ott volt az egész falka, hogy halálnak halálával meghalaszsza, lefülelje a szegény párát.

Barkóczy a mint vége volt a runnak, feledve mindent, Timárt, papot, csapot, büszkeségtől dagadó kebellel szólt oda a fiataloknak:

— No fiuk, mit mondtok rá? Ugy-e szépen csinálta?

— Ilyet még nem pipáltunk, volt az egyhangu vélemény. Radnóthy meg csak a fejét csóválta. Nem szivesen tette, de megadta magát:

— Bátyám alighanem jó helyre jutott az ezüst serleg!

Azután még összefogtak nehány nyulat, a midőn a Fecske is bebizonyitotta jelességét Radnóthy nagyobb lelki megnyugvására.

III.

Ugy tiz óra felé négy lovas alak tünt elő a görebi major felől.

Tán csak nem a Katinka a Waldner lányokkal, találgatta Nyárs Pista.

— De biz' igazad lehet öcsém, mondta Barkóczy; neki voltak a leggyakorlottabb szemei, a pusztai nézésben.

Mind oda néztek.

Nem csalódtak. Csakugyan a három leány volt, a negyedik alak mögöttük a lovász gyerek.

A lányok már messziről kérdezték, van-e nyúl? fogtak-e nyulat! hoztak-e nyulat?

Nyárs szellemeskedni akart.

— Ej, ej, hát nem elég, hogy magunkat elhoztuk?

— Menjen, hisz annak már messziről örültünk.

— Az már más; akkor csak gyönyörködjenek a nyulakban is. Van ám az is.

Katinkának azonban mintha valami nem tetszenék:

Hát a többiek? Kérdi önfeledten Radnóthytól.

— Nem értem, Katinka, hiszen mind itt volnánk Timár kivételével.

— Igaza van . . . nini most látom Barkóczy úr.

— Lám, lám! nem hiába hogy kiöregedtem az ifjú gárdából, nevetett hamiskásan Barkóczy.

— Kérem alásan, a ki ilyen pompásan megüli a lovat, az még ne öregitse magát, vágta ki magát Katinka.

Nyárs Pista ezalatt a nyulakat mutogatta a két Waldner lánynak. Azok simogatják, szánakoznak rajtuk: szegény muczik, hogy tudnak bántani titeket ezek a csunya, kegyetlen, vérszopó kutyák. Nyársnak csinytalan gondolata támadt, titokban hirtelen megrántja az elsiratott nyúl lábát, miközben egyet horkan. A két leány sikoltva rebbent szét. De csakhamar észre tértek:

— Jaj maga nagy kópé; tán csak nem hiszi, hogy félünk minden tücsöktől, bogártól!

— Dehogy hiszem, hiszen látom, felelt Nyárs általános kaczagás közt.

Katinka oda sem figyelt; Barkóczyval beszélt.

— Timár miért nem jött? kérdé.

Barkóczy bátyánk meg volt szorulva. Mit is feleljen erre valami okosat; affélét, hogy a kecske is jóllakjék, meg a káposzta is megmaradjon.

— Biz annak szegénynek . . . izé láza van már három hét óta.

— Ugyan? Tehát oedema pulmonum acutum hydropicum suffocatinum.

— Olyas valami (hála istennek!) Honnan tudja ezt?

— A lapokból.

Itt Barkóczy észrevette, hogy a leány tréfálkozik vele. Röstelte mód nélkül, hogy beleesett a verembe.

— Hagyjuk ezt édes Barkóczy úr, folytatta Katinka egészen elkomolyodva. Tudom én jól, hogy Timárnak nincs egyéb baja, minthogy többé felénk se akar nézni.

Még Barkóczy fölháborodva konstatálta, hogy nem született diplomatának, addig szerencsére kisegitette őt a zavarból egy ostoba nyúl, mely arra hozta szerencsétlen irháját Uczu neki! Felkerekedett az egész társaság. Róma nem lélegzett nagyobbat, mikor megszabadult Corjolántól, mint Barkóczy most.

IV.

Katinka nem követte a többieket. Minden kedvét elveszitette; másrészt azt gondolta, jó lesz a mostoha mamát tájékoztatni a vendégek száma felől, nehogy az urak hiányt szenvedjenek valamiben. Mert nem könnyű ennyi embert illő vendégszeretettel fogadni, kivált ha gazda nincs a háznál. Szegény papa, mint örülne most ha élne. —

Vissza irányozta lovát a majorba vezető fasorba.

A sárga fák, az úszkáló finom, fehér szálak, a hangtalan, fényes, de párás levegő még inkább elszomoritották.

Hogy várta ezt a napot, mennyi álmatlan éjszakának édes fájdalmas reményével. Hányszor gondolta el félő szeretettel: majd csak enged Timár is egy kicsit s ő sem lesz kőszobor. Hiszen tán nem is egyéb az, a mi közéjük furakodott, egy kis neheztelésnél, egy ártatlan buboréknál; a mire csak rá kell fujniok, hogy menten semmivé pattanjon . . .

Kósza vadlúdcsapat húzott el fölötte; olyan kétségbeejtő volt a gágogása.

. . . Csalóka ábrándok, foszló álomképek. Nem buborék az, hanem sziklafal, rideg, ijesztő, a mely feketén sötétlik a jövőbe . . .

Katinka daczosan megszegte fejét. Szép volt, mint egy haragvó Diána.

. . . Jó! Egy Sugár leányban mindig lesz annyi bátorság, hogy meg tudja védeni szive ellen önérzetét, büszkeségét . . .

De mit akar Radnóthy, miért alkalmatlankodik? S miért nézi a mama jó szemmel? Hátha Timár is hallott róla valamit? . . .

Lódobogás riasztotta fel. Alig akart hinni szemeinek: Timár jött szemközt.

— Ah, Timár, ön is itt? szólt majdnem magánkivül meglepetésében.

— Beszélni akartam kegyeddel, Katinka.

— Hát miért nem jött a többiekkel?

— Okom volt rá.

Katinka már visszanyerte önuralmát.

— Szép öntől, hogy egyszer mégis eszébe jutottunk.

— Talán gúnyolódni akar?

— Annál kevésbbé, minthogy — reménylem — ön ma vendégünk.

Igen hidegen és kimérten beszéltek, a mig a kanyarodáshoz nem jutottak; ott Timár váratlanul ellágyult,

— Katinka, szabad valamire kérnem: legyen őszinte. Mondja, mit tart felőlem?

A leány nagy bársonyos szemei találkoztak Timár tekintetével Ugy érezé, mintha delejes áram érné, mintha sirnia kellene, sirnia. Mégis összeszedte magát.

— Minden jót, semmi rosszat. A kinek csak egy hibája van, hogy . . .

— Hogy?

— Hogy engem ki nem állhat!

Timár szorosan a lány mellé lovagolt.

— És ha azt mondanám, hogy . . .

— Hogy?

— Hogy az imént megkértem kezét a mamától?

Katinka előbb elérzékenyedett, majd elmosolyodott.

— Maga selma! Hát illik engem igy kijátszani?!

V.

Barkóczy et Comp ugyancsak néztek, mikor Timárt ott lelték a kastélyban.

— No, öcsém, te szépen megtréfáltál bennünket!

Majd kileste az alkalmas pillanatot és a fülébe súgta:

— Vivát, viktoria, fiú! A mint látom, túljártál az eszünkön.

Az ebédnél aztán, — bizony már nem tudom, hanyadik fogásnál — Timár föllállott és ünnepélyes hangon, érzéssel elszavalta, hogy Timár Gábor de Komancza kölcsönös vonzalomból s szeretetből folyólag ezennel eljegyzi magának enyiczki Sugár Katinkát stb. stb., isten őket úgy segélje.

Barkóczy a nagy éljenzésben, gratulálásban csak arra volt kiváncsi, mint esik most mindjárt hanyatt Radnóthy.

Hát akkor az a csoda történt, hogy Radnóthy nem esett hanyatt; se nem kékült, zöldült, hanem magánkivül örömében odaszólt Sugárnénak:

— Ha már igy van Aranka, akkor mi is bátran ráduplázhatunk. Megengedi?

A szép fiatal özvegy menyecske biztatólag intett.

Barkóczy bátyánk pedig csakugyan majdnem hanyatt esett.

Máskülönben nagy ováczió követte a második eljegyzést is.

FERDINÁND BOLGÁR FEJEDELEM FELAVATJA A SZERB-BOLGÁR HÁBORUBAN ELESETT VÁRNAIAK EMLÉKOSZLOPÁT.

FERDINÁND FEJEDELEM. MÁRIA LUJZA FEJEDELEMASSZONY.

POPOFF, várnai parancsnok. MARKOFF, a fejedelem adjutánsa. NIKIFOROFF, a 4. hadtest parancsnoka. KLEMENTINA HERCZEGASSZONY

ZIMEON PÜSPÖK.

(A «Magyar Géniusz» részére készitette Albrecht K. udv. fényképész.)

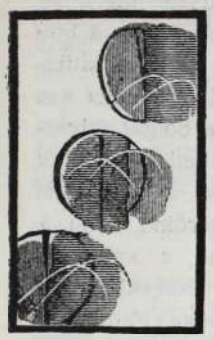

2. ábra.
Tres ouros — Tök három.

3. ábra.
Szarvas a jávorban.

1. ábra.
Japán kártyajátszó.

4. ábra.
Erdős hegység.

5. ábra.
Hold a hegy felett.

6. ábra.
Uta-garuta Hiyaku nin isiu versének kezdete.

10. ábra.
Iroha-garuta kártya.

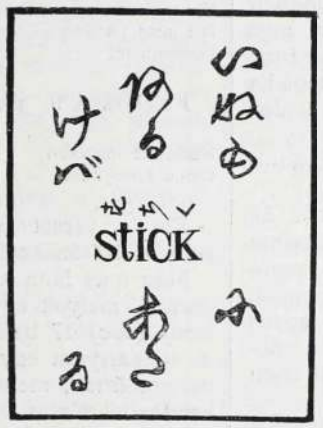

11. ábra.
Iroha-garuta kártya.

8. ábra.
Uta-garuta Hiyaku nin isiu második versének kezdete.

7. ábra.
Uta-garuta Hiyaku nin isiu versének vége.

12. ábra.

13. ábra.
Angol-japán páros szókártyák.

9. ábra.
Uta-garuta Hiyaku nin isiu második versének vége.

JAPÁN KÁRTYAJÁTÉKOK.

JAPÁNI KÁRTYÁK.

(Képekkel.)

A játékok egy jelentékeny része Indiából kiindulva jutott el Európába és viszont Ázsia keletibb részeibe is. A sakkjáték, mely a japánok közt oly felette kedvelt, tudvalevőleg szintén Indiából eredt. De a kártyajáték egy német egyenest Európából importálták Japánba. Még pedig a portugálok voltak azok, kik Japán népét meg anitották e játéknemre.

A mult század elején Yeddóban egy nagy enciklopédikus mű jelent meg «San sai tsui» czimen. Ebben a munkában már bőséges leirást olvashatni a «játékok» rovat alatt a kártyáról is. Ugyancsak e czikk illusztrácziókkal is el van látva, melynek egyes darabjain japán alakok rajzolvák európai modorú kártyákkal a kezökben. (1. ábra). Egyik-másik képen, (mint pl. a 2. számu ábrán is látható) a portugál játék kártyát láthatni, az u. n. «tres ouros»-t, mely annyit tesz «három aranypénz» Az aranypénz a régi portugál kártyákon a nálunk divatos kártyákon a «makk»-nak felel meg. Különben a 2. ábra természetes nagyságban adja vissza a japán kártyát. Maguk a japánok is azt tartják a már emlitett enciklopédia szerint, hogy a Nam Ban, vagyis a déli vadak hozták be a kártyát.

Déli vadak neve alatt pedig a japánok a portugálokat jelzik.

Egy játszma kártya 48 darabból áll négy szinben. A régi portugál játszma kártyák is ennyiből állottak. Van azonban egy másik kártya faj a japánoknál, mely 12 szinből állitva össze. Az egyes kártyák ebben a fajtában állatokról, növényekről s természeti jelenségekről, mint «eső», «villám» stb. nevezvék el.

A kártyák képeit igen durván szokták rajzolni a japánok, úgy hogy csak a beavatottak tudják, hogy mily alakot ábrázol a kép.

A 3. ábra kacskaringós vonalai egy szarvas képe volnának. A 4. ábra, erdős hegységet, az 5. ábra holdbesütötte dombot jelképezzen.

A mi a játékmódot illeti, meglehetősen összevág a mienkkel. Halomba vetik a kártyákat akár nálunk, szinre szint adhatni csak. Azonban a világos sávokkal ellátott kártyák (a milyen a 4. ábra is) kettősen számittatnak.

Egészen sajátos és eredeti kártyák az u. n. Uta Garuta vagyis énekkártyák. Ilyenek a «hiyaku nin isiu garuta» vagyis a «száz férfi dalainak kártyái» vagy a «ko-kin-garuta» a «régi gyüjtés kártyái» kiváltkép az első gyüjtemény érdekes. Egyes darabjai egy-egy kis költeményt foglalnak magukban, mely költeményeket évszázadok folyamán költők, királyok, udvarnokok, papok, uriasszonyok irtak. Az első költeményt Tensi királynak tulajdonitják, ki 671-ben halt meg. Magát a gyüjteményt 1235-ben Sadaye nevű szerzetes állitotta össze. Egy-egy kártyán a «hiyaku nin isiu garutában» ráirva van a költő v. költőnő neve s versének első sorai: Minden ilyen kártyának megfelel egy másik, melyen ugyanazon versnek utolsó sorai vannak rávezetve. Kiosztják a kártyákat s lerakják maguk előtt. Az egyik elkezd olvasni. Hogyha valaki a vers folytatását illetve végét birja, az megforditja azt a kártyát. Majd a második kezd olvasni s a többiek forditják át a maguk kártyáit. A ki legelőször forditotta át valamennyi kártyáját, az nyert. De ugyis egyezhetni, hogy kiki két sorban állitja föl kártyáit, s már az egyik sor átforditásáért is némi nyereség jár. Ezeket a verseket a japánok már az elemi iskolákban tanulják s igy nem igen jönnek zavarba, ha egy-egy vers folytatását vagy végét kell kikeresni. De a gyöngébbek kedvéért kiadtak egy gyüjteményt, melyen az egymáshoz tartozó verssorok feltüntetvék.

A bemutatott ábrákon a 6. és 7. számu egybevág. A verset Kawara templomának főpapja Yekijo irta.

Yaye mugura	Vad fenyvesek között
Sigereru yadono	Rideg magányban
Sabisikini.	Házacska áll.

Hozzátartozik a 7. ábra kártyája következő szöveggel.

Hito koso miyene	Embert nem látni a vidéken
Akiva kinikeri	Beköszönt már az ősz.

A 8. és 9. ábra hasonlókép egybevág.

Kazevoitami	A hogy orkánverte hab
Iva ucsu namino	
Onoreno mi	Sziklához zudul.

Felel rá a 9. ábra kártyája.

Kudakete monowo	Szivemet ugy járja át
Omou koro kana.	Bánat özöne.

Ezt a verset Sigeyuki herczeg szerzette a 10. században.

Még más fajta kártyák az u. n. Irohagaruta, melyek egyik sarkukban a japán Iroha (abc) 47 betüinek egyiket hordják. A 48 kártyára egy az ng-nek megfelelő hangot irnak, melylyel azonban, szót nem kezdhetni. Ez a kártyát azért Kiyonak (fővárosnak) hivják, mivel ez a szó a kinai king szóból származott, mely szóban benne van az ng hang.

Már az Iroha-garuta, lásd 10. és 11. ábrákat, az előbbi fajtánál komplikáltabb. Az egy-egy betű a kártyák jobb sarkában egy-egy megfelelő kártyán jelzett japáni közmondás első betűjét jelzik. Persze még a betűből nem lehet megtudni, mely közmondás felel meg a másik kártyán, azért a betű mellé még egy alakot is rajzolnak, mely alak benne van a közmondásban szereplő vagy jelzett alakok közt. Gyakran egy-egy angol szó jelzi a megfelelő közmondás tartalmát s igy meglehetősen nehéz dolga lehet a japán játékosnak, mikor a betűnek megfelelő közmondást keres. A játék következőkép folyik le: szétosztják a kártyákat s egyik a játszók közül olvassa a közmondásokat. A ki a kezdőbetüt hozzá megkapta, az félreteszi az illető kártyát. A kinek legelőször fogynak ki kártyái, az nyert.

Még jobban angol jellegű kártyajáték az (lásd 12. és 13. ábrákat), melynél kétszer 32 kártya szerepel. Az egyik csoporton japán, a másikon angol felirások ugyanazon jelentéssel. Ennél a játéknál az nyer, a ki legelébb tudta párositni a maga kártyáit, a kijátszott ellentétes nyelvű, de megfelelő jelentésű kártyákkal.

BULGÁRIÁBÓL.

A magyar ifjabb művészgárda legtalentumosabb és legambicziózusabb tagjainak egyike, László Fülöp odalenn időz a bolgár fejedelmi udvarnál. Az a ritka kitüntetés érte, hogy Ferdinánd fejedelmet s a bolgár fejedelemasszonyt a bolgár udvarban Euxinográdban festheti. Kettőjük mellett még harmadiknak a kis Boris herczeg arczmását is megörökiti talán a művész. A fejedelmi család s az egész udvar a legnagyobb szivességekkel halmozzák el László Fülöpöt, maga Ferdinánd és a fejedelemasszony is gyakorta «ül» a művésznek. A kis Boris herczeget persze csak úgy ültetik.

Az a kép, melyet László Fülöp fest, bizonyára diszére fog válni a magyar művészetnek s természetesen a megalkotó festőművésznek. És a magyar iparművészetnek is alkalma nyilik, hogy e képek reprodukcziójában kifejthesse képességeit. A «Kosmos» műintézet, mely rövid fennállása óta oly nagy eredményeket produkált a magyar sokszorositó és kromolitograf műipar terén s melynek megbizásából munkálkodik most László Fülöp a bolgár udvarnál, fogja a maga nagyszerű apparátusával a bolgár fejedelmi család tagjainak képét sokszorositani és Bulgáriában s az egész világon terjeszteni.

A bulgáriai eseményekről László Fülöp buzgón értesit bennünket leveleiben. Azokat, a mit a várnai hősök emlékéről leveleiben ir, érdemesnek tartjuk, hogy megismertessük a közönséggel. Ime, László leveleinek sommázata.

Az a katonai és nemzeti ünnepség, mely itt a mult napokban lezajlott, gyászos emlékeket keltett bennem, az egyedül jelen volt magyarban. A bolgároknak nemzeti örömnap volt; mert bár gyászosan kimultaknak szentelték, mégis büszkeséggel gondolhattak rá, hogy ez elesettek vére a haza dicsőségéért omlott. Bennem azonban a nagy Hunyadi első vereségének s a magyar király elestének emlékezetét idézte fel. Ha azonban ezt a kis keserü emlékezést nem is birtam teljesen elnyomni, mégis az ünnepségből úgy vettem ki részemet, mint a ki együtt örvend evvel a fejlődő, buzgó néppel örömében.

Az alig egy évtized előtt lezajlott szerb-bolgár háboru Várnának is sok fiát vonta a csatamezőre. Közemberek közt, tisztikarban, vezérkarban egyaránt küzdöttek várnaiak.

A szlivniczai immár sirba tért győző oldalán Várna szülöttei is rohantak előre neki az ellenségnek, hogy biztositsák a haza épségét s függetlenségét.

Az ütközetek alatt Várna fiai közül is számosan elhulltak. Az elhullott legénységből harmincz idevalót számláltak s két elesett tiszt is várnai születésü volt.

A kegyes nép adózni kivánt e hősök emlékének s gyüjtés indult meg, hogy emlékükre oszlopot állitsanak, mely örök időkre példázza a hazafiságot és bátorságot, melynek e hősök tanujelét adták.

A leleplezési ünnepséget a várnai ezred rendezte.

Ennek az ezrednek a tulajdonosa maga

a fejedelemasszony. A kegyeletes napon az egész fejedelmi család Várnában időzött. Itt volt Ferdinánd fejedelem és a fejedelemasszony, a könyöknyi trónörököst, Boris herczeget is elhozták. S mint mindenütt, hol bolgár nemzeti ügyről van szó, úgy itt is jelen volt Klementina herczegasszony, fiának őrangyala s a modern bolgár történet egyik legkiválóbb s legbecsültebb alakja.

Azonkivül itt volt az egész fejedelmi udvar s a katonai és világi méltóságok legjava.

A fejedelem intésére lehullott a lepel a szépmívű oszlopról s a szokásos formaságok kiséretében — melyekben azonban az őszinte lelkesedés tükröződött vissza — átadta az emlékművet a jelennek s a jövendőnek.

A fejedelem s az ezredtulajdonos fejedelemasszony tiszteletére a várnai ezred tisztikara fényes bankettet rendezett, melyre a fejedelmi család és az egész udvar is hivatalos volt.

A fejedelemasszony először időzött ezrede körében. A tisztikar bemutatása után élénk cerclet tartott a fejedelemasszony, melyben tanuságot tett arról a finom tapintatról és szinte bámulatos diplomácziai érzékről, mely családjának sajátja. A tisztikar valamennyi tagját határtalan örömmel és lelkesedéssel töltötte el a fejedelemasszony viselkedése s még mélyebben gyökerezett meg a meggyőződés a hadsereg vezető egyéniségeiben is, hogy ez az asszony még nagyra van hivatva fejedelmi férje oldalán.

Persze a szokásos felköszöntőkben sem volt hiány; maga Ferdinánd fejedelem is felköszöntötte a tisztikart, a katonaságot hazafiasságra és bátorságra s összetartásra buzditván.

Egy jóságos arczú, őszhajú komoly asszony pedig mindenütt nyomában volt a fejedemnek, leste az ajkáról elröppenő szót s kutató szemmel vizsgálta az arczokon a hatást, melyet a fejedelmi szó kelt. Klementina herczegasszony volt ez az asszony.

Szerényen vonul meg mindig, hogy úgy ne tessék mintha a fiát ő vezetné, de azért messziről őrködik szivének legdrágább kincse, fia felett.

A szép és megható ünnep bizonyára mély nyomokat hagy a várnai nép lelkében s megerősiti benne a tiszteletet, szeretetet és hűséget fejedelme iránt. Mert láthatja, hogy a messze nyugatról jött fejedelem ép úgy érez, örül, szenved véle, mintha ősi bolgár vér csergedeznék ereiben.

No, csak még egyet: Kissé prózaibbat. A fejedelemasszony szenvedélyes fotográfus. Valóságos mester ebben a mesterségben.

Az a néhány kép, mely a kegyeletes ünnepet odahaza is megismerteti, szintén a fejedelemasszony gépén készült. S tán úgy lehet nem is vallott szégyent a fejedelemasszony apparátusa. Ha igen, úgy nem a felséges asszonyon mult. Elvállalom én a szégyent.

FESTETT VILÁG.

— Elbeszélés a spanyol szinészéletből. —

IRTA: VICTORINO ROS. 3

IV.

Hiába volt minden. Hiába mutatták fel a szinészek szerződéseiket. Ha nincs miből fizetni, az irás nem ér semmit. Holofernes kimondta az utolsó szót. A szinészek elszéledtek.

Leonardo azonban egy perczre se hagyta el a Sevilla-utczát. Ott ácsorgott nehány vállalkozó szellemű szinész barátjával. Szidták don Franciscot és átkozták Holofernest.

Milyen szomorú dolog szerződést hajhászni! Nyájasan mosolyogni mindenkire, a kiből szinigazgató néz ki. S eltűrni sokak durva visszautasitását! . . .

Leonardo ujra filozófiai okoskodásokra adta magát. Mikor szerződés nélkül volt, olyan meggondolt volt akár egy Sokrates. Azt se tudja az ember, sirjon-e, nevessen-e, mikor látja ezt az embert ott a Sevilla-utczán fel s alá kujtorogni. Kezei a nadrágzsebében, álla tüskés, nadrágja térdig csatakos, kalapja szemére húzva. Főleg azért járkált ezen az utczán, mert a nap jól odasütött. Fönn régi lakásán nem melegedhetett, mert be se eresztették már a szobába.

— A nap legalább kifog a kvártélyadón! — mondotta magához.

Január volt és hideg volt, ezt ne felejtse el az olvasó.

— Ugy látszik, — folytata — hogy a világ rablókból és megrablottakból áll. A rablókat tiszteli, becsüli mindenki. A megrablottat kiverik. Mi lesz akkor, ha már minden áldozatot kiraboltak? Bizonyosan egymás ellen fordulnak a rablók.

Ilyen gondolatok közt betért egy kávéházba. Nem rendelt semmit, hisz ismerték a régi időkből. Rádőlt a márványasztalra s úgy maradt órákhosszant. Összeterelgette az asztalon a morzsákat s be-becsúsztatta az összekotortakat a szájába. Késő éjjel mikor már szinte csak egyedül volt a kávéházban, feltápászkodott és a sok üléstől elgyengült lábaival kiment a hideg, setét utczára.

Egy napon, mikor sütkérezve járkált a Sevilla-utczán, a távolban egy nőt pillant meg. Leonardo elhagyja társait s a nő elé siet.

Egymás szemébe néztek nehány pillanatig. A nő Leonardo tüskés, beteges arczát nézte. A férfi a nő zsiros, foltos ruháját s köpenyét.

Leonardo is, Inés is lesütötte szemét.

— Hogy letüntek szép napjai — gondolta Leonardo.

— Hová lett a dicsősége — gondolta Inés.

Mindketten pedig azt gondolták, hogy:

— Nini, már a szinházi öltözékben járunk ki az utczára.

— Hisz ezekben a csizmákban Monte Cristo grófot játszta Leonardo.

— Hisz ezt a köpenyt Borgia Lukréczia viselte.

Majd mindketten elmosolyodtak.

— Mi ujság Inés?

— Még mindig semmi . . . S önnek se? . . .

— No tudja . . . Megkináltak. De én nem akarom elhagyni Madridot.

— Nekem is ajánltak, de én . . . tudja . . . nem akartam . . .

— Tudom persze . . .

Elhallgattak mindaketten.

— Szegény leány! — gondolta Leonardo.

— Szegény fiu! gondolta Inés.

V.

Leonardo egyre az élet küzdelmein törte a fejét. S lassankint olyan gondolatok ébredtek benne, melyekről aztán sehogyse birt lemondani. Feltámadt benne a vágy, hogy függetleniti magát.

Igy gondolkodott:

— A világ egy gépezet. Némely ember piczi kerék a gépezetben. Csak ép, hogy forog, sok czélja nincs, legfeljebb az, hogy a többi kereket támogatja. Mások már jelentősebb alkatrészek, de még mindig függenek a gép többi részeitől. Végül vannak nagy alkatrészek melyeket közvetlenül az erőforrás mozgat. Ezek szabályozzák a gép többi részeit. Nos, én nem akarok olyan kis kerék lenni, se olyan közepes alkatrész, én mozgatni akarom a gépet, önálló életem legyen s parancsolni is akarok.

S gondolatait igy fűzte tovább:

— Bérelek magam egy szinházat . . . Persze fizetni is kell azt majd . . . Fizetni?.. Hát nekem fizetett don Francisco? . . . Ha jól folyik majd a dolog, én fogok fizetni. Ha rosszul fog folyni, én nem fogok fizetni. A ki alázatos, azt megalázzák. A ki vakmerő, az uralkodik.

Ugyanazon reggel, mikor igy hányta a hab, megtudta, hogy a *Chichon* szinház hősszerelmest keres. Szegre akasztotta tehát rengeteg tervét s felkereste a direktort. Megváratták az előszobában. Aztán megvetőleg bánt vele. Ráförmedt Leonardora s e mellett botrányosan kis fizetéssel kinálta meg. Leonardo ott hagyta a faképnél, Kifutott a szobából s dühöngve, félőrülten futott le a lépcsőkön.

Este már ujra tervein rágodott. A Sevilla-utczán ballagva hirtelen berontott az *Inglés* kávéházba és elkiáltotta magát:

— Ki akar elszerződni?

Számos hang sikit:

— Hová?

— Madridba!

— Ki fizet?

— Én!

— Te? — kiáltják valamennyien.

— Hát pénzed van-e?

— Igen . . . kibérlem a *López* szinházat.

— Éljen, éljen! Beállok!

Valamenyien rárohantak Leonardora s összevissza ölelték, csókolták. Majd elszéledőben visszaszóltak:

— Távozunk ha megengeded.

Micsoda változás. Reggelről estére hogy megfordult a világ. Az a néhány hazug szó becsült emberré tette. Pedig ő mégis csak a tüskés állú, csatakos nadrágú Leonardo maradt.

Folyt. köv.

Mily szép . .

Mily szép az ébredező kikelet!
Jer, élvezzünk s a gondot, bút feledd!
De halkan járj a gyenge fű felett!
Hisz lent szép lánykát rejt a sirverem
S e fű az ő poraiból terem.

Omar Chijam.

BOHÈME-KOROMBÓL.

IRTA: REDFIELD RICHARD.

Hogy az Egyesült Államoknak legkiválóbb és legismertebb irói közé tartoznám, nem akarom állitani, szerénytelenség lenne tőlem, de hogy egyike vagyok az Egyesült-Államok leggazdagabb embereinek azt büszkén hirdetem. Büszkén pedig azért, mert saját erőmből lettem azzá. Nem mintha nagyon megerőltettem volna magamat, hanem zseniálitásomnak (ne tessék feledni, hogy zseni vagyok) a véletlen és a sors segédkeztek. Egyike voltam azoknak a bohèmeeknek, kiket a boldogult Murger oly nagyszerüen illusztrált. A boldogult azonban nagyon tévedett, midőn azt állitá, hogy az e fajta emberek csakis Párisban élnek. Tévedett. Példa vagyok rá magam, hogy Chicagóban is élnek hasonlóak. S ha az Istenben boldogult ismert volna engem, akkor e mondatot határozottan elhagyta volna könyvéből. De mi nem ismertük egymást.

Most tehát már tetszik tudni, hogy czigány voltam és munkatársa a nagyban elterjedt «News paper»-nek, melynek részére kezdetben hirdetéseket gyüjtöttem, majd tehetségem fejlődésével gyorsan haladtam előre s elbeszélendő történetem idejében apró elbeszéléseket irtam a nevezett ujság részére. A szerkesztőségtől azt az utasitást kaptam, hogy elbeszéléseim mindig a gyengéd női népség szivére, részvétteljes lelkületére hassanak. Dolgozataimat aztán el is olvasta egy-egy nő s ugy hallottam, hogy elértem a kivánt és kiszámitott hatást, mert mire a történetke végére ért, az olvasónő hevesen zokogott. Mondom, kevesen olvasták szellemi szülötteimet, mert hálátlan manapság a közönség: vagy kötetekre menő regényekhez fog, vagy csak napihireket, kiválóan azonban a szerkesztői üzeneteket olvassa. Nem tréfálok, komolyan mondom, hogy a jelen század embereinek legnagyobb élvezetet a szerkesztői üzenetek nyujtanak. Prószit.

Szerkesztőségembe elegánsan öltözött hölgy lép. Szükségesnek tartom megemliteni, hogy mint szemtanuk állitják, rendkivüli szépség. Az irók, mintha viperaszurás érte volna őket, ugranak fel dolgozóhelyükről. Szerkesztőm mindjárt feléje fut.

— A szerkesztővel kivánnék beszélni.

— Én vagyok — hajlong a szerkesztő s a hölgyet fogadószobájába vezeti:

Tessék belépni, szép Miss.

A kik ennyire beszélték el a történetet, tovább nem tudták, csak maga a szerkesztő világositott fel a többiről, ugy kezdvén beszédét:

— Honny soit qui mal y pense. Mr. Redfield, a hölgy Önt kereste.

Visszahőköltem s ha a szerkesztőm energikusan meg nem ráz, azt hiszem, ájultan hanyatt vágódom. Ő folytatá:

— Ne ijedjen meg, a szerencsétlenség nem olyan nagy, mint gondolja. Sőt tán nem is nevezhető szerencsétlenségnek. Mint mondám, a hölgy Önt kereste s mivel itt nem találta, lakczimét kérte. Én nem tudtam, tehát a logika szabályainak betartásával meg sem mondhattam.

— Tudja-e tisztelt szerkesztő ur, miért nem ismeri Ön a lakásom czimét? Mert nincsen. De Mr. Poole, találja ki, hogy miért nincsen lakásom? Fogadok Önnel a Metropolitan-palotába, hogy e kérdést nem fejti meg. Pedig olyan, mint a Columbus tojása.

Poole, a szerkesztő, először mély gondolkozásba esett, végre azonban felugrott:

— Mister, time is money. Ne vesztegessük az időt, fejtse meg.

— Hát — mondám, jelentőségteljesen hosszura nyujtva szavaimat — abból az egyszerű okból, mert nincs miből lakbért fizetnem. Az Ön lapjának tudvalevőleg *tiszteletbeli* munkatársa vagyok és mint ilyen, csakis a tiszteletért s mint igazi nobleman nem a pénzért dolgozom.

— Notabene — tevé hozzá a szerkesztő, ki igazi yankee módjára csak a saját zsebét kivánta tömni, — nem is dolgozhatna pénzért, mert én princzipiell nem fizetek honoráriumot. De hogy a szép hölgyre térjek vissza (honny soit qui mal y pense), itt a czime. Parancsa, hogy keresse fel.

Fogtam a névjegyet, melyen a néven és a czimen kivül egyebet nem találtam. Elegendő volt azonban a név:

MISS ANNA SAMPSON,
Madison-Street 97.

Ez a Madison-Street 97 egészen el is maradhatott volna, mert minden yankee tudja, hogy Miss Anna Sampson földi paradicsoma: Madison Street 97.

Orosháza községének 150 évi fennállásának jubileuma.

A KÖZSÉGHÁZA ÜNNEPI DISZBEN.

Mint egy őrült futottam a nevezett hely felé, bár nem tudtam, hogy mi czélból kereshet engem a lady. Odaértem. A kapuban megfog az ajtónálló:

— Mr. Redfield? — kérdi mogorván.

— Yes! — felelém megfélemlitve.

Ő karon fogott s egy ajtót nyitott. Kis ür, melyben csak egy karosszék. A karosszékbe nyom, rám zárja az ajtót, csönget és én indulok.

— Szervusz világ! — mormogtam, miközben homlokomról a hideg tél daczára verejtékcseppek folytak. — A pokolba vagy a menyországba? — kiáltám. Az ajtó kinyilt s egy vigan szóló hang azt állitá:

— A menyországba.

Előttem állott ő, kit a távolból annyira imádtam, bár sohasem mertem szememet feléje emelni. Én hajléktalan czigány s ő a földi paradicsom urnője, kinek egy tekintete parancs száz meg száz embernek. Irjam le személyiségét? Szőke, fürtökben nyakába hulló haj, klasszikus arcz, szája

körül vidám biztató mosoly . . . goddam, ha le tudom nektek irni. Képzeljétek magatoknak a világ legszebb leányát. A ki pedig nem tudja elképzelni, jöjjön Madison-Street 97. alá s nézze meg magának.

— Igen a menyországba, Mr. Redfield — csiripelt a kicsike és örömmel látta, hogy tátom a szájamat a sok fény láttára. Az igazat megvallva, e pompa engem, szegény halandót, csaknem bántott.

— Ejnye, Mr. Redfield, beszéljen már valamit, hisz Ön olyan szellemes ember.

— Good morning — mondám.

— Good morning, good morning! Látja Ön szellemességben is eredeti, három óra délután s azt mondja, hogy: good morning. Mindig vágyódtam Önnel megismerkedni, mert művéből oly sok szellem csillog. S hogy Ön nagy ember, azt bizonyitja hallgatagsága. De Washington szellemére kérem, törje meg a hallgatagságát.

— Bocsásson meg Miss — hebegém — de ily nagy vendégszeretet kábitja az embert. Aztán ez a fény, pompa és — last but not least, kegyed önmaga . . . nem tudom magam kifejezni, bocsánat. Aztán tessék meghinni, ez a kellemes meleg, melyhez a magamfajta kóbor ember nincs hozzászokva, meglágyitják az agyamat.

— Ugyan ne beszéljen igy, mert megharagszom. De, hogy a dologra térjek, kedves Redfield, time is money, legyünk rövidek: én imádom Önt . . .

— Miss!?

— Igen, igen. Mi furcsát talál benne?

— De hiszen kegyed soha ezelőtt nem látott engem.

— Ejnye, Ön tán nem is yankee. Már hogy beszélhet igy; kell e egy amerikai nőnek látni, nem elég, ha műveit olvassa? És én olvastam az Ön összes műveit, melyek eddig a «Newspaper»-ben megjelentek. A pár versét, melyeket ugyanitt olvastam, szórólszóra kivülről tudom, ha nem hiszi, im hallja . . .

— Miss, legyen irgalmas, mindent, csak ezt ne! — kiáltám kétségbeesetten — csak ne szavaljon.

A lady midőn látta ájulási rohamomat megijedt, nagyot sikoltott, de midőn észrevette, hogy nem történt baj, egy csókkal lepett meg, melyet homlokomra lehelt.

— Ne fiam orvosság — mondá.

Én képtelen voltam megköszönni, csak néhány «ah, ah»-féle sóhaj rugdalódzott ki keblemből.

Ő megértett és még egy csók kiséretében «aranyos fiu»-nak nevezett.

— Persze, a szerkesztő küldte Önt ide Mr. Redfield — szólt szégyenkezve, belátván, hogy amerikai nő létére is túllépte a határt. — Igen, ott voltam Önt keresni. Legutóbbi beszélye oka tulajdonképpen szerelmemnek. A ki igy tud irni, ennyire szivből és ily érzéssel, gondolám, a világ legérzésteljesebb és leghűbb férfiának kell lennie. És furcsa, nem tudom, hogy ugy van-e tényleg, vagy csak képzelődés-e: a női alakban, melyet benne rajzolt, önmagamat ismertem föl: «Ő az enyém!» kiáltottam fel a hősnővel, midőn a történetke olvasását befejeztem. Izgatottan futottam fel s alá a szalónban . . .

— Bocsánat, Miss, hol is vagyunk mi most tulajdonképpen. A padláson vagy a pinczében? Nem tudom, hogy az a masina hova vitt.

— Istenem, be naiv maga, hát azt sem tudja, hogy nálunk a szalón a negyedik emeleten van? És csak a lépcsőn nem fáradhat az ember föl, pláne a vendég s azért a liftet használjuk. De hol is hagytam el, igen, a szalónban, a hogy tétovázva jártam fel s alá és végre elhatároztam, hogy Önt fölkeresem. Megtettem, de nem találtam. A szerkesztő nem mondhatta lakását s azért kérettem Önt, hogy keressen fel. Ismétlem, hogy imádom Önt, Richard!

— De Miss, — mondám ijedten — én szegény czigány vagyok, gondolja meg, egy ismeretlen iró. Szerkesztőmön kivül csak néhány hitelező tud létezésemről.

— Uram, annál is inkább. Én árva vagyok, de önálló. S vagyonom, azt hiszem, elegendő lesz kettőnk részére. Tudja tehát mi a dolga?

Térdre vetettem magam.

— Anna, én is imádlak. Bevallom, hogy tényleg te lebegtél előttem akkor képzeletemben, midőn történetkémet irtam.

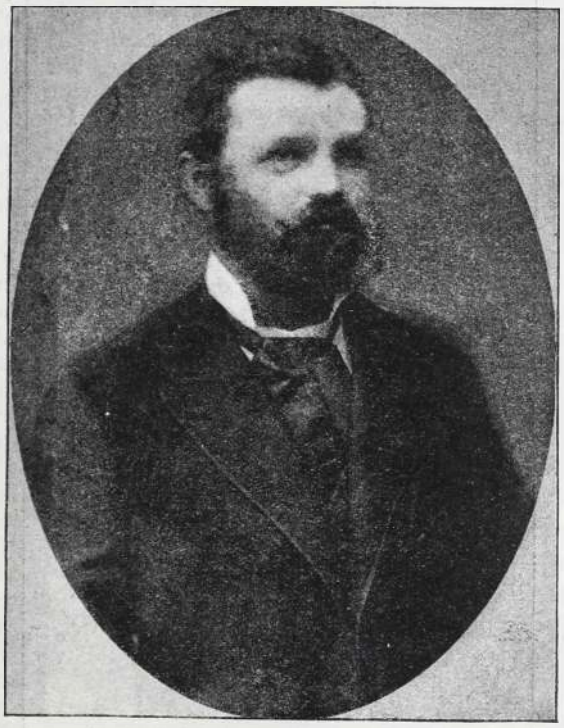

VERES JÓZSEF

orosházai orsz. képviselő és ev. lelkész.

Akarsz-e az enyém lenni? Megengeded-e, hogy e kezecskéket örökké csókolhassam?

*

A «Newspaper»-nek még mindig munkatársa vagyok, de már nem tiszteletbeli. Most jól megfizet minden szót, melyet részére irok.

És vajjon miért fizet most a szerkesztő? Tán nagyobb a hirnevem? Vagy a szerkesztőt szállotta meg a szentlélek? Nem, éppenséggel nem, hanem teljesen tisztában lesz a miérttel a tisztelt olvasó, ha a következő sorokat olvassa, melyeket a «Newspaper»-ből vágtam ki:

«Első helyen emlitjük mint munkatársunkat, a tisztelt Mr. Richard Redfieldet, kinek házassága a Miss Annie Sampsonnal nemrégiben oly óriási feltünést keltett nemcsak Chicagóban, hanem az Egyesült-Államokban egyáltalán. Tudathatjuk t. olvasóinkkal, hogy rövid idő mulva közölni fogjuk a romantikus történet elbeszélését magának Mr. Redfieldnek a tollából.»

A GALAMB.

REGÉNY. 17

Irta: Márkus Miksa.

Természetes, hogy az ispán nem sokáig kérette magát, hanem megmondta a legénynek, hogy ha kedve tartja, hát felfogadják kertészlegénynek. A fiu után nevetett és elszaladt.

— Látja nagyságos asszonyom, szólt az ispán, hiába minden. Nem lehet birni ezzel a hülyével.

Az asszony vállat vont és fölment szobájába.

Másnap reggel azonban Gligor hűségesen jelentkezett

Irma nagyon örült, a mikor meghallotta ezt és reggeli után lement az üvegházba.

Gligor a nagy pálmákat úgy emelgette, mintha apró virágcserepek lettek volna. A mikor asszonyát meglátta, otthagyta munkáját, alázatosan elébe járult és kezet csókolt.

— Na Gligor, jól érzed-e magad? kérdezte az asszony.

Az oláh fiu morgott valamit, a mit igennek is, nemnek is érthetett az ember. Aztán visszasompolygott pálmáihoz.

Zakár Péter meglehetős rossz kedvben érkezett vissza Kolozsvárról. Már az állomásnál veszekedett a kocsissal, majd hogy meg nem verte. Az udvaron pedig Gligorba botlott, a kire mindig haragudott.

Ha megkérdezték volna tőle: miért? nem tudott volna feleletet adni.

— Te undok, mit mászkálsz itt?

Az oláh szokása szerint morgott valamit.

Péter dühében kikapta az ostort a kocsis kezéből és végig vágott Gligoron.

Az ostor hegye az óriás szemét érte.

Gligor rettentően elbődült a fájdalomtól és rá akart rohanni Zakár Péterre, a ki elhalványodott, a mikor az óriás feléje közeledett.

Még egy percz és valami nagy baj történik, mert Zakár már a zsebébe nyúlt, a hol mindig töltött revolvert tartott.

Hanem e pillanatban megjelent az udvaron Irma.

— Mi történik itt, — szólt izgatottan.

— Eh! Ezt a buta oláh ficzkót verem ki az udvarból.

Gligor meggörnyedve állott ott, mindkét tenyerét jobb szemére szoritva. A mikor az asszonyt meglátta, lebocsátá kezeit.

Irma megborzadt.

Az ostorszij véres barázdát húzott a homlokon és a szemen keresztül. A legény jobb arcza megdagadt és most még borzalmasabb volt.

Balszemével azonban kiváncsian nézett az asszonyra és várta, mit fog mondani.

Irma nagyon haragudott és ezért élesen csengett a szava, a mikor igy szólt:

— Ezt az embert én fogadtam a házhoz és mielőtt megverted, megkérdezhetted volna.

Péter kissé szégyenkezett és boszankodva mentegetődzött.

— Ugyan honnan tudtam volna ezt. Különben nem árt neki. Takarodjál.

Gligor távozni akart, de Irma rászólt:

— Menj be a konyhába és borogasd a szemed hideg vizzel. Előre, egy-kettő.

— De nagyon pártfogolod, dörmögte Péter, de hagosan nem mert szólni.

— Hanem most már ideje volna, hogy beljebb kerüljünk, mondá aztán. Bizony még ránk esteledik itt az udvarban.

Péter ruhát váltott és aztán átment a feleségéhez, a ki már várta.

— Nagyon rossz kedvben érkeztél haza, szólt az asszony.

— Oh dehogy.

— Talán nem jól végezted a dolgaidat?

— Sőt pompásan ment minden.

— Hát akkor mi történt veled?

— Semmi, igazán semmi.

Ekkor az asszony hirtelen fölkiáltott, mint a kinek eszébe jut valami.

— Tudom már, tudom!

— Ugyan mit tudsz?

— Te Kádárékkal találkoztál.

A férfi elhalványodott.

— Igazad van, szólt csendesen.

— Hogy vannak?

— Ne kérdezd, Irma.

Az asszony makacsul ragaszkodott — témájához. Nem engedett.

— Tudni akarok mindent. Szólj, akarom. Hol találkoztál velük. Láttad Katiczát?

— Találkoztam velük, de Katiczát nem láttam.

Oly hangon mondotta ezt, hogy Irma megborzadt belé. Még kérdezősködni sem mert tovább, de a férfi most már kérdés nélkül is folytatta.

— Tegnap történt. Délután. Éppen a színházhoz tartottam. Jegyet akartam venni estére. Ekkor egy temetés jött velem szemben. Én rá se nézek, de a mikor a halottas kocsi elhalad mellettem, a szemem önkénytelenül rávetődik és azt olvasom a fekete koporsón arany betükkel:

KÁDÁR KATICZA.

— Istenem!

— A halottas kocsi után egy rozoga fiakkerben ült az öreg Kádár ... de nem, elég, minek beszéljek többet, most már tudom, volt-e okom arra, hogy rosz kedvben jöjjek haza.

Irma odament hozzá és megsimogatta a fejét:

— Szegény jó Péterem. Mennyire megkínoztalak. Ugy-e.

— Most már jól esik, hogy elmondhattam. Minő szerencsétlen család.

— Mennyire sajnálom azt az öreg asszonyt, meg azt az öreg férfit. Késő vénségükre egyedül . . .

A beszélgetésnek ez a fordulata nem igen tetszett Péternek, mert hirtelen felkelt és azt mondta, hogy dolga van a gazdaságban.

— Ha az ember három napig nincs otthon, akkor mindenfelé baj van.

Homlokon csókolta Irmát és eltávozott.

Az asszony hihetetlen gyűlölettel és utálattal nézett utána.

Folyt. köv.

HALOTTAK NAPJÁN.

Kigyúlt a fáklya bús világa
Lobogva leng a sírokon.
Halottak árnya rezg elémbe
S e bánatos nap lángja, fénye
Az én lelkemmel oly rokon.

Nem járok már a napba nézve
Fürkészve fényes csillagot!
Sirokba ásva mind a kincsem
Bús könyeim a földre hintem
Zokogva, hogy magam vagyok.

Oh! zord enyészet mély keserve
Mely elboritod lelkemet!
Szivem derűjét mind kioltod
Lesujtod azt, ki vig, ki boldog,
Örülsz, ha sirva szenvedek.

Kikért szeretve úgy rajongtam,
Anyám, testvérim nincsenek;
S a feltörő panasz siráma
Nagy veszteségemet kiáltva
Megostromolja az eget.

De szünj zokogni árva lelkem,
Csitulj le néma kétkedés!
A sirhalom elégiája
Reményem lángoló imája
Tanítja: lesz felébredés.

Lévay Mihály.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(Charitas. — Utazás az Operaház körül.)

Bizvást kinyomathattuk mult heti vezérczikkünket. Tényleg megesett, a mi soha meg nem esett, hogy Váradi Antal darabja minden akadály nélkül került szinre, mindjárt az első műsorratűzésre. Pedig a lemaradás veszedelmes módon kisértett. Sőt már úgy látszott, tényleg le is marad a premiér.

Két nappal a főpróba előtt a Charitas férfihősének ábrázolóját, Szacsvayt esetleg főbevágta kardjával Mihályfi a nyilt szinen. E vágás nyomán támadt seb okozta, hogy a Charitásból nyilvános főpróbát sem tartottak, mivelhogy Szacsvay még a főpróbára nem vethette le a kötelékeket. Ugyan ez legkevésbbé sem gátolta volna a generális próba megtartását, mivel az ily prózaiasság nem okoz dezilluziót a jelenlevő szakemberekben. A kik pedig jelen vannak, s nem szakemberek, azoknak dezilluziója se meg nem nyilatkozhatik, vagy ha meg is nyilatkozik, minden fontosság nélkül való.

A főpróbának ez az elmaradása okozta, hogy a mult héten még nem számolhattunk be a *Charitas* sikeréről. Merjük hinni, hogy a mi olvasóközönségünknek még most is aktuális Váradi ez a darabja, mivel Váradi művei iránt ez a közönség is csak úgy mint a többi is, élénk érdeklődést tanusit.

Nos, a *Charitas* teljes sikert aratott. Rég nem voltunk tanui zajosabb premiérnek. A tapsolók pedig, kik oly sokszor czitálták Váradit a lámpák elé, osztatlan lelkesedéssel tapsoltak. Minden régió meglelte a premiéren, hogy miért tapsoljon. A nagyhatású, a szinpadi technikának valóban bámulatos kiaknázásával megkonczipiált tablók egyaránt hathattak az egész szinházban.

A patetikus versezetek, melyekben bővelkedik a *Charitas*, ugyancsak hatottak a közönségre.

Nemkülönben nagy volt az első felvonás érdekes konfliktusa keltette benyomás is, mely a dráma egész folyása alatt is bizonyára nem veszett ki a nézőkben.

Charitas sorsa az első pillanattól méltán betöltheti a hallgató figyelmét. A Salamon királytól hűtlenül elhagyott leányzó önmegtagadással zárdába készül lépni. E tettében Salamon anyja, Anasztázia s Opos vezér is meg akarja gátolni, mivel Salamonnak ép most a csata előtt szüksége van Charitas szerelmére. De Charitas szilárd marad, a király Salamonhoz nem akar visszatérni; csak mikor látja, hogy Salamon Mogyoródnál elbukott, akkor áll a földönfutó mellé, hogy osztályosa legyen bújában, szenvedéseiben.

Ennek a szerencsétlen lánynak a sorsát valóban megindítóan festette Váradi. S nyert csatája volt attól kezdve, hogy ez a főalak megnyerte a közönség részvétét. A darab folyamán is megőrizte a közönség ezt a szimpátiát, bár Charitas alakja az első felvonáson túl kissé háttérbe szorul, hogy tért engedjen a dráma második hősének, a trónkövetelő Salamonnak.

Salamon a második felvonásban megkisérti, hogy álúton visszaszerezze a trónt. Charitassal együtt álruhában visszatér László király udvarához. Salamon zarándok ruhában férkőzik az udvarba, Charitas hegedüsnek öltözve. Eleinte sajátosan a béke művével törekednek hatni s Charitas egy hatásos románczczal már majdnem ki is engeszteli a királyt, midőn hirtelen kitör Salamonból a trónvágyásnak szinte őrülete s káromolja a magyar királyt.

A király felháborodik ellene, de édes anyjának, Anasztáziának önmegtagadása által megmenekül.

A harmadik felvonásban a dalmát partokon leljük a bujdoklót. Az arra portyázó besnyőkkel szövetségre lép a magyarok ellen s a szövetség zálogául kész elhagyni a számüzésben is hiv Charitast, hogy feleségül vegye a csak e felvonásban hirtelen fellépő Zerinát, a besnyők vezérének leányát. A frigy azonban nem jő létre, mert Salamon nem élné túl ujabb megaláztatását, mely a Dalmácziában időző László részéről — jóllehet méltán — éri. Most már, hogy Salamon nem szorul többé támaszra, Charitas folytathatja ott, a hol a dráma elején kezdeni akarta: a zárdai magányon.

Ezt az érdekes tárgyat, melynek részleteit — többek közt Salamon hites nejének, Zsófiának, tetteit is — mellőztük, nagyhatással tárta elé Váradi. Hibátlanul gördülő jambusokban megirt dialógjai alakjait valóban úgy jellemzik, a hogy csak Váradi megkonczipiálta.

A hatásos jelenetek gyors egymásutánban következnek egymásután, a néző előtt új meg új képek vonulnak el, me-

lyekben annak a kornak megkapó jellemzését láthatjuk.

Az első felvonás ebben a zsánerben, melynek nálunk Váradi igazi mestere, a legtökéletesebbet nyujtja; ha a másik két felvonásban itt-ott nem mosódnék el kissé a mese fonala, az egész művet a maga nemében mintaszerűnek mondhatnók.

Az előadáson meglátszott, hogy rendezéséből kivette Váradi is a maga részét. A tehnikai eszközök: a hang- és fényhatások, a csoportok összeállitásai és mozgalmai teljes harmóniába olvadtak össze. Az előadó művészek is legjobb tehetségükből és buzgalmukból fáradtak a munka sikerültéért. Márkus Emilia babéraiba uj levelet font a közönség Charitasáért. Váradi intenzióit a maguk valóságában tán csak ő érvényesitette az előadásban. Mellette Jászai ekszczellált Anasztázia nem felette nagy szerepében. Hegyesi Mari Zsófiát nem sorozhatja jobb szerepei közé, szintugy Maróthy se Zerinát. Szacsvay egyénisége sosem fog megbarátkozni a Salamon-féle szerepekkel, de azért igy is elérte a kellő hatást. Pálfi Oposa egyike azon kevés alakitásoknak, melyek beütnek ennek az ambiciózus színésznek. Somló sok tanulmányt pazarolt László épen nem nagyszabásu szerepére. Alig hittük volna, hogy ezt a szerepet is meg lehessen ily nagy hatással játszani.

*

A héten aktuális volt az Operaház jóban, rosszben egyaránt. Jóban, mert jót adott; rosszban, mert rossz dolgait hányták-vetették meg.

A jó a repertoárja volt. Az utóbbi néhány hét alatt a szokottnál változatosabb az operaház műsora. *Romeó és Julia* alig mult el Sz. Bárdossy Ilona szép sikerével, s *Fidelo* Handel Berta érdekes kisérletével, már *Ördög Róbertet* vették elő Bianchi Bianka első fellépték ép. Dalszinházunk e legkiválóbb alakja mindig dédelgetett kedveltje volt közönségünknek. Most is valóságos szalve-riadallal fogadta. Nemcsak a viszontlátás örömének szólott ez, hanem kérés, marasztás is volt. El akarja hagyni Operánkat ez a világra szóló művésznő s az illetékesek semmikép se birják visszatartani. Hát most már a nagy közönség fárad a marasztásán. Vajha sikerülne! Mert nélküle mikor részesülünk olyan művélvezetben, mint a milyent az ő felléptei keltenek.

Hasonlithatlanul nem ily jó dolgokért emlitették Groszmann József karmester angazsálását. Groszmann is *Ördög Róbert*-ben mutatkozott be ujból. Ismét csak derék karmesternek láttuk, zsenit nem birtunk benne felfedezni. Mindazonáltal jó szemmel láthatjuk műintézetünknél, ha iparkodik magyarrá lenni. Ennyit legalább is megkövetelünk attól, ki arra tart igényt, hogy rokonszenvünkkel adózzunk iránta.

Lejjebb haladunk a fokozatban. Most már igazán rossz dologról beszélünk: az intendánsságról. Ez az intézmény furcsa dilemmában szenved. Ha nincs, rossz; ha van, akkor is rossz. Hogy mikor rosszabb, az a körülményektől függ. Valami jóeszü ember azt a véleményt merte a pénzügyi bizottságban megkoczkáztatni, hogy az intendantura csak lukszus. Ez az úr meglehetősen fején találta a szeget és a magunk nézetét is kifejezte. Az intendáns rendesen keveset használ, vagy sokat árt. Vagy túlságosan szakértő ez az intendáns, akkor túlságosan sokat költ, vagy semmit sem ért, akkor eo ipso sokat költ. Az intendáns tehát költ. Takarékoskodni csak a pótintendáns szokott, a miniszteri biztos. Minthogy pedig miniszteri biztosoknak dolguk szokott lenni a minisztériumban is, hát maradjanak is ott és hagyják magára az Operaházat.

De azt mondja a miniszter, hogy jelenleg az Operaházat az igazgatóság nem vezetheti önállón, azért kell az intendáns. Kérem alázattal, ez nem ép találó érv. Ha rossz az igazgatóság, keressenek jobbat s ne tetézzék ezt a rosszat még egy nagyobb rosszal. Két rossz jót nem fog adni soha. Ha arról van szó, hogy rendszerváltozást csináljanak, ám költsenek is rá, ne átalják, akármennyibe kerül; csak biztositják ennek a bizony-bizony diszkreditált műintézetnek a reusszálását.

Mert eddig bizony nem reusszált ez az intézet. Ámbátor tiz esztendő alatt kerek hét milliót költöttek rá. Uramfia, hét millió! Hiszen ebből a pénzből — hogy egyebet ne mondjunk — megcsinálhatta volna a mostani lelkes kultuszminiszter azt a nagy egyetemi telepet. Hét millió! Hány nagy nemzeti feladatot lehetett volna ebből a pénzből megoldani. No, de nem rekriminálunk. Hanem a jövőbe pillantunk. S mit mond erre a miniszter? A jövőben is minden előadásra 2200 forintot fog ráfizetni az Operaház. Itt meg százszoros uramfiát kiálthatunk és aztán elállhat a szemünkszájunk. És ezt ki fogja birni ez a türelmes magyar nép? Nagy szó! S ugyancsak megfontolni való! Mi nem adunk irányt a fontolásnak s tanácsot se adunk, hogy lehetne segitni ezen a bajon. De annyit bátran követelhetünk, hogy itt valami módon gyógyitni kell. Mert uj hét milliókat kidobni a szó szoros értelmében hiába, nem lehet, nem szabad. Ha van úri passziónk és szórjuk a pénzt, legalább legyen látszatja.

Ámbátor mi az ilyen túlságos drága passzióknak, még ha látszatjuk is van, esküdt ellenségei vagyunk.

Emin.

IRODALOM.

Beck Dénes: A jelzáloglevelek biztositása. 1894. Hungária könyvnyomda, Budapest. Ebben a vékony füzetben olyan dolgok foglaltatnak, melyeket vajha megszivlelnének és magukévá tennének azok a körök, melyeknek hivatása Magyarország közgazdaságát irányitni. A szerző — ki egyébként a hazai közgazdasági szakvilág egyik kitünősége — meggyőző bevezetés után rátér azokra a kiváló fontosságú tervekre, melyeknek keresztülvitelében Magyarország jövendő gazdasági fejlődésének zálogát látja. Hazánk földmivelő állam s agrikulturája csak úgy virágozhatik fel, ha a gazdák invesztálni birnak. Még pedig hosszú lejáratú, olcsó kölcsönök által. Hogy ezekhez a gazda hozzá jusson, jelzálogintézetek szükségesek. A jelzálogintézetek körül való reformot sürgeti Beck Dénes, illetve követeli, hogy az állam vegye kezébe azon intézetek fejlesztésének és ellenőrzésének művét. A maga nagy tapasztalatai eredményekép szerző szinte formális törvényjavaslatot szerkesztett, melynek négy fejezetének megvalósitása — mint szerző is irja — a jelzáloglevelek körül az emberi felfogás szerint a lehető legjobb biztositékot alkotná. Ajánlhatjuk ezeket az inditványokat az illetékes körök figyelmébe. Az élénken megirt füzet ára 20 kr.

*

Abonyi Árpád novellái. Két kötet. Budapest. Az Athenaeum kiadása 1894. Ez a két novellás kötet csak igen kis részét teheti ki Abonyi Árpád irói működésének. Mivel nála termékenyebb novellista kevés akad minálunk. Majdnem napról-napra olvashatni valahol egy-egy uj művecskéjét a mellett, hogy az irodalommal — álnéven persze — kritikailag is foglalkozik. De most csak ezekről a novellákról van szó, melyeket igy egybegyüjtve tár elé. Ezek pedig arról győzik meg ujból is az olvasót, hogy Abonyi kitünő elbeszélő. Minden sora ujra meg ujra felkölti az érdeklődést tárgya iránt. Párbeszédeit mintha ugy irta volna le a való élet társalgásából; minden hamisság nélkül — akár a pátosz akár az alantas felé. Ezt pedig, nagy mesterség igy elrendezni és megirni, mivel az irók rendesen az egyik véglet felé hajlanak. Azonban különbséget kell tenni e tekintetben Abonyi novellái közt. Két részre oszthatjuk az elbeszéléseket erre s más egyebekre való tekintettel is: uri novellák és paraszt novellák. Harmadiknak közbelép a nyárspolgári novella. Legkiválóbbat Abonyi a parasztnovellákban produkál. Azt a tőrül metszett eredeti elbeszélésmódot és dialógot, melyet ezekben fellelünk, igazán sokan megirigyelhetik, de legkivált a népszinműirók. Parasztalakjai valódi tipusai a hamisitatlan magyar parasztnak. Gondolkozásmódjukkal, beszédformáikkal, karakterizálásukkal bizvást Mikszáth alakjai mellé állithatók. Csak el kell olvasni a «mesemondót» s erről tisztára meggyőződhetni. Ebből a szép, hosszú novellából olyan magyaros jó iz és szellem sugárzik ki, hogy jól esik többször is megpróbálkozni vele.

Már a nyárspolgári novellák kevésbbé találók, bár még mindig igen becsesek. Az úri világban tán legkevésbbé otthonos Abonyi. Meglátszik az ily tárgyú novellán hogy nem felette járatos azokban a szalónokban, melyek különben sem igen léteznek minálunk. Ezekben a novellákban — ugy tetszik — inkább dolgozik Abonyi nyugoti minták után s ép azért kevésbbé jót produkál. De azt Abonyi maga is bizonyára átérzi s azért kerüli az ily tárgyakat s inkább abból a világból merít, melyet alaposan ismer minden izében. Abonyi novelláskötéteit élvezettel fogja olvasni, a ki kézbe veszi. A ki szórakozást keres, megleli általa, a ki gondolatok

világában akar elmerülni, az is jó helyt kopogtat Abonyi Árpádnál. Mert gondolkodó iró műve fölött lehet gondolkodni is. A zöld vászonba kötött két kötet ára 1 forint.

*

Kommunizmus és Kapitalizmus. *Lafargue Pál* előadása nyomán közli *Mezőfi Vilmos*. Budapest, Boruth E. könyvnyomdája 1894.

Mezőfi Vilmos, kinek egy az igazi szocializmust ismertető munkája sok ezer példányban forog közkézen, a hires franczia szocialista képviselő felolvasását közli a magyar közönséggel. Egy előszóban Mezőfi ismerteti nehány találó mondatban a mai tudományos szocializmus ujabb érveit és eszméit, majd röviden leirja azt a szellemi küzdelmet, melyet a párisi földrajzi társaságban Lafargue a hires antiszocializtikus iróval, Demolinnel vívott. Maga Lafargue felolvasásában, számos uj érvvel száll sikra a kapitalisztikus irány ellen s szellemileg egyengeti az utat a jövendő társadalom felé. Hogy jóslásai, tervei beválnak-e, azt qui viora, verra! A jó magyarsággal irott füzet ára 25 krajczár.

*

Lengyel Sándor: Görbeország. Öt parasztttörténet. Arad 1894. Igaza van a szerzőnek, mikor arról panaszkodik, hogy csak a fővárosi iróemberek részesülnek, a kritika részéről, kellő figyelemben. A ki vidéken él s a kellő összeköttetéseket nélkülözi, az hiába ir jó munkákat is, alig veszik észre. Szinte bizalmatlan a közönség is és a kritika is a vidéki irókkal szemben; rendesen el se olvassák a munkájukat, hanem odavetnek róla néhány szót. Lengyel Sándornak pedig joga van a panaszkodásra. Mert elolvasván kötetét, valóban meggyőződtünk róla, hogy nem csak fölül áll az úgynevezett vidéki nivón, de a fővárosi irói vilagban is számot tehetne. Ért nem csak a tárgyak s mesék kigondolásához, de azokat meg is tudja irni. S nem csak irni tud, de jellemezni is. Azt a kis világot, melyből tárgyainak alakjait meriti, igazában ismeri. Tanuságot tesz erről valamennyi novellájában. A Grétát bizonyára látta s azt az egész, környezetet is, melyben ennek a szegény Andrisnak a története lejátszódott. A *Vándorló lelkek* pedig megkapó tragédia tárgy, melyet fővárosi könyvben sok figyelemre méltatott volna a kritika. Ép igy a *Harag a sirig* is üde történet, melyben a Táre Tódor és Máre Mihály históriája karakterisztikusan és sok uj vonással van megirva. Szóval, mint mondók, ez a kötet jobb a hirénél. Ha Lengyel Sándor máskor még egy kötetet ad ki, protegálja be idefönn s bizonyára több hangot fog kelteni munkája megjelenése. Erre a beprotegálásra sajnos, ma szükség van. A túlságos szerénység ez időszerint pedig ártalmas. A kötet ára?

*

Redfield Richard: Amerikai humoreszkek. Budapest 1894. Singer és Wolfner kiadása. Olvasóink ismernek már többeket ezek közül a tréfás históriák közül, melyekben Redfield Richárd meglehetősen reprodukálja az oczenánontúli iróknak sajátos pittoreszk stilusát. A hirtelen ötletek s a gondolatok sajátos humoros perverzitása jellemzi ezt a stilust, melynek Marc Twain a mestere. Legjobban bizonynyal az dicsérheti Redfield kötetét, hogy olvasván, gyakorta abba a tévedésbe ringatózunk, mintha tényleg valámi burleszk amerikai iró holmiját olvasnánk. Maguk a humoreszkek tartalomban nem túlságosan bőségesek, de mint közlött mutatványunk is meggyőzhet — feldolgozásban eredetiek és ötletesek. Az olvasó vigan el lehet mellettök, sőt kaczaghat is néha fölöttök. Redfield Richárd bizonyára csak ezt akarta. A kötet ára?

*

Alapi Gyula: Költemények. 1895. *Grill Károly* könyvkereskedése. Ezekről a költeményekről csak keveset lehet beszélni, a mint az egyszerű mindennapi dolgokról nem igen van mit mondani. A költemények nagy része ellen semmi kifogásunk sincs. De semmi dicsérni valót se lelünk rajtok. Hogy korrekt tehnikával irvák, azt manapság megszoktuk a versellőknél. A megdöngicsélt érzelmek is őszinték lehetnek, de nem birnak jelentőséggel. Se szenvedélyben, se rezignácziőban nem mélyek. A heti lapok hasábjain ilyen holmikat egyre olvashatunk. Közlésre ép elég jók. Összegyüjteni, vagyis átadni a jövendőnek, nem minden áron szükséges Ha Alapi Gyula megtette, nem követett el hibát, de valami nagy dolgot se művelt. Az egész kötetben egy költeményt találtunk, mely gondolataival s hangulatával figyelemre méltó: ez a Stabat mater. A kötet fele «költemények» czimet visel. Erre a részre ráillenék a fentebb mondottak. A másik felét a kötetnek Alapi Gyula maga is csak kevésre taksálja, mivel csak «versek» czimre kereszteli. Bizony ezek a «versek» igazán csak versek s csak ártanak a kötetnek. Sőt a «Lizett» cziklus egyenesen izetlenségekkel ékes. Különben — mint a föntebbiekből kivehető — Alapi kötete az évszámra nagy mennyiségben megjelenő verskötetek nivóján mindenesetre áll. Ára 1 frt.

*

Az «Athenaeum» kiadásában megjelenő tiz kötetes nagy magyar történet «*A magyar Nemzet Története*» czim alatt már részben sajtó alatt van.

A bevezetés megirását a *herczegprimás* vállalta el s az egyes köteteket, az egyes korszakok leghivatottabb történetirói: *Fröhlich, Kuzsinszky, Marczali, Pór, Czobor, Fejérpataky, Schönherr, Fraknói, Károlyi* Árpád, *Angyal* Dávid, *Thaly* Kálmán, *Ballagi* Géza irják. A műhöz *Jókai* Mór ir milleniumi epilogot és a szerkesztés *Szilágyi* Sándor szakavatott kezeire van bizva.

A közreműködők eddigi történetirói tevékenysége biztositékot nyújt arról, hogy a nagy mivelt közönség részére készülő ezen *millenniáris munka* azzal az elvitázhatlan előnynyel bir, hogy minden korszakot szakember készitvén, a munka az összes történeti tudás eddigi eredményeit a nagy közönség által is élvezhető alakban fogja előadni. Rendkivüli gond fordittatik a kiállitásra is. Munkácsy, Feszty, Benczur, Vágó, Zichy, Than, Dörre, Wagner, Cserna, Lotz, Székely, Neogrády stb. készitik az egyes illusztrácziókat.

Maga a szöveg is egykoru képek facsimileivel gazdagon illusztráltatnak: s e czél elérésére sok helyszini felvétel eszközöltetett, ezenkivül a hazai és külföldi könyv- és levéltárak s nevezetesebb gyüjtemények sok becses anyagot szolgáltattak.

*

Kossuth fogsága és Pestvármegye rendei. Irta Székely József. Nemzetünk elhunyt legnagyobbjával ujabban egész irodalom foglalkozik. Ebben az irodalomban felette érdekes és alapos munka Székely Józsefé, melyben Kossuthnak pestvármegyei viselt dolgait adja elő. Ugyancsak azoknak az okiratoknak is közli másolatát, melyek Pestvármegye levéltárában Kossuthra vonatkozólag találhatók. A munkának jó hasznát fogják venni Kossuth életének megirói. Csatolva van a műhöz Kossuth Lajos egy levelének fakszimiléje is. Az Athenaeum kiadásában megjelent munka ára 1 korona.

*

A gyermek joga. Ezt a czimet adta *Ohnet* György, a világhirü regényiró, legujabb kétkötetes regényének, melynek sikerült forditásával nyitja meg az *Egyetemes Regénytár tizedik évfolyamát*. «A gyermek joga» is abban excellál, a miben Ohnet többi regénye: rendkivül érdekes a meseszövése, finom és bájoló a jellemrajzolása, megkapó és szingazdag a stilje. Az Egyetemes Regénytár diszes piros vászonkötésü kötetének ára csupán 50 kr. és kapható úgy a kiadóknál, *Singer és Wolfner* czégnél (Budapest, Andrássy-ut 10. szám) mint az összes hazai könyvkereskedőknél.

*

Megjelent:

A budavári főegyház környékének rendezése és szt. István emlékének kérdése. Irta *Schulek Frigyes*, épitészeti tanár Budapest 1894.

Szomaházy István: Huszonnégy óra. (Ez a kötet a mult számunkban tévesen jeleztetett) Singer és Wolfner kiadása. 1894.

Lévay Mihály: Dalok a magányból. Költemények. Budapest. 1894.

Leopold Óváry: Les roumains de Hongrie et l'état hongrois. Paris, Boyveau et Ceveille éditeurs. 1894.

Gelsen Biró Zoltán: Az elátkozott birtok. Regény. Budapest Augenfeld Miksa könyvnyomdája 1894.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

E. M. Békés Szt. András. Verse egyáltalán nem üti meg a mértékünket. De bizonyára még akármely vidéki lapét sem.

Sz. Gy. Baráti találkozón. Ennek is majd egyszer sorát keritjük. Tartalma ugyan nem valam sok, de hangulata jól eső. S kiváltkép mivel oly kevéssé kultivált ez a lüktető forma.

L. M. Ujszász. A kötetet megkaptuk s rátérünk. Másik kérése a mi lapunk részére bizonyos okokból tárgytalan.

O. P. Kassa. Levél. *H. G.* Temesvár. Őszkor. *P. G.* Budapest. Ballada Adolár. Verseik nem közölhetők. Kéziratok visszaadására nem vállalkozhatunk.

H. K. Páris. Levél ment.

Dóra. Budapest. Mint hetenként meggyőződhetik, aktualitásokra és szépirodalomra egyként gondot forditunk. Aktualitásainkat is úgy dolgozzuk fel, hogy szépirodalom számba mehessenek.

G. Olga. Mező-Kövesd. Az illető iró nem engedi meg, hogy megnevezzük. Igy meg kell bocsátnia, ha kiváncsiságát ezúttal nem elégithetjük ki.

Unghváry László czeglédi hirneves nagykereskedő hirdetésére felhivjuk olvasóink figyelmét.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

A főváros

legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

FESZTY ÁRPÁD

óriási körképe:

a

magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szőtt vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nök bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, boneczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 9 óráig. Este villam világitásnál.

Belépő dij 50 kr.

Én Csillag Anna

185 c. n. hosszu óriás **Loreley hajammal,** melyet az általam feltalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, s mely az egyedüli szer a hajkihullás ellen, elősegiti a **hajnövést s erősiti a hajbőrt;** uraknál elősegit telt és erős szakállnövést. Rövid használat után ugy a haj, mint a szakállnak **természetes szint és sürüséget** kölcsönöz és megóvja korai őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 50 kr., 1, 2, 3, 4, 5 frt.

Postai szétküldés naponta a világ minden részébe a pénz előleges beküldése, vagy utánvét mellett a gyári raktárból

Csillag és Társa,

bel- és külföldi összes illatszer-különlegességek főraktára

Budapest, Erzsébet-körut 54. Bécs, I. Seilergasse 9.

A Csillag Anna kenőcsöt fölösleges sok magasztalással elhalmozni, mert e kenőcs önmagát dicséri ugy, hogy egy vevő száz meg száznak ajánlja, mert mindenki, aki ezt használja készitve v'n a tiszta igazságot megmondani, hogy ez az egyedüli, mert ezt siker koronázza

Csillag Anna a. alkalmat vesz magának arra, hogy a hozzá beérkezett számtalan levél közül néhányat bemutasson, a miért tisztelettel kéri, hogy ezeket különös figyelemmel átolvasni szíveskedjenek, hogy mindenki, aki még nem szerezte meg a kenőcsöt, vegyen egy tégelyt belőle, hogy annál hamarább meggyőződhessék annak igazi hatásáról és meg van róla győződve Csillag Anna a., hogy mindazon hölgyek és urak, a kik ezt megrendelik, épp oly meleg köszönetnyilvánitásban fogják őt részesiteni, mint azok, a kik neki alább a legmelegebb köszönetüket nyilvánitják.

Szlatina, Csehország.

T. **Csillag Anna** kisasszony!

Legyen szives nékem kitünő kenőcséből két tégelylyel, a használati ulasitással együtt, czimemre postautánvét mellett küldeni.

Herczeg Auersperg Ferencz.

T. **Csillag Anna** kisasszony!

Kérem az ön hires hajkenőcséből nekem egy tégelylyel küldeni.

Bécs. **Gróf Conrey Félix.**

Csillag Anna kisasszonynak!

Felkérem önt, hogy kitünő kenőcséből egy tégelyt posta fordultával részemre küldeni szíveskedjék.

Reichenberg. **Lovag Liebieg Lajos.**

T. **Csillag Anna!**

Az ön hires hajkenőcséből kérem küldjön számomra egy tégelylyel

Abauj-Szemere. **Pallavicini A. őrgróf.**

Értesités

Háziasszonyoknak.

Felhagyott minőségeket

abroszokban, szervietták, törülközők, kávés-teritékek és törülő-ruhákban

csak rövid ideig igen olcsó árakon árusitanak

Kunz József és Társa

cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST,

V. kerület, Deák-tér.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1894. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

Tudósitás.

A cs. és kir. közös hadügyministerium különféle ruházati és felszerelési tárgyakat az általános verseny utján szándékozza biztositani.

A teljes tartalmu hirdetmény az ajánlati mintával, továbbá a szállitandó czikkek kimutatása a 4-ik hadtest hadbiztosságánál, a 2. számu ruharaktárnál Budapesten, valamennyi kereskedelmi- és iparkamaránál, a kereskedelmi muzeumnál és a magyar országos iparegyletnél Budapesten; — valamint a szerződési tervezet alakjában szerkesztett részletes feltételek valamennyi hadtest-hadbiztosságoknál, a brünni, budapesti, gráczi, kaiserebersdorfi ruharaktáraknál, valamennyi kereskedelmi- és iparkamaránál a budapesti kereskedelmi muzeumnál és a magyar országos iparegyletnél Budapesten betekinthetők.

Budapesten, 1894. év október havában.

A cs. és kir. 4-ik hadtest hadbiztosságától.

FOGAK

egészen természet utáni, egyenkint ép ugy, mint egészét fogsorok, rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett, bámulatos olcsó áraton készittetnek.

Fog-specialistaság

Király-utcza 47. sz. **RÓNA IMRE** BUDAPEST Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett**. Saját gyártmányu **harmonika, hegedű, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Értesitès!

T. cz.

Van szerencsém t. vevőim és a n. é. közönség szives tudomására adni, hogy uj

kézimunka-árjegyzékem

magyar- és német nyelven megjelent és kivánatra ingyen és bérmentve megküldetik. Ezen árjegyzék tartalmaz **1130 eredeti rajzot női kézimunkákból** és a legtökéletesebb, a mi ezen szakmában eddig nyujtatott.

Nagyban és kicsinyben.

Kiváló tisztelettel

Bérczi D. Sándor,

női kézimunka-ipar

BUDAPEST, VI. ker., király-utcza 4. sz.

Magyar Asphalt részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

TORONYÓRÁK,

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli.

Máyer Károly L.

államilag kedvezményezett

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költségjegyzékek bérmentve.

Czimbalmokat

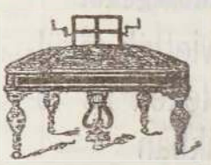

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangut, bolti rhoz képest felárban 75—80 fr.

Elad

Jegesi Géza

es. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-utcza 47.

Árjegyzéke kivánatra ingyen.

Magyar kir. államvasutak. 138777/94.

(Németország-Zimony átmeneti dijszabás).

Az 1893. évi november hó 1-től érvényes Németország-Zimony átmeneti dijszabás f. é. október 1-én életbe lépett I. pótlék 33. oldalán foglalt 20. sz. (mindennemü áruk) kivételes dijszabásban Heidelberg (Main-Neckarbahn) állomásra nézve tartalmazott dijtételek f. évi november hó 1-től kezdve Heidelberg Hauptbahnhof állomásra nézve is érvényesek.

Budapest, 1894. október hóban.

A magyar kir. államvasutak igazgatósága,

egyszersmind a részes vasutak nevében is.

HIRDETÉSEK felvétetnek a kiadóhivatalban **BUDAPEST,** VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

Harmadik évfolyam. 45. szám. 1894. november 4.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF · KARCZAG VILMOS

KIADÓHIVATAL: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

A főváros
legszebb látványossága

az Andrássy-út végén
FESZTY ÁRPÁD
óriási körképe:
a
magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szőtt vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, tánczos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 6 óráig. Este villam világitásnál.

Belépő dij 50 kr.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a
Müller J. L.-féle
Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.
illatszer- és piperészappan gyári raktára.
Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.
Nagy raktár rendkivül jó minőségü
fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.
Utánzásoktól óvatik.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1894. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ" kiadóhivatalában
Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

Legjobb és legolcsóbb
100 db. „ERZSÉBET" levélpapir és boritók 50 kr.
100 „ „MEDEA" csont-levélpapir és boritók 75 „
dobozokban,
névjegyek a legszebb kivitelben.
DEUTSCHLÄNDER EDE
papir-, iró- és rajzszerek raktára,
kő- és könyvnyomdai nyomtatványok
BUDAPEST,
VII., Erzsébet-körut 28. sz.
(Wesselényi-utcza sarkán.)
Telefon-összeköttetés 55—53.

THE MUTUAL
NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG
Alapittatott 1843.

	1892. év végén	1893. év végén
Összes vagyon	907 millió frank	**967 millió frank**
Bevételek	208½ « «	**217⅓ „ „**
Teljesen tehermentes külön nyereményi-tartalék	78½ « «	**93 „ „**

Ily magas tehermentes nyeremény-tartalékot a világ egyetlen egy biztositó intézete sem mutathat fel.

Biztositások minden táblázat szerint a legelőnyösebb feltételek mellett. — Mérsékelt dijak és magas nyeremények. — A kötvények **két év** után **megtámadhatlanok, 3 (három)** év után **nem válhatnak érvénytelenné.**

Magyarországi vezérigazgatóság
BUDAPEST, Károly-körut 26. sz.

Egyes szám ára 20 kr.

76690/94.

SZÁLLITÁSI AJÁNLAT.

A közös hadügyministerium az A) alatt mellékelt kimutatásban felsorolt, bőrkészült ruházati és felszerelési czikkeket, melyek az 1895. évi rendes szükségletnek 1/4-részét képezik, kisiparosoknál szándékozik beszerezni. A szállításban résztvevőkre nézve a következő határozmányok szolgáljanak zsinórmértékül:

1. A szállításban csak olyan Magyarországban vagy Ausztriában lakó és az illető ipar gyakorlására iparhatósági igazolványnyal jogositott mesterek vehetnek részt, kik az illető czikket tényleg saját műhelyükben állitják elő.

2. Minden kisiparos szabad választása szerint akár önállóan, akár mint valamely szövetkezett tagja vehet részt a szállításban. Az első esetben az alább látható A) minta szerint szerkeztett ajánlatot maga tartozik benyujtani. Azon kisiparosok, kik a szállitás eszközlése czéljából szövetkezetet alkotnak, kötelesek egy meghatalmazottat választani, ki azután a jelzett minta értelmében szerkesztett ajánlatot az általa képviselt kisiparosok névjegyzéke kiséretében tartozik beküldeni. E névjegyzék mintája B) alatt egyidejüleg csatoltatik.

3. Az ajánlatokhoz, illetőleg a névjegyzékekhez mellékleudő az illető iparág önálló gyakorlására való jogosultságot tanusitó igazolvány, melyet oly helyeken, hol iparhatóság van, e hatóságnál, más helyeken pedig a községi elöljáróságnál kell megszerezni. Ajánlatok (jegyzékek), melyek ezen igazolványt nem tartalmazzák, figyelembe nem vétetnek.

Ha valaki ugy a czipészmesterek, mint a szijgyártó, nyerges és más mesterek szövetkezetei által is meghatalmazottként neveztetik meg, ez esetben ugy a czipész mint a többi mesterek nevében elkülönitett ajánlatot tartozik a megbizók névjegyzékének csatolása mellett benyujtani.

4. Azon kisiparosok, kik egy szövetkezet tagjai, egyidejüleg mint magánosok nem pályázhatnak. Ugysznitén egy kisiparos se lehet egyidejüleg két vagy több szövetkezetnek tagja.

5. Az 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatok legkésőbb 1894. deczember hó 23-án déli 12 óráig azon katonai kerület hadbiztosságánál nyujtandók be, melynek területén a kisiparosok (vagy a szövetkezeti meghatalmazott) laknak.

E hadbiztosságok a következők:

az	1. hadtest	hadbiztossága	Krakóban,
a	2. «	«	Becsben,
a	3. «	«	Grácban,
a	4. «	«	Budapesten,
az	5. «	«	Pozsonyban,
a	6. «	«	Kassán,
a	7. «	«	Temesvárott,
a	8. «	«	Prágában,
a	9. «	«	Josefstadtban,
a	10. «	«	Przemyslben,
a	11. «	«	Lembergben,
a	12. «	«	N.-Szebenben,
a	13. «	«	Zágrábban,
a	14. «	«	Innsbruckban a katonai parancsnokság hadbiztossága Zárában.

Elkésve érkezett vagy táviratilag tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

6. Próbaminták felmutatása és óvadék letétele nem kivántatik.

7. Egy szállitási részlet pénzértéke a szállításra pályázó kisiparosok összes számának a kiirt szállitási mennyiséghez való arányától fog függni. A lábbelikre — összhangban az ajánlati minta szavaival — a közös hadügyministerium fentartja magának, hogy az egyes kisiparosok (szövetkezetek) által szállitandó lábbeliek nemét és nagysági osztályait a megrendelésnél maga állapitsa meg. Könnyü czipők szállitása csak oly ajánlattevőknek fog odaitéltetni, kik ajánlatukban külön kijelentik, hogy ilynemü lábbelit szállitani akarnak.

8. A szállitandó czikkeket a szállításban részes kisiparosok saját műhelyükben tartoznak előállitani. Az odaitélt szállitást más személynek átengedni — akár dijért — akár dijtalanul — tilos és ha megtörténnék, ugy az illető czikkek az átvételről kizáratnak.

9. Az árviszonyok tekintetében a B) alatti jegyzék szolgál tájékoztatásul, melyből a hadsereg részére szállitó társaságokra nézve jelenleg érvényes árak láthatók. Ezeknél magasabb árak nem fogadhatók el.

10. A megrendelt czikkek beszállitási helye és a beszállitás határideje a szállitás odaitélése alkalmával, mely 1895. január havában történik meg, fog közöltetni. Elvileg beszállitási helyül azon katonai ruharaktár jelöltetik meg, mely az illető szállitó lakóhelyéhez legközelebb esik. A beszállitási határidők 1895. május 1-je és julius 31-e közti időszakra fognak esni. A beszállitás lehető megkönnyitése czéljából oly szállitók érdekében, kik egy ruharaktártól nagyon messze eső helységben laknak, a lehetőség szerint közel elhelyezett átvételi állomások fognak berendeztetni.

11. A beszállitott czikkeknek ugy az anyag minősége valamint az alak, a mérték, a súly és a kiállitás tekintetében a katonai ruhakezelési intézetekben található mintákkal teljesen egyezőknek kell lenniök. Ezen minták ugymint a hozzájuk tartozó leirások és rajzok, a lábbeliekhez a szabási minták (patron) is a brünni 1., a budapesti 2., a gráczi 3. és a kaiserebersdorfi 4. számu katonai ruhatárakban megtekinthetők és fizetés ellenében megszerezhetők. A borjubőr- és töltényhátibőröndhöz való nádlemezanyagot illetőleg külön figyelmeztetnek a pályázók az A) jegyzékben foglalt idevonatkozó megjegyzésre. Ha valamely község czipésziparosai a katonai lábbeliek mintaszerü előállitása felöl közelebbi tájékozást óhajtanak szerezni, jogukban áll e czélból egy maguk közül kiválasztott mestert a legközelebbi katonai ruharaktárba küldeni, hol is az illetőnek az e részben szükséges felvilágositásokat meg fogják adni.

12. Gépek használata megengedtetik. Azonban a lábbelieknek mindenesetre teljesen varrottaknak kell lenniök.

13. A beszállitandó lábbeliek megvizsgálása tekintetében megjegyeztetik, hogy mindenekelőtt a czipők belső minősége fog megvizsgáltatni — és pedig kémpróba utján minden egyes szállitási részletből, — az átvevő tiszt szabad választása szerint — kijelölendő egy százaléknak vagy legalább egy párnak felfejtése által. Ha e kémpróba alkalmával semmi kifogás nem merült fel, akkor az egész szállitmányrészlet megvizsgálása következik, a midőn is a lábbeliek többé nem fejtetnek fel. Ha a kémpróba alkalmával a belső minőséget illetőleg oly hiányok merülnek fel, melyek a megvizsgált darabok mintaszerütlenségét kétségtelenné teszik, ugy az egész szállitmányrészlet azonnal visszautasittatik. Ha pedig a kémpróba alkalmával a megvizsgált czikkek mintaszerüsége tekintetében kétség merülne fel, az esetben a kémpróba utján eszközölt vizsgálat két, a körülményekhez képest három százalékra (de legalább két-három pár czipőre) terjesztetik ki. A kémpróba alkalmával megsérült czikkek, ha a vizsgálat a visszautasitásokra alapot szolgáltató kifogást nem eredményezett, a kincstár költségén ujból helyreállittatnak. Különben pedig e czikkek felfejtett állapotban a szállitónak visszaadatnak, a nélkül, hogy annak ebből folyólag kártalanitásra igénye volna. Felszerelési- és lószerszámczikkek darabonként vizsgáltatnak meg.

14. Azon czikkek, melyek a vizsgálat alkalmával mintaszerüeknek nem találtatnak, vagy melyek csak a szállitási határidő lejárta után szállittattak be, az átvételből kizáratnak.

15. Az esetben, ha egy kisiparos (szövetkezet) a czikkek visszautasitását megokoltnak nem találja, jogositva van pártatlan bizottság kirendelését kérni. Az idevonatkozó folyamodvány legkésőbb a visszautasitástól számitott 14 nap alatt azon hadtestparancsnoksághoz nyujtandó be, melynek területén a katonai ruharaktár (átvételi hely) van, mely a czikkeket visszautasitotta. A pártatlan bizottság, melynek megalakitása iránt az emlitett hadtestparancsnokság tartozik intézkedni, áll a csapatállomány egy törzstisztjéből, mint elnökből, a csapatállomány két századosából, egy katonai hadbiztossági tisztviselőből és három polgári szakértőből, kik közül egyet a szállító, egyet az átvevő katonai ruharaktár (illetőleg az a hadtestparancsnokság, melynek területén az illető átvételi hely van) és egyet a hadtestparancsnokság megkeresésére a kereskedelmi bíróság küld ki. Ha a kereskedelmi bíróság nincs azon helyzetben, hogy szakértőt nevezzen, az esetben a hadtestparancsnokság az illető kereskedelmi és iparkamarát keresi meg e czélból. Az összes bizottsági tagok többségének a szállitási feltételek alapul vétele mellett a czikkek elfogadása vagy visszautasitása iránt hozott határozata olyan végleges döntésnek tekintendő, mely ellen sem közigazgatási, sem birói uton egyik félnek sincs további felszólamlási joga. A pártatlan bizottság költségeit az esetben, ha a bizottság elé hozott összes czikkek meg nem felelőknek nyilvánittattak, a szállitó, ha ellenben az összes czikkek átvétettek, a katonai kincstár viseli. Ha a birálat tárgyát képező czikkeknek csak egy része nyilvánittatik meg nem felelőnek, az esetben a szállitó a pártatlan bizottság költségeinek csupán azon hányadrészét viseli, mely a megfelelőnek nem talált czikkek szállitási értékével arányos. Bécs, 1894. október 10.

A) minta.

A cs. és kir..... hadtest hadbiztosságának.....n.

Én (50 kros bélyeg) N. N.....i lakos (ország, vármegye, helység, utcza, házszám) ezennel kijelentem, hogy mindennemü mennyiségü és méretnagyságu[1]) lábbelit a közös hadügyminiszterium által 1894. évi október hó 10-én 2122. sz. a. kelt hirdetménynyel közzétett árakon, e hirdetmény határozmányainak értelmében, melyeket teljesen ismerek — és melyeknek magamat teljesen alávetem, szállitani hajlandó vagyok.

Könnyü czipők[2]) szállitását ugyanazon feltételek mellett szintén elvállalom.

Azon kisiparosok nevét tartalmazó jegyzéket (jegyzékeket), kiknek nevében ez ajánlatot benyujtom, — idecsatolom.[3])

Kelt .....n, 1894.....

Aláirás (Vezeték- és keresztnév olvashatóan irva.)

Hogy N. N. ur ipargyakorlására jogositott önálló czipész (szijgyártó stb.) mester bizonyitom.[4]) (P. H.) Hatósági aláirás.)

1) A felszerelési és lószerszám czikkekre ajánlatot tevők a mindennemü mennyiségü és méretnagyságu lábbelit szavakat elhagyják és e helyett azon czikkek nemét és mennyiségét jelölik meg, melyeket szállitani szándékoznak.

2) E tétel csak azon kisiparosok ajánlatába veendő fel, kik esetleg a könnyü czipők szállitására is vállalkoznak.

3) E tétel csak azon ajánlatokba veendő fel, melyeket szövetkezetek meghatalmazottai nyujtanak be.

4) E fajta igazolást csupán az egyenként ajánlatot tevők ajánlatai tartalmazhatnak.

1894. évi nov. 4. III. évfolyam 45. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

III. SÁNDOR CZÁR +

A modern autokráczia leghatalmasabb alakja sírba hanyatlott. A százmilliók urán erőt vett az irgalmatlan enyészet, hogy testét átadja a szörnyü mulandóságnak, lelkét pedig a jövendő itéletének.

III. Sándor czár élete a tragédia hősének kínos vergődése volt. Széles e világnak leghatalmasabb ura volt és mégis rettegnie kelle a legapróbb semmiségektől. A hatalom átka kisérte egész életén át. Hatalma miatt féltek tőle milliók s hatalma miatt félnie kellett millióktól.

Megmérhetlen erőkkel rendelkezett s nem birt megküzdeni egyetlen ellenségével: a félelemmel. Övé volt a föld kerekének majdnem tizedrésze és nem birt kicsinyke zugolyra lelni, hol nyugodtan, rettegés nélkül tölthette volna perczeit. Tantalusz volt, ki már elérte vágyait, de azért nem lelt nyugodalomra.

De tragikumának ez csak egyik része volt. A másik: az iszonyu lelki harcz önmagával. Atyja, a boldogtalan sorsu II. Sándor czár ugy nevelte fiát, hogy majdan követője legyen nagy terveinek keresztülvitelében. S mik voltak II. Sándor tervei? Az orosz nép felszabaditása, az orosz államnak alkotmánynyal való felruházása. Legalább ezek voltak ideáljai. S a fiunak látnia kelle, mint hálálja meg a nép atyja törekvéseit! S azon a szomoru napon, melyen a pusztitó bomba szétszaggatta II. Sándor czár testét, a fiú kiölte lelkéből a nemesebb érzéseket, elméjéből a nemesebb eszméket s felháborodás és borzalom közepett kényszeritette önmagát az autokrata gondolkozására és érzésére. De azt a helyet, melyben azok az atyja beléoltotta érzelmek és eszmék lakoztak, üresnek érzé. Ellensége volt önmagának. Minden tette nyomában ott kisérte az önvád. A hatalmas úr nem tudott megmérkőzni önmagával se ép ugy, mint a hódoló milliókkal sem.

III. SÁNDOR CZÁR.

A szegény III. Sándor czárt életében is csak szánni lehetett. Mert érezni, hogy annyi milliók közül senki se érez vele együtt, senki se rokon érzésben vele, vigasztalan sors. Ülni a trón diszében, fejedelmi fény közepette s tudni, hogy mind e fénybe nem hat bele a szeretetnek csak egy kis enyhe sugárja se, keserü végzet.

A törpe, mindennapi embernek ezekből nem juthat ki. A közönséges halandó csak az enmaga fájdalmát, keservét látja; de a hatalmas czárnak látnia kelle a maga keserüsége mellett a világ fagyos közönyét is.

Szenvedni nehéz sors, de még érezni a részvétlenséget is, sőt — ki tudja? — tán a kárörömet is, iszonyú végzet.

A felvilágosodott nyugati ember életében is tudta szánni az oroszok czárját, mert tudta felfogni az ő lelki küzdelmeit, az ő tragikumát. Halálában pedig tud igaz részvéttel lenni iránta. De fájdalmat nem érez kimulta fölött, sőt ugy tekinti a halál művét, mint az egyetlen enyhet adó megoldást. Egy élet kinjaiból megváltatni nem gyász.

Immár nem szenved többé a minden oroszok czárja. Megtért annak az Úrnak birodalmába, ki erősebb minden fejedelmeknél, minden zsarnokoknál. Itt a földön meg tudunk neki bocsátni, mert élete nem volt egyéb fájdalmas vezeklésnél. A leg-

hatalmasabb Úr bölcseségével, irgalmával és kegyelmével fog ítélkezni felette odafönn!

A nagy világ tekintete mihamar el fog fordulni a multtól, a gyásztól, hogy a jövendőbe lásson. A kínos multat elfeledjük, hogy reménynyel tekinthessünk a jövő felé. Le roi est mort, vive le roi!

Az elhunyt czárnak immár utódja is van. Abban a pillanatban, midőn III. Sándor czár kilehelte lelkét, nyomába lépett II. Miklós czár. Az ifjú uralkodóról még csak keveset tud a világ, igy hát még remélhet tőle. Ha hitelt akarnánk adni azoknak a romantikus meséknek, melyek felőle keringenek, ugy Oroszországra mihamar uj lét virrad. De ezek a mesék bizonyára csak mesék s beléjük nem fogódzhatik bizalmunk. De azért merünk hinni a jövendő változásokban. Mert Miklós czár szerető fiú volt és bizonyára maga is átérezte atyja szenvedéseit s el is gondolhatta, mi válthat meg e szenvedésektől. De önszeretete is tán fel fog támadni s tiltakozik az ellen, hogy magát is atyja szomoru sorsára kényszeritse.

III. Sándor czár ágyban mult ki, nem erőszakos kezek erőszakos műve által. Igy hát nincs, a mi felkeltette légyen az ifjú czárban az emberek iránt való gyülölet érzését. Lelke tehát — ha elmulnak a gyász napjai — szabadon fogadhatja magába azokat az érzelmeket, melyek a népe boldogságát óhajtó uralkodó szivében lakozzanak. S elméjét sem sötétitheti el a felháborodás, harag, mely édesatyjában támadt trónraléptekor.

II. Miklós czár ura lehet lelkének s érzelmeinek. Ha van szivében egy zug, melyben a kétes érzések megvonulhatnak, az tisztulján meg a gyász mély fájdalmaitól.

Szenvedje át a fiú szenvedéseit, ontsa ki könyüit az atya ravatalán!

A könyek megenyhiteni fogják a fiú fájdalmát, s visszaadják a fejedelem tetterejét.

Azután lásson hozzá ahhoz a nagy műhöz, melyet ha megalkot, a modern világ legnagyobb szellemei és legnagyobb jóltevői közé fogja sorozni a történelem.

S akkor nem lesz sorsa az, a mi édes atyjáé életében s halálában, hisz életében szánta, halálában pedig elfeledte a világ.

Kordial.

KLAPKA GYÖRGY SIREMLÉKE.

— Róna József szoborműve. —

Háláját és kötelességét rótta le a nemzet, midőn a komáromi hős sirdombját ezzel a művészi alkotással jelölte meg. Ha diadaloszlop nem hirdetheti Klapka György tetteit, legalább e siremlék hirdesse a jövendőnek, hogy ki volt Klapka. S az alkotó művész elé nem is állithatni szebb feladatot, mint igazi nagyok emlékét megörökitni.

Kicsiny emberekről irni, kicsi embereket festékkel, márványnyal megörökitni csak kínos vergődése lehet a művésznek, mivel a kicsinyesség lenyügözi fantáziáját. Ám a nagy férfiú fellelkesit és a lelkesülés szabad szárnyalásra készti az elmét.

III. SÁNDOR CZÁR,
XÉNIA NAGYHERCZEGNŐ ÉS MÁRIA FEODOROWNA CZAREVNA.

Róna Józsefet is méltán megihlethette témája; mert Klapka siremlékét megkonczipiálni szép hivatás. S a műre, melyet Róna József a maga rég ismert zseniálitásával megalkotott, nem is mondhatnánk nagyobb dicséretet, mint hogy méltó a komáromi hőshöz.

A ki látja ezt a siremléket, átérzi, hogy nagy hazafi s nagy hadvezér emlékét hirdeti. Ez a mű a szemlélőben fel fogja kelteni azokat az érzelmeket, melyeknek Klapka sirjánál ébredniök kell.

Elmére, szivre, egyként hat ez az alkotás. Az átgondolt művészi alkotás megragadja az elmét, az átérzett munka megkapja a szivet. — Ott áll az uj siremlék a Deák-mauzoleum felé vezető úton. Magasba nyúlik a babérbefutta karcsú kereszt. A kereszt előtt áll Hunnia, vagy Hungária ideális alakja s a hős mellképe fölé dús cserkoszorút tart. A mellkép előtt kard, honvédcsákó, könyvek.

Ez a szoborműnek külseje. A tartalmát azok a gondolatok adják meg, melyeket a művész kifejezett.

A hit jelét az égnek nyuló kereszt adja örökzöld babérleveleivel. A magyar haza gyászát és háláját a Hungária hirdeti. A honvédet és hadvezért a kard és csákó jelzi; a tudományosan képzett, alapos férfiút a könyvek. A csendéletben még helyet foglaló babérág a diadalmakról ad számot.

Maga a szobor összealkotása mind e motivumot remek harmóniában egyesiti.

Egységes, teljes kompozicziő az egész.

De még nagyobb elismeréssel lehetünk a művész iránt a részletekért. A Hungária lepelboritott, csak itt-ott csillámlik ki alóla a pánczél. A lepelzet és a pánczél kidolgozása gyönyörű minucziozitással van kivive. Meglátszik rajta az a szeretet és gondosság, melylyel Róna József művét kidolgozta.

A relief kitünő portraitje Klapkának. A szokottnál jobban kidomborodik a medaillonból, hogy jobban kiemelkedjék, kinek szentelve az emlékmű.

Azt az óriási közönséget, mely ott volt a szobormű leleplezésénél, méltán ragadhatta el annyira Róna József alkotása.

Senki se járulhat ehhez a műhöz megilletődés és lelkesedés nélkül.

Róna József büszke lehet erre az alkotására.

S azok a renitens körök, melyek eddig nem akarták odanyujtani Róna Józsefnek osztatlanul a babért, most már nem vehetnek el negácziójukkal az ő zseniálitásának kifejezéséből.

A Róna József alkotta Klapka-emlékben a kerepesi-úti temető egy remekkel, a nemzeti kegyelet egy magasztos kifejezéssel gazdagodott.

Most már volt alkalma megmutatni Róna Józsefnek, hogy ő nemcsak költői szellemü művész, de hogy egyuttal zseni a nagy alkotásokra is. Igaza volt a hős Klapka fiának Klapka Györgynek midőn megilletődésében s lelkesedésében igy kiáltott fel az uj szobormű mellett: Sose hittem volna, hogy kőbe ennyi lelket és poézist lehet önteni.

Salvus.

A HÉT.

(Legyen Vigszinház és lőn vig szinház: a közgyülési teremben. Én meg egy *Ösmeretlen Nagyság*-ról.)

— A Vigszinházat eltemették . . . !

Ezzel a hirrel rohant be a szerkesztőségünkbe a «fővárosi hirek» rovatvezetője.

— Nos, hogy történt?

— A tanács ajánlatát a közgyülés elvetette.

— Mindössze csak ennyi? . . . Ez elvégre nagyon helyes. A tanács nagy adakozási rohamban szenvedett, mikor az évi 20 ezer forint segélyt megszavazta. Képzeljük el, hogy a Vigszinház tiz év mulva leég... a város még 30 évig fizeti a 20 darab ezrest. Képzeljük, hogy a Vigszinház, pártolás hiány, vagy a jó ég tudja mi miatt, 15 év mulva megszünik . . . a város még 25 évig fizeti a 20 darab «nehéz» ezrest.

— De meg kinek? . . . vágja közbe egyik társunk. A városatyák nagy részében nem volt meg a bizalom a vállakozók iránt. Ez elvégre privátérzés. Ki parancsolhatja rám, hogy bizzak valakiben? Nem bizom, és punktum.

— Aztán, hogy van az, hogy annyi idő alatt csak 50 ezer forintot tudtak összehozni, egy ily fényesnek látszó, a sajtó és a közvélemény által protegált, nagyszerü üzlet érdekében?

— Aztán meg a *«nemzetközi»* szó. Ez volt a vörös posztó. A sovinizmus ettől retirált meg. Egyik napilapunk erősen hangoztatta ezt az érvet . . .

— Eh, azt családi politika is szülhette! . . .

— Nevetséges. Mindenben mellékinditó okot kerestek! Meg hát a Vigszinház nem árt egyik szinháznak sem. Csak használna, mert terheket venne le a hátáról.

— Az igaz, de hátha a *való* ellentmond a *valószinünek*. A praktikus ember jobban szereti a verebet — ma, mint holnap a — túzokot . . .

— Jól van, jól. De kérlek, a közgyülést én értem teljesen. Abban a mesében a város áldozatairól, melyeket tőle kivánnak, van egy kis alapigazság. A Margitsziget, — Vigszinház — hát még mi?

— Beszéljünk logikusan: A közgyűlés azt mondta: «Nem adok ez uraknak évi segélyt.» Helyes. De kerdem: «a Vigszinházat tartod-e t. Közgyülés közeli s megoldandó feladatnak?» Ha azt fel led rá: igen, akkor vond le a konzekvenciáját: *épitsd fel te!*

— Na még mit! A város épitsen — Vigszinházat?! Hát van-e tisztességes nemzeti szinházunk. Remélem ez előbbre való feladat . . .

— Helyes. Igy sem bánom. Épitsen hát Nemzetit, s a telkét adja át a Vigszinháznak.

— Hogyan — segélyezze is? Te, ugy látszik, nem bánod akárhogy történik, csak történjék valami.

— De hátha nem kapsz szinészt? Volt olyan városatya, a ki ezt ajánlotta.

— Az bizonyosan megcsontosodott pesti. A ki nem ösmeri a jó vidéket. Egy szuszra felsorolok neki egy sereg kitünő talentumot, kik a vidéken kinlódnak, s a Vigszinházba vetik összes reménységüket. Meg merem forditani érvét: épitsünk Vigszinházat — épen a szinészet érdekében.

RÓNA JÓZSEF.

— Szóval — a felépités *mellett* vagy — bármibe kóstáljon is az.

— Ugy van. A magyar kulturát szolgáljuk véle.

— De miért akarnak egyesek a magyar kulturán meghizni?

Ez pugris beszéd.

Hát a magyar kultura munkásai még mindig éhen veszszenek és Succi legyen ideáluk?

Erre elhallgatott.

Azt hiszem képzeletében felujultak a siránkozó, panaszkodó levelek garmadája, melyet épen ő, a tanügyi rovat vezetője, szokott naponként elolvasni. Ó, e megható, szivtépő hangok . . .

Azzal váltunk el, hogy ha rajtunk állana, igy vagy úgy, de felépitenők — a Vigszinházat.

*

Az a kis eszmecsere, mely az iróvilágban a *kozmopolitizmus* kérdése körül kifejlődött, még egyre visszhangzik.

Természetesen, most már csak az a bizonyos *Ösmeretlen Nagyság* beszél róla.

A kik kifejtették nézetüket, talán egy pár pontban felvilágositást nyerve, nyugodtan szürcsöljük tovább az *Otthon*-ban délutáni fekete kávénkat.

De a kisebb (fővárosi) lapok még egyre tárgyalják az ügyet. Csak azt csodálom, hogy a pozsonyi *Kotyogó* nem szólt még belé.

De a mi késik, nem múlik.

Ő, a ki rémmódokon szeretne *már «divatba jönni»*, bizonyosan meg fogja ragadni az alkalmat, hogy *becses* nézetét elmondhassa.

Mert hát igaz is: a magyar litteratura fejlőhetnék-e, ha nem ösmernők az *Ő* (—m. —f.) nézetét?!

Kétségbe ejtene!

De jött már helyette a másé, az aztán úgy teletanácsolt minden irót, a tarisznyájából olyan megvető *nagyuriasan* szedegette elő a (VII. gymnáziumban tanult) poétikai szabályokat, hogy az ember szeme szinte káprázott belé.

Hjah, ki tehet róla?!

A magyar eszthétika *Ösmeretlen Nagysága* nagyon tudományos férfiú?!

Ez már a sorsunk. Viseljük el a nagyságát.

Lazzaroni.

GONDOLATOK.

A nép szerelme veszedelmes csábitó, a néptömeg lelkesült mámorában iszonytató varázs van, a felemelt alakot dicsfény, igézet, bűbáj veszi körül, — a mi elszédit.

*

Beteg ember és képviselőjelölt mind igen szépen szokott beszélni.

*

— Egész nap komédiát játszani: minden embernek mondani valamit, a mi nem igaz, s átvenni tőle, a mit az hazudik vissza.

*

Hanem inni kell: ez már regula. Ha vizbe ugrol, vizet kell innod; ha borba ugrottál, bort kell innod.

*

Egyik emberre nézve táltos, mely repül, másikra pedig pálczaló.

Jókai Mór.

Weinwurm fényképfelvétele.

KLAPKA SIREMLÉKE.

RÓNA JÓZSEF SZOBORMŰVE.

MIÉRT IS JÖTTÉL UJRA VISSZA . . .

— RÓZSA MIKLÓS. —

Miért is jöttél ujra vissza
Én édes, hűtlen angyalom?
Mért kell nekem zokogva, fájón
Ismét csak új bút dallanom!
Miért szakasztád keblemen föl
E régen sajgó, mély sebet?
Miért ütöttél rajta ujat,
Hisz még amaz be sem hegedt.

. . . Midőn először távozál el,
Keserves könyet sirtam én
És bánatfelhők tornyosultak
Szerelmem fényes, szép egén.
De most, hogy ujra visszajöttél,
Kitisztult ismét bús egem,
Mert biborajkad méla pirja
Mosolygott rája melegen.

Oh bár ne tisztult volna csak ki,
Most nem sötétült volna el!
Most nem siratná távozásod
Ez ujra megsebzett kebel.
Miért is jöttél ujra vissza
Ha tudtad azt, hogy távozol,
Szerelmem szikráit miért is
Verted föl a hamu alól?

De nem vádollak. Jól van igy ez,
Hadd fájjon ujra az a seb,
Ez édes emlék, igy, a hogy van,
Előttem most még kedvesebb.
S bár nem birhatlak, képzeletben
Mindig együtt vagyok veled,
S a szép multon el-eltünődvén,
Emlékeden merenghetek.

BETEG SZÍV.

— IRTA: BÁRSONY ISTVÁN. —

— Jőjjön orvos, jőjjön; oh, ha tudná, mennyire várom! szenvedek . . .

Megfogta az orvos kezét, úgy húzta maga után, sietve, türelmetlenül. Nem is a földön mozgott, hanem a levegőben libegett; arcza halvány volt és áttetsző, csöpp keze megsoványodott. Az egész egy kis remegő árnyék. Majdnem gyermek, vagy csak úgy látszott annak; az ilyen finom kis teremtések korát nagyon nehéz megállapítani.

— A szivem, . . . nézze!

Az orvos odatapasztotta a fülét a leány melléhez és hallgatta az egyenetlen, háborgó, lázas dobogást, mely a szűk bordák közül kizakatolt s minden ütéssel megrázkódtatta a kis beteg testet.

Nagy csend volt a szobában; a fali óra ketyegésén kivül semmi nesz. A tudós férfiú deres haját meg-meglengeti a leány lehelete, mely mintha gyorsan egymásra következő fájdalmas sóhajok raja lett volna.

Mikor a vizsgálatnak vége volt, a lány belehullott egy karosszékbe: ki volt fáradva nagyon. Borzongott, pedig a fényes fehér porzellán-kályha parazsa egyre öntötte a langyos sugarakat.

— Ugy-e, nem élek már soká? — kérdezte halkan.

Összetette a kezét és bágyadt fejét féloldalt hajtotta a támlányra. Mosolygott, mintha azt akarná elhitetni, hogy nem fél, de ez a mosoly fájt annak, a ki látta. És mégis, lehetetlen volt észre nem venni, hogy hangjában, mozdulatában, van egy szemernyi kaczérság, egy kis kötekedés, a mi talán régóta megszokott és el sem hagyható járuléka ennek a könnyű kis portékának, s e pillanatban azért jelentkezik, mert kényszerítve látta magát rágondolni arra a «lehetetlenség»-re, melynek neve — *halál.*

Ez a kis veszendő jószág, ez a kis eleven szenvedés, csakugyan egy perczig sem törődött a halállal komolyan. Ha elvonult is előtte a jövő s képzeletében odáig jutott, a hol egyszer mindennek vége van: még akkor sem volt ereje önmagára nézve is elfogadni a megsemmisülést. Olybá tünt az fel előtte, mint egy árnyékba burkolt rege, a melynek valamelyik homályos alakjából minden perczben fényes, fehér tündérke válhatik. Persze, a halhatatlan tündérke mindig ő maga volt.

Az orvos arra gondolt, hogy a ki ide bejön, mindenki a tavasz leheletének tartja az egész szobát ellepő illatot és senki sem sejti, hogy ez az édes, de végtelenül nyomasztó pára egy láthatatlan halotti koszoruból kél ki.

Két keze közé fogta a beteg fejét s szerető gondossággal dorgálta mint egy apa:

OVARY LIPÓT.

— Rossz gyermek; miért gyötri magát rémképekkel? Száz évig fog élni, — ha szót fogad.

— Oh, én nem félek; nekem a halál gyönyörüség; elmúlni, mint egy májusi nap, ragyogva és ezer szépségtől átölelve! . . . Hoffmann meséiben az a leány; — tudja? . . . a bűbájos zene az olasz ég alatt; az égő szerelem a kihűlő szivben; — én istenem!

Egy kis őrület volt az, a mi belőle beszélt; nem igaz, de jóhiszemü. Maga sem tudta, hogy nem a halál, hanem a haldoklás az, a mi annyira elragadja. A haldoklás szenvedés ugyan, de a szenvedés is lehet gyönyörüség. Mennyi kín van a gondolatban, hogy itt élünk oly szépségek között, a mik már nem a mi számunkra vannak; de azért leirhatatlan gyönyör az, hogy még látjuk az eget, még csillog előttünk a fény: a napé, a harmatcsöppé, azé a szempáré, a melynek a nézésével be nem telünk. Az orvos észrevett valamit; a szomszéd szoba félig betett ajtajához ment s egészen kinyitotta.

— Mi ez?! . . .

Egy fülke volt ott, egy puha gerlicze-fészek; kis ébenfa asztalon, mely inkább piperének lett volna való, finoman terítve két személyre; egy ezüst jégvödörben behütött pezsgő.

A leány zavartan mosolygott.

— Csak ma, utoljára — szólt felénken.

— Hát nem tiltottam el? Ezt is, — *mindent.*

A beteg, mintha nem hallotta volna; ki tudja, hol járt a gondolata? Arczán gyönyör és fájdalom volt.

A mártirok is ilyenek, a kik boldogok azért, mert szenvednek; de a Phrynék is ilyenek, a kik inkább belehalnak, de nem engedik el a mámor serlegének egyetlen csöppjét sem.

— Utoljára, — mondta ismét, akár ha a viszhang sóhajtott volna. S a szeme könybe lábadt.

— Itt maradok s *neki* fogok szólni — modta az orvos, szigorúságot erőltetve.

A leány magánkívül kiáltott.

— Nem, nem akarom!

Mindaketten ugyan arra az emberre gon-

doltak, a bonviánra, a ki mikor elfárad, idejön pihenni. Tetszik neki ez a szép kis semmi, ez a kis falat appetitórium. A kinek úgy dobog a szive — ő érte. Azt nem sejti, hogy más valamiért is; ne is sejtse, hisz a bonvivánok csak bonvivánok, nem betegápolók.

— Soha se látnám többet, — mondta magában a leány.

Ez a beteg szív ki nem állana egy katasztrófát, — mondta magában az orvos, és kétségbeesve kiáltotta:

— De hát nyugodtan nézzem, hogy erővel meghal?!

Meghal! . . . Meghal! — csengett végig százszor, ezerszer a szobán. A beteg legalább úgy hallotta. Ez a szó kinyitotta a szemét; ettől az iszonyú szótól megösmerte a fekete sírt, a miben sohasem hitt eddig. Elsápadt.

— Végem van, úgy-e? — kérdezte csaknem megdermedve az ijedtségtől.

Az orvos nem törődött már azzal, hogy kegyetlenség a mit tesz; némán mutatott a pezsgős üvegre, azután köszönt és elment. Bachus és Aesculáp sohasem voltak jó barátok; meg akarta értetni, hogy addig neki itt nincsen helye, a mig rendeleteit nem teljesítik.

A beteg lány ott maradt magában.

Pattogott, ropogott a kályhában a lángra kapott tűz, de azért egy jégverem volt a szoba: a leány úgy érezte. Sötét fátyol szálai húzódtak eléje, elfogták látását s kriptává tették a gerlicze-fészket. A selyembutorokat nem merte megérinteni, mert a szemfedő jutott eszébe mindjárt. E pillanatban egészen bizonyos volt benne, hogy a halál *van*, s az irtózat borzongása futott végig rajta, mert úgy rémlett neki, hogy a halál ott van szorosan mellette.

Rátette kezét a szivére s kiváncsian és rettegve vizsgálta, hogyan dobog. Néha egy pár másodperczre megakadt ott bent a zörgő, zakatoló gépecske; ilyenkor csak a saját sipoló lélekzetét hallotta; aztán hirtelen megütötték megint a nagy dobot, majd kipattant tőle az oldala. A hol megakasztott, hol felpaskolt vérpatakocskák szinte örvénylettek a szive körül; egyszer megduzzadtak, máskor elapadtak.

Hamar bevette a digitálist s izgatottan rejtette el megint az orvosságot. Nem szabad tudni senkinek arról.

De a megbolygatott lelki egyensulyt a testnek szánt gyógyszerek nem állithatják helyre. Most már nem tudott szabadulni attól a rettegéstől, hogy egészen bizonyosan a pusztulás útján van, hogy menthetetlenül meg fog halni.

Megöli minden: a legkisebb izgatottság, egy édes szó, egy szerelmes csók, egy korty ital.

S ha lemondana mindenről, a mi eddig boldogságára volt; ha tökéletesen el tudná feledni, hogy szive van; ha nem látná *őt* sem soha . . . soha?!

Hát van a sírnak olyan ridegsége, mint egy ily életnek?

Sírt. A testi-lelki kín fel-feldobta, mintha labda lett volna; a szoba megtelt csöndes jajszóval, a mint ott vergődött.

Hátha most rögtön elszöknék, valahova messze, a hol a zöld erdők suttogásán kívül nincs, a mi megdobogtassa a szivét? Ott talán meggyógyulna, talán elmúlna ez a kegyetlen, szörnyű vergődés. Látta magát nyugodtnak, szépnek, egészségesnek; a szive erősen vert, de egyenletesen; — nem fájt.

A fiatal élet ösztöne mohón kerítette hatalmába egész lényét, egész leiki világát. Nem akart többé meghalni, — nem!

Oh, az a jó, becsületes orvos! hogy fog tőle bocsánatot kérni, hogy fogadja meg szentül minden parancsát! — és akkor élni fog, élni! Még sokáig szívhatja a szabad természet szűz levegőjét, mely annyira különbözik ettől a fülledt, félelmes, mámoros szobai levegőtől, a hol mesterséges illatok játszanak bujócskát a szögletekben, a bútorok között.

Felugrott s a nagy betegek exaltált hangulatával futott be a gerlicze-fészekbe azzal a szándékkal, hogy felboritja a terített asztalt, s összetöri a pezsgős üveget.

*

Valaki erősen becsapta az előszoba ajtaját, s bátor, szilárd lépésekkel jött a szoba felé, víg dalt fütyörészve. S nyomban ott állt a fülke előtt a szélesvállu, élettől és elevenségtől ragyogó arczu bonviván.

A leány reszketett, mint a nyárfalevél; kimondhatatlan elragadtatással nézte ezt a remek férfit, a ki most az övé.

Tele töltött két pezsgős poharat s az egyiket odanyujtotta neki:

— Valahára! — mormolta szerelemittasan.

Aztán rákapaszkodott a kaczagó férfira és elkezdte ölelésével fojtogatni, mint egy kis eszeveszett.

A láthatatlan csontváz hangtalanul tapsolt és vigyorgott mellettök.

ÓVÁRY LIPÓT.

Aggódva lesi a magyar közélet a legutóbbi esztendőkben elharapózott nemzetiségi mozgalmak ujabb fejleményeit, mert mindenki érzi, hogy e fejlemények a legveszedelmesebb bonyodalmak magvait hordozhatják magukban. Ez időszerint a kedélyek az országban — ugy látszik — lecsillapodtak. A mozgalmak kezdik elveszteni akutságukat. Nem a törvénylátók méltán szigoru itéletei tették ezt, hanem az, hogy kezdünk tudatára ébredni annak, hogy az ugynevezett mártirok tárogatásai nem igen találtak talajra még a hazai oláhság érzelem- és gondolatvilágában.

Azt azonban tudjuk, hogy néhutt az oláh rágalmak diszkreditálták nemzetünk jó hirét. A főmunka tehát immár az, hogy az idegen nemzeteket felvilágositsuk a dolgok való állásáról.

Megbecsülhetlen szolgálatot teljesitnek azok, a kik ezen a munkán fáradoznak.

Ezek egyik legkiválóbbika Óváry Lipót, kinek arczképét és biográfiáját ezuttal bemutatjuk a közönségnek, mely bizonyára nagy érdeklődéssel fogja megismerni ennek a kiváló férfiúnak eddigi életpályáját.

Annál aktuálisabb most ez a tárgy, mivel ép a napokban hagyta el a sajtót Óváry Lipót franczia röpirata «Les roumains de Hongrie et l'état Hongrois», melyben nagy tudományos apparátussal, meggyőző érvekkel és az ügy komolyságához való hangon és mérséklettel száll sikra azok ellen, a kik kiváltkép a francziák között iparkodtak feketére mázolni bennünket.

Óváry különben felépülvén betegségéből — most ujra kinn jár Párisban s folytatja azt a propagandát, melynek nagy czélja nem a hibák takargatása, a mentegetőzés, hanem a tiszta igazságnak feltárása.

Óváry életrajzát itt közöljük:

Óváry Lipót, országos levéltárnok a m. t. akadémia, a nápolyi Pontamiana tudós akadémia s több más tudományos társulat tagja, 1833-ban Veszprémben született. Tanulmányait Veszprémben, az ottani kegyesrendi gymnasiumban, mely már annyi jelesünknek volt alapvető iskolája, majd Pápán és Bécsben végezte. Mint 15 éves tanuló részt vett az 1848—49-iki szabadságharczban s 1849 aug. 2-án a debreczeni csatában sulyosan megsebesülvén, orosz, majd osztrák fogságba esett s csak folytonos üldöztetések s zaklatások közt folytathatta tanulmányait. 1856-ban már az irodalom terén találjuk őt, mint az akkor nagy fontosságu szépirodalmi és divatlap «*A Délibáb*» segédszerkesztőjét. 1858—59-ben az *Aradi Hiradót* szerkesztette, hazafias missziót teljesitvén az egyetlen aradi ujság, az «*Arader Zeitung*» ellenében. Ekkor egy kötet beszély is jelent meg tőle «*Emlény*» czim alatt.

1860-ban már az olasz szabadságharcz terén látjuk feltünni Óváryt, hová barátja, Dunger István ezredes hivására sietett, s hol az egész délolasz hadjáratot végigküzdve, kapitányi rangra emelkedett s a hires 1860. október 1-i voltanói csatában kifejtett vitézségéért a *Valore militare* éremmel tüntettetett ki.

1861-ben Vetter Antal altábornagy, mint az olasz kormány s a magyar nemzeti bizottság által az olaszországi magyar segélyhadseregnek kinevezett főparancsnoka Óváry Lipót századost, mint a ki a magyar, olasz és franczia nyelveket egyformán birta s máris az olasz lapokban czikkeket irt elnyomott hazája érdekében, választotta szárnysegédjeül, mely minőségben azonban csak félévig szolgált; s a békeidőben való katonai szolgálat nem lévén inyére, a polgári életbe vonult vissza, hol kizárólag a publiczistikának s a történelmi tudományosságnak szentelte idejét.

Óváry időközben megnősült Nápolyban, Pessina nagyhirü jogtudós és miniszter nővérét vevén nőül. Ez összeköttetése által a nápolyi körökben nagy befolyásra tett szert.

«Egy magyar emigrans levelei» czim alatt az *Italia* 1864—67-ki évfolyamaiban megjelent czikkei nagy feltünést keltettek Olaszországban. Később Óváry maga is adott ki politikai napilapot «*Il Progresso Nazionale*» czim alatt, s más olasz lapokban is ismertette Magyarországot, mely akkor terra incognita volt Olaszországban. Leforditotta olaszra Biedermannak a nemzetek alkotmányairól irt nagybecsü munkáját, azt fontos jegyzetekkel s a magyar alkotmány ismertetésével is gazdagitván.

De nem csak a publiczisztika terén tett Óváry fontos szolgálatokat, de nagybecsü történelmi kutatásaival is, melyeket 20 éven át, részben privátszenvedélyből, részben a m. t. akadémia megbizásából az olaszországi könyv- és levéltárakban tett. A m. t. akadémia által kiadott Anjoukori Okmánytár leginkább Óváry kutatásainak köszönhető.

A farnesi levéltárról irt nagybecsü tanulmányáért Viktor Emmanuel király az olasz koronarend lovagkeresztjével tüntette ki.

1876-ban m. kir. országos allevéltárnokká történt kineveztetése alkalmából visszatért a hazába és azóta részint a m. t. akadémia, részint a m. tört. társulat kiadásában megjelent számos és nagybecsü forrásmunkával gazdagitotta történelmi tudományosságunkat. Művei az 1893. és 1894-ki akadémiai almanachban felsorolvák.

Nagy érdeme Óvárynak, hogy hazajövetele óta 18 éven át folytonosan fentartotta az olasz publiczisztákkal való összeköttetéseit és rendes budapesti tudósitásokat küldött a *Perseveranza, Nazione, Opinione, Diritto, Gazzetta di Torino, Riforma, Italia, Pungolo* stb. hirlapoknak, folytonosan védelmére kelvén az oláh irredentisták által meghurczolt nemzetének.

Egyszerre csak azon vette észre magát Óváry, hogy az olasz lapok nem közlik védekező czikkeit, és ekkor elhatározta még 1893 nyarán személyesen elmenni Itáliába és élőszóval védeni nemzete igazait. A mult év nyarán Turintól Nápolyig ellátogatott minden városba s minden nevezetesebb lapban közölt czáfolatokat az oláh rágalmak ellen.

Látván azonban, hogy az oláh propaganda aknamunkája e fáradozását is hatástalanná iparkodik tenni; ez évben ujból ellátogatott Olaszországba s Rómában egy már előre kidolgozott s a román kérdést minden oldalról megvilágitó röpiratot bocsátott közre, Le questione dacoromana e lo Stato Ungherese czim alatt, melyet sok ezer példányban a képviselők, szenátorok és publiczisták közt szétosztott; s azonkivül Rómában, Nápolyban, Firenzében, Milanóban s Turinban felolvasásokat tartott, ékesszólásával a legnagyobb lelkesedést keltvén előkelő hallgatóiban.

Olaszországból Párisba ment Óváry, hol röpiratát némi módositásokkal: «*Les Roumains de Hongrie et l'État Hongrois*» czim alatt bocsátotta közre s osztotta szét a parlament és sajtó férfiai közt. Párisban Türr tábornok révén többször érintkezett a napi sajtó embereivel s több czikket is közölt *Gaidoz* és *Cantilli* röpiratai ellen.

FESTETT VILÁG.

— Elbeszélés a spanyol szinészéletből. —

IRTA: VICTORINO ROS. 4

Nem tudott aludni egész éjjel. Egyre terveit hánytorgatta s ámbátor a dolog egészére nézve nem birt megállapodni, már az apróbb részleteken törte a fejét.

Tiz óra tájban reggel felkelt, miután három-négy órán át aludt. Elővett egy darab papirost s felirta, mit tegyen e napon. Beszél a szinház tulajdonosával.

Felkeresi szinésztársait.

Mi — gondolta — Leonardo — ezt fogjuk elvégezni. Holnap . . . majd meglátjuk. Nyáron — gondolta tovább — zárva szokott lenni a *Lopez*-szinház, azért annál inkább előnynek fogja vélni az ajánlatomat. Megigérem neki, hogy az első napi bevételeket neki adom. Igen . . . csak mindenek előtt szinházam legyen. Aztán, ah, majd szinre hozom a *Jó Gurmánt* s én játszom Gurmánnak felséges szerepét.

Ezeket s még más egyebeket elgondolva Leonardo a López szinházhoz ért. De a tulajdonost nem találta ott. Fel kell másutt keresnie, kereste mindenfelé naphosszat, de csak este lelt rá.

Sennor López lakásán volt két barátja társaságában. Mikor meglátta Leonardot, azt hitte, valami lovagias ügyben jár és kérte, hogy beszéljen bátran barátai előtt.

— Nem olyan dologról van szó, a mit ilyen hamar el lehet intézni — mondá Leonardo. — Eljöttem megmondani, hogy a szinházat szeretném bérbevenni legalább a nyárra.

— Ön! — kiáltott fel López.

— Én uram . . . igen . . . én — felelte Leonardo.

— No, jó, jöjjön el akkor holnap.

A hogy López beszélt s nézett, kissé lelohasztotta a szinész lelkesedését, de álmainak megvalósultára gondolván visszanyerte bátorságát.

Meg is egyezett sennor Lópezzel. Fizet neki a szinházért naponta tizenkét durót, s ezt pedig minden előadás után még éjjel kifizeti: ha csak egyszer is elmulasztja, megszegte a szerződést. Minden kiadást és javitást a szinház körül Leonardonak kell fedeznie.

— Van már szinházam! — kiáltott fel örömében Leonardo. Van már szinházam! Pompás. Nyárára fizethetek annyit. Majd gondoskodom, hogy ne legyen melege a közönségnek. Kihordatom a meleg karosszékeket s nádszékeket hozatok helyébe. A szinház közepére pedig kis szökőkutat állitok. Nagyszerű . . . . Nagyszerű! Kell, hogy beüssön!

Másnap már hozzálátott a szervezéshez s felirta egy papirdarabra a napi rendet.

1. Tiztől egyig hősszerelmest keresek.
2. Egytől háromig hősnőt.
3. Háromtól négyig apaszinész és anyaszinésznőt.
4. Négytől hatig komikussal és drámai szendével alkuszom.

Ezt a papirdarabot belegyűrte a mellényzsebébe s kiment az utczára.

Féltizenegyre már volt hősszerelmese. Nem volt ép teljesen a kedvére való, de maga mellett csak valahogy kielégiti a közönséget.

A hősszerelmest Estanislao de Serrimannak hivták s régi ismerőse volt Leonardonak.

— Van-e sok pénzed? — kérdé sugva Serriman.

No, nem épen . . . nagyon — felelte Leonardo odavetve.

— Mikor adsz előleget?

— Ember . . . már is . . . majd meglátjuk; még nem tudom . . .

— Tán akkor, mikor már megkezdődnek az előadások. Ohó!

— Majd meglátjuk . . .

— Tévedsz, abból semmi se lesz! . . .

Ez a kihivó hang bosszantotta Leonardot. Mikor beszélt valaha egy hősszerelmes igy a direktorával? De Serriman csak egyre beszélt, még pedig egyre szemtelenebbül. Tanácsokat kezdett osztogatni az ujdonsült direktornak. És egyre követelőzött.

— Aztán mennyi gázsit akarsz adni? Tudod én napi nyolcz duron alul el nem megyek.

Egész nap nyomában volt ez az arczátlan ficzkó. Nem tudott miatta más munkájához fogni. Mikor este Leonardo hazament, nagyon elbusult, mivel érezte, hogy ujra hiába töltött egy napot.

— Mi az ördögben töröd a fejed, hogy egész nap nem láttalak — mordult rá Leonardora az apja reszkető kezeit magasra emelvén.

— Hagyj kérlek — mondá Leonardo s bement szobácskájába. Bezárta maga után az ajtót s levetkezett. Felült az ágyára s török ülésben elhelyezkedve fejét a kezére hajtotta s gondolatokba merült.

— Mit végeztem ma? . . . Semmit . . . A barátok miatt nem végezheti az ember a maga dolgát. Meg kell szabadulnom az ilyen dolgoktól. Rábizom a szerződtetéseket valami ügynökre. Mindenek előtt hát meg kell csinálnom a költségvetést. Enynyit a szinházra . . . ennyit a személyzetre.

Igen, lássuk csak . . .

Felugrott az ágyról, meggyujtotta a lámpácskát s irni kezdett.

«Tele ház hajt 5000 realest azaz 250 durot. De tegyük fel, hogy nem telik meg egészen a szinház. Vegyünk fel tehát napjára 125 duro bevételt.

Bevétel tehát 125 duro.

Kiadás: A szinházi bérlet 12 duro; gáz: 20 duro; hősszerelmes: 8 duro, anyaszinésznő: 8 duro; komikus: 5 duro stb. stb. stb.

— Nini majd el is feledtem. Hát a reformok! Lassankint számitom fel. Napjára 1 durót. Adjuk csak össze.

«Összesen 126 duro»

— Tán rosszul adtam össze. Próbáljuk még egyszer . . . Tényleg 126 duro . . . Tehát naponta vesztek egy durot. De hát mikor félig sem telik meg a ház . . . Akkor . . . mennyit vesztek.

Elszomorodott. Homlokáról verejték csurgott alá. Rádőlt az asztalra s hosszan úgy maradt. Majd felemelte fejét és elmosolyodott.

— Nevetséges! hogy veszthetnék én, mikor . . . nincsen semmim, a mit elveszitsek. Gondolkodjunk csak, gondolkodjunk . . . Nini . . . ez sok a hősszerelmesnek . . . Nem is kell még egy hős, eljátszok magam minden ilyen szerepet... A többieknek pedig levonok két-két durot, igy akkor kifutja . . . Lássuk csak . . .

A lámpafény libegni kezdett, az olaj kifogyott. Nagyranyitott szemekkel nézte számjait.

A lámpa egy nagyot libbent és elaludt. Leonardo pillanatig mozdulatlanul ült a sötétben. Majd sóhajtott egyet, összeszedelőzködött s tapogatózva odabotorkált az ágyhoz.

Elterült a szalmazsákon és soká, nagyon soká gondolkodott épitvén légvárait. Csak mikor a szürkület első jelei bekandikáltak az ablakon, akkor hunyta le álomra szemeit az uj szinházigazgató.

Folyt. köv.

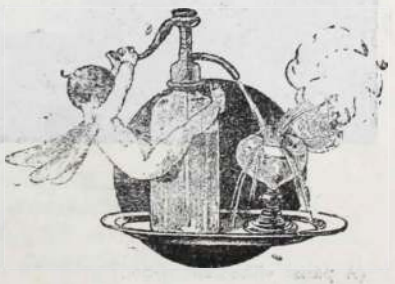

VÉRVÉTEL A LÓBÓL.

AZ OJTÁS.

A GYÓGYSZERUM.

(A párisi «Illustration»-ból.)

NYOMOR.

Meghalt anyám! Csak tegnap este halt meg,
Oly bús az arcza, teste oly hideg . . .
S én nem sirok? . . . Szegény ember vagyok csak
S a búbánatból meg nem élhetek!

Csodálkoztok? Ti gazdagok, ha bú ér
Ti sirhattok hosszan, keservesen,
De hogyha én nagy kinomban zokognék
Jól megtépázna, verne mesterem!

Biz' úgy! Szegény anyám, oh életedben
Volt néked is kegyetlen mestered . . .
A sors, mely fogva tartott vaskarommal
És összetépett, zúzott tégedet!

Ejh, vége van! Szegény zöldséges asszony,
Most nem fáj már, nem bánt már semmi sem . . .
. . . Ott látlak még, hisz tegnap este volt csak . .
A kíntól felbarázdált fekhelyen!

Magadhoz hivtál s szóltál: Jó fiacskám,
Vevőimet te sorban ismered . . .
Menj hozzájuk és kérd, hogy bocsássanak meg . . .
Hogy zöldséget hoznom már nem lehet . . .

. . . Mert meghalok . . . Haha! Ti még kaczagtok?
Olyan mulattató szavam tehát? . . .
Kaczagjatok csak, úgy sem értitek meg,
Nem fogjátok fel egy munkás szavát!

Ti gazdagok, kik közt az dolgozik csak,
Ki jobb időtöltést ép nem talál,
Hogy érthetnétek meg ti azt a munkát,
Melynek csak egy vet véget: a halál!

Hogy tudnátok ti fényes termetekben,
Mit rejt magában lent az utczapor!
Nézzétek azt az árva, vézna holtat,
Ő megmondhatná, mit tesz az: nyomor!

Meséje rút vón' tán finnyás füleknek . . .
Hiszen mi volt? Szegény asszony csupán, . . .
Ki házról házra vánszorgott naponként,
Benyitva úri népek ajtaján.

Sorvasztó hőben, fagyban, meg viharban
Karját lenyomta a nehéz kosár,
De ő czepelte, vonta azt magával,
Mert tudta, otton éhes kölyke vár!

Otthon . . . Otthon a szennyes pinczelyukban . . .
A széttört ablakon befujt a szél,
S ha fáztunk, egymáshoz közel lapultunk,
Reszketve, mint a kis gyerek, ha fél.

Aztán . . . kinyilt az ajtó és bebotlott
Egy pálinkás, tántorgó rongyalak:
Apám . . . A piszkos korcsmák hirhedt hőse,
Ki hozzánk este pénzt jött kérni csak!

S ha meg nem adtuk néki mind, mi kellett,
Ő tudta jól, anyámra hogy mi hat,
Rátámadt mérges, részeges szitokkal:
«Csak védelmezd, etesd porontyodat!»

És megfogott, és főbe-hátba vágott,
Míg ki nem tépett karjából anyám,
S míg az pénzünkkel ujra inni indul,
Mi fázhattunk tovább az éjszakán!

És hajnalig kettecskén sirdogáltunk . . .
Míg ennek is csak egyszer vége volt!
Apám bezárták! Hogy miért zárták be?
Hát mit tudom! Talán gyilkolt, rabolt!

Vagy tán lopott csak részegsége közben,
Vagy tán mert nem volt részeg, hát lopott . . .
Mit bánom én? Nekem mindegy lehet már.
Csak azt tudom, hogy jó helyen van ott!

S ketten maradtunk vón', de harmadiknak
A szenvedés mindig velünk maradt
S szegény anyám már-már roskadni kezdett
A sok rázúduló keserv alatt.

Alig vonszolta elesigázott testét,
Vevőihez csak késve érkezett.
És mindenütt szegényt még összeszidták:
Ne jöjjön hát, ha jókor nem jöhet!

Ne jöjjön el hát . . . Haljon éhen inkább!
Mit bánjátok ti! Csak jól lakjatok!
A bosszú égetett, míg végül egyszer
Kitört belőlem borzasztó szitok.

S átkoztalak, hogy harsogott a pincze!
Emlékszem még, hogy mint rémült anyám,
Mint esdett, nyugodjak, csendesüljek, . . .
Akárcsak Istent szidta volna szám!

S még védett bennetek, hogy mind, a mink van,
Csak tőletek, jóságtokból ered!
Ti tőletek! Kik vérünket kiszivják
S kivánják, hogy mi csókoljunk kezet!

S a mint munkámból este visszatértem
S a kín még fojtogatta torkomat
S éhes gyomromra ismét csak kenyér várt,
Kicsiny, kiszáradt, kőkemény falat.

Mig néktek kosárban drága zöldség . . .
Egyszerre csak fejembe szállt a vér
S a zöldpenészes, piszkos pinczefalban
Nagyot koppant az eldobott kenyér! . . .

Anyám csak nézett én rám bús szemével
A fájó könytől nedves volt e szem
De én mérgemben azzal sem törődtem
S nem bántott még anyámnak könye sem!

De másnap, mint szobámba térek este,
Mi vár reám? Az asztalon fatál
Párolgó hússal . . . Én felé rohantam
Miként a vad, ha jó prédát talál.

És szertetéptem és mohón lenyeltem!
Olyan meleg volt, szittam illatát,
És ettem, egyszer ettem mennyi kellett
S éreztem akkor, új élet hat át!

. . . És másnap újra, harmadnapra ujra,
S elfoglalt úgy a kellemes dolog,
Hogy észre sem vettem tán közbe-közbe,
A mint anyám csendben kisompolyog.

S csak hogyha készen voltam jött be újra!
Jóllaktam s hittem, mindig igy lesz ez,
Mig egyszer éjjel, úgy éjfél felé tán
Felvert álmomból holmi gyönge nesz . . .

Figyelmesen magam körül tekintek. —
Egész világos volt a pinczebolt
A mint az ablak rácsain keresztül
Kiváncsian bekandikált a hold.

S anyámat látom, látom földre guggol
S keresgél, mig az ágyamhoz nem ér,
Ott megtalálja, mit kivánt és felkel . . .
Mi az? . . . A multkor eldobott kenyér!

S az asztalhoz megy, lopva, mint a tolvaj
Ott áll a kancsó, mely vizzel teli,
A kis kenyérdarabkát mártja abba,
Hogy megpuhuljon s némán nyeldeli! . . .

Szegény anyám! . . . Mi történt, kérdezik még?
Hát éhen halt csupán, hisz' igy szokás . . .
Miért is mondtam el, mit bánják ezt itt?
Hiszen szegény asszony volt semmi más!

És most elindulok, a mint kivánta
S vevőitől kérek bocsánatot,
Anyám meghalt . . . meghalt már tegnap este
S ma reggel zöldséget nem hozhatott . . .

Talán még összeszidnak, hogy mért halt meg,
Mikor nekik ma kell portéka, sok, . . .
. . . Gyászos mesét, sötét mesét meséltem . . .
Ha tetszett, rajta hát, kaczagjatok.

Széll Lajos.

HÁZASSÁGOK A CZÁRI CSALÁDBAN.

Mennyi könny és vér fakadt már azoknak az összeköttetéseknek nyomában, melyeket a magas politika exigenciája, egy durva hatalom ellenmondást nem tűrő parancsszava a szentpétervári udvar hideg légkörében szerető szivek megrontásával tervezett. Mert nem csupán a sziv legbensőbb érzelmét forgatja fel gyakran egy ily házasság, de megbontja a vallás boldogitó kötelékeit is s egy elveszitett boldogságért nagyon csekély ár a trónok és paloták minden kábitó ragyogása.

A czárevics és Alice hesszeni herczegnő között annyi akadály daczára keresztül erőltetett házasság is egyike azoknak, melyek önkénytelenül is visszaemlékeztetnek arra a tragikus házassági drámára, melynek jobb sorsra méltó áldozata Alexandra nagyherczegnő, Pál czár idősb s legkedveltebb leánya volt.

Nagy anyja Katalin czárnő őt a svéd királynak, IV. Gusztáv Adolfnak szánta, ez a terv azonban szükségessé tette volna, hogy a nagyherczeg asszony a svéd állam kebelébe térjen át, mint a svéd alaptörvények megkivánták, a mit viszont az orosz törvények tiltottak. A merev állami konvencziók e rideg összeütközésében, melynek diszonancziáját még kiélesitette egy hajthatatlan asszony uralkodói akarata, a kinszenvedésnek ezer stáczióin át vonszolta magát ez a megsebzett, összemarczangolt női sziv.

Miután Katalin előbb megigérte, hogy a svéd király óhajai teljesülni fognak, az eljegyzés megtörtént. Rá fényes, nagy bál következett, melyen a svéd király is megjelenni készült arájával. Már indulóban volt, mikor a czárnő levelét kézbesitették neki, benne a házassági szerződéssel, melynek olvasatlan aláirását sürgette Katalin, nehogy a czári család tagjait megvárakoztassa; ugy de a svéd királyt százados tapasztalatok tanulságai meggyőzték a felől, hogy nem kell hinni az orosz politika őszinteségében. Átfutotta az iratot s méltatlankodva látta, hogy ebben nemcsak a szóbeli megállapodásokkal egész ellenkező kikötések vétettek be, de fontos engedmény tétetett Oroszország egyenes beavatkozásának is a svéd ügyekbe. Természetesen az aláirását határozottan megtagadta, sőt azzal is fenyegetődzött, hogy a bálon meg sem jelenik s azonnal elutazik, ha a föltételek nem módosittatnak.

És mi volt a czárnő felelete? *Tessék!* s egyuttal parancsot adott, hogy a bált minden áron meg kell tartani. A nőisége önérzetében oly mélyen sértett boldogtalan nagyherczeg asszonyban, a ki ekként látta érzelmeit a politika játékszerévé tétetni, föltámadt a szláv nő egész makacssága s elszántan, könyeibe fulva kiáltott fel «Nagyanyám megölhet, Szibériába küldhet, de nem kényszerithet, hogy a bálon megjelenjek.» És nem is jelent meg. Hanem a pétervári palota termei sem láttak azóta olyan ünnepélyt, a milyen akkor éjjel lefolyt.

Az összes nagyherczegek és nagyherczegasszonyok könyezve tánczoltak; Katalin dúlt-fúlt szörnyü haragjában s az általános elégületlenség komor hangulata borongott a tündéri világitás fényén. Maga Pál nagyherczeg, az oly gyöngédtelenül feláldoztatni készült menyasszony édes atyja igazat adott a svéd királynak s anyja ellen zúdult teljes neheztelésével.

A Bécs és Pétervár közötti jó viszony megszilárdulása szerencsére nem hagyta sokáig az ifju nagyherczegasszony fején hervadni a feltüzött menyasszonyi koszorut.

Ferencz császár öcscsének, az akkor 23 éves József nádornak szivében őszinte vonzalom támadt iránta s örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy e házasság által az Ausztria és Oroszország közötti viszony szálait szorosabbra fűzze.

1799. január 21-én indult el nádorunk a pétervári udvarhoz háztüznézőbe Bungas gróf inkognitója alatt, csupán Auersperg herczegtől, Grünne gróf és Kollonics kamarásoktól kisérve s márczius 2-án már megtörtént az eljegyzés az alig 15 éves nagyherczegnővel, mely alkalommal maga Pál czár cserélte ki a gyűrüket s a kazáni érsek czelebrált.

Még azon év őszén József nádor újból Pétervárra rándult Amadé gróf és hat magyar testőr kiséretében s okt. 30-án megtörtént az esküvő is Gacsinában.

A nagyherczegasszony évi 150,000 rubelt kapott hozományul oly módon, hogy ez összeg fele halála után férjét is illesse élte fogytáig, a mi meg is történt s az apanagé csak az Ausztria és Oroszország közötti háboru idején maradt függőben rövid ideig. Azonkivül a nagyherczegasszony holmiját 62 nagy társzekér szállitotta Budára Schaufus orosz tanácsos felügyelete alatt.

Pál czár, mintha már akkor szomoru előérzetek gyötörték volna, alig tudott megválni leányától s mikor kocsiban ült is, könyezve szaladt le a palota lépcsőin, hogy még egyszer karjai közé szoritsa.

A nagyherczegasszony a szó szoros értelmében a legritkább szépségek egyike volt s egykoruak szerint sokban hasonlitott fivéréhez, a későbbi Sándor czárhoz. Mikor először nyilvánosan mutatta magát Bécsben, nem győztek betelni bámulatával.

De épen ez volt az, mi Ferencz császár második nejének, a heves és lobbanékony nápolyi nőnek, Mária Teréziának féltékenykedését felköltötte, ki nem késett mindenkép üldözni sógornőjét, úgy, hogy ez utoljára Budára volt kénytelen vonulni.

Mária Terézia összeférhetlen természete nem tűrt maga mellett vetélytársat, méltatlan hizelgői körében érezte magát jól csupán, kiknek ebédeket és szinielőadásokat rendezett, a hol maga is szerette bemutatni dilettans művészetét.

Annál jobban meg tudta hóditani a nádor ifju neje a magyar nemzet szeretetét és ragaszkodását.

Budán nagy ünnepélyességgel fogadták. Számos tagu deputáczió ment át Pestről a Duna jegén üdvözlésére s mikor alig érkezve át, a Duna jege hirtelen megindult s nem térhettek vissza, a nagyherczegnő saját költségén szállásoltatta el s élelmeztette a küldöttség minden tagját, mig csak vissza nem térhettek.

Ép oly bőkezű és nagylelkü volt egyéb adományainál is.

A szomszédközségekbe tett kirándulásainál 20—100 forintos alamizsnákat adott a szegényeknek, s mikor Pomázon egyszer fülébe csengett ez a szláv szó: «*moja dusa*», kiszállott kocsijából, irja Kollár, s beszédbe ereszkedett a föld szegény népével.

Ép oly odaadó és gyöngéd volt férjével szemben. Követte őt a szombathelyi táborba, s tudva, hogy a nádor menynyire szereti a zenét, titokban Haydnt Budára hivatta, hogy a nádor nevenapján egyik szimfoniáját személyesen dirigálja. A Redoutban tartott próbákon pedig valahányszor tehette, maga is jelen volt. Számüzve mintegy a bécsi udvar ragyogó fényes világából, ebben talált kárpótlást az udvari körök fagyasztó hidegségeért, melylyel azok a Habsburgoknak a Romanov-családdal való első összeköttetését fogadták.

Pál czár mikor mindezt megtudta s értesült a leányával szemben követett bánásmódról, éktelen haragra lobbant. Követelte, hogy leányát azonnal vigyék haza, sőt ellenkező esetben hadizenettel fenyegetődzött.

Erre azonban nem volt szükség, mert a nagyherczegasszony, mint egy idegen égöv alá ültetett virág, csakhamar meghalt, alig 18 éves korában, gyermekágyban, s majdnem ugyanazon nap hunyta be szemeit atyja Pál czár is, a nélkül, hogy leánya haláláról értesült volna. A nádor huszárja, Králicz István, mikor a gyászhirt Pétervárra vitte, szembe találta a czár halálhirét hozó futárt.

A szép orosznő halála hirét rejtélyes suttogással adta tovább a hir, mindenféle mende-mondát füzve hozzá, a miből azonban szó sem volt igaz. Annyi azonban tény, hogy a szomoru eset kinos benyomást keltett a pétervári udvarnál, a mit Czartoriszky herczeg emlékiratai is tanusitanak s nem lehetetlen, hogy e régi emlékek föltámadása rontotta el annak a házassági tervnek is sorsát, mely évtizedekkel utóbb József nádor idősb fia, István főherczeg és Miklós czár lánya, Olga nagyherczegasszony közt fölmerült, de megvalósulatlan maradt. *V.*

INTERMEZZO.

— Rajz. —

IRTA: SZINNYEI FERENCZ.

Már reggel felé járt az idő, mikor Marthos fölébredt. Ásitva állt föl, fekete selyem utazósapkáját a fejére húzta, aztán szétvonta a függönyt.

A napsugár elárasztotta az egész kupét és egészen elhomályositotta a még pislogó gázláng fényét. Marthos álmosan, összehúzott szemhéjakkal tekintett ki. Már jól bentjártak az erdélyi havasok között; a gyorsvonat sebesen rohant végig egy töltésen, alant az országúton néhány oláh baktatott nagy bundákba burkolózva. Lecsapta az ablakot, hideg levegő csapódott az arczába.

Egy darabig ott állt az ablak mellett és nézte a vonat el-elmaradozó fehér füstjét, a mely lent a völgyben mozdulatlan sürü tömegekké alakult, mint valami fehér felhő; aztán felhuzta az ablakot és fázósan, zsebredugott kézzel vonult meg a bôrpamlag sarkába.

A vonat nemsokára megállt egy kisebb állomáson, a fiatalember leszállt, hogy néhány perczig élvezhesse a jó levegőt, hogy mintegy megfürödjék az éles, nyirkos hegyi levegőben.

A mint végigsétált a perronon, valaki nevén szólitotta.

— Jó reggelt, Marthos úr!

Női hang volt, Marthos hamarjában nem ismert rá.

Gyorsan hátrafordult és majd kővé meredt csodálkozásában. Kamilla volt, a kis bankárné.

Bizony nem csoda, hogy Marthos egy-két pillanatig meglepetve, esetlenül állt ott. A kis bankárnét látja maga előtt egyszerü nyári ruhában, porköpenyben, fején óriási szalmakalappal, a mely kék szalaggal állához van kötve. Az óriás kalap öblébôl kikandikál hamvas rózsaszin arczocskája.

A kis bankárné — reggel egy apró vasúti állomás perronján! Lehetetlen! Pedig mégis ő az, mosolyogva közeledik feléje.

— Hová siet ezzel az unalmas gyorsvonattal?

— Ide a közeli városba ... valami dolgom van ...

Öreg anyját megy meglátogatni. Nagyon el van foglalva a szerkesztőségben, azért rendesen csak egyszer mehet el hozzá egy esztendőben. De hát ezt fölösleges megmondani az asszonynak, őt úgy sem érdekli.

— Dolga van? Mondja, sürgős?

— Nem, azaz hogy ... nem, egyáltalában nem.

— Lássa Marthos, maga most tehetne nekem egy kis szivességet. Szépen kiszállna és egy kicsit elmulattatna engem. Itt lakom egy villában és végtelenül unatkozom. Megteszi?

Marthos felelni akart, de a rekedt hangú csöngetyü megszőlalt, a kalauz pedig rákiáltott: «Tessék beszállni!» — Hirtelen felugrott a kupéba s egy pillanat mulva ismét megjelent egyik karján felöltőjével, a másik kezében csinos, fényes szöges bőrtáskájával és leugrott a vonatról. A lokomotiv sisteregni kezdett, mintha nekifohászkodnék a nehéz munkának és lomhán indult neki a kapaszkodónak maga után vonszolva a vaggonokat.

— Nem nehéz a táskája? Mert akkor kiküldök érte valakit a nyaralóból.

— Nem, magam is elviszem.

— Különben nincs messze. Látja, az az ott.

Keztyüs kezével jobbra mutatott. Néhány száz lépésre látszott valami fehérség. Mikor Marthos jobban szemügyrevette, látta, hogy csinos kis villa, magas, bádogtetejü toronynyal.

— Látja a tornyot? Onnan nagyszerü a kilátás.

— Szép lehet. De mondja nagysád, hogyan került ide kegyed? Hiszen itt a madár se jár.

— Hát tudja, az én bolondos szeszélyességem az oka ennek is. Meguntam a nagy, zajos fürdőhelyeket, meg az utazást is, de legeslegjobban a társaságot. Higyje el, már igazán tönkretett a sok estély, tánczmulatság, szinház, konczert. Rettenetesen beleuntam. S ha fürdőre megyek, ott megint csak ott a társaság, aztán van kirándulás, lawn-tennis, szinház, tánczmulatság, konczert. Csupa olyan dolog, a mi elől szökni szeretnék. Egy pompás eszmém támadt. Megkértem férjemet, hogy béreljen nekem valahol az isten háta mögött egy villát, de szép helyen legyen. Én aztán oda fogok vonulni és egész nyáron ott maradok. Senkinek se mondom meg, hogy hova mentem és igy majd nagyszerűen remetéskedem. Minden remekül sikerült. S most itt lakom már egy hónapja ... De már kezdem bánni hogy idejöttem.

— Azt elhiszem.

— Lássa, hiszen szép a falusi magánosság, szép a természet is, a levegő is jó, van itt minden, a mi kell, szántóföld, hegy, erdő, patak, virág, tücsök, szóval minden, de végre ezekbe is beleun az ember.

— És férje?

— Ő nincs itt, utazik, azaz hogy eddig már otthon lehet a fővárosban. Szándékosan küldtem el, hogy senki se maradjon meg a megszokott társaságból ... Ő is a társasághoz tartozik, vagy nem?

— Természetesen, ő a kegyed társaságának kiváltságos tagja.

— Még a cselédeimet se hoztam magammal, csak szobalányomat. Inast és szakácsnőt innen fogadtam a városból.

— Senkit sem ismer itt a közelben?

— Senkit, senkit. Van itt még egy-két villa, de a lakosaik nem fővárosiak, én pedig világért sem ismerkedném meg velük, különben se volna mulattató társaság ... De pompás az, ha az ember senkit se ismer! Ugy élhet, a hogy neki tetszik. Láthatja a toalettemen, hogy nem is öltözködöm az itteni intelligenczia kedvéért.

— Valóban paradicsomi élet.

— Körülbelül — mondta egy kicsit fanyar képpel. — A paradicsomi élet is meglehetős unalmas lehetett.

— És mivel mulat egész nap?

— Hogy lehet itt mulatni? — Reggel korán kelek, ma is igy jutottam a vasuthoz, sétálok, alszom, ebédelek, vacsorálok, reggelizem, ujságot olvasok, meg regényt ... Apropos regény, most épen a maga regényét olvasom, tegnap fejeztem be az első kötetet. Hallja, én nem hittem volna, hogy maga ilyen zseniális ember... Pardon, gorombaságot mondtam.

— Ó csak tessék!

— Magáról gondolkoztam tegnap este. Iparkodtam magamnak elképzelni a regényének hősét. És tudja mit vettem észre? Azt, hogy a személyleirás egészen magára illik.

— Igazán?

— Hogyne! Magas termet, kék szem, göndör szőke haj, lágy bariton hang s a többi ... Hisz ez maga!

Ránézett és elnevette magát. Marthosnak hizelgett a szép asszony érdeklődése. A bankárné szalónjában sokszor megfordult. A nagyobb estélyekről tudósitásokat is irt a lapjukba. Egy időben erősen bolondult az asszony után, de az nem igen törődött vele.

Akkoriban irta ezt a regényt fölös számu szubjektiv részletekkel.

Mostani különös helyzete és a szép asszony bizalmas fecsegése kezdte megint megzavarni a fejét.

— Hát annak a leánynak «személyleirása» kire illik, a kibe a regényhős bele van bolondulva? — kérdezte az asszony felé fordulva.

— Arra nem gondoltam.

Elpirult. Látszott rajta, hogy gondolt rá.

Megérkeztek a villába. A födött verandára lépcsőn kellett felmenni. Az egész be volt futtatva vadszőlővel, a sarokban két legyezőpálma ingott. Igen barátságos hely volt.

— Ugy-e kedves kis zug? — kérdezte az asszony gyerekes örömmel.

— Nagyon kedves.

— Várjon itt egy kicsit, mig egyetmást elintézek a ház körül. Azt hiszi, nem értek a gazdasszonykodáshoz?

Kalapjának szalagját feloldozta és lefutott a lépcsőn. A kalap óriás karimája ugy lebegett, mint valami szárny.

Marthos leült egy tábori székre és elgondolkozott. Eszébe jutott, hogy eddig már várja otthon az édes anyja, az a fehér haju, jóságos öregasszony. Szinte látja, a mint készíti a reggelit fia számára s a mint az ablakhoz fut, mikor egy-egy bérkocsi robaja megrezegteti az ablaktáblákat. Bizonyos, hogy a fia megérkezik, hiszen megirta ... Még se kellett volna idejönnie, utóvégre ez ostobaság volt tőle. Miért is nem mondta meg a bankárnénak az igazat? Eh, ez nevetséges és roppant banális dolog lett volna ... Mindegy. Különben a dolog igen érdekes ... Kamilla remek kis teremtés ...

Vége köv.

FORDULAT.

Mikor még kicsinyek voltunk mindaketten
S tanultunk együtt angolt meg franczíát
Te a papiron mindig csak azt vetetted
Mikor kérheted majd értem papát, mamát.

S láng lélekkel mentél a nagyvilágba
Hogy ott szerezz magadnak állást, és nagy nevet
Melyel papa, mama tetszését megnyerd
S megérdemeld az én szerelmemet.

S mire visszajöttél én édes angyalom
Szerezve állást, nevet fényesét
Megnőtt a hugom, volt szép hozománya
S te tőle kérded — «Nemde még szeret?»

Széni Irmin.

EGY KIS FEJKÖTŐ.

IRTA: HEVESI JÓZSEF.

Csalta . . . csalta . . . csábitotta. És ő nem tudott neki ellentállani. Ragadta magával ellenállhatatlan erővel, szirén szépségével, vérforraló mosolyával. Bilincsbe verte az eszét, megbűvölte a lelkét, kecsegtette őt a mámor lángitalával, a szivébe pedig sovárgó vágyak édes igéreteit lopta...

És Balla Bálint nem tudott elllentállani.

— — —

A felesége nem tudta megérteni, mi történhetett a Bálinttal.

Mintha csak ki lett volna cserélve, az ő gyengéd, szelid csendes jó ura.

Ideges volt és türelmetlen, bánatos és szomoru, nyugtalan és zavarodott. Nyilt arcza el volt borulva, szemei, tiszta kék szemei zavarosak. Egész magaviselete érthetetlen, különös, megmagyarázhatatlan...

Kérdezte.

A válasz kitérő volt.

Kutatta.

Nem jött rá.

Körülfogta a női ármány minden csalafintájával.

Nem csalta ki belőle.

Epesztő bánatát meg nem tudta és nem is sejthette, hogy férje szivében milyen indulatok kavarják föl a duló viharokat.

Jó volt, szelid volt, hű volt, nő volt... Megadta magát sorsának . . . türt . . . szenvedett és — könyezett.

— — —

Balla Bálint pedig nem tudott ellentállni — annak a *másiknak*.

Az ragadta magával ellentállhatatlan erővel. Sovárgó vágyak lángoltak szivében és ő tehetetlenül hevert egy csábitó szirén hálójában.

Hej bolond dolog az a sziv . . . és iszonyu ereje van a vérnek. Hiába való az akaraterő, hiábavalók a jó erkölcsök, a nemes szándék, a hideg filozofáló ész . . . a vér parancsol!

Egész életedet egy szent czélnak szántad, egy ideál felé tartasz . . . a csöndes családi boldogság tüzhelye mellett akarod, hogy leperegjen életed homokórája . . . jó akarsz lenni, nemes akarsz lenni . . . nődnek, gyermekednek, embertársadnak javára akarsz csöndesen működni . . .

De egyszerre csak megjelenik előtted egy semmi . . . egy csacsogó, üresen fecsegő kis fruska, a kinek véletlenül szép gömbölyüre van formálva az arcza, a kinek perzselő tüzet szór két parázsszeme, a kinek hullámzó keble édes vágyakozásokban ringatja el lelkedet . . . szóval jön egy ilyen szoknyás démon és vége mindennek! A szent czél, az ideál, a családi tüzhely, minden, minden elfeledve, halomra döntve . . .

Lángolni kezd a vér . . . és a vér parancsol . . .

— — —

Balla Bálint egy szép reggelen — tavasz volt és a nap mosolylyal aranyozta meg a nagy mindenséget — kinézett az ablakon és vidáman fütyürészett egy divatos, hóbortos, pajkos kis nótát.

A felesége a konyhán foglalatoskodott... a reggelijét készitette.

Ő tehát kihajolt az ablakon és vidáman fütyürészett bele a tavaszi reggel illatos levegőjébe.

Éles volt a füttyszó és himes czikornyái pajkosan röpködtek szét a levegőben. Mintha apróra tépte volna a dalt és annak szavait szétszórta volna . . . Vagy mintha pillangókat bocsátott volna szabadon rajostul . . . Ugy szálltak a dalocska pajkos czikornyái ablakról ablakra, lombtól lombhoz, párkányról párkányra . . .

De legmohóbban fogadta be őket egy tágra nyitott nagy ablak, mely tele volt virággal . . .

A kis dal pillangói ide röpködtek be rajostúl . . . és nemsokára egy csengő hang lágy echoja felelt az el-elhaló füttynek.

Balla Bálint figyelmes lett a gyönyörü szép énekre és — elhallgatott.

És a tágra nyitott ablak virágai között egy bájos szép asszonyi fej jelent meg... Hej, nem hajt ilyen bimbót egyetlen rózsatő sem! . . .

Balla Bálint szeme csak ugy káprázott a tündéri szépség láttára . . . és mikor annak a perzselő két parázsszemnek mosolyát érezte: el volt veszve . . .

— — —

El volt veszve. Az a bájos szép asszony csalta . . . csalta . . . csábitotta . . . és lángra gyujtotta a vérét.

Hiába akart ellentállani, hiába küzdött magával . . . Nem volt ereje.

Felesége látta, hogy szenved, hogy bánatos, hogy ideges . . . nem tudta mire vélni a dolgot? . . .

Pedig ők ugy szerették egymást.

Szerelmi házasság volt az ő frigyük.

Két szerető szivnek egyesülése.

Gyermekkoruk óta vonzódtak egymáshoz és a mit a tavasz igért, azt megadta a nyár . . . Ők egymáséi lettek. Boldogok voltak, nagyon boldogok . . .

És ime . . . Balla Bálint egy szép tavaszi reggelen kihajlik az ablakon, elfütyürész egy dalt, megpillant egy mosolygó női fejet és — vége mindennek.

A gyermekkori vonzalomnak, a jegyesi rajongó szerelemnek, a fiatal férj ittas boldogságának . . . vége, vége!

Hiába küzd magával, hiába erősködik, hiába akarja széttépni az igézet hálóját, mely fogva tartotta.

Nem volt rá képes.

A lelke mámoros volt és a vére . . . a vére parancsolt . . .

— — —

És ő követte a vér parancsoló szavát...

Előbb egy mosolyt küldött annak a bájos szirénnek.

Az viszonozta.

Aztán virágot küldött neki.

Megköszönte.

Majd levelet irt neki, lángoló szerelemről, édes vágyakról.

Azt válaszolta neki, hogy: «várom.»

És egy csillagfényes, szerelmet áhitozó nyári estén, a helyett, hogy — mint feleségének mondá — a klubba ment volna: átment a szomszédházba, abba, a honnan oly csábitólag tárta ki virágait a nagy nyitott ablak abba a házba, a honnan olyan szépen mosolygott feléje az a gyönyörü női fej . . .

Nem gondolt többé semmire.

A vére vitte . . . vitte . . . ragadta magával.

Dobogó szivvel ment föl a lépcsőkön.

Kissé habozott az előszoba ajtaja előtt. Hirtelen azonban megnyomta a csengetyü fehér csontgombját és mikor ideges berregése a villamos csengetyünek hihallatszott... izgatott lett.

Egy szobalány vezette be a szalonba.

Ott már várta őt az a bájos szirén.

Mert igazán bájos volt . . . csábitó szép.

Balla Bálint érezte, hogy nyargal a vér lángolva ereiben és mikor megragadta a nő gömbölyü kis kezét, valami édes bizsergés futott rajta végig.

Egymás mellett foglaltak helyet — az ablak mellett egy nagy kényelmes divánon.

Balla Bálint előbb szakadozottan, zavarosan, csaknem összefüggés nélkül festette le a nő előtt, hogy milyen káprázat fogta el, mikor azon a reggelen az ablakban megpillantotta . . . aztán szerelmes szavakkal suttogta el neki, hogy e pillanat óta benne van szivében az ő képe . . . hogy azóta zavarodott, nem találja helyét . . . hogy lelke elvesztette egyensulyát.

A nő gyönyörittasan hallgatta . . . Kezét benn felejté kezében, fejét, illatos fejét lehajtá Bálint vállára és ugy hallgatta . . . hallgatta.

— És igazán szeret?

— Meg kérdezheti? Oh ha tud —

Szava hirtelen elakadt . . . a nő kezét elereszté, magát a nőt eltaszitá magától. Egy pillanatig mereven nézett maga elé. Elhallgatott. Aztán — mintha a szive dobogása akadt volna el — levegő után kapkodott. Majd hirtelen felugrott a pamlagról és a nő legnagyobb ámulatára — elrohant.

— — —

Hát csak az történt Balla Bálinttal, hogy a mint ott az ablak mellet ülve dadogta el szivének érzelmeit, valami véletlen folytán kitekintett az ablakon épen átellenben, az ő lakásának ablakán észrevette az ő édes, kedves, bájos, szelid kis feleségét, a ki egy lámpa mellett görnyedezve dolgozott valami kézimunkán.

Balla Bálint ráismert a kézimunkára; *Egy gyermekfejkötő volt.*

Valami csodás érzés vett rajta erőt.

Ugy érzé, hogy a vére szivéhez tolul.

Elakadt a szerelmi vallomásban és rohant kifelé *haza!* . . .

SZÁLLJ EL HOZZÁ . . .

Szállj el hozzá füszeres
Illatot lehellő —
Szállj el hozzá hirnökül
Könnyü szárnyu szellő.

És ha kérdi mit susogsz?
Mondd, hogy messze tájról
Hoztad el a buesuszót
Hive ajakáról.

Kis madár hozzá repülj,
Szállj le közelébe,
S legkeservesebb dalod
Zöngedezd fülébe.

És ha kérdi, hogy miért
Olyan bús az ének?
Mondd ez hattyudala volt
Haldokló hivének.

Szállj hozzá s fülébe csöngj.
Szomoru harangszó,
És ha kérdi, mért vagy oly
Szivrepesztőn — hangzó?

Mondd azért oly bánatos
Megható a hangod,
Mert most értem csöngetik
A lélekharangot.

Harkay Károly.

A NEW-YORK PALOTA SZOBORDISZEI.

SENNYEY SZOBORMŰVEI.

A NEW-YORK PALOTÁJA BUDAPESTEN.

A világvárosias, ragyogó Budapest gazdagodott megint egy fényes palotával, olyannal, a mely pompás körútunk diszére szolgálva, impozáns méreteivel is dominálja a messze környéket.

A *New-York* biztositó társaság palotája ez, mely több mint két évi erős munka után immár elkészült s pompájával, fényével a legszebb budapesti paloták közt is első helyre küzdötte fel magát.

Részünkről igen örvendetes jelenségnek tartjuk, ha a hatalmas társaság, mely óriási üzleteket köt a világ minden táján, Budapestet elég fontos és elég hatalmas terrénumnak tartotta, hogy üzleti hálózatában első rangú helyet biztositson neki s hogy egész vagyont költsön arra a czélra, hogy a magyar fővárosban saját palotája emelkedjék, méltó a társaság nagy arányaihoz, méltó az óriási lendületet vett Budapest világvárosias, ragyogó külsejéhez.

1886 óta tervben volt már a hatalmas palota épitése, de a megvalósuláshoz közelebb csak 1891-ben jutott, a mikor alkalmas telket kaptak az Erzsébet-körut, Dohány-utcza, Miksa-utcza alkotta háznégyszögön.

Mint a kontinens valamennyi fővárosában, itt is monumentális épületet akartak emelni s ennek tervezetére *Arányi* Miksa, a magyarországi verérigazgató már 1891-ben kiirta a pályázatot.

A beérkezett nyolcz pályamű közül a jury, melynek tagjai közt párisi, sőt newyorki szakemberek is voltak, *Hauszmann* Alajos műegyetemi tanárnak, kiváló műépitőnknek, az igazságügyi palota stb. tervezőjének munkáját fogadta el.

Hauszmann tervei szerint aztán meg is kezdték az épitkezést 1892 tavaszán s az idei augusztus havára fejezték be véglegesen.

A monumentális palota immár ott áll teljes diszében s architekturájának kiválóságával Budapest legszebb épületei közé sorakozik.

Karcsú, magas tornyán a társaság jel-

A NEW YORK
ELETBIZ TOSITO TARSASAC
BUDAPESTI PALOTAJA
NEW-YORK

vénye, a sas terjeszti ki lomha szárnyait; a két kisebb tornyocskán szintén bronzsasok lustálkodnak.

Az épület főbejárata az Erzsébet-körúti homlokzat közepére esik, melyen keresztül köralakú, oszlopsoros vesztibulumba érünk.

Innen vezet az út a tágas díszudvarba, innen a márvány-lépcsőházba. A vesztibulumban van elhelyezve a vizerőre berendezett személyfelvonó is, mely a négyemeletes palota személyforgalmát közvetiti. A modern épületet nemcsak ez mutatja, központi légfütése, a roppant épület összes helyiségeibe bevezetett villamos világitás is arra vall, hogy teljes komforttal berendezett, minden kényes igényt kielégitő modern épülettel van dolgunk.

Bejárat a dohány-utczai homlokzaton nincsen; nagy kapu nyilik azonban a Miksa-utczára, melynek előcsarnokából egy még mindig diszes melléklépcső vezet fel az emeleti helyiségekbe.

Az első emeletet jobbára a New-York biztositó társaság üzleti helyiségei foglalják el. Innen intézi a társaság egyre szaporodó hazai ügyeit, itt bonyolitják le a magyarországi összes forgalmat.

A palota második emeletén az *Otthon* irói és hirlapirói kör klubbhelyiségei vannak, diszesen, elegánciával berendezve.

De legnagyobb vonzó ereje és főékessége a monumentális palotának a földszinti kávéházi helyiség lesz. Ennek a berendezésével maig sincsenek még készen; de kétségtelen, hogy mire elkészül, nemcsak az elsők közé tartozik, hanem egyenesen a legelső lesz e nemben Budapesten s csillogó diszével messze földön ritkitja párját. Egyetlen adat elég arra, hogy fogalmat alkothassunk, minő óriási költséget emészt fel ennek a kávéháznak a tervezett fénynyel és pompával való berendezése.

Százezer forintra rúg az az összeg, a mit a földszinti kávéházi helyiség dekorálására szántak. Ebben a horribilis summában pedig nincsen benne semmi a kávéházi fölszerelésnek kétségtelenül szintén nagyon nagy költségeiből.

Csupán csak a diszitések: a fal masszív aranyozása, márványbetétek és oszlopok, szobrok, freskók stb. Különös sulyt fektetnek rá, hogy csak emlékszerü anyagot használjanak a diszitéshez, igy márványt és bronzot; a könnyebb, első látszatra tetszetős, de valójában értéktelen anyagok ki vannak zárva. Nem nehéz megjósolni, hogy ez a kávéház csakugyan az lesz, a minek tervezték: Budapest elsőrangú látványossága.

A New-York biztositó társaság most épült palotája (a ki nem látta még, megitélheti a sikerült képből) tényleg disze a fejlődő fővárosnak. Magának a társaság olyan fényes otthont teremtett benne, a mire büszke lehet mindenha; Budapestünket pedig egy monumentális épülettel tette gazdagabbá, olyannal, melynek hatalmas arányain örömmel nyugszik meg biráló szemünk, melyen kivetni valót nem, csak gyönyörködtetőt találunk.

IRODALOM.

Dalok a magányból. Költemények. Irta *Lévay Mihály*. Budapest, 1894. Ára 1 frt 50 kr. «Magamnak daloltam s ez a boldogságom.» Ez a kis idézet lehet Lévay Mihály költészetének mottója. S költőnek az ilyen elvet bátran ajánlani merem. Nem az a költő hivatása mindenképen, hogy telehangoztassa az egész világot a maga bújának, örömének a feltárásával, hanem a költői lélek abban találhat gyönyörüséget, ha szive érzelmét elzengi önmagának. A madár se törődik vele, hallja-e valaki az énekét, vagy ha hallja, tetszik-e az ének; hanem dalol, mert a szive-lelke készteti a dalra. Lévay Mihály költeményeiből igy hát kivilághk az őszinte költői kedély, mely nélkül nincsen költemény. Költői érzés nélkül csak üres csengésbongás a rim és az ütem; a mi a költeményt igazán azzá teszi, az az érzés. Lévay verseit valamennyit ily érzés sugallta. Nem kitörő szenvedélyek ezek az érzések, se nagy elfojtott szenvedélyek, melyek pusztitják, kiégetik a lelket, hanem egyszerü, melegen érező szív enyhületes érzései. Lévayt bánata nem keseriti el s nem hangolja kétségbeesésre; se az örömtől nem tör ki, hanem csak mosolygásra készti. Nem a szív vihara kél és száll nála, hanem kisded hullámokat vetve szállnak alá s emelkednek fel érzései.

Azokkal az eszközökkel, melyek képessé teszik a költőt, hogy érzelmeinek külső formát adjon, Lévay Mihály tökéletesen rendelkezik. Nemcsak verselési technikáját értjük ez alatt, — külső technikában szinte mintaszerűek valamennyi versei — hanem azokat a bizonyos általános formákat vagy inkább formulákat, melyeket az irónál, költőnél szükséges, hogy kifejezhesse gondolatait.

Nem konvenciókat gondolunk, mert a konvenció szónak értelme valami banálisat foglal magában; hanem azokat a nyelvi és stilisztikai eszközöket, melyek a nagy minták nyomán szinte megállapodottak már.

Ezekre pedig nagyon is szüksége van az irónak.

Titán legyen az, a ki ezektől szabadulni bir, hogy maga alkosson uj formákat.

A mit Lévay Mihály költeményeinél kiváltkép kiakarunk emelni, az az őszinteség és a tiszta jó izlés. Érzelmei melyeket kifejez, bizonyára őszinték. Olyan egységes — ha nem is felette tágkörü — verseinek érzelemvilága, hogy a maga egészében teljesen kifejeznek egy költői érzésekkel eltelt lelket. Sehol egy disszonáns hang, egy kirívó tónus. Ez pedig ritka tulajdonság ma, mikor az őszinteségnek hijját annyiszor kell tapasztalnunk. Pedig az első tulajdon, a mi költőt költővé tesz az az őszinteség. A jó izlést is igazán élveztük Lévay köteténél. Jó izlés keresetlenségében, egyszerűségében fejeződik ki. Megtalálja mindenütt a kellő hatást, a nélkül, hogy vadászná. Nem tart igényt, hogy modern értelemben szellemesnek tartsák, se arra, hogy pointjein nevessen a közönség. Hanem tudván, hogy mik a költői hatás eszközei, azokat iparkodik kiaknázni.

Szóval Lévay Mihály kötete jóleső oázis a sivár mindennapiságban leledző mai verselés sivatagában.

A kötet minden tekintetben tanuságot tehet róla, hogy Lévay jóval, de jóval fölül áll azon a nivón, melyen az «első kötetek» szoktak bukdácsolni. Más első kötete döngicsélés és szárnypróbálgatás, az övé a kifejlett madárnak lassú, komoly szárnyalása. Lévay Mihály épületes, szép költeményeit a nagy közönség bizonyára szivesen és örömmel fogja olvasni.

*

Rózsa Miklós: Szélcsend. Justh Zsigmond előszavával. Budapest, 1894. Lampel Róbert. Ebben az igazán előkelő izléssel kiállitott kötetkében szinte csupa olyan versikék foglaltatnak, a milyeneket mindig szivesen szoktunk elolvasni, ha megjelennek egy-egy előkelőbb folyóirat hasábjain. Mindig izlésesek, banálisságtól teljesen mentek ezek a költemények s jól esik őket egybegyüjtve olvasni a nagyképüség és közfumigálás e mai világában. Igaza van a szegény Justhnak, Rózsa Miklós nem egetverő titán sem borongós Manfréd, sem beaudlairi realista, hanem — önmaga. A lirai poétára ez nagy dicséret. Nem akar túlszárnyalni azokon a határokon, a melyeket a maga egyénisége szab eléje, hanem e határok között olyat produkál, melyben maga is, a közönség is örömét lelheti. Rózsa Miklós kötete egy kis regény, a lirai versek egy-egy kis epizódjai ennek a regénynek, melynek motivumai keltettek érzést a költő lelkében. Szeret, csalódik, feled, gyülöl, ismét szeret . . . ez az a lirai történet, melyet a csinos versekből figyelemmel kisérhetni.

Rózsa Miklós költeményeiben az őszinteség, csin, izlés és formai korrektség mellett még egyet kiemelendőnek tartunk. Tanuságot tesznek, hogy Rózsa Miklósnak vannak gondolatai is. Egyik-másik költeménye nem is egyébb mint egy csinos gondolatnak tetszetős parafrázisa.

Nem mélyebb filozófiai eszméket értünk, hanem költői gondolatokat, melyeket azonban el kell választanunk az utóbbi időben ragályszerüen lábrakapott pointektől. Rózsa Miklós gondolatai nem ilyen hajhászott pointek. Ezektől eltávoztatja Rózsa Miklóst jó izlése, melyet egész kötetében kifejezésre juttat. A kik el fogják olvasni a *Szélcsendet*, megfognak győződni róla, hogy Rózsa Miklós költészete kellemes kivételt képez a mostani modernnek elkeresztelt ifjú titánoktól kultivált költői irányzatokból, melyeknek az a főhibájuk, hogy minden egyéb csak nem költészet. Bizvást figyelmébe ajánlhatjuk ezt a kis kötetet, melynek irója — ha lesznek élettapasztalatai és mélyen átérzett szenvedélyei — fog még sok szép verset irni.

*

Megjelent:

Bársony István: Négyszemközt. Singer és Wolfner kiadása. 1894. A kötetre, melyből mutatványt közlünk, legközelebb visszatérünk.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju ssövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám, I. em. 16 ajtó.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

Értesités

Háziasszonyoknak.

Felhagyott minőségeket

abroszokban, servietták, törülközők, kávés-teritékek és törülő-ruhákban

csak rövid ideig igen olcsó árakon árusitanak

Kunz József és Társa

cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, V., Deák-tér.

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett**. Saját gyártmányu **harmonika, hegedű, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Értesités!

T. cz.

Van szerencsém t. vevőim és a n. é. közönség szives tudomására adni, hogy uj

kézimunka-árjegyzékem

magyar- és német nyelven megjelent és kivánatra ingyen és bérmentve megküldetik. Ezen árjegyzék tartalmaz **1130 eredeti rajzot női kézimunkákból** és a legtökéletesebb, a mi ezen szakmában eddig nyujtatott.

Nagyban és kicsinyben.

Kiváló tisztelettel

Bérczi D. Sándor,

női kézimunka-ipar

BUDAPEST, VI. ker., király-utcza 4. sz.

Tudósitás.

A cs. és kir. közös hadügyministerium különféle ruházati és felszerelési tárgyakat az általános verseny utján szándékozza biztositani.

A teljes tartalmu hirdelmény az ajánlati mintával, továbbá a szállitandó czikkek kimutatása a 4-ik hadtest hadbiztosságánál, a 2. számu ruharaktárnál Budapesten, valamennyi kereskedelmi- és iparkamaránál, a kereskedelmi muzeumnál és a magyar országos iparegyletnél Budapesten; — valamint a szerződési tervezet alakjában szerkesztelt részletes feltételek valamennyi hadtest-hadbiztosságoknál, a brünni, budapesti, gráczi, kaiserebersdorfi ruharaktáraknál, valamennyi kereskedelmi- és iparkamaránál a budapesti kereskedelmi muzeumnál és a magyar országos iparegyletnél Budapesten betekinthetők.

Budapesten, 1894. év október havában.

A cs. és kir. 4-ik hadtest hadbiztosságától.

Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

TORONYÓRÁK,

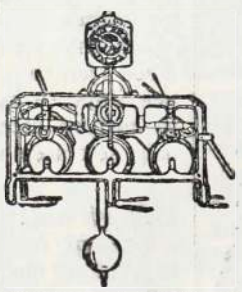

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli.

Máyer Károly L.

államilag kedvezményezett

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költségjegyzékek bérmentve.

Magyar kir. államvasutak 119328/94. sz. A.

Pályázati hirdetmény.

Az alólirott igazgatóság a magy. kir. államvasutak részére 1895 évi január 1-től egy, három vagy hat éven át több rendbeli bőrárukból felmerülő tényleges szükségletnek szállitását biztositani kivánván ezennel nyilvános pályázatot hirdet; nevezetesen: Fényes-, fuvó-, ôztalp-, timsós- és gépszij-bőrre, készgéphajtó-szijakra stb.

A kiirás tárgyát képező egyes czikkeket előtüntető jegyzék, mely egyszersmind ajanlati mintául szolgál, valamint a szállitásokra vonatkozó részletes módozatok valamennyi hazai kereskedelmi- és iparkamaránál megtekinthetők és a magy. kir. államvasutak igazgatósága anyag- és leltárbeszerzési (AV.) szakosztályánál (Budapest, Andrássy-út 73. sz. II. emelet 54. ajtó sz.) ingyen kaphatók.

A szabályszerüen kiállitott ivenkint 50 kros magy. kir. okmánybélyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve legkésőbb f. évi november hó 2?-ki déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak anyag- és leltár beszerzési szakosztályában átadandók, illetőleg posta utján oda küldendők és a boriték ezen külczimmel látandó el: «Ajánlat 119328/94 számhoz».

Bánatpénzül az ajánlt áruk egy évi értékének 5%-át készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban legkésőbb 1894. évi nov. 22. déli 12 óráig a m. kir. államvasutak budapesti főpénztáránál leteendő. — Később benyujtott ajánlatok, valamint olyanok melyek nem pontosan és részletes módozatok bemutatása mellett állittatnak ki, végül olyanok, melyek után bánatpénz nem tétetett le, nem vétetnek figyelembe.

Budapesten, 1894. év október hóban. **Az igazgatóság.**

HIRDETÉSEK felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

B) minta.

Jegyzéke azon.....i [1]) czipész (nyerges, szijgyártó, stb.) kisiparosoknak, kik N. N..... urat (név, lakás, foglalkozás) felhatalmazták arra, hogy a közös hadügyministerium által f. évi október hó 10-én 2122. sz. alatt kibocsátott árlejtési hirdetménynyel kiírt szállítás elnyerése czéljából nevükben ajánlatot nyujtson be, a vonatkozó megrendelést elfogadja, a megrendelt czikkek beszállítását eszközölje és a kereseti összeget felvegye.

A kisiparosok			
vezeték- és keresztneve	lakása: utcza	lakása: házszám	sajátkezü aláírása
stb.			

Kelt.....n, 1894..... N. N. [2])

Hogy a fenti jegyzékben megnevezett.....[3]) egyén ipar gyakorlására jogositott önálló czipész (nyerges, szijgyártó stb.) mester igazolom.

Kelt.....n, 1894..... (P. H.) Hatósági aláírás.

[1]) Ha valamely szövetkezet több helyiségbeli kisiparosokat foglal magában, ugy minden egyes helyiség kisiparosai külön jegyzékbe foglalandók.

[2]) Ha meghatalmazott szintén kisiparos és szintén óhajt egy szállítási részletet elnyerni, ugy a neve a jegyzékbe és pedig az első helyre szintén felveendő.

[3]) Itt a jegyzékben felsorolt kisiparosok száma teendő ki.

A) Jegyzék a szállitandó czikkekről.

A czikkek megnevezése						A szállitandó mennyiségből fentartatik: a birodalmi tanácsban képviselt országok és királyságok részére	A szállitandó mennyiségből fentartatik: a magyar korona országai részére
kész	czipő				pár	36065	15457
kész	könnyü czipő	a.	6-tól	13 méretnagyságig	»	12163	5212
kész	félszáru csizma	a.	6-tól	13 méretnagyságig	»	2538	1087
kész	lovassági csizma	a.	6-tól	13 méretnagyságig	»	4942	2118
kész	huszárcsizma	a.	6-tól	12 méretnagyságig	»	1375	590
nadrádszij (uj minta) [2]					darab	4900	2100
teljes borjubör hátibörönd tartószijkészülékkel					»	2870	1230
1888 évi m.[1])					»	350	150
teljes borjubör hátibörönd tartószijkészülék és hátiböröndtü nélkül					»	1313	562
hátiböröndtartószij készülék					készlet	2660	1140
töltény hátiböröndt[1])					darab	14	6
iromány böröndt[1])					»	560	240
lovassági málhaböröndt tölténytáska nélkül					»	263	112
» » » és evőcsészeszij nélk.					»	438	187
rövid hosszu tüzérségi málhatáskához evőcsészeszij					»	28	12
derékszij kapocs nélkül 1888 évi m.					»	3850	1650
» csattal					»	735	315
kardszuronytáska ismétlő fegyverhez					»	4865	2085
kardszuronytáska gyalogsági Werndl fegyverhez					»	700	300
gyalogsági kardtáska					»	245	145
lovassági derékszij karabély csatlékkal [2])					»	805	345
lovassági derékszij » csatlék nélkül					»	147	63
hordcsukor a derékszijhoz					»	123	52
derékszij-karabély csatlékkal szekerész csapatok részére					»	210	90
utász kardhüvely a derékszijhoz szekerész csapatok részére					»	210	90
puskaszij					»	5915	2535
ismétlő karabély szij					»	718	307
köpenyszij a lovasság és a szekerészcsapat részére					»	112	48
köpenyszij a műszaki csapatok részére					»	280	120
köpenyszij a lovas tüzérségi részére					»	18	7
köpenyszij a gyalog legénységi részére					»	88	37
gyalogsági tölténytáska 8 mm. töltényhez					»	3588	1537
gyalogsági tölténytáska tölténytartó nélk.					»	1068	457
lovassági » » » »					»	175	75
forgópisztolytáska hordszijjal					»	998	427
lovassági kardkötő					»	893	382
lovassági kardmarkolatszij					»	385	165
táskás kardkötő utász kardhoz					»	438	187
kardkötő táska utász kardhoz					»	53	22
vasalt dob-hordszij					»	53	22
dob vállszij					»	455	195
nyeregtakaró szilárd oldallapokkal biró nyereghez					»	455	195
felső heveder					»	525	225
alsó heveder csatlék nélkül					»	1453	622
» » csatlék					»	718	307
kantárfej					»	735	315
csikófék					»	840	360
feszitőzabla					»	928	397
csikózabla					»	945	405
kengyelszár					pár	1750	750
elő oldal közép málhaszij					darab	2100	900
hátulsó közép málhaszij					»	928	397
istálló kötőfék kötőszár nélkül [3])					»	1155	495
» » kötőszár					»	1313	562
szügyszerszám					»	481	206
patkótáska tartószijjal					»	438	187
lovassági (uj minta) műszaki csapat részére szolgáló főzőedény hordszij					»	385	165
					»	18	7
gyalogsági ásó börtok					»	910	390
köténybőr kovácsok részére					»	25	10

[1]) A borjubör-, töltény- és iromány böröndökhöz szükséges nádlemezanyagot az ajánlattevők a legközelebbi ruharaktárban szerezzék be az alábbi árakon és pedig:

egy készlet borjubör háti böröndhöz 38 kr.
» » töltény » » 54 »
» » iromány » » 1 frt 58 »

[2]) E czikkből 5% az 1., 95% a 2. méretnagyságban lesz előállitandó.

[3]) E czikkből a szükséglet fele az 1., fele a 2. méretnagyságban lesz előállitandó.

B) Jegyzék a szállitási árakról.

A czikk neve				egységár frt	egységár kr.	szóval: forint	szóval: krajczár
1 pár kész	bakancs a	6 méretnagyságban		5	13	öt	tizenhárom
1 pár kész	bakancs a	7 méretnagyságban		5	11	öt	tizenegy
1 pár kész	bakancs a	8 méretnagyságban		5	06	öt	hat
1 pár kész	bakancs a	9 méretnagyságban		4	94	négy	kilenczvennégy
1 pár kész	bakancs a	10 méretnagyságban		4	96	négy	kilenczvenhat
1 pár kész	bakancs a	11 méretnagyságban		4	80	négy	nyolczvan
1 pár kész	bakancs a	12 méretnagyságban		4	78	négy	hetvennyolcz
1 pár kész	bakancs a	13 méretnagyságban		4	72	négy	hetvenkettő
1 pár kész	könnyü czipő a	6 méretnagyságban		3	76	három	hetvenhat
1 pár kész	könnyü czipő a	7 méretnagyságban		3	75	három	hetvenöt
1 pár kész	könnyü czipő a	8 méretnagyságban		3	71	három	hetvenegy
1 pár kész	könnyü czipő a	9 méretnagyságban		3	65	három	hatvanöt
1 pár kész	könnyü czipő a	10 méretnagyságban		3	64	három	hatvannégy
1 pár kész	könnyü czipő a	11 méretnagyságban		3	55	három	ötvenöt
1 pár kész	könnyü czipő a	12 méretnagyságban		3	52	három	ötvenkettő
1 pár kész	könnyü czipő a	13 méretnagyságban		3	50	három	ötven
1 pár kész	félszáru csizma a	6 méretnagyságban		6	95	hat	kilenczvenöt
1 pár kész	félszáru csizma a	7 méretnagyságban		6	90	hat	kilenczven
1 pár kész	félszáru csizma a	8 méretnagyságban		6	86	hat	nyolczvanhat
1 pár kész	félszáru csizma a	9 méretnagyságban		6	59	hat	ötvenkilencz
1 pár kész	félszáru csizma a	10 méretnagyságban		6	58	hat	ötvennyolcz
1 pár kész	félszáru csizma a	11 méretnagyságban		6	49	hat	negyvenkilencz
1 pár kész	félszáru csizma a	12 méretnagyságban		6	46	hat	negyvenhat
1 pár kész	félszáru csizma a	13 méretnagyságban		6	44	hat	negyvennégy
1 pár kész	lovassági csizma a	6 méretnagys.		8	95	nyolcz	kilenczvenöt
1 pár kész	lovassági csizma a	7 méretnagys.		8	91	nyolcz	kilenczvenegy
1 pár kész	lovassági csizma a	8 méretnagys.		8	86	nyolcz	nyolczvanhat
1 pár kész	lovassági csizma a	9 méretnagys.		8	57	nyolcz	ötvenhét
1 pár kész	lovassági csizma a	10 méretnagys.		8	56	nyolcz	ötvenhat
1 pár kész	lovassági csizma a	11 méretnagys.		8	47	nyolcz	negyvenhét
1 pár kész	lovassági csizma a	12 méretnagys.		8	44	nyolcz	negyvennégy
1 pár kész	huszárcsizma a	6 méretnagys.		9	11	kilencz	tizenegy
1 pár kész	huszárcsizma a	7 méretnagys.		9	07	kilencz	hét
1 pár kész	huszárcsizma a	8 méretnagys.		9	03	kilencz	három
1 pár kész	huszárcsizma a	9 méretnagys.		8	69	nyolcz	hatvankilencz
1 pár kész	huszárcsizma a	10 méretnagys.		8	67	nyolcz	hatvanhét
1 pár kész	huszárcsizma a	11 méretnagys.		8	59	nyolcz	ötvenkilencz
1 pár kész	huszárcsizma a	12 méretnagys.		8	55	nyolcz	ötvenöt
1 darab	nadrágszij			—	19	—	tizenkilencz
1 darab	teljes borjubör hátibörönd tartószij készülékkel			6	28	hat	huszonnyolcz
1 darab	teljes borjubör hátib rönd tartószij és hátiböröndtü nélkül			4	93	négy	kilenczvenhárom
1 drb	töltény böröndt			3	29	három	huszonkilencz
1 drb	iromány böröndt			4	09	négy	kilencz
1 készlet	hátiböröndtartószijkészülék			1	35	egy	harminczöt
1 a b	lovassági málhaböröndtölténytáska nélk.			7	51	hét	ötvenegy
1 a b	tüzérségi málhaböröndtölténytáska és evőcsészeszij nélk.			7	96	hét	kilenczvenhat
1 a b	lovassági tölténytáska			—	77	—	hetvenhét
1 a b	rövid evőcsészeszij tüzérségi málha hoszu böröndhöz			—	10	—	tiz
1 a b	derékszij kapocs nélkül 1888 m.			—	12	—	tizenkettő
1 a b	derékszij csattal			—	47	—	negyvenhét
1 a b	kardszuronytáska az ismétlő fegyverhez			—	52	—	ötvenkettő
1 a b	kardszuronytáska a Werndl-féle gyalogsági fegyverhez			—	21	—	huszonegy
1 a b	gyalogsági kardtáska			—	24	—	huszonnégy
1 a b	lovassági derékszij karabélycsatlékkal			—	25	—	huszonöt
1 a b	lovassági derékszij » csatlék nélkül			—	72	—	hetvenkettő
1 a b	hordcsukor a derékszijhoz			—	52	—	ötvenkettő
1 a b	derékszij karabélycsatlékkal szekerész csapatok számára			—	05	—	öt
1 a b	utászkardtáska a derékszijhoz szekerész csapatok számára			—	72	—	hetvenkettő
1 a b	puskaszij			—	30	—	harmincz
1 a b	ismétlő karabélyszij			—	34	—	harmincznégy
1 a b	köpenyszij a műszaki csapatok részére			—	68	—	hatvannyolcz
1 a b	köpenyszij a lovas tüzérségi részére			—	08	—	nyolcz
1 a b	köpenyszij a gyalog legénységi részére			—	09	—	kilencz
1 a b	gyalogsági tölténytáska 8 mm. töltényhez			—	08	—	nyolcz
1 a b	gyalogsági tölténytáska töltény nélkül			1	27	egy	huszonhét
1 a b	lovassági tölténytáska 8 mm. töltényhez			—	50	—	ötven
1 a b	forgó pisztoly táska hordszijjal			1	59	egy	ötvenkilencz
1 a b	kardkötő			—	86	—	nyolczvanhat
1 a b	kardmarkolatszij			—	34	—	harmincznégy
1 a b	táskás kardkötő utászkardhoz			—	77	—	hetvenhét
1 a b	kardkötő táska utászkardhoz			—	24	—	huszonnégy
1 a b	vasalt dobhordszij			1	03	egy	három
1 a b	dobvállszij			—	32	—	harminczkettő
1 a b	nyeregtakaró			6	03	hat	három
1 a b	felső heveder			1	76	egy	hetvenhat
1 a b	alsó heveder csatló nélkül			1	52	egy	ötvenkettő
1 a b	» » csatlóval			—	67	—	hatvanhét
1 a b	kantárfej			—	94	—	kilenczvennégy
1 a b	csikófék			—	48	—	negyvennyolcz
1 a b	feszitőzabla			—	67	—	hatvanhét
1 a b	csikózabla			—	61	—	hatvanegy
1 pár	kengyelszár			1	36	egy	harminczhat
1 a b	elő			—	23	—	huszonhárom
1 a b	hátsó oldal közép málhaszij			—	31	—	harminczegy
1 a b	» oldal közép málhaszij			—	38	—	harmincznyolcz
1 a b	istállókötőfék kötőszár nélkül			1	53	egy	ötvenhárom
1 a b	istállókötőfék kötőszár			—	56	—	ötvenhat
1 a b	szügyszerszám			1	44	egy	negyvennégy
1 a b	patkótáska tartószijjal			—	99	—	kilenczvenkilencz
1 a b	főzőedény-hordszij 1888 m.			—	10	—	tiz
1 a b	lovassági főzőedény-hordszij			—	41	—	negyvenegy
1 a b	műszaki főzőedény-hordszij			—	18	—	tizennyolcz
1 a b	gyalogsági ásó börtok			—	73	—	hetvenhárom
1 a b	köténybőr kovácsok részészére			6	10	hat	tiz

Orosz szépítő különlegességek

„Crême Venus"
Börápolási szer.
Folyopép „Eugenie"
Folyékony piros arczkenőcs „Eugenie"
„Eugenie" hintö por
Fehér rózsa és crême szinben.
Hajfestöszer
Kaukazus
bajuszpedrő kivonat.

G. RIES

Orosz császári
udvari szállitó
MOSZKVA.

„Venus crême" bör-konzerváló szer. Kitünő, **teljesen ártalmatlan** cosmeticum, kiváltképen hasznos a hör zsirfénye és **érdessége** ellen; **a bört vakitó fehérré varázsolja**, a ránczok és redők képződését megakadályozza és megóvja az arczszin fiatalos frisseségét. A **„Venus crême"** nem tartalmaz s mmi **zsirnemü anyagot**, ezért soha nem avasodik s az év és nap bármely szakában minden ártalom nélkül alkalmazható. A t. közönséget saját érdekében kérjük, hogy **az itt levő védjegyre szigoruan ügyeljen.**

Ára 2 frt.

„Eugenie folyópép" **mirtus-virágokból**, az arczszin szépitésére s a virágzó, üde arcz-szin állandó megőrzésére. Ugy az arcznak és nyaknak, mint a kéznek és karoknak gyönyörü lágyságot és márványszerü tisztaságot kölcsönöz; a hör minden **érdességét** és foltosságát megszünteti.

Ára 2 frt.

„Eugenie" vörös folyékony arczkenőcs **teljesen ártalmatlan.** Az ajknak, arcznak és füleknek szép **természetes** rózsaszint kölcsönöz; villamos fény mellett is természetes s inben tünik fel **s 3 napig** is tapadva marad a bőrön. **Ára 1 frt 50 kr.**

„Eugenie hintőpor" **fehér, rózsaszin és crêmeszinben, tartósan és észrevétlenül tapad, s a bőrnek természetes lágyságot és üdeséget kölcsönöz. Ára 1 frt 20 kr. Pamacsosal együtt 1 frt 50 kr.**

„Trixogen" kitünő hajnövesztő szer; erősíti a hajgyökereket s teljesen megakadályozza a korpaképződést.
Ára 1 frt 60 kr.

„Nigritine végétale" hajfestő, **fekete és barna.** A haj, ezen szerrel festve, 6 hétig is megtartja a színét és teljes lehetetlen a müleges festést a természetes szintől megkülönböztetni.
Ára 3 frt 50 kr.

Folyékony kaukázusi bajuszpedrő
a bajusz növesztésére és épen tartására. A bajusz felsütése nem szükséges, a nélkül is minden bajusznak a kivánt forma adható. Ára 75 kr.

RAKTÁRAK BUDAPESTEN: Török József gyógyszertára, király-utcza 12. **Neruda Nándor** Kossuth Lajos-utcza. **Lux és Utasi** Muzeum-körut. **Városi gyógyszertár** Városház-tér.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél
Dorottya-utcza 9. sz.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról, b) mechanikai zenélő müvekről és zenélő dísztárgyakról, c) minden egyéb hangszerekről, hangszerkellékekről és hurokról ingyen és bérmentve küldetik.

Sternberg Ármin és Testvére
cs. és kir. szab. hangszer-ipar
Budapest. VII., Kerepesi-ut 36.
Saját gyártmányu mindennemü **hangszerek** és azok kelléket és alkatrészei. Mindennemü hang-z rek és z nélőmüvek **javitása** és **hangolása szakszerü pontossággal teljesittetik.**

A „COLUMBUS" czimbalomverőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czérnázást, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ruházhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** — Ára a verőpálczákkal együtt az utóbbiak minősége szerint **frt 2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«Columbus»** verőfej párja **1.—** forint.

Legujabb! Legujabb!

INTONA

Elpusztithatlan acélhangokkal, változtatható érczjátéklapokkal és korlátlan müsorral.

Ezen uj találmányu hangszerrel minden előzetes tanulmány és zenetudomány nélkül száz meg száz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 12 forint, a kótalapok darabja 30 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy után vétellel teljesittetnek

---

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

O Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Uraságí kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

FOGAK

egész természet utáni,
egyenkint ép ugy
mint egész
FOGSOROK,
rágáshoz használhatók,
legujabb
rendszer szerint,
jótállás mellett,
bámulatos
olcsó árakon
készittetnek.

FOG-SPECIALISTA

RÓNA IMRE

BUDAPEST,
Király-utcza 47. sz.
a terézvárosi
templom átellenében.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. NOVEMBER 11.

46-IK SZÁM

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Sz. E: *Nemzeti Szalón.* — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Zigány Árpád:** *A legjobb Pagliacci.* — **Lenkei Henrik:** *Szabadban.* — **Weinmann Jákó:** *Kigyógyulva.* — **Berges Fülöp:** *Amerikai furcsaságok.* — **Don Emilio:** *Anakreontica.* — **Szinnyei Ferencz:** *Intermezzo.* — **Victorino Ros:** *Festett világ.* — **Ghita:** *Őszkor . . .* — **V:** *Akik saját halálukat tulélik.* — **Márkus Miksa:** *A galamb.* — **Szinházi krónika.** — **Irodalom.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

Értesités

Háziasszonyoknak.

Felhagyott minőségeket

abroszokban, servietták, törülközők, kávés-teritékek és törülő-ruhákban

csak rövid ideig igen olcsó árakon árusitanak

Kunz József és Társa

cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, V., Deák-tér.

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett**. Saját gyártmányu **harmonika, hegedű, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Értesités!

T. cz.

Van szerencsém t. vevőim és a n. é. közönség szives tudomására adni, hogy uj

kézimunka-árjegyzékem

magyar- és német nyelven megjelent és kivánatra ingyen és bérmentve megküldetik. Ezen árjegyzék tartalmaz **1130 eredeti rajzot női kézimunkákból** és a legtökéletesebb, a mi ezen szakmában eddig nyujtatott.

Nagyban és kicsinyben.

Kiváló tisztelettel

Bérczi D. Sándor,

női kézimunka-ipar

BUDAPEST, VI. ker., király-utcza 4. sz.

Értesités.

A csász. és kir. közös hadügyminiszterium a bőrből készült ruházati és felszerelési tárgyaknak az 1895. évre való szükséglete negyed részét a kisipar utján szándékozik beszerezni.

A teljtartalmu hirdetmények ajánlati mintákkal együtt és a szállitandó fajták kimutatásai a 4-ik hadtest hadbiztosságánál, a budapesti 2-ik számu ruhatárnál, valamennyi kereskedelmi- és iparkamaránál, a kereskedelmi muzeumban és a budapesti magyar országos ipar egyesületnél betekinthetők.

Budapesten, 1894. év október havában.

A cs. és kir. 4-ik hadtest hadbiztosságától.

Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

TORONYÓRÁK,

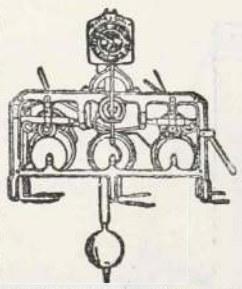

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli.

Máyer Károly L.

államilag kedvezményezett

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költségjegyzékek bérmentve.

Magyar kir. államvasutak 119328|94. sz. A.

Pályázati hirdetmény.

Az alólirott igazgatóság a magy. kir. államvasutak részére 1895 évi január 1-től egy, három vagy hat éven át több rendbeli bőrárukból felmerülő tényleges szükségletnek szállitását biztositani kivánván ezennel nyilvános pályázatot hirdet; nevezetesen: Fényes-, fuvó-, őztalp-, timsós- és gépszij-bőrre, készgéphajtó-szijakra stb.

A kiirás tárgyát képező egyes czikkeket előtüntető jegyzék, mely egyszersmind ajánlati mintául szolgál, valamint a szállitásokra vonatkozó részletes módozatok valamennyi hazai kereskedelmi- és iparkamaránál megtekinthetők és a magy. kir. államvasutak igazgatósága anyag- és leltárbeszerzési (AV.) szakosztályánál (Budapest, Andrássy-út 73. sz. II. emelet 54. ajtó sz.) ingyen kaphatók.

A szabályszerüen kiállitott ivenkint 50 kros magy. kir. okmánybélyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve legkésőbb f. évi november hó 23-ki déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak anyag- és leltár beszerzési szakosztályában átadandók, illetőleg posta utján oda küldendők és a boriték ezen külcimmel látandó el: «Ajánlat 119328|94 számhoz».

Bánatpénzül az ajánlt áruk egy évi értékének 5%-át készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban legkésőbb 1894. évi nov. 22. déli 12 óráig a m. kir. államvasutak budapesti főpénztáránál leteendő. — Később benyujtott ajánlatok, vala mint olyanok melyek nem pontosan és részletes módozatok bemutatása mellett állittatnak ki, végül olyanok, melyek után bánatpénz nem tétetett le, nem vétetnek figyelembe.

Budapesten, 1894. év október hóban. **Az igazgatóság.**

HIRDETÉSEK felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

1894. évi nov. 11. III. évfolyam 46. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

NEMZETI SZALÓN.

Ezt az ékes czimet a magyar képzőművészet uj otthona viseli. Ez az uj otthon igazán meg is felel annak, a mit a titulusban igér. Nemzeti is, mert nemzeti czélok szolgálatában áll és szalón is, mert állandó tárlata a képzőművészeti alkotásoknak.

Hosszú évek óta érezhető hiányt pótol az uj intézmény. Volt eddig ugyan hely, a hol egyszer-másszor megjelenhetett a művész; értjük a téli és tavaszi tárlatokat. De ezeknek a kiállításoknak a czélja főleg a magyar képzőművészet időnkinti bemutatása volt. A képvásár rendezése csak másodlagos czélként szerepelt. Kisebb arányu, kisebb jelentőségü munkák nem is kerültek be oda általában, mindenki chef d'oeuvrejét iparkodott a tárlatokra bejuttatni. A kisebb alkotásokat rendesen külföldi műkereskedőkhöz juttatták művészeink. Idehaza nem volt alkalmas mód, melyen a nagyközönség megtekinthesse s megszerezhesse e kisebb műveket. A képvásárló közönség, a képkereskedők rosz másolataira és kritikán alóli eredeti munkáira volt utalva. Igy aztán a képvásárlók is roszul jártak a vásárlásoknál s a művészek se voltak képesek értékesitni alkotásaikat.

A Nemzeti Szalón tehát — a festők társadalmi egyesitése mellett — azt a czélt tűzte maga elé, hogy állandó képvásárok rendezése által a közönséget kész művészek vagy művészi talentumok eredeti munkáihoz szoktassa. Ezáltal a nagyközönség is meg van óva a vásárlási félszegségektől és jóravaló munkákat szerezhet s a művészek is vásárló közönséghez jutnak.

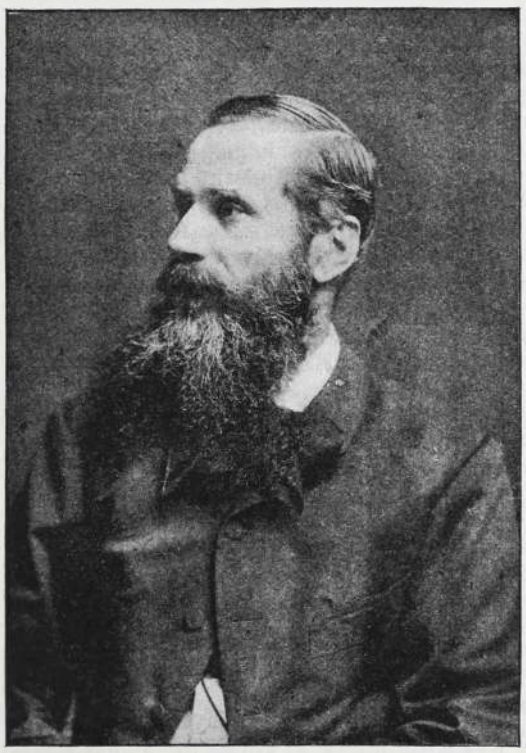

VASTAGH GYÖRGY,
a Nemzeti Szalón elnöke.

Ebben a praktikus czélban nemzeti feladat rejlik. Hozzá fog járulni a Nemzeti Szalón ahhoz, hogy ez időszerint idegenben tartózkodó művészeinket haza vonzza és hozzánk lekösse. Ez pedig rég hangoztatott nemzeti feladat, melynek megoldása nyomában a *nemzeti* magyar művészet fejlődésére büszke reménnyel tekinthetni.

Ahogy az intézményt megvalósitva látjuk, hiszszük, hogy tökéletesen meg fog felelni hivatásának. A csinos tárlat vonzani fogja a közönséget, a vásárló és az egyébként érdeklődő közönséget is. Nagy érdeme a szervezőknek, hogy a kezdet nehézségeit le tudták küzdeni. Nem kis munka volt ez; mert ezer meg ezer aprólékos körülményekkel számolni kelle a nagy anyagi akadályok mellett s a mozgalommal ellenkező áramlatokkal szemben. De most már leküzdvék az akadályok s az intézményt megvalósulva látjuk. A magyar közönség, mely mindig lelkesedéssel csüggött a magyar művészetek fejlődésén, bizonyára fel fogja karolni ezt az uj, felette érdemes intézményt, melyet örömmel köszöntünk megvalósultakor.

A Nemzeti Szalón első tárlata másfél-

PALMER GYÖRGY,
a Nemzeti Szalón titkára.

MESTERHÁZY KÁLMÁN,
a Nemzeti Szalón háznagya.

GERSTER KÁLMÁN,
a Nemzeti Szalón igazgatója.

MARGITTAY TIHAMÉR,
a Nemzeti Szalón alelnöke.

száznál több munkát mutat be. Nagyobb arányu művet keveset látni köztük a dolog természete folytán. De e kisebb munkák közt is találni sok jeles alkotást.

Mesterházy Kálmánt emlitjük első sorban, mint a ki műveinek nagy számával és kvalitásával elsőrangu dísze a kiállításnak. «Eső után»-ja, «Őszi alkonya» és többi valamennyi tájképe perfekt művészettel megfestve; a belőlük kiáradó hangulat ugyanaz, melyet a való természet képei keltenek. Kiváltkép üde kisebb pleinair képei levegője.

Sok becses dolgot küldött Mednyánszky báró, a maga sajátos modorában festvén meg ezúttal is képeit. A kültermészetnek az a reprodukcziója, melyet ő kultivál, sok tekintetben felüláll az akadémikus festésnek. Levegőt s levegői jelenségeket nála jobban alig fest valaki nálunk. Nézni pedig a lég különböző alakulatain át senki se tud ugy, mint Mednyánszky báró. Kevés megkapóbb képet festettek nálunk az ő «Éji tájának».

Vastagh György tanulmányai és Pálya Celestin vázlatai kiemelkedő részei a tárlatnak.

Inocent Ferencz két kiállitott arczképén valóban klasszikus izlésről tesz számot. Képei a precieuxig finomak, ha kissé idealizáltak is.

Ebner egy nagy pasztellel kelt feltünést.

Vastagh Géza nagy képével, az «Ivó oroszlánnal», ujra tanuságot tett, milyen jól ért az állatok királyának megfestéséhez.

Sok képpel mutatkozik be Koszkol Jenő, kiben, ugy látszik, a legujabb művészi generáczió egyik legkiválóbb tagját birjuk. Ennyi tehnikai készültséggel és finom érzékkel kevés művész kezdette meg pályáját.

Ujváry Ignácz «Lidérczfénye» több fantáziával, mint részletességgel van megfestve. Különben a lidérczfényt mint vonuló fáklyát tartó leánycsapatot feltüntetni nem felette szerencsés gondolat.

Márk Lajos két kis képe párisi tanulmány haut parisien modorban. Ugy tetszik, inkább atelierékességnek szánta őket a talentumos művész.

Rippl-Rónai József három képén bizonyára lelkesedni fognak hivei. Minket csak perfekt tehnikájával lep meg a művész. Esztétikai nézeteiben nem osztozunk.

Margittay Tihamér «Leánynéző a zárdában» czimü kompozicziója egyike azon jóizü zsánerképeknek, melyeket oly nagy sikerrel állitott ki Margittay mindenütt. Ez a kép is egy kis novella, melynek hőse, hősnője s mellékalakjai mind ott vannak a képen a maguk novellisztikus jellemével.

Kézdi Kovács László több apró zsánervagy inkább ötlet-képet állitott ki. Valamennyi jóizü és mulattató. «A madárka temetése», a «Pellengéren» s a «Huszárattak» kedves apróságok, melyeknek kétségkivül akad vevője. Az ilyen csinos képecskék a szalónoknak kedvelt ékességei.

Than Mór «Sapphoja» nem a legjobb munkája az agg művésznek. Ma már nem festenek ily modorban, mint ez a kép megfestve. Becsesebb sokkal Than másik két tanulmánya.

Kacziány Ödön is jobbnál jobb ötleteket dolgozott fel jóizüen.

Ujházy és Brodszky a maguk akadémikus stiljaiban becses műveket alkottak. Szintugy Molnár József is.

Telegdy László képein megbecsülendő talentumot látunk felcsillanni.

Bück Miksa két tanulmánya figyelmet keltő munka.

Végül Koroknyay Pulszky Ágostjáról kell elmondanunk, hogy sok vervvel és hatással van megfestve, csak az ülő alak elhelyezésében sokaljuk a pózt. Több legertség jellemzi Pulszky Ágostot.

Nehány futólagos megjegyzést tettünk, csak kuszán összevissza futkosván a kiállitott képek között. Van közöttük még több figyelmet érdemlő munka, melyre esetleg még visszatérünk. Egyelőre ennyit a Nemzeti Szalónról, melynek felvirágzását a magyar művészet érdekében őszintén óhajtjuk.

Sz. E.

A HÉT.

(Erdőtől nem látni a fát; Kossuth Ferencz és Mátyás király; — a Szabad Lyczeum és a pesti dáma.)

Annyi e hét eseménye, hogy szinte zavarba hozza a kronikőrt a gazdagságával.

Kossuth Ferencz körutja és a Tarnóczy gépgyár reklámjai; a Vigszinház sorsa a — parlamentben; a szépművészeti muzeum és az Andrássy-szobor; a millenium szobra és a bécsi Kunsthistorisches Museum imitálása; mikor két talentumos ember erőnek erejével poltront akar a másikból csinálni; az idealizmus kérdése és a «Szabad Lyczeum»...! nos, uraim, csak elég egy heti krónikára?

Pedig a legfontosabbat még nem is emlitettem: az orosz czár meghalt, a nagy czár halott!...

Ámde ugy vagyok én a sok témával, szakasztott úgy, mint Ágai dr. úr, a «B. J.» örökifju szerkesztője. Ő fakadt ki egy Kagal-estén:

— Ki nem állhatom a sok témás hetet, nem lehet látni az erdőtől a fát.

Mert hát nem az a czél, hogy erdőről beszéljen az ember, hanem az, hogy fáról, egyetlen egy kis apróságról s ebben tükröződjék vissza az egész hét karaktere. Nem az úgynevezett *fontos* események érdeklik a krónikőrt. A mi az ő tekintetének fontos — az előtte a fontos.

*

Az orosz czár meghalt. Nagy konzervativ lélek volt, mely gyülöletre méltó túlságokba vitte.

A humanizmus nem igen élt a lelkében, mikor a szegény zsidókat kiebrudalta országából... Európa gyáva meghunyászkodása mellett. Ejh, hány zsidót dobott a legkétségbeejtőbb helyzetbe... s ők mindössze, tehetetlen haragjukban, ha egy szitokkal könnyithettek magukon. Most, hogy a czár *haldoklott*, megesett rajta a szivök s felsóhajtottak:

— Bárcsak ne halna meg! *Igy éljen!*

Az öreg Madarász bátya is feltételekhez kötötte Kossuth Ferencz életét:

— Addig éljen, mig a honnak él... idézte Vörösmartyból, s Kossuth Ferencz megesküdött rá, mint — — Mátyás király.

A jelenet megható volt.

Zágrábban, Khuen-Héderváry gróf könyezve olvasta a szép jelenet leirását. El is határozta, hogy ő felségének távirati uton fogja titkosan tanácsolni — a lemondást: Karczag Vilmostól, melyet most már Bécsben is megnézhet, nem szükséges e miatt Pestre fáradnia, külön udvart tartani.

A király válasza — dráma birálata! — mindmaig ösmeretlen.

*

A Szabad Lyczeumról egy pár szót.

Hölgyeim! Ez az intézmény nagyrészt a kedvedért alakult.

Nem vettük ugyan észre, hogy kedvedre való, pedig hidd el, javadra szolgál.

Én most igen szépen értekezhetnék a nőnevelés gyatra voltáról hazánkban. De ezt a paedagógiai társaság érdemes tanitói tagjainak hagyom, azok tudják a statisztikai adatokat is, mig én csak fejből számitanám ki.

Ámde gyakorlatból... nem, a szó igy nagyon pikáns, tehát: tapasztalatból tudom, hogy nőink a felsőbb műveltség terén körülbelül ott tartanak, hogy a sans gène-nek helyes olvasása már műveltség számba megy nálunk.

Annyi azonban bizonyos, hogy az egyetemi ifjaknak nem kell tüntetést rendezni a miatt, hogy a hölgyek elülik előlük a jobb helyeket.

Lám, azt, a mit az egyetemen nem tesznek meg, (igaz, nem is tehetnek meg) megtehetik a Szabad Lyczeumban, mely szabad is, lyczeum is, hol kiváló szakemberek a legfontosabb művelődési témákat tárgyalják, egészen hallgatóik szellemi szinvonalához irányitva stiljüket, ugy, hogy a legfurcsább czim sem ijesztheti el a közönséget, mert *népszerüen* tárgyalnak ott mindent.

TINA BENDAZZI GARULLI.

A szaktudós nem ujat akar ott mondani, hanem a tudomány igazságait akarja szélesebb körökkel megösmertetni.

Teszi pedig ezt könnyed, elegáns formában.

Az idei czyklus igen ügyesen van összeállitva.

A tudomány minden ágából hallgathatni érdekes szakelőadásokat, sőt a háztartás elméletét is megtanulhatják az eladó lányok.

Igaz, ez a szó kissé elijesztő.

Bevallani, hogy én már eladó vagyok!

Nem jó ezzel sietni! . . .

Sebaj, szép hölgyeim, az idő rózsáival hasztalan szállunk pörbe. A tavasz kifakasztja, az ősz elhervasztja. Ez ellen nem lehet harczolni.

Minthogy pedig mindegy: inkább műveltek, semmint *bemázoltak* legyünk. A pesti leányról ezt tartják.

Mindenről tud beszélni, lóversenyről, premierről, uj könyvekről, országházról, képtárról, festőkről, korzóról, szinészekről, de tudni azért semmit sem tud.

Bemázolja magát felületes műveltségi mázzal.

De az hamar lekopik.

Lazzaroni.

A LEGJOBB PAGLIACCI.

— CAV. ALFONSO GARULLI. —

Ezt a felirást viselte az a gyönyörü babérkoszoru, melyet Leoncavallo Garulli tenoristának tisztelete és elismerése jeléül átnyujtott Milanoban, a *Teatro Lirico Internazionale* szinházban. Azt a minden képzelmet felülhaladó lelkesedést, melylyel az itteni műértő közönség Garulli drámai alakitását fogadta és méltányolta, leirni meg sem kisértem; ugy tapsolni, tombolni és őrjöngeni, mint a milanói közönség, ha egyszer fellelkesedik, talán még a többi olaszok sem tudnak: látni kell azt, a mint a nézőtéren mindenki a székekre állva lobogtatja zsebkendőjét, vagy a kalapjával hadonász; a mint a páholyokból a fehér keztyüs és frakkos urak kihajolva foszlányokra tapsolják keztyüjüket és az elegáns hölgyek, mindenről megfeledkezve, a szinpadra hajitják csokraikat; mig ott fent a karzaton bömbölve zúg és árad szerteszét száz meg száz torokból a *brávó* kiáltások vihara, melybe fütyülő szélként élesen visit közbe a meg-megujuló *bis*, a mi azt jelenti, hogy a közönség még egyszer akarja hallani Canio nagy áriáját.

Már a mult évben, midőn Garulli a *Dal Verme* szinházban énekelte a *Pagliacci* czimszerepét, a közönség és a sajtó osztatlan elismeréssel fogadta drámai játékát, szenvedélytől, művészi ihlettől mélyen rezgő énekét, mely érző szivéből fakadt s viszhangot keltett minden szivben, mely érezni tudott. Azóta a művész sokat haladt, nagyot fejlődött. Már akkor meglátszott rajta nejének, az egykor oly hires *Bendazzi* asszonynak jótékony hatása, kinek ritka műveltsége és finom művészi érzéke sokat csiszolt Garulli tulzott iskoláján s minthogy lefaragta énekéről és játékáról azon kinövéseket, melyek az olasz énekművészetben a legutóbbi időkben lábra kaptak.

Azok például, a kik Garullit az előző években énekelni hallották, bár feltétlen elismeréssel adóztak a kiváló művész magas *C*-jének, mely tisztaságra, terjedelemre és könnyedségre ritkitja párját, soha sem hitték volna, hogy e szenvedélyes, drámai akczentusokra termett hang a lyrai érzelmek gyöngéd, megható festésére is alkalmas legyen. Pedig Garulli és Bendazzi asszony csak most tértek vissza Genuából, hol páratlan sikerrel énekelték Massenet *Manon*-ját, mely költői felfogás és lyrai gyöngédség tekintetében messze fölötte áll Puccini hasonczimü operájának, mert sokkal eszményibb, mint ez. Ebből látszik az a sok mester által hangoztatott igazság, hogy a valódi művész, értjük az énekművészeket, se nem kizárólag drámai, se nem kizárólag lyrai tehetség. Egyetlen kelléke csak az, hogy érezni, énekelni tudjon — és hogy hangja legyen. Mert a mint a közönséges beszéd hanghordozásából ki lehet érezni a beszélő keblében viszhangra kelt érzelmek hullámzását: ép ugy az énekes is beleöntheti dalába mindazon ellentétes érzelmeket, melyeket benne a szerep drámai vagy lirai szituácziója felébreszt.

S ez a képesség a Garulli-Bendazzi párban föltétlenül és nagy mértékben meg van. Lehet, hogy azért, mert mint férj és feleség nagyon szeretik egymást s páratlan házas életet élnek: hisz már Massenet elmondta, hogy az ő ideálja az volna, hogy darabjait egymásba szerelmes tenoristák és primadonnák énekeljék. De ha még ez nem igy volna is: annyi tény, hogy e két nagy művész a mai, valódi művészekben oly szűk korban, valóban ritkitja párját. Ugy válnak ki Sonzogno eddig szerepeltetett tagjai közül, mint egy Gulliver-pár a liliputiak apró hadából: tudásuknak, valódi művészetüknek annyi fényes jelét adják napról-napra, hogy egyáltalában nem csodálkozhatunk azon a rendkivüli lelkesedésen, melylyel az itteni közönség ünnepli őket.

Pedig már ez a közönség is kezd szkeptikus lenni, mert a valódi művészet lassanlassan eltünedezik az olasz szinpadokról, és ha néha-néha fel is tűnik ott egy-egy uj csillag, rendesen a külföldről téved oda s rövid ragyogás után ismét elmegy, mert a narancsok és czitromok megénekelt hazája mostohán bánik az idegenekkel.

Auteri-Manzocchi, a fiatal olasz iskola egyik öreg gárdistája, Sonzogno megbizásából, egy önfeledt pillanatában három felvonásos operát irt *Graziella* czimmel. Protekcziója folytán sikerült a darabot, melynek biztos bukást jósoltak, a műsorra kitüzetnie: de ekkor az a különös dolog történt, hogy a kiosztott szerepeket a művészek egymás után visszaküldték, mert senki sem érzett magában elég bátorságot, hogy kiálljon a milanói közönség füttyei elé, mely még a miniszterelnököt is kifütyölte itt jártában. Az öreg Auteri már-már kétségbeesett, midőn egyszerre csak előállott Garulli, kit valaha Auteri énekelni tanitott és öreg mestere iránti hálából késznek nyilatkozott, hogy az opera czimszerepeit ő és neje teljesen ingyen fogják énekelni.

Mindenki kinevette őket; a darab megbukott és csak kétszer birták szinrehozni, de a közönség lelkes tapsokkal adózott a Garulli-Bendazzi pár művészetének, nyilt szinen ováczióban részesitette őket s a szerelmi duettet mind a két este meg kellett ismételniök.

Garulli harminczöt év körüli, erőteljes, középtermetü férfiú; roppant mozgékony arcza és élénk, villogó szemei vannak, melyek folyton mosolyogni látszanak. Modora és magatartása épen nem olyan, mint a tenoristáké lenni szokott: bohême ember, örökké sziporkázó kedélylyel, a ki az üres nagyzást nem ismeri s a társaságban ép úgy komázik ismerőseivel, mint szinpadon a közönséggel. Mert a dicsőség deszkáin ép oly otthonosan érzi magát, mint a saját házában: tudja, miért van ott, érzi, megérti és betölti szerepét, mely annyira elfoglalja őt, hogy saját szavai szerint a nézőtért nem is látja.

Bendazzi asszony férjénél sokkal fiatalabb; arcza igen intelligens és nyájas; szelid szemeinek jóságos tekintetében mindig van valami ábrándos, rejtélyes kifejezés, mely sejtetni engedi azt, hogy a művésznő sokat gondolkodik s éles megfigyelő tehetséggel bir. Nem szép asszony, ha ezen elnevezést csak a junói termetekre alkalmazzuk: de megkapóan kedves, graciöz s azt mondhatnók, hogy gyermeteg kedélyü és modorú, ha mandula vágású szemeinek egy-egy felvillanó sugara el nem árulná benne a nőt, a ki élt és ismeri a világot.

Zigány Árpád.

CAV. ALFONSO GARULLI.

A NEMZETI SZALÓN KIÁLLITÁSI TERME.

NEMZETI SZALÓN: VADÁSZATON.

Neogrády Antal festménye.

SZABADBAN.

— LENKEI HENRIK. —

A világtól elszakadva
Kisiettem a szabadba,
Vesztett üdvöm, hogy megadja.

Ott, hol egykor boldog voltam,
Elfásulva, félig holtan
Ujra szerte kóboroltam.

Ujra köztük keltem, jártam
Kiket a világ zajában
A szivemből rég kizártam.

Itt körültem voltak ujra
Friss örömtől nekigyúlva
Fittyet hányva bajra-búra.

Méhe dongott: száz virág van!
Szellő bongott: szállj vidáman!
Virág zsongott: rövid nyár van.

S lassan-lassan visszanyertem
Régi vágyam, régi kedvem
S kételyt, bút, gyászt elfeledtem.

A természet poharából,
Melyben örökifju láng forr,
Jött szivemre édes mámor.

Mámora könnyelmüségnek,
Ő old rólunk minden féket
S tartja fenn a mindenséget.

KIGYÓGYULVA.

IRTA: WEINMANN JÁKÓ.

Olyan lemondólag mondta, mikor beült a hintó puha ülésébe — «Áldjon meg az Isten!» mintha azzal a négy röpke szóval örökre búcsút mondott volna férjének — mindenének.

A kocsis a lovak közé csapott s a hintó elrobogott. A férj pedig ott maradt s egykedvűen nézte a gyorsan tova gördülő hintót, mig a gyorsan beköszöntő alkony el nem takarta szemei elől. Azután megfordult s fütyörészve a kastélyba indult.

Rányi Kálmán, a megyei központi járás főszolgabirája, fiatal feleségét az Adriai tenger gyógyitó vize mellé küldte, hogy ott visszaszerezze egészségét.

Alig voltak féléves házasok. A férj: magas, karcsu alak; parancsoló tekintettel. Bárha élte delén áll, még most is a megye legnagyobb viveurje. Az asszony gyenge, baba-természetével, mélabús, révedező tekintettel, egészen elütött férjétől.

Tiszta, a nemes és a szép iránt annyira ragyogó kedélyét sehogysem tudta összeegyeztetni, férje vigságos, duhajkodó természetével.

Valami sajátságos madonnaszerü, eszményiesen tiszta kifejezés volt nagy, fekete pupillák által árnyékolt szemeiben, a mi Rányi Kálmánt neje mellett: a legnagyobb komolyságra késztette. Szinte félt mellette vig lenni; nehogy azt az «Oltárkép»-et — mint a hogy feleségét barátai előtt nevezte — vigságával megsértse.

Egészen megkönnyebbültnek érezte magát, hogy felesége elment.

Belevetette magát ósdi, nagy karszékébe s körültekintett a félhomályban árnyékot vető butorokon. Minden úgy volt, mint a hogy csak félévvel azelőtt elhelyezték. És eszébe jutott az elmult félév története.

Hiszen nem gyülölte azt a kis csöpp asszonykát, ki egy fél év óta Lélyi Piroska helyett Rányi Kálmánnénak hivatja magát, sohasem. De nem is szerette.

Pedig mintha az a babatermészetü kis menyecske jobban vonzódott volna hozzá, mintsem ő azt kivánta? No de azért terhére sem volt. Hiszen mindegy volt neki, bárkit vezet is az oltárhoz, ha már az a potrohos, de vagyonilag jól álló megyei főjegyző: Ághy Andor elütötte kezéről a megye legszebb leányát: Páky Ilkát.

ÉLŐ-SZOBOR.

Hej! de sokszor gondolt azóta arra a bűbájosan szép leányra. Miért is nem akart a leány még egy kicsit várni? Igaz ugyan, hogy akkor még nem volt örökség, a birtok meg úszott, de hát várhatott volna egy kicsit . . . Akkor most az övé lehetne az a modern görög-istenaszszony. Igy meg más öleli, más szereti. . . . Szereti?!

Hát nem szeretheti ő is? . . . . . Miért?! Mert felesége van? . . . Hát aztán? . . . Azért is szereti.

— De nem — nem szereti. Azaz, hogy . . .

Tépelődött önmagával. Küzdött gerjedő érzelmeivel.

Nem akarta magát szenvedélye által elragadtatni.

De hevesen lüktető vére nem engedte higgadtan gondolkozni. Gondolatai ismét a szép asszony felé vonzották.

A megyei bálon találkozott vele ismét. Akkor már ő is le volt kötve. Nős volt.

Mintha csak tegnap történt volna.

Eszébe jut a mámoros éjnek minden pillanata.

Ugy nézett ki az az igéző asszony az ő kis felesége mellett: mint a vigság királynője. Az «Oltárkép» és a «Vigság királynője». — Milyen könnyű is volt a választás.

Egész éjszaka vele táncolt. Micsoda tűz, micsoda elevenség lakozik abban a kaczér asszonyban.

Mikor azzal a két kaczagó szempárral rá nézett: minden csepp vére az agyába tólult. Mintha csak mondta volna: Miért nem siettél az örökséggel!

Elhanyagolta feleségét. Elfeledkezett a világ nyelvéről. Nem látott mást, csak őt — szive bálványát.

Táncz közben magához szoritotta. A szép asszony forró lehelete arczát érintette. A mitől ő még jobban elkábult. És mámoros őrültségében — vállon csókolta. Az egész egy pillanatig tartott és nem vette észre senki.

Az a jukker asszony pedig, a helyett, hogy megbotránkozott volna — elnevette magát.

A zene elhallgatott, ő megujráztatta. S tánczoltak tovább, tovább . . . Mig egyszer csak megjelent a tánczterem

ajtajában egy potrohos has, utána egy bortól felhevült vörös arcz. A csábitóan szép asszony pedig — kisiklott karjai közül és oda szaladt ahhoz a potrohos has tulajdonosához. Miközben észbóditó kaczérsággal kiáltotta vissza: — «Majd folytatjuk!»

Ő pedig, mintha hideg zuhany érte volna, nem tudta mit csináljon.

Bambán nézett az eltünt tündérkép után.

Mig végre magához tért.

Mint az eszeveszett rohant utána. De már nem találta.

Visszatért a tánczteremben. Ott járt-kelt egy darabig. Tágult orrlikkal szivta magába a bűbájos szép asszony visszamaradt — parfümös illatát.

A mikor az is elillant, betámolygott az ivó szobába és — reggelig muzsikáltatott magának. Folyton az Ő nótáját huzatta; miközben azt a rongy kis keztyűt csókolgatta, mely még most is tárczájában van s a mit a szép asszony véletlenségből nála feledett.

A felesége pedig hazatért.

Hm! Talán éppen akkor hütötte meg magát?

Álmodozásából Ághy Andor zavarta fel. Arcza ki volt kelve szinéből. Homlokán veriték gyöngyözött.

Rányi összerezzent. Félt, hogy Ághy arczáról leolvassa bűnös gondolatait.

Ághy lerogyott a medve-bőrrel leboritott nyugágyra s görcsös zokogással temette könyektől nedves arczát kezeibe.

Rányi csodálkozva nézett barátjára. Ez mintha érezte volna barátja csodálkozó tekintetét, anélkül, hogy felemelte volna fejét, rekedt, fuldokló hangon mondá:

— Meg . . . megszökött . . . a feleségem.

— Mit! megszökött?! — kiáltott Rányi magánkivül.

— M . . . meg . . .

Rányi keblét egy pillanat alatt elöntötte a névnélküli, de annál fájóbb keserűség. Alig hallhatóan csak ennyit tudott kérdezni:

— Kivel?

— Azzal . . . a lézengő . . . főhadnagygyal . . . a kivel pedig oly ritkán lehetett látni.

Ághy e naiv kijelentése óriási átváltozást idézett elő Rányi lelkületében. Mintha az éjszaki jegesvidék fagyos szele söpörte volna végig az előbb még izzó lelkét. Egyszerre kijózanodott.

Hideg, kimért léptekkel haladt iróasztalához.

Leült.

Hüvös tekintetü szemei egy kis csomagon akadtak meg, melyen felesége kézirását ismerte fel.

Kibontotta.

Naplószerü könyvecske volt. Felütötte az első lapot és olvasni kezdett.

Mind jobban és jobban mélyedt bele az olvasásba.

Elfeledkezett mindenről.

Késő éjjel volt, a mikor készen lett. Egy pillanatig sem habozott. Kocsiba vetette magát és elutazott. Nem vitt magával mást, csak a felesége arczképét. Egész úton azt csókolgatta.

Csiga lassunak tünt fel neki a gyorsvonat sebességével haladó vonat.

Végre odaérkezett.

Két perczczel később felesége szobája előtt állt.

Bent csendes zokogás hallatszott.

Egy pillanat alatt felszakitotta az ajtót és — átkarolta az ágyban görcsösen zokogó baba-asszonyt.

Perczek teltek, mig szóhoz tudott jönni.

— Bocsáss meg Piroskám?! — Bocsáss meg én szentem?!

A beteg, sápadt arczon, mintha a visszatérő szerelem — rózsapirt vont volna. Ajkai megreszkettek. Alig érthetően kérdé:

— Kálmán! te olvastad?

— Tudom, hogy az én bűnös szerelmem miatt lettél beteg! Tudom, hogy miattam szenvedsz martyr kinokat! Tudom, mert olvastam . . .

És odatemette könyektől ázott arczát abba a vékony kis, a betegségtől csaknem átlátszó kezekbe.

Az asszony pedig a boldogság glóriifikája által megaranyozott arczczal tapasztotta ajakát a férj homlokára, mintha egész leheletét belehelte volna a hosszú kiengesztelő csókba.

AMERIKAI FURCSASÁGOK.

Dime-Museum.

IRTA: BERGES FÜLÖP.

«Ladies and Gentlemen!

«Ez az ifju hölgy miss Cingalee, ki kardokon és dárdákon tánczol. India közepében, Lucknowban született, tehát indiai benszülött. Megy, jár, siet, fut, szalad, tánczol, ugrik mezetlen, kedves lábaival, tehát csókolnivalóan bájos rózsaszinü talpacskáival, ragyogó, villogó, czikkázó, veszedelmesen, borzasztóan és rémületesen éles kardokon, iszonyu, hajmeresztő dárdahegyeken, melyek a közönséges halandót bizonyosan a sirba juttatnak. Hegyes talpszögekkel kivert deszkákon bájos tánczokat lejt és beretvaéllel simogatja végig testét, a hányszor csak a nagyérdemü közönség kivánja. És — halljátok és csodáljátok — feje tetejére áll egy szuronyon! Igen, ladies and gentlemen! ezeket a világhirü, minden udvaroknál s minden országokban magasztalt felséges, óriási, hihetetlen művészi mutatványokat mutatja be az isteni miss Cingalee. Ladies and gentlemen! senki se mulaszsza el ezt a nyolczadik világcsodát megtekinteni; szegény és gazdag, ifju és öreg . . .

Ez az a stilus, melyben a Dime-Museumok «professzorai» a közönséghez beszélnek. A «museum» szó ne téveszsze meg az európai olvasót. A muzeum Európában közkeletü fogalmához a Dime-Museumnak csipetnyi köze sincs. Mert sem a tudománynak, sem a művészetnek nincs szentelve a Dime-Museum, hanem az olyanfajta látványosságoknak, mint a milyeneket Európában a vásárokon a csepürágók, kardnyeldelők, tűzevők, kigyóemberek és más egyebek produkálnak. Csakhogy az európai ilynemü «művészek» csak nyomorú fabódékban mutatják be képességüket; az amerikaiak ellenben hatalmas palotákban «dolgoznak» olyan pompa és fény közepett, mely versenyezhet a mi előkelő szinházaink berendezésével. Ez a körülmény s az, hogy egész gyüjteménye a természet szörnyjátékainak foglal bennük helyet, indokolhatja azt, hogy muzeumnak keresztelik el ez épületeket az amerikaiak. Különben is ez intézmények jellegét a «Dime-Museum» szó eléggé illusztrálja. «Dime» egy öt krajczár értékü ezüstpénz, tehát a népies értelme «garas». Ha tehát «garasos múzeumoknak» forditjuk az amerikai elnevezést, igy mihamar tisztába jövünk a jellegükkel. Ez a muzeum mindenekelőtt gyüjteménye a torzszülött s betegségektől elrutitott állatok és embereknek. Másodsorban tesznek bennük számot a természetes testformáju és főleg emberi művészek, kik különféle állati tulajdonaikat mutatják be.

Az egyik eszik, mint egy strucz; a másik iszsza az állatok vérét; a harmadik nyers húst eszik és füveket rág. Végül akrobaták, kötéltánczosok, tánczosok, bűvészek és kupléénekesek is fellelhetők egyik-másik ily helyen.

Legeredetibb az egész dologban az, hogy az előadásokat «Sacred Concert»-nek (szent mutatványok) hivják s az előadások közben állandóan orgonaszó hangzik. Ez azért van, mert vasárnapon csak vallásos mutatványokat enged meg az Unio törvényhozása s igy a vallásosság örve alatt a profán mulatságokat is be lehet csempészni, kiváltkép mivel a rendőrség e tekintetben elnéző.

A legnagyobb ilyszerü intézmény a Grandstreeten van. Büszke nevet hordoz homlokán: *The Grand*. Külső alakjára rá illik is ez az elnevezés. Hatalmas, ötemeletes épület. Van benne szinház, muzeum, akrobata- és művészhelyiségek, mehanikus műremekek csarnoka, nagy akvárium, állatsereglet és *freaks*. Ez utóbbi tulajdonkép az intézet legnagyobb nevezetessége, mert a szörnyembereket s természetellenes formáju állatokat jelenti. Elhizott dámák, csörgőcsontu urak, szakállas leányok, törpe ifjak képezik a freaksgárdát.

A földszinten csak az oszlopcsarnokok vannak a jegyváltó fülkékkel és a vágányon mozgó székekkel, melyeken a néző végiggördül a muzeumon. Az egyes részeket külön 10 centért nézhetni meg, az egész épületet 30 centért nézhetni végig. Az első emeleten egy szinház van 600 ülőhelylyel. Itt az amerikai kóklervilág legalja lép fel mindig feketére, vörösre vagy — izléstelen módon — kékre és zöldre mázolva. A második emelet az élő emberi különlegességeknek van szentelve. A harmadik emeleten van az állatsereglet, hol gyakorta mutatkoznak be állatszeliditők. A negyedik emeleten időről-időre változó mutatványokat produkálnak a «professzorok». Majd bűvészkednek, majd kutyákkal pisztolyokat durrantatnak, majd fókákat tánczoltatnak. Ugyancsak itt van az akvárium, melynek partjain a kifésült parókával fedett fókacsontvázak elmaradhatlanok. Az ötödik emeleten panorámák bemutatják a világ tájait. Végül a kupolában is van egy-egy külön belépő dijért csak felnőtteknek mutogatott kiállitás, mely hetekre elveszi a jóizlésü néző étvágyát.

A kupolából a gördítő szék hirtelen alárópit s egy pillanat mulva kinn az utczán látja magát a néző.

Az épület leglátogatottabb részei mindig a *freaks* termei. Az egyes Dime-Museumok hire a freakstől függ. Az a néptömeg — a társadalom legalsóbb rétegeiből összeszedelőzködve — hihetetlen élvezeteket lel ezek szemlélésében, kiváltkép ha a programm felizgatta kiváncsiságát.

A programmok nem kerülnek semmibe; a földön hevernek szanaszét. Felszedünk egyet.

S mig a párnázott székek fölvisznek a freakshöz, gyönyörködhetni az ilyenfajta programmokban:

The Grand! **The Grand!**

!!Sacred Concert!!

11 óra reggeltől 11 óra estig, folyton óriási előadások.

Ho! Ez a nagy nap! Boys! Ho!

A második emeleten ma a következő élő különlegességek kezdik meg működésüket:

1. **Coffey** — a Tuxedoi herczeg — az élő csontváz. Sulya 50 font.
2. **Schlumberger**, a hizott német dandy. Sulya 500 font.

Haloh! **Haloh!**

Figyeljenek a hölgyek!

Mindkét úr meg akar házasodni!

3. **Lizzie Sturzon,** a kezetlen zongoraművésznő!!!!
4. **Amberambam,** az indiai törpe: a Hangya!!
5. **Két csodalény:** Guyascutis és Wasistes! Fejtsék meg ezt a tudósok, ha birják!
6. **Miss Cingalee Indiából!** Kardokon tánczol és beretvával csiklandozzák. Attraction!
7. **Bella Stone,** az élő billiardgolyó,
8. **Soll Stone,** a bámulatos villámszámoló művész!
9. **Monsieur Zarnella**, a tűzkirály. Forró olajat iszik és égő pecsétviaszban fürdik. Egyetlen a világon!
10. **Miss Fanny Mills,** az elefánttalpu szűz.

Sosem létezett még ilyen a világon.

11. **Edward Thomas, a világhirü;** ő, kinek szarvak vannak a fején.
12. **Ő, Andrew Hull, a vaskoponyáju!** 1000 dollár annak, ki mint ő, egy vasbunkóval a fejébe vágat.
13—25. **Óriások, törpék, kövér és sovány nők, az emberi strucz,** a ki csontokat, szögeket s köveket nyel stb.

Összesen 25 freaks és 2,000.000 holt különlegesség!

!Mind a freaks élőn látható!

Ho! Boys! Nézzék meg! **Ho! Boys!**

Tickets csak 10 cent.

!Sacred Concert!

The Grand! **The Grand!**

Ennek a programmnak a hazug volta mihamar kitűnik, ha végigjutottunk a termeken, de azért még akad elég csodálni és — megszánni való. Hogyne! Hisz Ő, a világhirű Edward Thomas, kinek szarvak vannak a fején, nem más mint egy nyomorék néger, kinek valami rút kinövés képződött a homlokán, melyet azonban a nagyvilágért se távolittatna el onnan, mivel ez a kinövés a mestersége. A szomszéd szobából kalapácsütések, és nyögés és orditás hallatszik. Ahá! ott a vasfejű Andrew Hull — az amerikai humbug valóságos remeke. A fején nagy darab kő van, melyet a «professzor» egy vasbunkóval szét akar törni. Andrew Hull iszonyúan ordit. A «professzor» csititja s erősitő italt ad neki. Mindez azonban csak komédia. Mert az a kő már előre szét van repesztve. Persze a legkisebb ütésre is szétesik a kő. De azért próbálja csak meg valaki az 1000 dollárt elnyerni, majd rávernének a fejelágyára azzal a bunkóval.

Nini! Miss Fánny Mills Ohióból, a kinek a lába háromszor akkora, mint a feje. A professzor azt mondja róla, hogy tekintélyes vagyona s egy értékes farmája van. Azonkivül az intézet is igér 5000 dollárt annak, a ki — feleségül veszi. E szavak elmondásához Miss Fanny, ki már a negyvenesben járhat, szemérmesen elpirult arczát egy legyező mögé rejti. Ám még eddig nem akadt senki, a ki az 5000 dolláros jutalmat el akarta volna nyerni. De azért ez a házassági ajánlat is vonz nehány férfilátogatót. Női látogatókat Coffey és Schlumberger urak vonzanak, kik a programm tanusága szerint — kölcsönös tetszés esetén megházasodni kivánnának.

A The Grand leghiresebb két freaksja az 5. számmal jelzett Guyascutis és Wasistes. Igy magyarázza meg mivoltukat a kopott frakkú professzor. «Hogy élnek és van rajtuk valami emberi, azt mindenki láthatja, de hogy mik, honnan jöttek, hogy ember vagy állat vagy a föld iszapja, volt e szülejük, azt senki se tudja. Látják, ladies and getlemen, hogy Guyascutis és Wasistes sem ember sem állat. Hm! talán a majom és ember közt az eddig hiányzó összekötő kapocs volnának, a the missing link, melyről az a hires Darwin beszél, ki ép ma sürgönyözte nekünk, hogy eljön hozzánk megvizsgálni Guyascutist és Wasistest. Várják meg hát tisztelt látogatók, ennek a világhirű embernek a véleményét» — — —

— De hiszen Darwin már rég meghalt! — kiáltja egy tejfelesszájú siheder.

A professzor megvető pillantásokat lövell a gyerkőczre és odébb megy. Különben pedig a két furcsa nevü lény nem más, mint két torzszülött, idióta néger gyerek.

Miss Cingalee balansziroz ugyan kardon — a mit minden tisztességes kókler tud — de a beretvasimogatásra sosincs kedve. A villámszámoló ugyan hamar megoldja a munkásnéptől feladottakat, de ha valami intelligensebb ember ad fel neki valami nehezebb számitást, tüstént főfájásról panaszkodik és abbahagyja a mutatványait. A pecsétviaszban fürdeni szokott monsieur Zarnelliről az impresszárió kijelenti, hogy, mint minden művész, ő is szeszélyes és igy ezidőszerint nem akarja produkálni sem fürdő, sem tűzevő képességeit.

Ezek a kinlódó, nyomorék emberek egyébként nem sajnálni valók. Inkább a nézők azok, kik nem átallanak ilyesmik látásáért pénzt adni. Mert hihetetlen összegeket fizetnek a Dime-museumok tulajdonosai egy ritkább freaksért. Sok freaks egész vagyont szerez rövid idő alatt. A fizetésük 25 s 1000 dollár közt váltakozik egy hétre. Mennél rútabb, szörnyebb, torzabb, annál nagyobb a dijazás.

Az ugynevezett élő «csontvázak», kik rendesen sorvadásos, lesoványodott, aszott emberek, a becsesek közül valók. 250—500 dollárt is kapnak egy hétre. Ha a lábszáruk görbe, 600 dollárt is fizetnek nekik.

Albinok — veres szemüek és fehér hajuak — 40—50 dollárt kapnak.

Igen keresettek a szőrrel fedett testü gyerekek, kikért 500—700 dollárt is adnak egy hétre az impresszáriók.

A kutyafejü és ebarczu emberek is jól dijazott freaks, 400, 600, 750 dollárt is adnak egy ilyennek, a szerint, a mint inkább ölebre, vizslára vagy mopszlira vail az arcza.

A torzszülöttek starjai a muzeumok nyelvén «midgett»-nek nevezett törpék, kik 900—1000 dollárt zsebelnek be hétszámra. Szinte fejedelmileg élnek ezek. A hires törpeasszonyt «Lady Lucia Zorate» egy szobaleány, egy tolmács, két szolga kiséri utjában állandóan.

Az amerikai humbúg ez inkább sajnálatra méltó, mint nevetséges és mulattató módjában van valami üdvös is. Ezek a nyomorú teremtések az ilyen keresmény nélkül mihamar elpusztulnának. Igy legalább meg van az alkalmuk, hogy valahogy eltengethessék kínos életüket, sőt hogy szenvedéseiket rövid életük folyamán a jómóddal, melyet bőséges dijaztatásuk nyujt, enyhithessék.

ANAKREONTICA.

VEGA GARCILASO.

Ki terült el ott a halmon
Két kezébe' kancsót tartva,
Boros kedvbe, boros hangon
Vig nótákat kurjogatva?

Kusza zöldellő borág,
Ékesiti homlokát,
Körülötte ifjak állnak,
Lenge lányok táncot járnak.

Bachus ez talán
E vig lakomán?
Az égből a földre szállott
Otthagyván a jobb világot?

Kell is Bachusnak e tréfa,
Ád Zeüsz bort eleget
Én vagyok az a poéta,
Ki irom e verseket.

Don Emilio.

A SZERELEM VIRÁGA.

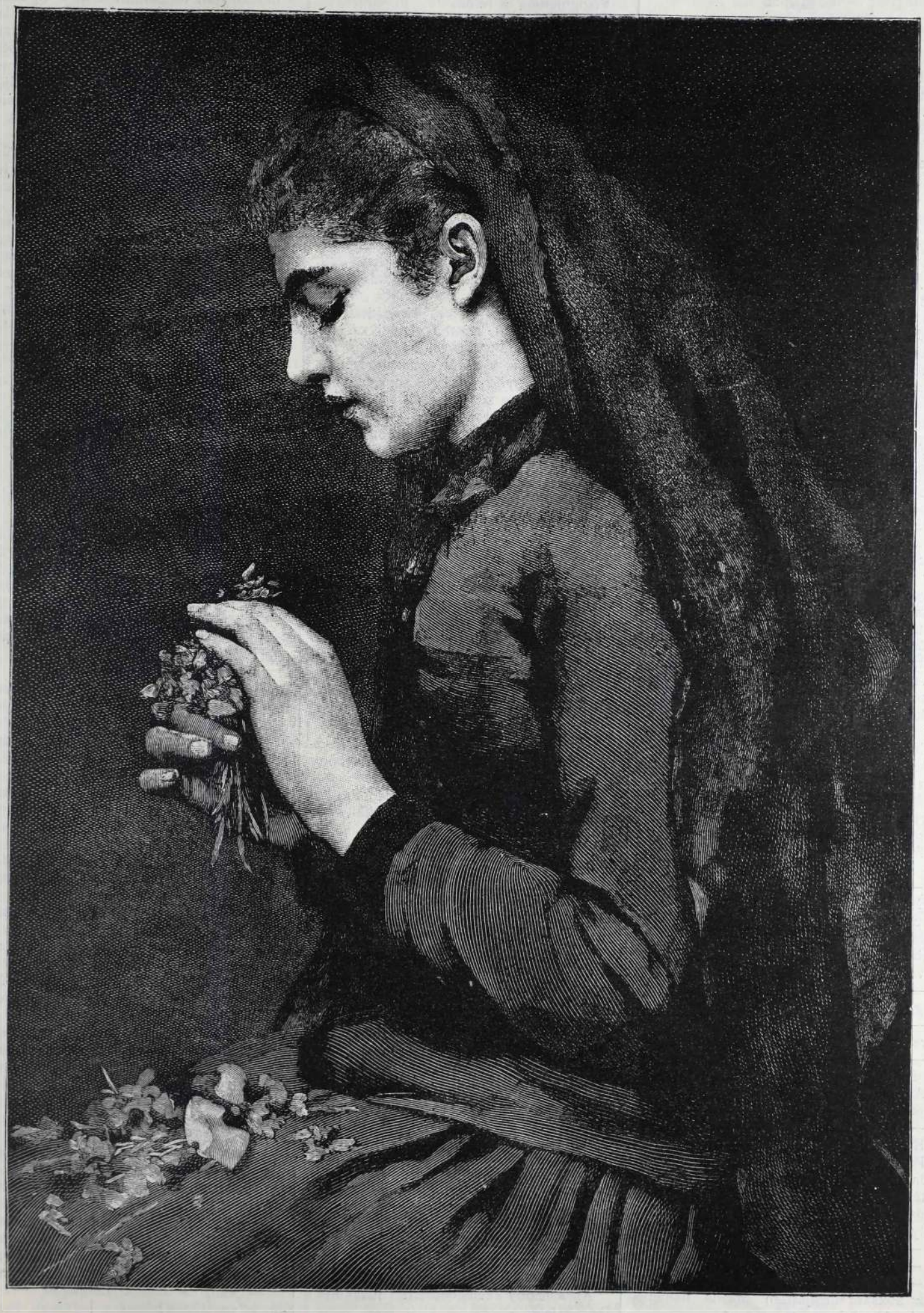

A BÁNAT VIRÁGA.

INTERMEZZO.

— Rajz. —

IRTA: SZINNYEI FERENCZ. 2

A szobaleány zavarta meg elmélkedését. Felvezette a keskeny falépcsőn az emeleti vendégszobába, a táskáját is utána vitte.

Kényelmesen átöltözhetett. A mint nyakkendőjét kötötte, néni önelégültséggel nézte magát a tükörben, majd Kamilláról kezdett gondolkozni. Meglehetősen ismerte, már a mennyire asszonyt ismerni lehet. Szeszélyes, kissé exczentrikus teremtés, több van benne a gyermekből, mint az asszonyból. Mindig ilyen volt. Mostani tette is rávall.

. . . De hátha nem véletlen szeszély, talán mást hasonló körülmények közt nem hivott volna meg . . . Eddig nem törődött vele, de talán megváltozott? . . . Olvasta regényét, érdeklődött a hős és az ő személye közt való hasonlóság iránt, bizonyosan kitalálta azt is, hogy a regény hősnője maga-maga . . . Hiszen elpirult, mikor kérdezte tőle . . . Hátha egy kicsit szerelmes is lett bele? . . . Mi ki nem telik Kamillától? . . .

Annyira belemelegedett a pszihológiai vizsgálódásba, hogy lassankint egészen természetesnek látszott neki, hogy Kamilla szerelmes lehet bele . . .

Az asszony ezalatt szobájában ült és fejecskéjét kezére támasztva tünődött . . . Már megint ostobaságot követett el! De hogyan is hívhatta ide Marthost? . . . Unta magát nagyon. Egy hónapja nem látott ismerős arczot, hát megörült neki, különben egy kissé érdeklődik is iránta, mióta a regényét olvassa.

Lassankint megnyugodott. Nem lesz semmi baj a dologból. Itt nem ismeri senki, szobalánya nem fecseg, férje nem tud meg semmit. Marthos pedig gentleman.

Este úgy is elküldi . . .

Az árnyékos verandán reggeliztek. Az asszonyka visszanyerte gyerekes vidámságát. Tetszett neki háziasszonyi szerepe. Marthos iránt igen szives volt, még szivarról is gondoskodott. Szerencsére férje itt feledett egy ládikával. Reggeli után pedig azt mondta:

— Most megmutatom magának a házat.

És megmutogatott neki mindent, meghurczolta mindenütt, a szobákban, konyhában, éléskamrában, pinczében. A pinczében volt egy csomó palaczk, pezsgő is volt közte.

— Ma ezekből bontatok ki egyet a maga tiszteletére.

— Ne tegye, kérem . . . Ugy-e terhére vagyok.

— Dehogy van. Csak ne szóljon bele az én dolgomba.

Aztán fölvitte a toronyba és megmutatta neki a kilátást.

— Ugy-e szép?

Elragadó!

Pedig egy csöppet se volt szép. Egyik oldalon unalmas sikság nyomorult zabvetéssel, a másik oldalon pedig egy-két hegy. Egészen sablónszerű tájkép, a milyent mindenfelé láthat az ember.

— Látja azt a hegyet?

— Igen. Érdekes hegykúp.

— Onnan van csak szép kilátás, én már sokszor megjártam. Ma is felmehetünk. Akarja?

Marthos természetesen akarta.

Kamilla asszony föltette rettenetes szalmakalapját.

— Mehetünk! Lássa, napernyő se kell, elég a kalapom karimája.

Végigmentek a réten.

Az asszony virágokat szedett, csacsogott, nevetett! Egészen boldog volt, örült rajta, hogy olyan jól mulat.

Marthos pedig lassankint hinni kezdte, hogy az asszony szerelmes bele.

Beértek az erdőbe.

Kamilla mindenre figyelmeztette vendégét és úgy beszélt, magyarázgatott, mint valami cicerone.

— Milyen szép bükkös! Ez itt irtás, innen szálitják a fát mindenfelé. Milyen kedvesen kiabálnak a madarak . . . Hallja, a rigó!

Sokszor toronyiránt haladtak fölfelé. Ilyenkor Marthos karjába kapaszkodott, mert a száraz levelekkel fedett talaj igen csúszós volt.

Mikor felértek a tetőre, elragadtatással dicsérte a kilátást, mintha nem is ő lett volna, a ki néhány órával ezelőtt a természet unalmas voltáról panaszkodott.

— Milyen gyönyörü! Nézze, arra megy a vasút. Itt meg alant látszik a villánk. Hogy csillog a torony teteje! Látja? . . .

Kifáradva, éhesen, jókedvüen tértek vissza.

Az ebédet is a verandán költötték el, volt pezsgő is, a mint az asszony megigérte.

Maga is ivott és egy kissé a fejébe szállt a hideg ital. Még vidámabb, még kedvesebb lett.

Marthos manillája füstjén keresztül bámulta a kedves kis teremtést és most már szentül hitte, hogy az asszony belebolondult.

Ebéd után Kamilla inditványára felmentek a toronyba, melynek nyitott oldalai szintén vadszőlővel voltak befuttatva. Az asszony egy kis messzelátót vett a kezébe és vizsgálta a messzeséget.

— Most jön a vonat . . .

Marthos nem álhatta tovább. Nyilatkoznia kell, az alkalom pompás, az asszony is szereti . . .

— Utasok érkeztek. — Mondta az asszony a messzelátóba kukucskálva. — Erre tartanak.

— Hallgasson rám, Kamilla, hallgasson meg.

Az asszony erősen vizsgálta a közeledő alakokat s le se vette szeméről a messzelátót.

— Mit mondott?

— Kamilla, szeretem önt?

Marthos megragadta az asszony egyik kezét.

— Istenem, a férjem jön!

Rémülten dobta le a messzelátót a földre.

— Marthos, az ég szerelmére, távozzék! Hamar, az istenért! Kerülje el őket . . . Arra a cserjés felé! Ott nem látják meg . . . Férjem az, két barátjával . . . Hamar!

Marthos meghökkent, de azért nem akarta elszalasztani a kedvező alkalmat.

— Megyek, csak mondja, hogy szeret. Mondja, ne titkolja!

Kamilla ijedten nézett rá, aztán idegesen mondta:

— Megbolondult!? . . . Siessen!

— Addig nem megyek, mig határozottan nem felel.

Az asszony kétségbeesetten tuszkolta a lépcső felé.

— Mit akar? Szerencsétlen! . . . Istenem, mit tettem!

— Szeret?

— Nem . . . nem, nem szeretem! Menjen! menjen!

Indulatosan toppantott a lábával, aztán leszaladt a lépcsőn a szobalány után kiáltozva. Marthos megszégyenülve, boszúsan, izgatottan sietett utána, de már nem látta. Helyette a szobalány állt a verandán és átadta neki táskáját, meg felöltőjét.

Marthos nem tehetett egyebet, mint hogy gyorsan megkerülte a villát és a cserjés felé indult.

A villában pedig minden nyoma eltünt a látogatásnak: Marthos táskástól, felöltőstől, a pezsgős üveg is eltünt, a manilla illata pedig eloszlott a levegőben . . .

. . . A kis bankárné nemsokára férje nyakába borult. — Marthos az édes anyját karolta át nehány óra mulva. Mindkettőnek a lelkét furdalta valami sajátos érzés. Az egyikét az elkövetett, a másikét az el nem követett bűn bánata. De azért mindkettőnek kedves emlék volt ez a kis intermezzo.

Vége.

FESTETT VILÁG.

— Elbeszélés a spanyol színészéletből. —

IRTA: VICTORINO ROS. 5

VII.

A szinházi ügynök szivesen fogadta Leonardot, mivel már tudta miben töri a fejét.

— De kedves barátom — mondá az ügynök — két duróért micsoda hősszerelmest szerezzek? Aztán három duróért micsoda tragikát? . . .

— Akármilyet, csak rosszak ne legyenek, mert különben . . . Egyébként tragikáról majd magam gondoskodom.

Leonardo bucsut vett a szinházi ügynöktől s ment Inést felkeresni. Inés ott lakott az Arguelleskülvárosban a Luisa Fernande utczában. Mig Leonardo kisétált a *vidékre* — igy hivta a magáén kivül a többi külvárosokat — igy eszmélkedett:

— Inés nem valami óriási talentum, de elvégre is elég csinos . . . S azt hiszem, nem is rossz lélekkel van irántam. Sőt ha nem is üt be majd a szinház, akkor se haragszik meg rám . . . No, tudom, elképed, mikor megmondom neki, hogy szinházigazgató lettem.

Leonardo Inést ruhavarrásközben találta. A szobájában volt még néhány lany, a ki varrogatott. Az egész szoba tele volt végszámra felhalmozott kelmékkel, próbababákkal, varrógépekkel s más varrószerszámokkal. — Szóval Leonardo kész varróműhelybe jutott.

Mikor Leonardo valahogy beletalálta magát ebbe a furcsa környezetbe, rendre elmondotta terveit, minden részleteivel. Inést szóhoz se hagyta jutni. Mikor már végére járt beszédének, felvett az asztalról egy papirdarabot, hogy azon kimutassa számításait. S ime észreveszi, hogy azon a papirdarabon már vannak számítások.

— Nini, — mondá Leonardo — hát ön is számitgat?

— Bizony!

— Ugy látszik, hogy mindketten egyben törjük a fejünket.

— Talán ön is örökre bucsut mond a szinháznak?

— Hogyan?

— No, mert én női ruha műtermet nyitok . . . Láthatja, hogy kissé beletanultam már a mesterségbe. A művészetből kiábrándított a gaz Holofernes. S még nem ábrándultam vissza, nem . . .

— Inés!

— Nem, kérem, én rám ne számitson.

Leverten, szomoruan mondotta ezeket Inés. Leonardo elforditotta róla arczát és körültekintett. Ekkor vette csak észre, milyen szegénység uralkodik ebben a szobában. A négy fehér fal minden disz nélkül mered; a holmikkal telerakott székek düledezők, töredezettek. Inés is szakadozott ruhában, a többi varrólányok is rongyosan. Szinte átborzogatta a hideg Leonardo testét. A beszélgetés halkabb, vontatottabb lett. De csakhamar felélénkült, midőn Leonardo azokról az estékről kezdett beszélni, melyeken az öltözőben királynak és királynénak öltözötten együtt szürcsölgették a kávét. Lassanként kipirultak orczáik s a szavaik mind lelkesültebbek lettek. Végre Leonardo felkiáltott:

— Az én terveim nem hiú légvárak.

— És biztosit, hogy nem lesz bukás a vége? — sugta Inés.

Ez a kérdés visszariasztotta Leonardot. Tudta, hogy esetleg magával rántaná a bukásba ezt a szegény leányt is. Nem folytatta tovább a rábeszélést, sőt iparkodott az egész dolgot rosszabb szinben feltüntetni. Nemsokára búcsút vett Inéstől s lebaktatott a lépcsőkön, mormogván:

— Szegény leány!... szegény leány!... Hajh! a szinház, a szinház! . . .

VIII.

Leonardo mégis összetoborzott valahogy egy kis szinészgárdát. Már az első előadás napját is megállapitotta. Hogy valahogy egy kis összegre szert tegyen, elment a *Pasquin* szinház egy volt buzgó látogatójához, a ki annak idején nagy tisztelője volt az igazgatóvá avanzsált hősszerelmes művészetének. Tiz duró erejéig most is pártfogásba vette a művészt.

A sok tervezgetésből ez az egy tehát beütött. Ezzel a tiz duróval akarta Leonardo valahogy fedezni az első kiadásokat. Mindenek előtt bement egy kávéházba, hogy jóllakjék. Aztán hozzálátott a munkához.

Eljárt a fodrásznál, a gépésznél, a diszlet festőnél, a szabónál s valamennyi kellékesnél külön-külön. Végre a próbákat is tartották. Látni kelle, mint rendezgetett el mindent Leonardo. Pedig a szinészek csak immel-ámmal jártak-keltek. Kiváltkép a tragika, a ki a miatt boszankodott, hogy minden fenyegetéseivel sem birt az igazgatóból két duró előleget kipréselni.

A tiz duró hamar elfogyott. Most már Leonardo a napi bevételekben bizakodott.

Az egyik-másik hirlap hirdette, hogy: ma nyilik meg a López-szinház. Leonardo már tiz órakor ott volt a szinháznál. A pénztáros még nem érkezett meg, hogy megnyissa kis ablakát. Leonardo boszankodott, hogy megváratja a pénztáros a közönséget. Pedig nem volt ott senki, a ki a jegy kiadását várta. Ott járt-kelt nagy léptekkel a szinház előtt s ha jött esetleg egy valaki arra, kiből azt nézte ki, hogy jegyet váltana, azt alázatosan megszólitotta:

— Kedves uram, nem térne vissza egy kis idő mulva.

Bizony a megszólitott nem mindig tudta, mit akar tőle az a kipirult, szinészképű ember.

Tizenegytájban megjelent a pénztáros. Leonardo csuful összeszidta, aztán bement a szinházba, hol nehány szinész is már egybegyűlt. Félegy tájban kijött Leonardo a pénztároshoz s kérdé:

— No, elkelt már valami.

— Két jegy, uram, kettő!

— Kevés!

Eljött az este is. Leonardo jó korán felöltözött s úgy teljes diszben járt-kelt a szinpadon nagy karddal oldalán. Legkedvesebb szerepét, a *Fó Gurmánt* játszotta. A szinpad még egészen sötét volt. Milyen más érzések járták át most Leonardot, mint mikor még a Pasquin-szinház korában az öltözőben nyugodtan várt, mig az ügyelő a szinre szólitja. Mennyivel könnyebb volt a szive akkor, pedig akkor a más szolgája volt, most pedig a maga ura.

A gázok is kigyúltak a szinpadon is, a nézőtéren is. A függöny nyilásán át Leonardo kitekintett a nézőtérre. Senki se volt ott. De a szinészek se voltak még az öltözőkben. Mindez egyre rosz kedvűvé tette. Végre egy fiatal szinész bebotlott az öltözőbe s öltözködéshez látott. Leonardo odament hozzá s megveregette a vállát:

— Csak iparkodj fiam, lesz még belőled ember!

Aztán bement az öltözőjébe és gondolatokba merült. Mikor félóra mulva kijött, nagyobb mozgás volt a szinpadon. A nézőtéren is látható volt hat-hét ember.

— Egy, kettő, három — számolta Leonardo kikandikálván a függöny egy likacsán . . . hat . . . hét . . . nem csak hat; az az egyik muzsikus. Már hatan vannak a földszinten. Ez kilencz peseta... No, majd meglássuk . . .

Leonardo mindegyre behivogatta a pénztárost.

— Nos?

— Igy-úgy! — felelte a pénztáros egykedvűen.

Csöngettek. A függöny felemelkedett. Leonardo ott volt a szinen. Legelőször is körüljártatta szemeit. S úgy megrémült attól a tátongó, üres nézőtértől, hogy szinte elakadt a szava. A sugó szinte fennhangon mondogatta már a szavakat s Leonardo csak nagykésőn mondta utána:

Áldás az istenadta fegyverekre!
Áldás reád, don Pedro, én atyám!

Ekkor a közönség felé fordulva folytatá:

Isten nevében száll a hang ajkamról.

A mit a súgó most sugott, azt már nem merte hangosan utána mondani, mert igy hangzott:

Száz emberem sincs! Oh, mi lesz velem!

Az első felvonás után behivatta ujra a pénztárost:

— Nos?

— Tizenhárom duró!

— Nagyon kevés.

Jöttek az öltözőjébe a szinészek. Ki gratulálni, ki kérni. A legtöbben kérni. Ezek közt volt a tragikának atyja is. Csak egy durót kért a lánya nevében.

— De uram, — válaszolta neki Leonardo — legyen tekintettel . . .

— Adjon nekem egy durót, aztán bánom is én . . .

— Nos, hát nem adok — fortyant fel Leonardo igazgatói önérzetében — ha nem tetszik, elmehet a lányával együtt...

Végre is megalkudott a tragika atyjával három peseta előlegben.

A szinháztulajdonos is bejött a maga tizenkét duro napibérösszegéért. Ennek rögtön kifizette Leonardo. S mikor az előadás végén átvizsgálta a pénztárt, két és fél durot talált benne. A pénztáros kivett belőle tiz realest, mondván:

— Ennyi jár nekem! Hisz tudja, nekem naponta kell fizetnie . . .

Leonardo nagyra nyitotta a szemeit, nézvén azt a negyven realest, mely ott szomorgott a fiókban ezüstben és rézben.

Nehány napig még járta valahogy; de az a kevés közönség, a mi volt, az is elmaradt. Vasárnap este kénytelen volt Leonardo kijelenteni, hogy hétfőtől kezdve megszünnek az előadások. Tartozott a szinészeknek 450 duroval és a szinháztulajdonosnak egy napi bérösszeggel.

Előadás után összegyültek a szinészek az irodában. Zajos vita fejlődött ki, melyben az asszonyok is részt vettek. A hősszerelmes Leonardot csalónak, gazembernek mondogatta. Leonardo kétségbeesésében még erre se tudott mit válaszolni. Torkába fojtódott a szó. Érezte, hogy ő maga a hibás, hogy ily képtelen vállalatba bocsátkozott:

— Igen, az vagyok — gondolta magában. — Holofernes, Holofernes . . . Isten, hát ennyire sülyedtem?

— Nekem fizessen az úr! — kiáltott rá a dühöngő hősszerelmes.

— Tessék, uraim és hölgyeim — szólott Leonardo — oda vetvén üres erszényét és kinyitván a pénztár valamennyi fiókjait. — Egy pár garas van itt, azon osztozkodjanak meg. Én nem tartok meg egy fillért se.

A hősszerelmes orditott:

— Ez nekem nem kell.

— Nem kell — kiáltá Leonardo ingerülten. — Akkor ajánlom magamat, jó éjszakát!

A mint ép ki akar lépni az ajtón, feléje rohan a tragika apja e kiáltással: Ne, te csaló! — rárohan s fejbe üti.

Leonardo arczát elfutotta a vér. Nekirontott annak az embernek s minden erejéből ütötte. A szinészek és szinésznők is belekeveredtek a verekedésbe, melynek az lett a vége, hogy Leonardo futni kényszerült.

Igy végződött az ő direktorsága.

IX.

Mikor eljött a tél, a *Pasquin*-szinház kapui ujra megnyiltak. Az igazgató most is don Francisco volt, a titkára pedig ismét csak Holofernes. Valahogy egy kis pénzre tettek szert és ujra kibérelték ezt a szinházat.

A szinészei jobbára csupa érdektelen alakok voltak. Csak kettő volt közöttük érdekes.

Nos, Inés és Leonardo!

Hogy kerültek egybe ide? Összehozta őket a nyomor.

Vége.

ŐSZKOR . . .

IRTA: GHITA.

Néma halotti csend van a természeten, oly bús, oly szomorú minden, mint mikor már egy ember kisirta, kizokogta magát, csak néha-néha lágyan, mintha elsimogatná a sok hervadt, lehullott levelet, elszáradt virágot, fuj egy enyhe szél végig a tájon.

Ősz van, meghalni készül minden, de csak azért, hogy ujra feltámadjon, még szebben, mint előbb volt.

Iszonyatos egy idő, nyomasztó, nehéz levegő, az égen sűrű, nehéz felhők, melyek a legvidorabb ember szivét is egy félő érzéssel töltik el, valami gonosz balsejtelem fogja el őket, hogy semmi sem tart örökké, minden mulandó — ilyen lesz majd soknak a jövője . . .

Egy öreg, őszhaju ember ül az ablaknál, előtte egy régi könyv, melyben lapozgat.

Az arcza oly komor hideg, mint odakünn a természet; a szive pedig még jobban hasonlit hozzá.

Ősz van az ő szivében; kopár, kietlen minden; elszáradt, kérges, szegény szív. Egyszer te is tele voltál illatos, szép virágokkal, a reménynek virágival. Édes észbódító melódiák voltak meg benned. De aztan jött az életnek kegyetlen viharja, letépte lassan a virágokat, az ujjongó hangok elnémultak, csendes lett minden, elhallgatott minden érzés, gyülölet, szeretet, tettre vágyás.

Hisz odakint is volt tavasz, tarka-barka virágok, himes, aranyos pillangók, édes ajku fülemilének a dala.

Elmult ez minden, de a nagy természetnek magasztos csodaereje feléleszti őket, és ujra élnek — mig csak megint elmulnak mikép jöttek.

De emberi szivben nincs oly erő, mely ujból fel tudna éleszteni egy szivet, melynek ezt mind elvették.

A mint az öreg ott abban a régi könyvben öntudatlan lapoz, szemei egy elszáradt ibolyacsokron akadnak meg és arcza felderül, eszébe jut az idő, mikor még neki volt tavasza és künn járt az illatos mezőkön, karöltve azzal, a kit oly híven szeretett; az ibolyák még élnek, de az a ki azt adta, már rég porladozik ott alant.

Eszébe jutottak azok a szép, édes álmok, miket együtt szőttek, hogy mily boldogok lesznek, ha majd férj és feleség lesz belőlök . . .

Végre azzá lettek, és életének legédesebb évei következtek, telve poézissel, reménynyel.

Imádásig szerették egymást, mint tiszta idealisztikus lelkek . . . egy szív, egy lélek voltak.

Mikor aztán megszületett az a szőke, aranyhaju kis angyal, boldogságuk nem ismert határt.

A kis gyermek szépen fejlődött, és egész büszkeségüket képezte a szüléknek, mignem aztán e boldogságnak is vége szakadt.

A kis fiút egy napon halva hozták haza, elgázolva.

A szerencsétlen anya megőrült, az ember búskomor lett, meggyűlölte az egész világot, összeveszett összes ismerőseivel, kik őt vigasztalni akarták, mig végre szegény őrült felesége is meghalt, és ő egyedül maradt a világon . . . egy holt, kiégett, elhervadt szivvel . . .

Odakünt forgó szél kerekedett és magasra dobta a kiaszott, sárga leveleket. Majd lassankint sűrű cseppek hullottak az égből, mignem csöndesen esni kezdett . . .

Odabenn pedig egy öreg ember egy elhervadt ibolyacsokor felett keservesen zokogott . . .

A KIK SAJÁT HALÁLUKAT TÚLÉLIK.

Nem lehetetlen, hogy a törvényszéki vizsgálat csodálatos dolgokat fog kisütni a thuzséri idegizgató esetről.

Megtörténhetik — orvosok körében beszélik — és a bonczolási jegyzőkönyv eddigi gondos titkolása alkalmas táplálni a gyanut, hogy a végzetes kimenetelü hipnózis ez esetében tulajdonképen nem a hipnózis által előidézett halállal, hanem valóságos hipnotikus halállal állunk szemben, s a bonczolás megelőzte a tulajdonképeni halált.

Van-e hipnotikus halál, vagy nincs? Ez bizonyára teljesen uj kérdés a tudományban; de oly esetek viszont épen nem ujak, melyek a halál jelei félreismeréséből a képzelhető legiszonyubb tévedésekre nyujtottak alkalmat.

Coelius Tuberoról emliti Valerius Maximus, hogy már a halotthamvasztó máglyán volt, mikor egyszerre életjelt adott; ép ugy Acilius Aviola és Lucius Lamia, csakhogy ezeknek nem volt olyan szerencséjök, mert késő volt már őket a falánk lángok közül kimenteni. Ritka emberrel történt meg az is, de még különösebb összetalálkozása az emberi élet rendkivüliségeinek az, a mit Asclepiades sorsa mutat, a ki egyszer ünnepélyes temetési menettel jöve szembe, megkérdezte, kit visznek? Midőn senki sem felelt rá, közelebb lépett az illatos balzsamokkal bekent halotthoz és akkor látta, hogy az még él. Nehezen beszélhette rá a gyászolókat, hogy térjenek vissza a halottal; pedig alig tették rajta az első élesztési kisérleteket, tökéletesen magához tért, nagy boszusá gára az örökösöknek. És ugyanezen Asclepiadessel történt, hogy mikor mindenki halottnak vélte, s ép ki akarták kisérni, az orvosok egyike igy szólott: «A kit visztek, él.» Ugy is volt. A közelebbi vizsgálat kideritette a tetszhalált s a feltámasztott bölcs még soká ép egészségben töltötte napjait.

De elhigyjük-e, a mit a hires anatomusról, Vesaléről hagyott fenn a rege, a ki állitólag egy általa gyógykezelt s meghalt spanyol nemes hulláját megkapván bonczolás végett, alig szurt bele scalpellumával, életjelt sejtett benne, s a mint mellkasát feltárta, szivét még dobogni érezte. Ezt megtudván az élőhalott rokonai, bevádolták Vesalét, a kit a bíróság halálra is itélt, s csak a király mérsékelte a kiszabott büntetést, az alatt a feltétel alatt, hogy bűnét levezekelni a szentföldre vándorol, hol aztán meg is halt.

Poe Edgár rémlátó fantáziáját is megszégyenitik azok az esetek, a melyeket a valóság legkomolyabb igényével sorol fel nem egy régi krónikairó.

Bizonyosan páratlan, egymagában álló példa az, a mit egy római ifjuról állitanak, a ki a római Szentlélek-kórházban pestisben feküdvén, kétszer került ravatalra és kétszer éledt fel ujra, miután már a Tiberen át temetni vitték.

A párisi tudományos akadémia előtt tartott felolvasásában Winslow is emlitett egy esetet, a midőn egy Pocu Fülöp nevü orvos keze alatt bizonyos gyermekágyas és holtnak hitt nő ép abban a pillanatban támadt életre, mikor az orvos császármetszést akart véghezvinni rajta.

Ezeknél borzalmasabb sors érte a jeles scholastikus bölcsészt, Joannes Scotust, a kinek, midőn sirját hű szolgája feltárta, kinjában összeharapdált karokkal találta.

Ha még tovább akarjuk szaporitni a mult e rettenetes képei számát, akkor ne feledkezzünk meg Le Clerc saját elbeszéléséről sem, ki többeknek elmesélte, hogy apja első feleségének nővére ujján gyürűvel temettetvén el, következő éjjel egy kapzsi szolga megleste a sirhelyet s kiásta a hullát, hogy az értékes gyűrűt magához keritse. De nem tudván azt a halott ujjáról lehuzni, már hozzáfogott, hogy az ujjal együtt levágja, a mikor a halott nő fölébredve jajveszékelésbe tört ki. A szolga annyira megijedt, hogy hanyatt-homlok futásnak eredt, mig a feltámadt halott kibontakozva fehér lepleiből, egyenesen férjéhez vette utját, kivel még tiz évig élt, tőle fiat szült s túlélte őt.

Az élet költői szemléletére, a szeretet hatalmának megdicsőitésére alkalmas tárgy az alább elmondandó esemény, mely XIII. Lajos franczia király korában történt egyik kegyeltjével, *Henault*-tal. Ezt öcscse értesitette levélben atyjok súlyos betegségéről, mire a szerető fiu sietve kelt útra atyja halálos ágyához. De későn, mert mire megérkezett, már élettelenül kiteritve találta atyját. Sirva rogyott tetemeire, ölelte, csókolta s egyszerre ölelése közben mintha lélegzetét érezte volna. Hamar juhokat vágatott le, s azok lenyúzott meleg bőrébe tetőtől talpig bepólyázta a hideg tetemet, mely lassankint megmozdult, visszanyerte beszélő képességét és a mi legfőbb, harmincz évvel élte még túl saját halálát.

Akasztott embereket nem egyszer hoztak már életre, és a győri kivégzett Takács esete, ki a bitóról való levétele után a halottszállitó kocsi rázásától éledt fel, még élénk emlékezetünkben van. Akadtak, a kik állitották, hogy dörzsölésekkel, fürdőkkel bármely akasztottat életre lehet hozni, ha csak nyakcsigolyája sérülést nem szenvedett, de még igy is teljesen kigyógyitottak már egy asszonyt, ki teljes félóráig függött a bitón, s kinek halálát siettetendők, még lábait is kifeszitették s mellét bezúzták.

A szivműködés önkéntes elnyomása következtében beállható halálesetekről már

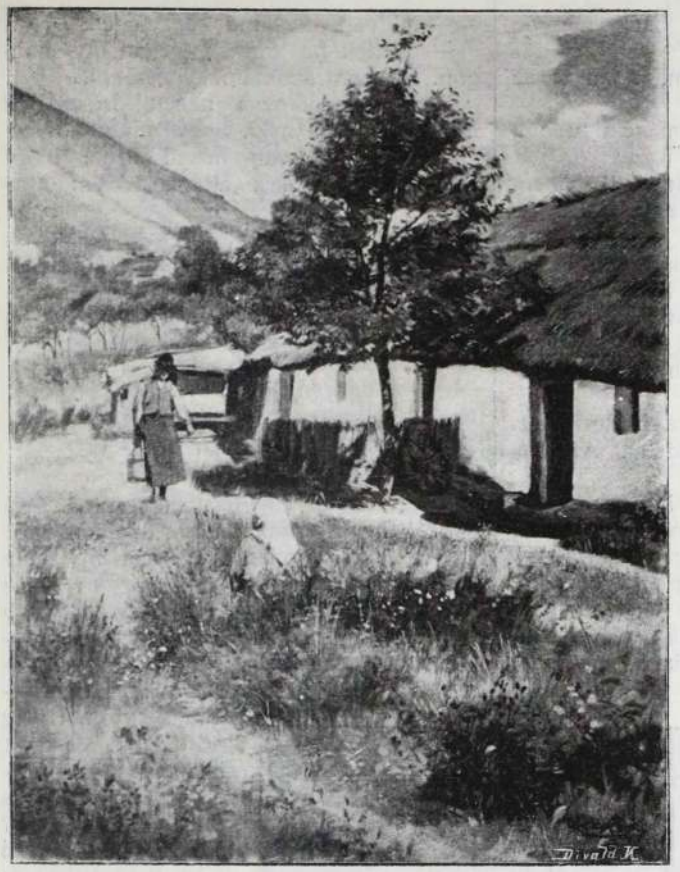

NEMZETI SZALÓN: PARASZT UDVAR.
Aggházy Gyula festménye.

NEMZETI SZALÓN: CZIGÁNYLEÁNY.
Vastagh György festménye.

Valerius Maximus és Galenus megemlékeztek. De azért méltó feltünést keltett a mult században az amerikai Towskend kapitány esete, a kiről azt irták, hogy egy nap tudatta barátaival, hogy öngyilkosságot fog elkövetni lélegzete visszatartásával s ezt meg is cselekedte. A kapitány már régebb idő óta vesebajban szenvedett. Mivel betegsége súlyosbodott, Bristolból hordszéken jött Bathba.

Egy nap orvosokért küldött s fölfedte előttük, hogy egy idő óta különös dolgokat észlel magán, hogy t. i. képesnek érzi magát meghalni és viszont képesnek érzi magát megint életre térni. Érverése rendes volt, valamint szivműködése is, melyet a jelenlevő orvosok gondosan megvizsgáltak, ép ugy mint légzését is a szája előtt tartott tükörrel. Egyszerre azonban érverése rohamosan csökkenni kezdett, szive nem dobogott, s arczán semmi sem mutatta, hogy él.

Mintegy félóráig tartott ez állapot, a mikor lassanként ujra visszatért a rendes életműködés; a beteg halkan elkezdett beszélni, mire az orvosok eltávoztak teljesen meglepetve és nem tudva mire vélni a látottakat. A kapitány kevéssel utóbb elhivatta jegyzőjét, végrendeletet csinált, fölvette a halotti szentségeket s este 5 és 6 óra közt csendesen elhunyt.

Ezt az esetet később meglehetősen felfujták, különösen a német Weber ugy magán, mint másokon tett hasonló észleleteket és erősitette, hogy bizonyos időre képes volt ő is felfüggeszteni szivverését és érverését azáltal, hogy megakadályozta mellébe levegő juthatását s összeszoritotta mellét. Egy más ismerőséről pedig azt állitotta, hogy szivműködését mély belélegzéssel tudta elnyomni. Meglehet, hogy ez az alapja keleten az élve eltemetkező fakirok annyiszor ismertetett csodálatos mutatványainak is. *V.*

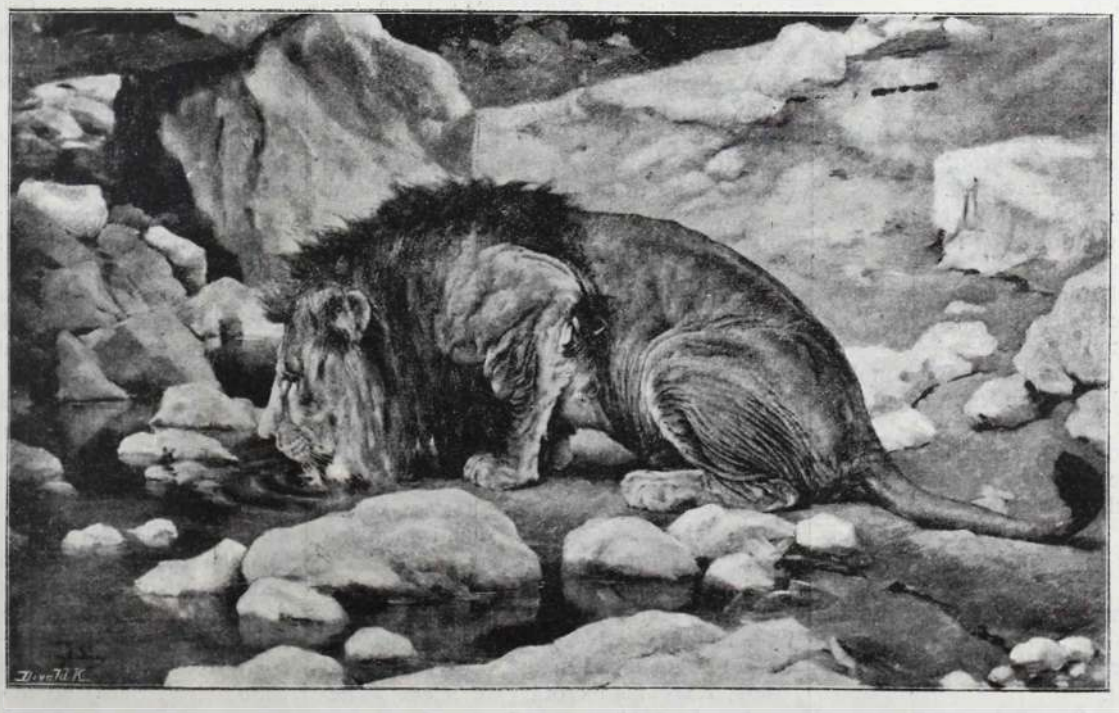

NEMZETI SZALÓN: SZOMJAS OROSZLÁN. — Vastagh Géza festménye.

A GALAMB.

REGÉNY. 18

Irta: Márkus Miksa.

Zakár Péter kissé kényelmetlenül érezte volna magát, ha észrevette volna, hogy néz rá a felesége.

Csöndesen teltek a napok Zakárfalván. Irma egész napokat töltött az üvegházban.

Még iróasztalkát is tétetett az egyik sarokba, ott olvasott, ott irt és nézte a dolgozó embereket.

Gligor ellen nem volt semmi panasz. Végezte hűségesen a munkáját, csak Irma vette észre, hogy néha perczekig bámul rá.

És az asszony terve lassankint érlelődött. Olyan csöndesen, olyan óvatosan csinálta a dolgát, hogy Zakár Péter nem is sejthette, mi készül ellene. Szegény Gligor pedig dehogy tudta, mire akarják fölhasználni.

Egy reggelen Irma nagyon rossz kedvvel jött le az üvegházba. Nem is felelt Gligor alázatos köszöntésére, hanem szótlanul az asztal mellé ült.

Az oláh fiú csak nézte kimeresztett szemekkel.

Irma kezére hajtotta a fejét, majd elővette zsebkendőjét és szemeire szoritotta.

Mintha keservesen zokogott volna.

Gligorral egyet fordult a világ. Az ő imádott asszonya sir.

Ki bántotta? Ki merte bántani?

Maga sem tudta, mit tesz, a mikor lassan közeledett az asszonyhoz. Csak az ösztöne vitte előre a nyomorultat.

De alig tett néhány lépést, a mikor az üvegház egyik ajtaja felnyilt és Zakár Péter lépett be.

Irma a zörejre fölemelte fejét, de a mikor meglátta a férjét, felugrott és a másik ajtón, szinte futva távozott.

Gligor tátott szájjal bámult utána. Szegény, nehezen gondolkozó fejében egy sejtelem derengett.

Az asszony elszalad, a mikor a férje belép, igen, ez csak azt jelentheti, hogy ez az ember bántotta.

És egyszerre eszébe jutott az az utolsó ostorcsapás, mely véresre marta az arczát.

Öklei összeszorultak, arcza elsárgult és egész teste remegett.

Zakár Péter kissé ostobán bámult az asszony után.

— Ugyan mi baja van ennek? Miért szalad el?

Nem is habozott sokáig, hanem utána ment.

A kertben megpillantotta Irmát, a ki nyugodtan sétált.

Péter odasietett hozzá és megkérdezte, mi baja?

— Ah, semmi, semmi. Csak nagyon ideges napom van.

— Azért szaladtál előlem, a mikor az üvegházba léptem.

— Ne haragudjál. Magam sem tudom, miért tettem.

— Talán jó volna, ha szobádba mennél s kissé lefeküdnél. Vagy talán orvosért küldjek?

— Szükségtelen. De abban igazad van, hogy hasznomra lesz, ha kissé egyedül maradok. Megyek a szobámba.

Délben a szobaleány jött jelenteni, hogy asszonya nem jön le az ebédre. Szobájában marad.

Pétert meglehetősen bosszantotta ez. Nem szeretett egyedül ebédelni. Az étel sem izlett neki.

— Lefeküdt az asszony?

— Igen, lefeküdt, de megparancsolta, hogy senkit se bocsássunk be hozzá.

Másnap reggel Irma elég jól érezte magát. Barátságosan üdvözölte férjét és Gligornak megveregette a vállát, a mi a ficzkót oly boldoggá tette, hogy csaknem szétzúzta a virágcserepeket, a mint hatalmas markába vette azokat.

Ebédnél is jó kedve volt Irmának. A fekete kávénál igy szólt Péterhez:

— Tudod-e, mi jár már néhány nap óta a fejemben?

— Már hogy tudnám? Nehéz a te gondolataidat kitalálni.

(Bizony nehéz. Jól mondtad szegény.)

— Hát az, hogy én meguntam ezt a falusi életet és Budapestre akarok költözködni.

— Irma! Mit beszélsz? Itt hagyjam ezt a kedves, csendes helyet és abba a csúf, lármás városba menjek, a hol reggeltől estig gyilkolja az embert a zaj. Hiszen tudod, hogy nyugalomra van szükségem. Nagyon sok és mindenféle történt velem az utóbbi időben, ezeket az izgalmakat ki hell hevernem.

— De én belebetegszem a falusi életbe.

— Egyszerre jutott ez az eszedbe?

— Dehogy egyszerre. Hiszen ha törődnél velem, láthattad, észrevehetted volna, hogy napok óta nem lelem a helyemet. Ideges, kellemetlen vagyok. Az étel sem izlik.

— Ugyan, ez mind képzelődés.

— Kérlek ne beszélj velem ily hangon. Én nem szoktam képzelődni.

Péter csodálkozva nézett Irmára, s meg is mondta neki, hogy mit gondol.

— Mi bajod van neked Irma, hogy erővel veszekedést akarsz velem kezdeni.

— Én veszekedést. Na még csak az kellene, hogy engem hárpiának kiálts ki. Ez már mégis csúnyaság.

Folyt. köv.

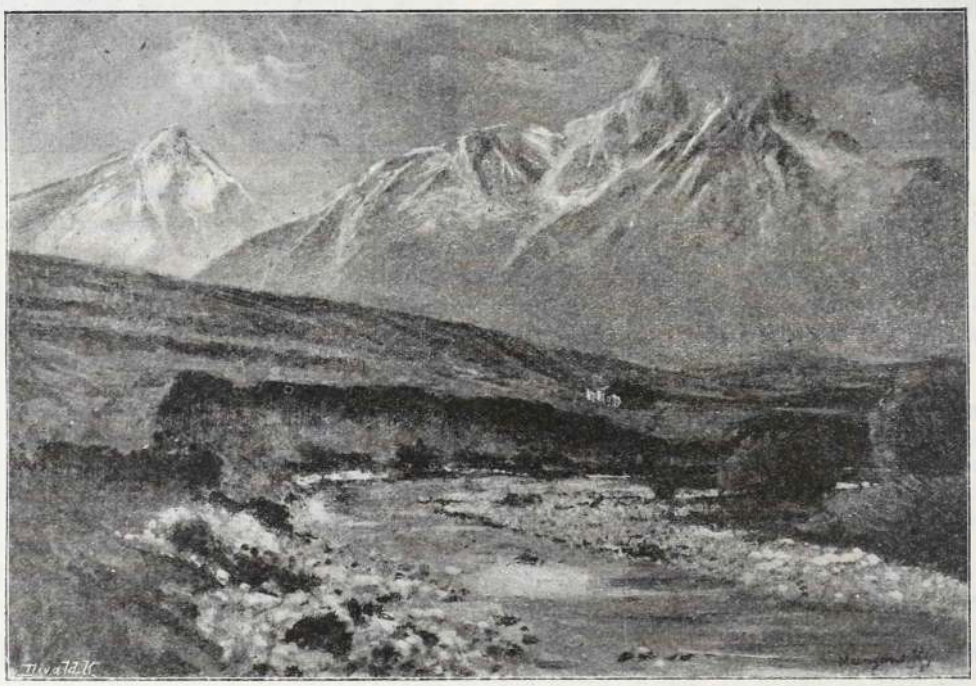

NEMZETI SZALÓN: BÁRÓ MEDNYÁNSZKY TÁTRA TÁJKÉPE.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

Ha Katolnai Pál tisztában volna kezdettől fogva azzal, hogy tulajdonképen mit is akar, úgy legifjabb Szász Károly három felvonásos vigjátéka négy-öt soros dialóggá zsugorodott volna össze ab ovo s igy nem jutott volna a Nemzeti szinház abba a helyzetbe, hogy előadja Katolnai Pál házasságának szomorú-vig történetét. Mert mit is akar tulajdonképen Katolnai Pál, a pedáns agglegény? Nos, feleségül venni a mindenben kedvébe járó Adélt. Ha pedig feleségül akarja venni, úgy minek kéri meg Adél hugának, Jolánnak a kezét? S mint-hogy Jolán tudja, hogy Katolnai csak Adélt szeretheti és vice versa, minek lesz jegyesévé Katolnainak? S ha Agárdy szereti Jolánt, mért nem kéri meg mindjárt, már csak a szokása szerint — szivességből is? S ha... Egész özönét árasztathatnók a kérdéseknek, melyek mind csak azt kivánják megtudni, hogy minek indul meg tulajdonképen ez a vigjáték, vagy, hogy tisztábban szóljunk, minek iródott meg ez a komédia.

Mert ha elmondjuk a *Katolnai úr házasodik*-nak a tartalmát, a nyájas olvasó szintén azt fogja kérdezni, a mit mi. Ime a mű meséjének vázlata:

Katolnai Pál öt évig (!!) bejár naponta egy fiatal özvegynek a házába, hol az özvegy húga is lakik. Annyira otthonossá lesz abban a házban, hogy még saját fiókjai is vannak a szalónban, melyekben szivarjait tartogatja. Azonfelül a szolgáknak öt éven keresztül úgy parancsolgat, mintha a ház ura volna, öt éven át egyre lesi a fiatal özvegy, Adél, hogy Katolnai megkérje a kezét. Kedvébe jár a pedáns agglegénynek s mindig vele társalog, szóval Adél már látja, hogy a közel jövőben Katolnai megkéri a kezét. Jolán pedig szintén látja nővére jövendő boldogságát. S ime egy szép napon Katolnai sans gêne megkéri — Jolán kezét. S Jolán sans gêne el is jegyezteti magát Katolnaival. Senki se tudja mi vitte rá a lányt, a leány pedig kigondolja előre az egész darab cselekvényét ez által akarván

Katolnait Adélhoz vonzatni. Ugyan látjuk, hogy játéknak elég merész nyilványosan eljegyzeni magát egy fiatal leánynak, de azért elnézzük. A folytatásban: Jolán egyre kinozza Katolnait, pedánsággal berendezett lakásában rendetlenséget csinál, nem engedi ozsonnálni (!), Agárdyval, egy minden áron szives fiatal legénynyel kaczérkodik Katolnai szemeláttára, czigarettázik (!) s más ilynemű eszközökkel okoz végtelen szenvedéseket a szegény Katolnainak. A szegény embert mindezek megtörik s lemond egy sajátságos módon kusza és érthetetlen tragikus állűrökkel felruházott játék után Jolán kezéről s megkéri azt, a kit már kezdetben megkérhetett volna, Adélt. Jolán persze Agárdy felesége lesz. Van még valami Baltaváry báró nevű nagykövetséget hajhászó államférfiú, ki csak arra való, hogy az *egész előadáson át nagyra nyitott szemekkel szuggesztionálja* (és nem szuggeszczionálja, mint a hogy a színészek mondották) *Adélt* s hogy azonkivül Katolnaival egy félreértéseken alapuló izetlenségtől épen nem ment dialógot folytasson. Ott van még a Boldizsár szolga, a ki egyedül élvezetes és jól megrajzolt alak az egész darabban.

Láthatni ezekből is, hogy a Katolnai úr házasságának története sem nem mulatságos, sem nem élvezetes. Félszegen kiforditottja a *Makranczos hölgynek*, azzal a különbséggel, hogy ott makranczos leányt fékez meg Petruchio, az uj vigjátékban pedig pedáns férfit tör meg Jolán. A travesztia egy cseppet sem sikerült.

Az uj vigjáték menete elég élénk volna, ha lapos dialogja nem kötné meg s ha pedig az alakok pszikológiája nem volna, oly feje tetejére állitott, úgy legifjabb Szász Károly legifjabb munkája lehetne középszerű alkotás. Igy azonban még ezt se mondhatjuk el róla.

Az előadók részéről meg volt az a nagy hiba, hogy túlságosan komolyan fogták föl a dolgukat.

Hozzájárultak ez által nagyban ahhoz, hogy a közönség komoly mértékkel birálja a munkát. A mit pedig ez a munka meg nem bir.

Csillag Teréz, Helvey Laura, Náday, Dezső, Vizvári és Gabányi játszották a nagyobb szerepeket.

Emin.

IRODALOM.

HUSZÁR ANNA.

Regény egy kötetben. — Irta: *Benedek Elek.*

Athenaeum kiadása. 1894. Ára 1 korona.

A Huszár Anna meséjénél egyszerűbbet regényben képzelni sem lehet. Szinte idegenszerűnek tűnik fel ez az egyszerűség a mai világban, mikor a mindenféle «izmus»-ok szolgálatában tévelygő irók oly kevéssé áldoznak az egyszerűség, a keresetlen természetesség oltárán. «Parasztos» magyarsága pedig mostanában valódi ritkaság és az ép érzékü magyar olvasónak jólesően szembeszökő.

A regény tárgya a Huszár Anna és Benkő Ádám idyllikus derűvel kezdődő és majdnem zordon szomorúsággal végződő szerelmi története.

Egy kis székely faluban születtek mind a ketten, gyülölködésben élő két földmives családból. Anna falúsi lánynak nevekedik, mig Ádámot a nagy-enyedi hires collegiumba járatja az apja. A két gyermek már kis korában vonzódik egymáshoz s vonzalmuk később valódi szerelemmé válik.

A vakácziózni hazajáró Ádám végre úgy tekinti Annát, mint jegyesét s a leány is a reménykedő szerelem édes álmaival csüng a felserdült diákon. Ennek látására a két, nemzedékek óta gyülölködő család is apránként szépen összeédesedik. A szülők is ép oly kivánatosnak, szépnek látják a jövendőt, mint a két szerelmes: Ádám pap lesz a falúban az öreg pap helyett s Anna lesz a felesége. Kitelik egyszerre minden a falúból!

Mig Ádám a theologiát járja Nagy-Enyeden, küldözgeti a leveleket sűrűn az egyszerű, nevelés nélkül való falúsi leánynak s könyveket is küldöz, melyekből az olvasgat, tanulgat a szerelem egész oda-adásával, hogy méltó legyen majd a «tiszteletes asszony» szép tisztére! Ámde Ádám, mire leteszi a papi szigorlatot, váratlanul beleszeret egyik enyedi professzor lányába, kinek nevelése, műveltsége egész eddig ismeretlen új világot nyitnak meg előtte, gondolkozóba ejtik s mélyen alászállitják szemében az egyszerű falusi köz-leány értékét.

Uj szerelme őszinte viszonzásra talál, minek folytán — bár a Huszár Anna szenvedő arcza folyvást kisértgeti lelkét — meggyérülnek haza a levelek s utoljára végkép elmaradnak. Külföldre készül, hogy a professzor lányát elvehesse. Még bucsúzni sem akar többé hazamenni. Hanem a faluja nem felejti ám az Ádám igéretét. A mint otthon megtudják, hogy letette a papi szigorlatot: nagy küldöttséget menesztenek azonnal utána, hogy menjen haza papnak; várják nagy örömmel és szeretettel, mivel már az öreg pap is meghalt.

Benkő Ádám meg akar szökni a küldöttség elől, mintsem haza menjen, mintsem ott legyen pap, hol annak a megcsalt, elfelejtett leánynak a sorsa örökös szégyenfoltot vetne rája s megmételyezné majd a családi életét. De a szeretetnek annyi nyilatkozatával árasztották el a jó falujabeliek, hogy ellent nem állhat. Mennie kell! Elbucsúzik kedvesétől, de azzal a szándékkal, hogy visszaszökik majd a falujából s külföldre menekül, mig elfelejtődik ez a história és tanulmányai végeztével hazatérvén, uj boldog életet kezdhetnek majd, a hozzá méltó városi leánynyal. Otthon nagy ünnepséggel várják a faluban. Lakoma, tisztesség! Huszár Annával a lakomán ismét összekerül. Mentegeti magát az uj kedvesről mit sem sejtő lány előtt, bizonygatja, hogy most is szereti még s a találkozás vége ismét csak ölelkezés és csók.

Hanem a dáridó után kinos éjszaka jön! Birokra kel a régi szerelmen épült becsületérzés az uj szerelemmel s kemény harczot vívnak. Mit tegyen? Hol itt a tisztességes megoldás? Van egy üveg morfiumja s azzal oldja meg a kérdést. Reggel az ágyában halva találják meg. Az enyedi professzor leánya később koszorút hoz a vőlegény sirjára, hol a megtört Huszár Annával összetalálkozik. Mind a két lány ott a sirnál megtudja a valót s a kölcsönös boldogtalanságban kibékülnek egymással csöndesen.

Nagyjában ennyi a mese lényege. Eleinte a történet kevesebb érdekkel indul meg, de attól kezdve, mikor Benkő Ádám a professzor leányába szeret: egyre érdekesebbé válva, rohamosan, majdnem egy dráma gyorsaságával halad az esemény. Nincs semmi sallang, semmi fölösleg, czifraság; de van édes egyszerüség a hangban, helyes lélektani megfigyelések a részletekben, tiszta törzsgyökeres magyarság a nyelvben és egy melegen érző szivnek annyi és oly közvetlenül ható megnyilatkozása lépten-nyomon, a mennyivel és a minővel vajmi kevés elbeszélőnknél találkozunk. Kifogás alá tán az eshetik, hogy a Benkő Ádám uj szerelmének ébredése vajmi kevéssé van megokolva. Meglátja a professzor lányát és *nyomban* megszereti, nyomban háttérbe szorit egy régi, még a gyermekkorban fogamzott szerelmet a nélkül, hogy látnók a szivnek, az érzelmeknek tusakodó háborgását, fokonkénti átalakulását s az uj érzelem szükségszerü túlsúlyra jutását. Ez a legkényesebb pont az eseményben legkevesebb gonddal van érintve; de ezentul aztán a szerző mindenütt éles megfigyeléssel és helyes lélektani csapásokon halad egész végig.

Hogy a regény hivatott és nem közepes irónak munkája, kitetszik abból is, hogy elolvasása után oly meleg és erős hangulat marad vissza az olvasó lelkében, melyet hamarosan feledni nem lehet, mintha csak egy erőteljes lirikus alkotása volna. Látszik, hogy *szivvel* van megirva elejétől végig, a mi nem közönséges érdem.

Van a műnek még egy másik érdeme is, mit figyelmen kivül hagynunk nem szabad. Sokat beszélnek ma arról, hogy iróink nagy részéből hiányzik *a magyar, a nemzeti elem.* A kiknél hiányzik, azok nem is értik, hogy miféle dolog az? Nos hát azok az irók olvassák el a Benedek Elek könyvét: Huszár Annát. Ebből ha meg nem is értik, de legalább — megérezhetik. Mert e könyvből jól eső melegséggel és nagy bőséggel sugárzik ki végesvégig a magyar föld erős, törhetlen szeretete, a magyar faj nyelvének, gondolkozásmódjának, temperamentumának, érzéseinek és szokásainak alapos ismerése és szeretettel való szivenhordozása, s fényes tanubizonysága annak, hogy a szerző emez elemek bőséges használata nélkül *nem is tudna* talán semmit irni. Huszár Annát ugy, a mint meg van irva, *kizárólag csak magyar iró irhatta meg.*

Siessen és vegye meg minden magyar olvasó e könyvet, melynek minden szava a hamisitatlan magyar érzésü olvasó szivének a kellős közepéig behat. —*n.*

*

Bársony István: Négyszemközt. Budapest 1894. Singer és Wolfner kiadása. Ez a jókora kötet kedves hangzású czímét attól a novellától nyerte, mely sorrendben legelőször következik benne. De ha nem a sorrendet tekintette volna Bársony István, bizonyára nem erről a novelláról czimezte volna kötetét. A *négyszemközt* sokkal igénytelenebb kis elbeszélés, semhogy ily tarka, változatos kötetet róla elnevezni kellene. A kötetben, úgy látszik jobbára csak a lapokszerte megjelent tárczák foglalnak helyet. Terjedelmükkel is erre vallanak a benne foglaltak. Csak két-három elbeszélés van a tizenkilencz között, mely láthatólag más czélra készült, mint hogy vonal alatt foglaljon helyet. Bársony István is tehát azok közé szegődött, a kik tárczáikat — melyek tudvalevőleg rendesen csak *napi* becsre

aspirálnak — kötetbe gyüjtve átadni akarják az esztendőknek. Általánosságban nem tudjuk helyeselni a tárczák egybegyüjtését, épen mert avval a tekintettel iratnak, hogy hirtelenében, pillanatra szórakoztassanak. De Bársony István tárczáinak egybegyüjtését szivesen fogadhatja a közönség, kiváltkép, ha még jobban szemenszedve jelennek meg. A *Geld család*, a *Várja*, a *Beteg szív*, a *Nagy ember* nem is léphet fel nagyobb igényekkel. Szembe lehet velük állitni ellentét gyanánt a *Nyomok a pusztában*, a *Hóvirág lakodalma*, az *Egy kis lányért* czimü novellákat. Ez utóbbiakban s a kötetnek még több más darabjában teljesen érvényesithette Bársony talentumát.

Bársony István talentuma nem a meseszövésben rejlik. Az ő művészete a leirás. Még ha a népies magyar társadalomból merit témát, ott tud a népies tipusokhoz mért meséket komponálni s tud a mesékbe hús-vér embereket festeni. A *Hóvirág lakodalmának*, Aaron Lázárja, mely a kötet egyik legjobban megrajzolt alakja, szintén ily félig népies társadalomból való, nemkülönben Csergő Balázs, kinek karakterizálása meglepő egészen az utolsó fordulatig, hol nem teljesen indokolt ámulatba ejti Bársony az olvasót. Még a félzsentri társadalommal jól elbánik Bársony István, de a nyárspolgárok körében csak kevéssé járatos. A Gelb családot bizonyára nem látta soha, hanem csak úgy képzelte el hallomás után. Se az öreg Izsákot és Móricz fiát nem látta sehol, hanem csak úgy elképzelte. Lépésről-lépésre kitetszik e novellákszerte, hogy hol-merre fordul meg Bársony István. A hol megfordult, azt le is irja, be is mutatja pompásan, de a mit nem látott, azon csak nehezen igazodik el.

Bársony István leiróképessége csak kevés novellájában e kötetnek érvényesülhetett. Az ő igazi eleme, a falusi, mezei, erdei élet csak igen kevés helyt szintere a meséknek. De a hol még is az, ott ismét gyönyörködhetni abban a módban, mint tudja Bársony megeleveniteni a természetet. Olvassák csak el a viharok és szelek küzdelmét a *Hóvirág lakodalmában*. Mintha titánok, óriások viaskodnának a szelek helyett. Hallani véljük orditásukat. érezni véljük a rendülést, mely küzdelmük nyomában légben-földben támad. Ugyancsak ily megelevenitett a *Nyomok a pusztában* összes leiró részei. Kinn a hóval befuttatott síkon-völgyön jár Csergő Balázs s a téli világ leirása közben követi Bársony végig útján. Ha Csergő Balázs pszichológiájával meg tudnánk barátkozni, úgy nem haboznánk ezt a novellát Bársony egyik chef d'oevrejének elnevezni.

Bársony leirásaiban czélul tűzte ki a természeti világnak szinte teljes személyesitését. Mint Zola *Mouret abbé vétkében* annak a sokat emlegetett kertnek a leirásánál minden növevényben egy-egy élő alakot, asszonyt, leányt, férfit lát, úgy Bársonynál is szinte minden természeti tárgynak, jelenségnek élő teste, hangja, jelleme van. Az ilyen leirásmód azután tarka, szines, élénk, ha néha tulhajtásban konvencióval fenyeget is. De ettől Bársony távol áll s ez ép a mit becsülni kell leirásaiban: a változatosság. A *Négyszemközt* számos darabját nagy örömmel fogja fogadni az a válogatott közönség, mely Bársony István munkáiban eddig is mindig gyönyörködni tudott. A kötet ára 1 frt 50 kr.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

K. Ödön. Fohász. Ugy látszik csak meg akart tréfálni bennünket ezzel a versével. Csak nem hiszi, hogy komolyan vehetjük az ily verseket.

Nefelejts. Tátra alján. Őszi hervadás. Tél apó. Téli világ. Annához czimü versek nem közölhetők.

L. D. Temesvár. Látatlanban nem nyilatkozhatunk, küldje be és majd átolvassuk. Ha jó, szivesen közöljük.

K. D. Pécs. Ez szól önnek is.

H. H. Budapest. Levelében van jó adag maliczia melyen jót nevetett annak a czikknek a szerzője

Tilda. Nem üti meg a mi mértékünket. Jobbat és rövidebbet.

J. D. Idegenben. Elkésve kaptuk kézhez. Nem aktuális már.

I. K. Arczkép a porban. Nem vált be. Ódivátu szentimentális történet s előadás módja se sok figyelmet keltő . . .

H. F. Budapest. A *Vége* bevált. Igy hát az *Egyedül* egyedül vándorolt papirkosárba, hol akad sok pajtásra.

Lembergi kiállitás. E kiállitásnak legalább egy osztályában megvertük az összes külföldi gyárakat. Két törekvő iparvállalatunknak köszönhetjük ezen diadalt. *A tűzifecskendő kiállitásban a legelső kitüntetést: a diszoklevelet a Tarnóczy-gyár Budapesten kapta,* a második dijat egy arany érmet a *Walser gyár* Budapesten, a harmadik dijat, arany érmet Czermak R. gyára Tepliczen, a negyediket R. A. Smekal Szinchovban, az ötödiket Lieb J. G. Biberachban, a hatodikat ezüst érmet E. C. Flader Sorgenthalban, a hetediket ezüst érmet Rozen Antal Krakóban, a nyolczadikat ezüst érmet Dante R. Fr. Bialán és a kilenczediket bronz érmet a Geittner és Rausch fecskendő-gyára Budapesten. Megemlitjük még, hogy a lembergi kiállitás első győztese, a *Tarnóczy-gyár* a f. é. október hó folyamán Horvátországban *Uj-Gradiskán* tartott *gazdasági kiállitáson is diszoklevelet nyert kitünő fecskendőivel.*

A szépség ápolása. Hogy a keleti népeknél milyen nagy gondot forditanak a test ápolására, az köztudomásu dolog. Szinte önkénytelenül föltolul a kérdés, hogy mennyire vitték volna kosmetikus szereiket, ha a nyugoti müveltségfokon állana az ő tudományos müveltségük! Csaknem ösztönszerüleg a rózsában, az illatnak eme bársonylevelü megtestülésében találták ama bűvös erőt, mely az emberi bőrnek is képes volna hasonló tulajdonságokat kölcsönözni. A «Keleti rózsatej»-ben a régi jó hirnévnek örvendő *Czerny* J. Antal bécsi czég (Bécs I. Wallfischgasse 5. szám) oly szert állitott elő, mely minden kétséget kizárólag a bőrre és a teintre nézve finomitó hatást gyakorol. *Czerny* üzlete, mely már sok év óta áll fenn, a kiállitásokon többszörösen lőn kitüntetve arany és ezüst érmekkel és a kosmetikus szereket illetőleg kitünő hirnévnek örvend. A czég készséggel küld prospektusokat ingyen és bérmentve.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy uteczai *öltönyt,* vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju ssövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám, I. em. 16 ajtó.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

Meglepően hat Czerny J. Antal „keleti rózsateje"

(Original Orientalische Rosenmilch)
mely oly vakitó fehérséget és

üde ifju szint

kölcsönöz az arczbőrnek, mely más szer által el nem érhető, kitünő még *májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés* ellen; eltávolitja a *bőrnek tisztátalanságát,* minden *sárga és barna arczszint* és egyidejüleg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ártalmatlan. *Ara 1 frt.*
Balzsamszappan hozzá 30 kr.

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok Crémek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, conifernspritek, szájvizek, fogporok, kefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendő illatszerek, Eau de Cologne stb. stb.

Levélczim és gyár: Währing-Carl-Ludwigstr. 6. sz. (saját házában)
Raktár: I., Wallfischgasse 5. sz.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve. Beszerzési forrás.

CZERNY J. ANTAL Bécs,

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel. 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezen felül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az *összes Czerny-féle készitményekről* kivánatra *ingyen és bérmentve.*

Raktár: Budapesten Török József gysz. Király-utcza 12.

Továbbá *Komáromban* Kirchner, *Miskolczon* Baruch, *Kassán* Megay G., Adamek, *Debreczenben* Rotschnek, *Szegeden* Barcsai, *Aradon* Eles Armin, Ring, *Temesvárott* Taresay, *Ungvárott* Hoffmann, *Lugoson* Vértes L., *Zágrábban* Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. Csak akkor valódi, ha *Anton J. Czerny* névvel el van látva.

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangút, bolti árhoz képest félárban 75—80 frt.

Elad

Jegesi Géza

cs. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-utcza 47.

Árjegyzék kivánatra ingyen.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

Orosz szépítő különlegességek

Orosz császári udvari szállító

MOSZKVA.

„Venus crême" bőr-konzerváló szer. Kitünő, **teljesen ártalmatlan** cosmeticum, kiváltképen hasznos a bőr **zsirfénye** és **érdessége** ellen; **a bőrt vakító fehérré varázsolja**, a ránczok és redők képződését megakadályozza és megóvja az arczszin fiatalos frisseségét. A **„Venus crême"** nem tartalmaz s mmi **zsirnemü anyagot**, ezért soha nem avasodik s az év és nap bármely szakában minden ártalom nélkül alkalmazható. A t. közönséget saját érdekében kérjük, hogy **az itt levő védjegyre szigoruan ügyeljen.**

Ára 2 frt.

„Eugenie folyópép" **mirtus-virágokból**, az arczszin szépitésére s a virágzó, üde arcz-szin állandó megőrzésére. Ugy az arcznak és nyaknak, mint a kéznek és karoknak gyönyörü lágyságot és márványszerü tisztaságot kölcsönöz; a bör minden **érdességet** és foltosságát megszünteti.

Ára 2 frt.

„Eugenie" vörös folyékony arczkenőcs **teljesen ártalmatlan.** Az ajknak, arcznak és füleknek szép **természetes** rózsaszint kölcsönöz; villamos fény mellett is természetes szinben tünik fel **s 3 napig** is tapadva marad a bőrön. **Ára 1 frt 50 kr.**

„Eugenie hintőpor" **fehér, rózsaszin és crêmeszinben, tartósan és észrevétlenül tapad. s a bőrnek természetes lágyságot és üdeséget kölcsönöz. Ára 1 frt 20 kr. Pamacsesal együtt 1 frt 50 kr.**

„Trixogen" kitünő hajnövesztő szer; erősíti a hajgyökereket s teljesen megakadályozza a korpaképző ést. **Ára 1 frt 60 kr.**

„Nigritine végétale" hajfestő, **fekete és barna.** A haj, ezen szerrel festve, 6 hétig is megtartja a szinét és teljes lehetetlen a müleges festést a termész tes sz ntől megkülönböztetni. **Ára 3 frt 50 kr.**

Folyékony kaukázusi bajuszpedrő

a bajusz növesztésére és épen tartására. A bajusz felsütése nem szükséges, a nélkül is minden bajusznak a kivánt forma adható. Ára 75 kr.

RAKTÁRAK BUDAPESTEN: Török József gyógyszertára, király-utcza 12. **Neruda Nándor** Kossuth Lajos-utcza. **Lux és Utasi** Muzeum-körut. **Városi gyógyszertár** Városház-tér.

Magy. királyi államvasutak. 1393/94. CII.

HIRDETMÉNY.

Közvetlen forgalom egyrészt Németország, másrészt Szerbia, Bulgária és Törökország között (Ausztria-Magyarországon át).

(Gyorsáruként szállitandó virághagyma küldemények).

A fent nevezett közvetlen forgalomban f. é. deczember hó 1-től kezdve gyorsáruként feladandó virághagymaküldemények a mér-, sékelt gyorsárukra érvényes dijtételek alkalmazása mellett továbbittatnak.

Budapest, 1894. okóber hó 5-én.

A m. kir. államvasutak igazgatósága,
egyszersmind a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszer-ipar
Budapest, VII., Kerepesi-ut 36.
Saját gyártmányu mindennemü **hangszerek** és azok kellékei és alkatrészei. Mindennemü hang-zerek és z nélőmüvek **javitása** és **hangolása** szakszerü pontossággal teljesittetik.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról, b) mechanikai zenélő müvekről és zenélő dísztárgyakról, c) minden egyéb hangszerekről, hangszerkellékekről és hurkról ingyen és bérmentve küldetik.

A „COLUMBUS" czimbalomverőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czérnázást, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden veröre bárki ruházhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** — Ára a veröpálczákkal együtt az utóbbiak minősége szerint **frt 2.—, 2.50, 3.— és 3.50.** Külön a **«Columbus»** verőfej párja **1.—** forint.

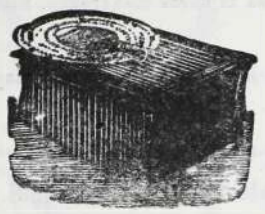

Legujabb! Legujabb!

INTONA

Elpusztithatlan acélhangokkal, változtatható érczjátéklapokkal és korlátlan müsorral.

Ezen uj találmányu hangszerrel minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül szaz meg szaz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 12 forint, a kótalapok darabja 30 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy után vétellel teljesittetnek

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

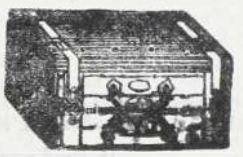

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

FOGAK

egész természet utáni,
egyenkint ép ugy
mint egész
FOGSOROK,
rágáshoz használhatók,
legujabb
rendszer szerint,
jótállás mellett,
bámulatos
olcsó árakon
készittetnek.

FOG-SPECIALISTA

RÓNA IMRE

BUDAPEST,
Király-utcza 47. sz.
a terézvárosi
templom átellenében.

A főváros
legszebb látványossága

az Andrássy-út végén
FESZTY ÁRPÁD
óriási körképe:

a magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szőtt vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, tánczos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 6 óráig. Este villam világitásnál.

Belépő dij 50 kr.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint piperészer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÈME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

A „Magyar Jelzálog-Hitelbank" 3%-os nyeremény-kötvényei.

A Magyar Jelzálog-Hitelbanknak Budapesten az 1869. évi IX. törvényczikk és a nagyméltóságú magyar kir. pénzügyminiszterium 1890. május 18-án és 1894. október 18-án kelt rendeletei értelmében joga van a törvényhatóságok, városok, községek és más jogi személyek stb. részére folyósitott kölcsönök alapján **350,000 darab egyenként 100.— o. é. frt = 200.— koronáról szóló, összesen o. é. 35 millió frt = 70 millió korona névértékü**

3%-os nyeremény-kötvényt

kibocsátani. — Ezen nyeremény-kötvények 1894. nov. 1-től kezdve a névérték után évenként 3%-ot kamatoznak és félévenként vagyis május 1-én és november 1-én lejáró szelvényekkel vannak ellátva. A szelvények

Magyarországon: a Magyar Jelzálog-Hitelbank pénztáránál, továbbá a Magyar leszámitoló- és pénzváltó banknál Budapesten. **Hollandiában:** a Banque de Paris et des Pays-Bas czimü intézetnél Amsterdamban. **Schweizban:** a Banque de Paris et des Pays-Bas czimü intézetnél Genfben váltatnak be.

Ezen nyeremény-kötvények 65 év alatt sorsolás utján törlesztetnek. A sorsolások Budapesten a Magyar Jelzálog-Hitelbank helyiségeiben történnek. A sorsolások **törlesztési huzásból,** továbbá **10.— o. é. frt = 20.— koronás dijak huzásából** és **nyeremények huzásából** állanak.

Törlesztési huzások:

Törlesztési huzás a nyeremény-kötvényekre rányomatott terv szerint évente kettő van. Ezen huzások utján azon kötvények jelöltetnek ki, a melyek 100—100 darabonként, vagyis egy egész sorozatban a sorsolás napjától számitott három hónap mulva teljes névértéken fizettetnek vissza. Ugyanazon nap a kihuzott kötvények kamatozása is megszünik. **Az első törlesztési huzás 1895. április 25-én megy végbe.**

A Magyar Jelzálog-Hitelbank fentartja magának azon jogot, hogy a törlesztés alá kerülő kötvények összegét három havi előleges jelentés mellett bármikor felemelhesse.

A törlesztett nyeremény-kötvények ellenében a bemutatónak ugyanazon sorozattal és számmal ellátott nyeremény-jegyek szolgáltatnak ki, a mely nyeremény-jegyek minden további nyeremény és dijhuzásban résztvesznek.

O. é. frt 10.— = 20.— koronás dijak huzása:

A kölcsön összes nyeremény-kötvényei és nyeremény-jegyei az o. é. **10.—** frtos = **20.—** koronás dijak huzásában a mellékelt terv szerint azon időpontig vesznek részt, a mely időpontban az emlitett dijjal kihuzattak. A dijak a huzás napjától számitott három hónap mulva fizettetnek ki. Az ezen dijjal kihuzott nyeremény-kötvényeken illetöleg nyeremény-jegyeken lebélyegzés által kitüntetik, hogy az emlitet huzásokban többé részt nem vehetnek.

A fenti határozmányok értelmében minden egyes nyeremény-kötvénynek a nyeremény kölcsön 65 évi tartama alatt teljes névértékében és azonfelül 10%-os dijjal, összesen tehát o. é. 10 frt = 220 koronával leendő visszafizetése biztosittatik.

Nyeremény huzások:

Az összes nyeremény-kötvények és nyeremény-jegyek és pedig ugy azok, a melyek az o. é. **10** frtos = **20** koronás dij kifizetése után lebélyegeztettek, valamint azok is, melyek még **lebélyegzés alá nem kerültek,** a mellékelt sorsolási terv értelmében a **200,000** koronás, **100,000** koronás, **75,000** koronás, **50,000** koronás, **40,000** koronás stb. nyeremények minden egyes huzásában résztvesznek.

Ennélfogva oly nyeremény-kötvény illetőleg nyeremény-jegy, amely már egyszer nyereménynyel kihúzatott, minden további nyereményhuzásban is részt vesz, ugy, hogy arra még egy vagy több nyeremény is eshetik. A nyeremények az illető sorsolások napjától számitott 3 hó mulva fizettetnek ki. **Az első nyereményhuzás 1895. január 25-én megy végbe.** A Magyar Jelzálog-Hitelbanknak nem áll jogában a nyeremény és dijhuzások tervét megváltoztatni, még akkor sem, ha a törlesztési huzások alá jutó kötvények összegét felemelné. A törlesztett kötvények beváltása, valamint a dijak kifizetése ugyanazon helyeken történik, mint a szelvényeké, ellenben a nyeremények kizárólag a Magyar Jelzálog-Hitelbank pénztáránál Budapesten fizetendők.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank az o. é. 10 frtos = 20 koronás dijakra eső adókat magára vállalja, a nyeremények utáni adókat azonban a kötvény-tulajdonosok tartoznak viselni. A törlesztési dij, vagy nyeremény huzásban kisorsolt kötvények számjegyzéke minden huzás után legalább egy budapesti, egy amsterdami és egy genfi hirlapban fog közzé tétetni. Évente egyszer ezen sorsolási jegyzéken közöltetni fognak azon kötvények számai, a melyek az előző törlesztési dij vagy nyereményt huzások alkalmával kisorsoltattak, de beváltásra bemutatva nem lettek.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank a kellő lépéseket meg fogja tenni aziránt, hogy ezen 3%-os nyeremény-kötvények mindazon tőzsdei helyeken, a hol ezek nyilvános aláirásra bocsáttatnak, hivatalosan jegyeztessenek. **Ezen nyeremény-kötvények az e részbeni miniszteri rendeletek értelmében az összes magy. kir. állampénztáraknál biztositékképpen fognak szolgálni.**

Aláirási felhivás.

Az 1889. évi IX. t.-czikk alapján kibocsátandó névértékben o. é. 35 millió forint = 70 millió korona összegü

3%-os nyeremény-kötvényekből = 100,000 darab egyenkint névértékü o. é. 100 frtról = 200 koronáról,

nyilvános aláirás alá bocsáttatik a következő **aláirási feltételek mellett:**

1. Az aláirás **1894. november 15-én** a rendes üzleti órákban történik és pedig

A Magyar Jelzálog-Hitelbanknál Budapesten, V., Erzsébettér 9. *és annak képviselőségénél Kolozsvárt. A magyar leszámitoló és pénzváltó banknál, Budapesten,* Dorottya-utcza 6, és *annak belvárosi fiókjánál Budapesten,* Muzeum-körút 1. *A magyar leszámitoló és pénzváltó bank fiókjánál Pozsonyban. A Magyar leszámitoló és pénzváltó bank váltóházánál Fiumében. A Magyar leszámitoló és pénzváltó bank Erdélyrészi fiókosztályánál Kolozsvárt.* **Amsterdamban**: *a Banque de Paris et des Pays-Bas-nál; Lippmann, Rosenthal & Cie* uraknál; *Wertheim & Compertz* uraknál *és egyéb németalföldi helyeken.* **Genfben**: *a Banque de Paris et des Pays-Bas-nál. A Cheneviére & Cie* uraknál; *Darier & Cie* uraknál; *Lombard, Odier & Cie* uraknál; *Ern. Pictet & Cie* uraknál és **egyéb sweiczi helyeken.**

Továbbá a következő helyeken:

Arad: Az aradi ipar- és népbanknál; **Beszterczebánya**: a Beszterczebányai hitelbank részvénytársaságnál; **Brassó**: Nussbächer és Beer uraknál; **Debreczen**: a Közgazdasági bank részvénytársaságnál; **Eperjes**: az Eperjesi bankegyletnél; **Eszék**: Sorger, Weiszmayer és Társa uraknál; **Győr**: a Győri első takarékpénztárnál; **Kassa**: a Kassai takarékpénztárnál; **Miskolcz**: a Miskolczi takarékpénztár váltóüzleténél; **Nyitra**: a Nyitrai kereskedelmi és hitelintézetnél; **Nagy-Várad**: a Biharmegyei kereskedelmi-, ipar- és terményhitelbanknál; **Nagy-Kanizsa**: a kereskedelmi- és iparbank részvénytársaságnál; **Nagy-Szeben** a Nagyszebeni földhitelintézetnél; **Pécs**: Schapringer J. urnál és Ullmann M. Károly urnál; **Szeged**: a szegedi kereskedelmi- és iparbanknál, és May R. Miksa urnál; **Székesfehérvár**: a székesfehérvári kereskedelmi banknál; **Sopron**; a soproni épitő- és földhitelbanknál; **Szombathely**: Grünwald testvérek uraknál; **Temesvár**: a Temesi takarékpénztárnál; **Zágráb**: a Horvát-szlavon ország jelz.-banknál é a Croatische Commerzial-Bank váltóüzleténél.

2. Az aláirási ár egy-egy kötvény után

o. é 110 frt = 220 koronában

és a f. évi november 1-től járó 3%-os szelvénykamatokban, illetőleg a külföldi aláirási helyekre nézve, ezen most kitett áraknak oltani értéke szerinti összegben van megh atározva.

3. Minden aláiró a jegyzett névértéknek 10%-át az aláirás alkalmával készpénzben, vagy az aláirás helyén forgalom tárgyát képező és napi árfolyam szerint számitandó biztos értékpapirokban letenni tartozik.

4. Tuljegyzés esetére a bejelentések leszállitása és az egyes bejelentésekre kiosztott darabszám megállapitása az illető aláirási helyeknek tartatik fenn. Az eredményről az aláirók értesittetni fognak.

5. Az aláirásokra eső kötvények ugyanazon helyen, hol az aláirás történt, egész vagy részösszegekben az aláirási ár, valamint az átvétel napjáig esedékes 3%-nyi szelvénykamatok lefizetése ellenében **legkésőbb 1895. január 10-ig** az óvadék különbeni elvesztése mellett veendők át.

6. Készpénz óvadék az aláirásra eső rész egyszerre való lefizetésekor azonnal, részbeni átvétel esetében pedig akkor tudatik be, ha az aláirót még megillető czimletek hátralékos mennyisége kerül kiszolgáltatásra. Addig is ezen óvadék 3%-al kamatoztatik. Értékpapirokból álló óvadék az összes czimletek átvétele után adatik vissza.

7. A nyeremény-kötvények helyett a Magyar Jelzálog-Hitelbank egyelőre **utalvány-jegyeket (Scrips)** ad ki, a melyek **1895. január 5-től kezdve végleges czimletekre fognak beváltatni.**

Budapest, 1894. november hó 1-én.

Magyar Jelzálog-Hitelbank.
Magyar leszámitoló és pénzváltó bank.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. NOVEMBER 18.

47-IK SZÁM

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELOFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Laudator: *II. Miklós czár.* — **Lobkovitz Rudolf herczeg.** — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Budai Béla:** *„A király.“* — **Hervai Frigyes:** *Vége.* — **G. Cronau.** *Hivatalnok.* — **V:** *Plágium.* — **Várnai Emil:** *Ablakodnál.* — **Abrányiné Katona Klementin:** *Bolygó lelkek.* — **Virter Ferencz:** *A viz színén.* — **A Sierra Madre bérczei között.** — **Leopoldo Alas:** *A világ vége.* — **Ágai Adolf:** *Magyar „különlegességek“ Párisban.* — **Színházi krónika.** — **Irodalom.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

Orosz szépítő különlegességek

Orosz császári udvari szállító

MOSZKVA.

„Venus crême" bőr-konzerváló szer. Kitünő, **teljesen ártalmatlan** cosmeticum, kiváltképen hasznos a bőr **zsirfénye** és **érdessége** ellen; **a bört vakitó fehérré varázsolja,** a ránczok és redők képződését megakadályozza és megóvja az arczszin fiatalos frissességet. A **„Venus crême"** nem tartalmaz **s mmi zsirnemü anyagot,** ezért soha nem avasodik s az év és nap bármely szakában minden ártalom nélkül alkalmazható. A t. közönséget saját érdekében kérjük, hogy **az itt levő védjegyre szigorun ügyeljen.**

Ára 2 frt.

„Eugenie folyópép" **mirtus-virágokból,** az arczszin szépitésére s a virágzó üde arcz-szin állandó megőrzésére. Ugy az arcznak és nyaknak, mint a kéznek és karoknak gyönyörü lágyságot és márványszerü tisztaságot kölcsönöz; a bőr minden **érdességet** és follosságát megszünteti.

Ára 2 frt.

„Eugenie" vörös folyékony arczkenőcs **teljesen ártalmatlan.** Az ajknak, arcznak és füleknek szép **természetes** rózsaszint kölcsönöz; villámos fény mellett is természetes szinben tünik fel **s 3 napig** is tapadva marad a bőrön. **Ára 1 frt 50 kr.**

„Eugenie hintőpor" **fehér, rózsaszin és crêmeszinben, tartósan és észrevétlenül tapad, s a bőrnek természetes lágyságot és üdeséget kölcsönöz. Ára 1 frt 20 kr. Pamacsesal együtt 1 frt 50 kr.**

„Trixogen" kitünő hajnövesztő szer; erősiti a hajgyökereket s teljesen megakadályozza a korpaképző ést. **Ára 1 frt 60 kr.**

„Nigritine végétale" hajfestő, **fekete és barna.** A haj, ezen szerrel festve, 6 hétig is megtartja a szinét és teljes lehetetlen a müleges festést a termész tes sz ntől megkülönböztetni. **Ára 3 frt 50 kr.**

Folyékony kaukázusi bajuszpedrő **a bajusz növesztésére és épen tartására. A bajusz felsütése nem szükséges, a nélkül is minden bajusznak a kivánt forma adható. Ára 75 kr.**

RAKTÁRAK BUDAPESTEN: Török József gyógyszertára, király-utcza 12. **Neruda Nándor** Kossuth Lajos-utcza. **Lux és Utasi** Muzeum-körut. **Városi gyógyszertár** Városház-tér.

ZELLERIN M.-féle

gyári részvénytársaság

BUDAPEST,

VII., Nagydiófa-utcza 14. sz.

Vizmüvek és csatornázások épitése, központi fütések (mindenféle rendszer szerint) **vizvezetékek, légszesz- és villamvilágitások berendezése.** Csillárok, légszesz és villamra, valamint combinált világitásra. **Szellőztetések, gőzfőző-, mosó- és fürdőintézetek. Épület-bádogosmunkák, fémöntöde és horganydiszitmények** gyártása. Szabadalmazott **Pasteur-féle rézszürök** kizárólagos gyártása, melyek vizvezetékkel kapcsolatban és **háztartásra,** továbbá szivattyuval egybekötve **szikvizgyártáshoz** használtatnak. **Fertőtlenitő készülékek** és **orvosegyetemi berendezési tárgyak.**

Mindenféle javitások olcsón és pontosan végeztetnek.

Tervrajzok és költségvetések készséggel adatnak.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról, b) mechanikai zenélő müvekről és zenélő diszárgyakról, c) minden egyéb hangszerekről, hangszerkellékekről és hurokról ingyen és bérmentve küldetik.

A „COLUMBUS" czimbalomverőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czérnázást, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ruházhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** — Ára a verőpálczákkal együtt az utóbbiak minősége szerint **frt 2.—, 2.50, 3.—** és **3.50.** Külön a **«Columbus»** verőfej párja **1.—** forint.

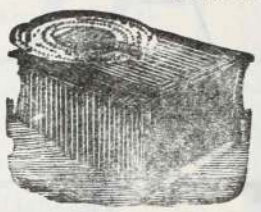

Legujabb! Legujabb!

INTONA

Elpusztithatlan aczélhangokkal, változtatható érczjátéklapokkal és korlátlan müsorral.

Ezen uj találmányu hangszerrel minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül szaz meg szaz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 12 forint, a kótalapok darabja 30 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy utánvét útján teljesittetnek.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

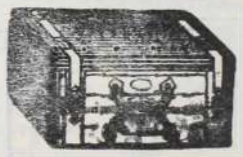

A legnagyob választék katonatiszti nyereg-szerekben **elő irás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Uraságí kocsisok díjtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

FOGAK

egész természet utáni,

egyenkint ép ugy

mint egész

FOGSOROK,

rágáshoz használhatók,

legujabb

rendszer szerint,

jótállás mellett,

bámulatos

olcsó árakon

készittetnek.

FOG-SPECIALISTA

RÓNA IMRE

BUDAPEST,

Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi

templom átellenében.

1894. évi nov. 18. III. évfolyam 47. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

II. MIKLÓS CZÁR.

Mikor a livádiai halott koporsóján megkoppannak az utolsó rögök, megdördülnek Szent-Pétervárott ujból az ágyúk a koronázási ünnepélyt hirdetvén. Rövid nehány nap mulva felteszi II. Miklós czár önkezével Nagy Péter koronáját és isten és emberek előtt felkent czárja lesz minden oroszoknak.

Azon a napon egyet fordit a krónikás a világtörténelem könyvében, miután fekete kereszttel megjelölte az előbbi egyhangu fejezetnek lezártát. A lezárt fejezetnek nem lesz sok olvasója; a ki lesz, az is csak végig fut majd rajta, meg nem állván egy pillantásra sem. Mert nincs abban a fejezetben semmi jelentős megirva.

III. Sándor czár uralma sem jóban, sem roszban nem birt fontossággal. Kevés jót tett az elköltözött, de roszból is keveset juttatott.

Ha ez érdem, ugy II. Sándor czár megérdemli azt a részvétet, melylyel emlékének a nemzetek adóztak. Ha nem érdem, akkor is; hiszen de mortuis nil, nisi bene.

A világ tekintete nem is a fényes temetési pompára irányul. Temetést ragyogót láttak már a népek; nekünk legalább még frissen emlékezetünkben van a minden gyászok legfenségesebbike, legmagasztosabbika. Hanem a tekintetek előre szegeződnek a jövendőbe, melyet II. Miklós czár hivatott vezetni.

Jósolni az orosz birodalom vezetésének jövendő irányairól még a legbeavatottabbak sem igen tudnak. Aktiv szerepe eddig a mostani czárnak nem volt. Szellemi képességeiről és atyja iránt való mély vonzalmáról tud ugyan a világ, de gondolkodásmódját, vezéreszméit, felfogását atyja politikájáról át nem látszó homályba burkolják a bizonyára értesületlenek által kiszivárgó és természetesen hamar felkapott romantikus mendemondák. Ezeket ugyan a komolyan gondolkodók megbirálván, tekinteten kivül hagyják, de azért tagadhatlanul e szóbeszédek is hozzájárulnak ahhoz, hogy az uj czárról való fogalmak méginkább zavarosakká váljanak. Legvalószinübb az, hogy II. Miklós még tán nem is vette ujból fontolóra azokat az irányelveket, melyek szerint kormányozni fog. A gyász órái elmultával fog csak hozzálátni a nyugodt kontemplációhoz, melynek eredménye Oroszország sorsának záloga. De ez a kontemplácziő nemcsak az oroszok jövőjéről dönt, hanem II. Miklós czáréról is. Ha valaha valaki, ugy most ő lesz igazán kovácsa a maga sorsának.

Ott vannak a példák szemei előtt. Csak a legközelebbi multra kell tekintenie. Láthatja a távolban II. Sándor czár szétroncsolt tetemét. A dán királyfi módjára töprengő, habozó, nagy eszmékkel terhes agyu, de bátortalan nagyapa ragikuma viszszatarthatja a túlhajtott óvatosságtól. Az elővigyázat üdvös s kivánatos, s mindenek felett annál, a ki milliókat vezessen; de a cselekvéseknek a legapróbb skrupu-

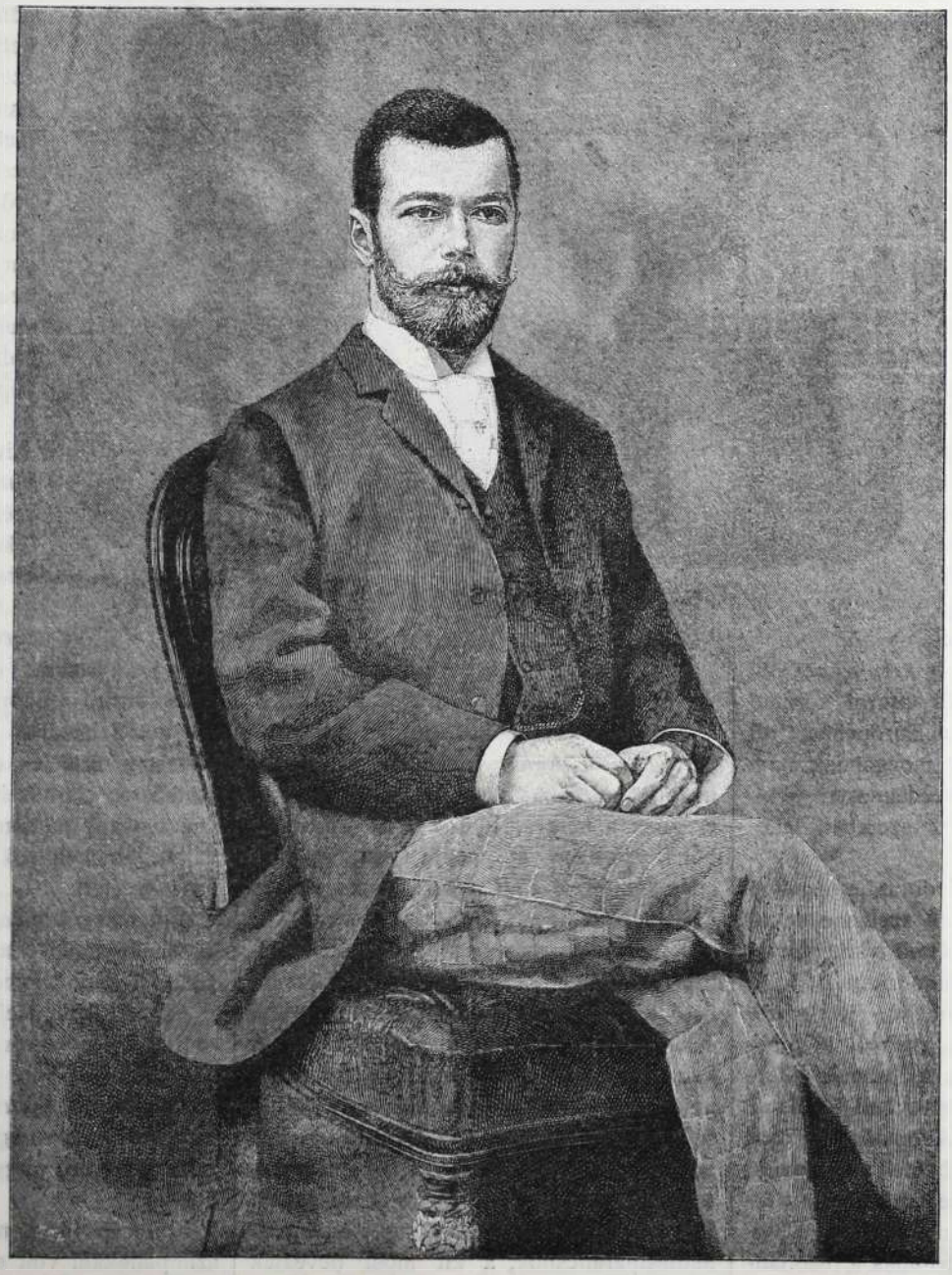

II. MIKLÓS CZÁR.

lusok miatt való visszavonása gyanut ébreszt. Ha II. Sándor merészen kilép a tevékenység porondjára és nem áll meg félénken az első lépésnél, ugy életét nem oltotta volna el azoknak a fegyvere, a kik alapeszmében tulajdonkép ugyanazt valották, a mit ő maga is.

II. Miklós előtt intő példakép gyanánt édes atyja is fog állani. III. Sándor életének sivárságát ki is ismerhetné jobban, mint a szerető fiú. S ez az ismeret bizonyára arra ösztökéli II. Miklóst, hogy ne tegye uralkodását — mint atyja tette — egyik napról a másikra való tengéssé. III. Sándor vezette az állam ügyeit és elvégezte minden nap rendben azt a szakmányt, melyet a körülmények elébe szabtak; egyébre nem gondolt, egyebet nem tett. Ezért volt élete oly sivár. Ha II. Miklósnak is csak ez lesz a czélja, ugy se önmagára, se az orosz birodalomra nem következnek be jobb idők. De ha élete czéljául ki fog tűzni valamely eszmét, melynek megvalósitása lesz ideálja, ugy legalább a maga életét meg birja becsülni önmaga. Ha vajjon az orosz nép is megbecsüli-e, az attól a vezéreszmétől fog függni, melyet pályája irányitójául kitűz. Ha ez az eszme a modern szellemáramlatok foglalatja, ugy az orosz birodalomnak a közel jövőben mély átalakulásokon kell keresztülmennie, ha csak a multak eszmeköréből meritett bukott igazságok felelevenitése, ugy e változásoknak előkészitése alólról felfelé fog megindulni. Ez pedig a veszedelmek veszedelme Oroszországra nézve. A hol oly erős fékkel kell lekötni a szellemeket és kitörni készülő erőket, mint észak-kelet Európában, ott az alólról felfelé indult mozgalmak nem csak intenzivek, de veszedelmesen nekizudulók. Megállani velök szemben lehetetlen.

De a felülről meginditott mozgalom jótékony hatással van. A szellemeket és erőket egy csapásra leszereli s megbontja a rohanni készülő csatarendeket.

Az oly abszolut államban, mint a milyen Oroszország, nem szabad kivárnia az uralkodónak, mig az uj eszmék kiforranak odalenn, hanem meg kell lepnie az ujitásokkal a nemzetet. A forrongó eszmék hirtelen, váratlanul kitörhetnek s magukkal ránthatják a trónt is; de ha bármely mérsékelt mozgalom indul meg felülről, a higgadtabbak mindjárt elpártolnak a rezonánsoktól.

De bármint gondolkodjék is II. Miklós egy orosz uralkodó kötelmeiről, bármint itélje is meg az orosz nép előrehaladtának fokát, önmagát sose tekintse ugy, mint a ki csak arra van hivatva, hogy egyszerü hivatalnokként csak a napról-napra való szakmánymunkát végezze.

Tüzzön ki magának ideált és ennek megvalósitásáért dolgozzék, fáradjon, küzdjön. S akkor sorsa nem lesz az, mint annyi elődéé: hogy hirét-nevét a feledés szürke leplével boritják a századok.

Laudator.

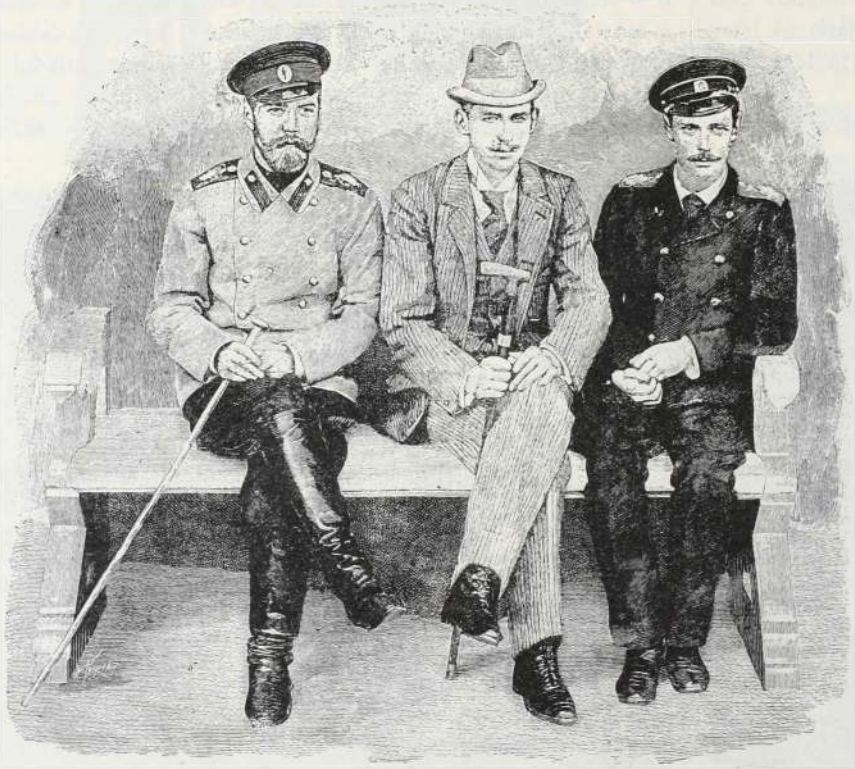

II. MIKLÓS CZÁR. A GÖRÖG TRÓNÖRÖKÖS. GYÖRGY NAGYHERCZEG.

LOBKOVITZ RUDOLF HERCZEG.

Abból az alkalomból, hogy *Lobkovitz* herczeget a király kinevezte táborszernagygyá, *Lázár* Gyula dr., a ki a herczegnek a magyar nyelvből és irodalomból négy éven át tanára volt, érdekes adatokat közöl a *B. H.* a herczegről és családjáról.

A herczeg egyik őse, *Lobkovitz* Venczel Eusebius I. Lipótnak sokáig mindenható kanczellárja és bizalmas embere volt s kegyvesztetten, elfeledve hunyt el. A kanczellár unokájával, mint Erdély katonai parancsnokával találkozunk, ki többször vitézül harczolt a törökök ellen. Közel kétszáz évvel később ismét nevezetes szerepe jutott egy *Lobkovitz* herczegnek. Ez *Lobkovitz* Rudolf herczeg, budapesti hadtestparancsnok, a kit most neveztek ki táborszernagygyá.

A herczeg ideális gondolkozású, nagy miveltségű férfiú. Jellemére nézve valóságos grand seigneur. Szereti és támogatja a művészetet s feltűnés nélkül gyakorolja a jótékonyságot.

A katona érdes vonásainak nyoma sincs karakterében. Érzelmeit, szenvedelmeit magas fokú önuralom mérsékli. A nagyúri hivalkodásnak legkisebb jele sincs cselekedeteiben. Mindig megfontolt és igazságos az emberek és viszonyok megitélésében.

A magyar nyelvet régóta szereti. Noha nem beszél kifogástalanul magyarul, gondolatait mégis eléggé ki tudja fejezni nyelvünkön.

Históriánk nagyon kedves tanulmánya. Erős dinasztikus érzelme nem akadályozza meg abban, hogy a történelmi jogot és igazságot megismerje.

«Gyakran órákon keresztül folytattunk eszmecserét, irja Lázár dr., a magyar nemzet történetének jellemző korszakairól és kimagasló alakjairól, s a herczeg mindig jelét adta éles, megfigyelő tehetségének és igazságszeretetének. De legjobban érdekelte irodalmunk, melyről szép ismereteket szerzett magának. A véderő-vita izgalmas napjaiban, mikor az egész nemzet lázban volt, éppen Arany János *Toldi*ját olvastuk. A herczeg nagy érdeklődéssel olvasta a nép jellemének pompás és romlatlan nyilvánulásait. A költemény erős konczepcziója, az elbeszélő hang költőisége és tökéletessége valósággal elragadta.

A magyar nemzet vitézi erényei pedig, melyeket jól ismert, és Toldi-ban tükröztetve látott, gyújtón hatottak reá. Olvastuk Petőfi hazafias és szerelmi dalait, Vörösmarty lirai és epikai remekeit, Jókai csodálatos alkotásait. Mondhatom, Lobkovitz herczeg jobban ismeri a magyar irodalom remekeit sok főúrnál, ki magyarnak született.

A herczeg jelenleg 53 éves, daliás alak, kissé előrehajló testtartással, a minek az 1866-iki kapott sebe az oka.

Anyja Lichtenstein herczegnő, ki garszon fiát Kolozsvárott minden évben meglátogatta.

Nagyanyja *Eszterházy* herczegnő volt és azért a herczeg nem egyszer emlegette büszkén, hogy ereiben magyar vér buzog.

Kulturánk iránt már ifjú korában meleg szimpatiákkal volt eltelve. Fiatal tűzértiszt korában Komáromban kezdett magyarul

tanulni, tanulmányát Fiumében is folytatta.

Kolozsvárott a helyi lapoknak rendes előfizetője és olvasója volt, valamint Kolozsvártt tartózkodása alatt tagja volt a dalegyesületnek is, melynek érdekeit mindig előmozditani igyekezett.

Zemplénmegyei jószágait mintaszerűen kezeli s jótevője a szegény vidéki lakosságnak.

El lehet mondani a táborszernagyról, hogy nemcsak a katonai erényekkel rendelkezik, hanem azokkal is, melyek a közéletben a polgárokat diszitik.

A HÉT.

— Az ujságirásról. —

Nagy társaságban voltam, ügyvéd, orvos, biró, tanár s kereskedő is volt közte. Természetesen, személyemre való udvariasságból, Wekerle beszédjének nagy jelentőségét beszéltük meg.

Mert az tény, hogy e beszédének nagy a jelentősége.

Elvégre az ujságirásnak ilyen föltétlen elismerését kormányférfi ajkairól még sohasem hallottuk.

Voltak bár koronás ujságirók is és kormányférfiak, kik ujságirók maradtak, példa rá Trefort, a ki egész temperamentumával ujságiró volt és a nap embere maradt a bársonyszékben is.

De azért fölötte ritka az ilyen elismerés.

Bizony Andreánszki darabjában van némi igazság.

Mert az ujságirás ellen sok még ma is az ellenszenv.

Hát pálya ez?

— — Ezt vitattuk épen.

Az ügyvéd nagylelküen elismerte, hogy kitüntetés Wekerle beszédje, s nagyot fog lenditeni az ujságirók társadalmi állásán. De erre csakugyan nagy a szükségük. Most még olyan bohème-életük van. Rendezetlen, kalandos. Ép azért gyanus. Szóval hiányzik — a diplomának megfelelő valami.

Itt a pecsétes levelem: ügyvéd vagyok.

De mivel bizonyithatja ezt az ujságiró?

Az orvos megjegyezte, hogy ő nem irigységből beszél, de Wekerle beszédje bizonyitja épen, hogy az elismerésre szükség volt, hogy pályájuk nem pálya, hogy a mámor, mely elkapta őket Wekerle szavai hallatán, azt bizonyitja, hogy nagy szükségük volt a — vállveregetésre.

Őket bezzeg nem protegálják. Mert ők nem is szorultak rá. Megélnek a maguk emberségéből is.

Orvos! . . . Azt mindenki tudja, hogy ki micsoda . . .

A biró, tanár, kereskedő ünnepeltek:

— Van benne valami? Csakhogy az ujságiró olyan érdekes alak!

— Mint a czigány . . . ugy-e? — vágtam közbe gúnyosan.

Aztán rákezdtem:

*

Konczedálok valamit:

Az ujságirás nem pálya, mert bizonytalan kenyér. De addig — mig kenyér, ép olyan pálya, mint a többi, csakhogy több azoknál.

Az ujságiró azonban sokféle szakban dolgozik, de nem a szerint, hogy melyikben — itélik őt meg. Ép ugy, a mint van jeles orvos, a kiből egyetemi tanár lesz, és keres — sokat, sokat . . . Van közgazdász, van vezérczikkiró, sőt van reporter is, a ki általános tiszteletnek örvend.

De az bizonyos, hogy az ujságiró három havi felmondással bármelyik pillanatban, a szerkesztője szeszélye szerint, elküldhető. A tanár csak fegyelmi vizsgálat után, az orvos csak törvényellenes cselekedet után, az ügyvéd csak a kamara végzése után vesztheti el kenyerét. De azt felelhetik. Ezek elvesztik a kenyerüket, az ujságiró pusztán helyet cserél. De hát ha nem kap? Ha mindenütt be van töltve az állás, és néha félévig, talán esztendeig várnia kell?! . . . S mindez a kiadó vagy a szerkesztő puszta szeszélyéből!

Ez csak nem igazság?!

*

MÁRIA VALÉRIA KIRÁLYI HERCZEGASSZONY KÉT GYERMEKE TIROLI ÖLTÖZÉKBEN.

Az ügyvéd helyeselte ez álláspontomat s kárörvendően mosolygott.

— De kedves ügyvéd ur, addig a mig helye van, mig kartársai szeretik, a közönség pedig falja a sorait, gyöngyélet az ujságiró élete.

Van-e nagyobb élvezet, mint tudni azt, hogy a czikkem olvasója most, e pillanatban, félre forditja a fejét és odaszól a társához:

— Te, olvasd el X. czikkét. Pompás!

Aztán nem is várva be társa válaszát, beletemetkezik a czikk folytatásába . . . Ügyvéd ur, ez nagy élvezet, akárcsak egy csata megnyerése, egy vár bevétele, egy királyi korona kivivása, s ó több, mint egy pör megnyerése, bármily busás jövedelmet hoz is! Itt a különbség a mesterség — és művészet között!

*

Az orvos arczán felhők jelentek meg.

— S egy emberélet megmentése?

— Nemes érzés, igaz. De ezt az érzést élvezzük mi is. Hát nem több emberéletet mentünk-e meg mi, mint önök? A békefentartó sajtó s a sok ügyes-bajos ember igazságait kideritő, a nagygyá tevő, hires embert csináló sajtó — sokszor érzi az emberélet megmentésével járó megnyugtató érzést, a névtelenség leplébe rejtőzve bár.

Az a köny, mely felfakad sok olvasónk szempilláin, áldást hoz reánk. Az a helyeslő fejbólintás, mely kiséri sorainkat az ország egy távoli kaszinójában, erőt kölcsönöz nekünk. Mi megérezzük azt. Sokszor fölrezzenünk délutáni álmainkból és hirtelen ugy érezzük, hogy valaki rólunk beszél... Eh, bizonyosan egy olvasó! . . . . S alszunk tovább, nyugodt álmot, nyugodt lelkiismerettel . . .

Vajjon ügyvéd ur alszik-e ily nyugodtan?

*

A tanár felugrott helyéből.

— Igaz, önök nevelik az embereket, mi a gyermekeket. Mihelyt kikerülnek a kezeinkből, önökhöz sietnek. S az önök tanitványainak száma százszor annyi, mint a mienk, és hatásuk ép oly erős, maradandó. Hogy megszokták az ujságolvasást, szinte nem is tudnak ellenni nélküle. Egészen az önök rabja már. Ugy gondolkozik, mint a hogy a lapja. Azt helyesli, a mit lapjában olvas . . .

A kereskedő ekkor hirtelen hozzám fordult:

— Ugy? Ez igaz? Kérem, akkor ezentul az önök lapjában fogok hirdetni! . . .

Tegye. Mit bánom én? Az a kiadóhivatal dolga.

Lazzaroni.

„A KIRÁLY".*

RÉSZLET BUDAI BÉLA «A KIRÁLY» CZIMŰ VIGJÁTÉKÁBÓL.

Andor diák titokban az erdőn csókot lop Margitnak, a vénhedt Boltai ifjú feleségének ajakáról. De Tamás, Margit mostoha fia véletlenül ott terem és elriasztja Andor diákot, ki Tamásban Margit férjét látta. Andor diák kiszökik az erdőből s az erdő szélén Boltainak elbeszéli kalandját. Boltai erre haragjában kezét emeli Andor diákra.

XI. JELENET.

Boltai, Andor. — **Tamás** és **Margit** az erdő felől jönnek.

TAMÁS.

Apám, megállj!
Kire kezet emelsz, Mátyás az, a király.

ANDOR (félre.)

Én a király?

BOLTAI (visszatántorodva.)

Mátyás király?

MARGIT.

Ugy van: Mátyás király! (Andorhoz)
Csak hagyd reá!
Tamással elhitetni könnyű volt.

TAMÁS.

S én térdenállva esdek oh Uram!
Bocsásd meg ezt a hátbavágást,
Jó sejtelmem, hogy a diák alatt
Felséged rejtezik egy pillanatra
Cserben hagyott.
És csókodat olybbá vevém
Mit más közsorsú emberét
S én esztelen, anyámat védve, most
Felségsértő vagyok!

ANDOR (félre.)

De hát mi ez?

MARGIT.

Felséges úr — tilalmad ellen én
— Bocsánat érte — elárultalak.
Becsületem kivánta igy (halkan Andorhoz) s talán
Biztonságod se vallja kárát.

ANDOR (félre.)

A játék vakmerő
De mit tegyek? Legjobb ha folytatom!
(Fenn.) Jobban szerettem volna máskép,
De már ha szóltál — hadd legyen!
Most látja férjed — jó hirünk különben —
Féltése mily merész és oktalan:
Egy csók miatt kezét emelte ránk.

BOLTAI.

Felséges úr: a csók királynak is tilos.

ANDOR.

Mily tévedés: e csók királyi jog!

BOLTAI.

Nem irja törvény — ugy tudom.

TAMÁS.

Apám az égre más hangon beszélj!

ANDOR.

Nem irja törvény: jól tudod!
Nem is adó ez, mit behajtok,
De hódolás, a melylyel én adózom
Országom szép leánya s asszonyának.

BOLTAI.

S a férj? apa?

TAMÁS,

Hallgat, s örül
Ura megtisztelő kegyének.

BOLTAI.

Felséges úr: kemény fej az enyém:
Hallgatni tán tudok, — örülni nem!

TAMÁS.

Ne hallgass rá Uram, nem tudja mit beszél!

ANDOR.

De csak beszéljen! Jól beszél!
Tetszik nekem: jogát hogy föl nem adja
S megvédi Mátyás ellen is!
Csak rajta, bátran: a király
— Jó kedve van — a leczkét elfogadja.

BOLTAI.

Megszégyenitesz oh Uram!

ANDOR

Te meg Tamás, — ne térdelj én előttem:
Ember vagyok, ez meg nem illet.

BOLTAI (félre.)

Elszállt a bősz harag, mely elvakitott:
Most kezdem látni a királyt.

TAMÁS.

Föl nem kelek, — csak ugy, ha megbocsátasz.

ANDOR.

Oh van miért! Kezed oly hirtelen!
De elfeledtem, légy nyugodt!

TAMÁS (fölkel.)

Felség rendelkezzél életemmel:
Tied e kar, e sziv, s e fő!

ANDOR.

A fő a fődolog, tudós öcsém
És a tiéd — meglátjuk mennyit ér!

BOLTAI.

Hagyd el felséges Ur: ez a fiú
Vadok között erdőn növelkedett,
S itt nem terem a tudomány.

TAMÁS.

Nem iskolák tettek tudóssá engemet
A mi vagyok, felséges Ur,
Azt egy titoknak köszönöm.
Nem szóltam eddig senkinek,
Reád vártam, tudós királyom.

ANDOR.

És a titok?
Egy boldog reggelen
Az ég felhőit nézegetve
Nagy ködbe botlám és elestem.
Arczom betört. Ez égi jel volt,
Melyet megérték én legott,
S a nagy követ azóta féltve őrzöm.
E percztől mint varázsütésre
Más szinben látom a világot,
Kivált mikor magányos erdőn,
Ama kövön mint vánkoson
Nagy fák alatt heverhetek.
Magamba szállok én ilyenkor,
S gondolkodom világ folyásán:
Hősök, próféták, mártirok
Nagy dolgain jár az eszem,
Ha jön az éj a csillagokkal
Meghitt beszédet folytatok.
Mind ismerem járásukat:
A gönczölt, hogy hová siet,
Az üstököst, hogy mit jelent,
Mikor hadat és győzedelmet,
Mikor veszélyt és éhhalált?
Boszorkány rajtam, hogy kifogjon,
Nincs rá eset, azt mondhatom.
Rontása ellen egy kis szóm elég.

BOLTAI.

Vén asszonyok dolgába vágsz, fiam!

TAMÁS.

Bölcselkedésbe messze vittem:
Tudom mi van jól e világon,
S mit kellene jobbá teremteni,
S ha rám bizná Isten ezt a munkát,
Jóvátenném a régi rend hibáit.

ANDOR.

Egy lélekzetre ennyi képtelenség!
S mindezt a nagy kőnek köszönheted?

TAMÁS.

Annak, mert tudd meg felség, hogy e kő
A bölcseség köve.

ANDOR.

Vajjon!

TAMÁS.

Más nem lehet! Ha rátekintek,
Mintha megnyilnék a jövő.

ANDOR.

S mi sorsot igért ez a kő neked?

TAMÁS.

Megjósolá: felséged rám talál,
S magával visz majd udvarába.

ANDOR.

Van ott üres hely — ép neked való!
(Félre.) Vidor bolond a héten.

TAMÁS.

Minő öröm! A kő valót beszélt!
Engedd felséges Ur, hogy e követ
Felségjogon, mely ugyis téged illet,
Hálám jeléül néked felajánljam.

ANDOR.

S hol van e kő?

TAMÁS.

Egy nyillövésre innen
Megyek s nyomban ide guritom.

BOLTAI.

Egy nagy követ Mátyásnak! Menj bolond!
Ne tégy csuffá igy a felség előtt.

ANDOR (félre.)

Az kén csak, hogy addig itt maradjak.
(Fenn.) Ne fáradj jó fiú, időm nem engedi
Megvárnom, mig te visszatérsz.
Eltávozom, de gondom lesz reád.

BOLTAI,

Már távozol Uram? nem, oh ne még!
Tedd boldoggá e házat és lakóit
S fogadj egy kis frissitőt szivesen.

ANDOR.

A nagy futásra — véled jól fog esni?

BOLTAI.

Felséges Ur — feledd el dörmögésemet,
Lám elfeledtem én a csókot.
Ne hidd, hogy bennem nem lakik más,
Csak medve férj, féltő-bolond:
Országod nagy, de benne nincs, a ki
Hivebb alattvalód lehetne mint én,
Pedig bálványoz néped nagyja apraja!

ANDOR.

Nagyon derék. De nem maradhatok.

BOLTAI.

Felséges Ur, látom neheztelsz
S kérésemet nem jó szivvel veszed
Margit talán a te szavad . . .
Piroska lányom jőjj elő!

* Először adatott a Nemzeti szinházban 1894. november 16-án.

VÉGE.

HERVAI FRIGYES.

A mámorból kijózanultam
A bús lemondást megtanultam.
Hazug volt hát az esküvésed,
Hazug volt mindenik szavad, — —
Ha búcsút mondok is tenéked
Átokra ajkam nem fakad.

Ne szálljon szép fejedre átok.
Én néked mindent megbocsátok;
De megfogadtam büszke szóval:
Nem ontok érted könyeket,
A büszke válás könnyebb jóval
A szivet gyötrő köny helyett.

Szerelmünknek hát vége, vége;
Szivedben él még tán emléke,
De azt ne tudd, ne tudd te lányka,
Mit eltakarnak zord falak, —
Hogy csendes éjen, bús magányba'
Már százszor megsirattalak.

HIVATALNOK.

IRTA: G. CRONAU.

Tizenegy órát mutat épen a hónapos szoba ócska fali órája. Elhangzik az első ütés, melyet lassan-lassan, egyforma időközökben még tiz követ.

Ott fekszik összegyűrve az asztal szélén a már kiolvasott ujság. A meglehetős csinosan butorozott szobát függő-lámpa világitja meg homályosan.

A szoba lakója a karosszékben heverészik és álmosan, félig nyitott szemekkel szemléli a kandallóban izzó parazsat.

S csakhamar az álom szürke szárnyain elkalandoznak gondolatai, messzire innen az idegenből, a távolba — szülőföldjére . . .

A Pyrenéusokba . . .

A falu, tiszta és egyenes utcáival, fehérre meszelt házaival, postahivatalával, uj templomával és községházával ugy föst, mintha valami kis város volna.

És látja szülőházát. Olyan kedvesen int feléje a ház előtt a magas akáczfa zöld lombjaival és fehér virágaival. A ház előtti udvart zöld fakerités veszi körül . . . Oh, hogy felismerné ő a szülőházát, ha most, husz év mulva, ujra oda jutna . . . De hisz már most nem élnek szülei és a ház is megváltozhatott azóta.

Felújulnak lelkében a kedves emlékek, az elmult ifjúkori évekről, melyeket ebben a házban gondtalanul eltöltött. Mily pajzán öröme volt évenként, midőn nyáron megszabadult a gyűlöletes kollégiumból s haza térhetett, hogy vigan eltöltse szünidejét.

De mily gyorsan múlik az idő! Mily gyorsan az ifjúkor.

Mily sóváran tekintett a felső osztályokat végző ifjakra, midőn még mint gyermeket az első osztályba beiratták! Mily örökkévalóságnak látszott az idő, mikor majd ő is annyira lesz, mint a nagyobbak.

És az évek szálltak.

Oly rózsásan látta maga előtt ifjú szemeivel a jövőt, midőn aztán a kollégiumot, a — «gyűlöletes» kollégiumot elvégezte.

És egy napon, — talán az utolsó vizsgálat utáni napon — nagy családi tanácskozás volt.

«A fiú már húsz éves: dologhoz kell látnia. Az embernek, akár gazdag, akár szegény, kell tudnia megkeresni a kenyerét. Nézzük hát! A fiúnak meg van a zárbizonyitványa: bármely pálya nyitva áll előtte. Ügyvéd legyen? egy kissé hosszú ennél a mesterségnél a tanulóidő. Jegyző? Veszedelmes pálya a mostani időben! Valamely állami hivatal, — az már megjárja! De nem adószedő, mert ez nagyon háládatlan hivatas. Igtató? Igen, igtató: Meg van, hát mért ne? Volt egy unokafivérük, ki igy kezdte meg pályáját és szép vagyonra tett szert. Meglehet, hogy nem fogja megtagadni tőlünk tanácsát és — ki tudja? talán a gazdag unokatestvér támogatása is . . . ha ugyan még életben lenne».

De hogyan is kezdjék?

Minden egyes nappal közelebb jutnak a kitüzött czélhoz.

Az unokafivér, mint azután megtudták, nem halt még meg . . . sőt megigérte, hogy egy barátját, a ki a miniszteriumban titkár, megnyeri a fiú részére . . . A vidék képviselője is megigérte pártfogását.

Végre egy tavaszi reggelen, mely ilyen alkalmakkor mindig szép szokott lenni, megérkezik a várva-várt levél. Kinevezve! kinevezve . . . a Vogesekbe, kétszáz mértföldnyire szülőföldjétől! És nyolcz nap mulva el kell foglalnia állását!

Oh, ez a nyolcz nap!

Magánossága ez órájában visszaidézte emlékébe mindazt, mi azalatt történt. Kétségbeesetten erőlködik, mint egy vizbefúló, emlékezetébe hozni a történteket. Egy ellenállhatatlan hatalom emlékeinek keserű mélységébe sülyeszti; beteges éleslátás felidézi lelkében ennek a szenvedéssel teljes hétnek legkisebb eseményeit is; még egyszer átéli azt a leirhatatlanul szomorú időt; érzi szivének sajgó sebét, mely megmaradt abból az időből.

Látja a kék szobát, hol szanaszét hevernek a nyitott útitáskák, látja anyját jönni-menni, a mint nagy gondossággal készit el mindent az ő utazásához, eltitkolván szivének mély fájdalmát.

A mint a küszöbön áthalad, egy-egy sóhajt fojt vissza nagy nehezen, nem akarván fájdalmának hangos kifejezésével a többieket is megszomoritani.

A titkos sirástól vörös szemek azért eléggé mutatták az

TÉL AZ ERDŐBEN: ZILZER FESTMÉNYE.

anya fájdalmát. Olykor-olykor hosszú könyes tekintettel néz a fiúra, kit az élet elrabolni készül tőle. Az élet, mely oly kegyetlen, mint a halál.

És sohasem látták az atyát úgy elfogultan, mint most; káromkodott és haragudott!

Szegény apa! ő, ki oly jó, mily visszataszitónak igyekezett feltűnni! «Már azt gondoljátok, hogy ott majd megeszik? Persze, kétségkivül jobb volna, ha mindhárman együtt maradhatnánk! Egymás oldalán maradni mindig — persze jobb lenne!»

Végre itt az utazás napja!

Szép májusi reggel.

A nap sugarai beragyogják a földet. A kerti rigók fütyülnek; a rózsák illatosabbak, mint valaha, hogy visszatartsák, hogy gyötörjék hűtlen barátjukat.

Nagy Isten! lehetséges, hogy azóta már húsz év mult el? Mintha csak tegnap lett volna, tegnap!

Az egész család együtt ül a barátságos fehér redőjű ebédlőben, melynek ablakáig lehajlanak a keritésen kivül álló akáczfa ágai és a félig nyitott ablakon beözönlik az akáczvirág kellemes, üde illata. Étvágytalanul esznek, alig érintik ajkaikkal az ételeket.

Halotti csend honol az egész teremben, hol máskor nevetgélni és mulatozni szoktak. Senki sem meri a száját felnyitni, mert nem akarja, hogy valamikép zokogásra fakadjon.

Időnként azután, hogy a szorultság ne legyen oly kétségbeejtő, mégis megkoczkáztat egyik-másik valami egyszerű megjegyzést az időről: milyen szép, a roszszul főzött ételről, az óráról, hogy késik.

Tompa szekérzörgés hallatszik most az utcza végéről, azután csaknem azonnal csörgőzaj és egy kocsi hirtelen megáll a kapú előtt.

A kifáradt lovak horkolása, sürgő-forgó cselédség kiáltásai, a kihurczolt utitáskák okozta lárma.

Közben kitör a régóta féken tartott indulat:

«Szegény fiam! . . .»

De félbeszakitja ezt a mindig zsémbes atya:

«Ejnye! ejnye, talán csak nem akarsz most sirni? Teringettét! hisz a Vogesek nem a temető. El is látogathatni oda . . . gyakran is. Emlékszem még az unokatestvéredre, ki ritkán, például minden két vagy három évben egyszer ment haza látogatóba. De ő, persze nem volt oly gyöngéd természetü. Fiunknak jobb szive van, ő gyakrabban akarja majd látni, megölelni az ő öregeit . . . mondjuk . . . . minden félévben. Ez nem sok, ha az embernek nincs sok ideje együtt maradni. És utóvégre nem hagyják majd őt mindig ezekben a pokoli Vogesekben; vannak barátaink, majd érintkezésbe lépünk velük és ki tudja? talán megüresedik valamely megfelelő állás a faucilly-i hivatalban . . . vagy Sercottes-ban . . . egy ugrásnyira leszünk akkor egymástól, majd kocsin odamehetünk és minden este együtt vacsorálhatunk . . . Gondoskodni fogunk aztán arról is, hogy a fiút kiházasitsuk. Ej! ej! talán csak még sem áll oly roszszul a dolgunk!

Az idő haladt. Egy utolsó ölelkezés, egy hosszú tekintet a kertre, az orgonavirágokra és azután felszáll a kocsira és indulnak. Mégegyszer látja a kocsitól felvert porfelhőn keresztül a fájdalmas búcsúntegetéseket, az elfelejthetetlen jelenetet, midőn az öreg atya, kinek hősiessége már végére jár, felesége vállára hajtja ősz fejét és zokog; mialatt pedig a kocsi eltűnik az út első kanyarulatánál, a két elhagyatott öreg ember aláfüggesztett karokkal, megtörten belép a kihalt házba . . . . . Felfokozván igy saját szomoruságát övéinek elfelejthetetlen fájdalmával, ábrándozik . . .

Eszébe jutnak az elhagyatottság és bánat e húsz évének összes keservei. Ujra áthalad e szomoru kálváriának állomásain.

Francziaország melyik zugában érzett örömet, talált vigasztalást? Mely kellemes emlékbe kapaszkodjék kétségbeesésében? Keres, de semmire sem akad. Szürke és alacsony ég alatt szintelenül és egyhanguan, zajtalanul s szomoruan telnek napjai. Körülötte minden mozog, szeret, dalol, sir vagy nevet. Még a könyörületes és vigasztaló természet sem nyujthat irt bajára. Mihelyt megtetszik neki egy tájék, mihelyt valamely vidék magához csábitja ezer titokzatos varázsaival, Párisból rendelet jő s elküldi őt Francziaország másik végére.

Utaznia kell, örökre búcsút mondani annak a számüzetési helyének, melyet már majdnem megkedvelt.

De miért küzdjön az ember sorsa ellen? ha minden öröm mulandó, ha bármely bilincset nehéz széttörni, ha minden mosolyra köny következik; a kikerülhetetlen válás fölötti fájdalomnak miért szentelje magát az ember.

Házasodjék meg? Erről ábrándozott egy ideig a remete. De volt-e ehhez joga? Tudott volna, a nélkül hogy bűnt kövessen el, egy szivet az ő csavargó életéhez kötni, a szerelem lotusz-virágát felvirágoztatni életének száradt ágain?

Nem. A családi örömök nem az ő számára termettek; senki sem tudta volna, senki sem tartozott volna megosztani az ő engesztelhetetlen sorsát. A mint élt, ugy fog meghalni.

Különféle foglalkozással, némán és zordan, komolyan és megváltozhatatlan hidegvérüséggel barázdálják a világot, mint a nyugtalanság áldozatai. Reggel kikötnek, hogy már este ujra tengerre szálljanak, mosoly nélkül, arczvonásaik egy perczre sem változnak meg, nem tekintenek vissza hazájukra, elhagyott családjaikra. Nem nézik a megtett hosszú utat, nem tudni honnan jönnek, mily szél hajtja ide és mily elérhetetlen czélt követnek.

Mindamellett ugy látszik, ők még kedvöket találják e szenvedélyes utazásaikban s ki tudja? Meglehet, hogy egy korcsmai ágyban, teljesen egyedül, elhagyatottan végzik be életöket. A haláltól lezárt szemeik végre meglátják talán a titokzatos Édent, melyet sohasem értek el a földi létben . . .

De ő! ő, kit a honvágy gyötör, ki az esti órákban felidézi lelkében az otthoni orgonák illatos lehét, ő, ki mindig nyugodt tűzhelyről álmodozott, a hol örökre szegre akaszsza végre a nehéz vándorbotot.

És egészen megtörten a hosszú pályafutástól, a bizonytalan jövő ködében, sováran keresi a lombos oázist, melynek árnyékában megpihenhet majd, a szent forrást, melynek vize felfrissitené száradt ajkait, az utitársat, a vendégszerető födélt, mely befogadná, a gyepes dombot, hol majdan kimerült fejét lehajthatja az örök álomra.

De hiába! a holnap ép oly szomoru, mint a tegnap. Mindig a magányosság, az unalom, a szomoruság.

Mindig ugyanazon szoba a megavult butorokkal. A kandallón, az üvegharang alatt, mint egy darab Roquefort egy sajtbura alatt, foglal helyet méltóságteljesen a hatalmas óra és a folyosóról a nyitott ajtón keresztül beözönlik a dohos könyveknek és iratoknak az enyészetre emlékeztető kellemetlen szaga.

A mindennapi munkának vége. Lassan, renyhén felemelkedik az iróasztal mellől, kopott irodakabátját felcseréli a hétköznapival és kimegy az utczára. Künn üde levegő csapódik arczába és szinte megkönnyebbülten felsóhajt.

Uton az ebédhez! Az utczán, a merre elmegy, mindenütt irigy szemekkel nézik az emberek ezen szerencsés *urakat*, kik a vendéglőben kétszer étkeznek naponként.

«Jó későn jön ma, adószedő úr», szépeleg szokás szerint egy erőltetett mosolylyal a vén vendéglősné.

A jegyző és adószedő a mindig ingadozó európai egyensúlyról beszélnek, közbe-közbe szakértően megcsóválván fejeiket. Egy sarokban két utazó ügynök keserüen kritizálja a felszolgált rostélyost, mig a háttérben, Ohnet legujabb regényével kezében, fiatal, együgyü leány ül, a gazda leánya és bizonyára férjről ábrándozik.

Ezalatt a jegyző és adószedő gyorsan haladtak a politikában. Egy kikerülhetetlennek vélt háboru végén, megvervén a poroszokat, egyesülnek az orosz hadsereggel és Berlin bombáztatásához fognak. Miután igy hazafiasságuknak eleget tettek, felkelnek és mennek kávézni.

Durbil nyugalmazott kapitány és Lechambard gyógyszerész körül csoportosulnak, kik egy végnélküli kinai bezig partiba merültek el.

Az ujságok lelkiismeretes átókumlázása után jön az obligát *flirt:* egy negyedóra a kasszirkisasszonyé.

«Játszik billiárdot adószedő úr? Száz point!»

És ezután csak az egymásba ütköződő golyók együgyü gördülését és a karambolokat számláló játszók egyhangu hangját hallani, a mint kiabálják: «kettő! három! négy! ah! elhibázta!»

De ma zeneestély is van: minden jóravaló hivatalnoknak meg kell tisztelni jelenlétével a helybeli hazafiság e zajos megnyilatkozását. És elvonulnak csoportonként a bátortalan mamáik társaságában lévő kisasszonyok káprázó szemei előtt.

Végre elérkezik a megnyitás izgatottan várt órája. A reggeli étkezéshez hasonló diné után kávé jön és whist. Kérődznek a reggeli hireken. Kézszoritások és udvarias bókok, mély hajlongások közt hagyják el a mulatságot késő éjjel.

Fáradtan s lankadtan térnek haza számos sötét és kihalt utczán keresztül. Az utczai lámpák pislogó lángjai gyengéd szemrehányással kisérik őket a szellemek órájában . . .

És már húsz éve, hogy ez igy van; lehet, hogy még húsz évig is eltart, ha a halál, a beteg szivek jótevője nem könyörül ezen a megmérhetetlen szomoruságon.

Rózsa J.

PLÁGIUM.

A franczia dráma nagymestere, Sardou, évek óta nem lepheti meg a világot fényes szelleme valamely ujabb termékével a nélkül, hogy rendszeresen elő ne bujnának oduikból az irodalmi irigység azon gyászvitézei, kik rögtön plágiumot kiáltanak. Igy történt ez a népszinház ez idő-szerinti nagy hatásu ujdonságánál, «Madame Sans Gêne»-nél s igy történik épen most a szellemes drámairó legujabb szinműirodalmi termékénél a Párisban ép most szinrehozott «Gismondánál». Ezek felett is megindult a tollharcz, hogy megtépázza a geniális iró babérait.

Föltéve, hogy — a mi nem lehetetlen lassankint mindenkire sikerül majd rásütnünk az irodalmi szarkaság bélyegét, — mert ki az, ki az életében tiz sort kölcsön ne kért volna, — vajjon mit jelent ez magasabb társadalmi szempontból? Azt, hogy az irodalmi foglalkozás kenyérkereset lett, pénzkérdéssé devalválódott, s ha megértük azt a kort, melyben az ember minden tekintélyét, értékét a pénznek köszönheti, mi csudálatos van abban, hogy az iró sem akar mögötte maradni a grájzlernek, a kereskedőnek? Az iró is feltünni, ragyogni kiván, mint annyi más, a kinek egyetlen előnye fölötte, hogy pénzzel rendelkezik. Az iró többé nem az a kopott bölcs, a mi régen, hanem gavallér és gentlemén, kinek uj szükségletei, uj vágyai támadnak s hogy ezeket kielégithesse, jövedelmet kell magának biztositania, minden áron. És ez az a pont, a hol az irodalmi szédelgés szelleme szükségképen ölelkezik a kor általános szellemével.

A plágiumok krónikájában talán példa nélkül is áll az, a mit Voltaire emlit Barreról, a ki 1748-ban megirta Németország történetét 11 kötetben, s abba több mint 200 lapot vett át egy azelőtt 20 évvel megjelent könyvből melynek czime «XII. Károly története.» A mi a dologban legkülönösebb, az az, hogy a mit a könyvben XII. Károly mond, azt Barre szóról-szóra a lotharingiai herczeg szájába adja, s viszont a mi a svéd királylyal történt, azt Arnold császárnak tulajdonitja. Ellenben Rudolf császárra alkalmazza a Szaniszló lengyel királyról mondottakat s Valdemár dán királylyal cselekedteti mindazt, a mit XII. Károly Benderben cselekedett.

Hogy ily monumentális mystifikátiót leleplezzen, ahhoz Valtaire nagy olvasottsága és tudományossága kellett; az irodalmi visszaélések immunitása tulajdonkép csak ott szünik meg, a hol egy nagy közönség éber elllenőrzése áll őrt az irodalmi tisztesség nimbusa fölött. De hát Voltaire-t nem vádolja-e viszont Freron, hogy «Zadig» czimű keleti elbeszélésének a kutyáról és lóról szóló fejezetét egyenesen egy olasz munkából vette, melynek czime «a három Sarrendip herczeg utazásai és kalandjai»? csak épen annyit változtat az eredetin, hogy a teve helyett kutyát és lovat mond. Igazán nagyszerű megerőltetése a költői fantáziának.

Ily leleplezéseknek mindenesetre megvan a maguk erkölcsi jogosultságuk. De ki biztosit a könnyelműen odadobott vád ellen, mely felületes gyanusitásra minden lelkifurdalás nélkül bélyegez meg és könyörtelenül gázol a legméltóbban kiérdemelt babérokban?

Pedig az irodalmi lopások gazdag bibliographiája tele van alaptalan ráfogásokkal, melyek buborékokká foszlanak a komoly kritika szeme előtt. Senkire sem öltötte mérgesebben nyelvét a gyülölség, mint az «Emile» és «Contrat Sociale» szerzőjére. Mindkettőt merő plágiumnak itélték, sőt az utóbbira azt is rásütötték, hogy Ubricus Hubertus «de jure cinitatis libri III.»-ének (nyomatott Frankfurtban 1684.) szóról-szóra való forditása. Hányan vállalkoznak arra, hogy kezükbe vegyék az elfeledett 17-ik századbeli latin iró minden nagyobb könyvtárban föllelhető könyvét és annak Rousseauval való lelkiismeretes egybevetéséből konstatálják, hogy a kettőnek *egy szava sem egyezik.*

Vannak természetesen olyan irók is, a kikre statarialiter rá lehet huzni az irodalmi szédelgés kodexét, csakhogy ne tessék ezeket csupán a szerény fiatal litteratorok közt keresni. Sokkal jobb és előkelőbb társasághoz vannak ezek szokva az irodalom firmamentumán s hirük azért nem csökken, hanem ellenkezőleg nőttön nő. Ott van a nagy, a hires Stendhal (Henry Beyle), a ki 1815-ben a zeneszerző Haydnról irt, «Bécsi levelek»-et. Csak az volt a baj, hogy véletlenül elfeledkezett annak az olasz irónak, Carpaninak a nevéről, a kitől forditotta. No de szerencsére emlékezett a magáéra és igy esett, hogy a könyv saját neve alatt jelent meg.

Hanem az irodalmi hóditók igazi Nagy Sándora Dumas Sándor idősb. Quérard nem kevesebb, mint 73 irót sorol fel olyat, a kikből az öreg Dumas többet-kevesebbet «meritett» s a kik közt nem a legkevésbbé obscurus emberek egy Schiller vagy Göthe. Kezdette a «Revue britanique» 1847-iki januáriusi száma «Terentius a szabó» czimű novellájának meg «Devy matróz kalandjai» czimű regénye felének ügyes elcsipésén s végezte — ki tudja hol? Pedig hogy nem csupán a magas szellemek véletlen találkozásáról, hanem formaszerű ollózásról van szó, azt elég lesz III. Henrik czimű drámája azon jelenetével illusztrálni, hol Guise herczeg felismeri neje zsebkendőjét Ruggieri pamlagán, a mely teljesen azonos Schiller «Fiesco»-ja megfelelő jelenetével.

(Dumasnál)

Guise herczeg. Ha nem volnék annyira meggyőződve nőm erényéről, Saint Mégrin drágán fizetné meg a gyanut. Mi ez? ezer ördög? . . . Ez a kendő Guise herczegnőé? Ide jött volna Saint Mégrin? Oh! Mayene, Mayene! te tehát nem csalódtál!

(Schillernél)

Fiesco: Sajnállak Calcagno, de hiheted-e hogy koczkára tennék oly drága kincset, minő a hitvesi becsület, ha nőm erénye nem lenne elegendő biztositék? . . . Ez a kendő itt a pamlagon! . . . Nőm itt volt? . . . Ez a kendő nedves . . . Calcagno itt! stb.

Hogy állhat végre is a dolog ezzel az annyiszor elcsépelt és mindig ujra meg ujra felujuló váddal? Azt hiszem az iró, a tudás egyénisége ma már csak névleges, ép ugy, a hogy az államban is a személyes uralom formája, leplezi a tömegek tényleges uralmát. Nem ez vagy az az ember gondolkodik, kutat és fedez föl, hanem *az emberek* gondolkoznak. Mindenki felhasználja azt, a mit ő előtte tudtak, gondoltak, vagy kimondtak, uj kombinációkat hoz ki belőlük s azután meghal, szétpattan, elenyészik, — egy csillag a tejut roppant miriadnyi seregében. A túlélőnek, az erősebbnek joga, melyet a radikális, filozófia minden vonalon diadalra jutni segitett, mert hogy csak épen az irodalom teréről van szám̃uzve? Mikor Shakespearének valaki szemére lobbantotta, hogy egy egész jelenetet vett ki valamely egykoru iróból, ez a nagy és egészséges génius csak annyit mondott: «Nos hát egy bukott lányt emeltem ki a rosz társaságból s vezettem be a világba». Az érvényesülés nagy harczában hány ily elbukott eszme köszönheti diadalmas feltámadását annak, hogy akadt, a ki karon ragadta és kiemelve a «declassé»-k rendjéből, mintegy visszavivta polgárjogát és törvényesitette leszármazását.

V.

ABLAKODNÁL.

Rózsa kertre nyiló
Kicsiny ablakodra
Ráborul szeliden
Az orgona lombja . . .
Oda járok én el,
Ott köszönt a hajnal . . .
Ott köszöntlek téged
Szivből kelő dallal . . .

Rózsa kertre nyiló
Kicsiny ablakodra
Ráborul szeliden
Az orgona lombja . . .
Most, hogy messze vagyok
Nagyon messze tőle,
Oda száll a lelkem
Édes pihenőre . . .

Várnai Emil.

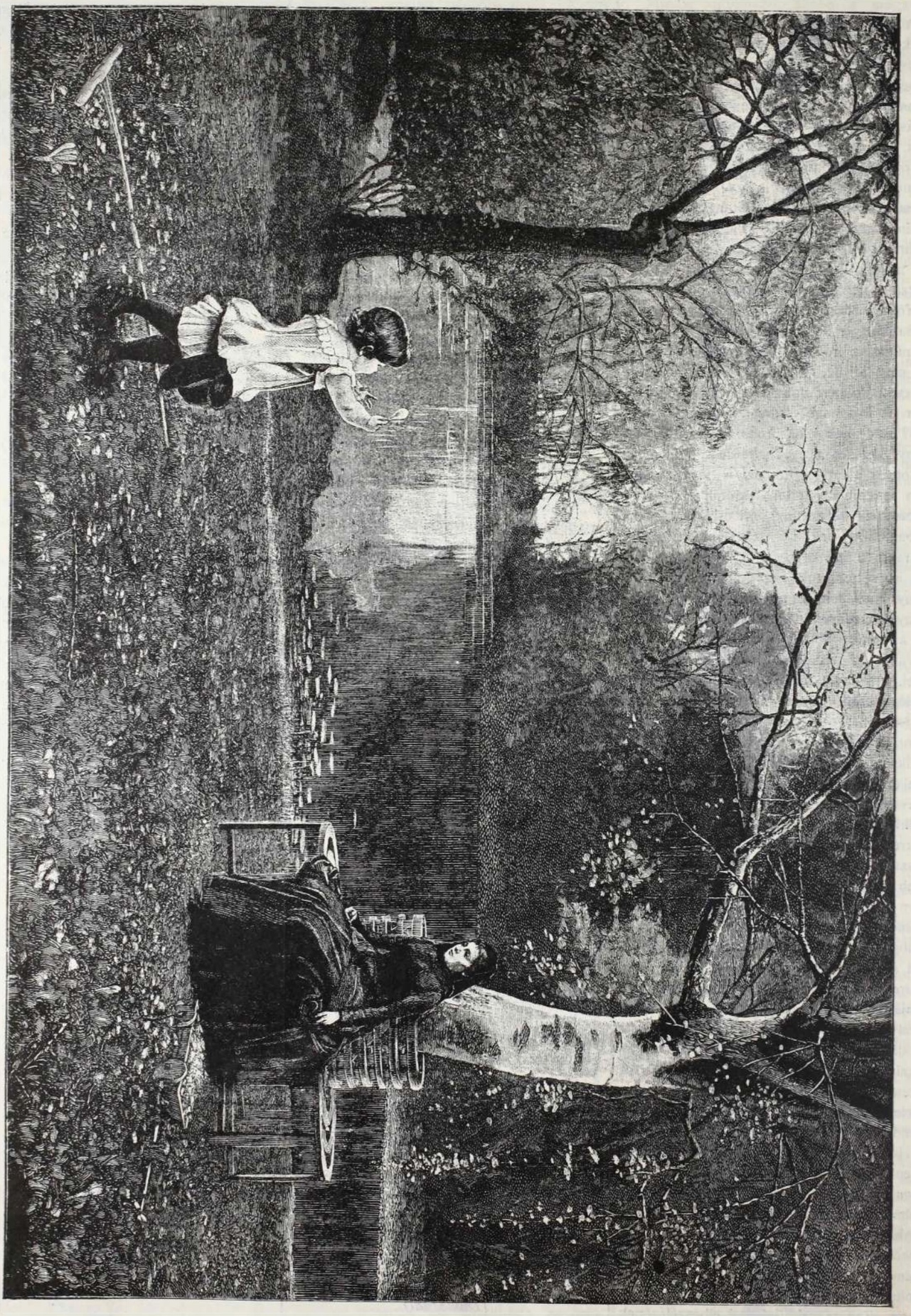

ŐSZKOR.

BOLYGÓ LELKEK.

IRTA: ÁBRÁNYINÉ-KATONA KLEMENTIN.

Nem ama «feljáró» lelkekről fogok regélni, kik a néphitben kisértenek s kikről *Petőfi*, az eszményitett népköltészet leghivatottabb apostola oly megragadóan énekli:

«Midőn az éjfélnek jött rémes órája,
A száját mindenik sirhalom feltátja
S fehér lepedőben halvány kisértetek
A sirok torkából kiemelkedtenek».

Nem. A nagy városok lakói közül ezekben már csak — a spiritiszták hisznek. Mi többiek jól tudjuk, hogy a halállal elköltözöttek nem térnek vissza többé sohasem.

Hajh! a sírok jól megőrzik zsákmányukat!

És a lelkek mégis bolyongnak. De nem az elköltözötteké, hanem az *élőké*. Azoké, a kik még nem égtek ki; a kik még szeretni, szenvedni, de meghalni nem tudnak; a kiket egy másik lélek ejtett hatalmába s ragad magával ellentállhatlanul.

Láthatatlan szálak fűzik hozzá, hogy ily *szellemi* közösségben megérezze annak búját és örömét. Rejtelmes izgatottság fogja el, ha a rokonlelket veszély fenyegeti; felsőbb hatalom ösztönzi, hogy egyszerre meginduljon, mert vonzza a delej, mint hold az alvajárót. S emez követi a vonzást önkénytelenül, csodás nyugtalanságtól üzetve, de titkos sejtelemmel, hogy a társlélek hivja és hogy minden lépéssel közeledik hozzá.

Igy vezérelte hajdan a csillag a három keleti királyt!

De a rokonlelket is hasonló érzések izgatják. Ő sem bir szabadulni a másik zsarnokhatalmától. Bármit tegyen, bármihez kezdjen, fogva tartja a társlélek. Van olyan is, a ki föllázad, küzd ellene, menekülni iparkodik, majd erőszakkal tépi ki magát a bűvkörből s daczosan ellenkező irányt vesz.

Mindhiába! A bűvölet azért nem szünik meg és az egymást kiegészitő, az örök egyensúlyt fentartó kölcsönös vonzás természeti törvényét, gyarló emberi akarat nem szüntetheti meg, hanem ép elég arra, hogy az attrakcziót megzavarja s a mit a szent természet isteni törvénye édes harmóniává szánt, az emberben lappangó démon diszharmóniává változtasson. Az ilyenek aztán csak azért közelednek egymáshoz, hogy ama démoni ösztön még messzebbre távolitsa el őket.

S ez szüntelenül ujra ismétlődik.

Bolygó csillagok az élet nagy szemhatárán! a világürben czélvesztetten bolyongó két üstökös! egymást örökké keresve, örökké kergetve — s örökké kikerülve! Nyugalmat e pályatévesztetteknek sohasem ad se a föld, se az ég!

*

Ha két sziv, két lélek ugy összeforr, hogy a kettőnek immár csak egy a vágya és a dúsgazdag világnak nincs elég gyönyöre, hogy élvezhetővé váljék számukra, ha egymástól el vannak szakitva, nincs elég kincse, hogy kárpótolhatná az egymás veszteségéért, kik immár csak egymásért és egymás által élnek: mondom, ha az ilyeneket elszakitja egymástól a sors, bolygó lelkekké válnak. Lelkük elhagyja porhüvelyét. Látszólag még élnek, hiszen jönnek-mennek, beszélnek: de ez mitsem jelent, mert ők tényleg halottak. Látszólagos életük csak viszfénye a multinak, mint némely égitest fénye, melynek lényege már rég a multé; sok, sok ezer év előtti világoké.

A társátvesztett lélek is ily élőhalott. Az élet csalóka tünetei még ámitanak, de a lélek már elszállt onnan, keresni a társát. Talán megleli, talán sohasem találja fel ujra? Nem határoz. Őket nem számitás vezérli: az igazán szeretni tudó lelkek nem tudnak számitani.

A tömeget pedig elfogja a csodálkozás és otrombán gunyolódnak: «Ni, ni! hisz ez szegény teljesen meg van zavarodva, megbomlott az esze. Lám, minő révetegen, összefüggés nélkül beszél, ha ugyan egyáltalán beszél, de legtöbbször meg sem érti a hozzá intézett szavakat, csak némán a levegőbe bámul, vagy egészen visszás feleletet ad».

Ti bölcs gunyolódók, prepotens birálgatók, el tud-e bölcseségtek képzelni *egy világot nap nélkül?*

Ilyen napnélküli világ, szin és fény nélkül való egyhangu szürkeség borul annak lelkére, ki a társlélek tovatüntével életének szint, fényt és meleget kölcsönző napját vesztette. S a szegény árván maradt lélekre nyomasztó köd gyanánt borul e kietlen szürkeség. Megbénitja szárnyait s az élőhalottak apathiájába sülyeszti.

De egyszerre, vajjon mi lehet? A megbénult szárnyak megrebbennek, mint távoli fuvalatra a ködfelhők.

«Fehér lepedőben halvány kisértetek,
A sirok torkából kiemelkedtenek.»

Régmult idők kisértő árnyai merülnek föl sirjokból. Rég halottaknak hitt drága jelenségek: édes, kedves, szivrepesztő emlékek! nem hagyva többé nyugtot. S minő hatalmasak a légies tünemények! Ellentmondást nem türő erővel ragadják meg az apathia sivárságába merült lelket. Fölverik, zaklatják, kegyetlen játékot űzve vele. Hol közelednek, hol eltünnek, de mindig ujra kisértenek. Nincs előlük szabadulás! De mégis . . . A tiszta napfény elriasztja a kisérteteket. A szerelem verőfényes napja válthatja csak meg a szerelem elkárhozottjait.

A világegyetemnek számtalanok az ő napjai; de az ily lélek csak egyetlent ismer: csak ezt keresi, óhajtja, sóvárogja, mint fáradt utas az üditő forrást.

S ha végre föltalálja, mint csap le hatalmas sas módjára, közétek impertinensül csiripelő apró verebek: csufondáros köznapi emberek! Mint törpültök semmivé fénysugárba mártott szárnyának harmonikus suhogására!

Szünjék meg tehát a gúnykaczaj, mert az ily lélek az ő nagy fájdalmával, még bolyongásaiban, eltévelygéseiben is nagyobb, mint a köznapi lények az ő korlátolt józanságukban!

*

Csak egyetlen lélek vált meg a halállal a földtől, a sokaság szemében ürt nem hagyva hátra.

A világ folyása legcsekélyebb fennakadást sem szenved, az élet pezsgése pillanatig sem szünetel. De reád nézve, ki a vesztes vagy, egy csapásra üres és kietlenné vált a nagy, zajos világ. Lelked világa örökre elborult, összeszorul az ég, hiányzik a levegő s ugy érzed, meg kell fuladnod, mert megvonatott tőled életföltételed! Hisz az az elszállt lélek volt a te életed, az éltető lég, a vidámság, a boldogság. Őt elvesztve, elvesztettél mindent. S mennyi rokonszenvre, hány sziv melegére van szükséged, hogy azt az egyetlent kárpótolják!

S vajjon kárpótolják-e?

Ideig-óráig hiheted, de csakhamar csüggedten látod be, hogy a fény, mely feléd ragyogott: álfény volt; az idegenből származó tűz hidegen, érintetlenül hagyta szivedet.

Egyszerre jéglavinák vesznek körül és ugy érzed, meg kell fagynod e nagy hidegségben.

Unottan, lélekben és testben betegen szakitasz minden önámitással és szörnyü erővel ragad meg a tudat, hogy nincs semmi, a mi érte kárpótolna. Türhetetlenné válik a föld és lelked fölszáll földöntúli fantómvilágokba, keresni a párját. Csillagról-csillagra bolyong, kutatni a végtelenség titkát, mely azt előle elrejti.

S vajjon megfejtheti-e valaha?

Hát megfejthető ez az örök, nagy problema?

E föld szülötteinek véges elméjére nézve bizonynyal sohasem.

A VIZ SZINÉN.

— Novellette. —

IRTA: VIRTER FERENCZ.

Még sötét volt az égerfák lombja: keleten alig kezdődött a pitymallat; a végtelen szürkeség csak halaványan játszott a fehérbe s a fák körvonalait inkább a sejtelem, mint a látás tudta meghatározni.

Három óra volt s novemberi hajnal.

Vizslánk orrát végigszaladtatva a földön, minden perczben visszafutott hozzánk, akár csak azt akarta volna értésünkre adni: jőjjetek már no, felébred a vad, s aztán üthetitek a nyomát! . . .

Mi szótlanul ültünk egy ledőlt fa törzsén: társam, az öreg vadász, nagyot szitt cseréppipájából, én czigarettemmel melegitvén magam; keletről hideg szél fújt felénk s egészen megdermeszté ujjainkat.

— Talán mehetnénk már, Farkas bácsi! szóltam az öreghez.

— Maradhatunk még, tekintetes úr, válaszolta; félóra mulva elég időnk lesz.

És maradtunk még.

Lábaink előtt húzódott a Mosztonga, ez a bácskai csöndes láp, végtelen némaságával, alig rezzenő nádjai közt észrevétlen lassu folyással, nyugatnak. Rövid távolságra tőle a római sánczok kis domborulatai, a láthatáron hat vagy hét falú képe, partján az éger- és tölgyfák hatalmas erdeje látszik, mik között ez a bágyadt mocsár szinte visszafojtott lélekzettel nyúlik messzire, mély és széles medrében, akár egy folyam.

Nyáron át temérdek vadrucza meg bibicz rakja ide fészkét; vizében csak úgy nyüzsög a rák, meg a hal: s a nádi veréb zirrenő füttyén kivül mi által sem zavartatva, kitünő hely ez az emberkerülőknek, a szerelmeseknek és a gondolkodóknak: magukra vannak egészen hagyatva.

Belenézek a sima tükörlapra és egész raja a gondolatoknak tódul agyamba.

Az öreg Farkas néha füttyentett vizslájának, hogy nagyon messzire ne sza-

ladjon, aztán visszaesett nyugodt szótlanságába.

Lassan készülődtünk.

Vállravetett fegyverrel behatoltunk a sűrübe.

Egymás mellé rakott kövek, a nád közti nehány czentiméter mély vizben, képezik ezt az emberkéz által készitett gázlót . . . Minő furcsán esik e szó itt: *ember!* Vannak-e hát még, vagy voltak-e egyáltalán? — Ez az ős vadon; erre még nem járt senki.

«Ember!» — hát ilyesmi is létezik? . . .

Néhány lépésnyire volt az elrejtett naszály, az a nehézkes, széles talpú csónak; s mikor elértük s elhelyezkedtünk benne, beemeltük a türelmetlen vizslát, aztán lassan neki indultunk némán és zajtalan, mint egy álomkép a ködös vizen . . . s elkezdődött a virradat, vérvörös fényével végigfutva az égbolton, bearanyozva a végtelen határt, a falvak körvonalait, a lombtalan fák gallyait, a nádat s vizet, melyben mi biboros arczczal tekintettünk a mélybe, mintha csak ki akartuk volna fürkészni ölében: honnan nő ki az a viz, azok a szétriadt halak, az a néma világ, egyszerü nemességében?

*

Tiz órakor kikötöttük a csónakot s leheveredtünk a parti fűre.

Mindössze három vadat láttunk és azok közül is csak egy volt ehető: a vadlúd.

Az öreg Farkas tüzet gyujtott, szalonnát pörkölt; aztán falatoztunk és megeredt a szó.

— No Farkas bácsi, régóta vadászik már erre? kérdém.

— Húsz esztendeje, tekintetes úr. Azelőtt a Tiszánál laktam; de amióta utolsó gyermekemet is elvitte tőlem a sors, magam járom a vizet.

— Hát aztán merre vitte leányát a végzet?

— Oh, tekintetes úr, szólt hirtelen lelkesedéssel, az úri dáma most. Selyem, bársony a ruhája, nem pediglen darócz, mint az apjának! . . . Hej, ha látná, t'om menten belészeretne, olyan szép a ruha rajta: . . .

Hátradőltem ültömben s fejem fölött a végtelenség kék lelke boritá el szemem láthatárát.

Ki voltam merülve a hosszú úttól, aztán fáztam is egy kevéssé; a pásztortüz meleg lehellete jól esett dermedt tagjaimnak. Az őszi hangulat megragadta az én lelkemet is s a néma viz, mely most a napnak fényében vakitón csillogott száraz nádjai közt — meg a hang, egy öreg apának lelkes beszéde leányáról, a messzi vidéken élő csodaszép leányról, elfogulttá tettek egészen.

Magam előtt látam a kaczér szőke főt, eszembe juttatva egy *másikat* . . . aztán kaczagva kérdém az öregtől:

— Hát Farkas bácsi, mit csinál ott a maga lánya?

— Mit? hát boldog! — nem elég az? Fiatal, szép, hát éli a világát; a nagy, a roppant nagy városban mindenki ösmeri, az urak mind szeretik őt! . . . aztán meg eljár a szinházba; agyon neveti magát a komédiákon, irja nékem . . . A tekintetes úr nem ösmeri?

— Nem.

— Csodálom. — De hát persze ott sok a szép leány; nem is ösmerheti mindannyiát.

Nagyot szitt cseréppipájából aztán igy szólt:

— Lássa, ezt a pipát ő küldte nekem. Két év előtt karácsonyra . . . Azóta nem is hallottam felőle; valószinüleg nagyon boldog.

Elhallgatott. Szemeiből egy köny hullott kezére, néhány perczig maga elé meredt, — aztán egyszerre felkaczagott s kimondhatatlan örömmel arczán fordult felém.

— Van már gyereke is a kicsikémnek! Szöszke, tömsi fiú. Ugy ficzánkol, gőgicsél, irja az anyja, — eszem a szivét a parányi jószágának! . . . Haha! gyereke van már! alig tizennyolcz esztendős ő maga s gyereke van már, hahaha! . . . Hej, ha én egyszer láthatnám még ez életben. De hát persze az nem igen lehetséges: öregszünk s igy jobb megmaradnunk régi fészkünkben; már én csak itt porladok a Mosztonga partján.

Furcsán néztem az öregre.

— Hát ő mért nem látogat el az apjához? — kérdém

Az öreg egészen megilletődött kérdésemen.

— Hova gondol! . . . ilyen koldushoz mint én, csak nem hozza el a selyemruháit!

A tűz lassan kialudt; nem tettünk már többet rá, hiszen nemsokára elindulunk ujra.

Az öreg nyugodt boldogsággal dőlt el ültében, lehevenyészett a fűre, felnézett a magasba, s arczán az elégültség és büszkeség nagyszerű harmóniában állt szavaival.

Meg nem állhattam még egy kérdést.

— Hát Farkas bácsi, mondja csak, hogyan került a maga lánya olyan messzire? tán egy fiatal, előkelő úr vitte magával?

Ő kicsinylőleg nézett rám, aztán bámulatos flegmával vágott vissza.

— Ördögöt! . . . magától ment el. Az irásból tudta meg, hogy ott jó dolga lesz. Egy úr, a ki minden második évben erre jár, csak elkisérte. — Ment biz ő magától!

Ezzel kirázta pipájából a hamut és uj dohányt tömött belé. Néhány perczig ezzel foglalatoskodott, aztán — minthogy szivességre kért — alábbhagyott büszkeségével és ismét a régi, jámbor lett.

— Tekintetes úr, kezdé hát újból, ha véletlenül összejön véle, lenne oly szives és mondaná meg nekie, hogy én egészséges vagyok.

— Majd megmondom; minden bizonynyal!

— Aztán meg, kérdezze meg tőle, vajjon az az úr, a kinek a palotájában lakott ő két évvel ezelőtt, elvette-e azt a grófkisasszonyt, a kire rá akarták erőszakolni a szülei?

— Jó, megkérdem.

— Aztán . . . ha nem röstellené, mikor ir már az apjának megint? Én irni nem tudok, csak olvasni, — aztán meg nem is illenék olyan úri dámának, mint ő, az én paraszt-karmolásomat elolvasni. Megteszi?

— Szivesen. Hanem mondja csak Farkas bácsi, hova lett a többi gyereke magának?

Az öreg mélán rámnézett. Egész megsajnáltam a szegényt.

— Hja! én azt nem tudom. — Az Örzse gondolom meghalt, a Katót meg elcsábitották komédiásnénak; de én nem tudom, csak gondolom . . . biz isten, én nem tudom!

. . . Ott ültünk ismét a csolnakban és szeltük a vizet hosszú rúdjainkkal.

Én visszagondoltam fővárosi körömbe, eszembe jutott a sok leányismerős . . . . hátha mégis ösmerem a Farkas Béni lányát?

Szótlanok voltuk mind a ketten. Az öreg figyelmesen, óvatosan tolta előre a nehézkes járművet; én meg néztem a vizet, a békalencsét s a nádat, mely előttem elterül.

Csakhamar egy tisztásra értünk és a fényes tükörlap ragyogva nyúlt el a végtelenben, szeliden, jósággal, mint egy-egy gyermek-álom: öntudatlan gyönyörüségében . . .

A SIERRA MADRE BÉRCZEI KÖZÖTT.

Bánó Jenő, kinek megjelenendő kiváló érdekességü munkájából közöljük az alábbi részletet, hat évig időzött a közép-amerikai államokban, jelesen Mejikoban. Miután részt vett volt ezen államoknak politikai mozgalmaiban, Veracruz államban megtelepedett s Motzorongo város közelében kávégyarmatot alapitott «Cafetal Hunnia» néven.

Most egy rövid időre itt járt közöttünk, hogy meglátogassa családját s barátait s hogy szervezze a kereskedelmi összeköttetést Mejikó és Magyarország között. Ezáltal kétségkivül nagy érdemeket szerzett a magyar közügy körül s nem különben azáltal, hogy a magyar földrajzi irodalmat régebb művei mellett egy ujabb nagy munkával gyarapítja. Mire ez a czikke napvilágot lát, Bánó Jenő már újra kinn jár a tengeren, hogy elérje a földet, mely magyar hazája mellett új hazája lett.

Ime a részlet Bánó Jenő kitünő művéből:

A Copalita folyamot elhagyva kezdődnek a tulajdonképeni «Sierra Madre» hegység bérczei, melyek között a keskeny ösvény néha 10 ezer, sőt 11 ezer láb magasságu ormokon halad át — mig «San Pedro en Alto» — községbe jut.

Az út idáig igazán érdekes, és különösen egyes magasabb pontjairól nagyszerü a kilátás a távolban kéklő óczeánra, melyen egy-egy füstölgő pont jelzi a gőzhajókat, melyek — ki tudja? — mely vidék felé vándorolnak.

Copalitától 2000 láb magasságra, tehát mintegy 6—7 ezer lábnyira a tenger szine felett, még lombfa erdők között, (melyek törzsei többnyire különféle folyondárokkal, avagy érdekes parasita növényekkel, — melyek között a többféle szinü orchideák nem kis számban szerepelnek — vannak megrakva) — halad a vándor; e magasságtól kezdve azonban a lombos fák ritkulnak már s csakhamar a leggyönyörübb fenyvesek által váltatnak fel, melyek örökös árnyékot vetnek az útra.

E magaslatokon, ép ugy mint a növényvilág, az állatvilág is teljesen megváltozott; lent a Copalitánál kajdácsok és egyéb remek szinü meleg vidéki madarak, a nagy csőrü «Pico-Real»-lal és apró, zümmögő s tündér szinekkel fénylő kolibrikkal együtt

élénkitik a fák és bokrok zöld lombjait, mig emitt, a keselyűk és sasok ütöttek tanyát, hogy zsákmányul ejtsék az eltévedt nyulat, avagy fiatal őzikét; lent a Copalita völgyén a jaguarok, onkák és tigrismacskák friss prédát keresve barangolják be az elhagyatott bozótokat, — itt fent a fenyvesekben coyották s rókák keresik a szerencsétlenül járt teherhordó marhák hulláit, hogy azok bűzös maradványain a dögkeselyűkkel vívjanak harczot, mert ezek a legjobb falatokat szándékoznak tőlük elrabolni. A völgyben a legremekebb szinü pillangók és szitakötők repkednek ide s tova keresve egy-egy mézédességü virágkelyhet; a fenyvesekben legfeljebb a hangyák gyüjtenek serényen táplálékot, nem egy harczot víva a hangyabolyba betolakodó idegen vendégekkel, melyek között az Európában ismert czinczérek és szarvasbogarak sem hiányzanak.

Délutáni 5 óra volt, a mikor elég fáradtan megérkeztem «San Pedro en Alto» falucskába, mely, mint a hogy már megjegyeztem — aneroid barometteremmel eszközölt méréseim szerint — több mint 10 ezer láb magasságban fekszik a tenger szine felett.

San Pedro en Alto falu lakosai vastag serapékba (meleg gyapjú takarók) voltak burkolva s igy eléggé védve az érzékeny hideg ellen, mely — bizon engem is ráösztönzött — meleg köpönyegem felöltésére.

E helyen, a köd csaknem örökös; téli időben, — kora hajnalban úgy a dér mint fagy is fehér lepellel boritja a magasabb s északi szélnek jobban kitett pontokat; e lepel azonban a nap első sugarai által csakhamar feloldatik s ismét friss zöld az egész táj.

Régi ösmerősöm, — kinek kunyhójában — Camilla telep felé tett utazásaim alatt már nem egy éjszakát töltöttem — Don Esteban Peralla — tisztavérű indián házában kerestem éjjeli szállást; a gazda félig ittas állapotban volt, — de daczara ezen nála nem éppen ritka helyzetnek azonnal megösmerte Don Ugeniót (Az «E» betű kiejtésére soha sem birtam megtanitni az indiánokat) s oly bensőséggel ölelt át, — hogy én, — egy alcohól szagától illatos indián — puszinak lettem csaknem áldozatja.

Valódi harczot kellett Esteban úrral vivnom, hogy rá ne nyomjon — legalább a homlokomra egy zaftos s czuppanós csókot s hogy megszabaduljak annak tulságos baráti ölelkezéseitől; egy saskeselyű nem tartja jobban prédáját karmai között, mint engem a viszontlátás örömének hatása alatt ölelő karjaiban Sennor Peralla.

Szerencsémre, megérkezett Esteban úr élete párja s véget vetett ezen valódi drámai jelenetnek — melynek egyik hőse ugyan én voltam, — de melynek fő hatását a néző közönségre minden esetre azon lepergő könnyek szemlélése idézte volna elő, melyek Don Esteban szemeiből mint zápor eső csöppjei hullottak alá; de természetesen, nem annyira — a nagy öröm hatásának nyilvánitásaként, melyet az ő érző kebelében Don Ugenio — már csaknem elvesztettnek hitt barátja szerencsés visszatérte idézett elő, — mint inkább a szesz hatásának következménye gyanánt, — mely sokszor — minden komolyabb indok nélkül is kifacsarja az elérzékenyülő ember szemeiből a nedűt.

Ösmertem egyéneket, — kik ha kissé mélyebben pillantottak be a pohár fenekére, minden indok nélkül gyermekek módjára zokogtak, s a hulló könnyek, nem ritkán a zápor eső cseppjein is túl tettek.

Don Esteban talán még tovább is ölelgetett volna és kesereg örömében, ha el nem ragadja tőlem kedves oldalbordája, — ki talán féltékenységből a jogosan csak őt illethető ölelgetések miatt, két — tortilla gyúráson megizmosodott öklével oly hatalmas lökést adott Esteban barátomnak, hogy annak erős esés vala következménye, s annyira kiabranditotta örömében a jó urat, hogy az, — megvetve az egész háládatlan világot — fekve maradt — s rögtön mély álomba merült, és csakhamar mindenféle variácziókon keresztül menő hangokon kezdett horkolni; mely éjjeli zene, — természetesen elrabolta egész éjszakám nyugalmát.

Kora hajnalban hagytam el «San Pedro en Alto» falút, hogy folytassam utamat Miahuatlan városka felé.

A ki először jár ez utakon, — látva a Sierra Madre bérczeinek alakulásait, azt képzeli, hogy San Pedrón az útnak legmagasabb pontját érte el, és e csalódásban még azon körülmény is megerősiti, hogy e falutól kezdve tényleg kissé lefelé haladunk; ez azonban nem tart soká, mert elérve egy kristálytiszta vizü patknak völgyét, ismét nagy és meredek emelkedés áll előttünk.

Három órai folytonos emelkedésen való nyargalásom után végre San Miguel faluba jutottam, mely község sárkunyhóival a Pochutla-Miahuatlani útnak legmagasabban fekvő helysége.

San Miguel faluban oly erős éjszaki szél fujt, hogy öszvéreim alig birtak előre haladni; szerencsére itt vége szakadt az emelkedésnek s az út vagy egyenesen az ormok tetején, vagy csekély lejtővel lefelé vonul tovább.

San Migueltől kezdve valódi svájczi tájak mellett nyargaltam, a hol völgyek, rétek, sűrű fenyvesek és itt-ott sziklahegyek a legszebb harmóniában következtek egymásután; a patakok, tavak és vizesések is oly nagy mennyiségben vannak e vidéken, hogy az ember csaknem szép Tátránk mélyében képzeli magát, a hol a természet alkotásának remekei talán az egész föld kerekén a legszebben vannak konczentrálva.

Körülbelül négy órát nyargaltam ily bámulatos szép tájak mellett — s mondhatni, hogy San Migueltől kezdve elég jó utakon, — a mikor végre elértem San José Pacifico községet.

Ez az utolsó pontja a Sierra Madrenak, a honnan — tiszta időben — még látni lehet a tengert; tovább menve azonban már teljesen elveszitjük szemeink előtt s egész utunkon viszont nem látjuk többé.

Öszvéreim nagyon ki voltak fáradva s igy, daczára, hogy e nap Miahuatlanig szándékoztam jutni, le kellett tervemről mondani s az éjszakát e rongyos falunak még rongyosabb sárkunyhójában tölteni s tortillával s vizbe főtt fekete babbal megtömni éhező gyomromat.

«San José» a leghidegebb község az egész vidéken, és azért ugyancsak dideregtem az egész éjjelen át, s csak is kulacsom tartalma — a cognac — melyből gyakran szopogattam, tartotta fenn bennem a szuszt s némileg a meleget is.

A reggel dermesztő és ködös volt, én azonban, — be nem várva a meleget kölcsönző nap feljövetelét, — korán hajnalban útnak eredtem s lassú ügetéssel folytattam utazásomat Miahuatlan felé.

Mintegy 6 leguara (3 magyar mérföld) Miahuatlan városka előtt, még jó magasan a Sierra Madre bérczei között, mintegy 8500—9000 lábra a tenger szine felett, van egy pont, melyen az út áthalad és mely örökké emlékemben marad. Ahányszor csak erre utazom, — ez pedig már gyakran történt — megállitottam lovamat avagy öszvéremet, kipihentem magam kissé s mindenkor megilletődve bámultam azt a gyönyörü panorámát, mely mintegy varázsütésre jelent meg szemeim előtt s ott mélyen alattam mintegy uj tündérország terült el.

Tollam sokkal gyengébb, semhogy ezen kép szépségét ecsetelni képes lenne; nem is vállalkozom e nehéz munkára, mert sikerre ugy sem számithatok; azért hát csak röviden annyit jegyzek meg, hogy mintegy 3 ezer lábra alattam, fekszik a szépségéről hires miahuatlani völgy, megvilágitva a feljövő nap első aranysugarai által, és hogy én legalább 30—40 négyszögmérföld területü rónát városaival, falvaival, folyamaival és patakjaival, — melyeket a legszebb zöld szinü rétek vesznek körül, — madártávlatból s a leggyönyörübb keretben látok magam alatt; leboritva egyetlen felhőtől sem foltozott kék ég által.

Elképzelem magamnak, hogy mig én itt fent a felhők között járok, és ázom az esőtől, mely csak ugy zuhog a nyakam közé, s fázom a jéghideg köd hatása alatt, mely már egész testemet megdermesztette, addig miahuatlani, ejutlai, ocotlani és oazacai barátaim vékony kabátkában sétálgatnak ott lent a kedves városok utczáin és virányos terein, törülve a verejtéket a nap hevében izzadásnak induló homlokukról.

Oh ha csak már én is ott lent s közöttetek lehetnék! Szivesen eltüröm a meleget s az izzadság sem ellenségem.

Mindenki, a ki a kilátás szépségében gyönyörködhetik, — de a kinek a hideg épp úgy átjárta a testét, mint az enyémet, hozzám hasonlólag vágyat fog érezni, — minél gyorsabban lekerülhetni oda, a hol a nap meleg sugaraival uj életet ad a természetnek, a hol a virágok kelyhéből a legkellemetesebb illat száll a légbe, a hol a kis éneklős madarak legkedvesebb danáikkal csicseregnek, a hol izletes ételekkel és jó italokkal rakott asztalok, — és végre kitünően megvetett ágyak (ebben ugyan gyakran csalatkoztunk) várnak a Sierra-Madre bérczei között — ázva-fázva és éhezve — három napot töltött faradt utasra.

Végre — 6 órai nyargalás után Miahuatlanba voltam; a nap melegétől ereimbe uj vér kezdett pezsegni s én úgy éreztem magam — mintha ujra születtem volna, s halhatatlan nevü költőnk szavaival felkiáltottam:

«Mit nekem te — zordon Kárpátoknak vadregényes tája?
«Csodállak! ám de nem szeretlek, képzetem hegy-völgyedet nem járja.
«Lenn az alföld, tenger sik vidéke, ott vagyok hon! ott az én honom!
«Börtönéből szabadul sas lelkem, ha a rónák végtelenjét látom.»

A VILÁG VÉGE.

IRTA: LEOPOLDO ALAS.*

Spanyol eredetiből forditotta SZALAI EMIL.

I.

A földet lakó emberiség immár megunta, hogy ezerszer és ezerszer ujra kerülgesse ugyanazokat az eszméket, ugyanazokat a szokásokat, ugyanazokat a fájdalmakat és ugyanazokat az örömeket. Beleunt még a menyboltozaton ragyogó napkorongba is. Egy kétségbeesett lantos poéta meg is dalolta ezt az unalmat és utálatot, melyet az emberiség a nap iránt érezett. S egy elmés kritikus elnevezte ezt a gyülöletet *kontraszolizmusnak*.

A kontraszolizmus pedig számos hivet szerzett s a feltaláló lantos poéta uj meg uj kiadásokat rendezett művéből. *Heliofole* volt a munka czime. A prológusban igy irta a poéta, ki különben franczia volt; «C'est bête de tourner toujours comme c'à. Aquoi boncette sotisse eternelle? . . . Le soleil, ce bourgeois, m'embète avec ses platitudes . . .» stb. stb.

A világ minden nyelvére leforditották ezt a remekművet. A megkezdett prológus a mi divatos nyelvünkön ilyen formán hangzik: «Bestiális dolog igy forogni egyre! Mire jó ez az örök bolondéria? A nap, ez a nyárspolgár boszszant unalmas platitüdjével. Azt hiszi, hogy örömünket gyarapitja, ha kemenczeként szerepel abban a nagy konyhában, melynek neve csillagrend. A planéták csak a fazekak, melyeket a nap-kemencze izzit. A szférák zenéje pedig, melyet Pitágorás hallani vélt, nem egyéb, mint e fazekak tartalmának bugyborékolása. Elég volt már az olla potridából. Távolitsuk el a napot a menyboltozatról.

Tisztelt olvasó közönség! ezt a kis könyvet a nap ellen való gyülölet inspirálta. A mit benne megirtam, az őszinte érzelmem. S ez az érzelem egy nemes lélek hiú megnyilatkozása. Igen, gyülölöm és utálom a napot. A nap az emberiség zsarnoka. Emancipálódtunk minden hatalmak alól, hát ép a nap szolgái legyünk. Nem, nem leszünk! A nap is csak szolga, szolgája egy láthatatlan úrnak. Mi pedig nem lehetünk szolgák szolgái!»

Még egyebeket is mondott az előljáró beszéd, de minek törjük magunkat továbbra is a forditáson. A mi bizonyos, az az, hogy a könyv óriási hatást tett legkivált Közép-Afrikában és Ecuadorban, hol a megbizható uriemberek ezrei hirdették, hogy a nap már nem eléggé melegiti őket.

Eladtak a munkából aránylag rövid idő alatt 800 millió franczia példányt és 300 példányt a mi nyelvünkre forditva. A hatás nemsokára mutatkozott. A költő után jöttek a filozófusok és politikusok s valamennyien elteltek attól, a mit úgy hivtak, hogy *Heliofolia*.

Akadémiák, kongresszusok egyként meghányták-vetették a kérdést és a lapok is vezérczikkekben vitatkoztak, valjon 1. lehetséges-e, hogy: továbbra is viruljon az élet a földön, ha a Napot elkergették a világűrbe, 2. hogy a fizikai tudományok haladtak-e már annyira, hogy a) elbirják kergetni a Napot, b) hogy birják-e pótolni a Napot.

A tudósok pártokra szakadtak. Az egyik párt nemmel, a másik párt igennel válaszolt. Akadt egy harmadik párt, mely semmit se mondott, hanem csak a vállát vonogatta.

Voltak speczialisták, kik azt igérték, hogy olyan könnyen elkergetik a Napot, mint a nyulat! De persze, hogy megtehessék; szubvencziót igényeltek. A kormányok pedig még ekkortájt se voltak hajlandók a köz érdekeit szubvenczióval támogatni. Sőt akadt oly vakmerő kormány is, mely a szubvenczió kérőket börtönbe vetette, azt hozván okul, hogy nem szabad az államot olyan megszégyenitő helyzetbe hozni, hogy kénytelen legyen megtagadni valamit.

Az ilyen, a kor szellemével szembeszálló kormányoknak leghatalmasabb pártfogójuk a püspöki karban akadt. A püspöki kar még akkor sem szünt meg a felvilágosodás ellen harczolni és most is szembeszállott az uj eszmeáramlattal. Kijelentette minden püspök, hogy ő *heliofil* vagyis napbarát. Azt hangoztatták, hogy: ám hadd legyen vége a világnak, mely a bűnök tanyája; de legyen úgy vége, a hogy a szentirás jósolja. A szentirásban pedig nincs megirva, hogy meghidegülés által pusztuljon el a föld. Ha pedig a napot eltávolitjuk, a hideg fogja elpusztitni a világot.

Egy retrográd szellemű tudományos folyóirat, mely *Harmónia* névvel ékeskedett, ráidézte a heliofolok fejére a biblia mondásait s fenyegette őket a világ pusztulásával.

Igy irt az a folyóirat:

«Oh, nyomorultak! Azt kivánjátok, hogy a Föld váljon el a Naptól, melyhez ősi frigy kötötte. A frigy szent az úr trónusa előtt, válni tilt a törvény. Azt akarjátok, hogy bolygó csillaggá legyen a Nap is, hogy kóboroljon örökkön a menyboltozat sötétjeiben, a mint szent Júdás apostol mondja Levele 13. versében. Ha végét akarjátok vetni ennek a világi létnek, ime halljátok meg az igét, mint fog az beteljesülni:

«És azokon a napokon keresvén keresni fogják az emberek a halált és nem fogják találni; óhajtják majdan a halált és a halál elkerüli őket (Apocalipsis IX. v. 6.) Mert a ti kinjaitok olyanok lesznek mint a skorpió marása; a ti utálattok, undorodástok és gyülölettek a világosság iránt, úgy fog égetni benneteket, mint a skorpió marása. Hiába fogjátok keresni a halált, az idő előtt el nem jő. El fog jönni és pedig nem nagysokára. Vége lesz a világnak, a mint megirva vagyon. A négy halálangyal el fog jönni és lekaszabolja az emberiség harmadát. De ti, kik kivánjátok a halált, nem fogtok meghalni, csak mikor harmadszor eljövendnek. (Ibidem 18—8.)

A tudósok és filozófusok nem feleltek erre a czikkre, mert nem olvasták a *Harmóniát*. Csak az élczlapok gúnyolódtak rajta s a szerkesztőt halálfővel az orrahegyén figurázták ki.

De nemsokára uj fordulat állott be. Egy hirneves tudós, a ki csak nemrég fedezte fel az éhség baczillusát s az ellene való beoltást; uj munkával lepte meg a világot. A nagy tudóst Adambis Judás dr.-nak hivták s tanára volt Mozambique egyetemének (ez a város a világ tudományos mozgalmainak középpontja). Valóságos lázadást keltett a gondolkodók világában az uj mű, mely nem volt egyéb, mint egy uj apostoli *Levél*. Az első kiadást ezer millió példányban kapkodták el.

Egy népszerű — spanyol — napilap, mely különben még konzervativ irányokat képviselt, beszámolt Adambis doktor könyvéről igy irván:

«Nem adhatjuk ki a maga épségében ezt az érdekes levelet, mely oly óriási feltünést keltett Patagóniától a La Manche csatornáig, a jeges egyenlitőtől a forró sarkokig. Nem adhatjuk ki pedig azért, mert nincs rá elég terünk. Ma vannak ugyanis a bikaviadalok és a lottóhuzások s ezek eredményeit nem ismertethetnők kellőleg, ha ezt a terjedelmes levelet adnók közre.

De ennyit adunk a tudós Adambis Judás dr. leveléből:

«Én azt hiszem, hogy a földet lakó emberiségnek tényleg le kell ráznia a bilincseket, melyeket a csillagrendszer rak reá, hogy lekösse szárnyait. A megoldás, melyet a franczia poéta ajánl, valóban nagyszerű és fenséges. De nem egyéb poézisnél.

Beszéljünk, uraim, világosan. Nem az a kérdés, hogy lehet-e a Földet szabadnak és függetlennek nevezni, mialatt igy a nap körül kereng, mint a macska a forró kása körül?

Egész másról van szó, uraim, egész másról. Sokkal többről. Nem akarom tagadni, hogy a napnak ez az uralma bennünket lealacsonyit; igen, elviseltünk eddig ily megaláztatást. De ez nem nagy jelentőségű.

Nem a Naptól kell megszabadulnia az emberiségnek, hanem az . . . élettől.

Az a mi az undort kelti az emberiségnek, az nem az a pisla mécses, mely a fejünkre világol. Szegény, hisz ez maga is csak nyomorult teremtmény. Egykor hatalmas volt, a tudósok azt állitják, hogy Apolló nyilainak nevezték sugarait. Akkor volt ez még, mikor a balga emberek hittek az örök haladásban.

Mi, kik ismerjük már a világrend törvényeit, nem hiszünk ily mesékben. Mi már tudjuk, hogy mi az emberiség története: a haladás a pusztulás felé. Azért hát nem pesszimista filozófkodásra van most szükség, mert ez nem egyéb, mint gyáva csalása a világnak. Nem teóriákra, hanem férfias tettre van szükség. Ez a férfias tett legyen: az *általános öngyilkosság*. Ez fog bennünket megszabaditni a legnagyobb zsarnok: az élet uralma alól. A tudomány és a nemzetközi érintkezés lehetségessé teszi a kivitelét. Az alólirott kitalálta módját, mint lehetne megvalósitni az egész emberiség öngyilkosságát ugyanazon pillanatban. Ennek a módnak elfogadása most már csak az emberiségen áll. Vajjon elfogadja-e?»

Folyt. köv.

* *Leopoldo Alasnak*, az oviedoi egyetem tanárának e kitünő munkájára felhivjuk olvasóink figyelmét. A ritka képzettségű szerző, ki *Clarin* álnév alatt irja kritikai és szépirodalmi műveit, egyik legkiválóbb alakja a spanyol irodalomnak. A mély gondolkodású filozófiája és szellemessége megnyilatkozik szépirodalmi műveiben is, kiváltkép ebben, melynek közlését ma kezdjük el. «A világ vége» azok közé a munkák közé sorolható, melyek Verne nyomán ki akarták eszelni a világ végkifejlését és katasztrófáját. Csakhogy Alas nem okoskodik fantazmagóriákon, hanem szatirikus éllel irja meg munkáját s ezáltal nevetségessé teszi azokat a képzelgőket, kik a világ végének miként való bekövetkeztéről álmodoznak, minden tényleges alap nélkül. E mellett szatirájának éle a mai izmusos kor ellen is fordul s a szőrszálhasogató tudákosságot is ostorozza. Elbeszélésének hőseit Adambisnek és Evelinának nevezi vagyis az első emberpár nevéből alakítja az elnevezésüket, ezáltal is fel akarván tüntetni az elbeszélésnek szarkasztikus élét. Ez a szellemes és finoman megirt novella bizonyára a legkedvezőbben mutatja be a kitünő spanyol irót olvasóinknak.

MAGYAR „KÜLÖNLEGESSÉGEK" PÁRISBAN.

Rákóczy és Bercsényi óta legerősb magyar nyomot Dudás Antal bácsi hagyott Francziaországban. Legalább ugy beszélte ezt ő maga nekünk fiúknak, a kik szájtátva hallgattuk a medáliás öreg Miklóshuszárnak mesével határos elbeszéléseit, a melyekhez képest a Háry János viselt dolgai kismiskaságok. Mert a mig vitézlő János bakancsos a világ végén lógatta le a bakancsát — vagy mit is beszélek! — a sarkantyus csizmáját s beérte egy arany órával, ezt is az obesterének ajándékozta: azalatt Dudás bácsi valósággal ott is járt a világ végiben, és lúdtojás nagyságú gyémántkő világa mellett vakarta meg a lovát. Nyomot pedig ugy hagyott maga után, hogy vagy háromszáz kis franczia «garzó» kölyök rijja benne az apját, meg annyi «madmazell» a csapodár kedvesét.

Ki tudja, nyolczvan esztendő óta hány ezer fakadt abból a háromszázból! Annyi bizonyos, hogy nem egy francziát magyarul tudtam volna megszólitani, olyan igazándi jó szittya szabású képe volt; még a bajúsza is olyan merészen ágaskodott. Bizonyos az is, hogy a magyar bajuszpedrő is azóta honosodott meg Francziaországban.

Az Árpádtól származhatnék Croy-Chanel s a «Berchegny» grófokon kivül — a kikben rég meghigulhatott már az utolsó magyar vércsepp is, ha volt bennök, magyar nyomra csak ritkán akadni ebben az országban. Keveset tudnak itt felőlünk, és ha ismernek is: latinul beszélő szláv fajnak vélnek. Az «Autriche-Hongrie» hirét is csak mostanában vették először, s azt hiszik róla, hogy Ausztria és Magyarhon között fekszik. Mert a mi közös konzulunk ott Passynak fő-utczáján csak a kétfejű sast mutogatja s a mi országunkat még csak névvel sem emliti. Az is igaz, hogy ez az úr telivér cseh, ki egykor sujtásos, kalpagos szolgabiró volt nálunk.

Végre a «quai Conti»-n, a boiquinistek ócska könyvei közt rábukkantam egy magyar nevű franczia regényre. Czime: «Le journal d'Ilma Szeréndy, par Mme la Ctesse Julie Batthyány. Paris, Amyot, 1861». A hős neve «Árpúd» (sic), a ki a 243 lapon át nem tud leszokni erről a fura névről, mig végre — ebben vagy a végzet sajtóhibájában-é — egyszerre az utolsó lapon, csak meghal. Szerzője a későbbi Nixarpa Eiluj, egy jószivű orosz nő, a ki demokratizálni akarta a magyar főuri köröket s fölemelni a magyar irókat, kiket estélyeire meghivott. De szándékával az eredmény épp oly ellentétben állt, mint csodálatosan szép kezeivel az ő tatár arcza. Még az sem lenditett reform-eszméjén, hogy magyarra én fordítottam le egyik regényét, melyben Erős gróf csak ugy hal bele egy hihetetlen véletlenbe, mint a sajtóhibába jó Árpúd.

Mikor ilyen nyomra sem akadok: bánatosan állok oda Európa abrosza elé és onnan böngészem ki magamnak az én magyar helységeimet, s jól esik, hogy Páris közepén ott láthatom Hajdu-Böszörményt s London cityjének kellős közepében Tisza-Beőt.

A drótos tót és kupeczkedő oláh czigány mindenütt magyarnak vallja magát külföldön, valamint a pozsonyi és kassai származású «zsornaliszt» is, jóllehet a «Deutsche Zeitung»-ban vesztét hirdeti nemzetünknek. Egyikök, hogy élő példával igazoljam állitásomat, a minapában szállást keresve a Haussmann-boulevardon, szóba ereszkedik a ház tulajdonosával. S a mint a beszélgetés egy illő fordulatában, a házi ur a szállásnéző nemzetiségére tér rá, ez büszke önérzettel mondja magát magyarnak.

— Ön magyar? kiáltja a franczia magyarul.

Az ipse megzavarodik és azt dadogja, hogy elfelejtette anyanyelvét. (Persze sohasem is tudta.) A franczia szállásadó t. i. orientáliákkal foglalkozik s ezen a réven tanulta meg a mi nyelvünket is. Mr. Sayous már most másodmagával tud ott magyarul.

De hát ez mind kevés elégtétel volt az én szerelmes szivemnek. Folyton hajszoltam a hazai nyomokat. Mekkora volt hát örömöm, midőn a spanyol irók lakomáján egy madridi kollega ajkán egyszer csak ezt a csöppentett magyar szót hallom, hogy: «czédula». Megilletődve kérdezem a senor barátomtól: mit jelent?

— Mit jelent? Hát czédula azt jelenti, hogy kicsi lap, nyilt levélke.

— Tehát czédula önöknél is czédula?

— Parfaitement.

Nem voltam annyira vérmes, hogy — megelőző esetek nyomán — ezt a «czédulát» terjedelmes okirattá fujjam föl, azt bizonyitván vele, hogy megvan a magyar-spanyol nyelvrokonság, mely két idioma között nyilvánvalóképen a mór-arabs szólam szolgáltatja a kapcsot. De az atyafiság mellett szólt az is, hogy a nemes kasztiliait szintén láttam megenni a tökkáposztát s gyenge kukoriczát, mely pompás eledeleket a nyugoti czivilizácziő nem akarja elismerni.

A mohó vágy végre sem éri be az ilyen fontos bár, de ritka fölfedezésekkel. S valóban: a közkiállitásnak kellett jönnie, hogy ráakadjanak, nem csupán a magyar nyomra, de a magyar élet, a magyar önérzet, a magyar jelentőség tudatának széles országutjára is.

Zengő hivogatással csalogat magába a csárda. Ugy hasonlit egyébként a csárdához, mint a német almanahok csikósai a valódihoz. De ott igazi czigány muzsikál, még pedig gyöngyen. Az asztalain valóságos paprikás-hús piroslik s a csaplárosné igazán tud magyarul. Az idegen megáll utjában a busan szilaj s vidáman jajgató hangokra. Eszébe jut, hogy ez az a «csárda» melyet rajzban, szóban annyi ujság közölt vele. Betér ő is, hozat magának jégbe hűtött szőke tokait (voltaképen meleg tokajiban felolvasztott jeget) s őszinte megilletődéssel, majd bámulva, később őszinte lelkesedéssel szürcsöli magába a kékes tokaji mellé a tüzes, édes nótákat. A pörköltet s gulyásost, melyet a szünetekben hozat, meggyőződéssel eszi s jóizünek is vallja.

Magától értetődik, hogy a magyar szótul csak ugy recseg az a kis alkotmány. A kik fiai a hazának, ide térnek be, s nem csak magyarul beszélnek, de magyarul kiabálnak is, és pohár között reggelig tartó örök barátságot szőnek. Hát ha még a magyar nők csengő kaczaja vegyül bele e borgőzös, forró légkörbe! Az ember ilyenkor otthonabban érzi magát mint otthon s egyszerre mikor meg sem gondolná, virágos pohárköszöntés harsog föl egy szélső asztal mellől és ráriad tussal a czigány, mint valami hazafias disznótoron. Pedig ha egy kissé hajolna ki, szemébe ragyogna a «dôme des Invalides» aranyos kupja s feléje csapna a nagy világbucsu száznyelvű zsongása.

A hazaból mostanában látogatóba jött magyar nők közt elég olyan is ül, a kinek Páris a lakhelye. Piros vagy kék atlaczczal bevont halószobája ott van a rue de Turinban. Ezer éves szépségnek virágai ezek, a kik igéző mosolyukat hozták el a Duna, Tisza, Sajó s Bodrog mellől a Szajna partjára. S mosolyuk azé, a kinek a keze aranyos. Mikor Lajos, maga is fölvillanyozva az igézetes fekete szemektől, megzokogtatja a hegedűjét: a fehér kaméliának eszébe jut egykori piros rózsa volta, kelyhében andalitó meleg illattá gyűl az emlékezet, s fölcsillan sötét pilláin a vágy és megbánás harmatja.

Nem rég láttam Franzensbadban. Odajött «pihenni». S másnap — az isten tudja honnan termettek egyszerre! — sürűn forogtak körülte a lovagok. A hol a legszebb asszony is udvarló nélkül szűkölködik, ő húszat is hóditott-bóditott egy szempillantás alatt. (De hát milyen szem pillantása is volt az!) Az ilyen elhóditás pedig több a bűnnél, mert hiba. S meg is lakolt érette. Nem azért, mivel kevésbbé volt erényes; hanem azért, mert szebb volt a többinél, nem akarom megirni regényét. Csak annyit, hogy az égeri börtönbül hintónak selyem párnáira emelte s Párisig meg sem állt vele a boldog megmentő. Ma «la belle Hongroise» neve alatt ismerik a Champs Élyséestől a Pré Catelanig.

E magyar «különlegesség» mellett szót érdemel «le comte d'Ardény» is, egy szőke, divatos kabátu, monoklis ur, a ki elég ügyetlen volt elejteni a tárczáját, mert nehány névjegy hullott ki belőle melyeken ez állt: «Le chevalier de Somoskeöy». Igenis, ő volt, a «megfoghatatlan» kalandor. A m. k. tárlati biztos nem akart a zsandárja lenni, a követségnél meg nem voltak értesülve felőle, ugy hogy, mire a drót-válasz Budapestről megjött, a sok-egy ember már valahol a Lémán partján jóféle chablisval éltette néma toastban az élhetetlenséget. Én minden esetre nagyra vagyok vele, hogy szemtől-szembe jutott látnom ezt a jeles — talán már inkább bélyeges magyar urat.

Ugyancsak a csárdában átadnak nekem egy levelet. Piros-fehér-zöld a pecsétje, vastag a hajtása — átkozott, hisz ez a «vándorjogász» irása! «Kiment á Párizsbá bemutátnyi mágyár kilemlegesiget» pitykés mándliban, lobogós ingujjakkal; de csakhamar letett erről a nemzetiségű konczertről s most irott pohárköszöntésekkel üdvözli a honfiakat, hogy ha buzog még zsebökben egy osztrák forint, tegyék le a haza oltárára, mely ott van a Gyurkó tenyerében. A levelet aztán akár el se olvassuk; sőt megköszöni, ha visszadják neki, mert más czimezéssel megküldheti egy másik hazafias magyarnak.

*

Tuileries kertjének orangeriejában, Ardan ur vezérlése alatt, villamos kivilágitás mellett, egy szalagos, piros-bakancsos, bokorugrós szoknyájú barna kisasszony (a műsoron ez áll: Mlle Rosa Varhalmay) hirdeti a magyar dalt. Énekelt is különféle nótákat igazi kappelmajszteros kisérettel, ugy hogy méltán kételkedtem rajta, a hangszerelés igazán «Mr. Rimini» (olv. Reményi) urtól származik-é? Hogy a programm a dalokat is neki tulajdonitja,

erről Rimini ur, az «osztrák császár első hegedüse» nyilván nem tehet. Hej, hogy az a pusztai nóta mindig elbusitja a magyar ember szivét: egyszer azért, mert nagyon szépen fujják, másszor meg azért, hogy csúffa teszik. A francziák udvariasan hallgatták s azt mondták rá, hogy: «c'est bien curieux!» Oly nyilatkozat, melyet különben az irokézek csataorditására szoktak tenni. Bizony egy Várhalmay k. a. többet ront el, mint a mennyit száz czigány bir helyre húzni.

Még egy nagy keserűség ért a csárdában. Egy derék magyar vidéki asszonyság jelent meg ott férjével és az édes apjával. Roppant hajtorlasz a fején, ennek a hegyében meg egy piczi kalap különféle madarakkal. Csekély távolságban boglya tetejében rengő gólyafészeknek tarthatta a szem. Nem szükséges mondanom, hogy a többi hozzávaló ugyanebben a stylusban épült: zajos ruha, rózsaszin keztyű, öles uszály; a napernyője meg szinte trombitált a pirosságtól. Két franczia nő hosszan és kiváncsian nézte a «magyar jelmezt» s az egyik suttogvást evvel hajolt oda a másikhoz: «Il est possible, que c'est original, mais ce n'est pas beau du tout». Ó, szegény tiszaháti asszonyka! . . . et dire, hogy ezt az ő «magyar kosztümjét» legujabb franczia divatnak küldték meg neki a «Printemps» raktáraiból!

Egy szőke szakállú, termetes úrra tettek figyelmessé. Ez a dr. Brinza; ugyanaz a cseh börzefutár (vagy valami efféle), a ki Magyarország nevében tette le a koszorút Thiers Adolf koporsójára. A sok keserüség után, a mi már érte a magyart, ezt a «keserü túrót» is legyűrheti; annál is inkább, mert ugyancsak végig kell ám nyargalnia az osztrák-magyar követségi palota ámbitusain, mig egy magyarul beszélő lélekre ráakad. Ez is csak annyit tud, hogy «nem tudom mádjár».

A magyar osztály képcsarnokban még egy magyar különlegesség: tanulmányfő; festette «le comte Albert de Keglevich». Egy pipázó francziát ábrázol, a kit a ragya vert meg. Ahhoz képest, hogy a mint állitják, fogadásból behunyt szemmel pingálta a gróf ur: igazi kóklerség. Különben, ha lehet sötétben zongorázni, mért ne lehetne vakon festeni?

Vegyes érzésekkel tértem lakásomra. Számban egy franczia-magyar «különlegesség» gőzölt, a legdrágább, a mivel a franczia trafik dicsekszik. Neve «cigarette hongroise». Ugy tele szittam magam hazai füsttel, hogy mikor egy ujonépült ház tükör-ablakaira néztem föl: szinte megütköztem rajta, hogy nem a Forgó István neve fehérlik mindegyiken.

Ágai Adolf.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(A cremónai hegedűs. — Siegfried. — Szókimondó asszonyság.)

A sivárságok közepette végre egy üditő oázis. A közönség között kérdve tekintenek egymásra az emberek: lehetséges-e? Osztatlan siker az Operában! Még pedig magyar ember sikere! Mert azt mindenekelőtt konstatálni kell, hogy Hubay Jenő dalművének sikere, még pedig teljes sikere volt.

Az *Alienor* szerzője, úgy látszik, ráakadt arra a szűk kapucskára, melyen át a budapesti közönség szivébe lehet furakodni. Ki tudja, tán erőt is vett művészi aspiráczióin, sarokba tette egyik-másik nézetét az opera lényegéről, czéljáról és irányáról, hanem mindenkép arra törekedett, hogy ellesse a hazai közönség izlését. És sikerült is ellesnie. Észrevette bizonyára, hogy a mi közönségünk nem ép rajongó hive a nagy német reformátornak s ha szivesen meg is nézi kitünő előadásban a nagy germán szellemóriásnak munkáit, mégis lelkesedéssel csak azokon a műveken csügg, melyekben a vezérmotivumok helyett inkább a melódiák árjai csergedeznek. A kifejező zenét szereti a hazai közönség, a nehéz programmzene mellett unatkozik. Ám tudja be ezt, a kinek úgy tetszik, közönségünk fejletlen zenei képzettségének; mi inkább annak tudjuk be, hogy közönségünk még mindig az ewig schöneért rajong.

Hubay Jenő operájának jellegére a fentebbiekből következtethetni. Egy néhány részletre még kiterjeszkedhetünk. Művében szinte domináns szerepet játszanak a hegedűk és a könnyedébb fúvóhangszerek. A nyitánynak a témavariáczióiban folyton a vonók vezetnek, csak itt-ott jut nagyobb tér néhány taktuson át a fuvolának. Ez által megadja az egésznek azt a lágyságot, melyet a lirai természetü tárgy kiván. Különben is, minthogy a szöveg a hegedűnek apoteózisa lett légyen, a domináló hegedűk kiemelik a libretto jellegét is.

Már az uvertürben is itt-ott felcsillan nehány magyar motivum, melyet Hubay ezúttal nagy óvatossággal és gondossággal kezel.

Bizonyára csak izelitőt kivánt adni készülő operájából. Kissé jobban kiemelkednek a magyar motivumok a Madárdalnál és Filippo hegedűszólójánál, mely utóbbi sajátságosan érdekes keveréke az olasz és a magyar népdalmotivumnak. Egyik legpompásabb tétele a *Cremonai hegedűsnek* a hegedűmester bordala, mely úgy dallamában, mint hangszerelésében könnyed és jóizű. Az első kép végén kissé ellankad az opera ereje s hangszerelése is kissé kúszává válik. De már az — elmaradhatlan — intermezzóban összeszedi erejét, hogy a második kép nagy szeptettjében és finaléjában annál jobban érvényesüljön.

A podesta impozáns és komoly áriája vezeti be ezt a szép részt, melyben kinyilvánult, hogy Hubay nemcsak a lirai momentumok feldolgozásához ért, de a drámai részek organizácziójához is van ereje.

A *Cremonai hegedűs* szövegkönyvét Coppé jól ismert dramolettjéből alakitotta Beauclair.

A kitünő libretto is hozzájárult ahhoz, hogy a közönség igaz lelkesedéssel tapsoljon a sokat hányt-vetett magyar operairodalom ez új és jelességekken bővelkedő alkotásának.

Hubay Jenő abból a tizszeres kihivásból és megmegujuló tapsviharból, mely osztályrészeül jutott, bizonyára jókora részt fog adni az előadó művészeknek is. *Takács* Filippójával újra meggyőzött, hogy szinte nélkülözhetlen tagja dalműszinházunknak. Énekben és alakitásban kitünő volt alakitása.

Ábrányiné Gianninája és *Arányi* Sandrója, Ney hegedűmestere és Szendrői podesztája mind olyan alakitásokat nyujtottak, melyek az Opera legszebb korára emlékeztettek.

Ugyancsak a régi jó időket idézte emlékezetbe Nikisch karmesteri és Alszeghy rendezői tevékenysége.

*

Ugyancsak a héten volt egy Wagner-repriz. *Siegfried* került szinre részben új szereposztással. Uj szereplő volt mindenek előtt a karmester. *Grossmann* karmester megmutatta az operák e legnagyobbjának dirigálásánál, hogy, ha nem is fenomenális művész, de repertoárkarmesternek mindenesetre beváló ember. Gondos és pontos dirigens, kinek csak bele kell szoknia zenekarunk viszonyaiba; kiváltkép a renitens trombásokkal lesz egy kis baja még egy ideig.

Vasqueznének kár volt Brünhildát elvennie *Szilágyi Bellától*. Lirai hangja nem ily ősi hősi szerepekre termett. *Dalnokinak* Mimeje olyan művészi alakitás, a milyet nem minden hónapszámra látunk még jeles drámai művészeinktől se. Ezért az alakitásért magáért is érdemes előadni ezt a majdnem öt óra hosszáig tartó operát

*

A Népszinházba a *Szókimondó asszonyság* csőditi be a közönséget, kiváltkép az alsóbb régiókba, mert a felsőbbek nem igen telhetnek meg a franczia mester franczia szellemű darabjánál. Mester helyett inkább mesterembernek szeretnők mondani Sardout. Nála egy darabot megirni, tán nem is egyéb, fizikai munkánál. Előszed valahonnan egy jó gombot — állitólag lopja is ezeket a gombokat — s erre a gombra csinál rosz posztóhoz igen jól szabott kabátot. Mint az olcsó kabátok, Sardou művei is hamar elpusztulnak, bár mikor először veszi fel őket az ember, rendesen pompásan festenek. A Szókimondó asszonyság is ilyen lesz. A bámulatosan kiszámitottat néhányszor csak elnézik az emberek s csalódásba ringattatják magukat, de aztán kiábrándulnak belátván, hogy a munkában egyéb sincs, mint mesterség.

Madame Sansgênet *Blaháné* játszotta persze úgy, mint Blaháné szokta játszani szerepeit, kiváltkép, ha szerepei jók. Többet mondani Blahánéról immár csak banalitás volna, lévén az köztudomású ország-világ előtt, hogy szokott Blaháné játszani.

Szirmai Napoleonja mindensetre mélyen áttanulmányozott és alaposan karakterizáló alakitás volt. Méltán tapsolhatták annyira Blaháné mellett. Ha ez a művész kissé mérsékelné hanghordozását, diszkréczió jobban kiemelkednék s játékának őszintesége is inkább kitűnnék. Kiss Mihály Lefebréje jó volt, bár nélkülözte a franczia zománczot. Lukács Juliska, Gazsi Mariska, Ráthonyi, Tollagi, Horváth Vincze s még sok mások játszották a kisebb-nagyobb mellékszerepeket.

Emin.

IRODALOM.

SILBERSTEIN ÖTVÖS ADOLF DR. DOLGOZATAI.

(Dramaturgiai dolgozatok I. Társadalmi arczképek — Magyar esztétika. — Szerelem és Vallásosság. Budapest Wiener Izidor 1894.)

A magyar nyelven olvasó közönségnek eddig nem jutott alkalma, hogy Silberstein Ötvös Adolf dr. esztétikai munkálkodását áttekintse. A tudósnak könyv alakban megjelent magyar munkái inkább szépirodalmi tartalmúak, ha bölcselemmel bőségesen át is szűrvék. De azért a magyar közönség eddig is jól ismerte Silbersteinnak — rövidség okáért nevezzük csak igy Silberstein Ötvös Adolf drt. — tudományát. Megismerhette részben elszórtan megjelent magyar értekezéseiből, részben pedig azokból a nagy tudományos apparátussal megirt s hazai német lapokban megjelent tanulmányokból, melyekkel az irodalmi és művészeti, mindenek felett magyar irodalmi és művészeti jelenségeket és eseményeket birálta és ismertette.

Most azonban a maga egészében áttekinthetni Silberstein műveit, minthogy gyüjteményes kiadásban megjelennek: a magyarok is, meg a németek. A gyüjtemény első sorozata egy magyar és két német kötetből áll (Az utóbbinak czime: *Die Strömung der Zeit.* Budapest, 1894. Izidor Wiener). Mivel pedig a mi olvasó közönséget bizonyára első sorban a tudós kritikus magyar munkái érdeklik, ezúttal csak ezekkel fogunk foglalkozni, fentartván magunknak, hogy a németekre is alkalom adtán visszatérjünk.

Az első magyar kötet három részből áll. Ezek elseje a *Társadalmi arczképek.* Czélja e résznek kifejteni az arczkép-festés művészetét. Nem a festő portretirozását érti itt Silberstein, hanem inkább a poétáét vagy általában a művészét, a ki egyént karakterizálni kiván. Az arczkép leglényegesebb jellemvonásául — mint a bölcselők általában — az individualitást követeli. Persze előre bocsátván a természeti hűséget.

De mindjárt hozzáteszi Silberstein, hogy minden részében individuális arcz, vagyis ember nincsen. A mint általános formáiban az emberi csontváz is állandó valami, ép úgy vannak a jellemeknek és individualitásoknak is állandó alkatai. Ezek pedig két részre oszthatók: fizikaiak és pszihikaiak. Természetesen a filozóf Silbersteint inkább a pszihikaiak érdeklik; de azért illeszkedvén a modern elmélethez a fizikumot se hagyja tekinteten kivül s több fejezetben elmondja a maga nézeteit, melyeket a temperamentumról, korról, nemről, a női tulajdonokról — ez utóbbi kiváltkép becses fejezet — alkotott. Leghosszabban a léleknél időz Silberstein s a nélkül, hogy megtöltené tanulmányait mindenféle idézetek birálatával, mindenütt a maga gondolatait mondja el. S arra az eredményre jut, hogy az individualitás tulajdonképen — az részletesen kifejtett — huszonhét, különböző elem variácziója és kombinácziója, melyhez hozzájárul még a végtelen sok u. n. életsorstünetek adta sajátos jellegek. A művésznek tehát az egyénitésnél az a feladata, hogy a huszonhét elemet kombinálja ezzel megadván — mint Silberstein mondja — a *drámailag szükségest* s aztán *epikailag szabad* elérése végett az életsorsokat mérje hozzá.

Silberstein ezzel a mai legmodernebb felfogást összeegyeztetni kivánja a klasszikus iskola nézeteivel. Elfogadja a pszihofizikát, de csak mint a lélek és viszonyai alsó fokát; a szellemi élet felsőbb fokaiban a pszihét tekinti egyedül működő elemnek.

E felfogás — mint Silberstein többször is kifejti — töretlen uton halad s eredeti. Ép ezért ugyancsak megbecsülhető. Felfogja kelteni maga ellen a fiziológokat és a klasszikus filozófokat; de Silberstein a maga nagy előtanulmányaival, változatos dialektikájával a részletes és alapos megfigyeléseinek érvényesitésével fogja megvédeni tudni jól megokolt álláspontját.

A második rész czime *Magyar Esztétika.* Felolvasásokat, czikkeket és vázlatokat foglal magában főleg a drámát tárgyalván.

Szeretnők rendre figyelemmel kisérni mindazokat, a miket Silberstein a dráma

SILBERSTEIN ÖTVÖS ADOLF DR.

elméletéről elmond egy a Pallas Nagy Lexikonában megjelent czikkében. De terünk ezt nem igen engedi meg. Annyit azonban nem mulaszthatunk el, hogy ki ne fejtsük, hogy kevés ily tartalmas lexikonczikket olvastunk bárhol is. Beválnék ez a rövid értekezés nagy tankönyvnek is a drámáról. Mindazt, a mit kiváló irók eddig részben magyarul, de főkép németül, francziául és angolul elmondottak a drámát illetőleg, komprimálva találjuk ebben a harminczoldalas czikkben. Rövidsége mellett is a czikk elég részletesen tárgyal. Minden momentumról, mely idevág, megemlékezik. S a mi leginkább érdekes, példáit nemcsak az elnyűtt sokatidézett munkák közt keresi, hanem kiterjed figyelme a legutóbbi évek, sőt legutóbbinapok drámáira is. Mindenütt természetesen a magyar irodalomra is tekintettel van. Végül még — ha kissé mogyoróhéjban is — összegezi a drámairodalom történetét s a dramaturgiai irodalmat.

Uj voltánál fogva is több érdeket és figyelmet kelt *A magyar dráma* czimü értekezés, mely mikor Silberstein öt év előtt felolvasta a Petőfitársaságban, sok vitára és megbeszélésre adott okot. Már akkortájt is jelentékenyen érezhető volt a magyar drámairodalom immár szinte végpontjáig eljutott hanyatlása s bizonyára ez inditotta Silbersteint arra, hogy kifejtse a magyar dráma elméletét. A magyar nemzetet egész lényegében dramatikusnak látja Silberstein. Történetünk alig egyéb, mint sorozata a drámai mozzanatoknak, a jellemek és erők tusájával. A századok folytán *a nemzet dramatikus ereje* sosem aludt el, hiszen a gyászos események sorra következtek egymásután. Ép ezért méltán csodálkozik Silberstein, hogy az igazi magyar drámairó még nem termett meg. Hogy miért nem? ezt az érdekes problémát akként véli megoldani Silberstein, hogy a magyar nemzet még fiatal s az ezer esztendő még nem volt elég a legfőbb nemzeti diadal elérésére. A legfőbb drámai diadalok pedig a legfőbb nemzeti diadalokkal szoktak találkozni. A magyar irodalom tehát — mivel *a magyar nemzet egy ujabb erőteljes és diadaldús korszak* elé siet — csak a jövőben fogja birhatni azt a harmadik lángészt, ki drámai tündértükörrel fogja nemzetünk multját, dicsőségét, gyászát, nagyszerű vivmányait szemünk elé varázsolni. Eddig drámairodalmunkat Silberstein a hajnalpirnak nézi a jövő ragyogása mellett. Szóval oda konkludál Silberstein, hogy a világirodalomban méltóképen helyet foglalható drámairodalmunk nincs. De meg kell teremteni. S erre legjobb eszköznek azt véli, hogy előzetesen teremtsük meg a *magyar drámai elméletet, mely előkészitse a magyar nemzeti drámát.* Jelzi Silberstein előre, hogy feltámadhat skrupulus arra nézve, hogy ennek *az elméletnek nem lesz semmi kézzelfogható alapja;* de mindjárt hozzálát, hogy a felmerülhető ellenvetéseket megczáfolja.

Avval, hogy ilyen a priori felállitott elmélet, csak gondolkodó agy szüleménye, de nem a költőnek irányt szabó eszmemenet lehet, nem látja szükségesnek foglalkozni se avval, hogy a dráma elmélete nem ab ovo valami, hanem mint az irodalmi esztétika általában: az adott példák nyomán vont következtetések. De azzal a nézettel száll szembe, hogy az *esztétika nem lehetne nemzeti.* S egy szellemes allegáczióban tökéletes bizonyságot szolgáltat arra, hogy minden nemzet *irodalmában megnyilatkozik annak a nemzetnek a géniusza.*

Ezután kifejti Silberstein, hogy mi legyen a magyar drámai költészet alapja: «a nagy eszmék, néha nagy szenvedélyek által vezérelt férfias jellem; drámáink hősei lesznek vagy a királyok, kik tekintélyökért vagy a nagyok, kik kiváltságaikért küzdenek vagy *a nemzet* mely szabadságáért vérzik.»

Silbersteinnak ezt a tanitását bizonyára meg fogják fogadni a jövendő magyar drámairók, a mint az eddigiek is alkalmazták. S kell is, hogy megfogadják. Hiszen a néha nagy szenvedélyektől vezérelt férfias jellem a tragédiának alapja. A férfias akarat harcza az univerzális esztétika szerint is a dráma főmotivuma. De ad Silberstein még más tanácsokat is, melyeket meg *kell* szivlelniök a magyar drámairóknak. Tanulmányozzák a pszihológiát, de az etikát is, mert ez utóbbi fogja harmóniába hozni az akaratot az ész-

szel. Általában, úgy látszik, hogy Silberstein előtt Shakspere király-drámái lebegtek, mert ezekben foglalkozik kevesebbet Shakspere a szenvedélyekkel. Silberstein pedig a magyar drámát nem annyira a szenvedélyekre, mint inkább az akaratra kivánja alapitani. A magyar dráma feladata szerinte: a nagy czélok után törő akarat és szenvedély visszatükrözése.

A harmadik részben a szerelemről és vallásosságról mondja el Silberstein a maga nézeteit, még pedig direkt szépirodalmi formában.

Ezekből a tűzzel irt és igazán áterzett czikkekben sokan fognak a saját gondolkozásukkal rokon, bőséges anyagot meritni.

Érezzük, hogy hiányosan kisértük figyelemmel Silberstein kötetét. Sokat kellett volna még elmondanunk róla; s több kritikai megjegyzéssel is megvilágithattuk volna a tudós férfiúnak e kötetét. De inkább az ismertető részre helyeztük a súlyt, mivel úgy véltük, hogy Silberstein czikkeit kommentálnunk nem szükséges. Beszélnek azok önmagukért.

A kik szeretnek gondolkodni s szeretik az oly könyveket, melyekhez bőségesen füzhetni reflekziókat, azok olvassák el Silberstein Ötvös Adolf dr. könyveit.

Salvus.

*

Megjelent:

Lenkei Henrik: Ujabb költemények. 1886—1894. Bpest. Grill Károlynál. A kötetből, melyre még visszatérünk, mutatványt közöltünk.

Porzó (Ágai Adolf dr.): Szárazon és Vizen 2 kötet. Az Athenaeum kiadása. A nagynevű irónak, a tárczairók atyamesterének e művére, a melyből mutatványt közlünk, még visszaterünk.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám, I. em. 16 ajtó.

A *Kossuth Ferencz* elnöklete és műszaki vezetése alatt álló Tarnóczy-féle tüzoltószer és gépgyár részvénytársaság megvette a *Zoltán* Győző okleveles mérnök tulajdonát képező *«Első hazai famegmunkáló gépgyárat»* összes berendezéseivel, készleteivel és egyidejüleg *Zoltán* Győző urat a gyár kereskedelmi és műszaki igazgatásával bizta meg és igy föltehető, hogy Tarnóczy Gusztáv vezérigazgató mellett ily szakavatott egyén a vállalatnál nagy lendületett fog előidézni, annál is inkább, mivel a Zoltán ur által forgalomba hozott és már több kiállításon kitüntetett gyártmányai nevezetesen: fát megmunkáló gépei, malomberendezései és legujabb rendszerű gáz- és petroleummotorainak gyártása az ő vezetése alatt megkétszerezett erővel fog folytattatni.

A modern vegytannak hatalmas fejlődése és az ebből keletkezett számtalan kozmetikus szer sem volt képes háttérbe szoritani a harmincz év óta jónak elismert

Dr. Lengiel Frigyes-féle nyirfa-balzsamot

ami ékesen bizonyit amellet, hogy ez igazán jó és a természet által produkált házi szépitő szer. A Dr. Lengiel Frigyes-féle nyirfabalzsamot a csász. orosz miniszterium orvosi tanácsa jóváhagyta és Raspi tanár, a bécsi egyetem procuratora, valamint Pyefluch tanár Londonban és még többen ajánlották. Ez a balzsam egy harmincz év óta gyakorolt vegyészeti eljárás szerint készül, **ami azt a sajátságot kölcsönzi neki, hogy a felső bőrréteget lassacskán lehántja és az ily módon tisztitott alsó bőrt ifjonti fényben ragyogtatja, eltávolit mindennemű kiütést, szeplőt, foltokat, anyajegyeket, kisimitja a bőrránczokat és a himlőhelyeket és a teintnek friss és üde szint kölcsönöz.**

Egy tégely ára használati utasitással 1 frt 50 kr. **Dr. LENGIEL FRIGYES Benzoe-szappan** a legenyhébb szappan a bőr számára, darabja 60 kr.

Kapható minden nagyobb gyógyszertárban, ezek között Budapesten: Török Józsefnél a Király-utczában, Dr. Ember Bogdánnál Kolozsvárott, Barczay Károlynál Szegeden, Érdy Istvánnál Pozsonyban.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

Meglepően hat CZERNY J. ANTAL „keleti rózsateje“

(Original Orientalische Rosenmilch)

mely oly vakitó fehérséget és

üde ifju szint

kölcsönöz az arczbőrnek, mely más szer által el nem érhető, kitünő még **májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés** ellen; eltávolitja a **bőrnek tisztátalanságát,** minden **sárga és barna arczszint** és egyidejüleg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ártalmatlan. Ára **1** frt.

Balzsamszappan hozzá 30 kr.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve. Beszerzési forrás:

CZERNY J. ANTAL, Bécs,

Levélczim és gyár: XVIII., Carl-Ludwigstrasse 6. sz. (saját házában)

Fióküzlet: I., Wallfischgasse 5. sz. az operaház közelében.

Szétküldés azonnal utánvétellel. 5 frton felüli megrendelesek csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használlti utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve. — Raktár: Budapesten, Török József gyógysz. Király-utcza 12. Továbbá Komáromban Kirchner, Miskolczon Baruch, Kassán Adamek, Debreczenben Rothschnek, Szegeden Barcsai, Aradon Éles, Temesvárott Jahner, Zágrábban Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor valódi, ha Anton J. Czerny névvel el van látva.

A főváros
legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

FESZTY ÁRPÁD

óriási körképe:

a magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szőtt vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 6 óráig. Este villam világitásnál.

Belépő dij 50 kr.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Értesités
Háziasszonyoknak.

Felhagyott minőségeket

abroszokban, szervietták, törülközők, kávés-teritékek és törülő-ruhákban

csak rövid ideig igen olcsó árakon árusitanak

Kunz József és Társa

cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, V., Deák-tér.

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett.** Saját gyártmányu **harmonika, hegedű, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Értesités!

T. cz.

Van szerencsém t. vevőim és a n. é. közönség szives tudomására adni, hogy uj

kézimunka-árjegyzékem

magyar- és német nyelven megjelent és kivánatra ingyen és bérmentve megküldetik. Ezen árjegyzék tartalmaz **1130 eredeti rajzot női kézimunkákból** és a legtökéletesebb, a mi ezen szakmában eddig nyujtatott.

Nagyban és kicsinyben.

Kiváló tisztelettel

Bérczi D. Sándor,

női kézimunka-ipar

BUDAPEST, VI. ker., király-utcza 4. sz.

Értesités.

A csász. és kir. közös hadügyminiszterium a bőrből készült ruházati és felszerelési tárgyaknak az 1895. évre való szükséglete negyed részét a kisipar utján szándékozik beszerezni.

A teljtartalmu hirdetmények ajánlati mintákkal együtt és a szállitandó fajták kimutatásai a 4-ik hadtest hadbiztosságánál, a budapesti 2-ik számu ruhatárnál, valamennyi kereskedelmi- és iparkamaránál, a kereskedelmi muzeumban és a budapesti magyar országos ipar egyesületnél betekinthetők.

Budapesten, 1894. év október havában.

A cs. és kir. 4-ik hadtest hadbiztosságától.

Jónás Gyula és Társa Kerepesi-ut 22. sz.

Van szerencsénk a nagyérdemü közönség b. figyelmébe ajánlani ujonnan berendezett

confectió- es női divat-áruházunkat,

mely a legujabb bel- és külföldi áruszövetekkel van ellátva.
Franczia, angol modellek után saját mühelyünkben készitett

ruhák, kabátok, gallérok, köpenyek, menyasszonyi kelengyék,

továbbá **rumburgi vászon, Schroll-féle chiffon, szőnyeg, ágy- és asztalteritők és függönyök.** — Legjobb minöség, igen jutányos árak.

Gyászruhákat 5 óra alatt készitünk.

A nagyérdemü közönség becses pártfogásába magunkat ajánlva

kiváló tisztelettel
Jónás Gyula és Társa.

TORONYÓRÁK,

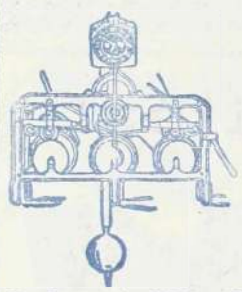

palota, városházi, gyári, laktanya órák.
Villanyos órák
berendezését legelőnyösebben eszközli.
Máyer Károly L.
államilag kedvezményezett
első magyar óragyára
gőzerőberendezéssel.
Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.
Képes árjegyzékek, költségjegyzékek bérmentve.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság
Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett
ajánl:
gépeket és épitési munkákat, hengerszékeit, hámozó- és egyéb malomgépeit; turbinákat és gázmotorokat; villamos világitást és erőátvitelt nagyobb távolságokra; vasuti-kocsikat és vasuti felszereléseket; mindennemü kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze gyártásra szolgáló gépek.

Budapesti villamos városi vasut részvénytársaság.

HIRDETÉS.

A budapesti villamos városi vasut részvénytársaság

f. 1894. évi április hó 16-án tartott III. rendes közgyülése által a társaság igazgatóságának adott felhatalmazás és kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur ő nagyméltóságának f. 1894. évi november hó 3-án 77,777/94. sz. a. kelt magas rendelete alapján ezennel közhirré tétetik, hogy a társaság

5 millió forintban megállapitott alaptőkéjének kiegészitéséül

1 millió forint névértékü 10.000 darab részvény kerül kibocsátásra

a következő módozatok szerint:

1. Kibocsáttatik 10.000 drb, 100 frt névértékü, az 1895. évi osztalékról szóló szelvényekkel ellátott részvény 215 forintnyi árfolyamon, mely részvények az eddig forgalomban levő 40.000 drb részvénynyel közösen az 1895. évtől kezdve vesznek részt a társaság nyereségében.

2. A régi részvényesek elővételi joga olykép biztosittatik, hogy minden négy régi részvény birtoka egy 215 forint árfolyamu uj részvény átvételére jogosit. Részvényesek, kik négy részvénynél kevesebbet birnak, minden egyes részvény után 1/4 részvényre szóló igazolványt kapnak, olykép, hogy négy ily igazolvány alapján egy uj részvény igényelhető.

3. Az elővételi jog gyakorlása 1894. évi november hó 16-tól bezárólag 1894. évi november hó 26-ig az angol-osztrák bank budapesti fiók telepének pénztáránál (V., Fürdő-utcza 5. földszint) az üzleti órákban d. e. 9—12-ig bejelentendő. Az n részvényesek, kik ezen elővételi jogot érvényesiteni kivánják, felhivatnak, hogy részvényeiket a fenti határidőn belül a jelzett helyen, kettős jegyzék mellett (melyek ugyanott dijmentesen adatnak ki) bemutassák és minden uj részvényért *215 frtot,* minden 1/4 részvényről szóló igazolványért pedig *53 frt 75 krt* lefizessenek. A régi részvények az elővételi jog gyakorlását kitüntető lebélyegzés után azonnal visszaadatnak és ideiglenes elismervények fognak kiadatni ugy az egész részvényekre nézve, melyek az 1895. év első felében — külön hirdetés szerint — 1895. évi osztalékról szóló, szelvényekkel fölszerelt végleges részvényekkel fognak kicseréltetni, valamint az 1/4 részjegyekre nézve, melyek az 1895. év végéig olykép lesznek végleges részvényekkel beczserélendők, hogy 4 darab ily részjegy fog egy végleges részvény átvételére jogositani.

4. Részvényesek, kik részvényeiket a jelzett határidőn belül be nem mutatják, elővételi jogtól elesnek és azt később nem gyakorolhatják.

Budapest, 1894. évi november hó.

A budapesti villamos városi vasut részvénytársaság igazgatósága.

Legjobb és legolcsóbb
100 db. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték 50 kr.
100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték 75 „
dobozokban,
névjegyek a legszebb kivitelben.
DEUTSCHLANDER EDE
papir-, iró- és rajzszerek raktára,
kő- és könyvnyomdai nyomtatványok
BUDAPEST,
VII., Erzsébet-körut 28. sz.
(Wesselényi-utcza sarkán.)
Telefon-összeköttetés 55—53.

Hirdetések
felvétetnek
BUDAPEST,
VI., Aradi-utcza
8. sz.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. NOVEMBER 25.

48-IK SZÁM

MAGYAR GÉNIUSZ

1894

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Kordial: *Et biberunt magnum aldumas . . .* — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Erdélyi Zoltán:** *Mint régen.* — **V.:** *A jótékonyság napja.* — **Pepitó:** *Őszutói hangulatok.* — **Fr. Klotild:** *Fin de siècle.* — **Satanella:** *Istenek.* — **Révai Bódog:** *Mikor férjhez kell menni.* — **Szamolányi Gyula:** *Barátok közt.* — **Leopoldo Alas:** *A világ vége.* — **Hevesi József:** *Gyár és palota.* — **Márkus Miksa:** *A galamb.* — **Muzsikus:** *Rubinstein.* — **Szinházi krónika.** — **Szilárd Dezsö:** *Csevegtünk.* — **Irodalom.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal **jótállás mellett**. Saját gyártmányu **harmonika, hegedű, fuvola** és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

Képes nagy árjegyzék

ingyen és bérmentve.

Varju Károly

cs. és kir. szab. hangszergyáros, számos arany és ezüstérem birtokosa.

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 47. sz.

Értesités

Háziasszonyoknak.

Felhagyott minőségeket

abroszokban, servietták, törülközők, kávés-teritékek és törülő-ruhákban

csak rövid ideig igen olcsó árakon árusitanak

Kunz József és Társa

cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, V., Deák-tér.

Értesités!

T. cz.

Van szerencsém t. vevőim és a n. é. közönség szives tudomására adni, hogy uj

kézimunka-árjegyzékem

magyar- és német nyelven megjelent és kivánatra ingyen és bérmentve megküldetik. Ezen árjegyzék tartalmaz **1130 eredeti rajzot női kézimunkákból** és a legtökéletesebb, a mi ezen szakmában eddig nyujtatott.

Nagyban és kicsinyben

Kiváló tisztelettel

Bérczi D. Sándor,

női kézimunka-ipar

BUDAPEST, VI. ker., király-utcza 4. sz.

ORosz SZÉPITŐ KÜLÖNLEGESSÉGEK

„Crême Venus"
Bőrápolási szer.
Folyopép „Eugenie"
Folyékony piros arczkenőcs „Eugenie"
„Eugenie" hintő por
Fehér rózsa és crême szinben.
Hajfestőszer
Kaukazus
bajuszpedrő kivonat.

G. RIES

Orosz császári udvari szállító

MOSZKVA.

„Venus crême" bőr-konzerváló szer. Kitünő, **teljesen ártalmatlan** cosmeticum, kiváltképen hasznos a bőr **zsirfénye** és **érdessége** ellen; **a bőrt vakitó fehérré varázsolja**, a ránczok és redők képződését megakadályozza és megóvja az arczszin fiatalos frisseségét. A **„Venus crême"** nem tartalmaz s mmi **zsirnemü anyagot**, ezért soha nem avasodik s az év és nap bármely szakában minden ártalom nélkül alkalmazható. A t. közönséget saját érdekében kérjük, hogy **az itt levő védjegyre szigoruan ügyeljen.**

Ára 2 frt.

„Eugenie folyópép" **mirtus-virágokból**, az arczszin szépitésére s a virágzó, üde arcz-szin állandó megőrzésére. Ugy az arcznak és nyaknak, min a kéznek és karoknak gyönyörü lágyságot és márványszerü tisztaságot kölcsönöz; a bőr minden **érdességet** és foltosságát megszünteti.

Ára 2 frt.

„Eugenie" vörös folyékony arczkenőcs **teljesen ártalmatlan.** Az ajknak, arcznak és fülöknek szép **természetes** rózsaszint kölcsönöz; villamos fény mellett is természetes szinben tünik fel s **3 napig** is tapadva marad a bőrön. **Ára 1 frt 50 kr.**

„Eugenie hintőpor" **fehér, rózsaszin és crêmeszinben, tartósan és észrevétlenül tapad, s a bőrnek természetes lágyságot és üdeséget kölcsönöz. Ára 1 frt 20 kr. Pamacscsal együtt 1 frt 50 kr.**

„Trixogen" kitünő hajnövesztő szer; erősiti a hajgyökereket s teljesen megakadályozza a korpaképző ést. **Ára 1 frt 60 kr.**

„Nigritine végétale" hajfestő, **fekete és barna.** A haj, ezen szerrel festve, 6 hétig is megta tja a szinét és teljes lehetetlen a müleges festést a természetes sz ntől megkülönböztetni. **Ára 3 frt 50 kr.**

Folyékony kaukázusi bajuszpedrő

a bajusz növesztésére és épen tartására. A bajusz felsütése nem szükséges, a nélkül is minden bajusznak a kivánt forma adható. Ára 75 kr.

RAKTÁRAK BUDAPESTEN: Török József gyógyszertára, király-utcza 12. **Neruda Nándor** Kossuth Lajos-utcza. **Lux és Utasi** Muzeum-körut. **Városi gyógyszertár** Városház-tér.

FOGAK

egészen természet után,
egyenkint ép ugy, mint
egészsz
fogsorok,
rágáshoz használhatók,
legujabb rendszer szerint,
jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon
készittetnek.

Fog-specialistasss

Király-utcza 47. sz. | **RÓNA IMRE** BUDAPEST | Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi templom átellenében.

Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról, b) mechanikai zenélő müvekről és zenélő disztárgyakról, c) minden egyeb hangszerekről, hangszerkellékekről és hurokról külön kiadásokban ingyen és bérmentve küldetik.

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszer-ipar

Budapest, VII., Kerepesi-ut 36

Saját gyártmányu mindennemü **hangszerek** és azok kellékei és alkatrészei. Mindennemü hangsz rek és z nélőmüvek **javitása** és **hangolása** szakszerü pontossággal teljesittetik.

A „COLUMBUS" czimbalomverőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czérnázást, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ruházhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** — Ára a verőpálczákkal együtt az utóbbiak minősége szerint **frt 1.50, 2.–, 2.50, 3.–** és **3.50.** Külön a **«Columbus»** verőfej párja **1.–** forint.

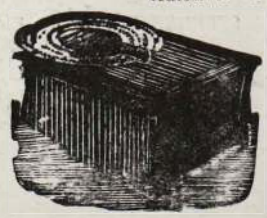

Legujabb! Legujabb!

INTONA

Elpusztithatlan aczélhangokkal, változtatható érczjátéklapokkal és korlátlan müsorral.

Ezen uj találmányú hangszerrel minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül száz meg szaz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 12 forint, a kótalapok darabja 30 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy után vétellel teljesittetnek.

1894. évi nov. 25. III. évfolyam 48. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ET BIBERUNT MAGNUM ALDUMAS...

— AZ OTTHON-KÖR ÜNNEPE. —

Jubiláltunk mi már sok embert, sok intézményt. Már tudniillik mi, a magyar sajtó, kinek nevében tán utólagos aprehenzió nélkül beszélhetünk. Jómagunknak azonban kevés jubilálás jutott osztályrészül. Nem is kértünk, nem is kérünk belőle. Ebben az egyben szeretjük, ha mi vagyunk a bőkezüek.

De azért abból már kérünk, hogy: ha mi örülünk, örüljenek mások is velünk. A mult héten pedig örültünk. Volt is okunk rá. Hogyne, hiszen beköltöztünk — legalább hivatalosan most — azokba a parádés termekbe, melyeket megirigyelhetnek tőlünk sok országbéli kollégáink.

Okos emberek vagyunk; vagy ha tán egy csomó vaskalapos megvonja tőlünk ezt az öndicséretet, hát fifikusok vagyunk ám. Nem engedjük magunkat át csak ugy vaktában, kipróbálatlanul az örömnek. Előbb ki akarjuk tapasztalni azt, a minek örüljünk. Nos, azokat a parádés termeket is kitapasztaltuk, mielőtt rájuk áldomásoztunk volna. Kipróbáltuk minden zegét-

AZ OTTHON-KÖR: ELNÖKI SZOBA.

Divald felvétele.

zugát, minden csinyját-binját. És édesek voltak e tapasztalatok, e próbák.

Mert édes a dolce far niente. S itt igazában átadhatjuk magunkat az imádott heverésnek. Ah, ti ezerforintos pamlagok és karosszékek! Ti vagytok, ti lesztek a magyar iróember legnagyobb öröme. Fel poétái a magyar irodalom otthonának! zengjétek meg az ezerpengős karosszékek ódáját.

Az a nyájas publikum pedig, a ki elolvassa majd ezt a zengeményt az ezerforintos pamlagokról, ne sokallja a magyar irótól ezt az örömet. Külön-külön ugy se szerezhetné meg magának a magyar literátor ezt a vigságot; ha pedig sok küzdéssel együtt megszerezték, szánjad is neki, publikum.

És okulj a példájából, mely ujra kimutatja az egyetértésnek, összetartásnak áldásos voltát.

Igen, a magyar iróvilág immár összetart.

Azok a széthúzó elemek, a kik kizárták magukat a közös működésből, vajmi kevesen voltak s ma már lassankint mindinkább otthonuknak vallják a magyar irók *Otthonát.*

Hogy pedig ez igy lett, azért tartozunk egy valakinek. A ki csak egy kissé járatos az iróvilág mozgalmaiban, az tudni fogja, ki ez az egy valaki. De a gyöngébbek kedvéért, meg a magunk örömére is ideiktatjuk a nevét. Nos hát: *Rákosi Jenő.* Hogy ki Rákosi Jenő egyébként, arról nem szólunk; mert ne akarjon a modern magyar irodalommal semmiféle ismeretségben lenni, a ki nem tudja, hogy ki is az a Rákosi Jenő. De hogy mi ő minekünk, arról ha meg nem emlékezném, lelki furdalást éreznék, még pedig méltán. Mert a hálátlanság szokott leginkább az ember bordáin át a szive felé furakodni.

Rákosi Jenő kezdett legelső beszélni valami olyan egyesülésféléről, a mely egybegyüjtené a szorgos iróvilágot. Azután Rákosi Jenő kitalálta, hogy annak a megalakitandó egyesülésnek milyen szép czimet lehetne is adni, hogy: Otthon. De aztán Rákosi Jenő egybe is harangozta a renitens irókat és rábirta őket, hogy ne bohémkodjanak olyan szanaszét, hanem legyen már végrevalahára otthonuk, mint más tisztes népségnek.

Igy aztán Rákosi Jenő a maga ékes szavával megcsinálta az *Otthont.* Aztán vezette tovább is lelkesen ezt az intézményt.

Egyszerre csak szűk lett az a nehány szobácska ott a Fiume-házban. Felcseperedtünk, megszaporodtunk. S Rákosi Jenő vezetése alatt nagy garral átsétáltunk a kerepesi-úti szellősebb termekbe. Itt még jobban beütött a dolgunk, persze ugyancsak Rákosi Jenővel élünkön és olyan estéket és tündérestéket csaptunk, hogy magunk is megijedtünk tőlük. De csakhamar kisült, hogy kár volt megijedni, mert már nagy legények lettünk Rákosi Jenő Ő főfővezérsége alatt. Kezdtük fitymálni azokat a termeket, melyeket eleinte oly ragyogóknak láttunk és kezdtük hangoztatni, hogy nagyobb urak vagyunk, mint a mily szűkek azok a termek. Erre aztán Ő főfővezérsége elgondolkodott egy ideig s aztán kimondta, a mit gondolt: Hát ha nagy urak vagyunk, mutassuk meg, hogy értjük is a módját! S belevezetett Rákosi Jenő bennünket a módosságba. Igy lettünk mi Budapest legimpozánsabb palotája legimpozánsabb termeinek legimpozánsabb lakói. (Azért is kimondtam! Dicsérjük egyszer magunkat is!)

De megharagudnak rám a kolléga urak, ha a mi elnökünket csak abban a szerepében mutatom be, a melyben egyéb dolga sincs, mint uj meg uj otthonba vezetni az Otthont. Azért sietek kihirdetni, hogy a mi szellemi mozgalmainkat is Rákosi Jenő vezette.

Pedig a mióta igy együtt otthonoskodik a magyar iróvilág, sok szellemi mozgalomnak volt szinhelye az Otthon. És sok jótékony mozgalomnak is. A mely kettő nálunk egy kalap alá vonódott, mivel a jótékonyságot is a szellemiek közvetitésével gyakoroltuk. Nos, ezekben a mozgalmakban is az eszmék javarésze Rákosi Jenő agyából pattant ki s a megvalósitás munkájában is ő járt elől.

Ezzel aztán megmondódott minden, a mi uj; mivel a nagy közönség azokat az eszméket és megvalósulásuk mikéntjét ismeri, csak azt nem tudta, kinek volt bennük része.

De akkor is megharagudnának a t. cz. kollega urak, ha még valakiről nem emlékezném meg.

Ez a valaki egy fürge emberke — már csak termetre «ke», a kinek mi a mi elnökünk mellett legtöbbet köszönünk. Mert ő a mi termeinkben az igazi nagyúr, lévén ő a mi háznagyunk, ha ugyan megengedhető metonímia a mi szép szobáinkról az egész házóriást elkeresztelni. Hát, a ki eljön a mi otthonunkba, az azt fogja hinni, hogy itt nem is iróemberek, de festőművészek tanyáznak. Mert azoknak a termeknek olyan művészies az elrendezése, hogy diszére válnék akármely művészateliének.

Aztán még valamivel megajándékozta Gelléri Mór uram a mi Otthonunkat. Az ő fáradozásának és buzgólkodásának köszönjük a mi legnagyobb gyönyörünket és büszkeségünket, melyet fennebb meg is ódáztunk.

A magyar irodalom örök hálája a mi háznagyunké.

De az ő jó lelkén szárad is, ha megcsappannak a magyar poéták, ellustulván azokon az ezerpengős pamlagokon. De még ezért a lelkiismeretfurdalásért is csak hálájáját vivja ki a magyar irodalomnak, mert igy ez legalább kevesebb rosz versben lesz gazdagabb.

De a magyar közélet is fog tartozni Gellérinek, lévén ő a nevezetes Otthoni ünnepségek és közlakomák főszervezője. Ha pedig meghallgatná a szavunkat s odahatna, hogy *ezek a közlakomák, az idei módjára nagytekintélyű urak szózatai kiséretében állandósuljanak, vagyis évről-évre megismétlődjenek,* akkor a mi Gellérink érdemei makszimumra szállnának fel.

Még csak egy érdemet mondok el, de ez már közös érdeme az elnöknek s az egész tisztikarnak, melyről nagyobb részletességgel csak azért nem mesélek, — ámbátor minden tagja megérdemelné — mivel a redaktor úr szűkre szabta a helyet, melyen a magunk dicsére nótázhatok.

Ez pedig tán a legnagyobb: szerzett tekintélyt a mi Otthonunknak! Nos, ki meri erre tagadólag rázni a fejét? Hát nincs tekintélye, mikor már miniszterek és miniszterelnökök (gondolj persze nyájas olvasó ez utóbbinál egyes számot!) isznak lelkesen a mi Otthonunk felvirágzásáért?

De nemcsak hogy isznak, de még beszélnek is érette nagy ékesen. Elmondák, hogy micsoda nagy uraknak tartanak ők bennünket együttesben, tehát Otthonunkban. Ezzel azután szinte betetőződött a mi dicsőségünk. De még nagyobb lett az, mikor ránk olvasta egyik ekszczellencziás úr, hogy ő is csak ujságirócska volt s abból vitte föl a sorját, a mit akkor tanult.

Nos, otthoni emberek, örüljetek! Ezentúl, ha inognak a pirosbársonyszékek, magatokat büszkén hánytorgassátok! Mert hiszen miniszterjelöltek vagytok mindannyian. Vagy legalább is már inaskodtok a miniszterműhelyben. Ennyire szállott már a mi dicsőségünk: miniszteriskóla lett az Otthon!

Nos, nagytiszteletü elnök uram, most már tán jó is lesz búcsút mondani annak az elnöki csengetyűnek. Most, ha igy vezet bennünket, összegabalyodunk, a mint összegabalyodtanak Bábelben a magasratörők.

Olyan sokat juttatott már nekünk a jóból, hogy szinte félünk, hogy keveretlen örömöt nem juttatnak osztályrészül az istenek még nekünk se.

De csak azért is!

Rázza nagytiszteletü uram továbbra is azt az elnöki csengőt.

Mi nem félünk, mert nincs miért. Hiszen ott jár a sor legelején Rákosi Jenő, a ki pedig szokta tudni, merre vezesse csatarendjeit.

Végezetül pedig: Üdvözöljük a magunk ünnepén önmagunkat!

Kordial.

A HÉT.

— Bric et Broc. —

Csodálatos, milyen nehezen melegedünk bele a politikába. Pedig Concha Győző professzor irt egy félezer oldalas könyvet is róla, de azért sehogy sem tudja mostanság kinyerni az érdeklődésünket.

De hozzá segitett Debreczen . . .

Én, tudj' Isten, hogyan, mikép, valahányszor Debreczen nevét hallom emlegetni, — mindjárt Petőfi naplójegyzetének hires sorai jutnak eszembe: a sárról, zsirról, hurkáról és szellemtelenségről.

Talán azért, mert váradi vagyok?

De légyen bármi okból, — Debreczen most ismét hires. A *Faj de hunczut* imádása alaposan karakterizálja.

A multkor két úri ember vitáját voltam kénytelen végig hallgatni, sorsom odabilincselt, s a konvenczió megtiltotta a futást. Azon veszekedtek:

— Mindent értek, — mondja az egyik — én a stiklit igen magyarosnak tartom, csakhogy nem debreczeninek. Ezt nem is debreczeni ember csinálta. A debreczeni született bourgeois és törvénytisztelő, királyt félő . . .

— Dehogy, ép ellenkezőleg, törzsökös forradalmár az valamennyi , . .

Az ellentétek ilyetén nagysága mellett a vita természetesen elsekélyesedett, mert érveket egyik fél sem tudott felhozni. Az egyik erre azt gondolva: hol nem győzesz okkal, vágj közbe botokkal, minden áron személyeskedésre kezdte átvinni a kérdés vitatását, a mint hogy az ilyesmikből válnak az ujságok stereotyp mondásai: «A párbaj oka társadalmi kérdésen való összeszólalkozás».

Annyi azonban kétségtelen, hogy a személyi kultusz, melyet Kossuth Ferencz rendezett, hajszolt és fokozott egyre, kezd ellenhatást szülni, s bizony megesik, hogy Goethe bűvészinasával ő is felsóhajt majd, hogy — nem birok a felidézett szellemekkel . . .

És ez a kis affaire — mert elvégre is nevetséges felfújni s nagyobb jelentőséget tulajdonitani neki, nem lévén más, bor-

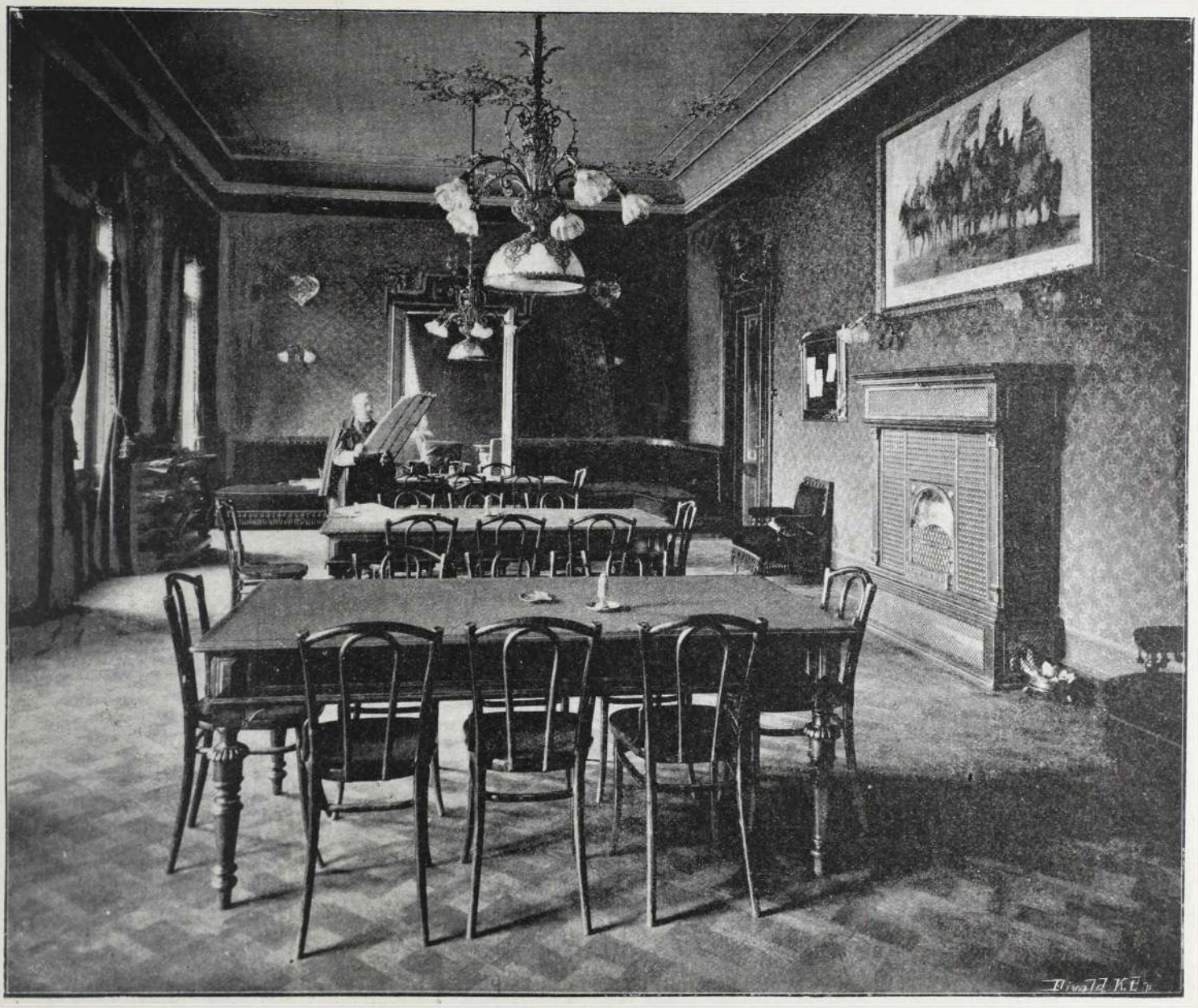

Divald felvétele.

AZ OTTHON-KÖR: TÁRSALGÓ ÉS OLVASÓSZOBA.

közi állapot idétlen ötleténél, — bevezetett a politikába:

*

— — Ott pedig — a parlamentben — ott, ott, — a belügyi tárczát birálgatva, szinházügyi terveket beszéltek meg.

Azaz — dehogy; — intendáns kinevezésén fordul meg ott minden! Na jó, legyen hát intendáns, de ne legyen két nemzeti szinházi igazgató is, vagy jó, legyen két igazgató, de legyen aztán mindjárt . . .

E helyütt többször szóba hoztuk, hogy mennyire szükség lenne egy külvárosi szinházra a Ferenczvárosban, hol vagy látványosságokat adnak elő, valami érdekes tanulságos cselekvény keretében, magyarul, csak magyarul, hogy nevelje a népet, erősitve a magyarságot, képzeletüket kielégitse, leereszkedve az ő műveltségükhöz, hogy magával emelje aztán.

A kérdés immár szóba került a parlamentben is. Csak 500,000 forintra volna szükségem, s úgy megcsinálnám én azt a fővárosi tanács és miniszteri tanács nélkül, mint a hogy köll. Mert tanácscsal el

vagyunk bőven látva. Annál kevésbbé a százezrekkel.

*

A politikába vág némileg az a kérdés is, hahogy szentesiti-e ő felsége a király a polgári házasságról szóló elfogadott törvényjavaslatot?

Igen . . . De lehet, hogy:

Nem . . . Ki tudja?

Wekerle: Én tudom, hogy igen.

Apponyi: Én tudom, hogy nem.

Wekerle: Ugy? Akkor megint fucscs a fuzio.

Apponyi: Az a nélkül is fucscs lett volna! Hát csak azért is! nem, nem, sohasem . . . *(Walczerléptekben el).*

— — Ime, Hölgyeim és Uraim, egy kis tájékoztató a mai parlamenti viták szinvonaláról.

*

Ilyenkor legjobb városatya lenni! — Volt is ám nagy korteskedés mindenütt!

Az egyik párt azt kiáltá: Te, te önző, te sápista, te tyrannus, te despota, te . . A másik mosolyogva felelt: Hát te, te kis akarnok, te kis stréber, te kis önző, te sápista és tyrannusjelölt te, a ki nem vagy, szeretnél, de nem lész! . . .

A vég persze kölcsönös egymás nyakába borulás. Megalkudtak a konczon. Eh, elvégre is: *élni és élni hagyni . . . ez itt a kérdés.*

Hanem azért a legközelebbi alkalommal ismétlődnek majd csak a jelenetek, mint a hogy Bodnár Zsigmond magyarázza, a ki szerint most realista mindenki. (A gymnaziták ugyan roppant tiltakoznak ez ellen!) De ő szerinte már nem tart soká ez az állapot. Már kezdünk átfordulni az idealismus korába, egyideig ideal-real korban, majd az ideal korában fogunk élni.

Jól van, jól van, tanár ur, nem kérdem én öntől, mikor lesz ez a kor, azt sem kérdem megélem-e valaha, csak azt kérdem: lesz-é benne házam, lovam, szamaram és ökröm? Mert ma még nem bánt senkit a jövő kérdése, legfeljebb csak annyiban: gazdag ember lesz-é vagy sem?

Jön a millenium, mindenki megesküszik Pry Pálként: Ha most nem gazdagszol meg Pali . . . !

Ma már mindenki könnyen lemond a lelke békéjéről és mig azelőtt köteteket irtak össze a vallás kérdéséről, a modern ember vallását egy szó fejezi csak ki: *pénz.*

Igazuk van a terézvárosi demokratáknak: Éljen hát a pénz! De hozzá tehetnék, ha él, hát legyen, mert ha már van, hát miért nincs?

*

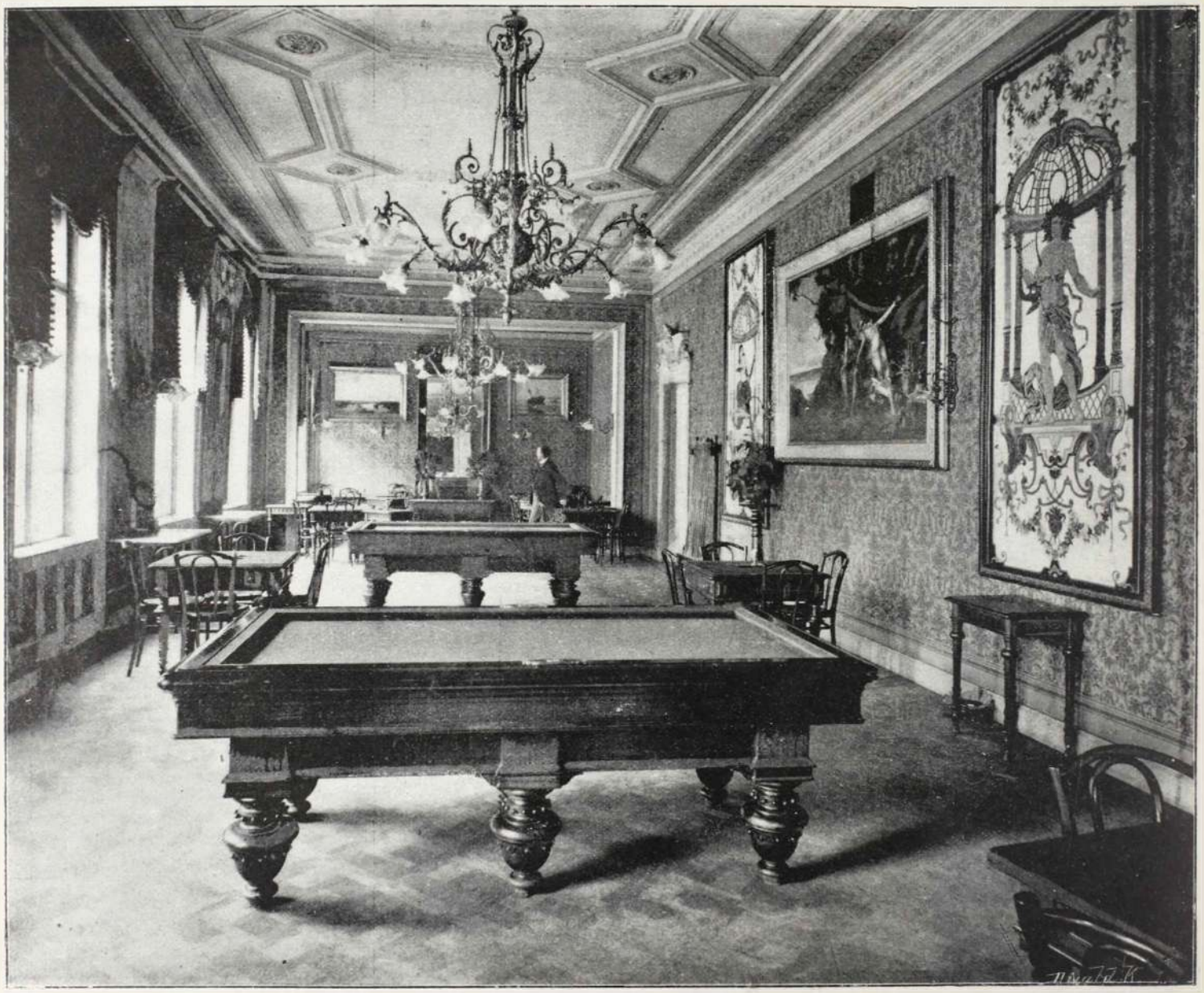

Divald felvetele.

AZ OTTHON-KÖR: A JÁTSZÓTEREM HELYISÉGE.

Axiomák a hétről:

Ha meguntad a Bourget-regények parfümjét, — menj Debreczenbe.

*

Ominosus egy hét ez a mostani! Wekerlének fia született, meg egy ellensége. A fia is katholikus, az ellensége is katholikus.

Lazzaroni.

MINT RÉGEN...

— ERDÉLYI ZOLTÁN. —

Megszállott az incselkedés,
Kaczérkodás vágya:
Azt üzented, ott leszel ám
Biztosan a bálba.
A haragnak vége lesz majd,
Kibékülünk szépen,
Nevetgélünk, bolondozunk,
Éppen úgy, mint régen.

Elmult idők visszajönnek,
Csakúgy, mint egy álom,
S folytatjuk a télen, a hol
Elhagytuk a nyáron.
Két kacsódat a kezembe
Beleteszed szépen,
Megszoritom, te meg vissza . . .
Éppen úgy, mint régen.

Kart a karba, átölelve
Fösz velem a tánczba,
Hozzám simulsz, rám nevetsz, bár
Ezer ember látja.
Lehelletem hajad éri,
Fölpezsdül a vérem, —
S ujra beléd bolondulok . . .
Éppen úgy, mint régen.

. . . Nem jöttél el, s hogy eljösz-e?
Nem is nagyon vártam,
Ám azért én virradatig
Ott voltam a bálban.
Nevetgéltem, bolondoztam,
— Ne ródd föl ezt nékem! —
Csakhogy most egy más leánynyal.
Mint teveled — régen! . . .

A JÓTÉKONYSÁG NAPJA.

Erzsébet királynénk nevenapja, november 19-ike nevezetes nap a főváros szegényei életében. Lenn, a csöndes Budának egyik nyugalmas zugolyában, a Bombatéren szokatlan élénkség váltja fel ilyenkor a mindennapi egyhangúságot. Mintha a nagy város valamennyi koldusa itt adott volna találkát egymásnak.

A kenyér- és zöldségárus kofák nagy részt már mind betakarodtak, a szomszéd gőzmalom s hajógyár lármája déli szieszt ájában szünetel, alant a Dunán füstölgő remorqueur-ök szállitják terheiket, hosszú uszályként vonszolva magok után a gerendákból összetákolt talpakat és tutajokat.

Az ódon házak fáradtan bámulnak maguk elé a téli szürkületben, roskatag fedeleiket ritkás dér lepi el, mint agguló fejet az őszes szálak és a szemközti kaszárnyából kihangzik a napos káplár parancsosztogatása, meg a menázsit hordó katonák kiáltozása.

A mint a déli tizenkét órát elüti, az Erzsébet-rendi plébániának Dunára néző kapuját czafatos gyülevész nép veszi ostrom alá, piros orral ide-oda tipegve, fazekakat, csuprokat tartva hóna alatt s valami meghatározhatlan zsivaj érthetetlen neszével rajzva körül.

Breughel ecsetjére méltó kép a szétzüllt roskatag alakok, asszonyok, vének, gyermekek, a kora vénség redőivel könyfoltos arczaikon, szalmabocskorba tekert lábakkal, szakadó foltokkal, gyürött kalapokban, czipőkben, melyeket a kanális iszapjából kurhászhatott elé a rongyszedő botja és mindezekhez az állatiasságban elbutult vonások ijesztő rútsága, melyekre ma az ingyenebéd reménye csal némi derengő lidérczfényt, a mit a jótékony magyar királyi szent emlékére évről-évre e napon szokott kiosztani a nevét viselő budai szerzet.

Semmi sem lehet megdöbbentőbb, mint ez az ostrom, melyet az éhség intéz a jótét kapuja ellen. Mert a nyomornak erős karjai vannak.

Két rendőrbiztos védi a zárt kapukat, melyeken át csak kis csoportokban juthatnak be a künnt állók, s minden kapunyitásnál egetrázó hurrá visz-hangzik a sürü embertömegen végig s megindul a könyököknek, a karoknak és a térdeknek könyört nem ismerő harcza, melyben nincs rokon, nincs barát és jó ismerős, megvakit minden ösztönt az éhező gyomornak az a lázzal festett álma, mely odabenn a gőzölgő tányér körvonalaiban rajzolódik eléje.

A sötétes kapuszin egyik oldalán piszkos fészeren át vezet le a falba vágott lépcső a konyhának pinczehelyiségébe, hol ezúttal egész sereg apácza foglalatoskodik az ebéd elkészitésével.

Kosarakban gulaba rakott gomboczok páráznak, mint gyilkos kartácsgolyóbisok, amott puha fehér kenyérkaréjok mosolyog-

A CZÁROK KRIPTÁJA SZENTPÉTERVÁROTT.

nak a szögletekben és egy nagy szakállu barna csuhás barát czipelgeti alólról a füstölgő kondért tele káposztával. Alig ürül ki egyik, a másik rögtön ott terem helyébe; de hiába osztja áldasa jótéteményeit a jó nének konyhája, még sem birja legyőzni azok étvágyát, kik a rögtönzött asztalok köré csoportosulva reszkető kezekkel nyujtják ki üres tálaikat, érthetetlen köszönő szókat rebegve.

De nemcsak étellel látja el a szegény nyomorultakat a szerzet alapitványának nemes intenciója.

Egy idősebb apácza, mint valami keresztény Hébe, vérmelegitő jó piros borral tölti tele a bádog kupát. S látni kell e beteges arczokon az idegek görcsös játékát, a mint bizseregve tüzeli fel a hosszú kortyokban szürcsölt bor nedve lanyhadt testüket. Mintha valami leszerelt húrú, régi kopott klaviatúrán tapogatna valaki végig bizonytalan, tétova ujjakkal. De azért zsoltár az, a mit ezek az idegek, ezek a kintól és kéjtől vonagló izmok hallgatagon énekelnek. Szaggatott, elhaló dal, de ott benne az örök refrain: *hallelujah!*

Egy kis kosárka, elrejtve félig a kiváncsi szemek elől, kendővel letakarva fedez néhány kis vörös csomagot, hasonlót azokhoz, melyekben az orvosok a porokat szokták adni betegeiknek. Pénz van bennök, néhány krajczárka, a mit a fehér kenyér mellé csusztat oda nagy titokban a jó néne, bizonyos fukarsággal bánva vele, mert hiába, ki tudja, vajjon a könyörületesség áldása, mely a pénzalamizsnához fűződik, nincs-e átokra kalapálva e kemény vörös krajczárokban? Egy falat kenyér résztvevő szánalommal nyujtva, a mennyország jótéteménye; de a krajczárra nincs fölirva, hogy nem a pokol zsoldja-e?

Van bizonyos koldus-szemérem, mely nem bujja az utczasarkokat, nem rimánkodik összetett kezekkel, hanem «égre kiált bár, iszonyuan hallgat». Órahosszat állnak itt némelyek, mig a gőzölgő tál füstje orruk alatt kavarodik fel, a nélkül, hogy közeledni mernének, vagy kinyujtanák sovány kezüket, csak száraz nyeldeklésekkel s elboruló szemeikben fel-felvillanó vágy tüzével árulják el, hogy részt kivánnának maguknak is az ingyen jóból, de nincs hozzá — tányérjok. Mert ennek a koldus-table d'hôte-nak is meg van a maga arisztokrácziája, az t. i., mely csuprokkal, fazekakkal fölfegyverezve jelenik meg és meg van a maga parasztja, a kinek semmi egyebe nincs istenadta gyomránál és öt ujjánál.

Nem tesz semmit. Sorra vándorolnak a cseréptálak és fakanalak. Egymás kezéből kapdossák ki s némelyek ott álló helytükben, meggörbesztett nyakkal karéj-kenyeröket hónok alá szoritva habzsolják fel a forró főzeléket, mig mások, kik már némi czivilizáltabb hajlamokkal is birnak, csoportokat, társaságokat alakitanak, letelepedve az udvarban az eresz alá s tréfákkal is fűszerezve a falatot.

Egyiköktől, egy bekötött lábú borzas öregtől, csapzott szakállal, ingtelen barna teste körül csavart rongyos shawl-lal, valakinek eszébe jut megkérdezni, hogy honnan tudják hát, hogy itt ezen a napon ingyenbe megy az ebéd? — «Hogy ne tudná! Hiszen mindennap ujságot olvas!» röhögi rá czynikus élczelődéssel egy vásott suhancz s rá megindul a kaczaj egyikről a másikra ragadva, démoni féktelenséggel, mint olyan embereknél, a kik rég nem próbálták a nevetést, s most egy pillanat futó öröme kicsalja azt megdermedt ajkaikról, mint kovából a szikrát. Még annak a lángvörös, puffadt képű vén koldusnak arczán is, ki valaha Mexikóban hadakozott, s most nagy bajuszát lenéző világmegvetéssel mozgatja tányéra felett, mintha észrevétlen derü olvasztaná fel komor vonásait.

Egy illanó napsugár, mely röptében odavilágit nyomoruk sötétjébe, s aztán többé nem tér vissza — a legközelebbi Erzsébet-napig.

Pedig hát itt rejlik voltaképen a nagy miszterium, mely gondolkodásra ingerel. Nyolczszáz szegénye jelenik meg néha a fővárosnak az Erzsébet-napi ebéd kiosztásokon.

Maga a vörösarczú mexikói — mondják — egyike a törzsvendégeknek, a ki évről-évre jelen van.

Nyolczszáz ember, a kik számára nem csináltak kalendáriumot, s a kik mégis pontosan eszökben tartják e napot, nem tereli el figyelmöket sem az egyházpolitika, sem a muszka trónválság, s a kitűzött időben megjelennek, mintha aranyos meghivón invitálták volna két szál gombóczra — vajjon nem pompásan szervezett társadalomnak kell-e annak lennie, melynek ilyen szabatos értesülései, ilyen pontos hagyományai vannak? Künn már csak elhaló morajokban hallszik a kaput ostromló tömeg zavaros kiáltása.

A nyitrai tót napszámos, fehéritett gyolcsszinű arczával, tüskés kese-bajszával, szúró sertéjü Ádám-csutkájával, a krajnai vándorlegény hátára fűzött pintlijével, a határszéli megyék csupaszképü *öszterájgere*, s a Ráczváros és a Gellérthegy oldal földhöz ragadt sváb népsége, fagytól kékre csipett arczczal gomolyog mind szükebbre szoruló körben, melynek külső perifériáját asszonyok és gyermekek képezik. Mert ezeknek az embereknek, a kiknek Prudhon van szájukban, karjaik s ökleik ugyancsak Darwin mellett tanuskodnak. A kicsinyebbje jó soká várhat, mig a földi javak kapuja számára is feltárul. Addig ott zsivajlanak, mint éhesen csiripelő verebecskék a kopasz lombokon, dévajkodva és visitozva, egymást kézentartó kis testvérkék, kiket anyjok küldött nagy edényeiket czepelgetve, kuszált hajjal és sáros lábbelikkel, kötényes inasgyerekek, kiknek jó alkalom ez a májsztrám sovány kosztját megpótolni, s végre néhány szemérmesebb nőalak is, tagjai felett való jobb időkre való ruházat fakult szövetével, félénken titkolgatva a nagy kendő alatt az áruló tányért.

És sipkák repülnek a levegőbe, kaczaj és szitok, ütleg és szóváltás, susogás és éneklés, fenyegetés és pityergés egymást szakitja meg, igy kergetőznek és játszadoznak néhol hajba is kapva, mig a rendbiztos atyai közbelépése véget nem vet virgoncz dulakodásaiknak.

Konyháról kivert ebként, mely elégedetten nyalja száját és nyujtózkodik, gyülnek a plébánia túlfelőli oldalán azok, a kik már megebédeltek, s kiket ugyancsak nógatni kell a kimenésre az átjáró belső kapuján. Ki tudná megmondani, hánynak lelkiismeretét nyomja közülük a kidiplomatizált kettős adag? Sebaj, csakhogy a gyomrukat is nyomja! Ott a mexikói is ujra, a mint nagyokat szuszogva veri ki tenyerébe törött cseréppipáját s keres a földön egy kis bagóhulladék után, mely méltón fejezze be ezt a napot, a mire a koplalásnak háromszáz hatvannégy uj napja következik. *V.*

ŐSZUTÓI HANGULATOK.

I.

Ott ültek a Pannónia ablakai mögött. Fujták a villamos lámpácskák felé a füstöt. Ki karikázva, ki meg csak úgy közönséges nyárspolgáriasan. Csak hébe-korba szólott az egyik vagy a másik. Hanem annál többet ásitottak külön-külön, meg korusban is.

A párabefutta ablagüveg tetejében megindult egy vizcsepp és végig gördülvén reczés sávban, a padlaton elcsatakosodott. Kádár Pali unalmában felállott s rátette kis ujja hegyét arra a pontra, a hol az a vizcseppecske támadt. Aztán végigvonta kezét annak a cseppnek a nyomában, sőt le is guggolt, hogy végigszántsa azt az egész reczés vonalat. Miglen be nem ért a mocskos csatakba; akkor aztán feltápászkodott s ásitásra nyilott szájára veregetvén visszaült a székére.

Nevettek rajta e miatt s maga is kinevette magát. Furcsa, mikor már egyéb mulatságot nem lel az ember.

— Mondjátok csak, fiúk, nem unatkozunk mi?

Ezt a Hanvay Pista mondotta csak azért, hogy ép mondjon valamit. A többiek vontatott hangon csak annyit feleltek, hogy:

— Pah!

Hogy miért unatkoztak, azt maguk se tudták. Máskor igy őszutó tájban hire se volt ennek a nyomasztó hangulatnak. A fővárosban pezsgett, forrt a szezón. A ki a nagyvárosi mulatságokban nem lelte a kedvét, az mehetett a falura. Akár szánkázni is, mert a november rendszerint meghozta a havat. De ha ilyen kegyes nem is volt az őszutó, legalább kis vig puska durrogtatásra invitált. Mintha az idén megtagadta volna a társaság Nimród apánkat. Ha ki is baktatnak a zizegő harasztosba, arról a mulatságról, a mely ott folyik, kevés szót ejtenek. Azt a pár tapsifülest, a melyet lepattantottak, felnyársalják, de vig vadászkalandokat nem hallani sehol. Legföljebb csak azoktól, a kik azt akarják elhitetni, hogy ők vadászemberek, pedig csak még koczapuffantók se.

— Megmondom én fiúk, mi a mi bajunk — szólalt meg Vezekényi Tamás, a ki eddig azon bámult, hogy mint van kirakva a padlat czifraságokkal.

Senki se kérdezte, mit akar mondani; úgy is tudták, hogy Vezekényi Tamásból nem kerül ki okos szó.

— Hát tudjátok, mi búsit el bennünket. Nos, hát az, hogy nem esett le még az első hó!

A többi ketten elcsodálkoztak. Nini, hiszen mégis okos gyerek ez a Vezekényi Tamás. Vagy legalább is kikapart a tyúk egy gyöngyszemet. Érezték, hogy Vezekényi Tamás kitalálta azt, a mit éreztek, bár nem tudták gondolataikban is összefoglalni.

Igen, egy kis frissen esett hó felüditené

ezt az egész nehéz légkört. Gyorsabb mozgásra inditaná a vért az erekben. Megélénkitené az agy működését. A kezekbe erőt, a lábakba fürgeséget adna. A tüdőt is kitágitaná s a mellet kidagasztaná.

Mikor megropog az első hó a czipők talpa alatt, az egész testet valami jóleső fuvalom járja át. Minden tag mintha könnyebbé vált volna, minden izom mintha megfeszült volna és tettekre késztene.

A nagyvárosi ember kisiet az utczára s mikor a havas utczára ráveti kékes fényét a vakitó villamos láng, ezrével sürögnek az utczán a népek. Hallani mint üdvözlik az uj vendéget. Az asszonyok arcza kipirul a hidegtől és az örömtől. A férfiak járása pedig delibb, ruganyosabb, férfiasabb lesz.

A falukon, pusztákon pedig összehozza az első hó a társaságot. A vadászok összetoborzódnak, hogy kiszálljanak a hó elől futamodó ledurrantani való vadak ellen. S az első hó leple alatt sok füllentés marad titokban. A vadászkalandok járják. Igazak is m. g költöttek is; de járják. S ez a fő mert ez teszi a vadászéletet változatossá. Költészet, ez a te országod vadásznép! Nem kell neked realizmus, mert abban csak elillant nyulak és lepuffantott vizslák szerepelnek.

Az első hó említése ilyes reflekziókat ébresztett a három ásitozóban. Ki-kitekintgettek az ablakon, föl az égre, hogy nem porhanyósodik-e még a felhő; nem szitál-e még az égen az ólmos szürke gomolyag. Bizony nem porhanyósodott és nem is szitált, a három ásitozó búbánatára.

Koczogtak az ablakon. Három unalmas képü fiatal legény integetett kivülről. A három ásitozó visszaintett. A külső három is hivogatott, a belső három is hivogatott. Azok engedtek, a kik kivül voltak.

Bejöttek. Leültek a kis kerek asztalnál.

A hangulat csak nem változott. Három emberrel gyarapodott a társaság. De azért a hangulat nem vidult fel. A három ásitozó helyet hatan ásitottak már az asztalkánál.

Ásitoztak és áhitoztak.

II.

Az egyik himzett, a másik kötött, a harmadik öltögetett. Ez volt az egész mulatságuk. Majd dúdolgatni kezdett az egyik. Lenge keringő dallamát morzsolgatta a fogai között. A másik kettő is csakhamar rázenditett. Egyszerre csak olyan hangos lett ez a triódudorászás, hogy az osztálytanácsos úr a pipája szárával kopogtatott az ajtón. Nem tud dolgozni a hangos nótázástól az osztálytanácsos úr.

Ime, egy kis keringőhang, hogy fellelkesitette a lányokat. Mert ezek a hangok felidézték a boldog multat s az elkövetkezendő még boldogabb jövőt. Nem a messze időkben hátrafelé vagy előre kell keresni ezt a boldogságot. Csak egy szerényke esztendővel tekintsenek visszafelé és egy piczinyke hónappal előre. Hátrafelé is, elétfelé is ugyan az a kép: lejtő, keringő párok a sik parketten.

Ez az élénk kép hangolta vigságra a lányokat. A multból és a jövőből meritették ezt a jó kedvet; a jelenből csak az unalom-forrás buzog elé.

Őszutó te vagy a leányvilág leggonoszabb ellensége. Nyáron szabad a lég, szabad a világ. Kiki megleli benne a mulatságát. Virágnyiláskor, virághervadáskor lawntennis járja, meg más kedves örömök. Télen, ah, télen! . . . Elszorul a leánysziv a gyönyörüségtől, ha a tél képe tünik fel. Sóhajtás röppen el az ajkról, felragyog az arcz, mosolyog a szem . . . liheg a kebel. Ah télen . . . Aranyszegélyü monogramos meghivók, vitatkozások a papával . . . uj toalett . . . virágcsokor . . . Aztán fényben ragyogó termek . . . frakkos urfiak . . . kart nyujtó rendezők . . . gyönyörű tánczrendek . . . könnyed zeneszó . . . ah, és a folytatás . . . Lassú keringés . . . száguldó forgás . . . rezgés testestül-lelkestől kinyiló hajfürtökkel, égő arczczal . . . Ez a vágyak vágya, ideálok ideálja.

De hajh! még a vágy se kelhet fel most a szivekben, a fényes ideált elboritják az ólmos fellegek. Hiszen még csak ez a csúf november járja. Hol késik még a farsang.

Az igaz, ez a szegény november arról nem igen tehet, hogy csak Vizkereszt utánra irták a kalendáriumba az okos emberek a vig emberek napjait. De az már az ő bűne, hogy ily csatakosan tartja az időt. Parancsolna csak rá arra az északi Szélre, hogy eresztené ki valamennyi fia szelét s ontson fagyasztó hideget. Hadd száritsa fel a fuvalom a csatakot és tegye szilárddá a tó fodrosodó szinét.

A többi aztán nem a november vagy akár a deczember dolga volna, hanem a vig embereké. Megelőznék a szobai farsangot, melyet csak Vizkereszt hoz meg s csinálnának kis farsangi mulatságot a szabadban. Az igaz nem tánczos farsang volna, hanem mégis vig volna, mégis jó mulatság volna. Az utakon korcsolyát csörgetve haladnának végig a csinos alakok s tartanának arra felé, hol kopasz fáktól övezett vizek háta megbírja az embereket. És udvarias urfik letérdelnek a jégre a szép kisasszonyok formás lábacskái előtt és felcsatolják a sikamlós csörgő korcsolyákat. És aztán száguldnak a viz hátán sebesen, mint a szélvész. Itt karba kar, ott hármasával, négyesével repülnek. Ha ki elpottyan, van vidám kaczagás. Szóval farsang nélkül is volna mulatság, volna élet.

Az osztálytanácsos — papa kopogására nem is lett volna szükség. A három leány amúgy is hamar elhallgatott volna. Szemük csak kitévedt volna az ablakon, s akkor mindjárt eláll a vigságtól a kedvük. Mert az a világ, a melyet odakünn látnak, nem igen kecsegtet avval, hogy az a remélt boldogság mihamar elkövetkezik.

A szürkeség ismét ellepi a három leánynak kedélyét. Lehorgasztják fejüket mind a hárman.

Aztán az egyik ujra himezget, a másik ujra kötöget, a harmadik ujra öltöget.

Pepito.

FIN DE SIÈCLE.

— JELENET. —

IRTA: FR. KLOTILD.

(Elegáns szalon. Zene. Tánczoló párok láthatók a másik teremben.)

Lévay Dezső,) karöltve, hangosan nevetve,
Keszthelyi Melinda) esti ruhában lépnek be.

* * *

MELINDA.

Hahaha! Én magának a felesége! No ez még a nevetségesnél is több. Én meg ön! Ön meg én! Hisz mi ugy illenénk össze, mint Marlitt és Zola. Tudja, hogy egyebet egész nap se tennénk, mint perlekednénk, veszekednénk, ugy hogy a házi úr rögtön felmondaná a lakást. Hahaha, no ez czifra komédia volna!

DEZSŐ.

De Melinda kérem, legyen már komoly. Hisz ily módon igazán kihoz a rendes kerékvágásból. Már miért ne lehetne maga az én feleségem? Mi abban a komikus? Miért perlekednénk, miért ne illenénk össze? Én magát igazán szeretném és azt szokták mondani, hogy a szerelem mindent kiegyenlit a világon.

MELINDA (elkomolyodva, gúnyosan).

Szerelem? Hát tudnak maguk szeretni? A legtöbb férfi csak mende-mondából ismeri e szót és az érzelmet . . . azt még talán onnan sem! Egy fiatal embernek mindent szabad tenni. Nem vesznek tőle semmit zokon. A legnagyobb botlásokra közönyösen vállat vonva, mondják: «fiatal ember, élvezzen, majd ha papucs alatt lesz, ugy is megjavul. Minden hónapban egy-egy kisebb szerelmi duettnek vet véget és minden évszakban egy-egy istenitett bálványképet dönt le piedesztáljáról. Ez igy megy évekig, végre kifáradnak, megutálják ezt az életet, mig végre unatkozni kezdenek, blazirtok lesznek és akkor jön náluk a jó gondolat: házasodni. És ha már választanak, nem azt kérdik: *kit?* hanem *mennyit?* Magukhoz lánczolnak egy fiatal lelket, tele illuzióval, tele ábrándokkal és a kik a jövendő vőlegényben eszményképüket látják. És minek? hogy valami kis ujdonság jőjjön az unalmas életbe, valami villanyozó, mely az elfáradt idegeket az elfásultságból felrázza. Eleinte a komédia nagyszerü! Mig vőlegény, tetszik a szerep, mert uj; azután a mézes hetek, pláne megjárják és aztán . . .? A szerep kezd unalmas lenni. A szegény kis asszonyka mindent elkövet, hogy férjét felviditsa, mulattassa, enyeleg vele; a férj csak tovább unatkozik és a szegény fiatal lélek ugy érzi magát, mint egy kis madár, mely kiesett puha fészkéből és melyet

egy kis csintalan fiú kalitkába zárt. Eleinte játszik vele, örül neki, aztán elfelejti és csak hébe-hóba néz feléje. — Hová lettek az ideálok, hová sülyedt az eszménykép? . . .

DEZSŐ (idegesen ránczigálva bajuszkáját, keresztbevetett lábakkal, gúnyos mosolylyal az ajkán az egész idő alatt egy szót se szól, aztán):

Már megengedi, k. Melinda, hogy azt a kérdést intézzem önhöz, hogy honnét vette ön ezt a tudományt? Csodálatos ez az ön korában. Ez mind nagyon hizelgő volt, a mit ön itt mondott és most pedig bátorkodom önnek felelni is és ha lehetséges, szatiszfakcziót is adni. Sok boldogtalan gyermek van a világon és azok az egyetlen fiúk. Papának, mamának, nevelőnek, az egész családnak a figyelme ő rajtuk van összepontositva. Szegények, mintha börtönben volnának, minden léptüket ismerik. Ha egy fiatal leány 16 éves, kisasszonynak tekintik, elismerik a társaságban, hódolnak, udvarolnak neki, de a fiúk abban a korban még gyermekek, még számba sem veszik őket, 18—19 éves korukig még mindig gyermekeknek tekintik őket, mig aztán megkapják az első szalonruhát a maturára. Azután kezdődik csak a zöldség és ez igy tart 20 évig. Azután önkénytesek lesznek, és csak ezután kezdik emberszámba venni őket. És jaj ott a katonának, ott van a heczczelés, kinevetés, ha egy ilyen anyagyerek nem birja el az erős szivart, a sok ivást; higyje meg kedves Melinda, hogy sok keserüségbe kerül az első vitézül eltürt pityóka. De aztán már mienk a világ, az ifjuság, szabadság, az a sok ragyogó csillag, melyeket gyerkőczkorunkban imádtunk, most már közeledhetünk hozzájuk. És az öreg nénik, a fiatal leányok, a kik, még előbb, mikor még zöldek voltunk, megvetettek, most szivesen, büszkén sétálnak velünk. Nem is gondolja, hogy mily hatása van ennek a czifra ruhának. És a mi a szerelmi duetteket illeti, no ezen thema felett a kisasszonyok sem vitatkozhatnak sokat, mert ilyen epizódokban az ő ifjuságuk sem szenved hiányt. A zongora-tanár, a szép cousin és a többi ideál. — S mi kihasználjuk a szabadságunkat, mert messziről rózsás felhők integetnek, hogy annak az ideje nemsokára lejár és a mi aranyos szabadságunkat feláldozzuk egy ilyen iczipiczi kézért . . . Igaz, pardon, elfelejtettem, hogy hadilábon állunk. Azután a messziről imádott ideált kivivtuk és belőle egy kis asszonyka lett — akkor a legnagyobb hiba rajtuk van. Az első héten nekik is tetszik a feleség háziasszony szerepe, az uj diszes kert, a butorok, csecsebecsék és azután a véghetetlen szabadság, kényük kedvük szerint parancsolhatnak. De aztán következnek az apróbb házi bajok, az elrontott ebédek, rosz szobaleány, nagytakaritás, nagymosás és higyje meg kisasszony, az igaz, hogy ez nem vág ép az ideálizmus szakmájába, ez reális dolog, de önök a házas életet a bolond, rosz könyvek olvasása után hamisan fogják fel. Nem mondom, hogy az illuzió egészen elmaradjon, egy kicsit kedélyessé, széppé teszi az életet. De sok a jóból is megárt. Aztán önök hozzá vannak szokva a hódolathoz, udvarláshoz, nem elégszenek meg egy komoly embernek csendes, nyugalmas vonzalmával, hozzá vannak szokva, hogy a ledér, könnyelmü ficsurok udvaroljanak nekik. Könnyen tehetik, ha egy félóráig a jouron látogatóba jönnek, azután csak megint távoznak, hogy egy másik kisasszonynak ugyanazt a nótát énekeljék. És az *ilyen* nagy dolgok után már nem jönnek a férj elé mosolygó arczczal, hanem unottak kedves nagysám és ha ezeknek a semmiségeknek a kelyhe tele van, haza szaladnak az édes mamához és szép kis fejecskéjüket a jó mama ölébe temetve, keservesen felzokogva mesélik el, hogy mily boldogtalanok.

A MERRE A CZÁRI VONAT ELHALAD.

(Az Illustration nyomán.)

(MELINDA mereven maga elé bámulva hallgat.)

DEZSŐ.

No lássa, nagysád nem tud felelni, ha nem támad, hát legyőzöttnek tartja magát. És most pedig, miután oly nagyon jól ismerjük mind a két félnek a hibáit — ah, szól már ujra a zene — keringőznek. Gyerünk mi is. Ha férj feleség nem is lehetünk, de azért jó barátok maradunk.

(Tánczolva el.)

ISTENEK.

IRTA: SATANELLA.

Mikor Fektor Ferencz megirta apjának, a hidvégi öreg árendásnak, hogy feleségül keresztény leányt választott, az öreg óhitü zsidó röviden válaszolt:

«Fiam! Soha nem akarok és nem fogok házasságodba avatkozni, — tégy szived szerint, de gondold meg, hogy zsidó férj és keresztény asszony ritkán illett össze. Két Isten egy házban nem tett jót soha.

Egyébiránt ura vagy tetteidnek, Isten őrizz, hogy gátoljalak bármiben.

Isten legyen veled!

Szerető apád

Fektor Samu.

De Fektor Ferencz csak mosolygott ennek a halvány, gyenge ellenvetésnek; mit bánja ő, ha felesége bármiként is imádja Istenét, a szerelem egy hatalmas erő, fölveszi a harczot és győzni fog imazsámoly és szentképek fölött.

S most, most, hogy lakába vezette ama nőt, ki Istenét másképp imádta, most látta, hogy az imazsámoly és szentkép egy borzasztó zsarnok hatalom, mely szivet, lelket birtokába vesz, mely a szerelem illatos virágáról egyenként tépi az üde szirmokat, mely növekszik, mint a mesebeli szörny és elnyeli a békét, a boldogságot, a nyugalmat, mindent, mindent.

Pedig Fektor Ferencz küzdött a lidércz ellen, mely fekete ónnehéz szárnyakkal nehezedett otthonára, küzdött ellene, mert szerette azt az asszonyt, ki szőke hajával, tiszta hamvas arczával uralkodott minden érzése és minden gondolata fölött.

Csakhogy eme lidércz láthatlan, foghatlan karokkal tartotta hatalmában. Meg lehet küzdeni vészszel, viharral; harczolni lehet ellenséggel, mely erősebb, de hol lehet küzdeni apró félreértések, kicsinyes dolgok ellen, melyek mint sűrü köd feküsznek lélekre, agyra egyaránt megmérgezve vékony fullánkjával az egész életet.

Eme lidércz s ilyen apró kicsinyes dolgok, melyek lassankint aláásták Fektor Ferencz boldogságát, apró kicsinyes dolgok, melyek lázadásba hozzák a vért, duzzogást, haragot, gyülölködést visznek nyomdokukban. Odavetett szavak, melyek méregként gyilkolnak, elejtett mondások, melyek ellenszenvet, megsértést szülnek.

A keresztet, mit Anna nyakán hordott, a szentkép, mely előtt térdepelt, a mise, mit hallgatni ment, mind, mind egy-egy porszem volt, mely növesztette a lavinát feje fölött. S semmi közös érdek nem létezett számukra, ott állt közöttük szünösszüntelen az ima-zsámoly, melyen együtt nem térdeltek, a szenteltviztartó, melyet férj és feleség összeforrt keze nem érintett soha.

A lidércz pedig nőtt, nőtt, a lavina fejük fölött fenyegetően rezdült meg, — a szerelem fölött győzelmet ült a hit, mely elválasztotta a nőt a férfitól.

Lassan, lassan az elzárt négy falból ki-kiröppent a fekete madár és zümmögésével megtöltötte az egész házat. A folyosón, hol a cselédek összejöttek, suttogva dugták össze fejüket és lassan szárnyra kelt egy szomoru tragédia. S mikor lementek egymás mellett az asszony hófehéren, szépen és boldogtalanul és a férfi sápadtan, szerelmes tűzzel a szemében és szintén oly boldogtalanul, utánuk néztek és mondották:

— Mily szép pár! Hiába, két Isten egy házban, nem tesz az jót soha.

Az öreg árendás zsidónak igaza lett. Igaza teljesen.

Fektor Ferencz már nem küzdött tovább Látta, hogy az örvény mind mélyebb lesz közte és az asszony között, látta, hogy egész életük meg van rontva és hogy láncz, iszonyu láncz ama eskü, mi együvé fűzte őket egy hosszú életre.

— Anna, mondá, igy nem mehet tovább!

Az asszony ránézett.

Mennyi kin is lehet egy ilyen gyönyörü asszonyi szemben.

— Mit tegyünk?

— Mit? — mily nehéz is volt kimondani — váljunk.

Az asszony ismételte halkkal:

— Váljunk.

— Igen váljunk, a férfi hangja fenyegető, durva lett — én nem küzdök tovább rémekkel. Hisz mi vagyok én neked? — Egy hitvány porszem! Szivedben nincs oltár a szerelemnek, imádni mégysz szentképeket, térdelsz egy szimbolum előtt — közénk állitasz imazsámolyt, keresztet — és én — én nem küzdök rémekkel.

— Vigyázz, ne káromolj! Eme rémek nekem mennybeli üdvösségem, a szentkép nekem — Istenem. Válni akarsz — jó. Legyen. Két hét mulva szülőim falura mennek, majd velük megyek. Mig a törvény elválaszt, oltalmukat kérem. Két hétig engedd, hogy házadban maradhassak, igérem, keveset foglak zavarni.

Nem szóltak többet.

Szemük gyülöletesen tapadt össze, a férfi ajkán ott lebegett egy csunya szó — nem mondta ki, csak az ajtó csapódott hangosan, élesen zárába.

Azontul keveset látták egymást. A férfi alig jött haza, az asszony pedig szobájaba zárkózott.

A lavina vészesen gördült meg. Az örvény mély, nagyon mély lett.

Késő este volt, mikor Fektor Ferencz haza jött.

Fáradt volt és öregebbnek látszott évekkel. Az üvegajtón át egy asszonyt látott, de nem ismerte meg.

Szomjas, epekedő vágy volt szemében, arczán epedő kinos gyötrelem. Anna volt ez? Anna, a hideg, az imádkozó hideg asszony, kinek üdvössége ott nyilt a kereszt labainál? Avagy egy szerelmes, küzködő teremtés, ki hamis bálványoknak áldozta igaz üdvét és hogy elvesztette, sovár vágygyal epeszti magát utána.

A férfi megállt.

Keze kereste a kilincset. Oda megy, szivére vonja szőke fejét, lecsókolja a perzselő könyet édes kék szeméről.

Nem! keze lehanyatlott. Nem, nem küzd rémekkel, nem és nem. Ma talán odaborulna keblére, hogy holnap szentelt vizzel lemossa a csók nyomát. Maradjon, ő többé nem kisérti soha!

S azon végzetes két hét már-már véget ért. Már csak két nap, már csak 24 óra választotta el ama percztől, mikor a nő, ki minden boldogsága volt, örökre elhagyja küszöbét. Nem látja többé azt az illatos, világos fejet, nem fehér tiszta édes arczát, nem érzi leheletét, nem keze érintését, nem soha, soha! Elmegy, elhagyja örökre . . .

— Nem érzem jól magam, főzzön teát, szólt ki a szobaleánynak, mikor öreg este végre haza vetődött. Az utolsó este. Ő itt — az asszony ott — messze, messze és még is ma még oly közel. Ma utoljára egy födél alatt vele, utoljára az ő házában, utoljára nála.

S mig láztól gyötörve fekszik le, a felindult képzelet oda varázsolja a perczet, mikor először vezette lakásába büszkén, diadalmasan, mikor azt hitte, a szerelem hatalmas és leküzd mindent, mikor mosolygott apja felett, ki gyáván félt: két Isten egy házban jót nem teszen soha.

Csak már hoznák a teát. . . .

Beteg.

És hitvese majd akkor hagyja el, hitvese, ki megesküdött, hogy nem hagyja el búban, nem nyomorban, betegségben . . . . Hitvese, kinek egyetlen érintésétől megszünnék minden fájdalma, hitvese, ki pusztulni engedi.

Az ajtó nyilik.

Egy szőke fehér asszony jön be azon. Nem vizio, nem álom. Élő, szenvedő, szerető asszony.

— Beteg vagy? kérdi egy lágy, édes hang.

— Már nem! — felel a férfi . . .

— Tudod ha — ha beteg vagy, hiszen nem sietős, esetleg mig felgyógyulsz, nálad maradhatok és igy talán holnap —

— Nem utazol!

Az asszony elhallgat, az arcza már nem fehér.

Izzó lángban ég a mint felnéz, szemeiben ott van egy világ telve napsugaras szerelemmel.

— Nem utazol sem holnap, sem soha, folytatja a férfi — soha! Enyém maradsz — most lészsz csak enyém. Kiküzdöttelek az Istenektől és többé el nem eresztlek és ugy-e te sem kivánkozol többé el soha?

Az asszony ismételte sokszor, oly sokszor:

— Soha! — soha!

MIKOR FÉRJHEZ KELL MENNI.

— MONOLOG. —

IRTA: RÉVAI BÓDOG.

(Világoskék bakfisboudoir, balra iróasztal nippekkel. Jobbra kandalló, előtte támlásszék. — Böske belép kisirt szemekkel, kissé felborzolt frizurával, kezében összegyürt zsebkendője.)

Már megint házasitanak. Nem lesz már sohasem nyugtom ezektől a rettenetes házassági tervektől. Borzasztó. De mit is akarnak velem.

«Pompás partiet csinálok. Gazdag! Mit nekem az ő gazdagsága. Nagy állása van. Ugyan mi közöm ahhoz nékem. Nem, ez a gondolat határozottan képtelenség, én legyek ennek a kiborotvált fejü Kalksburgnak a felesége, gilinczei Kalksburg Jenőné. Minő ostoba név. De a név utóvégre semmi. De nekem nem kell ő maga. Nem, nem, nem akarom.

. . . Most is. Behivat a mama az apa szobájába. Apus gondolatba merülten járkál föl és alá. Aztán nagyon érdekelhette mi történik az utczán; kinéz és idegesen dobol az ablaküvegen. A mama pedig végtelenül komoly arczczal ült a kereveten. Oda vont magához s megcsókolt.

— Leányom! komoly pillanat előtt állasz. Látod, Itt van édes atyád is. Jól vigyázz arra, a mit most mondani fogok.

Én a földre néztem. Jaj be szerettem volna kiszaladni, hogy semmit, de semmit se halljak.

— Talán észre vehetted már, hogy Kalksburg ur néked egy idő óta feltünően udvarol . . .

. . . Hát persze, hogy észrevettem . . . elég baj nekem, de ezt csak — gondoltam.

— Kalksburg igen derék ember, aránylag fiatal kora daczára néhány hét mulva már osztálytanácsos lesz, jó ember, csinos s a mi fő: nagyon szerelmes beléd. Nagy vagyona van . . . gyönyörü birtokai a Szepességben . . . Megkérte ma édes atyádtól kezedet. Atyád természetesen a te szavadtól tette függővé válaszát. Erre engedélyt kért, hogy ma este tiszteletét tehesse, — hogy tőled személyesen hallja meg az igent. Megértettél leányom?

— Meg.

— S mit fogsz neki mondani?

— Azt, hogy: *nem.*

Mama merően reám nézett. Ezt a választ, úgy látszik, nem várta, apa erősebben dobolt az ablakon. Egy árva szót nem szólt — én meg hirtelen fölugrottam s kiszaladtam. «Gondolkodj Bözsikém», kiáltott még utánam a mama.

De Istenem . . . hisz ez valódi nyomoruság!

— Laczikám, édes jó Laczikám, ha tudnád — mennyit szenvedek én . . . . Jaj ez a Laczi! Már nyár óta nem láttam . . .

«Édes Böske — mondta — juj be szeretem magát — hát ha még szőke volna.»

Istenem, hisz nem lehet az egész világ szőke — szőke? — hát miért is nem vagyok én szőke! Pedig — az a hogy is hivják Kalksburg azt mondta: «ily rózsapiros arczhoz ily fekete haj — — Nagyságod ön daemoni.»

Milyen kiállhatatlan tolakodó a folytonos ömlengéseivel.

Mikor a Laczival utoljára tánczoltunk a majálison, jól emlékszem — azt mondta: «Böske, lássa minket az Isten is egymásnak szánt — ha novemberben fogalmazóvá kineveznek, az első dolgom az lesz, hogy frakkba vágom magam, fiakerbe ülök, Homorjayékhoz hajtatok és megkérem a kis Böskét . . . Ismeri?» Oh te aranyos kis Laczi!

Pedig azóta kinevezték.

(Zsebéből összehajtott fehér papirszeletet vesz ki s olvassa.)

«*A m. királyi belügyminiszter Hattyasi László segédfogalmazót — fogalmazóvá nevezte ki,* (elmélyedve) *nevezte ki . . . nevezte ki . . .*»

És nem vágta magát frakkba és nem kért meg . . . de meg fog kérni, de meg kell kérnie, hiszen *mondta.*

Miért is hogy nincs senkim, a kivel bizalmasan beszélhetnék . . . minden leány irigy reám — a leányok mind irigyek — azt mondják — öntelt szépség! Én öntelt szépség . . . A Laczit is mindenki csipdesi . . .

A mama multkor ebédnél azt mondta: Ugy hallom az a kis Hattyasy legközelebb eljegyzi magát.

Nem is mertem kérdezni, kivel. Lesütöttem a szememet, azt hittem a mama meg akar lepni; tán már papánál meg is kért.

Ebéd után szaladtam Jánoshoz.

— János, nem volt itt a napokban a papánál Hattyasy úr, tudja az a kis szőke Hattyasy úr?

— Nem, kisasszony, nem volt itt Hattyasy úr!

Jaj, mért nem kérdeztem legalább a mamától, kivel? kivel?

A multkor Elláéknal valakit bemutattak s Gita azt mondta reá: «hasonlit Hattyasyra nem találod Bözsi?»

— *Nem,* feleltem keményen.

A kis Jánossy Titi ravaszul babrálva a monoklijával, gúnyosan mosolygott.

— Ah, Hattyasy öhm, öhm . . .

— Mi van vele — kérdém kissé izgatottan.

— Oh semmi, semmi, felelte a tacskó, a társaság meg egyszerre nevetni kezdett.

Ugyan min nevettek?

Kedvem lett volna nyomban ott hagyni őket . . .

Vajjon mit akarnak az én herczig Laczimmal. Tegnap meg Ginánál kérdezősködtem:

— «Nem tudsz valamit Laczikáról, azaz pardon, Hattyasi Lászlóról?»

— Laczikáról, azaz pardon, Hattyasi Lászlóról — édes Böském . . épenséggel semmit sem tudok.

Brr . . . az a Gina! beszél nekem — egy óra hosszat — az uj kosztümjéről. Gyönyörü lesz. Mi közöm nekem az ő — kosztümjéhez?

Nem értem a világot, nem értek senkit, nem értem az én aranyos Laczikámat, még vizitet sem tett nálunk nyár óta. Pedig Tátrafüreden, mielőtt a pusztára utaztunk volna: mama meghivta:

— Télen gyakran elvárjuk teára.

Hálásan szoritotta meg kezemet s most egyszer sem jön fel, pedig Tátrafüreden azt állitotta, ha nem lehet a közelemben, csak vegetál. Megkérdeztem a Guszti cusintől, mi az: azt felelte: hogy az csak olyan nyomoruságos tengődést jelent.

Bizony most én is csak vegetálok.

A nyáron, a hogy szabadságot kapott, rögtön jött fel Füredre, mert tudta, hogy ott vagyunk. Milyen szép három nap is volt az. Reggel már várt kis gyopár csokorral. Délelőtt sétáltunk az erdőben. Együtt ebédeltünk. Délután nagy társaságban lovas kirándulás. Ő mindig velem lovagolt, pedig az a szőke Kükülley Szerafin (azt hiszi, hogy arisztokrata, mert az apja főispán) mindig hivta:

— Hattyasy, nézze, igazitsa meg a kantárt.

— Hattyasy — kiáltotta — leejtettem az ostoromat.

Pedig jól látta, hogy velem van.

Hah, gyűlölöm. Végre is Laczi egy lovászgyereket rendelt melléje, hogy ha kivánsága van, mondja meg annak.

Szerafin nagysám úgy látszik megsértődött, mert sem az nap, de azután sem szólt se Laczihoz, se hozzám. Alig is köszöntünk egymásnak.

De aztán el kellett utaznunk. Papa kérlelhetetlen maradt.

— Lányom, az aratás az első — s azzal vége volt.

Ott állott Laczi a pályaudvaron, kezében óriási bukéttel és búcsúzáskor meghatva súgta a fülembe:

— Böske nagysád emlékszik még a szigeti majálisra. Igen? Akkor jól van.

Azóta nem láttam. Hallottam, hogy mikor hazajött, rettenetesen kezdett dolgozni; irt egy munkát valami tudom is én miféle közigazgatásról. Apa emlitette egyszer, hogy dicsérik. A miniszter kinevezte — én meg nem láttam. Pedig vártam. Vajjon gondolt-e ő is reám ugy mindennap, mint én ő reá. Befoglalt-e ő is az imádságába.

(Föl s alá járkálva a szobában az iróasztalhoz lép, melyen egy nagy alaku levél hever.)

— Hát ez mi, csak az imént tehették ide. Nini, nagyszerü . . . eljegyzés, ugyan ki?

(Kiveszi a kártyát és elsápadtan székre roskad.)

Mi az, nagy Ég! lehetséges . . . László . . . Szerafin . . . jegyesek.

(A lámpa elé tartja a kartont és tompa, vontatott, fájdalmas hangon olvassa):

Hattyui és darufalvi Hattyasy László m. kir. belügyminiszteri fogalmazó és rézkükülli Kükülley Szerafin jegyesek.

(Fel és alá járkál a szobában, miközben izgatottságtól zihál.)

Jegyesek! Megcsaltak rútul a hátam mögött, rászedtek.

(Szünet. Majd lemondásteljesen nagyot sóhajt.)

Mamának igaza van. Egy jó partiet nem szabad elszalasztani. Jól van, leszek Kalksburg Jenőné És — azok! majd még meglátjuk ki és mi Homorjay Böske! Megállj csalfa hitegető, találkozunk még.

(A tükör előtt sietve rendbehozza magát, az ajtóhoz lép s kiszól):

— Anyus, anyus!

BARÁTOK KÖZT.

Hajrá, fiuk, vár a pohár, igyatok,
Jó kedvem van, ez egyszer hadd mulatok!
Hiszen úgyis régen voltam köztetek,
Régen volt, hogy utoljára
Fogtam kezet veletek.

Hajrá, fiúk, fenekig a poharat,
Szégyenszemre telve tán csak nem marad!
Mint a tenger áradozzon a bor itt,
Felhőt a gond lelkeinkre
Máma ugyan nem borít!

Huzd rá, czigány! Hogy is van csak az a dal?
«Darú madár vigy el engem magaddal...»
Messze földre üzött a sors engem el, —
Ha tudnátok, csapásitól,
Mit szenvedett e kebel!

No de hagyjuk. Ma vigasság napja van
S panaszkodni igyis-úgyis hasztalan.
Szóljatok ti . . . ej, megint nincs borotok?
Majd én töltök . . . Beszéljetek,
Hogy miként foly sorsotok?

Persze, hogy jól! Boldog apák vagytok már,
Odahaza apró gyerek, nőcske vár.
Mint irigylem! Ti már oda értetek,
Miről annyit ábrándoztam
Egykor régen veletek.

Boldog perczek, édes órák, szép napok,
Mért kellett, hogy örökre elmuljatok!
Már tiz éve . . . az idő hogy elrepül . . .
Pedig heh sok bánatomban
Jártam végig egyedül.

Egyszer mégis... én is hittem, hogy terem
Bús szivemre enyhülést a szerelem.
Álom volt csak... leányhűség: délibáb ..
Hol a az bor? tölts barátom,
Vagy a kancsót add idább!

Föl pohárra, édes dalra, czimborák,
Borral, dallal a perczek oly szaporák!
Mámor! te vagy, mi nekem még üdvöt ad...
Huzd rá czigány, hajrá, fiuk,
Fenekig a poharat!

Szamolányi Gyula.

A VILÁG VÉGE.

IRTA: LEOPOLDO ALAS. 2

Spanyol eredetiből forditotta SZALAI EMIL.

II.

Judas Adambis eszméje az emberiség legnagyobb részének régi titkos vágya vala. Hiszen hosszú idők óta már annyira előrehaladtak itt a földön a pszihológiában, hogy még a legcsipetnyibb foltozó varga is kész Schopenhauer számba mehetett. Minden ember, vagy legalább majdnem mind felsőbb észszel birt, hogy egy Rénán vagy Garcia Ladevese mellettük csak dilettánsnak nevezhető. A réges-régi századokban egy csomó párisi iró — lehettek mintegy tizenketten — azt hitte, hogy csak az ő agyukban él a tiszta igazság s hogy csak ők tudják, hogy az élet nem egyéb, mint egy rengeteg csőd, egy utálatos torzszülött stb. stb. Adambis doktor idejében már minden emberben élt az a tudat szent meggyőződés képében. S az a hit élt minden emberben, hogy ennek a csődnek egyszerre végét kell szakitni, hogy ezt a torzszülöttet egy csapással agyon kell csapni. De hogyan? Ez volt a kérdés.

Adambis doktor nemcsak formulázta a közóhajtást, hanem azt is hirdette, hogy megtalálta a módját, mi módon lehet kivinni fényes eszméjét. Az egyesek öngyilkossága nem sokat használt. Ha egyre gyarapodott is az öngyilkosok száma, a boldog embereké is egyre szaporodott. A népesség nőttön nőtt s igy mit se lehetett ily kisszerű eszközökkel elérni.

A tömeges öngyilkosságok rendezését is megkisérelték már, de kevés hasznát látták. És az öngyilkos-klubbok vagy mint nevezték *halottönkéntesek társulatai*, melyek a századok folyamán alakultak, igen rossz eredménynyel zárták le évi embermérlegeiket. A társulati részvényesek ugyan elvégezték a maguk dolgát, azaz kivégezték magukat, de a társulat ügyvivői sehogy se akarták ugyanezt megcselekedni, hanem éltek bőségesen a társulat alaptőkéjéből és az önelhunyt részvényesek osztalékaiból. Nem volt tehát más hátra, mint kitalálni egy biztos sikerrel járó módot az általános öngyilkosságra.

Valamennyi országok kormányai érintkezésbe léptek Judas Adambissel. Ez kijelentette, hogy eszméje keresztülvitelére legelső sorban nagy tőkére van szüksége. Másodsorban szükséges, hogy valamennyi nemzetek elfogadják a tervét. E két követelmény előzetes kielégitése nélkül semmi áron sem akarja — igy nyilatkozott a kormányok előtt — felfedezni titkát, sem az előkészületi munkálatokat sem kezdheti meg.

Ámde akadtak az egész tervnek ellenzői is. Ámbár már nem létezett az Atlanti oczeán közepén Anglia — mivel már évszázadok előtt betemették azt a tengerrészt, mely a britt szigeteket elválasztotta a szárazföldtől — mégis akadtak, kik előkotorták a *habeas corpust* és tiltakoztak az öngyilkossági kényszer ellen. Más nem kevésbbé vakmerőek pedig a kisebbség jogaira hivatkoztak és követelték a *kisebbség képviselőinek* beleszólását a közügyekbe. Ez a kisebbség persze az önkéntes öngyilkosság ellenzőinek táborából alakult s igy történt, hogy kiviláglott, hogy nem minden tagja az emberiségnek hive Adambis tervének.

A pápa, ki még akkor is Rómában lakott, mint sok-sok évezred előtt Szent Péter, azt vitatta, hogy sem ő, sem a királyok nem járulhatnak hozzá a közöngyilkossághoz. Mert akkor nem teljesülhetnének be a szent könyvek jóslatai. Sőt egy költő, — kinek munkáiért kiváltkép a szépnem rajongott — ki azt zengedezte, hogy a világ egészen kitünő intézmény s hogy — legalább mig ő, a költő, él és dalol, csak a roszizlésüek kivánhatják meg a halált.

De mindezek az ellenzések nem állhattak ellen az óriási erővel kitört eszme áramlatnak. A dolog a törvényhozó testületek elé került s mindenütt nagy többséggel szavazták meg a közöngyilkosságot.

Hanem mi történjék a kisebbséggel? Ez volt most már a bökkenő! Egy nagyhangú röpirat azt hirdette, hogy a közöngyilkosság eszméjének teljesen dugába kell dőlnie, a mint akadnak ellenzői. «Nem — hirdette a röpirat — a közöngyilkosság eszméje nem valósulhat meg, nem szabad megvalósulnia. Mert ha megvalósulna, nem öngyilkosság, hanem gyilkosság volna.»

«Szofizma! szofizma! Metafizika! Frázis!» — orditották vissza haragosan a többségből.

Végre a vitázók közt Adambis doktor emelte fel szavát egy röpiratban, melynek kiadói jogát kilenczven millió pezetáért adta el egy könyvkereskedővállalatnak. A röpirat foglalatja ez volt:

«A közöngyilkosság, igen is, megvalósulhat. Mert ha a kisebbség nem akar öngyilkossá lenni, úgy *mi fogjuk őket öngyilkolni!* Azt felelik erre ugy-e, hogy ez képtelenség? Nos, hát nem képtelenség! A mint be is bizonyitom: A kisebbség tagjai, mint individuumok nem fognak öngyilkosokká lenni. De hisz az egy egész emberiség öngyilkosságáról van szó! Az emberiség pedig a maga összeségében jogi személy. A jogi személy pedig már a római jogban is a maga akaratát tagjai többségének akaratából meriti. Ennél fogva: a kisebbség tagjai mint ilyenek, vagy is mint individuumok nem lesznek ugyan öngyilkosokká, de mint az emberiség tagjai, kötelezvék az öngyilkosságra.

Ezek az érvek hatottak. Összehivatott az egész emberiség közgyülése. (Mikor ennek a tagjait az egyes országokban választották, olyan verekedések és küzdelmek estek meg, hogy szinte szükségtelenné vált az emberiség öngyilkossága; annyi ember pusztult el a választásoknál.) Nos, ez a közgyülés véglegesen megszavazta a világ végét. Legalább a mennyiben a világ az emberekre vonatkozott. Ugyancsak e. közgyülés Adambis doktort teljes hatalommal ruházta fel, hogy tervét végrehajthassa.

Az a tőke azonban, melyet Adambis a terv keresztülviteléhez igényelt, csak nehezen akart begyülni. Az emberek ekkor is még nagy hangon lelkesedtek, de pénzt előadni nem akartak. Végre a kormányok segedelmével egybelett az egész összeg s most már semmi sem állotta útját, hogy Judas Adambis dr. a maga felfedezte titkos mehanikai tényezők és kémiai erők segitségével a földi emberiséget egy csapásra kipusztitsa.

Valami ördöngős erők voltak ezek. Ördöngősek lehettek még azok a vezetékek is, melyekkel a doktor behálózta a földgömböt, hogy ezeken továbbitsa az emberekre nolis-volis halálthozó erőket. Annyi előre is bizonyos volt, hogy egy ember se bir megmenekülni a halál elől.

Adambis doktor megirt még egy röpiratot, melyben először kifejezi köszönetét az emberiségnek, hogy megtisztelte őt, az érdemetlent, a *világhóhérsággal;* aztán elmondja, hogy a mutatóujjával csak meg kell nyomnia egy gombot s valamennyi ember egy pillanat alatt meghal.

Nem törődvén a kisebbség tiltakozásaival valamennyi czivilizált országban — a föld valamennyi országa ekkor már czivilizált volt — megtették az előkészületeket az utolsó órára, mely véget vetend az emberiség szenvedéseinek. Sokat vitatkoztak a végzetes pillanat czeremóniáiról. Mily ruhában, mily helyzetben haljanak meg az emberek? Mely napra, mely órára tűzzék ki a halál bekövetkeztét.

Voltak, a kik azt követelték, hogy minden nemzet a maga ősi nemzeti öltözékében várja el a halált. De erről hamar lemondottak, mert igy az emberiség szolidaritása nem nyilvánult volna ki. Sokan Ádám öltözékét ajánlották halotti ruhául, azt hozván indokul, hogy az utolsó emberek ugy muljanak ki, mint a hogy az első ember a világra lett. De mivel senki se tudta határozottan, históriai bizonyossággal kimutatni, milyen volt Ádám ruhája kezdetben, még mielőtt kitalálta volna a fügefalevél divatját: ezt a tervet is elvetették.

A helyzetre nézve, melyben kimuljanak, se birtak megegyezni. Mindenki más-más kifejező, elegáns helyzetben akart meghalni. S mely napon? Némelyek ujév napját, mások hamvazó szerdát, még mások nagypénteket követelték. S mely órában? Erre nézve mindenki egy nézeten volt: délben tizenkét órakor, hogy az utálatos nap kénytelen legyen látni, mint diadalmaskodik fölötte az emberi nem.

Adambis doktor köriratot intézett a föld valamennyi lakójához és teljes tisztelettel tudatta benne a végenyészet napját, óráját és a többi körülményeket. A körirat ez volt:

> **Judas Adambis dr.**
>
> *bátorkodik . . . úrral teljes tisztelettel tudatni, hogy újév napján délben tizenkét órakor . . . úr a hátgerinczében bizsergést lesz kegyes érezni, melynek nyomában . . . úrnak agyvelejét szélhüdés fogja érni. . . . úr lesz szives nem félni, mivel a halál hirtelen bekövetkezik. Vigasztalásul az szolgálhat, hogy nem lesz senki se, a ki búsuljon . . . úr halála miatt. Ez az összhalál fényes bizonysága lesz az emberi nem fölényének, azért felülirott kér a halál órájában minden prózait mellőzni, miért is felülirott felkéri . . . úrat, hogy étkezését ez egyszer szivesked-nék jóval a déli órák előtt elvégezni.* ***Judas Adambis*** *dr. ez alkalommal is biztositja . . . úrat őszinte tiszteletéről s marad . . . . stb. stb.*

Eljött ujév napja. Tizenegy órakor délelőtt Judas Adambis dr. felesége, a szép Evelina Apple kiséretében megjelent a palotában, melyben a *közöngyilkosságot rendező nemzetközi bizottmány* székelt.

A komoly doktor gyászruhába öltözött. Felvette fekete frakkját s fekete nyakkendőjét, kürtös kalapjára fekete gyászfátyolt kötött. Evelina Apple, a szőke haju, magas termetü, karcsu dereku asszony fekete bársony ruhát öltött, mélyen kivágott derékkal. A bizottmány tagjai valamennyien

frakkban, fekete nyakkendővel járultak a tudós Judas Adambis elé, ki feleségével karba-kar fogadta a tisztelgőket. A *Nagy Gép* termében történt a fogadó ünnepség. Szó nem hangzott el. A *világhóhér* és felesége elhelyezkedtek az emelvényen levő fekete selyemtrónuson; a bizottmány tagjai körösközül a székeken foglaltak helyet. Szótlanul várták, hogy a trónussal szemben álló hatalmas kakukóra mutatója elérje a tizenkettes számot. Adambis dr. előtt egy kis fekete márvány asztalka állott, melynek közepéből fehér gomb emelkedett ki. A jelenlévők valamennyien erre a gombra irányitották tekintetüket.

Folyt. köv.

GYÁR ÉS PALOTA.

IRTA: HEVESI JÓZSEF.

Különös eszközei vannak a sorsnak. Ha valami czélt akar elérni, a legtekervényesebb kerülő utakon jár, a legfurfangosabb eseteket eszel ki, a legcsudálatosabb véletleneket inszczenál, csupán csak azért, hogy terveit végrehajthassa. Milyen szegény tehetetlen bábu az ő kezében az ember! Hogy dobálja, hogy hányja, hogy játszik vele! És az ember mégis azt hiszi, hogy őt a saját akarata vezérli!

— — —

Somjai Péter soha sem szokott szinházba járni. Tisztességes, becsületes munkás-ember volt, a ki megkereste mindennapi kenyerét, de a szinházra való bizony nem igen tellett az ő keresményéből. És lám egy pénteki napon valami sugallata támadt, hogy estére menjen el a nemzeti szinházba. Azt sem tudta, mit jászanak, azt sem tudta, kik játszanak, senki előtt a szinházról czélzást nem tett és mégis valami ellenállhatatlan erő szinházba vonzotta.

Ki tudná megmondani, honnan támadnak az ilyen sugallatok? miféle ösztönök, belső lelki indokok vezérlik ilyenformán az embert? Egyszerre csak azt érezzük, hogy valami felsőbb erőnek a hatása alatt állunk, hogy annak engedelmeskednünk kell, hogy törik-szakad, de le kell küzdenünk azt az akadályt, mely ama vágyunknak utját állaná . . .

És engedelmeskedünk! . . .

Somjai Péter nem is okoskodott sokáig, követte azt a titkos sugallatot és a mint a gyárból eltávozott, egyenesen a nemzeti szinház felé tartott, a hipnotizált emberek megmagyarazhatatlan ösztöne szerint.

A pénztárnál már csak drága jegyek voltak kaphatók. Somjai egy pillanatig sem habozott és megváltott egy jegyet annyi pénzért, melyet két napi keserves, verejtékszerző munkával tudott csak megkeresni.

Pénzt ilyen könnyelmüen még ki nem dobott. De hát nem tudott ellentallani . . . Neki a nemzeti szinházban *kell* ma este lennie . . . Miért? Minek? . . .

— — —

Ha talán még idején föleszmél Somjai Péter, ugy sok, sok keserves órától, sok boldogtalanságtól, sok álmatlan éjszakától, sok szenvedéstől és könytől kiméli meg önmagát.

De hát nem eszmélt föl. Követte azt a csodás sugallatot, mely halóba keritette az ő akaratát. Követte a sors parancsoló szózatát.

Megvette a drága szinházi jegyet és lelkében türelmetlen vágygyal várta, hogy a szinház megnyiljék és hogy elfoglalhassa azt az előkelő helyet, melyre drága áron vásárolt jegye feljogositotta.

Otthon, mialatt átöltözködött, szinte önkénytelen kérdezte magától, mi oka az ő türelmetlenségének? Mi nyugtalanitja? Mi remegteti meg annyira a szivét? Mert érezte, hogy lelkének nincsen meg az egyensulya, hogy ő nem ura magának, hogy valami történik vele, a mi ellen nem tud küzdeni . . .

És mikor megnyiltak a szinház kapui, ott volt az elsők között a földszinten és a gazdagság jóleső érzetével gyönyörködött, mint gyül össze a fényes, az előkelő közönség.

Egy pillanatig érezte a gazdagság édes báját, azt a tudatot, hogy nem létezik kenyérgond, hogy az élet felénk nyujtja gyönyöreit, örömeit. Egy pillanatig látta az életnek azt a csodálatos mosolyát, melyet rendszerint csak a gazdagok láthatnak.

És a mint nézte, nézte a gyülekező közönséget, egyszerre csak valami szokatlan érzés vett rajta erőt. Nyugtalan lett. És a szivéhez érzé tolulni meleg vérét... Közvetlenül mellette egy nő foglalt helyet. De milyen nő volt . . . Somjai Péter szemei tágra nyiltak . . . Egy perczre kápráztat fogta el őtet, mintha a világ minden napja árasztotta volna reá a fényét . . . Csakhogy meg nem vakult.

Ennyi szépség! Ennyi báj! Meg volt bűvölve, meg volt igézve. Gyönyörüséges szép angyala az égnek röppent alá a földre és helyet foglalt épen ő mellette. Hogy káprázt atta a szépsége, hogy korbácsolta föl a vérét!

Kék bluz lágy selyme simult csodálatos derekához. És a kék szinnek égi derüje raömlött arra az egészségtől duzzadó, biborral leöntött gyönyörü szép arczra.

És azok a szemek! azok a szemek!... Milyen tiszta kékek! Milyen ártatlanok! Milyen gyujtók!

Somjai Péter az igézet első pillanatában nem tudta, mi történik vele . . . A minthogy ma egész napon át egy öntudatlan erő hatalma alatt állott. De lassacskán kibontakozni kezdett lelkében a sejtelem, hogy valami történik vele, mely megrabolja őt akaratától, erejétől, önállóságától. Küzdeni akart az ismeretlen erő ellen, önmaga ellen, a mellette ülő bájos ismeretlen ellen . . . Tekintetét tétovázva hurczolta meg a szinház közönségén. Nézte, nézte a szebbnél szebb nőket, a kik szépségükkel annyi szivet dobogtattak sebesebben. Mind hiaba! Tekintete csakhamar visszatért szomszédjához, ahhoz a csodaszép leányhoz, a szépek legszebbjéhez . . .

Szórhatta aztán szellemének szikráit a szinmű szerzője; csillogtathatták művészetüknek drágagyöngyeit a művészek... Somjai Péter nem látott mást, mint szomszédnőjét, nem hallott mást, mint hullámzó keblének lihegését . . . És gondolatában nem forgatott egyebet, mint azt, vajjon megtörténhetnék-e az az álomszerü csoda, hogy őt ez az angyal valaha megszeresse?...

— — —

Somjai Péter ettől a szinházi estétől kezdve el volt veszve . . . Nem gondolt másra, csak arra a szép leányra. Nem tudott eszmélni, nem tudott aludni, nem tudott dolgozni. Álmodozó lett és ábrándozó. Réveteg tekintettel nézett a levegőbe s a lelke messze messze barangolt... Megtudta, hogy az a leány kicsoda... és vége lőn minden reményének, minden boldogságának, nyugalmának s lelki egyensúlyának. Az a csodaszép leány egy gazdag bárókisasszony volt. Milyen athidalhatatlan ür támadt közöttük! A születés, a vagyon és — talán még a műveltség is! De hát ismeri-e ezeket az akadályokat a szív? És ha ismeri is: törődik-e vajjon velük? Követi azt a csodás ellenállhatatlan erőt, mely bilincsbe verte... Nem kérdez, nem kutat, nem okoskodik, nem számol, hanem — szeret.

— — —

A szegény munkás, mint egy hűséges eb kisérte a szépséges szép báróleányt. Titkon kisérte lépteit, ott ólálkodott folyvást a palotája körül és leste ablakait, virágait . . . És ha megpillantotta az ablakban, ha találkozott vele az utczán, ha láthatta a fogaton, ha érezte parfümjének bódító illatát: boldog volt . . .

És ezért az ártatlan boldogságért föláldozta mindenét. Nem dolgozott, nem keresett, nem törődött semmivel. A báró palota volt az ő Mekkája, odazarándokolt, azon legeltette tekintetét, a körül ólálkodott.

És a mint egyszer az utcza tulsó részéről nézegette az ő szive istennőjének virágos ablakát, a főúri palota megnyilott és egy marczona férfiú lépett ki rajta az aranysapkás portás társaságában.

Ez utóbbi egyenesen reá mutatott a kezével.

Az idegen férfiú Somjai Péterhez tartott, aztán mereven állott meg előtte.

— Én rendőrbiztos vagyok és ezennel letartóztatom önt!

Somjai szemei villámot szórtak.

— Miért? kérdé daczosan.

— Mindent tudunk, szólt a rendőrbiztos. A báró ékszereit ellopták az éjjel. Rád lestünk, jó madár!

— De kérem, tiltakozék Somjai . . . én becsületes munkás vagyok, a ki . . .

— Eh, ezt mindenki mondhatná! Ha munkás, miért ólálkodik itt napok óta a palota körül? . . .

Somjai Péter ugy érzé, mintha lelkének kristálypalotája hirtelen összedőlne ez iszonyu kérdéstől . . .

Mit keres ő itt napok óta a palota körül? Hát elmondja neki szive titkát? Hát elárulja, hogy ő, a szegény munkás, azért a csodás szép báróleányért barangol itt?... Kitárja ez ember előtt az ő féltett titkát... Oh, mit tegyen?

A rendőr türelmetlenül dobbantott lábával:

— Nos, nem felel, mit keres itt a palota körül? . . .

Somjai Péter nem tudott felelni. Zavartan sütötte le tekintetét és tétovázott . . .

A rendőrnek elfogyott a türelme. Rideg hangon rivallt rá:

— Ön le van tartóztatva.

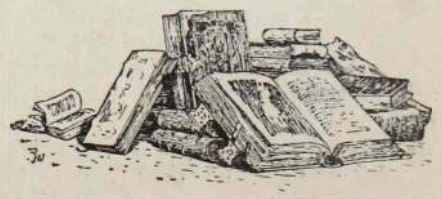

JELENET HUBAY JENŐ CREMÓNAI HEGEDÜS-ÉBŐL.

Rajzolta R. Hirsch Nelly.

A GALAMB.

REGÉNY. 19

Irta: Márkus Miksa.

És ezzel az asszony felugrott és ott hagyta Pétert az asztalnál.

Négy napig egy szót sem szóltak egymáshoz.

Irma az üvegházban olvasott és Péter csak egyetlen egyszer tévedt oda, de a mikor Irmát megpillantotta, azonnal megfordult és távozott.

Az asszony Gligorra nézett és különös mosoly vonult végig arczán, a mikor látta, hogy a ficzkó vigyorogva néz Zakár után.

Ez a szörnyeteg örül annak, hogy a házaspár haragban van.

Jó. Nagyon jó.

Úgy látszik közeledem czélomhoz, gondolta magában Irma.

S e naptól kezdve még kedvesebben viselkedett az oláh fiúval szemben. A cselédekkel ételt, italt küldött neki, sőt saját maga hozott le szivart az üvegházba és a jó Gligor nem tudta elképzelni, hogy is jutott ő egyszerre ily jó sorba.

Gyakran szóba állt vele.

— Mondd csak Gligor! — szólt egyszer, — emlékszel te még a szüleidre?

— Kire?

— Hát apádra, anyádra.

— Vagy úgy! Nem én. Azt hiszem, sose is voltak.

— Ne beszélj bolondot.

— Én nem tudok róluk.

— Hát soha, senkit sem szerettél?

— Engem mindenki csak bántott.

— Mindenki?

Gligor elvigyorodott.

— Nem mindenki. A nagyságos asszony nem bántott. Védett. Szeretem.

Irma hangosan nevetett.

— Ugyan ne mondd! Hát szeretsz engem. Na, annak örülök.

Azzal otthagyta.

Gligor bámult utána.

Masnap ujra lejött az asszony, de rá sem nézett az oláhra.

Egész délelőtt olvasott, egy szót sem szólt, pedig a fiú ott mászkált folyton körülötte.

Irma ügyet sem vetett rá.

Igy tartott ez három napig.

Gligor az asztala körül settenkedett. Látszott rajta, hogy beszélni szeretne, de nem mer.

Végre a negyedik napon összeszete minden bátorságát.

Odacsuszott Irmához, megfogta kezét és nagyot csókolt rajta.

— Mit akarsz? — kérdezte Irma haragosan.

Gligor szomorúan nézett rá.

— Bántottam én a nagyságos asszonyt? Miért haragszik rám?

— Miért? mert folyton bajom van te miattad.

— Én miattam?

Többet nem is szólt, hanem megfordult és az ajtó felé közeledett. De Irma utána kiáltott:

— Gligor te! Állj csak meg! Hová mégy?

— Megyek innen, a hol bajt okozok a nagyságos asszonynak.

— Ne bolondulj Gligor. Csak maradj a kertésznél. Ne törődjél te azzal, majd elvégzem én a férjemmel.

Gligor elsápadt, még csunyább volt, mint máskor.

— Hát a nagyságos úr nem szenvedhet engem. Tudom, régi dolog.

— Hallgass rám Gligor, megmondom neked. Tegnap este beszéltem a férjemmel rólad. Nagyon haragszik. Azt mondta, elválik tőlem, ha ki nem teszem a szűrödet.

— Hát dobjon ki, verjen meg, rugdossón össze, kergessen el . . .

— Óh nem! Te itt maradsz. Megmondtam az uramnak is. Ha én valakit védek, annak nem eshetik bántódása.

Az óriás odatérdelt a szép asszony elé és a szoknyáját csókolgatta.

— No jó, Gligor. Eredj csak, aztán ne epeszd magad, ha most nem beszélek veled. Nem akarom a férjemet ingerelni. Eredj.

És Gligor elment.

Hatalmas fejét nyakába húzta és úgy ment kifelé, testét himbálva.

Az üvegház előtt találkozott Zakár Péterrel.

A férfi szinte megijedt, a mikor meglátta, hogy ez a legény minő gyülölettel teli pillantást vet rá.

Rá is kiáltott, de Gligor ekkor futásnak eredt, a mi némileg megnyugtatta Zakárt.

— Mi baja annak a nagy marhának, kérdezte Péter Irmától.

— Nem tudom, a mikor reggel a ház körül ólálkodott, még szelid, csöndes volt, de már lenn az üvegházban dühöngött. Szinte féltem tőle.

— El kell csapni.

— Tedd meg, szólt Irma, magam is szeretném.

Vége köv.

RUBINSTEIN ANTAL.

RUBINSTEIN.

1829—1894.

A zenevilág titánjainak sora egyre gyérül. Ha a rendekbe ujak tolulnak a legfelsőbb tizekből, azért a helyek teljesen be nem töltetnek. Ki is tudna egy Liszt, egy Rubinstein helyére lépni? A mai kor nem terem óriásokat. A kikre még manapság áhitattal s csodálattal feltekinthetünk, az nem igen a mai kor fia. Az a káprázztató tehetség, mely a három-négy évtized előtti óriások sajátja volt, ma szétosztva, elaprózva jelenik meg. Van sok jeles, kitünő zenész, de fenoment keveset látunk már magunk között.

Mióta Rubinstein elköltözött, még egygyel kevesebbet. Mert az orosz Rubinstein fenomen volt, a milyennel évtizedek alatt is kevésszer ajándékozza meg a világot a tehetségosztó ősi hatalom. Rubinstein egész egyénisége a zsenit tükrözte vissza. Az az állhatatlan, ide-oda csapongó pálya, melyet élete folyamán diadalban megfutott, a zseniális művész ambiciójának folytonos uj meg uj irányban és módon való érvényesülése volt.

Rubinsteint legnagyobbá az az őserő tette, mely benne lakozott. Az ő erejéhez csak Lisztét lehetne mérni, más zongorásét nem. Legkevésbé pedig Bülowét, ki a művészetben legkitünőbb ellenlábasa volt.

S a mi elragadta a világot, az az ideálizmus és poézis volt, mely lekötötte ezt az őserőt. Ideálizmusáért emelték némelyek Liszt fölé s ideálizmusáért maradt mindhalálig művészetének irányzata hóditó.

Rubinstein kora ifjuságához sok magyarországi emlék is füződik. Sőt mi tán nálunk sem igen ismert adat — legelső körútját innen Magyarországból kiindulva tette meg. A negyvenes évek elején a híres rég elhalt fuvolavirtuóz, Haindl kiséretében bejárta hazánk nagyobb városait, mindenütt lelkesedéssel fogadtatva és körülrajongva. Csak miután nálunk ismertté lett neve, csak akkor ment fel Bécsbe és onnan tovább, hogy rövid idő alatt egész Európát bejárja.

Már az 50-es években a világ legelső művészei közé sorozták Rubinsteint. Mikor Rubinstein hazájába visszatérőben volt, már fényes hír előzte meg. Oroszországban természetesen óriási lelkesedéssel mél-

tatták művészetét és az orosz udvar sietett a maga körébe vonni.

Soká azonban nem birta meg az egyhangu életet; nem birta megtagadni zseniálitásától az ujabb érvényesülhetést. Igy aztán ujra kiszállott a nagyvilágba és mindhalálig nem telepedett le évszámra sehol.

Rubinstein nem csak mint gyakorló zenész, de mint zeneköltő is nagy diadalokat aratott. Oratóriumai és szimfoniái ma is a legtöbbet produkáltak, mivel mindben gondolatok jutnak kifejezésre gyönyörű művészi keretben. *Mózese*, *Elveszett paradicsoma* egyként gazdagok. Számos operái közül csak nálunk nem tartanak egyet se műsoron, pedig legalább a *Nero* megérdemelné, hogy a magyar közönségnek is bemutassák. Mert Rubinstein gyakran kimutatta, mily vonzódást érez a magyarok iránt. Egy bámulatos hatással megirt magyar motivumu *Fantaisie*-ben adott kifejezést többek közt vonzódásának.

S bármily fényes volt Rubinstein pályája, bármily nagy sikerekben volt osztályrésze, nem tudta betölteni ideálját. A vallásos opera problémája és eszménye volt az utolsó években életének czélja. Kisérletet tett ez iránt «Krisztus» czimü alkotásával, de azt meg nem érhette, hogy ez a műve kellőkép érvényesülhessen. Mikor tán majd tanitványai és követői érvényre juttatják a nagy mester ez alkotását, akkor Rubinstein már ott porlik a kemény hantok alatt. De az idők moha nem fogja elfedni szellemét, mert a szellemóriás kitör alóla és eget kér.

Muzsikus.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

— A Nemzeti szinház kétegy premiérje. —

Ujra nagy lármát csaptak egy omlettért. Az omlettet ezúttal *Tabarin feleségének* hivták. A szakács, a ki főzte, Catulle Mendés volt. De ez a szakács, a ki oly kitünően ért a csipős, pikáns kaviar elkészitéséhez és a ki inybizsergető szarvasgombákat szokott feltalálni — melyből azonban kis fiuknak és kis lánykáknak nem szabad kóstolni, — mondom, az a szakács ezúttal sok vörös borsot hányt a főztjébe. A közönség pedig prüszkölt tőle. Mert paprika — francziául vörös bors — csak elkél egyik-másik paraszt-ételbe, ha uri emberek falatozzák is, de olyan előkelő portékába, mint a milyen az omlett, csak finom fűszer való.

Aztán erre a szakácsra egyébként is rá kell pirítanunk. Nem tartja tisztán a főzőedényeit, meg a kanalakat, melyekkel kever. Hohó, tisztelt főkukta ur, minálunk az uri emberek nem szeretik a mosdatlan edényekből főtt ételt. Ha azt nem is kivánják mindenáron, hogy az edény kikenve, kifényesitve, kidörzspapirozva legyen, de azért mindig esedeznek tisztelettel, hogy sár, maszat ne tapadjon arra a szerszámra, a melyben főznek nekik. Aztán Catulle Mendés szakács ur azt állitja, hogy ez az omlett egészen uj fajta, olyan, a milyet még se szakács nem főzött, se ember nem evett. Tévedni méltóztatik konyhamester uram. Főztek már ilyet és ettek is már ilyet. Csakhogy ennek a régi módi omlettnek nem lett az a sorsa, a mi az uj módié. Nem rontották el tőle a gyomrukat az emberek, mint a kelmedétől.

Mert miből is áll ez az uj módi omlett. Nos, jobbára olyan holmikból, a mikből a régi. Legalább a mi az alapizét adja, azokból. Czukornak egy kis holdvilágos romantika, tojásnak borzadályos tablók à la Victor Hugo. A mi aztán még bele való az omlettbe, az kevésbé fontos. S ebben változtatott csak t. szakács ur. A régiek ugyanis vaniliával izlelitették meg az omlettjüket; kelmed pedig paprikát tett bele. Hogy aztán melyik ád jobb izt az omlettnek, azt már a t. szakács ur ínyére bízom.

De meg tudom én magyarázni, hogy konyhamester uram, a kitől pedig igazán finom készitményü étkeket kóstoltunk, miért változtatott a szokásán — roszra. Félévtized előtt valami hóbortos atyafinak, úgy hiszem Antoine úrnak hivták, eszébe jutott, hogy jó lenne egyszer megpróbálni, vajjon beveszik-e az uri népek a paraszt-ételt. Nagy garral fel is állitott egy kicsinyke traktérosboltot, melynek homlokán az a czim ékeskedett, hogy: *Théatre Libre*. De nem olyan traktéros ház volt az, mint a többi. Mert mig más ilyes helyekre szabad a bemenet annak, a kinek pénze van s a ki belefér; ide csak olyan uri emberek juthattak be, a kit Antoine ur meghivott egy kis paraszt-lakomára. Minthogy pedig nagy mulatság volt uri embereket ily paraszt dolgok körül látni, hát sok buzgó szakács kinálkozott ételfőzésre. Catulle Mendés is kinálkozott sa mit főzött, ott, abban a furcsa traktéros házban, jóizűen be is vették.

Hogy, hogy nem, egy finom uri vendéglő, a mely felér a bukott Tortonival s melynek homlokán évszázadok óta az a czim ékeskedett, hogy: Théatre Français, szintén belebolondult ebbe a paraszt-kosztba. S hogy, hogy nem, a publikumja be is vette azt, hivén bizonyára: ha a vendéglős elég finomnak találja az ételt, minek rezonirozzunk mi. Hát nem rezoniroztak.

Történtek pedig ezek Párisban. Minthogy pedig mi itt Budapesten szeretjük a francziákat s kiváltkép a párisiakat, hát eszünkbe jutott kóstolni ebből az uj ételből. Minthogy pedig a mi főfővendéglősünk — azaz vendéglőnk, mert gazdája most sincs — melynek homlokán az a név ékeskedik, hogy: Nemzeti szinház, azt vélte, hogy a mi annak a hires párisi vendéglőben jó volt, az a mienkben is jó lesz: azért rászánta magát és megfőzette nálunk is ezt az uj omlettet. Igy került a párisi uj módi omlett hozzánk.

A mi publikumunk is bevette. Könnyeket ugyan az ereje nem facsart ki a szemünkön, de azért prüszköltünk tőle. Kiváltkép, mivel a czukrot és tojást kisebb mennyiségben, a paprikát pedig annál nagyobban adták be minálunk.

Hogy pedig valahogy Márkus Emiliát és Gyenes Lászlót bele ne mártsuk ebbe a szakács-tanulmányba, közönséges szokott szinházi tónusunkba csápunk át és elmondjuk, hogy Tabarinnét Márkus Emilia nagy tanulmánynyal, nagy hatással, de tulságos sok igazsággal játszotta el, Gyenes László pedig Tabarin szerepében megmutatta, hogy van drámai ereje, ha a hanggal nem is győzi mindenütt. Mindkét alakitás és az előadás egész rendezése kellemes kivételt képezett a Nemzeti szinházban különben általán grasszáló hebehurgyaság alól.

*

Buday Béla először kopogtatott be a magyar irodalom kapuján. Nem lehetetlen, sőt bizonyos is, hogy már régóta belül van e kapun; de nem adta még jelét, hogy belül volna. Azért hát ugy tekinthetjük, mint a ki most lépett be. Azok a hivatottak és hivatatlanok, a kik már addig is belül voltak, rokonszenvvel üdvözölhetik az uj jövevényt. Szerénysége helyes irányban induló ambicziójáért és megnyilvánult tehetségeért bizvást kiérdemelhette a rokonszenvet.

Hogy ambicziója helyes irányban indult, az legjobban azáltal tünt ki, hogy «Király»-ja ott állott a legeslegmodernebb franczia munka mellett. Igy láttuk csak igazán azt a különbséget, mely az ezúttal Buday Béla által képviselt és a legeslegmodernebb irány közt fennáll. A maga nemében — legyen úgy — jobb tán a Mendés darabja, mint Buday Béláé s rám — legyen úgy — ócska emberre mégis jólesőbb hatást tett Budayé. Mert a mi van benne, az a poézis forrásából csergedezett elé, mig a franczia iró darabja a pszeudorelizmus csinesárságából bugyogyant fel.

Mátyás királyról zeng Buday s ha darabjának hőse nem is a nagy király, mégis az ő nevében viszik a cselekményt, mely azon fordul meg, hogy Andor diákot egy kaland folytán Mátyásnak tekintik. Ebből elég élénk, ha nem is ujdonság ingerével ható bonyodalom indul meg, melyet felfokoz az is, hogy Mátyás király is megjelen a szin terén.

A csinos munkának becsét főleg az a légkör adja meg, melyet Buday a tárgyba belevitt. Az egész darabot üde költészet lengi át, mely megilleti a nézőt és jól esik a sziveknek. A dialogok élénken folynak és költői fordulatokkal, képekkel gazdagitvák. Itt-ott a lirai momentumokban ki is szárnyalnak a poétai képzelet birodalmába. Szóval a «Király» olyan munka, a milyet szivesen néz meg és hallgat meg mindig a közönség és rokonszenvvel tapsolja a szerzőjét buzditásul: hogy maradjon meg azon az úton, a melyre kezdetként lépett.

Buday Béla darabjának sikere elég zajos volt. A közönség háromszor is kivánta látni a tehetséges szerzőt, miután már a szinészeket többször is maga elé czitálta. Hegyesi Mari, Tolnainé, Zilahi, Ujházi, Mihályfi, Horvát játszották a kedves darab kedves szerepeit.

Emin.

CSEVEGTÜNK.

Csevegtünk, csacsogtunk
Susogtunk nevetve,
Mig aztán rátértünk
Hütlen kedvesemre.

Mosolyogtak mikor
Szomorún elmondtam:
Ábrándjaim közben
Milyennek gondoltam.

Mosolyogtak mikor
Megvallottam fájva:
Ő volt a lelkemnek
Minden boldogsága.

S a mig igy mulattak
Kaczagva, nevetve,
Elszorult a szivem
S köny gyült a szemembe.

Szilárd Dezső.

IRODALOM.

A budavári főegyház környékének rendezése és szt. István emlékének kérdése. Irta Schulek Frigyes, építészeti tanár. Most, hogy a Mátyás-templom körülbelül elkészült, aktuálissá vált ennek a monumentális mű környékének rendezése. Mert abban a keretben, melyben a magyar építőművészet egyik legkiemelkedőbb alkotása jelenleg helyet foglal, a jövendőben meg nem maradhat. A mai környék közepett a templom szépségei sem érvényesülhetnek, úgy hogy az egész építészeti remek kiri a környezetéből. De különben városrendezési szempontból is alakitani kell a Halászbástya környékét. Mint Schulek tanár is vázolja, tarthatatlanok azok az állapotok, melyeket ott a bástya körül észlelhetni. Az egyetlen Jezsuita-lépcső az az út, melyen följuthatni a várba. Ez pedig még tolongás nélküli időben is szinte életveszélyes út, hát még tolongás alkalmával. Schulek tanár, a Matyás templom zseniális ujjáalkotója igen szép és kedvező tervet dolgozott ki a templom környékének rendezésére s a várba való forgalom szabályozására. A templom Dunara nyiló része előtt, a Halászbástyán e terv szerint ketté ágazó lépcső vezetne fel a Várba. A széles lépcsőzetek nemcsak megfelelnének a közlekedésnek, de gyönyörű arhitekturájukkal egészen megváltoztatnák a táj képét. E lepcsőzettől két oldalt fedett folyosózatot tervez Schulek tanár, mely sétahelyül szolgalhatna s egyszersmind kiegészitené a Halászbástya restaurált képét, diszéül szolgálvan a városnak nemcsak könnyedségével, de azokkal a tornyocskákkal is, melyek a folyosózat sarkaiban emelkednének. A folyosózat kivitele annál könnyebb volna, mivel a mostani talajt, a bástyázatot igen ügyesen belevonta Schulek tanár a terv keretébe, a folyosózat alapjaként.

De még egy más kérdés megoldását is belevonta Schulek Frigyes, a keretbe. A szent István emlékét tudvalevőleg odaszanták a Halászbástyára. És pedig igen helyesen, mivel ép ott a templom körül volna legjobb helye a szent István emlékét megörökitő műnek. De ez az emlékmű csak olyan lehet, a hogy Schulek tanár kontemplálja. Szobormű magában nem lehet alkalmas emléke szent Istvánnak, mert akkora szobrot banalitás volna készitenі, mely uralkodjék az egész vidék felett. Se lovasszobor — a mi magában sem felel meg szent Istvan jellemének s tetteinek kifejezéséhez — se álló vagy ülő szobor. Baldachinos szobor is kevéssé szerencsés megoldás volna. Teljesen osztjuk Schulek tanár felfogását, hogy t. i. tágas csarnok volna e czélra legalkalmasabb. A csarnokban szent István szobra helyet foglalhat s a terem festészeti ékességei, melyek a tizenkét apostolt ábrázolnák, kifejeznék a nagy király vallási hivatását. Nagy szakértelemmel s művészettel konczipiálta meg Schulek Frigyes az emlékművet. Korai románstilusban bizánczi elmekkel, kiváltkép a belső részekben. Ezen — kissé nehézkes — stilus ép megfelelne a szent István korának s a mellett a Mátyás templom oldalán feltüntetője volna a gót stilt megelőző izlésnek is, mely nálunk is alkalmazásban volt.

Schulek tanár tervét a legalkalmasabbnak vélnők a Mátyás-templom környékén a szt. István emléke kérdésének megoldására. Nem is kerülne a megoldás túlságos anyagi áldozatokba. Mintegy ötszázezer forintért, oly művel gyarapodna székes fővárosunk, mely műre büszkén mutathatunk, mint «a kőből faragott, és érczbe öntött nyomatékos kifejezésére a magyar eszmevilágnak állandó várára». Felhivjuk az illetékes körök figyelmét e tervezetre.

*

Milkó Izidor Római Mozaik czimű művére előfizetést hirdet.

A könyv mely a szerzőnek római tárczaleveleit tartalmazza, s deczember 1-én mintegy 15 ívnyi tartalommal igen diszes kiállitásban fog megjelenni. Egy példány ára két forint.

Az előfizetési pénzek dr. Milkó Izidor czimére Szabadkára küldendők.

*

Várady Ferencz a «Pécsi Napló» felelős szerkesztője «*Panasz*» czim alatt ez év deczember havában megjelenő verses kötetére hirdet előfizetést. A könyv ára fűzve 1 frt. Kötve 2 frt. Az előfizetéseket szerző november hó közepéig kéri czimére (Pécs, kálvária-utcza 18. sz.) beküldetni.

*

Nagyszabásu történeti munkát bocsát közre a Athenaeum könyvkiadó hivatala. Tiz kötetben iratta meg a Magyar nemzet történetét legkiválóbb történetiróink által. A műnek egységes szerkesztését *Szilágyi* Sándor, történetirásunk régi bajnoka vallalta magára. Az előttünk fekvő első füzet ékesen tanuskodik amellett, hogy itt monumentális műről van szó, és midőn most az egész ország foglalkozik a millenium megünneplésével, e nagyszabásu történet nemcsak alkalmi mű, de a legméltóbb megünneplése az ezeréves honfoglalásnak. Örömmel üdvözöljük ugy a kiadókat, mint e mű szerzőit, hogy ily nagy munkába fogtak. Ugy a szerzők fényes tehetsége, mint a mű remek kiállitása garancziát nyujt arra, hogy a nemzet történetét minden magyar ember meg fogja szerezni Az első füzet két önálló s 12 szövegbe nyomott illusztráczióval van diszitve. Kitünöen sikerült heliogravure Vágó Pál rajza: «a Magyarok Kiew előtt,» a többi pedig részint hazai, részint oroszországi leletek s tájképek reproductiója. A szöveg — Marczalitól — a történeti és nyelvészeti kutatások eredményeinek művészi feldolgozása. Megragadó képekben domboritja ki ezt a mythicus korszakot és foglalja össze a hagyomány és történet igazságait. Egyiránt szép és igaz képet ad e korról. Egy füzet ára csak 30 krajczár.

*

Megjelent:

Tábori Róbert: A templom kulcsa. Regény. Singer és Wolfner kiadása.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipke-függöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22 Nemzeti szálló épületében.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyár ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám, I. em. 16 ajtó.

Meglepően hat CZERNY J. ANTAL „keleti rózsateje"

(Original Orientalische Rosenmilch)

mely oly vakitó fehérséget és

üde ifju szint

kölcsönöz az arczbőrnek, mely más szer által el nem érhető, kitünő még **májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés** ellen; eltávolitja a **börnek tisztátalanságát,** minden **sárga és barna arczszint** és egyidejüleg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ártalmatlan. Ára **1** frt

Balzsamszappan hozzá 30 kr.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve. Beszerzési forrás:

CZERNY J. ANTAL, Bécs,

Levélczim és gyár: XVIII., Carl-Ludwigstrasse 6. sz. (saját házában)

Fióküzlet: I., Wallfischgasse 5. sz. az operaház közelében.

Szétküldés azonnal utánvéttel. 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve. — Raktár: Budapesten, Török József gyógysz. Király-utcza 12. Továbbá Komáromban Kirchner, Miskolczon Baruch, Kassán Adamek, Debreczenben Rothschnek, Szegeden Barcsai, Aradon Éles, Temesvárott Jahner, Zágrábban Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor valódi, ha Anton J. Czerny névvel el van látva.

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangut, bolti árhoz képest félárban 75—80 frt.

Elad

Jegesi Géza

hangszerész és vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-utcza 43.

Árjegyzék kivánatra ingyen.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

A főváros
legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

FESZTY ÁRPÁD

óriási körképe:

a magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szőtt vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nórablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, tánczos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 6 óráig. Este villam világitásnál.

Belépő dij 50 kr.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

A modern vegytannak hatalmas fejlödése és az ebből keletkezett számtalan kozmetikus szer sem volt képes háttérbe szoritani a harmincz év óta jónak elismert

Dr. Lengiel Frigyes-féle nyirfa-balzsamot

ami ékesen bizonyit amellet, hogy ez igazán jó és a természet által produkált házi szépitő szer. A Dr. Lengiel Frigyes-féle nyirfabalzsamot a csász. orosz miniszterium orvosi tanácsa jóváhagyta és Raspi tanár, a bécsi egyetem procurátora, valamint Pyefluch tanár Londonban és még többen ajánlották. Ez a balzsam egy harmincz év óta gyakorolt vegyészeti eljárás szerint készül, **ami azt a sajátságot kölcsönzi neki, hogy a felső bőrréteget lassacskán lehántja és az ily módon tisztitott alsó bőrt ifjonti fényben ragyogtatja, eltávolit mindennemü kiütést, szeplőt, foltokat, anyajegyeket, kisimitja a bőrránczokat és a himlőhelyeket és a teintnek friss és üde szint kölcsönöz.**

Egy tégely ára használati utasitással 1 frt 50 kr. **Dr. LENGIEL FRIGYES Benzoe-szappan** a legenyhébb szappan a bőr számára, darabja 60 kr.

Kapható minden nagyobb gyógyszertárban, ezek között Budapesten: Török Józsefnél a Király-utczában, Dr. Ember Bogdánnál Kolozsvárott, Barczay Károlynál Szegeden, Érdy Istvánnál Pozsonyban.

TORONYÓRÁK,

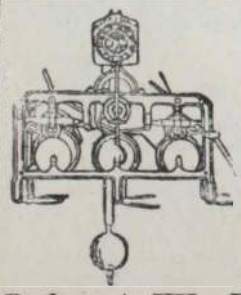

palota, városházi, gyári, laktanya órák.

Villanyos órák

berendezését legelőnyösebben eszközli.

Máyer Károly L.

államilag kedvezményezett

első magyar óragyára gőzerőberendezéssel.

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. sz.

Képes árjegyzékek, költségjegyzékek bérmentve.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és épitési munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntöttmunkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Jónás Gyula és Társa Kerepesi-ut 22. sz.

Van szerencsénk a nagyérdemü közönség b. figyelmébe ajánlani ujonnan berendezett

confectió- es női divat-áruházunkat,

mely a legujabb bel- és külföldi áruszövetekkel van ellátva.

Franczia, angol modellek után saját műhelyünkben készitett

ruhák, kabátok, gallérok, köpenyek, menyasszonyi kelengyék,

továbbá **rumburgi vászon, Schroll-féle chiffon, szőnyeg, ágy- és asztalteritők és függönyök.** — Legjobb minőség, igen jutányos árak.

Gyászruhákat 5 óra alatt készitünk.

A nagyérdemű közönség becses pártfogásába magunkat ajánlva

kiváló tisztelettel

Jónás Gyula és Társa.

Pesti magyar kereskedelmi bank.

HIRDETMÉNY.

Az 1894. évi november hó 17-én tartott rendkivüli közgyülésen elhatároztatott, hogy a bank részvénytőkéje 5000 drb uj részvény kibocsátása által két és fél millió o. é. forinttal felemeltessék és hogy ezen uj részvények, melyek 1895. január 1-től az üzleteredményben részesülnek, a régi részvény birtokosainak átvételre felajánltassanak.

Ezen határozat alapján a régi részvénybirtokosoknak a fent emlitett, 5000 darab részvényt következő feltételek mellett átvételre felajánljuk.

1. **Négy régi** részvény alapján **egy uj** részvény vehető át.

2. Az átvételi árfolyam o. é. 1000 forintban állapittatik meg, melyből 500 forint a részvénytőkére, 500 forint pedig a tartalék alapok javára fog iratni.

3. **Az átvételi jog a különbeni elenyészés terhe alatt f. év november 19-től kezdve f. év deczember hó 3-ig** hétköznapokon értékpapir-pénztárunknál gyakorolható.

A ki átvételi jogával élni kiván, tartozik a régi részvényeket szelvényiv nélkül jegyzék kiséretében, melynek mintája az értékpapir-pénztárnál átvehető **lebélyegzés végett ugyanott benyujtani és egyidejüleg az első részletfizetést** készpénzben teljesiteni.

4. A benyujtott régi részvények lebélyegzésök és az első részletfizetésnek teljesitése után 8 nap multán egy ideiglenes elis ervény kiséretében vissza. adatnak, mely utóbbira az első, valamint a további részletfizetések nyugtáztatnak.

A fizetések következőkép teljesitendők:

o. ért. frt 200.—	1894 november	19-től deczember	3-ig
« « « 200.—	1895. január	1-től január	15-ig
« « « 200.—	« február	1-től február	15-ig
« « « 200.—	« márczius	1-től márczius	15-ig
« « « 200.—	« április	1-től április	15-ig

Szabadságában áll azonban az ideiglenes elismervények birtokosainak több részletet vagy valamennyit egyszerre a kitüzött határidő **előtt** is befizetni.

Az 1895. január 1-je **előtt** teljesitett befizetések után a bank e befizetés napjától 1894. deczember 31-ig 5% kamatot térit meg, ellenben oly befizetésekre, melyek **1895. évi január 1-én tul** teljesittetnek, a bank 5 százalék kamatot fog beszedni.

Részletfizetések késedelmessége vagy elmulasztása az alapszabályok 8. és 9-ik §§. alkalmazását vonja maga után.

6. Valamennyi részlet befizetése után, de nem 1895. május 1-seje előtt, a fokozatos bélyegilleték lefizetése mellett az ideiglenes elismervények **nem adatnak ki,** ha azonban oly részvénybirtokos, kinek csak **egy, két vagy három régi** részvénye van, átvételi jogát gyakorolni kivánná, azt **igazolvány** alapján teheti.

A teljes befizetés után **négy** ily igazolvány 1895. május 1-től kezdve egy teljesen befizetett részvényre átcserélhető.

Budapest, 1894. november 18.

Az igazgatóság.

ZELLERIN M.-féle

gyári részvénytársaság

BUDAPEST,

VII., Nagydiófa-utcza 14. sz.

Vízmüvek és csatornázások épitése, központi fütések (mindenféle rendszer szerint) **vizvezetékek, légszesz- és villamvilágitások berendezése.** Csillárok, légszesz és villamra, valamint combinált világitásra. **Szellőztetések, gőzfőző-, mosó- és fürdőintézetek. Épület-bádogosmunkák, fémöntöde és horganydiszitmények** gyártása. Szabadalmazott **Pasteur-féle rézszürök kizárólagos** gyártása, melyek vizvezetékkel kapcsolatban és **háztartásra,** továbbá szivattyuval egybekötve **szikvizgyártáshoz** használtatnak. **Fertőtlenitő készülékek** és **orvosegyetemi berendezési tárgyak.**

Mindenféle javitások olcsón és pontosan végeztetnek.

Tervrajzok és költségvetések készséggel adatnak.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel.

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete börből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

FOGAK

egyenkint ugy, mint egész fogsorok rágásához használhatók, légnyomás vagy rugóval 10 évi jótállás mellett bámulatos olcsó árakon. — Katonatisztek, tanitók és szinészeknek 40%-al olcsóbb, családoknak évi bérletet nyitok 3 frtért, miért a fogak 3-szor évente megvizsgáltatnak és tisztittatnak.

Fogspeciálista Koos M. BUDAPEST, VII., Kerepesi-út 34., *Rókus kórházzal szemben.*

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. DECZEMBER 2.

49-IK SZÁM

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre	10 frt	=	20 kor.
Félévre	5 «	=	10 «
Negyedévre	2.50 «	=	5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

Nopcsa Elek báró. — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Sz.:** *Téli tárlat.* — **Falk Zsigmond dr.:** *A Niagara.* — **—ai —il.** — *Arányi Dezső.* **Emin:** *Színházi krónika.* — **Salvus:** *Tábori Róbert.* — **Kosztka Mihály:** *Ják Imre meséje.* — **Hevesi József:** *Két utas.* — **Zollner Béla dr.:** *Heine emlékirataiból.* — **Virter Ferencz:** *Hajnali köd.* — **Leopoldo Alas:** *A világ vége.* — **Hadsereg.** — **Udvari élet.** — **Irodalom.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

A főváros
legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

FESZTY ÁRPÁD

óriási körképe:

a magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szőtt vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nórablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, boneczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 6 óráig. Este villam világitásnál.

Belépő dij 50 kr.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi bárónő) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

A modern vegytannak hatalmas fejlődése és az ebből keletkezett számtalan kozmetikus szer sem volt képes háttérbe szoritani a harmincz év óta jónak elismert

Dr. Lengiel Frigyes-féle nyirfa-balzsamot

ami ékesen bizonyit amellet, hogy ez igazán jó és a természet által produkált házi szépitő szer. A Dr. Lengiel Frigyes-féle nyirfabalzsamot a csász. orosz miniszterium orvosi tanácsa jóváhagyta és Raspi tanár, a bécsi egyetem procurátora, valamint Pyefluch tanár Londonban és még többen ajánlották. Ez a balzsam egy harmincz év óta gyakorolt vegyészeti eljárás szerint készül, **ami azt a sajátságot kölcsönzi neki, hogy a felső bőrréteget lassacskán lehántja és az ily módon tisztitott alsó bőrt ifjonti fényben ragyogtatja, eltávolit mindennemü kiütést, szeplőt, foltokat, anyajegyeket, kisimitja a bőrránczokat és a himlőhelyeket és a teintnek friss és üde szint kölcsönöz.**

Egy tégely ára használati utasitással 1 frt 50 kr. **Dr. LENGIEL FRIGYES Benzoe-szappan** a legenyhébb szappan a bőr számára, darabja 60 kr.

Kapható minden nagyobb gyógyszertárban, ezek között Budapesten: Török Józsefnél a Király-utczában, Dr. Ember Bogdánnál Kolozsvárott, Barczay Károlynál Szegeden, Érdy Istvánnál Pozsonyban.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET" levélpapir és boriték 50 kr.
100 „ „MEDEA" csont-levélpapir és boriték 75 „
dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,
kő- és könyvnyomdai nyomtatványok
BUDAPEST,
VII., Erzsébet-körut 28. sz.
(Wesselényi-utcza sarkán.)
Telefon-összeköttetés 55—53.

Magy. kir. államvasutak. 147349/94. Cl. sz.

HIRDETMÉNY.

Osztrák-magyar vasuti kötelék. (Dijszabási pótlék életbe léptetése).

Az osztrák magyar vasuti kötelék 1892. évi szeptember 1-től érvényes III. rész 2 dijszabási füzetéhez 1894. november hó 1-én a II. sz. pótlék lépett életbe, — mely dijtételek megváltoztatását tartalmazza egyrészt a magy. kir. államvasutak állomásai, másrészt a cs. kir. szab. Ferdinand császár északi vasut Bisenz-Pisek és Hradisch állomásai, valamint a szab. osztrák magyar államvasut társaság austerlitz-ungarisch-brodi és olmütz(kiz.)-müglitzi vonalainak állomásai közötti forgalomban.

Ezen pótlék példányai a részes vasutaknál és a köteléki állomások utján 10 krajczárért kaphatók.

Budapest, 1894. november 12-én.

A magy. kir. államvasutak,
a részes vasutak nevében is.

1894. évi decz. 2. III. évfolyam 49. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTARSASÁG.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

NOPCSA ELEK BÁRÓ

AZ OPERAHÁZ ÉS NEMZETI SZINHÁZ KORMÁNYBIZTOSA.

Hélesztendeig váratott magára ez a kinevezés, mely hivatva van uj korszakot deriteni a két műintézet fejlődésére. Nem mintha Nopcsa Elek bárótól várhatnók ez uj korszak inaugurálását; hiszen Nopcsa bárót csak intendánsi hatáskörrel ruházta fel a királyi kegy. De a királyi biztosnak bizonyára első törekvése az lesz, hogy mindkét műintézet vezetését olyan szakerőkre bizza, a kiktől méltán el lehet várni, hogy megfelelnek annak a nagy feladatnak, a melyre hivatvák.

Az Operaháznál nem sok ujitni valója lesz Nopcsa bárónak. Van az Operaháznak igazgatója, kinek működésének ki kell terjednie az Operaház vezetésének egészére: ugy szellemiekre, mint anyagiakra. S ha — mit hinni akarunk — meghagyja az uj kormánybiztos abban a hatáskörben, melyben kifejtheti szervező erejét, az Operaház igazgatója bizonyára ki fogja mutathatni, hogy méltó egyén ily nagy műintézet vezetésére, mint a milyen a magyar királyi Operaház.

Az Operaháznál tehát az lesz a kormánybiztos feladata, hogy — kinek-kinek megszabván az őt megillető hatáskört — annyira konszolidáczióba hozza a viszonyokat, hogy megfeleljenek a székes főváros és az ország követelményeinek.

A Nemzeti szinháznál nagyobb feladat hárul Nopcsa báróra: Kiszemelni az uj igazgatót vagy igazgatókat és esetleg a hozzájuk társuló közegeket. Itt juttathatja a kormánybiztos leginkább érvényre azokat az ismereteit és tapasztalatait, melyeket a beavatottak szerint hosszas figyelemmelkiséréssel a magyar művészet terén tett. Mert ha valahol, ugy e kérdés megoldásánál van szükség tapintatra és ismeretre.

A tévedés esetleg évtizedekre békóba verheti a magyar drámai művészetet.

NOPCSA ELEK BÁRÓ.

Jóvá tenni az itt elkövetett balságot beláthatlan időkig lehetetlen volna. Azért hát Nopcsa báró tartsa legfőbb ambicziójának, hogy megtalálja azt az embert vagy azokat az embereket, a kik arra a nagyfontosságu állásra hivatvák.

Tegyen félre minden melléktekinteteket és egyedül a köz érdekét tartsa szem előtt.

S legelső műve ennek a direktorkérdésnek megoldása legyen. Mert sürget az idő, sürgetnek a viszonyok.

A Nemzeti szinháznál az eddig eltartott fejetlenség már amugy is felette káros hatással volt.

Ha a fejetlenség s vele együtt a hanyatlás tovább is tart, félő, hogy annak a lelkes gárdának, mely eddig kitartott e nemzeti intézmény mellett, megritkulnak a sorai.

Minél előbb meg kell markolnia egy erős kéznek a kormányt, hogy a téveteg vizekre jutott bárkát kivezesse.

Szivesen üdvözöljük Nopcsa Elek bárót, a két műintézet uj kormánybizsát. Mert hiszszük, hogy felfogta jelentős állásának hivatását s e hivatást érvényre is fogja juttatni. Legyen legelső gondja, hogy konszolidálja a két nemzeti műintézetnek viszonyait, biztositván fejlődésüket a jövendőre, hogy a muzsáknak mindkét csarnoka az igazi és magyar művészet otthona lehessen.

S ha majd rábizta mindkét műintézet szakszerű vezetését azokra a méltó egyénekre, kiknek működése biztosithatja a két műintézet czéljának elérését, akkor bizvást felvállalhatja a kormánybiztosi helyett az intendánsi méltóságot, melynek valódi feladata csak a két műintézetnek reprezentácziószerű képviselése.

A HÉT.

— Négy V. — Külföldi ötletek.
— Ibsen haragszik.—

A DEMOKRATÁK szive hevesen dobogott e héten. Nem a miatt, hogy mi lesz Vázsonyi Vilmos sorsa?! Nyugodtak voltak: Vázsonyi neve győztesen fog kikerülni az urnából. Mert ellenei is szeretik. S ugy lőn.

Nem a csöpp demokrata-pártot, hanem minden igaz demokrata magyart értem, mindenkit, a ki Wekerle helyzetének megsulyosbodása miatt elkomorult e héten. Felhő borult az arczokra. Várták a hirlapokat. Lemondott? Le fog-e mondani? Nem, moratoriumot kapott. Jó, ez is jó, a milyen kemény legény, majd csak ujra kipallózza ő, erős tölgyfadeszkákból, az állását. Bizzuk ezt csak rá. S igy a válság felhői szerencsésen elillantak.

De Vázsonyi demokratái? Azok valósággal győzelmi tort ülhettek, mert beül a városatyai székbe fiatal, ékesnyelvü vezérük.

(V. V.) ujságiró kollegánk, dr. Vázsonyi Vilmos ügyvéd, Vázsonyi Vilmos a párbajellenes mozgalom vezére, Vázsonyi Vilmos a terézvárosi demokrata-párt feje, ... ime, 27 éves korában városatya. Szivén kell viselnie a város ügyeit, vállaira nehezedik egy csomó igéret terhe . . . . . de ezek a vállak meg fognak még erősödni, hogy az országos ügyek alatt se roskadozzanak . . . ha kell!

* * *

Soha olyan mulatságos vitája nem volt még a háznak, mint az e heti, a vigszinház fölött.

Látszik. A vigszinház csupa kaczaj közt születik, vig is lehet.

Thaly Kálmán azt mondta, hogy mi ne az európai izlésnek, hanem a keletinek hódoljunk. Karagöz kell nekünk. Mi török faj vagyunk. Konstantinápoly legyen a mustránk.

— Jó, tisztelt képviselő úr, jól van, legyen hát Konstantinápoly.

Hát Konstantinápolyban van — franczia szinház. Ugyanott német szinház is. Ha angol társulat vetődik oda, (pedig két hónapra évenként) hát játszanak ott angolul is.

— Igaz, de a gyauroknak.

— No nem épen azoknak. Ösmertem én Parisban sok törököt, mind a franczia izlés rabja, ép úgy lelkesedik a gallért, ép olyan gallomán, mint akár a mi szinházkritikusaink. Eljárnak azok odahaza szivesen a franczia szinházba, meg a többibe. De azért török marad valamennyi. A Karagöz népies játék, azon csak a naiv nép mulat, de Konstantinápoly szelleme — az európai izléshez való fordulás . . . Vajjon az az 50 idegen nyelvű előadás teszi tönkre a nemzeti érzésünket? Aligha. Sőt talán tartunk már ott, hogy egész határozottsággal tagadni is merjen . . .

* * *

A vernisage-on túl lennénk, s az az általános vélemény, hogy az idei Szalónunk: kitünő. Általános emelkedés a felfogásban, fejlődés a technikában, szóval nagy az öröm Bohémiában.

Válság, Wekerle, Vázsonyi, Vigszinház, Vernisage. Csodálatos, e hétnek ez összes eseményei V-n kezdődnek. (Lutriszám: 45, 94, 5.) Vajjon miféle bötüvel fog kezdődni az a szó, mely a folytatást jelöli?

* * *

Most pedig utazzunk egy kicsinyég külföldre. Az Orient-Expresst nem használhatjuk. Oroszországba nem jár.

A fiatal orosz czár szerelmes. A menyasszonya szép, az alattvalóinak reménykedései még szebbek. Vajjon melyik fog hamarább kiábrándulni?

Mert semmi sem állandó e földön. Talán még a japánok diadala sem. Mert megeshetik, hogy Kina segélyt kap Ángliában s akkor Korea ismét — Senki szigete lesz.

Egyelőre azonban az a koncz, melyen a két dühös kutya kitölti a mérgét.

* * *

Norvégiában most érdekes dolgokat pletykálnak. Ibsent megkárositották, Ibsen haragszik. Ugy esett a dolog, hogy a Stefanie-Terrasse No. 7-ről paksaméta indult délre, Koppenhága legelső nyomdájába, Gyldendál-félébe. Ott nagy volt az öröm. Ibsen befejezte drámáját, s most szedhetik.

A nyomdaszemélyzet arczán kiült az áhitat.

Ekkor jött be a *Politiken* egy munkatársa, ki üres óráiban szimbolista költő. Verskötetét szedték, s meglepetve látta az áhitatos hangulatot.

— Mi történt.

— Szedjük az uj Ibsent.

Ahá, gondolta magában a reporter, ezt előbb kell elolvasnom, mint minden más élő halandó. De a kézirathoz nem tudott hozzájutni. Milyen nagy volt a meglepetése, mikor a maga korekturái mellett, ott talált egy kiszedett lapot az uj Ibsenből. Hát nem elég egy fantáziával biró költőnek egy lap, hogy ahhoz hozzáköltsön egy egész mesét? Elég bizony, a *Politiken* másnap hozott is egy mesét. De sajnos, hazugot. Az egész európai sajtó lenyomatta, csak Ibsen dühöngött. Most pöröl s azt vitatja, hogy őt meglopták. Vajjon lopásnak fogja ezt minősiteni a dán törvényszék?

Lazzaroni.

Weinwurm felvétele.

A TÉLI TÁRLAT. — SZENES FÜLÖP: «HOGY IS KEZDJEM?»

A TÉLI TÁRLAT.

I.

Ime ismét ujabb megnyilatkozása a magyar művészetnek. A ki még most is tagadni merné, hogy van magyar művészet, azt kiutalhatjuk a megnyilt téli tárlatra. Persze a szkeptikus azt fogja ellenvetni, ha már végigjárt ezen a szép tárlaton, hogy: azért még nincs magyar művészet, csak magyar művészek vannak.

Ebben mond ugyan egy csipetnyi igazat ez a szkeptikus, de egészében még se mond valót. Már csak azért sem, mert tulajdonképen nem is tudja, mit akar mondani. Mert, ha tudakoljuk, hogy mit ért «magyar művészet» alatt, akkor mindjárt eláll a szava és azt feleli, hogy nem tudja. De azt is hozzáteszi, hogy ha megnézek valami munkát, akkor éreznem kell, hogy ez a munka magyar. Szóval a «magyar művészet» részben olyas szubjektiv valami, a mi a nézőben rejlik. Sem bizonyos színezés, sem bizonyos ecsetkezelés, sem bizonyos öltözékü vagy arczu alakok nem tesznek egy művet magyarrá, hanem az a mű magyar, a melynek láttára a néző érzi, hogy az a mű magyar.

Nos, ez a magyar művészet majd magától fog támadni. De előkészületkép hozzá kell szoknia a magyar nézőnek a magyar művész munkájához és forditva. Ha majd megtanulták a magyar művészek, hogy mi az, a mi a magyar nézőközönségre a magyar benyomást teszi; s ha a magyar nézőközönség megtanulta megismerni azt, a mivel a magyar művész alkotásában önkéntelenül is kifejeződik a magyar jelleg: akkor eljött annak a bizonyos magyar művészetnek a korszaka. Addig magyar művészet alatt értsük a magyar művészek alkotásainak összességét.

Igy tekintvén a dolgot, nem fogjuk azt a becsmérlő megkülönböztetést tenni a magyar művészet és magyar művész alkotása közt. A becsmérlés mit se használ, sőt árt is, mivel lehangol.

Ha meg kell teremnie annak a magyar művészetnek a kozmopolitizmus jelen árja után, akkor meg fog teremni. Bele erőszakolni a fejlődés menetét ily irányba nem lehet. Azért hát ne tekintsük a magyar művészek alkotását ab ovo is kicsinylő, elitélő álláspontról és fogadjuk örömmel azt a jelentékeny haladást, melynek az idei téli tárlat is meglepő bizonysága.

1. IFJÚ MAGYARORSZÁG.

Aggódva adtuk ezt a czimet a sorozatnak, mivel tán sokan lesznek azok, a kik megaprehendálnak miatta. Mi azonban előre is védekezünk. A kiről dicsérőleg nyilatkozunk, az ne restelje, hogy az ifjú Magyarország tagjai közt foglal helyet, mivel annál szebb jövővel kecsegtethetni. A kire kevesebb elismerő szót találunk, az meg azért foglaljon szivesen helyet az ifjak közt, mivel ezáltal kifejezésre juttathatja, hogy tanulhat még, van rá ideje.

E kis önvédelem után sorra veszszük az ifjú Magyarország alkotásait a rendben minden tendenczia nélkül.

Fényes Adolf, kinek első bemutatott művei a tavaszi tárlaton közfeltünést keltettek, ezúttal ujabb haladásáról tesz tanuságot. Mindhárom képe kisebb arányu tanulmányfő rendkivüli finomsággal és gonddal megfestve.

Márk Lajos, óriási lépéssel haladt ezúttal előre, meglepvén még azokat is, a kik ismerték a fiatal művész ambicziójat és tehetségét.

«Kisértés» czimü képe egyik dísze a tárlat magyar részének. Olyan modern szent Antal kisértése féle témát dolgozott fel benne Márk Lajos. Pikánsan világitott szeparéban vidám társaság van együtt: nők, férfiak vegyesen. A termet eltölti a czigarettafüst és a víg lakoma gőze. Csak egy ifjú legény ül magába térten. Kitünő pszihológiával megrajzolt arczáról leolvashatni az aggódást és a kétséget: vajjon jól teszek-e, hogy itt mulatok e ledér társaságban. Ezt a jól kigondolt témát Márk pompás hatással oldotta meg. Nem mulató, kihivó a társaság, de e mellett eléggé ledér; a magábatért ifjú nem pózol, hanem minden ízében kifejező. Különösen sikerült a terem elrendezése az előtér karszékére tarkán odavetett ruhadarabokkal. Az egész munka a befejezettségnek és eredetiségnek ritka hatását teszi. Kitünő alkotás, mely kétségkivül záloga Márk Lajos jövőjének, bizonyára felkölti a kiállitás zsürijének figyelmét. Márk Lajos másik képe, a *Letört liliomok* egyike a művész párisi inspirácziójának.

Ferenczy Károly hét képet állitott ki. Mind a hét képen megnyilatkozik a zseni. Tökéletes rajz és az eszmei tartalomra való törekvés jellemzi Ferenczyt. Nyomott tónusaival azonban nem birunk megbarátkozni, bár jogosultságukat nem tagadhatjuk el. Ferenczyről bizonyára fogunk még sokat hallani.

Kiváltkép eszmei tartalomban nagybecsüt produkál Grünwald Béla. *Szent családja* egészen eredeti felfogásu munka, a melyben a szent föld légköre egészen kifejezésre jut. A kép két alakjának arczában Grünwald meg tudta adni, sok tanulmányai alapján, azt a sajátos keleti vonást, melynek az ilyen realisztikusan felfogott vallási tárgyu képnél érvényesülnie kell. Grünwald nagykonczepcziójú és nagyokra hivatott talentum.

Bruck Miksa két munkájáért vetekedhetnének a magyar úri szalónok. Az *Estebéd a Hortobágyon* igazi magyaros zsáner, a milyentől kezdenek elpártolni művészeink. A témának, melyet már számos variáczióban láttunk, Bruck Miksa megadta az ujként való hatást a sikerült elrendezéssel. Bruck Miksa másik műve, a *Kertészleány* üde pleinair kép pompásan megrajzolva és beállitva.

Jendrássik Jenő az idei tárlaton ugyancsak kitett magáért. Éva pasztelljét bizonyára minden férfilátogató szivesen váltaná magához, az asszonyok pedig szinte féltékenyek lesznek erre az ingerlő, bűvös hatású Évára. A «Vége» ritka tehetségű komoly művész komoly munkája. Klasszikus mesterektől tanult stilben mutat be Jendrássik egy pszihológiai momentumot. Az egyetlen alaknak arczáról leolvashatni egész történetét, multját, jelenét, jövőjét.

A környezet pedig ép oly megragadó a maga nemes egyszerűségében, mint maga a főalak is.

Weinwurm felvétele.

A TÉLI TÁRLAT. — TÖLGYESSY ARTUR: «KERTEK ALATT».

Weinwurm felvétele.

A TÉLI TÁRLAT. — LÁSZLÓ FÜLÖP: SZILÁGYI DEZSŐ ARCZKÉPE.

Kézdi Kovács László nemes témát festett meg *«Esti harangszójában»*. Ünnepies hangulat árad el a képen, mely a szemlélőt áhitattal tölti el. Kézdi Kovács Lászlónak ez első nagyobb arányú vásznát bizvást követhetik a többiek.

Pap Henrik hív marad régi témáihoz *Egy névtelen hősünk életéből* című képében. Ha nem emlékeznénk oly élénken vissza nagy sikert aratott két képére, úgy bizonyára nagyobb hatással volna ránk ez a kép. Ugyanazzal a finom eszközökkel dolgozott Pap Henrik most is. A mi dicsérőt előbbi két hasontárgyú képéről annak idején elmondottunk volt, azt erre a művére is alkalmazhatjuk. Uj témák, uj eszmék termékenyitőleg hatnának ennek a kitünő talentumnak elméjére.

Knopp Imre terjedelmes vászna az elhagyott lánynak drámáját örökiti meg. A templom előterében szomorú leány áll roskadtan. Az oltárnál a távlatban ifjú pár esküszik. Sok igazsággal és igazi vervvel festette meg Knopp ezt megindító művét, mely ismét jelzi haladását a komoly felfogásban és konczepczióban.

László Fülöp három arczképet küldött. Kiváltkép *Szilágyi Dezsőben* lelt hálás tárgyra. Az igazságügyminiszter arczmásán kifejezésre jut a merész, kitörő szellem és az erélyes karakter Az arcz és mindenek felett a szemek megfestésében László nagy virtuozitást fejtett ki.

Pataky László pályájában tán fordulót jelent a *Krumpli-szüret*. Mintha Firle Walter ihlette volna meg a művészt és ennek hatása alatt tért volna el régi felfogásmódjától. Van ennek a képének levegője: a mezei páratelt lég; vannak finoman megrajzolt alakjai, melyek közül kiváltkép a háttal fordult leányé Firle Walter leányalakjaival is vetekedhetik.

Réti István genialitásáról már mult esztendei gyönyörű képe meggyőzött. Uj képének tárgya és megfestési módja hasonló a mult éviéhez. A két képnek kitünően reprodukált komor világitása is egy. Réti Istvántól még sokat, nagy dolgot várhatunk.

Veress Zoltán csak egyik képén, az *«Estebéd után»*-on adja jelét annak a tehetségnek, a melyet első szereplésekor felfedezni véltek benne. Többi képei sürgős munkálkodás termékei. Kevesebb több lett volna.

Spányik Kornél a tárlat egyik legbájosabb művét produkálta *Lila* czimű képében. Az az üde ifju leány olyan jól illik ahhoz az orgonavirághoz, melyet kezében tart, hogy szinte nehezére esik az embernek búcsút venni ettől a bájos képtől, melyet jobban is elhelyezhetett volna a rendezőség. Még az ilyen pompás műnek hatását is veszélyezteti a rosz felfüggesztés.

Szenes Fülöp pasztellját többre becsüljük portraitjénél, portraitjét többre becsüljük zsánerképénél. Ez utóbbit Szenes Fülöp elnagyolta rajzolásban.

Dudics Andor, históriai oltárképe *Szent István király* Benczúr-iskolájára való gazdag szinezésű erős történeti érzékkel felfogott alkotás, melynek nyomában bizvást választhatná Dudics életpályájául a történeti festést. Van ehhez való érzéke, látóköre és konczepcziója.

Zemplényi Tivadar, úgy tetszik, csak a tárlat részére festette meg négy képét. *Alkonyatában* sok művészetet és gyakorlottságot fejt ki, de kevés inspirácziót. Másik három képe közül a *Tyrast* választanók ki mint legjobban megrajzoltat. Zemplényi e képnél a szinezést kevesebb gonddal végezte mint a jóizű rajzolást.

Zilzer Antal tájképe méltán sorakozik a jeles művész eddig bemutatott hangulatos tájképsorozatához.

Valentinyi János és *Túri Gyula*, nemkülönben *Tahi Antal* zsánerképeiben kiemelhetjük a magyaros alakokat és a humort.

Vastagh Géza nagyterjedelmű vásznán — Ki a legény a csárdában? — a részletekben mesterit produkált. Az előtérben álló szarvasállat kitünő alkotás à la Pállik. Vastagh Gézáról ez alkotása alapján is el mernők mondani, hogy az ifjú Magyarország sok jelesének legjelesebbjei közül való.

Még csak *Ipoly Sándorról* mondjuk el e sorozatban, hogy mindkét kiállitott munkájában pihenőt látunk a mult esztendei szép siker után és *Kardos Gyuláról*, hogy *Fuvolázó férfije* gondos és alapos rococomunka.

Sz.

Weinwurm felvétele.

A TÉLI TÁRLAT. — VASTAGH GYÖRGY: GYERMEK-ARCZKÉPCSOPORT.

A NIAGARA.*

Irta: FALK ZSIGMOND DR.

A hőség mindinkább elviselhetlenebbé kezd válni; már-már attól lehetett félni, hogy a hamburgi vizvezeték igazgatójának sorsára jutok, ki tudvalevőleg Chicagóban a nagy hőség folytán szörnyet halt. Fogtam tehát magamat és rövid úton elhagytam Chicagót, hogy a «Michigan-Central» vasúttal felkeressem a világ nyolczadik csodáját: a Niagara-vizeséseket.

Útközben egy kis fiókszerencsétlenségnek voltam közvetlen részese. A mint a lehető legnagyobb nyugalommal ültem társaságommal a dohányzóban, megtöltve a levegőt egy Amerikában vásárolt és ennek következtében méregdrága havanna füstjével, a vonat hirtelen megállott. «Attergliff» állomás közelében volt, melynél azonban csakis tehervonatok szoktak megállni; természetes, hogy mindnyájan kirohantunk megnézni, mi az oka e rendkivüli megállásnak. Az történt, hogy a dohányzó alatt levő kerék tengelye lángot fogott és midőn a tengely csapját felnyitották, a láng hatalmasan kicsapott és tán vagy tiz perczig szedték ki belőle az égő olajos rongyokat.

Felette érdekes volt nézni, milyen járatlan és ügyetlen a vonat személyzete, mely 45 percznél tovább kinlódott, a mig az eléggé kellemetlen inczidenst elhárithatta.

Alig hogy az egyik kellemetlenségtől megszabadultam, beért a vonatba a «Central-New's Company» embere, a kiről már megemlékeztem és a ki a czipőgombolótól kezdve egészen a kalapig, minden hihető és hihetetlen áruczikkel és ételnemüvel kereskedik, alkalmatlanul elkezd zaklatni és kitől azután mindaddig nem tudtam szabadulni, a mig egy chicagói emlékpénztárcza megvásárlásával nyakamról le nem ráztam.

* * *

Végre is eltelt a négy órai idő és négerünk már jó előre figyelmeztet, hogy a következő állomásnál podgyászunkat a kocsiban hagyva, minél gyorsabban szálljunk ki.

«Falls view»-nál csak azért áll meg a vonat öt perczig, hogy az utasok a Niagara vizesésben mielőbb gyönyörködhessenek. A látvány valóban felséges és csak azon törjük eszünket, hogy ily hatalmas viztömegek oly csendesen esnek a mélységbe. Igen ám; nem veszszük észre, kogy bizony még nagyon távol vagyunk a vizesésektől. «All' about», hangzik szolgálatunkra álló négerünk barátságos figyelmeztetése és alig szállhatunk fel, már is lassú tempóban útnak indul a vonat, alkalmat adva a lemaradtaknak, hogy a vonatra még felugorhassanak.

Rövid néhány percz és a Canadában fekvő «Niagara Falls» állomáshoz érkeztünk, mely utazásunk végpontja. Egy negyedórai omnibusz-kocsizás és elértük «Clifton house» fogadónkat, mely szemközt esik a vizesésekkel és melynek erkélyén órákon át ülünk elkábulva a természeti szépségek látásától és hallásától, mert bizony most már mennydörgésszerü lárma zúg fülünkbe.

Amerika legszebb látványa, de nyugodt lélekkel azt is állithatjuk, hogy a világ legremekebb természeti tüneménye a Niagara-vizesések, melyek a Niagara-River-nek az Erie-tóból az Ontario-tóba való átömlésénél képződnek. Itt a Niagara-Rivert a «Goat Island» (kecskesziget) két részre szakitja és igy képződik az u. n. egyenes vagy amerikai vizesés, mely 322 méter széles és 50 méter magas és az u. n. canadai vagy patkó-alaku vizesés, mely 915 méter széles és 48 méter magas. A két vizesésnél perczenkint 425.000 köbméter viz zuhog a borzasztó mélységbe, mely mennyiségnek háromnegyedrésze a canadai vizesésre jut.

A canadai vizesés közepén fekszik a határ Amerika és Canada között.

Az 1889-ben épült «Suspension bridge»-n (épitési rendszerétől függőnek nevezett hidon) a canadai oldalról az amerikai oldalra 25 ctsért átkelve, a «Prospect Park»-ba jutunk és gyors léptekkel a «Prospect point»-et keressük fel, hol legközelebb érünk a vizeséshez.

CSÓNAK A HÁBORGÓ TENGEREN.

Hosszan, elmélázva bámuljuk Isten hatalmas alkotását és gondolataink elszaladnak a gyorsan tova haladó hullámokkal, fájlalva, hogy nem mehetünk velök messze-messze földre, tán a túlvilágra, hol megismernők mindazt, a mit gyenge agyunk csak sejteni mer!

A szédületes látvány megragadó hatása alatt szinte önkénytelenül is hirtelen egy csábitó gondolat fog el: hátha megkisértenők a hullámokkal utazni! Egy pillanat — és a kinos földi vergődés véget ért! Egy szebb, egy nemesnbb, egy biztatóbb jövőt várunk! Szédülni érezzük fejünket és már-már átesünk a korláton, midőn egy érkező kocsi robaja álmunkból fölriaszt.

Hátat forditunk a csábitó viz tündérének és fáradtan, kimerülve hagyjuk el a világ legszebb pontját.

Statisztikai adatok kimutatják, hogy hetenkint egy áldozatot követel magának a Niagara. Nem csoda; hisz szinte ugy érezzük, hogy valódi öröm és megváltás e hullámok között a halál!

Hát még mily nagy arányszámot nyernénk, ha a csöndes éjszakákon történő öngyilkosságokat is fel lehetne jegyezni!

Visszafelé menve, megtekintjük a «Niagara-Falls»-nak nevezetes

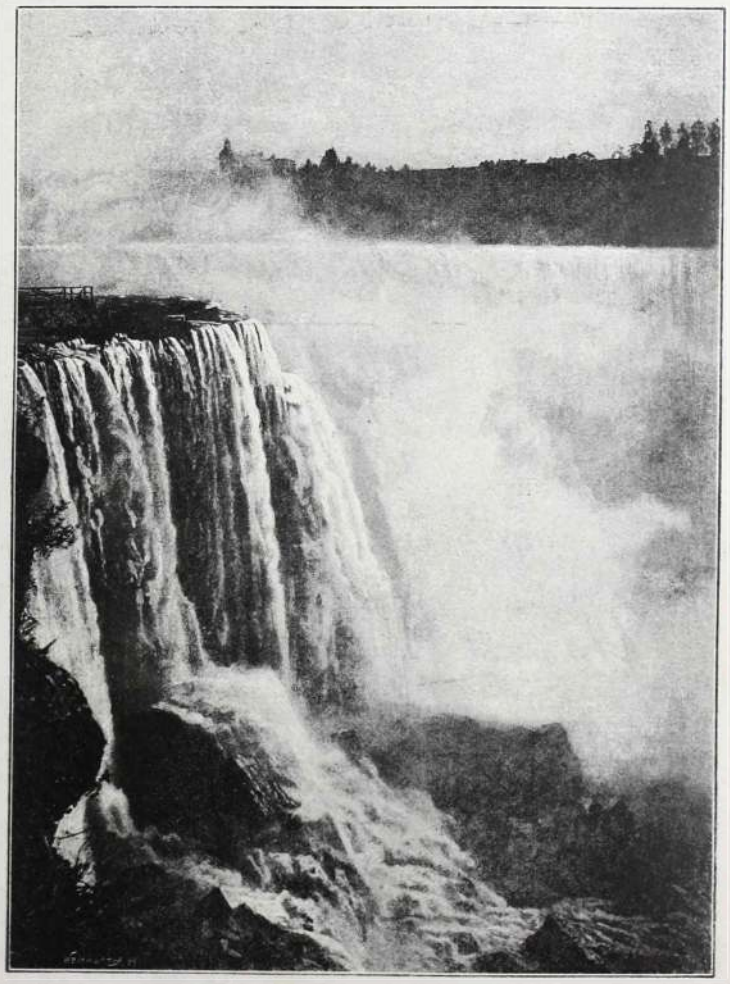

A PATKÓALAKU (KANADAI) VIZESÉS.

* Mutatvány Falk Zsigmond dr. «*Amerikai úti jegyzetek*» czimű nagy illusztrált művéből.

zett és a vizesések közelében fekvő kis városkát, mely még amerikai területen fekszik és 10—12 ezer lakosa a még eddig gyenge gyáriparon kivül főleg az idegenek pénzén él. Az idegenek forgalma évenkint megüti a négyszázezret.

Most utunk a Tunnel-district-be vezet és itt megszemléljük a Niagara-vizesés hatalmas erejének felhasználására épülő Tunnelnek már négy hónap mulva befejeződő munkálatait. A Tunnel 1 és fél angol mfld hosszú és 4 év alatt készitette el 1000 ember. 80 láb széles és 21 láb magas. Az alagutba nyiló árok 180 láb mély és 250.000 lóerőt fognak nyerni, mit főleg a 22 mfldnyire fekvő és virágzó iparral biró Buffalo város gyárainak hajtására fognak felhasználni. Az alagút tervezetét német mérnökök készitették.

A «Niagara-Falls» városkában levő hat papirmalom egyikét megtekintjük; azután elevatoron (felhúzón) 50 ctsért felvitetjük magunkat a város legközepén most épült 300 láb magas toronyba és élvezzük a remek kilátást. Innen holtfáradtan hazatérünk és fogadónk erkélyén

AZ AMERIKAI ÉS A KANADAI VIZESÉS A FÜGGŐ HIDRÓL NÉZVE.

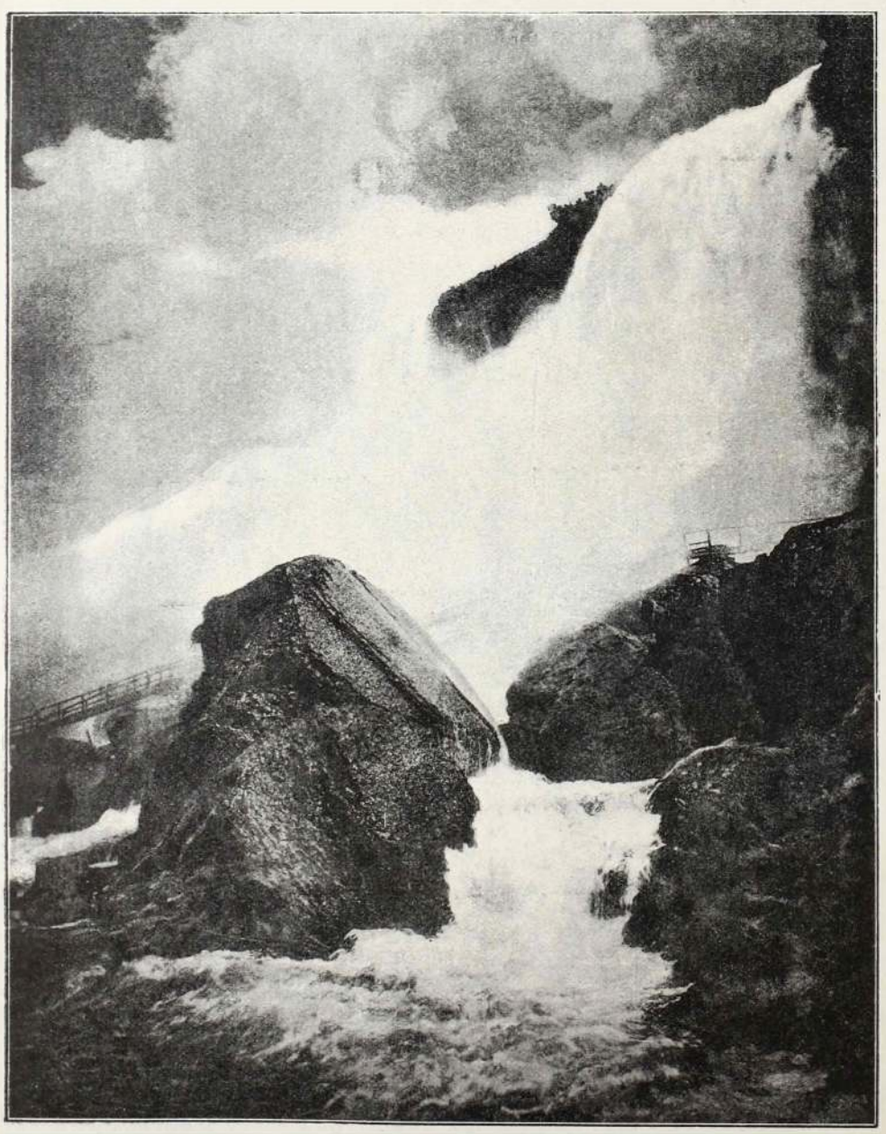

AZ IDŐSZAKOK SZIKLÁJA ÉS A VIZESÉS MÖGÖTT LEVŐ SZÉLBARLANGBA VEZETŐ UT.

letelepedve, tovább szemléljük az isteni habokat, a mint bömbölve alázuhannak, magukkal ragadva mindent, a mi útjukba akad és igy a mi gondolatainkat is messze, messze . . .

. . . Alkonyodik. A láthatáron hold száll fel és eleintén vérvörös, később mindinkább halványabb fénysugarai megtörnek a hatalmas vizoszlopokon és uj érzéseket ébresztenek szivünkben. Gondolataink persze! — keresnek egy nőt, találnak is s elszállnak hozzá. Miért is tökéletlen minden e világon! Miért nem lehet Ő most mellettem . . .

Csak bámulok, bámulok, megirigyelve az amerikaiakat, kik ily gyönyört ébresztő, le nem irható és megbecsülhetlen tünemény birtokában vannak.

Hirtelen női hang üti meg fülemet. Azt hiszem, hogy megérkezett, ide repült vagy tán ide varázsolták; ölelésre nyitom karjaimat . . . Óh de — fájdalom! — csalódtam. Csak egy a parton sétáló szerelmes pár beszélgetése jutott el füleimhez . . .

Az óra tizenegyet ütött; a fogadó szolgája szobámba küld; angol területen vagyunk és tizenegykor mindenki nyugodni tér.

A következő nap a «Maid of the Mist» (Köd leánya) czimü hajóra szálltam és kaucsuk csuhába bujva, elhajóztam a két vizeséshez. Az út két órát vesz igénybe, mely idő alatt hajónk törekszik minél közelebb férkőzni a vizesésekhez. Majd a 30 angol mfld hosszúságban a vizesések partján vezető villanyvasútra szálltam és megtekintettem a Queenston-tól Chippawa-ig — mert igy hivják a végpontot — fekvő különböző szépségeket. E helyre valóban két kézzel szórta áldását a természet.

ARÁNYI DEZSŐ.

Lapunk élén bucsuztatjuk az operaház volt kormánybiztosát és köszöntjük az ujat. De nem tehetjük ezt meg a nélkül, hogy itt uj keretet öltött szinházi rovatunk legelején be ne mutassuk azt a művészt, a kiben — mint a távozott kormánybiztos is többször bevallá s az uj is mihamar bevallja — az Operaház a legutobbi hónapokban egyik támaszát birja. Ki tudja mivé zsugorodott volna össze az Operaház amúgy is csipetnyi repertoárja, ha az a szerencsés aktus elmaradt volna, mely Arányi Dezsőt a budapesti dalszinház kötelékébe fűzte. Perottinak — bárha félszázezer korona jár ki neki évszámra, kevés hasznát láthatjuk. Rendesen rekedt s ilyenkor nem énekelhet, vagy nem rekedt s ilyenkor már nem tud énekelni. Broulik jeles erő s művészi énekes és sehogyse bir megbarátkozni a magyarsággal.

Igy hát Arányi Dezső az egyetlen elsőrangú tenór, a kit mindig bizvást felléptethetnek. De sietünk hozzá tenni, hogy épen nem csak magyar volta miatt ily oszlopos tagja operai ánszámblunknak. Mint *művészi* erő akarmilyen nemzet fia volna, ép oly örömmel látjuk s halljuk mint ma. Hangja üdén cseng és liraian lágy olvatag. Nem viseli nyomát annak a hosszú pályának, melyre a fiatal művész visszatekinthet. S ennek a szép hangnak az iskolája egyenest mintaszerű. Ritkán hallunk korrektebb, szabatosabb futamokat, mint a milyeneket Arányi produkál. Átmenetei a nyilt hangokból a fuvolaszerű pianókba és pianissimókba minden szegletesség nélkül valók és egyenletesek. A pianókban pedig a legtisztábban és leghatározottabban futnak végig regiszterei. A mit Arányi hangjában és iskolájában legjobban becsülünk, az az egyenletesség. Nem hőstenóri hang, a mint Arányinak rendes szerepköre nem is a hősi, hanem a lirai szerepek. De van azért hangjának annyi ereje és ércze, hogy derékul megállhasson akár Manrico vagy Radamesz szerepében is.

A kik ismerik az olasz operaénekesek játékművészetét, azok lelkesedni fognak Arányi játékáért is. Nálunk azonban az Operaháznál inkább a franczias játékmodort szeretik a maga aprózásaival. Ez az irány felé nagy léptekkel haladt Arányi, s mióta először föllépett s igen rövidesen játék tekintetében is teljesen uralkodni fog a mi szokásainkon.

Arányi Dezső első énekmestere Bellovich volt itt Budapesten. Tőle már mint kész énekes távozott, hogy felkeresse a híres bécsi Raut, kinek iskolájából szerződtették a brünni opera első tenorjává. *Rienziben* kezdte meg Arányi művészi pályafutását. A brünni nagy sikerek után a Kroll-szinházhoz került Berlinbe, honnan gyakorta jött hir egy magyar énekes diadalairól, kit úgy hívnak, hogy : Arányi. Senki se ismerte akkor nálunk, csak tanára : de azért hangoztatta a sajtó is, hogy jó volna tán megismerni ezt a magyar énekest, kit Berlinben úgy ünnepelnek. Még előbb a Scala directorának Piontelinek kelle őt Milanóba vinnie és körülvezetni Génuában, Nápolyban, csak azután került arra a sor, hogy Arányit idehaza is megismerjük. Mielőtt Arányi hazatért, még tanult Quirino Merli, Rossi és Padilla mestereknél, hogy annál méltóbban köszönhessen be idehaza. Mikor pedig beköszöntött *Manon* Desgrieux-jében, olyannak ismerte meg közönségünk, hogy mindjárt itt is marasztalta. A közönség és sajtó egyhangú kívánságának tett csak eleget az Operaház vezetősége, hogy idekötötte hazájához Arányi Dezsőt.

Arányi budapesti szerepei repertoárjának csak kis részét képezik. Mert hatvan opera főszerepét tanulta meg Arányi Dezső eddigi pályáján. Evvel a nagy számmal csak Arányi Dezső feleségének a Prágában annak idején annyira ünnepelt *Lange Emiliának* repertoárja vetekedik, állván az mintegy nyolczvan operából.

—ai —il.

A KIS PÉKNÉ.

Énekes életkép 3 felvonásban. Irta : *Gerő Károly.*

Szálldogál a bivaly,
Ha lepottyant, se baj
Puff.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(A Népszi ház tek. Igazgatóságának figyelmébe.)

Nem foglaltuk — rendes szokásunk ellenére — e krónika keretébe a mult hét legnagyobb eseményét, Gerő Károly darabját. Csak azért nem, mivel ezt az eseményt nem kvalifikáljuk szinházi eseménynek. Hanem azt nem mulaszthatjuk el, hogy e premiér alkalmából ne figyelmeztessük a Népszinház vezetőségét arra a feladatra, melyet a Népszinház betölteni hivatva *volna*. Nevéből is kirí e szinház feladata : lássa el szellemi táplálékkal a *népet*, — mely fogalom alatt nem értjük mindenáron az alsóbb társadalmi rétegeket, hanem csak ezeket *is*. Minthogy pedig a Népszinház tudtunkkal Magyarország fővárosában van, tehát hivatása szellemi táplálékkal ellátni a *magyar* népet.

Ámde tekintsünk vissza a Népszinház legközelebbi multján s azt látjuk, hogy minden érdek ennél az intézetnél inkább kielégitésre talál, mint a *magyarnak* és a *népnek* érdeke. Műsora tisztára idegen szellemű munkákból válogatva össze. Magyar iró csak kegyelemkenyéren él benne.

Tudjuk, hogy ez állitásunkkal egy bizonyos statisztikát lehetne szembeállitani, mely szerint igenis hetenként járják magyar termékek. De mikor ? Vagy vasárnap délutánokon, esetleg este, mikor igyis, ugyis tán megtelnék a szinház, vagy pedig hétfőn, mikor nem jár igy se, úgy se szivesen a szinházba a közönség. A rendes műsorban — merjük állitni — csak idegen termékek foglalnak helyet. A mi mégis magyar benne, az csak azért kerül sorra, hogy a kecskét is jóllaktassák. S ez a kevés magyar munka is csak operett. Népszinműt csak hiréből ismer már a közönség, legalább az a közönség, mely hétköznapokon jár a szinházba. Semmiképen sem lehet immár állitani, hogy a Népszinház jellegében a népszinmű is lényeges vagy csak egyenrangu vonás. De meg ez a népszinmű ma is redukálódik két-három darabra : arról szó sincs, hogy változatos vagy legalább csak élvezhető is volna a népszinmű-repertoár. Mivel az elcsépelt Próbaházasság folytonos ismétlése csak nem teszi élvezetessé ?

De lássuk most a premiéreket. A legujabb premiérek ugyancsak idegen munkáknak reprize vagy első bemutatása. Szivesen megengedjük, hogy ezeken a reprizeken és premiéreken — ha

ARÁNYI DEZSŐ.

nem is mindig, de általán — jeles alkotásokat látunk, de jobbára nem olyanokat, a melyek a *nép* igényeit is kielégithetik.

A mi eredeti premiért pedig mégis választ a Népszinház igazgatósága, abban sincs köszönet. Mikor tavasz óta majdnem száz népszinmű hiába vár elbirálásra, a helyett, hogy ezekkel végeznének, előkeritik Gerő Károly egy darabját. Meg se nézik van-e valami alapja, jelentősége, csak előadják. De ha még népszinmű volna, akármily szemenszedett naivság is! Nem népszinmű, hanem izetlen bohózat, a melyet tán csak a tek. rövidlátó népszinházi bizottság akczeptál népszinműszámba.

Hogy a magyar irók szine-java nem ir népszinművet, azt értem. Hiszen csak nem kényszeritheti magát minden iró arra, hogy olyan népszinművet irjon, a melyben a főszerep, énekes női szerep. Mert a Népszinháznál megdönthetlen elv, hogy másmilyen népszinmű nem kerülhet szinre. Tudunk egy igen derék drámai hatású népszinműről, — melynek komoly becsét a nyáron a fővárosi kritika is elismerte — mely népszinművet egyedül azért utasitott vissza a Népszinház vezetősége, mivel tragikai momentumokban gazdag volt. Hát csak Raupachnak van privilegiuma a Népszinház közönségének megrikatására? Magyar szerzőnek csörgő sapkával a fején kell önmagát megtagadva hejehujáznia!?

Ezért nem ir komoly magyar iró a Népszinház számára. A ki mégis ir, annak a sorsa is ugyancsak nem irigylendő. Tartania kell magát elsősorban a még alább bővebben is megismertetendő primadonna-rendszerhez. Azután be kell várnia a szezón legkedvezőtlenebb részét, mert szezón derekán a «slágerek» járják. Sláger gyanánt pedig népszinmű nem szerepel soha.

Igaz, rendelkezik ez a szinház olyan művészi személyzet fölött, mely büszkeségére válnék bármely külföldi szinpadnak. De a szinház egész működése néhány nőtag szereplésén alapul. Távol áll tőlünk minden oly gondolat, hogy e bámulatos művésznők akármelyikének csak művészetét is érinteni akarnók. Csak avval sehogy se tudunk megbarátkozni, hogy a szinház vezetősége egyébre se legyen tekintettel, mint ennek a néhány nőtagnak való kiemelésére. S a közönség rámegy a lépre s ma már a Népszinház férfi-művészeit kezdi úgy tekinteni, mint a kik csak statisztálnak a nőművészeknek.

Sok mindent el lehetne még mondani a Népszinház jelen állapotáról. De az általánosságban tartozott kritikából elég ennyi. Figyelemmel fogjuk kisérni az itt kiemelt szempontokat és a felmerülő egyes jelenségekre meg fogjuk tenni megjegyzéseinket, mint eddig is, sine ira et studio, tisztán csak az irodalom és művészet érdekében emelve fel szavunkat.

Evvel a czikkel pedig az volt czélunk, hogy felhivjuk a közfigyelmet arra az intézményre, melyre az utóbbi időben a nyomtatásban megnyilatkozó közvélemény, kevés kivétellel, érthetetlen okokból, egyebet se talált a nyakrafőre való dicszengeményeknél.

Emin.

TÁBORI RÓBERT.

TÁBORI RÓBERT.

Kissé nem szivesen mondom el Tábori Róbertről azokat, a miket elmondandó vagyok. Mert jókora irigység forr bennem, melynek tárgya Tábori Róbert. Melyik az a magyar iróember, a ki nem irigyelné meg azt a lankadhatlan szorgalmat és nyugtot nem ismerő munkaerőt és munkakedvet, a melylyel Tábori Róbert áldoz a magyar irodalom oltárán. A ki tudja, hogy a napi munkásság magában is mennyire leköti ezt a kiváló embert, (tán az ujjamon se tudnám végigszámlálni, hány napi- és hetilapnak legbelsőbb munkatársa) az szinte fel se birja fogni, hogy jut ideje még arra is, hogy produkálja az irodalmi műveknek egész sorozatát. Majd egy tárcza, majd egy novella, majd egy hosszú elbeszélés, majd kötetekre terjedő regény, majd meg — no de ez már ritkán — szindarab bukkan fel a homlokán a Tábori Róbert nevével. Alig élvezte a közönség végig az egyiket, már előtte van a másik. És nemcsak a nagyok közönsége tapasztalhatja ezt, hanem az apróbbak népsége is; mert Tábori Róbert az ifjúságnak is egyik legkedveltebb irójává lett azzal a számos gazdag fantáziával és lelkes hangon megirt ifjúsági regényekkel, melyek az évek során át napvilágot láttak.

Ezekben az ifjúsági regényekben portyázott ki Tábori először a történelem mezejére a maga komoly és alapos gondolkodásával belátván, hogy az ifjúság számára leghelyesebb a hazai történelemből meritett tárgyat feldolgozni, mert a multak emlékei birnak a legnagyobb varázszsal és a legtermékenyitőbb hatással az ifjú elméjére. Több történeti tárgyú ifjúsági regényben hódolt e kedvelt eszméjének, (in parentézim megjegyezzük, hogy öregek is gyönyörűséggel olvashatják ezeket az ifjúság számára irt munkákat) mig végre legujabban történeti tárgyú, a nagyok közönsége számára irt regénynyel lépett fel. Régebben ugyan már irt hasonjellegü munkát, de ily kifejezett történeti tárgyat ily keretben még nem dolgozott fel, mint legtöbb megjelent regényében, melynek czime: A templom kulcsa.

Ennek a történeti regénynek a tárgya igen aktuális vonatkozású. Vázolja azt a küzdelmet, mely II. Ferdinánd ediktuma után felmerültek a templomok körül, melyeket a katholikusok a reformátusoktól furfanggal és erőszakkal elfoglaltak. Mezőtúr városának templomáért áldozza fel magát a regény hőse, Törő Pál főkurátor uram, de ez az önfeláldozás Magyarországot is megmentette légyen a vallásüldözésektől.

A regénytárgy feldolgozásánál Jókai inspirálhatta Táborit. Ugyanaz a korfestő hang és hazafias, nemzeti szellem vonul végig az egész munkán. A korfestés különben *A templom kulcsának* legerősebb oldala. Nemcsak a beszédmodornak avétsága, de az alakoknak jelleme és maga az egész cselekvény kifejezi azt a kort — Mária Terézia korát — melyben a regény meséje lefolyik. Kiváltkép a poéta Bujdosó Gergelyben láthatni azoknak az időknek a tipusát. Ez alak jellemzésénél Tábori igazi művészettel szedi össze azokat a vonásokat, melyek egy Rákóczi utáni poétát jellemezhettek. Törő Pálban olyan karaktert alkotott Tábori, a milyenek Jókai hősei is. «A lelke aczél, a karaktere gyémánt, és az akarata vas». Ez érvényesül az egész regény folyamán. Kevés szóval, de mesterileg jellemezve Gurszki Theofil uram az ő minden csalfaságaival és ármánykodásaival együtt, a «hántott jezsoviták» e világi alakja kitünő tipusa az azon korban a magyar népnek annyi keservet okozó, álszenteskedő, alattomos frátereinek. Kár, hogy Zorka jellemzésénél kissé halványabb szineket használt Tábori és a hatalmas Fájerstein epizódot, meg a karakterisztikus Mészárosné-részletet nem hozta szorosabb összefüggésbe a főcselekménynyel. De okát láthatjuk ennek abban a tendenciában, hogy Tábori mindenkép a regény históriai jellegét akarta előállitani. S tényleg oly gazdag a történeti momentumok legaprózottabb részletekig való feldolgozásában, hogy bátran odaállithatjuk *A templom kulcsát*, mint a Rákóczyt követő kor hív történeti tablója gyanánt.

*

Az *Olcsókönyvtár* legközelebb megjelenő kötetei közt Heine emlékiratai is foglaltatnak. Zollner Béla dr. forditotta és látta el őket bevezetéssel. Egy részletet bemutatunk a memoárokból.

Salvus.

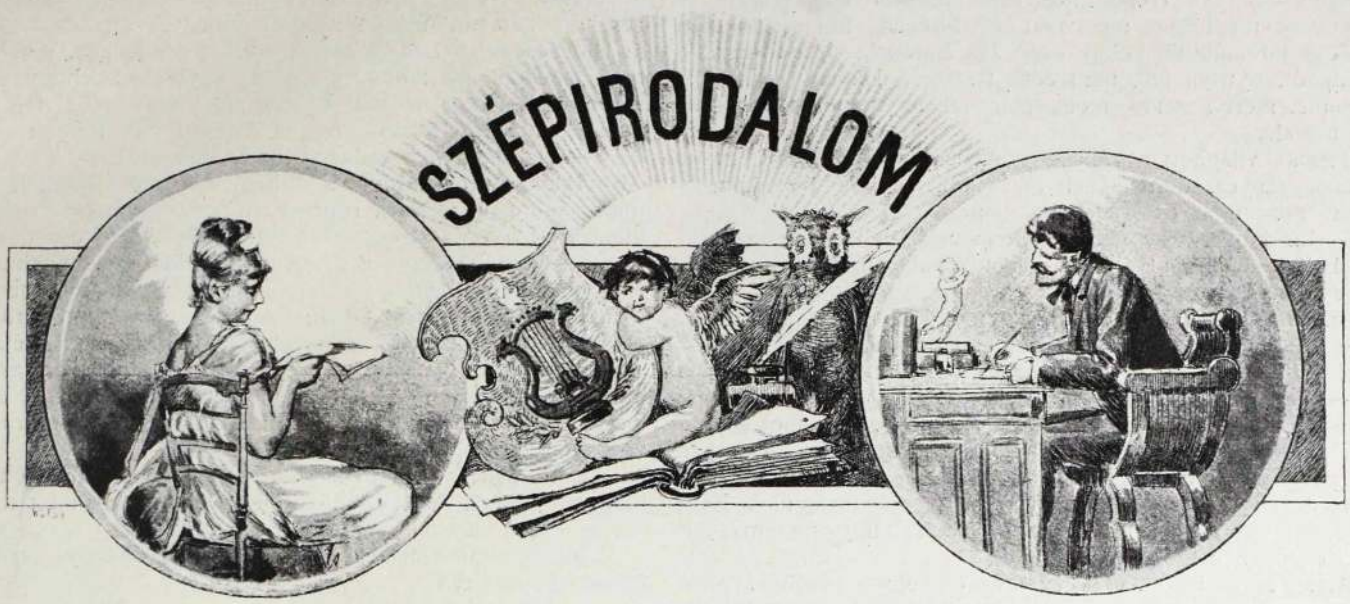

JÁK IMRE MESÉJE.

IRTA: KOSZTKA MIHÁLY.

A LEVEGŐ szinte nehéz volt az ylang-ylang illattól, mely a zenehangokkal a bálteremből a bűvösen dekorált téli kertbe hömpölygött. A tiz ágú pálma majd egész eltakarta az alatta levő plüs diványkát. A vérvörös plüsről hosszan folyt le a fehér atlasz, mely a csodásan szép asszony testét, a villogó szemű Davidovicsnét takarta. A mint két puha, meleg karját, mint két kigyót körülfonta, annak a domború mellű atléta nyakán, s szénfekete hajától árnyalt fejét odaigazitotta a hatalmas mellkasra, olyan volt, mint egy márványból faragott istenasszony.

Ják Imre a szenvedély nagyságától dermedten hagyta, hogy ölelje az asszony, hiszen az ő szive is, mint csordultig öntött pohár, túlömleni akart, keble szokatlan erővel emelkedededett, hanem azért mégis volt ereje letépni a reáfonódó fehér karokat, s belenézni szigorúan azokba a szemekbe, melyekből más a szerelem örvényébe szédült.

— Mit akarsz tőlem?

Rekedt volt a hangja: a pálmafák összébbhuzták leveleiket, a szerelmes szavakhoz szokott ylang-ylang mintha kifelé kavargott volna.

Csak az asszony nem rettent vissza.

— Szeretni, csak szeretni téged. Nem akarok én bűnt, nem kivánja se lelkem, se testem, hanem isten sem teremtett téged másnak, mint nekem. A szerelem mindent elhomályositó erejével imádlak, és hiába is tagadod, te is szeretsz . . .

— Nem igaz.

— Hazudsz. Tudom, hogy szeretsz, csak még a lelkiismereted tart vissza attól, hogy kimondjad azt a szót, melyet lelked rég epedve vár. Ó láttam én azt a szenvedést arczodon, mikor az oltár előtt kimondtad az eskűszót, pedig tudtad: nem igaz az. De nem csak te szenvedtél, hanem én is. Szerettem volna letépni fejéről a mirtus koszorut a penész virágnak.

— Karla megtiltom . . .

— Magad mondtad annak. Igen, szerettem volna letépni a fátyolt, mely az én boldogságom szemfedője lett. Nem akartam botránytot csinálni. Gondoltam fel fog még ujra éledni az a szikra, mely egykor értem gyulladt ki szivedben. Hiszen a becsületnek már eleget tettél, elvetted feleségül azt a leányt, kinek nagyapja felnevelt, most már a sziv következik . . .

— Szeretem a feleségemet.

— Mindig engem szerettél, csak magadra erőlteted ezt a tudatot, pedig szenvedsz, boldogságod rongyokba téped. Ó Imre, nem tudod te becsülni a szerelem tiszta, fellángoló szent lángját, pedig úgy szeretlek, olyan mélyen . . .

S ujra odaomlott Jákra, kicsorduló könyei leperegtek hamvas arczán, fejéről lecsúszott ébenfonata keresztül csapódott Ják vállán, mintha megakarná lánczolni, s szerelemre alkotott teste meg-megrángott néha.

Észvesztő szép asszony volt, s Jákban küzdött, birkózott a szerelem a becsülettel. Hatalmas ellenfelek, s majdnem egyenlő erővel küzdött mindkettő.

Egy percz alatt átélte egész lefolyt életét. Megelevenültek lelkében a mult édes képei, s mint vizió vonult el szeme előtt az átélt, s enyészetbe dobott idő.

. . . Hallotta a föld dübörgését, mely édes anyja koporsójára hullt, mely az apátlan gyereket árvává tette, aztán ujra átérezte annak a jóságos, öreg urnak kezefogását, ki szelid arczával, olyan barátságos mosolylyal tudta megmagyarázni, hogy ezentul náluk fog lakni, ezentul az ő fia lesz. Multak az évek, röpültek behunyt szemekkel az idők végtelenjébe, s ő tanult, világot látott, és mikor visszatért, könyező szemekkel, reszkető karokkal ölelte keblére az a jóságos öreg, ki apjánál is melegebb szeretetü volt hozzá.

Az öreg úr unokája, a kis Ila is megnőtt ezalatt. Sápadt arczú, barna leány volt Ila, s mikor kart karba fűzve bebarangolták a park árnyas lomb-

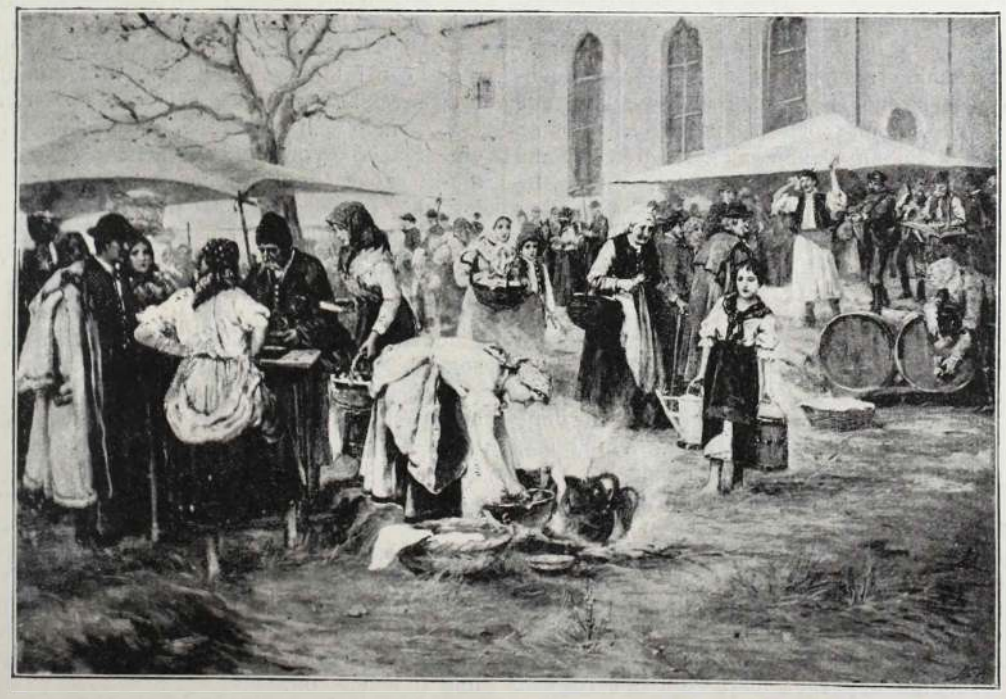

Weinwurm felvétele.

A TÉLI TÁRLAT. — BRUCK LAJOS: «VÁSÁR».

jait az öreg csak megint könyezett, de könyein keresztül is csillogott szeme, hiszen most már volt kire hagyni kis unokáját.

Édes látományok voltak ezek Ják Imrének, hiszen szerette ő a sápadt, nyurga Ilát, mint édes testvérét. Hanem aztán elborul szeme, mert a vizió most már fekete dolgokat forgatott képzelme elé.

Tisztán világitott agyában az a jelenet, mikor az öreg úr egy nap, fényes, derűs őszi nap volt, behivta magához, s beszélni kezdett az ő jóságos hangján.

— Lásd gyermekem, már nekem csak napjaim vannak, ki tudja holnap már a ravatalt is kell összekalapálnotok számomra, azért egy kérésem volna.

Emlékezett Ják Imre, hogy azt mondta reá:

— Mindent, mindent jó atyám, megteszek.

És az öreg folytatta csendesen, szeretettől sugárzó hangon:

— Te kivüled csak egy boldogságom van még: Ila. Tudom, hogy szeretitek egymást, ó gyakran elnéztem egymáshoz simuló alaktokat, s olyan melegség futotta át öreg szivemet Talán te szerénységből, ismerem becsületes lelked, nem akartál szólani nékem, de én feloldlak a szerénység szülte némaság alól. Nem szégyen az gyermekem, ha szeretünk, hiszen úgy is egymásnak neveltelek én benneteket.

Aztán Ila is bejött, az öreg meg összefonta kezüket és ő nem tudott ellentmondani, pedig lelke már mást szeretett, nem a szeretet csendesen világló lángjával, hanem az emésztő, csodás erejü szerelem perzselő, lángotcsapó tüzével. Ő mint szerette volna kitépni kezét abból a vékony, átlátszó kis kézből, hogy elrohanva, odadobja magát annak a rácz asszony keblére és nem tudta megtenni, lekötötték öreg nevelő apja könyben úszó szemei, a sápadt, betegséges Ila arczán felvillant öröm kifejezése.

Hát avval hálálja meg ezeknek a jóságukat, szeretetöket, hogy egyetlen szavával őket a fájdalom nyomorúságába, talán a lassan pusztitó sorvadásba taszitsa.

Megcsókolta Ila fehér, keskeny homlokát, s azt súgta halkan:

— Boldogok leszünk.

Aztán más képet dobott eléje felkorbácsolt képzelme. Látta a szép özvegy asszony kínos vergődését, mint szaggatta le magáról a csipke pongyolát keserves kinjában, s könyező arczával mint omlott végig a kerevet bársonyán, majd meg mint ugrott fel a fájdalmától dühödtebb tigrisként, s vágta az előtte álló férfi szemébe:

— Hát rongy vagyok én, mit csak használni akartál.

Az a férfi pedig: Ják Imre volt. Aztán meg mint a csábitás megtestesülése édes, behizelgő hangon kérte őt, még nem késő, még lehet visszavenni azt a szót, mely mindkettőjük életét a fajdalmak árjába veti. Olyan közel csúszott hozzája, hogy a fűzetlen puha test melege felgyujtotta szenvedélyes vérének minden ingerét és mégis volt ereje kitépni magát ebből a bűnös és mégis menyországot igérő világból, hova csak becsülete árán léphet be.

Oda lépett az oltár elé, bátran mondta ki azt a szót isten szine, az egész világ előtt: szeretem, mert nem hazudott. Szerette, még most is szereti a leányt, feleségét, kinek nagyapja őt felnevelte.

Ó miért is nem hagyták ott a sir szájánál, talán megkönyörült volna rajta az a sziszegő éles szél, mely meglibegtette vékonyka kabátját, talán irgalmas lett volna az a finoman hulló hópehely, s a szellő dajkáló danája mellett örök álomba aludta volna magát. Irgalmas kezek elvitték puha, meleg fészekbe, kicsiszolták a durva kőbe burkolt gyémántot és mikor a gyermekből férfi lett, mikor már az érzelem kéri a jussát, akkor csak a szivét kérték áraul a neveltetésnek. Odaadta, nem maradt más, csak a becsület.

És most előáll ujra egy asszony, ki ha nem is került volna egyszer útjába, talán máskép is tudná szeretni azt a penészvirágot, a feleségét és nem kiván szerelméért egyebet csak a megmaradt becsületet.

Ják Imre szemei elől eltünnek a mult ragyogó és borongó képei, letaposott éltének megelevenült alakjai előtt, lehullott a függöny. Nem látott semmit, csak a valóságot érezte.

Ott feküdt még mellén az a szenvedélyes bunyevácz asszony, kinek szemeit ha köny fűtotta is be, azért a vizfátyolon át is elővillant az érzékiség felcsillanó tüze, bár reá kulcsolódó teste olyan hiven tükrözte vissza a megadást, szeme mégis csak a parancsolást mondta Jáknak. Mint a mikor bünös a hatalmas urtól kérné kegyelmét, olyan hangon kérdé:

— Ugy-e, szeretni fogsz, ugy-e, enyém leszel!

Ják szenvedése, szerelme nagysága alatt szinte megrogyva, belétekintett azokba a könyörgő szemekbe, honnan a tiltott menyország minden üdvössége mosolygott reá, lassan, tette következményeitől borzadva átfonta a hozzá tapadó asszony reszkető derekát, túlizgatottságtól remegve, vonalanként vitte közelebb sóvárgó ajkát az asszony élveteg ajkaihoz, s mikor már egy lehellet választotta el őket egymástól, hogy egygyé tapadjanak, akkor mintha kábulásból riadt volna fel, durván dobta le magáról az asszonyt, s érdesen kiáltott reá:

— Legalább a becsületem hagyjátok meg.

Aztán sarkon fordult, s otthagyta a győzelem kéjétől mármár megittasult, s most roncscsá tört asszonyt. A bálteremből kihangzott a zene édes, dallamos hangja. Valami csendes ütemü mazurt játsztak, annak a szerelmétől letört rózsának meg úgy tetszett, mintha valami gyászdalt huztak volna. Hanem még nem tört meg egészen, felállt, merészen nézett a tükörbe, s le akart menni a tánczolók közé, hanem túlbecsülte erejét.

A zene is elhallgatott. Pak, a primás húrja elszakadt. Ő meg egy lépést tett előre, odakapott kezével a fehér atlaszra, mely alatt hevesen kalapált szive, aztán megtántorodott, s visszarogyott a plüs diványkára.

A kis penészvirág pedig odabenn a bálteremben odasimult hatalmas urához, s belekönögött saját szavába, a mint mondta:

— Úgy kerestelek, édes Imrém.

Ják lenézett a mellette lépkedő sápadt, vékony asszonykára és azt mondta reá:

— Majd elvesztettél.

KÉT UTAS.

IRTA: HEVESI JÓZSEF.

I.

Odatámaszkodott a nagy vasrácsos kapuhoz.

A kórház nagy kapujához.

Mélyet, nagyot lélekzett. Sápadt arczán, tört fényü szemein meglátszott az a kéj, az a gyönyör, melylyel beszivta a tavaszi reggelnek harmatos, nedves kristálytiszta levegőjét.

Mennyivel üdébb, mennyivel frissitőbb ez, mint a kórház karbolittas, orvosságszagos levegője!

Tágulni érezte a tüdejét, a vére is mintha vidámabban pezsdülne. A szabadság szellője legyezgette az arczát. Mert eddig rab volt, a kórház rabja. Bilincsbe verte egy hosszú, kínos betegség. Heteken, hónapokon át tartotta fogva és szögezte az ágyhoz.

Sokat szenvedett. Kegyetlenül meggyötörte a kór. Kicsi hija, hogy bele nem pusztult.

És a mint a szép, napsugaras tavaszi reggelen odatámaszkodik a kórház kapujához, föl-föltolul lelkéből egy kínos sóhajtás.

Arra gondol, hogy tulajdonképen miért is nem pusztult ő bele abba a nagy betegségbe.

Mi haszna ujra kezdeni ezt az életet igy, a hogy ő most ujra kezdi? Ujra küzdeni, ujra kinlódni, ujra vesződni azért az üres semmiért, melynek az ő neve — *élet!*

Hanem aztán eszébe jutott, hogy hát mégis van czélja ennek az ő nyomoruságos életének. Egy kis ártatlan lény, egy apró, szőke haju, dióbarna szemü teremtés, egy beteges kis leányka, egy szegény kis árva gyerek, a kit más nevel, más ápol kegyelem-kenyéren, irgalomból, könyörületből.

Hogy is ne keresné ő fel ezt az ő szegény gyermekét, hogy is ne szentelné ő ennek az ő egész életét?!

Igen, igen, felkeresi, uj életet kezd érette. Küzdeni fog, dolgozni fog és szembeszáll az ő legnagyobb ellenségével — a sorssal.

Csakhogy most az volt az első kérdés: mikép fog ő eljutni abba a kis városba, mely nincs ugyan távol a fővárostól, de azért mégis csak nagy gyalogút volna az ő beteg, gyenge, erőtlen testének.

Nem volt egy veszekedett fillérje sem.

Az utczáról szedték föl, mikor idehozták a kórházba. Az éhségtől elgyötörve, elcsigázva rogyott össze a kövezeten.

Most, hogy elbocsátották a kórházból, valamely jótékony egylet révén kapott ugyan egy pár garast, de ő mindenről megfeledkezve, háladatos szivvel adta ezt az alamizsnát hűséges ápolónőjének, ki oly emberségesen gondját viselte az alatt, a mig ő beteg volt.

Hogy jusson hát el az ő gyermekéhez, a kiről egy kórházi látogató azt a hirt hozta, hogy beteges?

Hogyan induljon ő több órai útra gyalog, mikor olyan gyenge, hogy alig tud még járni?

Nehéz, fájdalmas küzdelem után elhatározta, hogy félreteszi a szégyent és — koldulni fog utiköltségre valót.

Nem a maga kedvéért, hanem azért a beteg gyerekért!

II.

Köbölkuti Aladárnak pompás reggele volt. Az inas ezüst tálczán hozta be neki a reggel érkezett leveleket. Még az ágyban volt és nagyokat nyujtózkodott. Hanyagul vonta ki hosszú sovány karját a selyemtakaró alól és mikor az inas félrehuzta a nehéz függönyöket és a tavaszi nap arany fénye beömlött a nagy tükörablakokon, lomha közönynyel nézegette a leveleket. Sok ismerős irás, sok gyöngéd női kéznek macskakaparása. Meghivók, számlák, jelentések.

De nini, egy szokatlan formáju levél, ugy látszik, magára vonta a méltóságos úr figyelmét. Szemei tágra nyilnak s érdeklődéssel, csaknem kiváncsisággal forgatta a különös levelet. A levélbélyeg elárulta, hogy vidékről jött. A posta bélyegzője pedig olyan helység nevét tüntette föl, melynek már hallatára is sebesebben dobogott a fiatal dandy szive.

Idegesen tépte föl a levelet.

Csak néhány sor volt bele irva.

Kedves Aladár!

Nem bánom. Jöjjön. Egyedül leszek holnap délig.

Irma.

És Köbölkuthy Aladár ő méltósága ugy kipattant az ágyból, mintha puskából lőtték volna ki.

Oh istenem, milyen boldogság, az a csábitó szép, az a gyönyörüséges gyöngy-asszony, a szépek legszebbje, az ellenállhatatlan menyecske, megkönyörült rajta.

Igazán nagy boldogság. Lobogva lángolt a vére. A lelkében kipattantak a gyönyör virágai. Édes sejtések lopták be magukat a szivébe.

Sietett felöltözni, hogy apró-cseprő dolgait elintézze, s hogy idején künn lehessen a vonatnál.

Rohant le az utczára és vidáman fütyörészve ment a kaszinóba, a hol várta egy vadász-czimborája.

Utja a kórház mellett haladt el.

A kórház kapuja előtt még mindig ott állott a mi szenvedő betegünk. Mikor megpillantotta a feléje fütyörészve közeledő uracsot, hirtelen elszánta magát. Hiszen olyan jókedvünek látszik.

Dobogó szivvel várta meg, hogy közel jöjjön. Aztán leemelte a kalapját a kellő pillanatban.

— Egy szegény, beteg ember — dadogá — nincs útra va...

Köbölkuthy ő méltósága egy elutasitó mozdulatot tett a kezével és vigan fütyörészve ment tovább.

A szegény betegnek pedig nem volt több bátorsága koldulni.

III.

Délután a gyorsvonat vágtatva haladt a főváros környékén. Az országúton egy beteg ember vánszorgott és irigykedve ismert rá Köbölkuthy ő méltóságára, a ki egy elsőosztályu kocsiból kényelmesen pöfékelt kifelé.

A szegény, vánszorgó ember beteg gyermekéhez kutyagolt — a méltóságos úr kedveséhez vágtatott.

HEINE EMLÉKIRATAIBÓL.

FORDITOTTA: ZOLLNER BÉLA DR.

A LEGZSENGÉBB gyermekkori emlékekből magyarázhatók meg a legkésőbbi kor jelenségei és bizonyára figyelemre méltó körülmény, hogy előttem már tizenhároméves koromban előadták az anyagelvi bölcsészet minden képviselőjének tanait és pedig egy főtisztelendő pap, ki papi kötelességeit a legcsekélyebb mérvben sem hanyagolá el; ugy, hogy korán volt alkalmam látni, mily szépen megférnek egymás mellett képmutatás nélkül a vallás és a kétely s ez az, a mi bennem a hitetlenséget és a vallási közönyt fölkeltette.

A hely és kor szintén fontos mozzanatok. Születtem a szkeptikus tizennyolczadik század végén, oly városban, a hol gyermekségem idején nemcsak a franczia nemzet, de egyuttal franczia szellem is uralkodott.

A francziák, kikkel a sors összehozott, megvallom, oly könyvekkel ismertettek meg, melyek épen nem feleltek meg izlésemnek és bizonyos előítéletet oltottak belém az egész franczia irodalom iránt. Anyámnak különben szintén nem volt inyére, hogy a düsseldorfi liczeumban irodalommal kellett foglalkoznom. Ő ugyanis nagyon tartott tőle, hogy költővé leszek és ez szerinte a legnagyobb baj, a mi csak érhet vala.

A költő állása ugyanis abban az időben nem volt nagyon tiszteletreméltó s a költő nem volt egyéb, mint szegény rongyos legény, a ki néhány tallérért alkalmi verseket ir s végre a kórházban hal meg.

Anyámnak pedig nagyratörő tervei voltak s ezekhez képest neveltetésem irányát mindig ő szabta meg. Szellemi fejlődésem történetében ő játszá a főszerepet; ő állapitá meg tanulmányaim programmját és alkalmasint már születésem előtt nevelési tervekkel foglalkozott.

Legelőször a császárság fénye volt az, a mi anyámat kápráztatá. S mivel egy vidékünkbeli vasgyáros lánya, kivel anyám jó ismeretségben állott, herczegnővé lett és ettől hallá, hogy az ő férje nagyon sok csatát nyert és nem sokára királylyá fog avanszírozni: anyám a legfényesebb aranyrojtok felől álmadozott és egészen a császár szolgálatának kivánt szentelni.

E czélból különösen oly tanulmányokat kellett folytatnom, melyek az íly pálya szempontjából előnyösek, s noha a liczeumban nyakig úsztam a logaritmusokban és az algebraban, még magánleczkét is kellett vennem ezekből a dolgokból, hogy valaha sztratéga váljék belőlem.

A császárság bukásával anyámnak is le kellett mondania e fényes pályáról.

Ekkor azt hivé, hogy okvetlenül jogot kell tanulnom. Látta ugyanis, hogy Angliában már régtől fogva, de Franczia- és Németországban is mily nagy a jogászi kar tekintélye és hatalma, s hogy különösen az ügyvédek nyilvános előadásaik és nyelveskedésük által mily nagy szerepet játszanak s ennek folytán a legfőbb állami méltóságokra emelkednek. Anyám mindezt helyesen figyelte meg.

Mivel a bonni uj egyetem alapitása épen ebbe az időbe esett és az ottani jogi karon a legkitünőbb tanárok működtek, anyám kivánságára Bonnba siettem, a hol Mackeldey és Welker előadásai révén szivtam magamba a tudományt. Befejeztem ezt az istentelen tanulmányt; de annak alkalmazására sohasem tudtam magamat elhatározni; és tán azért is, mivel éreztem, hogy mások könnyen túlszárnyalnának az ügyvédségben és a rabulisztikában, szegre akasztám a jogtudori kalapot.

Pedig mily áldozatkész volt anyám velem szemben, a kinek nehéz időkben nemcsak tanulmányi tervét állapitá meg, hanem az ehhez szükséges anyagi eszközökről is gondoskodott! Midőn az egyetemre mentem volt, atyám vagyoni viszonyai nagyon kedvezőtlenek voltak; anyám eladá drága ékszereit, nyakláncait és fülbevalóit, hogy az egyetemi tanfolyam hallgatását biztositsa számomra.

Anyám után legtöbbet foglalkozott velem anyai nagybátyám: Geldern Simon. Jelentéktelen külsejü ember volt, kicsiny nehézkes alak, halvány, szigoru arczczal. Orra görög, de egy harmadrészszel bizonyára hosszabb egy rendes görög orrnál.

Közönséges felfogás szerint élete elhibázott vala. Geldern Simon a jezsuiták kollégiumában tanulta a humániórákat és a midőn szülői halála után teljesen szabad választása lett volna az életpályák között, egyet sem választott. Lemondott minden kenyér-studiumról és otthon maradt Düsseldorfban az «Arche Noä»-ban, mint az atyjáról reá maradt kis házat nevezték. Fáradhatatlan szorgalmával teljesen átengedé magát tudományos kedvteléseinek és különösen irási szenvedélyének, a melyet a politikai lapokban és különféle folyóiratokban csillapitott.

Ez a nagybátyám volt az; a ki szellemi fejlődésemre nagy befolyást gyakorolt és a kinek e részben igen sokat köszönök. Bármennyire különbözők voltak is nézeteink és bármily silányak az ő irodalmi termékei, tán mégis ezek ösztönöztek engem irodalmi kisérletekre. Már gyermekkoromban a legszebb és legbecsesebb művekkel ajándékozott meg; rendelkezésemre bocsátá könyvtárát és megengedte, hogy az Arche Noä padlásán kutathassak a ládák között, melyekben boldogult öreg atyám régi könyvei és iratai hevertek.

Atyám maga nagyon hallgatag természetü ember volt, a ki nem szivesen beszélt; s midőn mint kis fiu, ki a köznapokat a franczikánus zárda komor falai között, a vasárnapokat pedig otthon tölté, egy alkalommal megkérdém, hogy ki volt öregatyám, félig mosolyogva, félig pedig mogorván válaszolá: «Öregapád? Egy kis zsidó, a kinek nagy szakálla volt.»

Másnap, mihelyt az iskolaterembe léptem, hol ifju társaim már együtt voltak, rögtön siettem velök közölni a fontos ujdonságot, öregatyámról, a zsidóról, a kinek nagy szakálla volt.

Alig közöltem e hirt, szájról-szájra járt az különböző megjegyzések és utánzott állati hangok kiséretében. A kis legénykék ugrándozni kezdtek a padokon és asztalokon; leránt ották a fali táblákat, feldöntötték a téntatartókat és közben volt nagy nevetgélés, mekegés, ugatás és kukorékolás és pokoli lárma, a melynek refrain-jét mindig öregatyán képezte, a kis zsidó, a kinek nagy szakálla volt.

Az osztályfőnök meghallá a lármát, belépett és haragtól égő arczczal kérdé, ki volt oka e rendetlenségnek. A hogy ily esetben történni szokott: mindenki igyekezett szép csendesen mentegetőzni és a vizsgálat során ugyancsak sikerült kideriteni, hogy én szerencsétlen idéztem elő nagyatyámról tett közleményem által az egész lármát és rögtön meg is lakoltam érte jó adag veréssel.

«A leforrázott macska kerüli a meleg vizet», tartja a közmondás és azt hiszem, mindenki érteni fogja, hogy ez idő óta nem nagy hajlandóságot éreztem arra, hogy nem épen boldogemlékű nagyapám nemzetségfáját kutassam; vagy pláne, hogy felőle a nagyközönség előtt, mint annak idején ifjú társaimmal szemben közleményeket tegyek. De atyai nagyanyámat, kiről különben szintén keveset tudok, nem hagyhatom említés nélkül.

Rendkivül szép asszony volt; egyetlen leánya egy gazdag, tekintélyes hamburgi bankárnak, a miből azt következtetem, hogy az a kis zsidó, a ki e szép és gazdag hölgyet Hannoverbe vitte nőül, nagy szakállán kivül bizonyára más jeles tulajdonságokkal is birt — és igen tiszteletreméltó ember lehetett.

Nagyanyám gyermekei közül tudomásom szerint csak kettő örökölte az ő rendkivüli szépségét: atyám s nagybátyám, Heine Salamon a hamburgi bankár.

Atyám szépségének bizonyos lágy, határozatlan s majdnem nőies jellege volt; ellenben fivére férfias szépség; általában oly férfiú, a kinek jellemszilárdsága, szabályos és nemesen metszett vonásaiban impozánsan tükröződött vissza; gyermekei feltünő szépségek voltak, de a halál elragadta őket koruk legszebb virágában s e szép teremtések közül csak kettő él még: egy fiutód és egy bájos nővére, kit — — —

Ugy szerettem e gyermekeket és szerettem édes anyjukat is, ki szintén oly szép volt és korán elhalt s én annyit könyeztem érte.

Valóban e perczben szükségem van a csörgő sipka csilingelésére, hogy eloszlassam siró kedvemet.

Atyám szépségének bizonyos nőies jellege volt. Tán nem követek el irányában tiszteletlenséget, midőn e nőies jelleget kiemelem.

Idomai nem voltak aczélozottak, hanem inkább lágyak és kerekdedek; vonásai nélkülözték a jellegzetességet és nem volt bennök határozottság.

Egyik főjellemvonása volt atyámnak határtalan életvidorsága.

Élvvágyó, vidám és rózsáskedélyü ember volt, mindig vigságra és dáridóra kész.

Gondatlan fő, ki a tegnappal nem törődik és a holnapra nem gondol.

Hannoveri dialektusban beszélt, a mi nagy előny volt reám nézve, mivel már gyermekkoromban hozzászoktam a német szó helyes kiejtéséhez; holott városunkban az alsó Rajnavidéknek az a «Kauderwelsch» (zagyvalékos) szójárása divatos, a mely Düsseldorfon még némileg türhető, de a szomszédos Kölnben teljességgel elviselhetetlen.

A düsseldorfiak szójárása bizonyos átmenetet képez a hollandiai mocsarak békabrekegéséhez. Sőt tán igaz, a mit egyikmásik hazafias hollandi nyelvész állit, hogy német anyanyelvünk sajátképen nem egyéb romlott hollandi szójárásnál. Lehetséges.

De hasztalan igyekszem a csörgő sipka csilingelése által csititani a fájdalmat, mely erőt vesz rajtam, valahányszor boldogult atyámra gondolok.

Ő volt az, a kit legjobban szerettem a világon.

Már több, mint huszonöt év óta halott.

Sohasem gondoltam rá, hogy elveszitsem őt

és még most is alig hiszem, hogy valóban elveszitettem. Oly nehéz elhinnünk, hogy azok meghaltak, a kiket oly igazán szerettünk.

De nem is halnak meg; élnek bennünk és lelkünkben lakoznak.

Azóta egyetlen éj sem mult el, hogy ne gondoltam volna boldogult atyámra; s gyakran, ha reggel felébredek, még most is mintha hallanám szavát, mely egy álom visszhangjaként csendül fülembe.

Ilyenkor ugy érzem, mintha gyorsan fel kellene öltözködnöm és besietnem atyámhoz a «nagy szobába» mint ezt gyermekkoromban tevém. Atyám mindig nagyon korán kelt, télen ugy, mint nyáron; én rendszerint már iróasztalánál találtam, a hol fel sem tekintve nyujtá felém csókra kezét.

Szép, szabályos és finomul metszett kéz volt, melyet mandolatejjel szokott volt mosni.

Előttem még e kéz; látom a kék ereket rajta és mintha erős mandolaillat izgatná orromat, szemembe nedv szökik.

Atyámnak szép tulajdonságai közé tartozott az ő kiváló udvariassága, melyet mint igazt előkelő ember szegény és gazdag iránt tanusitott.

Különösen tapasztaltam ezt olyankor, midőn mint szegény-gyám hivatalos órái alatt a szükölködőknek néhány barátságos szó kiséretében nyujtá át alamizsnájukat.

Weinwurm felvétele.

A TÉLI TÁRLAT. LOTZ K: SZ. L. ARCZKÉPE.

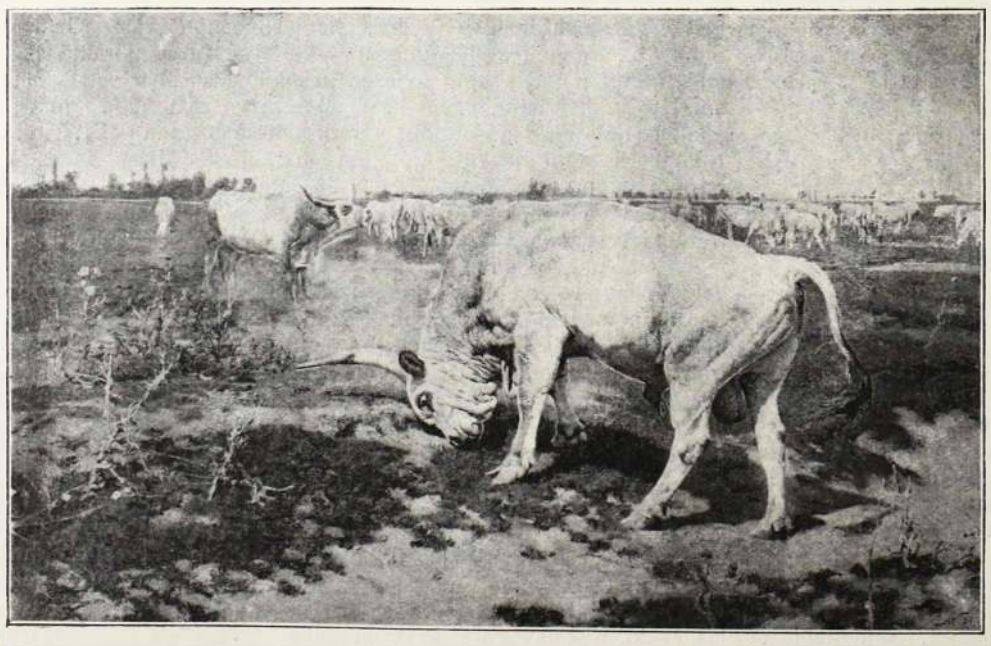

Weinwurm felvétele.

A TÉLI TÁRLAT. — VASTAGH GÉZA: «KI A LEGÉNY A CSÁRDÁBAN».

HAJNALI KÖD.

IRTA: VIRTER FERENCZ.

A KÁVÉHÁZ csaknem üres már. Az egyik sarokban két hölgy társaságában, egy álmos mesterlegény, bajusztalan sápadt arczczal, szótlanul bámul sörös poharára; úgy néz ki, mintha nyitott szemmel aludnék.

A két hölgy eszik, iszik és temérdek sokat beszél szanaszét.

Távolabb tőlük két elegánsan öltözött fiatal ember ül; az előttük álló üres üvegek garmadája, meg gyűrött gallérjuk a nyakukon, tanujelei egy áttombolt éjszakának.

Virrad.

A hajnali fény végig fut a szürke égbolton, beszökik a ködös ablakokon át a mulatóba, elhomályositva a gáz világát és felébresztve az álmatlan emberek lelkiismeretét.

A sarokbeli társaság egyik hölgye megfogja udvarlójuk orrát, alaposan ránt rajta egyet, azután rekedten belenevet a csöndbe és kiáltja:

— Hé, Miska! részeg vagy?

A legény összerezzen, aztán nagy hangon védi ártatlanságát és maga is kaczajra fakad.

A távolabbi két ur közül az egyik felemeli fejét és odaszól a kaczagóknak, hogy csend legyen, mert máskép baj lesz.

És a csönd ismét elfoglalta birodalmát, csak néha zavarva meg egy-egy tovarobogó bérkocsi zajától.

A pinczérek álmosan ténferegnek a billiard-asztal körül, a kifáradt izmok béna lassúságával. Amolyan zug-kávéház ez, a minők a főváros szűk utczáiban gombamódra teremnek, éjjel élnek és kétes egész egzisztencziájuk. Az ablakokon nagy vörös hirdetések ragasztvák, nagy hangon dicsérve azt a zenekart, mely ma és mindennap e helyiséget megszerencsélteti, és melynek tagjai valamennyien szép és fiatal hölgyek. Hajnaltól kezdve azonban egész estélig majdnem teljesen üresek, kivéve talán az ebédutáni egy-két órát, a mikor a kártyások rendezvousja van itt.

Egy pinczér most eloltja a gázt, azután felkéri a két asztal vendégeit, nem-e parancsolnak még egyebet, végül kimegy a konyhába, honnan tisztán hallatszik érzelmeinek megnyilatkozása: a szidalmak egész czifrasága a fogyasztás nélkül ülő vendégek fejére.

A két hölgy egyszerre nagy csörömpölést visz véghez a poharakon.

— Fizetni! megyünk, kiáltja az egyik folyton kaczagva, a mit talán nemcsak a jókedvnek lehet betudni, hanem korlátoltságának is.

Két percz mulva aztán odább állanak s az egész helyiségben már csak ők ketten maradnak: Asztag Miklós és barátja a Karcsi.

*

Asztag Miklós, hosszú hallgatás után, odahajlik barátjához.

— Te Karcsi, mit gondolsz, nekem adják azt a Csonoky lányt?

— Nem.

Asztag hátradől székében, nagyokat szí czigarettjéből, majd eldobja azt és másikra gyujt, aztán halkan utána mormogja:

— Nem.

A pinczérek összeálltak a sarokban, valamelyik közülük egy hazugságba kezd, a többi ellene szól, hirtelen lárma keletkezik — s egy tányér hatalmas csattogással összezúzódik a padlón.

Asztag Miklós felriad bámulásából.

— Te Karcsi! mégis nekem adják azt a Csonoky lányt!

A zaj hirtelen abba marad s a pinczérek felől elfojtott kaczagás hallatszik.

Asztag felugrik székéről.

— Mit nevettek?! . . . Még egy üveg sört! . . . összetöröm ezt a poharat a fejeteken, ha el nem hallgattok.

A Karcsi hirtelen felnyitja szemeit s arczán az iszonyat kifejezésével mondja barátjának: «Még iszunk!» — A következő pillanatban azonban visszahanyatlik székébe. Az a sárga, élettelen arcz, a sok tivornyák lemoshatlan fakó bélyegével, kimerülten lógott; szemei alatt a hatalmas kék vonások ijesztőbbé tették, — annyira, hogy Asztag összerezzent s akaratlanul belenézett a tükörbe: vajjon az övé is olyan-e? . . . Nem, az övé még szép; — oh tudna ő még leányt hóditani, szépet, ki szeresse, ki odaadná magát néki a kit, — feleségül venne!

— Te pajtás! kiáltott fel hirtelen, mondsza, ugy-e hogy mégis nekem adják azt a Csonoky lányt.

A Karcsi hallgatott.

Asztag jobban az arczához hajolt és felhúzta a fejét.

— Te pajtás, mondsza, ha mégsem adnák nekem? mit csinálnak akkor?

A pajtás alig hallhatóan mormogá:

— Lődd magad főbe.

Miklós elgondolkozott: ennek a ficzkónak igaza van.

— Lődd magad főbe, suttogá komolyan Dávid Károly; — én is nemsokára úgy teszek.

A fiatal ember nagyot nézett, aztán felemelte poharát és fenékig itta.

Nemsokára jött a pinczér, megtöltötte a poharakat és Asztag Miklós elkomolyodott ujra.

Nézte a fehér habot és gondolkozni próbált. Egyre az járt a fejében, hogy nem adják neki azt a lányt. És miért nem? — tünődött magában — mert gazdag? . . . Hirtelen felkaczagott, aztán nagyot csapott barátja vállára.

— Te Karcsi, ugy-e csunya az a Csonoky lány?

A Karcsi felriadt álmából, aztán — minthogy barátját kaczagni látta — azt hivén, hogy az ő gyengeségéből űz gúnyt, majdnem ordítva kiáltá:

— Nem vagyok én álmos! Én? . . . Mulattam én már nagyobbakat, mint te!

Miklós jókedve a tetőpontra hágott, összekoczintá poharát a másikával, valami keringőbe kezdett, aztán úgy megeredt a nyelve, mint a zápor eső.

— Te, ha nekem adják azt a lányt, én becsületes leszek ujra! — Szavamra mondom, becsületes!

— Azt jól teszed.

— Igen pajtás! — becsületes ember! . . . Tudod te, milyen az? . . . Kifizetem az adósságomat s a mi a hozományból megmarad, azon veszek majd Szecsén egy kis földet, — és paraszt leszek. Paraszt, barátom! de becsületes. Odarúgom ezt a fővárost, torkig vagyok már vele és ujra kezdek élni, ujra! — nem úgy, mint eddig! — Másképen.

— Azt jól teszed!

— Te Karcsi, tudod-e, mit akarok én még elérni? A főispánságot! Öregapám is az volt; mért ne lehetnék én is az? Hiszen nemes ember vagyok! Szecsei Asztag Miklós! — Nem közönséges vér bugyog ereimben! Nemesi vér, kék vér, a Szecseiek vére?

Itt hirtelen megakadt, de roppant kaczajra fakadt azonnal.

— Hahaha! és azok a gézengúzok nem adnák nekem a leányukat?! Nekem!? . . . Hát mi volt az öregapjuk? Korcsmáros! . . . Hahaha! a hitvány kutyák! Azt hiszik, mert elvertem a vagyonomat, vége a becsületemnek is? Elúszott a birtok, de miért úszott el? — ő miattuk! ők kapták! . . . Ilyen a világ: a szolga felszedi azt, a mit ura elhány, s mikor már nem maradt semmije, ő kezd parancsolni, csörtetve zsebeit! — Tönkre mentem; de nem bánom. Arra csak egy *úr* képes. A filiszter otthon ül és melegíti a tenyerét a kályhán.

Czigarettje kiesett a kezéből; felemelte, aztán eldobta a kávéház másik sarkába.

— Nem bánom; istenemre mondom, nem! Ha még volna, azt is elverném. Czigányra, meg lóra, meg asszonyra. Vagy úgy éljek, mint a többi? eb módra éhesen ugatva? Nekem nem elég, ha én *megélhetek*, nekem nem elég a *kenyér!* — élvezetek, kéj, mámor . . . ez az! . . . ez az! Dáridó mindennap! Szerelem ezerfajta! Szenvedély millió! . . . S a becsület?! . . . hahaha!

Itt meghökkent. A szó elfogyott ajkán és félve körülnézett.

— De én becsületes leszek ujra . . . Én becsületes leszek . . . A Csonoky lányt nekem adják és én becsületes . . ,

A Karcsi összerogyott a székében és végkép elaludt. Kigombolt kabátja két szárnya közül kicsillogott az arany óraláncz.

Asztag hirtelen kijózanodott. Körüljártatta tekintetét a helyiségben, fürkészőleg, mint egy vadat érző eb, — aztán barátja felé nyúlt.

De hirtelen visszarántotta kezét és elpirult. Szemeiből valami állati hév sugárzott ki, ajkai lihegtek s fogait a félelem összerázta.

— Ej, nem látja senki! mondta azután és kiemelte a barátja tárczáját.

Tiz forintot kivett belőle, a többit ismét a helyére tette, aztán nyugodt lett, kiürité poharát s néhány percz mulva azt mondta halkan:

— Holnap veszek a Lizának virágot.

A VILÁG VÉGE.

IRTA : LEOPOLDO ALAS. 3

Spanyol eredetiből forditotta : SZALAI EMIL.

Tikor a kakukóra mutatója már csak egy perczczel volt innen a tizenkettőnél, Judas diadalmas tekintetet vetett Evelinára. A bizottsági tagok közül ekkor már öt-hat félelmében meghalt. A spanyol bizottmányi tagot hirtelen vágy szállotta meg, hogy halála előtt, még egy bikaviadalt láthasson és kijelenté, hogy visszalép. S már készült is távozni a teremből. Adambis mosolyogva jegyezte meg, hogy hiába siet, hiszen az utczán is utoléri agyvelejét az a megtiszteltetés, hogy megmerevedik. A spanyol erre ujra helyet foglalt és bátran szembe nézett a halállal.

Pim! s megnyilt az óra kis kapuzata s egy kakuk lépett ki rajta.

— Kakuk! kakuk!

Hatszor kiáltott egymásután elnyújtva hosszú közökkel.

— Egy, kettő.

A doktor számolta.

Evelina pedig aggódó pillantással s kissé bizalmatlanul tekintett férjére.

A doktor mosolygott és az asztal alatt megszoritotta felesége kezét.

Evelina odasimult férjéhez.

— Kakuk! kakuk!

— Három, négy!

— Kakuk, kakuk!

— Öt, hat.

Adambis rátette jobb keze mutató ujját a gombra. A nemzetközi bizottságnak még élő tagjai lehunyták szemeiket s halottnak szinlelték magukat, hogy ne kelljen látniok, mi történik. Pedig a doktor nem is nyomta meg a gombot. Ujját tartotta remegés nélkül még egyre rajta.

— Kakuk, kakuk!

— Hét . . . nyolcz.

— Kakuk, kakuk!

— Kilencz . . . tiz.

III.

— Kakuk!

— Tizenegy! — kiáltotta Adambis doktor ünnepies hangon, miközben az óra ismétlé :

— Kakuk!

A doktor most nem kiáltotta, hogy : tizenkettő! hanem megnyomta a fehér gombot.

A bizottsági tagok mozdulatlanok maradtak. A doktor és felesége egymásra pillantottak. Az asszony halaványy volt és komoly. A férfi is halaványy volt, de mosolygott.

— Megvallom — szólt Evelina — mikor eljött az a borzasztó pillanat, féltem, hogy nem sikerül müved.

S megölelte Adambist.

— Igen, egyedül vagyunk tehát a világon! — kiáltott fel a doktor lelkesülten.

— S hiszed, hogy nem maradt élve senki sem ?

— Meg vagyok győződve : senki!

Evelina félni kezdett a köröskörül uralkodó némaságtól.

— Hát akkor itt . . . ezek az urak . . .

— Mind halottak. Jer nézd meg őket.

— Nem, nem. Borzadok.

A doktor azonban leszállott trónusáról s a bizottmányi tagok padjai felé közeledett. Egy bizottmányi tag se mozdult. Mind meghaltak.

— A legtöbben, úgy látszik még meghaltak mielőtt megnyomtam a gombot. Hogy félhettek szegények. S igy esett még sok emberrel világszerte.

— Iszonyú — kiáltott Evelina s kiosont az erkélyre, mely az utczára nyilott. Adambis is odasietett. Lenéztek az utczára. S a palota előtti térségen a doktor olyat látott, a mire nem számitott, pedig a mi nagyon természetes volt.

Az az ötvenezernyi sokaság, mely ott tolongott a palota körül megtöltvén az egész teret, szinte szilárd hustömeget képezett. Mivel álló helyükben érte utól a tolongókat a halál. Százezer szem mozdulatlanul meredt az erkélyre, hol az egyedül élő két ember állott. Rémület látszott valamennyi szemen, mivel érezvén közeledni az utolsó pillanatot, remegtek az emberek is. Az egész sokaságnak azon tátva maradt a szája. A doktornak magának is hideg futotta el a hátát, midőn a tátott szájakon át belelátott a torkok ezreinek sötétjébe.

A környező házak ablakai és erkélyei is tele voltak holt emberekkel. Sőt a tér fáinak ágain is halottak telepedvék meg. A szobrok talapzatát is ellepték a halottak, sőt egyik szobor tetejére rámászott volt valami fürge ficzkó s az ott maradt halottan is.

A doktor nehány pillanatra szörnyü lelkifurdalásokat érzett.

— Meggyilkoltam az egész emberiséget! Azzal vigasztalta magát hamarjában, hogy jó szándékkal ajánlta a közöngyilkosságot az emberiségnek.

De a felesége . . . az az oka, hogy most igy . . .

A szép asszony ugyanis a közöngyilkosságot ellenző kisebbséghez tartozott. Nem annyira a haláltól való félelemből, mint inkább, hogy ellenkezzék a férjével.

Mikor pedig az asszony látta, hogy az emberek ezt a közelhalálozást komolyba veszik, éjjel lenge pongyolában belopódzott férje dolgozószobájába s odaült az összeránczolt homloku Adambis mellé.

Megsimogatta hegyes szakállát, végig vonogatta kezét a doktor fején ; majd sirva fakadt, majd édesen kaczagott, durczásan, majd engesztelődve ; gúnyosan, majd alázatosan szólott férjéhez.

Végül, mikor már mindaz nem hatott eléggé, a szép asszony felegyenesedett és patetikus hangon kérdezte meg Judast, vajjon nem tudna-e valami módot, a melylyel kivételeket lehetne tenni a közöngyilkosságból.

— Hát nincs mód, hogy megments kettőnket : magadat és engem.

A doktor ugyan elvből ellene volt az emberiség ilyes kijátszásának, mégis azt felelte, hogy tudna egy módot, melyen megmenekülhetnének ők ketten, de csak ők ketten.

Evelina tisztességes asszony volt s igy meg tudott maradni egyedül az urával is a világon. Adambis doktor pedig, a ki kissé féltékeny volt a feleségére, nagy lelki megelégedettséggel gondolt arra, hogy egyedül lesz Evelinával a világon.

Hála bizonyos elszigetelő kenőcsnek, a doktor meg tudta magát óvni a gyilkos áramtól.

A felesége gyönyörü testbőrét nem akarta illetni azzal a kenőccsel, hanem mikor elkövetkezett a végzetes pillanat, a doktor megfogta az asszony kezét s ez által az asszony testétől is visszapattant az áram ereje.

Evelina hálás volt ugyan a férje iránt ezekért, de az kissé kellemetlennek tünt fel előtte, hogy a férjén kivül senki se lesz körötte a világon.

— És hogy fogunk mi innen kimenni. Lehetetlen áthaladni ezen a térségen, ez a halott embertömeg megakadályozza.

A doktor mosolygott. És kivett a mellényzsebéből egy kis finom selyemből készült gömböt. Ezt megnyomogatta az ujjai közt s a gömb lassankint dagadni kezdett. Ekkor a doktor egy tűvel beleszúrt és aztán a lyukacson belefújt. S ime a gömb ketté vált.

Mindegyik félgömb egy-egy léghajó volt. Először a doktor ült bele az egyikbe. Aztán a feleségét is felszólitotta, hogy üljön bele a másikba.

Mindegyik léghajó valóságos berendezett lakás volt, minden kényelemmel ellátva.

— Nini — szólott Evelina, látva férje ez uj mesterművét — milyen előrelátó voltál. Nos hát szálljunk . . . szálljunk el messzire. Mert nem igen mulatságos dolog látni itt ezt a sok halottat, melyek közt akad nehány régi ismerős is.

És felrepültek a magasba. Szótlanul menekültek arról a tájról, a hol születtek. De Adambis tudta, hogy akárhol ereszkednek is alá, mindenütt csak temetőre lelnek. Halott volt az emberiség az ő műve folytán.

Mikor Evelina ugy vélte, hogy már messze vannak hazájuktól, azt gondolta, hogy jó lesz alászállani.

— Külföldiek holtteteme nem rémit annyira.

De ebben a doktor nem volt egy nézeten Evelinával. Ő az idegen halottak láttára is egyként érezte szörnyü bűnét — mert bűn volt az, a mit elkövetett — és csak a légben nem kinozta a szörnyü gondolat. A föld mindig eszébe juttatta tettét.

Evezni a levegőben a nap sugaraiban játszadozva . . . ez jól esett szivének ; de földet érni és élő embert nem látni sehol . . . ez megborzasztá.

— Halott valamennyi, iszonyú!

Minél inkább haladt az idő, annál jobban megszállta Adambist a földtől való irtózás.

(Folyt. köv.)

HADSEREG.

UJ EZREDTULAJDONOSOK.

A legfőbb hadúr a lefolyt héten nehány kiváló fontosságú ezrede élére a hadsereg legkiválóbb vezérférfiai közül ezredtulajdonosokat nevezett ki. E kitüntetés oly férfiakat ért, a kik pályájukon immár bebizonyitották, hogy az ő vezetésük alatt bátran sikra szállnak Ő felségének ezredei, mert az ily férfiaknak vezetése alatt működő katonaság a győzelemnek biztos záloga.

Jenő királyi herczeg, a német lovagrend nagymestere, ki a magyar társadalmi életnek egyik ismert és nagyrabecsült alakja, a 4. Hoch- és Deutschmeister gyalogezred tulajdonosa lett. *Ottó királyi herczeget* Ő felsége a Krakóban táborozó 1. ulánus ezred ezredtulajdonosságával tüntette ki, kivülük két magyar tábornagy nyerte kitüntetésül az ezredtulajdonosi czimet és rangot: *Mádi Kovács György*, a kassai hadtestparancsnok, a táborkar e disze, a 12. gyalogezred, Forinyák Gyula, József királyi herczeg adlátusa a 86. gyalogezred tulajdonosává lőn a király rendelete akarata folytán.

E kitünő férfiak közt emlékezzünk meg gieslingi Giesl Henrik báróról, ki az osztrák tartományok csendőrfőparancsnokságából, a legfelsőbb elismerés különös biztositása mellett nyugalomba vonult.

OTTÓ KIR. HERCZEG.

JENŐ KIR. HERCZEG.

GIESL HENRIK BÁRÓ.

FORINYÁK GYULA.

MÁDI KOVÁCS GYÖRGY.

UDVARI ÉLET.

ERZSÉBET FŐHERCZEGNŐ ÖLEBE.

Még a mult esztendő karácsonyán történt, hogy egy *Waldmann* nevű bécsi hivatalnok felesége egy selymes ölebet küldött ajándékba *Erzsébet* királyi herczegnőnek, *Stefánia* özvegy trónörökösné leánykájának. A kis királyi herczegnő, nagyon megszerette az ölebecskét és sétakocsizásra mindig el szokta vinni. Már egy párszor megtörtént, hogy a kis királyi herczegnő találkozott ilyenkor az ölebecske régi gazdáival, a mi mindenkor örömet szerzett neki. Nemrégiben az udvarhölgy, a kivel az udvari kocsiban ült, figyelmeztette a schönbrunni uton Waldmannéra, mire a kis királyi herczegnő a levegőbe emelte a kis jószágot és kedvesen mosolygott az asszonyra. Pár nappal később Waldmanné iskolás fia vette észre a kis kutyát a kocsiban s nem törődve semmivel, kipirult arczczal rohant a kocsi után, egyre az ölebecske nevét kiáltozva. A kis királyi herczegnő jóizüen nevetett s neki is megmutatta a kis ölebet. S hogy a kis királyi herczegnő milyen hálával van eltelve az asszonyság iránt, a ki neki az ölebecskét ajándékozta, mutatja az is, hogy Waldmanné a napokban levelet kapott a kabinet-irodából s a levélhez egy fotográfia volt mellékelve, a melyen a kis királyi herczegnő fehér matróz-ruhában egy széken ül, ölében az ölebecskéjével.

Szerkesztői üzenetek.

OLVASÓINKHOZ.

Bizonyára kellemesen fogja meglepni olvasóinkat az a változás, melyet a Magyar Géniusz jelen számában is már láthatnak. Ime a Magyar Géniusz szinte egészen uj alakot öltött. Gazdagodott tartalomban és külső fényben egyaránt. Tartalomra nézve: rovatokra bontottuk a lap eddig részben egybefolyt tartalmát s e rovatok keretében változatossá tettük a lapot s irodalmi szinvonalát az eddigi emelkedettnél is jelentékenyen fokoztuk. Minden rovatot ezentúl külön-külön fogunk gondozni s a magyar irodalom legjobb erőinek munkálkodásával fokozott mérvben gazdagítni. Kiváltkép súlyt helyezünk arra, hogy az aktuális akár közéleti, akár művészeti, akár irodalmi eseményeket magas irodalmi formában s együtt magvas, őszinte és találó kritikával megismertessük. Sőt a közélet oly ágaira is ki fogunk terjeszkedni szünetlenül, melyek eddig a sajtó nagyrészénél csak kevés figyelembe részesültek, bár jelentőségüknél fogva ugyancsak megérdemelték volna.

De lapunk maradandó becsű szépirodalmi részét is nem kevesebb figyelemmel fogjuk gondozni és gyarapítni. Közleményeink megválogatásában mindig arra a magas irodalmi szinvonalra leszünk tekintettel, melyen eddig is tartottuk lapunkat, sőt ujabb és több irodalmi kitünőségünknek lapunkhoz csatolása által gazdagabbá és tartalmasabbá teszszük a Magyar Géniusz e részeit is.

E mellett azonban a jövőben sem fogjuk soha szem elől téveszteni azt a czélt, hogy a Magyar Géniusz a magyar családok szivesen látott vendége lehessen s irodalmi czikkeink tartalma és feldolgozásformája megválogatásánál a legkörültekintőbb gondossággal fogunk őrködni a felett, hogy e czélnak tökéletesen megfelelhessen.

A *Magyar Géniusz* külső fényének emelkedte bizonyára első pillantásra feltünt az olvasónak. Minden igyekezetünk oda irányult, hogy a *Magyar Géniusz* külső kiállitásban is vetekedhessék bármely e nemü vállalattal. S hiszszük, hogy abban a szindús, pazar kiállitásban, melyben a jövőben lapunk megjelenik, méginkább ékessége lehet bármely szalón asztalának. Rovatainkat gyönyörü rajzok vezetik be, melyek a maguk kitünő kivitelével, művészi elrendezéssel választják el lapunk egyes részeit. A rovatmegnyitó művészi rajzok egyúttal kifejezik az illető rovat tartalmát is, ugy hogy az első pillantásra észreveszi az olvasó, hogy a lap mely része van szemei előtt. Számban és minőségben is gyarapodni fognak az egyes rovatoknak megfelelő illusztráczióink. Az aktuális eseményeknek megfelelő rajzokat jeles rajzolóművészek fogják készitени. Ugy ezeket a rajzokat, mint a közzéadandó művészi kompozicziókat kitünő reprodukcziókban adjuk közre, hogy lapunk e tekintetben is bátran vetekedhessék a leghiresebb külföldi folyóiratokkal.

Rovataink száma és ékessége már legközelebbi számainkban is gyarapodni fog. Ez a változás, mely lapunk e számánál először lepi meg az olvasót, csak bevezető abba az alakulásba, melyen a Magyar Géniusz fokról-fokra keresztül megy. Hiszszük, hogy ez alakulás a mellettünk eddig is lelkesen kitartott olvasóközönséget a jövőben még szorosabban hozzánk fűzi, és bizunk benne, hogy e fejlődés a magyar közönségnek uj meg uj csoportját fogja a magyar közélet, irodalom és művészet e modern és legelőkelőbb organumának körébe vonzani.

A MAGYAR GÉNIUSZ
SZERKESZTŐSÉGE.

E. Elemér. Naiv iskolástörténet. Papirkosárba került.
K. M. Örvényben. Később, de mégis felelünk. Sorát ejtjük.

Képtalány.

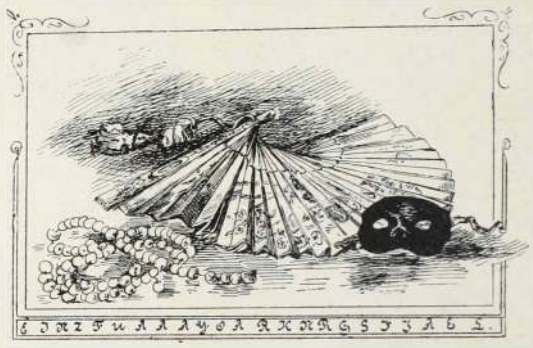

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

Csipke-függönyök rendkivüli nagy választékban párja 4 frttól kezdve, kitünő jó minőségben. *Pfeiffer Dezső* csipkefüggöny raktárában Budapest, váczi-utcza 22. Nemzeti szálló épületében.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy uiczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám, I. em. 16 ajtó.

Czerny's Tanningene ist das beste Haarfärbemittel

Czerny J. Antal „Tanningene-je"
a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb
hajfestő-szer

haj és szakál, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanozon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete természetes szinét** visszanyerni, melylyel az őszülés előtt birt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ára frt 2.50**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, crémek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, coniferensprítek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

CZERNY J. ANTAL, Bécs,
Levélczim és gyár:
XVIII., Carl-Ludwigstrasse 6. sz. (saját házában)
Fióküzlet: I., Wallfischgasse 5. sz.
az operaház közelében.

Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve.

Raktár: Budapesten, Török József gyógysz. Király-utcza 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner, **Miskolczon** Baruch, **Kassán** Adamek, **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Eles, **Temesvárott** Jahner, **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Magy. kir. államvasutak. 144885. 94. CI. sz.

Hirdetmény.

(Uj árudijszabás életbeléptetése a szlavoniai h. é. vasuton).

A magy. kir. államvasutak kezelése alatt álló szlavóniai h. é. vasuton a nasic-ujkapella-batrinai és pleternica-pozsegai vasutak megnyitása napjával uj árudijszabás (II. rész) lép életbe, mely által az ezen h. é. vasuton az eszék-nasici vonal megnyitása napjától érvényes árudijszabás I. pótlékával együtt érvényen kivül helyeztetik.

Ezen uj dijszabás példányai a magyar kir. államvasutak dijszabási szakosztályában példányonként 30 krért kaphatók.

Budapest, 1894. november 17.

Az igazgatóság.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

BLEIER ISIDOR

verseny-áruházában

BUDAPEST,

Király-utcza 10. sz.

nagy

PARTI-ELADÁST

rendez.

6 drb gallér 5-szörös **88** kr.
1 pár kézelő 5-szörös **25** kr.
1 ing frt **1.20, 1.60,** és **1.80.**
1 graciosa eső ernyő frt **2.20.**
1 ing mell sima **25** kr.
1 « « redős vagy himzett **35** kr.
1 mtr atlas satin **26** kr.
1 « foulard « **15** «

Értesités!

T. cz.

Van szerencsém t. vevőim és a n. é. közönség szives tudomására adni, hogy uj

kézimunka-árjegyzékem

magyar- és német nyelven megjelent és kivánatra ingyen és bérmentve megküldetik. Ezen árjegyzék tartalmaz **1130 eredeti rajzot női kézimunkákból** és a legtökéletesebb, a mi ezen szakmában eddig nyujtatott.

Nagyban és kicsinyben

Kiváló tisztelettel

Bérczi D. Sándor,

női kézimunka-ipar

BUDAPEST, VI. ker., király-utcza 4. sz.

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel.

Dorottya-utcza 9. sz. alatt van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete bőrből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

ORSZ SZÉPITŐ KÜLÖNLEGESSÉGEK

Orosz császári udvari szállító

MOSZKVA.

„Venus crême" bőr-konzerváló szer. Kitünő, teljesen ártalmatlan cosmeticum, kiváltképen hasznos a bőr zsirfénye és érdessége ellen; a bőrt vakitó fehérré varázsolja, a ránczok és redők képződését megakadályozza és megóvja az arczszin fiatalos frisseséget. A **„Venus crême"** nem tartalmaz s mmi **zsirnemü anyagot,** ezért soha nem avasodik s az év és nap bármely szakában minden ártalom nélkül alkalmazható. A t. közönséget saját érdekében kérjük, hogy **az itt levő védjegyre szigorun ügyeljen.**

Ára 2 frt.

„Eugenie folyópép" mirtus-virágokból, az arczszin szépitésére s a virágzó, fiatal arcz-szin állandó megőrzésére. Ugy az arcznak és nyaknak, mint a kéznek és karoknak gyönyörü lágyságot és márványszerü tisztaságot kölcsönöz; a bőr minden **érdességét** és foltosságát megszünteti.

Ára 2 frt.

„Eugenie" vörös folyékony arczkenőcs teljesen ártalmatlan. Az ajknak, arcznak és fülöknek szép természetes rózsaszint kölcsönöz; villamos fény mellett is természetes szinben tünik fel s 3 napig is tapadva marad a bőrön. **Ára 1 frt 50 kr.**

„Eugenie hintőpor" fehér, rózsaszin és crêmeszinben, tartósan és észrevétlenül tapad, s a bőrnek természetes lágyságot és üdeséget kölcsönöz. **Ára 1 frt 20 kr. Pamacsesal együtt 1 frt 50 kr.**

„Trixogen" kitünő hajnövesztő szer; erősiti a hajgyökereket s teljesen megakadályozza a korpaképző ést. **Ára 1 frt 60 kr.**

„Nigritine végétale" hajfestő, fekete és barna. A haj, ezen szerrel festve, 6 hétig is megtartja a szinét és teljes lehetetlen a müleges festést a természetes szintől megkülönböztetni. **Ára 3 frt 50 kr.**

Folyékony kaukázusi bajuszpedrő a bajusz növesztésére és épen tartására. A bajusz felsütése nem szükséges, a nélkül is minden bajusznak a kivánt forma adható. **Ára 75 kr.**

RAKTÁRAK BUDAPESTEN: Török József gyógyszertára, király-utcza 12. **Neruda Nándor** Kossuth Lajos-utcza. **Lux és Utasi** Muzeum-körut. **Városi gyógyszertár** Városház-tér.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról, b) mechanikai zenélő müvekről és zenélő disztárgyakról, c) minden egyéb hangszerekről, hangszerkellékekről és hurokról külön kiadásokban ingyen és bérmentve küldetik.

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszer-ipar

Budapest. VII., Kerepesi-ut 36

Saját gyártmányu mindennemü **hangszerek** és azok kellékei és alkatrészei. Mindennemü hangszerek és zenélőmüvek **javitása** és **hangolása** szakszerü pontossággal teljesittetik.

A „COLUMBUS" czimbalomverőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czérnázást, erős és csengő hangot nyerünk által. Minden verőre bárki ruházhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** — Ára a verőpálczákkal együtt az utóbbiak minősége szerint **frt 1.50, 2.—, 2.50, 3.—** és **3.50.** Külön a **«Columbus»** verőfej párja **1.—** forint.

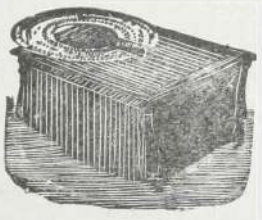

Legujabb! Legujabb!

INTONA

Elpusztithatlan acélhangokkal, változtatható érez játéklapokkal és korlátlan musorral.

Ezen uj találmányu hangszerrel minden előzetes tanulmány és zenetudomány nélkül száz meg száz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 12 forint, a kótalapok darabja 30 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy utánvéttel teljesittetnek

Zellerin M.-féle gyári részvénytársaság

Budapest, VII., Nagydiófa-utcza 14. szám.

Vizművek és csatornázások épitése, központi fütések (mindenféle rendszer szerint) **vizvezetékek, légszesz- és villamvilágitások berendezése.** Csillárok, légszesz és villamra, valamint combinált világitásra. **Szellőztetések, gőzfőző-, mosó- és fürdőintézetek. Épület-bádogosmunkák, fémöntőde és horganydiszitmények** gyártása. Szabadalmazott **Pasteur-féle rézszürők kizárólagos** gyártása, melyek vizvezetékkel kapcsolatban és **háztartásra,** továbbá szivattyuval egybekötve **szikvizgyártáshoz** használtatnak. **Fertőtlenitő készülékek** és **orvosegyetemi berendezési tárgyak.**

Mindenféle javitások olcsón és pontosan végeztetnek.

Tervrajzok és költségvetések készséggel adatnak.

Toronyórák

Palota-, gyári-, vasuti órák stb.

VILLANYOS ÓRÁK

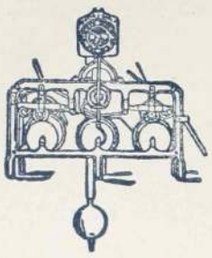

berendezését egész városok vagy egyes épületek összes termeiben egy egyetemes óramü által villanyossággal szabályozva a legujabb szabadalom alapján ajánl

Mayer Károly L.

államilag kedvezményezett

első magyar óragyára gőzerő-berendezéssel

Budapest, Kazinczy-utcza 3.

Képes árjegyzékek, költségjegyzékek bérmentve.

FOGAK

egyenkint ugy, mint egész fogsorok rágásához használhatók, légnyomás vagy rugóval 10 évi jótállás mellett bámulatos olcsó árakon. — Katonatisztek, tanitók és színészeknek 40%-al olcsóbb, családoknak évi bérletet nyitok 3 frtért, miért a fogak 3-szor évente megvizsgáltatnak és tisztittatnak.

Fogspeciálista Koos M. BUDAPEST, VII., Kerepesi-út 34.,

Rókus kórházzal szemben.

Rendkivül leszállitott árak.

Kitünő minőségü

URI CHIFFON-INGEK

most csak **1.20, 1.50, 1.80,** himzett és redős csak frt **2.05.**

Finom Cöpper (alsónadrágok) franczia szabás, csak **96** kr.

12 drb 4-rétü finom gallér **1.95,** 6-rétü **2.20.**

12 pár 4 « « kézelő **3.50,** 6 « **4.20.**

12 drb valódi angol és franczia batisztzsebkendők legujabb mintákban eddig **8.—, 10.—, 12.—,** most csak **4.—, 5.—** és **6.—** frt.

6 drb hölgying chiffon és vászonból, gazdag himzéssel, most csak **5.50,** finomabb **8.—** frt.

6 drb hálóköntös **5.50,** finomabb **8.—** frt.

1 vég 30-röfös czérna-kanavász, ezelőtti ára **10.—** frt, most csak **5.50.**

1 hat személyes szépességi vászonteritők csak **3.—** frt.

1 drb czérnavászon-lepedő varrás nélkül, erős, mint a hőr, csak **1.10.**

Valódi Jäger alsó-ruházat bámulatos olcsó árak mellett, **gyermek-ruhácskák** óriási választékban, **alkalmi vételek.**

Női és férfiharisnyák állandó nagy raktára

Krausz Ferencz

uri- és női divatáruházában

Budapest, VI., Terézkörút 40. szám.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép-** és **öntöttmunkáit, aczélöntés; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Jónás Gyula és Társa

BUDAPEST,

VII. ker., Kerepesi-út 22. sz.

Karácsonyi és ujévi kiállitás,

mélyen leszállitott árak mellett.

Női confectió és divatos ruhakelmék.

Egy ruha teljes 6 méter dupla széles seviot kelme frt **2.50**
„ „ „ 6 „ „ „ kamgarn „ „ **2.80**
„ „ „ 6 „ „ „ loden „ „ **2.—**
„ „ „ 6 „ „ „ gyapju „ mintázott „ **3.50**
„ „ „ 6 „ „ „ „ „ seviot „ **4.—**
„ „ „ 6 „ 120 ctm. „ „ „ „ „ **5.—**
„ „ „ 6 „ „ „ „ „ himalajon „ **5.50**
„ „ „ 6 „ „ tiszta gyapju legfin. seviot „ **8.—**
„ „ „ 8 „ valódi mosható franczia toil és creton frt **1.80, 2.—** és **2.40**
„ „ „ 8 „ valódi franczia barchet — frt **1.70**
„ „ „ 8 „ „ „ „ — „ **2.—**
„ „ „ 8 „ „ „ „ — „ **2.50**

Körköpenyegek, karakul gallérok, karmantyuk és sapkák. — Továbbá rumburgi vászon, Chroll-féle chiffon, ágy- és asztalteritők, függönyök és szőnyegek gyári raktára.

Magy. kir. államvasutak. 150963|894. szám

Osztrák-magyar-román vasuti kötelék.

(Az uj köteléki dijszabásnak érvénybe léptetése).

1895. évi január hó 1-én az osztrák-magyar-román vasuti kötelék részére uj dijszabás II. rész 1. és 2. füzet lép hatályba.

Az 1. füzet az Ausztriában és a 2. füzet a Magyarországban fekvő állomásokkal való forgalomra vonatkozó dijtételeket tartalmazza.

Az uj dijszabással egyidejüleg az osztrák-magyar-román köteléknek következő dijszabásai lépnek hatályon kivül. Az 1885. évi október 1. érvényes II. és III., az 1886. évi május 1. érvényes IV. és az 1887. évi november 1. érvényes V. dijszabási rész, az összes ezekhez kiadott pótlékokkal együtt. Az uj dijszabások példányai a részes vasuti igazgatóságoknál lesznek megszerezhetők.

Budapest, 1894. november 11.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága,

egyuttal a többi részes vasuti igazgatóságok nevében is.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

III. ÉVFOLYAM. DECZEMBER 9.

50-IK SZÁM

1894

MAGYAR GÉNIUSZ

ELOFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 10 frt = 20 kor.
Félévre 5 « = 10 «
Negyedévre 2.50 « = 5 «

Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM

– im. – : *Graenzenstein Béla.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Sz.:** *Téli tárlat.* — **Szabóné-Nogáll Janka:** *A bölcseség foga.* — **Urmánczy Sándor:** *Hisz ő nem is hibás.* — **Palágyi Lajos:** *Pusztai emlék.* — **Két mese a könyről.** — **Makranczi:** *Az én lovagias ügyem.* — **Leopoldo Alas:** *A világ vége.* — **B. E.:** *Anyám emlékére.* — **Milkó Izidor:** *Rómába!* — **Szinház és zene.** — **Hadsereg.** — **Irodalom és tudomány.** — **Udvari élet.** — **Képtalány.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM

A főváros
legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

FESZTY ÁRPÁD

óriási körképe:

a magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szőtt vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, boneczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 6 óráig. Este villam világitásnál.

Belépő dij 50 kr.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÈME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

A modern vegytannak hatalmas fejlödése és az ebből keletkezett számtalan kozmetikus szer sem volt képes háttérbe szoritani a harmincz év óta jónak elismert

Dr. Lengiel Frigyes-féle nyirfa-balzsamot

ami ékesen bizonyit amellet, hogy ez igazán jó és a természet által produkált házi szépitő szer. A Dr. Lengiel Frigyes-féle nyirfabalzsamot a csász. orosz miniszterium orvosi tanácsa jóváhagyta és Raspi tanár, a bécsi egyetem procurátora, valamint Pyefluch tanár Londonban és még többen ajánlották. Ez a balzsam egy harmincz év óta gyakorolt vegyészeti eljárás szerint készül, **ami azt a sajátságot kölcsönzi neki, hogy a felső bőrréteget lassacskán lehántja és az ily módon tisztitott alsó bőrt ifjonti fényben ragyogtatja, eltávolit mindennemű kiütést, szeplőt, foltokat, anyajegyeket, kisimitja a bőrránczokat és a himlőhelyeket és a teintnek friss és üde szint kölcsönöz.**

Egy tégely ára használati utasitással 1 frt 50 kr. **Dr. LENGIEL FRIGYES Benzoe-szappan** a legenyhébb szappan a bőr számára, darabja 60 kr.

Kapható minden nagyobb gyógyszertárban, ezek között Budapesten: Török Józsefnél a Király-utczában, Dr. Ember Bogdánnál Kolozsvárott, Barczay Károlynál Szegeden, Érdy Istvánnál Pozsonyban.

KERTÉSZ TÓDOR

műiparáruk raktára

Budapesten, Kristóf-tér.

Karácsonyi és ujévi ajándék-tárgyak

1 frttól kezdve 200 frtig.

Ragyogó karácsonyfa-diszekből

egész összeállitás 5 frttól 30 frttig.

TÁRSASJÁTÉKOK

felnőttek és az ifjuság számára.

Bronz- és porczellán-diszmütárgyak. Luxus butorok, Ebédlő-, dohányzó- ésiró-asztal kellékek. **Halifax-Jackson Hanes-Rohonczy Columbus-korcsolyák.**

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

Alapittatott 1843.

Tisztán kölcsönös. **Részvényesei nincsenek.**

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztositó intézete.

Összes vagyon 1893. deczember 31-ikén: 967 millió frank.

Legkorlátlanabb biztositási feltételek. Legmagasabb nyeremények a biztositottak javára.

Bővebb felvilágositásokkal szivesen szolgál a

Magyarországi vezérigazgatóság

BUDAPEST, IV., Károly-körut 26. sz.

1894. évi decz. 9. III. évfolyam 50. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM

GRAENZENSTEIN BÉLA

AZ 1896-IKI KIÁLLITÁS UJ ELNÖKE.

Lukács Béla kereskedelmi miniszternek sokféle kormányzási gondja között a legutóbbi időben az volt a legnagyobb: kivel pótolja a fetog. *Németh* Imre helyét a kiállitási igazgatóságban. Szegény Németh Imre belebetegedett a kiállitásba. Mikor már föl kellett adni a reményt, hogy Németh ujból betölthetné munkakörét, akkor szállott a nehéz gond a miniszter fejére: kit állitson a kidőlt oszlop helyére. Mert régi tapasztalat az, hogy ha egy előkelő és exponált állás megüresedik, azt csak ugy lehet szerencsésen betölteni, ha igazán hivatott akvizicziót sikerül az illető helyre megnyerni. Már pedig most a kereskedelmi miniszteriumban egy kis inség ütött ki. Elment az államtitkár, egy elsőrendü miniszteri tanácsos állását az egyetemi tanszékkel cserélte föl, egy másik miniszteri tanácsos kibetegedett a szolgálatból, a harmadik pedig márcziusban jól kiérdemelt teljes nyugdijának élvezetét akarja megkezdeni. A kereskedelmi miniszteriumba tehát ember-importról lehet szó, exportra ma nem telik.

Lukács Béla ekkor egy régi barátjára gondolt, a kit a nagy nemzeti kiállitás élére méltónak ismert. Kölcsönkérte a miniszterelnöktől *Graenzenstein* Béla miniszteri tanácsost, a kinek képességeit, komoly hivatottságát évek hosszú sora óta ismeri.

Mikor e kinevezés hire a lapokban megjelent, a nagy közönség gondolkozóba esett. Nem azért, mintha e név ismeretlen vagy uj volna előtte, hanem azért, mert hirtelen nem jutott eszébe: honnan ismeri azt?

A technikusok azt mondták:

— Kitünően képzett technikus, a ki még nem rég (1886-ig) főbányatanácsos volt és hazai bányászatunk fejlesztése körül elévülhetlen érdemeket szerzett.

A gazdák azt mondtak:

— Ismerjük az országos gazdasági egyesületből, mint a dohányügynek egyik legelső bajnokát, a ki a m. kir. dohányjövedék központi igazgatóságának élén áll és alig tiz év alatt oly óriási reformokat teremtett a magyar dohánytermelés és értékesités terén, melyek nevét maradandóvá teszik. A Magyar Dohányujság tizenegy évi folyama nem győzi azt az avatottságot és körültekintő erélyt dicsőiteni, melyet Graenzenstein a dohánytermelés rendszeresitése, a dohány jobb értékesitése, a vándortanitói intézmény kiterjesztése, az adminisztrácziő helyesbitése, a dohánygyártási üzem emelése s a dohányjövedék eredményeinek fokozatos fejlesztése terén elérni tudott. A dohányjövedék fokozása különben az ő vezetése alatt körülbelül 6—8 millió forinttal ér föl.

GRAENZENSTEIN BÉLA.

Az iparos azt mondja:

— Ez az ember volt az, a ki a dohányjövedék szükségletének fedezése körül arra törekedett, hogy kizárólag a magyar ipart vegye igénybe s útmutatásokat adott, hogy a mit eddig a mi iparunk nem termelt, miképen kell nálunk meghonositani, felkarolni.

Barátai pedig azt mondják:

— Európai müveltségü ember, a ki a külföldön szerzett becses tapasztalatokat; a kinek modora, előzékenysége, szivélyessége és elegánciája széles körben ismeretes, a ki soha sem kért senkitől semmit, hanem adott és tett, a hol módjában állott; a kit semmi részrehajlás sem vezetett volna az életnek semmiféle változata között, a ki kitartó munka s szorgalom, kötelességtudás és igazságos bánásmódja révén emelkedett arra az előkelő poziczióra, a melyet ma betölt, a ki a miniszter-

elnök benső barátságával dicsekedhetik, a kinek sok-sok a barátja s ellensége egy sincs.

Ilyen tulajdonságok mellett könnyü volt ráakadni a kereskedelmi miniszternek, de nehéz volt rábirni arra, hogy a neki fölajánlott uj állást elfoglalja.

Mert a milyen munkás ember, olyan szerény is. Nem vágyódik dicsőség és elismerés után. Teljesiti a kötelességét és nem tör a magasba. Mert ha akarja, ma már rég államtitkár lehetne.

De mikor megmagyarázták neki, hogy egy *missziónak* a betöltéséről van szó, oly misszióról, melynek az egész nemzetre kiható sikere attól függ: megtalálják-e rá az alkalmas embert, minden szerénységet félre tett, engedett a legbizalmasabb jellegü kérésnek és felszólitásnak és elfogadta a kiállitás élén neki fölajánlott igazgatói állást.

* * *

Graenzenstein Béla fia nemes Graenzenstein Gusztáv udvari kamarai tanácsos, m. kir. pénzügyminiszteri osztályfőnök. s államtitkár-helyettese, a kinek képviselői minőségben való szereplése is ismeretes. Graenzenstein Béla született 1847-ben Oraviczán. Középiskoláit Bécsben végezte, ezután Selmeczbányán a bányászati akadémiát kitünő sikerrel járta végig s két évet külföldi egyetemeken töltött, hogy magát a természettudományokban tökéletesitse. Sok diplomácziai és privátlevelezésre volt szükség, hogy a hatvanas évek végén belgiumi egyetemen magyar hallgatót elfogadjanak. Andrássy akkor sokat járt közbe a fiatal Graenzenstein érdekében, a ki mint magyar ember külföldi egyetemen ritkaság számba ment. De ez a ritka fiatal ember csak rokonszenvet biztositott hazájának és jó barátokat szerzett magának; tanulótársai között nem egy van, a ki ma a külföldi államok politikai életében jelentékeny vezérszerepet visz. Graenzenstein 1870-ben hazatérve, az ő széles látkörével csakhamar helyes képet alkotott magának viszonyainkról. Egy csöppet sem vágyódott politikai babérok után. Az volt az az időszak, a mikor *szakemberekre* és komoly *munka*-erőkre égető szüksége volt a kormánynak.

Belépett tehát 1870-ben ugyanabba a pénzügyminiszteriumba, melyben atyja — Lónyaynak egyik intimusa — az államtitkárságig fölvitte. Béla a fogalmazóságon kezdte, de tehetségeinek és szakképzettségeinek érvényesitésével csakhamar a főbányatanácsosságig vitte. Mikor a pénzügyminiszter a vasműigazgatóságot szervezte, Graenzensteint ez uj hivatalhoz aligazgatónak nevezte ki. A vasember tényleg még 1885-ben a kiállitáson a bányászati és vasipari csoportnak volt elnöke. A következő évben azonban, a mikor Wekerlének a dohányjövedéki igazgatóság élére kellett egy igazán vasember, Graenzensteinnak miniszteri tanácsosi minőségben e hivatalt kellett átvenni. Fölebbvalói valósággal csodálattal emlékeznek meg arról az odaadó szorgalomról és akaraterőről, melylyel Graenzenstein uj szakmájának minden titkos fázisát tanulmányozta, úgy, hogy alig két év alatt — nem is szólva az uj hivatal adminisztrácziója terén elért eredményekről — a dohányban európai szakember hirére emelkedett.

Érdemeinek látható jelei gyanánt megkapta a Ferencz-Józsefrendet, a III. osztályu vaskoronarendet és egy csomó külföldi dekorácziót. Még ez sem ártott jó hirnevének és popularitásának.

* * *

Nehány évvel ezelőtt a német császár a munkáskérdés tárgyában nemzetközi konferencziát hitt egybe. Graenzenstein volt egyike azoknak, a kik ott Magyarországot képviselték. Itt találkozott régi barátjával Burdeau-val, a franczia kamara mai elnökével, Jules Simonnal s több európai notabilitással, a kiket mind meghitt Magyarország ezredéves ünnepére.

Akkor nem is álmodta, hogy ő lesz az, a ki a külföldi vendégeket a kiállitás területén, mint ennek igazgatója kalauzolni fogja.

És ime ma ott van, a leghivatottabb vezérférfiak között, a kinek komoly munkásságára és széleskörü ismereteire, kivált pedig törhetlen erélyére nagy szüksége lesz az ezredéves nemzeti kiállitásnak.

A kik nem ismerik — azok is bizalommal néznek működése elé: a kik pedig közelről ismerik és tudják mennyi intelligenczia lakozik a kiválogatott férfiú egész egyéniségében, azok azt mondják: Graenzenstein kinevezése haupt-treffer az ezredéves kiállitás sikerének biztositása szempontjából.

Azt hiszszük, hogy az ő működése e várakozásokat mind túl fogja szárnyalni.

— *im.* —

A HÉT.

Csupa mulatságos történet.

AZT MONDJÁK némelyek, hogy igen víg história a Vígszinház históriája. Én nem tartom olyan vignak. Mindenáron meg akartak győzni.

— De kérlek, — mondották, — milyen komikum! Vasárnap a vígszinház-egylet igazgatósága — 200 ezer forintot érezve a lajbliban — összeül, tanakodik, határoz. Reggelre kelve a lajbli, a pénz, a piros bugyelláris . . . mind-mind eloszlik, mint a buborék, s marad mi volt: a puszta lég!

— No, de mégis szomorkás dolog, a mikor puccsokat rendeznek ékes jelszavakkal, csak azért, hogy «megmenthessék a hazát». No ez ugyan megérte a nagy hühót! Mert hát, nem nevetséges-e ez a sok abajkodás, öblögetés s hazafias frázisok dobálgatása olyankor, mikor arra mi ok sincs. Persze: Győz a magyar s tapsra ez ott fönn elég . . . t. i. a plebs és az asztaltársaságok körében. Ez a hazafiság . . . részletfizetésre.

— Kérlek, ne vedd olyan komolyan. Hiszen a javaslatot a nagyurak, ép Tiszáék buktatták meg. Mikor hire ment az összeesküvésnek s Tibád-Catalina gúnyos kaczaja komfortábliba kergette a szabadelvü-párt hiveit, odajött az egyik hiv a szegedi grófhoz.

«Kegyelmes uram, baj van, bukik a Vígszinház!»

«Megyek már no».

«De bukik nagyon».

«Szóltam már, hogy befogjanak».

«De hisz vár rám a kocsim, menjünk . . .»

«Dehogy, dehogy . . . majd csak az ekvipázsomon megyek, no. Nem olyan sürgős a!»

Mire pedig az ekvipázs megérkezett . . . Tibád-Catalina fondorlata győzött. Nem *két*, hanem *négy* szavazattal!

— És te ezt víg históriának mondod?

— Hát persze!

— Látod, ez is csak azt bizonyitja, hogy ne feszitsük a húrt, mert szétpattan. Látod, a multkori Wekerle-lelkesedés immár megszünőben. A levegő telve válsághirekkel. De ki opponál? Talán Apponyi, megszokásból. Más senki. Hagyják a dolgokat a maguk medrében folyni. Eh, barátom, szomoru csillag ragyog felettünk.

— Ha már idézni akarsz, akkor idézz hűen:

Rossz időket élünk, rossz csillagok járnak.

— Azt hiszem, hogy beborult már az ég egészen.

— Ne hidd te azt, a mig . . . Wekerlét látod, hogy örömet szerezzek néked.

* * *

Hát a Gerő péknéje? Ez csak a mulatságos bukás. A villamos vasuti konduktorokat és a szerzőt kivéve, mindenki igazságos bukásnak mondja. A propos! A kivételek közé tartozom én is, mert a darabot nem láttam. De hallottam, hogy jó. Hallottam pedig Solymositól.

— Nem játszik, ugy-e, a kis péknében?

— Nem.

— Mi hír?

— Hallom, hogy jó.

— Kitől?

— A szerzőtől.

Odébb menve, találom Szirmait.

— Játszik a Kis péknében?

— Igen.

— Mi hír?

— Hallom, hogy jó.

— Kitől?

— A szerzőtől.

Egy pár lépésnyire szembe kerüiök Kozma Andorral.

— Látta a Kis péknét?

— Félig.

— Mi hir?

— A fele rossz, a fele jó.

— Melyik fele rossz?

— A melyiket láttam.

— A másik fele jó?

— Ugy hallom.

— Kitől?

— A szerzőtől?

De a kritikusok — mintha csak összebeszéltek volna! — egyhangulag (Benedek Elek szerint *kárörömmel)* rossznak mondták, rossznak a maga egészében.

Ekkor a szerző különvéleményt jelentett be. Lemondott ugyanis az Otthon-tagságról, s az irodalomról egyaránt, mert a lemondó levélben *már csak* — mint villamos társulati titkár szerepelt!

Ó Daudet! Ó te vates, ki megirtad a Gerő hangulatát *Jack*-odban, a nélkül, hogy ismerted volna Gerőt!

Ha a *Vadgalamb* szerzője a *Próbaházasság* szerzőjét fogadja el mesteréül, — sorsát megérdemelte.

* * *

Azt mondják a *Tabarin* történetéről, hogy ez is mulatságos. Egyik napilapunk kritikusa, minél többet látta, annál jobban megbotránkozott rajta. Aztán eszébe jutott, hogy a mért *néki* nem tetszik, hát vegyék le a műsorról.

A másik napilap erre polemiába kezdett. De bizony igy, de bizony ugy, a darab érdekes, csak erős, csak hű, csak igaz.

A közönség felelete ez:

— Meg akarom nézni. Hát boszankodni fogok, jó. De látni akarom. Én, X. úr, még nem láttam. Én Y.-né, még nem láttam A szinház pedig a mi kedvünkért játszik, nem pedig a lapok referensei kedveért. Punktum!

Lazzaroni.

A TÉLI TÁRLAT.

2. VENDÉGEINK.

Nem sokan jöttek. Talán a tárlat rendezősége nem is akarta, hogy többen jőjjenek. Hiszen jómagunkat is kiszoritottak volna, ha többen látogatnak el. Régente a vendégek adták meg tárlatainknak a jelentőséget s az emelkedett nivót, most már a mi embereinkből is nemcsak hogy kikerül egész tárlat, de egész jó tárlat is.

De ha kevés vendég köszöntött is be hozzánk, de annál jelesebbek ezek a vendégek. A külföldi eredetü kiállitott képek átlagban kitünő mesterek kitünő alkotása. Ám haladjunk sorjában nemzetek szerint.

Elől a francziákat járatjuk, mivel terjedelemben az ő vásznaik a legnagyobbak. A tárlat díszhelyét *Le Quesne* Fernánd óriási méretü *Zuhatagja* foglalja el. Ez a kép a modern franczia irányzatnak egyik épen nem nagysikerü produktuma. Az uj franczia irány a női szépségnek és pedig a női *test* szépségének hódol. Mez nélkül való hölgyek dominálják a franczia tárlatokat. Le Quesne is a Zuhatagot olykép festi meg, mint a melyben s a mely körül a puszta testü női alakok tombolnak. De az egész kompozicziő kusza és sok tekintetben érthetetlen. Azt azonban nem tagadhatni, hogy alakjai változatosak és nem izléstelenül tüntetvék fel. Le Quesne sokat markolt, de keveset fogott.

Lauth Fréderic «*Orpheus halála*» czimü képe sem áll sokkal felette emlitett honfitársa művének. Sok ebben a képben a póz, de kevés a gondolat. Megfestésben azonban mesteri.

Gervais Paul Páris itéletét modern felfogásban akarta feltüntetni. Van ebben a képben sok pszihológiai igazság, csak Vénusz ne volna oly hivalkodó és Pallasz Afrodite több klaszszikus szépséggel ékeskednék. A képen végig vonuló tónus müncheni iskolára vall a maga elnyomott szineivel.

Benjamin-Constant Jean kis képe, *Salome,* fölér a három emlitett művész óriási vásznaival. A nagy franczia mester legjobb munkái közül való ez az arcz a maga nagyhatásu kifejezésével és megragadó szemeivel. Soká, nagyon soká elnézné az ember ezt a bámulatos női fejet.

Boyer Pierre a szimbolisztikusok közé szegődött *Álmok honában* czimmel ellátott képével. Ebben a fajtában megkapót alkotott s műve vetekedhetik az *Erdei tündér*-rel, mely Sinibaldi mesternek nem válik se dicsőségére, se szégyenére. Ilyen képet más is tud alkotni, nem csak Sinibaldi. Ez pedig elég elitélő a nagy mesterre, kinek *Hajnalá*-ra még élénken emlékezik közönségünk.

Perrier Marie kisasszony, Rousseau Jean Jaques és Roll Alfréd és Lamy Franc képeinek sok nézője és sok bámulója fog akadni.

A szomszéd belgák ezúttal is kitünően mutatkoztak be. *Courtens* mester három munkájával köszöntött be. *Hazatérő nyája* szinte másа a nálunk marasztott *Arany eső*-nek, ugyanazok a hangulatok, ugyanazok a szinek, ugyanazzal a művé-

szettel megfestve A *Gyertyánfa-sor* és az *Északi szél* méltó pályatársai az előbbinek. Jó volna ezek közül is itt marasztani egyet.

A többi belgák, *Van Seben, Uyterschaut, Stacquet,* a náluk szinte nemzeti művészetté avanzsált akvarellben dolgoztak párját ritkitó tökéletességgel és finomsággal. *Abry* Leon, a mi nemzetünk lelkes barátja és a belga művészet vezére, csak részben akvarell zsánereket. Egyébként a tárlaton van két olajfestésü arczképe, a melynél mesteribb tehnikáju s művészibb felfogásu munkát hiába keresnénk tárlatszerte.

Csak három spanyol művész küldött képet tárlatunkra, de ezek méltán képviselhetik a modern spanyol művészetet.

Galofre két kis tablója: *Spanyol czigányok versenye* és *Spanyol korcsma előtt* a Pirenéi félsziget népéletét mutatja be hihetetlen finomsággal megrajzolva és megfestve.

A világszerte csodált José *Villegas Kakasviadala*, ezt a Pietája egyike e sajátságos zseni legjellemzőbb alkotásainak. Jó volna tanulmánytárgynak a Nemzeti múzeumba helyezni ezt a képet, hogy a modern vallásos festőművészetnek irányát megismerhessék a hazai művészek. *Uhde* három képet küldött. Mindhárom fényes mestermű. Ugyancsak a modern vallásos festészetnek kitünő produktuma a *Jövendölés a pásztoroknál*, melyben a pásztoralakokat modern ruhában festette Uhde, a mint Dürer stb. klasszikus képe, korához képest modern alakokat állitottak oda Jézus keresztfája alá. Megható a maga nemes egyszerüségével a *Karácsonyest* is, melyen Uhde kissé visszatér régi szentimentális irányzatához.

Gabriel Max a németek legtudósabb művésze, kiállitott képe gyönyörű és minden izében karakterisztikus vallási tárgyu, melyen a régi legnagyobb mesterekre való tehnikával s érzékkel festi meg alakjait. *Majmképe* finoman kidolgozott munka, csakhogy helyette szivesebben láttuk volna azt a képét,

VÁRJÁK ÁM OTTHON!

régi témát dolgozza fel uj variáczióban, a virtuózitás teljes érvényesitésével. Ámbár — ezt hozzá kell tennünk — Villegas hozzánk befejezettebb alkotásokat is szokott küldeni. *Hernandez Daniel Fürdés utánja* arról tanuskodik, hogy a *jeles* spanyol piktor rég tapossa Páris boulevardjait. A női test szépségének valóságos apoteózisa ez a gyönyörü munka, melyet — sajnos — túlságos magosan helyeztek el.

A külföldi vendégek közül a németeknek juttatnók a babért. Hiszen olyan mesterek vannak közöttük, mint Uhde, Bartels, Max, Dill, Norman, Stuck, Zügel stb. Tökéletesség és klasszikus művészi szépségek szempontjából ezeknek a munkái válnak ki leginkább a tárlaton.

Zügel, a híres állatfestő, az *Első napsugarak* czimü vásznán az alvó nyáj fölött őrködő kutyát illusztrálja. A vén eb olyan plasztikusan van megfestve, hogy szinte utána nyulna az ember. A hajnali nap szinei is mesterileg visszaadvák. Stuck Ferencz melyen a misszisz linget, az atropoidokat az emberrel összekötő s eddig nem ismert fejlődési kapcsot próbalta megalkotni.

Alig tenyérnyi kép Buchbinder Simon *Tudósa* és elmondhatni róla, hogy dísze a tárlatnak s Rembrandt iskolájára való szinekkel s ecsetkezeléssel alkotva meg e tanulmányfő, melyről — ha nem tudnók, hogy mai művész ecsetje alól került ki — szinte azt mernők állitani, hogy a «sötét szinek apostolának» műterméből került ki. Még nem igen hallottuk Buchbinder hirét, de e képéről itélve mihamar még Lenbach mellett is emlithetik a nevét.

Joris Pio, Chierici, March Vicente, Zanetti, Sala Paolo képviselik az olasz művészetet a maguk szinekben gazdag, élvezetes pleinair képeikkel. Bazzanelli akvarelljei méltán sorakoznak melléjük.

Teljesség okáért megemlitjük, hogy két angol művész, Broun Austen és Cameron D. J. is szerepel a tárlaton.

Sz.

A BÖLCSESÉG FOGA.

IRTA: SZABÓNÉ-NOGÁLL JANKA.

Volt nekünk egy öreg dadánk, a ki nagyon okos volt. A legokosabb az egész világon. Már a meddig nekünk terjedt akkoriban a világ: a muszkai hegyekig. Azon túl a földre lapult az ég, nem lakott senki, még oláh sem.

Erős hitünk volt ez nekünk és a dadának. S mikor a nevelő-kisasszony másféle hitekre akart csábitani, a dada mindig meghúzta a szoknyácskánk szélét: ne higyjünk neki, pénzért beszél, mert ez a mestersége.

Erzsike, kinek jobban izlett a dada pattogatott kukoriczája, mint a kisasszony tudománya, meg is tagadta Galileit. Én azonban hű maradtam a kisasszonyhoz. Két év alatt kifosztottam minden tudományából. Ennek aztán az lett a természetes következménye, hogy nem a dadát tartottam a világ legokosabb asszonyának, hanem magamat.

Okosságom különféle külső jelekben kezdett nyilvánulni. Olyan apró dugóhuzó-félék, miket magyarul frufrunak neveznek és a tűzhelytől a trónig mindenütt ékesitik az asszonyi homlokokat, távol maradtak tőlem. Nagy előszeretettel viseltem tubákszin ruhát és az édes apám nagy papucsait.

Szóval, mindenképen igyekeztem, hogy a gyarló, hiú asszonyi nemtől megkülönböztessenek. Ezért aztán czigarettáztam is. Bár egészen ellenkező benyomásokat észleltem, azt állitottam, hogy ez élvezet s csillapitja idegeimet.

Igen, idegeim is voltak és volt ezen kivül egy készülőfélben levő könyvem: *Emilia*, vagyis a nőnevelésről. Teljesen szabadon Rousseau után. Annál szabadabban, mert Székudvaron, a hol ez a könyv készült, senki sem tudott francziául. (Bár az oláh pap leányai, a kik magasabb román nyelven csevegtek, nagyon szerették volna elhitetni, hogy a szalónok nyelvén szólják meg a jegyzőéket.)

Ebben a könyvben meg volt irva, hogy a nők eddigelé semmiféle nevelésben sem részesültek és «én általam fognak a nevelés korszerűbb vivmányaiban részesíttetni».

Mikor úgy esténkint felolvastam belőle egyes részeket, a dada megesküdött volna rá, hogy magasabb román nyelven irtam. Pedig hát még csak alsóbb fokú román nyelven sem volt, hanem nevelésügyi magyar nyelven. Mintha hizony ő lenne az egyetlen az egész világon, a ki ezt meg nem érti! Elfintoritotta az arczát, mintha tormaszeszt szagolt volna, pedig csak a lenézést akarta igy kifejezni.

— Hiába is erőlködik, — duruzsolt azon a kemény kis fazsámolyon, mert ilyenkor, mikor nem volt semmi bajunk, meghúzódott. Mikor ápolt bennünket éjjelenkint, eltürtük neki, hogy a pamlagon üljön, ha nem látjuk.

— Hiába is erőlködik. Azért még sem lesz magából tudós asszony. Először azért, mert egy napos kora óta ismerem. (Nálunk az Alföldön ugyanis arról, a ki köztünk nőtt fel, csupa szerénységből semmiféle jót el nem hisznek). Aztán meg azért, mert nincs magának bölcseség-foga. Az oláh papnak van. De nagy is a szakálla és még azt is ki tudja olvasni a drapsa könyveiből, hogy ki lopta el a Mitru lovát. Az tudós ember. De a bölcseséghez fog is kell ám.

Annyiszor ismételte s olyan meggyőződéssel, hogy egyszer már magam is kételkedtem bölcseségemben. Különösen akkor, mikor két olyan mondatot irtam le, melyet még magam is megértettem.

Sajnálni kezdtem, hogy a tudományos vetélkedés igy elválasztott bennünket egymástól, s nagyon szerettem volna odasimulni a dadához, úgy, mint régen és szépen megkérni, hogy növeszszen nekem is egy olyan fogat.

Mert a dada mindenhez értett. Tudta, hogy álmatlanság ellen csak az használ, ha megforditjuk a párnánkat. Ha a bal fülünk faj, nem kell egyéb, mint fekete selyemszálat tekergetni a jobb kezünk hüvelykujjára. Attól elmúlik. A köszvény ellen pedig czitromszagú füvet kell keresni az erdők alján. Ismerte a füvek, bogarak,

CSÚF IDŐ.

hüllők hasznát. És elve volt: a mi hasznos, nem utálatos. Miket főzött olykor! Szerencse, hogy mindehhez bizonyos czeremónia is kellett, s mire azzal elkészült, mi szépen meggyógyultunk.

Egy bizalmas perczben aztán, melyben én megaláztam magamat és bevallottam neki, hogy valóban nem nőtt ki a bölcseség-fogam, kegyeibe fogadott. Biztositott, hogy a nagy szakál nem kötelező és megigérte, hogy keres majd erről való füvet is.

Mert van, csak úgy, mint a köszvény ellen. Hanem csupán három álmatlan éjszaka után lehet rátalálni. Én Istenem, s a dada úgy aludt, mint a mormota!

Vártunk. Ezalatt nőttem és fejlődtem, velem gyarapodott és fejlődött a könyv is és velünk várt az erdők alján az a csodatevő fű.

A dajka többre, mint egyetlen álmatlan éjszakára soha sem birta felvinni. Később aztán még ez az egy is alaptalan dicsekvésnek bizonyult a szobaleány bizalmas vallomása szerint, ki egyetlen olyan éjszakára sem emlékezett, a melyen a dada nem «fürészelt» volna.

Időközben aztán egészen közönséges dolgok történtek. Kezdtem érdeklődni az apró dugóhuzók iránt. A világoskék ruhát is jobban szerettem, mint a tubákszint. És hányszor állitottam szisszegve és sopánkodva, hogy a harminczhármas czipő nekem nem elég kicsi. Szóval megkedveltem a hiú, gyarló aszszonyi nem sok kedves hibáját és rettegtem tőle, hogy valaki számára nem leszek elég csinos és semmiképen sem tudákos.

Egy illatos nyári estén azt is felfedeztem, hogy az ajkamnak is akad ám kellemesebb dolga, mint a czigaretta-szivás. Valami, a mi egyáltalában nem csillapitja az idegeimet. Mert idegeim is voltak és minő hatalmas idegek! — és egy csinos vőlegényem egészen szabadon, a magam választása után. Ő vele nem beszéltünk magasabb román nyelvet, alsóbb nevelésügyi nyelvet, hanem azt az ősrégi volapüköt, melyről minden szerelmes pár azt hiszi, hogy ő fedezte fel és rajta kivül nem érti a világon senki sem.

Mikor aztán annyi szép, csipkés, szalagos holmit csomagoltunk nászutunk előtt a ládákba, bizony alulra került a könyv s vele együtt az egész női nem üdvös átalakulása. S mig elmentünk Olaszországba felfedezni, hogy az ő szeme tulajdonképen barna és nem sötét, hogy a kávét keserün szereti, a tudós hölgyeket azonban csakis édesen, ugyan ki gondolt volna a könyvre s a bölcseség fogára. Sőt, a boldogok hálátlanságával, még azután is sokáig azt hittük, hogy sohasem lesz szükségünk a könyvre, bölcseségre és dadára.

Mégis . . . . . A dadát el kellett hivni Székudvarról, mert nagyon okos asszony volt. A legokosabb az egész világon, még a muszkai hegyeken túl is. Mert nemcsak azt tudta, mi jó az álmatlanság, fülfájás és köszvény ellen, hanem ismerte a fortélyát annak is — a mire Rousseau engemet nem tanitott — mivel el lehet hallgattatni egy öt hónapos kis jószágot. Napok óta bizonyitgatta, hogy rendben van a tüdeje, torka, sőt e tekintetben még nagy reményekre is jogosit, de épen ezért valamije még sem volt egészen rendben.

A dada megérkezett. Hozta az okuláréját és egy kis franczia szótárt, melyet egykor zsoltáros-könyv minőségben ajándékoztam volt neki. Abból ő aztán, ki mindenhez értett, remek zsoltárokat zengedezett hosszú vasárnap délután. Ezek nélkül sohasem volt rendben a bölcsesége. Kipakolt egy légycsapót, — ismeretlen czélból — egy saját találmányu éjjeli lámpát, mely nyomoruságosan pislogott, de annál szebben serczegett és érdemes nyomokat hagyott maga után, végre pedig két kis csomó gyapotot, melylyel minden éjjelre bedugta a fülét. (Álmatlanság ellen jó.)

Békének, nyugalomnak a sejtése tért be vele a házba, azért, hogy ő öreg asszony volt. Mikor pedig még fejét is bekötötte a sárga kartun-kendőjével, ugy hogy a két csücske elállt a fejebúbján két felé és az árnyéka folyton nyulacskát ábrázolt a fehér falon, hogyne biztunk volna a jövőben!

A dada először is azt mondta, hogy rendet csinál és bevonult a szobába. Nemsokára nedves vászondarabok száradtak apró kék selyem székeimen, herbaté forrott a zongora tetején és a babát épen megkinálta a tejbefőtt viola-gyökérrel, melyet hamarjában béke-pipának nevezett ki.

Lalika rágyujtott, szitta is, majdnem olyan tökéletesen, mint a nagyapa s csakis válságosabb perczekben vágta a dada fejéhez.

A dada pedig hurczolgatta ő kegyelmét, ringatta, csititotta s dalolgatott egy István bácsiról, a ki, «hej csak a ládát vitte ki». Csoszogott fáradt lábaival három álmatlan éjen át, anélkül, hogy csak egyszer is lezárta volna öreg szemhéjait.

Három álmatlan éjen . . .

— Oh lelkem, gyermekem, tudja-e még? Emlékszik-e még. Elmenjünk-e most már azért a csudálatos növényért? Attól kinő a bölcseség foga . . . Attól hires, tudós lesz maga. Még az arczképe is benne lesz az ujságban, a Sámi boltja előtt.

Tudom is én mit motyogott, csak azt éreztem ki a szavaiból, hogy azért a fűért el kellene nekünk menni *innen*, a bölcső mellől . . .

Ránéztem a babára, ő vissza rám, nem haragosan, nem sirva többé, hanem nevetve. Azzal a furcsa nevetéssel, mely ugy hasonlit a szárazra vetett halacskák tátogatásához.

— Dadám, édes dadám, nézzen ide. Mi az a kis fehér rizskásaszem a Lalika inye alatt? Csak nem fog? Az első!

A baba elterpeszkedve feküdt a bölcsőben. Volt olyan elbizakodott, mint egy tenorista, ki huszonöt éves művészi jubileumán megkapja a hatfontos ezüst koszorút.

— Ezt ugyan szépen kiénekeltem magamnak, látjátok.

És nyomban hozzáfogott, csak ugy mint egy igazi tenorista, hogy a szerzemény értékét kipróbálja. Keze, lába kellett hozzá s a fogacska jól fogott. Mi pedig, a dadá meg én, sirva borultunk az egymás nyakába és hozzá keringőt tánczoltunk felboritott herbateás csészék között.

Mit törődtünk mi most azzal, hogy odakünn elvirágzik, felmagzik, elhervad felőlünk az a csodatevő fű. Hiszen ugy sem terem tőle az asszonyi életben fontosabb fog, mint ez a fogacska, soha sem.

HISZ Ő NEM IS HIBÁS.

IRTA: URMÁNCZY SÁNDOR.

Hat hónapja, hogy nem látták egymást. Nagy városban megesik ez könnyen. Valószinű, hogy egyik sem gondolt abban a pillanatban a másikra, mert mindkettőn meglátszott a meglepetés, mikor ujból találkoztak . . .

Ki ügyelné, ki venné észre azt, ha népes utczán egy férfi hirtelen megáll, merőn néz a szembejövő nőre, azután félszeg mozdulattal nyul kalapjához. Mintha köszönni akarna, vagy talán csak megigazitotta a kalapját?

Az igazat megvallva Bán Sándor sem tudta abban a pillanatban, hogy köszönjön-e, vagy sem.

E közben az asszony — mert asszony volt, egyike azoknak, kik megnyugtatásukra elhitetik magukkal, hogy nincs másvilág, kik műveltek, még mindig szépek és okosak — a nélkül, hogy rá nézett volna, elhaladt mellette.

A futó meglepetés eltünt arczáról és Bán Sándor nem tudott róla leolvasni semmit. Sem haragot, sem megvetést, sem gyülöletet; de a régi szerelmes, odaadó asszonyt sem látta benne. Csak azt érezte, hogy ez az asszony sokat szenvedhetett hat hónap alatt, sokat sirhatott, a mig visszatért nyugalma és képes volt ily hidegen, közönyösen elmenni mellette. Csak azt tudta, hogy ez az asszony csalódva, őt is a többi közönséges emberek közé helyezte, hogy többé előtte már nem az a csodált alak, a kiért méltó volna koczkára tenni mindent. Csak azt látta, hogy ez az asszony kiábrándult és bizonyára sajnálja, hogy feltárta előtte mindazt, a mi a nőben szép, vonzó, bódító: szellemét, báját, szenvedélyét.

És Bán Sándorban, a mint igy gondolkozott és nézte a sietős, a járó-kelők által mind gyakrabban eltakart alakot, az az elhatározás erősbödött folyton, hogy még kell azzal az aszszonynyal beszélnie. Igen, igen, beszélnie kell. Hogy mit fog mondani, arra nem gondolt, csak beszélni akart vele mindenáron.

Gyorsitott léptekkel indult az asszony után. Miért ne szólitaná meg? Hisz ő tulajdonkép nem is hibás. Legfeljebb hagyta a dolgok folyását szabadon és nem sietett, mint most, felkeresni őt és felvilágositani. Azért csak nem lehet hibás, hogy hat hónap óta ma látja először; azt csak nem lehet kivánni, hogy naphosszat lessen rá, keresse. Mindezt — szőtte tovább gondolatát Bán Sándor — előadom neki, ő meg fog érteni és meg fog bocsátani.

Hogy is történt csak?

Igen. Hisz az nem is volt szakitás. Csak a véletlen játéka. Az igaz, hogy nem volt helyes tőlem a hosszú tétlenség. De hát istenem, tehetek-e róla. Azután meg unalmas is kezdett lenni az az egyforma odaadó rajongás . . .

Jött újból az ismert levél, boritékján mindig csak az egyforma, régi változatlan czimzéssel, a hosszú, keskeny betükkel, a nagy *B* örökös nagy kalapjával. Szivem már nem dobogott úgy, mint az elsőnél, oly gyorsan nem téptem fel, mint a tize-

diket, hanem olyan megszokottan, közönyösen, mint azokat a leveleket szoktuk, melyeknek előre tudjuk a tartalmát, vagy a melyikre oda van nyomtatva a küldő neve. Miként a számláknál, csak az összeg érdekel, arra vagyunk kiváncsiak, úgy ennél is már csak a napot és órát néztem.

A levél után nem soká sürgönyt hoztak. Nagybátyám tudatott, hogy feljönnek bálozni és szinházba járni a leányokkal.

És azután a jelzett napon és órában Margitot forró tea nem várta. Zárt ajtómra akadt. A fekete táblán pedig ez a pár hideg szó állott: Rokonaim jöttek, velök vagyok.

* * *

Bán Sándor az utcza végére ért. Azt még látta, hogy Margit a téren jobbra fordult. De már nem volt sehol.

Bosszankodva állott meg a sarkon. Mellette összetöpörödött anyóka gyönyörü kinyilt rózsát árult.

— Nagyságos úr, vegyen egy szép rózsát.

De ő észre sem vette. Kereste a másikat, melynek elfeledett illatát az imént ujból érezé, és a mely után e perczben jobban vágyott, mint valaha.

Fürkésző szemei hasztalan kutatták a téren.

Margit eltünt.

És ujból folytatta a visszaemlékezést. Eszébe jutott az utolsó levél, melyben Margit tudatja, hogy beteges férjével a tél hátralevő részét délvidéken fogják eltölteni. «Nem szeretnék tőled búcsú nélkül távozni, ugy is soká kell, hogy nélkülözzelek».

Hanem a véletlen nem akarta, hogy találkozzanak. Épen akkor kereste fel a vidéki nagybácsi lányaival, a mikor indulni akart a találkozóra.

Azóta pedig hat hónap repült el, egy hosszú félesztendő, emlék nélkül, nem hozva sem uj szerelmet, sem uj asszonyt.

Bán Sándor már indulni akart, midőn a közeli virágüzletből Margitot látta kijönni egy ismeretlen fiatal ember kiséretében. Összehajtott napernyője szoritója alá piros szegfűcsokrot igyekezett erősiteni.

A fiatal ember segitett hozzá.

Bán Sándor ugy nézte az egész jelenetet, mintha nem akarná elhinni azt, a mit lát. Mert látta ujból a régi, igazi Margitot. A szerelmes, odaadó asszonyt, a ki nem törődik a túlvilággal. Csakhogy az a mosoly, az a tekintet, melynek értelmét oly jól ismerte, már nem neki, hanem annak a magas, előrehajolt, sápadt arczu fiatal embernek szólt.

* * *

Nagy városban azt sem igen ügyeljük, nem igen veszszük észre, ha egy férfi lehorgasztott fejjel, gondolatokba merülve halad el mellettünk.

Kit érdekelne a járó-kelők közül, hogy Bán Sándor szivét valami fájó, szúró érzés járja át . . .

PUSZTAI EMLÉK.

IRTA: PALÁGYI LAJOS.

Járhatsz divatos ruhában,
Társaloghatsz ékesen:
E csiszolt, hunyász világban
Még sincs helyed, édesem.

Oh mily vad tűz ég szemedben,
És mily ősi indulat,
Szenvedély, mely fékezhetlen,
És törhetlen akarat.

Lelket háborgó örvényét
Nézem gyakran remegőn,
Leküzdeni szenvedélyét,
Érezem, hogy nincs erőm.

Csoda-asszony, csoda-lélek,
Sorsod minden vihara
Nem hajlíthatott meg téged,
S nem törhetett meg soha.

Úgy nőttél fel a természet
Vad-virányos ölében,
Egész lényed vad költészet,
Bűvös, mesés, idegen.

Sötét erdő titkos árnya
Ott borong a lelkeden.
Sötét fellegek villáma
Czikkáz a te szemeden.

S mintha erdők illat-árja
Járna mindenütt veled,
S szirt-barlangokból kiszállna
A tündér, — démon-sereg.

Nem vagy bájos, — ám fenséges,
Tüneményes, hóditó,
Éjfél-sötét, pokol-fényes,
Szivet rontó, vészt hozó.

Hej, hogy tudsz te csókot adni
És szeretni végtelen,
Nőiséget megtagadni,
Üdvöt esdve féktelen.

Hogy tudsz sírni és zokogni
Bűnbánó önvád alatt,
Fuldokolva imádkozni
És szaggatni hajadat.

S mintha férfiunak karja
Nem ölelt vón sohasem.
Hogy tudsz szűzi lenni ujra,
Tiszta és szeplőtelen

Hogy tudsz édes álmodással
Megpihenni karomon,
S égi szent ábrándozással
Csüngni méla dalomon.

Hej, hogy tudsz te dühre gyúlni
És hogy tudsz te félteni,
Féktelen haraggal dulni,
Legszentebbet sérteni!

S nem fékez meg soha ember,
Nem változtat tégedet.
A szived háborgó tenger,
Mit csak csodálni lehet.

Odaállhatunk partjához
És nézhetjük a vihart, —
S szivem azalatt imádkoz,
A mig bősz haragja tart.

Ah, hogy tetszel nékem, asszony,
E vihart én szeretem,
Én is voltam a lét-harczon
Ilyen vad és féktelen.

Léha bábok, gyönge hölgyek
Boszantottak utamon;
Fenséges nő, üdvözöllek,
Lelked lelkemmel rokon!

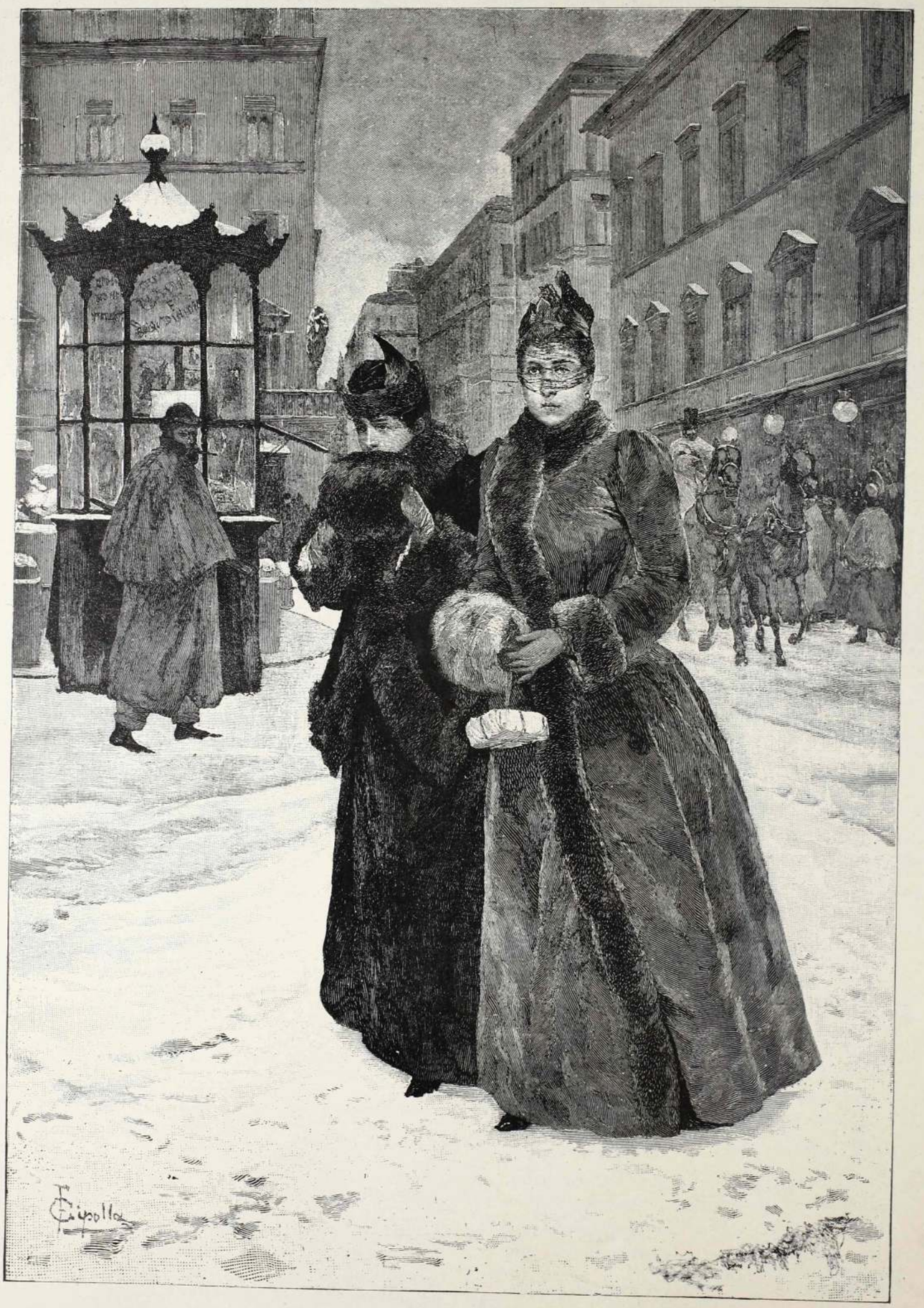

BEVÁSÁRLÁS KARÁCSONYRA.

KÉT MESE A KÖNYRŐL.

I.

A gyémántokat kedvelő asszony.

Abban az időben, a melynek boldog létezéséről a mesék kézzelfogható tanubizonyságot tesznek, mikor még mindenféle tündérek, látható és láthatatlan alakban, szerte kalandoztak a mezőkön, falvakban és városokban, hogy kitudják és teljesitsék az emberek meggondolatlan és bohó kívánságait, — élt egy asszonyka, a ki nagyon boldog lehetett volna, mert fiatal volt, szép volt és kivánatos szemnek, fülnek és szivnek egyaránt és a gazdagságon kivül meg volt mindene, a mire egy asszonykának szüksége van, hogy semmi oka se legyen panaszra.

Ez az asszonyka nagyon szerette a drágaköveket; — de, mert nem volt elég gazdag, egy pár mákszem nagyságu gyémántszilánk csillámlott csupán füleiben; broche-ának közép-brillántja nem volt nagyobb egy vándorló üvegeslegény karczolójánál: gyürüjében pedig egy homályos opál, meg egy fényevesztett türkizkövecske szégyenkezett.

Pedig hát a városban lévő ékszeres-boltokban halomszámra hevertek a pompásnál-pompásabb drágakövek és ezek folyton tömve voltak vásárló asszonykákkal, a kiknek elég pénzök volt rá, hogy füleikbe, nyakukra s hajfonadékaik közé megszerezzék azokat a bűbájos sugarakat, melyek káprázatos fényükkel emelik az asszonyi szépséget.

S minthogy ezek az asszonykák ugyancsak keresték az alkalmat a sétatereken, szinházakban és bálokban és minden egyebütt, hogy gyönyörü ékszereiket csillogtassák, a mi asszonykánk fülig pirulva szégyenkezett mákszemnyi boutonjaival ezek közt a drágakövektől ragyogó szépek közt s mikor Siléna herczegnőről elterjedt a hír, hogy kókuszdió nagyságu brillantboutonokkal jelent meg a legutolsó udvari bálban, diadémjában pedig egy gyémánt ragyogott, mely a csillárokat elhomályositotta ragyogásával, a mi asszonykánkon vigasztalhatatlan szomoruság vett erőt.

S a mint e fölött való bánatában egy este, kertre nyiló ablakán kikönyökölve, könyei leperegtek arczán, igy sóhajtott fel:

— Oh, könyeim, ha ti gyémántokká válnátok, elhomályositanám az asszonyokat, Siléna herczegnővel egyetemben és meg lennék elégedve!

S minthogy, mint fentebb már megmondtam, ez abban az időben történt, mikor a tündérek még szerte kóboroltak a földön, véletlenül ugy esett, hogy a gyémántok koboldja, — az, mely azt a kővé meredt napsugarat garmadákban őrzi földalatti sziklabarlangjában, — épen arra járt és meghallotta a szép asszonyka sohaját.

Tündérmódra hirtelen előtte termett és igy szólt hozzá:

— Legyen, a mint kivántad! Minden könyedért egy-egy gyémántot adok cserébe, melylyel fel fogod diszithetni magadat. Egyedül tőled függ, hogy több drágaköved legyen, mint magának Siléna herczegnőnek, csak láss utána, hogy minél több könyed omoljék . . .

Ezzel markába nevetett és eltünt.

Csakugyan ugy volt, ahogy a gyémánt-kobold megigérte. Az asszonyka állta az alkut és aránylag rövid idő alatt egy diadémet *sirt magának*, melyben ezer gyémánt ragyogott, ugy hogy maga Siléna herczegnő is elsápadt az irigységtől, mikor ezt a diadémet meglátta.

S milyen pompás kis tündér volt az a gyémánt-kobold! Ha egy gyönyörü collier-t akart, az asszonykának csak el kellett pityerednie egy kevéssé és megvoltak a hozzá szükséges gyémántok, csak épen aranyba kellett foglaltatnia az ötvössel; egy remek szép gyürüre pedig elegendő volt, ha csak akkorka szivfájdalmat okozott is magának, hogy szemei egy-két könycseppet hullathassanak . . .

Csakhogy — bizonyosan megértetted okos olvasóm, — épen ez volt oka annak, hogy a gonosz kobold a markába nevetett!

Mert bizony az a csodás kis kút a szív fenekén, mely a *fájdalom vizét*, a könyet, rejtegeti, csak akkor fakad fel a szemben, ha fáj valaminK, hogy ezek a drága csöppecskék megenyhitsék az égető sebeket.

Az asszonykának, hogy gyémántokra tehessen szert, könyekre volt szüksége. Mindenekelőtt tehát elkergette magától szerelmesét, a ki szivéhez volt nőve és ezen három nap és három éjjel egyre sirt . . . összezördült testvéreivel, barátnőivel, rokonaival, a mi megint csak könyekre adott okot; . . . végre elfordult kicsikéitől is s mikor ezek nem simultak többé szeretettel anyai szivére, de sőt félve elkerülték, ismét sírni volt oka s könyei sürűn peregtek szemeiből . . .

Szóval, a mi asszonykánknak annyi gyémántja volt, hogy minden ruháját kivarrathatta volna velők és maga Siléna herczegnőt elhomályositotta ékszereivel, hanem ekkor észrevette, hogy nincs is egyebe a világon drágaköveinél . . .

S a boldogtalan asszonyka egy másik estén — nem is sokkal az első után, — mikor kifosztogatva szivének minden kincséből, egyedül állt ott vakitó drágakövei közepette s nagy lelki kínjai közt nem jött többé szemeire köny, megint felsóhajtott:

— Oh, ha a gyémánt-kobold még egyszer megjelennék hivásomra!

S minthogy a mesés időkben már igy szokott volt történni, a drágakövek manója rögtön ott is termett előtte és kérdé:

— Mit kivánsz ismét?

Az asszonyka oda szórta elébe a gyémánt diadémeket, broche-okat, colliere-eket, boutonokat és összekulcsolt kezekkel rimánkodott:

— Vedd minden gyémántodat és add vissza elsirt könyeimet! . . .

II.

Férfi-könyek.

Éjféli időn történt, gyermekeim, hogy Dante «Poklá»-nak lángoló rejtélyeibe merülve ültem karosszékemben, midőn a kettévált kandalló lapjának résén kipattanva — mint a hogy Mefisto jelent meg egykor Faust előtt, — hirtelen előttem termett Azrael és tollas barette-jét sikkesen megemelve, udvarias vigyorgással szólt:

— Mint olvasmányodból éppen megitélheted, mi ördögök előzékenyek vagyunk a poéták iránt s néhanapján szeretünk szolgálatokat tenni a rimfaragóknak. Ime egy, (és Dante fenséges könyvére mutatott), a kit barátcsuhája daczára halhatatlanná tettem, megmutatva nékie birodalmamat . . . Őszintén szólva, egy kis önzés is volt benne részemről; mi ördögök is hiúk vagyunk, s szeretjük, ha beszélnek rólunk . . . Jer velem; leviszlek birodalmamba és megmutatok neked valamit, a mi éppen a szakmádba vág s a miről egy tanulságos mesét irhatsz — kikötöm azonban, hogy szép prózában és ne a magyar poéták szokása szerint rosz *keresztrímekben* ird meg, — olvasóid számára, ha ugyan a reklám hangos kürtölgetései nélkül szert tudtál tenni ilyenekre.

S a következő pillanatban lólábú Cicerónem vezetése alatt útban voltam le a feneketlen, mélységes mély felé, mely Dante könyvében oly borzalmas fenséggel le van irva, s nem hosszabb idő mulva, mint egy percz alatt, ott álltam vezetőmmel egy kapu előtt, melyre két kigyófej közé, sokatmondó classicitással, ez a mondat volt felirva: «Női osztály; — férfiaknak belépni tilos».

— Szigorúan ügyelünk a morálra, — hunyorgott lólábú Cicerónem, — a mire itt nagy szükség van, mert a mint valószinűleg tudod, hozzánk csak szép és fiatal asszonyok kerülnek . . . Tanulmányúton levő turistákra nézve azonban kivételt szoktunk tenni; velem bejöhetsz.

S egy apró kulcscsal, melynek feje chameleont ábrázolt, kinyitva a kaput, beléptünk.

Szemeim káprázni kezdtek.

— Tréfát üzesz belőlem, ördög barátom, — kiálték fel meglepetésemben; — hiszen egy mesebeli tündérpalota fürdőtermébe vezettél és nem a pokolba!

— Gondolod? — vigyorgott az ördög. — Csak nézz körül jobban!

És csakugyan! A mit óriási kristálytükröknek néztem az imént köröskörül a falakon, fehéren izzó tűzzsarátnok volt egész fel a beláthatlan tetőzetig; — hanem a terem közepén ott volt az óriási fehér márványmedencze, művészi faragványokkal diszitve és kényelmes lépcsőzettel köröskörül, melynél Hellas rózsástestü najádjai sem léptek szebbre s az óriási medenczében egy zöldeskék hullámtalan tenger. Hasonlitott a vizhez és még sem volt az.

— Mi ez? — kérdém Azraeltől.

— Mindjárt megtudod . . . Rögtön megkezdődik az a szinjáték, a melynek nézőjévé akartalak tenni.

Ezzel belefújt sipjába s az izzó zsarátnok-falakon köröskörül száz kapu nyilt meg, mint ugyanannyi torok, mely a szebbnél-szebb asszonyokat okádta magából. Szurokfekete ördögök hajszolták hátulról a rózsabőrü nyájat; azokat, a kik vonakodtak, kibontott hosszú hajzatuknál fogva vonszolták be az ördöglegények, a makacskodók rózsás testét a padozat márványán surolva végig.

Zokogó sirás és rémült sikoltás töltötte be a léget.

— Kik ezek a szerencsétlenek, oh Azrael? — kérdém szánalommal.

— Asszonyok, a kik megszegték szerelmi hűségesküjöket . . .

— S mi büntetés vár rájuk itt?

Azrael a nagy márványmedenczére mutatott, melyben hullámzani kezdett a bánatos folyadék.

— Látod ebben a medenczében azt a hallgatag vizet és tudod mi ez? . . . Ezek azok a férfikönyek, melyek fent a földön ezek miatt az asszonyok miatt hulltak el, a kiket itt látsz magad előtt. Mert tudd meg, hogy abból a férfi-könyből, melyet ott fent asszonyok sajtolnak ki az ártatlanul elkínzott férfikebelből, egyetlenegy se vész el, ide szivárog le mind ebbe a medenczébe s azokra az asszonyokra, a kik miatt ezek a férfi-könyek patakzottak, itt az a büntetés vár, hogy az idők végtelenségén át mindennap ebbe a könytengerbe fojtjuk bele őket, mely jobban éget minden tüznél . . .

És Azrael jelt adva ördöglegényeinek, ezek megkezdték ördögi munkájukat. Oh, borzalom! Aranyszőke, éjfekete, gesztenyebarna, vörös és mindenféle árnyalatu hajhullámok úsztak a könytenger szinén s a mint az ördögmarok egy-egy vénusi főt taszitott a viz alá, fuldokló nyögés közepette hallatszott ezeknek a fürdő najádoknak rémes sikoltása:

— Férjem könyei! . . . Kedvesem könyei!

S rövid idő mulva mind ott usztak holtan a könytenger szinén . . .

— Nos? fordult felém a pokol ura. — Nem szellemes büntetés-e, hogy ugyanazokba a könyekbe fojtjuk őket, melyeket ők okoztak.

— Ördögi bosszú! — felelém borzongva. — De mit csinálsz, — villant meg fejemben, — ha ez a medencze kiszárad s nem lesz többé mibe fojtanod a szegény, elkárhozott áldozataidat?

Azrael vigyorogva mutatott az óriási medenczére:

— Ez a tenger nem apad ki soha . . . Tekints oda!

Oda néztem s a medencze peremén tizenkét Medusaszáj szakadatlanul ontotta a könyeket, melyeket itt a földön szívtelen asszonyok sajtolnak ki a férfiszemekből . . .

AZ ÉN LOVAGIAS ÜGYEM.

HUMORESZK.

IRTA: MAKRANCZI.

Aminap valaki kopogás nélkül lépett be hozzám.

Azonnal tudtam, hogy reporterrel lesz dolgom, és nem is csalódtam.

En meghajtottam magam, ő leült és szivart kért; aztán igy szólt:

— Az ön utolsó párbaja a világ feszült érdeklődésével találkozik . . .

— Germanizmus! vetém közbe.

— Hát mondjuk, hogy a világ feszült figyelemmel kisérte párbajának minden egyes mozzanatát. Nagyon természetes, hogy ön lapom érdekében felelni fog nekem.

— Szivesen!

— Hogy megkönnyitsem magamnak a dolgot, mondja el részletesen utolsó párbaja történetét.

Kivette jegyzőkönyvét és láthatóan érdeklődni kezdett.

— Igen! — kezdém: hát tudja maga, én nem riadok vissza semmiféle lovagias ügytől. Már ifjúságomban is olyan vasgyúró voltam.

Első párbajomat még suhanczkoromban vívtam.

— Hány éves volt akkor?

— Én?

— Persze, hogy ön!

— Erre még nem is gondoltam; de azt hiszem, hogy még nem voltam egészen 2 éves.

— Ön rettentő tréfát űz velem!

— Én?

— Igen, ön!

— Nem én! Komolyan mondom, még nem voltam egészen egy éves, a mit onnét tudok, mert a dajka hordott még karjain, s emlőin szivtam magamba az édes tejet . . .

— Lehetetlen!

Kezdtem dühös lenni.

— Uram!! Micsoda lehetetlen? Hát azt hiszi, hogy engem is farkasok dajkáltak, mint Romeot?

— Romulust akar ön mondani, de hát az nem tartozik a tárgyra; folytassa!

— Egyszer a dajkát magammal vittem sétálni, illetve ő vitt engem. A városligeti felé irányoztuk lépteinket, és észrevettem, hogy egy daliás tüzérkáplár tüntetően csörömpölve kardjával követett nyomon bennünket, szemtelen módon fixirozva a dajkát, ki ennivaló kis bogárka volt. Engem dühösitett először is az, hogy a káplár csörömpölt, holott az meg van tiltva, másrészt . . .

— Uram, én nem az első párbajának történetét kivánom hallani, hanem az utolsóét!

— Egy kis türelmet kérek. Tehát másrészt az illemmel nem tarthattam összeegyeztetőnek, hogy ő Lulukát — igy neveztem dajkámat — oly kihivóan fixirozta. Elhatároztam, hogy rendreutasitom.

— De uram . . .!

— Kérem, akar ön hallgatni?

— Nem. Ilyen hajmeresztő rablóhistóriákat nem kedvelek.

— Nem baj. Hallgassa csak végig . . .

— De nekem nincs időm . . .

— Germanizmus!

— Jól van, hát nem érek rá!

— Ön ura idejének; alászolgája!

— Folytassa!

— No látja! Mikor javában szoptam, oda súgom dajkámnak: «Legyen szives letenni a földre!»

— Aha! Hát ön egy éves korában beszélni tudott?

— Ki?

— Ön! Látja, hogy felsült?

— En? Tudja az ördög, arra már nem is emlékszem. Luluka letett a földre. Én ruganyos léptekkel közeledtem a tüzér felé, és egyszerüen galléron ragadtam.

— Az már abszolute lehetetlen; ha ön akkor egy éves volt, akkor sokkal kisebb lehetett, semhogy . . .

— Uram, ön oly (hogy is mondjam) . . . kényelmetlen kérdéseket állit föl. Azonban, ha gondolja, hogy elbeszélésem nem authentikus, egyszerüen félbenhagyom.

— Az isten szerelmére . . . hiszen minden szavára esküt teszek le.

— No látja! «Káplár!» dörögtem. «Nem tudja, hogy önnek a karddal nem szabad csörömpölni?» Ő mosolygott s azt mondá: «Nagyra nőjj kis hüvelykmatyim, eszem a szádat, de aranyos!» E felelet fokozta dühömet. «Káplár, én önt feljelentem a század parancsnokánál! Erre ő ujjával orromra koppintott s igy szólt: «No fiam (csókolni való dadád van!) hát jelentsd azt is, hogy Kanonier Johann Gáspártól fricskát kaptál!» Mit tett volna ön ily esetben?

— En, hogy mit tettem volna? Hm! A dolog nem olyan egyszerű!

— Ugy-e?

— En az ön helyében . . . hahahaha! Ön bolonddá tart engem!

— Azt hiszi? Becsületemre mondom, hogy nem. Nos, én a tűzérkáplárt kihivattam. Lulukát felkértem szekundánsnak és küldtem a káplárhoz, hogy beszélje meg vele a feltételeket. Azt mondá a dajka, hogy kétszeri golyóváltás, vagy a végkimerülésig. Ő nagyon látszott helyeselni a feltételeket, letett engem a fűbe és a káplárral beljebb vonult az erdőbe . . .

— Nos? Folytassa. Igen érdekes!

— Oh, kedves barátom, Luluka soká késett, úgy, hogy türelmetlenségemben bőgni kezdtem. Végre, mikor visszajött, nagyon piros volt és kinyilatkoztatta, hogy a káplár kardom elől gyáván futamodék . . .

— Nos? kérdé a reporter.

— Nos, az ön örökös «nos»-a. Igy végződött első lovagias ügyem.

— Igen hangulatosan; de hát most az utolsó tegnapi párbajáról . . .

— Utolsó? Tegnapi? Ön téved; azon első párbajom volt egyúttal utolsó is . . .

— Hát ön nem Hangoss úr. nem . . .

— Először nem vagyok Hangoss, hanem Makranczi, másodszor . . .

— Elég . . . . . oh! iszonyú tévedés; pardon!

És avval elfutott.

Nem értem, hogy mi okból távozott oly rohamosan.

A VILÁG VÉGE.

IRTA : LEOPOLDO ALAS. 4

Spanyol eredetiből forditotta : SZALAI EMIL.

Evelina pedig kihajolt a félgömb egyik oldalán és gyönyörködött az elfutó vidéken. Friss szellőcske fútt s meglegyinté az asszony arczát s szétzilálta a haját.

Evelina tudta, mily szép ily kipirult arczczal és felborzolt hajjal.

Azért alákforditotta fejét, mintha azt akarná, hogy meglássák alól a földön is. S nemsokára lelkesen kiáltott fel a szép asszony:

— Nem is olyan rosz idefönn.

De csakhamar eszébe jutott valami és a doktor felé fordulván mondá :

— Hallod, fiam, éhes vagyok.

A doktor nem válaszolt, hanem a frakkja hátsó zsebéből kivett egy kis bőrtasakot, abból pedig előszedett egy szivaralakú tárgyat. Élelmiszer-kivonat volt ez, melyet a doktor maga talált fel. Ez a *tápszivar* három-négy napig is nélkülözhetővé tette az ételt.

— Nem, én valósággal enni akarok — veté ellen Evelina, mikor Adambis a tápszivart feléje nyujtotta. Tudod jól, hogy utálom ezeket a te kivegyészkedett holmiaidat. Nem azért akarok enni, hogy a testemet tápláljam s fentartsam, hanem, hogy kedvemet töltsem vele. Az én éhségemet nem csillapitja az, hogy ép táplálom magamat valamivel, hanem csak az, hogy jó izt érezzen a nyelvem. Most már értesz. Nos, én enni akarok. Szálljunk alá a földre. Mindenütt akadunk eledelre. Hiszen mienk az egész világ. Nézd csak, most hamarjában arra támadt étvágyam, a mit Patagonia császára készült felfalatozni, mielőtt elérte a halálthozó áram . . . Gyerünk Patagoniába. Rajta, igazitsd a gépet.

Adambist elsápasztotta az indulat. Remegő hangon, melyet hiába próbált erélyességgel felruházni, ezt mondá :

— Evelina, tudod jól . . . hogy mindig szivesen voltam rabszolgája szeszélyeidnek. De bocsáss meg, most . . . nem tehetek eleget kivánságodnak. Inkább fejjel előre leugrom erről az alkalmatosságról, semhogy leszálljak a földre . . . s elraboljam áldozataim eledelét. Gyilkossá lettem, de tolvajjá nem akarok lenni.

— Ostoba. Minden, a mi a földön van, a tied. Te leszel az első, a ki elfoglalod . . .

— Evelina, kivánj mást. Én nem szállok alá.

— És majd azután . . . haljunk itt meg éhen ?

— Itt vannak az én tápszivaraim . . .

— És ha ezek is elfogytak ?

— Egy kis vizből, egy kis levegőből és két-három más egyszerü anyagból, melyeket majd a legmagasabb hegyek tetején lelek, készitek ujakat . . .

— De ez nagyon izetlen.

— De legalább nem halunk meg . . .

— És mindig itt kószáljunk a légben ?

— Nem tudom meddig leszünk igy, de egyelőre nincs szándékomban alászállni.

— Hát nem fogom látni az egész föld kerekségét ? Hát nem lesz enyém minden kincs, minden ékszer, minden korona, minden trónus ? Hát hiába vagyok a világ egyetlen urának a felesége ? Hát madárrá változtattál, miután elpusztitottad az emberiséget.

— Én nem szállok alá !

— De miért, esztelen ?

— Mert félek.

— Kitől.

— A lelkiismeretemtől.

— Hát van lelkiismeret ?

— A mint látod.

— Hiszen rég bebizonyitották, hogy a lelkiismeret nem egyéb, mint más élő hasonnemű lényekre való tekintet . . .

— Igen, úgy volt . . .

— Nos ?

— És mégis van most is lelkiismeret.

— És mit értesz alatta ? Ki iránt való tekintet most ? . . .

— Isten iránt !

— Isten iránt ? Miféle isten iránt ?

— Azt nem tudom, de érzem, hogy isten iránt !

— Bolond vagy, fiam. Nem tudod felfogni a dolgokat. Értsd jól meg a dolgot. Ugy-e gúnyolódtál, mivel eljártam néha misére és gyóntam is ? Én jó keresztény voltam és vagyok mint a világnak majdnem minden asszonya s azért tettem. De azért én elismertem, hogy neked is meglehetnek a magad okai, hogy ateista és raczionalista légy. Sose kényszeritettem rád semmiféle vallásosságot . . .

— Igaz.

— De most . . . most magad állsz elő ilyesmivel. Lelkiismeret . . . Isten . . . Jókor jösz. Mikor már nincs senki a ki feloldjon bűneid alól. Mivel a papok mind meghaltak s mi asszonyok ilyenre nem vagyunk felhatalmazva. Bolond vagy Judas ? Mindig is mondtam, hogy bolond bölcs vagy.

— De azért mégse szállok alá.

— Én pedig nem szivarozok. Nem kellenek nekem ezek a te nevetséges mesterkedéseid . . . Hallod, ember, szálljunk hát alá olyan területre, a hol nem laktak emberek . . . a hol szabadon terem valami jó izű gyümölcs . . . En nem tudom hová, de te tudod, merre van ilyen hely . . . Nos!

— És te beérnéd evvel . . . valami gyümölcscsel.

— Ha nincs más, hát igen . . .

Adambis gondolatokba mélyedt. Visszaemlékezett, hogy a biblia legmodernebb kommentátorai nagy fáradtsággal és sok tanulmánynyal, hosszas kutatások után megállapitották azt a helyet, hol a Paradicsom feküdt.

Adambis ugyan nem hitt a Paradicsomban, mivel a bibliában sem hitt.

De azért feltette, ha mégis igaz dolgok vannak a bibliában, akkor annak a bizonyos Paradicsomnak a Genézis adatai és a modern archeologiai adatok szerint ott kell lennie valahol Ázsiában s nem pedig Afrika északi részén. Ezen okoskodásokból végre azt a meggyőződést szerezte magának a tudós doktor, hogy : a Paradicsom ugyan nem létezett soha, de ha létezett volna, akkor ott létezett volna Ázsia déli részén.

Végre rászánta magát, hogy utána jár a dolognak. És akkor emelkedett hangon mondá feleségéhez :

— Nos Evelina, kedvedben akarok járni. Felkeresek egy olyan helyet, a hol izletes gyümölcsök teremnek s nincsenek emberek, már tudniillik halottak.

De ezeket mondván uj kétségek támadtak a doktorban : feltéve, hogy létezett valaha a Paradicsom, vajjon olyan-e még most is, a milyen abban az időben volt, melyről a szentirás szól.

Folyt. köv.

ANYÁM EMLÉKÉRE.

Ott a hol a róna összefoly az éggel,
A vásári lárma némaságba vész el,
Komorabb az égbolt, sötétebb a felhő,
Hallgat a madár-ajk s nem suttog a szellő :
Ott van a temető.

Levélhulló ősszel immár három éve, —
— Ah ! emlékszem arra a szomoru éjre —
Hoztak egy levélkét szépen összezárva.
Felbontottam gyorsan, alig-alig várva . . .
Akkor lettem árva.

Sárguló falevél, ha lehull az ágról,
Mintha intés szállna hideg ajakáról.
«Emlékezz a néma, csendes pihenőre,
Gondolj a multra is, ne csak a jövőre,
Szegény jó szülődre !»

S megtelik a szivem sötét fájdalommal
Valami ugy üldöz, valami ugy furdal . . .
Csendes temetőnek szomoru lakója,
Könyeidnek gyakran voltam okozója,
Isten fel ne rójja.

Itt állok sirodnál, könyörgő kezekkel
Oldj fel bünöm alól, édes anyám oldj fel,
Bocsásd meg fiadnak, hogy ellened vétett,
Bünteti őt érte eleget a végzet :
Üldözi az élet.

B. E.

RÓMÁBA!

IRTA: MILKÓ IZIDOR.

Minden út Rómába vezet, — az igaz. De nem mindegyik egyformán kellemes. A legkényelmesebb még, ha az ember Firenzében esti tizenegy óra után hálókocsiba száll s reggel félhatkor Rómában ébred föl, ha ugyan el tud aludni az örök város felé közeledve. Könnyen érthető izgatottságból vajmi keveset aludtam. Aeneasra, Romulusra s a többi rómaalapitó szentekre mondom: nem tréfaság az, ha valaki hosszú kivánkozás után végre megváltotta jegyét az «urbs»-ba. Néztem azt a kis zöld jegyet s nem röstellem megvallani: az ajkamhoz emeltem, mint valami talizmánerejü amuletet. Ez nyitja meg hát előttem a legfőbb város kapuit, a históriai mult legnagyobb muzeumát, a kereszténység székvárosát, régészek és művészek gyönyörűségét s mindazt a sok szépet és nagyot, a minek együttes neve: *Róma!*

Van valami különös, hogy úgy mondjam, valószinütlen abban: először menni Rómába. Minduntalan ránéztem az útijegyemre, a melyen érthető, olvasható betükkel volt irva ez a szent szó: *Róma*. Igy kellett a hitemet minduntalan megerősitenem s igy lett a valószinütlenségből, a legkedvesebb bizonyosság.

Mikor reggel felé mégis álomba merültem, olyan álmom volt, mint egy ötéves gyermeknek: csupa angyalarczok röpködtek a levegőben, Raffael és Andrea del Sarto vásznairól jól ismert apró gyermekalakok, pufók arczokkal gömbölyü lábacskákkal. Tulajdonképpen az egész olaszországi utazás nem egyéb, egy édes gyermekálomnál, — az ember még egyszer ártatlanná válik, mert érdek nélkül tetszik neki a szép. Ezt bizonyitotta az utitársam is, a ki «fölöttem» utazott (fekve) s szintén nem tudott elaludni. Csak nyitott szemekkel álmodott s hogy ismét gyermekről mondjak hasonlatot, izgatott volt, mint egy kis fiú, a kinek játékszert igértek s most várakoznia kell rá.

Öreg gyáros volt a Rajna mellékéről, olyan korban, a melyben magyar ember már nem szivesen utazik: hatvankét esztendős. A telet egészségi okokból egy gárdatómelléki meleg helyen töltötte s a tavaszi hónapokban Itália városait látogatja sorra. Már Velencze óta utazunk egymással s elhatároztuk, hogy mindvégig együtt maradunk. Nem volt okom megbánni, mert a prózai foglalkozású szallaggyáros otthonhagyta a prózáját s csak a költészetét hozta el magával, a mit még gyermekkorában tett el valami biztos helyre, hogy azt egyszer elővegye, ha vágyai Mekkájába: Olaszországba indul. S nem is minden készültség nélkül kelt utra, — Gardonéban a téli napokon megtanult anyanyira olaszul, hogy bizonyos könnyűséggel tudta magát kifejezni. Ez nem volt ugyan a Tasso nyelve, de a facchinoké meg a camerierekė. S többre is ment vele, mint azok a pasazsérok, a kik Ollendorffból akarván puskázni, tudják, hogy a kapitány azért sir, mert az angolnak nincs kenyere s hogy a jó hollandusoknak kitünő dugóhuzóik, de annál rosszabb zsebkéseik vannak, — jó reggelt azonban nem kivánhatnak, csizmahúzót pedig nem kérhetnek, mig csak a szótárukat fel nem ütik. Müdolgokban sem volt tudatlan. Ugy készült az utazáshoz, mint egy fiatal ember, a ki még a tanulóesztendeit éli. Jól átnézte a Burckhardt-ját meg a Gsell-Fels-jét, mielőtt nyakába vette Olaszországban az antik világot.

Eredeti módon okolta meg, hogy mért utazik inkább a sötétbarna Gsell-Fels-zel, semmint a világosan vörös Baedekerrel.

— Az ember nem néz ki annyira laikusnak, — mondá.

S bizonyos, hogy koldusok, vezetők, utczai árusok és sok más balekfogók jobban szaladnak a vöröskönyv, mint a barnakötés után.

Tán ezért van, hogy az «inglesi»-k, a kik még mindig a legtöbb pénzt hordják Itáliába, ujabban szintén barnára köttetik az utikönyvüket. (És nem koczkás boritékba, a mint ezt stilszerüség okából tőlük joggal várhatnók.)

Általában azt tapasztaltam, hogy a német kézikönyvekkel utazók (tehát a németek és magyarok) komolyabb része a Gsell-Fels mesterien megirt vezetőit viszi magával a Hesperidák áldott virányaira. Nincs semmi érdekem benne, hogy ócsároljam a joggal világhirü Baedeker népszerü vörös köteteit, de Olaszországra nézve a Gsell-Fels négy barna könyvét előbbkelő stilü, egységesebb szerkezetü s különösen müdolgokban alaposabb münek tartom.

Az én magyarom persze azt hiszi, hogy Baedeker, mert jól vezet az Alpesekben, hát okvetlenül beválik az itáliai műcsodák közt is és teljes bizalommal vezetteti magát tőle itt is.

Meg is történik aztán vele, hogy a Buon compagni-muzeumban nem találja meg a Juno Ludovisi világszép fejszobrát, mert a vörös könyv egy harczias férfi alakjának adta a fenséges Istennő numerusát.

S micsoda rikitó könnyelműséggel itél néha ez a rikitó szinü könyv!

Azt irja például a Barberini-muzeumról, hogy az a «csalódások galeriája». Nos hát arra nézve, a ki azt hiszi, hogy egy a Pittihez hasonló képtárat talál benne, a Barberiniek palotája a csalódások galeriája lesz, — de ha elfogulatlanul lépünk a termeibe, akkor nem a csalódások, hanem szép és látnivaló művek csarnoka vár ránk. És mi okozná e csalódást? Baedeker úr (azaz műtörténeti dolgozótársa) szerint az, hogy Beatrice Cenci, ez a szerencsétlen vértanú, nem egy piros pozsgás arczú leányzó vidámságával mosolyog a Guido Reni vásznáról, hanem egy sápadt szűz melankóliájával tekint a szemlélőre. Meg az, hogy a Raffael Fornarinája már nincs első virágjában. Hát ugyan kérem szeretettel, ki várhatja az agyonkinzott és halálra üldözött Beatricetől, hogy egészséges pirtól duzzadjon az orczája? S hol van az megirva, hogy a Raffael szeretőjének nem szabad idősebbnek lenni tizenhat tavasznál? Valósággal úgy a Guido Reni, mint a Raffael Santi portait-remeke a legszebb festmények közé tartoznak, a melyek csak piktor kezéből valaha kikerültek. Hogy minő népszerü e galéria látogatóinál például a halványarczú, vérszegény Beatrice, bizonyithatják a Condotti-utcza s a Via del Babuino műkereskedői, a kik alig tudnak annyi másolatot szerezni róla, a mennyit a keservesen csalatkozott Rómajárók megvásárolnak. Az örökvárosnak profán tárgyú képei között ugyanis ez a bánatosan szende női arcz a legnépszerűbb. S mert nem minden másoló férhet az eredetihez, a melyet hárman is tanulmányoznak egyszerre, hát a sikerültebb másolatokról is készitenek kópiákat. Olyan eljárás, mintha valaki forditásból forditaná le a Musset verseit.

De vissza kell térnem a «compartimento a letto»-ba az én némethez, a ki Gsell-Fels-zel utazik s nem tud aludni Róma közelgésétől.

Engem is ébren tartott a nagy emlékek szomszédsága. A gőzösmozdony minden füttyentése, kocsinknak minden zökkenése közelebb hozott bennünket Rómához, vagy a hogy akkor éreztük magunkat: közelebb hozta Rómát hozzánk.

— Alszik ön? — kérdezte az utitársam többször.

— Igenis alszom, — feleltem mindannyiszor.

Pedig csak álmodtam. Álmodtam a régi városról, épületcsodáiról, romköltészetéről, történetének nagy korszakairól, véres forradalmairól; álmodtam kék egéről, mely bemosolyog a Panteonba; szép asszonyairól, a kik lemosolyognak az erkélyükről; detronizált isteneiről, a melyeknek szobrai megtöltik a muzeumokat; nagy festőiről, a kiknek vásznai és freskói diszitik háromszázhatvanöt templom falait és menyezetét: — s végre mégis elaludtam s ekkor álmodtam csak igazán azokkal a gyönyörü angyalpofácskákkal, a melyekkel később személyesen is megösmerkedtem a Farnesinában.

Mikor fölébredtem, az utitársam már fel volt öltözve, künn állt a folyosón s valami sajátságos ragyogással a szemében nézett ki a még kissé ködös reggeli levegőbe.

Magamra kaptam a ruháimat s én is melléje szegődtem. Miután buon giorno-t kivántunk egymásnak, azt mondta:

— Most már igazán hiszem, hogy Rómában leszek!

— ???

— Valóban, még ma este nem voltam biztos benne. Mit akar? Ön csak tiz esztendeje vágyódik oda, bizhatott hát hozzá. De én negyven év óta készülök Rómába, — csoda-e, ha olykor elvesztettem a hitemet s reményemet? Ön még fiatal, ön még nem tudja, mi az: Rómába vágyni és Rómát nem láthatni. Az *elvesztett paradicsom* nem olyan nagy veszteség, mint az *elmulasztott Olaszország*. Ha a művelt európai, ki már az iskolában kezd rajongani Itáliáért, Róma nagy multjáért és klasszikus hagyományaiért, eléri férfikorát, őszülni, vénhedni kezd s a lelkesedése egyre gyorsabban fogy (mint a széltől lengetett gyertyának rohamosan muló fénye), s csak egy csendes vágya

marad meg a mosolygó dél enyhébb egéhez, de erélye már nincsen elegendő, hogy e vonzást kövesse s otthon marad hűvös északi hazájában, kielégitetlenül hagyva az előbb zsarnokilag gyujtó, később mind hangtalanabbá tompuló kivánatot, s nem látja meg soha a csodaföldet, Itáliát, s elszalasztja Rómát . . . ah, szörnyű veszteség ez, rettentő mulasztás, melynek tudata ott rágódik a koponyájában mindaddig, a mig annak hig anyaga, az agyvelő el nem szárad . . . Az utolsó időben már nem attól féltem, hogy nem látom Rómát, hanem attól, hogy elvesztem a feléje húzó vágyat s az erélyt, hogy merjek kivánkozni belé. Még akkor is kételkedtem, mikor a Gardatótól megindultam délnek; attól kezdtem félni, hogy Rómát nem találom a helyén, hogy a város lejebb költözött s hogy mindig távolabb lesz tőlem, mennél jobban közeledem hozzá. Ne nevesse ki az öreget, a ki oly későn jut ahhoz, mit a családi boldogság után mindenkor a legnagyobb üdvösségnek tartott.

A hangja szinte elakadt a megindultságtól s aztán folytatta:

— Még az éjjel is, a mint visszagondoltam ifjuságomra, a beteges vágyra, mely ez ország felé vonzott s a melyet oly sokszor fojtott el bennem, hol a kényszerüség, hol a kötelesség, már-már azt hittem: vasuti katasztrófa vagy hirtelen halál elzárja előlem Róma kapuját — akkor, a mikor már ott állok előtte. De most, hogy rövid álom után föleszméltem, most már biztos vagyok benne, hogy beérek Rómába!

De mi az ott? A reggel egyre világosabb lesz s arról a helyről, hol a városnak kell feküdni, idelátszik valami, — távolról úgy, mint egy az ürben lebegő gömb. Később kiderül róla, hogy a Szent-Péter kupolája, fenségesen meredve az ég felé, a melynek dicsőitésére emeltetett.

Itt, mikor ez a magasztos tárgy, Michel Angelo ez isteni gondolata tünik föl az utazó előtt, itt kezdődik meg a Róma. Itt kezdi az ember érezni Rómát.

Öreg utitársam Róma-érzése akként nyilatkozik meg, hogy föltekint az égre. Az ajkai mintha mozognának. Nagyon gyanakszom rá, hogy imádkozott . . . Engem is valami sajátos hangulat fog el, olyan, a minőt régen nem éreztem. Azt hiszem, hogy ez a hangulat — a boldogság volt.

Aztán egyszerre csak berobogott a vonat egy földött pályaudvarba, a hol semmi sem emlékeztetett Rómára. A hordárok s a vasúti alkalmazottak csakúgy szaladgáltak benne, mint akar Brüsszelben, s az utasok épen úgy ügyetlenkedtek s állták mindenütt egymás útját, mint akar Püspök-Ladányon. Hajszolása az útitársaknak, keresgélése a podgyásznak, kérdezősködések a csatlakozó vonatokról, — kint pedig a pályaház előtt omnibusz-lovak prüszkölése, ostorpattogás, hotelportások ajánlkozása, bérkocsisok kinálkozása, — ez mind nem volt római.

Közös utitársunk, a ki előre ment kvártélycsinálónak, szállásbiztosnak, a kijáratnál várt bennünket.

Bocsántot kérek soviniszta honfitársaimtól, ő is német volt. S nem is kivánok itt soha másfajta utitársakat, mert a németek utaznak Olaszországban a legokosabban.

Ez a fiatal ember még biztosabbra vette Rómát, mint én. Hadnagy volt a szász királyi hadseregből, ki arra használja föl kéthavi szabadságidejét, hogy megnézi a világ legszebb országát s mesél aztán otthon a bajtársaknak renaissanceról meg gótikáról, humanizmusról és cinquecentóról, Thorwaldsenről és Canováról. Csak a vizitkártyája árulta el, hogy katona, mert külföldön utazván, természetesen polgári ruhát hordott és se lóról, se kutyákról, se asszonyokról (a mit tudniillik katonásan) nem beszélt. De a gyáros se az ő mesterségéről. Mikor a firenzei table d'hote-nál egy németországi ismerőse valami üzleti kérdést talált hozzá intézni, azt felelte:

— Én most nem szallagokban utazom.

— Hanem műtörténetben — tettem hozzá nevetve.

Felültünk egy kocsiba s behajtottunk a városba, Hassler urnak, egy svájczi vendéglősnek egyszerü stilü szerény házába mely (akkor még) a Bocca di Leone s a «delle Carozze»-utczák sarkán volt, a korzó közvetlen közelében.

Ebből a házból indultam ki elfoglalni Rómát.

MAGYAR MUVÉSZNŐ DIADALA MILANOBAN.

— Báró Nopcsa Elek kormánybiztos úr figyelmébe. —

Pár héttel ezelőtt a francziák Párisban kitörő lelkesedéssel ünnepelték az öreg Verdit, a «*Falstaff*» első előadása alkalmából: a lefolyt héten pedig az udvarias olaszok Milanóban csináltak internaczionális művész-ünnepélyt a Massenet «*Werther*» operájának premiérjéből. Hát ez tisztára az ő dolguk, s mi, a kik politikával nem foglalkozunk, csak örülhetünk annak, hogy e két rokon-nemzet legalább egymás művészeit kölcsönösen szereti és megbecsüli. Az azonban már közelebbről érdekel bennünket, hogy a *Werther*-ben Carlotte szerepét egy magyar énekesnő énekelte és fényes sikert aratott benne.

Schiff Etelka még a mult szezónban is a budapesti kir. operaház tagja volt, s azok, a kik gyér fellépteire emlékeznek, emlékezni fognak ne csak sikereire, hanem arra is, hogy a budapesti kritika csaknem egybehangzó véleménye szerint, mint drámai énekesnő, eme tenger sok pénzbe kerülő müintézetünk legjobb és leghasználhatóbb erői közé tartozott. Innét azonban elbocsátották őt, bucsúfellépés nélkül, titokban, szinte félve utolsó felléptétől, hogy abban elért sikere esetleg föl ne keltse a közönség kiváncsiságát: miért kell hát *neki* is mennie? Elbocsátását megelőzőleg nagyon ritkán és keveset énekeltették, hogy a közönség már előbb elfelejtse őt s a kritika se kaphasson az alkalmon, hogy port verjen föl ebből az esetből is. Ugyanaz a művészeti igazgató bocsátotta el őt, a ki — a többek közt — Szirovatkát és Bianchi asszonyt is külföldre kényszeritette, s a kit most a primadonna- és tenorista-válság miatt az összes budapesti kritika kifogás nélkül vádol.

A nélkül, hogy bárki is roszakaratot tételezhetne fel be-nünk Nikisch igazgató iránt, mi is nyiltan kimondjuk, hogy az opera művészi szinvonalának rohamos süllyedését határozottan ő okozta. Egyelőre tekinteten kivül hagyjuk a nemzetiségi kérdést, noha bátran és joggal vethetnők azt is szemére, az állam által szubvenczionált magyar kir. operaházból a hazai nyelvet minden áron ki akarja küszöbölni. Nem elég, hogy az idegen ajkú művészeket szerződésbeli kötelezettségük daczara sem szoritja a magyarul éneklésre, hanem még a magyar énekeseket is következetesen ereszti el az operaházból, még pedig minden elfogadható ok nélkül. Ezen okokat, ha ugyan vannak, jó volna időről-időre nyilvánosságra hozni: ha pedig nincsenek, akkor Nikisch igazgatót önkényes, hibás sáfárkodásáért felelősségre kellene vonni.

Mert az nagy dolog, hogy ő elbocsátott egy oly magyar művésznőt, a kit most olaszország s a világ legelső opera-központjában ünnepelnek, a ki előtt Massenet tiszteletteljesen meghajlik, megcsókolva kezét ezernyi, tomboló közönség szemeláttára, megosztva vele babérkoszoruját, mintegy értésére adva az őt ünneplő közönségnek, hogy dalmüve diadalát ezen énekesnő művészetének köszönheti.

Ezen megtiszteltetés, ez a fényes erkölcsi elégtétel jutott osztályrészül *Schiff Etelkának* Milanóban, Sonzogno internaczionális szinházában, a *Werther* premiérje alkalmával. A közönség olvasta, a sajtó ismeri az esetet, mert néhány fővárosi lap milanói tudositója kimeritő leirást küldött be a lélekemelő eseményről. De ez a leirás csak halvány képe volt a történteknek;

jelen kellett lenni, hogy teljes fogalmat alkothassunk azon ünnepeltetésről, melyben az itteni közönség Schiff Etelt részesitette. S valjon mit szól mindehhez a közvélemény: Nikischnek ad-e igazat, vagy Massenetnek? Kérdőre vonja-e a magyar kir. operaház igazgatóját, hogy miért engedte külföldre azt a magyar művésznőt, a kinek a most élő legnagyobb franczia zeneszerző nyilvánosan kezet csókolt, elismerése, hálája jeléül! Engedi-e, hogy az a kiváló magyar művésznő továbbra is a külföldön maradjon s megtűri-e, hogy helyét a magyar kir. operaházban selejtes, idegen ajkú énekesnők bitorolják?

Ilyen s még számos ehhez hasonló kérdés radikális, gyors megoldását várja a közönség és a sajtó báró Nopcsa Elek kormánybiztostól, kinek működésétől és tapintatától függ az egyetlen magyar dalműszinház sorsa, a magyar zene és énekművészet jövője. Tudni szeretnők, ki pótolja Szirovatkát és mikor; miért ment el Bianchi asszony, ez a páratlan művésznő, az egyedüli az idegen ajku énekesnők között, ki saját szorgalmából és művészi ambicziójából magyarul is megtanult; az sem volna közönyös előttünk, hogyan lesz megoldva a már oly akuttá vált drámai primadonna-válság s mikor lesz már az operának európai szinvonalon álló műsora, valódi, nagy operákból összeállitva, hogy ne rövid lélekzetü, tuczat-énekesnők számára irt darabokból legyen összetákolva, minduntalan előforduló darabváltozásokkal, mint most.

Mindezt nagyon érdekes volna tudni; de nem közönyös az sem, hogy mint nyilatkozik a milanói összes sajtó Schiff Etelkának első felléptéről a Sonzogno internáczionális szinházában. E kritikákat nem annyira Nikisch igazgató, mint inkább báró Nopcsa kormánybiztos úr figyelmébe ajánlhatjuk, mert Nikisch igazgatóról feltesszük és elhisszük, hogy másként vélekedik, miután ő volt az, a ki Schiff Etelkát elbocsátotta. Viszont azonban Nikisch úr is higyje el nekünk, hogy ő nem *magnum ingenium*, mert egy latin közmondás szerint ezek itéleteikben megegyeznek, már pedig a Massenet véleménye az övével homlokegyenest ellenkezik. S kettőjük közül valamelyik nem *magnum ingenium*, az bizonyára nem Massenet lesz.

Vegyük tehát sorra a milanói napilapoknak Schiff Etelka művészetére vonatkozó kritikáit.

La Sera: — «Schiff Etelka asszony mögött már eléggé szép pálya van; Németország több szinpadán énekelt igen szép sikerrel, s most Budapestről jött hozzánk, hol a kir. operaháznak volt tagja. Miután először énekel, bővebben kell foglalkoznunk vele és művészetével. Szép szinpadi alakja mindjárt megjelenésekor kedvező benyomást tett a közönségre; kezdetben kissé elfogultnak látszott, a mit az első fellépéssel járó lámpalázának s a zsufolásig telt háznak tudunk be. Az első két felvonásban csak egy pointje van, a kettős Wertherrel, a mit elég biztossággal deklamált. A harmadik és negyedik felvonásban ő dominálja a helyzetet és hatalmas drámai alakitásával, gyönyörü hangjával meghóditotta a nagy igényü közönséget, kellemes csengésü, erősen drámai anyaga tömör és minden regiszterben szépen érvényesül, iskolája nagyon szép, hangvétele kifogástalan, intonálása biztos. Szivesen elhisszük Massenetnek, hogy Schiff asszony volt a legjobb Carlotta, kit eddig hallott.»

SCHIFF ETEL.

La Lombardia: — «Carlotta nehéz és háládatlan szerepével egy idegen művésznő próbálkozott meg. A sok taps és Massenet nyilvános elismerése után szivesen elmondjuk mi is, hogy művészete szolid alapon nyugszik. Erős, drámai szinészeti szopránja minden fekvésben kiegyenlitve, érezesen, üdén cseng, hangját csak a szakgatott frázisokban födi némi homály.

La Perseveranza: — «Sajnáljuk, hogy Schiff asszonyról irandó kritikánkat nem kezdhetjük mindjárt dicsérettel. Az első két felvonásban ugy találtuk, hogy nem egészen természetes, mintha kissé félt volna s nem értette volna meg teljesen szerepét. Több mozgékonyságot, disztingváltabb játékot vártunk tőle, s hogy ez csak tőle függött, megmutatta az utolsó két felvonásban. Ily egészséges, üde, tömör hangot, mint a Schiff asszonyé, már régen hallottunk. Gaonlli énekén s az orchester fortisszimóján keresztül mintha ezüst csengetyűk csilingeltek volna a villamfényes, illatos levegőben. Ilyennek szeretnők őt látni a két első felvonásban is.»

La Lega Lombarda: — «Zajos intenziv, osztatlan sikert aratott Schiff asszony első felléptével, s ez a harmadik felvonásban már valóságos óváczióra fejlődött. Csillogó szopránja hajlékonyan simul a frázisokhoz, legátója kifogástalan és alapos iskolázásra mutat. Játéka is kielégitett.»

Azt a fellengző dithirambot, a melyet Schiff Etel hangjáról és művészetéről a *Secolo* közöl, azért nem irom ki, mert ez a lap Sonzogno tulajdona, kinek szinházában a magyar művésznő énekel. De felesleges is volna az, a mint talán felesleges volt összeböngészni azt is, a mit fentebb közöltem. Ki is törődnék azzal, a ki távol van? — különösen nálunk, a hol inkább mint bárhol, szomoruan tapasztaljuk ama közmondás igazságát, hogy: *Nemo est propheta in patria sua.*

MEGOBSITOLT OBSIT.

Mivel dicsekszenek majd el a jövendőben a Hári Jánosok? Mivel takaródznak majd a szegény paplantalan kiszolgált katonák? Mit fog ékesen berámáztatni a baka-népség, huszár-népség, ha hosszú katonáskodás után végre még vakparádéra se czitálható, közönséges módi polgár lesz? Talán a népfelkelési könyv lesz a kis szobácska ékessége? Dehogy! Ilyen csipetnyi könyvecske nem ékesség a házban, legföljebb a szekrényzúgnak tölteléke.

A hadügyminiszter bizony kegyetlen. Irgalmatlanul kivégezte a magyar humoros poézis egyik szimbolumát: a czifrapecsétes, kacskaringósan irott obsitot. Hajh! többé nem mutogathat a rokkant hadfi a gyerekei és unokái előtt arra a czifra képre, hanem ha megbizonyolni akarja a maga vitézi voltát, kikotorja a mellső zsebéből azt a kék könyvecskét, melyben se öröme, se büszkesége nem telik.

A gyerek és unoka pedig majd nem hisz ennek a könyvnek, mert nem elég czifra.

ALUMINIUM DOBOK.

A bécsi helyőrségnél nem rég kisérletet tett a hadügyminisztérium aluminiumból készült dobokkal. A kisérlet kitünően bevált. Most a Budapesten állomásozó Jellasich-ezredet is ellátják nehány ilyen dobbal és ha itt is beválik az uj dobfajta, valószinüleg a mai rézdobokat általánosan felváltják az aluminiumból készültek. A budapesti ezred részére egy magyar iparos, Stovasser, a híres budai hangszergyáros készíti az aluminium dobokat. Ime a magyar ipar mellőzésének egy ujabb jele.

Szabóné-Nogáll Janka: **Derű**. *Budapest. Singer és Wolfner kiadása.* Sok keserű mandulát kell a kritikusmesterséget üzőnek feltörnie, a mig vagy egy édesre is akad. Most akadtunk egyre. Ime, ezt a vaskos kötetet igazi élvezettel és gyönyörüséggel olvastuk végig. Nem zavarta meg élvezetünket a hév, hogy mindenáron kutassuk már ki valami hibáját, hogy azt ne fogja ránk a közönség: nini egyebet se tud, mint dicsérni. Nem zavarta meg élvezetünket semmi. Tiszta élvezet volt végigolvasni az egész kötetet elejétől-végig. Olyan dolgokat mesél el Szabóné-Nogáll Janka az aranyos jó kedvében, a milyeneket eddig nem igen tudtunk. Hiába, a magunkféle férfinépek a leányi és asszonyi szivet kiismerni nem tudja. Kell hát, hogy más módon jussunk ennek a különös valaminek ismeretéhez. Nos, a ki a leányszivnek legrejtettebb zúgocskáit is kitanulni akarja, az olvassa el ezeket a novellákat. Ezen a téren alig tudnék elmésebb, szellemesebb és finomabb megfigyelőt ajánlani Sz-.né Nogáll Jankánál. A kis Sárika tán meg is haragszik rá, oly annyira kiismerte a lelke minden dobbanását, az eszecskéje minden gondolatát. Ez Sz-.né Nogáll Jankának csak egyik jelessége. Hát még hogy tud elbeszélni! Csak ugy folynak a tolla alól a kedvesnél kedvesebb mondatok. S milyen pointirozottak a dialogok. Hát a befejező fordulatok! Minderről szeretnék sokat, nagyon sokat elmondani, mert a mint rendre előrehaladtam a kötet olvasásában, annál inkább meggyőződtem, hogy mindebben Szabóné-Nogáll Jankát még legelsőrangú férfiiróink is megirigyelhetik. De majd tán máskor szólok mindezekeről, mikor esetleg lesz alkalom ennek a rovatnak a keretében egyedül csak női iróvilágunk e legtalentumosabbikáról szólani. Most e kötetről szólva még csak azt mondom el, hogy minden novella ebben a kötetben szines, tarka, változatos, akár egy színekben dús kaleidoszkóp. De azt se birom elhallgatni, milyen *magyar* ez a kötet. Nem Szabóné-Nogáll Janka ritka tisztaságú és szépségű magyar nyelvére gondolok evvel, hanem arra a magyar jellegre, mely e köteten végigvonul. Az előkelő magyar polgári életnek hiv reprodukcziói az egyes elbeszélések. Magyar a tárgyuk, magyarok az alakjaik, magyar az egész valójuk.

De még azt se merném a lelkemre venni, ha ezt az igazán élvezetes, pompás kötetet nem ajánlnám a legszivesebben az olvasó közönségnek. Kiváltkép a női közönségnek, a mely hiv képmását leli benne. A kötet ára 1 frt 50 kr.

*

Márkus József: **Hamis bálványok**. Budapest. Az Athenaeum olvasótára. A *Gil Blas* vezérczikkei rendesen ilyen zsánerű novellák, mint a milyenek ebben a jókora kötetben foglalvák: rövid, könnyed történetek, találó pointtel. Márkus József is e rövid elbeszéléseket — ha ugyan ezt a zsánert ennek lehet nevezni — lapok számára irta volt s most egybegyüjtve jelentette meg. A legtöbb kötetbeli novellában van egy hamis bálvány. *Az ő idedlja* egy horpadt mellű, vézna, koravénült poéta, pedig ő szenvedélyes ifjúnak hitte. Marianne is hamis bálványa a vén tábornoknak. Azt hitte a tábornok, hogy az asszony szeretni fogja, vagy legalább hű lesz, nem mocskolja be becsületét s ime megcsalta Pállal, a titkárral. Vilma és udvarlója kölcsönösen hamis bálványok. Casadores herczegnő és valamennyi festett nagyság hamis idola. Conny is hamis bálványa Ákosnak. De vannak a kötetben valódi bálványok is, kik megérdemlik azt az imádatot. Ilyenek Héthársy báróné, Lujza és Nóra. Ez alakokat Márkus József egy-egy kis történet keretében mutatja be. A történetek rendre élénken, finom diadalogszövéssel irvák meg, beleszőve rövid megjegyzéseket a nőkről, szerelemről, udvarlásról, stb., melyeket ki fognak szedegetni azok, a kik az ilyen franczás aperszűket gyüjtögetik. Ez a jókora kötet kedves olvasmánya lesz Márkus József tisztelőinek. Azoknak is, a kik az ő pajkosabb múzsáját szeretik, mivel ezek örömmel fogják elolvasni a *Merész tettet* és a *Casadores herczegnőt*. De azoknak is, a kik Márkus József komolyabb tartalmú munkáit is meg szokták becsülni. Mert ezeknek kedvök telhetik a kötet legszebb darabjában a *Marianne örökségében* és a kötet leghosszabb darabjában, melynek czime: *Mikor a rózsabokor kinyilik*. A vászonkötésű kötetnek, melyből mutatványt is közlünk, ára 50 kr.

*

Grant kapitány gyermekei. I. kötet. Verne Gyulának ily czimű regényét kaptuk *Zemplémi P. Gyula* fordításában, mint az *Eisler G.* kiadásában megjelenő *Verne összegyüjtött munkáinak* 14-ik kötetét. A kiváló csinnal kiállitottt, egy-egy sikerült illusztráczióval diszitett gyüjteményes vállalatban örömmel látjuk e kiváló regényt. A kötet ára 80 kr. Az eddig megjelent összes Verne kötetek a kiadónál (Budapest Andrássy-út 31. sz.) valamint minden hazai könyvkereskedőnél bármikor megkaphatók.

UDVARI ÉLET.

A KIRÁLY JUBILEUMA.

Zajtalanul, szinte titkon szép ünnep folyt le a király udvarában. Az ünneplés tárgya maga a király volt egy félszázados évforduló alkalmából. Félszázadja immár, hogy Ő felségét az arany gyapjas rend lovagjává ütötték.

1844. november havában Szent-András napján V. Ferdinánd király a bécsi Burg titkos termébe összehivta a rendkáptalant, hogy foglalkozzék a három akkor ép nagykoruvá lett királyi herczegnek a rend kebelébe való fogadásával. A három királyi herczeg egyike Ferencz József volt, V. Ferdinánd öcscsének legidősebb fia.

A rendkáptalan, melyben a magyar mágnások közül akkor csak Cziráky Antal gróf és Apponyi Antal gróf szerepelt, egyhangulag a mellett nyilatkozott, hogy a három királyi herczeg a rend kebelébe fogadtassék. Tüstént futárokat menesztettek értük s a királyi herczegek megjelentek a rendkáptalan szine előtt. Metternich herczeg, a kanczellár ekkor átnyujtotta nekik pergamenen a rend szabályait és az elnöklő V. Ferdinánd felszólitotta őket, hogy másnap ujra jelenjenek meg a rendkáptalan szine előtt, hogy nyilatkozzanak, vajjon alávetik-e magukat a rend szabályainak. Az ünnepélyes kinyilatkoztatás a lovaggáütéssel együtt másnap meg is történt az aranygyapjasrend ősi szabályai szerint.

Az érdekes szertartás lefolyása egykorú adatok szerint a következő volt: A bécsi Burg dísztermében egybegyültek a rendtagok fényes diszben, szinte teljes számban. Az ajtóknál fölállitott heroldok harsonaszóval jelezték a rend nagymesterének V. Ferdinándnak megérkeztét. V. Ferdinánd teljes fegyverzetben jött el, fejét sisak fedte, melynek rostélya le volt eresztve. Egyenes a trónnak tartott, mely előtt az udvari méltóságok sorfala közt megállott. Majd intett az uralkodó s a rendtagok helyet foglaltak. Csak a kivont kardú testőrkapitányok és a kamarások maradtak állva. Ekkor intett a király a czimerhordónak s ez odalépett Károly királyi herczeghez a rend doyenjéhez s felszólitotta, kezdje el a szertartást. Károly királyi herczeg ekkor a czimerhordóval együtt odalépett a felavatandó királyi herczegekhez s fennhagon kérdő tőlük: elfogadják-e a rend jelvényét s akarják-e megtartani a rend szabályait. A királyi herczegek erre a trón elé járultak s igennel feleltek a kérdésre a nagymester előtt. Ezután Ferencz József királyi herczeg ékes latinsággal a maga és jelölttársai nevében köszöntötte a királyt, mint a rend nagymesterét. V. Ferdinánd válaszolt válaszában megemlékezvén a lovaggá ütendők szép multjáról és buzditotta őket, hogy

a jövőben szerezzenek dicsőséget a lovagrendnek. Ekkor a király kezébe fogta az odanyujtott egyenes pengéjü kardot és háromszor megérinté az előtte térdeplő királyi herczegek vállát. Ekkor az egész rend az udvari kápolnába vonult s a királyi herczegek letették az oltár előtt a rend esküjét, mire Metternich herczeg a nyakukba akasztá az aranygyapjasrend jelvényét. A rendtagok pedig csókváltással kötötték meg a rendi barátságot a királyi herczegekkel.

Képtalány.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A multheti talány megfejtése.
«Éljen az ifjuság arany kora.»

A talánymegfejtők névsora.

Grósz Gizella, Zwillinger Aranka, Stawiczky Erzsike, Feuer Ede, Klier Mihályné, Brandenburg Esztike, Schlésinger Adolf, Neuhausler Vilmos, Rosner Lipót, Schvarcz Nándor, Schlésinger Béla, Eckstein Juliska és Rószika.

Szerkesztői üzenetek.

Mindazoknak, kik lapunk «reformja» alkalmából levélileg fejezték ki elismerésüket és lelkes üdvözletüket, itt mondunk köszönetet. A levelek rendkivüli nagy száma miatt külön-külön valamennyire nem válaszolhatunk.

Sz. M. Tiszaroffi történetek. Ez a munkája is arról győz meg, a mit eddig is észleltünk: kisebb arányú kompozicziókkoz van tehetsége. De magát ezt a művet nem használhatjuk. Részben mivel felette hosszú — s e miatt az emlitett másik folyóirat se használhatná — részben pedig nem tartozik azokhoz a kisebb arányú kompozicziókhoz melyeket fennebb emlitettünk. Folytassa rövidebb lélegzetű dolgokban. Akár versben — mert technika készültsége elég fejlett, — akár prózában, — mert van dolgozataiban érzelem és kedély. Kéziratát — kivételkep — megőriztük, mivel nem akartuk, hogy ilyen nagy fáradsága még a saját maga részére is kárba vesszék, ha már miránk nézve igy lett.

M. J. Bár halgatag vagy... Kissé pongyola a forditás. Gondosabbb feldolgozásban felhasználhattuk volna.

L. K. Béla. Egy szép asszonyhoz. Ez nem jó vers, de kerül még ki jobb is a tolla alól.

Nőszörnyeteg. Borsózott a hátunk, a mint félig elolvastuk. Az egészen végig kinlódni a legjobb akarattal se tudtunk volna.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltő*-15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám, I. em. 16. ajtó.

A Karácsony és uj év alkalmára, remek szép csipke diszek, szinházi fejkötők, fichus, csipke-gallérok Echarpeok, Jabottok, diszkötények, valódi franczia legyezők a legszebb festményekkel, továbbá téli keztyűk és harisnyák fele áron. *Pfeiffer Dezsőnél* váczi-utcza 22. Nemzeti szálloda épületében.

Czerny's Tanningene ist das beste Haarfärbemittel

Czerny J. Antal „Tanningene-je"
a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb
hajfestő-szer
haj és szakál, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnála haj ugyanazon biztos, szép és fényes, barna, sötét szőke vagy fekete természetes színét visszanyerni, melylyel az őszülés előtt birt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. Ára frt 2.50

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, crémek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, coniferensprítek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:
CZERNY J. ANTAL, Bécs,
Levélczim és gyár:
XVIII., Carl-Ludwigstrasse 6. sz. (saját házában)
Fióküzlet: I., Wallfischgasse 5. sz.
az operaház közelében.

Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bermentve..

Raktár: Budapesten, Török József gyógysz. Király-utcza 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner, **Miskolczon** Baruch, **Kassán** Adamek, **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Eles, **Temesvárott** Jahner, **Zágrábban** Mitlelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat
csak nálam lehet venni
pedálos fekete salon, szép erős hangút, bolti árhoz képest félárban 75—80 frt.

Elad
Jegesi Géza
hangszerész és vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.
Budapest, VII., Nefelejts-utcza 43.
Árjegyzék kivánatra ingyen.

Magyar Asphalt
részvénytársaság
Budapest, Andrássy-ut 30.
elvállal minden néven nevezendő
aszfaltburkolást,
valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.
TELEFON.

Magy. kir. államvasutak.
161708|94. sz.

HIRDETMÉNY.

(Árudijszabás életbe léptetése a szombathely-rumi h. é. vasuton).

A magy. kir. államvasutak kezelése alatt álló szombathely-rumi h. é. vasuton a megnyitás napjával ezen vasut árudijszabása (II. r.) lép életbe, mely a gyors- és teheráruknak ezen h. é. vasuton való szállitására vonatkozó határozmányokat és dijtételeket tartalmazza.

Ezen dijszabás a magy. kir. államvasutak dijszabási szakosztályában példányonkint 30 krért kapható.

Budapest, 1894. nov. 29.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága.

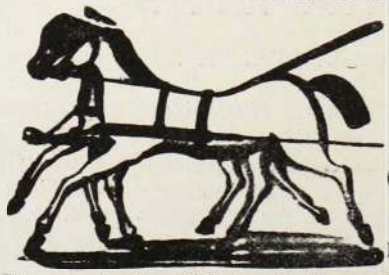

Szigeti Lajos
szij- és nyereggyártó és böröndös
Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója
Budapest, VIII., Muzeum-körut 10

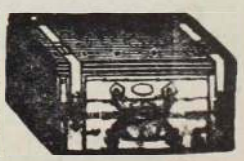

A legnagyob választék katonatiszti nyergek és nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Legujabb minőségü ló- és birkanyiró gépek jutányosan kaphatók.

Karácsonyi és ujévi ajándékok nagy választékban kaphatók.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

Értesitès!

T. cz.

Van szerencsém t. vevőim és a n. é. közönség szives tudomására adni, hogy uj

kézimunka-árjegyzékem

magyar- és német nyelven megjelent és kivánatra ingyen és bérmentve megküldetik. Ezen árjegyzék tartalmaz **1130 eredeti rajzot női kézimunkákból** és a legtökéletesebb, a mi ezen szakmában eddig nyujtatott.

Nagyban és kicsinyben

Kiváló tisztelettel

Bérczi D. Sándor,

női kézimunka-ipar

BUDAPEST, VI. ker., király-utcza 4. sz.

BLEIER ISIDOR

verseny-áruházában

BUDAPEST,

Király-utcza 10. sz.

nagy

PARTI-ELADÁST

rendez.

6 drb gallér 5-szörös **88** kr.
1 pár kézelő 5-szörös **25** kr.
1 ing frt **1.20, 1.60,** és **1.80.**
1 graciosa eső ernyő frt **2.20.**
1 ing mell sima **25** kr.
1 « « redős vagy himzett **35** kr.
1 mtr atlas satin **26** kr.
1 « foulard « **15** «

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. a. van,

hol a legkitünőbb női-, férfi- és gyermek czipők kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete börből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

OROSZ SZÉPITŐ KÜLÖNLEGESSÉGEK

Orosz császári udvari szállitó

MOSZKVA.

„Venus crême“ bőr-konzerváló szer. Kitünő, **teljesen ártalmatlan** cosmeticum, kiváltképen hasznos a bőr **zsirfénye** és **érdessége** ellen; **a bőrt vakitó fehérré varázsolja,** a ránczok és redők képződését megakadályozza és megóvja az arczszin fiatalos frisseséget. A **„Venus crême“** nem tartalmaz s mmi **zsirnemü anyagot,** ezért soha nem avasodik s az év és nap bármely szakában minden ártalom nélkül alkalmazható. A t. közönséget saját érdekében kérjük, **hogy az itt levő védjegyre szigoruan ügyeljen.**

Ára 2 frt.

„Eugenie folyópép“ **mirtus-virágokból,** az arczszin szépitésére s a virágzó, üde arcz-szín állandó megőrzésére. Ugy az arcznak és nyaknak, mint a kéznek és karoknak gyönyörü lágyságot és márványszerü tisztaságot kölcsönöz; a bőr minden **érdességet** és foltosságát megszünteti.

Ára 2 frt.

„Eugenie“ vörös folyékony arczkenőcs **teljesen ártalmatlan.** Az ajknak, arcznak és fülleknek szép **természetes** rózsaszint kölcsönöz; villamos fény mellett is természetes szinben tünik fel **s 3 napig** is tapadva marad a bőrön. **Ára 1 frt 50 kr.**

„Eugenie hintőpor“ **fehér, rózsaszin és crêmeszinben, tartósan és észrevétlenül tapad, s a bőrnek természetes lágyságot és üdeséget kölcsönöz. Ára 1 frt 20 kr. Pamacscsal együtt 1 frt 50 kr.**

„Trixogen“ kitünő hajnövesztő szer; erősiti a hajgyökereket « teljesen megakadályozza a korpaképző ést. **Ára 1 frt 60 kr.**

„Nigritine végétale“ hajfestő, **fekete és barna.** A haj, ezen szerrel festve, 6 hétig is megtartja a szinét és teljes lehetetlen a müleges festést a természetes sz ntől megkülönböztetni. **Ára 3 frt 50 kr.**

Folyékony kaukázusi bajuszpedrő

a bajusz növesztésére és épen tartására. A bajusz felsütése nem szükséges, a nélkül is minden bajusznak a kivánt forma adható. Ára 75 kr.

RAKTÁRAK BUDAPESTEN: Török József gyógyszertára, király-utcza 12. **Neruda Nándor** Kossuth Lajos-utcza. **Lux és Utasi** Muzeum-körut. **Városi gyógyszertár** Városház-tér.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról, b) mechanikai zenélő müvekről és zenélő dísztárgyakról, c) minden egyéb hangszerekről, hangszerkellékekről és hurokról külön kiadásokban ingyen és bérmentve küldetik.

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszer-ipar

Budapest, VII., Kerepesi-ut 36.

Saját gyártmányu mindennemü **hangszerek** és azok kellékei és alkatrészei. Mindennemü hangsz rek és zenélőmüvek **javitása** és **hangolása** szakszerü pontossággal teljesittetik.

A „COLUMBUS“ czimbalomverőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czérnázást, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden veröre bárki ruházhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** — Ára a veröpálczákkal együtt az utóbbiak minősége szerint **frt 1.50, 2.—, 2.50, 3.— és 3.50.**

Külön a **«Columbus»** verőfej párja **1.**— forint.

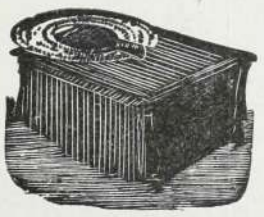

Legujabb! Legujabb!

INTONA

Elpusztithatlan acélhangokkal, változtatható érez játéklapokkal és korlátlan müsorral.

Ezen uj találmányu hangszerrel minden előzetes tanulmány és zenismeret nélkül száz meg száz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 12 forint, a kótalapok darabja 30 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy után vétellel teljesittetnek

---

Zellerin M.-féle gyári részvénytársaság

Budapest, VII., Nagydiófa-utcza 14. szám.

Vizművek és csatornázások épitése, központi fütések (mindenféle rendszer szerint) **vizvezetékek, légszesz- és villamvilágitások berendezése.** Csillárok, légszesz és villamra, valamint combinált világitásra. **Szellőztetések, gőzfőző-, mosó- és fürdőintézetek. Épület-bádogosmunkák, fémöntőde és horganydiszitmények** gyártása. Szabadalmazott **Pasteur-féle rézszürők kizárólagos** gyártása, melyek vizvezetékkel kapcsolatban és **háztartásra,** továbbá szivattyuval egybekötve **szikvizgyártáshoz** használtatnak. **Fertőtlenitő készülékek** és **orvosegyetemi berendezési tárgyak.**

Mindenféle javitások olcsón és pontosan végeztetnek.

Tervrajzok és költségvetések készséggel adatnak.

FOGAK

egész természet utáni,
egyenkint ép ugy
mint egész
FOGSOROK,
rágáshoz használhatók,
legujabb
rendszer szerint,
jótállás mellett,
bámulatos
olcsó árakon
készittetnek.
FOG-SPECIALISTA
RÓNA IMRE
BUDAPEST,
Király-utcza 47. sz.
a terézvárosi
templom átellenében.

Toronyórák

Palota-, gyári-, vasuti órák stb.

VILLANYOS ÓRÁK

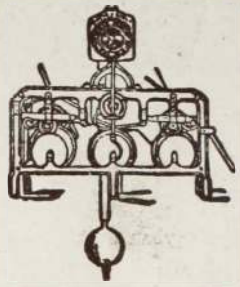

berendezését egész városok vagy egyes épületek összes termeiben egy egyetemes óramü által villanyossággal szabályozva a legujabb szabadalom alapján ajánl

Mayer Károly L.

államilag kedvezményezett
első magyar óragyára gőzerő-berendezéssel
Budapest, Kazinczy-utcza 3.

Képes árjegyzékek, költségjegyzékek bérmentve.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1894. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

Rendkivül leszállitott árak.

Kitünő minőségü

URI CHIFFON-INGEK

most csak **1.20, 1.50, 1.80,** himzett és redős csak frt **2.05.**

Finom Cöpper (alsónadrágok) franczia szabás, csak **96** kr.

12 drb 4-rétü finom gallér **1.95,** 6-rétü **2.20.**

12 pár 4 « « kézelő **3.50,** 6 « **4.20.**

12 drb valódi angol és franczia batiszt-zsebkendők legujabb mintákban eddig **8.—, 10.—, 12.—,** most csak **4.—, 5.—** és **6.—** frt.

6 drb hölgying chiffon és vászonból, gazdag himzéssel, most csak **5.50,** finomabb **8,—** frt.

6 drb hálóköntös **5.50,** finomabb **8.—** frt.

1 vég 30-röfös czérna-kanavász, ezelőtti ára **10.—** frt, most csak **5.50.**

1 hat személyes szepességi vászonteritők csak **3.—** frt.

1 drb czérnavászon-lepedő varrás nélkül, erős, mint a bör, csak **1.10.**

Valódi Jäger alsó-ruházat bámulatos olcsó árak mellett, **gyermek-ruhácskák** óriási választékban, **alkalmi vétel.**

Női és férfiharisnyák állandó nagy raktára

Krausz Ferencz

uri- és női divatáruházában

Budapest, VI., Terézkörút 40. szám.

FOGAK

egyenkint ugy, mint egész fogsorok rágásához használhatók, légnyomás vagy rugóval 10 évi jótállás mellett bámulatos olcsó árakon. — Katonatisztek, tanitók és színészeknek 40%-al olcsóbb, családoknak évi bérletet nyitok 3 frtért, miért a fogak 3-szor évente megvizsgáltatnak és tisztittatnak.

Fogspeciálista Koos M. BUDAPEST, VII., Kerepesi-út 34.,
Rókus kórházzal szemben.

Jónás Gyula és Társa

BUDAPEST,
VII. ker., Kerepesi-út 22. sz.
Karácsonyi és ujévi kiállitás,
mélyen leszállitott árak mellett.

Női confectió és divatos ruhakelmék.

Egy ruha teljes	6	méter	dupla	széles	seviot	kelme	frt	**2.50**
„ „ „	6	„	„	„	kamgarn	„	„	**2.80**
„ „ „	6	„	„	„	loden	„	„	**2.—**
„ „ „	6	„	„	„	gyapju	„ mintázott „		**3.50**
„ „ „	6	„	„	„	„	„ seviot „		**4.—**
„ „ „	6	„	120 ctm.	„	„	„ „ „		**5.—**
„ „ „	6	„	„	„	„	himalajon „		**5.50**
„ „ „	6	„	„ tiszta gyapju		legfin. seviot „			**8.—**
„ „ „	8	„	valódi mosható franczia toil és creton				frt	**1.80, 2.—** és **2.40**
„ „ „	8	„	valódi franczia barchet				--- frt	**1.70**
„ „ „	8	„	„	„	„	„	--- „	**2.—**
„ „ „	8	„	„	„	„	„	--- „	**2.50**

Körköpenyegek, karakul gallérok, karmantyuk és sapkák. — Továbbá rumburgi vászon, Chroll-féle chiffon, ágy- és asztalteritők, függönyök és szőnyegek gyári raktára.

GANZ ÉS TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl:

mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; vas-, ércz** s **aczélöntés; gépeket** és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat, gáz-** és **petróleummotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti felszereléseket; papir-** és **czelluloze** gyártásra szolgáló gépek; **forgó gőzekék.**

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

Harmadik évfolyam. 51. szám. 1894. deczember 16.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF · KARCZAG VILMOS

KIADÓHIVATAL: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

Negyedik évfolyam.

*A **negyedik évfolyamba** lép január elsejével a **Magyar Géniusz.** Ez aránylag rövid idő alatt folyóiratunk a folytonos fejlődés, tökéletesedés jeleit mutatta és a legelső magyar képes folyóiratok közé küzdötte fel magát. Köszönjük ezt első sorban a magyar intelligens olvasó közönségnek, mely a **Magyar Géniusz** körül szokatlan nagy számmal csoportosult és ama kiváló szellemi erőknek, kik munkáikkal a **Magyar Géniusz**-t támogatták. Ma büszkeséggel hirdethetjük, hogy a **Magyar Géniusz** ugy külső kiállitásának disze, mint tartalmának magas irodalmi niveauja, valamint a napi eseményeknek élénk feldolgozása által méltán foglal helyet a legelső képes folyóiratok között.*

*Az uj évben a **Magyar Géniusz**-t ujult erővel fogjuk fejleszteni. Egész hosszu sora a legkiválóbb szellemi erőknek fáradozik velünk, hogy lapunk szép és tartalmas legyen.*

Karácsonyi számunk

oly gazdag, tartalmas és érdekes lesz, minővel bizonyára egyetlen lap sem dicsekedhetik.

☛ *Ujonnan belépő előfizetőink a karácsonyi számot **ingyen** kapják.* ☚

*Mint rendkivüli kedvezményt kell felemlitenünk, hogy az **Otthon** kiadóhivatalával kötött egyességünk alapján előfizetőinknek a **Magyar Géniusz**-t és az **Otthon**-t együttesen páratlanul kedvezményezett árban adhatjuk és pedig a két lap együttvéve egész évre **12** frt, félévre **6** frt, negyedévre **3** frt.*

*A **Magyar Géniusz** előfizetési ára egymaga egész évre **10** frt, félévre **5** frt, negyedévre **2** frt **50** kr.*

*Az előfizetések kiadóhivatalunkhoz **(Aradi-utcza 8. sz. a.)** küldendők.*

Egyes szám ára 20 kr.

A főváros

legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

FESZTY ÁRPÁD

óriási körképe:

a magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e célra szőtt vásznon s a hozzá épített köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, boncok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 6 óráig. **Este villam világitásnál.**

Belépő dij 50 kr.

KERTÉSZ TÓDOR

műiparáruk raktára

Budapesten, Kristóf-tér.

Karácsonyi és ujévi ajándék-tárgyak

1 frttól kezdve 200 frtig.

Ragyogó karácsonyfa-diszekből

1 egész összeállitás 5 frttól 30 frtig.

TÁRSASJÁTÉKOK

felnőttek és az ifjuság számára.

Bronz- és porczellán-diszmütárgyak. Luxus butorok Ebédlő-, dohányzó- ésiró-asztal kellékek. **Halifax-Jackson Hanes-Rohonczy Columbus-korcsolyák.**

SZABADALMAT

uj találmányokra eszközöl

Réthy János

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

FOGAK

egyenkint ugy, mint egész fogsorok rágásához használhatók, légnyomás vagy rugóval 10 évi jótállás mellett bámulatos olcsó árakon. — Katonatisztek, tanitók és szinészeknek 40% -al olcsóbb, családoknak évi bérletet nyitok 3 frtért, miért a fogak 3-szor évente megvizsgáltatnak és tisztittatnak.

Fogspeciálista Koos M. BUDAPEST, VII., Kerepesi-út 34., *Rókus kórházzal szemben.*

Jónás Gyula és Társa

BUDAPEST,

VII. ker., Kerepesi-út 22. sz.

Karácsonyi és ujévi kiállitás,

mélyen leszállitott árak mellett.

Női confectió és divatos ruhakelmék.

Egy ruha teljes	6	méter	dupla	széles	seviot	kelme	frt	**2.50**
„ „ „	6	„	„	„	kamgarn	„	„	**2.80**
„ „ „	6	„	„	„	loden	„	„	**2.—**
„ „ „	6	„	„	„	gyapju	„ mintázott „		**3.50**
„ „ „	6	„	„	„	„	„ seviot „		**4.—**
„ „ „	6	„	120 ctm.	„	„	„ „ „		**5.—**
„ „ „	6	„	„	„	„	himalajon „		**5.50**
„ „ „	6	„	tiszta gyapju legfin. seviot „					**8.—**
„ „ „	8	„	valódi mosható franczia toil					
			és creton frt **1.80, 2.—** és					**2.40**
„ „ „	8	„	valódi franczia barchet				frt	**1.70**
„ „ „	8	„	„	„	„	---	„	**2.—**
„ „ „	8	„	„	„	„	---	„	**2.50**

Körköpenyegek, karakul gallérok, karmantyuk és sapkák. — Továbbá rumburgi vászon, Chroll-féle chiffon, ágy- és asztalteritők, függönyök és szőnyegek gyári raktára.

1894. évi decz. 15. III. évfolyam 51. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

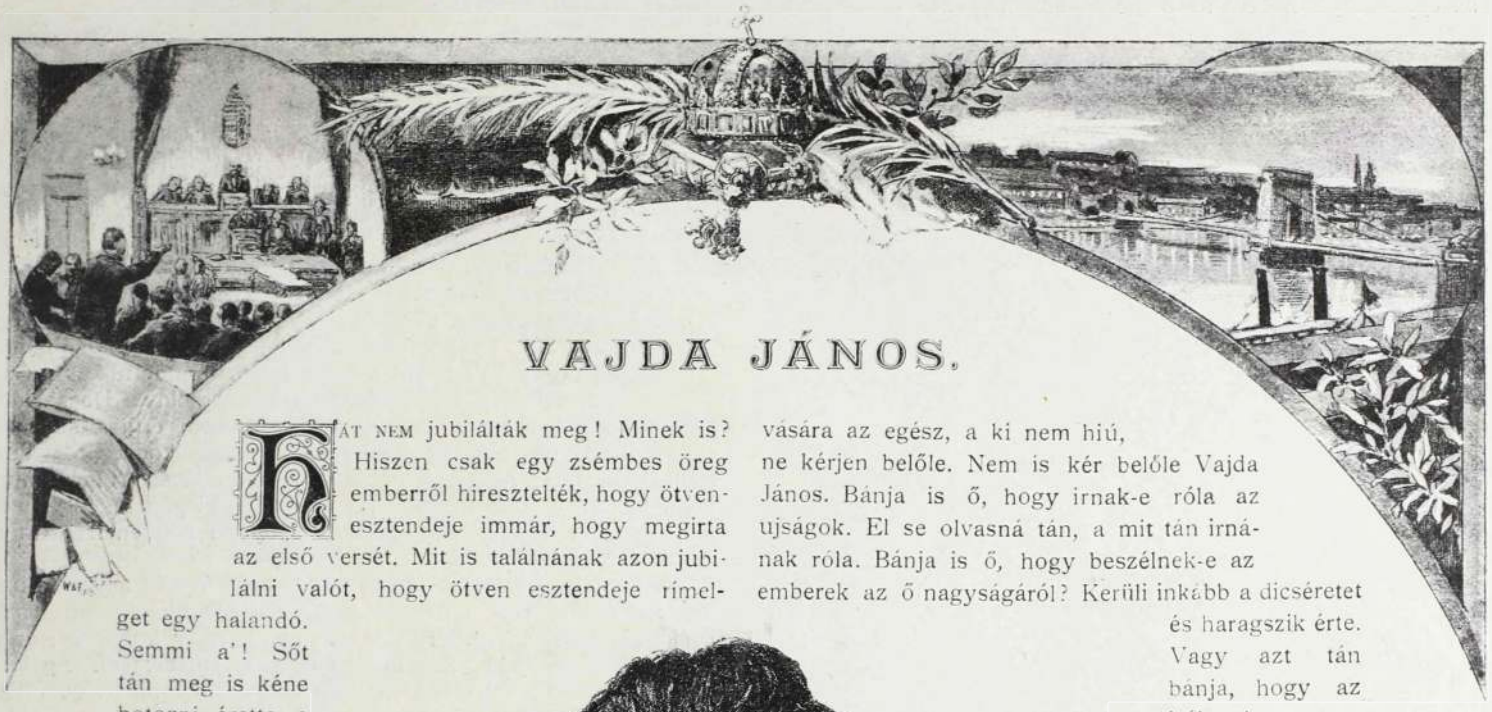

VAJDA JÁNOS.

Fát nem jubilálták meg! Minek is? Hiszen csak egy zsémbes öreg emberről híresztelték, hogy ötvenesztendeje immár, hogy megirta az első versét. Mit is találnának azon jubilálni valót, hogy ötven esztendeje rímelget egy halandó. Semmi a'! Sőt tán meg is kéne botozni érette, a miért még vénségére se szokott le egészen erről az ifjúkorából megmaradt bünözéséről.

Szinte valósággal ilyenformára fordul a világ sorja. Annyi minálunk a titán, hogy az ilyen Vajda János féle csiribiri emberkék meg se látszanak már. Ki az a Vajda János, mikor itt vagyunk mi, mi a szellemóriások? Mi egy Vajda János mihozzánk képest! Kiátkozzuk, megkövezzük, boykottozzuk, kitagadjuk, a ki még kivülünk is mer nagy férfiút ismerni!

Bizony, szomorú látvány ez! Megtárczázzuk, hűhóval megünnepeljük, ódai szárnyalással felmagasztaljuk a még csak meg sem állapodott kezdőket és egy Vajda János költői pályájának félszázados emléknapján szót se találunk, melylyel adózzunk a nagy költő iránt. Hiába, csak igaza van Vajda Jánosnak, hogy: nem szabad a világgal törődni; nem érdemli meg a világ, hogy törődjünk vele. Hiuságnak vására az egész, a ki nem hiú, ne kérjen belőle. Nem is kér belőle Vajda János. Bánja is ő, hogy irnak-e róla az ujságok. El se olvasná tán, a mit tán irnának róla. Bánja is ő, hogy beszélnek-e az emberek az ő nagyságáról? Kerüli inkább a dicséretet és haragszik érte. Vagy azt tán bánja, hogy az irók otthona pezsgős vacsorával s tósztokkal tiszteli-e meg? Dehogy is bánja! Tán el se ment volna a lakzira. Estig tán el is felejtette volna, hogy reggel meginvitálták.

VAJDA JÁNOS.

Nem is — hogy ugy mondjuk — Vajda János nevében emeljük fel a hangunkat. Hanem enmagunkért szólunk. Mert nem a Vajda dicsősége lesz kisebb, ha nem adódik hang a tiszteletnek, hanem a mi szégyenünk lesz nagyobb. Igen, szégyen lesz, a mint szégyen a kötelesség elmulasztása, a mint szégyen a hálátlanság; a mint szégyen a tartozott tisztelet megtagadása.

Első sorban hálátlanság a magyar társadalom részéről, hogy a *Virrasztók* nagy költőjét szinte kereken megtagadja, félre állitja az útból. Az olyan embert, a ki irásaival ezreknek lelki gyönyörüséget szerzett, a ki irásaival nagy hazafias czélokat szolgált a legnehezebb időkben, mondom, az olyan embert megtagadni: rút há-

látlanság. Vagy lerótta tán már a magyar társadalom tiszteletét és kötelességét Vajda János iránt? Azzal talán, hogy munkáinak kiadását lehetővé tette? Nos, ez akkor derék cselekedet volt, de mégsem egyéb mint eltakarása azoknak a félszeg viszonyoknak, melyekben egy Vajda János nem talál kiadót a munkáira.

De hálátlanság ez a jubileum elmaradás a magyar irótársadalom részéről is, melynek feladata lett volna, a társadalmat figyelmeztetni arra a kötelességre, melylyel Vajda János iránt tartozik. Vezetnie kellett volna az irótársadalomnak azt a mozgalmat, mely feladatául tüzte légyen ki a nagy költőt méltóképen ünnepelni.

És nincsenek egyének, a kit a szemrehányások illetnek. Nem egyeseké volt a mulasztás, hanem az összességé. Nem az egyesekből, hanem az összességből halt ki az a szellem, mely a helyest, a tartozandót sugalmazta volna. A közszellemnek sajátos elláposítása, elpetyhüdtetése kellett hozzá, hogy megfeledkezett a köz egy Vajda Jánosról.

Szomoru jele az időknek . . .

De hát mit is kellett volna tenni, hogy megnyilvánulhatott volna légyen a köznek tisztelete és hálája a költő iránt, kit méltán odaállithatunk gondolatainak fenségessége, érzéseinek ereje, szenvedélyeinek megrázó volta folytán a magyar irodalom legnagyobb alakjai mellé. Tanácscsal szolgálni nem tudnék. Az okos emberek eszeltek volna valami megfelelő dolgot. Én csak azt *érzem*, hogy valami módon kifejezésre kellett volna juttatni a közlelkesedést. De úgy hogy ez a kifejezés mindenképen magán hordta volna az őszinteség jeleit. Mert az élő magyar poéták legőszintébbikéhez csak ez illik vala.

Spektátor.

A TÉLI TÁRLAT.

3. LEGIFJABB MAGYARORSZÁG.

Sokkal hatalmasabb az ifjú Magyarország, semhogy egyelőre elég tért engedne a legifjabbnak. Az elsőnek annyi tagja van, hogy szinte észre se veszszük az utóbbinak bajnokait. Azért, ha megfigyelni akarjuk a legifjabbakat, egész külön körútra kell rászánnunk magunkat, mely körút czéljául direkt a művész-generáczió legifjabb tagjainak munkáit tűzzük ki. Lehetnek azután e legifjabbak akár vének is; mi aszerint csoportositjuk őket ebbe a sorozatba, a mint eddigi munkásságuk révén jelentkeznek.

Ebben a csoportozatban a szobrászoké az elsőség. *Jankovics* Gyula *Özönviz*-e eredeti gondolat eredeti megtestesitésben. Ritka eszmegazdagságra vall, mikor egy szinte kezdő művész egy kis három—négy tagból álló csoportban megörökiti az özönvizet. Az anya hullámtól körülcsapdosott szárazon áll, karján gyermek s a hullámok közül másik gyermeket von elő és egy férfi küzködik a szárazföld mellett. Ez a kép tárgya. *Teltsch* Ede *Góliát*-ja klasszikus iskolára valló gondos tanulmány, de kevés eredetiséggel.

Termenként haladva sorra *Ürmösi* Sándor képe tünik fel, — felette gyenge volta által. Az *Este a Lánczhidon* minden egyéb, csak művészi munka nem. Hozzá közel esik *Rubovics* Márknak három zsánerminiatürje. Jóizű, kedves munkák, csak kissé halaványecsetkezeléssel.

Szlányi Lajos a modern spiritualistáknál iskolázott, de alig tanult tőlök egyebet, mint a módfelett sok lila és zöld szinek alkalmazását. Rajzolásban követi vázlatosságukat is. Mindamellett bizonyos genialitás Szlányitól meg nem tagadható.

Kúnfy Lajos ép ellentéte Szlányinak, mivel mindenkép ragaszkodik a művészi hagyományokhoz. Csinos *Five o'clock thea* czimű képén igazolódik ez avval a tanulsággal együtt, hogy a hagyományok követésének túlzása konvenczionalisba ragad. De Kúnfy mindkét képéről látszik, hogy festőjük gyorsan fog karriert csinálni.

Edvi Illés Aladárt félve sorozzuk ebbe a rovatba. Mivel pompás akvarelljeivel akár az «öregek» gárdájában is helyet foglalhatna. Mivel azonban olajjal csak ujabban dolgozik, azért itt emlitjük fel, hogy mindhárom olajjal festett tájképe ép sok gyakorlottságra vall és poézissel telitve. Akár itt is maradhatna Edvi Illés Aladár az «olajosok» közt, szivesen látná a közönség ezek közt is.

Karvaly Mór és *Katona* Nándor, *Wittich-Eperjesi* Károly egyként nagy talentumok, de még az idén sem produkálták a chef d'oevret. *Árkay* Aladárról, *Bosznyay* Istvánról, *Telkesy* Valérről szinte ugyanezt mondhatnók el. *Olgyay* Viktorról a mult évben mondottuk el ugyanezt, sőt még több dicsérettel is megtoldva. De az idén kiállitott *Erdei lak* czimü képét se mi nem értjük, se más.

Túry Gyula magyar zsánerekben munkálkodik nagy buzgón. De az idei: *Ne olyan peczkesen!* nem a legsikerültebb munkája. Festett ő jobb képeket (l. Hazatérő kispap) és fog ő még jobb képeket festeni. *Magyarosnak* azonban minden izében magyaros ez idei képe is.

Koszkol Jenőt is ide sorozom. Ugyan ő már teljesen kész művész és sok régi művészünkkel vetekedhetik, de mivel még csak kis idő óta kiséri figyelemmel a nagy közönség, azért legyen ő is legifjabb. Koszkolt valósággal felfedeztem. Legalább azt kell hinnem, mivel alig irt róla valaki, vagy ha irt is, olyan szűken irt, hogy kikerülte a figyelmet. Nos, akár irtak róla, akár nem, Koszkol Jenő perfekt művész, a kinek mind a négy kiállitott munkája pompás munka. Nagyobb tehnikai készültségü művészt keveset ismerek minálunk és nagyobb szorgalmut se. Ha valaki, ugy Koszkol bizonyára megérdemli, hogy elismerjék jelességeit. Csendéletét, gyümölcsöt, bámulatos plasztikával s élénkséggel fest. Tudása és gyakorlottsága bizonyára hivatottá teszi nagyobb feladatokra is.

4. SZOBRÁSZAT.

Csak rövidre szabhatjuk ezt a rovatot, mert kevés a szobormű a tárlaton. Az ugynevezett szalonszobrászattal, ugy tetszik, nem igen foglalkoznak művészeink. Hanem várják a közalkotásokat és egyéb híján, portretiroznak. Pedig jó volna megkedveltetni közönségünkkel az apróbb szobrászati tárgyakat. A mint a képvásárlásra rászokott a közönség, ugy ezek is divatba jönnének. De persze a szobrászművészeknek is kissé buzgólkodniok kellene és a tárlatokra egyebet is elküldeniök, mint portretirozott mellszobrokat és gipszmásolatokat. A mi szoborkompoziczió van a tárlaton, arról már szólottunk. *Jankovich* és *Teltsch* tehetségének adóztunk előbbi rovatunkban. Még kompoziciószámba mehet *Holló* Barnabás *Honvédhuszárja* és *Haraszti* József *Vadrózsája*, mindkettő szorgalmas, buzgó munka eredménye. *Strobl* márványszobrai minuczióz us finomságuak, de minden mélyebb hatás nélkül valók. Bronzszobrai közül Jászai Marié kevésbé jellegzetes, mint frappáns. Több vadság van Jászai Medeájában, mint Strobl e szobron feltüntetett. Róna József márványszobrait a tökéletes kidolgozás jellemzi. Klapka siremlékének gyászmodeljét kiállitotta Róna.

Kallós Ede a tárlat közönségétől kér elégtételt a Mérnök és Épitészegylet igazságtalanságáért. Bizony, ez az Ybl-szobor zsenének a munkája és sajnálhatja a székes főváros közönsége, hogy nem ez a szobormű fogja hirdetni az épitészet mesterének emlékét. De azért Kallós talentumából egy cseppet se von le se a nem csak igazságtalan, de *jogtalan* mellőzés, se az idegen művész indokolatlan és *jogtalan* portálása.

Stocklass József több jóakarattal, mint szerencsével dolgozta ki domborműben a «Családi kör» egy jelenetét.

Sz.

A HÉT.

— Ki a modern? — Mamelukellenzék. — Én és a *Fővárosi Lapok*. —

Egy hétfői reportujság megtette a mult hétfőn azt a csunya stiklit, hogy a szentesitès megtörténtét hazudta. Aztán kisült, hogy a hir korai mendemonda, attól kezdve beleestünk a kételkedésbe, ugy hogy mikor aztán, igazzá lett, a skepticizmusunk elmérgesitette az örömünket.

Jó sokára, ugy csütörtökre, hogy fellobbant az öröm és diadalérzet fáklyafénye!

Ujfent hinni és bizni kezdtünk — a más k két bukott javaslat feltámadásában.

«Éljen a szabadelvü egyház'olitika!»

Mi ez? Felirata azoknak a szallagoknak, melyeket a liberális gyűlés nagy napján viseltek a rendezők. Nos, ezeknek a szallagoknak itt az idejük ismét. A szentesitès hirére önkénytelenül előszedegettük, és ha nem is karjainkon, de viseltük a lajblink zsebében bizonynyal.

Onnét aztán előkerült s egy Andrássy-úti kávéház ablakában kifeszitve örömmosolyra deritette a járókelőket. De egy-két klerikális atyafit ugy elriogatott a *Szalon-kávéház* környékéről, hogy még egyházi áldás igéretével sem lehetne őket odacsalni!

Sebaj, vagyunk ott még szépen, mind hű *liberális* (az egyházpolitikában), *reformpárti* (a mezőgazdászatban), *naturalista* (a litteraturában), *wagnerista* (a zenében), *determinista* (a moralban), *felekezet nélküli* (vallásos óhajtásainkban), *harmadik egyetemista* (a kulturpolitikában), *pozitivista* (a filozófiában,) *vigszinházista* (a művészetben), *dacoromán ellenes* (a nemzetiségi politikában), szóval = ***modern magyar.***

* * *

Ah, az az indemnity szavazás!

Liberális szivünk egész melegével örvendeztünk azon a sikeren, melyet — az ellenzék elismerő *nem szavazása* rendezett.

Mikor az ellenzéki lapvezérek közül az egyik *távol van*, a másik a *folyosón van*, a harmadik *igennel* szavaz . . .

Csávolszky ép abban a pillanatban lépett a terembe, mikor a szavazást befejezték. Meglatják őt a kormánypárton:

— Most jösz?

— Hát lekéstem?

— Le-e? . . .

— Kár, mert valahol akartam szavazni.

De a párthivek nem mutattak valami nagy meghatottságot.

— Volt nékünk igy is elég mamelukunk!

Csávolszky erre majd elájult . . .

Most hát már őt is mameluknak fognák?

Nehogy elhigyjék a tréfás igéretét, sietett megjegyezni, hogy — gyün ám Kossuth Ferencz hozzám, lapvezérnek!

Erre aztán összenéztek a kormánypárton!

* * *

A zsurnalisztika terén is történt mostanság egy és más.

Első sorban lapunk, milyen sok szép iniczialéval diszitettük fel. S a tartalma is gazdagodni fog (ezt igy olvasom az előfizetési felhivásban). Egyet azonban kénytelen vagyok kijelenteni! Több vidéki ismeretlen ismerősöm kérdezte már tőlem, hogy igaz-e, hogy a rovatom fölött ékeskedő képen arczképhűséggel vagyok odapingálva csevegő Lazzaroninak?

Ez a kérdés igen hizelgő, azt rejti magában, hogy nem á nnák, ha ugy is lenne, de azért mégis tagadólag kell válaszolnom, még pedig nagy örömmel.

Hiszen elvégre, az arczkép-e a fontos vagy «A hét?». . . .

De változik a régi jó *Fővárosi Lapok* is. Ezelőtt egy félemberöltővel finom papiroson, magyar csizmás, ránczos szoknyás, pruszlikos és viganós hölgyeknek alapitották. Csevegtek benne finoman is, uriasan is. Minden kétértelműséget kerültek, mint az ördög a tömjént. Ez volt a bimbókorszak.

Aztán a bimbó kifeslett.

Már egy kis politikai karczolatot is megeresztett, a tárcza néha tudományos izü volt, az ujdonságai háromnaposak, a lap főkép teljességre törekedett. Elkésve bár, de mindent hozott. Ugy nevezett *ssép nyelven.* Ez volt a rózsakorszak.

Csakhogy időközben a reportage kivirágzott. A pletyka divatba jött. A hölgyek nem a kávés délutánokon s nem a jourokon, hanem a journalból akarták a pletykát megtudni. Néha ez a kötelesség bevitte a reportert a «családi élet szentélyébe», mig a *Fővárosi Lapok* megmaradt ártatlannak, tisztának.

Aztán jött a hervadás korszaka.

Most már kerülgették a pletykát. Körülirva, mártásba dugva, de néha kimondták ők is. Csakhogy nem igy kellett. Szerették szabadszájuan, szivesen, részletezőn. A részlet, a részlet, a részlet . . . ez érdekelte őket. A hazafiság, a pletyka és a butor, minden részletfizetésre kapható, egyszerre szállitva, s a lap e közben elhullajtotta az előfizetőit.

Porzsolt Kálmán, — a kinek a nevével Beöthy Zsolt kritikai gyüjteményében találkoztam legelőször, hol egy egyfelvonásos szerzőjeként fényesen megdicsérik, s a kivel tegnap találkoztam legutoljára, mint a *Fővárosi Lapok*, a politikai ujsággá átalakult napilap felelős szerkesztőjével, — vállalkozott a *másodvirágzás* megteremtésére.

Az néki — fényes tehetségével — kitünően sikerült, hogy a maga nevét a fiatal irók közt elösmertesse. De vajjon sikerülni fog-e neki a *Fővárosi Lapok*-at a nagy közönséggel megszerettetni?

Igen nagy valószinűséggel, mert érti a módját. A franczióktól tanulta el az ujságcsinálás mesterségét, nem franczióból forditani, hanem franczián irni — ez az ő mottója. A lap egy új korszak előtt áll: *Szókimondó ujság* lesz . . .

Ah, ha e szóval succès-t csinált a Népszinház, mért ne csináljon a *Fővárosi Lapok* is?

A *Fővárosi Lapok* uj szerkesztője könnyen válhatik szókimondóvá, mert mig a *Nemzet* főmunkatársa volt, ugyancsak sokat hallgatott el.

Lazzaroni.

Páris soha se gyászol egészen. Páris olyan, mint a földteke, egyik oldalát mindig süti a nap.

*

Igen mulatságos Rómának találom ezt a mostanit. A papok hadakoznak s a katonák prédikálnak.

*

Ah, a drámai művészek arisztokraták! A bohózathoz nem eresz kednek le

*

A delej hatalma mindenre kiterjed, fűre, állatra, levegőre. Csodaerőt kölcsönöz a vasnak, s a vassal vetekedő emberi szivnek.

*

A természettudomány mámoritó hatással van, elnyel, magába sülyeszt, vége nincs.

Jókai Mór.

MÁRIA KIRÁLYNŐ A FOGSÁGBAN.

Mutatvány a «Kosmos» müintézet kiadásában megjelenendő MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUM-ból.

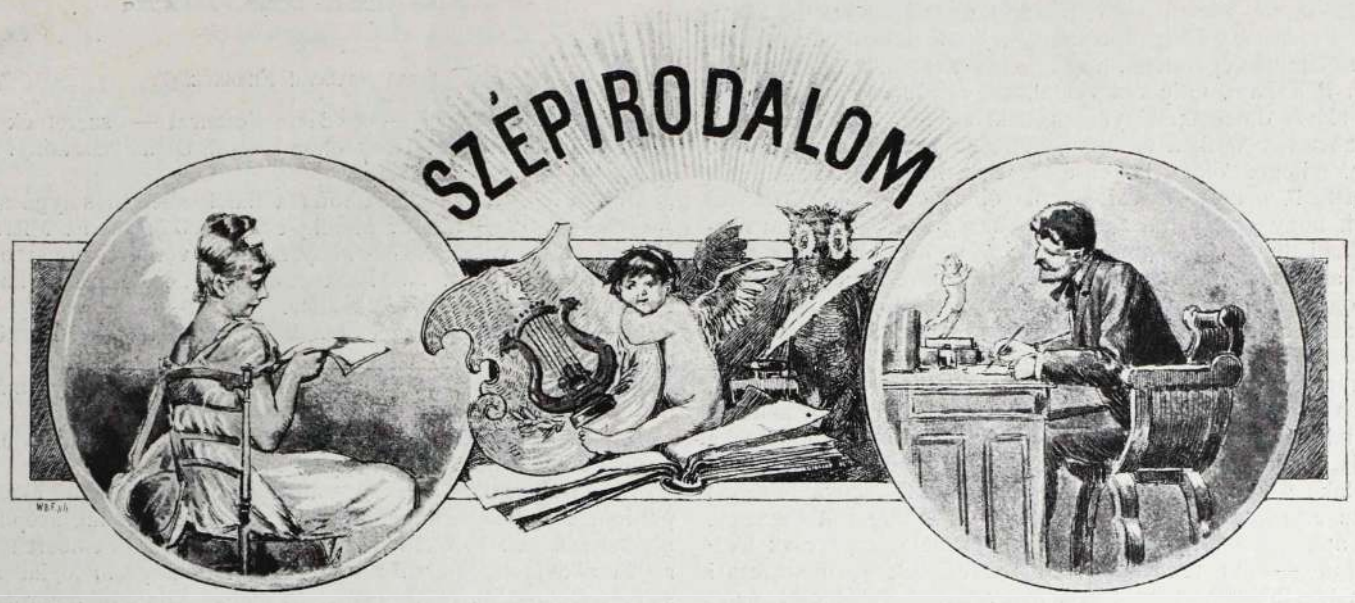

EGYESSÉG.

IRTA: IGNOTUS.

Gazsi barátom letette a poharát, aztán egyszerre merően a szemembe nézett:

— Nézz ide a homlokomra.

Oda néztem. Szép, derült, magas homloka volt — nemes és értelmes, előkelő szimetriájában érdekes ellentéte az arcza egyéb rusztikus éktelenségeinek.

— Látod rajta a szarvakat? folytatta halk hangon.

— De kérlek . . .

— Na, ne csudálkozz ilyen roppantul. Hiszen te tudsz a dologrul —

— Én?!

— Te, te. Hiszen veled csal meg a feleségem.

* * *

Meglehetős kelletlenül keltem föl. Eh, elvégre az ilyenekre mindig készen állhat, a ki tilosban jár. Egyszerre csak rajta kapja a csősz s még szerencse, ha sörét van a puskájában, a mi sebez, és nem só, a mi csak pokolian viszket.

— Nos jó, igaz. A mit tettünk, felelek róla. Kard, pisztoly, válás, házasság — mindenre kész vagyok. Várom a segédeidet.

Gazsi megfogta a kezem és visszatuszkolt a helyemre. Szelid mosolylyal nézett rám:

— Nem Palikám, eszem ágában sincs valami ilyest előidézni. Még csak arra sem akarlak kérni, hogy hadd azt az asszonyt nekem, találsz te vigasztalást eleget. A hiúság ördöge késztetett szólanom — nem akartam, hogy olyan szamárnak tarts, a ki nem vesz észre semmit.

Roppant ostoba képet vághattam, mert Gazsi egyszerre csak nagyot nevetett. Majd végtelen szomorúsággal szólt l

— Nem, nem. Tudod fiam, lehet, hogy gazság, a mit tettél: megcsaltad gyanutlan, orvul a legjobb barátodat. De mégis becsületes fiú vagy, mert az asszonyt nem csalod — azt igazán szereted. Igen, folytatta egyszerre rekedt hangon, ha komisz volnál hozzá, ha csak a kedved töltenéd vele és elfelednéd, a mikor elhagytad a szobáját, rád rohannék, megfojtanálak, széttépnélek ezer darabra s világgá szórnálak példaadásnak: Igy jár, a ki asszonyt csal. De te jó fiú vagy s bele vagy bomolva a feleségembe. Hű vagy hozzá és zaklat a lelkiismeret, a mért csak úgy szeretheted, hogy engem megcsalsz. En tudom, hogy folyton abban fő a fejed, mint vágd egy csapással ketté ezeket a bonyodalmakat s mint térjetek vissza mindketten arra az utra, a mi egyedül nektek való: a polgári tisztesség útjára. No, igyunk egyet.

Én gépiesen hajtottam föl egy pohár veres bort. Rossz volt, föstött, hamisitott fővárosi vinkó.

Gazsi meg folytatta:

— Teremtő isten, milyen finyás vagy. Ilyenkor, ha igy együtt kvaterkázunk, ilyenkor legjobban látom azt a rettenetes különbséget, a mi köztünk van. Ládd-e, én teli marokkal fogom a poharamat s úgy iszom a bort, mintha viz volna. Te három ujjal fogod és elegánsan meggörbited a kisujjadat, a borát meg ugy szürcsölöd, mintha lacrymae Christit innál. Egy szóval én petroleumban dolgozom, te meg lirai költeményekben, — o milyen szörnyü ellentét! En jó vagyok férjnek, kenyérkereső, robotoló masinának, számlafizető öregnek és zsémbeskedő gazdának. Te, te az ő lelkének vagy szerelmese, és nem a te hibad, hogy a természet rendje szerint a lélekhez is csak a testen körösztül juthatni. Ajhaj, ne hidd, hogy nem értem azt a szegény asszonyt. Én az ő helyében már rég faképnél hagytam volna az olyan medvét, mint a milyen én vagyok, pénzestül, gyerekestül, mindenestül. Ambátor, tudod igaz, hogy hétköznap csupa próza vagyok, de olykor, vasárnapokon, sátoros-ünnepeken megszólal bennem a poéta, a kit husz év előtt akkor temettem el, mikor petroleumra adtam magamat. És ilyenkor elragadó kedves, finom, szellemes és szeretetreméltó tudok lenni, és az a szegény asszony ilyenkor ujra belém szeret. A legfönségesebb olyankor vagyok, ha féltem — ekkor olyan gyöngéd vagyok, olyan nemesen lemondó, a

ÉRDEKES OLVASMÁNY. — STETKA GYULA RAJZA.

hibáit olyan szépen tudom én magam mentegetni s olyan lelemények észszel tudom neki megmutatni azokat az utakat, a melyeken zavartalanul tovább csalhat, hogy nem tud lemondani rólam. Rólad meg épen nem, hisz te a lelkének vagy a kedvese . . .

. . . Pali fiam, te poéta volnál, vagy mi; olyan ember, a ki fantáziával dolgozik. Ugyan próbáld csak egyszer elképzelni, mit érezhet egy férfi, a ki tudja, hogy az asszonya megcsalja. Teszem, mit gondolhat, mikor észreveszi, hogy a necessaireből eltünt a fésü, a kefe, a czipőgomboló, meg a hajsütő vas és megsejti, hogy ezek a hasznos és szükséges eszközök ott vannak valami budai hónapos szobában, a hol bizonyára több hasznukat veszik, mint ha itt a padláson hevernének. Vagy ha látja, hogy egy verőfényes őszi délután sétaidőre az asszony a legegyszerübb ruháját ölti magára és szinte fölismerhetlenül lefátyolozva megy el hazulról a nagymamához — édes istenem, a nagymamája csak ilyen maskarában szereti látni? Mit érezhet, ha az asszony minden ok nélkül egyszerre sirva borul a kebelére, s minden külső inditék, minden megkérdés nélkül zokogva biztositja, hogy ő az ő egyetlen kedves örege, a kit jobb szeret, mint valaha s csak is őt szereti és senki mást ezen a világon! Vagy ha este vacsora közben, mikor én petróleumról beszélek, merész átmenettel fölveti a kérdést — természetesen csak akadémikusan — mit tennék én, ha rájönnék, hogy ő megcsal? Hogy a legjobb barátommal csal meg? Hogy veled csal meg? Széttépném-e, összemorzsolnám-e, elkergetném-e, elemésztném-e? Vagy ha az ujságból fölolvassa a házasságtörési drámákat s nem tud elég súlyos, elitélő, megbélyegző és meggyalázó szót mondani arra a szegény asszonyra, a kinek nincsen egyéb bűne, mint hogy ügyetlen volt és rajta kapatta magát? Képzeld el, képzeld el — eh mit, ne képzelj el semmit, tudd meg, hogy én még azt is tudom, mikor szoktatok találkozni s bizonyos időtájt az órámat a petróleum-aktáim fölé téve számitgatom: most ül a kocsira, most ért oda, most lépett be, most csókolja meg, most — aztán ujra zsebrevágom a kronométeremet: dem Glücklichen schlägt keine Stunde. Ezt, ugy hiszem, Schiller mondta, a kit én, megbocsáss, de ki nem állhatok, mert a hősnői mindig vinnyognak és sopánkodnak. Ah, az én hősnőm nem ilyen szomoru, az én hősnőm ezeken az estéken olyan víg, olyan boldog, szinte látom rajta, hogy a lelke teljesen kielégült. Nem is merem ilyenkor az én szerelmeskedésemmel gyötreni: sok a jóból is megárt. En csak olyankor alkalmatlankodom nála, ha levert és szomorú — ilyenkor tudom, hogy te nem vagy itthon, vagy összevesztetek s elég gazember vagyok inter duos litigantes harmadiknak örülni. Az igaz, hogy egy kicsit furcsállom a dolgot, s ha a fehér nyakát simogatva eszembe jut — nem jut, mindig eszemben van — hogy ezt a gyönyörü nyakat más is simogatja, roppant kisértés görcse ránditja meg az én petróleumos ujjaimat: meg szeretném fojtani azt a nyomorult teremtést . . . Te Pali, nem jutott még eszedbe, hogy mikor nyáron fürdőn jár és egyikünk sincs vele, hogy a lelkének akkor is szüksége lehet valakire . . .? No, ne ugorj föl és el ne képpedj — a milyen féltékeny a természeted, képes volnál őt megölni. Én pedig nem akarom, hogy meghaljon, nem tudnám túlélni, ha elveszne, utána vesznék, mert őrülten szeretem.

De már erre föllázadtam.

— De hát te őrült, te eszelős ember, mi lelt, mit akarsz, miért mondtad el mindezt és mért énnekem?

Gazsi egyet ivott, aztán könyörögve nyúlt a kezem után:

— Neked, éppen neked. Mert látom, hogy szereted és félted. Félted tőlem, a ki az ura vagyok. Én meg nem tudok róla lemondani és reszketek attól a gondolattól, hogy véget akarsz vetni ennek az állapotnak. Arra akartalak kérni, térden állva kérlek, ne tedd meg, ne válaszsz el tőle. Mert tudom, hogy ha a te feleséged lesz, engemet majd nem kiván meg a lelke.

Eldobott virág.

A bálteremnek fényes parkett-tükrén
Megláttam egy kis eldobott virágot.
. . . Fölsirt a lelkem álmok messze tüntén, —
Szerelmem is ily eldobott virág volt!

Fölvettem aztán, észrevétlen, lopva,
Szemembe' titkos, fénylő könycsepp rezgett!
. . . Virágnak, szivnek sokszor egy a sorsa:
Korán veszit el illatot, szerelmet!

Erdélyi Zoltán.

AZ APÁCZA.

— Rajz —

IRTA: SZINNYEI FERENCZ.

De hát miért? — kérdezte Ferenczi — szeretnék már valami határozott okot hallani, Olga kisasszony. Miért akar apácza lenni?

A leányt bántotta a fiatalember mosolygása.

— Miért? Mindig evvel gyötör ön is. Miért?... Valami vágy, valami belső kényszerűség vonz, csalogat oda a kolostor falai közé . . . Hiába mosolyog . . . Az élet nagyon egyhangú, sivár, menekülök előle.

— Az egyhangúság elől a kolostor falai közé? Köszönöm szépen.

— Én nem tudok okoskodni, de érzem, hogy máskép nem tehetek.

A kis leány ezt olyan komolyan és szomorúan mondta, hogy Ferenczi nem mert nagyon mosolyogni rajta.

— De mégis, Olga nagyság, ha egy tizenkilencz éves . . . pardon, csak találomra mondtam . . . ha egy fiatal, szép leány igy beszél, kell rá okának lenni. Lássa, mi iró emberek szeretjük a dolgok okait fürkészni, szeretünk pszihológiai rébuszokat megfejteni. Mar pedig ez most előttem határozottan titok . . .

A leány nem felelt, Ferenczi más húrt kezdett pengetni.

— Más oka nem lehet, mint, hogy szerelmes.

Olga elpirult és daczosan fölvetette a fejét.

— Nem igaz? Nem azért.

— Akkor nem értem.

— De mit is érdekli önt a dolog?

— Igaza van. Talán tolakodó voltam, de a barátság tett ilyen kiváncsivá, melylyel kegyed iránt viseltetem. Ezért érdeklődöm leendő apaczaságának okai iránt . . .

— Igaz, Ferenczy úr, ön egyszer megigérte, hogy ir nekem valami apróságot emlékül. Tudja, szeretem az ön tárczáit, örülnék, ha beváltaná igéretét.

Ferenczi tudta, hogy ez nem az igazi érdeklődés hangja. A kis leány másra akarta terelni a társalgást s véletlenül ez jutott eszébe.

— Szivesen, Olga nagyság. Irok valamit és majd elhozom a napokban.

— Köszönöm.

— Most pedig nem untatom tovább és nem bosszantom. De meg nem állhatom, hogy arra ne kérjem mégegyszer, verje ki azokat a szürke gondolatokat fejecskéjéből. Igazan nem állnak jól magának.

A leány mosolygott és kezet nyujtott Ferenczinek. A mama, a ki a másik szobában foglalatoskodott, kikisérte Ferenczit az előszobába és halkan mondta.

— Az istenért, Ferenczi úr, tegyen valamit ön is, beszéljen a lelkére annak a makacs lánynak. Én igazán nem tudom, mi történt vele, néhány hónap óta egészen megváltozott. Hiszen ismerte, milyen víg kis leány volt. Most fejébe veszi ezt az ostoba apáczaságot, sokat imádkozik, keveset eszik, hallani sem akar semmiféle mulatságról! Hallatlan dolog ez. Bizonyosan szerelmes, de hát tagadja . . . Igazán kétségbe esem már vele.

— Igen megtisztel, nagyságos asszonyom. Iparkodni fogok bizalmát megérdemelni. Már is iparkodtam Olga kisasszonyt meggyőzni szándékának nevetséges voltáról és nem fogom az ostromot abban hagyni.

— Nagy hálára kötelez vele.

* * *

Hideg téli este van, a hó lassan hullik s rátelepszik a lampákra, ernyőkre, kalapokra, földre. Ferenczi felhajtott galléral siet végig az utczán s dideregve nyit be rendes kávéházába.

— Egy puncsot, estilapot.

Leül szokott helyére és átadja magát a kávéház élvezetének. Érzi a kellemes meleget, szivja magába a dohányillattal, kávéillattal telt levegőt, hallgatja a zsongást, csörömpölést, golyócsattogást és elgondolkozik. Eszébe jut Olga, a kinek ma délelőtt megigérte, hogy ir valamit számára.

Érdekli az a kis leány. Hogy szerelmes volna bele, azt nem mondhatná, csak érdekli . . .

Kezébe veszi az estilapot és gépiesen átfutja.

. . . És ez a kis leány bolondságot akar elkövetni, és a milyen makacs még el is követi. De hogy is jut az eszébe ilyen? Nem lehet megengedni neki . . . az anyja is kérte, hogy beszélje ki a fejéből az apáczaságot. Jól van, mindjárt

hozzáfog. Ir neki valami olyant, a mi elveszi a kedvét a kolostori élettől.

Igen szeretett a kávéházban dolgozni. Most is itt irja majd meg.

A csillogó puncs ott gőzölög előtte. Manillája füstje lassan kanyarog fölfelé, az aranyos csillárok fénye rezeg a kékes levegőben, a különféle zaj halk harmóniába folyik össze. Ferenczi bemártja a tollat és oda irja a czimet a tiszta fehér papirra, azután tolla sebesen, perczegve szalad tovább.

AZ APÁCZA.

— Elbeszélés. —

Kátay Olga k.-nak emlékül.

I.

. . . Hiába volt minden. Hiába volt édes anyjának könyörgése, zokogása, hiába volt a jó barát kérése, figyelmeztetése. A leány azt mondta.

— Nem tehetek másképen, meguntam az életet, érzem, hogy fáradt vagyok, nagyon fáradt. Pihenni akarok, meghalni, eltűnni a világ szinpadáról . . . azért nem tehetek másképen. Sajnállak anyám, imádkozni fogok érted, a jó isten megvigasztal majd.

És elment . . . meghalt.

A kolostor nehéz tölgyfa-kapuja döngve csapódottt be a fiatal, szép leány után, mint a sirbolt ajtaja a halott után.

A mint szűk, homályos czellájába ért, leborult a feszület előtt.

— Feledni, istenem, feledni engedj! Add, hogy a mult megszünjék létezni. Csak feledést, nyugalmat kérek tőled, atyám!

Oly igaz szívvel, oly forron könyörgött, hogy szinte várta, hogy a fölfeszitett istenember alakja megmozdul, lehajlik hozzá kezét a fejére teszi gyengéden és megszólal: «Bizzál leányom . . .» — mint egykor régen, mikor még a földön járt.

De az az elefántcsont alak hideg, mozdulatlan maradt. Nem történnek csodák a mi romlott korunkban . . .

Az a várva várt feledés nem adatott neki, pedig mennyit könyörgött érte.

Korán reggel ott térdel a testvérekkel a komor, sötét kápolna márványpadlóján. Az oltár nehány gyertyájának vereses világa halványan tör át a hajnali homályon. Csak a galambősz miséző pap egyhangú mormolása, a csengetyű halk csendülése és az orgona tompa, mély búgása hallatszik a sötét boltozat alatt. Ott térdel a többi testvér között és összekulcsolt kézzel imádkozik, de csak az ajkai mozognak, lelke máshol csapong. A mint valamely szentnek képére szegzi szemét, a kép lassan megváltozik s egy más férfi arczát látja a keretben, egy szép barna férfi arczát, a ki egyszer olyan kedves volt előtte és a kinek képétől most irtózik.

Az oltár gyertyáinak ragyogása felidézi emlékezetében a tánczterem csillárját, az orgona hangjából a tánczzene ritmusát érzi ki s ott látja magát végigsuhanni a tánczterem parkettjén annak a férfinek a karján.

— Istenem, ne hagyj el!

Meggyónta bűnös gondolatait, de a lelkiatya feloldozása nem segitett beteg lelkén.

Úgy járt-kelt egész nap, mint az alvajáró. Legjobban irtózott a magánosságtól — pedig mennyire óhajtotta, mikor idejött.

Czellájában odaült a rácsos ablak elé, a honnan messze el lehetett látni a vidékre.

Órákig elnézte a havas tájat, a kopasz, szürke fákat, a végtelenbe vesző, kanyargó országutat, a ködös látóhatárt. A kétségbeejtő szürke egyhangúság ránehezedett lelkére. Kinosan forditotta el szemét és czellája homályába mélyedt.

S a homályból alakok bontakoztak ki, a mult kedves és kinzó árnyai, melyek nem hagyták nyugodni, ott mozogtak, ott lebegtek előtte; hiába hunyta be szemét, nem tüntek el. Az a fehér, hideg feszület pedig kivillant a homályból hivogatólag, hogy boruljon oda eléje, de az apácza nem tudott már imádkozni. Belefáradt, bizalma elhagyta. Azt hitte, hogy a vallásban megnyugvást talál és csalódott.

Néha felemelte összekulcsolt két kezét az ég felé.

— Isten! Istenem!

De ez a végtelen, ködös magasság néma maradt . . .

* * *

— A többit majd megirom holnap, addig majd eszembe jut valami csattanós befejezés. — Ádám, fizetek!

Valaki a vállára ütött hátulról.

— Szervusz, Ákos!

Ferenczi megfordult és egy csinos huszárfőhadnagyot látott maga előtt újdonatúj atillában, felsütött csinos bajuszszal.

— Szervusz, Pali! Hogy kerülsz te ide?

— Nagyon egyszerüen, ide helyezték át az ezredünket . . Mit dolgozol?

Belepillantott a kéziratba.

— A, te kisasszonyoknak ajálgatod a novelláidat? Bravó! Persze az udvarlásnak sokféle módja van . . . Kátay Olga? Hisz én ismerem a kisasszonyt.

— Ismered?

— Igen, nyáron a tátrafüredi Annabálon tánczoltam vele. Igen kellemes napokat töltöttünk együtt a fürdőben. Azóta nem láttam. Elmegyek hozzá, minden bizonynyal elmegyek, megpróbálom visszahóditani tőled. Sajnálom, hogy nem tudok novellákat irni.

— Kedves Pali barátom, az teljesen fölösleges. Ha te elmégy hozzá és összeütöd előtte a sarkantyúdat, nagyobb hatást fogsz aratni, mint én egész kötet novellával.

Magam viszlek el holnap.

Másnap elmentek.

A mint Olga meglátta a főhadnagyot, elsápadt, azután elpirult.

Ferenczi szakértően konstatálta ebből a kettős színváltozásból, hogy Olga kisasszony melegen érdeklődik Pali főhadnagy úr iránt. Később még jobban meggyőződött róla.

Mikor elbúcsúztak, Ferenczi nem állhatta meg, hogy meg ne kérdezze:

— Hát az apáczaságból mi lesz, Olga nagysád?

A leány elpirult, mosolygott és a főhadnagyra nézett.

— Talán . . . Majd meggondolom.

Ferenczi pedig tudomásul vévén a történteket, a következő axiomával gazdagitotta tapasztalatainak tárházát: «Ha a leányok apáczák akarnak lenni, szerelmesek». Ezen elméleti eredményen kivül arra a gyakorlati eredményre jutott, hogy novellájának többi fejezetét most már egészen fölösleges megírni.

VENDÉG.

Elnémul ajkamon a nóta,
Mely gyermekálmaim dalolta,
Makacskodik a lant velem,
Mióta itt a szerelem.

Mióta itt e zsarnok vendég,
Mely állandó hivem volt nem rég:
A jó kedv is cserben hagyott,
— Zavart vagyok, zavart vagyok.

Bolyongok erdőkön-mezőkön
S megannyi régi ismerősöm,
Virág, madár felém nevet:
Mi lesz veled, mi lesz veled?

A babona is ur lett rajtam
És egy nevet suttog csak ajkam,
Tépem az akáczlevelet,
Kérdem: szeret, vagy nem szeret?

Aztán szerelmes dalba kezdek,
De lantom hurja félve reszket.
S megszégyenül a gyönge lant.
— Nem ez a hang, nem ez a hang!

S elnémul ajkamon a nóta,
Mely gyermekálmaim dalolta,
Makacskodik a lant velem:
Mióta itt a szerelem.

Mikler Gusztáv.

TÉLI REGE.

VÁLSÁG.

IRTA: SZARVAS MARISKA.

Akkor felhaladt a szálloda széles lépcsőin, sajátságos érzelem fogta el.

Olyanféle, mintha megbánta volna egy kicsit ezt az utat.

Nyugtalan volt, valóságos lázt érzett minden tagjában, öreg, jóságos arczán sötétpiros foltok égtek, meglátszott az indulat a szemén, a mozdulatain.

Minden harmadik lépcsőfokon megállt, iszonyú fáradtság bágyasztotta el, rátámaszkodott a lépcsőzet piros bársonynyal behúzott karfájára — pihent, azután megint csak sietett tovább.

Végre felért.

Mély csend fogadta a hosszú öblös folyosón, sehol nem látott egyetlen lelket sem, csak a nagy tükrök ragyogtak a tarkára festett falakon, s a sarkokban integettek a sok szinü délszaki virágok.

Bántotta, elfogulttá tette ez az ünnepélyes mély csend, melyhez nem volt szokva, habozott is egy kicsit, de azután hirtelen eszébe jutott valami . . . s lerázta magáról a habozást, a nyugtalanságot, közeledett a keskeny, magas, számozott ajtókhoz, s olvasni kezdte a fekete számjegyeket.

5—11—15—20.

Ez az!

Egy kicsit vár, megigazitja a csipkefőkötője lehulló szalagvégeit, a régies szabásu dohányszin kabátról valami porszemfélét ver le, azután rányomja fekete keztyűs kezét a kis fényes zárra.

Benyit.

A szobában nincsen senki, csak az ablakokon beszökő napsugarak huzódnak végig a nagy mintáju tarka szőnyegen, a kopottas kárpitokon.

«Korán jöttem!» Gondolja magában és bátortalan pillantással néz körül az «idegen» helyen, ahol minden olyan mozdulatlan, ünnepélyes, a butorok, a székek, a bársony asztalteritő a gömbölyü faragványos asztalon, a képek, a tükrök, a márványos szekrények — mintha sohasem használnák ezeket a dolgokat, mintha emberi kéz soha meg nem érintené, valami magányos ridegség ömlik el mindenen . . . Lehuzogatja a keztyüjét, félre vonja a komor szinü nehéz függönyöket, leült az ablak közelében egy kicsit.

Hátha megismerné — ha jönne!

Persze megismerné . . . Minden bizonynyal — akár ezer közül is kiválasztaná azt az asszonyt, ámbár nem látta soha, de soha . . . de azért bizonyosan olyan, a milyennek tartja, gondolja, és nem olyan, a milyennek az a bolondos szerelmes fiú látja! . . .

Ismeri az e «fajta» asszonyokat!

S egyszeriben maga elé képzeli, ugy mintha valósággal ott állna előtte . . .

Magas, egyenes alak, széles, büszke vállakkal, melyeket illatos csipke diszit, a szemében kihivó sötét sugár, és örökös kaczér mosoly, olyan szemek, melyek mindig készek a mosolyra, a sirásra, ha arról van szó, hogy egy férfinak az eszét megzavarják.

A ruha rajt, az merő fény, merő szinselyem, virág . . . karjai gömbölyüek, szerelmük játék . . .

Az ördögöt látta valamikor igy lefestve egy réges-régi képen, az jut az eszébe . . .

Mást, egészen mást képzelt ő az egyetlen fia számára! . . .

Hányszor szinezte ki, hányszor gondolt rája a hosszú tanulási időszak alatt, magányos kis szobájában a halvány fényü lámpa mellett ülve . . .

Kezében pihent a javitásba vett ruha és ő a fiára gondolt, ki távol élt tőle, a zajos nagy városban, ezerféle kisértésnek kitéve — és imádkozott érte, álmodott róla, a saját maga álmait átvitte arra a karcsú, magas nagy szemü fiúra, a ki ugy szerette mindig!

Tudta, hogy egyszer osztozkodnia kell ebben a szeretetben valakivel, egy édes asszonyi lénynyel, a ki majd kedves, igen kedves lesz a nagy fia előtt, — de azt egészen másnak képzelte!

Komoly, szép, szelid arczúnak, magasra gombolt ruhában, hullámos sötét hajjal, halk nyájas beszéddel . . .

Valami árnyék vetődött be az ablakon, kocsik haladtak lent a döczögős kövezeten, s kint a visszhangos folyosón tovasietö könnyü léptek nesze hallatszott.

Az öreg asszony türelmetlenül izgett-mozgott a helyén, kezébe vette a keztyüjét — felkelt.

Ujra erőt vett rajta az a nyugtalanság, mely idehozta, — s midőn eszébe jutottak a fiának a kérő, marasztaló szavait: «Ne menjen édes anyám!» Erős dacz tette szilárddá a vonásait.

Nem fogom engedni . . . Bevárom . . . Valahogyan csak bevárom . . . számlálta magában.

Elmondok neki mindent, — úgy a hogy elgondoltam, — rá birom, mondjon le a fiamról . . . . mondjon le róla . . . . nekem van igazi jogom hozzá! . . .

Nekem van jogom! . . .

Szenvedtem, fáradtam érte, — nem aludtam miatta sok éjszakán, elmondom, megmagyarázom, visszakövetelem a fiamat, be kell neki látni, hogy igazam van . . . hogy borzasztó játék az, a mit üz vele — borzasztó igazságtalanság, a mit velem tesz . . .

Összeszoritotta kezeit, ajkait, a küzdelem, mit az ismeretlen ellenséggel folytatott, kimeritette teljesen . . .

. . . Az ajtó csendesen felnyilt, — a zár könnyü csattanással csukódott be a belépő karcsú, halaványasszony mögött.

Egymással szemben álltak egy perczig, az öreg asszony zavartan babrálva a fekete gyapju keztyüvel, a fiatal nő, meglepődve, aztán félénken közeledve a komor, öreg asszony felé.

Egy cseppnyi szin a künn való havas világitásból belopódzott s odatüzött fényével, a karcsú szomorú asszony szelid vonásaira, hullamos sötét hajára . . . s az összekulcsolt keztyüs kis kézre.

Szó nélkül lépett az öreg asszony elé s felnézett szigoru arczába, szelid, ábrándos szemeivel.

Valami abból a régi álomból, bent a lámpavilágos kis szobában, s künn a korhadt kis utcza padon, melyre sürü fehér virág esőt hintett a hulló akácz fürtje.

Az a szigoru megrovó könyörtelen vonás eltünt az öreg sápadt arczból, — habozó bizonytalansággal tagozta . . .

— Ön . . . ön . . .

Nem birta befejezni!

Az a karcsú, sötét ruhás alak oda bukott eléje, át- meg átfonta karjaival.

Mit tehetett?

Lehajolt . . . egészen föléje, megsimitotta remegő öreg kezeivel a lágy hullámos hajat.

— Édes . . . édes leányom . . .

HÓFEHÉRKÉK BÁLJA.

IRTA: SAS EDE.

I.

AZ EGÉSZ bál az ártatlanság szinébe: hófehérbe volt öltözve. A nevelő-intézet igazgatónőjének támadt ez a gondolata, hogy ő liliom-tánczmulatságot rendez. Az embert, a hogy ide belépett: lágy, lyrai hangulatba hozta az üdeségnek ez a kiállitása, a mi itt előtte ragyogott. És nem csak a musselin és csipke okozta azt hogy a hófehérkék báljában ez a legszebb szin uralkodjék, hanem az egész környezet. Mintha fehér felhők gomolyogtak volna a szoros czipellős és halcsontos dereku angyalok fölött: olyan volt felettük a viruló ákáczok gyöngyszemekből álló koronája. S a hatalmas, havas fákról, ha egy kis szél suhant ágaik közé, nesztelen, szeliden permetezett alá a lombok gyönyörű üdvözlete: a tiszta, illatos, zuzmarás virágok; mintha a tavasz köszöntené a fiatal leánykák ártatlan mulatozását.

S akkor, mintha egy csomó vad, erőszakos, pajkos katona rohanna a zárda-szüzek közé: tört a szelid, csöndes, ragyogó bálba a zene szilaj ostroma. S az egyszerre forradalmat csinált ott s számüzte onnan az uralkodó szint, a fehéret. Immár a piros szin lett a győztes, az izgalom, a láz, a szenvedély szine. A muzsika is, mely rájok ömlött, olyan volt, mint a forró, sötét, izzó vér. A majális alapeszméje, a hogy azt a nevelő-intézet poetikus lelkü igazgatónője kigondolta: elveszett, elpusztult. A walzer örvénye vérpiros, égő virágokat sodort körbe-körbe.

Mivelhogy nagyok is voltak meghiva az intézet majálisára, sőt most, éjfél felé, csakis a nagyok uralkodtak a fesztelen mulatságon. Hogyne? A nagy lányoknak minden alkalmat meg kell ragadniok, a mi a szépségük, kedvességük, ügyességük bemutatására kinálkozik. A kicsinyek még boldogok: ők a sikerült vizsga, a nap fáradalmai után mehetnek szépen aludni. Felnőtt nővéreik most kezdik a küzdelmet, most kezdik a vizsgát: a táncz-körönd közepén ácsorgó, kivasalt képü, holdas fejü uraságok előtt. Nehányat kiszólitanak azok az ácsorgó lányok sürü tömegéből: a bárányka engedelmesen megy és olyan szivesen felelné az élet eme kegyetlen vizsgáló biztosának kérdésére az «igen»-t — csak kérdezné az tőle. Leteszi ismét — és nem kérdez tőle semmit.

A bálban ott volt Harmath Tilda is. Az ichorvérű Tilda. A farsangi bálok királynője, — szánandó robotosa, a rossz, rosszabb és legrosszabb tánczosok félholtra kinzott rabszolgája.

II.

Olyan volt ez a lány, mintha piros vér helyett ichor csörgedeznék az ereiben: az istennők vére. De azért halványságán átlüktetett a szenvedély; szép volt ez a fehéren izzó lány, forróbb, tüzesebb mint a többi lányok mind.

Azonban ne bókoljunk oly nagyon Tildának. Őt ebben a tekintetben a gavallérok sem igen kapatták el, mert igen közönséges leány volt, egy középszerü módu vaskereskedő leánya. Nem is egészen fiatal már: huszonkét éves. Negyedmagával sietett anyját megőszíteni a gonddal; hogy tudja őket férjhez adni? Kettőnél sikerült ez a kétségbeejtően nehéz feladat; a harmadiknak sehogy sem kedvezett a szerencse; hát a jó leány megszabaditotta az édes mamát a gondjaitól: belefeküdt szépen a koporsóba.

Most Tilda okozott nagy szorongattatásokat a szülői kebelnek.

Bálból bálba, ütközetből ütközetbe vezényelte a kemény, mamai vezényszó.

Már három farsangból vesztesen érkezett haza. Az ellenség, a leendő férj, mindig kisiklott kezei közül. Furcsa ellenség: mihelyt látja, hogy a bájos kedves erősség bevehető, azonnal hátat fordit és menekül.

A spártai anya oda adta a pajzsát csatába induló fiának és azt mondta: Vagy ezzel, vagy ezen! Vagy győzve, vagy halva . . . A modern anya a bál élet-halál harcza előtt leánya fejére teszi a pártát és azt mondja neki: Vagy enélkül, vagy sehogy! Vagy kerits már magadnak valakit, vagy . . .

És Tilda, a kaczagó muzsika, a rohanó táncz közepette arra a szegény nővérére gondolt, a ki nem tudott lépre csalni senkit és szépen levette az anyja szivéről a gyötrelmes aggodalmat . . . Csunya volt szegény: csak a halál fogadta el menyasszonyául. A halál nem kosarazza ki a szegény, hozománytalan lányokat sem, a kik otthont kérnek az ő birodalmában. No, nem az anyai szemrehányások miatt pusztult el a leány. Egy áttánczolt bál után megh**ű**tötte magát és meghalt. A romantika manap nem tud végezni a veszendő lányokkal, muszáj segitségül hivni egy kis katarhust.

III.

Tilda Vezekényi Gáborral, egy jó parthieval tánczolt. A második négyest és a rákövetkező souper-csárdást is avval tánczolta.

Istenem: a souper-csárdásban egy jó parthieval majdnem oly odaadón, oly szenvedélyesen kell viselnie magát a leánynak, mint a vőlegényével, férjével szemben. — Test testbe fonódik forrón, szem szembe kapcsolódik, azután lehunyódik csöndesen és — akkor még vadabb lesz az ölelés. A souper-csárdas — egy édes ölelés. A lányok lelke — a modern souper-csárdásban hullatja el szirmait.

Nézte a mama és örvendezett az ő jóságos, két leány kiházasitásában agyonfáradt, agyonizgatott szive . . .

Oh a mamák fájdalma és a mamák öröme mindig szent!

IV.

— Melegetek van nagyon. Jertek egy kicsit sétálni — szólott Tildának és a jó parthienak a mama.

Sétálni mentek a kert zugába, a lombok eltakarták előlük a fehér villik seregét, a liliom-tánczmulatságot, mely olyan volt a tombolásával, mint egy fehér lángnyelvekkel tobzódó máglya. A lombokon azonban átömlött a mámor, a bayadérkergető zene. — A felujjongó hegedüszó rikoltásai, mint a fényküllők löveltek a sötétbe.

A levegő langyos volt s az ember szinte várta, mikor csendül meg a csalogánydal. A poezis meglepte itt az embert, a poezis és a mámor, mely mindig előterem, mikor egy fiatal ember kertben, este, egy fiatal lánynyal egyedül marad.

Mert egyedül maradtak. Körülnéztek. A mama hirtelen eltünt.

Észrevette ezt Gábor is, de nem szólt semmit, csak szorosabban fűzte magához a lány kezét, a ki eleinte húzódozva, aggodalmasan nézegetett jobbra-balra — de azután félig kábultan engedé magát vezettetni a sötét fák alatt a kacskaringós uton. Mindig jobban eltávolodtak a báltól — a fehér lányok báljától. A homály, a kisértetek, a bizalmasság színe mind, mind sűrűbb lett körülöttük . . . S egyszerre csak ugy érezte Gábor, hogy a mint kezével a lány kezét simogatja — arra a kezére egy forró könycsepp hull alá.

Megriadva nézett rá.

— Maga sir, Tilda?

A lány nem felelt.

— Bántottam? Hisz' egy szót sem szólok! (Milyen jó gondolatolvasó ez a lány! gondolta magában. Gondolatban — igenis, bántottam . . .)

— Mondja, mért sir, Tilda?

A lány kivonta kezét a férfi karjaiból. Égő arczát eltakarta a kezeivel.

— Azt magának nem szabad megtudnia.

— De én tudni akarom. Megharagszom, ha meg nem mondja!

— Megharagszik? és itt hágy, ugyebár? Szegény mama . . . ez a reménye is . . . Ej, hát nem titkolózom ön előtt tovább, Gábor, ismerjen meg — engem, bennünket. Én magamat siratom, nem, önmagamat vetem meg, útálom Gábor. Ön nem ért? Gondolkozzék csak, meg fog érteni. Ez a bál . . . . a szenvedélyes tánczok . . . a csábitó mosoly . . . ez a séta . . . a mama, a ki ide hiv s aztán itt hagy . . . Pfuj! És én még visszamerek menni a napvilágra, vissza a tisztességes, a boldog lányok közé, a kiknek nem kell ily aljasságra vetemedniök, hisz' nekik dús, kincses hozományuk van; nekik nem kell előlegezniök a férfinak a házas élet gyönyöreit, hogy aztán az kedvet kapjon a hétralévő felére . . . Én nekem testtel, lélekkel erre a rút vadászatra kell magamat vetni, Gábor. Szegény földhöz ragadt lány vagyok: két nővérem is nagy nehezen keritett magának férjet; a harmadiknak van legjobban megvetve a feje alja, odakünn a temetőben. De én nem tudom őt követni: az én egészségem vas; én áttánczolok egymásután három éjszakát; nem hülök meg a jégen; semmi bajom se lesz mindezeken a mulatóhelyeken, a hová a kétségbeesett vadászatra megyek . . . Tehát férjet kell magamnak keritenem. Tudja mi az a Damokles-kard egy lány feje fölött, hogy neki férjet kell szerezni? Damokles-kard, mely az édes anyja szeméből villog feléje szüntelenül, hiszen az édes anyák oly jók, oly áldottak: de abban igazuk van, hogy a lányok boldogságáról gondoskodni akarnak — minden áron! Az ő fülükbe is szüntelenül ez a parancs zúgott, s ők is megcsattogtatják lányaik felett a korbácsot: férjhez, férjhez! Oh az a rettenetes, édes, kegyetlen anyai gond.

A férfi a lány kezei után kapott — de aztán lehanyatlottak a karjai ismét. Elképedve nézett rá.

— Két bálat tánczoltam már végig, Gábor. Két saisont; a csalódások, a virágok közt lappangó kigyók, a rózsák közt sebző tövisek saisonját. Huszonkét éves vagyok. Azt mondják szép. A mama azt mondja, nagyon szép. Hogy ne haragudnék hát rám a mama, mikor minden báli éjszakából zsákmány nélkül térek haza? . . . A fiatal emberek ma oly érzéketlenek: a szép szemek szikrázása nem veszi le őket a lábaikról, ha csak azokból a szép szemekből *számokat* is nem olvashatnak ki . . . Gábor! A mai lányok a férj-hajhászatban elmennek a legszélső határig. Ön meg van lepetve, hogy egy ártatlan leány ilyen kifejezéseket használ. Pedig ártatlan és tiszta vagyok, uram, és épen azért rabszolgavásárra dobott ártatlanságom érzetében tör ki belőlem a keserüség, a gyilkos fájdalom a sors, az Isten, — sőt mi több, a saját édes anyám ellen is. Igen, — hadd mondjam ki hát nyiltan, hadd könyitsek a fulladásig telt szivemen, — az édes anyám ellen, a ki szörnyű kelepczébe akart csalni engem és önt . . . Segitségül hivta a bált, a mámort, az éjfélt a kertet, az egyedüllétet . . . És itt hagyott önnel, hogy ne legyen önnek menekülése, ha van önben tisztesség . . . Itt hagyott. Nos, és én itt vagyok... Nem védem magamat. A karjaiba roskadok önnek. Kimerülten a küzdelemben. Öleljen át, szoritson magához . . . s aztán dobjon el. Bűnhődjünk — én és az anyám . . . Nem kérek kiméletet. Csak a könnyeimmel, a kétségbeesésemmel... Oh én olyan szerencsétlen vagyok . . .

És a férfi karjaiba roskadt, könyektől nedves égő arczát annak mellére temetve; zokogó teste annak a testén vonaglott és fulladozva tördelte:

— Mégse . . . ne vádoljuk az anyámat . . . hisz' ő javamat akarja . . . Hogyan? Miképen? oh az irtózatos.

S a fiatal ember lefejtette magáról a lány fájdalmas, kábult ölelését, ránézett, mélyen, lelkig hatóan — s aztán lehajolt és hosszan megcsókolta a kezét . . .

V.

— A történet érdekes, nagyságos asszonyom, szólt a fiatal ember, föllelkelve a tabouretterről. És ön most boldog. A férje nem bánta meg, hogy összekötötte kegyeddel a sorsát — nem akkor, a bálon, — mert akkor csak megszerette önt az őszinteségéért, a tiszta lelke lázadásáért; de másnap kérte meg a szép fehér kezét, melyet akkor csak megcsókolt . . .

Az ichor vérű asszony intett a jó, a bizalmas barátjának, hogy foglaljon helyet még egy kissé.

— Oh! az én történetemnek még nem az a kézcsók a pointje. Magának elmondom, hogy micsoda. Lássa, én jól ismertem az én derék jó Gáboromat. Rajongó, idealista ember; ha én akkor elhibázom a dolgot és engedek a pillanat lázának: az a láz eloszolhatott volna és ő visszatetszéssel fordulhatott volna el tőlem. Az idealistát — idealizmussal kellett megfogni. *Hia, nekem több eszem volt mint a mamának!* . . .

Ne higyj a dalnak.

Ne higyj a dalnak, a mely átkot mond
A napra, melyen megismertelek,
S hűtlenségedért, mert gyötör a gond,
Ha kitörne, szép lány, ellened;
Vagy a mely ujjong, hogy megnyugodtam már
Es szivem sebe rég be is hegedt . . .
Ne higyj a dalnak!
Oh ne hidd, hogy elfeledtelek.

De ha arról zeng a dal zokogva,
Hogy kín nélküled éltem s gyötrelem,
Hogy téged látlak ébren és álmomba,
Te vagy bálványom, éltem, mindenem;
S tied szivemnek minden dobbanása,
Boldogitó üdv, ha csak meglátlak . . .
Akkor higyj e dalnak!
Hidd el azt, hogy még mindig imádlak.

Peterdi Sándor.

NEHÉZ ÓRÁK.

IRTA: ADORJÁN ÁRMIN.

A KLUB RENDES, megszokott nyüzsgését, a szolgák csoszogását, a kártyalapok csattogását, a kibiczek mormogását, a társalgás zsibongását egyszerre valami szokatlan, hirtelen esemény szakitotta félbe: egy leányzó rohant be a nagy kártyázó terembe, tétova tekintettel szétvágott a tömegben, egy pillanatig láthatólag küzdött a klub füstjével, átláthatlan levegőjével — aztán odarohant apához s kapkodva a szót, lihegve, szinte fuldokolva dadogta:

— . . . hogy tessék hazajönni azonnal . . . a baba kiesett a bölcsőből . . . nagyon sir . . . megütötte a fejét . . . a nagysága is nagyon sir . . .

Mondott-e még valamit, beszélt-e tovább egyáltalán, azt az apa már nem hallotta. A kártyát kiejtette kezéből s úgy a mint volt, hajadonfővel rohant le a klubból, a legközelebbi bérkocsiállomásig s onnan kocsin haza.

Utközben természetesen rémséges viziói voltak. A bölcső mellvédje magas, följebb nyúlik egy jó araszszal még az asztalnál is.

Ha abból kiesett s a fejét megütötte, akkor valószinűleg a fejére esett — a gyermek most már megvan legalább húsz fontnyi súly — tehát épp annyi, mintha a fejére, az ő kis kedves, gömbölyű, puha nagy fejére ráesett volna húsz fontnyi súly. Attól még egy férfi koponyája is betörhetik . . . Vagy talán a nyaka csigolyája tört el . . . Hiszen a mikor ő, az apa, legelőször volt agarászaton s a lova beleakadván valami süppedésbe, felbukott, úgy, hogy lovasát keresztül dobta saját fején — ő is fejtetőre zuhant s olyan iszonyú fájdalmat érzett, mintha menten meg kellett volna halnia, csupán a jó puhára ázott földnek köszönheti, hogy ott menten vége nem lett . . . Talán jobb is lett volna, legalább most nem érezné azt a rémséges sivárságot a szivében, ha elgondolja, hogy a picziny Bábi ott kinlódik s nem bir meghalni . . . Irtózat rá gondolni is.

A megriadt képzelődés munkája gyorsabb a zúgó viharnál.

Az alatt a pár percz alatt, a mig a kocsi haza vitte, bekalandozott vele olyan borzalmas tájakat, hogy abban elfért volna egy legázolt csatatér, a kinpad, meg egy egész temető is. Csuda, hogy bele nem őrült.

S rettenetes a nagy szoba is. Ezelőtt egy fél órával még ott csupa báj és mosoly volt otthon, most a kétségbeesés és rémület. Akkor — szinte ugy látszik, hogy már nagyon régen volt — az egész családot elfogta az ebédután jól eső lustasága. A mama leült az ablak mellé, hogy kötögessen egy kissé. Böske végignyúlt a szőnyegen, hogy a képes könyveit forgassa; Bandi, a komoly, négy éves férfiú, ugyanoda heveredett le, de vitt magával egy kis párnát is, hogy egy kissé szundikáljon, — mig Bábit odatették kocsibölcsőstől az anyja mellé, hadd motoszkáljon a játékai között, a mik egy nagy kalapskatulyába összehalmozva képezték az ő boldogságát, bárha gyüjtőnevük közönségesen a «baba szemétdombja» vala is. A gondos Zsuzsit, az ő testőrét kiereszteték a konyhába, hadd pletykálja ki magát egy kissé.

Igy hagyta el őket alig nehány percze s mikép találta meg most! Sirás, zokogás az egész ház. Az ajtók tárva-nyitva, — már messziről kihallik a jajszó. Bent — szinte nem is jó látni. A szegény mama, pedig olyan gyönge még, hurczolja gyermekét föl alá, mig a saját arczát szinte rémületessé torzitja az ijedelem, a lehulló köny, a fájdalom, a tehetetlen kétségbeesés, addig karján a gyermek ugy sikoltoz, ugy liheg, ugy fél a fájdalomtól, a mely láthatólag kinozza, hogy az apa szinte megmerevülten néz rájuk.

Böske, Bandi szinte eszüket vesztve futnak az anyjuk után. Sirnak ők is, sikongatnak az ijedelemtől; belekapaszkodnak az anyjuk ruhájába s ugy könyörögnek neki:

— Ne sirj, Mimikém, ne sirj, hisz mingyárt meghalunk!

Az apa elveszi a gyermeket és alig lát elborult, száraz, merev tekintetével: nézi a kis babát mindenütt, a fejét, az arczát, a mint épp a hánykódó, vergődő, vonagló gyermek megengedi. Az anya pedig azalatt mentegeti magát, mintha egy anya egyáltalán szorulna mentségre.

— Itt játszott mellettem szegény Bábi . . . S tudod, most már kezd feltérdelni s mindig ugy tesz, mintha már fel is akarna állni . . . Elbujt a párna mögé, meg kidugta a fejét . . . játszott kukucskát . . . s egyszerre fölállt és keresztül ugrott a bölcsőn — le a földre . . . hát tehetek én róla?

Bábi, szegény, folyton úgy sirt, a szeme úgy kidagadt az erőlködéstől, hogy attól lehetett tartani, ez az erőlködés épp úgy megárthat gyönge szervezetének, mint maga a szörnyű esés. Az apa visszaadta a gyermeket anyjának s rohant orvosért.

Az a kocsizás ismét iszonyú sokáig tartott, — talán két perczig. Az alatt kinézett az ablakon, folyton látta a nagy város nyüzsgését, ismerősök talán köszöntek is neki. De vajjon mit köszöngetnek, miért mosolyognak? Hát nem tudják, hogy az alatt a picziny Bábi meg is halhat? S azon mosolyognak?

Az orvos kellő komolysággal hallgatta; csillapitotta.

— Nem lesz az olyan nagy baj.

— Honnan tudod előre? — rivallt rá az apa, szinte nyersen.

Már megint kocsiztak. Az apa ismét kinézett az ablakon, hideg, üveges tekintettel, az orvos kigombolta a felöltőjét, aztán megint begombolta. Közbe ásitott. Végre megszólalt olyan szintelen, közömbös, szinte «klub-hangon»:

— Ha jól összeszámitom, volt eddig a kezem alatt vagy tizenkétezerhatszáz gyermek. Ezek közül legalább kilencz ezer ugyanúgy esett le, akár a bölcsőből, akár az ágyból, mint a Bábi. Ebben a korban minden gyermek rendkivül mozgékony, eleven és ha csak valaki örökké rá nem mered, mintha hipnotizálná, ellenőrizhetetlen. De a kilencz ezer gyermek közül csak kettőnek történt komoly baja.

— Gyönyörü vigasztalás. Bábi lesz a harmadik.

— Miért lenne! Sokat kiáll a gyermek.

S a mint mennek haza, a szegény apa vére szinte jéggé dermed az ijedelemtől. A mikor az imént hazafutott, már a kapunál hallotta a nagy sirást, most olyan halotti csend van az egész házban — már is? Mert a szülők nem gondolják meg, a mikor gyermeküknek sirdogálása miatt olykor panaszkodnak, hogy minő iszonyu dolog az, mikor a gyermeknek valami olyan baja van, hogy nem sir. Az a rikácsoló, rugkapáló gyermek érzi a fájdalmat s tiltakozik, védekezik ellene kézzel, lábbal, torkával, tüdejével, egész szervezetével; de a hallgató gyermek már erőtelen, tehetetlen a fájdalommal, a bajjal szemben is s megadta magát annak a veszedelemnek, a mely megtámadta s most már urrá is lett fölötte.

Bábi elaludt, — de még élt.

A mama elmondta az orvosnak is, hogy történt, mint történt.

Bandit, Böskét, a kik, mint az anyjuk, csak csendesen mertek most már szepegni, kiküldték a szobából. Aztán az orvos fölvette a Bábit. Azzal föl is ébresztette. A gyermek sápadt, zöldes sárga szinü volt, — szép pirossága ugy eltünt az arczáról, mintha örökre elmult volna. S ismét sir azon a keserves, nyivákoló, szűkölő hangon, mint egy megsebesült kis állat. Lehetetlen volt azt máskép nézni, mint a legnagyobb szivszorongással.

Az orvos kegyetlen alapossággal megnézte a gyermeket: szegény kis fejét, karját, mellét, lábát, mindent. Bábi úgy kinlódott kezei között, hogy a szülők alig tudták mégtartóztatni magukat, hogy el ne vegyék tőle drága kis betegüket S a mint letette, a szegény piczinyke csak eleresztette oldalt a fejét s elaludt nehéz, ólmos álommal.

— Kivülről semmi sérülést nem látok. («Tehát belülről lehet nagy baj!») A gyermek idegzete meg van rendülve attól,

alszik. («Tönkre tett idegzettel fog élni!») A mig alszik, tegyenek a fejére hideg borogatást. Ha rossz lesz, a mikor felébred, küldjenek értem. De holnap reggel mindenesetre eljövök. («Talán holnapig meg is hal.»)

S eltávozott.

Böskét, Bandit elküldték a nagymamához, ne zajoljanak itthon. A kocsibölcsőt átvitték a legcsöndesebb udvari szobába s ott neki ült a mama a borogatásnak. Az apa kiment a folyósóra járkálni.

Az egész ház olyan csöndes, mint a sirbolt. Az anya könyei nesztelenül peregnek alá. A gyermekek sirva mentek el, még a jó Zsuzsi is pityergett, a mig őket felöltöztette. Az apa pedig járkált. Mire gondolt, mire nem — ki tudná megmondani! Bizonyosan eszébe jutottak az ő okos, önző, agglegény barátai, a kik most olyan gondtalanul olvasnak, sétálnak s minden e féle kétségbeeséstől, fájdalomtól meg vannak kímélve.

Az igaz, hogy valódi, boldogító örömük sem telhetik gyermekeikben, de hát nyujt az élet elég más, jelentékeny, kárpótló örömet is. Talán nem is gondolt rájuk és csak azon járt az esze, hogy az ő szegény kis feleségét mennyire meg fogja törni majd a . . . temetés! Az iszonyuan szép karének: circum dederunt . . . A rokonok vigasztalása, a jóbarátok részvéte, az ismerősök kiváncsisága: hogy a fájdalmat miként birja, hogy viseli... S aztán az az üres bölcső! Megtartsák-e vagy semmisitsék-e meg? Játékait, ruhácskáit őrizzék-e meg emlékül, vagy pedig pusztitsanak el mindent, a mi még egyáltalán ő rája fog emlékeztetni, az ő első kis halottjukra? Az elsőre? ki lesz a második? A gyermekek olyan könnyen behunyják a szemüket, hisz a lelkük is alig egy pihényi. Az anyjuk megzavarodnék a fájdalomtól, — most is olyan kusza már, a mit beszél!

Nem birja sokáig a járkalást. Bemegy, olvasni próbál. A gyermekszobából semmi nesz ki nem hallik. Talán elaludtak mind a ketten. Figyel. Semmi. De aztán mégis valami picziny hang - mintha egy csöpp nedű leesett volna a földre. Mi lehet az?

Vagy a borogatás vize, vagy az anya könye.

Nem kutatja tovább, úgy is mindegy. Olvas. Nézi a könyvet s valósággal olvas. Szót szó után, még a sorok is egyremásra mennek keresztül a tekintetén, még lapozgat is, tehát bizonyos, hogy olvas. De hogy mit, miről és minek, arról fogalma sincs.

Csak ül és forgatja a sok nyomtatott papirost, a mi lehet nagyon szép, rendkivül okos, bölcs és hasznos, máskor neki igazi gyönyörüsége, — most semmi. Egy egész könyvtár kincse föl nem érne most azzal, ha meg tudna szabadulni a rémséges képzelődéstől, mely erővel kivonja a város határába, abba a rettenetes, pedig szép, nagy terebélyes fákkal beültetett kertbe, a melynek egyik szögletében csupa egészen apró, rövid kis dombocskák vannak, alacsony kis keresztecskékkel s egyszerű kis kövekkel, a melyen olyan furcsa egy szavas felirások olvashatók: «Emma» — s alatta csak egy sor: «Élt tiz hónapot.»

Valami nehéz bódultság fogja el. Nem birja el gondolatai terhét, érzései nyomasztó súlyát. Feje mintha meg akarna dagadni befelé s lassan keritené hatalmába minden idegét, zsigerét és arra igyekeznének, hogy belőle még a hiszékenység képességét, a fogékonyságot is kiölje. Szinte jól esik ez az eltompulás. Megpihen alatta. Kezdi nem bánni, hogy eldurvult. Vagy talán csak elaludt? Vagy aludni készül?

Rettentő lassúsággal múlik az idő, de azért mégis csak múlik.

A mint vége szakadt egyszerre minden örömnek, ugy csak véget ér egyszer a bánat is. Elvégre, valamennyien halandók vagyunk, a gyermek leginkább az! S ha már annyi sok jó apa, szerető anya ki tudta állani, túl birta élni azt, hogy egy-egy gyermekét eltemette, majd megvigasztalja őket is a jó isten . . .

— Papa! Papa! — kiáltoz bent az asszony.

De hangja már nem a kétségbeesés, hanem a vidámság sikoltása. Az apa rohan a gyermekszobába.

S im, ott fekszik Bábi a bölcsőben, mint máskor, a lábait felnyujtá az égnek, mint máskor s — mosolyog, mint máskor!

Mosolyog! mosolyog! Apró fogácskái kilátszanak, a szeme, az ő szép, nagy okos szeme, — egészen olyan, mint az anyjáé, — ragyog a vidámságtól, pofácskája szögletessé dudorodik a nevetéstől épp úgy, mint máskor, a mikor reggelente fölébred.

Az apa csak oda térdel a bölcső elé, megcsókolja a gyermek lábát, kezét, a hasacskáját, az orrát, a szemét, a fülét, — azután megöleli az anyját, eldédelgeti azt is, de már úgy megszorongatja, hogy szinte fáj, — aztán hirtelen megfordul, kimegy s kint ugyancsak szorgalmasan törülgeti a szemét, mig csak nagy akadozással bir lélekzetet venni s mikor lecsillapult, viszszamegy ismét az ő gyermekeihez s mikor a csókolozáson még egyszer túl esett, odaáll a bölcső elé s tart az ő édes kis Bábijának egy komoly prédikácziót, a mely igy szól:

— Hej, te rossz kölyök!

Böskét, Bandit is hamar haza hozatták, meg az orvosért is elküldtek, de csak egy gyalog-hordárt. S az orvos, a ki olyan jóságos barátja a háznak, őszinte részvéttel látja, hogy most megint pityereg az egész család, de milyen máskép! A mikor valamennyien ott ugrálnak a tátott szájacskával bámuló Bábi körül, mint a bolondok.

— Hát nem megmondtam, hogy nem lesz semmi baja?

A mikor kilenczezer . . .

A GALAMB.

REGÉNY. 20

IRTA: MÁRKUS MIKSA.

Csunya felhők voltak az égen, komor, szomorú volt a tájék.

Zakár Péter kedvetlenül tartott az üvegház felé, nejével való viszálya is bosszantotta, a kellemetlen időjárás is bántotta és a mikor az ajtóban véletlenül eléje került Gligor, bosszúsan félrelökte.

A fiú félrevonult, de oly csúnyán nézett urára, hogy az megijedt volna, ha véletlenül rátekint.

Irma egy negyedóra mulva követte férjét.

Rá sem nézett, hanem odaült asztalához és olvasni kezdett.

Zakár Péter egy ideig csak sétált, aztán odament feleségéhez és igy szólt hozzá:

— Nem mondaná meg nekem végre, hogy miért haragszik?

Irma, mintha nem is hallotta volna a megszólitást, csöndesen olvasott.

Zakár elvörösödött. Emeltebb hangon szólitotta meg feleségét.

— Annyit megérdemlek talán, hogy feleletet kapjak, ha kérdezek valamit.

— Szólt ön valamit?

— Szóltam s megismétlem. Nem türhetem tovább, hogy igy minden megokolás nélkül haragot tart velem. Követelem, mondja meg, miért teszi ezt?

— Bántanak a régi emlékek.

Zakár Péter elsápadt.

— A régi emlékek? Nem értem.

— Jobb is, ha nem beszélünk erről.

— Akarom, hogy beszéljünk.

— Megbánja.

— Ne törődjék azzal.

— Még egyszer mondom vigyázzon.

— Nem kérek kiméletet.

Gyorsan, egymásután szóltak, mint a mikor a vivók kardjaikat mérik össze.

— Nem tudok önre ránézni, mert láttára a holtak emléke tűnik fel előttem.

— Hát miért lett a feleségem?

— *Azért, mert gyülölöm* s előre örültem ennek a perczenek, a mikor a szemébe monhatom, hogy egész életében olyan asszony lesz az oldala mellett, a ki gyülöli, megveti.

— Nyomorult! kiáltotta Péter.

— Igen! Utálom! Megvetem!

A férfi magánkivül rohant feléje, felemelve két karját.

Az asszony meghátrált és védve tartotta maga elé kezeit.

E perczben rettentő orditás hallatszott.

Péter ijedten fordult meg.

Gligor rohant elő a sarokból, hatalmas karót tartva kezében. Egyenesen Zakárnak tartott.

Péter előrántotta revolverét s rálőtt Gligorra. Ez fölkiáltott, de aztán egyet ugrott, megcsóválta a súlyos botot és a másik pillanatban Zakár szétzúzott koponyával feküdt a földön.

Gligor pedig odavánszorgott asszonyához, megfogta kezét és csókot nyomott arra.

Aztán az ajtó felé vánszorgott, de alig tett néhány lépést, megtántorodott és arczra bukott . . .

* * *

A Zakár-Kádár familia tragédiája véget ért.

Vége.

A VILÁG VÉGE.

IRTA : LEOPOLDO ALAS. 5

Spanyol eredetiből fordította : SZALAI EMIL.

Ha létezik a Paradicsom, vajjon terem-e benne még annyi és olyan gyümölcs, mint egykoron. Vajjon az özönviz nem pusztította-e el ezt az isteni kertet?

De mindegy, — gondolta magában a doktor — bármint légyen is a dolog, én felkeresem azt a helyet, melyet a régi tudósok csak kijeleltek de nem láttak sohase. Igen, felkeresem a Paradicsomot, még ha tüzes karddal állják is el útamat az ajtónálló angyalok. Oh, mert csak a Paradicsom lehet a föld kerekén az egyedüli hely, mely nem temető; az egyedüli hely, hol nem tárul elém a temetetlen emberiség iszonytató képe.

És Adambis nekiindult a kutatásnak. Teologicogeografikus ismereteit felhasználta, végigszárnyalt a légben messzetájakat kutatván a Paradicsom után. Végre elért Közép-Ázsiába. S ime, ott terült el a Paradicsom, mint gondolta is, Ázsia közepén.

Örömkiáltással üdvözölte Adambis az óhajtva várt helyet. De hirtelen figyelmeztette önmagát :

— Vigyázz, hogy valahogy ne csalatkozz. Tán csak valami kinai mandarinnak kertje lesz ez a te Paradicsomod! . . .

A vidék elbájoló volt. Soha ily csodaszép, lombos helyet nem látott Adambis. Evelinát is egészen elragadta a táj, melyet szünetlenül vizsgált és csodált.

Az asszony egyszerre csak felkiáltott :

— Judas, Judas, nézd, ott egy úr sétál . . . egy magas úr . . . fehér ruhában . . . hosszú fehér szakállal . . .

— Ember? . . . rikoltá a doktor és a vér szinte megfagyott ereiben.

Szemeit odairányozta, a hová Evelina mutatott.

— Semmi kétség, ő az . . . . igen Ő . . . . — mondá a doktor.

— De ki?

— Jehova Eloihim! Az Uristen! Atyáink istene!

IV.

Valósággal Jehova volt az az «ember» a kertben. Sétált, mint minden este tenni szokta Ádám ideje óta.

Adambist pedig a sétáló látomány annyira meglepte, hogy ijedtében hanyattvágódott. Ez által lenyomta a padlaton elhelyezett szelepet, mire az egész gépezett hirtelen alászállni kezdett.

Evelina szörnyen megijedt és kiáltozni kezdett. Estében belekapaszkodott két madár szárnyába, mely két madár folyton ott repkedett volt a légi járómű mellett.

Az Uristen hallotta a zajt a légben s feltekintett. Látván a hajótöröttek vergődését, segitségükre sietett és megmentette őket.

Jehova jelenlétében a doktor szégyenkezve és bűnbánólag hallgatott. Evelina kivánesian szemlélgette az Uristent.

Nem is látott abban semmi természetellenest, hogy ime, szembe áll az Atyauristennel.

Judás azt hitte, hogy most térdre kell borulnia és nagy bűnét meg kell vallania. De az Uristen előre látta e szándékát és elháritotta magától ezt a vallomását. A mult hadd legyen mult — igy gondolkodot az Uristen — hanem arról legyen szó, mint teremtendő meg az emberiség másodizben. Rosz volt az emberiség. Ádám is rosz volt már; a vizözön se használt. Nem nagy kár tehát az elpusztult emberiségért. Annál kevésbé, mivel az emberiség az utolsó időben pesszimizmusra adta magát; már pedig ezt Eloihim legkevésbé se szereti. Jól van tehát, hogy elpusztultak a régi emberek . . . Most hát csináljanak uj kisérletet. Adambis népesitse be ujból a világot. Ha aztán ez az uj emberiség sem üt be, akkor vége a kisérletezésnek ; ne legyen többé emberi nem a földön.

Adambis és Evelina házassága eddigelé gyümölcstelen volt, de Jehova megigérte, hogy a Paradicsom forrásaiból kerül majd ki termékenyitő nedü. És mondá az Uristen :

— Adambis úr, ön nagy tudós teológiai tévedéseinek ellenére is és igy be fogja látni, milyen helyesek terveim. Mától fogva tehát bérbe adom önöknek ezt a gyönyörü kertet. A bér, melyet érette fizetnek, munkálkodásaik, jó tetteik legyenek. Ime, az önöké itt minden, a mit látnak.

Folyt. köv.

KANAPÉ-PÖRÖK.

Az térdharisnya, a csattos czipő és allonge-paróka századának szeretetreméltó bűnei bizonyos könnyed elegánczia nimbusával övezik még a mély erkölcsi romlottságot is, mely a régi rendszer táguló kapcsai nyomán terjesztette ellenállhatlan ragályát az európai udvarok körében.

Valósággal inkább humorisztikus, sem mint komoly szemlélődésekre hangol az a frivolitás, melylyel ebben az operett-légkörben a hatalom törpéit elsiklani látjuk, minden oly kérdés felett, mely a nép és az állam jólétét mélyen érdekli, hogy egész életüket léha semmiskedésben töltsék.

Végtelen kicsinyesség, nevetséges irigység fészke az udvar ebben a korban, melynél törpébbet, szellemileg meddőbbet soha sem szült a történet. Üres formaságok nyügözik a lélek minden szabadabb mozgását ; a külsőségek békeczafrangjai mögött szenvelgett érzések álpáthosza kendőzi magát. A mesterkéltség e szellemének nincs érzéke a természetes élet iránt, s nemcsak a szalonok feszes társasága, a művészeti és irodalmi izlés is a konvenczionalizmus békóiban teng. Jellemző erre a felfogásra az az anekdota, mely a bécsi Theresianum egy költészet tanáráról szól, ki ekkép magyarázta volt Shakspere «Othello»-ját, melynek rossz példaadását igyekezett kitüntetni. «Ez az Othello — ugymond — leszúrja feleségét, Cassio agyonüt egy velenczei ifjú nemest, Jago szintén megöli nejét, Othello Jagot sebzi meg és utoljára magamagát leszúrja. Pfuj! *hát magaviselet ez?* . . . »

Az udvarképességnek a bajor udvarnál öt foka volt megkülönböztetve, a szerint, a mint a lovagterembe, az első vagy második anticamerába, a választófejedelmi audiencziás terembe való belépbetéssel, vagy épen az «*entrée au lever*»-vel volt összekötve.

Vegyük a papságot mértékül, a mint őket egyik vagy másik kiváltságra képesitette a megállapitott rangsor. A lovagterembe belépéssel birtak a dékánok s kanonokok, a szerzetesrendiek közül a priorok, rektorok, guardiánok. Az első antikamera csak az apát uraknak, a rendfőnököknek stb. volt nyitva; e második antikamerába lépni csak is a fölszentelt püspökök voltak jogositva, végre a «lever»-nél — a reggeli fölkelésnél — egyedül a fejedelmi gyóntató lehetett jelen. Ilyenforma skála volt megállapitva a világiaknak is.

Nem minden etiket-kérdést döntöttek el a czeremóniásmesterek oly könnyen, mint a mainzi püspöki választásnál, császári komisszárius által szem előtt tartandó szertartást, a mely alkalommal pontosan elő volt irva, hogy a mikor a császári követ ő felsége, a császár nevét emliti, székéből fölemelkedve, mélyen emelje le a kalapját, a hol pedig a főtisztelendő káptalanról szól, kalapját csak félig emelje meg.

Sokkal nagyobb kontroverziát idézett elő az a kérdés, hogy vajjon a mainzi franczia követ felvonulása *hat lovas* vagy csak *két lovas* hintón történjék-e? Sárgult iratcsomók őrzik e nagy históriai mozzanat felett folytatott *pro et contra* tárgyalások eredményeit. Mert a dolog a legfogasabbak közé tartozott.

Ha ugyanis a franczia követnek megadják a hat lovat, akkor a császári követ áll elő okvetlenül nagyobb czeremóniára való igénynyel. Már pedig a franczia udvar kivánsága ép az volt, hogy egyforma szertartásosságban részesüljön a római császárral.

A rangelsőség feletti vetélkedés még a pápa egyházi tekintélyét is nem egyszer vonta bele e vitába, abban az időben, mely az állam és egyház hatalmi köre közt először kezdet

kivonni szabatosabban a határt. Egy mannheimi udvari ebéden *Zoglis* pápai nunczius egyedül kapott arany evőeszközöket és apródot háta mögé a «brutálisan katholikus Bajorországban» s ez elég volt, hogy az egész diplomácziai kart kihozza sodrából s komoly és beható magyarázatokra adjon alkalmat a kabinetek között.

Hogy maradtak volna hátra Éva leányai a hiuság e vásárában! Örökös kanapé-pör tárgya a nagy udvari tábláknál az ülés rendje, nemcsak a követek, hanem feleségeik közt is. Egész ostrom az, a mint mindenki előbb akar a czélhoz jutni, hogy vetélytársa orra elől elkapja az előkelőbb helyet.

A *Kaunitz* miniszterhez intézett jelentések egyikéből látjuk, hogy a bajor udvarnál majd hogy nem nyílt botrányra került a dolog egy izben a székek után inditott hajsza miatt, mely alkalommal a fürgébb és fiatalabb exczellenczias asszonyok elég önzők voltak nem respektálni még a hajlottabb koruk és testességük miatt nyomukban csak lassan tipegő udvarmesternőket sem. Számosan kaptak e nap hosszabb-rövidebb orrokat, kezdve a főkonyhamesternőtől, s a választófejedelemné sértett büszkesége kivitte, hogy a rangsort haladéktalanul titkos konferenczia tárgyává tegyék.

Ugylátszik azonban, hogy a darázsfészket még sem merték megbolygatni s a bajor választó okosabbnak tartotta egyszerüen eltörölni minden czeremóniát, s behozni az ugynevezett *pêle-mêle* étkezési rendet.

S mindennek tetejébe a szolgai diplomatia, melynek az állam- és nemzetközi jog nagy kérdéseiről még csak fogalma sincs, s merő lappáliákkal bajlódik. Jegyzék-harczot indítanak meg egy szerződése elől *megszökött színésznő felett;* sürgős utasitást kérnek, hogy idegen udvar gálanapjain leteendő vagy viselendő-e a gála? repressáliákkal fenyegetőznek, a miért két bajor főnemest a bécsi udvarmesteri hivatal az anti chambreből a lovagterembe utasított, stb. A hány fölmerülő etikettkérdés, annyi konferenczia. Konferenczíát tartanak annak eldöntésére, hogy valjon a bajor szt. György-rend szalagja, mint a Hubertus rendé, *balról jobbra* vagy pedig *jobbról balra* viselendő-e? Konferenczíákat az egyenruházat megállapitására, például a szt. György-rend uniformisánál, mely egész fehér, gazdag *á la Bourgogne* ezüst himzéssel. Szerencsétlenségre ez egyenruházat oly sokba került, hogy tizennyolczan a rend lovagjai közül nem tudták beszerezni s a nélkül jelentek meg a rend ünnepén.

Sőt a hesseni választó tovább megy és számtalan kastélyai mindenikében az ott tartózkodás alatt *külön egyenruhát tesz kötelezővé.* Példáját siet követni természetesen a bajor választó is, s a nymphenburgi saisonra oly uniformist állapit meg, mely zöld kabátból áll, fehér hajtókával, fehér mellényből s az egész keskeny szalaggal szegve körül.

Nagy diplomátiai erőkifejtés tárgya az is, hogy a bajor választó, mint német császári ivadék, legalább is a czimzésben némi megkülönböztetést nyerjen a többi választófejedelmektől. Hosszas kapaczitálás után sikerült is kinyerni, hogy a pápa ezentúl «*dilecti fili*» helyett «*dilectissime fili*» megszólitással éljen vele szemben.

A követeket már a mult században ünnepélyes kihallgatás illette meg, s tökéletes sértésnek vették, ha valamely nagy úr például közönséges házi kabátban vagy épen lóra szállás közben fogadta őket. Ezzel a nagy tekintélylyel igaz, már ekkor sem állott arányban az osztrák követek fizetése, s a Mária Teréziához, Józsefhez intézett diplomatiai jelentések telvék sopánkodással a követi állással járó rendkivüli terhek és kötelezettségek felett 1761-ben *Padstasky*, müncheni követ 3 folio oldalos irott panaszszal küldi Mária Teréziához Bécsbe saját nejét, hogy ő 8000 forint évi fizetéssel nem jöhet ki s már négy év óta sokat kénytelen áldozni saját zsebéből. E mellett a legfeszesebb czeremóniásság uralg még a családi és magánéletben is, s például a müncheni követ nejéről beszélve sohasem mondja: «*nőm*» vagy «*feleségem*» — mindig csak «*grófnőm*», angol szokás szerint, hol a király szintén «királynőm»-nek titulálta a nejét.

Mekkora ellentéte ennek a rangdölyfnek az az émelygős udvaronczi hang, mely a fölebbvalókhoz intézett leveleken elömlik s melyeknek rendes záró sora az, hogy: legmélyebb alázattal *elhalva*», de ez az ellentét maga a XVIII. század szelleme.

V.

UDVARI ÉLET.

Ferencz József király mint Ausztria császára nemsokára trónraléptének ötvenedik évfordulójához ér. Ausztriában már nagyban tanakodnak mint üljék meg méltóképp ezt az ünnepet.

Királyasszonyunk Algirban időzik. Ott fogja tölteni az egész telet. Legföljebb kis tengeri kirándulásokra távozik a Miramare yachton.

A várpalotában szorgos munka folyik. A restauráczió során immár a nagy fogadóteremre került a sor. Ezt a fényes termet még *Albrecht* királyi herczeg épittette helytartósága alatt. Azonban az alkotmányos élet helyreállta óta felette szűknek bizonyult, olyannyira, hogy a szokásos udvari bálokat az utóbbi esztendőben nem is lehetett megtartani. Most a termet annyira kibővitik, hogy olyan terjedelmes lesz, mint a Vigadó nagyterme. A kibővitésnél sok gondot ad a terem régi diszének megóvása, mivel, ha ezt a diszt is elpusztitják, a terem részben elvesztené történeties jellegét, részben pedig emelné a restauráczió-költséget. 1895. őszére teljesen elkészülnek a munkával, úgy, hogy a millenniumi ünnepségeknél a király már ebben a diszteremben fogadhat.

Ő felsége elnöklete alatt f. hó 12-én nagy tanácskozás volt a bécsi Burg tanácskozási termében. A tanácskozáson kiváltkép a hadügyminiszterium törzskari tagjai vettek részt Krieghammer báró hadügyminiszterrel élükön.

A honvédelmi miniszterium palotája. Az a hatalmas palota, melyet alkotmányos életünk helyreállításával a megalkotott honvédelmi miniszterium számára épitettek, már rég szűknek bizonyult olyannyira, hogy számos segédhivatal kiszorult belőle. A törvényhozás már a mult ülésszakban elhatározta, hogy a palotát kibővíti. Most Fejérváry báró honvédelmi miniszter megindittatta az erre való munkálatokat. A palota mögött levő evangélikus iskolát és templomot bontják is már s remélhetőleg rövid idő alatt kiépül az egész uj homlokzat, mely a disztérre nyilik. Ezáltal a honvédelmi palota ép szembe fog esni a gyönyörü honvédszoborral.

SZINHÁZI KRÓNIKA.

(Létért való küzdelem.)

Azt semmiesetre sem érdemelte meg Daudet Alphonse, hogy egy magyar kritikus kereken leszamarazza. Erre még evvel a szindarabjával sem szolgált rá, melyet öt esztendővel párisi bukása után a Nemzeti Színház szinrekeritett. Daudet okos ember, sőt nagy szellemnek is mondható.

A ki tarasconi Tartarin uram kalandjait, a kis Izének történetét és Jaques élete sorját megirta, az nem mindennapi szellem ha nem is olyan óriás, mint a milyennek sokan hirdetik. S az ilyen ember mindig megérdemli, hogy komolyan foglalkozzanak vele s ne csak úgy foghegyről letromfolják.

A *Létért való küzdelem*-ben egyet találunk, a mit nem tudunk eléggé dicsérni. Csakhogy ez az egy tulajdonkép nincs is benne. De benne volt tán Daudet agyában, mikor hozzáfogott drámája megirásához. Ez az egy az alapgondolat. A *Létért való küzdelem* alapgondolata a modern aljas stréberségnek ostorozása lehetne. Lehetne csak, mert tényleg keresztülvive nincs benne; hanem igy utólag bele lehet magyarázni

Hogy tényleg nincs benne, az kitets ik abból, hogy Paul Astier csak az első látszatra oly veszedelmes fajta, vakmerő stréber. Valósággal azonban: közönséges, léha fráter, a kinek se elég bátorsága, se elég arczátlansága nincs a stréberséghez. Azokat az eszközöket se látjuk, a melylyel az államtitkárságig fölkapaszkodik. Don Juankodása által tán? Nos, ez elég kicsinyes eszköze az ilyen gazembernek és egyedül ez az eszköz nem is elegendő. Más eszközt pedig nem mutat be Daudet.

A mi gazságot a darab folyamán látunk, az szinte ilyen asszonyos dologra vonatkozik. Elcsábitja a kis Lydiet, ezzel még nem lesz strébertipussá (és nem tipuszszá, mint a Nemzeti Szinháznál félszegarisztokratikusan mondogatják). Az se adja meg neki a — beledisputált — alapeszméhez való jelleget, hogy a megcsalt és ujra magához édesgetett Padovani herczegnét méreggel el akarja tenni láb alól. Ez közönséges gazemberek fogása, mely szintén nem teszi Paul Astiert sajátos alakká. Az pedig, hogy egyszerre több szerelmi viszonyt folytat, legkevésbé sem avatja azzá, a minek kellene lennie.

Szóval csak beszélnek Paul Astier gaz stréberségéről, sőt még, a mit beszélnek róla, az se jellegzetes. Minthogy pedig a szinmű e vezéralakja elhibázott, elfogadhatlan az egész szinmű is. Mivel elvesztvén a fentvázolt alapeszmének megtestesitését, lesülyed a darab a konvenczionális szinművek, mondjuk ki rémdrámák nivójára. Ha tehát a néző csak valahogy is élvezni akarja a *Létért való küzdelmet*, bele kell disputálnia azt az alapeszmét, mely itt-ott halványan felcsillan benne. Igy beledisputálás után elmondhatja aztán erről a darabról, hogy nem *nagyon* rosz. De hogy nem rosz, azt még ilyen önmegtévesztés után se tagadja.

De a mint a lólábat nem tudja elrejteni az ördög, ép úgy a zseni is nem marad megnyilatkozhatatlanul. Két jelenés van a szinműben, mely méltó a *Jaques* mesterére. A harmadik és negyedik felvonás zárójelenetei: az elsőbbikben búcsút vesz Lydie Antoinetől, a másodikban Padovani Mária megbocsát Paul Astiernek. Mindkét jelenet csupa költészet. Az elsőbbikben több tán a szentimentálizmus s ezért nagyobb hatással van a könyzacskókra; a második a nézőt egész valójában megrázza. Hatalmas jelenet is az, mikor Padovani Mária azt mondja a gazembernek: Én megbocsátok, de vigyázz, az élet könyörtelenebb, az nem fog megbocsátani. Ezért az egy jelenetért odaadnám az egész darabot az utolsó felvonás liczitáczió-jával és improvizált pisztolydurrogtatásával együtt.

Azt hiszszük a közönség is egy véleményen volt velünk. Ezért nézte hidegen az első két felvonást. (Nem pedig mint egy a francziákkal liált laptársunk állitja: mivel megrázta a gazságnak ez a mi társadalmunkban is annyira graszszáló alakja.) A harmadik felvonás utolsó része, és a negyedik felvonás zárjelenete őszinte hatást keltettek. A darabot befejező pisztolydurrantás pedig valósággai megérdemelte azt a közönyt, mely a közönség részéről és azt a kigunyolást, mely a szereplő szinészek részéről osztályául kijutott.

Mindebből pedig az a tanulság, hogy: nem minden Párisban bukott darabot akczeptál a magyar közönség. Sőt még a párisi fényes sikerek sem kápráztatják el már mostanság a mi közönségünket, a mint ezt egy izben tapasztalhatta a Nemzeti Szinház ugynevezett vezetősége, mely hosszas működéséért bizony megérdemelne végre valahára, ha nem is a megváltatást, de legalább a felváltatást.

Csak kevés szereplő állott igazán feladata magaslatán: Sőt egy jóval magasabban is állott. Persze *Jászai Mari*, a ki sosem hagyja lelohadni bennünk azt a rég táplált és hangoztatott nézetet, hogy nálánál ragyogóbb talentum nem igen szolgálja Melpomenet. Padovani Máriaja hatalmas, méltóságos és megrázó volt. Helvey Laura sorozható csak a szereplők közül melléje, csakhogy kár, hogy olyan kicsike a carintiai legyőzött özvegyének a szerepe. Humortól és gúnytól átszaturáltan játszotta meg ezt a szerepét. Török Irma az érzelmek gazdag skáláját juttatta érvényre. Művészetének egészét beleöntötte nagy jelenetébe a harmadik felvonás végén. Csillag Terézre megharagudott volna Daudet, mert elrontotta Seleny kisasszony szerepét; mit azonban ép ezért tapsoltak meg. Az ilyen szerep csak igy elrontottan élvezhető.

Nadaynak nem való az ilyen Paul Astier-féle szerep. Nem tud ő elég gazember lenni. Ujházi több drámaiasságot pazarolt Vaillantra, mint ez a szerep megérdemelte. Gyönge alak ez, kár rá oly sok gondot forditani. Antoine szerepét Császár tette igazán szereppé. Minden momentumában tanulmány és minucziózus figyelem nyilatkozott meg. Karakter szerepekbe növi magát mindjobban bele e művészünk, kinek sokoldalúságáról és tudásáról mind több és több bizonyságot nyerünk.

A rendezés nem volt ugyan kifogástalan, de a Nemzeti Szinháznál ez idő szerint divó hebehurgyaságnál gondosabb és pontosabb volt. Miért, hogy ép ily rosz darabra forditnak ennyi gondot és figyelmet?

Emin.

Alphonse Daudet

Falk Zsigmond dr. Amerikai uti jegyzetek. Budapesttől San Franciscoig. Budapest, Deutsch Zsigmond és társa. 1895. Igaza van Falk Zsigmond dr.-nak: uti rajzokra szükség van, mivel mindenki nem utazhatik s igy könyvekből kell megszereznie világlátottságát. A kik ilyen viszonyok közt leledzenek, azok örömmel fogadhatják ezt a könyvet, mert felruházva az utirajz minden kellékével. Olvasván beleta'áljuk magunkat az utazgató helyzetébe, szinte látjuk — az élénk leirások révén — az egyes tájakat, ott képzeljük magunkat a világ városok forgatagában. Falk Zsigmond dr utjában nemcsak nézett, de látott is. A rejtettebb jelenségek is szemébe ötlöttek és felismerte a jellemzőt. Ez kitünik egész könyvéből, kiváltképpen, a hol partraszálltát mondja el. A chicagói kiállitásról kerekded, tiszta képet ad, mely összefüggő fogalmat nyujt arról a világtarlatról, melyről magyar nyelven még nem olvastunk ily teljes ismertetést. A természeti szépségeket költői lendülettel festi Falk Zsigmond dr. ez a naplószerü előadásnak még több érdekességet és változatosságot ad szinekben, hangokban és hangulatokban egyaránt. A hol kevésbé ismert országokat és vidékeket ismertet e munka, ott kész örömmel veszszük azokat az ismertetéseket, melyeket az egyes intézményekről, intézetekről s viszonyokról esetleg bőséges adathalmazzal és itt-ott statisztikával ad. Az Egyesült Államok egyes részeiről ezáltal sok olyast tudunk meg, a miről eddig vagy semmit, vagy csak keveset hallottunk. Igy pl. Manitouról eddig nem tudtunk és most Falk Zsigmond dr. könyvéből értesülünk, milyen hatalmas fürdőhelynek készül ez a nemrég még csak silány falu. És még több példát hozhatnék erre. Azonban ismertebb földekről, mint — teszem — Berlinről, New-Yorkról, Washingtonról, Philadelphiáról nem minden áron kellett volna ily ismertető, hogy ne mondjuk, oktató adatokat feltárni. Azonban a könyvnek túlnyomó része ép kevésbbé közismeretü helyekről szól, igy magának a könyv egészének meg van az a jellege, a melyet a jeles utirajzoktól megkivánhatunk.

Falk Zsigmond dr. stilusa könnyed, folyékony s az egész könyv bizonyos vervvel van megirva. Az elegánsan kiállitott és gazdagon illusztrált kötet ára 4 korona.

Ignotus: Vallomások. Budapest, 1895. Singer és Wolfner kiadása. Bizonyara megharagudnék rám Ignotus úr — a kinek tisztességes neve Veigelsberger Hugo — ha neki gyürkőzném és elfujnám rajta szertelen dicszengeményben, hogy milyen titáni talentum rejtőzik benne. Mivel gyakorta meggyőzhette az olvasó közönséget arról, — hogy rendes körulmények közt — esküdt ellensége annak a lábrakapott divatnak, hogy nyakraföre alkalmazzuk az ornáló epitetonokat, azért bizvást feltehetem róla, hogy a mikor birálatra vár, nem ilyen diszitő jelzőket les. Nincs is neki ilyesekre szüksége. Az ő tehetségét sokkal komolyabban kell tekinteni, semhogy jóbaráti harsonaszóra szorulna. A ki ismeri az ő eddigi — főleg a kötetekben nyilvánult — munkálkodását, azt kellemetlenül érintik a jó baráti ódák, mivel félti miattuk ennek a komoly irónak a jövendőjét.

A legelső impresszió Ignotus könyveit olvasván az, hogy Ingotus igazán tanult elme. Gondolkodásmódjában, kifejezéseiben és életfelfogásában az a tapasztalás nyilvánul meg, melyet nem az élet folyamán, de a tanulmány és közvetett megismerés útján szerezhet csak még az ember. Van ugyan elbeszéléseiben jókora adag valóságos élettapasztalat is, mint a *kivert emberekben* és a két *ellenesben* leginkább feltünik, de a dominálo szerepet a képzettség adta ismeret közt játszsza. Ez a tulajdona *Ignotusnak* ép az, a mit sokra becsülhetni; mert kiváltkép a prózaista ujabb generációban kevés az alapos képzettségü ember. Számos u. n. kedvelt irónak egész tudománya nem áll egyébből, mint divatos szólamok és bizonyos különködő előadásformának elleséséből. Megirhatnak aztán ezekkel a tulajdonságukkal felcziframalkodva akármiféle badarságot, a közönség jó része elfogadja; csak a gondolkodóbb rész botránkozik majd meg az ürességen, a tartalmatlanságon. *Ignotus*-ban ellenben mindig van tartalom.

Ignotus nyelvezetéről meg akarom jegyezni, hogy kissé túl tősgyökeres a nyelv. Mintha a székelyest, a parasztost keresné s e mellett bővelkedik idegen szavakban, többek közt — a különben nem igen használt német szavakban is. Talán a purizmus hatása ez, már t. i. a székelyes nyelv s a vele küszködő idegen szavak a modernség jele akarnak lenni. Jobb szeretnők, ha Ignotus megirandóját ugyan tősgyökeres magyarsággal irná meg magyarosan; de se rusztikussá, se idegenessé ne váljék. A pusztán tősgyökeres magyar nyelvet is pompásan tudná kezelni, a mint a *Péter* tanusitja. A kötetnek, melyből mutatványt is közlünk ára, 1 frt 50 kr.

Megjelnt: Adorján Sándor Gólyatészek. Budapest. Országos Irodalmi részvénytársaság kiadása. A kötetre melyből mutatványt közlünk még visszatérünk.

Mult számunkban *Mese két könyről* czimü novellát *Márkus József* irta.

Képtalány.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A multheti talány megfejtése.

«Ki a reménység kocsiján jár, szegénység az uti társa.»

A talánymegfejtők névsora.

Grósz Gizella, Zwillinger Aranka, Stawiczky Erzsike, Feuer Ede, Klier Mihályné, Brandenburg Esztike, Schlésinger Adolf, Neuhausler Vilmos, Rosner Lipót, Schvarcz Nándor, Schlésinger Béla, Eckstein Juliska és Rózsika.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy utczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám, I. em. 16. ajtó.

Budapesti bankegyesület részvénytársaság. A *Landau* Jakab berlini és *Erlanger* es fiai frankfurti bankczégekkel folytatott értekezletek befejezésre jutottak. A «Budapesti Bankegyesület» igazgatósága tegnap tartott ülésében f. hó 22-ére rendkivüli közgyülés összehivását határozta el, a melyben a jelen három millió frt részvénytőkének *tizmillióra való fölemelését fogja javaslatba hozni.*

A Karácsony és uj év alkalmára, remek szép csipke diszek, szinházi fejkötők, fichus, csipke-gallérok Echarpeok, Jabottok, diszkötények, valódi franczia legyezők a legszebb festményekkel, továbbá téli kezty ük és harisnyák fele áron. *Pfeiffer Dezsőnél* váczi-utcza 22. Nemzeti szálloda épületében.

Czerny's Tanningene ist das beste Haarfärbemittel

Czerny J. Antal „Tanningene-je"
a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb
hajfestő-szer

haj és szakál, ugy mint személölök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanazon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete természetes színét** visszanyerni, melylyel az ősülés előtt birt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ara frt 2.50**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, crémek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, coniferenspritek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

CZERNY J. ANTAL, Bécs,
Levélczim és gyár:
XVIII., Carl-Ludwigstrasse 6. sz. (saját házában)
Fióküzlet: I., Wallfischgasse 5. sz.
az operaház közelében.

Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve..

Raktár: Budapesten, Török József gyógysz. Király-utcza 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner, **Miskolczon** Baruch, **Kassán** Adamek, **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Eles, **Temesvárott** Jahner, **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Rendkivül leszállitott árak.
Kitünő minőségü
URI CHIFFON-INGEK

most csak **I.20, I.50, I.80,** himzett és redős csak frt **2.05.**
Finom Cöpper (alsónadrágok) franczia szabás, csak **96** kr.
12 drb 4-rétü finom gallér **I.95,** 6-rétü **2.20.**
12 pár 4 « « kézelő **3.50,** 6 « **4.20.**
12 drb valódi angol és franczia batiszt-zsebkendők legujabb mintákban eddig **8.–, I0.–, I2.–,** most csak **4.–, 5.–** és **6.–** frt.
6 drb hölgying chiffon és vászonból, gazdag himzéssel, most csak **5.50,** finomabb **8.–** frt.
6 drb hálóköntös **5.50,** finomabb **8.–** frt.
1 vég 30-röfös czérna-kanavász, ezelőtti ára **I0.–** frt, most csak **5.50.**
1 hat személyes szepességi vászonteritők csak **3.–** frt.
1 drb czérnavászon-lepedő varrás nélkül, erős, mint a bőr, csak **I.I0.**
Valódi Jäger alsó-ruházat bámulatos olcsó árak mellett, **gyermek-ruhácskák** óriási választékban, **alkalmi vétel.**
Női és férfiharisnyák állandó nagy raktára

Krausz Ferencz
uri- és női divatáruházában
Budapest, VI., Terézkörút 40. szám.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

ZELLERIN M.-féle

gyári részvénytársaság

BUDAPEST,

VII., Nagydiófa-utcza 14. sz.

Vízművek és csatornázások építése, központi fütések (mindenféle rendszer szerint) **vizvezetékek, légszesz- és villamvilágitások berendezése.** Csillárok, légszesz és villamra, valamint combinált világításra. **Szellöztetések, gözfözö-, mosó- és fürdöintézetek. Épület-bádogosmunkák, fémöntöde és horganydiszitmények** gyártása. Szabadalmazott **Pasteur-féle rézszürök kizárólagos** gyártása, melyek vizvezetékkel kapcsolatban és **háztartásra,** továbbá szivattyuval egybekötve **szikvizgyártáshoz** használtatnak. **Fertötlenitö készülékek** és **orvosegyetemi berendezési tárgyak.**

Mindenféle javitások olcsón és pontosan végeztetnek.

Tervrajzok és költségvetések készséggel adatnak.

BLEIER ISIDOR

verseny-áruházában

BUDAPEST,

Király-utcza 10. sz.

nagy

PARTI-ELADÁST

rendez.

6 drb gallér 5-szörös **88** kr.
1 pár kézelő 5-szörös **25** kr.
1 ing frt **1.20, 1.60,** és **1.80.**
1 graciosa eső ernyö frt **2.20.**
1 ing mell sima **25** kr.
1 « « redös vagy himzett **35** kr.
1 mtr atlas satin **26** kr.
1 « foulard « **15** «

Az egyedüli jó forrás

csakis a

Karlsbadi czipő-raktár

most szemben a régi helyiséggel,

Dorottya-utcza 9. sz. a. van,

hol a legkitünöbb növi-, férfi- és gyermek czipök kaphatók.

Különlegességek

TOURISTA ÉS SÉTA-CZIPŐKBEN

barna és fekete börből

Kajári Dezsőnél

Dorottya-utcza 9. sz.

OROSZ SZÉPITŐ KÜLÖNLEGESSÉGEK

Orosz császári udvari szállító

MOSZKVA.

„Venus crême" bör-konzerváló szer. Kitünö, **teljesen ártalmatlan** cosmeticum, kiváltképen hasznos a bör **zsirfénye és érdessége** ellen; **a bört vakitó fehérré varázsolja,** a ránczok és redök képzödését megakadályozza és megövja az arczszin fiatalos frisseséget. A **„Venus crême"** nem tartalmaz s mmi **zsirnemü** anyagot, ezért soha nem avasodik s az év és nap bármely szakában minden ártalom nélkül alkalmazható. A t. közönséget saját érdekében kérjük, hogy **az itt** levö **védjegyre szigoruan ügyeljen.**

Ára 2 frt.

„Eugenie folyópép" **mirtus-virágokból,** az arczszin szépitésére s a virázó, üde arcz-szin állandó megörzésére. Ugy az arcznak és nyaknak, mint a kéznek és karoknak gyönyörü lágyságot és márványszerü tisztaságot kölcsönöz; a bör minden **érdességet** és foltosságát megszünteti.

Ára 2 frt.

„Eugenie" vörös folyékony arczkenőcs **teljesen ártalmatlan.** Az ajknak, arcznak és fülöknek szép **természetes** rózsaszint kölcsönöz; villamos fény mellett is természetes szinben tünik fel s **3 napig** is tapadva marad a börön. **Ára 1 frt 50 kr.**

„Eugenie hintőpor" **fehér, rózsaszin és crêmeszinben, tartósan és észrevétlenül tapad,** s a **börnek természetes lágyságot és üdeséget kölcsönöz. Ára 1 frt 20 kr. Pamacsesal együtt 1 frt 50 kr.**

„Trixogen" kitünö hajnövesztö szer; erösiti a hajgyökereket s teljesen megakadályozza a korpaképzö ést. **Ára 1 frt 60 kr.**

„Nigritine végétale" hajfestő, **fekete és barna.** A haj, ezen szerrel festve, 6 hétig is megtartja a szinét és teljes lehetetlen a müleges festést a természetes sztöl megkülönböztetni. **Ára 3 frt 50 kr.**

Folyékony kaukázusi bajuszpedrő **a bajusz növesztésére és épen tartására. A bajusz felsütése nem szükséges, a nélkül is minden bajusznak a kivánt forma adható.** **Ára 75 kr.**

RAKTÁRAK BUDAPESTEN: Török József gyógyszertára, király-utcza 12. **Neruda Nándor** Kossuth Lajos-utcza. **Lux és Utasi** Muzeum-körut. **Városi gyógyszertár** Városház-tér.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról, b) mechanikai zenelö müvekről és zenelö disztárgyakról, c) minden egyéb hangszerekről, hangszerkellékekről és hurokról külön kiadásokban ingyen és bérmentve küldetik.

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszer-ipar

Budapest, VII., Kerepesi-ut 36

Saját gyártmányu mindennemü **hangszerek** és azok kellékei és alkatrészei. Mindennemü hangszerek és zenélőmüvek **javitása** és **hangolása** szakszerü pontossággal teljesittetik.

A „COLUMBUS" czimbalomverőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czérnázást, erös és csengö hangot nyerünk általa. Minden veröre bárki ruházhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** — Ára a veröpálczákkal együtt az utóbbiak minösége szerint **frt 1.50, 2.–, 2.50, 3.–** és **3.50.** Külön a **«Columbus»** verőfej párja **1.–** forint.

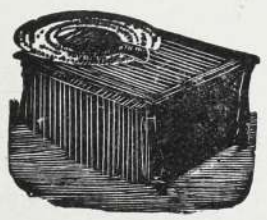

Legujabb! Legujabb!

INTONA

Elpusztithatlan acélhangokkal, változtatható érez játéklapokkal és korlátlan müsorral.

Ezen uj találmányu hangszerrel minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül száz meg száz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 12 forint, a kótalapok darabja 30 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy után vétellel teljesittetnek.

Szigeti Lajos

szij- és nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10.

A legnagyob választék katonatiszti nyergek és nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék, külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére

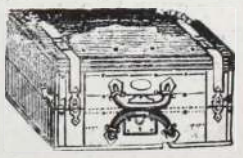

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Legujabb minőségü ló- és birkanyiró gépek jutányosan kaphatók.

Karácsonyi és ujévi ajándékok nagy választékban kaphatók.

TAKÁCS LAJOS

füszer-, bor- és csemegekereskedő

BUDAPEST, Kossuth Lajos-utcza 19. sz.

tisztelettel tudatja, hogy

LITTKE L.

cs. és kir. udvari szállító

pezsgőborainak raktárát (mi előzőleg Kossuth Lajos-utcza 11. sz. alatt létezett) átvette és ezen elismert elsörangu pezsgőborait, **teljesen a Littke L. czég árai szerint árusitja.**

Bankettek stb. nagyobb rendeletnél kedvezmény.

Borivóknak,

kik a bor vegyitését egy savanyuvizzel kedvelik, első izben a

KRONDORFI

elismert legjobb savanyuviz

ajánlható. Ez a bor savanyuságát semlegesiti és annak kellemes pezsgőizet kölcsönöz anélkül, hogy szinét feketére változtatná.

Utánzások végett vignetta és dugaszvégére különösen figyeljünk.

Kapható minden füszerkereskedésben és vendéglőben.

FOGAK

egész természet utáni,

egyenkint ép ugy

mint egész

FOGSOROK,

rágáshoz használhatók,

legujabb

rendszer szerint,

jótállás mellett,

bámulatos

olcsó árakon

készittetnek.

FOG-SPECIALISTA

RÓNA IMRE

BUDAPEST,

Király-utcza 47. sz.

a terézvárosi

templom átellenében.

Toronyórák

Palota-, gyári-, vasuti órák stb.

VILLANYOS ÓRÁK

berendezését egész városok vagy egyes épületek összes termeiben egy egyetemes óramü által villanyossággal szabályozva a legujabb szabadalom alapján ajánl

Mayer Károly L.

államilag kedvezményezett

első magyar óragyára gőzerő-berendezéssel

Budapest, Kazinczy-utcza 3.

Képes árjegyzékek, költségjegyzékek bérmentve.

A modern vegytannak hatalmas fejlödése és az ebből keletkezett számtalan kozmetikus szer sem volt képes háttérbe szoritani a harmincz év óta jónak elismert

Dr. Lengiel Frigyes-féle nyirfa-balzsamot

ami ékesen bizonyit amellet, hogy ez igazán jó és a természet által produkált házi szépitő szer. A Dr. Lengiel Frigyes-féle nyirfabalzsamot a csász. orosz miniszterium orvosi tanácsa jóváhagyta és Raspi tanár, a bécsi egyetem procurátora, valamint Pyefluch tanár Londonban és még többen ajánlották. Ez a balzsam egy harmincz év óta gyakorolt vegyészeti eljárás szerint készül, **ami azt a sajátságot kölcsönzi neki, hogy a felső bőrréteget lassacskán lehántja és az ily módon tisztitott alsó bőrt ifjonti fényben ragyogtatja, eltávolit mindennemü kiütést, szeplőt, foltokat, anyajegyeket, kisimitja a bőrránczokat és a himlőhelyeket és a teintnek friss és üde szint kölcsönöz.**

Egy tégely ára használati utasitással **1 frt 50 kr.** **Dr. LENGIEL FRIGYES Benzoe-szappan** a legenyhébb szappan a bőr számára, darabja **60 kr.**

Kapható minden nagyobb gyógyszertárban, ezek között Budapesten: Török Józsefnél a Király-utczában, Dr. Ember Bogdánnál Kolozsvárott, Barczay Károlynál Szegeden, Érdy Istvánnál Pozsonyban.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

Harmadik évfolyam. 52. szám. 1894. deczember 23.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS

KIADÓHIVATAL: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

Negyedik évfolyam.

*A **negyedik évfolyamba** lép január elsejével a **Magyar Géniusz.** Ez aránylag rövid idő alatt folyóiratunk a folytonos fejlődés, tökéletesedés jeleit mutatta és a legelső magyar képes folyóiratok közé küzdötte fel magát. Köszönjük ezt első sorban a magyar intelligens olvasó közönségnek, mely a **Magyar Géniusz** körül szokatlan nagy számmal csoportosult és ama kiváló szellemi erőknek, kik munkáikkal a **Magyar Géniusz**-t támogatták. Ma büszkeséggel hirdethetjük, hogy a **Magyar Géniusz** ugy külső kiállításának disze, mint tartalmának magas irodalmi niveauja, valamint a napi eseményeknek élénk feldolgozása által méltán foglal helyet a legelső képes folyóiratok között.*

*Az uj évben a **Magyar Géniusz**-t ujult erővel fogjuk fejleszteni. Egész hosszu sora a legkiválóbb szellemi erőknek fáradozik velünk, hogy lapunk szép és tartalmas legyen.*

Jelen karácsonyi számunk

is oly gazdag, tartalmas és érdekes, minővel bizonyára egyetlen lap sem dicsekedhetik.

☛ *Ujonnan belépő előfizetőink e karácsonyi számot **ingyen** kapják.* ☚

*Mint rendkivüli kedvezményt kell felemlitenünk, hogy az **Otthon** kiadóhivatalával kötött egyességünk alapján előfizetőinknek a **Magyar Géniusz**-t és az **Otthon**-t együttesen páratlanul kedvezményezett árban adhatjuk és pedig a két lap együttvéve egész évre **12** frt, félévre **6** frt, negyedévre **3** frt.*

*A **Magyar Géniusz** előfizetési ára egymaga egész évre **10** frt, félévre **5** frt, negyedévre **2** frt **50** kr.*

*Az előfizetések kiadóhivatalunkhoz (**Aradi-utcza 8. sz. a.**) küldendők.*

Egyes szám ára 30 kr.

A főváros
legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

FESZTY ÁRPÁD

óriási körképe:

a magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □ méternyi e czélra szőtt vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nórablás.
6. A pogány-magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható d. e. 9 órától esti 6 óráig. Este villam világitásnál.

Belépő dij 50 kr.

FOGAK

egyenkint ugy, mint egész fogsorok rágásához használhatók, légnyomás vagy rugóval 10 évi jótállás mellett bámulatos olcsó árakon. — Katonatisztek, tanitók és szinészeknek 40%-al olcsóbb, családoknak évi bérletet nyitok 3 frtért, miért a fogak 3-szor évente megvizsgáltatnak és tisztittatnak.

Fogspeciálista Koos M. BUDAPEST, VII., Kerepesi-út 34.,

Rókus kórházzal szemben.

Magyar kir. államvasutak.
Budapest jobbparti üzletvezetőség. 28655/94. sz.

Árverezési hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70. §-a értelmében elárusitandó podgyász-, gyors- és teheráru-szállitmányok nyilvános elárverezése a Budapest-dunaparti állomásokon levő X. sz. raktárban 1894. évi deczember hó 28-án délelőtt 9 órakor tartatik meg, mely árverezésre a t. cz. közönség ezennel meghivatik.

Budapest, 1894. deczember hó 5-én.

Az üzletvezetőség.

Utánnyomat nem dijaztatik.

BLEIER ISIDOR

verseny-áruházában

BUDAPEST,

Király-utcza 10. sz.

nagy

PARTI-ELADÁST

rendez.

6 drb gallér 5-szörös **88** kr.
1 pár kézelő 5-szörös **25** kr.
1 ing frt **1.20, 1.60,** és **1.80.**
1 graciosa eső ernyő frt **2.20.**
1 ing mell sima **25** kr.
1 « « redős vagy himzett **35** kr.
1 mtr atlas satin **26** kr.
1 « foulard « **15** «

Magyar Asphalt

részvénytársaság

Budapest, Andrássy-ut 30.

elvállal minden néven nevezendő

aszfaltburkolást,

valamint szárazzátételi munkák teljesitését **jótállás mellett, legolcsóbban.** Elismert legjobb minőségü **aszfalt-anyag vidékre** is szállittatik.

TELEFON.

1894. KARÁCSONYI UJDONSÁGOK. 1894.

Az ifjuságnak.

Mesék és Elbeszélések.

Benedek Elektől.

Nagy Lázár színnyomatu képeivel és Cserépy Árpád rajzaival.

Szerzőnek sokszor megdicsért jó tulajdonságai, a könnyed, kedves elbeszélő hang, s a zamatos jóizü magyar nyelv ebben a miben teljes mértékben megvannak.

Ez uj meséskönyv, mely eredeti és uj meséket tartalmaz — és nem német mesék forditásait — bizonyára nagy kelendőségre számithat azok körében, kik gyermekeiket valami ujjal akarják meglepni.

Ára szines képekkel, diszes kötésben 2 frt 80 kr.

Ifjusági Olvasmányok

Szterényi Hugótól.

Cserépy A. és Tull Ö. rajzaival.

A könyvben a legkülönbözőbb tárgyak váltogatják egymást: vadászra ok, állatok, növények és ásványok leirásai, csillagászati ismeretek közlése stb., mind ez élénken és világosan, az ifjuságnak való modorban van megirva.

Ára diszes kötésben 1.80.

Felnőtteknek!

Az ez idei karácsonyi könyvpiacz egyik legszebb és legkelendőbb ujdonsága

JAKAB ÖDÖN

„ÁRGÍRUS"

czimü gyönyörüen illusztrált karácsonyi diszmunkája.

A M. Tud. Akad. mult évi Nádasdy pályázatán egyhangulag jutalmazott mü. A birálók jelentése szerint **irodalmunk valódi nyeresége.**

Jakab Ödön az «Árgirus»-ban szerencsés kézzel nyult a magyar nép mesevilágába. Teremtett egy régi, fakult mesemaradványból egy szép tündérmesét, mely a tiszta szerelem diadalának története. A serdülő lány, vagy ifju épp oly szabadon és nemes élvezettel veheti a kezébe, mint bármely érettebb koru olvasó. S e mellett a szerző minden izében magyaros munkával áll a közönség elé. A könyv **Góró Lajos** 16 remek illusztrácziójával van diszitve. — **Ára negyedrét alakban, fényes kiállitásban füzve 3 frt, remek diszkötésben 5 frt.**

A Szabadságharcz Története.

Irta: **Graeza György.** Az illusztrácziókat összeválogatta gr. **Kreith B.**, az ereklyemuzeum igazg.

Első kötet. — Fényes diszkötésben.

Ezen első kötet a maga számos illusztrácziójával, melyek közt sok a szines reprodukczió is, bizonyára a legkapósabb ajándékmüve lesz a karácsonyi könyvpiacznak. — **Ára a negyedrét alaku, gazdagon illusztrált és szines mümellékletekkel ellátott I. kötetnek füzve 5 frt 60 kr.** A budai honvédszobrot ábrázoló diszkötésben **7 frt.**

ÁGAI ADOLF

IGAZ TÖRTÉNETEK.

Husz elbeszélés.

— Második kiadás. — Szinezett boritékkal. —

Ára 2 frt 40 kr.

Az ifjuságnak.

DON QUIJOTE.

Cervantes után a magyar ifjuság számára átdolgozta Radó Antal. Doré Gusztáv képeivel.

Elismert dolog, hogy Don Quijote rendkivül alkalmas ifjusági olvasmánynak. Ezen kiadás Cervantes müvének minden tekintetben kiváló átdolgozása, **Doré Gusztáv** világhirü illusztráczióival.

Ára diszes vászonkötésben 2.40

KIS ALMANACH.

Husz magyar iró eredeti meséivel s elbeszéléseivel.

— Szerkeszti: **Bródy Sándor.** —

A képeket rajzolta *Cserépy.*

Irtak bele: **Abonyi Árpád, Bede Jób, Benedek Elek, Bársony Istv. Béla Henrik, Bródy Sándor, Gárdonyi Géza, Herczeg Ferencz, Heltai Jenő, Jókai Mór, Jakab Ödön, Kemecsey Jenő, Márkus Miksa, Muray Károly, Pósa Lajos, Radó Antal, Rákosi Viktor, Tábori Róbert, Tutsek Anna.**

Ára vászonkötésben 1 frt 20 kr., diszkötésben 1 frt 80 kr.

Két uj kötet Hoffmann F.-től.

Fordította Bánfi János.

JÓT JÓÉRT.

A KIVÁNDORLÓK.

Mindegyik 4 acélmetszetü képpel.

Ára kötve 50 kr.

EZERÉV.

Képek a magyar nemzet történetéből. Irta **Dr. Baróti Lajos.** Számos képpel diszitve.

Ára kötve 1 frt 50 kr.

Megjelentek és kaphatók **Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai)** cs. és kir. udvari könyvkereskedésében *Budapest, Andrássy-ut 21.* és minden könyvkereskedésben.

Árjegyzék bérmentve.

1894. évi decz. 23. III. évfolyam 52. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 30 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GENIUSZ" IRODALMI VALLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASAG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM

MAGY. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

RADVÁNSZKY BÉLA BÁRÓ,

AZ UJ KORONAŐR.

Az a tisztség, melyre a királyi kegy és a magyar országgyülés akarata egyként kijelelte Radvánszky Béla bárót, a magyar közjogban felölelt tisztségek közül jelenleg tán a legméltóságosabb.

A nádorsággal a koronaőri tiszt a magyar jogszellem egyik történeti fejleményü alkotása. Évszázadok teltek el, mig a szent korona alabárdos őrzőjéből a magyar alkotmányos élet funkcziónáriusa lett.

Igaz, hogy ez a funkczió a jelenben és a közvetlen jövőben tán nem fog birni aktuális fontossággal. Mert hiszen a szent koronának őrzője nem az a nehány ember, a kinek gondozására bizva vagyon, hanem az egész magyar nemzet, a magyar állam, mely teste a szent koronának. De a koronaőr tiszte azért nem vesztette el jelentőségét. Ki pillanthat a távolabbi jövőbe? A mult példája intőjelül szolgálhat: hogy igenis a szent koronának van szüksége rendithetlen őrökre.

Radvánszky Béla báróban megvannak mindazok a kvalitások, melyek uj tisztére méltóvá teszik. Régi nemesi család sarja. Ez ugyan még magában nem kvalitás, de ezuttal igen. Legyünk bármily szabad szellemüek, azt nem tagadhatjuk el, hogy a szent korona mellett olyan férfiúnak kell állani, a kiben a régi kor hagyományaiból is van valami. Az ősi intézményt övezze ősi jelleg is.

De fiatal életkora ellenére is Radvánszky Béla bárónak van elég tekintélyes karriérje. Mindössze negyvenöt esztendős. Húsz esztendőnél több idő óta van közpályán. Mint képviselő szerepelt 1875-től 1882-ig, akkor pedig Zólyom-vármegye élére helyeztetett főispánként.

RADVÁNSZKY BÉLA BÁRÓ.

De jelentékeny érdemei vannak Radvánszky Béla bárónak a tudomány terén is. S a mi fontos uj tisztje tekintetéből, tudományos munkássága ép a királyi udvar körül forgott. A magyar udvartartás történetéről két vaskos kötetet irt. Van még egy nagyobb műve három kötetnyi terjedelemben «Magyar családi élet és háztartás a XVI. és XVII. században» czimmel.

Az Akadémia is levelező tagjai sorába választotta tudományos érdemeiért.

Mikor a koronaőri állás megüresedett, a közfigyelem mindjárt Radvánszky báró felé fordult, annál is inkább, mert kevés evangélikus nemesi családjaink közt az övé egyik legősib multú. De még azért is, mivel Radvánszky Béla báró komoly egyénisége szinte predesztinálni látszott őt uj tisztére. A szent koronának Radvánszky Béla báróban méltó őre lesz.

Magunkról.

Karácsonyra, midőn olvasóinknak boldog ünneplést kívánunk, egyuttal bucsuztatjuk a Magyar Géniusz harmadik évfolyamát. Bucsuzóra ime teljes díszben jelentünk meg a közönség előtt: tartalomban gazdag és pazar fénynyel kiállított ünnepi számunkkal. Mellékletünkkel is bizonyára kellemesen lepődik meg a közönség: a magyar festőművészetnek szentelve e remek ívünk, melyen kimeritő tanulmány keretében majdnem félszáz magyar festőművészt mutatunk be irásban és képben. Ugyancsak a mellékleten a magyar zene egyik kitünőségétől hangulatos népdalra találhatni, melyhez a szöveget egy jónevü poéta irta. Aztán egész lapunkszerte tartalmas állandó rovataink, melyek mindegyikét egy-egy szellemes iró vezeti. És számos képeink lapunknak minden oldalán. Nem szólunk róluk, beszélnek ezek magukért.

A Magyar Géniusz köntöse a jövőben állandóan ily ünnepies lesz. Hiszen eddigi olvasóink szemmel kisérhették, hogy a legutóbbi hetek alatt mily örvendetes változáson ment át a Magyar Géniusz. Felfrissitettük formában, külsőben, tartalomban egyaránt, hogy annál inkább megfeleljünk czélunknak, mely az, hogy minél előkelőbb, minél tartalmasabb és minél művészibb folyóiratot adjunk a magyar közönség kezébe.

A magyar olvasó közönség kezdettől fogva lelkesen csoportosult a Magyar Géniusz köré, elismervén ezáltal, hogy czélunk szolgálatában minden lehetőt megteszünk. S azt hiszszük, joggal bizhatunk benne, hogy, kiváltkép ujabb fejlődésünk folytán hiv marad hozzánk eddigi olvasóink tábora. Sőt meg vagyunk győződve, hogy a Magyar Géniuszt az olvasóközönségnek az eddiginél is terjedelmesebb köre fogja felkarolni, mert az irodalmi s művészi nivó ily magas fokára emelkedett folyóiratot méltán pártolhat a magyar közönség, mely még nem tett le arról a régi időkből fenmaradt szokásról, hogy idegen nemzet folyóiratait pártolja inkább. Bizonyára sok magyar család kötelességének fogja ismerni, hogy most az uj évben távol tartsa magától idegen nemzetek, idegen, sőt egyenest magyarellenes folyóiratait s helyette az olyan kiváló becsü magyar és minden izében magyar szellemü folyóiratot járasson, mint a milyen a Magyar Géniusz.

A Magyar Géniusz szerkesztősége.

A HÉT.

(Gondoljunk a szegényekre, — karácsonyi vásárlások, — Vajda, Jókai és a gseft, — a válságról.)

Az első hó! nem Herrmann Ottótól, hanem az ég és minden seregitől. Nem leirásban, hanem eredetiben kaptuk . . . Fehér karácsonyunk lesz! Ó, mily élvezet ropogtatni a hót, korcsolyázni a jégen, s felmelegedni utána — barátságos, meleg szobában . . .

A cox kitünően ég és szobám nehéz szőnyegén olyan kényelmes a séta.

Én Uram Teremtőm! Ha elgondolom, ó, ó, ha elgondolom, hogy a világ mily hálátlan a te jóságoddal szemben. Hány ember van, kiket megáldottál sok földi javakkal, s azok most, ép ilyen meleg — kéjelmes — szobában azon törik a fejüket, hogy vannak a földön hajléktalanok, éhezők és fázók. Persze, csakhogy játszák a jótékonyt, az egyletesdit, a szabadkőmivest, azaz a nagy urakkal komázót, — de az ő szerény jómódjukban meg nem nyugodnának sehogy!

Én megnyugszom. El ti sötét képek . . . Az éhezők, a hajléktalanok forduljanak a jótékony irodákhoz, ott most *grand saison* van, — én hozzád fordulok első hó, lassan hulldogáló hószilánk és nézem hintaszékemen ringva a szállingó játékodat. S elgondolom, hogy itt lesz nemsokára a karácsony, ismét egy uj karácsony, s ez is olyan nyugalmas, semmitmondó, semmithozó, mint annyi előző társa, s képzeletemben játszom a jövő képeivel . . . Eh, ez az éhező, fázó és hajléktalan tömeg nem hagy nyugton. Hát vannak ilyen proletárok?

Vannak-e? S a sok jószivü, de fukar, önzetlen, de gonosz ember fellázad e kételyemen. Hát a milliomos koldus . . . . .? Hiszen csak nemrég temettek el egyet a City-ben?

Ekkor a Jószív-egylet egyik tagja, ki üres óráiban jó barátom, felkiált:

— Gondolj a millió koldusra, mért csak az egyetlen milliomos koldusra!

Bizony, bizony . . . Kedves olvasóm, igérjük meg, hogy karácsony estéjén, pont 12 órakor, mikor legnagyobb fokra hágott a jókedv, a vigalom: rágondolunk a sok éhező, fázó, hajléktalan emberre, aztán segitünk a nyomorukon, a hogy tudunk . . . Millió koldus panaszló alakja lép majd elénk képzeletünkben, esdi könyöradományunkat és kéri szeretetünket . . .

Millió koldus!

* * *

Ez a hét a karácsonyi bevásárlások hete. Hasztalan hirdetik a kiadók: *A legjobb karácsonyi ajándék a könyv* . . .

A hölgyek máskép gondolkoznak és igy természetesen a férjek is.

A legjobb karácsonyi ajándék — a *toilette*. Ez kétségtelen sark-igazság. Ez megdönthetetlen elv. A bécsi-utczai boltok teli is vannak vásárlókkal, hát még a váczi-utczaiak! Mellékesen egész kis szépségverseny. Akárcsak Párisban a magazin-ek.

Melyik állatnak van a legtöbb türelme? Állitólag a szamárnak. De ez kétséges. A lajhár is erős konkurrens. De az bizonyos, hogy az emberi állatfajok közt a konfekcziós segéd áll az első helyen. Mesés ez a türelem. De kell is a mesterségéhez. Mikor egy-egy szalagvásárló hölgy órákon át keresgél, a segédet futtatja, lépcsőről lépcsőre, stelázsiról stelázsira, padlásról pinczébe, pinczéből emeletre.

— Ez a szin kissé sötétes — emez világosabb — keményebbet kérek, kalapra kell, — ah, ez kemény, de széles, — ez szélesnek jó, de puha és sötét, ez ép jó, de én finomabbat szeretnék, mi az ára? Ah, ez sok, lehetne talán igy, nem? Akkor

nem veszek, pedig öt méterre lenne szükségem, no, adja ide, nem, ugy, én nem szeretek sokat alkudozni, igen? De kérem, hiszen ugy se az, a mit kerestem, nekem puha és széles kellene, mennyi? Alázatos szolgája . . .

— Kezeit csókolom nagyságos asszonyom! . . .

Brrrr!

* * *

Eljubiláltuk Vajda Jánost és most már ő is koszoruzott, azaz helyesebben megfeliratozott költő. A vén, ketreczbe zárt oroszlán: most már békés polgár lesz. Felhúzza majd az überzieherét egészen a nyakáig és hirnévre, koszorúra és aranycsengésre fog gondolni . . .

Csak gondolni. Mert ha kapna is, ugy járna vele, min-Jókai, a kit a legtörvényesebb úton arra kárhoztattak, hogy — spóroljon. A nemzet gondtalan életet akart biztositani néki. Nem a 100 ezres kamatait szánta ám neki, azt akarta, éljen fénybent pompában, gondtalan öregséget, eleget mulattatott érette, megérdemli, hogy ő is mulasson. De közbe jött a gseft, és halál, madárként rádohogott: Csitt! . .

* * *

Ah vagy ugy: válság van?!

Boldog karácsonyi ünneplésünk lehet ám e miatt. Mert megmondta már a képviselőház portása:

— Válság nincs. Csak *változás.*

Lazzaroni.

PAQUITA ASSZONY SZÓZATAI.*

IRTA: CARLOS FRONTAURA.

BEVEZETÉS.

Hölgyeim és uraim! Ezernyolczszázötvenet irtak a krónikások, mikor don Juan López feleségül vette Paquitát, ki huszonkétéves, szép arczu, békés kedélyü szelid, szerény, szorgalmas, álszenteskedés nélkül való vallásos leányzó vala. Nem ismert még ekkor semmit a nagyvilágból, nem mondta egy férfinak se, hogy: szeretlek; a «szeretlek» szó az Irgalmasság Szent Szűzének oltára előtt röppent el először ajakáról, midőn az áldástosztó pap előtt ott térdelt don Juan Lópezzel együtt.

Azaz hogy mondotta valakinek azelőtt is, hogy: szeretlek. De ez a szerelmi vallomás nem esik Paquita üdvösségének a rovására, mivel ez a valaki nem volt más, mint: don Juan López. Hogy mint történt meg ez a dolog, azt a nyájas olvasó maga is el fogja képzelhetni, ha elmondtam Paquita házasságának történetét, mely ime a következő:

Paquita leánya volt egy munkában megőszült kis hivatalnoknak, ki egész élete pályáján nem birta többre fölvinni 12.000 realesnél.** Ilyen mód nélkül növekedvén fel, nem voltak a leánynak nagy igényei s beleszeretett apjának egy hivataltársába, a kinek azonban csak 6.000 reales volt a fizetése. Néha-néha meghítta Paquita apja egy kis borocskára, meg egy kis diskurálasra don Juant és innen keltezhetni Paquita szerelmét. De don Juan Lópezét is, mert, természetesen, ez is bolondulásig szerette a lányt. Juan csak kevéssel volt idősebb Paquitánál, nyilt jellemű, szives, készséges, művelt fiatalember létére sietett is megkérni a leányt. A mi ugyan kicsit nagy merészség volt tőle, mivel ötszáz reales fizetségből egy hónapig csak gyenge levesen élhet egy család és e mellett nem is volt don Juannak *embere*, vagyis nagybátyja vagy komája, a ki jó barátságban állott akár egy miniszterrel, akár egy államtanácsossal. És az a reménysége se lehetett meg e nász folytán, hogy az apósa lesz ez az *ember*, mert Paquita apja ugyan derék ember volt, de mégse volt *ember*.

De azért volt don Juan López nagyratörő lélek, hogy mindez ne rettentse el.

Az apának ugyan voltak aggodalmai, hogy hát mi lészen belőlük, ha a politikai helyzet ugy alakul, hogy a hivatalnokok felmentetnek állásaiktól és akkor elvesztik azt a 12.000 és 6.000 reales jövedelmecskét is, a melyben egyelőre részesülnek.

De mivel Paquita nagyon, nagyon szerelmes volt és Juannak is szinte kiverte a szive az oldalát, annyira dobogott, hát az öreg úr beleegyezett, azzal vigasztaltatván meg don Juan Lópeztől az esetleges jövendőre nézve, hogy: ha elcsapja őket a miniszter, maj keresnek más foglalatosságot.

Biztatott don Juan azzal, hogy hisz ő tulajdonképen tanitómesterséget tanult s igy ha elveszti is a hivatalt, akár iskolában kereshet állást, akár órákat adhat, akár irásbeli munkákat vállalhat, akár alapithat tanügyi szaklapot, stb., szóval még jobb volna, hogy — ha elcsapná a miniszter, mert több lehetne igy a jövedelme. De azért tudta López, hogy bizony jobb volna ha örökre megmaradhatna a békés, nyugodt, kényelmes hivatalában. (Folyt. köv.)

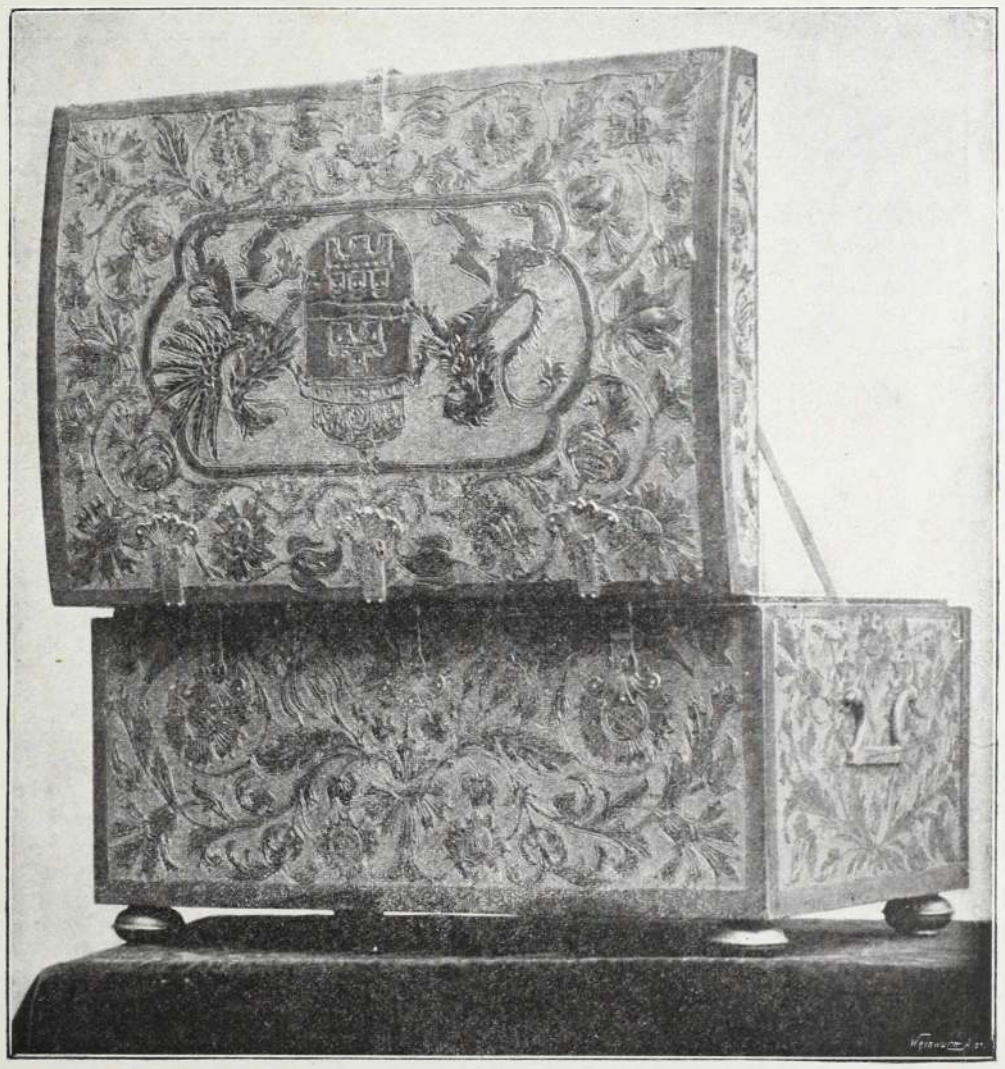

A doboz, melyben a főváros diszpolgári oklevelét Wekerle Sándornak átadták.

* *Uj regényünk.* Nem rég befejeződött eredeti regényünket a külföldi irodalom egyik kitünő alkotásával váltjuk fel.

Kiválasztottuk pedig a modern spanyol irodalomnak azt a termékét, melyre méltán büszkék a spanyolok, mivel ilyen zsánerü munkát ily pompásan megirva csak keveset produkál bármely nemzet irodalma is.

«*Paquita asszony szózatai*» ez uj regényünknek a czime. *Carlos Frontaura* a szerzője, kit elnevezhetnénk a spanyol Ágainak. A lágy, bájos humornak valóságos mestere. Minden sorát átárasz ja az a jóizü zamat, mely minden erőszakoltság nélkül való, épen mivel igazi humoros kedély szüleménye. Sajátságos formában irva meg ez a regény. Paquita asszony minden éjjel az ágyban prédikácziót tart a férjének a történtekről és történendőkről s ezekből a prédikácziókból, melyekre se a férj, Juan López nem tud vagy nem akar, vagy fél válaszolni, szövi meg Frontaura az egész regényt.

Olvasóinkat bizonyára meg fogja ragadni Carlos Frontaurának ez a pompás munkája s hiszszük, hogy ép oly örömest fogják meghallgatni az egyes «szózatokat» mint a milyen örömtelenül hallgatta meg a szegény Juan López uj regényünk szótlan, de mégis nagy szerepü hőse. *Paquita asszony szózatai*-t spanyol eredetiből *Szalai Emil* lapunk belső dolgozótársa forditotta.

** 4 reales = 1 peseta = 1 korona.

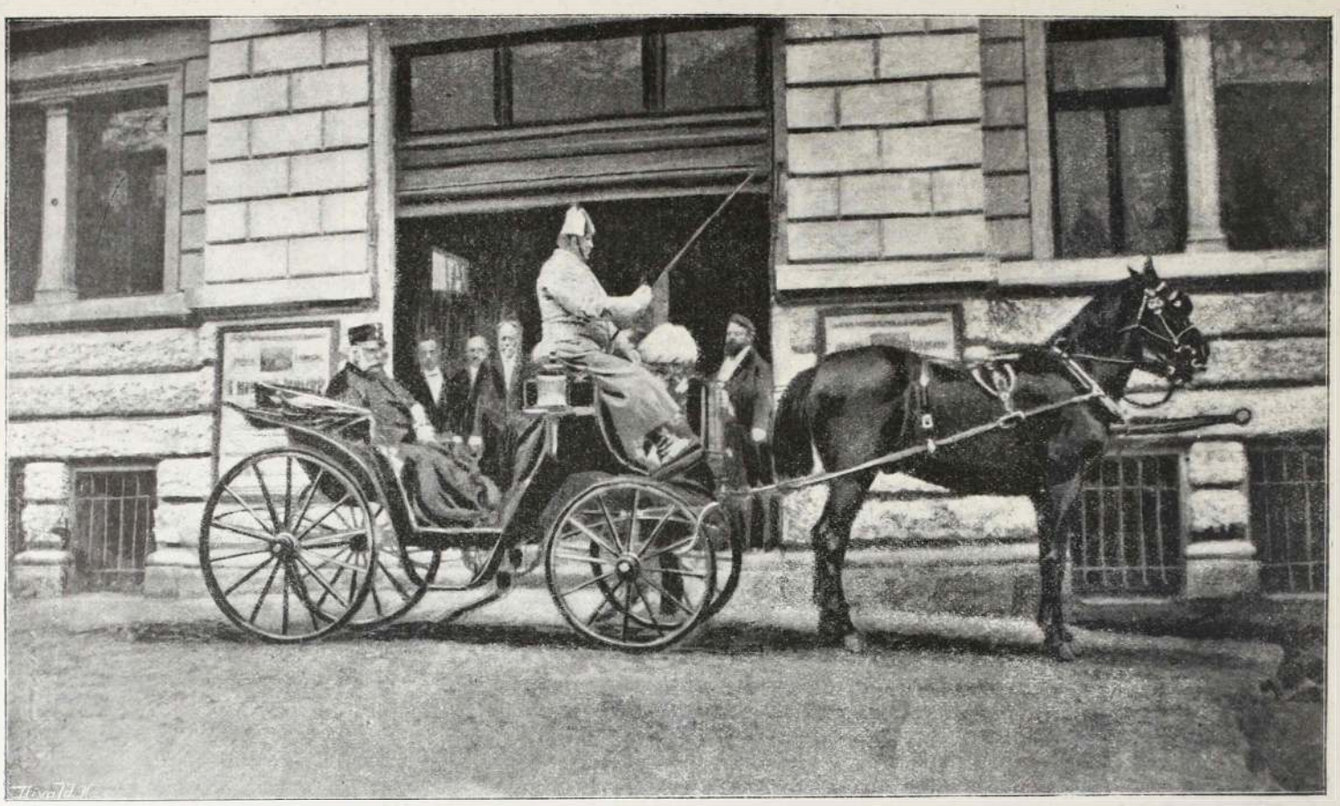

A KIRÁLY A FESZTY-FÉLE KÖRKÉPNÉL.

TISZAPARTJÁN.

Mutatvány Gyulai Pál költeményeinek diszkiadásából.

A KŰLÖNCZ.

KARÁCSONYI TÖRTÉNET.

IRTA: FANGHNÉ GYUJTÓ IZABELLA.

Nagy lépteKKEL járkált le és fel szegényes, rendetlen szobájában, lábával mérgesen félrelökve egy-egy könyvet, ruhadarabot, vagy más házieszközt, mely a földön heverve, utját állta. Nem volt már fiatal ember. Bozontos, sötét haja, elvadult szakálla közt fehér szálak csillogtak, homlokán állandó tanyát ütöttek a komor ránczok, de arcza szép, szabályos vonásu és bár megsoványodott alakján lazán csügg alá rendetlen, kopott ruházata, deli, férfias jelenség, a kin érdekkel pihen meg a szem.

Majd megállott az iróasztala előtt, melyen összevissza egymás felett, alatt és mellett heverő különböző tárgyak közt, félig beirt papirlap feküdt. Kiverte hosszú száru pipájából a hamut, rátöltött, meggyujtotta, megpróbálta, szelel-e? aztán leült az asztalhoz s miközben hatalmas füstfelhőkkel vette körül magát, irni kezdett.

«Mi a születés? a vég kezdete. Mi az élet? utazás a vég felé ezernyi akadálylyal lépten, nyomon. Mi az ember? a teremtések leggyarlóbbika; mert mig az állat csak testi vágyat, fájdalmat ismer, az ember finomabb agyszerkezete folytán a szellemieknek is alá van vetve; érzelmek, szenvedélyek uralkodnak rajta, eszmék harczában küzködik, előitéletek jármában görnyed? Mi a sziv? nyomorult húsdarab, melyet a képzelődés, az embernek ez a legnevetségesebb gyengesége, az érzések tanyájának szeret nevezni, mivel a vér, ez a hitvány kotyvadék, melyet minden semmiség forrongásba hoz, azt választotta beszállóhelyéül, a honnan kedvére kalandozhat szerte, ha a kedve ugy tartja. Mi a lélek? . . . Hahaha!»

És hangosan felkaczagva vetette magát hátra a székén. «Halhatatlannak mondják, holott a legcsekélyebb rázkódás, az agynak legkisebb rendellenessége megölheti s a legjelentéktelenebb testi szerv megbomlására megsemmisül. Vagy ki látta a lelket? ki érezte működését a test halála után? nem szünik-e meg ezzel annak minden küzdése, szenvedése? És mindezek után mondja még valaki, nem megvetésre méltó bolond-e az ember, ha önhittségében kitartásnak nevezi a pillanatnyi nehézségtől megriadó gyávaságot és tűr, küzködik, mignem végzetének tetszik testét, lelkét megtörni s az elaggott nyomorultat láb alól eltenni. Sokkal okosabb, ha felhasznalja az egyetlen felsőbbséget, melylyel a természet más teremtései fölött kitüntette s egy szemernyi méreg, egy rugó elcsattanása, vagy a lélekzet pillanatnyi megakasztása által mindennek végét veti».

A lemenő nap egy kósza sugára, utat törve magának az ablak előtt álló hársfa sárguló levelei között, melyeket meg-megrezegtet az őszi szellő, odavetődött a fehér papirlapra és pajzánul futva végig kerengő porszemekből képzett fényes útján, vidám játékot kezdett rajta. Az iró fél-

MÁRIA A GYERMEKJÉZUSSAL. — Ujváry Ignácz pályanyertes festménye.

benhagyva munkáját, egy pillanatig önkénytelenül gyönyörködött a játszi sugár ingerkedésében, de csakhamar összevonta szemöldeit, haragosan ugrott fel a székéről, odament az ablakhoz és leeresztette a rolettát. Aztán diadalmas arczczal, mintha valami nagy tettet követett volna el azzal, hogy az áldott napot kizárta rideg lakából, visszaült az asztalhoz és irt, irt szorgalmasan, mígnem egészen besötétült s a fekete betük összefolytak előtte a fehér papiron. Aztán letette a tollat, odament az ablakhoz, felhúzta a rolettát; az őszi alkony szürkülő világossága jobban illett az ő borongó kedélyéhez, ennek már megengedte, hogy beszürődjék a sötétülő szobába.

Még irt egy keveset, aztán letette a tollat s mint a ki nagy munkát végzett, mélyen fellélegzett.

— Igy! elég volt, most kissé pihenünk gyertyagyujtásig — gondolta magában. — Nincs miért annyira sietnem. Nehány hét alatt ugyis kész a világraszóló nagy munka, a mely messze túlszárnyalja majd az ó és ujkor bölcsészeinek minden okoskodását. És a ki megirta, nem lesz már sehol, megszökött a dicsőség elől, a melyre nem vágyik.

— Oh ti létező és létezett bölcsek! — folytatta a magával való beszélgetést, megállva egy durva deszkapolcz előtt, melyen fényes kötésben pompáztak a leghiresebb bölcsészeti munkák hosszú sorai — volt-e köztetek csak egy is, a ki elmondhatta volna magáról, hogy nem pénzért, de még dicsőségért sem dolgozott? Vagy nem éltétek-e túl valamennyien müveitek megjelenését, nem rakta-e zsebre mindenik a díjat, a mit érette fizettek és nem számitott-e arra, hogy tisztelni fogja érte a világ és az utókor majd még diszes emlékben örökiti meg a nevét?

Ez egyben legalább mindnyájatoknál nagyobb vagyok. Én eltünök, mielőtt művem napvilágot látna és ha szinte valahol megtalálják is holttestemet s ráismernek benne arra a hóbortos vén különczre, a ki Barna János néven tengődött egy ideig ebben a kis városban, ugyan kinek jutna eszébe abban a világ szinpadáról rég letünt Rahóti Dénest keresni?

Az ajtón hármas kopogás hallszott. Az ismerős kopogásra odament, kizárta az ajtót és épen annyira felnyitotta, hogy a szük nyilason egy szegényesen öltözött öreg asszony benyujthatta rajta kezikosarát, melyből a különcz szó nélkül kiszedegetett némi élelmiszereket és más szükséges tárgyakat, aztán belerakva a kosarba az érettük járó pénzt, meg nehány üres tanyért, bögrét, visszaadta az asszonynak és ujra bezárta utána az ajtót.

— Csak hogy elment! — sóhajtott fel könnyebbülten. — Most egy pár napig ujra ment vagyok attól, hogy emberi arczot lássak. Az elemózsiával megérem két napig, a dohány, a fehérnemü elég egy-két hétre . . . Ha igy gazdálkodom, nemcsak hogy megélek még egy-két hónapig, a mig munkámat befejezem, de még pénzem is marad. Az életmódom, igaz, egyszerü — folytatta, egy szekrénybe rakosgatva a különböző tárgyakat — de vannak, a kik még kevesebbel is beérik. Hányan nem esznek húst heteken keresztül, nekem, ha hideg is, de minden napra jut egy-két szelet. A bort, igaz, tejjel cseréltem fel, de ez sokkal táplálóbb és egészségesebb; a finom szivarok helyett komisz pipadohány járja, de hát ez is luxus, igen bizony és igy még fényüzésre is telik.

E közben tejet töltött egy bögrébe, egy karaj kenyeret vágott magának és egy mindenféle lommal terhelt, teritetlen asztalhoz telepedve, ozsonnához kezdett.

De alig fogott hozzá, ismét kopogtak az ajtón. Csodálkozva tette le kezéből a tejes bögrét. Ki lehet? kinek mi keresete nála? hiszen hozzá nem szokott járni senki. A kopogás pedig mind erősebb lett.

— Ki az ördög lehet? Vagy tán az a vén banya felejtett el valamit? Ugy kell lenni, ki lenne más?

Ezzel kénytelenül, kelletlenül felállt a helyéről és szokott óvatossággal megnyitotta az ajtót. De a mint azon kinézett, ijedten tántorodott vissza, mit az ajtóban álló, előkelő külsejü fiatal ember arra használt fel, hogy merészen belépjen a szobába.

— Jó napot, szervusz Dénes bátyám! — szólt kedélyesen az idősebb férfi felé nyujtva a kezét.

— Te! te! — rebegte ez, meredten bámulva az ifjú-emberre. — Hát itt is felkutattok? itt sem lehet el az ember tőletek?

— Na bizony? mintha a hálás tanitványnak nem volna kötelessége balsorsában felkeresni egykori jó nevelőjét, ki, mikor a sors magas polczra emelte, jótevő pártfogója lett. Ugyan! ha már nem akarsz megölelni, legalább adj kezet.

A haragos ember arczán az elérzékenyülés egy futó sugára villant át, miközben félig elfordulva, odanyujtotta a kezét.

— Na hát aztán mért jöttél, mit akarsz? — kérdezte morogva.

— Látni akarlak s részt venni balsorsodban, mint jóbaráthoz illik — szólt a ronda szobában körülnézve a vendég.

— És kissé szánakozni az elbukott fölött, ugyebár? párhuzamot vonni az egykor és a most között s az esés nagyságát méregetni? — mondá keserü hangon a gazda. Na hát nézz meg jól mindent, a medvét is, a barlangját is. Jóformán megvedlett, ugy-e s a barlangja elég ronda? Remek hatása lesz, ha elmeséled a társaságban.

— Dénes! bátyám! hogy mondhatsz ilyet? érdemlem én ezt tőled? — kiáltott fel sértődötten a fiatal ember. — De nem haragszom reád, tudom, sokat sértettek, keserítettek . . .

— Ugyan hogy találtál reám? — szakitotta félbe kissé szelidebb hangon a különcz — azt hittem, jól el vagyok rejtve, senki sem talál reám . . . itt ebben a fészekben.

— Komoly akarattal többnyire czélt ér az ember.

— De hát minek kutattál fel, mit akarsz velem?

— Ki akarlak ragadni ebből a hozzád nem illő helyzetből, visszaadni magadnak s a társadalomnak Ne félj, nem azt a társaságot értem, melyből száműzted magadat, hanem egyszerü bár, de hálás munkakörbe akarlak bevezetni. Vagyonom kezelésével óhajtanálak megbizni.

— Vagyis szép szavakba takart kegyelemkenyérrel kinálsz?

— Sőt ellenkezőleg. Tudod, a falusi gazdálkodás soha sem volt szenvedélyem s mivel kilátásom van, hogy kerületem megválaszt országgyülési képviselőnek, szükségem lenne valakire, a kire teljes bizalommal ruházhatám birtokom kezelését . . .

— Megállj fiú! gondold meg, mit beszélsz, kinek teszed ezt az ajánlatot — szólt mogorván a különcz. — Te megtudnál bizni bennem?

— Már ugyan hogyne? vagy azt akarod felhozni ürügyül, hogy elszoktál a falusi gazdálkodástól? Meglehet. De mint szántövető falusi gazda fia . . .

— Bár maradtam is volna annak, bár ne kivánkoztam volna ki falum szük határai közül a nagyvilág magaslatára, a honnan olyan csúfosan lezuhantam.

— Lásd, most jó alkalmad lenne visszatérni a régi viszonyok közé. Meg vagyok győződve, hogy hamar belejönnél és . . .

— Kálmán! ember! tudod-e, kivel beszélsz? kiáltott fel az idősebb férfi, vállon ragadva a fiatalabbat s merően a szemébe nézve.

— Egykori nevelőmmel, a ki becsületes embert nevelt belőlem, későbbi jóbarátommal, a ki jó tanácsokkal, helyes életnézetekkel istápolta a világba lépő ifjút s a ki, mikor magas polczra jutott, segitett megtartanom azt a vagyont, a melyet most reá akarok bizni s a melyet akkor igazságtalanul el akartak tőlem perelni.

— De hát azután? tudod-e miért buktam le a diszes állásról, a melyre alantas körömből annyi fáradsággal küzdöttem fel magamat? Tudod, hogy erkölcstelen életet éltem? hogy hivatalomat hűtlenül kezeltem? a kezemen levő összegeket elsikkasztottam s ezért büntetésből elcsaptak?

— Tudom, hogy egy szép, de szivtelen asszony hálójába kerültél, hogy annak a férje követte el a hibát, hogy te az asszony esdeklésének engedve, magadra engedted háramlani a gyanut és egész vagyonod feláldozásával megtéritetted az állam kárát. S azt is tudom, hogy miután te meghoztad ezt a roppant áldozatot, az az álnok asszony elfordult tőled és az egész emberiség gyülölőjévé tett. Én ezt hiszem, ezt tudom, barátom.

— Kálmán! édes gyermekem, hadd öleljelek meg! — szólt elérzékenyedve a zord ember, keblére szoritva egykori tanitványát. — Bár lásd, azzal, hogy ilyen nemesnek, jónak mutatkozol, meghasonlásba hozol önmagammal, megingatod meggyőződésemet.

— Tehát elfogadod? velem jösz? — kiáltott örömmel Kálmán.

— Távol legyen tőlem — felelt kibontakozva karjai közül a különcz — ilyen bolondot nem teszek. Más czélt tüztem én magam elé és utamból senki kedvéért ki nem térek. Egy pillanatra — megvallom — elérzékenyitett a tudat, hogy van még nemes érzés, hála, igaz barátság a világon, de idővel megint csak visszazökkenek valahogy a régi kerékvágásba s mivel az időm drága, legjobb, ha magamra hagysz, hogy minél előbb kiverjem a fejemből ezt a nem odavaló ellágyulást.

— Hát igazán elüzöl? ilyen hidegen utasítsz el magadtól, Dénes? ez nem szép tőled.

— Nem is akarom, hogy annak lássék, egyáltalán nem szándékszom jobbnak látszani, mint a minő vagyok, sőt nem

bánnám, ha irántam való jóvéleményedet egészen megváltoztatnád. Sokkal inkább szeretem, ha megvetnek, mint hogyha szánakoznak rajtam. Na, hát még itt vagy?

— Nem tudok elmenni Dénes, fáj, hogy igy hagyjalak el. Mondd meg legalább, van-e valami biztos életmódod? nem látsz-e szükséget?

— Mi gondod rá? — morgott haragosan amaz. — Dolgozom, s a ki dolgozik, az él. Láthatod — folytatta az asztalon heverő eleségneműekre mutatva — van még mit ennem. De mivel a munkás ember ideje pénz, hát ne tartóztass tovább, menj már, jó éjszakát!

— Ha már meg kell lennie, hát elmegyek — szólt kissé sértődötten a fiatal ember. — Áldjon isten, bátyám!

— Szervusz! — s rá se nézve többé a lassan távozóra, iróasztalához sietett.

(Folyt. köv.)

ÁRNY AZ ÉJBEN.

IRTA: TUTSEK ANNA.

Csapongó jókedvű fiatal társaság mulatott egy este a Drexler-kávéházban. Csak ugy pezsgett bennök az életerő, a vidámság, a gondtalan jókedv, szerelem és boldogság.

Egy kirándulást tettek volt délután a Czenkre, de egyikük sem volt fáradt; sőt ellenkezőleg, mintha az a balzsamos, friss levegő, melyet ott beszivtak, ereikben mind vérré változott volna. Mintha a felséges kilátás a messze kiterjedésű Brassó háztengerére, s ott távol a ködbevesző Románia határaira, — a szemeket még élénkebbé, ragyogóbbá tette volna.

Tüzes pillantások szálltak, repültek az asztalon át; a kitörő jókedvhez csak éppen egy kis czigányzene kellett volna még, s biztosan ott mulatnak a szolid, ájtatos szászok és románok megbotránkozására.

Szerencsére nem volt zene közelben sehol.

Valaki azonban egy pezsgős palaczkot bontatott fel, azután egy másodikat, s egy harmadikat.

A szolgabiró közelébb huzódott a szép Katinkához, a fiatal ügyvéd szónokolni kezdett a szabadkőmivesek befolyásáról; Aranyvirág, megcsipte az asztal alatt Dezső kezét, a kis doktor meg halkan dudorászta: — Nincs menyország sem pokol, még a pap is udvarol . . .

Tudniillik egy tábori pap is volt a társaságban, egy joviális jókedvű czimbora, ki mosolyogva kontrázott a kis doktornak, és tüzes pillantásokat vetett a szembenülő szőke asszonykára.

Három katonatiszt ült egy másik asztalnál s csöndesen tarokkoztak. Mellettük egy öreg ember kibiczkedett. Azaz, hogy csak úgy látszott mintha kibiczelt volna. Kifejezéstelen fáradt szemei bambán meredtek a távolba. Néha oda tévedt tekintete a játszókra; akkor egy darabig őket nézte.

Aztán lassan lehunyta szemét, reszkető, kopasz feje mind lejebb hanyatlott, s csak mikor hosszú, hajlott orrát odakoppantotta az asztal márványlapjához, akkor riadt fel.

Bamba, üres tekintettel nézte ujra a játékot, mig tar koponyája ismét elkezdett billegni.

És igy ment ez órákig, a nélkül, hogy egy szót szólt volna. A játszók rá sem ügyeltek. Ugy látszik már megszokták.

A másik asztalnál mind gyakrabban ütődtek össze a pezsgős poharak.

Katinka szeme úgy ragyogott, mint két szentjános bogár: a kis Aranyvirág már harmadszor mondja Dezsőnek: — maga majom! a mi nála a legnagyobb bizalom kifejezése volt, és a tábori pap adomázni kezdett: szerencsére a zajban, nevetésben senki sem hallotta.

— Annak a vén embernek a pofája nem tetszik nekem! — kiáltott egyszerre a szolgabiró, ki a harmadik pohár pezsgő után rendesen kissé krakélerkedni szokott.

Odahivta a pinczért s megkérdezte tőle: ki az a félkegyelmű vén ember?

— Az egy nagyon gazdag bojár — felelt a pinczér hajlongva — Romániából költözött át Brassóba. Évek óta jár minden este ide a kávéházba; itt ül a mig bezárunk. Nem eszik, nem iszik semmit, csak nézi a játszókat és alszik közbe. Mindennap eljön, mert nincs senkije, nincs a hová menjen, kihez. Csak türjük, mert nagyon gazdag, mondják . . .

— Vén zsugori! — kiáltott a szolgabiró. — Nézzétek, valóságos Harpagon-fej!

Hamarosan elcsititották, hogy hölgyek is vannak jelen; ilyenkor egy gentleman nem kezd ki senkivel.

Ez hatott.

A szolgabiró egyet-kettőt még morgott, aztán nem törődött többet a Harpagon-fejjel.

A szegény öreg oláh nem tudta, hogy róla van szó; bizonyára nem is tudta meg soha. Orra éppen ismét egyet koppant a márványlapon; felütötte fejét.

A katonatisztek befejezték a játszmát, felkeltek az asztaltól felcsatolták kardjaikat s elmentek.

Ő is felállott.

A kávéház már egészen üres volt, csak még a pezsgőző társaság ült az asztalnál.

Az öreg egy pillanatig tétovázva állt ott. Fáradt pillantást vetett ki a sötét éjszakába, aztán meghuzódott egy sarokba; kiaszott, összetöpörödött vén testével ugy gubbasztott ott, mint egy manó.

A mig csak embereket látott itt, vonakodott kimenni a magányos sötét éjszakába, hol senki sem kérdezi tőle, hogy honnan jön és hová megy . . . A mig csak lehetett, sütkérezett a fénynél, a mely neki nem világitott; a melegnél, a mely nem volt az övé, az emberi társaság sugaránál, a mely nem törődött véle . . .

Tizenkét óra elmult. A pezsgőző társaság fölkerekedett, hogy hazamenjenek. Székeket tologattak ide-oda, a hölgyek ruhái suhogtak, Aranyvirág ugrándozott s majd feldöntött egy asztalt.

Az öreg is ott a szögletben felállt, s lassan czammogott ki az ajtón.

Odakünn csillagos, holdvilágos, meleg nyári éj volt. Olyan éj, midőn nem lehet aludni; midőn a lüktető élet lázasan kereng az erekben, s mintha a föld szívének dobogását hallanánk. Midőn repkednek a bolyhos éji lepkék, s ragyogó, fényes palotájából előjön a Szerelem Királynéja, csillagfényből szőtt palásttal a vállán.

Vigan, zajongva haladt előre a kis társaság. A Bethlen-téren átmenve, valamelyik azt inditványozta, hogy menjenek föl a dombra, a nagy fához. Holdvilágnál gyönyörü onnan a kilátás az alvó városra.

Egyik sem mondott ellent. Egyik sem volt igen fáradt.

Aranyvirág és Dezső kézenfogva ugrándoztak elől. A szolgabiró s a szép Katinka karöltve, egymáshoz simulva haladtak előre az ismeretlen tartomany — a szerelem tündérországa felé . . .

Előttük husz lépésre ment az öreg ember. Lassan ballagott lehajtott fejjel, reszkető lábakkal. Néha megfordult, hogy lássa jönnek-e utána? Nem tudta, kik azok, de emberek voltak, fiatalok és jókedvűek és meleg sugárzott ki onnan feléje és nem az éjszaka sötét, szomoru magánya . . .

De a mint észrevette, hogy azok a domb felé igyekeznek, megállott. Az igen messze volt neki. Megállott egy perczre pihenni egy fa alatt, s aztán megfordulva, lassan haladt el a társaság előtt, mely párosával összefogózva, vigan énekelve és halkan suttogva ment a hold világitotta uton előre.

Az öreg után, öntudatlan irigységgel bámult egy pillanatig utánok.

Nem gondolt semmit, nem elmélkedett semmiről, de önkénytelenül olyan érzés ébredt benne, mintha azok elloptak volna tőle valamit: a fiatalságot, a boldogságot, a szerelmet . . .

És midőn az öreg, reszkető fejü ember előhaladt, a zajongó jókedvű társaság is elnémult egy pillanatra. Mindnyájan látták a hold sugarától élesen megvilágitva az összeaszott, ismeretlen vén embert, bár egyik sem törődött vele és nem gondolt reá tovább.

De Aranyvirág önkénytelenül is elbocsátotta a Dezső kezét, a tábori pap és a kis doktor meghalkitották éneköket, és a szolgabiró erős, meleg karjának szoritása mintha egy pillanatra meglazult volna.

Öntudatlanul is mindnyájan ugy érezték, mintha lassan haladt volna el mellettök az öregség, az elmulás, a halál árnya . . .

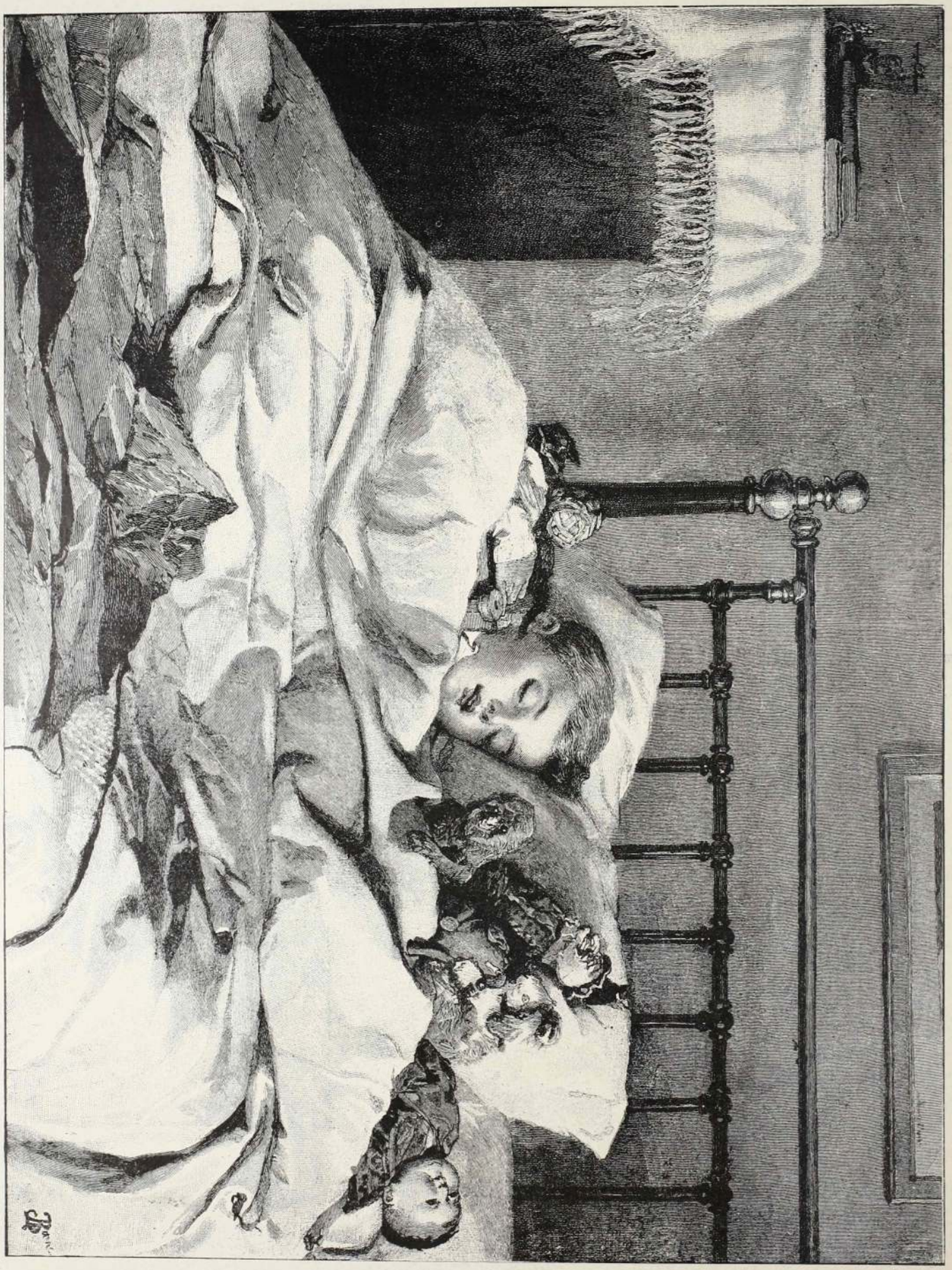

KARÁCSONY REGGELÉN.

APRÓ VERSEK

IDEGEN KÖLTŐKTŐL.

Forditotta: FELEKI SÁNDOR.

A szerelem . . .

— GEIBEL —

A szerelem mint kikelet,
Fagygyal jár vagy derült néha.
Majd szép virág a sziv felett,
Majd viharos, majd meg néma.
Majd titkolt vágy és küzdelem,
Majd mint eső s köny van jelen.
Hajladozik folyton utja.
Mi a vége, ki sem tudja.

Végső czél.

— LORM —

Tudom hogy a sirdomb alatt
Az életnek vége szakad,
Arra kérem csak az eget
Hogy ez egyet adja majd meg:

Ha életemnek vége lészen,
Érezzem mély pihenésem.

Azt mondod . . .

— MIRZA SCHAFFY —

Azt mondod, hogy vigan élek
S az öregnek az megárt,
Ó te jámbor, bamba lélek
Sirba nem visz ez, ne várd.

Száraz elved hirdessed ki
S felelik majd itt meg ott:
Ifjan még nem halt meg senki,
Ki vénségig mulatott.

A dal.

— SZLÁV NÉPDAL —

Dalok honnan jövétek,
Ti kedves szép dalok?
Úgy nőttetek zöld réten,
Vagy mennyből szálltatok?

Nem szálltunk le a mennyből,
Nem is szült a virány.
Csak úgy talált föl minket
Sok szép legény, leány.

Galambpár.

— CSEH NÉPDAL. —

Galambpár csókolózott
Picziny fészek ölén,
Lehullt egy galy a fáról,
Mindkettőt megölvén.

Szerencse, hogy mindkettőt
Egyszerre ölte meg,
Legalább párja fölött
Egyik sem kesereg.

A tó dalaiból.

— LENAU —

Sima tavon szerte árad
A hold szende, méla fénye
Fonva halvány rózsaszálat
A sásnak zöld füzérébe.

Ott a dombon szarvas halad
S hosszan néz a csöndös éjbe;
A sás között a szárnyas had
Meg-megremeg néha félve.

Le kell sütnöm könyes szemem
S lelkem mélyén által rezeg
Mint est-ima, szép csöndesen
A rád való emlékezet.

Az ő sirja.

— GREIF —

Virággal ápolt siri hant,
A legjobb sziv pihen alant.

Felül piros rózsa fakad —
Hányszor csókolt meg ajakad.

Lejebb liljomtól ellepett.
Forró szived értem epedt.

Zöld koszoru a sir tövén —
Hányszor tánczoltam véled én.

Kiki melletted elhalad
De az én szivem meghasad.

Ne menj tovább!

— SCHERER —

Ha tengerparti fövenyen
Látod, hogy egy gyöngy mint pihen
Kebledben zárjad el!
Közel talán a pillanat,
Hogy elnyeli a szürke hab,
S reá ugyan ki lel!

Ha utaidon megleléd
A szivet, mely dobog feléd,
Ne menj el hidegen!
Ma még a kelyhe nyitva van,
Holnap fagy éri zordonan,
S ki nem nyil sohasem.

Jaj annak.

— OMAR CHIJAM —

Jaj annak ki nem ismer, szerelmi szenvedély,
Nem is sejtvén hogy benned mi bánat és mi kéj.
S jaj annak, kinek végső bucsúszót int a lét
És nincs a ki befogja megtört, bágyadt szemét.

A csók.

— WALDOW —

A csók három faja az égből támad:
Első, a melyet nyujtunk jó anyánknak,
Aztán ha lángra gyullad két kebel
S melyet halál nyom ajkainkra fel.

A PARNASSZUS FELÉ.

AZ ELSŐ ÁLLOMÁS HISTÓRIÁJA.

IRTA: SATANELLA.

Egy igen előkelő szépirodalmi lap hetenkint hozott egy ismeretlen, álnévvel jelzett irótól apró tárczákat. Ezek a rövid apróságok meglehetősen elütöttek ama divatba jött hüvös, száraz sablontól, mely a mai novellaliteraturában uralkodik. Valami mohóság, egy teljesitetlen vagy, avagy meghiusult remény beszélt minden hangból, minden betüből. Néha-néha mintha a sötét, a vigasztalhatlan kétségbeesés orgiát ülne, mintha egy elfojtott, kinzó fájdalom zokogása hallatszanék — és mindig a lélek rejtekeit kutatva, mindig szomjasan epekedve a saisi kép titka után, merész kézzel kutatva ama titkos problemát, mit sziv és lélek ád fel.

A nagy közönség, mely hidegen, idegenül surran el egy kezdő iró dolgai felett, lassan megszokta azt s különös, az irodalom emberei pedig kezdték kérdezni egymást, vajjon eme «bolondságokat» ki irhatta, mert hogy egy tehetséggel, igazi eredeti tehetséggel állanak szemközt, azt tagadni tovább ugy sem lehetett.

Mikor aztán az inkognito egy indiskrét munkatárs által elárultatott, mindenki csalatkozva döbbent meg. Fiatal, alig húsz éves suhanczfiú irta mindeme mély pszihológiával megirt tárczákat, egy tejfeles száju gyerek, kit felvenni az irók illustris gárdájába nem lehetett.

S mig az iroi világban számitó faktorok a fiút elejtették, apró kis emberkék hozzádörzsölődztek az «illustris kollegához». Obskur lapocskák lármát ütöttek a fiú nevével, hozták arczképét, biografiáját, a mi eleinte tetszett is, hizelgett is neki. Csakhogy hamar megúnta. Szüzies tiszta lelke hamar megundorodott attól a sivár harcztól, melyet vivni látszott, attól a tenger irigységtől, kajánságtól, attól a végtelen önzéstől, melynek tanuja volt. Megundorodott sikereitől és vágyódott vissza ama időbe, mikor hetenkint megjelent tárczája és nem tudta senki, ki irta tulajdonkép.

Most tudta mindenki. De mit nyert vele?

Sok csalódás, töméntelen kiábrándulás követte lépten, nyomon; a mit elért, nem volt érdemes a küzdésre, a mit a titkos álom oly ragyogóan festett, most csunya volt, rút és nem érdemelte, hogy tollát egyetlen egyszer mártsa be ismét.

Utálta az irást, mely gyönyör volt azelőtt, terhes, gyülölt munkává vált minden irat, betü.

Azelőtt gonddal dolgozott, most idegesen ült az iráshoz, gyötörve a vágytól: végezni mielőbb!

Átolvasatlanul adta be munkáját, örülve, hogy ime ismét megszabadult egy kinos tehertől, boldogan, hogy egy hétre ismét nyugalma van.

Számlálta a napokat: Hétfő, kedd, szerda. Szerdán kellett beküldeni, már elmult egy hét, oly hamar és irni kellett ismét, ismét . . .

A szerkesztőségben csodálkozva olvasták ezeket az odavetett dolgokat. Egy-egy régi haragosa meginterpellálta a szerkesztőt, hogy minek hoz ilyen gyalázatosan komisz dolgokat. Mindenki észrevette a hanyatlást és vállvonogatva ismételgették:

— Kiirta magát!

A szerkesztő pedig elgondolkozva hajtotta össze a fiatal iró tárczáját, mely ismét gond és figyelem nélkül volt megirva, telve tollban hagyott szavakkal, magán hordva a türelmetlenség, a sietség jellegzetes pecsétjét.

— A fiúnak nyugalom kell, mondotta halkkal. Nem tehetség hiányzik, de nyugalom . . .

— Kedves barátom, szólt hozzá másnap, midőn a fiú előtte állt, — maga nekem sokszor beszélt az édes anyjáról. Arról a derék asszonyról, ki önt úgy szereti, úgy vágyik ön után . . . Tudja mit, menjen el nyárra hozzá. Ha jól tudom, van valami aprócska birtokuk, hát menjen szépen haza. Feküdjék a szénába aludni, igyék friss tejet, kapáljon, turja a földet és főkép ne irjon semmit; érti semmit. Én azt hiszem, még látjuk egymást. Én is, a — lapom közönsége is. A viszontlátásra!

Mikor a fiú kiért a szerkesztőségi tikkadt levegőből a szabadra, szinte maga előtt látta azt a kis falút, a sárga zsalugátoros zsindelyes házikót és abban egy áldott jó asszonyt: az édes anyját.

Haza, haza! Igaza volt a szerkesztőnek; haza megy és nem ir, nem gondolkozik többé soha.

Mikor felnyitotta azt az alacsony ajtót, mely anyja szobájába vezetett, mintha mind elmaradt volna tőle az a tengernyi csalódás, keserüség, melyen keresztül ment, valami édes, nagy nyugalom vonult abba a zaklatott fiatal szivbe és mintha eltünt volna minden kinzó, gyötrő gondolat erről a szép, nyomorúságos földről.

Az édes anyja nem kérdezte, mi hozta haza egyszerre, hivás nélkül, annyi hiába való hivás után egyetlen gyermekét. Meleg, rajongó anyai szeretettel hizelegte körül és nem faggatta semmi izgató kérdéssel.

A fiu, az naphosszat elfeküdt az illatos üde szénában, nem gondolkozva semmiről, csak szivta azt az egészséges illatot, az egyetlent, mely nem izgat, mely megnyugtat, elcsendesit. Elbámulta a fecskepárt anélkül, hogy hasonlatot vonna le a madár boldogságáról, kinek nem kell semmi, az ember szerencsétlenségéből, kinek semmi sem elég . . .

Nem törődött semmivel, csak engedte, hogy süsse a nap, hogy a természet, az a nagy orvos hadd gyógyitsa meg az ő megbomlott, tönkre tett idegeit.

Csak Terka, a vén cseléd, nem volt megelégedve az urfival. Mindig szerette volna látni, hogyan készül az a ménkü szép história, miket az urfi irni szokott és melyeket a nagyasszony felolvasott. Unszolta, hogy irna hát már egyet itthon is, hiszen olyan ibolyakék tintát készitett a számára, milyent másutt nem kap sehol.

Egyszer aztán olyan pillantást talált a szegény hü cselédre vetni, melytől az menten kifordult a konyhába, csak ott mormogta:

— Pedig ugy szerettem volna a lelkes urfit látni, a mint ir, de többet nem szólok Jézusom, hiszen majd megevett a szemével.

A fiatal irót pedig körülzsongta a méh és szines lepe; a széna üde illatától mintha uj életkedv költöznék lelkébe, a nyugalom, csend elfeledtetett vele mindent és egyszer azon vette magát észre, hogy agyában ezer és ezer a szép bizsergető gondolat, eszme, mely pihenni nem engedi, melytől szabadulni akar, de nem tud — mely izgatja, kinozza, mig le nem irja, ugy mint egykor rég, rég . . .

Mit a világ! Mit az emberek! Mit, ha nem is leszen jutalma, ha nem fogják elismerni, ha hallgatag megegyezéssel átsiklanak fölötte, — mit bánja — csak irni — irni!

Ne hogy elemészsze a vágy, agyát elperzselje a láng, mely szivében fellobant . . . Irni, irni ismét. Jutalom, elismerés, hódolás nélkül, irni, mert ereiben lázong a vér, mert szive, mert lelke, mert egész lénye parancsolja . . .

Küzdött az életerő, az életkedv ellen — de az erősebb volt, erősebb volt a tehetsége mindennél, leküzdött az mindent és követelte jogát.

— Terka néni, — s hangjában kicsi kis szégyenkezés rezgett és álhatatosan nézte a gerendás plafondot, — Terka néni, hát hol is van csak az az ibolya szinü ténta?

— Jaj, lelkem urfi, galambom, hát aztán ir — hanem aztán valami szerelmetes legényről!

— Majd megirom a históriát, hogyan talált az elátkozott királyfi ismét kedvesére — jó lesz, Terka néni? . . .

KARÁCSONYEST.

Szép karácsony, szent karácsonyeste
Nem várlak már szivremegve, lesve!
Mind lehullott reménységem lombja,
A csalódás kósza szele
Szerte-széjjel hordja.

Pedig a szív remény nélkül bágyad,
Nem ébresztik a zsibongó vágyak;
Karácsonyest édes, enyhe fénye
Lophatnál-e csak egy sugárt
A fénytelen éjbe? !

Hisz a reményt te hoztad a földre,
Megújhodott e siralom völgye;
Boldogságtól reszkettek a lelkek,
Te hirdetéd: az üldözött
Égi békét lelhet!

Égi béke, tiszta szárnyú angyal
Szállj be hozzám vig, derengő arczczal,
Vigasztalgass égből röppent gyermek:
Jó az Isten, majd megáld még
S örökre nem ver meg!

Lévay Mihály.

A VILÁG VÉGE.

IRTA: LEOPOLDO ALAS. 6

MINDEN . . . kivétel nélkül? — kiáltott fel Evelina.

Jehova eleinte mosolyogva, majd elkomolyodva válaszolt:

— Igen, asszonyom, minden . . . De mégis van egy kis kivétel. Ugyanaz a kivétel, melyet már az elpusztult emberiség ősanyjától is megtagadtam. Nem szabad hozzányulniok ehhez az almafához. Régente ez a fa a tudásnak fája volt. Most azonban olyan közönséges almafa, mint a többi. Ügyet se vessenek rá. Semmi hatással sincs, ha esznek a gyümölcséből. Se bölcsebbek, se hosszabb életüek nem lesznek tőle. Ha a Sátán ujra jelentkezik, kergessék el, akármivel csábítgat. Ne is feleljenek a szavára . . . De, ha olyan is ez az almafa, mint a többi, mégis megtiltom, hogy egyenek a gyümölcséből. Ha esztek a gyümölcséből, azt teszem veletek is, mint őselődeitekkel. (Ekkor tegezte őket Jehova.) Kikergetlek benneteket a Paradicsomból, dolgoznotok kellend és ez az asszony fájdalommal fogja megszülni gyermekeit és a többi, és a többi. Szóval ismeritek már programmomat. Nem kell több szót rávesztegetnem.

És Jehova Eloihim eltünt.

Nehány pillanatig az uj «első emberpár» szótlanul állott. Majd Evelina megfogta férje vállát és mondá:

— Nos, Judás, mit tartsz minderről?

— Képzelheted!

— Csakhogy végre belátod, miféle tudós voltál. Ugy-e milyen jól tettem, hogy misére jártam. De a te balgaságod és istentelenséged miatt most mindkettőnket elitélt az Uristen.

— Oh! ő a végtelen Jóság!

— Igen, de . . .

— Ő a végtelen Bölcseség!

— Igen, igen . . . de . . .

— Micsoda de? . . .

— De egy kicsit különös . . . Megtiltja, hogy együnk ezekből az almákból, mintha bizony gyerkőczök volnánk . . .

— Nem is fogunk enni belőlök.

— Természetes, hogy nem . . . . De azért mégis igen különös a dolog. Ne szabadjon ennünk az olyan almákból, a milyenek a többiek is?

— Igen is, nem szabad ennünk belőlök. Isten mégis csak Isten. És a mit Isten tesz, az jól van téve.

— De valld meg, hogy csak szeszélyből tette.

— Nem vallok meg semmit és azt se engedem, hogy te ilyeneket állits . . . Elég legyen ebből, ne is gondolj többé az almákra . . . Hogy az ördög vigye el ezeket az almákat

— Ki vigye el? . . . Én legyek az az ördög . . . Szomjas vagyok . . . ebből szeretnék . . . ni ebből az almából . . .

— Asszony!

— Ostoba! hiszen van még ép ilyen alma a Paradicsomban, keressünk hát más fát. De pogácsaalma legyen rajta.

— Igen, Evelinám.

S keresett más almafát. Szakitott róla s odaadta Evelinának.

Az asszony beleharapott, miközben a férj tovább ment más almafát keresni.

Valami azt suttogta az asszony mellett:

— Asszony, ez nem pogácsaalma.

Evelina azt hitte, hogy a saját belsejéből jött a hang és eldobta az almát.

És rákiáltott Judásra:

— Júdás, ez nem pogácsaalma.

Júdás odajött és más almát nyujtott át. Ekkor a suttogó hang az asszony megett ujra megszólalt:

— Asszony, ez nem pogácsaalma.

Az asszony eldobta ezt az almát is és duzzogva kiáltá:

— Júdás, ez se pogácsaalma!

Júdást borzadály futotta át.

— Szépen vagyunk — gondolá. Ha Evelina nem bizik az én természetrajzi tudományomban, úgy nem lesz pogácsaalma az egész Paradicsomban.

Jól sejtette a doktor . . . Szedett a Paradicsom valamennyi almafájáról, de mikor átadta Evelinának külön-külön az almákat, megette ott suttogott valami, hogy: ez se pogácsaalma.

— Ne is fáradj tovább, Júdás — szólott Evelina — most már biztos vagyok benne, hogy csak azon a tiltott fán terem pogácsaalma.

Szünet . . .

Végre dadogva mondotta Adambis:

— Hát édes lelkem . . . hát ha nincs . . . hát nincs. Majd . . . elleszel anélkül is.

Evelina ingadozott és már-már lemondott a tervéről, de ekkor ujra megszólalt az a hang a háta megett:

— Ne engedj!

És Evelina duzzogva mondá:

— Nem . . . te megtagadsz mindent . . . más, a ki jobban szeretne . . . Tudós vagy csak, és nem tudod, mi a szenvedély . . .

— Mit mondasz, Evelinám.

— Nos, azt, hogy az első Ádám jobban tudta, mi a szerető férj kötelessége . . .

Adambisnak elállott a szeme-szája, már erre nem tudott mit felelni.

Evelina pedig történetesen hátrapillantott. S mit látott? . . . Az ördögöt kigyó képében a tiltott fára csavarodva.

Evelina sunyian hunyorgatott és hirtelen férjéhez fordult. És mondá:

— Ugyan édesem, legalább hozz nehány angolnát onnan abból a patakból . . . Onnan a bozót mögül.

— Ezer örömmel.

És Adambis odasietett a patakhoz. Evelina pedig egyedül maradt a kigyóval.

— Felteszem, hogy ön az ördög, mint akkor régen . . .

— Igen asszonyom. Higyje el, hogy önnek ennie kell ezekből az almákból és férjét is kell kényszeritenie, hogy egyék belőlök. Nem mondom, hogy istenekké lesznek, ha megteszik. De azt meg kell mondanom, hogy az asszony, a ki nem tud parancsolni a férjének, az elveszett . . . Ha esznek az almákból, elvesztik a Paradicsomot! Mi van ezen baj? Sőt még jobb. Mert odakünn élvezhetik a művelt világ minden gazdagságát. Itt nem volna egyéb dolga asszonyom, mint enni, inni és . . . gyermekeket hozni a világra . . .

— Borzasztó!

— S mindezt az örökkévalóságig!

— Jesszus Mária! Isten mentsen! Kérem, tüstént eszek az almából.

És megragadta a tiltott fa egyik ágát, leszakitott róla három almát és mind a háromba beleharapott.

Ezzel az ördög eltűnt. Adambis pedig visszatért, de angolnák nélkül.

— Bocsáss meg édesem, de ebben a patakban nincsenek angolnák.

Evelina szó nélkül nyakába borult a férjének és simogatta a haját, enyelgett vele, csókolgatta. Adambis nem tudta, mit jelentsen e hirtelen fellángolt szerelem. Csak akkor tért eszére, mikor Evelina kibontakozott karjaiból és feléje nyujtott egy almát, melyből már egy harapásnyi hiányzott.

— Apage Satanas! — kiáltotta Judás és egy fa mögé bujt.

Aztán remegve mondá:

— Mit tettél, boldogtalan.

— Ettem, hogy elveszszek . . . .De most veszsz el velem együtt, egyél édes . . . . és én boldoggá teszlek, imádott Judásom.

— Inkább akaszszanak föl — kiáltotta Adambis. — Nem, sennora, én nem eszek belőle. Nem akarok én is elveszni. Nem eszek.

Hiába tört ki Evelina keserves zokogásba. Mit se használt se kérés, se fenyegetés . . . se kisértés nem lágyitotta meg Judás szivét. Nem evett.

Igy telt el egy nap és egy éj. Judás az asszony kimeríthetlen uj szóbeli és tettleges érvei ellenére sem evett az almából. Másnap kora reggel megjelent Jehova a kertben.

— Hát ettetek a tiltott almákból? — kérdé Jehova az asszonytól szemrehányó hangon.

Tagadások, kimagyarázások . . . mit se használt. Jehova mindent tudott.

— Tudjátok, hogy mi a büntetés . . . Távozni innen és odakünn küzdeni, fáradni . . .

— Uram — mondá Adambis — tisztelettel bátorkodom megjegyezni isteni Felséged előtt, hogy én nem ettem a tiltott gyümölcsből . . . Tehát igy tán én nem is volnék számüzetésre kárhoztatva.

— Hogyan? Hát el hagynál menni egyedül — zokogott keze fejét tördelve az asszony.

— Persze, hogy hagylak. Eddig együtt éltünk a világban. Most már nem törődöm vele, ha . . .

Közbeszólt Jehova:

— Hát jól van, legyen meg tehát. Mint látom, te, Judás, válást kivánsz . . . ágytól-asztaltól . . .

— Igen, azt.

— De akkor vége lesz örökre az emberiségnek, ha meghal

a feleséged. Azaz, hogy te egyedül maradsz s minthogy te férfi vagy s nem asszony, . . . s ha asszony volnál is, . . . nincsen kivüled férfi . . .

— Hát legyen vége az emberiségnek, én itt maradok.

És tényleg Adambis egyedül maradt a Paradicsomban, Evelinát pedig egy kérub tüzes karddal kikergette.

Hogy mi történt odakünn az asszonynyal, az nincs megirva a krónikákban. Némelyek azt hiszik, hogy az ördögnek lett felesége az utolsó-első asszony. Igy aztán vége lett az utolsó emberi asszonynak.

Adambisról ellenben tudatik, hogy tovább élt a Paradicsomban boldogan, dicsőségben. Sokszor fölsóhajtott légyen, hogy:

— Hála istennek, enyém az egész Paradicsom. Boldog vagyok . . . Százszor boldog, hogy asszony nincs benne.

De évszázadok alatt Adambis beleunt ebbe a boldogságba is, kezdte érezni, hogy asszony nélkül milyen élet az élet. Megkisérté néhányszor az öngyilkosságot, de hasztalan. Halhatatlan volt. Végre térdre borulván, kérte Jehovát, hogy váltsa meg a földi unalmából.

Jehova jóságos volt és megtette.

Adambis feljutott az égbe. Ott aztán nem unatkozott asszony nélkül se.

Hiába, a földön nincs tökéletes boldogság asszony nélkül. Az égben — talán — van.

(Vége)

FENYŐILLAT.

IRTA: HEVESI JÓZSEF.

Izgatta, bóditotta, kábitotta a lelkét valami. Eleinte nem is sejtette, hogy mi? Csak érezte, hogy valami különös dolog történik vele. Mintha azt az altató dalt hallaná, melylyel édes anyja álomba ringatta. Mintha érezné annak a rózsának illatát, melyet első szeretője ajándékozott neki. Valami édes, lágy, enyhe, kibékitő, boldogitó kábulat vett rajta erőt. Érzé, hogy lelke megjavul, megtisztul; hogy lehull róla mindaz a szenny, mind az a folt, melyet egyensulyt vesztett erkölcsi élete reátapasztott. Mintha valami varázserő uj emberré gyúrná őt . . .

Az a varázserő, az a csodaszer pedig nem volt más, mint a karácsonyfákká avatott fenyőgalyak átható illata.

— — —

Az a fenyő-illat! Az a fenyő-illat! Ennek bűbája hámozta le erről az elzüllött alakról az erkölcsi salakot. A mint végigbandukolt karácsony előestéjén a fényes utczákon és látta a ragyogó arczokat, a ragyogó kirakatokat, a járdákon barangoló boldogságot; a mint látta ezt a fenyő-erdőt, mely beköltözött a főváros utczáira és érezte lelkét megremegtető illatát: egész lénye átváltozott. Nem volt többé az az elzüllött koldus, nem volt többé az az utszélre dobott csavargó, nem volt többé az a hitvány részeges, lompos, rongyos proletár. Ki volt cserélve.

Lelke kiszabadult a mocsárból, melyben most fetrengett és egy szebb multnak virágos kertjében tépegette az emlékek bimbóit.

Nem is volt az virágos kert . . . csak egy szerény, egyszerű kis karácsonyfa, apró pislákoló gyertyafénynyel, csekély értékű ajándékokkal . . . És mégis ennek a tövében hajtott ki életének minden boldogsága! . . .

— — —

Hajh, hogy ezt a boldogságot kegyetlen, otromba, durva kézzel ő maga kellett, hogy lerombolja!

És megelevenedik a rongyos, kopott ember elméjében, a mint a karácsony örömeitől kicsattant arczok között barangol egy édes, bájos szép kép.

Mikor ő még derék, szorgalmas, iparkodó, becsületes munkás-ember volt! Mikor a jövő még rózsaszinü fátyolon keresztül csillogtatta feléje a boldogságot.

Egyszerü ez az ő története . . . De milyen gyakran ismétlődik! És hány törött szív panaszolja sirva!

Együtt dolgozott egy gyárban egy szép, szelid, bájos leánynyal.

A többi munkások tréfálkoztak vele és bosszantották és durva élczeket faragtak reá . . . Ő azonban gyöngéd volt hozzá és közelében úgy érezte, mintha isten angyala mellett állana. Olyan jónak, olyan megtisztultnak, olyan makula nélkül valónak érezte magát. Nem habozott sokáig.

Épen karácsony este volt.

A szent estét a leány szüleinél töltötte. És mikor ott állott a leány mellett a szerény karácsonyfa közelében, melyen pislákolva ragyogott a sok apró gyertya és mely alatt kicsiny halomba volt összerakva a kis Jézus ajándéka: valami csodás áhitat fogta el . . .

Megragadta a leány kezét . . . és dadogva tárta fel előtte szivének szent titkát . . .

A leány kezében feledte a kezét és könyező boldogsággal mosolygott reája. Igy lettek egymásé.

— — —

Istenem, milyen szép idill volt ez! Ő egész nap dolgozott, az asszonyka pedig otthon sürgölődött, forgolódott a ház körül.

Olyanná varázsolta lakásukat, mint egy kis madárfészek . . .

Milyen boldogság volt ebben a kis fészekben álmodni az üdvösségről! Milyen boldogság volt dolgozni, fáradni, izzadni ezért a szerelmes, szép asszonykáért.

Boldogsága akkor érte tetőpontját, mikor az első gyermek megszületett.

Az az aranyhaju kis cherubin az égből szállott le hozzájuk, hogy ide varázsolja a mennyországot.

És egyszerre csak belopódzott ebbe a mennyországba egy ádáz kigyó. A csábitás kigyója. Egy veszedelmes szép nőszemély. Szintén abban a gyárban dolgozott. És épen ő reá vetette ki a csábitás hálóját. Talán mert irigyelte a boldogságukat! . . . És hajh, milyen könnyü dolog egy férfi szivet megejteni! . . .

Megejtette . . . elcsábitotta!

A férfi elhanyagolta az ő kis fészkét, fészkének bájos szép lakóit, feleségét, gyermekét . . . Az a csábító démon még az üdvösséget is kicsikarhatta volna belőle.

Ki is csikarta.

A férfi otthagyta az ő szelid, szép feleségét, elhagyta gagyogó gyerekét és futott a lidércz után . . .

És az elvezette — a posványba.

Mikor fel volt dúlva családi boldogsága, mikor le volt rombolva becsületének szent oltára, mikor tönkre volt téve erkölcsileg és anyagilag . . . akkor eltaszitotta őt magától.

És aztán következett a folytonos sülyedés, az elzüllés . . . Nem dolgozott, nem törődött többé semmivel, semmivel . . . . Ivott, dőzsölt és elmerült a sárban . . .

— — —

Ez a fenyő-illat téritette most magához . . . Eszébe jutott az a szép karácsonyeste, mikor a fenyőág alatt kifakadt az ő szerelme. Maga előtt látta azt a piruló szép lányt . . . az ő hű feleségét és azt a kerekképü, buzavirágszemü, gagyogó kis angyalkát . . . a ki talán biztosan tudja rakni a földre apró kis lábait.

Oh, hogy abból a paradicsomból ő örökre száműzve! Hogy ő olyan nyomorult volt és maga száműzte magát! . . . Nem térhet többé vissza. Nem mutathatja többé magát az előtt az angyali asszony előtt, a ki ellen annyit vétett és a ki nem bocsáthat meg neki többé soha, soha . . . Most már mindennek vége, vége.

És az elzüllött ember bandukolt tovább az ünnepi közönség közepette, a fényes, ragyogó utczákon, mely tele volt a fenyőgalyak átható illatával.

És a mint ment, ment, mendegélt, szinte ösztönszerüen kerülte el az erkölcsi kloakákat, azokat a lebujokat, melyeknek rendes látogatója volt.

Csend és nyugalom után áhitozott. Ezen a szent estén a mult emlékeinek akart élni. Azoknak az emlékeknek, melyek ott kavarogtak, hullámoztak most a lelkében, mint az apró hópihék, melyekkel szeszélyesen űzte pajkos játékát az esti szellő.

— — —

És ment, ment egyenesen haza . . . az ő szerény, szegény lakására.

Lassan, lomhán lépkedett a kopott garádicsokon fel, fel a padlásszobáig . . . Meg-megállott a lépcső egyes fordulatainál, mintha pihenni akarna, mintha nehezére esnék felczipelni önmagát és azt a nehéz terhet, melyet a lelkén viselt.

Mikor aztán nagy sokára feljutott, lassú léptekkel kereste föl rejtett szobájának eldugott ajtaját.

Egyszerre azonban valami nyugtalanság vett rajta erőt . . . Ugy tetszett neki, mintha a kulcslyukon keresztül valami világosság hatolna ki . . .

Megállott és hallgatózott . . .

Zaj hallatszott belülről . . .

Mi lehet az?

Hirtelen a kilincsre tette a kezét és — benyitott.

Szemeit fény káprázta tta el . . .

A mennyországban volt . . .

Az asztalon káprázta tó fénynyel ragyogott feléje egy szép karácsonyfa és tárt karokkal sietett feléje a felesége és a gyereke, az ő aranyos szép gyereke . . .

— — —

— Ezen a szent estén jöttem hozzád, — mondá a nő, — hogy visszahóditsalak magamnak, gyermekednek! Pistika, gyere, csókold meg apádat!

A gyermek odaszaladt a kopott, rongyos emberhez és kis karjaival szorosan fogta körül annak nyakát.

Az a nagy, tagbaszakadt, erős férfiú pedig nem tudott szólni. Magához szoritotta feleségét, gyerekét és sirt, zokogott keservesen . . .

FESTETITS ANDOR GRÓF

a Nemzeti Szinház uj igazgatója.

Egyelőre ugyan még csak helyettesigazgatóként működik, de bizonyára leérkezik rövid idő alatt a végleges kinevezés is. Ugy tekinthetünk tehát Festetits Andor grófra, mint a ki betöltendi azt a helyet, mely Paulay Ede halála óta betöltetlen volt.

A kinek most a kezeibe került a Nemzeti Szinház kormányrudja, az már régóta vezető egyéniség e műintézetnél. Még Paulay utolsó éveiben is jelentékeny része volt a vezetésben, mert bár a külvilág csak egyedül Paulayt látta fáradozni, munkálkodni, bizony az elhunyt igazgatóságának utolsó idejében nagyon rászorult azoknak a segédkezésére, kik oldalánál serénykedtek. De Paulay halála után egészen Festetits Andor gróf vezette az ügyeket.

Nehéz volt e vezetés munkája. Bonyolódottan, zilálta n hagyta vissza a megboldogult a Nemzeti Szinház ügyeit. Se kellő készületek a jövendő szezónra, se a megkivántató rend a műsorban. Megalkotni a jövendő szezón tervezetét s helyreállitani a repertoárban az egyensúlyt: ez volt a tényleges — bár akkor még nem czimzetes — igazgatóhelyettes Festetits gróf feladata. De mily nehézségek e feladat végrehajtásában. Tényleg oly teendő szabva eléje, mint a mely a direktort illeti, de még se szabad úgy feltűnnie, mintha már előre is lefoglalta volna a direktorságot. Hogy a dilemma a legnagyobb tapintattal és gonddal oldatott meg, az Festetits gróf érdeme. De nemcsak a megoldás módja, de tartalma is szerencsés. Ime, hasonlitsuk az ezidei repertoárt a tavalyihoz. Alig van hét, hogy Shaksperet vagy Molièret ne látnánk; különösen örvendetesen észleljük ez utolsót, mert a komédia nagymesterét Paulay meglehetősen negligálta utolsó éveiben. És Shakspereből is három reprizben volt részünk ez eddigi három hónap alatt. *Macbeth*, *Otello* és a *Makranczos hölgy* került volt szinre. Maga a szinrekerités természetesen a vezető érdeme lehet. Hogy egy s más, sőt jelentékeny hiányokat is észleltünk ezeken az előadásokon, azt csak az ideiglenességnek kell betudnunk és annak, hogy a szinház személyi ügyei nem rendezvék még végleg: főleg pedig, hogy a tragédiák főrendezője hiányzott. Ha ez utóbbi állást arra való egyénnél betöltik, úgy a szinpad körül is mihamar rendbejöhet minden és a Nemzeti Szinháznál tökéletesen helyreállott az a rend, melyben ambiczióval munkálkodni lehet igazgatónak, szinészeknek egyaránt.

A repertoár is jelentékenyen megbővült már Festetits gróf ideiglenes vezetősége alatt. A közönség kedvelte darabokat ujból betanulták s azokat a magyar műveket, melyek leszorultak volt esetleg a műsorról, ujra előadták. Csak a lefolyt héten is volt részünk egy élvezetes magyar munkában, Gabányi «Kapivár»-ában, melyet érthetetlenül levettek volt a műsorról.

Hogy a premiérek nem ütöttek be valami fényesen, annak szinte csupa oly okai vannak, melyek távol állottak a szinház vezetőségétől. Részben Paulay öröke voltak e szindarabok, részben pedig ép a premiérek lehettek azok, melyek körül legkevesebb önálló működési tere volt Festetits Andor grófnak. De különben is a főok a körül, hogy nem váltak be e művek az, hogy jó darabot se nálunk, se máshol régesrég nem irtak. Rosz darabokat felmagasztalnak idegen országokban s persze ezeket lehet csak elhozni; olyan darabokat, a melyek idegenben is megbuknak, még ha jók, se lehet importálni. Hogy pedig az előadott magyar darabok nem állnak a kellő szinvonalon, arról nem tehetett Festetits gróf s nem is fog tehetni a jövőben sem. Ha nem irnak per absolutum jobbakat, elő kell adni a roszak közül a jobbakat. Ugy kell ezeket fogadni, mint azok a csipetnyi nemzetek teszik, a kiknek még az irodalmuk is csipetnyi: lelkesednek a legjobb roszért.

Különben Festetits Andor gróf jövő pályájára multja is kitünő útlevél. Egyedül a szinészetért való rajongás vitte a szinházhoz. Bár főnemesi család sarja volt, beállott vonni Tespis kordéját a többi lelkesedőkkel. Befejezte tanulmányait a szinésziskolában — miközben az egyetemre is bejárt az esztétikai és irodalmi kurzusokra — és aztán Kolozsvárott lett szinész. Kitünt sokoldalúságával, elegancziájával és tudásával, úgy hogy nemsokára a Nemzeti Szinházhoz került feleségével, a bájos Demjén Rózával együtt. Tolnai néven léptek föl minda-

FESTETITS ANDOR GRÓF.

ketten. Felesége megtartotta továbbra is e nevet és e néven szerette meg a fővárosi közönség. Tolnai Andor ellenben búcsút mondott nemsokára az előadó művészetnek és mint a Nemzeti Szinház titkára folytatta működését a műintézet körül.

Festetits Andor grófnak irói multja is van. *Andor* és *Moly* néven számos czikk látott tőle napvilágot. Egy csinos kis vigjátéka, a *Kiadó lakás* maiglan repertoáron van a Nemzeti Szinházban, egy hosszabb három felvonásos vigjátékát az *Uj szomszédokat* is többször adták.

Festetits Andor gróf pályája csak most kezdődik igazán; mert nagy és magasztos feladat vezetni Magyarország első drámai műintézetét. Méltó tárgya lehet e feladat az olyan nagy ambicziónak, mint a milyen Festetits Andoré. Lelkesedése, képzettsége és a színészet körül való ismeretei és gyakorlottsága hivatottá teszik uj állására.

Kivánunk neki szerencsét és lankadatlan kitartást a Nemzeti Szinház igazgatásához már csak az első drámai műintézetünk érdekében is.

Sz. E.

* * *

Az Országos Színészakadémia Növendékei *Ottelót* adták a mult héten, Konstatálnunk kell, hogy *Baló László*, ki Ottelót játszotta, olyan talentum, a milyen nem tünt fel rég a magyar szinpadon. Erő, tűz, szenvedély és művészi merészség annyi van benne, hogy bizony a Nemzeti Szinháznál sokan megirigyelhetnék. Fizikuma is a kész színészre vall. Azok után, a mit tőle láttunk és hallottunk, hiszszük, hogy nem nagyon soká kell majd nélkülöznünk azt a hősszerelmest, a kit rég nélkülözünk a Nemzeti Szinház ánszámbljában.

BOTRÁNYHŐSÖK.

Nagy halottja volt Franczia-országnak, nagy botrányok estek a hármas szövetség két országában. Tulajdonkép a gallusok ho nában is egy botránynak utolsó jelenete játszódott le. A zárójelenet a kiengeszteles volt; mert a halál mindent kiengesztel. *Lesseps Ferdinánd* ról el fogják, a mint el is kell feledni, hogy hőse volt egy feneketlen csúf históriának, hanem csak azt fogja feljegyezni a krónika, hogy meghalt. Életéből szemenszedve fog irni a krónikás, halálát feljegyzi, mivel megengesztelte a nemzetet nagy fiával. A Panama-botrány rengeteg terjedelmével se olyan nagy, hogy el ne nyelné a suezi csatornán vegighömpölygő tengerár.

Burdeau fiatalon halt el, alig tiz éves államférfiúi pályáján négyszer volt miniszter, kétszer parlamenti elnök. Nálunk két emberélet se volna elég ilyen változatosságra.

A berlini botrány fölött ítélkezett az uj parlamenti palotában összegyült képviselőház. Singert és Liebknechtet nem adták ki a követelőző királyi ügyésznek. Hanem értök Lewetzov, a házelnök lett a bünbak.

Sokkal mulatságosabb ennél a római botrány, melyet Giolotti inszczenált. Hiába tiltakozott Crispi, őt mégis lelepleztek. Csakhogy Crispi miniszterelnök maradt, Giolotti pedig megszökött.

Mádi Kovács György altábornagynál a napokban tisztelgett Kassán a 12. gyalogezred küldöttsége, hogy üdvözölje az altábornagyot ezredtulajdonossá történt kineveztetése alkalmából.

Bodzai Sönser Nándort, a VI. csendőrkerület főparancsnokát saját kérelmére nyugállományba helyeztette a király s ez alkalomból czimzetes vezérőrnagyi ranggal tüntette ki, megparancsolván egyúttal, hogy legfelsőbb megelégedése fejeztessék ki a nyugalomba vonuló előtt.

Gyulai Pál költeményei. A Franklin-társulat kiadásában jelent meg ez a páratlan fényű diszmunka, mely magában foglalja a magyar irodalom atyamesterének valamennyi költeményeit. Ha valaki, úgy bizonyára Gyulai Pál az, a ki megérdemli, hogy műveit ilyen ragyogó kiállitásban bocsássák közre. Nem akarjuk itt felsorolni azokat az érdemeket, melyeket Gyulai Pál, mint iró szerzett; az irodalomtörténet hivatása, hogy feljegyezze az ujabb magyar irodalom e vezéralakjának érdemeit. Mert, hogy Gyulai Pál vezérlő szelleme még ma is irodalmunknak, az tagadhatatlan annak ellenére is, hogy a kicsiny emberkék bele-belekötnek ebbe a nagy emberbe, akár mulatságból, akár tán irigységből. Sőt épen ez bizonyithatja, hogy milyen nagy iró Gyulai Pál.

Ezt a bámulatos kötetet csak a költő Gyulai Pál érdemelte ki. Nem a köznapi vásári élet hiuságai ezek a versek, de mélyen érző szivből és gondolkodó agyból fakadtak. Ép azért hatnak oly ellenállhatatlanul a szivre, elmére egyaránt. Gyulai Pál tán a legnépszerűbb élő magyar poéta. Még a kik esküdt ellenségei, azok is bizonynyal titkon olvassák a költeményeit, mert ha nem olvasnák, önmagukat fosztják meg az igazi lelki gyönyörűségtől.

Gyulai Pálnak költeményei nem azért öltöttek ily ragyogó köntöst, hogy a köntös szépsége elfödje a tartalom hiányait; hanem mivel a remek tartalmat ily remek köntös méltóképp megilleti.

Valóban, remek ez a köntös. A magyar művészet és a magyar műipar büszkén mutathat Gyulai Pál költeményeinek diszkiadására. A művészeti részt B. Hirsch Nelly asszony alkotta, ellátván az egyes költeményeket szebbnél-szebb illusztrácziókkal, melyeknek művészi becse elsőrangú. Mint olvasóink is meggyőződhetnek a Franklin-társulat szivességéből e számunkban közölt két mutatványból, minden izükben karakterisztikusak, poétikusak és művésziek e rajzok, melyeknek reprodukcziója is nemkülönben sikerült.

Általában a diszmű nyomdai kiállitása a legszebbek közé tartozik, mit valaha a magyar nyomdaipar produkált. A Franklin társulat e mű kiállitásával még annál is kitünőbbet produkált, mint a milyet régi hire-neve és produkcziója után vártunk.

Gyulai Pál költeményeinek e remek diszkiadása bizonyára nem fog hiányzani az előkelő magyar családok asztaláról. Ára 20 forint.

*

Ráth Mór, a magyar könyvkiadóknak e kiváló alakja, ujabban bebizonyitotta, hogy ama izlést, előkelőséget és — a mi nem megvetendő — áldozatkészséget illeti, őt első hely illeti meg a könyvkiadók között. Minden egyes kiadványa emellett tanuskodik. Nem kapkod, nem nagyralátóskodik, nem akar mindent kiadni; hanem a mit kiad, arra gondot fordit, az izléses, fényes, előkelő. Legujabban Arany János balladáit adja ki külön kiadásban, rendkivül pazar fénynyel. Nem kisebb művész, mint *Zichy* Mihály illusztrálja legnagyobb költőnk balladáit. Az első

GYULAI PÁL.

ballada a «Walesi bárdok» már elhagyta a sajtót. Valódi remekmű ez, szemnek szivnek gyönyör, ékessége minden előkelő szalonnak, gyönyörüsége minden könyvamateurnek. Ára 3 frt.

*

Adorján Sándor. *Gólyafészek*. Bihari Sándor rajzaival. Budapest. Az Országos Iroda'mi részvénytársaság kiadása. Adorján *Sándor* — és nem Ármin, mint a hogy a szedő és korrektor vétkéből legnagyobb sajnálatunkra mult heti mutatványunk homlokán iródott — nos, Adorján Sándor meglehetősen uj zsánert produkált legujabb kötetében.

Apró népségről irt a nagyoknak, a mit nálunk nem igen szoktak megcselekedni. Elég baj, mert az olyan Habberton-féle iró nálunk is elkelne. Adorján Sándor bátran vállalkozhatott az uj zsáner bevezetésére, az ő rokonszenves irói egyénisége egészen rátermett erre. Legjobb bizonyiték az a hat pompás elbeszélés, mely a kötetben foglaltatik. Csupa naivatás, csupa báj! A kis gyermek gügyögése, eredeti gondolkodásmódja nyilatkozik meg e történetekben, hol megható, hol vigabb mese keretében. Sőt a kisded történetke mögött komoly, mély eszme is rejlik, a mint pl. a «Tökély magaslatán» czimü darabban. Ha elolvassuk akár az «Első dal», akár a «Nehéz órák» akár a «Félhomályban» czimü érző szív melegével áthatott novellákat, nem mellőzhetjük, hogy Adorján Sándort ne lelkesitsük, hogy tovább is folytassa munkálkodását ebben a zsánerben, melyet ime, a nagyok és kicsinyek örömére nálunk bevezetett.

A közönség is kétségkivül ép oly lelkesen fogja fogadni e kötetet, mint a mily lelkesen Adorján Sándor megirta. A kötetet Bihari kitünő illusztrációi diszitik.

*

Zboray Aladár: *A realisták. Törvény ellen.* Budapest, Dobrovszky és Franke kiadása 1895. Mindkét elbeszélésben eszmei tartalom keretében érdekes mesét ád a szerző. A *Realistákban* kevesebbet szól Zboray a kifejezendő eszméről de a cselekvényben jobban kifejezésre juttatja; a *Törvény előtt*-ben többet moralizál Szegő Géza, a ki elbeszéli szinte az egész regényét, de kevésbbé illeszti meséjét a moraljához. De egyként tanuságot tehet mindkét elbeszélés Zboray hivatottságáról. Ugyan itt-ott szakadozott az előadása, mintha nem állandó inspiráczió sugallata alatt irta meg volna kiváltkép a *Realistákat*; de azért mindenütt kitetszik, hogy Zboray a konczepczióhoz bir talentummal. Meséit szőni néha meglepő érdekkeltéssel is birja; hatásos helyzetekben gazdag mindkét elbeszélés. Zboray stilje is könnyed, folyékony; kötetének elolvasása azt az impresszziót fogja kelteni bizonyára minden olvasóban, hogy Zboray Aladár gyakorlott iró, a kinek talentum és ambiczió fogja megadni jelentősebb helyét az irodalmi világban. A kötet ára 1 frt 20 kr.

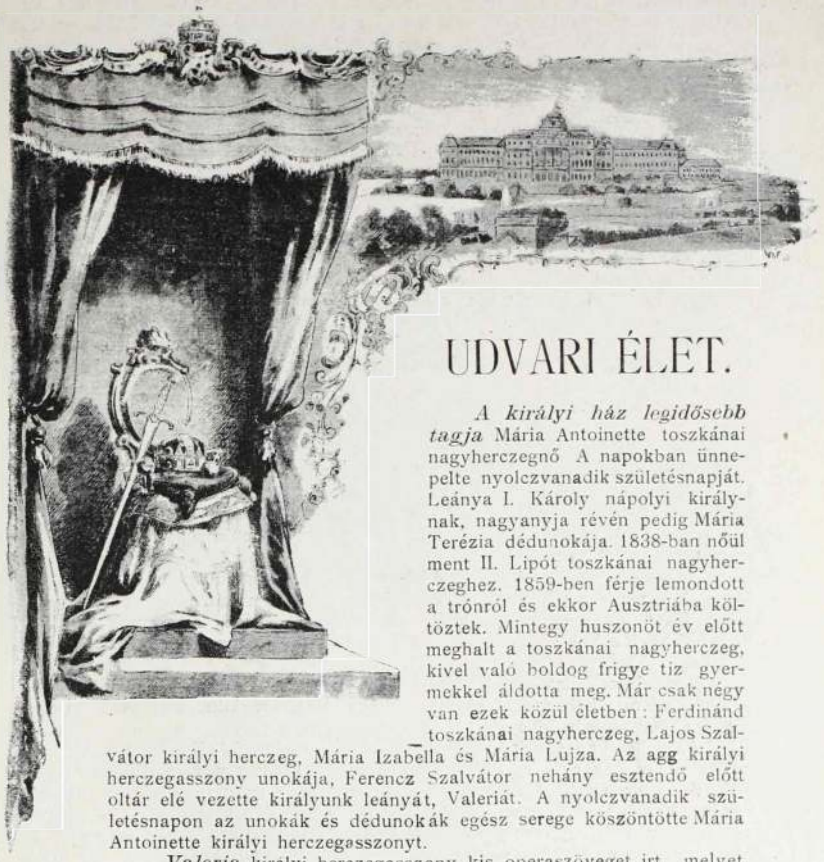

UDVARI ÉLET.

A királyi ház legidősebb tagja Mária Antoinette toszkánai nagyherczegnő A napokban ünnepelte nyolczvanadik születésnapját. Leánya I. Károly nápolyi királynak, nagyanyja révén pedig Mária Terézia dédunokája. 1838-ban nőül ment II. Lipót toszkánai nagyherczeghez. 1859-ben férje lemondott a trónról és ekkor Ausztriába költöztek. Mintegy huszonöt év előtt meghalt a toszkánai nagyherczeg, kivel való boldog frigye tiz gyermekkel áldotta meg. Már csak négy van ezek közül életben: Ferdinánd toszkánai nagyherczeg, Lajos Szalvátor királyi herczeg, Mária Izabella és Mária Lujza. Az agg királyi herczegasszony unokája, Ferencz Szalvátor nehány esztendő előtt oltár elé vezette királyunk leányát, Valeriát. A nyolczvanadik születésnapon az unokák és dédunokák egész serege köszöntötte Mária Antoinette királyi herczegasszonyt.

Valeria királyi herczegasszony kis operaszöveget irt, melyet a karácsonyi ünnepek alatt herczegi dilettánsok el fognak játszani Lichteneggben. A két férfiszerepet Gizella kir. herczegasszony fiai játszszák, a női szerepeket az özvegy trónörökösné leánya, Erzsébet és Valeria kir. herczegasszony legidősebb leánykája. Az operaszöveget maga Valeria királyi herczegasszony fogja megzenésiteni stájer népdalmotivumokkal. Az előadást nagy érdeklődéssel várják az uralkodóháznak különösen gyermektagjai.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. D. Ha nem volnánk annyira elhalmozva versekkel, ezt a kettőt — kevesebb javitással, mint a multkor — közölnők. Igy se lehetetlen, hogy jönni fognak, de nem tudhatjuk, hogy mikor.

L. M. Ujszász. Mint látja, kivánsága szerint tettünk. Üdvözlet!

D. O. Ujpest. Nos ugy-e — nem kürtölgettünk, mégis kirukkoltunk.

H. K. Debreczen. *O. D.* Kassa. Senior. Budapest. Dolgozataik közölhetetlenek.

D. J. Budapest. Az a munkatársunk nem akarja felfedni igazi nevét.

Safe deposits.

Tűz- és betörésmentes pánczélszekrények bérbeadása a bérlő saját zára alatt.

A tőkegyüjtés folytonos haladásával, a közönség egyre örömestebb fekteti pénzét ingó értékekbe.

De bármennyire kényelmesek is tulajdonosaikra nézve az ingó értékek már csak-annál fogva is, hogy eladásuk, vagy zálogba adásuk, valamint ide-oda szállitásuk is igen könnyü, s a velök való bánás igen csekély fáradságba kerül: viszont az is tagadhatatlan, hogy az ingó értékek biztos megőrzése nehézségekkel jár, főleg azért, mert nem mindenkinek vannak olyan biztonsági eszközei, a melyek az ingó értékeket akár az eltolvajlástól, akár az elemi csapásoktól biztosan megvédenék.

Hogy az ilyen értéktárgyak tulajdonosai a folytonos gondtól megkiméltessenek, már régen szokássá lett, hogy bank- és hitel-intézetek úgy értékpapirok, mint más értékek megőrzését és kezelését bizonyos dij fejében elvállalják.

Ez igen helyes dolog; csakhogy az eddigi eljárás annyiban mégis alkalmatlan, hogy a közönségnek nem nyújt módot a személyes kezelésre, sem arra, hogy ilyen ingó értékeivel szabadon és gyorsan rendelkezhessék. E mellett a bankok útján való vagyonkezelés még annyiban is kényelmetlen, hogy a letétbe helyezett fontos okiratoknál, például végrendeleteknél stb. a kivánatos titoktartás nem mindenkor lehetséges föltétlenül.

A Pesti magyar kereskedelmi bank belátván, hogy az idevágó eddigi berendezések hiányai a vagyonos közönség érdekében javitásra szorúlnak: az e téren külföldön, főleg Németországban, Franczia országban, Angliában és Hollandiában már meglevő berendezéseket alaposan tanulmányozta s a szerzett tapasztalatok alapján azonnal intézkedett is úgy, hogy pénztári helyiségeinek egyikét az ott leteendő értékek megőrzésére a képzelhető legtökéletesebb biztonsági eszközökkel rendeztette be.

A közönségnek ekként egy teljesen elkülönitett oly helyiség áll rendelke-

zésére, melyben ingó vagyonát személyes ellenőrzése mellett őriztetheti és egyszersmind háboritatlanul kezelheti. Ez az új eljárás a bérleti rendszerre van alapitva. Ugyanis a *Pesti magyar kereskedelmi bank* központi épületének földszintjén, a többi hivatalos helyiségektől elkülönitve egy terem *safe deposits* saját zár alatti letéti magánpénztárak czimével úgy van berendezve, hogy ott bárki egy vagy több saját szekrényfiókot bérelhet. E teremnek csak a lépcsőházból, tehát nem közvetlenül az utczáról van a bejárata. A látogató egy nehéz vasrács-ajtón át a feleknek fentartott előcsarnokba lép, mely ajtót bizonyos jelre csak belülről nyithat ki a bank egyikkirendelt tisztviselője. Ezen előcsarnok úgy van berendezve, hogy a felek abban értékpapirjaikat kezelhetik, szelvényeiket levághatják, kisorsolásokat rovancsolhatnak, stb. Oly felek részére, kik az afféle dolgot teljesen elkülönitve kivánják elvégezni, ezen felül több külön elzárható fülke (box) van fentartva. Az előcsarnokban sorsolási jegyzékek és hirlapok állnak a közönség használatára.

Az egyedüli bejárat az előcsarnokból a tulajdonképeni letéthelyiségbe nehéz tüz- és betörésmentes pánczél-ajtóval van elzárva. Ezen ajtó három — egymástól különböző — biztonsági zárral van ellátva és külső erőszak ellen megvédve. A biztonsági zárak az értékpapir pénztár főnökének felügyelete alatt állanak.

A magán letétekre (safe deposits) szolgáló helyiség maga (tresor) 6·90 méter hosszú, 4·10 méter széles, 3·50 méter magas, a banképület földszintjén van és más pénztári helyiségek által vétetik körül.

Ezen helyiség padlója, boltozott menyezete és minden oldalról pánczélsinekből készült sürü hálózattal van bevonva, melyre ismét keményitett nehéz aczél pánczél-lemezek vannak erősitve; az egész helyiség tehát minden oldalról aczél-pánczéllal van körülvéve, úgy, hogy abba betörni emberi előrelátás szerint egyáltalában nem lehet.

A «safe deposits»-helyiség éjjel-nappal szakadatlanul őriztetik az erre kirendelt személyzet által. A megfelelő helyen alkalmazott pánczélozott rácsnyiláson át a helyiségen kivül tartózkodó ellenőrző személyek bármikor betekinthetnek annak villamossággal kivilágitott belsejébe, melyet folyton szemmel tartanak.

Ezen őrszolgálat ellenőrzése részben automatikus gépek, részben pedig külön e czélra alkalmazott megbizottak által történik, kiket viszont időközönként az igazgatóság ellen-őriz.

Az ellenőrző gépek tőszomszédságában villamos jelzőkészülékek vannak, melyek útján úgy a felfegyverezett kapus, mint a rendőrség azonnal felriasztható.

A tresor, melyben a magán-letét-szekrények (safe deposits) foglaltatnak, kovácsolt vasból készült számozott rekeszeket (fiókokat) tartalmaz és szintén villammal van kivilágitva; a rekeszek száma a szükséghez képest szaporitható. Minden egyes rekeszben elzárható bádogszekrény van beillesztve. Az egyes rekeszek pánczél-ajtaja kombinált kettős zárral bir, mely csakis az illető fél és a bank kulcsának együttes alkalmazásával nyitható ki.

Azon esetre, ha a bérlő fél kulcsát elvesztené, ennek esetleges illetéktelen birtokosa nem férhet a rekesz bérlőjének szekrényéhez; mert a rekesz lezárásához a bank közreműködése szintén szükséges, minthogy a zár oly szerkezetű, hogy a bezárásnál a fél kulcsa a zárból ki nem vehető mindaddig, mig a bank az ellenzárat nem alkalmazza.

A rekeszekben elhelyezett szekrények kivétel nélkül 600 mm. mélyek és 280 mm. szélesek, csakis magasságuk váltakozik 150 mm. és 300 mm. közt, úgy, hogy azokba nem csak ékszereket és más értéktárgyakat, hanem értékpapiokrat is kényelmesen el lehet helyezni, mely utóbbiakra nézve a nálunk forgalomban levő czimletek nagysága vétetett tekintetbe.

Minden egyes rekesznek egészen külön saját zára van, melybe más rekesz kulcsa egyáltalában nem illik be; ennél fogva idegen rekesz felnyitása még elnézésből sem lehetséges; egyébiránt ezt az ellenőrző tisztviselő is megakadályoztatná.

A magán-letét-pénztárak berendezésének ezen leirása bizonyitékát fogja szolgáltatni annak, hogy *a mai technika minden segédeszköze felhasználtatott arra, hogy a közönségnek olyan minden tekintetben biztos hely álljon szolgálatára, a hol ingó értékeit méltányos bérleti dijak mellett kényelmesen és teljes biztonságban megőrizheti, s minden másnak beleszólása nélkül kénye-kedve szerint kezelheti.*

Képtalány.

A talány megfejtését jövő számunkban közöljük.

A multheti talány megfejtése.

«A hiúság inkább az alázatosság mint a büszkeség jele.»

A talánymegfejtők névsora.

Grósz Gizella, Zwillinger Aranka, Stawiczky Erzsike, Feuer Ede, Klier Mihályné, Brandenburg Esztike, Schlésinger Adolf, Neuhausler Vilmos. A károlyvárosi cs. és k. hadapródiskola: Rehák Béla, Eckstein Juliskaés Rózsika.

Privát műhelyemben csekély költségem folytán készitem *remek szabásban* a legfinomabb szalon vagy uczai *öltönyt*, vagy a legfinomabb *felöltőt* 15 frttól 18 frtig, mérték szerint valódi angol és franczia gyapju szövetmaradékokból, melyek csődtömegekből származnak. Ezen szövetek rendes gyári ára 7, 8 és 9 frt méterenkint. Zelinger S. Budapest, Dob-utcza 27. szám, I. em. 16. ajtó.

A Karácsony és uj év alkalmára, remek szép csipke diszek, szinházi fejkötők, fichus, csipke-gallérok Echarpeok, Jabottok, diszkötények, valódi franczia tegyezők a legszebb festményekkel, továbbá téli keztyűk és harisnyák fele áron. *Pfeiffer Dezsőnél* váczi-utcza 22. Nemzeti szálloda épületében.

Czerny's Tanningene ist das beste Haarfärbemittel

Czerny J. Antal „Tanningene-je"

a legujabb, ólomnélküli, ártalmatlan, egyedül legjobb

hajfestő-szer

haj és szakál, ugy mint szemöldök festésére, melylyel a legegyszerübb módon és csak egyszeri használatnál a haj ugyanazon biztos, szép és fényes, **barna, sötét szőke vagy fekete természetes szinét** visszanyerni, melylyel az őszülés előtt birt; a szint szappannali mosás és gőzfürdő sem változtatja. **Ára frt 2.50**

Raktáron vannak mindennemü illatszerek, szappanok, arczporok, crémek, arczkenőcsök, glyczerinkészitmények, pomádék, coniferenspritek, szájvizek, fogporok, fogkefék, aranyszőkeviz, hajszerek, füstölők, zsebkendőillatszerek, Eau de Cologne stb stb.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve.

Beszerzési forrás:

CZERNY J. ANTAL, Bécs,

Levélczim és gyár:

XVIII., Carl-Ludwigstrasse 6. sz. (saját házában)

Fióküzlet: I., Wallfischgasse 5. sz.

az operaház közelében.

Szétküldés azonnal utánvéttel, 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezenfelül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az összes Czerny-féle készitményekről kivánatra ingyen és bérmentve..

Raktár: Budapesten, Török József gyógysz. Király-utcza 12.

Továbbá **Komáromban** Kirchner, **Miskolczon** Baruch, **Kassán** Adamek, **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Eles, **Temesvárott** Jahner, **Zágrábban** Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. — Csak akkor **valódi**, ha **Anton J. Czerny** névvel el van látva.

Rendkivül leszállitott árak.

Kitünő minőségü

URI CHIFFON-INGEK

most csak **1.20, 1.50, 1.80,** himzett és redős csak frt **2.05.**

Finom Cöpper (alsónadrágok) franczia szabás, csak **96** kr.

12 drb 4-rétü finom gallér **1.95,** 6-rétü **2.20.**

12 pár 4 « « kézelő **3.50,** 6 « **4.20.**

12 drb valódi angol és franczia batiszt-zsebkendők legujabb mintákban eddig **8.—, 10.—, 12.—,** most csak **4.—, 5.—** és **6.—** frt.

6 drb hölgying chiffon és vászonból, gazdag himzéssel, most csak **5.50,** finomabb **8.—** frt.

6 drb hálóköntös **5.50,** finomabb **8.—** frt.

1 vég 30-rőfös czérna-kanavász, ezelőtti ára **10.—** frt, most csak **5.50.**

1 hat személyes szepességi vászonteritők csak **3.—** frt.

1 drb czérnavászon-lepedő varrás nélkül, erős, mint a bőr, csak **1.10.**

Valódi Jäger alsó-ruházat bámulatos olcsó árak mellett, **gyermek-ruhácskák** óriási választékban, **alkalmi vétel.**

Női és férfiharisnyák állandó nagy raktára

Krausz Ferencz

uri- és női divatáruházában

Budapest, VI., Terézkörút 40. szám.

HIRDETÉSEK felvétetnek a kiadóhivatalban **BUDAPEST,** VI. ker., Aradi-utcza 8. szám.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda-részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

A Magyar Géniusz karácsonya.

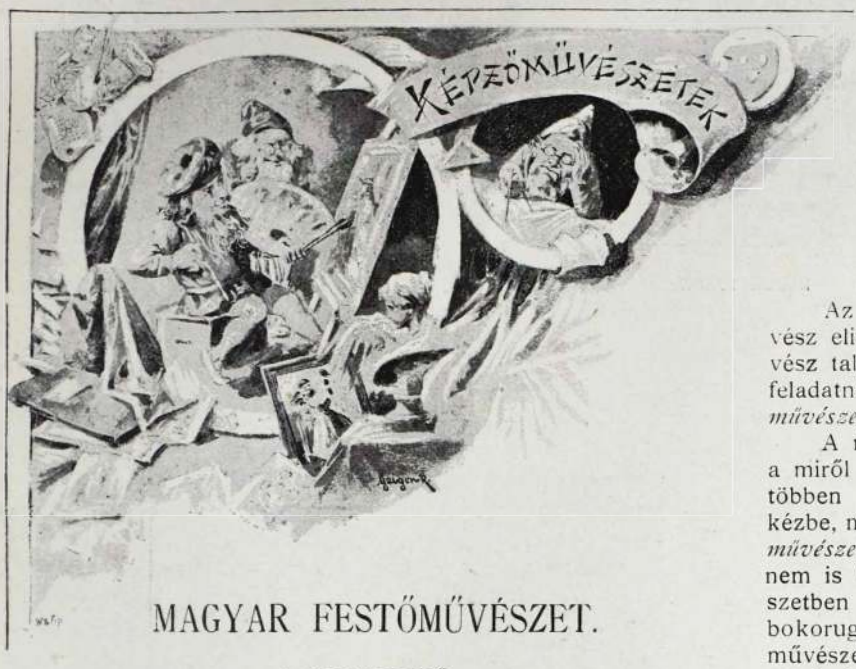

MAGYAR FESTŐMŰVÉSZET.

1. BEVEZETŐ.

Milyen sok lett volna ez a szám még egy negyedszázad előtt is, milyen kevés ma. Akkor majdnem duplája volt a magyar képzőművészeknek, ma tán csak egy tizedrésze. A haladás szinte káprázatón történt. Észre se vettük: a régi mesterek körül uj gárda csoportosult. Majd e gárdából is kiváltak ujabb mesterek s ezek is vontak a maguk körébe ambiciótól dagadó keblü fiatal művészeket.

Most már szinte végig se tudunk tekinteni művészeink hosszú rendjén s az emlékezésnek és figyelemnek ugyancsaknagy munkájába kerül, hogy csak a jelesebbeket is szemmeltarthassuk.

De a haladás nemcsak a számban történt. Kvalitásban tán még messzebb törtünk előre. Nem mintha becsmérelnők a régieket; hiszen ott a muzeumi bámulatos nagy konczepcziójú, históriai tárlat, beszélne az magáért és ellenünk, ha illetni mernők a régi nagyokat. De tagadhatlan, hogy a látókörünk terjedt és a nyugati eszmék utat törtek művészetünkben. Sőt — mint ép az idei és e folyóirat hasábjain is bőven méltatott tárlat is tanuskodhatik — immár dominál nálunk a modern, részben félszegségeivel, de inkább előnyeivel.

Szóval haladtunk, reformálódtunk s testestől-lelkestől megváltoztunk. De haladt, reformálódott, változott a magyar közönség is. És ez mindenek közt a legörvendetesebb jelenség. Mert ha megvan az a közönség, mely érdeklőleg, pártolólag és lelkesen viseltetik a művészetek iránt, akkor biztositva van a művészet sorsa. A közönség érdeklődése, pártolása és lelkesedése felvirágoztatta volna művészetünket még akkor is, ha a saját maga természetes erejétől nem lendült volna fel. A kettős erőhatás tette, hogy immár büszkén mutathatunk a nagy gárdára s a nagy gárda alkotásaira.

Hogy tényleg megvan-e már ez a közönség? Meg bizony! Hogyne, mikor immár a tárlatok számát megkétszerezzük a mellett, hogy állandó tárlatokat is képesek vagyunk produkálni. Ha nem volna meg ez a közönség, bezzeg nem létesülnének ezek az intézmények, de ha igen, semmiesetre se virágoznának. Hiszen az egyes ekszpozicziók valóságos események társadalmi életünkben. A polgárságnak nemcsak magasabb rétegeinél, de az alsóbbaknál is valóságos életszükséglet, várva-várt szellemi táplálék a rendezett kiállitások. A mi pedig a kérdés leganyagibb oldalát — a vásárló kedvet — illeti, abban is a lendület en vogue van.

Az ujabb időben megszüntek a kölcsönös panaszok. A művész elismeri a közönség jóakaratát, a közönség elismeri a művész talentumát. Karöltve fáradoznak mindketten annak a nagy feladatnak elérésén, mely feladat: *a magyar kulturának a képzőművészetek terén való megtestesitése.*

A mottónak vezérszava természetesen a *magyar*. És ez az, a miről a legtöbb szó hangzott el és a legtöbb frázis. A legtöbben elvetették a sulykot, illetve nagyobb sulykot ragadtak kézbe, mint kelle vala. Olybá nézték a dolgot, mintha a *magyar művészetet* csak ugy ki lehetne rázni egy szűr alól. Azaz hogy nem is tudták tulajdonkép, hogy mi is legyen abban a művészetben magyar. Szűrös-gubás, árvalányhaj-bokrétás legények, bokorugró szoknyás lányok még nem csinálták légyen a magyar művészetet, mert ha igen, akkor már rég megvolna, hisz festettek ilyen alakokkal telt képeket veszedelmesen sokat.

Hát mi teszi akkor azt a bizonyos magyar művészetet? Semmi és minden. Semmi, mert az a valami, a mi ez a semmi, nagyrészt a szemlélőben s nem a műben rejlik. A szemlélőnek éreznie kell, hogy az a kép magyar és megvan a magyar művészet egy alkotása. Minden pedig, mivel annak a műnek minden porczikájának magyarnak kell lennie, hogy azt a magyar hatást keltse a nézőben.

Mi tehát ugy véljük, hogy a mint a magyar néző közönség meglátja a magyar művészek alkotásain azt, hogy magyar művészeké s a mint a magyar művészek tudnak olyat alkotni, hogy a magyar közönség magyarnak lássa: akkor megtermett a magyar művészet. Hogy mindez megtörténhessék, ahhoz idő kell. Mert nagy rész a szokás műve az egész. Hozzá kell szoknunk a magyar alkotásokhoz, sok magyar művet kell látnunk s akkor egyszer csak majd azon veszszük észre magunkat, hogy: ime megvan a magyar művészet. Ez az «akkor» pedig azt hiszszük, nagyon hamar «most» lesz.

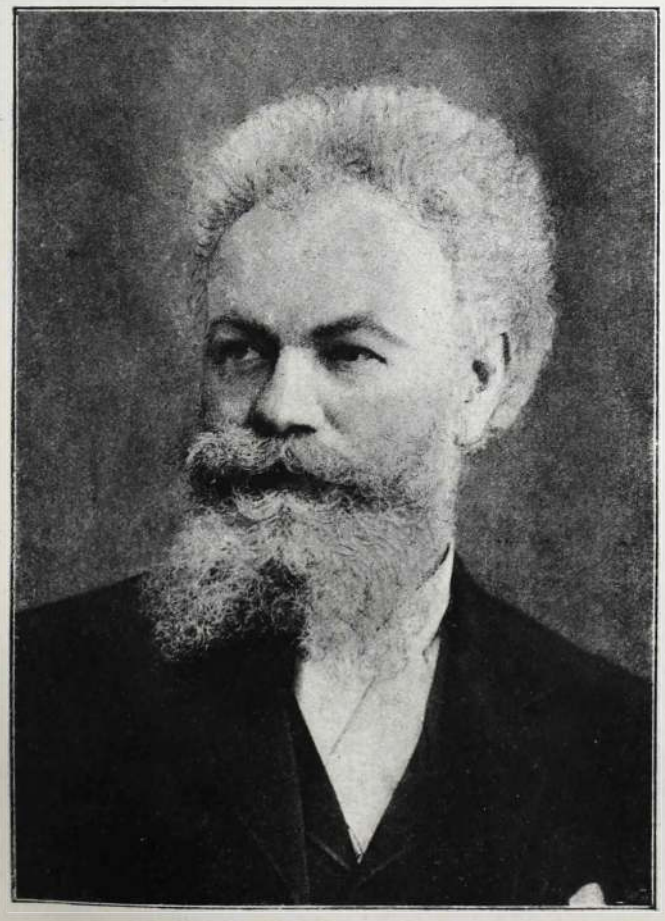

MUNKÁCSY MIHÁLY.

Azoknak a művészeknek sorozata következik itt irásban és képben, kik munkálkodtak és munkálkodnak ennek a «most»-nak a megteremtésén. A magyar művészeket még csak kevéssé ismeri az arczukról a közönség. Itt-ott szórványosan látta vaj' egynek az arcza mását; együtt még nem tudta a fotografiájukat átlekinteni. Pedig nemcsak érdekes, de érdemes is végigtekinteni ezeken a képeken. Mennyi kifejező arcz, mennyi érdekes fő! A mi pedig lényeges: az ily szemtől-szembe való bemutatkozás közelebb hozza a művészeket a közönséghez. Az ismeretség közvetlenebbé lesz.

Hát mi evvel az itt következő sorozattal is ezt czéloztuk: megkötni a személyes barátságot művészek és közönség között. A művészek külön-külön individuumok, azért különkülön prezentáljuk őket; a közönség a maga összeségében egységes és egyéni és prezentál-

BASCH GYULA.

BRUCK LAJOS.

KELETI GUSZTÁV.

TELEPY KÁROLY.

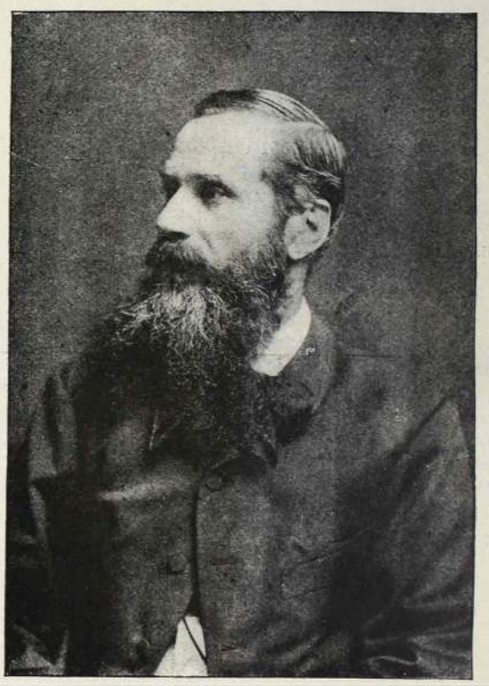

VASTAGH GYÖRGY.

BRODSZKY SÁNDOR.

JANKÓ JÁNOS.

MESTERHÁZY KÁLMÁN.

MAGYAR FESTŐMŰVÉSZEK.

PÁLLIK BÉLA.

hatlan. A barátságot megköti a közönség nevében az egyes olvasó; ahány olvasó, annyi képviselője lészen a közönségnek.

A művészetet ezúttal az a negyven festőművész képviseli, a kiket itt láthat a közönség. Nem volt semmi irányitó a kiválasztásnál; csak ugy találomra soroztuk egymás mellé az egyes festőművészeket. Ha ki bejutott, csak esetleg jutott be; ha ki kimaradt, csak esetleg maradt ki.

Ez lehet a bejutottak szomorusága és a kirekedtek vigasztalása. De se a szomoruság, se a vigasz nem leszen igen állandó, mivel ennek a sorozatnak majd . . . a jövendőben alkalomadtán folytatása is következik.

Az a sorrend is csak esetleges, a melyben a művészek itt alább következnek. Nem mondjuk, hogy a legelsők közül nem adtuk meg a tiszteleti helyet egyiknek-másiknak, de ezt már csak a külső forma kedvéért tettük. A művészet világának egyenlőséges voltát nem akartuk megbontani s — hiszszük — nem is bontottuk meg.

2. NEGYVEN MAGYAR FESTŐMŰVÉSZ.

Munkácsy Mihály. Nem irunk a jellemzésére semmit; hiszen magyar közönség olvassa a lapunkat. De ha akármely nemzetbeli olvasná is, akkor se kellene irnunk Munkácsyról, mert ismerik őt mindenütt.

Benczúr Gyula. A szinezés mestere, a kinek valamennyi munkája chef d'oevre. A magyar festőművészet főfőmestere, a kinek tanitványa volt az a sok-sok művész, a ki egy évtized óta nálunk feltünt.

Stetka Gyulát ide állitjuk Benczúr mellé, mert a főmester oldalán ő a mester. Egyebekben pedig legjobb portraitirozóink egyike és a hires Tres faciuntnak megalkotója.

Barabás Miklós a magyar művészet nesztora, a ki már Petőfi idejében is aratta diadalait. Még most is munkálkodik.

Telepy Károlynak ecsetje alatt szinte egész Magyarország megfordult már; mert a mi szép táj van hazánkban, azt Telepy mind megfestette. És pedig gyönyörüen és hangulatosan, legszorgalmasabb művészeink közül való.

Pállik Béla, a kinél nagyobb állatfestő kevés tapodja a föld sarát, egyebekben háziúr és tenorista. Többet tart az énekére, mint festőművészetére. Mi ellenben oly óriásira becsüljük a festőművészetét, hogy — bocsásson meg érte a kitünő férfiú! — énekét észre se veszszük.

Feszty Árpád. Ez a deli magyar művész megcsinálta a honfoglalás körképét, a legnagyobb magyar művészi produktumot. Terjedelemben legnagyobb, kvalitásban is igen nagy. «Golgothájá»t és «Magdolnáját» szintén nem feledhette még el a közönség, mert a kitünő alkotásokat nem szoktuk elfeledni.

Brodszky Sándor a magyar tájak és a magyar népélet régi festője. Szivvel, odaadással és ritka tudással szokott dolgozni.

Jankó János régebben festett s megalkotta a gyönyörü «Lakodalmas menetet» és más pompás, népéletből merített tárgyu munkákat; aztán illusztrálásra adta magát és lett a magyar Cranach. Még a kiket kifigurázott, azok se haragudtak meg rá, annyi humor volt karrikaturáiban.

Bruck Lajos a két Bruck közül az öregebb. Londonban ünneplik, de azért mindig haza gondol. Ha csipetnyi időre haza siethet Magyarországba, mindig megfest nehány szindús, jellemzetes magyar tárgyu képet.

Bruck Miksa az öcscse Bruck Lajosnak. Szintén egész lelkével a magyar népen csügg. Képei mind magyarok. Azok közül a művészek közül való, a kiknek nagy talentuma minél előbb frappánsan fog megnyilatkozni.

Baditz Ottó megcsinálta a «Vadrózsákat», meg a «Törvény előtt»-töt. Ennek a kettőnek említése elég volna dicséretére. De hozzá kell még tennünk, hogy Baditz Ottó még egyre produkálja a szebbnél szebb tablókat.

Peske Géza a magyar Paul Peel. Csakhogy nem uri, hanem parasztgyerekeket pingál nem kisebb virtuozitással, mint a korán elhunyt franczia.

Innocent Ferencz rajong a klasszikusokért. A mi meglátszik valamennyi munkáján, kiváltkép portraitin. Modort, szinezést, felfogást a klasszikusoktól tanult, azoktól, a kiknek alkotásai nem felkapottak, hanem örökszépek. Kevés művészünk van, a ki nála többet tud.

Márk Lajos zsenijéről eddig csak azok tudtak, a kik személyesen ismerték; most a nagy közönség is meggyőződhetett Márk zseniálitásáról. Szellemes művész, a ki tud szellemesen nézni és rajzolni, festeni, a kin fogott a párisi levegő. Sokra tartjuk, sokat várhatunk tőle.

Mesterházy Kálmán megfestette a mezei alkonyt isten tudja hányszor. Mindig uj, mindig mesteri, mindig elragadó.

Roskovics Ignácz mint magyar zsánerfestő a legelsők között állott. Lásd: Piczi piros alma. Most az egyházi festés terén remekel. Forrongó szellem, a kiben eszme eszmére, gondolat gondolatra tolul.

Ábrányi Lajos szinekben gazdag, minden izükben karakterisztikus portraitkat fest a nagyuraknak és vármegyéknek.

Keleti Károly csak azért került ide hátrább, hogy a régebbi nagyok közül ide is jusson valaki. Tájképeiben rezignácziós, jóleső hangulatok, melyek szivből fakadtak és szivre hatnak. A magyar művészet sokat köszönhet a képzőművészet e vezéralakjának.

Neogrády Antal a magyar akvarell és miniatür legjelesebb képviselője. Rokokóban és vadászholmikban aratja diadalait.

Skuteczky Dömе igazi *magyar* művész, a kinek munkáit át meg átjárja a magyar levegő. Pompás zsánereket fest és gyermek-képeket.

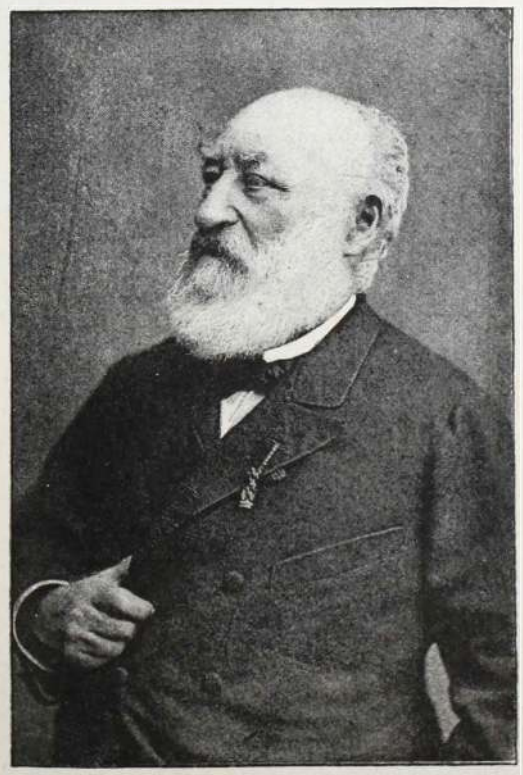

BARABÁS MIKLÓS.

DUDITS ANDOR.

BRUCK MIKSA.

HALMI ARTHUR.

MANNHEIMER GUSZTÁV.

BENCZUR GYULA.

MÁRK LAJOS.

KÖVES IZSÓ.

KRIESCH ALADÁR.

NEOGRÁDY ANTAL.

TAHI ANTAL.

PÖRGE GERGELY.

PACZKA FERENCZ.

INNOCENT FERENCZ.

STETKA GYULA.

VAJDA ZSIGMOND.

BALÓ EDE.

KACZIÁNY ÖDÖN.

ÁBRÁNYI LAJOS.

MŰVÉSZEK.

FESZTY ÁRPÁD.

Vastagh Györgynek már két művész fia van s mégis milyen modern a művészete. Modern és mégis klasszikus. Arczképcsoportozatokban és nagyobb szabásu konczepcziókban egyaránt kitünő. Minden alkotásában van valami a frappánsból, a nagyból.

Paczka Ferencz kitörni készülő forradalmi lélek, a kinek eredeti mély gondolatai, önálló felfogása és sajátos eszmevilága van. Egyszer csak meg fogja lepni a világot valami fenomenális alkotással.

Basch Gyula tartalmas művész, kinek eddigi sikeres pályája — azt hiszszük — komoly készülés volt a legközelebbi jövőhöz. Portraitben igen szépeket produkált.

Kriesch Aladár történeti kompozicziókhoz van ambiczioja és sok képessége. Nagy szabásún indult meg és annyi erővel, hogy méltókép kelthet jövője iránt várakozást és figyelmet. Fantáziája és sok történeti tanulmánya van. Mindkettő hozzájárul ahhoz, hogy ambiczijának tere lehessen.

Szirmay Antal-ban több a tudás, mint a gyakorlottság. Rajzolásban kevés párja akad nálunk se a művészi kopirozás nehéz művészetében. Állatképeket produkált nagy számban Snyders modorában.

Knopp Imre igazi művészi lélek minden affektáczió nélkül. Fiatal kora daczára mindig a nagy tablókat, nagy témákat kereste. Megvan benne a tartalmas művész minden attributuma, miről munkái kész bizonyságot szolgáltattak.

Szobonya Mihály és *Pörge Gergely* előtt nyitva áll a jövendő. Eddigi pályájuk a magyar népélet szinte utalja őket a magyar népéleti témák festésére.

Konek Ida az egyetlen nőművész, a ki benne van e karácsonyi sorozatunkban. Női szivének melegével és finomságával festegeti tarka virágjait és hangulatos csendéleteit.

Köves Izsótól láttunk egy érdekes történeti kompozicziót és több kisebb-nagyobb képet. Korrekt művész, a ki professzorságra szinte predesztinálva van.

Baló Ede festett egy meglepő Pieta-tanulmányt, számos más érdekes kompozicziót és több feltünést keltett arczképet. Sokat látott és tanult.

Vajda Zsigmond igazi gentry a művészetben. Elegáns és könnyed.

Kacziány Ödön kitünő humorista, a kinek csak ügyessége haladja fölül képzettségét. Olyan ő a művészek közt, mint a kedélyes apa a szinházaknál: néha könnyüvérü, víg és foghegyről szólogató, máskor meg komor és mélységes.

Manheimer József valóságos stürmerszellem. Határtalan vágy a munkára, ki-kitörni készülő forrongás: ez a kettő alapvonásai egyéniségének. Mindenfélekép próbálkozott, még pedig sikerrel. A közönség jobban van megelégedve vele, mint ő maga önmagával.

Halmi Arthur megnyerte a Munkácsy-díjat egy kitünő jellemzetes képpel és festett sok szép arczképet s egy érdekes családi csoportozatot, mely jelezte a fiatal művész ujabb haladását.

Dudits Andor zsanerben dolgozott eddig. Volt hozzá sok humora. Az idén történeti festésre adta magát s szeretnők ha meg is maradna mellette. Megvan a hozzávaló ereje és a merészsége, melyre a históriai festőnek szüksége van.

Kubányi lovasfogatokat pingál minden képén. A magyar vidéki életből meríti érdekes képeihez a tárgyakat.

Tahi Antal is a magyar zsánert kultiválja.

Ipoly Sándor úgy mutatkozott be a magyar közönségnek, hogy igazán embernek kell lennie a talpán, hogy elmondhassuk róla, hogy a folytatás nem rosszabb, mint a kezdet. Az után a Dante-kép után méltán várhatni Ipolytól, hogy hív marad önmagához. Mert nemcsak tanulmány és fantázia szüleménye volt ez az érdekes kép, de egy megkapó eszme megtestesitése is.

3. BEFEJEZŐ.

Ime végére jutottunk a sorozatnak. Arról a negyven művészről, a ki helyet lelt ebben a karácsonyi számban, elmondtunk egyet-mást, kiről többet, kiről kevesebbet. Sokat egyikről se. Pedig szerettünk volna sokat elmondani róluk. Vannak köztük olyan művészek is, a kikről akár kötetre valót is lehetne irni s fognak is irni elébb-utóbb. Valamennyiökről együttvéve pedig még kötetekben is alig lehetne kimeritőn foglalkozni, mivel egy nemzet művészetéről sose lehet eleget irni vagy mondani.

De a mi czélunk ezúttal nem az volt, hogy csak hosszabb tanulmányt irjunk a magyar művézzetről. Volt már alkalmunk ugyis elégszer kiről-kiről bővebben kifejteni véleményünket akkor, mikor a tárlatok során megjelentek. Most csak prezentálni akartuk a magyar művészeket a magyar közönségnek — karácsonyi ünnepére.

És igy ez a diszes ív nemcsak a Magyar Géniusznak és olvasóinak karácsonya, de a magyar művészeté is. A közönség és a művészet tehát együtt ünnepel. A Magyar Géniusz az, a ki összehozta kettőjüket e szép ünnepségre.

Szalai Emil.

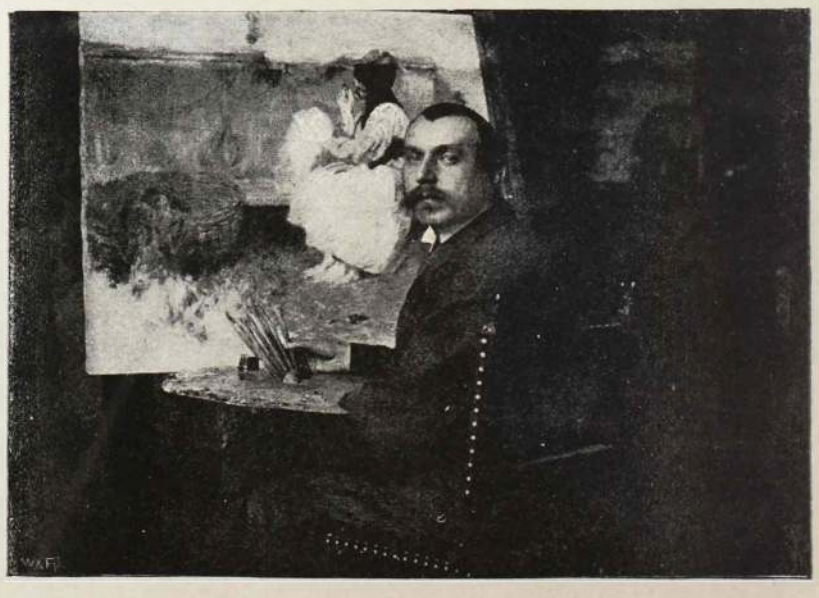

PESKE GÉZA.

IPOLY SÁNDOR.

BADITZ OTTÓ.

KNOPP IMRE.

SZIRMAY ANTAL.

SKUTECZKY DÖME.

SZOBONYA MIHÁLY.

ROSKOVICS IGNÁCZ.

KONEK IDA.

KUBÁNYI LAJOS.

MAGYAR FESTŐMŰVÉSZEK.

SZENTIRMAY ELEMÉR.

Hull a virág...

SZÖVEGÉT IRTA: ERDÉLYI ZOLTÁN.

ZENÉJÉT SZERZÉ: SZENTIRMAY ELEMÉR.

Andante.

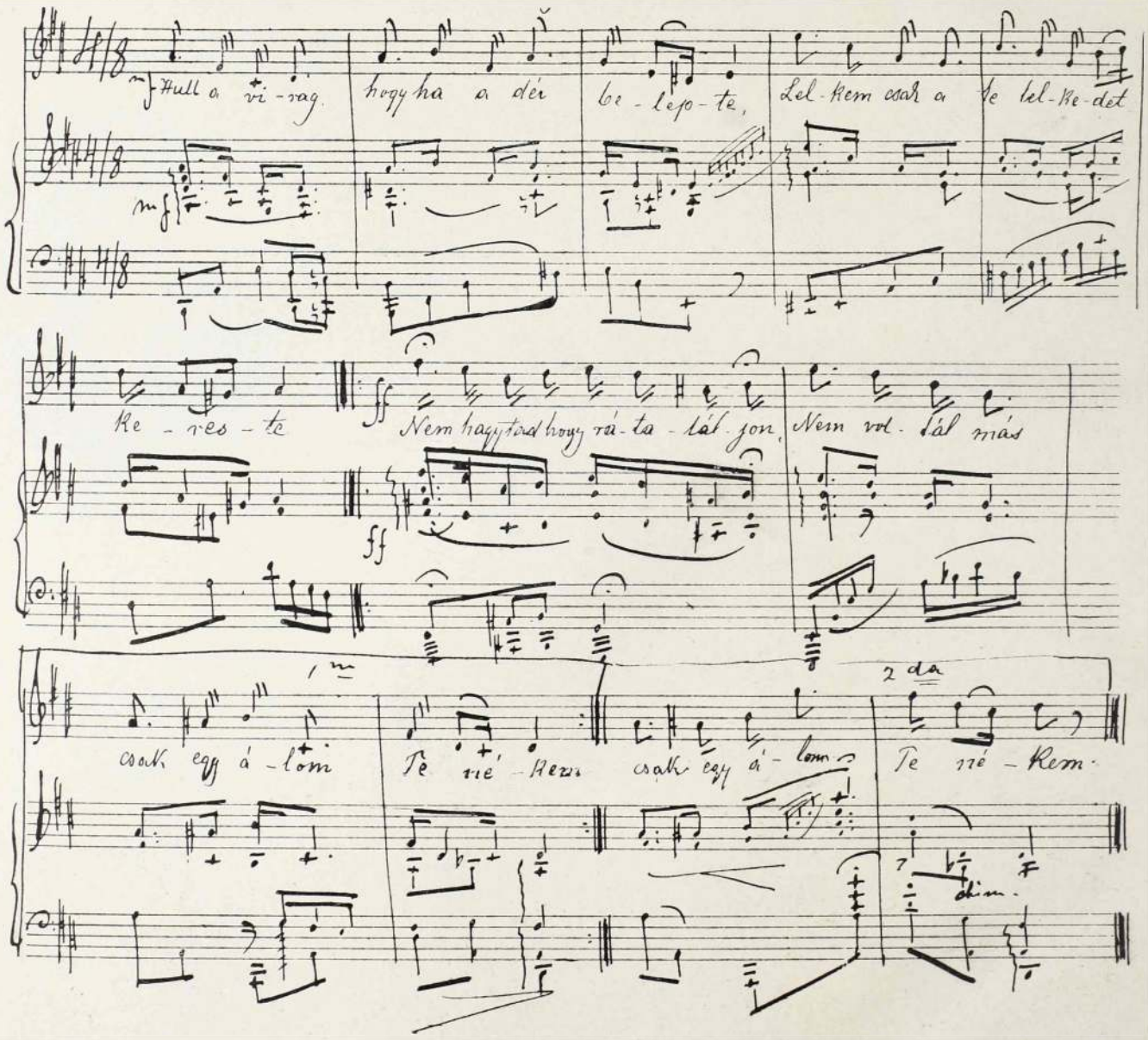

Édes álom jaj de hamar elhagytál,
Szőke kis lány jaj de hamar megcsaltál!
Pillangó volt a szerelmed
Csak a lángot, fényt kerested
Csapongva.

Szelid hangod megigézte a lelkem
Beteggé tett a sóvárgás, szerelem.
Elhervadok érzem, érzem
Szép szemedbe mért is néztem
Rajongva?

Hervadt rózsán mit is ér már a harmat,
Hej! hiába mosolyog rám az ajkad!
Vidd csak, vidd szél a levelet,
Engem majd a bánat temet
A sirba!

SZABADALMAT

uj találmányokra eszközöl

Réthy János

nemzetközi

szabadalmi irodája

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

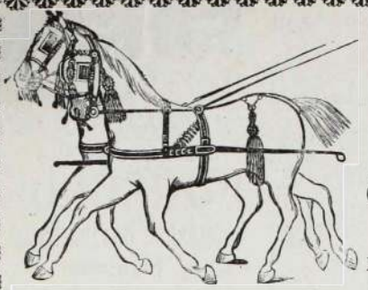

Szigeti Lajos

szij- és nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10.

A legnagyob választék katonatiszti nyergek és nyereg-szerekben **előírás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék, külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

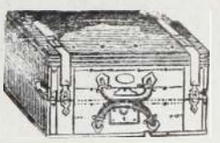

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Legujabb minőségü ló- és birkanyiró gépek jutányosan kaphatók.

Karácsonyi és ujévi ajándékok nagy választékban kaphatók.

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszer-ipar

Budapest, VII., Kerepesi-ut 36.

Saját gyártmányu mindennemü **hangszerek** és azok kellékei és alkatrésze. Mindennemü hangszerek és zenélőművek **javitása** és **hangolása szakszerü** pontossággal teljesittetik.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról, b) mechanikai zenélő művekről és zenelő dísztárgyakról, c) minden egyéb hangszerekről, hangszerkellékekről és hurokról külön kiadásokban **ingyen és bérmentve küldetik.**

A „COLUMBUS" czimbalomverőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czérnázást, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ruházhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** — Ára a verőpálczákkal együtt az utóbbiak minősége szerint **frt 1.50, 2.—, 2.50, 3.—** és **3.50.** Külön a **«Columbus»** verőfej párja **1.—** forint.

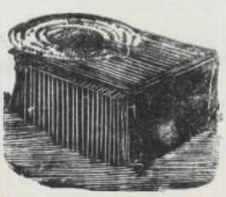

Legujabb! Legujabb!

INTONA

Elpusztithatlan acélhangokkal, változtatható ércz játéklapokkal és korlátlan müsorral.

Ezen uj találmányú hangszerrel minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül száz **meg** száz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 12 forint, a kotalapok darabja 30 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy után vétellel teljesittetnek

---

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

ZELLERIN M.-féle

gyári részvénytársaság

BUDAPEST,

VII., Nagydiófa-utcza 14. sz.

Vizművek és csatornázások épitése, központi fütések (mindenféle rendszer szerint) **vizvezetékek, légszesz- és villamvilágitások berendezése.** Csillárok, légszesz és villamra, valamint combinált világitásra. **Szellőztetések, gőzfőző-, mosó- és fürdőintézetek. Épület-bádogosmunkák, féműntöde és horganydiszitmények** gyártása. Szabadalmazott **Pasteur-féle rézszürök** kizárólagos gyártása, melyek vizvezetékkel kapcsolatban és **háztartásra,** továbbá szivattyuval egybekötve **szikvizgyártáshoz** használtatnak. **Fertőtlenitő készülékek** és **orvosegyetemi berendezési tárgyak.**

Mindenféle javitások olcsón és pontosan végeztetnek.

Tervrajzok és költségvetések készséggel adatnak.

Legjobb és legolcsóbb

100 db. „ERZSÉBET" levélpapir és boriték **50 kr.**

100 „ „MEDEA" csont-levélpapir és boriték **75 „**

dobozokban,

névjegyek a legszebb kivitelben.

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. sz.

(Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

Czimbalmokat

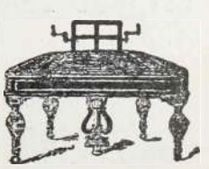

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangút, bolti árhoz képest félárban 75—80 frt.

Elad

Jegesi Géza

hangszerész és vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-utcza 43.

Árjegyzék kivánatra ingyen.

FOGAK

egész természet utáni,
egyenkint ép ugy
mint egész

FOGSOROK,

rágáshoz használhatók,
legujabb
rendszer szerint,
jótállás mellett,
bámulatos
olcsó árakon
készittetnek.

FOG-SPECIALISTA

RÓNA IMRE

BUDAPEST,
Király-utcza 47. sz.
a terézvárosi
templom átellenében.

Toronyórák

Palota-, gyári-, vasuti órák stb.

VILLANYOS ÓRÁK

berendezését egész városok vagy egyes épületek összes termeiben egy egyetemes óramű által villanyossággal szabályozva a legujabb szabadalom alapján ajánl

Mayer Károly L.

államilag kedvezményezett
első magyar óragyára gőzerő-berendezéssel
Budapest, Kazinczy-utcza 3.

Képes árjegyzékek, költségjegyzékek bérmentve.

TAKÁCS LAJOS

füszer-, bor- és csemegekereskedő
BUDAPEST, Kossuth Lajos-utcza 19. sz.

tisztelettel tudatja, hogy

LITTKE L.

cs. és kir. udvari szállitó

pezsgőborainak raktárát (mi előzőleg Kossuth Lajos-utcza 11. sz. alatt létezett) átvette és ezen elismert elsőrangu pezsgőborait, **teljesen a Littke L. czég árai szerint árusitja.**

Bankettek stb. nagyobb rendeletnél kedvezmény.

Borivóknak,

kik a bor vegyitését egy savanyuvizzel kedvelik, első izben a

KRONDORFI

elismert legjobb savanyuviz

ajánlható. Ez a bor savanyuságát semlegesiti és annak kellemes pezsgőizet kölcsönöz anélkül, hogy szinét feketére változtatná.

Utánzások végett vignetta és dugaszvégére különösen figyeljünk.
Kapható minden füszerkereskedésben és vendéglőben.

A modern vegytannak hatalmas fejlődése és az ebből keletkezett számtalan kozmetikus szer sem volt képes háttérbe szoritani a harmincz év óta jónak elismert

Dr. Lengiel Frigyes-féle nyirfa-balzsamot

ami ékesen bizonyit amellet, hogy ez igazán jó és a természet által produkált házi szépitő szer. A Dr. Lengiel Frigyes-féle nyirfabalzsamot a csász. orosz miniszterium orvosi tanácsa jóváhagyta és Raspi tanár, a bécsi egyetem procuratora, valamint Pyefluch tanár Londonban és még többen ajánlották. Ez a balzsam egy harmincz év óta gyakorolt vegyészeti eljárás szerint készül, **ami azt a sajátságot kölcsönzi neki, hogy a felső bőrréteget lassacskán lehántja és az ily módon tisztitott alsó bőrt ifjonti fényben ragyogtatja, eltávolit mindennemű kiütést, szeplőt, foltokat, anyajegyeket, kisimitja a bőrránczokat és a himlőhelyeket és a teintnek friss és üde szint kölcsönöz.**

Egy tégely ára használati utasitással **1 frt 50 kr.**

Dr. LENGIEL FRIGYES Benzoe-szappan a legenyhébb szappan a bőr számára, darabja **60 kr.**

Kapható minden nagyobb gyógyszertárban, ezek között Budapesten: Török Józsefnél a Király-utczában, Dr. Ember Bogdánnál Kolozsvárott, Barczay Károlynál Szegeden, Érdy Istvánnál Pozsonyban.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.